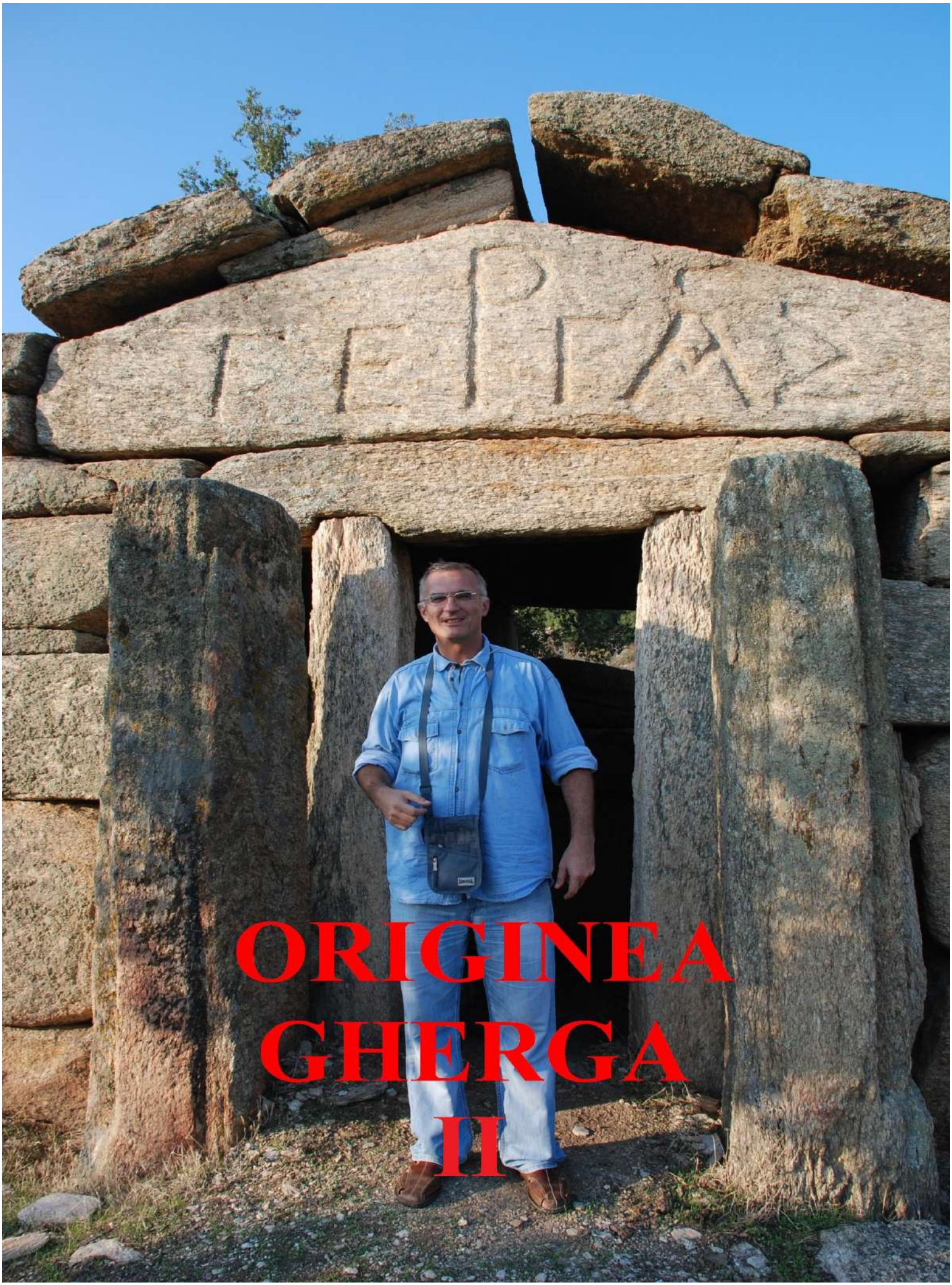

ORIGINEA GHERGA II

CUPRINSUL TOMULUI II

Gherga în Capadochia	1891	Oracolul Gherga	2471
Bazinul Meandrului	1895	Gherga în Likia	2483
Gherga în Caria	1904	Gherga în Kilikia	2490
Copiii lui Zeus	1937	Monedele Gherga	2491
Muntele Sacru	1952	Minunile lumii	2496
Gargara	1968	Nodul Gordian	2498
Gherghis	1972	Propagandistul Imperiului Makedon	2504
Podgoriile Gherga	1975	Cultul Gherghilor	2515
Întemeietorii Troiei	1981	Creştinismul	2558
Primul Far din lume	1990	Sfântul Gheorghe	2577
Gherghiţii şi Hitiţii	1994	Gheorgos	2598
Gherga şi Grecii	2004	Grigore	2604
Lâna de Aur: Cerga	2019	Cetatea Gherghina	2618
Primul concurs de frumuseţe	2027	Gherga în Peninsula Balcanică	2720
Profetul Gharga	2029	Gherga şi Goţii	2809
Războiul Troian	2031	Regatul Gherilor	2858
Prima capitală a Ciprului	2041	Regatul Garða	2873
Spionii Gherga	2044	Vikingii / Varegii Garða	2902
Primii poeţi mari Europeni	2046	Urmaşii Ghergarilor	2923
Prima colonie Greacă în Peninsula Italică	2053	Gherghii / Gurghii	2928
Piraţii Gherga	2079	Biciul lui Dumnezeu	2933
Gherga în Peninsula Iberică	2096	Prima Ţară Română Medievală independentă	2967
Misteriile Gherga	2137	Şamanul Gheorghe	3007
Gherghiţia	2144	Românii din Balcani	3053
Cărţile Sfinte	2145	Mitropolia Ohridei	3125
Cel mai mic stat din lume	2149	Atlantida Aromânilor	3162
Ghergarii şi Galii	2153	Negustorii Gherga	3192
Gherga şi Ghergaii	2190	Gherga în cadastrul otoman	3198
Gherga în Irlanda	2204	Ghega	3201
Regalitatea Britanică	2209	Cavalerii	3215
Gherganii şi Germanii	2213	Jargonul Gherga	3239
Kirke	2226	Trecerea Dunării	3249
Sanctuarul Gherga	2231	Primii dregători Români: Gherga	3268
Gherga	2246	Gherghiţa	3286
Inscripţiile Gherga	2259	Reşedinţa Mitropoliei Ţării Româneşti: Gherghiţa	3303
Obeliscurile Gherga	2263	Scaunul Ţării Româneşti la Gherghiţa	3312
Altarele Gherga	2270	Guvernatorul Gherghina	3327
Statuile Gherga	2272	Ghergani	3341
Templul Gherga	2283	Restaurări Medievale	3364
Clădirile Gherga	2287	Gherga în Banat după secolul XVI	3376
Episcopii Gherga	2292	Ghergarii și Maghiarii	3405
Campioana colonizărilor	2297	Rădăcinile	3482
Gherga şi Ginii	2341	Stabilitatea Gherga	3490
Gherga şi Gheţii	2355	Gherga în Epoca Modernă	3501
Şcoala din Milet	2461	Despre autor	3571

Gherga în Capadochia

Amprenta străveche Gherga a fost evidentă în Caucaz, Capadochia, Caria, etc.; în urmă cu 5 milenii - când s-a încheiat Epoca Pietrei și a început Epoca Bronzului - în SE Europei dominau Indo-Europenii = Kurganii iar în vecinătatea SE Europei e Anatolia / Asia "Mică" pe atunci dominată de Ghergari = Karkişi (așa fiind consemnați de Kheții / Hitiții apăruți la sfârșitul mileniului III î.C. în centrul Anatoliei - unde cea mai mare regiune e Capadochia - Karkișii / Garghișii grupându-se apoi mai ales în V Peninsulei, în Troia Nordică și Caria Sudică, unde s-au consolidat semnificativ până la sfârșitul Epocii Bronzului). În Asia "Mică" / Anatolia, Capadochia / Capadicia e la N de Cilicia și de Licia (regiunea din răsăritul Cariei). CapaDochia / Kapadokya - inițial numită Kuş / după Cuş, fratele lui Canaan - de fapt a fost cea mai întinsă regiune Anatoliană, având (conform geografului Antic Strabon) circa 555 de km pe direcţia E-V şi circa 333 de km pe direcţia N-S: în N se întindea până la Pontus / Pont (aproape de Marea Neagră), la răsărit fiind Caucazul / Armenia şi limita cu Mesopotamia pe Eufrat, regiunea la S ajungând despărţită de Kilikia / Ki-Likia prin Munţii Taurus iar în apus erau Lycaonia - locuită de vechea populaţie Lukka - şi Frygia (din secolul III î.C. răsăritul Frygiei devenind Galatia); acum, conceptul regional despre Capadochia e mai restrâns, fiind îndeosebi localizată inima sa.

La sfârşitul Epocii Pietrei, Capadochia era locuită de Gargari, care aveau Amazoanele ca partenere (inclusiv Anticul Filostrat - născut în Insula Lemnos și decedat pe coasta Canaanului, în portul Qart / Tyre - a scris în cartea "Eroica" despre așa ceva, localizând Amazoanele anterioare Războiului Troian până în Munții Taurus; e de știut despre Grecul Filostrat că și-a dedicat cartea "Viețile înțelepților" - în care a acordat mare atenție filozofului Gorgias - contemporanului Împărat Gordian I al Imperiului Roman / născut în CapaDochia, mort în anul 238).

Începutul Epocii Bronzului (Dr. Carlos Quiles, 2020)

Localnicii CapaDochiei erau renumiţi în Lumea Veche pentru utilizarea corporală a cretei roşii din regiune, cu care se vopseau (şi azi se ştie în cosmetică că argila roşie e hidratantă, cu proprietăţi de dezinfecţie, bună oricărui ten) ori pe care chiar o înghiţeau, femeilor oprindu-le menstruaţia excesivă; zona are un peisaj unic - umplut de "Conurile Zânelor" - unde sacrul şi profanul au cunoscut convieţuirea: Hitiţii - ce o denumeau "regiunea cailor frumoşi" - şi-au stabilit capitala acolo, la Khattusa / Hattuşa, azi Bogazkale, în mileniul II î.C. găsindu-şi refugii şi în oraşele sale subterane iar marii părinţi creştini proliferând apoi, în mileniul I, dintre ei fiind remarcaţi în mod deosebit Sfinţii Grigorie, Gheorghe, ș.a. (aura de mister a fost conferită de labirinturile reliefului - cu unele câmpuri magnetice având proprietăţi curative - prin tuful moale ce a permis locuirea facilă timp de milenii, Hitiţii numind cel mai înalt Munte, fostul Vulcan care a cauzat aspectul regiunii, ce ultima oară a erupt în 253 î.C., din vârful căruia de 3916 metri se pot vedea atât Marea Neagră, cât şi Marea Mediterană, ca Muntele Harga / Argaios 38,31 lat. N, 35,28 long. E).

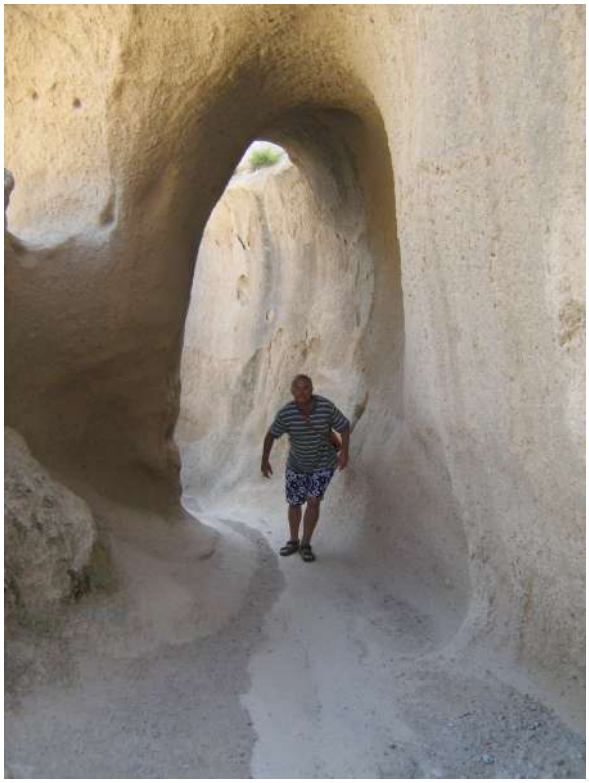

Anatolianul Strabon în "Geografia" XII afirma despre Capadoci că respectau vechiul Cult Pelasg al Mamei Mari (2:3) - sub numele Ma - şi al Zeului Dak (2:5). În partea Sudică a aşezării fortificate Kerkenes 39,45 lat. N, 35,05 long. E, înconjurată de Gorgane, locuită în mileniul III î.C., la începutul Epocii Bronzului era "Poarta Capadochiei", denumită Pteria (în vechime, prin "poartă" se înţelegea şi spaţiul de lângă intrarea principală, loc unde se ţineau târguri şi se făceau tranzacţii comerciale, erau întruniri publice, se luau decizii politice, şedinţe de judecată, etc., un exemplu transmis în Evul Mediu fiind "Înalta Poartă" din Imperiul Otoman / capitala găzduind reşedinţa Sultanului); Poarta Capadochiei din Kerkenes - fost oraș important al Magilor / Mezilor, la poalele Sacrului Munte Daha - se poate vedea și acum:

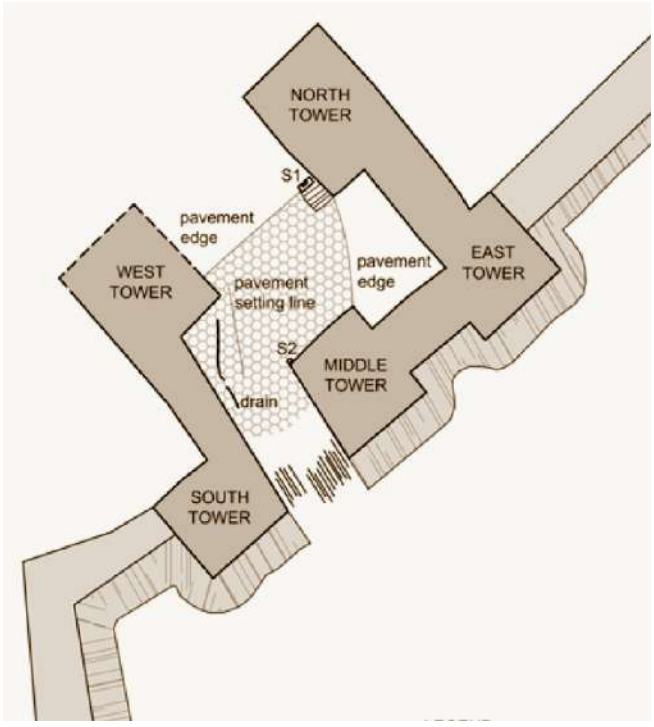

Cercetători ca Allen Burney în anul 2004, Trevor Bryce în anul 2009, ș.a. au pus egalitatea Daha = Kerkenes la Muntele Sacru; tot lângă Muntele Sacru Kerkenes = Daha / "Da-Ha" - la Altarul căruia era venerat Zeul Furtunii - se găsea Zippalanda, reședința Regală Hatti (atât religioasă, cât și administrativă dinaintea Imperiului Hitit):

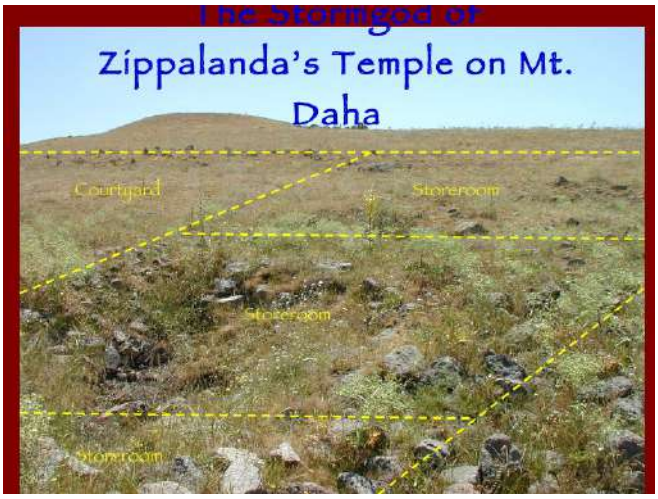

Azi: Cadir Hoyuk

La începuturile Hatti / Hitite (Kheti / Ghete) au fost așadar implicările esențiale Dahă / ale Dahilor și Ghergă / ale Gherghilor, așa cum au rămas atât onomastica, cât și ulteriorul parcurs Imperial, între Dahi și Gherghi egalitatea fiind chiar de la început, revelată istoric Anatolian prin Hatti iar apoi prin Kheti. În anul 2014, Dr. Ilya Yakubovich a enunțat: "Toponimiile cunoscute din areal - inclusiv Capadochia - sunt de fapt reproduceri de către alții ale celor inițiale indigene; conform lui Herodot 5:52, Capadochia se întindea între Cilicia și Frygia, în inima sa găsindu-se meandrele Halys. Inscripțiile dovedesc că acolo până în secolul VIII î.C. a fost vorbită Luwiana și utilizate hieroglifele Anatoliene, alterate apoi de invazia Cimeriană de la începutul secolului VII î.C. și de ocupația Mediană din secolul VI î.C.; referirile vechilor Greci față de localnicii Capadochiei ca fiind Syrieni - așa cum a consemnat istoricul Herodot 1:72 în secolul V î.C. - relevau percepția unității neo-Hitită încă existentă pe atunci între Nordul Syriei și Câmpia Konya (din centrul Capadochiei). Ultimele inscripții în Luwiană din vecinul Regat Karkamiș de pe Eufrat - de la sfârșitul mileniului II î.C. și începutul mileniului I î.C. - numeau Capadochia ca Sura, așa cum a studiat și Simon Zsolt în anul 2012 (acelea confirmând inclusiv cele scrise de Homer în Odiseea 15:403). Hitiții prin KURUGUTI numeau Ținutul de Sus, adică partea superioară a Bazinului Halys; Ținutul de Jos era Câmpia Konya (Hitit zisă 'Katta', de unde s-a generalizat Cappa-Dochia): sorgintea unei asemenea perspective în Anatolia - de împărțire teritorială în părțile

joasă și înaltă - a fost pre-Hitită (anterior, a fost practicată de Sumerieni în Mesopotamia ori de faraoni în Egipt / a fost atestată și în Europa)". În anul 2015, Dr. Robert Ghazaryan a scris: "Zona înaltă din NE statului Hitit - notată KURUGUTI, KUR.KUR.MEŠ, ș.a. - a fost ulterior menționată ca Armenia Mică (regiunea Karin). Acolo sunt Bazinele superioare ale Eufratului, Halys, Gayl / Lykus, Iris, etc. Hitiții / Heteii au luat acele denumiri de la predecesorii Hatti. Împărțirile ca Țara de Sus și Țara de Jos se practicau în Vechea Lume, ca de exemplu anterior în Egiptul apărut prin unirea Egiptului din susul Nilului cu Egiptul din josul Nilului. Istoricul Georgian Grigol Giorgadze 1879-1937 a studiat limitele zonei, stabilind că se învecina cu Sebastia și cu teritoriul Kaska; acolo - în Ținutul de Sus - le plăceau împărații Hetei / Hitiți să vâneze. Ținutul de Sus al Imperiului Kheti / Hitit începea de la cetatea Gîrgîrîye, până la izvorul Halys, cea mai importantă apă curgătoare din Imperiu; granița Nordică era pe Valea Lykus / Gayl, cu Kaskii care după căderea Imperiului Hitit au ocupat toată acea zonă înaltă". În anul 2016, cercetătorul American Gary Moore a observat că în mileniul III î.C. Guții (care vorbeau o limbă apropiată de Tocariană) foloseau - ca și Akkadienii - pentru "Gineri" termenul "Luhatanu", ceea ce în Asiriană a ajuns să fie "Hathno": asemenea formă în "Avesta" însemna "cineva care s-a alăturat familiei" iar așa familie era chiar cea Guto-Hattă (sau Kheti / Hitită). În mileniul II î.C., Hitiţii şi-au înfiinţat capitala în N Kerkenes, căci era pe drumul ce mergea la Marea Neagră. Vama Ka-Pa-Dokiei / Capadochiei cu Pontul era la Fortăreața Dasmenda / acum Aziziye 39,37 lat. N, 31,46 long. E, în NV Muntelui Karga-sekmez (în Pontul Anatolian, cea mai importantă Vale e a Râului Kelkit, prin care era vadul de trafic dintre Caucaz şi Bitinia / Vitinia; Kelkit 40,07 lat. N, 39,26 long. E - orașul cel mai important de acolo - exista de la începutul mileniului III î.C. şi era cârmuit înaintea Hitiţilor de Dinastia Kerkită). În mileniul I î.C. - după dispariţia Imperiului Hitit - mulţi şi-au disputat dorinţa de a ocupa zona; de pildă, războiul dintre Mezi şi Lydieni pentru regiune s-a încheiat la apus de Kerkenes, în 4 VII 587 î.C. / conform și studiului din anul 1997 al cercetătorului American Thomas Worthen de la Universitatea Arizona, datorită unei eclipse totale de soare prevăzută de Carianul Thales din Milet, interpretată de beligeranţi ca voinţa divină pentru pace. În Antichitate, capitala Capadochiei a fost la Mazaca / azi Kayseri 38,44 lat. N, 35,29 long. E, la poalele Vulcanului Argaeos / Harga - acum Erciyes Dagi - format în cea mai mare parte din dacit (rocă vulcanică alcătuită majoritar din cuarț și andezit): ultima erupție serioasă a Vulcanului Harga - Khet / Hitit era denumit "Harkasos", însemnând "Muntele Alb", el fiind înalt de 3917 metri - a provocat prin seismul produs ruperea Bosforului și inundarea Atlantidei ("Institutul Smithsonian" din SUA a datat începutul evenimentului în secolul LXIX î.C., cenușa sa găsindu-se - după cum au documentat în anul 2009 și Anne Develle de la Universitatea Alpină din Grenoble împreună cu Veronique Walter de la Universitatea Bourgogne, David Williamson, Francoise Gasse - până în Lacul Yammoune din Valea Baalbek / Liban, datată tot din vremea dezastrului Atlant ce a marcat mileniul VII î.C). Cercetătorul Turc Ufuk Mistepe a studiat în anul 2005 vechea geografie Anatoliană și a scris: "În Câmpia Gargauritis din Capadochia e Ținutul Kîrșehir, fost Gîrgîriye = Karkariye / Kîrkîriye"; despre Gargauritis din Capadochia a scris de pildă în Evul Mediu istoricul Filip Cluvier din Gdansk / Pomerania (azi Polonia), ș.a.: se poate observa că etimologic Gdansk prin prefixul său "Gd" reproduce fosta sa stare de leagăn Got / Antic Get.

Hartă de Moll Herman (1654-1732)

După victoria din 2 VIII 47 î.C. a Romanilor în bătălia de la Gırgırıye / Karkariye - azi Zile 40,18 lat. N, 35,53 long. E / Turcia - când Pharnaces II / fiul Regelui Mithradates VI a fost înfrânt de Iuliu Cezar, victoriosul general a lansat faimoasa expresie "veni vidi vici" = "am venit, am văzut, am învins" (e de știut că anterior cu fix 2 decenii exact acolo generalul Pompei a fost învins de Împăratul Mitradat / Mitridates VI - care chiar rănit de o săgeată în față a continuat lupta, fiind oblojit pe loc de vracii Agari - pierderile Romanilor atunci fiind de peste 7 mii de militari, printre care 150 de centurioni şi 24 de tribuni); Anatoliana Gîrgîrîye = Gırgırıye / Karkariye străjuia Trecătoarea spre capitala Amasia a Regatului Pontic (orașul natal al nobilului Strabon - născut după 4 ani de la prima luptă / familia sa funcționând ca foarte importantă la Curtea Pontică - el fiind contemporan cu cea de-a doua luptă, pe atunci ca flăcău aflându-se pentru studii geografice în S, la rudele Cariane de lângă Sanctuarul Gherga): în secolul I î.C. așadar, inclusiv în vremea generalului Iuliu Cezar - contemporan cu Împăratul Burebista al Geților - Anatolienii Gherghi nu colaborau cu Romanii (spre sfârșitul Antichității - în secolul IV - martirizirea nobilului Gheorghe din Capadochia de către Romani a generat ivirea Sfântului Gheorghe, martirizat de păgânii Romani și iubit universal de creștini, portretizat ca emblematicul Cavaler omorând Balaurul). În secolul V î.C., istoricul Anatolian Herodot a consemnat (1:72, 2:104, 3:90, 7:72) că populația Capadochiei era majoritar formată din Syrieni (poate și Cariani / Gherghiți din vechea Insulă Syrie de la gura Meandrului, care atunci - din cauza aluviunilor aduse de emblematicul Râul al Grecilor - a fost înglobată în Anatolia). În Greacă, vechii locuitori ai Capadochiei erau denumiți ca "Sirieni Albi" / adică Vestici iar vechii Armeni denumeau Capadochia ca Gamir / "Ga-mir", la fel ca zona de proveniență a Cimerienilor / Cimerilor, denumiţi Ghimiri, ajunşi în Caucaz din "Paradisul Gherganiei" (de la Lacul Urmia din N Iranului); ulterior, în legătură cu Ghimirii, Tătarii au denumit Taurica drept Peninsula Crimeea, ca o derivaţie din Qirim. "Enciclopedia Germană Pauly-Wissova" din anul 1919 a prezentat înțelesul Persan pentru Capadochia ca "Țara lui Ducha" (astfel fiind știuți strămoșii care creșteau acolo cai).

Monumentul "VENI-VIDI-VICI" al generalului Roman Iuliu Cezar în Anatoliana Gırgırıye / Karkariye

După cum a observat și cercetătorul Armean Sjur Papazian în anul 2016 "fascinanta Cultură Hitită a fost la fel de animată ca și conurile Capadochiei: îndeosebi în vocabularul religios au fost mulți termeni din limbile ne Indo-Europene Hurianâ și Hattică (vorbită de predecesorii Hatti ai Heteilor / Hitiților. Cea mai veche denumire inscripționată despre Anatolia Centrală a fost cuneiformă, din mileniul III î.C., ca fiind 'Țara Hatti'; în mileniul I î.C., cea mai veche inscripție - trilingvă - despre Capadochia / 'Capa-Dochia', a fost că era 'Dahyu' (Țară din Imperiul Persan, în secolul V î.C). Multe nume Circase / Cercheze - ale Caucazienilor Adâgi / 'A-Dâgi' - au prefixul 'Hat' (un trib 'A-Dâg' a fost Hattiqwai, literalmente însemnând al 'bărbaților Hatti'): între cele 2 regiuni a existat Kaska, o denumire înrudită Circasă, acolo trăind tribul Abeșla, azi urmașii fiind Abhazi (V Georgiei)". La jumătatea distanței dintre fosta Aqu - însemnând "Apa" - acum Sukhumi, capitala Abhază și Sochi / Soci, lângă republica Adâgă, se găsește regiunea Gagra (toate acelea inițial au făcut parte din Colchida / Kolkha = Regatul Amazoanelor: de exemplu, academicianul Georgian Roin Metreveli în "Istoria Georgiei" a analizat temeinic Kolkha, ca tărâmul populației Kolkhi); e interesant că Abhazii folosesc "kyrkyra" pentru mazăre iar Ingușii - din Arran = fosta Țară Ghergară / Albania Caucaziană - au pentru așa ceva "gerga". Despre războinicii Gali invitați în anul 279 î.C. din Galia - S Franței - e de remarcat că împreună cu familiile lor au constituit Galatia, cu capitala la Ancyra / acum Ankara 39,52 lat. N, 32,49 long. E, capitala Turciei, la început cerând tribut celor din Syria Albă / Capadochia (însă Galii cu timpul au ajuns să fie asimilați de vorbitorii Greci din Anatolia, în secolul II istoricul Roman Publius Florus consemnând că Gorgonius - notat și Orgiagontis Grwgant - le-a devenit cârmuitor); filozoful Iamblikos din Syriana Khalkis a scris în "Viața lui Pitagora" despre Galii sosiți în Anatolia secolului III î.C. că "Galații și alte popoare au învățat pe pruncii lor cum că sufletul celor care murirâ nu a pierit, căci sufletele sunt eterne iar asemenea lui Zalmoxis, nu trebuiau să aibă teamă de moarte, ci trebuiau să se întărească împotriva tuturor pericolelor": Galii / Galații au preluat nemurirea sufletelor din religia Geților. Anticul Anatolian Strabon a scris în "Geografia" XV 2:15 că la vremea sa - adică în secolul I - "în Kapadokia este un mare număr de Magi - care se numesc și 'Fochiști' - și un mare număr de Temple ale Zeilor Persani. Templele Focului sunt niște locuri îngrădite considerabile; în mijlocul lor se află un altar, pe care este multă cenușă și foc nestins, păzit de Magi. (Perșii își înmormântează morții. Pe Magi însă nu-i îngroapă, ci îi lasă ca hrană păsărilor; acestora și mamelor li s-a rezervat prin lege ca o cinste patriotică să li se acorde acest sfârșit. Așa sunt obiceiurile lor)". Hotarul Capadochiei cu Lycaonia era păzit de cetatea Garsaura, azi Aksaray 38,22 lat. N, 34,01 long. E - fostă Cezareea - lângă care e Valea Ihlara, ale cărei numeroase Grote au fost locuite din timpuri străvechi (acolo - la Topakkaya 38,27 lat. N, 33,55 long. E - a fost identificat în prezent tiparul genetic masculin "N" ca al lui Gherga):

Bazinul Meandrului

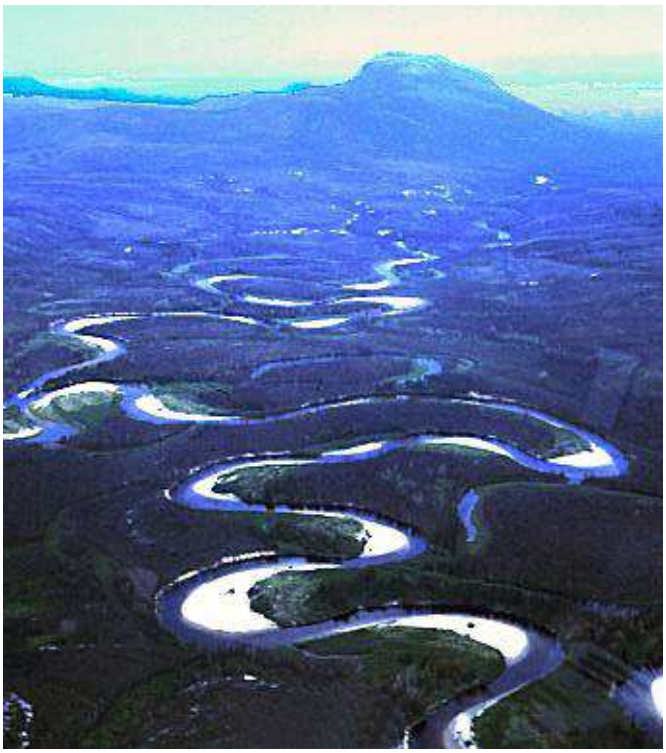

Râul Meandru

Încă din Vechea Lume oamenii uneori au asemuit unduirile apelor curgătoare cu cele ale şerpilor, ca atare, Riveranilor - respectiv locuitorilor de pe Văi - li s-au atribuit câteodată caracteristici reptiliene; în Estul Egeean / Egeeic s-au remarcat astfel emeblematicile Râuri Meandru, având cursurile emblematic de şerpuitoare, ajungând să-şi impună sinuozităţile ca "meandre" până în dicţionare. La gurile celor 3 mândre Râuri Meandru de pe coasta V Anatoliană / Anatolică (la Egeea / "E-Geea") au fost 3 metropole ale Vechii Lumi: Milet la gura Meandrului "Mare", Efes la gura Meandrului "Mic" şi Troia la gura Meandrului "Negru" / Scamandru; principalul Râu Meandru a fost cel "Mare" - din Sud - la gura căruia întâi a fost Golful Ikarian / Karian, urmat de Delta Meandrului (prin umplerea cu aluviuni): iniţial, Milet - mare port al Cariei Maritime - a apărut pe Insulele din Arhipelagul aflat la vărsarea Râului Meandru "Mare" în Marea Egee, apoi oraşul ajungând să fie pe o Peninsulă, chiar cu 6 zone portuare (azi ruinele metropolei Milet a Carianilor / Gherghiţilor sunt la mare distanţă atât de Râu, cât şi de Mare). Ar fi de observat că de-a lungul vremurilor Râul Meandru "Mare" a avut diverse lungimi, datorită meandrelor pe care des le schimba dar şi din cauza eroziunilor făcute, prin depunerile aluviunilor împingându-şi gura în Marea Egee tot mai mult. Este de remarcat că modelul tipic devenit Tradiţional Grec cu denumirea de "meandros" e linia decorativă repetată, reproducând simbolic cursul Anatolian meandrat = şerpuit iar conform studiilor antropologului Kerenyi Carl 1897-1943 (născut în Timişoara) totodată reprezenta labirintul în formă liniară; se ştie că la sfârşitul Epocii Pietrei şi începutul Epocii Bronzului - sfârşitul mileniului IV î.C. / începutul mileniului III î.C. - Vestul Anatoliei, inclusiv Bazinul Meandrului / Maiandros, a fost masiv populat de Amazoane şi de Ghergani veniţi din răsărit / care împreună au întemeiat aşezări puternice (printre cele mai timpurii meandre din lume au fost cele stilizate pe vasele neolitice ale Vechii Europe / Civilizaţia Dunăreană, respectiv din Sudul Ural şi Bazinul Volgii inferioare în Epoca Bronzului).

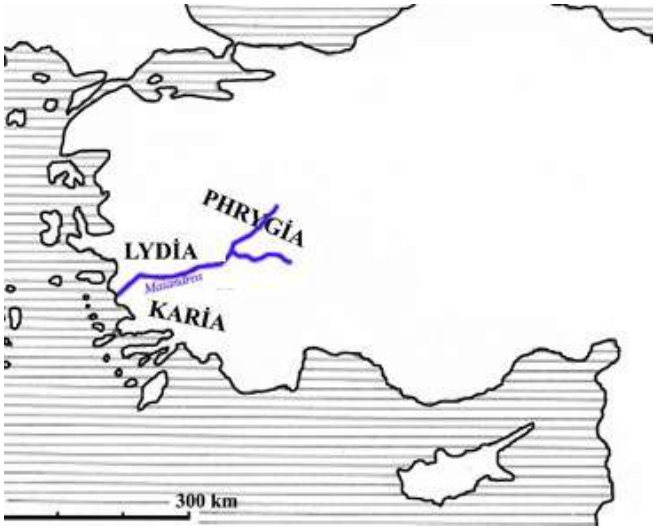

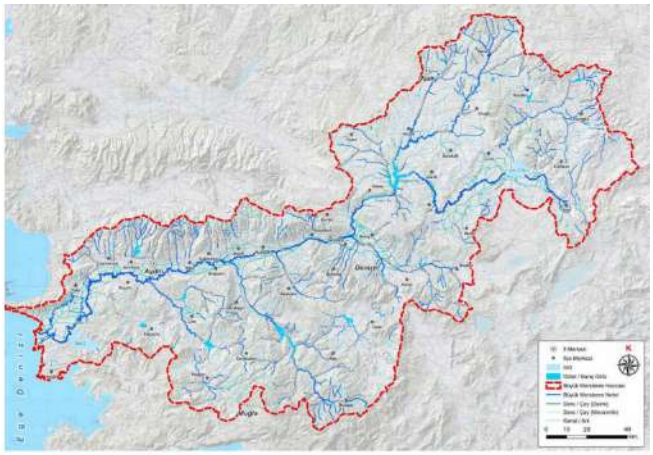

Râul Meandru "Mare" (azi "Büyük Menderes", în Turcă)

Anticul Plutarh a scris că Râul Meandru se numea aşa după mândrul fiu al cârmuitorului Kerka-phos, numele Grecesc "Maiandros" fiind agreat de cea care l-a născut pe mândrul purtător, anume Nimfa Anaxibia; solarul tată Gherga (sufixul numelui Kerka "phos" φῶς = "lumină") a cârmuit Insula Rodos: literalmente, părintele era "luminosul Kerka". Valea Meandrului la sfârşitul Epocii Pietrei era principala cale de comunicare Vest Anatoliană, pe cursul mândrului Râu dinspre interiorul Peninsulei Anatoliei către Mare, pe atunci Marea Egee fiind mult în interiorul uscatului faţă de linia ţărmului din prezent (de exemplu, în N Văii Meandrului la începuturile sale Efes 37,56 lat. N, 27,20 long. E, întemeiat în mileniul VI î.C. pe locul profeţit de oracol ca al doborârii unui mistreţ / conform unei Tradiţii consemnate de către poetul Kreophylus din Insula Samos - contemporan cu poetul Gherghin Homer - era portul de la gura Râului Caistru / Kaystrios = Meandrul "Mic" iniţial având printr-o Vale un acces chiar mai bun în Bazinul Meandrului "Mare" decât Miletul, însă azi până la ţărmul Egeeii sunt mulţi km, Râul Meandru umplând în timp cu aluviuni Golful Carian pe mari distanţe); la începutul mileniului I, Anatolianul Strabon în "Geografia" XIV 1:21 a scris că "oraşul Efes era locuit înainte de Cariani şi Lelegi" (Efes - începând cu Sanctuarul

Artemidei - a fost întemeiat de Regina Amazoanelor Otrere, care îl avea ca partener pe Zeul Războiului Heros = Ares / Marte: pe de altă parte, Thrax - etnonimul Tracilor - a fost fiul Zeului Marte / Ares, ascendenţa indicând şi mitologic că filiaţia parentală Regală Tracă era Vest Anatoliană).

Gura Meandrului

Britanicul Edwin Guest, care a studiat "Originile Celţilor", în anul 1883 a afirmat despre Milet 37,31 lat. N, 27,16 long. E, față de Priene (cârmuit de "Prytane") fiind celălalt mare oraș de la gura Meandrului / Maiandros, de pe celălalt mal - având numele Milawanda / Milada în versiune Hitită, Mîlet în dialectul local, Româneștile cuvinte "mâl" ori "nămol" / "nă-mol" dar și "mal" fiind în evidente legături - că a fost întemeiat de Gherghitai împreună cu Lycianul Sarpedon, fiu al lui Zeus. Izvorul acelui Râu e în ceea ce a fost Antica regiune Frygia (dintre Capadochia şi Caria) iar de-a lungul cursului său încă transportă însemnate cantităţi de mâl. Carianul Pausania 8:7 a scris că "un lucru care impresionează mult este apa fierbinte de pe Maiandros, ce ţâşneşte atât dintr-o stâncă înconjurată de cursul apei, cât şi din mâlul râului; în faţa Dicaiarchiei există de asemenea o apă fierbinte, chiar în mare: în apropiere s-a format o Insulă, astfel că acea apă nu este folositoare, ci oferă băi calde" (în Peninsula Apenină, oraşul Cume al Gherganilor V Anatolieni - prima colonie Greacă acolo - avea portul Di-Chearchia / Dicaiarchia).

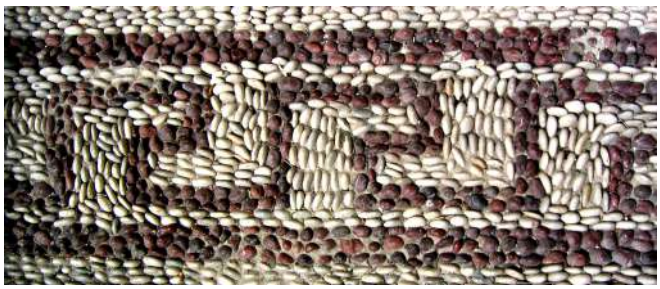

Anatolianul Pausania 8:24 (care era localnic în Bazinul Meandrului, originar de lângă Sanctuarul Gherga) a mai scris: "Râul Maiandros, ce străbate de atâţia ani Frygia şi Caria - Ţinuturi foarte bine cultivate - a astupat într-un timp scurt Golful dintre Priene şi Milet". (Este de ştiut că în N gurii Râului Meandru "Mare", Priene = localitate Cariană conform istoricului Carian Herodot, îngrijea Sanctuarul închinat Zeului Poseidon numit "Panionion" / "Panionium" 37,42 lat. N, 27,19 long. E - ceremonia supremă fiind Festivalul "Paionia" - şi e de observat despre Milet = Mîlet că Românii pentru un înțeles apropiat acvatic şi azi folosesc "mâlos", în Română sinuozităţile vreunei ape curgătoare fiind "meandre" / după numele Râului Carian Meandru, etc.; de altfel, Carianii Milesieni au colonizat malurile Mării Negre, de pildă principalele colonii Grecești din Dobrogea fiind întemeiate de ei, cârmuirea lor fiind asigurată de către nobilii Gherga - plecaţi de la Sanctuarul Gherga din Caria - în Dobrogea prin înrudirea cu localnicii Geţi formând dinastia Regală care l-a dat şi pe Decebal / ultimul Rege al Geto-Dacilor, mort în secolul II, în anul 106).

Gherga în Efes

În orașul Efes, bulevardul central - dintre “Poarta lui Hercule” și “Biblioteca lui Celsus” - era al Kureților / Cureților (preoții care întrețineau flacăra veșnică a Marii Mame în principala clădire administrativă a orașului), al căror prim Rege a fost “Gargo-ris” = Gargoris: când Leto i-a născut pe gemenii Artemis și Apollo, semi-zeul Gargoris și cei din anturaj - denumiți Kureți / Cureți, dintre care cel mai mare era Zeus - au distras atenția Herei, soția lui Zeus; de atunci, ei au rămas cel mai privilegiat clan în Efes și au slujit acolo Templul patroanei orașului, Zeița Artemis, așezământ religios devenit în Antichitate una dintre cele 7 minuni ale Lumii Vechi (acolo statuia Zeiței era din meteorit, așa după cum a consemnat inclusiv Biblia, în “Faptele Sfinților Apostoli” 19:35). Sufixul “ris” de la Gargoris / “Gargo-ris” provenea de la acei “rișI” Garga din N Indiei, Sanscritul “Garga-rișI” devenind Grecul “Gargoris” (înțelesul de “rege” s-a transmis apoi în Europa, prin termeni ca “rex”, “rik”, etc). În secolul II, Pausania - din zonă - a scris (8:37): “Arcadienii / Elenii spun că Artemis a fost fiica Demetrei și nu a lui Leto. Aceasta este o tradiție Egipteană pe care Eschil a răspândit-o prima oară printre ei. Cât despre Cureți - care sunt ființe deosebite de Coribanți - nu voi spune nimic, deși cunosc aceste lucruri”. În secolul următor, au fost transcrise Latin de istoricul Roman Marc Iustin - în epitoma “Prologuri” 44:4 - cele consemnate de istoricul Gal Trog Pompei în secolul I î.C. despre Gargo-rix (regele Gargo), primul cârmuitor al Kureților / Cureților (pe Iberii Tartesi, Iustin i-a notat Cuneți): “Gargoris, cel mai vechi rege al Cureților, a fost primul care știa să colecteze miere. Acest rege, având un nepot născut ilegitim de fiica sa, a încercat - de rușine - prin diverse maniere (inclusiv prin înfometare), să scape de el, însă acela, norocos, până la urmă a ajuns pe tron. Dintr-un sentiment de compasiune pentru pericolele suferite, el a unit Barbarii prin legi, fiind primul care a legat vitele la plug, obligându-și supușii să cultive cereale (pentru o dietă mai bună, aducându-și aminte de neplăcerile din copilărie); a cerut oamenilor să nu mai fie servili și i-a împărțit în 7 localități. După moartea sa, suveranitatea regiunii a fost exercitată pentru multe generații de succesorii săi”. (Legenda din V Anatolic era regăsită simetric în V Iberic încă din Antichitate, prin oglindirea existenței în timpul lui Ulise a regelui Ghergor la Abydos / acum SantaRem, Portugalia și respectiv peste populația de Garghesi - zonal știuți ca Tartesi - a regelui Gargoris la Ghedeira / acum Cadiz, Regatul Spaniei: locul unde a murit Gheugher / Teuker, nepotul lui Priam - ultimul rege al Troadei / Troiei - cârmuitorul Gherghiților / Gherghinilor; de asemenea, poetul Sicilian Stesichorus - iar peste 6 secole geograful Strabon dar și alții - au plasat Grădina Nimfelor Hesperide în Tartessos / Ținutul Vest Iber al Garghesilor). Este de remarcat că mierea e singurul aliment ce nu se alterează (la începutul mileniului III, arheologii au gustat miere din mormintele Faraonilor și au afirmat că încă e bună); mierea era hrana sfinților și înțelepților, ofranda rituală destinată Zeilor și strămoșilor (reprezentând legătura dintre cei vii și cei morți, datorită incoruptibilității sale fiind considerată simbolul vieții veșnice). Albinele erau consacrate Zeiței Artemis, care l-a avut ca geamăn pe Zeul Apollo (de exemplu, în Efes simbolul Artemidei era o albină); Zeița Anatoliană Kybele / Cybela - Mama Zeilor - era înconjurată de roiurile albinelor, pe care le patrona. Răspândirea teonimului Artemis / “Ar-Temis” în Vechea Lume a fost foarte mare, ecouri onomastice regăsindu-se în denumirea Râului Timiș din Banat (în Bazinul căruia albinele au fost tare prețuite), în colonia Tomis din Dobrogea a Carianilor / Vest Anatolieni originari chiar de pe coasta Efesului, în numele Amazoanei Regine MasaGete Tomi / Tomi-ris a Ghergarilor din Caucaz, ș.a.m.d. Anatolianul Strabon în “Geografia” X 3:19 a scris că Insula SamoTracia - colonizată de Carianii Sami din Insula Samos - de unde a debarcat Dardan pentru cununia cu fiica Ghergarului Teucru, întemeind Regatul Troiei, într-un timp îndepărtat se mai numea și Melite, de la ritualurile mistice ale Coribanților / Cabirilor (cu miere): primele îmbălsămări ale morților se făceau prin ungerea trupurilor decedaților cu miere; în mare vechime, cei cu stare - posedând multă miere - își pregăteau răposații pentru drumul spre Lumea “Cealaltă” ungându-i / îmbălsămându-i cu așa ceva (marea masă a oamenilor nu-și permitea un asemenea răsfăț), ceea ce dădea miresme plăcute cadavrelor, percepute ca de “Sfinți”. Se spunea că mierea atrăgea sufletele, aceeași proprietate fiind apoi - în operațiunile Magice - transferate untului / untdelemnului ca substitut al mierii sau ale cerii (Romanul Pliniu a pomenit untul ca “hrană delicioasă, obișnuită la Barbari”). În India, “Rig Veda” 4:58 a evocat în imnuri untul ca având valoare sacră: “Iată numele tainic al Untului, limbă a zeilor, buric al nemuritorului. Să slăvim numele Untului, să-l sprijinim cu slăvirea noastră în această jertfă. Parcă dusă de apele iuți ale fluviului zboară, nebunește, luându-se cu vântul la întrecere tinerele șuvoaie de Unt ce umflă apele, ca un fugar roib ce sfarâmă zăgazurile... Șuvoaiele de Unt mângâiau lemnele în flăcări, focul le primește, satisfăcut”. “Dicționarul de simboluri” a consemnat: “În multe imnuri vedice, untul a fost un element esențial al jertfirii, o substanță privilegiată a jertfei; buric al nemuririi, reprezenta șuvoiul vieții. Vărsat în foc, îl făcea să sfârâie: îl regenera pe Agni insuși. Concentrat de forțe vitale, untul simboliza toate energiile, ale Cosmosului, ale sufletului, ale zeilor și ale oamenilor pe care se credea că-i întrema, sfârâind în focul jertfelor; cu o putere sporită, toate binefacerile - spirituale și materiale - se răspândeau asupra lumii ca untul lichid. În măsura în care untul era aruncat pe tăciuni cu un gest ritual, el putea de asemenea evoca rugăciunea, ceea ce se asemăna la rându-i - în mintea credincioșilor - cu un izvor de energie sacră, în stare să ridice universul. Folosirea rituală și sacrificială a untdelemnului a fost caracteristică popoarelor orientale și mediteraneene, mai precis pentru toate societățile în care măslinul - oferind lumină și hrană - ocupa locul privilegiat bine știut; plecând de la acea dublă utilizare, untdelemnul a fost simbol de lumină și de puritate, dar și de prosperitate. În toată tradiția mediteraneană, femeile făceau libații de untdelemn pe altarele de piatră brută; bărbații ungeau plugul înainte de a-l înfige în pământ: în toate acele cazuri, era vorba despre un dar către Nevăzut. Simbol al puterii fertilizatoare, de culoare solară, untdelemnul astfel oferit chema, odată cu introducerea simbolului, fecunditatea asupra brazdei deschise. Metalul uns ce pătrundea în pământ însemna poate - de asemenea - blândețea, dublată de o reverență cvasisacră, a contactului cu pământul, care prezida acel rit al fecundării și simboliza unirea sexelor. Materializând ideea unei familii de culturi, acest untdelemn a devenit simbolul însuși al binecuvântării divine, simbol de bucurie și de fraternitate. Totuși, în riturile de ungere, simbolismul a fost mai profund: untdelemnul cu care erau unși regii le conferea autoritate, putere și glorie, de aceea

fiind privit ca simbol al duhului divin. Unsul Domnului era ca introdus în sfera divină şi oamenii nu trebuiau să ridice mâna asupra lui. Trebuie amintit că pentru 'uns' în ebraică s-a folosit Mesia; untdelemnul prezent la momentele 'alfa' şi 'omega' ale vieţii a ajuns să joace în lumea creştină un rol sacralizant excepţional, ceea ce a fost foarte bine rezumat de pseudo Dionisie Areopagitul: 'după expunerea sfintelor daruri, pontiful răspândeşte untdelemn asupra defunctului. Or, în taina de regenerare, înainte de sfântul botez - când iniţiatul s-a despuiat de hainele sale vechi - prima sa participare la lucrurile sfinte era ungerea cu untdelemn sfinţit; iar la sfârşitul vieţii, tot untdelemn sfinţit e turnat peste defunct. Prin ungerea botezului era chemat iniţiatul în arena sfintelor lupte; untdelemnul turnat peste defunct înseamnă că şi-a sfârşit cariera, a pus capăt glorioaselor sale lupte'. Pe de altă parte - în mitologia extrem orientală - consistenţa fluidă a untdelemnului a determinat socotirea lui ca o imagine a nediferenţierii primordiale: apele originare au fost de untdelemn". Este de ştiut că descoperirile arheologice în primele straturi ale Troiei au relevat ceramica identică acolo cu cea din Insulele Samos, Lesbos, Lemnos, etc. confirmându-se astfel legăturile dintre Cari / Cariani (Insula Samos - populată de Sami, aflată între Milet şi Efes - fiind lângă Priene / gura Meandrului, cea mai importantă apă curgătoare a Cariei), respectiv dintre SamoTraci - prin liderul Dardan - şi Troiani. În secolul I î.C., poetul Roman Vergiliu în "Eneida" a conectat începutul Troiei până şi de Creta / mai departe în Sud decât Caria (SV Anatoliei). Tot în acel secol I î.C. istoricul Diodor din Sicilia 5:48 a scris că Misteriile Cabirilor - adică ale urmaşilor Karkinoi - au fost instituite acum 5 milenii de Dardan în Samotracia, ceea ce l-a apropiat pe ginerele primului stăpân al Troiei şi în linie Culturală de Gherga (pe lângă cea onomastică ori legendară). Este de ştiut că în Caucaziana Georgie - unde mierea prin Tradiţie era folosită în pregătirea pentru viaţa de apoi - arheologii au găsit cea mai veche miere din lume. În imaginea următoare se vede Lidia Gherga din Timişoara pe Bulevardul Kureţilor / Cureţilor din Efes (fostă metropolă pe coasta V Anatoliană / port la Marea Egee):

Bulevardul Kureţilor în portul Efes de la Marea Egee

Anatolianul Homer în "Iliada" 20:215 a scris că fiul lui Dardan avea o duzină de iepe din rasa nobilă "Boreas" - adică de miazănoapte - care săltau peste spicele semănăturilor fără să le atingă şi treceau în cursul lor cel repede peste valurile înfuriate ale Mării vaste. Gurba / Kyrbas a fost cârmuitorul celor plecaţi din Anatolia în Insula SamoTracia (după cum au consemnat mitologul Grec Pherekydes din Insula Cicladă Syra / Syros în secolul VI î.C., poetul Lycophron din Chalkis / Insula Evia în secolul III î.C., ş.a.), ajunşi până în Insula Creta - după cum au scris autorii Greci Callimachos în secolul III î.C., Nonnus în secolul V, etc. - Strabon în "Geografia" egalându-i pe urmaşii Gurbanţi / Cyrbantes din acele Insule cu Kureţii / Cureţii şi Dactilii Anatoliei; iniţial, SamoTracia era Dardania. În secolul I î.C., Diodor Sicul 5:49 a scris că Iasion - fratele lui Dardan / ei fiind "Sciţi", adică Nordici 4:43 - s-a însurat cu Cybele / Sibila, avându-l ca fiu pe Corybas / Gurba (Carianul Pausania 7:17 în secolul II a scris că mama Sibilei era divina Nana din Bazinul Râului Anatolian Krka = Sakarya): "Şi după ce Iasion s-a dus în cercul Zeilor, Dardan, Cybele şi Gurba s-au mutat în Frygia şi au transmis Asiei ritualurile sacre ale Mamei Zeilor. În acel context, Cybele s-a alăturat primului Olimp / Anatolian, ea şi Zeiţa având acelaşi nume. Corybas / Gurba a denumit Coribanţi pe toţi cei care celebrau ritualurile mamei sale, acţionând ca bărbaţi posedaţi". (Este de observat că preoţii Cybelei erau numiţi şi "Agurtai" / "A-Gurtai", în secolul V î.C. dramaturgul Sofocle în tragedia tiranului Oedip 387 considerându-i Magi, în opinia Dr. Daniel Ogden de la Universitatea Uppsala 59,51 lat. N, 17,38 long. E / Regatul Suediei ei putând avea obiceiuri orientale - ca de pildă cerşitul itinerant de valori materiale pentru Marea Mamă - iar "purificatorii" profesionişti erau denumiţi "kathartai"; Coribanţii / "Corăbierii" erau preoţi războinici). În imaginea următoare se poate vedea statuia Kuros / Kouros - de la sfârşitul secolului VII î.C. din Insula Tasos / dintre Insula SamoTracia şi Muntele Athos din Peninsula Gharghi-diki / Khalkidiki, pentru decorarea Templului lui Apollo din Pythion 41,22 lat. N, 26,36 long. E, aflat la poalele celui de-al doilea Olimp, cel Balcanic - având 3,70 metri înălţime (în acel timp, considerat modelul Grecului perfect):

Kouros în Egeea

Este de ştiut că partenerele Kouros erau fecioarele Kore (cu împletituri elaborate ale părului, ei având "nodul lui Hercule" iar ele având şuviţe cum erau de pildă cele ale Gorgonei din Insula Kerkyra / Corfu); cel mai mare Kouros - cu înălţimea de 10 metri - a fost în Insula Delos (denumirea însoritei Insule De-los relevând că era de la Zeul Ra = "De-Ros": Delos e în centrul Arhipelagului Cicladelor, ai cărui cei mai timpurii locuitori - conform istoricului Antic Tucidide în "Războiul Peloponesiac" 1:8, "Enciclopediei Britanice", etc. - au fost Carianii). În secolul V î.C., istoricul Carian Herodot a consemnat (2:51) că "să facă statuile lui Hermes cu mădularul bărbătesc ridicat, nu de la Egipteni au învăţat Elenii, ci de la Pelasgi, atenienii fiind cei dintâi Eleni care şi l-au însuşit iar după atenieni s-au luat şi ceilalţi Eleni: cine a pătruns în Misteriile Cabirilor pe care le săvârşesc SamoTracii - care la rândul lor le-au împrumutat de la Pelasgi - acela pricepe ce afirm, pentru că acei Pelasgi au locuit odinioară în SamoTracia şi de la ei au învăţat cei de acolo Misteriile" (primii Cabiri / Kabeiri au fost Karkinoii).

Hermes (Mercur la Romani)

Localnicul istoric Herodot Karka a mai scris în cartea 7: "94) Ionianii se numeau Pelasgii 'Ai-Gialei'. 95) Insularii Cicladelor erau de asemenea de neam Pelasgic / numit mai târziu Ionic, din aceeaşi pricină ca şi Ionianii Dodecapolei; odinioară, numele Eolilor era tot acela de Pelasgi". Este de ştiut - corespunzător plăcii de marmură din Insula Cicladică Paros / secolul III î.C. - că Ionianii au apărut la 8 decenii după "Întoarcerea Heraclizilor" (deci după Războiul Troian): pe coasta Est Egeeană, Ionianii au despărțit Carianii Sudici de Troianii Nordici. Geograful Anatolian Strabon, care a scris că primii Kureţi / Cureţi s-au desprins din Telchinii / Gherghinii Insulei Rodos din largul Mediteran al Cariei (erau copiii lui Tartarus / Gargarus), a mai scris şi că uneori Telchinii - adică Gherghinii, prin obişnuitele translaţii Mediterane "T"/"G", "L"/"R", "C"/"G" - erau confundaţi cu Ciclopii sau Dactilii, datorită priceperii lor minereşti şi metalurgice: conform lui Diodor Sicul 5:55, primii Gherghini / Telchini - cei din Insula Rodos - au fost aşa de pricepuţi încât l-au educat pe Zeul Poseidon, fratele mai mare al lui Zeus (Gherghinii l-au precedat pe Zeus, care - de altfel - a şi avut copii Ghergari, 2 fiice şi 6 fii). Coribanţii, Cabeirii / Cabirii din Insulele Egeeii şi Kureţii / Cureţii din Efes erau dansatorii sacri - crestaţi şi înarmaţi - ca şi Dactilii Idei, venerând-o pe Cybele, Mama Zeilor:

Dansatorii Egeeii

Arheologul Român Teohari Antonescu 1866-1910 a scris despre "Cultul Cabirilor în Dacia": "Arheologul Francez Francois Lenormant 1837-1883 a avut dreptate când a susținut că ideea fundamentală a Cultului Cabirilor era adorațiunea focului sub cele 3 aspecte ale sale: ceresc,

pământesc și marin. Pentru Arianul primitiv, soarele pierind după bolta cerului însemna grija, frica, doliul, întristarea și moartea, iar răsărirea lui în zarea opusă era izbucnirea unei bucurii nespuse. În simplitatea lui naivă, observând o corelațiune strânsă între dispariținea soarelui și mișcările luceferilor din amurg și din revărsatul zorilor, în mintea sa el a asociat fără îndoială acest fortuit fenomen planetar, zicându-și că cele 2 streje de dimineață și de seară nu sunt și nu pot să fie altceva decât vrăjmașii natural invidioși ai soarelui, adică ucigașii furtivi ai lui. Prin antropomorfizarea acestor date, pasul spre dogma fundamentală a Cultului Cabiric l-am și făcut; asistăm așadar la a sa desăvârșire când voim să ne dăm seama de reprezentațiunile Cabirice. Numai când Cabirul împins pentru un moment în lumea subterestră sau submarină, revine pe cer a doua zi, numai atunci misterul mântuirii omenești s-a efectuat. Deci, după uciderea Cabirului, pământul care-l înghite și-l acoperă, sau marea care asemeni ca pe un pește îl face să dispară în sânul său, îndată ce a fost sacrificat pe tripod, aceste 2 elemente, zicem, conlucrează și ele spre a produce acel neîncetat fenomen, plin de taină, al dispariținii și reapariținii continue a focului divin, a soarelui trecând pe rând prin cer, prin pământ și prin apă ca să-și exercite rotațiunea sa neîntreruptă și eternă. Iată explicarea ce noi socotim când vedem pe Cabirul ucis de frații săi, sub aceea de pește sacrificat pe tripod sau sub formă de ființă omenească călcată sub picioarele cailor; apoi simțim că el renaște dintr-un ospăț subteran și aduce cu sine toate binefacerile mântuitoare ale unei vieți noi. Precum vedem, sub alte forme, același fenomen al aparațiunii și dispariținii solare a dat naștere unui bogat ciclu de mituri și legende, care toate se întorc împrejurul lui Apollo. La familia Frygiano-Tracică, mai puțin estetică în creațiunile închipuirii sale, mai puțin dominată de frumusețea formelor, el s-a întrupat într-un Cult mai neuman, de - s-ar putea zice - luând ca dogmă fundamentală a sa omorul, fratricidul. Această idee a morții premature a unui june, sacrificat cu invidie de ființe ce-i stăteau alături, care era plâns și cântat cu grijă de o ființă femeiască care-l iubea - sau ca mamă sau ca soție - și care dispărut pentru un timp, revenea pe lume ca o nouă splendoare cerească și mai mare, este, pare-ni-se, fundamentul religiunii naturaliste a Frygilor din Asia Mică. Pe lângă Zeița-Mumă Cybela, Cabirii jucau - negreșit - rolul unor fii neomenoși, către care ea își întindea brațele rugătoare, după ce dânșii au sacrificat pe cel mai tânăr frate al lor. Tot asemeni, în Cultul recunoscut al tuturor popoarelor Frygiene, vedem pe Cybela plângând și căutând nebună pe junele păstor pierdut de dânsa; aceeași legendă se reproduce pretutindeni în Asia Mică sub nume deosebite, așa cum s-a petrecut cu Endymion - în Caria - sau cu alții: dar legenda de timpuriu își făcu drum prin toți vecinii Asiei Minore (trecu la Ciprioți, Syrieni, Egipteni, ș.a). N-ar fi peste putință ca, în timpuri foarte vechi, legenda Frygiană să fi pătruns până în Egipt, unde ea va fi răsădit mitul uciderii și învierii lui Osiris, serbate în Misteriile Isiace. Pe de altă parte, tradițiunea s-a strecurat, fără îndoială, în Nordul Balcanic, unde o regăsim în istoria legendară a profetului Trac Orfeu. Arheologul Alexandru Odobescu zicea că 'într-însul se caracterizâ mai cu seamă moartea nevinovată în floarea juniei și originea lui se îmbină cu un Cult primitiv al naturii; printr-însul era simbolizată, sub forma unui june mort fără timp, întoarcerea grelei vremi a iernii'. Dar încă și mai categoric, mai conform cu datinele culese de noi asupra Cabirilor, erau exprimate acele idei în religiunea Tracilor, prin mitul lui Dionysos-Zagreu, ale cărui mistice naștere și ucidere de către frații săi erau cântate în Imnele Orfice. Este dar un lucru învederat că, prin căi diverse, toate aceste mituri, care se raportau la intermitențele zilnice sau climaterice ale luminii și căldurii solare, izvorau din ideea fundamentală a străvechii religiuni profesată de semința Frygiană, și noi nu mai putem pune la îndoială identitatea lor de origine cu aceea a credinței în moartea și învierea periodică a unuia din Cabiri, operate cu concursul celorlalte două personaje bărbătești, precum și cu cel al femeii, ce-i sunt câteșitrei asociați, atât în datinele scrise ale Antichității, cât și pe Tăblițele noastre sculptate în Dacia".

Anatolianul Antic Strabon, la sfârșitul capitolului 3 din "Geografia" X, pornind de la istoricul Hellanicos din Insula Lesbos - secolul V î.C. - care a relatat și despre spațiul strâ-Românesc, a scris (majoritatea celor citați fiind din aceeași perioadă, cu aproape jumătate de mileniu dinaintea sa):

"19. Hellanicos în opera 'Phoronis' i-a evocat pe Cureți fie ca flautiști, fie ca Frygieni; alții atribuie Cureților epitetele 'cei născuți din pământ' și 'cu scuturi de aramă'. Alți autori însă nu pe Cureți, ci pe Corybanți îi socot Frygieni iar pe Cureți îi cred Cretani; aceștia din urmă au îmbrăcat primii armuri de aramă în Eubeea / Insula Evia: de aceea ei s-au numit și Chalkidieni. După alții, Corybanții au fost slujitori înarmați dăruiți de Titani - primii Uriași - Zeiței Rhea, după ce au sosit din Bactriana, după alții, din Colchida. În Istoriile Cretane, Curețiii sunt numiți educatorii și paznicii lui Zeus, strămutați de Rhea din Frygia în Creta. Potrivit altor autori, aceia dintre cei 9 Telchini din Rodos care au însoțit-o

pe Rhea în Creta și care l-au crescut pe Zeus - copil pe atunci - au primit numele de Cureți; un camarad de-al acelora, Cyrbas / întemeietorul orașului Hierapytna din Creta, a servit ca argument pentru a dovedi că acei Corybanți ar fi fost niște Genii, fii ai Athenei și ai Soarelui. Unii i-au mai prezentat ca fii ai lui Cronos, alții au susținut că au fost vlăstarele lui Zeus și ai Calliopei, socotind pe Corybanți aceiași cu Cabirii; aceștia s-au mutat în SamoThrakia - care se numea înainte Melite - iar ritualurile lor sunt mistice.

20. Dar scriitorul Demetrios Skepsios / din Skepsis - care a adunat astfel de mituri - a respins versiunile de mai înainte, arătând că nu s-a pomenit în Insula Samothrake nici o Tradiție relativă la Misteriile Cabirilor; el a prezentat, de asemenea, părerea lui Stesimbrotos Thasianul / din Insula Thassos, anume că jertfele practicate în SamoTracia s-au instituit în cinstea Cabirilor înșiși: numele lor - a afirmat - provenea de la Muntele Cabeiron din Berekyntia / Frygia. Alții socot că acei Cureți - aceiași cu Corybanții - au fost slujitorii Hecatei. Dar din nou Demetrios Skepsios - tocmai potrivnic versiunii susținută de Euripide - a obiectat că, în Creta, Cultul Rheii nu era obișnuit, nici nu s-a împământenit, ci a fost numai în Frygia și în Troada; iar cei care dădeau asemenea informații slujeau mai degrabă mitologia decât istoria. Pe lângă, inclusiv onomastica locurilor a contribuit poate la greșeala lor: de pildă, Muntele Ida este și în Troada și în Creta, Dicte este o localitate aproape de Skepsis și un Munte în Creta, o colină a Idei era Pytna - de la care și-a tras numele orașul Hierapytna - exista apoi o HippoCorona în zona Adramyttium și un HippoCoronion în Creta; de asemenea, Samonion este promontoriul răsăritean al Insulei Creta și o câmpie în Neandris, pe teritoriul Alexandriei Troiei.

21. Istoricul Acusilaos Argianul - din orașul Kerkas, aflat lângă Aulis - spunea că Hephaistos și Cabeiro au avut de fiu pe Cadmilos iar acela, la rândul său, a fost tatăl a 3 Cabiri, care au dat viață Nimfelor Cabiride. Filozoful Pherekydes a relatat că Apollo și Rhetia au născut pe cei 9 Kyrbanți care au locuit în SamoThrake; Cabeiro / fiica lui Proteus și Hephaistos au fost părinții a 3 Cabiri și a 3 Nimfe Cabiride, fiecare triadă având parte de jertfe proprii. S-a constatat că la Imbros și la Lemnos Cabirii se bucurau de cele mai mari cinstiri, ca în orașele Troadei; numele lor au fost protejate de taina Misteriilor. Istoricul Herodot susținea că și la Memphis se practicau jertfele Cabirilor, ca și ale lui Hephaistos. Locurile închinate Cultului acestor divinități sunt azi nelocuite; așa este Corybanteion din Hamaxitia în regiunea de astăzi a Alexandriei Troiei din apropiere de Sminthion, apoi Corybissa de lângă Skepsis, din apropierea Râului Eureeis și a unui sat cu același nume, de lângă torentul Aethaloeis. Se poate adeveri - zicea Demetrios Skepsios - că Cureții și Corybanții sunt unii și aceiași, prin faptul că erau tineri necununați și feciori / kuroi ai Cultului Zeiței Mamă a Zeilor, aleși pentru dansul cu arme.

22. Unii susțin că primii locuitori de la poalele Idei s-au numit Dactyli Idai. Părțile de jos ale munților se cheamă poale / picioare iar vârfurile, creste / capuri. Extremitățile munților ce se prelungesc din Ida - și anume toate cele consacrate Zeiței Mamă a Zeilor - se cheamă Dactyli, adică degete. Poetul Sofocle credea că la început s-au născut 5 bărbați care au descoperit metalele și le-au prelucrat primii, făurind multe alte lucruri trebuincioase vieții; 5 au fost, de asemenea, și surorile acelora, iar de la cifra 5 pe care o formau, ei s-au numit dactyli = degete. După unii, ei au fost băștinași ai Muntelui Ida iar după alții, colonișți; toți susțin însă că aceia au prelucrat prima oară fierul, în Ida. De asemenea, toți presupun că ei au fost Magicieni și slujitori ai Zeiței Mama Zeilor, că au locuit în Frygia lângă Ida, desemnând cu numele de Frygia de fapt Troada, deoarece Frygienii - cum erau vecini - au ocupat Troada îndată după distrugerea Troiei. Unii mai presupun că Cureții și Corybanții sunt urmașii Idailor Dactyli; primii o sută de bărbați născuți în Creta s-au numit Idai Dactyli: urmașii acelora se spune că au fost 9 Cureți, că fiecare din ei a dat naștere la 10 fii care s-au numit de asemenea Idai Dactyli.

23. Am simțit îndemnul să vorbesc mai pe larg despre aceștia, cu toate că foarte puțin îndrăgesc mitul, numai pentru că astfel de subiecte aparțin teologiei. De altfel orice discuție despre Zei cercetează păreri și mituri vechi, deoarece oamenii mai de demult își arătau mai pe ocolite părerile pe care le aveau despre natura lucrurilor și împleteau mereu povești în deslușirile lor. Negreșit, nu este ușor să dezlegi cu precizie enigmele, dar dacă se adună la un loc și se compară un mare număr de mituri, unele concordând între ele, altele contrazicându-se, mai lesne s-ar putea descoperi adevărul din ele. De pildă, miturile care vorbesc despre plimbările prin munți atât ale slujitorilor cultici, cât și ale Zeilor înșiși, și despre cei cu adevărat posedați, decurg din același principiu pentru care Zeii se socotesc locuitori ai cerului si prevăzători ai altor lucruri cât și ai semnelor cerești. Prin analogie, înrudite cu plimbările prin munți au apărut mineritul, vânătoarea și căutarea
celor folositoare vieții, iar cu manifestările celor posedați, cu adorațiile și cu arta prevestirii aveau aceeași finalitate Magia și vrăjitoria. La fel se explică și dragostea de arte, mai ales aceea care privește aspectele dionysiace și cele orfice”.

La începutul Epocii Bronzului, odată cu întemeierea Pelasgei Troade, adică a Troiei (începutul mileniului III î.C.), Valea Meandrului - al celui mai mare Râu Anatolian ce se varsă în Marea Egee - era locuită în case de tip “megaron” (construcții lungi, cu o singură sală, ulterior Grecii vechi păstrând modelul respectiv pentru Sala Tronului). Acel tip de

locuinţă, cu fundaţie de piatră şi pereţii din cărămizi de argilă / lut, ce a înlocuit adăposturile rotunde post-diluviene ale Epocii Pietrei, a dăinuit pentru lung timp în Anatolia (trebuie ştiut că în vechime formatul rotund reprezenta legătura cu Cerul iar formatul pătrăţos - orientat spre cele 4 puncte cardinale - reprezenta legătura cu Pământul / combinaţia celor 2 regăsindu-se şi mult ulterior de pildă în construcţiile bazilicilor bizantine): legăturile mai puternice avute cu Pământul - aşa cum au fost pătratele / cuburile asociate Marii Mame Cybela ori hermele pătrate / cubice asociate Zeului Hermes, bunic Ghergan - s-au impus ca arhitectură Ghergană, fiind de bază şi acum în arhitectura lumii.

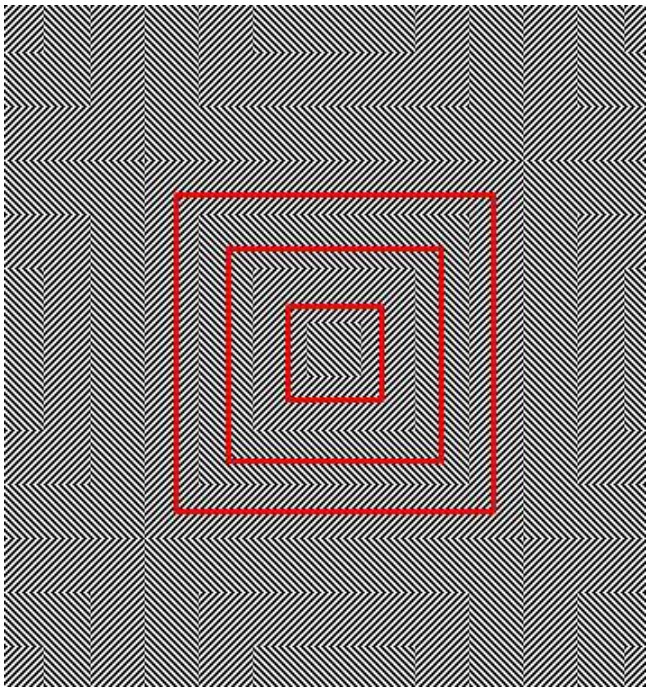

Pe de altă parte, este de observat că printre prototipurile mitice ale activităţilor umane au fost arhetipurile celeste în organizarea teritoriilor. De exemplu, Munţii pentru Altaici aveau prototipul ideal în Cer, oraşele din India erau construite după modelul mitic al oraşului celest în care locuia suveranul universal în Era de Aur, toate aşezările Sumerienilor îşi aveau arhetipurile în constelaţii iar numele de locuri şi de persoane ale vechilor Egipteni erau date după cele din "câmpurile" celeste; Biblia în Revelaţie / Apocalipsă exemplifică modelarea noului Ierusalimului după un prototip Ceresc iar simbolismul paradisiac ulterior al Bisericilor şi al grădinilor Mănăstirilor creştine favorizează ascensiunea mistică a maicilor / călugărilor spre Dumnezeul din Cer: în vechea concepţie, pe Pământ era reflecţia astrală, a Cerului (din marele trecut se credea în oglindirea Cerului pe Pământ, inclusiv prin faptul că o distrugere pe Pământ era considerată o creaţie în Cer / şi invers). Aşezările ce au inspirat stilul Tradiţional Anatolian erau înconjurate de ziduri defensive iar fortificaţiile conţineau clădiri înghesuite una într-alta; adesea erau ridicate la gurile numeroaselor grote. Pe cursul inferior al Meandrului - devenit proverbial datorită şerpuirilor sale - culturile agricole erau mănoase şi au apărut aşezări de primă importanţă, zona fiind îndeosebi populată de către Ghergani / Gherghiţi, de care a fost legată vechea denumire a regiunii Caria din S Râului Meandru (la N de Râu a fost regiunea Ludică / Lydia); regiunea Caria avea sub control direct şi Insulele din faţa coastelor sale, printre care Arhipelagul Cicladelor / Kyklade - în pronunţie "Cu-clade", în Română "cladă" fiind "grămadă" - unele ajungând prin contribuţiile lor de excepţie de asemenea în patrimoniul umanităţii. Universal au intrat în vocabular "meandrele" drept cotituri foarte strânse, în "U", ale unui Râu, apărând de regulă, în serie; meandrele sunt formate, de cele mai multe ori, în straturi aluvionare (aduse de ape), aşa încât îşi pot schimba uşor forma şi se pot muta în josul Râului în funcţie de înclinarea Văii. O albie cu meandre este, de obicei, o dată şi jumătate mai lungă decât o albie aproximativ dreaptă şi include bălţi de apă la cotituri şi porţiuni cu apă repede, puţin adâncă, între acestea. Lungimea unui meandru este obişnuit de 7 până la 10 ori mai mare decât lăţimea albiei Râului. În lucrarea "Fluviile" 9:1 atribuită scriitorului Plutarh, cu numele de Maeander / Meandru era ştiut fiul Nimfei Anaxibia - a Fluviului Gange din N Indiei - şi al lui Cercaphos / Kerkafos (Gherganul fiu al Soarelui / Helios şi al Rodei), cârmuitor al Rodosului în mileniul III î.C., considerat un Cimerian: Caucazian înrudit - conform Anatolienilor Herodot şi Strabon - cu Troianii; în Rodos - Insulă consacrată Soarelui - se ştia de Kerkafos că era Fiul Soarelui. Istoricul Zenon a scris de competiţia dintre Kerkafos şi Kekrops I despre cine jertfea mai bine, câştigată de Kerkafos, obiceiul său rămânând în Rodos ca ritual aparte: jertfa se aşeza pe altar înaintea aprinderii focului, nu după ce focul era aprins.

Templul Gherga din Bazinul Meandrului

Pelasgii - excelenţi comercianţi dar şi navigatori - au fost creatorii Greciei Antice. Cei dintâi cârmuitori Pelasgi au excelat cu deosebire prin virtuţile lor personale, prin meritele lor politice şi peste tot prin binefacerile lor faţă de genul uman. Ei au fost cei dintâi care au adunat în societate familiile şi triburile răspândite prin caverne, prin Munţi şi păduri, au întemeiat localităţi, au dat supuşilor lor legi şi au introdus în modul lor de viaţă moravuri mai blânde; peste tot au îndreptat întreaga activitate a lor spre o existenţă mai bună - fizică şi intelectuală - şi astfel au deschis o nouă cale pentru destinele populaţiei. Inclusiv medicina Pelasgă era superioară vremurilor, având în vedere întregul - adică şi partea psihologică - atunci când era tratat un bolnav. În semn de recunoştinţă pentru acele merite nepieritoare ale lor, acei cârmuitori Pelasgi au fost divinizaţi şi onoraţi cu Cult religios. Vechea teologie a considerat pe acei Civilizatori ai Lumii Vechi ca asemenea Zeilor şi le-a ridicat altare şi Temple, le-a instituit sacrificii şi sărbători, le-a compus imnuri, legende şi rituri, le-a înfiinţat colegii de preoţi şi

oracole (e de ştiut că pe atunci neseparat de religie era opiul produs din macul abundent în lanurile de grâu Anatoliene; e de remarcat că frazele oraculare erau comparabile cu mesajele şamanilor după călătoriile lor extatice în "Cealaltă Lume"). Cei vechi au transmis posterităţii 2 noţiuni diferite despre Zei: anume, că unii au fost şi sunt eterni - adică nesupuşi pieririi - iar alţii au fost oameni care, pentru binefacerile lor faţă de genul uman, au câştigat onoruri divine şi Cult religios (ca de exemplu, a subscris acelui profil aşezarea megalitică Gherga - în jurul Templului Gherga - din partea Carianã a Bazinului Meandrului).

Hartă de Dr. Pierre Debord, 1999

În imaginea următoare este Masivul Latmos / "Lat-Mos" - al Moşului Lat sau Latin, zona fiind ştiută la începutul Antichităţii ca Herakleia - văzut de pe malul Lacului Bafa (în Antichitate a fost golf al Mării Egee, în apusul său dezvoltându-se oraşul Milet / "Mi-Let", importantul port al Gherghiţilor):

Aromânul Pericle Papahagi - membru corespondent al Academiei Române - pe când era directorul Liceului din Silistra / Cadrilater a scris (astfel cum a publicat în "Analele Dobrogei" din anul 1922): "Expresiunea 'A-şi face mendrele' se datorează vieţii păstoreşti a Românului; înseamnă 'A-şi face gustul după poftă / A-şi face capriţiile'. După cum cred că voi dovedi, 'mendre' este pluralul cuvântului Aromânesc 'mandră', un cuvânt ce a trebuit să existe odată şi în Daco-Română. 'Mandră' la Aromâni înseamnă staul, târlă; mai înseamnă tot pământul de păşunat din timpul iernii. În adevăr, pe lângă altele, se înţelege la Aromâni sub denumirea de 'mandră' locurile cu păşune închiriate de un celnic pentru întreţinerea vitelor în tot timpul cât durează iarna, cât timp sunt nevoiţi Aromânii să petreacă cu turmele lor pe câmpiile Tesaliei, sau prin cele de pe ţărmurile Arhipelagului, sau al Mării Adriatice, odată cu sosirea toamnei. 'Luai mandră' înseamnă la Aromâni că au închiriat păşunat de iarnă. 'Mandra', adică păşunatul de iarnă, se închiriază de la proprietari pe la sfârşitul verii sau începutul toamnei, de către celnicii respectivi. ('Celnic' - adică fruntaş, bogat în turme - e şeful unei 'fălcări', în trecut fiind şi generalul Aromânilor în războaie. 'Fălcarea' este constituită de toate familiile care atârnă de un celnic, având cu acesta tot avutul lor împreună; îşi iernează împreună vitele, împreună şi le dau vara la munte şi comun le e produsul vitelor). 'Mandra' este mai întinsă sau restrânsă, după cum şi vitele celnicului sunt mai multe sau mai puţine. Dacă un celnic ia cu arendă o 'mandră' întinsă, el opreşte pentru îndestularea trebuinţelor lui şi ale fălcării sale porţiunea de pământ necesar, iar restul îl sub-închiriază la alţii, care au nevoie. În asemenea caz, cum este firesc, el îşi alege locurile cu păşunat mai bun şi acolo îşi face 'mandra' - sau 'mendrele' dacă are şi alţi camarazi cu dânsul pentru acel păşunat. Locurile mai puţin bune, cu păşunat mediocru, mai puţin ierboase, le sub-închiriază altora. Se întâmplă uneori ca o 'mandră' întinsă să fie închiriată la 2-3 celnici. În asemenea împrejurare, dacă unul dintre celnici prezintă mai multă greutate, ca unul care a arătat mai mult interes, ca unul care a depus mai multe stăruinţi pentru căpătarea 'mandrei', sau a făcut chiar niscai sacrificii băneşti, precum ceva plăţi cu anticipaţie, cum pretind de multe ori proprietarii, sau pentru alte motive de trecere personală, acel celnic îşi face 'mandra' după plac, adică pe locurile cu păşunat mai bun, lăsând locurile de mâna a doua să fie împărţite între ceilalţi interesaţi, după anumite norme, prin învoială sau tragere la sorţi. Firesc, cei favorizaţi de soartă, care îşi fac 'mandrele' după plac, sunt invidiaţi de ceilalţi, mai puţin norocoşi, şi sunt cu atât mai mult când vreunul atotputernic, abuzând de atotputernicia sa, îşi face 'mandra' sau 'mandrele' după plac şi cu totul în defavoarea şi paguba altora, slabi şi neînstare să se împotrivească. Fără îndoială că unor asemenea împrejurări se datoreşte origina expresiunii 'A-şi face mendrele' pentru 'A-şi face capriţiile după bunul său plac'. După cum vedem, din punct de vedere al înţelesului, origina cuvântului 'mendre' din expresiunea amintită nu prezintă nici o greutate. Din punct de vedere fonetic şi mai puţin. 'Mandra' la plural face în Daco-Română 'mendre', după regula care cere ca un 'a' după labială, când urmează în silaba următoare un 'e', să se prefacă în 'e': ciomag cu pluralul ciomege, faţă cu pluralul feţe, etc. Avem de a face cu o expresiune datorită vieţii păstoreşti a Românului, care - mulţumită ajutorului ce ni-l oferă Dialectul Aromânesc - prezintă o dovadă mai mult despre mişcările Aromânilor de la Sud la Nord, în cursul veacurilor trecute, deoarece cuvântul 'mandră' arată că-şi are origina la Sud. Cuvântul se aude şi în neo-Greacă, sub forma 'mandri'. În orice caz, Aromânescul 'mandră' nu-i neo-

Grecescul ‘mandri’, care ar fi dat în Aromână ‘mândriuă’ ori ‘mândrie’.” În anul 2009, “Dicționarul explicativ al limbii române” a definit “mandra” (la plural “mandre”) ca “îngrăditura de nuiele sau de stuf așezată de-a curmezișul unei ape pentru a înlesni prinderea ori păstrarea peștilor” iar în anul 2010, “Micul dicționar academic” editat de Institutul de Lingvistică al Academiei Române - coordonat de academicienii Ion Coteanu și Marius Sala - a adăugat la “mandră” inclusiv înțelesul “stână de oi”. După numeroase regularizări, Râul Meandru “Mic” (Grec Κάϋστρος “Kaystros”, Turc “Küçük Menderes”) are lungimea de 114 km iar Râul Meandru “Mare” (Grec Μαίανδρος “Maíandros”, Turc “Büyük Menderes”) corespunzător Dr. Alper Gürbüz de la Facultatea de inginerie geologică a Universității din Niğde 37,58 lat. N, 34,40 long. E / Anatolia Centrală și Dr. Nizamettin Kazancı de la Facultatea de inginerie geologică a Universității din Ankara / capitala Turciei - autorii lucrării din anul 2019 “Râul Meandru: originea fenomenului de șerpuire” - are lungimea de 615 km.

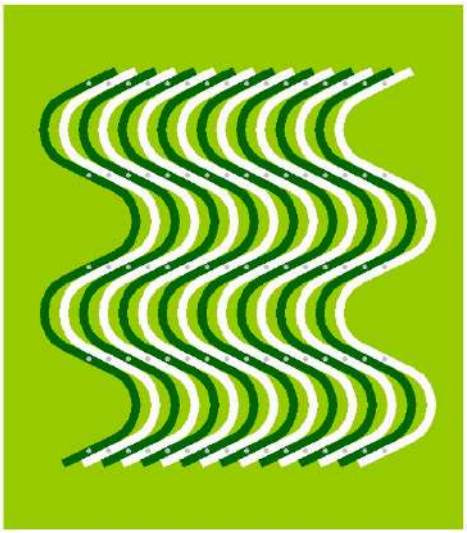

Gherga în Caria

Cea mai mare producție de smochine din lume acum este asigurată de Turcia, în SV căreia se află regiunea cu cea mai mare producție de smochine din Țară: fosta Carie (despre care lexigograful Englez John Lempriere 1765-1824 a notat că a și dat soiul special de smochine denumit Caryca, cu faimă pe glob). Caria - ca tărâm Muntos / teren abrupt - era numită de Luwiani Karuwa, de Hitiţi Karkija, de Perşi Krka, ș.a.: de exemplu, în documentele Hitite, Karkiša = Caria și Wiluša = Troia erau Regate Luwiane (într-o vreme, Karia / Caria a fost întinsă în E spre Milias / Lycia până la Mira, de pildă în Antichitate / secolul IV, Sf. Nicolae - patronul navigatorilor - fiind episcopul Mirei / Myrei); etnicii Cariani au dispărut după ce au fost ocupați de Romani dar numele a dăinuit pentru locuitorii regiunii până în Evul Mediu / secolul XIII. De altfel, în Vechea Lume - de la sfârșitul Epocii Pietrei până la începutul Medieval - Carianii au fost renumiți războinici, navigatori, constructori, negustori, etc.: printre altele, la sfârșitul Epocii Fierului și în Antichitate Carianii au colonizat toate coastele Pontice, inclusiv întregul țărm Dobrogean / Estul Românesc (de pildă, Carianii au fost Grecii care au întemeiat Tomis / acum Constanța = cel mai mare port al României și cel mai mare oraș al Dobrogei); de exemplu, istoricul Antic Eusebiu din Cezareea a menționat supremația navală Carianâ în secolul VIII î.C. Cercetătorul German Diether Schurr - stabilit în Kaş 36,12 lat. N, 29,38 long. E / fost port Lycian - a observat în anul 2018 că “Vechii Egipteni, Carianii, ș.a. denumeau Regatul respectiv cu 1 K, pe când Hitiții, Perșii, ș.a. cu 2 K; de altfel, mai degrabă pronunția înclina spre G, la Hitiți al doilea K fiind zis G = Kargiya iar la vechii Egipteni chiar ambii K fiind zișI G = Garghișa (ceea ce cu siguranță era în conexiune cu Gherghiții Troiei). Numele Cariei nu a ajuns corect acustic, deoarece vechile forme Elamită Kurka, Babilonianul Kirkaja, Aramaicul Krky, etc. nu rezonează cu Persanul Karaka, ce ar

fi trebuit citit Karka; vechii Egipteni ziceau Karianilor de la ei Karsaja iar Ţării Karsa. Forma Carianã avea ceva de genul Kark / Karkia. Cyrus / Kyrus ar fi căzut răpus de lovitura unui Karian / Carian: Perșii îi denumeau cocoși pe Carii care își împodobeau coifurile cu creste similare pieptenilor (se spune că acel războinic Carian - având creastă - care a lichidat primul împărat al Perșilor a fost răsplătit cu o frumoasă recompensă). Anticul Plutarh a notat cuvântul Indo-Iranian 'karka' pentru cocoș. Există de asemenea nume personale orientale de gen Elamit Karkizza / Karkazza, care la vechii Perși era cocoș".

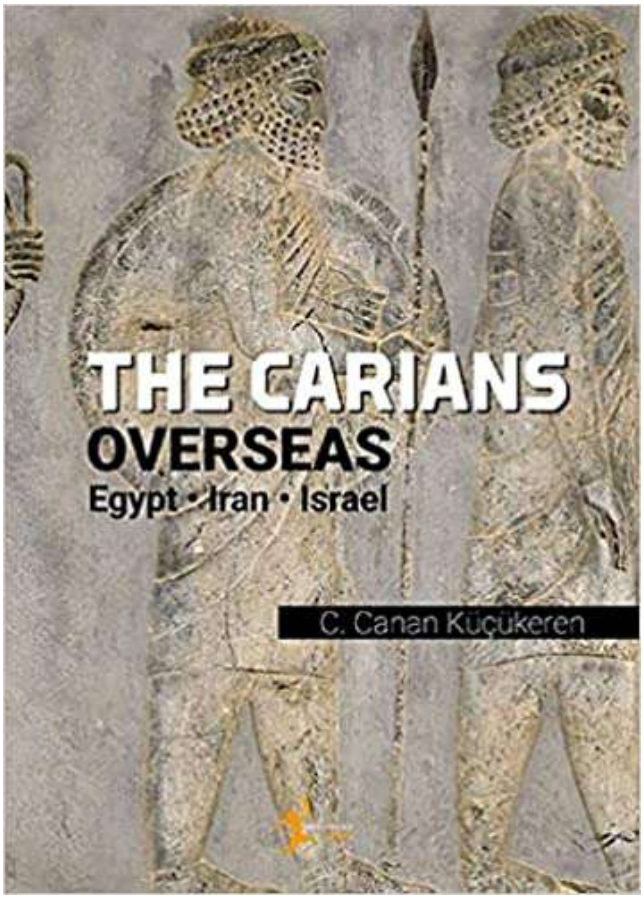

Carte din 2019 despre Cariani (putea include și România, căci au colonizat masiv ţărmul Dobrogean)

În mitologia Greacă, monstruoasa "Hi-Mera" / Himera provenea din Caria (plecând de la prăpădul făcut odată de o leoaică printre păstorii şi tăietorii de lemne din Munţi); denumirea "Chimera" pentru Himera ar lega-o de mult ulterioara năvală Chimeră / Cimeriană din Epoca Fierului (etimologic, în Greacă putea fi alăturarea gerului "kheima" și aerului "aer", în legătură cu ziua "imera" sau capra "khimaros"). În "Dicţionar de simboluri", Francezii Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant au scris: "Himera era imaginea torentelor, capricioase asemenea caprelor, pustiitoare aidoma leilor, sinuoase ca şerpii şi care nu puteau fi zăgăzuite, ci trebuiau domolite pe căi ocolite, secându-li-se izvoarele ori schimbându-li-se cursul". Corespunzător "Iliadei" Anatolianului Homer, "Hi-mera" / Himera a fost crescută de Amisoda-ros / Regele Cariei, pentru a teroriza Milias / Likia; zărirea ei nu era de bun augur (de obicei apărea înaintea unor dezastre, ca naufragii, furtuni ori erupţii). Conform lui Hyginus, Himera a fost soră cu mama Medusei Gorgona şi a născut Sfânta / Sfinxul: iată aşadar că mama Sfintei / Sfinxului era Ghergană (a fost soră cu mama Gorgonă) şi era din Caria = Ţara Gherghiţilor.

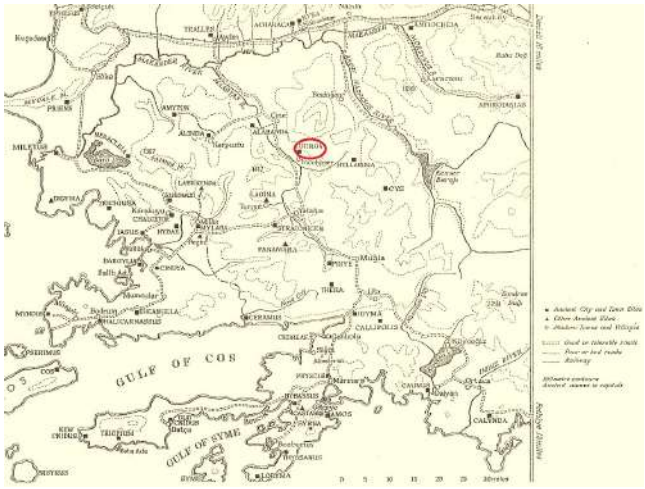

Caria = Ţara Gherghiţilor, cu Sanctuarul Gherga central

Carianii erau uniţi prin religia lor şi credeau în bătrânul din Masivul Latmos / "Lat-mos" - Zeitate a furtunilor - cu centre de Cult foarte vechi în regiune (la poalele căruia s-a dezvoltat Miletul / "Mi-Letos", metropolă portuară mai mare ca oraș / cetate decât capitala din Munții Cariei), stimau păzitoarea intersecţiilor Hekate / asimilată ca Athena ori Artemis de către Greci sau ca Bendis de către Geto-Daci şi pe prolificul Endymion / "Endy-mion", considerat de către vechii Greci, după cum a scris Gherghinul Hesiod în fragmentul 8 din "Catalogul" său, drept nepot al lui Zeus; e de ştiut că acolo cei care o venerau pe "cea de nenumit" - fiindcă era tripla Zeiţă ca stăpâna Cerului, Pământului şi Infernului, protectoarea ciclului viaţă-moarte-viaţă, cu aspectul ei întunecat ca al Medusei, semănând cu Gârgadi / Durga din India, având la răscruci stâlpi cu efigia ei - puneau şi pilaştri sculptaţi falic, amplasaţi la răspântii, ce erau denumiţi "herme" (de la Hermes - fiul lui Zeus - strămoş Gherga). Francezii Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant în "Dicţionar de simboluri" au scris: "Hermes a fost unul dintre simbolurile inteligenţei îndemânatice şi iscusite; el patrona comerţul. Atributul său - sandalele înaripate - semnifica forţa de elevaţie şi capacitatea de deplasare rapidă; dar acea forţă se limita la un nivel oarecum utilitar şi uşor coruptibil. Hermes mai însemna şi intelectul pervertit: el era protectorul hoţilor, formă de perversiune intelectuală ce funcţiona în toate tipurile de escrocherie, de vicleşug şi de şiretenie. Zeu al călătoriilor, el era cinstit mai ales la răspântii, unde i se înălţau statui menite să alunge stafiile şi să-i apere pe drumeţi de întâlniri funeste. Drumurile erau jalonate cu pietre 'hermai' consacrate lui. Crainic prin excelenţă, numit uneori cu un cuvânt care a dat ulterior termenul 'Evanghelie' - aducătorul veştii bune - Hermes simboliza legăturile dintre cer şi pământ, mijlocirea. Hermes asigura călătoria, inclusiv trecerea între lumile infernală, pământească, cerească. Simbolistica lui Hermes era conectată cu cea a zeului egiptean Thot, vicar al zeului suprem Ra; Thot era crainic, iluminator, judecător lăuntric / conştiinţă, călăuză, mijlocitor. El întruchipa înţelepciunea şi calea spre veşnicie revelate oamenilor. El era cuvântul care pătrundea până în străfundurile conştiinţelor, potrivit cu gradul de deschidere al fiecăruia. Hermes a fost în consecinţă zeul cvadruplu /

tetramorf, al celor 4 vânturi ale cerului şi al celor 4 chipuri. Acele atribute prezentau un sens dublu: ele întruchipau, în mod obiectiv, totalitatea cunoştinţelor venite din cele 4 zări şi de la toate nivelurile existenţei (ca o agenţie mondială de ştiri); în mod subiectiv, Hermes reprezenta şi nenumăratele moduri de receptare a mesajului său, nenumăratele feţe şi interpretări pe care le căpăta cuvântul său în mintea oamenilor, convinşi cu toţii că l-au înţeles corect. El a fost totodată şi zeul ermetismului şi al hermeneuticii, al misterului şi al artei de a-l dezlega". Hermes în Sanctuarul Gherga - marele aşezământ religios din Caria - avea dedicate o mulţime de socluri pătrate din piatră, pe care erau ridicate Coloane Albe (simbolic marcând hotarul dintre Lumea "Asta" şi Lumea "Cealaltă"), lângă ele având loc tipicele ceremonii ale Cultului Eroilor, de amintire a celor decedaţi, prin spălarea păcatelor lor, de unde s-a întărit în Vechea Lume ideea de a vorbi morţii numai de bine. Zeiţa Hekate - respectiv Zeița Geto-Dacă Bendis - patrona apariţia fantomelor / duhurilor şi pe ea o invocau Magicienii / Magii, fiind conjurată prin incantaţii: puterile ei erau de temut mai ales noaptea, la lumina lunii (cu care se şi identifica); mereu purta în mână o torţă şi era însoţită de lupoaice, căţele, etc. Nocturna Zeiță Hekate - echivalată ca Bendis de către Geto-Daci - era legată de Cultul Fertilităţii: ocrotea încolţirile şi naşterile, ca şi navigaţia Marină, dăruind prosperitate, elocinţă, izbândă, recolte şi pescuiri îmbelşugate, călăuzind drumul spre purificări (era cinstită la răspântii / răscruci). Privind etimologic, din "Hecate-regina" s-a ivit Ecaterina; dar creștinii - pentru a se îndepărta de sursa păgână - au apropiat Ecaterina de cuvântul Grec "kathari" pentru curat, în sensul de "E curată" pentru Ecaterina: ținând cont însă că lipsește "curatul" Ecaterin, căci Ecaterina nu are sinonim masculin (ca Andreea-Andrei, Dana-Dan, Ioana-Ion, ș.a.), onomastica exprimând doar femeia, până la Grecul pentru curat desigur că a fost Zeița. Hekate cu siguranță nu era considerată o Zeiță rea, ci în mitologie a avut rol binevoitor; a fost un fel de Zeiță a Suveranității, care controla cele 3 lumi - Cer, Mare și subteran - putând trece între ele după bunul plac. Zeița Hekate oferea abundență, putere și faimă / glorie oamenilor care o venerau, având și rol binefăcător; a fost asociată cu "pharmakeia" / terapia cu ierburi, unele medicinale (unele însă nu, anume obiceiul consumului de droguri), ceea ce era practică ocultă - asociată vrăjitoriei - în Vechea Lume vorbindu-se că a inițiat-o în Magie pe fiica sa, Ghirghe = Kirke / Circe.

Lagina

Mama Ghirghe = Kirke / Circe - adică Zeița Hekate, despre care a scris de pildă și Diodor din Sicilia în "Biblioteca istorică" 4:45 - s-a bucurat de mare atenție în Vechea Lume; Anatolianul Strabon a scris în "Geografia" XIV 2:15 că în Λαγίνα / Lagina din Karia - oraş apropiat de marele Sanctuar Gherga, locuit în timpul său de Makedoni / aşa după cum a notat - era cel mai faimos Templu al Zeiţei Hekate, cu Mare Adunare anuală (tot el a consemnat că în Insula SamoTracia, Kureţii - consideraţi aceiaşi cu Koribanţii, după cum a scris în "Geografia" X 3:20 - erau preoţii ei). Cariana Lagina - în pronunţie Laghina - se afla între Sanctuarul Gherga şi Marea Lagună a Cariei (azi Lacul Bafa): Marea Lagună era dominată de lanţul Muntos "Lat-mos" = al lui Lat din vechime (ai cărui Munţi în E - conform geografului Anatolian Strabon XIV 1:8 - se numeau Grium). Oraşul Carian Lagina a fost cel mai mare centru de Cult al Zeiţei Hekate (mama Zeiţei Kirke / Circe), venerată ca patroana marinarilor, păstorilor şi Magicienelor / Magelor; în Vechea Lume se cunoştea că ei îi era asociat "corul broaştelor": în Caria / Ţara Gherghiţilor, ea a fost divinitatea Marii Lagune (oraşul Lagina unde era slăvită având şi denumirea semnificativă, de Lagună). Zeiţa Hekate - a cărei fată, Zeiţa Kirke / Circe, i-a perpetuat calităţile - a fost divinitatea din Munţii Cariei numiţi "Lat-mos" / adică Lat din vechime, ea fiind venerată de păstorii de pe plaiurile unde îşi avea oraşul ("Lat" era de la "Lac" - Laguna prezentându-se ca un stadiu intermediar în procesul natural de colmatare ce a avut loc acolo, de la Golf al Mării Egee la Lac în Munţii Latmos - iar "mos" = "străvechea"; într-o triplă ipostază, străvechea patroană a Magicienilor / Magilor din Lagina totodată era cea a păstorilor de pe înălţimile Latmos şi a marinarilor din Lagună): înaintea transformării Golfului în Lac, între "Lag-ună" şi "Lat-mos" s-a evidenţiat clasica translaţie "G"/"T" din Bazinul Mediteran (alte similitudini apărând între Lag - de la Lagună - şi Lac ori între denumirea străveche / adică "moş" Lat şi Latona / Leto = Marea Mamă, onomastica respectivă ajungând în legături cu metropola "Mi-Letos" / Milet dintre Marea Lagună şi Marea Egee / la gura Meandrului, în faţa portului său având Insula Lade, ulterior conexiunile extinzându-se la Lydia din vecinătatea Nordică a Cariei dar şi apoi la Latini, ş.a.m.d., căci în mileniul I î.C. în

centrul coastei Vestice a Peninsulei Apenine, știut ca "leagănul" Latin prin regiunea Latium / azi Lazio, s-au transmis valori din centrul coastei Vestice a Peninsulei Anatolice, inclusiv elemente din vechile Graiuri proto-Latine ale Luwianilor / Levantini, adică orientali veniți dinspre Țara Ghergarilor / Albania Caucaziană și ale Hitiților).

Migrări în mileniul III î.C.

În anul 1934, lingvistul American Edgar Sturtevant a arătat într-o inscripție Hitită "evitarea de către cler a dialogurilor cu Lulahii și negustorii străini", Dr. Vitaly Șevoroșkin sugerând că "Lelegi" era denumirea Greacă pentru "Lulahi" (denumirea în Luwiană); poetul Anatolian Homer a scris în "Iliada" 10:429 că printre aliații Troiei erau și Lelegii conduși din Pedasus (iar - așa cum a consemnat istoricul Antic Herodot 5:121 - în Caria la Pedasus, după Sfatul Țării ținut în Sanctuarul Gherga, autohtonii au câștigat o bătălie de noapte contra Perșilor, în anul 496 î.C.): în Anatolia, foștii Lulahi / Lelegi - sau Luwiani - s-au răspândit mai ales în Țara Gherghiților Karia / Caria, căreia îi ziceau Kark, ei fiind inclusiv în jur, anume în Lykia și Lydia (dar și în multe alte părți), limbile Cariană și Lelegă fiind "surori", ambele având aceeași limbă maternă. În anul 2012, Joost Blasweiler de la Universitatea din Leiden 52,09 lat. N, 4,29 long. E / Regatul Țărilor de Jos a consemnat despre Epoca Bronzului că "în V Anatolic, Graiurile proto-Lydian vorbit de Troiani și proto-Carian vorbit de ceilalți nu proveneau din Luwiană; strămoșii vorbitorilor existau deja acolo și nu există nici o indicație că ar fi venit de undeva: elitele Luwiane cârmuind Regatul Arzawa erau probabil de origini Cariane, așa cum au studiat în anul 2002 Diether Schuerr din Germania ori în anul 2008 Ilya Yakubovich din Rusia".

Luwianii - Lulahii / Lelegii - s-au separat de Ponticii Palai (centrați în Blaene / Kargî)

În anul 2017, Dr. Fred Woudhuizen de la "Societatea Olandeză de Arheologie și Istorie" a analizat "Originea scrierii hieroglifice Luwiane" și a scris: "După ce am studiat cele mai vechi peceți / sigilii Luwiane - în număr de 18 - rezultă că leagănul a fost în SV Anatoliei iar cert la Beycesultan, zis pe atunci Mira (din Bazinul Meandrului superior) în jurul anului 2000 î.C. / la mijlocul Epocii Bronzului s-a confirmat cel mai vechi artefact al scrierii hieroglifice Luwiane; așa ceva s-a datorat întâietății Luwiane față de organizarea Hitită. În Epoca Bronzului, dinaștii regali Tarku din Caria - prin Insulele Creta și Cipru - țineau legăturile cu țărmul Est Mediteran (pecețile / sigiliile lor - cu prefixul Tarku - găsite pe ruta comercială respectivă le confirmă); către sfârșitul Epocii Bronzului - înaintea Războiului Troian - au fost mai multe cununii regale între familiile cârmuitorilor Vest Anatolieni și ale Hitiților (de pildă, în Latmos - lângă Milet / Caria - a rămas inscripționarea în piatră a numelui unui mare prinț Hitit). Iar pe altă parte, Regatul Karkamiș - de pe Eufrat - a devenit tot mai important pentru dinaștii regali Hitiți".

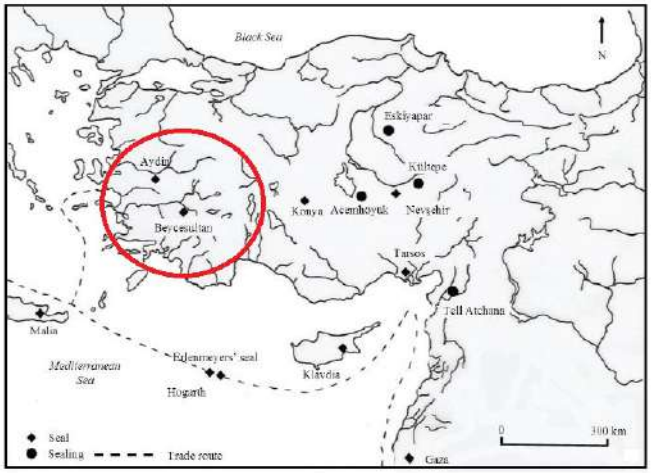

Distribuția sigiliilor Luwiane (începând din Kark / Caria)

Gargon / Tarchon era Zeul Furtunii zis Tarhund în Luwiană, Teșub în Huriană, etc. (a fost preluat și Hitit / Khet): E-Truscii emigrați din Peninsula Anatoliană în Peninsula Apenină după Războiul Troian au avut și Dinastia Tarquină / Garghină a cârmuitorilor lor acolo (denumită astfel după puternicul Zeu Gargon / Tarchon); Dr. Annick Payne - arheoloagă Elvețiană - în anul 2014 a tradus "Tarhunzas" din scrierea Luwiană (prescurtat Hattic ca "Taru", literalmente era "Tare", cu înțeles Românesc evident, Nordicii Europei respectându-l Medieval pe ciocănarul Thor, fiul Zeului Odin, având aceleași atribute divine). Marele Sanctuar Gherga (aflat la răsărit de Lagina) era inima religioasă a Cariei = Țara Gherghiților, acolo respectându-se - prin spălarea păcatelor - Cultul Eroilor; poziția așezământului religios Gherga era pe drumul S-N dintre orașele Hilarima și Alabanda, având în E / răsărit Sanctuarul Zeiței Afrodita în Afrodisia 37,42 lat. N, 28,43 long. E și în V / apus Sanctuarul Zeiței Hekate, în Lagina 37,23 lat. N, 28,02 long. E: ambele Zeițe, Afrodita (Venus la Romani) și Hekate (Trivia la Romani), erau Cariane = Gherghite, între principalele lor centre de Cult aflându-se Sanctuarul Gherga, lung de circa 1,5 km, cel mai mare așezământ religios din Caria / Țara Gherghiților, ele având-o ca echivalenta Geto-Dacă - la modul cumulat / fuzionat - pe Zeița Bendis. Se poate observa că Zeița Hekates / Hecate - respectiv Zeița Bendis la Geto-Daci - era reprezentată și ca divinitățile hinduse, cu multe fețe și mâini. Statuia Libertății din New York - cadoul din secolul XIX al

Franţei către Statele Unite ale Americii - redă (inclusiv prin torţa purtată) reprezentarea în Epoca Modernă a Zeiţei Hekate din Ţara Gherghiţilor / Caria = patroana intersecţiilor.

Zeiţa Hekate a fost mama lui Kirke

În anul 1831, savantul Thomas Keightley a publicat prima ediție a cărții sale privind mitologia Greacă; despre Zeița Hekate a scris: "Prezida deliberările adunărilor populare, administrarea justiției dar și luptele / războaiele. Pescarii se rugau ei și lui Poseidon. Păstorii se rugau ei și lui Hermes. Ea putea să crească ori să descrească norocul când voia. Hekate a fost onorată cu toată puterea printre Nemuritori: în contrast cu divinii gemeni Artemis și Apollo - care aveau aceleași puteri - ea le cumula singură. Numele Hekate era femininul lui 'Hekatos', epitet al ambilor gemeni divini Apollo (conform lui Homer) și Artemis (conform lui Eschil). La vechii Greci a fost o practică obișnuită să formeze epitetele vreunei Zeități din epitetele unor divinități similare (Zeități, Nimfe sau chiar ființe rivale ori alți însoțitori). Hekate poate că a fost numele primitiv al Zeiței Lunii - Selena - la unul dintre triburile Grecilor. În ton cu aceste confuzii, Hekate a devenit patroana Magiei și stăpâna Lumii de Dincolo. Era invocată ca Zeiță triplă; se credea că rătăcea noaptea de-a lungul și latul Pământului, văzută doar de câini, ale căror lătrări anunțau apropierea ei. A fost considerată ca apărătoare de rău și a fost cinstită cu altare și Temple; statuile sale - unele având cap de câine - erau ridicate la răscruci de drumuri / intersecții și în târguri / piețe (la vremea lunii noi, bogații obișnuiau să trimită mese pentru a fi puse înaintea statuii ei, acolo săracii venind să mănânce, spunând că Hekate a mâncat: motivul acelor jertfe se spune că ar fi fost că ea putea împiedica sufletele răposaților să reapară). Hekate avea un aspect grozav atunci când venea chemată de artele Magice: Apollonios în 'Argonautica' 3:1214 a descris-o că avea capul înconjurat de șerpi ce se răscuceau pe rămurele de gorun / stejar, în timp ce torțele / făcliile ardeau în mâinile ei iar câinii infernali urlau în jurul ei".

Zeiţa Hekate domnea peste cele 3 lumi

În anul 2017, Duygu Alkan de la "Institutul Internațional Hermes" a scris: "În orașul Mugla din Turcia există un Templu închinat Zeiței Hekate, care a fost foarte importantă în Civilizațiile Cariană și Frygiană. Este singurul Templu dedicat lui Hekate care mai e în picioare în lume, ceea ce îl face o atracție pentru mulți vizitatori. Săpăturile arheologice au început acolo în anul 1891 (directorul fiind Osman Hamdi Bey, considerat părintele arheologiei otomane) și continuă inclusiv în prezent. Hekate a fost o Zeiță htonică / subterană pre-Olimpică: era o Titană. Cele mai vechi scrieri despre Hekate în literatura Greacă au apărut în 'Teogonia' lui Hesiod (Epoca Fierului). Ea a fost prezentată ca o puternică protectoare și Gardiană a umanității; a fost singura Titană care l-a ajutat pe Zeus în Bătălia Uriașilor, așa că nu a fost alungată în tărâmurile Lumii subterane după înfrângerea Titanilor. După marea încleștare, Hades a stăpânit Iadul (Lumea subterană, infernală), Poseidon a stăpânit Marea iar Zeus a început să stăpânească Cerul, Hekate continuându-și domnia universală asupra celor 3 Lumi. Hekate însemna 'voință', 'cea care hotăra': ea simboliza luarea deciziilor corecte - cu ajutorul voinței - atunci când era momentul; alte denumiri ale lui Hekate au fost Chthonia (Zeița Lumii subterane), Crataeis (Puternica), Enodia (Zeița Drumului), Kleidouchos (Păzitoarea cheilor), Propylaia (Portăreasa), Phosphoros (Aducătoarea de lumină), Soteira (Mântuitoarea), Trivia (Tripla Zeiță), Tricephalus (Cu 3 capete). În unele reprezentări, Hekate a fost prezentată ca 3 persoane; statuile lui Trivia și Tricephalus (două dintre denumirile cu care a fost știută) erau plasate la intersecțiile / răscrucile drumurilor, fiind legate de acea triplă reprezentare. În imagini ținea de obicei o torță, o cheie, un cuțit ori - uneori - un șarpe în mână. Torța ei era simbolul luminii care lumina întunericul; vechii Greci i-au atribuit lui Hekate rolul de aducător de înțelepciune. În mai multe mituri, Hekate arăta eroilor calea cu torța ei. În ceea ce privește numele ei Kleidouchos, cheia sensului său stătea în rolul lui Hekate de Gardiană, fiind cea care putea deschide porțile cunoașterii sacre. Imnurile Orfice s-au referit la ea ca fiind 'regina purtând cheile întregului cosmos'. Cu cuțitul în mână tăia tot ce nu era esențial sau veridic: simboliza luarea deciziilor corecte și eliminarea lucrurilor inutile din viață cu cuțitul, atunci când venea momentul. În ceea ce privește numele Propylaia și Soteira, ele făceau aluzie la faptul că se credea că Hekate alunga orice rău iar în vremurile străvechi statuile ei erau așezate în fața ușilor. Hekate a fost înfățișată cu câini lângă ea; de asemenea,

apărea simbolic ca o vârcolacă sau ca o cățea. Se spunea că Hekate rătăcea noaptea când câinii începeau să urle. Așa cum Cerberus (câinele cu 3 capete al lui Hades) proteja Lumea subterană, câinii lui Hekate protejau Misteriile. Numele ei Chthonia - Zeița Lumii subterane - arăta că era legată de Misterii necunoscute: această Zeiță a extins conceptul de Lume subterană, care nu era un loc de pedeapsă, ci era pântecele întunecat al Zeiței, unde cineva urma să fie purificat, vindecat și pregătit pentru renaștere. Dintre ceilalți Zei ai mitologiei, cel mai apropiat de Hekate a fost Hermes. Peșterile erau sacre pentru amândoi, arătând calea sufletelor în călătoriile lor: cei 2 guvernau trecerile și transformările, de asemenea ghidând sufletele pierdute sau care nu știau ce să facă. Înainte de a trece la simbolismul locului sacru Lagina, ar fi util de aruncat o privire asupra relației dintre Hekate și Hermes: cel mai comun titlu pentru Hekate era ca Zeița Magiei; a fost Zeița care a apărut cel mai des în textele Magice - precum papirusurile Magice Grecești - alături de Hermes. Ambii au fost legați de revelarea treptată a cunoștințelor ascunse către umanitate; o altă funcție pe care o aveau în comun a fost aceea de a arăta drumul călătorilor. Asemănător cu busturile lui Hermes plasate la granițe ca protecție împotriva pericolului - hermele - statuile lui Hekate erau așezate la porțile orașelor și caselor. Hekate ghida sufletele, precum Hermes. Cultul lui Hekate ca Zeiță în legătură cu purificarea a fost celebrat într-un grad mai mare decât restul Zeilor din Imnurile Orfice; în consecință, Cultul lui Hekate s-a răspândit în întreaga Lume Greacă. Cele mai importante centre de Cult ale Zeiței Hekate au fost Lagina, Sparta, Eleusis și Atena. Cybele / Zeița-Mamă a Frygiei a fost partea strălucitoare a Selenei, în timp ce Hekate era partea sa întunecată: ele reprezentau energii opuse, dar complementare. Locul sacru Lagina era legat de orașul Stratonikeia, unul dintre centrele Civilizației Cariane. În Vechea Lume, în SV Anatoliei, regiunea dintre Râul Meandru - Menderes / Maiandros - și Râul Dalaman / Indos se numea Caria. Istoricul Herodot a povestit că primii oameni - care au fost numiți Lelegi - l-au servit pe regele Cretan Minos cu flota. Herodot a mai afirmat despre Cari / Cariani că au trăit întotdeauna pe continent, purtându-și aceeași denumire; ei i-au acceptat pe Lydieni și pe Mysieni ca națiuni înfrățite, potrivit strămoșului lor comun Kar, frate cu strămoșii acelora (ca dovadă în acel sens era faptul că, în afară de Cariani, în Templul lui Karios din Milasa puteau intra doar Mysii / Mysienii și Lizii / Lydienii. Limba Cariană nu a fost încă descifrată iar relația ei cu familia de limbi Indo-Europene nu a fost determinată; mostrele de scris arată că acea limbă avea un sistem alfabetic în loc de silabe. Civilizația Cariană a existat inclusiv în zona de Sud-Vest a Frygiei, unde se întâlnea Hecate. Cultul său a apărut mai ales în orașele Lagina și Stratonikeia; sensul titlului de Hekatomnos care a fost dat regilor Cariei era: 'Slujitorul Templului lui Hekate'. Regii Cariei au stabilit Lagina drept centrul religios al Zeiței Hekate iar orașul Stratonikeia - aflat la 11 km de Lagina - drept centru administrativ / politic; din scrierile de pe zidurile Laginei și Stratonikeii rezultă că acele 2 centre erau legate printr-o Cale Sacră. Festivaluri în cinstea Zeiței Hekate se organizau anual iar unul mai mare la fiecare 4 ani; se numeau Hekatesia sau Festivalurile Gardianei (purtătoarei de chei), în care cheia Templului era purtată pe Calea Sacră de la Lagina la Stratonikeia și înapoi: așa ceva simboliza relațiile dintre Lagina și Stratonikeia, întărind - de asemenea - faptul că Hekate avea cheile Lumii subterane. La Festival, fecioarele - numite 'kleidophoros' - purtau cheia Templului (bărbații participau și ei). Frizele Templului din Lagina al Zeiței Hekate în cele 4 puncte cardinale reprezentau 4 teme diferite: la Est nașterea lui Zeus, în Nord acordul dintre Amazoane și Greci, spre Vest razboiul dintre Zei și Uriași iar la Sud întâlnirea Zeilor și eroilor Cariani; în plus, era și reprezentarea Cultului Kanebos, cu topor dublu foarte asemănător cu simbolurile găsite în Labraunda (dedicat lui Zeus). Templul din Lagina al Zeiței Hekate a fost un mare centru de Cult, foarte important pentru Civilizațiile Cariei și Frygiei. Hekate - cea care deținea cheile Misteriilor - era onorată la 'Festivalul cheilor' numit Hekatesia".

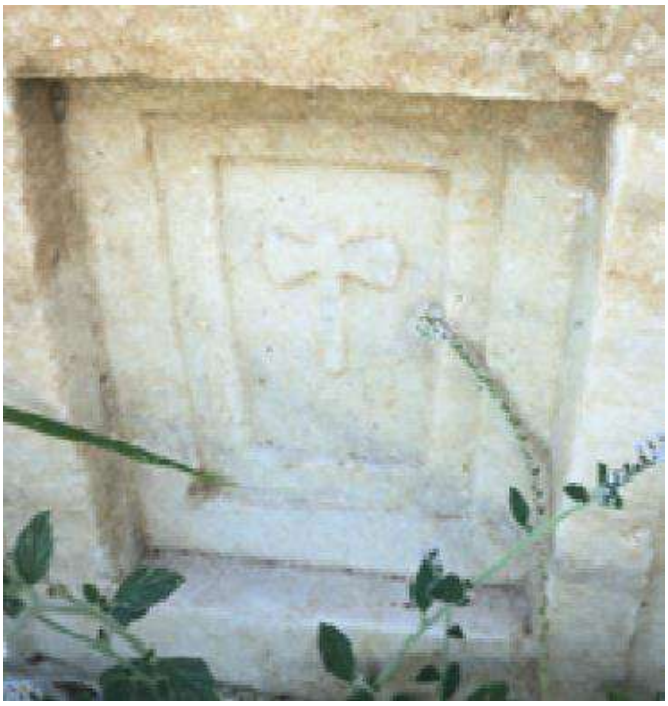

Toporul dublu în Sanctuarul Zeiței Hekate din Lagina

Hekate în forma ei triplă

Hekate și Hermes ghidându-l pe Hercule
ca să-l învingă pe Cerber (Câinele cu 3 capete al lui Hades)

În anul 2022, cercetătoarea Carla Isabel Rodríguez Saucedo din Regatul Spaniei a scris despre "Hekate, Zeița triplă": "Tripla Zeiță Hekate a fost o personalitate importantă pentru mitologia clasică; nașterea ei se consideră că a fost în Asia Mică. Deși adevăratele sale origini - precum ale Zeului Dionysos - sunt încă dezbătute de istorici și antropologi, singurul lucru clar este că Hekate a fost reprezentarea primordială a Lunii și a înțelepciunii. Asteria, care a rămas însărcinată, a născut-o pe Hekate, pe care Zeus a cinstit-o. Și i-a dat, ca ilustră moștenire, să stăpânească Pământul. Acel dar i-a fost deja acordat de înstelatul Uranus, iar ea a fost foarte onorată de Zeii nemuritori. Hesiod a scris: câte onoruri au primit copiii lui Geea / Gaia și Uranus, avea și Hekate. Ea a fost prezentată în poveștile clasice ca o entitate binefăcătoare care ajuta constant Zeii și eroii în călătoriile lor. Conform Imnurilor Homerice (din Epoca Fierului), a ajutat-o pe Demeter să-și găsească fiica, călăuzind-o prin întuneric, prin cele mai întunecate păduri și cărări până la intrarea în Lumea subterană iar în cele din urmă i-a oferit companie. Zeița Hekate avea relații directe cu lumea întunecată, cu întunericul și cu moartea, fiind Zeitatea care călăuzea sufletele; era reprezentată în principal cu 2 torțe, însoțită de câini negri (unii crezând chiar că era o haită condusă de o cățea). Uneori ținea și un șarpe, evocând Magia și fiind subiectul unor ritualuri de invocare a spiritelor. De-a lungul vremurilor și datorită acelor povești, călătorii au început să i se închine pentru a-i ghida pe parcurs, numind-o Zeița intersecțiilor / răscrucilor, în timp ce mamele o numeau Zeița nașterii, invocată pentru alinările nașterilor și îndrumările pruncilor în creșterile lor. Fiind o divinitate capabilă să străbată Pământul, Cerul, Mările și Lumea subterană după voile ei, i s-a atribuit rol creator și distrugător, vindecător și devorator, întotdeauna cu un aspect în 3 forme, motiv pentru care mai era cunoscută ca 'Tripla Zeiță'. La origine, antropologii considerau imaginea lui Hekate ca o Zeiță legată de Charites, știute drept 'Cele 3 Grații': Zeițele frumuseții, naturii și farmecului. Identificarea ei era ca fiind o singură ființă, cu înfățișare triplă. Unii au reprezentat-o cu 3 trupuri juxtapuse, iar alții doar cu 3 fețe, dar mereu cu aspect de femeie / mamă, tânără și vârstnică. Fiind o Zeitate Lunară, a fost simbolizată cu cele 3 faze Lunare: Lună în creștere, Lună plină și Lună în scădere, reprezentând astfel trecerea ființei umane pe Pământ: naștere, tinerețe și bătrânețe. Hekate era într-un fel omoloaga lui Artemis, altă Zeiță Lunară a Panteonului Grec, însă - spre deosebire de Zeița Olimpului - Titana se bucura de mai multe libertăți și daruri, reprezentate cu obiecte diferite: pumnal, bici, torță, chei, etc.; avea - de asemenea - o gamă largă de semnificații, care făceau mai ales aluzii la bunătatea dar și la răul nopții, așa cum făceau referiri riturile și simbolurile sale cu care era reprezentată. În paralel cu asocierea Soarelui cu Apollo, există tendința de a asimila Selena / Luna cu Artemis; în cercul lui Hekate, Luna tindea să fie legată de rituri Magice nocturne. Au fost multiple asemănări între Zeitățile dedicate puterii Lunare, printre care s-au remarcat virginitatea și puritatea sexuală. Nu există indicii concrete despre Hekate ce să se refere la vreo relație amoroasă, iar aluziile făcute la entități precum Medeea sau Circe au fost legate de darurile ei de Magie, motiv pentru care a primit mai târziu numele de Mama Vrăjitoarelor, deoarece preotesele care o venerau au invocat-o în căutarea cunoștințelor despre Magie, spirite și viața de apoi. În același timp, s-au găsit dovezi ale ritualurilor în care credincioșii își scriau dorințele pe Tăblițe și le așezau în locuri unde se credea că trăiau suflete în durere, astfel încât să poată intra în Tăblițe și să facă vrăjile să funcționeze; cu siguranță se refereau la marea putere pe care Zeița o avea asupra naturii. Principalele lăcașuri de Cult ale ei au fost în Caria și în Tracia. Se credea că femeile cele mai devotate ei aveau capacitatea de a 'coborî Luna' și de a pune în aplicare puterea forțelor Lunare. Închinătorii ei plăteau omagii pentru a o onora, în mod regulat în noaptea când apărea Luna nouă. Unul dintre acele ritualuri era proclamata 'Cina lui Hekate', în care devotații ei ofereau mâncare, lăsată la porțile caselor ori la răscruci, alături de o mică torță aprinsă sau o lumânare, cu care căutau protecția și binecuvântarea Zeiței. Un alt ritual - ceva mai întunecat - era jertfa cățeilor, efectuată în principal de pasionații de Magie, care astfel solicitau binecuvântări sau favoruri de la Zeiță. În cadrul Festivalului Hekatesia, fetele purtau cheile din Lagina până la Stratonikeia și înapoi, lăsându-le în centrul Templului și celebrând o ceremonie la final, reprezentând astfel călătoria, calea și cheile care permiteau intrarea în Lumea subterană. Figura Zeiței Hekata a depășit - într-un context total neconvențional - chiar și Zeii clasici, simbolismul ei fiind un exemplu evident al puterii pe care a exercitat-o semiotica în cadrul diferitelor Culturi; a pătruns în istorie și în peisaje Culturale diferite, creând astfel noi semnificanți legați de ritualuri specifice pentru fiecare dintre binecuvântările sau blestemele sale, câștigând adepți nu numai în Magie, ci și printre iubitorii de literatură. Indiferent de cine a vorbit despre această divinitate, s-a regăsit mereu aceeași legătură care o lega de noapte / de întuneric: Luna".

Atât Zeița Ækáti / Hekate, cât și gemenii Artemis & Apollo,
au fost daimonii fosforului
(φωσφόρος δαίμων = purtători divini de lumini)

Dr. Remus Mihai Feraru - dublu Doctor în științe, anume Doctor în istorie pentru "Cultura greacă în Pontul Stâng" / 2004 și Doctor în teologie pentru "Biserica și statul bizantin în timpul dinastiei Heraclizilor" / 2012 - a scris în publicația "Lucus" din România (nr. 9B din anul 2021) despre "Cultul zeiței Hekate la Milet și în coloniile milesiene": "La Milet, Hekate era o divinitate importantă, precum o dovedește numărul mare de epicleze cu care zeița era adorată. Hekate era adorată în sanctuarul lui Apollon Delphinios de la Milet în calitate de zeiță 'entemenios' a acestuia din urmă. Existența Hekatei în panteoanele coloniilor Miletului întemeiate pe coastele Hellespontului, Propontidei și Pontului Euxin / Marea Neagră (Abydos, Kardia, Prokonnesos, Cyzic, Sinope, Apollonia Pontica, Anchialos, Odessos, Tomis, Olbia, Pantikapaion, Gorgippia) poate fi dedusă, cu puține excepții, pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice care derivă de la numele zeiței. La Milet și Olbia, sărbătoarea Triakades era celebrată în cinstea Hekatei, în cea de-a treizecea zi a fiecărei luni. Ritualurile celebrate în cinstea Hekatei în a treizecea zi a lunii coincideau cu cinstirile acordate morților. Hekate este o divinitate de origine asiatică adoptată de populația de sorginte greacă. Potrivit lui Hesiod, a cărui mărturie constituie prima apariție literară a Hekatei, zeița descinde direct din generația titanilor anterioară celei a zeilor olimpieni ('Teogonia' 402-452). Descrierea Hekatei în 'Teogonia' lui Hesiod ne lasă să înțelegem că cultul zeiței exista deja, în epoca lui Hesiod (secolul VIII î.C). Hekate era originară din sud-vestul Asiei Mici, mai precis din Caria, precum o dovedesc numeroasele antroponime teofore derivate de la numele zeiței, care sunt atestate în această regiune; este cazul numelui Ἑκατόμνως = Ekatomnos / Hekatomnos, de certă origine cariană. Chiar și numele Hekatei, a cărui semnificație este obscură, provine dintr-o limbă pregreacească, probabil cea cariană. Cultul Hekatei ocupă trei zone distincte: partea meridională a Asiei Mici, Tracia și Attica. În orice caz, Caria pare să fi fost centrul cel mai vechi al cultului zeiței. În această regiune, Hekate este înrudită cu Cybele frygiană, Afrodita din Aphrodisias și Artemis din Efes, divinități cu care ea e de multe ori asociată. Din interiorul Cariei, cultul Hekatei s-a răspândit la Milet, unde zeiță se află într-o strânsă relație cu Apollon. De altfel, prima dovadă concretă cu privire la cultul Hekatei o reprezintă un altar arhaic consacrat zeiței - datat la sfârșitul secolului VI î.C. - care a fost descoperit în sanctuarul lui Apollon Delphinios de la Milet. Având în vedere că zeița Hekate era originară din sud-vestul Asiei Mici și mai ales că ea ocupa un loc important în panteonul Miletului, este foarte probabil ca cultul Hekatei să fi fost moștenit de coloniile milesiene din metropola lor. Plecând de la această premisă, studiul nostru își propune să abordeze cultul Hekatei la Milet și în coloniile sale întemeiate pe coastele Helespontului = strâmtoarea Dardanele (singura cale navigabilă care leagă Marea Egee de Propontida = Marea Marmara), pe coastele Propontidei (Marea de Marmara separă Asia Mică de Tracia, la sud-vest strâmtoarea Dardanele / Hellespont separând Propontida de Marea Egee iar la nord-est Propontida este separată de Pontul Euxin prin strâmtoarea Bosfor; Grecii au considerat Propontida ca bazinul de intrare înainte de a pătrunde în Marea Neagră și de aceea au numit-o Προποντίς = marea înainte de mare / Pontul-Euxin) și pe coastele Pontului Euxin = Mării Negre. Cercetarea noastră se bazează pe studiul documentelor epigrafice, literare, arheologice (basoreliefuri) și numismatice. Existența Hekatei în panteoanele Miletului și ale coloniilor sale poate fi dedusă, cu puține excepții, pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice - derivate de la numele zeiței - în onomastica milesiană și a coloniilor Miletului. Identificarea Hekatei în basoreliefuri pune adesea probleme, întrucât în iconografia cultică reprezentarea Hekatei este foarte apropiată de cea a Artemisei; suprapunerea dintre aceste două zeițe merge în unele cazuri până la o identificare perfectă care se exprimă prin similitudini iconografice. De altfel, absența monumentelor cultice consacrate Hekatei în multe cetăți se datorează probabil imaginii inexacte a zeiței care se confundă foarte adesea cu Artemis. La Milet, Hekate avea o veche tradiție cultică, pregreacească, spre deosebire de Artemis 'Chitone' al cărei cult fusese instituit mai târziu de către colonizatorii ionieni în frunte cu Neleus. Vechimea cultului Hekatei prin raport cu cel al Artemisei 'Chitone' ar putea explica de ce Hekate nu fusese asimilată cu Artemis la Milet și Didyma, așa cum se întâmplase în alte cetăți grecești. Întrucât, cu excepția atestării cultului Hekatei de către Hesiod, cele mai vechi mărturii cu privire la cultul zeiței provin din Miletul arhaic, colonia sa Olbia și de la Didyma, arheologul german Theodor Kraus presupune că includerea Hekatei cariene în panteonul grecesc ar fi avut loc la Milet cândva între secolele XI î.C. și IX î.C. La Milet, Hekate era o divinitate importantă, precum o dovedește numărul mare de epicleze cu care zeița era adorată. Existența Hekatei în panteonul Miletului poate fi dedusă pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice - derivate de la numele zeiței - în onomastica milesiană. Numele teoforice grecești precum Hekataios și Hekatokles, care derivă de la Hekate, sunt atestate la Milet încă din perioada arhaică. Cultul Hekatei era practicat încă de la sfârșitul secolului VI î.C., precum atestă o dedicație gravată pe un altar descoperit în 'Delphinion', care îi fusese consacrată zeiței de către doi 'prytani' / magistrați milesieni. Aceasta este cea mai veche mărturie cu privire la cultul Hekatei, descoperită în Caria, unde nu există alte documente anterioare referitoare la cultul zeiței. Hekate primește astfel un cult în 'temenosul' lui Apollon 'Delphinios' de la Milet; cu alte cuvinte, zeița devine 'entemenios thea' a lui Apollon 'Delphinios'. Dedicația consacrată zeiței de către 'prytanii' milesieni face aluzie la caracterul civic al Hekatei. Faptul că magistrații săvârșesc acest gest cultual într-un mediu apollonic nu este deloc inexplicabil. Precum Apollon, numit el însuși πρύτανις 'prytanis', joacă un rol politic important, Hekate ar putea să-și găsească un loc în sanctuarul său în calitate de protectoare a comunității civice. De asemenea, o dedicație arhaică în cinstea Hekatei a fost descoperită în localitatea Monodendri, la mijlocul traseului urmat de procesiunea pe care 'molpoii' milesieni o organizau în fiecare an de la Milet la Didyma (regulamentul de cult al 'molpoilor' milesieni descrie, printre altele, lunga procesiune pe care 'molpoii' o întreprindeau în fiecare an, parcurgând cei aproape 17 km care separă Miletul de sanctuarul lui Apollon de la Didyma); este vorba despre o dedicație consacrată Hekatei care a fost gravată pe latura stângă a tronului unei figuri așezate: acolo zeița probabil era evocată ca δέσποινα 'despoina' (însemnând iubită), în timp ce mai jos este menționat Apollon. La Didyma au fost descoperite două statuete arhaice cu inscripții votive - datate în 500 î.C. - care o înfățișează pe Hekate în poziție 'șezând'. Judecând în funcție de locul descoperirii statuetelor, s-ar

putea presupune că acestea nu provin din sanctuarul oracular al lui Apollon Didymeianul, ci mai degrabă dintr-un mic sanctuar gentilic local. În regulamentul de cult al 'molpoilor' milesieni, datat la mijlocul secolului II î.C., numele Hekatei este asociat cu expresia πρόσθεν πυλέων ('în fața porților') care este sinonimă cu epicleza Προπυλαία 'Propylaia' purtată în mod obișnuit de către zeiță. Προπυλαία ('cea care se află în fața porții') este un epitet specific al Hekateii atestat în Grecia, care relevă funcția zeiței de divinitate protectoare a porților, intrărilor caselor, ale sanctuarelor sau ale cetăților. Hekate este așezată în fața porților indicând trecerea de la exterior spre interior, de la profan către sacru, de la public spre privat. Așadar, Hekate este situată 'în fața porților' Miletului, ceea ce confirmă rolul tradițional al zeiței de divinitate protectoare a porților, intrărilor caselor, ale sanctuarelor sau ale cetăților, precum și a drumurilor, răspântiilor sau zidurilor de apărare ale cetăților (într-o inscripție din prima jumătate a secolului II î.C., descoperită la Eritreea, Hekate poartă epicleza Ἐπιτειχέα = 'cea de pe ziduri', care indică funcția zeiței de protectoare a fortificațiilor cetății). Hekate era adorată în ipostaza de Φωσφόρος 'Fosforos' ('Purtătoarea luminii'), precum rezultă dintr-o dedicație - datată în secolul I î.C. - care îi fusese consacrată zeiței de către un anume Pausanias, fiul lui Metrodoros. Acela i-a dedicat un altar, în calitate de supraveghetor al lucrărilor de construcție a zidurilor Miletului: 'Pausanias, fiul lui Metrodoros care a supravegheat construcția zidurilor dedică acest altar Purtătoarei lumii Phosphoros'. Nu este exclus ca același Pausanias, fiul lui Metrodoros, în calitatea lui de 'stephanephoros' (magistrat eponim al Miletului) în 78/77 î.C. să fi fost șeful confreriei 'molpilor' milesieni; în această calitate, este foarte probabil că el să-și fi exprimat evlavia față de Hekate și cu ocazia participării sale la procesiunea religioasă a 'molpilor' de la Milet la Didyma".

R36 (Q) begins, **Καί μοι Γεργίθων τε φόνος μέλει ἀπτολεμίστων**, "And the murder of the peaceful Gergithai concerns me."

CATALOGUE OF DIDYMAEAN RESPONSES

Occ. The god would not admit them to the Oracle when they came to inquire about portents that appeared soon after they had covered their lower-class opponents, the Gergithai, including children, with pitch and set them on fire (vii).

Q. For what reason are we driven away? (6)

R. The murder of the peaceful Gergithai, the fate of the pitch-covered, and the tree ever withered concern me.

Mode D1, Topic 3c

NP. Direct, verse—Herakleides Pont., frag. 50 Wehrli *ap.* Athen. 12.524b.

Text. ὧν καιομένων φασὶν ἄλλα τε πολλὰ γενέσθαι τέρατα καὶ ἐλαίαν ἱερὰν αὐτομάτην ἀναφθῆναι. διόπερ ὁ θεὸς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπήλαυνεν αὐτοὺς τοὺ μαντείου καὶ ἐπειρώτων διά τίνα αἰτίαν ἀπελαύνονται εἶπεν·

Καί μοι Γεργίθων τε φόνος μέλει ἀπτολεμίστων
πισσήρων τε μόρος καὶ δένδρεον αἰεὶ ἀθαλλές.

2 πίσσηρος CE αἰεὶ ἀθαλλές Schweighäuser: ἀειθαλλὲς mss

They say that when the Gergithai were burning, many other portents occurred and a sacred olive tree caught fire spontaneously. Therefore the god drove them [the oligarchs] from his Oracle for a long time, and when they asked for what reason were they driven away he said, "The murder of the peaceful Gergithai [etc.; *R* above]."

Comment. PW 130 also include this among Delphic responses and date it about 450 B.C., identifying the civil strife of the rich Milesians and Gergithai with the *stasis* mentioned by Pseudo-Xenophon *Const. Ath.* 3.11, presumably because the Didymaean Oracle was not then in operation. It is much more likely that the class conflict which Herakleides mentioned occurred in the period of class strife in the earlier sixth century; in fact, those are the troubles that Pseudo-Xenophon probably refers to.

Extrase din cartea "Didyma: Oracolul, Cultul și însoțitorii lui Apollo" (de Dr. Joseph Fontenrose 1903-1986)

"O epicleză atribuită de către scriitorii antici atât Hekatei (Hesychios din Milet în fragmentul 390 ori Ștefan din Bizanț ca Βόσπορος 'Bosfor'), cât și Artemisei (Dionysios din Bizanț în 'Anaplous Bospori') este 'Phosphoros'. La rândul său, Pausanias 1:43 o identifică pe Artemis cu Hekate, de unde s-ar putea presupune că scriitorii antici au sesizat identitatea dintre cele două zeițe. Suprapunerea dintre Hekate și Artemis merge în unele cazuri până la o identificare perfectă care se exprimă prin similitudini iconografice. Principalul atribut al Hekatei și Artemisei este torța. De altfel, epicleza 'Phosphoros' aparține epiclezelor cultuale care se raportează direct la un atribut, și anume la torță. Atât epicleza 'Phosphoros', cât și atributul la care aceasta face aluzie (torța) sunt, în majoritatea cazurilor, apanaje ale divinităților feminine. Cu alte cuvinte, denumirea 'Phosphoros' nu este rezervată unei zeițe anume, ci servește drept epitet pentru a caracteriza divinitățile a căror atribut este torța, printre care se numără Hekate și Artemis. Așadar, divinitatea numită 'Phosphoros', căreia Pausanias - fiul lui Metrodoros - îi consacră o ofrandă cu ocazia participării sale la construcția zidurilor de apărare ale Miletului, poate fi identificată cu Hekate 'Phosphoros'. În acest caz, epicleza 'Phosphoros' se întâlnește într-un context militar, făcând aluzie la funcția Hekatei de divinitate protectoare a fortificațiilor Miletului. Hekate sau Artemis 'Phosphoros' este invocată în calitate de divinitate protectoare a cetăților care îi salvează pe protejații săi printr-o intervenție miraculoasă. Zeița este invocată ca 'Phosphoros' ('Purtătoarea luminii') pentru a aduce salvarea: lumina, manifestare sau semn al apariției divine (în formă de nori luminoși, torțe celeste sau licărire lunară) devine adesea sinonim al acesteia. La Byzantion, Hekate 'Phosphoros' este legată de o istorie care relatează intervenția salutară a zeiței cu ocazia asedierii cetății de către Filip II, regele Macedoniei. Această Hekate 'Phosphoros' este foarte apropiată de Artemis, mai ales de Artemis 'Soteira': 'Salvatoarea'. Artemis cinstită în calitate de 'Soteira' a fost adorată la Byzantion cu epicleza 'Phosphoros'. De altfel, Dionysios din Bizanț semnalează existența unui sanctuar al Artemisei 'Phosphoros' pe coasta europeană a Bosforului, care datează din secolul VI î.C. O inscripție din secolul III î.C. descoperită la Didyma, în vecinătatea foarte apropiată a Miletului, menționează un edificiu numit Φωσφόριον 'Fosforion', loc de cult (un templu sau mai degrabă o capelă) care putea să-i fie consacrat lui 'Phosphoros' din dedicația lui Pausanias; termenul 'Phosphorion' desemnează un sanctuar sau un edificiu consacrat cultului lui 'Phosphoros'. De exemplu, Βοσπόριον / Bosporion sau Φωσφόριον / Fosforion este numele portului Byzantion, foarte probabil cu sanctuarul zeiței 'Phosphoros' identificată uneori cu Hekate, alteori cu Artemis, care este reprezentată cu o torță în fiecare mână pe monedele din Byzantion. Norbert Ehrhardt și Klaus Tuchelt găsesc verosimilă identificarea zeiței 'Phosphoros' cu Hekate (Klaus Tuchelt consideră că 'Phosphorion' ar putea să fie un sanctuar al Hekatei; el își argumentează ipoteza făcând referire la un fragment de relief descoperit în apropierea 'Phosphorionului' pe care este reprezentată Hekate cu o torță). Numeroasele exemple în care Hekate este numită 'Phosphoros' dovedesc că zeița 'Phosphoros' din dedicația lui Pausanias din Milet se identifică probabil cu Hekate din dedicația prytanilor milesieni, care datează de la sfârșitul secolului VI î.C. Identificarea zeiței 'Phosphoros' cu Hekate

în dedicația lui Pausanias este întărită de o altă epicleză a Hekatei milesiene - Ὑπολάμπτειρα / 'Hypolampteira' - care este menționată doar de Hesychios: Hekate în Milet. Epicleza 'Hypolampteira' o desemnează pe Hekate cea 'care strălucește dedesubt', respectiv pe cea 'care începe să strălucească'. Așadar, 'Hypolampteira' este o epicleză complementară a epitetului 'Phosphoros', adică Purtătoarea luminii. Hekate 'cea aducătoare de lumină' sau 'cea strălucitoare' poate fi în contrast cu imaginea de altfel 'întunecată' a zeiței. (Martin Nilsson a interpretat torța Hekatei ca un instrument de săvârșire a unei lustrații pentru o zeitate apotropaică; el subliniază că torța ar fi de fapt un atribut al divinităților chtoniene și orgiastice). Având în vedere statutul zeiței de 'entemenios thea' a lui Apollon, se poate afirma că Hekate 'Phosphoros' (Purtătoarea luminii) era adorată în 'Delphinon-ul' milesian alături de zeul luminii, Apollon însuși. În egală măsură, la Milet, Hekate era adorată cu epicleza Κουροτρόφος / 'Kourotrofos' ('doica tinerilor'). Prima mențiune a Hekatei 'Kourotrophos' se găsește la Hesiod (în 'Teogonia' 450-452): 'Și fiul lui Cronos a făcut din ea doica tinerilor pentru toți cei care, după ea, au văzut lumina Aurorei, care strălucește în nenumărați ochi; astfel, ea a fost încă din primele timpuri doică a tineretului, iată onorurile sale'. Epicleza 'Kourotrophos' face aluzie la universalitatea rolului Hekatei de doică a 'kouroi-lor', care își asumă începutul vieții fiecărui individ; acest rol al zeiței este legat de omniprezența Hekatei în fața fiecărei porți private și de supravegherea pe care o poate exercita de la un astfel de observator. Pe de altă parte, nu este deloc surprinzător faptul că Hekate, prin locul său în fața porții ca paznic al casei, este preocupată de protecția copiilor. Această funcție este de altfel strâns legată de rolul său în naștere. De aceea, zeița este adorată în ipostaza de divinitate a nașterii. Tot la Milet, Hekate 'Kourotrophos' este probabil asociată cu Apollon pe un relief de marmură din secolul IV î.C.: triada apolinică, adică Leo, Artemis și Apollon, este flancată la stânga de 'Kourotrophos' și la dreapta de un personaj adorator (Alexander Herda menționează și alte cazuri în care Hekate 'Kourotrophos' este cinstită alături de Apollon și Artemis). Așadar, la Milet, Hekate 'Kourotrophos' are drept corespondent pe Apollon 'Delphinios', printre funcțiile căruia se numără și cea de protector al tinerilor. Din același motiv, probabil, Hekate fusese cinstită în ipostaza de 'Kourotrophos' în 'Delphinion-ul' din Milet. O inscripție atestă existența la Didyma a unui sanctuar - nelocalizat pe teren - a unui Ἄγγελος / 'Angelos' ('Mesager'). 'Temenosul' în chestiune, cunoscut datorită acestei inscripții, a fost atribuit Hekatei sau Artemisei (Klaus Tuchelt consideră că este vorba de un sanctuar al Artemisei-Hekate, Norbert Ehrhardt vorbește de 'Phosphoros' găsind justificată apropierea de Hekate iar Joseph Fontenrose consideră că este vorba de un sanctuar al Artemisei sau Hekatei). De altfel, 'Angelos' ar putea fi înțeles ca o epicleză care se aplică atât Artemisei, cât și Hekatei (în 'Idila' 2 a poetului Teocrit, divinitatea care poartă epicleza 'Angelos', eroină a lui Sophron, este identificată cu Artemis-Hekate). Acest 'Angelos' în proximitatea oracolului lui Apollon Didymeianul ar evoca, în primul rând, transmiterea răspunsurilor oraculare. De asemenea, epicleza 'Angelos' exprimă relația Hekatei cu drumurile și deplasările; în pictura și sculptura perioadei clasice, zeița este adesea figurată ca o tânără în alergare, ceea ce confirmă predilecția sa pentru deplasări și apropierea de mesagerii divini, precum Hermes".

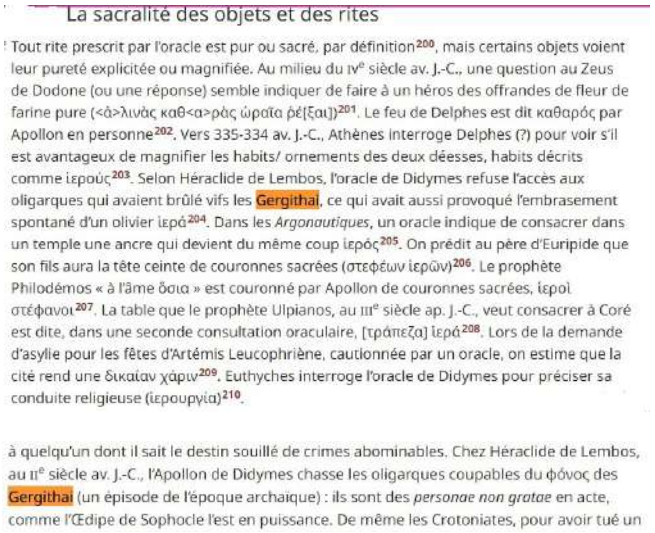

La sacralité des objets et des rites

Tout rite prescrit par l'oracle est pur ou sacré, par définition[200], mais certains objets voient leur pureté explicitée ou magnifiée. Au milieu du IVe siècle av. J.-C., une question au Zeus de Dodone (ou une réponse) semble indiquer de faire à un héros des offrandes de fleur de farine pure (<ἀ>λινὰς καθ<α>ρὰς ὡραῖα ῥέ[ξαι])[201]. Le feu de Delphes est dit καθαρός par Apollon en personne[202]. Vers 335-334 av. J.-C., Athènes interroge Delphes (?) pour voir s'il est avantageux de magnifier les habits/ ornements des deux déesses, habits décrits comme ἱερούς[203]. Selon Héraclide de Lembos, l'oracle de Didymes refuse l'accès aux oligarques qui avaient brûlé vifs les Gergithai, ce qui avait aussi provoqué l'embrasement spontané d'un olivier ἱερά[204]. Dans les *Argonautiques*, un oracle indique de consacrer dans un temple une ancre qui devient du même coup ἱερός[205]. On prédit au père d'Euripide que son fils aura la tête ceinte de couronnes sacrées (στεφέων ἱερῶν)[206]. Le prophète Philodémos « à l'âme ὅσια » est couronné par Apollon de couronnes sacrées, ἱεροὶ στέφανοι[207]. La table que le prophète Ulpianos, au IIIe siècle ap. J.-C., veut consacrer à Coré est dite, dans une seconde consultation oraculaire, [τράπεζα] ἱερά[208]. Lors de la demande d'asylie pour les fêtes d'Artémis Leucophrième, cautionnée par un oracle, on estime que la cité rend une δικαίαν χάριν[209]. Euthyches interroge l'oracle de Didymes pour préciser sa conduite religieuse (ἱερουργία)[210].

à quelqu'un dont il sait le destin souillé de crimes abominables. Chez Héraclide de Lembos, au IIe siècle av. J.-C., l'Apollon de Didymes chasse les oligarques coupables du φόνος des Gergithai (un épisode de l'époque archaique) : ils sont des *personae non gratae* en acte, comme l'Œdipe de Sophocle l'est en puissance. De même les Crotoniates, pour avoir tué un

Fragmente din studiul despre contribuția surselor oraculare (Pierre Bonnechere, Universitatea din Montreal, 2018)

"Așadar, se constată că la Milet, încă de la sfârșitul secolului VI î.C., cultul Hekatei este atestat de izvoarele epigrafice. Hekate era adorată în sanctuarul lui Apollon 'Delphinios', principala divinitate milesiană, precum atestă o dedicație gravată pe un altar rotund arhaic descoperit în 'Delphinion', care îi fusese consacrată zeiței de către doi prytani milesieni. De altfel, acest altar constituie cea mai veche mărturie cu privire la cultul Hekatei: zeița primește astfel un cult în sanctuarul lui Apollon 'Delphinios', unde se înfățișează ca 'entemenios thea' a lui Apollon. Se pare că la Didyma, Hekate a fost cinstită într-un mic sanctuar gentilic local, judecând după descoperirea a două statuete de cult ale zeiței, care datează din jurul anului 500 î.C. O inscripție din secolul III î.C. descoperită la Didyma menționează un edificiu numit Φωσφόριον / 'Fosforion', un lăcaș de cult care putea să fie consacrat Hekatei 'Phosphoros'. În sfârșit, regulamentul de cult al confreriei milesiene a molpoilor indică existența unui loc de cult consacrat Hekatei la porțile Miletului, la începutul căii sacre care ducea la sanctuarul lui Apollon de la Didyma. Hekate 'Propylaia' ('în fața porților') care avea sanctuarul său în fața porților Miletului, marca astfel plecarea unei procesiuni care mergea de la Milet la Didyma. Tradiția mitologică greacă consemnează înrudirea dintre Hekate și Apollon, ceea ce explică legătura strânsă dintre cultele celor doi zei. Hesiod consideră că Hekate și copiii lui Leto, Artemis și Apollon, erau veri primari. Mama Hekatei - Asteria - avea aceeași mamă ca și Leto ('Teogonia' 404-406). Contopirea dintre Hekatos - corespondentul masculin al numelui zeiței Hekate - și Apollon, încă din perioada homerică, explică apropierea dintre Hekate și principala divinitate a Miletului. Numele Ἑκάτη / 'Ekati' a fost folosit încă de la origini pentru a o desemna pe Hekate, o zeiță de sine stătătoare a cărei atribut era torța. Sensul numelui zeiței este puțin clar; în orice caz, sugerează ideea de 'separație' și 'îndepărtare'. Numele Ἕκατος / 'Ekatos' este corespondentul masculin al lui 'Ekati'. (Potrivit lui Pierre Chantraine, numele 'Ekati' este o formă de feminin al lui 'Ekatos' care, la rândul său, este un vechi epitet al lui Apollon, având sensul de 'cel care lovește de departe'; 'Ekatos' - al cărui feminin este 'Ekati' - trebuie să fie o formă abreviată a lui Ἑκατηβόλος / 'Ekativolos' = 'care își lansează săgețile de departe', ca și Ἑκηβόλος / 'Ekivolos' = 'care

lovește de departe'). Se pare că, la origine, 'Hekatos' era un zeu de sine stătător; în poemele homerice, 'Hekatos' este asociat cu numele lui Apollon, devenind echivalent cu termenul de 'arcaș', atributul principal al zeului (Homer în 'Iliada' 7:83, 20:295). Acest fapt a contribuit la contopirea lui 'Hekatos' cu Apollon. Astfel, 'Hekatos' a devenit în cele din urmă un epitet al lui Apollon. De aceea, el poate fi considerat chiar sinonimul lui Apollon (Homer în 'Iliada' 1:385, 20:71). De altfel, numele 'Hekatos' este folosit pentru a-l desemna pe zeul oracolului de la Didyma, unde 'Hekatos' este una dintre vechile epicleze de cult a lui Apollon Didymeianul. În acest sens, Apollonios din Rodos relatează că descendenții lui Neleus, întemeietorul Miletului, audedicat o piatră de ancorare a corăbiei argonauților în sanctuarul Athenei 'Iesonie' din Cyzic, la porunca oracolului lui Hekatos care a fost identificat de Joseph Fontenrose cu oracolul lui Apollon de la Didyma. Legenda relatată de către Apollonios din Rodos ne întărește convingerea că asimilarea lui Hekatos cu Apollon se încheiase deja în perioada homerică. Astfel, zeița Hekate, care este atestată la Didyma încă din Era arhaică, ar putea fi corespondentul feminin a lui (Apollon) 'Hekatos'; așadar, aici ar putea fi vorba de o veche pereche cultică cariană. Legile sacre și dedicațiile descoperite la Milet dovedesc atât asocierea Hekatei cu Apollon, cât și complementaritatea celor două divinități. Încă de la sfârșitul secolului VI î.C., Hekate este prezentă în calitate de zeiță 'entemenios' a lui Apollon 'Delphinios' în sanctuarul acestuia din Milet. De altfel, ritualul celor două pietre-altare ('Gylloi') - atestat în regulamentul de cult de la Milet - stabilește un fel de afinitate între Apollon și Hekate care este întărită de prezența unui altar arhaic al Hekatei în sanctuarul lui Apollon 'Delphinios' de la Milet (Stella Georgoudi a datat sanctuarul lui Apollon din Milet aproximativ din anii 500-494 î.C). Depunerea celor două pietre lângă locul de cult consacrat Hekatei 'Propylaia', situat în fața porților Miletului și respectiv în fața porților sanctuarului (sau templului) lui Apollon de la Didyma pecetluiește legătura între Hekate și Apollon. Regulamentul de cult al 'molpoi-lor' milesieni ne informează că același tip de prăjituri făceau obiectul ofrandelor consacrate lui Apollon și Hekatei. Nu este exclus ca, încă din perioada arhaică, Hekate să fi fost 'entemenios thea' a lui Apollon și la Didyma, unde zeița era cinstită într-un templu sau o capelă (Φωσφόριον / 'Fosforion') de care epistatul templului lui Apollon trebuia să țină cont. Asocierea Hekatei și a lui Apollon se poate explica prin afinitatea acțiunilor celor două divinități. La fel ca Hekate, Apollon are funcția de protector sau paznic al porților alături de sora sa Artemis; într-o inscripție de la Erythrai, cei doi frați apar ca θεοί ἐν τῶι πυλῶνι ('zei în acea poartă'). La fel ca Hekate 'Propylaia', Apollon Προπύλαιος / 'Propylaios' ('cel care se află în fața porții') are rolul de divinitate protectoare a cetăților, în general, cât și a porților acestora. Apollon 'Propylaios' este invocat în general în ipostaza unui zeu care ține la distanță, prin intermediul săgeților sale, diferitele calamități și epidemii care amenință cetățile oamenilor. Apollon 'Propylaios' este foarte apropiat de Hekate 'Propylaia', care poate, la fel ca el, să aducă salvarea celor care se adună în jurul ei, și dezastru adversarilor lor. În opinia Athanassiei Zografou, 'Hekate și Apollon contribuie la apărarea cetăților, raportându-și acțiunea lor protectoare la zidurile de apărare ale acestora. Hekate este cea care trebuie să dea alarma în caz de primejdie, să semnaleze intrușii și să sporească rezistența porților pentru a doborî răul înainte ca acesta să se apropie și să compromită supraviețuirea cetății protejate și integritatea teritoriului său'. De asemenea, Hekate este adorată cu epicleza Ἐνοδια / 'Enodia' ('Protectoarea drumurilor') ca protectoare a celor trei drumuri (Τριοδῖτις / Trioditis); zeița are o funcție similară cu cea a lui Apollon Ἀγυιεύς / 'Agyiefs' ('Protectorul drumurilor') care era adorat în ipostaza de protector al drumurilor, călătorilor, porților caselor și al marilor porți publice. Tot la fel de relevantă este asocierea lui Hekate 'Kourotrophos' și Apollon 'Delphinios' la Milet. Hesiod o cunoaște pe Hekate ca 'Kourotrophos', adică 'doica tinerilor'. El o numește chiar ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος / 'ex archis kourotrophos', ceea ce înseamnă că zeița îndeplinește această sarcină încă de la început. Aceeași funcție de 'doică a tinerilor' îi este atribuită de Hesiod și lui Apollon care, la rândul său, poartă eiptetul de 'Kourotrophos'. În 'Teogonia' lui Hesiod (337-339, 346-348), Apollon împarte această sarcină cu zeii fluviului, cu Nimfele, precum și cu Hekate. La Milet, corespondentul lui Hekate 'Kourotrophos' este Apollon 'Delphinios' care juca un rol important în procesul de integrare a tinerilor în comunitatea civică: zeul prezida 'ritualurile de trecere' ale tinerilor de la stadiul de adolescent la cel de cetățean cu drepturi depline. În calendarul cultelor demei Erchia din Attica, care datează din prima jumătate a secolului IV î.C., este prevăzut un sacrificiu în cinstea Hekatei 'Kourotrophos' și Apollon 'Delphinios': în 7 Gamelion, dema Erchia îi consacră un purcel lui 'Kourotrophos' în 'Delphinion' și o oaie lui Apollon 'Delphinios'; în acest caz, zeița Hekate este cinstită în ipostaza de 'Kourotrophos' alături de Apollon 'Delphinios' în sanctuarul local al acestuia din urmă ('Delphinion'). Sacrificiul pentru Hekate 'Kourotrophos' este considerat ca preliminar, înaintea celor care i se ofereau lui Apollon 'Delphinios'. Legătura strânsă dintre Hekate 'Kourotrophos' și Apollon 'Delphinios' indică rolul important al lui Apollon 'Delphinios' în integrarea ritualică a viitorilor cetățeni în comunitatea civică. Este de la sine înțeles că Apollon în calitatea sa de 'tânăr' ('kouros') divin prin excelență este patron al tinerilor".

"Existența Hekatei în panteonul coloniilor Miletului pote fi dedusă, cu puține excepții, pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice care derivă de la numele zeiței. Prezența Hekatei la Abydos poate fi dedusă pe baza atestării numelui teoforic Hekataios. Numele Hekataios este atestat la Kardia: Plutarh amintește de un anume Hekataios care fusese tiranul acestei cetăți în timpul domniei lui Alexandru cel Mare. O inscripție funerară din secolul V î.C. îl atestă pe un anume Hekatokles din Prokonnesos al cărui fiu fusese înmormântat la Atena. Numele teoforic Hekataios este atestat frecvent în inscripțiile descoperite la Iasos, ceea ce confirmă existența cultului Hekatei în această cetate. La Cyzic, Hekate este atestată în reprezentări plastice. Theodor Kraus menționează o stelă pe care figurează Hekate, Zeus și Apollon. În plus, poate fi menționat un relief consacrat Hekatei de către un anume Asklepias. La Sinope, numele teoforice Hekatonimos, Hekataios, Hekatistarchos - care derivă de la numele Hekatei - sunt atestate de izvoarele literare, precum și de documentele epigrafice și numismatice. Numele teoforice derivate de la numele Hekatei sunt atestate epigrafic de nouă ori la Apollonia Pontica și Anchialos, de două ori la Odessos, de două ori la Tomis și de două ori la Istros, ceea ce poate să confirme existența cultului Hekatei în cetățile milesiene din Pontul Stâng. De altfel, antroponimele formate pe numele Hekatei erau răspândite mai ales la Milet și în coloniile milesiene de pe țărmul apusean al Pontului Euxin. Louis Robert amintește de un anume Hekataios care era 'proxenos' / consul la Callatis. Numele Ἑκαταῖος 'Ekataios' / Hecateu apare cu grafia târzie Ἑκατῆος 'Ekatios' pe o stelă de marmură care provine de la Tomis; numele Hekataios este atestat epigrafic la Tomis. Numele Ἑκαταῖος / Ekataios = Hecateu, respectiv Ἑκατῆος / Ekatios = al zecelea sunt atestate epigrafic la Istros / Histria. Cultul Hekatei s-a bucurat de o deosebită popularitate în interiorul Traciei. Se știe că 'Phosphoros' era o divinitate principală la Byzantion. Βοσπόριον / 'Bosporion' sau Φωσφόριον / 'Fosforion' este numele portului Byzantion asociat probabil cu sanctuarului lui 'Phosphoros' din Byzantion, divinitate identificată de izvoare uneori cu Hekate, alteori cu Artemis, care este reprezentată cu o torță în fiecare mână pe monedele cetății. O inscripție de la Seuthopolis datată în secolul III î.C. atestă existența unui 'Phosphorion' la Kabyle, care era, foarte probabil, principalul sanctuar al cetății; în orice caz, 'Phosphorion' de la Kabyle trebuia să fie un loc foarte important, de vreme ce acolo urma să fie înălțată o stelă care conținea o copie a unui jurământ depus între membrii familiilor de dinaști traci și macedonieni din Kabyle: 'Jurământul să fie gravat pe stele de marmură și expus la Kabyle în 'Phosphorion' și în agora în apropierea altarului lui Apollon'. De asemenea, capul lui Apollon sau al lui Herakles figurează pe aversul monedelor din Kabyle, în timp ce pe reversul acelorași monede apare întotdeauna o Artemis cu o torță mare și o fială, însoțită de un câine, sau ținând două torțe. Această Artemis-Hekate este zeița 'Phosphoros' care e adorată în 'Phosphorion-ul' de la Kabyle menționat în inscripția de mai sus. În afară de asta, atât inscripția prezentată mai sus, cât și iconografia monetară dovedesc importanța cultului lui Apollon la Kabyle, precum și asocierea zeului cu Artemis - Hekate 'Phosphoros'. O altă dedicație consacrată cuplului Artemis - Hekate 'Phosphoros' a fost descoperită într-un oraș fortificat al geților situat în locul numit Sborjanovo, în nord-vestul actualei Bulgarii: 'Menecharmos, fiul lui Poseidonios i-a dedicat lui Phosphoros după rugăciune'. Izvoarele literare și epigrafice ne furnizează informații succinte și disparate cu privire la cultul Hekatei în colonia milesiană Olbia. Potrivit tradiției literare grecești, Hekate era 'paredra' lui Ahile. Ptolemeu (în 'Geografie' 3:5) lasă să se înțeleagă că olbienii i-au consacrat zeiței pădurea Hylaia care era cunoscută sub numele de 'pădurea sacră a Hekatei'; la rândul său, Strabon (în 'Geografia' VII 3:19) relatează că în același loc - regiunea împădurită numită Hylaia - se găsea 'pădurea sacră a lui Ahile'. Tradiția literară este confirmată de o serie de documente epigrafice și arheologice care confirmă faptul că Hekate era adorată la Olbia. Cea mai veche atestare a cultului Hekatei din Pontul Euxin provine din cetatea situată pe malul Bugului: numele teoforic Hekatokles - format pe numele Hekatei - confirmă existența cultului zeiței la Olbia încă din perioada arhaică; acest antroponim a fost gravat pe o placă de plumb descoperită la Olbia care datează de la sfârșitul secolului VI î.C. Un graffito arhaic descoperit la Berezan conține o dedicație consacrată Hekatei. De asemenea, a fost descoperită o statuie a zeiței. Se pare că olbienii au importat cultul Hekatei din metropola Milet. Un argument în acest sens îl constituie celebrarea sărbătorii 'Triakades' - consacrată probabil Hekatei - atât la Olbia, cât și la Milet. Această sărbătoare este atestată în tratatul de 'isopolitie' dintre Olbia și Milet care datează din a doua jumătate a secolului IV î.C. Una dintre clauzele tratatului stipulează în mod explicit că 'Triakades' erau celebrate în cea de-a treizecea zi a lunii la Olbia și în metropola sa: '…milesienii să se roage, cu ocazia sărbătorii Triakadelor, precum o fac la Milet'. Cu ocazia 'Triakadelor', Hekate era celebrată probabil în ipostaza de divinitate suverană a 'lumii de apoi'. Atestarea numelui teoforic Hekataios - derivat de la numele Hekatei - la Pantikapaion și Gorgippia asigură existența cultului Hekatei în cele două colonii milesiene situate pe țărmul de nord al Pontului Euxin. Hekataios este atestat de mai multe ori la Pantikapaion și o singură dată la Gorgippia. Imaginea Hekatei asimilată cu Artemis 'Phosphoros' figurează pe o serie de reliefuri votive descoperite la Odessos. Cultul Hekatei 'Kourotrophos' este atestat în metropola Milet de unde fusese exportat probabil în colonia sa, Odessos / Varna".

"Numele Hekatei este menționat în regulamentul de cult al 'molpoi-lor' milesieni, datat la mijlocul secolului II î.C.; acest regulament indică existența unui lăcaș de cult consacrat Hekatei sau a unei statui a acesteia pe așa-numita 'cale sacră' care lega Miletul de sanctuarul lui Apollon de la Didyma. Regulamentul molpoi-lor descrie, printre altele, lunga procesiune pe care molpoii o organizau în fiecare an, parcurgând cei aproximativ 17 km care separă Miletul de sanctuarul lui Apollon de la Didyma: este vorba de o procesiune religioasă punctată mai ales de peane / imnuri interpretate de către molpoi care respectă 'opririle' amenajate de-a lungul acestei 'căi sacre' ('hiera hodos') animate de prezențe divine sau eroice. De la Milet la Didyma, procesiunea se oprea foarte probabil de șapte ori, iar în timpul acestor opriri se cânta peanul. Regulamentul 'molpoilor' atribuie un rol important Hekatei 'în fața porților' - cu siguranță cele ale Miletului - în cadrul procesiunii în cinstea lui Apollon 'Delphinios'. Prima oprire, unde răsuna peanul, se făcea în fața Hekatei, 'Hekata în fața porților' (Ἑκάτη ἡ πρόσθεν πυλέων / Ekati i prosthen pyleon), care ar fi posedat, în acest loc, o statuie sau un sanctuar. Cu alte cuvinte, textul regulamentului permitesă se presupună existența unui loc de cult consacrat Hekatei la porțile Miletului, la începutul 'căii sacre' care duce la Didyma. Dacă calea sacră începe în interiorul Miletului (la sanctuarul lui Apollon 'Delphinios'), porțile de sud ale orașului în fața cărora este plasată Hekate marchează deschiderea acesteia către exterior și respectiv începutul său oficial în calitate de cale de comunicație între Milet și Didyma; fără îndoială că zeița păstra această poziție, în calitate de protectoare a porților de unde supraveghea, printre altele, începutul procesiunii. În același regulament cultual, zeița Hekate este asociată cu ciudatul ritual al celor două pietre ('gylloi') purtate de către 'molpoi', dintre care prima este așezată în fața acestei divinități, la intrarea în Milet, în timp ce a doua este așezată la sfârșitul parcursului, în fața porții incintei sacre a sanctuarului lui Apollon de la Didyma. 'Gylloi' erau pietre-altare sacre de formă conică, pătrată sau rotundă, care erau împodobite cu cununi de flori și pe care făcea o libație cu vin pur. Aceste pietre-altare (Γυλλοὶ / 'Gylloi') sunt menționate și într-un calendar de cult descoperit la Milet care datează dinainte de anul 500 î.C. Acest ritual al celor două pietre altare ('Gylloi') stabilește un fel de afinitate între Apollon și Hekate, care este întărită de prezența unui altar arhaic al Hekatei în sanctuarul lui Apollon 'Delphinios' din Milet. Astfel, Hekate primește un cult în 'temenos-ul' lui Apollon 'Delphinios'; zeița devine 'entemenios thea' a lui Apollon 'Delphinios'. Regulamentul de cult al 'molpoi-lor' milesieni ne informează că același tip de prăjituri - ἔλατρα πλακόντινα / 'elatra plakontina' - făceau obiectul ofrandelor consacrate lui Apollon și Hekatei, totuși cu indicația că prăjiturile destinate Hecatei trebuiau să fie preparate separat. În opinia lui Franciszek Sokolowski, pregătirea separată a prăjiturilor destinate Hekatei s-ar explica prin caracterul chtonian al zeiței. Aceatsă relație între Apollon și Hekate nu este străină de raporturile pe care fiecare dintre cele două divinități le întreține în general - potrivit naturii și propriului lor caracter - cu porțile și intrările caselor, ale sanctuarelor sau ale cetăților, dar și cu drumurile, intersecțiile sau zidurile de apărare ale orașelor. Așadar, Hekate milesiană cinstită de către 'molpoi' avea un caracter civic, fiind adorată în ipostaza de divinitate protectoare a porților și intrărilor cetății și a sanctuarelor acesteia".

"Tratatul de 'isopolitie' dintre Milet și Olbia (datat către 330 î.C.) ne furnizează singura dovadă elocventă cu privire la sărbătoarea 'Triakades' celebrată în cinstea Hekatei atât la Olbia cât și la Milet, metropola sa. Cu această ocazie, zeița era adorată în ipostaza de divinitate suverană a 'lumii de apoi'. Una dintre clauzele tratatului menționează în mod explicit rugăciunile care trebuiau rostite în timpul 'Triakadelor': '…și milesienii să se roage (ἐπαρᾶσθαι / eparasthai) cu ocazia Triakadelor, cum o fac la Milet'. La Olbia și Milet, sărbătoarea 'Triakades' era celebrată foarte probabil în fiecare lună, în cea de-a treizecea zi a lunii, la fel ca la Atena și în afara Atticii. Un indiciu în acest sens ne furnizează scoliastul lui Aristofan care relatează că la Atena oamenii bogați trimiteau o masă îmbelșugată ca jertfă pentru Hekate, în fiecare lună (κατὰ μῆνα / 'kata mina'), în timpul serii, după ritmul lunii: 'la lună nouă, seara, cei bogați trimiteau o masă îmbelșugată ca jertfă Hekatei de la răspântii (triodoi); exista obiceiul ca cei bogați să depună în fiecare lună pâini și alte ofrande pentru Hekate'. Aceleași scholii la Aristofan desemnează ca τριακάς / 'triakas', adică a treizecea - și ultima - zi a lunii, ziua în care îi erau oferite ofrande Hekatei: 'i se consacră jertfe Hekatei în a treizecea zi a lunii'. La rândul său, Athenaios 7:325, vorbind despre ofranda barbunului de mare sau roșiorului (τρίγλη / 'trigli'), consacrată Hekatei, comentează: 'căci ea este zeița răspântiilor (triodoi) și are trei priviri și i se consacră ospețe în a treizecea zi a lunii'. Sărbătoarea 'Triakades' este atestată de o inscripție comemorativă de la Panamara din secolul IV î.C., unde aflăm despre un preot și un alt personaj, care a fost mistagogul său, că: 'ei n-au neglijat în general nici unul dintre misterii de-a lungul întregului an, n-au lipsit de la nici un sacrificiu și de la nici o triakas'; la fel ca la Atena, principalul ritual al 'Triakadelor' celebrate la Panamara îl constituia ospățul acordat adoratorilor Hekatei de către cetățenii bogați ai cetății. La Lagina, în Caria, τριακάδες / 'Triakadele' se numărau printre zilele de sărbătoare ale Hekatei; cu această ocazie erau organizate banchete la care participau adoratorii zeiței. Ritualurile celebrate în cinstea Hekatei în a treizecea zi

a fiecărei luni coincideau cu cinstirile acordate morților. De altfel, glosatorii antici ne informează că: 'a treizecea zi era atribuită morților și era numită triakas'. De pildă, la Atena este atestată sărbătoarea 'Triakadelor' (τριακάδες) care era dedicată comemorii morților. De asemenea, un regulament funerar de la Ceos / Keos datat în secolul V î.C. prevede suprimarea comemorării defuncților din a treizecea (τριηκόστια / 'triikostia') zi a lunii, ceea ce dovedește popularitatea acesteia. Potrivit unei inscripții descoperite la Mantineea din secolul I î.C., ceremonia ἐν τοῖς τριακοστοῖς / 'en tois triakostois' avea loc la sanctuarul Demetrei și Corei a căror cult era asociat cu ofrandele lunare consacrate morților. Cu ocazia acestor sărbători periodice care aveau loc la intersecția a două luni, defuncții erau cinstiți în calitate de colectivitate capabilă să lege trecutul de viitor, precum și familiile cetățenilor între ele. În realitate, ritualurile săvârșite cu ocazia celei de-a treizecea zile a lunii constituiau versiunea regulată a ritualurilor care aveau loc în a treizecea zi după moartea unei persoane și erau de asemenea desemnate ca τριακάς / τριακάδες = 'triakas' / 'triakades' (sau τριακόστια / 'triakostia'). Aceste din urmă ritualuri marcau ieșirea din doliu și revenirea la viața normală, reunind rudele defunctului în jurul unui ospăț comun. Ritualurile din a treizecea zi a lunii erau calchiate probabil pe practicile care urmau după funeralii; acestea erau centrate pe ospățul comun al familiei defunctului. Caracterul sărbătorilor 'Triakadelor' celebrată la Olbia și Milet poate fi stabilită prin analogie cu alte sărbători similare celebrate în a treizecea zi a fiecărei luni, atât la Atena, cât și în afara Atticii, sărbători susceptibile să se refere la Hekate. În opinia lui Albert Rhem (din cartea Milet 1:3), această sărbătoare era importantă pentru relațiile dintre metropola Milet și colonia sa Olbia, întrucât acorda o cinstire specială a legăturilor de rudenie dintre cele două cetăți; potrivit ipotezei savantului german, sărbătoarea 'Triakadelor' ar fi fost consacrată mai ales comemorării strămoșilor, ceea ce implica și participarea la un ospăț comun. În acest caz, Hekate ar fi fost adorată în ipostaza de divinitate a 'lumii de apoi'. La rândul său, Friedrich Bilabel consideră că Hekate era o divinitate chtoniană și asociază cultul său cu cel al morților. Totuși, ceremoniile celebrate în a treizecea zi a lunii ar putea să se refere în egală măsură la Hekate care este atestată încă din perioada arhaică atât la Olbia, cât și în metropola ei, Milet. Atunci când vorbește despre celebrarea Hekatei în Arcadia, Theompomp din Chios enumeră sanctuarele zeiței printre 'cele care au fost lăsate moștenire de către strămoși'; tot la fel, milesienii și olbienii ar fi cinstit-o și mai mult pe Hekate, incluzând propriile lor τριακάδες / 'triakades' între tradițiile lor ancestrale. La Lagina, în Caria, τριακάδες / 'triakades' se numărau printre zilele de sărbătoare ale Hekatei; cu această ocazie erau organizate banchete la care participau adoratorii zeiței. Tot la Lagina, ziua de naștere a Hekatei era aniversată în ultima 'triakadă' a anului; sărbătoarea nașterii Hekatei (Γενεθλία / 'Genethlia') constituia o ocazie de generozități considerabile din partea preoților zeiței (banchete, ospețe), fiind celebrată annual în sanctuarul acesteia. Așadar, elementul caracteristic al sărbătorilor lunare și al sărbătorii nașterii Hekatei ('Genethlia') îl constituie ospețele care aveau loc fie în oraș, fie la periferia acestuia (περιπόλιον / 'peripolion'); aceste ospețe erau oferite nu doar locuitorilor permanenți ai 'peripolion-ului', ci și celor care veneau aici din oraș pentru sărbătoare, cât și celor din împrejurimile acestuia. În opinia lui Alfred Laumonier, 'organizarea acestor ospețe se explică nu doar prin obiceiul generalizat în perioada romană de a benchetui cu orice ocazie, ci și prin tradițiile indigene, deoarece la Panamara ritualul este esențial, și într-un mod chiar mai firesc prin cultul însuși al Hekatei, celebrată ca și morții, asociații săi, prin ospețe regulate'. Așadar, Alfred Laumonier pune accent pe caracterul chtonian al zeiței. 'Întâlnirea' și legătura Hekatei cu morții la sfârșitul lunii au contribuit în mod inevitabil la asocierea celor două culte. De asemenea, ofrandele depuse pentru Hekate cu prilejul sărbătorii 'Triakadelor' au sfârșit prin a se uni cu 'Triakadele' dedicate comemorării morților, precum probabil s-a întâmplat la Olbia și la Lagina. Totuși nu există decât o singură dovadă elocventă care identifică ofrandele consacrate Hekatei cu cinstirile acordate defuncților pentru a scoate în evidență caracterul chtonian al Hekatei; este vorba despre un fragment care provine dintr-o culegere de proverbe alexandrine a lui Plutarh care o identifică pe Hekate cu Cora Persefona, precum și cu Artemis și Athena și care pare mai degrabă să facă speculații cu privire la legătura Hekatei cu Persefona și cu misteriile sale. Prin urmare nu ar trebui să se tragă de aici concluzia că 'ospețele Hekatei' se adresau în mod obligatoriu unei zeițe infernale. Pentru a înțelege natura asocierii Hekatei și a morților în 'a treizecea' zi a lunii este suficient să se precizeze că ritulrile în cinstea strămoșilor nu aveau un caracter exclusiv chtonian. Mai precis, ospețele publice dedicate strămoșilor reprezentau o ocazie pentru comunitate de a strânge mai tare legăturile sale înainte de a intra într-o nouă perioadă lunară. Văzute din această perspectivă, 'Triakadele' dedicate morților se apropie de ritualurile lunare celebrate în cinstea Hekatei prin faptul că atât unele cât și celelalte servesc drept punte de legătură pentru a trece de la o lună la alta".

"Concluzii: Cultul Hekatei este documentat la Milet începând din perioada arhaică până cel puțin în cea romană timpurie. Hekate era o divinitate importantă a panteonului milesian, precum o confirmă numărul mare de epicleze cu care zeița era adorată. Documentele epigrafice milesiene dovedesc atât asocierea Hekatei cu Apollon, cât și complementaritatea celor două divinități. Încă de la sfârșitul secolului VI î.C., Hekate este prezentă în calitate de zeiță 'entemenios' a lui Apollon 'Delphinios' în sanctuarul acestuia din Milet. Zeița ar putea să-și găsească un loc în 'Delphinion' în calitate de protectoare a comunității civice. Adorarea Hekatei în coloniile milesiene făcea parte din tradițiile pe care acestea din urmă le moșteniseră din metropola lor, Milet. Documentele epigrafice și reliefurile votive confirmă faptul că colonia Odessos / Varna a moștenit cultul Hekatei 'Phosphoros' și pe cel al Hekatei 'Kourotrophos' din metropola ei, Milet. De asemenea, sărbătoarea 'Triakades' era celebrată atât la Olbia, cât și la Milet. Având în vedere faptul că documentele literare, epigrafice și arheologice nu atestă mari sanctuare sau temple consacrate Hekatei și nici mari sărbători celebrate în cinstea zeiței, este foarte probabil ca, încă din perioada lui Hesiod, ca de altfel și mai târziu, Hekate să fi fost adorată mai ales în sanctuarele altor divinități, precum și în mici sanctuare private. Documentele epigrafice relevă caracterul ambivalent al Hekatei. Pe de o parte, zeița era protectoarea cetăților: ea proteja porțile și zidurile de apărare ale cetății, porțile caselor, intrările, trecerile, drumurile și răspântiile; totodată, Hekate era doica și protectoarea copiilor. Pe de altă parte, Hekate era o divinitate chtoniană și funerară; cultul său era asociat cu cultul morților. Către începutul perioadei romane, Hekate devine o divinitate a magiei".

Corespunzător mitologiei Greceşti, încă un Gherghit divin a fost venerat în Caria: conform lui Apollodorus 1:56, frumosul EndyMion - strănepot al supravieţuitorilor Potopului - a fost născut de Aioliana Kalyke (partea Sudică a Troadei s-a numit Aeolia / Eolia iar la fel - Aeolia / Eolia - a fost denumită și partea Sudică a Macedoniei, anume Tesalia, dubletul Troiano-Tesalian al Aeoliei / Eoliei nefiind întâmplător, onomastica similară indicând emigrare); istoricul Pliniu "cel Bătrân" 2:4 a scris că Endy-mion era păstor Carian, primul astronom care a observat mişcările Lunii (el de fapt a fost Men = Zeul Lunii, alintat în Graiul Eoliei ca "Endy-Mion"). Indiferent de locul apariţiei sale pe lume, căci regiunea Lydia era cândva populată de Meoni, EndyMion = "Meonul End" în Ţara Gherghiţilor / Caria a fost iubit de Selena / "Se-Lena" - Zeiţa / Sfânta Lunii, care i-a născut multe fiice - şi a adormit pentru eternitate într-o grotă din Munţii Latmos / "Lat-mos" (geograful Antic Ptolemeu a notat în Caria existența Muntelui Albaco iar Salbakos / "S-Albako" era Muntele Bătrânei, acum Baba Dagh): păstorul Endymion în Caria - locul iubirii sale şi totodată locul unde a căzut în somnul de veci - a rămas ştiut ca Zeu Lunar, partenerul Se-Lenei / Zeiţei Lunii şi păstrător al morţii (ca dar divin al lui).

Iubitul Selenei, fiul lui Kalyke

Este de remarcat că funcţionalitatea în Caria a Sanctuarului Gherga - iniţial din lemn iar apoi de piatră timp de un mileniu, al frecventării sale în Epoca Fierului şi în Antichitate - a fost chiar de comemorare: unic în Anatolia (prin asemenea stil); nu e de mirare că mausoleul a apărut pentru întâia dată în lume - conceptual, arhitectural, etc. -

tocmai în Caria, inspirat din Gherganul Cult al Strămoşilor / Eroilor (Dinastia lui Mausol provenea chiar de lângă Sanctuarul Gherga). "Scoliastul" lui Apolloniu din Rodos 3:533 a consemnat că atât Anatolianul poet Hesiod, cât şi poeta Sappho din Insula Lesbos povesteau despre întâlnirile Selenei - numită Mene = Μηνη de Anatolianul "Imn Homeric" 32, de Anatolianul poet Aratos în secolul III î.C. dar şi de mult ulteriorul poet Nonnus de lângă oraşul Ghirga din Egipt în "Dionysiaca", ş.a. - cu divinul Men / "Endy-Mion" în grota Carianã din Munţii Latmos (el a vizitat Paradisul şi Infernul - având un nimb / o aură vizibilă ca un nor în jur - Selena iubindu-l foarte mult); "Lat-mos", adică "moşul Lat" - respectiv Lat din mare vechime - era bărbatul Nordicei Leto, având ca simbol lupoaica (ea fiind considerată şi Lili / Lilith de vechii Evrei - Gello / Karkhous = prima muiere a lui Adam - sau Lamia, fiica Zeului Poseidon ori Demeter / Zeiţa Recoltei de vechii Grecii iar el în N Indiei fiind numit Hari, de vechii Greci ca Zeus, etc.): conexiunile din Anatolia apuseană pe direcţia N-S / între Troia şi Caria s-au regăsit apoi Balcanic tot pe direcţia N-S / între Tesalia şi Peloponez (în regiunea Elis au început vechile Olimpiade, în mileniul I î.C). În "Biblioteca istorică" 1:12, Anticul Diodor din Sicilia a scris: "Elenii Gliei îi zic Demeter schimbând puţin, în scurgerea vremii, rostirea cuvântului; căci la început i se spunea Ge Meter, aşa cum a arătat-o Orfeu" (în fragmentul 302).

În apusul Anatoliei se ştia că pe de o parte, Zeus a apărut în Vârful Gargaros al Masivului Ida - la poalele căruia a fost Troia - şi a avut-o ca primă soţie pe Leto (care i-a născut în Caria perechea de gemeni Gherghiţi Artemis şi Apollo) iar apoi Zeus a dispărut în S, într-o peşteră; pe de altă parte, în Munţii Latmos / "Lat-mos" ai Cariei - numiţi astfel după vechiul / "moşul" Lat, bărbatul Zeiţei Leto, al căror nume era legat de "lotus" - acela a dispărut într-o peşteră acolo (şi somnul etern al lui Endymion în Munţii Latmos ai Cariei fiind sugestiv): Titana Leto - fiica fraţilor Koios şi Phoebe, adică "Pura" / copiii Cerului şi Gaiei - a fost Zeiţa maternităţii şi modestiei (de la ea provenind inclusiv denumirile Latinilor, Letonilor, ş.a.), Luna în vechime fiind a Marii Mame, emblematic asociată fiicei sale Artemida / Artemis. În vechime, Tradiţia a reţinut că Leto ar fi apărut pentru întâia dată la pre-Greci în Insula Kos (din faţa oraşului Halicarnos al Cariei). Istoricul Olandez Jona Lendering a consemnat: "În cuneiformele Hitite dintre 1800 î.C. şi 1200 î.C., Ţara Carianilor a fost scrisă 'Karkissa'. Ceea i-a unit pe Cariani a fost religia lor. Divinitatea lor supremă era un 'Zeus Carian' (după cum l-a notat Herodot), mai războinic decât ulteriorul Zeus Grec. Endymion dormind pentru eternitate a fost o poveste pe care vechii Greci au ştiut-o despre Cronos, tatăl lui Zeus". În Balcani se cunoştea că Endymion / "Endu-Mion" a domnit (cu ajutorul coloniştilor Aioli sosiţi din Nordica Tesalie) peste regiunea Elis din Peloponez, el fiind foarte iubit de Selena, care i-a făcut 50 de fete - numărul lunilor lunare dintre 2 Olimpiade, locul de desfăşurare al Jocurilor Olimpice fiind stabilite acolo - fiii lor întrecându-se în competiţiile de la Olimpia, câştigătorul urmând să cârmuiască acea regiune. Iată aşadar că mitica reunire a Cerului şi Pământului din numele Gher-Ga n-a fost foarte abstractă, ci s-a exemplificat tocmai în Caria = Ţara Gherghiţilor, prin dragostea acolo dintre Luna de pe Cer şi păstorul din S Troiei; alt fel de iubire cosmică a fost şi între personajul Ceresc întruchipat de pildă prin Zeul Solar şi Mama Pământului (ca de pildă, în Insula Rodos - mult timp aflată sub influenţa Carianã - unde Helios / Zeul Soarelui a fost tatăl Gherghinilor / Telkinilor dar şi al lui "Kerka-fos", respectiv al lui "Phaet-On" = Făt-Frumos): faptul că partenerii - masculin şi muieresc - erau din partea câte unei entităţi cosmice a fost suficient în geneză, progeniturile numindu-se Gherga în ambele situaţii (cazuri deosebite din Vechea Lume fiind în vechiul Egipt şi vechea EurAsie). În V Anatoliei, pe Muntele Gebirge / azi Spil, fost Sipylos 38,34 lat. N, 27,27 long. E - din N Izmir, la poalele căruia curge Hermos / Gediz - dinaintea căderii Troadei / Troiei a fost uriaş sculptată de către Prinţul Broteas (fiul Regelui Tantal din Bazinul Meandrului) Marea Mamă:

Mama Cariană

Numele Râului era Gediz după Marea Mamă Kotys şi Hermos / Hermus după partenerul ei, Zeul Hermes; Sf. Isidor în "Etimologii" 14:3 a scris că Râul Hermus constituia granița dintre Caria și Frygia (în care a plasat și Troia): în Epoca Bronzului, Bazinul Hermos / Gediz se găsea între Cariani de Troiani, apoi Carianii s-au regăsit consistent la S de meandrele mândrului Râu Meandru (după cum a explicat William Smith în "Dicționarul" din anul 1854, Bazinul Râului Meandru "Mare" era delimitat la N de Munții Messogis, considerați în Vechea Lume ca Munți Cariani). De acolo - din zona Manisa / Bazinul Gediz - au fost Carianii Sipylos și Mopsos, care la sfârșitul Epocii Pietrei și începutul Epocii Bronzului, adică la începutul mileniului III î.C., au ucis-o pe Murina, marea Împărătească a Amazoanelor (îngropată de Gheugru / Teucru - bărbatul ei Ghergar - în Troada / Troia).

Bazinul Hermos / Gediz

Munţii dintre Latmos şi Alabanda din Caria superioară / "de sus", în apropierea Sanctuarului Gherga, se chemau Grion iar drumul dintre Mylasa / Milasa 37,19 lat. N, 27,47 long. E, capitala Cariei și Sanctuarul Gherga, prin Alabanda 37,35 lat. N, 27,59 long. E - conform şi lui Strabon - era "Calea Sacră". Pentru ştiinţa duşmanilor, în mare vechime drumurile Anatoliei erau marcate şi cu craniile acelora:

Se poate observa că termenul proto Kurgan / Indo-European "kerh" pentru "corn" a dus la vechile cuvinte Grecești κρᾱνίον "kranion" pentru "craniu", respectiv κάρᾱ "kara" pentru "cap": după Războiul Troian, în Kapa-Dokia, Karia și în multe alte părți ale Anatoliei a apărut și s-a vorbit Greaca (probabil regiunea isteților Kari / Cariani fiind considerată "fruncea" = capul Asiei "Mici", astfel și regiunea Kapa-Dokiei / CapaDociei putând fi "Capul Daciei" sau "Poarta Daciei", căci în Anatolia "Kapî" = "Poartă", etc). Limba Carianã a rămas nedescifrată, considerată Barbară de către vechii Eleni (cu toate că până în mileniul I î.C. - înaintea Elenilor - a avut scriere în alfabet propriu, de inspiraţie zisă Feniciană / "sursa" principală a alfabetului Grec); e de considerat - la fel ca sorgintea cifrelor zise Arabe, care erau de fapt Indiene - despre alfabetul Grec ca fiind de fapt transcris concret după cel Pelasg. Accentul aspru al indigenilor din regiune este activ și în prezent. Localnicii ulteriori primilor, apăruţi la sfârşitul mileniului III î.C. (vorbitorii limbii Luwiane înrudită cu Hitita, dispărută la sfârşitul secolului VII î.C., ultima oară utilizată în Karka-miş / Gherga-miş) cât şi Greaca veche au tradus numele regiunii literalmente ca "Ţara piscurilor"; e de ştiut că limba Luwiană s-a înrudit cu cele vorbite de Troiani, Traci, Tireniani / Etrusci, vechii Greci, ş.a. (Luwienii / Luwiţii s-au instalat în Anatolia înaintea Hitiţilor: ei au controlat şi Arhipelagul Cicladelor, înaintea vreunei influenţe acolo a Insularilor din Creta). În anul 2015, cercetătorii Americani David Anthony și Don Ringe au schițat prima diversificare Kurgană / Indo-Europeană Anatoliană (Karianii / Carianii fiind cu gri mai deschis):

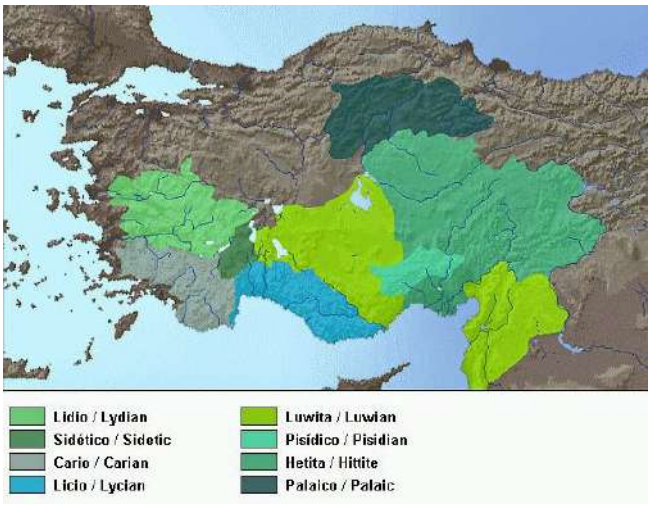

Simbolul Carian - vizibil în imaginea următoare, din muzeul fostei capitale Milasa a Regatului Cariei - a fost toporul cu tăiș dublu / halebarda (același ce era utilizat și de Amazoane, partenerele Gargarilor); securea dublă unea principiile complementare masculin şi feminin, fiind și simbolul fulgerului, emblema Zeului Furtunii:

Geograful Anatolian Strabon a precizat despre Caria că se afla la capătul apusean al Munţilor Taurus (lanţ ce era denumit astfel din răsăritul Cariei / Kariei până în Gherghistan / Hindu Kuş). Regatul Carian (clasic delimitat de Râurile Meandru în N, Dalman în E și litoralul Mării Egee în rest) se învecina cu: Lydia în N, Frygia în NE și Lycia în SE. Limita Cariei cu Lydia era Râul Meandru ("L-Idianii" / Lidianii însemnând "Oamenii liberi" erau oamenii Idei, adică ai Marii Mame Ida / iar I-Da = I-Ga); în unele perioade, Caria s-a întins și peste mândrul Râu Meandru, înspre N (din cauza deselor schimbări de curs ale emblematicei ape curgătoare, Carianii au ajuns să trăiască în ambele părți ale Văii sale). Geograful Anatolian Antic Strabon XIII 4:12 a scris: "Mai cu seamă Râul Meandru în parte desparte unele neamuri de altele, în parte trece prin mijlocul lor, creeând greu o distincție precisă; de aceea, nu trebuie să ne muncească grija cum să dăm dimensiunile locurilor, fiind destul să le înfățișăm cum le-au transmis înaintașii". Caria avea la graniţa cu Frygia Vama Ghereli / Carura 37,47 lat. N, 29,05 long. E, cu hanuri și ape termale (Bazinul Meandrului era scuturat des de cutremure și avea solul imflamabil, plin de saline). Frontiera Cariei cu Milias = Lycia / Likia în timp s-a mutat din Anatoliana Vale Indus în Anatoliana Vale Gargy, între ele - pe malul Mării Mediterane - fiind și acum localitatea Kargî 36,42 lat. N, 29,03 long. E (Râul Indus de 229 km lungime, acum zis Dalaman în Turcia, existând - desigur la scară mult mai redusă decât Fluviul cu acel nume din N Indiei - ca un împrumut onomastic de la migraţii Garga în Anatolia din Bazinul Ghaggar, apărând astfel o dublă similaritate Indiană, prin Indus și Gargy, în răsăritul Cariei):

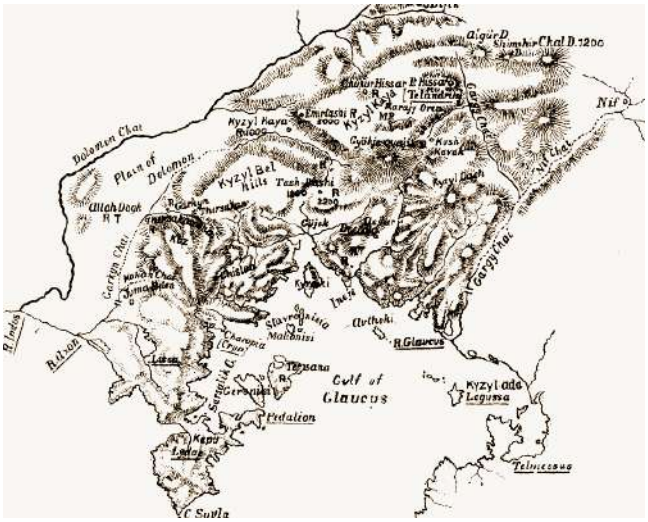

Bazinul Gargy

În anul 2016, academicianul Ucrainean Iurii Mosenkis a studiat situația și a scris: "Onomastica 'Indus' dintre Caria și Lycia era înrudită cu vechiul cuvânt Indian 'sindhuh' pentru 'râu'." O idee - exprimată de cercetătorul Român Liviu Iancu în revista "Historia", pentru care a studiat "Carienii. Temuții mercenari ai Mediteranei Orientale" - a fost și că faimosul Carian Scylax, care în secolul VI î.C. a navigat pentru Perși pe Fluviul Ind, să fi botezat așa Râul ce a format odată granița Cariei cu Lycia; Caria - regiunea din SV Anatoliei - se învecina cu Milias / Lycia în E și cu Meonia / Lydia în N. Anatolianul Herodot Karka în "Istorii" 1:171 a prezentat legenda Carianã după care cei apropiaţi cetăţenilor săi erau Lydianii și Mysianii, deoarece cândva înaintaşii lor Car, Lydus şi Mysus au fost fraţi, accesul la Sanctuarul din Milasa, prima capitală Carianã, fiind permis doar celor 3 neamuri (Pelasgul tată al primului Carian a avut rolul Civilizator de introducere a focului inclusiv în Balcani iar primul Lydian a fost menţionat ulterior şi de Dionisie - din același port Halicarnas ca Herodot - drept strănepotul Asiaticului Manes / fiului Gaiei, inițial Meonii, conform istoricului Herodot 7:74, fiind vecinii de la N de Râul Meandru ai Carilor, deveniți Lydiani, denumirea Lade având-o Insula de la gura Meandrului, populată de Cari / Cariani, notată Late de savantul Roman Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 5:135 (înțelesul pentru "Lade" în Graiul Lycian - vecinii Carilor - era de soție / nevastă); Lud a fost menționat și de Vechiul Testament / Isaia 66:19, lângă Iavan - adică strămoşul Grecilor, vărul lui Canaan şi Cuş - ai cărui fii au cârmuit, conform "primei cărţi a cronicilor" 1:5, Taurusul / Tarsul, Ciprul, Rodosul şi Creta, denumirile corespunzând principalelor bogăţii din acele părţi: tauri, chiparoşi / cupru, rodii și cretă). Așadar, la N de stăpânirea Carianã - adică la N de meandrele Meandrului erau Meonii - o denumire reflectând firesc "Oamenii" - iar mai la N de ei (deveniți Lizi / Lydieni) au fost Mysii, reflectând firesc "Moșii", respectiv cei din mare vechime. Mysus s-a așezat pe locul unde apoi s-a ridicat oraşul Pergam 39,08 lat. N, 27,11 long. E; conform Anatolianului Pausania 1:11 - originar din zona Sanctuarului

Gherga al Cariei - Pergamul după Războiul Troian şi-a schimbat denumirea din Teuthrania în cea curentă de la fratele lui Molos (care s-a mutat cu Epiroţii conduşi de el în Anatolia): Mysia din Anatolia - populată de Mysiani - era în rezonanță cu Media / Ghergania din răsărit (populată de Mezi) și cu ulterioara Moesia din apus / Balcani.

Răspândirea Pelasgilor

Fratele cel mai mare dintre cei 3, Car - eponimul Cariei - a trăit în zona Sanctuarului Gherga, fiul său întemeind în apropiere oraşul Alabanda (faţă de care era orientată Poarta Sanctuarului Gherga, pe drumul de acces din acea localitate la Templul Gherga). Dr. Alexander Herda de la Universitatea Humboldt din Berlin / Germania a scris în anul 2013: "Sursele din Epoca Bronzului în mod repetat au menţionat Ţara Karkisa / Karkiya (Egiptean Krs / Grs, Aramaic Krky, Akkadian Karsa, Elamit Kur-ka, Persan Karka, Babilonian Karsăja, Grec Kares), toate acele desemnări străine referindu-se la autonumirea Carianilor drept Kark / Kars. Poate reprezenta numele eroului eponim Kar - în locul numit Gherga Kome - şi poate fi etnonim Gherghit. Ţara Karkisa / Karkiya era Karia / Caria. Cultura Carianã - ca şi cea Lyciană - s-a dezvoltat împreună cu Cultura Luwiană a Epocii Bronzului în munţii relativi protejaţi din SV Anatoliei / Asiei Mici, în sprijin fiind tradiţia clară a locurilor şi numelor râurilor, atât în Caria, cât şi în Lycia". (Este de făcut diferenţa între "eponim", adică acela care dădea numele unei regiuni şi "etnonim", adică acela care dădea numele unei populaţii ori între "exonim" ca denumirea dată de altcineva și "endonim" ca auto-denumire). În anul 2013, același Dr. Alexander Herda a mai susținut: "În perioada arhaică, indigenii trăind în teritoriul Milesian - ca Lelegii și Carianii - se pare că au fost Gherghiții (conform fragmentului 50 al lui Heraclides Ponticus, Enciclopediei Suidas, etc). După cum a interpretat profesorul Winfried Held în anul 2008, la răsărit de Khalketor și Milasa, Sanctuarul rural Gerga-kome în Bazinul Marsyas / Cine - de care era aproape orașul Alabanda - găzduia o simbioză a Cultului Marii Mame Cybela și a Cultului Carian (local, specific Văii Marsyas), la apogeu în secolul II, corespunzător unora dintre zecile de inscripții / dintre care una fiind Latină; Sanctuarul îmi pare foarte vechi: formele cursive ale literelor 'alfa', 'omega' și 'sigma' cu liniile orizontale rupte erau tipice secolului IV î.C. în Asia Mică (de exemplu în Templul din Priene al Zeiței Athena ori în Templul din Didyma al Zeului Apollo). Într-un caz, o inscripție a fost reutilizată ca material de construcție în Sanctuarul Gherga și nu a rămas vizibilă la prima vedere, astfel încât apariția sa într-un context din secolul II nu se explică ușor. Toate exemplele din jurul Sanctuarului Gherga despre renașterea Cultului Carian (în Labraunda, Lagina, etc.) priveau renovarea vechilor locașuri, nu construcția unora noi. Cât privește inscripția Latină, trebuie considerat că Romanii au intrat în Caria dinspre Rodos în secolul II î.C.; de altfel, e de considerat și că scrisul Carian a fost înlocuit de cel Grec la începutul secolului III î.C. (ultima inscripție Carianã a fost lista preoților din Hilarima, datată în 263 î.C)". Dr. Feray Koca a scris: "Civilizația Carianã s-a dezvoltat din comerțul marin, de la sfârșitul mileniului II î.C.; principalele rute de negoț erau pe mare, pe coaste fiind porturile necesare iar în interiorul cu păduri bogate s-au întărit așezările furnizoare de cherestea pentru construcțiile navelor. Primele planificări urbane din lumea Greacă au apărut în Caria, în principalele aglomerări umane: Milasa, Gherga, Labranda, Lagina, etc.; direcțiile urmărite erau în rețele cu străzi perpendiculare reciproc, intenționat orientate astfel, față de soare și de vânt". Kar / Car - după cum a scris Romanul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 7:82 - a fost inventatorul "auspiciilor" (adică al prevestirilor după zborul păsărilor, după cântecul păsărilor sau după măruntaiele păsărilor); atestările şi din Kardu-niaş / Babilonia denotă faima avută de auspicii acolo în Epoca Bronzului, cu denumirea de "haruspicii" (din rădăcina proto Indo-Europeană "gher", sufixul denumirii fiind cel al observării). Auspiciile începeau prin vegherea diurnă a Cerului, pentru a vedea modul de zbor al păsărilor - dacă era cel obişnuit ori schimbat - în funcţie de aşa ceva profeţindu-se; mult ulterior - în Antichitate - Romanii au apreciat foarte mult auspiciile şi au instaurat preoţii "auguri" - cu reguli bine fixate - pentru a ghici voinţele Zeilor prin interpretările semnelor văzute la păsări (considerate mesagere divine). Este de știut că la circa 10 km NV de capitala Milasa a Cariei a existat așezarea întărită Ciclopic Khalket / Chalketor, cu timpul ajunsă localitatea "Kyro-mos" / "Euro-mos" 37,22 lat. N, 27,40 long. E (oraș intrat în declin datorită dezvoltării în apropiere a capitalei Cariei Milasa). Prima capitală a Cariei - Milasa - se află la poalele Muntelui piramidal Sodra / "Sod-Ra":

Imperiul Hitit a pomenit denumirea Caria prima oară la sfârşitul secolului XIX î.C., prin cuneiforme. În mileniul II î.C., Hitiţii - care au administrat aproape integral mănosul Bazin al Meandrului timp de câteva secole (Gargarii / Gherghiţii din apusul Anatoliei atunci regăsindu-se mai ales la S, în Caria şi la N, în Troada / Troia) - notau Regatul Cariei drept Karkiya / Karkisa (la începutul secolului XIV î.C., Regatul Carian a ajutat Confederaţia Assuwa - adică a Asilor Asiatici - împotriva lui Tudhaliya I: Hitiţii numeau Troia / Troada ca Taruişa / Troisa, care a fost forma iniţială a termenului Assuwa / Asia, însemnând apusul Anatoliei, un loc dominat de Aşi / Asi, nobili Anatolieni / Asiatici); în anul 1332 î.C., Împăratul Hitit Arnuwandas II a rugat Regatul

Karkiya să ofere azil detronatului Manapa-Tarhunda, Karkiyanii - câteodată numiţi pe scurt Khari / Cari - sprijinindu-l pe acela în redobândirea demnităţii (e de remarcat că Fenicienii notau Carianii cu KRK, prezenţa Carianilor fiind regăsită ulterior până şi în Persepolis 29,56 lat. N, 52,53 long. E / Iran, capitala Imperiului Persan). Ştiută ca Garga / Karka sau Karkia / Karkija de Hitiţi - scrisă şi Ka-ra-ki-sa, Karkissa, etc. - regiunea a fost denumită Karia / Caria în Greacă; cei din Babilon o numeau Karsa iar Perşii îi ziceau Kurka.

Care Cariane

În opera "Iliada" a poetului Anatolian Homer, Carianii au fost menţionaţi drept aliaţii Troianilor (fiind şi faimoşi mercenari ai timpului); Γεργα / Gherga apare în transcrierea din anul 1802 tipărită în Bavaria a "Iliadei" (2:38, 2:338, 3:422, 5:872, 8:453, 9:228), prezenţa Gherga la Homer fiind analizată de exemplu prin "Carmina Homerica" în anul 1820 de Britanicul Richard Knight dar şi de alţii. Este de ştiut că în Troada / Troia "trofeul" era copacul (mai ales gorunul, arborele favorit al lui Zeus) de care se agăţau armele capturate după o luptă. Anatolianul Strabon a notat în "Geografia" XIV 5:23 că Homer - dintre aliaţii Troadei / Troiei - i-a cuprins pe Capadoci în interiorul populaţiei Idriei a Cariei (denumind astfel semnificativ pe "Cei Prevăzători", după cum a lăsat scris în "Odiseea" 7:108); Idrieus / "Id-rieus" a fost fiul lui Kar / Car.

De altfel, ca specialişti în lupte Carianii au avut multe inovaţii militare, printre care scuturile rotunjite, curelele de prindere pe mâini a scuturilor, crestele de pe coifuri (din care cauză în mileniul I î.C. Perşii îi numeau "cocoşi"), zalele de metal, etc.; la sfârşitul Epocii Fierului şi începutul Antichităţii, Carianii erau printre cei mai buni războinici din Vechea Lume, serviciile lor militare fiind apreciate deopotrivă în Egipt - unde constituiau garda Faraonică - printre Perşi ori în Dobrogea Geţilor, ce de asemenea erau redutabili războinici ai Vechii Lumi (cu care nu au fost conflicte, Geţii fiind în Bazinul Dunării / la apele dulci iar Carianii fiind în Bazinul Pontic / la apele sărate:

regiunea Dobrogeană avea Carianii pe litoral şi Geţii în interior, acolo ivindu-se o productivă simbioză Greco-Getă). În secolul IV î.C. Ephoros, mândru că provenea din Anatoliana Cume a Gherghinilor / Gherghiţilor - foarte citit în Antichitate, care a refuzat la timpul lui să-l însoţească pe Alexandru Makedon "cel Mare" în campania din Asia, ca istoricul său oficial - lega Milasa şi Miletul ca înfiinţate şi cu contribuţia Lycianilor din SE, vorbitori de Luwiană (de pildă, Lykianii aveau pentru muiere cuvântul "lada", cu rezonanţă în apropiata Lydie); şi Anatolianul Strabon - în urmă cu peste 2 milenii / încă o resursă ştiinţifică a acestei lucrări despre Gherga - a notat mutări de populaţii dinspre S, în "Geografia" XIII 1:19 menţionând mişcarea Gherghiţilor spre Troada / Troia. De altfel, între ţărmul Carian şi Insula Kos este Insula Kargî 36,42 lat. N, 27,09 long. E / Adasî acum: o reminiscenţă onomastică a locuitorilor Gherghiţi iar în interiorul fostului Regat Caria există Karghi 37,32 lat. N, 28,01 long. E. Este de remarcat că în Caria timp de un mileniu, începând cu secolul VII î.C., în Munţii cu aspectul straniu - asemănător Capadochiei - din Bazinul Meandrului, a fost activă cu construcţii Ciclopice de piatră puternica aşezare ritualică Gherga.

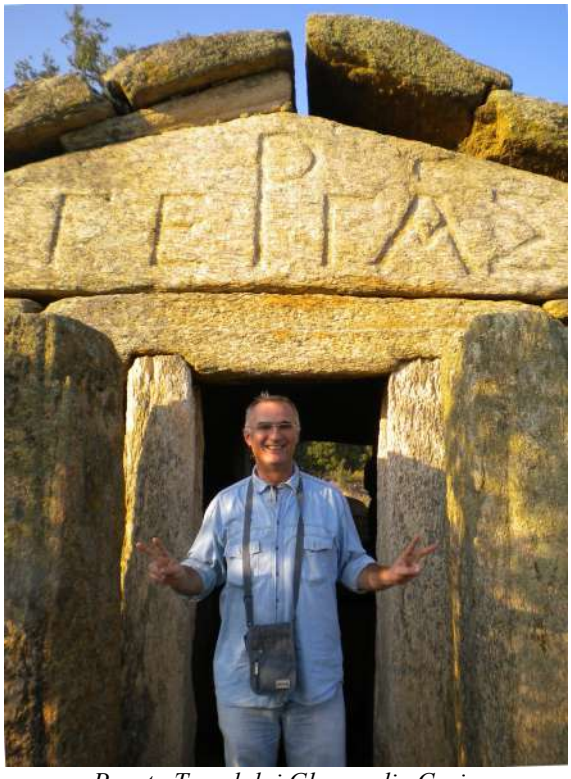

Poarta Templului Gherga din Caria

Dubletele de gen Karkişa, Lukka, etc. din apusul Anatoliei - existente atât în Caria, cât şi în Troia - anterioare Războiului Troian (anume, din Epoca Bronzului), au atras atenţia specialiştilor; "Institutul Francez de Studii Anatoliene Georges Dumezil" a publicat în anul 2019 studiul despre "Gargiya / Gargişa şi Caria Epocii Bronzului" al Dr. Rostislav Oreshko, care - printre altele - a arătat: "Textele Hitite din secolele XV-XIII î.C. au conectat Gherghiţii / Gargiya mai mult cu Troia decât cu Caria. Extinderea Arzawa şi a coaliţiei Assuwa a fost mai mare decât s-a crezut până acum. Spre sfârşitul Epocii Bronzului, sursele Hitite privind Vestul Anatolic pomeneau de Karkiya / Karkişa; apar însă 2 ipoteze privind geografia istorică: referirile Hitite erau despre colţul NV iar lingvistic se ştie despre aşa ceva în Caria, respectiv colţul SV. În legături cu echivalenţa Karkisa / Karkiya = Caria, din perspectivă lingvistică: Carianii au fost denumiţi Egiptean 'Grs' / 'Krs', Aramaic 'Qrs' / 'Krk', Elamit 'Kurka', Babilonian 'Kirkaja', vechi Persan 'Karka', etc. În opinia lingvistului Simon Zsolt formele Elamită, Babiloniană, Aramaică, etc. s-ar fi bazat toate pe vechea Persană, fără legături cu Hititele Karkiya / Karkisa (însă vechea Persană nu a influenţat nici o onomastică la alţi oameni, aşa că se poate considera rădăcina 'Kark/a' drept genuină / veritabilă la Carianii înşuşi); iar atât la vechii Egipteni, cât şi la Hitiţi, reconstrucţia fonetică a citirii / rostirii celor scrise Karkiya / Karkisa era 'Garghia' / 'Garghi-şa', ceea ce se apropia foarte mult de pronunţia originală Carianã (e de ştiut despre Cariani că au umblat foarte mult în Vechea Lume, cu prezenţe atestate atât în Africa / vechiul Egipt, cât şi în centrul Asiei / vechea Persie, etc). Am cercetat 11 texte Hitite conţinând 'Garghia' / 'Garghişa' (cronologic, cel mai timpuriu fiind din 'Analele Tudhaliya' / secolul XV î.C.): Vestul Anatoliei - din Caria până în Troia inclusiv - era coalizat anti-Hitit; de pildă, la sfârşitul secolului XIV î.C. dezmoştenitul prinţ Hitit Manapa a fost găzduit cu succes de 'oamenii Garghi-şa' (corespunzător 'Tratatului Tarhunda' privind Râul Seha / Kaikos). În legături cu dubletele Gargiya / Gargişa din Caria şi Troia: Hitiţii în 'Tratatul cu Wilusa' de la începutul secolului XIII î.C. au confirmat prezenţa explicită Garghi-şa în Troia - nu în Caria - iar alte documente Hitite au asociat Garghişa / Gargiya cu Râul Seha / Kaikos, cu Masa / Mysia şi cu Wilusa / Troia. În Vechea Lume, corespondenţele toponimice 'KRK' au fost foarte frecvente în arealul Orientului Apropiat şi European Sud-Estic, ca de exemplu: Karkassi = oraş în Media atestat de sursele Asiriene, afluentul Karkassos al Râului Kaikos, Karkesia pe Insula Amorgos, Gargara = oraş în Sudul Troiei, Karkamiş în Syria, Gurguma / Kurkuma în Sud-Estul Anatoliei, Carcasonne în Sudul Franţei, Cracovia în Polonia, Gargano în Italia, Munţii Krknoşe în Cehia, Insula Krk în Croaţia, etc. Intervine problema identificării etnice şi geografice Garghişa / Gargiya: specificarea poziţiei Gargiya / Gargişa spre sfârşitul Epocii Bronzului în Nord-Vestul Anatoliei corespunde integral; în primul rând, reflectă Gherghiţii Γέργιθες şi aşezarea asociată Gergis Γέργις (Herodot a scris despre Gherghiţi ca Teukriani iar prin Teukriani înţelegea Troiani, corespunzător 'Istorii' 5:13). Cu altă ocazie, Herodot în 'Istorii' 7:43 a localizat Gherghiţii-Teukriani Γέργιθας-Τευκρούς la dreapta drumului din Troia spre Abydos; pe de altă parte, Athenaeus 6:68 a scris despre Gherghinoi Γεργίνοι că formau unul dintre cele 2 clanuri importante din Salamis / Cipru, ca urmaşii Troianilor ajunşi pe acea Insulă după

Războiul Troian, sub conducerea lui Teukros: unii Gherghinoi din Cipru s-au întors în Troia şi au re-întemeiat la poalele Muntelui Ida aşezarea Γέργιθα / Γέργινα iar alţi Gherghinoi s-au stabilit în portul Cume din Aeolia / Vestul Anatoliei. Strabon în 'Geografia' XIII 1:19 a menţionat Podgoria Gergithion Γεργίθιον lângă Lamp-sakos / Troia şi a scris despre existenţa Gergitha Γέργιθα în Aeolia (totodată, a relatat - XIII 1:70 - despre cei din Podgoria Gergithion că au fost forţaţi în Antichitate să se relocheze la izvorul Râului Kaikos, în Mysia). În Troia au mai fost denumiri apropiate - notate de vechii Greci - ceea ce era firesc, deoarece Gherghiţii făceau parte din etnia locală; cât de larg erau răspândiţi în zonă e dificil de reconstituit cu mare precizie (înaintea ivirii Grecilor existau de la Dardanele spre Est iar în secolul V î.C. mulţi dintre ei încă trăiau în partea Montană din răsăritul Troiei / acolo unde e Muntele Ida): oricum, teritoriul Gherghit corespundea celui consemnat Hitit ca Gargiya / Gargişa. Judecând după relativ frecventele consemnări Gargiya / Gargişa de către Hitiţi, rezultă importanţa acelor autohtoni în regiune la sfârşitul Epocii Bronzului; poate că la început era o distincţie între Troiani - Dardani / Teukriani - şi Gherghiţi (evidenţiaţi de istoricul Herodot ca Troiani Munteni în vremea sa), probabil şi din faptul că vechii Greci s-au referit mai mult la Troiani / Teukriani decât la Gherghiţi: pe de altă parte, referindu-se la Troiani, vechii Egipteni foloseau Dardani (termen nicicând utilizat de Hitiţi). Heraklides Ponticus - citat de Athenaeus 12:26 - a afirmat că populaţia Miletului era formată din Gherghiţi; iar metropola - se ştie - era populată de Karkia / Cariani".

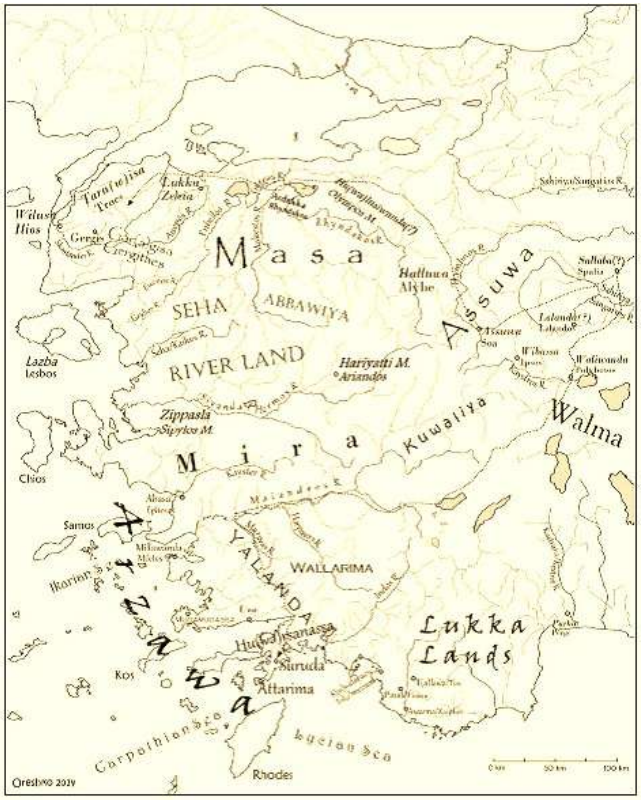

Intervenţiile Împăraţilor Hitiţi în Vestul Anatoliei au fost pe rutele punctate: Arnuwanda I în Troia, Hattuşili III în Caria

După Războiul Troian au fost instituţionalizate întrecerile sportive închinate lui Zeus numite "jocuri" / inclusiv "olimpice" (Olimp, însemnând "luminos" / "strălucitor", nu era nume Indo-European şi a fost utilizat în Luwiană, limba vorbită în Anatolia şi Insulele Egeeii / "E-Geeii", conform cercetării Canadianului William Casselman în anul 2008, fiind mai mult în legătură cu semnificaţia Tibetană de învăţător = lama, cu regăsire şi în denumirea Dalmată, lamaserii - adică Mănăstiri Tibetane - de pildă existând Antic şi în Israel ori Egipt / conceptul de Mănăstiri pentru creştini fiind introdus pentru întâia dată de filozoful Bar Daysan 154-222 din Edessa / Turcia, care a scris despre şamanii din N Indiei sosiţi ca ambasadori la Împăratul Roman Marc Aureliu, cârmuitor al Imperiului Roman în 161-180: "Şamanii trăiesc în afara aşezărilor, unde au mănăstiri sprijinite cu hrană de regele lor, cu clopote ce sună la începutul timpului de rugăciuni şi din nou sună la sfârşitul rugăciunilor"). Este de reţinut că din Edessa / Mesopotamia superioară (Turcia actuală, oraş iniţial zis Adma, presupus de către Tradiţiile Evreilor şi Arabilor ca fostul Ur al Chaldeilor de unde a emigrat patriarhul lor Avram) a fost exilat la Istru / Dunărea inferioară în secolul IV episcopul Auda / Audios, episod despre care a scris contemporanul episcop Epifanie din Salamis / Cipru: "Audianii sau Odianii - cum li se mai spune - sunt o tagmă. Aceştia locuiesc în Mănăstiri şi trăiesc retraşi de societatea celorlalţi oameni, având aşezările lor prin pustietăţi ori în apropierea oraşelor, sau prin suburbii, sau chiar prin alte locuri unde obişnuiesc să-şi facă sălaşele sau aşezările lor cele îngrădite. Întemeietorul acestei caste a fost Audios, care a trăit pe vremea lui Arius cam pe atunci când se adunase împotriva lui Arius Sinodul de la Niceea din anul 325, care l-a condamnat. Acelaşi bătrân Audios a fost surghinuit iar împăratul Constanţiu - fiul împăratului Constantin cel Mare - l-a trimis în părţile Sciţiei Mici (provincie a Imperiului) fiindcă făcea să se răzvrătească multă lume. Şi pe când Audios se afla acum de o bună bucată de vreme în Sciţia şi pătrunsese adânc în interiorul Ţării Goţilor (localizaţi dincolo de Dunăre, căci nu intraseră încă în Dobrogea ca federaţi), i-a instruit pe mulţi dintre Goţi în lucrurile credinţei. Tot el a întemeiat în această Ţară a Goţilor şi Mănăstiri, în sânul cărora a înflorit regula călugărească, deprinderea de a trăi în feciorie şi o asceză destul de severă. Fără îndoială, felul de viaţă al comunităţilor Audiane este cu totul vrednic de admiraţie. Şi orice faptă care se petrece în interiorul Mănăstirilor Audianilor este frumoasă". (Sf. Audios a fost activ până în părţile Buzăului - unde au rămas unele aşezăminte rupestre, Bisericuţe săpate în piatră şi numeroase chilii - în timpul episcopului Ulfila, care efectiv a tradus Biblia pentru Goţi: Sf. Audios a fost expulzat din mediul său oriental de Sinodul de la Antiochia din anul 341 şi s-a întors din Europa după declanşarea prigoanei împotriva creştinilor declanşată în anul 372 de către Atana-ric / Regele din Basarabia al Goţilor; atunci a fost martirizat în Buzău Sfântul Sava Gotul - discipol al preoţilor creştini Eutihie / Trac şi Sansala / Got - moaştele sale fiind duse în Cezareea Capadochiei la Sf. Vasilie "cel Mare", datorită solicitării aceluia, "Doctorul Bisericii" = unul dintre "Cei Trei Ierarhi" susţinând că din Capadochia era învăţătura creştină la Goţi). Iată aşadar legături religioase concrete din secolul IV între Peninsula Anatolică şi N Peninsulei Balcanice (Episcopia Goţilor pe atunci se întindea între Dunărea inferioară - inclusiv Codrii Vlăsiei / Bărăgan - şi Peninsula Crimeea); legături creştine între acele părţi ale Pontului au existat inclusiv în secolele anterioare, de pildă bunicii creştini

Anatolieni ai episcopului Ulfila fiind în spaţiul Românesc printre Goţi din secolul III. Truscii / Etruscii, plecaţi după Războiul Troian din Peninsula Anatoliei în Peninsula Apenină, ce ştiau toate întrecerile vechilor Greci, au mai introdus una, pe viaţă şi pe moarte: cea a gladiatorilor / interzisă abia în anul 404, de Împăratul Honorius (Myrsilus în secolul VII î.C., Hellanicus în secolul V î.C., Plutarh în secolul I, ş.a. au scris că Etruscii şi Pelasgii erau identici / numele de Italia derivând din Latinul "vitulus", adică "Ţara Viţeilor"); cel mai grozav oraș Etrusc a fost Veii 42,01 lat. N, 12,23 long. E, la 16 km S de el întemeindu-se Roma, ce a ajuns un oraș grozav în Antichitate.

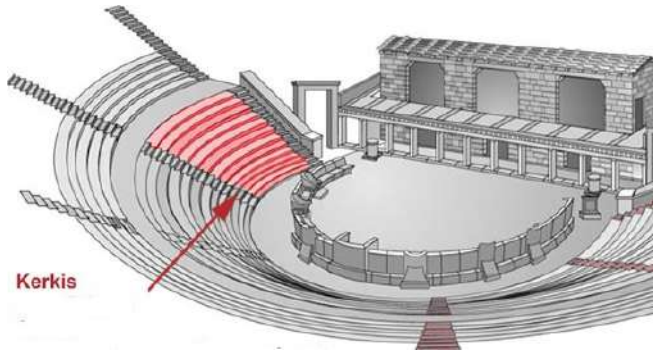

Kerkis: tribuna teatrului

În Caria de câteva ori pe an se organizau festivaluri (când se interpreta teatru şi se cânta la flaute şi lire, harpele fiind puţine), plus competiţii sportive / probele olimpice pe atunci (776-394 î.C.) fiind mai ales cursele cu care şi pentlatonul; atleţii concurau goi. Este de ştiut că în mare vechime instrumentele muzicale de suflat - ca fluierul, flautul, naiul, cimpoiul, etc. - pe lângă valoarea artistică aveau şi rolul terapeutic de calmare a nervilor audienţei (creştinii au asociat cimpoiul / "gaida" cu desfrâul, după cum de exemplu a reliefat şi pictorul Olandez Hieronymus Bosch 1453-1516); apoi, apariţia instrumentelor muzicale cu coarde - ca harpa, lira, cetera / ghitara, etc. - s-a impus chiar brutal, aşa după cum s-a întâmplat prin ceea ce a făcut Zeul Apollo Gergithius lângă Sanctuarul Gherga (provocând moartea Pelasgului satir Marsyas, artist legendar al dublului fluier): percuția - prima formă a instrumentelor muzicale, cu regăsire în toacă, tobă, ș.a.m.d. dar și în instrumentele muzicale cu clape, ca pianul, orga, etc. - n-a fost în acea legendă (așa ceva relevând timpul relativ recent în spirala istoriei al Zeului Apollo Gergithius - fiul Măreţului Zeus - în Sanctuarul Gherga). În Caria, sacrificiile rituale majoritare au ajuns să fie îndeosebi de rumegătoare (din ofrande se înfruptau credincioşii, în scopul preluării astfel a unor virtuţi divinizate, Zeii hrănindu-se din fumul de grăsime arzândă / după a scris şi Gherghinul Homer în "Iliada" 1:66). În secolele VII-VI î.C. Lydia / Lidia (Regatul din N Cariei, ce pentru un timp a ajuns să domine apusul Anatoliei, mormintele rămase la Kirkagac 39,06 lat. N, 27,40 long. E fiind relevante, capitala având-o la Sardis / căreia Perşii îi spuneau Sparda) a controlat Caria; ultimul Rege Lydian / Lidian, bătrânul Cresus / Croesus - care datorită unei strategii ce s-a dovedit greşită pentru dinastia și familia sa / tatăl lui a încălcat armistiţiul din anul 587 î.C. pentru Capadochia - a fost înfrânt în anul 547 î.C. de nepotul Kyrus / Kurus, respectiv Cyrus, întemeietorul Imperiului Perşilor (Cirus - Kyr / Kyros în vechea Greacă - însemna "Prestigios": încă din mileniul precedent, la vechii Indieni Kuru era ştiut ca Arian, la vechii Greci Kouros - cu pluralul Kouroi - erau vechii aristocraţi iar de pildă în mileniul următor profetul Mahomed, al cărui nume semnifica "Demn de laudă", a fost din tribul Arab / Arap Kuraiş / Qurayş).

Poarta Milasei

Kuroş / Cyrus a fost nepotul lui Astyage, Regele Mediei care era însurat cu sora Regelui Cresus (aşadar, din aceeaşi familie cu Astyage, ultimul Rege al Mediei, a fost și Cresus, ultimul Rege al Lydiei); deoarece Magii au anunțat că nepotul îi va prelua domnia, Regele Astyage a poruncit căpeteniei sale Harpagus - general Ghergan - să-l omoare pe micuţ, însă acela a ascuns copilul la un păstor. Când Regele a aflat, l-a măcelărit pe fiul Gherganului Harpagus şi i l-a servit aceluia la masă: a fost o masă - după cum a relatat istoricul Herodot Karka - pe care generalul Harpagus n-a uitat-o sau iertat-o; Astyage a fost înfrânt de Harpagus (din acelaşi trunchi cu Dinastia Sparga / Parga care pe atunci cârmuia Agatârşii - Iranieni Vestici - în Carpaţi), el fiind guvernatorul Gutium / Vestul Mediei - ştiut și ca Gobryas / Govria - aliat cu tânărul Cyrus, ei apoi unind Mezii cu Perşii, întemeind Imperiul Persan. De altfel, corespunzător analizei efectuate de Dr. Laurence Waddell în anul 1924 "Cyrus era o formă a lui George": este foarte posibil că nobilul Cyrus - a cărui mamă, Prinţesa Mandana, era din Media - a fost înrudit cu generalul Ghergan care l-a ajutat să întemeieze Imperiul Perşilor; cel mai îndepărtat strămoş de la care s-a revendicat dinastia a fost un Nordic faţă de Perşi, anume "Scitul" / "Saka-man" = "Haxă-maniş" / Achaemenes din secolul VIII î.C. În anul 2014, Peter Fraser şi Elaine Matthews în "Lexiconul numelor personale Greceşti" au scris despre denumirile aşezărilor Bargasa / "Barga-sa" şi Harpasa / "Harpa-sa" - dintre Sanctuarul Gherga şi oraşul Afrodisia / Gordis - că puteau fi în legătură de fapt cu Pargasa ("Parga-sa" = Sf. Parga): iată o confirmare Carianã a echivalării S/Parga = Gherga (dinaşti care în mileniile I î.C. şi I au cârmuit o bună parte a Lumii Vechi). Este de observat că un vechi obicei oriental era protejarea prin noduri, de pildă pentru protecţia de deochi făcându-se noduri în bărbi (aspectul bărbaţilor din areal de atunci fiind cvasi-unanim reprezentat astfel); e de ştiut - aşa după cum a notat istoricul Carian Herodot în "Istorii" 7:61 - că Perşii se autonumeau Artai / Arteni (numele lor iniţial, cel mai vechi). Un legendar monarh al Mediei a fost Artaios, aşadar oamenii săi puteau fi cei numiţi Artai; și Anticul Hellanicus - din Insula Lesbos a secolului V î.C. - a scris că

primii Perși au fost Artaioi. Corespunzător "Dicționarului de mitologie" din anul 2007 al autorului Britanic James Coleman, epitetul Artaius - legat de urs - era al Zeului Hermes, deci străvechiul Rege al Mezilor / Magilor Artaios purta numele divin foarte respectat (probabil că Artai se folosea în areal pentru ceea ce ulterior a rămas ca Altai).

Carian la Persepolis (capitala Perșilor)

Rădăcina Vedică era conceptul Sanscrit "rta" însemnând "răsărit", în legături și cu religioasa Maat din vechiul Egipt, respectiv cu ursita / Moira la vechii Greci; echivalența sa Avestană / zoroastră "așa" semnifica "adevărat" iar termenul Iranian utilizat, inclusiv de către credincioșii săi, a fost "Arta" (de exemplu, în Imnul lui Mitra din Avesta - "Yașt" 10 - acel Zeu proteja "Așa" / "Arta"): agentul său purificator era focul, patronat de Zeul Ătar / fiul supremului Ahura Mazda (feciorul androginului Zurvan). Împreună cu apele curate - patronate de divinitățile numite Indo-Iranian "Apas" - ce au fost știute ca primele creații după apariția Cerului, Cultul Focului practica ritualul purității: cenușa albă era văzută ca baza vieții, existentă pe bagheta numită Gurz cu care era întreținută vâlvătaia; bâtul respectiv - în mâna cui îngrijea vatra cu focul veșnic - a fost primul sceptru Magic, simbolul pruncilor Regali. Din anul 546 î.C., sub cârmuirea generalului Ghergan / Hyrcan Harpagus (care a câștigat ultima bătălie speriind cu cămilele caii Anatolieni, neobișnuiți cu așa ceva), Mezo-Perșii - aliați cu ursarii Altaici pe care i-au invitat să li se alăture - au inclus și V Anatoliei în Imperiul lor. În ambele regimuri, pentru Cariani a fost o formă relaxată de autonomie. În anul 516 î.C. (la porunca lui Darius, Împăratul Perșilor - ginerele generalului Hyrcan / Ghergan Harpagus Gobryas - care a anexat Imperiului și Punjabul), geograful Carian Scylax din Caryanda 37,08 lat. N, 27,23 long. E a navigat din India până în Egipt; Împăratul Darius al Perșilor a cârmuit un Imperiu întins pe 3 continente, din Hindu Kuș / Asia până în Tracia / Europa și Egipt / Africa (așa ceva a mai făcut-o Faraonul Sesostris, în mileniul precedent sau mult anterior neoliticul Zeu Osiris, după realizarea "Brazdei lui Iorgu" la N de Istru): de altfel, Carianul Scylax în cartea sa "Periplu al lumii" de la sfârșitul secolului VI î.C. a consemnat că la Istru = Dunărea inferioară se făcea "zi și noapte mare navigație și negoț" (e de observat despre cineva așa faimos ca Scylax - mare navigator al Vechii Lumi - dacă a afirmat astfel înseamnă că într-adevăr în spațiul stră-Românesc era mare forfotă / dinamică, profitând de valurile fluviale și Marine / Pontice, pe atunci un port Carian reprezentativ fiind și cel al cetății Cariane Histria). Carianii erau prolifici Oameni ai Mării dar și fermieri, mai ales prin culturile de măslini (azi Elenii au peste o mie de Insule, Marea deja din vechime neînsemnând o barieră pentru unii, fiind "autostrada" Antichității). Împăratul Persan Darius / "Da-rius" - denumirea sa putând însemna și "Fluvialul" / "Riveranul", de la "Darya" - a învins o răscoală a regiunii în anul 499 î.C., provocând localnicilor mari pierderi (rezistența Carianilor a demarat prin decizia istorică luată - în "Consiliul de război" / Sfatul Țării - de liderii Cariei la întrunirea extraordinară ținută între "Coloanele Albe" ale lui Sarmis / Hermes din Sanctuarul Gherga, marele lor așezământ religios).

Sanctuarul Gherga în Sudul Văii Meandru, cu cele 2 Obeliscuri

În anul 480 î.C., Carianii l-au sprijinit pe Împăratul Xerxes / Jerjes "al Mezilor și Perșilor" (în pronunție Cariană Gherghes, Aramaică "Șărză" și în pronunție Persană Khșăyărșă, frate vitreg cu generalul Gobryas notat Grec

Gherghi / ambii - Gherghes şi Gherghi - avându-l ca tată pe Împăratul Darius / Derzis = Gherghi) pentru atacarea Elenilor vechi; la invazia din anul 470 î.C., generalul Elen Cimon a ajuns să se confrunte cu Perşii în Caria şi Elenii vechi au reuşit să controleze părţi ale regiunii până în anul 412 î.C. Din anul 405 î.C. până în anul 395 î.C., Spartanii - descendenţi Traci însemnând "Răspândiţi" / "Însămânţaţi", stăpânii extremităţii Sudice Balcanice - au controlat regiunea ferm dar în anul 370 î.C. Spartanii au ajuns să recunoască oficial controlul Perşilor asupra Carianilor. Localităţile Cariane erau cârmuite de tirani, la rândul lor semidependenţi de satrapul regiunii, având un mare nivel de autocraţie. Regiunea a ajuns să fie cârmuită de satrapi (primul fiind Hyssaldomus, succedat de fiul său Hecatomnus şi apoi de nepoţii Mausol şi Idreius, care au construit multe clădiri mari şi frumoase - cum Elenii vechi n-aveau - apărând astfel în anul 353 î.C. şi denumirea de "Mausoleu" pentru una dintre minunile Antice: inspiraţia ridicării Mausoleului în Halicarnas / Bodrum 37,02 lat. N, 27,26 long. E - locul unde Mausol a mutat capitala Cariei, cu toate că s-a născut în capitala Milasa de până la el a Cariei - a fost după mormântul Regelui Arbina Gherghi din Xanthos 36,21 lat. N, 29,19 long. E, capitala Lyciei, căci cârmuirea precedentă a vecinei regiuni cu Caria a fost exercitată de către Ghergani, prin dinastia notată acolo în dialectul local Gergis / Kheriga); în secolul V î.C., Pindar în "Olimpicele" 8 a scris că odată "Zeul Apollo s-a îndreptat spre Xanthos, ducându-se la Amazoanele dibace în călărie şi apoi (deoarece a făcut o profeţie referitoare la Tracia) şi spre Istru". O copie realizată în Antichitate la scară redusă a acelei capodopere - adică a Mormântului Ghergan, respectiv Mausoleu - încă se găseşte central în Milasa:

În anul 334 î.C., Regele Regilor Alexandru Makedon "cel Mare" - primit ca eliberator - a inclus regiunea în Imperiul Macedonean şi apoi (el a murit în anul 323 î.C.) regiunea a fost cârmuită de către Regina Ada; Makedonul Alexandru "cel Mare" a găsit şi în Al-Karkh = Bagdad - acum capitala Irakului - o garnizoană Cariană, stabilită acolo pentru protecţia importantului drum Antic ce era funcţional de la sfârşitul secolului VI î.C. pe ruta ce s-a păstrat până în Evul Mediu ca Drumul Mătăsii (războinicul Lukşu Karca, tatăl la bătrâneţe - când s-a retras din activitate - al istoricului Herodot Karca / Karka a fost cel care a întemeiat-o). În anul 301 î.C. regiunea Caria, cârmuită de către Monophthalmus, a devenit parte a statului cârmuit de generalul Makedon Lisimah / "Lisi-mach": în anul 292 î.C. acela a fost capturat de către Regele Dromihete al Geților - când generalul Makedon a îndrăznit să se extindă peste Dunărea inferioară, în N Fluviului - dar curând a fost eliberat, căci după înfrângere și-a oferit o fiică liderului Get ca nevastă.

Împărţirea Imperiului Makedon
de către cei 4 diadohi ai Împăratului Alexandru "cel Mare"

Ulterior, așa cum se poate vedea în continuare, partajul Imperiului Makedon a fost în 3 (Ptolemeu era bastard - fiu din flori - al Regelui Filip II / deci frate vitreg cu Împăratul Alexandru "cel Mare").

Situația din 281 î.C. (de Radu Oltean, 2021)

După cum se poate vedea în imaginea următoare, începând cu Tracia, Geții utilizau acvila / vulturul = pajura cu mult înaintea Romanilor - care au apărut în zonă după un sfert de mileniu - unii însă străduindu-se și acum să atribuie postum și fals Romanilor fapte deja dovedite istoric ca existente dinaintea lor (adevărul fiind că Romanii au copiat multe de la națiunile cu care au avut de a face): heraldic, nu a fost nici un împrumut ulterior de la Romani, pajura - Antic atestată - rămânând în Erele următoare, adică în Evul Mediu și în Epoca Modernă, emblematică descendenților Geto-Dacilor, anume Românilor (e și azi pe stema națională).

Pajura între Cariatidele din cavoul Regelui Get Dromihete

În sala mare a Gorganului Regelui Dromihete al Geto-Dacilor sunt 10 Cariatide, corespunzând însușirilor Marii Zeițe Mamă (în acel mormânt - aflat la Sveștari, în N Bulgariei - reprezentările înfățișează luptătorii în spatele cârmuitorului iar în față apar femeile aducând daruri); Gorganul e marcat și de emblematicul cap de bour, existent ulterior similar pe stemele Românești. De la sfârșitul secolului IV î.C., ca urmare a intervenției Makedone în Caria, Gherghiții de acolo s-au stabilit serios și în N Balcanic - printre Makedonii Antici - ei înmulțindu-se semnificativ în Macedonia inclusiv în Evul Mediu și în Epoca Modernă. În anul 227 î.C., cârmuitorul Doson al Macedoniei a efectuat o expediție în regiunea Cariei dar fără s-o cucerească. În anul 201 î.C., Filip V al Macedoniei a folosit Caria în războiul său cu Pergam și Rodos dar a fost învins de Romani în anul 197 î.C.; aceasta a permis expansiunea seleucizilor sub cârmuirea lui Antiochus III, însă acela în anul 190 î.C. a fost înfrânt de Romani și prin Tratatul de pace a dat Sudul Cariei controlului Rodianilor iar Nordul Cariei l-a dat provinciei Pergam. La mijlocul așa-zisei "perioade Elenistice" situația era astfel cum se poate vedea:

Este de știut că atunci Kilikianul / Cilicianul Crates a întemeiat la Pergam atât Școala, cât și Biblioteca; el susținea despre Africa că "de cele 2 părți ale zonei toride se află zona temperată, una de la noi, iar cealaltă din emisfera potrivnică; după cum la noi se numesc Etiopieni acei oameni care, așezați în partea de miazăzi a întregii lumi populate, sunt, dintre toți ceilalți oameni, ultimii locuitori, tot astfel trebuie să trăiască alți Etiopieni, ultimii dintre locuitorii celeilalte zone temperate" (după ce Biblioteca din Alexandria / Egipt, înființată în anul 288 î.C. de Makedonii dinești Ptolemei - având ca primul director un student al filozofului Makedon Aristotel - a fost incendiată în anul 48 î.C. de Romanul Iuliu Cezar, Biblioteca din Pergam i-a donat 200 de mii de pergamente pentru a-și continua activitatea: chiar și militarul Niccolo Machiavelli 1469-1527, care a organizat Medieval apărarea Florenței - inspirându-se din stilul comitelui Timișoarei, generalul Filippo Scolari 1369-1426 care era din Florența - a afirmat despre despotismul epilepticului Roman Iuliu Cezar că a fost o retrogradare gravă). În anul 167 î.C., Carianii s-au revoltat și Romanii i-au proclamat liberi, din anul 133 î.C. organizând regiunea Caria în cadrul noii provincii Asia (ce avea capitala la Efes), de fapt prima posesiune a Romanilor pe continentul Asiatic; complet, Caria a fost cuprinsă în Imperiul Roman în anul 129 î.C. Eroul Mithradates în anul 88 î.C. a ucis toți Romanii din regiune iar în anul 40 î.C., Romanii au adus în regiune Perși, ca ajutor; sub Împăratul Dioclețian - din Dalmația / azi Croația - Caria a devenit provincie Romană de sine stătătoare (la începutul secolului IV). Principalele localități Cariane - la sfârșitul Antic Sanctuarul Gherga fiind abandonat, datorită creștinării zonei - sunt marcate cu alb pe harta următoare:

Răspândirea Gherghiţilor în apusul Anatoliei în numeroase aşezări ale Epocii Bronzului a fost semnalată de pildă de geograful Strabon şi în districtul Ionian de lângă cetatea Pelasgă Larisa - existentă din mileniul III î.C. pe drumul de coastă ce lega Smirna / Izmir de Troada / Troia - în interiorul continental existând şi azi localitatea Kîrkagac 39,06 lat. N, 27,40 long. E, etc. (în ceea ce a fost Regatul Lydian); e de ştiut că prin Ionia se înţelegea coasta Anatoliană dintre Râul Meandru (din S, la gura căruia era Miletul Gherghiţilor) şi Râul Hermos (din N, la gura căruia era cetatea Cume a Gherghiţilor) iar Lydia era regiunea învecinată în S cu Caria, în E cu Frygia şi în N cu Mysia: de altfel, Sf. Isidor a indicat în "Etimologii" limita Nordică adevărată Carianã, anume că Râul Hermos separa Caria de Frygia - zonă în care a inclus și Troia din Peninsula Biga = "Frygia Mică" - acela fiind și colectorul apelor auriferului Pactol din Lydia iar anterior lui cu peste un mileniu, Carianul Herodot în "Istorii" 1:142 a scris că Miletul Carian, Lydianele Efes și Smyrna / Izmir ori Insulele Samos și Chios din largul lor au fost Ioniane (ceea ce însemna că Ionianii au fost Carianii Nordici). Înainte cu secole față de Carianul Herodot, Vest Anatolianul Homer a scris în cântul 2 al "Iliadei" că Miletul - important port Carian - a fost aliat Troiei; de altfel - anterior cu secole - portul Milet a făcut parte din Civilizația Minoică (importantă în Epoca Bronzului la Marea Mediterană). Citadelei Troiei i se zicea - conform "Iliadei" 5:460 - "Pergamo acre" (o comunitate Carianã era "Pargase"); în mileniul II î.C., Dinastia S/Parga din V Anatoliei a cârmuit Sparta în Balcani iar în mileniul I î.C. - prin Aga-Târşii din Carpaţi - inclusiv pe Geto-Dacii Pontici / Dunăreni. Strămoşul Ionianilor a fost Ianus / Ion, fiul lui Apollo Gergithius (în venerarea căruia - la fel ca şi la Indra - nu se făceau sacrificii umane, ci jertfele erau din produsele Pământului): Ianus - o personificare solară - era acelaşi cu ceea ce Românii aveau ca Ion pentru An; atributele sale principale erau arcul şi delfinul. Ianus - de la care vine numele lunii Ianuarie - era celebrat iarna, de Romani în 7 I (sărbătoarea fiind înlocuită de creştini prin cea a unchiului lui Iisus, Ioan "Botezătorul", care umbla îmbrăcat în haine din păr de cămilă pe trupul gol şi însângerat, datorită flagelării). În aşezarea Carianã Gordis = Aphrodisias / Afrodisia din Valea Morsyna (afluent Sudic al Râului Meandru), Romanii au realizat în secolul I un Sanctuar dedicat Cultului lui Augustus - adică lui Octavian August, primul Împărat al Imperiului Roman - împodobit cu figurile sculptate a celor învinşi de Romani, între care apare "Ethnos Dakon": o alegorie etnică Dacă (aşa după cum se poate vedea în imaginea precedentă), printre cei înfrânţi fiind unii Daci din Valea Dunării. Mai mult, pe Templul lui August din Ankara - acum capitala Turciei / oraşul fiind întemeiat de către fiul Regelui Gordios, după cum a scris Carianul Antic Pausania - a fost inscripţionat: "Oştirea Dacilor, care trecuse dincoace de Dunăre, a fost învinsă şi alungată sub comanda mea supremă iar apoi armata mea a trecut dincolo de Dunăre şi a silit neamurile Dacilor să îndure stăpânirea poporului Roman" (Dacii învinşi de August Octavian - vecini cu Panonii - nu puteau fi decât cei care stăpâneau Dacia, deoarece acţiunea militară a avut ca bază de plecare Panonia Romană).

Ethnos Dakon în Caria

Faptul că tocmai într-un colţ Anatolian - anume, în Sebasteionul din Afrodisia, în interiorul Cariei - în secolul I Romanii au pus şi monumentul triumfului de a avea graniţa

Imperiului Roman pe Dunăre (Valea Fluviului fiind populată de Daco-Geţi) a fost mesajul Imperial pentru Caria, de unde era Dinastia Gherga care cârmuia Geto-Dacii din Europa, cu capitala de partea cealaltă a Fluviului, în N Dunării: oraşul Carian Afrodisia nu se afla altundeva decât în vecinătatea Estică a marelui Sanctuar Carian Gherga (zona de baştină a liderilor coloniştilor Greci în Dobrogea, din secolele precedente deveniţi - prin înrudiri cu indigenii din Valea Dunării - liderii Geto-Dacilor). În secolul III, Afrodisia a ajuns capitala Romană a Cariei, la răsărit de care era Laodiceea, unde a fost cea mai Sudică Biserică din cele 7 ale Revelaţiei creştine: căminul Sfântului Gheorghe din secolul IV (care a fost episcop acolo, în paralel Moşul Nicolae fiind episcop în vecina Sudică Mira din Milyada / Likia).

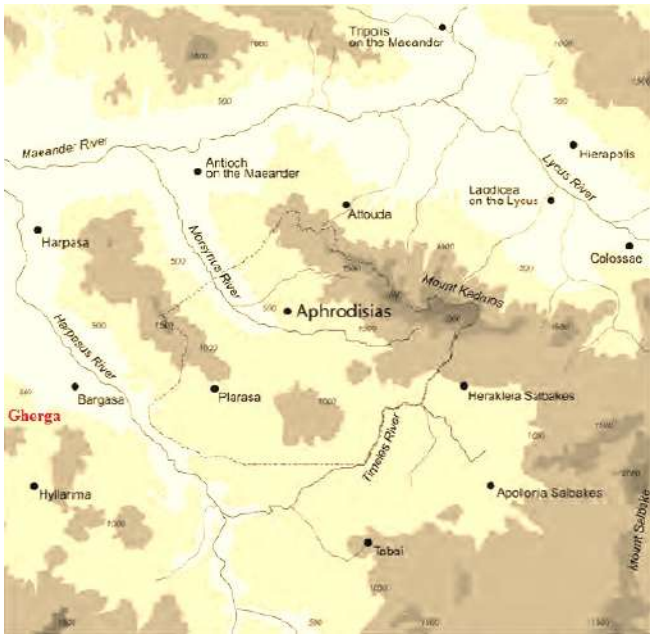

NE Cariei

Primul nume al aşezării Aphrodisias - sau Geyre / iniţial numită Caria, la fel cum era numită însuşi Ţara Gherghiţilor - a fost Ninoe, elita Carianã locală anunţând că denumirea se datora aceloraşi întemeietori cârmuiţi de Ninus care au înfiinţat Ninive pe malul Fluviului Tigru; localitatea a fost la început marele oraş al Lelegilor (având denumirile populare de "Lelegon Polis" ori "Megale Polis"). Conform Dr. Angelos Chaniotis, localitatea Afrodisia a cuprins Fortul Gordiou Teichos - al eroului eponim Gordis - ca suburbie spre sfârşitul mileniului I î.C. (Gordis a fost reprezentat pe o frescă din oraşul Carian Lagina - principalul centru Cultic al Zeiţei Hekate - ca foarte bărbos). Carianul Pausania 1:14 a scris despre Zâna Afrodita - poreclită Mylitta / Milita de vechii Greci - că era Asiriană, sosită acolo datorită contactelor demult avute cu cei din portul Ascalon al localităţii Canaanee Beth Gherga, unde era venerată ca Ghergheto / Derketo, Zeiţa Dragostei (anteriorii Huriani îi ziceau Via - plină de viaţă dar şi de violenţă - iar ulteriorii Romani au ajuns să denumească frumoasa Zeiţă ca Venus, după vechiul termen Kurgan / Indo-European "Wenos" pentru "Dorinţă"); respectivul savant Antic a indicat şi că respectarea Zeiţei de către cei din Ascalon - portul aşezării Canaanee Beth Gherga - era la fel cu cea din Insula Gerige / Kythera: principalii ei credincioşi în Kanaan / Canaan erau Ghergheseii, în Karia / Caria erau Gherghiţii, în Insula Kythera / Cythera erau Gherighii, ș.a.m.d. (Carianul Pausania - originar de lângă Sanctuarul Anatolian Gherga - a mai precizat 8:5 și despre cel mai vechi locaș de Cult al Afroditei din Insula Cipru că era în semnificativa locație Giorkoi = Golgos / Golgoi 35,04 lat. N, 33,33 long. E, cu denumirea așa, corespunzător Tradiției, după Giorkoi / Golgoi, fiul Zeiței Afrodita, frate cu Nimfa Beroe din Beirut iar anterior lui cu aproape jumătate de mileniu poetul Lycophron din Chalkis a scris despre întreaga Insulă Cipru că era "Tărâmul Reginei Golghilor"). Corespunzător mitologiei Grecești, tatăl lui Golgos a fost divinul Adonis, al cărui nume a derivat din cuvântul Canaaneu pentru Domn, utilizat la Dumuzid, Zeul adorat în Levant și în Mesopotamia ca partenerul Inanei / Ișstar, patroana dragostei: pre-diluvianul Dumuzid / Tamuz a fost considerat de către specialiști ca fiind la baza Cultului Gherghilor, al cărui cel mai recent reprezentant - la sfârșitul Antichității - a fost Cavalerul Gheorghe, respectat de creștini ca Sf. Gheorghe. Este de știut că la sfârșitul mileniului I î.C. - așa cum a scris Anticul Evreu Iosif Flaviu în "Istoria războiului Iudeilor împotriva Romanilor" - zona dintre Munții Libanului și AntiLiban se numea Chalkis / Chalcis (organizată și ca Regat în N Galileeii, cu capitala Chalcis 33,43 lat. N, 35,55 long. E - azi Anjar / Liban - în Valea Bekaa). La Templul Afroditei din Golgos în anul 1870 consulul American Luigi Cesnola a descoperit numeroase artefacte, dintre care a expus unele la "Muzeul Metropolitan de Artă" din New York (al cărui prim director a fost):

Colosul din Golgos și Hercule la Templul Afroditei

Lângă Anatoliana Afrodisia - localitatea Zeiţei Frumuseţii Afrodita, care avea aceleaşi caracteristici ca Artemida Efesului - a fost Fortul Gordios = "Gordiu-tichos" (ΓΟΡΔΙΟΤЄΙΧΙΤΩΝ aşa cum era inscripţionat pe monedele din secolul II î.C. sau după cum l-a notat Anticul Titus Livius 38:13, ca "Fortul lui Gordios"), la graniţa Cariei cu Frygia: acolo - pe Valul lui Gordios / Gordis - se afla Vama dintre acele 2 mari şi importante formaţiuni statale Anatoliene (Gherghiţii erau Gardienii care prin acel fort străjuiau marele oraş al Afroditei, la fel cum de pildă în NV tot Anatolienii Gherghi prin Fortul Gherghis au străjuit cetatea Troiei iar în NE Frygia a avut după Războiul Troian capitala politică Gordion / Gordium, de unde au cârmuit Regii din Dinastia Gordias / Gordius); de altfel, în anul 2017 Zsolt Simon de la "Institutul pentru Asirologie și Hititologie" al Universității din Munchen / Bavaria și-a publicat studiul onomastic prin care a susținut că numele Frygian Gordios era forma autentică, față de versiunea Luwiană Kurtis (Kurdis / Gurdî). Marmura albăstruie din arealul cetăţii Afroditei a fost foarte preţuită în Vechea Lume, pentru faţade şi sculpturi; de exemplu, arheologul German Peter Noelke a găsit o statuie a frumoasei Afrodita din Caria până și în orașul Beja 38,02 lat. N, 7,53 long. V din Portugalia (după cum a scris în secolul VII episcopul Isidor al ViziGoților din Sevilla / Regatul Spaniei, Aprilis pentru luna Aprilie a derivat de la Aphrodis). Stadionul din Afrodisia - pentru 30 de mii de spectatori - era mai mare decât Stadionul Balcanic din Delphi (dintre stadioanele de acel gen, Stadionul din Afrodisia / Caria a rămas cel mai bine păstrat din Bazinul Mării Mediterane).

Afrodita din Afrodisia

În "Dicţionar de simboluri" din anul 1969, Francezii Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant au scris: "Afrodita a fost zeiţa de neasemuită şi seducătoare frumuseţe, al cărei cult era de origine asiatică; ea simboliza forţele irepresibile ale fecundităţii, dar nu în roadele lor, ci în apriga dorinţă pe care o trezeau în cei vii. Iată de ce ea era adesea reprezentată printre fiarele care o însoţeau, ca în Imnul 'Către Afrodita', în care autorul Homer a evocat mai întâi puterea ei asupra zeilor şi apoi asupra animalelor: 'A rătăcit şi judecata lui Zeus înveselit de fulger / Nu-i nici un zeu atât de mare şi nici atât de preamărit / Ademeneşte după toane pe Zeus cu mintea înţeleaptă / Ajunse-n Ida cu pâraie o mie, maica de dihănii / Porni de-a dreptul peste munte spre staul: după ea veneau / Ca să se gudure cuminte lupi cenuşii, lei paralei / Şi urşi, şi repeziţi pardoşi ce nu se satură de ciute / Iar la vederea lor zeiţa s-a bucurat în sinea ei / Stârnindu-le în piept dorinţa: şi câte se aflau acolo / Perechile se-mpreunară în umbra văilor adânci'. Afrodita reprezenta dragostea sub forma fizică, dorinţa şi plăcerea simţurilor". (Festivalul Afrodisia era foarte popular în Insula Delos - centrul Arhipelagului Cicladelor, din largul Cariei - când nu se făceau sacrificii sângeroase: ofrandele acceptate erau pâinea - modelată în formă falică - şi sarea / datorită legăturii frumoasei Zâne cu Marea: iată că Tradiţia ospitalităţii "cu pâine şi sare" provine din respectarea Zeiţei Frumuseţii, doar că - în timpurile mai recente - aluatul pâinii nu mai e modelat intenţionat fusiform ca baghetă). Zâna Afrodita - Zeiţa Frumuseţii - apărută "din spuma mării" dintre Cipru şi Caria, având ca simboluri delfinul şi trandafirul, i-a născut pe cei 3 Eroti (Eros / "Iubirea", Himeros / "Dorinţa" şi Pothos / "Pasiunea"), bine reprezentaţi sculptural goi şi înaripaţi în Sanctuarul Afrodisia din Caria; ei - ca divinităţi ale fertilităţii - patronau relaţiile sexuale: Eros copularea, Himeros dorinţa sexuală, Pothos pasiunea sexuală.

Afrodisia: Templu și Teatru

După cum a studiat în anul 2003 cercetătoarea Americană Lisa Brody "Cultul Afroditei în Afrodisia", aceiaşi Eroti - fiii Afroditei, Zeiţa care s-a însoţit cu Hermes,

Vulcan, Poseidon, Zeus, Dionis, ş.a. - erau similar veneraţi şi în Efes: "în Afrodisia - unde Afrodita a fost în strânsă asociere cu sexualitatea - ei erau reprezentaţi lângă Graţii, purtând torţe pentru a ilumina sanctuarul, de aceea fiind denumiţi 'lampa-dephoroi' (purtători de torțe = lămpi). Afrodisia a fost centrul principal de cult al celei asimilată ulterior de Greci ca Afrodita". Influenţa Cariană a fost la început foarte puternică în portul Efes - metropola Ioniei, regiunea dintre Caria şi Troia - acolo de altfel primul Rege fiind Gargo; încă din Epoca Pietrei Gherghiţii / Gherghinii au fost în fruntea Vest Anatolienilor, în Caria, Ionia, Troia, Frygia, etc.: Caria era vecină cu Ionia şi Frygia, Ionia era vecină cu Troia şi Caria, Troia era vecină cu Frygia şi Ionia, Frygia era vecină cu Troia şi Caria, ele fiind cârmuite de Gherga de la începuturi - cu principalele lor localităţi întemeiate de asemenea de către Gherga - iar mai mult, dinaștii Gherga apoi, dintre vecinii Europeni Traci, care au ajuns cei mai numeroşi din lume după Inzi, aşa cum a scris istoricul Carian Herodot în secolul V î.C., i-au cârmuit pe cei mai Nordici din ei, anume pe Geto-Daci, în mileniul I î.C. Carianii colonizând masiv coasta Dobrogeană.

Afrodisia / Caria

Academicianul Român George Coşbuc a scris: "Latinii au împrumutat acele zeităţi de la Greci, prin urmare o să ne căutăm dovezile în mitologia Grecească, fiindcă e mai de baştină şi fiindcă o aflăm sistematizată prin cărţi şi dezvoltată mai mult decât la Latini. Afrodita e cunoscută mai mult ca zeiţă a frumuseţii trupeşti şi a iubirii sexuale. Aceasta era Afrodita vremilor târzii ale vieţii Greceşti; la început însă, ea n-a avut de-a face nimic cu frumuseţea trupului şi nici cu iubirea sexuală, ci simplu cu frumuseţea ca abstracţie, a tuturor lucrurilor şi manifestărilor naturii şi cu iubirea în înţelesul abstract şi ideal. Genealogia zeilor, aşa cum a dat-o Hesiod, e neîntrerupt discutată şi mulţi interpreţi ai mitologiei găsesc că totul în Hesiod e contradicţie şi imposibilitate. E o părere generală că e absurd să faci o genealogie a zeilor, că e lucru neraţional să introduci cronologia în teogonie. Alţi interpretatori însă găsesc că Hesiod e, dimpotrivă, foarte limpede în tot ce spune şi că cronologia lui e nu numai înţeleaptă şi adevărată, dar absolut necesară. Ce a descris el întru începutul teogoniei? Un simplu fapt de ziuă. După cum urmează fenomenele unul după altul în natură, la începerea zilei şi după cum acele fenomene au fost personificate în zei, e natural ca zeii să se nască unul după altul şi iată gata cronologia teogoniei. Hesiod afirma că la început s-a născut Haos, apoi Pământul Gaea şi Tartarul iar în urmă Eros, cel mai frumos zeu şi cel mai plăcut zeilor şi oamenilor. Haos era noaptea întru care zăcea Pământul. Din noapte s-a născut Pământul şi Tartarul. E o concepţie a tuturor neamurilor primitive că Pământul a ieşit din noapte încetul cu încetul ca şi când ar fi fost o insulă ieşind din mare, ca o balenă. (Dacă ar fi în văzduh, ai vedea noaptea sub tine un haos, Pământul una cu aerul întunecat al universului; dar cu încetul luminându-se, se deosebeşte Pământul; acum îl vezi). Dar Hesiod spunea că s-a născut Pământul şi Tartarul. Acel Tartar era întunericul de sub Pământ, aşa cum şi-l închipuiau cei vechi şi cum şi-l închipuiau toate popoarele. Cum s-a născut din noapte, deodată cu Pământul? Unii dintre comentatori ziceau că Tartarul a fost ceva inerent Pământului, fiind legat de el, prin urmare Hesiod nu voia să spună că s-a născut Pământul şi apoi Tartarul, ci Pământul deodată cu Tartarul. Căci, ziuă ori noapte, Pământul are sub el un Tartar. Rămânem acum la Eros, căci mai departe teogonia lui Hesiod nu ne priveşte. Eros a personificat strălucirea zorilor şi zorile însele; era un Eros cosmologic, a fost puterea creatoare a naturii, veşnicul imbold spre viaţă, personificat într-un Zeu al Frumuseţii. Aşa a fost în prima Eră a vieţii Ariane, căci Uranos şi Eros n-au fost zei specifici Greceşti. Într-un timp însă de mai târziu, specific Grecesc, vremea care le-a amestecat pe toate l-a detronat pe Eros. Locul i l-a luat Afrodita. Ei i s-au dat atributele de zeiţă a frumuseţii ideale, a puterii creatoare în natură. Afrodita, susţinea Hesiod, s-a născut cu mult în urma lui Eros, cu toate acestea îi era mamă. Aici n-a mai fost un ordin cronologic al fenomenelor, ci un ordin cronologic în naşterea miturilor. Să vedem întâi cum se explică naşterea Afroditei. Spunea Hesiod că Uranos, după ce i-a născut pe toţi zeii - adică se săvârşise creaţiunea - şi-a tăiat mădularul bărbătesc şi l-a aruncat în mare. Plutind aşa pe mare, mădularul tăiat s-a tot apropiat de mal; în jurul său se adunase spumă şi din spuma fructificată de mădular s-a născut o femeie care în urmă a ieşit din valurile mării. Era Afrodita. De aceea s-a numit născută din spume. Fără îndoială, acel mit a apărut târziu - probabil în Cipru - dar s-a explicat prin felurile de concepţie ale Indo-Germanilor. Cerul era privit ca o mare, ca o câmpie. Concepţia e simplă, o pricepea oricine şi n-avea nevoie de dovezi. La noi, chiar în poezie întâlneşti foarte des descris orizontul ca 'o margine a câmpiei'. Acum, zorile zilei la marginea cerului, spre răsărit, sunt într-adevăr ca o spumă albă: tot cerul e întunecat, iar jos la orizont alba lumină ce se naşte e ca o spumă albă pe

marginea mării. Acea spumă, prin comparaţie, a fost personificată ca o femeie frumoasă, ca Afrodita. Afrodita e mama lui Eros, căci mitul ei s-a născut mai târziu. Eros a scăpătat, devenind un Zeu al Amorului. Dar şi Afrodita a scăpătat şi a devenit zeiţa frumuseţii, nu a celei abstracte şi ideale, ci a frumuseţii trupului şi a iubirii sexuale, a voluptăţii. Iar idealul ei loc între zei l-a luat Eros. Afrodita, aşa cum a fost ea în timpul din urmă, era o creaţiune a poeţilor. Poporul de rând n-o ştia aşa; pentru el Afrodita era zeiţa strălucirii concrete, a zorilor, a razelor ce se jucau printre nori, a fulgerului, a roşeţii din amurg, a curcubeului. Pentru că, într-adevăr acestea sunt cele mai frumoase fenomene ale naturii. Toate erau personificate dintru întâi prin ea şi dacă mai târziu Grecii au personificat aparte fiecare dintr-aceste fenomene - zorile ca Eros, curcubeul ca Iris, razele printre nori ca Graţii, fulgerul ca Hefaistos, amurgul ca Hermes - tot ale ei au rămas acele 5 străluciri. Cu soarele însuşi - Apollo - ea n-a avut nimic de împărţit, deşi el era strălucirea cea adevărată. Iată de ce soarele străluceşte cu căldură puternică şi uneori nesuferită, cu lumină orbitoare. Iar Afrodita era strălucirea blândă, albă, poetică, aşa ca a zorilor, ca a fulgerului ce e rece, ca a curcubeului. Ea nu mai reprezenta zorile, dar le reprezentase odată şi ea şi băiatul său, Eros. Nu reprezenta anumit curcubeul, dar curcubeul era numai un brâu al ei, vestitul brâu în care stau toate frumuseţile şi voluptăţile. Ea nu reprezenta anumit fulgerul, dar fulgerul era bărbatul ei; ea nu reprezenta razele jucându-se prin nori, dar acele raze (Graţiile) erau veşnicele ei însoţitoare. Ea nu putea nicidecum să reprezinte amurgul care e potrivnic al zorilor, ca aducător de moarte, ca născător al întunericului, dar avea parte la strălucirea lui, căci cu amurgul (cu Hermes) ea a trăit, cum am zice noi, necununată şi l-a născut cu acest zeu pe Hermafroditos, care nu era nici bărbat, nici femeie, dar şi femeie şi bărbat deodată, precum în amurg e şi ziuă şi noapte deodată, dar nu e într-adevăr nici ziuă, nici noapte. Afară de asta toate mitologiile spun că Hermes / Amurgul avea foarte multă înrudire cu Eros al teogoniei. Hermes la Hesiod s-a născut foarte târziu, se vede că mitul lui s-a născut târziu, spre decadenţa mitologiei Greceşti, de aceea nici n-au avut Grecii unde să-l aşeze între zei, căci toate locurile erau ocupate şi i-au dat rol de sol al zeilor olimpici. Eu am băgat de seamă că toate atributele care reprezintă în mitologia noastră Amurgul se potrivesc cu atributele lui Hermes. Mitologiile şi studiile mitologice de mai curând, toate spun lămurit că Hermes era personificarea amurgului şi a vântului de pe-nserat. Era însă nelămurire asupra numelui Hermes; el într-adevăr a fost amurgul şi vântul serii. Într-un imn vedic a fost descrisă lupta zeului Indra / Soarele cu uriaşul Nor, care-i furase vacile şi i le închisese. Indra ajutat de câini - în toate mitologiile Indo-Germane vânturile au fost personificate în câini - l-a biruit pe Uriaşul care arunca foc şi pară pe nări: era mitul nostru cu Făt-Frumos care ucidea zmeul cu atâtea capete (câinii erau 'N-aude', 'Na-vede', etc). Numele Hermes a ieşit din numele unui câine care reprezenta vântul furtunii. Acel câine, în mitologia vedică, ducea sufletele în Tartar, acelaşi lucru îl făcea Hermes în mitologia Greacă. Dar să lăsăm câinele şi să vorbim de ceea ce personifica el, despre vânt. Vântul era înaripat, Hermes avea aripi la picioare: singurul zeu înaripat în toată mitologia Greacă. Vântul gemea, urla, vâjâia, era veşnic vorbăreţ, era veşnic pe drumuri. Hermes a fost guraliv, era zeul elocvenţei, el pe toţi îi biruia cu gura; el era veşnic pe drumuri, ca sol al zeilor. Era mincinos, lucru mare, şiret şi se vâra pretutindeni. A fost meşter în toate şi nu obosea să alerge şi să flecărească. Vântul cânta; în amurg, boarea era un cântec dulce, de aceea Hermes a fost cântăreţ, el a inventat harfa. Hermes, ca vânt de seară, a inventat harfa, iar Apolo, ca soare al dimineţii, a inventat lira. Era vorba deci de vântul zorilor şi al amurgului. Acum, să-l vedem ca amurg, întunericul amurgului dând lucrurilor o culoare cenuşie, apoi le întuneca, parcă le fura dinaintea ochilor. Amurgul 'fura' lumina, strălucirea soarelui de pe deal şi câmpie. Hermes? El era zeul tâlhăriei. Fura tot ce putea. Abia născut, i-a furat lui Apolo lira şi a ascuns-o în leagăn, mai târziu i-a furat boii. Din fierăria lui Hefaistos a furat cleştele. Amurgul e începutul nopţii, iar noaptea a dat celor vechi ideea de-a crea un Tartar, un regat al morţilor. Hermes, ca amurg şi ca vânt al nopţii, ducea sufletele celor morţi în Tartar. El avea un băţ: cu un capăt al băţului învia oameni şi făpturi, cu celălalt capăt îi ucidea. Duplicitatea puterii din băţ era duplicitatea amurgului: lumină, înviere, întuneric, moarte. Pe lângă acel fapt şi pe lângă celelalte că el l-a născut cu Lumina (cu Afrodita) pe Hermafrodit, s-a mai adăugat unul: el avea pe băţul său ca emblemă 2 şerpi încolăciţi ale căror capete se atingeau sus la mâner. Mitul spune că Hermes a văzut odată 2 şerpi care se băteau furioşi, el a dat cu băţul între ei, iar ei s-au încolăcit pe lângă băţ, uitându-şi furia. Cei care nu văd în mitologie decât fantazii şi visuri, oricât s-ar împotrivi trebuie să recunoască frumuseţea şi poezia acestui mit. Doi şerpi, lumina şi întunericul, ziua şi noaptea, se luptă; amurgul stă între ei, se încolăcesc pe băţ amândoi, iar capetele lor vrăjmaşe se ating paşnice, cum se atinge ziua cu noaptea în amurg. Am atras atenţia asupra concepţiei că ziua cu noaptea se luptă, personificate în şerpi, în tauri, etc. Ţăranul şi astăzi zice: era pe vremea când se lupta ziua cu noaptea". Cariana Afrodita din Afrodisia înspre apusul Cariei - ca de pildă în marile centre de Cult urbane din porturile Delos şi Efes - a avut-o ca opusă pe sălbatica Zeiţă, veşnic neîmblânzita Artemis / geamăna lui Apollo, ele împreună (Afrodita şi Artemida) constituind portretul integral al femeii, profund divizată în ea însăşi atât timp cât nu-şi reducea tensiunile născute din dublul aspect al naturii sale; Cariana Afrodita din Afrodisia înspre răsăritul Cariei - ca de pildă în marea regiune vecină Frygia - a fost cunoscută după natura sa deopotrivă onomastică şi religioasă, căci ea şi acolo (în Afriki = Frygia) era foarte stimată ca Zeiţa Frumuseţii Afrodita: "Afro-dita" = "Zeiţa Afro" / Afrikii, adică Zeiţa Frygiei. În Caria / Ţara Gherghiţilor, Sanctuarul Aphrodisias şi Sanctuarul Gherga au fost vecine, unul dedicat frumuseţii sexului şi unul dedicat spălării păcatelor: au fost 2 aşezăminte Cariane legate de Geto-Daci (în Sanctuarul din Aphrodisias, în Antichitate învingătorii Romani au înfăţişat aroganţi etnia Dacă supusă pe atunci - în secolul I - numai într-o parte a Dunării, anume cea Sudică, ca un exemplu către vecinul Sanctuar Gherga, de unde cu câteva secole mai înainte s-a desprins Dinastia Regală a Geto-Dacilor, care a rămas după aceea cu stăpânirea doar în N Dunării). De altfel, istoricul Roman Lucius Ampelius în "Liber Memorialis" 47:7 a precizat ce a fost în Antichitate, că sub Împăratul Augustus / Octavian "Imperiul a pacificat întreaga lume, cu excepţia Inzilor şi Dacilor, fiindcă Fortuna i-a păstrat pe aceştia pentru triumfurile lui Traian".

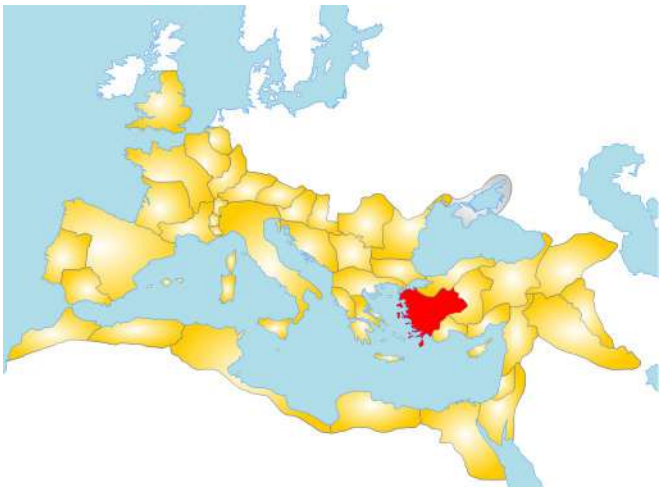

Provincia Romană Asia (cuprinzând Caria), cu roșu

În anul 2023, filozoful Italian Angelo Papi după studierea zonei Tabal = Sura (dintre Anatolia și Syria) a publicat despre vechi legături Anatoliene, existente până în Caria: "Au fost corespondențe posibile între nume Tabale și Frygiene / Lydiene / Mysiene: Gurdî nu putea trece neobservat. Cazul acestui conducător - căruia cronicile neo-Asiriene i-au atribuit moartea Regelui Sargon II în secolul VIII î.C. - este deosebit de complicat, deoarece nu se cunoaște nici un oraș Kulumma (astfel cum i-a fost etichetat ca natal). Gordius era faimosul tată al Regelui Frygian Midas / Mita - dar numele s-a găsit și în Mysia și în Lydia - iar o figură cu același nume a fost venerată printre întemeietorii orașului Carian Aphrodisias, situat în Valea Râului Morsynos. Inscripția găsită la Aphrodisias indică o legătură cu Frygia, deoarece se referă la un cetățean din Gordiouteichos - 'cetatea lui Gordios' - parte din teritoriul Afrodisiei. Ipoteza conform căreia Lydianul Koloe ar putea avea legătură cu Sud-Estul Anatoliei, unde se spune că a murit Sargon II, se bazează pe ciudata genealogie a Regilor Lydieni, care se întoarce chiar la un misterios Nino-Ninurta; întrucât el apare și printre întemeietorii Aphrodisiei / Afrodisiei - ce inițial se numea Ninoe - este rezonabil să presupunem că acele Tradiții se bazau pe un nucleu istoric. În timp ce oamenii de știință au încercat să justifice acele inserții genealogice anormale cu relații de prietenie sau Tratate între Asiria și Lydia, este posibil să se explice cu Gurdî Kulummeanul diferitele nume atribuite orașului: acela a realizat marea ispravă de a-l învinge și de a-l umili pe Sargon II, condamnându-i cadavrul la finalul cel mai șocant: să rămână neînhumat. Orașului Afrodisiei i se mai zice și Megale - adică Marele - titlu câștigat probabil datorită faptei eroice a unuia dintre străbuni împotriva cârmuitorului Asiriei, de la care a împrumutat Zeitatea războinică Nino / Ninurta, împreună cu Ișstar / Afrodita = Zeița care obișnuia să-l însoțească pe conducător; în Vechea Lume era o practică răspândită adoptarea Zeilor poporului învins și integrarea lor în propriul panteon. Prin urmare, Afrodisia ar avea un motiv istoric valabil pentru a sărbători Gordis Γόρδις pe basorelieful lui Semiramis din bazilica orașului. Deși identificarea cu Gordios - tatăl Regelui Frygian Midas - nu este sigură, nu poate fi exclus faptul că Gordis / eroul Aphrodisias, Kurtis / Regele Atunei și Gurdî Kulummeanul au fost una și aceeași persoană (unii cercetători consideră în locul ultimilor 2 pe Gurdî / conducătorul Til-Garimme la granița cu Tabal, care se răzvrătise împotriva lui Sanherib în jurul anului 695 î.C). Indiferent care dintre ei a fost onorat în Afrodisia, este greu de crezut că locuitorii săi și-au ales strămoșii pe Gordis, Nino și Semiramis pe vreun val recent, așa cum susțin unii; printre întemeietorii iluștri s-a numărat Bellerofon - aparținând în mod clar mitului - în timp ce Gordis a fost atestat istoric și putea fi sărbătorit în Țara sa natală pentru că a ucis cel mai mare dușman al vremii sale, pe Sargon II (abandonat de Zeii proprii - Ișstar și Nunurta - care au fost de partea învingătorului). Presupusul toponim *Kulummu este la fel de incert ca și locația Kulummeilor, care au fost subiectul răzbunării Asirienilor după moartea lui Sargon II: în anul 704 î.C. - corespunzător 'Cronicii eponime' - a fost campania împotriva Kulummeilor (Sargon II fusese învins și ucis în anul 705 î.C. de un 'Kulumean' pe nume Gurdî). Printre diversele Koloe ale vremurilor, exista una foarte apropiată de Iulia Gordos, singurul oraș din Nord-Estul Lydiei care purta o urmă a eroului în denumirea sa; acolo a fost găsită o stelă pe care apare Κολοηνῶν κατοικία: reședința Koloinai". Din secolul IV, Geyre (versiunea Turcă pentru Caria) a fost sediul creştinilor din zonă - atunci oprindu-se funcţionarea milenarului Sanctuar Gherga din apropierea apuseană - în timpurile bizantine localitatea fiind reşedinţă de Episcopat, cu numele de "Orașul Crucii" = "Staurou-polis". La sfârșitul stăpânirii Romane şi începutul celei bizantine, Gherga s-a mutat definitiv din Caria (în acele timpuri - din cauza jefuitorilor Romani - Caria a decăzut așa de tare încât populația sa a fost determinată să emigreze masiv, mulți abandonându-şi aşezările pentru totdeauna).

În Evul Mediu, Turcii în 1261-1451 au cârmuit o mare parte din regiunea Caria iar apoi administrarea a fost preluată de otomani; în secolul XV, Halicarnas - ultima capitală a Cariei - a fost protejată de o cetate a Cavalerilor

Ioaniţi (care îşi aveau baza în Insula Rodos) dar apoi Sultanul Soliman "Magnificul", care a domnit între 1520 şi 1566, a cucerit tot de la aceia. Până în secolul XIX, regiunea şi-a păstrat populaţia majoritar Greacă. În "Suplimentul epigrafic grec" din anul 1982, editorul Olandez Sijthoff Noordhoff a publicat "Ce înseamnă numele Gherga: numele este al Sanctuarului 'Kar', element nominal ne-grec notat şi 'Gar', 'Ker', 'Gher'; '-ga' (ori mai bine '-gu') duce la denumirea teritoriului Cariei". În anul 2010, Mehmet Nergiz, preşedintele artiştilor din Milas (adică Milasa, fosta capitală Cariană), a notat "Eugen Gherga" în stilul local astfel:

Copiii lui Zeus

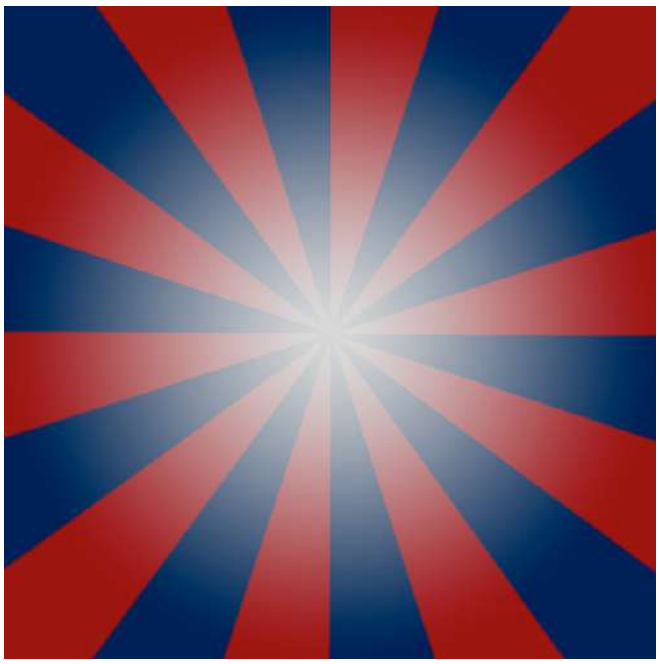

Ascendenţa Gherga - din fuziunea Cerului şi Gliei / Pământului - documentată în Banat, Caucaz, Asia Centrală / Orientul Mijlociu, N African, etc. şi elaborată de cei din N Indiei, de Sumerieni, de vechii Egipteni, de vechii Evrei, ş.a. a fost înfăţişată şi de vechii Greci, inclusiv cu aspectul Ghergar al lui Zeus (transmis de la bunicii aceluia):

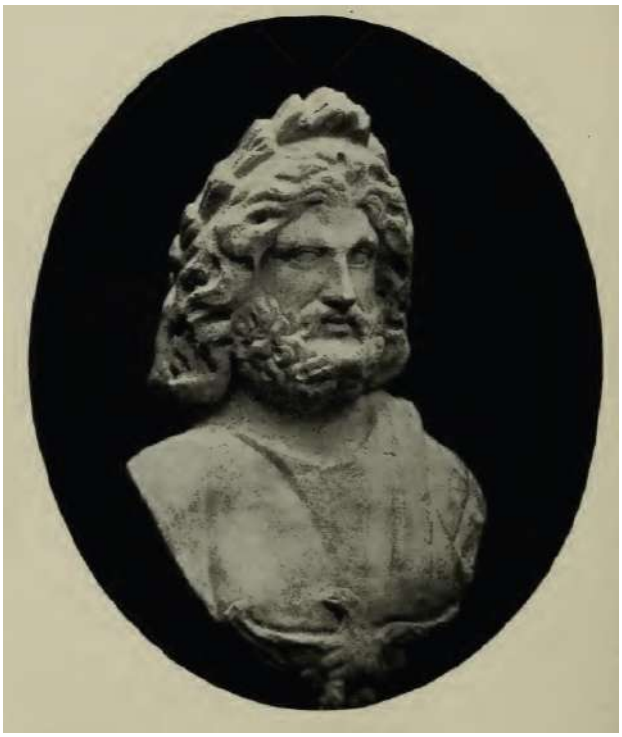

Zeus Idaios

Aşa după cum Zeul Creator Brahma în India avea 4 feţe, Zeus la Grecii vechi cumula mai multe personalităţi, unul dintre aspecte fiind latura sa Ghergară: Zeus = Zeul Zeilor a fost socotit de vechii Greci drept stăpânul suprem al oamenilor şi al celorlalţi Zei, făcând parte din prima generaţie divină după preluarea puterii Cereşti (Zeus a fost mezinul Titanului Cronos şi al Rheii, fiica Pământului Gaia şi a Cerului Uranus); ulterior, una dintre cele mai vechi divinităţi Romane, înfăţişat cu 2 feţe opuse, una privind înainte şi una înapoi - a fost Ianus, care era Zeul uşii, al riturilor de trecere şi al tranziţiilor - Romanul Macrobius văzându-l în "Saturnalia" 1:9 pe Ianus / Ianum ca exprimându-i pe gemenii D/Iana şi Apollo (cei mai importanţi prunci ai lui Zeus - singurii juniori din luminosul Consiliu format de duzina Zeilor Olimpului - vechii Greci asociind acelor gemeni Luna şi Soarele / perechea respectivă de astre mari fiind caracteristică stră-Românilor).

Duzina Zeilor Olimpului în zodiac

În mod asemănător religiilor celor vechi din India, Grecia, etc., creştinii respectă Sfânta Treime, aceeaşi fiinţă a lui Dumnezeu fiind personificată prin Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt (aşadar, o ipostază triplă, mai mult decât cea dublă Romană a Zeului Ianus). Vechii Greci - ca Homer din Cume, Epicharm din Kos, Demetrios din Skepsis, ş.a. - l-au localizat iniţial Anatolian pe Zeus / fiul Zeiţei Rhea, că a crescut şi a locuit pe Masivul Gargaros (în paralel, Hitiţii îl ştiau pe Zeus ca Gargu / Tarku iar mult ulterior vechii Armeni ca Gorg / Tork). Anticul Strabon X 3:12 a scris: "în general Frygienii și Troienii - ce sunt așezați în jurul Idei - cinstesc pe Rhea și o sărbătoresc prin orgii, numind-o Mama Zeilor și Marea Zeiță iar cu porecle după locuri, Idaia, Kybele / Kybebe, etc. Elenii numesc Cureți pe slujitorii acestei Zeițe, ceea ce se explică prin faptul că-i consideră pe credincioșii săi ca pe niște însoțitori ce se aseamănă cu Satyrii; tot pe ei îi mai numesc și Corybanți". În afara Grațiilor / Kharite avute cu fiica lui Oceanus / Okean, Zeul apelor dulci, Zeus a avut copii cu mai multe femei - acele legături reflectând hierogamiile Zeului Furtunii cu divinităţile Gliei / Pământului - fiind părintele unor Ghergani (2 gemeni cu Lamia sau Leto, un copil cu nepoata Semele, un copil cu Maia şi 3 copii cu sora ei Electra iar mezinul cu Alcmena). În "Istoria credinţelor şi ideilor religioase", Dr. Mircea Eliade a consemnat: "Semnificaţia acelor multiple căsătorii şi aventuri erotice a fost religioasă şi politică: atingându-se de zeiţele locale pre-elenice, venerate din vremi imemoriale, Zeus le-a înlocuit şi - făcând aceasta - el a început procesul de simbioză și de unificare care a dat religiei greceşti caracterul ei atât de specific; triumful lui Zeus nu s-a tradus prin dispariţia divinităţilor şi cultelor arhaice, ci dimpotrivă, o parte a moştenirii imemoriale a sfârşit prin a fi integrată în sistemul religios olimpian". Anatolianul Zeus era Ghergar, printre altele nu doar pentru personalitatea sa Ghergară ori pentru faptul că a avut, cu 5 femei din Canaan / Asia până în Balcani / Europa, 8 copii botezaţi Ghergani - în ordinea lor Artemida, Apollo, Dionis, Hermes, Dardan, Iasion, Harmonia şi Hercule - ci şi pentru că era de pe Muntele Sacru Gargarus / Garganus, ştiut şi ca Ida / I-Ga 39,42 lat. N, 26,50 long. E din V Anatoliei, după care s-a mutat pe Muntele Olimp 40,05 lat. N, 22,21 long. E, împreună cu Amazoana soţie Hera (cultul lor a fost foarte vechi: la început ea era Zeiţa Pământului iar el Zeul Cerului); în plus, în secolul IV î.C. şi Imnul din Palai-Kastro 35,12 lat. N, 26,15 long. E îl lăuda pe Zeus că el însuşi încă de copil era "cel mai mare dintre Cureţi" (al căror cel mai vechi Rege a fost Gargoris). Cu numele de Zeus Georgos - după cum au evidențiat istorici ca Michael York, Jan Bremmer, Andrew Erskine, ș.a. - a fost venerat mai ales de lucrătorii Greci ai Pământului: prima / cea mai veche ipostază a lui Zeus a fost cea de divinitate a fertilităţii. Dr. Mircea Eliade în "Morfologia religiilor" a scris despre Ghergarul Zeus: "Era numit Georgos / 'Fermier' pentru că el comanda ploaia, el asigura rodnicia câmpurilor; chiar şi aspectul lui sub formă de lup căruia i se aduceau sacrificii umane se explică tot printr-o magie agricolă (sacrificiile aveau loc în timp de secetă, de calamitate meteorologică, fiind prin lovirea cu toporul ori cu sabia, străpungerea cu săgeţi ori tragerea în ţeapă). Zeus domina 2 importante sectoare: agricultura şi ispăşirea; tot ceea ce implica asigurarea unei bune recolte şi purificarea de păcate cădea sub jurisdicţia celestă. Zeus a fost arhetipul şefului familiei patriarhale. Elementul creatural era evident în Zeus nu pe plan cosmogonic (pentru că nu el a făcut Universul), ci pe plan biocosmic: el comanda asupra izvoarelor fertilităţii şi a fost creator deoarece era fecundator, uneori ca un taur. Supremaţia lui - de ordin patern şi suveran totodată - garanta buna stare a familiei şi a Naturii (şi prin forţele lui creatoare, şi prin autoritatea lui de paznic al normelor)". Dintre copiii Gargarului Zeus, doar Iasion a murit tânăr; ceilalţi 5 feciori - Apollo, Dionis, Hermes, Dardan şi Hercule - au avut în carierele lor pline de conţinuturi parcursuri faimoase, pentru care au devenit celebri internaţional.

Gemenii Apollo şi Artemis

Artemis

Apollo

Cu Nordica Leto, Zeus şi-a conceput primii copii Ghergari - gemenii Artemis şi Apollo - în Ţara Gherghiţilor / Caria, la izvorul sacru din Idyma / Didyma, loc cinstit de Gherga, conform mărturiilor mitice şi istorice, de atunci până în timpul lui Alexandru Macedon (de exemplu şi filologul American Joseph Fontenrose a explicat în anul 1932 etimologia cuvântului Grec pentru gemeni - "didymoi" - ca provenind din Carianul Idyma şi vechiul Dyeus pentru Zeus). Zeiţa Vânătorii Artemis Gergithia - al cărei frate geamăn a fost Apollo Gergithius, ea ca prima născută a lui Leto cu Zeus, având asociat zodiacal racul - era şamanica stăpână a puilor de animale / pe care îi controla, fiind protectoarea de vreun rău produs de către aceia (a fost asociată cu simboluri ca plutitoarea pasăre, ocrotitoarea leoaică, regeneratoarea reptilă, fertila vacă, blânda iapă, etc., amuletele sale fiind răspândite din Mesopotamia până în Egipt, ca "gardiană divină" - apelativ numit în Greacă "Meduza"); fecioara albă de o frumuseţe neîntrecută Artemida / Artemis era Zeiţa Selenei - Lunei / Lunii - precum şi a Magiei şi a castităţii. Dr. Mircea Eliade a scris că "Artemis avea leoaica drept animal favorit şi heraldic, fapt ce aminteşte de prototipurile asiatice; şi numele ei atestat Artimis pe o inscripţie din Lydia indică originea sa orientală. Înainte de toate, ea era - prin excelenţă - Stăpâna Animalelor; îi plăcea să vâneze mai ales noaptea. A fost mereu fecioară, grecii recunoscând frigiditatea zeiţei în perpetua ei virginitate" (Acteon - travestit în cerb - când a spionat-o la fântâna Gargafia unde Artemida făcea baie, a fost sfâşiat de câinii ei de vânătoare).

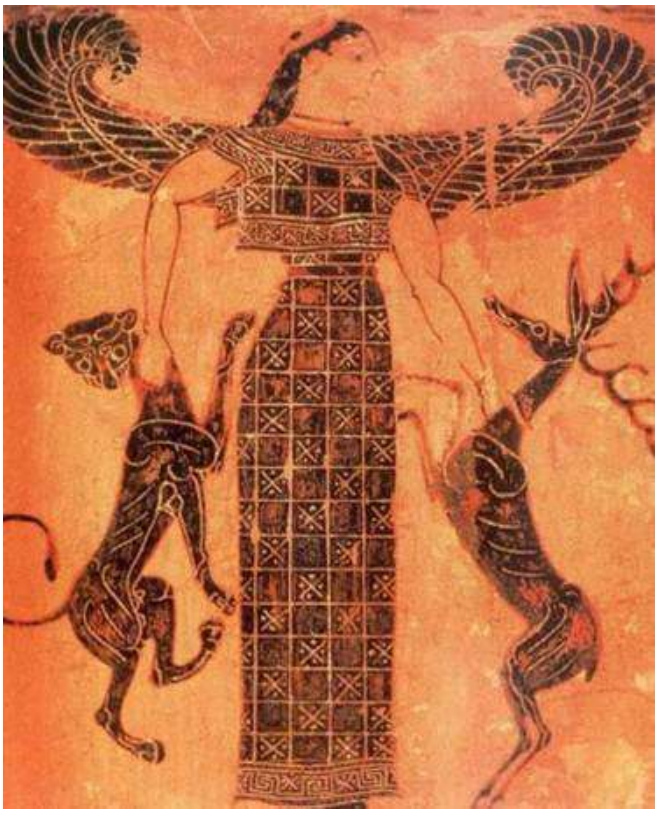

Zeiţa Artemida

Artemis / ArtemIda era păzitoarea frontierelor dintre Civilizaţie şi sălbăticie, după cum a observat şi antropologul Francez Jean Vernant 1914-2007 "aflate desigur în opoziţie, însă întrepătrundu-se reciproc", descurajând violenţa excesivă (trebuie ştiut că în timp, paleolitica Kybela / Antica Sibila a devenit Artemis pentru vechii Greci şi Diana pentru Romani, semnificaţia ca Zeiţă a Fertilităţii rămânându-i, Medieval în Europa ajungând Zeiţa Vrăjitoarelor; Pindar în "Olimpicele" 3 a pomenit-o pe Artemida / Artemis, Zeiţa vânătorii şi sălbăticiunilor, ca "numită şi Istriana, după Istrul Hiperboreilor, apă în jurul căreia locuiau Amazoanele, care cinsteau mult pe zeiţă" iar "Suidas" a indicat că Sibila / Kybela în V Anatolian era denumită Gergithia: prin obişnuita permutare "B"/"V", din graţia Sibylei a derivat Latina "suavă" iar din autoritatea Sibylei a derivat Latina "severitate"). În Insula Delos 37,23 lat. N, 25,16 long. E din centrul Arhipelagului Cicladelor, Arte-mis / Artemis a dedicat fratelui ei geamăn Apollo un Imn, în care afirma că era Sibila Herofila, născută de Lamia - fiica Zeului Mării Poseidon - cu Zeus (e de remarcat că Lamia a fost versiunea Latină a lui Lilith - prima femeie a lui Adam - după cum a scris Biblia Vulgata în secolul V, în Isaia 34:14); unchiul ei a fost foarte puternicul Kerkyon / Cercyon, care mânca porc, ajuns - conform Anatolianului / Carianului Pausania - primul Domnitor în Eleusis 38,02 lat. N, 23,32 long. E / loc sub patronajul Demetrei, ucis într-o confruntare de forţă de Tezeu, stăpânul Atenei, care avea un comportament aberant, renumit negativ din cauza numeroaselor violuri (mai e de ştiut că Mătuşa / Meduza - mezina Gorgonelor - când a fost decapitată de Perseu era însărcinată de Poseidon, care avea supranumele Pelagos / "Pe-Ra-Go": de altfel - conform şi "Dicţionarului de arhaisme şi regionalisme din România" anului 2002 - "Pelag" = "întindere mare de apă" / denumirea respectivă fiind străveche Românească, înainte chiar de a fi şi

Grecească). Despre Dumitra / Demetra e de ştiut că numele său era format din străvechea componentă De / Da (de la Zeiţă sau Ghe / Ga) de la "Pământ" şi "meter" de la "mamă": Zeiţa Pământului, cu numele semnificând "Pământul-Mamă".

Apollo Gergithius era Zeul Zorilor şi Zeul Înţelepciunii, care îi inspira pe prezicători, pe cântăreţi şi pe muzicanţi, caracterul său luminos, scânteietor (redat ca asociat solar), fiind întregit de o înfăţişare formidabilă; ca Zeu al păstorilor şi al agriculturilor, proteja vitele şi vegetaţia. Etern tânăr şi frumos - era cel mai puternic dintre Zei - dar arogant şi violent, cu numeroase aventuri sentimentale la activ, Apollo a fost văzut ca prototipul frumuseţii atletice (tinerii îi aduceau la majorat ca ofrande şuviţe tăiate din părul lor, în cursul unui ritual de "tăierea moţului" ce marca intrarea lor în rândul bărbaţilor). Caracteristica Templelor închinate lui "A-pollo" / Apollo era flacăra eternă, ce exista în fiecare credincios. Dr. Mircea Eliade a scris: "Poate părea paradoxal faptul că Apollo nu avea etimologie elenă. Cât priveşte 'originea' sa, ea a fost căutată în regiunile septentrionale / nordice ale Eurasiei ori în Anatolia: Herodot (4:32) a consemnat că Apollo primea de la hiperborei anumite obiecte învelite în paie de grâu, care erau transmise din om în om şi dintr-o ţară în alta până ce ajungeau la Delos. Apollo patrona extaticii; ca şi în unele tradiţii şamanice siberiene, 'viziunile' apoliene incitau inteligenţa şi deschideau calea meditaţiei: în fond, ele conduceau la 'înţelepciune'. Apollo releva oamenilor calea ce ducea de la 'viziunea' divinatorie spre gândire; în favoarea originii anatoliene a lui Apollo se invocă faptul că cele mai însemnate lăcaşuri de cult ale sale se află în Patara / Lycia, Didymos / Caria, Claros / Ionia, etc. (el pare nou venit în Grecia balcanică, la fel cum au fost şi atâţia alţi zei olympieni)". Francezii Alain Gheerbrant şi Jean Chevalier în "Dicţionar de simboluri" au scris: "Apollo îşi făcea apariţia noaptea, strălucind aidoma lunii (la origine, zeul a fost înrudit mai degrabă cu simbolismul lunar); mult mai târziu, Apollo a fost zeu solar, un zeu al luminii ale cărui atribute, arcul şi săgeţile, pot fi comparate cu soarele şi razele lui. Iniţial, s-a manifestat sub semnul unui orgoliu nemăsurat dar - înglobând elemente diverse, de origine asiatică, nordică, egeeană - acest personaj divin a devenit din ce în ce mai complex. Numele lui Apollo a fost apropiat de forma dorică Apellon, care ar aminti cuvântul 'apella', însemnând 'ţarc de oi'. Înţelegem cum a putut fi slăvit un asemenea zeu de către primii greci - nomazi ce-şi mânau turmele - şi cum a reuşit să ia locul unor divinităţi pre-elenice ale turmelor; în mai multe rânduri - de altfel - mitul ne-a prezentat un Apollo păstor. Remarcabil a fost faptul că acest zeu păstor, care făcea să domnească ordinea în ţarcurile de oi, a putut să devină zeul ce păstorea adunările oamenilor (datorită elocinţei şi înţelepciunii sale)".

Zeul Apollo

Obiceiul de a primi în Insula Delos - centrul Cicladelor, dominate de Cariani = Gherghiţi - primele spice din grâul recoltat în Bazinul Istrului şi Nordul Pontic (grânarele Hiperboree ale Grecilor) n-a fost mit, ci o realitate perpetuată din vremuri îndepărtate, până în timpul lor; cercetătorul Francez Fernand Robert (în "Religia greacă" din anul 1981) a scris: "Grecii care au răspândit acest cult - şi care erau la originea ritului - au fost în mod cert ionienii colonizatori ai Mării Negre iar acest fapt ne face în mod necesar să ne gândim la milesieni, adică la aceia dintre greci care au fost în contactul cel mai nemijlocit cu vestigiile civilizaţiei pre-elene. Homer l-a numit pe Apollo 'Lykegenes', adică Lycian; într-adevăr, zeul a fost parte a unui cult foarte vechi în sudul Asiei Mici (la fel ca zeiţa Lada, identificabilă poate cu Leto)". Carianul Herodot 4:33 a scris că Delienii îi numeau pe aducătorii de daruri "Perpheres" / "Per-Pheres" (darurile Hiperboreilor ajungeau în Insula Delos via Perperik / Bulgaria: o mare aşezare Pelasgă); pe rută - lângă Pergam / Bergama - era Perperene / "Per-Perene", locul unde în secolul V î.C. a murit scriitorul Hellanicos din Insula Lesbos (care a scris - înaintea Elenului Platon - despre

Atlantida, în lucrarea "Atlantis", din care s-au mai păstrat câteva fragmente). De altfel şi istoricul Carian Herodot a scris despre Atlanţi înaintea Elenului Platon (prezentându-i inclusiv în Africa de Nord, loc unde apoi a ajuns şi filozoful Elen să afle detalii despre Imperiul Atlant, căci Platon a fost în Egipt - după cum a aflat de la discipolul Solon al înţeleptului AnaCharsis din Dinastia AgaTârsă Parga - într-o "verificare" a acelor relatări venite din negura timpului, deja redate şi în scris de cei dinaintea sa). Profesorul German Walter Otto - printre alţi cercetători - în lucrarea din anul 1954 despre "Zeii Greciei" a observat vocaţiile şamanice ale lui Apollo, prin cel puţin 2 aspecte esenţiale: aşa cum şamanii descopereau ce era ascuns şi cunoşteau viitorul, viziunile - darurile lui Apollo, care era ştiut în Anatolia şi ca "Amazonius" - acordau fidelilor acelaşi prestigiu / ca şi în unele ritualuri şamanice Siberiene, incitând inteligenţa şi deschizând calea meditaţiei (în extazurile şamanice obţinerile cunoştinţelor oculte erau întotdeauna însoţite de exaltări ale spiritului, ceea ce explică importanţa capitală a muzicii şi poeziei în cele 2 Tradiţii - şamanul cu toba, el cu lira); Apollo - săgetând de departe - a transfigurat tehnicile şi simbolistica şamanică, revelând situaţia stăpânirii de la distanţă şi deci a detaşării de vâscozitatea prezentului, reprezentând expresia unei noi cunoaşteri religioase a lumii şi a existenţei umane, prin integrarea contrariilor într-o configuraţie mai complexă, îndrumând credincioşii pe calea de la viziune la gândire, lecţia fiind exprimată prin celebra sa formulă "cunoaşte-te pe tine însuţi", inscripţionată şi pe Oracolul din Krisa / Delphi 38,29 lat. N, 22,30 long. E, foarte respectat în Lumea Veche, acum în patrimoniul mondial UNESCO (ridicat la început, după cum a scris geograful Antic Pausania 10:5, de HiperBorei sub forma unei colibe rotunde peste Altarul Gaiei, rămas funcţional cu mare prestigiu până în anul 393 - când a fost afectat serios de un puternic cutremur de Pământ, după care creştinii zeloşi au distrus restul - ultima sa profeţie fiind că Imperiul Roman va dispărea, ceea ce s-a întâmplat curând după aceea). Este de ştiut că înaintea Războiului Troian, Hitiţii îl denumeau pe Apollo ca Apaliunas iar ulterior Războiului Troian, Etruscii - proveniţi din Troada / Troia - îl denumeau pe Apollo ca Apulu (Apulon / Apulium a fost Alba Iulia, cu denumirea aşa de la Tracii Apuli ai zonei iar Apulia - "tocul cizmei Italiei" - a fost locuită iniţial de Iliri, acolo fiind de mare interes Muntele Gargano din "pinten", populat de Iapygii conduşi după Războiul Troian de nobilul Ghergar Iapyx, din Troiana aşezare Gonen / Zeleia de la poalele Masivului Anatolian Gargarus / Ida, urmaşul Carianului Karkabus); la Traco-Geţi, Apollo era numit Zergathius (după cum a consemnat Titus Livius). Ar fi de remarcat că la mijlocul mileniului I î.C. Ilirii dinspre Panoni erau Iapyzi / Iapozi iar printre Dardani se găseau - astfel cum a scris geograful Strabon VII 5:7 - Galabri, consideraţi printre strămoşii Calabrezilor (Anticii Calabroi au fost Iapygi). În secolul III î.C., poetul Leonidas din Tarentum 40,28 lat. N, 17,14 long. E - port pe coasta Apuliei - a notat impresionat: "Deja mă sprijin în bât, ca o viță-de-vie pe țăruș; moartea mă cheamă în Hades. Continuă să auzi, Gorgus. Ce plăcere ai mai avea să fii sub soare încă 3-4 veri? Așadar, vorbind fără a se lăuda, bătrânul își curmă viața, așezându-se în sălașul celor mari".

Coloniile Ilire din secolul VI î.C. în Apulia
(coasta opusă Albaniei)

Preotul Olandez Servatius Gallaeus 1627-1689 a scris: "Gherghita Sibila era din oraşul Troian Gherghis, monedele Gergiricorum reflectând că ea a binecuvântat şi prima Olimpiadă. Cultul său era răspândit în multe părţi, ca Samos, Rodos, Libia, etc. (până şi în Italiana Cume, colonizată de Gergithium de la Dardanele, unde avea un Sanctuar impresionat, organizat extraordinar). Oracolul ei a fost cântat încă de la inventarea lirei. După cum au scris cei vechi - printre care Lucan, 'Suida', ş.a. - roşcata Gergethia era strălucitoare ca diamantul. Scripturile enigmatice ale Gherghitei Sibila au ajuns de la Dardanele la Roma. Apollo Gergithii a avut adepţi în oraşul Troian, cu temple vechi dedicate lui. Din ce cauză erau ei adoraţi în mediul Troian Gergithiurn? Locurile unde se întâmpla aşa ceva atunci, în timpurile Troiei, erau pe malurile Marmarei, lângă Europa. Apoi - totul fiind în vremurile pre-creştine, înainte de Christos - Sibila a fost crezută atât de Perşii conduşi de împăratul Cyrus, cât şi de Etruscii conduşi de regii Tarquini (în paralel, în acel timp au fost şi profeţi ca Ezechiel sau Daniel). Sibila era asociată cu Sfinxul, aşa cum denotă şi numerarul - inclusiv monetar - utilizat de cetăţenii Gherghi, găsit la Templul lui Apollo Gergithii de lângă Dardanele (după cum a lăsat mărturie bizantinul Ştefan). Oracolul ei era puternic şi în Frygia. Apollo Gergithius era idolatrizat şi cu atributul de 'Smynthius' în zona natală de lângă Gergithium, oraşul Sibilei". Savantul German Cristoph Cellarius 1638-1707 a studiat Troianii Gherghi şi Ghergheii din Canaan: "Plutarh a scris despre Gergethos, Pliniu 5:30 a pomenit de Gergithon, etc., scriitorii vechi referindu-se la Gherghiţii Troiani. Pe de altă parte, Gergefenorum era o aşezare lângă Gadara, despre care au scris evangheliştii Luca şi Matei. Hieronymus şi Eufebiu au observat că Gerafa şi Gargafi erau versiuni Arabe pentru Gherghe / Gergefa, vecinii ne-Evrei din areal, numiţi şi Gargaji; într-adevăr, au existat Canaanei Gergejki, inclusiv în zona Gadarei (Eufebiu a şi indicat un loc acolo numit Gergad). Gargafi / Gergefam îndeplineau chiar condiţiile pentru a defini Gadara: Gergefenorum era domeniul Gherghe-seilor iar Gadara era capitala, cu influenţă în Decapolis şi Galileea. Biblia Vulgară a tradus numele de Girgafi din Canaan ca Gergefeum". (Acei Gergefi, Gargafi / Girgafi populând Gergefam, Gergefenorum / Gergefeum -

după cum a scris Cristoph Cellarius - erau deopotrivă vestiţi lucrători la gergef şi Sfinţi locuitori în Decapolis, Galileea / Canaan, egalitatea consonantică "f"="s" fiind evidentă, ca la Eufebiu / Eusebiu, acei Gergesi, Gargasi / Girgasi de fapt populând Gergesam, Gergesenorum / Gergeseum; este important că savantul German de la sfârşitul Evului Mediu a distins în ne-Evreii care dominau capitala Decapolis pe cei egali cu Gherghiţii Troiani, aflaţi printre strămoşii Tracilor: deopotrivă Galileenii Gherghei şi Troianii Gherghiţi erau anteriori sosirii vechilor Evrei din Egipt în Canaan). Arheoloaga Bulgară Diana Gergova - specialistă în studiul Tracilor din Epoca Bronzului / deci dinaintea Războiului Troian - în anul 1989 a indicat că triada Hiperboreană era formată din Pământ, Lună şi Soare, personificate prin Marea Zeiţă Mamă împreună cu gemenii Artemis şi Apollo.

Semiluna și Soarele: simbolurile gemenilor Artemis și Apollo

În anul 2016, Dr. Mihai Zamfir din România a scris: "Cele mai înalte autorități mondiale heraldice sunt unanime în a considera Luna și Soarele drept marcă absolută a românilor. Stemele principalelor dinastii - Basarabă și Mușatină - conțineau indispensabil Soarele și Luna, simboluri ancestrale ale poporului nostru, mult anterioare creștinismului. Ele au fost simbolurile străvechi ale celor 2 frați Artemis și Apollo, zei preluați și de greci, la care însă tradiția și heraldica nu-i păstrează, ca nefiindu-le proprii. Cei 2 gemeni lupi, copii ai lupoaicei Leto, erau ambii foarte buni arcași (iar săgețile heraldice erau pe stemele românilor medievali). Luna și Soarele - marcă heraldică a românilor - și-a menținut caracterul sacru și după secole de creștinism românesc, astfel încât ele se regăsesc și astăzi pe crucile bisericilor ortodoxe ale românilor". Analogiile dintre anterioara Leto - mama divinilor gemeni - și prostituata sacră din Asia, în asociere cu ulterioara lupoaică (genericul prostituatei din vechea Romă) care a crescut gemenii întemeietori Romani ar rezona și onomastic de gen Liban-Libia, Lykia-Lydia, Lituania-Letonia, etc.: cine insistă cu analizele poate intepreta chiar și foarte elaborat.

Dionis

Este de ştiut că mărturii Antice - ca ale Grecilor Megastene 350-290 î.C., Arrianus Xenophon 86-160, ş.a. - au încadrat timpul lui Dionis ca acelaşi cu al lui Osiris, ceea ce-l plasează pe Dionis în faţă pe lista divinilor fraţi Gherga, în acel caz fiind crescut de către Nimfele surori ale Pleiadelor din Himalaiana Nisa, după cum a consemnat de pildă şi mitograful Pherecydes (Osiris a fost identificat de exemplu de Diodor Sicul 4:6 ca având numele de familie Zagreus, reproducând - datorită rotaţiei consonantice practicate în vechea Greacă - Za-Greu / Gagreu sau Ghargheu); în acea ordine, întâi ar fi fost Artemis ca Mama, Apollo ca Rudra / Şiva şi Dionis ca Osiris Za-Greus / Ghargheu. În cele mai vechi reprezentări, Dionis / Dionisie era înfăţişat bătrân - ca un patriarh şi mire al Zeiţei Mamă "De-meter" - apoi, în Antichitate, a apărut tânăr (în alt plan, o metamorfoză asemănătoare a avut şi ceramica Greacă, întâi neagră iar apoi - din secolul VI î.C. - roşie). În plus, dintre copiii Ghergari doar gemenii erau împreună cu Zeus în duzina de Zei (cei 12) care cârmuiau lumea de pe Muntele Sacru, astfel corespunzând posturii de prim-născuţi; mai mult, locul de onoare al lui Apollo - după ideile religioase vechi - era la dreapta lui Zeus. Francezul Fernand Comte în anul 2004 a scris în "Mitologiile lumii": "Miturile nu mor, ci se transformă iar în cursul dezvoltării lor, sunt supuse reacţiilor agresive ale credinţelor în perpetuă mişcare, se adaptează la circumstanţe, îşi reconturează şi reinterpretează personajele. Rezistă şi îşi păstrează autoritatea, chiar dacă credinţele care

stau la baza lor se diluează; îşi conservă prestigiul pe întregul parcurs al civilizaţiilor care le-au dat naştere". Vechii Greci ştiau că Semele, fiica Harmoniei şi a lui Cadmos din Canaan, pe când era gravidă cu bunicul Zeus a fost trăznită de un fulger şi a murit (iniţial, în Frygia şi Tracia, Zeiţa Pământului era numită Semelo - nume provenind din proto Indo-Europeanul "Ghemel" / "Ghe-Mel", însemnând "aparţinând Pământului" - de la ea provenind cuvântul Slav pentru Ţară); dacă se consideră că mama gemenilor Artemis şi Apollo n-a fost Leto ci Lamia, atunci Zeus dintre cei 8 copii Ghergani i-a avut pe toţi - exceptându-l pe mezin - din relaţii în familie, cu nepoatele (o listă Greacă des uzitată a copiilor lui Zeus era pentru ei în ordinea Gargar / Dardan, Iasion, Harmonia, Artemis, Apollo, Hermes, Dionis şi Hercule). Zeus a reuşit să salveze fătul în momentul când mama lui a murit (pe care l-a numit Dionis - adică "Zeul Nisei" - ca ecou al lui Şiva de pe Muntele Sacru al Svasticii Nisa / Meru, din N Indiei), acela crescând împreună cu Hermes. Venerat de aceea ca "zeul care s-a născut de 2 ori" / ca brahmanii, cărora li se zicea la fel - promiţător prin triumful asupra morţii, de unde a apărut şi asocierea lui cu "Cealaltă" Lume - Dionis a dus o viaţă sălbatică, devorând animalele vânate crude, câteodată travestindu-se în ele (Dr. Mircea Eliade identificându-l pe Zeu cu "străinul din noi înşine, temutele forţe antisociale pe care le dezlănţuie patima divină; prin tipul de experienţă religioasă inaugurat, el s-a despărţit de ceilalţi mari zei"). Cultul lui Dionis asigura evadarea prin extaz din ceea ce reprezenta conştiinţa propriului ego (extazul era ieşirea din sine, prin descoperirea divinului). Serbările dedicate lui primăvara marcau fermentarea vinului nou, el rămânând ştiut drept acela care i-a învăţat pe oameni să cultive viţa-de-vie şi de aceea era încununat cu mlădiţele ei, cortegiul său fiind împodobit la fel (procesiunile credincioşilor erau cu simboluri falice, celebrând fertilitatea, prin beţii, nebunii rituale - denumite "mania" - şi personificări teatrale cu măşti); participanţii se deghizau jumătate om, jumătate animal pentru însoţirea lui Dionis în "Komos": o procesiune exuberantă şi gălăgioasă. Este de remarcat că din exteriorizarea dionisiacă s-a născut teatrul: tragedia însemna "cântecul ţapului", ca aluzie la drama complexă de sacrificare iar comedia provenea din procesiunea de amploare Komos ce făcea parte din festivităţile cu dansurile falice patronate de Dionisie / Dionis (şi azi piesele de teatru se ţin de regulă seara, ca o conexiune cu celebrările nocturne în care şi-au avut rădăcinile). Din universul dionisiac făceau parte delirurile şi flagelările, el patronând lipsa măsurilor. În vechea Greacă se ştia că numele de familie al primului Dionysus (cel vechi), era Zagreus, după cum a scris de exemplu şi Diodor Sicul 4:4 iar Romanii l-au denumit pe Dionis - în Latină - ca Liber sau Bachus. Ordonatul Apollo Gergithius, fratele său vitreg mai mare, a fost ipostaza diurnă a lui Dionis / Dionisie; pe cât iubea Dionis noaptea şi locurile întunecate, pe atât iubea Apollo lumina şi gloria. În secolul VII î.C., poetul Alceu din Insula Lesbos / largul Ţinutului Troiei a scris despre Dionis (în fragmentul 346): "Hai să bem! S-aşteptăm lămpile, vrei? / Ziua-i de-un deget / Cupe-adânci să-mi cobori! Îndată! / Şi feluri încrustate / Fiul lui Zeus şi-al Semelei omului vinul i-a dat / Amarul să-şi uite. Toarnă: de două ori şi / Apă o parte. Până la gură. Şi-o cupă s-alunge pe alta" (de la poetul Grec Alceu - din Insula Lesbos / aflată în largul Troadei - a rămas vorba că "în vin e adevărul" / Latin: "in vino veritas"). În secolul V î.C., Herodot Karka în "Istorii" 2:145 a scris că Dionisie a trăit cu 16 secole înaintea sa şi că era mai mare la vârstă decât Hercule; istoricul Carian a indicat astfel sfârşitul mileniului III î.C. (ceea ce a corespuns celei de-a doua migrări a Cadmonilor din Canaan): un timp la 2 milenii după cel al lui Osiris. În secolul II, istoricul Pausania - localnic din zona Sanctuarului Anatolian Gherga - a considerat 2 Dionisie: Zeul anterior Dionis, care n-a fost acelaşi cu cuceritorul Dionisie de după 2 milenii (intrat în conflict cu Amazoanele). Ceea ce e mai cert decât datarea este că în centrul Sanctuarului Gherga din Caria - lângă statuia Marii Mame Gherga - era statuia lui Apollo inscripţionată pe spate Gherga iar intrarea în Sanctuarul Gherga dinspre oraşul Hilarima era străjuită de statuia lui Dionis, inscripţionată cu litere mari pe piept Gherga, toate 3 statuile Gherga (ale celor 3 în cauză) datând din mileniul I î.C., existând şi acum, la începutul mileniului III.

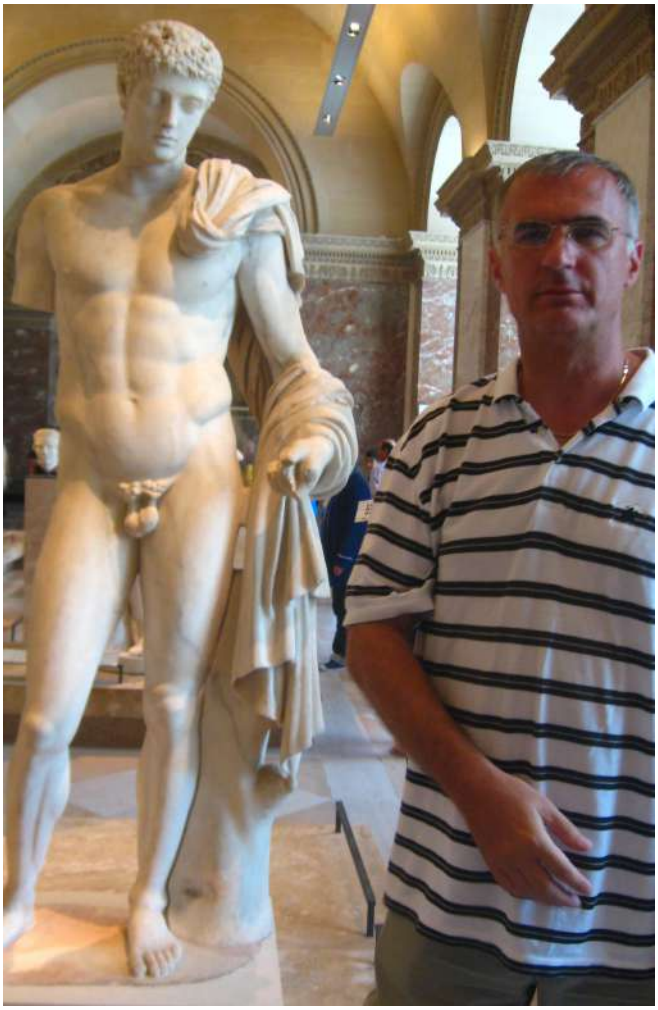

Hermes

Panteonul Grecilor vechi a indicat că Zeus a făcut o pasiune pentru Nimfa Maia - de la care provine numele lunii mai - cea mai frumoasă dintre fiicele Titanului Atlas (era cea mai mare dintre Pleiade); e de observat că în Bazinul Ghargar, Maya însemna "iluzie". Ea l-a născut pe Hermes, care a ajuns faimos deja ca un copil precoce şi nu doar ca mesager / curier al Zeilor (purta mereu Keryke-ionul / Caduceul cu el); după cum a indicat Imnul său Homerid, a fost patronul atleţilor, comercianţilor, inventatorilor şi oratorilor iar printre multe altele, era şi ghid pentru "Cealaltă" Lume. Dr. Mircea Eliade a notat că "Hermes a păstrat

atributele specifice divinităţilor pre-homerice: poseda un ‘baston magic’ / caduceul, o bonetă ce-l făcea invizibil - fiind deopotrivă văzut şi nevăzut - şi îi plăcea să se amestece cu oamenii; despre orice şansă se zicea că era un dar al lui Hermes. Era protectorul turmelor şi al călătorilor întârziaţi. ‘Nu exista alt zeu care să arate atâta grijă pentru turme şi sporirea lor’ scria Pausanias. A fost zeul drumurilor şi protector al păstorilor nomazi, poate chiar un Stăpân al Animalelor. Grecii au interpretat prestigiile arhaice ale lui Hermes într-un sens mai profund: guverna drumurile pentru că mergea cu mare iuţeală, având ‘sandale de aur’ şi nu se rătăcea noaptea. Din acelaşi motiv era şi mesagerul zeilor. El călăuzea morţii în lumea cealaltă pentru că ştia drumul şi se putea orienta pe întuneric, însă nu era zeul morţilor; îşi permitea să circule în toate cele 3 niveluri cosmice: dacă însoţea sufletele în Infern, tot el era acela care le aducea pe Pământ. Era personificarea gândirii şi a fost considerat posesorul tuturor cunoştinţelor (în primul rând al celor secrete, fiind ‘şeful tuturor magicienilor’), victorios împotriva puterilor întunericului, căci ‘el cunoştea totul şi putea face totul’.” În cinstea lui Hermes pe marginea drumurilor erau mormanele de pietre “hermaroi”: fiecare drumeţ arunca o piatră în grămadă. Hermes a avut numeroşi urmaşi Gherga (Evreii vechi l-au notat în Biblie ca Ham). Referindu-se la Troada / Ţinutul Troiei de la poalele Masivului Gargarus / Gargaru, Anatolianul Pausania 10:12 a scris că în aşezarea Gherghis “Sibila a fost îngropată în Templul lui Apollo, exact lângă Hermes, care avea piatra pătrată” (statuile sale au fost primele cu soclu pătrat: premiera mondială a statuilor cu socluri rectangulare a fost realizată de cele ale Gherganului Hermes). În imaginile următoare se poate vedea un soclu pătrat în Sanctuarul Gherga din Caria - unde era invocat Hermes - aflat printre cele mai vechi artefacte de aşa gen din lume:

Ghergarul Hermes a rămas pentru omenire în ipostaza sa de cunoscător al secretelor divine, autorul unor cărţi iniţiatice sacre, profet, educator al preoţilor, legislator, astronom, astrolog, ocrotitor al scrisului, geografiei şi cosmografiei, apărător al porţilor cetăţilor, al turmelor de oi şi ca patronul ritualului sacrificiilor. Acelaşi autor Anatolian / Grec Pausania - de lângă Sanctuarul Gherga - a scris (după ce a anunţat că nu credea tot ce afirmau Elenii vechi, având grijă să introducă sintagma “se spune” în text) ce i-au zis Beoţienii din Tanagra 38,19 lat. N, 23,32 long. E în secolul II / “Descrierea Eladei” (9:20): “1) Există un loc din Tanagra situat la mare, ce se numeşte Delion; în acest loc sunt statui ale lui Apollo şi ale Latonei. 2) Tanagrenii susţin că întemeietorul oraşului lor a fost Poimadros, fiul lui Chairesilaos, fiul lui Iasios, fiul lui Eleuther; acesta din urmă era fiul lui Apollo şi al Aithusei, fiica lui Poseidon. Se spune că Poimandros a luat de soţie pe Tanagra, fiica lui Aiolos (dar Corina a scris un poem în cinstea ei, care pretinde că era fiica lui Asopos); şi fiindcă Tanagra atinsese o vârstă înaintată, se zice că vecinii omiţând s-o mai cheme pe nume, i-au spus Graia (‘Bătrâna’) şi apoi - cu timpul - şi oraşului i-au zis la fel. Numele s-a păstrat atât de multă vreme, încât Homer a cuprins Graia în Catalogul său; însă, după mai multă vreme, băştinaşii şi-au amintit din nou de vechiul nume. 3) La Tanagra există un mormânt al lui Orion şi un munte numit Kerykion, unde se spune că s-a născut Hermes”. La SV de Beoţia - în Peloponez - e Muntele Kyllini 37,56 lat. N, 22,24 long. E, declarat de vechii Eleni ca locul naşterii nu numai al lui Hermes, ci şi al Pleiadelor; istoricul German Georg Busolt 1850-1920 a încercat să exploateze apariţia denumirii Greceşti conform acelor notiţe târzii - căci deja la timpul când Carianul Pausania consemna, Elenii erau demult numiţi Greci - ceea ce însă a rămas interesant din intenţia localnicilor fiind prestigiul Ghergan care exista Antic şi mai mult: încercarea Elenilor vechi de a-şi justifica legăturile în consecinţă (forţând mimetic apropierea de ei a Pleiadelor, a lui Hermes, inclusiv cu denumirea muntelui şi denumirea urmaşei Graia a divinului Apollo, împreună cu simbolistica aferentă).

Dardan

Iniţial, Dardan a fost Gargarus / Gargaros. În secolul VI, cronicarul bizantin Ştefan a scris în "Etnica" despre Gargaros că l-a avut ca tată pe Zeus iar mama i-a fost din Larisa / azi Liman-tepe 39,36 lat. N, 26,08 long. E, lângă actuala localitate Babadere; Larisa era versiunea Pelasgă pentru citadelă (în V Anatolian pe lângă Troiana Larisa mai existând Larise Sudice, în Eolia şi Ionia, geograful Strabon IX 5:19 prezentând câte Larise erau la vremea sa), Gherghinul Homer în "Iliada" 2:841 şi 17:301 - cea mai veche mărturie - indicând Larisa Troiană, în SV Masivului Ida: unul dintre locurile favorite ale Ghergarului Zeus. În Media erau aşezările Larasa, Larsa iar în Sudul Cariei coasta Mării = litoralul se numea Lorimna. Printre Anticii care au scris despre Gargar ca fiul lui Zeus au fost în secolul IV î.C. filozoful Nymphias şi cronicarul Kleitarchos / Cleitarchus, citaţi de Epafrodit / Epaphroditus în secolul I (primul episcop din Mira 36,15 lat. N, 29,58 long. E / Likia, menţionat de Biblie în "Filipeni" 2:25, 4:18 - "Philipos" însemna "drăgăstos" - predecesor creştin al Moşului Nicolae). După cum se ştia popular că Darda / Dardan - eponimul Strâmtorii Dardanelelor - era fiul lui Zeus şi al Zeiţei Electra (căreia îi era asociată o stea a Pleiadelor, ea fiind mama curierei / mesagerei divine Iris şi a Harpiilor), conform şi scrierii învăţatului Ştefan din Tracia / Constantinopol = capitala Imperială bizantină în "Etnica" şi după reconfirmarea lingvistică ulterioară, Garga a devenit Darda în pronunţia Lelegă locală, înpământenindu-se astfel ambele denumiri, de fapt provenite din aceeaşi rădăcină; de strălucitoarea Electra din Insula SamoTracia a fost conectată torţa sacră numită Palladion / Palladium: cuvântul era compus din "Palla" = "foc" şi "dium" = "divin" ("Pala" nu s-a regăsit cu acel înţeles în Greacă sau în Latină dar în Română există dublul înţeles, pe de o parte cel falic şi pe de altă parte "pala" e pala de foc, Palladion fiind astfel "focul divin", termenul folosindu-se şi pentru statuia protectoare din Troia a Zeiţei Pallas Athena, zisă "Burta").

Zeiţa Victoriei oferind un ou
şarpelui încolăcit pe coloana Palladiului Troiei

Gargar şi Dardan erau denumirile aceluiaşi personaj: fiul Ghergarului Zeus (Gargar şi Dardan s-au transmis atât verbal, cât şi în scris); progenitorii liniei masculine Regale din Troia erau Gherga, căci pentru urmaşi ei au fost aceiaşi genetic, întâi socrul Gargar, apoi ginerele Darda. Lingviştii secolului XX (printre care Americanul Martin Huld, Austriacul Julius Pokorny, Evreul Norbert Jokl, Italienii Carlo Tagliavini şi Vittore Pisani, ş.a.) au analizat numele Dardan, găsind că de fapt reconstruia Indo-Europenele Ghord, Gherz, Dhorghă, etc. - toate rezonând puternic cu Gherga - de fapt stăpânul Strâmtorii a cărei panoramă o avea de pe Masivul Ida, deţinând în proprietate inclusiv Insula SamoTracia din larg (conform Carianului Pausania denumită de aceea Dardania): deplasarea din SamoTracia în Anatolia a fost ca aceea biblică "la răsărit de Eden". În anul 1925, Britanicul Bernard Cook de la Universitatea Cambridge a studiat Cultul lui Zeus ca patronul Cerului întunecat (al fulgerelor şi tunetelor) în Anatolia: "Unul din piscurile Masivului Ida a fost ştiut ca Gargaros - probabil un nume Leleg - Gargissa fiind la circa 33 km. Masivul Ida a fost un centru important al Cultului Kybelei, venerată până şi în timpul Romanilor, de-a lungul Imperiului Roman. Însă, în particular, Gargaron era legat mai mult de mitul şi ritualul lui Zeus: pe Vârful Gargaron, Hera l-a momit pe Zeus prin faimosul ei flirt; Homer a scris că acolo Apollo şi Iris l-au văzut pe Zeus în mijlocul unui nor aromat şi tot acolo Troianul Hector a jertfit tauri. După cum a afirmat Platon, Altarul Ghergarilor era servit de cei pretinzându-se înrudiţi cu Zeus, ei avându-i sângele curgându-le prin vene. Gargaros a fost fiul lui Zeus - după cum a arătat filozoful Nymphias - iar Onetor, preotul lui Zeus, era onorat acolo de Troiani ca un zeu (şi Epicharmos a scris despre rugăciunile îndreptate spre Gargarul Zeus). Vergiliu a asociat Cultul Zeiţei Mame Frygiene cu cel de pe Ida al lui Zeus. La mijlocul secolului II î.C., Demetrios din Skepsis printr-un

comentariu enciclopedic a menţionat că Troianii stăpâneau peştera în care a crescut Zeus". Cercetătorii Germani Karl Braswell şi Margarethe Billerbeck în anul 2007 au considerat că Epafrodit - când a comentat operele lui Homer indicând că Gargaros a fost fiul lui Zeus - pe lângă lexicograful Kleitarchos ca autoritate l-ar fi putut cita, sub prescurtarea filozofului Nymphias, pe istoricul Nymphodoros din Siracuza 37,05 lat. N, 15,17 long. E care a scris "Circumnavigarea Asiei" în timpul Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" sau pe istoricul Nymphis din Herakleia Pontică 41,17 lat. N, 31,24 long. E, autorul la începutul secolului III î.C. a lucrării "Alexandru, descendenţii şi succesorii săi" (pagini din păcate dispărute). Epafrodit a mai scris în "Testimonia", fragmentul 27: "În Ţinutul Lampsakos este o mică aşezare Gargaron. O altă Gargara este în Epir şi alta în Italia. Numele oamenilor e Gargareus, cu forma feminină Gargaris". În versiune Etruscă, tatăl lui Dardan era numit Koruqos. În Evul Mediu s-a presupus că Zeus l-ar fi avut ca fecior pe Gargarus cu Tesaliana Larissa (prin confuzia numelui ei cu localitatea Larisa de la Capul Lekton din Troada / Ţinutul Troiei), însă mama lui Gargaros / Darda e ştiută de la vechii Greci că a fost fiica Titanului Atlas - având-o ca soră mai mare pe Maia - ea mai născându-i apoi lui Zeus 2 copii: pe frumosul Iasion (care s-a cununat cu patroana agriculturii Demetra dar apoi a murit fulgerat) şi pe Harmonia, patroana concordiei, măritată cu Cadmus / Moşul Cad sau Moşul Gat; de Europa - frumoasa soră a lui Cadmus / "Gat-moş" - miturile au anunţat că Zeus a fost tare îndrăgostit (şi chiar că ar fi fost tatăl copiilor ei, începând cu primul născut Minos, cel care a ajuns Regele Cretei, numele său - ca şi Menes / "Men-Nes" - rezultând din ceea ce se înţelegea în Graiul din Insulă ca "om nou" = "Min-No/s"). Margaret Oliphant în "Atlasul lumii antice" din anul 1992 a precizat: "Civilizaţia Epocii Bronzului în Creta a fost denumită după legendarul rege Minos; minoanii nu vorbeau greaca".

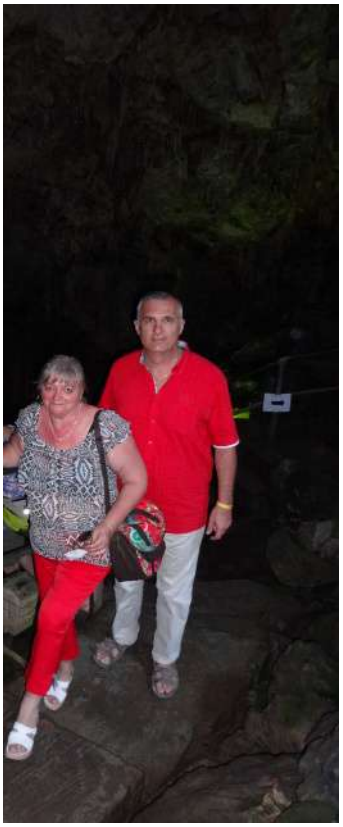

Peştera lui Zeus / Creta

De altfel, nu e de neglijat un fapt deosebit, anume că Diodor din Sicilia în "Biblioteca istorică" 3:61 a scris despre existenţa unui Zeus timpuriu, frate cu Uran, diferit de ulteriorul nepot Zeus Olimpianul; primul Zeus a domnit în Insula Creta şi a avut 10 fii - "toţi numiţi Cureţi" - născuţi de soţia sa Ida (al cărei nume era şi cel iniţial al Insulei Creta / lângă peştera lui Zeus din centrul aceleia fiind şi acum străvechea aşezare Γέργερη / Ghergheri): în V Anatoliei, cel mai vechi cârmuitor al Cureţilor a fost atestat Gargo-ris (adică "regele Gargo"), ştiut şi ca primul apicultor din lume. Mitul Atlantidei - cules de la Egipteni - relata că Imperiul Atlant a fost împărţit de cei 10 fii ai Zeului Poseidon (ruda mai mare a lui Zeus), apariţia celor 10 Prinţi - stăpâni divini - fiind redată înainte şi de Sumerieni, ca fiii Anuna ai Zeului An, care au adus Regalitatea pe Pământ, vechii Greci reţinând în V Anatolic că primul Rege, fondatorul celei mai vechi Dinastii Regale din lume, s-a numit Gargo / Gargo-ris ca lider în Efes iar pe Muntele Sacru Ida din Anatolia era Gargaros / "Garga-ros", la poalele Muntelui Ida din Creta fiind localitatea Ghergheri, printre multe altele din vremurile de demult şi acestea indicând străvechile, puternicile / serioasele legături cu Gherga. De altfel, cercetătorul Român Lazăr Tonciulescu în capitolul "Părinții religiilor" din cartea "Istoria începe în Carpați" a scris: "Cultul Kybelei a fost celebrat la tracii-doriani sub forma zeiței Rhea, soția lui Kronos și mama lui Zeus, crescut într-o peșteră de pe muntele Ida (muntele sacru al frygienilor, de unde și denumirea de 'Mama Idaea' / 'Muma Pământului'). Cultul ei a fost preluat de romani la 204 î.C. sub numele de 'Magna Mater' / 'Mama Mare' și 'Deum Idaea', fiind considerată zeitate națională, nu importată, dat fiind faptul că a fost adusă de troieni, unanim recunoscuți ca strămoși ai poporului roman. La Roma, cultul Kybelei îl oficiau sacerdoții frygieni și galii".

Iasion

Iasion - fratele mai mic al lui Dardan - a fost un priceput agricultor; de altfel, s-a şi însurat de aceea cu mătuşa Demetra, celebra soră a lui Zeus, cea care a fost venerată puternic de vechii Greci ca Zeiţa roadelor Pământului. Acel fiu al lui Zeus şi al Electrei a murit însă trăznit în timpul nunţii surorii sale Harmonia, unii suspectând că astfel s-a împlinit voinţa lui Zeus, care ar fi fost jignit că Iasius / Iasion s-a retras la un moment dat de la petrecere pentru a se iubi cu soţia Demetra. În Insula Samotracia (proprietatea familiei), Iasion obişnuia să sărbătorească cu fast sosirea fiecărei primăveri, obicei rămas apoi mult timp acolo. Hesiod a consemnat în "Teogonia" că Demetra l-a iubit mult pe Iasion, ei având prunci foarte sănătoşi.

Harmonia

Harmonia - fiica lui Zeus cu Electra - numele ei rezonând atât cu Muntele Hermon din N Canaanului, cât și cu al fratelui Hermes iar rădăcina tuturor cu "eroi", la nunta cu Canaaneul Cadmus / Kadmos a primit drept cadou un colier, numit "Ghirdar" confecţionat de Zeul Vulcan, ce a fost apoi moştenit de mai multe generaţii / ei având mulţi urmaşi, în cele din urmă acela fiind donat Oracolului din Delphi, de unde însă a fost furat de către Elenul Phayllus din Phocis pentru amanta sa, de atunci (secolul IV î.C.) colierul fiind considerat pierdut; despre Ghirdar / colier se zicea că avea proprietăţi Magice, păstrând proprietara lui tânără, însă cine era fără binecuvântarea purtării sale avea mare ghinion. Vechii Greci bănuiau că Harmonia a păcătuit cu Zeul Războiului Ares / Marte şi a născut Amazoanele; Harmonia şi Kadmos / Cadmus = Gat-moş au avut 6 copii, mezinul lor fiind Illyrius, strămoşul Ilirilor (care în Balcani au avut printre ei neamul de vază Gherga). Moşul Gat = Cadmus se pare că era vechi Gut / strămoş Get (Masa Get): Ghet masiv / mare; a avut ca emblemă Sfinxul. Savantul Nicolae Densuşianu în "Dacia preistorică" a descifrat inscripţia de pe un colier din cel mai mare tezaur găsit în România ca scris Pelasg "Vulchanos o fiket" = "Vulcan o făcut", presupunând că ultimii proprietari al aceluia au fost Carpii sau Goţii, în Tradiţia Germană rămânând despre Vulcan - nepotul Regelui Vilkinus - ca lucrând şi în Munţii Koukes / Caucaz (iar Carpaţii pe atunci se mai numeau şi aşa), atelierul lui Vulcan fiind în "urbs Sigeni"; e de ştiut că anterior Geţilor şi Dacilor, în spaţiul actualei Românii au fost consemnaţi că trăiau Sigini (adică Sf. Gini din Ghergania / din răsăritul Canaanului). Magicul ghirdar / colier - făcut de Vulcan şi purtat de ruda sa Harmonia ca dar de nuntă - probabil a fost recuperat de la hoţii Eleni în tezaurul Hiperboreu de la Pietroasa iar în secolul XIX n-a adus noroc celor care l-au descoperit (şi tăiat): un Român şi un Albanez, care au fost prinşi.

Ghirdar / colier inscripţionat în Tezaurul de la Pietroasa

Iris a fost prima fiică a Electrei (avându-l ca tată nu pe Zeus, ci pe minunatul Thaumas) şi a fost - după cum a scris Homer în "Iliada" - cea care a ajuns să transporte mesajele divine de la Ida la Olimp. În versiunile mitice târzii, Gargaros / Darda şi sora Iris au ajuns fraţii vitregi ai gemenilor Gherghiţi Apollo şi Artemis mai mari (dintre ei, Gargaros / Darda împreună cu gemenii Gherghiţi Artemis şi Apollo aveau acelaşi tată, pe Ghergarul Zeus). Iris, patroana curcubeului, sora vitregă mai mare a lui Darda (ei având aceeaşi mamă Electra) a ajutat-o cu moaşa pe Leto atunci când aceea a născut gemenii Gherghiţi Artemis şi Apollo - prin mai multe zile şi nopţi de chinuri ale facerii - sub un palmier de la gura unei grote, în Insula Delos.

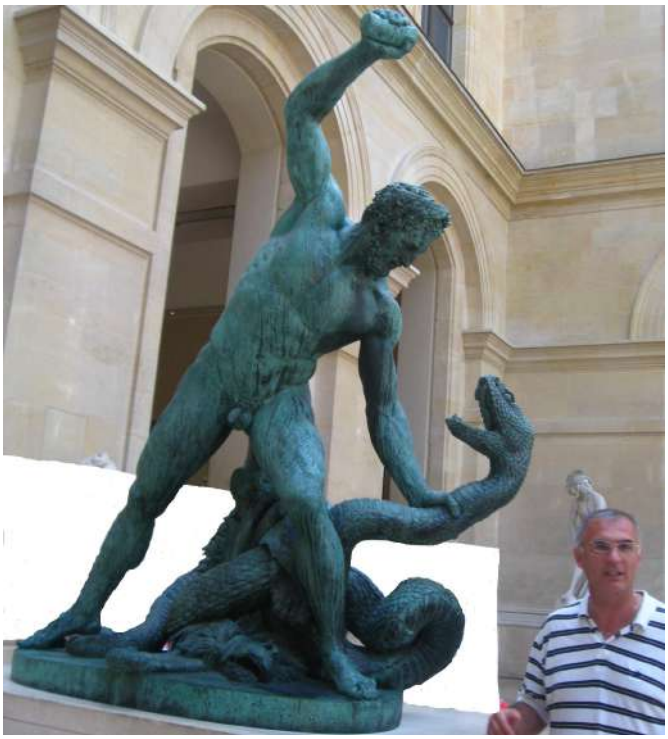

Hercule

Ultimul dintre Ghergarii copii ai lui Zeus şi singurul nezămislit de o Zeiţă a fost Hercule, cunoscut Antichităţii cu epitetul de "Idaios" (de la Masivul Ida - adică Troian - conform cronicarului Carian Pausania 5:8 și 8:31). Puternicul Hercule - considerat în mitologia Greacă drept cel mai puternic om din lumea sa de atunci - era după tată ca origine Ghergar / afirmau în anul 2006 Britanica Pam Millington și Americanul John Yonge (Gherghinul Homer a relatat că înaintea naşterii lui Hercule, mama sa vitregă Hera din Gorghis / Kolkis - numele lui însemnând "Glorie ei" - a vizitat Masivul Anatolian Ida, petrecându-şi acolo clipe adorabile, încărcate de basm dar şi de politică / de altfel, în timp, prezenţa surorii mai mari a lui Zeus fiind semnalată în locuri tangente Gherga, ca Hesperide, Argos şi Samos); cea care l-a născut pe Hercule / Herkle n-a fost frumoasa Amazoană Hera / Kera - altfel pruncul botezat după numele ei în versiune răsăriteană fiind Kerkule - ci Alcmena din Micene 37,43 lat. N, 22,45 long. E, nepoata lui Perseu, descrisă de Hesiod ca foarte înaltă şi inteligentă (fraţii Hera / Kera şi Zeus erau copiii lui Rhea, Kera însemnând "Stăpâna casei"): Pământeana Alcmena şi-a înşelat soţul Amfitrion, rămânând gravidă cu avatarul Ghergar al lui Zeus. Este de observat că pasărea sacră a Herei era păunul / pasăre Asiatică decorativă ce îşi deschide coada în formă de evantai, iniţial necunoscută vechilor Greci - e pasărea naţională a Indiei, numită "corcodan" de Români - pe penajul său fiind reprezentaţi ochii lui Argus / mesagerul Zeilor înaintea lui Hermes, bunicul Ghergheilor (după cum a scris poetul Ovidiu în "Metamorfoze"; e de ştiut - în conformitate cu Tragedia Prometeică din secolul V î.C. atribuită lui Eschil, cel care afirma în fragmentul 73 despre curgerea Istrului pe la Hiperborei - că mama puternicului Argos / Argus a fost Gheia).

Păunul / Corcodanul în vechea Grecie

Grecii vechi îl sărbătoreau pe Hercule în 25 XII, de ziua naşterii soarelui (similar cu naşterea Persanului Mitra, personificarea soarelui ca simbol al binelui, învingătorul taurului primordial). Elev indisciplinat, şi-a ucis profesorul, pe Linos; Hercule a fost şi sensibil: filozoful Seneca a scris că "Odinioară Hercule, mai aspru decât Getul Haemus şi mai neînduplecat decât polul Nordic, a fost înfrânt în mădularele sale de cruda durere". Hercule a fost înzestrat cu o forţă fizică fenomenală; înţepat de demonul nebuniei şi căzut pradă halucinaţiilor şi-a omorât şi soţia Megara, ispăşindu-şi fapta printr-o duzină de munci supraomeneşti: corvoadă impusă de Regele Balcanic Euristeu (acela a fost omorât de Alcmena / mama lui Hercule - după cum a scris Epicur - pe Moşia Gargettos / Gargittius 38,01 lat. N, 23,52 long. E din actuala margine răsăriteană a Atenei). Hercule a devenit faimos prin celebrele sale realizări: dobândirea cingătorii purtate de Hipolite / Regina Amazoanelor, culegerea merelor din Grădina Hesperidelor, însemnând "de la scăpătat", conform lui Vergiliu moştenită de Hiperboreul Hesperos, fratele lui Atlas - aflată lângă Insula Gorganelor, la 2 zile de navigaţie între ele, corespunzător lui Xenophon din Troianul port Lampsacus / Lampsaque ce era iluminat de lămpi şi care lumina strategic Strâmtoarea Dardanelelor cu un străvechi Far, surorile Hesperide mai fiind semnalate ca având grădini în Benghazi / Libia, în baza Garîd din Tunisia devenită a Amazoanelor, în Garghesos / Regatul Spaniei, etc. - aducerea boilor Uriaşului Gherion / Geryon (ce erau păziţi de Gargittius), uciderea leului din Nemea şi a hidrei din Lerna, prinderea mistreţului de pe Muntele Erimant, a căprioarului care aparţinea Zeiţei vânătorii Artemis şi a taurului din Creta, curăţarea grajdurilor lui Augia, distrugerea păsărilor stimfalide, îmblânzirea iepelor lui Diomede şi aducerea Cerberului din Împărăţia umbrelor subpământene. Hercule s-a mai evidenţiat şi prin alte isprăvi adiţionale muncilor, între care lupta cu bătrâneţea întruchipată prin Ghera / Geras - de unde au provenit numele gerontologiei şi geriatriei - lângă "Coloanele lui Hercule", denumire transferată Strâmtorii Gibraltar 36,08 lat. N, 5,21 long. V de la stâlpii din bronz străjuind altarul lui în Ghedeira / Gadir 36,32 lat. N, 6,17 long. V, inscripţionaţi bizar după cum a constatat în secolul I celebrul Apollonius din Tyana / Capadochia, consilier al Împăraţilor Romani Vespasian 69-79 şi Titus 79-81 (învăţatul Grec a primit de la un preot al lui Apollo Gergithius o tăbliţă / placă metalică pe care era gravată harta călătoriilor efectuate în Asia de către Pitagora / "Pit-agora" şi a vizitat astfel Tibetul, ştiind foarte multe pentru acel timp, conform biografiei sale "căutând pe unde mergea să restabilească adevărata spiritualitate").

Filozoful Apollonius din Tyana / Capadochia, decedat în Gortyna / Creta

Ghergarul Hercule a fost un bun mânuitor de ghioagă = buzduganul din gorun / stejar, copacul sacru al lui Zeus şi a râs singura oară - hazul fiind despre fesele sale păroase - provocat de fraţii Kerko / Cercopes, ei înşişi păroşi ca nişte maimuţe, în regiunea Anatoliană Lydia (în vechime, pilozitatea abundentă era considerată drept semn al puterii,

virilităţii, fecundităţii şi bogăţiei); e de ştiut că ghioaga / măciuca - prin care inamicii "erau făcuţi una cu Pământul" - iniţial era denumită "koryna" de vechii Greci (confecţionată mai ales din gorun / stejar) şi când a început să fie realizată din metal / bronz a devenit buzdugan propriu-zis. În anul 1703, preotul Anglican Paul Pezron a indicat pe Uriaşul Acmon şi fratele său, care i-au condus pe Gomerieni - ca "verii" care nu erau Semiţi ai Canaaneilor, dezvoltând şi ei morminte Gorgane - în Anatolia dinspre E spre V, prin Capadochia şi Frygia (vechii locuitori ai Capadochiei au ajuns acolo din Caucaz şi în combinaţie cu cei sosiţi ulterior acolo din Balcani au rămas cunoscuţi şi cu denumirea de Moschi); la sfârşitul mileniului II î.C., preotul Fenician Sanchoniathon a consemnat că Anatolienii îi spuneau lui Acmon "înălţimea sa" la propriu datorită fizicului - de unde a rămas apelativul în istorie aşa pentru cârmuitori. Gomer a fost primul născut al lui Iafet - fiul alb, cel mai mare, al patriarhului Noe - iar următorul său frate (corespunzător "primei cărți a lui Moise" / Vechiul Testament) a fost Magog / etnonimul Masaget; în cei 3 fii ai diluvianului Noe se pot recunoaște cele 3 rase umane, exact în ordinea vârstelor lor dar și ale tipologiilor lor: Neandertal / Iafet (genitorii albilor), Cro Magnon / Sem (corcîții / mulatrii ori metișii) și Homo Sapiens / Ham (genitorii negri). Conform etimologiei Greceşti, Acmon era un Kerko (similar sonorizării Ghergo) şi oamenii săi - metalurgişti care au introdus fierul la sfârşitul Epocii Bronzului - după Războiul Troian au ajuns până în Peninsula Balcanică. Este de observat că Gomer a avut cu nevasta sa Ghergană / Tocariană, adică Troiană, ca fecior pe Tharga-mos / Togarma (care i-a avut prin urmaşii săi ca descendenţi pe Armeni, populaţia Legi din Daghe-stan ori alte neamuri Caucaziene); ceilalţi 2 băieţi Gomerieni (Comerieni sau Cimerieni) au fost Rifat - considerat în secolul I de către istoricul Evreu Iosif Flaviu ca strămoșul Anatolienilor Paflagoni - şi Askanius / Aşkenaz, progenitorul Germanilor. Cronicari ca Armeanul Moise din Koren în secolul V, Evreul Iosif ben Gorion în secolul IX, Georgianul Leonti din Ruisi / Mroveli în secolul XI, ș.a., l-au notat pe Moș Gharga = "Tharga-mos" / Thargamos - mezinul biblicului Gomer, respectiv nepotul lui Iafet / "Facerea" 10:3 - că a provenit din Babilon și că a stăpânit între cele 2 Mări (Caspică și Neagră), prin fiii săi: Haik a moștenit Vulcanul Ararat și a fondat națiunea Armeană, Kartlos a fondat națiunea Georgiană, Bardos s-a așezat pe țărmul V Caspic - în Albania Caucaziană - avându-și reședința la Barda (oamenii săi fiind foștii MasaGeți), Lekos a fost primul Rege în Daghe-stan, Heros a fost progenitorul Heretilor = Ghergareilor care au întemeiat Erevan, Cheretienii pe coasta Canaanee înaintea Războiului Troian fiind cârmuiți de Regele Kirta din Ugarit, Kavkaz a fost strămoșul Caucazienilor Circasi, respectiv Cerchezi, Egros a fost fondatorul Georgienilor Lazi, ș.a.

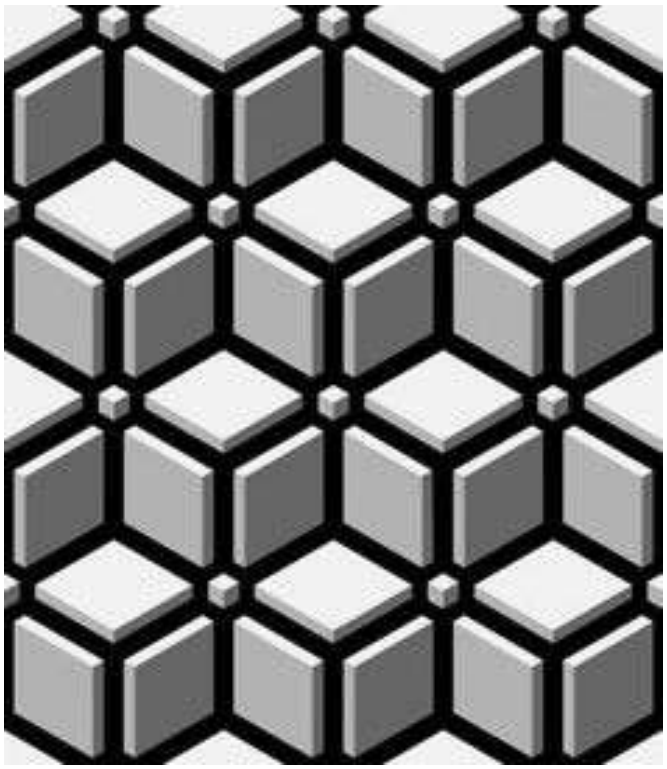

De la Ianus - venerat de Romani ca păstrătorul cheilor Universului - fiu al Hiperboreului Apollo Gergithius (şi Dr. Mircea Eliade a observat că numele Apollo n-avea etimologie Greacă, sugerându-l ca Asiatic Hiperboreu), Vestul Asiei Mici / Anatoliei locuit de descendenţii săi s-a numit Ionia, vechii Evrei spunându-i Iavan: regiunea Ghergarului Hercule; Uriaşul a fost ars - la cererea lui - pe rugul încins de primul său născut Hyllos / Hyllus, care a fost venerat de Gherga în localitatea Cariană Hyllarima / Hilarima (ce i-a perpetuat numele). În secolul II, geograful Grec Pausania - care l-a notat 5:5 pe Hercule şi "Idaios" / de la Masivul Troian Ida, aşa fiind cunoscut Antic - a scris că Hercule atunci când a dedicat altarul din Olimpia lui Zeus a instaurat regula că femeile se puteau apropia, însă doar bărbaţilor le era permisă intrarea (aceeaşi idee a fost apoi însuşită de ortodocşi: femeile n-au voie să intre în altar); printre regulile vechi de politeţe se cerea a merge înaintea invitatului (poftind pe cineva s-o ia înainte era tratamentul aplicat persoanelor care inspirau neîncredere). Lui Hercule i-a fost atribuită şi insistenţa pentru descoperirea capului în timpul Cultului, aşa cum făceau Pelasgii. Anterior lui Pausania, Grecul Onomacrit 530-480 î.C. (compilator de oracole) l-a asociat pe Troianul Hercule cu Karkina, respectiv cu unul dintre Dactilii Idei / copiii lui Zeus cel vechi de pe Masivul Gargaros (Zeul Poseidon - fratele mai mare al Olimpianului Zeus - a fost considerat primul Zeus / cel vechi sau dintâi, din bătrâni; într-adevăr, Poseidon / întemeietorul Imperiului Atlant a avut 10 fii - anume 5 perechi de gemeni - la fel cum sunt cele 10 degete gemene la cele 2 membre, "Dacytloi" în vechea Greacă aceea şi însemnând). Lângă Gherdap / "Porţile de Fier", în Banatul Românesc, au fost atestate - de către Romani în acelaşi secol II când a scris Pausania - Băile Herculane 44,52 lat. N, 22,24 long. E (cu ape minerale slab radioactive şi aer puternic ionizat, ca şi cum ar fi la o altitudine cu 3 km mai mare); locul era ştiut din vechime ca favoritul lui Hercule pentru baie (are cele mai calde ape termale din România). Pe ambele maluri, acum

unul Sârbesc şi unul Românesc, ale Clisurii Dunării - cel mai mare defileu din Europa - circulau legendele lui Iorgu / Iorgovan, al cărui nume (considerat derivat Gherga), conform etnologului Român Isidor Chicet, era în legătură inclusiv cu cel al liliacului având culoarea Imperială, provenit din Persanul "Ergua" / şi cu ale cărui fapte s-au asemănat cele ale Sfântului Gheorghe, ca amintiri despre Gargarul / Ghergarul Hercule; în partea Bănăţeană, sulfuroasele Băi Herculane există din Antichitate, loc recunoscut ca preferat pentru relaxare de către cel care a impresionat puternic lumea - din Epoca Bronzului până în prezent - iar în acel ţinut Hercule era ştiut ca Iorgu, de la Grecul Ghiorgo: "viteaz mare dinspre răsărit" (în unele inscripţii Romane era notat şi ca "Hercule Iovio", rezultând Iorgovan din combinaţia Iorgu-Iovan, prezenţa lui fiind atestată şi la ambele capete ale traseului Brazdei lui Iorgovan / Novac, în valul migraţiei Hiperboree din mileniul II î.C). În legătură cu vechiul Yavan - Sanscritul pentru Ionian - ştiut şi ca Iovan, regăsit ca însemnând "tânăr" = Latinul "Juvenis", cercetătorul Român Costel Popescu în "Dinastia zeilor" a scris că Iovan Iorgovan era "IO-Ban, Banul Iorgo; titlul de 'Io' însemna singurul stăpân"). La sfârşitul mileniului I î.C., Diodor Sicul 5:76 a notat: "Despre Heracles / Hercule, miturile Cretane povestesc că s-a născut din Zeus, însă cu mulţi ani înainte să fi venit pe lume fiul Alcmenei din Argolida. Numele mamei celui dintâi Heracles tradiţia nu-l cunoaşte; ea ne spune doar că acel Heracles i-a întrecut pe toţi prin vânjoşia lui şi prin faptul că străbătuse pământul în lung şi în lat, pedepsindu-i pe nelegiuiţi şi stârpind jivinele sălbatice ce bântuiau ţinuturile nelocuite din pricina lor. Tuturor oamenilor le-a dăruit viaţă slobodă; iar el a rămas neînvins şi n-a fost niciodată rănit, lumea slăvindu-l prin cinstiri nepieritoare, pentru faptul de-a fi fost un binefăcător. Heracles care era fiul Alcmenei s-a născut, însă, cu mult mai târziu şi s-a străduit să imite isprăvile străvechiului Heracles. Pentru cele săvârşite, şi al doilea Heracles a dobândit nemurirea. Cu trecerea timpului, datorită împrejurării că purtau acelaşi nume, s-a crezut despre cel de-al doilea că săvârşise faptele celui dintâi, aceste isprăvi fiind trecute pe seama-i pentru că cei mai mulţi nu cunoşteau adevărul. Lumea i-a mai atribuit şi isprăvile străvechiului Heracles în Egipt". Despre cei 2 Hercule, e de observat că primul a fost contemporan cu fraţii săi mai mari Ghergari - şi malurile Kerkel / Strâmtorii Bosfor au fost iniţial străjuite de "Coloanele lui Hercule", apoi operându-se transferul la Gibraltar - celălalt Hercule fiind anunţat mult ulterior prin preluarea mitologică de către Ahei / Eleni, de aceea şi având acţiuni contra unor exponenţi Gherga: primele Coloane ale lui Hercule / Herakle - ale primului Hercule - au fost de fapt la Hellespont / Garganele, după aceea spărgându-se Bosforul / Kerkel iar "Coloanele lui Hercule" - ale ulteriorului Hercule - au rămas cunoscute la Gibraltar; primul Hercule a fost Ghergar, celălalt Hercule a fost o "preluare" Elenă din vechile legende, ş.a.m.d. Ca o completare, e de ştiut şi că în anul 580 î.C., Gorgos - descendent al lui Hercule, conform lui Diodor Sicul 5:9 - a condus colonişti din Insula Rodos şi portul Carian Knidos 36,41 lat. N, 27,22 long. E în Insula Lipari (cea mai mare din Arhipelagul Eolian) din Marea Tyreniană / Tireniană; în acel secol VI î.C., scriitorul Hellanicos din Insula Lesbos, martor ocular al evenimentelor, fiindu-le contemporan, a scris că migraţia în Marea Tireniană a fost a celor cu genericul de Pelasgi, alungaţi din locurile lor Tradiţionale de către Eleni / după cum a notat explicit aşa ceva iar în secolul următor istoricul Herodot Karka a consemnat că Tyrhenii / din V Peninsulei Italice - care au fost iniţial şi în Lydia / V Peninsulei Anatolice - erau Tyrseni (în acele secole, VII-V î.C., Aga-Tyrsii / AgaTârşii - cârmuitorii cu târşuri / cârje - prin Dinastia Sparga plecată din Anatolia, de la care înaintea Războiului Troian şi-a primit denumirea şi Sparta în Balcani, au început să-i stăpânească pe Geto-Dacii din Bazinul Dunării inferioare, cauzele respective datorându-se agresiunilor aceloraşi Sudici Eleni din acele timpuri iar la sfârşitul secolului VI î.C., curând după agresiunile Perşilor Estici / Asiatici asupra Geţilor din Dobrogea şi asupra Makedonilor din Balcani, în Peninsula Apenină prin forţă la Roma s-a terminat Regalitatea Etruscă / "E-Truscă" şi a apărut republica Romană, împreună cu Graiul Latin, ce până atunci nu era acolo, prima inscripţie Latină din Italia datând de la începutul secolului V î.C).

În anul 1884, academicianul Bănățean Atanasie Marian Marienescu a scris în cartea "Cultul păgân și creștin. Sărbătorile și datinile Romane vechi" despre ritualul arhaic al Argeilor, marcat la Roma deopotrivă în 16-17 III - când era "Liberalia" / "Bachanalia" = Festival Bahic - și 14 ori 15 V (la "Idele Maiului"), până în Antichitate, când Romanii nu au mai știut concret ce se celebra în acele zile: "În 16 și 17 Martie erau manifestările 'Sacra Argeorum', adică sacrificiile Argeilor ('Argeos dictos putant a principibus, qui cum Hercule Argivo venerunt Roman et in Saturnia subsederunt' / Varro). Argeus e din Argos - nume apelativ de loc - însemnând pământ alb. Argeii se cred a fi fost petrecătorii lui Hercules, care au venit din Argos la Roma și s-au așezat în Saturnia la piciorul Capitoliului, dar după despărțirea lor de Hercules, în dorul de patrie, s-au aruncat în Tibru și au pierit aci. De atunci ei se venerează în 24 de capele (numite și

Argei), crezându-se ca Genii, Larii acelor locuri, căci Roma până la primul împărat - Octavian August - a fost împărțită în 24 de părți (Dionisiu a numărat 30 iar Varro tot acolo 27 de capele, până ce la Idul lui Mai se număra 24 de oameni de papură). Capelele s-au crezut a fi mormintele Argeilor iar în 16 și 17 Martie preoții țineau procesiuni mari la acele capele și aduceau sacrificii pentru morți. În 17 Martie era Liberalia. Liber s-a chemat de regulă Liber Pater și specialmente s-a venerat ca păzitorul și dăruitorul de binefacere a agrilor de la țară, pentru ce a fost venerat și lângă Silvanus. (Liber s-a identificat cu Bachus iar Libera cu Persefona de la Greci. Cultul acelora s-a topit în Liberalia, ce până la 186 î.C. s-a numit în genere Bachanalia). Darul de sacrificiu s-a chemat Liva, ce însemna turtă de jertfă, făcută din 'farina', miere și ulei, și se dădea pentru zeul Liber. Preotese bătrâne, încununate cu iederă, purtau aluat de acesta și un cuptor mic cu sine prin toată Roma, ca văzând, cumpărătorul să-și facă sacrificiul. Liberalia a fost totodată și sărbătoare civilă, căci pruncilor care au ajuns la pubertate li se îmbrăca 'toga libera' și prin aceasta intrau în unele drepturi, iar Liber a devenit și zeul libertății și al vieții mai nestrânse. După 2 luni, în 15 Mai, era 'Sacra Argea'. Puterile elementare s-au privit ca sfinte, și îndeosebi puterea curgerii apei; iar cutezarea oamenilor, ca un râu să-l subjuge prin punte, s-a crezut de păcat (inscripțiunea pe capul podului lui Traian la Dunăre a fost: 'Ecce sub jugum mititur Danubius'). Râul Tibru adeseori a stricat punțile, și s-a zis că era mânie divină; când se reînnoia puntea, se făceau sacrificii cu ceremonii felurite și de amândouă părțile ale râului Tibru, sub supravegherea pontificilor, care aveau între insignele lor și câte o secure. Pontificii aduceau sacrificiu și pe urmă vergurele vestaline aruncau de pe punte în râul Tibru 24 de figuri de om (unii pun 30 de figuri, pentru că în Roma erau 30 de curii în care au fost împărțiți cetățenii), împletite din papură și legate cu mâinile și picioarele laolaltă, și aceste figuri se chemau Argei. La ceremonie erau de față pretorul cetății și alte persoane magistratuale civile. Sacrificiul a fost dedicat zeității Tibrului, pentru că zeilor de râuri și de mare sacrificiul li se arunca în apă, fiind sacrificiu de răscumpărarea poporului. Se credea că figurile acestea se aruncau în memoria Argivilor (Pelasgi din Argos, de aci Argei), care au venit la Roma cu Hercules, și anume că Hercules a introdus datina aceea în locul sacrificiului de oameni, figurile fiind ca echivalent zeității pentru oamenii aruncați în Tibru, pentru că sunt date cum că la Idul lui Mai se aruncau bătrâni de câte 60 de ani în apă (sexagenarii de ponte). Figurile de papură reprezentau părțile Romei vechi (ca suburbii) iar toată figura reprezenta pe omul de sacrificiu ce îl dădea o parte din cetate. În 15 Mai era și Dies Mercurii et Maiae. Mercur a fost zeul negustătoriei și zeul apărător al negustătorilor și al colegiului lor. Cultul lui s-a introdus sub influența legăturii de comerț cu Grecii, căci Roma veche nu a avut comerț independent, și Romanii pe Hermes - zeul de comerț al Grecilor - l-au numit Mercur; în inscripțiunile vechi se află Mircurios, iar Hermes în Etruria s-a numit și Turms, ce se crede că s-a format ca Turan (din Grecește Urania). Mercurius s-ar deduce mai aproape din merces = marfă. Sărbătoarea negustătorilor a fost în 15 Mai; în ziua aceea negustătorii sacrificau nu numai lui Mercur, zeul de vindere și de cumpărare, ci și mamei lui (Maiae). La templu, negustătorul își înmuia în izvor un ram de lar și-și stropea capul, iar acasă marfa sa, rugându-se lui Mercur ca să se spele de pe capul său și de pe marfa sa vina de înșelăciune și să aibă câștig în toate. Cultul lui Mercur a străbătut din Roma peste toate țările Romane cu simbolurile lui, ce erau bățul cu șerpi și punga cu bani".

Argei

În anul 2009, Dr. Mihai Irimia 1942-2011, președintele Institutului Român de Tracologie, filiala Dunărea de Jos, a observat că în așezarea Getă de la Satu Nou 44,57 lat. N, 28,41 long. E / județul Tulcea (zisă "Vadu Vacilor") majoritatea dintre amforele cele mai vechi - datând acolo din secolul III î.C., corespunzător ștampilelor - erau din aceleași locuri Pelasge Rodos și Knidos / Caria; în imaginea următoare - realizată conform relatărilor istoricului Herodot Karka - se poate vedea răspândirea Pelasgilor la Strâmtoarea Dardanele (dintre Anatolia și Balcani), locul primelor Coloane ale lui Hercule:

Muntele Sacru

Masivul Gargaros / Ida

Conceptul Muntelui Sacru a însoțit tărâmurile sfinte (Țările Sfinte - fie acelea Raiul European / spațiul stră-Român, Paradisul Sumerian, Bazinul Ghaggar, Țara Canaan, etc. - fiind cele dintâi care s-au dezvoltat sub tutela Uriașilor Munteni); de exemplu, Tradiția Chineză - după cum a studiat și Britanicul James Churchward 1851-1936 - numea Muntele Sacru ca "YO", Biblia a indicat în "Facerea" / "Geneza" că primii oameni au fost la răsărit de Eden iar Grecii vechi prin Uranos l-au denumit pe timpuriul Zeu Muntean / al cărui nume rezona cu ceea ce era, anume Uriaș = cuvânt stră-Român iar cercetătorul Armân Branislav Stefanoski a observat că în legătură cu "Ata" (termen Armân pentru Mama) s-au ivit onomastici ca Athena / Zeiță, respectiv oraș ori ca Athos / Munte Sacru. Anticul Anatolian Strabon în "Geografia" X 3:14 a scris: "Unind într-o singură persoană natura Silenului, a lui Marsyas și a lui Olympos și socotindu-i pe aceia descoperitorii flautului, vechii poeți au combinat astfel - încă o dată - riturile Marii Zeițe Mamă cu cele Dionysiace; în același timp, ei au desemnat adesea confuz Masivii Ida și Olympul, ca și cum ar fi același Munte. Există în fapt un pisc al Idei numit Olymp dar mai este un Olymp în Mysia - în vecinătatea Idei - fără să fie același". Dr. Mircea Eliade în "Morfologia religiilor" a arătat: "Muntele e mai aproape de cer; de aceea e investit cu o dublă sacralitate: pe de o parte, participă la simbolismul spaţial al transcendenţei ('înalt', 'vertical', 'suprem', etc.) iar pe de altă parte e locul prin excelenţă al hierofaniilor uraganice şi - ca atare - locuinţa zeilor. Toate mitologiile își au un munte sacru, toți zeii cerești își au locurile de cult pe înălțimi. Muntele era considerat punctul de întâlnire dintre Pământ şi Cer: deci un 'centru', punctul străbătut de Axa Lumii - regiune saturată de sacralitate - locul în care se puteau realiza 'trecerile de nivel'. Astfel, Muntele Meru al mitologiei indiene se înălţa în mijlocul lumii - deasupra lui strălucind steaua polară - în credinţele mesopotamiene 'Muntele Ţărilor' unea Pământul cu Cerul, popoarele altaico-urale cunoşteau muntele central Sumeru (în vârful căruia atârna steaua polară), etc. Muntele fiind locul de întâlnire între Pământ şi Cer, se afla în 'centrul lumii' şi era - fără îndoială - punctul cel mai înalt; de aceea regiunile consacrate - ţinuturile sacre, aşezările, templele, palatele sacre - deveneau ele însele 'centre', adică erau integrate în chip magic vârfului muntelui. Tot ceea ce era aproape de Cer participa - cu o variabilă intensitate - la transcendenţă; 'înaltul', 'superiorul' era omologat supra-umanului: orice 'ascensiune' era o rupere de nivel, o trecere dincolo, o depăşire a spaţiului profan / a condiţiei umane. Muntele, aşezările, templele, etc. erau consacrate prin investirea cu prestigiul 'centrului' adică prin asimilarea cu punctul de întâlnire dintre Pământ şi Cer. Transcendenţa condiţiei umane - prin inserţiunea într-o zonă sacră ca temple sau altar ori prin consacrarea ritului - exprima concret o 'trecere', o 'urcare', o 'ascensiune'." În "Voci din depărtări", savantul A/Român Gheorghe Muşu a scris: "Sub numirea 'Ide' - în dialectul dorian 'Ida' - s-a înfăţişat muntele acoperit de păduri în Asia Mică, în vestul Mysiei, evocat în 'Iliada', în celebrul episod al însoţirei dintre Zeus şi Hera pe culmea sa, în împrejurările binecunoscute: obţinând de la Afrodita colanul cu farmecele iubirii iar de la Hypnos (în urma iar bine cunoscutului târg) promisiunea că-l va face să adoarmă pe Zeus, Hera împreună cu acela au mers (14:283): 'Până sosesc la Ida, bogată-n izvoare, maică de fiare'. Dar, despărţindu-se de Hypnos: 'Grabnica Hera se urcă apoi pe Gargaros, vârful / Idei înalte. O vede adunătorul de nouri / Zeus şi mare iubire-i-nvăluie mintea-nţeleaptă'. Astfel, stăpânul Olimpului începe prin a o întreba încotro se ducea cu atâta grabă iar Hera i-a răspuns: 'Merg ca să-i văd la capul Pământului, plinul de roade / Pe Okeanos - părintele zeilor - şi mama Tethys / Caii adastă la poalele muntelui cu multe izvoare / Ida, ca să mă poarte de-aici pe uscat şi pe mare'. Or, epitetul 'cu multe izvoare' - repetat aici, după cum vedem, la o distanţă atât de mică - nu pare deloc să fie o formulă generică; iar în drum spre explicarea noilor relaţii pe care le înfăţişăm, propunem - între acest epitet şi însuşi înţelesul numirii Ida - să amintim rezultatul încercărilor de până acum de a-l explica: 'cuvânt pre-elenic fără etimologie' (după cum au propus Vladimir Georgiev şi Albert van Windekens, din fondul indo-european, numit de aceştia 'pelasgic') şi într-adevăr e cuvânt pre-elenic, la a cărui posibilă etimologie trecem. Precizând că 'ida' / 'ide' înseamnă în primul rând 'pădure', apoi 'lemne', afirmăm că la baza cuvântului avem același proces pe care-l exprimă românul 'pădure' (latinul 'paludem' fiind 'mlaştină' / 'baltă'), când pre-elenul 'ida' ar fi înrudit cu alte cuvinte având sensul de bază 'apă', în feluritele variante 'izvor', 'lac', etc.; şi nu e deloc lipsit de temei să considerăm că - de pildă - în toponimul 'Idarne' din Caria am putea avea un cuvânt cu valoarea unei inscripţii bilingve: 'arne' = 'izvor' ar relua / exprima în limba năvălitorilor indo-europeni înţelesul conţinut în prima parte a cuvântului, 'id/a'. Astfel, avem în textele din limba hitită toponimul 'Arinna' scris cu ideograma 'Tul' = 'izvor' / 'fântână', numire ce se alătură substantivului comun 'aruna' = 'mare', ca să nu mai amintim alte corespondenţe (toate dintr-o familie de cuvinte indo-europene, din care la extremitatea de apus, râul 'Arno' din Italia); iar 'Idarne' poate fi comparat mai departe cu toponimul 'Halisarna', oraş în Troada / Mysia - de asemenea, un 'petec de Pământ' în insula Cos - cu același al doilea element, când întâiul e atât de apropiat de hidronimul 'Halys' (când - oricum - 'Halisarna' exprima şi ea în primul component același sens: curs de apă). În legătură cu respectivul 'halis/ys', amintim toponimul 'Alinda', oraş în Caria, unde e şi Idarne, în faţa căruia punem 'halinda', numirea unei plante acvatice. În asemenea mod s-ar prezenta - după noi - toată această nomenclatură bogată, cu marile deschideri care urmează, în perspectiva cuvintelor cu înţeles asemănător în limba egipteană, redate în nevocalizare: 'idt' = 'rouă', 'un soi de ogor', 'loc de păşune', 'idhw' = 'ţinut mlăştinos', 'wdnw' = puhoi', 'val', 'talaz', 'wd' = denumirea pentru o apă, etc. (toate cu forme de bază corespunzătoare celei din spaţiul egeean 'id' - cu înţeles cuprinzător - în faţa căruia situându-se, pe de altă parte, cuvântul sumerian 'id' pentru 'râu' / 'fluviu')". Araba şi acum foloseşte termenul "ued" pentru a desemna albia vreunei ape curgătoare temporare, Româna are "ud" în vocabular dintotdeauna (Engleza utilizează "wood" pentru "pădure", etc.); cea mai lungă apă curgătoare din Anatolia - de 1355 km - se numea Halys (Hitit având denumirea de Maraş-şantiya, azi e Kîzîlîrmak, însemnând "Râul roşu"): în secolul VI î.C. a fost graniţa Vestică a Imperiului Mezilor / Magilor (precursorul Imperiului Perşilor), un reper semnificativ pe malul său - lângă Ankara / actuala capitală a Turcilor - fiind acum ruinata "culă Kîrîk" = "Kîrîk-kale" / Kîrîkkale 39,50 lat. N, 33,30 long. E.

Agora şi Apeductul Carianei Alinda

Arheologii Turci Vecihi Ozkaya şi Oya San au afirmat despre Alinda, citadela Montană Cariană ce păzea cu fortăreaţa sa fertilele ogoare ale Ţării Gherghiţilor: "Ruinele Alindei dau noi perspective Misteriilor regiunii Caria, prin zona sacră dintre cele 2 acropole ale sale - de sus şi de jos - ce era aranjată ca arie cultuală, inclusiv cu templu robust dar neornamentat (unde soliditatea a fost preferată în locul esteticii) la fel ca în Sanctuarul Gherga; resturile de piatră prelucrată amintesc sculpturile colosale cu aceeaşi funcţionalitate". (Se poate remarca despre Sanctuarul Carian Gherga că avea nominal Templul Gherga iar nu "Templul Ionescu" sau "Templul Popescu": când cineva de oriunde din lume ar avea - fie şi în colţul vreunei Peninsule, ca SV Anatolian - un Templu cu propriul nume poate că ar acorda atenţie mărită conjuncturii respective). Atunci când Împăratul Alexandru "cel Mare" a ajuns în Alinda, cârmuitoarea Ada din localitate - sora celebrului Mausolos - l-a adoptat ca fiul ei, în schimb el proclamând-o Regină pe întreaga Carie; în anul 2005, Dr. Donnelly Carney - profesoară universitară de istorie - a scris în "Femeile și Dunasteia din Caria" (așa cum a descris-o filozoful Makedon Aristotel, "Dunasteia" însemna oligarhie redusă") că "Arrian din Izmit a relatat episodul în Anabasis 1:23, ea anunțându-l pe Împăratul Alexandru drept urmaș (în anul 1980, istoricul Brian Bosworth a atribuit decizia respectivă Tradiției răsăritene a descendenței pe linie feminină). Mai târziu, împăratul Alexandru a procedat similar cu mama împăratului Darius; după moartea Adei - ce a survenit pe când Alexandru mai trăia - Caria a fost condusă de Macedoni". Așadar, ulterioarele prezențe Gherga din Caria în Macedonia și-ar găsi rădăcinile în acele vremuri; privind prezențele Gherga din Caria în România, deja pe atunci legăturile erau demult consolidate direct prin colonizările Dobrogei, acelea continuând și mult timp după aceea.

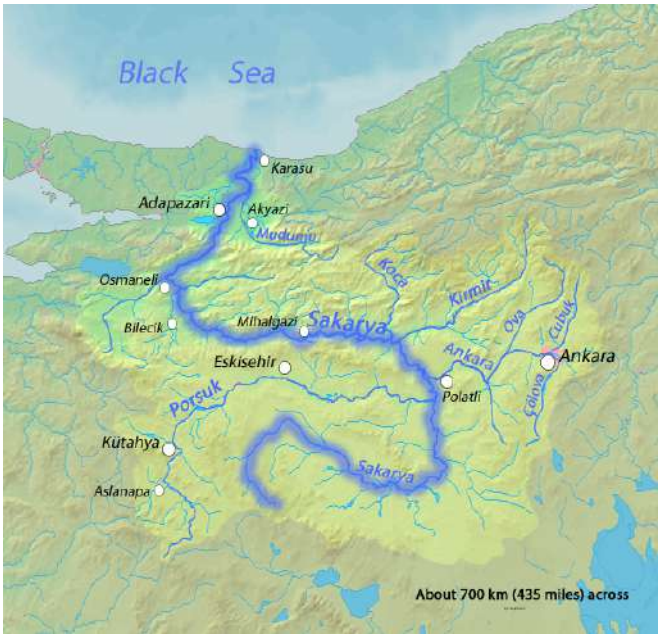

Bazinul Krka / Sakarya

Odată cu stabilirea la începutul mileniului III î.C. a Gargarilor Caucazieni pe Masivul V Anatolian Ida - la apus de Bazinul Krka / Sakarya, al treilea Râu Anatolian ca mărime, de 824 km lungime, având în răsăritul său Bazinul Halys - a apărut conceptul Muntelui Sacru în acea parte a lumii / azi Turcia (similar cu înzăpezitul Munte Sacru Meru din Himalaia la poalele căruia s-a dezvoltat Ghaggar, prima Civilizaţie post-diluviană independentă din lume, a cărui imagine s-a reflectat în "muntele" de piatră al celei mai mari piramide de pe glob - singura dintre cele 7 minuni ale lumii ce mai există - ideea fiind perpetuată de pildă în mileniile următoare prin Muntele Olimp, Muntele Sacru Kogaionon însemnând iniţial "Nana / Baba Sacră" iar apoi "Pruncul Sacru" / al succesorului Zalmoxe = Zeul-moş sau triada muntoasă creştină Sinai-Tabor-Athos, etc). Pe Masivul Ida - de pe care au coborât Gargarii / Ghergarii când au înfiinţat Troia - din cele mai vechi timpuri era venerată Mama Epocii Pietrei, vârfului zicându-i-se "Baba"; în vechime, localnicii spuneau că vârful său vedea soarele înaintea răsăritului (la început, Munţii erau socotiţi drept părţile cele mai serioase ale Pământului, ca un fel de schelet al său - în concepţia, inclusiv Ghergară / Ghergană, că vârfurile unui lanţ Muntos, ca de pildă Cârpaţii - erau ca vertebrele şirei de pe cârca / spinarea Pământului, ulterior apărând şi ca "şira spinării Cerului"). Regina Amazoanelor Myrine, ca semn de reconciliere cu Gargarii (căci la un moment dat a intrat în conflict cu Gorgonele din N Africii, de aceea şi făcând cu ele - reprezentate de Narmer - Tratatul prin care s-a născut Egiptul, în aşezarea Gherga din Valea Nilului), s-a măritat în NV Anatoliei cu Gargarul Teukri, având ca fete pe Neso şi Bateia. Lângă Dardanele (Strâmtoarea dintre Anatolia şi Balcani, numită aşa după ginerele ei Darda / Dardan din Insula Samotracia, împroprietărit de către socrul său Gheugri / Teucri cu Masivul Ida / acum Kaz-dagî), una dintre cele mai importante aşezări Troiane a fost Gargara. De la socrul Teucri / Teukru al lui Darda, Regatul era ştiut ca Teucrian - cu numele Teucria - şi supuşii ca Teucriani (mult timp, acea

onomastică a fost utilizată pentru teritoriul Troiei şi pentru populaţia sa); liantul dintre denumirile Ţărilor Turcă şi Greacă - şi eponimul lor - a fost Gherga.

Teukru

În vechea accepţiune lingvistică - "D" sau "T" fiind utilizat peste "G" - Teucri e lesne de citit Gheugri; de exemplu, "Enciclopedia Britanică" în volumul 23 (publicat în anul 1876) a scris explicit: "Troia - Pământul lui Geogra". Cercetătorul Heinz Klingenberg de la Universitatea din Berlin / Germania a fost printre cei care au studiat tranziţia onomastică de la Troia la Turcia: "descendenţii lui Teucru s-au numit Tyrkir, Teucria a fost Troia / Tyrkia, azi Turcia" (Tyrkirii / Tirkirii rimează foarte bine cu Ghirghirii, îndeosebi că lingvistic a fost demonstrată echivalenţa "G"="T" la populaţia Etruscă - provenită din zonă - care după Războiul Troian a colonizat Peninsula Apenină, cârmuind acolo prin Dinastia Tarquină; pe şablonul "G"/"T" regiunea lor Troiană / Tyrkia - cu denumirea rezultată datorită obişnuitei permutări Elene a consoanei "R", după cum a arătat şi Anatolianul Pausania - a fost inclusiv rădăcina pentru Gârkia / Gyrkia, ulterior Grecia: acum Ţări vecine, aflate fiecare într-una dintre cele 2 Peninsule vecine, republica Elenă zisă Grecia în Peninsula Balcanică iar Turcia în Peninsula Anatolică - Ţară desigur caracterizată de turcoaz / minunata culoare a Cerului, mai ales reflectată în apă, favorita Gherga - în acelaşi registru lingvistic strămoşul Teucru / Teucri sau Teukros fiind iniţial ca Gherkos). Cercetătorul Canadian Polat Kaya consemna în studiul "Adevărata identitate a Dardanilor şi Troianilor" din anul 2009 - în legătură cu Tyrkia / Turkia, respectiv parcursul lingvistic din Troia în Tracia şi Turcia - că "Cei care au scris mitologie n-au făcut altceva decât să repete ceea ce s-a povestit înaintea lor; scriitorii nu ştiau că Grecii foloseau vechile nume Turanice pentru personalităţi, ajungând astfel să 'Grecizeze' nume. Textul unei povestiri întâi era împărţit în componentele sale alfabetice, rezultatul fiind rearanjat într-un format diferit, cu vocale ori consoane adăugate sau tăiate; acea operaţiune - caracteristică limbilor Indo-Europene - era 'Greacă' (ea însăşi o formă alterată din Ghirik / Girik). Troia - un aranjament Tar-oi - era tărâmul Turilor (denumire identică în Greacă cu ulterioara capitală Feniciană Tyre / Tur din actualul Liban, în Sudul Turciei) sau al Oguzilor / căci Hititul W'Ilusa pentru Troia însemna 'Ţara Oguzilor'; Tur s-a regăsit Turanic în Turc". (De altfel - printre alţii - şi Dr. Chingiz Garasharly din Azerbaidjan a studiat în anul 2011 propagarea Turanică din Troia în Turcia). După cununia prinţesei Neso (fiica Regelui Teucru) cu Dar-da - care evident a sosit însoţit de un numeros anturaj - regiunea Teucria, a Regatului Teucrian, a început să fie denumită şi Dardania iar supuşii şi ca Dardani / Dordoni; moartea acelei prinţese atunci când a născut-o pe Sibila l-a determinat pe Darda s-o ia în căsătorie pe sora ei, prinţesa Bateia, cu care a avut moştenitorul la cârmuirea Ţării. Darda / Garga era dintr-o familie mai veche şi mai puternică decât cea a lui Teucru - după cum a atestat şi "Eneida" - de aceea el ca ginere preluând puterea în zonă (profitând şi de lipsa unor fii ai lui Gheugru / Teucru, a cărui nevastă Amazoană nu agrea decât fete); mai mult, despre el se ştia că era divin, fiind chiar fiu al lui Zeus. Myrina a fost îngropată - atunci instaurându-se titlul Murina dedicat şefelor Amazoanelor - de văduvul ei soţ Gheugri / Teukri şi de fiica rămasă, într-un Gorgan pe malul Mării (ce a devenit astfel Colina Batieia), la intrarea Egeeană în Strâmtoarea dintre Asia / Anatolia şi Europa / Balcani. Dardan - care era Ghergan / deci rudă îndepărtată a socrului Gheugri / Teucri - şi-a stabilit reşedinţa pe ţărm, în Dardanus (de fapt, Insula Samotracia era doar locaţia de unde s-a prezentat la invitaţia pentru nuntă, proveniența sa din labirintul timpului fiind presupusă: cea divină că era fiul Electrei şi a lui Zeus, cea etnică rămânând un mister). Ghergan / Dardan putea fi din ceea ce ulterior a devenit spaţiu Grec - ca de exemplu Karka / Caria, deci din Peninsula Anatolică - ori de altundeva, conform diverselor versiuni mitice; despre neamul aceluia, Carianul Dionisie din Halicarnas 1:61 a afirmat că provenea din Peninsula Balcanică iar Romanul Vergiliu din Galia CisAlpină în "Eneida" 3:163 a afirmat că provenea din Peninsula Apenină. Grecul Anatolian Homer în cântul 20 al "Iliadei" a scris despre viaţa familiei divinului Dardan: "Care oraşul Dardania întemeie, pe când Troia / Nu se zidise pe câmp şi nu-i era vatra-aşezată / Ei locuiau pân-atunci la poalele Masivului Ida". Zeus întâi a fost cunoscut pe Masivul Gargaros - ca acela care întrunea Zeii în Consiliu / Sfat - şi apoi pe Muntele Olimp; de pildă, Grecul Anatolian Hesiod în "Teogonia" 62 a folosit acelaşi termen pentru creasta sacră, notând Vârful Olimpului la fel ca Vârful Idei (pentru timpul începutului, când Zeus prefera ambele înălţimi: Muntele Sacru întâi a fost cel din Peninsula Anatoliană / Gargaron, apoi cel din Peninsula Balcanică, de-a lungul timpului traseul lui Zeus fiind cu principalii Munţi Sacri pe ruta Ida Troiei - Olimp - Ida Cretei), fapt regăsit şi în reflectarea învăţatului Thomas Paine 1737-1809 că "e imposibil să ştim când a început mitologia dar este evident că nu se termină în acelaşi stat în care a început". De pildă ca Sacru Munte Olimp (adică al lămpii = torţei) a fost Nif 38,25 lat. N, 27,24 long. E de 1510 metri altitudine, la răsărit de Smyrna / "Iz-mir" şi de Efes: numele Muntelui Sacru Olimp / Nif deriva de la

Νύμφαιον / Nymphaion, dominând Râul Gediz / Hermos, zonă marcată de altarele Marii Mame din Epoca Pietrei. Traseele după traversarea din Troia a Dardanelelor erau din Tracia fie spre miazănoapte la Hiperborei / stră-Români, fie spre apus în Tesalia, la poalele Muntelui Sacru Olimp, foarte înalt vârf din Balcani / Valcani = leagăn al Valahilor / Aromânilor (autohtonii Muntelui Olimp din Balcani sunt Armâni / Vlahi, nu Eleni).

La Balcanicul Munte Olimp

Darda / Garga până la bătrâneţe a reuşit să consolideze venerarea Cybelei şi a lui Zeus peste tot în zona Troiei, începând din Vârful Masivului Idei din V Anatoliei primit ca zestre, denumit Gargaron / Garganus, unde a inaugurat - cu ajutorul copiilor şi nepoţilor săi - aşezarea religioasă Gargara: acel clan Garga / Gherga pe cele 2 piscuri ale Masivului a întărit Cultul Kybelei / mama Zeilor şi Cultul lui Zeus / şeful Zeilor, în consecinţă şaua culmii Masivului încadrată de acele 2 înălţimi fiind de atunci denumită Gargaron / Garganus, respectiv Ida (un epitet acolo al Marii Mame din Epoca Pietrei pentru divina Ki-Bela / Cybela, denumită Sibila mult ulterior). În anul 1976, Bănăţeanul Iosif Constantin Drăgan în "Noi, Tracii" a scris: "Sărbătoarea Cibelei - la echinocţiul de primăvară - avea un sens profund, organizată ca o ceremonie în 2 acte, unul funebru şi altul de jubilare; prima parte - funebră - reprezenta înmormântarea iernii, simbol al 'morţii' naturii iar partea a doua era consacrată 'învierii' naturii, speranţei şi încrederii în viaţă: 'învierea' exprima reluarea ciclului naturii, al revenirii la viaţă, al renaşterii plantelor, al înfloririi, pentru pregătirea roadelor mult aşteptate. Dar orice bucurie trebuia plătită cu un sacrificiu şi acel cult orgiasic era însoţit de suferinţe, de dureri: credincioşii se mutilau ei înşişi şi rănile se făceau în sunete de corn, flaute şi alte instrumente vechi; apoi era mâncare de miel - acela fiind considerat primul 'fruct' al primăverii - cu colaci din grâul ce simboliza 'trupul pământului' şi cu abundente libaţiuni, vinul căpătând cu acea ocazie semnificaţia de 'sânge divin'. Cultul Zeiţei Cibele a fost asimilat cu acela al mamei lui Zeus, care şi-a crescut fiul pe Masivul Ida, sacru pentru Frygieni". Dardan era dintre Gherganii autohtoni Egeeni (atunci deja cu rădăcini vechi de peste 3 milenii acolo, de la prima potopire a Mării Negre) iar Gheugru / Teucru era dintre Ghergarii Caucazieni stabiliţi în V Anatolian, după numele lor transferându-se posterităţii Gargaros - de la socru - pentru Masivul Ida şi Garga-nele / Darda-nele - de la ginere - pentru Strâmtoarea dintre Egee şi Marmara (Marea apuseană - ştiută ca Albă - de la poalele Idei). Fiul lui Darda a întemeiat aşezarea întărită Gherghi / Gergis 39,57 lat. N, 26,14 long. E (aproape de ţărmul Dardanelelor şi de aşezarea părintească Dardanus). Nepotul lui Darda a fost Troas / Tros - de la care Regatul s-a numit Troian - iar Ilos / Ilus, fiul aceluia, a stabilit la moartea părintelui său capitala Regatului în Ilion, localitatea protejată de Gherghi / Gergis (conform Tradiţiei consemnate de Apollodor în al treilea volum al "Bibliotecii", o vacă i-a indicat aceluia locaţia pentru aşezare); astfel, Regatul Troiei / Dardaniei de atunci a avut Ilionul ca principală aşezare - denumită Troia după întemeietorul Troas / părintele lui Ilus, a celui care a decis-o drept capitală - cu locuitorii atât ai oraşului cât şi ai regiunii ştiuţi şi ca Troiani (în paralel cu denumirile precedente de Ghergani, Gheugriani / Teucriani sau Dardani consacrate în cele 2 secole anterioare înfiinţării cetăţii Troiei). Similar cu onomastica din Sumeria - unde pentru Zeitate se folosea "Ilum" - termenul a fost utilizat atât de Troiani, cât şi mult mai târziu de vechii Evrei ca "Elohim" (inclusiv Sf. Ilie din Ţinutul Galileean al Gherghe-seilor, considerat divin din timpul vieţii sale, îşi avea astfel apelativul) ori folosit de Arabi pentru Dumnezeu ca Al-Ilah a ajuns să fie Allah; pe mormântul lui Ilus au fost goruni sădiţi după ce a fost înhumat acela, care în secolul IV î.C. au fost amintiţi de naturalistul Teofrast 4:14 ca intraţi în mit (la Poarta Troiei se afla - după cum a consemnat Anatolianul Homer în "Iliada" 7:60 - marele gorun al lui Zeus). Grecii vechi au simplificat filiaţia Troiană - ce a început odată cu Epoca Bronzului şi a mai durat 17 secole, până la Războiul Troian - păstrând esenţa Gargarilor / Gherghiţilor, ca următoarele: Teucros / Teucri - Rege după care Aheii şi apoi Elenii vechi numeau Troianii (extinşi şi în ceea ce a devenit Frygia) ca Gheugriani / Teucriani - a fost fiul Nimfei Ida, venerată din vechime, adică baba / bătrâna de pe Muntele Sacru; fiica lui s-a măritat cu Dardan (de la care e numită Strâmtoarea Dardanele ce leagă Marea Egee de Marmara / Marea Albă). De la Tros, nepotul lui Dardan - poate al treilea pornind de la Dardan, în ordinea / succesiunea descendenței generaționale - s-a numit în apusul Anatoliei zona Troiei; Ilus, fiul aceluia, a locuit în cetatea Troiei (ştiută după numele Grec ca Ilion, respectiv Latin Ilium, însemnând "Soare", el având un mormânt grandios de tip Gorgan, pe tumulul căruia era ridicată o columnă de piatră). Anatolianul Homer în "Iliada" a indicat că înaintea cetăţii Troia pe acel loc era o măgură înaltă izolată, cu Gorganul adăpostind mormântul eroinei Amazoane Murina / eroii erau persoane doar supraomeneşti, însă nu supranaturale ca Zeii (în genealogiile eroinelor şi eroilor, Zeii au fost persoane care au trăit şi s-au retras în moarte, pe tărâmul Lumii "Celeilalte", eroinele şi eroii transmiţându-le Tradiţiile; etnograful Francez Arnold Gennep 1873-1957 a afirmat: "legendele despre eroii-zei civilizatori aparţin unor societăţi magico-religioase sau frăţii"). În simplificarea veche Elenă, nepotul lui Ilus a fost Priam, însemnând "Primul" conform "Enciclopediei Germane Pauly Wissowa" din anul 1954 - născut Podargos / "Pod-argos" - cârmuitorul cetăţii în timpul Războiului Troian (pe atunci, Hitiţii vecini - din răsărit, al căror Imperiu era guvernat cu ajutorul "Consiliului Bătrânilor" / ce putea cenzura chiar ordinele / poruncile Regale şi utilizau ca unitate fixă mică de etalonare a bunurilor "şekelul" din Mesopotamia mileniului III î.C., echivalând 180 de boabe de orez, unitatea de greutate mare fiind "mina" din Garga-miş - numeau Ilionul ca Ilusa / W'ilusa, respectiv Taruisa; "Catalogul lumii Hitite" coordonat în anul 2001 de către arheologul Turc Munevver Eminoglu consemna că limba Hitită era înrudită cu una Caucaziană iar în Anatolia scrierea s-a răspândit dinspre E

către V iar după căderea Troiei alfabetizarea a fost inversă, de la V către E - pe măsura deplasării Dorianilor / Heraclizilor - de pildă Herodot notând în "Istorii" 7:73 că unii Armeni au descins din Frighi / Frygieni, geograful Antic Strabon supralicitând, afirmând chiar din Tesalieni / Machedoni): de altfel, e de remarcat că așa după cum de la Gherga a rămas "cargo" pentru încărcăturile mari din căruțe, European de la Garbi (Goticul "Garwi", Italicul "Garbo" pentru statură, dimensiune, formă frumoasă, etc.) a derivat "gabarit" pentru ceea ce depășea normalul. "Părintele istoriei" Herodot 7:75 a scris că Teucrii / Troianii au dus indigeni din Bazinul Strumei / Strymon - al Râului cu izvorul în fosta Dacie Mediterană și cu gura în Macedonia, lângă Muntele Mumei / Athos - în Anatoliana Bitinie; după Războiul Troian, mai importanți decât Grecii - apăruți atunci în V Asiei "Mici" / Anatoliei - au ajuns Trachii / Tracii, care au format cel mai mare popor în Europa.

Dispersia după Războiul Troian

Inițial, locuitorii Gargarei erau stabiliți la înălțime, însă clima aspră dar și condițiile de comerț i-au determinat să coboare de pe Muntele Gargaron / Garganus (cel mai înalt din Masivul Ida, de 1774 metri, știut și drept Karkaura / azi Dikeli-Dagh, în vârful căruia Homer - primul scriitor Grec - a indicat că Ghergarii / Gherghiții aveau un important altar, fiind loc sacru) și să trăiască în ceea ce a rămas cunoscut de vechii Greci drept locul "Palaia Gargara" / azi Odjak Kaya iar apoi în localitatea de mai jos, având același nume ca și al clanului emigrat din Caucaz în Anatolia; cu panorame la Mările Albă / Marmara și Egee, Vârful Gargan / Gargaron era golaș, bun pentru turmele de oi și trimitea ploile, fulgerele și tunetele în regiune. Grecii vechi știau că în Peninsula Anatoliană, la poalele Muntelui Gargarus, erau Giganții iar în Peninsula Balcanică, la poalele Muntelui Olimp - cel mai înalt din Grecia - în Tartar, conform istoricului Roman Trog Pompei, Titanii au ajuns să se lupte cu Zeii lui Zeus; denumirea onomatopeică - similară altora vechi ca Gar-gar, Gal-gal, Bar-bar, Ber-ber, etc. - de Tar-tar pentru ultimii Munți străbătuți de Istru a dus de pildă la numirea Carpaților Vestici ca Tatra / în apusul Muntelui Gorgan Гоpган 48,44 lat. N, 23,52 long. E de 1551 metri altitudine sau Muntelui Gorga Гopra de 1505 metri altitudine din Carpații Păduroși / Ucraina: și în Greaca de azi "tartar" înseamnă tartru = calcar, prin Tartar înțelegându-se că erau calcaroși. (Cronicile Ungurilor din secolul XII au notat vechea formă a Munților Tatra ca Tarczal, Tortol, Turtur, etc). Se poate observa - prin translația practicată frecvent de la "G" la "T" - citirea Tartar ca Gargar; în concepția inițială Greacă, Gargaros / Tartaros era cea mai joasă zonă a lumii (având aproape lumea abisală a Zeului Hău = "Ha-des" / Hades, fiind - după Gherghinul Homer în "Iliada" - "atât de adâncă sub Pământ pe cât este Pământul sub Cer"): alături de haos, dorință / dragoste și Ghe / Gaia, Gargaros / Tartaros era dintre primele entități din Univers (ca lume subterană, mai târziu a devenit loc de pedeapsă pentru păcătoși, după cum a scris Platon în "Gorgias"). Așa cum apelativul Pluton a ajuns să însemne "Bogat", echivalentul său Hades a ajuns să însemne "Invizibil" fiindcă purta Magica bonetă Frygiană / căciula Geto-Dacă oferită de Ciclopi ce-l proteja, ascunzându-l inclusiv privirilor Zeilor: știut ca Horkos, Zeul Hades patrona Hăul / Iadul iar Zeița Ida patrona Pământul, Masivul ei având semnificativul pisc Gargarus, din care izvora Râul Scamandru - adică Meandrul Negru - la gura căruia a fost Troia (pe Gargarus - Muntele preferat de Zeus să vadă Troia - i se afla altarul, aflat la înălțime, căci Zeul Zeus patrona Cerul); Troia era protejată de Gherghi, care la rândul lor erau protejați de tripartiția divină Ghergară învecinată (zona Montană de unde venea Râul Scamandru), acolo Marea Mamă Ida fiind Kirke / Ghirghe = Circe. În anul 1992, cercetătorii Americani Paul Harrison și Robert Picirilli au afirmat că "atunci când apostolul Petru aproba 'Cartea lui Enoh', Tartaros era locul pentru îngerii căzuți iar Ghena era locul pentru oamenii slabi". În "Geografia" XIV 2:28, Strabon din Anatolia a scris: "Apollodoros din Atena susține că Elenii și mai cu seamă Ionianii au folosit într-o accepțiune specială și în batjocură un nume comun împotriva Carianilor, din ură față de aceștia, datorat vrajbei și hărțuielilor neîncetate dintre ei. Din această pricină trebuie să-i fi numit Barbari. Noi însă căutăm să aflăm pentru ce Homer pomenește de 'oameni cu limbă Barbară' dar nici măcar odată de 'Barbari'. Apollodoros lămurește: 'Homer n-a folosit cuvântul Barbari pentru că acest cuvânt nu se potrivește în versul epic; dar dacă forma de acuzativ nu intră în hexametru, cazul nominativ nu se deosebește de Dardani' ('Iliada' 11:286). Nu e adevărată nici cauza invocată că limba Carianilor este foarte aspră, pentru că de fapt nu este; ea are foarte multe cuvinte Elene amestecate (în vocabularul ei), după cum informează Philippos din Theangela, autorul lucrării 'Realități Cariane'. După părerea mea, cuvântul 'Barbar' s-a rostit la început ca onomatopee pe socoteala acelora care se exprimau greoi, dur și aspru, cum sunt și cuvintele 'a se bâlbâi', 'a gângăvi' și 'a fi peltic'. Cum cei cu organele bucale grosolane sunt numiți Barbari, adică 'bâlbâiți', s-a creat părerea că așa este gura străinilor, vorbesc de cei care nu sunt Eleni. Pe aceia în mod deosebit (Elenii) i-au numit Barbari, la început cu înțeles peiorativ, ca și cum le-ar zice 'cu limbă groasă' sau 'cu limbă aspră', apoi au folosit cuvântul de Barbari ca termen etnic comun, creat prin opoziție, pentru a-i deosebi pe alții de Eleni. Dar, în practica noastră obișnuită și în numeroasele relații cu Barbarii, nu ni s-a părut că s-ar adeveri aceste dificultăți de exprimare din pricina limbii îngroșate și a unor infirmități ale organelor vorbirii, ci datorită particularităților fiecărei limbi. Altul este defectul de vorbire în limba noastră și altceva pronunția străină, când cineva, vorbind Grecește, nu poate atinge o pronunțare corectă, ci așa rostește cuvintele ca străinii care au început să vorbească Elena și nu pot reda cu precizie cuvintele, așa cum, de altfel, nici noi nu ne putem exprima corect în limba lor. Acest lucru s-a petrecut mai ales cu Carianii. Căci în vreme ce alte neamuri n-au avut deloc

legături cu Elenii, nici nu s-au apucat să înveţe limba noastră, afară doar de câţiva care arareori şi numai din întâmplare s-au amestecat cu puţini dintre Eleni, Carianii, dimpotrivă, au rătăcit prin toată Elada angajându-se ca mercenari. În felul acesta, graiul străin s-a auzit adesea pronunţat de ei, de la venirea oştirii lor în Elada. Şi după aceea, folosirea lui s-a înteţit mai mult, de când Carianii au început să populeze Insulele împreună cu Elenii iar când fură izgoniţi de aici, în Asia, nici acolo n-au putut locui fără Eleni, deoarece au trecut în Asia şi Ionianii şi Dorianii. Din acelaşi motiv se spune că vorbesc o limbă Barbară şi acest termen obişnuim să-l folosim pentru cei care pronunţă prost Elena, nu la adresa celor care vorbesc Cariana. În acest fel, aşadar, trebuie să luăm şi cuvintele ‘a vorbi o limbă Barbară’ şi ‘cei de limbă Barbară’, în accepţiunea de ‘cei care vorbesc rău Elena’. De la ‘a vorbi ca şi Carianii’ s-a scos termenul ‘a vorbi Barbar’ în disciplinele limbii Elene”.

Apa Troiei = Râul Scamandru (Meandrul Negru / Nordic) izvorăşte din N Muntelui Ida / Gargarus

În anul 1828, Englezul Algernon Herbert - decan la Universitatea Britanică Oxford - a scris: “Muntele Sacru Nordic în mare vechime era Hiperborean, încoronat cu măslini, aşa cum a scris Pindar despre Ida lui Hercule. Ida - izvorul multor râuri - avea supranumele Gargar, Macrobiu şi Aristomenes explicând ca denotând o mulţime / congregaţie (Varro a menţionat că animalele gregare erau numite de unii Greci ca ‘gherghere’). Muntele Meru al hinduşilor era ştiut ca al congregaţiei, unde Brahma îşi avea curtea, pe pământul sacru şi pur al lui Ila. Congregaţia / Gargara se referea la zgomotul ocazionat de diversele graiuri vorbite, aşa că Gargaron - sunând gutural - era Muntele Marii Disonanţe; şi ‘Suida’ s-a referit la aceeaşi rădăcină Gargara în ideea că numărul şi zgomotul ‘merg’ împreună. Cuvintele Barbar şi Berber într-un anume fel sunt aliate lui Gargar şi Ghergher; ele au de a face cu articularea şi cu limba. Cei mai timpurii Romani îl venerau pe Zeul Războiului ca Berber, ceea ce însemna păstor la Etiopieni. Rama - al şaptelea avatar al lui Vişnu - l-a izgonit pe demonul Sani / Saturn, care şi-a găsit refugiu în ‘Barbara’; pe harta brahmanică a Egiptului, ‘Barbara’ era Etiopia (ai cărei locuitori venerau crocodilul), Perşii afirmau despre ei înşişi că erau Barbari iar Carianii - aliaţii Troianilor - au fost numiţi Barbari de către Eleni”. Ghergarii s-au întins întâi la poalele Masivului Idei / Gargarus, în cele ce au fost aşezările Gargara I şi II, până la Marea Egee, dezvoltând inclusiv Gargaris / Podgoria Gherga. La începutul mileniului I, în “Geografia” XIII 1:51, Anatolianul Strabon a scris: “Gargara se înalţă pe promontoriul care crează cu osebire Golful Idei / Idaios. Întregul ţărm de la Lecton la Canai este desemnat cu acest nume, în care este cuprins şi Golful Elaitic (pe litoralul căruia sunt gurile râului Caicos). În particular, acest golf se cheamă Adramyttenos. El este închis de promontoriul pe care este situată Gargara şi de promontoriul pe care se ridică Templul Afroditei. Lăţimea de la un promontoriu la altul măsoară 120 de stadii (peste 22 de km). În interiorul golfului este clădit Antandros, în vecinătatea Masivului Garganus / Kaz ce îl domină, unde zeiţele - se spune - s-au supus judecăţii lui Alexandru Paris” (la primul concurs de frumuseţe din istorie). Este de ştiut că la poalele Idei Anatoliene, armata Persanului Xeres în anul 480 î.C., aflată în marş contra Elenilor, a suferit pierderi umane semnificative datorită unei furtuni grozave care s-a abătut asupra sa, imediat după ce a trecut de localitatea Pelasgă Antandros de la poalele masivului - în înţelesul iniţial, conform geografului Antic Pomponius Mela în secolul I, însemnând “în faţa omului” / “înaintea omului” - ceea ce încă o dată subliniază sălbăticia locurilor pe atunci (înaintea lui, poetul Alceu din Insula Lesbos 620-580 î.C. a afirmat că Antandros era aşezare Lelegă). Anatolianul Antic Strabon în “Geografia” XIII 1:5 a mai notat: “Poetul Homer în Iliada a vorbit despre Ida având culmea Gargaron zicându-i vârf; şi astăzi Gargaron este un loc anumit în părţile de sus ale Idei, de la care îşi trage numele actualul oraş Eolic Gargara. Locurile regiunii Troiei ţin de la Gargaron până în părţile Strâmtorii (Dardanele) de lângă Abydos”.

Troada, regiunea Troiei

Aşadar, la începutul mileniului III î.C., Gargarii fiind pe Ida, având şi fortăreaţa Gherghis în Vestul Masivului / spre intrarea din Marea Egee în strâmtoarea dintre Asia şi Europa, au înfiinţat Troia, în timpul domniei lui Troas -

aşezare decisă drept capitală a Regatului de către urmaşul Ilus - şi dezvoltată puternic în mileniul următor datorită locuitorilor dar şi poziţiei sale, devenită faimoasă în lume cu eroica rezistenţă ce a avut-o prin ceea ce a rămas în istorie ca Războiul Troian (dintre indigenii Gherghiţi împreună cu aliaţii lor contra invaziei Aheilor şi aliaţii lor); la începutul Epocii Bronzului, coborârea Gherganilor de pe Masivul Ida a fost îndeosebi în Bazinul Scamandru / Karamenders, adică "Meandrul Negru" = "Meandrul Nordic", al principalului Râu ce traversa regiunea Troiei (Xanthos însemnând "blond" - după cum mai era ştiut Râul Scamandru - avea în Masivul Ida un izvor cald şi un izvor rece, însă datorită unei agitaţii tectonice izvorul cald a încetat, în prezent fiind doar cel de apă rece). Încă din mileniul III î.C. a intrat în legendă ce s-a întâmplat pe Masivul Garganus cu Prinţul Ganimede, feciorul Regelui Troas: acela ca băieţel - era de o frumuseţe fermecătoare - a fost răpit de un vultur pe când se afla la stână acolo, dispariţia sa fiind transformată popular în credinţa că a fost dus printre Zei, să le fie paharnic. Prinţul Ilus, fratele lui Ganimede, ca adult - când a moştenit tronul - a stabilit capitala Regatului în localitatea străjuită de Gherghis: Troia, cetatea Ilionului (o denumire legată de Il-ul Marii Mame Ila / Ida). O sculptură din secolul IV (acum la "Muzeul din Napoli" / Italia) i-a redat pe Ganimede şi pe vultur:

Ghergarii au coborât de pe Masivul Ida / Gargaron nu numai în Gargara şi pe Valea Meandrului Negru / Scamandru la Gherghis, ci şi spre N, având pe Valea Aisepos vechea aşezare Skepsis 39,49 lat. N, 26,37 long. E (de la care se trage semnificaţia binecunoscutului cuvânt de pricepere / perspicacitate), în ceea ce a devenit satul Turc denumit Eski Skisepje - localitate explorată în secolul XIX de Dr. Andreas Mordtmann - şi apoi oraşul Skepsis / azi Kurşuntepe, pe malul drept al Scamandrului. Anatolianul Strabon a notat în "Geografia" XIII 1:52: "Locul cel mai înalt al Idei - deschis vederii de jur împrejur - a fost Palai Skepsis. După Războiul Troian, fiii lui Hector şi Enea l-au strămutat la poale; familiile lor au domnit acolo multă vreme". Gherghinul Homer în cântul 2 al "Iliadei" (811-819) a scris că Enea / ginerele Regelui Priam = "Primul" al Troadei, în Războiul Troian cârmuia Dardanii:

"Iar pe Dardani îi ducea căpitanul războinic Eneas,
Al lui Anhise fecior şi al dalbei zeiţe Afrodita,
Zâna unindu-se-n văile Idei cu el, muritorul.
Nu era singur Eneas, ci cu Arheloh şi Acamas,
Antenorizii, voinicii destoinici în orişice luptă.
Cei din Zeleia, oraş de la poalele Capului Idei,
Oameni cuprinşi care beau din apa cernită Esepos
Fură conduşi ca Troieni de Pandaros, al lui Licaon
Fiu arătos, dăruit cu arcul de însuşi Apolon".

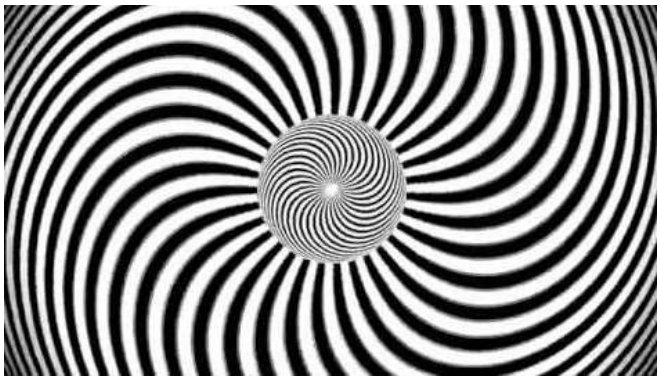

La poalele Masivului Gargarus / Ida, legendarul Rege Karkabos - Carian, conform istoricului Francez Alfred Laumonier - a întemeiat şi Zeleia / azi Gonen 40,06 lat. N, 27,39 long. E (acela, corespunzător arheoloagei Turce Azra Erhat 1915-1982, a fost strămoşul nobilului Iapyx - nepotul Regelui Priam / "Primul" - emigrat după Războiul Troian împreună cu unchiul său Enea, al cărui medic era, în Peninsula Apenină / devenind etnonimul Iapygilor din Apulia); Enea - însemnând "Slăvitul" - rezona cu "Al Nouălea" / "Noul", numele său post-diluvian Aeneas = Eneas / "E-Nea" fiind şi un ecou al pre-diluvianului An ori al diluvianului Noe (după Războiul Troian, vechii Greci au avut "Aeon" pentru "Eră" / "Timp"). Poetul Homer prin versurile 43-77 din cântul 8 al "Iliadei" a descris cum Zeus a pus în echilibru / în balanţă pe Masivul Ida soarta Troianilor şi Aheilor / Danailor, care se înfruntau în Războiul Troian:

"Haină de aur îmbracă pe trup şi ia biciul de aur,
Care-i frumos răsucit, şi în chelnă suindu-se Zeus
Şfichiuie zmeii pe drum. Voios ei zburând, apucară
Calea-ntre cer şi pământ, şi-ndată sosi pe Gargaros,
Creştetul Muntelui Ida cel plin de izvoare, adăpostul
Fiarelor, unde-i e templul şi-i fumegă altarul. Acolo
Caii din zbor şi-i opri al lumii şi al zeilor tată
Şi de la car slobozindu-i, ticsi nişte nori peste dânşii,
Şi bucuros de mărire şezând după asta pe-o culme,
Ochii-ncepu să şi-i plimbe spre tabără şi spre corăbii.
Iată, prin corturi atunci pletoşii ahei din merinde
Se ospătară în pripă şi-ncinseră arme viteze.
Se înarmară-n cetate odată cu ei şi Troianii,
Care erau mai puţini, dar totuşi stau gat-a se bate
Pentru copii şi femei, nevoia-i silea deopotrivă.
Vraişte poarta-au deschis, şi oastea roia, pedestrime
Şi călăreţi, şi grozav era durătul lor pe câmpie.
Când dup-aceea s-apropie oştile cele-nvrăjbite,
Prind să se-ncaiere paveze, lănci şi puteri de războinici,
Toţi ferecaţi în aramă. S-ajung buricatele scuturi
Şi se izbesc laolaltă şi-i vuiet şi larmă cumplită.
Groaznic amestec de vaier şi chiot s-aude din gura
Celor ce cad ori învinş şi leoarcă de sânge-i pământul.
Cât mai era dimineaţă şi-n creştere ziua cea sfântă,
Ploaie de-o parte şi alta curgeau zburători şi într-una
Oameni din cete picau. Dar când era soarele-n cruce,
Tatăl olimpic atunci destinse cântaru-i de aur,
Puse la talgere două din sorţile morţii amare,
Un-a Troianilor, alt-a Danailor; prinse de mijloc

Cumpăna şi o ţinu în văzduh. A Danailor soartă
Se-ncovoie spre pământ şi dete de rodnica glie,
Iar a Troianilor merse în sus până-n bolta din slavă.
Zeus atunci de pe Ida vârtos începu să detune
Şi fulgera între Ahei. Iar dânşii, când asta văzură,
Fură uimiţi şi cuprinşi de galbenă spaimă cu toţii".

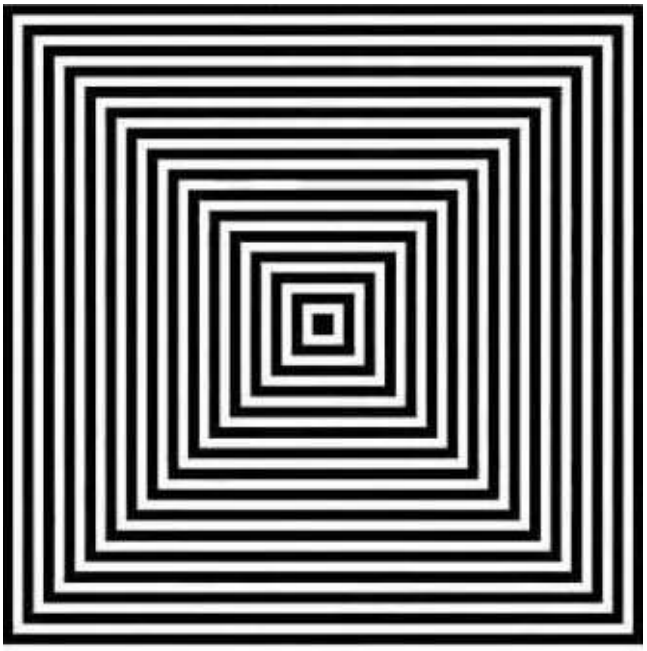

În 10 III 1801, Dr. David Clarke a descris locul astfel: "Zeus observa Troia nu din altă parte decât de pe Gargarus. Masivul Ida are mai multe înălţimi, dintre care cea mai mare se numeşte Gargarus. În zonă sunt mulţi mistreţi iar pe culmi se văd urme de tigri; pieile leoparzilor sunt duse paşei, la Dardanele. Piscul este dificil de urcat dar panorama recompensează efortul: se vede întreaga Mare Marmara şi teritoriul înconjurător, inclusiv Samotracia. Golful Idei / Adramyttian este foarte aproape de masiv. Homer a reuşit să descrie cu acurateţe şi putere regiunea. Peste tot pe munte foşti aventurieri au răvăşit pietrele, inclusiv ca să-şi marcheze căutările. Înspre Kuchunlu Tepe, de la baza vârfului Gargarus, se vede la poale Valea Scamandrului: râu acum denumit Kaz, ca masivul în care îşi are izvorul. Până sus în vârf se găsesc rămăşiţe Antice remarcabile. Ruinele impresionează prin conturul alungit de circa 50/90 metri, interiorul fiind plin de fragmente ceramice şi cioburi de sticlă veche. În partea Nordică, o parte din zidul iniţial a rămas, înalt de peste 4 metri. După cimentul utilizat la construcţie şi dalele coapte, groase de 10 cm, lucrarea pare din timpul Romanilor. În extremitatea Vestică sunt resturi considerabile ale unor băi, cu pereţi şi ceramică ce încă sunt întregi în multe locuri. Turcii au excavat partea Sudică, până la fundaţia de pietre, pe o adâncime de peste 6 metri. După cum arată fundaţia, cel puţin în această parte zidurile erau duble, cu un pasaj între ele. Spre Nordul acestei construcţii (probabil un templu), deasupra, erau morminte. Am intrat printr-o boltă lungă de aproape 13 metri şi lată de 4,50 metri şi am găsit un bazin căruia nu-i lipsea decât acoperişul. Aici sunt unele coloane cu diametrul de 40 cm şi bucăţi de amfore sparte, fragmente de marmură, granit, bazalt, calcedonie albastră şi jasp. Am găsit doar o inscripţie pe o bucată spartă de marmură, neoferind altceva decât indicaţia că era în Greacă. În apropiere este o cornişă Dorică, de o dimensiune impresionantă, încât se poate afirma că ceva aşa de imens nu există în Atena. Mai sunt şi alte resturi Dorice. Mai sus, am găsit ruinele altui templu, a cărui suprafaţă măsurată e de 40/140 metri. Aici lucrătorii au ridicat cam o sută de blocuri din piatră şi marmură, fiecare măsurând 0,45/1,75 metri. Am găsit o porţiune din fundaţia acestui templu şi o baie, cu acoperişul încă intact, împreună cu alte fragmente Dorice. Oricare le-ar fi fost vechimea, situaţia altarelor respectă cele menţionate de Eschil şi Plutarh, corespunzând exact descrierii lui Homer. Conform lui Eschil, pintenul ce se extinde în câmpie şi cu ruinele sale e parte din însuşi Gargarus. Băile denotă existenţa unor izvoare calde în apropiere. Templul original a fost, prin urmare, probabil unul vechi al lui Zeus, situat lângă înălţimile Idei, pe un loc unde ulterior s-au acumulat acele construcţii. Cea mai spectaculoasă parte se referă însă la superstiţiile legate de piscul purtând numele Gargarus, menţinut de către Antici cu deosebită veneraţie, ca locul nemuritorilor zei. O cale spaţioasă lată de peste 14 metri se iţeşte dintre ruinele de pe Kuchunlu. Tot drumul până sus e marcat de foste lucrări; sus este o zonă mică alungită, de 2/6 metri, unde se expune vechimea cea mai mare: pietrele formând conturul sunt la fel de brute ca şi cele din zidurile Argolis iar totul este înconjurat de dumbrava unor stejari venerabili, înconjurând vârful conului. Intrarea în acest perimetru este dinspre Sud. Spre răsărit şi spre apus, prin afara rădăcinilor copacilor, sunt pietre aranjate ca în cercurile ştiute drept druide în Anglia. De aici, priveliştea este într-adevăr minunată. Imediat înaintea ochilor se întinde întregul Gargarus, dând impresia - prin imensitatea şi vastitatea caracteristicilor sale - că aceia opriţi în acest loc pot conversa cu persoanele stând pe pisc. O creastă îndrăzneaţă uneşte piscul cu Kuchunlu Tepe, ca un altar natural al muntelui. Departe jos se vede Valea Scamandrului, ce curge spre Vest".

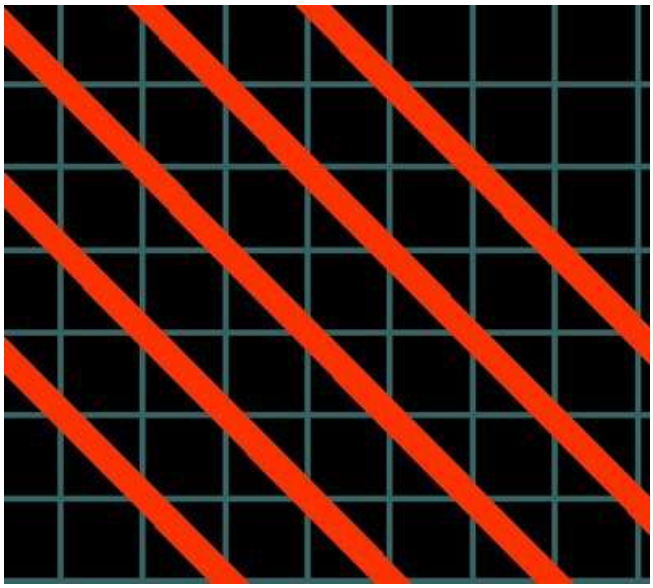

În anul 1816, Englezul George Stanley prin "Originea idolatriei păgâne" a explicat contextul Idei astfel: "Troianul Ilus era acelaşi cu hindusul Ila iar femininul Ida al teritoriului era legat de acel patriarh: obicei păstrat după Potop. Vârful paradisiacului Meru era denumit Ila-Vratta sau Ida-Vratta şi din masculinul Ila, respectiv femininul Ida şi-au primit denumirile atât oraşul Ilium, cât şi Masivul Ida. Ida a

fost Meru pentru Troia; totodată, Ida era alintul Marii Mame. Locurile sacre circulare din piatră - ca Stonehenge - reprezentau noţiunea orientală Ida-Vratta, însemnând 'lumea' atât la hinduşi, cât şi la druizi. În mitologia hindusă, Ila apare atât la masculin, cât şi la feminin, pentru primii părinţi: Marele Tată (pe scurt, Tatăl) şi Marea Mamă (pe scurt, Mama); ea era soţia lui Ila sau Menu / Manu, numele ei denotând lumea, ca personificarea pământului. Cercul de pe Vârful Meru a fost multiplicat până la druizi, reprezentând Cosmosul vechii mitologii, denumit Ida-Vratta sau Ila-Vratta, însemnând 'cercul lui Ila'. Pentru hinduşi Meru / Ilapu a fost ceea ce a devenit Olimpul pentru cei din Ilium. Întemeietorul Ilus a concretizat mitologia introdusă de Dardan; transmiterea pe Masivul Ida a hindusului concept Ida-Vratta de pe Meru a fost similară cu cea de pe Ararat. Diodor a informat că Zeus a fost soţul Idei şi tatăl Dactylilor Idei / Karkinoi, ulterior denumirea ajungând să fie oferită şi celei mai mari înălţimi din Creta - Insula lui favorită - în peştera de acolo Zeus şi dispărând pentru totdeauna. Ida Cretei a fost Ida Frygiei / Troiei; ambele îşi au sorgintea în hindusa Ida-Vratta. Ida - însemnând pământul / lumea - a fost Mama Zeilor şi e cunoscută prin extracţia sa orientală: s-a transmis post-diluvian prin eroi - începând cu Menu-Satyavrata, patronul funeraliilor - de la supremul cerc sacru hindus Ida-Vratta; apelativul Muntelui Ida a ajuns printre Troiani, Cretani, Goţi şi alţii prin diferitele ramuri ale aceluiaşi neam potent plecat din Ida-Vratta - prin Bactria - de pe Muntele Meru, regiunea înaltă din N Indiei. Romanii şi Europenii Medievali încă îşi venerau înaintaşii Troiani, ceea ce nu era lipsit de temei: aveau aceeaşi origine Kuşană. Mai târziu, Ida a intrat în istoria lui Memnon din Etiopia, aşa cum a intrat şi în viaţa lui Buda iar Caucazul are numeroase indicii ale aceluiaşi neam întreprinzător; fabuloasa istorie Troiană e legată de India. Sanctuarul de pe Masivul Ida era o reproducere clară a sacrei Ida-Vratta şi a fost dedicat Marii Mame Cybele a Idei, la fel cum cercul din Vârful Meru era cercul Mamei hinduse Ida. Presupun că vechea superstiţie a simulat pe piscul Idei un cerc de tip Ida-Vratta mai larg - aşa cum aveau hinduşii pe Meru - iar templul existent a fost conceput pentru reprezentare, fiind plasat în centru. Numele special al piscului Idei a fost Gargar sau Gargarus; cu acest nume seamănă apelarea Gor-Du pentru cerc folosit în Armenia. Ida Frygiană / Troiană era un Ararat local. Cercul Gargar ca o coroană de pe pisc era similar adorat în sanctuarul rotund de la Stonehenge. Vârful Ida - la fel ca Meru şi apoi Olimp - era sediul divin al nemuritorilor. Plutarh a menţionat că întâi Sanctuarul de pe Ida se numea Gargarus. Pe Ida au fost transferate nu doar copia Ida-Vratta Indiană, ci şi Misteriile Cybelei. Ambele nume, Gargarus (în Sanscrită Cor-Ghari / Gorgar) şi Ida au fost aduse din regiunea Muntelui Meru de Ilionii / Troianii veniţi din India. Vârful Masivului Ida era denumit Gargar sau 'muntele cercului'. Conul muntelui - format de pietrele aranjate în jurul vârfului - expunea Ida-Vratta: Cercul Idei; fiindu-i respectată forma, reproducerea în lume s-a petrecut şi prin tumulii artificiali rotunzi (respectiv modelul Gorgan). La rândul său, Muntele Meru a fost strict reprezentat prin piramide şi zigurate".

Piramidă văzută de sus

Istoricul Britanic Godfrey Higgins 1772-1833 a făcut o paralelă între acel cerc de tip druid de pe Vârful Gargarus al Masivului Ida şi cel de pe Muntele Ebal - lângă Muntele Gherizim - denumit Ghilgal (în logica lingvistică din Galileea a inversiunii "L"-"R" fiind Ghirgar), menţionat de Biblie în "Deutoronom" 11 "Când te va duce Domnul Dumnezeul tău în pământul acela în care mergi ca să-l moşteneşti, atunci să rosteşti binecuvântarea pe Muntele Garizim şi blestemul pe Muntele Ebal / Iată, aceştia sunt peste Iordan, în drumul spre asfinţitul soarelui, în pământul Canaaneilor, care locuiesc pe şesul Arabah din faţa Ghilgalei, aproape de stejarul More" şi Iosua 8:31 "Cum poruncise Moise, sluga Domnului, fiilor lui Israel, şi de care este scris în legea lui Moise; jertfelnicul era din pietre întregi, asupra cărora nimeni n-a ridicat unealtă de fier şi au adus pe el ardere de tot Domnului şi au făcut jertfe de împăcare". Acelaşi autor a continuat: "Cybele / Sibila a fost numită Mama Idei; acela era un titlu al Mamei Meru, denumită Ida-vratta (sau Cercul Idei). În partea cea mai înaltă a Idei era cercul de piatră ştiut din Sanscrită drept Cor-Ghari (în pronunţie Gorgar). Cercul druid găsit de Americanul David Clarke pe Piscul Gargarus reaminteşte cercul găsit de Epifanie din Salamina / Cipru (în secolul IV) pe Gherazim. Suspectez Ida, Olimp, Gherazim, Athos şi alţi munţi asemenea ca locuri tip Meru: sacre pentru religia primară, cu urme distincte, ca ziduri Ciclopice, cercuri de piatră, Gorgane, etc., din India până la Stonehenge. Pe Masivul Ida sau Gargarus - cu cercul său de piatră Ghilgal / Ghirgar - Zeii se întâlneau dedicându-se Nordului: Homer a scris că Adunările Consiliului conducătorilor erau în cerc, fiecare şezând lângă pilonul său. Cercul Gargarus era exact ceea ce a descris Homer. Numele Gargarus - aşa cum afirma şi profesorul Britanic Greaves Haughton - era o derivaţie din Sanscrită, folosit pentru Stonehenge. Atrag atenţia că Stonehenge şi Gargarus înseamnă în Sanscrită acelaşi lucru - Choir-Ghaur / Chor-Ghari - la fel fiind la Etrusci şi în vechea Engleză; acest nume Gargarus pentru Stonehenge e similar cuvântului Sanscrit şi celui folosit de Celţi. Gargar în Anatolia dar şi în India, inclusiv Kardu sau Ararat, ca şi Cardo din Italia sunt la fel, însemnând inima ori acropola de sub soare, schimbarea 'G'-'C'-'K' fiind în vechile limbi, înaintea inventării gramaticii, în uz constant, observată de către oricine. Cultul Sibilei era în Frygia ori Troia la fel ca pe Muntele Ararat; în Anatolia sunt locuri denumite similar cu cele din India". De altfel, "Cronica Anglo-Saxonă" din secolul IX a scris că "primii Britoni au sosit din Armenia"

(într-adevăr, în apusul așezării Goris / Armenia - la Karahunge / Carahunge - e un megalit Gargar ce a funcţionat orientat spre Constelaţia Lebedei cu aproape 3 milenii mai înainte decât Stone-henge / Anglia, fiind cel mai vechi observator astronomic din lume ale cărui ruine încă există, inclusiv cuvântul "hunge" din Armenia - utilizat și în vecina Albanie Caucaziană - fiind preluat ca "henge" în Albion / "Albi-On", cel mai vechi nume al Angliei, pentru "lebede" în vechea Irlandeză existând termenul "gelges", conform studiului din anul 1840 despre "Originile și înțelesurile numelor Irlandeze" de John O'Donovan). Pe atunci, adică la mijlocul mileniului VI î.C. de când în Caucaz era Observatorul Gargar, în Banat se practica prima scriere din lume - în scop religios, pentru slăvirea Mamei Ghirghe / Kirke - iar în Caucaz a început mariajul colectiv al observatorilor Gregori / Ghergari cu Amazoanele; erau manifestări de o parte și de alta - la răsăritul și la apusul - al tocmai formatei Mări Sarmate / Negre prin mărirea Lacului Pontic (fost Sarmat, corespunzător numelui lui Sarmis / Hermes, strămoş Gherga). Conform scriitorului Antic Lactanţiu (în "Instituţii divine" 1:6), Romanii au adoptat-o pe Sibila - faimoasa profetă Gherghită - ca "Albunea", slăvind-o astfel îndeosebi pe malurile Râului Anio din Laţiu / afluent Tibrului. În preajma Masivului Anatolian Gargaros al Idei, denumirea de "Idioţi" celor care doreau să cunoască ideile apropiaţilor de Muntele Sacru Ida ulterior (în Epoca Fierului) s-a transferat ca stil de utilizare "Olimpioţilor", celor apropiaţi de Muntele Sacru Olimp; ca idioți au rămas de apelat în Balcani cei neonorabili, cu proaste judecăţi ale afacerilor publice, în prezent medical fiind universal astfel încadraţi cei cu inteligenţă redusă.

Statuie Anatoliană

Dr. Kenneth Dillon - istoric American, cu stagii în Turcia - a scris despre proveniența primilor Troiani din Stepa Nord Pontică (stabiliți pe înălțimile Montane dar mai des la poalele Munților) și a tratat "Originea Troiană a Civilizației Romane" (cu influențe Finice), în anul 2018: "Unii s-au luptat de mult, de multe ori în zadar, cu regulile gramaticii Latine. Structura frazelor în Latină pare ciudată pentru mintea unui vorbitor nativ Indo-European. De asemenea e și utilizarea grea a Latinei ori a construcțiilor sale: toate acelea implică un model de gândire foarte diferit față de ce se întâmplă în limbile Indo-Europene Moderne. Dar, în ochii unui Maghiar sau Turc, gramatica Latinei clasice ar trebui să pară ciudat de familiară. Limbile lor sunt bogate în construcții similare. O structură de propoziții în care anumite cuvinte sunt încapsulate în altele într-o ordine confuză pentru Indo-Europeni are sens curent (verbele în limbile Germanice și Slave formează o excepție parțială). Cu toate acestea, Latina este 'mama' studiilor gramaticale lingvistice din Europa. Un scenariu interesant ar putea ajuta la explicarea acestui aparent paradox. Unii vechi scriitori Greci au susținut că Etruscii erau Troiani; și o mulțime de mituri, repetate de exemplu de Vergil, susțineau că Enea împreună cu alți evadați de la distrugerea Troiei erau fondatorii Romei. Cu toate acelea, Etruscii au intrat în istorie ca invadatori misterioși din răsărit sau ca autohtoni (după unii cercetători), a căror limbă sfidează traducerea și pare legată doar de rămășițele știute ca vorbite cândva pe insula Lemnos. Iată o explicație: un popor de stepă! Să presupunem că Troianii care îmblânzeau caii la Homer erau un popor cu originea în stepele de la Nordul Mării Negre, vorbind o limbă Uralo-Altaică, precum cele din Lumea Modernă: limbi Finico-Ugrice, limbi Turce, Mongole și Manciu (ca și verii lor mai îndepărtați Coreeni și Japonezi). În secolul XIII î.C., probabil ca răspuns la un cutremur ce a distrus zidurile orașelor, Troianii - veniți din nord, așezați pe ambele maluri ale Strâmtorilor strategice care duceau de la Marea Neagră la Marea Mediterană - au cucerit unele populații locale și s-au amestecat cu ele. Troianii posedau un instinct de dominație și o mare pricepere militară, egal cu sarcina de a distruge orașele Hitite și palatele Miceniene, pentru care trebuie să fie considerați primii suspecți, precum și să devină unul dintre popoarele Mării care au atacat Egiptul (iar în cele din urmă s-au așezat ca Filisteni pe coasta Palestinei). Celebrul disc Phaistos poate să fi fost scris și Troian. În mod curios, singurul său analog este discul Magliano de origine Etruscă. Pentru a explica complexitatea Iliadei lui Homer, 3 episoade principale par justificate. Întâi ar fi fost o expediție Micenian care a cucerit Ilionul / Troia în Era anterioară anului 1200 î.C. și a lăsat o bogată tapiserie cu detalii din Epoca Bronzului în epopeile orale care au devenit Iliada și Odiseea. Al doilea ar fi fost intrarea în lumea Egee în jurul anului 1200 î.C. a nomazilor de stepă. Al treilea episod ar fi fost o a doua cucerire pan-Elenă a Ilionului în Epoca Fierului, în jurul anului 900 î.C. În mod evident, Homer a combinat expedițiile târzii ale Epocii Bronzului și cele ale începutului Epocii Fierului împotriva Ilionului. După cucerirea regiunii Strâmtorilor, Troianii s-ar fi amestecat genetic cu popoarele pe care le supuneau și se pare că au luat și vocabular și obiceiuri locale. Superioritatea Troianilor le-a permis să controleze comerțul prin Strâmtori, fie prin atacarea navelor comerciale, fie prin perceperea unor taxe. Probabil s-au angajat și în comerț. Controlul ambelor maluri ale Strâmtorilor a fost esențial pentru acea strategie și s-a potrivit

mult mai bine cu cerințele realiste ale unui regat puternic, cum a fost cel Troian, decât imaginea unui oraș izolat, inexplicabil de puternic, care reiese din Iliada. În concordanță cu așa gândire, Troia era de fapt numele vechi al Țării Troianilor, în timp ce Ilion era numele capitalei sale. Din motive de argumentare, putem afirma că Troianii au fost aproximativ împărțiți în mod egal între părțile Europene și Asiatice, cu un număr mai mic care ocupau Insulele Egeeii. Între timp, după o lungă perioadă de haos și agresiune Troiană, vecinii - împărțiți în clanuri la război - trebuie să se fi săturat de prădările și alte acțiuni ale Troianilor; se presupune că au avut o ranchiună profundă împotriva lor din cauza atacurilor devastatoare pe care Troianii le-au făcut de-a lungul anilor. Odată ce Ilion a căzut, Troianii Europeni au avut 3 opțiuni: lupta probabil până la moarte împotriva unui număr superior de dușmani; subjugarea sau înrobirea de către cei triumfători; sau să scape. Negustorii și aventurierii lor trebuie să fi fost familiarizați cu rutele comerciale din Balcani, așa că era firesc să scape prin Bulgaria actuală și fosta Iugoslavie. Stabilirea în Balcani nu a fost o opțiune atractivă: era prea aproape de Eleni. Deci, Troianii au avut de ales între a se îndrepta spre Nord în Europa sau spre Vest în Italia; au ales-o pe aceasta din urmă. Asemănarea lingvistică foarte strânsă dintre 'Troian' și 'Dorian' sugerează că invazia Dorianã a Mării Egee a implicat unii Troiani, în paralel cu fenomenul prin care alții au devenit Etrusci. Priceperea militară Troiană și tehnologia relativ avansată le-au permis să domine populațiile Italiene locale mai puțin organizate. La rândul lor, localnicii nu aveau nici o idee despre cine erau acei 'Etrusci' (deși mulți observatori au remarcat similitudinea lingvistică a onomasticii). Cu toate acestea, cel puțin unii Greci știau foarte bine că erau Troiani scăpați. Troianii de pe Lemnos și alte Insule au fost blocați, astfel cedând în cele din urmă cuceririi, colonizării și asimilării Grecești, la fel ca orice resturi ale Troianilor Anatolieni care au supraviețuit. În Italia, Troianii / Etruscii au cucerit rapid principalele orașe din Etruria, apoi se pare că au dus populația rurală cu sabia în acele centre urbane. În secolul VIII î.C. se pare că au cucerit Latiumul, inclusiv Roma. Mulți istorici au recunoscut că relatările Romane ale primilor ani ai Romei merită puțină credit și subestimează serios rolul Etruscilor. Rolul Etrusc a mers mai adânc decât doar furnizarea unei surse de artefacte culturale pe care Romanii le-au 'împrumutat'. Cât de exact s-au legat Etruscii de cei mai numeroși subalterni ai lor Latini rămâne învăluit în obscuritate; dar o explicație logică ar fi că numeroșii războinici Etrusci care au impus conducerea regilor s-au cununat treptat cu Latinii, iar acei Etrusco-Latini au vorbit între ei un limbaj ce a grefat un vocabular Italic / Indo-European pe o gramatică Etruscă, formând baza limbii clasice vorbite de patricieni. Se poate face ipoteza că patricienii au pronunțat Latina într-o manieră Etruscă, de exemplu, în pronunția lui 'c' drept 'k' și 'v' ca 'w': veni, vidi, vici pronunțat weni, widi, wiki. Acei patricieni au păstrat, de asemenea, etosul militar și cultural Etrusc / Troian, deși liderii Romanilor care ulterior l-au răsturnat pe regele Etrusc Tarquin Mândrul nu erau dornici să reamintească oamenilor că ei înșiși au coborât, cel puțin în parte, din elita Etruscă. Deoarece Dorianii erau înrudiți cu Troianii, la fel erau și patricienii Etruscanizați Latini. Astfel, caracteristicile fundamentale, distinctive ale Romei, care au dus la expansiunea sa militară disciplinată, agresivă, cu un succes enorm și la viața sa civică bine organizată, nu au fost nici cultivate în Țară, nici împrumutate de la Etrusci, ci mai degrabă erau parte integrantă a moștenirii Troiano-Etrusce de către poporul Roman, în special de categoria patriciană. În acel context, confuzia Indo-Europenilor obișnuiți - indiferent dacă e vorba de plebea Romană sau de învățații Moderni - față de Latina clasică are un sens profund. Latina are o gramatică care o plasează în mod clar în marea familie Ural-Altaică. De fapt, putem fi mai specifici. De multă vreme, diferiți savanți Maghiari au susținut că Etrusca era legată de Maghiară. O carte a lingvistului Italian Mario Alinei rafinează și susține acest argument; el a găsit o asemănare remarcabilă între numele Etrusce și vechile magistraturi Maghiare, precum și asemănări în tipologii, vocabular și gramatică istorică între Etruscă și Maghiară. La fel ca unii savanți Maghiari, a afirmat 'o teorie a continuității'. Dar argumentul de aici este că, de fapt, Troianii / Etruscii erau veri ai Maghiarilor care vorbeau așa, nu Maghiari înșiși. Ungurii au continuat să trăiască în stepele din nordul Mării Negre în timpul lungilor secole ale istoriei Troianilor, Etruscilor și Romanilor. Ramura Ugrică a grupului de limbi Finico-Ugrice (ea însăși un subgrup al familiei de limbi Ural-Altaică) a inclus astfel mai multe tipuri de limbi: tipul Siberian - cu Khanty și cu Manti - tipul Maghiar și tipul Troian / Etrusc. În ceea ce privește gramatica, ramura Ugrică ar include și alt tip, cu Latina. Această relatare a originii Latinei conferă studiului Latinei o valoare mai mare decât ar avea altfel, deoarece un student învață de fapt gramatica de bază a unui grup major de limbi și vocabularul altor limbi. De asemenea, explică de ce fenomenul armoniei vocale, extrem de caracteristic limbilor Ural-Altaice, este foarte rar în Franceză și Spaniolă, însă totuși poate fi găsit în Latina timpurie și este frecvent în Dialectele Italiene (din influența Etruscă)".

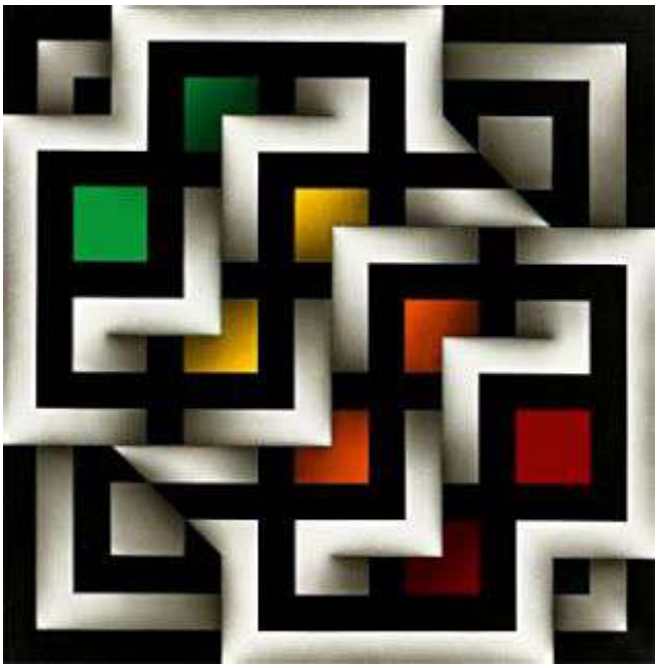

Dr. Heinrich Schliemann în cartea "Ilios" din anul 1881 a scris: "Râul Scamandru - la gura căruia a fost cetatea Troiei - izvorăște din Muntele Gargarus. Acolo se afla altarul dedicat lui Zeus. Putea fi izvorul lui Scamandru - care era fiul lui Zeus - altundeva decât pe Muntele Gargarus? Apa avea

caracter divin, provenind de pe Muntele Gargarus al Marelui Zeu care patrona vremea. Pe Muntele Gargarus era și un 'temenos' sacru (spațiu de consacrare) dedicat lui Zeus / fiul lui Cronos. Poetul Homer a menționat în 'Iliada' Muntele Gargarus:

- 8:46 'Suindu-se Zeus șfichiuie zmeii de drum; voios ei zburând, apucară calea-ntre cer și pământ, și-ndată sosi pe Gargaros, creștetul Muntelui Ida cel plin de izvoare, adăpostul fiarelor, unde-i e templul și-i fumegă altarul'
- 15:150 'Găsiră pe Zeus departe privind de pe-o culme, sus pe Gargaros; un nor cu miresme plutea împrejuru-i și se opriră-naintea înnoratului fiu al lui Cronos'
- 14:286 'Grabnică Hera urcă Gargaros, țuguiul Marelui Munte'
- 14:346 'În tihnă dormea pe Gargaros părintele Zeus; dragostea, somnu-l învinse ținându-și în brațe soția'

Vârful Gargarus are depozite imense de roci calcaroase albicioase, pe când restul Muntelui Gargarus este din mica-șisturi verzui. În 'Topografia Troiei' din 1844, Barker Webb a scris: 'Zona împădurită ce înconjoară Gargarus este probabil în aceeași stare de natură sălbatică în care a fost pe vremea Războiului Troian. Libanius în secolul IV a afirmat că Masivul Idei era locuit de o specie deosebit de sălbatică de urs. Cresconius Corippus în secolul VI a descris același lucru, că aspectul sălbatic era ca pe vremea lui Homer, așa existând și astăzi. Aceste păduri sunt populate de urși, de lupi și probabil de șacali, ce auzim că își urmăresc prada în haite. Muntele Ida încă este μήτηρ θηρῶν (mama fiarelor sălbatice) iar - dacă dăm crezare autohtonilor - chiar și tigri sunt uneori văzuți acolo'. Șacal e nume Persan; lupul descris de Aristotel și de Pliniu sub numele de 'thos' era șacal. Imnul Homeric 'In Venerem' a menţionat lei, pantere, urși și lupi pe Muntele Ida. Leul, atât de cunoscut lui Homer, încă exista pe vremea lui Herodot în Balcani ('Istorii' 7:126). Parthenius - care a trăit în secolul I î.C. - spunea că în Tesalia se vânau lei și mistreți. Aelian în secolului III a scris despre lei și urși în Tracia și că erau lei în Armenia. Potrivit lui Constantin Porphyrogenitus, existau lei în Cappadocia. Medaliile din Tars reprezentau leul devorând taurul. Se pare că în vremea împăratului Hadrian (secolul II) leul a părăsit Europa. Leii erau încă văzuți în Asia Mică în secolul XVI; dar acum au părăsit complet peninsula. Aflăm din Biblie că leii erau foarte des întâlniți în Syria și Palestina. Pantere nu se mai găsesc în Troada, dar sunt încă văzute în împrejurimile Smirnei. Mistreții sunt foarte frecvenți în Frygia și Troada, care par să fi fost una dintre cele mai vechi reședințe ale lor; trebuie să se înțeleagă clar că porcul domestic nu coboară de la mistreț, ci de la porcul sălbatic al Indiei. Caii erau foarte numeroși în Troada. Știm din mărturia lui Homer că Asia Mică și Tracia au fost celebre pentru caii lor. Conform Bibliei, calul servea deopotrivă în scopuri militare și agricole. Măgarii, catârii, boii, caprele, cămilele și oile erau la fel de abundente. Lâna Frygiei și a Miletului / Cariei a fost foarte faimoasă în Antichitate: Aristofan de 3 ori a menționat că Atenienii importau lâna pentru fabricarea pânzei din Frygia și din Milet / Caria. Herodot scria că Frygia era cea mai bogată țară din lume în turme. Appian informa că pe malul Pontului abundența de vite era așa mare încât prețul unui bou a ajuns de 1 drahmă. În Asia Mică se găseau și bivoli. Laptele, brânza și carnea erau furnizate aici aproape exclusiv de oi. Varro a menționat tauri sălbatici în Dardania / Troada, precum și în Tracia și în Media; aceia cu siguranță nu aduceau cu actualii tauri din Asia Mică, care sunt atât de liniștiți și inofensivi. Valerius Maximus și Columella au consemnat că anticii aveau un asemenea respect pentru boi, indispensabili agriculturii, că au decretat moartea oricărui om care ucideau unul. Căprioarele și gazelele erau foarte abundente. Fauna ornitologică era foarte bogată: corbii, potârnichile, prepelițele și berzele erau numeroase. Prezența berzelor era privită ca de bun augur; cuvântul prin care era numită barza în Biblie însemna evlavie; înclin să cred că termenul γέρανοι 'gheranoi' folosit de către Homer includea atât berzele, cât și cocorii. Existau diferite specii de vulturi în Troia; domina specia cu penaj foarte întunecat, aproape negru. În Câmpia Troiei era și o pasăre mică, având penaj frumos, numită de zei Chalcis. Somnul - în forma acelei păsări - stătea ascuns în frunziș, printre ramurile de pini. Bufnițele sunt aici mai abundente decât în Atena; unele au penaj frumos. Șerpii sunt foarte frecvenți în Troada; de fapt, dacă n-ar fi fost berzele care să-i mănânce, câmpia ar fi plină de ei. Există o mulțime de specii diferite de șerpi și, printre ei, mulți sunt foarte otrăvitori; cel mai periculos șarpe este vipera mică. Lăcustele devoratoare sunt foarte frecvente, uneori își fac vizitele devastatoare timp de câțiva ani la rând. Se conchide din declarația lui Aristotel că industria vopsirii purpurii a înflorit pe coasta Troadei; lângă Sigeum s-a găsit o specie de pești purpurii. Cunoașterea purpurei merge înapoi la o perioadă foarte îndepărtată, după cum o demonstrează numeroase pasaje din poemele homerice, care menționau purpura, uneori în sensul său propriu pentru vopsirea hainelor, uneori în anumite pasaje despre culoarea obiectelor foarte heterogene. Majoritatea cochiliilor găsite în săpături au servit, fără îndoială, Troianilor drept hrană. În Troada existau mulți stejari, ale căror ghinde erau valorificate și la export. Pe vârful Gargarus cresc plante cu flori galbene și usturoi purpuriu. Privind etnografia Troianilor: merită atenție specială că numele Teucrian nu a fost nicăieri conectat de Homer cu Troia sau cu oamenii săi. Dar cum aveau un oraș Gergis, Gergithus sau Gergetha, în Troada, putem lega numele de cel al Homericului Gargarus, precum și de Gorgythion, menționat de Homer ca fiu natural al Priam; poetul dă astfel recunoaștere epică lui Gergis. Trebuie totuși remarcat că Teucer / Teucros, celebrul arcaș, a fost - conform legendei - fiul Troianei prințese Hesioné. Teucrii au fost creditați cu introducerea în Troia a Cultului Sminthian al lui Apollo. Istoricul George Grote a scris: 'Din regiunea Teucriană Gergis și de la Gergithes de lângă Kyme au apărut profețiile originale sibiline și legendara Sibyl, cu rolul atât de important în povestea lui Enea. Mitul Sibilei, ale cărei profeții se presupune a fi izbucnit din caverne și din deschiderile obscure dintre stânci, era indigenă printre Teucrienii Gergithiani și a trecut la Kymaenii din Aeolis, împreună cu celelalte circumstanțe ale poveștii lui Enea, până la fraților lor, locuitorii din Italiana Kumae. Datele Sibilei Gergithiane - sau mai degrabă circulațiile presupuselor ei profeții - au ajuns plasate sub domnia lui Cresus, perioadă în care Gergis era temeinic Teucrian. Profețiile ei, deși întruchipate în versete Grecești, își aveau rădăcina în pământ și sentimente Teucriane; iar promisiunile viitorului imperiu, făcute eroului scăpat din flăcările Troiei în Italia, au devenit remarcabil de interesante prin modul în care au fost realizate de Roma.

Datarea Gergithianei Sibyl - sau a profeţiilor trecute sub numele ei - a fost făcută de Ponticul Heracleides'."

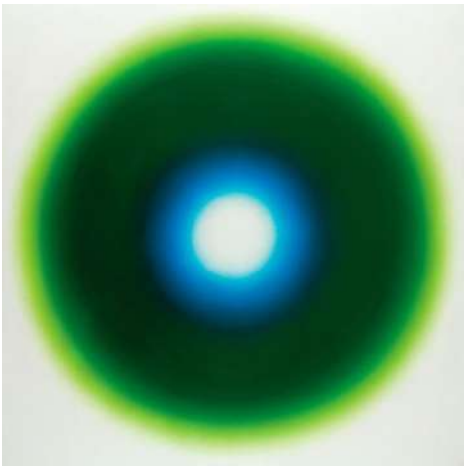

Colecţionarul American David Kenney a descris în anul 2008 un artefact al unui preot Anatolian Gal care o slujea pe Sibila (Ghirdar / colier de argint, ce avea inscripţionat "C" sau "G", de el fiind prins organul sexual masculin): "Litera e în legătură cu profeta Cybela şi cu pintenul Masivului Ida ştiut ca Gargarus; de asemenea, are de a face cu Războiul Troian, fiind indicii că totodată e în legătură cu Zeiţa Cybela şi cu premiul Roman ştiut drept coroana murală" ("Corona Muralis" era acordată celui care escalada primul zidul vreunei cetăţi asediate - ca una dintre cele mai înalte distincţii militare - acea coroană fiind a Cybelei / Sibilei, cu care întotdeauna era ea reprezentată).

Colier Ghergar

Este de remarcat că în vechea Română - dar şi în Persană, Turcă, etc. - colierului i se spunea "gherdan" / "ghirdar" iar adesea strămoşii Românilor îşi păstrau comorile în "gherghiri" (adică în ascunzători subterane). Se poate observa şi că la poalele exterioare ale Carpaților de Curbură, în județul Buzău, din Pietroasele - la apus de cetatea Gherghinei - a fost dezgropat cel mai mare tezaur din România, "Cloşca cu puii de aur" / realizat din aur nu Carpatic, ci corespunzător analizelor metalurgice, din aur Anatolian, ce are şi un colan simplu (cea mai studiată piesă, inscripţionată cu rune Gote de ultimul său proprietar, având mari asemănări cu prototipul Ghergar de pe Masivul Ida). În Masivul Ida din Anatolia - acum Parcul Naţional Kaz Dagh din Turcia - la începutul Epocii Fierului lucrau Karkinoi (numele metalurgiştilor Karkina, a căror confrerie misterioasă avea legături şamanice, lucrătorii - deoarece operau cu materia Teriană / a Pământului - fiind astfel înzestraţi), ce utilizau cleşti ca de crab în prelucrarea metalului pe care l-au descoperit; în secolul IV î.C., istoricul Ephorus / Efor din Anatoliana Cume (localitate înfiinţată de Gherghiţi) a scris că "Dactilii Idei au trecut în Europa împreună cu cârmuitorul Minos, fiind autorii unei binefaceri foarte mari pentru oameni, datorită prelucrării fierului, primind onoruri nemuritoare" iar "Lexiconul" lui Hesychius din Alexandria în secolul V a explicat că erau aceiaşi cu cei denumiţi ca Dactylii Idei în secolul I î.C. de către istoricul Grec Diodor Sicul / identificaţi din mileniul II î.C. până în Masivul Ida din Creta 35,13 lat. N, 24,46 long. E: e de ştiut că în Creta simbolurile principale ale Culturii Minoice / Minoană au fost securea dublă şi coarnele de taur pentru consacrare - ambele Anatoliene - migraţia în Creta dinspre Anatolia intensificându-se după Războiul Troian / ce a încheiat Epoca Bronzului şi a deschis-o pe cea a Fierului.

Creta

De altfel, ginerele Regelui Cretan Minos a fost divinul Dionisie, însurat cu Prinţesa Ariadne; ea a avut-o ca doică pe Korkyne (după cum a afirmat istoricul Plutarh, care a văzut mormântul doicii în Insula Naxos 37,05 lat. N, 25,28 long. E / cea mai mare din Arhipelagul Cicladelor: după cum a scris Diodor din Insula Sicilia 5:50, Insula Naxos la început a fost locuită de oameni ajunşi acolo “din Imperiul Borean” / adică Imperiul Atlant). Pe de altă parte, poetul Nonnus de lângă orașul Ghirga din Egipt în “Dionysiaca” a scris că doica Zeului a fost Nimfa Kalyke de pe Muntele Sacru Nysa, soră cu Pleiadele şi Hesperidele (toate fiind fiicele lui Atlas); aşadar, cuplul Ariadnae-Dionys a fost crescut de doicile Korkyne și Kalyke: acelea erau Atlante Ghergane anterioare celor 2 miri din Creta.

Palatul Regal Minoic / Minoan

Cultura Minoică / Minoană s-a încheiat în secolul XVII î.C. din cauza erupţiei Vulcanului Thera / Santorini, de atunci Insula Creta intrând sub influenţa Prinţilor Canaanului - care au ocupat şi N Egiptului - introducând scrierea lineară ştiinţific ştiută ca “A” (nedescifrată încă, aflată între semnele Troiane și hieroglifele Africane / Egiptene):

Discul din Phaistos / Creta

Peste un secol, când efectele dezastrului natural provocat de Vulcanul SanTorini din Marea Egee s-au calmat, V Anatolienii - vorbind Luwiana - au consolidat Cultura Micenianã în Argos / Peloponez (a cărei capitală a fost fortificată de Ciclopi), cu scrierea lineară ştiinţific ştiută ca "B" iar concomitent Egiptenii din S şi-au recuperat N Ţării, Aheii din Delta Nilului mutându-se, via Creta, în S Balcanic, adică în Peloponez. Urmându-şi drumul către N, Aheii - după ce prin expediţia argonauţilor au jefuit Lâna de Aur / Cerga din codrul lui Marte de pe malul Pontic - la mijlocul secolului XIII î.C. au atacat în NV Anatoliei Troia, atunci încheindu-se şi Cultura Micenianã, reacţia după acea agresiune fiind "Întoarcerea Heraclizilor", începând cu Dorianii din N Balcanic (care au invadat Peninsula Balcanică până în S), pe Mare apărând piraţii / "Oamenii Mării": a luat sfârşit Epoca Bronzului şi a început Epoca Fierului (căci elementele necesare erau deja întrunite pentru aşa dezvoltare, prin eforturile metalurgilor fierari Ghergari din Anatolia). Anticul Strabon - din Anatolia - a notat în "Geografia" XIII 1:56 că între Gargaris (Palaia Gargara / vechea Gargara) şi Skepsis era localitatea minerească Andeira, ce exploata "o piatră ce arsă se preschimbă în fier, apoi coaptă în cuptor cu un anumit soi de pământ se schimbă în argint fals; din acesta, dacă i se adaugă aramă, iese un anumit amestec pe care unii îl numesc aramă de munte". Dr. Mircea Eliade în "Istoria credinţelor şi ideilor religioase" a scris: "Popoarele paleo-orientale împărtăşeau idei asemănătoare: cuvântul sumerian 'an-bar', cea mai veche vocabulă pentru a desemna fierul, cuprindea semnele 'cer' şi 'foc', fiind tradus prin 'metal celest'. Timp îndelungat, egiptenii n-au cunoscut decât fierul meteoritic; aceeaşi situaţie la hitiţi: un text din secolul XIV î.C. preciza că regii hitiţi utilizau 'fierul negru din cer'. La început, metalul era rar şi folosirea sa a fost mai degrabă ritualică. Tratarea minereului terestru se deosebea de cea a fierului meteoritic; după punerea la punct a tehnicii 'întăririi' metalului adus la incandescenţă, fierul şi-a câştigat poziţia sa dominantă: acel lucru a avut consecinţe religioase importante. Alături de sacralitatea celestă - imanentă meteoriţilor - era sacralitatea telurică, la care participau minereurile: metalele 'creşteau' în sânul pământului. Minereurile extrase din mine erau într-o anume măsură 'embrioni'; ele creşteau lent, supuse altui ritm temporal decât al vieţii plantelor şi animalelor, se 'coceau' în întunecimile telurice. Extragerea lor din sânul Mamei-Pământ era deci o operaţie făcută înainte de termen; dacă li s-ar fi lăsat timp să se dezvolte (adică în ritmul geologic), minereurile ar fi devenit metale mature, 'perfecte'. Minerii practicau rituri comportând o stare de puritate, meditaţie şi rugăciuni; riturile erau cerute de natura operaţiei avută în vedere, căci avea loc o intrare într-o zonă sacră, ştiută ca inviolabilă: exista sentimental aventurării într-un domeniu ce nu mai aparţinea de drept omului: lumea subterană cu misterele sale şi cu lenta gestaţie mineralogică din măruntaiele Mamei-Pământ. Încărcate de acea sacralitate întunecoasă, minereurile erau îndreptate apoi către cuptoare; atunci începea operaţia cea mai grea şi cea mai aventuroasă: meşterul se substituia Mamei-Pământ pentru a accelera şi a desăvârşi 'creşterea'. Cuptoarele erau într-o anumită măsură noua matrice - artificială - în care minereul îşi desăvârşea gestaţia; de acolo numărul infinit de precauţii şi ritualuri ce însoţeau topirea. Metalurgul, ca şi mai înainte olarul, era 'stăpânul focului': el opera prin foc trecerea de la o stare la alta a materiei. Metalurgul accelera 'creşterea' minereurilor, le 'cocea' într-un interval miraculos de scurt; în plus, făcea altceva decât ceea ce era deja în natură: acela era motivul pentru care topitorii erau renumiţi ca 'stăpânii focului', alături de şamani, vindecători şi magicieni. Fierarii divini făureau armele zeilor, asigurându-le victoria, aşa cum în Egipt zeul-olar Ptah a făurit armele cu care Horus l-a învins pe Set". Până în Antichitate, cei care controlau agorele / pieţele de metale în ambele Peninsule mari ale Egeeii - Anatoliană şi Balcanică - au fost ştiuţi drept Kerkopi / Cercopi; datorită fierului ce necesită temperatură mare în cuptor, cărbunele de lemn care era folosit - adus metalurgilor de clienţii dornici a nenumărate produse feroase - a determinat în Epoca Fierului defrişarea codrilor la dimensiuni aşa de mari încât zonele respective nu şi-au revenit nici azi (nimeni nu s-a ocupat de reîmpăduriri).

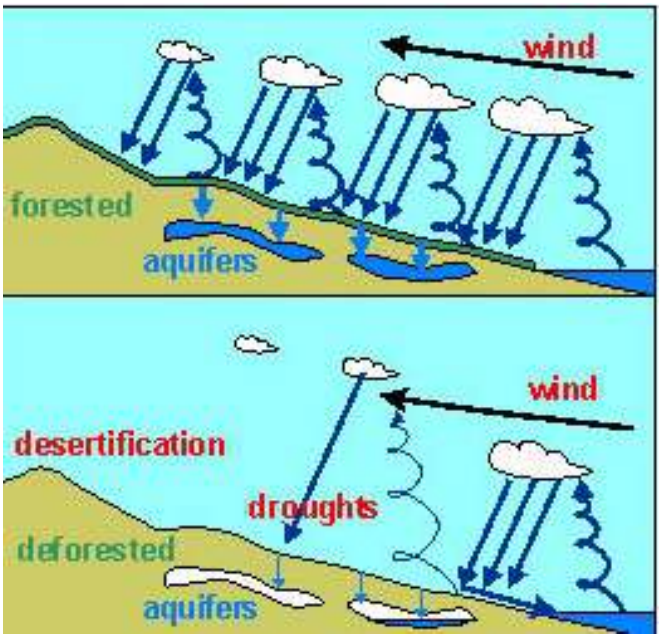

Despădurirea dă aridizare și deșertificare

Nu există popor fără Munte Sacru; în N Egeeii, între cei 2 Munți Sacri păgâni din cele 2 Peninsule -Ida din Peninsula Anatolică / Estică și Olimp din Peninsula Balcanică / Vestică - este Sfântul Munte Athos al creștinilor: din Vârful aceluia se vede deopotrivă Gargaros = culmea Idei la răsărit și Mytikas = culmea Olimpului / sălașul Zeilor la apus. În spaţiul Românesc, în Epoca Fierului şi Antichitate, principalul Munte Sacru a fost Gugu, în Banat: Gugulanii - Bănăţenii Montani - de la poalele sale (ale Sacrului Munte Gugu) l-au plasat în centrul lumii lor.

În apusul Anatoliei aşadar, Ghergarii urcaţi dinspre E (ajunşi din Caucaz via Capadochia şi Caria) în urmă cu 5 milenii pe Masivul denumit după ei Gargaros s-au răspândit - geografic şi cronologic - la poalele sale în direcţia celorlalte puncte cardinale, mai ales în Gargara (S), Gherghis (V) şi Skepsis (N).

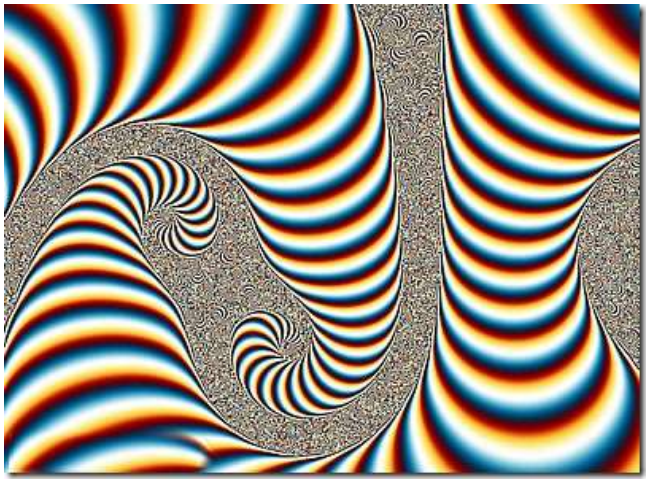

Gargara

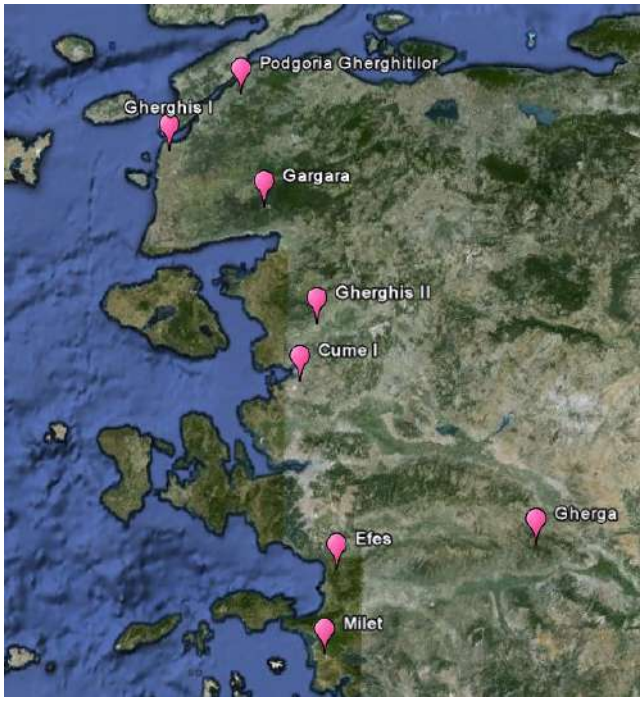

Vestul Anatoliei

Acum 2 milenii, Anticul Strabon a considerat etnografic gradul de Civilizaţie al neamurilor Anatoliene, când în "Geografia" XIII 1:25 a scris: "Platon - în 'Legile' 3:677 - presupunea că după Potop au existat 3 forme de viaţă socială, prima pe culmile munţilor, simplă şi sălbatică deoarece oamenii se temeau de apele ce acopereau câmpiile până spre culmi; a doua la poalele munţilor, deoarece încetul cu încetul ei au prins curaj, pe măsură ce câmpiile au ieşit de sub ape. A treia este viaţa la şes". Pentru primul gen de viaţă a fost dat exemplul traiului Ciclopilor, care populau grotele Munţilor, pentru al doilea ocârmuirea lui Dardanos de la poalele Masivului Ida iar celui de-al treilea mod de viaţă i-a corespuns domnia lui Ilos în Câmpia Troiană ("dar nici acesta n-a avut deplin curaj în câmpie, căci nu şi-a construit oraşul acolo unde este în prezent, ci cam cu 5 km mai sus, spre răsărit, spre Ida").

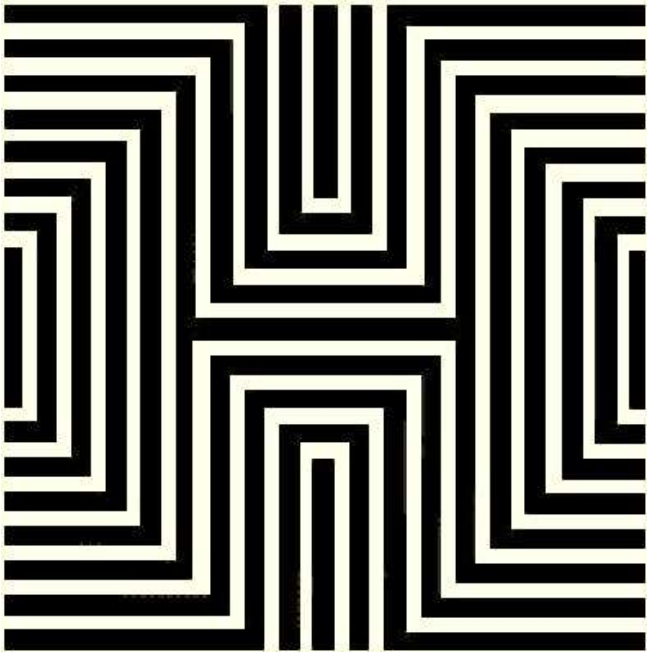

Datorită climatului şi motivelor comerciale, Gargarii care în timp s-au mutat de pe Masivul Ida la poalele sale - spre coasta Mării Egee - au întemeiat Gargara acolo, la începuturi ei rămânând în legături cu Ghergarii din Caucaz, inclusiv din Gargar / acum Gerger din Armenia. Vechea Gargara 39,35 lat. N, 26,32 long. E - "Palaia" Gargaros - avea încă urme vizibile în secolul XIX, fiind vizitată şi de istoricul German Ernst Fabricius 1857-1942, care a relatat că "Terasele sale aveau ziduri Ciclopice ce să le adapteze ca platforme pentru ridicarea caselor pe ele. Acropola din vechea Gargara era eliptică, închegată printr-un zid de jur-împrejur lung de 500 metri şi gros de 3 metri. În apus era poarta aşezării, lată de doar 2,35 metri, străjuită de un turn pătrăţos. Acropola era împărţită printr-un zid în 2 părţi inegale: cea din S, mai mică, are fundaţiile unei mari clădiri, probabil ale unui Templu (fragmentele sunt dinaintea perioadei Grecilor). Când Palaia Gargaros a fost abandonată, locuitorilor noii aşezări li s-a părut dificil să-şi păstreze Cultul Montan şi şi-au făcut alt sanctuar în partea Sudică a Dealului Adatepe, la altitudinea de 260 de metri".

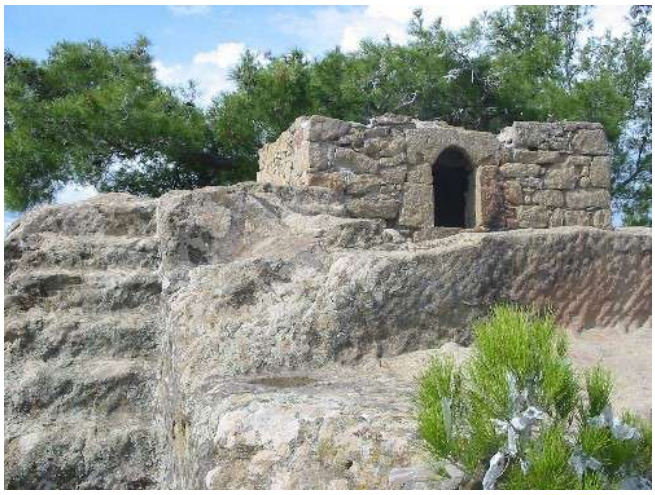

Altar Gargar

Gargara a fost populată și de Pelasgii Lelegi, din a căror denumire a apărut Grecul "leuka" = "lucire" pentru "alb" - ei fiind strămoșii unor Lichi / Lyciani, Lizi / Lydiani și Spartani - care vorbeau limba Luwiană (ce folosea Lud pentru Lydia, Lukka pentru Likia, etc.; e de observat că în Punjab / N Indiei - din fostul Bazin Ghaggar - acum cel mai mare oraș e Ludhiana 30,54 lat. N, 75,51 long. E): iar denumirea pentru Lykia - vecina răsăriteană a Kariei / Țara Gherghită - în pronunție "Luchia" rezona deopotrivă cu lucirea, având locuitori "lucitori" / "albi" dar și cu "lupi" (în Peninsula vecină Balcanică Armânii având pluralul la lup ca "luchi" / "draci", respectiv la vărsarea Dunării fiind atestat toponimul Leuke atât la Grindul Letea, cât și la Insula Șerpilor sau Ostrovul Zmeilor / Dragonilor). Anatolianul Pausania a afirmat că înaintașul Lelex al acelor Vest Anatolieni a sosit din Egipt la 12 generaţii - circa 3 secole - după primul Carian, adică după Gherga (de altfel și azi majoritatea Nord Africană e albă). Anatolianul Strabon a scris în "Geografia" XIII 1:51: "zona fostului oraș Pedasos al Lelegilor (părăsit în timpul său) aparţinea Gargarenilor, până la marea din dreptul Insulei Lesbos"; în "Geografia" XIII 1:58 el a precizat ce s-a întâmplat după Războiul Troian: "Lelegii erau alţii decât Carianii; ei locuiau (în Pedasos din Ţinutul Troiei) printre supușii lui Enea și între cei numiţi de Homer Chilichi / Ciliciani. Jefuiţi de Ahile, s-au strămutat în Caria și au pus stăpânire peste locurile din jurul actualului Halicarnas / Bodrum. Mai târziu, pornind în expediţii cu Carianii, ei s-au risipit prin toată Elada și așa le-a pierit neamul. În Caria întreagă și în Milet se văd morminte ale Lelegilor, fortificaţii și urme de așezări Lelege". În timp, după luminații Lelegi, Pelasgilor din Gargara li s-au alăturat locuitori din Miletupolis 40,23 lat. N, 27,47 long. E - așezare din Mysia, sugerând a fi fost colonie Miletană / Milesiană - ca de pildă învățătorul Antic Diotimes care a deschis o școală acolo (în secolul III î.C., Kilikianul poet Aratos a scris că acela i-a alfabetizat pe fiii Gargarianilor, deoarece conform și geografului Demetrios din Skepsis "aceia au devenit semi-barbari din Eolieni ce erau"). O hartă din anul 1590 încă indica Gargara:

La Gargara au fost create în străvechea limbă Troiană - cu certe cuvinte Pelasge, așa cum a atestat în Epoca Fierului și poetul Vest Anatolian Homer - celebrele cărţi ale Cybelei / Sibilei, ce au influenţat decisiv lumea Antică (în mileniul I î.C. câteva au ajuns în cel mai mare Templu al Romei, contribuind puternic la introducerea mitologiei Grecilor printre Romani). În prezent, atât vechea așezare de pe Masivul Ida, cât și cea ulterioară de la poale - după coborârea Gargarilor de acolo - au dispărut, unele ruine mai existând doar în Koca Kaya, la 780 de metri altitudine, unde este de pildă vizibilă statuia căzută a unui războinic local de la mijlocul secolului VI î.C. (creionată de arheologul German Reinhard Stupperich în anul 1994):

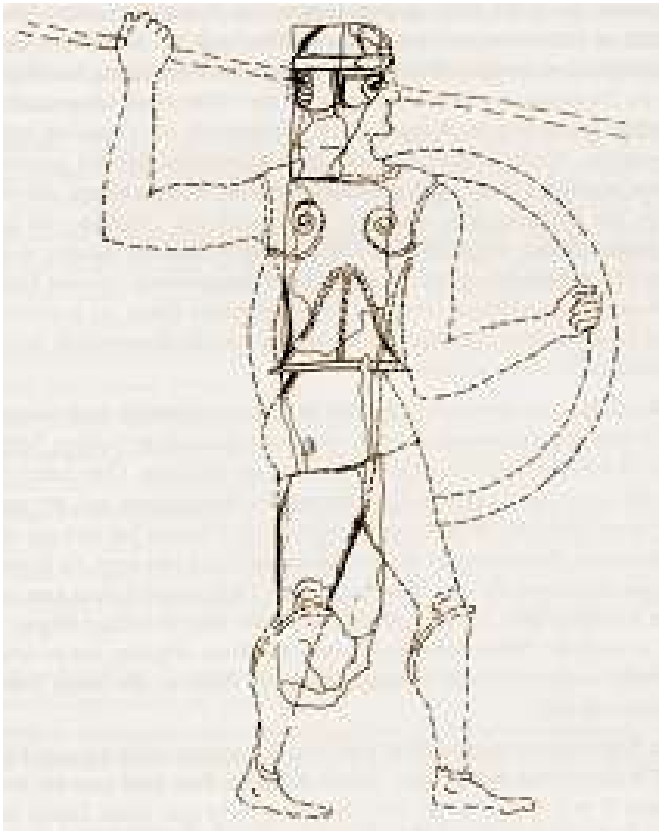

În "Analele lumii" din anul 1658 reverendul Englez James Ussher consemna că în anul 498 î.C. Persanul Hymees / Hymaies i-a subjugat pe Gherghiţii ce trăiau în jurul Troiei, incluzându-i şi pe cei din Gargara. Trebuie ştiut că la sfârşitul secolului IV î.C., un mare binefăcător al regiunii Troiei, inclusiv constructor de Temple, el făcând şi un teatru cu 8 mii de locuri în Ilion - rămas consemnat prin inscripţiile în piatră - a fost filantropul Malousios din Gargara. În secolul IV, poetul Quintus din Smirna / Izmir a indicat (10:90) că Gargaris / Gargaros încă era aproape de culmea Gargaron a Masivului Ida.

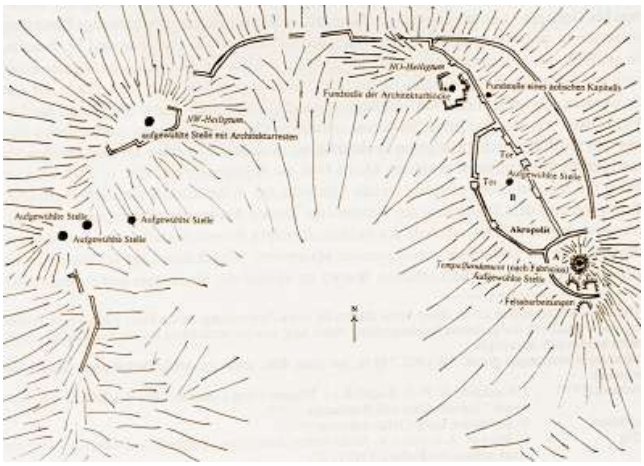

Schiţa aşezării Gargara II

Gherghiţii au marcat vechea toponimie a zonei Troiei în 2 Ţinuturi ale aceleia: în Ţinutul Ilionului din Sudul regiunii Troia, pe Masivul Ida prin Gargara I de la Vârful Gargaron / Gargarus, apoi mai jos în altitudine cu 1 km prin Gargara II şi la poale, pe ţărmul Mării, prin aşezarea Gargara a fermierilor Ghergari, respectiv în Gherghi / Gergis I (lângă care a apărut oraşul Ilionului: cetatea Troiei) şi în Ţinutul Lampsakos / Lampsacus din Nordul regiunii Troia, străbătut de Râul Chiergi, prin Podgoria Gergithion / Gergithium - de pe ţărmul Dardanelelor până la Ţinutul Ilionului - o plantaţie serioasă de struguri, pentru masa şi vinul Troianilor. Gargara I ("Palaia" - adică vechea - Gargara) la mult timp după întemeiere a fost scrisă şi Gargarou:

Γάργαρον

În anul 1740, Dr. Francois Bellenger din Sorbona (1688-1749) a acordat atenţie Gherghiţilor Troiani în eseurile sale critice: "La Vest de Gherghiţi şi Teucriani era localitatea Rhoeteion, ce conform lui Herodot era pe stânga armatei lui Xerxe când a mărşăluit de la Pergamul lui Priam la Abydos, ca şi Ophryneion şi Dardanelele, căci pe dreapta erau Gherghiţii şi Teucrianii: în Troia, ce se întindea până la coasta Helespontului / Dardanelelor şi la înălţimea unde era mormântul lui Ajax (corespunzător şi lui Strabon); Herodot a mai afirmat că acela şi-a condus armata pe coastă aproape de Gherghiţi / urmaşii Anticilor Teucriani sau Teucri. Din acestea se înţelege că locuitorii Ilionului erau şi Teucriani, ei trăind şi în interiorul regiunii Troiei. Gherghiţii erau descendenţii vechilor Teucriani, însă diferiţi de persoanele ce îşi păstrau numele tot de Teucriani. Gherghiţii erau rămăşiţe ale Anticilor Teucriani. Unde erau plasaţi Gherghiţii menţionaţi de Herodot? Au avut pe coastă mai multe târguri şi localităţi cu denumirile de Gherghiţi / Gherghite sau Gherghete? În Mysia, în apropierea izvorului Râului Caicus, a existat localitatea Ghergheta / Gergethe menţionată de Strabon, unde Attalus i-a mutat pe Gherghiţii din Troia după ce le-a distrus oraşul. În Ţinutul Lampsakos a existat un loc plantat cu viţă-de-vie, denumit Gergithion; de asemenea, mai existau Gherghiţi în Ţinutul Cume. A fost o localitate denumită Gergethes (la plural feminin); de unde provenea Cefalon Gherghetianul / Gergethien? Aproape de Larissa, lângă Cume, era un loc denumit Gergithion. Totodată, exista o localitate Gherghi în Troia, distrusă de Attalus, din care au plecat Gherganele pentru a locui lângă izvorul Caicus. Tit Liviu a pomenit de 'oraşul Ilion dintre Rhoetium / Rhoeteion şi Gergithium'. Acea plasare Vest-Est corespundea celei a lui Xerxe, din stânga şi dreapta. Geograful Ştefan a declarat că Gherghi / Gergis era un oraş Troian, ca genitivul lui Gergithos, care a fost un cetăţean al acelei localităţi, la fel după cum Gergithia i-a fost cetăţeană. În acel oraş - sau în vecinătatea lui - s-a născut profeta denumită Sibila Gherghiţa (profeta despre care Lactanţiu ştia că s-a născut în regiunea Troiei, în satul Marpesso / Marpessus de lângă oraşul Gergithium / Gergithe, ceea ce este nominativul singular al Gherghiţilor şi nu acuzativul plural utilizat de Herodot). Potrivit lui Athenaus, o localitate Gergithe / Gherghita a fost pe partea cea mai apropiată de Troia a Masivului Ida, iniţial denumită Gherghina / Gergina şi apoi Gergitha. Aceste autorităţi în domeniu dovedesc clar că în Troia era oraşul Gergithe, la răsărit de Rhoeteion, de Ophryneion şi de Dardanele, în imediata apropiere a cetăţii Troiei / Ilionului, lângă Masivul Ida; acest oraş, locuit de Gherghiţi, e posibil să fi fost ceea a rămas din Anticii Teucriani, deoarece ei au locuit acel ţinut, ei fiind cei din dreapta lui Xerxe atunci când acela a mers de la Sud spre Nord, către Abydos. Domnul Antoine Martinière a spus că totuşi cuvântul Gergetha e clar despre Gherghiţii din Ţinutul Lampsakos, el adăugând că 'toţi Eolii ce locuiau coasta Iliumului / Troiană proveneau din Sud, Gherghiţii categoric fiind pe coasta Dardanelelor'. Câte greşeli în aşa puţine cuvinte! Domnul Antoine Martinière nu ştie geografie Antică nici când e dedusă chiar din autorii Greci. În primul rând, toate localităţile menţionate de Herodot au fost enumerate de la Sud la Nord, în ordinea dinspre locul unde era Herodot, ceea ce face imposibilă prezenţa Gherghiţilor atât de-a lungul Dardanelelor, cât şi în Ţinutul Lampsakos, aşa după cum consideră Domnul Antoine Martinière. Xerxe când a înaintat dinspre Râul Caicus n-a

avut în dreapta sa Ţinutul Lampsakos: pe orice hartă a Dardanelelor se poate observa asta (Gherghiţii erau la Sud - şi un pic Est - de Ţinutul Lampsakos, ce la rândul său era la Nord şi puţin Est de Rhoeteion, Ophryneion şi Abydos); prin urmare, Gherghiţii şi Teucrianii n-au fost prea departe de acele 3 localităţi. Gherghiţii trebuie plasaţi în dreptul Rhoeteion şi Ophryneion iar Teucrianii în Nordul Gherghiţilor, în dreptul Ophryneion şi Dardanelelor. Ceea ce Herodot a enumerat de la Sud spre Nord pentru localităţi era valabil şi pentru Gherghiţi întâi, la Sud iar apoi pentru Teucriani, la Nord. Herodot a spus că Eolii / Aeolii locuiau Iliada / Iliumul; el n-a vorbit despre coasta Iliumului. Domnul Antoine Martinière s-a raportat doar la versiunea Latină. Iliada locuită de Eoli pare acelaşi pământ pe care Herodot l-a denumit teritoriul Ilionului. Acel teren al Iliadei / Ilionului n-a fost precis delimitat, fiindcă el a spus că armata a mers din Lydia la Caicus, în Mysia; de la Caicus, având Muntele Cane pe stânga, a mărşăluit până în oraşul Carine şi de acolo, prin Câmpia Thebei - trecând pe lângă localităţile Pelasge - având Masivul Ida pe stânga, a intrat pe pământul Iliadei, prin Valea Scamander, la Nord de râu având pe stânga Rhoeteion şi Ophryneion, pe dreapta Gherghiţii şi Teucrianii iar în faţă destinaţia Abydos. Astfel, Domnul Antoine Martinière a concluzionat că Gherghiţii şi Ţinutul Lampsakos erau de-a lungul Dardanelelor, adică pe ţărm. Lampsakos şi Gergithion / Gergithe într-adevăr erau pe coastă, însă Gherghiţii la care a făcut referire Herodot nu erau din Ţinutul Lampsakos, ci erau din Ţinutul Ilionului".

(Cartograful Francez Ambroise Tardieu, 1832)

De altfel, Anticul Anatolian Strabon explicit a precizat - în "Geografia" XIII 1:19 - că Lampsakos / "Lamp-sakos" (literalmente însemnând "sacul luminii") a fost colonizat de Milesiani, anume de cei veniţi din Caria = Ţara Gherghiţilor / din S; despărţirea Ghergarilor în cele 2 ramuri - Teucriană şi Gherghită - a condus la structurarea a 2 naţiuni, Greacă şi Turcă: Gherghiţii au fost printre strămoşii Grecilor iar Teucrianii au fost printre strămoşii Turcilor.

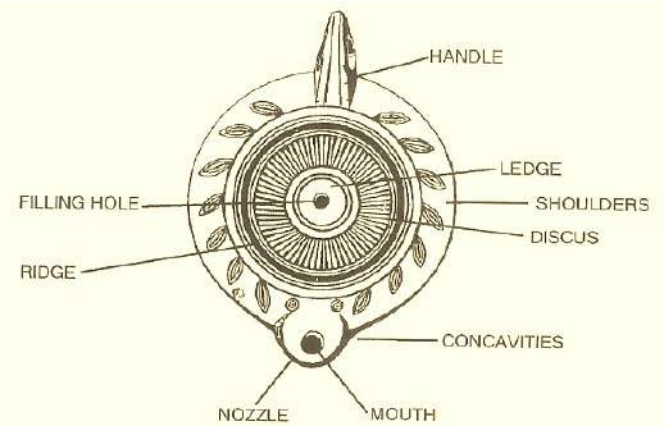

Lampă veche, cu rezervor pentru ulei

La Strâmtoarea Dardanele, din mare vechime portul Anatolian Lampsakos / "Lamp-sakos" - unde se comercializau lămpi ceramice şi unde era principalul loc Cultic pentru Priap / fiul Gherganului Hermes - a fost ştiut ca Πιτυουσα Pityusa, nume conectat de Luwianul "pihassa" însemnând "luminat" (aceeaşi bază onomastică având-o Pegas = înaripatul cal - strălucitor ca neaua - al Mătuşii Gorgone); nu doar phalicul / falicul Ghergan Priap, ocrotitorul organelor genitale masculine / protectorul pulii, rezonând cu Pelasga "pu-ra", s-a născut în Lampsakos - pe ţărmul Troian al Dardanelelor - ci şi mulţi învăţaţi ai Vechii Lumi, ca istoricul Kharon / Charon din secolul VI î.C., presocraticul Metrodor (mort în anul 464 î.C., prieten cu filozoful Anatolian Anaxagora), matematicianul Polyaenus (340-285 î.C., prieten cu Epicur din Insula Cariană Samos), Idomeneus (325-270 î.C.), satirul Colotes (320-268 î.C.), ş.a. Este de ştiut că în Războiul Troian la Rhoeteion / Rhoiteion - azi Baba Kale 40 lat. N, 26,18 long. E - a fost îngropat Aheul Ajax, fratele vitreg al lui Gheugher / Teuker, loc cucerit în anul 190 î.C. de comandantul Roman Livius, care l-a indicat drept "Gergithium Roeteum: de mare memorie". Strabon în "Geografia" XIII 1:51 a notat că în timpul său "Ţinutul constând din districtele Antandria, Cebrene, Hamaxitus şi Neandria, până departe peste mare în Insula Lesbos, aparţine celor din Gargara şi Assos" (Antandria - zona localităţii Antandros 39,34 lat. N, 26,47 long. E - era cea mai apropiată de Gargara, între ele fiind Muntele Killaion: conform lui Strabon, denumirea era o rezonanţă Kilikiană / Ciliciană). Epafrodit afirma că localitatea Gargara de pe Munte - Palaia Gargara / respectiv Gargara I - era la genul neutru însă cea de la poale, Gargara II, era feminină. În mileniul I au fost cunoscuţi episcopi Gargarieni, ca: Ion în anul 518, Teodor în anul 553, Efrem în anul 878, ş.a. (sediul episcopal era în Gargara); ultimele menţiuni documentare despre viaţa Gargarei - înaintea părăsirii sale din cauza invaziei otomane - au fost 4 documente din perioada 1284-1304, păstrate în arhiva Mănăstirii Marea Lavră de pe Muntele Athos, despre Constantin din Gargara, împreună cu familia sa (denumirea Lavra provenea de la Labirint, aşa cum a observat şi istoricul Francez Victor Langlois 1829-1869, fiind folosită oriental la Mănăstirile timpurii, astfel cum de pildă în secolul V a ctitorit Sfântul Gherasim din Likia / Anatolia în Valea Iordanului). Este de remarcat că de-a lungul vremurilor Gargara a fost cunoscută şi cu denumiri ca: Gargaros, Gherghi, etc.

Gargara era la SV de Muntele Ida

Gherghis

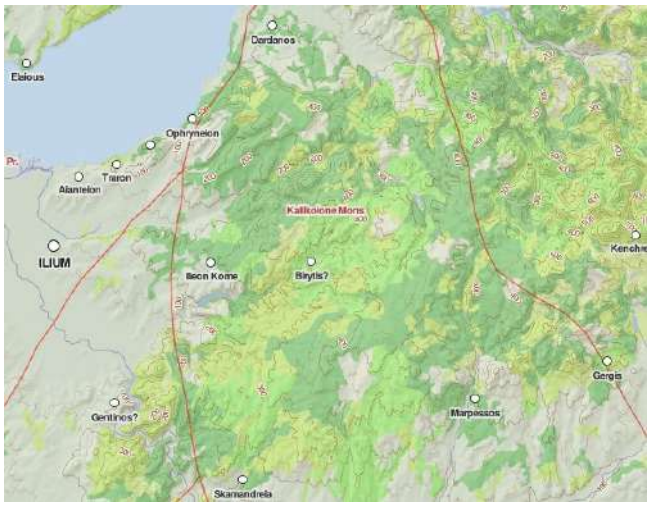

Gergis la răsărit de Ilieon Kome şi de Marpessos

În V Anatoliei terenurile Gherga din mileniul III î.C. erau îndeosebi pe Valea Meandrului "Mare" - la E de Milet, până după aşezarea Gherga - iar în N, Pelasgii Ghergani se găseau până pe Masivul Ida în vecinătatea căruia au ridicat Troia, inclusiv în aşezarea Gherghis în apropierea căreia au întemeiat oraşul Ilion, pe Valea Meandrului "Negru" / Nordic (Scamandru / Scamender): Râul Meandru "Mare" era în Nordul Cariei iar Meandrul "Negru" / Nordic era în Troia (în Nordul Cariei). Cetatea Gherghis / Ghergithus a fost în aceeaşi zonă cu aşezarea Gargara, adică în Ţinutul Troiei unde trăiau Gargari / Ghergani, lângă Dardanus centrele Gargara şi Gherghis fiind cele mai vechi din Troia. Astronomul Heraclide din Pont 390-310 î.C. a afirmat că în Gherghis / Ghergitha a existat Sibila până "în timpul lui Solon şi Cyrus" (adică secolul VI î.C. / când colonişti din cetatea lui au întemeiat Callatis / Mangalia, iniţial numită Cerbatis, pe Râul Dobrogean Cerbos). La sfârşitul secolului IV î.C., Cipriotul Clearchus din Soli a indicat în lucrarea sa despre Gergithios că numele iniţial al aşezării Gherghis din regiunea Troiei a fost Gherghina / Gergina. Istoricul Roman Tit Liviu 59 î.C.-17 (care a lăsat cea mai completă istorie a Romei de la întemeiere) a consemnat că la începutul secolului II î.C. ruinele localităţii Gherghis - notată Latin Gergithum, la fel după cum era notată şi Podgoria Gherghiţilor din apropiere ce o aproviziona - erau adiacente oraşului Ilionului, fiind cinstite de Romanii mândri că strămoşii lor proveneau de acolo. Geograful Carian Pausania a vizitat Gherghi / Gherghis în secolul II - acolo în timpul său, în ceea ce a fost o puternică aşezare, mai trăiau printre ruine doar 60 de locuitori - menţionând solul roşiatic din zonă şi apropierea de Râul Aidoneus / Aides, ce se pierdea în Pământ (particularitate asociată cu Infernul / Iadul, denumirea Greacă "Hades" provenind de acolo, personificarea fiind prin Zeul Morţilor - fratele mai mare al lui Zeus, despre care Heraclit afirma că "el şi Dionisie sunt unul şi acelaşi" - Nimfa Gorgyra fiind echivalată cu stăpâna infernalului Râu subteran Styx, de la limita "Celeilalte" Lumi iar Cerber / Kerberos fiind paznicul intrării în Infern / Tartar; savanta Nemţoaică Marie-Louise von Franz 1915-1998, în studiul său din vechi surse Egiptene, folosind inclusiv manuscrise din Alexandria secolului I, a scris: "Zeiţa Isis jura în numele lui Hermes / Thot şi în cel al lui Kerkoros / Kerberos", cercetătorii Vincent Bridges şi Teresa Burns în anul 2007 afirmând - pe baza colecţiei "Codex Marcianus" din Veneţia Medievală - că "măreţul înger Amnael - al Arborelui Vieţii - a învăţat-o pe Isis să jure aşa" (aşadar, Kerkoros era Gardianul Porţii Tartarului, imaginat drept "Cerber", uneori ca un câine uriaş bicefal sau multicefal / mai des, tricefal); e de observat că în S Balcanic nici Aheii - sosiţi din Egipt în Epoca Bronzului - nici urmaşii lor Eleni nu agreau câinii sau lupii. Tratatul de la începutul secolului XIII î.C. al Troianilor cu Hitiţii - înaintea Războiului Troian - a fost sub patronajul divin Kaskal.Kur din Troia, nume identificat ca Ghergan de către cercetători (denumirea era utilizată în Babilon pentru fenomenul acvatic subpământean iar în Sumer tema coborârii în Infernul apei provenea de la vechii şamani Kargani / Gurgani din jurul Lacului Baikal, cel mai adânc din lume: de altfel, în subteranele Troiei sunt vizibile şi azi cavernele acvatice respective, cu acces bun, puţ de aerisire, etc). Localitatea Gherghis era strategic amplasată; în vecinătate avea Fortul Petra, pe Dealul Fulu Dagh, ca protecţie a oraşului Ilion. Exploratorul Francez Jean Lechevalier în anul 1785 a constatat că Gherghi / Gergis a fost mai veche decât Troia; cetatea a avut ziduri serioase, aşa cum apar pe o stampă realizată în anul 1878 pe Dealul Bounar Bachi / Bunarbashi (Bally Dagh) din regiune:

Mormintele Regelui Priam şi primului său născut Hector sunt la Gherghis, pe acel Deal Bali Dagh (în cursul Războiului Troian - când a fost convenit un armistiţiu de 2

luni pentru funeraliile ambelor părţi - Priam a pus cenuşa fiului său Hector într-o urnă de aur, a învelit-o în purpură şi a depus-o în mormântul peste care a ridicat un tumul plantat cu ulmi, apoi şi el ajungând lângă fecior / locuri explorate de arheologi începând din secolul XIX; preotul Dares - care a fost printre slujnicii înmormântării - a lăsat consemnat că lângă era principala Poartă a Troiei / ce era străjuită de Fortăreaţa Gherghis). Priam a fost ucis de fiul lui Ahile, care a ucis-o apoi şi pe fiica aceluia, Prinţesa Polyxena, la mormântul tatălui său Ahile de pe promontoriul Troian. După Războiul Troian, mărturiile Antice au reţinut că aşezarea a fost reîntărită cu Gherganii deportaţi din regiunea Troiei în Cipru, care - atunci când au prins ocazia - s-au întors din exil în strămoşescul lor Ţinut. Precedat de Britanicul John Cramer în anul 1832, care a editat la Universitatea Oxford o descriere amănunţită geografică şi istorică a locurilor, umblând şi pe Valea Chiergee din fosta Podgorie Gherga / Gergithium, Râu ce se vărsa în Dardanele lângă "Lamp-Sacos" / Lampsacos, Germanul Heinrich Schliemann în anul 1881 - când a publicat faimoasa sa cercetare a Troiei (comoara de aur descoperită de el în zonă era din a doua jumătate a mileniului III î.C.) şi a asociat simbolul Svasticii de pe principalul altar de acolo cu Arianii din N Indiei - a menţionat că a găsit cetatea Troiei cu ajutorul localizării Gherghis; în cartea "Ilios, oraşul şi ţara Troianilor: rezultatele cercetărilor şi descoperirilor" din anul 1881 el a scris: "În S am aflat de la prietenul meu, arheologul Maltez Frank Calvert (care a săpat zona în 1853), despre ruinele fortificate că aparţineau Anticei aşezări Gherghis. Conform lui Herodot / 'Istorii' 7:20, înaintea Războiului Troian locuitorii din Gherghis - care erau urmaşii regelui Gheugri / Teucri - împreună cu Mysii au trecut Bosforul în Europa şi au cucerit tot N Balcanic, ajungând până la Marea Ionică, în S atingând Râul Peneios. Corespunzător lui Strabon, acei Mysi au fost Tracii, care au ajuns astfel din Asia în Europa. Atenţie specială merită denumirile Teucriane pe care Homer le-a legat de Troia sau oamenii săi: având aşezarea Gherghis în Troia, se pot conecta Homericul Gargaros - din 'Iliada' 8:48 - şi Gorgythion, fiul lui Priam. Hitiţii atunci dominau Asia Mică până la Eufrat, fluviu al cărui mal era graniţa districtului Carche-miş / Gherga-miş; acolo aliaţii Hitiţilor - consemnaţi cu cea mai mare fidelitate de către Egipteni - erau cei mai reprezentativi militari V Anatolieni: Dardanii, cei din Mysia, Lydia, Likia şi Kerkeş sau Ghergheş / nume ce amintea Gherghiţii din regiunea Troiei (sufixul 'ş' a fost schimbat de Greci în 'ţ')". În Balcani, Râul Peneios curge din Pind în Marea Egee, având gura lângă Muntele Olimp, în Valea sa fiind Tricala şi Meteorele / ce au fost puternic populate, încă din acele vechi timpuri, de Ghergani; e de ştiut că pe scările istorică şi geografică întâi au fost Teukri în Troia - populaţia Teucriană / Troiană, pe malul Anatolian al Dardanelelor, de la începutul mileniului III î.C. - iar apoi (mult ulterior, datorită năvălirii Hitiţilor în Anatolia), Traki în Tracia: populaţia Tracă se află pe malul Balcanic al Dardanelelor (la Strâmtoarea Dardanele, în partea Asiatică / Anatoliană = Peninsula Troiană Biga şi în partea Europeană / Balcanică = Peninsula Tracă Gallipoli).

Harta lui Heinrich Schliemann

Istoricul Carian Herodot a descris Troiana Gherghis ca un loc de mare putere în Vechea Lume, cu o vechime impresionantă. Xenophon a scris că la începutul secolului IV î.C. Gherghis încă era o aşezare de forţă, cu turnuri măreţe / foarte înalte şi o Acropolă (localitatea avea un Templu închinat lui Apollo Gergithius, ce adăpostea mormântul primei profete Sibila / Cybele - denumită de aceea Gherghiţia - de mare importanţă în vechea lume Greacă şi Romană) şi controla politic inclusiv comunitatea învecinată din Skepsis; când sisiful Spartan Dercylidas a jefuit Gherghis, a găsit atâţia bani cât să întreţină 8 mii de soldaţi pe timp de un an (el a profitat de faptul că tiranul Midias din Skepsis / Schepsis şi-a omorât cumnatul şi soacra - nobili Dardani - care îşi aveau acolo averea; apoi jefuitorul totuşi a întărit fortificaţia localităţii). Însă în anul 218 î.C. mai ales femeile de acolo au fost forţate de către Attalus / Atal, comandantul cetăţii Pergam, să se mute departe spre E - unde au înfiinţat o nouă aşezare, cu acelaşi nume, la izvorul Râului Caicus - şi aşezarea Troiană Gherghis / Gergis I şi-a încetat atunci existenţa, fiind distrusă de acela (astfel că în compendiul publicat în anul 1996 de Universitatea Californiei despre aşezările Greceşti, la izvorul Râului Caicus / Kaikos - pe Valea căruia era Pergam - a apărut Gergitha, nu Gergithion din Teritoriul Lampsakos sau Gergis de lângă Ilion); lângă izvorul Caicus / Caicos, la N de Kirkagac este Gertze, acum Yirce / Yirca 39,11 lat. N, 27,39 long. E, loc sugerat de savanţi - printre care şi profesorul American Getzel Cohen în anul 1995 - ca fosta aşezare Gherghi II (cu un secol înainte, geologul German Alfred Philippson a descoperit în defileul de acolo sarcofage inscripţionate). Anticul geograf Anatolian Strabon a scris: "Aproape de izvoarele lui Caicos este satul Gherghitha în care i-a mutat Attalos pe Gherghiţii din Troada când le-a cucerit ţinutul", el precizând că noua aşezare denumită Gergithes / Gherghite era la plural feminin, însemnând localitatea Gherghiţelor. După cum au afirmat de

pildă Anatolienii Nicander din Colophon care a scris în secolul II î.C. "Georgica" (ce l-a inspirat pe poetul Roman Vergiliu pentru lucrarea cu acelaşi nume) şi Partenie din Bitinia în secolul I î.C. (profesorul Grec al aceluiaşi poet Roman Vergiliu), Kefalon / Cefalon din Gherghis a fost contemporan Războiului Troian, lucrarea sa "Istoria Troiei" făcându-l celebru după un mileniu pe Hegesianax în Alexandria Troiei, care - luându-şi acel pseudonim la sfârşitul secolului III î.C. - a rescris-o ca "Troica" (de pildă, în secolul I î.C. însemnările au fost considerate de către Dionisie din Halicarnas / Caria 60-7 î.C. ca foarte valoroase istoric despre Troia); e de ştiut că Alexandria Troiei a fost numele dat oraşului Kebren în anul 306 î.C. în memoria Împăratului de către Antigon, fost general al lui Alexandru Makedon "cel Mare" iar Hegesianax, neautohton al localităţii, era curtean al lui Antiohie "cel Mare" (Regele seleucid - al unuia dintre statele succesoare Imperiului Macedonean - cel care a oferit azil generalului Cartaginez Hanibal), documentele lui Chefalon / Cefalon fiind în arhiva celor colectate de la Gherghi, din apropiere, salvate de la distrugerea din anul 218 î.C. a aşezării. Din păcate, lucrările ambilor - ale lui Cefalon şi Hegesianax / care a adăugat şi evenimente ulterioare Războiului Troian - s-au pierdut, rămânând doar relatări indirecte despre cele consemnate (în timpul lui Athenaues 9:49, adică la începutul secolului III, încă existau): între altele, de exemplu a fost menţionat că nepotul regelui Priam, Askanios - fiul lui Enea - a restaurat Gherghis, Troia, Skepsis şi alte localităţi din regiune distruse de Războiul cu Aheii (Skepsis a primit la un moment dat şi colonişti Ghergani din Milet) şi că Troianul Enea după război s-a deplasat spre V, urmaşul său "Romos" ajungând să întemeieze cetatea Romei; e de observat că şi Traco-Dacii aveau nume indigene ca Roimos, Roimus, ş.a. - după cum a documentat şi cercetătorul Bulgar Dimităr Decev în anul 1957 - cu mult înainte de existenţa Romei din Peninsula Italică. Se ştie că Enea s-a născut pe Masivul Ghergar Ida şi s-a cununat cu Prinţesa Creusa / fiica regelui Teucrian Priam (ea a murit când a căzut Troia, în timp ce Enea salva pruncul) iar în ceea ce e acum Italia fiul lor a întemeiat Alba Longa 41,44 lat. N, 12,39 long. E, reşedinţa de pe malul Lacului Albano - la poalele Muntelui Alban din S Romei - locul unde după mai multe generaţii s-au născut gemenii Romulus şi Remus; după cum a relatat istoricul Roman Tit Liviu 1:25, în timpul său încă se vedeau gorganele în care au fost înmormântaţi Curaţii (ştiuţi acolo şi ca Horaţi): probabil erau Cureţii din anturajele începuturilor, ajunşi acolo din Peninsula Anatolică. În Peninsula Apeninică / Italică, văduvul Enea a ajuns să se însoare cu o altă Gherga - după cum i-a prezis Creusa când a murit în distrugerea Troiei de către Ahei - şi anume cu o rudă îndepărtată a ei, Lavinia descendentă a lui Circe (era fiica lui Latinus): Carianul Dionisiu din Halicarnas 1:43 a arătat că Latinus l-a avut ca tată pe Hercule = Ghergar şi că a fost născut de o fecioară Hiperboree (din spaţiul stră-Român), deci Latinus nu a avut părinţi de sorginte Italică, doar locul naşterii lui fiind în Peninsula Apeninică / Italică; aşa după cum a scris Romanul Vergiliu în "Eneida" 8:506, la stabilirea sa în Peninsula Apenină / Apeninică Troianul Enea s-a înţeles cu Tarchon, cârmuitorul E/Truscilor (aceia în alfabetul lor n-aveau "G", astfel încât Regele lor Tarchon - fondatorul Dinastiei Tarquine - era Garchon / Gargon, patriarhul Dinastiei Garghine). Priam a fost ultimul Rege din Dinastia Ghergară care cârmuia Troia iar prin fiica şi ginerele său Enea (cârmuitorul Dardanilor în Războiul Troian), unul dintre descendenţi a fost Romulus - întemeietorul Romei - care aşadar era urmaş Gherga. George Grote în "Istoria Greciei" din anul 1851 scria: "Herodot a notat că locuitorii aşezării Gherghis ocupau o porţiune din N Masivului Ida, la răsărit de Dardanele, ca rămăşiţe ale Anticilor Teucriani (în concepţia lui, ei erau Troianii descrişi în 'Iliada'); denumirea Teucrianilor s-a pierdut, păstrându-se doar în scrieri ca ale lui Kefalon din Gherghis (al cărui loc de naştere se pare că a fost oraşul Gherghis ori era dintre Gherghiţii de lângă Cume) sau Hellanicus din Lesbos / scriitor din secolul V î.C., de la care a trecut la poeţii ulteriori şi la epica Latină. A existat de asemenea o localitate numită Gherghita lângă izvorul Râului Kaikus, deci în Mysia. Corespunzător lui Strabon, Gherghiţii de lângă Cume s-au aşezat pe Masivul Ida, la Gherghi / Gargara. Probabil că locuitorii ne-Eleni, atât din zona Cume, cât şi din zona Ida, erau înrudiţi, cei ajunşi pe Ida fiind deja Greci, contribuind astfel la conversia acelui loc din Teucrian în Grecesc. Într-una dintre dislocările violente - devenite frecvente în Anatolia mai ales în timpul succesorilor lui Alexandru cel Mare - populaţia Teucriano-Greacă a Gherghiţilor Masivului Ida a ajuns până la izvorul Kaikus datorită lui Attalos, conducătorul Pergamului"; e de observat că fiul său (regele Attalos II, care a domnit din Pergamom / Mysia în 159-138 î.C.) a finanţat ridicarea la Atena a complexului comercial cu colonade "Stoa" unde acum e "Muzeul Agorei": bogatul Anatolian - a cărui familie a jefuit Gherghiţii din Regatul ce a ajuns întins până în Antalya / Cilicia, însă totuşi fără să includă Caria - avea afaceri serioase cu vechii Eleni. Este de ştiut că valoroasa bibliotecă a filozofului Aristotel - născut în Peninsula Chalki-dikos din Macedonia, care era însurat lângă V Anatoliana Gargara, în Assos cu fiica cârmuitorului - a fost îngropată la Skepsis de teama lui Attalus şi din acea cauză s-a deteriorat grav, de umezeală şi carii: Aristotel (care nu era Elen, ci Macedonean) l-a cuprins în testament pe botanistul Tyrta-mos / Teofrast din Insula Lesbos ca moştenitorul bibliotecii sale iar acela a lăsat moştenire tot - şi biblioteca sa - lui Neleus din Skepsis, ai cărui descendenţi au ţinut un timp lung documentele ascunse într-o pivniţă. Pentru Aristotel, cel mai înalt nivel de bogăţie era fericirea, adică activitatea raţiunii în concordanţă cu virtutea; după spusele lui, "cei morţi sunt mai fericiţi decât cei vii şi a muri înseamnă a te întoarce la adevărata ta casă" (discuţia referitoare la virtuţile dreptăţii lansată de Makedonul Aristotel a reprezentat punctul de plecare al sistemelor actuale de dreptate: pentru el, elementul fundamental al dreptăţii era tratamentul egal al cazurilor asemănătoare, o idee ce i-a determinat pe gânditorii de mai târziu să stabilească asemănările relevante, căci Aristotel distingea între dreptatea la împărţirea bogăţiei - dreptatea distributivă - şi dreptatea prin despăgubire, cum ar fi pedepsirea cuiva pentru răul pe care l-a făcut, adică pedeapsa juridică; noţiunea de dreptate a rămas importantă pentru ideea statului de drept, concept fundamental în filozofia politică). Natura spirituală a Makedonului Aristotel a fost diferită de cea a Elenului Platon, Aristotel afirmând despre Platon că a dublat prin "teza ideilor" realitatea în mod inutil (căci Aristotel era un spirit realist, înţelegând lucrurile naturalist / ştiinţific): Aristotel nu era Elen ca Platon, ci era Makedon din Stagira 40,31 lat. N, 23,45 long. E / Nordul Muntelui Athos. Ideile lumii lui Platon, preluate de la Mama Ida (cosmosul fiind universul Ideii-Cuvânt), urmăreau ca rezultat un nou Olimp, cel creat

de om însuşi; învăţăturile filozofului Aristotel, care a fost dascălul lui Gergithios / propagandistul Imperiului Makedon cârmuit de Împăratul Alexandru "cel Mare" (exprimate în lucrările salvate în zona Gherghiţilor unde savantul a fost însurat), au constituit timp de peste 2 milenii importante resurse pentru omenire.

Podgoriile Gherga

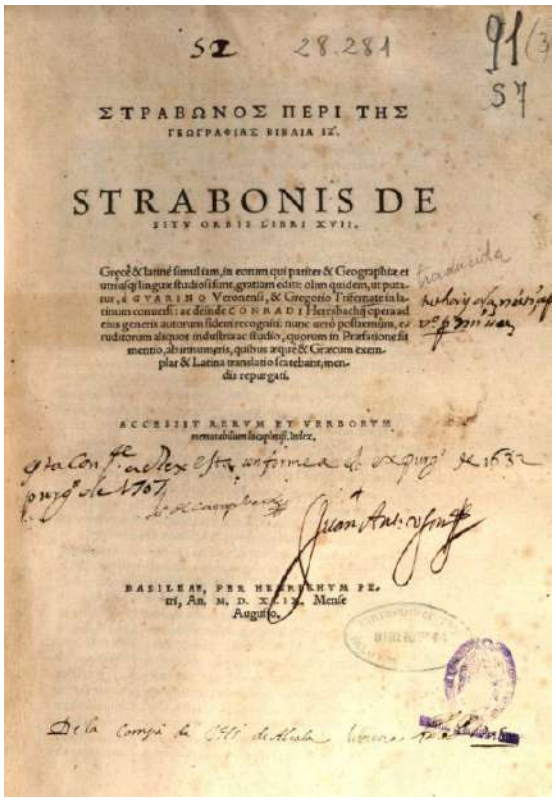

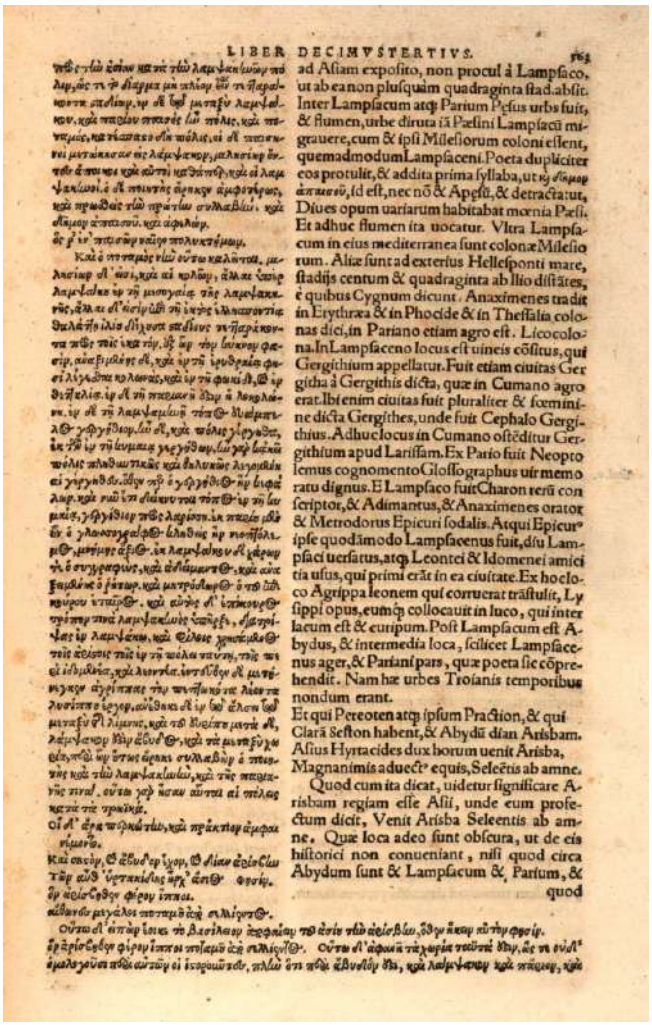
LIBER DECIMVSTERTIVS. 763

Tipar la Basel în 1549 de Elveţianul Heinrich Petri, inclusiv despre Podgoriile Gherga

Inventarea vinului în neolitic de către Ghergarii Caucazieni iar apoi răspândirea sa în Vechea Lume au avut semnificative ecouri în apusul Anatolian: Gherghiţii dintre Sacrul Masiv Gargaron / Ida şi Strâmtoarea Dardanelelor au beneficiat timp îndelungat de struguri şi vin, producţii furnizate de pildă în mileniul II î.C. Curţii Troiane şi în mileniul I î.C. Curţii Persane. Podgoriile Gherga - generic denumite în vechea Greacă Gergithion - în timp s-au întins pe coasta V Anatoliană de la Delta Râului Gediz la Golful Idaios (în spaţiul căruia e Insula Lesbos 39,10 lat. N, 26,20 long. E), pe malul Dardanelelor, până în N la ceea ce Latin a rămas ştiut drept Gergithium; se poate observa că vechea denumire Românească pentru podgorean = îngrijitorul viei - dar şi a gardianului său - e "vier" / la fel ca termenul pentru mistreţ dar şi pentru porc necastrat (Sanscrita are "vrşah" pentru taur şi "vrsanah" pentru testicul, la Baltici existând în Letonia "versis" pentru bou şi în Lituania "verşis" pentru viţel): apropiat e Românescul cuvânt "vers" - ca rândul scris în poem - dispăruta Latină având iniţial "versus" ca locul unde întorcea plugul iar doar apoi (în plan secund) înţelegând sensul poetic. O foarte veche Podgorie Gherga a fost la Gargara - denumită şi Gargaris - pe malul Golfului Idaios / Adramyttenos, azi Edremit, pe un loc unde a apărut portul Cebni; "Tabula Peutingeriana" a indicat importanţa Gargarei prin 2 turnuri, pe drumul dintre Antandros şi Assos:

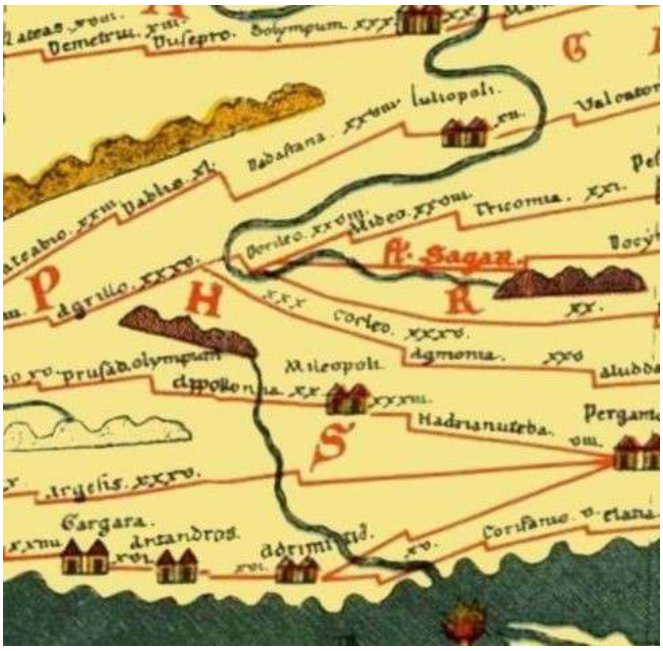

La sfârşitul secolului VI î.C., geograful Grec Phileas a plasat Gargara între Assos şi Antandros iar în secolul IV î.C. istoricul Ephorus din Cume - principalul port al Eoliei - a reconfirmat vecinătatea Gargara cu localitatea Assos / azi Behram 39,29 lat. N, 26,20 long. E (zona Sudică a Masivului Ida se numea Plakos - cu principala localitate Teba - iar lângă portul Cume, arealul la N gurii Râului Hermos se numea Plakeia: denumirile rezonau deopotrivă cu cea anterioară Pelasgă şi cu cea ulterioară Vlachă); în secolul I, Anatolianul Strabon a scris în "Geografia" XIII 1:58 "Gargara a fost întemeiată de cei din Assos, fără să aibă însă o populaţie înfloritoare". Podgoria era în strânsă legătură cu aşezarea Gargara II de la poalele Sacrului Munte Gargar / Ghergar Ida; zona a fost proverbială în vechime pentru fabuloasa ei fertilitate: e binecuvântată de 2 climate blânde, iarnă caldă şi respectiv vară însorită, cu o bogăţie de izvoare tot anul (irigarea în solul vulcanic face capabile recolte repetate şi abundente, de care se minunau chiar şi localnicii Ghergari, zona acum fiind cea mai productivă în domeniul măslinelor a Turciei). Poetul Vergiliu Maro / Vergiliu a menţionat în "Georgice" - lucrare sprijinită de către consilierul Cultural Imperial Gaius Mecena 70-8 î.C. - fertilitatea Gargarei (urmat de Ovidius Naso, Lucius Seneca 4 î.C. - 65, Gherganul Sidonius Apollinaris 430-489 şi alţii, ca referinţă agricolă exemplară); de pildă, în prima carte a "Georgicelor" ("Agricultura", versurile 100-103), în traducerea din anul 1906 de la Tismana a poetului Român George Coşbuc, apare:

"Umedă vară să cereţi, plugarilor, însă senină
Iarna. De-o iarnă cu praf e vesel şi câmpul cu ierburi,
Vesel şi grâul. Iar Misia n-are nicicând mai bogate
Spice, de holdele lui se miră chiar însuşi Gargarul".

Locaţia a fost plasată de geograful German Alfred Philippson (care a studiat zona începând cu anul 1887) după cum se poate vedea pe harta următoare:

La începutul secolului V, Nord Africanul Macrobius - mare cunoscător de Greacă şi de Latină - a analizat în a cincea carte din "Saturnalia" ce a scris Romanul Vergiliu în secolul I î.C. în "Georgice" (în traducerea din anul 1960 de la Timişoara a lui Gheorghe Tohăneanu, pentru Academia Română): "Gargarele sunt în Mysia, care este o provincie a Helles-Pontului. Numele 'Gargara' este un plural, pentru că atât creasta Muntelui Ida, cât şi oraşul de sub acelaşi munte poartă acest nume. Despre vârful muntelui, Homer se exprimă în 'Iliada' 7:47 astfel: 'sosi pe Gargaros, creştetul Muntelui Ida cel plin de izvoare, adăpostul fiarelor'. Acelaşi Homer - în alt loc, 'Iliada' 14:346 - se exprimă mai limpede: 'În tihnă dormea pe Gargaros părintele Zeus'. Epicharm, poet din vremi bătrâne (secolul V î.C.), spune în opera sa 'Troienii': 'Zeus - stăpânul - locuia pe Gargaros, vârf acoperit de zăpezi'. Din aceste pasaje rezultă că vârful Muntelui Ida se numeşte Gargara. Voi înşira acum pe cei care au vorbit de o aşezare Gargara. Ephorus - istoric de largă faimă - zice în cartea V: 'Gargara este aşezată lângă Assos'. Nu numai Ephorus, ci şi Phileas - vechi scriitor - în cartea intitulată 'Asia' aminteşte că: 'Lângă Assos este Gargara, aproape de Antandros'. Se citează şi o carte de elegii, a lui Aratus (secolul IV î.C.), în care se pomeneşte de un oarecare poet Diotimos: 'Îl plâng pe Diotimos, care - şezând pe bolovani - tălmăceşte copiilor Gargarieni buchiile'. Din acestea aflăm şi de numele cetăţenilor, care se cheamă Gargarieni. S-a dovedit, aşadar, că numele 'Gargara' înseamnă când vârful muntelui, când oraşul de la poalele acestuia. Vergiliu vorbeşte de oraş, nu de vârful muntelui. Să cercetăm acum de ce a menţionat Gargara ca un loc bogat în roadele pământului. Se ştie - în adevăr - că Mysia întreagă se bucură de foarte bogate recolte, datorită umidităţii solului. De aceea şi Vergiliu, după ce în versuri vorbeşte de veri umede, adaugă: 'Cu nici o podoabă nu se făleşte atât de mult Mysia'. Parcă ar zice: orice ţinut - având ploi la timp potrivit - va dobândi rodnicia câmpiilor Mysiei. Iar când Homer spune 'Ida cea plină de izvoare' înţelege ogorul de sub munte. Gargara se bucura deci de atât belşug de roade, încât cine voia să exprime un 'număr mare', o 'mulţime imensă', reda aceasta prin 'Gargara'. Martor este Alceu (poet din Insula Lesbos, de la sfârşitul secolului VII î.C. şi începutul secolului VI î.C.), care într-o tragicomedie grăieşte astfel: 'Am întâlnit pe câmp foarte mulţi, ducându-se la serbare; să fi fost vreo 20. De pe o măgură văd o mulţime de oameni, aşezaţi în cerc: Gargara'. Precum se vede, e limpede: Alceu a întrebuinţat cuvântul Gargara cu sensul de 'mulţime'. Tot astfel, Aristomenes în

fabulele sale: 'Înăuntru, avem o mulţime de oameni (Gargara)'. Iar comicul Aristofan - cum este el bun de glume - alcătuieşte (la sfârşitul secolului V î.C.) din Gargara 'mulţime' şi produce un cuvânt nou pentru nisip, voind să arate un număr infinit; astfel, în comedia sa 'Acharnienii' spune: 'Durerile mele sunt nenumărate, ca nisipul mărilor'. Şi Varro - în satirele sale - a întrebuinţat deseori vorba respectivă, pentru a indica o mulţime. Aristofan însă a adăugat Gargara pentru a exprima o mulţime imensă. Aşadar - după cele discutate aici - sensul versurilor lui Vergiliu este acesta: 'Dacă mersul vremii ne dă o iarnă senină şi o vară ploioasă va fi cu mare priinţă roadelor; aceste condiţii atmosferice sunt atât de necesare ogoarelor, încât, fără ele, nici faimoasele pământuri - atât de fertile, prin natura lor - nu vor răspunde numelui lor de rodnicie'. După Mysia, citează pe nume Gargara. Pare - în adevăr - că oraşul acesta, aşezat în vatra Muntelui Ida, este irigat de apele ce coboară dintr-acolo şi astfel poate să nu prea ducă dorul ploilor de vară. Pentru ca să întărim interpretarea pe care am dat-o acestui text, că - în adevăr - sunt umede nu numai Ţinutul Gargara, vecin cu Muntele Ida, ci şi câmpiile întregii Mysia, putem aduce martor pe Eschil: 'O! şi voi, ape Mysiane!' Am arătat, în discuţiile noastre de aici, ce a luat Vergiliu de la Greci". Din această geneză Ghergară a apărut şi la Români verbul de a se "agrega" pentru Adunarea în mulţimi / aşa după cum filologul Român Treboniu Laurean 1810-1881 a explicat pentru Academia Română în "Dicţionarul Limbii Române" din anul 1871 (ori s-a ajuns la spiritul gregar - al grupării în cârduri - ce îndeamnă la pierderea individualităţii în mijlocul mulţimii, cu extindere până la cârdăşie / adică însoţirea pentru fapte ilegale); strângerea în "gârguri" / "gherguri" - ori cârduri - a dus prin Etruscul "terg", după cum a explicat în anul 1998 Lazăr Tonciulescu, la denumirea de târguri în răsăritul European / din Balcani până în Finlanda: de pildă, oraşul Turku din Finlanda e numit aşa fiindcă Medieval era mare târg (de altfel şi ţarcul - locul îngrădit pentru animale - echivalat cu Iranianul "cark", Albanezul "thark", preluat de Ruteni drept "carka", etc. este un exemplu similar cu cel al târgului, oaia din ţarc cu lâna lungă şi aspră fiind ţurcană / rasă formată în Carpaţii Epocii Pietrei, ca primul tip de oaie la Români inclusiv acum, datorită însuşirilor sale de rusticitate, rezistenţă şi adapatabilitate sporită). Este de remarcat Masivul Ţarcu ca referinţă pentru Bănăţeni, în Ţinutul Gugulanilor: simetria Gargu-Ţarcu nu poate fi decât străveche, chiar Pelasgă (ca reper, Cabana Cerbul - centrală în staţiunea de pe Muntele Mic din Masivul Ţarcu - a fost administrată de Gugulanul Ioan Gherga, pasionat de schi, până în anul 2020, când acela a decedat). Este de ştiut că după Războiul Troian, în V Anatoliei (mai ales în Caria, ca de exemplu în Efes şi Milet, puternic dominate de Gherghiţi), principala celebrare din an a gemenilor Ghergari Artemis şi Apollo care le patronau - denumită Targheli / Tharghelia - era primăvara, în calendarul Grec luna mai chiar fiind numită "Thargelion": la început a fost cu sacrificiile umane ale prizonierilor, criminalilor ori handicapaţilor - ca "ţapi ispăşitori", victimele nebucurându-se de respectul comunitar - sărbătoarea fiind pentru purificare, apoi jertfindu-se miei, consumându-se supe de cereale şi felii de tort, într-un ritual de fertilitate; în timpul festivalului, la care se adunau mulţimile locale, de la bătrâni la copii, printr-o operaţiune de "farmacie" erau aleşi oameni liberi de rang inferior - ca neîndemânatecii, bastarzii, cerşetorii, ş.a. - care să părăsească aşezarea, fără îngăduinţa de a se întoarce (răniţii băştinaşi din lupte nefiind vizaţi, căci aceia erau eroi). Sărbătoarea Thargheliilor a fost foarte populară şi în coloniile Carianilor dintre Geţi, din Callatis / Mangalia până în Olbia / de la gura Bugului (lângă gura Niprului). Despre termenul de "târg", sunt de ştiut radicalul pre Indo-European "terg", Sanscritul "durga", Hititul "gurta", etc.; prin "burg", Germanic se înţelegea mai mult decât "târg": însemna loc întărit, legat de radicalul Indo-European "berg", din care a provenit şi cel de loc înalt sau Munte / astfel, Burgundia ar fi Muntenia. La aşezări, sufixul "burg" desemna citadela cu gard, însemnând castru: provenea din Latinul "burgus" pentru "fortăreaţă", ce era transliteraţia Grecului "pyrgos" derivat din Anatolianul Pergam / Bergama (oraş ce iniţial aparţinea Troiei Gherghiţilor). De altfel, Burgundu făcea parte din Munţii Baikal iar în N Caucazului a existat Burgu-stan (istoricul Anatolian Agathius din secolul IV a scris că un trib Hun era cel Burgund, primul cârmuitor al Burgundiei fiind Guðher / Gugher sau Gundahar / Gunther 385-437, ucis - datorită unei trădări - de Împăratul Attila al Hunilor); înaintea Hunilor, leagănul European Burgund a fost Bornholm: Insulă Daneză majoritar din granit, înălţată puternic din Marea Baltică, la N de Polonia. Ca fapte diverse, în legătură cu mulţimea imensă numită Gargara de vechii Greci (similar după cum gruparea cailor era denumită în vechea Română gherghelie): Ţiganii / Romii folosesc termenul "cherga" pentru a se referi la aglomeraţiile de oameni. În anul 1938, matematicianul Evreu Edward Kasner (1878-1955), de la Universitatea Americană Columbia, a imaginat uriaşul număr 1 urmat de 100 de 0 ca "googol", ceea ce a dus la denumirea celui mai mare motor de căutare acum pe Internet:

Un alt termen tehnic a fost cel de "quarc" dat în anul 1964 de fizicianul Evreu Murray Gell-Mann particulei elementare ce interacţionează prin forţa nucleară puternică şi care constituie materia "grea". Desigur că în viitor studierea Gherga poate fi şi cu ajutorul "inteligenţei artificiale"; până acum - anul 2026 - lucrarea despre Originea Gherga a fost realizată integral doar prin munca autorului Eugen Gherga: om, nu robot. În capitolul următor - 21, "Despre diferitele soiuri de pahare" - Macrobiu a scris: "Adesea Vergiliu dă paharelor nume Greceşti; iată exemple de Karkesion din 'Georgice' (4:380-381): 'Ia aceste pocale Karkesia pline cu vin Meonian (adică Lydian) / Să le închinăm oceanului'. În alt loc ('Eneida' 5:77): 'Atunci varsă, după datină, în cinstea lui Bachus / Dionisie, 2 cupe (Karkesia) de vin curat'. Ce formă aveau? Şi cine a amintit de ele? Nimeni nu cercetează, ci fiecare se mulţumeşte să ştie că sunt pahare, de diferite soiuri. Privind Karkesia, al cărui nume nu ştiu de va fi găsit vreodată la vreun scriitor Latin iar la cei Greci foarte rar, nu văd pentru ce nu se îndeamnă nimeni să cerceteze: ce-i cu aceste cuvinte străine? Karkesium este o cupă cunoscută numai Grecilor. Pherekydes aminteşte de ea în 'Istoria', spunând că Jupiter / Zeus a dăruit Alcmenei - drept preţ

pentru dragoste - un Karkesium de aur (ea l-a născut pe Hercule, fiul lui Zeus). Karkesium este un vas zvelt, puţin îngustat pe la mijloc, având toarte uşor reliefate dar prelungindu-se din vârf până la picior. Asclepiades, bărbat care se distinge printre Greci prin cultura şi temeinicia pregătirii sale, crede că vorba Karkesium vine dintr-un termen marinăresc. În adevăr, spune dânsul, partea de sus a pânzelor corăbiei se numeşte Karkesium, de la care - spre ambele părţi ale pânzei - pleacă aşa-numitele 'coarne'. Dar nu numai Asclepiades a pomenit de acest gen de pahare, ci şi alţi poeţi iluştri, cum e poeta Sappho (din Lesbos, secolul VII î.C.), care zice: 'Toţi aveau Karkesii şi făceau libaţii'. Cratinus (secolul V î.C.) în comedia sa a pomenit: 'Avea un veşmânt unicolor, o haină şafranie, un Karkesium pestriţ'. Iar Sofocle (tot în secolul V î.C.), în piesa întitulată 'Tyro': 'La masă, lângă mâncăruri şi Karkesii'. Asta aveam de spus despre Karkesii, necunoscute Latinilor şi menţionate numai de scriitorii Greci". În paralel, Ghergarii / Gherghiţii au dezvoltat la Nord de Gargara şi Gherghis - până pe coasta Dardanelelor, în Ţinutul Lampsacus / azi Lapseki 40,20 lat. N, 26,41 long. E - celebra, în Antichitate, Podgorie Gergithium: vinul său era de calitate şi în cantitate mai mare decât cel produs în Gargara; în mijlocul Podgoriei Gherghiţilor, pe Colina Tereia / azi Jali Dagh, era Templul Mamei Zeilor, Kybela (Lampsakos - protejat de falicul Zeu Min / Şiva - era principalul loc de venerare al "păzitorului" grădinilor şi viilor Priap / fiul lui Hermes şi al Afroditei, cinstit în iniţierile Dionisiace).

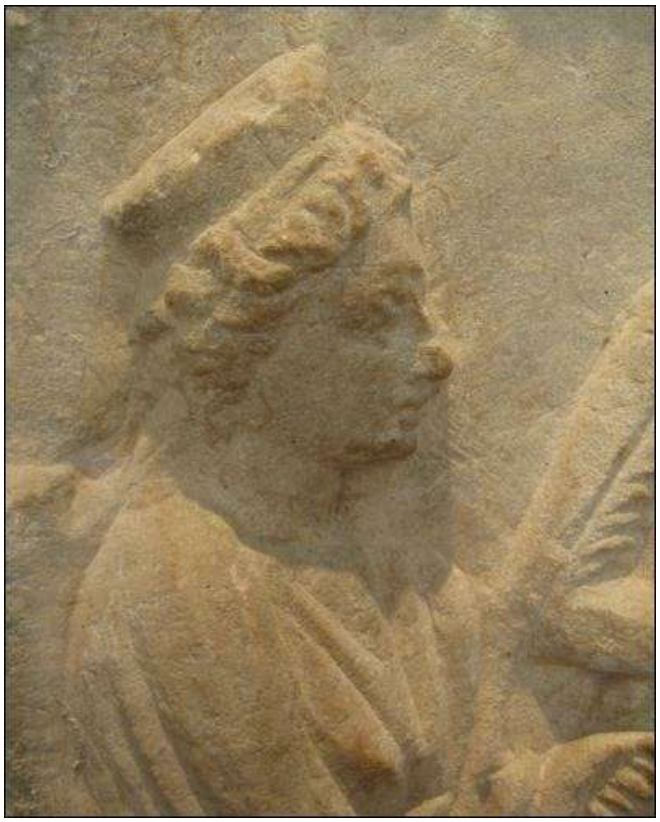

Kybele

Istoricul Britanic Walter Leaf a scris în anul 1912 despre Gergithion / Gergithium în contextul topografiei Văii Scamandru, adică a Meandrului Negru / Nordic (începându-şi analiza de la Troiana aşezare Dardanos 40,04 lat. N, 26,22 long. E / Turcia, de pe malul Anatolian al Dardanelelor, la jumătatea distanţei dintre cetatea Troiei şi vadul de la Abydos): "La N de Dardanos sunt dealuri paralele cu ţărmul; în spatele acelora, Gherghiţii / Gergithai trebuie să fi trăit în aşezări mici, în unele ocupându-se de turmele lor, în altele producând cherestea. Acele dealuri în mare vechime fără îndoială erau puternic împădurite cu pini şi stejari; nu se puteau dezvolta mari localităţi decât în vecinătatea minelor de aur de la Abydos. Teritoriul Gherghiţilor trebuie să se fi întins pe o distanţă considerabilă spre Nord; în Ţinutul Lampsacus a fost o regiune ce era denumită Gergithion, faimoasă pentru vinurile sale. Aceea probabil era în Valea superioară a Râului Praktios / Bargus - azi Bergaz - ce e separată de partea inferioară printr-un defileu dificil, însă este uşor accesibilă dinspre Lampsacus, peste dealuri (pe acea rută a mărşăluit Alexandru cel Mare, de la Abydos la Biga / Granikos). Limita sa Sudică poate fi numai ghicită: cel mai probabil s-a întins până în Valea Scamandrului, la defileul Bunarbashi şi pe o mică distanţă dincolo de el spre SV, zona acolo având acelaşi caracter deluros. Gherghis era în extremitatea Sudică a regiunii indicate de Herodot ca a Gherghiţilor, avându-şi numele de la ei, la fel ca şi podgoria din partea Nordică a regiunii Gherghiţilor. Regiunea Gherghiţilor a fost adiacentă Ţinutului Ilionului, la aceeaşi distanţă ca şi de Rhoiteion în partea cealaltă, corespunzând cu ceea ce s-a auzit despre Gergis cu fiecare ocazie când a apărut ceva îndeajuns de important ca să fie înregistrat de istorie. Xenophon, care a fost în armata Spartană, a relatat atacul din 399 î.C.: imediat după ce au fost ocupate Kebren şi Skepsis, oştirea s-a întors spre Gherghis, nu pentru tezaurul adăpostit, ci pentru că era cetatea vitală strategic; prin cucerirea cetăţii era deschis drumul spre Dardanele, ce era pe întregime blocat de Gergis / Gherghis.

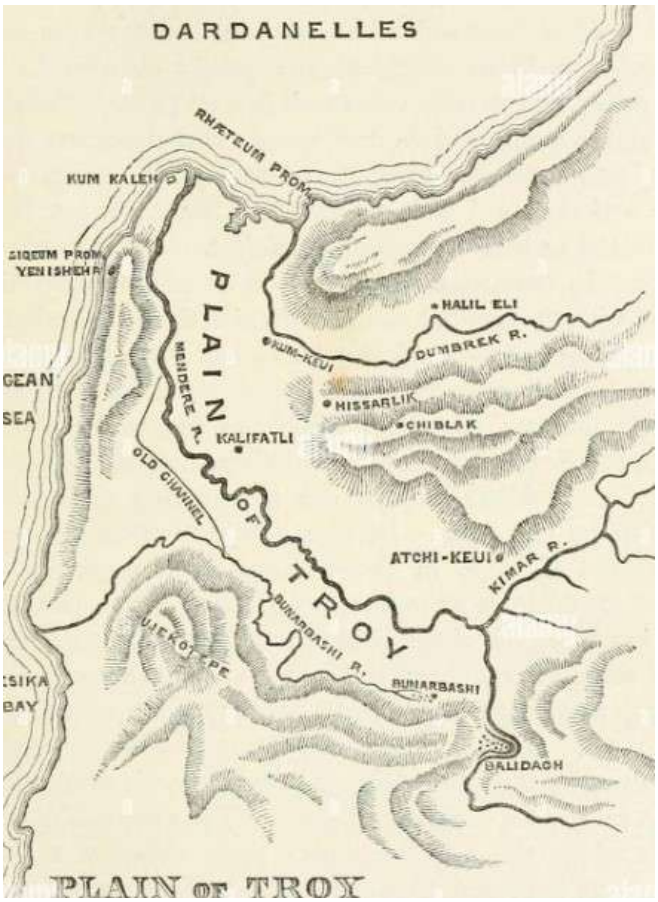

Heinrich Schliemann a publicat o lungă inscripție din 274 î.C. pe care a găsit-o acolo: Antiochos I dona lui Aristodikides din Assos pământ din 'teritoriul ce mărginește regiunea Gergis sau Skepsis, pentru a-l include fie în Ţinutul Ilionului, fie în al celor din Skepsis'. Regiunea Skepsis era în câmpia din Nordul Râului Scamandru; dacă terenul era de luat de la limita regiunii Gergis și adăugat fie Ilionului sau Skepsis însemna că era apropiat singurului punct unde cele 2 erau în contact și anume în vecinătatea defileului Bunarbashi străjuit de Bally Dagh. În continuarea inscripției apare că prima moșie din terenul donat avea numele Petra, ce era un fort utilizat pentru refugiu în caz de nevoie; lui Aristodikides i s-a cerut să-l rezerve pentru casa regală atunci când aceea va solicita, din motive de siguranță. Adjectivele Gergithian ale lui Apollo și Sibilei nu derivă decât de la regiunea Gherghiților, care acopereau o vastă parte din țară". Ar fi de observat că Dr. Richard Thiele la Halle / Germania în 1872 - cu un an înaintea anunțării de către Dr. Heinrich Schliemann a descoperirii Troiei - a publicat "Prolegomena ad Hymnun in Venerem Homericum", lucrare în care a scris temeinic despre Gherghiții Troiei, după cum se poate vedea în continuare ("Prolegomena" însemnând Introducerea):

— 75 —

loco celeberrimo [1] praeter illam in Ida sitam Gergim in agro Cumano prope ad Larissam urbem Gergithum vel Gergithii conditam fuisse. Quamquam vero hanc urbem Gergithum in Cumano sitam — nempe *Κύμη*, Aeolum colonia in Asia minore, est intelligenda — antiquiorem esse quam Gergim (vel Gergithes vel Gergithium) in Ida conditam Strabo putat, tamen hoc loco esse comprobandam puto Athenaei sententiam ex Clearcho Soleo, Aristotelis discipulo clarissimo, petitam. Nam etsi in hac historia enarranda multos errores [2] ab Athenaeo, quem ex optimis veterum scriptorum fontibus sine iudicio subtili et interiore litterarum antiquarum scientia multos locos excerpsisse inter omnes viros doctos constat, commissos esse Klausenius exposuit, tamen non possum facere, quin in eo, quod ad rei summam pertinet, Athenaeo assentiar quum propter clarissimum Clearchi testimonium, quod hoc loco Athenaeus est secutus, tum quia missis ceteris de hac re quaestionibus sane multo aptius videtur existimare, Troianos post Troiam dirutam in loca ab ipsorum gente iam inde ab antiquissimo tempore occupata et Idae montis saltibus ac faucibus deruptis satis munita sese contulisse ac postea viribus receptis inde colonias deduxisse, quam descendere in quaestionem difficillimam ac paene non diiudicandam de Teucrorum vel ex Cypro ve ex Creta insulis adventu. At ne quis putet, illos Strabonis et Athenaei locos non satis esse, quibus efficiatur in Cumano fuisse Gergithes, commemorandum est, in hac, de qua agimus, urbe natum esse Cephalionem, scriptorem historiarum de Troianorum migratione et Aeneae in Italia adventu, de quo docte Lobeckius in Aglaophamo disseruit[3] ac quem Strabo[4], Dionysius Halicarnassensis [5], Festus [6], alii nominaverunt. Quocirca si non negas, Cephalionem illum vixisse — id quod negare non

— 76 —

licet —, non infitiandum est, Gergithes in Cumano fuisse. Quibus rebus videntur commoti esse Papius, ut in lexicum suum nomina Graecorum exhibens urbem illam sub nomine *Γεργίθιον* insereret, nec non O. Muellerus [1] et Dunckerus [2], ut Teucrorum coloniam in Cumano fuisse commemorarent. Quae urbs quantum ad fabulas Troianorum inter Graecos propagandas [3] sine dubio contulerit, iam Klausenius recte suspicatur [4] et mira quadam doctrina [5], ubi de Sibyllis [6] agit, demonstrasse conatus est, harum Cumaearum Gergithum quasi beneficio opiniones de Sibyllis, quae vere ac proprie Teucrorum quaedam mulieres vaticiniae et fatidicae essent [7], Cymam aeolicam et inde in Italiam Cumas ac denique Romam esse translatas. Quam opinionem vir doctissimus sibi defensatam habeat, nihil valet ad rem nostram, nisi quod illis de Sibyllis opinionibus Cumaeis Gergithibus concessis nos non audacter videmur putare, in hac urbe aeque atque in ceteris Teucrorum urbibus, id quod supra iam docuimus, fabulas illius gentis ac potissimum de Anchisae et Veneris congressu narratiunculam divulgatas ac notissimas fuisse. Praeterea animo est tenendum, Cumanum agrum e regione Chii insulae et prope ad Smyrnam situm esse, quo in confinio inter Aeoles et Iones Homeri carmina composita esse Wolfii et Lachmanni eorumque, qui hos viros doctissimos secuti sunt, disquisitionibus optimis et certissimis argumentis firmatum mihi videtur esse. Quocirca ex dialecto quoque Aeolum illorum Asianorum Homerum nonnullas petiisse voces ac vocum formas

Fragment din "Prolegomena" de Dr. Richard Thiele, 1872

În Troia este de știut - astfel cum au observat inclusiv David Gange și Rachel Bryant Davies în cercetarea "Orașele divine" din anul 2013 - că arheologul Maltez Frank Calvert 1828-1908 a excavat Bunarbashi și l-a identificat ca Gherghit. În Antichitate zona a intrat în posesia Romană, după cum se vede pe atlasul întocmit de academicianul German Heinrich Kiepert în anul 1898:

Din relatările Anticilor se ştie despre cel mai grozav vin al Mysiei - "Moşiei" Troiei - că era cel de la Podgoria Gergithium, superior celui din Lampsacus sau Pergam. Lângă Gergithium a fost oraşul Abydos, ce avea atât minerii care săpau după aur, cât şi primul far din lume - la vadul trecerii din Asia în Europa - şi Myrmissus / Mermessus, loc considerat de unii ca acelaşi cu cel al naşterii profetei Gherghiţia (în anul 311, profesorul Lactanţiu în "Instituţiile divine" 1:6 a scris că distanţa dintre Marpessus - din vecinătatea Gherghis - şi Gergithium nu era mare). Vinul Gherga a rămas faimos timp îndelungat; de pildă, Artaxeres I - Împăratul Perşilor - a cerut generalului Temistocle / a cărui mamă era Cariana Euterpe din Halicarnas (unul dintre artizanii de la Maraton din anul 490 î.C. şi de la Salamina din anul 480 î.C., care apoi - fiindcă a fost ostracizat de Atenieni - a schimbat tabăra) să-i asigure personal vinul din Ţinutul Lampsacus - unde principala podgorie era a Gherghiţilor - ceea ce acela a făcut până când s-a stins, în anul 459 î.C. / atunci guverna Magnesia pe Meandru. În anul 2005, istoricul Turc Mehmet Bircan a schiţat zona, populată din S de la Gargara, inclusiv în Gergis (lângă care a apărut oraşul Troiei), până în N, de Gergites:

În anul 19, Anatolianul Strabon a prezentat prin "Geografia" XIII 1:19: "În Ţinutul Lampsacus se află un loc foarte roditor în viţă de vie, numit Gergithion". Apoi, acelaşi geograf Antic Grec a mai scris: "Există şi un oraş Gergitha întemeiat de Gergiţii din Kymaia; căci se află şi acolo un oraş, cu numele la plural şi feminin, Gergithes, unde s-a născut Kephalon Gergithul". (Savantul se referea la Gergis / Gherghis). El a încheiat referinţele Ghergane din acel paragraf 19 al primului capitol din cartea XIII cu: "Şi azi se vede un loc Gergithion în regiunea Kymaia, lângă Larisa". Se înţelege că în regiunea Kymaia, a Cumei Gherghinilor, lângă Larisa / Phriconis 38,40 lat. N, 27,01 long. E, acel "loc" Gergithion nu era localitate (ce ar fi fost explicit indicată aşa, mai ales că nu au rămas ruine semnificative); deoarece a fost similar notată - tot de el - ca podgoria Nordică a Gherghiţilor, era deci în Sud tot aşa, o Podgorie Gherga. Portul Cume - ce a dat numele Ţinutului Kymaia / Cumane - a fost înfiinţat de Amazoane împreună cu partenerii lor Gargari iar după Războiul Troian, la sfârşitul mileniului II î.C., a fost întărit de Gherghini (după cum a notat şi învăţatul Athenaeus în secolul III). Podgoria Gergithion - conform şi savantului Englez Walter Leaf în anul 1911 - era pe Valea Hermos / Gediz: din delta aceluia în amonte până la auriferul afluent Pactolus (Bazinul Hermos era între Troiani şi Cariani). Aşa cum istoriograful Grec Ephoros susţinea în secolul IV î.C., că odată întreaga coastă, de la Cume - portul Gherghinilor - până în Peninsula Biga la Abydos / unde era Farul Dardanelelor, se chema Eolida / Aeolia, Valea Pactol a fost populată de Gherghiţi: acolo se terminau Gergithion - Podgoria Gherga din Sud - şi tot acolo se încheia răspândirea populaţiei Gherghiţilor din Nord (întinsă de la marea plantaţie Gergithium din N şi Gherghis / Gergae, peste Muntele Garganus, până în zonă; după încheierea în secolul VI î.C. a domniei lui Karun / Cresus, cel mai bogat Anatolian, a cărui mamă era Kariană, adică din Caria - tronul lui din Lydia fiind cucerit de Perşi - Gargara şi Gherghis (din Ţinutul Ilionului / Troiei) au început să emită monede, inscripţionate şi acelea Ghergan.

Aşadar, pe coasta V Anatoliană de la S la N - probabil şi în aceeaşi succesiune cronologică - au existat 3 zone viticole ale Ghergarilor / Gherghiţilor, marcate de:

- Ţinutul / regiunea Cume a Gherghinilor - Larisa (Gergithion)
- Gargara - Assos - Antandros (Gargaris)
- Gherghis - Abydos - Lampsacus (Gergithium)

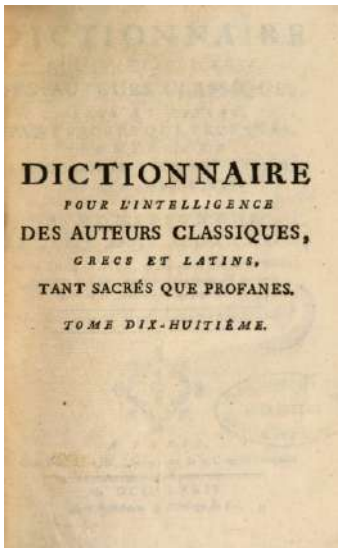
DICTIONNAIRE
POUR L'INTELLIGENCE
DES AUTEURS CLASSIQUES,
GRECS ET LATINS,
TANT SACRÉS QUE PROFANES.
TOME DIX-HUITIÈME.

534 GE

bon. Cet Auteur dit qu'Attale y conduisit les Gergéthéens de la Troade, après qu'ils eurent perdu leur ville.

GERGÉTHA, *Gergetha*, (*a*) Γέργυθα, autre ville de l'Asie mineure dans la Troade, selon le même Strabon. » Dans le » territoire de Lampsaque, dit-» il, est un lieu bien planté de » vignes, nommé Gergéthion, » où a subsisté une ville nom-» mée Gergétha, bâtie par les » Gergéthéens du territoire de » Cumes; car, il y en avoit » une autre, nommée *Gerge-» thes* au pluriel & au féminin, » qui étoit la patrie de Cépha-» lon Gergéthéen. « Voilà bien des lieux distinctement marqués par Strabon dans ce passage.

1.° Un lieu nommé Gergéthion, qui étoit un vignoble, dans le territoire de Lampsaque.

2.° Une ville, nommée Gergétha au même Canton.

3.° Une ville, nommée Gergethes dans le territoire de Cumes, ville de l'Éolide, dans le golfe Élaïtique. C'est de cette ville qu'étoient les Gergéthéens, qui bâtirent celle de Gergétha, près de Lampsaque.

4.° Si on y ajoûte le passage cité dans l'article précédent, il y avoit un autre Gergétha, qui n'étoit qu'un village assez avant dans les terres, près des sources du Caïcus, selon le même Strabon.

GE

Voyons maintenant auquel de ces lieux conviennent les passages d'Étienne de Byzance, de Xénophon, d'Hérodote & de Pline, que le P. Hardouin applique à un seul & même endroit. Le passage d'Hérodote porte: » Dès qu'il fut jour, il » partit de-là & serrant sur la » gauche la ville de Rhœtion, » Ophrynéon, & Dardanus » qui est voisine d'Abydos, à » sa droite les Gergithes & les » Troyens. « Il est clair qu'il est question là des Gergéthéens & du territoire de Lampsaque, & non pas de ceux du territoire de Cymes ou Cumes, qui étoient dans l'Éolide, bien loin delà. Nous disons la même chose d'un autre passage du même Auteur. » Himées, ayant pris » Cios, ville de la Mysie, sur » la Propontide, & ayant ap-» pris que Daurise, quittant » l'Hellespont, marchoit vers » la Carie, abandonna la Pro-» pontide, conduisit son armée » vers l'Hellespont, prit tous » les Éoliens qui habitent la » côte d'Ilium; il prit aussi les » Gergithes, qui étoient un » reste des anciens Troyens. Il » poussa ensuite sa conquête » jusques dans la Troade, » où il mourut. » L'Hellespont est trop bien marqué dans ce passage. Lampsaque & les Gergithes étoient le long de l'Hellespont. Les Éoliens étoient les habitans de ce païs, originaires

(*a*) Strab. p. 589, 616. Herod. L. V. c. 122. L. VII. c. 43. Xenoph. p. 482, 484. Plin. Tom. I. p. 281. Plut. T. I. p. 730. Tit. Liv. L. XXXVIII. c. 39.

GE

de l'Éolide. Il paroît au contraire par tout ce qui précede le passage de Xénophon, qu'il s'y agit de la Gergethes de Strabon, qui étoit dans l'Éolide. Il est hors de doute que la Gergithes de Pline, qui ne subsistoit déjà plus de son tems, étoit dans l'Éolide, puisqu'il la nomme avec Elée, Pitane & autres villes de cette province. Le passage d'Étienne de Byzance regarde Gergis ou Gergithus dans la Troade.

GERGETHES, *Gergethes*, Γέργηθες. *Voyez* Gergétha.

GERGÉTHION, *Gergethion*, Γεργήθιον. *Voyez* Gergétha.

GERGÉTHUS, *Gergethus*, Γέργηθος. *Voyez* Gergétha.

GERGINES, *Gergini*, Γεργῖνοι, (*a*) nom d'une ou de plusieurs familles, employées dans l'isle de Chypre à la fonction de Colaces. Clearchus de Soli, cité par Athénée, nous apprend que leur fonction étoit de se disperser dans les places publiques, dans les boutiques, de s'insinuer dans les familles, d'écouter tout, & de faire chaque jour aux Anactes, un récit exact de ce qu'ils avoient remarqué d'intéressant. Un de ces Gergines, ajoûte le même Auteur, qui descendoit de ces Troyens que Teucer avoit fait transporter dans l'isle de Chypre, trouva moyen peu après de s'évader avec ceux qui

GE 535

avoient la même origine que lui; quelques-uns d'entr'eux s'établirent à Cumes; les autres s'étant avancés jusqu'auprès du mont Ida, y bâtirent une ville qu'ils appellerent Gergine, & qui depuis fut connue sous le nom de Gergitha.

GERGIS, *Gergis*, Γέργις, (*b*) fils d'Ariaze, étoit un des six généraux de l'armée de terre de Xerxès.

GERGITHA, *Gergitha*, Γέργηθα. *Voyez* Gergétha.

GERGITHES, *Gergithæ*, Γέργηθαι. *Voyez* Gergétha.

GERGITHOS, *Gergithos*. *Voyez* Gergétha.

GERGITHUM, *Gergithum*. *Voyez* Gergétha.

GERGOVIE, *Gergovia*, (*c*) Γεργόβια, ville de la Gaule Celtique, qui a eu le même sort que plusieurs autres villes considérables, dont on cherche à présent la situation. Cette place si forte, à la défense de laquelle presque toutes les Gaules s'intéresserent, cette capitale des Arvernes, peuples puissans, & qui osoient s'appeller les freres & les émules des Romains, cette place enfin qui vit échouer devant ses murailles la fortune de César, a disparu. On ignore où elle étoit située. Cependant, sa position est une de celles pour la connoissance desquelles on se sent le plus de curiosité. Quoiqu'il semble que

(*a*) Athen. p. 255, 256.
(*b*) Herod. L. VII. c. 82.
(*c*) Strab. pag. 191. Cæs. de Bell. Gall. L. VII. p. 304. & *seq.* Notic. de la Gaul. par M. d'Anvill. Mém. de l'Acad. des Inscript. & Bell. Lett. Tom. VI. p. 635. & *suiv.* T. VIII. p. 452.

L l iv

Fragmente de la 1774 din tomul 18 al Dicționarului academicianului François Sabbathier

Tradiția mult respectată de Gherga în podgoriile Troiei de a purta "târșuri" - adică bastoanele lui Dionisie, corcodite = împodobite cu vrejuri de viță de vie și cu iederă / "iarba lui Osiris" - a fost perpetuată după Războiul Troian de cei plecați spre apus, dintre ei și de lângă ei, știuți ca Aga-Târși, însemnând cârmuitorii, prefixul "aga" în vechea limbă aia desemnând, stabiliți în Carpați și știuți ca Trusci / Etrusci în Peninsula Apenină (privind Aga-Tîrșii / Agatârșii și E/Truscii - utilizând târșurile - introducerea unei vocale a făcut diferența); o zonă Anatoliană de tranzit Aga-Târsă a fost Vitinia = Bitinia / Bithynia (însemnând viticola regiune a celor cu bâte - bastoane / târșuri - vecina Nordică a Frygiei și Mysiei, de la Pontus / Marea Neagră). În timp, marile plantații de viță de vie ale viticultorilor Gherghiți din regiunea Troas / Troada au dispărut, în prezent fiind înlocuite de alte Culturi (încă din fructuosul timp al Troiei, printre podgorii erau tot felul de livezi dar și diverse plantații, de asemenea vitale existenței demne). În vechea Română, livezilor - dar și luncilor - li se spuneau "trăoaș" (iar ca "trus" se știa mustul, cuvântul Românesc "strugure" fiind înrudit astfel evident).

Femeie din Cume (secolul I î.C.)

Întemeietorii Troiei

Urmașii Atlanților - din rețeaua acvatică Okeanos - la care navigația conta ca sistem esențial de viață, au păstrat sub controlul lor, pentru timp îndelungat, culoarul Strâmtorilor Bosfor-Dardanele (dintre Pont și Egeea / unde intermediara Marmara = "Marea Albă" adăpostea cândva cele mai multe ambarcațiuni ale Imperiului Atlant). Soarele - mult stimat în vremurile glaciațiunii și proclamat învingător / victorios după încetarea glaciațiunii, adică spre sfârșitul Epocii Pietrei - era considerat domnesc, având imediat după sfârșitul Epocii Pietrei titlul Troian de Ilu, izvorât din "I-Ru" = "Luminosul Ra" (termen apropiat și pentru însoriții codri existenți în areal, din copacii cărora erau realizate bune ambarcațiuni / istoricul Herodot Karka 4:19 a folosit vechiul termen ὑλάω "ylao" - însemnând literalmente "eu fac" dar și "scoarță", "corabie cu catarge", "arbore", "golf", etc. - articulat fiind ὑλαῖος "ylaios" = "aparținând codrului"); în luminișurile Troiei erau puternice g/herghelii, Pelasgii Troiani impunându-se ca excelenți marinari = navigatori Marini cu vasele ce le aveau iar pe uscat cu caii crescuți, ca mari călăreți. Gherghiții - activi între Marea Neagră și Marea Egee / Mediterană - au fost știuți încă din perioada arhaică Greacă drept "corăbieri sacri" (după cum a publicat în anul 1985 Françoise Ruzé - profesor emerit de istorie Greacă la Universitatea din Caen 49,10 lat. N, 0,22 long. V / capitala Normandiei de Jos - ori după 2 decenii în România și Dr. Zoe Petre / decana Facultății de Istorie a Universității din București în studiul "Histria. Spațiu public și organizare politică în secolele VII-V î.C."): Gherghiții continuau Tradițiile de navigări ale piraților Cariei / Țării Gherghiților și ale "Oamenilor Mării" / Mediterane; acei corăbieri sacri Gherghiți din Vestul Anatoliei - care după Războiul Troian au fost atestați că au ajuns mai ales în Dobrogea - prin faptele lor transmiteau capacitățile celor anteriori Războiului Troian, aflați inclusiv în zona de influență Troiană. Regatul Troiei - de veghe la fosta Poartă Atlantă - întemeiat cu mult anterior față de mai Sudicele Civilizații Minoiană și Micenian din Bazinul Egeii, a fost o mare putere Maritimă a Epocii Bronzului (a și îngrijit - în premieră mondială - primul Far din lume, pe malul Anatolian / Asiatic al Strâmtorii Garganele / Dardanele): așa după cum a rămas atestat în istorie, cârmuitorii Troiei au fost dinești Gherghiți. De altfel, Dr. Ernst Curtius - arheolog German - a scris în cartea "Istoria Greciei" din anul 1871: "În toată întinderea lungă a coastei Vestice Anatoliene, regiunea ce ocupă o situație mai justă este la poalele lanțului muntos al Idei, bogat în izvoare. Înălțimea sa împădurită a fost sediul Mamei Zeilor. O rasă rezistentă de oameni locuia pe munți, împărțiți în mai multe triburi, de Cebreni, Gergithieni și mai presus de toate frumoșii Dardani, care au povestit cum strămoșul lor Dardanus, sub protecția Pelasgului Zeus, a întemeiat Dardania (unde mai târziu au ajuns și Fenicienii, pentru pescuirea peștilor purpurii în mare, la Sigeum)". În Troia, Gherga a fost prezent pentru o perioadă de peste 3 milenii - dinaintea întemeierii, ce a fost la începutul Epocii Bronzului, până după timpul lui Iisus - după cum au reținut mărturiile despre Troia, după cum au probat dovezile arheologice și după cum au fixat în scris vechile consemnări, ultima Antică fiind a Carianului Pausania, care în secolul II a mai întâlnit 60 de locuitori în Gherghis (ultimele fortificații ale Troiei au fost distruse de Goți, în secolul III, stabilirea apoi, în secolul IV, a capitalei Imperială Romană chiar în Tracia la Bizantion / Constantinopol - în relativă apropiere - determinând și închiderea târgului său). Unii cercetători - ca academicianul Britanic John Cook în cartea "Troada" din anul 1973 - au plasat urmele Gherghis până pe Dealul Asarhk de lângă localitatea Karıncalı 39,58 lat. N, 28,52 long. E; înspre S, influența Troiană directă a fost după Insula Lesbos, pe coasta Anatoliană la Marea Egee mai încolo de portul Cume, până în ceea ce azi e portul Izmir - fost Smyrna - cândva aparținând Regatului Troiei (fiind la hotarul său): apoi erau Carianii = Gherghiții (a căror Țară a ajuns ulterior să se consolideze numai la S de Râul Meandru "Mare" - cu metropola Milet la gura sa - între cele 2 Regate, anume Troia din N și Caria din S, pe coasta V Anatoliană dezvoltându-se marele oraș Efes, controlând Ionia, adică regiunea apărută între Troia și Caria, inclusiv Smyrna / azi Izmir, cândva aparținând Troiei, ajungând în Ionia). Academicianul Gustave Glotz 1862-1935 (Evreu din Franța) în cartea "Civilizația Egeeii" din anul 1923 a scris că "la începutul mileniului III î.C. s-a produs la Egeea un aflux considerabil de oameni care au venit dinspre răsărit; oamenii aceia - numiți Pelasgi în general de către Greci, respectiv Cariani de către Tucidide - lângă Strâmtoarea Dardanele au întemeiat Troia, au dominat civilizațional Creta, au populat Cicladele și Balcanii, aducând arama, de folosit în locul obsidianului: ei au încheiat neoliticul Canaanului și de pe coasta Est Mediterană au intrat în relații cu Egiptul" (sorgintea lor a fost Caucaziană). În anul 1999, arheologul American Stephen Mitchell a indicat pe o hartă principalele vestigii istorice din V Anatolian:

În imaginea următoare este o vedere din secolul XIX dinspre ruinele Troiei - peste ruinele Gherghis I - cu perspectiva către Muntele Gargarus / Masivul Ida, publicată de Germanul Heinrich Schliemann (cel care în anul 1873 a descoperit cetatea Troiei; în anul 2008, aflat în Timişoara, arheologul Turc Halil Demirdelen de la "Muzeul Civilizaţiilor Anatoliene" - devenit director adjunct - şi-a exprimat opinia despre cercetătorul German Heinrich Schliemann că în căutările sale a distrus multe din valoroasele vestigii Troiane):

Muntele Gargarus văzut de pe Dealul Troiei
(Dr. Heinrich Schliemann, 1881)

Troia face parte acum din patrimoniul universal UNESCO; în anul 2009, Dr. Vangelis Pantazis a observat alăturarea dintre ceea ce Hitit a fost notat "Wilu-șa" = "Sf. Wilu" și "Karki-șa" = "Sf. Karki" dar n-a agreat apropierea dintre "Wilu-șa" și ceea ce Grec a fost "Ilion" pentru Troia, căci așa ceva tulburător integra tot Vestul Anatolic al Epocii Bronzului în aceeași structură organizatorică: Gherghiții din Karia / SV Anatoliei ar fi fost împreună cu Gherganii din Troia / NV Anatoliei (cercetătorul Elen a scris că "pentru Wilusa, singura locație posibilă - în deplin acord cu textele Hitite - ar fi în Bazinul Meandrului superior, unde nu-i întâmplător toponimul pre-Elen Ilouza, astfel că Wilusa s-ar identifica cu preistoricul oraș Beycesultan, unul dintre cele mai importante centre administrative ale Epocii Bronzului").

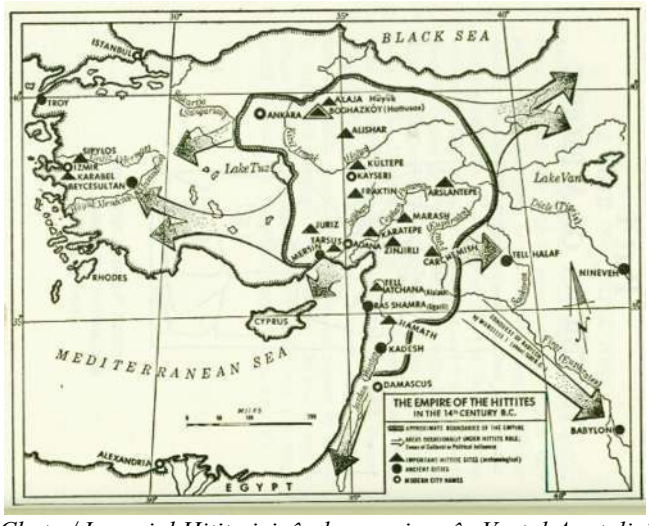

Cheta / Imperiul Hitit nicicând nu a ajuns în Vestul Anatoliei
(schiță de Kurt Marek - alias "Ceram" - "Secretul Hitiților")

Este de remarcat că Beycesultan 38,15 lat. N, 29,42 long. E - aflat în Bazinul Meandrului superior, în amonte față de Sanctuarul Gherga - a avut în mileniul III î.C. notabile structuri religioase, fiind în strânse legături cu Marea Egee: activitatea sa - ajuns reședință Regală la începutul mileniului II î.C. / acolo a fost atestată și cea mai veche scriere hieroglifică Luwiană / Lelegă, a strămoșilor Cariani - s-a estompat după erupția Vulcanului Santorini. Inclusiv istoricul actualului oraș Can 40,02 lat. N, 27,03 long. E din NV Anatolian - și al districtului cu același nume din Turcia - face referire la Gherghiți ca primii săi locuitori, în fostul Regat Troian (de exemplu, în anul 1984 istorici ca Jan Best și Manny De Vries au echivalat Luwianii Vest Anatoliani cu Lelegii); la sfârșitul secolului I î.C., geograful Anatolian Strabon VII 7:2 a scris: "Întreg teritoriul numit azi Ionia era populat odinioară de Cari și de Lelegi iar mai înainte cuceritorii Troiei i-au izgonit pe Lelegi din împrejurimile Idei" (despre așa ceva anterior lui au scris inclusiv înțeleptul Pherekydes în secolul VI î.C., Ephoros și Aristotel în secolul IV î.C., ș.a). Din vremurile cele mai vechi, oamenii venerau mama naturii - divinitatea fertilității - numită diferit, funcție de zonă / ea fiind însă aceeași pretutindeni. Mitologia Greacă, bazată şi pe memoria colectivă, făcea referire la generaţiile din trecut de aur, argint, bronz şi fier (în ordinea primelor 3 ajungând să fie cunoscute onorarea prin medaliile olimpice); ultimele 2 se suprapuneau cronologic Epocilor Bronzului şi Fierului iar logic cele anterioare - istoric ale Epocii Pietrei - erau demarcate de Potop, echivalând de argint posterior Potopului iar de aur anterior Potopului. Acele generaţii de sfârșit ale Epocii Pietrei - denumite strălucitor metalic, de aur și de argint - sunt știute pretutindeni în Vechea Lume că au fost dominate de Uriași care în general preferau să locuiască pe înălțimi / din care au provenit și Pelasgii (vechii Greci au dezvoltat cele mai consistente relatări literare despre Titani, Giganţi, eroi, toate Culturile vechi menţionându-i - şi în India, Mesopotamia, etc. - cum de pildă cele 4 Ere numite Yuga de către Civilizaţia Ghaggar, asociate cu culorile roşu, alb, galben şi negru, au fost ulterior corelate de vechii Greci cu metale şi populate de Uriaşii din respectivele neamuri, concret primul timp = cel mai vechi fiind clar dominat de ei). În anul 2008, câțiva cercetători Olandezi au probat că în general bărbaţii scunzi sunt mai agresivi decât cei de statură înaltă - sindromul bărbatului scund datorându-se unui complex de inferioritate, compensat printr-un comportament posesiv - în vechime înălţimea oamenilor fiind şi unul dintre elementele frumuseţii / Gherga, inclusiv divinii gemeni Gherghiţi Artemis şi Apollo (Gergithia şi Gergithius) fiind constant prezentaţi astfel: înalţi, în comparaţie cu contemporanii lor. Potrivit neurologului Francez Andre Soulairac 1913-1994, agresivitatea e un mijloc extrem de adaptare şi stă la baza emoţiilor negative, fiind o pulsiune dorind să depăşească sentimentele de inferioritate rezultate din frustrări, manifestate prin tendinţe distructive; paşnicii Hiperborei Ghergani au fost nevoiţi în timp să-şi modeleze comportamentul prin antrenament - ca reacţie la realităţile cu care s-au confruntat - ajungând şi mari războinici (de altfel, se ştie că în istorie glorificarea eroilor n-a fost pentru neutralitate). La Hiperborei îşi avea leagănul şi doctrina nemuririi sufletului - Antic răspândită din India până la Gheţi / Ghetoi în Greacă - iar Gherga a fost Hiperboreu. Mai ales gemenii Gherghiţi Apollo şi Artemis erau veneraţi de Grecii

vechi drept “Hyper-boreeni / Hiperborei”, adică printre cei de proveniență extrem Nordică / inclusiv de sorginte Siberiană.

Vase Troiane

Egiptenii vechi şi vechii Greci ştiau că divinizatul Hermes, bunicul lui Gherga - numit Ham de Evreii vechi - a făcut primele măsurători ale Pământului, Apolloniu din Rodos, care a fost custodele Bibliotecii din Alexandria în secolul III î.C., menţionând că în Gorghis / Colchis Amazoanele (dintre Caucaz şi Crimeea - respectiv dintre Marea Gherganilor / Caspică şi Marea Karga / Azov - partenerele puternicilor Gherga dintre Caucaz şi Capadochia) aveau nişte Columne foarte vechi pe care erau indicate toate limitele extreme ale drumurilor pentru călătorii pe uscat ori pe Mare: probabil acelea făceau parte din multele învăţături oferite înainte de Potop femeilor de către rebelii Îngeri necastraţi Grigori, descrişi de patriarhul Enoh / Eno; Gherganii au călătorit mult, prezenţele lor regăsindu-se la întemeierile multor aşezăminte de referinţă în istoria lumii. “Muzeul Civilizaţiilor Anatoliene” din Ankara / Turcia afirmă prin albumul său de prezentare că la încheierea Epocii Pietrei - adică sfârşitul mileniului IV î.C. - cea mai dezvoltată parte a Anatoliei era în NE: arealul confirmat al Amazoanelor şi Ghergarilor. După Potopul Pontic, începând cu mileniul VI î.C., apusul Anatoliei a fost arid pentru timp îndelungat, ceea ce n-a favorizat locuirea masivă, însă situaţia s-a ameliorat în mileniul IV î.C., prin condiţii ce au favorizat stabilirea de noi aşezări; aceasta s-a întâmplat şi datorită Oscilaţiei Piora, de reducere a energiei solare de la sfârşitul mileniului IV î.C. - fapt documentat printre alţii în anul 2004 de către glaciologul Lonnie Thompson de la Universitatea Ohio / SUA - perioadă când Garga l-a botezat în India pe Krişna, în Sumeria lui Ghilga-meş s-a dezvoltat Regalitatea, în aşezarea Gherga din Egipt a apărut prima Dinastie a Faraonilor iar mulţi Gargari din Caucaz au fost determinaţi să părăsească acei Munţi atunci, ajungând ca la poalele apusene ale Masivului Anatolian Ida / Gargaros să înfiinţeze Troia. Schimbările climatice mereu au declanşat migraţii ori să ducă la mari fapte, ca începutul calendarului Mayaş atunci ori crearea Stonehenge / Gargarus în Anglia - de Hiperborei cu pietre (având însuşirea că la răsăritul soarelui emit ultrasunete puternice) grele de tone, ce au fost transportate de la sute de km pe locul naşterii lui Leto, mama gemenilor Gherghiţi Apollo şi Artemis, conform celei mai vechi consemnări, a istoricului Ionian Hecateus / din Teos, contemporan cu Împăratul Makedon Alexandru “cel Mare” - sau mai recent la denumirile Insulelor Gargare ale Islandei şi Groenlandei ajunse cu înţeles invers azi, respectiv Ţară a gheţurilor şi Ţară verde, în cazul lor un aport ulterior fiind adus şi de modificarea cursului spre ele a Curentului Golfului, datorită căruia în prezent de pildă nici fiordurile Norvegiene nu mai îngheaţă; curios este că observatorul iniţial numit Gorgar / de druizi Choir Gaur sau Gawr, acum de Englezi “Stonehenge” / “Stone-henge” - însemnând “Cercul de pietre” - se află situat pe glob exact în punctul unde azimuturile Soarelui şi Selenii / Lunii la declinarea lor maximă fac unghi drept (în anul 2009, Britanicii Christopher Knight şi Alan Butler - prin lucrarea “Înaintea piramidelor” - au evidenţiat că în Arhipelagul lor localnicii utilizau la începuturile Civilizaţiei unităţile de măsură megalitice universale pentru spaţiu, timp, greutate şi temperatură, ce clar erau împrumutate / importate de la alţii, mai avansaţi decât ei). Analiza “Regelui Stonehenge” (mormântul din secolul XXIII î.C. al unui arcaş găsit în aşezarea Amesbury, cea mai apropiată de Sanctuarul Gorgar / Stonehenge), după cum a scris arheologul Britanic Brian Haughton în “Istoria secretă” din anul 2009, a relevat că avea circa 4 decenii, era din Alpii Austriei iar cuţitaşele sale de cupru au fost realizate în Franţa: aşadar - prin relicvele acelui personaj de rang înalt - s-a dovedit realitatea contactelor în Europa dintre Culturile distanţate geografic ale Epocii Bronzului. Despre ulterioara Epocă a Fierului se ştie printre altele că - la fel ca brahmanii - avea prin druizi (adică preoţii Ghergoi / Celţi), numiţi şi Gutuatri / “Gutu-atri”, pe cei care practicau sacrificiile; ei erau dispensaţi de serviciul militar şi de obligaţia plătirii impozitelor.

Stonehenge (1997)

Despre obiceiul că religia le interzicea scrierea învăţăturilor - la fel procedând şi Geţii - la sfârşitul mileniului I î.C. generalul Roman Iuliu Cezar afirma “pentru că nu vor ca doctrina lor să se răspândească printre oamenii de rând” şi deoarece, dacă s-ar încredinţa scrisului, învăţăceii şi-ar fi neglijat memoria (reţinerea era pe de rost a unui mare număr de versuri, învăţătura fiind secretă, pentru că era ezoterică, adică inaccesibilă neiniţiaţilor). “Druid” însemna “stejar”; în istoria Romanului Pliniu “cel Bătrân”, druizii au fost numiţi Magicieni: autorul relata că ei venerau vâscul şi stejarul în care creştea acela, menţionând că druizii nu practicau nici un ritual dacă nu exista o creangă de stejar în preajmă. Până în Evul Mediu, cârmuitorii din V Europei şi-au etalat cu mândrie proveniența Troiană. Stabilirea capitalei Troiei Ghergarilor a fost la 2 secole după stabilirea primei capitale Egiptene Gherga (e de ştiut despre cetatea Troiei că în vechime denumirea consacrată a regiunii de la poalele apusene ale Idei era Troada şi cetatea ei era ştiută ca Ilion, aşadar Troianii fiind locuitorii întregii regiuni, nu numai ai cetăţii); în convertirea consonantică “G” ca “T”/“D”, Troada de fapt era replica pentru regiunea “Groaga” - moşia “Gâruga” / “Gârăga” - a lui Gârgan / Dardan, ginerele lui Gheugru / Teucru. Prin simpla transliteraţie “G” în “T” sau “D” se pot întrezări Gheugru - notat mult ulterior ca Teukru - socrul care i-a dat lui Gârgan / Dardan moşia Gâruga (a lui Gârga / Gherga): regiunea Târuga / Târuda - notată de vechii Greci ca Troada - larg cunoscută drept cea Troiană, populată de Ghergari / Ghergani. Patronul Ilionului - cetăţii Troiei, străjuită de Gherghi, la gura Meandrului Negru - era Hiperboreul Apollo iar Artemis, sora lui geamănă, era patroana Efesului, lângă gura Meandrului (la Râul Scamandru, atributul “Negru” la Meandru indica faptul că era Râu Nordic, la miazănoapte, în comparaţie cu măreţul Râu Meandru de la miazăzi - al cărui Bazin forma hotarul Nordic al Cariei / Ţării Gherghiților - având denumirea consacrată simplu, de Meandru): între principalele ape curgătoare ale celor 2 Regate din apusul Anatoliei - de la Marea Egee - identitatea onomastică în Troia și Caria atât riverană / de Meandre, cât și Ghergană / ale riveranilor, nu era deloc o coincidență, ci confirma legendara rudenie relatată mitic dar evidențiată și arheologic, prin numeroasele dovezi (inclusiv arheologice / istorice) rămase. Acum în Anatolia / Turcia, 4% din populaţie aparţine grupului genetic “N” ca al Gherga (adică peste 2,5 milioane de oameni).

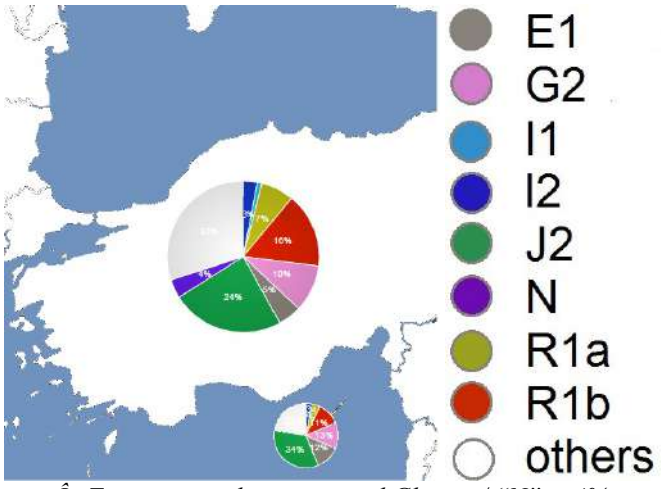

În Turcia, grupul genetic ca al Gherga / “N” = 4%

Așadar, în N Egeeii - la fostele Coloane ale lui Hercule / rămășițe ale Civilizației Atlante - înaintea Civilizațiilor din S Egeeii (Minoică și Micenică) s-a ivit Troia și Civilizația sa, cârmuită de Dardani / Ghergani (foarte răspândiți pe atunci, la începutul Epocii Bronzului - după Potopul biblic - pe Insulele Egeeii și pe coasta V Anatoliană).

Începutul Troiei

În Ilion / Troia, azi Hisarlîc / Hissarlîk, în Turcia, erau crescuți mai ales berbeci şi cai; prezența cailor la Troiani - dar şi la Cariani ori alţi Anatolieni - se datora faptului că uneori şi călătoreau mult, în toate direcţiile: la Nordul şi Sudul Anatoliei - fiind Mările Neagră, respectiv Mediterană - cu ambarcațiunile iar în răsărit / în Asia şi în apus / în Europa cu căruțele trase de cai; călătoriile erau motivate îndeosebi comercial, Troia - de veghe la vadul Dardanelelor - având şi numeroase reprezentanțe negustorești ori diplomatice ale vremurilor (iar bogățiile Troianilor Epocii Bronzului au ajuns renumite în Vechea Lume). Gherghinul Anatolian Homer numea pe Troiani “îmblânzitori de cai” (iniţial caii serveau la tracţiunea carelor, călăritul lor fiind excepţional), obicei transmis de la ei în Balcani în principalele locaţii Pelasge de acolo, ca de pildă în Micene / Micena - “Cetatea Ciclopilor”, conform poetului Euripide din secolul V î.C., cu ziduri de peste 10 metri înălţime - şi Argos 37,37 lat. N, 22,43 long. E; profesorul Olandez Paul Beekes a scris că “Micene, Teba, Atena, Corint, etc. nu sunt denumiri Elene, ci au provenit din Vestul Anatoliei, ca de exemplu Teba de lângă Adramytion” /

Golful Idei (de pildă, în Caria exista Argos / denumire însemnând "strălucire" iar în răsăritul Masivului Troian Ida era Argesis, care a ajuns şi la Râul Argeş, în Bazinul căruia odată a fost capitala Ţării Româneşti, Lacul Van - cel mai mare din Caucaz, cu oglinda aflată la 1640 metri altitudine - iniţial fiind numit Argeş). În imaginea următoare se poate vedea poziţia Lacului Van - fost Argeş - în răsăritul Anatoliei / Turciei (lângă graniţa cu Iranul):

Fostul Lac Argeş (acum Van, lângă Iran)

Gargarii erau anteriori celor care au fost cunoscuţi drept Troiani - iar Troianii şi Tracii apoi s-au determinat reciproc, Grecii vechi ştiind că primul cârmuitor al Tracilor a fost Nordicul Haem/us - Troia înfiinţându-se la începutul mileniului III î.C. / în secolul XXX î.C., reuşind să domine V Anatoliei şi o parte din Balcani pentru aproape 2 milenii (tot înaintea Războiului Troian, dintre Teucrianii / Troianii şi Mysianii care au trecut Strâmtorile Dardanele-Bosfor şi au supus tot până la Marea Ionică, unii dintre ei nu s-au oprit la Mediterană, ci au trecut marea Mare, ajungând în N Africii, consemnaţi de istoricul Carian Herodot ca Maxyani / care afirmau că erau urmaşi Troiani şi ca Ghetuli, proveniţi dintre Gheţi / Traci); de pildă, în secolul V î.C. Euripide - născut în aceeaşi Insulă Salamis ca Solon înaintea sa ori ca Gheugher / Teucer - a explicat ce a scris Gherghinul Homer în "Iliada" despre Res/os "înveşmântat cu totul în aur", sosit în Războiul Troian de partea asediaţilor, că Prinţul Hector al Troiei l-a chemat deoarece erau "din acelaşi neam" (şi că acela a devenit Regele Tracilor cu ajutor Troian).

Vecina Troiei era Mysia

Înaintea Războiului Troian prezenţa Teucrianilor / Troianilor n-a fost doar spre apus în Europa şi Africa, ci şi spre răsărit - ştiuţi în Asia de la începutul mileniului II î.C. ca Tocariani - până în Bazinul Tarîm / Tarim din NV Chinei (unde şi azi există Oaza Cherchen / Qargan, în Valea Râului Qarga / Karga); vechii Egipteni îi numeau Tjeker / Tyekker, Asirienii ca Turukku (în legătură cu Terga / Terqa de pe Eufrat), vechii Indieni drept Tukhăra, etc. Egiptologul German Heinrich Brugsch 1827-1894 a indicat că în glorificarea Faraonului Ramses II de către scribul Pentaur au fost indicaţi amănunţit Anatolienii: "Apar Dardanii, Meonii (vechii Lydiani / Lizii), Mysianii, Liku / Lycianii iar alături de ei Kerkeş sau Ghergheş: Gherghiţii Troiei. Aceste nume, transcrise cu cea mai mare fidelitate, redau legăturile strânse din relaţiile politico-geografice de atunci: ele înfăţişează puterile militare ale Asiei Vestice prin principalii săi reprezentanţi, aşa după cum Homer apoi i-a enumerat pe aceiaşi în lista taberei Troiane". În materialul trimis de Heinrich Brugsch - membru corespondent al Academiei Prusace şi Academiei Ruse - publicat în cartea "Ilios" din anul 1881 de Dr. Heinrich Schliemann, stă scris: "Ghergheș sau Ghirgaș la Chaldei era Garghești (în vechea Arabă 'ghirghis' însemna lut sau noroi, mâl negru); vechii Greci au schimbat orientalul 'ș' în 't'."

Ziduri Troiane

Cetatea Troiei de la început a avut un caracter de reşedinţă Regală; a fost întărită cu ziduri puternice. Iniţial terenul ocupat avea 90 metri lungime şi 75 metri lăţime - deci o întindere destul de modestă - fiind înconjurat de un zid cu porţi flancate de turnuri. Pereţii clădirilor interioare aveau un soclu de piatră şi suprastructura din cărămizi uscate la soare. Forma clădirilor interioare era dreptunghiulară lungă, intrarea făcându-se printr-un vestibul în încăperea unică printr-o uşă centrală. Se foloseau multe unelte şi arme de piatră şlefuită, se torcea lâna pentru îmbrăcăminte şi diverse alte ţesături iar ceramica era lucrată cu mâna (necunoscându-se încă roata

olarului). Acolo a fost găsită o mobilă Egipteană purtând cartușul Faraonului Sahure din Dinastia 5 (mijlocul mileniului III î.C.); ulterior, zona inițială a tot fost mărită, prin extinderi succesive, Troia ajungând un oraș important - cu turnuri înalte de 30 de metri - și chiar cu tunele. În anul 1380, "Carta Alsaciană a Troiei" a descris orașul ca reper pentru arhitectura orășenească Europeană, Troia fiind cel mai puternic, cel mai frumos și cel mai nobil oraș: "Orașul avea cea mai mare întindere dintre toate orașele; el era împodobit cel mai frumos, avea cele mai de valoare construcţii, ocupa cel mai înalt rang, avea cele mai nobile familii, cele mai mari bogăţii, cei mai harnici locuitori; prin numărul locuitorilor săi era cel mai puternic oraș. El avea o abundenţă de nesfârşit de mâncăruri, el era din orice punct de vedere cel mai frumos și cel mai bun oraș pe care cineva îl poate gândi și dori; nici înainte și nici după aceea nu a mai existat un oraș asemănător".

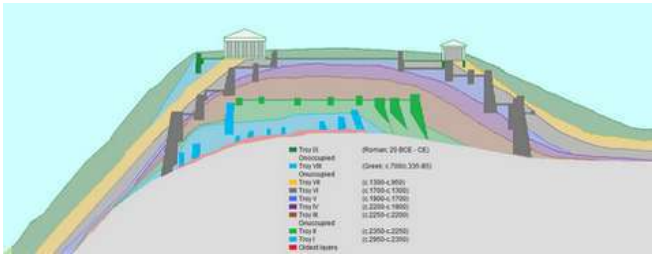

Troia

Arheologul Scoţian Mortimer Wheleer 1890-1976 a semnalat existența de obiecte provenind de la Civilizaţia Ghaggar / din Valea Indului în Troia mileniului III î.C., cetatea fiind într-un important vad comercial Antic, găsindu-se acolo de la jad Chinez până la chihlimbar Baltic; imaginea următoare este de pe "Georga" - Aleea Chihlimbarului - din Riga 56,56 lat. N, 24,06 long. E, capitala Letoniei (Țară Baltică, Letonii fiind în majoritate de obârșie Finico-Ugră / populaţie cu profil genetic consistent ca al Gherga):

Riga: capitala Letonă

Este de ştiut că pe Pământ ultimul mare meteorit ce a căzut într-o zonă populată a fost Kaali, pe Insula Estonă Saaremaa 58,22 lat. N, 22,40 long. E, în Epoca Bronzului (Marea Baltică - ca o baltă - are puzderie de Insule). La începutul mileniului II î.C., Troia - profitând de poziţia la Strâmtoarea Dardanele - a ajuns foarte prosperă, vămuind vasele ce doreau să ajungă din Marea Mediterană în Marea Neagră / al cărei Gardian era; întreţinea relaţii comerciale și cu Peninsula Balcanică, acolo multe așezări având vase ceramice executate în stil Troian (în mare parte imitaţii din propriile producţii, în loc să importe vasele foarte scumpe din Troia - indicii cât se poate de clare pentru bunăstarea Troiană). Hitit, Taruișa era acolo unde a fost Troia (iar Uiluișia / Wilusa era Ilios / Iliun). Cercetătorul Român Liviu George Teleoacă a observat în studiul despre "Cultură ancestrală" din revista "Univers strategic" nr. 2 / 2020 a Universității "Dimitrie Cantemir" din București că "Wilusa era locuită de Wilusi, formă apropiată de Balcanicii Vlasi. Strabon în 'Geographica' XII 8:4 susținea că Lycii din Lycia erau de origine Troiană, adică erau Wilusi, nume care, trecând din Hitită în Greacă, a pierdut inițiala V pentru a forma etnonimul Lusi adică Lyci. În documentele Egiptene de la mijlocul secolului XIII î.C. acei locuitori din Lycia apăreau cu numele de Lukka, ce se corelează și mai bine cu forma (V)lukk / Vlac, ca dovadă că prezența Vlahilor în Lycia era recunoscută și de cultura Egipteană. Într-un dialect Hitit, Lykaonia era denumită 'Lukkawanna', ceea ce se traduce prin 'țara poporului Lukka', adică țara celor numiți (V)lukk / Vlak. Mai există și alte câteva etnonime, înscrise în documente istorice, care arată că cei ce s-au numit Vlahi / Valahi au întemeiat neamuri Valahice în Peninsula Balcanică, dar și în Peninsula Apenină, neamuri care au purtat etnonime asemănătoare fără litera inițială V, ca cele din Anatolia. Astfel, lângă Sparta, în sudul Peloponezului, a existat în antichitate și există și astăzi provincia numită Laconia, cu numele ca și Lycaonia din Asia Mică, tot așa cum în sudul Italiei există ținutul Lucania al cărui nume este pus în legătură cu cuvântul Grec λύκος, care provine de la forma inițială Βλύκος, adică Blahos / Vlahos. În cele din urmă, toate aceste provincii - Lycia, Lycaonia, Laconia, Lucania - au nume prea asemănătoare pentru a nu intui faptul că au o origine comună de forma (V)Lok și ca urmare sunt mărturii puternice ale existenței Vlahilor întemeietori. Ca încă o dovadă că unde erau nume cu rădăcina Lyc / Lac / Luc au

trăit neamuri Valahice mai menționăm faptul concludent că și în Diploma Cavalerilor Ioaniți din anul 1247, Vlahii din Țara Hațegului erau numiți Olati iar zona numită Lytua, voivodul acestui ținut fiind Lytuoy / Litovoi. Tot Vlahii, cu numele de Volki / Vloki, au fost și cei care au instituit festivalul arhaic numit Lykaia pe Muntele Lycaion, acolo unde Zeus purta atributul Lykaios. La fel era numit zeul Apollo Lykios, care, deși era zeu al artelor și al luminii, deci fără a moșteni deprinderi de carnasier, purta totuși acest atribut de lupian, pentru că se născuse din Leto, numită femeia-lup = lupoaică pentru a se sugera că era o femeie Volk, adică avea originea Vlahă, orice alte explicații fiind improvizații fără acoperire. Pentru a-și omagia originea sa Vlahă transdanubiană, zeul Apollon revenea tot la 19 ani în Hiperboreea. Cei numiți Traci în istorie aveau conștiința că erau Vlahi, motiv pentru care s-au și ilustrat prin etnonimul Volki / Vloki, pe seama căruia se poate explica formarea toponimelor ce au conservat rădăcina Lyc / Lac / Luc, rădăcină regăsită și în atributele unor zei de mare importanță, atribute al căror unic scop era acela de a preciza originea lor Valahică. În contextul determinat de continuitatea și larga răspândire a denumirilor generate de vechiul etnonim Valah, nu mai poate fi ignorată nici prezența, în zona Tracică, a etnonimului Bessii, cu conotațiile sale sacerdotale precizate de Herodot, întrucât reprezintă o altă formă istorică de existență a etnonimului Vlahi / Blasi. Pentru că a fost scoasă la lumină și forma antică Blasa / Blassas, se poate conta pe necesara trecere a formei Blasi în forma Bessi, prin pierderea consoanei L, care rămâne mai presus de orice îndoială, întrucât este confirmată de trecerea atestată a anticului hidronim Βυβλεσις în forma sa de azi Βυβασσιης. Pe seama arhaicului etnonim Valahic Blasa / Blassas se explică și formarea etnonimului Valahic de Molossi, atribuit unui puternic trib de Vlahi / Armâni din Epir, cunoscut încă din perioada minoică. Prin universala trecere B→M forma Blasa a dobândit forma Mlasa / Molossi. Continuitatea nestrămutată a civilizației Vlahilor e certificată arheologic și de opregul purtat până de curând ca element vestimentar de fiecare zi în Țara Hațegului, opreg care mai era purtat și de vecinii lor, gugulanii de pe văile munților Godeanu. Cu aspectul său de fotă confecționată din fire groase de lână, opregul de azi este incizat și pe câte o statuetă din cultura Vinča”.

“Specialiștii menționează în mod explicit că portul popular al gugulanilor înglobează elemente ale culturii de la începutul lumii, aceasta fiind o dovadă materială directă a vechimii, dar și a continuității multimilenare pe acest pământ, purtând din adâncul timpului întreg etosul concentrat în etnonimele Valah și Român. Pe seama dovezilor de mai sus - care sunt, pe cât de simple, pe atât de clare - revendicăm originea de sorginte sacră a etnonimului Valah precum și vechimea utilizării lui începând cel puțin cu mileniul VI î.C”. Troia de-a lungul puterii sale - în Epoca Bronzului - a controlat Strâmtorile Marine dintre Asia și Europa, prin urmare dominând (prin taxe, prin legături comerciale, etc.) 3 Mări: Sudică / Egee, centrală / Marmara și Nordică / Neagră. Datorită bogăţiilor sale, Troia în mileniul II î.C. a ajuns în conflict cu Aheii, situaţie ce s-a perpetuat până la Războiul Troian, când a fost distrusă de coaliţia acelora prin şiretlicul cu Calul Troian (confecţionat - chipurile ca slava Aheilor, care nu aveau cai, inclusiv pentru calităţile ecvestre ale Troianilor - din lemn luat de pe Sacrul Masiv Ida al Gherghiţilor; Anatolianul Pausania 3:13 a scris: “Pe Masivul Ida din Troia se afla o dumbravă închinată lui Apollo, plină de scoruși / copaci, din care Aheii au tăiat pentru a construi calul de lemn”). Regiunea Troiei avea pe Râul Aesepus, la graniţa cu Mysia (regiunea vecină / din răsărit, populată de Mysi, de la care apoi N Balcanilor a primit denumirea Moesia), vama Pegea - acum Biga 40,13 lat. N, 27,14 long. E - întemeiată de Gherghiţi la începutul mileniului II î.C. Toponimul “Gherg” era larg răspândit în V Anatoliei, încă de la sfârşitul Epocii Bronzului şi începutul Epocii Fierului, când unele familii Egiptene de rang înalt s-au înrudit prin cununie cu cele Troiane; Aheii = strămoşii Elenilor (care n-aveau cai, ci numai Troianii) în urma celebrului război cu ei de la mijlocul secolului XIII î.C., au distrus cetatea Troiei.

Un fiu al ultimului Rege Troian Priam a fost explicit Gargar - făcut cu frumoasa Castianira din Esima / Oysime de la gura Strumei - menţionat în opera Antică "Iliada": chipeşul Prinţ Gorghition (ucis în Războiul Troian de o săgeată primită în piept / destinată fratelui său cel mai mare, Hector); poetul Homer - din cetatea Anatoliană Cume a Gherghinilor - prin versurile 273-301 din cântul 8 al "Iliadei" a descris acel episod, produs în urma incitării de către Agamemnon, din Micene, comandantul Aheilor / strămoşilor Elenilor la asediul Troiei (arcaşul Gheugru / Teukru era văr primar cu fraţii Hector şi Gorghition / Gorgythion, căci mama lui a fost sora tatălui lor, el născându-se în Salamis, unde Troiana sa mamă a fost răpită şi violată de Aheul Telamon):

"Merse la dânsul aproape şi astfel îi zise: 'Iubite
Teucre Telamoniene, fruntaş de oştire, -nainte!
Bate tot astfel şi fii mântuirea Danailor, fala
Tatălui tău Telamon; că el avu grijă de tine
Şi te crescu de copil, deşi eşti născut fără lege.
Nalţă-i tu numele-n slavă, cu toate că stă el departe,
Iată, eu una ţi-oi spune şi-ntocmai aşa o să fie:
Dacă m-ajută părintele Zeus şi Palas Athena
Până la urmă să spulber oraşul temeinic în ziduri,
Tu vei primi mai întâi după mine răsplată de cinste,
Ori un triped ori vreo doi telegari împreună cu carul
Sau ca părtaşă la pat o femeie din cele robite'.
Neîntrecutul arcaş la îndemnul acesta răspunse:
'Tu, preamărite Agamemnon, de ce mă împinteni pe mine?
Doar mă silesc şi eu însumi şi nu încetez a mă bate
După putinţă. De când i-am împins pe Troiani spre cetate,
Eu după dânşii m-aţin şi culc la pământ câte unul.
Opt ascuţite săgeţi cu arcul am tras înainte;
Toate pătrunseră-n carnea duşmanilor. Numai pe Hector,
Cânele acela turbat, eu nu-l pot ajunge cu arcul'.
Asta vorbi, şi din strună zvârli el o altă săgeată
Iarăşi pe Hector ochind, că tare-i ardea să-l doboare.
Nu-l nimeri, ci lovi pe alesul oştean Gorgition,
Vladnicul fiu al lui Priam şi al Castianirii, femeia
Cea din Esima, frumoasă ca zânele la-nfăţişare.
Teucru pe el cu săgeata-l împunse în piept şi-l ucise.
Cum în grădină o floare de mac se încovăie-n lături,
Când e ticsită de rod şi ploile o bat primăvara,
Astfel, sub coif apăsat, şi capul răpusului cade".

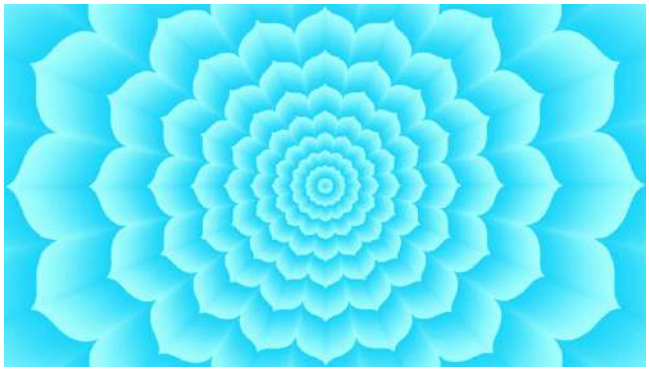

Este de remarcat despre cucerirea Ahee că n-a fost în stare să creeze instituţii; Agamemnon a fost ultima căpetenie pan-Ahee / peste Ahei. În legătură cu Prinţul Gorghition - bravul fiu al lui Priam / cel mai mare dar şi ultimul Rege Troian - frate cu Hector şi Paris, văr primar cu Teucru / Teucer şi cumnat cu Enea, cronica Cretanului Dictys, care a fost în Războiul Troian (tradusă în Latină de Romanul Septimius în secolul IV) a notat - în a treia parte - că nu Teucru / Teucer ci Balcanicul Patrocle, iubitul lui Ahile, l-a omorât pe Gorghition: "Patrocle a văzut inamicul venind; protejat de armura sa şi ţinând o suliţă, a rezistat cu multă îndrăzneală: l-a ucis pe Gorghition şi l-a rănit la picior pe Deiphobus, fratele lui Gorghition" (e de observat că ambele versiuni au afirmat acelaşi fapt, că un fruntaş Aheu l-a omorât în luptă pe Prinţul Troian Gorghition, totodată, conform ambelor versiuni despre Războiul Troian, Patrocle murind acolo şi Teucru / Teucer supravieţuind; ceea ce a urmat a fost concludent: dintre toţi învingătorii, tocmai Prinţul Teucru / Teucer a mers cu nobilii Ghergani - rămaşi fără liderul Gorghition - din Troia în Cipru). În secolul XIX, cercetători Britanici ca Alois Buckley, Jane Harrison (specialistă în mitologia Greacă), ş.a. au observat că epitetele folosite la Gorghition erau cele folosite pentru eroii veneraţi prin altare, semi-canonizaţi, adică având un caracter mai mult Magic decât divin: poetul a reflectat un Cult printre descendenţii Gherga, Tradiţie ce în timpul lui Homer exista deja instaurată. Divina seminţie de oameni - eroi numiţi şi "semizei" - a impresionat când falnicul Uriaş Hector a ridicat o piatră gigantică şi a aruncat-o peste Câmpia Troiei / pe atunci Anatolia era puternic împădurită, nu defrişată majoritar cum e acum: Gherghinul Homer (poet ce nu era Elen dar care a preluat din istoria orală, a tradus şi a compus în Greacă - al cărui apelativ însemna "ostatic", fiind descendent al prizonierilor din Războiul Troian - născut în Cume / Cyme, localitate consolidată în vecina regiune Aeolis / Eolis din S regiunii Troiei, conform învăţatului Athenaeus din Naucratis, de Gherghinii reîntorşi din deportarea în Cipru) în "Iliada" a consemnat "2 oameni, cât de voinici din popor, anevoie ar putea s-o ridice / astăzi asemenea piatră de jos ca să-ncarce-o căruţă". Rapsodul Hesiod, aparţinând şi el Societăţii Homeride din cetatea Cume a Gherghinilor, ce a cooperat la timpul său mult cu Lydianii din E şi Ionianii din S, în poemul "Lucrări şi zile", a scris despre cei care au luptat la Troia că "asta iată e seminţia de fier: ei nu vor conteni să-ndure trude şi necazuri nu numai ziua, ci şi noaptea" (tot el indicând în "Naşterea zeilor" că sora mai mare a lui Zeus era frumoasa Hestia / Istia, fiica Gherghiţiei - sărbătorită de Geţi / Daci la Istru şi de Romani prin virginele preotese "vestale", care reînoiau focul sacru din vetrele Templelor la fiecare 1 Martie; Grecii vechi din mediul urban venerau Zeii cârmuiţi de Zeus / Zeul Cerului iar cei din mediul rural - care constituiau majoritatea populaţiei, îndeletnicindu-se cu agricultura - au rămas să practice mai ales străvechiul Cult feminin al Zeiţei Fertilităţii). După cum a scris savantul Român Nicolae Densuşianu în "Dacia preistorică": "În vechea teologie, Vesta era considerată una şi aceeaşi divinitate cu Gaea sau Rhea; ea reprezenta pământul ca tron al zeilor Olimpici, ca vatră comună şi stabilă a Universului" (lingvistic şi dogmatic, se pot observa similarităţile dintre Asiatica "A-Vesta" / Avesta - cartea Sfântă în mazdeism / religia zoroastră, scrisă în Gâthâ, limba imnurilor Gâthâ fiind foarte apropiată de cea a imnurilor Vedice în care divinitatea focului era Agni, putând fi înţelese reciproc de Iranieni şi Indieni - şi Europeana Vesta / protectoarea focurilor din cămine iar ca o rezonanţă ancestrală, în Epoca Modernă termenul iniţial în Jargon Nord American "Jazz" a ajuns atribuit în Delta celui mai mare Fluviu de acolo muzicii plină de energii). Realitatea a fost că acum 5 milenii - la sfârşitul Epocii Pietrei - Gherga a întemeiat Troia.

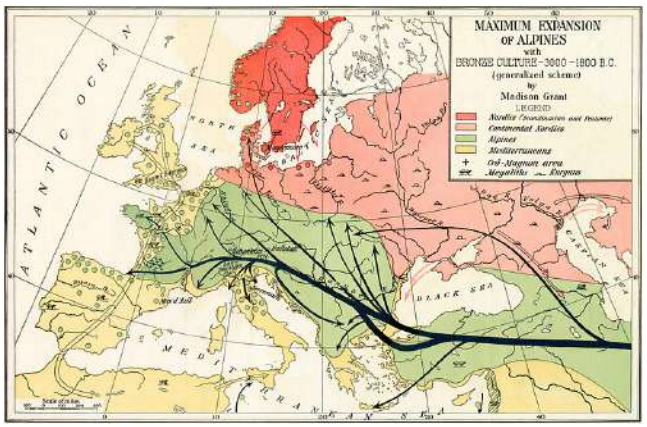

Epoca Bronzului

În "Cronica Ducilor Normanzi" din urmă cu un mileniu, realizată de preotul Guillaume din Jumieges 49,26 lat. N, 0,49 long. E / Franţa - zis "Calculus" - a rămas scris că Troianii descindeau din Geţi (acela socotindu-i pe anteriorii Geţi - în baza Culturii şi învăţăturilor lor - la fel ca ulteriorii Greci); e foarte posibil că autorul făcea referire la aceiaşi Nordici strămoşi din EurAsia care au fost şi ai Guţilor din Iran, respectiv ai MasaGeţilor - adică ai Marilor Geţi - din Asia Centrală. Academicianul Mihai Netea în cartea "O istorie genetică (incompletă) a românilor" din anul 2022 a scris: "Originea primelor populații neolitice europene din cultura ceramicii lineare este identificată de studiile genetice recente din Anatolia: studiile asupra rămășițelor umane din KumTepe, lângă ceea ce va deveni mai târziu Troia, arată relația genetică a acestei populații neolitice din nord-vestul Anatoliei cu populația culturii ceramice lineare din Europa. Studiile care compară această populație neolitică din KumTepe cu populațiile moderne din Anatolia și Europa arată un grad ridicat de schimbări ale bagajului genetic al populațiilor anatoliene, în timp ce unele enclave europene arată mai puține modificări genetice de-a lungul timpului. Din această cauză, populația modernă cea mai apropiată de fermierii neolitici din KumTepe sunt locuitorii care trăiesc astăzi în Sardinia, și nu populația modernă din Anatolia". De exemplu studiul genetic coordonat în anul 2016 de Ayca Omrak de la Universitatea din Stockholm / Regatul Suediei - în care s-au implicat și Henrike Kiesewetter de la "Proiectul Troia al Institutului pentru Preistorie" al Universității din Tubingen / Germania, ș.a. - privind neoliticii KumTepe 39,58 lat. N, 26,11 long. E / Turcia (port la Dardanele din urmă cu 7 milenii, la 5 km N de Troia, cetate care e considerată că în urmă cu 5 milenii când s-a ivit a fost populată de indigenii din KumTepe, port ce atunci și-a încheiat existența, acum vestigiile sale fiind la 3 km de coastă) a evidențiat legăturile genetice atât în E cu Orientul Mijlociu și Caucaz, cât și în V cu Sardinia.

Primul Far din lume

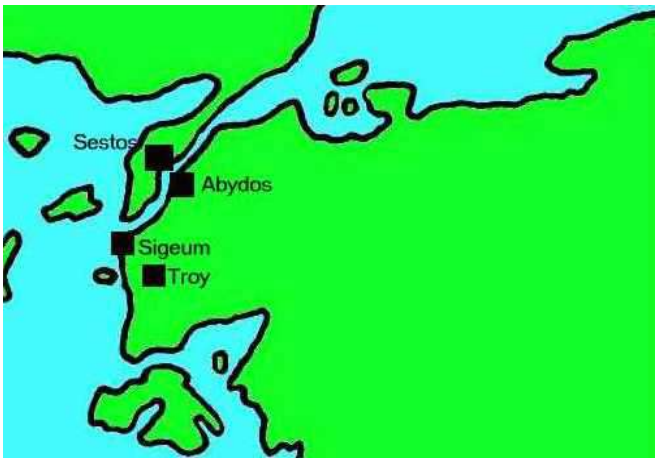

"Var" pentru străvechea așezare - prin consonanța "V"="F" - a fost un termen echivalat luminării la vad cu "Far", anume instalația de pe mal foarte necesară viețuirii atât a navigatorilor, cât și a riveranilor (înălțimea preferată pentru amplasarea farului era faleza, denumită și rivieră / locuită de riverani = proprietarii țărmului); așa cum templele erau "farurile" comunităților lor - întreținând focul permanent, ca aceia în nevoi să ia lumină pentru vetrele lor și respectiv să aducă jertfe de sacrificat la altar - celor străbătând apele le venea în ajutor foarte practic farul propriu-zis: mijloc fix înălțat - chiar printr-un turn - ca să lumineze dar și ca să se audă, pentru a se distinge mai ușor în mediul înconjurător. În Epoca Bronzului, când la Strâmtoarea "Garga-nele" / Dardanele cronologic pe partea Estică a apărut Troia iar apoi pe partea Vestică a apărut Tracia, în dreptul vadului (cu denumirea "A-Vydos" / "A-Bydos" = Abydos) de pe partea Troiană a existat o mare realizare tehnologică, de facilitare a navigării și de sprijin efectiv al progresului omenirii: pe locul Coloanelor Ghergarului Hercule, începând cu mileniul III î.C. erau Gherghiții Troiani de veghe atât în cel mai îngust loc al Darda-nelelor = important vad, cât și în bogatul "A-Vydos" / Abydos - ce exploata mine de aur - unde au ridicat primul Far din lume, probabil în vederea circulației marinarilor Troiani și Cariani / Gherghiți, mari navigatori (localitatea natală Abydos a lui Osiris din Egipt, de pe Calea Gherga, i-a preluat numele Troian); denumirea "pharos" pentru "far" n-a fost din întâmplare, ci din cauza aspectului "phallos" / falic al construcției ridicate pentru vizibilitatea focului făcut (numit

"pyros"). În imediata vecinătate a Farului Troian era Podgoria Gherghiților, despre care printre alții și Anatolianul Strabon a scris (din acel Ţinut Lampsacus era fizicianul Straton 335-269 î.C., pe care geograful Strabon l-a admirat mult; acela, pe lângă că a realizat tratatul "Despre vid" - o contribuţie ştiinţifică Antică majoră în fizică - a mai susţinut că atât Marea Neagră, cât şi Mediterana, au fost la început Mări închise dar Fluviile care se varsă în ele le-au ridicat nivelul apelor şi astfel au forţat limba de Pământ ce unea Asia cu Europa în zona lui natală ca pe cea care lega Africa cu Europa la Gibraltar şi rupându-le, au creat Strâmtorile din acele părţi). Este de ştiut - după cum a scris în secolul III biograful Diogene Lerţiu din Ghirighia / Kilikia - că în Lampsacus / Lamp-sakos anterior, în secolul V î.C., a predat filozoful Anaxagora din Clazomene 38,21 lat. N, 26,46 long. E / Peninsula Izmir, care a scris "Despre natură", o lucrare afirmând că Universul e alcătuit din mici particule eterne angrenate într-o mişcare haotică şi că elementele primordiale la început au fost ordonate într-un proces centrifug printr-un impuls al mişcării denumit "spirit", ceea ce a influenţat mult apoi în concepţii pe Socrate, Platon, Aristotel, ş.a. (mercenarul Elen Xenofon 430-354 î.C. în "Amintiri despre Socrate" a scris: "De obicei, Socrate îndepărta pe cunoscuţi de la studiul lucrurilor cereşti şi al legilor după care zeii conduc. Părerea lui era că tainele acestea nu pot fi pătrunse de om şi ne-ar face neplăcuţi zeilor, dacă am vrea să cercetăm tainele pe care nu s-au îndurat să ni le lămurească. De altfel cel care se consacră unor asemenea cercetări e în primejdie - după părerea lui - să ajungă nebun ca acel Anaxagora, care se făIea cu atâta trufie că e în stare să desluşească tainele zeilor şi care susţinea că soarele e totuna cu focul, fără a se gândi că oamenii pot privi cu uşurinţă focul, pe când la soare nu se pot uita; că razele soarelui înnegresc pielea, ceea ce nu se întâmplă cu focul. Anaxagora uita că nici una din roadele pământului nu poate creşte fără strălucirea soarelui, pe când dogoarea focului le prăbuşeşte; tot el, când afirma că soarele este o piatră aprinsă, uita că piatra băgată în foc nu arde cu flacără şi nu ţine mult, pe când soarele rămâne de la începutul vremurilor cel mai strălucitor corp").

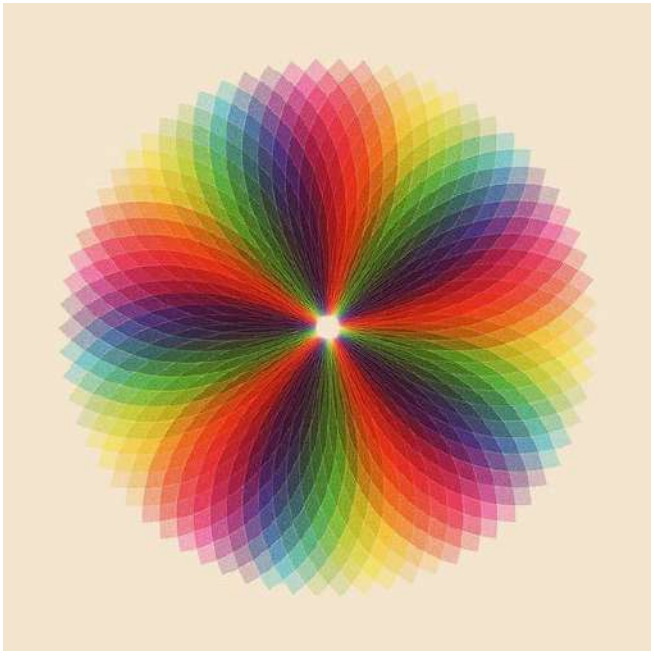

Atenianul Socrate s-a concentrat nu pe natură / cosmos - adică lumea externă - ci pe lumea internă / om și s-a sinucis, silit de Elenii vechi din orașul lui: nu a lăsat nimic scris; ar fi de observat că Socrate - inițiat Zalmoxian - și-a acceptat moartea la fel de senin ca adepții aceluia. Carianului Hipocrate, "părintele medicilor" (născut în Insula Kos din largul orașului Halicarnos / azi Bodrum), Anaxagora i-a spus că Universul este multidimensional: "Deoarece totul este infinit şi etern, prin materie sunt create nenumărate lumi, co-existente şi succesive în spaţiu şi timp. Nu numai natura în ansamblul ei este infinită, ci şi tot ce o compune în număr şi dimensiuni. Trebuie să ştii, o Hipocrate, că totul este în tot şi că separarea absolută nu este în nici un fel posibilă, fiindcă în tot este o parte din tot. Nimic nu se naşte şi nimic nu dispare; este vorba doar de amestecuri şi separări între lucrurile care există sau - dacă vrei, pentru a înţelege mai bine silogismul - ceea ce produce aceste transformări aparente sunt deplasările diferitelor substanţe, cantitatea fiecărui element fiind incalculabilă şi ea va rămâne mereu în lume egală cu ea însăşi". În Lampsacus, de exemplu unul dintre discipolii lui Anaxagora a fost filozoful Carian Archelau, născut în Milet - profesor al lui Euripide - care credea că stelele sunt locurile "metalelor fierbinţi" (tot din Milet a fost şi profesoara lui Socrate, ea învăţând cele ştiute din Caria); contemporan cu profesorul Anaxagora a fost Diogene care trăia în colonia Milesiană - adică a celor din Caria - Apollonia / azi Sozopol 42,25 lat. N, 27,42 long. E, Bulgaria: acela - referindu-se la meteoritul de pe Râul Aegospotami din N Sestos / de pe malul opus Farului din Abydos - a fost primul Grec care a spus că meteoriţii proveneau din spaţiu, el mai postulând că energia înseamnă materie (abia la sfârşitul mileniului II a fost demonstrată ecuaţia respectivă, de către savantul Evreu Albert Einstein). La Şcoala din Lampsakos / Lampsacus a predat şi filozoful Epicur 341-270 î.C., continuator al ideilor Carianului Leucip din Milet (ce a exprimat teoria atomistă, inspirat de ideile învăţatului Fenician Mochus din Sidon, care a trăit înaintea Războiului Troian - deci în Epoca Bronzului - după cum a scris geograful Antic Strabon XVI 2:24; elev al Carianului Leucip dar şi al unor Magi Chaldei / Gharghei după cum a scris Diogene Laerţiu, a fost şi Tracul Democrit din Abdera, care a explicat că lumea e compusă din "idei" sau atomi în număr infinit, cu existenţă eternă - diferenţa lor fiind doar prin formă - mişcarea provocând combinaţiile ideilor / atomilor provenind din izbirea lor, totul în lume datorându-se schimbările de poziţie ale acelora: e de remarcat că "ideea" aparţinea Idei / Marii Zeiţe care era celebrată pe creştetul Gargaros al Sacrului Masiv Ida, la poalele căruia - pe lângă fosta Troadă / Troie - se afla şi Lampsac). Abordarea filozofului Epi-kuros / Epicur a fost opusă abordării platonice: la sfârșitul secolului IV î.C., în anul 306 î.C., el s-a mutat din Anatolianul Lamp-sakos / Lampsac în Atica Gerakas - suburbie acum a Atenei - pe Moșia unde a trăit străvechiul Anatolian Gargittos Γαργηττός, progenitorul Ionilor / Ionianilor, corespunzător Anticului Pausania 6:22 (și de unde provenea taică-său); acolo Epikur / Epicur și-a deschis "Grădina", anume propria instituție educativă, orientată împotriva "Academiei" lui Platon din relativa vecinătate. La intrarea în "Grădină" = "Școala Epicureică" - dăinuind pe terenul Gherghit din Estul Atenei până în secolul III - scria "Străinule, te vei simți bine aici, unde cel mai înalt bun e plăcerea": doctrina morală a filozofului Epicur și a discipolilor se baza pe fericirea rațională a persoanelor (acolo

- spre deosebire de “Academia Platonică” - înțeleptul Epicur care a condus-o 36 de ani, până a murit de pietre la rinichi, nu pretindea nici un onorariu pentru cursuri, lecțiile fiind gratuite); ultimele sale cuvinte au fost “am trăit bine, am trăit suficient” (o încheiere perfectă pentru un om care a învățat lumea că viața nu trebuie măsurată în ani, ci în intensitatea fericirii trăite). Mitologia a reținut că în Gargettos a ajuns trupul fără cap al Regelui Euristeu / decapitat după ce a poruncit duzina de munci lui Hercule iar Regele Tezeu al Atenei - care a sprijinit expediția argonaută pentru jefuirea Caucazienilor Pontici / începând cu “Lâna de Aur” - a blestemat Gargettos (deopotrivă locul și oamenii): argonautul Tezeu acolo - în Gargettos, așa cum a scris inclusiv Plutarh în “Vieți paralele” - a luptat pentru tronul Atenei împotriva fratelui său Pallas (Tezeu anterior l-a învins pe voinicul Kerkyon / Cercyon, Regele Elefsinei / Eleusis - creditat ca inventatorul luptelor libere / așa-ziselor “lupte Greco-Romane” - dar nu a apucat să se bucure de victorie, căci a murit în Insula Skyros 38,52 lat. N, 24,31 long. E / cea mai mare dintre Sporadele Nordice). Locuitorii Moșiei Gargettos, care venerau mai ales pe Zeița Athena și pe Zeul Dionysos - conform și cronicarului bizantin Ștefan - erau știuți ca Gargheți / Gargittoi: au format populația Aegis (de Aegizi, principala forță constituantă Ateniană); de pe Moșia Gargettos a fost inclusiv generalul Androtion - în secolul IV î.C. - strălucit orator, student al retorului Isocrate, care la rândul său a fost discipol al marelui Gorgias (în anul 355 î.C. Demostene - cel mai important orator al Atenei, de asemenea student al retorului Isocrate - i-a dedicat un discurs, pe care l-a scris special pentru generalul Garghet Androtion). Așadar, la începuturile Antice, Școala din portul Gherghiților Lampsac - evident gospodărită de Gherghiți - era una de elită, cu învăţături de mare profunzime, ce uimesc ştiinţa actualului mileniu III; pentru a aprecia nivelul tehnologic al vremurilor Antice, e de remarcat că lui Hiparh / Hipparchos - “întemeietorul trigonometriei”, cel mai mare astronom Grec, născut în Anatoliana Niceea / azi Iznik (din răsăritul Troiei, la N de fostul Far Troian) și mort în “Insula Soarelui” Rodos - i s-a atribuit realizarea mecanismului găsit lângă Creta, în Antikythera 35,52 lat. N, 23,18 long. E, un computer analogic portabil realizat în secolul II î.C. pentru calcule astronomice, redând și “nodurile lunare” Rahu-Ketu, după cum erau denumite de Vedici, reconstituit recent, așa cum se poate observa:

Pe atunci, Insula Antikythera era controlată de pirați Kilikyani / Anatolieni; vecina Insulă Kythera a găzduit demult colonişti Fenicieni: ambele Insule, Atikythera și Kythera, aparțin Arhipelagului Ionic, fiind știute ca Gerige = Kythera, respectiv Gerigotto = Antikythera. Insula Gerige / Kythera era - corespunzător mitologiei - favorita Zeiței Afrodita (care avea principalul centru Cultic din Vechea Lume în Caria, lângă Sanctuarul Gherga). Printre artefactele zonei, pe lângă mecanismul Antic din Gerigotto / Antikythera, în apropiata Insulă Creta a fost descoperit Discul Phaistos, anterior cu peste un mileniu - datând din Epoca Bronzului - care în opinia din anul 2016 a academicianului Ucrainean Iurii Mosenkis avea indicații astronomice, slujind navigatorilor: în Vechea Lume, Cultura Maritimă domina N Mediteran / Marea Egee. În Regatul Troiei - străjuind la Marea Marmara comunicarea dintre Mările Neagră şi Mediterană - se intersectau Cultura Mării Negre cu Cultura Mediterană, ale căror ecouri din Epoca Pietrei încă se manifestau în Epoca Bronzului. În mileniul III î.C. Troia a avut o pronunţată Cultură Marină - însuşi cetatea Troia era atunci pe malul Mării / ulterior ţărmul colmatându-se datorită aluviunilor Meandrului Negru sau Nordic = Scamandrului, ea ajungând azi în interiorul litoralului - caracterizată inclusiv prin numeroase instalaţii costiere (în Cultul Apelor, Troianii jertfeau cai Râului Scamandru şi animale Zeităţilor Marine patronate de Poseidon, despre al cărui trident e de reţinut că a fost realizat de Telchini / Gherghini; acela s-a iubit cu mezina Gorgonă Meduza - a cărei frumuseţe împietrea oamenii - pe care a şi lăsat-o însărcinată / însă aceea când era gravidă a fost ucisă). În mileniul II î.C., caracterul Culturii Troiane - considerat în anul 1992 şi de geoarheologul Elvețian Eberhard Zangger ca urmașa Atlantidei - s-a îndreptat mai mult spre fortificaţii în interiorul Anatolian.

Steagul Kerch și emblema Kerch

A rămas în legendă povestea de dragoste a chipeşului Leander de pe malul Anatolian, care pentru ca nopţile s-o întâlnească pe preoteasa Hero din Sestos, de pe malul Balcanic, regulat înota Strâmtoarea, călăuzit de lumina Farului - până la un moment dat când surprins de o furtună s-a înecat iar iubita lui auzind de tragedie s-a sinucis - poetul Roman Ovidiu Naso, aflat la Marea Neagră (exilat în deceniul 8-17 în așezarea Kerch din Peninsula Crimeea - cu populație formată și din coloniști Cariani / Gherghiți, de la care s-a numit așa, localnicii zicându-i Tomis, fiind în contacte și cu orașul Tomis / Constanța populat de coloniști Gherghiți / Cariani - răsăriteanul Tomis având Farul Kerch la Strâmtoarea Kerch legând Mările Neagră și Karga / Azov), compunând despre aceasta:

“Abydianul cu drag te salută, copilă din Sestus,
Fără-ale mării furtuni, însuşi la tine-ar veni.
Dacă ţin zeii la mine şi sunt în iubire ferice,
Tu vei citi cu ochi plânşi vorbele-acestea ce-ţi scriu.
Plin de-ndrăzneală un singur năier a ieşit din port astăzi,
Ai să primeşti dar, prin el, cartea ce-acum îţi trimit.
Îl însoţeam dac-atunci când da drumul odgoanelor prorei
N-avea Abydosul tot ochii spre noi aţintiţi.
Mi-am aruncat de trei ori pe uscate nisipuri veştmântul
Şi m-avântai de trei ori drum prin primejdii să-mi tai.
Furiile mării-mi întoarseră însă nebuna-ndrăzneală
Şi-n ale apei vâltori mai că era să m-afund.
Dar tu, cel mai sălbatec din vânturi cu repezi aripe,
Spune-mi de ce, îndârjit, pururi cu mine te lupţi?!
Tu, dacă nu ştii, Boreu, doar pe mine mă bântui, nu marea.
Ce-ai face dacă şi tu ai ştii de-al dragostei dor?
O să înot la tine, fată frumoasă
Chemat de puterea dragostei tale, o să vin la tine
Iar tu o să mă aştepţi, cu privirea plină de emoţie
O să înot la tine, chiar dacă valurile n-or să lase nici măcar corăbiile să treacă
O să înot la tine prin valurile sălbatice.
Fie o vreme senină atât cât trec marea la tine,
Când al tău ţărm am atins, iar bată vântul cât vrea.
Ocrotitor al corăbiei mele e portul acesta,
Altundeva nicăieri nu mă pot adăposti.
Şi să mă-nchidă Boreu unde traiul îmi e aşa dulce,
Leneş voi fi la-notat şi-am să mă fac chibzuit.
Undelor n-am să arunc niciodată vreo vină că-s surde,
Că-notătorilor pun piedici la trecerea lor.
Ţină-mă vântul cel aspru şi dragostea-n braţele tale,
Două pricini ce doresc să mă oprească mereu.
Când înceta-va furtuna, din mâini îmi voi face iar vâsle,
Ai însă de felinar grijă să fie aprins”.

Primul Far

Navigaţia întâi pe plute apoi cu pirogi / monoxile era practicată din Epoca Pietrei. Troia Gherghiţilor avea promontoriul la Sigeum 39,58 lat. N, 26,10 long. E - de unde era observată Marea Egee - iar portul său era la Abydos (cel mai bun loc portuar al Strâmtorii Darda-nelelor, lungimea litoralului Anatolian între Sigeum şi Abydos fiind de circa 30 km), lemnul pădurilor de acolo ajutând construcţia corăbiilor Troiane; a rămas în legendă şi că ridicarea zidurilor Troiei a fost ajutată de către chiar divinitatea izvoarelor şi Zeul Mărilor Poseidon - cu care era frate Zeus - împreună cu nepotul Ghergar Apollo, fiul lui Zeus. Era Epoca Bronzului când prima oară Farul a fost ridicat pe partea Anatoliană, urmându-i apoi sinonimul pe partea Balcanică, la Sestos (activitatea comercială era pe partea Troiei); la sfârşitul Epocii Bronzului, pentru Ahile “Pelasghiotul” / adică Pelasgul care a murit în Războiul Troian, în Sigeum - cel mai vizibil loc / nu în cel mai îngust loc, Abydos, unde era Farul Troian - s-a marcat cu un stâlp, vizibil ziua, locul la baza căruia era flacăra “veşnică” a aceluia, vizibilă noaptea, întreţinută de către Aheii cuceritori (ce - ambele, anume pilonul ziua şi lumina noaptea - de asemenea au servit drept reper navigatorilor). În anul 2003, istoricul farurilor Ken Trethewey a studiat zona, concluzionând: “Fie că povestea lui Leander şi Hero este legendă ori fapt istoric, e irelevant. Mitologia vechii Culturi Troiane se referă clar la ideea construirii de ajutoare navigaţionale celor care utilizau marea. Este de neconceput că - date fiind aceste prevalenţe - nici o structură să nu fi fost realizată. Există o echivalenţă fără dubiu între vechile poveşti şi locurile ce pot fi recunoscute în peisajul secolului XXI. De aceea, este posibil ca primul Far din lume să fi fost într-adevăr la Abydos, pentru Dardanele,

deşi nu-s alte dovezi decât textele Romane (în anul 1675 Abydos a fost excavat după comori şi astfel distrus). Dovezile Troiei sunt mai pozitive. Troia a fost cel mai timpuriu oraş cu o dependenţă clară de traficul maritim şi de aceea ar fi putut sprijini navigaţia prin ajutoare artificiale. Ideea exprimată prin povestirea lui Hero şi Leander are un element adevărat. Se poate conchide că a fost urmată de construcţia unui Far la Capul Sigeum de la intrarea Sudică în Hellespont / Dardanele. Acolo se justifica efortul şi cheltuiala construcţiei prin importanţa strategică a poziţiei (de asemenea, acolo ulterior a fost îngropat cel mai mare războinic Aheu); evenimentul poate fi plasat între secolele XVIII î.C. şi XIII î.C., în perioada de stabilitate a Troiei. Ulterior Fenicienii - văzând Farurile din Dardanele - au adoptat ideea pentru porturile lor, Cadiz şi Cartagina". Este de observat că din cele pescuite, Troianii se abţineau de la a consuma carnea de peşte, pe care o cinsteau ca Zeiască (ca şi Syrienii contemporani lor); în acelaşi timp, Egiptenii nu mâncau peşte, considerându-l o vietate a lui Set, ucigaşul lui Osiris. Nu doar Romanii au scris despre Farul de la Darda-nele, ci şi geograful Anatolian Strabon, poetul Trac Musaios, ş.a. (în Greacă, Far era "Pharos" / "Pha-Ros", însemnând "Sfânta lumină", înțelesul Regal la Egipteni fiind "Faraonul" pentru "Iluminat"); Anatolianul Strabon în "Geografia" XIII 1:22 a scris că la sfârşitul secolului VI î.C. oraşele de pe coasta Asiatică au fost distruse de Darius 550-486 î.C., Împăratul Perşilor (şi Abydos - populat pe atunci de Milesiani / Cariani, adică de Gherghiţi sosiţi din S, în secolul VII î.C., cu acceptul Regelui Gyges - a avut aceeaşi soartă): "El le-a incendiat aflând că, după reîntoarcerea sa de la Sciţi, nomazii se pregăteau să traverseze braţul de mare împotriva lui spre a se răzbuna pentru cele pătimite, ca şi de teama ca nu cumva oraşele să ofere oştirii acelora vase de transport" (pe malul Balcanic însă la Sestos, el a notat că turnul preotesei Hero încă exista la începutul secolului I). Locul unde era Farul din Abydos / Avydos = "A-vydos", adică "la vad" a fost intens utilizat în Antichitate ca vad de către cei interesaţi să treacă din Anatolia în Balcani - din Troia în Tracia - Perşii de exemplu făcând acolo chiar un pod de vase peste Strâmtoarea Dardanelelor, în anul 480 î.C. (care la invazia lor - conform istoricului Britanic George Grote 1794-1871 - au găsit Gherghiţii din acea parte a Anatoliei ca ne-Grecizaţi; Carianul Herodot a scris că atunci Perşii Împăratului Xerxe / Gherghe 519-465 î.C., când au mărşăluit pe coastă, aveau Darda-nelele în stânga iar în dreapta Teucrii din Gherghis, înainte de a ajunge la Abydos). Trecerea dintre Asia şi Europa - anume dintre Anatolia şi Balcani, respectiv dintre Troia şi Tracia - era preferată pe la Garganele (Dardanele / HellesPont = "Puntea Luminată") nu pe la Gherghel (Bosfor / Istanbul): Farul Troian şi perechea sa de pe malul celălalt - Trac - erau amplasate pe locul străvechilor Coloane ale Ghergarului Hercule, în continuitatea funcţională navigaţională a Strâmtorii Garganele / Dardanele, de legătură a Mării Marmara cu Marea Mediterană (acum ambele maluri ale celor 2 Strâmtori - Garganele / Dardanele și Gherghel / Bosfor - sunt în Turcia, Țară întinsă între 2 continente). Strâmtoarea Darda-nele dintre malul Asiatic şi malul European a fost denumită ulterior de vechii Eleni ca Helles-Pont / Hellespont (literalmente însemnând " puntea / marea lui Helles"), loc unde Helles - mătuşa unor argonauţi - s-a înecat: era o imitaţie Elenă a anterioarei poveşti Ghergane a sfârşitului iubirii dintre Troian şi Tracă prin înec / inclusiv în rădăcina "Hel-" regăsindu-se de fapt și rădăcina Her-cule. Aflat printre cele 7 minuni ale lumii Antice, începând cu secolul III î.C. Farul din Alexandria, a cărui construcţie a fost realizată de către arhitectul Carian Sostratos, la comanda Makedonului Soter Ptolemeu - fostul comandant al Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" în ceea ce atunci devenise capitala Egiptului - a rămas drept cel mai vestit Far al Vechii Lumi, dând şi numele instalaţiei costiere (a avut peste o sută de metri înălţime, însă s-a prăbuşit în anul 1303 datorită unui cutremur, după mai mult de un mileniu şi jumătate de activitate).

Gherghiţii şi Hitiţii

Pe de o parte, este de remarcat că pe vremea când s-au ivit Hitiții și a apărut Hitita, în cea mai mare parte a Anatoliei se vorbea Luwiana: era limba utilizată de Gherghiți. Pe de altă parte, în istorie a rămas un fapt semnificativ, datând din mileniul I î.C.: ultima capitală Hitită / Khetă a fost cetatea Garga-miș / Carchemiș (important port la Fluviul Eufrat).

Leoaice Anatoliene

În istoria lumii, Hitiții s-au manifestat - la apogeu centrați în Anatolia - începând din mileniul III î.C., cu multe secole după întemeierea Troiei cârmuită de Gherghiți / Ghergari (Gherghiții având puternicul Regat Troian în Vestul Anatoliei). În același timp cu intrarea Guților / Gâților în Mesopotamia, Hitiții / Heteii - rude "Kheti" = Ghetite, conectate emblematic leonin pe partea feminină și vulturesc pe partea masculină - au intrat în Anatolia; e interesant că unii specialiști (ca de exemplu arheologul Francez Georges Contenau 1877-1964) au identificat termenul de "Het" / Hitit explicit cu Ghet = Get: astfel, prin Hitiți s-ar înțelege efectiv "Ghetiți" = Gheți, adică Geți (ivirea Khetă / Hitită în Anatolia a fost spre sfârșitul dominației Sumeră în Mesopotamia, de exemplu în anul 2013 cercetătorul Olandez Joost Blasweiler examinând temeinic instaurarea primilor dinași Regali Kheti / Hitiți în Anatolia "DIN.GIR" = "Din Cer" simbolizați vulturesc - ai căror cei mai de seamă războinici respectau totemic lupii - pe baza inscripțiilor cuneiforme Sumeriene existente, în relații cu divinele preotese cărora le erau asociate leoaicele).

Nomenclatura Hitită

În anul 1997, academicianul Irlandez James Mallory a emis opinia că Hitiții s-au desprins din Cultura Yamnaya / Kurgană. În anul 2007, Dr. Nicolae Țicleanu a susținut: "Este probabil că hitiții au fost proto-geți, astfel încât se înrudeau îndeaproape cu massageții. Să avem în vedere că egiptenii îi numeau Kheta, ceea ce se apropia de Geta și - în ultimă instanță - de geți. Să se fi numit oare locuitorii ariei dobrogeano-pontico-nistreană încă de la sfârșitul mileniului II î.C. geți?" Dr. Makhmudova Musaevna de la Universitatea de Stat din Daghe-stan a corelat oamenii Ket din Daghe-stan atât cu Siberienii Ket din Bazinul Enisei, cât și cu Anatolienii Kheti: iată așadar 3 populații Kete (de la E la V, Ket în Siberia, Ket în Daghe-stan, Kheti în Anatolia) aflate în legături nu numai onomastice, ci și lingvistice - corespunzător specialiștilor filologi - cu cronologii dar și cu filogenii conectate; de-a lungul vremurilor, nu doar spațiile dintre ele au fost populate de către Geți, ci și multe alte zone vecine lor din EurAsia. În "Istoria Circasiană" din anul 2009, autorul Kadir Natho a consemnat că în Graiul A-Dâg din Caucaz (de pe malul NE Pontic) s-a fixat despre identitatea populației "Khete" că însemna "nomadă": el a scris despre Hitiți că "au fost rivalii faraonilor - fie în timp de pace, fie în timp de război - începând cu Dinastia 12, până la Dinastia 20" (după sfârșitul Vechiului Regat Egiptean, până în vremea Regatului Nou Egiptean); de altfel, Kheti au fost atestați sporadic imediat după încheierea Vechiului Regat Egiptean, la sfârșitul mileniului III î.C., deci după Dinastia 6 (pe de o parte, Sanscritul "Kheti" = "Cultivator" iar pe de altă parte în Khemi / Egipt agricultura chiar era rodnică pe Valea Nilului, reușindu-se mai multe culturi agricole - ceea ce pe atunci era grozav - în mileniul II î.C. termenul Khet / Hitit pentru "cereale" ajungând "halki", rezonând cu cultivatorii Gharghi: de altfel, tocmai Anatoliana Khetă / Hitită a fost apoi locul apariției limbii Grecești care a apropiat cuvântul pentru agricultor de Gheorgos și totodată locul megamartirului Cavaler Gheorghe, ajuns Sfânt creștin). Ar fi de remarcat că în Anatoliana Hattușa - capitala Imperiului Hittit - exista Templul Halki unde era venerată divinitatea cerealelor Halki; în anul 2009, Dr. Piotr Taracha - în cartea "Religiile Anatoliei mileniului II î.C."- a susținut că prin Halki era venerată și Marea / i se zicea Aruna (trebuie observat că de exemplu dinainte de mileniul III î.C. vechii Indieni îl știau pe justițiarul Oceanelor ca Varuna). La fel ca apariția vechilor Egipteni (emancipați la sfârșitul neoliticului) Kadir Natho în "Istoria Circasiană" a conectat de Cultura Maykop de la sfârșitul neoliticului - dintre Daghe-stan / Caucazul Estic și

Strâmtoarea Kerci / Nordul Pontic - apariția Uniunii tribale proto-Hitită / pre-Ariană: "din Epoca Bronzului, la sfârșitul mileniului III î.C., în Vestul Caucazian A-Dâgii au condus Uniunea tribală a Indo-Europenilor Ariani și a Sudicilor Khați / proto-Hitiți din Sumer, avându-și baza nu departe de fostul centru al Culturii Maykop, pe Valea Râului Belaya" (în Bazinul Kuban = leagănul Cherchez / fosta Circasia = HiperBoreea Țară a frumoșilor Gherghi și a frumoaselor Gorgone).

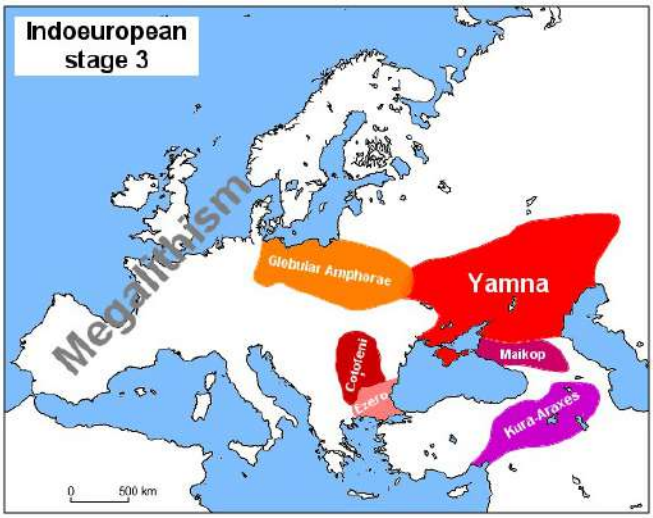

A-Dâgul Nurbi Lovpache (profesor la "Institutul de Cercetări Umane" din A-Dâgia) a afirmat despre Hitiți că și-au organizat ulterior capitala în Anatolia corespunzător modelului Caucazian de reședință (la Hitiți, fortăreața era denumită Gurta). Hindușii și Hitiții au avut legături: au fost contemporani, vorbeau Graiuri Indo-Europene, foloseau sistemul zecimal, nobilii își cununau fetele cu vecinii nobili, încheiau Tratate de neagresiuni cu vecinii, foloseau sigilii asemănătoare, venerau Zei similari (ai Soarelui, Furtunii, ș.a.), respectau vitele, practicau incinerările, spălările rituale, etc. Până acum, Hitiții / Kheti au rămas cei mai bine cunoscuți prin uriașele sculpturi în piatră realizate de ei privind marele Rege Ghilga-meș = "Moșul Gherga" al Sumerienilor (atestat în mileniul III î.C.); simbolul Kheti - al Heteilor / Hitiților - pe lângă omniprezenta leoaică a fost vulturul bicefal (iar Sumerienii asociau vulturul Zeului Enlil, adică fiului Zeului An).

Emblema Hitită

La sfârșitul mileniului III î.C., sincron cu cele ce se petreceau în N Hindiei / Indiei - unde a secat Fluviul Ghargar și a început perioada Ariană - Hitiții au intrat în Anatolia din Caucaz și Mesopotamia (acolo sfârșindu-se atunci Sumerul) iar în Egipt se încheia Regatul Vechi prin criza canibală; întâiul loc de manifestare Hitit a fost Capadochia - vecina Nord Vestică a Sumeriei - cu un panteon individualizat: Hitiții își spuneau și Nesiți (prima lor capitală Imperială a fost Nysa / Nisa - Nevșehir 38,37 lat. N, 34,42 long. E, în Capadochia - mutată acolo de la Kușara / azi Alaca Hoyuk 40,14 lat. N, 34,41 long. E, între ele fiind târgul Ka-Neș / Kaneș = Kul Tepe 38,51 lat. N, 35,38 long. E).

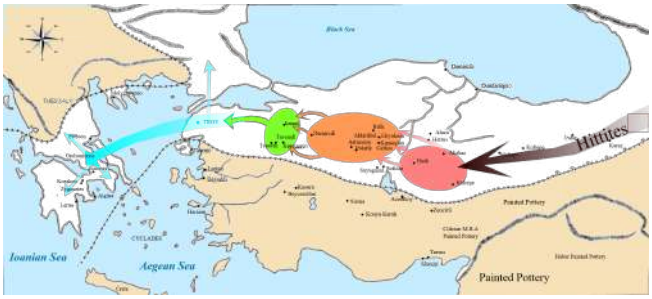

Migrări la începutul mileniului II î.C.

Așa cum a publicat și geoarheologul Elvețian Eberhard Zangger în anul 2016, când Hitiții au ajuns dinspre E în centrul Anatoliei dominau Hatti; în imaginile următoare se poate vedea - cu roșu - perspectiva dinspre V (din Marea Egee) a răspândirii așezămintelor și a nucleelor de putere Luwiane, în apusul Anatolic pe atunci:

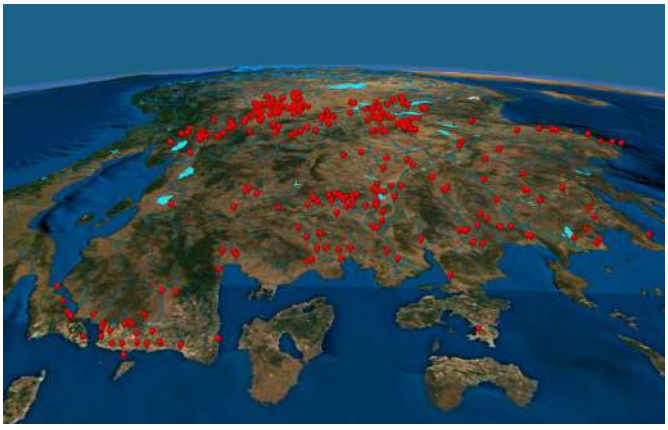

Luwianii cu roşu

Cercetătorul respectiv a argumentat: "În mileniul II î.C., Vestul Anatoliei găzduia un număr de Regate, a căror putere împreunată egala în talie pe ale vecinelor, anume Minoană în Insulele Egeeii, Micenian în Balcani ori Hitită în restul propriei Peninsule. Propun denumirea acelei Civilizații ca Luwiană, deoarece Luwianii nu s-au considerat nicicând ca făcând parte din structurile Civilizaționale învecinate, ci s-au emancipat regional. De pildă, Regatul Troiei aparținea tărâmului Luwian și a ajuns la apogeu spre sfârșitul Epocii Bronzului". În secolul XVIII î.C., primul Împărat Khet / Hitit a fost Anitta: era preot al Marii Zeiţe Anahit / Anat (de la care s-a consolidat denumirea Anatoliei). În lucrarea "Mesopotamia şi tărâmurile biblice", istoricul Britanic Neil Morris a scris: "La începutul secolului XXIII î.C., Hitiţii - probabil din regiunea Asiei Centrale - au ajuns în Anatolia, invadarea Anatoliei fiind prin NV Mesopotamiei. Hitiţii şi-au construit un regat în Anatolia şi după câteva secole au coborât pe Eufrat spre Babilon - cu gânduri de cuceriri, pentru mărirea imperială - însă războinicii lor s-au întors înfrânţi; fiind un popor războinic, după secolul XV î.C. au revenit spre Mesopotamia. Pe măsură ce Hitiţii s-au mutat în Sud - de-a lungul rutelor comerciale - lângă Deşertul Syrian s-au ciocnit cu imperialii Egipteni; întâlnirile celor 2 Imperii nu au fost tot timpul ostile. În Imperiul Hitit, reginele aveau autoritate deosebită: regina conducea împreună cu soţul său, şi uneori chiar individual". La Hitiţi, centrul oraşului - geografic, politic şi administrativ - îl constituia fortul (numit Gurta), nu Templul. Aşezările Hitite n-aveau pieţe centrale, ci totul se petrecea între zidurile curţii de la poartă (negoţ, festivităţi, adunări, etc.); era la fel după cum de exemplu în Troia - aşa cum se ştie şi din "Iliada" - "Sfatul se strângea în curtea din faţa palatului regal". La Hitiţi, Zeul Porţii era Apuluna / Apollo iar Zeul Focului era Agni; Zeii Hitiţi erau androgini, reprezentaţi în rase lungi şi cu aripi (la fel apoi creştinii reprezentând Îngerii). În schiţa următoare (a începutului uriaşului arbore H/Indo-European = Kurgan) se poate observa printre cele mai vechi limbi - din genul "centum", adică gutural - Hitita între Luwiană şi Carianã:

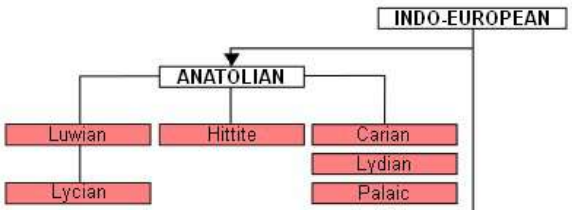

Arheologul Ceh Bedrich Hrozny 1879-1953 (cel care a descifrat Hitita) a afirmat că "limba iniţială a proto-Hitiţilor / Hatiţilor - însemnând 'argintari' - nu era Indo-Europeană şi era la început scrisă cuneiform; în zonă se mai vorbea Hurita (limbă ne-Indo-Europeană), înrudită cu limba Urartilor / locuitorii vechii Armenii iar limba Hitită, scrisă apoi hieroglific, devenită Indo-Europeană datorită ultimului val Kurgan - consolidată prin înrudirea cu limbile din Caucazul Nord-Estic - a ajuns să se afle în imediata apropiere a Latinei". (Ar fi de observat inclusiv că stră-Armenii s-au emancipat la intersecţia dintre Huriani şi Kurgani / Indo-Europeni). În anul 1924, savantul a mai scris: "La Est de Lacul Galileea s-au găsit o statuie în stil Hitit şi o inscripţie Egipteană, ce pomenea de faraonul Ramses II": de acolo, biblicii Gherghe-sei păstrau legăturile cu ambele Imperii (Hitit / Kheti = Asiatic şi Hamit / Khemi = African). Academicianul Bulgar Vladimir Georgiev 1908-1986 (născut în regiunea Vraţa din Valea Dunării / populată de Vlahi) a susţinut că din Hitită a derivat Etrusca. Dr. Ariton Vraciu 1927-1987 a scris despre relaţiile dintre limbile Hitită şi Armeană: "nu încape îndoială, armeana s-a dezvoltat cam pe acelaşi teritoriu, unde anterior se afla hitita; interesant de remarcat este - între altele - faptul că întocmai ca armeana, pentru exprimarea unei forme cazuale hitita avea o singură desinenţă, fenomen explicabil prin acţiunea aceluiaşi substrat. De altfel, în cercetarea elementelor ne-indo-europene din hitită o importanţă aparte o are comparaţia cu limbile caucaziene, ce - din punct de vedere al genezei - sunt legate de limbile ne-indo-europene din Asia Anterioară".

Limbile în apusul Anatoliei la 1700 î.C. / în vremea Hitiţilor (Joost Blasweiler, Universitatea din Leiden / Regatul Ţărilor de Jos, 2012)

Este de ştiut că în răsăritul Anatoliei, zona Armeană era în mare vechime numită Haia (notată Haiassa de Hitiţi), localnicii zicându-şi Hai; Sumerianul Haya era Zeul Porţii, asociat cu scrisul şi cu grânele. În "Istoria credinţelor şi ideilor religioase", Dr. Mircea Eliade a scris că "s-a remarcat surprinzătoarea continuitate religioasă în Anatolia, din mileniul VII î.C. până la implantarea creştinismului: era consecinţa unei uimitoare vocaţii pentru sincretismul religios. Majoritatea riturilor hitite aveau ca modele tradiţiile religioase hurite; totuşi, creaţiilor geniului hitit - în primul rând arta religioasă - nu le-a lipsit originalitatea. Patronii hitiţilor erau Marea Zeiţă şi Zeul Furtunii, ale căror animale sacre erau leoaica şi taurul. Marea Zeiţă stăpânea Pământul şi Cerul, fiind protectoarea reginelor şi regilor iar zeul hurit / hitit Anu era castrat, aşa după cum au fost zeul El în Ugarit ori mai târziu Uranus, la vechii greci. La început, Zeul Furtunii era închipuit de hitiţi şi călare pe cerb".

Cu portocaliu Imperiul Hitit

În "Însemnări filologice" din anul 2012, traducătoarea Maria Crișan a scris: "Am tradus cartea savantului Suedez Carolus Lundius din Latina medievală în Română și mi-am permis să întreprind niște umile cercetări etimologice. Am început cu cel desemnând 'Pământ' - inclusiv ca planetă - însușit de Greci pentru Zeița Pământului 'Gaia', idem cu etnonimul 'Get' în legătură cu verbul Getic 'Gaeta' = a rodi din plin, a da roade; Greaca a fost o limbă care a luat cuvinte din Getă. Pentru substantivul 'pământ' limba Getă mai avea un cuvânt - 'airtha' (identic în Gotă): pe acesta îl recunoaștem în Englezul 'earth', în Germanul 'erde', în toponimul Ardeal idem, în Maghiarul Erdely. La fel stau lucrurile și cu cuvântul 'ogor', care în Getă era consonanticul 'acr' - exact ca în Sanscrită, unde mai înseamnă și o măsură de suprafață - dar tot 'acre' este și în Engleză, Daneză și Suedeză iar Nemțescul 'acker' e aproape ca în Getă. Aceleași cuvinte pe care Carolus Lundius le considera ca fiind Gete le-am găsit și în Hitită. Istoriografia ignoră locul de obârșie al Hitiţilor dar pe bază de lexic comun mi-am permis să pun semn de egalitate între ei și Geți, considerând că s-au desprins din Geți și și-au creat un alfabet propriu bazat pe un singur semn - cuiul - așezat în diferite poziții. Am listat circa 4 sute de cuvinte Hitite egale cu cele din Română. Grecii recunosc fățiș că au luat de la Hitiți întreaga gramatică, nu numai lexicul - dar repet: tot ce a fost Hitit era Get, idee sprijinită pe lexic comun. De subliniat despre cercetările mele că sunt bine documentate, fiind susţinute şi de o serie de dicţionare etimologice. Fondul principal de cuvinte din limba Greacă a fost Get / Hitit, căci Greaca era aceea care se înfrupta din Getă cu lexic şi apoi le-a dat Latinei. Cel mai important datum care se poate intui din umilele mele cercetări etimologice este că limba vorbită de Geto-Daci poate fi reconstituită cu ajutorul limbii Germane dar şi a Sanskritei care, la rândul ei, se sprijină pe cea vorbită de Goţi (am găsit 16 cuvinte strămâneşti numai în rugăciunea Gotică 'Tatăl Nostru' din Biblia lui Ulfila). Nota bene: Nemţii sunt urmaşii Goţilor iar Goţii ai Geţilor" / Gheților.

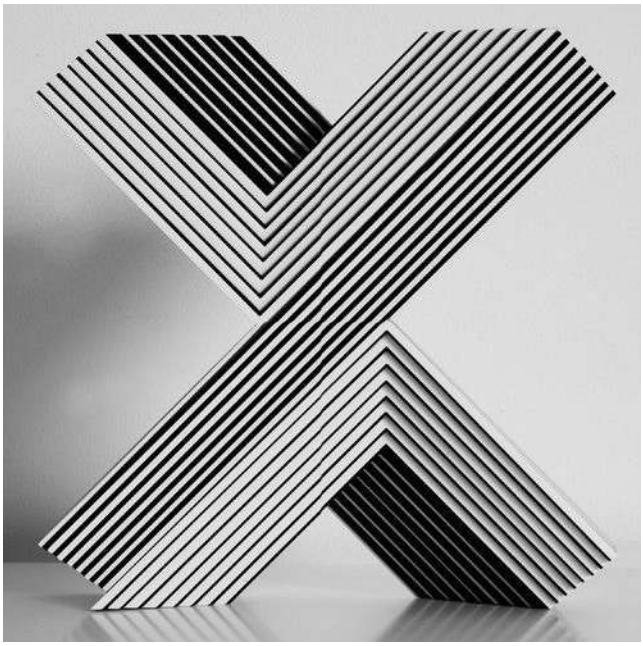

Kheti = Heteii / Hitiţii - ca şi alţi Anatolieni - au fost mijlocitori / intermediari între Culturile Asiei şi Europei. Când în E Peninsulei Anatoliei au apărut Hitiţii, în N Peninsulei Balcanice au apărut Tracii (Troianii / Teucri - mai vechi, existenţi de la începutul mileniului III î.C. - erau interpuşi între ei, în NV Peninsulei Anatoliei; pe atunci, Aheii - strămoşi ai Elenilor - nu existau în S Peninsulei Balcanice, aşa după cum pe atunci nu existau nici vechii Evrei în Canaan). Figurile duble - ca spiralele duble, topoarele duble, etc. - au fost simboluri ale puterii dublului; de pildă, natura Zeiţei-Pasăre - existentă şi în Troia I - a fost dual: pe de o parte dătătoare de abundenţă ca "ţesătoarea" vieţii umane şi pe de altă parte apărea în ipostaza morţii sub forma păsării devoratoare de cadavre, un exemplu al dualităţii constituindu-se în emblema cu vulturul bicefal (Hitită, a Bizanţului ori a actualei Albanii). Anatolia mileniului II î.C. a fost împărţită de Gherghiţi şi Hitiţi, centrul marii Peninsule fiind dominat de Imperiul Hitit, în jur - pe coaste - având teritoriile Gherghiţilor; în SV - la întâlnirea Mărilor Egee şi Mediterană - erau Karkianii / Carianii, în NV, la Marea Marmara, erau Karkişa / Troianii şi în N, la Marea Neagră, erau Kaşkianii (la răsărit existând Huriţii - Mitanii / Medianii erau o populaţie Hurită / Huriană - cu albastru pe harta următoare):

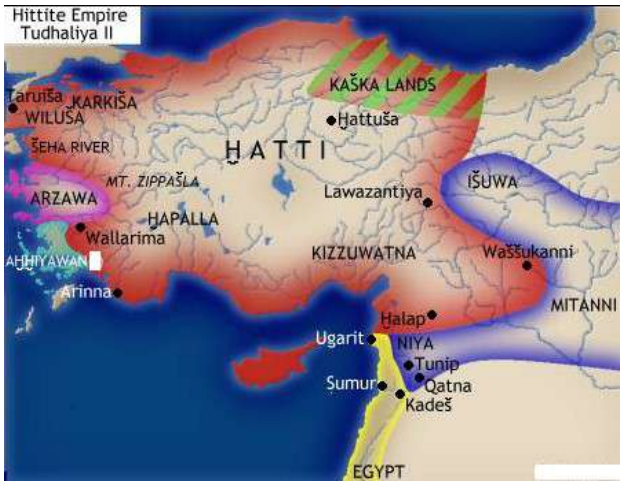

Imperiul Hitit spre sfârşitul Epocii Bronzului

Yerka-pî = Poarta Sfinților / Sfincşilor din capitala Hitiților, în cel mai înalt loc

Trebuie ştiut că în general coastele Anatoliei au fost dominate de Gargari în mileniul III î.C., de Gherghiţi în mileniul II î.C. şi de Greci în mileniul I î.C. De exemplu, toponimia N Turciei a păstrat denumiri ca: Gherghen / Gergen 41,12 lat. N, 33,07 long. E, Ghergoze / Gergoze 41,53 lat. N, 33,38 long. E, Ghergheci 40,37 lat. N, 37,42 long. E (azi Guzelce), Karga 40,34 lat. N, 32,57 long. E, Karga 40,53 lat. N, 32,57 long. E, Karga 41,07 lat. N, 36,03 long. E, etc. Profesorul Britanic Robert Matthews în anul 2004 a observat că populaţia Anatoliană Gasga / Kaska - indicată de genealogul Georgian Cyril Toumanoff în anul 1967 ca înrudită cu cea Gorghiană / Colchiană, cu cea din Capadochia şi cu cea Troiană - a fost atestată istoric prin documente, însă nu şi arheologic (conform unor interpretări Româneşti, Gesii din Anatolia, notaţi acolo Geska / Kaska, erau aceiaşi cu Geţii din Valea Dunării inferioare) aceasta datorită pervertirii Hitite "s"-"r", Garga ajungând notat Gasga, ca de pildă la Zalpa / Zalpuwa 41,44 lat. N, 35,57 long. E în secolul XVII î.C., unde era venerat Sius, "Cel de Sus", părintele Cerului / ulterior Zeus în Greacă şi în secolul XV î.C. la Nerik / Narak 41,12 lat. N, 35,25 long. E, pe drumul de la Ninive / Mosul la Marea Neagră; Hattuşa, la jumătatea distanţei dintre Munţii Taurus şi Marea Neagră - găzduind o colonie comercială a vechilor Asirieni - a fost lărgită de Hitiţi şi transformată în capitala lor: acolo, cel mai înalt loc - cu semnificaţie religioasă - se numeşte Yerkapî / "Yerka-pî" şi a fost cunoscut popular ca "Poarta Sfincşilor" / Sfinților, în vârful unei structuri piramidale megalitice / Ciclopice denumită "Poarta Pământului"; ar fi de observat că termenul vechi Iranian "ghes" / "ges" era pentru cârlionți, astfel încât Ghesii / Gesii poate erau "cei creți": de altfel, printre vecinii lor Colchi au fost atestați unii Africani - tuciurii și creți - în vremurile Vechii Lumi. Kaskianii / Garganii cultivau grâne, se ocupau cu ţesutul şi creşteau porci, fiind adversari de temut ai Hitiților, mai ales în perioadele de foamete (cauzate de invaziile lăcustelor, datorită secetelor, etc. / atunci devastându-le principalele aşezări, inclusiv capitala, de exemplu Faraonul Amehotep III, auzind de ei, fiind determinat să-i ceară cârmuitorului Hitit Tarhunda-Radu facilitarea trimiterii de asemenea mercenari). Pe atunci, Ţara Gheugrilor / Teucrilor era denumită Karkisa / şi la Hitiţi consoanele "G" şi "K" erau interschimbabile (în Europa acum Basca, Estona, Finica, Lapona, Maghiara şi Turca nu-s limbi H/Indo-Europene; Hitita a fost una din cele mai vechi limbi scrise H/Indo-Europene = Kurgane).

După cum a relevat lingvistul Danez Holger Pedersen 1867-1953, în Hitită la "Cineva" i se spunea "Kuelga" (dar şi "Kuelqa" / "Kuelka"); când Hitiţii căpătau ceva, ziceau că au primit de la "Kuelga" (o rezonanţă interesantă cu Gherga). Când Hitiţii s-au stabilit în spaţiul MicroAsiatic, nu cunoşteau scrierea (cu scribi Huriţi au adoptat scrierea cuneiformă). "Analele Hitite Tudhaliya" au menţionat independenţa Karakisa de Hitiţi, care împreună cu aliaţii Kariani / Cariani şi alţii - opuşi Imperialiştilor Hitiţi - formau în secolul XIV î.C. "Liga Asiatică" = "Confederaţia Assuwa", cârmuită de aristocraţii ştiuţi ca "As" (Asia n-a fost singurul termen receptat în vocabular datorită Hitiţilor: "Basileus" - termenul Grec pentru Rege - provenea de la numele Prinţului Ghergar Biyassili, care cârmuia Garga-miş / Karkemiş pentru Hitiţi la începutul secolului XIV î.C., după cum a consemnat Tratatul dintre Împăratul Median / Mitan = Hurian / Hurit Mattiwaza şi Împăratul Hitit Subbiluliuma). În anul 2009, Dr. Teodor Gheorghiu - profesor universitar la Facultatea de Arhitectură din Timişoara - în "Aşezări umane, repere teoretice şi istoria timpurie a Orientului Mijlociu şi Apropiat" a scris: "O situaţie interesantă s-a constatat în zona de influenţă troiană, unde - la Beycesultan - după o evoluţie relativ lentă a habitatului, în secolul XIX î.C. a apărut un mare palat (probabil al regelui Arzawa), organizat în jurul unei curţi interioare, prefigurând modelul palatelor minoice de la Cnossos, Phaistos, etc. / la sfârşitul secolului XVII î.C., palatul a fost distrus de hitiţi". Palatul - aflat pe cursul superior al Meandrului, în regiunea Gherghiţilor - a fost primul din lume având încălzire cu aer fierbinte prin conducte în pardoseala ridicată la aproape un metru de la sol; la una din intrările sale exista un bazin unde cei care ajungeau să-şi prezinte omagiile trebuiau să se spele, înainte de a pătrunde în curte. Regatul Arzawa la început cuprindea Caria şi Lydia - regiunile din S şi N Meandrului - şi era cârmuit de Dinastia Gargu / Tarku, care atunci când s-a extins în Kilikia l-a făcut pe Faraonul Amen-hotep III să decidă cununia fiicei sale cu Gherganul Rege Tarkhun-Daraba, trimiţându-şi Prinţesa Egipteană cu o zestre importantă (aşa cum i-a anunţat pe Hitiţi prin cea mai timpurie scrisoare ce s-a păstrat de la el); după atacul Hitit, acele zone Anatoliene s-au revigorat în Liga Asiatică / Confederaţia Assuwa - cu capitala la Efes - de asemenea ostilă Hitiţilor: e de observat că titlul popular în mileniul II î.C. al liderilor "As" din apusul Asiei - mai ales din acel areal Anatolian dominat de către Gherghiţi - s-a regăsit până la începutul mileniului I printre Regii Geto-Daci din actuala Românie. Este de remarcat că în Anatolia era respectat Zeul Gargu - notat Tarku de Hitiţi - preluat ca Gorg / Tork de Armeni şi echivalat de vechii Greci cu Zeus. De altfel, Dr. Martiros Kavukjian 1908-1988 a studiat Sumeria şi Armenia: "Capitala Hurianã a fost Tarkuma (azi Diyarbakîr 37,54 lat. N, 40,14 long. E în Turcia), în care principalul templu era al lui Tarku / Tork, ai cărui credincioşi - autonumiţi Nairi - au fost strămoşii Armenilor în regiunea Nordică ştiută ca Harkia" (acei Nairi au fost uniţi în Epoca Bronzului, până la căderea Imperiului Hitit, la sfârşitul secolului XIII î.C.); în fosta capitală Hurianã Tarkum există şi acum importantul Gorgan Giriki-haciyan, din Epoca Bronzului. Imperiul Khet / Hitit s-a extins după puternica erupţie a Vulcanului Thera - de pe Insula Santorini / Marea Egee, din anul 1628 î.C. - și s-a dezmembrat după căderea Troiei / din anul 1240 î.C. În Canaan și Anatolia, Imperiului Hitit i se zicea și Khatti / Ghati (notat Kheta de vechii Egipteni): a fost leagăn Ghet (al Geţilor - "Oamenii Pământului" - care după Războiul Troian au ajuns masiv în Bazinul Dunării); anterior, primii nobili Ariani în N Hindiei / Indiei (populată de hinduşii credincioşi în "Vede") au fost din categoria Khattiya / Khattyio, acolo gospodăriei ţărăneşti / fermei zicându-i-se "kheti" - o derivaţie din Khatti, în limba Prakrit - ceea ce a dus la termenul "kşatrapa" / "satrap" al cârmuitorului, de fapt cu înţelesul iniţial de cultivator / agricultor.

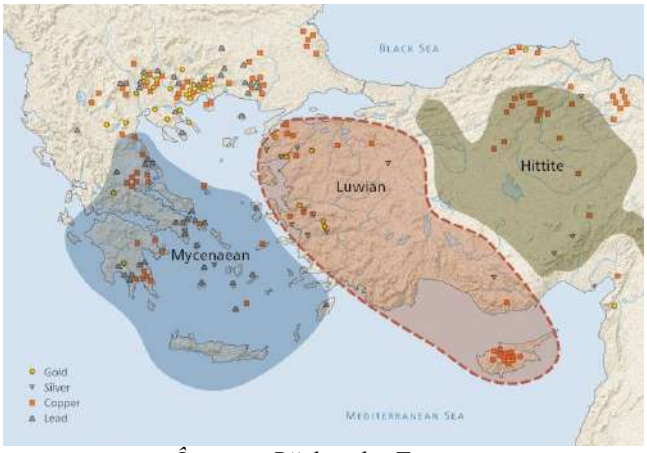

Înaintea Războiului Troian,
Vestul Anatolic era Luwian iar Sudul Egeean era Micenian

Imaginea anterioară a prezentat situația dinaintea Războiului Troian: strămoșii Elenilor au fost influențați Mycenaean / Miceanian iar strămoșii Grecilor au fost influențați Luwian. Amestecul dintre Ghergarii Caucazieni şi populaţia Gută din Mesopotamia a condus la formarea populaţiei Ghesă / Gesă pe coasta Sudică / Anatoliană a Mării Negre la începutul mileniului III î.C., la formarea populaţiei Ghetă / Getă pe coasta apuseană a Mării Negre la sfârşitul mileniului II î.C. şi la formarea populaţiei Gheră / Geră pe coasta Nordică a Mării Negre în mileniul I î.C.; pe de altă parte, amestecul dintre Ghergarii Caucazieni şi Gherii din Nordul Mării Negre a condus la formarea populaţiei Varego-Rusă de Gargari / Gardari în mileniul I. Evoluţia segmentului Gut-Getul-Get-Got a fost din populaţia Gută în mileniul III î.C. în Mesopotamia-Caucaz-Anatolia până la populaţia Ghesă / Gesă, ramura Ghetulă / Getulă în Sahara mileniului II î.C., Gheţii / Geţii din Bazinul Dunării în mileniul I î.C. şi Goţii în N European, la începutul mileniului I; după Războiul Troian - în care Hitiţii nu au fost aliaţi cu Balcanicii Ahei, ci cu Anatolienii Troieni - în amestecul populaţiilor respective a fost şi o însemnată cotă Hitită, urmaşii Hitiţilor împreună cu urmaşii Troianilor şi urmaşii celor din N Canaanului existând organizat până în secolul VIII î.C. mai ales în Regatul Garga-miş din SE Anatoliei. Patroana Garga-miş / Karke-miş era Kubaba / "Ku-Baba" / Sibila (Gherghiţia pentru Anatolieni), fostă cârmuitoare Sumeriană şi distinsă Zeiţă Hurianã, portretizată într-o togă / robă lungă, cu o oglindă sau rodie în mână, preluată ulterior şi de Frygieni cu numele Kibela / Cibela, însă fără acel aspect oriental al său; istoricul Britanic Arnold Toynbee a scris: "Civilizaţia hitită - ca şi civilizaţia syriacă de mai târziu - a fost o mlădiţă a civilizaţiei sumeriane. Cultul Cybelei (al Marii Mame anatolice) ar putea fi considerat ca o contribuţie a societăţii hitite, însă analiza antecedentelor îi găsesc obârşia în lumea sumeriană sub numele de Nanna / Iştar, înainte de a se fi statornicit la

Pessinus în Asia Mică sub numele de Cybele - sau la Hierapolis / Pamukkale sub numele de Dea Syra - ori ca Pământul Mamă al străvechilor credincioşi de limbă teutonică prin vreo dumbravă de pe o insulă sacră din Marea Baltică sau din Marea Nordului".

Kubaba în Gargamiş

Karke-miş / Garga-miş s-a dezvoltat mult în mileniul II î.C. datorită comerţului cu lemne de construcţie din Anatolia către Mesopotamia. Pe atunci, întreţinea strânse relaţii comerciale şi cu Ugarit, existând un Tratat între ele; la mijlocul acelui mileniu Egiptul, în cea mai mare extindere a sa, a ajuns acolo: Eufratul curgând opus faţă de Nil (de la N către S, nu de la S către N ca Nilul) a provocat uimire, cele 2 Fluvii fiind cele mai mari ape curgătoare ştiute de către Faraon. În confruntarea dintre Imperiile Egiptean şi Hitit din anul 1274 î.C. - la Kadesh / Qadeş, terminată indecis - Gherghiţii au fost însemnaţi aliaţi ai Hitiţilor (după acea bătălie s-a dus vestea şi despre bogăţia concretă a Ghergheseilor / Ghirgaşiţilor din Canaan printre Evreii din Egipt conduşi de Moise, care s-au îndreptat la sfârşitul acelui secol spre teritoriul respectiv ca fiind "Pământul făgăduit / promis" lor încă de înaintaşul Avram); în anul 1964, Dr. Raphael Patai / Evreu din Oradea împreună cu Robert Graves / profesor la Universitatea Oxford au documentat în cartea "Miturile Evreilor" că "biblicii Ghirgaşiţi probabil au fost acei 'QRQŞA' aliaţi cu Hitiţii în războiul contra faraonului Ramses II". Teologul Otto Wolff 1794-1877 (superintendentul Sileziei) a analizat în anul 1861 ca document istoric Cartea Iuditei din Vechiul Testament şi a enunţat: "Ghirgasiţii locuiau în Nordul Canaanului, în zonele superioare ale Iordanului, între Muntele Merom şi cetatea Haţor (astfel cum au consemnat vechii autori). Acest Haţor / Hazor era Gherghesa de atunci, pe când Iosua a înaintat în Nordul Canaanului, aşa cum Iosua 11:10 a afirmat explicit că era capitala tuturor acelor Regate indicate de el la începutul capitolului biblic: cuprindea întregul Canaan de Nord, de la Dor la Sud de Carmel şi de la Ghor - din capătul Sudic al Ghenazaretului / Mării Galileeii - până la Muntele Hermon în Nord. Cred că aceşti Ghergasei şi toate Regatele asociate cu ei aparţineau Hitiţilor, care - corespunzător înregistrărilor Egiptene şi Asiriene şi în conformitate cu Iosua 1:4 - deţineau toată Siria şi Palestina iar Iabin I din Haţor era Regele Heteu / Hitit pe care Iosua l-a ucis. Întrucât Iosua i-a enumerat întotdeauna pe Hetei / Hitiţi printre triburile care au luptat în Canaan, fără a specifica locaţiile lor exacte, trebuie să căutăm puterea lor principală în Nordul Palestinei, unde Regele Iabin I deţinea stăpânirea, deoarece în partea de Sud a Ţării predominau Filistenii şi Amoriţii iar în partea centrală Fereziţii şi Heviţii. Astfel, se arată din nou clar aici cum autorul textului original - într-o manieră erudită - enumeră pe lângă altele şi triburile din Palestina în ordinea corectă, anume cu Ghergaseii sau Hitiţii, care locuiau în Nord".

DAS BUCH JUDITH

ALS

GESCHICHTLICHE URKUNDE VERTHEIDIGT
UND ERKLÄRT

VON

O. WOLFF,

LEIPZIG,
DÖRFFLING UND FRANKE.

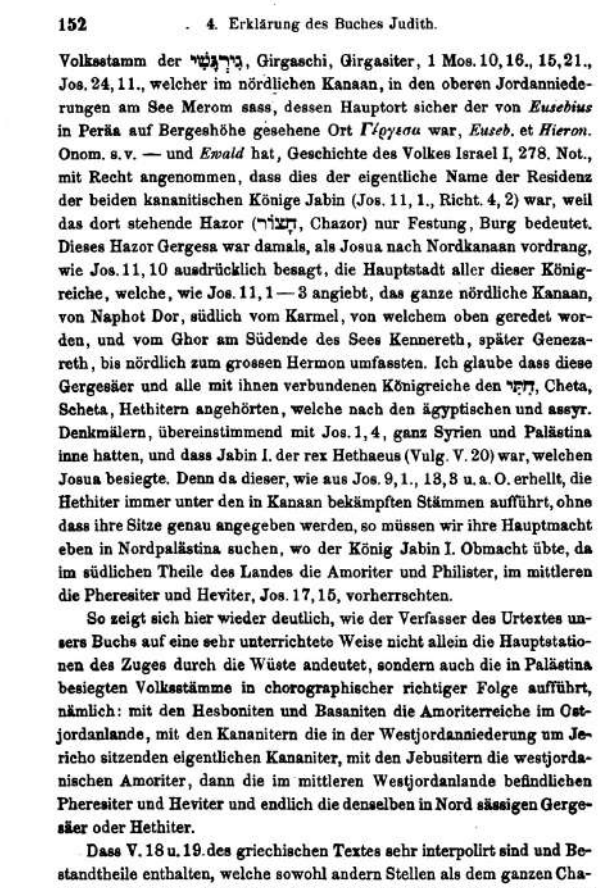

152 . 4. Erklärung des Buches Judith.

Volksstamm der גִּרְגָּשִׁי, Girgaschi, Girgasiter, 1 Mos. 10, 16., 15, 21., Jos. 24, 11., welcher im nördlichen Kanaan, in den oberen Jordanniederungen am See Merom sass, dessen Hauptort sicher der von *Eusebius* in Peräa auf Bergeshöhe gesehene Ort *Γέργεσα* war, *Euseb.* et *Hieron.* Onom. s. v. — und *Ewald* hat, Geschichte des Volkes Israel I, 278. Not., mit Recht angenommen, dass dies der eigentliche Name der Residenz der beiden kananitischen Könige Jabin (Jos. 11, 1., Richt. 4, 2) war, weil das dort stehende Hazor (חָצוֹר, Chazor) nur Festung, Burg bedeutet. Dieses Hazor Gergesa war damals, als Josua nach Nordkanaan vordrang, wie Jos. 11, 10 ausdrücklich besagt, die Hauptstadt aller dieser Königreiche, welche, wie Jos. 11, 1—3 angiebt, das ganze nördliche Kanaan, von Naphot Dor, südlich vom Karmel, von welchem oben geredet worden, und vom Ghor am Südende des Sees Kennereth, später Genezareth, bis nördlich zum grossen Hermon umfassten. Ich glaube dass diese Gergesäer und alle mit ihnen verbundenen Königreiche den חִתִּי, Cheta, Scheta, Hethitern angehörten, welche nach den ägyptischen und assyr. Denkmälern, übereinstimmend mit Jos. 1, 4, ganz Syrien und Palästina inne hatten, und dass Jabin I. der rex Hethaeus (Vulg. V. 20) war, welchen Josua besiegte. Denn da dieser, wie aus Jos. 9, 1., 13, 3 u. a. O. erhellt, die Hethiter immer unter den in Kanaan bekämpften Stämmen aufführt, ohne dass ihre Sitze genau angegeben werden, so müssen wir ihre Hauptmacht eben in Nordpalästina suchen, wo der König Jabin I. Obmacht übte, da im südlichen Theile des Landes die Amoriter und Philister, im mittleren die Pheresiter und Heviter, Jos. 17, 15, vorherrschten.

So zeigt sich hier wieder deutlich, wie der Verfasser des Urtextes unsers Buchs auf eine sehr unterrichtete Weise nicht allein die Hauptstationen des Zuges durch die Wüste andeutet, sondern auch die in Palästina besiegten Volksstämme in chorographischer richtiger Folge aufführt, nämlich: mit den Hesboniten und Basaniten die Amoriterreiche im Ostjordanlande, mit den Kananitern die in der Westjordanniederung um Jericho sitzenden eigentlichen Kananiter, mit den Jebusitern die westjordanischen Amoriter, dann die im mittleren Westjordanlande befindlichen Pheresiter und Heviter und endlich die denselben in Nord sässigen Gergesäer oder Hethiter.

Dass V. 18 u. 19. des griechischen Textes sehr interpolirt sind und Bestandtheile enthalten, welche sowohl andern Stellen als dem ganzen Charakter des Gesammtinhalts durchaus widersprechend sind, habe ich im 3. Abschnitte sattsam dargethan.[1]

1) Dass in den griechischen Text hier Manches eingeschoben wurde, be-

Ghergaseii / Hitiții au stăpânit Nordul Canaanului (Otto Wolff, 1861)

În Imperiul Hitit pentru prima oară în lume s-a utilizat fierul (modul prelucrării sale s-a răspândit în lume după dezorganizarea Anatoliei Gherghiţilor şi Hitiţilor - sub forma Epocii Fierului - Hindia / India valorificând atunci cel mai bine acel metal). Antici ca Platon şi Diodor Sicul 2:22 au consemnat că Priam - ultimul Rege Troian - îi plătea pentru facilitarea negoțului pe puternicii răsăriteni Asirieni, în schimbul tributului achitat având ajutor din partea acelora în Războiul Troian: "10 mii de Etiopieni şi 10 mii de luptători din Susiana / Susa din fostul Elam, împreună cu 200 care de luptă, sub conducerea generalului Memnon" (care îi era nepot = fiul fratelui său). Asirienii au menţionat Kaskianii şi în timpul lui Sargon II - adică secolul VIII î.C. - iar în Iranul Medieval, nomazii Ghaşgai / Qashqai erau ştiuţi ca provenind din Turcia, existând pe Drumul Mătăsii până în N Pamirului, în Kaşgar / China (unde la începutul mileniului I cârmuiau Cuşanii / Kuşanii din Gherghi-stan). În anul 1914, Finlandezul Knut Tallqvist a studiat numele personale în mileniile III-I î.C. din zonă, arătând: "Karka, Kurka, Gurg însemnau aceleaşi cu Karkara, Qarkasia, Karkaşi, Garga-miş, Kargi, Kurku-pa, Gurgumu, Krqqa. Exista o diferenţă în terminaţiile Mitano-Hitite: cele cu 'ş' nu se găseau în Anatolia (numele Mitane erau influenţate Indo-Iranian)". Hitiţii au dispărut datorită răscoalelor / războiului civil de după Războiul Troian (în care Gherghiţii de pe coaste, plus "Oamenii Mării" - printre care şi piraţii Gherga - au fost implicaţi: atacaţi de Ahei şi de vechii Eleni dinspre SV, Gherganii din V Anatoliei s-au răspândit şi spre SE; întoarcerea Heraclizilor / Dorianilor a determinat în Epoca Fierului formarea - în urma fostului Imperiu Hitit - a Regatelor Anatoliene). În anul 2023, cercetătorii coordonați de către Sturt Manning - profesor de arheologie la Universitatea Americană Cornell - au examinat colapsul Imperiului Hitit după căderea Troiei: studiind inclusiv cercurile de creștere ale copacilor acelor vremuri, au fost identificați anii cumpliți de secetă în Anatolia la începutul Epocii Fierului, fenomen ce a cauzat foamete îndelungată și proliferarea jafurilor "Oamenilor Mării", cu multe lupte pentru supraviețuire, implicând masive mișcări de populații. După Războiul Troian, marșul "Oamenilor Mării" dinspre apus prin Kilikia spre Canaan au izolat capitala Hattușa de legătura cu Marea Mediterană, ceea ce a făcut-o sensibilă la atacurile vecinilor Kaşki (astfel că într-un final a căzut, de aceea capitala neo-Hitită ajungând să fie puternica cetate Garga-miș de pe Fluviul Eufrat / acum la hotarul Turciei cu Syria: capitala Hitită a fost în centrul Anatoliei, capitala neo-Hitită a fost în Nordul Mesopotamiei). Așa cum Heteii / Hitiții erau un amestec de Gheți și Anatolieni, cei care le-au destrămat Imperiul - determinând sfârșitul Epocii Bronzului și debutul Epocii Fierului - au fost tot un amestec, pe lângă vecinii Pontici Kaşka din NE fiind mai ales Heraclizi din N Tracilor și Anatolieni / din S Troienilor: la începutul Epocii Fierului, ei au constituit "Oamenii Mării" cu acțiuni în E Mediteranei, la schimb cu "Oamenii Pământului" (aceia cu acțiuni în V Pontic, finalizate prin stabilirea Geților în Europa începând cu Bazinul Dunării inferioare / areal tocmai eliberat de Heraclizii care au plecat spre Sudul Mediteran). După Războiul Troian - în Epoca Fierului - restrângerea Hitiţilor dinspre V Anatoliei spre E Anatoliei a determinat "rocada" populaţiilor, anume deplasarea Gheţilor şi Dakilor dinspre E Anatoliei spre V Anatoliei (aceia ajungând în Europa apoi să-și aibă centrul Antic de putere în Ţinutul Haţegului, lângă zăcămintele de fier ale Ţinutului Pădurenilor / din Munţii Poiana Ruscă): după Războiul Troian - ce a dus nu numai la distrugerea Troiei, ci şi la dezmembrarea Imperiului Khet / Hitit - în SE a rezistat Federaţia Anatolienilor / Biblia i-a numit Hetei, în care un stat a fost Karga şi ultima mare cetate a sa a fost Karke-miş / Garga-miş de pe Eufrat, ştiută apoi şi ca Cerablus, integrată în anul 717 î.C. de Sargon II în Imperiul Asirian (cârmuitorul său Pisiri a fost deportat în Asiria; apoi, la începutul secolului VI î.C., în susul Eufratului a fost înfiinţată de către cârmuitorul Armean aşezarea Ghergher 38,01 lat. N, 39,01 long. E, în jurul castelului său Regal). Printre altele, vecina formaţiune statală Gurgum din coaliţia Anatoliană, având capitala la Ghermanikeia / Maraş 37,35 lat. N, 36,56 long. E, i-a rezistat lui Sargon II până în anul 711 î.C., când a fost inclusă în Imperiul Asirian. După încheierea existenței organizate din secolul VIII î.C. a ultimilor neo-Hitiți / Kheți în jurul Garga-miș, în S au trăit Gherghe-seii mai ales pe Înălțimile Golan și în Galileea iar la Ierusalim a fost de pildă Grădina Gheți-mani până în timpul lui Iisus; după căderea citadelei Garga-miș din SE Anatoliei, s-a ridicat din piatră în secolul următor Sanctuarul Gherga din SV Anatoliei - realizat după infrastructura lemnoasă anterioară a așezământului religios Gherga de acolo - care a constituit un pol de putere pentru trimiterea de coloniști pe

malul V Pontic, printre Gheții Europei (continuitatea S Anatoliană de acțiune Gherga fiind evidentă, mai ales prin transferul exercițiului puterii de la Garga-miș la așezământul Carian Gherga). Înaintea Războiului Troian, Gherghiții din Caria au fost suzerani față de Anatolienii Kheți / Hitiți; după Războiul Troian, Gherghiții din Caria au fost suzerani față de Balcanicii Geți: coloniile Carianilor de pe coasta Dobrogeană au fost independente față de localnicii Geți ai regiunii (ba Gherghii chiar au ajuns - prin cununii - să le devină cârmuitori, ca dinași Regali).

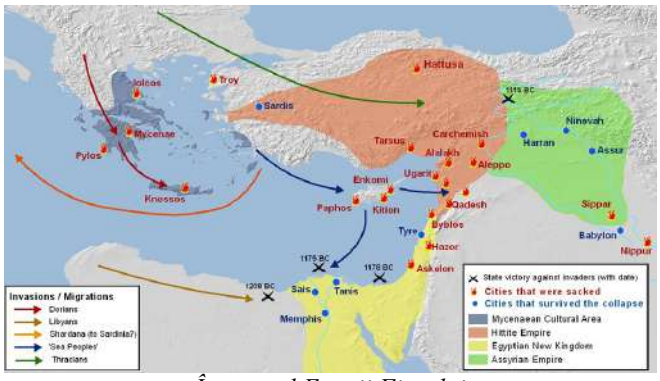

Începutul Epocii Fierului

După dominanța Anatoliană Hitită din Epoca Bronzului, ultimii Hitiți / Kheti au existat în Epoca Fierului, în Sudul unde începea Mesopotamia; în paralel, în Nordul Pontic au apărut Sciții / "S-Cyti" = "S-Kytai" iar în Antichitate, Dobrogea a ajuns să fie denumită "Sciția Mică" = "Mikra Skythia" / "Scythia Minor": apropierile onomastice ale vecinilor Kheti / Hitiți din S Pontic, S-Kytai / Sciți din N Pontic sau Skythia / Dobrogea din V Pontic sunt evidente. În secolul I î.C., Syria și N Canaanului erau cârmuite de Armeni (când au năvălit Romanii), apoi zonele rămânând tot sub influenţă Armeană, încheiată în secolul VII, odată cu ocupaţia Arabă; mulți așa-ziși Armeni din SE Anatoliei = apusul Armeniei "Mari" treptat s-au mutat în apusul Balcanilor - ca de pildă printre Vlahii Epirului - unde au purtat apelativul de Armâni (denumire puternică și în prezent) iar emblematicul vultur bicefal s-a consolidat acolo ca emblematic Albanezilor: iată așadar legături înrădăcinate din mileniul I între Armeni și Armâni, respectiv între Albanezii Caucazieni și Albanezii Balcanici (studiul acestora însă neatrăgând în general specialiștii - mișcările de populații în acele vremuri Medievale timpurii fiind obișnuite - preocupările savante concentrându-se mai mult doar pe amplitudinea ecourilor iar nu pe cauze / rădăcini). În anul 2005, cercetătorul Makripoulias Christos a scris: "În secolul VII, Arabii au denumit la plural creștinii din Gurgum ca Djaradjima; fiind la limita Imperiului Bizantin, războinicii săi - cu baza pe Muntele Lukkam - ştiuți de Arabi ca 'Mardaiți' (însemnând luptători de gherilă) erau foarte periculoși prin raidurile făcute, ceea ce i-a determinat pe Arabi să le plătească tribut. Începând cu secolul VIII, Imperiul Bizantin și-a consolidat flota staționată de-a lungul coastelor Ciliciei şi Lyciei, ceea ce a determinat ca până în secolul X circa 12 mii de localnici să se mute acolo (de altfel, mulți marinari încă din secolul IX au început să rămână prin Epir, prin Insulele Cefalonia și Sicilia, etc., ceea ce a dus la afectarea compoziției etnice din SE Anatoliei, căci în mutarea spre apusul Imperiului Bizantin li s-au alăturat și 18 mii de membri ai familiilor)". Este de ştiut că numele inițial al Insulei Cefalonia, din Marea Ionică, a fost Samos și e de observat că numele de Mardonius / comandantul militar al Perșilor în anul 479 î.C. (nepotul Împăratului Darius) poate fi apropiat de Mardi = populație Hircană / Ghergană. Cercetătorul Alexander Zephyr din Canada a studiat Hitiții și a scris în anul 2014: "Ei au contribuit semnificativ la geneza Germanilor; roșcații sau blonzii Hitiți s-au tras din Hatti / Chatti (care aveau multe în comun cu Asirienii). Erau războinici și aveau trupe bine echipate. Simbolul lor național - vulturul cu 2 capete - a reapărut la Nemți, din Austria până în Germania (inclusiv la luptătorii Prusaci). Străvechii Asirieni erau așa întrepătrunși cu ei, încât Romanii au denumit capitala Hitită ca 'Ninus Vetus', adică 'Vechea Ninive' (capitala Asirienilor). Het - etnonimul Heteilor / Hitiților - a fost al doilea născut al biblicului Canaan ('Facerea' 10:15); de la fiii aceluia ('Facerea' 23:10) a cumpărat patriarhul Avram o peșteră. Primii locuitori Germani au fost denumiți Hessi (în vechea Germană, Hatti = Hesse); arheologii au descoperit Svastika - emblema norocului și succesului - că era pe larg utilizată de societatea Hitită iar pionierul arheolog German Heinrich Schliemann a legat așa ceva de formele similare din vechea Germanie, afirmând că 'Svastika a fost simbolul religios al strămoșilor noștri Hetei'. Timp de milenii, Svastika a reprezentat soarele, viața și puterea iar vulturul cu 2 capete a fost de marcă atât la Asirieni / Hitiți, cât și la Nemții / Germanii susținând că erau urmași Ariani". (Germanii - conturați cu Țărișoare din Evul Mediu - afirmă și în prezent că-s "Deutsche", anterior, în Antichitate, Dacia / Țara Dacilor fiind în spațiul Român, elita Geto-Dacă știind să citească și să scrie, confecționând chiar Tăblițele de aur descoperite în Sinaia, cu alfabet existent în Anatolia, din care a provenit și cel vechi Grec; istoricul Roman Gaius Tacitus în lucrarea "Germania" din anul 98 a indicat că la vremea lui populația Chatti se afla mai ales în zona Hesse din spațiul German).

Războinicul Khet / Hitit purta pene colorate pe cap pentru a fi recunoscut în luptă (premieră mondială)

Gherga şi Grecii

Conform "Living DNA", 2024

Numele Gherga a fost dovedit ca mai vechi decât limba Greacă; de exemplu, Gherga a fost atestat în Troia / Epoca Bronzului iar Greaca a apărut în următoarea Epocă, a Fierului. La Grecii timpurii, literalmente Ga-erga = lucrătorul Pământului. Este de ştiut că de la Zeiţa Ga/ia s-a fixat la Greci cuvântul "ghi" γη pentru Pământ; privind "erga": pastorul John Ritenbaugh a observat că harul - "charis" în Greacă - are ca antonim cuvântul Grec "erga" pentru lucru, cu conotaţia de ceva meritat pentru că a fost câştigat prin conduită sau activitate (deci harul pe de o parte, respectiv ceva care este dat şi oferă încântare, favoare care nu este câştigată iar pe de altă parte munca / lucrul, respectiv ceva care se câştigă, cu meritul datorat celor făcute). Zeiţei Athena - patroana ţesutului, foarte respectată de lumea veche Greacă - i se zicea nu doar Gorgo, ci şi Ergane / Erganis, toamna având sărbătoarea Ergania / Chalkia (în ultima zi a lunii Pyanepsiōn Πυανεψιών / după care începea luna Maimakteriōn Μαιμακτηριών) iar Biblia în Noul Testament - original scris Grecește la începutul mileniului I - are "erga" la Matei 5:16, 11:2, 23:3, 23:5, Ioan 3:19, 3:20, 3:21, 5:20, 5:36, 6:28, 7:3, 7:7, 8:39, 8:41, 9:3, 9:4, 10:25, 10:32, 10:37, 14:10, 14:11, 14:12, 15:24, Faptele Apostolilor 15:18, 26:20, Romani 2:6, 13:12, II Corinteni 11:15, Galateni 5:19, I Timotei 5:25, II Timotei 4:14, Evrei 2:7, 3:9, Iacov 2:14, 2:17, 3:13, II Petru 3:10, I Ioan 3:8, 3:12, III Ioan 1:10, Apocalipsa 2:2, 2:5, 2:6, 2:19, 2:23, 2:26, 3:1, 3:2, 3:8, 3:15, 14:13, 15:3, 18:6, 20:12, 20:13.

Meandros

Ca şi Gherga ori ca şi Geto-Dacii, inclusiv Grecii înainte de a fi Europeni au fost Asiatici: înaintea celor din Sudul Peninsulei Balcanice / unde azi există republica Elenă sau înaintea celor din Sudul Peninsulei Apenine (unde în Antichitate a fost "Grecia Mare"), în apusul Peninsulei Anatoliei - adică în Vestul Asiei "Mici", unde azi există republica Turcă - s-a ieşit leagănul Grec, la începutul Epocii Fierului. Unii cercetători au conectat ultimul val Kurgan - intrat în Balcani din N Dunării - cu apariţia în istorie, la începutul mileniului II î.C., a strămoşilor Elenilor / Grecilor (sincron cu ivirea patriarhului Avram - strămoşul Arabilor şi Evreilor - în Orientul Apropiat / Mijlociu); însă Aheii - principalii strămoşi ai Elenilor - au apărut în S Balcanic = Peloponez după câteva secole (la mijlocul mileniului II î.C.), sosiţi din S, anume din Egipt, la un secol după grozava erupție a Vulcanului Santorini, atraşi în Balcani de Civilizația Micenianã dezvoltată acolo odată cu dominația Hyksosă / Canaanee care a fost în Egipt, "împingându-i" spre N pe indigenii Pelasgi, strămoşii celor recunoscuți Medieval ca Vlahi / Valahi: numeroase dovezi probează venirea Aheilor din Egipt, cârmuiți de Danaos / Danaus = geamănul divinului Ægyptos, împreună cu numeroasele legături dintre NE African, adică Libia şi Egipt, cu S Balcanic în Epoca Bronzului, numeroşi autori Antici / printre care Herodot, Euripide, Pindar, ş.a. scriind despre aşa ceva iar primii Greci din lume au apărut în V Anatolic după încheierea Epocii Bronzului - anume, în Epoca Fierului - ca urmaşi Ghergani (la fel ca predecesorii Kurgani / strămoşii lor direcți). Despre Ægyptos e de ştiut - conform istoricului Apolodor din Atena din secolul II î.C. în "Biblioteca" 2:1 - că a avut-o ca soție pe cea numită Gorgo / ca Zeița Athena iar Danaos / fratele lui geamăn şi-a botezat o fiică drept Gorge (însă atunci când aceea a avut noaptea nunții el i-a dat un pumnal ca să-l înjunghie pe mire / fiu al lui Ægyptos): prin faptul că Gorgofona şi-a ucis vărul primar (inclusiv majoritatea surorilor ei şi-au omorât soții), nobilii Danai - emigrați din Africa / Egipt în Europa / Peloponez - au demonstrat desprinderea de cutuma Egipteană a cununiilor între rude. Ægyptos a fost Faraonul Ahmose I / Ah-moş I = fondatorul Dinastiei 18 şi întemeietorul Regatului Nou Egiptean - care a luat puterea când a încetat puterea Hyksosă şi a ridicat ultima piramidă - denumirea sa de "Ah", din "Ah-moş", fiind de la Yah pentru Lună, el ajungând divinizat ca Zeul Selenei (în vecinul Canaan, vechiul Zeu Yah = "Yah-ve" / Yahve a fost larg ştiut); în istorie, descendenții săi s-au evidențiat prin exogamie: şi-au luat soții nu numai din afara familiei, ci şi din afara Egiptului / printre care au fost - de-a lungul unor generații - Ghergare Caucaziene. Mitologia a reținut că Peloponezul = Sudul Balcanic şi-a primit numele de la fiul unui Vest Anatolian (fie acela Tantalos de pe Muntele Spil dominând Manisa / Golful Izmir, fie Timolos = Tmolus de pe Muntele dominând capitala Sardis a Lydiei / locul despre care în secolul VIII î.C. poetul Eumolos din Corint a insistat că era cel natal al lui Zeus); Πελοπόννησος Peloponnisos / "Peloponnisos" literalmente ar fi "înălțimea sau apropiata lui Pelo", căci şi Peninsula Apenină / "A-penină" şi-a căpătat denumirea tot aşa (în vorba Ghergă / Keltă = Celtă "pen" însemna "înalt", în Latină consacrându-se pentru peninsulă / "pen-insulă" forma de "paen" = "aproape", cu înțelesul de "aproape insulă"): de exemplu, în Peninsula Balcanică Peonii / Paionii din N Macedoniei - "Țara celor înalți", aşa cum a

scris și Homer în “Odiseea” 7:106 - erau literalmente chiar “cei înalți”.

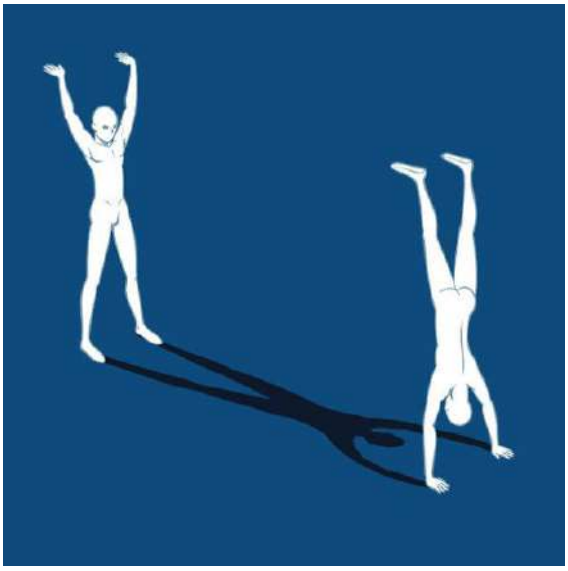

În anul 2017, grupul internațional de geneticieni coordonat de Iosif Lazaridis și David Reich de la Universitatea Harvard din Cambridge / Massachusetts, Johannes Krause de la Universitatea Tubingen / Germania și George Stamatoyannopoulos de la Universitatea Washington din Seattle / SUA - format cu Alissa Mittnik, Nick Patterson, Swapan Mallick, Nadin Rohland, Saskia Pfrengle, Anja Furtwängler, Alexander Peltzer, Cosimo Posth, Andonis Vasilakis, Konsolaki Yannopoulou, George Korres, Holley Martlew, Manolis Michalodimitrakis, Mehmet Özsait, Nesrin Özsait, Anastasia Papathanasiou, Michael Richards, Songül Alpaslan, Yannis Tzedakis, Robert Arnott, Daniel Fernandes, Jeffery Hughey, Dimitra Lotakis, Patrick Navas, Yannis Maniatis, Kristin Stewardson, Philipp Stockhammer, Ron Pinhasi, ș.a. - a prezentat din studierea ADN străvechi că strămoșii celor știuți în Epoca Bronzului atât ca Minoani, cât și ca Micenieni au fost din neoliticul Anatolic (la rândul lor cu rădăcini Caucaziene și Iraniene):

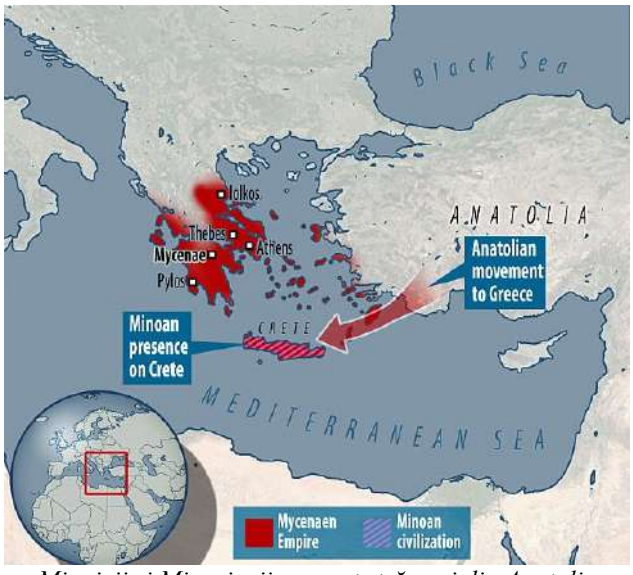

Minoicii și Micenienii au avut strămoși din Anatolia (Universitatea Harvard, 2017)

La începutul Epocii Fierului, Dunărenii = Dorianii veniți de la Dunărea inferioară în Vestul Asiei “Mici” au produs Grecizarea în apusul Anatolic: de acolo - din Estul Egeeii - s-a propagat în Vechea Lume fenomenul Grec (de pildă spre răsăritul Mediteran printre Ciprioți iar spre apusul Mediteran printre Eleni). Conferențiarul universitar Andrei Groza - Doctor în istorie, prim-prorector al Academiei de Administrare Publică în republica Moldova - a scris despre “Câteva argumente privind originea românească a statelor din vechea Eladă”: “Limba primară a civilizației umane a fost limba rumână (de la numele zeiței antice Rumâna, adică cea cu fața îmbujorată, cu obrajii roșii, sănătoasă, plină de viață, ocrotitoarea nou-născuților și mamelor cu copii mici). Limba rumână a stat la baza apariției celorlalte limbi și - în pofida tuturor transformărilor care au avut loc de-a lungul mileniilor - aceasta nu a dispărut așa cum ne-au făcut să credem istoricii și lingviștii până în prezent, dar cu unele modificări și completări se regăsește în limba rumână / română vorbită astăzi de aproape 25 milioane de oameni. Celelalte limbi utilizate în perioada antică, inclusiv sanscrita, ebraica, greaca și latina, au fost inventate și prezentate drept limbi sfinte, adică date de zei. Inițial acestea, concomitent cu limba rumană, au fost învățate și folosite de cercuri restrânse de oameni, în temple și la palate iar mai apoi de mai multă lume ca limbi oficiale. Oamenii simpli însă, indiferent de regiunile în care locuiau, din statele care făceau parte, au continuat să vorbească limba strămoșească - limba rumână - și această situație s-a perpetuat până cel puțin în a doua jumătate a mileniului I. În acest context, putem vorbi despre originea rumânească a tuturor statelor antice, inclusiv a statelor din Elada antică. Despre faptul că așa-numiții eleni antici (locuitorii Peninsulei Balcanice și ai insulelor care o înconjoară niciodată nu s-au numit pe sine greci; greci au fost numiți de romani) din cele mai vechi timpuri au vorbit limba rumână ne mărturisesc destul de multe lucruri. Izvoarele scrise ne arată că elenii (așa își ziceau cei din Peninsula Balcanică), migrând spre Europa Centrală și de Vest, inclusiv spre Peninsula Apenină, au dat acolo peste comunități care vorbeau aceeași limbă ca și dânșii - rumâna. Altfel spus, atunci când cei din Troia în frunte cu Enei au venit și s-au așezat cu traiul în peninsulă, nu au avut nevoie de traducători. În continuare, vom încerca să examinăm cele formulate în titlul expunerii în baza altor argumente și anume - a celor de ordin lingvistic - pe baza numelor de zei și de persoane, denumirilor geografice, denumirilor funcțiilor, altor cuvinte rumânești întâlnite în izvoarele scrise în limba elenă în cele mai vechi timpuri, dar absente în limba greacă / elenă vorbită în prezent. Vom începe cu cuvântul ‘dor’, care în forma dată și cu conținutul de dorință, nostalgie, dragoste ș.a.m.d., se întâlnește numai în limba rumână / română și de la care își trag denumirea dorienii, una dintre cele mai vechi comunități antice, localizată inițial în nordul Peninsulei Balcanice, care la răscrucea secolelor XIII-XII î.C., împreună cu alte comunități de același neam, a luat-o spre sud, a ocupat unele regiuni și a fondat mai multe localități / orașe și state. Numele de dorieni l-au luat de la Dor, feciorul lui Ellin, primul strămoș al elenilor. Despre faptul că cuvântul dor și atunci însemna dorința de a vedea ceva drag, nostalgie, dragoste pentru cineva, ș.a.m.d., ne-o dovedesc prenumele mai multor persoane din acea perioadă, așa ca Apollodor, arhont în Atena în secolul V î.C., Diodor Cron filosof din secolul IV î.C., Afinodor (secolele IV-III î.C.) sculptor, Apollodor din Atena

(secolul II î.C.) scriitor, Afinodor Cananit (secolul I î.C.) filosof, Diodor din Sicilia (secolul I î.C.) istoric, ș.a. Aici cuvântul / componentul dor nu însemna nimic altceva decât dorit, adică dorit de zeul Apollo, dorit de zeița Athena, dorit de Dumnezeu. 'Codru' - așa era numele ultimului rege al Atenei care se trăgea din neamul dorienilor (secolul IX î.C.); acesta, ca să-și salveze orașul și pe concetățenii săi, și-a jertfit propria viață, fapt prin care a rămas în memoria oamenilor din Elada până - cel puțin - în secolul IV (până când sanctuarul închinat acestuia a fost demolat, în urma adoptării creștinismului). Printre urmașii regelui Codru au fost: Solon, Platon, ș.a. (lucru recunoscut în izvoarele scrise în vechime). Cuvântul codru în forma dată și cu conținutul de pădure mare, deasă, bătrână, se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Zeu' (în limba elenă veche scris ca Zeus, în limba greacă / elenă modernă ca Dias): zeul suprem al grecilor / elenilor antici, zeul tuturor zeilor și al oamenilor. După cum ne vorbesc mai mulți istorici antici, numele Zeu provine de la cuvântul zi care însemna / înseamnă lumină. Astfel, oamenii care se închinau lui Zeu se închinau luminii - luminii zilei. Cuvântul zi în forma dată și cu sensul de lumină se întâlnește numai în limba rumână / română".

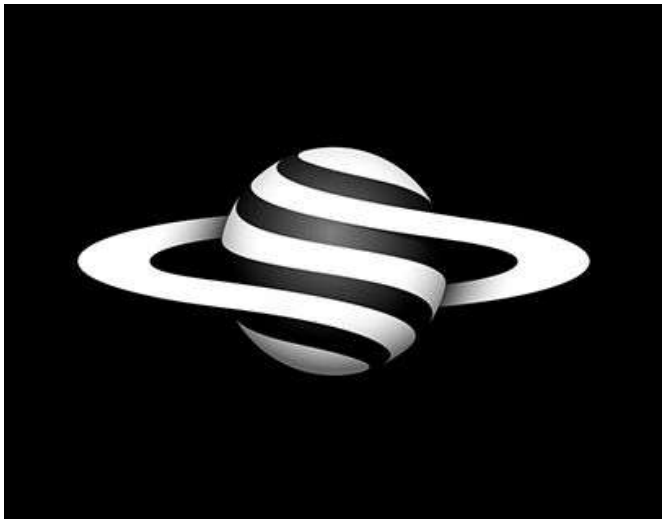

"Rea (în limba latină 'Rhea', greaca / elena veche 'Rea'), așa erau numele purtate de soția titanului Cronos, mama lui Zeu (Zeus) și mama gemenilor Romul (Romulus) și Rem (Remus), fondatorii Romei. Prima a fost numită Rea fiindcă, după cum mărturisesc unele izvoare scrise în vechime, era îngâmfată și grosolană, iar a doua pentru că, fiind preoteasă, a încălcat interdicția de a avea relații cu un bărbat (legenda spune că acesta a fost zeul Marte, iar copiii născuți au fost Romul și Rem). Numele Rea provine de la cuvântul rea care în forma dată și cu sensul de persoană cu însușiri negative există numai în limba rumână / română. 'Nereu' - unul dintre cei mai veneraţi zei ai apelor din Grecia antică - era considerat zeul stihiei apelor, bun la suflet, înțelept, iubitor de dreptate. Nereu asigura marinarilor călătorie liniștită. Numele Nireu / Nereu, după cum se vede, după sens, provine de la cuvintele nu rău, care în forma dată și cu sensul de bun se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Dorita' - în limba elenă Dorida - soția zeului Nireu / Nereu. Dorita de la rumânescul Dor. 'Fetița' - în limba elenă Fetida - fiica lui Nireu / Nereu și a Doritei. Fetița, cuvânt curat rumânesc. 'Talia', nume de femei, întâlnit destul de des în acea perioadă; de exemplu: Talia - fiica lui Nireu / Nereu, Talia - fiica lui Zeu, Talia - fiica lui Helios. Cuvântul rumânesc / românesc Talia cu sensul de parte a corpului omenesc, grad de dezvoltare intelectuală, în limba elenă are o altă formă. 'Perdica' - nume destul de cunoscut în Elada antică: Perdica I (secolul VIII î.C.) fondatorul vechii Macedonii, Perdica II (secolul V î.C.) rege al Macedoniei, Perdica III (secolul IV î.C.) rege al Macedoniei, Perdica sora legendarului sculptor și arhitect Dedal, Perdica comandant în armata lui Alexandru Macedon. Cuvântul perdica în forma dată și cu sensul de obiect confecționat din pânză, stofă, dantelă etc., care se atârnă la ferestre și la uși se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Temuta' (în greacă Temida, Temis) - zeița normelor morale și sociale: era reprezentată cu ochii legați, cu o spadă într-o mână și un cântar în alta. Temuta de la rumânescul a se teme (în limba greacă / elenă acest cuvânt are altă formă). Temuta însemna că de ea, de regulile pe care ea le apără, trebuie să se teamă și să le respecte toți oamenii. Cuvântul Temuta / Temida este cunoscut și utilizat încă în perioada micenianâ. 'Achilles' - feciorul Fetiței / Fetidei, nepotul zeului Nireu / Nereu: legendarul erou care a participat la Războiul Troian. Abia născut, Achilles a suferit o arsură grea la buze, din care cauză atunci nu a putut suge sânul mamei; ca orice copil el încercă însă nu putea, din care cauză mai mult îl lingea. Văzând acest lucru, ceilalți din jur l-au poreclit Lingheron (așa a fost scris în limba elenă), adică cel care linge. Cuvintele a linge, lingere în forma dată și în sensul dat nu există în limba greacă / elenă. Ele existau în limba rumână, limba populară în care vorbeau toți grecii / elenii. 'Omer' / Homer - poet, căruia i se atribuie scrierea poemelor Iliada și Odiseea: a trăit în secolele IX-VIII î.C. Numele Omer / Homer provine de la cuvintele rumânești om și erou. Cuvântul om în forma dată și cu sensul de ființă socială superioară, în limba greacă / elenă nu există. Cuvântul erou este un cuvânt foarte vechi și se întâlnește, practic, în toate limbile, din care considerente avem tot dreptul să afirmăm că și acesta este de origine rumânească. 'Drac' (în greacă Dracon / Dracont) legiuitor: în anul 671 î.C. a alcătuit primele legi scrise pentru atenieni. Acestea fiind foarte aspre, au fost supranumite / poreclite legi draconice. Cuvântul drac în forma dată și cu sensul de ființă imaginară, întruchipare a spiritului rău, diavol, necuratul, satana, se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Foc' / Foca (în greacă Focos) - 1) erou din Beoti; 2) nepotul zeului Nireu / Nereu, despre care se vorbește în Iliada și Odiseea; 3) strateg (secolul IV î.C.) și feciorul său Foc; 4) împărat bizantin (secolul VII); 5) Nichifor II Foca (secolul X) împărat bizantin. Cuvântul foc în forma dată și cu sensul de ardere cu flacără nu există în limba greacă / elenă, el se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Demarat': 1) Demarat din Corint mort în anul 631 î.C., tatăl regelui roman Tarcviniu cel Bătrân; 2) Demarat, rege al Spartei 515-491 î.C. Demarat - de la cuvântul a demara care în forma dată și cu sensul de a pune în mișcare, a porni, a începe, a iniția, ș.a.m.d. - se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Arat': 1) Arat (310-245 î.C.) poet din Sob; 2) Arat din Sikion (271-231 î.C.) om de stat. Cuvântul arat în forma dată și cu sensul de brăzdare a pământului cu plugul pentru însămânțare se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Zoila' filosof și orator. A trăit în secolele IV-III î.C. Zoilă îi critica pe toți cei care scriau în acele timpuri, în majoritatea cazurilor neîntemeiat, utilizând cuvinte destul de tăioase și dure. Din cauza atitudinii ironice și batjocoritoare față de Omer / Homer mai era poreclit

'Biciul lui Omer / Homer'. A fost poreclit Zoilă pentru caracterul lui certăreț și scandalos. După cum se observă destul de ușor, porecla Zoilă se trage de la cuvântul zoaie care în forma dată și cu sensul de apă murdară (adică pe care o turna acest critic peste capul altora) se întâlnește numai în limba rumână / română. 'Clit': 1) ostaș în armata lui Alexandru Macedon. 2) Euclid (435-365 î.C.) filosof din Megara. 3) Euclid (325-265 î.C.) matematician din Alexandria. 4) Euclid (227-221 î.C.) rege din Sparta. Cuvântul rumânesc / românesc clit în forma dată și cu sensul de grămadă, mult, mare, puternic nu se întâlnește în limbile greacă ori latină. 'Eu' (substantiv neutru), ceea ce arată individualitatea, personalitatea cuiva. Se întâlnea des în combinare cu alte cuvinte rumânești / românești (populare) sau elene (oficiale) și formau, ca regulă, nume / prenume. În continuare, aducem doar câteva exemple de nume / prenume alcătuite din substantivul neutru eu și alte cuvinte rumânești / românești care lipsesc în limba elenă: Eudor (eu+dor), Eucarp (eu + carp), Euclid (eu + clit = puternic), Eulampie (eu + lampă = lumină), Eumel (eu + mel), Euridica (eu + ridica), Euripide (eu + repede), Europa (eu + a ropăi), Eustrat (eu + strat = ostaș). 'Apella' - așa se numea adunarea populară din Sparta la care participau numai bărbații și la care, inițial, se examinau toate problemele comunității, inclusiv alegerile conducătorilor de toate rangurile. Candidatul la o funcție sau alta trecea prin fața adunării, iar participanții își manifestau susținerea sau nesusținerea prin strigăte. Se considera ales cel care era aclamat mai puternic. Cuvintele rumânești a apela și apelat cu sensul de a striga și strigăt în forma dată și cu sensul dat în limba greacă / elenă nu există. 'Eponim' (în limba greacă eponimos): așa era numit unul din cei zece arhonți (conducători) cu numele cărora erau numiți anii (în anul când arhonte era … / anul lui …ș.a.m.d). Cuvântul eponim reprezintă o formă prescurtată a sintagmei rumânești el pune nume. Într-o astfel de formă aceasta nu există în nici o altă limbă. 'Făt', cuvânt cunoscut încă din vremea lui Omer / Homer (secolul IX î.C.), cu sens de bărbat tânăr, fără neam, sărac, dar liber. Către secolul VII î.C. feții alcătuiesc o pătură socială destul de numeroasă, iar în secolul IV aceștia beneficiază de acces la unele funcții de stat. Pe parcursul timpului, sunt cunoscute diferite funcții ocupate de feți printre care: afeții, fesmofeții - membri ai instanțelor de judecată, atlofeții - funcționari cu dreptul de a numi persoanele ce urmau să efectueze liturghiile, ș.a. Numele de făt în componența denumirilor unor funcții se întâlnește până la mijlocul secolului XV, până la cucerirea Constantinopolului de către turci. Printre acestea cea mai înaltă se considera cea de logofăt, preluată și utilizată în cnezatele medievale rumânești mai multe secole la rând. Cuvântul făt în forma dată și cu sensul de tânăr, bărbat tânăr, lipsește în limba greacă / elenă. Existența acestui cuvânt în secolul IX î.C. ne permite să afirmăm că tot de atunci - din acea perioadă - sunt utilizate și celelalte cuvinte din această grupă, așa ca: fată, fetița, fiu, fiică, fecior, a făta, ș.a".

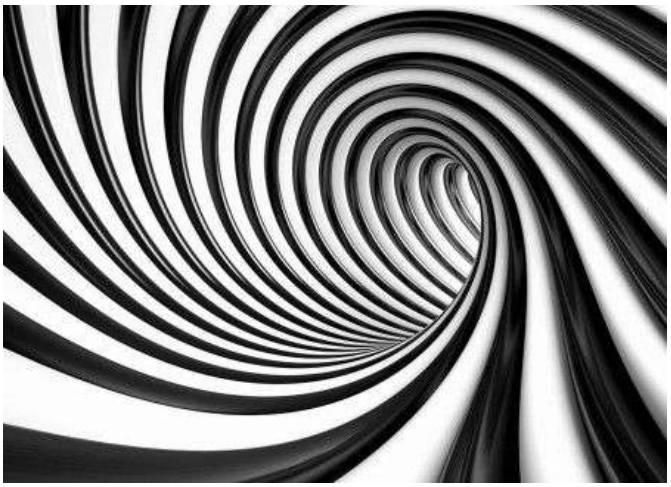

"Cuvintele triumf, triumfal, triumfător, ș.a. din această familie, alcătuite din două cuvinte rumânești trei și fală au fost folosite pentru prima oară de greci în cele mai vechi timpuri și apariția lor este legată de numele lui Dionisie, zeul vegetației, vinului, veseliei și fertilității. Acesta, după cum ne spun vechile legende, după o expediție militară de trei ani, efectuată cu succes în India, reîntors printre greci, a propus ca în cinstea victoriei obținute acolo, la fiecare al treilea an să fie organizate festivități, distracții și competiții sportive. Cu timpul, acest procedeu trienal, în timpul căruia oamenii îl glorificau, îl slăveau pe Dionisie, iar acesta se lăuda, se fălea cu victoria obținută, a condus la îmbinarea cuvintelor trei și fală / a făli și nașterea / apariția noilor cuvinte triumfal, triumfător, triumf, triumfalnic și altele asemănătoare. Exemplul lui Dionisie a fost urmat de alți conducători militari și de alte state. Aceștia au început a sărbători triumfurile anual sau chiar după fiecare victorie obținută. Au reușit mult în organizarea triumfurilor romanii, care, odată cu trecerea anilor, acumulau tot mai multe și mai multe victorii. Așadar, triumf, triumfal, triumfător, triumfalnic și toate celelalte cuvinte de acest gen au apărut în urma îmbinării cuvintelor trei și fală / a făli, unde, dacă nu dorim să acceptăm că ambele, apoi, cel puțin, a făli este de proveniență românească / rumânească, fiindcă acesta în forma dată se întâlnește numai în limba română / rumână. Maraton, localitate unde în anul 490 î.C. elenii obțin victorie asupra perșilor și de la care provine denumirea disciplinei din atletism Maraton, alergare la distanța de 42 km 195 metri. Cuvântul Maraton provine de la rumânescul mărar (localitatea era amplasată într-o vale, în care creștea foarte mult mărar). Mărar - plantă erbacee aromatică, folosită drept condiment - care era foarte răspândită în acea regiune. Mai multe insule din jurul Peninsulei Balcanice au avut denumiri rumânești / românești, care se mai întâlnesc și azi, așa ca: Lemnos (de la lemn), Delos (de la deal), Creta, Keia, Amorgos (de la amurg), Milos (de la miloasă), Antimilos (de la nemiloasă), Cipru (în perioada cea mai veche numită capra), Carpatos (numirea inițial Crapata), Marmara, Halkida (de la halcă), etc. Aceste exemple permit de a dovedi că populația din Grecia antică vorbea limba rumână, limba greacă / elenă rămânând a fi o limbă oficială, în cea mai mare parte necunoscută oamenilor simpli".

Haplogrupul masculin "E"
la vechii Egipteni, la vechii Evrei şi la vechii Eleni

În prezent, "leagănul" vechilor Greci (coasta Vest Anatoliană) este în Türkiye = republica Turcia; iar azi, în S Balcanic, în "Ellas" / Elada - adică în Hellas = republica Elenă - limba oficială e noua Greacă (la fel ca în republica Cipriotă, pe Insula din Estul Mediteran): vechii Eleni / succesorii Aheilor emigrați din Egipt - prin urmași - au ajuns în limbaj de fapt "ecouri" ai vechilor Greci / urmașii Troianilor și Carianilor din Vestul Peninsulei Anatoliei. Așa cum în prezent nimeni nu mai pomenește de sorgintea Asiatică a Geto-Dacilor, nici privind sorgintea Africană a Elenilor nimeni însă nu le mai zice Egipteni (astfel cum s-a întâmplat în Vechea Lume); nici Împăratul Alexandru "cel Mare" al Imperiului Macedon - din mileniul I î.C. - nu a fost Elen (diversioniștii istoriei au propagat ca "Perioada Elenistică" timpul de la el până la primul Împărat Roman și au încercat deseori să transforme Imperiul Macedon în Elen sau Grec): Alexandru aparținea Dinastiei Regală Heraclidă / Doriană care a stăpânit Argos, în Peloponez - de aceea zisă ca Dinastia Argheadă - iar Dorianii erau de la Dunăre, deci din N (iar nu din S Elenilor). În Vechea Lume, o deosebire structurală fizică a existat între Anatolienii Greci, de felul lor Caucazieni și Balcanicii Eleni, de felul lor negricioși, adică în general vechii Greci / din Vestul Anatolic erau blonzi iar vechii Eleni / din Sudul Balcanic erau bruneți; în SV Anatolic, Carianii = mai vechi decât Grecii au dezvoltat - influențați de Doriani - stilul arhitectonic Doric iar tot atunci (în mileniul I î.C.) Carianii - cârmuiți de Gherghiți - au colonizat Dobrogea, unde sunt gurile Dunării: e de remarcat că Gherga - înaintea identității Daco-Getă, Carianâ ori Greacă - și-a avut atestările în toate acele zone, fiind mult mai vechi ca etniile / naționalitățile respective. Este de observat că Grecii au apărut în Anatolia, nu în Balcani; Greaca s-a ivit la fel, vorbită întâi în V Anatoliei iar nu în S Balcanic, unde erau Elenii vechi: leagănul Grec a fost Anatolic / Asiatic, nu Balcanic / nu European (poate părea paradoxal, însă în Balcani, ultimii Grecizați au fost vechii Eleni). De exemplu, lingvistul Suedez Georg Stiernhelm 1598-1672 a afirmat: "Se dovedeşte că limba Greacă a fost aceeaşi cu cea a vechilor Geţi; literele acelei limbi au fost luate de la Geţi" (acelaşi lucru a fost susţinut şi de savantul Suedez Olaus Rudbeck 1630-1702, în "Atlantica"). Se poate observa că dinaintea existenţei Grecilor, în mileniul II î.C., Geţii se aflau în Anatolia iar acolo se îndeletniceau inclusiv cu scrisul (după cum a fost explicit atestat și pe prima dintre "Tăblițele de la Sinaia"): scrisul printre Geții Dunăreni - care în majoritate îl evitau, pentru a nu deranja divinul - a provenit de la Geții Anatolieni (aceiași care probabil au facilitat și apariția alfabetului Grec). De altfel, vocabularul Grec are "oikos" pentru "casă" iar Dunării în vechea Greacă i se zicea "Okeanos potamos", literalmente însemnând "fluviul de acasă" (ancestrala casă a Vechii Civilizații Europene / Civilizația Dunăreană - succesoarea Civilizației Atlante - fiind în Bazinul celei mai mari ape curgătoare în Pont, rădăcina termenului Grec putându-se regăsi astfel, inclusiv transmisă prin intermediul Dorianilor / Heraclizilor sosiți de la Dunăre printre primii Greci, în Caria / SV Anatoliei: primul "ocean" al lumii a fost Dunărea inferioară - unde a fost casa organizată Atlantă - pentru Gherga prima casă fiind chiar Asiaticul Fluviu Oksos / izvorând din Pamir, cu vechea gură Caspică, de unde și-a pornit migrarea în Europa; de altfel, "oikonomia" - cuvântul pentru "gospodărire" - a dus la apariția termenului de "economie"). În secolul I, istoricul Evreu Iosif Flaviu a scris în cartea sa "Antichități iudaice" 1:5 despre ce a fost după prăbușirea Turnului Babel: "Oamenii s-au împrăştiat datorită limbilor diferite pe care le vorbeau, coloniile fiind întemeiate de ei pretutindeni; fiecare a luat în stăpânire ţinutul unde i-a fost dat să ajungă şi Dumnezeu i-a călăuzit astfel încât ei să populeze întregul uscat, aflat fie în interior, fie pe ţărmul mării. Călătorind în corăbii, câţiva au devenit şi locuitori ai insulelor; unele popoare au păstrat numele pe care îl aveau de la descălecătorii lor, altele şi l-au schimbat, iar altele l-au luat pe cel care era mai la îndemâna vecinilor proprii. La ultimul procedeu au recurs cu precădere Grecii; căci ei şi-au însuşit gloria unor lucruri străvechi când au obţinut supremaţia în veacurile ulterioare, schimbând numele unor popoare şi orânduirea statului lor de parcă ei ar fi fost întemeietorii". Anticul Diodor din Sicilia în "Biblioteca istorică" 3:67 a scris: "se spune că atunci când Cadmos aduse din Fenicia literele, el cel dintâi le-a folosit în limba Greacă, dând fiecăreia numele și forma sa. Aceste litere au fost numite, cu o denumire generală, Feniciene, căci din Fenicia au fost aduse; ar mai fi avut şi denumirea specială de Pelasge". Dr. Theofil Simenschy 1892-1968 de la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iaşi a explicat: "Cuceririle indoeuropene n-au nimicit populaţiile pe care le-au supus. Mai mult: un popor rezultat din amestecul dintre colonişti şi băştinaşi, care vorbeau la început limbi deosebite şi care au ajuns să vorbească o singură limbă, poate deveni la rândul său cuceritor şi colonizator. Prin urmare, limba este independentă de rasă; există limbi neolatine (de exemplu în fostele imperii francez, portughez, spaniol, ş.a.) dar nu popoare neolatine, există limbi indoeuropene dar nu popoare indoeuropene". Limbile neo-Latine - adică Românice - sunt Indo-Europene iar limbile Indo-Europene = EuroIndiene şi-au avut rădăcinile şi în spaţiul Român: limbile Românice n-au fost Latine, ci Latina a fost limbă Românică; în vechea Greacă s-a practicat echivalarea "R"/"L", astfel ajungându-se la "milo" pentru "măr", "meli" pentru "miere", etc. Gherga în Europa a fost în legături - enumerând alfabetic - cu Gali, Germani, Geţi, Goţi, Greci, etc. (un exemplu de ajutor este "Dicţionarul

clasicismului" din anul 1860 al Britanicului William Smith); numele Gherga exista dinaintea Războiului Troian iar înaintea acelui mare conflict - ce a încheiat Epoca Bronzului - nu existau şi denumirile populaţiilor enumerate (între care şi cea Greacă) apărute după Războiul Troian, datorită diasporei cauzată de acela: după Războiul Troian, Aheii au fost ştiuţi ca Eleni - adică "Oamenii Elenei" - iar ulterior Romanii i-au denumit Greci atât pe Anatolienii costieri, cât şi pe unii Traci Sudici (printre care erau mulţi Gherga şi descendenţi Gherga), împreună cu vecinii Eleni din Sudul lor. De altfel, în Latină - limba oficială administrativă a Romanilor - s-a fixat prin "grex" / "gregis" desemnarea grupului sau grămezii ori mulțimii, chiar turmei: numeroșii oameni din răsăritul Romanilor au fost Grecii. În mod corect și concret, Grecii au fost Anatolienii vorbind Greaca iar Elenii au fost Balcanicii vorbind aceeaşi limbă (pe care ulteriorii Romani i-au denumit global Greci, la fel ca pe Ciprioți, pe coloniștii din S Peninsulei Apenine, ș.a., Grec devenind exonim iar Elen devenind endonim); așa cum, după Regina Elena a Spartei, denumită ca Helina însemnând Strălucita ("Helin" fiind Strălucit, căci "Helios" = Soare), oamenii care au luptat pentru recuperarea ei din Troia - respectiv "Oamenii Elenei" - au rămas știuți ca Helini / Elini, adică Străluciți: similar deja, în Vestul Anatoliei concret Carianii erau Cerești iar Troianii / Illionii - cei din Regatul Illion - erau Solari (ca reprezentând - cu mult anterior față de Eleni - iluminatul / strălucitorul Soare) ori în Sudul Anatoliei concret cei din Lykia erau Lucitori iar cei din Ki-Lykia erau Sfinți Lucitori. Este de știut despre "Perioada Elenistică" - considerată ca fiind timpul Antic de nici 3 secole dintre dezmembarea Imperiului Makedon al lui Alexandru "cel Mare" și cuprinderea în Imperiul Roman - având "Elenismul" chipurile ca element principal Civilizator, că a fost inovația onomastică în secolul XIX a istoricului Gustav Droysen din Pomerania pentru a reda strălucita răspândire de către vechii Makedoni a limbii Grecești (populară, ca universală) într-o bună parte a Vechii Lumi; ar fi de observat că în general vechii Eleni nu s-au implicat în procesele așa-zisei "Perioade Elenistice", putându-se susține aserțiunea că Perioada Elenistă a fost fără Eleni (însuși vechii Eleni - din Sudul Balcanic - au preluat limba Greacă de la Anatolieni, astfel procedând și Makedonii). După Războiul Troian, Elenii vechi populau îndeosebi Sudul Peninsulei Balcanice, în Nordul lor - îndeosebi în partea Insulară a Egeeii, căci în partea Peninsulară Balcanică au fost Makedonii cu Trakii - şi în Vestul Peninsulei Anatoliene fiind Grecii (delimitări geografice ca între vechii Eleni şi vechii Greci mai târziu au fost ale Vlahilor din S Dunării de Românii din N Dunării, împărţirea Nemţilor în Austriecii din S şi Germanii din N, ș.a). Pe harta următoare, vechii Eleni sunt cu galben iar vechii Greci (în general, amestecaţi cu Cariani, Troiani, Traci, Macedoni vechi şi Iliri) sunt cu portocaliu:

Distincția dintre Greci și Eleni a fost de pildă explicit realizată în "Enciclopedia religiilor" din anul 1987 de Dr. Ioan Petru Culianu, care în materialul "Ascensiune" a tratat separat mai întâi "religiile grecești" iar apoi "religiile elenistice". Aheii în Epoca Bronzului şi respectiv urmaşii Eleni în Epoca Fierului erau numai la Sud de Muntele Olimp, cel mai înalt din Țară (Nordul Macedonean - unde acum cel mai mare oraş al Țării după capitală e Tesalonic / Salonic - fiind o zonă ce din anul 1913 face parte din actualul stat Elen). De altfel şi faimoasele orașe-stat Grecești și-au avut distribuția în perioada arhaică - perioada de început - așa cum se poate vedea în continuare (partea Balcanică a Egeeii fiind în dezechilibru evident față de partea Anatoliană a Egeeii):

Anatolianul Homer - în cartea a doua a "Iliadei" - a fost cel mai vechi Grec care a scris despre atacul Aheilor / adică al strămoşilor Elenilor vechi asupra Troiei, menţionând şi că în Războiul Troian din secolul XIII î.C. Pelasgii au fost de partea Troiei; apoi, Anatolianul Hesiod / alt Grec, a precizat că Graecus - fiul lui Zeus şi al Pandorei - a fost etnonimul Grecilor iar etnonimul Elenilor ar fi fost Elen, fiul

lui Deucalion / "Deu-Calion" = "Zeul-frumos" literalmente, băiatul lui Prometeu / Gadeir (frate cu Atlas): unchiul Pandorei. Pe linie feminină, Aheii - care s-au coalizat pentru recuperarea Reginei Elena a Spartei de la Troieni - au fost ca atare "Oamenii Elenei": în Vechea Lume, toate denumirile aveau un înțeles (nu erau abstracte, adică nu erau numai nume fără nici o noimă / însemnătate). În secolul VII î.C., poetul Spartan Alcman - care a consemnat că la început Gargara Troiei a fost populată de Lelegi - a scris că mamele Elenilor erau Graekhes (adică Grecoaice, respectiv erau femeile Grecilor: bărbații Anatolieni des treceau apa Egeeii pentru muieri Balcanice); Romanii, tot în același secol VII î.C., au denumit ca "Greci" pe locuitorii Cume / Cumae (colonia înființată în Peninsula Apenină / Italică de Gherghiţi Vest Anatolieni cu mult înaintea existenţei Romei). În secolul IV î.C., filozoful Platon a scris în "Dialogul Timaios" că Atena a fost colonizată de metropola Sais din Delta Nilului iar în secolul I î.C., Diodor Sicul în volumul 1 din "Biblioteca istorică" a mai prezentat unele legături între Hemi / Egipt și Peninsula Hemos / Balcanică: "Spun Egiptenii că înaintașii lor au trimis numeroase colonii prin multe ţinuturi ale lumii, ceea ce ar dovedi întinsa putere a faraonilor și numărul mare de oameni din ţara lor. Mai spun Egiptenii că și Danaos a plecat din ţara Egiptului, ducând o colonie pe care a statornicit-o în Elada; a fost Argosul - zice-se - cea mai veche cetate a Elenilor. Și neamul Colchilor din Pont și Evreii - între Arabia și Syria - sunt tot urmașii unor colonişti veniţi din Egipt. Iată din care pricină, la aceste neamuri, există demult obiceiul, ce se trage din Egipt, ca băieţilor la naștere să li se facă tăierea împrejur. Potrivit tradiţiei Egiptenilor, înșiși atenienii sunt coborâtorii unei colonii pornite din orașul Egiptean Sais. Ei încearcă, prin aceasta, să-și dovedească înrudirea cu atenienii, care - spun ei - sunt, dintre toţi Elenii, singurii care-i zic cetăţii 'asty', denumire împrumutată de la orașul Asty din Egipt. Atenienii au avut generali de obârșie Egipteană. Așa bunăoară Peteus, tatăl lui Menestheus, care fusese unul dintre cei ce luaseră parte la expediţia împotriva Troiei, fiind el, fără doar și poate, de neam din Egipt și abia mai târziu dobândind cetăţenia atenian㠄, pentru ca - în sfârșit - să ajungă regele Atenei. Cât despre Cecrops, acesta se bucură de o îndoită fire. Și acestui fapt atenienii, în ciuda strădaniei lor, nu i-au putut da vreodată de rost și n-au putut afla nici care îi era temeiul. Este neîndoielnic pentru oricine că el, luând parte la viața cetăţenească a 2 state, unul Elen și celălalt Barbar, avea 2 firi: jumătate animal și jumătate om. Mai susţin Egiptenii că Erechtheus era Egiptean de obârșie și ajunse, mai apoi, rege al Atenei. Dovezile pe care ei le aduc sunt următoarele: după cum recunoaște toată lumea, o secetă mare bântuia aproape tot pământul locuit, cu excepţia Egiptului, fiindcă ţinutul fusese ocrotit prin însăși așezarea lui. Dar seceta de care vorbim nimicise un mare număr de oameni și foarte multe roade ale pământului. Atunci Erechtheus - datorită legăturilor de sânge care-l legau cu Egiptul - aduse de acolo la Atena foarte mult grâu, astfel încât locuitorii cetăţii îl făcură rege, ca răsplată pentru binele ce-l făptuise. Odată ajuns cârmuitor, Erechthues a introdus în Eleusis riturile de iniţiere ale Demetrei și a statornicit acolo misteriile, înpământenind astfel datini ce le împrumutase din Egipt. Obiceiurile privitoare la jertfe și la vechile ritualuri legate de zeiță sunt aceleași și la atenieni și la Egipteni. Tagma Eumolpizilor atenienii au statornicit-o după modelul preoţilor din Egipt. Ceryces - crainicii cu torţe care conduceau iniţierile de la Eleusis - se trag din tagma pastoforilor Egipteni (preoții care purtau la procesiuni mici iconiţe ale zeilor). În sfârșit, doar atenienii - dintre toţi Elenii - sunt cei care jură pe Isis iar înfăţișarea și obiceiurile lor seamănă foarte mult cu acelea ale Egiptenilor. Egiptenii mai aduc și multe alte dovezi de felul acesta, străduindu-se a ne încredința - socotim că o fac mai mult din ambiţie decât din iubire de adevăr - cum că Atena este o colonie întemeiată de ei. Și ei își fac o fală din marele renume al cetăţii". Iată așadar documentată influența Nord Africanului Egipt la Nord - în EurAsia - prin Aheii plecați în Peloponezul secolului XVI î.C., prin Evreii plecați în Canaanul secolului XII î.C. ori prin Cariani în Anatolia dar și în Dobrogea secolului VII î.C. Este de consemnat că în secolul II î.C. istoricul Elen Polibiu a observat că "poporul Atenei a fost totdeauna asemenea unei corăbii fără conducător" iar în secolul IV Goții cârmuiți de Regele creștin Alaric - născut în Delta Dunării, pe brațul Sf. Gheorghe - după ce au trecut prin Defileul de la Termopile (Trecătoarea "Termo-pile" însemnând "Izvoarele Calde") au distrus Sanctuarul de la Eleusis. Întemeietorul Misteriilor în Eleusis a fost Keryx / Ceryx, fiul lui Hermes; împreună cu Prinţesa Kekropă a fondat clanul Kerykes (al înalților preoți vestitori): ca și înaintașul Hermes, aceia erau mesageri religioși dar chiar și mesageri politici ori mesageri militari în timp de război, proclamau Adunările, citau persoanele, pronunţau legile, formulau rugăciunile de recitat, etc. (iată așadar că apropierea de Gherganul Hermes a fost - prin urmașii Keryke - deopotrivă funcţională și onomastică, pe de altă parte Biblia / Vechiul Testament în Canaan notându-l pe "Gherghe-seu" = Sf. Gherghe ca nepotul lui Ham / Hermes). "Imnul Homeric pentru Hermes" a menționat trecerea de la reprezentarea arhaică a sa ca bărbos matur - asemănător Zeului Poseidon, după cum a remarcat și Haley Lavach de la Universitatea Mary Washington în anul 2020 - la reprezentarea clasică de tânăr viguros (căci a ajuns să fie considerat fiu al lui Zeus): e de observat că forma veche a lui Hermes a precedat Grecii. În anul 2021, cercetătorul Colin Quartermain a scris despre Kerkyon ("Cercyon în mitologia Greacă"): "Elefsina în Vechea Lume a ajuns celebră datorită Misteriilor Eleusine. Muritorul rege Cercyon al Elefsinei - conform majorității surselor - l-a avut ca tată pe Zeul Poseidon (în mod alternativ, el a apărut ca fiu al Zeului Hefaistos / Vulcan); Cercyon era foarte voinic și a anunțat că va premia pe oricine l-ar învinge la trântă cu însuși cârmuirea Elefsinei: unii străini au acceptat provocarea dar au pierdut, însă mai abilul Tezeu - cu toate că nu era la fel de forțos - a reușit să-l învingă și l-a omorât (când a auzit despre Cercyon că era de neam divin, Tezeu a preferat să plece la Atena și a lăsat cârmuirea Elefsinei să continue cu neamul lui Cercyon)". În anul 2004, Dr. Luigi de Cristofaro - de la Universitatea din Bologna / Italia - a studiat "Personajul mitologic Kerkyon, reminiscența perioadei eroilor" (dinaintea perioadei arhaice) și a scris: "Apollodor - recunoscut pentru meticulozitate - a propus genealogia lui Kerkyon ca fiul Nimfei Argiope și al lui Branchos, întemeietorul Sanctuarului Didima de lângă Milet (așezământ religios din Caria, Branchos fiind fiul Zeului Apollo, deci Kerkyon = nepotul lui Apollo); așadar, Apollodor a semnalat ceea ce a simțit prin ambientul oriental al Elefsinei, anunțând originea microasiatică a lui Kerkyon / cârmuitorul Elefsinei. Regiunea de proveniență - în cauză, de lângă Milet - era Milesiană, zisă de Hitiți ca Millawanda, în legătură cu Ahhiyawa / Ahhiya;

nu se poate formula nici o ipoteză de schimb Cultural direct între Hitiți și strămoșii Elenilor. Propun doar - în corespondență cu denumirea Hitită de Ahhiya - că termenul Grec de Ahei / Achaia ar fi fost de inspirație Hitită: pare verosmil văzând vecinătatea Mediterană, unele activități comerciale existente pe atunci, inclusiv acțiuni piratерești (implicând și răpiri de persoane / fie pentru sex, fie pentru mercenariat), etc.; tradițiile - reflectate în bibliografii bogate - implică relațiile Asiaticilor atât cu Tracii în Europa, cât și cu vechii Egipteni în Africa. În Lumea Veche, Kerkyon a fost larg cunoscut, fie venerat ca divin, fie considerat brutal ca un animal (ecourile au ajuns până în Evul Mediu, de pildă enciclopedia bizantină Suda semnalând numele Kerkyon în legătură cu cel al Insulei Corcira / Corfu). Numele Kerkyon a fost în certă etimologie cu Kerkop / Kekrop, fiind în legături cu radicalul Indo-European 's/kr'; metateza respectivă - Kerk / Kekr - s-a întâlnit în vechea Atenă la legendarul rege Kekrop. Prin mărturia epigrafică Greacă în forma Kerkyon se documentează clar numele personal Kerkyu / Kerkios: există atestări în Atena datând din secolul V î.C. (au mai fost și Kerkoni, Kerkion, ș.a)".

Trânta dintre Tezeu și Kerkyon de la Sanctuarul Eleusis

În secolul IV î.C., filozoful Makedon Aristotel (născut în Stagira / Peninsula Khalki-diki, colonie a Insulei Nord Cicladică Andros) a arătat în prima carte din "Meteorologica" că numele Γραικοί / Graicoi era utilizat din vechime de Iliri pentru Dorianii / lăncierii Traci din Epir - care vorbeau în "Grai" - și a egalat denumirea Elenă cu cea Greacă, în sensul că "acum sunt Eleni aceia care înainte erau numiți Graeci" / deci conform și lui întâietatea Balcanică a fost Greacă; spre exemplu, conform "Enciclopediei Britanice", celebrele surori Ghergane / Gorgone erau numite Grae, termen vecin cu Graioi - rădăcina ce a furnizat numele Grecilor și a Greciei. Istoricul Francez Pierre Leveque 1921-2004 (profesor universitar) a schițat în "Aventura Greacă" mișcarea Doriană declanșată după Războiul Troian, cu plecare din Bazinul Dunării / mai ales din Banat și din curbura Carpaților, grosul Dorianilor fiind din Regatul Heraclid cu capitala Gherghina / azi Galați, o parte însemnată a Dorianilor ajungând la un secol după Războiul Troian în Caria și în Insulele Kos, Rodos, etc. - acolo formând un Hexapolis Doric = Δωρική Ἑξάπολις - de unde apoi, în cursul mileniului I î.C., s-au întors în fostul Regat al Heraclizilor ce a avut capitala la Gherghina / cotul Dunării, sub forma coloniștilor Cariani / Greci în Dobrogea:

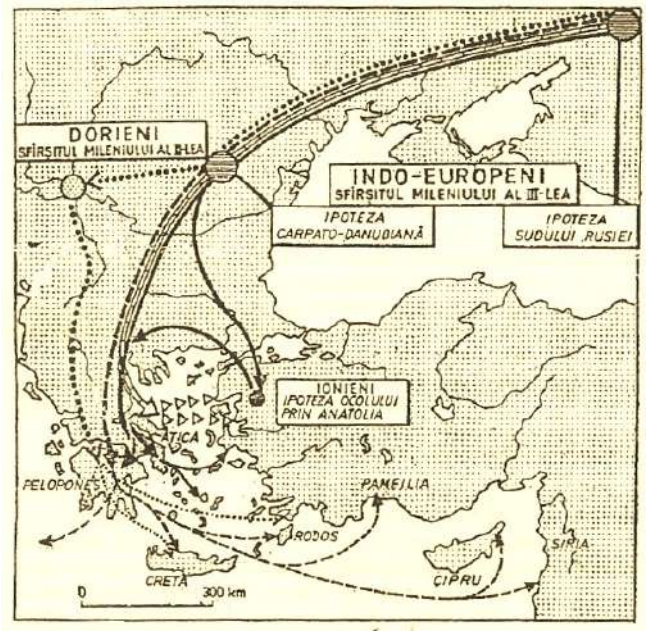

Carianii, Troianii și Heraclizii / Dorianii (adică Tracii Nordici) formau nu doar populații învecinate, ci și aliate, cu multe înrudiri între ele. Deplasarea Dorianilor din Regatul Heraclizilor al Epocii Bronzului cu capitala la Gherghina / acum Galați spre Sudul Balcanic imediat după Războiul Troian (erau aliații Troianilor și au năvălit peste foștii Ahei - adică peste vechii Eleni - provocându-le "Era întunecată" a Epocii Fierului, primele ținte fiind Sparta și Atena, aliate în Războiul Troian, apoi rivale între ele) a dus la instalarea lor în SV Anatoliei, unde cu denumirea "Doris" - așa cum au notat vechii istorici Herodot din Peninsula Anatolică, Tucidide din Peninsula Balcanică, Pliniu din Peninsula Apeninică, ș.a. - au fost organizați de la sfârșitul secolului XII î.C. până în secolul VI î.C. / când deja Sanctuarul Gherga din Caria era durat în piatră de un secol; de plecarea lor la sfârșitul secolului XIII î.C. din Bazinul Dunării inferioare au prins de veste Chimerii / Cimerianii din Nordul Pontului și Geto-Dacii din Sudul Pontului, care s-au grăbit spre apus, să preia cârmuirea tărâmurilor din Vestul Pontic. Cooperarea dintre Vestul Anatolic și Vestul Pontic dăinuia din Epoca Pietrei (Gherga fiind atestat în spațiul Român de pildă în neolitic odată cu Kurganii / Gurganii iar

anterior - în paleolitic - coborând direct din Marea Zeiţă Mamă Ghirghe); în Epoca Bronzului, capitala Gherghina a Regatului Heraclizilor din Bazinul Dunării inferioare îşi avea numele de la Dinastia Tracă Regală (aşa după cum era cutuma vremurilor, ca onomastica aşezărilor să aparţină întemeietorilor / cârmuitorilor, ceea ce însemna că liderii erau Ghergani, ramură a Dinastiei Troiană Regală): faptul că din cauza Războiului Troian familia Regală din Gherghina / capitala Regatului Heraclid şi-a condus spre miazăzi supuşii (care au mai rămas după marea migraţie spre apus pricinuită de vânarea hoţilor Cergii / Lânii de Aur), inclusiv în V Anatoliei - ajungând tocmai în Caria = Ţara Gherghiţilor - a confirmat străvechile legături dintre cele 2 zone, Asiatică şi Europeană. Îndată ce au auzit de căderea Troiei (apărată cu mare succes timp de un deceniu de către Fortăreaţa Gherghi / Gergis, însă învinsă prin şiretul dar al Calului Troian), Heraclizii / Dorianii din Regatul Dunărean cu capitala la Gherghina - rude şi aliaţi Ghergani cu învinşii Ghergari din Regatul Anatolian - s-au năpustit furioşi spre Sudul Balcanic, ţintind cetăţile Sparta şi Atena / principala zonă de provenienţă a agresorilor iar pe ape au dat naştere "Oamenilor Mării", adică vestiţilor piraţi Gherga ai Epocii Fierului, Eră istorică pe care au generat-o în premieră mondială. Colonizarea care a urmat din Vestul Anatolic în Vestul Pontic desigur că a avut printre cei din frunte mai ales aristocraţi aparţinând preoţimii Regale a Sanctuarului Gherga, care mutaţi din Caria în Bazinul Dunării inferioare (începând cu regiunea Dobrogei) au ajuns acolo membri ai Dinastiei Zurazis - după cum a fost numită de către localnicii Gheti / Geţi - din care în Antichitate a făcut parte şi Decebal / ultimul Rege al Daciei; lingviştii au analizat echivalenţele dintre formele Daco-Getă şi Greacă pentru numele clanului stăpânitor Zuraz / Gurag = Derzi / Đerđa, respectiv Gherga (AgaTârşii - populaţie Iraniană - zicându-i S/Parga). Nici geneza Nordică Greacă / în legătură cu Traco-Geţii, nici geneza Sudică Elenă / în legătură cu Egiptenii, nu s-au bucurat de atenţia populară mai lărgită decât cea de la nivelul specialiştilor doar: adevărurile nu-s totdeauna atrăgătoare.

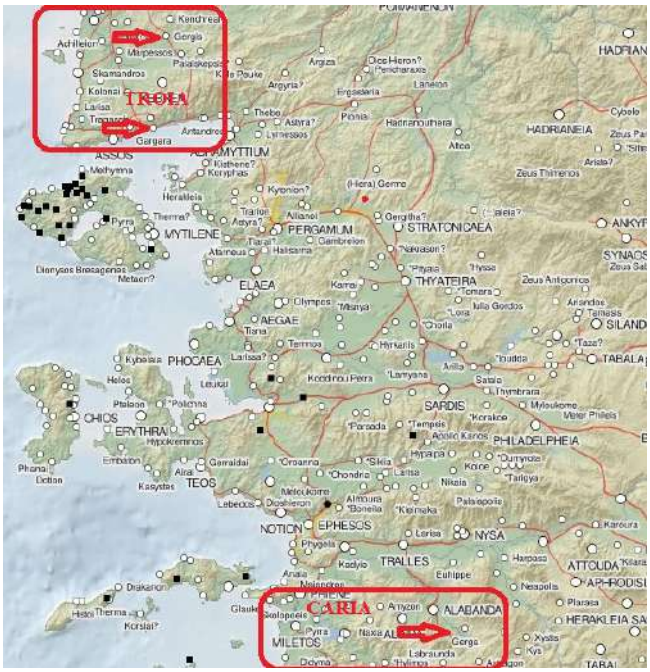

Troia şi Caria

În Epoca Fierului, în Vestul Anatolic - între Troia şi Caria - s-au format Grecii: ei au apărut în apusul Asiei "Mici", nu în Europa; leagănul Grec a fost Anatolic, leagănul Elen a fost Balcanic. În Epoca Fierului, apariţia Grecilor pentru întâia dată în spaţiul Vest Anatolic a fost sincronă cu apariţia Geto-Dacilor pentru întâia dată în spaţiul Vest Pontic (ambele populaţii s-au şi determinat reciproc). În Antichitate şi Elenii vechi - din Sudul Balcanic - au fost botezaţi de către Romani drept Greci, la un loc cu învecinaţii Traci Sudici şi cu Anatolienii de pe ţărmurile marii Peninsule răsăriteană vecină celei Balcanice (în Latină, substantivul şi adjectivul Graiugena şi Graius erau pentru Grec şi Grecesc); în Evul Mediu, în timpul Imperiului Bizantin, aceiaşi s-au numit Romaioi. De altfel, analizele genetice au indicat că Macedonii erau înrudiţi cu Frygienii - sosiţi în Anatolia din Caucaz - spre deosebire de vechii Eleni, care erau mai apropiaţi de Egipteni; e de ştiut şi că străvechiul mecanism al păstoritului în Macedonia era vara în înaltele masive apusene Galicia, Gramos, etc. şi iernatul în Şesul Sărunei / Salonicului ori chiar în Frygia / Anatolia. Istoricul Grec Arrianus Xenophon din Nicomedia / Izmit, în fragmentul 13 din "Bithynica" = "Istoria Bitiniei" / Vitiniei, a scris despre Nimfa Tracia / Trake, cunoscătoare a plantelor tămăduitoare şi născocitoare de melodii, numele ei - identificată de vechii Greci cu Frygiana Cybela - fiind purtat de Ţinuturile Tracilor, "cunoscute iniţial sub denumirea de Perke"; fiul ei s-a numit Perkos şi a fost venerat până în timpul Romanilor drept "Cavalerul Trac": despre "Cavalerii Traci" e de remarcat că li se ziceau "eroi Traci", prin "eroi" înţelegându-se "călăreţi" (care utilizau caii din gherghelii / herghelii şi care erau ştiuţi cândva ca Ghergari, favoriţii Amazoanelor).

Gorgona

Etnonimul Graikos / adică Greci are aceiaşi etimologie ca Thraikios / vechiul nume pentru Troiani şi Traci. În afară de stră-Română - înrădăcinată deopotrivă Pelasg şi Kurgan - şi de unele proto-limbi Caucaziene, Greaca este formal considerată cea mai veche limbă Indo-Europeană vorbită până în prezent în Europa, fiind inspirată şi din Pelasga vorbită în Troia şi Tracia, după cum de pildă au scris deopotrivă atât Herodot Karka din Anatolia, cât şi Platon din Balcani (în acele timpuri, ale mileniului I î.C., după cea din Hindia / India, cea mai mare populaţie din lume era grupată în Anatolia şi Balcani); vechii Gherga au fost Pelasgi şi apoi Greci vechi. În secolul V î.C., istoricul Carian Herodot 1:57 a scris că neamurile Pelasg şi Elen erau diferite:

"Pelasgii au folosit o limbă Barbară. În ce privește neamul Elenilor, aceia de la început s-au folosit de o limbă diferită de a neamului Pelasg. Pelasgii erau alt neam"; și istoricul Olandez Paul Beekes a scris: "Este clar că Pelasgii n-au fost Indo-Europeni, ei fiind întâlniţi de Eleni şi atunci când Elenii au intrat în Tesalia" (dinspre S Balcanic). De altfel și Dr. Sorin Paliga - lingvist de la Universitatea București - a scris în anul 2009 că jumătate din vocabularul vechi Grec nu a fost Indo-European. În secolul I, pedagogul Roman Fabius Quintilian a explicat că "vorbirea Barbară se caracteriza prin adăugarea la cuvinte (sau lăsarea afară) de silabe ori litere, prin schimbarea / înlocuirea unor litere cu altele sau prin păstrarea lor dar strămutate de la loc" (așadar, permutările se practicau atât în vorbirea Greacă, cât și în cea Barbară: cine caută în vechile scrieri aceeași înșiruire de vocale și consoane pentru același nume se află în eroare, fluctuaţii înregistrându-se în timp chiar în cadrul aceluiași Grai). Numele limbii, al vorbitorilor și al etnicilor, se armonizează cu structura GRK de la precursorul Gherga - de la care a început colonizarea Greacă efectivă - iar alfabetul e sinonim cu cel Fenician, fiind primul care a introdus vocalele, prima scriere fiind a operelor lui Homer (din Anatoliana Cume a Gherghinilor / Gherghiţilor, artist care a fost bilingv, știind limba Pelasgă / din care a provenit proto-Greaca, ce a născut 2 limbi, anume vechea Greacă și Latina); în secolul I î.C., istoricul Dionisie din Halicarnos / Caria a scris (1:90): "Limba de care se folosesc Romanii nu e nici cu totul Barbară dar nici Grecească, ci este o amestecătură din amândouă acestea, însă partea cea mai mare este din idioma Eolilor, singurul dezavantaj pe care l-au întâmpinat din acest amestec fiind că nu-și pronunţă potrivit toate sunetele" (Vest Anatoliana Eolia - având pe Mare semnificativa Insulă Pelasgă Lemnos / dominată de pădurarii "tari ca lemnul" furnizând lemn excelent pentru ambarcațiuni, de unde s-a fixat onomastica locului, conduși de Karki-noi și semnificativa Insulă Pelasgă Lesbos / dominată de urmașele Amazoanelor - era regiunea Sudică vecină Troiei, dintre Podgoria Gherghiţilor și portul Cume al Gherghinilor, zona în vechime fiind a Pelasgilor Eolieni, adică a celor care se mișcau ca vântul). Așadar, Latina apărută odată cu republica Romei și-a avut sursa pe coasta Egeeii: cei dintre V Anatoliei și V Pontic / Dobrogea migraţi spre apus din cauza invaziei Perșilor au ajuns până în centrul Peninsulei Apenine (unde au oprit Regalitatea Etruscă). Metamorfozele cele mai nuanțate au putut apare din gutural pentru unele nume după introducerea vocalelor în mileniul I î.C., astfel încât să poată fi variaţii KRiTi-GRiKi-GHirGHi ori KRâTa-GRâKa-GâRGa, etc. pentru șablonul foarte distinct CReTa-GReCia-GheRGa (exemplul derivă din faptul știut că la începuturi Aheii / strămoșii Elenilor - emigraţi în Peloponez la sfârșitul dominaţiei Hicsoșilor din N Egiptului, Țară unde anterior s-au și înrudit cu Evreii vechi - s-au inspirat în decorări din frescele Cretane; e de știut că eponimul Peloponezului provenea real de la Prinţul Pelops, fiul Dionei / Dodonei și a Regelui Tantal din Bazinul Meandrului, care a cucerit S Peninsulei Balcanice înaintea Războiului Troian, în amintirea lui - sub patronajul și în cinstea Ghergarului Zeus - din mileniul I î.C. desfășurându-se Jocurile Olimpice / Olimpiadele, inițiate printr-un cros între frații lui Herakles de pe Muntele Anatolian Ida, simbolizaţi pe degetele mâinii astfel: Herakles degetul mare, Aeonius - arătătorul, Epimedes - degetul mijlociu, Jasius - inelarul și Idas - degetul mic). Grecul Pausania 3:13 - Carian de lângă Sanctuarul Anatolian Gherga - a indicat că "Elenii aveau vechiul obicei al schimbării locului literei R", ceea ce interesează în sensul explicării translaţiilor din Gherg în Grec, din Ghergar în Grigore, ș.a.m.d.: denumirea de Grec provine din Gherga, căci Gherghiţii au precedat Grecii. Gherghiţii din Troia au fost printre precursorii celor din actualele state vecine Elen și Turc (acum, așa după cum - ca rezonanță onomastică - Turc reproduce "Gurg", Grec reproduce "Gherg"): Grecii mileniului I î.C. au fost precedaţi de Gherghiţi - care descindeau din Ghergari - iar de la Troia la Turcia a fost un parcurs milenar, în prezent regiunea Troiei fiind în Turcia, străvechiul antagonism dintre cele 2 maluri ale Mării Egee (apusean și răsăritean, ocupate de cele 2 Țări), încă existând. Principalele orașe ale spaţiului Grec n-au fost în Peninsula Balcanică, ci în V Peninsulei Anatoliene: Troia, Milet și Efes (fiecare mai mare la vremea sa decât Atena / cronologic, după căderea metropolei Troiei de la gura Râului Scamandru = Meandru "Negru" / "Nordic", cel mai mare oraș din Bazinul Egeean a fost metropola Milet de la gura Râului Meandru "Mare", apoi metropola Efes de la gura Râului Meandru "Mic", ce de pildă în timpul lui Iisus avea un sfert de milion de oameni). Fiecare dintre acele 3 mari localităţi V Anatoliene era sub patronajul tocmai a câte unui Ghergan / respectiv a câte unui copil al Ghergarului Zeus (Dardan și frații săi gemeni): Troia având Ghergarul Darda, Milet având Gherghitul Apollo, Efes având Gherghiţia Artemida; e de remarcat că între orașele Greceşti din Anatolia (ca Milet, Efes, etc.) n-au fost lupte, așa cum au fost între orașele Elene din Balcani (ca Atena, Sparta, etc.), de asemenea - în general, de-a lungul secolelor - peste Marea Egee nefiind agresiuni ale Grecilor Anatolieni asupra Elenilor Balcanici, care nu prea aveau ce lua din sărăcia acelora, ci agresiunile au fost invers, Elenii din Balcani fiind sistematic interesaţi de bogăţiile Grecilor din Anatolia dar și de frumoasele lor femei, rămânând consemnat documentar că vechii Eleni au avut Grecoaicele ca mămici.

Influența Culturală Troiano-Tracă

Geologia a determinat cu timpul modificarea geografiei litoralului V Anatolic, marile porturi la Marea Egee - ca Milet, Efes și Troia - ajungând destul de rapid pe scara istoriei chiar mult în interiorul țărmului (colmatându-se prin depuneri de aluviuni Golful Miletului de la gura Meandrului "Mare", Golful Efesului de la gura Meandrului "Mic" și Golful Troiei de la gura Meandrului "Negru"), ceea ce a estompat semnificativ puterea Grecilor Vest Anatolieni; în consecință, foarte mulți au emigrat de acolo în Vechea

Lume, destinaţia preferată a Anatolienilor ajungând să fie în Nord: Bazinul Pontic. Goţii şi Varegii / Vikingii numeau Grecia ca Girkha, Girkia sau Girkium (după cum apare inclusiv prin runele de pe podeaua Catedralei din Uppsala 59,51 lat. N, 17,38 long. E / Regatul Suediei) iar şi azi Bulgarii - vecinii Nordici ai Elenilor - îi denumesc pe Greci ca Gârţi (Grecia e Gârţia / Гърция), denumirea fiind similară de fapt cu cea mai veche dintre toate, anume Armânească: pentru Grecia, Aromânii / Vlahii au în uz numai Gârţia. Conform etimologului Catalan Joan Coromines 1905-1997, termenul Gringo - utilizat de Hispanici pentru a-i cataloga pe cei din afara lor - provine de la Spaniolul Griego adică Grec. Grico în prezent este Dialectul vorbit în S Italiei, pe cale de dispariţie (rămăşiţă de la foştii colonişti ai "Greciei Mari"). Sinonimia Eleni-Greci a rămas asemănătoare cu altele, ca Vlahi-Români, Unguri-Maghiari, Nemţi-Germani, ş.a. În prezent, este oficială întoarcerea: acum "Grecii din Grecia" sunt Elenii din Elada, respectiv cetăţenii Eleni din republica Elenă.

Actualul drapel Elen

În anul 2001, colectivul de geneticieni condus de Arnaiz Villena de la Universitatea Complutense din Madrid / Regatul Spaniei a demonstrat că Macedonii - formând populaţia din N Elenilor - aparţin genetic substratului mai vechi decât cel al Elenilor (profilul lor fiind similar Iranienilor şi Anatolienilor), că deşi vecini geografic, Macedonii şi Elenii nu sunt înrudiţi genetic şi că Elenii sunt mai apropiaţi genetic de Etiopieni chiar, concluzia cercetătorilor fiind că acel aspect se datorează migraţiei strămoşilor Elenilor din Egiptul Faraonic. În legătură cu "Originea Gherga", lingvistul Român Cristian Cristescu a precizat în anul 2011: "Cu tot respectul, vreau să vă completez în anumite lucruri care mi-au sărit în ochi la citirea cărţii ORIGINEA GHERGA. Eu fac un studiu lingvistic al limbii koine, adică dialectul impus de Alexandru Macedon în imperiul pelasgic, de la care am dedus următoarele: Civilizaţia grecească ascunde în spatele ei una pelasgă / tracă. În spatele limbii koine (numită în mod eronat 'greaca veche') am descoperit numai cuvinte rumâneşti! Limba greacă s-a format ca o 'pronunţie stâlcită' a limbii tracilor. Ghergani = bătrânii / vechii lucrători ai pământului: primii oameni care au răspândit 'meseria de a lucra pământul' în toată lumea. GE(r)GAS < GE + GA(IA) + S (plural) = născuţi din pământ. Originea cuvântului GHERGA vine de la GI / GE / GAIA / GEEA = pământ, humă, ţărână. Cuvântul strămoşesc GLIE tot de aici îşi are originea. GEOSU îşi are originea în getismul GIA / GAIA / GEIA. 'Merg pe GIOSU' spune cel de la ţară > merg pe GIOS / JOS, adică pe pământ. De la GE / GETAR (naştere) s-a format GER > getismele GERAH (chirurg), GERAR (început), GERMEN (sământă), etc. De la GER au luat naştere cuvintele koine: GERON = moş, bătrân; GEREOS = şef, vechi; GERERO = a venera, a cinsti; GERAROS = venerabil; GERAS = premiu, vârstă; GERUSIA = Consiliu de Bătrâni; GERGEO = a lucra pământul (GER + ARA)". Limba "koine" - adică "uniformă" - era cea folosită de Împăratul Makedon Alexandru cel Mare şi de prietenul său, propagandistul Imperial Gherga = generalul Gergithius, diferită de cea standard a Elenilor vechi (comună literaţilor din S Balcanic): avea elemente din Latina vulgară = "Aramică" / conform lui Plautus, Quintilian, ş.a., vorbită - după cum a studiat profesorul universitar Ioan Cardula - în Asia "Mică", Insulele Egeeii şi Macedonia, inclusiv de Traci; de altfel, autori Antici ca Socrate, Platon, ş.a. au indicat că limba Pelasgo-Tracă era diferită de Greacă iar în secolul I istoricul Roman Curtius Rufus 6:9 chiar a reprodus un dialog al Împăratului Alexandru Macedon cu generalii săi, în care îl critica pe conducătorul cavaleriei Makedone că a solicitat interpreţi să traducă din străvechea Armână în Greacă: "Vedeţi până unde a ajuns Filota? Consideră degradantă limba maternă!" De altfel, nici un scriitor Antic n-a numit Imperiul Makedonului Alexandru "cel Mare" ca Elen ori Grec, ci numai ca Macedon; de exemplu, istoricul Eugen Borza - profesor la Universitatea Americană Pennsylvania - a enunţat: "Elenii şi Macedonii mereu au fost 2 naţiuni separate, formate din oameni distincţi, care nu se sufereau reciproc, situaţie transmisă de-a lungul secolelor şi notată atât de sursele Greceşti, cât şi de cele derivate, Latine". Imperialiştii Makedoni în Antichitate au conlucrat masiv cu Grecii Anatolieni, nu cu Elenii Balcanici. Lingvistul Român Petre Morar - pasionat şi de limba "koine" - a enunţat, printre postulatele sale: "Numenclatura locurilor supravieţuieşte dispariţiei unei culturi", "Cuvintele moştenite pot avea o semnatică complexă" precum şi negaţia "Cuvintele împrumutate nu pot avea o semantică complexă", etc. Cercetătorul Sorin Olteanu de la "Institutul de Arheologie Vasile Pârvan" din Bucureşti a schiţat raporturile lingvistice astfel:

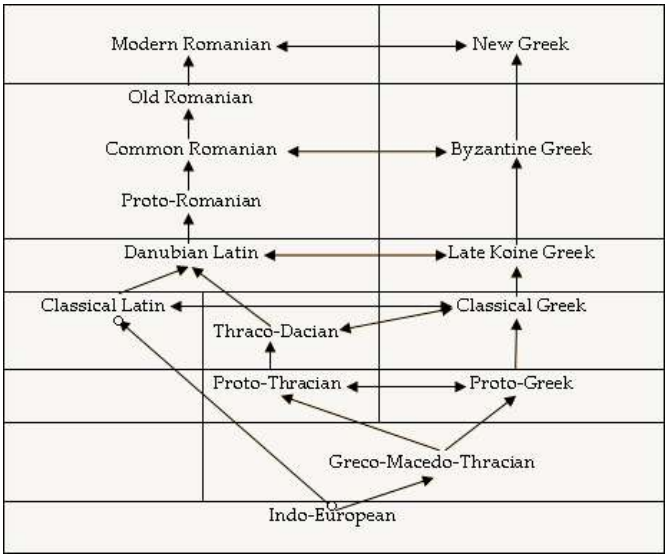

Europenii mereu au ştiut Grecii ca “vechi”, pe când Elenii au fost cunoscuţi ca Greci “noi”. Aşadar, strămoşii Grecilor au fost în V Anatolic şi N Balcanic încă din Epoca Bronzului (însă denumirea de Greci n-a apărut decât după încheierea Epocii Bronzului, anume în Epoca Fierului din mileniul I î.C.); pe seama conversiei “G”/“T”, în Trakia se poate vedea Grakia (Tracia era vecină cu Grecia): exemplul aflat - geografic, temporal şi lingvistic - lângă Troia (dar în Balcani) a fost Tracia. Aheii au existat 286 de ani în Sudul Balcanic între anul 1527 î.C. (când au sosit din Egipt - stabilindu-şi prima capitală la Micene - distrugând şi Cultura Minoică din Creta) şi anul 1241 î.C. (când - prin războiul declanşat de ei - a căzut Troia, încheindu-se Epoca Bronzului); de atunci şi până acum, Aheii - foştii Danaoi, adică aceia de la Fluviul Nil - s-au numit Eleni. Ceea ce în secolul I î.C. poetul Roman Vergiliu a scris Latin în “Eneida” 2:49 “Timeo Danaos et dona ferentes” a fost impropriu tradus de unii ca “fereşte-te de Greci când îţi fac daruri”, în loc de “fereşte-te de Danai când îţi dau daruri” (Danai / Danaoi = Ahei / strămoşii Elenilor): autorul Antic a fost mai corect ca interpretarea ulterioară abuzivă, căci Grecii au fost urmaşii Troianilor iar Elenii au fost urmaşii Aheilor / Danailor originari de la Fluviul Nil (eroarea inducând confuzia că la Troia chipurile Grecii - care de fapt au apărut ulterior istoric - i-ar fi păcălit pe Troiani). Devastarea Troiei a produs în Peninsula Anatoliană dispariţia Imperiului Hitit / ai cărui locuitori până atunci erau vecinii răsăriteni ai Gherghiţilor, ducând în Peninsula Balcanică (ca un soi de revanşă după Războiul Troian) la potopirea Sudicilor Danai / Ahei = Eleni de către Nordicii Doriani - vorbitori de Grai - şi în apus la colonizarea serioasă a Peninsulei Apenine: Romanii - aşezaţi din anul 916 î.C. pe Valea Rumon (numele iniţial al Râului Tibru, anul reieşind din lucrarea Romanului Quintus Rufus, care a scris că atunci când s-a născut Alexandru Macedon “poporul Roman exista de 560 ani”), ei în anul 753 î.C. declarându-şi cetatea Roma din areal drept capitală - au denumit ca Greci pe vecinii din Sudul Romei, urmaşi acolo ai coloniştilor Gherghiţi din Anatolia; e de ştiut că ulterior familia Gargonia a avut la Romani Cavalerii Gargonius în Ordinul Călăreţilor, ce ca importanţă era imediat după Ordinul Senatorilor iar spre sfârşitul Imperiului Roman chiar a ajuns - datorită serviciilor mai mult decât militare - în fruntea activităţilor de transport / inclusiv de navigări, afaceri, etc. (e de remarcat că în Vechea Lume Anatolienii - cuprinzând şi Troianii Ghergani - au fost faimoşi crescători de cai). Denumirea de Greci a rămas mult timp cunoscută pentru cei din V Peninsulei Anatolice, pentru cei din Peninsula Balcanică (inclusiv Elenii vechi din S) şi pentru cei din S Peninsulei Apeninice, grupaţi în ceea ce a fost în Antichitate “Grecia Mare”: “Magna Graecia” (nu “Magna Elada”). Aheii / strămoşii Elinilor după ce au sosit din Egipt şi-au însuşit rădăcinile străvechi Greceşti, limbă introdusă de Ghergarii / Gherghiţii din V Anatoliei în Peninsula Balcanică, apoi şi Împăratul Makedon Alexandru “cel Mare” (cu toate că limba lui maternă Makedona a ajuns deja diferită) a folosit Greaca în Imperiul său: e de observat că vechii Makedoni au răspândit în Asia limba Greacă vorbită de numeroasele lor rude Anatoliene (ce era deja preluată şi de vechii Eleni din S Balcanic); de altfel, atunci Grecii Anatolieni erau mult mai mulţi decât Elenii Balcanici iar în armata lui Alexandru Macedon erau Grecii din Peninsula Anatolică iar nu Elenii vechi din Peninsula Balcanică.

Fosta Insulă Sacră Thera, acum San-Torini / Santorini

Păstrarea limbii azi - în forma nouă de Greacă - este oficială în republicile Elenă şi Cipriotă. Expansiunea rădăcinilor vechilor Dialecte Greceşti a început cu secolul XVII î.C. (după erupţia Vulcanului Thera / Santorini); în imaginea următoare (de la prima poziţie la ultimele poziţii, pe măsura numerelor indicate) se poate vedea ordinea cronologică, începând de pe coasta Anatoliană din S Troiei, adică începând din zona Eoliană-Lesbiană, dominată de Ghergari:

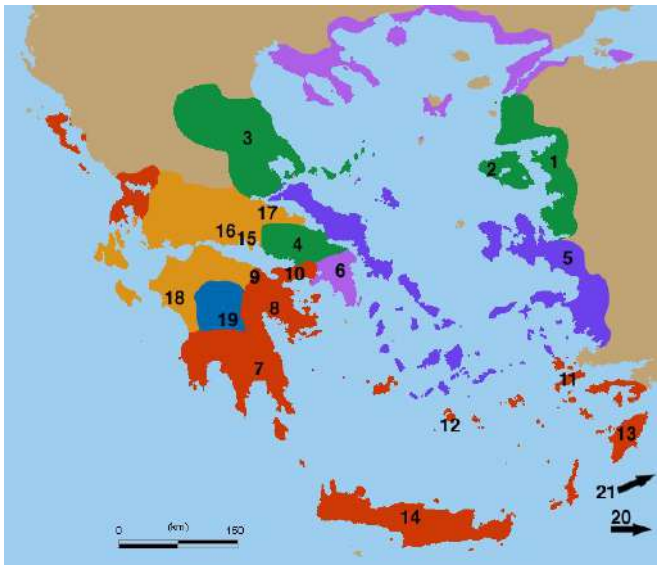

Limba Greacă: răspândirea (începutul a fost la Troia)

Idiomul Grec nr. 1 - aşa cum rezultă şi din imaginea anterioară - s-a ivit în fostul Regat Troian. Britanicul Henry

Graham Dakyns 1838-1911 (celebru traducător din vechea limbă Greacă) a publicat în anul 1897 o hartă a răspândirii vechilor Greci în Bazinul Egeeii, unde se văd Gherghiții Troiei, printre cei mai timpurii Greci:

Vechii Greci în Bazinul Egeeii, cu roșu fiind Gherghiții (Graham Dakyns, 1897)

După Războiul Troian, primii Greci - cei mai vechi Greci - au apărut în V Anatoliei, din Cariani, Ioniani şi Troiani (e interesant că în vechea Greacă termenul pentru "nucă" era "karya": în Vechea Lume, nucii se găseau între Himalaia şi Bazinul Dunării inferioare, pădurile lor cele mai mari din lume existând şi acum în Kârghizia). Inclusiv azi Asiatici ca Indienii sau Arabii numesc Grecii drept "Yunani" - ਯੂਨਾਨੀ, يوناني - indicând ca atare explicit Vestul Anatoliei: locul lor originar (ca Ioniani iar nu ca Eleni). Vechiul termen Grec "helane" pentru torță / făclie - ἑλάνη evidențiat de exemplu în "Lexiconul" din anul 1940 al lui George Liddell și Robert Scott - ori "hele" / "heile" pentru "strălucire" / "căldură" erau conectate de Helena, care probabil a fost inițial o divinitate a luminii (inclusiv Selena = Luna se înscrie în așa ceva); de la strălucitoarea Regină Elena din Sparta - pretextul Războiului Troian - s-a ajuns ulterior conflagrației cu care în Vechea Lume a debutat Epoca Fierului la denumirea celor care erau din S Balcanic ca "oamenii Elenei" = Eleni, din însorita Eladă / Hellas = zona lor, în V Balcanic ivindu-se străluciții Iliri (în urma emigrării acolo a etnonimului Ilirilor și totodată eponimului Iliriei, anume Regele Hyllus din V Anatoliei), în Canaan apoi profețind celebrul Ilie / strălucitul Sfânt, ș.a.m.d. Etimologia lui Helios - adică Soarele la vechii Greci - personalizat ca fratele Sfintei Luni / Selenei a fost prezentată de filozoful Socrate, discipolul Carianei Aspasia, în "Cratylos" de către Platon (versiune Română conform traducerii și interpretării de Simina și Constantin Noica): "Numele acesta (helios) ar fi și mai limpede dacă ne-am folosi de cel dorian, căci dorienii îi spun Soarelui 'halios'. Halios s-ar referi, prin urmare, fie la acea acțiune a Soarelui, care de îndată ce răsare îi adună (halízein) pe oameni la un loc, fie la faptul că Soarele se rotește întruna (aeì heilein) în jurul Pământului, fie că în mersul lui el pare să împodobească (poikíllei) în culori, toate cele ce se ivesc pe Pământ. Căci 'poikíllein' și 'aiolein' sunt unul și același lucru". Iată așadar sorgintea denumirii explicată chiar de vechii Eleni ca provenită de la Dunăre - consolidată prin Dorianii care au pătruns din spațiul strălucit al adoratorilor solari "Ra-mani" = stră-Români prin Balcani până în V Anatoliei imediat după Războiul Troian - Regina Elena din Sparta (care s-a iubit cu frumosul Prinț Troian Alexandru Paris) fiind doar un nume distins, de origine Nordică, printre Ahei / Danai la momentul beligeranței care a încheiat Epoca Bronzului. În N Balcanic, Tracii, foștii Macedoni şi Lirii / Ilirii n-au fost Greci; în S Balcanic - aflați în calea migrărilor coloniștilor Greci din V Anatolic spre S Apeninic - foștii Eleni au ajuns să fie denumiți Greci (alfabetul comun Grec s-a fixat oficial în anul 403 î.C., fiind preluat din Milet / Anatolia de Euclid, arhontele / cârmuitorul Atenei). Pe de altă parte, în anul 1958 Dr. William Diver (lingvist American 1921-1995), în anul 1969 arheologul Turc Bahadîr Alkîm 1915-1981, ș.a. au documentat că Vestul Anatolic înaintea Războiului Troian avea aceleași incinerări practicate de Colchii / Georgienii uniți Cultural de Albanii Caucazieni / Ghergari, care după Războiul Troian s-au răspândit de acolo în Insulele Egeeii, influența fiind mai profundă, regăsindu-se şi în vorbirea Greacă. La sfârşitul secolului II, teologul creştin Clement din Alexandria în prima carte din lucrarea "Stromata" / "Strături" a scris:

"15. În mare parte, filozofia Elenilor a derivat de la Barbari. Cei mai vechi şi înţelepţi filozofi au fost Barbari de extracţie, ce mai e nevoie să spun? Pitagora era definit ca Tyrian / Fenician. Anistene (discipol al lui Gorgias) a fost Frygian. Orfeu a fost Trac. De asemenea, cele mai multe indicii arată că Homer a fost Egiptean. Thales era Fenician din naştere şi a convieţuit cu profeţi Egipteni, aşa cum apoi a fost Pitagora (care a conversat cu şeful Chaldeilor / Gargheilor şi al Magilor şi s-a lăsat tăiat-împrejur ca să înveţe de la Egipteni filozofia mistică). Platon nu a negat că şi-a procurat cea mai bună parte a filozofiei de la Barbari şi a recunoscut că a fost în Egipt. Este clar că Barbarii i-au onorat eminamente pe legiuitori; după cum apare, în consecinţă a fost perceput ca un mare beneficiu - conferit de înţelepţi - că oamenii au fost onoraţi de cunoştinţele cultivate public de către brahmani şi de către Geţi. Pitagora a fost discipolul profetului Egiptean Sonches, Platon a lui Sechnuphis din Heliopolis. Filozofia a apărut întâi la Barbari şi apoi s-a răspândit: primii au fost profeţii Egiptului, apoi Chaldeii printre Asirieni, druizii printre Gali, ş.a. (nu-s de neglijat Indienii şi alţi filozofi Barbari). Anacharsis - profesorul lui Solon - a fost Scit, depăşind în înţelepciune mulţi filozofi, ca şi Hiperboreii, care nu mâncau carne, ci nuci. Aşa-numitele femei sfinte ale Germanilor nu i-au lăsat pe bărbaţii lor să se lupte cu Romanii până n-a strălucit luna nouă. Megastene - în a treia sa carte despre Indieni - a scris clar despre filozofii vechii lumi: unele lucruri sunt de la brahmani. Alţii - mai fabulos - spun că unii dintre cei numiţi Dactilii Idei au fost primii înţelepţi; lor li se atribuie inventarea scrierii din Efes şi a numerelor în muzică (motiv pentru care în muzică dicţia a primit numele lor): Dactilii Idei au fost Frygieni şi Barbari. Herodot a relatat că Hercule a primit Coloanele de la Frygianul Atlas, fiind instruit aşa în cunoaşterea corpurilor cereşti.

16. Inventatorii celorlalte arte au fost Barbari în majoritate. Barbarii au inventat nu numai filozofia, ci şi aproape fiecare artă. Egiptenii au introdus astrologia; similar - de asemenea - Chaldeii. Egiptenii utilizau lămpi şi au interzis relaţiile sexuale în temple. Unii afirmă despre Cariani că au inventat cititul stelelor. Frygienii au fost primii care au urmat zborul păsărilor. Frygienii au inventat flautul iar Etruscii au inventat trompeta. Cadmus - care a adus alfabetul - era

Fenician, aşa după cum a relatat Ephoros din Anatoliana Cume; Herodot a consemnat că acelea erau litere Feniciene. Se spune că Fenicienii şi Syrienii au inventat primele litere. Egipteanul Apis a inventat arta vindecării iar apoi Asclepius a îmbunătăţit-o. Libianul Atlas a fost primul realizator al unei nave, cu care a navigat pe mare. Dactilii Idei - Kelmis şi Damnaneus - au descoperit fier în Cipru; un alt Idæan a descoperit alierea alamei. Tracii au inventat iataganul - sabia curbă - şi au fost primii care au folosit scuturile călare. Capadocii au inventat harpa şi Asirienii dicordul (instrumentul cu 2 coarde). Cartaginezii au fost primii care au construit o triremă: a fost realizată de autohtonul numit Bosfor. Noropii - Peoni numiţi acum Norici - au fost primii care au purificat fierul. Amycus - regele Bitiniei - a inventat mănuşile de box. Frygienii şi Lydienii au avut multe contribuţii la armonia muzicii. Stilul Doric a fost inventat de Tracul Thamyris. Am auzit că Perşii au fost cei dintâi care au modelat tabureţii, patul şi căruţa. Arhiloh (poet din Insula Paros) a inventat ritmul iambic şi în secolul următor Hipponax din Efes l-a perfecţionat. Apollodor din Cume şi-a asumat să fie primul critic literar, etc. Filozofia Elenă n-a înţeles întreaga dimensiune a adevărului dar şi-a pregătit calea prin diverse formări / instruiri, în sensul modelării caracterului său, pentru primirea adevărului".

Răspândirea Greacă în secolul VI î.C.

Despre Doriani e de observat că aceia nu erau Heraclizi nostalgici - ducând dorul după casă, ca Aheii spre sfârșitul lungului Război Troian - ci își aveau onomastica legată de orientala denumire "Darya" pentru "Fluviu" (mai recentă decât vechea denumire Kurgană / Euro-Indiană "Danu" pentru "Fluviu"), la începutul Epocii Fierului năvălind de la Dunăre spre Sudica Egee, unde mulți dintre ei au devenit "Oamenii Mării"; aşadar, înţelesul pentru Doriani era de "riverani", chiar de "Dunăreni" - dar și de "lăncieri" - în vocabularul Grec rămânând δώρο "doro" pentru ceea ce în cel Român e "dar": fiind mari plutaşi în Bazinul Dunării inferioare, în lipsa unei reţele de ape curgătoare în Sudul Balcanic şi Anatolic, cu experienţele lor de realizări ale ambarcațiunilor și interesele comerciale de călătorii ei au trecut la navigaţia pe Mare, devenind destoinici marinari / unii ajungând mari piraţi = corsari. Troianii nu s-au luptat cu vechii Greci (care nu existau în timpul Războiului Troian); Troianii nu s-au luptat nici cu vechii Eleni (care nu existau pe atunci). Troianii s-au luptat cu foștii Danaoi / Danai - originari de la Fluviul Nil - anume cu descendenții Ahei (care au fost strămoşii Elenilor); de fapt Troianii au fost strămoşii vechilor Greci din Vestul Anatolic iar vechii Eleni din Sudul Balcanic au învăţat limba Grecească deoarece aveau nevoie de cunoştinţele formulate astfel. Mult ulterior, Romanii i-au numit în general Greci pe toţi care vorbeau acea limbă (indiferent că identitar cei din S Balcanic afirmau că erau Eleni / fapt perpetuat până în prezent); e interesant că în Imperiul Roman - care a avut peste jumătate din numărul Împăraților ai Romanilor bărbați Geto-Daci - n-a fost însă Împărat Roman nici un Elen (dar privind Antichitatea, propaganda politico-istorică vehiculează copios termenul de "Lumea Greco-Romană").

În anul 2016, academicianul Ucrainean Iurii Mosenkis - în elaboratul său studiu despre predecesorii Grecilor / publicat în Ucraineană, Greacă, Engleză, etc. - a punctat unele aspecte: "Diversificarea Culturilor Europei a pornit din mileniul V î.C. de la Vincea la Gumelnița, cu regăsire apoi prin Luwiani la Hitiți - influențați de Cultura Kura-Arax - respectiv până la Tocarianii din Bazinul Tarîm (ulterior, între vechii Balcanici și 'Oamenii Mării' au fost evidente legături etnice); scrierea hieroglifică Cretană a precedat scrierea hieroglifică Luwiană și ambele au fost conectate cu scrierea hieroglifică Egipteană. Semnele Vincea s-au regăsit în Cipru iar semnele Kura-Arax posibil că de asemenea au fost legate de Vincea. Savanții de pretutindeni - și în unanimitate - au constatat că înainte de Greci / Eleni, Bazinul Egeeii a fost puternic influențat Cultural de Pelasgi. În mileniul III î.C., limba Gută a invadatorilor Mesopotamiei putea fi de asemenea paleo-Balcanică (Sumerienilor li se părea 'lătrată'); populația Gută - care a dominat puternic Mesopotamia vreme de un secol - era Nordică, cu pielea albă și cu părul blond, semănând cu cea Tocariană: numele etnic Guti / Kuti poate fi conectat de 'Koitaioi' - după cum au fost notați Colchii / Georgienii în 'Argonautica' - ceea ce corespunde cuvântului Georgian ციხე 'tsikhe' = 'fortăreață' sau Grec τειχος 'teikhos' = 'zid'. De asemenea, au fost depistate elemente paleo-Balcanice de la sfârșitul mileniului II î.C. în migrarea Mus-kă spre Caucaz sau afinități Pelasge între capitalele Cretană Gortyna și Frygiană Gordion. Inscripțiile Culturii Cucuteni au precedat scrierea timpurie

Troiană, foarte asemănătoare cu cea lineară ‘A’ (răspândită în SamoTracia, Troia, Milet, Ciclade - Melos, Thera, Kythera - Creta, etc.); ideea că sursa Culturii Minoane a fost Cultura Cucuteni e veche, rezultată din compararea artei neolitice din Ciclade cu Cucuteni: motivele ornamentale ale Culturii Cucuteni s-au regăsit la figurinele Cicladice, savanții observând analogii foarte strânse ale artefactelor Egeeii cu Gumelnița și Cucuteni (care au apărut în spațiul Dunărean al mileniului V î.C. după ce a încetat influența anterioarei Culturi Vincea, ce a avut - de la sfârșitul mileniului VII î.C. - originala scriere Dunăreană). În mileniul IV î.C. - contemporan cu Sumeria - semnele înțepate din Ucraina și România (ca de pildă găurile fluierelor ori perforările de pe veselă) s-au transmis spre Troia și către scrierea lineară ‘A’ din Sud. În mileniul III î.C., Cultura Kura-Arax - dintre Creta și Caucaz - a influențat hieroglifele Anatoliei și elita timpurie Hitită. Vechea limbă a Troiei - Regat existent de la începutul mileniului III î.C., la răsărit de care apoi au apărut Hitiții - nu e încă știută dar printre cei mai recenți predecesori ai Grecilor au fost Troianii. De la început, Troia a avut Cultură Maritimă, așa cum a cercetat și echipa arheologului German Manfred Korfmann de la Universitatea din Tubingen. Vechii Greci - ca Vest Anatolianul Hesiod - descriau paleoliticii ca oamenii Erei de Aur și neoliticii ca oamenii Erei de Argint; iar apoi - de la începutul mileniului III î.C. / când s-a ivit Troia - a fost Epoca Bronzului. Conectați cu Teukrii Troiei au fost și dinaștii Tarkini ai Etruscilor iar apoi Romanii; în versiunea Etruscă a întemeierii Romei - consemnată de Plutarh - gemenii Romulus și Remus erau nepoții regelui Etrusc Tarchetius al Albei Longa: conform lui Herodot, Etruscii i-au avut ca strămoșii cei mai apropiați pe Lydieni iar Lyd < Luw (Luwiani). Literar, Lyd / Lydian = ‘Om’, căci proto Indo-Europeanul ‘*leudh’ / ‘*teut’ asta și însemna. Etruscii au apropiat denumirea ‘volc’ pentru ‘lup’ de Zeul Vulcan, știut în Creta ca Velkhanos = Zeul Izvoarelor iar numele Luwia și Lukia se pot similar înrădăcina; întemeietorul cetății Etrusce Curtun / Cortona din Toscania a fost Etruscul Tarchon: numele rezona deopotrivă cu capitalele Gortuna a Cretei și Gordion a Frygiei. Preistoria Balcanilor se poate periodiza corespunzător evenimentelor naturale semnificative, ca de exemplu datarea primei migrări neolitice datorată erupției Vulcanului Erciyes din centrul Anatoliei în mileniul VII î.C., via Sesklo (unde a apărut ceramica); în jur de 6200 î.C. a fost o aridizare pronunțată în Vestul Anatoliei, ceea ce a dus la migrare atestată arheologic până pe Crișuri. O schimare climatică majoră a intervenit în jur de 3200 î.C.: Oscilația Piora. În Era de Aur s-a impus Cronos iar în Era de Argint s-a impus Zeus; după aceea a fost Epoca Bronzului: se poate observa că între ele au fost evenimente naturale deosebite, care le-au demarcat (ulterior, Războiul Troian - care după calculele noastre s-a terminat până la eclipsa totală de Soare din 18 VII 1230 î.C. ce a putut fi interpretată de Vechea Lume ca semnalând căderea Troiei - a fost în vremea eroilor de la sfârșitul Epocii Bronzului și a marcat începutul arhaic al Epocii Fierului). Cei mai îndepărtați strămoși direcți ai Grecilor par să fi fost Carpaticii Erei de Aur. Pe de altă parte, în Rodos numele Telchinilor provenea de la mama lor, venerată ca primordiala divinitate Marină denumită Thalassa - consoarta lui Pontos / Pontus - însuși termenul pentru mare fiind astfel folosit în Vechea Lume; ca atare, numele de talaz - legat prin asemenea filieră - reflecta navigarea practicată din vremurile anterioare Grecilor (e de remarcat că Telchinii au fost pre-diluvieni). Tradiția originii Danailor e conectată de Egipt, de unde aceia au ajuns în S Balcanic după ce au luptat contra Hyksoșilor (se pare că nu s-au înțeles acolo cu familia faraonului). Numele Elena a fost o variantă a denumirii lunii, Selena: Regina Elena a Spartei reda onomastic Selena, căci acolo Cultul Lunii conta similar cum conta Cultul Soarelui în Troia; furatul ei de către prințul Troian Paris poate fi conectat de eclipsa lunară din 28 II 1251 î.C. (iar evenimentele ce au urmat - anume Războiul Troian și ulterioarele întoarceri relatate de artiști ori de cronicari - au durat în total mai multe decenii). Tot astronomic - corespunzător astrelor asociate protagoniștilor / de pildă, Paris având Marte iar câștigătoarea Afrodita având Venus - se poate interpreta datarea primului concurs de frumusețe din lume: în 1253 î.C. Printre aliații Troiei au fost Keteanii = Hitiții”. În “Cosmografia” din anul 1657 a Britanicului Peter Heylin apare scris despre Keteanii Peninsulei Anatoliei că în Peninsula Apenină au ajuns să fie denumiți Latini, în Lațiu existând cetatea Ketea și Râul Ketus lângă Cume; același a mai scris inclusiv că relicve ale arcei biblice au fost semnalate de Tradiția Armeană ori de istorici Antici ca preotul Mesopotamian Berosus și Evreul Iosif Flaviu în Munții Gordiean de lângă Vulcanul Ararat, atrăgând atenția că “în Albania Caucaziană geograful Antic Ptolemeu a indicat semnificativul oraș Getara - pe Râul Getras - care ar fi putut fi citit și Gagara”. Populația Khetă / Keteană (adică Hitită) era la N de Cipru / având cetatea Kition - cu ziduri Ciclopice ridicate de Gherghini - azi Larnaca: capitala Insulei (Biblia numea vechiul Cipru - la S de fostul Imperiu Khet / Hitit - drept Chitim, populat de urmași Iavan / Ioniani, corespunzător “Facerea” 10:4, înrudiți cu mai marii Mezi / descendenți Madai, MasaGeți / descendenți Magog și Cimeriani / descendenți Gomer, toți fiind “Însemnați” / Iafeți; însă apoi tot în Vechiul Testament - în “cartea întâi a macabeilor” 1:1 - Regatul Makedon = “Țara Chitim” / Kittim, în anul 1906 “Enciclopedia Evreiască” ce a scris despre Kittim că era Cipru populat întâi de Cariani incluzând și unele Insule Vestice, corespunzător Ieremia 2:10 și Iezechiel 27:6). În anul 2017, cercetătoarea Ann Gibbons din SUA a prezentat bilanțul unor analize genetice din Culturile Minoică și Micenianâ - anterioare Culturii Grecești - și a concluzionat: “Grecii într-adevăr au avut origini aproape mitice; din Epoca Fierului, vechii Greci i-au idealizat pe înaintașii Micenieni, care s-au dovedit înrudiți genetic cu Minoicii. Comparând peste un milion de secvențe genetice, prelevate de la sute de oameni din Epocile Pietrei, Bronzului și Fierului, a reieșit că trei sferturi din ADN-ul Micenienilor și Minoicilor proveneau din SV Anatoliei. Ambele Culturi - Micenianâ și Minoică, înrudite strâns genetic între ele - îi moșteneau de fapt pe strămoșii din răsăritul Caucazului (de lângă actualul Iran): a existat inițial o migrare a agricultorilor din Est în Anatolia, înaintea desprinderii Minoicilor și apoi a Micenienilor. Așa cum a relevat geneticianul Iosif Lazaridis de la Universitatea Harvard, o diferență a apărut la Micenieni: printre ei s-a găsit (în mod semnificativ) până la 16% material genetic de sorginte Siberian / Est European, ceea ce sugerează o interferență răsăriteană - un val uman, via Armenia - numai cu ei, nu și cu Minoicii. Într-adevăr, anteriorii Minoici / din Bazinul Egeeii și ulteriorii Micenieni / din Peninsula Balcanică au fost reprezentați de fresce ca oameni asemănători, chiar dacă vorbeau limbi diferite; Minoicii au fost mai pașnici, Micenienii mai războinici. În Peninsula Balcanică, geneticienii când au comparat actualii Eleni cu

foștii Micenieni au constatat că Elenii au mult mai puțin material genetic Anatolian decât aveau Micenienii. Arheologul Colin Renfrew de la Universitatea Britanică Cambridge a propus compararea genetică a Hitiților - intrați în Anatolia la sfârșitul mileniului III î.C. - ca sursa Caucaziană pentru Minoici și Micenieni, aceia influențând și lingvistica Indo-Europeană în areal". Iată - ca atare - și o dublă confirmare genetică Ghergană privind predecesorii Grecilor: strămoșii Minoicilor și Micenienilor din SV Anatoliei erau Karianii / din Țara Gherghiților iar strămoșii acelora - din E Caucazului, de lângă Iran - erau Ghergarii din Cultura Kura-Arax / din Țara Ghergarilor, partenerii Amazoanelor; așadar - corespunzător argumentelor istorice, lingvistice, genetice, etc. - Gherga a fost un important strămoș al vechilor Greci. În anul 1984, Dr. Ana Felicia Vanț-Ștef, conferențiar la Universitatea București, a scris în notița introductivă a "Geografiei" Anticului Anatolian Strabon: "Asia Mică a fost focarul unei vechi culturi în care au strălucit, pentru prima oară, cetățile eline"; iată așadar încă un enunț științific că debutul Grec a fost în Anatolia = Asia "Mică" (nu în Europa). În concluzie: principalii strămoși ai Grecilor nu au fost Balcanicii Ahei / Eleni, ci au fost Anatolienii Cariani / "KRK" și Troiani. Autorul Petre Morar în cartea "Dacia ariană" a observat: "Dacă în România există încă o comunitate de greci aceștia nu au nimic de a face cu 'grecii' antici care au format colonii la Marea Neagră. Coloniile antice erau ioniene si vorbeau dialecte românești. Comunitatea de greci din România este legată de căderea Constantinopolului în secolul XV când aceștia s-au răspândit unde au putut, deci are rădăcini recente și nici un fel de corelație antică". În Balcani - inclusiv printre Eleni - în prezent încă există altceva, anume Insule de Românitate autohtone, pentru care Greaca nu este limba maternă: recunoscute ca Vlahe, acele comunități își au rădăcinile ancestrale - în trecutul îndepărtat - nefăcând parte din vreo migrare recentă.

Dialecte Grecești azi

Lâna de Aur: Cerga

Mutarea Ghergarilor dinspre Caucaz i-a făcut să ajungă în Balcani chiar şi până în Argos (din punct de vedere onomastic, Argos şi Gargos sunt ca acelaşi nume, cu lipsa consacrată "G" de la început precum o aspiraţie dialectală), localnicii închinând primul Templu Zeiţei Hera, mama vitregă a lui Hercule / Dinastia locală pretinzând că se trăgea din Hercule; geograful Antic Strabon a afirmat că odată întreg Peloponezul / Sudul Greciei continentale se numea Argos - cuvânt Pelasg însemnând "Țară" - acolo ajungând şi Canaanei. Pe Câmpia Argolid din S - locul unde conform Anticului Pausania au fost utilizate scuturile prima dată - a fost ridicată Piramida Argolis, datată în anul 1995 de Laboratorul de Arheometrie din Atena şi de Laboratorul Nuclear al Universităţii Scoţiene Edinburgh înaintea celor Egiptene (contemporană cu "Piramida Soarelui" de la Visoko 43,59 lat. N, 18,10 long. E / Bosnia, a cărei structură a început să fie modelată din timpul ultimei glaciaţiuni, până în Epoca Fierului, ele fiind unele încercări piramidale Europene anterioare celor Egiptene; răspândirea mondială a piramidelor a fost mai ales în EurAsia şi America, în Africa fiind doar pe Valea Nilului, în colţul NE al continentului).

Răspândirea piramidelor în lume

Fortăreaţa Pelasgă Larisa apăra acea localitate / distrusă de o răscoală a sclavilor în anul 494 î.C. Cârmuitorul Pelasg local Ghelanor a ajuns să fie învins de către Libianul Danaus / Danaan, cu rude Egiptene (care a traversat Marea Mediterană special pentru acel atac, împreună cu clanul său Nord-African - avea zeci de copii - după aceea textele Egiptene denumind Sudul Hemului şi ca Danuna), preluând cârmuirea Argos şi instaurându-şi puterea acolo, în Micene, Atena şi Teba, continuată apoi în Peninsula Balcanică prin numeroşii săi urmaşi, între care, înaintea Războiului Troian, a fost Iason; Danau era fratele Faraonului Ahmose / "Ah-mose" - în timpul căruia s-a încheiat dominaţia Prinţilor Canaanei asupra Deltei Nilului - şi cum nu putea domni atunci în Egipt,

în anul 1527 î.C. a trecut cu Aheii din Hemi în Hem (adică din Egipt în Balcani), Eschil în "Tragedia Rugătorilor" din anul 470 î.C. consemnând că la sosire el a cerut Pelasgilor protecţie şi un loc de aşezare, afirmând că era tot din neamul celor din Argos: e de observat că în Canaan similar a procedat Avram - patriarhul Arabilor şi Evreilor - cerând autohtonilor un loc de aşezare (urmașii apoi devenind ostili - din lacomie - față de gazde). Danaii - cei sosiţi la sfârşitul secolului XVI î.C. din N Egiptului în Peloponez - deoarece aveau cârmuitorul din familia Faraonului Ahmose / Ah-meş, au fost de aceea ştiuţi ca Ahei (şi episcopul Eusebiu din Cezareea, în "Pregătirea evanghelică", a consemnat că religia vechilor Eleni provenea din timpul Aheilor lui Ah-moş / Ahmose, cel care a izgonit Hycsoşii din N Ţării sale şi a inaugurat astfel Noul Regat Egiptean); numele de Danaan / Da-naan - însemnând "Sfântul Prinţ", căci "Da" = "Za" pentru Zeu / Sfânt iar "naan" = "nun" pentru Prinţ - îl imita pe cel al foştilor stăpâni Canaanei, "Prinţii Pământului", căci "Ca" = Ka / Ga pentru Pământ, inspiraţia poreclei de "Sfânt Prinţ" pentru Aheul Danaos / Danaus fiind de la "Prinţii Pământului" din Canaan.

Piramidă Balcanică

O placă de marmură din Insula Paros / Arhipelagul Cicladelor - din anul 264 î.C. - a oferit câteva date despre trecutul Grec (însă unele dintre ele au fost contrazise de alte dovezi, ca de exemplu Războiul Troian purtat de generaţia anterioară celei indicate ori inversarea poeţilor din Anatoliana Cume populată de Gherghini / primul de fapt fiind Homer, etc.):

- Pelasgul Garghitios (Kekrops / Cecrops II) care o venera pe Nimfa Parca / Palas a cârmuit Atena în anul 1582 î.C.
- Deucalion / "Deu-Calion" (adică "Zeu-Frumos") a existat în anul 1527 î.C. / după un secol de la erupţia Vulcanului Thera din Marea Egee)
- Războiul Troian (dintre Ahei şi aliaţii lor împotriva Gherghi-ţilor / Teucrilor şi aliaţii lor) ar fi fost în 1218-1209 î.C.
- în consecinţă, Gheugher / Teucer a întemeiat (cârmuind Gherghiţii Troiani) Salamis - prima capitală a Ciprului - în anul 1202 î.C.
- Hesiod ar fi fost din generaţia anterioară lui Homer (care a apărut în anul 907 î.C.)
- ş.a.m.d.

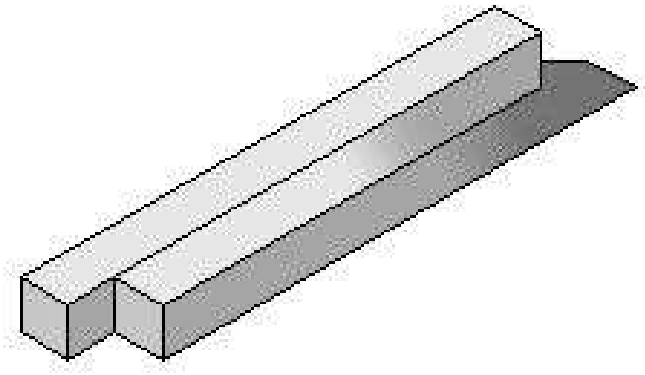

Se poate observa că nici importantele date livrate de Anticul Diodor Sicul n-au fost însă toate foarte precise în comparație cu cele ale altora; după cum a scris în "Biblioteca istorică" 1:4, el s-a documentat inclusiv în capitala Romană: "Fiindcă ne-am dat seama că lucrarea noastră, atât de folositoare, cere o mare strădanie și vreme îndelungată, i-am dăruit 30 de ani de osteneli și am străbătut, nu fără multe neajunsuri și primejdii, o mare parte din Asia și din Europa, ca să vedem cu ochii noștri cele mai multe din ținuturile mai însemnate, despre care ne propusesem să vorbim. Căci necunoașterea locurilor i-a făcut să greșească nu numai pe istoricii mediocri, dar și pe unii dintre cei mai vestiți. Ceea ce ne-a împins să alcătuim scrierea noastră este dorința de a fi utili, dorință prin care oamenii duc la bun sfârșit ceea ce pare de nerealizat; apoi, a mai fost și înlesnirea de care am avut parte la Roma pentru a face rost de tot ce putea să ne ajute, ca să ne atingem scopul. Căci orașul acesta, a cărui stăpânire se întinde până la marginile pământului, ne-a pus la îndemână numeroase mijloace de lucru, în răstimpul îndelungat cât am locuit acolo, și ni le-a pus la îndemână cum nu se poate mai bine. Întrucât de fel suntem din Agyrium, în Sicilia, și am avut multe legături cu Romanii în Insula noastră, am ajuns să stăpânim foarte bine limba Latinească și astfel am putut, cercetând cu luare-aminte mărturiile scrise și păstrate la Roma de multă vreme, să cunoaștem cu amănunțime faptele cele mai de seamă ale stăpânirii Romane". Iar în "Biblioteca istorică" 1:5 el a completat cu un calcul calendaristic făcut până la intrarea Romanilor în Galia (anul 58 î.C.): "De la cucerirea Troiei și până la reîntoarcerea Heraclizilor am socotit, împreună cu Apolodor din Atena, că s-au scurs 80 de ani iar de la întoarcerea Heraclizilor și până la cea dintâi Olimpiadă 328 de ani, socotindu-i după timpul cât au domnit Regii Lacedemonei; de la cea dintâi Olimpiadă și până la începutul războiului cu Celții s-au scurs 730 de ani". (Considerând perioadele indicate, adică la anul 58 î.C. adunând cei 730 de ani, iasă prima Olimpiadă anterioară cu 3 ediții - căci era o dată la fiecare 4 ani - față de anul de început consacrat 776 î.C. iar adunând la rezultatul de 788 î.C. cei 408 ani = 328 ani + 80 ani, Războiul Troian apare în 1206-1196 î.C., nu în 1250-1240 î.C. / așa cum inițial, cu peste 4 secole înaintea sa, a fost datat de către istoricul Antic Herodot, mai apropiat atât în timp de evenimentul ce a lansat Epoca Fierului, cât și ca localizare, acela fiind Anatolian / Carian).

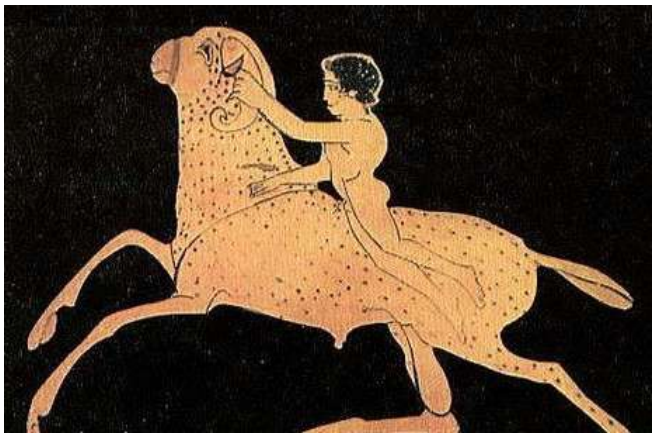

Berbecul legendar
din lâna căruia a fost realizată "Cerga de Aur"

Este celebră expediţia după Cergă / "Lâna de Aur" dinaintea Războiului Troian, din Epoca Bronzului, a Tesalianului Iason, cu corabia Argo / denumire reproducând Arka, cu plecarea de la poalele legendarului Munte Pelion al centaurilor, din portul Iolcos 39,23 lat. N, 22,59 long. E (fost Golkos, acum Volos / capitala Magnesiei Balcanice), până în Gorghis / Colchis, la ceea ce ulterior a ajuns colonia Milesiană / Carianã Phasis - azi Poti / Georgia - din Câmpia Circeană / Kirkaiu, conform şi scrierii lui Apolloniu din Rodos 2:400. Faimoasa Cergă = "Lâna de Aur" a aparținut Magicului berbec Krios Khrysomallos, care putea zbura și vorbi (a fost al Zeului Poseidon); s-a întâmplat că legendarul berbec aurit aparținând ospitalierei Nimfe Nephele să-i ducă pe cei 2 copii ai acelei Oceanide - Helle și Phrixos - spre Colchis / Georgia dar Helle a căzut în apa Strâmtorii Dardanele, la destinație ajungând doar fratele ei: acela s-a stabilit acolo. Practic, se știa că blana de ovină - oaie / berbec - așezată în albia unui Râu cu aur aluvionar prinde particulele și pepitele, împiedicându-le să se piardă în fluxul Râului; lâna e apoi scoasă cu grijă din Râu, uscată iar praful de aur scuturat într-un recipient potrivit. Expediţia celor 50 de argonauți / denumirea lor provenea de la numele corăbiei Argo cu care au navigat - către Ţinutul Amazoanelor, știut ca foarte bogat - a fost începutul comerţului Maritim al Aheilor și al intențiilor lor de colonizări, prima debarcare fiind, conform și cercetătoarei Georgiane Natela Popkhadze, în Regatul Ghirgheian / Kirkeian al Amazoanelor, la Kerch 45,20 lat. N, 36,28 long. E (din Tauris - numele Grec pentru Crimeea - important stabiliment al Carianei metropole Milet / de unde provine numele Strâmtorii Kerci ce leagă Marea Karga / Azov de Marea Neagră, Donul având înaintea Potopului Pontic acolo o Deltă; apoi, pe cealaltă parte a Strâmtorii, Grecii vechi au ridicat peste vechea așezare a populației Sindi / Circasiană pe cea Regală Gorgippia 44,52 lat. N, 37,22 long. E, ulterior distrusă de Huni). Este de știut despre Circasi / Kerkeţi că au fost strămoșii Cherchezilor (și că ulterior - în mileniul I î.C. - Sciţii încă denumeau Marea Azov ca Karga-luk). Anual, Gargarul Rege al Amazoanelor petrecea câteva luni în zona aceea (obișnuit ele aveau Regine, pe atunci fiind momente rare când domnea un Rege).

Conform poetului Roman Valerius Flaccus 5:408, în Templul Soarelui din capitala Regelui Aiete al Amazoanelor era statuia Zeului Atlas iar reședința Regală din apropiere era interesantă: corespunzător istoricului Roman Pliniu "cel Bătrân" 33:15, avea stâlpii și grinzile din argint iar Anatolianul Strabon I 2:40 a scris că în încăperile sale de aur erau închise razele Soarelui; cronicarul Apolloniu din Rodos 3:210 a consemnat că fântânile acolo au fost săpate de Zeul Vulcan, în apus "curgând apă caldă - în care se scăldau figurile Pleiadelor - iar în partea de răsărit curgând din o stâncă apă rece ca gheața". "Argonautica Orfică" a scris în versul 798 despre Regele Aiete că a fost văzut când a ieșit la preumblare lângă apă "într-un car de aur, pe care strălucea întocmai ca un soare, căci aurul de pe hainele sale revărsa numai lumină; pe cap, el purta o coroană de raze, sceptrul său lucea întocmai ca un fulger iar de ambele laturi ședeau fiicele sale" iar (în versul 890) gorunul din Ţara Colchilor / Ghorghilor pe care era agățată Cerga - Lâna de Aur - a fost indicat ca sacru. Între alţii, Carianul Apolloniu din Rodos în secolul III î.C. s-a preocupat și a scris "Argonauticele": în Colchis / Kolkis, Prinţesa Medeea - fiica Regelui, după numele căreia, însemnând "Învățata" s-au numit în mileniul I î.C. Gherganii din apusul Gherganiei inițiale și ca Mezii din Media, fiul ei Medus stabilindu-se acolo, ei atribuindu-se inventarea vopsirii cochete a părului - se opunea politicii tatălui său de a-i ucide pe străinii ajunși în Regatul lor (în vechime străinii erau respectați datorită asocierii lor cu curierii / mesagerii altor lumi, existând și credința că sub înfățișarea străinilor obișnuiau chiar Zeii să umble pe Pământ, ulterior și Platon ajungând să se împotrivească epifaniei, afirmând că "nici un poet să nu mai spună că zeii iau toate înfățișările și că sub chipul unor străini intră în orașe"), făcându-l pe Iason să promită că o va lua în căsătorie dacă îl ajuta să găsească Cerga / Lâna de Aur; profitând de cunoașterea Ținutului, localnica Prințesă Medeea a reușit să deschidă Sanctuarul unde se afla prețiosul obiect, în timp ce argonauții atacau Amazoanele și le puneau pe fugă (după cum a scris Pliniu 37:63, Medeea avea ochi negri - iar sora sa mai mare avea ochi albaștri - toate acele detalii în Antichitate având simbolistică aferentă). După obținerea Lânii de Aur / adică a Cergii - prin drogarea Dragonului care o păzea - Prințesa Medeea a fugit cu Iason și cu argonauții, ajungând și

la mătușa ei Kirke / Circe, din Italia de azi: nobilă Amazoană care le-a făcut ritualul de purificare pentru ceea ce au săvârșit (ruta argonauților cu Cerga / Lâna de Aur ar fi fost după o versiune pe Istru / Dunăre trecând pe lângă Gherghina / Galați și prin Gherdap / Porțile de Fier).

Lâna de Aur

Ajuns în Balcani, unde Prințesa Medeea nu-i mai folosea, Iason a părăsit-o. Caucazul Antic de la V la E pe lângă Gorghis / Colchis a mai avut Regatele Urartu / Armenia, Iberia și Albania (la sfârșitul secolului VIII î.C., aliat cu Armenii din Regatul Urartu, întemeietorul Regatului Media - al Mezilor din S Caspic / Ghergania - a fost principele Deioces, cuneiform notat Dauku, probabil reflectând Iranianul "Dahyu-ka" după cum a studiat și Dr. Rudiger Schmitt, Dyako rămânând un nume popular la Kurzi; fiul său a supus Perșii din S: ei - tată și fiu - au fost cârmuitorii Garkasia / Karkași, azi Karkasheh 38,20 lat. N, 47,24 long. E / Iran și în secolul VII î.C. au stabilit capitala Regatului Mediei = Țării Magilor în Ecbatana 34,48 lat. N, 48,31 long. E / azi orașul Hamadăn în Munții Zagros din Iran). În Vechea Lume, titulatura de "principe" a provenit de la înțelesul pentru "prim cetățean"; în anul 2016, Dr. Andrei Groza a scris: "Conducătorii Mesopotamiei - inclusiv ai Babilonului, care exercitau și funcția de preot suprem - aveau în titlul / numele pe care îl purtau, cuvântul Marduc, adică marele conducător, preluat de la zeul principal din acea regiune, căruia îi spuneau Mar-duc. Acel titlu / nume l-au purtat practic toți conducătorii Babilonului, începând cu Marduc-Aplaiddin din secolul XII î.C. și terminând cu Lalași-Marduc în secolul VI î.C. Cuvântul mare, cu sensul indicat în Dicționarul explicativ al limbii române și în forma dată, cu toate derivatele sale, s-a întâlnit și se întâlnește numai în limba română / romană, iar analiza izvoarelor scrise în vechime confirmă faptul că cuvântul românesc / românesc mare, în această sau altă formă destul de apropiată, a existat din cele mai vechi timpuri. Astfel, Biblia ne spune, că chiar în ziua a treia Dumnezeu a numit uscatul - pământ, iar adunarea, mulțimea, întinderea vastă a apelor - mare. Aici este, probabil, cazul să ne oprim un pic și să le răspundem celor care afirmă că cuvântul românesc / românesc mare provine din latină de la maris, care înseamnă doar întinderea de apă stătătoare, adâncă și sărată, unită cu oceanul, și nimic mai mult. După cum se poate observa, Dumnezeu a conceput, mai întâi, cuvântul mare cu sens de măsurătoare, comparare, care arată că obiectul, fenomenul depășește dimensiunile obișnuite, așa cum există numai în limba rumână / română, și apoi l-a atribuit apelor, de unde putem concluziona că afirmația precum că cuvântul românesc / românesc mare provine de la maris este evident greșită, că situația este tocmai inversă - cuvântul latin maris se trage din rumânescul / românescul mare. Cuvântul mare, cu sensul pe care îl are în limba rumană / română, a fost scris în limbile greacă și latină, care au fost inventate mai târziu ca megalos și, corespunzător, magna / magnus. Aici, nu credem că am putea auzi răspunsuri clare de la adepții teoriei, potrivit căreia limba latină este mai veche decât limba rumână / română, la mai multe intrebări, inclusiv, cum s-a întâmplat că cei care scriau și vorbeau limba latină nu au extins cuvântul maris și asupra lucrurilor, fenomenelor, care se deosebesc prin dimensiunile lor mari așa cum au făcut-o vorbitorii limbii rumâne / române, dar au utilizat un alt cuvânt - magna / magnus? Ne-ar fi interesant să aflăm cum explică dânșii prezența comună în limba rumână / română a verbului a mări, a substantivului mare (o mare, niște mări) și adjectivului mare (casă mare, deal mare) și lipsa unei asemenea situații în limba latină, unde verbul a mări se scrie ca crescere, substantivul mare ca maris, iar adjectivul mare - ca magna / magnus? Oare nu de aceea că inventatorul / inventatorii limbii latine, mai apoi șlefuitorii / dezvoltatorii acesteia 'au uitat' că aceste cuvinte ar trebui să formeze un trunchi comun ca în limba rumână / română ori poate au făcut tot posibilul ca limba lor, considerată ca limbă dată de zei, să fie cât mai deosebită de limba vorbită de oamenii simpli care nu merită nici o atenție? Mai mult, am dori să aflăm cum ar explica aceștia prezența cuvântului rumânesc / românesc mare cu același sens și, practic, cu aceeași formă în limbile galică scoțiană și irlandeză ca mor, galeză ca mawr și a unei urme a acestuia in limba birmaneză în cuvântul kyeemarsaw, care înseamnă mare. Multe izvoare scrise în vechime ne arată destul de convingător că de la cuvântul rumânesc / românesc mare, care arată că obiectul, fenomenul depășește dimensiunile obișnuite, au provenit multe prenume, nume, supranume de femei și bărbați, conducători, denumiri de state, comunități și chiar nume de zei. Este destul de clar că numele Maria purtat de sora lui Avraam și a lui Moise, mama lui Iisus Hristos și foarte, foarte multe femei simple și chiar regine, provine nu din latinescul magna sau din grecescul megalos, ci din rumânescul / românescul mare. Ca derivate de la acest nume, mai târziu, la diferite neamuri sunt utilizate alte nume, așa ca Mariam, Marian, Mariana, Marusea, Mara, Meri ș.a. Tot de la cuvântul mare se trage și numele lui Martie - unul dintre cei mai vechi și importanți zei antici, considerat părintele și ocrotitorul Romei".

"Cuvântul mare, cu sens de dimensiune, a fost utilizat din cele mai vechi timpuri de comunitățile din regiunea Mesopotamiei, inclusiv în Babilon. Cuvântul mare a fost atestat și în limba arameilor (o comunitate destul de numeroasă din perioada antică din Mesopotamia, Palestina și Syria și din care a făcut parte și Iisus Hristos). Astfel, evreii din Spania și Portugalia din secolele XIV-XV, care utilizau această limbă ca limbă a religiei, îi porecleau pe conaționalii lor convertiți la creștinism - marrani (de la arameicile mare anus care înseamnă mare fund), ceea ce înseamnă oameni cu obrazul gros, fără rușine și fără simț. Conform aceloraşi izvoare scrise în vechime, numele conducătorului neamului saca (o ramură a masageților / geților din Asia Centrală) deseori era însoțit de cuvântul mairya care înseamnă, după cum se înțelege destul de ușor, nu altceva decât cel Mare. De la cuvântul românesc / românesc mare și-a tras denumirea și orașul Samarcand din Uzbekistanul de astăzi, cunoscut în antichitate ca Maracand care, conform izvoarelor scrise în vechime, nu înseamnă nimic altceva decât marele oraș. Anterior, în altă expunere, am arătat că și cuvântul magistrat, și derivatele acestuia utilizate din cele mai vechi timpuri, atât în Grecia antică cât și în Roma antică, au la bază cuvintele rumâneşti / românești mare şi strat, care în forma dată există numai în limba rumână / română. Interesant, de la care cuvânt provine prenumele Marii / Marius din Roma antică, purtat de mulți bărbați, inclusiv consuli, simpli ostași, preoți ș.a., dacă nu de la rumânescul / românescul mare, odată ce acesta nu există în așa formă în limba latină? Tot de la cuvântul mare își trage rădăcinile și cuvântul maur / mauri, cu care au fost numiți de către europeni, din cele mai vechi timpuri, autohtonii din Africa de Nord, care în secolul VIII au participat sub conducerea arabilor la cucerirea Peninsulei iberice (cuvântul maur cu sens de mare se păstrează până în prezent, după cum am arătat ceva mai sus, în limba galeză, în cuvântul mawr). Despre faptul că cuvântul maur provine de la rumânescul / românescul mare ne-o dovedește și denumirea / porecla de măricei (în spaniolă - moriscos, ceea ce însemna maur mic) atribuită în secolul XVI urmaşilor maurilor, adică musulmanilor din Spania și Portugalia care au fost impuși să treacă la creștinism. Cuvântul mare se regăsește și în numele Mauriciu, purtat de mai mulți bărbați din cele mai vechi timpuri din Africa de Nord și Peninsula Balcani (Mauriciu - comandantul legiunii africane care în secolul III nu a acceptat să participe la executarea credincioşilor și din care cauză a fost decapitat; Mauriciu, împăratul bizantin de la sfarşitul secolului VI - începutul secolului VII, ș.a.m.d). Inventatorii noilor limbi, ca regulă, se străduiau să inventeze alte cuvinte decât cele vorbite de oamenii simpli, dar era clar că o nouă limbă complet deosebită de cea populară era, practic, imposibil de creat. Fiecare nouă limbă, mai mult sau mai puțin, a păstrat cuvinte populare, uneori puțin modificate, mai ales atunci când era vorba de denumire, nume, prenume, supranume, poreclă ș.a.m.d. După cum am arătat mai sus, cuvântul mare din limba rumână / română populară și-a păstrat sensul și forma inițială în limbile irlandeză și galică scoțiană ca mor, galeză ca mawr. Tot din cele mai vechi timpuri, oamenii, atât în limba rumână / română populară cât și în limbile inventate scrise utilizau cuvântul mare pentru a evidenția un om, un obiect, un fenomen dintre ceilalți oameni, celelalte obiecte și fenomene. Astfel, în semn de recunoștință pentru merite deosebite unii conducători erau supranumiți cel Mare (Alexandru cel Mare, Constantin cel Mare, Carol cel Mare), iar atunci când li se adresau direct le ziceau Mărite, Majestate, ș.a.m.d. Cuvântul mare era utilizat în denumirile mai multor titluri / funcții militare și civile. Astfel, acesta, după cum am arătat mai sus, se conține în titlul / funcția / numele Marduc (Mar-duca) atribuit conducătorilor din Babilon. Mormar / Mormari - așa erau numiți în Scoția Medievală conducătorii responsabili de activitatea maritimă ori chiar de administrarea unei regiuni de pe malul mării. De la cuvântul popular mare se trage și cunoscutul titlu militar mareșal care, inițial, în cadrul statelor medievale francez și german însemna nu altceva decât mai marele pe grajduri, mai marele pe cai. Cuvântul mare se regăsește și în titlul militar merarh - titlu purtat de comandanții celor mai mari unități militare din Imperiul Roman de Răsărit (Rumânia / România). Destul de interesant ne pare să menționăm că vechiul cuvânt rumânesc / românesc mare s-a păstrat și se mai utilizează și azi în comunitățile catolice din Syria, Irak și Iran (adică între vorbitorii de limbă arabă), conducătorii cărora sunt numiți Mar: Mar Danha, Mar Aprem, Mar Isai, Mar Rafail, ș.a.m.d. (aici am vedea o legătură cu vechiul titlu Marduc / Mar-duca purtat de conducătorii de stat din această regiune, care aveau și funcții religioase și despre care am vorbit mai sus). Tot de la vechiul cuvânt rumânesc / românesc se trag și multe dintre denumirile conducătorilor autorităților publice locale. Acest lucru se poate observa destul de ușor în cazul Franței, unde ca peste tot în Europa, până la crearea noilor limbi, numite mai târziu naționale, întotdeauna s-a vorbit rumâna / romana populară".

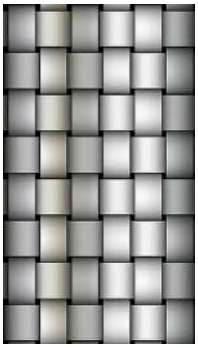

"Credem că puțină lume cunoaște că limba franceză scrisă a fost creată relativ nu demult - în secolele X-XIII, în baza limbii rumâne / române populare şi limbii latine scrise. Astfel, denumirea administratorului gospodăriei regale scrisă în limba latină ca major domus a fost transcrisă în limba franceză ca maire du palais adică mai marele palatului, aşa cum se vorbea în limba rumână / română populară (atragem atenția că în limba latină cuvântul mare se scria ca magna / magnus, iar în limba franceză ca grand). Mai marele palatului (maire du palais) era unul singur, iar administratori ai satelor şi oraşelor erau destul de mulți, din care cauză toți ceilalți erau numiți, pur şi simplu, maire, adică mare, numai că în denumire li se mai adăugă denumirea localității, devenind, astfel, maire du Paris, maire de Avignon ş.a.m.d. Tot aşa au procedat şi în celelalte state atunci când şi-au plăsmuit propriile limbi. În multe dintre acestea cuvântul mare, cu care erau numiți în limba populară conducătorii autorităților locale, a fost transcris conform regulilor ortografice ale limbii statului: în engleză - mayor, în qujarati şi bengală - meyara, în galeză - maer, în irlandeză - meare, ş.a.m.d. Unele limbi slave - rusa, bielorusa, poloneza, ucraineana - au împrumutat această denumire din alte limbi, posibil - din franceză ori engleză, dar au transcris-o, corespunzător, ca măr ori mer. Astfel, la temelia tuturor acestor denumiri, inclusiv a celei de maire din limba franceză, s-a aflat cuvântul rumânesc / românesc mare cu sensul de dimensiune. Totodată, rumânii / românii din cele mai vechi timpuri, atunci când voiau să arate că persoana, obiectul, fenomenul este cel mai mare, cel mai puternic, cel mai bun, ş.a.m.d. adăugau înaintea cuvântului elementul pre / prea, astfel celui mai mare dintre cei mai mari i se spunea preamare / preamarele, celui mai puternic dintre cei puternici - preaputernic / preaputernicul, celui mai bun dintre cei buni - preabun / preabunul ş.a.m.d., iar atunci când se adresau direct persoanei, foloseau cuvintele preamărite, preaputernice, preabunule, ş.a.m.d. Aceştia, întotdeauna aflați în fruntea tuturor oamenilor, obiectelor, fenomenelor, în capul rândului, considerați începători ai tuturor acțiunilor, încep a fi numiți primar / primari, iar prescurtat - prim / primi. Anume, cu sens de începător, inițial, principal, ş.a.m.d., cuvintele primar / primară şi prim / prima au fost concepute de rumânii / românii de atunci din Europa, Africa de Nord şi Asia Centrală şi Sud-Vest, iar mult mai târziu - preluate de cei ce scriau şi vorbeau greaca, latina sau alte limbi inventate sau create în baza limbii rumâne / române populare. Ajungând în perioada contemporană, rumânii / românii, atunci când au avut nevoie de a-şi numi conducătorii locali, au recurs la cuvântul primar, care la fel ca şi maire, mer, meyra, măr, meri din alte limbi, însemna principalul, superiorul comunității. În ceea ce priveşte originea cuvântului premier, reieşind din cele expuse mai sus, putem afirma fără îndoială că acesta este o derivată a vechiului cuvânt rumânesc / românesc prim / prima care înseamnă întâi / dintâi, cu care se începe ceva, care se află la început. Prima era prenumele fiicei lui Romul, întemeietorul oraşului Roma şi statului roman. Prima, fiindcă, era cea dintâi, cea mai mare dintre copiii lui Romul. Cuvântul prima este, după cum am arătat mai sus, prescurtatul cuvintelor prea mare, adică cea mai mare. Mult mai târziu, francezii au luat rumânescul / românescul primar, prim şi l-au atribuit celui dintâi, principalului ministru din echipa de miniştri, ortografiindu-l în limba franceză ca premier. Preluat din franceză de alte limbi, a făcut să se creadă că acesta este de origine franceză ceea ce nu corespunde adevărului. Aşadar, cuvintele primar şi premier sunt de origine rumânească / românească şi nicidecum de proveniență latină sau franceză. Din contră, atât primar din latină cât şi premier din franceză şi derivatele acestora din alte limbi îşi trag rădăcinile din vechea rumână / română populară de la cuvântul mare care în forma dată şi cu sensul de dimensiune a existat şi există numai în limba rumână / română". Anatolianul Strabon a scris că denumirea Armeniei - însemnând "Țara Râurilor" - era după coloniştii trimişi de argonauți de lângă Cercinium, din localitatea Armenium, de la cel mai mare Lac din Tesalia (locul unde Apollo Gergithios s-a cununat cu Coronis şi l-a avut pe primul său născut Asclepios / Esculap, "patronul medicinii", al cărui toiag se asemăna cu Keryke-ionul / caduceul lui Hermes; e de ştiut că în preajma oracolelor sale din zonă - inclusiv din Tricca - se practica incubația, anume contactarea duhurilor = fantomelor eroilor în somn / prin vise, dormind ritualic acolo). Carianul Pausania 4:30 a scris că Gargaros a fost nepotul lui Asclepios, cu "darul de a tămădui pe bolnavi şi pe cei cu beteşuguri". În anul 117, istoricul Roman Tacit în "Analele" sale 6:34 a consemnat ceea ce afirmau în timpul lui cei din codrii Caucazieni ai Iberiei şi Albaniei: că proveneau din anturajul Tesalian al lui Iason (regiunea din răsăritul Pindului în care se află şi Depresiunea Tricca / Trikala, cea mai mare concentrare Ghergană din republica Elenă); de exemplu, analizele genetice au arătat că şi în prezent există tiparul masculin "N" ca al Gherga lângă Klisto 39,04 lat. N, 21,49 long. E / centrul Balcanilor.

Monumentul din Batumi / Georgia

Trebuie ştiut că la fel de preţios ca aurul la începuturile sale era fierul, acela găsindu-se - pe lângă zăcământul Anatolian Ida - de asemenea şi în Caucaz (în Anatolia fierul era prelucrat din secolul XX î.C., ceea ce o făcea foarte atrăgătoare pentru invadatorii aflaţi în stadiul Epocii Bronzului, Imperiul Hitit apărând şi dezvoltându-se astfel, ca promotor mondial al Epocii Fierului, dispărând odată cu invaziile sincrone a Aheilor / strămoşilor Elenilor vechi în Troia şi a Evreilor vechi în Canaan). O mulţime de toponime Georgiene au rămas pe partea cealaltă a Mării Negre, în Valea Dunării inferioare şi pe coasta Adriatică, din Dalmaţia până la Veneţia; savantul Român Nicolae Densușianu le-a studiat, pe majoritatea considerându-le autohtone şi nu împrumuturi onomastice de la urmăritorii Cergii (în mod obişnuit, coloniile preluau numele cetăţilor de unde le proveneau primii locuitori). În secolul I, poetul Roman Ovidiu - aflat pe malul Mării Negre - a scris în "Tristia" 2:191 că "apele Istrului de abia mai formează o barieră între mine şi Iasygi, Colchi şi Geţi" (Iasygii erau Aszi Iranieni, prin Colchi / Gorghi sunt de înţeles urmaşii Caucazienilor din Georgia plecaţi după Cergă / "Lâna de Aur" şi rămaşi de partea apuseană a Pontului, Geţii fiind atunci cei mai periculoşi vecini ai Romanilor).

Traseul argonauţilor

Un traseu de retragere din Marea Neagră al argonauţilor a fost descris de către istoricul Diodor din Sicilia în secolul I î.C. pe baza celor relatate în secolul III î.C. de către istoricul Timaios din Sicilia - fost discipol al Carianului Philiscus din Milet - în "Biblioteca istorică" 4:56 (traducere în Română de Radu Hîncu, în anul 1981): "Destul de mulți istorici din vechime, ba chiar și unii dintre cei mai noi - și între aceștia din urmă îl putem pomeni pe Timaios - spun că Argonauții, după ce au luat Lâna de Aur, au aflat că Aietes oprește, mulțumită corăbiilor sale, trecerea prin intrarea Pontului. Atunci ei au săvârșit o ispravă uluitoare și vrednică a fi amintită. Au urcat până la izvoarele lui Tanais (Fluviului Don), de unde și-au târât corabia pe uscat, ca să ajungă la un alt Fluviu ce se varsă în Ocean (adică în Marea Baltică). Și astfel plutiră ei până la Mare. Lăsând pământul în stânga lor, ei și-au urmat călătoria - de la miazănoapte spre apus - și au ajuns aproape de Strântoarea Gades / Cadiz, pe unde au pătruns în Marea noastră (anume Marea Mediterană). Ca o dovadă că lucrurile stau așa, istoricii amintiți ne spun că Celții, care locuiesc pe malurile Oceanului, slăvesc - dintre Zei - mai ales pe Dioscuri; mai există la Celți și o Tradiție potrivit căreia, din vremuri străvechi, Dioscurii au venit acolo străbătând Oceanul. De asemenea se găsesc, în Ținuturile așezate de-a lungul coastei Oceanului, destul de multe nume care vin de la Argonauți și Dioscuri. Tot astfel în Țările de dincoace de Gades sunt semne neîndoioase ale întoarcerii lor. Argonauții ar fi plutit de-a lungul coastei Mării Tireniene și ar fi ajuns la Insula Aithaleia / Elba, unde se află cel mai frumos port de pe acele meleaguri. Portul se numește Argoon, după numele corăbiei Argonauților. Iar acest nume i-a rămas portului până în zilele noastre. Tot astfel numele lui Telamon a fost dat unui port din Etruria, la 800 de stadii depărtare de Roma și - în sfârșit - găsim în apropiere de Formiae, în Italia, portul Aietes, care azi se numește Caieta / Gaeta. Ceva mai mult chiar. După ce vânturile i-au zvârlit pe Argonauți în Syrte, ei au aflat de la Triton - pe atunci rege al Libiei - cum este această Mare și care-i sunt ciudățeniile; și, când au izbutit să scape de primejdie, i-au dăruit lui Triton un trepied de aramă, ce purta o inscripție cu litere vechi. Acest trepied a fost păstrat de către Euhesperiți (locuitorii orașului Berenice din Cirene) până în vremurile mai apropiate de noi. Nu trebuie să pierdem din vedere că se cade să înlăturăm părerile acelora care povestesc cum că Argonauții ar fi plutit pe Istru în sus și că ar fi ajuns astfel până la izvoarele Fluviului, intrând printr-un braț al lui, care curge în direcția opusă, în golful Mării Adriatice. Vremea a dat în vileag greșeala pe care aceia o făcuseră, fiindcă au crezut că Istrul care se varsă prin mai multe guri în Pontul Euxin / Marea Neagră și Istrul care se varsă în Marea Adriatică își au - și unul și celălalt - izvoarele în același loc. Într-adevăr, după ce Romanii au înfrânt neamul Istrian, de-abia atunci au fost cunoscute izvoarele Fluviului care sunt - față de Mare - la o distanță de 40 de stadii. Dar pricina greșelii pe care o făcuseră istoricii ar fi fost, zice-se, împrejurarea că amândouă cursurile de apă poartă același nume" (în realitate nu există 2 ape curgătoare cu același nume, regiunea Adriatică fiind denumită după populația locală). Legenda celui mai mare oraș din Istria - anume Pula - anunță că onomastica sa a rămas de la nobilii Colchi implicați când Prințesa Medeea a ajuns cu Cerga / "Lâna de Aur" acolo (după cum au studiat Robert Matijašić și Klara Buršić-Matijašić despre "Pula clasică și împrejurimile", în anul 1996): "Urmând Tradiția, ne amintim legenda care asociază Pula cu povestea mitologică Greacă despre argonauți, navigatorii care au furat Lâna de Aur de la Colchi - riverani ai Mării Negre - care au ajuns în Nordul Adriaticii navigând în amonte pe Dunăre. Ca orice poveste mitologică, narațiunea argonauților nu este ușor de repovestit, mai ales pentru că există mai multe variante ale acesteia, referitoare la

anumite episoade. Cu toate acestea, se poate observa cât de popular trebuie să fi fost mitul prin faptul că mulți poeți s-au aventurat să compună versiuni despre Iason, Medeea și prietenii. Tradiția despre argonauți a fost deosebit de vie în poezia alexandrină (de exemplu, în secolul III î.C.); trei poeți din acea perioadă s-au referit la o colonie de Colchi la Marea Adriatică în contextul mitului despre argonauți: Lycophron, Callimachus și Apolonius din Rodos. Nucleul mitului despre originea orașului Pula - așa cum este conținut în legenda despre Iason și argonauți - poate fi condensat în câteva propoziții: Iason și camarazii săi au reușit să fure Lâna de Aur pentru Regele Pelias din Tesalia; Lâna de Aur era premiul pe care Pelias l-a cerut pentru ca Iason să preia tronul. Prințesa Medeea - fiica Regelui Colchid Aietos, păstrătorul Lânii de Aur - l-a ajutat să-și realizeze planul. Conform unei versiuni a mitului, argonauții (însemnând 'navigatorii cu ambarcațiunea Argo') au navigat în amonte de-a lungul Dunării de la Marea Neagră până au ajuns la Marea Adriatică. Aceia au fost urmăriți de Colchii cârmuiți de fratele Medeei. (Este bine cunoscut faptul că vechii Greci au crezut mult timp că Fluviul Istru = Dunărea avea două guri de vărsare: una în Marea Neagră și cealaltă în Marea Adriatică; ne putem doar imagina fascinația pe care o simțeau navigatorii Greci față de părțile necunoscute ale continentului European, în ale căror spații întunecate aproape nimeni nu îndrăznea să călătorească). Trebuie să ținem cont de faptul că o mare parte a mitologiei Grecești s-a format tocmai în perioada în care Grecii aveau încă idei foarte vagi despre alte Țări în afară de patria lor. Când și-au dat seama că Istru nu avea o gură de vărsare la Adriatica, povestea a fost totuși spusă, însă a fost inventată o altă variantă a acesteia, conform căreia argonauții și-au transportat navele pe un traseu terestru către Adriatica. Fără nici o îndoială, vechii Greci aveau în minte Ruta Chihlimbarului, ce lega Marea Adriatică cu Nordul Europei: chihlimbarul - foarte apreciat - era transportat în Mediterana / la Adriatica de la Marea Baltică pe acea rută. În Nordul Adriaticii - conform legendei - Colchii i-au prins pe argonauți, însă Medeea l-a prins în capcană pe fratele ei Apsyrtos și l-a ajutat pe Iason să-l omoare. Se spune că acest incident s-a întâmplat pe o Insulă care a fost numită după el; în Antichitate, Apsirtidele erau Insulele Cres și Losinj. După aceasta - spune legenda - Colchii nu au îndrăznit să se întoarcă în Țara lor, ci s-au stabilit pe coasta Adriaticii. Un pasaj foarte important dintr-o elegie de Callimachus a descris acest lucru: 'Pe Râul Ilir și-au odihnit vâslele / Lângă piatra funerară a Harmoniei cu părul blond - Șarpele / Au fondat un oraș; un Grec l-ar numi Orașul Fugarilor / Dar în limba lor se numește Pula'. În același context, Lycophron a menționat un oraș al Colchilor purtând același nume, în timp ce Apollonius din Rodos nu a pomenit cum se numea așezarea lor. Acel oraș - Polai - a fost identificat ca Pula în Tradiția geografiei și istoriografiei Greco-Romane, anume în operele lui Strabon și Pliniu cel Bătrân. Numeroase analize științifice ale acestor surse scrise și ale altora legate de aceleași date mitologice și topografice au dovedit fără nici o îndoială că Polai nu putea fi situat în Nordul Adriaticii. Un întreg set de argumente indică de fapt concluzia că orașul fugarilor Colchizi ar trebui căutat în Sudul Adriaticii, între Golful Kotor și Nordul Albaniei. Doar asemănarea numelor Polai și Pula a rămas, Romanii fiind cei care au dedus pentru prima dată o origine mitologică a orașului Pola / Pula din această asemănare, deși numele poate fi legat etimologic de rădăcina cuvântului Grec 'polis', însemnând oraș-stat, având și alte semnificații similare. Prin urmare, deși Tradiția legendară despre Colchi nu este exactă din punct de vedere istoric, e suficient de veche pentru a fi considerată parte a istoriei orașului Pula / Pola. Miturile nu se bazează - desigur - pe criterii faptice dar legenda despre o colonie Colchidă este demnă de încredere în ceea ce privește legătura dintre vechii Greci și coasta Adriaticii pe de o parte, respectiv continentul European, pe de altă parte. Pentru Pola / Pula nu este important dacă orașul a fost sau nu fondat de Colchi sub numele de Polai. Legenda - ca orice legendă - este posibilă, dar nu de nediscutat; totuși, ne este dragă deoarece indică cu siguranță vechimea orașului și relațiile sale cu lumea înconjurătoare înainte de perioada clasică. Colchida a fost în Vechea Lume o regiune la capătul Estic al Mării Negre, în partea Vestică a Georgiei Moderne. Aceasta cuprindea Valea Râului Phasis = Riuni. În mitologia Greacă, Colchida era căminul Medeeii și destinația argonauților, Țară cu o bogăție fabuloasă, tărâmul vrăjitoriei. Din punct de vedere istoric, Colchida a fost colonizată de Greci Milesieni, cărora Colchii nativi le furnizau aur, sclavi, piei, pânză de in, produse agricole și materiale de construcție navală, cum ar fi cherestea, smoală și ceară. Compoziția etnică a Colchilor - care au fost descriși de Herodot ca Egipteni negri - este neclară. După secolul VI î.C. au trăit sub suzeranitatea Persană și au trecut în Regatul lui Mitridate VI (secolul I î.C.) iar apoi sub stăpânirea Romană. Unită cu Lazica în secolul IV, Colchida a constituit un important stat-tampon între Imperiile Săsan și Bizantin; în final, Colchida a fost încorporată Georgiei". În anul 1970, Francezul Paul Diel în studiul despre "Simbolismul din mitologia greacă" a considerat că lâna toarsă într-un fir subţire se asocia prosperităţii şi fecundităţii - însemnând soarele şi aurul - prin urmare tezaurul "Lânii de Aur" / Cergii fiind mai mult spiritual decât material, lâna semnificând puritatea iar aurul semnificând adevărul. Cerga a fost cea cu care Românii mereu au cules aurul de pe albiilor Râurilor din Carpaţi (aşa au şi fost acolo primele exploatări metalifere din lume).

Primul concurs de frumuseţe

Prinţul Paris purtând căciula Troiană

Cercetătorul Elen Costas Thanos de la Universitatea din Atena a afirmat în lucrarea sa despre Masivul Anatolian Ida / Gargarus că lanţul evenimentelor care au dus la Războiul Troian a pornit de acolo, odată cu desfăşurarea primului concurs de frumuseţe din istorie (Lucian din Samosata 125-180 a scris despre Hermes care a dus porunca lui Zeus către Prinţul Paris al Troiei - care era cu cireada pe Gargarus - să organizeze competiția "fiind nobil foarte chipeș și priceput la iubire"). În disputa dintre frumoasele Epocii Bronzului, fiul Regelui Troian Priam, ciobanul Alexandru Paris / notat Alaksandus de Hitiţi - păstoria pe atunci era o ocupaţie rezervată nobililor, Regatul Troiei fiind celebru pentru bogăția și în berbeci - a patronat pe Munte acea competiție (la numele Alexandru se poate vedea compusul dintre "Ales" = "Alex" și "bărbat" = "Andros", pentru înțelesul de "Ales bărbat") decernând premiul: un "măr" / fruct auriu, simbol al fertilităţii (de fapt o gutuie, provenită din Caucaz şi preferata Zeiţei Frumuseţii Afrodita, care era o orientală având multe analogii cu Iştar, ea tulburând toate fiinţele prin dorinţele ce le putea transmite, ca prima cauză a fertilităţii, nu şi ca reprezentanta fertilităţii / Afrodita era un hipocoristic pentru Afro; prin preotesele sale a ţinut cu Troianii iar după căderea cetăţii, Troianul Enea / Enias, din familia ei, a fost aşa îndrumat să ajungă în Peninsula Apenină, Romanii respectând-o până la a o socoti şi protectoarea lor, numind-o Venus). Este de remarcat că reprezentarea Hitită a lui Iştar era prin triunghiul însemnând Mama Muntelui:

Prinţul Paris Alexandru = "Ales bărbat" - "Teucrian din naştere" conform Carianului Herodot 2:114 - pe atunci era însurat cu Asterope, fiica lui Kebren, cârmuitorul Cebrene (aşezare devenită Alexandria Troiei) de pe Râul cu acelaşi nume, afluent al Scamandrului / în secolul II, autorul Macedon Polyainos a scris în "Strategeme" 7:22 despre Cebreni că au ajuns să trăiască în Tracia; numele de Paris provenea din "Prunc văcar" (de la "juncă" - vacă tânără, ce n-a avut încă viţel - echivalentul Român era "june"), termenul Frygian "Poris" în legătură cu Troianul Paris indicat de lingvistul Bulgar Dimităr Decev în anul 1957 fiind echivalat de lingvistul A/Român Gheorghe Muşu în anul 1982 ca parte a aceluiaşi grup cu Ardeleanul "Parce" pentru "Matrice", respectiv cu Parca, Zeiţa Naşterii, anterior lor lingvistul German Paul Kretschmer în anul 1896 asociindu-l cu Sanscritul "Păra" / Albanezul "Pare" pentru ceea ce însemna "cel mai bun" = "Primul" iar istoricul Român Constantin Daniel în anul 1985 punându-l în legătură cu termenul "Porus" = "Prunc": e de observat şi apropierea de verbul vechilor Perşi "par" = "a lupta" pentru luptător / voinic, întâiul său nume - din cele 2 - fiind Paris (Alexandru era o dublură pentru suveranul Apollo, termen înrudit şi cu Tracul, respectiv Latinul "Pello", după cum a studiat profesorul Gheorghe Muşu 1917-1987, care l-a egalat cu "Kouros", adică "Tânăr", succesorul la tronul Troian urmând să fie Prinţul Hector / fratele său mai mare, dintre ei Prinţul Paris Alexandru fiind cel dintâi privind potenţa sexuală). Ca simbol al trufiei, "mărul discordiei" - care în esenţă a fost "măr de aur" - s-a aflat la originea Războiului Troian: premiul concursului de frumuseţe a fost adjudecat de Afrodita / Zeiţa care avea în Caria - lângă Sanctuarul Gherga - principalul său loc de Cult din Vechea Lume; legenda a reţinut că Zeiţa Afrodita i-a promis Prinţului Paris iubirea celei mai frumoase muritoare din lume - Spartana Elena - ceea ce a avut consecinţe dezastruoase, căci aceea era deja căsătorită cu Menelau / Regele Spartei, care atunci a declarat război Regatului Troiei. În secolul VI î.C., învăţatul Carian Pherecydes / Pherekydes din Insula Siros 37,27 lat. N, 24,54 long. E / Arhipelagul Cicladelor - unul dintre cei 7 înţelepţi Greci, profesor al lui Pitagora - a indicat că "merele de aur" (respectiv bulgări de aur, adică pepite de aur / bucăţi de aur natural) în vechile ceremonii Pelasge constituiau un dar în vederea cununiei: obicei instaurat de Gaia, care a făcut întâi aşa la cununia nepotului ei Zeus. Legendarul eveniment tranşat atunci în superbul decor împădurit al Masivului Muntos (plin de fântâni şi populat de mari animale ca lei, urşi şi leoparzi) a impresionat pe mulţi, rămânând consemnat şi în ceramică dar a şi provocat marele conflict, căci profeţia câştigătoarei, ca Prinţul Paris să ajungă cu cea mai frumoasă femeie din lume s-a împlinit: ţesătoarea Elena - Regina Spartei - a ales să trăiască cu el, înşelându-şi soţul (iar acela a strâns armata ce a reuşit după un deceniu de asediu să cucerească Troia, mitul ei ajungând până printre Traci, în

poveştile cu Ileana Cosânzeana / Iana Sânziana, după cum de pildă a studiat şi Georgiu Popu în anul 1891); aşa cum a consemnat Hesychius din Alexandria în secolul V, numele Reginei Spartane era legat de glosa "Helene" = "Torţa" / "Lampa" - cu sensul de "Strălucita" - Jargonul Spartan fiind la acel timp diferit de ceea ce vorbeau Atenienii sau ceilalţi Ahei din Sudul Balcanic, Spartanii pe atunci încă utilizând multe cuvinte Pelasge, de aceea şi prima circulaţie a operelor Homeride (scrise amestecat Pelasgo-Grec) din Peninsula Anatolică / Asiatică în Peninsula Balcanică / Europeană fiind la ei. Tradiţia, posibil rămasă din "Periplurile" Carianului Hecateu din Milet, păstrată de cronicarul bizantin Ştefan - operă realizată în Tracia la Constantinopol, pe malul Strâmtorii Bosfor - a fost despre portul Samylia din Caria (întemeiat de Motylos, probabil Miletos) că "i-a primit pe Elena şi Paris" în drumul lor din Sparta la Troia: voiajul nobilului cuplu de îndrăgostiţi - din Peninsula Balcanică în Peninsula Anatolică - a avut în Caria o staţie foarte importantă, ce a meritat să fie consemnată istoric (şi astfel, să străbată timpul - până acum - arătând cine erau importanţi în acel timp). Carianii / Gherganii şi Dardanii / Troianii erau aliaţi în Vestul Anatoliei - ca navigatorii cei mai străluciţi din Epoca Bronzului - căci erau rude (aşa după cum au scris şi marii autori Antici); imediat după Războiul Troian, Gherghiţii / Ghergarii - Cariani şi Troiani - au fost cârmuitorii "Oamenilor Mării" adică ai Heraclizilor de pe apele sărate, acţionând în paralel cu Dorianii de la Dunăre / adică Heraclizii de pe apele dulci, pentru redobândirea dominaţiei lor în Nordul Mediteranei, începând cu Peninsulele Balcanică şi Anatolică: vechii Eleni / foştii Ahei au trăit atunci câteva secole "întunecate" - copleşiţi şi pitulaţi în Sudul Peninsulei Balcanice - iar piraţii Mediterani / "Oamenii Mării", după ce au colonizat toată Marea Mediterană şi-au încheiat acţiunile pe de o parte prin constituirea puterii Feniciene (întâi pe coasta Libano-Canaană, apoi pe coasta Libiano-Tunisiană) şi pe de altă parte în Peninsula Anatoliei retrăgându-se de la baza din Insula Delos pe uscatul Sud-Vest Anatolian al Cariei / Ţării Gherghiţilor, de acolo continuând întemeierea de colonii, inclusiv în Bazinul Mării Negre, în Dobrogea, regiunea de la gurile Dunării, zona de unde au fost Dorianii, rudele lor / plecaţi în E Mediteran din Regatul cu capitala Gherghina, de la cotul Dunării, azi Galaţi, vasal Troiei. Dorianii / Heraclizii au angrenat Tracii în mişcarea lor dinspre N, peste vechii Eleni în Balcani şi peste Kheți / Hitiți în Anatolia. Pe Mare, cei mai mari navigatori au fost atunci piraţii Cariani / cârmuitorii "Oamenilor Mării": Homer din Anatolia în "Iliada" 23:320 a indicat că partea Nordică a Egeeii era Mare Tracă, Plutarh din Balcani în "Moralia" 2:352 atestând stabilirea Tracilor în Insulele de acolo iar Diodor din Sicilia în "Biblioteca istorică" 7:11 a scris că după Războiul Troian supremaţia pe Mare a fost Tracă (în restul Egeeii şi Mediteranei dominând piraţii Cariani / Ghergani). În anul 1890, academicianul Simion Marian în "Nunta la Români" a scris că îmbăierea înaintea nunţii trebuia să fie într-o apă curgătoare: "În Troada era renumit pentru scopul acela Râul Scamandru, la care mireasa ce se scălda îndrepta următoarea rugăminte: 'Ia, o Scamandre, virginitatea mea!' (în Caria avea acelaşi renume Meandru). Apoi, scalda miresei a fost uzitată şi de Albanezii din Sicilia. În India - ţara scaldelor, prin excelenţă - sunt nenumărate izvoare sacre din care se poate scoate apă pentru scalda nupţială. Încă şi azi în India spală socrul singur picioarele mirelui cu apă, cu lapte şi cu baligă de vacă; după aceea, urmează împreunarea mâinilor şi vărsarea apei peste palmele unite ale mirilor". În legătură cu obiceiul căsătoriei, la Greci sau la vecinii Românilor - la fel ca de exemplu în India ori Kenya - şi azi inelul de nuntă se ţine pe mâna dreaptă / partea dreaptă a trupului fiind considerată de Culturile lor superioară şi asociată răsăritului, luminii, viitorului (stânga aflându-se în antiteză); la Syrieni sau la Turci - unde verigheta se numeşte la fel, anume "halka" - e la fel ca la Români: inelul în timpul logodnei e pe dreapta iar în timpul căsătoriei e pe stânga. În Războiul Troian, luptătorul Ahile a ucis mulţi Troiani dar şi pe Regina Amazoanelor, aliată cu Regele Priam (când i-a smuls coiful de aur, Ahile s-a îndrăgostit de superba muribundă şi n-a putut uita că şi-a ucis marea dragoste); la rândul său, Ahile a fost omorât de Troianul Paris, fiind doborât de o săgeată otrăvită prin străpungerea călcâiului, unicul său punct sensibil.

Diademă Troiană

Profetul Gharga

Profetul Gharga

În Vechea Lume, profeţii stabileau legăturile dintre lumea muritoare şi cea nemuritoare: erau mesagerii / curierii dintre Zei şi oameni; profeţii interpretau fenomenele meteo, zborul păsărilor, visele ori ghiceau în măruntaiele animalului sacrificat, deseori după drogare, beţie, etc. (când se apropiau de dispoziţia adecvată dialogării cu divinul). Înaintea Războiului Troian, în familia Vest Anatoliană Gharga - ulterior notată Khalkas, Chalcas, etc., în pronunţie Greacă "Khelkă" - erau profeţi, Magi cotaţi drept cei mai buni din lumea de atunci (ultimul ei exponent - profetul Gharga/s scris şi Calchas / Khelka - a sfârşit în V Anatoliei, datorită competiţiei pe care îngâmfat a avut-o cu alt profet, imediat după Războiul Troian); înaintea lor au mai existat profetele Gherghite / Gorgone ale Marii Zeițe Ghirghe, ș.a., instituția profeției fiind preluată apoi de exemplu și de către vechii Evrei - prin profetul lor Moșe / Moise (de la care le-a rămas denumirea religiei ca mozaică), urmat de ceilalți profeți / proroci biblici - ș.a.m.d. Rolul profeţilor în timpul Războiului Troian - cât şi mult ulterior - era foarte semnificativ iar Magul Gharga = Khalkas / Chalca a fost cel mai puternic profet din lume atunci; decizia pentru care dintre cele 2 tabere să se alăture a fost luată după ce Anatolienii Cariani - aliaţi cu Troianii - i-au răpit sora (obicei rămas din Epoca Pietrei, din vremea când Neandertalii răpeau femeile vânătorilor-culegători Homo Sapiens). Istoricii au considerat familia profetului Gharga cu rădăcini Troiane, cooperarea sa cu Aheii datorându-se dorinţei stopării abuzurilor V Anatolienilor, forţarea apropierii lor - a profetului cu Aheii - însă nefiind uşoară (deseori cu fricţiuni ale părţilor). Numele de familie a fost conectat în anul 1919 de filologul Georg Wissowa ca onomastic - Chalcedon - pentru malul Asiatic al Strâmtorii Bosfor (deci Vest Anatolian), în anul 2017 de cercetătorul Soloviev Iurievici de Colchis / Georgia (deci Est Anatolian), etc.: Chalca = Gharga a fost Anatolian. Aşa cum a scris Apollonius Rhodius în "Argonautica" 1:139, la sfârşitul Epocii Bronzului, înaintea Războiului Troian, profetul Thestor Gharga era supranumit "Idmon" / "Id-mon" - însemnând cunoscătorul om al Idei - la fel ca şi tatăl său, care a fost nepotul şefului Lapiţilor din Tesalia: cei care au inventat căpăstrul (pe de altă parte, vechii Eleni au afirmat că profetul Gharga / Calchas - fiul profetului Thestor Gharga, notat şi Thestorides Kalkhas - îl avea ca strămoş pe Titanul Gadeir / Prometeu, prin filiaţia Deucalion-Hellen-Aeolius-Cretheus-Amyhaon-Melampus-Abas). Înaintea Războiului Troian (într-un timp pe când Evreii în Egipt erau sclavi iar primul lor profet - moşul Moise - n-apucase încă să prezică), profeta Theonoe Gharga - fiica profetului Thestor Gharga - a fost luată ca sclavă în Caria; agresiunile V Anatolienilor după fete deranjau profund (un alt exemplu a fost când Prinţul Troian Paris a luat-o pe Regina Spartană Elena). După eliberarea surorii răpită în Caria, tânărul profet Gharga a prezis Aheilor că Războiul Troian (provocat - oficial, din perspectiva Aheilor - de aroganţa Prinţului Paris din Troia) urma să dureze un deceniu iar pentru victorie agresorii aveau nevoie de războinicul Ahile, însă totodată a enunţat şi că Regatul Troiei, respectiv oraşul / capitala putea cădea mai uşor prin strategie decât prin lupte; alte condiţii ce le-a anunţat au fost despre Chryseis - fiica preotului Troian din neamul Ardys - să nu fie captivă Aheilor (pentru că aceea putea comanda ciuma peste ei), că fiica Regelui cârmuitor al Aheilor trebuia sacrificată Gherghitei Zeiţe Artemis, etc. Poetul Homer a notat în "Iliada" că în interpetarea zborului păsărilor profetul Gharga / Kalkas n-avea rival iar Kointos din Smirna / Izmir - în "PostHomerica" 9 - a afirmat că Gharga de asemenea era neîntrecut în "citirea" măruntaielor duşmanilor căzuţi pe câmpul de luptă.

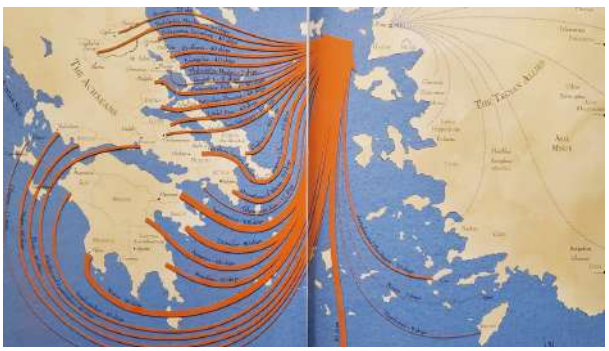

Invadarea Troiei

În anul 1997, cercetătorii Carlos Parada şi Maicar Forlag au studiat familia Gharga / Κάλχας: "Calchas a avut 2 surori, Leucippe şi Theonoe, care a fost răpită de pe plajă de către piraţi Cariani; tatăl Thestor imediat s-a luat după acei piraţi dar a fost şi el reţinut ca sclav. După un timp, Leucippe a plecat în căutarea lor şi ajunsă în Caria, când a fost văzută de sora captivă - devenită concubina conducătorului Carian - a fost confundată de aceea cu un preot chipeş, trezindu-se cu o invitaţie la amor; fiind refuzată, Theonoe a poruncit moartea frumoasei Leucippe iar pentru execuţie a fost chemat s-o facă nimeni altul decât sclavul Thestor. Aşadar, tatăl Thestor - care nu ştia că avea s-o omoare pe fiică-sa Leucippe - a primit sabia de la fiică-sa Theonoe; profeţii nu vedeau mai bine decât ceilalţi oameni: nici unul dintre ei nu s-au recunoscut. Însă deoarece faptele nu se întâmplă pentru nimic, când a intrat cu sabia în mână în celulă a avut buna idee să strige că se numea Thestor, că şi-a pierdut fetele Theonoe şi Leucippe, că era un om mizerabil şi i s-a ordonat să comită o crimă. Thestor nu era genul de ucigaş care după faptă să se scuze că a respectat comanda, aşa că a întors sabia spre el însuşi pentru a-şi curma propria viaţă, însă Leucippe - auzind numele - i-a smuls-o şi (după ce s-au clarificat reciproc) împreună cu tatăl a mers spre Theonoe, s-o omoare; dar încă o dată, numele strigate înaintea faptei au dus la descoperirea identităţii tuturor, aşa că familia regăsită s-a putut întoarce acasă, cărând şi daruri primite de la conducătorul Carian. Pe atunci, Calchas profeţea în Megara, anunţând - printre altele - şi că Troia nu putea fi cucerită fără implicarea lui Ahile sau că Troia va cădea după un deceniu (era în anul după ce regina Spartei a plecat la Troia cu prinţul Paris): flota Aheilor - pornită contra Troianilor - tocmai s-a întors din Mysia, unde a acostat din greşeală. Telephus - conducătorul Mysiei - l-a confirmat pe Calchas: deşi Aheii au fost izgoniţi din Mysia, Telephus a fost rănit de Ahile şi deoarece rana nu i se vindeca, oracolul i-a spus că numai cine l-a rănit îl putea vindeca, ceea ce l-a determinat să navigheze în Argos - unde locuia Ahile - implorându-l să-l trateze, oferindu-şi în schimb colaborarea la luarea Troiei; Ahile l-a vindecat prin presărarea din rugina de pe suliţa sa pe rană iar Telephus apoi a făcut ceea ce a promis (confirmând acurateţea informaţiei deja oferită de Calchas prin mijloacele splendidei sale arte). După ce Aheii s-au strâns din nou pentru invazie, vânturile potrivnice nu permiteau flotei plecarea; profetul Calchas a spus că navigaţia nu va fi posibilă decât atunci când cea mai neprihănită fiică a regelui Agamemnon va fi jertfită Zeiţei Artemis: corespunzător viziunii lui Calchas, Zeiţa pretindea compensare căci a auzit cuvintele tari pe care Agamemnon le-a spus pe când vâna un cerb: 'Nici Artemis nu putea mai bine'. După acel eveniment, vânturile au pornit şi flota Aheilor a ajuns la Troia. În ultimul an de asediu, când ciuma bântuia tabăra Aheilor, profetul Calchas - protejat de războinicul Ahile - a afirmat că aceea a fost cauzată de batjocorirea unui preot al lui Apollo de către Agamemnon, ceea ce a provocat reacţia regelui (după cum apar vorbele lui Agamemnon către Calchas în 'Iliada' 1:105-107): 'Calcha, tu cobe, în veci nu mi-ai spus o prielnică vorbă / Răul plăcutu-ţi-a pururi şi pururi menit-ai a rele / Nici ai rostit oarecând şi nici făptuit-ai vreun bine'. În al zecelea an - aşa după cum a profeţit Calchas - Aheii au cucerit Troia prin stratagema Calului Troian, în care era ascuns însuşi profetul, împreună cu alţi războinici. Învingătorii au fost cruzi cu învinşii, omorând mulţi locuitori; degradarea demnităţii învinşilor a fost amplificată nu doar prin curgerea de sânge, ci şi prin abuzurile sexuale produse, ca să fie umiliţi şi mai mult: Aheul Ajax - mai mult bandit decât ostaş - a violat-o pe Casandra în mijlocul confuziei creată de atacul prin surprindere, ceea ce l-a făcut apoi pe Calchas să afirme că Zeiţa Athena era furioasă pe impietatea lui Ajax şi de aceea întoarcerea Aheilor acasă urma să fie catastrofală. După Războiul Troian, coaliţia Aheilor s-a dispersat şi liderii au urmat diverse drumuri spre casele lor. Calchas s-a îndreptat spre S prin Anatolia; la Colophon l-a întâlnit pe profetul Mopsus, pe care l-a testat, întrebându-l câte smochine erau într-un pom sălbatic din apropiere şi când acela a răspuns exact - smochinele fiind numărate de martori - Calchas a închis ochii şi a murit, fiind îngropat la Notium (între Colophon şi Efes)". Despre Megara e de ştiut ce a scris istoricul Italian Guido Mansuelli în cartea "Civilizațiile Europei Vechi", anume că "a fost întemeiată de V Anatolieni, apoi ocupată de Doriani; după Războiul Troian a fost o mare colonizatoare, formând la Strâmtoarea Kherkel / Bosfor posesiuni ce-i permiteau controlul intrărilor în Marea Neagră: Chalcedon pe țărmul răsăritean și Byzantion pe țărmul apusean. Megara a cucerit și Salamina; a căzut apoi sub dominația Spartei și a încetat să mai joace un rol important". După Războiul Troian, Dorianii din Megara au fost urmașii Heraclizilor din Bazinul Dunării inferioare, unde au avut Regatul cu capitala Gherghina / Barboși (la cotul Fluviului): onomasticile Gherghina / Galați la Vadul Gherghișan al Dunării și Chalche-don la Vadul Cherchel al Strâmtorii Bosfor nu s-au ivit întâmplător.

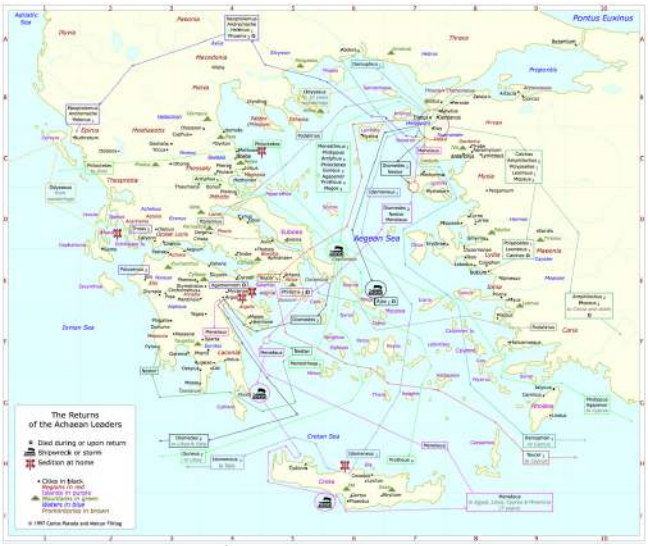

Întoarcerea Aheilor

Fiul preotului Aromân Ioan Georgiade-Murnu 1847-1922, academicianul Aromân George Murnu - care în anul 1938 a tradus "Iliada" în Română - a comentat ura Regelui Aheilor Agamemnon față de profetul Anatolian Gharga ("Fiul lui Testor, întâiul şi fala prorocilor / Care ştia câte-au fost mai demult, câte sunt, câte fi-vor / Şi cârmise ale Aheilor vase pe mare spre Troia / Numai cu darul ghicirii, cu care-l cinstise Apollo" / "Iliada" 1:69-72): "Este posibil ca aluzia (față de cobitorul profet) să se refere la jertfirea fiicei lui Agamemnon, Ifigenia, prezisă de Kalkhas, drept chezăşie a declanşării expediţiei împotriva Troiei; în acest caz, încă o trăsătură de caracter - ranchiuna - completează portretul moral al lui Agamemnon, creionat în versurile precedente şi

întregit în continuare de cântul întâi al 'Iliadei', o adevărată radiografie morală din perspectivă epic-narativă a regelui. Euripide (prin 'Ifigenia la Aulis') nu pare a porni în descifrarea mecanismelor psihologice ale eroului de la datele oferite de Homer în această parte a 'Iliadei' şi elimină cu totul, din perspectiva responsabilităţii personale a individului în raport cu destinul, rolul profetului Kalkhas din evenimentele tragediei". Profetul Gharga / Kalkhas şi-a prevăzut moartea - ca apărând atunci când alt profet va fi mai bun ca el - şi la scurt timp după Războiul Troian a murit de inimă, în urma unei competiţii de ghicit avută lângă Colophon / V Anatoliei. Este de observat că nici un Elen vechi nu a scris despre Troia; ciclul epic Troian a fost realizat doar de alţii (începând cu preotul Frygian Dares, implicat în Războiul Troian - deci martor ocular, al cărui nume poate fi echivalat cu cel al dinaștilor Geto-Daci Duras - utilizând alfabet Fenician, scrierea sa fiind tradusă de Romanul Cornelius Nepos 110-25 î.C.), majoritatea autorilor provenind din mediul navigatorilor Anatolieni:

- Kyprias din portul Halicarnos / Bodrum (corespunzător Carianului Demodamas din Milet, a scris "Iliaka" şi "Cypria", despre cauzele Războiului Troian)
- Homer din portul Cume (autorul operei "Iliada", "Întoarcerea" / "Nostoi" şi "Odiseea"); Gherghinului poet Homer îi este atribuită şi lucrarea "Amazonia"
- Arctinos din portul Milet (în secolul VIII î.C. a realizat "Aethiopis" despre aliaţii Troiei şi "Distrugerea Troiei")
- Lesches din Insula Lesbos (în secolul VII î.C. a scris "Mica Iliadă", despre confecţionarea Calului Troian)
- Eugammon din portul Cyrene (în secolul VI î.C. a scris despre uciderea lui Ulise de către Telegon, fiul lui Circe)
- ş.a.

La începutul secolului XVII, inspirat de "Romanţa Troiei" scrisă în secolul XII de poetul Francez Benoît de lângă Tours, dramaturgul Englez William Shakespeare a realizat piesa "Troilus şi Cresida", Medieval fiind presupusă dragostea fiicei Cresida a profetului Gharga pentru Prinţul Troian Troilus.

Profetul Gharga / Calchas

Războiul Troian

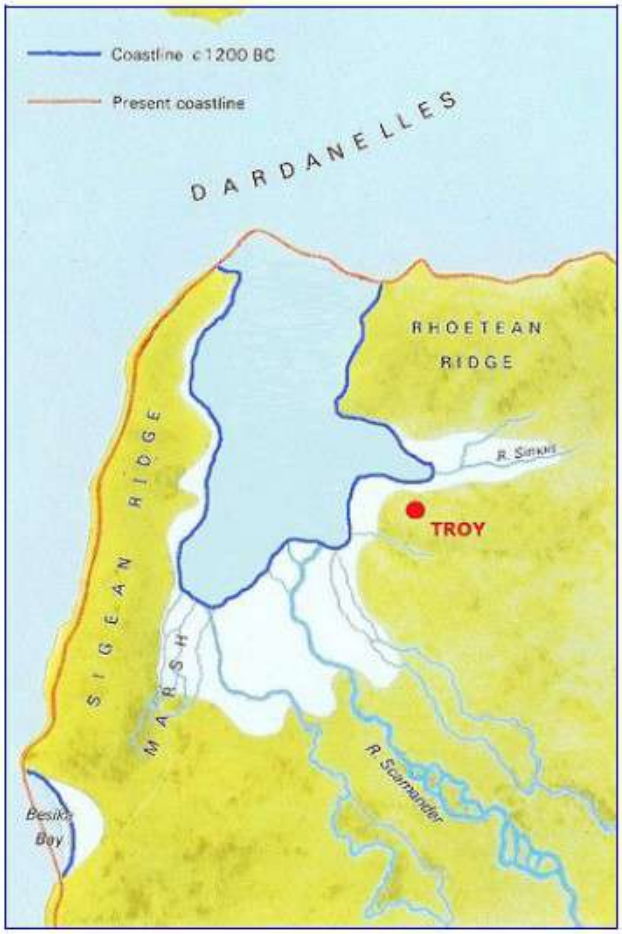

Troia la începutul războiului
(avea circa 35 hectare şi 10 mii de luptători)

De la începutul mileniului II î.C. a fost un climat foarte rece în zonă - atunci urmaşii patriarhului Avram înmulţindu-se în S / ca Arabii în Peninsula lor şi ca Evreii în Egipt - iar în secolele XIII-XI î.C. fiind însă o perioadă fierbinte dar foarte secetoasă, deci nerodnică, la începutul căreia Sudicii (strămoşii Elenilor din Balcani pe de o parte şi Ebreii / Evreii vechi din Egipt pe de altă parte) au pornit spre N, cu gânduri de cuceriri; dezastrul provocat de natură - prin erupţia Vulcanului Santorini în anul 1628 î.C. - a fost definitivat pe teren de Aheii sosiţi din Sudicul Egipt Faraonic, care prin acţiunile lor au determinat sfârşitul Civilizaţiei Minoice în Egeea, sfârşitul Civilizaţiei Miceniene în Balcani şi sfârşitul Civilizaţiei Troiane în Anatolia (aceasta întâmplându-se după cel puţin 3 mari încleştări la sfârşitul Epocii Bronzului, astfel cum a documentat şi academicianul Ucrainean Iurii Mosenkis în anul 2016). O motivaţie a Războiului Troian - poetul Anatolian Homer în "Iliada" a descris cea mai tragică încleştare - a fost dată şi de interesele comerciale din jurul Dardanelelor, adică pentru ruta dintre Mările Mediterană şi Neagră, importantă în traficul mărfurilor (iar Troia domina aşa ceva); relaţiile economice din acel timp - aşa cum a descris şi Homer în "Odiseea" - constituiau o combinaţie între călătorii, comerţ şi campanii de cuceriri, urmate de colonizări; la sfârşitul Epocii Bronzului - când a fost Războiul Troian - Regatul Troiei domina atât Nord-Vestul Anatolic, cât şi în Nord-Estul Balcanic, cetatea Troiei fiind capitală deopotrivă a Troianilor şi a Tracilor. Războiul Troian n-a fost un conflict local - pe atunci frontul nefiind unul singur - ci mult mai larg, ce a tulburat tot răsăritul Mediteran: fluctuaţiile climatice au fost printre cauzele semnificative care au cauzat aşa ceva, Sudicii luând-o spre Nord încercând să-şi croiască alte vieţi, mai departe de arşiţa ce le-a tulburat mediile (astfel ajungându-se la declanşarea Epocii Fierului, mai "tăioasă" - dar mai eficientă - decât precedenta Epocă a Bronzului). După Epoca Fierului, la începutul Antichităţii, Anatolianul Herodot în "Istorii" 2:113-120 a scris ce a aflat de la preoţii din Memphis, anume că la sfârşitul Epocii Bronzului Regina Elena a Spartei de fapt nici nu a ajuns în Troia, ci în Egipt - din cauza vânturilor potrivnice - fiind reţinută acolo de Faraon până s-o ia soţul, doar Teucrianul Prinţ Alexandru Paris ajungând apoi în Troia (despre aşa ceva înaintea sa a scris în Sudul Apenin poetul Stesichorus / descendent al poetului Hesiod iar tot aşa a scris şi poetul Euripide, născut în Salamina şi decedat în Macedonia); despre Spartanul soţ Menelau au scris Anatolianul Strabon şi Anticul Sicilian Diodor, că atunci când a recuperat-o pe Elena a dus prizonieri Troiani în Egipt ca sclavi (aceia au anunţat robii Evrei de acolo despre grozăvenia căderii Troiei, care curând au hotărât - cu Moise în frunte - să plece în legendarul lor Exod spre Nordicul Canaan).

Ghergheţii în Bazinul Meandrului Negru / în Troia
(hartă de cartograful Francez Pierre Duval 1618-1683)

La mijlocul secolului XIII î.C., profitând că Troia la începutul secolului a fost şubrezită de un cutremur, Aheii / strămoşii Elenilor şi-au instalat tabăra în apropierea Râului Scamandru - Meandrul Negru, cu izvorul în Masivul Ida / Gargarus - unde atinseseră ţărmul (pe Valea dens populată atunci a acelui Râu de Troianii Gherga, descrisă de Britanicul Walter Leaf 1852-1927, care a observat vasta extindere a Ghergheţilor / Gherghiţilor între Podgoria Gergithion - după Anatolianul Strabon faimoasă în Vechea Lume pentru vinul produs - din N Regatului de la Râul Praktios, până în S la Masivul Ida, trăind în multe localităţi pastorale şi forestiere, în răsărit ajungând până la Râul Pactol, afluentul aurifer al lui Hermus / Gediz); Aheii au ajuns la Troia doar pe Mare, deoarece N Balcanic era dominat de Traci, aliaţii Troiei (şi ruta lor pe uscat dinspre Sudul Balcanic spre Dardanele nu putea fi pe acolo). Pe partea Anatoliană, tabăra Ahee nu cuprindea doar corăbiile trase la mal şi corturile aferente; având în vedere durata prelungită a Războiului Troian - a ţinut un deceniu - spaţiul în care fusese amplasată tabăra apărea divizat într-o serie de porţiuni teritoriale cu funcţionalitate precisă: astfel, în mijlocul taberei se delimita un spaţiu destinat adunărilor căpeteniilor dar şi ale oastei, precum şi anumitor tranzacţii comerciale (hrana era adusă şi din Balcani). Tot acolo se judecau, de către fruntaşii armatei pestriţe - formată din aventurieri feluriţi - diferite pricini şi neînţelegeri; un alt spaţiu, prevăzut cu altare, în imediata vecinătate, era rezervat sacrificiilor închinate Zeilor cu ocazia încheierii unor armistiţii, precum şi înaintea redeschiderii luptelor. Vasele lui Odiseu / Ulise se aflau în centrul taberei şi din apropierea lor se transmiteau mesajele. Cetatea Troiei era pe o Colină, astăzi la 15 km de coastă dar atunci gura de vărsare a Râului pe care se afla exista într-un mic golf ce a fost umplut cu aluviuni (cetatea Troiei n-a fost împresurată complet de Ahei, spre răsărit Troianii având posibilitatea comunicării cu restul Anatoliei). După un deceniu de asediu, timp în care au murit mii de oameni de ambele părţi - printre aliaţii importanţi ai Troianilor au fost Hitiţii şi Amazoanele - Aheii / strămoşii Elenilor au învins printr-un şiretlic: s-au prefăcut că se retrag şi au lăsat în dar Calul Troian (din lemn, uriaş, realizat pe rama unui "berbec" de luptă ce se folosea în atac pentru spart poarta, cu soldaţi ascunşi în el, care noaptea

le-au deschis intrarea în Troia - odată introdus calul cadou în interior - de atunci rămânând vorba despre Eleni, ca urmașii direcți ai Aheilor, să nu fie crezuţi nici când fac daruri). O legendă susține că după descinderea din Calul Troian, pentru distrugerea Troiei, Odiseu / Ulise - care a avut ideea Calului Troian - împreună cu Diomede / Regele Argosului a răpit de acolo statuia Athenei Pallas, realizată din lemn şi piatră căzută din Cer / idol deosebit al Troianilor, ce garanta inviolabilitatea oraşului (profeta Casandra - fiica Regelui Priam - i-a avertizat pe Troiani de trucul calului şi că Troia va cădea, însă Prinţesa n-a fost crezută, căci Zeiţa Athena proteja Troia iar localnicii considerau aşa ceva grozav: Athena - al cărei nume de fapt nu poate fi explicat în limba Greacă - ar fi inventat zăbala calului şi i-a învăţat pe oameni cum să se folosească de car, Athena fiind denumirea anterioarei Zeiţe Troiano-Trace Borta / la Români termenul “burta” fiind conectat de femeia durdulie ori de gravida care e “borţoasă”, savantul Român Cicerone Poghirc considerându-l provenit din rădăcina proto Indo-Europeană “bher” = “a căra” o sarcină, prima Zână a naşterii la Români fiind Parca = Pallas la Greci, urmaşă a Zeului Poseidon).

Savantul A/Român Gheorghe Muşu în studiul “Lumini din depărtări” din anul 1981 a scris: “Athena, la origini marea zeiţă egeană a pământului, era cea mai de seamă reprezentantă mitică şi istorică a raţiunii, veghind şi priveghind la destinele descendenţilor din Homo Sapiens în acea parte a lumii. Cu mult timp înainte de ahei / eleni a fost venerată în localitatea Atena din Caria (loc de unde i-a fost preluat numele de Athena, străvechiul cuvânt ‘thea’ - dinaintea aheilor / elenilor - fiind termenul pentru ‘zeiţă’); se ştia că era ‘născută în adâncuri’ şi avea epitetul ‘Ergane’, însemnând ‘Lucrătoarea’, patronând familiile olarilor. Ei îi era închinată sărbătoarea ‘Chalkeia’ - a ‘vaselor’ - iar chipul său era pus alături de acela al lui Hefaistos / Vulcan; iar zeiţa a toată lucrarea nu se putea să nu prezideze şi facerea unui alt fel de vase, corăbiile (Homer în ‘Iliada’ 15:410-412 a scris ‘Ca un dreptar ce-l întinde la bârnele unei corăbii / Meşterul cel iscusit care, povăţuit de Athena / Tot meşteşugul şi-l ştie deplin la clăditul de vase’). O formă clar grăitoare e cultul său, notat de Strabon în ‘Geografia’ X 3:472, unde este arătată ca mama Coribanţilor / ‘Korybantes’. De un deosebit interes este şi faptul că avem aici, în ultimul vers, cea dintâi atestare a cuvântului ‘sophia’ - la meşteşug - care mai târziu va numi înţelepciunea, dar la început arăta doar o ‘dibăcie’ manuală; subliniem aceste rădăcini şi ramificaţii la zeiţă, care în stadiul final a întruchipat, a personalizat înţelepciunea, mai presus decât orice divinitate egeeană sau elină (când numele ei era sinonim cu acesta, prin metonimie). Şi - mărturisind mereu aceasta - un proverb durând de generaţii statua simetric această ipostază finală în faţa celei a începuturilor (‘S-a născut copil al Trîtogenei’), stând astfel în fond şi în formulare în faţa celuilalt inel de la origini: ‘Trîtogenia’ = ‘prunc legitim’; când iarăşi - văzut prin prisma stadiului final - vechii elini situau sub aceeaşi imagine şi cuvânt acelaşi proces şi formulau glosa imaginată, ireală (atât de reală totuşi) ‘Trîtogenia’: ‘Născută din cap’. Iar, în perspectiva originilor nominale şi reale ale zeiţei Athena, folosind acelaşi mod de exprimare, capătul dinspre noi al fiinţei, rostuirile sale dă neaşteptate noi tonuri, înţelesuri străvechilor numiri de vase cu aceeaşi marcă / familie, cum răsună, mai perceptibil nouă, în românul ‘ţeastă’ / latinul ‘testa’ - tot numire de vas - urcând în larg acord final din aceeaşi realitate dintâi (cavitate / vas), acum ţeastă / craniu, la propriu şi la figurat. Între aceste 2 capete se cuprinde fiinţa şi istoria zeiţei. Athena purta în numele ei pecetea unei asemenea origini şi a unei vechimi pierzându-se în stadiul incipient al culturii egeene; iar această vechime multimilenară a fost pusă în evidenţă, de la prima vedere, de înfăţişarea sa originară şi de îndelungatul răstimp ce i-a trebuit să fie reprezentată antropomorf, stadiu atins înaintea venirii elinilor. Spre alte îndelungate răstimpuri însumate în istoria ei ne arată evoluţia zeiţei, promovând toate formele de viaţă şi întocmire pe care le prezida, dând legi şi războiului, supunându-l raţiunii; de aceea, cuprinzând şi promovând întregul ciclu al vieţii naturii şi al celei sociale - zeiţă a familiei şi a cetăţii - ea a fost educatoarea generaţiilor egeene, ultimul stadiu pe care l-a atins datorându-se înzestraţilor ionieni, unde a crescut cel mai înalt vlăstar şi cea mai aleasă floare a culturii greceşti. Numele zeiţei Borta ca Athena nu-i revine de la capitala elenă; ea de milenii a privegheat la destinele culturii europene: în splendoarea începuturilor ei, a fost Mireasa şi Mama lumii. Pontul Capadochiei şi cetatea Athena din Caria îşi împărtăşeau harul de a fi puse sub protecţia zeiţei. Athena la originea ei a fost o tânără Core: era o zeitate a cultului familiei regale, când femeile pe punctul de a naşte o invocau ca ‘Meter’ / ‘Mama’ (afară de Ghe, nici o zeitate n-a mai primit asemenea titlu); în numele ei se vede ‘arzătoarea’, termen firește în legătură cu rosturile sale civilizatorii. Hesychius a notat-o cu arhaismul Kyare, care era alături de cuvântul ‘kyar’ pentru ‘cavitate’ şi de vasul sacral ‘kotyle’, cu numeroase găuri. La suprafaţa pământului în primăvară ea aducea rod şi pe scară umană, aducea fericita fecundare şi naştere a rodului pântecului femeii, rostuire cum nu se poate mai firească, rugăciunea ‘arotos’ fiind făcută atunci, pentru ‘zămislirea puilor de om’, expresie plină de conţinut sacral în culturile arhaice. În aceste condiţii era cu totul firesc ca ea să fie chemată de femei la naştere; Pausanias a scris că femeile în floare se rugau zeiţei să rămână neapărat însărcinate când se vor însoţi cu bărbaţii lor. Din acest strat primar se explică marele epitet, însoţind-o pururi pe zeiţă şi bine cunoscut de toţi, acela de Pallas. Tânăra Pallas - proprie să dea prunci -

era un capitol esenţial în cultura telurică; mărturiile provenind din respectivul stadiu cultural ne spun despre însoţirile tinerelor şi tinerilor, despre tinerele de pe lângă templele zeiţei rodirii, de însoţirile lor în schimbul unui dar pentru templul respectiv. Iar ilustrarea 'lingvistică' pentru aceasta ne-o aduce însăşi familia cuvântului 'Pallas', cu proliferare şi pe teritoriul grec; grecul 'pallakis' pentru 'concubină' ori ebraicul 'pilegeş' sau latinul 'paelex' proveneau toate din acelaşi fond. 'Scandaloase' în lumina purităţii zeiţei, sunt totuşi atât de fireşti, pe cât se acordă numiri ca Pallas, Parthenos - în vechiul înţeles - pe cât se acordă toate aceste semne între ele. Până în zilele noastre au răzbătut astfel de urme, tonuri tulburătoare din 'trecutul' ei. Sub această lumină au fost văzute relaţiile ei cu anumiţi eroi, apărând altfel din umbra vălului care îi arăta ca protejaţi ai zeiţei, 'favoriţi' în sensul mai special (sexual). La etrusci, Thana era zeiţa naşterii: caracter clar şi esenţial. Numirile etrusce de vase sacrale - ca 'atene', 'athean', 'attanus', etc. - înfăţişau un ansamblu corespunzător cu cel al numirilor de vase din Egeea; nici unul n-a fost în ţara pre-elenilor. Noi punem pe numita zeiţă Thana ca fiind la origini de aceeaşi fiinţă cu Athena, purtând pururea un nume de o seamă; deosebirea de formă între ele - atâta cât pare a fi - se explică în modul cel mai simplu şi cel mai firesc cu legile limbilor cărora le aparţin, anume 'egeene'. Astfel, este acum un lucru comun că avem în aceste cuvinte cu şi fără 'alpha' protetic; tot aşa era Thana faţă de Athăna / Athene în forma ionică, ambele de la o temă 'than'. Mai mult decât atât, în inscripţiile etrusce avem şi forma Athin, cu închiderea vocalei tematice 'a', care de altfel mai apare şi cu vocalismul 'e': or - tot în domeniul italic - avem numiri de vase care prezintă forme cu acest vocalism în temă şi fără 'alpha' protetic (anume, vasele rotunde pentru vin). Şi - lucru tulburător - în Italia şi în Franţa meridională s-a folosit 'tana' pentru 'cavitate'. Pe de altă parte, continuitatea geografică între cele 2 arii culturale se arată şi prin atestarea în Iliria a zeităţii Thana; cu un nume ilir nu asemănător, ci identic cu al respectivei zeiţe a etruscilor, ea nu reprezintă o influenţă şi un cult luat de la aceia, ci dimpotrivă. Agron / Agraulos - figură mitică minoră, apărând şi în complexul heortologic al zeiţei Athena - este probabil de aceeaşi origine indigenă cu aceasta şi încă de acelaşi caracter, triteic, cum ne-ar arăta numele ei, care cu greu poate să fie explicat din fondul limbii eline, când chiar cealaltă formă a sa, Aglauros, pare un semn că elinii îl resimţeau ca un element străin ce trebuia modificat ca să fie în rând cu cele proprii. Această orientare şi explicaţie devine mai probabilă dacă o apropiem pe respectiva Agraulos de numirile indigene Agryle / Ogryle; devine certă dacă aparţine familiei de cuvinte indigene din care face parte Agripha (formată şi cu un sufix pe care îl găsim de asemenea între cele ale limbii indigenilor - în forma aceasta sau cu variaţii - ca Gargaphos, Gargaphie, etc.), clară divinitate triteică de origine indigenă. Şi tot astfel s-ar înşira aici numele unui personaj care apare în legătură cu indigenii, cu pelasgii ziditori ai întăriturilor de pe Acropole: Agrolas (Pausanias 1:28). Dar aparţinând fondului egeean, familia de cuvinte respectivă putea să apară şi în alte ţinuturi decât în Elada, ceea ce este încă o dovadă despre această origine a ei; şi - astfel - avem în Lydia numirea de oraş Agroeira. Şi tot aici, un rege - cel dintâi din casa Heraclizilor, după cum a scris Herodot 1:7 - poartă numele Agron. Acest ultim nume însă ne întâmpină şi în una din legendele păstrate prin intermediul alexandrinilor, care - cum se ştie - se îndreptau spre 'piesele rare' - şi tocmai de aceea ele pot păstra un 'bun' arhaic de mai mare preţ; iar lucrul pare cu atât mai asigurat cu cât personajele legendei respective, minore, nu erau supuse în mod normal unei 'restructurări' - nu se învredniceau de astfel de osteneală - rămânând izolate în mijlocul celorlalte, drept care s-au bucurat de atenţia alexandrinilor. Se pune şi problema dacă numirea de sărbătoare Agrania / Agrionia - pentru care nu s-a găsit încă o etimologie - nu aparţine aici (era o comemorare în Argos, ce s-ar înşira atunci ca numire a morţilor 'din adâncuri' ca legitimi 'heroes')". Aşadar, Athena Pallas - iniţial Borta / "Burta" în N Dunării, adorând penisul / "pula", de unde şi supranumele ei Palas / Pallas, pe lângă Victorioasa Nike - după slăvirea orgiastică timp de milenii mai ales în V Anatolic (între Caria şi Troia), a ajuns Zeiţa Înţelepciunii în Balcani, prezidând "Consiliile Înţelepţilor" = Adunările Gherga, regăsindu-se în denumirile capitalelor Sofia şi Atena ale actualelor 2 Ţări vecine din S Dunării, acele denumiri, corespunzător specialiştilor lingvişti, nefiind Elene; după cum a consemnat şi geograful Anatolian Antic Strabon, primii ei parteneri au fost Soarele Helios / Cronos (căruia i-a născut Coribanţii) şi Hefaistos / Vulcan (care i-a învăţat Coribanţii): Zeii Cr-On şi Vulc-An au fost Gherg-Ani (pruncii Coribanţi - de asemenea - au fost Ghergani).

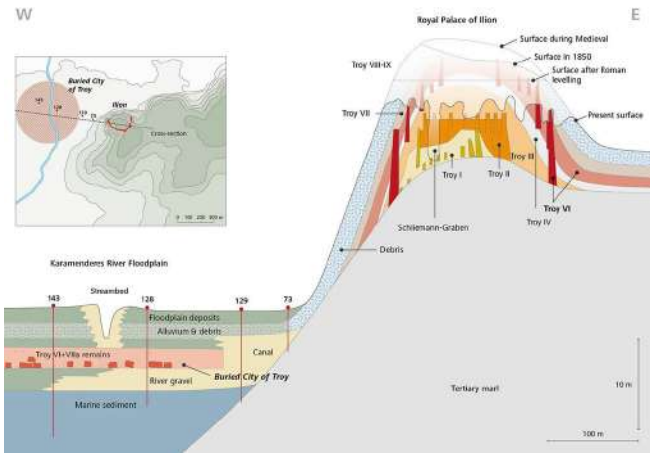

"Strămoaşa" Românei Moderne - limba Tracă - era cu un mileniu mai veche decât Greaca iar "corăbier" a fost documentat lingvistic ca un cuvânt Trac; cuvântul Român de "corăbieri" a fost transcris Grec în "Korybantes": "Coribanţi". Corăbierii / Coribanţii au fost contemporani cu Athena, Atlas şi alte divinităţi Atlante / "Oceanice" (la fel cum au făcut-o cei din Ionia, adică din regiunea dintre Caria şi Troia de pe coasta Anatolică, descendenţii pruncilor ei "Coribanţi" în Frygia - regiunea interioară Anatolică dintre Caria şi Troia - fiind faimoşi în vechime pentru adorarea orgiastică a Mamei Kybele, ş.a.m.d). Având în vedere că Athena era Pallas şi că aprecia penisul înainte de a-i fi apreciată îndemânarea - era emblematică în Cultul Falic - oricine ar putea cugeta puţin asupra unui fapt legat de naşterea sa (îndeosebi deoarece iniţial - ca Borta - patrona şi naşterile): din care cap al lui Zeus a ieşit? Pe de altă parte, faptul că Thana însemnând "Forţa" era Zeiţa Naşterii la Etrusci / Trusci (proveniţi via Traci dintre Troiani, printre ei fiind ulterior atestaţi şi Thyni - de veghe la Strâmtoarea Bosfor dintre Anatolia / Asia şi Balcani / Europa - la N de Troia existând Bithynia) denotă contactele amicale pe care

Troianii - iar nu Aheii / strămoşii Elenilor din izolatul Sud Balcanic - le întreţineau în Europa Civilizată a acelor timpuri; traiectoria divinităţii Thana nu-i de neglijat în relaţia cu Banatul - regiunea din vecinătatea Nordică Balcanică - unde era tărâmul de suflet al Marii Mame (Zeiţă foarte prolifică încă din trecutul îndepărtat, ştiută ca înţeleapta Anat, numire devenită - probabil prin "limba îndărăt" - cea Etruscă de Thana: de altfel, limba Etruscă a fost înrădăcinată Pelasg, având certe elemente care nu erau Indo-Europene). Realitatea a fost că Aheii şi apoi Elenii vechi au "împrumutat" divinităţile vecinilor iar acei vecini Egeeni le-au fost Anatolienii din E şi Tracii din N (în rest fiind Marea Mediterană).

Calul Troian

În anul 2021 la Troia, arheologii coordonați de profesorii universitari Christine Morris și Chris Wilson din Boston / SUA au anunțat descoperirea lemnelor Calului Troian, cu lungimea de 15 metri: încă o dovadă fizică a Războiului Troian și a relatărilor din Vechea Lume despre el. La momentul căderii din postura sa de mare vamă a Strâmtorii Dardanele - tratând cu Pelasgii, respectiv cu HiperBoreii veniți inclusiv de la mari depărtări - Troia avea ziduri lungi de peste 3 km şi o populaţie de circa 32 mii de locuitori (conform calculelor cercetătorului Makedon Branislav Stefanoski, în "Ochiul lui Homer" din anul 2004). Pentru a înfrunta asaltul miilor de militari Ahei care au invadat Regatul Troiei, puținele mii de luptători Troiani - minoritari în totalul populației Troiane, majoritatea Troiană fiind formată din prunci, muieri și vârstnici - au beneficiat de ajutorul aliaților, printre care au fost inclusiv vecinii Sudici Cariani (despre un nesăbuit Carian - voluntar războinic bogat și superstițios că bijuteriile îl vor proteja - de pildă a scris poetul Gherghin Homer la sfârșitul celui de-al doilea cânt al "Iliadei" 863-867, că a fost ucis de Ahile, cel mai grozav mercenar al Aheilor: "Amfimahos / Care cu aur gătit ca o fată la luptă purcese / Prostul; dar nu l-a ferit avuția de jalnică moarte / El a căzut mai la urmă strivit de șoimanul Ahile / Care-a prădat de pe el și toată podoaba-i de aur"). În secolul V î.C., poetul Grec Euripide - născut în Insula Salamis - în "Troianele" a scris: "În primul rând, gloria Troianilor era cea mai frumoasă cu putinţă, căci viaţa şi-o jertfeau pentru cetate. Iar trupurile celor doborâţi de lănci erau cărate-acasă de prieteni şi pregătite pentru-nmormântare cu mâini pioase, după cuviinţă, pe urmă îngropate în pământul părintesc. Troianii care nu mureau în lupte reveneau, seară de seară, la neveste şi copii, plăceri de care n-aveau Aheii parte. Cât despre soarta - după unii crudă - a lui Hector, ascultaţi adevărul: el nu mai este viu, însă înaintea morţii şi-a vădit înalta vitejie. Sosirea luptătorilor Ahei a fost temeiul faimei sale; de nu iscau războiul, curajul lui ar fi rămas pe veci necunoscut. Tot astfel Paris; de n-ar fi luat-o pe Elena, ar fi avut în casă o soţie ştearsă şi nime' n-ar fi mai vorbit despre-nrudirea lui. A ocoli războiul: aceasta-i datoria oricărui om cu mintea-ntreagă; şi dacă totuşi luptele încep, atunci este de preţ cununa unei morţi eroice pentru cetate. În schimb, o moarte ticăloasă aduce numai faimă proastă". În secolul IV a fost publicată cronica Cretanului Dictys - care ar fi fost în tabăra Aheilor - cu detalii ca (2:27): "Ajax a atacat vecinii prieteni ai Troiei: a pustiit Gargarum, Gherghita, Skepsis şi Larisa, cu mare rapiditate". Carianul Pausania 2:24 a notat că reprezentarea cea mai veche a lui Zeus era cu 3 ochi în Troia (de unde a ajuns în Argos): "Aici Zeus, pe lângă cei 2 ochi fireşti, mai are un al treilea în mijlocul frunţii. Aşa cum se spune, acest Zeus era moştenit din tată-n fiu de Priam şi se afla înălţat în aer liber, în curtea palatului său. Atunci când Troia a fost cucerită, Priam s-a refugiat spre acest altar. Iar atunci când s-a făcut împărţirea prăzilor, statuia aceasta a luat-o Sthenelos, fiul lui Kapaneus din Argos. Iată pricina care-l face să se afle în templu. Iată de ce Zeus a fost reprezentat cu 3 ochi: este un lucru ştiut de toţi că Zeus domneşte în Cer; el domneşte de asemenea şi pe pământ. În fine, Eschil a dat numele de Zeus zeului care ţine în a lui putere marea. Acela care a înfăţişat astfel pe Zeus cu 3 ochi a voit aşadar să arate că este o singură divinitate, care are în a lui stăpânire cele 3 părţi din care este alcătuită lumea". Tridentul - arma trifurcată de luptă contra negativității - a fost simbolul divinului stăpân al Vechii Lumi (inclusiv posedând marile ape), știut ca vechiul / primul Zeus: cel din bătrâni (din moși-strămoși). Este de remarcat - după cum a arătat în anul 1975 şi Canadianul Gordon Fraser, care a studiat numele primitive religioase - că Sumerienii înaintea utilizării cuneiformelor îl indicau pe zeul suprem printr-o triadă de stele: un mod sinonim simbolizat prin ochiul Indian din

frunte, regăsit ca atare în mare vechime până în S Peninsulei Balcanice, reprezentat așa și cuneiform de Sumerieni.

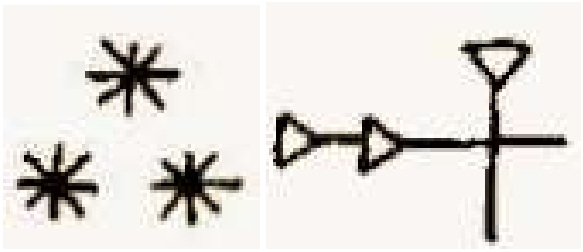

Distrugerea de către Ahei a habitatului Troian a provocat furia Gherga - manifestată pe o rază mai mare decât cea obișnuită a sa de influenţă Tradițională - ceea ce a dus la secole de instabilitate (în Epoca Fierului): căderea Troiei a atras riposta imediată și a aliaţilor, "zguduind" întregul răsărit Mediteran, sfârșindu-se Epoca Bronzului și instaurându-se Epoca Fierului. Imediat după Războiul Troian - încheiat cu căderea Troiei - în același secol, în sens orar geografic de la N / Delta Dunării la S / Delta Nilului, printre manifestările importante au fost:

- "Întoarcerea Heraclizilor" din fostul Rai / primordiala "Țară Sfântă" (adică migrarea Doriană de la Dunărea inferioară pe uscat - în Balcani și Anatolia - împreună cu invaziile piraților pe Marea Mediterană)
- emigrarea elitei supraviețuitoare din Troia / Peninsula Anatolică spre apus, printre Traci / Peninsula Balcanică și E-Trusci / Peninsula Apeninică
- mutarea Geto-Dacilor dinspre răsărit - Caucaz și Anatolia - spre apus, în Tracia și în Bazinul Dunării inferioare
- destrămarea Imperiului Ket / Hitit (care s-a restrâns într-un Regat neo-Hitit din N Mesopotam, cu capitala la Garga-meș / Karke-miș)
- aparițiile Fenicienilor și Filistenilor pe coasta Canaanului și fuga robilor Evrei din Egipt / Delta Nilului în Canaan, unde autohtonii biblici Gherghe-sei aveau - centrat pe Delta Iordanului - Regatul Gheșur în Galileea și la poalele Înălțimilor Golan (stăpâni pe teritoriul înaintașilor lor - fiii Îngerilor Gregori - întreg acel areal fiind știut ca "Țară Sfântă")

Corespunzător Bibliei - după cum e scris în Vechiul Testament / în prima carte, anume "Facerea" - frații lui Gherghe-seu au fost Fenicienii Sidon, Archeu, Arvadeu și Țemareu, Het / Khet (Heteu / Hitit, adică Ghet / Get), Sf. Iebu (stăpânind cetăți ca Hebron și Ierusalim), Amoreu de la Marea Moartă, Heveu de la miazănoapte, Sineu de la miazăzi (stăpân în Peninsula Sinai) și Hamateu din Syria; poate acum ar părea ciudat cuiva obișnuit numai cu cercetarea națională, nu și cu cea internațională, însă Heteii / Kheti - adică Gheții / Geții - care au apărut și biblic, au fost rude Gherga (după cum a scris chiar Biblia, egalându-i tocmai ca frați) și au lăsat urme evidente, inclusiv topografice, ca de exemplu fostul lor loc religios numit Grădina Gheților / "Gheți-mani" în Ierusalim ori Ghergasa în Galileea, etc. Țările Sfinte / Sacre au fost: una la E de Delta Nilului / în Canaan și una la V de Delta Dunării / în Carpați, evenimentele imediate după Războiul Troian (legate de acela) dintre capetele respectivului perimetru - cu populații puternice de Gherghi și rude - declanșând Epoca Fierului în Lumea Veche. Pe de o parte, frăția Gheto-Gherga a fost atestată biblic mai ales printre Fenicienii din Liban și Sfinții Gherghe / Gherghe-seii din Syria, căci vechii Evrei când au intrat în Țara Sfântă din Asia / Canaan au întâlnit acei urmași (specific, Gherghe-seii / Ghirga-șiții au avut Regatul Gheșur la poalele Înălțimilor Golan și au fost masiv răspândiți în Galileea iar Masivii Geți / MasaGeții au fost menționați în Orientul Mijlociu de către vechii Indieni ori de către vechii Greci); pe de altă parte, frăția Geto-Gherga în fosta Țară Sfântă din Europa / cuprinzând Delta Dunării și Carpații - adică mai ales spațiul României actuale - s-a manifestat prin faptul că însuși dinaștii Regali Gherga / Gurag au cârmuit (ca Regii Zuraz / Duras) timpi îndelungați Geto-Dacii de acolo. Supraviețuitorii Troiani de la Darda-nele, împreună cu rudele de la Dunărea inferioară, formând Dordo-nii constituiţi în Doriani, au colonizat regiunile vecine (răspândindu-se mai ales între Caria și Corfu), unii în Peloponez de exemplu ajungând să înființeze Corintul, unde ca și în Sparta statutul femeilor și bărbaților era egal, alții mutându-se spre V / întemeind Cultura Truscă / Etruscă din Peninsula Apenină, ce nu utiliza o limbă Indo-Europeană integrală, în care de asemenea era egalitate între bărbați și femei / bărbații Etrusci purtând numele de familie al mamei lor iar la începuturi urmau moda Anatoliană - Romanii preluând de la ei și celebra togă, piesa de referință a îmbrăcăminții lor - fapte relatate de istoricii Antici dar și confirmate ulterior, inclusiv genetic, ca de pildă de către profesorul Alberto Piazza de la Universitatea Torino / N Italiei în anul 2007; Romanii purtau toga potrivit unor norme fixe, cârmuitorii având toga complet purpurie, generalii din purpură brodată cu auriu iar sacerdoții și magistrații purtând togi tivite cu o fâșie de purpură. "Întoarcerea Heraclizilor" via Tesalia în Peloponez după Războiul Troian - așa cum era știută pe atunci, ulterior fiind generic denumită invazia Doriană - se baza pe pretențiile descendenților lui Hercule, de a-și reclama fostul teritoriu; în secolul VIII î.C., "Homerizii" (adică trubadurii din Școala Gherghină întemeiată de poetul Homer / care e posibil să fi scris și "Nostoi" despre nostalgicii care se întorceau acasă) ca Arctinus din Milet care a compus "Aetiopis", "Devastarea Troiei", etc., Lesche din Insula Lesbos care a scris "Mica Iliadă", ș.a., s-au referit în operele lor la Heraclizii care au ajuns printre vechii Eleni: abia după 8 secole și-au mai revenit vechii Eleni - pentru scurtul timp al "perioadei clasice" / zisă "Elenistică" - vechii Eleni Atenieni fiind copleşiţi de Spartani, apoi de Makedonii vechi și de Romani.

În penultimul paragraf al cărţii sale de descriere a periplului prin Elada, Anatolianul Pausania 10:38 scria: "Poemele numite de Eleni 'Naupactia' sunt socotite de cei mai mulţi opera unui Milesian. Dar Charon - istoriograf din Lampsacosul secolului V î.C. - susţine că le-a creat Karkinos din Naupactos. Urmez şi eu părerea Lampsacianului. Cu ce logică însă, poemele unui Milesian - care se referea la femei - se puteau numi 'Naupactiene'?" (Eposurile erau de factură genealogică, cântând femeile fondatoare ale unor neamuri ilustre, în genul celor atribuite lui Hesiod din Cume / portul Gherghinilor V Anatolieni; în Greacă, "Karkinos" = "Rac"). Englezul George Wells 1866-1946 a schiţat acele mişcări Doriane după Războiul Troian:

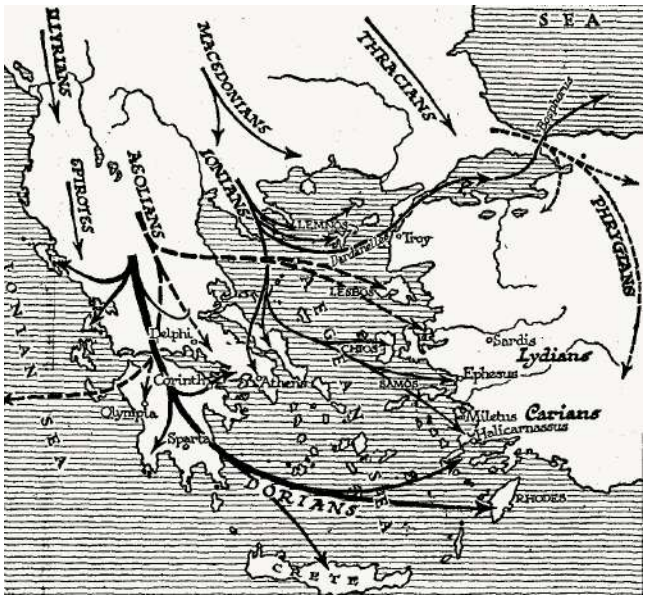

Aceiaşi supravieţuitori Troiani s-au implicat şi în piraterie, ca "Oameni ai Mărilor", având bazele în E Mediteran, cu areal de activitate din Creta - unde cel mai înalt vârf este numit Anatolian Ida, având 2456 metri / locul în care Zeus s-a arătat oamenilor ultima oară - până în Canaan (Dr. Mircea Eliade a consemnat în "Morfologia religiilor" că "în Creta se putea citi un straniu epitaf: Aici zace Marele Taur care s-a chemat Zeus"). Aheii / strămoşii Elenilor când au jefuit Troia n-au furat doar bunurile materiale ale Troiei, ci şi panteonul Troiei, unii autori târzii (desigur post Homerici) pretinzând că Zeus s-a născut şi a murit în marea peşteră din Muntele Cretan al Idei, personificare exagerată şi din moment ce o caracteristică esenţială a Zeilor - odată apăruţi - era nemurirea, aşa că n-avea de ce muri înaintea Antichităţii, când a fost imens respectat, ca foarte viu; traseul Sudic al lui Zeus - invocat Elen - din Creta pe Olimp, reproducea de fapt mişcarea lor, dinspre S spre N (agresiunea asupra Troiei a început religios prin însuşirea de către Ahei - strămoşii Elenilor - a panteonului Troianilor şi s-a încheiat militar prin Războiul Troian). De fapt, Zeus întâi a trăit pe Masivul Idei din Anatolia, apoi s-a instalat pe Muntele Olimp din Balcani şi a dispărut pentru totdeauna în acea peşteră din Insula Creta, în Muntele numit tot al Idei (acea peşteră era Cultică dinaintea Culturii Minoice, încă de pe timpul când în Insula Creta era matriarhat); dispariţia lui Zeus de pe Olimpul Balcanic în peştera din Creta urma de fapt mişcarea Dorianilor imediat după Războiul Troian, din N spre S: inclusiv prin această perspectivă se diferenţiază aspectul Nordic Grec de aspectul Sudic Elen. Trebuie ştiut că în paralel cu Troia, primii locuitori ai Cretei, acum cea mai mare Insulă Elenă, au dezvoltat cu contribuţia Anatolienilor, mai numeroşi, prima Civilizaţie de nivel mai înalt din Europa Epocii Bronzului, căci în Creta aceia puteau ajunge relativ uşor, trecând prin Insule ca Rodos şi Karpatos / Crapathos (primul cârmuitor al Rodosului a fost - conform lui Pindar - solarul Kerkaphos / Cercafos, care la sfârşitul mileniului III î.C. a întemeiat acolo aşezarea Lindos); apoi, răspândirea Civilizaţiei Cretane a fost până în Arhipelagul Cicladelor - e de ştiut despre Cultura Cicladică că a precedat-o pe cea Cretană - în mileniul III î.C. fiind puternic influenţată de Anatolia (N) şi Egipt (S): vechiul nume al Insulei - consemnat de vechea scriere "lineară" - era Kere-sejo, în legătură cu agricultorii Gherghe-sei din Canaan stabiliţi acolo la sfârşitul mileniului V î.C. / în timpul lui Osiris (Kerîgî / Gherîgî devenind Krîtî = Creta). Despre scrierea lineară "A" e de ştiut că în anul 1958 lingvistul Leonard Palmer - preşedintele "Societăţii Filologice Britanice", profesor la Universitatea Oxford - a argumentat că era Luwiană / Lelegă (a Civilizaţiei Epocii Bronzului care şi-a avut nucleul în Caria = Ţara Gherghită din SV Anatoliei); la început, în Creta femeile puternice aveau rolul major în societate, Insula fiind cârmuită de o Dinastie de Regine-preotese, poziţia privilegiată datorându-se Cultului Fertilităţii implicând venerarea Zeiţei Mame: pe atunci, decoraţiunile cele mai răspândite acolo erau cu Grifoni.

Cretanii nu şi-au înconjurat cu ziduri de protecţie palatele şi nici aşezările de pe litoral, fiindcă demult atunci era pace iar flota sa în mileniul III î.C. domina răsăritul Mediteranei, derulând chiar un intens trafic comercial îndeosebi cu Egiptul şi Canaanul. Cultura Minoicilor, mai ales în Creta şi Santorini / Thera, era o societate paşnică, venerând taurul, însă erupţia Vulcanului Santorini în mileniul II î.C. a stopat totul - la sfârşitul secolului XVII î.C. cutremure violente distrugând multe dintre construcţiile Cretei - şi în noul context desfăşurările ulterioare au fost mult schimbate, Aheii preluând pe continent elemente de la ei, capitala Cretei devenind atunci Gortina / Gortys 35 lat. N, 24,58 long. E (trebuie ştiut că în Creta oraşele s-au surpat din cauza cutremurelor şi au ars, în timpul catastrofalei erupţii vântul suflând cu foarte mare viteză, căci a imprimat funingine pe pereţii dărâmaţi); acum capitala Insulei Creta e Heraklion / Iraklion, lângă ruinele Cnossos 35,17 lat. N, 25,09 long. E ("Cnosos însemna "Adunare" pe un timp când

nu existau Evreii, Kneset acum e Parlamentul Israelului / statul Evreilor: în Ebraică, termenul “Kanas” = “Adunat” iar Canaan a fost Ţara Sfântă a predecesorilor Gherghi, tatăl lui Gherghe-seu fiind Canaan). În Vechea Lume erau foarte populare Adunările Gherga, îndeosebi în EurAsia - inclusiv în Europa / ca de pildă în Creta ori în Asia / ca de pildă în Canaan - numindu-se şi azi oficial aşa (Girga / Jirga) de exemplu în Parlamentul Afgan.

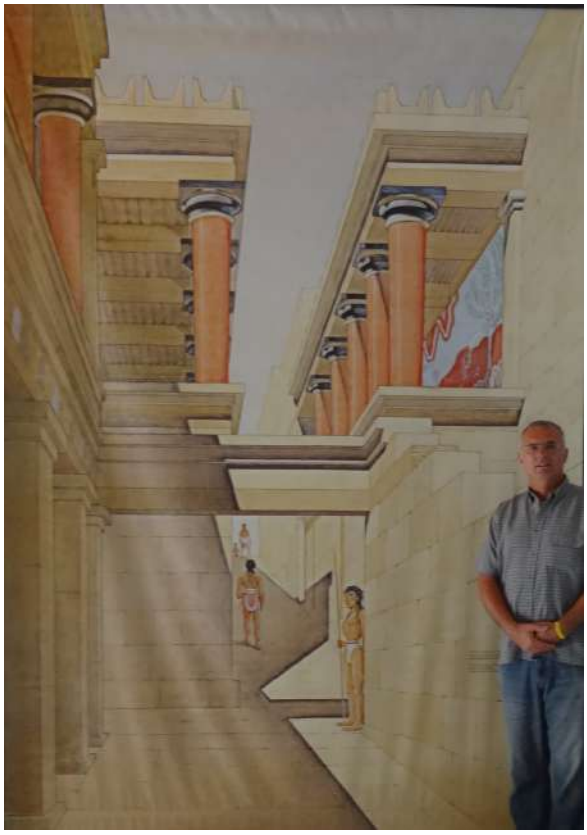

Cnosos / Creta

Anticul Macrobius în “Saturnalia” 3:6 a scris: “Epaphus - bărbat de înaltă erudiţie - istoriseşte în cartea sa că multe oraşe şi Insule au fost înghiţite de un cutremur. Delos însă n-a fost vătămată de acea năpastă, ci a rămas statornică pe aceleaşi ziduri de piatră. La fel relatează şi Tucidide, în cartea a treia din ‘Istoriile’ sale. Nu-i de mirare deci că poetul explicând prin grija divinităţii siguranţa neclintită a Insulei zice că tăria acelor ziduri - şi astfel - a Insulei a mărit respectul religios al acelor locuri”.

Falusuri la Altarul lui Dionisie în Delos

Este de ştiut că la fel cum Egiptenii vechi nu îngăduiau ca Zeii să fie cinstiţi cu sângele animalelor, ci numai cu rugăciuni şi cu mireasmă de tămâie, Gherghiţii la început procedau similar (tămâia e răşina lipicioasă, inflamabilă, secretată de diverşi pomi când le e crestată coaja - în contact cu aerul închegându-se - ce prin arderea pe jarul din cădelniţă produce un fum cu miros aromat pătrunzător, având prima utilizare în lume cu scop medicinal, mai ales anti-inflamatoriu, în N Indiei). În secolul I, Romanul Cloatius Verus în cartea a doua a "Ordinatelor" a scris: "Este în Delos un Altar al lui Apollo pe care nu se sacrifică nici un animal; se spune că la acesta s-a închinat Pitagora - pentru că nu fusese prihănit, niciodată". Relaţiile Cretei cu Egiptul au fost deosebit de bune; de pildă, în prima jumătate a mileniului II î.C., foarte căutate de vechii Egipteni erau de la locuitorii Insulei bijuterii, şofran şi un colorant purpuriu obţinut din moluşte. De altfel, din Antichitate pe o axă atât geografică de la S spre N / între Deltele Africană şi Europeană ale Fluviilor Nil şi Dunăre, cât şi cronologică, în timp s-au dezvoltat Culturi cu denumiri asemănătoare, între ceea ce în Africa a întemeiat Mentu-hotep şi ceea ce în Europa a ajuns a fi Moldova aflată între Istru şi Nistru, ca exemplificare a "axei" fiind: înaintea dezastrului Santorini cea Minoică în Creta - legată şi de Cultul Egiptean al lui Min - înaintea Războiului Troian cea Micenianã în S Balcanilor şi Mysiei în NV Anatoliei, înaintea Perşilor cea a Milasei şi Miletului din SV Anatoliei, înaintea Romanilor cea din Mezia / Moesia în N Balcanilor, etc., Herodot în vremea sa fiind impresionat de influenţarea Grecilor vechi de către vechii Egipteni, inclusiv cum a menţionat în "Istorii" 2:52, că Grecii au moştenit prin mijlocirea Pelasgilor numele Zeilor de la Egiptenii vechi şi că după Războiul Troian la N de Egipt, mai ales în Marea Egee, populaţia veche Elenă a continuat să preia multe de la vechii Egipteni (din Hemi - fostul nume al Imperiului Faraonilor - până în Peninsula Hemului de peste Marea Mediterană, după cum era denumită Peninsula Balcanică după cei mai înalţi Munţi ai săi, cei ai Hemului / azi în Bulgaria). Era la începutul secolului I când Anatolianul Strabon a scris (în "Geografia" XII 8:4): "Mai ales pe vremea Războiului Troian şi după, s-a întâmplat să aibă loc incursiuni şi migraţii, când Barbarii şi - în acelaşi timp - Elenii au avut nevoie de un imbold pentru cucerirea de teritorii străine. Dar aceste evenimente au avut loc şi înaintea Războiului Troian. Într-adevăr, pe atunci mai dăinuia încă neamul Pelasgilor şi cel al Cauconilor, ca şi cel al Lelegilor; în vremurile de demult, aceia au rătăcit la întâmplare prin multe părţi ale Europei şi pe aceia Homer i-a făcut aliaţi ai Troianilor, nu pe cei de pe ţărmul potrivnic. Cele ce se povestesc despre Frygieni şi despre Mysi sunt mai vechi decât Războiul Troian. Apoi, faptul că sunt 2 seminţii de Lyciani îndreptăţeşte bănuiala că amândouă sunt de acelaşi neam, fie că Lycianii din Caria au colonizat Lycia Troiană, fie că Lycianii din Troia au colonizat Lycia Carianã. Poate şi cu Cilicianii s-a petrecut acelaşi lucru, pentru că şi ei au 2 subîmpărţiri. Doar că, în cazul acestora nu-i o mărturie comparabilă, deoarece Cilicianii de azi existau şi înainte de Războiul Troian". Cetatea Troiei - aflată în actuala Turcie - a fost cucerită prin vicleşugul uriaşului cal de lemn (atacul având pretextul recuperării Elenei, Regina Spartei, îndrăgostită de frumosul Prinţ Troian Alexandru Paris), de către coaliţia condusă de Ahei / strămoşii Elenilor; Troianii au fost printre strămoşii Tracilor din N Peninsulei Balcanice / Bazinul Dunării şi ai Grecilor din V Peninsulei Anatolice (mult după Războiul Troian - Elenii aflaţi în S Tracilor - au fost generic denumiţi şi ei ca Greci: o "împletire" a descendenţilor).

Marea Ionică

După Războiul Troian, dispersia Troianilor şi aliaţilor a fost forţată de împrejurări (unii în timp s-au reîntors pe plaiurile natale); astfel, în V Anatoliei lângă Troia - numită Latin Ilium - a fost ceea ce era ştiut ca Ionia iar în partea simetrică a Balcanilor Marea a primit numele de Ionică în faţa Ioaninei / coasta locuită de Iliri: este evidentă asemănarea onomastică între Iliri şi Ilion / Troia (iar Dardanii erau cei aflaţi între Traci şi Iliri). În secolul II î.C., istoricul Grec Polibiu a scris că Ilira a fost un Dialect Makedon, ce era o limbă Tracă (Machedonii fiind de sorginte Pelasgă - ca Tracii şi Troianii - în plus Strabon notând că Ilirii şi Tracii "aveau aceeaşi origine"). Cercetătorul Bosniac Ardian Adzanela a studiat primii Iliri: "Ardiaei / Vardai au fost printre cei mai proeminenţi Iliri; ei într-o campanie militară l-au rănit grav pe regele Filip, tatăl lui Alexandru Macedon. Vechii Greci i-au înregistrat ca Ardiaioi; etimologic, cuvântul Grec 'vardia' era folosit pentru 'veghetor' / 'gardă' şi corespundea direct pentru Vardaei, o altă denumire a acelor Ardiaei (se poate

remarca asemănarea Vardaei cu numele Râului Vardar din Macedonia: o altă posibilitate de explorare). De altfel, geograful Strabon VII 5:6 a consemnat că forma Ardiaioi a precedat Vardaei (înțelesul Latin al lor era de 'stârci')". În Antichitate, Balcanii au început să cunoască valuri de mutări organizate ale populaţiilor dinspre răsărit, începând cu primul Rege Ilir stabilit din V Anatoliei în V Balcanic imediat după Războiul Troian şi respectiv Darda-nii de la Darda-nele ajunşi până la Munţii Dinarici de la coasta Dalmată, apoi Dorianii (şi mult ulterior - Medieval - până la unii Turci). Despre prezenţa Troianilor şi în Egipt a scris în "Geografia" XVII 1:34 Strabon: "În preajma carierelor de piatră din care s-au construit piramidele şi în câmpul vizual al acestora, dincolo de fluviu, în Arabia (malul răsăritean al Nilului), se înalţă un munte destul de pietros, cu numele Troian, care are o peşteră dedesubt; în apropiere - atât de munte cât şi de fluviu - se află o localitate numită Troia, o veche aşezare a prizonierilor Troiani care au fost aduşi de Menelau şi au rămas pe aceste meleaguri" (Spartanul Menelau a fost soţul înşelat al Elenei, motivul formal al Războiului Troian - cel neformal fiind jaful - în plus şi istoricul Diodor din Sicilia 1:56 precizând că un mare număr dintre captivii Troiani transportaţi de Menelau s-au revoltat şi s-au stabilit în acel loc din Egipt, denumit de ei precum cetatea lor Anatoliană).

Vestul Anatoliei după Războiul Troian

Cercetătorul Român Silviu N. Dragomir a scris în anul 2004: "Elenii revendică inutil și posesiv războiul troian ca fiind un război al lor propriu. Dar, de fapt, în perioada respectivă ei nu existau ca popor bine determinat. Marele creuzet în care s-au format grecii propriu-zis i-a cuprins în rețetă și pe acei dorieni care, venind tot din Nord, ca un al treilea val de migratori din zonele boreale, au început să năvălească în Peninsulă abia după distrugerea Troiei de către ahei, un nume generic cuprinzându-i nu doar pe acei bine precizați ahei, ci și pe ionieni". Dezastrul Troiei a dus la traiul Gherghiţilor din Anatolia în mai multe Regate, în vechile lor regiuni (căci atunci a fost şi dispariţia Imperiului Hitit); astfel, s-au consolidat Mysia (populată de Mysi, în S Caucazului fiind Media - populată de Mezi - iar în S Carpaților, la S de Dunăre, fiind Moesia), Lydia, Frygia, Caria, Pisidia, Lycia, Cilicia, etc.: e de observat că de-a lungul vremurilor, între străjerii coastei Egeeană a Anatoliei - Caria Sudică şi Troia Nordică - au fost introduşi chiar şi oficial în istorie de mulţi tot felul de neamuri (mai mult ori mai puţin corcite cu Gardienii respectivi - Cariani şi Troiani - unii ajungând consideraţi excesiv și exclusiv altceva decât ceea ce erau de fapt, anume doar rezultatele amestecurilor principalilor paznici / străjeri V Anatolieni), astfel fiind, de pildă alfabetic, Eolii, Frygii, Ionianii, Lydianii, Mysii, ş.a. / de exemplu printre Cariani erau Dorianii și Ionianii, Insularii Egeeii de asemenea ajungând individualizaţi faţă de continentali prin separări mai mult artificiale decât erau în realităţile lor foarte concrete. Istoriografia Românească n-a făcut excepţie de la aşa ceva, în loc de precizarea esențială - cea mai simplă și concretă - despre Troiani sau Cariani (Vest Anatolienii cei mai apropiaţi şi mai importanţi în Epoca Fierului şi Antichitate) preferând de pildă cele mai dese referinţe la geografic mai îndepărtaţii Frygieni; în Antichitate nu exista "Elenizare", nici "perioadă Elenistică", asemenea artificiu fiind inventat de istoricul Gustav Droysen 1808-1884 din Pomerania pentru Grecizarea realizată datorită acţiunii Macedonilor (începând cu Imperiul cârmuit de Împăratul Makedon Alexandru "cel Mare", până la sinuciderea Makedoanei Cleopatra - ultima Faraoană - și impunerea Imperiului Romanilor, adică perioada 323-31 î.C.), Elenii din Balcani fiind şi atunci modeşti prin influenţa lor, ca întotdeauna, în comparaţie cu puternicii Greci Vest Anatolieni / care erau şi mult mai numeroşi. Pentru aceeaşi perioadă de Elenizare fără Eleni, confuzii asemănătoare cu cele ale Grecilor din Vestul Anatolian / Asiei "Mici" (diferiţi bineînţeles de Elenii din Sudul Balcanic / Europei, căci la Marea Egee n-a fost nicicând un singur popor), au fost intenţionate şi în Canaan, dintre Evrei reliefându-se nu atât Israeliţii, cât Iudeii - cei din Sudica Iudee iar nu din Nordicul Israel - chipurile vorbind Iudaica şi nu Ebraica, cu religie Iudaică şi nu cu religie mozaică / aşa după cum e corect, etc.; în V Anatolic, în loc de Carianii Sudici şi Troianii Nordici (aşa cum ar fi fost corect) propagande foarte interesate au reliefat exagerat de mulţi A/Eoli, Frygieni, Ionieni, Lydieni ori Mysieni, chiar Lycieni sau Bithyeni iar comparativ cu acei Greci Anatolieni - la nivel global însă toţi minimalizaţi până la distorsiuni diversioniste - reliefându-se în descrierile timpurilor fără justificări de fapt "bravii" Eleni din S Balcanilor, cu roluri deseori "umflate" de merite ce nu erau ale lor: asemenea "sufocări" sunt deplin operaţionale şi în prezent - o paralelă dintre dublările practicate în lume fiind dată de pildă în spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic prin Ardeal şi Transilvania, cu populaţii de Geţi şi Daci, Români şi Valahi, Unguri şi Maghiari, Saşi şi Nemţi, Romi şi Ţigani, ş.a.m.d. - o echivalenţă la fel de caraghioasă ajungând de exemplu "România = Ţara Romilor" (cu desigur propria limbă Romany, etc).

Împărţirea Anatoliei

În lucrarea "Noi, Tracii", Dr. Iosif Constantin Drăgan 1917-2008 din Lugoj / judeţul Timiş a reflectat: "Pentru mileniul II î.C., Troia a fost manifestarea culminantă a unei civilizaţii superioare şi larg răspândită, într-o vreme când nici Atena şi nici Roma nu-şi făcuseră apariţia. Războiul abătut asupra Troiei a dovedit puterea sa de atracţie, poftele ce le trezea şi le stimula prin bogăţia şi strălucirea sa. Troia a furnizat mari teme de meditaţie şi a creat personaje reprezentative. Impunându-se cu aceeaşi forţă ca Atena şi Roma de mai târziu, Troia a fost contemporană cu marile civilizaţii ale Egiptului şi Sumerului, impresionând adânc pe contemporani şi reuşind să dăinuiască în memoria urmaşilor. Legenda 'Calului Troian' a fost pusă de unii cercetători în legătură şi cu eventualul cutremur ce ar fi distrus Troia". În ediţia din anul 2010 a Enciclopediei "Britannica" stă scris: "În Troia sunt dovezi clare ale unei violente distrugeri la mijlocul secolului XIII î.C.; există probe arheologice că oraşul a fost distrus între 1260 î.C. şi 1240 î.C. şi pare a fi cu adevărat Troia homerică". "Cronica ilustrată a omenirii" - tradusă în anul 2011 din Germană în Română de Ionuţ Mihăilescu - a consemnat: "În 1240 î.C., Troia a fost distrusă de un cutremur. Un cutremur a zguduit Strâmtoarea Dardanele; oraşul Troia a fost afectat puternic, distrus de cutremurul de pământ. Adevărata Troia este identică cu Troia lui Homer din 'Iliada', care - timp de 10 ani - a fost în stare de război. Scena desfăşurării evenimentelor din 'Iliada' lui Homer a fost devastată de un cutremur. În intervalul dintre dispariţia Troiei şi scrierea 'Iliadei', întreaga cultură grecească arhaică a ajuns în apus. Motivul: migraţiile masive de populaţii din Bazinul Mării Egee începute odată cu Războiul Troian şi năvălirea Oamenilor Mării". Datarea căderii Troiei a fost - dintre istoricii Antici - cel mai târziu plasată în anul 1135 î.C. de Grecul Efor 400-330 î.C. din Anatoliana Cume şi cel mai timpuriu anterior cu 2 secole, în anul 1334 î.C. de cârmuitorul Douris 350-281 î.C. al Insulei Samos (ca întotdeauna, adevărul a fost pe la mijloc, adică în anul 1240 î.C). După Războiul Troian, cetatea jefuită a Troiei s-a refăcut parţial şi a mai dăinuit, însă departe de strălucirea ei de odinioară - anterioară tragediei cauzată de Ahei - deoarece după marele conflict Regatul său n-a mai existat: din populaţia Troiană, unii au fost deportaţi iar unii dintre cei scăpaţi au decis să emigreze, rămânând prea puţini care să mai continue gloria avută în Ţinutul natal. În imaginea următoare sunt cele 2 feţe ale sigiliului Troiei din timpul Războiului Troian:

Prima capitală a Ciprului

Zeul Bes, protectorul Ciprului

Denumirea cuprului vine de la Insula Kypros / Cipru, așa cum denumirea cretei vine de la Insula Krîti / Creta. Protectorul Insulei Cipru a fost Zeul Familiei / Gospodăriei Bes (vechii Greci îl aveau oarecum similar ca Zeul Bes pe Zeus / Deus, considerat Zeul Familiei); se poate remarca printre credincioșii Traci - din N Peninsulei Balcanice - că unii viguroși (foarte religioși) au fost denumiți Besi: aceia erau răspândiți până în Canaan / ţărmul continental Asiatic din răsăritul Insulelor Creta / Krîti și Cipru iar la sfârșitul Antichității s-au creștinat. Zeul Bes a fost portretizat purtând pene pe cap, la fel fiind și piraţii Gherga / "Oamenii Mării" (în Europa, de la războinicii Bănățeni Medievali s-a răspândit termenul de "husari", provenit din "corsari" / "gursari", după cum a studiat și Dr. Philip Gove 1902-1972 iar comandantul husarilor Maghiari Nagy Kalman a identificat titlul și în Uigura Hunilor, toți acei luptători afișându-și mândri penele, care cu cât erau mai numeroase indicau că rangurile purtătorilor erau mai mari). Tracii Besi - urmași ai credincioșilor Zeului Poseidon - gospodăreau o puternică flotă, activă dinaintea existenței Grecilor îndeosebi între Insula SamoTracia și Strâmtoarea Bosfor / "Bos-for"; se poate observa că radicalul "P*s" / "P*ș" - întâlnit la Poseidon / "Pos-Eidon", păsări / "păs-ări", ș.a. dar și la pești / "peș-ti", peșteri / "peș-teri", etc. - echivala radicalul "B*s" (prin larg răspândita sinonimie consonantică "P"/"B"). În vechime, Bes era știut - și notat consonantic - ca Zeul "PNT": așa ceva poate însemna Zeul Pontului - adică al Mării Negre / Bazinului Pontic - zona de bază a Tracilor Besi întinzându-se între Marea Mediterană / Egee, Marea Albă / Marmara și Marea Neagră / Pont (pe partea Balcanică a Dardanelelor, căci pe partea Anatolică a Dardanelelor erau Troianii). În Egipt, Zeul Bes era reprezentat hidos - de fapt, purta o mască având limba scoasă - pentru a speria duhurile rele iar statuetele sale flancau intrările (fiind prototipul ulteriorilor pitici de grădină): era muzical - folosind tobe și clopoței - era războinic / luptător (animalul favorit fiind felina) și propaga fertilitate; nu a fost nicicând venerat în Temple, mereu având capul acoperit cu un coif penat. Un ritual al Tracilor Besi - păstrat în Bulgaria până azi de mascații Kukeri - a inspirat în Evul Mediu Carnavalul Venețian (care așa își are proveniența): în preajma Anului Nou, mascații merg prin localitate din poartă în poartă cântând și zornăindu-și clopoțeii, cu scopul de a alunga duhurile rele și de a aduce fertilitatea în Noul An. Pentru asemenea ceremonii nici nu aveau nevoie de Temple; echivalentul Românesc la Kukeri e "Jocul cu Capra" (până în Epoca Modernă, Anul Nou a fost la 1 Martie). Corespunzător E Europenilor Kukeri, în V Asiei - din Canaan până în Anatolia - de Anul Nou pastoral (începând de SânGiorz = Sf. Gheorghe, în luna următoare celebrării Anului Nou de către Români, respectiv în Balcani) se ardeau jertfe pentru Zeul suprem, numite de mozaici עוֹלָה קָרְבַּן "Korban Olah" iar de musulmani "Kurban Bairam" = Sărbătoarea Sacrificiului", organizată în luna 12 a calendarului islamic, având semnificația de Crăciun islamic (în secolul XVI, sclavul la otomani Bartholomaeus Gourgieuiz a descris maniera de sacrificare Turcă la fel ca la Armeni ori "Gretani" / Grecii Cretei, prin împărțirea cărnii în 3 părți egale: una păstrată în familie, una oferită vecinilor și una nevoiașilor; atunci trebuie să se facă pelerinaj la cel mai Sfânt loc, în acea perioadă organizându-se "hagialâcul", respectiv călătoriile creștinilor în Palestina / la Ierusalim și ale musulmanilor în Arabia / la Mecca, unde fiecare credincios ar fi dator să ajungă măcar o dată în viață).

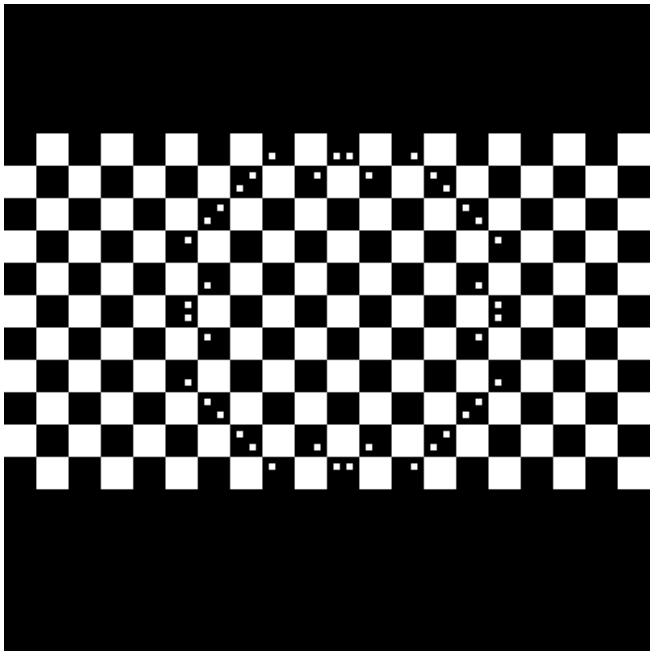

Arcaşul Teucer / Teucru, fratele vitreg al asediatorului Ajax al Troiei, a luat din cetatea cucerită Ghergani / Gherghiţi ca prizonieri, cu ei întemeind după 7 ani de la Războiul Troian pe coasta răsăriteană cetatea Salamis / Salamina, prima capitală a Ciprului - acum în partea Turcă a Insulei - până atunci zona fiind controlată de Hitiţi; în secolul II - în timpul Împăratului Roman Marcu Traian - răsculaţii Evrei din Cipru au distrus vechea capitală Salamina, Romanii apoi exterminând întreaga populaţie Evreiască din Insulă iar localitatea (refăcută parţial) a fost distrusă din nou, de musulmani, în secolul VII. Acelaşi Gheugher / Teuker - Ghergan după mamă - la bătrâneţe a plecat în Peninsula Iberică, unde a murit. Amintirea sa a rămas şi Prinţesei Feniciene Dido - întemeietoarea Cartaginei în secolul IX î.C. - când a primit cu drag în ospeţie refugiaţi Troiani, după cum a apărut în cartea întâi din "Eneida" scrisă de poetul Roman Vergiliu:

"Ţin pe Teucrus aminte şi-acum: venise la Sidon,
Bietul din ţară gonit, cerând ajutorul lui Bellus,
Ca să-şi găsească regatul altinderi. Şi-n Cipru intrat-a
Bellus, prădându-l de avere şi-n jugul supunerii dându-l.
Eu vă cunosc şi poporul Troianic şi soarta
Troiei, şi numele tău şi pe regii Pelasgici de-acolo
Însuşi Teucrus, al vostru duşman, lăuda pe Teucrii,
Fală făcându-şi că este născut din Troianica viţă".

Les arguments d'ordre linguistique que M. de L. reprend, après Dümmler, ne sont guère plus probants : sans doute on nous parle de Teukroi à Salamine de Chypre et de Teukroi qu'un roi de Salamine, Teukros, aurait amenés en Troade ; les Gerginoi descendraient des premiers, les Gergithes des seconds. Mais M. Hall[3], après Petrie et Maspéro, n'a-t-il pas montré qu'il fallait reconnaître dans ceux-ci les Gergésiens de la Bible et les Girgashi qui s'allient avec les Khêtas contre Ramsès II, dans ceux-là les Tchakaray, qui attaquent l'Egypte sous Ramsès III avec les Thuirsha et les Shardana. Si même l'on n'admet pas ces identifications, M. de L. n'a-t-il pas reconnu dans cette fondation de Salamine, attribuée à l'éponyme des Teukroi, — dont les Teukrides, rois-prêtres d'Olba, conservent le nom sur la côte cilicienne opposée — l'un des faits qui marquent la conquête d'Alasia par les peuples de la mer, occupants du second palais remanié de Knossos ? Bien qu'il les considère comme les destructeurs de la civilisation thraco-phrygienne de l'île, il admet que son nom primitif d'Alasia n'a pas seulement survécu dans le vocable d'Alasiôtas porté par un Apollon de Chypre, mais il voudrait que le souvenir de son *téménos* ait subsisté dans la localité crétoise d'Alassos ou d'Alasa. Cette terminaison en ασσος, comme le suffixe νθος qui devait exister dans la forme première du nom des Gergithes, est pourtant l'une de celles dont Fick[4] a essayé d'établir le

caractère hittite et qui se retrouvent en si grand nombre dans le sud de l'Asie-Mineure. On ne saurait donc tirer parti des Teukriens, des Gergithiens ou d'Alassos pour montrer l'origine thraco-phrygienne de la première population de Chypre, alors que les uns et les autres n'apparaissent pas avant le XIVe siècle sur les côtes asiatiques et dans la mer Egée. — Sans prétendre tirer aucune conclusion de cet examen critique de la thèse soutenue par M. de L., il faut reconnaître que les pièces versées par lui au débat ne permettent guère de conclure en faveur de l'origine thraco-phrygienne — et, partant, aryenne — de la civilisation cypriote.

Fragment din analiza istoricului Reinhold Freiherr von Lichtenberg 1865-1927

Pentru întemeietoarea Cartaginei, Troianii erau bineveniţi - ca şi cei din Qart = Tyr, după cum a notat poetul Roman - căci atât Regatul Troiei, cât şi Regatul Feniciei, au fost puteri Maritime înrudite (cea Feniciană - Finică / Punică - fiind succesoarea celei Troiane).

Salamis

Ultimul Rege din Dinastia Troiană cârmuitoare a Ciprului, până la ocuparea Insulei de către Perşi la începutul secolului V î.C., a fost Gorgos, ocupanţii aducând Fenicieni la putere, la sfârşitul acelui secol Regele Ev-agora / Evagoras - cu sprijinul rudelor sale, spionii Gherghini - reuşind totuşi să revină din partea Dinastiei Troiane. În oraşul Soli din Cipru (numit aşa după numele lui Solon / cel care l-a conceput) în secolul IV î.C. nobilii Ghergani erau ştiuţi drept Gherghini / Gergini. Cronicarul local Clearchus care i-a menţionat, discipol al lui Aristotel, a scris şi despre nunta în actualul teritoriu Uzbec al Makedonului Alexandru "cel Mare" cu Prinţesa Dahă Roxana (cuvânt Persan semnificând "Strălucitoarea"), dedicându-le lucrarea "Gergithios" - despre arta măgulirii - fiind inspirat de către curteanul Gergithius al Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare", care-l însoţea peste tot, fiind împreună cu Împăratul ca admirator şi prieten / afirmând că doar cei foarte inteligenţi pot aprecia meritele altora: flatarea era un obicei Cipriot şi implica o excelentă oratorie - aducând practicianului un venit consistent pe de o parte şi crescând stima de sine a cârmuitorului pe de altă parte; Alexandru "cel Mare" a fost stăpânul celui mai întins Imperiu vreodată de până atunci, avându-l pe generalul Gergithius / Gherga lângă el în exercitarea puterii (prezent în subtilităţile cârmuirii şi cunoscător al detaliilor, inclusiv de culise). Unii invidioşi - observând megalomania datorată alcoolului din ultimii ani de viaţă ai Împăratului, ce consuma mai ales vin cu "Pocalul lui Hercule" - considerau postul propagandistului care oficial aducea laudă Curţii Imperiale ca nedemn, parazitar şi linguşitor, însă rezultatele activităţii lui Gergithius împreună cu Împăratul Alexandru "cel Mare" de-a lungul timpului au rămas incontestabile (şi în Tradiţia din N Indiei - după cum a fost consemnată în secolul XIX de coloniştii Britanici - Gergithius / Gherga a rămas cunoscut în armata Imperială a lui Alexandru Macedon cu funcţia de general).

În "Revizuirea istoriei religiilor" din anul 1880, Francezul Jean Reville a notat: "Fără dubiu, Gherghina era numele unui neam regal întâlnit în Cipru, cu care Teucer a întemeiat Salamina, ce pe coasta opusă - din Kilikia / Cilicia - a fost şi în aşezarea Olbia, unde alternativ a dat prinţi şi preoţi. Ei erau apropiaţi de Gherghinii / Ghirgasienii plasaţi de Biblie în Syria, Ghirgaşii aliaţi cu Kheta / Hattusili contra lui Ramses II şi Gherghiţii care au dominat anumite părţi din coasta Asiei Mici / Anatoliei, numele lor fiind conservat în Milet, Cume / Kyme dar şi în oraşul Gherghis. Gherghiţii Teucriani pot fi consideraţi ca una dintre ramurile Indo-Europenilor, ce au format Traco-Frygienii, descendenţi în paralel din Asia şi Grecia. Cu toate acestea, oare Lelegii de pe Masivul Ida sau din Milet au fost aceiaşi cu Gherghiţii Teucriani din Troia, Salamina sau Olbia? Chestiunea e complexă iar ştiinţa încă nu e pregătită să răspundă". Principalul centru de influenţă Fenician pe Insulă a fost Larnaca (34,55 lat. N, 33,38 long. E, în actuala parte Cipriotă Greacă), sub protecţia zidurilor Ciclopice ridicate la sfârşitul secolului XIII î.C. de Ghergani, când au fost duşi acolo din Troia / pe atunci localitatea se numea Kition. Este de ştiut că ulterior - în timpul Imperiului Bizantin - Salaminei Ciprului i s-a spus Constanţa / semnificând "Statornica". La începuturile bizantine, Gherghinii din Cipru au fost foarte activi, de pildă în secolul VII remarcându-se geograful Georgios care a realizat în anul 610, după un lucru de peste un deceniu, o descriere amănunţită a Romaniei, adică a Imperiului Bizantin iar în 679-686 Gheorghe, venit din Cipru, a fost patriarhul Constantinopolului (deşi a cochetat cu monotelismul, a prezidat Sinodul din anul 680, care a condamnat monotelismul, reafirmând Crezul primului Sinod - de la Niceea - şi a condamnat ca eretici pe cei susţinând altceva, fiind anatemizat / afurisit în anul 754 de iconoclastul Împărat bizantin Constantin V). Trebuie ştiut că în 1283-1289 "primul dintre egali", patriarhul Constantinopolului, şi-a luat numele de Grigore (era din Cipru, nobil născut George în Lapethos 35,20 lat. N, 33,10 long. E în anul 1241, din vechea familie Gherghină cârmuitoare a Insulei, mare iubitor de cărţi, după plecarea lui de acolo prima staţionare a sa fiind în anul 1258 la Acra 32,55 lat. N, 35,04 long. E, ce pe atunci era capitala Cavalerilor Ospitalieri); a fost cel mai strălucit ucenic al lui Gheorghios "Acropolitul" 1217-1282 şi patronând în Tracia la Constantinopol Sinodul de la Palatul Blachernae din anul 1285, a clarificat învăţătura despre sorgintea Duhului Sfânt (a murit în anul 1290, retras la Mănăstirea Crisei). Cipru şi-a obţinut independenţa de stat în anul 1960, în anul 1974 rezultând o formaţiune statală în

partea de N a Insulei prin invadarea de către Turci, situaţie de divizare existentă în prezent.

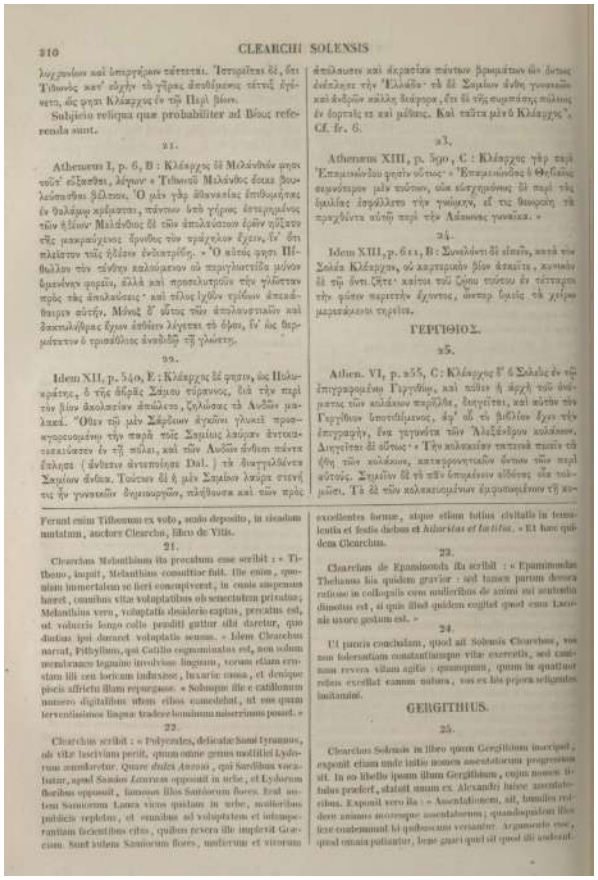

310 CLEARCHI SOLENSIS

λογχοφόρων καὶ ὑποχειρίων τάττεται. Τετραέτει δέ, ὅτι Τίθωνος κατ' ἀρχὴν τὸ γῆρας ἀποδείκνυσι τέτρατος ἐγένετο, ὡς φησι Κλέαρχος ἐν τῷ Περὶ βίου.

Subjicio reliqua quae probabiliter ad Bίους referenda sunt.

21.

Athenæus I, p. 6, B : Κλέαρχος δὲ Μελάνθιόν φησι τοῦτ' εἰσηκέναι, λέγων « Τίθωνοῦ Μελάνθου ἄσκαι βουλόμενοι βιῶναι. Ὁ μὲν γὰρ ἀθανασίας ἐπιθυμήσας ἐν θαλάμῳ κρύπτεται, πάντων ὑπὸ γήρως ἀτιμαζόμενος ὧν ἤδιον· Μελάνθιος δὲ τῶν ἀπολαυστῶν ἐρῶν ἡδέως τῆς μακρογηρίας ὄρυθος τὸν τράχηλον ἔχειν, ἵν' ὅτι πλεῖστον τῆς ἡδέος ἐνδιατρίβῃ. » Ὁ αὐτὸς φησι Πιθιάδην τὸν τέκτονα καλούμενον οὐ περιγλωττίδα μόνον ὁμοίαν φορεῖν, ἀλλὰ καὶ προσλιτρεῖν τὴν γλῶτταν πρὸς τὰς ἀπολαύσεις· καὶ τέλος ἰχθῦν τρίβοντα ἀπεκθεῖραι αὐτήν. Μόνῃ δ' οὖτος τῶν ἀπολαυστικῶν καὶ δακτυλήθρας ἔχων ἀπθίων λέγεται τὸ ὄφυι, ἵν' ὡς θερμότατον ὁ τριπλοῦς ἀνοδοῦῳ τῇ γλώττῃ.

22.

Idem XII, p. 540, E : Κλέαρχος δέ φησιν, ὡς Πολυκράτης, ὁ τῆς ἄδρας Σάμου τύραννος, διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκολασίαν ἀπώλετο, ζηλώσας τὰ Ἀνδῶν μαλακά. Ὅθεν τῷ μὲν Σαρδίων ἄγαλμα γλυκὺ προσαγορευομένῳ τὴν παρὰ τοῖς Σαμίοις λαῖδα ἀντικατατεκτήνασθαι ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν Ἀνδῶν ἄνθιμα πάντα ἔπληρα (ἄνθεσι ἀνατιμήσας Dal.) τὰ διατρεφόμενα Σαμίων ἄνδρα. Τούτοις δὲ ἡ μὲν Σαμίου λαῖδρα στενὴ τις ἦν γυναικῶν δημιουργὸν, πλήθουσα καὶ τῶν πρὸς

Ferunt enim Tithonum ex voto, senio deposito, in ocadum mutatum, auctore Clearcho, libro de Vitis.

21.

Clearchus Melanthium ita procatum esse scribit : « Tithono, inquit, Melanthio consultor fuit. Ille enim, quoniam immortalem se fieri concupiverat, in cubiculo sequestratus haerat, omnibus vitae voluptatibus ob senectutem privatus; Melanthius vero, voluptatis desiderio captus, precatus est, ut volueris longo colli proditi guttur sibi daretur, quo diutius ipsi duraret voluptatis sensus. » Idem Clearchus narrat, Pithyllium, qui Cotilio cognominatus est, non solum membranceo tegumine invidisse linguam, verum etiam erustam illi cute loricam indaxisse, luxuriae causa, et denique piscis afflictu illam repurgasse. « Solemque ille e catillonum numero digitalibus ultem cibus comedebat, ut eos quam terventissimo lingua tradere hominum miserrimus posset. »

23.

Clearchus scribit : « Polycrates, delicatae Sami tyrannus, ob vitae lasciviam perit, quum omne genus mollitiei Lydorum aemularetur. Quare dulcis Amoni, qui Sardibus veneratur, apud Samios Lamiam opponit in urbe, et Lydorum floribus opposuit, lamosos illos Samiorum flores. Erat autem Samiorum Lamia vicus quidam in urbe, mulieribus publicis repletus, et omnibus ad voluptatem et intemperantiam facientibus cibis, quibus revera ille imperii Graecum. Sunt autem Samiorum flores, uniformi et virorum

ἀπόλαυσιν καὶ ἀκρασίαν πάντων βρωμάτων ὧν ἥδιον ἐπέλεκτο τὴν Ἑλλάδα· ἐκ δὲ Σαμίων ἄνδρα γυναικὸς καὶ ἀνδρῶν κάλλει διάφορα, ἐπὶ δὲ τῇ συμπάσῃ πολιτείᾳ ἐν ἑορταῖς τε καὶ μέθαις. Καὶ ταῦτα μὲν Κλέαρχος ». Cf. fr. 6.

23.

Athenæus XIII, p. 590, C : Κλέαρχος γὰρ περὶ Ἐπιμενίδου φησὶν οὕτως· « Ἐπιμενίδης ὁ Θεβαῖος σεμνότερον μὲν τούτων, ὧν κατηγορήσης δὲ παρὰ τὰς ὁμιλίας ἀσφάλεται τὴν γνώμην, εἴ τις διορᾷ τὰ πραχθέντα αὐτῷ παρὰ τὴν Λάκαιναν γυναῖκα. »

24.

Idem XIII, p. 611, B : Συνάδηνι δὲ εἰπεῖν, κατὰ τὸν Σολέα Κλέαρχον, οἱ ἀκριτομύθου βίου ἄσκητα, κυνικὸν δὲ τῷ ὄντι ζῆτε· καίτοι τοῦ ζῆν τοῦτου ἐν τέτταρσι τὴν φύσιν παρεστὴν ἔχοντος, ὥσπερ ὑμεῖς τὰ χείρω μερικάκεσθαι τυχεῖν.

ΓΕΡΓΙΘΙΟΣ.

25.

Athen. VI, p. 255, C : Κλέαρχος δ' ὁ Σολεὺς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Γεργίθῃ, καὶ αὐτὸς ἤ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τῶν καλάμων παρῆλθε, διηγεῖται, καὶ αὐτὸν τὸν Γεργίθην ἐποτιθέμενος, ἀφ' οὗ τὸ βιβλίον ἔχει τὴν ἐπιγραφήν, ἕνα γεγονότα τῶν Ἀλεξάνδρου καλάμων. Διηγεῖται δὲ οὕτως· « Τὴν καλαμίδην ταττικὴ πασὶ τὸ ζῆν τῶν καλάμων, κατακρουνταῖν ὄντων τῶν περὶ αὐτούς. Σαμίῳ δὲ τῷ πάν ὑπαρξάν εἰδέναι ὅτε τοιμῶσι. Τὰ δὲ τῶν καλαμιτῶν ἐμφυτευμένων τῇ κο-

excellentes formae, atque etiam totius civitatis in temulentia et festis diebus et *hilaritas et tactus*. » Et haec quidem Clearchus.

23.

Clearchus de Epaminonda ita scribit : « Epaminondas Thebanus his quidem gravior : sed tamen parum decora ratione in colloquiis cum mulieribus de animi sui sententia dimotus est, si quis illud quidem cogitet quod cum Lacaena uxore gestum est. »

24.

Ut parcia concludam, quod ait Solensis Clearchus, vos non laboriosum constantemque vitae exercitii, sed canimum revera vitam agitis : quamquam, quum in quattuor rebus excellat eamm natura, vos ex his prava seligentes imitamini.

GERGITHIUS.

25.

Clearchus Solensis in libro quem Gergithium inscripsit, exponit etiam unde initio nomen ascendentium progressum sit. In eo libello ipsum illum Gergithium, cujus nomen libro praefert, statuit unum ex Alexandri latere ascendentibus. Exponit vero ita : « Ascendentium, ait, humilis redditur animus mortesque ascendentium ; quandoquidem filii inire cubicularii hi quibuscum versantur Argonautae esse, quod omnia putantur, bene quaeri qui ut quod illi audeant.

GERGITHII FRAGMENTA. 311

λακείᾳ, χαύνους καὶ κενοὺς ποιοῦντα, πάντων ἐν ὑπορρῇ παρ' αὐτοῖς ὑπολαμβάνεσθαι κατασκευάζεσθαι. »

Ἐξῆς τε διεξιόμενος περὶ τινος μειρακίου, Ἡσχίου μὲν τὸ γένος, βασιλέως δὲ τὴν τύχην, « Τοῦτο (φησὶ) τὸ μειράκιον (οὐ λέγων αὐτοῦ τοὔνομα) κατέκαιτο ὑπ' ἐπιθυμίας τρυφῆν ἐπὶ ἀργυρόπλοῦ κλίνης, ὑποστρωμένης Σαρδιανῇ φαλωτάπητι τῶν πάνυ πολυτελῶν. Ἐπεβέβλητο δ' αὐτῷ πορφυροῦν ἀμφίτασον ἀμοργίνου περιειλημμένον. Προσκεφάλαια δ' εἶχε τρία μὲν ὑπὸ τῇ καρηβ βύσσινα παρκλινργῆ, ὧν ὧν χρῶτο τὸ πρῶτον, δύο δ' ὑπὸ τοῖς ποσίν, ἐφ' οὗ ἐπάτει λευκῇ χλαμύδι. »

« Παραδεδεγμένοι δ' εἰσὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν Κύπρον μοναρχοι τὸ τῶν τοιούτων κολάκων γένος, ὡς χρήσιμον. Πάνυ γὰρ τὸ κτῆμα τυραννικὸν ἐστι. Καὶ τούτων οὐκ ἀριστοτοκῶν τινων οὔτε τὸ πλῆθος οὔτε τὰς ὄψεις ἔξω τῶν ἐπφανεστάτων εἶδεν οὐδείς. Διηρημένων δὲ ἐκ παλαιοῦ κατὰ συγγένειαν τῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι κολάκων, ἀφ' ὧν ἦσαν οἱ κατὰ τὴν ἄλλην Κύπρον κόλακες, τοὺς μὲν Γεργίνους, τοὺς δὲ Προμαλάγγας προσαγορεύουσιν. Ἐν οἷ μὲν Γεργίνοι συναναστρεφόμενοι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν ἐν τε τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ τοῖς ἀγοραῖς ἀτεκκοσκευάζουσι, κατασκόπων ἔχοντες τάξιν, ὅ τι δ' ἂν ἀκούσωσιν ἡμαρόσιον ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τοὺς καλουμένους ἄναντας. Οἱ δὲ Προμαλάγγες ζητοῦσιν ἀντὶ τῶν ὑπὸ τῶν Γεργίνων προσαγγελλόντων, ὅ τι ἂν ἄξιον εἶναι ζητήσεως δόξῃ, ἅντες τινὲς ἐρευνηταί. Καὶ τούτων

οὗτος ἔντεχνος καὶ πιθανὴ πρὸς ἅπαντας ἡ ἐνευξις, ὥστ' ἤμοιγε δοκεῖ, καθάπερ καὶ αὐτοί φασι, παρ' ἐκείνων εἰς τοὺς ἔξω τόπους διαδίδοσθαι τὰ σπέρματα τῶν ἑλλογίμων κολάκων. Καὶ γὰρ οὐχ οἷόν μητρίᾳ ἐστὶ τῷ πράγματι σεμνύνονται διὰ τὸ τετιμῆσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλὰ καὶ λέγουσιν ὅτι τῶν Γεργίνων τις, ἀπόγονος ὢν τῶν Τρώων ἐκείνων, οἷς Τεῦκρος ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων κατασκευάζομενος εἰς Κύπρον ἔγων ἀπῴκισεν, οὗτος διὰ τῆς παραλίας μετ' ὀλίγων στελλας ἐπὶ τῆς Ἀλωΐδος κατὰ πύστην ἅμα καὶ οἰκισμὸν τῆς τῶν προγόνων χώρας, πολὺν ολαίτιος περὶ τὴν Τροιαὴν Ἴδην, συμπαραλαβὼν τινας τῶν Μυσῶν ἃ πάλαι μὲν ἀπὸ τοῦ γένους Γέργιναι, νῦν δὲ Γέργιθα κέκληται. Τούτου γὰρ, ὡς ἔοικε, τοῦ στόλου τινὲς ἀποσπασθέντες ἐν τῇ Κυμαίᾳ κατέσχον, ἐκ Κύπρου τὸ γένος ὄντες, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Θετταλικῆς Τρίκκης, καθάπερ τινὲς εἰρήκασιν, ὧν ἰατρεῖσαι τὴν ἄγνοιαν, οὐδ' Ἀπολληνιάδικς τοῦτό γε νοεῖζαι δεδόσθαι. »

« Γεγόνασι δὲ παρ' ἡμῖν καὶ ἐπὶ Γλαῦ τοῦ Καρὸς καὶ γυναῖκες ὑπὸ τῆς ἀνάσσης, αἱ προσαγορευόμεναι κολακίδες. Ἀφ' ὧν ὑπολείπεις τινες εἰς τὸ πέρυν ἀφικόμενοι μετάπεμπτοι πρὸς τε τὰς Ἀρτεβάζου καὶ τὰς Μέντορος γυναῖκας, κλιμακίδες μετονομασθήναι, ἀπὸ τοιαύτης πράξεως· ταῖς μεταπεμψαμέναις ἀρτεκαθέμεναι κλίμακα κατασκόπων ἐξ ἑαυτῶν οὖσας, ὥστ' ἐπὶ τοῖς νύκτας αὐτῶν τὴν ἀνάβασιν γίγνεσθαι καὶ τὴν κατάβασιν ταῖς ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν ὀχουμέναις. Εἰς τοῦτο τρυφῆς, ἵνα μὴ ἀβλοῦστης εἶσιν, προηγόρευτο τεχνώμενοι τὰς

Tum vero, quum jam per se inflati sint ii quibus assentantur, procius etiam vanos futilosque eos sui adulatione reddunt, facinoque ut supra omnes alios elatos se illi existimant. » Tum de adolescentulo quodam verba faciens, Pupilo genere, conditione rege : « Hic adolescentulus, ait (nomen ejus non edidit), ob immodicum luxum cubabat in lectulo pulibus fulto argenteis, constrato tapete nudo Sardiano ex eo genere qui sunt pretiosissimi. Superne corpori injectus erat purpureus tapes utrinque villosus, cui Amorginum tegmen circumdatum erat. Tres autem habebat pulvinos lysakos purpureis fodreis praetextos, quibus se defendebat ne calor qui incumbebat ; duos vero a pedibus hygino tinctus ex eo genere qui Dorici vocantur : super his recumbebat candida lena indutus. »

« Est autem vetusto usu apud omnes Cypri reges receptum nobilium assentatorum genus, tanquam retinr ipsorum utile. Inprimis enim commodum est tyranno, tales homines in parato habere. Horum autem, quasi quidam Areopagitae essent, neque numerum, neque fuchem, exceptis illustrissimis, novit nemo. Jam qui in urbe Salamine sunt assentatores, a quibus omnes in reliqua Cypro originem traxerunt, in duas distribuuntur familias, unam eorum qui Gergini appellantur, alterum eorum qui Promalanges. Ex his Gergini, inmiscentes se opportunis, quum in artificum officinis, tum in foris, auscultant sermones, speculatorum vice fungentes, et quidquid audiverunt, id quotidie regis principium, quos σκοπὰς vocant, renuntiant. Tum Promalanges eorum vices, quae ab his renuntiata sunt, uberius inquirunt, si quid inquisitione dignum visum est ; antique veluti investigatores. Et sunt horum congressus et colloquia cum omnibus ita artificiosa atque blanda, ut verum mihi videatur id quod ipsi profitentur, ab his in extera loca sparsum esse semen illustrium assentatorum. Nec enim mediocriter sua arte gloriantur, quod in honore sint apud reges, verum etiam narrant, Gergiorum aliquem, ex illo Trojanorum genere oriundum, quos ex captivis sibi Teucer adjunxit, cum eisque in Cyprum habitatum concessit, illum igitur Gergium, simul paucis comitantibus secundum oram maritimam versus Zoladem navigasse, priscas majorum sedes exploraturum instauraturumque ; assumptisque Mysorum nonnullis, oppidum circa illam montem Troadis condidisse. Oppidumque illud olim quidem a familiae nomine, unde ortum dicit, Gergina nominata est, unus vero Gergitha vocatur. Videntur enim nonnulli ex ista navigatione abstracti in Cumaeam regione appulisse, Cypri genere, non ex Thessalica Trica, ut affirmarunt nonnulli ; quorum mederi errori ne Asclepiadis quidem datum esse arbitror. »

« Fuerunt vero apud nos etiam sub Glae Care feminae quoque principibus matronis adhibitae, quae Colacides appellabantur. Quarum reliquae nonnullae, quae eis mare advenerunt, ad Artabazi et Mentoris uxores accitae, mutato nomine Climacides appellatae sunt, nomine a re ipsa desumpto, quae erat hujusmodi. Quo placerent mulieribus, a quibus erant accessitae, scalam efficiebant ex se ipsis, ita ut per ipsarum femora illae, quoties earpendi vellerentur,

"Fragmenta Historicorum Graecorum" (Paris, 1848)

Spionii Gherga

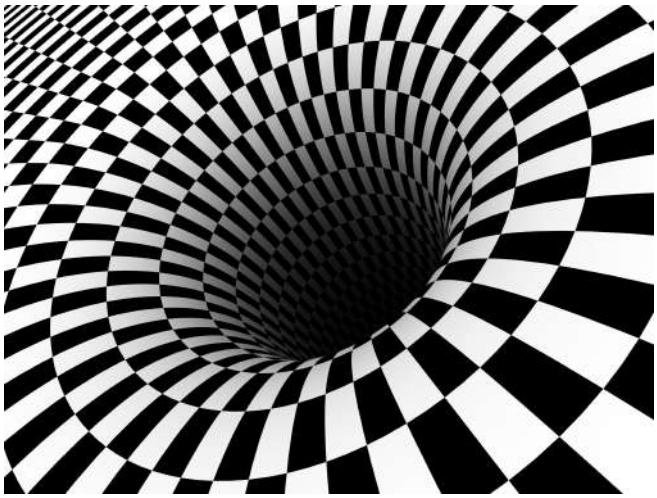

Din cele mai vechi vremuri, îndeletnicirea remarcată la Grigori ca Veghetori - fie prin ceea ce vedeau, fie prin ceea ce auzeau - însemna de fapt culegerea de informaţii prin observări, gospodărirea lor conferindu-le celor care le făceau locurile fruntaşe în societăţile timpurilor, căci aşa ceva însemna putere (persoanele implicate fiind deopotrivă "rişi" = înţelepţi, respectiv "regi" = cârmuitori). Prezenţele Gherghiţilor Troiani în Cipru au fost remarcate şi de Americanul Joseph Scammell, prin cercetarea sa asupra raselor Mediterane, publicată în "Jurnalul clasic" din anul 1937; în Cipru, în timp Gherganii / sub numele Gherghinoi au ajuns spioni, procedând cu şiretenie la spionajul părţilor înaintea proceselor, făcându-se remarcaţi mai ales în lunga domnie a lui Evagoras 410-374 î.C., după cum a scris Anticul Harpocration din Alexandria / Egipt în secolul II, ei provenind din aceeaşi ascendenţă Troiană ca rude / îndepărtate, Gherghinii din Cipru făcând parte dintre nobilii Insulei (de pe continent, cârmuitorul Ţinutului Gherghiţilor din perioada 391-377 î.C., Carianul Hecatomnus, tatăl lui Mausol, l-a finanţat în secret pe Evagoras, remarcat drept pionierul introducerii alfabetului Grec în Insulă, ca să-şi plătească mercenarii în rezistenţa contra Perşilor, însă până la urmă Regele - descendent direct al lui Gheugher / Teucer, cel care a mutat Gherghiţi în Cipru - a fost asasinat de un eunuc). În istoria mondială a spionajului, Gherganii în Cipru au fost consideraţi "cercetaşi" sau "investigatori" - cu o reţea bine organizată mai ales în secolele V î.C. şi IV î.C., dezvoltată din cauza agresiunii Perşilor: "agenţii - acoperiţi - erau specializaţi, fiind observatori competenţi şi disimulatori buni, cu datoria de a culege informaţia, nu şi de a o evalua / exceptând bineînţeles excluderea detaliilor nerelevante din rapoartele lor". Cârmuitorul Insulei folosea chiar modelul Persan (care la rândul său era de inspiraţie Egipteană) al "ochilor" şi "urechilor", Gherghinii fiind mai ales "urechile". Andreas Neocleous în anul 2004, analizând istoricul justiţiei Cipriote, a subliniat în Anticul Salamis importanţa analizei de către cârmuitori a situaţiilor conform cunoaşterilor provenite din serviciile spionajului Gherga, ca un instrument eficient dominaţiei în Cipru (ca şi dominaţiei oriunde de altfel). Britanicul Christopher Tuplin în ampla sa cercetare din anul 1996 despre trecutul Cipriot l-a citat pe tiranul din Heraclea (de pe malul Mării Negre) 401-353 î.C. care a învăţat multe de la Platon şi de la Gherga din Cipru despre arta guvernării.

Filozoful Aristotel, contemporan cu reţeaua Gherga din Cipru, a scris în "Politica" despre importanţa monitorizării dizidenţilor. La sfârşitul secolului IV î.C. s-a încheiat domnia Dinastiei Ghergane în Cipru, Insula ajungând disputată de către generalii Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare".

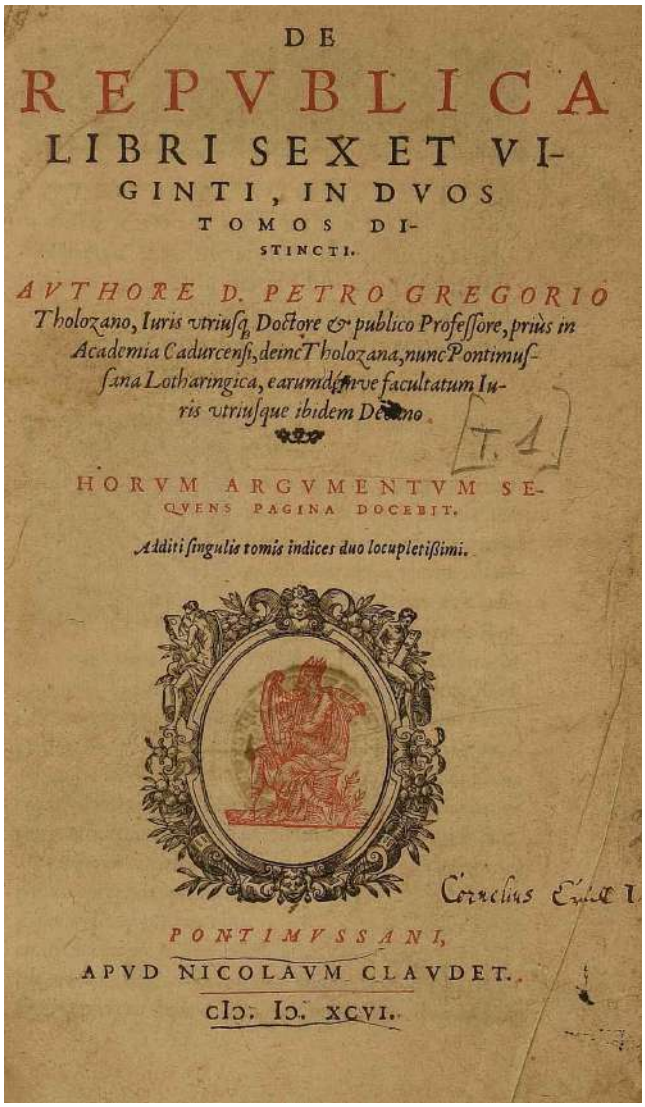

DE
REPVBLICA
LIBRI SEX ET VI-
GINTI, IN DVOS
TOMOS DI-
STINCTI.

AVTHORE D. PETRO GREGORIO
Tholozano, Iuris vtriusq; Doctore & publico Professore, priùs in Academia Cadurcensi, deinc Tholozana, nunc Pontimus-sana Lotharingica, earumdémque facultatum Iu-ris vtriusque ibidem Decano.

HORVM ARGVMENTVM SE-QVENS PAGINA DOCEBIT.

Additi singulis tomis indices duo locupletissimi.

PONTIMVSSANI,
APVD NICOLAVM CLAVDET.
clɔ. Iɔ. xcvi.

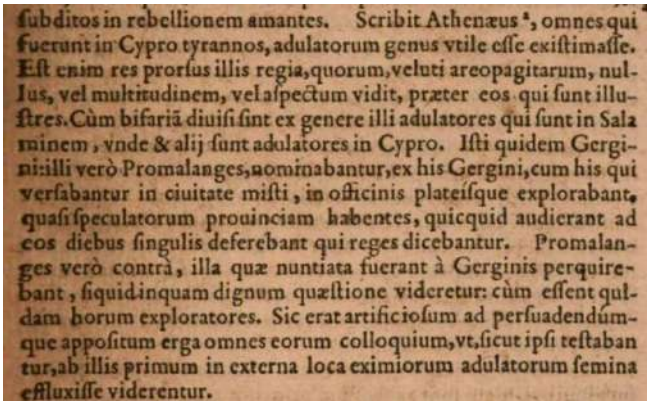

subditos in rebellionem amantes. Scribit Athenæus [1], omnes qui fuerunt in Cypro tyrannos, adulatorum genus vtile esse existimasse. Est enim res prorsus illis regia, quorum, veluti areopagitarum, nullus, vel multitudinem, vel aspectum vidit, præter eos qui sunt illustres. Cùm bifariâ diuisi sint ex genere illi adulatores qui sunt in Salamine, vnde & alij sunt adulatores in Cypro. Isti quidem Gergini: illi verò Promalanges, nominabantur, ex his Gergini, cum his qui versabantur in ciuitate misti, in officinis plateisque explorabant, quasi speculatorum prouinciam habentes, quicquid audierant ad eos diebus singulis deferebant qui reges dicebantur. Promalanges verò contrà, illa quæ nuntiata fuerant à Gerginis perquirebant, si quidinquam dignum quæstione videretur: cùm essent quidam horum exploratores. Sic erat artificiosum ad persuadendúmque appositum erga omnes eorum colloquium, vt, sicut ipsi testabantur, ab illis primum in externa loca eximiorum adulatorum semina effluxisse viderentur.

Fragment din cartea "Republica" - de Pierre Grégoire, 1596 - cu menționarea Gherghinilor din vechiul Cipru

În Evul Mediu / secolul XVI, juristul și filozoful Pierre Grégoire - Latinizat Petro Gregorio - din Toulouse / Regatul Franței (care a trăit în 1540-1597) a fost un foarte prolific gânditor politic și publicist: în cartea "Republica" din anul 1596 a considerat comunitatea politică ca fiind naturală și guvernată de o singură persoană în cea mai bună formă, afirmând preferința sa pentru monarhie ca fiind "cea mai bună" dintre constituțiile descrise de Aristotel în "Politica"; folosind metafora organică a corpului politic, el a susținut că un singur cap guvernează "corpul" poporului, atingând astfel o temă comună în teoriile monarhiei din acea perioadă, pentru care guvernarea cu mai multe capete ar fi fost "monstruoasă" (el a susținut că trăirea sub o monarhie era cea mai naturală formă de viață politică, teoria lui echilibrând ideea puterii avându-și originea în popor cu noțiunea că - odată transferată - ea rezida absolut în monarh).

Grifoni la palatul lui Darius din Susa

Dr. Frank Santi Russell - profesor de istorie la Universitatea Transylvania din SUA - a studiat "Culegerea de informații în Grecia clasică" și în anul 1999 a publicat: "În Antichitate (îndeosebi în secolele V-IV î.C.), monarhii Ciprului au acceptat serviciile nobililor 'paraziți' ca foarte utile. Modelul din capitala Salamis a servit întregii Insule: s-au distins 2 grupuri, unul format din Gherghinoi și unul format din Promalangi. Gherghinoii dețineau pozițiile de spioni: se amestecau printre oameni în oraș, în piețe ori în ateliere, zilnic raportând celor știuți ca 'stăpâni' ('anaktes' în vechiul Grai Cipriot era 'anax' din vechea Greacă pentru lider). Promalangii apoi investigau ceea ce indicau Gherghinoii că ar merita atenție. Athenaeus a scris că Gherghinoii Ciprului erau descendenții Troianilor așezați de Teucer pe Insulă. Atât de eficace a fost lucrul lor, încât stilul s-a răspândit și în afara Ciprului (Clearchus în fragmentul 25 a scris că 'a fost însămânțat inclusiv în străinătate'); din cele scrise de Clearchus reiese că Gherghinoii erau competenți disimulatori și observatori: sarcinile lor erau să culeagă

informații și să le filtreze de cele irelevante în raportări. Identitățile Gherghinoilor erau secrete, pe când ale Promalangilor nu, deoarece aceia anchetau deschis; nobilii Gherghinoi au fost mai mult decât 'urechile' regilor Ciprului, erau și 'ochii' acelora. O paralelă ar fi în Regatul Gordian din Frygia, unde Perșii au luat în zemflemea urechile de măgar ale lui Midas, care însă în Vechea Lume se lega de un număr de 'urechi' (conform lucrării 'Suidas'). În Cipru - corespunzător contemporanului Aristotel, care a scris 'Politica' - Gherghinoii raportau direct familiei regale ('anaktes' / 'anax' fiind rudele foarte apropiate ale regelui / frați ori veri): comparativ cu posibilitatea trădării de către vreun angajat ca șeful poliției politice - un pericol pentru oricare cârmuitor - rudele erau mai de încredere; de asemenea, acuratețea percepțiilor situațiilor de către rege depindea de profesionalismul agenților acoperiți și de prelucrările corecte ale informațiilor, ce erau făcute tocmai de cei apropiați regelui". Grifonul / Grif-Onul, figură hieratică aflată la Insularii Mediterani, la Anatolieni şi la Gheţi / Geţi - actual simbol oficial al spionajului Român - a fost preluat de la Apollo Gergithius. În secolul VII î.C., poetul Grec Aristeas din Prokonnesos 40,37 lat. N, 27,37 long. E (cea mai mare Insulă din Marea Marmara) după ce a călătorit inclusiv printre Hiperborei - în miazănoaptea Vechii Lumi, adică în N EurAsiei - a relatat în "Arimaspeia" despre Grifonii din N Indiei şi a scris despre Pelasgii Hiperborei că au fost "războinici mulţi şi foarte puternici, avuţi în cirezi, bărbaţi cu plete stufoase, fâlfâind în aer: cei mai robuşti din toţi oamenii, având fiecare câte un ochi în fruntea cea frumoasă".

Grifonul / zgripţorul era legat atât de Pământ, cât şi de Cer, evocând îndoita însuşire divină a forţei şi înţelepciunii: stabilea legătura dintre puterea Terestră a leoaicei şi energia Cerească a vulturului; a fost simbolul Persiei - care a folosit mult acea figură - şi deci a doctrinei caracterizând respectivul spaţiu Iranian, anume ştiinţa Magilor şi religia zoroastră. Pindar menţiona că "Apollo, după ce a construit cetatea Troiei, s-a întors în patria lui, dincolo de Istru, la Hiperborei" (legătura dintre prezenţa sa Anatoliană şi sorgintea Nordică fiind astfel sintetizate), însoţitorul lui, paznicul comorilor Grifonul - îmbinarea dintre vulturul celest / pajura şi forţa Pământeană a leoaicei - apărând frecvent la Gheţi / predecesorii Românilor, pe pietre, împodobind armele, coifurile, des reprezentat pe numeroase fibule.

Grifonul pe emblema spionajului Român

Primii poeţi mari Europeni

Fragment din "Iliada" (de Homer / Epoca Fierului)

În secolul XVII, cronicarul Miron Costin - mare logofăt în Moldova - a scris: "Omeru filosoful, în doue sute şi cincizeci de ani a scris dupe risipa Troadei, resboaiele ce au fost"; așa ceva (un sfert de mileniu de la căderea Troiei) l-ar plasa pe H/Omer - "Om mare" - în secolul X î.C. În Epoca Fierului au fost primii poeţi clasici Europeni - între care s-au distins uriaşii Homer şi Hesiod, despre care Carianul Herodot a scris în "Istoriile" 2:53 că au existat cu 4 secole anterior lui, deci i-a datat astfel explicit în secolul IX î.C. - ei fiind de fapt Asiatici, anume din Anatolia / Asia "Mică": fiind Anatolieni, au fost cam impropriu denumiţi "Europeni" (geografic s-au născut și au activat în Asia "Mică" dar au răposat în Europa); ei au fost foarte apreciaţi în Europa - căci au compus emoțional pentru stilul Vechii Lumi și în Grai Indo-European - rămânând ca atare foarte cunoscuţi, din mileniul I î.C. După Războiul Troian, când poeții Homer și Hesiod au activat la granița Europei, în portul Kyme = Cume din Vestul Asiei "Mici" / Anatoliei - despre așa ceva consemnând și geograful Anatolian Antic Strabon XIII 3:6 - fostul Regat Troian era puternic populat de Geți (după cum a studiat și academicianul

Român Vasile Pârvan): printre cei mai timpurii difuzori ai operelor poetului Homer = literalmente Omer însemnând "Om Mare" a fost Spartanul Licurg - nume însemnând "Alungătorul lupilor" - la sfârșitul secolului IX î.C. (căci pretextul atacării Troiei a fost recuperarea Reginei Spartane Elena) iar acel Spartan avea interes propagandistic să răspândească povestea conectată identitar de strămoșii săi. Poeții Indo-Europeni H/Omer și Hesiod nu erau Eleni; au scris, amestecat cu multe cuvinte Pelasge, în vechea Greacă - căci erau din așezarea Anatoliană Cume a Gherghinilor - aceea fiind limba celor din V Anatoliei (preluată și de vechii Eleni din S Balcanic), la comenzile clienților în beneficiul cărora și-au realizat operele: de exemplu, Dr. Laurence Waddell a studiat în anul 1924 că "Greaca homerică diferă mult prin arhaismele sale de clasica Greacă ulterioară - ce a derivat din ea - scrierea inițială fiind apropiată de limba Troiei (asemănări găsindu-se la Khatti / Hitiți, Ciprioți și Fenicieni)". De altfel, aprecierea generală a specialiștilor lingviști a gravitat pe ideea că Homer / Omer (adică "Omul Mare") a scris în Dialectul Ionic, vorbit în Ionia - pe coasta Anatoliană a Mării Egee - între regiunea Caria din S și regiunea Troia din N; de acolo vechea Greacă a trecut Marea Egeeii și a devenit populară îndeosebi în S Balcanic (cei migrați în coloniile Grecești = Cariane aflate în N Balcanic / Dobrogea și pe coastele Pontice - ale Mării Negre / Nordice - fiind cu timpul asimilați de către riveranii Geți). Iată unele fapte: dintre argonauți (hoții Cergii, adică ai "Lânii de Aur" / în trecut se practica supraintitularea învingătorilor cu numele învinșilor - respectiv al câștigătorilor cu cel al pierzătorilor - Romanii ducând conceptul la paroxism, ca pentru Împăraţii Decius = "Dacicus Maximus", Galerius = "Carpicus Maximus" deoarece a respins atacurile Carpilor la frontiera Dunăreană, ș.a.) unul ce l-a însoţit pe Iason în Gorghis / Colchis la jaf a fost Telamon, care pe cont propriu apoi a mers la Troia să fure cai din bogatele herghelii ale Gherghiților de acolo, căci Aheii n-aveau cabaline; profitând că Prinţul Troian Priam era plecat în Frygia, a răpit-o din Troia pe Hesione - sora aceluia - și cu toate că deja avea ca fiu pe Ajax, a dus-o la casa lui din Salamina / Salamis (lângă Atena) și l-a făcut cu aceea pe Teucer / Teucri, botezat așa după ascendența Anatoliană a Troianei mame. Troianul Priam a încercat să-și răscumpere sora, însă Aheul Telamon n-a vrut să renunțe la "pradă". În Războiul Troian izbucnit când "Primul" / Priam era Rege la bătrânețe, Gheugher / Teucer - crescut de Ahei - alături de fratele său vitreg Ajax / Aiax a luptat împotriva unchiului şi și-a ucis vărul primar Gorgythion; când fratele său vitreg Ajax s-a sinucis de ciudă că armura mercenarului Ahile al Aheilor, după moartea aceluia, a fost luată la purtat de Odiseu / Ulise, atunci Gheugher / Teuker, dezmoștenit de rudele tatălui că n-a avut grijă (el fiind în Mysia la jefuit), i-a extras din contingentul de prizonieri pe nobilii Gherghiţi de la Troia - erau rude materne - și a plecat cu ei în Cipru, unde au întemeiat Salamis, capitala Insulei (de exemplu, începând cu anul 1999, profesorul de arheologie Yiannis Lolos de la Universitatea Ioanina a studiat reşedinţa Balcanică din Salamina / Salamis 37,56 lat. N, 23,30 long. E și a documentat emigrarea de la începutul secolului XII î.C. a locuitorilor așezării sale în Cipru, unde noua colonie 35,11 lat. N, 33,54 long. E era botezată cu numele de baștină din Peninsula Balcanică). După cum a publicat "Societatea de Arheologie Biblică" din Londra în anul 1883, filologul Alexander Enmann - bibliotecarul Academiei Ruse - a studiat "Originea Graiului Cipriot", referindu-se și la Gherghiți: "Există suficiente dovezi ale unei colonii din Nord-Vestul Asiei Mici care a fost în Cipru, probabil cârmuită de către un membru al Dinastiei Teucride. Dinastia aceasta cândva posibil și-a condus orașul natal Troian iar după aceea a fost cuprinsă de aristocrația urbană Greacă. Un context cel puțin similar a fost conferit orașelor Teucre Skepsis și Gergis, ce au ținut la distanță mai mult decât restul intruziunea Grecească (fie aceea războinică ori pașnică). Cedând în cele din urmă, foștii Regi băștinași - sub guvernarea democrată - nu numai că și-au păstrat anumite privilegii, ci și-au păstrat chiar și titlul Regal (Herodot, Strabon). Presupunând - în situația considerată - o evoluție asemănătoare, cu atât mai bine înțelegem de ce Teucrizii din Salamis și-au transformat strămoșul într-un erou Grec și cum au putut fi înconjurați de Gherghi ca pătură aristocrată. Căci în alte părți, de exemplu la Milet, Gherghiții dimpotrivă, au format pătura inferioară (Athenaeus)".

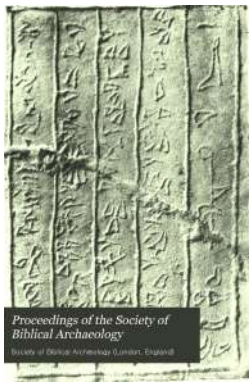

MAY 1] SOCIETY OF BIBLICAL ARCHÆOLOGY. [1883.

to infer a *συνοικισμόν*, the union of two populations into one community, both having worshipped its peculiar form of Apollo. Greek colonies used to plant the deities of their metropolis on the newly gained soil. Thus the god of Amyclæ occurring in Cyprus shows the existence of a Peloponnesian colony, as suggested by Herodotus (VII, 90), and confirmed by the close connection between the Cypriote and Arcadian dialects. On the other hand, the worship of Apollo Hylates had its home at Hylæ, a little place of Æolian Asia Minor, in the neighbourhood of Magnesia, on the Mæander. Here, according to Pausanias (IX, 37), was a sacred grotto with an old statue of the god at its entrance. It certainly cannot be a mere coincidence, that two inscriptions of Neo-Paphos (Vogüé, IV, 6, 7; Ahrens, 19, 20) contain dedications of a grotto to the same god, called here Ἀπλῶν Ἀγήτωρ Ὑλάτης. The surname Ἀγήτωρ, like Ἀρχαγέτης, used to be given to deities, especially to Apollo, as a leader of an emigration.

To sum up all the points stated, there is sufficient evidence of a colony from the north-western corner of Asia Minor having passed to Cyprus, probably headed by a member of a Teucride dynasty Perhaps this dynasty had once ruled in the Troad over a native city, and had afterwards been incorporated with the Greek town aristocracy. At least a similar instance is afforded by the Teucrian towns of Skepsis and Gergis keeping at bay longer than the rest the warlike or peaceable intrusion of the Greeks. Yielding to them at last, the former native kings, under the democratic government, not only preserved certain privileges, but even their royal title (Herod., V, 122; Strabo, p. 607). Presuming in the case under consideration a similar development, it will the better enable us to understand why the Teucrides of Salamis turned their ancestor into a Greek hero, and how they could be surrounded by Γερῶν as an aristocratic class. For in other cities, for instance at Miletus, the Gergithes, on the contrary, formed the body of the lower *demos* (*Athenæus*, XII, p. 523, F.).

As for the date of the settlement in Cyprus, we ought perhaps to look for the destruction of Magnesia by the Cimmerian invaders, or the rebuilding and new establishment of it by Ephesus and Miletus (Strabo), such incidents as those usually effecting emigrations in Greek commonwealths. Both events ought to be relegated to the first ten years of the seventh century. Salamis and its king are named for the first time in the list of King Assarhaddon (B.C. 681-669).

116

Fragment din cercetarea filologului Alexander Enmann, 1883

La începutul secolului III, în colonia Naucratis din Delta Nilului - acum Kom Gieif / Egipt - înființată de Cariani, ei întâi construind acolo "Zidul Milesian", învățatul Athenaeus a notat în a şasea sa carte (despre metale preţioase) ceea ce a făcut după Războiul Troian unul dintre Gherghinii transportaţi în Cipru de Gheugher / Teucer: "Împreună cu câţiva însoţitori, a navigat spre Vestul Anatoliei pentru a căuta şi a reînfiinţa ţara înaintaşilor săi; el, alăturându-şi şi câţiva Mysiani, a locuit lângă Troianul Masiv Ida într-o localitate denumită Gergina / Gherghina după numele cetăţenilor, ce acum e Gergitha / Gherghiţa. O parte din expediţie s-a separat şi s-a oprit în Cume, aceia fiind din Cipru şi nu din Tricca aşa cum au afirmat unii ignoranţi incurabili, ce nu mai pot fi vindecaţi de nici un urmaş al lui Asclepios" (trebuie ştiut că Asclepios - fiul lui Apollo Gergithius - a fost pentru vechii Greci precursorul medicinei, practicându-şi sistemul de tratare numai noaptea / Romanii l-au denumit Esculap; Tricca / Trikala, cu denumirea Aromână Târcol 39,33 lat. N, 21,46 long. E în timpul ultimului război mondial a găzduit cârmuirea Aromână a Principatului Pindului, un stat marionetă al Italiei fasciste, ai cărui lideri s-au refugiat apoi în România, fiind de remarcat că până acum în acea zonă din Tesalia - S Macedoniei, Medieval parte a "Valahiei Mari" - există localităţile Gheorgaika 39,06 lat. N, 21,58 long. E, Gheorgulaika 39,16 lat. N, 21,14 long. E, Gheorghiko 39,19 lat. N, 21,51 long. E, Gheorganoi 39,24 lat. N, 20,47 long. E, Gheorganas 39,34 lat. N, 21,59 long. E, Gheorghiţa 39,54 lat. N, 21,24 long. E, Ghergiades / aşa cum a scris în anul 1816 generalul Francez Guillaume de Vaudoncourt 1772-1845, azi Gorgiani Γόργιανη 39,56 lat. N, 21,20 long. E, etc.: cea mai densă concentraţie Ghergană din republica Elenă).

La apus de Salonic / cel mai mare oraş Makedon

Izvoarele anunţă că Gheugher / Teucer, nepotul lui Priam, a plecat cu unii Gherghiţi în Peninsula Iberică - unde a şi murit, la Gadir / acum Cadiz, importantul port al Garghesilor / Tartesilor - de pe drum el trimiţând în Cipru colonişti din Salamina Balcanică (locul naşterii sale, unde nu mai era primit de rudele din partea tatălui său); atunci a fost momentul când dintre nobilii Gherga transportaţi de el din Troia în Cipru s-a ridicat cel care s-a întors în Anatolia ruinată de invazia Aheilor pentru a revigora Ţinuturile Gherghiţilor, la Gergina / Gergitha şi în colaborare cu Amazoanele, la Cume / Cyme (rapid devenit cel mai prosper port de pe coasta Anatoliană la Marea Egee, deoarece nu percepea taxe). Trebuie ştiut despre Cume / Kyme că a fost cea mai importantă localitate din Eolia = S Troiei / N Ioniei şi a fost înființată de Ghergani împreună cu partenerele Amazoane pe malul Mării Egee (de exemplu, unii autori Antici - ca Anatolianul Strabon în "Geografia" XIII 1:19 şi Romanul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 5:122 - au scris despre Gherghiți că populau coasta A/Eoliei, exact acolo unde era orașul Cume / Kyme). În largul lui Cume era Insula Lesbos, de unde provine denumirea lesbianismului (societatea Amazoanelor era structurată pe vechiul tipar matriarhal, unde fata cea mare moştenea mama, atât cu bunuri cât şi la conducerea familiei); primul muzician atestat istoric din Europa a fost Grecul Terpandru, în anul 682 î.C. (lui i s-a atribuit inventarea ghitării - instrument cu coarde, prin extinderea lirei - în Insula unde trăia: Lesbos). Întemeietorul botanicii Teofrast, din Insula Lesbos - cel căruia filozoful Macedonean Aristotel i-a lăsat moştenire toate scrierile sale - a descris natura regiunii în extraordinare detalii, fiindu-i apropiată geografic şi devenindu-i familiară de-a lungul multor ani de studii, consemnând între altele laurii şi păducelul existent între castanii din Sudul Ida (păducelul e popular numit gherghin de către Români). În mileniul I î.C., se poate observa (geografico-politic) pe coasta V Anatoliană că au apărut Eolia în Sudul influenţei Troiei / cu principalul port Cume şi Ionia în Nordul influenţei Cariei / cu principalul port Efes. Precizarea Antică a lui Athenaeus că la Cume / Kyme 38,51 lat. N, 27,05 long. E - port numit şi Amazoneion, azi Namurt în Turcia - au fost Gherghinii Anatolieni veniţi din Cipru iar apoi au sosit Dorianii Ghergani din Trikala / Pind, a fost pentru stabilirea corectitudinii (corespunzând de pildă şi observaţiei Anatolianului geograf Strabon că localitatea a fost "părintele" altor câteva zeci, ca de exemplu a actualului oraş Izmir / fost Smyrna - în rezonanţă cu fosta Regină Amazoană Myrine - ce însemna "mir"). Cume / Cyme a fost o localitate înființată de Amazoane - partenerele Gargarilor - în Bazinul Hermos / Hermus, cel mai mare Râu la Marea Egee după Meandru, cu izvorul tot în Frygia, aşezarea Cume fiind la N de gura aceluia, având şi un Templu închinat Zeilor Isis și Osiris; e de ştiut şi că prima denumire a Râului Hyllos / Hyllus - afluent al Hermosului / în timpul geografului Anatolian Strabon, Râul Hyllus s-a numit Phrygius - era după mezinul Hyllus / Hylles al Gargarului Hercule, de acolo fiind plecat imediat după Războiul Troian primul Rege Ilir (consemnat istoric drept Hyllus la 1225 î.C.), care a constituit etnonimul Hylleanilor din Dalmaţia, el cârmuind Ilirii de la gura Râului Kerka / Krka, locul unde şi-a stabilit comandamentul Balcanic, rămas ca "Hyllica" până în timpul Roman, la S de actualul oraş Croat / Kroat Şibenik 43,44 lat. N, 15,53 long. E: Romanii au redenumit aşezarea Gordos de la izvorul Râului Hyllus ca Iulia Gordos / Pliniu a notat-o Gordia-Come, în Turcă fiind Ghiurdiz / Giordiz (Britanicul Henry Maurice 1648-1691, care a studiat situația așezării Gordos, a afirmat că "era regală - datorită dinaștilor Gordi și Midei ai Frygiei - însă în timpul lui Strabon a ajuns aproape obișnuită"). În prezent, fosta localitate Ghergană se numește Gordes 38,56 lat. N, 38,17 long. E și e celebră în realizarea covoarelor cu "nodul Ghiordes" (știut acum la carpete ca "nodul Turcesc"):

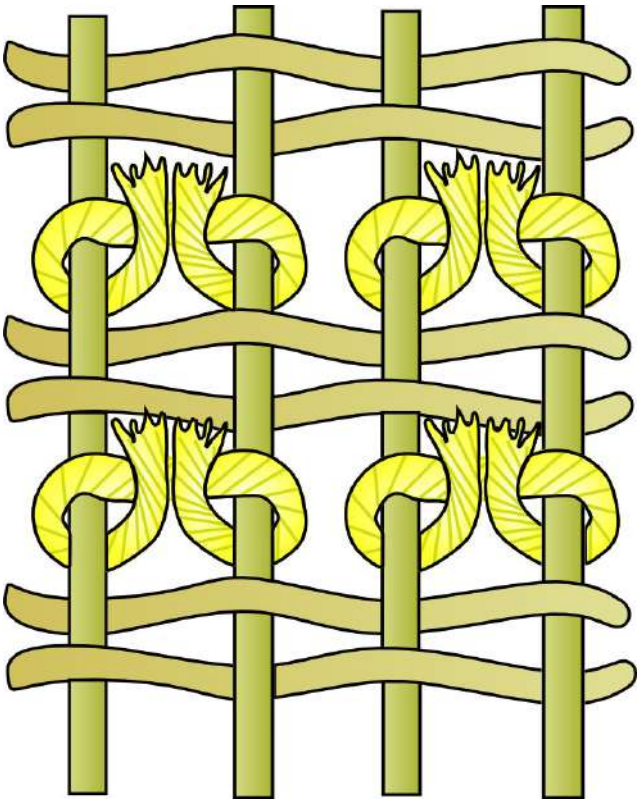

Nodul Gherdez / Ghiordes

Este de reținut că lângă Magnesia din Valea Hermos 38,37 lat. N, 27,26 long. E a fost cetatea Hyrkanis: o colonie Ghergană din Hyrkania / Ghergania, datând din secolul VI î.C., ce străjuia "Câmpia Hyrkană" dintre Podgoria Gergithion, Sardis / capitala Lydiei și Râul Hyllos / Phrygios (după cum în anul 2012 cercetătorul American Brian Campbell a documentat Râurile Antice, afluentul Hyllos / Phrygios al Râului Hermos a constituit granița dintre Caria și Frygia). Aşadar, Gherghinii din Insula Cipru și Gherganii din Ghergania - de pe coasta Caspică - şi-au făcut apariţia în V Anatoliei înlocuind camarazii plecaţi după Războiul Troian pe coasta Adriatică / devenită Iliră, asigurând continuitatea locuirii Gherghiţilor pe Valea Râului Hermus / Gediz şi în Anatoliana lor Cume. Anatolianul Pausania 10:24 - Carian de lângă Sanctuarul Gherga - a scris: "Ciprioţii susţin că mama lui Homer era localnica Themisto şi că Euclos a prezis naşterea lui Homer în aceste versuri: 'Atunci, în Cipru, la ţărmul mării, va trăi un mare poet / pe care-l va naşte pe câmp strălucita Themisto / departe de bogata şi vestita Salamina / Acesta va părăsi Ciprul, în furtună va sta şi-l vor uda valurile / el va fi cel dintâi şi singurul care va cânta nenorocirile de pe întinsa Grecie / Şi va fi întotdeauna nemuritor şi nu va îmbătrâni'." (Este foarte posibil ca mama lui Homer - Themisto din Cipru - să fi fost din neam Egiptean). Diodor Sicul 7:2 a scris că Homer a murit înaintea Întoarcerii Heraclizilor iar Eusebiu din Cezareea în "Cronica" a calculat că "de la năruirea Troiei şi până la Întoarcerea Heraclizilor s-au scurs, în totul, 80 de ani"; plasarea poetului Homer în diverse secole ale Epocii Fierului (în secolele XII-VIII î.C.) a fost calculată încă din vechime în funcție de manuscrisul accesat: se știe că transmiterea se făcea prin copiere manuală - de către scribi - atunci când era nevoie (iar de aceea, cei care datau aveau fiecare dreptatea lor).

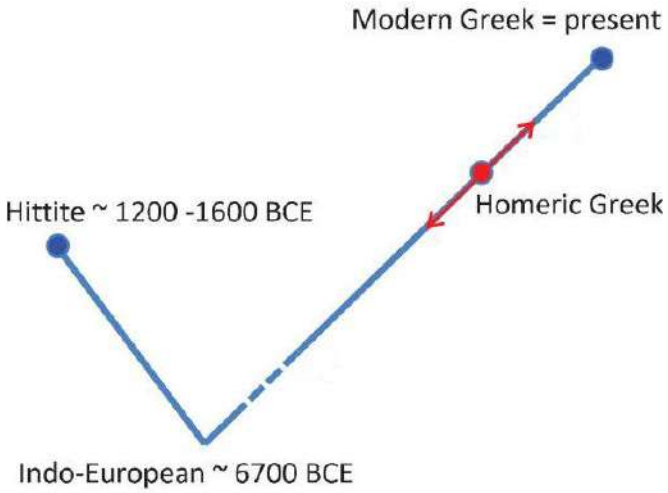

Anatoliana "Cume" - însemnând "comunitatea" descendenţilor, respectiv comuniunea urmaşilor - atunci avea o populaţie redusă ca număr, formată evident din dominanţii nobili Gherga, însă curând, datorită prosperităţii, a crescut şi a putut întemeia în partea opusă peste Marea Egee, în Insula Balcanică Evia / Eubea = Chalkida / NegroPonte, colonia cu acelaşi nume ca al său Cume / Kymi 38,38 lat. N, 24,06 long. E, însă cea mai importantă aşezare a lor a fost relativ imediat după aceea în Peninsula Apenină lângă sulfurosul Lac Averno (conform şi Romanului Pliniu, funcţia purificatoare a pucioasei era universal cunoscută în vechime), pe stabilimentul Kirke / Circe slujit de Gherga din secolul precedent: Cume / Cumae 40,50 lat. N, 14,03 long. E, unii stabilindu-se şi pe Insula cu ape termale Ischia din largul portului său (în prezent cea mai populată Insulă Italiană după Sicilia și Sardinia, având vestita apă terapeutică Gurgitello). Ulterior dislocării datorată Războiului din Troia, în paralel atât Ghergarii în Anatolia, cât şi nobilii Gherghini în Cipru, au fost constant menţionaţi documentar timp de peste un mileniu în zonele lor. Pentru punerea faptelor în matca lor: operele lui Homer = "Om mare" (în secolul III î.C., Eratostene / directorul Bibliotecii din Alexandria - primul din lume care a calculat corect circumferinţa planetei şi distanţa până la Soare, introducând sistemul de latitudine şi longitudine - în "Cronografii" plasându-l pe Homer la un secol după Războiul Troian) au fost atestate ca primele produse ale urmaşilor prizonierilor de război, care acolo nu erau alţii - printre puţinii locuitori ai aşezării - decât nobilii Gherghini. În plus, trebuie remarcat că în acel timp numai bogaţii dispuneau de cunoştinţe şi resurse pentru consemnarea operelor: majoritatea era analfabetă iar scrisul costa foarte mult (obiceiul pe atunci era ca deschiderea sulului - la începutul desfăşurării - pentru citire în public, să fie considerat moment solemn şi toată audienţa se ridica în picioare). Datorită vânturării mai ales a vechilor Eleni / urmaşii Aheilor cuceritori prin portul Anatolian Cume, des au apărut pasaje sub acea influenţă, biografii lui Omer / Homer observând că multe dintre poveştile colectate proveneau şi de la ei (vechii Eleni au cunoscut 2 Cume la Marea Egee: prima, cea din V Anatoliei iar apoi - opusă ei - cea din E părţii continentale, în Peninsula Haemului / Balcanică).

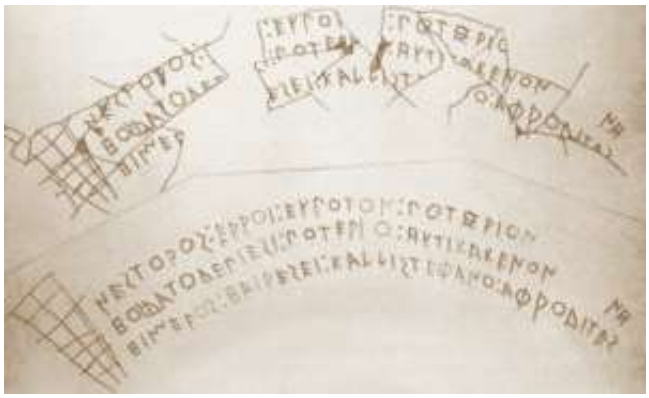

Scrierea din Cume

În Epoca Fierului, Homer a fost un rapsod cu mai multe Epopei, apărând gluma populară că "nu au fost scrise de Homer, ci de o altă persoană cu acelaşi nume" (se poate observa - aşa cum a făcut-o inclusiv cercetătorul Makedon Branislav Stefanoski în anul 2004 - că numele Homer rezona şi cu "Om-erou"); Homer, Omer, Omar, ş.a. sunt nume orientale, cu diverse semnificaţii, provenind din timpuri străvechi. La vechii Greci, membrii Societăţii Homeridae - denumiţi Homerizi de către Pindar - vedeau dincolo de ceea ce oamenii obişnuiţi puteau vedea (de aceea calificativul organizaţiei purtând numele lui Homer făcea referire la capacitatea orientării sinonim cu ceea ce fac orbii, într-o lume nevăzută propriu-zis fizic de către contemporani), de unde şi expresia "ochiul lui Homer". În Greacă, numele său Homeros se traduce ostatic, forţat să urmeze direcţia, care potriveşte cântecele, reglând recitarea, ghidând orbul sau chiar fiind orb (de fapt, Tiresias - cel mai celebru profet al Aheilor / Elenilor - a fost orb fizic); printre alţii, Pausania şi Diodor, enumerând membrii Societăţii Homeridae (în traducere literară "Fiii ostaticilor") din Cume, ce a devenit cel mai important centru Cultural din regiune, n-au indicat că toţi barzii au fost orbi - ceea ce ar fi fost ridicol - mai ales că operele lor, inclusiv ale lui Homer, sunt abundente în descrieri colorate, după cum a observat de pildă în anul 2008 şi cercetătorul Elen Tziropoulou Efstathiou (de exemplu, "orbul" Homer descria Pelasgii ca majoritar înalţi şi blonzi, că aveau haine frumos colorate, arme strălucitoare, etc). De altfel, marele istoric Ephorus, localnic în secolul IV î.C. al Anatolianei Cume şi foarte stimat în Antichitate (lucrările sale fiind apreciate de mulţi, printre care Plutarh, Diodor Sicul, Dionisie din Halicarnas, Strabon, ş.a.) a indicat că era din aceeaşi aşezare ca Homer: localitatea Gherganilor şi Amazoanelor. Primele produse literare Europene au fost realizate în portul Cume din V Anatoliei administrat de Gherghini / Gherghiţi, începând cu "Iliada" de Homer, localnicii dezvoltându-şi propriul alfabet (în anul 1991, profesorul American Barry Powell afirmând că scrierea a fost chiar special creată de localnici pentru fixarea acelor poeme); de altfel, în secolul I î.C. Diodor Sicul a consemnat în al treilea volum al "Bibliotecii istorice" că "Pronapides, învăţătorul lui Homer, întâi a scris în Pelasgă - de la stânga la dreapta - cu litere Pelasge / şi apoi s-a adaptat alfabetului Fenician, din care a rezultat cel Grec" (probabil că "Iliada" a fost realizată de Homer la o comandă iniţiată de acel îndrumător, pentru Elenii vechi, apoi Homer - prin alte scrieri / inclusiv "Odiseea" - reuşind să pună bazele Societăţii Homeridă).

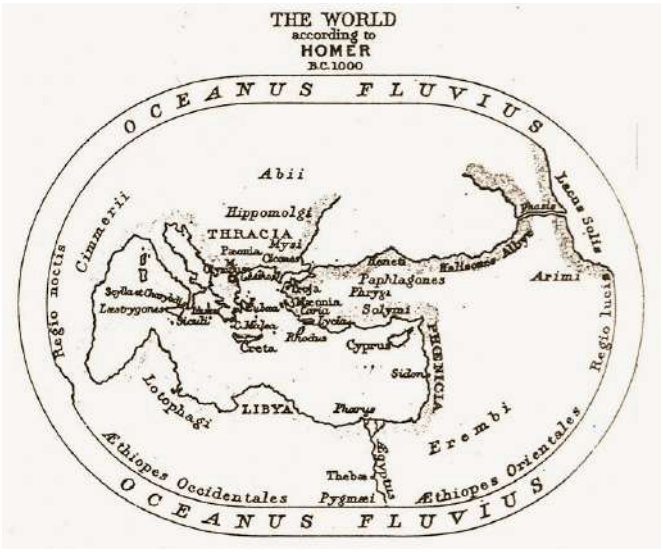

Lumea lui Homer

Homer a oferit şi indicaţii geografice ale mileniului II î.C., ca de exemplu menţionând Oceanul Planetar - afirmând că "din el răsare soarele şi în el apune", în orice direcţie s-ar fi pornit "Capătul Pământului" formându-l Oceanul, despre Hiperborei în "Odiseea" referindu-se ca fiind Nordicii "străluciţi mulgători de iepe, băutori de lapte" (5:274) sau despre Chimeri / Cimeriani că erau "învăluiţi în ceaţă şi-ntuneric / că-n veci nu-i vede luminosul soare / ci beznă urgisită-i cotropeşte" (11:15), etc. Societatea Homeride din Cume a existat timp de peste 4 secole, de la înfiinţarea sa până la consolidarea alfabetului Grec; manuscrisele au fost transcrise / copiate de mai multe ori şi textele câteodată nu corespund imaginilor păstrate pe piesele ceramice (fiind mai vechi, mai apropiate de realitate). Principalele opere ale întemeietorului Homer au fost "Iliada" şi "Odiseea": "Iliada" are ca temă esenţială cearta dintre Ahile, un tânăr războinic Tesalian - cu mama probabil Heraclidă / nobilă din Delta Dunării - şi Agamemnon, Regele din Micene / comandantul armatei Aheilor, referindu-se la numai 2 săptămâni din Războiul Troian (ce a durat 10 ani); "Odiseea" povesteşte rătăcirile după Războiul Troian ale Aheului Odiseu / Ulise (ce au durat 20 de ani).

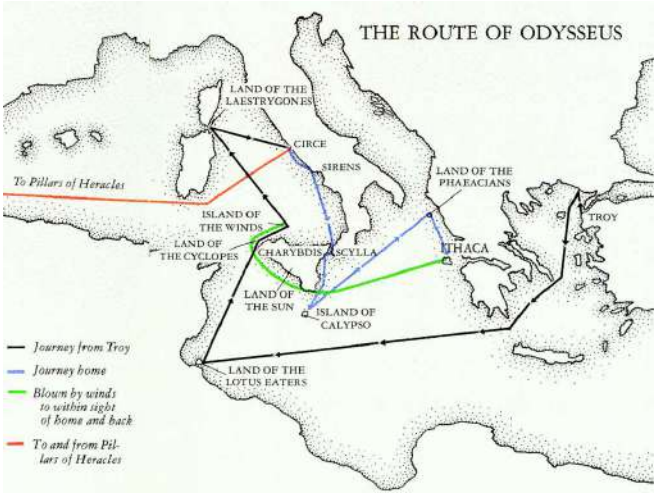

În plan Cultural, scrierile lui Homer au înfăţişat Aheii / strămoşii vechilor Eleni ca perfizi şi şireţi iar pe Troiani ca drepţi, care se apărau împotriva agresiunii; în plan

religios, scrierile lui Homer au demonstrat legăturile intime dintre panteonul Vedic-Olimpic şi Troiani. În secolul I, criticul Grec Longinus - prin "Tratatul despre sublim" - a observat că Homer a scris "Iliada" la tinereţe şi "Odiseea" la bătrâneţe. În anul 1938, academicianul A/Român George Murnu afirma că Epopeea Homerică "îndeosebi se adresa unei elite sociale, clasei domnitoare, curţilor princiare şi regale ale unei epoci de cavalerism asemănător cu acela al Evului Mediu. Unii au socotit că s-a alcătuit ca o împreunare de petice, o cârpitură de bucăţi disparate şi nu ca o lucrare unitar plămădită, bine chibzuită şi turnată pe de-a-ntregul de un singur gigantic demiurg. Cântece bătrâneşti populare, anonime, împrăştiate în popor, ar fi fost culese şi îmbinate astfel încât să însăileze o unitate de aparenţă viabilă". Despre Gherghinul Homer, afirmaţiile unor clasici au fost ca ale lui Heraclit din Efes 535-475 î.C. "a fost cel mai înţelept dintre Greci", Euripide 480-406 î.C. "excelent, cel mai divin", Aristofan 456-386 î.C. "el a îndrumat moral societatea", Eschil "tragediile mele sunt firimituri de la masa lui Homer", Platon "într-adevăr acest poet a educat Grecia", Aristotel "merită pe deplin mult elogiu", Athenaeus "regele poeţilor", etc.; însă filozoful Elen Platon (din Peninsula Balcanilor) în "Republica" i-a şi atacat cu vehemenţă pe Grecii Homer şi Hesiod (din Peninsula Anatoliei), ca "povestitori periculoşi". Britanicul Arnold Toynbee în "Studiu asupra istoriei" a scris: "Evenimentul ce consemna stingerea unei civilizaţii a fost, de obicei, acela al ocupării teritoriului statului societăţii care pierea fie de către căpetenii războinice barbare provenind de peste graniţă, fie de cuceritori provenind dintr-o altă societate înzestrată cu o cultură diferită (în unele cazuri au fost ambele grupuri de năvălitori, unii venind pe urmele celorlalţi). Prilejurile oferite de climatul psihologic specific erau în avantajul agresorilor barbari sau alogeni, care se foloseau de ele pentru a-şi duce la bun sfârşit ţelurile lor prădalnice. Năvălitorii care ajungeau să pună stăpânire erau nişte eroi fără viitor. Posteritatea ar vedea în ei întotdeauna nişte aventurieri rău famaţi dacă n-ar fi căutat să se reabiliteze în ochii ei aruncând o umbră eroică asupra jalnicelor lor fapte; şi aceasta numai prin înscrierea epitafurilor lor în limbajul poeziei epice. Până şi un Ahile a putut fi prefăcut în 'erou', prin 'Iliada'. (S-a spus de pildă despre 'Iliada' că oricine s-ar încumeta s-o citească socotind-o istorie o va găsi plină de ficţiune dar că - de asemenea - oricine s-ar încumeta s-o citească socotind-o ficţiune o va găsi plină de istorie)".

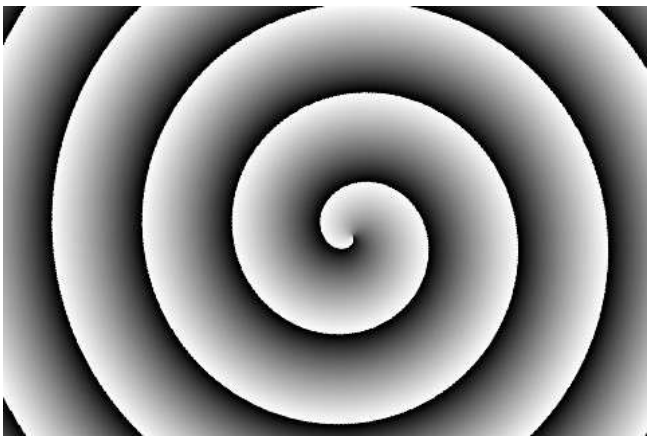

Existenţa "Societăţii Homeride" - într-un timp când în paralel Evreii vechi erau la începutul scrierii Vechiului Testament - a ţinut multă vreme şi după Hesiod, adică până în secolul VII î.C. (e de remarcat că membrii săi au utilizat artistic Pelasga, contribuind la geneza vechii limbi Greceşti, fiind activi şi în jurul Cume, până de pildă în Smirna / actualul oraş Izmir sau pe Insula Chios / ca o Școală dinastică având tot mai mulţi adepţi). Hesiod, tot din Cume (după Stephanus, "Suidas", ş.a.), membru al asociaţiei Culturale iniţiate acolo ca "Societatea Homeride", era un agricultor, un poet-ţăran, un om obişnuit cu viaţa aspră, pătruns de o mare stimă faţă de muncă, dotat cu un desăvârşit simţ al realului, care vedea viaţa şi oamenii aşa cum erau: un om care nu-şi făcea nici o iluzie asupra realităţii sociale, fiind convins de triumful final al cinstei, hărniciei şi dreptăţii; printre lucrările sale au fost "Teogonia" ("Naşterea zeilor"), "Erga" ("Lucrări şi zile"), etc. Aşa cum prin intermediul "Oamenilor Mării" din Mediterana - între care erau Gherganii - Homer în "Odiseea" a introdus limbajul marinarilor, termeni de navigaţie şi indicaţii de rute Maritime, Hesiod în "Lucrări şi zile" / "Erga" a creat tipul literar al ţăranului (pe atunci munca fizică nu era dispreţuită, după cum a ajuns mai târziu): încă o temă Ghergană. De exemplu, formulând concepţia ţărănească a armoniei şi fertilităţii, a scris: "Cei care sunt drepţi faţă de străini şi de concetăţeni, cei care niciodată nu calcă dreptatea, cetatea lor e înfloritoare, poporul lor prosper, foamea nu îi urmează, nici dezastrele. Pentru ei, pământul poartă mană din belşug. Pe munţii lor, stejarul e încărcat de ghindă în vârf şi de albine la mijloc; oile lor ţurcane poartă lână grea. Femeile lor aduc pe lume prunci asemănători părinţilor; ei se bucură în belşug. Nu au nevoie să plece pe mare; pământul fertil rodeşte". Principalele opere ale celor 2 uriaşi - Homer şi Hesiod - au reflectat câte un subiect fundamental din timpul lor: "Iliada" - războiul, "Odiseea" - navigaţia, "Naşterea zeilor" - religia, "Lucrări şi zile" - agricultura, etc.; ambii din portul Cume - Homer şi Hesiod - au fost consideraţi părinţii poeziei religioase, morale şi didactice Europene. Este de remarcat că în Societatea Homeride a mai fost semnalată prezenţa Milesianului Cercops II - contemporan şi rival al lui Hesiod - a cărui principală lucrare "Aegimios", despre migraţia Doriană / "dory" = "lăncier", a fost atribuită de unii poetului Hesiod (stilul fiind similar). Ulterior, în Sanctuarul Carian Gherga din secolul VII î.C., inscripţia "Gherga-Cume" a făcut legătura explicită a Gherghiţilor Cariani cu Gherghinii din portul Cume, fiind din aceeaşi perioadă, în acelaşi areal şi din acelaşi neam: Gherga. Despre Homer şi Hesiod rămâne evident că au fost exponenţi Culturali Ghergani (rămăşiţele lor fizice n-au fost analizate); în Tracia la Constantinopol / capitala Imperiului Bizantin, patriarhul Fotie 810-893 a scris despre ce a relatat anterior lui cu peste 7 secole Ptolemeu Hephaestion / zis "Prepeliță" = "Chennos" din Alexandria Egiptului, subiect reluat de episcopul Eustațiu 1115-1195 al Myrei / Anatolia iar apoi al Sărunei = Salonicului / capitala Makedoniei, consemnând că un manuscris Naucratian (în vechiul Egipt, Gherghiții / Carianii au avut colonia Naucratis) relata despre Phantasia - fiica preotului Nicarchus din Memphis - drept autoarea "Iliadei" şi "Odiseeii", Epopei păstrate în Templul Zeului Hefaistos / Vulcan de acolo, până când le-a preluat vizitatorul Homer / a cărui mamă era Egipteană şi le-a făcut publice, de altfel cele mai timpurii documente Homerice efectiv datând din secolul V î.C.: se poate observa că în Egiptul mileniului I î.C. dintre vorbitorii de Greacă nu vechii Eleni au fost activi, ci Carianii (în

secolele VII-V î.C.) iar apoi vechii Makedoni (în secolele IV-I î.C). În "Dicționarul portabil" din anul 1761 publicat la Avignon de învățatul Francez François Morénas 1702-1774 a apărut că "În teritoriul Cumean așezările Gherghetiene purtau numele Gherghiților, la fel și cele aflate în Golful Elaitic din Aeolia":

DICTIONNAIRE
PORTATIF,
COMPRENANT LA GÉOGRAPHIE ET L'HISTOIRE UNIVERSELLE, LA CHRONOLOGIE, LA MYTHOLOGIE, L'ASTRONOMIE, LA PHYSIQUE, L'HISTOIRE NATURELLE & TOUTES LES PARTIES, LA CHYMIE & L'ANATOMIE, L'HYDROGRAPHIE, ET LA MARINE.

Dans lequel

On trouve l'Origine, le Génie, les Mœurs, la Religion, les Coutumes, le Commerce des différens Peuples de la Terre; depuis la création du Monde jusqu'à présent; la Fondation & la durée des Empires, Monarchies & République; avec la suite de ceux qui les ont gouvernés, leur Système, leur ambition, leur caractère, politique & moderne; la Description des Provinces particulières, des Villes, principaux Bourgs & Villages, & ce qui les a rendus & rend encore remarquables; particulièrement la Grèce en particulier, le nom des Gouverneurs, Consuls, Chancelliers dans les Écoles du Louvre, Vice-Consuls & Consuls dans les Échelles du Levant & les autres Ports de l'Europe; l'établissement des Sièges Épiscopaux & des Évêques de la Chrétienté actuellement vivans; l'origine & l'établissement de toutes les Dignités Ecclésiastiques, Civiles & Militaires, & sous les Ordres Religieux, Religieuses & leurs erreurs, les Conciles généraux & particuliers, & le sujet pour lequel ils ont été assemblés; les événemens les plus mémorables & modernes, les établissemens qui s'y sont faits, qui les a rendus célèbres, & généralement tout ce qui a rapport aux Articles contenus dans le Tout.

TOME CINQUIÈME.

A AVIGNON,
Chez LOUIS-CHAMBEAU, Imprimeur-Libraire.

M. DCC. LXI.
Avec Permission des Supérieurs.

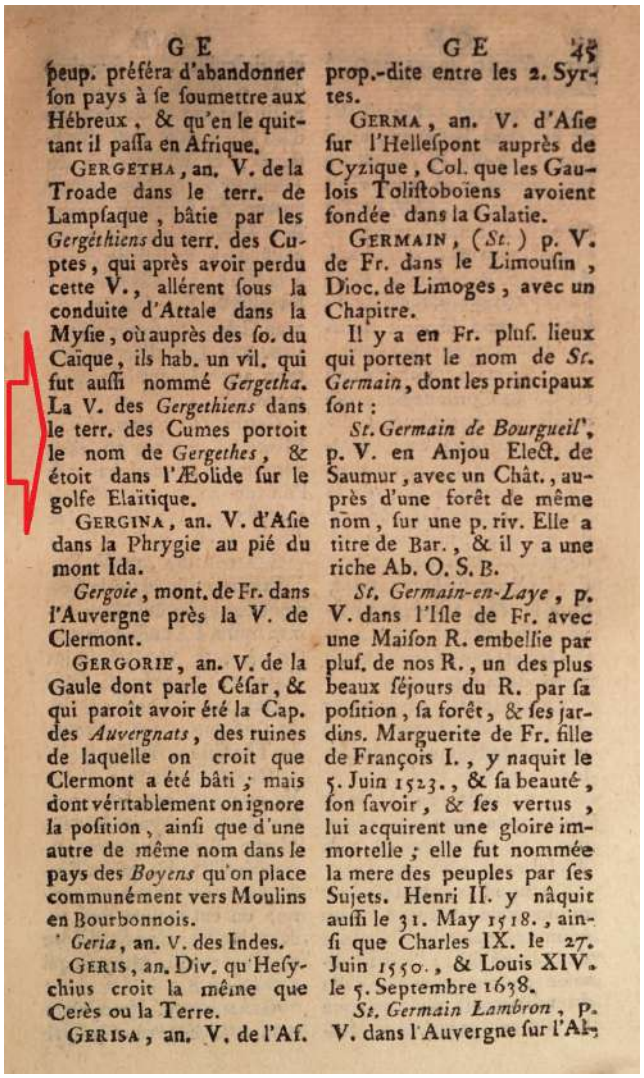

GE GE 45

peup. préféra d'abandonner son pays à se soumettre aux Hébreux, & qu'en le quittant il passa en Afrique.

GERGETHA, an. V. de la Troade dans le terr. de Lampsaque, bâtie par les *Gergéthiens* du terr. des Cuptes, qui après avoir perdu cette V., allérent sous la conduite d'Attale dans la Mysie, où auprès des so. du Caïque, ils hab. un vil. qui fut aussi nommé *Gergetha*. La V. des *Gergethiens* dans le terr. des Cumes portoit le nom de *Gergethes*, & étoit dans l'Æolide sur le golfe Elaïtique.

GERGINA, an. V. d'Asie dans la Phrygie au pié du mont Ida.

Gergoie, mont. de Fr. dans l'Auvergne près la V. de Clermont.

GERGORIE, an. V. de la Gaule dont parle César, & qui paroît avoir été la Cap. des *Auvergnats*, des ruines de laquelle on croit que Clermont a été bâti; mais dont véritablement on ignore la position, ainsi que d'une autre de même nom dans le pays des *Boyens* qu'on place communément vers Moulins en Bourbonnois.

Geria, an. V. des Indes.

GERIS, an. Div. qu'Hesychius croit la même que Cerès ou la Terre.

GERISA, an. V. de l'As. prop.-dite entre les 2. Syrtes.

GERMA, an. V. d'Asie sur l'Hellespont auprès de Cyzique, Col. que les Gaulois Tolistoboïens avoient fondée dans la Galatie.

GERMAIN, (*St.*) p. V. de Fr. dans le Limousin, Dioc. de Limoges, avec un Chapitre.

Il y a en Fr. plus. lieux qui portent le nom de *St. Germain*, dont les principaux sont:

St. Germain de Bourgueil, p. V. en Anjou Elect. de Saumur, avec un Chât., auprès d'une forêt de même nom, sur une p. riv. Elle a titre de Bar., & il y a une riche Ab. O. S. B.

St. Germain-en-Laye, p. V. dans l'Isle de Fr. avec une Maison R. embellie par plus. de nos R., un des plus beaux séjours du R. par sa position, sa forêt, & ses jardins. Marguerite de Fr. fille de François I., y naquit le 5. Juin 1523., & sa beauté, son savoir, & ses vertus, lui acquirent une gloire immortelle; elle fut nommée la mere des peuples par ses Sujets. Henri II. y nâquit aussi le 31. May 1518., ainsi que Charles IX. le 27. Juin 1550., & Louis XIV. le 5. Septembre 1638.

St. Germain Lambron, p. V. dans l'Auvergne sur l'Al-

Populația portului Cume și a împrejurimilor era Gherghită (François Morénas, 1761)

În anul 1897, cercetătorul Englez Samuel Butler - nepotul Dr. Samuel Butler, episcopul care l-a avut ca student pe evoluționistul Charles Darwin - prin lucrarea "Autoarea Odiseeii" a scandalizat cu argumentele că de fapt operele Homerice au fost feminine (tema fiind reluată de exemplu în anul 2006 de lingvistul Britanic Andrew Dalby): Tradiția Greacă despre poeme - inițial transmise verbal, până când au ajuns fixate în scris - a fost că erau de inspirație divină iar cuvintele lor nu aparțineau celui care le scria ori celui care le recita, ci ar fi provenit de la Muze; în Vechea Lume - când bărbații erau mai mult timp plecați cu turmele, la lupte ori pentru procurarea celor necesare gospodăriilor iar muierile erau casnicele, deseori întrunite la casele proprii pentru ajutor reciproc sau la lucru în șezători - diferențele între adresările publice au fost nete în favoarea sedentarelor, nefiind spre călători (de asemenea, resursele pentru scris - piei ori papirusuri, cerneală și tihnă la redactări - se găseau în locuințe, nu pe teren). De altfel, din timpuri foarte îndepărtate se știe despre artistele Vechii Lumi care dansau, cântau, recitau, etc., astfel încât masculinizarea operelor n-a putut fi decât o trăsătură patriarhală târzie a Epocii Fierului. "Societatea Homeride" a Gherghinilor / Gherghiților din Anatoliana Cume a Epocii Fierului a fost printre precursorii Civilizației Grecești, ce a modelat viziunea Culturală, economică și politică a Europei, cu efecte până în prezent; în Epoca Modernă, odată cu sfârșitul Imperiului Otoman, oficial s-au încheiat și manifestările vii Grecești din Asia, așa că primii mari poeți Europeni au devenit acei artiști Anatolieni ai Epocii Fierului însușiți de patrimoniul Elen / Balcanic (fiindcă le-au vorbit vechea lor limbă și fiindcă au răposat printre ei, în Europa / în Balcani).

Homer

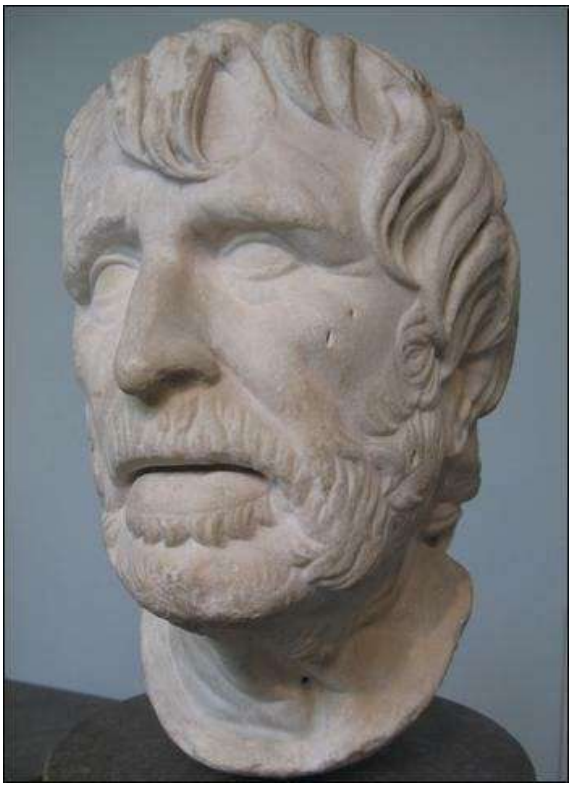

Hesiod

Prima colonie Greacă în Peninsula Italică

18. Scindarea troienilor

identitatea de **„gergirieni”** marcați ca descendenți ai vechilor ***teucrieni***.

Odată, troienii își spuneau teucrieni după părintele lor fondator Teucron.

Peonienii din Strymon (Struma) spun despre ei înșiși că au fost descendenți ai **teucrienilor din Troia** (Herodot, *Istorie*, V, 13).

E foarte interesant acum că peonienii din Strymon, pe lângă faptul că știu foarte bine că descind din Troia, nu se declară troieni, ci peonieni.

Peonienii (teucrieni=troieni) de pe malurile Strumei, ca limbaj, nu diferă de peonienii de pe malurile râului Axius (Vardar).

Această declarație a teucrienilor de pe malurile Strumei ne spune că dardanienii (troieni, teucrieni, la fel ca și dardanieni din Dardania, mai la nord de Peonia) **și peonienii nu diferă mult între ei.**

Gherghiții Troiei = Gergisieni / Gergirieni (corespunzător Aromânilor Branislav Stefanoski & Eugen Matzota, 2011)

Dinaintea existenței Etruscilor în Peninsula Italiană / Apenină (despre care istoricul Antic Herodot a scris că au provenit din Vestul Anatoliei), s-ar reține - din preajma Războiului Troian - precedentele deplasări semnificative din apusul Peninsulei Anatoliene în apusul Peninsulei Apenine; iată 4 dintre ele, conectate Gherga: divina Circe și Marsi - adepții satirului Marsyas - ambele deplasări fiind din vremea antebelică / dinaintea confruntării de la Troia, respectiv coloniștii Cumae și anturajul Prințului Enea, aceste ultime deplasări fiind din vremea postbelică / după confruntarea de la Troia. Deja la sfârșitul Epocii Bronzului, Kirke / Circe din Est era divinizată în Vest: au rămas multe mărturii; după competiția de la Sanctuarul Gherga pierdută de tabăra fluierătoare, unii dintre membrii aceleia au migrat de acolo spre Vest (atestați ca stabiliți până și în centrul Peninsulei Apenine). Diaspora imediată existentă după Războiul Troian a fost studiată inclusiv de către cercetătorul Armân Branislav Stefanoski din Tetovo 42 lat. N, 20,58 long. E / Macedonia de Nord, care în versiunea Română din anul 2011 a lucrării “Scurtă istorie descriptivă despre originea makedon-armânilor” a prezentat împărțirea Troianilor (Gherghiții au fost notați “Gergisiani” în ilustrația anterioară, respectiv “Gergirieni” în textul tradus de Armânul / Aromânul din România Eugen Matzota).

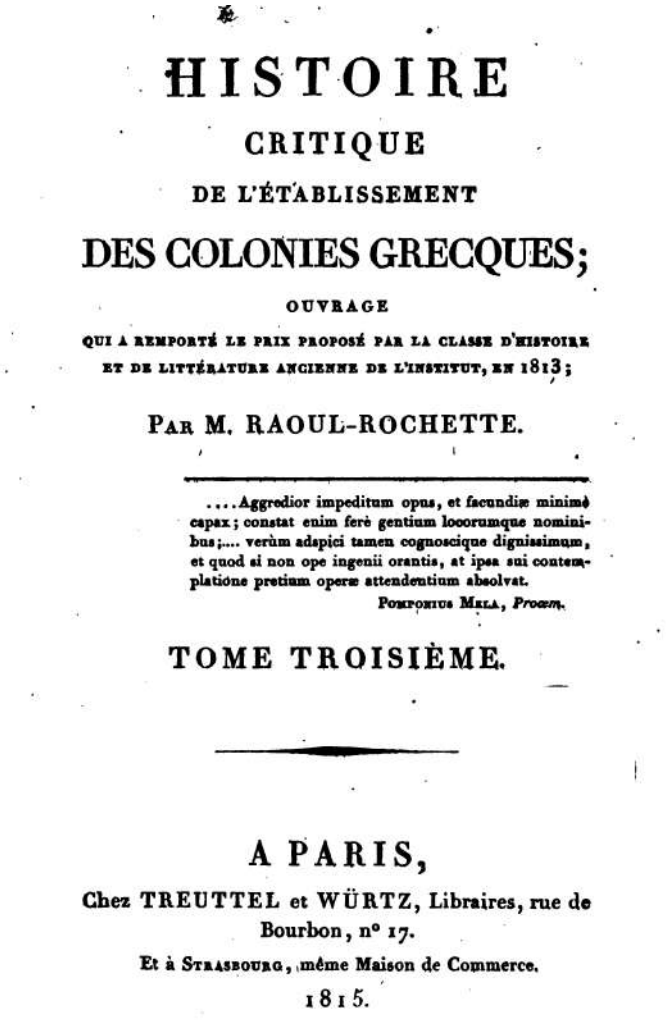

HISTOIRE

CRITIQUE

DE L'ÉTABLISSEMENT

DES COLONIES GRECQUES;

OUVRAGE

QUI A REMPORTÉ LE PRIX PROPOSÉ PAR LA CLASSE D'HISTOIRE ET DE LITTÉRATURE ANCIENNE DE L'INSTITUT, EN 1813;

PAR M. RAOUL-ROCHETTE.

....Aggredior impeditum opus, et facundiæ minimè capax; constat enim ferè gentium loocorumque nominibus;.... verùm adspici tamen cognoscique dignissimum, et quod si non ope ingenii orantis, at ipsa sui contemplatione pretium operæ attendentium absolvat.

POMPONIUS MELA, *Procem.*

TOME TROISIÈME.

A PARIS,

Chez TREUTTEL et WÜRTZ, Libraires, rue de Bourbon, n° 17.

Et à STRASBOURG, même Maison de Commerce.

1815.

CHAPITRE XII.

Fondation de Cumes en Italie.

(Ans 1139 avant J. C.)

DANS le temps où toute la Grèce semblait se diriger vers l'Asie, des *Chalcidéens de l'Eubée* fondèrent la ville de *Cumes* dans le pays des *Opiques*. Velléius Paterculus nomme (1) *Hippoclès* et *Mégasthène* les chefs de cette colonie, qu'il fait postérieure de très-peu de temps à la fondation de *Magnésie*. Nous avons vu que cette dernière ville fut bâtie vers l'an 1140 avant notre ère, et nous pourrions ainsi, d'après le récit même de Velléius, fixer par conjecture la fondation de Cumes vers l'an 1139. Cette conjecture est entièrement confirmée par Eusèbe(2) et le Syncelle (3); car le premier de ces chronologistes rapporte l'origine de Cumes à l'an 131 après la prise de Troie; et cette année correspond exactement avec l'an 1139 avant J. C. Nous pouvons donc regarder cette première date comme certaine.

L'accord des auteurs sur les fondateurs de cette ville n'est pas moins unanime; Thucydide nomme (4) *Cumes*, dans le pays des Opi-

(1) Velleius Patercul. lib. I, c. 4.
(2) Euseb. *Chronic.* lib. II, p. 190.
(3) Syncell. *Chronog.* p. 181.
(4) Thucydid. lib. VI, c. 4.

Cume în Peninsula Apenină a fost întemeiată în anul 1139 î.C. (fragment din "Istoria critică a înființărilor coloniilor Grecești" de academicianul Raoul Rochette, 1815)

În anul 1139 î.C. (conform studiului din anul 1815 al academicianului Francez Raoul Rochette), Gherganii din Gherghis și Cume de la Marea Egee au întemeiat prima colonie Greacă în ceea ce e azi Italia, lângă care a apărut Napoli - însemnând "Noul oraș" - păstrând cu ea legături constante de-a lungul timpului, în Antichitate aceea fiind egala Atenei; anterior, Ulise și Enea au debarcat acolo (intrarea în Infern era prin mlaștina din S ei), din așezare ajungându-se la introducerea lui Apollo în mai târziul panteon Roman, ca prima Zeitate Greacă. Prima colonie Greacă în Peninsula Apenină / Italică prin amplasarea Cumae față de Vulcanul Vezuviu reda amplasarea din Peninsula Anatoliană a Troiei față de Masivul Ida / Gargaros: ambele poziționări portuare vedeau bine Muntele Sacru la răsărit, în interiorul țărmului continental. Savantul German Karl Muller a consemnat în "Dorianii" din anul 1824: "Iliada a descris familia lui Enea în legătură cu divinizarea Zeului Apollo; știm că după căderea Troiei supraviețuitorii au trăit în Munți. Herodot a scris despre ei ca grupați în jurul Gergis / Gherghis, pe Văile Idei. Referința lui Homer a fost strict despre urmașii Troiani ai lui Enea în Gergis și poate pe Văile vecine. Templul principal din Gergis era dedicat Zeului Apollo iar acolo se afla un străvechi Oracol Sibilinic, cunoscut cu numele de Mermessian; vechiul poet cunoștea bine existența Eneizilor la Gergis, sacrificiile lor și ceremoniile lor, reprezentându-l pe Zeul Apollo ca străvechiul Gardian protector al acelei familii. Oracolul Zeului Apollo la Gergis îi anunța pe Troianii Gherghiți de restabilirea națiunii lor sub conducerea descendenților lui Enea; de fapt, asemenea profeție corespundea tocmai spiritului străvechiului sistem Oracular, astfel că existența sa nu poate fi pusă la îndoială. De asemenea, o colonie a Gherghiților locuia teritoriul A/Eolianei Cume, unde Zeul Apollo avea un Templu magnific; iar dacă acel Oracol era bine știut localnicilor din Cume, ei au fost gata să-l transmită rudelor din Apenina Cume".

Aeneas und die Penaten.

Die italischen Volksreligionen

unter dem Einfluß der griechischen,

dargestellt

von

Rudolf Heinrich Klausen.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Erster Band.

Mit zwei Kupfertafeln.

Hamburg und Gotha,
im Verlag von Friedrich und Andreas Perthes.
1839.

stellt uns auf jeden Fall deutlicher vor Augen, wie in dieser Zeit Interesse für sibyllinische Weissagung aufkam. Hiemit stimmt im Wesentlichen die Nachricht beim Pontiker Heraklides überein, die hellespontische Sibylle von Marpessos gehöre in die Zeit des Solon und Kyros[398]. Unmöglich können wir hieraus folgern, daß damals eine Frau gelebt habe, durch deren Persönlichkeit alle Fabeln von der Sibylle hervorgerufen seien; wer so schließen wollte, würde schon mit der eben so gültigen Nachricht von der samischen Sibylle im Streit sein, die anderthalb Jahrhunderte früher gesetzt wird; auch hätte Heraklit von einer funfzig Jahre vor ihm gestorbnen Frau gewiß nicht wie von einem dämonischen Wesen geredet. Eben so wenig geht daraus hervor, daß man in Gergis nicht schon seit uralter Zeit diese Vorstellung gehabt; nur, daß die gergithische Sibylle damals in Griechenland bekannt geworden ist und ihre Sprüche gesammelt sind.

Dafür spricht nun auch, daß jenes Zeitalter des Solon und Krösos das ist, worin überhaupt die particulären Vorstellungen einzelner Ortschaften von Göttern und göttlichen Dingen durch Vermittlung der Orphiker, des Epimenides, des Pherekydes von Syra, vor Allen des schon erwähnten Onomakritos, in die Litteratur eintreten; worin die Orphiker aus Phrygien und Thracien, die Pythagoreer aus Italien Ergänzungen und Fortbildungen von Vorstellungen, die in Griechenland bisher unentwickelt geblieben waren, sich einzuholen suchten. In dieser Zeit werden also die unter dem Namen der marpessischen Sibylle vorgezeigten Orakel, namentlich ihre Aussage über ihre Herkunft und ihre auf Troja bezüglichen Weissagungen, wenn nicht zuerst in Hexameter gefaßt, doch zuerst nach Griechenland gekommen sein; in Jonien wurden diese nun mit ähnlichen Weissagungen durchwebt: vielleicht haben erst damals die Erythräer ihr Höhlenorakel am Kory-

398) Lact. I, 6, 12. Schol. Plat. p. 315 extr. Vgl. Suid. Σίβυλλαι (Not. 320). Clem. Strom. I, 323, c: Φρυγίαν τε οὖσαν (er meint die hellespontische: vgl. Not. 361, 374)... ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Ἐρυθραία Ἡροφίλη καλουμένη. μέμνηται τούτων Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ χρησηρίων.

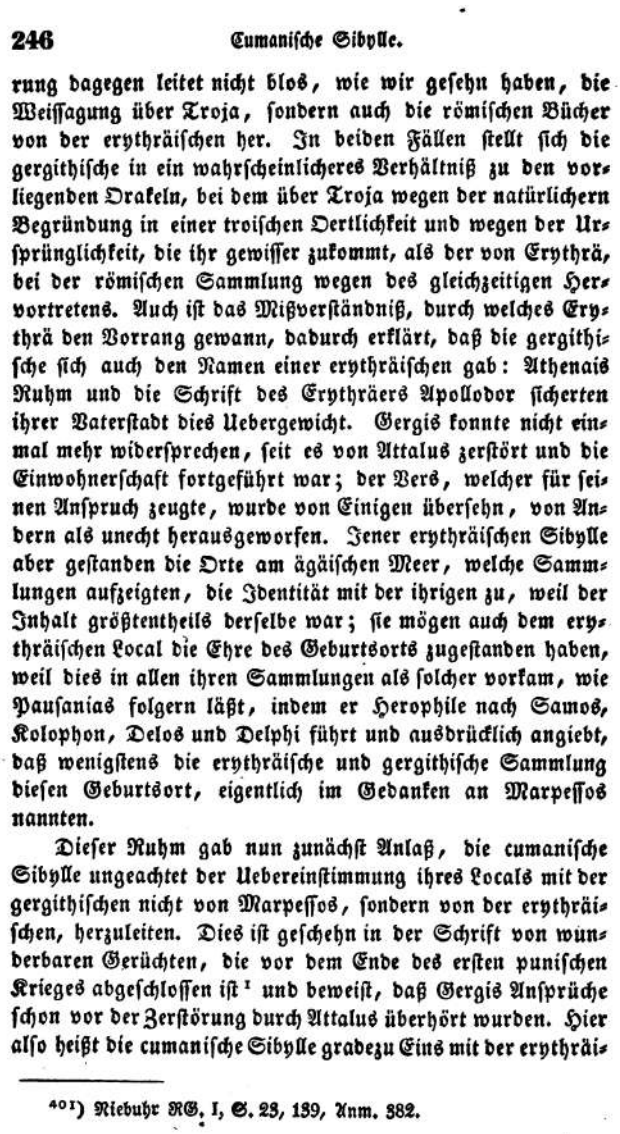

246 Cumaniſche Sibylle.

rung dagegen leitet nicht blos, wie wir geſehn haben, die Weiſſagung über Troja, ſondern auch die römiſchen Bücher von der erythräiſchen her. In beiden Fällen ſtellt ſich die gergithiſche in ein wahrſcheinlicheres Verhältniß zu den vorliegenden Orakeln, bei dem über Troja wegen der natürlichern Begründung in einer troiſchen Oertlichkeit und wegen der Urſprünglichkeit, die ihr gewiſſer zukommt, als der von Erythrä, bei der römiſchen Sammlung wegen des gleichzeitigen Hervortretens. Auch iſt das Mißverſtändniß, durch welches Erythrä den Vorrang gewann, dadurch erklärt, daß die gergithiſche ſich auch den Namen einer erythräiſchen gab: Athenais Ruhm und die Schrift des Erythräers Apollodor ſicherten ihrer Vaterſtadt dies Uebergewicht. Gergis konnte nicht einmal mehr widerſprechen, ſeit es von Attalus zerſtört und die Einwohnerſchaft fortgeführt war; der Vers, welcher für ſeinen Anſpruch zeugte, wurde von Einigen überſehn, von Andern als unecht herausgeworfen. Jener erythräiſchen Sibylle aber geſtanden die Orte am ägäiſchen Meer, welche Sammlungen aufzeigten, die Identität mit der ihrigen zu, weil der Inhalt größtentheils derſelbe war; ſie mögen auch dem erythräiſchen Local die Ehre des Geburtsorts zugeſtanden haben, weil dies in allen ihren Sammlungen als ſolcher vorkam, wie Pauſanias folgern läßt, indem er Herophile nach Samos, Kolophon, Delos und Delphi führt und ausdrücklich angiebt, daß wenigſtens die erythräiſche und gergithiſche Sammlung dieſen Geburtsort, eigentlich im Gedanken an Marpeſſos nannten.

Dieſer Ruhm gab nun zunächſt Anlaß, die cumaniſche Sibylle ungeachtet der Uebereinſtimmung ihres Locals mit der gergithiſchen nicht von Marpeſſos, ſondern von der erythräiſchen, herzuleiten. Dies iſt geſchehn in der Schrift von wunderbaren Gerüchten, die vor dem Ende des erſten puniſchen Krieges abgeſchloſſen iſt[1] und beweiſt, daß Gergis Anſprüche ſchon vor der Zerſtörung durch Attalus überhört wurden. Hier alſo heißt die cumaniſche Sibylle gradezu Eins mit der erythräi-

[401]) Niebuhr RG. I, S. 23, 139, Anm. 382.

Gherghii Troiei au întemeiat Apenina Cume
(Dr. Rudolf Heinrich Klausen,
volumul 1 din "Enea și Penații", 1839)

Dr. Rudolf Heinrich Klausen - profesor la Universitatea din Greifswald 54,06 lat. N, 13,22 long. E, port Baltic / Pomerania Vestică - în studiul despre "Enea și Penații" a avut multe considerații prețioase privind Gherga; astfel, în volumul 1 - din anul 1839, publicat cu tipar Gotic - a scris: "La poalele Masivului Ida, ca de exemplu în Gergis, au rămas numeroase vestigii istorice meritând a fi analizate: ruine, piese arheologice, mărturii Cultice, etc. O parte s-au pierdut de-a lungul vremurilor, însă părțile rămase merită luate în considerare: fie cu scepticism, fie cu spirit ascuțit. Pelasga vorbită de Troiani a trecut relativ ușor în Greacă: formele Teucriene au avut în vechea Greacă cam aceleași tulpini lingvistice, păstrându-și sensurile. Eneazii au cooperat cu coloniștii Miletului, coexistând cu onoare, ca Teucrii Gherghi; astfel, limba 'Iliadei' - prinsă în scris de către Homer - a fost înțeleasă de toți, fie de cei moștenind nume Barbare, fie de urmașii Teucrilor / Troianilor pierduți, fie de către Grecii timpurii, care învățau din Tradiții. Afrodita Eneizilor poate fi explicată doar ca având aceeași origine, exprimând un concept analog. Tema Gherghită a apărut în modalități profunde prin Vechea Lume:

- printre Eneazii Idei
- pe lângă cei din Gergis
- au fost Gherghiții Kymei / Cumei
- Palladiul venerat de Eneazi la Gergis
- Sibila Gherghită conectată de Cultul Sminthian al Zeului Apollo
- vocile rupestre ale profetelor Sibile (începând din Peninsula Anatoliană de la Kyme, ajunsă până în Peninsula Apenină la Cumae iar apoi cea de la Romani, transferată din Troia)
- fericirea conectată de Eneazi din textele Cărților Sibilinice scrise și păstrate de Gherghiți
- vestitul Gherghit Kephalon - de la Gergis / străvechi autor - din care s-a inspirat Homer
- relatările istoricului Carian Herodot despre Gherghiții Teucri
- Gherghitienii Troiei menționați de Anticul Strabon
- ș.a.

Localizarea Gherghită Troiană este foarte importantă: legendarul Prinț Troian A/Enea atunci când a emigrat și-a luat oameni din toate zonele de acolo, aflate între Mare și Munte; Gherghii trăiau deja în vechi așezări Pelasge din areal, de la Gargaronul lui Homer = Vârful Idei în jos până la coastele / țărmurile Troiei. Nu sunt de neglijat cele ce au urmat: gloria mitologică derivată și moștenită de la străvechii Dardani a ajuns până la Regatul cârmuit de către Priam, după voia Zeilor; soarta rezultată după conflictele Războiului Troian a fost cauzată de nemulțumirile ivite: presiunile suferite de către Gherghiți, decăderea limbii / Graiului lor, schimbarea naționalității lor, etc. Eneazii - care au fost cei mai nemulțumiți - au plecat. Scepticii grupați în jurul Gherghilor rămași populau totuși fostul Regat Troian, de pe versanții Masivului Ida până la porturi ca Gargara sau cele de la Strâmtoarea Dardanele: pe Văile dintre vechea Dardanie - cu așezări ca Gergis și Skepsis - Gherghiții s-au regăsit relativ puternici mult timp, până departe în Bitinia ori în jurul Efesului și Magneziei. Deci nobilii Gherghi Teucri - conectați atât cu Prințul A/Enea, cât și cu fericita Afrodita, s-au sacrificat pentru ca să influențeze voința divină, astfel încât să li se acorde încredere în continuare, inclusiv pe partea eroică. După Războiul Troian, Gherghiții Eneazi încă pretindeau că aveau realul Palladion al Zeiței Athena (în zona bogată viticol din jurul Gergis circulau puternic inclusiv idei Dyonisiace). Eroină Gherghită, mama Prințului A/Enea o venera pe divina Afrodita, ceea ce s-a putut recunoște și prin firele ducând de la Troiani la Fenicieni, via Zeițele Cipriote. Profilul Lydian al preferinței Afroditei pentru aur corespundea cu Imnul Enead despre podoabele sale de aur - agrafe, lanțuri, inele, etc. - și a hainelor ei strălucind mai tare ca lumina focului. La altarele Vârfului Gargaron s-au celebrat mai ales Zeus și Afrodita. Pentru foarte multă vreme în regiunea Troiei a existat populația Gherghilor - care cultiva terenurile cu diverse plante, se ocupau de viticultură, creșteau vite și cai, etc. - având relații religioase parțial Afrodisiace și parțial Dyonisiace. Am ajuns inclusiv la o înțelegere mai serioasă a credinței Apollinice, prin faptul că Apollo - atât Gherghit, cât și Sminthian - aveau o caracteristică esențială: ambii erau legați de Sibila, respectată atât în Templul Gherghit, cât și în Smintheion, vizavi de Sfinx - simbolul etern al cuvântului Zeilor - emblemă la Gherghiți până după apariția monedelor (pe care s-au regăsit inscripționările sale în ipostaze diverse);

monedele acelea vechi au circulat din Mysia până la Kyme. De altfel, dintotdeauna se știa că Sibila s-a născut la Gergis, în mediul tipic cu Pământ roșcat: era înțeleaptă ca și Marea Mamă a Idei, ca atare fiind semi-divină. Înțelepciunea (ca orice lucru semi-divin) era afrodisiacă, de unde asocierile cu transele, cu Oracolele, etc. Locația general recunoscută a Sibilei Cumei s-a aflat într-o corespondență izbitoare cu cea Gherghită. În Cume se afla Peștera / Grota Sibilei, cu camera ei subterană - menționată și de către scrierea Aristotelică - în apropiere fiind Templul lui Apollo. Concepția Sibilei în Gergis și Cume a fost aceeași: una temeinică, nu una pripită (ea prezidând întreaga Magie). Concluzia exprimată cam prin totul de la Cume - chiar și prin solul roșcat ori prin vocea care se auzea dar profeta nu se vedea fiind în întuneric sau mascată de o draperie - este că reprezenta esența Gherghită. Glasul profetei Sibila era protejat de Zeul Apollo iar stilul ei se asemăna cu al profetului Chalcas / Calchas: profețea prin ghicitori. Relațiile ei - la fel ca ale Nimfelor față de muritori - erau precum relațiile dintre peșteră și apă: corespundeau integral Gherghiților. Anatoliana Sibila - născută în perimetrul Montan Ida - la început s-a manifestat în desișul păduros al codrilor Korykos, apoi s-a răspândit în Vechea Lume, ajungând până în Peninsula Balcanică și în Peninsula Apenină, printre Tarquini. Cărțile Sibiline nu au fost create în Peninsula Apenină, ci în Peninsula Anatoliană: în ele au fost colectate spusele sale; când Gherghiții au plecat din tărâmurile natale au dus cu ei amintirea Sibilei și nevoia de revelație sibilină (ea le arăta calea, similar cum Sibila Idei o făcuse în vremuri străvechi iar Enea a fost o pildă mitologică)". Grota Sibilei / Peştera Profetei din Apenina Cume - cu coridor de acces lung de 131 metri săpat în rocă vulcanică - e vizibilă și pe Internet.

Grota Sibilei

Învăţatul Apolloniu din Rodos 3:311, urmând fragmentul 46 din "Catalogul femeilor" al Gherghinului Hesiod, a consemnat că divina Kirke "a ajuns la Marea Tireniană cu carul lui Helios" - adică al Titanului / "tătânelui" Zeu al Soarelui, tatăl ei - şi "a fost numită Hesperidă, deoarece s-a dus în apus" (fratele ei rămânând să cârmuiască Gorghis / Georgia de azi, autorul apreciind că erau "într-adevăr, departe unul de altul"); despre sora ei, tot din Kholkis / Georgia, se ştie că s-a cununat cu Regele Minos al Cretei (Diodor din Sicilia în "Biblioteca istorică" 4:60 indicând că numele Insulei Creta - KeRGa / KRâTa - a provenit de la ea). "Observatorul triburilor" a consemnat: "Mitul Grec e că Etruscii şi Romanii proveneau din divina Kirke / Circe, care nu era legată de Italia, ci de Circasia = Caucazia; fratele ei Aetes conducea Colchis / Georgia iar celălălat frate - Perses - conducea ceea ce a devenit Persia: ei erau copiii lui Helios, identificat în Ghergania / S Caspic cu Gorgon. Deoarece Circe l-a născut pe Latinus, înseamnă că Romanii descindeau din Gorgonii Caucaziei / Gogasiei". (În secolul I î.C., istoricul Anatolian Dionysius din Halicarnas / Caria = Țara Gherghiților în "Antichități Romane" 1:43 a precizat că Latinus a avut mama Hiperboree; de altfel, parcursul Ghergan în Peninsula Anatolică - inclusiv prin spaţiul Lydian - a rezonat în Peninsula Apeninică în forma Latină, pronunţarea de către Trusci a apelativului de Lydiani / Ludiani devenind pentru ei cel de Latini; de altfel, e de reținut că Etruscii au fost "învățătorii" Romanilor).

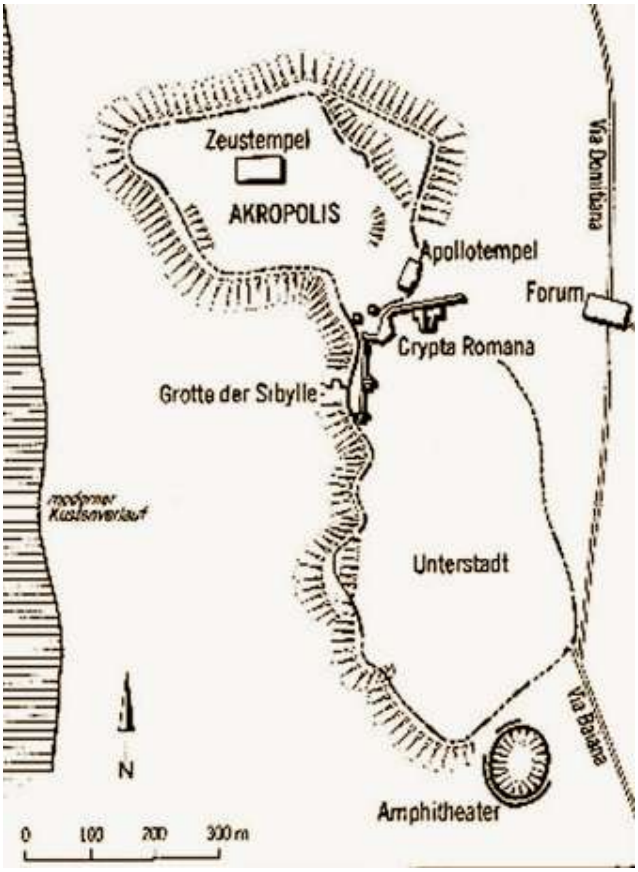

Italiana Cume

Penații au fost divinitățile protectoare ale proviziilor din gospodăriile Vechii Lumi, duși - potrivit legendei - de către Prințul Enea din Troia în Lațiu (de unde s-au răspândit apoi, printre primii Romani). Penații protejau deopotrivă și

familiile gospodare; erau responsabili de jar ca să nu se stingă în vetre, ca rozătoarele să nu ajungă la stocurile de hrană din cămări, etc. Penații erau sufletele celor dragi decedați din familia de care se aflau legați și întotdeauna au fost mai mulți, împărțindu-și responsabilitățile între focuri, băuturi, mâncare, etc. (altarele lor - pentru sacrificii - au fost vetrele caselor / gospodăriilor și deseori au ajuns reprezentați ca idoli = statuete mici, ușor de mutat, servind ca talismane). În volumul 2 din "Enea și Penații" - publicat în anul 1840 - Dr. Rudolf Heinrich Klausen a scris (astfel cum se poate vedea și în fragmentele următoare): "Influența Cume în Peninsula Apenină a sporit de-a lungul vremurilor, prin toate elementele Gherghite. Ar fi de știut despre Roma - corespunzător autorului Gherghit Cefalon / Kephalon din Gergis - că a început prin fortăreața întemeiată de către Prințul Troian Enea pe Colina Palatium: acela a fost însoțit de Gherghiți Troiani, care nu doar că au format cler sibilinic și că erau corăbieri iscusiți, ci s-au îngrijit inclusiv de primele herghelii acolo".

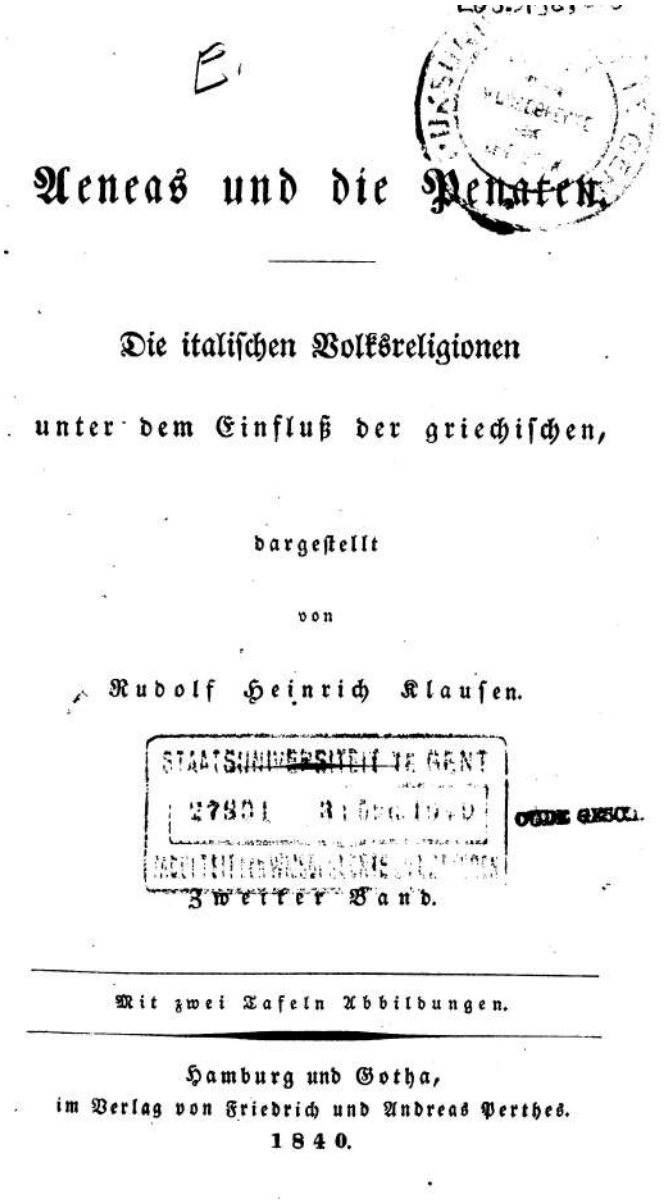

Aeneas und die Penaten.

Die italischen Volksreligionen

unter dem Einfluß der griechischen,

dargestellt

von

Rudolf Heinrich Klausen.

STAATSUNIVERSITEIT TE GENT

Zweiter Band.

Mit zwei Tafeln Abbildungen.

Hamburg und Gotha,
im Verlag von Friedrich und Andreas Perthes.
1840.

num und Daunien[aa] kommt, wo den veneralischen Zauberkünsten der ebenfalls von den Korkyräern umhergetragne Diomedes[oo] gegenübersteht. Noch mehr, als den Leukadiern, ist Verbreitung der Argonautensagen den Phokäern beizulegen, deren minyeische Bestandtheile die Erklärung der Matuta durch Leukothea veranlaßt haben[pp], während sie von kleinasiatischen Erinnerungen her nach Atria den Antenor bringen[qq].

Diese, die der Glanz der homerischen Poesie vor allen andern auszeichnete, gaben in der cumanischen Sagenbildung den Gergithiern, deren Erzählungen später durch die Leukadier und, wo einmal etwas festgestellt war, auch durch die Phokäer vielfache Bestätigung und Auffrischung erhielten, das Uebergewicht. Durch sie wurde Cajeta, wie Misenus, wie Leukosia und Prochyte, zur Phrygerinn: die venilische Venus des Aphrodissums von Ardea verschmolz durch sie ganz mit der knidischen Aphrodite Euplöa[rr], die bei ihnen, wie auf dem von Knidos colonisirten Lipara, den Windfürsten Aeolos, den Vater ihres Misenos, beschwichtigte. Die Leukadier, welche so nachdrücklich auf Aricia einwirkten, werden sie auch zu Ardea unterstützt haben: ihre Verbindung mit den ebenfalls von der äneadischen Aphrodite auf der Seefahrt begünstigten Zakynthiern[ss] scheint die Sagen von Sagunt's Gründung durch Ardeaten und Zakynthier veranlaßt zu haben, zumal da sich in cumanischem Munde am Leichtesten die Verbindung des Gründers Zakynthos mit dem Hercules erklärt[tt]. Die erste Ankunft der Ansiedler auf Aenaria und in Cumä unter der Leitung der Taube[uu] der Venus war in der That eine venilische nach dem eigentlichsten Begriffe der Ardeaten. Daß diese in allen wesentlichen Zügen so ganz auf Aeneas zurückgetragen wird[vv], hat mit Recht die Annahme eines bedeutenden Ansehns der dem Aeneas dienenden Gergithier auf jener Flotte der Kymäer begründet. Schwerlich aber dienten sie ihm so eifrig, ohne einen ihrer Angesehensten für seinen

2499 nn) Not. 2412. — oo) Not. 2439 f. — pp) Not. 1715. — qq) Not. 2393. — rr) Not. 992, 970. — ss) Bd. I, S. 400. — tt) Liv. XXI, 7. Sil. Pun. I, 273, 291. — uu) Not. 983. — vv) Bd. I, S. 550.

Abkömmling zu halten. Halten wir die große Ausbildung des äneadischen Begriffskreises in Cumä mit dem zusammen, was als Nachwirkung desselben in Ardea hervortritt, so ist zu beachten, daß daselbst zunächst der venilischen Ankunft mit dem Aquilicium und Penatenopfer das troische Tummeln der Rosse durch Aeneas und seine Verherrlichung der Roßgöttinn Venus hervorgehoben wird[ww]. Auch hier kommen latinische Begriffe den fremden entgegen; aber diese fremden sind nicht minder bestimmt. Auch in Sikyon sind anchisiadische Roßzucht, Name des Aeneas und aphrodissische Taube beisammen[xx]; Roßzucht ist sowohl ursprünglich äneadisch wie askanisch[yy]: der askanische Hafen zwischen Kyme und Phokäa stimmt mithin so gut zu euplöisch-palinurischen wie zu ephippischen Begriffen von Aphrodite. Auch der von den Gergithiern gebrachten Sibylle dient statt des Gewässers in einzelnen Fällen das Roß als poseidonisches Werkzeug der Weissagung[zz]. Halten wir dies zusammen, so dürfte es keine vermessene Vermuthung sein, daß der reisige kymäische Flottenführer der Ansiedler in Cumä Hippokles ein gergithischer Aeneade gewesen, und daß das Räthsel der bekannten übermäßig frühzeitigen Gründungsepoche von Cumä aus einer Berechnung seines Abstandes von dem homerischen Ahnherrn zu lösen ist: denn die 131 Jahre, die zwischen ihr und dem Fall von Troja nach Eusebius Rechnung vergangen sind, betragen grade die genealogische Summe von vier Menschenaltern.

Wenn einige Zustimmung gewonnen ist für die Ueberzeugung, daß die aus griechischen und italischen Vorstellungen erwachsene Ueberlieferung nicht ein Erzeugniß dumpfer Willkür gewesen ist, sondern, je tiefer die Betrachtung eindringt, desto größere Treue und Stetigkeit zeigt, so wird die Stadt des Hippokles auch nach ihrer Latinisirung immer für die Stätte gelten müssen, wo vom Aeneas am Frischesten und Bedeutungsvollsten erzählt wird. Cumä und Neapel waren für die Arbeit des Virgil, dessen Reise nach Griechenland seinen wachen Sinn für die dem Dichter durch die Anschauung

2499 ww) Not. 1518 a, 1522. — xx) Not. 599 b. — yy) Not. 115, 301; S. 128, 133, 136 ff. — zz) S. 302, 306.

Anturajul Prințului Troian Enea a fost Gherghit
(Dr. Rudolf Heinrich Klausen,
volumul 2 din "Enea și Penații", 1840)

În anul 1849, Englezul George Grote prin "Istoria Greciei din perioada cea mai timpurie" a acordat o deosebită atenţie Cumei din Peninsula Apenină, ca înfrăţită cu Cuma din Peninsula Anatolia: "Religia celor din jurul Masivului Ida era mai orgiasică decât a Elenilor; de la regiunea Teucriană Gherghi / Gergis şi de la Gherghiţii de lângă Cume s-au răspândit profeţiile originale sibilinice şi legendara Sibila care a jucat un rol aşa de important pentru Enea. Mitul Sibilei - ale cărei profeţii se presupunea că le auzea în crăpăturile cavernelor obscure şi deschiderile stâncilor - provenea de la Gherghiţii Teucriani şi prin cei din Anatoliana Cume a fost transmisă fraţilor din Apenina Cume. Datarea Gherghiţiei Sibila - ori mai degrabă a circulaţiei presupuselor sale profeţii - a fost plasată în timpul domniei lui Cresus, o perioadă când Gherghi / Gergis era în totalitate Teucriană. Profeţiile ei - închegate în versete Greceşti - şi-au avut rădăcinile în solul şi sentimentele Teucriane; iar promisiunile de un viitor Imperiu făcute eroului ce a fugit din flăcările Troiei în Peninsula Apenină au devenit interesante prin modul remarcabil în care au fost realizate de către Romani (datarea acelei Sibila Gherghiţia - sau a profeţiilor transmise în numele ei - a fost afirmată de Heraclide din Pontus şi nu e vreun motiv de a chestiona asta)".

to the Opicians or Oscans, or to the Iapygians — may be called Pelasgic, for want of a better name; but, by whatever name it be called, the recognition of its existence connects and explains many isolated circumstances in the early history of Rome as well as in that of the Italian and Sicilian Greeks.

The earliest Grecian colony in Italy or Sicily, of which we know the precise date, is placed about 735 B. C., eighteen years subsequent to the Varronian era of Rome; so that the causes, tending to subject and Hellenize the Sikel population in the southern region, begin their operation nearly at the same time as those which tended gradually to exalt and aggrandize the modified variety of it which existed in Latium. At that time, according to the information given to Thucydidês, the Sikels had been established for three centuries in Sicily: Hellanikus and Philistus — who both recognized a similar migration into that island out of Italy, though they give different names, both to the emigrants and to those who expelled them — assign to the migration a date three generations before the Trojan war.[1] Earlier than 735 B. C., however, though we do not know the precise era of its commencement, there existed one solitary Grecian establishment in the Tyrrhenian sea, — the Campanian Cumæ, near cape Misenum; which the more common opinion of chronologists supposed to have been founded in 1050 B. C., and which has even been carried back by some authors to 1139 B. C.[2] Without reposing any faith in this early chronology, we may at least feel certain that it is the most ancient Grecian establishment in any part of Italy, and that a considerable time elapsed before any other Greek colonists were bold enough to cut themselves off from the Hellenic world by occupying seats on the other side of

[1] Thucyd. vi, 2; Philistus, Frag. 2, ed. Didot.

[2] Strabo, v, p. 243; Vellcius Patercul. i, 5; Eusebius, p 121. M. Raoul Rochette, assuming a different computation of the date of the Trojan war, pushes the date of Cumæ still farther back to 1139 B. C. (Histoire des Colonies Grecques, book iv, c. 12, p. 100.)

The mythes of Cumæ extended to a period preceding the Chalkidic settlement. See the stories of Aristæus and Dædalus ap. Sallust. Fragment Incert. p. 204, ed. Delphin.; and Servius ad Virgil. Æneid. vi, 17. The fabulous Thespiadæ, or primitive Greek settlers in Sardinia, were supposed in early ages to have left that island and retired to Cumæ (Diodor. v, 15).

the strait of Messina,[1] with all the hazards of Tyrrhenian piracy as well as of Scylla and Charybdis. The Campanian Cumæ — known almost entirely by this its Latin designation — received its name and a portion of its inhabitants from the Æolic Kymê in Asia Minor. A joint band of settlers, partly from this latter town, partly from Chalkis in Eubœa, — the former under the Kymæan Hippoklês, the latter under the Chalkidian Megasthenês, — having combined to form the new town, it was settled by agreement that Kymê should bestow the name, and that Chalkis should enjoy the title and honors of the mother-city.[2]

Cumæ, situated on the neck of the peninsula which terminates in cape Misenum, occupied a lofty and rocky hill overhanging the sea,[3] and difficult of access on the land side. The unexampled fertility of the Phlegræan plains in the immediate vicinity of the city, the copious supply of fish in the Lucrine lake,[4] and the gold mines in the neighboring island of Pithekusæ, — both subsisted and enriched the colonists. They were joined by fresh settlers from Chalkis, from Eretria, and even from Samos; and became numerous enough to form distinct towns at Dikæarchia and Neapolis, thus spreading over a large portion of the bay of Naples. In the hollow rock under the very walls of the town was situated the cavern of the prophetic Sibyl, — a parallel and reproduction of the Gergithian Sibyl, near Kymê in Æolis: in the immediate neighborhood, too, stood the wild woods and dark lake of Avernus, consecrated to the subterranean gods, and offering an establishment of priests, with ceremonies evoking the dead, for purposes of prophecy or for solving doubts and mysteries. It was here that Grecian imagination localized the Cimmerians and the fable of Odysseus; and the Cumæans derived gains from the nu-

[1] Ephorus, Frag. 52, ed. Didot.

[2] Strabo, v, p. 243; Velleius Paterc. i, 5.

[3] See the site of Cumæ as described by Agathias (on occasion of the siege of the place by Narses, in 552 A. D.), Histor. i, 8–10; also by Strabo, v, p. 244.

[4] Diodor. iv, 21, v, 71; Polyb. iii, 91; Pliny, H. N. iii, 5; Livy, viii, 22. "In Baiano sinu Campaniæ contra Puteolanam civitatem lacus sunt duo, Avernus et Lucrinus: qui olim propter piscium copiam vectigalia magna præstabant," (Servius ad Virg. Georgic. ii, 161.)

merous visitors to this holy spot,[1] perhaps hardly less than those of the inhabitants of Krissa from the vicinity of Delphi. Of the relations of these Cumæans with the Hellenic world generally, we unfortunately know nothing; but they seem to have been in intimate connection with Rome during the time of the kings, and especially during that of the last king Tarquin,[2] — forming the intermediate link between the Greek and Latin world, whereby the feelings of the Teukrians and Gergithians near the Æolic Kymê, and the legendary stories of Trojan as well as Grecian heroes — Æneas and Odysseus — passed into the antiquarian imagination of Rome and Latium.[3] The writers of the Augustan age knew Cumæ only in its decline, and wondered at the vast extent of its ancient walls, yet remaining in their time. But during the two centuries prior to 500 B. C., these walls inclosed a full and thriving population, in the plenitude of prosperity, — with a surrounding territory extensive as well as fertile,[4] resorted to by purchasers of corn from Rome in years of scarcity, and unassailed as yet by formidable neighbors, — and with a coast and harbors well suited to maritime commerce. At that period, the town of Capua, if indeed it existed at all, was of very inferior importance, and the chief part of the rich plain around it was in-

[1] Strabo, v, p. 243. Καὶ εἰσέπλεόν γε οἱ προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τον καταχθονίους δαίμονας, δντων τῶν ὑφηγουμένων τὰ τοιαδε ἱερῖων, ἰργολαβὴ κότων τὸν τόπον.

[2] Dionys. H. iv, 61–62, vi, 21; Livy, ii, 34.

[3] See, respecting the transmission of ideas and fables from the Æolic Kymê to Cumæ in Campania, the first volume of this History, chap. xv, p. 457.

The father of Hesiod was a native of the Æolic Kymê: we find in the Hesiodic Theogony (*ad fin.*) mention of Latinus as the son of Odysseus and Circê: Servius cites the same from the Ἀστιδοποιία of Hesiod (Servius ad Virg. Æn. xii, 162; compare Cato, Fragment. p. 33, ed. Lion). The great family of the Mamilii at Tusculum, also derived their origin from Odysseus and Circê (Livy, i, 49).

The tomb of Elpênôr, the lost companion of Odysseus, was shown at Circeii in the days of Theophrastus (Hist. Plant v, 8, 3) and Skylax (c. 10).

Hesiod notices the promontory of Pelôrus, the strait of Messina, and the islet of Ortygia near Syracuse (Diodor. iv, 85; Strabo, i, p. 23).

[4] Livy, ii. 9.

Gherghiţii Troiei au întemeiat Cumae în Campania (fragment din volumul 3 al "Istoriei Greciei" de academicianul George Grote, 1851)

În "Colonizările Grecilor", acelaşi autor a continuat: "Prima aşezare Greacă în Peninsula Apenină a fost Cume din Campania, ce şi-a primit numele de la locuitorii săi veniţi din Anatoliana Cume; cetatea la început era în Capul Peninsulei Misenum, cu acces dificil de pe uscat. Fertilitatea câmpurilor vecine, bogăţia în peşte a Lacului Lucrine învecinat şi exploatarea auriferă de pe Insula Ischia / Pithekusai din faţa sa nu numai că au susţinut dar i-au şi îmbogăţit cetăţenii. Fiind împrospătată cu noi colonişti ajunşi chiar şi din Insula Samos, au devenit aşa numeroşi încât au populat Golful Neapole (în Insula Samos era localitatea Gorgye / Gorgyia, la poalele Muntelui Kerki). Lângă zidurile cetăţii Cume era Grota Sibilei: o reproducere a Gherghiţiei Sibila de lângă Anatoliana Cume. În imediata apropiere, în pădurea întunecată, era aşezământul preoteselor şi preoţilor care practicau misterios, dezlegând profeţiile şi lămurind dubiile. Conform lui Strabon, localnicii din Cume câştigau enorm de la vizitatorii acelui loc sacru (aproape cât cei de la Oracolul din Delphi). După ce s-a înfiinţat Roma, au fost strânse contacte ale oraşului Cume cu Regii de acolo, formându-se prima legătură Greco-Romană din istorie, atât pe baza sentimentelor Gherghiţilor de lângă Anatoliana Cume, cât şi pe baza povestirilor despre eroii care au trecut prin Apenina Cume, Ulise şi Enea (mai ales pe de o parte că fiul lui Circe cu Ulise a fost strămoşul Latinilor iar pe de altă parte, Regii Romei erau descendenţii direcţi ai Troianului Enea, din acelaşi spaţiu Ghergan; până şi generalul Iuliu Cezar în secolul I î.C. pretindea că se trăgea din Enea / fostul şef al Dardanilor din Războiul Troian). Apoi, scriitorii din perioada Imperială Romană n-au cunoscut decât ruinele Cume, mirându-se de vasta extindere a vechilor sale ziduri, încă existente atunci. Până la sfârşitul secolului VI î.C., acele ziduri au protejat o populaţie în plenitudinea prosperităţii, cu un teritoriu înconjurător foarte extins şi foarte fertil, căreia în timpurile cu deficit de hrană i se adresau cumpărătorii de cereale din Roma, aceia apelând la Cume şi pentru comerţul maritim (căci cetăţenii săi controlau coasta, fiind formidabilii vecini ai Romanilor)".

Baronul Britanic George Cornewall în anul 1855 a fost şi el unul dintre cei care au analizat legăturile dintre Gherghiţia / Sibila din Peninsula Anatoliană şi cea din Peninsula Apenină: "cu multă ingeniozitate, se explică povestea lui Enea, prin afinitatea dintre Sibila Gherghită din Peninsula Anatoliană şi Sibila Cumeană din Peninsula Apenină, transferul Troian fiind consecvent de la o zonă la cealaltă; conexiunile dintre Sibilele Gherghită şi Cumeană trebuie căutate în mare vechime, explicaţia fiind găsită fără îndoială în extraordinara popularitate şi difuzia timpurie a poemelor Homerice, ce au influenţat magic minţile". Poetul Roman Ovidiu Naso a scris în "Fastele" lui că Marea Mamă a iubit frumosul Masiv Ida cu izvoarele sale şi cetatea cea avută a Troiei, Cultul rămânând servit de Gherghiţi în Anatolia şi după ce unii Troiani s-au strămutat din Peninsula Anatoliană - inclusiv împreună cu Enea în Peninsula Apenină - după cum se vede pe harta următoare, partea haşurată corespunzând principalei zone de provenienţă a Etruscilor (aşa cum a documentat profesorul Olandez Paul Beekes în anul 2003, afirmând că "până în timpul Hitiţilor, din oraşul Gergitha, întemeiat de Gherghiţii Lydiani, au fost conduse Troia, cu părţi din Lydia, Mysia, Frygia şi Balcani"):

Enea a dus Etruscii de lângă Gherghiţi

Din oamenii Troiei s-au desprins cei numiţi Traci în N Peninsulei Balcanice şi cei numiţi Trusci / E-Trusci în N Peninsulei Apenine; dacă pentru mişcarea din Troia în Tracia apropierea geografică şi lingvistică e mai evidentă - reflectată corespunzător printre Traci - în cazul Peninsulei mai îndepărtată de Troia s-a ajuns la denumiri de Trusci ori Tyrsanoi (în Greacă) pentru "E-Trusci" / Etrusci (în Latină), o zonă a lor de aşezare fiind Toscana / Etruria; e de ştiut că apoi - Medieval - Veneţienii au răspândit Graiul Toscan în Mediterana. Mai departe, în Sudul Peninsulei Iberice, s-au aşezat Tartesi / Garghesi; în NV Africii, în Tarters (după cum au notat Francezii Alain Gheerbrant şi Jean Chevalier în "Dicţionar de simboluri" că se numea actualul Tanger din Maroc) s-au stabilit Gherghesei din Canaan, ajunşi acolo tot la începutul Epocii Fierului, însă - spre deosebire de Ghergheii Anatolieni invadaţi de Ahei - migrarea le-a fost cauzată de invadarea Sfintei lor Ţări de către Evrei. La N de Lacul Garda 46 lat. N, 10,20 long. E - în Alpii Italieni, la poalele cărora s-au stabilit Truscii / Etruscii sosiţi din Anatolia - mai ales pe Valea Carmino sunt mii de fresce rupestre post-diluviene (cele mai vechi din mileniul VIII î.C., cele mai multe de la sfârşitul mileniului II î.C.), printre care şi cele reproduse aici:

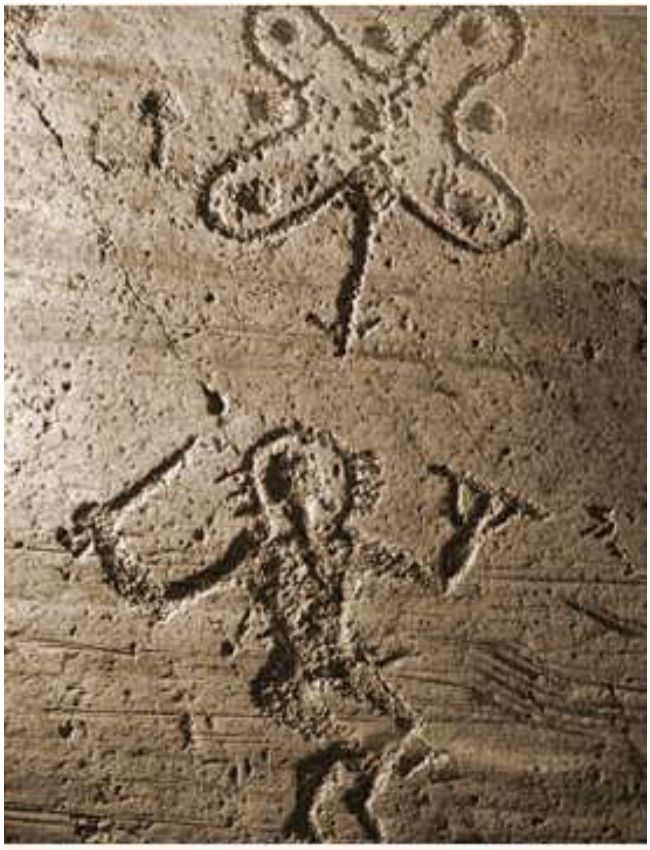

În anul 1896, poetul Român George Coşbuc a tradus din Latină Epopeea "Eneida" a lui Vergiliu, în cartea 6 versurile 65-68 fiind despre întâlnirea în Apenina Cume dintre Troianul Enea şi Sibila: "Şi tu, preoteasă, şi tu ştiuitoarea / Celor ce-o fi, te rugăm (nu cer stăpâniri nemenite / Mie de sorţi), să ne dai locuinţe statornice-n Laţiu / Zeilor noştri fugari şi-azvârliţilor oameni ai Troiei". (Este de ştiut că în Laţiu există şi acum localitatea Gorga 41,39 lat. N, 13,07 long. E, istoricul Roman Pliniu 9:3 amintind că mai multe popoare şi triburi au dispărut din Laţiu cu mai multe secole înainte de timpul său, între care erau "Aesulani", "Querquetulani", "Venetulani", ş.a). În secolul V î.C., istoricul Antiochus din Siracuza / Sicilia - citat și de Dionisie din Halicarnas 1:73 în secolul I î.C., când a scris despre întemeierea Romei - a susținut că Roma era locuită dinaintea Războiului Troian (fiind menționat refugiatul Roman Seicelus primit de Morges, cârmuitorul Siculilor din Sudul Italiei actuale). În secolul I î.C., poetul Roman Vergiliu în "Eneida" a scris că efectiv Roma a ajuns să fie întemeiată la 3 secole după Războiul Troian (care a fost în secolul XIII î.C.), deci cetatea Romană exista din secolul X î.C. iar în secolul I şi istoricul Roman Curtius Rufus a indicat că Romanii existau din secolul X î.C., în "Cronografia" din anul 1620 călugărul Român Mihail Moxa confirmând apropiat întemeierea Romei, ca la sfârșitul secolului X î.C., cronicarul Medieval chiar notând că ar fi fost înfăptuită de Români; cetatea "Oamenilor de pe Râu" - după străvechiul înţeles - a localităţii Roma a fost decisă capitală în secolul VIII î.C. de gemenii Romulus şi Remus, dintre ei primul Rege Roman fiind Romulus, din 21 IV 753 î.C. până în 5 VII 717 î.C.: descendent Troian, trăgându-se direct din Enea, ginerele ultimului Rege Troian, Priam (corespunzător genealogiei Troiane prezentată de Homer în "Iliada", Prințul Enea era și rudă de sânge cu Regele Priam al Troiei). În anul 1904, istoricul Terrot Glover de la Universitatea din Cambridge / Regatul Britanic a scris: "Călătoria lui Enea din Sicilia în Laţiu a avut 2 etape, fiind via Cumae. Eneida Troiană a fost profeţită de către Sibila Gherghiților, care și-a pierdut identitatea în mai faimoasa Sibilă Eritreană. Când a fost întemeiată Cumae în Italia, în parte de către Eolienii din Cyme - din apropierea vecinilor Gherghiți Teucriani - Cumae a devenit la rândul său sediul unei Sibile iar Oracolele Sibile prevestind destinul Casei lui Enea au venit împreună cu Sibila în Italia și cu acelea a venit Enea".

STUDIES IN VIRGIL

BY

TERROT REAVELEY GLOVER, M.A.

LONDON
EDWARD ARNOLD
41 & 43 MADDOX STREET, BOND STREET, W.
1904

We have now reached the longest and most difficult step which Aeneas had to take—from Sicily to Latium—even if he made two steps of it by pausing at Cumae. Müller (cited by Schwegler[1]) sets forth Aeneas' connexion with Cumae thus. The Aeneadae of the Troad became the subject of the prophecies of the Sibyl of Gergithes, who lost her identity in the more famous Sibyl of Erythrae; when the Italian Cumae was founded, in part by Aeolians from Cyme, near neighbours of the Teucrian Gergithes, Cumae in turn became the seat of a Sibyl, and the Sibylline oracles foretelling the destiny of Aeneas' house came with the Sibyl to Italy, and with them came Aeneas. This is most ingenious, but unhappily the oracles of Sibyls seem, as a rule, when they indicate anything at all definite, to have been composed after the event, and accordingly we may rank the Sibyl's contribution to our story, with Virgil's own, as a recognition of a pre-existing tradition rather than as a source whence such a tradition sprang.

În Peninsula Italiană exista Sibila Gherghită pe vremea Prințului Troian Enea

În secolul VI, cronicarul Iordanes al Goților a scris în cartea "Romana" că: "În centrul Italiei, prințesa Rhea fiind Vestală când s-a trezit însărcinată a mințit că a fost violată de divinul Marte. După ce a născut 2 gemeni și regele a dispus să-i lepede, o oarecare desfrânată pe nume Lupa i-a luat imediat și i-a dus la ciobanul Faust - păstorul turmei regale - care i-a crescut printre ai lui. Ajunși mari, au început să-și zidească o cetate iar Romulus și-a învins Germanusul, poruncind ca orașul să se numească Roma". (Frații Romulus și Remus erau gemeni, adică "germani" în Vechea Lume. "Germanusul" lui Romulus era geamănul Remus). Se poate observa că atunci când Roma a ajuns reședință Regală, în răsăritul Europei erau înregistrate ca organizate oficial deja primele Jocuri Olimpice = Olimpiade (căci în Vechea Lume, prin acele vremuri, Estul era mai dezvoltat ca Vestul). Truscii / Etruscii au pus bazele Romei iar apoi Romanii au învăţat multe de la ei: să facă irigaţii, poduri, drumuri drepte, etc.

(inclusiv luptele gladiatorilor); Herodot Karka în "Istorii" 1:94 a scris că Etruscii nu erau doar Troiani, ci şi din zona Lydiană a Anatoliei (la Romani, zonele de antrenament ale gladiatorilor erau denumite "Ludi", Gotul Isidor din Sevilla afirmând că luptele gladiatorilor erau sub patronajul lui Charon / Kharon - legendarul luntraș care taxa morţii spre Tartar - similar cum vechii Egipteni aveau drept Cherti / Kherty în Delta Nilului). Generalul Nicolae Portocală în cartea "Din preistoria Daciei și a vechilor civilizațiuni" din anul 1932 a scris: "Etruscii, cel mai mare popor din Italia pre-Romană, ar fi venit din Lydia. Origina Etruscilor nu mai poate sa fie pusă la îndoială în prezent: ei dacă nu sunt veniți din Lydia, după cum spune Herodot, sunt veniți cel puțin din Asia-Mică septentrională; versiunea lui Anticlide (citat de Strabon V 2:4), care asociază migrațiunei lor și pe Palasgii din Imbros și Lemnos, merită o atențiune particulară: în Asia-Mică septentrională se afla Mysia, în care se găsea Troia și apoi Bithynia. Cât privește data imigrațiunei Etruscilor, este de remarcat că ei posedau o cronologie savantă, ale cărei principii esențiale ne-au fost transmise prin tradiția Romană. A rămas stabilit că cronologia Etruscă este cea justă; conform acestei cronologii, Etruscii au sosit în Italia la sfârșitul secolului XI î.C. sau - cel mai târziu - în primii ani ai seeolului X î.C. Etruscii, debarcați în Italia, au primit în urmă alfabetul de la Grecii din Cume; nu l-au adus cu ei. E/truscii (expresie care nu e departe de cuvântul Traci), Turscha din documentele Egyptiene, Tyrsieni după Greci, au fost în secolele XIII-XII î.C. unul din popoarele pre-Ellenice ale Mării Egee: au locuit în Lemn(os), insulele învecinate și în câteva puncte ale litoralului Asiatic. Către anii 1200-1000 î.C. s-a produs violenta împingere a invaziunei Doriene. Mișcarea s-a repercutat asupra Tyrsenilor cari, cel puțin în parte, au fost nevoiți să evacueze țara lor. Emigranții, desigur în număr mic, au sfârșit prin a trece în Occident și au debarcat în cele din urmă pe coastele Italiei centrale, în Toscana, unde s-au instalat având de metropolă Tarquinia. Înainte de cucerirea Etruscă nu s-a vorbit nimic de unitate urbană, nici chiar de oraș la Roma. Invaziunea Etruscă a adus cu ea concepția de cetate, de 'urbs'. Creațiunea materială a orașului Roma nu s-a făcut deodată, nici într-o singură zi, ea a mers în timp cu puterea regilor Etrusci. Acestui oraș îi trebuia un nume; Etruscii i-au dat numele de orașul fluviului Rumon (Tibru), după cum îl numeau Prisco-Latinii, făcându-și aparițiunea sa glorioasă în istorie. Nu pare ciudată expresiunea Rumon în gura Prisco-Latinilor, în timpurile acelea de imigrațiune proaspătă a popoarelor venite? Cuvântul Rumon este atât de asemănător cu cuvântul Rumân, că s-ar putea zice că este același. Rumon / Rumach sunt expresiuni cari ar putea da de gândit cercetătorilor calificați, mai ales că etimologia cuvântului Roma nu a putut fi încă stabilită. Ammiani - în cartea 17 - spunea că un principe Dac se numea Rumon: aceasta ne întărește și mai mult în supoziția noastră". Este de remarcat că în Roma reşedinţa gemenilor Romulus şi Remus s-a numit Grad / Gradus: Romulus la început a condus în alianţă cu Sabinele, locuitoarele zonei, dintre care şi-a răpit mireasa. Mama sa Rhea Silvia / poreclită "Ilia" în amintirea şi a nobilei sale descendenţe din Ilion / Troia, era Vestală - preoteasă jurată la celibat - şi după ce a născut, un servitor i-a pus pe gemeni să plutească la întâmplare pe Râul Tibru, fiind crescuţi de o lupoaică până când au fost descoperiţi de un cioban / pe atunci lupoaica era denumirea prostituatei, lupanarul fiind bordelul (s-ar putea ține cont de Asiatica prostituție sacră, începutul Latinilor - o onomastică rezonând cu cea a Lydianilor - respectiv a Romanilor, fiind legat de simbolul lupului ca la Geți, al căror steag era lupul; lupoaica era Etruscă şi la început n-avea gemeni sculptaţi, ce au fost adăugaţi după 2 milenii, în timpul Renașterii): însă pe atunci - în timpul întemeierii Romei, când Chimerii / Cimerianii au intrat în actualul spațiu Român - lupoaica era emblematică Geției = structura Nordică din EurAsia a celui mai numeros popor de pe planetă după poporul Indian iar așa ceva se poate considera drept identitatea protectoare Getă / Ghetă a mamei (iar corespunzător vocabularului oriental, literalmente Gherg era "lup", respectiv Gherga = "lupoaica").

Bordel Roman = Lupanar
(în orașul Antic Pompei din Campania)

În Vechea Lume "prostituată" era văzută - în chip răuvoitor - preoteasa "cununată" cu Zeul ei, respectiv habotnica / fanatica dedicată doar unuia iar nu credincioasă politeist așa cum se cuvenea curent printre păgâni. Prinţesa Ilia / Rhea Silvia - mama gemenilor Romulus şi Remus - era fiica Regelui Etrusc Numitor Tyrhenus (de la Tyrrhenum Flumen - Fluviul Etrusc - a derivat numele Râului Tibru / acela iniţial era Albula, după cum a notat şi Diodor din Sicilia 7:5); Sabinii au fost numiţi aşa după Sabas, un Rege hindus (Sabeii, populaţie Arabă din zona Saba, erau din acelaşi stoc Indian). Este de ştiut că printre accesoriile folosite de şamani în N Indiei, coşul de nuiele avea rolul cel mai important: întocmai cum şamanii Siberieni îşi provocau transa bătând toba, Magicienii de acolo încercau să ajungă la acelaşi rezultat scuturând orezul în coş de nuiele; plutind pe o apă curgătoare în coş de nuiele şi-au făcut apariţia istorică Sargon în Mesopotamia care a înfiinţat organizarea post-Sumeriană, Moise în Egipt ce a determinat sfârşitul vechiului Canaan, gemenii Romulus şi Remus care au înfiinţat Roma, ş.a. (o sinonimie pe 3 continente, în Asia, Africa şi Europa). La început, Roma a avut ca divinitate protectoare când Luna, când Zeus / Jupiter (Zeitatea tutelară a fost păstrată secretă de localnicii superstiţioşi, ca să nu le fie cucerită cetatea); cei dintâi locuitori ai Romei au fost Cureţii / Quiriţii - sulițași vestiţi mânuitori ai lăncilor confecţionate din gorun / stejar - despre care vechii Greci au consemnat că l-au avut ca prim Rege pe Gargo. Cârmuitori ai Sabinilor, Curiţii / Quiriţii s-au stabilit pe Colina Romană Nordică (acum acolo e Preşedinţia Italiei) şi îl venerau pe Zeul cu 2 feţe Ianus Quirinus - care patrona gorunul / Latin "quercus" - războinicii săi credincioşi fiind ştiuţi ca "Oamenii gorunului"; împreună cu Zeul Războiului Marte şi Zeul Zeilor Jupiter / Zeus, Zeul Quirinus - Gherghitul protector al turmelor şi ogoarelor - făcea parte din "triada" arhaică Romană: suprema structură divină a locului. Roma a fost întemeiată de Quiriți - așa i se numeau cetățenii la început - aceia fiind echivalați de istoricul Roman Cato "cel Bătrân" cu "Ardeates Rutuli" (de la poalele Vulcanului Albanus). Cel puţin după mama Ilia / Rhea Silvia (tatăl fiind necunoscut), Remus - însemnând "vâslă" - şi Romulus / primul Rege al Romei, au fost Gherga. După moarte, Regele Romulus - care s-a instalat la putere omorându-şi geamănul / fiindcă Remus a traversat brazda circulară trasă în jurul Romei - a fost divinizat ca "trecut în altă condiţie" şi Zeificat drept divinul Quirinus, protectorul Romanilor (astfel Regele Romulus fiind dublu legat - atât genealogic, cât şi mitic - de ascendenţa Ghergană). În anul 2002, Dr. Napoleon Săvescu în cartea "Noi nu suntem urmașii Romei" a scris: "Întreaga legendă cu Romulus pare a fi fost împrumutată, afirma Titus Livius, mai degrabă din vechile legende ale poporului Pelasgic / Tracic, din care ei se trăgeau. Așa că ei, Geto-Dacii și Romanii, vorbeau aceeași limbă și dacă vrem să lăsăm la o parte anii... nu este o ironie a istoriei că azi ei, Romanii, se numesc Italieni, iar noi Tracii-Pelasgi, Români?" Zeul Ian Quirin / Ianus Quirinus, din ceea ce în răsărit a fost străvechiul Ghergan Zeu An - unchiul lui Zeus - la Romani cu timpul a ajuns Jupiter / Iu-piter = "Iu-Tatăl", adică echivalentul "Luminatului Tată" al Zeilor numit Grec Zeus iar în cele din urmă a rămas ştiut ca nepotul lui Zeus (asimilat cu fiul Zeului Apollo Gherghitius); în memoria vechilor Romani s-a fixat totuşi că era fiul Cerului şi Pământului - tatăl său fiind Caelus / Zeul Cerului iar mama sa fiind Terra / Zeiţa Pământului, numită Etrusc Cel (echivalată şi cu Ceres, patroana cerealelor). Academicianul Bănățean Atanasie Marienescu a scris în cartea "Cultul păgân și creștin" din anul 1884: "La Romani, Cultul lui Ceres a fost de origine Greacă. Ceres era Zâna binecuvântării pământului, în special a agriculturii, era creatoare și îngrijea ca semințele să încolțească și să dea fruct. Autorul Latin Cicero în 'De Natura Deorum' 2:26 a susținut despre Ceres că mai înainte se zicea Geres ('a gerendis fructibus, antiquis enim C quod nunc G') și însemna sămânță, încolțire, lăstar. Ceres din creare era de origine cu cuvântul vechi Cerus / Kerus. Cerus sau Kerus a fost numele pentru Geniu în Italia veche și e neam cu Ceres, Creo după Sanscritul Kri: a face, a crea (Varro a scris că 'Ianus duonus Ceres', adică Ianus bonus creator)". În Roma, lângă Arcul lui Ianus, ultimul papă bizantin (Zaharia / Zaher 10 XII 741 - 22 III 752), descendent Grec, în Biserica ridicată pe locul Bazilicii papei Grigore "cel Mare", împodobită cu Arcul Argintarilor / în zona unde lupoaica Zeului Marte a găsit legendarii gemeni Romulus și Remus, a adus din Orient - dintre moaşte - capul Sf. Gheorghe, de atunci Biserica numindu-se acolo cu numele mega-martirului: a fost prima mutare în apus a relicvelor Sfântului Gheorghe; despre papa Zaharia (care a urmat papei Grigore III / Syriac de origine, aflat în oficiu un deceniu, 11 II 731 - 28 XI 741) e de remarcat că a tradus din Latină în Greacă Dialogurile papei Grigore I = Grigore "cel Mare" / acela în anul 590 cerând printr-o scrisoare abatelui Mariniano renovarea Bazilicii San Giorgio - după cum a consemnat în anul 1791 Federico di San Pietro - deci apropierea dintre Zeul Ianus şi Sfântul Gheorghe a fost respectată de la începutul Medieval.

Ianus

Savantul Român Nicolae Densuşianu a scris: "După originea sa, Ianus era din Ţara Hiperboreilor. Urmând curentul cel vechi de migraţiune al seminţiilor Pelasge, Ianus trecuse cu o parte din Hiperborei în Peninsula Italică încă înainte de Saturn. Despre dânsul a scris Plutarh 22: 'După cum ne spun istoricii, Ianus venise din Perrhaebia şi trecând în Italia el se aşează între Barbarii de acolo, le schimbă limba şi modul de viaţă, îi învăţă şi îi aduse ca să trăiască împreună în mod onest şi să lucreze pământul'. Perrhaebia nu este alta decât regiunea Hiperboreilor de la Carpaţi şi Dunăre. Aşa-numiţii Perrhaebi ce locuiau în partea de Nord a Tesaliei - după cum a scris Strabon în 'Geografia' IX 5:12 - erau numai triburi emigrate din munţii şi câmpiile Hiperboreilor. În această privinţă mai avem şi alte date importante istorice. Unul din vechii pontifici Romani, Praetextatus, care luase parte cu Constantin cel Mare la întemeierea Constantinopolului, spunea - după cum a scris Lydus 4:2 - că imperiul divin al lui Ianus se aflase în regiunea celor 2 Urse; după ideile vechi geografice, sub constelaţiunea celor 2 Urse se aflau locuinţele Geţilor şi ale Dacilor (tot în regiunea Nordică a cerului era localizat Ianus şi la Marcianus). După cum a scris Macrobiu în 'Saturnalia' 1:9, Ianus a fost cel dintâi care a întemeiat temple în Italia şi a introdus rituri pentru serviciile divine; din acea cauză, la ceremoniile religioase Ianus era invocat totdeauna cel dintâiu în rugăciuni, ca prin dânsul să se poată apropia de divinitatea căreia i se aducea sacrificiu. Ianus era păzitorul porţilor cerului, el închidea şi deschidea mările, el era părintele izvoarelor şi râurilor; poetul Ovidiu în 'Fastele' 1:116 l-a înfăţişat pe Ianus rostind următoarele: 'Tot ce vezi, cerul, marea, norii şi pământul, stau sub mâinile noastre, să le închidem şi deschidem. Eu unul singur am dreptul să învârtesc polul cerului. Eu veghez la porţile cerului. Însuşi Jupiter nu poate să intre şi să iasă fără voia mea'. Pe un medalion al împăratului Commodus, în partea stângă a Zeului Ianus este înfăţişat un băiat fără haine pe el, purtând pe cap un coş plin cu fructe; avem aici o simbolizare a Anului Nou. Un alt simbol al lui Ianus era delfinul. Ianus era o divinitate primordială a mărilor. Ianus era totodată şi zeul războaielor fericite. Templul său din Roma era deschis în timp de războaie şi închis în timp de pace; Suetoniu 22 a scris că de la fundaţiunea Romei şi până în timpul lui August a fost numai de 2 ori închis, o dată sub Numa şi a doua oară după primul război cu Cartagii, Romanii în curs de 7 secole aflându-se aproape continuu în războaie. Rezultă aşadar - din vechile tradiţiuni şi din legendele religioase ale Romanilor - că Ianus avea o origine Pelasgă orientală, că Ianus era considerat părinte al zeilor şi strămoş al întregii rase umane (Pelasge), el fiind invocat în rugăciuni cel dintâiu între divinităţile Romane, chiar şi înaintea lui Jupiter. Pelasgii Hiperborei stabiliţi în Insulele Mării Egee, care considerau pe Iuon - conform lui Herodot 7:94, 8:44 - ca un strămoş şi patron divin al lor, purtau la autorii Greceşti numele naţional-religios de Ianes (în Peninsula Italică Ianus mai fiind numit şi Ianes, corespunzător lui Eschil şi Tertulian). Sărbătoarea cea mare naţională a acelor Ioni maritimi se celebra în timpurile vechi în Insula Delos. Homer în Imnul Apollinic 134 s-a exprimat astfel: 'Tu Apollo ai multe temple şi grădini înfrumuseţate cu arbori, însă te desfătezi mai mult în Delos, unde se adună Iaonii îmbrăcaţi în haine lungi aducând cu dânşii pe prunci şi nevestele lor cele caste şi unde aceştia te sărbătoresc cu lupte, chore şi cântece. Când se adună acolo Iaonii ar putea zice cineva că întâlneşte numai figuri divine, oameni care nu îmbătrânesc niciodată, căci îi vede pe toţi plini de graţie, încât sufletul şi inima omului se desfătează privind pe bărbaţi şi nevestele lor cele frumos încinse'. După Vergiliu, la acele sărbători Ioniane din Delos luau parte şi pictaţii Agatârşi de la Carpaţi, îmbrăcaţi în haine cusute cu flori. Vechile triburi Pelasge, stabilite pe ţărmurile Asiei Mici şi în Insulele Mării Egee, purtau cu pietate numele de Ioniani. Până în secolul XIX, cea mai solemnă sărbătoare naţională la Români a fost ziua de 6 Ianuarie, numită 'Botezul Domnului prin Ion', o festivitate care după ideile vechi religioase era o sărbătoare întru amintirea şi lauda lui Ion. Arhidiaconul Paul din Alep, care în secolul XVII însoţise pe patriarhul Macarie din Antiochia în călătoria sa prin Ţara Românească, a descris cu un fel de admiraţiune magnificenţa ceremoniilor religioase ce se obişnuiau la această sărbătoare în Târgovişte, în vechea capitală: 'La Bobotează se adună aici din toate părţile Ţării Româneşti şi din ţările limitrofe mii de egumeni, preoţi, călugări, diaconi, cu mitropolitul din Târnova, care serveşte în această ocaziune şi cu alţi mitropoliţi. Ceremonia se face aşa: seara după rugăciunea asupra apei, clericii îşi umplu urcioarele dintr-însa, iau crucile în mâini şi merg mai întâiu la palatul domnesc, pe care-l stropesc fiecare la rândul său, separat; apoi merg la mitropolitul local şi de acolo pe la casele tuturor miniştrilor şi cetăţenilor mai avuţi pentru a-i stropi. Tot în acest mod muzicanţii cu tobe, cu fluiere, cu torţe aprinse, cutreieră oraşul în cursul nopţii şi în noaptea următoare, făcând serenade boierilor. Mulţimea şi bucuria gloatelor în Ţara Românească la Bobotează întrece tot ce se petrece la curţile celor mai mari principi ai creştinătăţii. În dimineaţa următoare plecarăm la liturghie cu mare pompă, trupele fiind înşirate la dreapta şi la stânga de la mănăstire până la palat, fâlfâind steagurile lor cu cruci'. Caracterul adânc religios al acestei festivităţi solemne, care prin strălucirea ceremoniilor sale bisericeşti, oficiale şi militare, întrecea toate uzurile religioase de la Naşterea şi Învierea Domnului, fără îndoială că nu aparţinea riturilor şi tradiţiunilor creştine: ne revocă în memorie întrunirile şi solemnităţile mari anuale ale Ionianilor şi ale Hiperboreilor la templele lui Apollo; după splendoarea extraordinară, după felicitările oficiale ce se adresau cu această ocaziune Domnilor - numiţi Ion - pentru un An Nou favorabil, fericit şi norocos, ziua de 6 Ianuarie apare la poporul Român ca o solemnitate religioasă şi politică pentru începutul Anului Nou, ca o sărbătoare mare tradiţională în onoarea lui Ianus sau Ion, care deschide Anul Nou, care aduce prosperitate şi abundenţă în toate şi fericirea la toţi. Sărbătorile creştine au înlocuit - după cum ştim - pe altele mai vechi; însă caracterul poporal al festivităţilor au rămas peste tot locul aceleaşi, numai numirile s-au schimbat. După calendarul oficial Roman, ziua de 7 Ianuarie era ziua festivă a lui Ianus iar în biserica orientală ea este consacrată memoriei lui Ioan Botezătorul. De numele lui Ianus - după cum vedem - sunt legate începuturile politice ale rasei Pelasge nu numai în părţile de răsărit dar şi în părţile de apus ale Europei" (inclusiv denumirea lunii Ianuarie a derivat din numele Zeului Ianus). Zeul porţilor Portunes / Portunus a fost asociat atât cu uşile, cât şi cu porturile, fiind înrudit îndeaproape cu Zeul Ianus (Zeul Portunes echivalându-l, des reprezentat cu 2 feţe opuse, patronând vadurile - punctele de trecere ale apelor - şi porţile); Dr. Giuliano Bonfante 1904-2005 a afirmat că Zeul Portunes era foarte vechi, din timpurile când casele erau

ridicate pe piloni (iar preoţii îl celebrau în asociere cu Quirinus - fostul An - Zeul Ghergan ştiut şi ca Ian/us).

Simbolul Roman

Autorii Antici - ca Marcus Varro, Dionisie din Halicarnos, Titus Livius, Maurus Servius, ş.a. - au consemnat că Gheganii au fost nobili proeminenţi la începuturile Romei, ca urmaşii celui rămas în memorie drept Gyas, din anturajul Prinţului Enea: Gheganii - constituind "Casa Gegania" - formau cea mai distinsă familie din Alba Longa. Enciclopedistul German / Saxon Benjamin Hederich (1675-1748) a scris - în "Lexiconul" publicat în anul morţii sale - că Troianul Gyas a fondat linia Romană "Gerga-niorum":

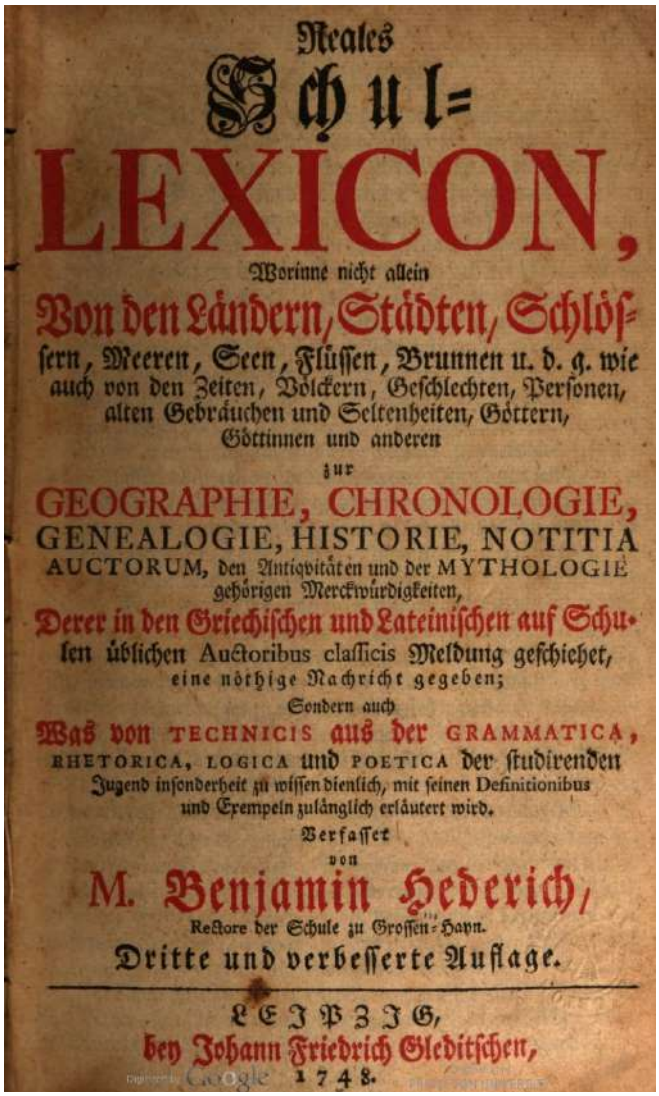

Reales

Schul-

LEXICON,

Worinne nicht allein

Von den Ländern, Städten, Schlöf-

sern, Meeren, Seen, Flüssen, Brunnen u. d. g. wie auch von den Zeiten, Völckern, Geschlechten, Personen, alten Gebräuchen und Seltenheiten, Göttern, Göttinnen und anderen

zur

GEOGRAPHIE, CHRONOLOGIE, GENEALOGIE, HISTORIE, NOTITIA AUCTORUM, den Antiquitäten und der MYTHOLOGIE gehörigen Merckwürdigkeiten,

Derer in den Griechischen und Lateinischen auf Schulen üblichen Auctoribus classicis Meldung geschiehet, eine nöthige Nachricht gegeben;

Sondern auch

Was von TECHNICIS aus der GRAMMATICA, RHETORICA, LOGICA und POETICA der studirenden Jugend insonderheit zu wissen dienlich, mit seinen Definitionibus und Exempeln zulänglich erläutert wird.

Verfasset

von

M. Benjamin Hederich,

Rectore der Schule zu Grossen-Hayn.

Dritte und verbesserte Auflage.

LEIPZIG,

bey Johann Friedrich Gleditschen,

1748.

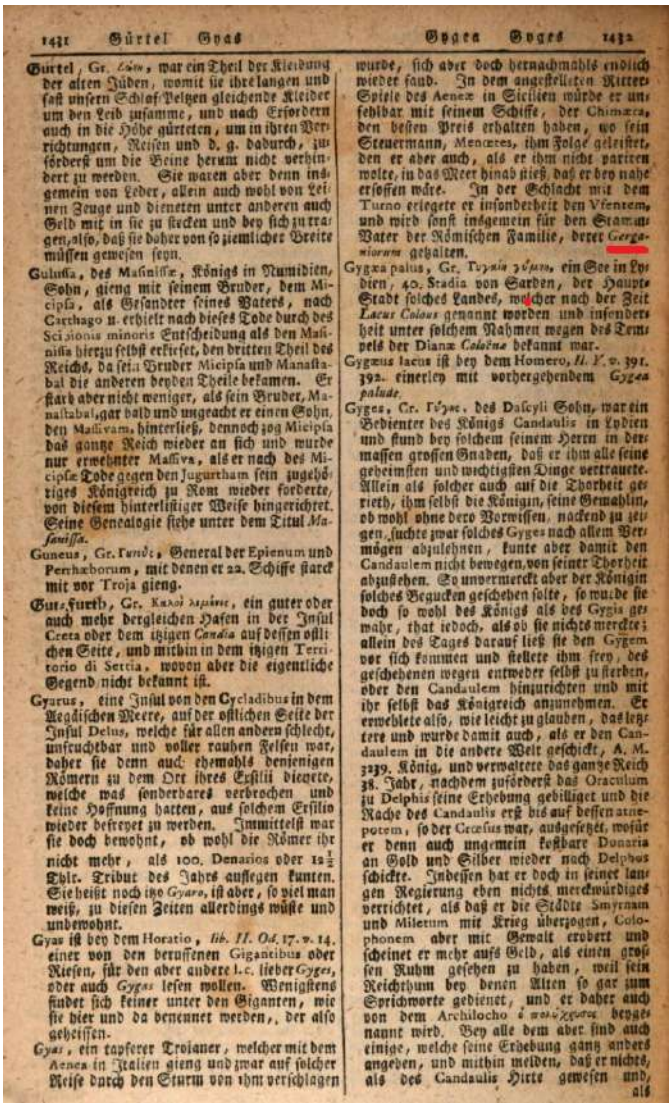

1431 Gürtel Gyas Gygæa Gyges 1432

Gürtel, Gr. Ζώνη, war ein Theil der Kleidung der alten Juden, womit sie ihre langen und fast unsern Schlaf-Pelzen gleichende Kleider um den Leib zusamme, und nach Erfordern auch in die Höhe gürteten, um in ihren Verrichtungen, Reisen und d. g. dadurch, zuförderst um die Beine herum nicht verhindert zu werden. Sie waren aber denn insgemein von Leder, allein auch wohl von Leinen Zeuge und dieneten unter anderen auch Geld mit in sie zu stecken und bey sich zu tragen, also, daß sie daher von so ziemlicher Breite müssen gewesen seyn.

Gulussa, des Massinissæ, Königs in Numidien, Sohn, gieng mit seinem Bruder, dem Micipsa, als Gesandter seines Vaters, nach Carthago u. erhielt nach dieses Tode durch des Scipionis minoris Entscheidung als den Massinissa hierzu selbst erkieset, den dritten Theil des Reichs, da sein Bruder Micipsa und Manastabal die anderen beyden Theile bekamen. Er starb aber nicht weniger, als sein Bruder, Manastabal, gar bald und ungeacht er einen Sohn, den Massivam, hinterließ, dennoch zog Micipsa das ganze Reich wieder an sich und wurde nur erwehnter Massiva, als er nach des Micipsæ Tode gegen den Jugurtham sein zugehöriges Königreich zu Rom wieder forderte, von diesem hinterlistiger Weise hingerichtet. Seine Genealogie siehe unter dem Titul *Massinissa*.

Guneus, Gr. Γυνεύς, General der Epienum und Perrhæborum, mit denen er 22. Schiffe starck mit vor Troja gieng.

Gut-Furth, Gr. Καλὸς λιμήν, ein guter oder auch mehr dergleichen Hafen in der Insul Creta oder dem itzigen *Candia* auf dessen östlichen Seite, und mitbin in dem itzigen Territorio di Settia, wovon aber die eigentliche Gegend nicht bekannt ist.

Gyarus, eine Insul von den Cycladibus in dem Ægäischen Meere, auf der östlichen Seite der Insul Delus, welche für allen andern schlecht, unfruchtbar und voller rauhen Felsen war, daher sie denn auch ehemahls denjenigen Römern zu dem Ort ihres Exilii diewete, welche was sonderbares verbrochen und keine Hoffnung hatten, aus solchem Exilio wieder destrezet zu werden. Immittelst war sie doch bewohnt, ob wohl die Römer ihr nicht mehr, als 100. Denarios oder 12½ Thlr. Tribut des Jahrs auflegen kunten. Sie heißt noch itzo *Gyaro*, ist aber, so viel man weiß, zu diesen Zeiten allerdings wüste und unbewohnt.

Gyas ist bey dem Horatio, *lib. II. Od.* 17. v. 14. einer von den berufenen Gigantibus oder Riesen, für den aber andere l.c. lieber *Gyges*, oder auch *Gygas* lesen wollen. Wenigstens findet sich keiner unter den Giganten, wie sie hier und da benennet werden, der also geheißen.

Gyas, ein tapferer Troianer, welcher mit dem Aenea in Italien gieng und zwar auf solcher Reise durch den Sturm von ihm verschlagen wurde, sich aber doch hernachmahls endlich wieder fand. In dem angestellten Ritterspiele des Aeneæ in Sicilien würde er unfehlbar mit seinem Schiffe, der Chimæra, den besten Preis erhalten haben, wo sein Steuermann, Menœtes, ihm Folge geleistet, den er aber auch, als er ihm nicht pariren wolte, in das Meer hinab stieß, daß er bey nahe ersoffen wäre. In der Schlacht mit dem Turno erlegete er insonderheit den Vfentem, und wird sonst insgemein für den Stammvater der Römischen Familie, derer *Gerganiorum* gehalten.

Gygæa palus, Gr. Γυγαία λίμνη, ein See in Lydien, 40. Stadia von Sarden, der Hauptstadt solches Landes, welcher nach der Zeit *Lacus Colous* genannt worden und insonderheit unter solchem Nahmen wegen des Tempels der Dianæ *Coloënæ* bekannt war.

Gygæus lacus ist bey dem Homero, *Il. V.* v. 391. 392. einerley mit vorhergehendem *Gygæa palude*.

Gyges, Gr. Γύγης, des Dascyli Sohn, war ein Bedienter des Königs Candaulis in Lydien und stund bey solchem seinem Herrn in dermassen grossen Gnaden, daß er ihm alle seine geheimsten und wichtigsten Dinge vertrauete. Allein als solcher auch auf die Thorheit gerieth, ihm selbst die Königin, seine Gemahlin, ob wohl ohne dero Vorwissen, nackend zu zeigen, suchte zwar solches Gyges nach allem Vermögen abzulehnen, kunte aber damit den Candaulem nicht bewegen, von seiner Thorheit abzustehen. So unvermerckt aber der Königin solches Begucken geschehen solte, so wurde sie doch so wohl des Königs als des Gygis gewahr, that jedoch, als ob sie nichts merckte; allein des Tages darauf ließ sie den Gygem vor sich kommen und stellete ihm frey, des geschehenen wegen entweder selbst zu sterben, oder den Candaulem hinzurichten und mit ihr selbst das Königreich anzunehmen. Er erwehlete also, wie leicht zu glauben, das letztere und wurde damit auch, als er den Candaulem in die andere Welt geschickt, A. M. 3239. König, und verwaltete das ganze Reich 38. Jahr, nachdem zuförderst das Oraculum zu Delphis seine Erhebung gebilliget und die Rache des Candaulis erst bis auf dessen anepotem, so der Cœsius war, ausgesetzet, wofür er denn auch ungemein kostbare Donaria an Gold und Silber wieder nach Delphos schickte. Indessen hat er doch in seiner langen Regierung eben nichts merckwürdiges verrichtet, als daß er die Städte Smyrnam und Miletum mit Krieg überzogen, Colophonem aber mit Gewalt erobert und scheinet er mehr aufs Geld, als einen grossen Ruhm gesehen zu haben, weil sein Reichthum bey denen Alten so gar zum Sprichworte gedienet, und er daher auch von dem Archilocho ὁ πολύχρυσος beygenannt wird. Bey alle dem aber sind auch einige, welche seine Erhebung ganz anders angeben, und mithin melden, daß er nichts, als des Candaulis Hirte gewesen und, als

Troianul Gyas a fost progenitorul "Gerga-niorum" pentru vechii Romani (Benjamin Hederich în "Lexiconul" publicat la Leipzig, 1748)

Istoricul Plutarh în "Vieţile paralele ale oamenilor iluştri" a consemnat că "prima virgină vestală aleasă de Numa a fost Ghegania" iar Aulus Gellius a scris că "Numa a luat-o de la părinţi şi a condus-o de mână" / până la Templul circular din Forumul Roman, lângă reşedinţa sa Regia (Numa a urmat după Romulus - a fost al doilea Rege al Romei - Regia şi Templul Vesta fiind primele construcţii din Forumul Roman). Virginele Vestale - practicând ritul oriental zoroastru Avesta - erau preotesele care protejau focul din cămin prin slujirea la Templu, cu obligaţia de a păzi şi întreţine focul, ce nu avea voie să se stingă; ele începeau de la vârstă fragedă, pentru cel puţin 3 decenii, având drepturi mult mărite faţă de femeile obişnuite (în schimb, le era pretinsă castitatea). Romanul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 34:6 a scris că "spre amuzamentul asistenţei, a fost adus un sclav gol în faţa Gheganiei, care i-a provocat aşa pasiune încât ea l-a admis în patul său şi apoi i-a lăsat întreaga avere, el ridicându-i pentru eternă amintire un splendid monument" (Vestala dezvirginată constituia un delict grav şi însemna o mare nenorocire pentru societate, cele care nu respectau regula fiind îngropate de vii). Numa - primul Rege după Romulus / întemeietorul Romei - a fost fondatorul gintei Marcia / Martia: s-a născut chiar în ziua de început a Romei

(era mezinul Sabinului Pompos); Romanul Tit Liviu în "Istoria Romei" 1:18 a consemnat că imediat după ce a ajuns Rege, Numa și-a fixat reședința în Cures 42,10 lat. N, 12,41 long. E (localitatea soției - Sabina Tatia - lângă Roma / de acolo au fost Quiriții) iar abia ulterior s-a instalat în cetatea Romei. Academicianul Britanic Peter Wiseman a scris în anul 1996 că "Marcii descindeau din Marsyas, ajungând în Peninsula Apenină să propage știința augură" (erau preoți auguri); aveau același Grai ca Umbrii. Romanul Solinus din secolul III a scris în "Polyhistor" 2:6 că așezarea "Archippe întemeiată de Lydianii lui Marsyas s-a scufundat în Lacul Fucinus" (din centrul Peninsulei Apenine, în răsăritul Romei, la jumătatea distanței de portul Pescara la Marea Adriatică); în secolul I, istoricul Roman Pliniu "cel Bătrân" 3:43 a scris că "după cum am aflat de la Gellianus, orașul Archippe a fost întemeiat de Lydianii lui Marsyas". Romanul Silius Italicus (28-103) a notat în "Punica" 8:502 despre Marsi ca fiind urmașii celui învins în divinul concurs muzical, care au traversat de teamă Marea. Lacul Fucino / Fucinus a fost al treilea ca mărime din Peninsula Apenină - cândva avea 140 kmp - dar a secat; malurile sale au fost populate de Marsi, care aveau capitala la Marruvium / azi San Benedetto dei Marsi 42 lat. N, 13,37 long. E. În "Compendiul" lui Aron Arrowsmith din anul 1831 apare că "fiul lui Circe a fost Marsus - sau Anatolianul Marsyas - iar în centrul Peninsulei Apenine, descendenții Marsi (dependenți de Magie) s-au înrudit cu Sabinii și au reușit să formeze o confederație largă Marsică, printre aliați având Samniți, Lucani, Hirpini, Apuli, Albani, ș.a."; iată așadar că primii cârmuitori ai Romei și-au avut strămoșii nu de altundeva decât din Anatoliana Vale Marsyas, unde se afla Sanctuarul Gherga / pe atunci cu Templul Gherga doar din lemn: din toată Lumea Veche, originea liderilor Romani nu a fost Europeană, nici din mai apropiata Africa, ci din mai îndepărtata Asia (după Războiul Troian, mutarea supraviețuitorilor Troiani spre Vest până în Peninsula Apenină fiind chiar pe urmele înaintașilor Anatolieni Gherghiți = credincioșii Ghirghe / Circe). Atât Pelasgul Marsyas, cât și Circe, au fost anteriori Războiului Troian; după Războiul Troian, descendenții acelor Vest Anatolieni au fost în Peninsula Apenină repere esențiale primilor Greci ajunși acolo (primii Greci au fost tot din Vestul Anatoliei): de altfel, învățatul bizantin Ioannes Tzetzes 1100-1180 a scris în povestea 12 din prima sa carte despre cântărețul Trac Orfeu - fratele cântărețului Marsyas - că era nepotul cântărețului Trac Thamyris / Tamiris, menționat de poetul Anatolian Homer în "Iliada" 2:594 că a orbit după ce a pierdut o competiție muzicală cu Muzele (iată așadar și atestarea onomasticii tăioase dinaintea Războiului Troian, astfel cum s-a regăsit și ulterior în onomastica Pontică Tomis ori la Amazoana Regină Tomiris a MasaGeților). Faptul că povestea despre Marsyas era veche a atestat-o în secolul V î.C. și istoricul Antic Herodot 7:26 (Pelasgul satir Marsyas, adept al Zeului Dionysos, după competiția muzicală din Sanctuarul Gherga din SV Anatoliei - unde a cutezat să-l înfrunte pe Zeul Apollo - și-a găsit sfârșitul acolo, în Bazinul Meandrului / Asia "Mică"). Tracul Thamyris / faimos recitator a fost victima unui conflict cu divinitatea, în mod similar mitului Pelasgului Marsyas / faimos fluierător: în ambele cazuri, divinitatea - Muzele, respectiv Zeul Apollo - au sancționat nu atât aroganțele eroilor, cât desăvârșirile artelor lor; esența mitică pare a fi dată de existența - în Epoca Bronzului - a performanțelor artistice foarte rafinate (și extrem de vechi). Interpretarea prin orbire a pedepsei date de Muze pentru orgoliul lui Thamyris / Tamiras - fiu de Nimfă - rezona cu arhaismul ce atribuia barzilor lipsa vederii, compensată de lumina dinăuntru, de viziunea interioară (însuși Homer - conform Tradiției epice - ar fi fost orb); în realitate, pedeapsa Muzelor viza - astfel cum a interpretat Anticul Aristarkhos din SamoTracia - privarea lui Thamyris de orice facultate poetică, uitarea (de către acela) a artei în care era neîntrecut: sensul figurat al pedepsirii părea a fi preluarea / transferul străvechilor arte în perimetrul Civilizațional nou, ce concura și elimina formele premergătoare.

Competiția muzicală din Epoca Bronzului de la Sanctuarul Carian Gherga

Academicianul Bănățean Atanasie Marienescu a scris în cartea "Cultul păgân și creștin" din anul 1884 despre sărbători în Martie, începând desigur cu 1 Martie / "Dies Martis": "Mars a fost, pe lângă Joe / Jupiter, zeul de frunte al poporului Italian și a fost venerat de mai multe popoare și îndeosebi de Romani, pentru tradițiunea că Romul și Rem erau pruncii lui Marte. Rădăcina veche a numelui se crede de 'mar' / 'mas'. Din 'mas' - la Latini 'masculus' - însemnând bărbat era puterea bărbătească a unui zeu generator. În declinațiune s-a făcut Mars și a fost compus cu 'pater' (ca și Jupiter) în forma Mars-piter iar - după Priscianus - genitivul a fost Marspiteris, ba se află și Marspedis la Festu: 'Marspedis, sive sine R litera Maspedis in precatione solitaurilium'. Din Mars s-a format și Maurs / Mavors, precum arată inscripțiunile așa la Orelli. Din Mars se formară Marius, Marcius, Mamurius, Mamercus, Mamertinus, ș.a. Marte în timpul străvechi a fost zeu de natură, al primăverii, câmpului și pășunii, și numai mai târziu a devenit cu prevalență zeu de războiu. Lupul a fost icoana unei ființe mâncăcioase, grozave, precum simbolic și corespunde unui zeu de războiu, și fiindcă a fost animalul lui Marte, nu numai că a căpătat cognumele 'lupus Martius', ci și chipul lupului a stat în templul lui Marte; iar pentru că a scăpat pe gemenii Romei, a însemnat și ajutorul trimis de Marte. Lupul, cu referință la zeitatea lui Marte asupra naturii, a fost totodată și simbolul iernii și relelor ei, și pentru aceasta zeul Luperc, ca amânător și aducător de lupi se crede însuși Marte". În centrul Peninsulei Apenine, succesorul lui Romulus, Regele Numa Pompilius - părintele gintei Marcia, care a dat numeroase personalități în viața Romei, începând din Epoca Fierului - a domnit 41 de ani (în perioada 715-673 î.C.) și a murit de bătrânețe, la vârsta de 80 de ani: a fost foarte religios; pe ruda Numa Marcius l-a făcut primul "Pontifex Maximus", adică "Marele

făcător de punți" ("ponti-fex"), funcție cu mare prestigiu de atunci ca lider religios suprem = Mare Preot, azi echivalată de papă, ca pontif. Fiul acelui prim pontif din lume s-a cununat cu Prințesa Pompilia - fiica Regelui Numa Pompilius - ei avându-l ca fecior pe Ancus Marcius, Rege Roman care a ajuns să domnească 24 de ani (în perioada 642-617 î.C.) și a murit de bătrânețe, la vârsta de 60 de ani: e de știut că Regii Romei nu au practicat succesiunea ereditară, ci erau aleși. Următorul Rege al Romei a fost Tarquin "cel Bătrân" 616-579 î.C., a cărui fiică Ghegania / Tarquinia cu Regina Etruscă Gaia Cyrilla / Tanaquil a fost soția celui de-al șaselea Rege al Romei 578-535 î.C. Ultimul Rege Roman - al șaptelea, numărătoarea începând cu Romulus - a fost mândrul Tarquin Superbus 534-509 î.C. / fratele Tarquiniei: el s-a însurat cu nepoata Tullia (fiica surorii lui), care și-a omorât tatăl pentru ca el să ia tronul.

Cumae - în Campania - l-a găzduit pe ultimul Rege Tarquin, până la decesul aceluia (survenit în anul 495 î.C.)

La sfârșitul secolului III î.C., Hegesianax din Alexandria Troiei (încă populată de Gherghiți) 39,45 lat. N, 26,09 long. E - care l-a transcris pe Chefalon din Gherghi / Gergis - a fost primul istoric din lume ce a consemnat că întemeierea cetății Romei a fost făcută de către Romulus, urmașul Troianului Enea / "E-Nea" (de altfel, se poate remarca despre cei mai timpurii istorici ai Romei că au fost Greci); Romanii - în centrul Peninsulei Apenine - se aflau între Trusci / E-Trusci (N) și Greci (S), toți anunțându-și rădăcinile V Anatoliene / Troiane (de altfel, în anul 2011 Dr. Chingiz Garasharly a scris că "e evidentă mutarea Gargarilor din Peninsula Anatolică în Peninsula Italică odată cu Troianii"). Ar fi de remarcat la Roma, întemeiată de Romulus: ca un joc al sorții, ultimul cârmuitor oficial al vechii puteri Romane a fost Romulus Augustus, detronat în anul 476 de Barbarul Odoacru / căpetenia Herulilor (la Roma ultimul Romulus era fiul Panonicului Oreste, care a fost secretarul împăratului Attila). În anul 1871, istoricul Britanic John Seeley a afirmat: "Oracolul Sibilei era identic cu cel din Gherghis; odată ajuns Oracolul Sibilei în Cume și de acolo la Roma, fiind dintr-o Țară Teucriană condusă într-un timp de către Casa Regală a lui Enea, ce poate fi mai grozav decât referințele sale la Casa Regală a lui Enea și predicțiile gloriei acelei dinastii?" Cel supranumit "Superbus", fratele Gheganiei, ultimul Rege dintre cei 7 pe care i-a avut Roma de la întemeierea cetății (din Dinastia Etruscă a Tarquinilor / Teucrianilor, emigrată după Războiul Troian din V Peninsulei Anatoliei în V Peninsulei Apenine), s-a refugiat din anul 509 î.C. la Cume, unde a și murit după 14 ani, în republica Romană instaurată afirmându-se familia drept celula societății, până atunci - în Regalitatea Romană - fiind regimul dreptului matern: Roma fusese întemeiată cu decisiva contribuție a Gherganilor ajunși acolo după Războiul Troian, din V Anatoliei.

Generalul Coriolan - exilat de Romani în anul 491 î.C. - s-a aliat cu Volscii din vecini (descendenți ai Etruscilor Volsini, dintre vechile orașe Velzna și Velch / Volci 42,25 lat. N, 11,37 long. E), a cucerit Circeii 41,17 lat. N, 13,08 long. E de pe coastă / azi în jur fiind organizat Parcul Național Circeo și a vrut să distrugă Roma în anul 489 î.C. fiind convins doar de femeile sale să renunțe; ar fi de remarcat că unii cercetători au apropiat onomasticile Volscă și Volsină de cea Valacă / Volohă: e de știut despre cel mai mare Lac Vulcanic din Europa că e Bolsena, din zona lor originară, la poalele Munților Volsini. În secolul VI, învățatul bizantin Ștefan a scris în "Etnica" că Tarquinii - în pronunție Tarchinii - se trăgeau din Hiperborei (mai mult decât permutarea Pelasgă "G"/"K", Etruscii au practicat "G"/"T" - ca la denumirea târgurilor, de la mulțimea Gârgarilor - și astfel se poate observa și apariția denumirii de Tarquini, mai degrabă din Garghini decât din Teucrini; prin aceeași practică lingvistică "G"/"T" și Tartesii așezați în S Iberic pot fi înțeleși și citiți drept Garghesi). Geograful Antic Strabon afirma că în Peninsula Apenină Golful Cume / Golful Cuman era al Sirenelor. Episcopul Medieval Antonio Campano (1429-1477) a remarcat despre Cumae ca având "cea mai vestită plajă a Italiei, vechea Baiae". Depinzând de Cume a fost așezarea Dicarchis / Di-Carchis zisă și "Delos minor", populată mai ales de Sami din Insula Samos / din fața coastei Cariane - azi Pozzuoli 40,50 lat. N, 14,05 long. E, principala localitate a Peninsulei Flegrei - iar pe stabilimentul argonautului Falero, în anul 470 î.C. Cume a înființat și Neapolis / Napoli 40,50 lat. N, 14,15 long. E, în anul 421 î.C. localitatea Cume fiind distrusă de băștinașii Oscani, unii supraviețuitori reușind să se salveze prin refugierea în Napoli. În secolul VII, Ducatul de Neapole / Napoli a devenit avanpost al Imperiului Bizantin și a avut drept comandanți / "Duci" pe George / Giorgio din anul 729 pentru un deceniu - monumentul său e la Terracina 41,17 lat. N, 13,15 long. E - iar apoi Grigore I (740-755), Grigore II (766-794), Grigore III (864-870), Grigore IV (898-915), cu rudele lor dinastia respectivă cârmuind până în secolul XII, când Ducatul Napoli a fost ocupat de Normanzi; sigiliul din secolul IX aparținând comandantului / "Doux" Gherg din Napoli era inscripționat: "Γεωρ[γ]ήῳ δουκὶ Νεαπόλεως" (după cum au reprodus

cercetătorii Italian Augusto Salinas în anul 1874, Francez Gustave Schlumberger în anul 1884, ș.a). Din Regatul Napolitan cârmuit de dinaștii Gherghi, Amalfinii - anume, cei din portul Amalfi - aveau (conform documentelor din anul 944) la Strâmtoarea Cherchel = Bosfor 2 Biserici: a Fecioarei / Maicii Domnului pe malul Anatolic și a Fiului / Mântuitorului pe malul Trac / Balcanic (în Constantinopol); Împărații bizantini au acordat ambelor așezăminte privilegii și protecție (prin intermediul lor facilitându-se inclusiv un important negoț cu Sudul Apenin).

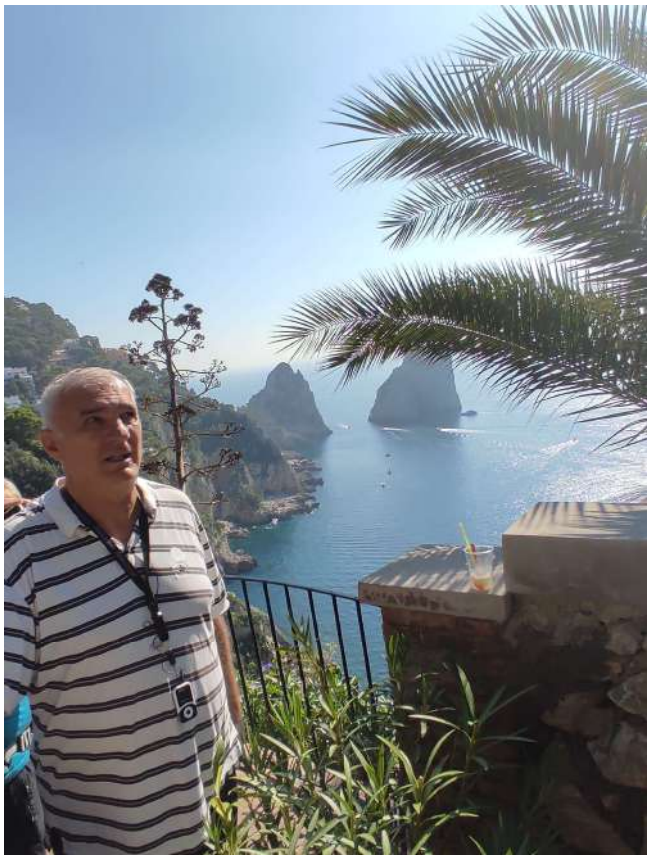

Coasta Amalfitană
are Insula Capri la V și orașul Salerno la E

După cum au studiat cercetătorul Român Laurențiu Dumitru în anul 2016 și arheologul Italian Marco Melini în anul 2017, pe Sacrul Munte Athos din Peninsula Khalki-diki a Macedoniei, în codrii căreia datorită prigoanei iconoclaste din secolele VIII-IX s-au refugiat numeroși călugări, în vremea creștinismului secolului X / deci anterior schismei întâmplată în secolul XI, Sf. Atanasie din Trapezunt / Pont - ctitorul Marii Lavre - a găzduit 7 oaspeți din Amalfi în perioada 980-984 pentru ajutarea zidirii Mănăstirii Ivirilor / Georgienilor (cu care s-a împrietenit, conform scrierii în Georgiană din anul 1045 a starețului Gheorghe "Aghioritul" / "Hagioritul" adică Gheorghe Atonitul al Mănăstirii Ivirilor) iar aceia apoi și-au ridicat acolo Mănăstirea Benedictină Amalfion, deopotrivă cu donații de la Marea Lavră și cu ajutorul în contra-partidă al călugărilor Georgieni; în "Typikonul" din anul 1045 - anume, cartea cu instrucțiuni a Muntelui Athos - apare privilegiul călugărilor "Binecuvântați" = Benedictini de a deține o ambarcațiune mare (galeră cum a avut la început Mănăstirea Hilandar, ctitorită în anul 980 de navigatorul Gheorghe): așa ceva facilita legăturile Amalfilor peste Mare (probabil că nava / corabia era cea a lui Γεώργιο Χιλανδάριο Gheorghe "Hilandar" = "Navigatorul", căci din anul 1015 ctitoria sa - anume Mănăstirea Hilandar - a fost preluată spre administrare de către Mănăstirea Costamonitu / Costa-monitu "fiindcă era părăsită"). Arheologul Androudis Pascalis de la Universitatea Aristotel din Salonic / Macedonia a afirmat în anul 2012 despre Turnul lui George din Sudul Mănăstirii Hilandar - știut ca Turnul Albanez, acolo fiind înhumat în secolul XV fratele puternicului Rege Gherghe "Castriotul" al Albanezilor Medievali - că a fost realizat în secolul XI (fiind deci cu mult anterior preluării de către Sârbi a Mănăstirii Hilandar la sfârșitul secolului XII):

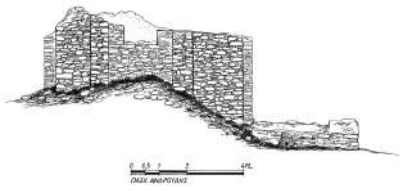

Turnul lui George din S Mănăstirii Hilandar

Tradiția despre Mănăstirea Costamonitu / Constamonitu - care după ce a răposat Gheorghe / ctitorul Mănăstirii Hilandar a preluat temporar gospodărirea Mănăstirii Hilandar - a reținut că a fost ridicată de urmașii Împăratului Constantin "cel Mare" / întemeietorul Imperiului Bizantin; la sfârșitul Evului Mediu, ei i-a fost închinată și Mănăstirea "Sf. Nicolae" din Gherghița / Țara Românească (după ce aceea a fost reședință temporară Mitropolitană a Valahiei). Împăratul bizantin Ioan II Comnen 1118-1143 (fratele Prințesei bizantine Ana Comnen) a dăruit Mănăstirii Amalfion mai multe teritorii, ceea ce a dus la înflorirea sa în secolul XII; în anul 1287, patriarhul bizantin Grigore II = George Cipriotul a trecut-o sub conducerea Marii Lavre - Mănăstirea Amalfion ieșind astfel din rețeaua Benedictină / a călugărilor negri - iar după 2 decenii, a fost distrusă de pirați Iberi. Este de remarcat că pe drumul de la Mănăstirea Amalfion spre Muntele Sacru există Schitul Lacu - locaș Românesc - despre întemeierea căruia Tradiția a reținut că s-a datorat la sfârșitul secolului X călugărilor negri = Binecuvântații din Amalfion (acolo Medieval au locuit mai ales călugări Moldoveni).

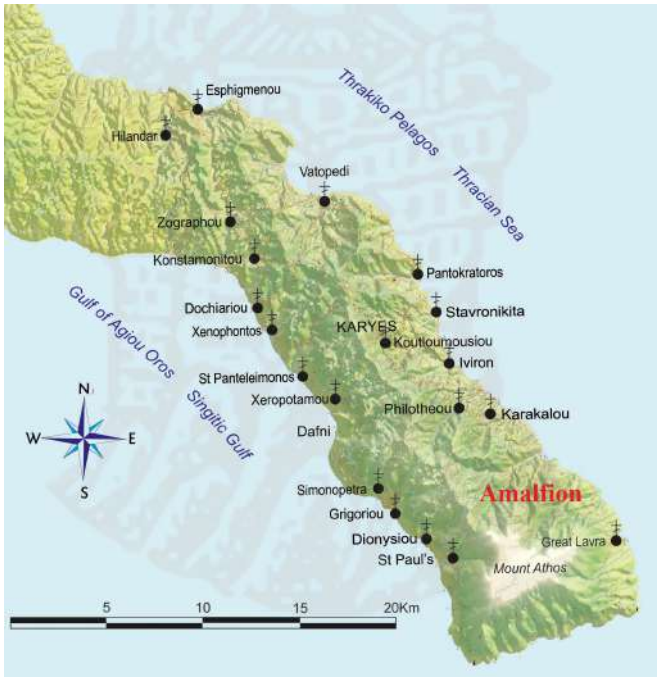

Turnul Mănăstirii Benedectine Amalfion
(Muntele Athos, Peninsula Khalki-diki / Macedonia)

La Ierusalim, unde papa Grigore "cel Mare" l-a trimis pe călugărul Probus în anul 603 să gospodărească o Casă de oaspeți pentru pelerini - așezământ patronat de Mănăstirea Benedictină "Sfânta Maria" de acolo, după cum a confirmat și călugărul Bernard în jurnalul său din anul 870 - cu ajutorul patriarhului Georgius II al Egiptului, Benedectinii Amalfini au renovat în 1020-1023 Biserica "Sf. Maria" (distrusă în anul 1010 de musulmani), în scopul continuării găzduirii pelerinilor aflați în Orașul Sfânt; astfel în secolul următor s-a ivit oficial Ordinul Ospitalierilor, întemeiat de "binecuvântatul" Cavaler Gherard din Amalfi împreună cu șeful creștinilor locali, Iosif Gherghesi. În anul 1113 - stabilit în Ierusalim - cruciatul Gerard din Amalfi 40,38 lat. N, 14,36 long. E, în colaborare cu Iosif Gherghesi (șeful maronit al Libanului), a obţinut recunoașterea papală a Ordinului Ospitalierilor: prima organizare oficială pe glob a Cavalerilor Medievali (structură existentă azi ca Ordinul Cavalerilor Ioaniți / Ordinul Suveran al Cavalerilor de Malta), cu emblema cruciată în 8 colțuri preluată de la cea Amalfitană.

În anul 2016, teologul Român Laurențiu Dumitru a documentat: "Mănăstirea athonită Amalfion - din care au mai rămas vechiul turn dreptunghiular, cimitirul, fragmente din zidul sudic și ceva rămășițe ale arsanalei - a strălucit ca un far timp de 3 secole, între sfârșitul secolului X și sfârșitul secolului XIII. Istoria mănăstirii Amalfion este strâns legată nu doar de localitatea italiană Amalfi și părinții greci ai

Athosului, ci și de enclava amalfită din Constantinopol, precum și de marea mănăstire Monte Cassino, punctul din care cultura și spiritualitatea greacă au fost difuzate în toată Italia. Toate acele 4 centre de activitate spirituală și economică au sprijinit întemeierea mănăstirii Amalfion, bucurându-se la rândul lor de buna înrâurire dată de viața acesteia de rugăciune. Amalfitanii aveau în secolul X în Constantinopol un port comercial situat în apropierea Mănăstirii Sf. Antonie cel Mare de pe țărmul de est al Bosforului. Au avut acolo și o mănăstire, cu o biserică ce se numea Biserica latină a amalfitanilor închinată Fecioarei Maria Deipara (echivalentul latin al grecescului Theotokos - Născătoarea de Dumnezeu, Maica Domnului). Rânduiala monahilor de acolo era benedictină. Mai era o mănăstire amalfitană în Marea Cetate Constantinopol, care urma o altă rânduială; acea mănăstire era închinată Mântuitorului Iisus Hristos. Ambele obști monahale se bucurau de privilegii și de protectorat din partea Împăraților Bizantini. Cele mai vechi mărturii ale acelor ctitorii amalfitane datează din anul 944. Cum arăta, oare, Athosul ce i-a întâmpinat pe călugării latini la debarcare? La vremea aceea, totul era acoperit de codri sălbatici în care viețuiau mai mult pustnici decât călugări de mănăstire. Prigoana iconoclastă i-a determinat pe mulți pustnici greci să se sălășuiască în secolele VIII și IX în Athos, și până la vremea în care Sfântul Athanasie cel Mare întemeia Marea Lavră în secolul X, isihasmul devenise canon de viețuire în Muntele Athos. Controversa athonită din secolul X pleca de la faptul că pustnicii nu erau în asentiment cu entuziasmul Sfântului Athanasie de a pune început vieții de obște, din pricina marilor edificii și a turnurilor masive. Aceia gândeau că o obște mare ar eclipsa felul lor de a viețui, și de aceea s-au plâns Împăratului. În anul 972, Împăratul Ioan Tzimiskes a pus capăt pentru totdeauna acelei dispute, pronunțându-se în favoarea comunităților monahale și a vieții de obște, consfințind acel lucru prin 'Tipiconul' său numit și 'Țapul', căci era scris pe piele de capră. Ca urmare, toți pustnicii din Athos ce duceau viețuire de sine au intrat sub autoritatea marilor mănăstiri. Din cauza acelui decret, atunci când călugării amalfitani și-au făcut apariția pe scena athonită, ei au adoptat forma de viețuire chinovială, aflată în plină ascensiune. În afară de amalfitani, mai mulți italieni au ajuns în Athos. Din 'Viața Sfântului Athanasie' aflăm cum călugărul Nichifor cel Gol se pornise spre Athos din Calabria; odată sosit, Nichifor a intrat ucenic la Sfântul Athanasie. Numele anumitor mănăstiri au legătură cu sosirea în Sfântul Munte a mai multor monahi italieni: Klavros, Chiliados, Sikelos și alții. Sikelos a dat numele unei mănăstiri din secolul X, căreia i se spunea Sikelou (în greacă), adică 'Siciliană'; în secolul XII, în același loc era în plină înflorire mănăstirea italo-grecească a Sf. Vasile, numită Kalavron (în greacă), adică 'Calabreză'. În general, greaca era limba folosită în acele comunități, având în vedere că era limba ce domina lingvistic toată zona de sud a Italiei ce se afla sub jurisdicția Patriarhiei Constantinopolului, iar nu a Romei. În orice caz, călugării proveniți din teritoriile Italiei, de cultură atât greacă cât și latină, au continuat să vină în Athos până în secolul XIV, printre ei numărându-se mulți dintre părinții vestiți ai Athosului: de exemplu Cuviosul Isihie, a cărui viață a fost istorisită de Sfântul Grigorie Palama. Cuviosul Gheorghe Aghioritul, în cartea sa scrisă în limba georgiană în jurul anului 1045 a consemnat despre Mănăstirea Amalfion: 'Această mănăstire se află pe muntele Athos și în ziua de astăzi, locuită fiind de latini care duc o viață de retragere și bună rânduială, urmând pravila și învățătura Sfântului Benedict iar viața acestuia este istorisită în Dialoguri' (este cunoscut faptul că Sfântul Evfimie al Ivironului a tradus în georgiană 'Dialogurile' Papei Grigorie I, spre folosul fraților săi athoniți). Mănăstirea-Mamă a Amalfionului - Marea Lavră - a fost întemeiată între anii 961 și 965 de către Împăratul Nichifor Fokas, care s-a sfătuit în acel sens cu Sfântul Athanasie Athonitul. Împăratul era nepotul părintelui duhovnicesc al Sfântului Athanasie iar Sfântul Athanasie era, la rândul lui, părintele duhovnicesc al Împăratului Nichifor. Împăratul jurase că se va tunde în monahism dacă îi va învinge pe sarazini, dar după strălucita sa victorie din Creta (din Martie 961), nu și-a mai împlinit făgăduința. Prin urmare, Marea Lavră a fost modul său de a-și ispăși greșeala. Cât despre Iviron, o casă înfrățită de la bun început cu Amalfion, acea mănăstire a fost întemeiată la anul 980 de către Sfântul Ioan Ivireanul, nu departe de mănăstirea Klimentos (a lui Clement), închinată Sfântului Ioan Botezătorul, iar mai târziu Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Din Cronica Mănăstirii Monte Cassino, putem ști sigur că Mănăstirea Amalfion a fost întemeiată între anii 985 și 990, după ce amalfitanii trăiseră pentru mai mulți ani la Marea Lavră, făcând parte din furnicarul internațional monahal al Sfântului Athanasie. Amalfionul, ca una din primele mănăstiri ale Athosului, a deschis drumul viețuirii chinoviale în Sfântul Munte (alături de Marea Lavră, Iviron și mănăstirea ce s-a născut odată cu Amalfionul, Vatopedi). Între anii 1020 și 1023, la Ierusalim, vechiul adăpost pentru pelerinii din Apus a fost restaurat de către amalfitani și reorganizat sub formă de mănăstire benedictină cunoscută sub denumirea de 'Sfânta Maria a latinilor' (pentru a o deosebi de Sfânta Maria a grecilor). Povestea acelei așezări monahale amalfitane din Ierusalim este cât se poate de interesantă, având multe lucruri în comun cu istoria Mănăstirii Amalfion din Sfântul Munte Athos". (Despre Mănăstirea "Vatoped / Vato-ped" = Vatopedi / Vatopedu, cu rădăcina onomastică similară cu Vaticanul / lângă având o vestită livadă, ar fi de remarcat că e cea mai veche de pe Muntele Athos - datând de la sfârșitul Antic - în Evul Mediu fiind renovată multiplu: o refacere a sa a fost realizată - după jefuirea din anul 860 de către corsari Beduini - prin efortul unor creștini înstăriți din Adrianopole / Tracia, chiar înainte de durarea de către călugării Amalfitani a lăcașului lor). În anul 2020, teologul Român Liviu Cruceru a scris: "Se pare ca Schisma din 1054 nu a avut urmări directe asupra părinților amalfitani din Athos. Cu siguranță aceia au rămas în comuniune cu părinții greci. O scrisoare din Italia trimisă în 1070 la Amalfion încerca să-i atragă pe părinți într-o discuție despre pâinea nedospită. Răspunsul - dacă a existat unul - nu s-a păstrat. Mai sunt indicii care arată că amalfitanii din Constantinopol erau de partea Papei iar cei din Athos erau de partea ortodocșilor. Există chiar un document de la 1081, în care Amalfion apare ca având statutul de Mănăstire Imperială. Mănăstirea s-a bucurat de atenția Împăratului Ioan II Comnenul care le-a oferit amalfitanilor teritorii. Acele donații arată că Amalfion a continuat să înflorească în secolul XII. În 1169 a apărut pentru prima dată în documente numele complet al așezământului: 'Sfânta Maria a Amalfitanilor', același nume cu al așezământului din Constantinopol. Ultimul document din secolul XII în care apare așezământul latin din Muntele Athos a fost hrisobulul Împăratului Alexie III din

1198. După se presupune că acea comunitate s-a restrâns treptat în secolul XIII. Principalele cauze au fost înstrăinarea tot mai evidentă dintre Apus și Răsărit și decăderea politico-economică a orașului Amalfi. Nu se cunoaște situația exactă a așezământului 'Sfânta Maria a Amalfitanilor' în timpul secolului XIII. Cert este faptul ca în 1287 Amalfion a încetat să mai fie latin. În acel an, Protosul Muntelui Athos Ioan, la cererea Marii Lavre, a trecut Mănăstirea Amalfion sub conducerea aceleia. Transferul a fost confirmat atât de o gramată a Patriarhului Grigorie II al Constantinopolului, cât și de un document al Împăratului Andronic II Paleologul. Documentul confirma faptul că mănăstirea adăpostea o comunitate incapabilă să se mențină material și spiritual, așezământul fiind neglijat, fără susținere și fără direcție. Distrugerea acestui așezământ s-a datorat raidurilor piraților din 1307, cel mai sângeros capitol din istoria Athosului. În urma atacurilor, din cele peste 200 de mănăstiri și schituri existente în Athos în secolul XIII, numai 25 aveau să supraviețuiască". Italia în forma statului actual există din anul 1861, când s-a unificat sub cârmuirea Regelui Piemontez iar în prezent Neapolis / Napoli este cel mai mare oraș din Sudul Italiei (e de observat și că mafia Italiană s-a dezvoltat între Napoli și Sicilia iar în prezent principalele orașe din Banat și Sicilia - Timișoara și Palermo - sunt localități înfrățite, prin hotărârile Consiliilor lor locale; în Timișoara / capitala Banatului acum trăiește Gherga iar în Palermo / capitala Siciliei partea veche a orașului - "Paleopolis" / cu palatul Regal - se numește dintotdeauna Galca). La fel ca organizarea în "Dodecapolis" (12 cetăți) din Vestul Peninsulei Anatoliene - așa cum erau Dodecapolis în Eolia / spre Ilion = Troia și Dodecapolis în Ionia / spre Caria - Truscii / "E-Truscii" s-au grupat într-un Dodecapolis Etrusc, în Vestul Peninsulei Apenine, la Marea Tireniană / Tyrrheniană (parte a Mediteranei); între cele 2 mari Peninsule, Anatolică și Apeninică, în Vestul Peninsulei Balcanice erau Ilirii, ai căror cârmuitori erau tot din Ilion - adică din Troia - acolo existând Marea Ionică (tot ca parte a Mediteranei): la E-Trusci, "inima" Regatului pe care l-au avut a fost acel Dodecapolis, având 12 cetăți semnificative, Regii lor fiind din portul Tarchuna = Tarquinia 42,14 lat. N, 11,45 long. E / Lazio.

Peninsula Apenină la apariția Latinei

Civilizația Etruscă a precedat-o pe cea Romană și a însoțit-o până la crearea Imperială Romană: de exemplu, primii Regi ai Romei au fost Etrusci. În secolul I, istoricul Roman Tacitus a scris că Etruscii erau veniți din Anatolia, că erau urmași ai Pelasgilor și că erau numiți Tirasieni în Insulele Delos, Lemnos, Lesbos, ș.a. (unde Homer i-a indicat ca pirați, Hesiod ca aflați sub cârmuirea fiilor Kirke / ai divinei Circe iar Herodot că se învecinau cu Pelasgii; se poate observa asemănarea denumirii Mării Tireniene cu cea originară a lor - de Tirasieni - din Marea Egee): de altfel, anterior alți Romani au scris semnificativ despre Etrusci, ca de pildă poetul Vergiliu că "Lidienii distinși în războaie cândva vieţuiau pe toate dealurile Toscane", filozoful Seneca afirmând că "Asia Mică e locul unde au trăit Etruscii la începuturi", ș.a. În secolul V î.C., poetul Pindar a demonstrat că Tirasienii erau de fapt E-Truscii și a consemnat bătălia lor la Cumae / Peninsula Apenină din anul 524 î.C. (pe care au pierdut-o). În Epoca Modernă, savantul Englez Robert Ellis 1820-1885 a concluzionat că "Geții - incluzându-i pe Frygieni și pe Etrusci - vorbeau aceeași limbă". Regatul Trusc / Etrusc din Epoca Fierului a fost încheiat de utilizatorii Latinei, prin Antica republică Romană, care apoi - după aproape jumătate de mileniu, la sfârşitul secolului I î.C. - a proclamat puterea Imperială: la început, Latinii - grupaţi pe Vulcanul Alban / Cavo 41,44 lat. N, 12,44 long. E, Munte Sacru pentru Albani, aşa cum erau ştiuţi cei din Alba Longa ajunşi acolo împreună cu Troianul Enea - vorbeau jargonul religios al credincioşilor divinei Latona / Leto (mama gemenilor Gherghiţi Artemis şi Apollo), având ca simbol lupoaica; limba Latină a cunoscut stadiile de vulgară, veche, clasică şi nouă iar apoi a dispărut (se pot observa

onomasticile Latona / Latini, Lazio, totemul comun al lupoaicei, etc., Latinii fiind printre primii Romani, strămoșii lor fiind răspândiți de la sfârșitul mileniului II î.C. între Muntele Circeo și Râul Tibru).

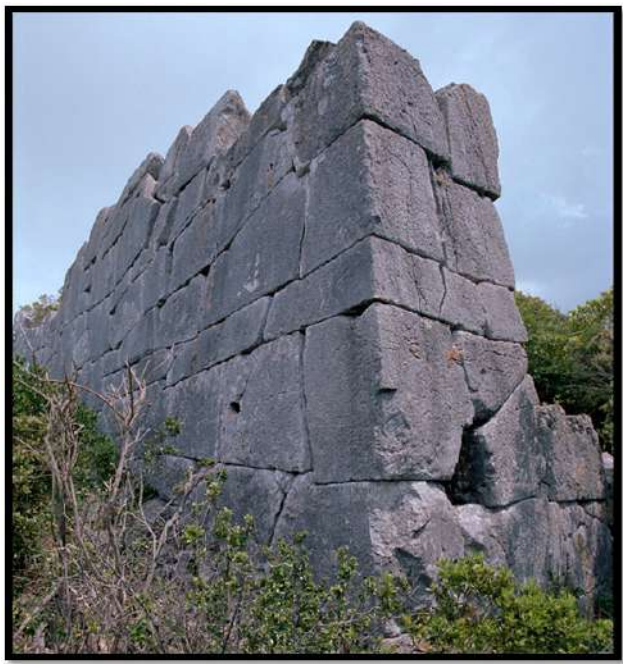

Ziduri Ciclopice în San Felipe Circeo / provincia Latina

Cercetătorul Gilian Chircu din România - autorul unor cărți despre secrete străvechi - a scris: "Miturile romanilor susțin că, după înfrângerea troienilor, un grup de supraviețuitori, condus de semizeul Enea, a reușit să fugă din cetatea invadată și, după o îndelungată călătorie, s-a stabilit în Italia. Legenda lui Enea a fost consemnată de Cato cel Bătrân în 'Origines' (secolul II î.C.), de Dionisius din Halicarnas în 'Rhomaike Arkhaiologia', de Titus Livius în 'Ab Urbe Condita' și de Pompeius Trogus (toți 3 în secolul I î.C.) iar detaliile călătoriei lui Enea din Troia în Italia se găsesc în poemul epic 'Eneida' scris de poetul latin Vergiliu Maro în anii 29-19 î.C. și considerat o capodoperă a literaturii latine. Povestea nașterii semizeului se găsește într-unul dintre imnurile homerice majore, 'Imn către Afrodita'. Pentru că zeița iubirii l-a făcut pe Zeus să se îndrăgostească de o muritoare, regele zeilor s-a răzbunat și a făcut-o să-l dorească pe prințul troian Anchise. Inițial, zeița s-a prezentat ca fiind o prințesă frygiană și l-a sedus pe prinț însă, după ce au făcut sex, și-a declinat adevărata identitate. L-a anunțat pe Anchise că vor avea un fiu care se va numi Enea și l-a avertizat să nu spună nimănui că s-a culcat cu o zeiță. După ce s-a născut copilul, Afrodita a cerut Nimfelor muntelui Ida să-l crească timp de 5 ani, apoi să-l ducă tatălui lui. Conform altor surse, Anchise s-a lăudat că a avut o aventură cu Afrodita drept pentru care Zeus l-a lovit cu un fulger în picior, acela fiind motivul pentru care, în timpul fugii din Troia, Enea a trebuit să îl care în spate. În 'Iliada' lui Homer, fiul Afroditei a jucat un rol neînsemnat, deși era conducătorul dardanilor și locotenentul principal al prințului Hector, fiul cel mare al regelui Priam și campionul troienilor. Nu pentru că i-ar fi lipsit vitejia, ci din cauza zeilor, care l-au protejat pentru a-și îndeplini un destin măreț după finalul războiului. Astfel, Enea a reușit să supraviețuiască războiului de un deceniu pentru a-și câștiga gloria după. În 'Eneida', Vergiliu a susținut că în noaptea când a fost învinsă Troia, Enea era pe punctul de a o ucide pe Elena din Sparta, considerând-o vinovată pentru războiul care a dus la distrugerea cetății, însă a fost oprit de mama sa, zeița Afrodita, care i-a arătat adevărații vinovați, înlăturând norul ce îi întuneca 'privirea muritoare ca o perdea lăsată pe ochi'. Nu Paris sau Elena erau de vină, ci zeii. Pe dealul unde se afla templul Demetrei, Enea a găsit 'mulți alți fugari, bărbați și femei, mulțime gata de băjenie, jalnică gloată; strânși de pretutindeni, luând cu ei care ce putuse'. Și-a luat tatăl în spate, fiul de mână și - urmat de troienii fugari - a plecat spre orașul Anandru din apropierea Troiei, unde a construit câteva corăbii. A fost primăvara anului 1188 î.C. când eneazii și-au părăsit patria pentru totdeauna. Au navigat spre nord și s-au oprit în Tracia; acolo când Enea a smuls din pământ niște copăcei pentru a acoperi un altar pe care îl ridicase pentru mama sa, zeița Afrodita, din rădăcini a început să curgă sânge negru. Speriat, Enea s-a rugat 'Nimfelor câmpului și lui Marte Gradivul, ocrotitorul ogoarelor geților' și a încercat să mai smulgă o tulpină, care a început să-i vorbească. Planta i-a spus că era Poliodor, fiul cel mai mic al regelui troian Priam, pe care tatăl său îl trimisese în Tracia pentru a-l feri de atac; când troienii au pierdut războiul, regele trac l-a ucis pentru a intra în grațiile învingătorilor. Sulițele care i-au luat viața lui Poliodor au prins rădăcini și s-au transformat în plante (o versiune complet diferită de cea a 'Iliadei' lui Homer, unde Poliodor a fost ucis în luptă de Ahile). După ce au aflat de la Enea povestea fantomei, troienii au hotărât să părăsească acea țară 'blestemată, unde s-

au pângărit legile ospeției', nu înainte de a-i oferi prințului Poliodor o înmormântare corespunzătoare. Au navigat spre sud, prin Marea Mediterană, și s-au oprit în insula Delos din arhipelagul Cicladelor, locul nașterii zeilor Artemis și Apollo; în templul lui Apollo, troienii au cerut zeului să-i îndrume. Statuetele zeilor, aduse din Troia, au vorbit semizeului Enea și l-au înștiințat că zeul Apollo arăta Italia. Eneazii s-au oprit în Butrint (oraș în Albania Balcanică, lângă Corfu / Kerkyra): acolo s-au întâlnit cu Andromaca, văduva prințului troian Hector, ce le-a povestit că a fost capturată de Pirus / fiul lui Ahile, care a lăsat-o însărcinată (copilul lor - Molossus - a fost strămoșul Olimpiei, mama lui Alexandru Macedon). Cu ea în Epir era și fratele geamăn al profetei Casandra din Troia, care l-a învățat pe Enea ce cale să apuce către Italia și s-o caute pe sibila din Cumae pentru a-și afla viitorul".

"O furtună năprasnică a dus flotila spre sud, până pe țărmul Africii. Doar 7 corăbii mai rămăseseră din cele care părăsiseră Asia. Zeița Afrodita, mama lui Enea, l-a rugat pe Zeus să permită eneazilor un viitor. Zeus i-a promis că vor avea unul strălucit și l-a trimis pe Hermes să-i convingă pe cartaginezi să-i primească pe troieni în cetatea lor, care abia fusese ridicată. Ceea ce nu se potrivește cu istoria, căci Cartagina a fost întemeiată în anul 814 î.C. de fenicieni din cetatea Tyr - aflată azi în Liban - locul nașterii lui Cadmos și Europa. Dar Vergiliu nu cunoștea anul fondării Cartaginei, așa că și-a înflorit povestea cum a putut. Prințesa Dido de acolo s-a îndrăgostit de Enea iar atunci când el a plecat mai departe spre Italia a făcut vrăji de magie neagră 'să nu se lege nici prietenii nici pace între cele 2 popoare, să se ridice din oasele mele un om (Hannibal) care să ducă sabia răzbunătoare și focul printre plugarii ieșiți din Dardanus; blestem ca cele 2 țărmuri să se urască între ele, să se lupte ei și strănepoții lor'. După ce au părăsit Africa, eneazii au ajuns în Sicilia, unde exista o colonie troiană întemeiată înainte de marele război. Acolo Enea a organizat jocuri funerare cu ocazia morții tatălui său. Era anul 1182 î.C., fiind 'a șaptea vară de la Troia'. Din Sicilia eneazii au pornit la drum și au ajuns pe țărmul Cumaei, prima colonie greacă din Italia, unde au mers la peștera sibilei, o preoteasă a oracolului lui Apollo, pe care zeul o poseda pentru a oferi muritorilor predicții (sau - după Vergiliu - 'pe care Apollo o umplea de duhul lui puternic și-i dezvăluia viitorul'). Preoteasa i-a arătat eroului troian tărâmul morților și i-a dat câteva detalii. Spiritul tatălui Anchise i-a arătat lui Enea urmașii pe care îi va avea în Italia, până la Augustus - primul împărat roman - în timpul căruia a trăit Vergiliu. Au trecut troienii pe lângă muntele Circeius unde locuia zeița Circe (cea care în 'Odiseea' a transformat oamenii lui Ulise în porci) și au ajuns la gura Tibrului, oprindu-se în Latium, o regiune din centrul Italiei, unde Enea l-a ucis pe liderul local Turnus. Astfel s-a încheiat 'Eneida', pe care Vergiliu dorea s-o revizuiască, însă nu a mai apucat, căci a murit în 21 IX 19 î.C. din cauza unei boli. Înainte să moară, poetul a cerut ca 'Eneida' să fie arsă, dorință pe care împăratul Augustus nu i-a respectat-o. Dimpotrivă, a poruncit ca opera să fie publicată cu cât mai puține modificări editoriale, iar 'Eneida' a devenit un element esențial al educației latine, fiind considerată cea mai imprtantă operă a literaturii Romei antice, la fel ca 'Iliada' lui Homer în literatura greacă. Continuarea poveștii lui Enea s-a găsit la alți autori latini. Primul fiu al lui Enea - Ascaniu / Iulus - a devenit rege și a întemeiat în 1151 î.C. cetatea Alba Longa unde și-a avut scaunul domniei. După 28 de ani de domnie a fost urmat la conducerea Alba Longa de fratele său vitreg Silvius. Înțelegem că primul fiu al lui Enea nu a avut urmași, altfel ar fi primit unul dintre ei tronul, nicidecum fratele său vitreg. Ceea ce dărâmă mitul lui Iulius Cezar, care susținea că familia lui - Iulia - avea ca strămoș pe Iulus / Ascaniu și implicit sângele zeiței Afrodita / Venus. Dionisius din Halicarnas a susținut că Silvius a domnit între anii 1139 î.C. și 1110 î.C., ceea ce ajută la stabilirea unor date din istoria familiei lui Enea. Dacă Ascaniu a murit în 1139 î.C., anul 28 de domnie al său, înseamnă că a urcat pe tron în 1167 î.C., anul morții lui Enea. Silvius a avut un fiu care a domnit în Alba Longa din 1110 î.C. până în 1079 î.C. În 'Historia Brittonum' - o lucrare anonimă scrisă în jurul anului 828 - Silvius a mai avut un fiu, numit Brutus (într-o versiune alternativă, acesta a fost fiul lui Ascaniu). Brutus și-a ucis accidental tatăl cu o săgeată și a fost izgonit din Italia. După ce a rătăcit prin Galia - unde a întemeiat orașul Tours - Brutus s-a stabilit în Britania, pe care a condus-o și a numit-o după el. Urmașul lui Enea a întemeiat pe malurile râului Tamisa o nouă Troie, pe care a numit-o Nova Troia, care în timp a devenit Trinovantum și mai târziu, Londra. Brutus a domnit 24 de ani. A fost înmormântat în Nova Troia iar Britania a fost împărțită între cei 3 fii ai săi: Locrinus a luat Anglia, Albanactus a primit Scoția iar lui Kamber i-a revenit Țara Galilor. Se mai spune și că regele Arthur a fost un descendent al lui Brutus, implicit al lui Enea și al zeiței Afrodita / Venus. În Alba Longa, următorii regi au fost: Latinius Silvius 1079-1028 î.C., Alba Silvius 1028-989 î.C., Atys 989-963 î.C., Capys 963-935 î.C., Capetus Silvius 935-922 î.C., Tiberinus 922-914 î.C., Agrippa 914-873 î.C., Romulus Silvius 873-854 î.C., Aventinus 854-817 î.C. și Proca/s 817-794 î.C. După moartea lui Procas, tronul trebuia să îi revină fiului său cel mai mare, Numitor. Însă fiul cel mai mic al regelui, Amulius, și-a detronat și izgonit fratele, căruia i-a ucis fiii, pentru a nu exista pretendenți la tron. Pe Rhea Silvia - fiica lui Numitor - a obligat-o să devină vestală, preoteasă a zeiței Vesta care trebuia să-și păstreze fecioria până la moarte, prin urmare nu putea naște copii care să ceară tronul. Amulius ar fi domnit mult în Alba Longa dacă nu i-ar fi încurcat planurile Marte, zeul războiului, care se spune că a violat-o pe preoteasa Rhea

Silvia iar ea a născut 2 băieți gemeni, pe care i-a numit Romulus și Remus. Regele Amulius a aflat, și-a aruncat nepoata în închisoare și a poruncit ca fiii ei să fie aruncați în râul Tibru. Servitorii săi au așezat copiii într-un coș și i-au drumul pe apă, o poveste care seamănă foarte mult cu cea akkadiană a lui Sargon cel Mare și cu cea biblică a lui Moise. Ajuns, la mal, coșul s-a răsturnat iar copiii au fost găsiți de o lupoaică miloasă, care i-a alăptat".

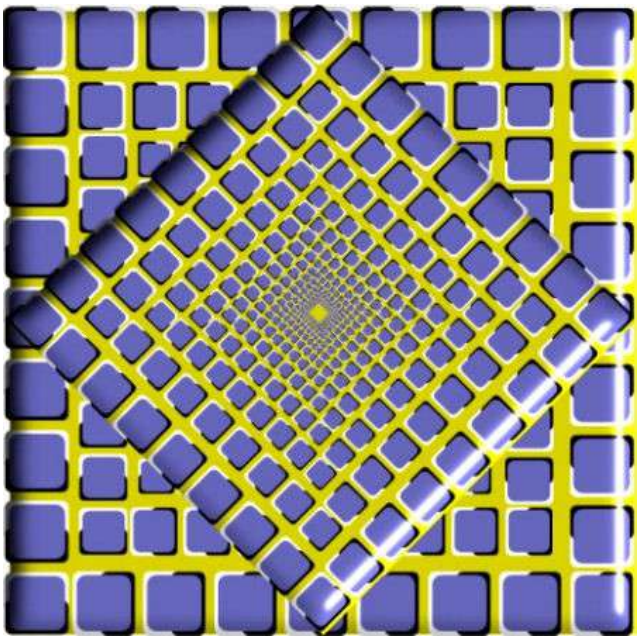

"Când au ajuns majori, gemenii au decis să ridice o cetate în apropiere de Alba Longa. Romulus și-a ucis fratele și a numit noua cetate după el: Roma. Romulus a devenit primul rege al Romei și a domnit timp de 37 ani, timp în care a întemeiat pentru cetatea sa instituțiile, senatul, legile, tradițiile militare și religioase. Romulus a dispus răpirea multor femei din tribul sabinilor, care au devenit soțiile romanilor. Nu știm de ce nu a avut copii Romulus și soția sa Hersilia, fiica regelui sabinilor. Însă lipsa urmașilor dă și mai mult peste cap genealogia divină a lui Iulius Cezar; chiar dacă regii din Alba Longa (din care provenea și Romulus) ar fi fost urmașii lui Iulus / Ascaniu, fiul lui Enea, lipsa urmașilor lui Romulus a întrerupt linia genealogică, așadar Cezar nu-l putea avea ca strămoș pe fiul lui Enea. Cel mai probabil, familia Iulia provenea din tribul sabinilor, la fel ca restul familiilor importante din Roma. Dar îl lăsăm pe Cezar și ne întoarcem la Romulus, pentru a răspunde la o întrebare: a fost într-adevăr Roma numită după el? Strămoșii tradiționali ai romanilor erau Romulus și Remus, urmașii semizeului troian Enea și implicit ai mamei lui, zeița Venus / Afrodita. Citit invers, numele lui Remus devine Sumer, ceea ce are sens, ținând cont că troienii erau în realitate hitiți, adică sumerienii fugiți în Anatolia la sfârșitul mileniului III î.C. Astfel, Remus indica proveniența sumeriană a romanilor. Numele fratelui său, citit invers, nu însemna nimic. Însă Roma pare a fi varianta feminină a numelui Romulus, din care s-a îndepărtat terminația 'us'. Numele Romei, citit invers, devine Amor, care în mitologia romană era un nume alternativ al zeului Cupidon / Eros, fiul zeilor Marte și Venus / Afrodita. De unde înțelegem că romanii considerau că proveneau nu doar din sumerieni / hitiți / troieni (prin Remus), ci și din zeul războiului și din zeița iubirii (prin Romulus). Proveniența divină are logică, ținând cont că strămoșul tradițional al romanilor, semizeul Enea, era fiul Afroditei / Venus iar romanii au fost un popor războinic, pentru care Marte avea deosebită importanță. Însă nu există nici o altă asemănare între Roma și Amor / Cupidon, prin urmare pare improbabil ca romanii să-și fi botezat cetatea și regatul după zeul iubirii erotice. Dacă numele lui Remus indica un popor, pare logic ca și cel al lui Romulus să sugereze același lucru. Și într-adevăr o face, Amor nefiind doar numele zeului Cupidon, ci și cel folosit de egipteni pentru a desemna poporul, regatul și zeul amoriților. Cele mai vechi menționări ale poporului amoriților sunt scrierile sumerienilor din jurul anului 2400 î.C., care susțineau că teritoriul amoriților se afla în vestul Asiei și conținea Syria și Canaanul. Sumerienii îi numeau Martu iar egiptenii Amor, nume care îi desemnau atât pe amoriți și regatul lor, cât și pe zeul lor suprem. Cercetătorii nu au reușit să afle nici în ziua de astăzi identitatea zeului Martu / Amurru / Amor, deși răspunsul se găsește în denumirea lui sumeriană. În Sumer, zeul Soarelui purta numele Amar Utu, nume tradus ca 'Vițelul solar'. În timp s-a renunțat la primul nume iar zeul a rămas doar Utu ('Soarele'), pe care akkadienii l-au numit Șamaș. Unii au preferat o altă variantă, așa că au unit cele 2 nume după ce au îndepărtat prima literă din fiecare, rezultând Martu, exact numele atribuit de sumerieni amoriților și zeului lor suprem. Zeul Martu nu exista în religia mesopotamiană, din moment ce acolo era numit Utu. Apare totuși într-un singur text, unde era un tânăr zeu care îi cerea mamei sale o soție, ca să nu rămână necăsătorit. Ceea ce demonstrează existența unui zeu în Sumer cu numele Martu. Babilonenii l-au transformat pe Martu în Marduk (păstrând prima silabă a numelui și modificând-o doar pe a doua). Înțelegem că Amar Utu, Utu, Șamaș, Martu și Marduk reprezenta una și aceeași divinitate, nimeni altul decât zeul suprem al amoriților, după care s-a numit și poporul, și teritoriul. Pentru a îndepărta orice urmă de îndoială, trebuie să știm că amoriții au fost cei care au transformat Babilonul dintr-un orășel în ditamai capitala Imperiului Babilonian iar pe Marduk l-au declarat nu doar zeul suprem al Babilonului, ci al întregului imperiu. Ținând cont că Martu provenea din Amar Utu, este evident că akkadianul Amurru și egipteanul Amor au derivat din sumerianul Amar. Și astfel am dezlegat misterul zeului suprem al amoriților precum și pe cel al numelor primite de la popoarele vecine. Ultimii 2 conducători ai Vechiului Imperiu Asirian au fost amoriți din Terqa (oraș din nord-estul Syriei de astăzi). Al șaselea rege amorit al Babilonului, Hammurabi (Ammurapi în original), cunoscut în special pentru codul său de legi, a cucerit aproape întreaga Mesopotamie și a extins Babilonul, care a devenit capitala imperiului său. Acesta susținea că a acționat la ordinele zeului Marduk, cel care i-a dictat și codul de legi, zeu pe care l-a impus în întregul imperiu. Se pare că amoriții au apărut și în Egipt în aceeași perioadă, conducătorii Dinastiei 14 purtând nume care par amorite. Hicsoșii care au invadat Egiptul și au format Dinastia 15 proveneau din Canaan și Syria, locuri locuite și de amoriți, prin urmare putem considera că amoriții au fost hicsoși. De altfel, arheologul austriac Manfred Bietak a descoperit asemănări între practicile religioase ale hicsoșilor din Delta Nilului și cele din nordul Syriei și Mesopotamiei, zone asociate cu amoriții în acea perioadă. În secolul XVI î.C., faraonul Ahmose I, fondatorul Dinastiei 18, a eliberat Egiptul de hicsoși, o parte dintre ei (printre care se aflau și

amoriți) întorcându-se în Levant. Amoriții s-au stabilit în Syria, locul lor de baștină. După o vreme, au fost absorbiți de aramei, care au devenit cel mai proeminent grup, regiunea locuită de ei fiind denumită Aram iar amoriții dispărând din istorie în jurul anului 1200 î.C. Ceea ce pare puțin ciudat. Să fi dispărut într-adevăr amoriții fără motiv? Sau nu au făcut decât să-și schimbe identitatea? Cu câteva secole înainte s-au unit cu alții și au invadat Egiptul sub o nouă identitate, cea a hicsoșilor. Nu cumva au făcut același lucru și după ce s-au întors în Syria? Chiar s-au lăsat asimilați de un grup nou-apărut, preferând să-și piardă complet identitatea, sau au aplicat tactica din Egipt, ascunzându-se printre alții? Ei, care au transformat Babilonul în cel mai mare oraș al Asiei apusene și au condus aproape întreaga Mesopotamie și nordul Egiptului, ar fi acceptat să dispară? Nu pare deloc logică această variantă. Erau vânați și dușmăniți de mulți (până și în Vechiul Testament sunt menționate lupte între amoriți și israeliți), așa că pare mai probabil să se fi ascuns printre alții, schimbându-și identitatea. Nu foarte bine pentru că arameii - care au devenit grup proeminent - nu sunt decât amoriții. Așa se explică ascensiunea acestui grup odată cu dispariția din istorie a amoriților, asemănările dintre cele 2 popoare și numele teritoriului lor, Aram al arameilor fiind doar Amar al amoriților cu 2 litere inversate între ele. Prin urmare, putem considera că amoriții au continuat să trăiască în Syria și Canaan deghizați. Poate și în Balcani, dacă făceau parte din grupul hicsoșilor care au migrat în sudul Europei după izgonirea lor din Egipt".

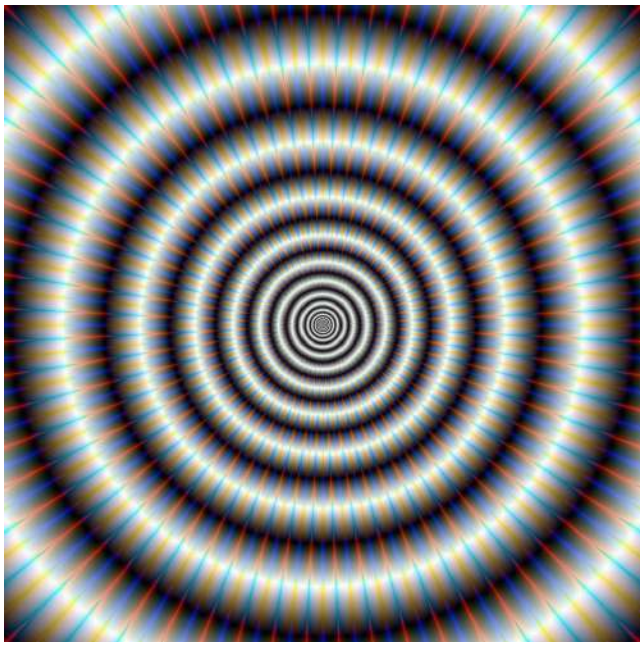

"De ce au ales amoriții să dispară în mod oficial în jurul anului 1200 î.C.? Ce s-a întâmplat în acea perioadă? În acea vreme, Egiptul, Canaanul, Syria, Anatolia și Grecia erau atacate de Popoarele Mării, un grup format în mare parte din traci. Aceia s-au dovedit mult mai puternici decât inamicii lor, reușind să lovească crunt toate acele mari puteri și chiar să distrugă Imperiul Hitit. Troia a fost ultimul bastion al hitiților, războiul troian având loc nu între greci și troieni, după cum susține legenda elenă, ci între Popoarele Mării și hitiți. Troienii în acel război de un deceniu au avut aliați - după părerea lui Homer și a celorlalți greci care au abordat acest subiect - fiind mari șanse ca amoriții să fi luptat de partea hitiților. În acea vreme, teritoriul amoriților era parte din Imperiul Hitit iar cele 2 popoare s-au înțeles bine de-a lungul timpului, după cum afirmă cronicile vechi. De pildă, cu 2 secole înainte Aziru - conducătorul regatului amorit Amurru - era vasal al Egiptului însă coresponda în secret cu împăratul hitit; după ce a fost eliberat din Egipt de faraon, a trecut de partea hitiților, cărora le-a rămas fidel până la moarte. Conform Bibliei, amoriții și hitiții trăiau în pace în Canaan iar 'Cartea lui Iezechiel' 16:3 susține chiar că Ierusalimul a fost fondat de aceste 2 popoare ('Așa grăiește Domnul Dumnezeu către fiica Ierusalimului: Obârșia ta și patria ta e țara Canaan; tatăl tău e amoreu și mama ta e hetită'). Prin urmare, prietenia lor sugerează că amoriții nu ar fi stat deoparte în timpul atacurilor Popoarelor Mării, ci ar fi luptat alături de hitiți. Știm că acei năvălitori misterioși au distrus atunci și regatul amorit Amurru, un motiv în plus pentru amoriți să li se alăture prietenilor lor împotriva acelui dușman comun. Și se pare că li s-au alăturat într-adevăr. Dacă la Troia au luptat și amoriți de partea hitiților, este posibil ca grupul lui Enea, care a fugit în Italia, să fi fost format din membri ai ambelor popoare. Ceea ce pare a sugera și semizeul, și familia lui. Numele Enea se traduce ca 'Domnul Ea', nimeni altul decât tatăl lui Marduk, numit de sumerieni Enki. Numele latin al semizeului, Aeneas, are același sens, dacă ținem cont de regulile limbii latine (terminația specifică 's' și citirea grupului 'ae' ca 'e'). De ce ar avut un semizeu hitit un nume mesopotamian? Știm că tatăl lui Enea, care l-a însoțit în călătoria spre Italia, se numea Anchise, scris Ankhises în greacă, un nume care pare egiptean prin prisma cuvântului 'ankh' (viață) și a particulei 'ises', care seamănă izbitor cu numele zeiței Isis. Așadar, numele lui Anchise s-ar putea traduce ca 'Trăiască Isis' și nu putem să nu ne întrebăm de ce un membru al familiei regale hitite avea un nume egiptean. Ar fi putut avea prințul Anchise legături cu Egiptul? După marea bătălie de la Kadeș din 1274 î.C., conflictul dintre egipteni și hitiți a continuat mulți ani, până când faraonul Ramses II și împăratul hitit Hattusili III au încheiat un tratat de pace. Pacea s-a consolidat când Ramses s-a căsătorit cu una dintre fiicele lui Hattusili. Nu știm dacă prințesa hitită i-a născut faraonului copii. Cum Ramses II a avut în jur de o sută de copii cu soțiile sale, este posibil să fi avut unul care, la un moment dat, să fi fost trimis la curtea hitită, în Egipt neavând nici o șansă la tron. Dacă s-ar fi întâmplat astfel, prințul ar fi trebuit să aibă la finalul războiului troian în jur de 55 ani, o vârstă înaintată pentru acele vremuri. În 'Eneida' lui Vergiliu se spune despre Anchise că era bătrân, fără a i se specifica vârsta, așa că, măcar în teorie, tatăl lui Enea putea fi fiul faraonului Ramses II și al prințesei hitite, motiv pentru care grecii i-au atribuit un nume egiptean. Însă această ipoteză nu explică motivul pentru care, în miturile greco-romane, numele fiului său îl conține pe cel al unui zeu mesopotamian iar al lui pe cel al unei zeițe egiptene. Poate că semizeul Enea a fost doar personificarea grupului care a părăsit Troia pentru Italia, un grup mixt, format din oameni ai mai multor popoare. Știm din scrierile despre războiul troian că troienii au avut aliați, prin urmare are sens prezența unora din mai multe popoare atât pe câmpul de luptă, cât și în grupul emigranților. După sosirea în Italia și înfrângerea localnicilor în câteva lupte, acest grup mixt pare să fi fost condus de 2 tabere: una a amoriților, reprezentați de Romulus, și una a hitiților, reprezentați de Remus. Uciderea lui Remus dă de înțeles că între cele 2 părți au apărut

conflicte iar cea amorită și-a învins rivala, probabil prin crime, și a ajuns conducătoarea grupului mixt care a fondat Roma. Astfel se explică motivul pentru care cetatea italiană poartă numele amoriților. Am aflat deja că amoriții foloseau același nume pentru a-și desemna poporul, zeul și regatul, așa că era absolut firesc să aplice aceeași tactică și în cazul regatului Romei. Diferența fiind că, de această dată, numele a fost ascuns (nu foarte bine, dacă e să fim sinceri), fiind scris invers. Astfel înțelegem și de ce a dispărut poporul amorit din istorie în jurul anului 1200 î.C.: profitând de invazia Popoarelor Mării, care a schimbat harta geopolitică a zonei, o parte dintre amoriți s-a ascuns în Canaan, o parte au fugit în Italia și au devenit romani iar altă parte a rămas în Syria, unde s-au transformat în aramei. În mod oficial, amoriții au dispărut odată cu Troia, însă neoficial, există și astăzi bine ascunși. Pentru a-i descoperi, nu trebuie decât să le căutăm 'semnăturile', în primul rând numele dat localităților lor, derivate din sumerianul Amar, precum Amor sau Aram (de exemplu, în Extremul Orient există fluviul Amur între Rusia și China). Trebuie să știm că Roma în trecut era considerată cetatea lui Marte, zeul războiului. Chiar dacă această divinitate pare a fi copia grecului Ares, romanii și-au inventat o religie proprie, amestecând-o pe cea greacă cu cea etruscă, în realitate fiind vorba despre o zeitate diferită. Ares al grecilor a fost copia fiului sumerianului Enlil, zeul furtunii. Marte al romanilor era Martu al sumerienilor sau Marduk al babilonenilor. Prin urmare, Roma - o cetate care ascundea numele amoriților - era închinată zeului suprem al acelora, ceea ce nu poate fi o coincidență. Dacă amoriții s-au camuflat, încercând să pară un popor diferit, la fel au procedat și cu zeul lor, pe care l-au camuflat încât să pară fiul lui Enlil. Chiar au adoptat ca simbol principal vulturul sumerian, încât camuflajul să fie complet, adevărul fiind cunoscut doar de elita conducătoare. Și de noi acum, când le-am aflat secretul. Roma a fost întemeiată la ordinul zeului amoriților. Divinitatea supremă a decis ca tronul Pământului să revină fiului lui Enki, numit de babiloneni Marduk (nimeni altul decât zeul suprem al amoriților). Marduk și-a instalat tronul în Mesopotamia, pe care a invadat-o cu amoriții săi în urmă cu mai bine de 4 milenii. Și-a stabilit capitala în Babilon, pe care Hammurabi a extins-o la ordinul său. În timp, în Babilon s-a infiltrat cultul zeiței Ișstar, sora lui Marduk. Cum puterea ei a crescut simțitor, Marduk a părăsit Babilonul și s-a îndreptat către Europa, unde și-a trimis amoriții cu grupul emigranților troieni. Acolo și-a fondat un nou Babilon, Roma, pe care în timp a transformat-o în imperiu. Ișstar cu ajutorul unei noi religii, creștinismul, a reușit să-i acapareze fratelui ei imperiul. Pe care Marduk l-a distrus cu ajutorul popoarelor migratoare pe care le adusese în Europa și s-a întors în Orientul Mijlociu, unde a aplicat tactica surorii sale și a inventat islamul. Nu întâmplător cuvântul 'ammar' însemna 'creatorul' în vechea arabă. Amoriții au apărut în Vechiul Testament ca fiind descendenții lui Amoreu, cel de-al patrulea fiu al lui Canaan, unul dintre nepoții lui Noe. În capitolul 14 din 'Facerea', pe vremea lui Avraam, amoriții locuind la vest de Marea Moartă au fost învinși de o alianță mesopotamiană. În capitolul următor, zeul Yahweh l-a anunțat pe Avraam că descendenții săi vor pribegi în Egipt 'însă se vor întoarce aici, în al patrulea veac de oameni, căci nu s-a umplut încă măsura nelegiuirilor Amoreilor' ('Facerea' 15:16). Partea sudică a munților Iudeeii era numită a amoriților, acela fiind probabil sensul numelui Muntelui Moria din Ierusalim, locul în care Avraam a vrut să-și sacrifice fiul Isaac. Prezența muntelui amoriților în Ierusalim nu ar trebui să ne mire deoarece (conform 'Cărții lui Iezechiel') orașul a fost fondat de amoriți și hitiți. Regele Melhisedec nu putea fi decât amorit iar Dumnezeul cel Preaînalt pe care îl slujea ca Mare Preot era Marduk, zeul suprem al amoriților, nimeni altul decât Yahweh, Dumnezeul lui Avraam. Amândoi slujeau același zeu".

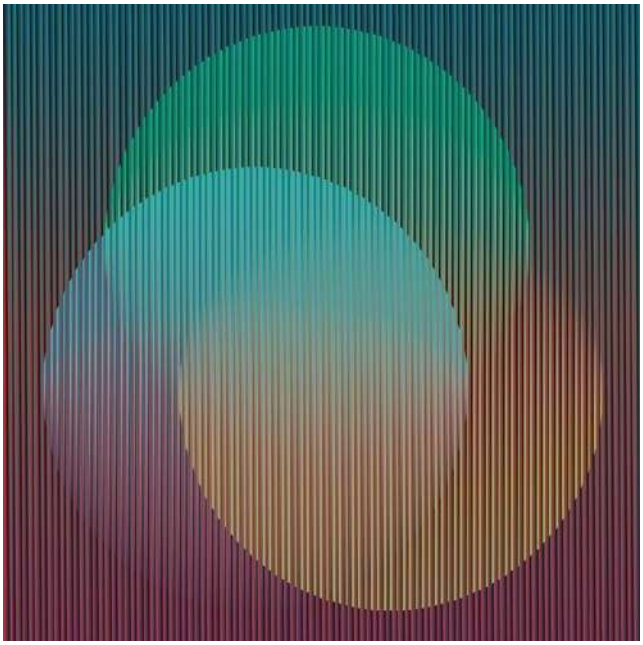

"Testele genetice au stabilit că ADN-ul vechilor canaanei se găsește în arabii și evreii de astăzi. Cum de au acceptat canaaneii să renunțe la identitatea, cultura și religia lor pentru a deveni israeliți? Ar fi făcut asta dacă ar fi preluat obiceiul amoriților de a se amesteca cu alte grupuri, cărora le-au adoptat identitatea. Așadar, conform Bibliei și geneticii, canaaneii au existat în continuare în Canaan, mascați în israeliți. Capitala regatului Iuda era la Ierusalim, fosta mare cetate a amoriților, prin urmare pare posibil ca aceștia să fi condus din umbră regatul și tribul iudeilor. Să fi fost într-adevăr regatul Iuda format din iudei amestecați cu restul popoarelor canaanee, inclusiv cu amoriți? Numele Iuda - Yehuda în ebraică - îl conține pe cel canaaneu al lui Yahweh, zeul suprem al amoriților. Numele celuilalt regat, Israel - Yisrael în ebraică - s-ar traduce ca 'Ișstar, zeița conducătoare'. Chiar dacă în mod oficial ambele regate erau închinate lui Yahweh / Marduk, Vechiul Testament menționează de multe ori venerarea unei zeițe. În plus, în timpul exilului babilonean, elita iudeilor a adoptat cultul lui Ișstar iar poporului i l-a lăsat pe cel al lui Yahweh. Așadar, putem considera împărțirea evreilor în 2 tabere ca fiind una nu doar politică, ci și religioasă, o tabără preferându-l pe zeul suprem al amoriților, iar cealaltă pe sora acestuia. Dacă după întoarcerea din Babilon iudeii și israeliții s-au unit într-un singur popor evreu, prin secolul II î.C. s-au divizat din nou în 2, fariseii și saducheii, tot din motive religioase și sociale. După ce romanii i-au gonit din Ierusalim a avut loc o nouă împărțire a lor, în sefarzi și aşkenazi iar după multe veacuri în ortodocși și sioniști. Toate aceste divizări, care i-au separat dintotdeauna pe evrei în 2 tabere, indică 2 elite conducătoare. Una în mod evident a leviților închinați lui Ișstar iar cealaltă, mai mult ca sigur, a amoriților infiltrați în tribul iudeilor,

venerându-l pe Marduk. Amoriții rămași în Syria după dispariția lor oficială de după războiul troian s-au numit aramei și și-au redenumit teritoriul de origine din Amar în Aram. Aramaica în mileniul I î.C. s-a împrăștiat și în timp a devenit limba folosită în viața publică și administrație, în special în timpul Imperiului Neo-Babilonian (612-539 î.C.) și a Imperiului Ahemenid (539-330 î.C). Începând cu secolul I, multe comunități vorbitoare de aramaică au adoptat creștinismul, născându-se astfel creștinismul syriac sau aramaic. Cucerirea arabă din secolul VII a dus la islamizarea multor comunități aramaice, care astfel au fost fragmentate. Cele trecute la islam au renunțat la limba lor și au adoptat araba, ceea ce le-a afectat pe cele creștine, care s-au văzute nevoite să folosească limba arabă în viața de zi cu zi și aramaica doar în procesiunile religioase. Comunitățile creștine au aderat la ortodoxie și au supraviețuit până în zilele noastre - după cum a observat inclusiv misionarul Henry Van Lennep în anul 1875 - împărțite în 2 ramuri: arameii estici sau asirienii, numiți acum caldeeni și arameii vestici sau syrienii moderni". Despre sfârșitul întemeietorului Romei din secolul VIII î.C. a scris în secolul IV istoricul bizantin Eutropius în "Istoria Romană prescurtată" 1:2 (a fost doar un învățat, nici păgân și nici creștin): "ridicându-se odată o furtună pe neașteptate, s-a făcut nevăzut, în al 37-lea an al domniei sale; s-a crezut că s-a înălțat la cer și a fost trecut în numărul zeilor".

La fin de l'Âge du Bronze et les débuts de l'Âge du Fer ont donné à l'Italie le cadre « ethnique » et linguistique qu'elle a gardé jusqu'à l'époque de sa « latinisation » totale. Celle-ci sera tardive en pays sabellien et dans les villes grecques de la « Grande Hellade » et de la Sicile. Les premiers Italiques qui ont abordé la péninsule, encore proches des Proto-Celtes, et qui ont créé la civilisation de Villanova étaient originaires d'Europe centrale. Leurs urnes biconiques ont leurs exacts pendants dans les urnes biconiques à large panse et haut bec décoré de festons qui ont reçu le nom de « type de Villanova » et qui caractérisent les groupes de Lapuş (région du Crişana-Maramureş en Transyl vanie), de Pesica-Bodda (nord Banat, héritier des « urnfields » de Vattina), Gava (vallée du Criş et Banat). Les ancêtres des Latins ont appartenu à la phase la plus ancienne de ce mouvement et ont d'abord occupé, avec les Sicules, certains terramares padans. Ils ont ensuite glissé vers le sud pour s'établir dans le Latium où ils ont amené leurs urnes-cabanes, leurs urnes fermées par un casque muni d'un apex, leurs dolia funéraires, leurs vases mamelonnés, leurs épées à languette, leurs épingles à anneaux...

În Epoca Fierului, strămoşii Latinilor au plecat din Banat în Laţiu (Dr. Jacques Freu, 1989)

Dr. Jacques Freu 1925-2020, profesor de istorie la Universitatea din Nisa, a scris în anul 1989 despre "Sosirea Indo-Europenilor în Europa" - deci despre venirea Kurganilor în Europa - că printre strămoșii Latinilor au fost cei din interiorul Carpaților, indicând Maramureș, Ardeal, Crișana și Banat / deci teritoriul actualei Românii, care în Epoca Fierului (în prima parte a mileniului I î.C.) au migrat în Peninsula Apenină / deci teritoriul actualei Italii, existând dovezi inclusiv arheologice, precum urne funerare asemănătoare, etc. Anterior utilizării Latinei în Peninsula Apeninică, Eolii din V Peninsulei Anatolice şi cei din N Peninsulei Balcanice vorbeau un Grai proto-Latin; la sfârşitul secolului VI î.C. un efect al avansării Perşilor spre apus (care au ocupat Troia şi Eolia din V Anatolic, ei stăpânind şi în N Balcanic peste Traci - inclusiv peste Geţii din Dobrogea - şi peste Macedoni) a putut fi migrarea unor Eoli, Geţi, ş.a., în Vest: probabil şi unii Geţi (din Bazinul Dunării inferioare, mai ales din Dobrogea), datorită invaziei din anul 514 î.C. a Perşilor conduşi de Împăratul Darius şi-au găsit adăpost în Peninsula Apenină, inclusiv la rudele lor emigrate anterior în Roma cârmuită de Dinastia Tarquină, la răsturnarea căreia au ajutat însă după 5 ani, în anul 509 î.C., apoi - în anul 500 î.C. - fiind datată prima inscripție Latină din istorie. "Cei mai viteji dintre Traci" s-ar fi impus în faţa "fraţilor" lor Trusci, contribuind la istorica schimbare a Romei din Regat în republică - petrecută tocmai atunci - actuala limbă Română avându-şi rădăcini şi în acel timp, inclusiv (dovezi - pe lângă cercetările lingviştilor despre evoluţia limbilor - fiind formarea Regatului Macedon, însemnând "al celor înalţi", în secolul VIII î.C. / dinaintea Olimpiadelor, Dialectele N Mediterane din secolul VII î.C. / inclusiv embrionii "Latinei Balcanice", privind secolul VI î.C. inscripţia proto-Latină din Insula Lemnos şi impresiunile "Tăbliţelor de la Sinaia" despre Geţi ca Rumuni, cele vorbite de Romani în secolul V î.C., Graiul utilizat de Macedonii cârmuiți de familia Împăratului Alexandru "cel Mare" în secolul IV î.C., etc.; de altfel, primele intervenţii Romane în Balcani au fost în secolul III î.C. prin luptele cu Ilirii, acolo vechimea Armânilor / Aromânilor fiind deja atestată şi de multe denumiri topografice - Macedonia a fost centrul Romanizării în Balcani - iar Aromânul Theodor Capidan a precizat că "primele rădăcini ale Românismului să fi prins în Pind încă din Era cuceririi Romane" / secolul II î.C. adică, Iordanes în "Getica" notând că "nu e nimeni care nu ştie că neamurile împrumută de obicei foarte multe cuvinte străine, ca Romanii de la Makedoni, Goţii foarte adesea de la Huni"). Istoricul Antic Eutropiu a scris în compendiul său 2:6 despre atacul Galilor asupra Romanilor în secolul IV î.C. că atunci Latinii - aflați la Sud de Roma - nu s-au implicat: "S-a făcut un recensământ; şi fiindcă Latinii - Sudiții Romanilor - nu voiră să fie luați în oştire, s-a făcut recrutarea numai printre Romani. Plecând aceste trupe împotriva Galilor, unul dintre Gali îmbie la duel pe unul din Romani, pe cel care ar fi mai viteaz. Atunci se înfăţişă tribunul Marcus Valerius şi păşind înainte înarmat, un corb i se aşează pe braţ. Lupta începe numaidecât şi acelaşi corb loveşte cu ghearele pe Gal peste ochi, aşa că acela nu mai putu să vază nimic. Galul este astfel omorât de Valerius care câştigă nu numai biruinţa, dar şi un nume, căci de aci înainte se numi Corvinus. Pentru această faptă nemaipomenită a ajuns consul la vârsta de 23 ani". În secolul IV î.C., filozoful Makedon Aristotel a afirmat că lângă Apenina Cuma exista Ţinutul Vlahia; aşa ceva a fost consemnat şi de către lexicograful bizantin Suidas (autorul Aromân Toli Gogu în cartea "Romanus şi Valachus" din anul 1939 a scris că "la lexicograful Suidas se vede că exista un Ţinut numit Vlahia, lângă Cuma, în Campania / Italia străveche, aceasta după Aristotel, secolul IV î.C)". Cercetători din multe părţi - printre care şi academicianul Bănăţean Atanasie Marian Marienescu - au demonstrat că de pildă în Istria încă dinaintea colonizării Romane din secolul III î.C. în mare parte se folosea Latina iar Banatul istoric era "Romanizat" cu mult înaintea cuceririi Romane: zona dintre Banat şi Istria - inclusiv - ştia Latina (era "Romanizată") dinaintea sosirii Romanilor. În secolul XX, despre Romanitatea Daciei dinaintea cuceririi militare, Dr. Ioan Russu a scris: "Romanitatea acestei ţări nu va putea fi înţeleasă just şi integral decât luând în considerare tot ce este Greco-Roman în perioada pre-romană, ca nişte realităţi socio-

economice ce se leagă direct, fiind continuate nemijlocit de acţiunea anexării Daciei Carpato-Danubiene la Imperiul Roman". În anul 2012, Academia Română a consemnat în "Istoria Românilor": "din secolul IX, bizantinii vedeau în latină o limbă 'barbară' şi 'scită'." De altfel, istorici ca Herodot sau Tucidide în secolul V î.C. afirmau că Elenismul era foarte slab pe coastele Macedoniei - adică ale Egeeii Nordice - de exemplu Tucidide menţionând şi populaţia bilingvă din Peninsula Muntelui Athos (fapt ce probabil era la baza afirmaţiei din secolul IV î.C. a oratorului Demostene din Atena - a cărui mama era fiică de Scită - că Alexandru Macedon nu era Elen, fapt confirmat şi de Plutarh, care a specificat că Împăratul Alexandru "cel Mare" vorbea cu generalii săi altă limbă decât Greaca, anume "limba Macedonă"); istoria a probat că acolo unde se întâlneau Greaca şi Latina, prevala Greaca, astfel ajungându-se la extinderea utilizării vechii limbi Greceşti în Imperiul Macedonean, datorită numeroşilor aliaţi Anatolieni - iar nu Balcanici - vorbitori de Greacă din trupele lui Alexandru "cel Mare", însoţitorii armatei Împăratului în cucerirea Asiei: acei Anatolieni - şi nu Elenii vechi / conform tuturor surselor istorice - au răspândit Greaca (limba lor nativă / maternă) în Asia, arogarea de către Elenii Epocii Moderne că aşa ceva le-a implicat strămoşii fiind anacronică. Academiciana Matilda Caragiu 1927-2009 a afirmat că "aromâna exista în secolul I î.C. iar vechiul popor român s-a format - destul de unitar din punct de vedere al limbii - între teritoriul de la sud de Munţii Balcani şi Carpaţii nordici; unitatea teritorială unde se vorbea stră-româna / româna comună a fost scindată de sosirea Slavilor între Dunăre şi Munţii Balcani, în secolul VI". Filologul Ardelean Petru Maior în "Istoria pentru începutul Românilor în Dacia" din anul 1812 a enunţat că "Dacă vom avea a grăi oblu, limba Românească e muma limbii Latineşti", ceea ce a fost evidenţiat şi după 2 secole de către Micheal Ledwith, şeful rectorilor Irlandezi şi fost consilier papal (la Vatican): "Chiar dacă se ştie că latina este limba oficială a Bisericii Catolice, precum şi limba Imperiului Roman, iar limba română este o limbă latină, mai puţină lume cunoaşte că limba română, sau precursoarea sa, vine din locul din care se trage limba latină, şi nu invers. Cu alte cuvinte, nu limba română este o limbă latină, ci mai degrabă limba latină este o limbă românească. Aşadar, vreau să-i salut pe oamenii din Munţii Bucegi, din Bucureşti: voi sunteţi cei care aţi oferit un vehicul minunat lumii occidentale". Pe teritoriul României, în urmă cu 2 milenii era Regatul Geto-Dac; ce limbă vorbeau locuitorii săi înaintea atacării de către Romani apare în inscripţia "DECEBALUS PER SCORILO" de pe un vas cultic din capitala Sarmisegetusa: aceea nu era în Greacă (iar limbile Bulgară, Sârbă, Maghiară şi Ucraineană - ale actualilor vecini ai spaţiului respectiv - încă nu existau), astfel încât alfabetul şi limba vorbită de Geto-Daci înainte de Romani apare şi din acel înscris autohton despre Regele Decebal ca evidentă, literele Latine fiind folosite de Geto-Daci înaintea "Romanizării" Daciei. De exemplu, în anul 2013 şi istoricul Dobrogean Nicolae Nicolae a afirmat că în necropola Getă a cetăţii Salmorus / Halmyris (adică a apei sărate, locaţia fiind în comuna Murighiol / judeţul Tulcea, respectiv în Delta Dunării) inscripţiile pre-Romane erau în Latină: Geţii foloseau popular alfabetul Latin (astfel că - atunci când o parte a lor a fost înglobată în Imperiul Roman - n-a fost necesară vreo schimbare de aşa gen). Spre comparaţie, în Sudul Balcanilor Elenii au fost stăpâniţi de Romani timp mult mai îndelungat decât locuitorii Nordului Balcanilor, însă nu şi-au schimbat limba Greacă (astfel după cum nici multe alte populaţii din cadrul Imperiului Roman n-au făcut-o - păstrându-şi limbile strămoşeşti - căci Romanii în general nu practicau deznaţionalizări). Nobilii şi preoţii Geţi, datorită contactelor în Balcani - începând cu Dobrogea - în puţinele lor scrieri utilizau şi alfabetul Grec (de altfel, în anul 1880 la Berlin / Germania, cercetătoarea Română Sofia Torma / care a studiat multe artefacte Ardelene şi arheologul Heinrich Schliemann / care a descoperit Troia, au avut concluzia comună, că "străvechii Ardeleni aparţineau aceluiaşi trunchi preistoric al unei familii de popoare precum Troianii"); iar în Peninsula Anatoliană, în timpul Troianilor, cei care au avut afinităţi proto-Latine au fost Imperialii Kheti = Heteii / Hitiţii, apoi Peninsula Apenină fiind colonizată de migranţi Anatolieni, întemeietorii Romei fiind mândri descendenţi Troiani, Dinastia Regală Romană fiind Etruscă / Truscă, a celor sosiţi din Peninsula Anatoliană după Războiul Troian, Latina apărând ca limbă oficială doar după începutul republican Roman (după invazia Perşilor prin Anatolia în Balcani peste Makedoni şi peste Geţii Dobrogeni, acei semnificativi refugiaţi răsăriteni impunând Romanilor atât noua organizare, cât şi noua limbă: realitatea a fost că Geto-Dacii au "Latinizat" Roma cu circa 6 secole înainte de "Romanizarea" Daciei). În anul 1947, Pia Zambotti, profesoară universitară în Milano / Italia și membră a Academiei Naționale Lincei din Roma / cea mai veche academie din lume, întemeiată în anul 1603 - a susținut explicit despre predecesori că "din spațiul Carpatic au venit în Italia, traversând fie Marea Mediterană, fie traversând Munții Alpi luând-o spre Sud și au dat naștere Latinilor" iar în anul 2000 cercetătorul Mel Copeland a scris: "Etruscii au apărut în Italia la cumpăna mileniilor II-I î.C., ajunși acolo din Lydia și Frygia; Frygienii - la fel ca aceia din Tracia și Macedonia - erau înrudiți cu Geto-Dacii (Românii de azi), care vorbeau aceeași limbă".

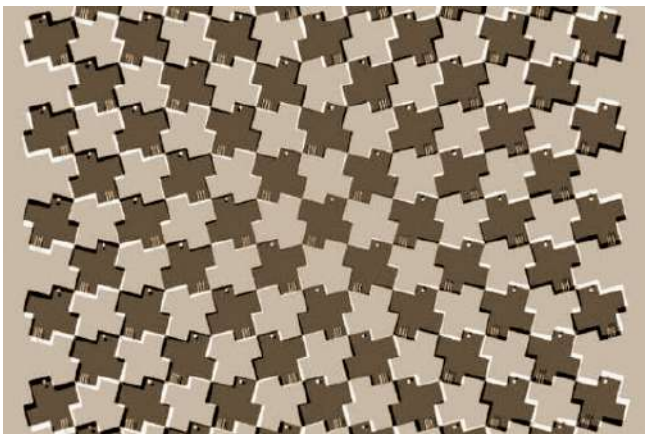

Frumosul Parc Naţional Gargano la Marea Adriatică - exact pe partea Italiană opusă lui Cume în Peninsulă, de cealaltă parte a Munţilor Apenini, 41,45 lat. N, 15, 50 long. E - pe lângă vestigiile genetice N* ale încrucişării Neanderthal cu Cro-Magnon, are atestată prezenţa Anatoliană şi necropole din secolul IX î.C. (Romanul Vergiliu în "Eneida" 11 a notat că după Războiul Troian Aheul Diomede "îşi durează-n Iapygice văi la Gargani" o cetate); acolo au fost luptele Romanilor cu armata lui Hanibal Barca / cârmuitorul Cartaginei în secolul III î.C. şi cu armata din foşti sclavi în

secolul I î.C. ai voinicului Trac Spartacus - care în pofida numelui, nu era din Sparta, ci poate aparţinea de Dinastia Sparga / cândva cârmuitoare a Geţilor şi Agatârşilor - iar în anul 390, când Garganus era cel mai bogat om din regiune, s-a arătat într-o primă înfăţişare Italienilor Arhanghelul Mihai, învingătorul Satanei (de atunci locul este celebru în lume pentru pelerinajul la bazilica ridicată de papă ca să marcheze aceasta, de peste Marea Adriatică, creştinii din MunteNegru tradiţional făcând pelerinaj acolo).

Necropola Gargano

În anul 1884, "Buletinul istoric al Societăţii Arheologice din Tarn-et-Garonne" (departament Occitan / din Franţa) a prezentat în "Fragmente ale vieţilor Sfinţilor", găsite de arhivarul Dumas de Rauly la Mănăstirea Moissac 44,06 lat. N, 1,05 long. E - scrise în Grai Roman / Românesc, considerat de către acel cercetător ca fiind din secolul XIII - şi câteva rânduri traduse de acela despre Sfântul Arhanghel Mihail: "Pentru familiarizarea cu el trebuie să ştii că dincolo de Mare, în Apulia, este Muntele Gargar / Gargan care la Vârf are o Grotă frumoasă, unde a fost un Altar. La poale trăia un om bogat, cu multe vite al cărui nume era Guarga: la fel ca al Muntelui. Într-o zi, a pierdut un taur şi - pe când îl căuta - a ajuns la intrarea acelui loc Sfânt / pe sub un fag, etc".

BULLETIN

ARCHÉOLOGIQUE

ET HISTORIQUE

DE

LA SOCIÉTÉ ARCHÉOLOGIQUE

DE

TARN-ET-GARONNE.

TOME XII. — ANNÉE 1884.

(1er Trimestre.)

MONTAUBAN,

IMP. ET LITH. FORESTIÉ, RUE DU VIEUX-PALAIS, 23.

1884.

FRAGMENTS DE VIES DE SAINTS

EN

LANGUE ROMANE DU XIVe SIÈCLE,

PAR

M. Ch. DUMAS DE RAULY,

Membre de la Société.

Il y a deux ou trois ans, en classant et analysant les documents précieux du fonds de l'abbaye de Moissac, je trouvai sous ma main un fragment d'une Vie de Saints, que, malgré son peu d'étendue, je jugeai digne d'être conservé et mis en lumière. Il ne présente pas sans doute un intérêt bien considérable, puisque, à part la petite notice si courte consacrée à saint Géraud, aucune des hagiographies qu'il contient ne se trouve complète; mais au point de vue linguistique il ne laisse pas de jeter quelque lumière sur la langue populaire du Quercy vers les XIIIe et XIVe siècles. — Les documents qui traitent de la vie civile de nos pères, les actes d'inféodation, d'achat, de vente, les sentences arbitrales, les testaments de l'époque dont il s'agit fourmillent dans nos archives; quelques articles à ce sujet, que le *Bulletin archéologique* a bien voulu insérer dans ses colonnes, ont fait connaître à ses lecteurs l'importance que j'attache à tous ces débris du passé, qui nous disent par le menu la vie intime

FRAGMENTS DE VIES DE SAINTS. 123

e aquel prezes que sapelava Licia damandet loz am qual malefici obrava e elhs disero: « Cristias sem, » e fec los gitar el fuoch. El foch p(er) volo(n)tat de Dieu si escantic, e aduncas el comandet que hom los leves en cros. E ero morgues e de noble linage.

Vie de saint Cosme et de saint Damien
(Traduction).

Saint Cosme et saint Damien étaient de la cité de Tra, et reçurent le martyre sous Dioclétien, l'empereur, et comme ils ne voulaient pas sacrifier aux idoles, il les fit lier et jeter dans la mer. Les anges les portèrent hors (la mer), et le président (du tribunal) qui s'appelait Lucien, leur demanda à l'aide de quels malifices ils agissaient, et ils dirent: Nous sommes chrétiens, » et il les fit jeter au feu. Le feu, par la volonté de Dieu, s'éteignit, et alors il commanda qu'on les élevât en croix. Et ils étaient moines et de noble lignée.

Sermo sancte Michaelis.

Deves far raso de Sant Miquel, e deves sabero btra mar en Epulia, ha Ia cieutat que sapela Sen Podi, e pres de la cieutat ha I puech que a nom Gargar, e a la sima del puech ha una belha cava en laqual S. Miquel fa gleya e hom no li sabia, e al pe del puech estava I home ric que avia gran bestial, e avia a nom Guarqua coma lo puech, e I dia el marich I taur, e qua(n)t lo queria, el venc a la boca de la canale no lon entrava sub Ia fageta. (La suite manque.)

Vie de saint Michel *(Traduction).*

Vous devez faire connaissance de saint Michel et vous devez savoir que au-delà de la mer en Épulie (Pouille), il y a une cité qui s'appelle Saint-Podi (Siponte), et près de la ville il y a une montagne qui a nom Gargar (Gargan) et à la cime du mont il y a une belle grotte *(cava,* excavation), dans laquelle saint Michel fit une église. Et on ne l'y savait pas. Et au pied de la montagne habitait un homme riche qui avait force bestiaux, et avait pour nom Guarga, comme le mont. Et un jour il perdit un taureau, et comme il le cherchait, il vint à l'entrée (bouche) du conduit, par lequel on entrait sous un petit hêtre, etc.

Povestea Gherganului care l-a întâlnit în Apulia pe Arhanghelul Mihail era ştiută şi în Occitania (Dumas de Rauly, 1884)

Opus cu Cume din Peninsula Apenină, peste Mare - în centrul Sardiniei / Insulă al cărei vechi nume era Cerdena - există localitatea Gergei (39,42 lat. N, 9,06 long. E).

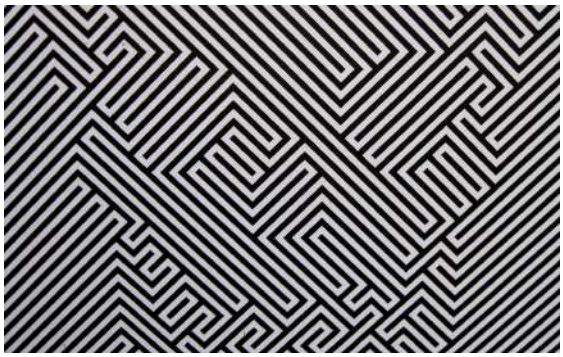

Piraţii Gherga

Aşa cum pe uscat carele / căruţele au precedat trenurile şi automobilele, navele Fluviale şi Maritime au precedat navele aeriene: în Vechea Lume, ambarcaţiunile au constituit apogeul transportului; la sfârşitul Epocii Bronzului şi începutul Epocii Fierului, "Oamenii Mării" - în Estul Mediteran - au reprezentat ultima mare agitaţie Pelasgă. Cercetătorul Canadian Andres Paabo a studiat în lucrarea sa "Uirala" navigatorii Vechii Lumi, începând cu cei post-glaciari, care au folosit iniţial apele continentale, inclusiv pentru negoţ ce la mari distanţe a ajuns şi intercontinental, de pildă existând constant transportarea unor minerale utile ca obsidianul din Asia Mică în Europa pentru hăcuit mamuţi, chihlimbarul din Europa în Mesopotamia / Asia ca talisman, lazuritul din Asia Centrală în Egipt / Africa pentru sculpturi, jadul dus din Asia Centrală în China, etc.: "Pelasgii au fost comercianţi a căror bază la sfârşitul Epocii Pietrei era Bazinul Dunării. Ei au ajuns să domine Egeea, aşa cum Adriatica era dominată de Veneţi (ajunşi la capătul Sudic al rutei chihlimbarului de la Baltica); cei mai mari navigatori ai Nordului European au fost vechii Finici - a căror Ţară acum are cele mai multe lacuri de pe continent - iar Veneţii au fost luntraşi desprinşi dintre ei (care şi-au păstrat felul acvatic, chiar dacă şi-au însuşit limba indigenilor printre care au ajuns să trăiască): Fenicienii de pe apele Marine Sudice au fost la fel ca străvechii Finici / Veneţi de pe reţeaua hidrografică Europeană Nordică (colonii Venete = de luntraşi Finici / HiperBorei au fost atât în laguna Veneţiei - la capătul celei mai scurte rute spre Mediterana a chihlimbarului Baltic de la vărsarea Vistulei - cât şi în Paflagonia / Anatolia, ca Eneţi după cum a scris Homer în a doua carte din Iliada că existau la vremea Războiului Troian). Pelasgii au fost cei care au dat naştere Fenicienilor în Sudul Mediteran. Istoricii Antici - dintre care Herodot a fost cel mai bun - au consemnat despre marii călători din N Pontic, inclusiv şi că HiperBoreii ajungeau de exemplu ritualic în Insula Delos (centrul Insulelor Ciclade)". La sfârşitul Epocii Bronzului, invaziile în paralel ale Sudiştilor asupra Nordiştilor - Evreii vechi din Egipt asupra Canaanului aproape în acelaşi timp cu Aheii / strămoşii Elenilor din Balcani asupra Troiei - de fapt au fost atacurile săracilor asupra bogaţilor, determinate şi de seceta din acel timp; ambele zone atacate erau nu numai locuite dar şi dominate de Ghergani (caracterizaţi de dimensiunea acvatică dintotdeauna): acele atacuri au pornit la sfârşitul secolului XIII î.C., după încleştările Imperiale dintre Kemet / Hemi = Egipteni şi Kheti / Hetei = Hitiţi din acelaşi secol, terminate neconcludent (cert fiind că ambele tabere au rămas foarte slăbite ca urmare a acelor confruntări, cele mai grozave de până atunci din Vechea Lume, care au dus la încheierea Epocii Bronzului). Bogatul Regat Troian - ce păzea intrarea Maritimă în Nordica Mare Neagră şi patrona negoţul respectiv - a devenit o ţintă majoră pentru cei din Bazinul Mediteran din mai multe motive: schimbarea climatică intervenită atunci prin aridizare a dus la înfometările Sudiştilor, determinaţi la lupte pentru resurse şi la migrări, la care s-au adăugat condiţiile fizice paradisiace de trai ale Troiei (în comparaţie cu ale lor) şi bunăstarea materială a Troiei - ce veghea trecerea din Marea Egee în Marea Neagră - fiind un punct pivotal al comerţului vremurilor; la aşa ceva s-au adăugat - mai mult pentru justificări morale - curmarea aroganţelor Troianilor printre cei din Marea Egee / Mediterană (cum ar fi abuzările sau răpirile muierilor lor), toate laolaltă culminând prin terminarea oficială a Epocii

Bronzului și trecerea la Epoca Fierului odată cu cucerirea și căderea Troiei. Războiul Troian a fost un conflict aproape "global" al Vechii Lumi, implicând majoritatea forțelor importante din cele cunoscute pe atunci: împotriva Troiei - aflată în Nord-Estul Egeeii = zonă Anatoliană - au fost mobilizați toți cârmuitorii din Sud-Vestul Egeeii = zonă Balcanică, fiind foarte posibilă și angrenarea celor din Sudul Italic = zonă Sud Apeninică (poate inclusiv din Sicilia ori Sardinia), constituind așa-zisele valuri de "Oamenii Mării"; de celalaltă parte, Luwienii Troiei au cerut ajutorul Khet / Hitit, la mobilizarea cărora s-au alăturat inclusiv trupe mai răsăritene, anume din Ugarit / Canaan, ș.a. În finalul încleștării - ce a fost de durată, timp de un deceniu - profitând și de distrugerea unor ziduri ale cetății Troiei de către un cutremur local, Micenenii (aflați în fruntea atacului) au reușit distrugerea Regatului Troiei, ceea ce oficial a accelerat prăbușirea Epocii Bronzului în Vechea Lume, odată cu Troianii pierind și Micenenii iar "Oamenii Mării" s-au împrăștiat în Estul Mediteran, cauzând haos: aceia au ajuns până în Levant, acționând îndeosebi ca piraţi (au jefuit ce au putut în mai multe campanii puternice de-a lungul unor perioade mai îndelungate decât deceniul Războiului Troian). Aheii / Danaii - succesorii celor ajunși în Epoca Bronzului de la Nilul inferior în Sudul Balcanic - când au atacat Troia au făcut-o conduși de liderii Spartei și Atenei, printre cei din mulțimea luptătorilor lor, care au asediat cetatea Troiei timp de un deceniu, aflându-se și "ostracizații" lor (precizarea lungimii Războiului Troian ca fiind de 10 ani nu a fost deloc întâmplătoare, căci a implicat și aventurieri izgoniți de acasă): "ostracizarea" era îndepărtarea indezirabililor din cetăți în surghiun / exil pentru o perioadă de 10 ani (de exemplu, bătrânul Clistene - cel care a reglementat tradiționalul ostracism al Atenei prin impunerea unui număr de voturi necesar procedurii - a fost și el ostracizat / exclus din cetate); după Războiul Troian - ce a durat 10 ani - unii ostracizați, care au luptat împreună cu concetățenii lor Ahei la asediul Troiei, însă nu de la început, neavând împliniți anii pentru întoarcere, preluând o parte a flotei Troiei, alături de Pelasgi ai arealului, au mai umblat prin Vechea Lume, alăturându-se îndeosebi pricepuților navigatori Cariani, practicând inclusiv pirateria, inițial principala lor țintă fiind bogatul Egipt (de pildă, poetul Vest Anatolian Homer în "Odiseea" a înfățișat unele aspecte de atunci, prezentând și episodul iubirii intervenită între Ulise / aparținând părții agresoare și Circe / aparținând celeilalte părți). O discuție ar putea fi în legătură cu cei 10 ani, dacă au fost solari sau lunari (căci înaintea Războiului Troian se utiliza și calendarul lunar, ce considera luna de 30 zile ca fiind un an): în cazul Războiului Troian vreme de 10 luni, atunci calendarul s-ar putea comprima pentru Războiul Troian ca să fi fost numai în anul 1240 î.C. (timp de circa 3 sute de zile); totuși, puterea Regatului Troiei - la care s-au adăugat îndepărtați aliați EuroAsiatici / care, în condițiile de atunci ale Epocii Bronzului, au avut nevoie de mult timp ca să se alăture - îndreptățesc considerarea conflictului ca să fi fost de-a lungul unui deceniu solar, adică efectiv 10 ani (căci n-a fost simplu / ca atare, marele eveniment și rămânând în memoria colectivă a omenirii). Furia = Urgia după distrugerea Troiei i-a făcut pe supraviețuitori să se miște în toată Mediterana (următoarele secole în istoria Elenilor oficial rămânând ca "întunecate" / "arhaice"), ei reorganizându-se în diverse forme: întâi, în Anatolia vecinul Imperiu Hitit / Khet și-a avut sfârșitul, emigrațiile în E născând pe coasta răsăriteană Fenicienii și Filistenii, în V apărând Dorianii în Balcani și Etruscii în Peninsula Apenină iar pe Mare, piraţii (știuți printre "Oamenii Mării" ca fiind așa-zișii "Lupi de Mare"; retrospectiv, se cunoaște că în Vechea Lume primii piraţi au fost pe plute și pe pirogi, apoi au fost corsarii pe corăbii). După Războiul Troian, dintre cei care asigurau puterea Maritimă a Regatului Troiei, cu aportul decisiv al aliaților Hiperborei = Heraclizi ajunși printre ei din Bazinul Dunării inferioare / Istrului, s-au desprins "Oamenii Mării" = literalmente Marinari - inclusiv piraţii Gherga - acționând pe apele Mărilor Neagră, Marmara, Egee, Mediterana, în paralel cu Heraclizii / Dorianii plecați din Bazinul Dunării inferioare pe uscat (vechii Greci au numit "Popoarele Mărilor" ca acelea formate din Pelasgi); în Epoca Fierului, în V Anatoliei, între Troia și Caria - în Regatul Lydian - a domnit Dinastia Heraclidă iar în Bazinul Egeeii s-au răspândit vânjoșii vâslași Nordici: Heraclizii / Dorianii din Bazinul Dunării inferioare. Atunci - în agitațiile provocate de reașezările populațiilor vechii Epoci a Bronzului pentru a începe noua Epocă a Fierului - Geto-Dacii s-au mutat din Anatolia în Bazinul Dunării și în V Anatoliei s-a ivit limba Greacă (pe apele Marine - după încetarea dominației Troianilor - navigația bucurându-se de calitățile extraordinare ale experimentaților Doriani / Heraclizi masiv sosiți din N Dunărean în S Egeean / Mediteran, astfel apărând "Oamenii Mărilor"); de altfel, legăturile acvatice străvechi s-au perpetuat, de la riveranii stră-Români = "Oamenii Râurilor" din Bazinul Dunărean / respectiv Valahi = "Oamenii Valurilor" până la "Oamenii Mărilor" regăsindu-se cu consecvență acelea.

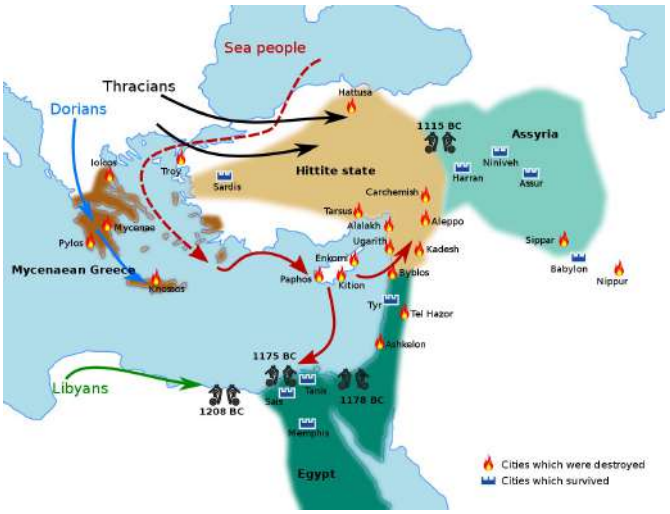

Makedonul Branislav Stefanoski a schițat mișcările care au fost în răsăritul Mediteran imediat după Războiul Troian (schiță ce poate fi comparată cu "Întoarcerea Heraclizilor" - începând cu mișcarea Doriană - respectiv cu invaziile "Oamenilor Mării" = "Lupii de Mare", de pe o hartă realizată de cercetătorii Ruși, putându-se observa că grosul lor, spre bogatele zone Est Mediterane, era format din corsarii / piraţii Cariani, adică Gherghiți, secondați de Cretani și Ciprioți):

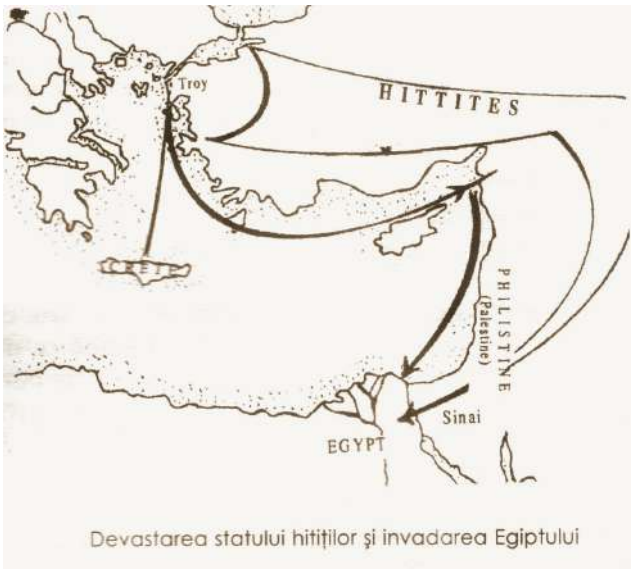

Devastarea statului hitiților și invadarea Egiptului

Oprimarea concomitentă a Gherganilor în Canaan, Troia şi apoi în Cipru, etc. i-a făcut ca ulterior tocmai ei - anume Gherganii agitaţi de noua paradigmă a Epocii Fierului - să nu fie chiar străini de "Oamenii Mării", care deseori au creat instabilitate politică în E Mediteranei, între Asia, Africa şi Europa (Egiptenii vechi - care desigur că i-au catalogat pe invadatori ca Nordici - au fost foarte impresionaţi de înălţimea lor). Academicianul Emmanuel de Rougé a publicat la Paris în "Revista de arheologie" din anul 1867: "Caracterul geografic al coaliției care a atacat Egiptul este foarte clar definit, cuprinzând aproape toată Asia de Vest. Dintre cele 18 nume conținute în lista dușmanilor Faraonului Ramses II, în campania din al cincilea an, o duzină nu s-a încadrat în afara sferei Siriene sau a Asiei Mici, printre aceia fiind Kirkamiș care reprezenta Carkemiș, Xeta și Karkisa se găseau împreună - ca Ghirgaschi și Chitii în Cartea lui Iosua 24:11 - Leka, Lycia și Dardanii (în care nu ezit să recunosc vechea rasă Dardanus) marcând limita Nordică a acestei alianțe de popoare".

EXTRAITS D'UN MÉMOIRE

sur

LES ATTAQUES

DIRIGÉES

CONTRE L'ÉGYPTE

PAR LES PEUPLES DE LA MÉDITERRANÉE

VERS LE QUATORZIÈME SIÈCLE AVANT NOTRE ÈRE

PAR

LE Vte E. DE ROUGÉ

de l'Institut.

Extrait de la *REVUE ARCHÉOLOGIQUE*

PARIS

AUX BUREAUX DE LA *REVUE ARCHÉOLOGIQUE*

LIBRAIRIE ACADÉMIQUE — DIDIER et Cie

QUAI DES AUGUSTINS 35

1867

père *Séti* Ier (1). C'est une matière sur laquelle les textes de Karnak et de Louqsor nous ont fourni de nouveaux éclaircissements pendant le cours de notre mission, et que nous cherchons à élucider cette année, d'une manière toute spéciale, dans le cours d'archéologie du Collége de France. Il importe à notre sujet d'en donner ici le sommaire.

Le caractère géographique de cette coalition se dessine très-clairement, comme embrassant presque toute l'Asie occidentale. Sur dix-huit noms que contient la liste des ennemis de Ramsès II, dans la campagne de l'an V, douze peuvent être identifiés avec une grande probabilité, et aucun ne sort du cadre des provinces syriennes ou de l'Asie-Mineure. *Naharaïn* est sans aucun doute l'appellation générique pour la Mésopotamie, נַהֲרַיִם; *Kirkamis'a* représente Karkemisch, כַּרְכְּמִישׁ; *Xeta* et *Karkis'a* se trouvent réunis, comme dans le livre de Josué, le *Chitti* et le *Girgaschi*, חִתִּי, גִּרְגָּשִׁי (2). *Kati* peut être rapproché du כְּתִי biblique; il est certain que c'est un peuple syrien. *Kades'u* (קֶדֶשׁ), Kadès; *Aratu* (אַרְוָד), Aradus, et *Xirbu* (חַלְבוֹן), Alep, sont aussi des transcriptions parfaitement régulières de noms déjà bien connus dans la géographie syrienne. En se reportant plus au nord, *Masa* doit désigner la *Mysie; Leka*, la *Lycie*, et les *Dardani*, où je n'hésite pas, quant à moi, à reconnaître l'antique race de Dardanus, marqueraient vers le nord la limite de cette alliance de peuples. Il nous reste, pour compléter la liste, *Anaukas*, une des villes principales des *Rutennu*, c'est-à-dire de la Syrie septentrionale; *Aruna*, qui était également en Syrie ou en Palestine; *Pidasa*, *Akerit* (3) et *Mus'anet*, trois populations inconnues d'ailleurs, et *Kat'auatan*, dont le nom semblerait plutôt iranien. Nous ne voyons pas apparaître l'indication des peuples de la mer. Rien ne nous engage ici à sortir de l'Asie, et, sans que nous puissions savoir au juste si les conquêtes de Ramsès II justifient complétement la légende de Sésostris, les immenses monuments dont il a couvert l'Égypte attestent qu'une longue paix fut le fruit de ses premières campagnes. Une stèle mise au jour par M. Mariette, dans les fouilles d'Abydos,

(1) V. Le poëme de *Pentaour*, lu à la séance publique des cinq académies, 15 août 1856.

(2) Josué, 24, 21. *Karkis'a* est la vraie leçon monumentale, à la place de *kas'kas*, du papyrus Sallier.

(3) *Akerit* est la leçon constante de Karnak et de Louqsor pour le nom que le papyrus Sallier écrit *Aklar* : ce manuscrit étant plein de fautes, l'orthographe des textes gravés doit toujours lui être préférée.

Dardanii din N, cei din Carkamiș / Mesopotamia, Ghirgașii din S, ș.a. l-au atacat pe Faraonul Ramses II (academicianul Emmanuel de Rougé, 1867)

Printre Insulele din E Egeeii - din fața țărmului Anatolic - sunt de deosebit Kios / Chios 38,24 lat. N, 26,01 long. E de la miazănoapte și Kos / Cos 36,51 lat. N, 27,14 long. E de la miazăzi (a Carianilor); Kios - știută și ca "Insula parfumurilor" datorită diversității florale deosebite - e bogată în arborele de mastic, din a cărui rășină se face sacâzul pentru corzile ghitărilor / ceterelor, Insula de aceea fiind denumită și "Sacra Kios" = "Sa-Câz" / Sacâz: fiind ușor inflamabilă, rășina în amestec cu petrolul adus din răsărit de către Gherganii Mezi - în Iran acela băltind - a constituit o armă atestată din secolul IX î.C. ca "Focul Med" / "Focul Grecesc", ce ardea și pe apă (săgețile înmuiate în așa soluție și aprinse se foloseau demult, însă pe Mare inovația a ajuns sofisticată, focul fiind aruncat din ambarcațiune spre nava inamică prin capul Dragonului plasat în partea din față, în gura căruia era capătul furtunului ce cobora de pe catargul unde stătea spânzurată amfora de alimentare). Mai târziu, la începutul Antichității, puterea navală a flotei din Chios a fost cea mai mare dintre toate Insulele care la începutul secolului V î.C. s-au alăturat revoltei Carianilor împotriva Perșilor, așa cum a scris și istoricul Herodot Karka 4:15 despre bătălia navală de la Lade / gura Meandrului din anul 494 î.C., când cei din Insula Chios au avut o sută de vase; Focul Magilor / Mezilor (ulterior denumit "Focul Grecesc") după cum a studiat și academicianul Robert Forbes în anul 1959 a fost utilizat de bizantini, așa cum se poate vedea pe o gravură din secolul IX:

Focul Grecesc împroșcat pe nava inamică

Legendele au pomenit - cu legături acvatice evidente - Dragonii care scuipau flăcări / foc pe bot (nări și gură); mult timp după "Oamenii Mării", printre care au fost pirații Egeeii, prorele ambarcațiunilor - inclusiv la Varegi / Vikingi - aveau ca emblematice trufașele capete de Dragoni (chiar dacă rețetarul focului "Grecesc" - moștenit de la înaintași - era strict păzit de bizantini, care l-au avut până la căderea capitalei bizantine Constantinopol). În imaginea următoare se vede o sculptură Egipteană înfățișând "Oamenii Mării" (termen introdus în anul 1881 de către Egiptologul Francez Gaston Maspero):

Datorită lungilor perioade de foamete, discipolul filozofului Gorgias, anume istoricul Tucidide 460-398 î.C. (descendent Trac care avea în proprietate minele de aur pe coasta în fața căreia e Insula Makedonă Tasos / Thassos, cea mai Nordică Insulă din Marea Egee, la limita dintre Tracia și Macedonia) afirma că în acele timpuri ale sale pirateria / "Pi-Ra-Teria" era considerată o activitate onorabilă; anterior lui Tucidide, istoricul Herodot Karka 2:44 a scris că în portul Tyr / Qart al Fenicienilor era Templul lui Hercule ridicat de cei din Insula Tasos și în Insula Tasos era Templul lui Hercule ridicat de Fenicienii din portul Tyre / Qart: înfrățirea prin venerarea lui Hercule era între N Egeeii și E Mediteranei. După cum a observat și filologul Finic Johannes Sundwall 1877-1966, numele Thassos / Tasos al Insulei era pre-Grec, baza fiind Lyciana "Thai" (pentru sclipirea șisturilor și luminiscența marmurei, cu tonuri albe / luminoase); după apariția Grecilor - când Carianii au început colonizarea Dobrogei - legăturile celor de la Dunărea inferioară / Istru (urmașii Dorianilor / Heraclizilor) era constantă în Balcani îndeosebi cu cei din Insula Tasos / dintre Tracia și Macedonia. În vremuri îndepărtate, nici o persoană ori grup nu avea dreptul de a intra într-o societate cu ordinea determinată și a se instala, fiind într-o stare de izolare - fără apărare - deoarece nu făcea parte din respectiva societate; de aceea, era o conduită brutală a populațiilor, ucigându-i, jefuindu-i, maltratându-i pe străini fără nici o judecată (de exemplu, așa era în vechiul Egipt până la mijlocul mileniului II î.C. sau la piraţii jefuind organizat în Mediterana până la mijlocul mileniului I î.C). Pe de altă parte, unele societăţi orientale deosebeau în străini ca pe cei aparţinând lumii sacre, adulându-i drept fiinţe atotputernice şi le ofereau mare ospitalitate (ca de pildă societatea Amazoanelor sau cea a Babiloniei practicând prostituţia sacră). O combinaţie s-a găsit la vechii Eschimoşi, care nu considerau oaspete pe cineva mai mult de 24 ore.

Ruine în Insula "Ta-su" / Thasos

Istoricul Antic Diodor din Insula Sicilia 5:84 a scris că "după Războiul Troian, Carianii au ajuns stăpânii Mărilor; dominau Cicladele și alte Insule". Expertul Turc Fatih Cimok în anul 2005 a consemnat: "Zonele de proveniență ale 'Oamenilor Mării' au fost îndeosebi din V și S Anatoliei, de

unde apoi au fost angrenaţi şi alţii". În anul 2006, Olandezul Frederik Woudhuizen şi-a publicat cercetarea asupra etnicităţii "Oamenilor Mării", prezentând şi cauzele dispersiei Gherghiţilor din Troia printre piraţi.

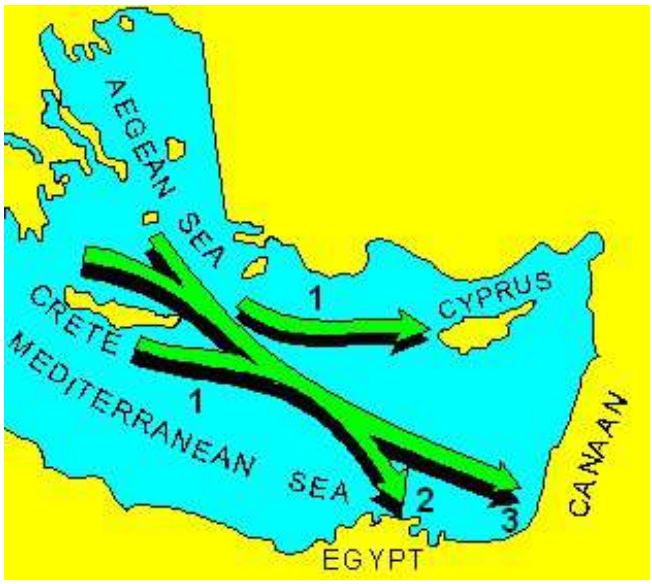

Rutele "Oamenilor Mării" la începutul Epocii Fierului

Porniţi şi pentru eliberarea Gherghiţilor Troiei care au fost duşi de Regele Menelau al Spartei ca dar Faraonului, în anul 1230 î.C. a fost prima invazie a Egiptului de către "Oamenii Mării", înfrântă de Faraonul Mernem-ptah după o luptă cruntă (numeroşii prizonieri au ajuns sclavi în mina de cupru Egipteană Timna 29,47 lat. N, 34,59 long. E / acum S Israelului); al doilea val important - menţionat de textele din Templul mortuar Medinet Habu 25,43 lat. N, 32,36 long. E ridicat de Ramses III - a fost format în anul 1178 î.C. mai ales de Troianii ştiuţi ca ai lui Teucri / Tekker sau Tjekker (care au fost înfăţişaţi având coifuri cu coarne, în kilturi cu franjuri / devenite peste milenii tipice unor Vikingi şi unor Scoţieni, modelul cu carouri mari fiind ulterior numit de Români, Scoţieni / "S-Coţieni", ş.a., ca "tartan"), după care Faraonul a permis aşezarea Filistenilor de la Muntele Carmel până în Gaza, printre ei fiind Cariani şi Cretani menţionaţi de Biblie drept Cheretieni: acea populaţie de Cheriţi / Cheretieni înaintea Războiului Troian era cârmuită pe coasta Canaanului de Regele Kirta / Keret, din Ugarit (legăturile Canaanului cu Insula Creta erau foarte vechi). În "Civilizaţiile Orientului Antic", istoricul Basarabean Horia Matei a scris: "În anul 8 al domniei faraonului Ramses III o mare coaliţie a 'popoarelor mării' care pustiise Anatolia, nimicise statul hitit înainta spre sud - prin Syria - în coloane de căruţe, ducând familiile şi toate bunurile, fiind secondată, de-a lungul coastei, de o flotă considerabilă ce înainta paralel. Cerând garnizoanelor din cetăţile egiptene asiatice să opună maximă rezistenţă, Ramses III a mobilizat toate forţele ţării reuşind să-i nimicească pe invadatori înainte de a atinge frontiera egipteană; flota inamică a fost distrusă de cea egipteană în faţa Deltei Nilului. Două din popoarele mării au fost stabilite în colonii militare egiptene în Palestina: Filistenii şi Tjekker" (adică Teucri / Troiani Gherghi). Acoperirea unui ochi de către piraţi era în scop strategic - nu erau chiori - pentru a vedea în cazul năvălirii într-un loc fără luminozitate bună, ochiul păstrat astfel (la întuneric) prin descoperire adaptându-se imediat vizibilităţii reduse.

"Oamenii Mării"

La sfârşitul secolului XII î.C. şi manuscrisele din lucrarea "Onomasticon" a Egipteanului Amenope a cuprins listarea "Oamenilor Mării", cu includerea lângă forţele militare Karkişa a celor denumite Tjekker şi Lukka (adică mai ales Troiani şi Lyciani). În Israelul anului 1988, cercetătorul Othniel Margalith a publicat "Oamenii Mării în Biblie", dedicând Ghirga-siţilor un capitol, ca neam prezent atunci acolo, însă deosebit de al Filistenilor: "E dovedit că numele de neamuri şi teritorii din listele biblice au existat; în plus nu e realistă presupunerea ca memoria unei naţiuni - păstrată puternic pentru secole - să fie doar imaginară. Sugestiile că Ghirgaşiţii purtau numele Fenician Gargaş nu sunt convingătoare, deşi numele Ben-Gargaş apare în Ugarit, ca un adjectiv relevând naţionalitatea în sensul de Ghirgaşit, la fel cum Ben Israel denotă un Israelit (o posibilitate pentru faptul că numele apare şi ca Ben Gargas poate fi deoarece era un nume străin scris diferit de către diverşi scribi). Talmudul relatează că unii Ghirgaşiţi în zilele lui Iosua au migrat pe coasta Vest Anatoliană, în Frygia / Afriki; identificarea Ghirgaşiţilor în acea parte a lumii se împleteşte cu existenţa Karkişa în Frygia, pe atunci (cei care i-au avut ca aliaţi pe Hitiţi în Bătălia de la Qadeş / Kadeş contra lui Ramses II). Savanţii i-au mai identificat pe Ghirgaşiţi ca locuitorii Cariei - ca şi Kadmoniţi / Cadmoniţi - sau Kaska, în general fiind acceptat faptul istoric că un neam cu numele de Karkişa ori Garkişa a trăit în apusul Anatolian în acea perioadă, menţinând contactele cu vecinii săi. Gergis (sau Gergithium) a devenit faimos în Antichitatea Greacă pentru Templul lui Apollo Gergithios şi preoteasa Gherghită Sibila. În vechime, titlul Sibila a fost acordat profetelor care activau în diverse Temple, similar şi în Delphi. Sibila Gherghită era cea mai

veche şi mai respectată din lumea Greacă, fiind îngropată sub podeaua Templului lui Apollo Gergithios; Tradiţia a reţinut că ea a prezis Războiul Troian. Apollo Gergithios a fost identificat cu Zeul Teucrian care a izgonit şoarecii de pe ogoarele Sminthium de lângă Gergithium, acesta fiind binecunoscut Filistenilor. Apollo, conform istoricului Iosif Flaviu, avea un Sanctuar în Dor, probabil cel adus de Teucriani din Gergithium şi Sminthium. O scrisoare găsită la Aphek (lângă Jaffa, azi Tel Aviv / Israel) a reprezentantului cetăţii Ugarit către guvernatorul Egiptean care controla coasta - inclusiv portul Dor - făcea referire la recenţii instalaţi acolo 'Oameni ai Mării' şi la zeul lor, ce era Apollo. Ghirgaşiţii au fost Teucriani care au dominat coasta Mediteranei de la Apollonia / Arsuf până la poalele Muntelui Carmel, inclusiv trecătorile Jockneam şi Megiddo". În anul 2003, Dr. John Croft de la Universitatea din Chicago a afirmat despre ceea ce a fost înaintea Războiului Troian, anume că "Anatolianul Apollo, numit în Luwiană Apaliuna, a călătorit acolo dinspre Orient; ceea ce Apollo a făcut cu şoarecii de câmp pe ogorul Gherghiţilor Vest Anatolieni a reprodus ceea ce era ştiut ca aparţinând Hurianului Aplu, însemnând 'fiul lui': titlul dat lui Nergal, fiul lui Enlil, cel care proteja Babilonul de ciumă". Este de ştiut că în Troada - înaintea Războiului Troian - exista sărbătoarea "Sminthia"; forma etimologică de bază era "stupul" - cu găuri pentru sălaş - căruia Dorianii îi ziceau "smanos", fiind de observat că Tracii numeau şoarecii "argilos" (şoarecii atacă stupii): felinele / pisicile - strajă contra rozătoarelor - erau cu atât mai mult iubite (pe toate coastele Mediteranei, în Troia, Tracia, Egipt, etc., şoarecii fiind principalii transportatori ai ciumei).

Este posibil ca de la frenezia acelei sărbători să se fi fixat "sminteala", pentru descrierea manifestării "idioate", anume a celor de la poalele Idei, Muntele Marii Mame / care domina Troia: dinamica - fanatică poate - indusă de unii credincioși (în vremurile când religia conta socio-cultural și politic cel mai mult) probabil că sugera unora așa ceva. Sărbătoarea "Sminthia" - a celebrării alungării șoarecilor / rozători dăunători ai stupilor și grânelor - era răspândită în V Anatoliei din Rodos până în Troia (așa ceva era și unul dintre motivele pentru care păsările răpitoare ori felinele - consumatoare de rozătoare - erau deosebit de prețuite în areal); e semnificativ că poetul V Anatolian Homer și-a început faimoasa operă "Iliada" cu influența pe care a avut-o preotul lui Apollo din portul Chryse / "Aurit" - al Regatului Troiei - care s-a rugat ca Aheii să scape de ciuma ce-i bântuia, el făcând așa ceva pentru a-și primi fiica răpită de Mykenianul Agamemnon (răpitorul i-a refuzat darurile, însă în schimb a luat femeia mercenarului Ahile, care împreună cu Magul Gharga - Calchas / Kalkha - cel mai mare profet al Vechii Lumi la vremea Războiului Troian, susținea puterea Magică a preotului Troian, slujitor al Zeului Apollo Smintheus). Iuliana Voicu - redactorul ediției Române din anul 2008 a "Iliadei" - a scris: "Cele mai vechi sanctuare ale cultului lui Apollon, celebrat inițial ca divinitate a luminii, distinct de Helios, care reprezenta divinitatea soarelui ca astru al apariției cotidiene, sezonale și anuale, erau localizate pe coastele de sud și de vest ale Asiei Mici și în insulele învecinate. În Lycia, care era considerată în antichitate țara de origine a cultului, Apollon era celebrat ca divinitate supremă; 'Iliada' atestă și alte locuri ce-i adoptaseră cultul protector, mai cu seamă în condițiile Războiului Troian, ca Ilion, Khryse, Killa / Chila, etc. (primul oraș - capitala Troiei - își legase originile mitice de cărăușia lui Poseidon și a lui Apollon)".

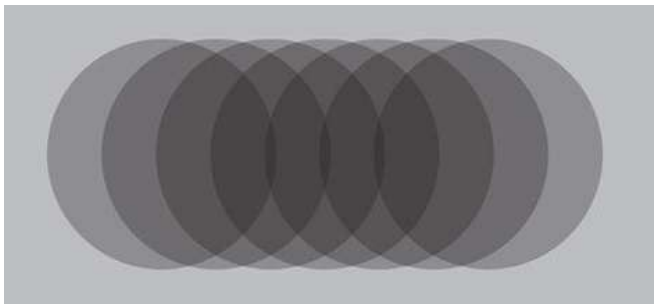

În anul 1999, Dr. Sorin Paliga a considerat că "deal" provenea din radicalul pre Indo-European "t-r" pentru "ridicătură de Pământ" (derivate fiind de pildă prin orientalul termen "tell" / "t-l" în Ugarit ori azi Tel-Aviv în Israel, etc.); pe de altă parte - după cum a studiat în anul 2015 și cercetătorul Armean Sjur Papazian - "ar" la Sumerieni era "arat", de aceea "Arianii" fiind "agricultori", la vechii Egipteni "arura" era o unitate de măsură a terenului bun de cultivat iar în scrierea lineară "B" = "Micenianâ" și la Vest Anatolianul Homer termenul respectiv sau "aroura" însemna "arabil", pe când în Greaca actuală "aroura" e "șobolan": iată așadar că străvechiul înțeles agricol al divinizării Gherghite a fost "ros" de timp, ajungând până la dobândirea sensului pervertit redat de povestirea cu rozătoarele (de la început, "ar" = "har" a avut sensul de "nobil", putându-se remarca de pildă că "Aeria" era vechiul Egipt ca Țară Ariană iar Ararat, Armenia și alte nume purtând prefixul "Ar" s-au înrădăcinat asemănător, în legături similare cu nobilii Ariani).

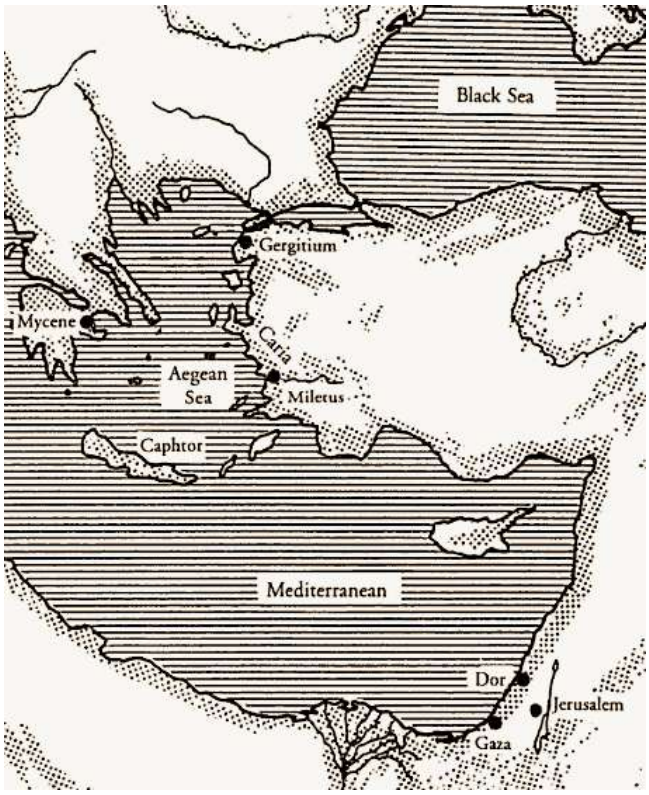

May Murr (1929-2008) - preşedinta Academiei Libanului - a scris: "Athenaues 4:174 - citându-i pe Bacchylides şi Corina - a dat Cariei numele de Phoenike. Anticii au asociat Cilicia, Lycia, Pamfilia şi Pisidia acelei Carii Feniciene, adică aproape toată Anatolia Maritimă. Conform lui Strabon, numele Phoenike a rămas ataşat unui Munte Carian iar alt Munte - numit Phoenix - a fost în Rodos (Cipru de asemenea a fost Phoenike / Fenician). Cartagina a fost Fenicianã aşa cum despre Caria Feniciană a anunţat Athenaues". Carianul Herodot (Vest Anatolian, provenit de la locul întâlnirii dintre Marea Mediterană şi Marea Egee) a menţionat un val masiv de Insulari din Marea Egee - îndeosebi din Creta pe coasta Anatoliană dar şi expulzaţi din Macedonia, practicând pirateria - că au venit până la 1025 î.C. şi s-au amestecat cu localnicii, în capitala Milasa a Cariei Gherghiţilor ajungând chiar să demonstreze că strămoşii lor proveneau de acolo. (Înaintea istoricului, poetul Vest Anatolian Hesiod afirma că Elenii vechi se temeau de Mare şi ar fi preferat să nu fie nevoiţi a o străbate; stăpânii Mării în timpul său încă erau piraţii Gherga / din Caria). Masivul Vest Anatolian Ida pe lângă lemnul copacilor săi - cherestea din pin negru bună pentru construcţia corăbiilor - avea fier, fiind primul exploatat de către Troiani şi apoi utilizat de piraţii Cariani, care aveau eficiente paloşe / săbii de oţel (în acel timp aliaj feros cunoscut doar de ei, superior bronzului); atunci - în mileniul II î.C. - a început Epoca Fierului, care s-a răspândit apoi de la ei pe tot globul. Viteza de deplasare şi atac a "Oamenilor Mării" era înspăimântătoare: au reuşit să colonizeze Sicilia şi Sardinia, pe coasta răsăriteană Iberică - pe unde anterior a fost Gargarul Hercule - ajungând în secolul XII î.C. piraţii Gherga numiţi de către vechii Egipteni Karkişa / Kirkash (care iniţial populau coasta Likiei - între Karia şi Kilikia - baza lor atunci fiind oraşul Karkişa / Korakesion acum Alanya 36,55 lat. N, 32 long. E, în provincia Turcă Antalya / denumită Karakassa de Hitiţi, la poalele Munţilor Taurus, la capătul dinspre Kilikia / Chilichia a unui traseu comercial Anatolian folosit timp de milenii, ce la celălalt capăt avea Frygia); e de ştiut că în N Antalyei există Râul Kargî iar în anul 1885 încă existau 5 aşezări Gargara la N de Alanya, explorate de pildă de către Americanul Sitlington Sterrett.

Anatolianul Antic Pausania 5:25 a scris: "Populaţiile care locuiesc Sicilia sunt următoarele: Sicanii, Sicilienii şi Frygienii; primii au venit din Peninsula Apenină iar Frygienii sunt veniţi din preajma Râului Scamandru, din Ţinutul Troiei". În răsăritul Iberic / al Regatului Spaniei, piraţii au intrat în uniune colonizatoare cu Gherghinii ajunşi din Cipru împreună cu bătrânul Gheugher / Teuker (care a şi răposat după ce a întemeiat cu ei Mastia / Massia 37,36 lat. N, 0,59 long. V, devenită ulterior "Noua Cartagina" / Regatul Spaniei). Aşadar, "Oamenii Mării" Gherga au fost documentaţi Mediteran între provinciile Antalya (Est) şi Andaluzia (Vest), pirateria intensivă fiind însă în răsărit, cu baza la începutul mileniului I î.C. a liderilor Gherga în Insula Delos - centrul Arhipelagului Cicladelor din Marea Egee.

Andaluzia

Antalya

În secolul VIII î.C., flota Carianã era una de temut în Marea Egee şi avea baza în Delos, "inima" Cicladelor (Arhipelag numit aşa datorită cercului pe care îl face în jurul ei), ce a fost Insula nativă a gemenilor Gherghiţi Artemis şi Apollo, primii copii ai lui Zeus, făcuţi de prima sa nevastă Leto, "cea cu ochi frumoşi" - având Sanctuarul Taurilor drept principal loc sacru, Insula fiind vestită din vechime şi pentru mulţimea prepeliţelor (strã-Român numite Ghearga / Caia) de acolo - unde geograful Pausania a identificat cârmuirea drept Carianã / dominată de Gherga; termenul Sanscrit pentru prepeliţă - pasărea Vedicilor Zei Aş-vini - însemnând "cea care se întoarce", era "vartika", provenind din aceeaşi rădăcină Indo-Europeană ca şi Grecul "ortyx" (Insulei Delos spunându-i-se Ortygia = "Insula Prepeliţelor"). Delos a fost Insula Sacră a Pelasgilor meridionali / aceiaşi care au întemeiat Oracolul Delfinilor în Peninsula Balcanică (pe atunci delfinii - cele mai inteligente vieţuitoare după oameni - nefiind pescuiţi, numele oficial consacrat al Insulei Delos şi al Oracolului Delphi, de pe continentul European, fiind legate de ei); flota respectivă Deliană / Carianã a fost cea care a răspândit începând cu anul 680 î.C. monedele bătute în Valea Pactol, a nisipurilor aurifere Lydiane (monedele au fost inovaţia tehnologică pentru comerţul ce exista deja de mult timp, găsite drept mijloace Antice ca prin circulaţie să sprijine cuantificările). O falie în Muntele Delos găzduia Oracolul lui Apollo, Insula fălindu-se cu un altar în cinstea Zeului (considerat una dintre minunile vechii lumi), în vecinătate având Sanctuarul lui Artemis. Pe Insula Delos la sfârşitul secolului VII î.C. Karkesii = Naxianii (cei din Insula Karkesia / Naxos) au înălţat mândri, ca omagiu, o statuie colosală / imensă a lui Apollo în faţa Sanctuarului Zeului; inscripţia suna astfel: "Sunt făcut dintr-un singur bloc de piatră, statuia şi baza". Tot ei au dăruit şi leoaicele ce străjuiau principala terasă (atunci, pe continent - în Caria - Sanctuarul Gherga deja funcţiona, de asemenea marcat de urme uriaşe de leoaice):

Leoaicele de pe Calea Procesiunilor din Delos

În secolul I î.C., poetul Roman Vergiliu în "Eneida" 4:152 a scris că şi delegaţi ai "fantasticilor Agatârşi" - stabiliţi din secolul VI î.C. în Argheal / Ardeal - îl sărbătoreau pe Apollo în Insula Delos (aflaţi printre coriştii şi cimpoierii împodobiţi cu lauri de lângă altarul aceluia; denumirea de Agatârşi le era conferită deoarece coriştii purtau în mâini "târsuri" / crăci): în vechea Greacă, "ago" însemna "a agita" / "a cârmui" - similar ca în Sanscrită - Aga-Târşii fiind cârmuitori cu târşuri. La fel ca adeptele poliandre care încă sunt în Asia Centrală / Tibet, Amazoanele dar şi "baccantele" - adică femeile practicând ritualurile orgiastice ale Zeului Dionis - erau poliandre (Senatul Roman le-a interzis în anul 186 î.C. deoarece primejduiau siguranţa statului şi moralitatea publică); femeile AgaTârse au fost poliandre (aşa după cum a relatat istoricul Carian Herodot): ele îşi alegeau bărbaţii (care umblau în veşminte mai fastuoase şi mai elegante, pentru a fi mai atractivi, fapt transmis şi continuatorilor Daci - e de remarcat că Geții au fost poligami - "șocul" monogamiei printre "Barbarii" strã-Români producându-se după reforma cârmuitorului Deceneu, urmaşul Împăratului Burebista, la sfârşitul mileniului I î.C). Poetul Menandru - din secolul IV î.C. - a scris: "Noi, Tracii cu toții cât suntem, și mai ales noi Geții, căci eu sunt Get și îmi fac gloria de neamul meu, nu prea suntem abstinenți; la noi Geții, niciodată nu se iau mai puțin de 10-12 femei și de multe ori ne cununăm și cu mai multe. Iar dacă cineva moare neavând decât 4-5 femei, poporul zice: sărmanul om! Nici nu a apucat să se însoare, nici nu a gustat amorul...Femeile Gete sunt frumoase și iubitoare de petreceri; ele merg într-o zi până la 5 adunări, ceremonii de sacrificii și cercuri muzicale". Aşadar, la începuturile lor Românești / Europene, manifestările - de sorginte orientală / Asiatică - ale Dacilor au fost matriliniare iar ale Gheților au fost patriliniare; echilibrul dintre poliandria Dacă și poligamia Ghetă s-a regăsit formal în monogamia Românească: relațiile sexuale au continuat să fie dinamice în așezările Tradiționale Românești, câteodată endogame - în interiorul propriei comunități, uneori printre rude - alteori exogame. În anul 2019, Cătălin Drăghici - președintele "Historia renascita" din România - a susținut: "trebuie înțeles faptul că geții și dacii n-au fost fix aceeași mâncare de pește; ei nu trebuie confundați total, nepoziționându-se istoric pe spații temporale și geografice identice". Se poate urmări geografic, cronologic, etnic şi consonantic / lingvistic, parcursul Mediteran de la răsărit la apus, începând cu Ghirgaşiţii Canaanului: GRGŞ în Ugarit / pe coasta Syriană, apoi TRŞ în Peninsula Anatolică (de unde au fost Aga-Târşii în N Peninsulei Balcanice şi Truscii în N Peninsulei Apeninice), până la Garghesii / Tartesii din Peninsula Iberică. Aga-Târşii erau în legătură cu GRGŞ de pe coasta E Mediterană - strămoşii Fenicienilor, care anterior migraţiei Aga-Târşilor în Ardeal / Argheal au populat Cartagina - pe atunci "G" fiind preluat în Bazinul Mediteran şi ca "T". În urmă cu peste 2 milenii, manuscrisul "Axiochus" a redat un dialog între Socrate şi Platon: "Magul Gobryas mi-a comunicat că în timpul când Xerxe trecuse cu armata sa în Europa, bunicul său - care purta acelaşi nume Gobryas - a fost însărcinat să apere Insula Delos, unde s-au născut cei 2 Zei (Artemis şi Apollo). Aici dânsul a luat cunoştinţă de conţinutul unor tăbliţe triunghiulare de aramă, aduse de Nimfele virgine Opis şi Hecaerge de la Hiperborei: că sufletul omului, după ce părăseşte corpul, se duce într-un loc necunoscut; se spune că aici au fost iniţiaţi Osiris şi Hercule".

Şi Carianul Pausania 5:7 a consemnat: “Melanopos din Cume a scris un cântec pentru Opis şi Hecaerge, în care spune că ele veniseră din Ţara Hiperboreilor la Delos” (Tăbliţele conţineau doctrina teologică a HiperBoreilor, întemeiată pe principiul vieţii eterne a sufletului, pe o judecată supremă, pe o răsplată dincolo de mormânt: idei anterioare Bibliei, pe care HiperBoreii le-au răspândit departe, în toată Lumea Veche; HiperBoreii au excelat prin ştiinţa organizării Misteriilor şi Oracolelor, mijloace foarte puternice pentru propagarea credinţei într-o viaţă viitoare, având o înaltă şcoală de filozofie).

Babilon

Magii Ghebrua / Gobrya aveau de fapt numele Gherga pervertit oriental - inclusiv Canaanit - ca de exemplu Khidr / Khudr al fratelui Sfântului Ilie din Valea Gherka (sau alt exemplu fiind ulteriorul Cavaler creştin Gheorgos / Ghiabr care l-a influenţat pe profetul Mohamed), sinonim vechilor zoroaştri Guebre, acum în Iran; în anul 2001, “Enciclopedia Iranică” de pildă a exemplificat: “Gobryas este cea mai răspândită formă Greacă a unui vechi nume Persan. Câţiva dintre purtătorii numelui Gobryas au fost figuri istorice, ca de exemplu: guvernatorul Gutium / V Mediei (cel care l-a pus în anul 550 î.C. pe tron - la putere - pe Kyrus / Cyrus, ca primul Împărat al Perşilor), a fost apoi comandantul armatei lui Cyrus cel Mare, notat de Perşi ca Ugbaru iar de Herodot ca generalul Harpagus; în perioada 547-542 î.C. a condus campaniile de dominare a Anatoliei iar în 12 X 539 î.C. a luat Babilonul fără luptă, devenind primul guvernator al Perşilor în Babilon. Fiind deja bătrân atunci - după cum a relatat şi Xenophon - a murit curând după luarea Babilonului, în 27 X 538 î.C. Fiul său Gobryas a guvernat Babilonul în perioada 535-522 î.C., întinzându-şi administraţia până în Uruk şi Sippar (unde a săpat un canal şi a înfiinţat un port, documentele numindu-le ca ‘ale lui Kăru’ / Gobryas); în anul 522 î.C., Gobryas împreună cu Darius - fiul guvernatorului din Susa - au conspirat împotriva Magilor Gaumâta care îl sprijineau pe fiul lui Cyrus şi Darius a devenit împăratul Perşilor (Gobryas dinainte era însurat cu Arduş-namuya, sora lui Darius iar Darius era însurat cu fiica lui Gobryas, astfel, Gobryas fiind deopotrivă socrul şi cumnatul lui Darius). Copiii lor - generalul Mardonius, fiul lui Gobryas şi prinţesa Artazostre, fiica lui Darius - apoi s-au căsătorit. Puternica poziţie a lui Gobryas / Gubaru la Curtea Perşilor a fost explicată pe larg de Carianul Herodot în a treia sa carte de ‘Istorii’ (capitolele 70-78): Gobryas a fost mare lăncier / suliţaş şi vânător; sigiliul său apare şi pe ‘Tăbliţele din Persepolis’ în 498 î.C., drept cel mai important în ierarhia imperială după împăratul Darius. Prinţul Gobryas a fost fiul împăratului Darius şi al prinţesei Artystona - fiica împăratului Cyrus - general apoi în armata fratelui său vitreg, împăratul Jerje / Xerxe (mamele lor erau surori iar ei - Gobryas şi Xerxe - aveau acelaşi tată); în 480 î.C., Gobryas a fost trimis în Insula Delos pentru a o proteja de războiul dintre Perşi şi Greci. În 401 î.C. - în timpul domniei lui Artaxerxe / Arta-Jerje, strănepotul împăratului Xerxe / Jerje - guvernatorul Gobryas al Babilonului a fost unul dintre comandanţii armatei

imperiale (menţionat de Arhivele Murasu din Nippur)". După cum a studiat cercetătorul Român Liviu Iancu (în "Carienii, temuții mercenari ai Mediteranei Orientale" din revista "Historia"), în anul 401 î.C. Cyrus "cel Tânăr" - care îi comanda pe "Cei 10 mii" = Balcanici și V Anatolieni pe care i-a adus în marș din Sardis / capitala Lydiei pentru a lua tronul Imperial de la fratele său / translatorul său era Carianul Pigres - a fost ucis în Bătălia de la Cunaxa 33,19 lat. N, 44,04 long. E / pe Eufrat, lângă Bagdad "de un carian din serviciul fratelui"; mișcarea acelui corp expediționar militar contra Perșilor - din care s-au mai întors după 2 ani (în anul 399 î.C.) circa 6 mii - a fost urmată după 2 generații, respectiv după 65 de ani (în anul 334 î.C.) de succesul mișcării unui corp expediționar mai mare, condus de Alexandru Makedon, care a învins Imperiul Persan.

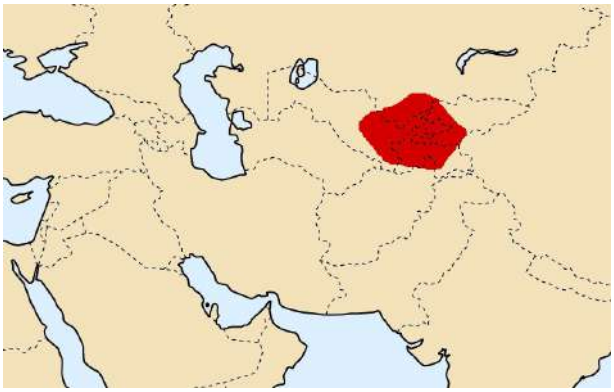

Sogdia

Este de ştiut şi că unul dintre generalii Împăratului Xerxe a fost Gergys, al cărui tată guverna Sogdia / Sogdiana (tărâmul dintre Fluviile Amu Darya şi Sîr Darya); ultimul cârmuitor al Imperiului Persan a fost Darius III, omorât în anul 330 î.C. de satrapul Bactriei; Împăratul Alexandru Makedon a organizat fastuoase funeralii fostului suveran şi l-a pedepsit pe ucigaş.

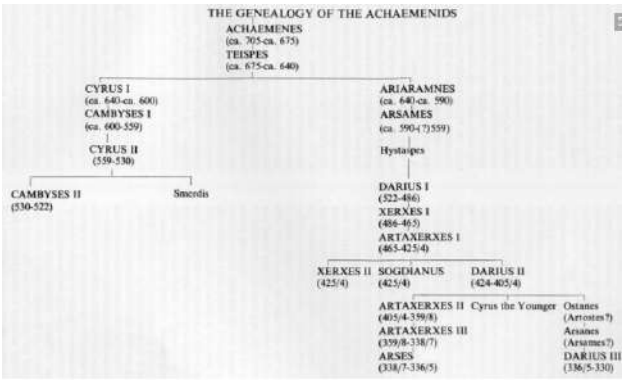

Cele 2 ramuri ale cârmuitorilor Perşilor

Dr. Rudiger Schmitt de la Universitatea din Wurzburg 49,47 lat. N, 55,46 long. E / Germania (membru corespondent al Academiilor Austriacă, Daneză, Georgiană, etc.) a afirmat despre Dinastia Ahemenidă = Sakhe-menă, posibil de sorginte Schită / Scită, care a cârmuit Imperial Perșii în secolele VI-IV î.C., că de la Lacul Urmia - aflat în zona Azeră din NV Iranului / din Vestul Mediei - au plecat strămoșii He-meni / Ahe-meni, în direcția opusă față de anteriorii Ci-meri: "Vechiul nume pentru Ahemeni era Haxa-maniș, un clan aparținând tribului Pasargadae - conform lui Herodot 1:125 - de la început în fruntea Perșilor. Probabil că în secolul IX î.C. strămoșii trăiau lângă Lacul Urmia și erau vasali Asirienilor; se pare că sub presiunile Asirienilor, Mezilor și Urartilor, cârmuiți de Ahe-men / fondatorul dinastic, au migrat spre Sud în zona Zagros, întemeind la granița cu Elamul formațiunea Parsu-maș, mărită de succesorul Teispes / Cișpiș prin cucerirea Anșan dar împărțită la moartea lui de cei 2 fii (când regele Cyrus I a plătit bir împăratului Asirienilor Assurbanipal), cele 2 părți fiind ulterior reunite de regele Cyrus II, care a plătit bir Mezilor până la mijlocul secolului VI î.C., când s-a emancipat independent: acela a întemeiat Imperiul Perșilor, cucerind în Anatolia Lydia în anul 546 î.C. iar în Mesopotamia Babilonul în anul 539 î.C., fiind ucis când a vrut să se extindă spre N de regina Tomyris a MasaGeților" (al cărei nume însemna literalmente "Tăioasa" / "Regina tăietoare", exponenta unei mai mari puteri, organizată altfel decât Imperial). Savantul German a analizat numele Darius în anul 1994: "Darius era forma Latină a Grecului Darîos, o prescurtare a Persanului Daraya-vauș ('vauș' fiind 'bun'), Babilonianului Daria-muș, Elamitului Daria-mauiș, etc." (la Geți se pot remarca dinaștii Duras, printre care a fost și Regele Decebal, mort la începutul secolului II în urma războaielor contra Romanilor care i-au invadat Regatul, la începutul Medieval în aceeași parte a Europei existând dinaștii Dulo - de ei aparținând și Împăratul Attila al Hunilor - având tridentul ca emblemă iar dintre urmași s-au ridicat liderii Bulgarilor și Ungurilor, vecini Românilor); poate la fel ca înaintașii Gherghi, succesorii Împăratului Darius au fost explicit dinaști Gherghi - Jerji / Xerxes - cârmuitori ai Perșilor până la apariția Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" (în anturajul căruia de asemenea au fost generali Gherghi).

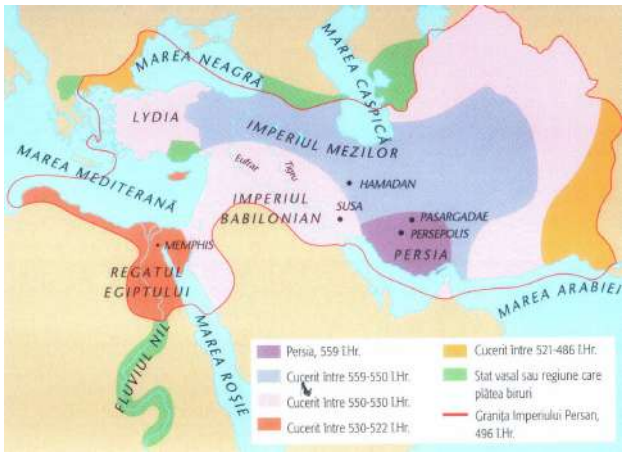

Imperiul Persan

Este de remarcat că eliberarea Evreilor din Babilon în anul 539 î.C. s-a datorat guvernatorului Ghergan / care în urma înțelegerii cu ei pentru preluarea fără rezistență a orașului apoi a propus Împăratului Cyrus al Perșilor trimiterea lor de acolo în Ierusalim iar delegarea în anul 480 î.C. a Prinţului Ghebrua / Gobryas - notat şi ca generalul Gherghi - în Insula Delos a fost un calcul politic Ghergan şi Persan: cel mai potrivit responsabil într-un loc strămoşesc era cineva aparţinându-i (Prinţul Gherghi / Gobryas era înrudit - sau acelaşi - cu generalul Kuprlli / Kheriga din Likia, fondatorul Dinastiei Gherga în Lycia, pe coasta Sud Anatoliană, din anul 485 î.C); tatăl lui Darius a fost Goştap / Hystaspes.

Capitel şi Sfinţi / Sfincşi la Palatul lui Darius din Susa

Gherganul general Harpagus şi urmaşii săi au extins Imperiul Persan atât de mult, încât a devenit cel mai mare stat al tuturor timpurilor de până atunci (depășirea semnificativă a precedentului Imperiu Med - al Magilor - foarte puternic în Vechea Lume, a fost prin ocuparea Egiptului); în plus, Imperiul Persan era altfel decât statele de până atunci: cârmuitorii săi respectau modul de viaţă al supuşilor, arătând înţelegere şi inspirând loialitate (ceea ce pretindeau reciproc) iar legile lor erau drepte. Perşii - literalmente însemnând "Sfinţii înţelepţi", căci "Pe" = "Sfinţi" iar "rşi" = "înţelepţi" - erau foarte bine organizaţi şi imensele lor teritorii erau împărţite în provincii legate prin drumuri bine realizate. Generalul Ghergan Harpagos a folosit căţărători din Munţi pentru escaladarea zidurilor cetăţilor asediate şi a inovat rampa din Pământ - creată pentru a trece peste acelea - dacă oamenii săi nu reuşeau intrarea în cetăţi direct de la sol. Dr. Adriana Babeţi - profesoară la Universitatea de Vest din Timişoara - autoarea lucrării "Amazoanele. O poveste", premiată în anul 2014 de Uniunea Scriitorilor din România drept "Cartea anului 2013", a afirmat: "Artemisia, guvernatoarea Halicarnasului, o concetăţeană a lui Herodot, a fost prima femeie-amiral din istorie; a condus ditamai flota la Salamina, într-o bătălie în care şi-a făcut praf duşmanii". (Artemisia a fost bunica istoricului Herodot Karka). În anul 480 î.C., Artemisia a fost aliată cu Împăratul Xerxe al Perşilor contra Elenilor (care au pus premiul de 10 mii de drahme cui reuşea s-o ia prizonieră) şi a contribuit cu 5 corăbii în flotă; foarte inteligentă, ea l-a sfătuit pe Împărat să nu se angajeze în acea bătălie navală, ci să atace Peloponezul - locul de unde erau inamicii, care ar fi rămas înfometaţi pe Mare - însă deoarece căpitanii Perşi voiau lupta pe apă, s-au implicat şi au pierdut, ea însă evidenţiindu-se prin strategeme şi eroism, câştigând aprecierea Împăratului Xerxe sub forma că "bărbaţii au devenit femei şi femeile au ajuns bărbaţi" (fiul faimosului medic Carian Hipocrate a scris că ea se purta ca piraţii: atunci când era fugărită pe Mare de Eleni le arbora steagul şi astfel scăpa iar când ataca o făcea sub steagul ei). Apoi, Anticul Ptolemeu Hephaestion a scris că Artemisia s-a îndrăgostit de tânărul Dardanus din vadul Troian Abydos şi - aflaţi pe un promontoriu - când acela i-a respins pasiunea, l-a orbit pe când dormea iar apoi ea s-a sinucis, aruncându-se de acolo. De fapt, nobila Artemisia - Cariană după tată, Cretană după mamă - a valorificat pe Mare ceea ce a mai rămas atunci din experienţele piraţilor Cariei; după ea, urmaşii la cârmuirea Halicarnosului / Bodrumului au dus-o bine sub dominaţia Perşilor.

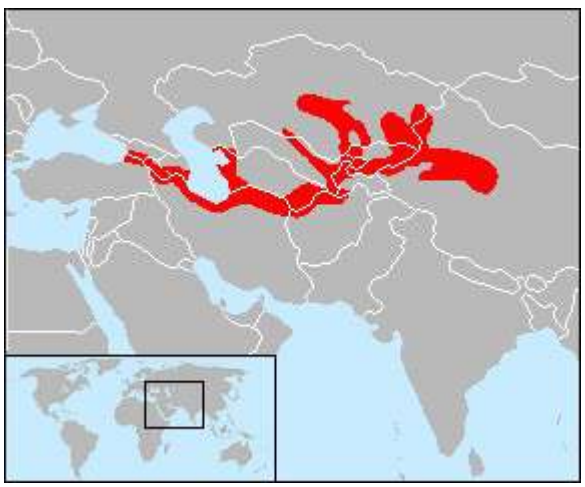

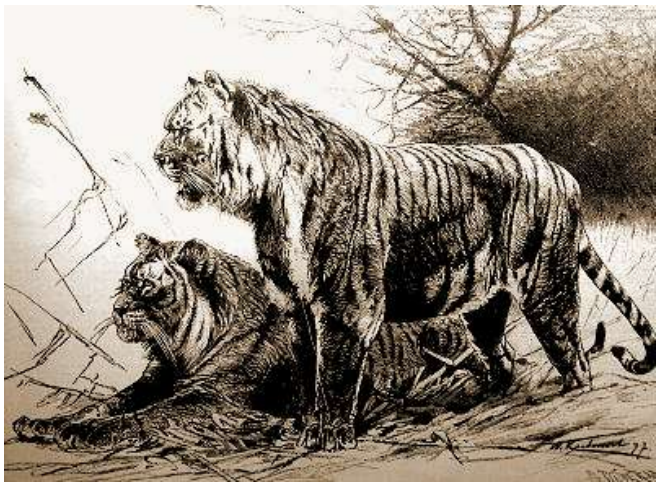

Pantera Hyrkană

Persia / Parsa era ştiută ca a "tigrului", atât după Fluviul Tigru ce o străbătea, cât şi după altă felină - simbolul cârmuitorilor săi - cea mai rapidă: pantera / leopardul ("bars" în Rusă); în timp, purtarea pielii de panteră a ajuns la femei un element al prestigiului (pantera Hyrkană / Ghergană sau Caspică "Panthera tigris virgata" - cea mai mare felină din lume, înrudită cu tigrul Siberian - a dispărut în Epoca Modernă, la sfârşitul mileniului II): a fost răspândită exact în arealul Gherganilor Asiatici (începând cu purtarea pielii sale de către puternicul Hercule, primul erou / viteaz din Vechea Lume, cu indicarea de către însemnările Antice ca provenind din areal). După bătălia navală contra Perşilor câştigată la Salamina, iniţiativa Atenei a fost să înfiinţeze Liga Deliană, numită aşa după Insula Delos / fosta bază a piraţilor Cariani (alianţă militară de pregătire în cazul unei alte înfruntări armate a Perşilor): între anul 478 î.C. şi anul 404 î.C., Delos a devenit capitala Ligii Deliene, "izvorul" emancipării Anticilor Eleni (cu intenţia "purificării" Insulei Delos, din anul 543 î.C. atenienii au început exhumările majoritarilor Cariani de acolo / inclusiv a foştilor lideri Gherga, obiceiul celor care erau în doliu fiind că-şi tăiau părul şi-l puneau peste mormintele dispăruţilor - în Tradiţie Troiană tipică - iar în anul 422 î.C. şi localnicii au ajuns să fie mutaţi de către atenieni prin deportare pe continent / în Caria; e de ştiut că încă din Epoca Pietrei multe Culturi au asociat părul cu forţa, de pildă în Japonia Medievală samurailor când erau învinşi sau la finalul carierei li se tăiau ceremonial pletele iar "pieile roşii" din America până la începutul Epocii Moderne au practicat scalparea inamicilor). În secolul V î.C., istoricul Carian Herodot a scris despre primele profanări făcute de Atenieni ale mormintelor din Delos (1:54 "Tiranul Peisistratos purifică Insula Delos în felul următor: cât vezi cu ochii roată în jurul Templului, dezgropă morţii şi-i mută în altă parte a Insulei"); ulterior lui, istoricul Tucidide a scris (1:8) despre următoarele profanări ale mormintelor - din anul 426 î.C. - anume că atunci când au fost deshumate mormintele Delosului, majoritatea după modul cum erau îngropaţi morţii şi după armele pe care le aveau s-au dovedit Cariane, adică din Ţinutul Gherghiţilor. La începutul secolului I, geograful Strabon a notat că se ştia despre vremurile când Insula Delos a fost târgul cel mai mare din Marea Egee, acolo fiind tranzacţionaţi şi 10 mii de sclavi pe zi (operaţiunile cu sclavi formau în realitate comerţul cu mâna de lucru a acelor timpuri). Pe lângă faptul că gemenii Gherghiţi Artemis şi Apollo au crescut în Insula Delos, la începutul mileniului I locuitorii încă o respectau pe profeta Gherghiţia, cea care i-a slujit; istoricul Carian Pausania din secolul II în capitolul 12 din a zecea sa carte a scris:

"1. Am descoperit că Sibila era una dintre femeile din vremuri străvechi şi Grecii spun că era fiica lui Zeus şi a Lamiei, fata lui Poseidon, cea dintâi care a redat prezicerile cântând, numele de Sibila fiindu-i dat de către Libieni. Herofila era mai tânără decât aceasta, însă se pare că şi aceasta a trăit înaintea Războiului de la Troia şi că a prezis în oracolele sale că Elena va creşte la Sparta spre nenorocirea Asiei şi a Europei şi că Ilionul va fi cucerit din pricina ei, de către Ahei. Delienii îşi amintesc şi de imnul acestei femei pentru Apollo: în poem se autonumeşte nu numai Herofila, ci şi Artemis, măritată cu Apollo, afirmând totodată când că e sora lui, când că e fiica lui. Acele declaraţii din poezia ei erau frenetice, sub posesie divină. Altundeva în oracolele sale, declara că mama ei era o nemuritoare Nimfă a Idei iar tatăl său era om. Acestea sunt versurile: 'Prin naştere sunt jumătate divină, jumătate muritoare / Mama mea e nemuritoare, tatăl meu e mâncător de cereale / Dinspre mamă mă trag de pe Ida iar patria tatălui meu a fost roşul / Marpessos şi Râul Aidoneus, sacru faţă de Marea Mamă'.

2. Se mai găsesc şi acum în Troiana Ida ruinele Marpessos, cu aproape 60 de locuitori. Tot pământul din jur e roşu şi atâta de uscat, încât şi Râul Aidoneus se pierde sub pământ, reapare, pătimeşte apoi la fel, pentru ca în cele din urmă să dispară complet sub pământ. Mi se pare că acest lucru se petrece deoarece Masivul Ida are pe aici un pământ sfărâmicios şi poros. Marpessos se află la o depărtare de 240 de stadii (46 km) de Alexandria Troadei / Troiei.

3. Cei din Alexandria povestesc că Herofila ajunsese preoteasă a distrugătorului de şoareci - dăunători cerealelor - Apollo Smintheus şi că în legătură cu visul avut de Hecuba (care înainte de a-l naşte pe Paris a visat un lemn ce incendiase Troia, vis pe care prezicătorii l-au tălmăcit spunându-i că fiul ce-l va naşte va atrage ruina cetăţii sale) a prezis evenimentele ştiute. Această Sibilă şi-a petrecut cea mai mare parte din viaţă la Samos dar a fost şi la Claros din Ţinutul Colofonului, ba chiar şi la Delos şi Delfi. Atunci când ajungea la Delfi, se aşeza pe o stâncă şi cânta. Sfârşitul a surprins-o în Troia iar mormântul ei se află în dumbrava lui Smintheus; pe placa de pe mormânt e gravată următoarea inscripţie în vers elegiac (funerar melancolic): 'Sunt Sibila, prezicătoarea cea nedezmințită a lui Phoebos / ce stau ascunsă sub acest mormânt de piatră / fecioara ce înainte glăsuiam iar acum rămas-am fără glas / eu, ce din pricina unei sorţi dure am găsit această temniţă / însă sunt îngropată în preajma Nimfelor şi a acestui Hermes / şi mă bucur în lumea subpământeană de aceeaşi demnitate de altădată'. Lângă mormânt este Hermes din marmură, în formă pătrată şi o apă ce coboară într-o fântână. Se află de asemenea statui ale Nimfelor.

4. Eritreenii care revendică cu zel mai mare decât toţi pe Herofila, arată un munte - cu numele de Korycos - şi pe munte o peşteră unde spun că s-ar fi născut Herofila, fiica păstorului localnic Theodor şi a unei Nimfe; Nimfa avea porecla de Idaia, nu din vreun alt motiv decât fiindcă locurile împădurite se numeau pe atunci 'idai' (vâlcea împădurită în munte). Iar poemul epic privitor la Marpesa şi la Râul Aidone Eritreenii nu-l recunosc ca literatură mantică (legată de ghicitorie). Despre o altă femeie, care a făcut preziceri în acelaşi fel, originară din Kyme / Cume, purtând numele de

Demo, a scris Hyperochos din Cume dar localnicii nu pot prezenta nici o prezicere a acestei femei; ei însă arată acolo o hydrie (vas de apă cu mânere pentru transport), nu prea mare, făcută din piatră, în Templul lui Apollo şi susţin că înăuntrul hydriei s-ar afla oasele Sibilei.

5. Mai apoi, după Demo, a trăit la Evreii de dincolo de Palestina o prezicătoare cu numele de Sabbe. Se zice că tatăl acestei Sabbe era Berosos iar mama ei Erymanthe. Sunt unii care spun că Sabbe era originară din Babilon iar alţii că era o profetă din Egipt. Phaennis, fiica unui rege al Chaonilor (populaţie din Corcyra) şi Pleiadele de la Dodona au dat şi ele preziceri divine dar oamenii nu le-au denumit Sibile. Ca să se informeze cineva despre perioada când a trăit Phaennis: el s-a născut pe vremea când a ajuns la putere Antiochos, îndată după ce a fost prins Demetrios (adică în 139 î.C., când Demetrios - monarhul Syriei - a fost capturat de Parţi). Se spune că Pleiadele erau mai vechi și decât Phemonoe (prima preoteasă a lui Apollo în Delfi) şi că ele au fost cele dintâi femei care au cântat aceste versuri: ‘Zeus a existat, Zeus există şi va exista. O, mare Zeus / Pământul dă roade, de aceea slăviţi-o pe Gea-Mamă’.”

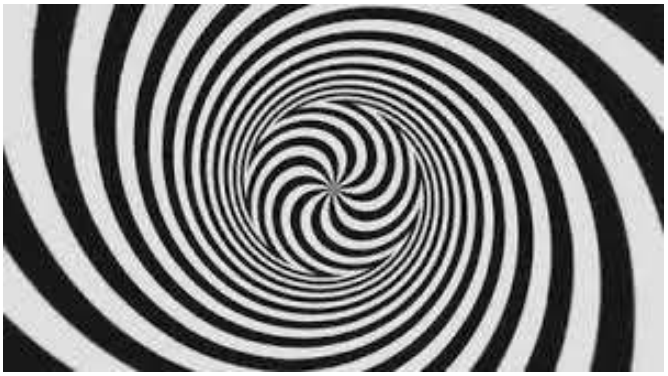

Se ştie - aşa după cum a scris şi Lactanţiu 240-320 - că Marpessus / acum Dam Dere era suburbia Gherghis / Gergis I de pe malul Râului Aidoneus (conectat cu denumirea Infernalului Hades). În anul 2014, cercetătorul Român Mihai Popescu a scris: “Numele orașului în care Sibila își desfășura activitatea profetică se pare că era Gergis / Gergithe, fiind situat chiar în pădurile Idei; puțin mai la nord de acest oraș se afla situat, într-un ținut sălbatic, orășelul Marpessos, care își împărtășea cu Gergis onoarea de a fi adăpostit-o”. Lexiconul bizantin “Suda” din secolul X a consemnat că “fiica lui Apollo și Lamia - corespunzător unor opinii - a fost Gherghiția, cea care a inventat lira triunghiulară”. Hiperboreii - conduși de Gherga - au donat Tăbliţele lor de Aramă cu destinaţie specială Insulei Delos; ei ştiau că Pământul e sferic (la Grecii vechi de exemplu Hiperboreul Atlas era reprezentat ţinându-l pe umeri). În imaginea următoare - de la “Muzeul Naval Antic” din Halicarnas / Caria - se poate vedea una dintre vechile corăbii:

Corabie Cariană (Muzeul Naval din Bodrum / Turcia)

Dr. Zoe Petre în anul 2005 a scris explicit despre “corăbierii sacri Gergithes” din Caria ajunși în Dobrogea la Histria ca fiind din Era arhaică Greacă: Gherghiții erau cârmuitorii coloniștilor atât deoarece îi transportau de pe coasta Anatoliană a Mării Egee pe coasta Dobrogeană a Mării Negre, cât și deoarece îi îndrumau pe aceiași întru cele sfinte (Carianii Gherghiți erau deopotrivă și “corăbieri” și “sacri” fiindcă proveneau atât din piratii Cariani Gherga, cât și din preoții Gherga / de la cel mai mare Sancturar Carian, al Țării lor, Regatul Cariei); înaintea coloniei Cariane Histria - întemeiată în secolul VII î.C. - avanpostul V Anatolian la Istru a fost Fortul “Arga-me” (e de știut despre unul dintre cele mai importante neamuri / triburi arhaice din V Anatoliei - inclusiv din Milet / portul cel mai mare al Cariei - că a fost cel format din “Erga-dei” / notat “Arga-dei” de către istoricul Herodot Karka iar în Jurilovca / Dobrogea, Fortul “Arga-me” / “Orgame”, al “moșului Arga”, a fost al “Sfinților Arga” = “Arga-dei”: în mileniul I î.C., nobilii Gherga din Caria - cârmuitorii Regatului Cariei dar și cârmuitori religioși în Regatul Cariei - erau din tribul / neamul Regatului Cariei al “Sfinților Arga” = “Arga-dei”). Iar prin sacrii corăbieri Gherghiți - aceia fiind știuți de vechii Greci ca semnificativii Coribanți - se pot înțelege nu doar decidenții care au cârmuit coloniștii țărmului Dobrogean de la sfârșitul Epocii Fierului, ci și predecesorii lor ziși Gavriști / Gabriști, menționați în Bazinul Istrului / Dunării inferioare de “Letopisețul Cantacuzin” ca anteriori Geților, în fruntea Dorianilor din Regatul Heraclid al Epocii Bronzului, cu capitala la cotul Dunării, în Gherghina = Barboși, azi Galați; Gabriștii erau Cabirii credincioși ai Cybelei - Marea Mumă Anatoliană - practicanți zoroaștri, așa cum a scris și arheologul Teohari Antonescu încă din anul 1889 în cartea “Cultul Cabirilor în Dacia” (ca străvechii Cavaleri care au impresionat Vechea Lume atât prin calitățile lor războinice, cât și prin emblematicele lor dansuri sacre): “Divinitățile Cabirice reprezentau focul sub toate aspectele sale, marin, ceresc și pământesc, și - în deosebite părți ale lumii - unul din aceste caractere avea preponderență asupra celorlalte, după cum și locuitorii respectivi erau influențați mai mult de elementul lichid, ori de cerul înstelat sau de rodirea pământului”. Între “Argadeis” / “Erga-deis” și “Gergithes” / “Gergi-thes” se poate remarca echivalența - atât “Erga” / “Gherga”, cât și “deis” / “thes” - în funcție de Dialectele Grecești ale coastei V Anatoliene / Egeene (aflate în curs de formare atunci, în Epoca Fierului): “Erga-deis” era aspirația “Gergi-thes”, a

Ergadeilor / Argadeilor = Gherghiteilor / Gherghiților; Argadeii - considerați agricultori inclusiv de către istoricul Canadian Carl Roebuck în anul 1961 / Carianii Gherghiți fiind la fel - au fost atestați deopotrivă pe coasta Ioniană la Milet, Efes, etc. și pe coasta Dobrogeană la Tomis (unde au sosit colonişti Cariani / Ioniani inclusiv din Histria), etc. fiind așa-zișii "phyla", după cum a observat și Dr. Alexander Herda în anul 2005. Despre înrudirile Vest Anatoliene, savantul Britanic Evelyn Abbott 1843-1901 a scris: "Gherghiții - care au trăit în Troia - au format de asemenea populația Miletului, fiind singurii reprezentanți ai acelei cândva faimoase națiuni; fosta lor măreție a fost atestată de poemele Homerice și Gherghiții au apărut în diverse locații ale Regatului Troiei (acelui trib îi aparținea orașul istoric - capitala Troiei - de la actualul Hissarlîk)".

A

HISTORY OF GREECE

BY

EVELYN ABBOTT, M.A., LL.D.

FROM THE EARLIEST TIMES TO THE IONIAN REVOLT

NEW YORK
G. P. PUTNAM'S SONS
1895

126 *COLONISATION OF ASIA: INHABITANTS.* [IV. 11.

Of the Dorian cities, six united in the common worship of Apollo on the headland of Triopium. These were Lindus, Ialysus and Camirus in Rhodes, Cos, and, on the mainland, Halicarnassus and Cnidus. The rites were accompanied with games, at which prizes were given. All other Dorians were rigidly excluded. But in time the "Hexapolis became a Pentapolis:" Agasicles of Halicarnassus, when victorious in the contest, refused to place his tripod in the temple of the Triopian Apollo, and took it home to his own house. His city appears to have supported him in the act, and in consequence Halicarnassus was excluded by the remaining five cities from the sacrifice.[1]

The Hexapolis.

The Worship of Apollo.

11. The territory which the Aeolians acquired is described by Herodotus as more fertile than that occupied by the Ionians, but of a less excellent climate. It was inhabited by a number of tribes, among which the Troes or Teucri were the chief.[2] Callinus, the earliest of the Greek elegiac poets, whom many later writers followed, regarded the Teucrians as immigrants into the Troad from Crete. Other authors, with even less probability, derived Teucer from Attica, where the deme of the Xypeteans was said to have been the "deme of the Trojans." In Homer the inhabitants of the city of the Troad are Dardani or Troes, and the name Teucri does not occur. In historical times the Gergithes, who dwelt in the town of the same name (*αἱ Γέργιθες*) near Lampsacus, and also formed the subject population of Miletus, were the only remnants of this once famous nation.[3] But their former greatness was attested by the Homeric poems, and the occurrence of the name Gergithians at various places in the Troad. To this tribe

Inhabitants of Aeolis.

The Teucri.

[1] Herod. i. 104.

[2] Homer speaks of Leleges and Pelasgi as dwelling in the country colonised by the Aeolians. The Bebrycians, who inhabited the extreme north of the Troad, were Phrygians; see E. Meyer, *G. der Tr.* p. 2 ff. The Trojan language was distinct from the Phrygian: *Hymn. Ven.* 113.

[3] Strabo, p. 605. Herod. v. 122: *Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν.*

IV. 12.] *INHABITANTS OF ASIA MINOR: LYCIANS.* 127

belonged the Troy of the Grecian Epic, the site of which, so far as it represents any historical city, is fixed at Hissarlik. In the *Iliad* the Trojan empire extends from the Aesepus to the Caicus; it was divided—or, at least, later historians speak of it as divided—into nine principalities which recognised Priam as their chief.[1] But the Homeric descriptions of the city and its eminence are not to be taken as historically true. Whatever the power and civilisation of the ancient stronghold exhumed by Dr. Schliemann may have been, it was necessary for the epic poet to represent Priam and his nation as a dangerous rival in wealth and arms to the great kings of Mycenae and Sparta.

Troy.

12. Of the Carians and Leleges, from whom the Ionians wrested their possessions on the mainland, we have already spoken (p. 30 ff.). South of these nations the coast was inhabited by Pamphylians and Lycians. In the first, who, as their name implies, were a union of various nations, the Greeks formed a considerable element. Some had wandered thither after the capture of Troy, others belonged to the later bands of emigrants.[2] The Lycians who dwelt on the slopes of Mount Milyas, and by the banks of the Xanthus, appear to have been one of the most highly civilised, as they were the bravest, of the numerous tribes who inhabited Asia Minor. Their native name was Tramilae, but their origin was unknown. The Cretans claimed them as kinsmen. They were doubtless an immigrant race who drove the native Solymi back to the mountains from the shore. The Greeks gave the name of Lycia—"land of light"—to the beautiful country which the Tramilae inhabited; and the Athenians claimed connection with them through Lycus, the son of Pandion! The Lycians dwelt in cities, but the most remarkable monuments in the country are the tombs which are cut in the rocks on each side of the valley of the Xanthus. Not without reason

Inhabitants of Asia Minor.

Pamphylia.

Lycians.

[1] Strabo, p. 584. The oldest city was very small: E. Meyer, *l.c.*, p. 52.

[2] Strabo, p. 668; Herod. vii. 91.

Fragment din cercetarea vechilor Anatolieni (studiu de Evelyn Abbott, 1895)

Faptul că Gherghiții erau "singurii reprezentanți ai acelei cândva faimoase națiuni" - corespunzător și studiului cercetătorului respectiv - impune concluzia firească a echivalării lor (de-a lungul timpurilor și locațiilor în care au fost atestați); Gherghiții Troiei / "Gergithes" și Gherghiții Cariei / "Gergithes" nu erau decât aceiași Gherghiți / "Gergithes" din V Anatoliei, la fel cu Gherghiții de la Istru / Dunărea inferioară (din actuala Românie): cei mai mulți Gherghiți din lume nu se mai găsesc acum decât mai sus de Gherdap - adică de Porțile de Fier - la N de Dunăre, în Banat. În lume, în partea opusă / Sudică, principalii urmași - beneficiari / moștenitori - ai piraților Gherga din Ciclade și din Caria Epocii Fierului au fost Fenicienii / Cartaginezii. Acum, Insula Delos face parte din patrimoniul mondial UNESCO (fostul responsabil NASA Maurice Chatelain a plasat mult veneratul loc al nașterii lui Apollo / Phoebos în centrul energetic mistic - de tipul vârtejului cosmic - al unui șablon întâlnit Medieval la Cavalerii Ioaniți / foști "de Rodos", ajunși apoi "de Malta"). Pirații Gherga - ai Cariei - din Epoca Fierului au fost războinici redutabili, model regăsit inclusiv Medieval printre Vikingi (la sfârșitul Epocii Fierului și începutul Antichității, serviciile militare ale Carianilor - adică a celor din Țara Gherghiților - erau recunoscute ca grozave pretutindeni în Vechea Lume, concret fiind de pildă în Egipt în garda Faraonilor / așa cum Medieval, la apogeul

Vikingilor, aceia au ajuns în garda Împăraților bizantini); între "Oamenii Mării" = piraţii Cariani / Gherghiți puternici în Marea Mediterană a Epocii Fierului și Varegii / Vikingii Garðar puternici în Marea Baltică a Evului Mediu au fost continuitățile ce se pot remarca deopotrivă în modurile:

- temporal (între Epoca Fierului și Evul Mediu a fost doar o mare perioadă istorică - anume Antichitatea - când manifestările și-au păstrat continuitatea)
- profesional (între străvechii piraţi / corsari ai Sudului European și mai recenții Varegi / Vikingi ai Nordului European au fost preocupări similare)
- geografic (între Mările Mediterană și Baltică există Marea Neagră, Antic știută ca Getică, pe malurile sale trăind Valahii / urmașii Geților)
- onomastic (între Gergithes din Sudul Europei și Garðar din Nordul Europei fiind Valahii Gherghiți / Ghergari din centrul Europei)
- etc.

La 6 decenii după căderea în Tracia a Constantinopolului / capitala bizantină - din Cornul de Aur / Strâmtoarea Gherghel = Bosfor - anume în anul 1513, marinarul "Hagi" Piri născut în anul 1470 în portul Trac Gelibolu / Gallipoli 40,25 lat. N, 26,40 long. E de la Strâmtoarea Garganele = Dardanele, a devenit amiral al Imperiului Otoman, adică "Reis", după ce a prezentat Sultanului cea mai bună hartă a lumii de până atunci, înfăţișând Groenlanda prin 3 Insule, fapt descoperit sub gheaţă abia în secolul XX, afirmând că pentru realizarea ei pe piele de gazelă a copiat (pe atunci flota otomană nu era semnificativă) detalii şi despre Emisfera Sudică a globului din 6 hărţi contemporane lui, 8 hărţi de pe timpul Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" - în vremea căruia de exemplu monedele Cartaginei prezentau America - şi 6 hărţi despre care n-a menţionat sursele. Puterea de călătorie a "Oamenilor Mării" era extraordinară: în mumiile Egiptene au fost găsite cocaină şi tutun, ce nu existau atunci decât în America (loc unde au început a fi ridicate zigurate / piramide, de exemplu realizările Mayaşilor fiind cele mai numeroase, mai multe decât în restul planetei la un loc); este interesant - astfel cum a fost publicat de farmacistul German Theodor Peckolt în "Arhivele farmaciei" din anul 1860 - că "în Brazilia, vasul în care se păstrează frunzele proaspete de coca se numește Gerga".

ARCHIV
DER
PHARMACIE.

Zweite Reihe. CII. Band.
Der ganzen Folge CLII. Band.

Unter Mitwirkung der Herren
Aldenhoven, Berg, Feldhaus, Geiseler, O. Geissler, Gintz, Grüger, Gundermann, Hendess, Herzog, Hirschberg, Hornung, Ihle, Klein, Landerer, v. d. Marck, Morgenstern, Peckolt, Reichardt, Siemens, Venghaus, Wicke, Wöhler
herausgegeben
von
L. Bley.

Kastner'sches Vereinsjahr.

HANNOVER.
Im Verlage der Hahn'schen Hofbuchhandlung.
1860.

Allgemeines über brasilianische Nutz- u. Heilpflanzen. 41

Die Cultur dieses Baumes ist sehr mühsam, indem derselbe sehr einem kleinen Insekte ausgesetzt ist, welches oft in einer Nacht eine ganze Pflanzung zerstört. Der Baum giebt nur in 3 Jahren nach der ersten Pflanzung Früchte.

Die Ernte der *Coca*, welche *Palla* genannt wird, erfordert ebenfalls schwierige Arbeit, und in der Regel verrichten Frauen dieselbe. In der Morgendämmerung gehen sie mit kleinen Koffern versehen zur Pflanzung und sammeln die *Coca*, Blatt vor Blatt, mit der grössten Vorsicht, damit sie den Stiel nicht zerbrechen oder beschädigen. Bis zur Nacht muss ein guter Arbeiter 10 von den kleinen Koffern gefüllt haben. Die eingesammelte *Coca* trocknet man ein wenig an der Sonne während 2—3 Tagen mit grosser Vorsicht, dass sie nicht feucht wird oder überhaupt Nässe erhält, welche sie vollkommen ruinirt. Diese Procedur nennt man *Séca;* das Gefäss, wo man die frischen Blätter aufbewahrt, wird *Gerga* genannt und die Sammler *Palhadoras*. Nachher wird die *Coca* in Säcke von 1 Arroba (32 Pfd.) gefüllt und nach der Hauptstadt geschafft, wo Cusco die grössten Zufuhren erhält. Von Cusco aus vertheilt man dieselbe in alle Departements von Peru und Bolivia. Es sind erst wenige Jahre, wo die *Coca* fast nur in den Valles de St. Anna gebaut wurde; jetzt hat man Anpflanzungen in Paz, Cochabamba und Alto-Peru, wo aber die Qualität schlechter ist.

Die *Coca* als Thee getrunken, hat denselben Geschmack und Aroma, als der feinste Perlenthee von Indien, mit dem Vortheil, dass der Cocathee durchaus nicht stimulirend wirkt; sie hat im Ganzen so viele gute Eigenschaften, dass sie mit der Zeit noch ein grosser Handelsartikel für Peru und Bolivia zu werden verspricht. *)

*) In Wöhler's Laboratorium fand Niemann in der Coca eine organische Base, welche der Träger der Wirksamkeit zu sein scheint. Siehe d. Archiv. Bd. CLII. Heft 1. S. 29. D. R.

În Brazilia anului 1860, vasul pentru frunzele proaspete de coca se numea Gerga ("Arhivele farmaciei", 1860)

Trebuie remarcat că la 18 ani după Tracul Piri, Francezul Oronce Fine a realizat harta completă a Antarcticii, ceea ce de asemenea e interesant, continentul alb fiind explorat şi în prezent; traversarea Oceanului Atlantic între Africa şi America a fost o realitate documentată cel puţin din mileniul IV î.C. încoace. În America au fost găsite urme din vremea piraţilor Gherga - între secolele XII î.C. şi VII î.C. - reflectând vastele mişcări ale timpului, cum a fost de exemplu în Bazinul Rio Grande despre expediţia finanţată la sfârşitul secolului X î.C. de Şişac / Şişonq, liderul piraţilor Şardana din N Africii, prietenul Prinţesei Gheşurite / Ghergane Maaca (Berber care a devenit Faraon, primul cârmuitor al Egiptului menţionat de Biblie - în "a treia carte a regilor" 14:25 - el jefuind şi oraşul Ierusalim, de acolo ducând în Egipt chivotul cu cele 10 porunci cărat de vechii Evrei). Cercetătorii au observat trăsături negroide la unele sculpturi din America pre-columbiană iar savanţi ca Leo Wiener 1862-1939 de la Universitatea Harvard, Ivan van Sertima 1935-2009, ş.a. au identificat Graiul Olmec din America Centrală - stins în mileniul I î.C. - ca asemănător celui străvechi dintre Niger şi Congo. În vechime se ştia că traversarea Oceanului Atlantic de la Insula Gorgonelor / Gherganelor spre apus dura circa o lună, după cum scria istoricul Roman Pliniu "cel Bătrân" 23-79 / corăbiile acelor timpuri, unele având şi câte 6 oameni la o vâslă, rămânând la fel de mari până în timpul lui Cristofor Columb 1451-1506 inclusiv (înaintea căruia cu jumătate de mileniu Vikingii Gargari au ajuns în Canada; spre exemplu, Faraonul căruia îi este atribuită cea mai mare piramidă din lume avea o corabie lungă de 43 de metri, descoperită în anul 1952 iar la mijlocul mileniului I î.C. expediţia navigatorului Annon / Hanno din Cartagina a dus la colonizarea coastei Atlantice a Africii, distanţa până în America de acolo, între Capul Verde şi Caraibe, fiind cea mai scurtă, în plus având favorizanţi curenţi de apă şi de aer); de altfel, la V de Caraibe - în Mesoamerica / America Centrală - locuitorilor care şi-au început calendarul în 13 VIII 3114 î.C. cel care i-a învăţat să-şi ridice Temple le-a promis că se va întoarce de pe Mare: ca şi în alte părţi ale Americii, până şi în Bazinul Amazonului s-au găsit urme / artefacte ale vechilor vizitatori din răsărit (de pildă, numai în secolul XX sute de bărci echipate doar cu vâsle au traversat Atlanticul, performanţele fiind realizate şi solitar / doar cu câte o persoană). Este de observat că în America Centrală pornirea calendarului utilizat de localnicii Maya a fost la 9 ani după căderea - cu efecte planetare - a asteroidului numit Trişira de contemporanul astronom Garga din N Indiei (principala parte a aceluia - "Cometa Garga" - a căzut în Oceanul Indian) iar conchistadorii atunci când au ajuns în Evul Mediu acolo au aflat că urmaşii Maya se autonumeau Kiche / Quiche.

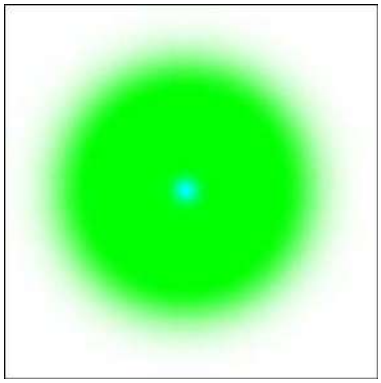

Diodor din Insula Sicilia 5:20 în secolul I î.C. a consemnat (posibil despre Canare sau Capul Verde - numite de Romanul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 1:6 ca Insulele Gorgade - ori Caraibe): "Când Fenicienii au cercetat ţinuturile de coastă de dincolo de Gibraltar - plutind de-a lungul Libiei / Africii apusene - au fost zvârliţi în ocean, la o mare depărtare de coastă, de o năpraznică furtună; după ce, vreme de mai multe zile, fuseseră jucăria valurilor, ei au fost împinşi pe o Insulă şi, după ce văzură bogăţia pământului de acolo, Fenicienii au făcut cunoscută descoperirea lor. Când însă Tirenienii - în răstimpul în care stăpâneau mările - au voit să trimită o colonie într-acolo, Cartaginezii i-au împiedicat pentru ca nu cumva mulţi cetăţeni ai Cartaginei să plece în acea Insulă minunată şi, pe de altă parte, deoarece voiau să-şi păstreze un refugiu, dacă loviturile soartei s-ar fi abătut asupra lor pe neaşteptate iar Cartagina ar fi fost într-o grea primejdie. Şi, cum ei erau stăpânii mărilor, le era uşor să se mute împreună cu nevestele şi copiii pe Insula ce ar fi rămas neştiută de cei care i-ar fi învins". Dr. Nikolay Jirov în cartea "Atlantida" din anul 1964 a scris: "Să subliniem că mitologia greacă cunoaştea - în general - Insule situate în apusul îndepărtat, în ocean. Acolo se aflau 'Insulele Blajinilor', unde domnea primăvara veşnică şi bătea mereu zefirul răcoros. Într-acolo porneau favoriţii lui Zeus, care nu cunoscuseră moartea. Mai târziu, acele Insule au fost identificate cu 'Insulele Fericiţilor', sub care se înţelegeau - de obicei - Insulele Canare de astăzi. Undeva, în Extremul Apus, se aflau 'Insulele Hesperide', având o minunată grădină cu mere. Unii cercetători socotesc că merele de aur ale Hesperidelor erau fructe citrice. Departe de Hesperide se găseau 'Insulele Gorgade', patria strămoşească a Amazoanelor. Uneori se presupune că Gorgadele erau Insulele Capului Verde. În general, informaţiile au fost transmise - în diferite variante - de numeroşi scriitori din antichitate, ca Pseudo-Aristotel în 'De mirabilis auscultationibus', Plutarh în 'Sertorius', ş.a." (Este de corelat despre Atlanţi că Blajini / Fericiţi au fost documentaţi şi în spaţiul stră-Român). În anul 1979, istoricul Constantin Daniel din România a scris în cartea despre "Civilizaţia feniciană": "Este sigur că navigatorii cartaginezi au ajuns în Insulele Canare, în Insula Madeira şi în Insulele Azore. Nu este cu neputinţă de admis că o corabie cartagineză împinsă de vânturile alizee să fi ajuns până la coastele Mexicului de azi. O serie de temeiuri arheologice vin actualmente să întărească opinia acelora care susţin că fenicienii au ajuns în America şi au întemeiat aşezări acolo. În 1936 s-au descoperit în SUA în statul New Hampshire, nu departe de oraşul North-Salem, ruine de construcţii cu caracter ciclopic; toate vestigiile arată originea lor neindiană şi o serie de specialişti au afirmat că astfel de construcţii ar fi putut fi realizate de fenicieni. Pe vârful muntelui Show au fost descoperite pietre având întru totul aspectul unor altare de jertfă similare celor feniciene. Tot în SUA, în statul Massachusetts s-au descoperit săpate pe stâncă 2 reprezentări de corăbii tipic feniciene. Dar au fost aflate de asemenea în SUA un pumnal, o suliţă, un scut de bronz şi câteva obiecte de fier. În America de Sud s-au găsit borne de drum (pietre miliare) marcate cu litere feniciene. Pe o stâncă din vârful muntelui Havea, la o înălţime de 840 metri, nu departe de Rio de Janeiro, fiecare din semnele unei inscripţii ocupă un spaţiu cu o lungime de circa 3 metri, fiind, deci, vizibile din depărtare; aşezată într-un perete drept şi scrisă cu caractere feniciene, inscripţia începe astfel: 'Badezir

din Tyr în Fenicia, cel dintâi fiu al lui Ithobaal'. Regele Ithobaal a domnit în Tyr în secolul IX î.C.. Pe de altă parte, e de accentuat că pe stânci de lângă cursul Amazonului inferior s-au descoperit şi alte inscripţii menţionând conducători din Tyr şi din Sidon din acel timp. În jungla braziliană Francesco Pinto a explorat 20 de peşteri pe pereţii cărora a întâlnit peste 250 de inscripţii cu caractere net feniciene, dar pe care nu le-a descifrat nimeni. În America de Sud s-au găsit și ruinele unor edificii care au fost construite cu o tehnică apropiată de cea feniciană. Astfel, la Tiahuanaco tehnica construcţiei unor ziduri, cu pietre fixate cu scoabe de aramă, înfipte în alte pietre şi apoi turtite la nivelul feţei zidului prin ciocănire, este un mod de construcţie extra-american, folosit de fenicieni, dar şi de etrusci ori de asirieni, avându-se în vedere că nici incaşii, nici preincaşii nu foloseau scoabe de aramă. Trebuie să arătăm, în aprecierea posibilităţilor vaselor feniciene şi cartagineze de a ajunge până în America, că galerele lor acţionate de 50 de vâslaşi parcurgeau zilnic circa 100 mile marine, adică 180 km, deci ar fi putut străbate cu mult mai repede distanţa dintre Europa / Africa şi coastele Americii decât caravelele lui Cristofor Columb, împinse doar de forţa vântului. Dar triremele feniciene aveau şi pânze, astfel că puteau naviga şi când vântul le împingea, lăsând pe vâslaşi să se odihnească. În acelaşi fel navigau şi drakkarele vikingilor, care aveau şi vâslaşi şi pânze, spre deosebire de caravelele lui Columb, mult mai lente şi depinzând de regimul vânturilor. Astfel că fenicienii 'a priori' ar fi fost mult mai capabili să ajungă până în America decât caravelele lui Columb. De aceea trebuie să considerăm ca posibile călătoriile feniciene în America, iar lipsa relatărilor despre ele să le punem pe seama misterului cu care îşi înconjurau rutele şi pieţele comerciale, mister de care a relatat şi Strabon, marele geograf grec, care a arătat că un vas fenician urmărit a preferat să naufragieze decât să-şi dezvăluie destinația reală". Ar fi de remarcat că Varegii / Vikingii ziceau corăbiilor lor - construite special pentru a putea fi trase pe uscat - ca "dreki" / "drakkar", în evidentă apropiere etimologică de faptul că efectiv le trăgeau pe teren, pentru a le trece de la o apă la alta; de asemenea, apelativul scurt "drag" - în legătură cu trag - al chilei corăbiei Varege / Vikinge (construit fals - dublu / ca adaos - pentru a proteja fundul navei) a dus și la considerarea sa ca dragonică, ceea ce s-a regăsit în aspect:

În secolul I, Mandeenii / Ioaniţii din zona Ghergeseilor / Ghirga-siţilor de pe Valea Iordanului, conduşi de Samariteanul Mag Simon menţionat în "Faptele Apostolilor" 8:9 - legaţi de Esenieni, fiind inspiratorii maniheismului - afirmau că Iisus a pervertit învăţăturile lui Ioan "Botezătorul" luate din Cultul Gherganului Osiris, ei crezând că sufletele morţilor ajungeau într-un Ținut dincolo de Mare, marcat de steaua "Merica" / numită identic ca în vechiul Egipt (în anul 1507, călugărul German Martin, care n-a călătorit vreodată undeva, când a auzit de America i-a corelat numele cu al călătorului Italian Vespucci, însă şi-a dat seama de greşeală, retrăgându-şi public afirmaţia în anul 1513: succesiv - cu însuşiri geografice şi aceeaşi rimă - au fost Muntele Meru, centrul lumii Su-mer, steaua Merica, etc.); în Merica / America, numele Mexicului a provenit de la locuitorii din Valea Lunii, leagănul Civilizaţiei lor precolumbiene, unde îşi aveau vechile zigurate iar în prezent îşi au capitala (după existența miticei Nimfe Maia, fiica lui Atlas - cea mai mare și mai frumoasă dintre Pleiade, care l-a născut pe Gherganul Hermes - e interesantă iluzia descoperirii Maya acolo unde conchistadorii credeau c-ar fi fost India, când Maya în reala Indie însemna chiar iluzie).

Gherga în Peninsula Iberică

La fel cum denumirea Albaniei Caucaziene s-a regăsit în denumirea Albaniei Balcanice, inclusiv denumirea de la Caucazienii Iberi din actualul stat European Georgia s-a transmis în Europa spre apus, regăsindu-se în numele Râului Hebros (acum Mariţa, cel mai lung din Balcani), în Peninsula Italică în numele Râului Tibru (pe malul căruia în secolul VIII î.C. s-a întemeiat capitala Roma) şi în numele Ebru - limita Sudică a Ţării Bascilor - cel mai mare Râu din Regatul Spaniei, de la care a fost numită în secolul VI î.C. Peninsula Iberică: acela - lung de 928 km - se varsă în Catalania printr-o Deltă în Marea Mediterană (de altfel, Barcelona / capitala Catalană a fost întemeiată cu numele Barkeno de generalul Cartaginez Hamilcar Barca 275-228 î.C. iar în N Catalaniei un oraş important acum e Berga 42,06 lat. N, 1,50 long. E, care Antic a fost locuit de Iberii Bergistani, aliaţi cu generalul Hanibal Barca din Cartagina - fiul generalului Hamilcar Barca - contra Romanilor); e de știut că populațiile majoritare pe atunci din Catalania / "Cat-Alania" erau IndiGeții și IlerGeții (denumirile semnificative ale acelor Geți conectându-i cu Inzii și Ilirii).

Simbolul separatismului Catalan

Istoricul Antic Diodor din Insula Sicilia 4:18 a scris că primul copil al Gorgonei Meduza cu Poseidon - Zeu "Nepot" de Zei, zis Neptun de Romani - a fost Chrysaor ("numit aşa datorită bogăţiilor sale", "Chry-saor" însemnând "Aurita sabie"), stabilit în Iberia; acela a fost tatăl lui Gheru / Geryon căruia Hercule "cel Nou" i-a luat vacile roşii: "Heracles străbătu Libia, ajungând până la Ocean, acolo unde apele sale scaldă Gadeira şi înalţă 2 Coloane, pe malurile celor 2 continente. Apoi - după ce ajunse pe Mare în Iberia - a dat peste cei 3 fii ai lui Chrysaor, care conduceau 3 oşti, aşezate la oarecare depărtare între ele. Stârnindu-l pe fiecare dintre comandanţi la o luptă în 2, Heracles îi ucise şi luă cu sine vestitele turme de vaci. Apoi, străbătu ţara şi primi onoruri din partea unuia dintre regii băştinaşilor - un bărbat foarte cucernic şi drept - căruia i-a lăsat în dar o parte din vaci. Iar regele, primindu-le, pe toate le-a închinat lui Heracles şi, în fiecare an, îi jertfea lui pe cel mai frumos taur, din câţi se năşteau. Vacile sacre au dăinuit în Iberia până în zilele noastre".

Steagul Catalan

Steagul Aragon

Steagul Spaniol

Aşadar, Gigantul GheryOn / Gherion a fost nepotul Gorgonei Meduza: Constelaţia Orion îi era asociată iar numele Uriaşului său tată - Khrysaor / "Khry-saor" - a fost

des folosit pentru Constelaţia Orion / "Ori-On" (el era frate cu Orion - fiul Gorgonei mijlocii - şi a fost însurat cu Nimfa Kallirhoe, fiica Zeului Okeanos); roşcovanul Eurythion - fiul Hesperidei Erytheia / deci nepot al lui Atlas dar şi al geamănului său Gadeir = Prometeu - avea grijă de vitele Gherganului Gheri-On (ei ajungând cei mai apuseni pe continentul European, în Peninsula Iberică).

În S Iberic, la sfârşitul mileniului II î.C. erau activi mai ales cei din Valea inferioară a Râului Guadalquivir, ştiuţi ca Tartesi (în vechea logică lingvistică Vest Mediterană - unde "G" a fost înlocuit cu "T" - ei fiind Garghesi); capitala lor Tartessos / Carpia a fost la gura Guadalquivir (oraş scufundat între timp). Acum (astfel cum a documentat în anul 2024 şi Sebastián Celestino Pérez), în fostul estuar Guadalquivir - denumit în trecut ca Golful Tartessian - sunt mlaştinile Doñana. Mari negustori, ei navigau către "Insulele Cositorului" - Arhipelagul Britanic - având ca destinaţie principală Peninsula Cornwall din Anglia / Albion şi au intrat în cooperare cu Fenicienii, utilizând îndeosebi portul Gadir (Ghedeira pentru cei din Ionia, acum Cadiz): locul unde a murit Gheugher / Teucer, care a colonizat Insula Cipru cu Gherghiţi / Gherghini. Anatolianul Strabon a afirmat că legile lor erau scrise în versuri pe străvechi Tăbliţe din bronz iar monarhia lor exista din mileniul VI î.C. (ceea ce i-a făcut pe unii să presupună legăturile acelora cu Atlanţii); Anatolianul Pausania 6:19 a consemnat că în Olimpia, locul unde s-au consacrat Jocurile Olimpice, statuia lui Zeus - una din cele 7 minuni ale Vechii Lumii - a fost realizată cu bronz din Carpia (pentru mult timp, Garghesii / Tartessii au fost principalii furnizori de bronz şi argint în Bazinul Mediteran). Poetul Stesichorus 640-555 î.C. din Sicilia (considerat de filozoful Proclus Lycaeus 412-485 ca urmaşul Gherghinului Hesiod), a fost cel dintâi care a scris că acolo a domnit Uriaşul Gherion - înfrânt de noul Hercule - al cărui nepot Norax / "No-rax" = "Noul rege", după cum au scris Carianul Pausania 10:17, autorul Roman Gaius Solinus în capitolul 4 din "Minunile lumii", ş.a., a colonizat Cerdena: Insula Sardinia (cetatea sa Nora - care a generat primul oraş al Insulei Sardinia / Cerdena, azi Pula - a fost pe promontoriul "Capo di Pula" 39,01 lat. N, 9 long. E); în vremea noului Hercule, zona Sudică a Peninsulei Iberice a fost cârmuită de Regele Gargoris - care a sprijinit apicultura şi comerţul - urmat la domnie de bastardul Habidis = Habis / Abidis, care a dezvoltat agricultura: mama aceluia a fost fiica Regelui Gargo = Gargoris. Strălucita Prinţesă - fiica faimosului Gargoris / stăpânul Iberic - s-a numit Lusitania = "Lucitoarea" şi a devenit eponima însoritei Portugalia.

Gargoris în Cadiz

Carianul Herodot a indicat în "Istorii" 1:163 că pentru uriaşa sa bogăţie, la sfârşitul secolului VII î.C., era renumit Regele Argantonios - din dinastia cu acelaşi nume - de la care a rămas denumirea de "argint" (teritoriul Garghesilor / Tartesilor - ca de altfel, întreaga Iberie - era bogat în argint, cuvânt preluat de vechii Galezi ca "argant", în Latină ca "argentum", etc.): el a domnit aproape 8 decenii şi a invitat coloniştii din Phokaia 38,40 lat. N, 26,45 long. E (Ioniani de la gura Râului Gediz din Golful V Anatolian Cume) să se stabilească în Iberia iar când aceia l-au refuzat, afirmând că vor acasă să se apere de cei din Media conduşi de generalul Ghergan Harpagus, le-a dat o avere ca să-şi ridice un zid protector. În secolul VI î.C., poetul Vest Anatolian Anacreon (din Teos / Ionia) a slăvit bogăţia şi complexitatea politicii Regatului Iber Tartes / Garghes; curând după aceea însă, capitala sa a fost afectată de aluviuni şi statul a dispărut

relativ brusc din istorie, chiar dacă mai târziu Romanii - a căror prima colonie în afara Peninsulei Italice a fost în anul 206 î.C. Carteia, la baza stâncii Gibraltarului - au denumit gura Guadalquivir ca Tartessius. (Specialiști ca Dr. Francis Ludlow de la Colegiul Trinității din Dublin / Irlanda, Dr. Joseph Manning de la Universitatea Yale / SUA, ș.a. au evidențiat șocurile climatice datorate unor erupții îndepărtate - ca ale Vulcanilor Islandei din anul 209 î.C. ori din anul 46 î.C. - ce au avut urmări serioase în istoria lumii). Conform geografului Strabon III 2:12, urmașii Tartesi în S Iberic au fost numiți Turzi / Turdetani (iar în V Iberic - unde acum e PortuGalia - ca Turdali, separarea între ei fiind prin Bazinul Guadiana); Anticul Strabon - din Peninsula Anatolică - în "Geografia" III 1:6 a scris că Turdeanii erau cei mai învățați din Peninsula Iberică, afirmând că aveau (pe atunci) "scrieri și legi redactate în versuri, vechi de peste 6 milenii" / ceea ce le plasează originea în mileniul VII î.C., din timpul când a fost primul Potop: e semnificativă Cultura Turdaș-Grocka (știuta Cultură Vincea) post-diluviană, din spațiul Român / Turdaș fiind în județul Hunedoara, stațiune neolitică descrisă de Dr. Budai Deleanu ca "vatră preistorică pe Mureș" unde cândva au trăit sacrii Turzi. Denumirea sturzilor / păsări cântătoare - între care mierlele, cele singuratice, obișnuitele codrilor, ce s-au obișnuit cu grădinile în Epoca Modernă - își are onomastica de la acei Turzi / Turdetani (după cum a scris Romanul Titus Plautus 254-184 î.C. în "Captivii" 1:2, căci zona lor era proverbial de faimoasă prin mulțimea păsăretului). În "Dacia preistorică", savantul Român Nicolae Densușianu a arătat: "În regatul lui Atlas, care domnise peste Hiperboreii din Nordul Traciei, au existat - după cum a consemnat Platon în Dialogul Critias - cele mai vechi legi de origine divină, scrise pe o columnă. O mare parte din autorii vechimii atribuiau redactarea acelor legi lui Hermes (Armis al Daciei), căsătorit cu Maia, fiica lui Atlas. Hermes, după tradițiunile Antichității, a fost secretarul zeilor din Olimpul cel vechi și era considerat ca întemeietorul tuturor instituțiunilor sociale, politice și religioase, ca dascălul și maestrul tuturor științelor și al artelor. Îndeosebi se spunea despre Hermes că dânsul a scris din ordinul divinității supreme legile, ce au fost destinate să conducă guvernul tuturor ființelor vii. Cărțile lui Hermes conțineau o serie vastă de precepte morale, religioase, politice și civile; se mai ocupau cu astronomia, cosmografia, geografia, medicina și cu toate invențiunile științelor. În timpurile acelea, dominațiunea rasei Pelasge se extinsese departe și legile din regatul lui Atlas - sau legile lui Hermes - emanate în numele divinității, deveniseră universale pentru toate ținuturile locuite de Pelasgi. Acea codificațiune - după care se conducea guvernarea Lumii Vechi - purta la Hesiod numele de 'lege arhaică', la Eschil de 'lege divină', etc. În Peninsula Iberică, aflăm de asemenea urmele acelei legislațiuni arhaice: Turditanii / Turdulii - care emigraseră în timpuri depărtate din regiunile de apus ale Transilvaniei - aveau o colecțiune de legi în versuri, vechi (după cum spuneau dânșii) de 6 milenii; acea dată, care se întemeia - fără îndoială - pe o veche cronologie a preoților Iberici, corespunde timpului în care trăiseră Atlas și Hermes".

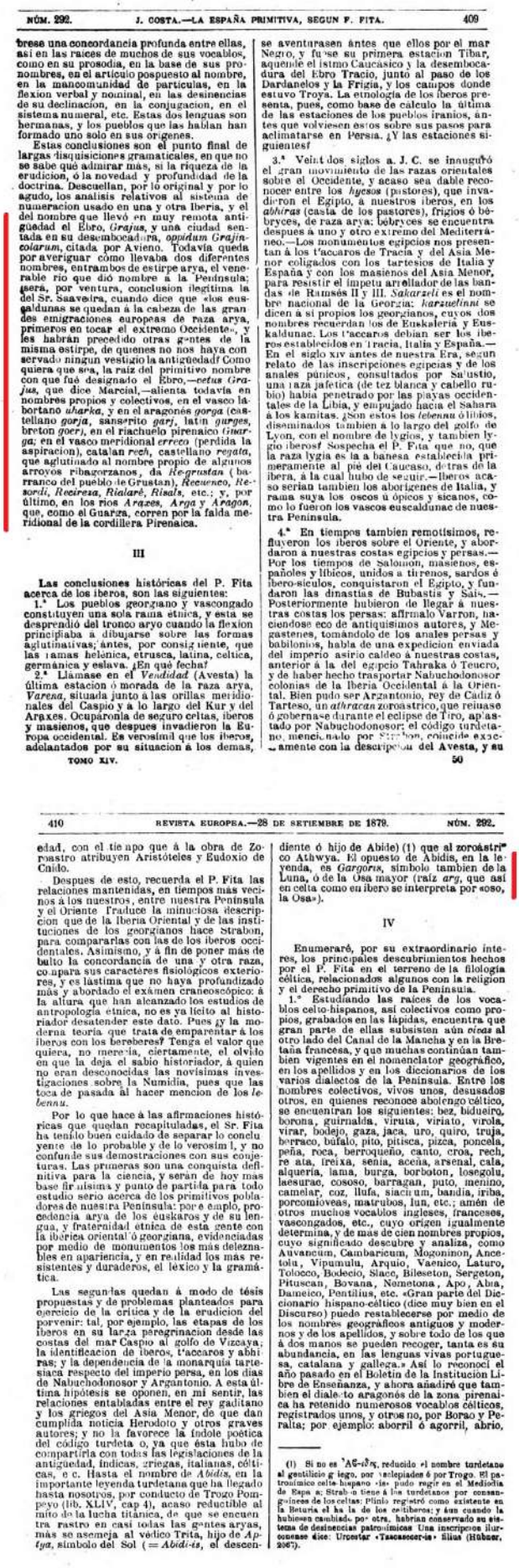

NÚM. 292. J. COSTA.—LA ESPAÑA PRIMITIVA, SEGUN P. FITA. 409

brese una concordancia profunda entre ellas, así en las raices de muchos de sus vocablos, como en su prosodia, en la base de sus pronombres, en el artículo pospuesto al nombre, en la mancomunidad de particulas, en la flexion verbal y nominal, en las desinencias de su declinacion, en la conjugacion, en el sistema numeral, etc. Estas dos lenguas son hermanas, y los pueblos que las hablan han formado uno solo en sus orígenes.

Estas conclusiones son el punto final de largas disquisiciones gramaticales, en que no se sabe qué admirar mas, si la riqueza de la erudicion, ó la novedad y profundidad de la doctrina. Descuellan, por lo original y por lo agudo, los análisis relativos al sistema de numeracion usado en una y otra Iberia, y el del nombre que llevó en muy remota antigüedad el Ebro, *Grajus*, y una ciudad sentada en su desembocadura, *oppidum Grajinocelarum*, citada por Avieno. Todavía queda por averiguar cómo llevaba dos diferentes nombres, entrambos de estirpe arya, el venerable rio que dió nombre á la Península; será, por ventura, conclusion ilegítima la del Sr. Saavedra, cuando dice que «los euskaldunas se quedan á la cabeza de las grandes emigraciones europeas de raza arya, primeros en tocar el extremo Occidente», y les habrán precedido otras gentes de la misma estirpe, de quienes no nos haya conservado ningun vestigio la antigüedad? Como quiera que sea, la raiz del primitivo nombre con que fué designado el Ebro,—*cetus Grajus*, que dice Marcial,—alienta todavía en nombres propios y colectivos, en el vasco labortano *ubarka*, y en el aragonés *gorga* (castellano *gorja*, sanscrito *garga*, latin *gurges*, breton *goer*), en el riachuelo pirenaico *Guarga*; en el vasco meridional *erreco* (perdida la aspiracion), catalan *rech*, castellano *regata*, que aglutinado al nombre propio de algunos arroyos ribagorzanos, da *Re-grustan* (barranco del pueblo de Grustan), *Recweneo*, *Resordi*, *Recirexa*, *Rialaré*, *Risals*, etc.; y, por último, en los rios *Araxes*, *Arga* y *Aragon*, que, como el Guarga, corren por la falda meridional de la cordillera Pirenaica.

III

Las conclusiones históricas del P. Fita acerca de los iberos, son las siguientes:

1.ª Los pueblos georgiano y vascongado constituyen una sola rama étnica, y esta se desprendió del tronco aryo cuando la flexion principiaba á dibujarse sobre las formas aglutinativas; antes, por consiguiente, que las ramas helénica, etrusca, latina, celtica, germánica y eslava. ¿En qué fecha?

2.ª Llámase en el *Vendidad* (Avesta) la última estacion ó morada de la raza arya, *Varena*, situada junto á las orillas meridionales del Caspio y á lo largo del Kur y del Araxes. Ocuparonla de seguro celtas, iberos y masienos, que despues invadieron la Europa occidental. Es verosímil que los iberos, adelantados por su situacion á los demas, se aventurasen ántes que ellos por el mar Negro, y fuese su primera estacion Tibar, aquende el istmo Caucásico y la desembocadura del Ebro Tracio, junto al paso de los Dardanelos y la Frigia, y los campos donde estuvo Troya. La etnología de los iberos presenta, pues, como base de cálculo la última de las estaciones de los pueblos iranios, ántes que volviesen estos sobre sus pasos para aclimatarse en Persia. ¿Y las estaciones siguientes?

3.ª Veinte dos siglos a. J. C. se inauguró el gran movimiento de las razas orientales sobre el Occidente, y acaso sea dable reconocer entre los *hycsos* (pastores), que invadieron el Egipto, á nuestros iberos, en los *abhiras* (casta de los pastores), frigios ó bérgyces, de raza arya: bebryces se encuentra despues á uno y otro extremo del Mediterráneo.—Los monumentos egipcios nos presentan á los t'accaros de Tracia y del Asia Menor coligados con los tartesios de Italia y España y con los masienos del Asia Menor, para resistir el ímpetu arrollador de las bandas de Ramsés II y III. *Salacrali* es el nombre nacional de la Georgia: *karuelinni* se dicen á sí propios los georgianos, cuyos dos nombres recuerdan los de Euskalería y Euskaldunac. Los t'accaros debian ser los iberos establecidos en Tracia, Italia y España.—En el siglo XIV antes de nuestra Era, segun relato de las inscripciones egipcias y de los anales púnicos, consultados por Salustio, una raza jafetica (de tez blanca y cabello rubio) habia penetrado por las playas occidentales de la Libia, y empujado hacia el Sahara á los kamitas. ¿Son estos los *lebenna* ó libios, diseminados tambien á lo largo del golfo de Lyon, con el nombre de lygios, y tambien lygio iberos? Sospecha el P. Fita que no, que la raza lygia es la a banesa establecida primeramente al pié del Cáucaso, detras de la ibera, á la cual hubo de seguir.—Iberos acaso serian tambien los aborígenes de Italia, y rama suya los oscos ú ópicos y sicanos, como lo fueron los vascos euskaldunac de nuestra Península.

4.ª En tiempos tambien remotísimos, refluyeron los iberos sobre el Oriente, y abordaron a nuestras costas egipcios y persas.—Por los tiempos de Salomon, masienos, españoles y líbicos, unidos á los fenicios, sardos é ibero-sículos, conquistaron el Egipto, y fundaron las dinastías de Bubastis y Saïs.—Posteriormente hubieron de llegar á nuestras costas los persas: afírmalo Varron, haciendose eco de antiquísimos autores, y Megastenes, tomándolo de los anales persas y babilonios, habla de una expedicion enviada del imperio asirio caldeo á nuestras costas, anterior á la del egipcio Tahraka ó Teucro, y de haber hecho trasportar Nabuchodonosor colonias de la Iberia Occidental á la Oriental. Bien pudo ser Argantonio, rey de Cádiz ó Tarteso, un *athracan* zoroastrico, que reinase ó gobernase durante el eclipse de Tiro, apostado por Nabuchodonosor: el código turdetano, mencionado por Strabon, coincide exactamente con la descripcion del Avesta, y su

TOMO XIV. 50

410 REVISTA EUROPEA.—28 DE SETIEMBRE DE 1878. NÚM. 292.

edad, con el tiempo que á la obra de Zoroastro atribuyen Aristóteles y Eudoxio de Cnido.

Despues de esto, recuerda el P. Fita las relaciones mantenidas, en tiempos más vecinos á los nuestros, entre nuestra Península y el Oriente. Traduce la minuciosa descripcion que de la Iberia Oriental y de las instituciones de los georgianos hace Strabon, para compararlas con las de los iberos occidentales. Asimismo, y á fin de poner más de bulto la concordancia de una y otra raza, compara sus caractères fisiológicos exteriores, y es lástima que no haya profundizado más y abordado el exámen craneoscópico: á la altura que han alcanzado los estudios de antropología etnica, no es ya lícito al historiador desatender este dato. Pues ¿y la moderna teoría que trata de emparentar á los iberos con los bereberes? Tenga el valor que quiera, no merecia, ciertamente, el olvido en que la deja el sabio historiador, á quien no eran desconocidas las novísimas investigaciones sobre la Numidia, pues que las toca de pasada al hacer mencion de los *lebenna*.

Por lo que hace á las afirmaciones históricas que quedan recapituladas, el Sr. Fita ha tenido buen cuidado de separar lo concluyente de lo probable y de lo verosímil, y no confunde sus demostraciones con sus conjeturas. Las primeras son una conquista definitiva para la ciencia, y serán de hoy mas base firmísima y punto de partida para todo estudio serio acerca de los primitivos pobladores de nuestra Península: por el empleo, procedencia arya de los euskaros y de su lengua, y fraternidad étnica de esta gente con la ibérica oriental ó georgiana, evidenciadas por medio de monumentos los más deleznables en apariencia, y en realidad los mas resistentes y duraderos, el léxico y la gramática.

Las segundas quedan á modo de tésis propuestas y de problemas planteados para ejercicio de la crítica y de la erudicion del porvenir: tal, por ejemplo, las etapas de los iberos en su larga peregrinacion desde las costas del mar Caspio al golfo de Vizcaya; la identificacion de iberos, t'accaros y abhiras; y la dependencia de la monarquía tartesiaca respecto del imperio persa, en los dias de Nabuchodonosor y Argantonio. A esta última hipótesis se oponen, en mí sentir, las relaciones entabladas entre el rey gaditano y los griegos del Asia Menor, de que dan cumplida noticia Herodoto y otros graves autores; y no la favorece la índole poética del código turdeta ó, ya que ésta hubo de compartirla con todas las legislaciones de la antigüedad, índicas, griegas, italianas, célticas, etc. Hasta el nombre de *Abidis*, en la importante leyenda turdetana que ha llegado hasta nosotros, por conducto de Trogo Pompeyo (lib. XLIV, cap 4), acaso reductible al mito de la lucha titánica, de que se encuentra rastro en casi todas las gentes aryas, más se asemeja al védico Trita, hijo de *Apîya*, símbolo del Sol (= *Abidi-ta*, el descendiente ó hijo de Abide) (1) que al zoroástrico Athwya. El opuesto de Abidis, en la leyenda, es *Gargoris*, símbolo tambien de la Luna, ó de la Osa mayor (raíz *arg*, que así en celta como en ibero se interpreta por «oso, la Osa»).

IV

Enumeraré, por su extraordinario interes, los principales descubrimientos hechos por el P. Fita en el terreno de la filología céltica, relacionados algunos con la religion y el derecho primitivo de la Península.

1.º Estudiando las raices de los vocablos celto-hispanos, así colectivos como propios, grabados en las lápidas, encuentra que gran parte de ellas subsisten aún *vivas* al otro lado del Canal de la Mancha y en la Bretaña francesa, y que muchas continúan tambien vigentes en el nomenclator geográfico, en los apellidos y en los diccionarios de los varios dialectos de la Península. Entre los nombres colectivos, vivos unos, desusados otros, en quienes reconoce abolengo céltico, se encuentran los siguientes: bez, bidueiro, borona, guirnalda, viruta, viriato, virola, virar, bodejo, gaza, jaca, uro, quiro, truja, berraco, búfalo, pito, pitisca, pizca, poncela, peña, roca, berroqueño, canto, cros, rech, re ata, breixa, senia, aceia, arsenal, cala, alqueria, lama, burga, borladura, losoga, laesurac, cososo, barragan, puto, menino, camelar, coz, llufa, siacium, bandia, iriba, porcomioveas, matrubos, lun, etc.; amén de otros muchos vocablos ingleses, franceses, vascongados, etc., cuyo origen igualmente determina, y de mas de cien nombres propios, cuyo significado descubre y analiza, como Auvancum, Cambaricum, Mogonimon, Ancetolu, Vipumulu, Arquio, Vaenico, Laturo, Tolocco, Bodecio, Slacc, Bileseton, Sergeton, Pituscan, Bovana, Nemetona, Apo, Abia, Dameico, Pentilius, etc. «Gran parte del Diccionario hispano-céltico (dice muy bien en el Discurso) puede restablecerse por medio de los nombres geográficos antiguos y modernos y de los apellidos, y sobre todo de los que á dos manos se pueden recoger, tanta es su abundancia, en las lenguas vivas portuguesa, catalana y gallega.» Así lo reconoció el año pasado en el Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, y ahora añadiré que tambien el dialecto aragonés de la zona pirenáica ha retenido numerosos vocablos célticos, registrados unos, y otros no, por Borao y Peralta; por ejemplo: aborril ó agorril, abrio,

(1) Si no es Ἀβ-ίδης, reducido el nombre turdetano al gentilicio griego, por asclepiadeos ó por Trogo. El patronímico celto-hispano «is» pudo regir en el Mediodía de España: Strabon tiene á los turdetanos por consanguíneos de los celtas: Plinio registró como existente en la Beturia el haya de los celtiberos; y aun cuando la hubiesen cambiado por otra, habrian conservado su sistema de desinencias patronímicas. Una inscripcion ilurconense dice: Urcestar «Tascoscer-is» Illiua (Hübner, 2067).

NÚM. 292. J. COSTA.—LA ESPAÑA PRIMITIVA, SEGUN F. FITA. 411

arañon, arizon, artiga, monte de Avena, ademprio y omprio, barzol, boque, bresca, buega y muga, Buerva, buro, Burgase, Burba uena, cal bo, val de Cambras, cantal, cepren, cernella, cia, cija, cillo, cleta, cocio, coma, coso, Croqueta, demba, rio Esera, eslaba, espluga, espona y espuenda, exarico, ixarica, ibon, rio Isábena, farnaca, felequera, fita, fregenal, garba, rio Garoneta, garrampa, gorga, gorgollo, rio Guarga, monte Guerguis, lachar, lastra, lera, lurte, aldeas de Madburgued y Margudgued, masobero, meseguero, mayenco, mejana, múrgula, navada, navajo, nafra, Obarra, paul, peiron, purna, Puyarruego, Purroy, Pueyo, puyar, puyada, ruello, Regrustan, royo, ruche, rusiente, sarda, sarrio y eixarzo, rio Savon, sierria, sostra, sostobar, tiña, toba, tocho; toza, tozal, tozolada, tozuelo, tozudo, tremedal, Turbon, turmo, rio Vero, etc.

2.° Señala el orígen céltico de la fonética gallega y portuguesa, en cuanto trasforma en *u* la *o* final de los vocablos (Ancetolu, Vipumulu, Anniu) y los abrevia, eliidiendo consonantes intermedias y alargando la vocal que antecede á la consonante suprimida (Bandue por Bandue, boa por bona, etc.). Denuncia asimismo en las lápidas hispanolatinas la pronunciacion de la *i* consonante como *j* catalana, portuguesa y gallega en *Diuleano* (Djulyano, 2903), á que puede añadirse *djelu* (2584), *diurnale*, *Iun*, etc. Indica como verosímil la nasalidad de la *n* en Tycen, Myron, etc.

3.° Reconstruye magistralmente la teoría del artículo céltico, venciendo dificultades mil que le oponia la ruina en que han caido las primitivas formas en las hablas célticas que todavía viven, á influjo de las varias lenguas que han entrado con ellas en contacto. Señala en inscripciones y nombres geográficos el artículo *an*, comun á los dos géneros, ya puro (Ambatus, Ambata, Antubelus, Andergus, Andelon, Ancosa, etc.), bien mudada la *n* en la consonante siguiente (At-tegua, As-seconia, At-tacon). ¿Usaron los celto hispanos el artículo postpositivo, como los islandeses, como los vascongados? No sé si debe referirse á él la *n* final de algunos de los vocablos que propongo más adelante como ejemplos de flexion de nominativo y de dativo en *n*: algunos plurales parecen darlo á entender así, vgr., Aveaniabus (Aveania-bus?), Burbaguena (Burba-ana?) etc.; y el P. Fita cree descubrir el primitivo artículo *ind*, *end*, orígen del *an*, en Com-indi, Petanim-indi, etc., de las inscripciones, así como en End-obélico. Su opinion respecto á las demas lenguas célticas es que «en gael como en welsh, la sílaba individuante, pospuesta al radical, pudo ejercer funcion de artículo, al ménos indeterminado, como sierce la de artículo determinado en las lenguas escandinavas. El artículo indeterminado, en gael y welsh, se pospone: el determinado se antepone, y procede del pronombre demostrativo». Tengo por seguro que el artículo *an* subsistió durante las épocas romana y visigótica, y que á él fué debida en parte la aspiracion primero, y el eclipse total despues, de la *f* inicial latina (filius=fhijo=hijo, etc.): bien entrado ya el período de la Reconquista, se encuentran rastros de él en Leon y Cataluña, si bien algunas veces con flexion moderna: «e guarden *na* villa», «en *nos* testamentos», «con *no* diablo», etc., dice el Fuero de Leon.

4.° Igualmente recompone la primitiva declinacion céltica y descubre restos de ella en las lápidas hispano latinas, siendo las desinencias más características las siguientes: nominativo masculino en *um* y *on*, *n* y *o*, y femenino en *um*, *on*, *o* y *a*; dativo singular femenino en *o* y *a*, plural en *aus*, *abos*, ablativo *veas*. Creo que puede simplificarse no poco y completarse algun tanto el cuadro que presenta como resúmen de sus investigaciones sobre *Restos de la declinacion céltica y celtibérica en las lápidas españolas*.

Repárese lo primero la concordancia existente entre el nominativo y dativo del singular, como en latin entre dativo y ablativo. A los nominativos en *o*, *a*, *n*, *is*, *es*, corresponden dativos en *o*, *a*, *n*, *i*, *esi*, respectivamente.

Ejemplos de nominativo en *o*, *a*: Arquio, Bedo, Efondo, Vaenico, Acco, Venica, Nusatita, etc. Dativos en *o*, *a*: Aetobrico, Dameico, Viriaeno, Neto, Neta, Nemetona, etc. Estos ya los notó el P. Fita.

Nominativos en *n*: Andelo-n, Obuleo-n, Hileosca-n, Borma-n, Myro-n, Aio n, Apo-n (ius), Magilo n, Contucia-n-cum, Ebura-n-cum, Coro-n-icum, Deso-n-cum, Avua-n-cum, Avea-n-cos, etc. No ha de confundirse esta desinencia con la sílaba individuante *an*, *en*, *in*, etc. Dativos en *n*: Andero n (Hübner, 2598), Bovan-na (775), Neconi (inscripcion de Liegos), Tyche-n y Tyce-n (inscripcion de Tarazona), etc.

Nominativos en *es*, *is*: Bodec-iv-es (2707), Luc-es (2584), Colia-cin-es (plural latino, Collacini, 2697: la flexion *es* se halla visible todavía en el gallego actual *cives*, linaje), Segovet is (2855), Modest-is (455). Dativos en *i*: Navi (756), Duri (2370), Cori do nti (416), bandi (454), mili (2584), Caraedudi, etc. Dativos en *esi*: Cantibedoniesi (4963), sibiesi (455) etc., si no es en el primero una atenuacion de la terminacion latina *ensis*, y el segundo el *sibi* latino con el enfático céltico, lo cual no me parece probable. No lo es más la reduccion que hace el P. Fita de *sibiesi* á la forma gaélica *do flesin* (á él mismo): *sibiesi* debe ser el *sibi* latino declinado á la céltica, lo mismo que en la inscripcion 2380 se halla sometido á la regla general de la declinacion regular latina: *sibio*.

Cuanto á las terminaciones en *um* *on*, *un* *on*, registra las el Sr. Fita como signos de nominativo masculino y femenino, y dativo masculino. Acaso sea posible hacer aquí una reduccion. Distinguiré dos casos: 1.° nombres gentilicios terminados en *cum*, *com*; 2.° vocablos no gentilicios terminados en *um-om*, etc.

El Sr. Fita atribuye á los primeros los caractéres que son propios de la flexion; mas yo advierto que tanto el patronímico (*ecf*, *etf*, *ip*, *ib*, etc.) como el gentilicio (*cum*, *com*, *cun*, *gun*, etc.), son *inflexibles*, carecen de ge,

Gargoris, Guarga, ș.a. au fost în străvechea Peninsulă Iberică (academicienii Fidel Fita și Joaquín Costa, 1879)

Academicianul Joaquín Costa Martínez 1846-1911 / din provincia Aragoneză Huesca a rezumat pentru revista "Europea" (nr. 292 / 28 IX 1879) unele studii ale academicianului Fidel Fita 1835-1918 / din provincia Catalană Barcelona despre "Spania timpurie": "Părintele Fidel Fita a avut un discurs istoric la Academie în 6 VII 1879; și-a prezentat metoda de cercetare, cu simț științific. Între concluziile filologice privind Basca și Georgiana: sunt limbi flexionale Ariane, formând aceeași ramură lingvistică. Analizând numele Ebrului și Ibericii, a rezultat când s-au desprins din trunchiul Arian, vestigiile lor fiind în monumentele Babiloniene, Egiptene, etc. Verificând megaliții dar și inscripțiile hibride, a rezultat distribuția geografică a Celto-Hispanicilor, până la coloniile acelora în Irlanda. Iezuiții Spaniei au scris pagini valoroase în Istoria națională iar Fidel Fita a continuat Tradiția; din studiile sale istorice mă voi concentra pe vremurile dinaintea ViziGoților (Antice și anterioare): dicția sa l-ar fi făcut invidios chiar și pe Gorgias. Nici Basca, nici Georgiana nu sunt limbi aglutinante pure, așa cum s-a crezut până acum: flexiunea lor este imperfectă și elementară (în comparație cu grupul Indo-European); ambele au afinități lingvistice Ariane. Georgiana și Basca au derivat din Ariana primitivă; comparând gramaticile Georgiană și Bască - ori Iberică răsăriteană și Iberică apuseană - se poate observa existența unei concordanțe profunde ale lor, atât în rădăcinile multora dintre cuvintele lor, cât și în prozodia lor, în articolul de după substantiv, în comuniunea particulelor, în flexiunea verbală și nominală, în terminațiile declinării lor, în conjugare, în sistemul numeral, etc. Aceste 2 limbi sunt surori iar oamenii care le vorbesc au avut aceeași origine. Analizele privind sistemul numeral folosit în ambele Iberii (din colțul Sud-Estic European și din colțul Sud-Vestic European), precum și cea a numelui purtat în vechimea îndepărtată de Ebru - anume Graius - au ieșit în evidență prin originalitate și perspicacitate. Rămâne încă de descoperit cum a ajuns venerata apă curgătoare ce a dat numele Peninsulei să aibă 2 nume diferite, ambele de sorginte Ariană. Poate e nelegitimă aserțiunea că 'Poporul Basc a fost în fruntea marilor migrări Europene de rasă Ariană, primul ajuns în Occidentul Îndepărtat', Bascii fiind precedați de alte popoare - de aceeași origine - despre care nu s-a păstrat nici o urmă. Oricum a fost, rădăcina hidronimului primitiv pentru desemnarea Ebrului - anume Graius / conform lui Marcial - există în denumirile din limbile Bască 'uharka', Aragoneză 'gorga', Castiliană 'goria', Sanscrită 'garj', Latină 'gurges', Bretonă 'goer', în Râul Pirinean Guarga, în Basca Sudică 'erreco' (cu aspirația pierdută), Catalană 'rech', Castelană 'regata' (aglutinată în hidronimele unor pâraie), etc.; și în fine, la Râurile Arazes, Arga și Aragon, care - la fel ca Râul Guarga - curg în partea Sudică a lanțului Montan al Pirineilor. Popoarele Georgian și Basc constituie o singură ramură etnică iar această ramură s-a ramificat din trunchiul Arian atunci când a început să apară flexiunea în forme aglutinante, deci înaintea celorlalte ramuri (Greacă, Celtă, Etruscă, Latină, Germanică și Slavă). Ultima reședință a rasei Ariane - corespunzător Vendidad / Avesta - se numea Varena, situată pe țărmurile Sudice Caspice și de-a lungul Fluviilor Kura și Arax. Cu siguranță a fost populată de Iberi, Celți, ș.a. care au invadat ulterior Europa Vestică. Probabil că Iberii, înaintea tuturor, s-au aventurat spre Marea Neagră iar primele lor opriri serioase au fost la Istmul Caucazian și la Ebrul Trac (Hebros / Marița), lângă Vadul Dardanelelor și al Frigiei / cu Câmpiile Troiei. Etnologia Ibericilor așadar prezintă - ca bază de calcul - ultima staționare a Iranienilor, înainte de a se întoarce pe meleagurile Persane, unde erau aclimatizați. Înainte de Iisus, au fost 22 de secole de mari mișcări ale orientalilor spre Occident; posibil să-i recunoaștem printre aceia pe păstorii Hyksoși care au invadat Egiptul, pe Ibericii noștri în Abhira / casta păstorilor, pe Frigienii sau Bebrycii de rasă Ariană (Bebrycii s-au regăsit și mai târziu, la ambele capete Mediterane). Monumentele Egiptene i-au prezentat pe Taccarii din Tracia și din Asia Mică, aliați cu Tartessii din Italia și din Spania, pentru a rezista atacurilor copleșitoare ale Faraonilor Ramses II și III. Sakarzeli este numele național al Georgiei iar Karzuelini reprezintă autointitularea Georgienilor; cele 2 nume amintesc de Euskaleria și Euskaldunac. Taccarii trebuie să fost Iberii stabiliți în Tracia, Italia și Spania. În secolul XIV î.C. - corespunzător inscripțiilor Egiptene consultate de Sallust - o rasă Iafetă (cu pielea albă și părul blond) pătrunsese pe plajele Vestice ale Libiei, împingându-i pe K/Hamiți spre Sahara. Au fost acei Lebennu sau Libieni răspândiți și în Golful Lyonului, cu numele de Lygi / și tot Iberi Lygieni? Părintele Fidel Fita afirmă că rasa Lygiană a fost cea inițială de la poalele Caucazului: aceea a fost în spatele Iberilor, urmați după ce s-au urnit. Iberii ar putea fi și aborigenii Peninsulei Italiei iar o ramură a lor - de Osci și Sicani - așa ca Bascii din Peninsula noastră. În vremuri foarte îndepărtate, unii Iberi s-au întors în

Est iar Perșii și Egiptenii au debarcat pe coastele noastre. În timpul lui Solomon, unii Tireni uniți cu Sardini, Siculo-Iberi, ș.a. au intrat în Egipt, fondând Dinastiile de Bubastis și Sais. Mai târziu, Perșii ar fi ajuns pe țărmurile noastre: Varro a susținut așa ceva. Megastene - preluând din arhivele Babilonene și Persane - a scris despre o expediție trimisă de Imperialii Asiro-Chaldei pe meleagurile noastre (anterioară Egiptenilor Tahraka și Teucrilor) și că Nabucodonosor a trimis coloniști din Iberia Estică în Iberia Vestică. Regele Cadizului / Tartes ar fi putut fi un 'athravan' / preot zoroastru, care a domnit în timpul eclipsării Tyrului de către Nabucodonosor: Codul Turdetan menționat de Strabon a coincis exact cu descrierea Avestei și cu timpul atribuit operei lui Zoroastru de către Eudoxos din Cnidos și Aristotel. După acestea, părintele Fidel Fita a amintit de relațiile - mai apropiate de vremurile prezente - dintre Peninsula noastră și Orient: a adus la lumină descrierea pe care Strabon a făcut-o Iberiei Estice și Georgienilor pentru a le compara cu descrierea Iberiei Vestice; pentru a compara concordanța celor 2 rase, a comparat caracteristicile lor fiziologice externe. Ce s-ar putea spune despre teoria Modernă ce încearcă să înrudească Iberii cu Berberii? Înțeleptul istoric nu a fost neștiutor față de investigările recente asupra Numidiei (atinse în treacăt atunci când a menționat Lebennu). În demonstrațiile sale, a avut mare grijă să separe concludentul de probabil. Un punct de plecare pentru orice studiu serios al locuitorilor timpurii ai Peninsulei noastre ar fi de exemplu originea Ariană a Bascilor împreună cu limba lor și fraternitatea etnică cu Iberii orientali - răsăriteni sau Georgieni - evidențiate de monumentele aparent cele mai delicate iar în realitate cele mai rezistente / durabile: lexicul și gramatica. Teme propuse erudiției viitoare ar fi etapele Iberilor în lungul lor pelerinaj de la țărmurile Mării Caspice până la Golful Biscaya, identificările lor și ale Taccarilor. Dependența monarhiei Tartesă de Argantonio și Imperiul Persan a fost contrară relațiilor stabilite de Cadiz cu Grecii Asiei Mici, așa cum a relatat Herodot (dar și alți autori): nu era susținută de natura poetică a Codului Turdetan, deoarece trebuiau să fi împărtășit aceleași vechi legislații. Chiar și numele de Abidis - din importanta legendă Turdetană ajunsă la noi prin Trog Pompei - este mai asemănător cu al Vedicului Trita, fiul lui Ap-Tya, simbol al Soarelui (Abid-is era succesorul lui Abide, mai degrabă decât al zoroastrului Athwya; Strabon i-a făcut pe Turdetani co-sanguini cu Celții iar Pliniu a consemnat existența CeltIberilor). În legendă, opus lui Abidis a fost Gargoris, simbol al Lunii sau al Ursei Mari (rădăcina 'arg' - care era atât Celtă, cât și Iberă - a fost interpretată ca urs). Prin studierea rădăcinilor cuvintelor popoarelor Celto-Hispanice - atât colective, cât și individuale - inclusiv gravate pe pietre funerare, s-a constatat că un număr mare dintre ele există pe ambele părți ale Canalului Mânecii (în Britonia / Bretania și în Britania), multe continuând să existe în nomenclatura geografică, în numele de familii și în diferitele Dialecte ale Peninsulei. Anul trecut, Buletinul Institutului de Învățământ Liber a consemnat numeroase cuvinte Celte în Dialectul Aragonez din zona Pirienilor, printre care - de exemplu - gorgo, gorgollo, Rio Guarga, Monte Guerguis. Gasconul / Bascul 'ars' pentru urs s-a transformat în numele de familie Garcia (conform filologului Francez Achille Luchaire); numele Turdetan Gargoris trebuie conectat la fel".

74 POESIA DIDÁCTICA

Gargo-ris, siendo *ris=rix*, rey (de los Curetes). Si la *g* inicial es una aspiracion que no pertenece á la raíz (1), se reduce ésta á *argo*, nombre individual, patronímico y gentilicio en Lusitania (*Arco, Arquio*), que en las inscripciones de Citania tiene una importancia decisiva (*Arg* ó *Airg*) (2), y que parece designar tambien una deidad olisiponense (*Araco*). En éuskaro significa luz (*argi*), y por extension luna (*argizagi, illargi*): en irlandés, vaca (*earc*), símbolo de la luna: luna significa tambien el sanscrito *gaura* (por su color pálido). En la mitología irlandesa, corresponde á Gárgoris *Erc*, ó su hijo *Eochaid*, último rey de los firbolgs: *Erc* significa cielo, y además animal de cuernos, sinonimia que se explica por el mito de las vacas celestes (3), y que recuerda, por otra parte, al egipcio Thot, deidad lunar de dos cuernos. Esa misma raíz parece ostentar el nombre de *Argantonio*, rey de Cádiz ó Tartesso, (4) Por lo demás, no se habrá echado en olvido que *Arco* significa oso y la Osa mayor (§ XV): ahora bien, el dragon de las tres cabezas tiene en las mitologías asiáticas siete colas (Vedas) ó seis (Avesta): algunas veces, el mónstruo aparece con siete cabezas, como la Hidra de Lerna, que en los himnos homéricos se identifica con la serpiente Python, ó como la nube del Rig-Veda, allí comparada á una serpiente cuya cabeza descansa cerca de los siete rios: esas siete colas ó esas siete cabezas representan los siete planetas ó las siete estrellas de la constelacion polar. Recuérdese además que en Egipto el oso y su constelacion estaban consagrados á Typhon

(1) Como en *Garcia* (análogo á *Gárgoris*), derivado del éuskauro *arz, artza* (aspirado en labortano y bajo navarro, *harz*), oso, y tal vez del céltico *arc* (vid. F. Fita, *El Gerundense y la España primitiva*, 1879).

(2) Conjetura F. M. Sarmento que en *Arg Camal(i)* se contiene la indicacion de un príncipe lusitano ó persona de distincion, y no la marca de un fabricante, como otros opinan: *Signaes gravados em rochas*, en la revista *A Renascença*, 1878, p. 25.

(3) D'Arbois de Jubainville, *Esquisse de la mythologie irlandaise*, apud *Rev. archéol*, 1878, p. 385.

(4) En las lenguas célticas, lo mismo que en la griega y latina, *argan, arian, airget*, etc., significan plata. El *Catholicon* de Legaudeo trae el nombre de *argantier*, con variantes *arganter, achanter, archant, archanton*. *Argantellin* es nombre de mujer en un acta de reanumision británica.

Y RELIGIOSA DE LOS CELTÍBEROS. 75

(1) Si la *g* inicial de *Gargo-ris* pertenece á la raíz, que es lo más probable, esta personalidad se asimila, por una parte, á *Chark*, el reptil gigante que combate con el héroe Diuk Stepanovitch, en una leyenda rusa, y por otra parte, con la *Gorgona* triforme (símbolo de la Luna), hija de Cronos, decapitada por su padre, como Medusa por Perseo en los poemas homéricos. Los griegos situaban la isla de las Hespérides junto á la tierra de las *Gorgoas*, frontera del reino de *Geryon*, que no es otro que el mismo Gargoris (2) En los poemas homéricos, *Gorgo*, la furia de las tinieblas, es un mónstruo único, de faz horrible y de mirada centelleante y aterradora: en Hesiodo, las Gorgonas son tres, hijas de Phorkis, llamadas Stheino, Euryale y Medusa. W. Cox tiene como probable que las serpientes retorcidas que sustituyen á los hermosos bucles en la Medusa, representan los vapores tempestuosos que durante la noche se levantan de la tierra y el mar hácia el cielo, y además, que las alas y garras que la leyenda atribuye á sus tímidas hermanas (*Graiai*), son una prueba patente de haber sido su primer orígen las nubes (3). El conjuro con que en la antigüedad invocaban á la triforme Hécate, segun el *Philosophoumena* de Orígenes, la designa con el epiteto de *Gorgon*. Gárgoris viene, pues, á ser el mismo mónstruo que con nombres y formas infinitas aparece en pugna con un héroe solar en las mitologías aryas, y repite el tipo de Geryon, sea su orígen la luna, sénalo las nubes. La relacion del Océano y los rios con la luna, hubo de inspirarse en el fenómeno de las mareas: de aquí que se representára el Océano con cuernos de toro (la luna creciente), y se personificára los rios por deidades de cuernos ó cabeza de toro y cuerpo de serpiente: ya hemos visto cuál representacion corresponde á Hécate en concepto de Tauró-

(1) Plutarco, *De Iside et Osiride*, cap. II. En opinion de Creuzer, el combate de un oso con un leon, figurado en el templo de Karnak, representa la lucha de Typhon con Osiris.

(2) No queremos dejar pasar desapercibida una coincidencia: hemos visto que *Geryon* puede reducirse al nombre de la grulla, γέρανος, *garan*, etc.; otro tanto acontece con *Gargoris* respecto de otro de los nombres de esa misma ave, vocablo probablemente onomatopéico, y comun á las lenguas semíticas y á las aryas: sanscrit *karkata*, indostánico *karkarâ*, etc. Nada tiene que ver con esto el sanscrit *ghargata*, siluro, género de pez.

(3) *The mythology of the aryan nations*, por Georges W. Cox, 1870.

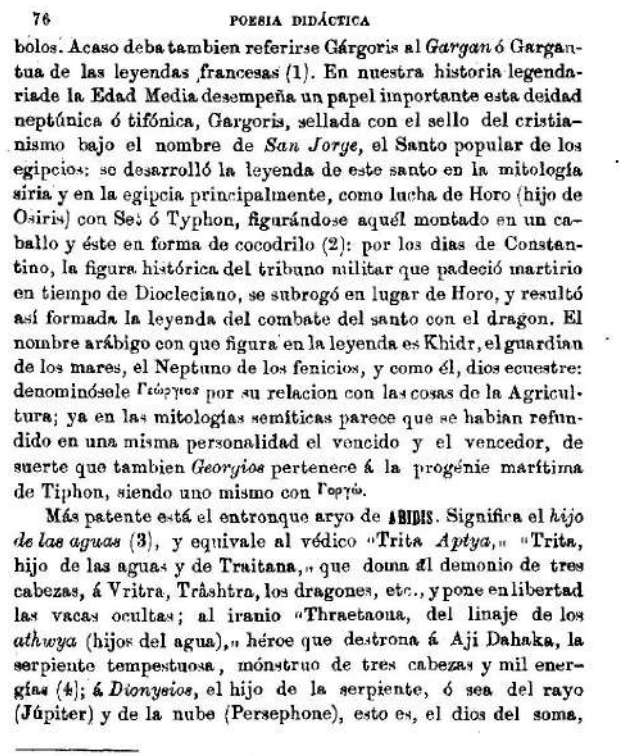

76 POESIA DIDÁCTICA

bólos. Acaso deba tambien referirse Gárgoris al *Gargan* ó Gargantua de las leyendas francesas (1). En nuestra historia legendaria de la Edad Media desempeña un papel importante esta deidad neptúnica ó tifónica, Gargoris, sellada con el sello del cristianismo bajo el nombre de *San Jorge*, el Santo popular de los egipcios: se desarrolló la leyenda de este santo en la mitología siria y en la egipcia principalmente, como lucha de Horo (hijo de Osiris) con Seb ó Typhon, figurándose aquél montado en un caballo y éste en forma de cocodrilo (2): por los dias de Constantino, la figura histórica del tribuno militar que padeció martirio en tiempo de Diocleciano, se subrogó en lugar de Horo, y resultó así formada la leyenda del combate del santo con el dragon. El nombre arábigo con que figura en la leyenda es Khidr, el guardian de los mares, el Neptuno de los fenicios, y como él, dios ecuestre: denominósele Γεώργιος por su relacion con las cosas de la Agricultura; ya en las mitologías semíticas parece que se habian refundido en una misma personalidad el vencido y el vencedor, de suerte que tambien *Georgios* pertenece á la progénie marítima de Tiphon, siendo uno mismo con Γεργύ.

Más patente está el entronque aryo de ABIDIS. Significa el *hijo de las aguas* (3), y equivale al védico "Trita *Apîya*," "Trita, hijo de las aguas y de Traitana," que doma al demonio de tres cabezas, á Vritra, Trâshtra, los dragones, etc., y pone en libertad las vacas ocultas; al iranio "Thraetaona, del linaje de los *athwya* (hijos del agua)," héroe que destrona á Aji Dahaka, la serpiente tempestuosa, mónstruo de tres cabezas y mil energías (4); á *Dionysios*, el hijo de la serpiente, ó sea del rayo (Júpiter) y de la nube (Persephone), esto es, el dios del soma,

(1) Vid *Revue Celtique*, vol. I, pág. 139.
(2) Tal como lo representa Plutarco, y como lo figura un bajo relieve conservado en el Museo egipcio del Louvre. Vid. *Horus et Saint Georges*, por Clermont Ganneau, apud *Rev. archéol.*, 1876, p. 196 y sigs.
(3) *Ab-ides*, con el patronímico griego, ó *Ab-tya*, en la forma sanscrítica y el patronímico celto-hispano *is*. En cuanto á la trasformacion de *Ap* en *Ab*, cfr. la *dea Abnoba*, fuente que brota en un monte de Wurtemberg, y cuyo númen presidia á los manantiales del Danubio y del Necker; la *Abia felaesureco*, divona ó fuente divina de Castro-Caldelas, en Galicia; *ibay* de los éuskaros, *ibon* de los aragoneses, etc.
(4) *Ormuzd et Ahriman*, por James Darmetester, 1877.

Gargoris și Geryon au fost echivalenți
(academicianul Joaquín Costa, 1880)

Academicianul Joaquín Costa a dezvoltat tematica vechiului Rege Gargo = Gargoris în studiul despre "Poezia religioasă a Celtiberilor", publicat de "Revista Spaniei" nr. 76 / 1880: "Clasicii ne-au făcut conștienți de existența unei poezii religioase, inspirată de Cultul Manilor, care forma o parte integrală a ritualurilor Gentilice. Pe de altă parte, poezia mitologică / cosmogonică a fost influențată de Cultul Naturii. Lăsând studiul formelor sale literare - adică al ritmului - pentru mai târziu, investigăm mai întâi conținutul acesteia, trecând de la cunoscut la necunoscut și punând în joc Tradiții Ariane, scriitori Antici (Greci și Latini), inscripții Hispanice și legende naționale Medievale. Relația etnică dintre Tartesi și Lusitani ne pune pe calea descoperirii afinității miturilor. Un fragment dintr-un poem Turdetan ne servește drept punct de plecare, care trebuie să fi ajuns la cunoștința lui Trog/us Pompei/us prin intermediul lui Posidonius sau Asclepiades ori poate prin intermediul scriitorilor din Marsilia, ale căror colonii se învecinau, întreținând relații comerciale intense. Polibiu a avut la dispoziție biblioteca bogată a Escipionilor, care cu siguranță avea povești referitoare la Hispanici; el l-a însoțit pe cuceritorul Cartaginei în Peninsulă, a fost la Curtea Turdetană și a scris 'Istoria Războiului Numantiei' (pierdută, ca și o parte din Istoria sa Romană, ce trata în detaliu afacerile Peninsulei / judecând după pasajele preluate din ea de Strabon și Ateneu). Strabon a scris în secolul I î.C. despre evenimentele memorabile ale Turdetaniei. Cato - un profund observator al obiceiurilor popoarelor - care a purtat război în Peninsulă, a descris și el în 'Origini' lucruri ce i-au atras atenția în Spania; au mai fost mulți alții din Vechea Lume care au procedat similar. Trog/us Pompei/us a relatat despre primul Rege Curet (unii cred despre Cureți că au fost numai în Tesalia / Peninsula Balcanică, nu și în Tartessia / Peninsula Iberică, fabuloșii Cureți fiind Cuneții descriși de Herodot), numit Gargoris, care a populat 'Saltus Tartessiorum' unde - conform Tradiției - Titanii s-au luptat cu Zeii, afirmând: 'Fiica fragilă a lui Gargoris a dat Curții Regale un prunc de care Regele s-a rușinat și l-a vrut dispărut, însă copilul - având noroc - a scăpat de orice pericol și a obținut în cele din urmă tronul, cu aprobarea totuși a lui Gargoris, mișcat de compasiune față de încercările extraordinare prin care a trecut acela. Bătrânul Gargoris l-a desemnat succesor al său la tron, dându-i numele Abidis. Când a preluat coroana a dat dovadă de asemenea calități încât toată lumea a crezut - pe bună dreptate - că avea virtute divină. A dat legi poporului - printre acelea fiind interzicerea sclaviei - și-a învățat supușii să înjuge boii și să abandoneze hrana sălbatică pentru mâncare mai blândă, incluzând cerealele; după moartea sa, sceptrul a continuat cu urmașii timp de multe secole. Geryon a domnit în altă parte a Spaniei, pe țărm și în Insulele de lângă coastă. Vitele de acolo - ale lui Geryon - erau foarte grase, dobândind o asemenea faimă încât a fost atras până și Hercule din Asia. Despre Geryon se spune că de fapt erau 3 frați strâns uniți de un singur spirit'. Până aici Trog/us Pompei/us. Alt fragment s-a păstrat din Macrobiu în 'Saturnaliile' sale; încercând să confirme teza că 'Hercule personifica Soarele' - deci simbolul Solarului Hercule, adoptat de Amfitrion - el a susținut: 'Un argument de mare importanță a fost oferit de un anumit eveniment. Theron / Regele Spaniei Interioare a încercat - cu o furie fără precedent - să ia cu asalt Templul lui Hercule (de pe litoralul Cadizului). Lupta a durat mult timp, cu deznodământ indecis pentru nici un combatant, până când la una dintre corăbiile Regelui Theron dintr-odată a izbucnit un incendiu și le-a ars pe toate. Cei puțini care au reușit să scape - rămași captivi ai învingătorului - au declarat că au văzut lei apărând provele corăbiilor din Cadiz și mănunchiuri de fulgere ieșind din ele, care într-o clipă au ars corăbiile lui Theron'. Aceste legende se completează reciproc; sunt variante ale aceluiași mit, anume o luptă între 2 personificări: Gargoris și Abidis, Hercule și Geryon, Hercule și Theron. Pentru a le descifra - adică pentru a interpreta sensul cosmogonic conținut în ele - trebuie să le desfacem veșmintele ce le acoperă. Privind o anumită aparență istorică, suntem nevoiți să ne întoarcem la sursele mitologiei Ariane, când metamorfozele antropomorfe nu au pătat încă transparența acelor imagini. Arianii timpurii se temeau de 2 lucruri mai presus de oricare considerație: întunericul și seceta. Erau păstori iar dacă ploile nu veneau, atunci lipseau pășunile pentru vitele lor, care constituiau principala lor bogăție; de aceea, ritualurile vechi orientale conțineau atâtea rugăciuni pentru a implora divinitatea în beneficiul ploii. Pe de altă parte, numele nopții denota ideea de pustiire și moarte; Luna era numită de Basci ca 'lumina morții' (în unele Dialecte, Luna era conectată de 'argi' = măsură a luminii, însă 'argiz' - folosit pentru vârstă - însemna și apariția luminii, cu sens sumbru / lugubru). Cu atâta îngrijorare, se pune problema: unde este lumina în timpul nopții, când norii acoperă Cerul? Unde sunt norii atunci când Cerul apare senin

și pământul uscat? Răspuns: aceste bunuri supreme sunt smulse de o putere malignă, dușmană a lumii - flagel al umanității - și sunt ținute ascunse. O ființă luminoasă, un erou supranatural, prieten al oamenilor, atacă demonul / monstrul cu fulgerul și-l învinge, salvează lumina și apele cântătoare, eliberându-le să cadă ori să strălucească pe Pământ. Teoria fizică prinde astfel contur și devine mit / legendă: apa de ploaie e comparată cu laptele iar norii înăbușitori echivalați cu turmele Solare (într-una din versiuni - radicalul însemnând atât fructe, cât și animale - turmele lui Helios sunt transformate în Merele de Aur păzite de Hesperide); cirezile de vite devin Celeste, simbolizând - și prin culoarea lor - razele Soarelui. Norii furtunoși sunt monstruoși, ascunzând (ca un grajd sau ca o cavernă) animalele / vitele furate; uneori simbolizează însăși lumea: fulgerul și trăznetul sunt armele cu care eroul Solar luptă și-l răpește pe tâlhar sau alteori acelea sunt armele cu care tâlharul își apără prada. Tunetele sunt mugetele vitelor capturate dar și strigătele de furie ale combatanților. Pe acest argument foarte simplu (lupta zilei cu noaptea, formarea norilor și căderea ploii, cucerirea luminii și a apei sau - cu alte cuvinte - schimbările observate pe Cer) se bazează toată mitologia Ariană: Indienii, Iranienii, Grecii, Celții, ș.a. au țesut cu el nenumărate legende, care au încercat / exersat imaginația populară (a popoarelor Indo-Europene) și au inspirat inclusiv literatura Europeană Medievală. Nu în toate au fost furate vite: în destule, norii cântători au fost comori ascunse ori iubita / soția eroului sau Zeului luminos; în unele, fabula și protagoniștii ei s-au contopit cu eroii și cu evenimente culminante ale istoriei reale, adaptându-se geografiei Țării și luând culoarea locală a poporului. Deja în 'Rig Veda' Soarele a apărut triumfător asupra ființelor întunecate / tenebroase - primul germen al eroului Solar care ucide Dragonul cu razele sale - iar zorii sunt reprezentați de vaci strălucitoare deschizând ușile grajdului lor (al întunericului); unul dintre epitetele cu care a fost descris eroul - tânăr strălucit - este acela de cuceritorul comorilor, adică al vacilor ascunse (de nori), furate de Pani. O altă personificare a demonului / monstrului din India, care uneori se lupta cu Agni sau cu Indra, a fost prin intoxicarea aceluia cu Soma. În Persia, Dahaka - un monstru cu 3 capete - s-a luptat cu 'Fiul apelor' și a fost transformat în omul-șarpe; acel monstru - tâlharul cirezilor Solare sau al vacilor Celeste - s-a multiplicat într-o vastă descendență de forme și personificări concordante în Vechea Lume nu doar la Iranieni, ci și la Indieni ca Vritra ori ca Gorgon, Sfinx, Himera, Hidra, triformul Cerber, Geryon, șarpele Python, vulturul lui Prometeu, Dragonul din Colchis, leul din Nemea, Ladonul Hesperidelor, etc.: nume diverse pentru același lucru. Eroul luminos care învinge Dragonul, șarpele, monstrul, s-a dezvoltat în paralel și a fost Indra, Zeus, Apollo, Hercule, Cadmus, Dionysios, Arthur, ș.a. Aceasta fiind presupunerile, să vedem locurile care corespund personajelor legendei Turdetane în mitul Arian, ale cărui semnificații și ale căror variante le-am semnalat succint. Figura lui Geryon ar putea - strict vorbind - să simbolizeze o luptă între Hercule sau Magnon Celtiber și Fenicianul Saturn, supranumit Keruan / Gheruon, însă alte asemănări par și mai plauzibile ori mai naturale. Un mitograf Suedez pronunță numele Geryon cu referire la Gigantul Geiroedhr, Gardianul comorile subterane: radical și morfologic, el poate fi identificat și cu Grecul Cervero; comparați și Gerhard sau Geroid din legenda Irlandeză 'Geróid Iarla' ori poate Etruscul Charon (vâslașul / luntrașul infernal). Autorul Englez David Fitzgerald în 'Revista Celtică' a sugerat posibilitatea ca Gerhard să aibă o legătură cu cuvântul Germanic 'geier' pentru vultur; vechiul termen German 'gir' - cu semnificația de avid / lacom - se înrudea cu rădăcina Sanscrită 'gr' pentru devorare. Geryon ocupă în legendă locul care corespunde vulturului în cea a lui Prometeu: vulturii - dacă e să-l credem pe Silius Italicus - jucau un rol important în credințele Celtiberilor, căci să fi fost devorat de ei era o condiție esențială în atingerea nemuririi. Sâmburele de adevăr poate fi urmărit comparând cu misiunea atribuită corbului în legendele Irlandeze, unde viața fiecărui om este legată de cea a unui corb, care este ca Geniul său și care dispare atunci când acesta moare. Poate că mitul Grecesc al Zeițelor morții în luptă era legat de o legendă similară. Nu pare că 'triformul' Geryon s-ar fi referit la 'taurul celor 3 cocori', în ciuda asemănării lui Geryon cu toreadorul Zeiței Hekate, Celtul 'garan' - dintr-o veche rădăcină, analoagă Sanscritei 'garana' - făcând referire la longevitatea acelei păsări (cocor), fiind 'geranos' în Greacă și 'grus' în Latină; cocorii s-ar identifica cu legendarele lebede iar alăturarea taurului și cocorilor s-ar asocia cu divinizarea tunetului, ca fenomen natural numit Germanic Thor, Galic Taranis, respectiv Etterun în Irlanda (taur cu 3 picioare), poate Theron în Spania. Pe un teren așa șubred, pare aproape sigur că numele Geryon - probabil pronunțat Herion - a provenit dintr-o rădăcină similară ca formă și sens cu cea a vulturului, anume: Sanscrita 'kâra' = crimă, Persana 'kâri' = luptă, Irlandeza 'cear' = moarte, Galeza 'herian' = provocare, vechea Germană 'herion' = luptător, etc., caz în care Geryon era distrugătorul / spiritul rău, sens foarte potrivit având în vedere că a fost o formă / o reîncarnare a lui Typhon. (Se poate totuși gândi la o altă interpretare, bazată pe afirmația vechilor autori că Geryon își păștea turmele în Iberia: Sanscrita 'kurari', Irlandeza 'caira', etc. pentru animalul care paște aduce și cu termenul pentru păstor / păcurar; Latinul 'cornu' s-a legat de numele Ariane pentru diverse feluri de căprioare, capre, cornute / vite, etc. Sanscritul 'go-ragan' = șef de vaci; în acest caz, Geryon ar însemna posesor demonic de cireadă dar nu există nici un motiv convingător pentru a susține această versiune). Conform lui Herodot, Geryon a fost Regele Erythiei și trebuie ținut cont că unii au plasat Erythia lângă Cadiz, chiar incluzând portul în Regat, ca de exemplu Apollodor și Pherecides. După cum am văzut deja, Trog/us l-a considerat pe Geryon ca Regele unor Insule însă alți autori i-au plasat Regatul în Cadiz sau Tartessos, patria lui Gargoris și Chrysaor. Ceea ce este adevărat e că vechii Greci au mutat Regatul lui Geryon tot mai departe, pe măsură ce orizontul cunoștințelor lor geografice se lărgea: din Pontul Euxin - via Epir / Ebir - până în Iberia; înainte să domnească în Iberia, patria lui Geryon a fost Sicilia (acolo - în Agyrium - Hercule a dedicat un Lac Sacru eroului învins, pe care băștinașii îl venerau până și în vremea lui Diodor din Sicilia ('Biblioteca istorică' 4:24). Trebuie să credem că atât în Sicilia, cât și în Spania, legenda a pre-existat și tot ce s-a făcut a fost să se schimbe numele protagoniștilor săi, aplicându-le cele care le erau proprii: nu a fost un fenomen izolat sau extraordinar, ci unul general, caracteristic Erelor timpurii - simbolice și antropomorfice - care preferau să amestece umanul cu divinul și mitologia cu istoria. Tripla natură a lui Geryon i-a dezvăluit clar semnificația. După cum a scris Iustin - conform legendei - Geryon a fost un monstru cu 3 capete (întâlnit și la vechii Iranieni, vechii Greci, ș.a.); e interesant să vedem cum

vestigii de origine așa diversă s-au adunat pe Pământul nostru în același mit: deja printre elementele timpurii din 'Rig Veda' 3:56 a apărut taurul cu 3 capete și 3 burți, o formă triplă atribuită în egală măsură focului și licorii sacre a sacrificiului. Uneori, ființa compozită era prezentată cu fiecare dintre cele 3 elemente constitutive ale sale compunând câte o ființă sau fiind de altă natură ('Rig Veda' 5:69). Astfel Geryon - după unii, ca de pildă Iustin în 'Istorii' 44 - nu era un monstru în care erau unite 3 naturi distincte, ci mai degrabă 3 frați = Geryonii, admirabil potriviți, care cugetau și simțeau totul în acord, încât formau unul. La Diodor din Sicilia - 'Biblioteca istorică' 4:17 - ei erau cei 3 fii ai lui Chrysaor-Geryon, cu care s-a luptat Hercule. Poate că semnificația era împărțirea lumii în 3 (divinitatea triformă Hekate reprezenta 3 principii: activ sau spirit / în Cer, pasiv sau material / trupul și compunerea din ambele sau iluminarea / pe Pământ). Nu poate fi respinsă posibilitatea ca așa ceva să reprezinte Luna și cele 3 faze fundamentale ale sale. Soma - la fel ca Agni - a fost frecvent identificată cu Soarele dar uneori și cu Luna; în 'Rig Veda' uneori (5:51) Soarele și Luna au fost chiar asociate. Câinele era sacru pentru Hekate - ale cărei relații cu Artemis și cu Apollo au fost bine știute - iar ea era reprezentată cu 3 capete câinești, ca simbol Lunar, repetat la Cerber, identic cu Geryon".

Geryon în bronz și în ceramică veche

"Theron a fost o altă figură care s-a încadrat pe deplin în simbolismul naturalist Arian. Trebuie să renunțăm la reducerea lui Theron la Helios sau Horus / Zeitatea Solară Egipteană, precum și la scarabeul sacru / simbol Egiptean al astrului dimineții sau la Thor, deoarece Theron evident era o Zeitate Lunară sau Oceanică, o nouă formă a Tartesianului Gargoris, a clasicului Typhon, a lui Poseidon / fiul lui Cronos și Rhea. Lupta dintre Theron și Hercule putea simboliza lupta Celților - veniți din Nord - împotriva Fenicienilor din Tyr, stabiliți la Cadiz; fundalul este desigur legendar și se referă la mitul Solar. Theron este același Geryon, sub formă de taur, analog triformei Hekate ce purta titlul de 'Toreador' și care - corespunzător legendei - a călătorit pe Pământ sub formă de taur: numele său probabil a derivat de la rădăcina Ariană pentru taur. (Chaldeul 'thora', Fenicianul 'tur', Grecul 'tauros', Latinul 'taurus', Irlandezul 'tor', etc.: forme probabil legate de Sanscritul 'sthira', regăsite în Spania prin denumiri etnice și geografice ca Turgallium sau Trujillo, Turoqua, Turon, Toro, Toril, Turdetanos, Turdulos, Turiaso, ș.a.m.d). Mai mult, nu este imposibil să ne referim la Thero-n / Geryo-n, cu transformarea din guturala Geryo, Herio sau Keryo în dentala Therio. Ipoteza unei identificări între acei 2 combatanți ai lui Hercule, anume Geryon ca stăpân și păstor de vite și Theron ca toreador a fost întărită de Tradiția interesantă pe care a preluat-o Ammianus Marcellinus: 'Indigenii insistă mai mult decât oricine altcineva - lucru ce-l citim și gravat pe monumentele lor - că Hercule s-a grăbit să-i distrugă pe tiranii sălbatici Geryon și Tauriscus, dintre care unul infesta Spania, celălalt Galia' (iar după triumf, Hercule a avut o mulțime de copii din relațiile cu diverse femei acolo). Poate că ar trebui să căutăm echivalentul acestui Tauriscus, care prin analogia sa cu Geryon trebuie să fi fost triform. Figura lui Gargoris - deși în esență identică cu Geryon și Theron - prezintă un interes mai mare deoarece legenda în care apare are caracter mai original. În primul rând, numele său ar trebui defalcat după cum urmează: Gargo-ris, unde 'ris' = 'rix', Rege (al Cureților).

Dacă 'G' inițial era o aspirație care nu aparținea rădăcinii (ca în Garcia - analog cu Gargoris - legat de Bascul 'arz' / 'arța'), s-ar reduce la 'argo', nume individual, patronimic și Gentilic în Lusitania, care pare să desemneze o Zeitate. În Bască înseamnă lucitor / aprins ('argi') și prin extensie, Luna. La vechii Irlandezi, un simbol Lunar era vaca;

în mitologia Irlandeză, lui Gargoris i-a corespuns Erc și fiul său, ultimul Rege Pământean: Erc însemna Cer și totodată un animal cu coarne, sinonim explicat prin mitul vacilor Celeste (conform lui D'Arbois de Jubainville în 'Revista de arheologie' din 1878), amintind de Egipteanul Thot, Zeu Lunar cu 2 coarne. Aceeași rădăcină pare să aibă numele Argantonio al Regelui Cadizului / Tartessului. (În limbile Celte - ca în Greacă - 'argan' înseamnă argint). Nu e de neglijat că Arco semnifica Ursa Mare. În mitologiile Asiei, Dragonii au mai multe capete și mai multe cozi; o ființă monstruoasă precum Hidra a fost identificată de Imnurile Homerice cu șarpele Python sau 'Rig Veda' a comparat un nor cu un șarpe odihnindu-se lângă cele 7 Râuri: acelea pot reprezenta atât cele 7 astre ale Sistemului nostru cosmic, cât și cele 7 stele principale ale Constelației Polare (e de amintit că și în Egipt ursul cu Constelația sa erau sacre pentru Typhon, astfel cum a notat Plutarh în lucrarea 'Despre Isis la Osiris', după ce a observat în Templul din Karnak redarea luptei lui Typhon cu Osiris).

Dacă inițiala 'G' a lui Gargo-ris aparține rădăcinii, ceea ce este foarte probabil, atunci această personalitate este asimilată pe de o parte cu Chark - uriașa reptilă cu care s-a luptat eroul unei legende Rusești - iar pe de altă parte cu Gorgona triformă (simbol Lunar), fiica lui Cronos. Grecii au plasat Insula Hesperidelor lângă tărâmul Gorgon, la hotarul Regatului lui Geryon, care nu era altul decât însuși Gargoris. Nu vrem să trecem cu vederea o coincidență: am văzut că Geryon poate fi redus la numele de cocor / curcan, ș.a.m.d.; același lucru se întâmplă cu Gargoris în ceea ce privesc alte nume ale acelorași păsări, cuvinte probabil onomatopeice și comune limbilor Ariane, ca Sanscritul 'karkala' (Sanscritul 'ghorgata' pentru somn - un tip de pește - nu are legătură). În poemele Homerice, Gorgo era furia întunericului, un monstru unic, cu o față oribilă și o privire terifiantă / fulgerătoare; la Hesiod erau 3 Gorgone / fiice ale lui Phorkis. Probabil șerpii răsuciți care înlocuiau frumoasele bucle ale Medusei reprezentau vaporii furtunoși ce se ridicau noaptea de pe Pământ și Mare spre Cer iar în plus, aripile și ghearele pe care legenda le-a atribuit surorilor ei timide (Graie) dovedeau clar că originea se afla în nori. Vraja cu care Hekate - în 3 forme - a fost invocată în Antichitate, conform lui Origen, o desemna cu epitetul Gorgon. Gargoris vine așadar ca să fie același monstru care - cu nume și forme infinite - apare în conflict cu eroul Solar din mitologia Ariană, repetând tipul lui Geryon, indiferent dacă originea sa erau Luna sau norii. Relația Oceanului și a Râurilor cu Luna trebuie să fi fost inspirată de fenomenul mareelor: de aici Oceanul era reprezentat cu coarne de taur - în semilună - iar Râurile erau personificate de Zeități cu coarne sau cu capete de taur și trupuri de șarpe / reptiliene (am văzut că așa ceva corespundea - prin conceptul de toreador - Zeiței Hekate). Poate că Gargoris a fost numit și Gargan sau Gargantua din legendele Franceze. În legendele din istoria noastră, această Zeitate Tifonică sau Neptunică - Gargoris - joacă un rol important, sigilat cu pecetea creștinismului sub numele de Sf. Gheorghe, popularul Sfânt al Egiptenilor: legenda acestui Sfânt s-a dezvoltat în principal în mitologiile Egipteană și Siriană, ca lupta dintre Horus (fiul lui Osiris) cu Set sau Typhon, primul înfățișat călare pe un cal iar cel de-al doilea sub formă de crocodil / un basorelief este expus la Muzeul Luvru; în zilele lui Constantin, figura istorică a militarului care a suferit martiriul pe vremea lui Dioclețian a fost înlocuită cu cea a lui Horus, ivindu-se legenda luptei Sfântului cu Dragonul. Numele Arab sub care a apărut în legendă este Khidr, Gardianul Mărilor, Neptunul Fenicienilor și - la fel - Zeu ecvestru: era numit Gheorghios datorită relațiilor sale cu agricultura; deja în mitologiile orientale se pare că învinsul și învingătorul au fost contopiți într-un singur personaj, astfel încât Georgios aparține și el urmașilor Marini ai lui Typhon, Georgios fiind unul și același cu o progenitură de-a lui Typhon.

Conexiunea Ariană a lui Abidis este mai evidentă; însemna fiul apelor, fiind echivalentă cu vechiul Trita Aptya: Trita - fiul apelor și al Traitanei - a dominat demonul cu 3 capete, Vritra, Trâștra, Dragonii, etc. și a eliberat vacile ascunse ('Ab-ides', cu patronimul Grecesc 'Ab-tya' - în forma Sanscrită dar și în patronimul Celto-Hispanic fiind cu 'is' - avea transformarea 'Ab' din 'Ap' provenită din zona izvorului Dunării). Iranianul Thraetaona - din linia fiilor apelor - a fost eroul care l-a detronat pe Dahaka / șarpele furtunos, un monstru cu 3 capete și cu o mie de energii; iar Dionysios / fiul șarpelui - adică al fulgerului / Jupiter și al norului / Persefonei - era Zeul Somei, al licorii Cerești, anume: Zeul Ploii. Probabil ca Apellon - sau Apollo - el l-a omorât pe șarpele Python, care l-a împiedicat să-și construiască Sanctuarul în Cheile Parnasului. Datorită poreclei Aptya, Vedicul Trita poate se conecta de Grecul Triton - stăpânul Mării - și posibil că se înrudea cu soția Zeului Poseidon / Neptun ori cu Tritogenia (Athena a fost forma veche a Zeiței Amfitrita, al cărei nume trebuie comparat cu Trita Aptya; Tritogenia / Tritonis a fost personificarea umezelii). Eschil l-a portretizat pe Apis - vraciul Zeului Apollo / adică medicul și ghicitorul lui Apollo - care a exterminat toți monștrii și șerpii devoratori și veninoși ce infestau o anumită regiune, care (în semn de recunoștință) a preluat numele Apia. Se poate conchide - în mod cert - ținând cont de locul său în legendă, că Abidis, la fel ca Trita și Thraetaona, a fost suveran luminos iar Zeul strălucind ieșit din apa norilor era (mai clar) focul izvorât din furtună; de-a lungul vremurilor, acel personaj legendar a devenit Feridun în Persia și Fer(di)nan Gonzalez în Spania.

În numeroasele versiuni ale marii legende Ariane, tipologia lui Gargoris a fost reprodusă de Amulio, Layos, Akrisios, Astyages, ș.a.: un Oracol anunța că nou-născutul - fiu sau nepot - va cauza detronarea sau moartea cârmuitorului iar pentru a evita acel fatal destin erau puse capcane în viața fragedului copil, care în final ajungea să câștige protecția Cerului; în legenda Turdetană însă - dacă nu a fost prescurtată de Iustin - lipsește Oracolul. Mișcat să-și facă ruda dispărută, Gargoris a fost totuși mânat de sentimentul moral al rușinii, nu de teama de a-și pierde coroana sau viața: astfel, de el au fost mai aproape variantele lui Dionysos și Romulus decât cele ale lui Oedip și Perseu. Mama lui Abidis nu apare în scenă, nejucând nici un rol în tragica legendă; o imagine fidelă pentru Semele, Danae, Leto, Locasta, Mandanae, Alope, Auge, ș.a. (la fel trebuie spus și despre mama lui Fernan Gonzalez, care a reprodus tipul legendar al lui Abidis: mama a fost înlocuită de un animal simbolic, la Abidis de căprioară, la Feridun de vacă, la Romulus de lupoaică, etc). Abidis - fiul apelor - a fost abandonat valurilor, la fel și Romulus sau alții, fără mamă (spre deosebire de Tezeu ori Dionysios, care au fost aruncați în Mare în coșuri de lemn împreună cu mamele lor, Danae și Semele). Abidis - în calitatea sa de fecior al apelor - a fost favorizat direct de către Zeus sau Soare și de toate forțele Cerești / Solare,

reprezentate în principal de animale, câini, căprioare, mistreți, etc. Întrucât acea soartă teribilă nu s-a abătut asupra protagoniștilor dramei, aceasta nu s-a terminat ca în versiunile lui Perseu, Oedip, Iason, Romulus și Cirus, cu pruncul persectat anterior ucigându-și rudele; la final, a avut o turnură mai morală și mai puțin fatalistă: mișcat de milă, Gargoris l-a recunoscut pe Abidis și l-a declarat succesorul său la tron, ceea ce este - în esență - la fel cu ceea ce s-a întâmplat omologului său din Irlanda (fiul lui Erc - Zeul Nopții - învins de Tuatha de Danan, raza tare, a fost totuși venerat). Astfel și Set-Typhon l-a înlocuit pe victoriosul Horus în Cultul și venerația din anumite părți ale Egiptului. Khidr - Domnul Mărilor - învins în lupta cu Dadjdjâl / Dajjal = Satana, e considerat învingător într-un alt aspect, ca Sf. Gheorghe".

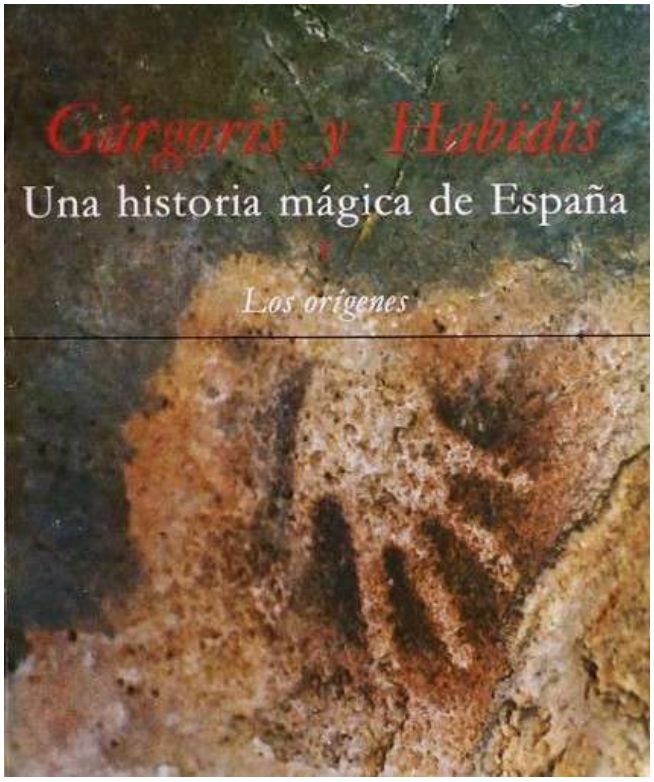

Gargoris și Habidis au fost la baza Istoriei Magice a Spaniei

"Cât despre reprezentarea avută de Abidis, numele său a fost asociat cu al multor semizei și Zei care au figurat în copilăria unor popoare - Menes, Manu, Hercule, Tezeu, Orfeu, Prometeu, Nemrod, Odin, Hu, ș.a. - întemeind religii, ridicând ziduri, doborând monștri, curățind mlaștinile și pădurile de animale sălbatice și de bandiți, formulând legi, instituind așezări și dominând clerul. Acestui gen i-a aparținut Abidis al nostru, aducând poporul Barbar sub legi, îndreptând oamenii, învățându-i să are cu boi, să mănânce cea mai bună hrană și să bea untdelemnul suferințelor. Semnificația lui a fost mult mai evidentă la Firdusi decât în Avesta sau în Vede. Feridun - Thraetaona sau Tripte Aptya - s-a bucurat de sprijinul vacii cu o mie de culori iar când aceea a fost ucisă de Regele Zohak (om-șarpe), Feridun s-a răzbunat. În legenda Turdetană, la Abidis a fost căprioara; la fel ca vaca, simboliza norii sau lumina, turma Solară: Abidis s-a hrănit cu laptele căprioarei, adică a băut apa norului. Anii când Abidis a trăit cu ea în păduri a reprezentat timpul secetei sau noaptea, când Soarele era ascuns ochilor muritorilor și părea să se reproducă în Lună, căreia îi erau sacre căprioarele. Regele Zohak era însuși Gargoris - întruchiparea lui Dahaka - șarpele care a ucis vaca norilor: triumful lui Feridun sau Abidis simboliza libertatea noilor ploioși, răsăritul Soarelui, victoria luminii asupra întunericului. Înainte de legendă, lupta s-a concentrat în primul rând pentru coroană, simbol al statului, al luminii, bogăției și - prin urmare - al Soarelui și al norilor ploioși. Adesea a fost și alt simbol, în locul luptei pentru coroană disputa fiind pentru partenera eroului Solar sau pentru o comoară ascunsă și păzită de un Dragon (Mere de Aur / Hesperide, Lână de Aur / Argonauți, vaci / Geryon, etc.), Templul lui Hercule / Theron, ș.a.m.d. Căprioara lui Abidis - similară cu vaca lui Feridun - era ca un apendice rudimentar amintind de originea îndepărtată, fiind legată de Geryon sau Chrysaor. Una dintre muncile lui Hercule a fost să fure / să salveze vacile pe care Geryon le păștea în Iberia, lângă Ocean. Se răspândise în întreaga Veche Lume că datorită abundenței de aur pe care o poseda Chrysaor - de unde numele său - acela domnea peste toată Iberia; avea 3 fii, fiecare mai priceput decât ceilalți în arta războiului și cu diverse abilități fizice. Hercule după ce a călătorit prin Africa a ajuns la Ocean lângă Cadiz: și-a plantat Coloanele la capetele ambelor continente iar în Iberia s-a luptat cu cei 3 fii, i-a omorât, a preluat Peninsula și a luat cu el faimoasele vaci și faimoșii boi / tauri (descriere de Diodor Sicul în 'Biblioteca istorică' 4:17). Hercule a fost eroul Solar care a lovit monstrul cu ghioaga sa și - după lupte furtunoase - a eliberat vitele captive. Faptul că Hercule era o personificare a Soarelui - la fel ca Apollo - este mai evident prin versiunea legendei dată de Macrobiu, unde concurentul eroului din Cadiz a fost Theron, având foc nestins ce ardea în fața Altarului din Templul său. Hercule a apărut pe corăbiile din Cadiz sub forma unui leu (a cărui piele era atât de caracteristică eroului): razele emanate de leu erau cele arzătoare ale Soarelui iar forma ghioagei sale aduceau cu fulgerul lui Indra sau cu ciocanul lui Thor. Întrucât Hercule era o personificare Solară iar Theron (la fel ca Geryon / Gherion) era o Zeitate Lunară - furtunoasă / Oceanică - sensul legendei cosmogonice încetează să mai fie misterios. Epicur a acordat o valoare reală acestei legende, care și-a avut originea în Sud-Vestul Peninsulei; fabula Turdetană trebuie să fi fost adânc înrădăcinată și să se fi răspândit foarte mult. Conform lui Hesiod, tatăl Geryonilor a fost Gadir, fiu al lui Poseidon / Neptun: a domnit la marginea Atlantidei. Bătălia dintre Hercule și Geryon a fost plasată Tradițional la Cadiz. Hesiod a consemnat zvonul că acolo ar fi fost o Grădină grozavă, unde copiii lui Geryon - printre care și Nimfele Hesperide - țineau vitele cu ajutorul Dragonului Ladon, având mai multe capete; pe monedele Antice însă au fost prezentați Pomi de Aur ca Gardiani ai Nimfelor. Gaia a dat Mere de Aur Herei atunci când aceea a fost în dispută cu Zeus. Potrivit lui Diodor Sicul, acele Mere de Aur erau prinse în mrejele unui Dragon teribil; după alții, erau oi de frumusețe extraordinară, dând naștere varietății aurii cântată de către vechii poeți (cuvântul μήλο 'mila' pe atunci admitea dublul sens de măr și oaie). Dragonul era păstorul puternic la trup și la spirit, care alunga - sau extermina - pe cei care îndrăzneau să le răpească. Acele Nimfe au fost probabil surori cu Pleiadele - doicile și Gardianele lui Dionysios - toate fiind după unii fiicele lui Atlas sau după alții fiicele lui Ocean. Diodor Sicul a afirmat că Atlas a avut fiice cu Hesperis, numite Atlantide după tată și Hesperide după mamă. Alteori au fost numite ca surorile

lui Hesperus, luceafărul de seară. Atât Nimfele din această versiune, cât și vacile, oile sau Merele de Aur din versiunile anterioare reprezintă razele Soarelui sau norii nuanțați cu aur de Soare; pe scurt: turmele lui Helios. Nimfele clasice - la fel ca Apasele / Âpsarele Indiene - erau personificări ale apelor superioare, adică ale norilor. Din acel motiv, imediat după moartea Dragonului, apele închise ieșeau la lumină: norii furtunoși - loviți de fulger sau de ghioaga / bâta eroului Solar - eliberau apa pe care o țineau. Se știe că figura unui șarpe sau Dragon făcea inițial aluzie la Râuri, datorită naturii șerpuitoare / sinuoase a cursurilor lor; Dragonii erau spirite care locuiau în izvoare. Versiunea ce face obiectul luptei, nu vitele sau Merele din Grădina Hesperidelor, ci Nimfele însuși, a adus un întreg ciclu de legende care, în vremuri diferite și la diverse popoare, au inspirat cântece și poeme rapsodice, într-o varietate infinită; deseori lupta era contra unui șarpe înaripat păzind vreun tezaur, ce pretindea ca tribut o fecioară (baladă populară în legendele Iberiei). Șarpele opus eroului a reprodus tipul Sf. Gheorghe, continuând mitul lui Abidis: nume istorice prin care fantezia populară a întruchipat aceeași legendă Ariană. Puteau fi Maxyanii citați de Herodot sau cei citați de inscripțiile Egiptene; Troianii - popor Maritim Pelasg, stabilit până în Tracia și Macedonia - au fost considerați a fi fost Takkarii inscripțiilor hieroglifice care la sfârșitul Epocii Bronzului au încercat în zadar să cucerească Egiptul, în coaliție cu Tartessii și cu Mașuaș / Maxua = Maxyanii / Maxyenii care din timpuri străvechi stăpâneau Nord-Vestul Asiei Mici și s-au răspândit în toată Europa: la Dunăre, Marea Adriatică, etc. Ei pur și simplu au format rasa Lunară / Zeii nocturni, desigur opuși divinităților luminoase, printre care a fost Hercule / erou Solar; prin reflexiile lui Hercule - care apoi a avut în Peninsulă și un Turn / Far - flota lui Theron a fost incendiată”.

DE L'IBÉRIE,

OU

ESSAI CRITIQUE

SUR L'ORIGINE DES PREMIÈRES POPULATIONS

DE L'ESPAGNE

PAR L.-F. GRASLIN,

Ancien Consul de France à Santander, Membre de la Légion-d'Honneur et de l'Ordre de Charles III d'Espagne; membre honoraire de la Société française de statistique universelle.

PARIS,

LELEUX, LIBRAIRE-ÉDITEUR,

RUE PIERRE-SARRAZIN, 9.

1838.

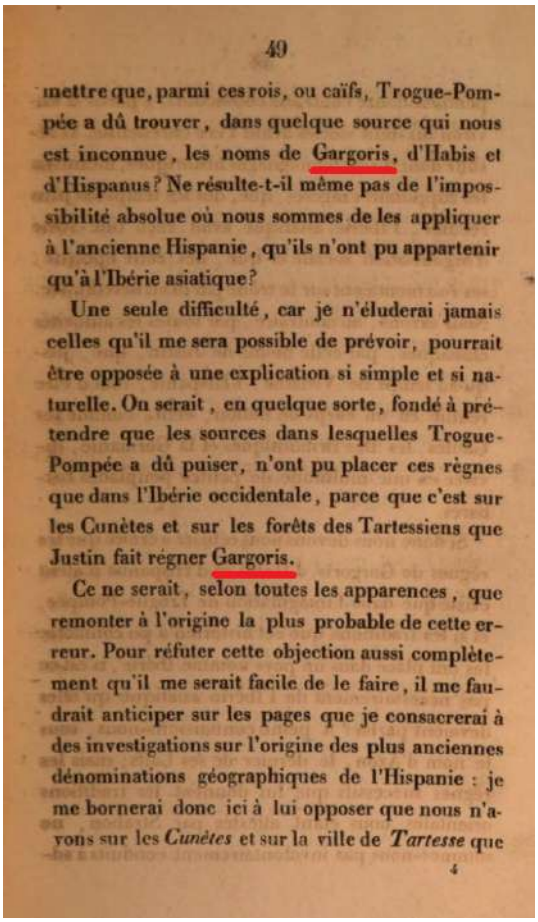

49

mettre que, parmi ces rois, ou caïfs, Trogue-Pompée a dû trouver, dans quelque source qui nous est inconnue, les noms de Gargoris, d'Habis et d'Hispanus? Ne résulte-t-il même pas de l'impossibilité absolue où nous sommes de les appliquer à l'ancienne Hispanie, qu'ils n'ont pu appartenir qu'à l'Ibérie asiatique?

Une seule difficulté, car je n'éluderai jamais celles qu'il me sera possible de prévoir, pourrait être opposée à une explication si simple et si naturelle. On serait, en quelque sorte, fondé à prétendre que les sources dans lesquelles Trogue-Pompée a dû puiser, n'ont pu placer ces règnes que dans l'Ibérie occidentale, parce que c'est sur les Cunètes et sur les forêts des Tartessiens que Justin fait régner Gargoris.

Ce ne serait, selon toutes les apparences, que remonter à l'origine la plus probable de cette erreur. Pour réfuter cette objection aussi complètement qu'il me serait facile de le faire, il me faudrait anticiper sur les pages que je consacrerai à des investigations sur l'origine des plus anciennes dénominations géographiques de l'Hispanie : je me bornerai donc ici à lui opposer que nous n'avons sur les *Cunètes* et sur la ville de *Tartesse* que

4

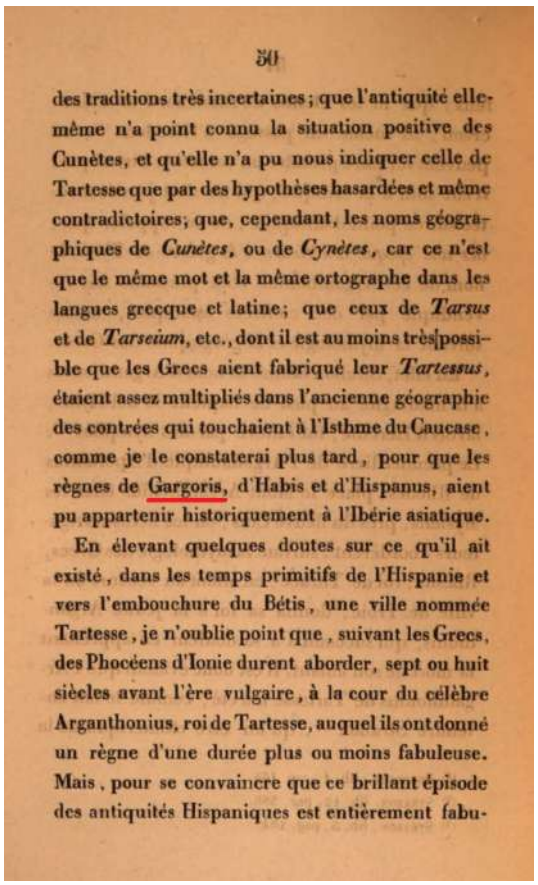

50

des traditions très incertaines; que l'antiquité elle-même n'a point connu la situation positive des Cunètes, et qu'elle n'a pu nous indiquer celle de Tartesse que par des hypothèses hasardées et même contradictoires; que, cependant, les noms géographiques de *Cunètes*, ou de *Cynètes*, car ce n'est que le même mot et la même ortographe dans les langues grecque et latine; que ceux de *Tarsus* et de *Tarseium*, etc., dont il est au moins très possible que les Grecs aient fabriqué leur *Tartessus*, étaient assez multipliés dans l'ancienne géographie des contrées qui touchaient à l'Isthme du Caucase, comme je le constaterai plus tard, pour que les règnes de Gargoris, d'Habis et d'Hispanus, aient pu appartenir historiquement à l'Ibérie asiatique.

En élevant quelques doutes sur ce qu'il ait existé, dans les temps primitifs de l'Hispanie et vers l'embouchure du Bétis, une ville nommée Tartesse, je n'oublie point que, suivant les Grecs, des Phocéens d'Ionie durent aborder, sept ou huit siècles avant l'ère vulgaire, à la cour du célèbre Arganthonius, roi de Tartesse, auquel ils ont donné un règne d'une durée plus ou moins fabuleuse. Mais, pour se convaincre que ce brillant épisode des antiquités Hispaniques est entièrement fabu-

Gargoris din Iberia Vestică era conectat de Iberia Estică (Louis Graslin, 1838)

Preocupări de gen a avut și Louis Francois Graslin - consulul Franței la Santander - care a publicat în anul 1838 cartea "Despre Iberia sau eseu critic asupra originii primelor populații ale Spaniei", cu texte ca: "Trog Pompei trebuie să fi găsit, într-o sursă necunoscută nouă, numele lui Gargoris, Habis și Hispanus; nu rezultă oare chiar din situația că ele puteau aparține Iberiei Asiatice / Caucaziene? Iustin l-a pus pe Gargoris să domnească în Vestul Iberic peste Cuneți și pădurile Tartessilor. Toponimiile erau suficient de multiplicate în vechea geografie a Țărilor de la Istmul Caucazului, astfel încât Gargoris, Habis și Hispanus ar fi putut aparține istoric Iberiei Asiatice. Ionienii trebuie să fi debarcat mai târziu ca alții, prin secolele VIII-VII î.C., la Curtea Regală Tartessă a celebrului Arganthonius".

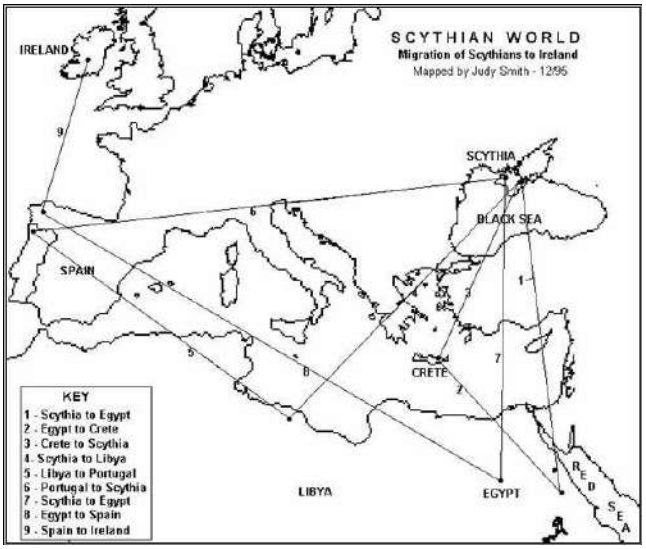

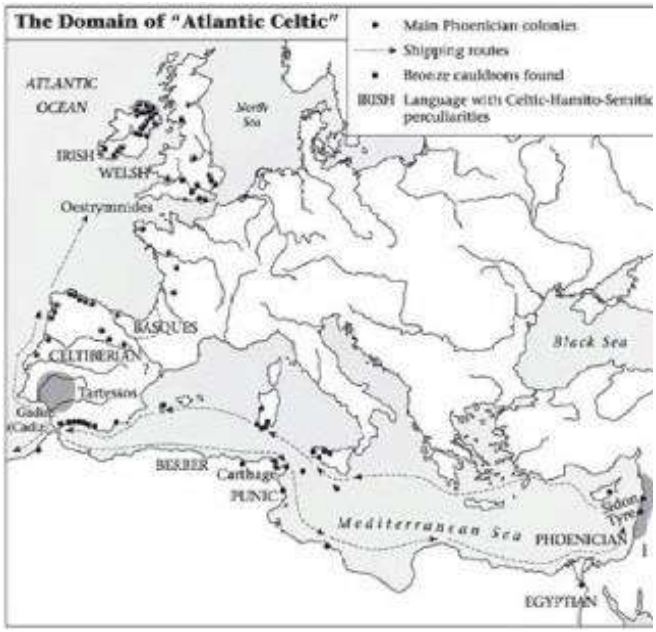

Vechea Lume a conectat orientalii (Egipteni, Fenicieni, Sciți, ș.a.) cu occidentalii (Celți / Iberi, Irlandezi, ș.a.)

În anul 2023, academicianul Diego Ruiz Mata a văzut în așa poveste - ca legenda Turdetană / Tartessă - o modalitate de a nara tranziția dintre omul vânător-culegător / reprezentat de vremea lui Gárgoris și Civilizația susținută de agricultură / reprezentată de domnia lui Habis (în Graiul Cunet - al Conilor din Sudul Iberic - însemna cerb; iar numele acelora de Coni / Cuni însemna câini, conform istoricului Bernard Sergent - președintele Societății Franceze de Mitologie - în anul 1991, conform lingvistului Xavier Delamarre în anul 2003, ș.a).

MONOSTICHON
DE PRIMIS HISPANORVM REGIB.
LIB. PRIMVS.
NICOLAO COELIO MARALIO AVCTORE.
Tum eiuſdem Auctoris Oratio de Hominis ſuprema dignitate: atque ad Chriſtum ſeruatorem noſtrum precatio matutina.
CONIMBRIGAE
M. D. LIIII.

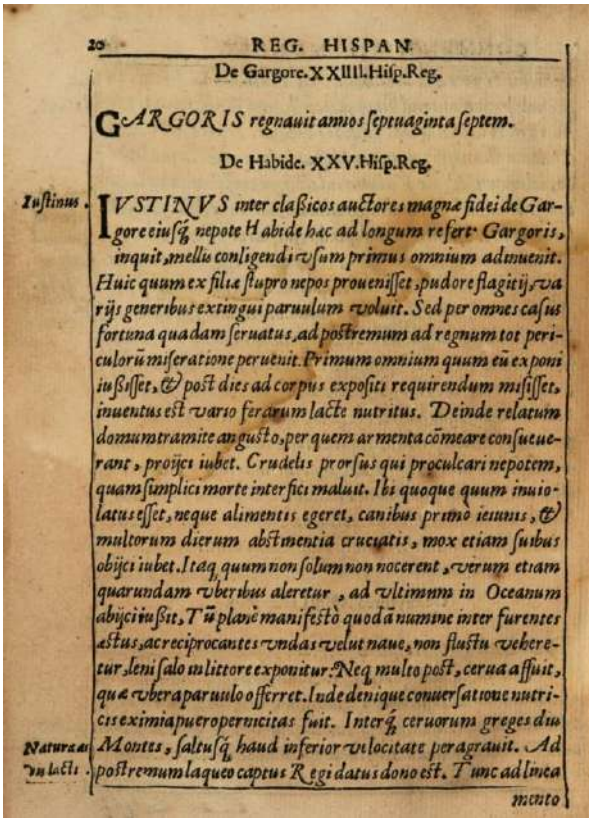
20 REG. HISPAN.
De Gargore. XXIIII. Hiſp. Reg.
GARGORIS regnauit annos ſeptuaginta ſeptem.
De Habide. XXV. Hiſp. Reg.
Iuſtinus.
IVSTINVS inter claſsicos auctores magnæ fidei de Gargore eiuſq; nepote Habide hac ad longum refert: Gargoris, inquit, melliu conligendi vſum primus omnium admonuit. Huic quum ex filia ſtupro nepos prouenisſet, pudore flagitij, variis generibus extingui paruulum voluit. Sed per omnes caſus fortuna quadam ſeruatus, ad poſtremum ad regnum tot periculorũ miseratione peruenit. Primum omnium quum eũ exponi iuſsiſſet, & poſt dies ad corpus expoſiti requirendum miſisſet, inuentus eſt vario ferarum lacte nutritus. Deinde relatum domum tramite anguſto, per quem armenta cõmeare conſueuerant, proijci iubet. Crudelis prorſus qui proculcari nepotem, quam ſimplici morte interfici maluit. Ibi quoque quum inuiolatus eſſet, neque alimentis egeret, canibus primò ieiunis, & multorum dierum abſtinentia cruciatis, mox etiam ſubus obijci iubet. Itaq; quum non ſolum non nocerent, verum etiam quarundam vberibus aleretur, ad vltimum in Oceanum abijci iuſsit. Tũ plane manifeſtò quod ã numine inter furentes æſtus, ac reciprocantes vndas velut naue, non fluctu veheretur, leni ſalo ad littore exponitur. Neq; multo poſt, cerua affuit, quæ vbera paruulo offerret. Inde denique conſuetudine nutricis eximia puero pernicitas fuit. Interq; ceruorum greges diu Montes, ſaltuſq; haud inferior velocitate peragrauit. Ad poſtremum laqueo captus Regi datus dono eſt. Tunc ad lineamento
Naturam vulgi.

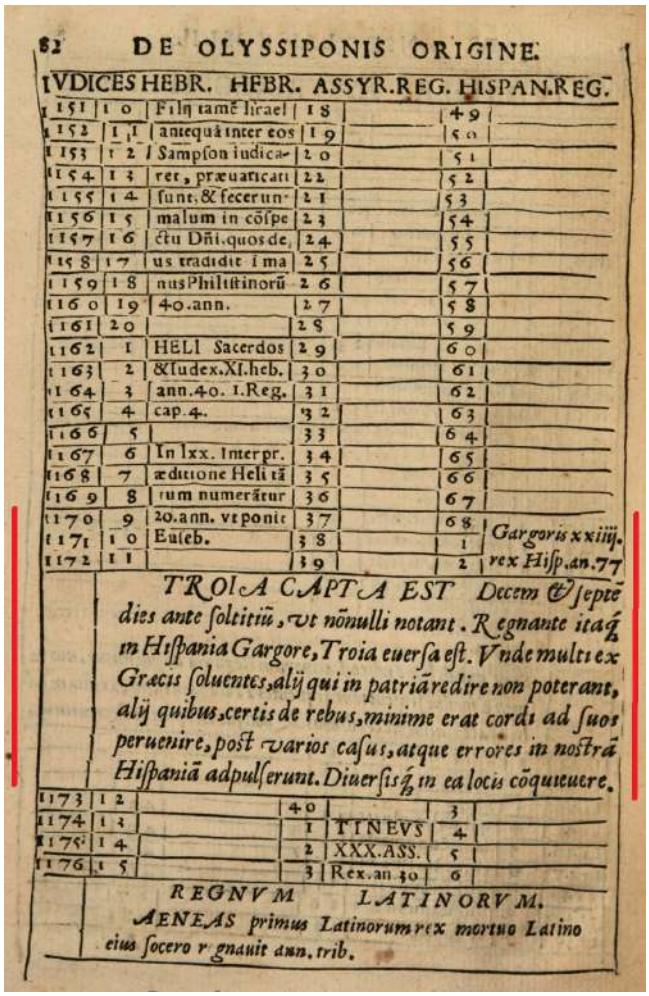

82 DE OLYSSIPONIS ORIGINE.

		IVDICES HEBR.	HEBR.	ASSYR.REG.	HISPAN.REG.
1151	10	Filij tamẽ Israel	18		49
1152	11	antequã inter eos	19		50
1153	12	Sampſon iudica-	20		51
1154	13	rer, præuaricati	22		52
1155	14	ſunt. & fecerun-	21		53
1156	15	malum in cõſpe	23		54
1157	16	ctu Dñi. quos de	24		55
1158	17	us tradidit Ima	25		56
1159	18	nus Philiſtinorũ	26		57
1160	19	40. ann.	27		58
1161	20		28		59
1162	1	HELI Sacerdos	29		60
1163	2	& Iudex. XL heb.	30		61
1164	3	ann. 40. 1. Reg.	31		62
1165	4	cap. 4.	32		63
1166	5		33		64
1167	6	In lxx. Interpr.	34		65
1168	7	æditione Heli tã	35		66
1169	8	rum numerãtur	36		67
1170	9	20. ann. vt ponit	37		68
1171	10	Euſeb.	38		1
1172	11		39		2

Gargoris xxiiij. rex Hiſp. an. 77

TROIA CAPTA EST Decem & ſeptẽ dies ante ſolitiũ, vt nõnulli notant. Regnante itaq́ in Hiſpania Gargore, Troia euerſa eſt. Vnde multi ex Græcis ſoluentes, alij qui in patriã redire non poterant, alij quibus certis de rebus, minime erat cordi ad ſuos peruenire, poſt varios caſus, atque errores in noſtrã Hiſpaniã adpulſerunt. Diuerſis q́ in ea locis cõqueuere.

1173	12		40		3
1174	13		1	TINEVS	4
1175	14		2	XXX. ASS.	5
1176	15		3	Rex. an 30	6

REGNVM LATINORVM.

AENEAS primus Latinorum rex mortuo Latino eius ſocero regnauit ann. trib.

Regele Gargo / Gargoris a domnit 77 de ani

Exploratorul Portughez Nicolao Coelho 1460-1504 (cel care a cârmuit prima corabie revenită cu succes în anul 1499 din expediția amiralului Vasco de Gama spre India) știa despre Regele Gargo / Gargoris că a domnit 77 de ani și - după cum a fost tipărită lucrarea sa la Coimbra / Portugalia - a scris Latinește: "Gargore stăpânea Hispania pe vremea căderii Troiei iar în Regatul său au ajuns luptători de acolo, unii puțin înclinați să se mai întoarcă în patria lor".

Libro

deſpues labraron en ella. Pues que ſi dixeſemos aqui, los ſenos de mar, las puntas de tierra en las montañas, que ſoliã ſer en el otro contorno de Eſpaña, y de Africa ſobre las riberas del mar Oçeano, de quien el otauo y noueno capitulo del terçero libro haran conplida relaçion: aſi que nadie ſe deue marauillar, ſi tanbien en la iſla de Caliz hallamos agora tales mudanças naturales y comunes, y muy acoſtunbradas en el mũdo. De lo qual en eſte capitulo, queſimos dar cuẽta ſumaria, porque pareçia venir à propoſito para la relaçion del rey Eritreo, de quien al preſente hablamos, y tanbien porque fue ſienpre Caliz en los libros de coſmografia coſa principal por ſu gran antiguedad, y porq̃ la tierra della poca ò mucha la tuuieron losançianos por vna de las fertiles y prouechoſas que ſabian en el mundo, como tãbien por otros capitulos manifeſtaremos. De ſte rey Eritreo, no dizen los que del eſcriuen hazaña ſeñalada ni coſa no table, mas de que començó ſu gouernaçion en Eſpaña caſi en el año de mill y dozientos y quarenta y ſeys, antes que nueſtro ſeñor Ieſu Criſto naçieſe, que fue noueçientos y diez y ocho deſpues de ſu poblaçiõ, ſegũ la cuenta de Ioan de Viterbo, y que reyno ſeſenta y ocho años, en fin de los quales feneçieron ſus dias, donde pareçe ſegun eſta relaçion que paſados treinta y vn años de ſu reynado, ſalieron de la tierra de Feniçia dos varones prinçipales moradores de la çiudad de Tyro, llamados el vno Zaro, y el otro Charquedon, y venidos por la mar paraton en Africa çerca de las fronteras de Sigilia tres leguas mas atras, de dõde hallamos agora la çiudad de Tunez, y alli poblaron vna çiudad, que deſpues fue mucho grande, y ſe dixo Charquedõ entre los Griegos, y entre los Latinos Cartago: la qual andando los tienpos, fue mejorada cõ edifiçios y nueua poblaçion, por vna ſeñora natural tãbien de Tyro, llamada Dido: de la qual çiudad hazemos aqui mençion tan ſumaria, porque adelante daremos della relaçion algo mas larga en el trezeno capitulo del ſegundo libro, à cauſa que ſus moradores y naturales vuo tienpo que poſeyeron mucha parte de las Eſpañas, y tuuieron en ellas grã competençia con los Romanos. Hallaſe mas caſi alos poſtreros dias del reynado, que ſeñalan al rey Eritreo ſer deſtruyda la çiudad de Troya en la tierra de Aſia, donde feneçieron las guerras, que los Griegos alli hizieron tan contadas, y tan famoſas en todas las hiſtorias: delas quales guerras proçedieron deſpues algunos capitanes y gentes, que poblaron tierras y prouinçias en Eſpaña, como la relaçion ſiguiente preſto manifeſtara.

Año. 1246. ante dl naçimiẽto d Criſto

Zro varon. Charqdon varon.

Cartago fundada.

Troya deſtruyda.

Capitulo. xlj. De Gargoris rey Eſpañol,

aquiẽ los Latinos por otro nonbre llamaron Melicola, en cuyo tiẽpo ſe poblo çierta parte dela prouinçia de Galizia, cuentaſe particularmente, que gentes fueron las que primero la moraró, y porque ventura ſe metieron en ella.

Entre

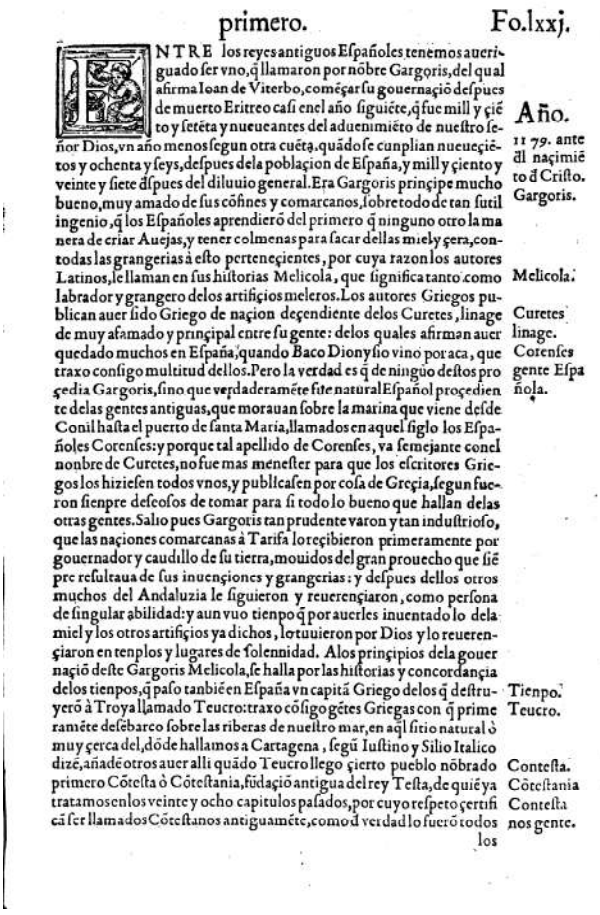

primero. Fo. lxxj.

ENTRE los reyes antiguos Eſpañoles tenemos aueriguado ſer vno, q̃ llamaron por nõbre Gargoris, del qual afirma Ioan de Viterbo, comẽçar ſu gouernaçiõ deſpues de muerto Eritreo caſi en el año ſiguiẽte, q̃ fue mill y çiẽto y ſetẽta y nueue antes del aduenimiẽto de nueſtro ſeñor Dios, vn año menos ſegun otra cuẽta, quãdo ſe cunplian nueueçiẽtos y ochenta y ſeys, deſpues dela poblaçion de Eſpaña, y mill y çiento y veinte y ſiete deſpues del diluuio general. Era Gargoris prinçipe mucho bueno, muy amado de ſus cõfines y comarcanos, ſobre todo de tan ſutil ingenio, q̃ los Eſpañoles aprendieron del primero q̃ ninguno otro la manera de criar Auejas, y tener colmenas para ſacar dellas miel y çera, contodas las grangerias à eſto perteneçientes, por cuya razon los autores Latinos, le llaman en ſus hiſtorias Melicola, que ſignifica tanto como labrador y grangero delos artifiçios meleros. Los autores Griegos publican auer ſido Griego de naçion deçendiente delos Curetes, linage de muy afamado y prinçipal entre ſu gente: delos quales afirman auer quedado muchos en Eſpaña, quando Baco Diony ſio vino por aca, que traxo conſigo multitud dellos. Pero la verdad es q̃ de ningũo deſtos proçedia Gargoris, ſino que verdaderamẽte ſue natural Eſpañol proçedien te delas gentes antiguas, que morauan ſobre la marina que viene deſde Conil haſta el puerto de ſanta Maria, llamados en aquel ſiglo los Eſpañoles Coronſes: y porque tal apellido de Coronſes, va ſemejante con el nonbre de Curetes, no fue mas meneſter para que los eſcritores Griegos los hizieſen todos vnos, y publicaſen por coſa de Greçia, ſegun fueron ſienpre deſeoſos de tomar para ſi todo lo bueno que hallan delas otras gentes. Salio pues Gargoris tan prudente varon y tan induſtrioſo, que las naçiones comarcanas à Tarifa loreçibieron primeramente por gouernador y caudillo de ſu tierra, mouidos del gran prouecho que ſiẽpre reſultaua de ſus inuençiones y grangerias: y deſpues dellos otros muchos del Andaluzia le ſiguieron y reuerençiaron, como perſona de ſingular abilidad: y aun vuo tienpo q̃ por auerles inuentado lo dela miel y los otros artifiçios ya dichos, lo tuuieron por Dios y lo reuerençiaron en tenplos y lugares de ſolennidad. Alos prinçipios dela gouernaçiõ deſte Gargoris Melicola, ſe halla por las hiſtorias y concordançia delos tienpos, q̃ paſo tanbiẽ en Eſpaña vn capitã Griego delos q̃ deſtruyerõ à Troya llamado Teucro: traxo cõſigo gẽtes Griegas con q̃ prime ramẽte deſembarco ſobre las riberas de nueſtro mar, en aq̃l ſitio natural ò muy çerca del, dõde hallamos a Cartagena, ſegũ Iuſtino y Silio Italico dizẽ, añadẽ otros auer alli quãdo Teucro llego çierto pueblo nõbrado primero Cõteſta ò Cõteſtania, fundaçiõ antigua del rey Teſta, de quiẽ ya tratamos en los veinte y ocho capitulos paſados, por cuyo reſpeto çertifiçã ſer llamados Cõteſtanos antiguamẽte, como d verdad lo fuerõ todos los

Año. 1179. ante dl naçimiẽto d Criſto. Gargoris.

Melicola.

Curetes linage.

Coronſes gente Eſpañola.

Tienpo. Teucro.

Conteſta. Cõteſtania Conteſta nos gente.

Regele Gargoris a cârmuit Spaniolii în secolul XII î.C. (Florián de Ocampo, 1553)

În anul 1553, istoricul Florián de Ocampo 1499-1558 (din Castilia-León) a scris în "Cronica generală a Spaniei" inclusiv despre "Regele Spaniol Gargoris - atestat la anul 1179 î.C. - știut ulterior Latinește sub alt nume, Melicola: în timpul aceluia, o parte a Galiciei a fost bine populată. A fost un Domn foarte bun, mult iubit de vecini. Spaniolii au învățat de la el - mai bine ca de la oricine altcineva - modul de a crește oi, de a avea stupi pentru a face miere și ceară, inclusiv multe activități agricole. Vechii autori Greci au publicat că era de neam Grec, descendent al Cureților - o linie celebră și principală în diaspora lor - susținând despre el că a adus o mulțime de oameni atunci când Dionysos / Bachos a venit aici, în Spania; dar adevărul este că Gargoris nu a provenit din niciunul dintre aceia, deoarece era nativ Spaniol, din vechiul popor de Corensi, nume Spaniol asemănător cu cel de Cureți. Gargoris s-a evidențiat ca atât de harnic încât oamenii din jurul său l-au primit ca guvernatorul / cârmuitorul lor, motivați de beneficiile avute din influențele și darurile sale. Mulți din Andaluzia l-au onorat ca fiind o persoană cu abilități neobișnuite. L-au venerat ca pe un Zeu, cinstindu-l în Temple pentru prosperitate. În vremea sa trăia unul dintre cei care au distrus Troia - numit Teucer / Teucru - ajuns prin Spania: a adus coloniști Greci cu prima sa corabie pe țărmurile Mării noastre, în Cotesta, un loc apropiat de Cartagena (conform lui Iustin). Locuitorii zonei au afirmat că Teucru a intrat înarmat și cu forță - chiar omorând pe unii dintre ei - proclamând Cotesta ca Teucria. Mulți Spanioli răsculați și-au părăsit locuințele și au fugit în ceea ce numim azi Concentanya, orașul respectat de toți lângă Valencia. Aceasta este opinia cercetătorilor sârguincioși ai faptelor de demult, care au observat inclusiv asemănarea celor 2 cuvinte Cotestania și Concentanya. Am o mare bănuială - aproape certitudine - că în Concentanya au fost vechii contestatari. Ioan din Viterboa a pretins că se trăgea de acolo. După ce Teucru / Teucer s-a aprovizionat din zona Cartagenei cu tot ce era necesar pentru navigat - corăbii mari și mici, împreună cu tot ce necesar - a pornit spre Gibraltar și Ocean, călătorind de-a lungul țărmului. A ajuns până în regiunea cunoscută mai târziu cu numele de Galicia. Acolo și-a stabilit reședința - lângă actualul oraș Ponteuedra - iar cei care l-au urmat au populat o parte din acest teritoriu neamenajat, ce nu fusese niciodată lucrat. Căpitanul său Amfiloh s-a stabilit la 14 leghe distanță, lângă izvoarele termale Aqua Caldas, având localitatea Amfilohia. Au trecut mulți ani până când a încercat cineva să se amestece cu cei veniți în Galicia, astfel încât aceia - deopotrivă buni navigatori - s-au înmulțit pe un spațiu mare și în interiorul uscatului. Gargoris - în Sudul Iberic - a fost demn de vasalii săi, însă a fost cunoscut și prin cruzimi mai mari decât cele obișnuite pentru reputație; a fost faimos printr-o virtute ce ar trebui să strălucească cel mai mult la cârmuitori, anume pentru clemență, mai ales manifestată față de fiul uneia dintre fiicele sale, care - deși era frumoasă și foarte galantă - a ajuns să se îndrăgostească de o rudă a lor iar în cele din urmă a născut un băiat numit Abidis, unii afirmând că a fost fiul lui Gargoris însuși și al propriei sale fiice. Istoria îl amintește pe acest băiat deoarece după naștere a fost urmărit de tot felul de persecuții ciudate și eliberat de ele cu minuni misterioase, norocul arătându-i-se mai mult decât oricui. Când a crescut, Gargoris l-a tratat cu har și bunătate nelimitată iar după lunga sa domnie l-a lăsat ca succesor și moștenitor pe acest Abidis, care a cârmuit excelent până în secolul XI î.C.: bunuri abundente a adus în Țară; avea talent în a născoci planuri ingenioase, benefice pentru viață, ca înaintașul său Gargoris".

HISTORIA LITERARIA
DE ESPAÑA,
DESDE SU PRIMERA POBLACION
HASTA NUESTROS DIAS.

ORIGEN, PROGRESOS, DECADENCIA Y RESTAURACION de la LITERATURA ESPAÑOLA: en los tiempos primitivos, de los Phenicios, de los Cartagineses, de los Romanos, de los Godos, de los Arabes, y de los Reyes Catholicos:

CON LAS VIDAS DE LOS HOMBRES SABIOS de esta Nacion, juicio critico de sus Obras, Extractos y Apologías de algunas de ellas: Disertaciones historicas y criticas sobre varios puntos dudosos:

PARA DESENGAÑO E INSTRUCCION DE LA JUVENTUD ESPAÑOLA.

POR LOS PP. FR. RAFAEL Y FR. PEDRO RODRIGUEZ Mohedano, Lectores de Theologia en el Convento de San Antonio Abad de Granada, del Orden Tercero Regular de N. S. P. San Francisco en la Provincia de San Miguél, y el primero, Custodio de dicha Provincia.

TOMO II.
DIVIDIDO EN DOS PARTES O VOLUMENES.
DEDICADO
AL EXCELENTISSIMO SEÑOR CONDE DE ARANDA, Capitan General y Presidente del Supremo Consejo de Castilla.
PARTE II.
EN MADRID:
En la Imprenta de Francisco Xavier Garcia, calle de los Capellanes. Año 1768.
CON LAS LICENCIAS NECESARIAS.

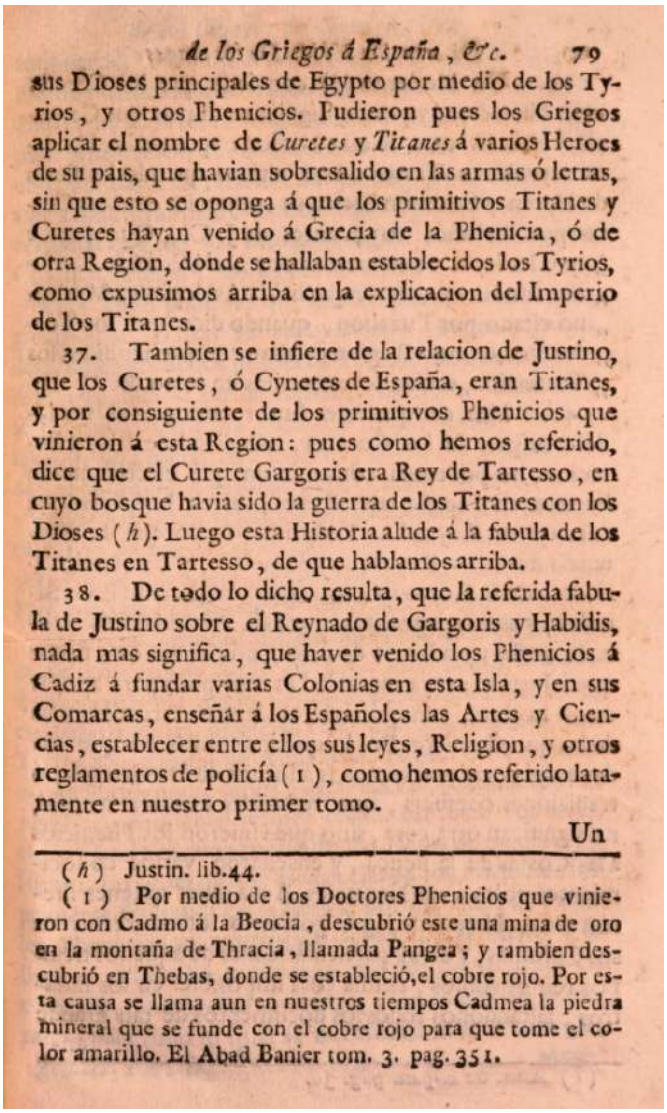

de los Griegos á España, &c. 79

sus Dioses principales de Egypto por medio de los Tyrios, y otros Phenicios. Pudieron pues los Griegos aplicar el nombre de *Curetes* y *Titanes* á varios Heroes de su pais, que havian sobresalido en las armas ó letras, sin que esto se oponga á que los primitivos Titanes y Curetes hayan venido á Grecia de la Phenicia, ó de otra Region, donde se hallaban establecidos los Tyrios, como expusimos arriba en la explicacion del Imperio de los Titanes.

37. Tambien se infiere de la relacion de Justino, que los Curetes, ó Cynetes de España, eran Titanes, y por consiguiente de los primitivos Phenicios que vinieron á esta Region: pues como hemos referido, dice que el Curete Gargoris era Rey de Tartesso, en cuyo bosque havia sido la guerra de los Titanes con los Dioses (*h*). Luego esta Historia alude á la fabula de los Titanes en Tartesso, de que hablamos arriba.

38. De todo lo dicho resulta, que la referida fabula de Justino sobre el Reynado de Gargoris y Habidis, nada mas significa, que haver venido los Phenicios á Cadiz á fundar varias Colonias en esta Isla, y en sus Comarcas, enseñar á los Españoles las Artes y Ciencias, establecer entre ellos sus leyes, Religion, y otros reglamentos de policía (1), como hemos referido latamente en nuestro primer tomo.

Un

(*h*) Justin. lib. 44.

(1) Por medio de los Doctores Phenicios que vinieron con Cadmo á la Beocia, descubrió este una mina de oro en la montaña de Thracia, llamada Pangea; y tambien descubrió en Thebas, donde se estableció, el cobre rojo. Por esta causa se llama aun en nuestros tiempos Cadmea la piedra mineral que se funde con el cobre rojo para que tome el color amarillo. El Abad Banier tom. 3. pag. 351.

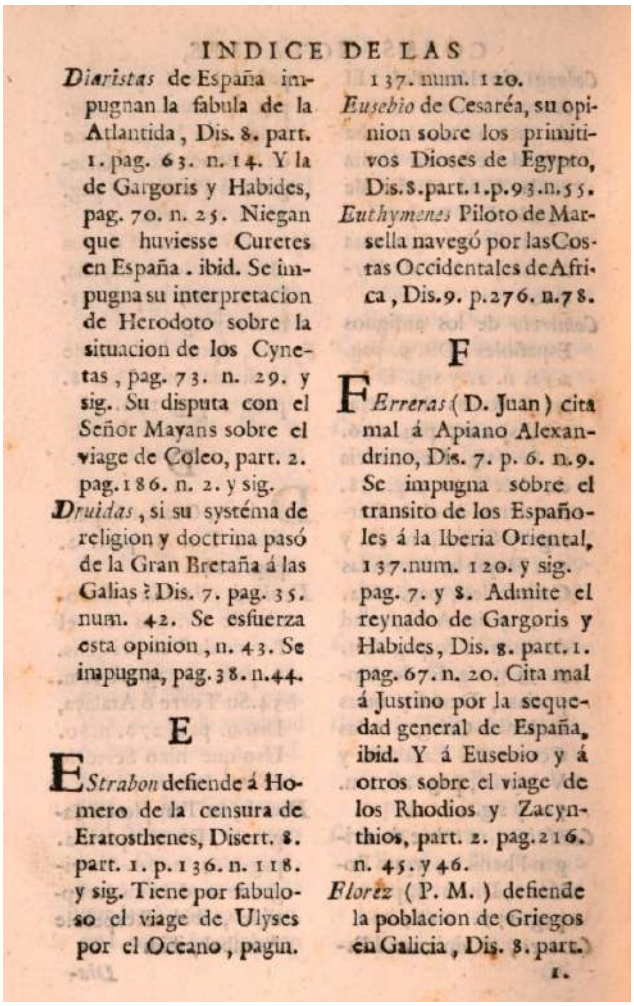

INDICE DE LAS

Diaristas de España impugnan la fabula de la Atlantida, Dis. 8. part. 1. pag. 63. n. 14. Y la de Gargoris y Habides, pag. 70. n. 25. Niegan que huviesse Curetes en España. ibid. Se impugna su interpretacion de Herodoto sobre la situacion de los Cynetas, pag. 73. n. 29. y sig. Su disputa con el Señor Mayans sobre el viage de Coleo, part. 2. pag. 186. n. 2. y sig.

Druidas, si su systéma de religion y doctrina pasó de la Gran Bretaña á las Galias? Dis. 7. pag. 35. num. 42. Se esfuerza esta opinion, n. 43. Se impugna, pag. 38. n. 44.

E

E *Strabon* defiende á Homero de la censura de Eratosthenes, Disert. 8. part. 1. p. 136. n. 118. y sig. Tiene por fabuloso el viage de Ulyses por el Oceano, pagin. 137. num. 120.

Eusebio de Cesaréa, su opinion sobre los primitivos Dioses de Egypto, Dis. 8. part. 1. p. 93. n. 55.

Euthymenes Piloto de Marsella navegó por las Costas Occidentales de Africa, Dis. 9. p. 276. n. 78.

F

F *Erreras* (D. Juan) cita mal á Apiano Alexandrino, Dis. 7. p. 6. n. 9. Se impugna sobre el transito de los Españoles á la Iberia Oriental, 137. num. 120. y sig. pag. 7. y 8. Admite el reynado de Gargoris y Habides, Dis. 8. part. 1. pag. 67. n. 20. Cita mal á Justino por la sequedad general de España, ibid. Y á Eusebio y á otros sobre el viage de los Rhodios y Zacynthios, part. 2. pag. 216. n. 45. y 46.

Florez (P. M.) defiende la poblacion de Griegos en Galicia, Dis. 8. part. 1.

Gargoris a cârmuit Tartesso iar Atlantida
nu a fost lângă Spania (Rafael Mohedano, 1768)

Călugărul Franciscan - din Andaluzia - Rafael Rodríguez Mohedano 1725-1787 în "Istoria literară a Spaniei, de la primele sale așezări până în prezent" publicată la Madrid în anul 1768 a scris despre ceea ce se știa pe atunci despre Regatul lui Gargoris, menționând și opinia cercetărilor Spaniole de până la el că Atlantida nu putea să fi fost lângă Spania, nici în Oceanul Atlantic.

Situația Iberică în anul 1210:
Nordul creștin, Sudul musulman

In Iberia, așezarea Gérgal / Ghergal în S Regatului Spaniei 37,07 lat. N, 2,32 long. E, satul Gorga 38,43 lat. N, 0,21 long. E și prezențe în N Regatului Spaniei (între Catalania și Galicia, ca - printre altele - zona Guarguera pe Râul Guarga din Aragon sau Güergas 42,57 lat. N, 6,05 long. V - azi Huergas de Babia - din León) sunt evidente urme Gherga; despre Gorga din comunitatea Valenciană / Peninsula Iberică, în anul 2023 masteranda Aitana Amador Oller de la Universitatea din Alicante a scris privind repopularea zonei cândva cu Gorgoni din Lațiu / centrul Peninsulei Italiene.

Observatorul Ghergal

Ghergal / Gérgal - aflat la altitudinea de 758 metri (unde, datorită timpului în general senin, este instalat cel mai puternic telescop din Europa) - a avut în vecinătatea sa un mare atelier de prelucrare a cuprului, activ de la sfârșitul mileniului IV î.C., Cultura zonei ajungând să domine Peninsula Iberică.

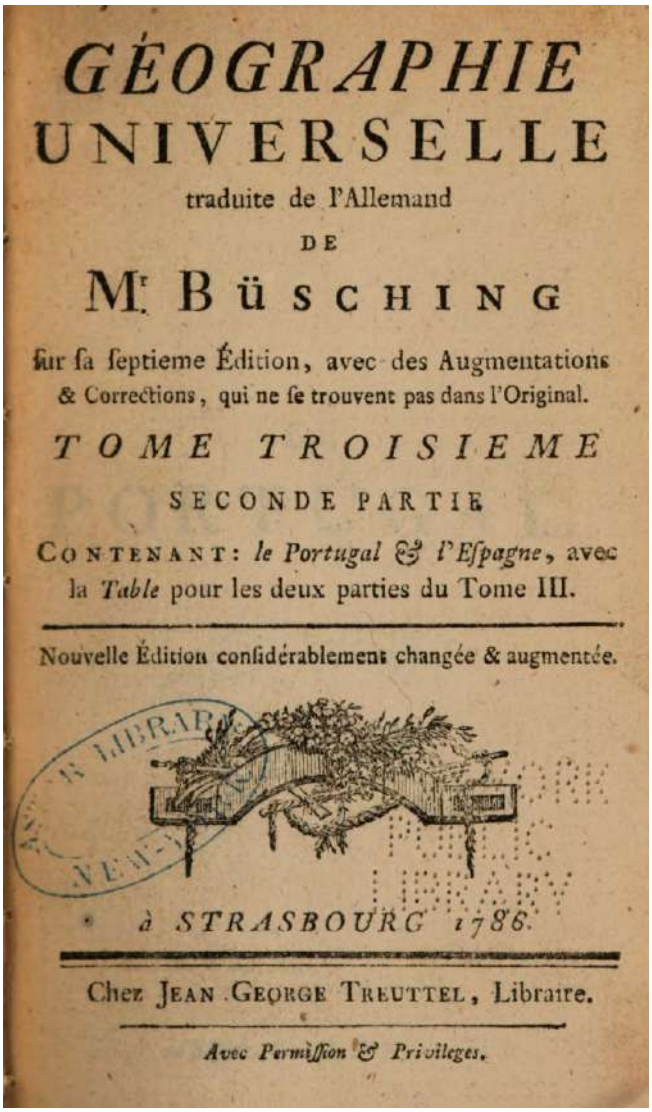

GÉOGRAPHIE
UNIVERSELLE
traduite de l'Allemand
DE
Mr. Büsching
sur sa septieme Édition, avec des Augmentations & Corrections, qui ne se trouvent pas dans l'Original.
TOME TROISIEME
SECONDE PARTIE
CONTENANT: *le Portugal & l'Espagne*, avec la *Table* pour les deux parties du Tome III.
Nouvelle Édition considérablement changée & augmentée.
à STRASBOURG 1786.
Chez JEAN GEORGE TREUTTEL, Libraire.
Avec Permission & Privileges.

LE ROYAUME DE GRENADE. 725

duc d'Alba, qui eſt auſſi duc d'Hueſcar, & pour le ſpirituel, de l'archevêque de Toledo.

16) *Baza*, ville qu'Aboulféda nomme *Bagah*, ſituée dans une vallée que l'on nomme *Hoya de Baza*; elle a un château, 3 paroiſſes, parmi leſquelles eſt une collégiale, 6 couvens & un hôpital.

17) *Guadix*, anciennement *Colonia Accitana*, ville épiſcopale avec 3 paroiſſes & 6 couvens; l'évêque l'eſt en même tems de Baza & ſon revenu monte à 8000 ducats.

[Selon Mentelle cette ville a 8000 habitans.]

2. Les bourgs & lieux ſuivans, comme les plus remarquables outre ceux qui ont été mentionnés près de Grenade & de Malaga.

1) *Algarinejo*, non-loin de Loja, avec titre de marquiſat.

2) *Caniles*, dans les environs de Baza.

3) *Caſabermeja*, entre Antequera & Malaga.

4) *El Colmenar*, dans les environs de Malaga.

5) *Eſtepona*, ſur une élévation près de la mer, avec un château.

6) *Gergar* (Ghergar), entre Purchena & Almeria.

7) *Grazalema*, aux environs de Ronda.

8) *Mijas* (Mixas), entre Malaga & Marbella; il donne ſon nom à une chaine de *montagnes*.

9) *Oria*, aux environs de Baza.

10) *Padul*, aux environs de Grenade.

11) *Salobreña*, qu'Aboulféda nomme *Chalubinijah*, ſur la méditerranée, à une lieue de Motril, avec un port & un château qui a du canon.

12) *Séron*, aux environs de Purchena.

13) *Setenil*, aux environs de Ronda.

14) *Torrox*, à peu de diſtance de la méditerranée & de la ville d'Almunnecar, ayant des forts avec du canon; l'un de ces forts eſt à *Merja*: il y a près de ces endroits beaucoup de plantations de cannes à ſucre.

15) *Ubrique*, aux environs de Ronda.

Z z 3

"Ghergar = loc remarcabil spre Almeira"
(Anton Büsching, 1786)

Geograful German Anton Friedrich Büsching 1724-1793 a scris că pe drumul spre Almeira un loc remarcabil era Gergar / Ghergar (astfel cum se poate vedea în ediția Franceză a lucrării sale, tipărită la Strasbourg în anul 1786).

Gerga / Gérgal în miezul provinciei Almeira din Andaluzia (Abraham Rees în "Cyclopedia" din 1824 și Enrique Santoyo în "Crónica General de España" din 1869)

De altfel, în documentele oficiale ale Parlamentului Regatului Spaniei din secolul XIX - tipărite la Madrid - în Almeira nu era notat Gérgal, ci chiar Gerga:

DIARIO
DE LAS SESIONES
DEL CONGRESO DE LOS DIPUTADOS
EN LA
LEGISLATURA DE 1857 A 1858.
TOMO I.
MADRID: EN LA IMPRENTA NACIONAL.

especiales para poder identificar las personas de los electores? No, señores; el comisario de policía tenia su residencia habitual en Gerga, pueblo que dista diez leguas de Tíjola á donde concurrian á votar de trece pueblos, y en algunos de ellos no habia estado nunca y no conocia á las personas, y por consiguiente no podia identificar á aquellos que no conocia.

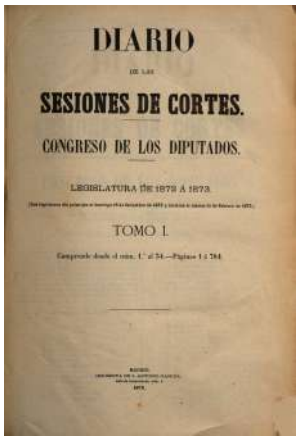
DIARIO

DE LAS

SESIONES DE CORTES.

CONGRESO DE LOS DIPUTADOS.

LEGISLATURA DE 1872 Á 1873.

TOMO I.

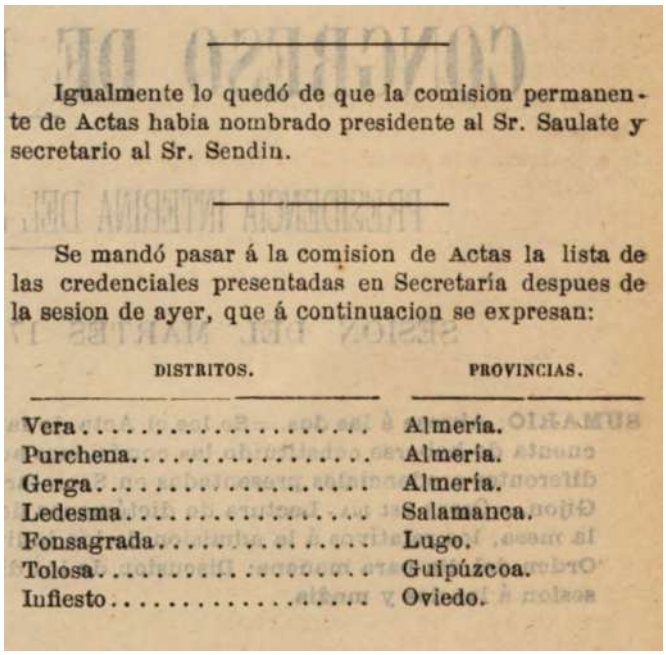
Igualmente lo quedó de que la comision permanente de Actas habia nombrado presidente al Sr. Saulate y secretario al Sr. Sendin.

Se mandó pasar á la comision de Actas la lista de las credenciales presentadas en Secretaría despues de la sesion de ayer, que á continuacion se expresan:

DISTRITOS.	PROVINCIAS.
Vera	Almería.
Purchena	Almería.
Gerga	Almería.
Ledesma	Salamanca.
Fonsagrada	Lugo.
Tolosa	Guipúzcoa.
Infiesto	Oviedo.

În Almeira / Andaluzia, Gherga = Gergal a fost marcat de Cultura Argar, ce se întindea între Alicante 38,20 lat. N, 0,28 long. V şi Almeira 36,50 lat. N, 2,27 long. V în mileniul II î.C. (în special între secolele XIX î.C. şi XIV î.C.), ceea ce a corespuns Epocii Bronzului; aşezarea Gorga se află lângă Alicante, existentă cel puţin din timpul când Maurii dominau zona (când a fost atestată documentar). Mastia - actuala Cartagena din provincia Murcia - a fost înfiinţată în anul 1184 î.C. de Gherghiţii deportaţi după Războiul Troian (conform Anatolianului Strabon, erau din acelaşi stoc cu cei care au înfiinţat capitala Ciprului) fiind numită Cartagina "Nouă" de familia generalului Barca din Cartagina / care a întărit-o iar Catalanul Eliseu Climent într-un studiu socio-lingvistic din anul 1977 a indicat vechea prezenţă Gherga în apropiere, la N de Alicante: în secolul XIX, din aşezarea La Gerga 39,47 lat. N, 1,02 long. V (cu picturi rupestre din mileniile V-III î.C. în zona La Sarga, din anul 1998 în patrimoniul UNESCO) populaţia s-a mutat în oraşul Jijona 38,32 lat. N, 0,30 long. V. La recensământul din Cartagena / Murcia din anul 1889 a fost înregistrat - se vede la baza tabelului următor - Juan Navarro Guerga născut în 12 VIII 1851 la San Cristobal 42,03 lat. N, 5,37 long. V / Zamora (Castilia- León):

Secolul XIX: Juan Navarro Guerga trăia în Cartagena

Castelul fost Gherga - acum Ghergal / Gérgal - veghează dinspre înălţimea Nordică localitatea cu acelaşi nume (este în Andaluzia, pe drumul de la Almeira / coasta Mediterană la Granada); Maurii au avut acolo un fort, câştigat de către "Regii Catolici" la sfârşitul Recuceririi / "Reconquista" încheiată cu căderea Granadei în anul 1492: castelul Andaluz Gherga = Ghergal / Gérgal a intrat din anul 1493 în patrimoniul Coroanei Spaniole. Clădirea - realizată din ardezie - este organizată în jurul unui turn central crenelat cu plan pătrat având laturile de câte 15,50 metri, pe ale cărui colţuri sunt turnuri semicirculare:

Castelul Ghergal / Gérgal din Andaluzia
(acum accesul e oprit, fiind privat)

Tot în anul 1493 a intrat în domeniul Coroanei Spaniole și Turnul Gorgoi / "Torre de Gorgojí" din Alcaraz 38,39 lat. N, 2,29 long. V, Castilia - La Mancha: are 21 de metri înălțime, e pătrat (cu baza 11 metri x 9 metri) și a fost ridicat de către ocupanții musulmani în jurul anului 1100, la 10 km Vest de localitate, fiind în centrul unei mari moșii existentă acolo în urmă cu un mileniu; zidurile au grosimea de 1,50 metri iar intrarea este prin partea lui din Sud.

Turnul Gorgoí în Castilia - La Mancha

Trebuie ştiut că pe partea Iberică a Pirineilor la sfârşitul Antic exista populaţia Dagenses, având puternice obiceiuri Hiperboree, identice cu Dagae din Nordul Dunării inferioare şi respectiv Daghe-stan din Caucaz; de altfel, Împăratul Marcu Traian - născut în colonia Italica 37,26 lat. N, 6,02 long. V a Romanilor din Regatul Spaniei, care zicea că numele Traian al familiei sale provenea din Trakia / Tracia - când a atacat Dakia / Dacia a afirmat că se întoarce în Țara strămoşilor săi iar Regii Vizi-Goţilor în Peninsula Iberică se intitulau dublu, ca "ai Goţilor şi Geţilor".

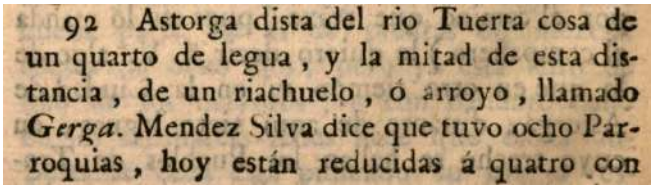
92 Astorga dista del rio Tuerta cosa de un quarto de legua, y la mitad de esta distancia, de un riachuelo, ó arroyo, llamado Gerga. Mendez Silva dice que tuvo ocho Parroquias, hoy están reducidas á quatro con

Pictorul Spaniol Antonio Ponz a scris despre torentul Gherga în cartea "Viage De España", 1787

Notat în secolul XVIII inclusiv de geograful din Paris Louis-Antoine Nicolle de Lacroix 1704-1760, prezenţa în NV Spaniol a numelui torentului Gherga / Gerga, afluent al Râului Esla, lângă oraşul Astorga 42,27 lat. N, 6,03 long. V, pare că s-a legat de grupul nobililor Milesiani ajunşi din Egipt acolo sub cârmuirea lui Gaythelos / Mil Espane, supranumit Goidel Glas (fiul învăţatului Nel venit din Babilon, care a fost însurat în secolul XVIII î.C. cu Scota, fiica Faraonului Nefer-hotep I, după cum a scris în secolul XI Lebor Gabala):

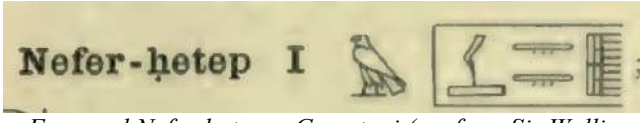

Faraonul Nefer-hotep = Gerg-taui (conform Sir Wallis Budge, 1920)

Hidronimul Iberic putea fi și Antic legat de Carianii aflaţi în exil acolo, stabiliţi în Groyne / Brigantium, azi Coruna 43,22 lat. N, 8,22 long. E, fosta capitală a Galiciei / până în anul 1982, loc unde Hercule s-a luptat cu Uriaşul Gherion din Gadeira / Cadiz pentru a-i lua vitele și Împăratul Roman Marcu Traian 53-117 a ridicat acolo un far - numit Turnul lui Hercule - în funcţie şi azi: e cel mai vechi far funcţional din lume (are înălţimea de 104 metri).

Turnul lui Hercule

Profesorul universitar Victoriano Lopez a studiat în anul 1999 istoriografia cârmuitorilor timpurii Iberici: "Regele Gargoris şi Grecul Gherion au fost citaţi atât de vechii Greci şi de Anticii Evrei, cât şi de tradiţiile Spaniole legate de lumea Greacă. Gargarii au apărut în Canaan, menţionaţi des în Biblie; etimologia este posibil Greacă regală. Istoricul Roman Trog Pompei a scris despre binefăcătorul Gargoris - primul care a descoperit metoda de colectare a mierii - ca urmat de Habis, regele care a dat legi civilizatoare: o asemănare pentru cuplul Gargoris-Habis a avut apoi întemeierea Romei, inclusiv acolo cu cuplul gemenilor". Dr. Valery Bebyk, rectorul Universităţii Ucraina, în lucrarea "Teukry, Oamenii Mării" a indicat că legendele Spaniole, confirmate de arheologi, au punctat că şi Pontevedra 42,26 lat. N, 8,38 long. V din Galicia a fost o bază Teucriană, adică efectiv Ghergană (de exemplu, în apropierea portului aceluia sunt picturi rupestre ce-i denotă vechimea, artefactele găsite corespund Teucrilor iar oraşul are şi azi cartierul Teucro). În secolul VII, Sf. Isidor - din Sevilla / Regatul Spaniei - în "Etimologii" 9:2 a scris: "Galicienii - care erau la fel ca Galii, adică albi ca laptele = gala în Greacă - pretind că sunt de origine Greci, afirmând că după Războiul Troian, Teucer a ajuns la ei via Cipru". Urmaşii, conform "Cărţii invaziilor" scrisă în secolul XI, au colonizat întâi Irlanda şi apoi Scoţia; Dr. Daniel Bradley, de la Colegiul Trinităţii din Dublin 53,20 lat. N, 6,15 long. V, a confirmat genetic aceasta: Irlandezii şi Scoţienii în majoritatea lor se trag din Galicia / prin valuri masive de migrări (în Scoţia - numită Albania / Albannaich de către autohtonii săi Picţi / adică "pictaţi" de tatuaje - Scoţii s-au consolidat ulterior şi cu Sciţii ajunşi acolo, aşa fixându-se numele de Scoţia, din Sciţia, de pildă "Venerabilul" Beda / călugăr Benedictin Britanic consemnând că "Picţii au venit în bărci lungi din Sciția", anume de pe coasta Baltică Aestică = Estonă). La începutul Medieval au fost și întoarceri (mișcări inverse), așa cum se pot vedea în schița următoare:

Armorica = Bretania și Galicia = Britonia erau în legături cu Britania

Învățatul Marcus Servius Honoratus din Peninsula Apenină / Italiană în comentariile sale de la cumpăna secolului IV cu secolul V privind "Eneida" a consemnat mutarea Agatârșilor în Scoția că a fost cu mai puțin chiar de un secol față de timpul său. Steagul Scoțian reproduce - pe fond albastru / culoarea emblematică AgaTârsă - crucea în "X" pe care a fost martirizat Sf. Andrei, patronul creștin al Scoției; declarația de independență față de Anglia din anul 1320 - emisă din Arbroath 56,33 lat. N, 2,34 long. V / Scoția și semnată de Adam Gordon - a susținut în scris Tradiția că Scoțienii au deprins creștinismul de la însuși apostolul Andrei (care a propovăduit în Sciția Mică / Dobrogea). În Compostella 42,52 lat. N, 8,32 long. V / capitala Galiciei, sunt moaștele patronului Regatului Spaniei: apostolul Iacob "cel Bătrân", fratele apostolului Ioan care a fost îngropat în Efes (ambii au fost martorii "Schimbării la Față" a lui Iisus pe Muntele Tabor / Tavor). Istoricul Spaniol Henrique

Flórez 1702-1773 (născut în Villadiego 42,30 lat. N, 4 long. V din provincia Nordică Burgos, dintre Cantabria și Țara Bascilor) în cartea "España Sagrada, teatro geografico-historico de La Iglesia de España" = "Spania sacră, teatrul geografico-istoric al Bisericii Spaniei" a prezentat situația de pe Valea Râului Gherga din secolul XI:

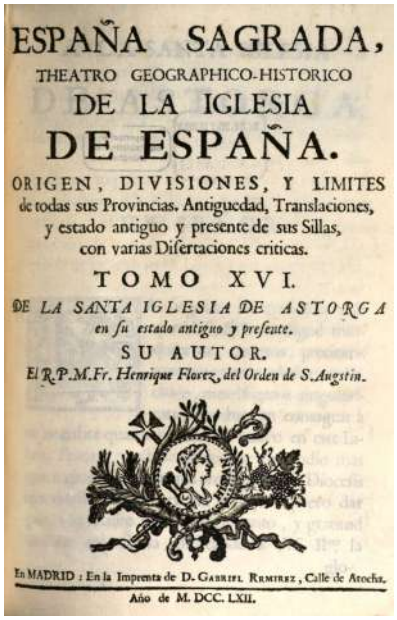

ESPAÑA SAGRADA,

THEATRO GEOGRAPHICO-HISTORICO

DE LA IGLESIA

DE ESPAÑA.

ORIGEN, DIVISIONES, Y LIMITES de todas sus Provincias. Antiguedad, Translaciones, y estado antiguo y presente de sus Sillas, con varias Disertaciones criticas.

TOMO XVI.

DE LA SANTA IGLESIA DE ASTORGA en su estado antiguo y presente.

SU AUTOR.

El R.P.M.Fr. Henrique Florez, del Orden de S. Augstin.

En MADRID: En la Imprenta de D. Gabriel Ramirez, Calle de Atocha. Año de M. DCC. LXII.

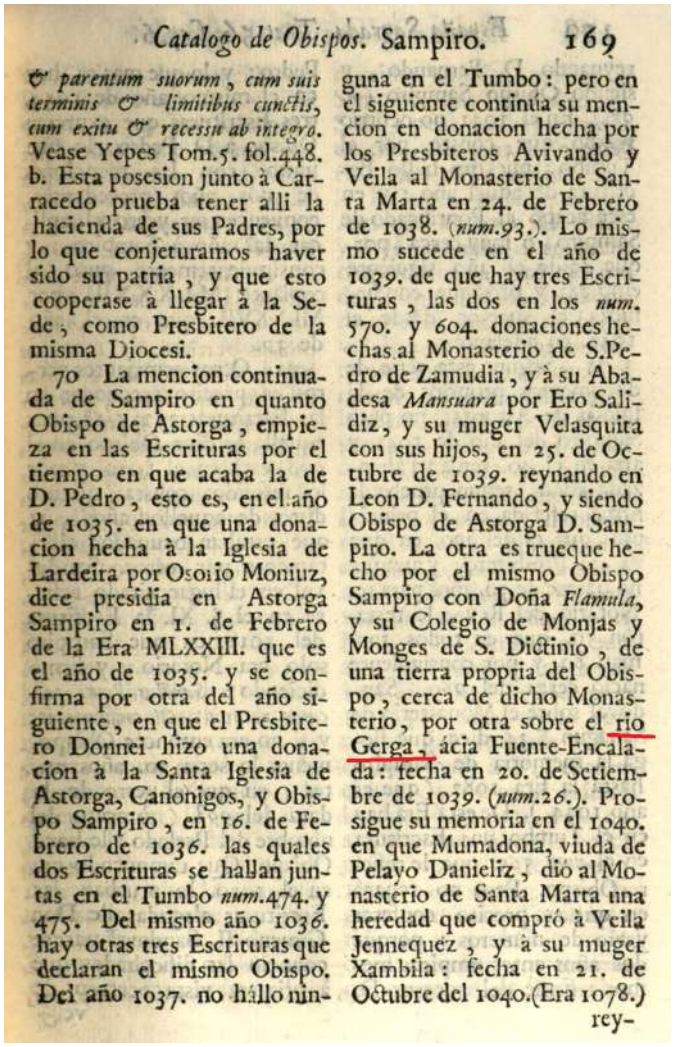

Catalogo de Obispos. Sampiro. 169

& parentum suorum, cum suis terminis & limitibus cunctis, cum exitu & recessu ab integro. Vease Yepes Tom.5. fol.448. b. Esta posesion junto à Carracedo prueba tener alli la hacienda de sus Padres, por lo que conjeturamos haver sido su patria, y que esto cooperase à llegar à la Sede, como Presbitero de la misma Diocesi.

70 La mencion continuada de Sampiro en quanto Obispo de Astorga, empieza en las Escrituras por el tiempo en que acaba la de D. Pedro, esto es, en el año de 1035. en que una donacion hecha à la Iglesia de Lardeira por Osorio Moniuz, dice presidia en Astorga Sampiro en 1. de Febrero de la Era MLXXIII. que es el año de 1035. y se confirma por otra del año siguiente, en que el Presbitero Donnei hizo una donacion à la Santa Iglesia de Astorga, Canonigos, y Obispo Sampiro, en 16. de Febrero de 1036. las quales dos Escrituras se hallan juntas en el Tumbo *num.*474. y 475. Del mismo año 1036. hay otras tres Escrituras que declaran el mismo Obispo. Del año 1037. no hallo ninguna en el Tumbo: pero en el siguiente continúa su mencion en donacion hecha por los Presbiteros Avivando y Veila al Monasterio de Santa Marta en 24. de Febrero de 1038. (*num.*93.). Lo mismo sucede en el año de 1039. de que hay tres Escrituras, las dos en los *num.* 570. y 604. donaciones hechas al Monasterio de S.Pedro de Zamudia, y à su Abadesa *Mansuara* por Ero Salidiz, y su muger Velasquita con sus hijos, en 25. de Octubre de 1039. reynando en Leon D. Fernando, y siendo Obispo de Astorga D. Sampiro. La otra es trueque hecho por el mismo Obispo Sampiro con Doña *Flamula*, y su Colegio de Monjas y Monges de S. Dictinio, de una tierra propria del Obispo, cerca de dicho Monasterio, por otra sobre el rio Gerga, ácia Fuente-Encalada: fecha en 20. de Setiembre de 1039. (*num.*26.). Prosigue su memoria en el 1040. en que Mumadona, viuda de Pelayo Danieliz, dió al Monasterio de Santa Marta una heredad que compró à Veila Jennequez, y à su muger Xambila: fecha en 21. de Octubre del 1040.(Era 1078.) rey-

Arhivele Medievale timpurii, din perioada 646-1126 ale Catedralei din Astorga - în Castilia-León, la răsărit de Galicia - păstrează datele luptei neamului local Gherga cu cele Hispanice apărute în zona (din capitala Burgos 42,21 lat. N, 3,42 long. V a Castiliei-León a fost arhitectul Diego de Sagredo 1490-1528, care a tipărit prima carte de arhitectură din Peninsula Iberică, influențând puternic nu doar arhitectura în Toledo - unde a lucrat până a murit - dar și arhitectura monumentală a Franței, respectiv a Americii / conform Dr. Fernando Marias de la Universitatea Autonoma din Madrid, în anul 2001); e de știut că Toledo (capitala Castiliei - La Mancha) a fost ultima capitală ViziGotă - până în anul 711 - și de asemenea ultima capitală a Spaniolilor înainte de Madrid, căci Filip "cel Prudent", primul Rege după împărțirea Casei Habsburge în ramura senioră / majoră Spaniolă și ramura junioră / minoră Austriacă, în anul 1561, în dispreț față de moștenirea Gotică, căci atunci a apărut barocul, a decis mutarea Curții Regale din Toledo la Madrid, Habsburgii încetând să cârmuiască Imperiul Spaniol relativ curând, în anul 1700, fiindcă au degenerat genetic rapid, prin cununiile dintre ei: din anul 1986, orașul Toledo este în patrimoniul mondial UNESCO.

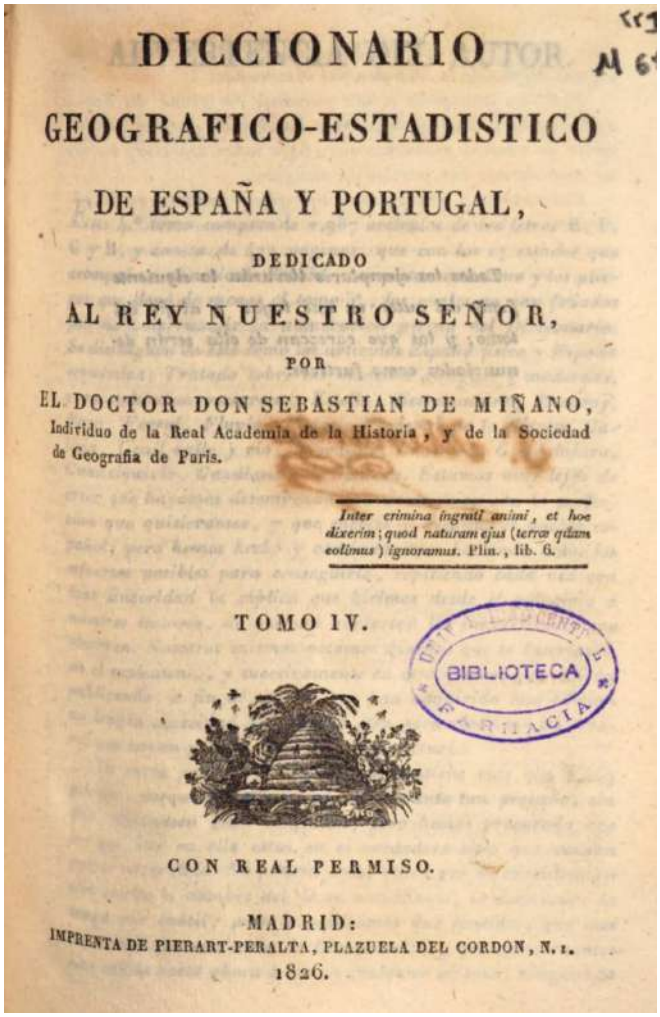

DICCIONARIO

GEOGRAFICO-ESTADISTICO

DE ESPAÑA Y PORTUGAL,

DEDICADO

AL REY NUESTRO SEÑOR,

POR

EL DOCTOR DON SEBASTIAN DE MIÑANO,

Individuo de la Real Academia de la Historia, y de la Sociedad de Geografia de Paris.

Inter crimina ingrati animi, et hoc dixerim; quod naturam ejus (terræ quam colimus) ignoramus. Plin., lib. 6.

TOMO IV.

BIBLIOTECA FARMACIA

CON REAL PERMISO.

MADRID:

IMPRENTA DE PIERART-PERALTA, PLAZUELA DEL CORDON, N. 1.

1826.

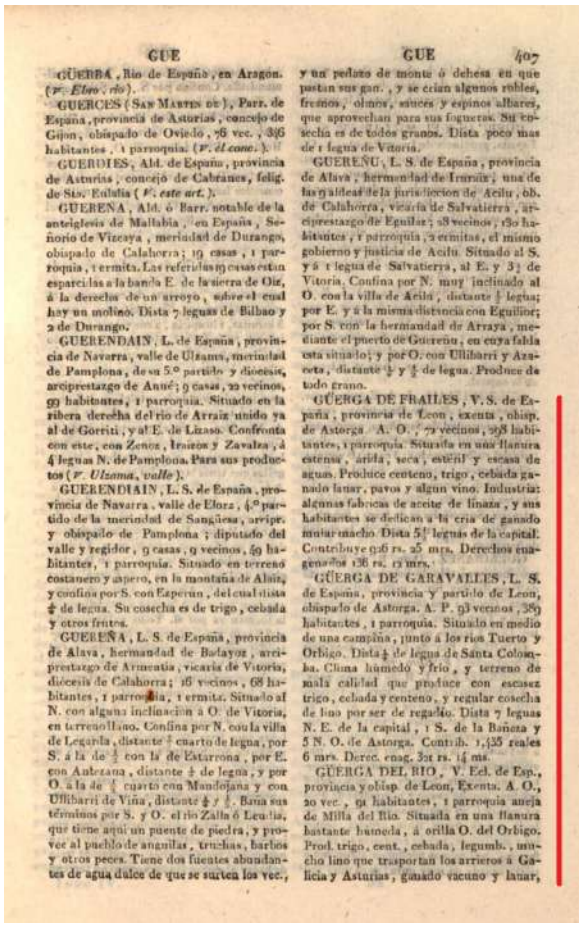

GUE GUE 407

GUERRA, Rio de España, en Aragon. (*V. Ebro, rio*).

GUERCES (SAN MARTIN DE), Parr. de España, provincia de Asturias, concejo de Gijon, obispado de Oviedo, 76 vec., 336 habitantes. 1 parroquia. (*V. el conc.*).

GUERDIES, Ald. de España, provincia de Asturias, concejo de Cabranes, felig. de Sto. Eulalia (*V. este art.*).

GUERENA, Ald. ó Barr. notable de la anteiglesia de Mallabia, en España, Señorío de Vizcaya, merindad de Durango, obispado de Calahorra; 19 casas, 1 parroquia, 1 ermita. Las referidas 19 casas están esparcidas á la banda E. de la sierra de Oiz, á la derecha de un arroyo, sobre el cual hay un molino. Dista 7 leguas de Bilbao y 2 de Durango.

GUERENDIAIN, L. de España, provincia de Navarra, valle de Ulzama, merindad de Pamplona, de su 5.º partido y diocesis, arciprestazgo de Anué; 9 casas, 70 vecinos, 99 habitantes, 1 parroquia. Situado en la ribera derecha del rio de Arraiz unido ya al de Gorriti, y al E. de Lizaso. Confronta con este, con Zenoz, Iraizos y Zavalza, á 4 leguas N. de Pamplona. Para sus productos (*V. Ulzama, valle*).

GUERENDIAIN, L. S. de España, provincia de Navarra, valle de Elorz, 4.º partido de la merindad de Sangüesa, arzipr. y obispado de Pamplona; diputado del valle y regidor, 9 casas, 9 vecinos, 49 habitantes, 1 parroquia. Situado en terreno costanero y aspero, en la montaña de Alsiz, y confina por S. con Esperun, del cual dista ½ de legua. Su cosecha es de trigo, cebada y otros frutos.

GUEREÑA, L. S. de España, provincia de Alava, hermandad de Bolayor, arciprestazgo de Armentia, vicaria de Vitoria, diocesis de Calahorra; 16 vecinos, 68 habitantes, 1 parroquia, 1 ermita. Situado al N. con alguna inclinacion á O. de Vitoria, en terreno llano. Confina por N. con la villa de Legarda, distante ¼ cuarto de legua, por S. á la de ½ con la de Estarrona, por E. con Antezana, distante ½ de legua, y por O. á la de ¼ cuarto con Mandojana y con Ullibarri de Viña, distante ½ y ½. Baña sus términos por S. y O. el rio Zalla ó Leudia, que tiene aquí un puente de piedra, y provee al pueblo de anguilas, truchas, barbos y otros peces. Tiene dos fuentes abundantes de agua dulce de que se surten los vec.,

y un pedazo de monte ó dehesa en que pastan sus ganados, y se crian algunos robles, fresnos, olmos, sauces y espinos albares, que aprovechan para sus faguetas. Su cosecha es de todos granos. Dista poco mas de 1 legua de Vitoria.

GUEREÑU, L. S. de España, provincia de Alava, hermandad de Iruraiz, una de las 9 aldeas de la jurisdiccion de Acilu, ob. de Calahorra, vicaría de Salvatierra, arciprestazgo de Eguilaz; 28 vecinos, 130 habitantes, 1 parroquia, 2 ermitas, el mismo gobierno y justicia de Acilu. Situado al S. y á 1 legua de Salvatierra, al E. y 3½ de Vitoria. Confina por N. muy inclinado al O. con la villa de Acilu, distante ½ legua; por E. y S. á la misma distancia con Eguilor; por S. con la hermandad de Arraya, mediante el puerto de Guereñu, en cuya falda esta situado; y por O. con Ullibarri y Azucta, distante ½ y ½ de legua. Produce de todo grano.

GUERGA DE FRAILES, V. S. de España, provincia de Leon, exenta, obisp. de Astorga. A. O., 79 vecinos, 398 habitantes, 1 parroquia. Situada en una llanura estensa, árida, seca, estéril y escasa de aguas. Produce centeno, trigo, cebada ganado lanar, pavos y algun vino. Industria: algunas fabricas de aceite de linaza, y sus habitantes se dedican á la cria de ganado mular mucho. Dista 5½ leguas de la capital. Contribuye 926 rs. 25 mrs. Derechos enagenados 136 rs. 13 mrs.

GUERGA DE GARAVALLES, L. S. de España, provincia y partido de Leon, obispado de Astorga. A. P. 93 vecinos, 389 habitantes, 1 parroquia. Situado en medio de una campiña, junto á los rios Tuerto y Orbigo. Dista ½ de legua de Santa Colomba. Clima humedo y frio, y terreno de mala calidad que produce con escasez trigo, cebada y centeno, y regular cosecha de lino por ser de regadío. Dista 7 leguas N. E. de la capital, 1 S. de la Bañeza y 5 N. O. de Astorga. Contrib. 1,435 reales 6 mrs. Derec. enag. 321 rs. 14 mrs.

GUERGA DEL RIO, V. Ecl. de Esp., provincia y obisp. de Leon, Exenta. A. O., 20 vec., 91 habitantes, 1 parroquia aneja de Milla del Rio. Situada en una llanura bastante humeda, á orilla O. del Orbigo. Prod. trigo, cent., cebada, legumb., mucho lino que trasportan los arrieros á Galicia y Asturias, ganado vacuno y lanar,

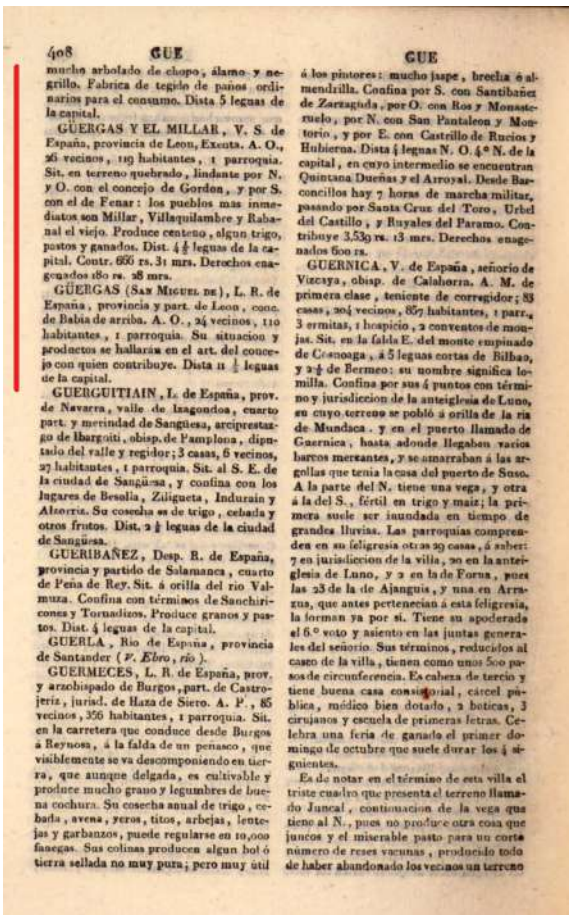

408 GUE GUE

mucho arbolado de chopo, álamo y negrillo. Fabrica de tegido de paños ordinarios para el consumo. Dista 5 leguas de la capital.

GUERGAS Y EL MILLAR, V. S. de España, provincia de Leon, Exenta. A. O., 26 vecinos, 119 habitantes, 1 parroquia. Sit. en terreno quebrado, lindante por N. y O. con el concejo de Gordon, y por S. con el de Fenar: los pueblos mas inmediatos son Millar, Villaquilambre y Rabanal el viejo. Produce centeno, algun trigo, pastos y ganados. Dist. 4½ leguas de la capital. Contr. 666 rs. 31 mrs. Derechos enagenados 180 rs. 28 mrs.

GUERGAS (SAN MIGUEL DE), L. R. de España, provincia y part. de Leon, conc. de Babia de arriba. A. O., 24 vecinos, 110 habitantes, 1 parroquia. Su situacion y productos se hallarán en el art. del concejo con quien contribuye. Dista 11 ½ leguas de la capital.

GUERGUITIAIN, L. de España, prov. de Navarra, valle de Izagondoa, cuarto part. y merindad de Sangüesa, arciprestazgo de Ibargoiti, obisp. de Pamplona, diputado del valle y regidor; 3 casas, 6 vecinos, 27 habitantes, 1 parroquia. Sit. al S. E. de la ciudad de Sangüesa, y confina con los lugares de Besolia, Zuligueta, Indurain y Alzorria. Su cosecha es de trigo, cebada y otros frutos. Dist. 2½ leguas de la ciudad de Sangüesa.

GUERIBAÑEZ, Desp. R. de España, provincia y partido de Salamanca, cuarto de Peña de Rey. Sit. á orilla del rio Valmuza. Confina con términos de Sanchiricones y Tornadizos. Produce granos y pastos. Dist. 4 leguas de la capital.

GUERLA, Rio de España, provincia de Santander (*V. Ebro, rio*).

GUERMECES, L. R. de España, prov. y arzobispado de Burgos, part. de Castrojeriz, jurisd. de Haza de Sierto. A. P., 85 vecinos, 356 habitantes, 1 parroquia. Sit. en la carretera que conduce desde Burgos á Reynosa, á la falda de un penasco, que visiblemente se va descomponiendo en tierra, que aunque delgada, es cultivable y produce mucho grano y legumbres de buena cochura. Su cosecha anual de trigo, cebada, avena, yeros, titos, arbejas, lentejas y garbanzos, puede regularse en 10,000 fanegas. Sus colinas producen algun bol ó tierra sellada no muy pura; pero muy útil

á los pintores: mucho jaspe, brecha ó almendrilla. Confina por S. con Santibañez de Zarzaguda, por O. con Ros y Monasterueio, por N. con San Pantaleon y Montorio, y por E. con Castrillo de Rucios y Hubierna. Dista ½ leguas N. O. 4.º N. de la capital, en cuyo intermedio se encuentran Quintana Dueñas y el Arroyal. Desde Barcocillos hay 7 horas de marcha militar, pasando por Santa Cruz del Toro, Urbel del Castillo, y Ruyales del Paramo. Contribuye 3,539 rs. 13 mrs. Derechos enagenados 600 rs.

GUERNICA, V. de España, señorío de Vizcaya, obisp. de Calahorra. A. M. de primera clase, teniente de corregidor; 83 casas, 204 vecinos, 857 habitantes, 1 parr., 3 ermitas, 1 hospicio, 2 conventos de monjas. Sit. en la falda E. del monte empinado de Cosnoaga, á 5 leguas cortas de Bilbao, y 2½ de Bermeo: su nombre significa lomilla. Confina por sus 4 puntos con término y jurisdiccion de la anteiglesia de Luno, en cuyo terreno se pobló á orilla de la ria de Mundaca, y en el puerto llamado de Guernica, hasta adonde llegaban varios barcos mercantes, y se amarraban á las argollas que tenia la casa del puerto de Suso. A la parte del N. tiene una vega, y otra á la del S., fértil en trigo y maiz; la primera suele ser inundada en tiempo de grandes lluvias. Las parroquias comprenden en su feligresia otras 29 casas, á saber: 7 en jurisdiccion de la villa, 20 en la anteiglesia de Luno, y 2 en la de Forua, pues las 23 de la de Ajanguiz, y una en Arrazua, que antes pertenecian á esta feligresia, la forman ya por sí. Tiene su apoderado el 6.º voto y asiento en las juntas generales del señorío. Sus términos, reducidos al casco de la villa, tienen como unos 500 pasos de circunferencia. Es cabeza de tercio y tiene buena casa consistorial, cárcel pública, médico bien dotado, 2 boticas, 3 cirujanos y escuela de primeras letras. Celebra una feria de ganado el primer domingo de octubre que suele durar los 4 siguientes.

Es de notar en el término de esta villa el triste cuadro que presenta el terreno llamado Juncal, continuacion de la vega que tiene al N., pues no produce otra cosa que juncos y el miserable pasto para un corto número de reses vacunas, produciolo todo de haber abandonado los vecinos un terreno

Guerga în Dicționarul statistic Iberic
(Dr. Sebastián de Miñano, 1826)

Savantul Sebastián de Miñano y Bedoya 1779-1845 (din Navarra, care a studiat și a lucrat în Toledo) a descris în "Dicționarul geografico-statistic al Spaniei și Portugaliei" din anul 1826 câte ceva despre toponimele Guerga; capturi din lucrare tocmai s-au putut vedea, fiind explicate: Guerga De Frailes, Guerga De Garavalles, Guerga Del Rio, Guergas Y El Millar, San Miguel De Guergas. Interesantă este observaţia cercetătorului Gabriel Gheorghe, că pătura cârmuitoare Iberică pentru a-şi demonstra nobleţea trebuia să dovedească ori măcar să-şi afirme descendenţa nu din Goţi, ci din Geţi; aristocraţii Iberi de altfel au introdus în lume sintagma "sângelui albastru" pentru a se deosebi de indigenii negricioşi, deoarece venele pe pielea deschisă la culoare apar albastre.

Curtea Regală Spaniolă actuală

Istoricul Român Alexandru Busuioceanu 1896-1961 a afirmat că "Hispanicii sunt descendenţi din Geţi" şi că "Spania a fost fondată - la întemeierea sa finală, din secolul V - de poporul de la Dunăre" (Regatul ViziGot din Iberia a existat până în secolul VIII, cârmuit de cei din Dinastia Baltă - înrudiţi cu cei din Dinastia OstroGotă Amală - nobilii Gherghi fiind în ambele ramuri Gote deoarece erau mai vechi, Antic aparţinând Dinastiei Gurag, cea Regală Daco-Getă care a fost sursa); savantul Român - stabilit în Spania - a scris: "Căutând în izvoarele cele mai vechi cunoştinţe ale Spaniolilor despre Daci sau Geţi - cu un nume mai generic, despre Tracii de la Dunăre şi din Carpaţi - ajungem uşor până la mitologie. Istoria fabuloasă care umple cronicile Spaniole Medievale abundă în legende şi mituri Mediteraneene, legate de Orient şi, mai ales, de enigmaticele ţinuturi dintre Caucaz şi gurile Dunării, învăluite în nepătrunse neguri arctice şi în Misterii Tracice, care se pierd în noaptea vremurilor. La începuturile istoriei, când drumurile erau închise către Apus de înfricoşatele primejdii ale Mării Tenebroase, imaginaţia Ibericilor se întorcea cu predilecţie către Răsărit, pentru a căuta origini şi amintiri îndepărtate. Acolo, în negurile Munţilor Taurici (Caucaz), între Marea Hyrcană (Caspică) şi Bosforul Cimerian (Crimeea), trăia un neam de oameni care se numeau Iberi şi care nu puteau fi străini de Iberii de dincoace de Coloanele lui Hercule (Gibraltar). Cronicarii Medievali nu puteau spune limpede dacă cei de aici trecuseră acolo - poate cu argonauţii în căutarea berbecului cu Lâna de Aur - sau dacă nu cumva seminţia celor de aici se trăgea din Iberii Caucazului, veniţi în Spania din timpuri imemoriale. Lumea fabuloasă din acele ţinuturi mai călcase pe ţărmuri Hispanice. Se ştie că Amazoanele, despre care ciclul Homerid afirma că erau de origine din Tracia, nu pregetaseră să-şi câştige faima şi în Spania. Iar Hercule, care a fost un părinte pentru Iberi, a întemeiat, după cum a explicat în secolul XIII arhiepiscopul Rodrigo Jiménez de Rada, oraşul Hispalis, Sevilla de azi, populându-l cu un neam de oameni, Spalii, care veniseră cu el din părţile Sciţiei. După isprăvile lui Pirineice, Hercule avea să se întoarcă în Orient, mergând iar în Sciţia, unde avea să populeze ţinuturile pustii cu propria sa progenitură, din care s-au tras nu numai Sciţii, dar şi Agatirşii, Thyssageţii, Thyrageţii şi alte neamuri Getice, care au umplut repede tot Pontul Euxin. Hercule - afirma Herodot în 'Istorii' 4:8 - conducând vacile lui Gerion, ar fi ajuns şi în această ţară unde locuiesc Sciţii şi care era pustie. Gerion locuia în afara Pontului Euxin, în insula pe care Grecii o numeau Erythea, situată spre Gades, care e dincolo de Coloanele lui Hercule, în Ocean. Şi Grecii cred - susţinea tot Herodot - că în Sciţia l-a apucat pe Hercule iarna şi gerul şi că, trăgând în jurul său pielea de leu, ar fi adormit, iar iepele care păşteau deshămate de la carul lui, dintr-o voinţă divină ar fi dispărut. Căutând prin toate colţurile ţării, Hercule a ajuns în regiunea ce se numea Hylaia (adică 'Împădurita') şi acolo, într-o peşteră, a găsit pe Echidna, fiinţă ciudată, jumătate fată, jumătate şarpe. Iepele erau în stăpânirea Echidnei, care n-avea de gând să le dea înapoi înainte ca eroul să fi consimţit a se împreuna cu ea. Se cunosc slăbiciunile lui Hercule în faţa femeilor şi se va înţelege uşor slăbiciunea lui în faţa unei femei atât de ciudate. Satisfăcându-i dorinţa, el a rămas destulă vreme alături de Echidna pentru a-i dărui 3 copii, după care, fireşte, eroul a plecat, lăsându-i o cingătoare şi un arc (căci în acea vreme - scria tot Herodot - Hercule avea 2 arcuri), cu care să încerce care dintre copii îi va semăna mai mult. Ascultătoare, Echidna a îndeplinit întocmai cuvântul lui Hercule. Şi cel mai tânăr dintre fii, cu numele de Scit, a fost cel care s-a arătat mai demn de numele tatălui său. El s-a încins cu cingătoarea şi a întins arcul la fel cum făcea Hercule. Pentru acel motiv, a rămas stăpân în ţară; şi din Scit - fiul lui Hercule - se trag toţi regii care au domnit peste Sciţi. Pomponiu Mela, care cunoaştea legenda, a precizat că neamul Scitic născut din Hercule şi Echidna purta numele de Bazilizi, că erau mândri ca nişte regi şi că aveau drept arme săgeţile (Mela, 'Chorographia' 2:1). Ceilalţi 2 fii, Agatirs şi Gelon, au fost alungaţi din ţară, potrivit cuvântului lui Hercule; din ei au purces toate celelalte nemuri care au populat Sciţia interioară şi ţărmurile Pontului până la Istru / Dunăre şi mai departe, în Tracia, până în Hellespont / Dardanele. Între acele neamuri, pe care Herodot le-a numit unul câte unul, se găseau şi Geţii ce se credeau nemuritori şi care - după el - erau cei mai viteji şi mai drepţi dintre Traci. Coborau toţi din fiii lui Hercule şi memoria lor, mereu a revenit în cronicile Spaniole, în forme atât de curioase, încât a sfârşit prin a fi înglobată în istoria legendară a poporului Hispanic. Geţii lui Herodot au fost totuna cu Dacii, aceste 2 nume fiind folosite deopotrivă de

autorii Antici pentru a arăta poporul Tracic de la Dunăre şi din Carpaţi. Strabon a explicat limpede acest lucru: 'Există - afirma el despre Ţara Geţilor - şi o altă împărţire a Ţării, o împărţire mai veche, astfel că unii se numesc Daci, alţii Geţi. Geţi se numesc cei din Răsărit, care sunt la Mare, iar numele de Daci se dă populaţiilor de la Apus, cele care trăiesc lângă Germani. Dacii vorbesc absolut aceeaşi limbă ca Geţii. Dacă noi Grecii îi cunoaştem mai bine pe Geţi, cauza e că aceştia şi-au schimbat necontenit aşezările şi au trecut de pe un mal pe altul al Istrului, amestecându-se cu Tracii şi cu Mysienii' ('Geografia' VII 3:12)". La încheierea Antichității și începutul Evului Mediu, Peninsula Iberică a fost cârmuită vreme de 3 secole de Goții ajunși acolo din spațiul stră-Român (urmașii Geto-Dacilor), începând cu regele Vallia; în anul 2003, cercetătoarea Română Cătălina Lupu - stabilită în Barcelona / Catalania - a scris: "pentru că locuiesc în Spania, am cercetat izvoare autentice din cronicile hispanice vechi, ce vorbesc despre strălucirea geto-dacilor (Orosius, Isidor de Sevilla, Alonso de Cartajena, Rodrigo Jiménez de Rada, Alfonso el Sabio, etc). Aluziile la geți și daci au fost folosite întotdeauna pentru a da strălucire unei descendențe sau a favoriza o explicație genealogică. În 'Anacephalaeosis', episcopul Alonso de Cartajena (secolul XV) scria că regii Spaniei coborau din Dacia, din principii geți, luându-și numai numele de la locul în care trăiau. În scrierile hispanice medievale nici o tradiție n-a legat Dacia de numele lui Traian sau de legionarii hispanici. Dar în jurul sâmburelui de istorie care s-a păstrat, o curioasă legendă s-a țesut treptat și s-a amplificat, înglobând istoria geților și a dacilor în pădurea de legende ce a constituit istoria poporului hispanic. În istoria sa, în paragrafele referitoare la Traian, Orosius nu s-a risipit în prea multe informații. Cu toată mândria pentru originea hispanică a împăratului, istoricul i-a dedicat doar 3 fraze! Din 'Cronica regelui Alfonso el Sabio', unde e vorba de Dacia și istoria ei, lipsește doar un singur nume: cel al lui Traian. Mitul romanic lipsește și din 'Historia Gothica' a lui Rodrigo Jiménez de Rada. În schimb, apare 'Mitul înțelepciunii și al bunei cârmuiri', mitul getic a lui Deceneu ce se împletește cu amintirea despre Zalmoxis și tradițiile dacilor. Zalmoxis, Burebista, Deceneu, Decebal au intrat în scrierile istoricilor, arhiepiscopilor și regilor în istoria Spaniei nu ca niște oaspeți întâmplători, ci au luat loc în genealogia poporului hispanic". De exemplu, în anul 1243 arhiepiscopul Rodrigo Jiménez de Rada din Toledo / Castilia a scris în "Istoria Gotică": "Amazoanele erau din nobilul neam al Goților"; în general, Medieval Goții = Geții s-au răspândit în S European iar Dacii în N European, proporțiile lor cele mai consistente însă rămânând în spațiul Românesc, respectiv E European. Regele Alfonso X zis "Sabio" adică "Înțeleptul" - născut la Toledo și înhumat la Sevilla - a domnit în 1252-1284 peste Castilia, León și Galicia, afirmând oficial că era urmașul lui Deceneu. Somitatea în heraldică Vicente de Cadenas y Vicent 1915-2005 a evidențiat semnele de arme ale nobililor Gherga în mai multe manuscrise aflate în Biblioteca Națională din Madrid 40,23 lat. N, 3,43 long. V / capitala Regatului Spaniei, Arhivele Naționale Istorice și Cancelaria Regală din Valladolid 41,38 lat. N, 4,43 long. V / capitala Castiliei; de exemplu, Maria Gorga cununată cu Alonso Martin și-a botezat în Valladolid fiul Juan Martin Gorga în 15 IX 1544: pe lângă numele de familie al tatălui, era important să existe numele de familie al mamei.

Intrarea în Biblioteca Regatului Spaniei
e printre statuile episcopului Isidor și Regelui Alfonso

În regiunea Valladolid spre sfârșitul Medieval și în Epoca Modernă registrele stării civile au înscris mulți Guerga, pe multe secole; astfel, printre aceștia au fost:

- în a doua jumătate a secolului XVI, Gregorio De Guerga s-a însurat cu Maria în San Miguel
- între 1575 și 1625, Cristobal de Guerga a fost însurat cu Juana în San Nicolas de Bari
- în secolul XVII, în prima jumătate Pascual de Guerga a fost însurat cu Maria în Villavicencio De Los Caballeros, Josef / Joseph Guerga s-a însurat cu Antonia în San Pedro / Villavicencio De Los Caballeros, Catalina Guerga - măritată în San Pelayo - a născut-o pe Paula în Villavicencio De Los Caballeros în anul 1685, Antonio Guerga s-a născut în San Pelayo, Nicolasa Guerga s-a născut în Villavicencio De Los Caballeros
- între 1675 și 1725, Matheo de La Guerga a fost însurat cu Ines în San Pedro
- în secolul XVIII, Maria Guerga s-a măritat în Mayorga de Campos, Jacinto Guerga s-a însurat cu Thomasa în Nuestra Senora La Antigua, Nicolasa Guerga s-a născut în San Lorenzo, Santiago Guerga s-a născut în San Lorenzo și s-a însurat cu Maria în San Lorenzo
- în secolul XIX, Anselma de La Guerga s-a născut în San Ildefonso, Gertudris de La Guerga s-a măritat în San Ildefonso, Antonio Guerga s-a născut în San Martin, Nicolasa Guerga s-a măritat în Santa Maria Magdalena, Secundo Guerga s-a născut în San Martin, Alonso Guerga s-a însurat cu Teresa în San Martin, Salvador Guerga s-a însurat cu Maria în San Martin, Vicente Guerga s-a însurat cu Geronima în Santa Maria Magdalena

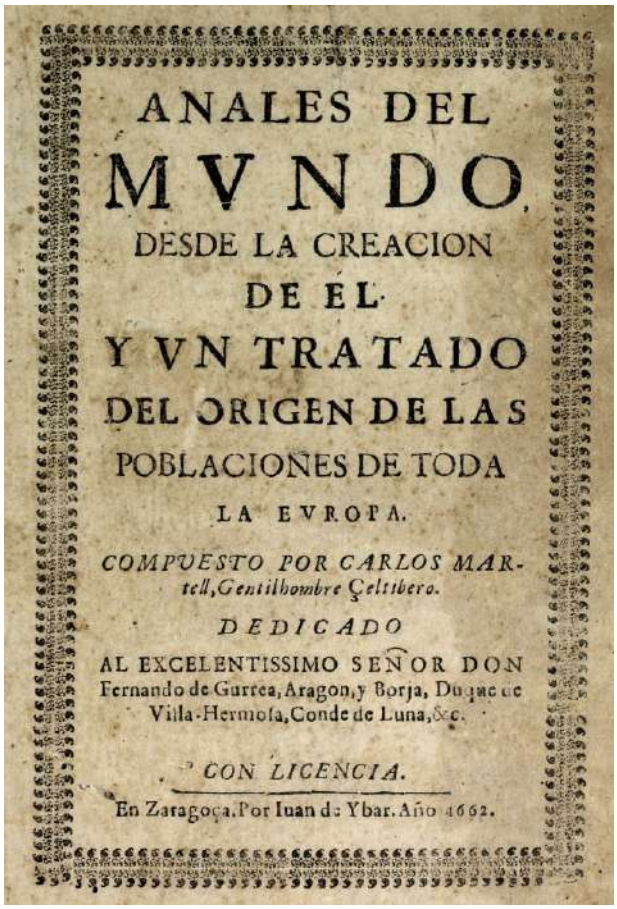

ANALES DEL
MVNDO,
DESDE LA CREACION
DE EL
Y VN TRATADO
DEL ORIGEN DE LAS
POBLACIONES DE TODA
LA EVROPA.

COMPVESTO POR CARLOS MARtell, Gentilhombre Celtibero.

DEDICADO

AL EXCELENTISSIMO SEÑOR DON Fernando de Gurrea, Aragon, y Borja, Duque de Villa-Hermosa, Conde de Luna, &c.

CON LICENCIA.

En Zaragoça. Por Iuan de Ybar. Año 1662.

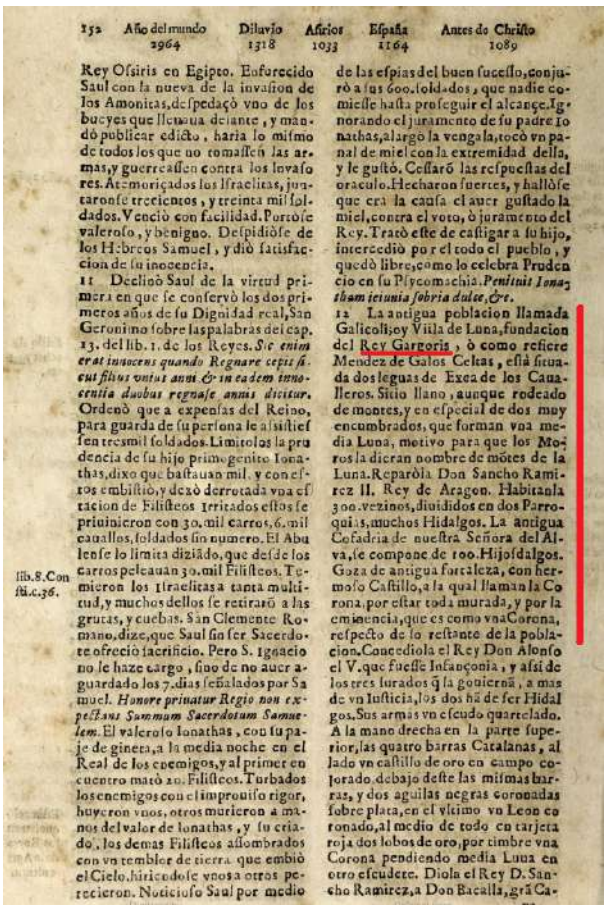

152 Año del mundo 2964 Diluvio 1318 Assirios 1033 España 1164 Antes de Christo 1089

Rey Osiris en Egipto. Enfurecido Saul con la nueva de la invasion de los Amonitas, despedaçò vno de los bueyes que llevaua delante, y mandò publicar edicto, haria lo mismo de todos los que no tomassen las armas, y guerreassen contra los invasores. Atemorizados los Israelitas, juntaronse trecientos, y treinta mil soldados. Venciò con facilidad. Portòse valeroso, y benigno. Despidiòse de los Hebreos Samuel, y diò satisfacciòn de su inocencia.

11 Declinò Saul de la virtud primera en que se conservò los dos primeros años de su Dignidad real, San Geronimo sobre las palabras del cap. 13. del lib. 1. de los Reyes. *Sic enim erat innocens quando Regnare cepit ſicut filius vnius anni & in eadem innocentia duobus regnaſſe annis dicitur.* Ordenò que a expensas del Reino, para guarda de su persona le assistiessen trecmil soldados. Limitolos la prudencia de su hijo primogenito Ionathas, dixo que bastauan mil. y con estos embistiò, y dexò derrotada vna esquadra de Filisteos. Irritados estos se previnieron con 30. mil carros, 6. mil caualllos, soldados sin numero. El Abulense lo limita diziàdo, que desde los carros peleauan 30. mil Filisteos. Temieron los Israelitas a tanta multitud, y muchos dellos se retiraròn a las grutas, y cuebas. San Clemente Romano, dize, que Saul sin ser Sacerdote ofreciò sacrificio. Pero S. Ignacio no se haze cargo, sino de no auer aguardado los 7. dias señalados por Samuel. *Honore privatur Regio non expectans Summum Sacerdotum Samuelem.* El valeroso Ionathas, con su paje de ginete, a la media noche en el Real de los enemigos, y al primer encuentro matò 20. Filisteos. Turbados los enemigos con el improuiso rigor, huyeron vnos, otros murieron a manos del valor de Ionathas, y su criado, los demas Filisteos aflombrados con vn temblor de tierra que embiò el Cielo, hiriendose vnos a otros perecieron. Noticioso Saul por medio de las espias del buen sucesso, conjurò a sus 600. soldados, que nadie comiesse hasta proseguir el alcance. Ignorando el juramento de su padre Ionathas, alargò la vengala, tocò vn panal de miel con la extremidad della, y le gustò. Cessaròn las respuestas del oraculo. Hecharon suertes, y hallòse que era la causa el auer gustado la miel, contra el voto, ò juramento del Rey. Tratò este de castigar a su hijo, interecediò por el todo el pueblo, y quedò libre, como lo celebra Prudencio en su Psycomachia. *Penituit Ionathan ieiunia ſobria dulce, &c.*

12 La antigua poblacion llamada Galicoli, oy Villa de Luna, fundacion del Rey Gargoris, ò como refiere Mendez de Galos Celtas, està situada dos leguas de Exea de los Caualleros. Sitio llano, aunque rodeado de montes, y en especial de dos muy encumbrados, que forman vna media Luna, motivo para que los Moros la dieran nombre de mòtes de la Luna. Reparòla Don Sancho Ramirez II. Rey de Aragon. Habitanla 300. vezinos, diuididos en dos Parroquias, muchos Hidalgos. La antigua Cofadria de nuestra Señora del Alva, se compone de 100. Hijosdalgos. Goza de antigua fortaleza, con hermoso Castillo, a la qual llaman la Corona, por estar toda murada, y por la eminencia, que es como vna Corona, respecto de lo restante de la poblacion. Concediola el Rey Don Alonso el V. que fuesse Infançonia, y assi de los tres iurados q̃ la goviernã, a mas de vn Iusticia, los dos hã de ser Hidalgos. Sus armas vn escudo quartelado. A la mano drecha en la parte superior, las quatro barras Catalanas, al lado vn castillo de oro en campo colorado. debajo deste las mismas barras, y dos aguilas negras coronadas sobre plata, en el vltimo vn Leon coronado, al medio de todo en tarjeta roja dos lobos de oro, por timbre vna Corona pendiendo media Luna en otro escudete. Diola el Rey D. Sancho Ramirez, a Don Bacalla, grã Ca-

lib. 8. Confti. c. 36.

Gargoris a avut o cetate în Aragon (Carlos Martell, 1662)

Despre altă locație De Los Caballeros a rămas interesantă consemnarea din "Istoria lumii" publicată de Carlos Martell la Zaragoza / Aragon în anul 1662, anume că: "Vechiul oraș numit Galicoli a fost fundația Regelui Gargoris pentru Villa de Luna, la 2 leghe distanță de Ejea de los Caballeros. Acolo platoul fiind flancat de 2 Vârfuri a primit numele de la Lună. Don Sancho Ramirez II - Regele Aragonului - a reparat așezarea, unde mulți dintre locuitori au fost nobili. Are o fortăreață veche, cu un castel frumos, purtând denumirea de Coroana". Iată precizarea din secolul XVII - la peste jumătate de mileniu după renovarea de către Don Sancho Ramirez II / Regele Aragonului 1134-1137, supranumit "Călugărul" - a unei ctitorii atribuită îndepărtatului Gargoris = Gargo-Rege, anume Villa de Luna 42,10 lat. N, 0,58 long. V (de pe drumul de la Huesca / Aragon - via Ejea de los Caballeros - la Tudela / Navarra); așadar legendarul Gargoris = Regele Gargo a fost atestat ca stăpânul efectiv al întregii Peninsule Iberice, prezența sa fiind documentată la S de Munții Pirinei până în Cadiz: port important la Oceanul Atlantic.

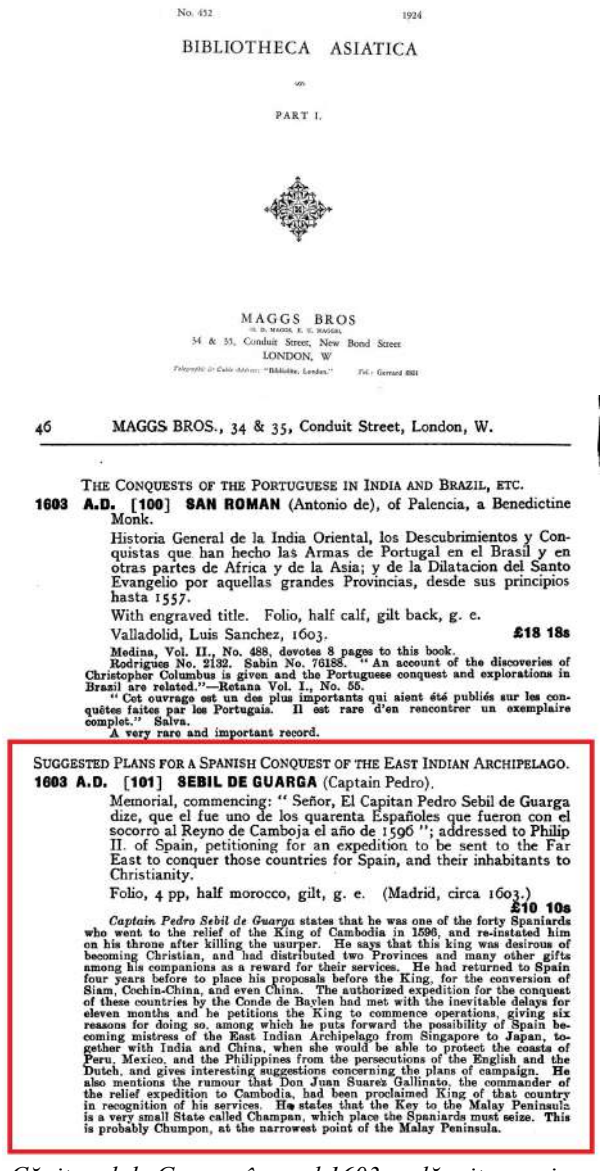

No. 452 1924

BIBLIOTHECA ASIATICA

PART I.

MAGGS BROS
34 & 35, Conduit Street, New Bond Street
LONDON, W

46 MAGGS BROS., 34 & 35, Conduit Street, London, W.

THE CONQUESTS OF THE PORTUGUESE IN INDIA AND BRAZIL, ETC.

1603 A.D. [100] SAN ROMAN (Antonio de), of Palencia, a Benedictine Monk.

Historia General de la India Oriental, los Descubrimientos y Conquistas que han hecho las Armas de Portugal en el Brasil y en otras partes de Africa y de la Asia; y de la Dilatacion del Santo Evangelio por aquellas grandes Provincias, desde sus principios hasta 1557.

With engraved title. Folio, half calf, gilt back, g. e.

Valladolid, Luis Sanchez, 1603. **£18 18s**

Medina, Vol. II., No. 488, devotes 8 pages to this book. Rodrigues No. 2132. Sabin No. 76185. "An account of the discoveries of Christopher Columbus is given and the Portuguese conquest and explorations in Brazil are related."—Retana Vol. I., No. 55.

"Cet ouvrage est un des plus importants qui aient été publiés sur les conquêtes faites par les Portugais. Il est rare d'en rencontrer un exemplaire complet." Salva.

A very rare and important record.

SUGGESTED PLANS FOR A SPANISH CONQUEST OF THE EAST INDIAN ARCHIPELAGO.

1603 A.D. [101] SEBIL DE GUARGA (Captain Pedro).

Memorial, commencing: "Señor, El Capitan Pedro Sebil de Guarga dize, que el fue uno de los quarenta Españoles que fueron con el socorro al Reyno de Camboja el año de 1596"; addressed to Philip II. of Spain, petitioning for an expedition to be sent to the Far East to conquer those countries for Spain, and their inhabitants to Christianity.

Folio, 4 pp, half morocco, gilt, g. e. (Madrid, circa 1603.)

£10 10s

Captain Pedro Sebil de Guarga states that he was one of the forty Spaniards who went to the relief of the King of Cambodia in 1596, and re-instated him on his throne after killing the usurper. He says that this king was desirous of becoming Christian, and had distributed two Provinces and many other gifts among his companions as a reward for their services. He had returned to Spain four years before to place his proposals before the King, for the conversion of Siam, Cochin-China, and even China. The authorized expedition for the conquest of these countries by the Conde de Baylen had met with the inevitable delays for eleven months and he petitions the King to commence operations, giving six reasons for doing so, among which he puts forward the possibility of Spain becoming mistress of the East Indian Archipelago from Singapore to Japan, together with India and China, when she would be able to protect the coasts of Peru, Mexico, and the Philippines from the persecutions of the English and the Dutch, and gives interesting suggestions concerning the plans of campaign. He also mentions the rumour that Don Juan Suarez Gallinato, the commander of the relief expedition to Cambodia, had been proclaimed King of that country in recognition of his services. He states that the Key to the Malay Peninsula is a very small State called Champan, which place the Spaniards must seize. This is probably Chumpon, at the narrowest point of the Malay Peninsula.

Căpitanul de Guarga în anul 1603 a plănuit cucerirea spațiului dintre Singapore și Japonia

Arhivele au păstrat memoriul scris în anul 1603 la Valladolid (capitala de facto a comunității autonome Castilla-León) de către căpitanul Pedro Sebil de Guarga - susținut de 18 teologi - adresat Coroanei Spaniole, la Madrid: în anul 1596, căpitanul de Guarga a fost printre cei 40 de Spanioli care l-au omorât pe uzurpatorul tronului Cambogiei, repunându-l acolo pe Regele indigen, care - ca recompensă - era dispus la creștinare; căpitanul de Guarga a cerut ca Spania să-și continue campania în IndoChina și mai departe spre Extremul Orient, demers susținut insistent inclusiv de către reprezentanții Filipinelor la Curtea Spaniolă, însă monarhul Habsburg Filip VI 1598-1621 (fiul lui Filip "Prudentul") a considerat acțiunea aventuroasă. Castiliana secolului XIII avea în vocabular mătăsurile Gherga ca produse Franceze mai ales din regiunea Gher / Gers, faimoasă şi pentru vinul său Gascon (afirma Alfau Solalinde în anul 1939, prin Tratatul său despre numele vechi ale textilelor, dintre care Hispanicii Americani și-au botezat țesăturile lor de lână - uneori colorate pestriț - ca "jerga", în pronunție "herga", de la Gherga); în cartea "Dincolo de Ocean" - publicată la Dresda în anul 1853 - autorul Martin Lindau a relatat (la punctul 27) că în Mexic țesătura de lână cea mai subțire era "Gerga" / "Gerguetilla" iar în anul 1855 romancierul American Thomas Mayne Reid a scris în "Șeful alb, o legendă din Nordul Mexicului" despre faimoasa țesătură albicioasă "Gherga" / captura este după traducerea în Germană din anul următor:

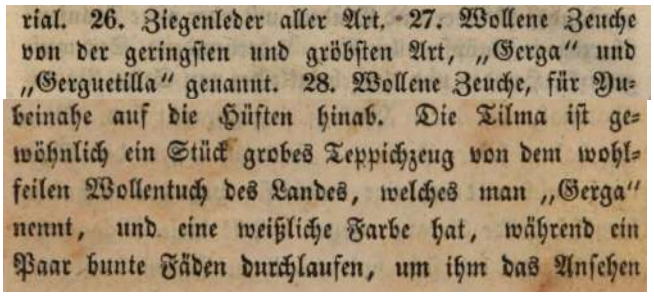

rial. 26. Ziegenleder aller Art. 27. Wollene Zeuche von der geringſten und gröbſten Art, „Gerga" und „Gerguetilla" genannt. 28. Wollene Zeuche, für Jubeinahe auf die Hüften hinab. Die Tilma iſt gewöhnlich ein Stück grobes Teppichzeug von dem wohlfeilen Wollentuch des Landes, welches man „Gerga" nennt, und eine weißliche Farbe hat, während ein Paar bunte Fäden durchlaufen, um ihm das Anſehen

Hispanicii în Mexic ziceau "Gherga"
țesăturii de lână pe fond alb

În "Historia generale della Monarchia Spagnuola" (publicată în anul 1674 la Veneția) a apărut că în ceremonialul funerar Regal Hispanic - la "Regii Catolici" / sfârșitul secolului XV - pânza albă utilizată se numea Gherga / "Gerga":

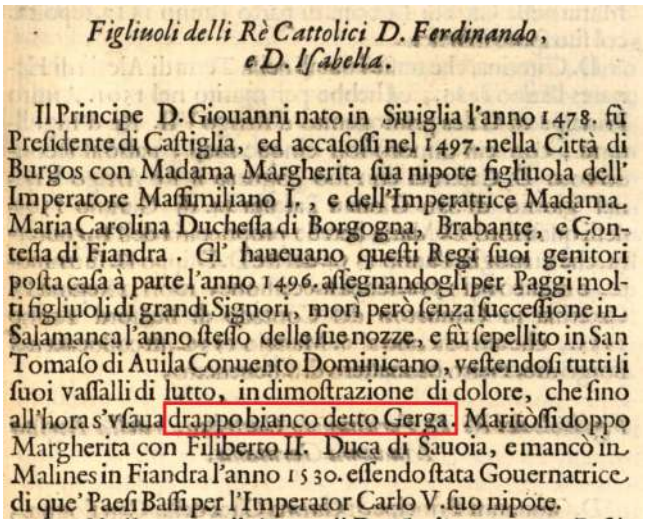

Figliuoli delli Rè Cattolici D. Ferdinando, e D. Iſabella.

Il Principe D. Giouanni nato in Siuiglia l'anno 1478. fù Preſidente di Caſtiglia, ed accaſoſſi nel 1497. nella Città di Burgos con Madama Margherita ſua nipote figliuola dell' Imperatore Maſſimiliano I., e dell'Imperatrice Madama Maria Carolina Ducheſſa di Borgogna, Brabante, e Conteſſa di Fiandra. Gl' haueuano queſti Regi ſuoi genitori poſta caſa à parte l'anno 1496. aſſegnandogli per Paggi molti figliuoli di grandi Signori, morì però ſenza ſucceſſione in Salamanca l'anno ſteſſo delle ſue nozze, e fù ſepellito in San Tomaſo di Auila Conuento Dominicano, veſtendoſi tutti li ſuoi vaſſalli di lutto, in dimoſtrazione di dolore, che ſino all'hora s'vſaua drappo bianco detto Gerga. Maritòſſi doppo Margherita con Filiberto II. Duca di Sauoia, e mancò in Malines in Fiandra l'anno 1530. eſſendo ſtata Gouernatrice di que' Paeſi Baſſi per l'Imperator Carlo V. ſuo nipote.

Este de remarcat că la începutul secolului XIII, în anul 1201, Regele Castiliei şi Aragonului a inițiat Ordinul militaro-religios al Sfântului Gheorghe - oficial recunoscut de papă abia în anul 1363 - după care organizația însă a avut o existență scurtă (în Aragon - la poalele Munților Pirinei - pe Valea Guarga / Arga, din secolul XI, de la întemeierea Regatului Aragonului, deja exista la altitudinea de 970 metri Castelul Guarga / Gherga = "Castiello de Guarga" 42,31 lat. N, 0,21 long. V, apoi ruinat).

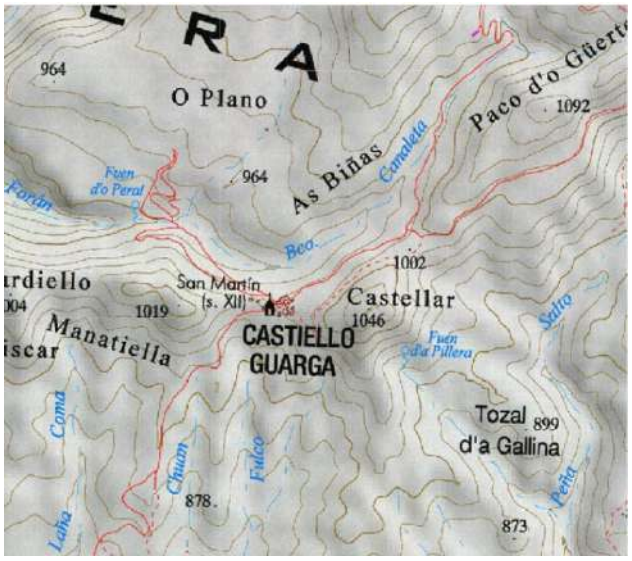

Râurile Arga și Aragon ajung în Ebru

Ar fi de ştiut că Regatul Aragonului în secolul următor a fuzionat dinastic cu Catalania iar apoi Regii săi au atacat Angevinii - Casa d'Anjou - stăpânind S Italic: capitala Aragoneză e Zaragoza 41,39 lat. N, 0,53 long. V / pe Ebru (vechea denumire a sa a fost Çaragoça).

HISTORIA

DE

LAS UNIVERSIDADES,

COLEGIOS Y DEMAS ESTABLECIMIENTOS DE ENSEÑANZA

EN ESPAÑA,

POR

D. VICENTE DE LA FUENTE.

TOMO III.

MADRID.

IMPRENTA DE LA VIUDA É HIJA DE FUENTENEBRO,

Bordadores, 10.

1887.

CAPITULO XLVI.

NOTICIAS ACERCA DE LA UNIVERSIDAD DE HUESCA, SUS VICISITUDES Y EVOLUCIONES EN TIEMPO DE FELIPE V.

Ceremonial y Lucero del Sr Larrea.—Rectores bachilleres.—Evoluciones políticas del Claustro durante la guerra de Sucesión.—Clausura de la Universidad convertida en cuartel —Visita y Estatutos nuevos en 1721.—Rectores Doctores hasta 1725.

Por el tiempo en que Orti y Camon publicaban sus crónicas universitarias de Valencia y Zaragoza, escribió las de Huesca hacia el año de 1789 el Doctor y Colegial Mayor de Santiago D. José Sanz de Larrea, sujeto tan laborioso como erudito, y mucho más virtuoso que ambas cosas (1). Aunque su crónica inédita, y extractada de los libros de Claustros por rigoroso orden cronológico, tiene el sabor de un cronicón de la Edad Media, no vaciló en intitularla "Libro ceremonial ó Lucero literario de la sertoriana Universidad de la ciudad de Huesca„ cual si quisiera emular al otro santiaguista de Salamanca, que en 1721 redactó el ceremonial ya citado.„ Del de Huesca conviene entresacar algunas noticias por el mismo orden cronológico.

1700. Rector Sr. D. Josef Bonet, natural de Alcalá del Obispo, Colegial del Real de San Vicente.

Hacense provisiones de cátedras (2) y una procesión de rogativas por la salud del Rey en Octubre. Vísperas de leyes D. Pedro Ram. En este tiempo muere el Sr. Rector en 14 de Noviembre: se dispone se haga elección de Rector para

(1) Murió con opinión de santidad en Calatayud, su patria, á principios de este siglo. Citalo Latasa en su *Biblioteca de escritores aragoneses*.

(2) Se omiten los nombres de los provistos en Cátedras, porque no suenan como célebres, aunque quizá fueran beneméritos.

concluir el año: que tome posesión dentro de ocho días, que sólo la tome en la sala de Consejo y que pague las propinas por mitad. Con motivo de la muerte de Carlos II dispónese que se le hagan exequias y se le diga oración.

En 18 de Noviembre eligen al Sr. D. Josef Canales y Soldevilla, natural de Huesca, Presbítero y Racionero: toma posesión en 25 de Noviembre. Dijo la oración por Carlos II el Doctor D. Miguel Estarrues.

1701. Rector Sr. D. Miguel Clemente y Lastanosa, Presbítero Racionero de la Real y Parroquial de San Lorenzo de Huesca. En 10 de Junio Fr. Bernardo Pueyo Cisterciense participa á la Universidad, que su Religión le ha hecho Vicario general. En 18 de Octubre que pase el Rector á Zaragoza á besar la mano á Su Mag. Se dan al Sr. Rector 100 reales para gastos de embaxada. El Sr. Serrate es elegido Obispo de Tarazona (1).

1702. Rector el Sr. D. Francisco Guarga, bachiller. D. Nicolás de, natural de Berbegal, Colegial del Real de San Vicente lleva la cátedra de Derecho. Al Vicario general de San Bernardo, se le dió asiento para leer á la cátedra de Escoto. La de Digesto se dá á D. Miguel Gabin. En Abril la de Decretales á D. Josef La Plana, que despues fué Obispo de Tarazona.

1703. Sr. D. Juan Barberán, Colegial del Mayor, Rector: varias provisiones de Cátedras.

1704. Sr. D. Francisco Montañes, Colegial del Mayor, idem id. En 1.° de Agosto que asista la Universidad al *Te Deum* por el feliz arribo de Felipe V á Madrid. Muchos nombramientos de catedráticos, algunos de ellos de sujetos célebres, como Azara, Cascajares, La Ripa y Claver, y D. Antonio Pujadas de Calatayud. En 11 de Noviembre es electo Obispo de Jaca el Maestreescuelas Sr. Foncillas (2).

1705. Rector D. José Aliaga Boil de Arenas, natural de Mirambel, noble; con dispensa del Rey por no tener 25 años. Orden de la Chancillería de Zaragoza para que se cierre la Universidad hasta nueva orden (3).

(1) Fué acérrimo borbónico: armó dos batallones de curas en Tarazona y Alfaro.

(2) Toda la fiesta se redujo á poner seis hachas de cera en el balcon de la Universidad, dando ocho reales al bedel por cuidarlas, sin llevarse los cabos: mezquina, pero saludable advertencia para que ardiesen más rato.

(3) Se cree que había alguna agitación en la Universidad en favor del austriaco D. Carlos.

Francisco Guarga a fost rectorul Universităţii Huesca în 1702

În Epoca Modernă, Universitatea din Zaragoza a inclus vechea Universitate Osca / Huesca (ce funcţiona Medieval datorită Regelui Petru IV al Aragonului 1336-1387); academicianul Ramón Menéndez Pidal 1869-1968 a considerat că la Huesca vechea onomastică Osca era de la Oscii din S Apenin / Italian (rezonând şi cu Albanezii Toski sau Mosci / de la Moscopole): corespunzător "Istoriei Universităţilor Spaniole" - publicată în anul 1887 la Madrid - rectorul Universităţii Huesca în anul 1702 a fost licenţiatul Francisco Guarga.

ALPHA, ET OMEGA

OPERVM F. MAGISTRI fr. PETRI

QVÆSTIONES PASTORALES

DILVCIDATVR MATERIA VNIONIS

DICATVR D. D. MARTINO PEREZ DE

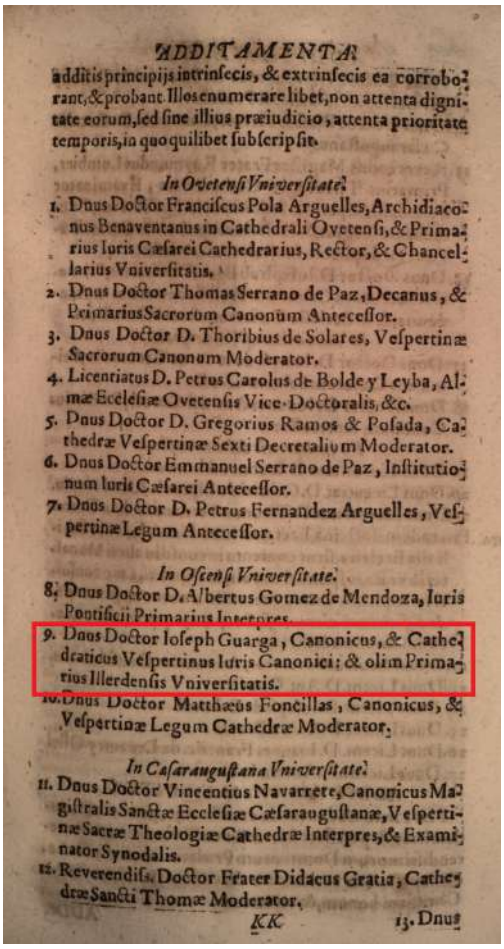

ADDITAMENTA

additis principijs intrinsecis, & extrinsecis ea corrobo-rant, & probant. Illos enumerare libet, non attenta digni-tate eorum, sed sine illius præiudicio, attenta prioritate temporis, in quo quilibet subscripsit.

In Ovetensi Vniversitate.

1. Dnus Doctor Franciscus Pola Arguelles, Archidiaco-nus Benaventanus in Cathedrali Ovetensi, & Prima-rius Iuris Cæsarei Cathedrarius, Rector, & Chancel-larius Vniversitatis.
2. Dnus Doctor Thomas Serrano de Paz, Decanus, & Primarius Sacrorum Canonum Anteceſſor.
3. Dnus Doctor D. Thoribius de Solares, Veſpertinæ Sacrorum Canonum Moderator.
4. Licentiatus D. Petrus Carolus de Bolde y Leyba, Al-mæ Eccleſiæ Ovetenſis Vice-Doctoralis, &c.
5. Dnus Doctor D. Gregorius Ramos & Poſada, Ca-thedræ Veſpertinæ Sexti Decretalium Moderator.
6. Dnus Doctor Emmanuel Serrano de Paz, Inſtitutio-num Iuris Cæsarei Anteceſſor.
7. Dnus Doctor D. Petrus Fernandez Arguelles, Veſ-pertinæ Legum Anteceſſor.

In Oſcenſi Vniverſitate.

8. Dnus Doctor D. Albertus Gomez de Mendoza, Iuris Pontificii Primarius Interpres.
9. Dnus Doctor Ioſeph Guarga, Canonicus, & Cathe-draticus Veſpertinus Iuris Canonici: & olim Prima-rius Illerdenſis Vniverſitatis.
10. Dnus Doctor Matthæus Foncillas, Canonicus, & Veſpertinæ Legum Cathedræ Moderator.

In Cæſaraugustana Vniverſitate.

11. Dnus Doctor Vincentius Navarrete, Canonicus Ma-giſtralis Sanctæ Eccleſiæ Cæſaraugustanæ, Veſpertin-næ Sacræ Theologiæ Cathedræ Interpres, & Exami-nator Synodalis.
12. Reverendiſs. Doctor Frater Didacus Gratia, Cathe-dræ Sancti Thomæ Moderator.

KK 13. Dnus

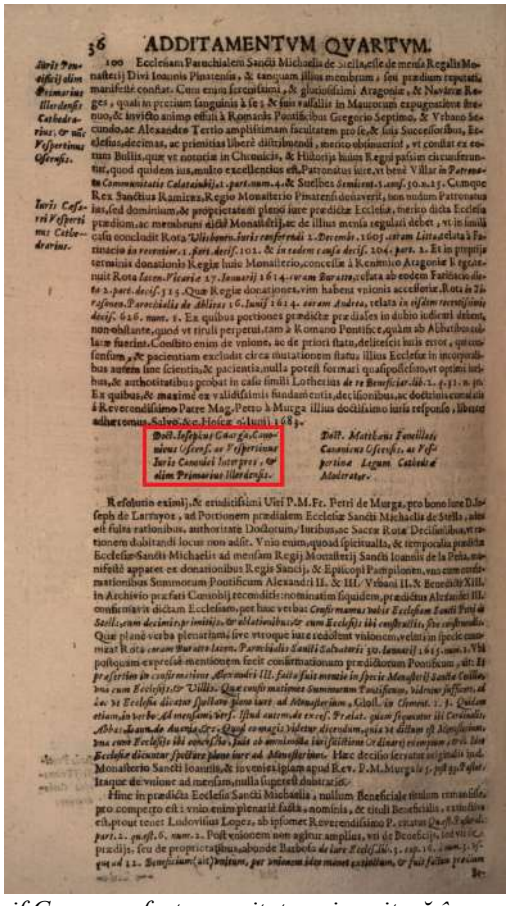

36 ADDITAMENTVM QVARTVM.

100 Eccleſiam Parochialem Sancti Michaelis de Stellaeſſe de mensa Regalis Mo-naſterij Divi Ioannis Pinatenſis, & tanquam illius membrum, ſeu prædium reputatis manifeſtè conſtat. Cum enim ſerenißimi Aragoniæ, & Navarræ Re-ges, quali in pretium ſanguinis à Ie. & ſuis vaſſallis in Mauroum expugnatione fu-mo, & invicto animo effuſi à Romanis Pontificibus Gregorio Septimo, & Vrbano Se-cundo, ac Alexandro Tertio amplißimam facultatem præ. & ſuis Succeſſoribus, Ec-cleſias decimas, ac primitias liberè diſtribuendi, merito obtinuerint, vt conſtat ex eo-rum Bullis, quæ vt notoriæ in Chronicis, & Hiſtorijs huius Regni paſſim circumferun-tur, quod quidem ius, multo excellentius eſt, Patronatus iure, vt benè Villar in Patrona-to Communitatis Calatayudæ §.1. part. num. 4. & Stuelbes Semiſent. 1. conſ. 30. n. 15. Cumque Rex Sanctius Ramirez, Regio Monaſterio Pinatenſi deinverit, non nudum Patronatus ius, ſed dominium, & propietatem pleno iure prædictæ Eccleſiæ, merito dicta Eccleſia prædium, ac membrum dicti Monaſterij, ac de illius mensa regulari debet, vt in ſimili caſu concludit Rota Vilchorn. iuris conſervandi 2. Decemb. 1605. coram Lita, relata à Fa-rinacio in recentior. 1. part. deciſ. 102. & in eadem cauſa deciſ. 204. part. 2. Et in propria termini donationis Regiæ huius Monaſterio, conceſſæ à Kenimio Aragoniæ Regente, nuit Rota Iacen. Vicario 27. Ianuarij 1614. coram Burato, relata ab eodem Farinacio die-to 2. part. deciſ. 315. Quæ Regiæ donationes, vim habent vnionis accelloriæ, Rota in Ta-rraconen. Parochialis de Ablitas 16. Iunij 1614. coram Andreu, relata in eiſdem recentioribus deciſ. 626. num. 1. Ex quibus portiones prædictæ prædiales in dubio iudicari debent, non obſtante, quod vt titruli perpetui, tam à Romano Pontifice, quàm ab Abbatibus ſub-latæ fuerint. Conſtito enim de vnione, ac de priori ſtatu, deliberari huius rei, quæ con-ſenſum, & patientiam excludit circa mutationem ſtatus illius Eccleſiæ in corporibus autem ſine ſcientia, & patientia, nulla poteſt formari quaſi poſſeſſio, vt optimè iuris-tis, & authoritatibus probat in caſu ſimili Lotherius de re Beneficiar. lib. 2. q. 31. n. 30. Ex quibus, & maximè ex validiſſimis fundamentis, deciſionibus, ac doctrinis earum à Reverendiſſimo Patre Mag. Petro à Murga illius doctiſſimo iuris conſulto, liberè adhuc omnia. Salvo. &c. Hoſcæ 1. Iunij 1683.

Ioſeph Guarga, Canonicus Oſcenſis, ac Veſpertinus Iuris Canonici Interpres, & olim Primarius Illerdenſis.

Matthæus Foncillas Canonicus Oſcenſis, ac Veſpertina Legum Cathedræ Moderator.

Reſolutio eximij, & eruditiſſimi Viri P.M.Fr. Petri de Murga, pro bono iure D. Ioſeph de Larruyoz, ad Portionem prædialem Eccleſiæ Sancti Michaelis de Stella, alias eſt fulta rationibus, authoritate Doctorum, Iuribus, ac Sacræ Rotæ Deciſionibus, ut rationem dubitandi locus non adſit. Vnio enim, quoad ſpiritualia, & temporalia prædicta Eccleſiæ Sancti Michaelis ad mensam Regij Monaſterij Sancti Ioannis de la Peña, ma-nifeſtè apparet ex donationibus Regis Sancij, & Epiſcopi Pampilonen. nec non confir-mationibus Summorum Pontificum Alexandri II. & III. Vrbani II. & Benedicti XIII. in Archivio præfati Conuobij recenditis: nominatim ſiquidem, prædictus Alexander III. confirmavit dictam Eccleſiam, per hanc verbar Confirmamus tibi Eccleſiam Sancti Petri de Stella, cum decimis, primitijs, & oblationibus ſuis confratrijs, ſive conſtitutis. Quæ planè verba plenariam, ſive vtroque iure tam à tedoſent vnionem, veluti in ſpecie con-mizat Rota, coram Burato, Parochialis Sancti Sabaſtri 30. Ianuarij 1615. num. 1. Vbi poſtquam expreſſam mentionem fecit confirmationum prædictorum Pontificum, ait: Et præſertim in confirmatione Alexandri III. facta ſuis monachis Sancti Petri de Stella, cum Eccleſijs, & Villis. Quæ confirmationes Summorum Pontificum, videntur ſufficere, ad id, vt Eccleſiæ dicantur ſpectare plene iure ad Monaſterium, Gloſſ. in Clement. 1. §. Quidam etiam, in verbo. Ad mensam, verſ. Illud autem, de excuſ. Prælat. quem ſequuntur ibi Cornealis, Abbas, Ioannes de Anania, &c. Quod eo magis videtur dicendum, quia vt dictum eſt Monaſterium, una cum Eccleſijs ibi conſtructis, fuit ab omnibus iuriſdictionibus (ordinarij exemptum, vt ibi Eccleſiæ dicantur ſpectare plene iure ad Monaſterium. Hæc deciſio ſervatur ſæpius in prædicto Monaſterio Sancti Ioannis, & invenies ipſam apud Rev. P. M. Murgam §. 5. part. 3. Reſol. Itaque de vnione ad mensam, nulla ſupereſt dubitatio.

Hinc in prædicta Eccleſia Sancti Michaelis, a nullum Beneficiale titulum remanſiſſe, pro compertò eſt: vnio enim plenariè facta, nomine, & titulo Beneficiali, extinctiva eſt, prout tenet Ludovicus Lopez, ab iſtomet Reverendiſſimo P. citatus Conſ. 8. part. 2. quæſt. 6. num. 2. Poſt vnionem non agitur amplius, vt de Beneficio, ſed vt de prædijs, ſeu de proprietatibus, abunde Barboſa de iure Eccleſiaſt. 3. cap. 16. num. 3. ſequ. ad 12. Bempſicium, (ait) Perfectum, per vnionem ſibi manet extinctum, & fuit factus prorſus

Dr. Iosif Guarga a fost o somitate universitară în anul 1683

Anterior acelui rector Francisc Gherga / Guarga, o somitate universitară a fost Dr. Iosif Gherga / Guarga - profesor de drept canonic în anul 1683 - după cum a consemnat călugărul Petru de Murga 1602-1686 în publicația "Alfa și Omega" tipărită Latin la Burgos 42,21 lat. N, 3,42 long. V (în Castilia-León).

SERMONES
SOLEMNES,
ACLAMACION VNIVERSAL,
FESTIVA DE
ESPAÑA
A LA BEATIFICACION DE
NVESTRO GLORIOSO PADRE BEATO
SAN IVAN DE LA CRVZ,
PRIMOGENITO DE LA SERAFICA V.
N. M. SANTA TERESA DE IESVS,
Y PRIMER DESCALZO DE SV
SAGRADA REFORMA.
EN DIVERSOS DISCVRSOS PANEGIRICOS de los mayores Maeſtros de la Facultad.
RECOGIDOS, Y DISPVESTOS POR EL R. P. Fr. Francisco de la Preſentacion, Lector de Teologia, de los Carmelitas Deſcalços de Alcalà.
Tomo Primero.
CON LICENCIA,
En Alcalà, Por Francisco Garcia Fernandez, Impreſſor de la Vniverſidad, Mercader de Libros, y à ſu coſta, Año de 1680.

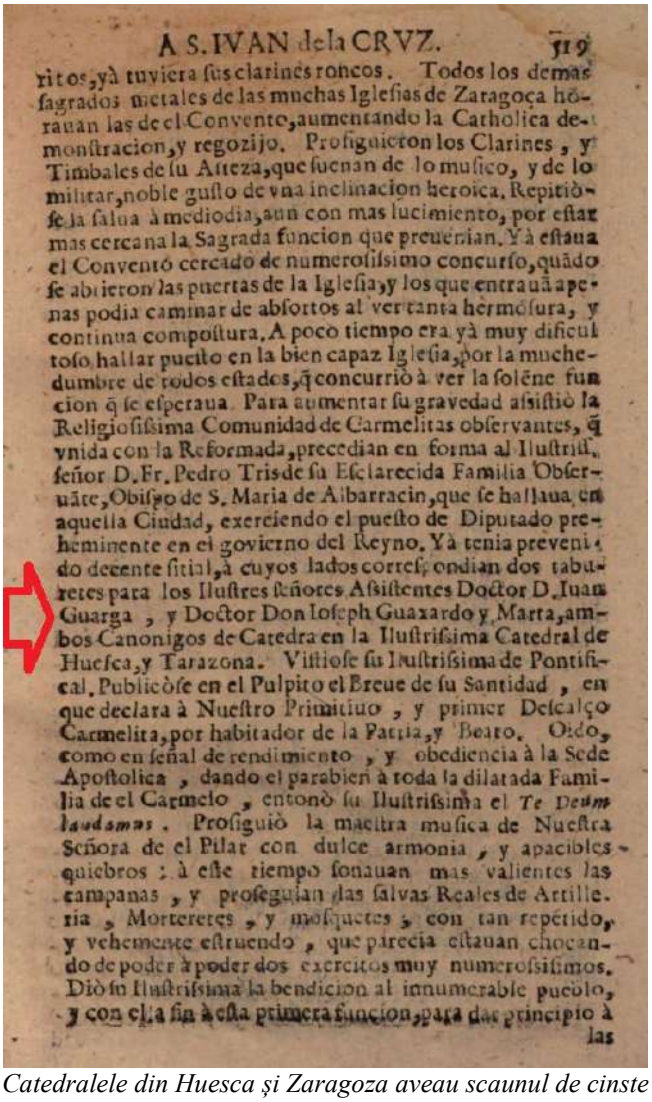

A S. IVAN de la CRVZ. 319

ritos, yà tuviera ſus clarines roncos. Todos los demas ſagrados metales de las muchas Igleſias de Zaragoça hõrauan las de el Convento, aumentando la Catholica demonſtracion, y regozijo. Proſiguieron los Clarines, y Timbales de ſu Atteza, que ſuenan de lo muſico, y de lo militar, noble guſto de vna inclinacion heroica. Repitiòſe la ſalua à mediodia, aun con mas lucimiento, por eſtar mas cercana la Sagrada funcion que preuenian. Yà eſtaua el Conventó cercado de numeroſiſimo concurſo, quãdo ſe abrieron las puertas de la Igleſia, y los que entrauã apenas podia caminar de abſortos al vertanta hermoſura, y continua compoſtura. A poco tiempo era yà muy dificultoſo hallar pueſto en la bien capaz Igleſia, por la muchedumbre de todos eſtados, q̃ concurriò à ver la ſolẽne funcion q̃ ſe eſperaua. Para aumentar ſu gravedad aſsiſtiò la Religioſiſima Comunidad de Carmelitas obſervantes, q̃ vnida con la Reformada, precedian en forma al Iluſtriſſimo ſeñor D. Fr. Pedro Tris de ſu Eſclarecida Familia Obſeruãte, Obiſpo de S. Maria de Albarracin, que ſe hallaua en aquella Ciudad, exerciendo el pueſto de Diputado preheminente en el govierno del Reyno. Yà tenia preveniſdo decente ſitial, à cuyos lados correſpondian dos taburetes para los Iluſtres ſeñores Aſsiſtentes Doctor D. Iuan Guarga, y Doctor Don Ioſeph Guazardo y Marta, ambos Canonigos de Catedra en la Iluſtriſſima Catedral de Hueſca, y Tarazona. Viſtioſe ſu Iluſtriſſima de Pontifical. Publicòſe en el Pulpito el Breue de ſu Santidad, en que declara à Nueſtro Primitiuo, y primer Deſcalço Carmelita, por habitador de la Patria, y Beato. Oido, como en ſeñal de rendimiento, y obediencia à la Sede Apoſtolica, dando el parabien à toda la dilatada Familia de el Carmelo, entonò ſu Iluſtriſſima el *Te Deum laudamus*. Proſiguiò la maeſtra muſica de Nueſtra Señora de el Pilar con dulce armonia, y apacibles quiebros: à eſte tiempo ſonauan mas valientes las campanas, y proſeguian las ſalvas Reales de Artilleria, Morteretes, y moſquetes, con tan repetido, y vehemente eſtruendo, que parecia eſtauan chocando de poder à poder dos exercitos muy numeroſiſimos. Diò ſu Iluſtriſſima la bendicion al innumerable pueblo, y con eſta fin à eſta primera funcion, para dar principio à las

Catedralele din Huesca și Zaragoza aveau scaunul de cinste rezervat pentru Ilustrul Doctor Iuan Guarga (1680)

Astfel cum s-a publicat în cartea cu predici solemne, aclamații universale și festive ale Spaniei din anul 1680 despre fondatorii Ordinului Carmeliților Desculți (anume poeții mistici din Castilia-León ziși Ioan al Crucii și Tereza lui Iisus), Ilustrul Doctor Iuan Guarga avea în Aragon rezervat scaunul de cinste atât al Catedralei din Huesca, cât și al Catedralei din Zaragoza.

R. P.

FRANCISCI PEÑA,

SACRÆ ROTÆ DECANI,

RECOLLECTÆ DECISIONES

Per D. D. Didacvm Antonivm Frances de Vrvtigoiti, Archipresbyterum Darocensem, Dignitatem in sancta Metropolitana Ecclesia Cæsaraugustana.

Adponuntur in margine Additiones diuersarum Decisionum eiusdem Rotæ vsque nunc editarum, aliorumque Doctorum de iis agentium,

Cum Svmmariis, & duplici Indice, vno Decisionum, altero Rerum & verborum copioso.

NVNC PRIMVM LVCEM VIDENT.

LVGDVNI,

Sumpt. Hæred. Petri Prost, Philippi Borde, & Laurentii Arnavd.

M. DC. XLVIII.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

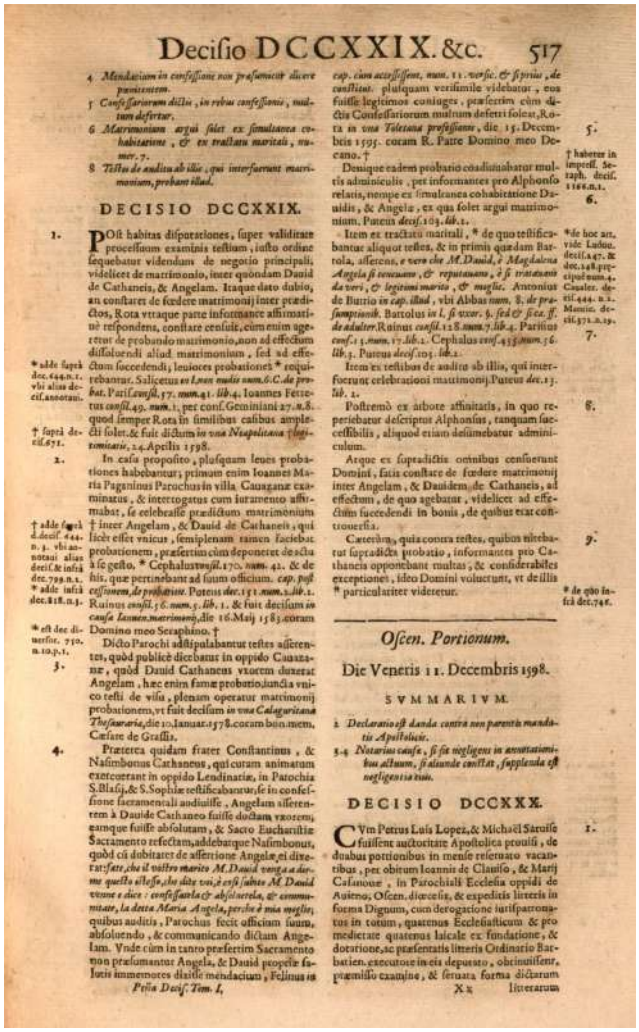

Decisio DCCXXIX. &c. 517

4 *Mendacium in confessione non præsumendo dicere peccatum.*

5 *Confessariorum dicta, in rebus confessionis, multum deferitur.*

6 *Matrimonium argui solet ex simultanea cohabitatione, & ex tractatu maritali, vxor.* 7.

8 *Testes de audita ab illis, qui interfuerunt matrimonium, probant illud.*

DECISIO DCCXXIX.

1. POst habitas disputationes, super validitate processuum examinis testium, iusto ordine sequebatur videndum de negotio principali, videlicet de matrimonio, inter quondam Dauid de Cathaneis, & Angelam. Itaque dato dubio, an constaret de fœdere matrimonij inter prædictos, Rota vtraque parte informante affirmatiuè respondens, constare censuit, cum enim ageretur de probando matrimonio, non ad effectum dissoluendi aliud matrimonium, sed ad effectum succedendi; leuiores probationes * requirebantur. Salicetus *in l. non multis num. 6. C. de probat.* Paris *consil.* 17. *num.* 41. *lib.* 4. Ioannes Ferretus *consil.* 49. *num.* 1. per cons. Geminiani 27. n. 8. quod semper Rota in similibus casibus amplexi solet. & fuit dictum *in una Neapolitana Ybernitanæ*, 24. Aprilis 1598.

2. In casu proposito, plusquam leues probationes habebantur; primum enim Ioannes Maria Paganinus Parochus in villa Cauazanz examinatus, & interrogatus cum iuramento affirmabat, se celebrasse prædictum matrimonium † inter Angelam, & Dauid de Cathaneis, qui licèt esset vnicus, semiplenam tamen faciebat probationem, præsertim cùm deponeret de scientia se gesto. * Cephalus *consil.* 170. *num.* 42. & de his, quæ pertinebant ad suum officium. *cap. post cessionem, de probationibus.* Puteus *dec.* 151. *num.* 5. *lib.* 2. Rainus *consil.* 56. *num.* 5. *lib.* 1. & fuit decisum *in causa Lamen. matrimonij*, die 16. Maij 1583. coram Domino meo Seraphino. †

3. Dicto Parochi additipulabantur testes asserentes, quòd publicè dicebatur in oppido Cauazanz, quòd Dauid Cathaneus vxorem duxerat Angelam, hæc enim famæ probatio iuncta vnico testi de visu, plenam operatur matrimonij probationem, vt fuit decisum *in una Calagurritana Thesaurarie*, die 10. Ianuar. 1578. coram bon. mem. Cæsare de Grassis.

4. Præterea quidam frater Constantinus, & Nasimbonus Cathaneus, qui curam animarum exercebant in oppido Lendinatiæ, in Parochia S. Blasij, & S. Sophiæ testificabantur, se in confessione sacramentali audiuisse, Angelam asserentem à Dauide Cathaneo fuisse ductam vxorem, eamque fuisse absolutam, & Sacro Eucharistiæ Sacramento refectam, addebatque Nasimbonus, quòd cũ dubitaret de assertione Angelæ, ei dixerat: *sta, che il vostro marito M. Dauid venga a dirme quello ch'esso, che dite voi, c'essi subito M. Dauid venne e disse: confessatela & absoluetela, & communicate, la detta Maria Angela, perche è mia moglie*, quibus auditis, Parochus fecit officium suum, absoluendo, & communicando dictam Angelam. Vnde cùm in tanto præfertim Sacramento non præsumantur Angela, & Dauid propere fatuis immemores dixisse mendacium, Felinus in *Pefia Decis. Tom. I.*

cap. cum accessissent, num. 11. *versic. & scribit, de constitut.* plusquam verisimile videbatur, eos fuisse legitimos coniuges, præsertim cùm dictis Confessariorum multum deferri soleat, Rota in una *Toletana professionis*, die 15. Decembris 1595. coram R. Patre Domino meo Decano. †

Denique eadem probatio coadiuuabatur multis admiculis, per informantes pro Alphonso relatis, nempe ex simultanea cohabitatione Dauidis, & Angelæ, ex qua solet argui matrimonium. Puteus *decis.* 103. *lib.* 1.

Item ex tractatu maritali, * de quo testificabantur aliquot testes, & in primis quidam Bartola, asserens, *e vero che M. Dauid, e Magdalena Angela si tenevano, & reputavano, e si trattavano da veri, & legitimi marito, & moglie.* Antonius de Butrio *in cap. illud*, vbi Abbas *num.* 8. *de præsumptionib.* Bartolus *in l. si vxor. 9. fed & sica. ff. de adulter.* Rainus *consil.* 128. *num.* 7. *lib.* 4. Paritius *cons.* 1. *num.* 17. *lib.* 2. Cephalus *cons.* 433. *num.* 56. *lib.* 3. Puteus *decis.* 105. *lib.* 2.

Item ex testibus de auditu ab illis, qui interfuerunt celebrationi matrimonij. Puteus *dec.* 13. *lib.* 2.

Postremò ex arbore affinitatis, in quo reperiebatur descriptus Alphonsus, tanquam successibilis, aliquod etiam delinebatur administriculum.

Atque ex supradictis omnibus censuerunt Domini, satis constare de fœdere matrimonij inter Angelam, & Dauidem de Cathaneis, ad effectum, de quo agebatur, videlicet ad effectum succedendi in bonis, de quibus erat controuersia.

Cæterùm, quia contra testes, quibus nitebatur supradicta probatio, informantes pro Cathaneis opponebant multas, & considerabiles exceptiones, ideo Domini voluerunt, vt de illis * particulariter videretur.

Oscen. Portionum.

Die Veneris 11. Decembris 1598.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio est danda contra non parentia mandatis Apostolicis.*

3.4 *Notarius cauſe, si sit negligens in annotationibus actuum, si aliunde constet, suppleuda est negligentia eius.*

DECISIO DCCXXX.

1. CVm Petrus Luis Lopez, & Michael Sarusio fuissent auctoritate Apostolica prouisi, de duabus portionibus in mensa reseruato vacantibus, per obitum Ioannis de Clauso, & Martij Casanoue, in Parochiali Ecclesia oppidi de Asaras, Oscen. diœcesis, & expeditis litteris in forma Dignum, cum derogatione iurispatronatus in totum, quatenus Ecclesiasticum & promederare quatenus laicale ex fundatione, & dotatione, ac præsentatis litteris Ordinario Barbatien. executoris in eis deputato, obtinuissent, præmisso examine, & seruata forma dictarum

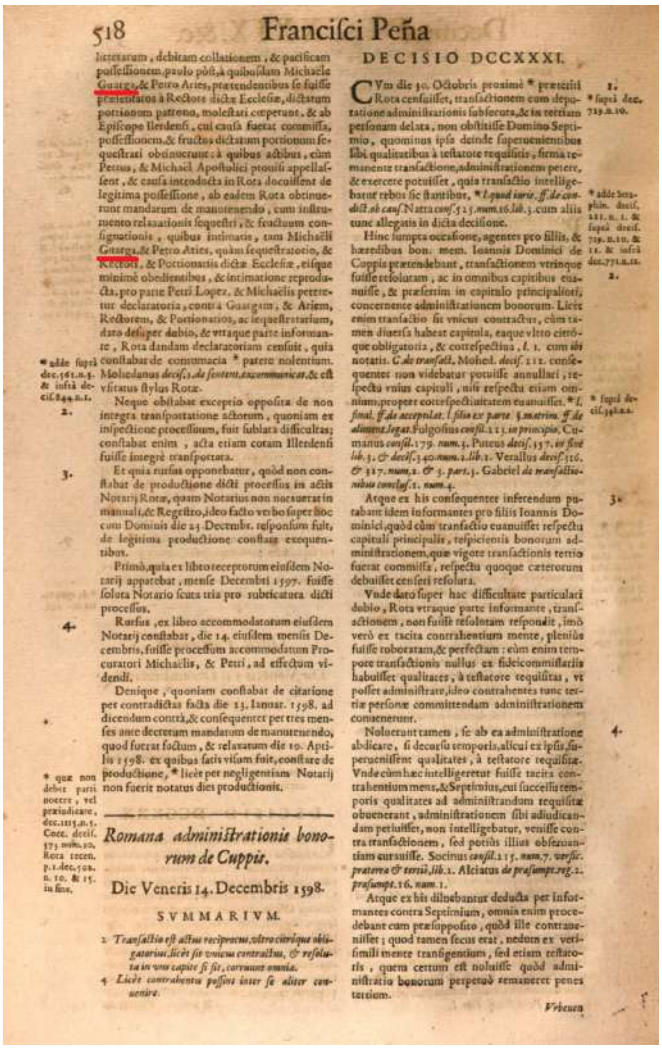

518 Francisci Peña

DECISIO DCCXXXI.

litterarum, debitam collationem, & pacificam possessionem, paulo pòst, a quibusdam Michaele Guarga, & Petro Aries, prætendentibus se fuisse præsentatos à Rectore dictæ Ecclesiæ, dictarum portionum patrono, molestari coperunt. & ab Episcopo Ilerdensi, cui causa fuerat commissa, possessionem, & fructus dictarum portionum sequestrari obtinuerunt: à quibus actibus, cùm Petrus, & Michael Apostolici prouisi appellassent, & causa introducta in Rota docuissent de legitima possessione, ab eadem Rota obtinuerunt mandarum de manutenendo, cum instrumento relaxationis sequestri, & fructuum consignationis, quibus intimatis, tam Michaëli Guarga, & Petro Aries, quàm sequestratorio, & Rectori, & Portionariis dictæ Ecclesiæ, eisque minimè obedientibus, & intimatione reproducta, pro parte Petri Lopez, & Michaelis petierunt declaratoria, contra Guargam, & Ariem, Rectorem, & Portionarios, ac sequestratarium, dato desuper dubio, & vtraque parte informante, Rota dandam declarationem censuit, quia constabat de communia * patere nolentium.

* adde supra dec. 561. n. 3. & infra dec. 844. n. 1.

2. Molieudanus *decis.* 1. *de sententia excommunicat.* & est vsitatus stylus Rotæ.

Neque obstabat exceptio opposita de non integra transportatione actorum, quoniam ex inspectione processuum, fuit sublata difficultas; constabat enim, acta etiam coram Illerdensi fuisse integrè transportata.

3. Et quia rursus opponebatur, quòd non constabat de productione dicti processus in actis Notarij Rotæ, quam Notarius non necessarias in manuali, & Regesto, ideo facto verbo super hoc cum Dominis die 23. Decembr. responsum fuit, de legitima productione constare exequentibus.

Primò, quia ex libro receptorum eiusdem Notarij apparebat, mense Decembri 1597. fuisse solutæ Notario scutatas pro subscriptura dicti processus.

4. Rursus, ex libro accommodatorum eiusdem Notarij constabat, die 14. eiusdem mensis Decembris, fuisse processum accommodatum Procuratori Michaëlis, & Petri, ad effectum videndi.

Denique, quoniam constabat de citatione per contradictas facta die 13. Ianuar. 1598. ad dicendum contrà, & consequenter per tres menses ante decretum mandatum de manutenendo, quod fuerat factum, & relaxatum die 10. Aprilis 1598. ex quibus satis visum fuit, constare de productione, * licèt per negligentiam Notarij non fuerit notatus dies productionis.

* quæ non debet pari nocere, vel præiudicare, dec. 215. n. 1. Cotc. *decis.* 373. num. 30. Rota recen. p. 1. dec. 502. n. 10. & 15. in fine.

Romana administrationis bonorum de Cuppis.

Die Veneris 14. Decembris 1598.

SVMMARIVM.

2 *Transactio est actus reciprocus, vltro citroque obligatorius, licèt sit vnicus contractus, & relata in vno capite si sit, correunt omnia.*

4 *Licèt contrahentes possint inter se aliter conuenire.*

1. * supra dec. 729. n. 10.

* adde Seraphin. decis. 221. n. 1. & supra decis. 729. n. 10. & 11. & infra dec. 771. n. 12. 2.

* supra decis. 398. n. 2.

3.

4.

Voluerunt

Michaeli Guarga a fost judecat de Curtea Rotae în 1598

În 1 XII 1598, Michaeli Guarga a primit decizia nr. 730 a Tribunalului Rotae într-o judecată începută din anul anterior (după cum a consemnat Diego Antonio Francés de Urritigoiti y Lerma 1603-1682 / rectorul Universității din Zaragoza, în colecția de acte publicată la Lyon în anul 1648); Curtea Rotae - vechiul Tribunal al Nunțiaturii Apostolice - a fost privilegiul acordat de Sfântul Scaun poporului catolic Spaniol în anul 1529 (papa / Vaticanul l-a suprimat în anul 1932), fiind instanța colegială formată din 7 judecători destinată în principal audierii apelurilor împotriva sentințelor ecleziastice pronunțate pe teritoriul Spaniol: denumirea "Rota/e" se datora așezării acelora la masa rotundă.

GÉOGRAPHIE

DE

LA FRANCE

ET DE

SES COLONIES

PAR

MARCEL DUBOIS

PARIS

G. MASSON, ÉDITEUR

1892

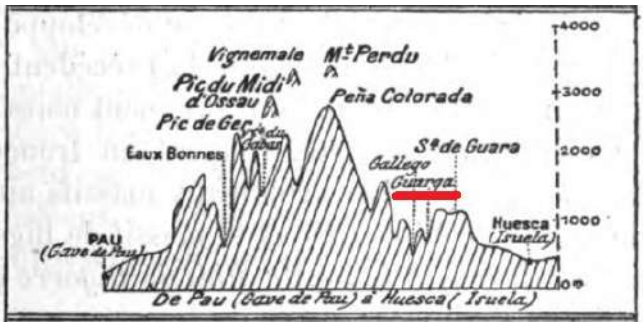

Guarga în Pirinei (Marcel Dubois, 1892)

Geograful Marcel Dubois 1856-1916 de la Sorbona / Paris a trasat în anul 1892 profilul transversal N-S prin Munții Pirinei între Pau (în pronunția "Po") 43,18 lat. N, 0,22 long. V, respectiv Râul Gave de Pau din Occitania și Huesca 42,08 lat. N, 0,24 long. V din Aragon, evidențiind în Aragon inclusiv poziția Guarga.

Guarga: Râul vieții

În Aragon, Castiello de Guarga se afla pe partea stângă a Râului Galligo (cu izvorul în Pirinei la granița cu Galia / de unde numele apei), în care curge Râul Guarga, lung de 40 km; hidronimul Guarga a fost consemnat de un document Aragonez din anul 1136 iar din anul 1202 a fost folosit pentru a desemna districtul ecleziastic "al Gorga", în prezent prin Valea Guarga sau Guarguera - străbătută de la Est la Vest de Râul Guarga - fiind știută zona din Sudul Munților Pirinei cu exod rural foarte ridicat, multe așezări (tipice Medievale de acolo) ajungând abandonate acum.

CASTIELLO DE GUARGA / 513

CASTIELLO DE GUARGA

Situados en el tramo inicial del valle del río Guarga, los restos casi deshabitados de lo que una vez fue el pujante núcleo de Castillo o Castiello se hallan en el corazón del Viejo Serrablo. Comarca natural conformada geográficamente al norte por las sierras de Portiello y Picardiello que sirven de frontera con el valle de Basa, es justo en su vertiente meridional donde hallamos este pintoresco enclave. Para llegar desde Sabiñánigo es necesario tomar la carretera nacional N-330 hacia el Sur hasta llegar al desvío que marca el valle del Guarga y la carretera comarcal A-1604 que enlaza el puerto de Monrepós con Boltaña. Prosiguiendo por ésta unos 8 km aparece a nuestra izquierda el desvío, señalizado por pista asfaltada y transitable por cualquier vehículo. A menos de tres kilómetros llegamos hasta la villa.

Pocas son las noticias de entidad sobre el monumento en época medieval. La toponimia del emplazamiento en época medieval pone de manifiesto la presencia de términos como *Castellares*, *Castel Lares*, *Castiel Lares*, *Castiel Lers* y *Castillares*, lo que lleva a suponer la presencia de una fortaleza de cierta entidad fechable antes del siglo XI, incluso como ha señalado Durán Cudiol alguna pequeña torre de control del poder musulmán oscense. Un poco después, entre los siglos XII y XIV aparece citado como rectoría y ya bajo la advocación de san Martín. Según se indica, la peste de 1348 debió suponer un punto de inflexión de importancia para la villa, que aparece como deshabitada en los sucesivos censos de 1488, 1495 y 1543.

Iglesia de San Martín

Los restos que perviven muestran una edificación datable en el siglo XII, de planta rectangular rematada con ábside semicircular en el cual se aprecian los mechinales pareados que se emplearon para su levantamiento. A la iglesia se le añadió en algún momento posterior una torre de planta cuadrada en el lado de la epístola, sobre una capilla cubierta a base de bóveda de medio cañón la cual se decora con pinturas que representan motivos geométricos y vegetales. Las fuentes bibliográficas consultadas apuntan que la citada remodelación del templo pudo llevarse a cabo en el

la Real fundación

Restos del ábside y de la torre

514 / CASTIELLO DE GUARGA

Interior del ábside

siglo XVII, algo muy común en otros ejemplos de la zona. De hecho, casi ningún ejemplo románico del entorno conserva su fisonomía original y una gran parte de las ampliaciones datan, precisamente, de la transición entre los siglos XVI y XVII.

La portada de acceso, hoy desaparecida, se emplazaba en el muro meridional y, por desgracia, no se trata del único elemento ausente del conjunto, lo que deja al mismo algo huérfano de significación. El vano de iluminación del hemiciclo absidal se encuentra hoy día en el parque de Sabiñánigo, donde ha sido reconstruido fuera de contexto y de manera aislada. En Castiello queda una gran grieta en el cilindro absidal dando constancia de lo traumático de dicha extracción, reparada de manera tosca a base de un relleno con sillares descolocados y pegotes de mortero. Conforma el ventanal un triple arco de medio punto, siendo el vano del tipo aspillerado, con el arquillo principal tallado en bloque monolítico. Conserva además una de las dos columnitas adosadas, que remata con capitel decorado a base de estilizados motivos vegetales a modo de hojas y bolas intercaladas. Apoya este fragmento en una suerte de alfeizar decorado por medio de ajedrezado jaqués de buena factura. Se hace necesario indicar, sin embargo, que estos restos se hallan en la actualidad vandalizados y llenos de pintadas, lo que supone un triste espectáculo.

Asimismo, en la plaza de Sallent de Gállego pueden verse otros fragmentos murales procedentes de esta parroquial de San Martín, los cuales han sido reubicados representando una especie de portada con triple arcuación de medio punto que no parece corresponderse con la realidad del monumento del que proceden. Hay sobre el dintel de la portada un crismón inciso, considerado del tipo navarro, que procede de la antigua portada de San Martín y que es analizado en este mismo tomo, en el apartado dedicado a Sallent de Gállego.

Texto y fotos: JAS

Bibliografía

ACÍN FANLO, J. L., 2009b, pp. 188-191; ARAMENDÍA, J. L., 2002, pp. 193-194; BUESA CONDE, D. J., 2003a; PALACIO ALLUE, M. y ESTABÉS ELDUEQUE, J. M., 2000.

Castiello de Guarga / Aragon
mai are ruinele Bisericii din secolul XII

În prezent, Biserica San Martín - datând din secolul XII - a Castiello de Guarga e ruinată: multe dintre elementele sale au fost demontate și mutate (portalul către Sallent de Gállego iar una dintre ferestre către Sabiñánigo); Castiello de Guarga se află în Aragon cam la jumătatea distanței dintre orașul Jaca / prima capitală Aragoneză și orașul Huesca (având veche tradiție academică, unde a funcționat una dintre cele mai vechi școli din Peninsula Iberică, întemeiată de Romanul Quintus Sertorius 123-72 î.C. și întărită în forma Medievală din anul 1354).

ANUNCIOS OFICIALES.

MINISTÉRIO DE GRACIA Y JUSTICIA.

Negociado 9.°

En el territorio de la Audiencia de Zaragoza se halla vacante, por imposibilidad física de D. Vicente Guarga, una Notaría de Huesca, que ha de proveerse á tenor de lo dispuesto en el art. 135 del Reglamento general del Notariado, y conforme al real decreto de 28 de Diciembre de 1866 y á la ley de 22 de Mayo último.

Los aspirantes elevarán á este Ministerio sus solicitudes documentadas por conducto de la Sala de gobierno de la citada Audiencia, dentro del plazo de 40 dias naturales é improrogables, contados desde la publicacion de este anuncio en la GACETA; debiendo obligarse en dichas instancias á satisfacer al Notario imposibilitado D. Vicente Guarga, la pension vitalicia de 438 escudos anuales, en caso de obtener la vacante.

Madrid 14 de Octubre de 1868.=El Subsecretario, Trinidad Sicilia.

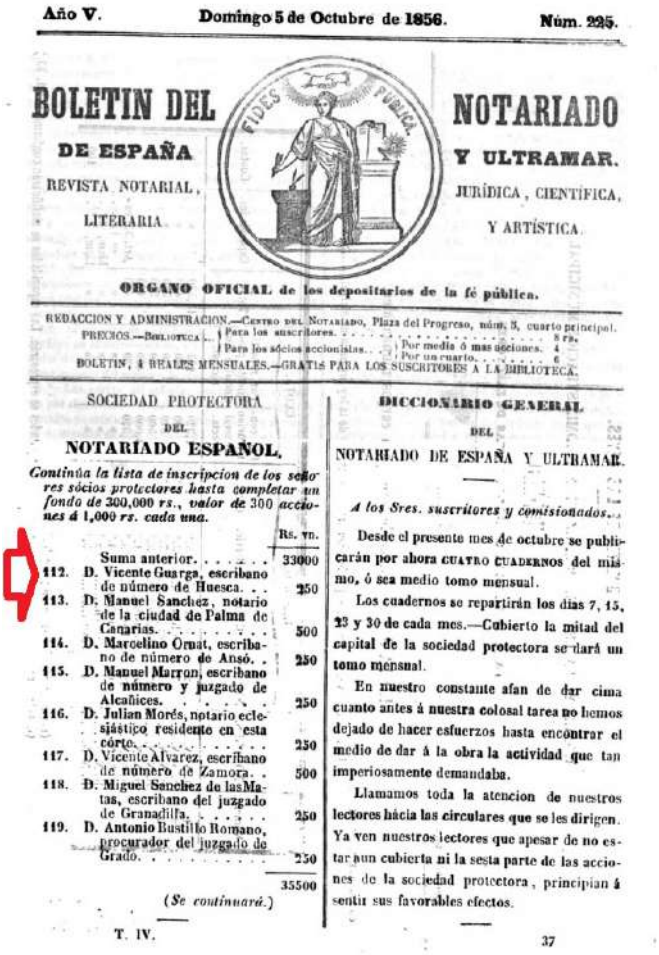

Año V. Domingo 5 de Octubre de 1856. Núm. 225.

BOLETIN DEL NOTARIADO DE ESPAÑA Y ULTRAMAR.

REVISTA NOTARIAL, LITERARIA. JURÍDICA, CIENTÍFICA, Y ARTÍSTICA.

ÓRGANO OFICIAL de los depositarios de la fé pública.

REDACCION Y ADMINISTRACION.—CENTRO DEL NOTARIADO, Plaza del Progreso, núm. 3, cuarto principal.
PRECIOS.—BIBLIOTECA... { Para los suscritores. . . . . 8 Rs. / Para los sócios accionistas. . . . { Por medio ó mas acciones. 4 / Por un cuarto. 6
BOLETIN, 4 REALES MENSUALES.—GRATIS PARA LOS SUSCRITORES A LA BIBLIOTECA.

SOCIEDAD PROTECTORA DEL NOTARIADO ESPAÑOL.

Continúa la lista de inscripcion de los señores sócios protectores hasta completar un fondo de 300,000 rs., valor de 300 acciones á 1,000 rs. cada una.

		Rs. vn.
	Suma anterior.	33000
112.	D. Vicente Guarga, escribano de número de Huesca. . .	250
113.	D. Manuel Sanchez, notario de la ciudad de Palma de Canarias.	500
114.	D. Marcelino Ornat, escribano de número de Ansó. .	250
115.	D. Manuel Marron, escribano de número y juzgado de Alcañices.	250
116.	D. Julian Morés, notario eclesiástico residente en esta córte.	250
117.	D. Vicente Alvarez, escribano de número de Zamora. .	500
118.	D. Miguel Sanchez de las Matas, escribano del juzgado de Granadilla.	250
119.	D. Antonio Bustillo Romano, procurador del juzgado de Grado.	250
		35500

(*Se continuará.*)

T. IV. 37

DICCIONARIO GENERAL DEL NOTARIADO DE ESPAÑA Y ULTRAMAR.

A los Sres. suscritores y comisionados.

Desde el presente mes de octubre se publicarán por ahora CUATRO CUADERNOS del mismo, ó sea medio tomo mensual.

Los cuadernos se repartirán los dias 7, 15, 23 y 30 de cada mes.—Cubierto la mitad del capital de la sociedad protectora se dará un tomo mensual.

En nuestro constante afan de dar cima cuanto antes á nuestra colosal tarea no hemos dejado de hacer esfuerzos hasta encontrar el medio de dar á la obra la actividad que tan imperiosamente demandaba.

Llamamos toda la atencion de nuestros lectores hácia las circulares que se les dirigen. Ya ven nuestros lectores que apesar de no estar aun cubierta ni la sesta parte de las acciones de la sociedad protectora, principian á sentir sus favorables efectos.

Don Vicente Guarga era notar public în Huesca anului 1856

La 5 X 1856, "Buletinul Notarilor Spaniei" - săptămânal național - a publicat pe prima pagină (astfel cum s-a putut vedea) contribuția notarului public Vicente Guarga al orașului Huesca la fondul "Societății de Protejare a Birourilor Notariale Spaniole"; acela s-a pensionat în anul 1868 (după cum se poate vedea în anunțul oficial al Ministerului Justiției).

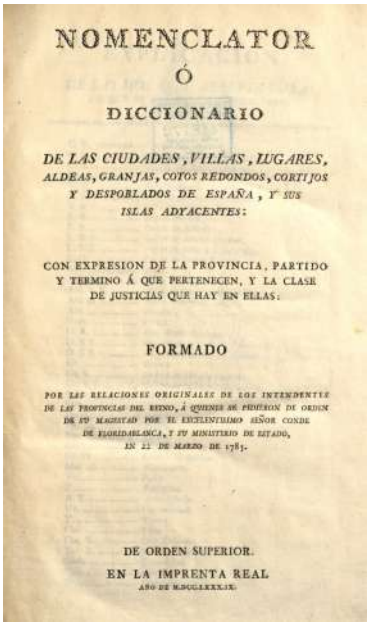

NOMENCLATOR Ó DICCIONARIO

DE LAS CIUDADES, VILLAS, LUGARES, ALDEAS, GRANJAS, COTOS REDONDOS, CORTIJOS Y DESPOBLADOS DE ESPAÑA, Y SUS ISLAS ADYACENTES:

CON EXPRESION DE LA PROVINCIA, PARTIDO Y TERMINO Á QUE PERTENECEN, Y LA CLASE DE JUSTICIAS QUE HAY EN ELLAS.

FORMADO

POR LAS RELACIONES ORIGINALES DE LOS INTENDENTES DE LAS PROVINCIAS DEL REYNO, Á QUIENES SE PREVINO DE ORDEN DE SU MAGESTAD POR EL EXCELENTISIMO SEÑOR CONDE DE FLORIDABLANCA, Y SU MINISTERIO DE ESTADO, EN 22 DE MARZO DE 1785.

DE ORDEN SUPERIOR.

EN LA IMPRENTA REAL

AÑO DE M.DCC.LXXXIX.

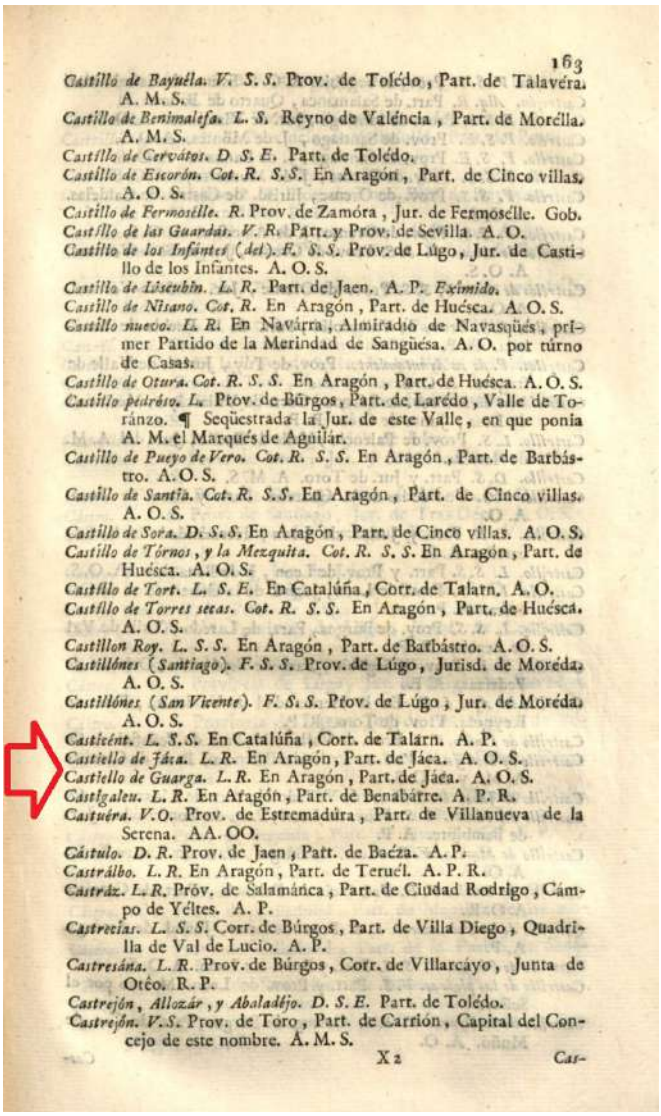

163

Castillo de Bayuéla. V. S. S. Prov. de Tolédo, Part. de Talavéra. A. M. S.
Castillo de Benimaléfa. L. S. Reyno de Valéncia, Part. de Morélla. A. M. S.
Castillo de Cervátos. D. S. E. Part. de Tolédo.
Castillo de Escorón. Cot. R. S. S. En Aragón, Part. de Cinco villas. A. O. S.
Castillo de Fermoselle. R. Prov. de Zamóra, Jur. de Fermoselle. Gob.
Castillo de las Guardas. V. R. Part. y Prov. de Sevilla. A. O.
Castillo de los Infántes (del). F. S. S. Prov. de Lúgo, Jur. de Castillo de los Infantes. A. O. S.
Castillo de Lóscubin. L. R. Part. de Jaen. A. P. *Eximido.*
Castillo de Nisano. Cot. R. En Aragón, Part. de Huésca. A. O. S.
Castillo nuevo. L. R. En Navárra, Almiradío de Navasqués, primer Partido de la Merindad de Sangüesa. A. O. por túrno de Casas.
Castillo de Otura. Cot. R. S. S. En Aragón, Part. de Huésca. A. O. S.
Castillo pedréro. L. Ptov. de Búrgos, Part. de Laredo, Valle de Toránzo. ¶ Seqüestrada la Jur. de este Valle, en que ponia A. M. el Marqués de Aguilár.
Castillo de Pueyo de Vero. Cot. R. S. S. En Aragón, Part. de Barbástro. A. O. S.
Castillo de Santia. Cot. R. S. S. En Aragón, Part. de Cinco villas. A. O. S.
Castillo de Sora. D. S. S. En Aragón, Part. de Cinco villas. A. O. S.
Castillo de Tórnos, y la Mezquita. Cot. R. S. S. En Aragón, Part. de Huésca. A. O. S.
Castillo de Tort. L. S. E. En Cataluña, Corr. de Talarn. A. O.
Castillo de Torres secas. Cot. R. S. S. En Aragón, Part. de Huésca. A. O. S.
Castillon Roy. L. S. S. En Aragón, Part. de Barbástro. A. O. S.
Castillónes (Santiago). F. S. S. Prov. de Lúgo, Jurisd. de Moréda. A. O. S.
Castillónes (San Vicente). F. S. S. Ptov. de Lúgo, Jur. de Moréda. A. O. S.
Casticént. L. S. S. En Cataluña, Cort. de Talarn. A. P.
Castiello de Jáca. L. R. En Aragón, Part. de Jáca. A. O. S.
Castiello de Guarga. L. R. En Aragón, Part. de Jáca. A. O. S.
Castigaleu. L. R. En Aragón, Part. de Benabárre. A. P. R.
Castuéra. V. O. Prov. de Estremadúra, Part. de Villanueva de la Serena. AA. OO.
Cástulo. D. R. Prov. de Jaen, Part. de Baéza. A. P.
Castrálbo. L. R. En Aragón, Part. de Teruél. A. P. R.
Castráz. L. R. Prov. de Salamánca, Part. de Ciudad Rodrigo, Cámpo de Yéltes. A. P.
Castrecías. L. S. S. Corr. de Búrgos, Part. de Villa Diego, Quadrilla de Val de Lucio. A. P.
Castresána. L. R. Prov. de Búrgos, Corr. de Villarcáyo, Junta de Otéo. R. P.
Castrejón, Allozár, y Abaladéjo. D. S. E. Part. de Tolédo.
Castrejón. V. S. Prov. de Toro, Part. de Carrión, Capital del Concejo de este nombre. A. M. S.

X 2 *Cas-*

"Nomenclatorul Spaniol al tuturor domeniilor" - tipărit la Madrid în anul 1789 - a indicat castelele Jaca și Guarga ca fiind în același comitat Jaca pe atunci (din colțul Nord-Vestic al Aragonului, zis Chacetania în Aragoneză, vecin la Nord cu Franța și la Vest cu Navarra); Castiello de Guarga a fost în miezul regiunii Guarguera din Pre-Pirineii Aragonezi (Sudul Munților Pirinei).

DICCIONARIO
GEOGRAFICO UNIVERSAL,
QUE COMPREHENDE
LA DESCRIPCION DE LAS QUATRO PARTES DEL MUNDO;
Y DE LAS NACIONES, IMPERIOS, REYNOS, REPÚBLICAS, Y OTROS ESTADOS, PROVINCIAS, TERRITORIOS, CIUDADES, VILLAS Y LUGARES MEMORABLES, LAGOS, RIOS, DESIERTOS, MONTAÑAS VOLCANES, MARES, PUERTOS, GOLFOS, ISLAS, PENINSULAS ISTMOS, BANCOS, CABOS, &c. QUE SE ENCUENTRAN EN EL GLOBO TERRAQUEO.
SÉPTIMA EDICION, CORREGIDA Y AÑADIDA
en lo que corresponde á España, la division de sus provincias, asi en general, como en particular: la poblacion de cada una, y número de las ciudades, villas, lugares, aldeas, filigresias, concejos y despoblados; con otras muchas singularidades concernientes á la geografia española.
POR DON ANTONIO VEGAS.
TOMO SEGUNDO.
MADRID: M. DCCC. XIV.
POR D. FRANCISCO MARTINEZ DÁVILA,
IMPRESOR DE CÁMARA DE S. M.

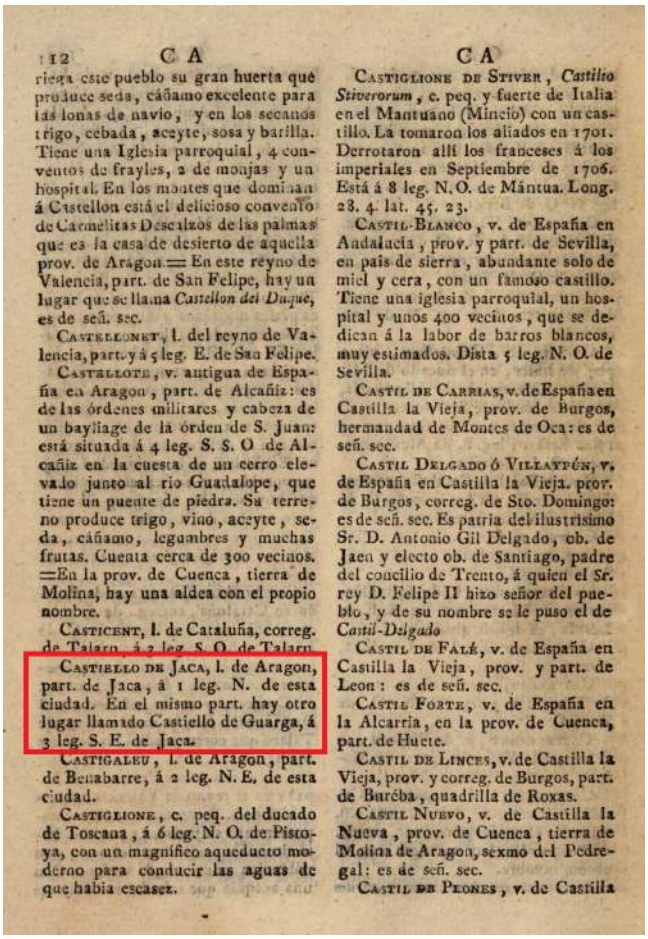

112 C A C A

riega este pueblo su gran huerta que produce seda, cáñamo excelente para las lonas de navío, y en los secanos trigo, cebada, aceyte, sosa y barilla. Tiene una Iglesia parroquial, 4 conventos de frayles, 2 de monjas y un hospital. En los montes que dominan á Castellon está el delicioso convento de Carmelitas Descalzos de las palmas que es la casa de desierto de aquella prov. de Aragon. = En este reyno de Valencia, part. de San Felipe, hay un lugar que se llama *Castellon del Duque*, es de señ. sec.

Castellonet, l. del reyno de Valencia, part. y á 5 leg. E. de San Felipe.

Castellote, v. antigua de España en Aragon, part. de Alcañiz: es de las órdenes militares y cabeza de un bayliage de la órden de S. Juan: está situada á 4 leg. S. S. O. de Alcañiz en la cuesta de un cerro elevado junto al rio Guadalope, que tiene un puente de piedra. Su terreno produce trigo, vino, aceyte, seda, cáñamo, legumbres y muchas frutas. Cuenta cerca de 300 vecinos. = En la prov. de Cuenca, tierra de Molina, hay una aldea con el propio nombre.

Casticent, l. de Cataluña, correg. de Talarn, á 2 leg. S. O. de Talarn.

Castiello de Jaca, l. de Aragon, part. de Jaca, á 1 leg. N. de esta ciudad. En el mismo part. hay otro lugar llamado Castiello de Guarga, á 3 leg. S. E. de Jaca.

Castigaleu, l. de Aragon, part. de Benabarre, á 2 leg. N. E. de esta ciudad.

Castiglione, c. peq. del ducado de Toscana, á 6 leg. N. O. de Pistoya, con un magnífico aqueducto moderno para conducir las aguas de que habia escasez.

Castiglione de Stiver, *Castilio Stiverorum*, c. peq. y fuerte de Italia en el Mantuano (Mincio) con un castillo. La tomaron los aliados en 1701. Derrotaron allí los franceses á los imperiales en Septiembre de 1706. Está á 8 leg. N. O. de Mántua. Long. 28. 4. lat. 45. 23.

Castil-Blanco, v. de España en Andalucía, prov. y part. de Sevilla, en país de sierra, abundante solo de miel y cera, con un famoso castillo. Tiene una iglesia parroquial, un hospital y unos 400 vecinos, que se dedican á la labor de barros blancos, muy estimados. Dista 5 leg. N. O. de Sevilla.

Castil de Carrias, v. de España en Castilla la Vieja, prov. de Burgos, hermandad de Montes de Oca: es de señ. sec.

Castil Delgado ó Villaytún, v. de España en Castilla la Vieja, prov. de Burgos, correg. de Sto. Domingo: es de señ. sec. Es patria del ilustrísimo Sr. D. Antonio Gil Delgado, ob. de Jaen y electo ob. de Santiago, padre del concilio de Trento, á quien el Sr. rey D. Felipe II hizo señor del pueblo, y de su nombre se le puso el de *Castil-Delgado*

Castil de Falé, v. de España en Castilla la Vieja, prov. y part. de Leon: es de señ. sec.

Castil Forte, v. de España en la Alcarria, en la prov. de Cuenca, part. de Huete.

Castil de Linces, v. de Castilla la Vieja, prov. y correg. de Burgos, part. de Buréba, quadrilla de Roxas.

Castil Nuevo, v. de Castilla la Nueva, prov. de Cuenca, tierra de Molina de Aragon, sexmo del Pedregal: es de señ. sec.

Castil de Peones, v. de Castilla

Castiello de Guarga era lângă Jaca /
prima capitală Aragoneză (Don Antonio Vegas, 1814)

În anul 1814, "Dicționarul geografic universal" tipărit la Madrid a prezentat că la circa 3 ore SE de prima capitală a Aragonului - orașul Jaca 42,33 lat. N, 0,33 long. V - era locul încă știut pe atunci drept "Castiello de Guarga": acela a fost de referință nobiliară Medievală în Regatul Aragonului; trebuie remarcat că în Regatul Navarrei (Regatul vecin Vestic), alt castel Gherga - notat "Castillo de Gerga / Guerga" - păzea capitala Pamplona a sa.

Marca Hispanică din secolul VIII
a fost de-a lungul Pirineilor, împărțită în comitate:
Pamplona și Jaca erau protejate de castele Gherga

Ambele castele Gherga menționate, anume "Castiello de Guarga" din Aragon și "Castillo de Guerga / Gerga" din Navarra, au făcut parte din "Marca Hispanică" înființată în anul 795 de către Împăratul Carol "cel Mare" - din Dinastia Carolingiană / succesoarea Dinastiei Merovingiană - formațiune de hotar cu întinderea între Țara Bascilor și Catalania, fără structură administrativă unificată, constituind zona-tampon dintre creștinii Nordici / ai Imperiului Carolingian și musulmanii Sudici / ai Califatului Iberic (în anul următor - adică în 796 - Împăratul Carol "cel Mare" a destructurat Imperiul Avarilor din răsărit, astfel că marginile Sudice ale Imperiului Carolingian s-au întins din Pirinei până în Panonia, având Ghergani atât în colțul Imperial Sud-Vestic / Pirinei, cât și în colțul Imperial Sud-Estic / Panonia, unde în Epoca Modernă s-au descoperit rămășițele multor Avari cu profilul genetic bărbătesc Gherga).

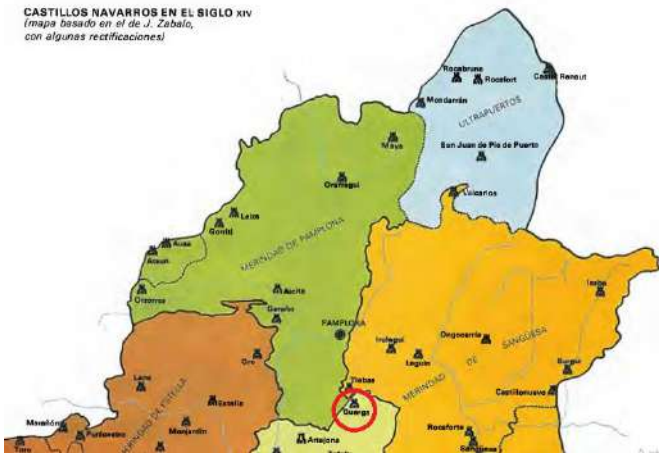

Castelul Gherga - în Bască "Gaztelu Gerga" - la S de Pamplona (capitala Regatului Irunei / Navarrei)

În vecinătatea Aragonului și Castiliei - Ţara Bascilor / Gasconilor, unde în vechime Zeița Mamă Ida de pe Masivul Gargaros din Anatolia apărea ca Iru - proprietăţile Gherga au rezistat până în Evul Mediu (menţionări Medievale ale castelului Guerga / Gherga fiind consemnate și în anul 1878 de către academicianul Arturo Campion în "Istoria Navarrei"), acum existând încă pe Valea Val d'Orba / Valdorba din Pirinei, confluentă cu Valea Râului Arga, ruinele castelului Gherga / scris Gerga; lângă acela - pe Râul Arga - era capitala Regatului Navarrei, denumită Pamplona 42,49 lat. N, 1,38 long. E (după generalul Roman Pompei care și-a avut tabăra acolo în iarna 75/74 î.C.): loc al celebrului festival anual de alergare în fața taurilor (de altfel, în istorie a rămas că Musa - guvernatorul convertit la islam al Tudelei din apropiere, descendent ViziGot înrudit cu nobilii Gasconi Garcia - în rebeliunea din anul 841 a avut implicați creștini Gherga / e de observat că expansiunea musulmanilor peste Pirinei a fost oprită prin bătălia din 10 X 732 de la Tours / reședința din Galia a multor Ghergani, în Peninsula Iberică rezistența creștină având ca bază Regatul Asturiei din N, întemeiat de ViziGotul Pelagius în anul 718).

Baza turnului principal al castelului Gherga
(din ceea ce era Regatul Navarrei) a fost restaurată recent

Dinaștii Garces în Pirineii de la cumpăna mileniilor I și II ca membri ai Dinastiei "Banu Abarca" știută Basc ca Gimenez / Jimenez, adică a "Sfinților oameni" = "Si-meon" (musulmanii - Arabi, Berberi, Mauri - care au invadat în secolul VIII Peninsula Iberică numeau acei dinași, simplu și direct, ca "Banu") au cârmuit diverse părți creștine ale Nordului Peninsulei Iberice după ViziGoți, până în anul 1234, ultimul Rege dintre ei, care a domnit 3 decenii, având 2,22 metri / după cum i-a măsurat rămășițele medicul legist Luis del Campo, în anul 1952: a fost Uriașul Anton / Anțo zis Hispanic Sancho VII și poreclit "Forțosul" = "El Fuerte", decedat la 80 de ani - vârstă remarcabilă pe atunci - cumnat cu Regele Richard "Inimă de Leu" al Angliei (căci acela s-a însurat cu sora lui); biblioteca sa, a ultimului dinast la cârma Regatului - din castelul Tudela - a fost renumită ca mărime în Evul Mediu (ca tânăr se pare că a cunoscut la Curtea Regală în direct de la localnicul Benjamin - negustor Evreu - relatările călătoriilor orientale ale aceluia / care în secolul următor schismei creștine a întâlnit ortodocși drept Vlahi Balcanici, Gargași Caucazieni din Iberia / Georgia, Ghirgași din Ghergania / S Caspic, ș.a).

Ultimul dinast Semen / Jiménez:
Uriașul Rege al Navarrei (1194-1234) și blazonul său

În mileniul I, fondatorul dinastic a fost cunoscut Hispanic - după cum a consemnat "Codexul Roda" din secolul X, cu scris ViziGot, principalele genealogii locale - ca Regele Garcia în zona Navarra-Pamplona; de altfel, în anul 2013 arheologul Basc Iñaki Sagredo Garde din Pamplona / capitala Navarrei și-a făcut public studiul despre castelul Gherga aflat pe culmea Peña de Unzué / Untzue 42,39 lat. N, 1,37 long. V dominând Nordul Văii Orba / Valdorba - Orbaibar în Bască - ca vechi veghetor al capitalei Regatului Navarra (printre altele, a estimat că funcționarea foarte practică a castelului Gherga în vremurile de acalmie / pace putea să se desfășoare cu un personal redus, de numai 5-10 oameni). Castelul Gherga / Guerga - pe lângă că era punct de veghere cu panoramă extraordinară, amplasat pe stâncile Untzue / Unzué - a funcționat ca garnizoană pentru protecția dinspre Sud a capitalei Pamplona a Regatului Navarra iar atunci când nu erau lupte a fost utilizat ca temniță, loc de execuții, etc.

Castelul Gherga din Sudul Pirineilor a fost distrus în secolul XVI (după ce a fost cucerit de armata Regelui Ferdinand II "Catolicul")

Numele Garcia este cel mai răspândit printre Hispanici: provine de la nobilii Goți Gherga aflați printre Gasconi / Basci (la putere mereu acolo, până în secolul VIII împreună cu ViziGoții creștini, apoi - din secolul IX - ca Dinastia Garces, extinsă cu dominarea din Țara Bascilor peste Aragon, în Estul Catalan și în Sudul Castilian); următorul nume ca răspândire la Hispanici e Martinez. Cercetătorii - ca Francisco Piferrer în anul 1858, Sebastian Elian în anul 2001, Kimberley Powell în anul 2019, ș.a. - au remarcat apropierile lingvistice dintre Garcia și înțelesul vechi Germanic pentru "lăncier" sau Basc pentru "urs", numele fiind echivalentul Spaniol pentru Gherard / Gerald: "Academia limbii Basce" a indicat în anul 2014 forma Gartzia - rezonând cu Bascul "hartz" pentru "urs" - în Navarra / "Na-Varra" (denumirea regiunii fiind atestată în secolul IX, efectiv indicând-o ca a oamenilor din Vale), însă consideră așa ceva o problemă serioasă față de specificul locului, căci urșii existau semnificativ mai ales în arealul de proveniență ViziGot / anume din România, unde popular i se spune "Moș Martin". Mai mult, liderii ziși "Ghergeg" / "hergeg" - ca Gherghi - s-au aflat în elita Gotă, puternici ca urșii; de-a lungul vremurilor - cu forme inclusiv ca Garxa, Garzia, etc. - Garcia a căpătat amploare printre Iberici (fiind conectat deopotrivă de nobilul prestigiu și de forță), în Evul Mediu chiar ivindu-se zicala că dacă se întâmpla la vreo persoană să n-aibă ce alt nume să ia, atunci pentru înregistrarea formală la îndemână exista popularul Garcia.

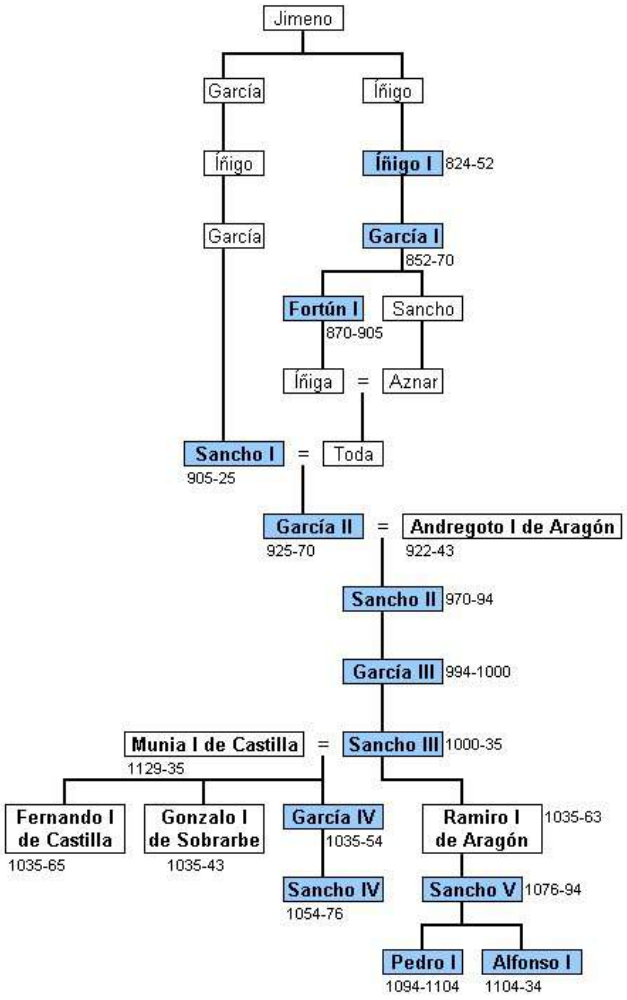

Primii Regi ai Navarrei (Pedro I și Alfonso I au fost - de asemenea - și Regii Aragonului)

Dinastia Regală a Jimenilor / Ximena în Catalană sau Semeno în Bască - adică a Sfinților oameni - a fost fondată de către Regele zis Gartzia în Bască, respectiv Garcia în Aragoneză, care era cel mai important dintre cei 7 stăpâni

ai legendarei Sobrarba / "Sobr-arba" (uriașa pădure din Sudul Munților Pirinei, traducerea - dar și blazonul rămas, cu un gorun central - fiind despre arbori sobri): după moartea în anul 711 a ultimului Rege ViziGot - anume Regele Radu, în Latină "Rode-ric" iar local denumit "Rod-rigo" = Rodrigo - omorât de Mauri / Berberi, primul monarh din Peninsula Iberică uns cu acordul papei Grigore II a fost Gartzia / Garcia în anul 717, fiind încoronat la Biserica din Altsasu 42,54 lat. N, 2,09 long. V (în Bască cuvântul "altsa / haltza" însemnând arin = arbore din familia fagilor), după cum a fost inscripționat buiandrugul de la intrare; despre acel prim Rege după ViziGoți a scris în secolul XIV "Cronica Pinatense" de la Mănăstirea Regală "San Juan de la Peña" (cea mai importantă a Aragonului în Evul Mediu timpuriu), din Botaya 42,30 lat. N, 0,40 long. V - cuvântul Catalan "bedol" însemnând mesteacăn - aflată în patrimoniul mondial UNESCO.

Regatul Navarrei a fost în Estul Țării Bascilor, pe ambele părți ale Munților Pirinei

Gartzia / primul Rege - aprobat prin aclamații de către războinicii creștini - a cârmuit peste Navarra și Aragon, urmașii săi fixând Curtea Regală la Pamplona; a murit în anul 758 (deci a avut o domnie lungă, păstrând Nordul Iberic independent față de musulmanii care controlau cea mai mare parte a Peninsulei). Fiul său - identificat ca Garcia del Arga / Semeno Garses - era poreclit "Forțosul" / "Puternicul" sau "Maximino": cât timp a trăit tatăl său și-a avut baza în castelul Monjardin / "Mon-jardin" = "Grădina mea" la altitudinea de 890 metri (cu lungimea de 62 metri și lățimea de 30 metri) din Deierri 42,38 lat. N, 2,06 long. V, de veghe peste Valle de Yerri / denumire Spaniolă; s-a evidențiat prin rezistența din anii 779-781 contra Emirului Abd-Rahman poreclit de Arabi ca "Al-Dakhil", adică "Emigratul" (s-a născut în anul 731 la Palmyra / Syria și a decedat în anul 788 la Cordoba), care a fondat Dinastia Omeiadă în Peninsula Iberică. Apoi fiii acelui puternic Rege de la poalele Iberice ale Pirineilor - astfel cum a studiat și specialistul Alberto Juste în anul 2011 - au fost dinaștii Semen / Jimen care au condus Regatul Navarra din Pamplona și au dezvoltat ramurile succesorilor pe multe secole, cei mai viguroși fiind descendenții Garces; de-a lungul acelor vremuri, castelul Gherga - care păzea Sudul Regatului, aflat cam la jumătatea distanței dintre Tudela și Pamplona - a funcționat din plin.

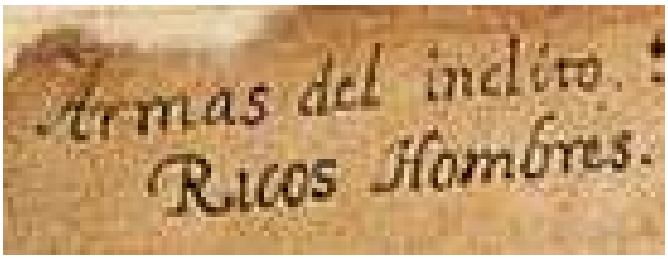

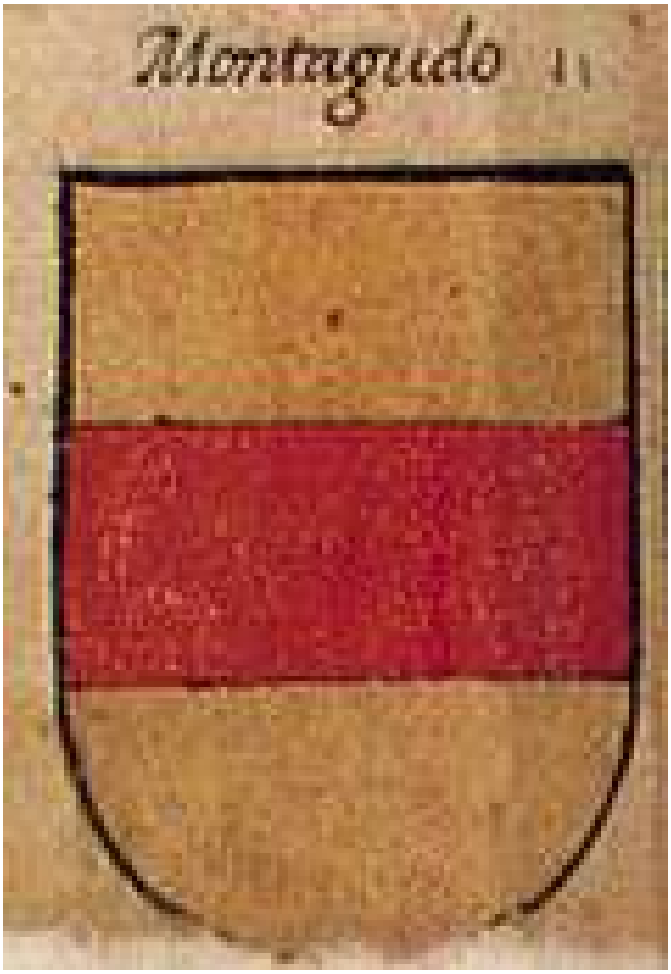

Blazonul Gherga a fost al celor mai bogați Baroni din Regatul Navarra

Nobilimea Regatului Navarra în Evul Mediu - după cum a studiat și Dr. Íñigo Mugueta Moreno în anul 2007 - a avut în frunte duzina înțelepților, respectiv bogaților "ricombre" / "rico hombre", cu referire la numărul apostolilor lui Iisus: erau cele mai importante 12 familii - consilierele Regelui - fără de care nu se întrunea Curtea la Pamplona (majoritatea se înrudeau cu dinaștii Regali); una dintre ele - având blazonul Gherga, anume fascia roșie pe scutul galben - a fost MontGut / MontaGudo = zisă ca Montană Gotă, cu domeniile înspre S Regatului, până în preajma Tudelei (din secolul XII și-a avut reședința în palatul din Monteagudo 41,57 lat. N, 1,41 long. V, acum în jurisdicția Tudelei din comunitatea autonomă Navarra a Țării Bascilor).

Alergările cu tauri încă sunt în Pamplona

Cei 12 membri ai elitei nobiliare din Regatul Navarrei erau vechii Baroni / Boieri, deținători prin naștere ai posesiunilor și onorurilor Coroanei; în anul 2002, Dr. Ángel Juan Martín Duque - profesor universitar de istorie - a scris despre "Nobilimea Medievală timpurie a Navarrei": "În primele 2 secole, Regii Navarrei au fost alternativ denumiți Garcia și Sancho. Cele mai vechi familii Pământene în Pamplona au evocat din secolul X - inclusiv printr-o diplomă din anul 978 - 'seniores Gothorum', anume aristocrația secolului VII (inclusiv regulile juridice și canonice ale ViziGoților), minoritate cu rol cârmuitor în aceste Ținuturi Pirineene. Vocea Gotă a fost reconfirmată prin actele Regale din secolul XI, prin scutirile de taxe ale lor, membrii elitei: aveau drept cutumiar de folosire a moșiilor, se practicau jurăminte de loialitate față de ei ale supușilor, astfel încât regulile feudale defineau relațiile în tot Regatul. Rangurile nobiliare înalte se transmiteau pe baza legăturilor de sânge iar doar nobilii mai mici puteau fi împroprietăriți în alt mod. Filiațiile 'Baronilor' nu s-au înnoit semnificativ vreme îndelungată (timp de secole)".

EL CASTILLO DE GUERGA

Juan José Martinena Ruiz[1]

Continuando un año más con el estudio de los castillos que en la época medieval estuvieron situados en la antigua merindad de Sangüesa, nos ocuparemos en esta ocasión del de Guerga, cuyo emplazamiento estuvo en el puerto de El Carrascal, sobre una colina junto a Unzué. Ese pueblo, así como los colindantes –Echagüe y Olóriz- pertenecen actualmente a la merindad de Olite, partido judicial de Tafalla tras los cambios políticos e institucionales operados a mediados del siglo XIX a raíz de la implantación en España del sistema constitucional. Pero no siempre fue así; desde el establecimiento de las merindades por Teobaldo I de Champaña, en torno al año 1240, hasta la creación de la merindad de Olite por Carlos III el Noble en 1407, el antiguo castillo perteneció a la de Sangüesa[2].

1 El autor es doctor en Historia y miembro correspondiente de la Real Academia de la Historia. Y fue durante 25 años director del Archivo Real y General de Navarra y profesor asociado del departamento de Historia Medieval de la Universidad de Navarra.

2 El erudito Julio Altadill se ocupó de este castillo con alguna extensión en su conocida obra, hoy día muy superada, pero limitándose a recopilar diversas noticias tomadas de otras publicaciones, sin aportar mayor novedad. J. Altadill, *Castillos medioevales de Nabarra*, Zarauz 1934-36, tomo II, pp. 98-100. Más recientemente, el autor del presente trabajo redactó el artículo correspondiente a Guerga en la *Gran Enciclopedia Navarra*, Pamplona 1990, tomo V, p. 436.

EMPLAZAMIENTO DEL CASTILLO

Aunque hay quien opina que el castillo estuvo emplazado en la cima de la peña de Unzué[3], creemos que en realidad su emplazamiento fue en una cota menos elevada que está situada muy cerca de dicha peña. Seguimos en esto a Tomás López Sellés, que en los años 40 y 50 del siglo pasado recorrió todos los lugares de Navarra en que existió algún castillo, anotando en fichas, junto a noticias históricas que tomaba de distintos autores, los vestigios que encontraba en cada sitio en la correspondiente visita. En lo que respecta a Guerga, el citado investigador visitó el entorno con fecha 12 de octubre de 1972 y anotó las noticias que transcribo a continuación:

"En el collado que forma la peña de Unzué, donde está la cumbre montañera y otra peña un poco más baja y al Norte, queda cimentación de un edificio rectangular. Es muy poco probable que allí hubiese existido borda a esa altura y orientación ¿la ermita de Santa Lucía o el castillo? En este último caso, la fortaleza dominaría una gran extensión, y más desde luego desde lo alto de la peña del Sur, a menos de 5 minutos desde las actuales ruinas". Y añadió otro dato más preciso:

"Al Este de Oricin, del que le separa una ligera barrancada, hay una loma que denominan *Castillomendía*. En la máxima altura, unos 650 metros, casi a la par del pueblo, quedan restos de una borda, encuadrada dentro de un perímetro de cimentación robusta, que parece no corresponder a una construcción de carácter pastoril o de agricultura. Desde allí se ve al Oeste Unzué; al Norte, Echagüe. Si como dice Ruiz de Oyaga[4], el castillo estuvo en pleno Carrascal, plantado entre los pueblos de Unzué y Echagüe, y las cambras daban al segundo punto y la torreta a Unzué, bien pudo haber estado aquí Guerga. El topónimo Castillomendía, que me lo dieron hace ya algún tiempo y me lo han repetido hoy (la anotación se hizo el 12 de octubre de 1972) en Echagüe, obedece indudablemente a que en ese sitio hubo una fortaleza" [5].

3 I. Sagredo, *Navarra, Castillos que defendieron el Reino*. Tomo I, Pamplona, 2006, pp. 112-116; publica varias vistas aéreas de la peña desde distintos ángulos y sobre una de ellas, superpuesta con trazos en rojo, la hipotética ubicación del aljibe, el torreón, las casas y la muralla. Las noticias documentales que incluye este autor relativas a obras realizadas en el castillo en distintas fechas están copiadas literalmente del apéndice documental de nuestra tesis doctoral, que quedó inédito cuando ésta se publicó en 1994, y las inserta sin citar la procedencia, sino solamente las signaturas archivísticas.

4 Se refiere a un artículo sobre este castillo, publicado por Julio Ruiz de Oyaga en Diario de Navarra el 24 de mayo de 1962.

5 Patxi Salaberri registra en Unzué al menos dos topónimos que hacen referencia al castillo. Ambos aparecen en escrituras notariales del año 1654. Uno es *Gasteluxar*, que según dice el propio documento, alude al "*castillo del dicho lugar*", y el otro es *Gasteluondoa*. Este segundo aparece también en el vecino pueblo de Echagüe, en otra escritura notarial fechada en 1705. (*Toponimia y cartografía de Navarra/Nafarroako toponimia eta mapagintza*, (Gobierno de Navarra, 1998), obra dirigida por José María Jimeno Jurío, tomo 39 dedicado a la Valdorba, p. 225).

POSIBLE SEDE DE UNA TENENCIA

Entre los mapas históricos que contiene el Gran Atlas de Navarra, elaborados por prestigiosos especialistas en los distintos campos a los que hacen referencia, hay uno que recoge y sitúa los honores y tenencias del reino de Pamplona entre los años 1035 y 1076. En él se incluye, aunque señalada con un interrogante, la tenencia de Guerga, situándola cronológicamente bajo el reinado de Sancho Garcés IV, llamado el de Peñalén[7]. El carácter dudoso de la inclusión de dicha tenencia suponemos que se debe a que en la relación de *tenentes* que confirman numerosos documentos reales como titulares y beneficiarios de la misma, se cita ésta como Erga y no como Guerga. No obstante, su ubicación encaja perfectamente en el contexto histórico de dicha época, aparte de que fue muy frecuente el hecho de que a partir de mediados del siglo XIII, con la creación de las merindades, muchas de las antiguas tenencias, perdida ya su función como distritos gobernados por el respectivo *tenente*, continuasen su ciclo histórico como castillos integrados en el sistema defensivo del reino, a cargo de alcaides nombrados por el rey.

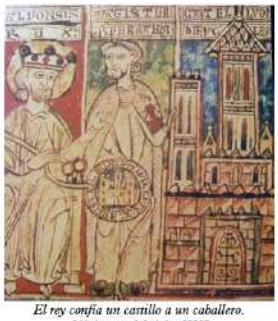

El rey confía un castillo a un caballero.
Miniatura del siglo XIII

7 *Gran Atlas de Navarra*, Vol. II Historia, Director Angel J. Martín Duque, Caja de Ahorros de Navarra 1986, p. 53. Sin embargo, hay que decir que ni Corona Baratech ni Ubieto la incluyen entre las tenencias existentes en los siglos XI y XII. C. Corona Baratech, *Las tenencias en Aragón desde 1035 a 1134*, en "Estudios de edad media de la Corona de Aragón", t. II, Zaragoza, 1946, pp. 379- 396 y A. Ubieto, *Los "tenentes" en Aragón y Navarra en los siglos XI y XII*, Valencia, 1973.

Castelul Guerga din Regatul Navarrei a fost un complex Medieval (academicianul Juan Ruiz, 2020)

În anul 2020, Dr. Juan José Martinena Ruiz - pe atunci membru corespondent al Academiei de Istorie a Regatului Spaniei, ulterior devenit academician - fost director pentru un sfert de secol al Arhivelor Generale ale Navarrei (cu sediul în Palatul Regilor din Pamplona) a scris despre castelul Medieval Guerga că de fapt era un complex constând dintr-un fort în Vârful stâncii Untzue și un conac aflat mai jos, mai documentând că: "Printre hărțile istorice conținute de Marele Atlas al Navarrei există una ce a cartografiat onorurile și proprietățile Regatului Pamplonei în perioada 1035-1076. Aceasta include proprietatea Guerga - deși menționată Erga, nu ca Gherga - plasând-o cronologic în domnia lui Sancho Garcés IV. Amplasarea sa se încadrează perfect în contextul acelor vremuri, continuând ciclul istoric al castelelor integrate în sistemul defensiv al Regatului, în sarcina unor Gardieni numiți de Rege. În secolul XI, Regatul Navarrei - inițial Regatul Pamplonei - a fost împărțit în mici districte teritoriale; sediul acelora era de obicei un loc fortificat, în general dotat cu un castel sau cel puțin cu un turn înconjurat cu un zid de bază, unde locuia nobilul / Cavalerul numit de Rege pentru a administra și a apăra zona atribuită. Monarhul le-a limitat menținerea în funcție pentru perioade limitate, astfel încât să evite deranjarea sistemului feudal: cei în exercițiu nu dețineau domeniul, ci funcționau atât timp cât era voința Regelui, care cerea fidelitate și le putea schimba oricând destinațiile". (Regele Sancho Garcés IV a domnit din Pamplona în perioada 1054-1076 și a fost însurat cu Placencia, probabil Prințesă Normandă).

Torre parcialmente reconstruida en la peña de Unzué.
Foto Diario de Navarra.

La torre reconstruida, de planta circular, tiene 6 metros de diámetro y constituye una verdadera atalaya desde la que en época medieval se establecía una comunicación visual con los antiguos castillos de Tafalla, Artajona, Ujué y Larraga. Según el coordinador de los trabajos Iñaki Sagredo, solo se conservaba el citado fragmento de pared, que sirvió de base para conocer el tipo de piedra, que era el mismo que el de la que se encontraba por las laderas de la peña y que se fue recogiendo para emplearla en la reconstrucción. Entre los restos que han salido a la luz destacan unas escaleras talladas en la piedra de la roca, de la que se han recuperado treinta peldaños.

Aunque no negamos que en ese lugar pudo haber existido en algún momento un punto de vigilancia del tipo atalaya o torre de señales, por diversas razones basadas en la documentación existente, no creemos que ese hubiera sido el emplazamiento del castillo bajomedieval de Guerga, objeto del presente artículo.

APÉNDICE DOCUMENTAL

Documento Nº 1

1277, junio 23. París. Carta del rey Felipe III de Francia al gobernador de Navarra, remitiéndole una petición de García Gil de Aniz, alcaide del castillo de Guerga, en la que solicitaba se le pagasen las cantidades que se le estaban debiendo, tanto a él como a su padre, ya fallecido, por diversos gastos hechos en el castillo.

Ph(ilippus), Dei gratia Francie rex, dilecto suo gubernatori regni Nauarre, salutem et dilectionem. Significauit nobis Garsias Egidii di Aniz quod Theobaldus, quondam rex Nauarre, dedit ei castrum de Guergue,

pro guerra quam patrus suus habebat cum episcopo pampilonensi. Suplicans ut illum castrum dimittatur vel saltem opera et missiones que posuit in dicto castro et dampna que sustinuit occassiones illius castri sibi restituantur ; unde uobis mandamus quatinus de consilio dilecti consanguinei et fidelis nostri I(mberti), condestabularii Francie, pansatis meritis et conditiones persone illius consideratis etiam bono statu regni Nauarre ac commoditate domicelle Johanne regine et heredis ipsius regni, faciatis ei quod uobis uidebitur bonum esse atque justum. Datum Parisius, in vigilia beati Johannis Baptipste.

Archivo General de Navarra (AGN), Cartulario del rey Felipe III, fol. 3. Publ. M. Arigita, *Cartulario del rey Felipe III de Francia*, doc. Nº 13

Documento Nº 2

1294. Asiento contable de la construcción del aljibe

En el castieyllo de Guerga, por fazer la cisterna, XX l(ibras)

AGN, Comptos, Registro 6, folio 65v

Documento Nº 3

1304. Asiento contable de las obras realizadas en el castillo

Pro recooperiendis domibus castri de Guerga, XXX s(ueldos)

AGN, Comptos, Reg. 8, fol. 15

Documento Nº 4

1319. Obras realizadas ese año en el castillo

En el castieyllo de Guerga, por adobar et recubrir la torr mayor et adobar et refazer los gaytes, que eran caydos, et otras obras necesarias aylli feytas por mano de Renalt Lechat, alcayet del dito castieyllo, preciadas por don Sancho Miguel, carpentero del Rey, XIX l.

AGN, Comptos, Reg. 19, fol. 53

Documento Nº 5

1349. Obras realizadas ese año en el castillo

Item, por labores fechas en betunar el aljup del castieyllo de Guerga, por mano del dicho Pierres, maçonero, costaron las dichas labores, con III quintales de betum comprados en Pomplona et carreados, et con otras cosas necesarias compradas et carreadas, et con logueros de maestros et de braceros… LVIII s. III d.

Item, por labores fechas en el castieyllo de Guerga, es assaber en refazer una cantonera que cayó de la torr mayor et crebanto la casa de la cozina, et en refazer la dicha casa de la cozina et la capieylla, bodega,

Documentele arată că de la sfârșitul secolului XIII castelul Guerga a fost administrat de Francezi

În anul 1275, văduva Regelui Henric I al Navarrei a semnat Tratatul de la Orléans 47,54 lat. N, 1,54 long. E cu vărul ei Filip III (Regele Franței în 1270-1285), prin care și-a promis fiica minoră ca soția fiului minor al aceluia, viitorul Rege Filip IV al Franței 1285-1314, zestrea fiind administrarea Navarrei din Paris; ca atare, la 23 VI 1277 Regele Franței a trimis lui Garcia Gil scrisoarea redactată în Latină: "Filip - prin harul lui Dumnezeu Regele Franței - către dragul său guvernator al Regatului Navarrei privind castelul Guerga, primit pentru războiul avut de tata cu episcopul de Pamplona, cer ca acest castel să fie refăcut de daunele suferite și prin urmare poruncesc să faceți ce veți considera a fi bine și drept. Dată la Paris, în ajunul fericitului Ioan Botezătorul".

ADICIONES
AL DICCIONARIO
DE ANTIGÜEDADES
DE NAVARRA,
POR
D. JOSÉ YANGUAS Y MIRANDA,
Secretario de la Diputacion de dicha provincia, archivero de Comptos, é individuo de varios cuerpos literarios.

Pamplona, Imprenta de Javier Gobeaga. 1843.

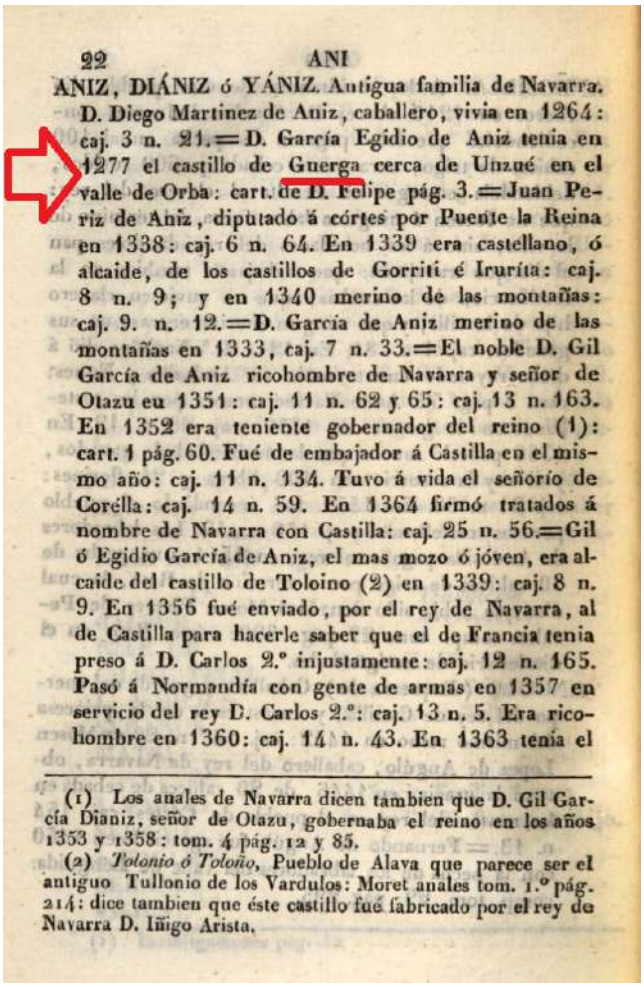

22 ANI

ANIZ, DIÁNIZ ó YÁNIZ. Antigua familia de Navarra. D. Diego Martinez de Aniz, caballero, vivia en 1264: caj. 3 n. 21.=D. García Egidio de Aniz tenia en 1277 el castillo de Guerga cerca de Unzué en el valle de Orba: cart. de D. Felipe pág. 3.=Juan Periz de Aniz, diputado á córtes por Puente la Reina en 1338: caj. 6 n. 64. En 1339 era castellano, ó alcaide, de los castillos de Gorriti é Irurita: caj. 8 n. 9; y en 1340 merino de las montañas: caj. 9. n. 12.=D. García de Aniz merino de las montañas en 1333, caj. 7 n. 33.=El noble D. Gil García de Aniz ricohombre de Navarra y señor de Otazu en 1351: caj. 11 n. 62 y 65: caj. 13 n. 163. En 1352 era teniente gobernador del reino (1): cart. 1 pág. 60. Fué de embajador á Castilla en el mismo año: caj. 11 n. 134. Tuvo á vida el señorío de Corélla: caj. 14 n. 59. En 1364 firmó tratados á nombre de Navarra con Castilla: caj. 25 n. 56.=Gil ó Egidio García de Aniz, el mas mozo ó jóven, era alcaide del castillo de Toloino (2) en 1339: caj. 8 n. 9. En 1356 fué enviado, por el rey de Navarra, al de Castilla para hacerle saber que el de Francia tenia preso á D. Carlos 2.° injustamente: caj. 12 n. 165. Pasó á Normandía con gente de armas en 1357 en servicio del rey D. Carlos 2.°: caj. 13 n. 5. Era ricohombre en 1360: caj. 14 n. 43. En 1363 tenia el

(1) Los anales de Navarra dicen tambien que D. Gil García Dianiz, señor de Otazu, gobernaba el reino en los años 1353 y 1358: tom. 4 pág. 12 y 85.
(2) *Tolonio ó Toloño*, Pueblo de Alava que parece ser el antiguo Tullonio de los Vardulos: Moret anales tom. 1.° pág. 214: dice tambien que éste castillo fué fabricado por el rey de Navarra D. Iñigo Arista.

Castelul Guerga până la sfârșitul secolului XIII a fost administrat autohton

Academicianul José Yanguas y Miranda 1782-1863 a publicat în anul 1843 despre castelul Guerga de la Unzué că a fost păzit din anul 1277 de Don Garcia Egidio de Aniz (dintr-o veche familie a Navarrei).

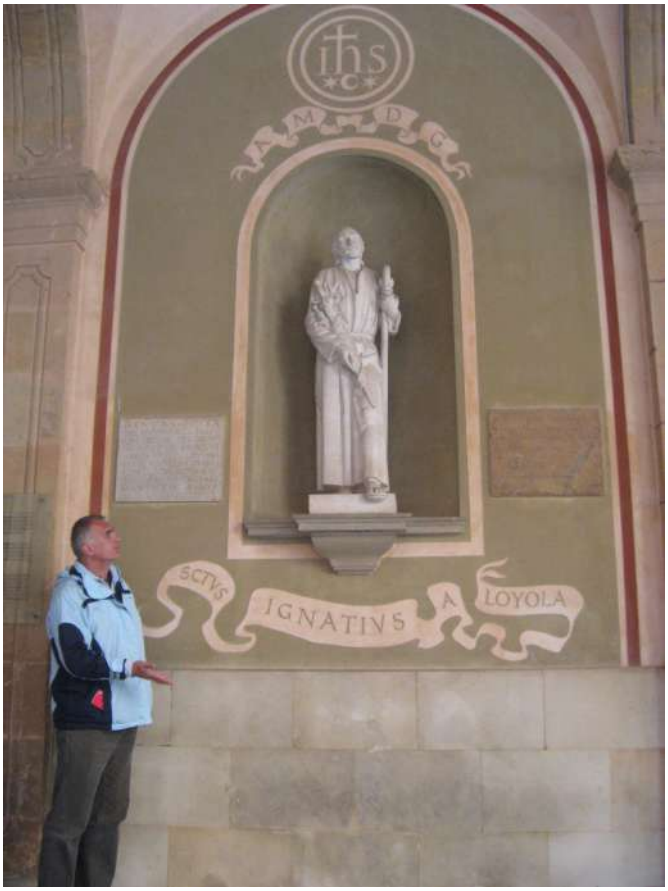

Benedictinul Montserrat ("Muntele sfințit") în Catalania

Despre starea Medievală, Arhivele Vaticanului au dezvăluit că Ordinul Iezuiților - înființat în anul 1540 pentru a fi în slujba directă a papei de un nobil Bascon / Gascon născut în anul 1491 la N de Valea Valdorba - la început utiliza Jargonul Gherga (este de știut că lingviștii au catalogat limba Bască drept mai veche decât limbile Indo-Europene, fiind înrudită cu limbile Caucaziene și Berbere); Cavalerii Gherga au controlat zona din care a provenit întemeietorul Iezuit (distrugerea castelului Gherga ce supraveghea acea regiune a fost poruncită de către Regele Ferdinand II "Catolicul" în anul 1514, demantelarea având loc în perioada următoare). Învățatul César Oudin 1560-1625 (care a tradus în Franceză din Spaniolă prima parte a cărții despre Don Quijote) a consemnat că pe atunci Gherga se folosea inclusiv ca termen pentru a denumi deopotrivă cămașa țărănească și prețul / covorul mare:

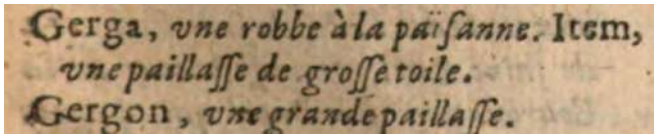

Gerga, vne robbe à la païſanne. Item, vne paillaſſe de groſſe toile.
Gergon, vne grande paillaſſe.

Collegii S.S. Monachii 1676.

LE TRESOR
DES
DEVX LANGVES
ESPAGNOLLE
ET FRANÇOISE
DE CESAR OVDIN.

Augmenté sur les Memoires de son Autheur.

OVTRE VN BON NOMBRE DE DICTIONS & de Phrases: Avec vne seconde Partie toute nouuelle, beaucoup plus ample qu'auparauant. Le tout corrigé & reduit en meilleur ordre,

Par ANTOINE OVDIN, *Secretaire Interprete de sa Majesté.*

Le Dictionnaire de *Xerigonça* ou jargon, qui estoit à part, est expliqué en François, & mis en son rang dans le corps du Liure.

A PARIS,

Chez { ANTOINE DE SOMMAVILLE, en la Galerie des Merciers, à l'Escu de France, / AVGVSTIN COVRBE', en la mesme Galerie, à la Palme. } Au Palais.

&

Chez NICOLAS & IEAN de la COSTE, au mont S. Hilaire, à l'Escu de Bretagne: Et en leur Boutique, à la petite porte du Palais, proche le Quay qui regarde les Augustins.

M. DC. XLV.

AVEC PRIVILEGE DV ROY.

Gerga în Evul Mediu = roba Tradiţională

În secolul XIX, Ecuadorianul Juan Montalvo afirma că scriitorul Spaniol Miguel Cervantes a uitat să publice în opera "Don Quijote de la Mancha" (realizată în anul 1604, despre aventurile unui Cavaler din S Castiliei) pe Tartufo llamado Pinipín de la Gerga; autorul Iberic / Spaniol a trăit un timp în zona Pescara 42,27 lat. N, 14,12 long. E - pe litoralul Adriatic al Peninsulei Italiene - unde ţărăncile erau sosite de pe partea cealaltă a Mării, din Dulcigno / azi Ulcinj, în MunteNegru, aşa inspirându-se pentru Muza Dulcineea a eroului său (el a şi fost în vizită pe malul Balcanic / Dalmat al Adriaticii): în Evul Mediu, autohtonele din Dulcigno / MunteNegru erau Morlace / Armâne (autorii Antici - ca de exemplu Tit Liviu, Pliniu "cel Bătrân", ş.a. - au scris că aşezarea a fost întemeiată de coloniști din Colchis / Georgia, adică de Ghergari). Un ecou Medieval Gherga s-a regăsit şi într-una dintre poeziile nobilului Francisco de Quevedo 1580-1645 (ai cărui părinți au fost din Cantabria / N Iberic):

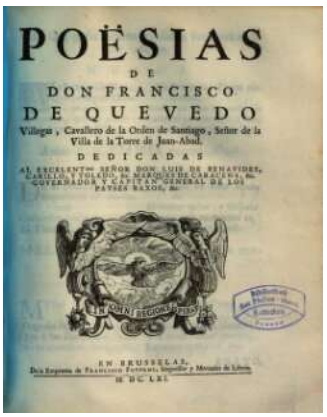

POËSIAS
DE
DON FRANCISCO
DE QUEVEDO
Villegas, Cavallero de la Orden de Santiago, Señor de la Villa de la Torre de Juan-Abad.
DEDICADAS

EN BRUSELAS,

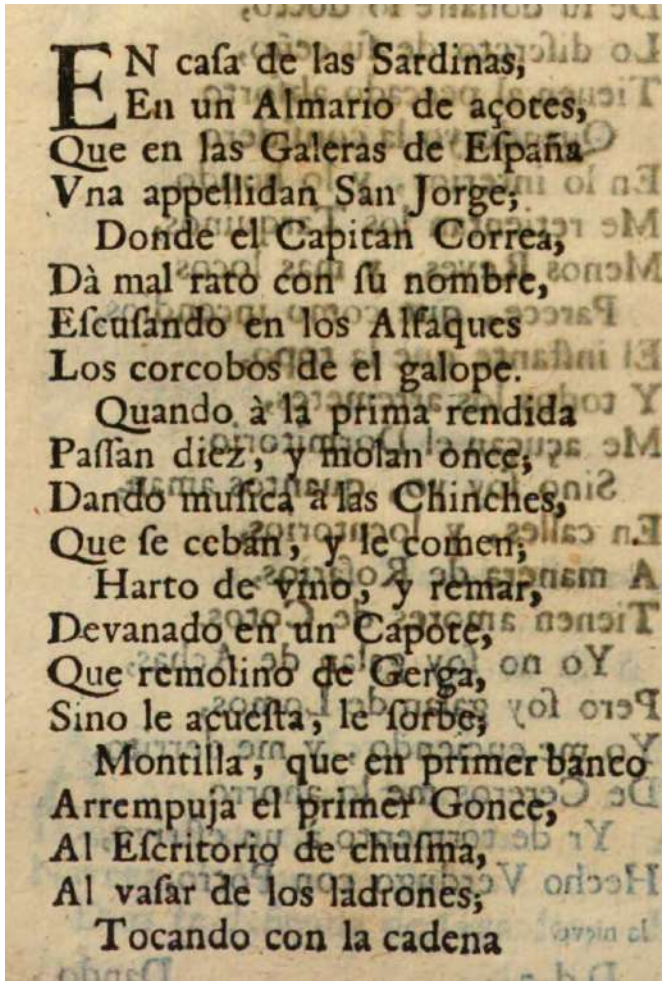

En casa de las Sardinas,
En un Almario de açotes,
Que en las Galeras de España
Vna appellidan San Jorge;
Donde el Capitan Correa,
Dà mal rato con su nombre,
Escusando en los Alfaques
Los corcobos de el galope.
Quando à la prima rendida
Passan diez, y molan once,
Dando musica à las Chinches,
Que se ceban, y le comen;
Harto de vino, y remar,
Devanado en un Capote,
Que remolino de Gerga,
Sino le acuesta, le sorbe;
Montilla, que en primer banco
Arrempuja el primer Gonce,
Al Escritorio de chusma,
Al vasar de los ladrones;
Tocando con la cadena

Captură din poemul "Viaţa şi miracolele lui Montilla" (tipărit în anul 1661)

Nomenclatura Gherga - Gorga / Guerga - a rămas răspândită în Nordul Spaniol până în Epoca Modernă, după cum a consemnat şi geograful Bernardo Espinalt y García în anul 1775:

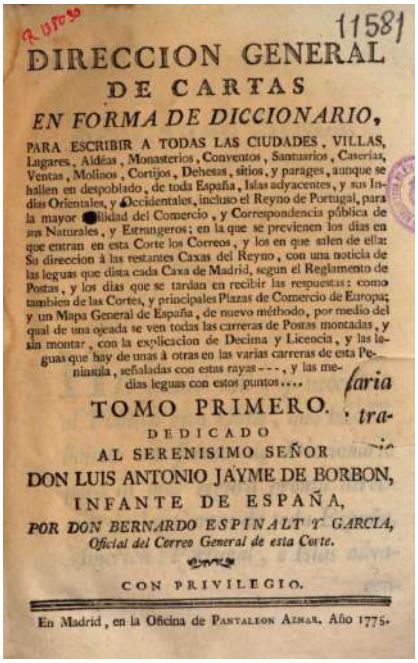

11581

DIRECCION GENERAL
DE CARTAS
EN FORMA DE DICCIONARIO,

PARA ESCRIBIR A TODAS LAS CIUDADES, VILLAS, Lugares, Aldéas, Monasterios, Conventos, Santuarios, Caserías, Ventas, Molinos, Cortijos, Dehesas, sitios, y parages, aunque se hallen en despoblado, de toda España, Islas adyacentes, y sus Indias Orientales, y Occidentales, incluso el Reyno de Portugal, para la mayor facilidad del Comercio, y Correspondencia pública de sus Naturales, y Estrangeros; en la que se previenen los dias en que entran en esta Corte los Correos, y los en que salen de ella: Su direccion à las restantes Caxas del Reyno, con una noticia de las leguas que dista cada Caxa de Madrid, segun el Reglamento de Postas, y los dias que se tardan en recibir las respuestas: como tambien de las Cortes, y principales Plazas de Comercio de Europa; y un Mapa General de España, de nuevo méthodo, por medio del qual de una ojeada se ven todas las carreras de Postas montadas, y sin montar, con la explicacion de Decima y Liceocia, y las leguas que hay de unas à otras en las varias carreras de esta Peninsula, señaladas con estas rayas---, y las medias leguas con estos puntos....

TOMO PRIMERO.

DEDICADO
AL SERENISIMO SEÑOR
DON LUIS ANTONIO JAYME DE BORBON,
INFANTE DE ESPAÑA,
POR DON BERNARDO ESPINALT Y GARCIA,
Oficial del Correo General de esta Corte.

CON PRIVILEGIO.

En Madrid, en la Oficina de PANTALEON AZNAR. Año 1775.

307

GUD

Gudino. . . . . } Salamanca.
Gudino de Ledesma. . . . . }
Gudiña. . . . . } Lisboa. Villafranca del Vierzo.
Gudiña (San Lorenzo de) . . . . } Orense.
Gudiña (San Pedro de) . . . . . }
Gudugarreta. . . . Vitoria.

GUE

Guebeda. . . . . Burgos.
Guebejar. . . . . Granada.
Guebelán, en Nueva España. . . . } Coruña.
Guebro, Cortijo. . } Almeria.
Guebro de Serrano }
Guebro de Torrebrosa. . . . . }
Guebro de Valero. }
Guecal-Vera . . . . Murcia.
Guechar, Casería. . Almeria.
Guecho . . . . . Bilbao.
Guecija. . . . . Almería.
Guecus. . . . . Bilbao.
Guedieiros. . . . . Lisboa.
Gueguetenango, en Nueva España. . } Coruña.
Gueiapan, en Nueva España. . . . }
Gueimonde (S. Mamed de) . . . . } Lugo.
Guejozingo (S. Martin de) en Nueva España. . . . . } Coruña.
Guejutla, en Nueva España. . . . }

GUE

Guél . . . . . Zaragoza.
Guela (S. Estevan de) Santiago.
Guelaga. . . . . Plasencia.
Guelago. . . . . } Murcia.
Guelaguillo. . . . }
Guelbenzu. . . . . Pamplona.
Guelde . . . . . Sahagun.
Guél de Emburón. . Leon.
Guelles. . . . . Oviedo.
Guelma, Venta . . Granada.
Guelmos . . . . . Salamanca.
Guembe . . . . . Pamplona.
Guemes. . . . . Bilbao.
Guenare, en Nueva España. . . . . } Coruña.
Guende. . . . . } Monforte de Lemos.
Guendulain de Esteribár. . . . . } Pamplona.
Guendulain de Galár . . . . . }
Guenexa. . . . . Murcia.
Guenlle (Santa María de) . . . . } Sarria.
Gueñéz. . . . . Vitoria.
Gueño . . . . . Oviedo.
Gueral (S. Martin de) Orense.
Guercál . . . . . Almeria.
Guerdies. . . . . Oviedo.
Guerencia . . . . . Siguenza.
Guerendiain de Erro. . . . . } Pamplona.
Guerendiain de Olzama. . . . . }
Guereña. . . . . } Vitoria.
Guerenu. . . . . }
Guerez. . . . . Pamplona.
Guerga de Frayles. . Leon.

Qq 2 Guer-

308

GUE

Guerga de Garaballes. Bañeza.
Guerga del Rio. . . Leon.
Guergas . . . . . Astorga.
Guergas de Babia. } Leon.
Guergas del Millár. }
Guerguetain. . . . . Pamplona.
Guerguina. . . . . Cuenca.
Gueribañez. . . . . Salamanca.
Gueris. . . . . Lugo.
Guermeces . . . . Burgos.
Guernica. . . . . Bilbao.
Gueros de Alcalá. . } Alcalá de Henares.
Guerréa, Dehesa. . . Caceres.
Guerreira. . . . . Lisboa.
Guerricaiz. . . . . Bilbao.
Guerrios. . . . . Zaragoza.
Guertoles . . . . . Soria.
Guerze . . . . . Siguenza.
Guerzemes. . . . . Tarancón.
Guerzes. . . . . Oviedo.
Guesa. . . . . Pamplona.
Guesalen. . . . . Vitoria.
Guetabar. . . . . Pamplona.
Guetaria. . . . . S. Sebastian.
Gueto de Abajo. . . } Vitoria.
Gueto de Arriba. . }
Guetor de Santillán. Granada.
Guetor-Tajar. . . . Alcalá la Real
Guetos. . . . . Vitoria.
Gueva . . . . . Pastrana.
Guevara. . . . . } Merida. Vitoria.
Guexar de la Sierra. Granada.
Guezo. . . . . Burgos.

GUI

Guia. . . . . Lugo.
Guia, en Canarias. . Cadiz.

GUI

Guia, Venta. . . . . Merida.
Guia (Santa María de) . . . . . } Lugo.
Guiaios. . . . . Lisboa.
Guialves (San Estevan de) . . . . . } Barcelona.
Guiame. . . . . Oviedo.
Guiaments. . . . . Tortosa.
Guiande. . . . . } Monforte de Lemos.
Guijár . . . . . Segovia.
Guijarro. . . . . } Almodovar del Campo.
Guijas-Altas. . . . Villacastín.
Guijito . . . . . } Plasencia.
Guijo. . . . . }
Guijo de Abila. . . Oropesa.
Guijo de Coria. . . } Plasencia.
Guijo de Galisteo. }
Guijo de Granadilla. . . . . }
Guijo de Guinal- } Ciudad Rodo. . . . . } drigo.
Guijo de los Pedroches. . . . } Cordova.
Guijosa. . . . . Osma.
Guijosos de los Oteros. . . . . } Leon.
Guilanes (S. Julian de) Tuy.
Guilfrey (Santa Eulalia de). . . . } Lugo.
Guilheiro. . . . . Lisboa.
Guiliade. . . . . Betanzos.
Guillade (S. Miguél de) Sarria.
Guillae. . . . . Vitoria.
Guillalmil. . . . . Mondoñedo.
Guillamil (San Andrés de). . . . . } Orense.

Gui-

Nomenclatura Gherga
răspândită mai ales în N Spaniol

Unele nominalizări Guerga/s au fost descrise de către Don Antonio Vegas, după cum se poate vedea în "Dicționarul geografic universal" publicat după 2 decenii, în anul 1795:

- "Guerga de Frayles - localitate în provincia Spaniolă León, aparținând unui Cavaler care numește primarul, cu stăpânire seculară și cu jurisdicție asupra sa
- Guerga del Rio - localitate în provincia Spaniolă León, aparținând Catedralei León (care are jurisdicție asupra sa, fiind domeniu ecleziastic)
- Guergas y El Millan - localitate în provincia Spaniolă León, ce aparține Contelui (care numește primarul), cu jurisdicție asupra sa și cu domnie seculară"

DICCIONARIO
GEOGRAFICO UNIVERSAL,
QUE COMPREHENDE

LA DESCRIPCION DE LAS QUATRO PARTES DEL MUNDO,

Y de las Naciones, Imperios, Reynos, Repúblicas, y otros Estados, Provincias, Territorios, Ciudades, Villas y Lugares memorables, Lagos, Rios, Despoblados, Montañas, Volcanes, Mares, Puertos, Golfos, Islas, Peninsulas, Istmos, Bancos, Cabos, &c. que se encuentran en el Globo Terraqueo.

SEXTA EDICION, CORREGIDA, Y AÑADIDA

En lo que corresponde á España la division de sus Provincias, asi en general, como en particular: la Poblacion de cada una, y número de los Cindades, Villas, Lugares, Aldeas, Filipresías, Concejos y Despoblados; con otras muchas singularidades concernientes á la Geografía Española

POR DON ANTONIO VEGAS.

TOMO TERCERO.

MADRID M.DCC.XCV.
EN LA IMPRENTA DE DON JOSEPH DOBLADO.

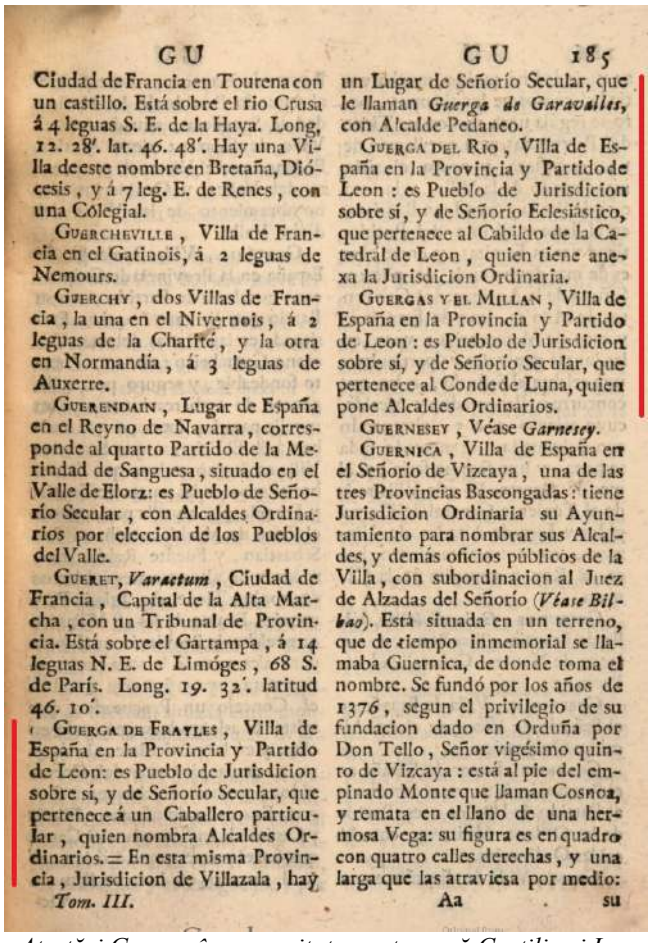

GU

Ciudad de Francia en Tourena con un castillo. Está sobre el rio Crusa á 4 leguas S. E. de la Haya. Long. 12. 28'. lat. 46. 48'. Hay una Villa deeste nombre en Bretaña, Diócesis, y á 7 leg. E. de Renes, con una Colegial.

GUERCHEVILLE, Villa de Francia en el Gatinois, á 2 leguas de Nemours.

GUERCHY, dos Villas de Francia, la una en el Nivernois, á 2 leguas de la Charité, y la otra en Normandía, á 3 leguas de Auxerre.

GUERENDAIN, Lugar de España en el Reyno de Navarra, corresponde al quarto Partido de la Merindad de Sanguesa, situado en el Valle de Elorz: es Pueblo de Señorío Secular, con Alcaldes Ordinarios por eleccion de los Pueblos del Valle.

GUERET, *Varactum*, Ciudad de Francia, Capital de la Alta Marcha, con un Tribunal de Provincia. Está sobre el Gartampa, á 14 leguas N. E. de Limóges, 68 S. de París. Long. 19. 32'. latitud 46. 10'.

GUERGA DE FRAYLES, Villa de España en la Provincia y Partido de Leon: es Pueblo de Jurisdicion sobre sí, y de Señorío Secular, que pertenece á un Caballero particular, quien nombra Alcaldes Ordinarios. = En esta misma Provincia, Jurisdicion de Villazala, hay

Tom. III.

GU 185

un Lugar de Señorío Secular, que le llaman *Guerga de Garavalles*, con Alcalde Pedaneo.

GUERGA DEL RIO, Villa de España en la Provincia y Partido de Leon: es Pueblo de Jurisdicion sobre sí, y de Señorío Eclesiástico, que pertenece al Cabildo de la Catedral de Leon, quien tiene anexa la Jurisdicion Ordinaria.

GUERGAS Y EL MILLAN, Villa de España en la Provincia y Partido de Leon: es Pueblo de Jurisdicion sobre sí, y de Señorío Secular, que pertenece al Conde de Luna, quien pone Alcaldes Ordinarios.

GUERNESEY, Véase *Garnesey*.

GUERNICA, Villa de España en el Señorío de Vizcaya, una de las tres Provincias Bascongadas: tiene Jurisdicion Ordinaria su Ayuntamiento para nombrar sus Alcaldes, y demás oficios públicos de la Villa, con subordinacion al Juez de Alzadas del Señorío (*Véase Bilbao*). Está situada en un terreno, que de tiempo inmemorial se llamaba Guernica, de donde toma el nombre. Se fundó por los años de 1376, segun el privilegio de su fundacion dado en Orduña por Don Tello, Señor vigésimo quinto de Vizcaya: está al pie del empinado Monte que llaman Cosnoa, y remata en el llano de una hermosa Vega: su figura es en quadro con quatro calles derechas, y una larga que las atraviesa por medio:

Aa su

Atestări Guerga în comunitatea autonomă Castilia și Len

Este interesant ce a consemnat Don José Gonzalo de las Casas y Quijano - decanul Colegiului notarilor din Madrid - în "Dicționarul general al notarilor din Spania și Țările de peste Mări" (adică din Imperiul Spaniol) aprobat în 5 VI 1854 și publicat în anul 1856 la pozițiile 15261-15265, anume că "Huerga sau Guerga erau părți judiciare / juridice în León-Castilla":

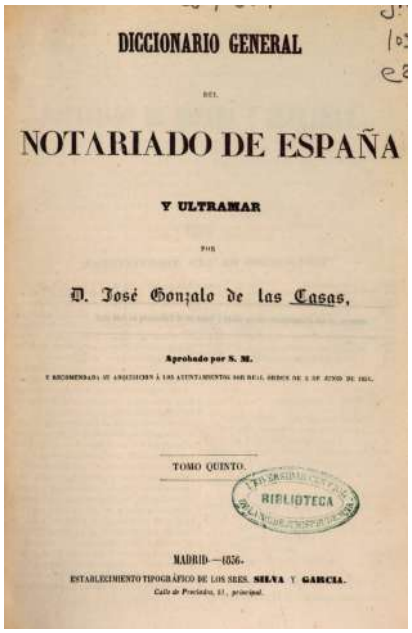

DICCIONARIO GENERAL

DEL

NOTARIADO DE ESPAÑA

Y ULTRAMAR

POR

D. José Gonzalo de las Casas,

Aprobado por S. M.

TOMO QUINTO.

BIBLIOTECA

MADRID—1856.

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO DE LOS SRES. SILVA Y GARCIA.

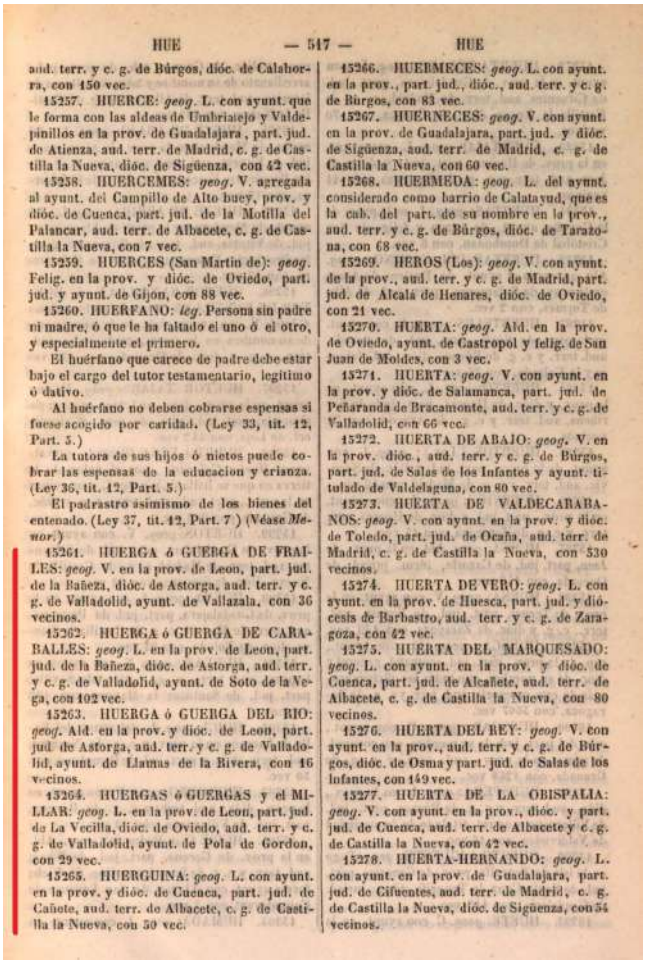

HUE — 517 — HUE

aud. terr. y c. g. de Búrgos, dióc. de Calahorra, con 150 vec.

15257. HUERCE: *geog.* L. con ayunt. que le forma con las aldeas de Umbriatejo y Valdepinillos en la prov. de Guadalajara, part. jud. de Atienza, aud. terr. de Madrid, c. g. de Castilla la Nueva, dióc. de Sigüenza, con 42 vec.

15258. HUERCEMES: *geog.* V. agregada al ayunt. del Campillo de Alto buey, prov. y dióc. de Cuenca, part. jud. de la Motilla del Palancar, aud. terr. de Albacete, c. g. de Castilla la Nueva, con 7 vec.

15259. HUERCES (San Martin de): *geog.* Felig. en la prov. y dióc. de Oviedo, part. jud. y ayunt. de Gijon, con 88 vec.

15260. HUERFANO: *leg.* Persona sin padre ni madre, ó que le ha faltado el uno ó el otro, y especialmente el primero.

El huérfano que carece de padre debe estar bajo el cargo del tutor testamentario, legítimo ó dativo.

Al huérfano no deben cobrarse espensas si fuese acogido por caridad. (Ley 33, tit. 12, Part. 5.)

La tutora de sus hijos ó nietos puede cobrar las espensas de la educacion y crianza. (Ley 36, tit. 12, Part. 5.)

El padrastro asimismo de los bienes del entenado. (Ley 37, tit. 12, Part. 7.) (Véase *Menor.*)

15261. HUERGA ó GUERGA DE FRAILES: *geog.* V. en la prov. de Leon, part. jud. de la Bañeza, dióc. de Astorga, aud. terr. y c. g. de Valladolid, ayunt. de Vallazala, con 36 vecinos.

15262. HUERGA ó GUERGA DE CARABALLES: *geog.* L. en la prov. de Leon, part. jud. de la Bañeza, dióc. de Astorga, aud. terr. y c. g. de Valladolid, ayunt. de Soto de la Vega, con 102 vec.

15263. HUERGA ó GUERGA DEL RIO: *geog.* Ald. en la prov. y dióc. de Leon, part. jud. de Astorga, aud. terr. y c. g. de Valladolid, ayunt. de Llamas de la Bivera, con 16 vecinos.

15264. HUERGAS ó GUERGAS y el MILLAR: *geog.* L. en la prov. de Leon, part. jud. de La Vecilla, dióc. de Oviedo, aud. terr. y c. g. de Valladolid, ayunt. de Pola de Gordon, con 29 vec.

15265. HUERGUINA: *geog.* L. con ayunt. en la prov. y dióc. de Cuenca, part. jud. de Cañete, aud. terr. de Albacete, c. g. de Castilla la Nueva, con 50 vec.

15266. HUERMECES: *geog.* L. con ayunt. en la prov., part. jud., dióc., aud. terr. y c. g. de Búrgos, con 83 vec.

15267. HUERNECES: *geog.* V. con ayunt. en la prov. de Guadalajara, part. jud. y dióc. de Sigüenza, aud. terr. de Madrid, c. g. de Castilla la Nueva, con 60 vec.

15268. HUERMEDA: *geog.* L. del ayunt. considerado como barrio de Calatayud, que es la cab. del part. de su nombre en la prov., aud. terr. y c. g. de Búrgos, dióc. de Tarazona, con 68 vec.

15269. HEROS (Los): *geog.* V. con ayunt. de la prov., aud. terr. y c. g. de Madrid, part. jud. de Alcalá de Henares, dióc. de Oviedo, con 21 vec.

15270. HUERTA: *geog.* Ald. en la prov. de Oviedo, ayunt. de Castropol y felig. de San Juan de Moldes, con 3 vec.

15271. HUERTA: *geog.* V. con ayunt. en la prov. y dióc. de Salamanca, part. jud. de Peñaranda de Bracamonte, aud. terr. y c. g. de Valladolid, con 66 vec.

15272. HUERTA DE ABAJO: *geog.* V. en la prov. dióc., aud. terr. y c. g. de Búrgos, part. jud. de Salas de los Infantes y ayunt. titulado de Valdelaguna, con 80 vec.

15273. HUERTA DE VALDECARABANOS: *geog.* V. con ayunt. en la prov. y dióc. de Toledo, part. jud. de Ocaña, aud. terr. de Madrid, c. g. de Castilla la Nueva, con 530 vecinos.

15274. HUERTA DE VERO: *geog.* L. con ayunt. en la prov. de Huesca, part. jud. y diócesis de Barbastro, aud. terr. y c. g. de Zaragoza, con 42 vec.

15275. HUERTA DEL MARQUESADO: *geog.* L. con ayunt. en la prov. y dióc. de Cuenca, part. jud. de Alcañete, aud. terr. de Albacete, c. g. de Castilla la Nueva, con 80 vecinos.

15276. HUERTA DEL REY: *geog.* V. con ayunt. en la prov., aud. terr. y c. g. de Búrgos, dióc. de Osma y part. jud. de Salas de los Infantes, con 149 vec.

15277. HUERTA DE LA OBISPALIA: *geog.* V. con ayunt. en la prov., dióc. y part. jud. de Cuenca, aud. terr. de Albacete y c. g. de Castilla la Nueva, con 42 vec.

15278. HUERTA-HERNANDO: *geog.* L. con ayunt. en la prov. de Guadalajara, part. jud. de Cifuentes, aud. terr. de Madrid, c. g. de Castilla la Nueva, dióc. de Sigüenza, con 54 vecinos.

Guerga = părți judiciare din Castilla- León, secolul XIX (conform catalogului notarial Spaniol)

"Dicționarul Spaniol-Englez" realizat de Felipe Fernandez în anul 1811 a echivalat Gerga cu Xerga, termen regăsit de exemplu și în Complexul Maur Alhambra din Granada 37,10 lat. N, 3,36 long. V / Andaluzia (anterior, Sf. Ieronim în lucrarea "Despre credință" a scris despre existența episcopului Grigore al Granadei, predicator plin de originalitate și de viață); de altfel - tot în S Regatului Spaniei - la Cordova / Cordoba 37,53 lat. N, 4,46 long. V a fost executat de Mauri în 27 VII 852 călugărul Gheorghe din Palestina Ghergheseilor (întemeietorul Emiratului Cordobei - în secolul precedent - a fost un Uriaș roșcovan, fiul unui nobil Syrian și al unei Berbere).

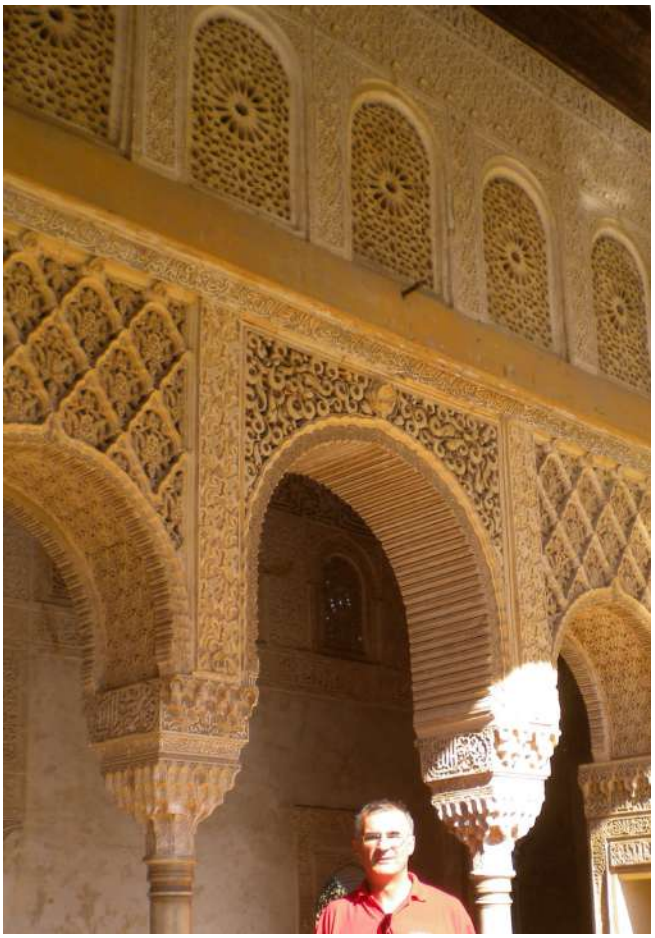

Alhambra / Granada

În plus, Ampelio Alonso de Cadenas și Liliana Ruiz Carrasco Recopila în "Blazoanele Iberice" din anul 1997 au colectat referințele nobiliare Gherga din lumea Spaniolă. Un certificat redă nașterea la 10 VI 1852 în Marbella 36,30 lat. N, 4,53 long. V - din Andaluzia, între Gibraltar și Malaga - a lui Miguelo Jimenez Gerga / mama lui a fost Maria Gerga, fiica lui Jose Gerga (au emigrat în statul Mexican Morelos):

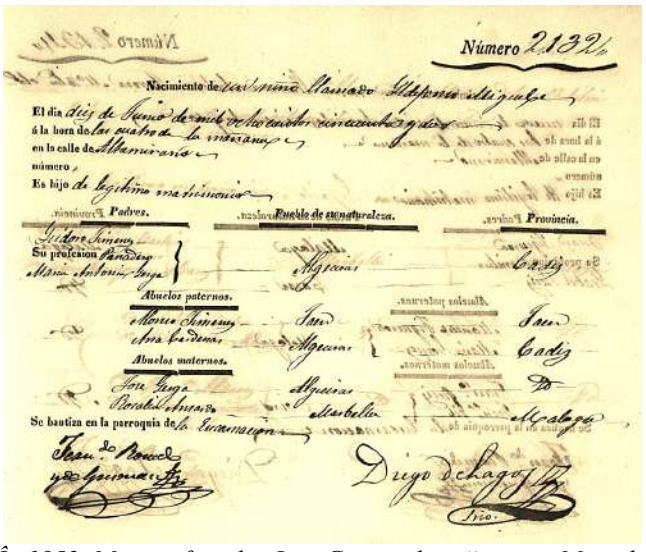
Número 2132

Nacimiento de

El dia diez de Junio de mil ochocientos cincuenta y dos
á la hora de las cuatro de la mañana
en la calle de Almeria
número
Es hijo de legítimo matrimonio

Padres. Pueblo de su naturaleza. Provincia.

Su profesion Jornalero

Abuelos paternos.

Abuelos maternos.

Se bautiza en la parroquia de la Encarnacion

Diego de Chaparro

În 1852, Maria - fiica lui Jose Gerga - l-a născut pe Miguelo

În anul 1979, Lino Chaparro D'Acosta a scris în "Heraldica din Canare" despre prezența nobililor Gherga printre cuceritorii Arhipelagului Canare începând cu anul 1402 (ultima Insulă ocupată fiind Tenerife 28,16 lat. N, 16,36 long. V) iar în anul 1992 şi Carlos Platero Fernandez în lucrarea despre apelările din Arhipelagul Canare a indicat numele Gherga acolo; cercetătorii Spanioli au convenit că ei au întemeiat peste Atlantic - în America - localități ca San Antonio 29,25 lat. N, 98,30 long. V / Texas în anul 1691 (acolo apărătorii Gherga ai Fortului Alamo s-au remarcat şi la asediul din anul 1836, fiind răpuși de Mexicani deoarece au proclamat independența Texasului față de acea Țară, acum în SUA Texas fiind cel mai întins stat după Alaska şi cel mai populat stat după California), Montevideo 34,53 lat. N, 56,10 long. V / capitala Uruguay în anul 1726, ş.a.

THE STATE OF TEXAS

To all to whom these presents shall come, Greetings: Know ye, that

Eugen Gherga

is an

Honored Guest

of the Lone Star State. On the occasion of your visit, I extend a warm welcome to this land of great diversity. From high plains to pine forests and rugged mountains to coastal beaches, there is something for everyone in Texas.

Our people are as interesting as the geography, which makes traveling here a unique experience. Everywhere you go, you will find that Texans are friendly, proud and independent folks. I welcome you as our guest with this official greeting signed with the Seal of the State of Texas to be affixed at the City of Austin, this, the 26th day of March, A.D. 2008.

Rick Perry

Phil Wilson

Fort Alamo, Texas

Misteriile Gherga

Anticul Diodor din Sicilia în "Biblioteca istorică" 4:7 a scris: "Dintre poeți sunt unii - puțini la număr - care ne încredințează că Muzele ar fi odraslele Cerului și ale Pământului; printre aceia se afla și Alcman. Li se spune Muze, de la verbul 'myeo', ce vrea să însemne că-i inițiază pe muritori în acele frumoase și atât de folositoare lucruri de care nu s-au putut bucura oamenii care nu cunoșteau binefacerile învățăturii". Așadar rădăcina lingvistică străveche, împreună cu tipica terminație sâsâită orientală, a

dus la denumirea celebrelor Muse / Muze, care iniţiau oamenii în Misterii = "Mis-Terii", adică îi învăţau pe discipolii lor tainele bătrânei Terre / Pământ; aşa ceva provenea din neolitic / sfârşitul Epocii Pietrei, când puterea Terrei / Pământului i-a impresionat puternic pe moşi (adică pe cei vechi): după Potopul Pontic - datorat cutremurului ce a rupt Bosforul şi a inundat AtlantIda din cuva Mării Negre, terminând paleoliticul în Vechea Lume - credinţa generală s-a centrat în cei mai profunzi termeni religioşi pe puterea planetei / Pământene (după Potopul biblic - cel care a încheiat neoliticul şi respectiv Epoca Pietrei, prin ploaia diluviană cauzată de prăbuşirea marelui meteorit în Oceanul Indian - credinţa generală s-a centrat în cei mai profunzi termeni religioşi pe puterea Cerească). Musele / Muzele erau muierile Moşilor, ambele categorii (feminină şi masculină, ele - adică Musele - ca partenerele vechilor bărbaţi, a celor din bătrâni, respectiv din vremuri îndepărtate, zişi de aceea Moşi) implicându-se în organizarea temeinică a noilor condiţii Civilizaţionale: după Potopul Pontic, tot mai mulţi dintre nomazii care formau în paleolitic majorităţile vânătorilor şi culegătorilor au trecut la creşterile animalelor tocmai domesticite şi la culturile agricole, principalele lor zone regăsindu-se printre Mezii / Magii din Nordul Mesopotamiei, Mysii din N Anatoliei, Moeşii din N Balcanilor, Moşii din N "Oceanos potamos" / adică din Nordul Dunării, ş.a.; în asemenea accepţiune pot fi înţeleşi inclusiv Masa-Geţii - adică puternicii / masivii Geţi din Asia - care erau Geţii "iniţiaţi", respectiv Măreţii Geţi cunoscând multe în Vechea Lume, ceea ce le-a şi justificat influenţa grozavă pe care au avut-o în EurAsia timp foarte îndelungat ("Masa-Geţii" au fost "Moşii Geţi", adică Geţii din vechime, înţelepţi din vremuri îndepărtate care respectau muierile ca Muse, egale cu Barbarii bărbaţi, de pildă Regina lor Tomi-ris - însemnând "Tăioasa" - rămânând celebră în Antichitate prin faptul că l-a omorât prin tăiere pe primul Împărat al Perşilor). Conform savantului Britanic George Stanley (care a studiat "Misteriile Cabirilor" în anul 1803), "Misteriile în general - dar şi în esenţă - comemorau Potopul, căci îşi aveau sorgintea diluviană. Strămoşii Grecilor au trăit lângă Atlanţi. Orgiile Arcei - sub lumina sacră a lunii - au fost preluate, transformate şi transmise; muritorilor nu le era permisă îmbarcarea". Ceremoniile tainice în care se dezvăluiau soarta omului după moarte şi condiţiile pentru dobândirea nemuririi au fost numite de Grecii vechi "Misterii". Cercetătorul Român Dan Dulciu a descris "Misteriile" în anul 2008: "În existenţa fiecărei persoane există o dorinţă lăuntrică de cunoaştere a sacrului. Descoperirea treptată a sacrului se face printr-o experienţă personală, ce nu poate fi generalizată, depinzând de intensitatea trăirii personale a acestei experienţe unice. Există mai multe căi de cunoaştere a divinităţii, dintre care cele mai importante sunt 2: raţională şi mistică; aceasta din urmă este o formă de 'cunoaştere extatică' (în greceşte, 'ek+stasis' înseamnă 'în afara stării naturale'). Prin cunoaşterea extatică, credinciosul se află în preajma divinităţii, se contopeşte cu aceasta. Pentru a ajunge însă aici, el face un continuu efort de înaintare pe drumul sfinţeniei, dar odată ajuns la capătul călătoriei sale, cunoaşterea dispare, transformându-se în trăire misterioasă, unire 'tainică', sub forma 'extazului mistic', suprarațional. În acest moment, cunoaşterea divinităţii aparţine 'misterului'. Divinitatea nu poate fi simţită decât prin 'intuiţie mistică'. Gândirea credinciosului se va uni cu 'spiritul divin', dar numai urmând o cale ascetică, purificatoare, ce anulează simţurile comune, cărora omul în genere le este sclav. Odată începută această cale ascetică, individul parcurge un drum din exterior spre interior, unde are a descoperi prezenţa divină, ascunsă în inima fiecăruia. Calea mistică nu este accesibilă decât unui foarte mic număr, mai ales acelora care s-au simţit atraşi de un univers inefabil, divin. Rugăciunea, contemplaţia şi discursul, asceza plină de răbdare sunt mijloacele avute la îndemână de cei ce pornesc în căutarea unirii cu divinitatea". Lexiconul "Suida/s" afirma că iniţiatul în micile misterii devenea "ephos" după o perioadă minimă de un an; cel iniţiat în ceremonia nunţii sacre - "hieros gamos" - oficiată între candidat şi Zeiţă era "epopt".

Poartă Anatoliană

O trăire omenească frumoasă şi profundă este misterul (în islam şi azi punctul cel mai intim al inimii e "misterul"). Istoricii religiilor Mircea Eliade şi Ioan Culianu au afirmat că "religiile de misterii n-au existat - dintre toate popoarele vechi - decât la Grecii vechi, fiind o instituţie de iniţiere colectivă, prin omologarea rituală a destinului neofiţilor în drama divină, zeităţile fiind orientale. Termenul de 'mistere' are o semnificaţie tehnică destul de precisă şi se referă la o instituţie capabilă de a garanta iniţierea; ideologia misterelor are 2 surse: iniţierile arhaice şi societăţile secrete pe de o parte şi - pe de alta - o veche religiozitate agrară mediteraneană". Vechile Misterii au fost o uriaşă moştenire lăsată de strămoşi, cu ideea că pentru a înţelege viitorul e necesară plonjarea în trecut; rostul Misteriilor era de a înţelege tainele vieţii şi ale divinului, adepţii fiind iniţiaţi în a depăşi ferirea de rău (Tradiţie venită din Epoca Pietrei) prin învăţarea principiului exprimat tripartit "să gândeşti bine, să vorbeşti bine, să faci bine". În vechea Anatolie, dreptul de a iniţia, de a aduce sacrificii sau de conducere a ceremonialurilor erau prerogative ale preoteselor (totuşi, erau admişi şi celibatari - numiţi "hierofanţi", aleşi după cât de sonoră le era vocea, căci în Cultele de Misterii vocea omenească era socotită un instrument Magic, prin puterea ei de învăluire: o greşeală de ritm sau o intonaţie greşită erau de natură să compromită efectul scontat; înaintea începerii ceremonialului, un hierofant anunţa cu glas puternic numele celor care puteau participa la ritual, precum şi al celor excluşi pentru că nu aveau glas). După un stagiu, cei aleşi erau promovaţi într-un prim stadiu de iniţiere şi erau denumiţi "mysti"; trecerea la cel de-al doilea grad, pentru a fi

consideraţi “epoptai” - ce însemna “Veghetor”, de la care provine cuvântul “popă” - se făcea după un interval de un an (şi azi există convingerea despre cineva că nu poate ajunge “popă” dacă “n-are glas”). Consacrarea spirituală, inclusiv Ghergană, era pentru cine parcurgea minim 3 faze: suferinţă, “moarte” - simbolică - şi “înviere” (renaştere / regenerare). Misteriile sublime constau mai ales din orgii, notate în Greacă “orgia”, cu scopul de a întări practicanţii pentru fapte măreţe, adică “erga” (după cum erau notate în vechea Greacă): de la “orgia” la “erga” se întrevede contribuţia Gherga (integrală în Cultul Misteriilor, de la început până la sfârşit). Geograful Antic Strabon XII 2:8 a scris că în Anatolia “Melas” = “Negru” (ce în Greacă e “Mavros”, în Finică e “Musta”, etc). În anul 1994, Danezul Ove Hansen a abordat Tradiţiile Epocii Bronzului din mileniul III î.C. de pe malurile Lacului Anatolian Gorgorome / Gurgurum - azi denumit Beyşehir, lat de 20 km şi lung de 45 km - controlat de Kheți / Hitiţi în mileniul II î.C. (apoi, în mileniul I î.C., zona a fost Frygiană): “În ‘Jurnalul Studiilor Cuneiforme’ din 1967, semnificaţia geografiei istorice din Epoca Bronzului era tratată ca importantă pentru centrul Anatoliei, unde caracteristice sunt scurgerile interioare - şi nu exterioare - ale unor ape curgătoare, atât în lacuri, cât şi în sistemul carstic subteran. Cultul Sumerian Kaskal-Kur -al apelor, din mileniul III î.C., a cărui practică a fost incorporată de Hitiţi - era prin urmare legat de fenomen iar Gurgurum / Gherga era în strânsă legătură cu Kaskal.Kur”. (În anul 1967, Americanul Edmund Gordon a scris despre ideograma Kaskal.Kur în legături atât cu vechiul nume al Râului Balikh din Syria - izvorând în răsăritul orașului Garga-miș de pe Eufrat, Râul fiind afluent al Fluviului - cât și cu Grotele lui Korykos din Anatolia, etc.; ar fi de știut că în Estul Mediteran toponimul Korykos s-a regăsit atât la colțul Nord-Vestic al Insulei Creta - astfel cum a consemnat Anticul Strabon - cât și în Cilicia / Anatolia). În anul 1997, acelaşi arheolog Danez Ove Hansen - prin studiul “DinGîr, Kaskal.Kur şi Gherga din Caria” - a dezvoltat subiectul: “Cel mai spectaculos exemplu al fenomenului acvatic Anatolian este cel al Lacului Gorgorome, ce reapare în S Munţilor Taurus ca Râul Manavgat / fost Melas, între Antalya / fostă Karakassa şi Alanya / fostă Karkişa (unde până la sfârşitul secolului XIX au existat 5 cătune denumite Gargara). Mormântul ultimului Împărat Hitit - de la începutul secolului XII î.C. - avea camerele mortuare Kaskal.Kur la Hattuşa (când capitala a fost distrusă dinspre V de ‘Oamenii Mării’). Pe acest fond, se poate explica plauzibil întemeierea aşezării Gherga din Caria - pentru eroul venerat ca un fel de Zeu al Fântânii - care avea acelaşi tip de camere acvatice şi inscripţia ‘Gherga Enbolo’ lângă torentul temporar ce intra sub un vechi zid fiind varianta Greacă (deci din mileniul I î.C.) pentru termenul Sumerian Kaskal.Kur: poarta spre lumea subterană a Purgatoriului”. Așa ceva “mustea” de divin; în legătură cu Misteriile din Sanctuarul Gherga a apărut și cuvântul Carian “Enbolo” = “Envolo” / “En-volo”, sinonim cu “Înălțat” / “În aer”, aceeași rădăcină “Volo” / “Bolo” regăsindu-se atât la “val” - de aer, de apă sau de Pământ - cât și la credincioșii Valahi ori Felahi / Balahi, slujitorii religioși care îl venerau pe Baal / Bel în Orient (savantul Frederic Bergmann - din Strasbourg / capitala Alsaciei - în cartea sa despre Geți din anul 1859 a scris că vecinii Vest-Fali, din WestFalia, erau Falahi / Valahi occidentali). În imaginea următoare se poate vedea o cameră de acel tip - al Cultului Misteriilor - în aşezământul religios Gherga din Caria:

Purgatoriul - însemnând “Purificare” - provenea de la “purgari” / “Pur-Gari”: era ceea ce făceau fiii Gari (celebri de exemplu în N Canaanului), prin îmbăierile rituale, inclusiv în Râul Iordan, zis Ghiordan / Giordan. Gherghiţii şi Ghirgasiţii - ca “etnici ai Sibilei” - au fost studiaţi temeinic în anul 2000 de savantul American Pairman Brown prin lucrarea sa “Israel şi Grecia” (în partea despre şamanismul Mediteran), “Misteriile Gherga” fiind tehnici şamane: “Corespunzător lui Herodot, Gherghiţii erau urmaşii Anticilor Teucriani. Strabon a arătat că Gherghiţii se întindeau în Sud până la Cume, unde ar fi fost a treia aşezare Ghergană (pe lângă cele 2 Troiane). Gherghiţii erau asociaţi cu 2 localităţi - Cume şi Eritreia - care au întemeiat Italiana Cume. Relaţia Gherghiţilor cu Teucrianii e sprijinită şi de un fragment al lui Arrian din Nicomedia: ‘Dardan s-a însurat cu prinţesa Neso, fiica regelui Teucri, având-o ca fiică pe Sibila, de la care profetele şi-au luat denumirea de Sibile’ şi apoi cu prinţesa Bateia, tot fiica regelui Teucri. Teucrianii erau anteriori Războiului Troian: Herodot a afirmat că ei şi Mysianii au invadat N Greciei. Strabon i-a văzut (apoi) ca veniţi din Creta. Gherghiţilor li s-au atribuit mai multe migraţii, interpretate ca ‘întoarceri’ după căderea Troiei, ei fiind parte a unei migraţii extinse a Teucrianilor. Gherghiţii au fost identificaţi şi în Cipru. Clearchus din Soli / Cipru (la începutul secolului III î.C.) de asemenea a atestat 2 localităţi Gherghi lângă Troia şi respectiv lângă Cume, descriind o clasă de Ciprioţi pe care i-a notat Gherghini: ‘Unul din Gherghini a fost descendentul acelor Troiani pe care Teucer (evident Aheul, nu socrul lui Dardan) i-a primit ca partea sa dintre prizonierii Troiani, cu care a colonizat Ciprul’. Athenaues din Alexandria - urmaș Gherga - l-a citat pe Heraclide din Pont (student al filozofului Platon în secolul IV î.C.) numind pătura de bază a Miletului ca formată din Gherghiţi, enumerând incidentele unui război civil între ei şi vechii oligarhi; aşa păreau indigeni Anatolieni reduşi de Greci la statutul de servitori (ca Heloţii din Laconia). Homericul Teucer a fost frate vitreg cu Ajax la Salamina, lângă Atena, ca fiul nelegitim al lui Telamon. Înaintea marii expediţii a lui Agamemnon, cu doar 6 corăbii Hercule a jefuit Troia. În acea expediţie, Telamon a primit-o ca premiu pe prinţesa Hesione, fiica lui Laomedon, regele Troiei; cu ea - dar nu ca soţie legitimă - l-a avut pe Teucer. Este de presupus că Teucer a fost numit aşa după ascendenţa Asiatică a mamei

sale. Apoi, după Războiul Troian, tradiţia l-a plasat ca liderul migraţiilor în numele său, ca prinţ străin ales totuşi dintre ei. Vergiliu în 'Eneida' a notat că Teucer se definea ca 'urmaş al Anticilor Teucriani'. Herodot a afirmat că preoţii Egipteni denumeau Troia ca 'pământ Teucrian'. Conform 'Iliadei', Teucer l-a omorât pe Gorgythion, fiul lui Priam, al cărui nume e sigur dintre Gherghiţi; 'urmaşii Gherghiţi ai Teucrianilor' sunt proiectaţi în timpul eroic ca antagonişti individuali. Presupusele călătorii ale lui Teucer au sugerat mişcările Teucrianilor Asiatici după Războiul Troian. Vergiliu prin 'Eneida' a notat că Teucer a ajuns în Sidon, unde s-a întâlnit cu Belus, tatăl lui Dido - ce se pregătea să atace Ciprul - şi a lăudat Teucrianii din care el însuşi se trăgea. Isocrates în 'Evagoras' - 370 î.C. - a afirmat că Teucer a întemeiat Salamis în Cipru, denumind localitatea după Balcanica Salamis (şi Pausania considera că regele Evagoras era urmaş al lui Teucer). Însă în 1996, Britanicul Martin Bernal a sugerat că atât Salamis din Cipru cât şi Insula de lângă Atena au denumirile derivate din înţelesul de 'port sigur', ca Arabicul port Dar-es-salam (dacă denumirea e Semită, atunci versiunea Cipriotă e originală). De asemenea, Teucer a fost în Spania, conform lui Philostratus brâul său de aur fiind în Templul din Gades / Cadiz. Strabon a afirmat că Teucer a fost respins de tatăl său Telamon şi a înfiinţat întâi Salamis în Cipru, apoi Cartagina Nouă în Spania. Horaţiu l-a făcut pe Teucer, exclus de către tată, tipul eternului plimbăreţ. În Olbia Kilikiană a fost un Templu al lui Zeus înfiinţat de fiul lui Teucer, Ajax - numit aşa după fratele vitreg al tatălui său - ai cărui preoţi alternativ au purtat numele de Teucer şi Ajax, urmaşii Teucriani domnind acolo şi la începutul mileniului I (după cum a semnalat Strabon). Dacă oricare dintre călătoriile lui Teucer, fiul lui Telamon, după presupusa cădere a Troiei, pot fi istoric catalogate drept mişcări ale Teucrilor - ori a Gherghiţilor, diviziunea lor - atunci Teucrii şi Gherghiţii au fost parte a 'Oamenilor Mării' (dacă într-adevăr aceia au existat). Din nou, profeţii Ahei la Troia - atât cei numiţi de Homer cât şi de alţii - au apărut ca migrând spre răsărit, fie individual, fie ca lideri ai oamenilor lor; în special când ei au jucat rolul de profeţi puternici după moarte au fost candidaţi plauzibili pentru introducerea necromanţiei şi Oracolului Sibilinic în Palestina. Herodot în 'Istorii' 7:91 a scris că dintre Troianii dispersaţi, unii au ajuns în Pamfilia (zona dintre Lycia şi Cilicia) cu Amphilocus şi Calchas / Garghas; 'Biblioteca' lui Apollodor în volumul 6 rezumă întoarcerile altor Ahei decât Odiseu după căderea Troiei. Strabon l-a citat pe Calistene: 'Calchas a murit în Claros / Ionia şi oamenii conduşi atunci de Mopsus au trecut Munţii Taurus; unii au rămas în Pamfilia, alţii s-au împrăştiat din Cilicia până în Fenicia'. Fie Mopsus a fost genericul unui clar-văzător, fie a fost un bărbat care a trăit mai multe generaţii - ceea ce conduce la acelaşi lucru: Pindar l-a menţionat pe Mopsus cu argonauţii, însă Mopsus a apărut la Ascalon / portul lui Gherga. Calchas e bine ştiut din 'Iliada'; el a apărut şi pe o oglindă Etruscă având aripi ca un preot sacrificator care studia ficatul unei victime. Apollodor a scris că Amphilocus şi Calchas au plecat din Ilion în Colophon / Lydia. După Războiul Troian, profeţii s-au bătut pe viaţă şi pe moarte: postbelic, Calchas şi Amphilocus au mers la Claros; acolo Calchas a fost înfrânt de Mopsus într-o competiţie de divinizare şi a murit de întristare (Mopsus era fiu al lui Apollo şi frate vitreg cu Amphilocus, ambii ca feciorii frumoasei Manto / fiica profetului Tiresias din Teba, care a fost în lumea subterană; apoi, în Cilicia la Mallus, ei s-au omorât reciproc într-o luptă, expertiza lor postumă conferindu-le aceeaşi psihologie profetică). Vergiliu a permis ca rol de profet să aibă şi Troianul Anchises (ceea ce aproape că e acelaşi nume ca al Filisteanului Achish din Gat / oraşul lui Goliat). De aceea, întreaga fenomenologie Sibilinică - şi în special a Sibilei din Cume - are de ce să fie denumită 'Gherghită'. În secolul I î.C., poetul Roman Tibullus II 5:67 a conectat Sibila din Cume cu cea de lângă Troiana Gergithium. Teucrianii şi Gherghiţii au fost atestaţi în Cipru iar vrăjitoarea din En-Dor are trăsături Sibilinice. O paralelă frumoasă este între Gherghiţi şi Ghirgasiţi (întotdeauna la plural). GRGŞ apar în Ugarit, însă nu în mod necesar ca indigeni. Ei apar împreună cu Cadmoniţii şi Heveii în Vechiul Testament, ca bărbaţii din Arad / azi Israel, din Arca / azi Liban şi Hama / azi Syria. Corespunzător rabinilor (Talmudul Ierusalimului 6:1, etc.), Iosua a oferit Canaaneilor 3 opţiuni: emigrare, pace sau război; 'Ghirgaşiţii au ales să emigreze, deoarece ei credeau într-un singur Dumnezeu şi au plecat în Africa'. Cumva această tradiţie vine de la istoricul Procopie 43:10, care a afirmat că Ghergheseii (împreună cu Iebusiţii şi alţii), la sosirea lui Iosua au emigrat, întâi în Egipt, apoi în Libia / N African. El pretindea că la Tigisis / Numidia era o inscripţie Feniciană despre aşa ceva, adăugând că mai târziu au fost expulzaţi şi de către cei din Cartagina, devenind Mauri (orientalistul Edward Lipinski - care a studiat Girgiş şi Tigisi - a sugerat că Zarzis din Tunisia e o asemănare de nume ce întăreşte acea relatare); mai mult, el a menţionat şi călătoriile apusene ale Teucrilor. En-Dor, unde Saul, regele Evreilor, a consultat-o pe profetă, trebuie într-un sens să fie 'izvorul Dor'; există motive pentru a concluziona că denumirea Dor era după Doriani. Prima oară a apărut în jurnalul preotului Egiptean Wen-Amon / Wenamun (în secolul XI î.C.), care a ajuns în oraşul 'Dor al Teucrilor, condus de prinţul Beder / Bender'. Teucrii apar în Catalogul Egiptean al 'Oamenilor Mării': 'Confederaţia lor a fost formată de Peleset, Teucri / Tjeker, Şekeleş, Denye şi Weşeş'. Identificările sunt mult disputate: Peleset ca Filisteni, Şekeleş ca Siculi, Denye ca Danaoi şi Teucri ca Teucriani. Dacă Teucrii n-au atins doar Cilicia şi Cipru dar de asemenea şi Palestina, atunci Gherghiţii se pot identifica cu Ghirgaşiţii. Dorianii nu sunt neobişnuiţi în răsăritul Mediteran. Pe lângă posibilitatea prezenţei lor în Dor / azi Israel, cei din Pamfilia conduşi de Mopsus - pe care Herodot i-a menţionat ca risipiţi din Troia de Amphilocus şi Calchas - sunt denumiţi identic cu Dorianii. În 'Odiseea' 19:176 a fost prezentat amestecul Cretan: localnici, Pelasgi, Ahei, Cydoni, Doriani; fiecare a avut o relaţie definită cu Palestina. Cum se pot explica paralelele găsite? Se poate asuma că fiecare societate Mediterană (ca şi societăţile din alte părţi atunci) aveau un fel de clar-văzător sau lucrător miraculos. În teritoriile secetoase, căderea ploii era funcţia necesară unui asemenea personaj. Turnarea apei pe pământ era o magie naturală pentru inducerea ploii; utilizarea găleţilor intenţionat perforate era concepută pentru aşa ceva iar folosirea torţei imitând fulgerarea sugerează o asemenea conexiune. Denumirea torţei nu era Greacă, ci direct Indo-Europeană; atât Evreii, cât şi Elenii, au preluat-o de la Anatolieni, unde rădăcina i-a fost atestată ca Hitită. Caracterul profeţiei era specific şamanismului boreal, inclusiv în vocabularele obişnuite, căci preluarea - de către amândouă, Israel şi Grecia - a fost din acelaşi Nord dar în moduri independente. Tema clarviziunii a

fost cunoscută lumii subterane şi accesibilitatea era numai printr-un medium feminin, însă acea abordare nu era tipic Nordică; în Israel a fost atestată doar în En-Dor, un loc cu legături Mediterane. Sibila denumită Gherghită din oraşul Gherghis şi Gherghiţii făceau parte din dispersia Anatoliană, Syriană şi Feniciană, după dramatica prăbuşire a Troiei; Ghirgasiţii Canaanului pot fi plauzibil explicaţi ca migraţi din Ionia. Astfel încât, sugerez că puterile profetice ale lui Samuel şi povestea 'vrăjitoarei' din En-Dor reprezentau influenţele tipice Sibilei". (Se poate remarca inclusiv asemănarea Magică dintre onomastica Gherghită En-Bolo - din Anatolia - şi cea Canaanee En-Dor).

Mama în Frygia

În regiunea izvorului Meandrului se manifesta printre preotesele Gherghiţiei paradoxul virginitate-maternitate, de acolo în mileniul I î.C. răspândindu-se prin lume termenul frigidităţii (ele, precum majoritatea sfintelor creştine, fiind închinate binelui trebuiau să fie în splendoarea forţelor lor intacte, căci ca aservite maternitatea nu le aducea puteri; în universurile patriarhale "falocrate", păstrarea castităţii era la tinere dovada supremelor valori şi virtuţi). Inspiraţia divină era întâlnită şi în "Misteriile Frygiene" ale Marii Mame practicate pe atunci, acolo: cine se umplea de har - căci esenţialul era apropierea de divinitate până la identificarea cu ea - îi primea numele (iniţierea era de Paşti, în ritual aducându-se iertarea păcatelor, ca o înnoire a vieţii / similar ulterior devenind botezul creştin); ceremonialul întăririi comuniunii cu Zeiţa era împărtăşania, formată din pâine şi apă / vin (practicată după o perioadă pregătitoare de abstinenţă / post, tot pentru ispăşirea păcatelor pe atunci fiind folosită şi spovedania). În anul 1882, revista "Sapienza" din Torino a publicat studiul filozofului Italian Francesco Acri 1834-1913 despre Misteriile Vechii Lumi, încheiat astfel (după cum se poate vedea): "Doctrina Misteriilor i-a aşezat pe iniţiaţi într-o asemenea comuniune a unora cu alţii încât i-a obligat să urmeze anumite reguli de viaţă, despărţindu-i de masele profane, faţă de care aveau dispreţ. În acel timp al Misteriilor - adică în secolul VI î.C. - deja erau faimoase profeţiile Sibilelor: acelea erau Greceşti şi veneau din Troia, mai ales din regiunea Gherghiţilor".

LA

SAPIENZA

RIVISTA

DI

FILOSOFIA E DI LETTERE

Sac. VINCENZO PAPA

VOLUME V.

ANNO IV. — 1° SEMESTRE 1882.

TORINO

— 183 —

Questo nuovo concetto, che informa i misteri, s'aperse in certo numero di dommi e precetti, i quali ne' misteri orfici furono questi: L'anima è divina, o, come in certo carme orfico è detto, secondochè narra Aristotele (*De Anima*, I, v, 15), ella dall'universo in noi entra per via di respirazione, recata dai venti; ella è immortale; ella fu congiunta al corpo, o, meglio, fu seppellita in esso come in sepolcro in pena di peccato (*Philolaos von Boeckh*, 181; *Cratylo*, 400); il corpo è luogo dove l'anima fu posta dagl'Iddii come scolta; nel corpo sta come in carcere di dove non può liberarsi nè fuggire, perocchè, così commenta Platone, ella non è cosa sua, ma degl'Iddii (*Fedone*, 62); il morire è passare dell'anima da un corpo in un altro, insino che si purifichi, il quale passaggio ne' misteri Eleusinii era significato dalle lampadi che gl'iniziati, a due a due procedendo, con silenzio porgevano l'uno all'altro (*Menone*); non sta bene mangiare della carne degli animali, nè percoterli per rispetto all'anime, delle quali quelli sono albergo. Gl'iniziati sono come imparentati agl'Iddii e dopo morte degni nello Eliso di possedere luogo più onorevole (*Axiocus*); quelli, per contrario, non iniziati, degni sono di giacere dentro il fango (*Phaedon*, 69).

In qual forma i dommi erano insegnati ne' misteri? Più che per parole, per visioni e per operazioni (GROTE, VII, 166, nota). Per quel che si sa delle Eleusinie, s'insegnavano per simboli e immagini: e tali erano le cerimonie espiative e purificative de' piccoli misteri; e quelle de' grandi, come la purificazione presso al mare, l'apparecchiamento del letto nuziale della vergine Proserpina, il digiuno, la processione silenziosa e triste delle lampadi, e quella rumorosa e lieta di Jacco coronato di mirto, e le libagioni a onore de' morti, verso il levante e il ponente guatando il cielo e la terra, e i giochi gimnici, e il passaggio a solo per luoghi reconditi e scuri con tuoni e lampi a quando a quando, e con paura e tremore, il che era segno della morte e della discensione dell'anima nell'inferno (LUCIANO, *Catapl.*, XXII), e da ultimo l'entrata (*epoptia*) per entro al tempio luminoso, al cospetto di Cerere, in mezzo ad allegrezze di danze e di suoni, il che era segno forse della beatitudine eterna (THEON. SMYRN. *Mathem.*, I).

La dottrina de' misteri poneva gl'iniziati in una cotale comunione fra loro, e obbligavali a certe regole di vivere, e sceveravali dal volgo profano, verso il quale aveano disprezzo.

A questo tempo stesso de' misteri, cioè al VI secolo innanzi Cristo, vennero in rinomanza le profezie delle Sibille; le quali nella Grecia vennero dalla Troade, e specialmente dalla regione di Gergithes.

FRANCESCO ACRI.

În vremea Misteriilor Vechii Lumi au devenit faimoase Sibilele Gherghiţilor (filozoful Francesco Acri, 1882)

Istoricul Constantin Daniel din România a scris în anul 1979 despre fenomenul catartic din Vechea Lume: "În societățile primitive trebuia deosebit net între 'pur' și 'impur', ce erau atribute ale unor persoane, animale sau obiecte profane. De pildă, în Egiptul faraonic, preoții la fiecare 3 zile își rădeau tot trupul spre a fi puri, trebuiau să se spele cu apă de 2 ori ziua și de 2 ori noaptea spre a fi în permanentă stare de puritate, nu aveau voie să aibă decât veșminte de in și încălțăminte de papirus (căci oricare alte țesături sau încălțări îi spurcau), etc. În Mesopotamia purificările, curățirile jucau un rol nemăsurat de mare în vindecarea celor mai multe dintre boli; căci indigenii credeau că orice boală, orice rău venit peste om se datora 'spurcării', atingerii de către un duh rău / demon: de aici rolul important pe care-l avea 'purificatorul' — personaj care era pe jumătate vrăjitor, jumătate vraci (jumătate mag, jumătate medic). Purificările se făceau cu ajutorul apei, al focului și al untdelemnului, iar zeul Ea, al apei, supraveghea purificările prin apă ale omului spurcat de către duhurile rele, pe când zeul Gibil trebuia să vegheze asupra curăţirii prin foc. Tot zeul Ea se îngrijea de purificările prin ulei, dar alături de stropii cu apă și cu ulei se rosteau de către purificatori lungi descântece, însoţite de un ritual complicat (de fapt, bâștinașii afirmă că exista un război necurmat între lumea nevăzută a demonilor şi lumea văzută a oamenilor iar ei credeau că posedau metode de luptă eficientă împotriva demonilor). Purificările constituiau mijloacele cele mai eficiente de luptă împotriva demonilor. Este foarte probabil că ansamblul acela al riturilor de purificare, ce constituia 'catartica', a fost împrumutat de la cei din Mesopotamia de către vecinii din Syria și din Canaan (care de altfel au preluat de la aceiași numeroși zei, rituri sacre - precum prostituţia sacră - şi scrierea cuneiformă sau limba oficială, cum se poate constata din tăbliţele de la Amarna / Egipt). Primele texte care ne dau indicaţii despre catartica feniciană sunt cele de la Ugarit. Citim astfel că zeiţa fecioară Anat, sora lui Baal, zeiţă războinică şi crudă, se purifica spălându-se cu rouă, dar şi cu apă, în felul cum se purificau şi cei din Mesopotamia: 'Anat scoate apă şi se spală (cu ea) / (şi) cu roua cerului / (şi) cu grăsimea pământului / (şi) cu ploaia călăreţului norilor / Ea varsă roua cerului / Cu ploaia pe care o varsă stelele'; în alt loc citim că fecioara - zeița Anat - se purifica spălându-se 'cu roua cerului și cu grăsimea pământului'. Este greu de determinat ce sens avea acel termen 'grăsimea pământului' - opus şi diferit de rouă, aparţinând cerului, după cum se exprima textul - dar credem că ar putea fi vorba de petrol, ce e gras, iese din pământ şi se găseşte din abundenţă în regiunea văii superioare a Tigrului (în jurul oraşului Moşul de azi) dar şi în regiunea văii inferioare a fluviului Tigru — deci în locuri destul de apropiate de Syria, unde îşi aveau obârşia miturile canaanee. Acea apelaţie 'grăsimea pământului', spusă într-o regiune unde se găseşte petrol care, precum se ştie, uneori iese singur la suprafaţă, ni se pare lipsită de echivoc şi indica petrolul. Aşadar, se făceau purificări şi cu petrol în Canaan. Credem de altfel că a fost prima menţiune din lume a petrolului într-un text scris. Cât despre expresia 'călăreţul norilor': era un apelativ obişnuit al lui Baal - fratele zeiţei Anat - care, fiind călare pe nori, putea slobozi ploaia când voia. În alt poem din Ugarit citim despre alt rit de purificare. Zeul El (echivalat ca Yahve de vechii evrei, respectiv Cronos de vechii greci) a poruncit regelui Keret să se purifice şi i-a spus: 'Du-te şi te spală şi te primeneşte; spală-ţi mâinile până la coate și degetele până la capete'. Purificarea aceea trebuia să o îndeplinească regele Keret înainte de a aduce o jertfă lui El. Era tipul de purificare cu apă, frecvent în Babilonia, apa fiind elementul zeului Ea / Enki care purta grija purificărilor. În alt poem ugaritic citim și despre alt rit de purificare, pe care trebuia să-l împlinească o femeie înainte de a naşte. Căci în poemul Hadad vedem că i s-a dat poruncă unei slujnice care era însărcinată: 'Slujnică, presară-ţi trupul, mâinile şi picioarele cu ţărână, încolăceşte-te şi naşte'. Desigur ritul catartic al purificării prin presărarea de pământ pe trupul unei femei care va naşte era o analogie (un rit analogic deci) cu puterea de a da viaţă unor plante, de a germina, pe care o posedă pământul şi pe care trebuie să o confere şi femeii care va naşte. În ceea ce priveşte încolăcirea, poziţie ce i s-a impus slujnicei ce va naşte, amintim că egiptenele din imperiul faraonilor năşteau în genunchi sau în poziţia verticală, aşezate cu genunchii flectaţi între 2 cărămizi; se pare că naşterea era mai uşoară fiindcă la contracţiile uterine se adăuga şi greutatea fătului care îl făcea să treacă mai uşor prin strâmtorile bazinului: poate despre o astfel de postură vorbea textul ugaritic. În fine, este probabil vorba de un rit catartic propriu zeilor, acela de a se purifica spălându-se în sânge; fiindcă citim într-un poem ugaritic: 'Fecioara Anat îşi spală mâinile şi degetele, îşi spală mâinile în sângele vitejilor, degetele ei în sângele luptătorilor'. Pe un muritor sângele uman l-ar spurca - la fel ca atingerea de un mort - şi ar fi nevoie de practici catartice spre a se purifica; iar preotul în Canaan purifica pe ceilalţi cu sângele unui animal de jertfă. Catartica apare ca o precursoare caricaturală a medicinei preventive şi a asepsiei prin înlăturarea animalelor şi obiectelor 'necurate' cum ar fi, de exemplu, interzicerea de a se atinge de morţi şi de trupuri de animale moarte şi prin practicile de purificare ce le prescria, deşi diviziunea în animale curate şi necurate, pe care o aveau şi vechii egipteni, este cu totul nefondată ştiinţific, iar purificarea, prin apă doar, era bineînţeles în multe cazuri iluzorie. În a doua jumătate a mileniului I î.C., catartica greacă s-a răspândit în toată Mediterana; se făceau purificări prin apă curgătoare, în special apă de izvor, din fluvii sau de mare: când întinarea era gravă, purificarea se făcea cu apa din mai multe izvoare. Catartica greacă era diferită de cea egipteană și de aceea credem că foarte probabil întreaga catartică greacă provenea de la fenicieni. Aşa cum au preluat alfabetul fenician, zeii fenicieni, arta navigaţiei, orientarea pe mare după stele — grecii vechi au primit de la fenicieni complicatele ritualuri catartice, pentru că nu ne putem opri să remarcăm similitudinea între purificările feniciene şi cele greceşti. Catartica romană a avut o mare dezvoltare iar în fiecare an, Februarie era la romani ultima lună a anului şi totodată luna purificărilor; pe de altă parte, o dată la 5 ani se făcea o mare ceremonie catartică denumită 'lustrum' în faţa întregii populaţii strânse în Câmpul lui Marte din Roma ('lustrum' trebuie pus în legătură cu latinescul 'lux' / 'lucis' = 'lumină', fiindcă era agentul purificator prin excelenţă: la romani Apolo, zeul soarelui, a fost ca şi la greci divinitatea ce purifica prin excelenţă, ca zeul vindecător cel mai de seamă). Desigur catartica romană, ca şi cea etruscă, trebuie pusă în raport cu marea mişcare catartică apărută în lumea mediteraneană, desigur sub influenţa feniciană posterioară Epocii Fierului, după cum am arătat".

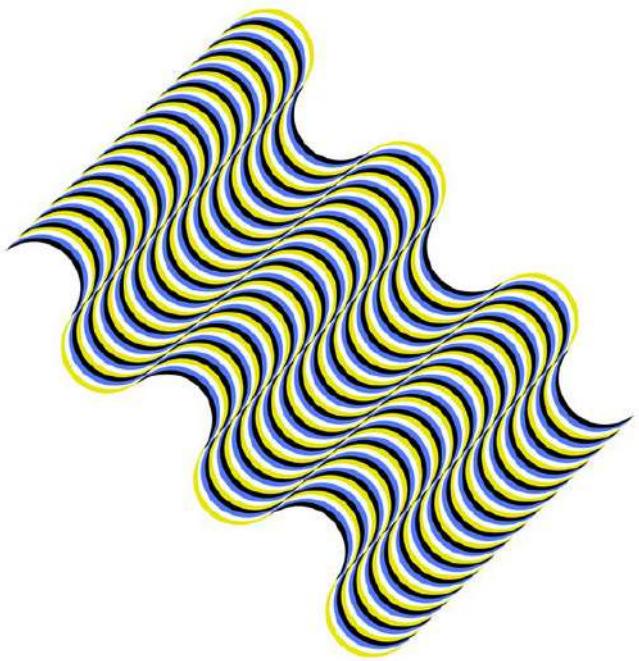

În vechime, postul nu era unidimensional: abţinerea doar de la mâncare era postul trupului iar tăcerea era considerată postul minţii şi al sufletului (împreună cu nemişcarea - în contemplare / reverie - pentru timp cât mai îndelungat). Pentru a păstra tăcerea în timpul postului, drumeţii preferau să meargă pe căi ocolite (numai să nu scape vreun cuvânt celor întâlniţi) ori îşi munceau gospodăriile şi grădinile fără cântece / în linişte, etc.; nemişcarea din timpul postului era prin contemplarea vreunui peisaj ori cu fixarea privirii pe un idol, icoană, etc., centrându-se în sine, ceea ce avea ca rezultat întărirea propriei personalităţi. Cultul Gherghiţiei - numită şi "Fecioara" - nu era deschis tuturor, ci era închis, la sărbători participând doar cei selectaţi; aducea purificarea credincioşilor şi preocuparea pentru altă viaţă, promiţând ajutorul şi mântuirea (spre exemplu, bolnavilor li se acorda atenţie sporită, bolile lor fiind îndreptate ca pedepse spre alţii). Tehnic, începutul era bazat pe renaştere, în manieră particulară / secretă şi individuală: fiecare novice trecea la un nou nivel de existenţă prin moartea ritualică - era întins pe Pământ, mânjit cu noroi, ca o coborâre în Infern / Purgatoriu ori îngropare simbolică - şi apoi spălat ritualic (cu sânge, în cazul înjunghierii vreunui animal / sângele de taur era tipic), pentru revenirea la viaţă, fiind decorat cu o cunună pe creştet. Misteriile impuneau anumite norme de viaţă: credincioşii erau obligaţi să îndeplinească anumite sarcini - între care să postească, să se abţină de la sex, să cinstească pe Gherga, etc. Candidatul primea alt nume - respectiv pe cel de Gherga - care urma de atunci încolo să fie cel adevărat (într-un timp, procedura era prin bătaie / biciuire, ca să-i fie ucis vechiul nume, pentru a-l primi pe cel nou / cine nu rezista flagelării era ajutat cu droguri). Iniţiatul - cel care a cunoscut Misteriile - ajungea să ştie miturile, originea lumii, adevăratul nume al Zeilor şi caracteristicile ceremoniei secrete. Misterul iniţierii descoperea neofitului dimensiunea existenţei; introdus în interiorul sacrului, era obligat să-şi asume o responsabilitate (accesul la spiritualitate se traducea printr-un simbolism al morţii, ca fundamentul regenerării): renaşterea mistică era marcată prin operaţii specifice ca tatuarea, crestarea cu cuţitul, amputarea unui deget, etc. (în vechime, printre mutilările iniţiatice, alţii practicau circumcizia, îşi smulgeau din dinţi ori se castrau, etc). Tortura era expresia morţii iniţiatice: înfruntarea glorioasă însemna trecerea de la starea profană la cea binecuvântată; inspiraţia sa nu se datora cruzimii, ci ritualului (semnificaţia era valorizarea spirituală a suferinţei fizice). Adultul botezat devenea membrul societăţii prin jurământul de fidelitate, cu obligaţia păstrării secretului ritualului pentru următoarea generaţie. Tradiţia preluării numelui prin ritualul respectiv de botez al credincioşilor a dus la popularea Gherganilor şi cu cei care genetic erau diferiţi, similar cum de-a lungul timpului deosebiri tot aşa la Gherga au putut apare prin viol, adulter, etc. / misterele religioase fiind astfel completate de către misterele genetice; într-o interpretare a profilului neamului, schema următoare poate fi relevantă (în centru are caracteristica definitorie etnică, întrepătrunsă de elementele înconjurătoare majore - în sens orar - egale ca importanţă: rudeniile, Cultura, limba şi religia).

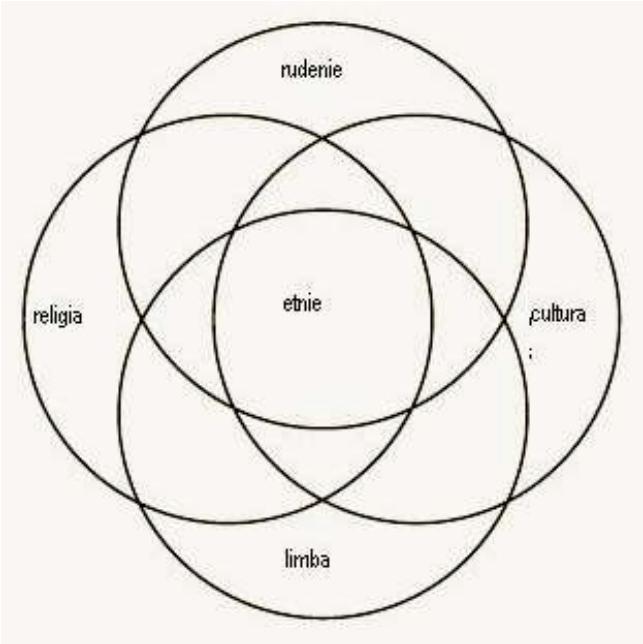

La Armâni / Aromâni s-a păstrat din ritual, ca spre exemplu şi în prezent Vlahii din Masivul Homolie şi regiunea Timocului având "Căderea Rusalcelor", după cum a documentat în anul 2009 Lucian Marina, preşedintele Societăţii de Limbă Română din Voivodina, acolo Tradiţia locală legând obiceiul de Zânele din timpul Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare", adică din secolul IV î.C., fiind parte a Cultului Morţilor, marcat în timpul Romanilor, adică din secolul I, de Rosalia - când se puneau flori, mai ales trandafiri, plantă preluată de la Perşi, pe morminte - şi creştin de Rusalii / respectiv praznicul întemeierii primei comunităţi creştine în Ierusalim, când Duhul Sfânt a coborât asupra apostolilor (documentar, în Serbia sărbătoarea astfel a fost notată din secolul XIII, Sârbii observând la Vlahi apariţia la sărbătorile de primăvară a unei isterii netipice, când cei care căzeau în transă - somn hipnotic ori extaz - intrau în dialog cu altă lume): se dau pomeni pentru morţi ca să fie mulţumiţi iar feciorii pentru a scăpa de Iele - adică de Zânele rele - execută, cu scop tămăduitor, originalul joc al Căluşarilor / denumit în Banat Gherman, respectiv Călucean, existent din Epoca Pietrei, pentru a trezi "Magic", ca într-un ritual de exorcizare sau vindecare, persoana inertă, leşinată adânc, subiect al

ritualului (de fapt căzută în transă după ce a tremurat şi s-a agitat lovindu-se prin rotire repetat şi agresiv cu mâinile până "dădea în bâlbâială" / adică bolborosea), la sfârşit ea fiind stropită cu apă de ceilalţi. Este de remarcat că până la începutul Epocii Moderne de pildă Gherganii din Belinţ / Banatul Românesc au jucat vigurosul Călucean de Rusalii, împestriţându-l cu pocniri din bici; chiar denumirea Rusalcelor - ca Zânele de lângă Râuri - e semnificativă deopotrivă pentru Rumânce, Rutence, Rusoaice, etc. (izvorul onomastic fiind mult anterior ivirii în istorie a neamurilor Slave). În plus, se mai poate observa că străvechiul Cult al Gherghiţiei a luat forma masculină de Cult Ghergan, cu reminiscenţe până în prezent.

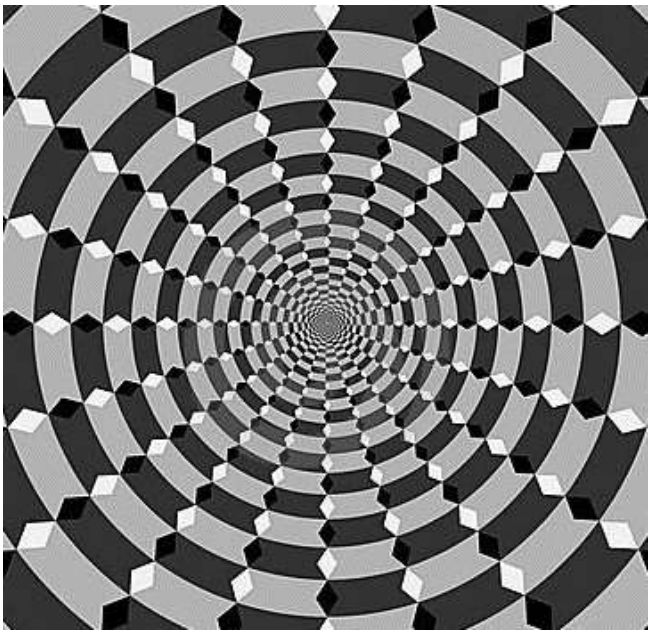

Gherghiţia

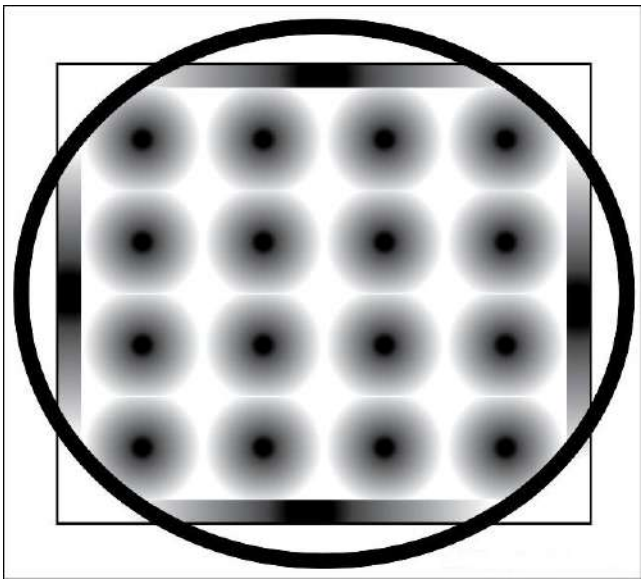

Pelasg dar şi Roman, Sibila însemna "profetă" şi nu vorbea Greaca (ulterior, inclusiv religiile mozaică, creştină, musulmană, etc. au ridicat profeţii la mare cinste); după zona sa natală Anatoliană, preoteasa având darul previziunilor şi reprezentând voinţa divină a fost numită Gherghiţia / Gergithia de către Troiani (Gherghis era în regiunea Troiei, corespunzător şi filozofului Heraclides din Pontus / de la malul Mării Negre, cel care în secolul IV î.C. a enunţat că Pământul se învârte în jurul propriei axe, localitatea - încă importantă în timpul său - atrăgându-i în mod special atenţia). Ea credea în Zeiţa Epocii Pietrei - Anatolian denumită Kibela / Ki-Bel - însemnând divinitatea sufletului, Ki fiind forţa sufletului şi Bel fiind divinitate - considerându-se că era în comunicare constantă cu supranaturalul. Gherghiţia nu se ştia când apărea, unde apărea sau unde se ducea când dispărea. O vrajă părea că emană din ea şi era ştiută ca înţeleaptă, lăsându-şi câteodată mesajele pe frunze de gorun / stejar pentru a fi descifrate. Era tristă, cu un temperament ce erupea violent, care se dedica unei vieţi în castitate. Existenţa sa era aceea a unei vizionare exaltate, solitară şi retrasă într-un cadru natural exotic. Gherghiţia era stimată pe Muntele Gargaron din Masivul Ida; ea a adaptat lira la forma triunghiulară, instrument de cântat foarte popular în regiune, favorita fratelui ei geamăn, Apollo Gergithius (care a primit întâi un astfel de instrument de la fratele lor Hermes: lira timpurie avea cutia de rezonanţă din carapacea unei ţestoase peste care era întinsă o membrană din piele de bou, între coarnele ce constituiau braţele lirei corzile la început fiind din intestine de oaie iar mai târziu din tendoane iar ghitara avea cutia de rezonanţă din lemn şi scotea sunete mai slabe, nu puternice ca ale lirei, trubadurii cântând de pildă la ea poemele "Iliadei", "Odiseii", etc). Este de remarcat că de fapt însuşirile profetei Gherghiţia au fost aceleaşi cu ale Zeiţei Artemis - născută în Insula Delos a Pelasgilor Gherga - credincioşii suprapunându-le rolurile până la confundare, la fel după cum au procedat şi cu Sibila născută în Kilikia / Cilicia care a activat la Delphi şi a fost îngropată în Troiana Gherghis, lângă Hermes (notat de vechii Evrei ca Ham); imaginea următoare - înfăţişând-o pe Artemis, Zeiţa Misteriilor, la sfârşitul secolului VIII î.C. - este elocventă:

Prima descriere scrisă a Gherghiţiei, căci vizual ea era demult reprezentată idolatric prin statuete şi era ştiută prin Tradiţie, a fost făcută de către Homer - ultimul dintr-un vechi şir de trubaduri dar primul dintre poeţii Europei - ca profetească pentru Troiani, depozitara Oracolelor Marii Mame; conform vechilor Greci, "Lexiconului Suidas", etc., era de lângă Gergition / Gergitha (alţii - ca Dr. Valer Scridonesi de la Universitatea Bucureşti - au asemuit Colchisul Caucazian cu Colţii de Piatră din curbura Carpaţilor, afirmând că

Gherghiţia avea o legătură ancestrală inclusiv în spaţiul Românesc, la Gurguiata / Muntele Gorgonelor). Ea se întâlnea enigmatic cu preotul care slujea în Gherghis Templul Apollo (al divinităţii solare Pelasge / înţeleptul apărător al turmelor şi păstorilor, ce proteja şi agricultura, inspirându-i pe prezicători şi artişti) unde uneori se adăpostea, în acel ţinut sălbatic, al pădurilor de cedri şi de stejari de la poalele Masivului Ida; Gherghiţia a şi fost îngropată la baza acelui Templu, subteranul lui slujind la aşa ceva pentru servitorii săi. Istoricul Diodor Sicul în secolul I î.C. a consemnat că Gherghiţia a fost împreună cu fratele ei Apollo Gergithius într-un peregrinaj / pelerinaj prin EurAsia din Valea Indului până la Valea Istrului (conform şi identificărilor locaţiilor făcute de "Lexiconul" lui Hesychius din Alexandria / Egipt, în secolul V). Printre ofrandele aduse Gherghiţiei era plăcinta dulce cu brânză având lumânări înfipte, depusă anual pe altar (acum tort aniversar, acela fiind începutul Tradiţiei răspândite ulterior pe tot globul); în vechime, lumânarea simboliza sinteza materiei şi energiei: ceara şi fitilul reprezentau materia din care se năştea flacăra spirituală, a cărei mişcare ascendentă e verticală, ca pe axa lumii (miresele erau conduse la miri cu lumânări / torţe aprinse în mâini iar când murea cineva fără lumânare se chema că a avut o moarte întunecată şi foarte multă căinare era pentru aia). Preotesele care o divinizau în Anatolia pe Mama Divină erau ştiute ca Gherghiţe, fiind venerate până la identificarea lor ca având puteri transferate de la Zeiţă. Oracolul Sibilic lansat în Troia, transmis verbal şi prima oară scris în zona ei, a devenit faimos în întreaga lume când a fost public lansat de la poalele Muntelui Corycos, din Eritreia - în Greacă "erythre" înseamnă "roşu" - din regiunea Lydia / azi Ceşme 38,19 lat. N, 26,18 long. E (era consultat doar cu ocazia unor evenimente majore, ca inundaţii, cutremure, molime, etc.); în "Geografia" XIV 1:32 Strabon a consemnat: "Se spune că întreg litoralul Muntelui Corycos a fost înţesat de tâlhari numiţi Korykei, care au născocit un nou procedeu de atac asupra navigatorilor: împrăştiindu-se prin porturi, ei se amestecau printre neguţătorii care acostau şi trăgeau cu urechea ce transportă şi încotro pleacă, apoi întrunindu-se atacau oamenii îmbarcaţi şi-i prădau. De atunci, pe orice om care-şi vâră nasul unde nu-i fierbe oala şi care caută să audă cuvintele rostite aparte, obişnuit era denumit 'Corykeian', pomenit de proverbul 'Negreşit l-a auzit Corykeianul' (dacă cineva, încredinţat că a făcut sau a vorbit ceva în taină nu s-a putut feri de aceia care caută să afle cele ce nu-i privesc)". Este de ştiut că în Anatolia mai exista portul Ghorgos din Cilicia / azi Kîzkalesi / Turcia - de la poalele Muntelui Arima, unde conform geografului Anatolian Strabon creştea cel mai bun şofran din lume, areal populat de Arimi / Aramei - având în apropiere Peştera Coryciană despre care a scris în secolul IV î.C. istoricul Macedonean Calistene (rudă a filozofului Macedonean Aristotel): acolo a trăit mezinul Typhon al Gaiei şi Gargaros / Tartaros (tatăl Sfintei / Sfinxului, patronul foarte periculoaselor tornade), după cum a studiat în anul 1989 şi istoricul Britanic Lane Fox. Viaţa cotidiană a Gherghiţei era împlinită şi fericită: când nu era ocupată cu întreţinerea Sanctuarului ori cu pregătirea spectacolelor, confecţiona haine frumoase (erau celebre lungile rochii vaporoase şi colorate, împodobite cu bijuterii superbe, având pietre preţioase purtate de preotese); în plus, ea şi compunea poeme, făcea vin, găzduia petreceri, etc. Chiar dacă a fost asociată şi cu răul - deoarece prevestea inclusiv catastrofele - Sibila în Imperiul Roman a ajuns divinitatea favorită a legiunilor. În imaginea următoare se poate vedea Sibila reprezentată trasă de lei către Zeul Soare în Alexandria Oxiană - de pe Fluviul Oxos / Afgani-stan, ridicată peste vechea cetate a profetului Zoroastru - în secolul II î.C.:

Cărţile Sfinte

NIOBE

UND

DIE NIOBIDEN

IN

IHRER LITERARISCHEN, KÜNSTLERISCHEN UND MYTHOLOGISCHEN BEDEUTUNG.

VON

Dr. K. B. STARK,

ORD. PROFESSOR AN DER UNIV. HEIDELBERG, ORD. AUSW. MITGLIED DER K. S. GESELLSCH. D. WISSENSCH. ZU LEIPZIG UND DES ARCHÄOLOG. INSTITUTS ZU ROM.

— nam quis non Niobes numerosa fuerit mostam
iam crecinit?

MIT ZWANZIG TAFELN.

LEIPZIG,

VERLAG VON WILHELM ENGELMANN.

1863

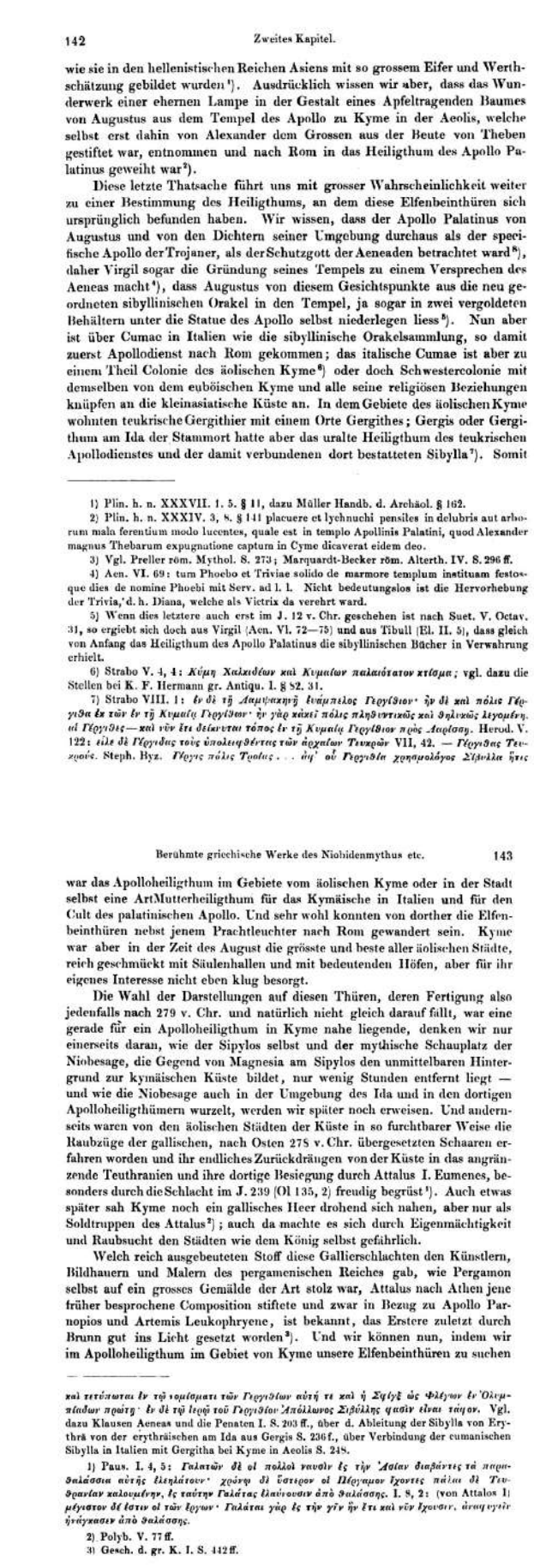

142 Zweites Kapitel.

wie sie in den hellenistischen Reichen Asiens mit so grossem Eifer und Werthschätzung gebildet wurden [1]). Ausdrücklich wissen wir aber, dass das Wunderwerk einer ehernen Lampe in der Gestalt eines Apfeltragenden Baumes von Augustus aus dem Tempel des Apollo zu Kyme in der Aeolis, welche selbst erst dahin von Alexander dem Grossen aus der Beute von Theben gestiftet war, entnommen und nach Rom in das Heiligthum des Apollo Palatinus geweiht war [2]).

Diese letzte Thatsache führt uns mit grosser Wahrscheinlichkeit weiter zu einer Bestimmung des Heiligthums, an dem diese Elfenbeinthüren sich ursprünglich befunden haben. Wir wissen, dass der Apollo Palatinus von Augustus und von den Dichtern seiner Umgebung durchaus als der specifische Apollo der Trojaner, als der Schutzgott der Aeneaden betrachtet ward [3]), daher Virgil sogar die Gründung seines Tempels zu einem Versprechen des Aeneas macht [4]), dass Augustus von diesem Gesichtspunkte aus die neu geordneten sibyllinischen Orakel in den Tempel, ja sogar in zwei vergoldeten Behältern unter die Statue des Apollo selbst niederlegen liess [5]). Nun aber ist über Cumae in Italien wie die sibyllinische Orakelsammlung, so damit zuerst Apollodienst nach Rom gekommen; das italische Cumae ist aber zu einem Theil Colonie des äolischen Kyme [6]) oder doch Schwestercolonie mit demselben von dem euböischen Kyme und alle seine religiösen Beziehungen knüpfen an die kleinasiatische Küste an. In dem Gebiete des äolischen Kyme wohnten teukrische Gergithier mit einem Orte Gergithes; Gergis oder Gergithum am Ida der Stammort hatte aber das uralte Heiligthum des teukrischen Apollodienstes und der damit verbundenen dort bestatteten Sibylla [7]). Somit

1) Plin. h. n. XXXVII. 1. 5. § 11, dazu Müller Handb. d. Archäol. § 162.

2) Plin. h. n. XXXIV. 3, 8. § 141 placuere et lychnuchi pensiles in delubris aut arborum mala ferentium modo lucentes, quale est in templo Apollinis Palatini, quod Alexander magnus Thebarum expugnatione captum in Cyme dicaverat eidem deo.

3) Vgl. Preller röm. Mythol. S. 273; Marquardt-Becker röm. Alterth. IV. S. 296 ff.

4) Aen. VI. 69: tum Phoebo et Triviae solido de marmore templum instituam festosque dies de nomine Phoebi mit Serv. ad l. l. Nicht bedeutungslos ist die Hervorhebung der Trivia, d. h. Diana, welche als Victrix da verehrt ward.

5) Wenn dies letztere auch erst im J. 12 v. Chr. geschehen ist nach Suet. V. Octav. 31, so ergiebt sich doch aus Virgil (Aen. VI. 72—75) und aus Tibull (El. II. 5), dass gleich von Anfang das Heiligthum des Apollo Palatinus die sibyllinischen Bücher in Verwahrung erhielt.

6) Strabo V. 4, 4: *Κύμη Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων παλαιότατον κτίσμα*; vgl. dazu die Stellen bei K. F. Hermann gr. Antiqu. I. § 82. 31.

7) Strabo VIII. 1: *ἐν δὲ τῇ Δαμψακηνῇ ἐνάμπελος Γεργίθιον· ἦν δὲ καὶ πόλις Γέργιθα ἐκ τῶν ἐν τῇ Κυμαίᾳ Γεργίθων· ἦν γὰρ κἀκεῖ πόλις πληθυντικῶς καὶ θηλυκῶς λεγομένη. οἱ Γέργιθες—καὶ νῦν ἔτι δείκνυται τόπος ἐν τῇ Κυμαίᾳ Γεργίθιον πρὸς Ἀσρίσαν.* Herod. V. 122: *εἰλε δὲ Γέργυθος τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν* VII, 42. — *Γέργυθος Τευκρικόν.* Steph. Byz. *Γέργις πόλις Τρωάς . . . ἀφ' οὗ Γεργίθιος χρησμολόγος Σίβυλλα ἥτις*

Berühmte griechische Werke des Niobidenmythus etc. 143

war das Apolloheiligthum im Gebiete vom äolischen Kyme oder in der Stadt selbst eine ArtMutterheiligthum für das Kymäische in Italien und für den Cult des palatinischen Apollo. Und sehr wohl konnten von dorther die Elfenbeinthüren nebst jenem Prachtleuchter nach Rom gewandert sein. Kyme war aber in der Zeit des August die grösste und beste aller äolischen Städte, reich geschmückt mit Säulenhallen und mit bedeutenden Höfen, aber für ihr eigenes Interesse nicht eben klug besorgt.

Die Wahl der Darstellungen auf diesen Thüren, deren Fertigung also jedenfalls nach 279 v. Chr. und natürlich nicht gleich darauf fällt, war eine gerade für ein Apolloheiligthum in Kyme nahe liegende, denken wir nur einerseits daran, wie der Sipylos selbst und der mythische Schauplatz der Niobesage, die Gegend von Magnesia am Sipylos den unmittelbaren Hintergrund zur kymäischen Küste bildet, nur wenig Stunden entfernt liegt — und wie die Niobesage auch in der Umgebung des Ida und in den dortigen Apolloheiligthümern wurzelt, werden wir später noch erweisen. Und andernseits waren von den äolischen Städten der Küste in so furchtbarer Weise die Raubzüge der gallischen, nach Osten 278 v. Chr. übergesetzten Schaaren erfahren worden und ihr endliches Zurückdrängen von der Küste in das angränzende Teuthranien und ihre dortige Besiegung durch Attalus I. Eumenes, besonders durch die Schlacht im J. 239 (Ol 135, 2) freudig begrüst [1]). Auch etwas später sah Kyme noch ein gallisches Heer drohend sich nahen, aber nur als Soldtruppen des Attalus [2]); auch da machte es sich durch Eigenmächtigkeit und Raubsucht den Städten wie dem König selbst gefährlich.

Welch reich ausgebeuteten Stoff diese Gallierschlachten den Künstlern, Bildhauern und Malern des pergamenischen Reiches gab, wie Pergamon selbst auf ein grosses Gemälde der Art stolz war, Attalus nach Athen jene früher besprochene Composition stiftete und zwar in Bezug zu Apollo Parnopios und Artemis Leukophryene, ist bekannt, das Erstere zuletzt durch Brunn gut ins Licht gesetzt worden [3]). Und wir können nun, indem wir im Apolloheiligthum im Gebiet von Kyme unsere Elfenbeinthüren zu suchen

καὶ τετύπωται ἐν τῷ ὁμίλματι τῶν Γεργιθίων αὐτή τε καὶ ἡ Σφίγξ ὡς Φλέγυαι ἐν Ὀλυμπιάδων πρώτῃ· ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Γεργιθίου Ἀπόλλωνος Σιβύλλης φασὶν εἶναι τάφον. Vgl. dazu Klausen Aeneas und die Penaten I. S. 203 ff., über d. Ableitung der Sibylla von Erythrä von der erythräischen am Ida aus Gergis S. 236 f., über Verbindung der cumanischen Sibylla in Italien mit Gergitha bei Kyme in Aeolis S. 248.

1) Paus. I. 4, 5: *Γαλατῶν δὲ οἱ πολλοὶ ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν διαβάντες τὰ παραθαλάσσια αὐτῆς ἐληλάτουν· χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ Πέργαμον ἔχοντες πάλαι δὲ Τευθρανίαν καλουμένην, ἐς ταύτην Γαλάτας ἐλαύνουσιν ἀπὸ θαλάσσης.* I. 8, 2: (von Attalos I) *μέγιστον δέ ἐστιν οἱ τῶν ἔργων· Γαλάται γὰρ ἐς τὴν γῆν ἣν ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν, ἀναγωγεῖν ἠνάγκασεν ἀπὸ θαλάσσης.*

2) Polyb. V. 77 ff.

3) Gesch. d. gr. K. I. S. 442 ff.

Legăturile dintre Sanctuarele Gherghilor au fost studiate inclusiv de către academicianul Bernhard Stark

Ar fi de remarcat că Romanii au fixat în limba Latină cuvântul "sibilus" pentru fluier. Cea mai celebră reprezentare a Sibilei - numele Roman al Gherghiţiei - este cea făcută în colonia Cume din Italia de poetul Vergiliu (acelaşi care a scris "Georgicele" şi "Eneida"), prezentând-o ca pe o bătrână roşcovană ce şi-a reunit prezicerile în 9 cărţi, dintre care 3 au fost achiziţionate în secolul VI î.C. pe mulţi bani de către ultimul din cei 7 legendari Regi Romani şi păstrate de către preoţi în Capitoliu, pentru că vizau viitorul statului / au ars într-un incendiu în anul 83 î.C.; fiind scrieri sacre, Romanii s-au străduit să le refacă şi în anul 76 î.C. au întocmit o a doua ediţie - printr-o colecţie de mărturii adunate din locurile sacre ale spaţiului Grec, African, etc. - depusă în anul 12 î.C. la Templul lui Apollo din Roma (arsă şi aceea în anul 405, intenţionat, de către generalul Vandal Stilicon 359-408, după cum a scris poetul Gal Rutilius Namatianus în "De Reditu" 51). Sibila / Sibyla = "Si-Byla" se citea "Si-Bula": prin ea se înţelegea că era muierea Sf. Baal, falicul Zeu Vest Asiatic / Est Mediteran; aflată în centrul Mediteranei, tot mai puternica Romă voia înţelepciunea orientală a Vechii Lumi, păstrată inclusiv de Cărţile Sfinte ale Marii Zeiţe.

Templul lui Jupiter de pe Capitoliu

Academicianul George Grote a afirmat că autoarea Cărţilor Sfinte era Anatoliana Gherghiţia; cărţile au fost realizate pe Masivul Anatolian / Troian Ida - unde erau păstrate unele secrete ale Atlanţilor - şi iniţial au fost depozitate în Templul lui Apollo din Gherghis. La fel cum Evreii vechi păstrau în Templul din Ierusalim (construit de Fenicieni) "Tăbliţele lui Moise" într-o ladă din lemn, la Roma originalele Gherghiţiei au ajuns în cel mai mare Templu - cel al Zeului suprem Zeus / Jupiter care patrona fulgerele / trăznetele, trimiţând ploile şi furtunile = Gurges în Latină - într-o ladă de piatră depusă sub o boltă subterană a colosalului templu (în care iniţial figura divină a fost realizată din argilă de către artistul Vulga / Vulcam, după cum a consemnat istoricul Roman Pliniu "cel Bătrân" 35:157). Cărţile Gherghiţiei au avut o influenţă imensă asupra vieţii de stat. Pe Capitoliu, locul unde primul Rege Roman în anul 752 î.C. a ridicat primul Templu Roman - după cum a scris Macrobiu în "Saturnalia" 1:7, primul altar era dedicat lui Cronos / Saturn, adică tatălui lui Zeus / Jupiter - în anul 509 î.C. a fost inaugurat enormul Templu al lui Jupiter, construirea celui mai grozav Templu Roman începând la sfârşitul Regalităţii Romane (ultimul Rege Roman - cel care a procurat Cărţile Sfinte depuse în el - apoi a murit refugiat la Cume); atunci s-a marcat începutul republicii Romane, din care ulterior s-a dezvoltat Imperiul Roman.

Intrarea în subteranul Templului lui Jupiter din Roma

Cărţile iniţiale - originalele primei ediţii - erau în vechea limbă a coloniştilor Troiani (ai căror descendenţi au întemeiat Roma şi Imperiul Roman) şi erau concepute mai ales pe principii astronomice. Romanul Tit Liviu a descris că în Cărţile Sfinte erau explicările pentru întâmplările extraordinare, inclusiv naturale (cutremure, fenomene din atmosferă, viziuni profetice, etc.), pentru consultarea şi conservarea cărora Romanii un instituit în anul 367 î.C. anume un colegiu de preoţi, căci se cereau cunoştinţe speciale la interpretarea lor. Istoricul Roman Pliniu a relatat că după dezastrul arderii originalelor, Romanii au căutat în toate părţile Imperiului în speranţa că vor mai găsi un exemplar, cercetările lor rămânând însă fără rezultat. A doua ediţie, realizată în Greacă, păstrată într-o ladă de aur, nu mai cuprindea vechile doctrine, ci era o compilaţie de amintiri - însă nici aşa nu mai există, rămânând doar relatările: Cărţile Sfinte ale Sibilei / Gherghiţiei au influenţat decisiv Antichitatea. Despre Sibila - simbolizând energia închisă în Pământ - Romanul Lucreţiu în "Poemul naturii" 2 a scris: "Ea are atomi din care poate / Să deie seminţiilor de oameni / Pomi roditori şi grâne aurite / Iar fiarelor ce umblă pe la munte / Şi lor, de-asemeni, să le dea frunzişuri / Şi ape şi păşuni îmbelşugate / De-aceea doară i s-a zis pământului / Că este, totodată, Marea Mamă / A zeilor, precum şi mama fiarelor / Şi născătoarea noastr-a tuturora". Cultul Cibelei - considerată Marea Mamă a Zeilor, adorată pe culmile Munţilor, domnind peste Pământ în starea sa naturală, peste peşteri, protectoarea vegetaţiei şi a animalelor sălbatice - a fost pe primul loc în calendarul Roman şi a persistat până la sfârşitul Imperiului.

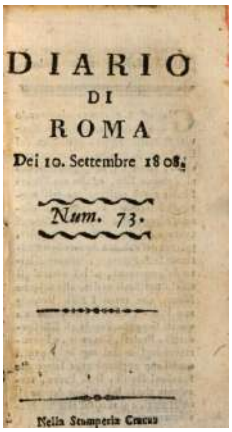
DIARIO
DI
ROMA
Dei 10. Settembre 1808.
Num. 73.

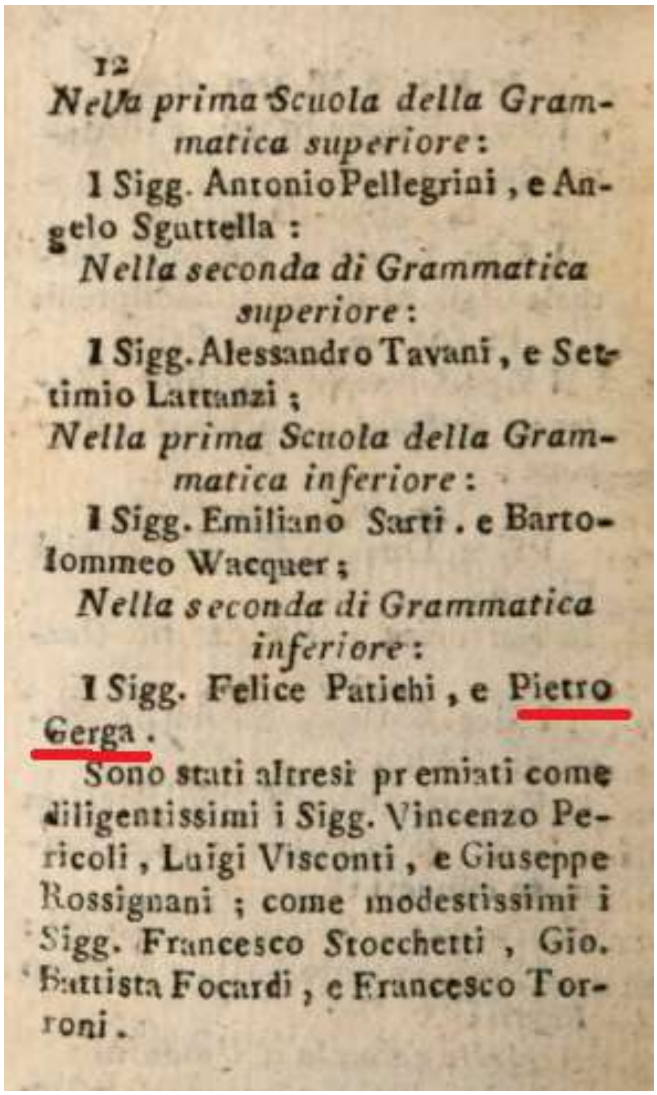
12
Nella prima Scuola della Grammatica superiore:
I Sigg. Antonio Pellegrini, e Angelo Sgattella:
Nella seconda di Grammatica superiore:
I Sigg. Alessandro Tavani, e Settimio Lattanzi;
Nella prima Scuola della Grammatica inferiore:
I Sigg. Emiliano Sarti. e Bartolommeo Wacquer;
Nella seconda di Grammatica inferiore:
I Sigg. Felice Patichi, e Pietro Gerga.
Sono stati altresì premiati come diligentissimi i Sigg. Vincenzo Pericoli, Luigi Visconti, e Giuseppe Rossignani; come modestissimi i Sigg. Francesco Stocchetti, Gio. Battista Focardi, e Francesco Torroni.

Pietro Gerga a fost medaliat al Universităţii din Roma în anul 1808

"Jurnalul Romei" nr. 73 (din 10 IX 1808) a publicat medaliaţii Universităţii din Roma, printre care - pentru nivelul secundar al gramaticii inferioare - a fost Pietro Gerga; alte prezenţe Gherga în Roma acelui secol XIX au rămas în arhivele urbei, ca de exemplu:

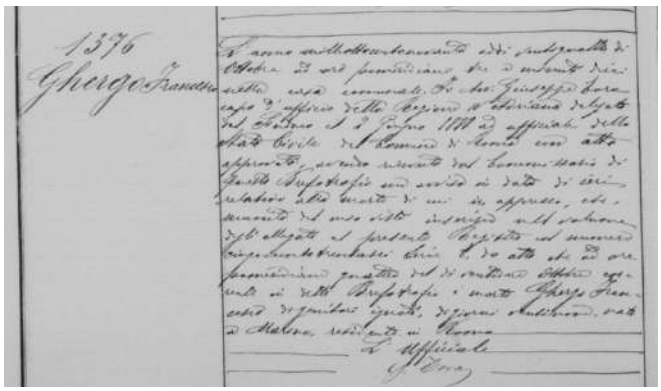
1376
Gherge

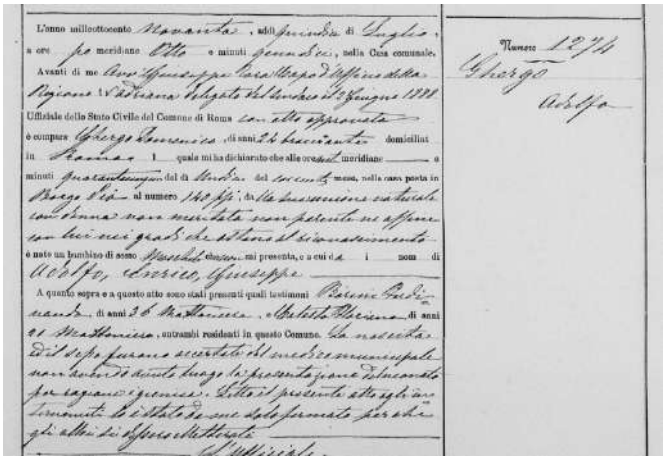

L'anno millottocento Novantuno, addì Quindici di Luglio, a ore 1 pomeridiane Otto e minuti Trenta Sei, nella Casa comunale, Avanti di me Avv. Giuseppe Luigi Negri Delegato del Sindaco di Roma Regione Via Nazionale Delegato dal Decreto 12 Giugno 1888 Ufficiale dello Stato Civile del Comune di Roma con atto approvato è comparso Ghergo Domenico, di anni 24 bracciante domiciliato in Roma 1 quale mi ha dichiarato che alle ore 1 meridiane — e minuti quarantacinque dal dì Undici del corrente mese, nella casa posta in Borgo Pio al numero 142 Pp; da Maddalena Natale sua moglie con anni nove maritata non patente ne appresso lui nei gradi che vietano il matrimonio è nato un bambino di sesso Maschile che mi presenta, e a cui ha imposto nome di Adolfo, Enrico, Giuseppe. A quanto sopra e a questo atto sono stati presenti quali testimoni Pietro Pacini di anni 36 Muratore, Michele Pierini di anni 41 Muratore, entrambi residenti in questo Comune. Da me ricevuta Dell'atto predetto fu dato lettura alle parti presenti, e dopo fu firmato dalle parti, dai testimoni e da me Ufficiale dello Stato Civile.

Numero 1276
Ghergo
Adolfo

Ghergo în Roma anului 1890

Profeţiile Cărţilor Sfinte ale Gherghiţiei au fost cinstite şi de creştini, până în Epoca Modernă, deoarece au vestit şi sosirea Mântuitorului; de exemplu în Vatican, cel care a remodelat Complexul Colinei, homosexualul Italian Michelangelo Buonarroti a pictat cu forme muşchiuloase bărbăteşti în anul 1510 pe plafonul Capelei Sixtine 5 portrete ale legendarei Sibile - în diverse ipostaze, toate asociate cu una dintre cărţile ei - imagini bine conservate până azi (centrul de Cult cel mai important al Sibiliei din Persia era în Babilon iar al celei Libiene a fost în Oaza Siwa 29,11 lat. N, 25,33 long. E / Egipt).

Persia

Libia

Cume

Eritreea

Delphi

Cel mai mic stat din lume

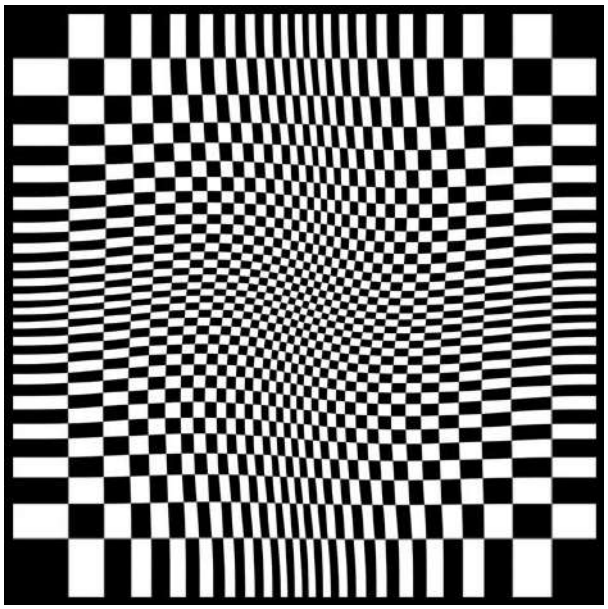

Mulți sunt și azi bulversați când "descoperă" un fapt banal (aparținând de Cultura elementară): Vaticanul e cel mai mic stat de pe glob. Vaticanul este stat eclezial, găzduind comandamentul celui mai mare Cult din lume - cel catolic - în cea mai mică Țară din lume (cu suprafața de 0,44 kmp), având la bază Gherghița. Romanii au urmat o vorbă înțeleaptă a Cărților Sibiline, potrivit căreia norocul în război ar fi fost obținut dacă o aduceau la Roma pe Zeița Pământului "Magna Mater" / "Deum Idaea" din Asia "Mică" - adică din extremul Vestic al Asiei - și o delegație Romană a plecat în anul 204 î.C. pentru a-i cere cârmuitorului Attalus al Pergamului simbolul ei: meteoritul gri-negru (transport primit pe malurile Tibrului cu un uriaș entuziasm de către mulțimea Romană). Povestea Colinei Vaticanului - pe malul Vestic al Râului Tibru, fiind a opta Colină față de cele 7 Coline Tradiționale ale cetății Romei de pe malul Estic al Râului Tibru - a început odată cu secolul II î.C., încheindu-se rolul său de până atunci / de doar cimitir al Romei (e de observat că în Sanscrită - vechea limbă din Sudul Asiei - "vatika" înseamnă "grădină sacră" / "livadă").

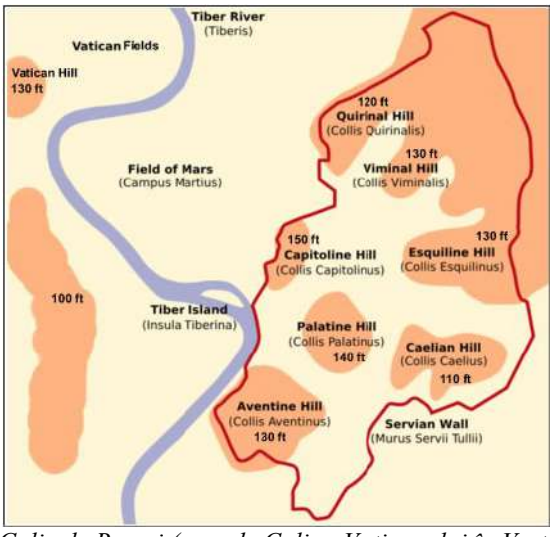

Colinele Romei (se vede Colina Vaticanului în Vest, pe partea cealaltă a Râului Tibru)

Când Romanii au ajuns într-o grea situație datorită atacurilor generalului Cartaginez Hanibal 247-183 î.C., consultând Cărțile Sibilei au găsit că pentru a le merge bine trebuiau să fie împreună cu Mama, astfel că au trimis 5 senatori la cârmuitorul Atall din Pergam, care le-a donat statuia ei meteorică ruginie - cu densitate foarte mare datorită conținutului bogat în fier - aflată la Pessinus 39,20 lat. N, 31,35 long. E / azi Ballîhisar, prima capitală Frygiană, loc de pe ruta Mesopotamia-Anatolia (de unde s-a răspândit vorba plăților în numerar: bani "peșin" / aflată lângă Muntele Agdos pe care a căzut meteoritul din care a fost confecționată statuia Marii Mame); Anticul Diodor din Sicilia a scris în "Biblioteca istorică" că tot de acolo a provenit prima statuie a Zeiței Athena: Palladionul Troiei. Este de știut că generalul Hanibal Barga / Barca din Cartagina - pentru a nu cădea în mâinile Romanilor - s-a sinucis (înghițând otrava ce o purta în inel) la Libyssa / Gebze 40,48 lat. N, 29,26 long. E, pe malul Troian al Mării Marmara; era acolo ca refugiat politic, cu acceptul cârmuitorului Prusias al Bitiniei (pentru a controla Mediterana, Romanii au îndepărtat vechea stăpânire Ghergană / Gherga din mijlocul Bazinului Marin: întâi Dinastia Tarquină = Garghină de la ei / la sfârșitul secolului VI î.C., apoi Dinastia lui Barga din Karkhedon = Cartagina / în secolul II î.C. și în fine Dinastia Parga = Zuraz a Daciei, la începutul secolului II). La sfârșitul secolului III î.C., Anatolianul Atall din Pergam n-a vrut să dea Romanilor statuia - aflată în teritoriul controlat atunci de Galo-Greci - dar un cutremur întâmplat în timpul negocierilor, interpretat ca semn superior voinței sale, l-a determinat s-o facă (seismele sunt frecvente la întâlnirea plăcilor Asiatică și Europeană).

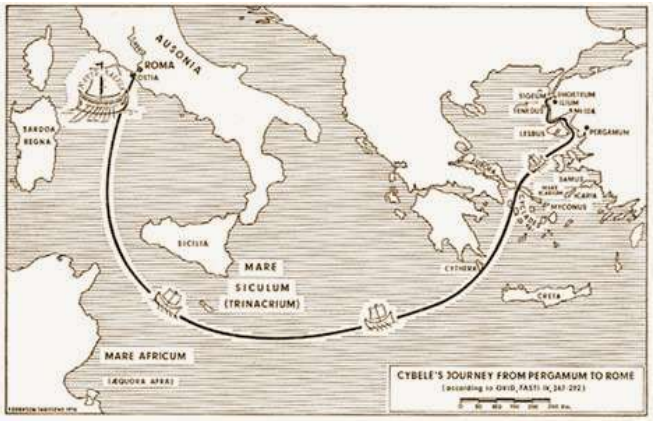

Ruta Sibilei

Statuia a fost dusă la Roma și înălțată cu multă pompă în anul 204 î.C. pe cea mai importantă și mai veche Colină (cea Palatină / "Pa-Latină") cu sărbătorire în fiecare Martie; așa de importantă era Sibila încât Senatul Roman într-o sesiune specială a decis să-i ridice Templul pe Colina Vaticanului - Colină exterioară Romei, aflată pe malul opus al Tibrului - acolo fiind sacra necropolă unde erau îngropați aristocrații, însă ce până atunci era doar un vast cimitir și n-avea nici un Templu. În "Istoria ideilor și credințelor religioase", Dr. Mircea Eliade a scris: "Zeița frygiană, introdusă la Roma pentru a salva republica, grav primejduită de armatele cartagineze, avea o istorie multimilenară. Piatra neagră în care era prezentă ritualic zeița Cybele probează vechimea cultului: piatra era unul dintre cele mai străvechi simboluri ale Mamei-Pământ. Această mitologie arhaică a sa

şi riturile sale sângeroase constituie originea unei ‘religii a mântuirii’, care a ajuns extrem de răspândită în tot Imperiul Roman: în scenariul mitico-ritual ce ilustra ‘misterul’ vegetaţiei, sângele şi organele sexuale oferite Cybelei asigurau fertilitatea Mamei-Pământ (dar cu timpul, acest cult imemorial a fost investit cu noi semnificaţii religioase; riturile sale sângeroase au devenit căi de răscumpărare). Sărbătorile se ţineau către echinocţiul de primăvară, de la 15 la 23 Martie. În prima zi, dedicată intrării trestiei, confreria aducea trestii tăiate iar după 7 zile, confreria aducea un arbore - anume pin - tăiat. La 24 Martie - ziua sângelui - preoţii şi neofiţii se dedau la un dans sălbatic, se flagelau până la sânge, îşi crestau braţele cu cuţitele; în culmea freneziei, neofiţii îşi retezau organele bărbăteşti şi le ofereau în chip de oblaţie zeiţei. Lamentaţiilor din noaptea de 24 spre 25 Martie le urma brusc o explozie de bucurie, în zori: era ziua bucuriei, Hilaria. După o zi de odihnă, la 27 Martie avea loc procesiunea spre râul în care se îmbăia statuia Cybelei. Iniţierile individuale erau celebrate la 28 Martie: neofitul era sanctificat cu sângele unui taur sau berbec jertfit, el fiind admis în ‘camera nupţială’ - ‘sub baldachin’ - în calitate de soţ mistic al Cybelei, ca şi preotul care intra în acel loc sacrosant pentru ca să ofere Mamei resturile însângerate ale mutilării sale”. Este de remarcat că la Românii din V Carpaţilor s-a păstrat vorba “a se guli”, însemnând “a se chirci de durere”, popular testiculele având denumirea legată de Muma Ka / Ga a Pământului: “coaie”; se poate observa că marii preoţi Gherga - începând cu pre-diluvienii Îngeri Gregori - erau faimoşi prin refuzarea castrării lor înşile, însă pretindeau celor care doreau să intre în comuniune cu Marea Zeiţă Gherghiţia să-şi dovedească devotamentul prin castrare (unele Amazoane practicau mastectomia - extirparea sânilor / tăierea mamelelor - dar şi excizia, adică amputarea clitorisului tot din motiv religios, pentru a evita plăcerea fizică la apropierea de divinitate).

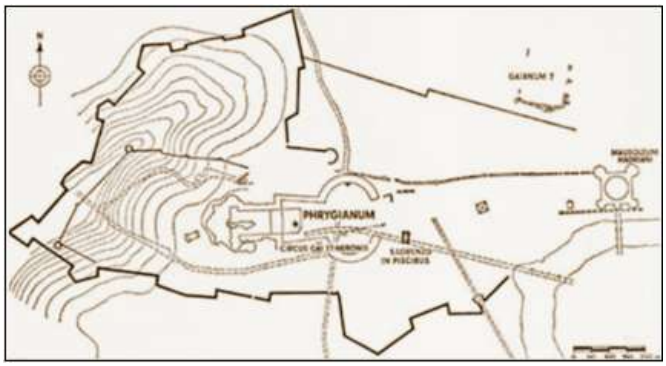

Primul Templu al Vaticanului

În 10 IV 191 î.C., Templul Phrygianum lung de aproape 70 metri - prima construcţie de pe Vatican - a fost inaugurat, Sibila / Gherghiţia fiind declarată protectoarea Romanilor, acolo având de atunci instalată statuia Sfântă din meteorit, adusă din Anatolia, procesiunile desfăşurându-se de-a latul noii Rome (între Colina Vaticanului şi Colina Palatină / unde ardea “pălălaia” perpetuă a oraşului, anume focul etern întreţinut de preotesele Vestale), împreună cu ediţiile anuale, instaurate cu acel prilej, ale luxoaselor Jocuri Megalesiane, ce erau grupate într-un festival de mai multe zile; acea sărbătoare era “ludică” - adică de inspiraţie Lydiană - Jocurile Ludice cele mai apreciate de Romani fiind de forma “Circensis”, ţinute în circuri (etimologia circului - adică a arenei rotunde pentru spectacole - provenea de la hipodromurile crescătorilor Gherghiţi de cai din Troia / în Greacă fiind kirkos).

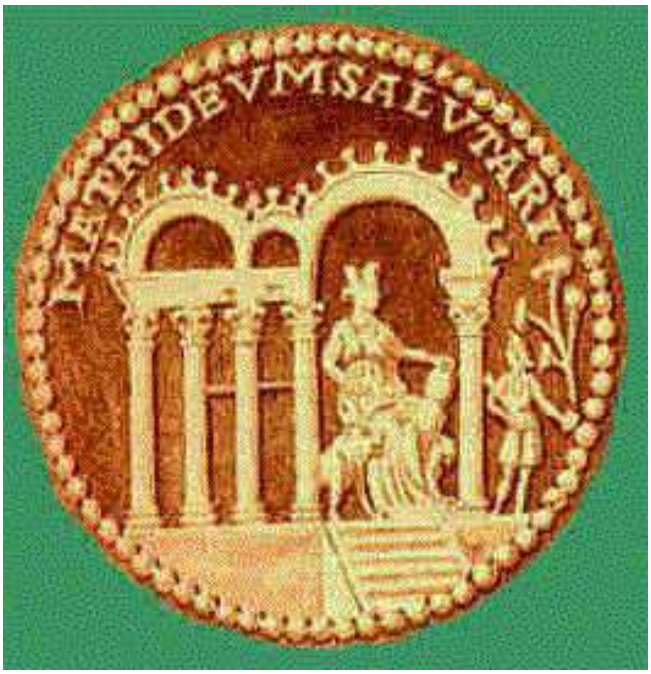

Monedă Romană

Pentru peste 2 secole, până la sosirea din Galileea a apostolului Petru, Templul Vaticanului a funcţionat numai cu personal Anatolian. Monedele emise înfăţişau Marea Mamă pe Tron (ce a devenit Sfântul Scaun - acum decis creştin a fi ocupat numai de către un bărbat, fizic controlat între picioare în acest sens la înscăunare de către cardinali - după alegerea anunţată prin fum alb, asociat păcii şi liniştii, căci relativ recent în Europa negrul a devenit asociat tenebrelor şi doliului; controlul fizic a fost instaurat după efeminatul papă Ioan VIII - despre care plana suspiciunea că era femeie travestită - ce în corespondenţa sa din anul 877 s-a referit şi la puternicul Grec George / Gregorio, primul şef al Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Armâne, întemeietorul Episcopiilor Silistrei şi Belgradului / cu influenţă şi peste S Panonic, acela acţionând creştin în zona respectivă înaintea sosirii Ungurilor). În “Mitologia culorilor”, profesorul Român Ovidiu Popescu a explicat: “Albul este rezultatul procesului de descompunere a cadavrului. Oasele sunt albe iar sângele ce circulă prin organismul unei fiinţe vii e roşu. Există deci viaţă şi moarte, roşu şi alb. În Asia albul şi azi e al doliului iar în tradiţiile europene încă se păstrează ‘doamna în alb’ pentru moarte”. Vaticanul este decorat cu cheile de la Poarta Raiului, al căror păstrător a rămas Sfântul Petru - simbol papal preluat de la Gardiana Gherghiţia care veghea trecerea către “Cealaltă” Lume (Carianul Pausania 7:22 a scris că “în timpurile îndepărtate, toţi Grecii dădeau cinstire pietrelor brute, ce ţineau locul statuilor” - Cultul Meteoriţilor fiind răspândit în Grecia - iar episcopul Arnobius 7:49 a descris piatra că “putea fi dusă în mâini, era neagră şi colţuroasă, dând un aspect dur feţei nerealiste şi neînţelese”; creştinii în secolul IV au distrus cu furie meteoritul ei de pe Colină). Anterior primului papă Petru, cheile Raiului au fost păstrate şi de Sfântul Ilie din Valea Gherka / Ţinutul Ghirga-siţilor, căruţaşul Raiului (care a rămas respectat popular deoarece avea Cheile Apelor, putând trimite ploaia din Cer pe Glie).

Construirea Catedralei Sfântului Petru a dus la demolarea în anul 1505 a ceea ce a mai rămas din Templul Vaticanului, baldachinul cu stâlpii spiralaţi ridicat în anul 1623 peste mormântul primului papă (răstignit acolo în anul 67) fiind inspirat din ceea ce era anterior pe acel loc - e piesa centrală - în contrast evident cu restul Bisericii papale.

Baldachinul Vaticanului

Foarte probabil că stabilirea creştinilor pe Colina Vaticanului a fost facilitată de Ghergarii sosiţi din Galileea / N Canaanului şi Anatolia în delegaţiile Sfinţilor Petru şi Pavel (desigur că delegaţia din Galileea condusă de apostolul Petru - posibil Evreu după unul din părinţi, născut Simon / însemnând "cu nasul plat", care s-a lepădat de 3 ori de Iisus în noaptea când Acela a fost arestat în Ierusalim de Romani - a luat legătura cu Galii Anatolieni / Gaulii stabiliţi în Roma, prin intermediul Evreilor Anatolieni): o explicaţie posibilă este că legăturile cu Galii Anatolieni / Gaulii slujind Templul Gherghiţiei în Roma ar fi putut facil ajunge intermediate de Gherga din anturaj (o menţiune în "Epistola către Romani" 16:14 e despre Sf. Asincrit - unul dintre cei 70 de apostoli - episcopul din Hyrcania / Ghergania, după unele scrieri Bisericești, ca Doxologia editată de Arhiepiscopia Iașilor, hirotonit episcop în Heracleea Pontului); în capitala Imperială, cetăţenii Romani erau mai bine primiţi decât Evreii din Galileea (iar fratele mai mic al apostolului Andrei, apostolul Petru - primul papă - n-avea cetăţenia Romană, de aceea fiind răstignit cu capul în jos). "Asynkritos" Ασυγκρίτως - însemnând "Incomparabilul" - ar putea ridica numărul apostolilor Gherga la 7: la densitatea Ghergană din Vechea Lume, proporţia apostolică ar fi fost pe măsură; însă lipsa datelor mai evidente - de pildă nașterea și decesul său, cu cine făcea pereche apostolică, etc. - nu permit specularea că Sf. Asincrit / Asynkritos al Gherganiei / Hyrkaniei a fost apostol Ghergan, în afara ideii că ar fi fost firesc unul de-al lor în acțiunea de creștinare (respectiv cel mai îndreptățit să propovăduiască printre Ghergani desigur să fi fost un Gherga).

Apostolul "Incomparabil" al Gherganiei: Sf. Asincrit

Ghergaseu - primul episcop din lume - fiind șeful Episcopiei Decapolis, împuternicit pentru așa ceva chiar de către Iisus / imediat după exorcizare și Evreul Saul din Tarsul Ciliciei - a cărui soră era măritată cu Sf. Evod = "Parfumatul" Gherga / de asemenea exorcizat chiar de către Iisus - se înrudeau având același nepot, anume pe "Înfocatul" Pyr / "Teoforul" - Sfințit în Galileea când era prunc chiar de către Iisus - devenit Sf. Ignatie / patriarhul Antiochiei (martirizat și el la Roma = capitala Imperială, la 4 decenii după unchiul său); Saul - după uciderea în Ierusalim a diaconului Ștefan - a ajuns în Episcopia Decapolis la Damasc, unde ucenicul Anania l-a convertit la creștinism și a fost botezat Pavel, rămânând în areal să învețe "pentru ca să-L binevestească la neamuri" pe Iisus / Fiul lui Dumnezeu (după "Epistola către Galateni" 1:16-18), făcându-și "stagiatura" de 3 ani a propovăduirii creștine în Damasc și Arabia / probabil pe la Gherasa / Jeraș, Philadelphia / Amman, Petra, etc.: în ceea ce acum e Regatul Iordaniei, zonă din jurisdicția timpurie a Episcopiei Decapolis (Nordul Arabiei). Provenit din diaspora Evreiască, Saul / Paul = Pavel - din Sudul Anatoliei - era cetăţean Roman, el fiind însoţit de evanghelistul Luca din Antiochia de pe Orontes, singurul care i-a rămas alături până la sfârşit, aşa după cum e consemnat de Noul Testament, în "Epistola a doua către Timotei" (4:11): "Numai Luca este cu mine"; Pavel (Paul / Saul) a fost executat prin decapitare, căci era cetăţean Roman. Foarte posibil că evanghelistul Luca - bun medic, talentat pictor şi scriitor - a fost înrudit cu primii Garghili, existenţi pe acolo în secolul I (al cincilea Garghil / Quintus Gargilius în secolul III a fost apropiatul Împăratului Roman Sever - care în privat avea bustul lui Iisus - şi i-a realizat biografia, acela fiind înaintaşul bogatei familii senatoriale Romane Gordian care a avut ca descendenţi o seamă de creştini importanţi, ca papii "Fericit" / Felix III şi

IV în secolele V şi VI, papa Agapet I în secolul VI, Sf. Gall/us în secolul VI, Sf. Grigore "cel Mare" ori Sf. Georges / Gregoire în secolul VI, ş.a.); la "Garg-il" se poate observa sufixul sfinţeniei "il", având valoarea similară sufixului Canaaneu al lui "Gherghe-seu" / Ghergheseu (de acelaşi sacru rang). În mileniul I, evoluţia aşa serioasă a ramurii apusene Gherga după jumătate de mileniu, din Galileea până în Galia, poate presupune ascendenţa serioasă datorită rădăcinii serioase, similar cum în mileniul II evoluţia ramurii răsăritene Gherga a fost după jumătate de mileniu, de la Sf. Nicodim / Nicolae Gârca din Bănie la preoţii Gherga din Banat.

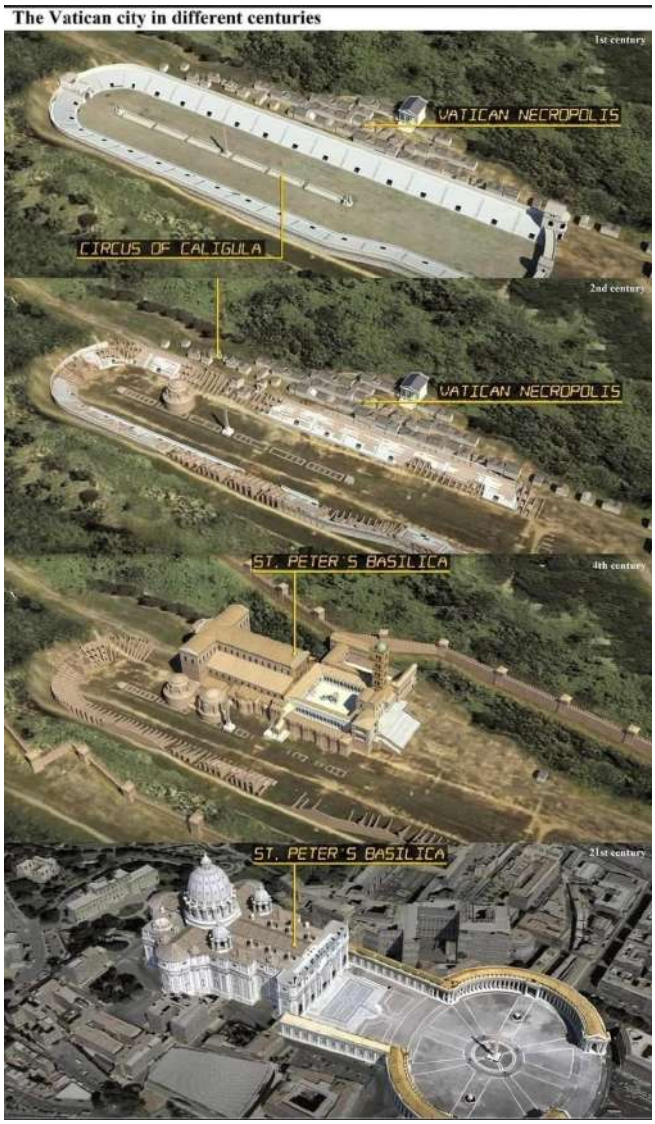

Vaticanul (în Antichitate lângă cimitir a avut hipodrom)

În primele secole ale creştinismului, în cadrul Imperiului Roman legăturile (inclusiv de rudenie) între creştinii răsăriteni şi creştinii apuseni trebuie să se fi păstrat, sinaxarul consemnând în Est mari caractere - ca Sfântul Gheorghe, Sfântul Grigore "Teologul" şi mulţi alţii - în paralel cu care s-au manifestat acei creştini Vestici. Evanghelistul Luca din Antiochia - familiar cu creştinismul din Galileea - a întâlnit-o în Efes pe Fecioara Maria (căreia I-a realizat icoana, Ea fiind acolo cu apostolul Ioan) şi apoi a mers în Troia, unde l-a întâlnit Pavel / care n-a avut succes în Efes; toate acele zone - Galileea, Antiochia, Efes, Troia - pe atunci erau populate de mulţi Ghergari / Gherghini (Gherghesei / Gherghiţi), confirmarea datorându-se unor elemente ca provenienţa, onomastica, timpul, credinţa, etc. Bogatul Pavel avea nevoie de medicul Luca - de presupus chiar cu numele de familie Gherga / ipoteză rezultată din corelaţiile prezentate - pentru propagandă în capitala Imperiului Roman (unii Ghergani - după cum a consemnat şi Biblia - au fost printre primii creştini din lume): destinaţia în capitala Imperială a fost Vaticanul, unde erau preoţi Anatolieni. Propovăduitorii Simon şi Saul = Sfinţii Petru şi Pavel au fost ucişi în Roma deodată, în aceeaşi zi, 29 VI 67; Gentilul Luca n-a fost vizat: el a supravieţuit după execuţiile celor 2, rămânând cu cunoașterea creștinilor timpurii și cu avutul lui Saul / Pavel. Tezaurul acumulat - prestigiul şi averea - a fost transferat rudelor Romane Garghil / conform versiunii Latine (Gordian / în versiunea Greacă), consolidându-se în societatea din capitala Imperială, printre cetăţenii Romei şi printre creştini. În anul 2001, rămăşiţele celui care a scris "Evanghelia după Luca" au fost analizate genetic doar matern, dovedindu-se că n-a fost Evreu; a murit la 84 de ani (o vârstă apreciabilă pentru acele timpuri), spânzurat de Eleni în Teba / S Balcanilor. Aşadar, apostolul Petru (fratele mai mic al pescarului Andrei) s-a dus la Vatican - Colina Romei dominată de orientali - ca fiind cea mai potrivită locaţie pentru creştinare, atât deoarece acolo erau Anatolienii apropiaţi Canaanului, cât şi fiindcă astfel se adresa păgânismului puternic simbolizat de Templul Gherghiţei; misiunea sa i-a deranjat pe Romani, care l-au răstignit cu capul în jos iar finanţatorului său Pavel - cetăţean Roman - i-au tăiat capul, în aceeaşi zi (medicul lor Luca - martor ocular, posibil Ghergan - a rămas cu povestea evanghelică şi temporar cu banii).

Evanghelistul Luca

Una dintre cele mai importante ginte din Roma Antică era Anicia, iniţial cu numele Gallus (însemnând cocoş / Gal); în Peninsula Apenină, Galeria a fost o străveche familie rustică, legată de patricienii păgâni - probabil Sabini - denumiţi apoi Gali. Anicius era un nume Roman existent din secolul IV î.C. şi a fost preluat ca nume de familie după militarii Anicius Gallus care în anul 168 î.C. au atacat Macedonia. Printre numeroasele ramuri nobile Anicii - mulţi fiind senatori, consuli, prefecţi, etc. - cea prin înrudire Ghergară a fost prima creştină din Roma, cu care la sfârşitul Antic Împăraţii bizantini erau înrudiţi: astfel, generalul Gherman / Germanus (ce a murit în anul 550), despre care Iordanes în "Getica" a afirmat că era din ginta Romană Anicii, însurat cu nepoata Regelui Got Teodoric "cel Mare" - soră cu Athalaric, Regele OstroGoţilor 516-534 din Peninsula Apenină - era văr cu Împăratul bizantin Iustinian şi considerat urmaşul aceluia, însă a intervenit decesul său brusc. Generalul Gherman (conform şi arheologului German Theodor Mommsen 1817-1903) a fost nepotul Prinţesei Iuliana Anicia, fiica Împăratului Valentinian III al Imperiului Roman de Apus / în timpul căruia a fost înfrânt Attila, Împăratul Hunilor; bunica Iuliana Anicia a ctitorit în Tracia la Constantinopol cea mai mare Biserică (era înaintea extinderii construcţiei "Sf. Sofia") şi a rămas ştiută ca patroana artelor. Nepoata generalului Gherman - fiică a feciorului său Gherman - a fost soţia lui Teodosiu, ultimul Împărat bizantin din Dinastia Iustiniană (născut în Tracia la Constantinopol de Grigore "cel Mare" din Roma, însă în anul 602, după ce a căutat ajutor la ruda Khosrau II, Împăratul Sasanit, a fost executat de pretendentul la tron Focas "Tiranul" - ofiţer ce a domnit până în anul 610 - care în anul 605 pe Insula Prote / Kînalîada 40,54 lat. N, 29,03 long. E din Marea Marmara a executat-o prin decapitare şi pe Împărăteasă, împreună cu tatăl ei Gherman). Un urmaş al lor, născut în anul 645 şi castrat de Împăratul bizantin Constantin "cel Nou", e considerat cel care a fost primul patriarh Gherman al Constantinopolului, în 715-730, celebrat ca Sfânt în 12 V: s-a opus interzicerii icoanelor; a fost destituit de către Împăratul bizantin Leon Syrianul - care a promovat acel decret - şi a murit în anul 733.

Aspectul Vaticanului catolicilor aduce cu lingamul hinduşilor (simbolismul având central Obeliscul din Heliopolis ca penisul Zeului Șiva este în văzul oricui): acolo e Piața Sfântului Petru - apostolul Galileean = Asiatic care a fost primul papă - iar forma finală (definitivată de arhitectul Lorenzo Bernini 1598-1680 din Napoli) ar reda Cheia Raiului.

Steagul papal până în 1808

Ghergarii şi Galii

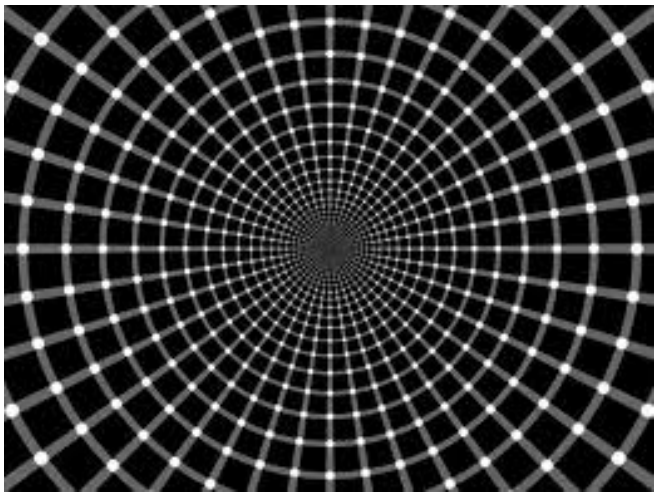

Istoricul Basarabean Alexandru Gonța a scris: "Celții, care au locuit în Moldova și Transilvania înainte de Era noastră au avut 'ordinul celor puternici' numiți 'gali' (de la 'gal' = 'puternic' / 'viteaz' în limba celtă). Ulterior, longobarzii care s-au așezat în nordul italic și-au numit vitejii ca 'arimani' și 'eroi' ('heros', din rădăcina 'ard'; 'harimanii' lui Iancu de Hunedoara erau viteji organizați după alte criterii decât cei din armata otomană). Spre deosebire, la goții organizați pe familii și rudenii apropiate, cei din 'ordinul corăbierilor' erau numiți 'vikings' (la fel ca și la scandinavi: din simbioza geto-gotă, receptarea cuvântului românesc 'viteaz' a fost 'viking'). Începând din anul 1066, cuvântul 'viking' și-a schimbat sensul în apusul Europei: urcând pe corăbii și săvârșind acte de piraterie, 'vikingii' normanzilor au fost socotiți 'piraţi'; în schimb, în răsărit, cei cărora varegii le-au organizat statul au păstrat sensul original". Exceptând Galii Anatolieni / adică Gaulii, în Europa Celţii - din care făceau parte Galii - s-au poziţionat la apusul Geţilor. Cercetătorul Român Gabriel Gheorghe în "Studii de cultură și civilizaţie românească" din anul 2001 a susţinut că "strămoşii

galilor au sosit în Galia - sudul actualei Franţe - din Ardeal, Banat şi Oltenia după finele mileniului III î.C." (adică după ultimul val Kurgan, când în Anatolia au apărut Hitiţii şi în Balcani au apărut Tracii, anume încă din Epoca Bronzului): ei au premers migrarea Keltă / Ghergă acolo, cea din mileniul I î.C. / Epoca Fierului (Galii făcând apoi parte dintre Celţi / Keltoi). În anul 2004, profesorul Elveţian Philippe Borgeaud a observat ca interesant că, venerată din mileniul VI î.C. în Mesopotamia, divina Inana / Iştar după ce a vizitat lumea subpământeană / subterană (loc unde a coborât şi Ghirga-meş / Ghilgameş) a revenit însoţită de demoni asexuaţi numiţi Gala în Sumeriană; preoţii ei - Gardieni ai vieţii - erau numiţi Kur-ga-ra / Kurgarru, fiind precursorii oficianţi ai castraţilor Gali din Imperiul Roman: slujitorii săi (şi Dr. Mircea Eliade afirma că "tema castrării era de origine orientală, automutilarea anumitor credincioşi în timpul transelor lor extatice asigurându-le castitatea absolută, spre dăruirea integrală divinităţii", observându-se şi că testosteronul slăbea imunitatea organismelor, castraţii ajungând cu mulţi ani mai longevivi decât restul, alegerea - răsfrântă până azi şi prin existenţa Mănăstirilor - fiind între viaţa lungă sau viaţa fertilă). În anul 1994, Britanicul Raymond George a prezentat rugăciunea de dimineaţă - cu faţa spre răsărit - a preoţilor "Kurgar-Ru" / Kurgarru în Babilon (ce începea prin "O Şamaş, care asiguri reînnoirea pentru marii Zei, care iluminezi părţile lumii, păstorind oamenii adormiţi în luncă, care te confrunţi cu agresorul, care cucereşti Iadul şi-l distrugi! Vino spre noi, din îndepărtatul Rai, aici suntem, stând în faţa ta!"):

Rugăciunea Kurgar-Ra

"Îngerii Căzuţi" Grigori erau sexuaţi - de gen masculin - spre deosebire de ceilalţi Îngeri, care erau asexuaţi; de altfel, e de remarcat că primii Îngeri din Biblie - care au fost menţionaţi ca taţii vestiţilor viteji din vechime - n-au fost alţii decât tocmai acei Îngeri Gregori / "Veghetori". A rămas cunoscut că Îngerii în general erau "asexuaţi" şi a mai rămas ştiut că unii Îngeri au "dezertat" (fiind în acel timp afurisiţi pentru aşa ceva); aceia dintre ei care au refuzat castrarea au fugit (şi s-au împreunat cu băştinaşele orientale, având copii): a fost o străveche / pre-diluviană divizare Ghergară, perpetuată după Potop, inclusiv via Galileea, începând cu Înălţimile Golan. Ceea ce în răsăritul Europei era Kurgan, în apusul Europei a ajuns GalGal - de unde denumirea de Gauli / Gali pentru cei care respectau Cultura Gorgană (conform vechilor echivalenţe lingvistice "G"="K" şi "R"="L"). Amazoanele erau cele care venerau Cultura respectivă în Caucaz şi Anatolia, ca preotese Gherghiţe / retezându-şi sânii iar castraţii - după cum nota profesorul Eugene Lane de la Universitatea Americană Yale în anul 1996 - se automutilau pentru fi împreună cu ele, în onorarea Gherga (mai târziu astfel au apărut eunucii care păzeau haremurile, simbolic castrarea fiind asociată şi cu celebra decapitare a Gorgonei Meduza); în Antichitate, cei care o făceau au fost oamenii Regelui Gallus de pe Râul cu acel nume de lângă Pessinus / locul de unde Romanii au luat statuia din meteorit a Gherghiţiei şi au instaurat cu ea Templul Vaticanului, declarând-o protectoarea lor (la poalele Muntelui Agdistis / Agdos dominând zona - numit astfel, conform unei poveşti Frygiene, după o creatură hermafrodită ce castrată a devenit Marea Mamă Cybela - Anatolianul Pausania 1:4 notând că acolo era îngropat iubitul Cybelei, Zeul Vegetaţiei Attis / fiul Nimfei Nana a Râului Sakarya / Sangarius, care provocat de Cybele într-un acces de nebunie s-a castrat: Apolloniu din Rodos 2:722 a scris că numele acelui Râu era de la Sangas - fiul lui Ocean şi Tethys - care a ofensat-o pe Zeiţa Rhea, ceea ce a dus la deosebirea între sângeroasa dar importanta Sakarya din Afriki, adică Valea principalei ape curgătoare a Frygiei şi nesângeroasa dar importanta Sahara din Africa, adică uscatul principalului deşert al lumii). Iniţial, automutilările la femeile Amazoane erau din motiv religios - nu războinic - iar la bărbaţi similar, din motiv religios. Dr. Mircea Eliade a explicat în "Istoria ideilor şi credinţelor religioase": "Pe lângă pulsiunile mai mult sau mai puţin inconştiente care îi cârmuiau pe neofiţi, trebuie ţinut seama de nostalgia unei androginii rituale sau de dorinţa de a-şi spori rezerva de 'forţe sacre' printr-o infirmitate neobişnuită şi spectaculoasă ori chiar de voinţa de a se simţi excluşi din structurile tradiţionale ale societăţii - printr-o imitaţie divină totală - cultul făcând posibilă redescoperirea valorilor religioase ale sexualităţii, suferinţei fizice şi sângelui; transele îi eliberau pe credincioşi de autoritatea normelor şi a convenţiilor, într-un anume sens fiind o descoperire a libertăţii". Emascularea preoţilor (consideraţi amanţi divini), ce putea fi împlinită numai prin castrare, trebuia să asigure Marii Zeiţe surse de energie generatoare pe care ea, la rândul ei, o degaja tuturor. În Antichitate, preoţii Gauli / Gali din Templul Vaticanului, de exemplu de Ziua Sângelui - 24 Martie - pe fondul absorbţiei de plante halucinogene, a unei muzici asurzitoare de tobe şi flaute, precipitaţi în dansuri demenţiale, despletiţi şi agitându-şi spasmodic capetele, ofereau Gherghiţiei sângele ca ofrandă, cu cioburi şi cuţite crestându-şi braţele şi pieptul, împroşcând altarul cu sângele ce le ţâşnea din răni / nou-primiţii în rândul preoţilor sacrificându-şi virilitatea, depunându-şi resturile însângerate ale automutilării "sub baldachin" = "zona nupţială", în calitate de amanţi / soţi mistici ai Zeiţei (Kernos era vasul de lut ars în care se aduceau sub baldachin testiculele - ritualul în timp ajungând

ca să nu mai fie de proveniență umană, ci din sacrificiul vreunui taur ori berbec, Romanii instituind astfel pentru acea zi sărbătoarea "Taurobolium"); apoi, era explozia extatică prin Ziua Bucuriei, numită "Hilaria": 25 Martie / analogia lingvistică de hilar - ce a căpătat ulterior până şi semnificaţia de "caraghios" din partea celor care nu apreciau jertfa respectivă - putând fi legată etimologic şi de vechiul oraş Hilarima al Gherghiţilor, de la poalele Templului Anatolian Gherga, la apogeul său în acele vremuri Antice (atunci avea loc "baia" purificatoare a Marii Mame / în prezent, hilar fiind marcată "ziua păcălelilor", a proştilor păcăliţi - 1 Aprilie - ce-şi are rădăcina în acea sărbătoare). În imaginea următoare se poate vedea reproducerea în marmură, aflată la "Muzeul Capitolin" din Roma, a unui Gal murind: iniţial, statuia era din bronz - realizată în anul 223 î.C. de Epigon, fiul lui Charios din Pergam - ca parte a ansamblului ştiut drept "Marea Ofrandă Attaliană" (comandată de cârmuitorul Attalus al Pergamului - care a domnit în 241-197 î.C. - şi a deportat în anul 218 î.C. Gherghiţele din Gherghis I / Troia în Gherghis II / Gherghita, la izvorul Râului Anatolian Caicos, acum Râul Bakîrcay / Turcia).

Gal

Galii, cărora le plăcea curăţenia (ei au inventat săpunul pentru oameni, căci pentru rufe exista de la începutul mileniului III î.C., datorită Sumerienilor) aveau locuinţe din lemn, de formă rotundă şi în Antichitate au fost prezenţi din Anatolia până în V Europei (canalul de comunicare al Galiei din S Franţei cu Pontul, adică Marea Neagră, era Valea Dunării; utilizau - rar, ca Geții - alfabetul Grec iar fiecare comunitate era condusă de câte un Consiliu al Bătrânilor. Galii din Galia aveau aur (dorit de Romani); o altă distincţie între ei era că Galii îşi respectau copiii, pe când Romanii aruncau copiii nedoriţi la gunoi. Titus Livius 23:24 a povestit că Galii CisAlpini care în anul 216 î.C. l-au ucis pe consulul Roman Postumius i-au luat capul tăiat: "craniul le-a folosit drept vas sacru pentru libaţii şi drept cupă preoţilor". Vercingetorix / "Vercin-Geto-Rix" - la Gali sufixul "rix" însemna "rege" - născut la Ghergovia / Gergovia (S Franţei) în anul 82 î.C., a fost cel care a unit Galii, printre care şi Gabalii din Gévaudan / S Galiei, pentru a rezista Romanilor, însă a fost învins de Iuliu Cezar şi s-a predat, fiind sugrumat la închisoarea din Roma în anul 46 î.C., din ordinul aceluia. Privind sufixul "via" se poate observa la Varșovia, Cracovia, Moravia, Ghergovia, ș.a. că semnifica "viața" / "a dura" (ca atribut al orașului "Var", al Cavalerului Krak, al Măreției, al lui Gherga, etc). În anul 1897, Academia Vaucluse din Avignon 43,56 lat. N, 4,48 long. E / regiunea Provence-Alpi-Coasta de Azur a scris că șefii Galilor utilizau moneda inscripționată "CCETIO" (ce însemna "Getio", căci dublul "C"="G"): cârmuitorii Geți ai Galilor erau Gherghini; Vercin-getorix / ultimul lider independent a fost Regele Get = "Geto-rix" Vercin / în pronunție "Werkin" din Gergovia / zisă Gorgovia (conform Dr. Corneliu Diaconovici, anul 1900). În plus, pe lângă evidențele onomastică și numismatică e cea topografică, Regele Get "Werkin" / Gherghin al Galilor fiind din Ghergovia / Gorgovia; la Vercingetorix / Wercin-Geto-Rix, prefixul "Werc" pare evident că rezona cu cerc, lup sau Gherg. Ca fapte diverse: Iuliu Cezar a fost surprins să constate despre socoteala Galilor că noaptea preceda ziua (Romanii calculau ziua începând cu răsăritul soarelui); pe de altă parte, e de ştiut că deoarece accesul femeilor în corurile Bisericeşti era interzis, castraţii au cântat la Vatican - în corul Capelei Sixtine - până în anul 1903, capacităţile muzicale ale castraţilor fiind dintotdeauna foarte apreciate (prin dereglarea hormonală rezultată datorită castrării, corzile vocale putând acoperi toată gama de sunete, de la joase la înalte). Tenorul Italian Evan Gorga 1865-1957 (de lângă Vatican / Roma), care a avut colecţii uriaşe de artefacte, a rămas în Țara sa drept cel mai mare donator statului, pentru ca obiectele strânse - între care numeroase instrumente muzicale - să fie expuse în principalele muzee; de exemplu, o parte din ce a avut Evan Gorga se poate vedea acum la Vila Borghese din Roma (proprietate decorată cu statui Antice de mândri Geto-Daci).

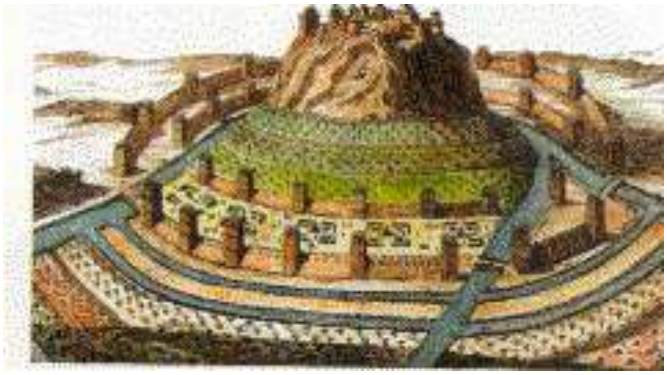

Ghergoa

Dincolo de Râul Rubicon ce era graniţa de N a Romanilor în timpul său, generalul Iuliu Cezar n-a putut cuceri în anul 52 î.C. capitala Galilor Ghergo'via / Gergovie (Ghergoa / Gergoia în Provansală - Dialectul Coastei de Azur, din Monaco până în Catalania); pe atunci Galii adorau Marea Zeiţă Anatoliană, întemeietorii Marsiliei fiind Pelasgii de pe teritoriul Cume al Gherghiţilor: gherbul Marsiliei a fost tridentul.

La sfârșitul Epocii Fierului,
Vest Anatolienii au avut portul Massalia / azi Marsilia

Massalia / Marsilia a fost întemeiată la gurile Ronului la sfârșitul secolului VII î.C. de Grecii Ionieni / Vest Anatolieni din Phokaia / Focaea - azi Foça de lângă Izmir, Turcia - care au mai colonizat în Vestul Mediteran Avenio / actualul Avignon, Agathe Tychè / Agde 43,18 lat. N, 3,28 long. E, Antipolis / Antibes 43,34 lat. N, 7,07 long. E, Nikaïa / Nisa 43,41 lat. N, 7,16 long. E, Monoïkos / Monaco, Alalia / actuala Aléria 42,06 lat. N, 9,30 long. E - un punct comercial pe coasta de Est a Insulei Corsica - având colonii puternice și în Peninsula Iberică, astfel cum a fost Emporion / Empúries 42,08 lat. N, 3,07 long. E, în Catalania.

Gargarius - Localitate menționată printr-o inscripție gravată în onoarea sevirului augustan Quintus Cornelius Zosimus, descoperită în Saint-Jean-de-Garguier (Gémenos, Bouches-du-Rhône), în secolul al XVII-lea . Acest text evocă faptul că locuitorii pagusului *Lucretius* fuseseră privați de accesul la baia liberă a lui *Gargarius* , orașul principal al acestui *pagus* , dependent de orașul Arelatenses . Ulterior, Quintus Cornelius Zosimus a obținut de la împăratul Antoninus Pius (86-161 d.Hr.) restaurarea acestui privilegiu. *Loco Gargario* nu ar fi altul decât actualul Saint-Jean-de-Garguier, unde inscripția a fost actualizată și al cărui nume avea să păstreze memoria. Acest toponim se explică prin galul " *gargo-* , care înseamnă „ feroc / sălbatic ".

Inscripția lui Saint-Jean-de-Garguier (Gémenos) (CIL 12, 594)

[P]AGANI PAGI LVCRETI QVI SVNT FINIBVS ARELATENSIVM LOCO GARGARIO Q(VINTO) COR(NELIO) MARCELLI LIB(ERTO) ZOSIMO IIIIIVIR(Ô) AVG(VIR(O) AVG(VIR(O) OBSERVATEL) AR(VIR(O)) ARELATENSIVM LOCO GARGARIO Q(VINTO) COR(NELIO) HONOREM EIVS QVI NOTVM(!) FECIT INIVRIAM NOSTRAM OMNIVM SAEC[VLOR]VM SACRATISSIMO PRINCIPI T(ITO) AELIO ANTONINO [AVG(VSTO) PIO TE]R ROMAE MISIT PER MVLTOS ANNOS AD PRAESIDES PR[OVINCIAE PERSECVVRIAMTH [OVINCIAE PERSECVVISTOB INSTOB] HOC DONAVIT NOBIS INPENDIA QVAE FECIT VT OMNIVM SAECVLORVM SACRATISSIMI PRINCIPIS IMP(ERATORIS) CAES(ARIS) ANTONINI AVG(VSTI) PII BENEFICIA DVRARENT PERMANERENTQVE QVIBVS FRVEREMVR [AQVIS] ET BALINEO GRATVITO QVOD ABLATVERSVM ERAT VXXXG(VSTI) PII BENEFICIA DVRARENT PERMANERENTQVE QVIBVS FRVEREMVR [AQVIS] ET BALINEO GRATVITO QVOD ABLATVERSVM ERAT VXXXG

„Locuitorii pagului *Lucretius* , care se află la granița cu Arelatenses , în localitatea *Gargarius* , către Quintus Cornelius Zosimus, libert al lui Marcellus, servitor augustan al coloniei *Iulia Paterna* din *Arelate* , pentru a-l onora pe cel care a făcut cunoscută nedreptatea de care am fost victime față de cel mai venerabil prinț al tuturor timpurilor, Titus Aelius Antoninus, Augustus, pios. De trei ori a trimis (un mesager) la Roma, timp de mulți ani, cerând despăgubiri de la guvernatorii provinciei pentru nedreptatea pe care am suferit-o, pe cheltuiala lui, - și pentru aceasta ne-a iertat cheltuielile pe care le-a suportat? astfel încât beneficiile celui mai venerabil prinț al tuturor timpurilor, împăratul Caesar Antoninus, Augustus, pios, să subziste permanent, beneficii potrivite pentru a ne permite să ne bucurăm de apa și baia gratuite de care locuitorii pagului fuseseră lipsiți, *care* le folosiseră mai bine de patruzeci de ani."

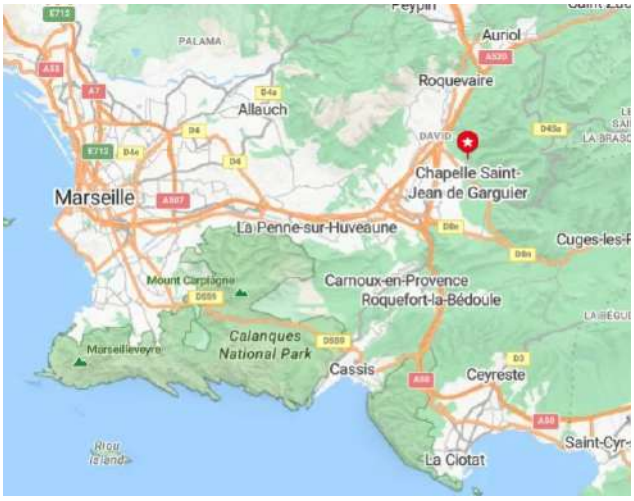

Gargarius în Antichitate a avut Podgoria Marsiliei și
Băi Termale, a fost important Târg, apoi sediu episcopal
iar azi găzduiește Mănăstirea cu hramul "Ioan Botezătorul"

Gargarius a fost localitatea menționată și într-o inscripție Antică descoperită în Saint-Jean de Garguier 43,18 lat. N, 5,36 long. E din comuna Gémenos, departamentul Bouches-du-Rhône (adică gurile Ronului), regiunea Provence-Alpi-Coasta de Azur, la circa 20 km E de portul vechi al Marsiliei: textul Roman era despre accesul la Băile Gargarius; privind Marsilia - acum cea mai populată metropolă a Franței după capitala Paris - fiind între gurile Râului Ron și reședința Gherghită / Gargară, din vechiul context, inclusiv din situația concretă geografică, rezultă ideea probabilității gospodăririi Băilor Gargarius de către corăbierii sacri Vest Anatolieni care însoțeau coloniștii (acolo ulteriorul călugăr Dobrogean Casian - întemeietorul primei

Mănăstiri creștine din apusul Europei, înființată chiar în Marsilia - știa de ei, căci corăbieri sacri Vest Anatolieni au avut toate coloniile de pe coasta sa Pontică natală, aceia fiind atestați ca Gherghiți). După cum a documentat inclusiv cercetătorul Francez Laurent Bouby de la Universitatea Montpellier 43,36 lat. N, 3,52 long. E / Sudul Franței, întemeietorii portului Marsilia și-au avut în acel areal prima Podgorie - la începutul secolului VI î.C. - iar creștinii în secolul V au înființat acolo parohia Gargarius, ce imediat a și fost chiar sediul Episcopiei / după voința contemporanului călugăr Dobrogean Ioan Casian, părintele monahismului Vest European (din Evul Mediu pe acel loc funcționează Mănăstirea Saint-Jean de Garguier); preotul Ghenadie din Marsilia - care i-a fost fiu duhovnicesc - a scris despre Ioan Casian că era "de neam Scit" iar în anul 1912 arheologul Român Vasile Pârvan a descoperit în fosta Sciție "Mică" = Dobrogea, inscripții ce pomeneau pe Valea Casimcei de hotarul Casienilor (pravila - după sinaxarul Sf. Cuvios Ioan Casian - a notat că "era dintr-o familie de oameni cu stare materială bună, căci acesta a agonisit o aleasă educație intelectuală"). Istoricul Mănăstirii Gargarius a prezentat în anul 2025:

"Situl Mănăstirii Saint-Jean-de-Garguier este un reper cheie în istoria Provencei, fiind vizitat timp de 2600 de ani. O istorie unică și incredibil de bogată!

Din Fenicia la Gargarius: într-o perioadă foarte veche, când nici Aubagne, nici Gémenos nu existau, singurul cătun de pe Câmpie era Gargarius. Pe măsură ce populația noului oraș Marsilia - fondat în secolul VI î.C. - creștea rapid, locuitorii au căutat spațiu pentru cultivări iar fermierii stabiliți aici au plantat viță-de-vie și grâu. Micul cătun a devenit răscruce de drumuri și - printre altele - o piață mare (deja bine cunoscută în secolul II î.C.): oamenii veneau de departe pentru a cumpăra materii prime la Târgul Gargarius, cel mai important din Valea Huveaune. Aici se afla un Templu dedicat lui Bachus și Dianei iar Băile Termale - accesibile tuturor - erau alăturate.

De la Gargarius la parohia Saint-Jean-de-Garguier: este probabil ca Templul - păgân - să fi fost transformat într-o Biserică la scurt timp după Edictul lui Constantin (anul 313), care autoriza religia creștină. La acea vreme, Oresius era episcop de Marsilia și cu siguranță sub conducerea sa Gargarius a devenit loc de Cult creștin. În secolul următor (secolul V), Gargarie - numele a evoluat - a fost ridicat chiar la rang de Episcopie, de către episcopul de Marsilia. O intersecție / răscruce de drumuri, Târg / piață mare, Gargarie a ajuns și loc de pelerinaj. Devoțiunea față de Sfântul Ioan Botezătorul - care continuă până în zilele noastre - nu poate fi însă datată. Un document datat 1030 vorbește deja despre 'Biserica Sfântului Ioan Botezătorul, din Valea Garguier'.

De la Sarazini la Dame Garcende: Cele câteva secole de calm și prosperitate au fost întrerupte în secolul VIII de invazii Sarazine succesive. Armatele musulmane au invadat Provența și, după un secol de răscumpărări și raiduri, au fost alungate definitiv în anul 973. În acea perioadă întunecată, locuitorii au părăsit Câmpurile și s-au refugiat în Munți. Aceasta este originea micului sat Saint Clair. Odată cu revenirea calmului, viața s-a reluat la șes și - prin urmare - și în Saint-Jean-de-Garguier, care a devenit o anexă a abației Saint-Pons, fondată în 1205 (de maici Cisterciene, în pădurea Gémenos aparținând Mănăstirii Sf. Victor din Marsilia).

În inima Evului Mediu, au fost 6 secole de ospitalitate: în jurul Bisericii au fost construite clădiri pentru a găzdui pelerini, săraci și bolnavi (atunci, frățiile din Marsilia aveau grijă de bolnavi; uneori erau primiți până la 130 de convalescenți în același timp). Numeroasele ofrande votive ale Capelei - dintre care cele mai vechi datează din secolul XVI - sunt martorele harurilor extraordinare și vindecărilor miraculoase acordate pelerinilor bolnavi care veneau să fie îngrijiți și să se roage la Saint-Jean-de-Garguier de-a lungul secolelor.

Dieceza Marsiliei a decis să întreprindă lucrări enorme (în deceniul 2003-2013) pentru a da Mănăstirii splendoarea pe care o are astăzi. De acum înainte, Mănăstirea este diecezană, destinată să primească grupuri de pelerini, persoane care se retrag, excursioniști, ș.a. pentru a-i ajuta să descopere istoria zonei și să le ofere o mostră din dragostea divină care a binecuvântat acest loc Sfânt atâta timp".

Campania Romanului Cezar în Galia

Fortăreața Ghergoviei era la poalele Muntelui Gergovius, pe Platoul Gergoie, pentru a-i adăposti pe agricultori la 744 metri altitudine / azi satul Francez Merdogne (în N Ghergoviei bogată în vin era Gorgobina, populată de Galii din Ghergovia); în vecinătatea Nordică a Ghergoviei - la aproape 10 km - pe ruinele Gergoriei (astfel cum a scris François Morénas în "Dicționarul portabil" din anul 1761) s-a dezvoltat orașul Clermont, de unde în anul 1095 papa a anunțat public începerea cruciadelor.

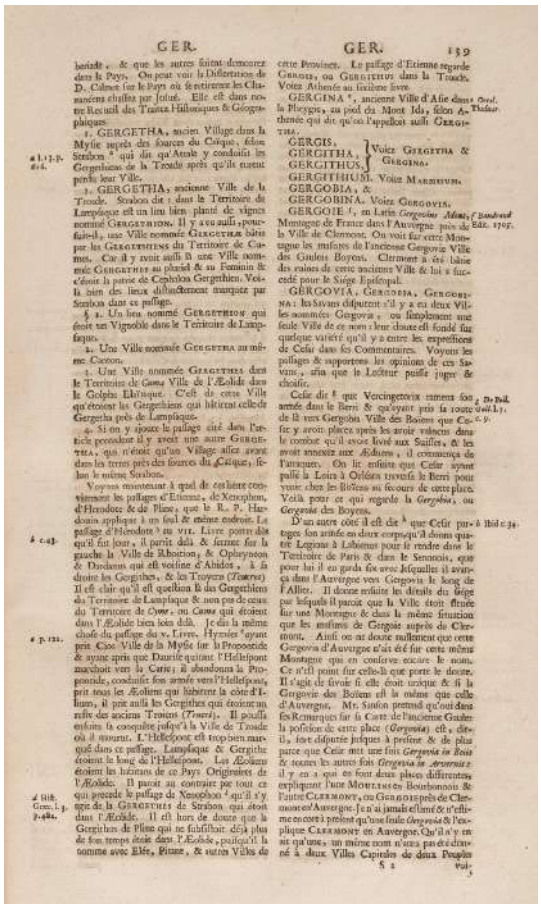

GER. GER. 139

heriade, & que les autres suivent demeurez dans le Pays. On peut voir la Dissertation de D. Calmet sur le Pays où se retirerent les Chananéens chassez par Josué. Elle est dans notre Recueil des Traitez Historiques & Géographiques.

1. GERGETHA, ancien Village dans la Mysie auprés des sources du Caïque, selon Strabon [a] qui dit qu'Attale y conduisit les Gergethiens de la Troade après qu'ils eurent perdu leur Ville.

a l. 13. p. 614.

2. GERGETHA, ancienne Ville de la Troade. Strabon dit, dans le Territoire de Lampsaque est un lieu bien planté de vignes nommé Gergethion. Il y a eu aussi, pourſuit-il, une Ville nommée Gergethia bâtie par les Gergethiens du Territoire de Cumes. Car il y avoit auſſi là une Ville nommée Gergethes au pluriel & au Feminin & c'étoit la patrie de Cephilon Gergethien. Voilà bien des lieux diſtinctement marquez par Strabon dans ce paſſage.

§. 1. Un lieu nommé Gergethion qui étoit un Vignoble dans le Territoire de Lampſaque.

2. Une Ville nommée Gergetha au même Canton.

3. Une Ville nommée Gergethes dans le Territoire de Cume Ville de l'Æolide dans le Golphe Elaïtique. C'eſt de cette Ville qu'étoient les Gergethiens qui habitoient celle de Gergetha près de Lampſaque.

4. Si on y ajoute le paſſage cité dans l'article precedent il y avoit une autre Gergetha, qui n'étoit qu'un Village aſſez avant dans les terres près des ſources du Caïque, ſelon le même Strabon.

Voyons maintenant à quel de ces lieux conviennent les paſſages d'Etienne, de Xenophon, d'Herodote & de Pline, que le R. P. Hardouin applique à un ſeul & même endroit. Le paſſage d'Herodote [b] en VII. Livre porte dit qu'il fut jour, il partit delà & laiſſant ſur la gauche la Ville de Rhoetion, & Ophryneion & Dardanus qui eſt voiſine d'Abidos, à la droite les Gergithes, & les Troyens (Teucres) Il eſt clair qu'il eſt queſtion là des Gergethiens du Territoire de Lampſaque & non pas de ceux du Territoire de Cyme, ou Cume qui étoient dans l'Æolide bien loin delà. Je dis la même choſe du paſſage du V. Livre. Hymnes [c] ayant pris Cioe Ville de la Myſie par la Propontide & ayant après que Daurite quitta l'Helleſpont marchoit vers la Carie; il abandonna la Propontide, conduiſit ſon armée vers l'Helleſpont, prit tous les Æoliens qui habitent la côte d'Ilium, il prit auſſi les Gergithes qui étoient un reſte des anciens Teucres (Teucri). Il pouſſa enſuite la conquête juſqu'à la Ville de Troade où il mourut. L'Helleſpont eſt trop bien marqué dans ce paſſage. Lampſaque & Gergithe étoient le long de l'Helleſpont. Les Æoliens étoient les habitans de ce Pays Originaires de l'Æolide. Il paroit au contraire par tout ce qui precede le paſſage de Xenophon [d] qu'il s'y agit de la Gergethie de Strabon qui étoit dans l'Æolide. Il eſt hors de doute que la Gergithes de Pline qui ne ſubſiſtoit déjà plus de ſon temps étoit dans l'Æolide, puiſqu'il la nomme avec Elée, Pitane, & autres Villes de cette Province. Le paſſage d'Etienne regarde Gergis, ou Gergithus dans la Troade. Voiez Athenée au ſixiéme livre.

b l. 7. p. 122.

c l. 5. p. 482.

d l. 3. Gen. p. 582.

GERGINA [e], ancienne Ville d'Aſie dans l'Ovid. la Phrygie, au pied du Mont Ida, ſelon Athanaſe qui dit qu'on l'appelloit auſſi Gergitha.

e l. 13. Theſaur.

GERGIS, GERGITHA, GERGITHUS, } Voiez Gergetha & Gergina.

GERGITHIUM. Voiez Marmorium.

GERGOBIA, & GERGOBINA. Voiez Gergovia.

GERGOIE [f], en Latin *Gergovia Alanæ*, [f] Bouhourd Montagne de France dans l'Auvergne près de Edit. 1705. la Ville de Clermont. On voit ſur cette Montagne les maſures de l'ancienne Gergovie Ville des Gaules Boyens. Clermont a été bâtie des ruines de cette ancienne Ville & lui a ſuccedé pour le Siége Epiſcopal.

GERGOVIA, Gergobia, Gergobina: les Savans diſputent s'il y a eu deux Villes nommées Gergovia ou ſeulement une ſeule Ville de ce nom: leur doute eſt fondé ſur quelque variété qu'il y a entre les expreſſions de Ceſar dans ſes Commentaires. Voyons les paſſages & rapportons les opinions de ces Savans, afin que le Lecteur puiſſe juger & choiſir.

Ceſar dit [g] que Vercingetorix ramena ſon armée dans le Berri & qu'ayant pris la route de la, de là vers Gergobia Ville des Boiens que Ce-ſar y avoit placez après les avoir vaincus dans le combat qu'il avoit livré aux Suiſſes, & les avoit annexez aux Æduens, il commença de l'attaquer. On lit enſuite que Ceſar ayant paſſé la Loire à Orleans traverſa le Berri pour venir chez les Boiens au ſecours de cette place. Voilà pour ce qui regarde la *Gergobia*, ou *Gergovia* des Boyens.

g De Bell. l. 7. c. 9.

D'un autre côté il eſt dit [h] que Ceſar partoit de Sens pour ſe rendre au chemin qu'il devoit prendre pour joindre ſon armée en deux corps qu'il donna quatre Legions à Labienus pour le rendre dans le Territoire de Paris & dans le Senonois, afin que par là il eut garde ſes avenues juſqu'où il avança dans l'Auvergne vers Gergovie le long de l'Allier. Il donne enſuite les détails du Siége par leſquels il paroit que la Ville étoit ſituée ſur une Montagne & dans la même ſituation que les environs de Gergoie auprés de Clermont. Ainſi on ne doute nullement que cette Gergovia d'Auvergne n'ait été ſur cette même Montagne qui en conſerve encore le nom. Ce n'eſt point ſur ceſte-là que porte le doute. Il s'agit de ſavoir ſi elle étoit unique & ſi la Gergovie des Boiens eſt la même que celle d'Auvergne. Mr. Sanſon penſoit qu'oit dans ſes Remarques ſur la Carte de l'ancienne Gaule la poſition de cette place (*Gergovia*) eſt, dit-il, fort diſputée juſques à preſent & de plus parce que Ceſar met une fois *Gergovia in Boiis* & toutes les autres fois *Gergovia in Arvernis*: il y en a qui en font deux places différentes, expliquant l'une Moulins en Bourbonnois & l'autre Clermont, ou Gergois près de Clermont en Auvergne. Jen'ai jamais eſtimé & n'eſtime encore à preſent qu'une ſeule *Gergovia* & Publique Clermont en Auvergne. Qu'il n'y en ait qu'une, un même nom n'aura pas été donné à deux Villes Capitales de deux Peuples

h Ibid. c. 34.

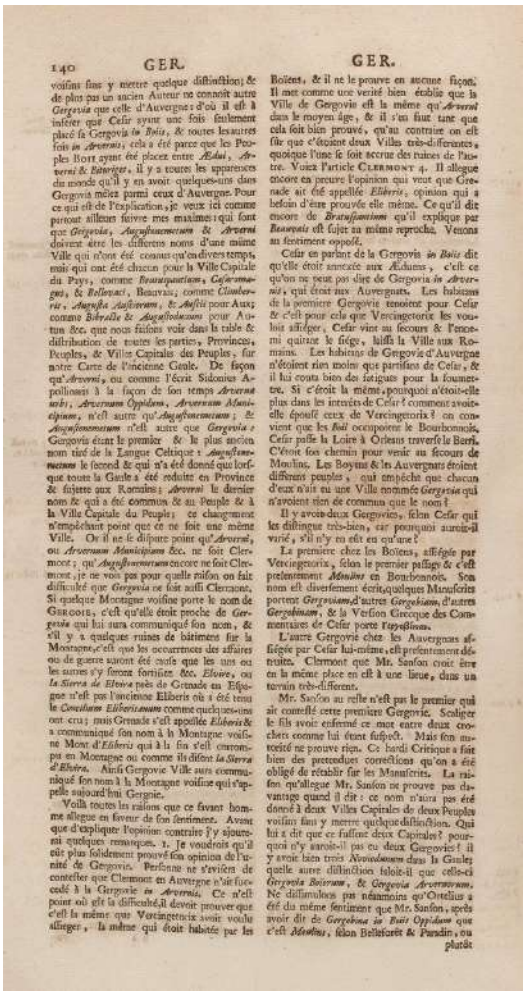

140 GER. GER.

voiſins ſans y mettre quelque diſtinction; & de plus pas un ancien Auteur ne connoit autre *Gergovia* que celle d'Auvergne: d'où il eſt à inferer que Ceſar ayant une fois ſeulement placé ſa Gergovia *in Boiis*, & toutes les autres fois *in Arvernis*, cela a été parce que les Peuples Boiens ayant été placez entre *Ædui*, *Arverni* & *Bituriges*, il y a toutes les apparences du monde qu'il y en avoit quelques-uns dans Gergovie mêlez parmi ceux d'Auvergne. Pour ce qui eſt de l'explication, je veux ici comme partout ailleurs ſuivre mes maximes: qui ſont que *Gergovia*, *Auguſtonemetum* & *Arverni* doivent être les différens noms d'une même Ville qui n'ont été connus qu'en divers temps, mais qui ont été choiſis pour la Ville Capitale du Pays, comme *Bratuſpantium*, *Caſaromagus*, & *Bellovaci*, Beauvais; comme *Cloutherie*, *Auguſta Auſtiorum*, & *Auſtis* pour Aux; comme *Bibracte* & *Auguſtodunum* pour Autun &c. que nous faiſons voir dans la table & diſtribution de toutes les parties, Provinces, Peuples, & Villes Capitales des Peuples, ſur notre Carte de l'ancienne Gaule. De façon qu'*Arverni*, ou comme l'écrit Sidonius Apollinaris à la façon de ſon temps *Averna urbs*, *Arvernum Oppidum*, *Arvernum Municipium*, n'eſt autre qu'*Auguſtonemetum*; & *Auguſtonemetum* n'eſt autre que *Gergovia*: Gergovia étant le premier & le plus moderne nom tiré de la Langue Celtique: *Auguſtonemetum* le ſecond & qui n'a été donné que lorſque toute la Gaule a été reduite en Province & ſujette aux Romains; *Arverni* le dernier nom & qui a été commun & au Peuple & à la Ville Capitale du Peuple; ce changement n'empêchant point que ce ne ſoit une même Ville. Or il ne ſe diſpute point qu'*Arverni*, ou *Arvernum Municipium* &c. ne ſoit Clermont; qu'*Auguſtonemetum* encore ne ſoit Clermont, je ne vois pas pour quelle raiſon on fait difficulté que *Gergovia* ne ſoit auſſi Clermont. Si quelque Montagne voiſine porte le nom de Gergois, c'eſt qu'elle étoit proche de *Gergovia* qui lui aura communiqué ſon nom, & s'il y a quelques ruines de bâtimens ſur la Montagne, c'eſt que les occurrences des affaires ou de guerre auront été telles que les uns ou les autres s'y ſeront fortifiez &c. *Elorieo*, ou *la Sierra de Elvira* près de Grenade en Eſpagne n'eſt pas l'ancienne Elberis où a été tenu le *Concilium Elibertanum* comme quelques-uns ont cru; mais Grenade s'eſt appellée *Elberis* & a communiqué ſon nom à la Montagne voiſine. Mont d'*Elberis* qui à la fin s'eſt corrompu en Montagne ou comme ils diſent *la Sierra d'Elvira*. Ainſi Gergovie Ville aura communiqué ſon nom à la Montagne voiſine qui s'appelle aujourd'hui Gergois.

Voilà toutes les raiſons que ce ſavant homme allegue en faveur de ſon ſentiment. Avant que d'expliquer l'opinion contraire j'y ajouterai quelques remarques. 1. Je voudrois qu'il eût plus ſolidement prouvé ſon opinion de l'unité de Gergovie. Perſonne ne s'aviſera de conteſter que Clermont en Auvergne n'ait ſuccedé à la Gergovie *in Arvernis*. Ce n'eſt point où eſt la difficulté, il devoit prouver que c'eſt la même que Vercingetorix avoit voulu aſſieger, la même qui étoit habitée par les Boiens, & il ne le prouve en aucune façon. Il met comme une verité bien établie que la Ville de Gergovie eſt la même qu'*Avaricum* dans le moyen âge, & il s'en faut tant que cela ſoit bien prouvé, qu'au contraire on eſt ſûr que c'étoient deux Villes très-différentes, quoique l'une ſe ſoit accrue des ruines de l'autre. Voiez l'article Clermont 4. Il allegue encore en preuve l'opinion qui veut que Grenade ait été appellée *Eliberis*, opinion qui a beſoin d'être prouvée elle même. Ce qu'il dit encore de *Brauſpantium* qu'il explique par *Beauvais* eſt ſujet au même reproche. Venons au ſentiment oppoſé.

Ceſar en parlant de la Gergovie *in Boiis* dit qu'elle étoit annexée aux Æduens, c'eſt ce qu'on ne peut pas dire de Gergovia *in Arvernis*, qui étoit aux Auvergnats. Les habitans de la premiere Gergovie tenoient pour Ceſar & c'eſt pour cela que Vercingetorix les voulut aſſieger. Ceſar vint au ſecours & l'encemi quitta le ſiége, laiſſa la Ville aux Romains. Les habitans de Gergovie d'Auvergne n'étoient rien moins que partiſans de Ceſar, & il lui couta bien des fatigues pour la ſoumettre. Si c'étoit la même, pourquoi n'étoit-elle plus dans les intrerêts de Ceſar? comment avoit-elle épouſé ceux de Vercingetorix? on conviendra que les *Boii* occupoient le Bourbonnois, Ceſar paſſe la Loire à Orleans traverſe le Berri, s'étoit ſon chemin pour venir au ſecours de Moulins. Les Boyens & les Auvergnats étoient différens peuples, qui empêche que chacun d'eux n'ait eu une Ville nommée *Gergovia* qui n'avoient rien de commun que le nom?

Il y avoit deux Gergovies, ſelon Ceſar qui les diſtingue très-bien, car pourquoi auroit-il varié, s'il n'y en eût eu qu'une?

La premiere chez les Boiens, aſſiegée par Vercingetorix, ſelon le premier paſſage & c'eſt preſentement *Moulins* en Bourbonnois. Son nom eſt diverſement écrit, quelques Manuſcrits portent *Gergoviam*, d'autres *Gergobiam*, d'autres *Gergobinam*, & la Verſion Grecque des Commentaires de Ceſar porte *Γεργοβίναν*.

L'autre Gergovie chez les Auvergnats aſſiegée par Ceſar lui-même, eſt preſentement détruite. Clermont que Mr. Sanſon croit être en la même place en eſt à une lieue, dans un terrain très-different.

Mr. Sanſon au reſte n'eſt pas le premier qui ait conteſté cette premiere Gergovie. Scaliger le fils avoit enfermé ce mot entre deux crochets comme lui étant ſuſpect. Mais ſon autorité ne prouve rien. Ce hardi Critique a fait bien des pretendues corrections qu'on a été obligé de rétablir ſur les Manuſcrits. La raiſon qu'allegue Mr. Sanſon ne prouve pas davantage quand il dit: ce nom n'aura pas été donné à deux Villes Capitales de deux Peuples voiſins ſans y mettre quelque diſtinction. Qui lui a dit que ce fuſſent deux Capitales? pourquoi n'y auroit-il pas eu deux Gergovies? il y avoit bien trois *Alexandreum* dans la Gaule; quelle autre diſtinction faloit-il que celle-ci *Gergovia Boiorum*, & *Gergovia Arvernorum*. Ne diſſimulons pas néanmoins qu'Ortelius a été du même ſentiment que Mr. Sanſon, après avoir dit de *Gergobina in Boiis Oppidum* que c'eſt *Idoſtus*, ſelon Belleforêt & Paradin, ou plutôt

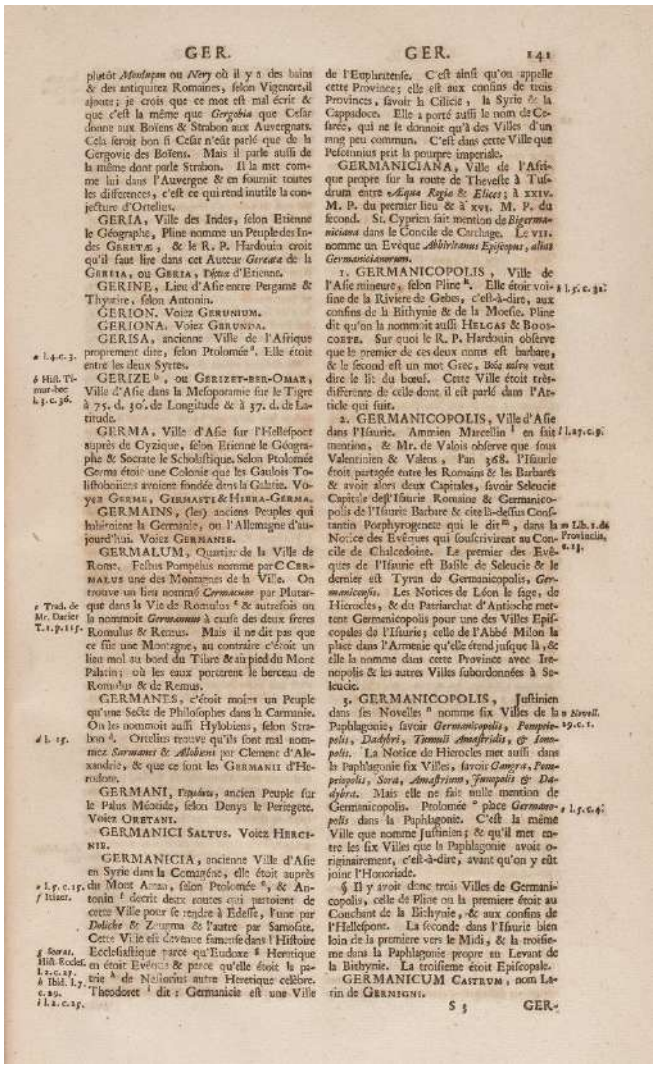

GER. GER. 141

plutôt *Moulignon* ou *Nery* où il y a des bains & des antiquitez Romaines, ſelon Vignerat, il ajoute: je crois que ce mot eſt mal écrit & que c'eſt la même que *Gergobia* que Ceſar donne aux Boiens & Strabon aux Auvergnats. Cela ſeroit bon ſi Ceſar n'eût parlé que de la Gergovie des Boiens. Mais il parle auſſi de la même dont parle Strabon. Il la met comme lui dans l'Auvergne & en fournit toutes les différences, c'eſt ce qui rend inutile la conjecture d'Ortelius.

GERIA, Ville des Indes, ſelon Etienne le Géographe, Pline nomme un Peuple des Indes Gerrhæi, & le R. P. Hardouin croit qu'il faut lire dans cet Auteur *Gereæi* de la Geria, ou Geria, Patrie d'Etienne.

GERINE, Lieu d'Aſie entre Pergame & Thyatire, ſelon Antonin.

GERION. Voiez Geruneum.

GERIONA. Voiez Gerunda.

GERISA, ancienne Ville de l'Afrique proprement dite, ſelon Ptolomée [a]. Elle étoit entre les deux Syrtes.

a l. 4. c. 3.

GERIZE [b], ou Gerizet-ber-Omar, Ville d'Aſie dans la Meſopotamie ſur le Tigre à 75. d. 30'. de Longitude & à 37. d. de Latitude.

b Hiſt. Timur-bec l. 3. c. 36.

GERMA, Ville d'Aſie ſur l'Helleſpont auprés de Cyzique, ſelon Etienne le Géographe & Socrate le Scholaſtique. Selon Ptolomée Germa étoit une Colonie que les Gaulois Tolliſtoboiens avoient fondée dans la Galatie. Voyez Germa, Germanet & Hiera-Germa.

GERMAINS, (les) anciens Peuples qui habitoient la Germanie, ou l'Allemagne d'aujourd'hui. Voiez Germanie.

GERMALUM, Quartier de la Ville de Rome. Feſtus Pompeius nomme par C Germalus une des Montagnes de la Ville. On trouve un lieu nommé *Germanum* par Plutarque dans la Vie de Romulus [c] & autrefois on la nommoit *Germanum* à cauſe des deux freres Romulus & Remus. Mais il ne dit pas que ce fût une Montagne, au contraire c'étoit un lieu mol au bord du Tibre & au pied du Mont Palatin; où les eaux porterent le berceau de Romulus & de Remus.

c Trad. de Mr. Dacier T. 1. p. 115.

GERMANES, c'étoit moins un Peuple qu'une Secte de Philoſophes dans la Carmanie. On les nommoit auſſi Hylobiens, ſelon Strabon [d]. Ortelius trouve qu'ils font mal nommez *Sarmanes* & *Allobiens* par Clement d'Alexandrie, & que ce ſont les Germanii d'Heraclides.

d l. 15.

GERMANI, Papuäna, ancien Peuple ſur le Palus Méotide, ſelon Denys le Periegete. Voiez Orbtani.

GERMANICI Saltus. Voiez Hercinii.

GERMANICIA, ancienne Ville d'Aſie en Syrie dans la Comagéne, elle étoit auprés du Mont Aman, ſelon Ptolomée [e], & Antonin [f] decrit deux routes qui partoient de cette Ville pour ſe rendre à Edeſſe, l'une par *Doliche* & Zeugma & l'autre par Samoſate. Cette Ville eſt devenue fameuſe dans l'Hiſtoire Eccleſiaſtique parce qu'Eudoxe [g] Heretique en étoit Evêque & parce qu'elle étoit la patrie [h] de Nellorius autre Heretique celebre.

e l. 5. c. 15. f Itiner.

g Socrat. Hiſt. Eccleſ. l. 2. c. 43. h Ibid. l. 7. c. 29.

Theodoret [i] dit: Germanicie eſt une Ville i l. 1. c. 25.

de l'Euphratenſe. C'eſt ainſi qu'on appelle cette Province; elle eſt aux confins de trois Provinces, ſavoir la Cilicie, la Syrie & la Cappadoce. Elle a porté auſſi le nom de Coſarée, qui ne le donnoit qu'à des Villes d'un rang peu commun. C'eſt dans cette Ville que Peſonnius prit la pourpre imperiale.

GERMANICIANA, Ville de l'Afrique propre ſur la route de Theveſte à Tuſdrum entre *Aquæ Regiæ & Elices*; à XXIV. M. P. du premier lieu & à XVI. M. P. du ſecond. St. Cyprien fait mention de *Bigarmicianenſis* dans le Concile de Carthage. Le VII. nomme un Evêque *Abbirtanus Epiſcopus*, *alias Germanicianenſium*.

GERMANICOPOLIS, Ville de l'Aſie mineure, ſelon Pline [k]. Elle étoit voiſine de la Riviere de Gebes, c'eſt-à-dire, aux confins de la Bithynie & de la Moeſie. Pline dit qu'on la nommoit auſſi Helgas & Boocoete. Sur quoi le R. P. Hardouin obſerve que le premier de ces deux noms eſt barbare, & le ſecond eſt un mot Grec, *Bοὸς κάρης* veut dire le ſi: du bœuf. Cette Ville étoit très-différente de celle dont il eſt parlé dans l'Article qui ſuit.

k l. 5. c. 32.

2. GERMANICOPOLIS, Ville d'Aſie dans l'Iſaurie. Ammien Marcellin [l] en fait mention, & Mr. de Valois obſerve que ſous Valentinien & Valens, l'an 368. l'Iſaurie étoit partagée entre les Romains & les Barbares & avoit alors deux Capitales, ſavoir Seleucie Capitale de l'Iſaurie Romaine & Germanicopolis de l'Iſaurie Barbare & cite là-deſſus Conſtantin Porphyrogenete qui le dit [m], dans la Notice des Evêques qui ſouſcrivirent au Concile de Chalcedoine. Le premier des Evêques de l'Iſaurie eſt Baſile de Seleucie & le dernier eſt Tyran de Germanicopolis, *Germanicopolis*. Les Notices de Léon le ſage, de Hierocles, & du Patriarchat d'Antioche mettent Germanicopolis pour une des Villes Epiſcopales de l'Iſaurie; celle de l'Abbé Milon la place dans l'Armenie qu'elle étend juſque là, & elle la nomme dans cette Province avec Irenopolis & les autres Villes ſubordonnées à Seleucie.

l l. 27. c. 9. m Lib. 1. de Provinciis, c. 13.

5. GERMANICOPOLIS, Juſtinien dans ſes Nouvelles [n] nomme ſix Villes de la Paphlagonie, ſavoir *Germanicopolis*, *Pompeiopolis*, *Daxhyri*, *Timoli Amaſtridis*, & *Ionopolis*. La Notice de Hierocles met auſſi dans la Paphlagonie ſix Villes, ſavoir *Gangra*, *Pompeiopolis*, *Sora*, *Amaſtrinum*, *Tanopolis* & *Daxhyra*. Mais elle ne fait nulle mention de Germanicopolis. Ptolomée [o] place *Germanopolis* dans la Paphlagonie. C'eſt la même Ville que nomme Juſtinien; & qu'il met entre les ſix Villes que la Paphlagonie avoit originairement, c'eſt-à-dire, avant qu'on y eût joint l'Honoriade.

n Novell. Papblagoniæ, ſavoir *Germanicopolis*, *Pompeiopolis*, *Daxhyri*, *Timoli Amaſtridis*, & *Ionopolis*. La Notice de Hierocles met auſſi dans la Paphlagonie ſix Villes, ſavoir *Gangra*, *Pompeiopolis*, *Sora*, *Amaſtrinum*, *Tanopolis* & *Daxhyra*. Mais elle ne fait nulle mention de Germanicopolis. Ptolomée [o] place *Germanopolis* dans la Paphlagonie. C'eſt la même Ville que nomme Juſtinien; & qu'il met entre les ſix Villes que la Paphlagonie avoit originairement, c'eſt-à-dire, avant qu'on y eût joint l'Honoriade. 29. c. 1. o l. 5. c. 4.

§ Il y avoit donc trois Villes de Germanicopolis, celle de Pline ou la premiere étoit au Couchant de la Bithynie, & aux confins de l'Helleſpont. La ſeconde dans l'Iſaurie bien loin de la premiere vers le Midi, & la troiſieme dans la Paphlagonie propre au Levant de la Bithynie. La troiſieme étoit Epiſcopale.

GERMANICUM Castrum, nom Latin de Gernigni.

Capitala Galiei a fost dublată (Antoine Martinière, 1732)

Astfel cum Geto-Dacii au avut la Est de Dunărea mijlocie 2 capitale Sarmisegetusa - una religioasă / la Grădiștea de Munte știută ca Sarmisegetusa Regia și una politică / la Hațeg știută simplu ca Sarmisegetusa - după cucerire Romanii înființând altă Sarmisegetusa, doar administrativă / știută ca Ulpia Traiana Sarmisegetusa (toate în actualul județ Hunedoara / România), în anul 1732 geograful Antoine Martinière din Normandia a explorat ideea dacă în Galia - cuprinsă Medieval în Franța - ar fi fost o situație similară a capitalei; el a scris: “se disting Gergovia Arvernorum și Gergovia Boiorum, atunci când cuceritorul Roman Cezar a favorizat stabilirea Boilor acolo”. (Din istorie se știe că în vremea contemporanului Împărat Burebista, Imperialii Geți au luptat la Vest de Dunărea mijlocie împotriva Boilor, pe care i-au învins).

Blazonul Gargas

La 20 km de orașul Toulouse e comuna Gargas 43,45 lat. N, 1,28 long. E, ai cărei locuitori și azi se numesc Gargasieni (ca și cei din fosta Gargatio / Gargas 43,54 lat. N, 5,21 long. E, faimoasă pentru exploatarea minieră de oxid ocru / roșu). Academicianul Francez Jean D'Anville în lucrarea "Notițe despre Galia Antică" din anul 1760 a indicat existența inscripției Romane - din vremea Împăratului Hadrian - "PAGANI PAGI LVCRETI QUI SUNT FINIBUS ARELATENAIUM LOCO GARGARIO" despre locul Garguies de la poalele Muntelui St. Pilon 43,19 lat. N, 5,45 long. E pe care se ruga Maria Magdalena în secolul I (acolo locul fiind marcat de către credincioși întâi cu un pilon / stâlp, de unde numele); savantul a considerat că "Lvcreti" din inscripția Antică era La Crau 43,09 lat. N, 6,04 long. E din departamentul Var de pe Coasta de Azur (dintre Toulon și Marsilia), aproape de stațiunea litorală Carqueiranne 43,05 lat. N, 6,04 long. E: lingviștii Albert Dauzat și Charles Rostaing în "Dicționarul etimologic al numelor de locuri din Franța" au observat că asemănător există comuna Carcarès-Sainte-Croix 43,50 lat. N, 0,47 long. V (vecină cu comuna Carcen-Ponson), în Gasconia.

Carcasonne

O denumire semnificativă în fosta Galie s-ar reține pentru Carcasso, cetate înființată de neamul Carca / azi Carcasonne 43,12 lat. N, 2,21 long. E, în patrimoniul mondial UNESCO. Cetatea Carcasonne era în Galia TransAlpină - după cum i-au zis Romanii, pentru deosebirea față de Galia CisAlpină, din Nordul Peninsulei lor Apenine - și popular i-au spus "Provincia Nostra" (apoi, zona din Sudul Franței rămânând Medieval știută simplu ca "Provence"); partea apuseană a Galiei TransAlpine a fost "Septimania", având reședința Viena / Vienne 45,31 lat. N, 4,52 long. E (la Est era delimitată de Râul Ron / Rhone - al cărui Bazin în Antichitate era populat de Galii Γαισάται "Gaesatae" - la Sud de Munții Pirinei și la Vest de Râul Garonne): după ce a aparținut ViziGoților - între secolele V și VIII - Septimania a fost cunoscută până la sfârșitul secolului IX ca "Gothia" / "Marca Gothica" (așadar, la începutul Medieval, o parte a Galiei a fost Gotă, atacată frecvent de Nordicii Germanici). Galii întreţineau legături în S mai ales cu Grecii vechi iar Gherghinii au contribuit (a mai rămas în S Francez așezarea apropiată de Râul Garonne - hotarul cu Gasconia - populată de Gorgasieni, în pronunție "Gurga", azi denumită Saint-Etienne-de-Gourgas 43,46 lat. N, 3,22 long. E); de exemplu, în vecina Lodeve 43,43 lat. N, 3,19 long. E, episcopul din anul 870 până la moartea din 19 II 884 a fost George, născut în Rodez 44,21 lat. N, 2,34 long. E, călugăr canonizat, care în anul 862 a ctitorit Mănăstirea Vabres 43,55 lat. N, 2,50 long. E (în anul 885, contele Geraud / Guiral 855-909 din Saint-Etienne 44,56 lat. N, 2,26 long. E, fiul nobilului Gerald - primul model clasic de Cavaler creștin, conform Benedictinului / Binecuvântatului Sfânt Odo 878-942 din Cluny 46,26 lat. N, 4,39 long. E - a fost la Mănăstirea Vabres pentru a-și lua călugări ca să întemeieze Mănăstirea Aurillac lângă castelul său din Valea Râului Jordanne / a murit pe când voia să mai ridice ceva: Biserica "Sf. Cirice" - a martirului Kyrykos / Cyricus din Anatoliana Konya, copil creștin omorât împreună cu mama sa în Tarsul Ciliciei la 16 VI 304 - în Saint Cirgues 44,44 lat. N, 2,07 long. E; apoi, Gerbert de la Aurillac a fost Benedictinul Silvestru II = primul papă Francez, în perioada 2 IV 999 - 12 V 1003, cel care cu abacul său a favorizat introducerea în Europa a cifrelor zise Arabe, fiind creditat - a fost om foarte învățat, având studii în Sevilia și Cordoba - inclusiv ca realizatorul în premieră al ceasului cu pendul). Ar fi de știut că în secolul XI de la Mănăstirea Benedictină Moissac / Franța - poruncită pentru ridicare de către Clovis, primul Rege Franc, după victoria împotriva Vizigoților din anul 506, afiliată Mănăstirii Benedictine Cluny - starețul Gerald a plecat ca șeful corului Catedralei din Toledo / Regatul Spaniei iar apoi a ajuns episcopul Bragăi / Portugalia (a murit în 5 XII 1109 și a fost canonizat ca Sf. Gerald). Registrele Franceze din Pirineii Orientali au reținut date la sfârșitul Medieval despre mulți localnici Gerga în mai multe localități, ca de exemplu în a doua jumătate a secolului XVII Dernat Gerga însurat cu Catharina, decesul din perioada 1675-1725 înscris pentru Francisca Gerga, în secolul XVIII nașterile lui Catharina Gerga și Paula Gerga, căsătoriile lui Antoine Gerga și Margueritte Gerga, de-a lungul secolului XVIII în Estagel 42,46 lat. N, 2,41 long. E au fost menționați Albat Gerga, Andre Gerga, Cecilia Gerga, Estene Gerga, Feuvri Gerga, Honorada Gerga, Joan Gerga, Lerviot Gerga, Pera Gerga, Sauveur Gerga, ș.a.m.d.: în arhiva localității Céret 42,29 lat. N, 2,45 long. E din departamentul Francez al Pirineilor Orientali, la hotarul cu Catalunia, a rămas consemnat din 22 VIII 1757 înhumarea fiicei lui Paul Gherga și din 29 III 1776 botezul fiicei lui Yves Gherga - numită la fel ca mama - Maria Ana Gherga (iar după câțiva ani, în Pézilla-la-Rivière 42,41 lat. N, 2,46 long. E - din apropiere - a fost înregistrat la 18 X 1780 botezul Catherinei Gerga, fiica lui Joseph Gerga = Iosif Gherga și la 20 VI 1784 botezul Mariei Rose Gherga, fiica lui Etienne Gerga = Ștefan Gherga).

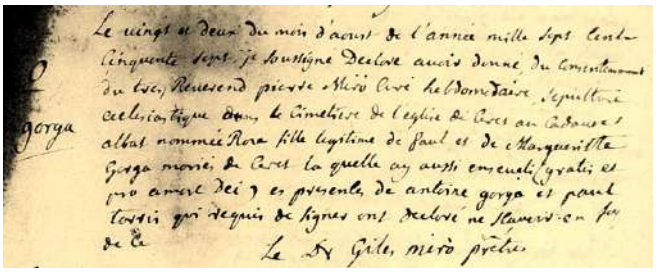

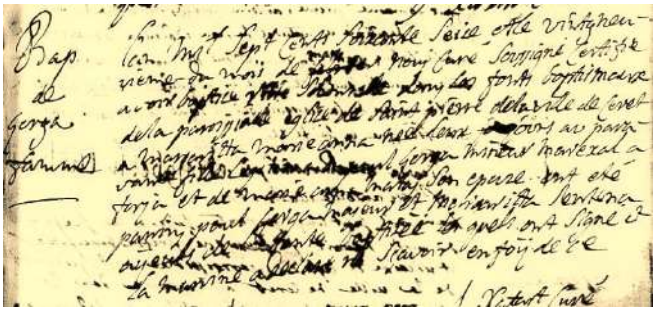

Gherga în Céret / Pirineii Orientali (secolul XVIII)

Gourgue 43,08 lat. N, 0,15 long. E este o comună Franceză / Occitană din Tradiționalele Baronii ale Pirineilor / departamentul Pirineilor Înalți, pe Valea Arros (Râu lung de 130 km); pronunția Gourgue la Francezi e "Gurgâ" - concret, undeva între Gherga și Gheorghe - localitatea fiind notată Gurga în Latina Medievală și Gorga în Graiul Gascon al zonei / localnicilor efectiv li se spune "Gurghe" (cu notarea Gourgais în Franceză): Gourgue din punct de vedere Cultural a fost mereu parte din Gasconia / Vasconia.

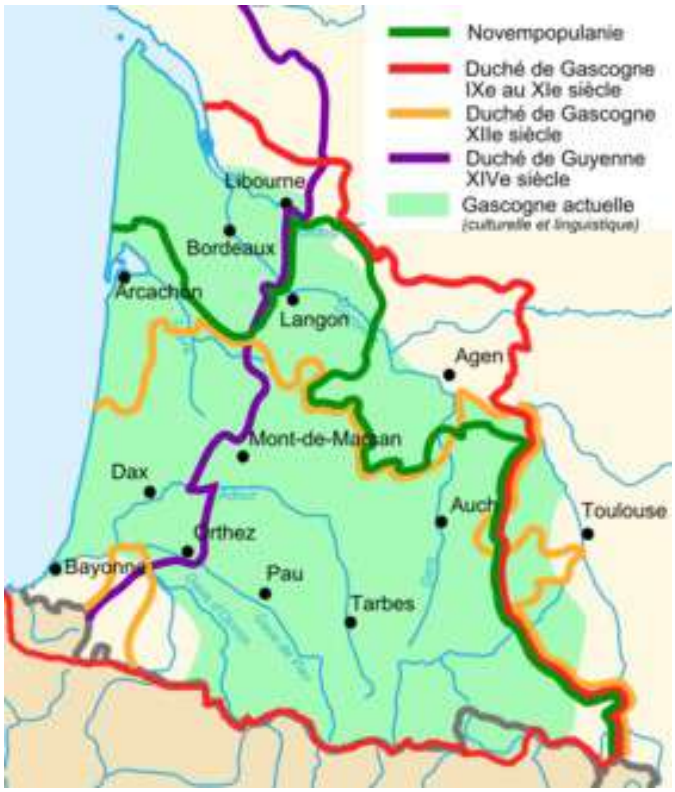

Gasconia

Genealogii au conectat originea familiei nobiliară Gourgue / Gourgues a Francezilor de Gascona Gourgue: dintre actele timpurii, ar fi de menționat Carta de la Mont-de-Marsan 43,53 lat. N, 0,29 long. V / reședința Landes din anul 1146 - unde a apărut semnătura Cavalerului Pierre de Gourgue - în anul 1285 la Bordeaux era Geoffroy de Gourgue, consilier al Regelui Filip IV "cel Frumos", în anul 1318 Philippe de Gourgue s-a însurat cu nepoata papei Clement V, ș.a. Nobilul Dominique de Gourges 1530-1593 (născut în Mont-de-Marsan, mort în Tours), într-o expediție privată din 1567-1568 pe 3 corăbii din Bordeaux a ajuns să distrugă 3 forturi Spaniole din Florida; bogatul Ogier de Gourgue - probabil rudă a lui Dominique - fiind trezorierul Ducatului Guianei = Aquitaniei / Acvitaniei (cu reședința Bordeaux) a cumpărat cu aprobarea "Bunului" Rege Henric al Navarrei și Franței 1572-1610 castelul Vayres 44,54 lat. N, 0,18 long. V din departamentul Gironde, la 25 km N de centrul Bordeaux, cu vedere la Râul Dordogne și l-a renovat, castelul rămânând în proprietatea Gourgue până la sfârșitul secolului XIX. Pe de altă parte, Armand-Jacques de Gourgue după ce s-a însurat cu Baroana Aulnay-sous-Bois (cu moșia la 14 km de catedrala Notre-Damme din Paris) a obținut în anul 1683 de la Regele "Soare" Ludovic XIV ridicarea Baroniei la Marchizat iar familia a locuit în castelul Aulnay 48,56 lat. N, 2,29 long. E până la sfârșitul secolului XIX / ultimul descendent nobil Gourgue a murit în anul 1893 iar apoi castelul - ce avea parcul plin de cedri Libanezi - a fost distrus; au mai rămas niște vestigii ale fostului castel - ce pot fi văzute azi - pe Strada Deparcieux, Nr. 66 din Livry-Gargan (denumire de la industriașul Francez Xavier Gargan de acolo care în anul 1859 a brevetat vagonul cisternă pentru tren / gara locală Livry-Gargan a fost construită pe banii Gourgue). Ar fi de știut că în prezent "Château Ogier de Gourgue" e numele unui vin roșu de Bordeaux produs în podgoria zisă în Gasconă Sent Caprasi / Saint-Caprais-de-Bordeaux 44,45 lat. N, 0,26 long. V (departamentul Gironde, dintre estuarele Dordogne și Garonne).

GOURGUE, *alias* **GOURGUES** (*de*).

Marquis de Vayres et d'Aulnay; comtes de Bouret, Saint-Jullien, Castelmayran; vicomtes de Juliac; seigneurs de Gaube, Montlezun, Rocquecorn, la Forest, la Roche Andry, Liège en Buch, Rabaine, Saujean en la paroisse de Saint-Caprais entre deux mers, qui avait pris le nom de Gourgues, Vimeney, Touars, Roaillan, vicomtes de Lanquais en Périgord, etc.

D'origine chevaleresque, la maison DE GOURGUE, *alias* Gourgues, est une des plus anciennes du royaume. Des généalogies faites antérieurement par La Chesnaye des Bois, Moréri, etc., ont

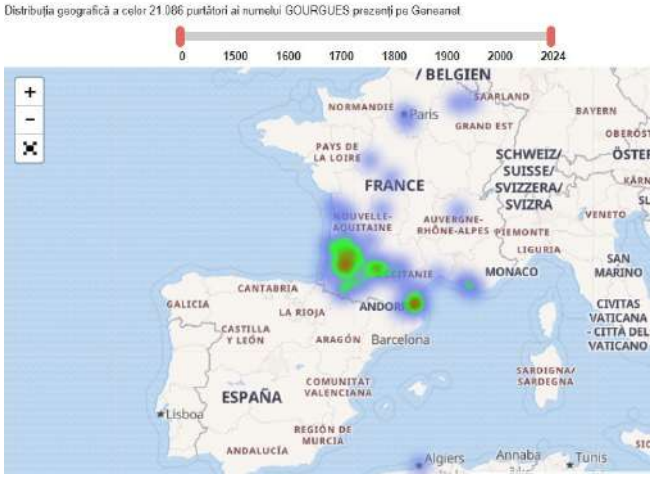

Captură din "Dicționarul istoric și heraldic al nobilimii Franceze" (autor Dayre de Mailhol, 1895) și răspândirea actuală Gourgue (conform "Geneanet")

În anul 1982, Dr. Avon Edward Foote din Ohio a publicat în cartea "Istoria unei familii" câteva considerații despre descendenții Garrigus - scrise din anul 1960 privind "Garrigues ori Garrigus" de către Dr. Dorothy Veronica Gargis Foote / soția sa - unde apar niște conexiuni interesante: "Familia Gargis din Nord-Vestul Alabamei își poate urmări descendența din Garrigues, care au apărut pentru prima dată în zonă în recensământul județului Franklin / Alabama din anul 1830. În recensământul județului Halifax / Carolina de Nord din anul 1790 apar înregistrate toate familiile Gargis din acel stat; potrivit arhivelor, Mathew / Matthias Garguus a cumpărat teren acolo în anul 1762. În anul 1832, Job Gargis apare într-o petiție la Lauderdale / Alabama, instanța indicând vârsta lui la acea vreme ca fiind de aproximativ 80 de ani; petiția susținea că el în județul Halifax s-a înrolat în serviciul Statelor Unite (registrul cununiilor din Carolina de Nord arată că Jov Gargess s-a căsătorit acolo în anul 1820). Deși nu a fost cercetată în mod adecvat relația familiei Gargis din Carolina de Nord cu cei din Pennsylvania, se pare că provin dintr-una și aceeași moștenire. Revista Pennsylvania nr. 32 / 1908 a relatat că din 1746 Mathew Garrigues Junior - fiul lui Mathew Garrigues - s-a plasat ca ajutor (cu acordul tatălui său) la John Garrigues din Philadelphia timp de peste 15 ani, pentru comerț cu cupru. Nu există nici o îndoială din cercetări că Gargis din Pennsylvania și Carolina de Nord erau hughenoți Francezi; cel mai faimos hughenot cu nume similar a fost Dominique De Gourgues, care a atacat Spaniolii după ce masacraseră o colonie de hughenoți Francezi din Florida secolului XVI. Notă: variații de ortografie (de exemplu Garrigues, Garrigus, Gargas, Garguus, Gargis, etc.) în înregistrările oficiale au fost păstrate".

Romanii conduși de Iuliu Cezar au avut pierderi majore la Ghergovia 45,42 lat. N, 3,07 long. E (însă și Galii), reușind cucerirea Galiei doar ulterior, în bătălia de la Alesia 47,32 lat. N, 4,30 long. E / Burgundia, victoria fiind decisivă pentru crearea Imperiului Roman; în Războaiele Galice, Romanii au omorât circa un sfert din populația Gală). Este de știut că "Murus Gallicus" era un zid cu 2 fețe de piatră legate prin bârne din lemn și miezul umplut cu piatră sfărâmată ("Murus Dacicus" era umplut cu Pământ, "Zidul Dacic" fiind considerat de inspirație Greacă, astfel cum a scris Dr. Vicu Merlan - arheolog Român - în "Dacia esoterică" din anul 2020).

Zidul Ghergoviei

Gergeau / azi Jargeau 47,52 lat. N, 2,07 long. E şi-a deschis prima Biserică în anul 326 (după ce Sf. Elena - mama Împăratului bizantin Constantin - a descoperit în Ierusalim Crucea pe care a fost răstignit Iisus, atunci din "oraşul Sfânt" lipsind Evreii) şi a fost ulterior sfinţită de Sf. Martin 316-397 din Tours 47,23 lat. N, 0,41 long. E / protectorul Dinastiei Merovingiene a Francilor, născut în Panonia; în anul 451, Attila şi-a condus Hunii pe drumul dintre Gergeau şi Troyes (cetate pe care a cruţat-o la intervenţia episcopului Lupus de acolo), după care a purtat - pe Câmpiile Catalaune 48,57 lat. N, 4,21 long. E / Franţa - ultima mare bătălie Antică şi una dintre cele mai sângeroase din istoria lumii / pe care a pierdut-o, retrăgându-se înfrânt în actualul spaţiu Român, unde a şi murit după 2 ani. Originea numelui Jargeau poate fi găsită în Celtul Garrigoïalum conectat de stejar; de-a lungul timpurilor, localitatea a avut denumiri ca: Gargogilensis, Jargogilum în 1218, Jargolium în 1226, Jargoli o în 1362, Gergolium în 1488, etc. (formele Gergueau, Gergeau, Jergueau, Jargiau, ş.a. au co-existat multă vreme). După cum a observat inclusiv Dr. Sorin Mitu în "Imagini europene și mentalități românești" din anul 2000, etimologia Francea-Vrancea e probabilă, sorgintea fiind Frygiană, Nemții ducând-o până în apusul Europei, ca Francia (în spațiul Românesc existând și vecinătatea Medievală dintre Vrânceni și Sași, similară cu cea Vestică dintre Franci / Nemți și Francezi), ulterior mai fiind asemănări cu denumirea la Vikingi ca Varegi / Varangi = cei care înfrâng, ș.a.; așadar, peste ancestrala rădăcină onomastică Uran / Vran - din vremea Uriașilor - s-a fixat Vrancea în legături mai recente cu Frygia (Regat care - după ce a fost condus vreme îndelungată de către dinaștii Gordios - s-a mai remarcat în secolul IV î.C. prin Nodul Gordian tăiat în capitala sa de Împăratul Alexandru Macedon ori în secolul III prin faptul că de acolo au provenit Împărații Gordion ai Imperiului Roman). În anul 480, când Roma era condusă de generalul Odoacru al G/Herulilor, la Puy-en-Velay 45,02 lat. N, 3,53 long. E misionarul George trimis de Roma - pentru creştinarea Galilor - a ctitorit Biserica, fiind sărbătorit la 10 XI (apoi în Piemont la Aosta 45,44 lat. N, 7,19 long. E, a fost episcop Sf. Gall în 15 VII 529 - 5 X 546; e interesant că în Alpii Maritimi din Piemont / "Pie-Mont", pe Valea Valasco / adică Valahă şi în prezent ciobanii la iernat ţin "între lumini" Festivalul "Tarluc" - despre care acum localnicii nu-i mai ştiu proveniența - însă Românescul "târlă" înseamnă chiar locul de iernat al turmelor, cu bordeie pentru păzitori). Sfântul Gal / Gallus (489-551, episcopul din Clermont / "Cler-Mont" 45,46 lat. N, 3,04 long. E / adică "Muntele Clerului"), fiul cel mare al senatorului Georgius al regiunii unde a fost capitala Ghergoa a Galilor - Francez acum numită Auvergne / vecină cu Gévaudan - a relatat despre tatăl său că "nimeni în Galia nu era mai nobil decât el", familia lor fiind înrudită şi cu aristocraţia Romană, respectiv ca senatorii Georgini; se poate observa despre plasarea Clermont-Ferrand că e lângă Ghergovia. Nepotul Georgius - ştiut ca Sfântul Grigore (pe numele complet Georgius Florentius Gregorius / Florentius fiind prenumele tatălui său), ajuns episcop în Tours - a fost primul genealog al cârmuitorilor Franţei, anume al liderilor Francilor despre care a scris că erau din Panonia: cea mai mare parte din regiunile ce formează Franţa actuală au fost aduse sub un cârmuitor unic de către Regele Clovis / fiul Regelui Ghirghe (notat "Childe-ric" / ştiut drept Childeric I) la sfârşitul secolului V, care în 511 - anul morţii lui - l-a slăvit pe Sfântul Gheorghe ridicând Mănăstirea Baralle în onoarea sa; episcopul Grigore din Tours aparţinea nobilei familii notată Georgius (deopotrivă numele și prenumele lui, laic sau religios - Georgius Gregorius - erau Ghergane). Acelaşi episcop Grigore a scris că Nimrod, văr primar cu Ghergheseu, a fost fiul celui venerat zoroastru mai ales în Asia Centrală, Iran şi Azerbaidjan din mileniul II î.C. - ca Mitra după numele dat de Indieni sau Cuş după numele dat de vechii Evrei - şi că ideea Turnului Babel pe care a început să-l ridice după Potop a fost a tatălui său, mezinul lui Ham. Denumirea de Francezi, provenită de la Frânci, adică Frygieni, a fost primită de la Francii conduşi de suliţaşul Francio, care a migrat ulterior Războiului Troian împreună cu familia sa din Troia Gherghiţilor în Galia urcând pe Dunăre, având prima aşezare pe Sena / Fluviu ce izvorăşte în Burgundia, denumită Troyes 48,17 lat. N, 4,04 long. E - după numele Troiei - devenită renumită pentru producerea şampaniei, fiind prima capitală a acelei regiuni (Parisul 48,51 lat. N, 2,21 long. E, tot pe Sena, capitala Franţei, a fost numit după Troianul Paris, devenind capitala Țării datorită Francului Clovis, de la care a derivat numele Regal Louis / Ludovic: sora sa era cununată cu Regele Teodoric "cel Mare" al OstroGoților, având capitala în Ravenna / Italia); e de remarcat că prin consumul asociat cu caviarul de la Marea Gherganilor, şampania a ajuns la rafinament monden. De altfel în Franţa localitatea Burgundă Gergy 46,52 lat. N, 4,56 long. E a fost atestată din anul 1135 ca aparţinând familiei Gergy (e de ştiut - aşa după cum a indicat în anul 2002 şi cercetătorul Murad Adji de la Fundaţia Internaţională Sf. Gheorghe - că Burgunzii proveneau de la Lacul Baikal, care în ruta lor au lăsat urme şi în Karaciai-Cherchezia / N Caucazului iar patronul Burgundiei e Sf. Gheorghe).

Burgundia la sfârşitul secolului V

Din Autun / Burgundia era episcopul Grigore de la Langres, care a murit pe drumul dinspre Dijon - cetate devenită capitala Burgundiei - spre casă în 4 I 539 (a avut o mare reputaţie de creştin, influenţa sa fiind imensă). Cronicarul German Godefrid de Viterbo 1125-1192 a scris că Francii erau oameni din Troia care - înainte de a se aşeza în patria lor - au întemeiat "Pa-dova" / Padova 45,25 lat. N, 11,52 long. E / N Italiei (regiunea Veneto), unde l-au îngropat pe liderul lor Antenor, consilier al Regelui Priam în Războiul Troian. Francii au ajuns puternici în ceea ce e Franța iar Alemanii - vecinii lor - au ajuns puternici în ceea ce e Germania; denumirile lor rezonau cu cei din Vrancea, unde Antic au trăit Alani (fiind zona ştiută ca Ţara Luanei): inclusiv din acea parte - existentă în ceea ce e România - au urcat pe Dunăre strămoşii Vest Europenilor Nemți, Francezi dar și Catalani / "Cat-Alani" (din actuala Catalanie).

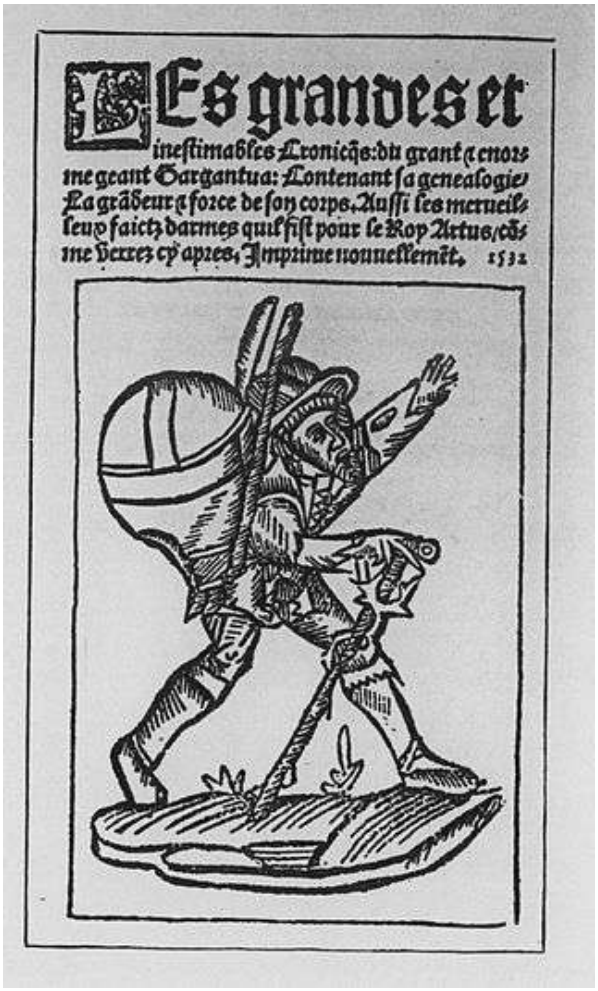
Es grandes et
inestimables Croniche: du grant & enorme geant Gargantua: Contenant sa genealogie/ La grādeur & force de son corps. Aussi les merueilleux faictz darmes quil fist pour le Roy Artus/ cōme verrez cy apres. Imprime nouuellemēt. 1532

Gargantua

Ca fapt divers, se poate observa că în anul 1532 călugărul Francez Francois Rabelais (cel care a introdus în medicină disecţia pe cadavre) a scris cu umor despre Uriaşul Gargantua - o temă de succes - fiind inspirat de Grecii Antici: un model de creaţie artistică (Uriașul a fost popular în zona Occitană Gévaudan / S Franței); e de ştiut că în anul 1118, autorul Aymon de Varennes - din zona Lyonului - al lucrării "Florimont", a scris despre Uriașul Garganeus (ceea ce a precedat cu peste 4 secole textul călugărului Rabelais). Autorul Honore de Balzac 1799-1850 din Tours / Franța a observat (în "Comedia umană"): "Toate popoarele posedă 2 istorii, una mincinoasă care se învață la școală și pe care guvernul / statul își bazează puterea iar a doua istorie - adevărată - se ascunde de elevi și de popor, căci odată ştiută adevărata istorie, sistemul se prăbușește". Ca alte fapte diverse (pentru a aprecia răspândirea Gherga): în Saint-Nicolas-de-Port 48,37 lat. N, 6,18 long. E a fost înregistrată botezarea Barbei Gerga, fiica lui Claude și Jean Gerga la 7 III 1656, registrul de stare civilă al parohiei Valençay 47,09 lat. N, 1,34 long. E din departamentul Indre (central Francez) a înregistrat botezarea Anei Gherga / Anne Gerga, fiica lui François Gerga / Gherga - născută de Catherine Hernet - la 13 III 1660 iar la Halluin 50,46 lat. N, 3,07 long. E / departamentul Nord s-a născut Marie Pélagie Gerga, fiica lui Felix Gerga în 7 IV 1873, ş.a.m.d. De exemplu, în centrul Franței, la Bonneval (Eure-et-Loir) 48,10 lat. N, 1,23 long. E / însemnând "Vale Bună", în Bazinul Fluviului Loara, în Epoca Modernă a fost înregistrat traiul familiei Guerga:

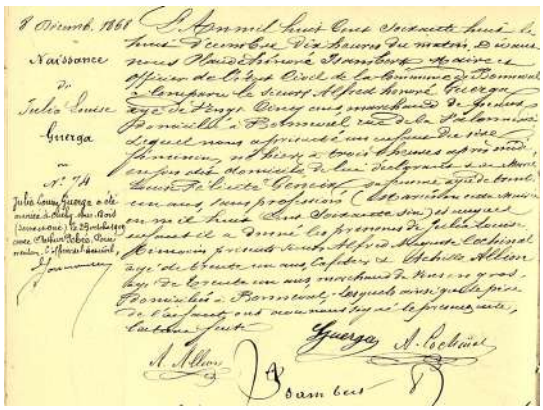
8 Decemb. 1860 ... Naissance de Julie Louise Guerga ...

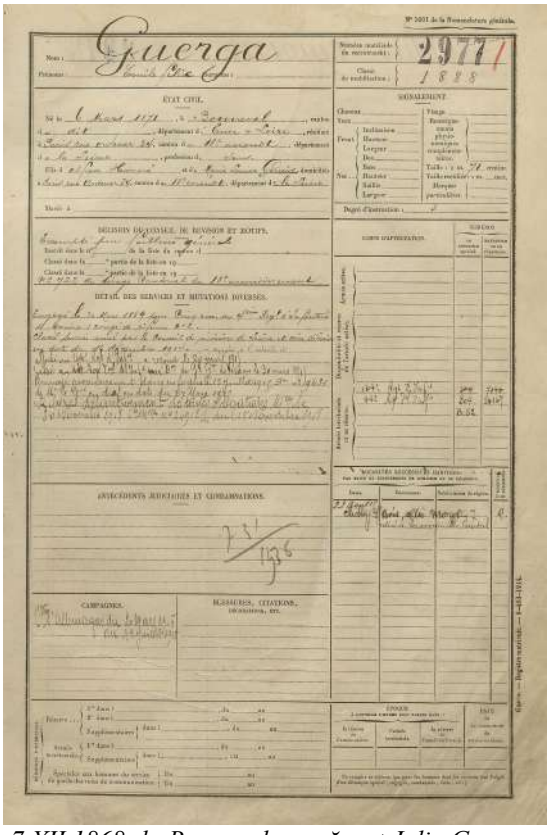
Guerga

7 XII 1868: la Bonneval s-a născut Julia Guerga, fiica lui Honoré Guerga;
fratele ei - Emile Felix Guerga - s-a născut la 6 III 1871

Pe malul Atlantic din N Francez, sub forma foarte veche Bretonă Kerga - conform studiului despre originea şi evoluţia numelor din anul 1928 al lui Albert Dauzat asupra neamului nobil Kerga atestat şi în secolul XV / care a atras atenţia romancierului Francez Honoré de Balzac în prima jumătate a secolului XIX - sunt menţiuni în jurul localităţii Roscoff 48,43 lat. N, 3,59 long. V, ca de pildă a cavalerului Guillame de Kergariou de la 1248, menţionat în sala cruciaţilor din palatul Regal de la Versailles iar Biserica Benedictină închinată Arhanghelului Mihai, ridicată începând cu anul 708 după viziunea inspirată la sfârşitul Antic în Italia de către Garganus, este pe Insula stâncoasă din faţa coastei Normande 48,38 lat. N, 1,30 long. E, ca monument UNESCO spectaculos (regiunea a fost cucerită de Francezi în secolul VII de la cârmuitorul local Gargui / Gargouille).

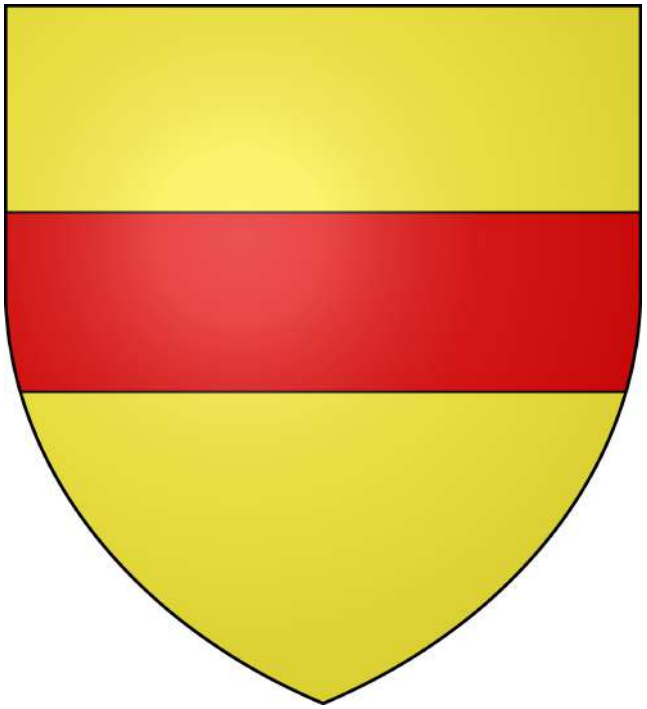

Blazonul Cavalerului Guérin

În prima sală a cruciaților din palatul Regal Versailles e prezentat blazonul "fratelui" / "părintelui" Guérin, care a fost cancelarul Franței și gardianul peceților: în istoria Franței el a fost - din anul 1201 - primul păstrător al sigiliului Țării (în Epoca Modernă, după revoluția pașoptistă, în Franța custodele marelui sigiliu de stat a ajuns să fie ministrul justiției). Nobilul Guérin / Garin s-a născut în anul 1157 la castelul Monlaigu din Auvergne (conform preotului Jean-Baptiste Étienne Pascal 1789-1859 în studiul "Gabalum Christianum" din anul 1853) și a fost Cavaler al Ordinului Ospitalierilor / Ioaniților; a supraviețuit bătăliei de la Hattin / Muntele Fericirii, de lângă Lacul Galileea din 4 VII 1187 (câștigată de sarazinii / musulmanii comandați de către Kurdul Saladin). Din anul 1213 până când a murit - anul 1227 - a fost episcopul eparhiei Senlis: dioceza Silvanectensis; o ramură a familiei Guérin și-a exercitat Baronia în fosta provincie Gévaudan - acum Lozère / din Occitania - cu reședința la început în castelul Tournel 44,29 lat. N, 3,42 long. E.

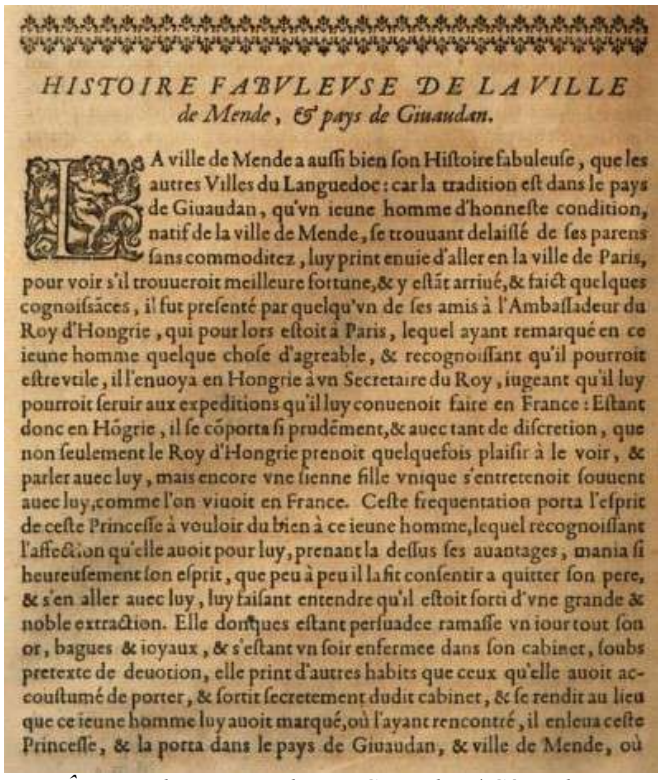

HISTOIRE FABVLEVSE DE LA VILLE
de Mende, & pays de Giuaudan.

LA ville de Mende a auſſi bien ſon Hiſtoire fabuleuſe, que les autres Villes du Languedoc: car la tradition eſt dans le pays de Giuaudan, qu'vn ieune homme d'honneſte condition, natif de la ville de Mende, ſe trouuant delaiſſé de ſes parens ſans commoditez, luy print enuie d'aller en la ville de Paris, pour voir s'il trouueroit meilleure fortune, & y eſtãt arriué, & faict quelques cognoiſsãces, il fut preſenté par quelqu'vn de ſes amis à l'Ambaſſadeur du Roy d'Hongrie, qui pour lors eſtoit à Paris, lequel ayant remarqué en ce ieune homme quelque choſe d'agreable, & recognoiſſant qu'il pourroit eſtre vtile, il l'enuoya en Hongrie à vn Secretaire du Roy, iugeant qu'il luy pourroit ſeruir aux expeditions qu'il luy conuenoit faire en France: Eſtant donc en Hõgrie, il ſe cõporta ſi prudẽment, & auec tant de diſcretion, que non ſeulement le Roy d'Hongrie prenoit quelquefois plaiſir à le voir, & parler auec luy, mais encore vne ſienne fille vnique s'entretenoit ſouuent auec luy, comme l'on viuoit en France. Ceſte frequentation porta l'eſprit de ceſte Princeſſe à vouloir du bien à ce ieune homme, lequel recognoiſſant l'affection qu'elle auoit pour luy, prenant la deſſus ſes auantages, mania ſi heureuſement ſon eſprit, que peu à peu il la fit conſentir a quitter ſon pere, & s'en aller auec luy, luy faiſant entendre qu'il eſtoit ſorti d'vne grande & noble extraction. Elle doncques eſtant perſuadee ramaſſe vn iour tout ſon or, bagues & ioyaux, & s'eſtant vn ſoir enfermee dans ſon cabinet, ſoubs pretexte de deuotion, elle print d'autres habits que ceux qu'elle auoit accouſtumé de porter, & ſortit ſecretement dudit cabinet, & ſe rendit au lieu que ce ieune homme luy auoit marqué, où l'ayant rencontré, il enleua ceſte Princeſſe, & la porta dans le pays de Giuaudan, & ville de Mende, où

Începutul povestirii despre Giuaudan / Gévaudan

A rămas interesantă "Legenda Baronilor din Gévaudan" culeasă de istoricul Guillame Catel (1560-1626) din Toulouse / capitala Languedoc - adică a provinciei dintre Râurile Ron / Rhône și Garon / Garonne, unde e limita cu Gasconia - în rezumat astfel: Tradiția a reținut că un tânăr onorabil din Mende - miezul zonei Gévaudan - a vrut carieră; s-a întâmplat că un amic l-a prezentat ambasadorului din Ungaria, care dându-și seama că i-ar putea fi de folos, l-a trimis în Ungaria la secretarul Regelui, pentru a-l ajuta în expedierile ce intenționa să le facă în Franța. Fiind în Ungaria, s-a purtat atât de bine, încât însuși Regele l-a plăcut; comportamentul său la Curte a deschis inima singurei fiice a Regelui, însă cununia nu se putea cu un străin care avea rang fără echivalent acolo. Pretendentul nu a avut ca alternativă decât să-și răpească iubita; convinsă de sorgintea nobilă a iubitului ei, într-o seară tânăra a ieșit în secret din odaie - cu toate bijuteriile ei - la tânărul care o aștepta și călare non-stop au ajuns în Gévaudan: acolo - cu timpul - au avut 7 băieți. În acea perioadă îndelungată, Regele Ungariei nu a încetat să-și căute fiica: el a crezut că tânărul care a dispărut în același timp cu ea putea foarte bine să fi fost autorul răpirii. Într-un final, s-a îndreptat el însuși spre Gévaudan. De îndată ce a aflat de sosirea Regelui, fostul tânăr s-a retras în vârful unei stânci abrupte iar prințesa - de teamă să nu fie recunoscută - nu s-a arătat anturajului aceluia. Totuși, tatăl ei a insistat - căci a făcut drum lung - a găsit-o și i-a cerut el cu umilință iertare, în genunchi: Regele și-a iertat atât fiica, cât și ginerele. Băieții i-au fost prezentați, cei mai mari având unelte, fiind deja meșteri, în meserii diverse. Regele a abandonat Ungaria, nu a mai vrut să se întoarcă și a cumpărat tot ce se putea în Ținutul Gévaudan. Domnia a fost a ginerelui său, el și-a rezervat Episcopia; cei 7 feciori au devenit Baroni - fiecare cu blazon specific - a opta Baronie ivindu-se ulterior, ultima. Legenda publicată la Toulouse / S Franței, în anul 1633, de cartea "Amintiri istorice din

Languedoc" - într-o vreme când nu mai exista Regatul Ungariei, menționarea fiind pentru localizare - a fost apreciată de specialiști ca datând din secolul VIII (dinaintea existenței Ungurilor în Panonia); ținând cont că a legat concret Panonia de S Galiei / Franței - zone conectate puternic în secolele V-VIII prin Goții mutați unidirecțional și definitiv din Panonia în Galia - ținând cont că investițiile făcute în Galia de către acel bătrân / vechi Rege au fost unidirecționale și definitive, numai din Panonia, cu ecouri Medievale în cele 8 Baronii Gévaudan = număr identic cu celebrele 8 Districte libere ale Banatului Montan (în coroborare cu multe alte date, ca de exemplu mediile Montane la ambele capete / nu cu Șes ca la Unguri, respectiv afinitatea lingvistică Românică - cea Bănățeană / SE Panonică și cea Provensală / Occitană - iar nu Finico-Ugrică), s-ar putea trage concluzia despre rădăcinile povestirii reținute în S Galiei / Franței că erau din SE Panoniei, anume din Banat, de pe timpurile când în Panonia erau stră-Români, nu Unguri: ar fi de știut că unii - ca profesorul Félix Buffière în anul 1985 și Dr. Eliana Magnani în anul 2004 - au cercetat temeinic în Ungaria rezonanțele Baronești Tournel / Gévaudan (el pe linie istorică, ea pe linie creștină din secolul IX - deci după retragerea nobilului bunic al Baronilor din Gévaudan ca episcop - existând călugări din acea zonă S Franceză care au ajuns în Panonia, la E de Lacul Balaton, intrările Francilor printre Români fiind până în secolul XIII mai ales pe Valea Mureșului, în sus). Împăratul Carol "cel Mare" (care a domnit în perioada 768-814, anexând Imperiului Francilor pe care îl cârmuia inclusiv o parte din Panonia / cucerită de la Avari), a organizat în S Galiei zona Gévaudan ca "Pagus Gabalitanus" - adică Ținutul Gabalilor - cu împărțirea în 8 "vigarii" = administrații; prin cununii de-a lungul vremurilor, nobilii zonei s-au înrudit în Catalania și Aragon, culorile heraldice roșie și galbenă regăsindu-se în stemele comune (unele ramuri ajungând la combinația roșie-albă): de pildă, concludent a fost că în anul 1166 Regele Alfonso II al Aragonului - zis "Trubadurul" - a preluat pe lângă Catalania întru cârmuire și Provența / Coasta-de Azur până la granița cu Italia (în anul 1173, el a cedat Provența fratelui său Ramon - conte de Cerdanya - în a cărui jurisdicție intra și Carcasonne, ș.a.m.d).

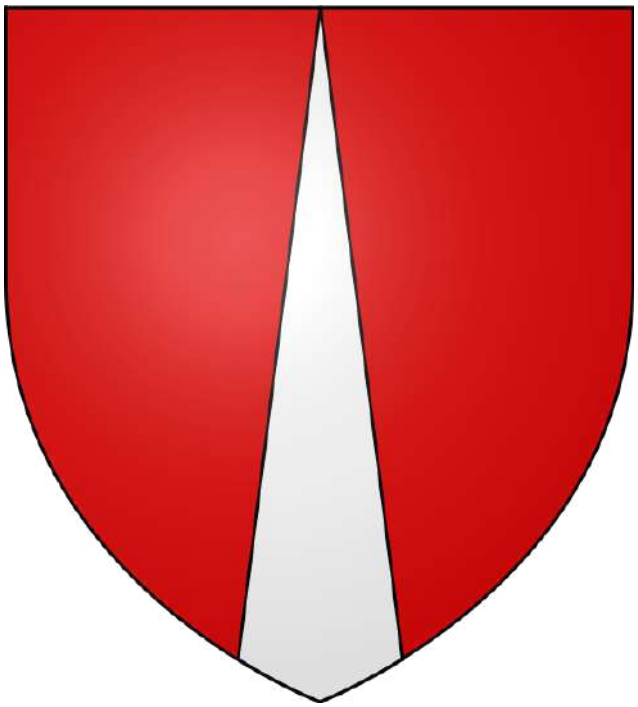

Gévaudan și ruinele Tournel

În secolul XVIII, în zonele Montane din S Franței încă erau mii de lupi: în anii 1764-1767, o fiară ce a impresionat prin ferocitate (semnalizată anterior în răsăriteană Dauphiné din Burgundia) a ucis în Nordul Gévaudan / Lozère peste o sută de persoane, bestia fiind identificată ca o hienă uriașă; în vânarea sa de-a lungul acelor ani s-au implicat militarii, preoții s-au rugat special pentru rezolvare iar oamenii au propagat diverse licantropii / povești cu vârcolaci (deoarece bestia nu a fost mereu singură, mai existând de pildă o lupoaică mare însoțind bestia, manifestările fiind caracterizate de îndrăzneli și istețimi umane, cu agilități neobișnuite, feriri de gloanțe, agresivități uimitoare, etc). În anul 2008, Dr. Jean-Marc Moriceau - profesor universitar la Sorbona - a remarcat că mulțimea de victime umane (atât copii, cât și adulți) trebuie să fi fost cauzată de o haită de lupi prădători / antropofagi iar specialiștii biologi au considerat că acea bestie a fost un hibrid, ce a rezultat de exemplu prin încrucișarea vreunei lupoaice mari cu un câine ciobănesc mare, etc.; în prezent, zona Lozère / Gévaudan are puțini lupi, la fel fiind și zona Montană Bănățeană (renumită în trecut pentru numărul imens de lupi / de pildă animalul totem al Geto-Dacilor).

Bestia ce a terorizat Gévaudan
(stampă colorată din 1765)

Dr. Simon Honnorat 1783-1852 de pe Coasta-de-Azur în "Dicționarul Provensal Francez sau Dicționarul limbii Occitane vechi și Moderne" pe care l-a publicat în anul 1847 a acordat atenție și unor cuvinte apropiate de Gherga, pornind de la rădăcinile prezentate astfel:

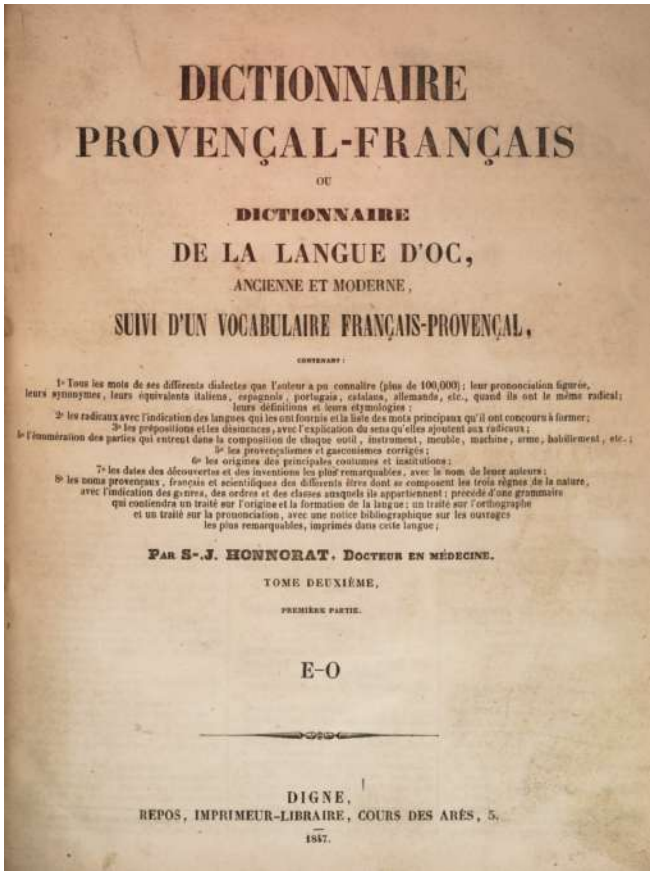

DICTIONNAIRE
PROVENÇAL-FRANÇAIS
OU
DICTIONNAIRE
DE LA LANGUE D'OC,
ANCIENNE ET MODERNE,
SUIVI D'UN VOCABULAIRE FRANÇAIS-PROVENÇAL,

CONTENANT :

1° Tous les mots de ses différents dialectes que l'auteur a pu connaître (plus de 100,000) ; leur prononciation figurée, leurs synonymes, leurs équivalents italiens, espagnols, portugais, catalans, allemands, etc., quand ils ont le même radical ; leurs définitions et leurs étymologies ;
2° les radicaux avec l'indication des langues qui les ont fournis et la liste des mots principaux qu'il ont concours à former ;
3° les prépositions et les désinences, avec l'explication du sens qu'elles ajoutent aux radicaux ;
4° l'énumération des parties qui entrent dans la composition de chaque outil, instrument, meuble, machine, arme, bâtiment, etc. ;
5° les provençalismes et gasconismes corrigés ;
6° les origines des principales coutumes et institutions ;
7° les dates des découvertes et des inventions les plus remarquables, avec le nom de leurs auteurs ;
8° les noms provençaux, français et scientifiques des différents êtres dont se composent les trois règnes de la nature, avec l'indication des genres, des ordres et des classes auxquels ils appartiennent ; précédé d'une grammaire qui contiendra un traité sur l'origine et la formation de la langue ; un traité sur l'orthographe et un traité sur la prononciation, avec une notice bibliographique sur les ouvrages les plus remarquables, imprimés dans cette langue ;

PAR S.-J. HONNORAT, DOCTEUR EN MÉDECINE.

TOME DEUXIÈME,

PREMIÈRE PARTIE.

E-O

DIGNE,
REPOS, IMPRIMEUR-LIBRAIRE, COURS DES ARÈS, 5.
1847.

322 GAR GAR GAR

ésai que l'on met pour soutenir une plante. V. *Garda* et *Gar*, R.

GARDOUN, s. m. (gardôun). Gardon et Gard, nom d'une rivière considérable qui a donné son nom au département, dont Nismes est le chef-lieu.

Les Cevennois, comme le fait observer M. de Sauvages, emploient souvent le mot *gardoun*, pour rivière ; il cite à ce propos la réponse que lui fit un domestique qu'il avait mené à Rome, et auquel il demandait pourquoi il avait tant tardé de rentrer : *Anèri toumbat moun capel din lou Gardoun.* (dans le Tibre).

GARDOUNADA, s. f. (gardounade), dl. Débordement du gardon ; on cite comme les plus considérables, celles de 1741, d'octobre, 1795 ; du 20 septembre, 1811 ; et du 29 septembre, 1815.

GARDOUNAR, v. a. (gardounà) ; AMAR, EMBRANCAR, EMBRONCAR, ENDRUDUDAR, ENGAR-DAR, FEIRELAR, APAMISSOUDAR, ESPARRISSOU-NAR, ESPARRISSOUNAR, ESPRELLAR. Échalasser, garnir une vigne d'échalas. V. *Embrancar*.

Ety. de *gardoun*, échalas, et de *ar*. Voy. *Gar*, R.

GARDOUNENCA, s. f. (gardounénque), dl. Vallée du Gardon, et particulièrement de Saint-Jean du Gard.

Ety. de *gardoun* et de *enca*, qui habite.

GAREL, ELA, s. et adj. (garél, èle), d. bas lim. Boiteux, euse. V. *Rouilous* et *Gal. De garel*, de travers : *Sem en pauc de garel*, nous sommes un peu brouillés. V. *Var*, R. 2.

GAREL, adj. et p. (garèl), dl. GOMEL. Bigarré : *Pore garel*, pourceau bigarré. V. *Bigarrat* et *Calhet*.

Ety. de *virgatus*, selon Roquefort. Voy. *Vari*, R.

GAREL, adj. dl. PIED-TOR, PIED-TOURNY. Garen, vi. Pied-bot. On le dit aussi pour boiteux.

Ety. du lat. *varus*. V. *Var*, R. 2.

GARLEGEAR, v. n. (garlediá), dl. Clopiner, marcher avec difficulté.

Ety. de *garel*, pied-bot, et de *ejear*, faire comme ceux qui ont les pieds de cette sorte. V. *Var*, R. 2.

GAREN, s. m. vl. GAREN, GUAREN. *Garante*, esp. port. *Guarento*, ital. Témoin, garant, protecteur. V. *Gar*, R.

GAREN, adj. vl. Boiteux.

Ety. du lat. *varus*. V. *Var*, R. 2.

GARENA, s. f. (garenède) ; GARENDA. Assemblée nombreuse, multitude, grand nombre de personnes assemblées dans un petit appartement.

Ety. de *garena* et de *ada*, rempli comme un clapier. V. *Gar*, R.

GARENSA, s. f. vl. Garentie. V. *Gar*, R.

GARENTIA, s. f. vl. GUARENTIA, GUA-RENTIA, GUARENTIMENT. Garantie, protection, promesse, témoignage. V. *Gar*, R.

GAR GAR GAR

GARENTIR, vl. Garentir. V. *Garantir* et *Gar*, R.

GAREYA, s. f. (garèie). Évaporée, parlant d'une femme ou d'une fille qui a l'esprit fort léger. Avril. V. *Divagada*.

GAREIR, vl. *Guarecer*, anc. esp. V. *Garir*.

GARDI, s. m. vl. Jardin, Pelouse. Voy. *Jardin*.

GARG, GARGAMEL, GARGANS, radical pris du grec γαργαρεών (gargareôn), la gorge, le gavion, d'où γαργαρίζω (gargarizô), gargariser, et le latin *gargarizare*.

De gargareôn, par apoc. *garg* ; d'où : *Garg-agoun*, *Garg-alhar*, *Des-gargalhar*, *Des-gargalh-at*, *Gargalh-aire*, *Gargalhadour*, *Garg-at-iera*, *Garg-ota*, *Gar-nulhar*, *Gargot-ier*, *Gargoul-ier*, *Gargot-ar*, *Des-garg-alhar*, *Garg-am-eta*, *Garg-al*, *Gargul-et*, *Gar-galh-ete*, *Gargalh-ol*, *Gargamel-ar*, *Es-gargamelar*, *Des-gargamelar*, *Gargam-eou*, *Garg-anta*, *Garg-ata*, *Gargatar*, *Garg-eat-ar*, *Garg-ou*, *Gargou-ier*, *Garg-oulh*, *Gar-goulha-ment*, *Gargoulh-ar*, *Gargoul-ier*, *Garg-at-iera*, *Gargoul-tar*, *Des-goul-ar*.

De gargarizô, par apoc. *gargarize* ; d'où : *Gargaris-ar*, *Gargar-isme*, *Gargol-isme*, *Gargalis-ar*, *En-gargalh-ar*, *En-gargass ar*, *En-gary-at-ar*, *Gary-anda*, *Gargas-ous*.

GARGAÇOUN, s. m. (gargaçoun) ; GARGAGOUN, GARGAIRET, GARGALHOU. Dim. de *gargatiero*, petit gosier, gosier, dans plusieurs pays. le gobet, partie supérieure de l'œsophage.

Toute besonda qu'es viscouna,
Noun vun res per lou gargaçoun.
J. M. Pr.

Ety. de *Garg*, v. c. m. et de la term. *oun*.

GARGAL, (gargal), et

GARGALET, (gargalè). V. *Regalada* et *Garg*, R.

GARGALHADA, s. f. (gargalhade), dl. Du fortin, du lait fort chargé.

GARGALHADOUR, s. m. (gargalhadoú) ; GARGALHAIRE, GARGOUTIER, MORA. *Garaner*, celto-breton. *Jabloire*, outil dont les tonneliers se servent pour faire le jable des tonneaux.

Ety. de *Garg*, R. et de la term. *adour*. V. *Gargou*.

GARGALHAR, v. a. (gargalla) ; GARGAIAR, GARGALLAR, GAULAR. *Garanar*, celto-breton. Jabler, faire le jable à une futaille.

Ety. de *gargou* et de *ar*. V. *Garg*, R.

GARGALHAR, v. n. Remuer, branler, parlant d'une chose qui se détraque. Garc.

GARGALHAR SE, v. r. (gargallà se), dl. V. *Gargariser* et *Garg*, R.

GARGALHARIA, s. f. (gargallarie) ; CAFAVALHA. *Faribolches*, babioles, fretin. V. *Rafistalha*.

GARGALHETA, s. f. (gargalhète), dl. V. *Regalada* et *Garg*, R.

GARGALHOL, s. m. (gargallôl), dl. Le gosier. V. *Gousier*, *Gazut* et *Gargamela*.

Ety. V. *Garg*, R.

Tout que les matelots per salhida l'annou,
Lèvon le gargaillol de nolis innocents.
Coud.

M. Béronie fait observer que *gargalhol* se rapporte plutôt au larynx, et *gargamela*, au pharynx.

GARGALISAR, et

GARGALISME, V. *Gargariser*, *Gargarisme* et *Garg*, R.

GARGAMEL, s. m. (gargamèl), dl. V. *Gargamela* et *Garg*, R.

GARGAMEL, s. m. dl. Crieur public. V. *Troumpeto* et *Garg*, R.

GARGAMELA, s. f. (gargamèle) ; GARGAMEL, GARGAMIA, GARGATERA, GOURGARAS, GARGATTA, GOUTSERA, GARNAGNA, GAUSERA, GARGALHOU, GOULALHOUS, COUMBRIOLA, GOU-GOULA, GOUGOLA, GOUSIER, GAUTIER. *Gargamella*, cat. *Garganta*, esp. Gosier, œsophage, conduit par lequel les aliments et les boissons passent de la bouche dans l'estomac. On le dit aussi, mais improprement, de la trachée-artère. V. *Gargatiera*. fig. goula, grand mangeur ; butor, grosse bête.

Ety. V. *Garg*, R.

GARGAMELAR SE, dl. S'égosiller à force de crier. V. *Desgargamelar se* et *Garg*, Rad.

GARGAMELLA, vl. V. *Gargamela*.

GARGAMEOU, s. m. (gargaméou). V. *Gargamela* et *Garg*, R.

GARGANTA, s. f. (gargànte), dl. *Gargants*, port. Gorge. V. *Gargamela* et *Garg*, Rad.

GARGANTUAN, s. m. (gargantuán). Gargantua, personnage inventé par Rabelais ; on donne le même nom à un homme de haute et grosse taille, qui est cruel et vorace.

Ety. de *gargousla*, gosier, grand gosier.

GARGARISAR SE, v. r. (se gargarisà) ; GARGALISAR SE, GARGALISAR. *Gargariser*, cat. *Gargarizzare*, ital. *Gargarizarse*, esp. *Gargarisar se*, port. Se gargariser, se laver la bouche avec un gargarisme.

Ety. du lat. *gargarizare*, formé du grec γαργαρίζω (gargarizô), le même. V. *Garg*, Rad.

GARGARISME, s. m. (gargarismé) ; *Gargarismo*, ital. esp. *Gargarijo*, port. *Gargarisme*, cat. Gargarisme, remède liquide que l'on emploie dans les maladies de la bouche et du gosier.

Ety. du lat. *gargarisma*, formé du grec γαργαρίσμα (gargarisma), se laver la gorge avec une liqueur. V. *Garg*, R.

GARGAREJAR, vl. V. *Gargariser* et *Garg*, R.

GARGAS, s. m. (gargàs). Venten, bâtonnant, vagabond. Avril.

GARGASSA, s. f. vl. Calandre, charançon.

GARGASSOUN, V. *Gargaçoun* et *Garg*, Rad.

GARGASTIERAS, corr. lang. de *gargatieras*. V. *Begnas*.

GARGATA, s. f. (gargate), dl. V. *Regalada* et *Garg*, R. pour gorge, gosier, vl. V. *Gargassoun*.

GARGATAR, dl. V. *Gargoutar* et *Garg*, R.

GARGATET, s. m. (gargatè), dl. Voy. *Gargaçoun* et *Garg*, R.

GARGATIERA, s. f. (gargatière) ; GARGAMELA, GARGALIQUE, GARGATTE. *Gargaden*,

GAR GAR GAR 323

en celto-breton. Le gosier, mais particulièrement la trachée artère, dont la partie supérieure qui forme un nœud proéminent, porte le nom de Larynx, et la partie inférieure qui se ramifie dans les poumons, celui de bronches. On nomme aussi quelquefois *gargatiera*, la gorge. V. *Gargamela* et *Gorjeta*.

Ety. de *Garg*, v. c. m. ou du grec γαρ (gar), son du gosier, et de la terminaison multiplicative *ter*, *iera* ; ce mot signifierait alors littéralement, *lieu où se forment*, *où se multiplient les sons*, et c'est ce qui a lieu en effet. V. *Garg*, R.

GARGAU, s. m. (gargàou) ; GOUBMA. Gargouille, canal rond et étroit, de métal ou de pierre, par où l'eau passe, en sautant de la goutière d'un toit, pour descendre dans la rue ou être lancée en dehors.

Ety. du grec γαργάρα (gargura), m. s. *Aigua qui toumba doou gargau*, gargouillée.

GARGAU, s. m. (gargàou) ; GAGLET, GAGLET, JABLE, JABLE, GAULA, JAMTAR. Jable, rainure que l'on fait aux douves d'un tonneau pour enchâsser les pièces du fond ; iron. gosier.

Ety. du celt. *garg*, le même. V. *Garg*, R. gorge, parce que le jable forme en quelque sorte la gorge des tonneaux.

Faire lou gargau à un tounneou, jabler un tonneau.

Si levar de gargau, sortir de son assiette ordinaire.

GARGAULAR, V. *Gargalhar*, *Gargariser* et *Garg*, R.

GARGAVALH, s. m. (gargavaill), et

GARGAVALHAS, s. f. pl. (gargavailles), dl. Balayures. V. *Escoubilhas*.

GARGAVAYA, s. f. (gargavàie), d. arl. Balayures. V. *Escoubilhas* et *Garyavalhas*.

Naviès pas.... mesela....
La gargavaya emé lou fia.
Coye.

GARGAYAR, Jabler. V. *Gargalhar*.

GARGAYETA, s. f. (gargaïète), dl. Gosier. V. *Gargassoun*, *Gousier* et *Gary*, Rad.

GARGOLHADA, s. f. (gorgolhade), d. rouerg. GORGOLLADA. Fretin, tête fort chargé de mauvaises graines.

GARGOLHOL, s. m. (gorgoillôl) ; GOR-GOILLOU, GORGOUMEL. d. du Rouergue. Gosier. V. *Gargamela*.

GARGOTA, s. f. (gargôte). Gargote, mauvais ou petit cabaret où l'on donne à boire et à manger.

Ety. du lat. *gargustium*, que Cicéron a employé dans le même sens.

Repas de gargota, gargotage, lieu où l'on boit. V. *Garg*, R.

GARGOTIAR, v. n. (gargouta). Gargoter, hanter les gargotes ; boire et manger malproprement.

Ety. de *gargota* et de *iar*. V. *Garg*, R.

GARGOTIER, s. m. (gargoutié), GAR-GOUTIER. Gargotier, celui qui tient une gargote ; méchant cabaretier, mauvais cuisinier.

Ety. de *gargota* et de *ier*. V. *Garg*, R.

GARGOULH, s. m. (gargouill), d. bas lim. Ce mot a la signification de râle. V. *Raie* et *Granoulhas* ; pour gargouillement, V. *Gargoulhament*, et borborygme, quand le bruit se fait entendre dans le ventre.

Ety. Par onomatopée. V. *Garg*, R.

GARGOULHAMENT, s. m. (gargouillamèn) ; GARGOUIAMENT, GARGOULH, GOUR-GOULH. Gargouillement, bruit que fait quelquefois l'eau dans la gorge, dans l'estomac et dans les entrailles.

Ety. de *gargoulhar* et de *ment*. V. *Garg*, Rad.

GARGOULHAR, v. n. (gargouillà) ; GAR-GOUIAR, GARGOULLAR, GOURGOUIAR, GAR-GOUTAR, GARGOULLAR, CHARROUTAR, RARRATAR. Grouiller, en parlant du bruit que les vents ou flatuosités causent dans le ventre ; faire du gargouille, imiter le bruit que fait l'eau en tombant d'une gargouille.

Ety. de *gargoulha* et de *ar*, faire comme la gargouille, ou du grec γαρ (gar), bruit du gosier. V. *Garg*, R.

Gargouiller, en français, n'a pas la même signification, on ne l'emploie que dans le sens de barboter. V. *Gafoulhar*.

Lou ventre li gargouilha, le ventre lui grouille.

Un cou doou jour las tripas gargoulhoun. Prov.

Pour dire qu'il n'est point de naturel si passible, qui ne se fâche quelquefois.

GARGOULIER, s. m. (gargoulié). Qui fait glou-glou, ou le dit d'un flacon, d'un vase qui n'étant pas plein, fait glou-glou, en le vidant.

Ety. de *garg*, ou du grec γαρ (gar), son du gosier, et de la term. mult. ier, parce que c'est au gosier du flacon que le son est produit. V. *Garg*, R.

GARGOUSSA, s. f. (gargoûsse). Gargousse, charge de poudre pour un canon, enveloppée de papier fort ou de serge.

Ety. Alt. de cartouche, selon Gat. Voy. *Cartoucha*.

On nomme :

LANTERNE. Tissu de bois dont lequel on le met. GARGOUSSIER. sobl. qui les porte. GARGOUSSIERE. le gîte où dans laquelle on place les petites gargousses.

GARGOUSSIER, s. m. (garguoussié). *Gargoussier*, porte gargousse.

GARGOUSSIERA, s. f. (garguoussière). *Gargoussière*, gibecière pour les petites gargousses.

GARGOUTAGI, s. m. (gargoudadgî) ; GARGOUTAGE. Gargotage ? repas, mets mal apprêtés, malproprers. Garc.

GARGOUTIAR, v. n. (gargoutiá) ; GAR-GOUAR, JORGUTAR, GARGOUTAR. Bouillonner, en le dit des liquides qui sont en ébullition.

Ety. Ce mot est une espèce d'onomatopée du bruit que fait le liquide en bouillant. V. *Garg*, R.

GARGOUTIER, V. *Gargotier*.

GARGUARISME, vl. V. *Gargarisme*.

GARGUILH, s. m. (garguill), dl. Bargouignage : *Sans tant de garguilh*, sans tant barguigner ; grabuge. V. *Garbuge*.

GARGUILHO, s. m. (garguille). Homme dont on fait peu de cas ; grand benêt.

Ety. de *grandguilheousse*, dit pour sot.

Dans le d. de Barcel. querelleur, chicaneur.

GARI, nom d'homme, vl. Guérin. Voy. *Garin*.

GARI, s. f. Nom de la poule, en béarnais. V. *Gallina*.

GARI, s. m. (garri), d. bas lim. Chêne. V. *Garrig*.

GARIA, s. f. dg. Poule. V. *Gallina*.

Que hère ses jou la garia ?
Et tout aute mayntaria ?

GARIA, s. f. (gárie), dg.

Pendent las autos tres estous
Tout lou mous cort de ces mayroux,
Par ano courre la garia.
D'Astros.

En vl. il en elle guérissait.

GARIADOR, vl. V. *Gaziaire* et *Gay*, Rad.

GARIAT, s. m. (garià), dg. Poussin.

Sense jou que hare la cloupe
Per sous gariats è per sa bouque.

GARIC, dl. V. *Garric*.

GARIDA, s. f. vl. Asile, refuge ; défense, garantie, sûreté. V. *Gar*, R.

GARIEST, vl. Tu vis, tu regardes.

GARIEYRA, s. f. vl. Garantie. Voy. *Garantia*.

GARIGA, Chênaie. V. *Garriga*.

GARIGES, s. m. pl. (garigès) ; REMOURS, dl. Douleur, enflure aux amygdales.

GARIGNOUS, OUSA, adj. (garignous, ouse), d. toul. Sale, dégoûtant.

Ety. M. Damège, dérive ce mot du grec καρίδιον (karidion), chancre.

GARILHAS, s. m. (garillàs) ; GARGAS, LALAS, RESEVA, GAROUILHAS, GARIAS. Bouibier, mare bourbeuse, gachis d'eau et de boue pêtris ensemble.

GARIMBET, s. m. (garimbè), d. béarn. Gambade. V. *Var*, R. 2.

GARIMBOI, s. m. (garimboi) ; GARIM-BOT. Qui marche en se guindant. V. *Var*, Rad. 2.

GARIMEL, ELA, s. (garimèl, èle), dl. GALIMEL, GALIPIAN, GALAPIAN. Homme d'une taille élancée, mince et effilaquée : *Es un grand garimel*, il est grand comme une perche : *Granda garimela*, grande personne maffate.

GARIMEN, s. m. vl. GUARIMEN, GUERI-MEN. *Guariment*, cat. *Guarimiento*, anc. esp. *Guarimento*, ital. Guérison, remède.

GARIMEN, s. m. vl. Garantie. V. *Garantia*.

GARIOPHILI, s. m. vl. V. *Girofle*.

Ety. du lat. *caryophyllus*.

GARIPOU, s. m. (garipou), dl. *Baloire*, talonnière, morceau de cuir du vieux chapeaux dont ceux qui travaillent la terre, couvrent le coude-pied. V. *Balourin*.

GARIR, v. a. (garir) ; GUARAR, GUGARIR, GUERIR. *Guarire*, ital. *Garir*, anc. cat. Guérir, rendre la santé, guérir un malade, une maladie ; en vl. sauver, garantir.

Ety. du lat. *curare*, ou de la basse latinité *garire*, m. s.

GARIR, v. n. Guérir, recouvrer la santé.

GARIR SE, v. r. Se guérir, se délivrer d'une maladie, d'une infirmité.

GARISOUN, s. f. (garisoun) ; GUARI-GUONE, ital. Guérison, passage de l'état de

Se remarcă rezonanțe Gherga
în unele cuvinte Provensale / Occitane

În 1866-1867, Dr. Simeon Mangiuca din Banat - postum membru de onoare al Academiei Române - a publicat la Viena / capitala Imperiului Habsburg, în "Albina" = tocmai înființatul periodic Românesc întreținut de Andrei Mocioni și de Vicențiu Babeș din Banat (în anul 1866 membri fondatori

ai Academiei Române), studiul / tratatul "De la originea, vechitatea și însemnătatea istorică a numelui Valacu", în care a scris: "În numele Valac, cu care numesc mai vârtos popoarele Germane și Slave pre toate popoarele de origine Galu-Romană, se cuprinde nu numai uă dovadă vechie despre originea Galu-Romană a Dacu-Romanilor, ci sub acest nume deodată s-a desvoltat și vechia istorie a acestora, necunoscută până astăzi istoricilor naţiunali. Despre originea numelui Valac, cu care numesc naţiunile străine mai ales pre Românul din Dacia, care în limba sa proprie se numesce pre sine Rumân, au tratat în opuri întregi și în foi publice mai mulţi autori, totuși toate acelea altcum mult meritate lucruri privitorii la originea și însemnătatea numelui Valac, care este pentru noi Românul din Dacia de atâta importanță și sbatere istorică, nu fură în stare a produce pentru știința critică un ce îndestulătoriu și de această convingere pătrunși fiind noi, nu am putut trece cu vederea în decursul studiilor noastre limbistice și datele venite înainte la diverși autori cu privire la originea si însemnătatea numelui Valac, pre temeiul cărora desvoltăm următoriul resultat: numele Valac, care de după însușirea limbelor ce-l rostesc, suferă modificațiuni, precum Val, Valh, Valch, Ualach, Ualaha, Wälsch, Vals, Valach, Falen, Faiahi, Valani, Valuen, Walwen la popoarele Germane; Vla, Vlah, Vloh, Voloh, Vlos, Volos la popoarele Slave; Blah la Greci; Olah, Olasz la Maghiari; Iflak la Turci; Ilak la Tartari / Tătari - cu toate aceste schimbături dialectice, nicicând nu a însemnat, nici însemnează în limbele și idiomele ce le rostesc decât Gal / Gallus, Roman și Italian iar acest nume înfățișează o bătrână dovadă istorică despre vechia origine Romanu-Italiană a Românilor din Dacia, deoarece chiar în numele acesta de Valac, păstrat din vechime, popoarele Germane și Slave aveau cunoșcințe în memoria și limba lor, cum că Românii din Dacia sunt de origine Galu-Romană, numindu-i încă din vechime cu acest nume de Valac, precum au numit și numesc încă și pre Italiani; iar dacă nu ne-am fi păstrat limba noastră Română, încă chiar această împregiurare ar fi de ajuns spre a dovedi că suntem de origine Italu-Romană. Multă laturilatatea aceasta cere ca să desvoltăm materia sa din următoarele puncturi de vedere, adecă:

1. Părerile istoricilor cu privințe la originea și însemnătatea numelui Valac.

Despre originea numelui Valac se află la istorici următoariele păreri, anume:

a) Istoricul Petrus Katantsich 1750-1825 din Slovenia, în opul său de la Buda din 1798 intitulat 'De Istro' 8:4 a dedus originea cuvântului Valac de la Latiu / Latium, cetatea de frunte a Latinilor bătrâni din Italia. Dânsul a spus: 'Numele Valac se zice a nu fi fost auzit înainte de timpul lui Ioan Cinamu / Ioannis Kinnamos (istoric Grec care a vieţuit în secolul XII), însă nu cuget că atunci s-a început mai întâiu acest nume, pentru că Latinii de când fură cunoscuţi Slavilor / Ilirilor, adecă din timpurile cele de demult, de aceștia se numesc Vlassi, ca când ai zice Lassi - de la Latium - cu consoana V prepusă, carea este familiară Slavilor, precum și până astăzi la Slavi se numesc Latinii'.

b) Enea Silviu (sau papa Piu II) scriitoriu din secolul XV, în istoria sa despre Europa, anume descriind Ungaria, deduce originea numelui Valac de la Flac (Flaccus, duce al vechilor Romani), zicând precum urmează: 'Această țară (Dacia) a locuit-o odată Geții, în capăt supuși de armele Romane și s-a stins acel popor, și s-au dus acolo coloniști Romani, care să înfrâneze pe ducii Barbari, subt comanda unui duce Flacu, de la care s-a numit Flacia. După aceea s-a stricat numele prin decursul lung al timpurilor și în loc de Flaci s-a zis Valachi'. Această părere despre originea numelui Valac urzită de Enea Silviu au împărtășit-o mai mulţi autori, între cari și George Reichersdorf în 'Geografia Transilvaniei' din 1550, apoi Carol du Fresne în notele sale etimologice la Istoria lui Cinamu.

c) Istoricul Ardelean Ștefan Zamosius 1570-1612, în opul său intitulat 'Petrile vechi ale Daciei' a dedus originea numelui Valac de la al Panonilor Olaz, de unde s-ar fi făcut Olachi și de aci Valachi. Dânsul a desvoltat în următoriul mod materia sa: 'Numiţii Vlachi nu de la Flacu, precum a născocit Bonfiniu și alţii, ci pentru că pre strămoșii lor (ai Românilor) îi chiema Panonii Olaz, de unde s-a făcut Olachi și adăugând litere pe urmă s-a zis Valachi'.

d) Antoniu Bonfiniu 1427-1502, scriitoriu Italian de origine, în opul său intitulat 'Rerum Hungaricarum decades' a dus originea numelui Valac de la vorba Greacă pentru 'aruncători de săgeți', fiindcă Românii întrec pe alte popoare în măestria de a săgeta. Cuvintele lui au fost următoariele: 'Valachii pre cari Piu II (Enea Silviu) a voit să-i deducă de la Flacu cu rostința Germană Vlachi, noi din contră cugetăm că s-au numit așia fiindcă măestria lor de a săgeta întrece pe alte popoare'). Într-adevăr, Dacu-Românii întrec alte popoare în măestria de a săgeta. După Cronicarul Anonim, Românii lui Gelu din Transilvania erau înarmaţi numai cu arcuri și săgeți când au portat bătaia cu Maghiarii cuceritori. Istoricul Ioan de Thurocz din secolul XV în 'Cronica Ungariei' 3:38 ne-a mărturisit cum că Ludovic regele Ungariei la anul 1370 purtând bătaia cu Laicu principele Țării Românesci, când a vrut oștea Ungurească să treacă din părţile Vidinului preste Dunăre în Țară, săgetătorii lui Laicu au aruncat asupra oștei săgeţile ca ploaia. Cine nu cunoasce pe faimoșii Români săgetători ai lui Dan III principe din Moldova, drept popor ajutătoriu în bătaia de la Marienburg, cari cu săgeţile lor înfrânseră poterea călăreţilor Teutoni?

e) Ludwig Döderlein 1791-1863, filolog German, a dus numele Valac de la Volsci, vechiu popor al Italiei de mejloc. Această părere se zice că s-a urzit la autorii Poloni.

f) Suedezul Eric Thunman 1746-1778 a dedus numele Valac de la cuvântul Slavon Blech, însemnând a umbla fără locașiu stătătoriu, adecă a porta viață nomadă.

g) Istoricul Neamț Christian Engel 1770-1814 a dedus originea numelui Valac de la fluviul Volga. În acea rătăcire a ajuns dânsul întemeindu-se pe Analele Rusesci ale lui Nestor, care a vieţuit și scris în secolul XI, și care zicea că Bulgarii Asiatici au fost împărțiți după apele din cari se adapă, în: Bulgari Volohesci la fluviul Volga și în Camicesci la fluviul Cama / Kama (cel mai lung afluent al Volgăi). Bulgarii Camicesci rămaseră în Asia iară cei Volohesci au purces în Europa, și pe aceștia de pe urmă, a zis Engel, Rușii și Slavii și cu aceștia și Nestor, i-a chiamat Volochi. Mai departe, a zis Engel, fiind Dacu-Românii servi la Bulgari, numele stăpânitorilor s-a împărtășit Sârbilor. Această fantasmagorie a lui Engel se vede urzită în mintea lui de acolo, fiindcă nu a cunoscut limba Slavă, pentru aceea a cufundat derivațiunea de la Voloh cu aceea de la Volga. Istoricul German Ludwig Schlözer a numit pe Italiani cu numele de Volochi, și s-a văzut a apleca acest nume și pe Franci. Altminteri Nestor a numit pe Bulgari pretutindeni cu

acest nume al lor. Drept acestea, ce vrea Engel prin bârfele lui să vorbească rău de Români?

h) Istoricul German Johannes Leunclavius 1533-1593 în 'Pandectis Turcicis' 71 (așa cum a observat în 1812 și Petru Maior în 'Istoria pentru începutul Românilor în Dachia') a dedus numele Valac de la Gali; de aceeași părere a fost și faimosul filosof Francez Voltaire 1694-1778".

"2. Vechitatea istorică a numelui Valac după documente vechi.

Pavel Șafarik 1795-1861, unul dintre cei mai învățați scriitori de origine Slavă, în opul său intitulat 'Antichitățile Slavice', ediținea Germană din 1843, ne-a împărtășit următoariele: 'Slavii au numit deja Vlachi pre popoarele Celtice ale Bastarnilor și Peucinilor locuitori în Ardeal'. Deși Șafarik nu aduce dovezi pentru mărturisirea aceasta a sa, totuși se vede a fi combinat și grăit un mare adevăr despre vechia folosință a numelui Valac. După starea sciinței pre cum a fost desvoltată ca până deunăzi, căuta să se creadă cum că popoarele Galu-Celte cele vechi ale Bastarnilor, Peucinilor, Scordiscilor, Tauriscilor, Tribalilor, etc. cari erau staționate în părțile Daciei și Traciei au purces înapoi spre locuire în timpurile vechi din Galia, cea prea împoporată, subt faimoșii duci Bellovesus și Sigovesus, cum că au purces în migrațiunea lor spre a locui la Marea Neagră în părțile Daciei și Traciei. Această greutate în știință s-a învins și azi se scie cum că dintre popoarele Galu-Celtice migratorii din Asia în Europa încă înainte de Era Mântuitoriului nostru Iisus Crist uă parte - ori ramură - a rămas staționată în Nordul Mării Negre, când celelalte ramuri ale acestui popor au purces în migrațiune mai departe spre apus până în Galia și în părțile învecinate, unde s-au așezat spre locuire. Deci, deasupra de Marea Neagră spre răsarit încă înainte de Crist au locuit și viețuit Cimerii sau Cimrii (Kimerii / Kimri) de origine Galu-Celtă, și uă parte din acest popor, în fatalitățile bătăilor necontenite, ce au portat cu popoarele dinpregiur, spre a se scuti, s-au retras cu decurgerea timpurilor în semi-insula Mării Negre a Crîmului de astăzi, care peninsulă a căpătat numele său de la numele acelui popor; semi-insula / pen-insula aceasta s-a numit încă de Romani Taurica ori Cimerica. Între rămășițele de ginte Galu-Celtice aflate în viață încă astăzi în Irlandia, în Scoția și în insula Man, apoi în cantonul Britanic Vales, precum și în Bas-Bretania Franciei, locuitorii Galu-Celtici din numitul canton Vales încă până în ziua de astăzi se numesc pre sine Cimri / Kymri și caută să se socotească de frați cosângeni ai acelor Cimri cari în migrațiunile popoarelor ce au purces din Asia spre Europa încă înainte de Crist au rămas staționați deasupra Mării Negre, retrăgându-se cu timpul uă parte din ei în semi-insula acelei Mări, numită Crim după numele lor. Despre aceste 2 popoare cosângene, Cimerice, de origine Galu-Celtică, face aducere aminte și cea mai vechie istorie a Grecilor, precum și povescile păstrate la Homer și Ephor / Efor, cari vorbind despre acei Cimri au spus că erau aflători parte la porțile lumii în marginea apusului ca un popor și țară, parte că au fost aflători - în același timp - deasupra Mării Negre ca un popor viteaz și cuceritoriu. Anglo-Sasonii au numit pre poporul Galu-Celt al Cimerilor / Kymrilor de lângă Anglia cu numele de: Veallas ori Vallas și Vealh (după mărturisirea lui Iacob Grimm), care nume este urzit din Gal - și asemenea cu Valac - ceea ce însemnăm aci drept uă grea cumpănitorie împregiurare pentru întărirea noastră, cum că popoarele Galu-Romane s-au numit încă în vechime Valachi de Germani și Slavi. Trivali, Bastarni, Peucini, Taifali, Victofali, Sicoboți, Costo-boci ori Cista-boci, Teurisci ori Taurisci, Scordiști, Fali ori Vali (Cumani), Pacinaci (numiți și Pecinaci, Piceni, drept formațiune din Peucini), erau nume de popoare cari au fost staționate în Dacia Traiană și în părțile ei învecinate, după cum au mărturisit Ptolemeu Alesandrinul în Geografia sa, Iuliu Capitolinu în Marcu Aureliu Filosoful, Eutropiu și alți autori, și cari popoare nu au putut fi altele decât numai nisce ramuri ale marelui popor Cimerian de origine Galu-Celtică staționat în părțile Mării Negre. Sico-boți este cuvânt de origine Galu-Celtă compus din a) Sico- ori Sigo-, ca în Sigo-vesus ducele Galilor cel faimos; și din b) bud ori bod Armoric și Cambric, care însemnează victorie și care vine înainte în mai multe nume compuse de bărbați GaluCeltici. Costo-boci ori Cista-boci, forma cea dintâiu după Iuliu Capitolinu, a doua după Ptolemeu Alesandrinul, era asemenea cuvânt de origine Galu-Celtică, compus din Catu ajuns Castu- și Casto- iar partea a doua a acestui cuvânt, adecă -bori era stricăciune din Boii / Boji, nume de popor GaluCeltic. La poporul Galu-Celt de la Marea Neagră numele de Cimri, Bastarni, Peucini, etc. se văd a fi fost numai nume ce s-au atribuit sieși de unele ramuri sau cete din acest popor, dar numele Gal caută să se creadă a fi fost în folosință drept nume genetic al întregii națiuni, fiind rămășiță vechie a numelui Val asemeni cu Valac și format din Gal, precum vom demonstra, răsuna și se află chiar și în numele: Dece-valu, Tri-vali, Tai-fali, Victo-fali, Vali ori Fali (și Valani / Valuen) cu cari nume din urmă numesc popoarele Germane pre Cumani. Tot de la aceste popoare Galu-Celtice staționate în părțile Mării Negre își trage originea numelui și cetatea Haliciu, în vechime numită Galeș, de la care cetate apoi și-a împrumutat originea chiar provincia Galiția, care avea, în

vechime, pre timpul bătăilor cruciate, altă estindere, și spre părțile Moldaviei; iar cetatea Cracovia și-a luat numele de la Craecus, duce Galu-Celt, care a domnit în părțile acelea. Tot asemenea cetatea Galațiu din România de astăzi, și Galatea provincia istorică din Asia Mică, s-au fundat după moartea lui Alesandru cel Mare, de aceleași popoare Galu-Celtice, și cum că popoarele Galu-Celtice din părțile Mării Negre s-au numit pre sine înseși cu numele de Galate, și cum că Grecii chiar numai pe timpul lui Alesandru cel Mare Macedoneanul au început a numi pre acele popoare și cu numele acesta de Galate (se adeveresce din Pausania 10:12)".

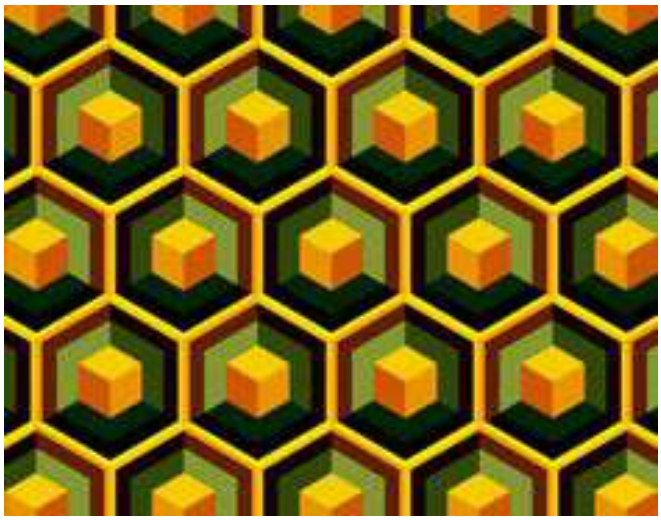

"La Greci litera Beta s-a răspuns la început ceva mai moale decât Germanul B, asemenea cu rostința acestei litere la Spani și de aci ne putem esplica pentru ce se cetește Dece-val și Dece-bal, Tri-vali și Tri-bali. Dece-val se vede a fi fost nume de titulatură ori demnitate de stat la regii Daciei, fiindcă pre regele Dece-val se vede ca Daco-Gal, adecă: regele Daco-Gal ori al Daco-Galilor. Tri-vali era numele poporului ce a viețuit în Mysia (se face pomenire de acest popor și în Dacia Traiană), cunoscut în istorie încă în seculul IV înainte de Crist, sub Filip regele Macedoniei; acest popor în bătai adeseori se însoțea cu Scordiscii vecini, cunoscuți de origine Galu-Celtică. Istoricul Leunclaviu în seculul XVI pre Vlachi nu arareori i-a numit Tribali. Partea dintâi în numele Tri-vali asemenea se vede a fi de origine Galu-Celtică, fiindcă se află în numele și altor populații și cetăți de origine Galu-Celtică, precum în: Tri-casti, Tri-castini, Tri-nutinum, Tre-vidon, Tri-colli, Tri-cori, Tri-ulali, etc. - cari toate sunt nume de populații și cetăți din Galia meridionariă cunoscute a fi de origine Galu-Celtică. Tervingi și Tricilingi din Dacia la asemenea origine se reduc. Popoarele Tri-veri și Tri-boci se cred a fi de origine Germană, cu nume de origine Galică. Tai-falii formau un popor care a domnit în Dacia Traiană în seculul IV; numele este compus din Tai-Dai-Daos-Dacos și din Fali-Vali-Gali, însemnând Daco-Vali / Gali. Victo-falii denumeau un popor care tot în seculul IV a fost în strânsă alianță de bătăi cu Tai-falii pre ziși, și domniau laolaltă în Dacia Traiană. Cu Vali ori Fali, ori Valani, ori Valuen, Valwen, în scripturile Latinesci și Vallos, numeau popoarele Germane pre Cumani, pre cari Rușii și Polonii i-au numit Polovci / Polowezi, Grecii Cumani, Maghiarii Cumani și Cuni. Această din urmă numire se vede a fi din Cumani ori numirea Cumani era estinsă din Cuni, fiindcă aceasta se vede mai vechie; Ptolomeu, geograf de pre la anul 150, a pus locuirea Chunilor la Marea Neagră între Bastarni și Roxolani iar Leone Gramaticul, scriitoriu bisantin vorbea la anul 813 despre Uni în părțile Moldaviei; Chunii lui Ptolemeu din seculul II și Unii lui Leone Gramaticul din seculul IX pot trece de Cunii / Cumanii cari au figurat în istoria seculelor XI-XIII. Geografia lui Ptolemeu a căutat să se dejudece cu bună băgare de seamă la acea împregiurare, cum că posteritatea a văzut într-însa numele popoarelor mai târziu venitorii în istorie. Popoarele Germane, cari au fost geograficesce îndepărtate de Cumani, nu au numit pe aceștia cu atare nume, cum i-au numit vecinii lor, adecă Rușii, Polonii, Grecii și Maghiarii - cu cari au avut dese împărtășiri și au portat numeroase bătăi - ci le-au zis Vali, Fali, Gali, etc. care împregiurare dovedesce chiar originea Galică a Cumanilor. Iacob Grimm - renumitul învățat German - vorbind despre Ost- și West-fali, a desvoltat următoaria foarte instructivă învățătură, cunoscând și el legătura de unitate în origine între acei Fali, apoi între Tai-fali, Victo-fali și Dece-val, numai că dânsul a văzut altceva în acest Fal: era nu numele Gal-Val-Valac, vrând să revendicheze acelor popoare originea Germană; noi pentru învățătura critică ce se cuprinde în acest tratat voim a-l publica aci întreg, în traducere Română credincioasă, adecă: 'Cine sunt acei Fali și cum ajunseră ei în răsaritul și apusul pământului vechiu al Cheruschilor? Prin scriptura Ost-falai și West-falai a legii, devenim mai întâi conduși la un mai îndeplinit nume Falahi, care-și află adeverirea sa în Capitularele de la anul 1797, însemnând coloniști. Se zice în precuvântare la Edda că Odin a câștigat Sasonia și (asemenea lui Mannus) a împărțit-o la 3 feciori așa: Vegdeg a căpătat Sasonia răsariteană, Beldeg Westfalia și Sigi Franken-landia; această strânsă legătură între Sasoni și Franci e de însemnătate, căci Sigi - vechiu Germanesc - stă în legătură cu Sigfrid și cu ai noștri Sicambri. Vägdäg și Bäldäg se arată și în genealogiile Anglo-Sasonice ca eroi: Bägdäg e asemenea cu Baldr Zieul Nordic; să nu fie Vesterfalca un alt nume a șirului genealogiilor AngloSasone, asemenea cu Wesfalaho? Phal și Phol asemenea cu Baldr? Aflându-se numele Westfal în străvechile povesci de Ziei, numirile de Westfali și Ostfali nu au răsărit abia în seculul VIII, ci erau întemeiate cu mult mai înainte. Dacă Taifalii și Victofalii Gotici se țin de această sferă, atunci câștigă numele acestea și mai adânci bătrâneți. Ca resultatul încercărilor acestora neîncheiate caută să se privească cum că dacă stă Falen cel Sason în locul Cheruschilor celor bătrâni, cu aceia s-a întâmplat numai uă strămutare a numelor străvechi dar nu a popoarelor. Nici Cheruschii ca locuitori mai bătrâni nu s-au strămutat în locul lor, nici Sasonii ca noi veniți nu s-au așezat în locul acelora. În mijloc, ce este mai mult, Engerii au păstrat vechia numire de Angivari, ceea ce îndeplinesce dovada. La toate acestea e una și aceeași origine și limbă, încă de demult dialectul German de jos fiind proprietate comună Cheruschilor și Sasonilor. Mie-mi vine a crede, din mai multe decât uă causă, cum că Deche-val, numele Dac de rege, a fost numai nume apelativ și nu a însemnat ce alta poate fi decât un Dac de cel mai nobil gen'. După ce am văzut din cele până aci, cum că numele Val - care este tot același cu Valac și e format din Gal - figurează și răsună încă în numele Dece-val, Tri-vali, Tai-fali, Victo-fali și în Vali ori Fali, cu cari nume din urmă numesc popoarele Germane pre Cumani, voim acum dară a purcede mai departe și a arăta cum s-a desvoltat mai departe numele Valac din seculul V până în seculul XIII, unde vom încheia, fiindcă din

acel secul înainte este numele Valac mai cunoscut și nu implică în sine raritate istorică".

"Deci aflăm cum că în seculul V Anglu-Sasonii, popor de origine Germană, trecând din partea de jos a fluviului Elba și din partea râului Weser în Anglia spre a locui acolo, au numit pre Cimri / Kimri - popor Galu-Celtic, locuitor acolo - cu numele de Wali, Weali și Vealh. Adesea Valachi era pământul ori cantonul locuit de acei Cimri, numit și Walis, precum și până astăzi îl numesc popoarele Germane. Tot pre acel canton îl numesc Francii Galles și Italienii Gales (poporul de acolo îl numesc Galez pentru că din vechime era cunoscută originea GaluCeltă). Apoi încă aflăm cum că în seculul V, sub Atila puternicul rege al Hunilor, s-au numit Valachi încă și păstorii și coloniile Romanilor din Panonia (așa a mărturisit Simon de Keza, scrietoriu din seculul XIII). Zicea Simon de Keza că după moartea lui Atila, și după ce fiii aceluia mai cu totul s-au prăpădit împreună cu poporul lor Hunic, a rămas Panonia 10 ani fără rege, rămânând într-însa numai Greci, Mesiani, Slavi, Teutoni și Vlachi. Mărturisirea aceasta a lui Simon de Keza cum că în seculul V sub Atila regele Hunilor au esistat Vlachi în Panonia se spriginesce și prin Rubruquis, misiunariu din seculul XIII, care a adeverit cum că în oaste cu Atila au purces în bătăi: Blachi / Vlachi, Bulgari și Vandali. Spre întărirea mărturisirii lui Simon de Keza, căutăm să desvoltăm mai departe încă nesce materii privitoare la Românii ori Vlachii din Panonia. Din istorie ni este cunoscut cum că în Panonia au fost multe colonii Romane și cum că în Panonia, sau între locuitorii aceleia, tare a fost lățită limba Romană, încât spunea degia Veleiu (Velleius Paterculus 19 î.C. - 31) cum că: Toți locuitorii Panonici posiedă cunoscința limbei Romane și mulți încă și a scripturei Latine. Afară de aceasta tot limanul Dunărei se scie că a fost operat prin o mulțime de colonii așezate pre marginea Dunărei. Împăratul Franciei Carol cel Mare încă a colonisat Panonia Sudică cu Italieni (Romani). Toate coloniile Romane din Panonia au fost până în seculul IX sub nume de: 'Pastores Romanorum', 'Romani Tributarii' și 'Milites Romanorum'. La anul 509, Eugippius - biograful Sfântului Severin de Noricum - a numit Romani în Panonia; și pre timpul Sfântului Rupert 660-710 și a lui Vergilius 700-784 și Arno 750-821 (așadară până în seculul IX) s-au făcut aduceri aminte de Romani tributari în Panonia. Anonimul istoric, notariu al regelui Bela, a susținut că pre timpul intrării Maghiarilor în Panonia, s-a aflat într-însa - între alte popoare - și: 'Pastores Romanorum'. Tot de la acest Anonim scim cum că ducii Maghiarilor Usubun și Eusee la castrul Vesprim / Veszprem s-au luptat contra: 'Romanos Milites'. Vechi monumente de limbă Dacu-Română (Valacă) se află prin Panonia, adecă în privilegiile Sf. Ștefan, regele Ungurilor de la anii: 1001, 1006, 1009, 1015, 1024, 1025, 1036 (au cuprins nume de comunități Românești); la anul 1055 în privilegiul regelui Andrei dat Mănăstirei Tihan de la lacul Balaton, la anul 1075 în privilegiul regelui Geza și la anul 1082 în privilegiul regelui Ladislau au fost nume Românești. Măcar că în istoria lui Simon de Keza, precum și în aceea a Cronicarului Anonim, se află între propusul adevăr istoric, înfipte și narate și multe tradițiuni fabuloase, totuși toate acelea sunt de iertat, fiindcă opurile poartă în sine șablonul seculelor XII-XIII în cari scriseră ei istoriile lor; dar trecând cu privința preste aceste greutăți defectuoase nu putem să le negăm acelor istorii și marele adevăr istoric ce cuprind în sine, fiindcă cea mai mare parte a datelor istorice păstrate de acești autori le aflăm a sta în armonie cu asemenea date istorice depuse în scripturile lui Constantin Porfirogenetul, Nestoru și a altor autorități istorice. Simon de Keza însuși spune că el în compunerea istoriei sale a folosit opurile istorice ale lui Josephus, Isidorus, Orozius, Gotfridus și multe alte opuri istorice, cari mai mare parte s-au perdut pentru generațiunile următoarie, drept aceasta să nu ne îndoim de adevărul istoric, când numai în istoria aceea aflăm numite pre coloniile și păstorii Romani cu numele de Valachi. Aceste temeiuri am aflat de lipsă a le desvolta aci spre a sprigini adevărul istoric împărtășit de Simon de Keza, cum că păstorii și coloniștii Romani din Panonia încă din seculul V pre timpul lui Atila s-au numit Valachi, care adevăr se întărește încă și prin acea împregiurare cum că Romanii Tributari cari erau staționați în părțile râului Traun (care trece pe la Linz și se scurge în Dunăre) au fost numiți încă din adânci bătrâneți în graiul German: Traun-Walhon, adecă Valachia de la râul Traun. Căutăm să observăm cum că în seculul XIII, când a trăit și scris istoria sa Simon de Keza, nu au mai viețuit în Panonia nici Păstorii Romanilor, nici Coloniile Romanilor, nici Romanii Tributari, nici Valachii, deci de unde să fi luat dânsul numele Valac aplicat la acei Romani din Panonia de pre timpul lui Atila, dacă nu din nescai istorici vechi, cari s-au perdut cu decursul timpurilor pentru generațiunile următoarie. Atâta față cu Simon de Keza și mărturisirea sa, cum că pre timpul lui Atila în seculul V, coloniile și păstorii Romanilor din Panonia au fost numiți Vlachi - care împregiurare, precum văzurăm - o mărturisit și Rubruquis, împărtășind că cu Atila au purces Vlachi în oaste. Mai departe este lucru dovedit cum că numele Valac vine înainte încă în seculul VI ori VII. Aducem înainte ce a zis Nestoru (analist Rusesc din seculul XI) în analele sale, anume din ce se vede chiar cum că Românii / Vlachii au locuit și în Panonia până la venirea Ungurilor / Maghiarilor în seculul

IX, când alungaţi fiind de Maghiarii sosiţi (firesce după bătăi crâncene) de bună seamă se vor fi tras spre munţii Daciei. Tot mai departe este cunoscut cum că numele Valac a fost folosit în graiul popoarelor Germane în secolul VIII. Conform lingvistului Andreas Schmeller 1785-1852 (autorul Dicționarului Bavarez), în manuscriptul Vesobranic (‘Wesobrunische Handschrift’) din secolul VIII vine înainte numele acesta de Valac și în special a numit acel manuscript Galia cu numele de Walholaut. În secolul IX, în viața Sfântului Metodiu, apostolul Șchiailor (pe la anul 853), scrisă în limba Slavă de un discipul al său, încă vine înainte numele Vlac: ‘În zilele acestea era Rotislav cniazul Slavilor împreună cu Sfatopulc și au trimis sol din Moravia la împăratul Mihail (de la Constantinopol) zicând: Noi din îndurarea lui Dumnezeu suntem toți sănătoși, și au venit la noi mulți învățători de la Vlachi, de la Greci și de la Nemți, cari ne învață în multe moduri; căci noi Slavii suntem oameni simpli și nu avem cine să ne învețe în adevăr și să ne spună înțelesul. Așadar trimite-ne Doamne pre un atare om, care se ne învețe tot ce e drept’. La capătul secolului IX, când au ajuns Maghiarii în Panonia a fost numele Valac cunoscut și în folosință la popoarele Slave, fiindcă precum a mărturisit Anonim istoricul, Rușii îndemnând pe Alm ducele Maghiarilor să treacă în Panonia, lăudându-i țara aceasta, a spus că în această țară locuiesc Slavi, Bulgari, Blachi / Vlachi și Păstorii Romanilor. La alți istorici, până la secolul XIII, a venit numele Valac, și anume:

a) La istoricii Grecesci - printre cari Ana Comnena - la anii 1088, 1096 și 1145 s-a făcut aducere aminte despre Valachi, ca despre popoare ajutătoarie în bătăile de la acei ani.

b) Geograful musulman Al-Idrisi din secolul XII a numit Turci Valachicesci lângă Baskurt / Paskatir (dinpregiurul fluviului Volga).

c) Călugărul Englez Roger Bacon 1219-1292 în cartea sa intitulată ‘Opus Majus’ din 1267 a scris că împregiurul fluviului Volga, aproape de Bascatir erau Blaciani, cari portau acest nume de la Blachia Mare, de unde au purces și acei Blaciani, locuitori în vecinătatea Constantinopolului și în Bulgaria.

d) Abulfeda, cărturariu mare născut la Damasc în anul 1273, în Geografia sa a numit Rum / Rum-ili (însemnând țară de Rumâni) ca provincie în vecinătatea Ungurilor, Secuilor și a Pecenegilor / Pacinacilor.

e) Operius Panis în analele sale a numit Vlachi la anul 1205 (fapt observat și de cercetătorul Anton Kurz în 1846).

f) Gulielmus de Rubruquis, misiunar din Ordinul Minoriților, trimis la anul 1254 de regele Franciei Ludovic IX la Tartari, cari sub ducele lor Bath au devastat și Ungaria, în epistola sa către rege a descris toate țările și popoarele cari existaseră pe atunci între Marea Neagră și Marea Caspică, el aflând Vlachi lângă Bascatiri împregiurul fluviului Volga subt numile de Ilac, care dupa spunerea sa însemna Blac, fiindcă Tartarii nu poteau zice Blac, ci făceau din acel nume Ilac; dânsul ne-a împărtășit că Blachii de acolo pe timpul său încă se lăudau cu originea lor Romană. Tot dânsul a spus cum că Rutenii, Polonii și Boemii numeau în limba lor Blaci pe acei Români de acolo, așa și pre cei ce locuiesc peste Dunăre în pământul lui Asan.

Chiar când scriem acest tratat, aflăm cum că Petriceicu Hajdeu ținând în Bucuresci discurs public despre istorie ne împărtășește cu privire la numele Valac următoarele date interesante: cum că Iustinian împărat - în secolul VI - a trimis oameni sub numele de Vlachi la Muntele Sinai, la cererea patriarhului Eftimie, ca să apere locurile sacre de Arabi; cum că cronicile Rusesci de la 1230-1240 au amintit de țările Vlachilor din Podolia și Volînia, cari uniți cu ceilalți frați ai lor portau bătăi contra Polonilor. Aceia ce însemnăm aci spre împlinirea datelor acestui tratat”.

“3. Originea și urzirea numelui Valac din Gal/lus în rostul popoarelor Germane după documente vechi și după studiul limbistic.

Precum scim din istorie, patria Galu-Celților a fost nu numai Galia (Francia de astăzi), ci ei au locuit și în partea de sus a Italiei, până la Toscana, unde până în ziua de astăzi dialectele Italice au fundament și structură Galu-Celtică, în cea mai mare parte a Spaniei, în Anglia (unde și astăzi se află rămășițe de populațiuni cu limbă Galu-Celtică), în cea mai mare parte a Germaniei (despre cum mărturisesc monumentele Galu-Celtice aflătorii acolo), la Marea Neagră, adecă în Dacia, în Crîm cu părțile vecine și în triunghiul Iliric. Bastarnii, de origine Galu-Celtică, se zice - după cum sunt mărturii istorice - că au ținut domnia în Dacia până la anul 60 î.C., când Burebista regele Dacilor (adecă: al unui alt popor din Dacia) a scuturat jugul lor. Voim a trece la materia sciinței limbistice, în care aflăm un cunoscut mare adevăr, cum că popoarele Nordice Germane, neputând în rostul limbei lor a răspunde subt unele împregiurari litera G au strămutat pre acest G în W ori V și așa au făcut ele, precum ne învață monumentele literare din vechime păstrate, Wallus din Latinul Gallus, Wallia din Gallia, Wallis din cantonul din Anglia numit de Franci Galles și de Italieni Gales, fiindcă rămășițele Galu-Celților locuiesc până astăzi acolo. Tot după această procedură limbistică au numit de bună seamă popoarele Germane cu numele de Vali, Fali, etc. și pre popoarele Galu-Celtice staționate împregiurul Mării Negre. Cine se îndoesce despre adevărul acest din urmă, caută să tragă în combinațiunea sa spre a se convinge:

a) Cum că numele Valac, ori Vlac, ori Blac, încă în secolul V sub Atila regele Hunilor au fost espres în forma aceasta, folosit și aplicat pe Dacu-Romani.

b) Cum că în seculele XI-XIII popoarele Germane au numit cu numele de Falen, Faloni / Valoni, Faluén, Valuen, Valani (la Rubruquis) și Vallos pre Cumani, pre cari Polonii și Rușii i-au numit Polovezi, Grecii: Cumani, Ungurii: Cumani și Cuni (care din urmă nume se vede a fi din Cumani), deci popoarele Germane, nefiind învecinate cu Cumanii, de ce au dat acestora alt nume și nu i-au numit cu acel nume cu care i-au numit Ungurii, Grecii, Polacii și Rușii - vecinii Cumanilor - pre aceştia? A bună seamă că Germanii au avut cunoscință tradițiunariă, cum că acei Cumani erau rămășițile Cimrilor / Kimrilor, Bastarnilor, etc., de origine Galu-Celtică stațiunați la Marea Neagră și în pen-insula / semi-insula Crim, și pentru aceia i-au și numit continuu cu numele de Vali / Gali.

c) Cum că Ardeleanul Georg Haner în 'Istoria' din 1694 a mărturisit că 'au rămas abia puțini dintre acei acolo - în Dacia - oameni pre cari îi numiau Vallos și cari cu decurgerea timpului au fost numiți de străini Valachi'.

d) La Ludwig Schlözer 1735-1809, renumitul istoric German (care a scris și despre Cumani), vedem procesul limbistic format și de Cott, Gott, Wod / Wodan pentru Dumnezeu, și să nu ne mirăm de strămutarea lui G în W ori V în graiul popoarelor Germane, fiindcă din contră Francii și Italianii strămutau în mai multe cuvinte pre V, ori W în G, apoi după acest principiu fac ei din Wilhelm: Guillaume Francez, Guilielmo Italian; din Wulphillas fac Francii Gulphillas; din Walter fac Francii Gautier, iară Italienii Gualtieri; din Vasco fac Francii Gascon. Și numele Wall format din Gal în graiul popoarelor Germane a suferit; astfel de formaţiuni dupa monumentele literarie din vechime păstrate sunt - în parte - următoariele: Wal, Weal, Walh, Walch, Uualah, Uualacha, Wals, Wälsch, Walach.

În fragmentul geografic și istoric scris în limba Islandică, aflăm că încă pe timpul împăratului Carol cel Mare, care a domnit de la anul 768 până la 814, a fost în folosință la Islandezi numele Val / Valac pentru Gal. Precum văzurăm despre vechitatea istorică a numelui Valac, acest nume vine înainte în numele Tri-vali cu mai
bine de 3 seculi înainte de Crist și în numele Dece-val din primul secul după Crist, deci văzând noi cu câtă precisitate s-au desvoltat pe vremuri numele Val, Fal, Valh, Valac din Gal, nu putem a nu mărturisi cum că încă înainte de Era Mântuitoriului nostru Crist caută să fi viețuit în Dacia, ori părțile învecinate, oarecari popoare Germane, doară Geții, cari încă pe timpul istoric al Tri-valilor să fi răspuns Val în loc de Gal după graiul însușit gurei lor, precum s-a dovedit această împregiurare de rostință a fi desvoltată în graiul lor secular, care rostință a popoarelor Germane ar fi trecut apoi și la celelalte popoare învecinate, și în scriptele lor. Acea cugetare se vede a fi asemenea după care numele Gal ar fi sunat Val încă în graiul unor popoare Galu-Celtce; adevăr cum că în graiul popoarelor Galu-Celtice, care viețuesc în Anglia până în zi de azi, se scrie Guin, în loc de Latin; limba vechie Francă avea 'anwilla' în loc de 'anguilla' și 'ewal' în loc de 'eguale'. În dialectele Italiei și Elveţiei, unde poporul Galu-Celt a pus fundament limbei Romane, se află: 'varda' pentru 'guardare'. Spre a cugeta cum că Grecii, cari în scriptele lor mai vârtos au păstrat și predat numele de Tri-vali, Dece-val, Tai-fali și Victo-fali ori Victo-vali, vor fi răspuns cu acel nume așa în loc de Gal, precum aflăm la Greci. Dupa ce văzurăm urzirea și formularea numelui Valac din Gal în graiul popoarelor Germane, căutăm să trecem și la întrebarea: De ce să nu se fi format mai întâiu numele Valac în graiul popoarelor Slave - fiindcă și ele din vechime folosesc acest nume - iar prin urmare de ce să nu fi trecut de la ele la alte popoare?"

"4. Trecerea numelui Valac de la Germani mai întâiu în graiul popoarelor Slave, apoi de la aceia la Greci, Maghiari, Turci și Tartari.

Popoarele Germane, după graiul însușit gurei lor, din Gal au făcut Val, susținând vocala rădăcinală 'a' din acest nume, apoi aceste popoare Germane au lungit numele Val în Valh, Valeh și Valach. Slavii de la miazăzi, adecă Bulgarii, Sârbii, Bosniacii, Dalmatinii, Stirianii, etc., împreună cu Boemii și Moravii, rostesc numele Valac dupa graiul însușit gurei lor în forma de Vlah. Rușii și Polonii, precum au făcut ei din multe rădăcini Slave - de exemplu din kral (pentru rege), korol în Rusă și krol în Polonă, din grad (pentru cetate), gorod în Rusă și Polonă - chiar și din numele Vlah al celorlalte idiome Slave, au făcut ei Voloh și Vloh, deci formaţiunea cea adevărată a numelui Valac în graiul popoarelor Slave caută să se accepte a fi Vlah. Deci asemănând procedura popoarelor Germane, cu aceasta a popoarelor Slave întru formarea numelui Valac, căutăm să mărturisim cum că Slavii de la Germani au luat folosința numelui, iară nu din contra Germanii de la Slavi, deoarece se vede lămurit că procedura Slavilor este succesul unui al doilea period de timp; această întărire a noastră voim a o dovedi prin următoarele 3 temeiuri, adecă:

a) În limbele Slave nu cunoascem aplecarea de a strămuta litera G în V, aceea ce au făcut popoarele Germane dupa cum ne convinserăm din documinte vechi.

b) Deși popoarele Slave iubesc combinarea consunantelor 'vl', totuşi nu se poate crede că ele - iară nu popoarele Germane - sunt autorul primitiv întru formarea numelui Val / Valah din Gal, fiindcă la popoarele Germane vedem în primul period de timp formațiunea simplă din Gal în Val, apoi tot la acele popoare vedem formaţiunea estinsă de al doilea period de timp Valh / Valah; poate fi după

analogia cuvântului lungit Galate, unde popoarele Slave caută să fi format pre al lor Vlah de-a dreptul din Valah, drept formaţiune din al doilea period de timp, lipsindu-le cu totul formaţiunea simplă a popoarelor Germane din periodul de timp primitiv.

c) Slavii - după cum ne învață istoria - au urmat după popoarele Germane în migrațiune, fiindcă erau staționate în dreptul popoarelor Germane, care împrejurare îndeplinesce dovada noastră, deoarece popoarele Germane purcedând înainte în migrațiune, au învățat, a bună seamă, mai înainte decât Slavii a cunoasce, și prin urmare a numi pre Galu-Celți. Apoi adăugăm aci spre covârșirea adevărului nostru și acea împrejurare, cum că Anglu-Sasonii (popoare Germane) încă în secului V au numit pe Kimri, poporul Galu-Celt din cantonul Britanic Walis, cu numele de Veal și Vealh / Valac, când acolo pre acel timp numele Slavilor nici nu a fost auzit în marginile împărăției Romanilor.

- Trecerea numelui Valac de la Slavi la Greci.

Grecii înainte de Era bisantină se văd a nu fi cunoscut numele Valac, fiindcă în scriptele lor nu vine înainte; ei numiau pre Gali cu numele de Kelti. Ce se atinge de numele Val, Vali, Fali, în Dece-val, Tri-vali, Tai-fali, Victo-fali, se vede a se fi scris în scriptele lor precum au auzit ei acele nume rostindu-se de popoarele proprii așa numite sau de la alte popoare învecinate acelora. Subt Era bisantină, la scriptorii bisantini, a venit numele Valac înainte, mai întâiu la Ana Comnena, abia la anii 1088, 1096 și 1145, unde vorbea dânsa despre Vlachi ca popoare ajutătoare în bătăile Polacesci. Precum această istoriografă, așa și toți ceilalți scriptori bisantini ne-au predat numele Valac în forma de Blac ori Blah, care formă de nume, cu privința la cele ce am desvoltat mai sus despre răspunderea literei B la Greci, poate să răspundă și Vlah; se vede cum numele Valac în forma de Vlah a trecut de la Slavii învecinați la Grecii bisantini, care întărire a noastră voim a o sprigini prin următoariele temeiuri, adecă:

d) Grecii au luat numele Valac în forma de Vlah evident de la Slavii învecinaţi, adecă de la Bulgari, Șerbi, Croaţi și Slavoni, fiindcă numele Valac în forma de Vlah era proprietate formată în graiul acelor popoare Slave.

e) Scriptorii bisantini luând de la Bulgari, Sârbi, Croaţi, etc. numele în forma de Vlah l-au aplicat ca și aceste popoare Slave numai pre Dacu-Romani; popoarele Slave din Boemia, Polonia și Rusia (după Nestor) au aplicat acest nume nu numai pre Dacu-Romani, ci și pre Italu-Romani (Rușii după Nestor au aplicat numele Valac și pre Franci; poporul Slav din Stiria numesce Vlahi numai pre Italieni). Dacă ar fi luat popoarele Slave de la Greci numele Vlah, cum ar fi putut să-l aplice și pre Italieni, căci Grecii nu au făcut aceasta, apoi nici ar fi putut Slavii de la Greci să învețe mai mult decât au sciut aceştia în privința înțelesului și aplicării numelui Valac.

f) Popoarele Slave au esercitat în privința numelui Valac mare putere espansivă asupra popoarelor învecinate, căci au impus acestora și Vlassi de la Vlah, precum am văzut la istoricul Anonim (notariu al regelui Bela) care zicea Blasii și Slavii când vorbea despre Ardelenii subt ducele Gelu; pare-mi-se, dacă nu mă înșel, că și unii istorici bisantini au folosit Blasii?

g) Acea împregiurare încă putea servi de dovadă, că Grecii de la Slavi au luat folosirea numelui de Valac, fiindcă numele Vlah vine la istoricii bisantini mai întâiu abia la anul 1088, când colo la Slavi aflăm acest nume folosit încă în descrierea vieții Sf. Metodiu pre la anul 853; ba ce este mai mult, în Analele Rusesci (de Nestoru) vine acest nume înainte - fără cronologie - la bătăi cari de istoricii mai târzii s-au pus în seculele VI-VII.

h) Istoricul Johannes Lucius 1604-1679 în 'De Regno Dalmatiae' 1:6 a mărturisit părerea cum că Grecii de la Slavi au luat numele Valac ori Vlah și folosința lui, când a scris: 'Rămâne așadară cum că cuvântul acesta (Vlah) l-au luat Grecii de la Slavii învecinaţi, căci la Bulgari, Şerbi și Croaţi numele Vlah însemnează Roman, Latin și Italian'. Aceste temeiuri ni se par de ajuns întru dovedirea cum că Grecii au luat numele Valac și folosința lui de la popoarele Slave învecinate, iară nu din contra.

- Trecerea numelui Valac de la Slavi la Maghiari.

Maghiarii, venind mai târziu, adecă după Slavi în Panonia, au luat de la aceia folosirea numelui Valac, și anume de la Boemi, cari și în rostul modern al limbei lor numesc Olach pre Dacu-Român (și pre Italic, Vlah) de unde au rostit și Maghiarii, Olah, anume pre Dacu-Român; iară pre Italu-Roman l-au numit, și-l numesc Maghiarii: Olasz, purces din Vlassi / Olassi!

- Trecerea numelui Valac de la Slavi la Turci.

Turcii ori popoarele omogene acestora, după graiul însușit gurei lor, au format Iflak din evident Slavicul nume Vlah, ca când ai zice Ivlak.

- Trecerea numelui Valac de la Turci la Tartari.

Tartarii / Tătarii au format pre al lor Ilak, din graiul popoarelor de viță Turcească, lăsând afară litera F din Turcescul Iflak; căci dacă am zice că Tartarii au format Ilak de-a dreptul din Vlah al Slavilor ar fi uă prea cercunstanțioasă purcedere limbistică".

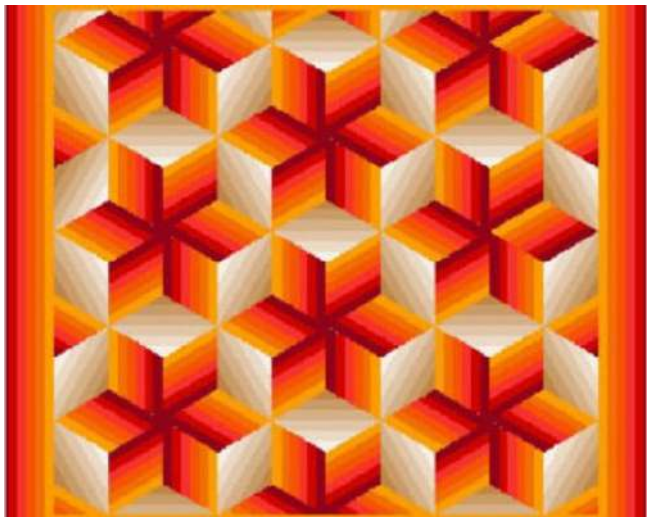

"5. Înțelesul, formularea și mișcarea numelui Valac în graiul naţiunilor ce-l rostesc, după rostul modern și după documinte vechi.

Germanii - după cum văzurăm în documintele vechi - au format după graiul însușit gurei lor Val ori Wal din Gal, de unde apoi s-au desfășurat tot în graiul lor Walh, Walah (vechi Germanesc), Walch, Walhes (mediu Germanesc), Wälsch și Wals (Nord Germanesc). Burgunzii și Alemanii au numit ținutul de pământ (cantonul) dintre Alpii Apenini ai Elveţiei cu numele de Wallis, și poporul de origină Galu-Celtă locuitoriu acolo l-au numit Walisi / Walsi. Francii - cei bătrâni de origină Germană - au numit pre popoarele Galu-

Celtice din Belgia cu numele de Valloni. Anglu-Sasonii au numit pământul muntuos din apusul Britaniei, locuit de popor Galu-Celtic, cu numele de Wales, pre care ținut de pământ Francii și Italienii până în zi de azi îl numesc Gales. Goții se văd a fi numit Valachi pre Dacu-Romani precum au numit ei și urmașii lor pre Galu-Celții Romanisați din Italia superioară Wälsche și pământul acela Walschland. La popoarele Germane au fost și este: Walhen = Italia, Walholant = Galia și mai târziu Italia. După cum văzurăm la istoricul Ludwig Schlözer, în Biblia Svedilor / Suedezilor stă: Walland pentru Italia. Și în limba Islandesilor se numesce Walland precum Italia, așa și Francia. Tot Schlozer a mărturisit cum că Germanii în toată împărăția lor - cu vreo jumătate de secul înainte de timpul în care a vieţuit el - au numit Walsch pre orișicare Italian. În rostul modern al Germanilor s-au păstrat numele acesta în formaţiunea sa de Valach aplicat pre Dacu-Romani și în formaţiunea sa de Wälsch / Wälschland aplicat pre Italienii din Italia superioară și pre țara ce o cuprind aceștia. Tot în rostul modern al Germanilor se numesce Wallis cantonul Britanic cu poporațiune Galu-Celtică. Însemnăm aci cum că numele de Walholant aplicat pre Galia în graiul popoarelor Germane va fi încetat cam atunci când popoarele 'Franci' numite s-au așezat în Galia, luând provincia numele de la acei cuceritori. Slavii, precum mai înainte demonstrarăm, luând numele Valac din graiul popoarelor Germane, l-au aplicat pre popoarele de origină Galu-Romană, care din urmă cunoșcință a avut-o și Lucius (Slav de origină), când a zis în opul său intitulat 'De Regno Dalmatiae': 'La Bulgari, Sârbi și Croaţi numele Vlah însemnează Roman, Latin și Italian, însă de unde și când au început a se numi Valachi nu pricep. În limba Polonilor și a Slavilor nu numai popoarele acestea, ci întru adevăr și toate cari sunt de origină Italiană se numesc Wlassi și Wlossi, ceea ce servesce de document că acea gintă este de origină Italiană'. După aceasta voim a privi în special cum că în ce forme au strămutat popoarele Slave numele Valac în graiul lor și ce înțeles i-au dat, aflând că:

a) Rușii au mutat numele Valac în Voloh, numind așa în rostul lor modern numai pre Dacu-Romani; însă în Analele Rusești ale lui Nestor aflăm numele de Voloh aplicat și pre Italu- și Galu-Romani.

b) Polacii după rostul lor modern numesc Vloch pre Italian și Voloch pre Dacu-Roman.

c) Boemii numesc în rostul lor modern Wlach pre Italu-Roman și Olach pre Dacu-Roman.

d) Bulgarii, Sârbii și Croaţii numesc în rostul lor modern Vlah pre Dacu-Roman iară pre Italian îl numesc cu numele acesta (poate că în vechime or fi numit și ei Vlah pre Italian).

e) Ilirii / Dalmatinii numesc cu numele Vlahi numai pre Morlachii din Dalmația.

f) Stirienii numesc în rostul lor modern Vlah numai pe Italu-Roman.

Grecii moderni numesc Vlachos pe Dacu-Romani și Italos pe Italu-Romani; tot asemenea se vede că au păstrat și scriptorii bisantini întru aplicarea numelui Vlah. Maghiarii numesc Olah pe Dacu-Romani și Olasz pe Italu-Romani. Istoricul Ardelean Ștefan Zamosius a scris: 'Zișii Valachi nu de la Flacu precum a născocit Bonfini și alții, ci pentru că strămoșii lor de Panoni au fost numiţi Olaz - de aci Olachi - și adăugând litere au fost numiți în urmă Vlachi'. Această versiune a lui Zamosius este lipsită de tot adevărul. Turcii în rostul lor modern i-au numit Iflak numai pe Dacu-Romani. Tartarii i-au numit Ilak numai pre Dacu-Romani; acest cuvânt Tărtăresc se vede a fi format din vechime, fiindcă Rubruquis în călătoria sa de la anul 1254 a spus că Tartarii numeau pe cei dinpregiurul fluviului Volga cu numele de Ilak".

"6. Timpul când a început a se da numele Valac Dacu-Romanilor și despre causa aplicării acestui nume pre ei.

Voim a demonstra pre scurt cum că Dacu-Romanii de la Traian împărat până în zilele noastre au locuit neîntrerupt în Dacia vechie - sau Traiană numită - aflătorie de-a stânga Dunărei, fiindcă mai mulţi istorici străini s-au încumetat a spune și întări cum că Dacu-Romanii nu au locuit neîntrerupt în Dacia Traiană, adecă în Țara Românească, în Moldova, în Ardeal, Bucovina, Banat și în părţile răsăritene ale Ungariei, ci ei zic că subt Aurelian împărat la anul 274 trecând toți Dunărea s-au așezat în Misia (Servia și Bulgaria) și Tracia - unde locurile cuprinse de acei colonişti s-au numit Dacia nouă, ori Aureliană, fiindcă de Aurelian împărat s-a întemeiat - și cum că mai târziu au trecut și s-au strecurat iară înapoi în Dacia Traiană, prin care încercări acei autori, purtaţi de răutate, nu au de scop altul decât a micșora gintea Dacu-Romană și a arăta că Dacu-Românii nu sunt cei mai vechi a pământurilor de ei până astăzi locuite, ci sunt venetici mai târzii. Istoricii și autorii acestei ipotese caută să se împărțească în 4, după timpul în care pun ei trecerea Romanilor de preste Dunăre înapoi în Dacia lui Traianu împăratu, și anume:

- Ludwig Gebhardi în Istoria sa din 1778-1782 a spus că Romanii au fost răpiți si aduși de preste Dunăre înapoi în Dacia Traiană în secului V prin Atila regele Hunilor.
- Christian Engel a pus venirea Romanilor de preste Dunăre înapoi în Dacia Traiană pre la anul 813 când Crum, regele Bulgarilor celor de la Tisa locuitori, a răpit mai mult popor de preste Dunăre din Misia și Tracia, odată în număr de 12 mii și altă dată de 50 mii de oameni, pre cari strămutându-i el de dincoace de Dunăre (în Dacia lui Traian?) le-a poruncit să

locuiască acolo, apoi Engel a mai zis că din acei răpiți locuitori s-au urzit Românii din Transilvania și Țara-Românească pre cari i-au aflat Ungurii la descălecarea lor, către capătul secolului IX. Această părere a lui Engel se vede neadevărată din mai multe puncturi de vedere:

- Pentru că din sclavii lui Crum, cei mărginiţi la număr, nu s-a putut întemeia naţiunea Română din Dacia Traiană, care numără astăzi 10 milioane de oameni.

- Cum că acei sclavi ai lui Crum au fost Macedoneni, ceea ce Engel a retăcut a împărtăși.

- Captivii ori sclavii aceia ai lui Crum s-au returnat în Macedonia patria lor la anul 837 precum a mărturisit Leo Gramaticul.

- Franz Sultzer în Istoria sa din 1781, întemeiindu-se pre nisce diplome rău înțelese ale regilor Ungariei a pus venirea Românilor de preste Dunăre din Tracia și părțile ei în Dacia lui Traian la anul 1241, adecă dupa prădarea Ungariei prin Tartarii Mongolicesci, și a zis că regii Ungariei au acceptat pre Români cu condițiunea de a rămâne în veșnică servitute. Sultzer a zis:

  - Că dacă ar fi fost Românii în Dacia lui Traian, atunci Românii de preste Dunăre, de la Muntele Em / Munții Hemus, la anul 1186 când s-au sculat asupra Grecilor nu s-ar fi însoțit cu Bulgarii și Cumanii, ci cu fraţii lor Românii din Dacia lui Traian.

  - Cum Chalcocondila (istoric Grecesc din secolul XV) a spus că limba Românilor de la Muntele Pind și Pelopones este asemenea cu limba (Dacilor) Românilor locuitori în Dacia, de unde urmează că Românii au fost oarecândva laolaltă și anume preste Dunăre (în Misia și Tracia) căci de nu am zice că au fost acolo laolaltă, ci în Dacia lui Traian, atunci nu ne-am putea esplíca cum vine de limba Română nu are nici o cuscrie cu limba Goţilor și a Ungurilor / Maghiarilor stăpânitorii Daciei Traiane.

- Christian Engel / istoric Neamț și Fessler Ignaz / mason Maghiar au pus venirea Românilor de preste Dunăre înapoi în Dacia lui Traian pe la anul 1285 subt Andronicu împăratu Grecesc de la Constantinopol, când Românii de pe la Muntele Em până în vecinătatea Constantinopolelui s-au foarte înmulţit și întărit, cât se vedeau periculoși împărăției Grecesci. (Engel se vede că a avut 2 păreri, zicând mai întâiu cum că Românii au venit de preste Dunăre înapoi în Dacia Traiană la anul 1285 sub Andronic împăratul Grecilor, mai târziu cum că Românii au venit de peste Dunăre înapoi în Dacia Traiană la anul 813 sub Crum regele Bulgarilor: această strămutare de păreri la istoricul Engel dovedesce neadevărul dovedirilor sale). Engel spunea cum că Ladislau (Cumanul) regele Ungurilor înțelegând de pregătirile Cumanilor din Moldova, însoțiți cu Tartarii Nogaici spre a inrumpe în Ungaria pentru a face isbânda pierderei ce au suferit în Ungaria a rugat pe Andronicu împăratu Grecilor spre a-i trimite ajutoriu; acesta, cu sfat înșielătoriu amăgind pe Românii de preste Dunăre, i-a făcut să purceadă în ajutoriu regelui Ungariei. După ce a învins regele cu ajutoriul Românilor pe Cumani și Tartari la anul 1285, la cererea lor a așezat pe acei Români în Maramureșiu și Făgărașiu, fiindcă ei nu au mai vrut a se întoarce în pământul lor deoarece au auzit cum că împăratu Andronicu li-a jefuit țara și li-a răpit familiile. Apoi tot Engel a zis cum că acei Români așezați în Maramureșiu au trecut în Moldova subt Ludovic cel Mare la anul 1359 și împoporând țara cea deșertată de locuitori de acolo au întemeiat principatul Moldaviei și cum că Ludovic regele Ungariei, cu ajutoriul lui Casimir regele Poloniei, nu a putut constrânge pe acei Români la reînturnare în Maramureșiu. Iară Românii așezați în Făgărașiu Ardealului - zicea Engel - au fugit în Țara-Românească întemeiind acolo principat, pre Robert regele Ungariei vrând a-l cuceri și supune principelui Ardealului, fu bătut. Fessler lepădă ipotesa lui Engel arătând-o de neîntemeiată. El a zis cum că Andronicu împăratu Grecilor temându-se de mulţimea Românilor de preste Dunăre dar mai vârtos temându-se că acei Români se vor însoți cu Tartarii Nogaici, cari amenințau împărăția sa, pentru aceea a năvălit (împăratu) asupra Românilor, i-a jefuit și răpindu-i i-a pus pre luntri și i-a străpus preste Helespont, în Asia Mică, spre a locui acolo, și numai celor mai avuți li-a iertat cu relăsarea averilor lor a trece preste Dunăre în Dacia Traiană spre locuire iar apoi - a mai zis Fessler - cum că chiar au ajuns acei Români în Moldova, au aflat pre Cumani sub ducele lor Oldumar și pre Tartari cum că pregăteau mare oaste asupra Ungariei, cărora alăturându-se ei (Românii de preste Dunăre) întru ajutoriu, au purces laolaltă în Ungaria și fiind (la anul 1285) bătuți i-a așezat regele Ungariei spre locuiri în Maramurășiu și Făgărașiu, de acolo trecând acei Români în Moldova și în Țara-Românească împoporând principatele de acolo.

Acestea sunt cele 4 faimoase ipotese după cari istoricii numiţi, întărind că sub Aurelianu împăratu la anul 274 toți Romanii au ieșit din Dacia lui Traian și s-au așezat preste Dunăre, apoi făcându-i să vină de preste Dunăre mai târziu înapoi în Dacia Traiană, prin aceasta să-i declare venetici pre pământul locuit de ei”.

"Deci trecem spre a propune în rând cronologic toate dovezile cunoscute până acuma, cari sunt scoase din autori și acte vechi, spre a demonstra cum că Românii neîntrerupt au locuit în Dacia Traiană, de la descălecarea lor acolo până în ziua de astăzi, și adecă:

a) Istoricii cei vechi, cari au scris despre trecerea Romanilor în zilele lui Aurelianu împăratu, din Dacia Traiană preste Dunăre, acolo înființând Dacia Aureliană, sunt: Flaviu Vopiscu, Sestu Rufu / Festus și Eutropiu.

Flaviu Vopiscu a vieţuit și scris istoria sa supt împăratul Constantin, fiul lui Constantin cel Mare, care a împărățit de la anul 337 până la 361. Cuvintele lui Vopiscu despre trecerea Romanilor din Dacia Traiană preste Dunăre au fost următoariele: 'Văzând (Aurelian) Iliricul pustiit și Misia prădată, provincia Daciei de preste Dunăre de Traian înființată a lăsat-o, ridicând de acolo oastea și provincialii, desperând a o mai putea ține, și pre popoarele scoase dintr-însa le-a așezat în Misia, și a chiamat-o Dacia sa, care acuma desparte cele 2 Misii'.

Sestu Rufu a vieţuit și scris sub împăratul Valentinian, care a împărățit de la anul 364 până la 375. Acest istoric a scris despre trecerea Romanilor din Dacia preste Dunăre așa: 'Și străportându-se de acolo Romanii prin Aurelian s-au făcut 2 Dacii în ținuturile Mesiei și Dardaniei'.

Eutropiu a vieţuit subt împăratul Valentinian așadară Eutropiu și Rufu au vieţuit și scris pre unul și același timp. Cuvintele lui Eutropiu despre trecerea Romanilor din Dacia preste Dunăre au fost: 'Provincia Daciei - care Traian dincolo de Dunăre o făcuse - o părăsi (Aurelian), pustiit fiind tot Iliricul și Misia, desperând a o putea ținea. Pre scoşii Romani din cetăţile și câmpiile Daciei i-a așezat în miezul Misiei, și a numit-o Dacia, care desparte acuma cele 2 Misii și se află în dreapta cum cure Dunărea în Mare, fiind mai înainte în stânga'.

Toți 3 aceşti istorici, precum vedem, au vieţuit mai în unul și același timp și se văd a propune și a împărtăși toți 3 cu mai același înțeles și cu tot aceleași cuvinte trecerea Romanilor din Dacia Traiană preste Dunăre. Luând sub dejudecare critică cuvintele citate ale acestor 3 istorici, nu le vom putea nicidecum și nicicând esplica și înțelege cum că toți Romanii în zilele lui Aurelianu împăratu au eșit din Dacia Traiană și au trecut preste Dunăre spre locuire, aceea ce nici s-a templat, dar după firea lucrului nici s-a potut templá; căutăm aci să aducem înainte și acea împrejurare de mare însemnătate cum că istoricul Ardelean Laurențiu Topeltin, în opul său 'Origines et Occasus Transilvanorum' din 1667 cita cuvintele lui Vopiscu: 'Scoțând oştea, lăsă (Dacia) provincialilor' care Topeltin căuta să se acepte de adevărată, fiindcă numai aceea corespundea firei lucrului.

b) Ulfila / episcopul Goților - cari au domnit în Dacia Traiană de la anul 274 până la 376 - în Biblia sa cea scrisă în limba Gotică, anume în epistola lui Pavel către Romani, numea pre aceia pretotindeni Rumoni, care formă de nume întemeia uă vechie mărturie și dovadă nu numai despre vechia esistență a Românilor în Dacia lui Traian, ci și despre vechia folosință în limba Română a sunetului întunecat / gutural 'â', fiindcă Dacu-Românii până în zilele de astăzi rostesc Român și Rumân numele de Roman, cu care se numesc ei, apoi Ulfila (unii vreu să scie că a fost de origină Dacu-Română?) auzind de la Dacu-Români rostința numelui Român în atare mod, a scris în Biblia lui Rumon, nepotând răspunde ori scrie (pentru defectul literilor) sunetul întunecat 'â' rostit de Dacu-Români în acest nume, precum fac până în zi de astăzi toate popoarele Germane - dar și alte popoare cu cari locuiesc Dacu-Românii - răspunzând Rumuni și Rumoni în loc de Rumâni ori Români, deoarece nici până în zi de azi nu pot răspunde acel sunet întunecat 'â' al Dacu-Românilor, atât din acesta, cât și din alte cuvinte. În 'Gazeta Transilvaniei' din anul 1847, Petru Maior renumitul literat al Românilor, cel de bună memorie, a arătat că esistă și alte cuvinte Dacu-Române în Biblia Gotică a lui Ulfila.

c) Istoricul Ammian Marcelin - din secolul IV - a împărtășit următoariele: 'Sub împăratul Valențe / Valentinian I, Cuadii împreună cu Sarmații trecând Dunărea au făcut mare pradă asupra poporului Roman, care erá deprins cu secerișiul grânelor', de unde se adeverește nu numai că au locuit Romani în Dacia, ci și că au fost economi deprinşi cu lucrarea pământului".

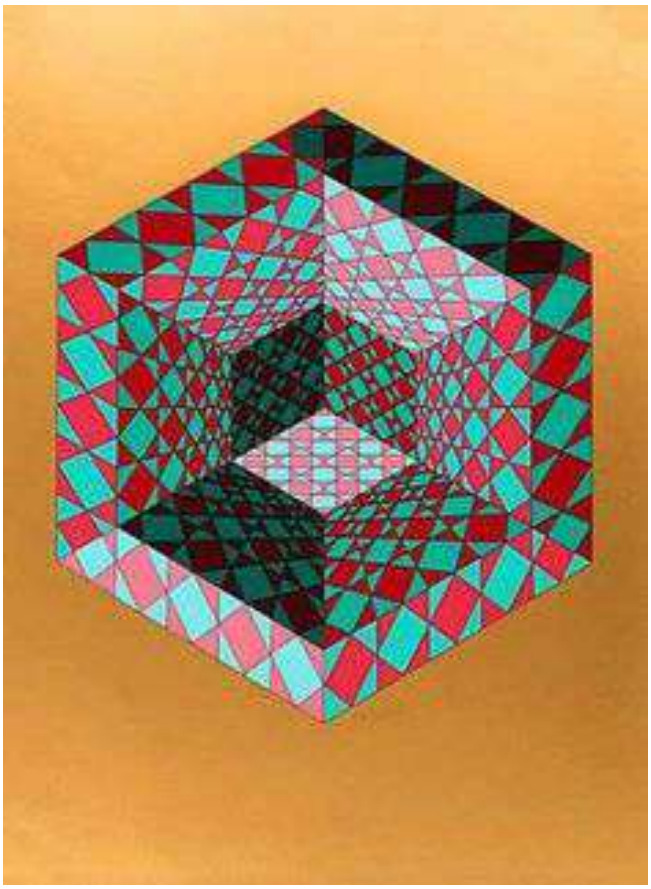

"d) Istoricul Zosim/os 4:11 a împărtășit despre împăratul Valenţe - carele la anul 369 a trecut Dunărea în Țara-Românească spre a se bate cu Goţii - următoariele: 'Ei (Goții) necutezând a stá în câmp deschis la luptă, se ascunseră între lacuri și de acolo umblau pre furiş să facă incursiuni: (împăratul) porunci ostaşilor să rămână pe loc și adunând toată mulţimea colonilor împreună cu aceia, cărora li erá încredințată păzirea sarcinilor (bagajelor) de oaste, a promis fiecăruia o sumă de aur, care va aduce vreun cap de Barbar / Got. Acuma toți - îndemnați de speranța câștigului - intrară prin păduri și printre lacuri, omorâră pre toți (Barbarii) câți îi aflară și arătând capetele celor uciși luară banii de tocma. În acel mod a pierit o mulţime foarte mare (de
Barbari) iar cei rămași s-au rugat de împărat pentru pace'. Unii vreau în textul Latinesc a lui Zosim în loc de coloni să cetească caloni, care din urmă cuvânt însemnează servitori la

bagaje de oaste și care cuvânt se și află tipărit în texturile Latine, însă aceea e o smintă de tipariu și caută să se citească coloni, deoarece în textul Grecesc respectiv înseamnă locuitoriu / colon iar toată construcțiunea se traduce pe Română așá: 'A poruncit - împăratul - ostașilor să rămână în loc, din contra tuturor colonilor ce erau adunați, și asemenea tuturora cari erau încredințați cu privighiare asupra sarcinelor / bagajelor de oaste, li-a promis a li dá oarecare sumă de auri, cari vor aduce cap de Barbar'. Mirare că istoricul nostru Petru Maioru, de fericită memorie, citând în Istoria sa, între textul Latinesc și construcțiunea respectivă în limba Grecească, totuși a declarat că trebue să se înțeleagă caloni-șerbi iar nu coloni. Altcum nici se poate închipui cum uă oaste, încă învingătorie a împăratului Valenţe să stea în loc de dinaintea Goților dușmani și numai cu servitorii de oaste, în loc străin necunoscut, să fi cutezat împăratul printre păduri și lacuri a năvăli asupra Goților celor puternici, și chiar numai cu acei șerbi să fi putut o foarte mare mulțime de Goți omorî, cât cei rămași să se fi rugat de pace; se vede că numai cu colonii Romani, cari au locuit și s-au adunat de prin prejur, și cari au cunoscut starea pădurilor, a lacurilor și a cărărilor spre a purcede în contra Barbarilor Goți, s-a potut face și întâmplá uă atare învingere, precum despre adevărul acesta ne încredința textul Grecesc; apoi și din construcțiunea respectivă se vede că trebue a se ceti coloni, nu caloni. Pentru acel ajutoriu întru uciderea Goților dat de colonii Romani din Dacia Traiană împăratului Valenţe s-a răsbunat Atanaric / regele Goților asupra colonilor Romani începând din anul următoriu 370, prin persecuțiunea asupra creștinilor din Dacia Traiană.

e) Istoricul Român Gheorghe Șincai în 'Cronic'a (Dacu-)Românilor', citând din 'Istoria Bisericească' a lui Sozomen 6:37, a împărtășit cum că la anul 370 Atanaric - regele Goților - persecutând pre Romanii creștini din Dacia Traiană, a poruncit poporului său Gotic și persecutoriu să pună o statuie (idol) într-un car și s-o poarte pre la toate locuințele acelora, cari se ziceau a fi creștini, poruncind să se închine statuiei și să jertfească ei. Apoi tot Șincai, citând tot acolo pre Isidor, a împărtășit cum că Atanaric regele Goților, pe prea mulți, cari nu au vrut a jertfi idolatru, i-a făcut martiri, iar pre ceilalți mult necăjindu-i, după ce pentru mulțimea lor s-a îngrozit a-i omorî, i-a constrâns a ieși din pământul său și a trece preste Dunăre sub stăpânirea Romanilor. Acei creștini au fost colonii Romani din Dacia Traiană, pentru că Atanaric ar fi fost nebun dacă pentru legea creștinească ar fi micșorat neamul său și ar fi alungat chiar pre Goții săi din pământul său. Și din acea împregiurare se dovedesce cum că creștinii din Dacia Traiană, cari la anul 370 au fost persecutați de Atanaric regele Goților, și cari au trecut preste Dunăre spre a locui acolo în pământul împărăției Grecesci, nu au fost Goți ci Dacu-Români, fiindcă Goții părăsind de spaima Hunilor Dacia Traiană, și cu învoirea împăratului Valenţe de la Constantinopol trecând Dunărea spre a se așeza dincolo cu locuințele, dupa ce la anul 378 s-a iscat bătaia între ei și împăratul Valenţe, și după ce au bătut Goții pre împărat, care a și pierit în acea bătaie, dânșii - adecă Goții - s-au întâlnit acolo preste Dunăre cu acei mărturisitori de credință cari au fost alungați din Goția și neînvoindu-se aceia a face causă comună cu Goții, dânșii au tăiat pre mulți dintre acei creștini iar cei rămași s-au retras în munți, unde aflând adăpost au rămas creștini dreptcredincioși. Deci, de ar fi fost de viță Gotică acei mărturisitori creștini, de bună seamă după 8 ani de despărțire, întâlnindu-se cu ceilalți Goți, cari asemenea au trecut din Dacia Traiană spre a locui acolo preste Dunăre, ar fi făcut causă comună cu ei, deoarece și acei Goți s-au încreștinat, așadar creștinătatea nu a putut mai mult fi causa de despărțire. Andreiu baron de Șaguna (metropolitul) în 'Istoria Besericei Ortodocse' de la Sibiu din 1860 a împărtășit despre Sântul martir Nichita / Niceta următoariele date păstrate in Sinacsariul lunei Septembre ziua 15, adecă: 'Acesta a fost pre vremea împărăției marelui Constantin născut și crescut în Țara Varvarilor celor numiți Goți, adecă în Dacia lui Traian, care scriitorilor Grecesci li este dincolo de Dunăre, care Țară pre acele vremi o ocupase Goții și se chemá Goția iar acum se cheamă Țara Moldaviei și Țara Românească. Deci fiindcă acest Sânt nu a voit a urmá păgânețea Varvarilor, ci precum erá de neam luminat și avut, așá erá și creștin bun, a fost prins și muncit de Atanaric stăpânitoriul Goților pentru credința lui Christos, mai pre urmă prin foc a fost săvârșit'. Tot în istoria acestui autor, mai departe e citată scrisoarea Sântului Ioan Gură de Aur (epistola 'Olympiadem viduam') pe atunci patriarhul Constantinopolului, către Olimpia văduva: 'Că Unila episcopul pre carele deunăzi l-am trimis în Goția a adormit, după ce multe și mari lucruri au sfârșit, am primit cartea regelui ca să trimit alt episcop'. Din toate acestea se dovedesce cum că la capătul secolului III și spre începutul secolului IV în Dacia lui Traian au esistat Dacu-Romanii drept creștini".

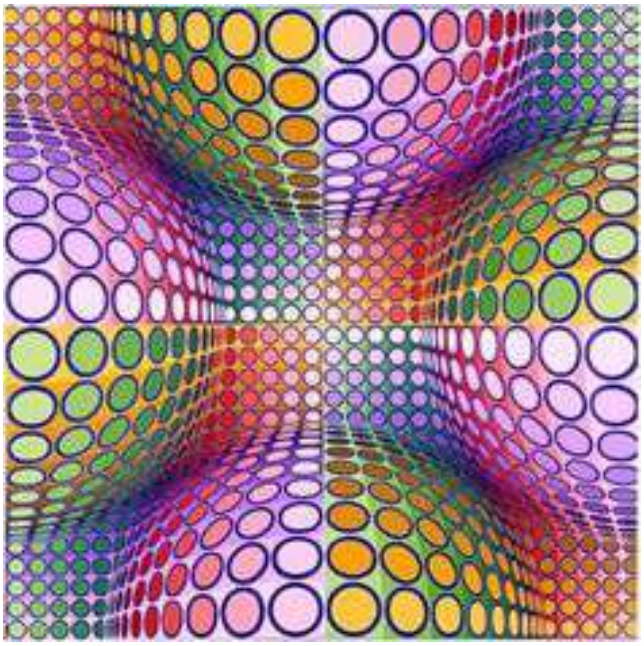

"f) Priscu Retorele care a mers ca delegat trimis de împăratul Grecesc de la Constantinopol la Atila regele Hunilor (care a stăpânit de la 434 până la 453), după ce a trecut Dunărea și a ajuns în părțile Daciei la Curtea lui Atila, a scris despre petrecerea sa acolo. Din toate 3 locuri citate din descrierea călătoriei lui Priscu în delegațiune la Atila regele Hunilor se dovedesce cum că Dacu-Românii pre timpul stăpânirii lui Atila în Dacia au esistat:

- Fiindcă sub Ausoni, care numire de 2 ori vine înainte în descrierea lui Priscu, și de cari Ausoni se zice că au stat în strânse împărtășiri cu Romanii, nu se poate înțelege alt popor decât Dacu-Românii, deoarece cu numele Auson se numeau vechii locuitori ai Italiei, acel nume însemnând și

Italian și Roman, apoi numind Priscu limbile Hună, Gotă, Greacă, Latină și Ausonă, sub limba Ausonă și sub Ausoni putând înțelege limba și poporul Dacu-Român, pentru că limbile Hună, Gotă, Greacă și Latină nu se pot înțelege sub acea denumire de limbă Ausonă, căci atunci nu le-ar fi înșirat Priscu.

- Fiindcă sub 'locuitorii locului' din Dacia Traiană, cari au numit 'med' beutura dată în loc de vin, nu se poate înțelege altfel de popor decât erau Dacu-Românii, cari până în zi de azi numesc 'med' un fel de beutură.

Și istoricul Franciscus Otrocotsius subt numele limbei Ausone a căutat să înțeleagă limba Dacu-Română (Valacă), cuvintele lui fiind: 'De altminteri limba Ausonilor de pre acei timpi Dacu-Româna (Valaca) nu sciu oare judeca drept, fiindcă pre acel timp limba Latinilor nu a putut fi așa coruptă cât să se fi prefăcut în limba Valacă: nici nu erá cunoscut numele Blachilor sau Valachilor la scriptorii timpurilor acelora'. Precum Otrocotsiu, așa după el și Pray a smintit când a cugetat cum că limba Dacu-Română s-a corupt și stricat din cea Latină; ea ar fi limba Romană rustică a poporului din Italia, etc. - cea de pre la începutul secolului II - și de aci nu mai ne putem esplicá acea mult însemnată împrejurare cum că în limba Dacu-Română, astăzi după despărţire de 18 secole, neavând în acest răstimp vreo împărtăşire ori comunicațiune cu limbile Italiană, Franceză sau Spaniolă, totuși aflăm în ea astfel de proporţii de limbă, precum în materia limbei (în vorbe) așa și în forma limbei (în declinațiuni, conjugațiuni și derivațiuni) dar în sintasa limbei Dacu-Româna are asemenea cu limbile Italiană, Franceză și Spaniolă iar în limba Latină nu se află nici umbră de atare proporţii de limbă, precum e de exemplu infinitivul prepositiunariu; sau dacă se și află ceva urmă în limba Latină de atari proporţii de limbă, totuşi nu se află desvoltate în atât de multe colori și înțelesuri precum în limba Română, de exemplu sistema derivațiunei. Nu va fi fără interes a desvoltá cu această ocasiune mai de aproape și acea întrebare, unde adecă a esistat Curtea lui Atila, fiindcă în privința aceasta există mai multe păreri, anume spun și vreau să scie unii autori, cum că acea Curte a esistat în Moldova, alţii zic că în Banat iar alţii spun că a esistat în Valahia / Țara Românească prin următoariele temeiuri, adecă:

- La anul 448 spune Priscu Retorele cum că Atila cuprinzând pământul locuit de poporul Roman de-a lungul Dunărei din Panonia (de la apa Savului) până la Novele Traciei în lungime și în lățime cale de 5 zile, a amenințat a opri de la lucrarea pământului pre locuitorii Romani și nu a lăsat ca târgurile precum mai înainte să se facă lângă țărmurile Dunărei, ci în cetatea Naisului, îndepărtată de la Dunăre cale de 5 zile. Din acele împărtăşiri ale lui Priscu cunoascem următoriul resultat, și anume, luând la mână harta de pre timpul împăratului Constantin cel Mare aflăm cum că Atila a cuprins preste Dunăre pământul de-a lungul Dunărei de la Panonia Savului până la cetatea Nove, adecă - în asemănare după harta modernă - cam de la Agram tot pământul între Drava și Sava, apoi spre Dunăre în jos până la Nicopol, în a cărui prejur a esistat, în râpa dreaptă a Dunărei, cetatea bătrână numită Nove, iar de la Dunăre 5 zile în lățime prin Bulgaria, Servia și Bosnia de astăzi, adecă de-a lungul poalelor Munților Balcan (Em) și a Alpilor Dinarici și aflăm cum că de la Nais până la Dunăre era o îndepărtare (distanță) de 5 zile, de bună seamă socotind direcțiunea spre Vidin, unde face Dunărea cot și este mai aproape de Nais, apoi căutând în harta bătrână și asemănând cu harta modernă aflăm cum că Naisul cel vechiu a esistat lângă Morava / Margus, nu departe chiar unde e astăzi Nisa.

- Iar Priscu în descrierea călătoriei sale ca delegat la Atila, de la Constantinopol până la Sardica a călătorit 13 zile, apoi de la Sardica a călătorit la Nais, de acolo a zis că a călătorit răsărindu-i soarele în față; mai departe a spus că a trecut Dunărea și nu departe de ea a aflat corturile Hunilor, ci nevrând Atila a-i primi aci în audiență, a călătorit după el (Atila) spre miazănoapte cale de 6 zile, trecând nesce râuri, până la un sat mare unde se afla Curtea lui Atila. Din acea împărtăşire a lui Priscu învățăm a cunoasce cum că:

- De la Constantinopol până la Sardica, care a esistat împregiurul Sofiei din Bulgaria de astăzi, era o cale de 13 zile (și cum că până acoló a călătorit Priscu mai mult în direcțiune spre apus); luând acea distanță în socotință pe harta de pre timpul lui Constantin cel Mare, ne convingem că stă în armonie cu distanța de la Nais până la Dunăre espusă de Priscu în cale de 5 zile, apoi din acele date putem cu destulă securitate face o măsură spre a căta distanța sau îndepărtarea de pământ ce se cuprinde în acele 6 zile de cale cari le-a călătorit Priscu de lângă Dunăre de la corturile Hunilor până la satul unde se afla Curtea lui Atila.
- Priscu de la Nais a călătorit spre răsărit, răsărindu-i soarele în față, el nu cugeta că călătorea către apus, precum a călătorit până aci, adecă: de la Constatinopol prin Sardica până la Nais.
- În acele 6 zile de călătorie de lângă Dunăre, de la corturile Hunilor, până la satul cu Curtea lui Atila, a trecut preste niște râuri.

- Scim din istorie cum că mai înainte de Priscu a călători la Atila, a fost trimis ca delegat de împăratul Teodosiu de la Constantinopol un senator, carele a purces și luat direpțiunea în călătoria sa spre cetatea Odisu / Odyssu, care dupa hărțile bătrâne a esistat în râpa Mărei Negre, chiar unde există astăzi Varna (unii rătăciți au înțeles Odesa, cea din Rusia, de la părţile Mărei Negre spre miazănoapte)."

"Deci, se-adeverește din cele până aici propuse și împărtășite date istorice și geografice, cum că:

- Priscu, în călătoria sa la Atila a purces de la Constantinopol preste Sardica la Naisu, în direpțiune spre apus, fiindcă se presupune că Atila a cuprins și adus sub stăpânirea sa și a orânduit târgurile ce se țineau de Nais iar nu în râpa Dunărei precum a fost până atunci; această presupunere, cum că Atila a petrecut în părţile Naisului când a plecat Priscu spre a călători la dânsul, se confirmă de adevăr prin acea împregiurare cum că Atila în epistóla sa trimisă împăratului Teodosiu la Constantinopol prin Edeconu, bărbat care a cerut să i se trimită de împăratul soli / delegați din ceata pretorianilor spre a trata de pace, pe cari, spre a-i primi în audiență, a zis că se va scoborî el în Sardica, care cetate era înpregiurul Sofiei din Bulgaria de azi.

- Neaflând Priscu pe Atila în părţile Naisului, până unde a călătorit spre apus, de la Nais pentru aceea a plecat spre răsărit către Dunăre, fiindcă de bună seamă a înțeles pe drum cum că Atila se afla dus în Dacia Traiană aproape de Dunăre în părţile dintre Vidin și Nicopol, unde trecând a și aflat corturile Hunilor, și unde a fost și Atila (ci acesta n-a vrut aci a-l primi pe Priscu în audiență); deci numai așá se poate esplica călătoria lui Priscu de la Nais spre răsărit la Dunăre.

- Distanța de 6 zile cale, de lângă Dunăre de la corturile Hunilor până la satul cu Curtea lui Atila, căutăm să se hotărească după mărimea distanței de la Nais la Dunăre numită cale de 5 zile, care măsură după hartă punând-o de lângă Dunăre dintre Vidin și Nicopol și îndreptând-o spre miazănoapte, încotró a purces călătoria (poate ceva spre răsărit), capătul ei va cădea în Țara Românească.

- Numai prin această esplicațiune și procedură poți să-ți esplici mai departe și trecerea preste nisce râuri, în călătoria lui Priscu cea din urmă de 6 zile și ne putem esplicá cum senatorul, care a mers drept delegat la Atila înainte de Priscu, a luat calea sa spre Odisu / Varna de astăzi, de unde apoi pre uscat a putut trece în Țara Românească la Atila.

Din aceste date aci desvoltate, ni se pare a se fi dovedit din ajuns cum că Curtea lui Atila a esistat în Țara Românească și nu a putut fi în Banat, fiindcă atunci Priscu ar fi trebuit să călătorească de la Naisu drept spre Dunăre în direpțiunea cursului Moravei / Margus spre miazănoapte, apoi de ar fi esistat acea Curte în Banat, nici acel senator care a purces la Atila înainte de Priscu nu ar fi luat calea sa în direpțiune spre cetatea Odis, adecă Varna de astăzi; dar nici în Moldova n-a putut fi acea Curte, deoarece distanța de 6 zile cale de la Dunăre până la Curtea lui Atila era cam de 3 ori mai scurtă, adecă nu bătea până în Moldova, apoi calea lui Priscu de la Dunăre erá îndreptată spre miazănoapte iar spre Moldova e mai mult către răsărit.

g) Simon de Keza - istoric din miezul secolului XIII - a spus cum că pre timpul lui Atila locuitorii mai multor provincii și cetăți, asupriți fiind de Huni, au părăsit locuințele lor, numai: 'Blackii (Vlachii-Românii) cari au fost păstorii și colonii lor au rămas de bună voie în Panonia'. Apoi tot Simon de Keza a spus că după moartea lui Atila dărăpânându-se împărăția lui: 'A stat Panonia 10 ani fără rege, numai Sclavi, Greci, Teutoni Misiani și Ulachi / Vlachi venetici rămânând în ea' (unde sub Misiani și Ulachi căutăm să se înțeleagă Dacu-Românii de apoi); Niceta Choniata (care a trăit în secolul XII), a spus: 'Locuitorii Munților Em, odinioară Misi, acum Blachi se numesc'.

h) Gulielmus de Rubruquis - misionar din secolul XIII - asemenea a spus cum că cu Atila au purces în oaste spre ajutoriu în bătăi Blachi (adecă Dacu-Români), Bulgari și Vandali. Precum Rubruquis, așá și Simon Keza a cules datele din istorici vechi, cari au pierit, în parte, pentru generațiunile următoarii.

i) Jornand, după alții numit Jordan - scriptoriu din miezul secolului VI - în Istoria sa despre originea Goților a împărtășit următoariele: 'Spre ea (Dunărea) e Dacia, întărită în forma unei cununi cu munți înalți, lângă a căror laturi care se întorc spre miază-noapte, de la începutul Vistulei vine prin pământuri nemăsurat de mari naţiunea împoporată a Vinidelor / Vendelor. A căror nume măcar că acum devin strămutate după familii și locuri, mai de frunte însă devin numiți Sclavini și Ante-Sclavini, cu locuințele de la Cetatea Nouă și Sclavino-Românească și lacul ce se numesce Musian, până la Nistru iar spre miază-noapte până la Vistula: aceștia codrii îi au în loc de cetăți. Antele însă, cari sunt dintre ei cei mai puternici, cari se trag spre Marea Neagră, se estind de la Dnistru până la Dunăre, cari fluvii sunt îndepărtate deolaltă cale de mai multe zile'.

Numele Rumun - așá spus în gura popoarelor străine, în loc de Român ori Rumân, precum le răspund în graiul lor cu sunet întunecat în silaba din urmă acest nume al lor Dacu-Românii - vine aci a doua oară înainte, adecă în Biblia Goticească a lui Ulfila și a doua oară în Jornand / Iordanes, apoi se dovedesce că în secolul VI au esistat Dacu-Românii în Dacia Traiană; acest nume rostit de străini Rumun încă-l vom vedea mai o dată figurând pe timpul împăratului Carol cel Mare. Dar unde a esistat acea cetate numită Sclavino-Rumunească? Precum în privința locului acelei cetăți, așá și a locului numit Musian și a Cetății Noi ('Civitate-Nova') cari vin numite de Jornand pe marginile de demarcațiune a împărăției Sclavinilor, aflăm la istorici și geografi mai multe păreri. După înțelesul cuvintelor lui Jornand, Sclavinii au avut împărăția lor de la Vistula spre miazănoapte și spre miazăzi până la Dnistru, apoi Antele au locuit între Dnistru și Dunăre.

- După harta istorică de pre timpul împăratului Constantin cel Mare (anii 313-337), se aflau locuințele Venetelor, Sclavinilor și Antelor puse de la fluviul Vistula spre lăuntrul și în părţile Rusiei de astăzi, Venetele fiind așezate mai mult către miază-noapte spre Marea Baltică și până spre începutul fluviului Volga, Sclavinii fiind puși spre spre fluviul Dnieper / Nipru iar Antele se aflau între Dnieper și Desna.

- După harta istorică de pre timpul împăratului Carol cel Mare din Francia, marginile Sclavinilor / Slavilor au fost desemnate începând de la părţile Odrei, care barabar / paralel cu Vistula curge spre Nord în Marea Baltică, spre miază-noapte pre lângă Marea Baltică (nu în toate locurile până la Mare) până la cetatea Novgorod de lângă lacul Ilmen și râul care curge din acel lac spre miază-noapte în lacul Ladoga.

- Tot din acea hartă istorică de pre timpul împăratului Carol cel Mare învățăm a cunoasce cum că cetatea Novgorod din Nordul Rusiei de la lacul Ilmen și râul ce curge spre Nord în lacul Ladoga au esistat încă pe timpul împăratului Carol cel Mare (secolul VIII), drept acesta caută să fi esistat cu vreo câțiva ani și mai înainte, adecă încă pre timpul lui Jornand. Linia de demarcațiune a marginei Sclavinilor făcea un triunghi, spre miază-noapte pe lângă Marea Baltică până la Novgorod, și de acolo plecând spre

miazăzi, de unde se vede cum că acea cetate a fost spre miază-noapte punctul cel mai îndepărtat din marginile împărăției Sclavinilor. Apoi chiar acea cetate era 'Civitas Nova', cea numită de Jornand, fiindcă în idiomele Slave 'grad' ori 'gorod' însemna cetate iar novo însemna novus, adecă nou, aşádar Novgorod însémna Civitas Nova sau mai bine zicând Civitas-Nova era traducerea Latinească din Novgorod a Slavilor ori Sclavinilor de cari vorbea Jornand.

Înțelesul cuvintelor lui Jornand și linia dânsului de demarcațiune a marginilor Sclavinilor a fost mai de tot identică cu linia de noi propusă din harta istorică de pre timpul lui Carol cel Mare, cetatea Sclavino-Rumunească și locul Musian căutând să fi esistat pre linia de la Novgorod trasă spre miazăzi către Dnistru, deoarece chiar și Jornand a început de la Civitas-Nova / Novgorod, de aci apoi pre Vistula spre miază-noapte la Marea Baltică; poate cetatea Sclavino-Rumunească va fi esistat în părțile Chievului, fiind cunoscut cum că Dacu-Românii au fost lățiți cu locuirile lor până și între Don și Volga. Abu al-Ghazi, istoric Medieval, a împărtășit că între Don, Volga și Ural au esistat Vlachi și Maghiari".

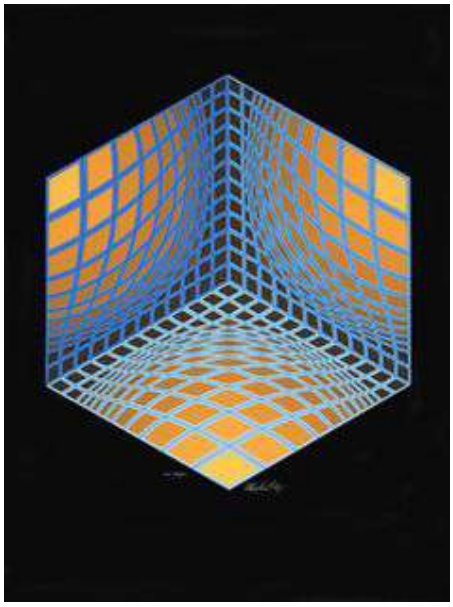

"j) Anonimul - notariu al regelui Bela - în descrierea sa despre intrarea și așezarea Maghiarilor în Panonia pre la capătul secolului IX a spus că pre atunci au esistat între alte popoare și Vlachi, adecă Dacu-Români, în Panonia; cuvintele lui au fost următoariele: 'Ducii Rutenilor au rugat pre Almu ducele (Maghiarilor) cum că părăsind Galiția să descindă spre apus în Panonia - care mai înainte a fost a regelui Atila - și lăudându-i Panonia a fi preste măsură de bună, ziceau că acolo curg cele mai nobile ape, Dunărea și Tisa, și altele tot nobile cu pesci buni, de prisosință, unde locuiesc Sclavi, Bulgari, Blachi și păstorii Romanilor'. Tot Anonimul a spus despre Românii din Ardeal de pre timpul intrărei Maghiarilor în Panonia următoariele: 'Și când petrecură (ducii Maghiari) aci - la poarta Mezeș - mai lung timp, atunci Tuhutum / tata lui Horca, cum erá bărbat viclean, când a început a auzi de la locuitori despre bunătatea Ardealului, unde Gelu Românul ținea domnia, a început a oftá după el, cum că dacă ar putea, prin grația ducelui Arpad / domnul său, să câștige Ardealul sie și urmașilor'. Apoi tot Anonimul a zis: 'Au purces contra lui Gelu ducele Blachilor (adecă Românilor)'. Iară despre Românii din Banat sub ducele lor Gladu, încă a spus Anonimul: 'Când au vrut ducii (Maghiari) să treacă râul Timișu, li-a venit în contră Glad, din a cărui seminție s-a tras Ohtum, ducele patriei aceleia, cu mare oaste de călărești și de pedestrași, cu ajutoriul Cumanilor, Bulgarilor și Blachilor (Românilor)'. Caută să se scie cum că precum Nestor, așá și Anonimul cugeta a estinde Panonia până la Ardeal spre Orient, adecă și preste o parte a Daciei, care altcum se estindea până la Tisa, și pre timpul lui Carol cel Mare până la Dunăre spre apus.

k) Pre timpul Sântului Ștefan / protoregele Ungariei au avut Dacu-Românii Ardealului privilegii laolaltă cu Maghiarii. Aceasta se dovedesce fiindcă la anul 1437 Românii împreună cu Maghiarii din Ardeal s-au provocat pre acele privilegii (vezi 'Codex Diplomaticus Hungariae' 7:5 de Fejér György 1766-1851, care a pus esistența acelor privilegii pre la anul 1004).

l) Szabó Benő, în cărticica sa de la Győr din 1865, a afirmat cum că la anul 1285 ar fi venit Românii de preste Dunăre în Dacia Traiană, și așezându-se în Maramureșiu și Făgărașiu, din acele locuri ar fi trecut în Moldova și Țara-Românească.

m) După firea și starea lucrului, nu era lucru cu putință a ieși ori a scoate din Dacia Traiană sub Aurelianu împăratu toate coloniile Romane și a le trece preste Dunăre spre locuire acolo în Dacia Aureliană de apoi, precum au adeverit următoariele date scoase din autori vechi, și adecă:

- Eutropiu a zis 'Adrianu (împăratu) a părăsit 3 provincii cari Traianu le-a adus (împărăției), adecă Asiria, Mesopotamia și Armenia. A scos oștile de acolo și a vrut ca marginea împărăției să fie Eufratul. Asemenea vrând a face și cu Dacia, l-au abătut de la aceasta amicii, ca să nu se predea mulți cetățeni Romani în mâinile Barbarilor'.

- Eutropiu a mai împărtășit că 'Dacia de preste Dunăre (scriptorilor de la Constantinopol fiindu-le Dacia Traiană dincolo de fluviu) care de Traianu împăratu a fost adusă împărăției, fu pierdută, Asia devastată de Goți iar Panonia jefuită de Sarmați'.

- Sestu Rufu a spus că 'Traianu împăratu a învins pre Dacii sub regele Decebalu și a făcut provincia Daciei preste Dunăre în pământul Barbar. Dar sub împăratul Galienu fu (Dacia) pierdută (cuprinsă de Barbari)'.

- Orosiu (a trăit pre la 414) a spus 'Grecia, Macedonia, Pontul și Asia s-au deșertat prin inundațiunea Goților. Dar Dacia de preste Dunăre se cuprinde pentru totdeauna (de Barbari)'."

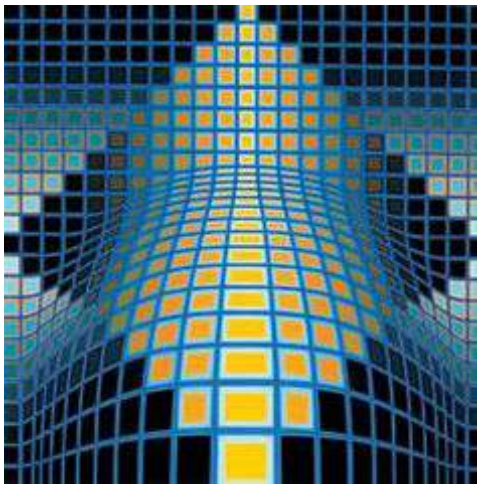

"Deci, din împărtășirile acestor autori vechi, urmează întâi cum că lui Adrianu împăratu - următoriul lui Traianu - nu i-a fost cu putință a scoate din Dacia și coloniile Romane, pentru aceea a vrut el să scoată numai oastea, și a lăsá Dacia în mâinile Barbarilor împreună cu coloniile Romane, de la care plan l-au abătut amicii iar apoi cum că încă de la anul 268 până la 270, sub împăratul Galienu, erá toată Dacia Traiană cuprinsă de Barbarii Goți, prin urmare coloniile Romane erau cu Barbarii Goți (cu cari au făcut causă comună) și cum că preste Dunăre în Macedonia nu erá mai multă securitate dinaintea Goților, fiindcă aceia necontenit devastau și acolo, precum au mărturisit Eutropiu, Sestu Rufu și Orosiu, și precum se pote sci și din alți autori, drept ce cause ori folos ar fi avut coloniile Romane din Dacia Traiană spre a părăsi patria lor și sub Aurelianu împăratu la anul 274 a trece preste Dunăre spre a locui acolo, unde asemenea nu erá adăpost ori mai mare securitate dinaintea Barbarilor Goți decât în Dacia Traiană. Aci căutăm să aducem înainte și acea împregiurare cum că coloniile erau asuprite și neîndestulate cu guvernul din Roma, care sistematic deșertá Dacia de averile sale, încât - între altele - câte 200 de funți de aur pre săptămână esploatá și trăgea din Dacia, care împregiurare produse revolta coloniilor contra Romei sub împărații Marcus Aurelius Antoninus (161-180) și Commodus (l80-192), precum au mărturisit Juliu Capitolinu și Eliu Lampridiu. Sub așá împregiurări nu este mirare dacă cea mai mare parte a coloniilor la anul 274 nu au urmat chemarea lui Aurelianu împăratu a purcede preste Dunăre spre locuire, ci au rămas în Dacia Traiană - patria și moșia lor - întâmpinând pre Barbarii Goți cu pâine și sare la marginea țării lor, și dând de bună voie mâna cu Barbarii au făcut causă comună cu ei și au purces în oaste laolaltă cu dânșii sub numele de Tai-fali, Victo-fali (numiți și Victovali), Daci, Carpo-Daci, Carpi, etc., precum au purces în oaste și cu Hunii sub regele Atila. Toate aceste date ale autorilor vechi aci împărtășite stau în strânsă coînțelegere cu fragmentul istoric tradus la anul 1495 din Latină pre Română dar compus în secului anterior de Huru marele cancelariu a lui Dragoșiu principe de Moldova, care Huru a cules datele sale din Cronica cea vechie a lui Arbore cu privință la organisarea Daciei drept republică după ce a scos Aurelianu împăratu la anul 274 legiunile din Dacia. Anume mărturisesc acest fragment istoric următoariele, cum că:

- Numai legiunile cu puțini provinciali au ieșit din Dacia Traiană.

- Legiunile au constat în cea mai mare parte din simbriași (mercenari) cari au supt țara și au fost plini de avuții cărora nu le-a păsat de țară (moșie) iar prin urmare țara nu a fost îndestulată cu ei

- Dacu-Romanii au avut de a face cu popoarele Barbare migratorii și înainte de Aurelianu împăratu și i-au primit cu pâine și sare la marginea țării, cum i-au primit și sub Aurelianu împăratu, când acela a scos legiunile din Dacia.

- Și Dacu-Romanii au purces laolaltă cu Barbarii în bătăi, mai vârtos asupra împărăției Grecesci și cum că Barbarii au făcut Dacu-Romanilor parte frățească din pradă.

- Barbarii au fost bucuroși că au putut sub timpul escursiunilor lor lăsá familiile lor în șatre (corturi) pre pământul Daciei sub scutul Dacu-Romanilor, cari erau organisați în republică.

În urmă încă este marea întrebare, oare fost-a sub Aurelianu împăratu toată Dacia Traiană în posesiunea împărăției Romane, fiindcă Eutropiu, Sestu Rufu și Orosiu au spus cum că Dacia Traiană fu sub împăratul Galienu pierdută de sub stăpânirea Romanilor, ba mai mult Oros - care a trăit în secului V - a spus că a fost pierdută Dacia pentru totdeauna. Poate fi că Galienu împăratu va fi cuprins din Dacia Traiană numai o parte - sau pământul din marginea Dunărei - care din punct de vedere strategic și împărații mai târzii din Constantinopol de multe ori l-au ținut ocupat și întărit, și din partea aceea de pământ va fi scos Aurelianu împăratu legiunile și locuitorii cari au vrut să-l urmeze preste Dunăre. Deci, dacă stau dovezile noastre desvoltate, cum că Dacu-Romanii de la descălecarea lor neînrerupt au locuit în Dacia Traiană, atunci căutăm să întrebăm: unde este istoria acestui popor? Acest popor, care astăzi în orientul Europei numără preste 10 milioane de oameni, caută să aibă istoria sa, fiindcă nu se poate cugeta ca el să fi rămas indiferent sub evenimentele ce s-au strecurat în mai multe secule preste Dacia Traiană, apoi singură acea împregiurare a esistenței Românilor în Dacia, din punct de vedere al limbei, care în decurs mai de 18 secule și-a conservat caracterul și originea, caută să mărturisească un trecut istoric al Românilor, deoarece numai un popor compact cu un organism național bine întemeiat și puțin amestecat cu elemente străine a putut conserva limba în originalitatea ei. Și, acestor întăriri susținute de noi, corespunde și părerea renumitului istoric Englez Edward Gibbon, care în istoria împărăției Romane a zis: 'Valachii împresurați de Barbari nu s-au amestecat cu aceia'. Noi răspundem că istoria Dacu-Românilor are nume de Daci, Carpo-Daci (Carpato-Daci), Carpi, Tai-fali, Victo-fali, Pacinaci (Pecenegi), Cumani (Polovci), Tribali, Sarmați, Schiți, etc. Mai înainte am demonstrat cum că Dacu-Românii (Vlachii) au purces în oaste cu Hunii lui Atila spre a purta bătăi. Apoi aci se observă cum că Carpii și CarpoDacii după numele lor nu au putut fi Goți de origine, apoi luând în considerațiune cum că ei pe terenul Dacic și împregiur au împlinit misiunea lor istorică, căutăm să-i revendicăm la originea Dacu-Romană; Tai-falii și Victo-falii (scriși și Victovali) am arătat că sunt de origine Galu-Romană, anume cum că partea a doua Fali - care s-a scris și Vali - a fost urzită din Galu-Gali. Hermanric regele Goților neputând singur a dirija împărăția sa cea mare Goticească, a încredințat din împărăția sa pământul Daciei lui Atanaric spre ocârmuire, pre carele, după ce au cuprins Hunii Dacia și Goții au trecut preste Dunăre spre locuire în împărăția Romanilor (Grecească), îl vedem la anul 377 - după cum au mărturisit Aureliu Victoru și Zosimu - a figura ca stăpânitoriu esclusiv numai preste Carpi, Carpodaci, Tai-fali și Victo-fali, unindu-se cu popoarele acestea ale sale spre a se bate contra împăratului, cu Fridrigern alt cap ori rege Got, dar fost rival al său, pre carele înainte de venirea Hunilor l-a alungat (Atanaric) din Dacia preste Dunăre. Apoi încă căutăm să tragem în cumpănirea noastră cum că precum mărturisea:

- Zosimu comitele, CarpoDacii și poate fi și Carpii cu Tai-falii și Victo-falii, s-au întors în Dacia Traiană; și afară de o parte din Tai-fali, noi credem cum că aceia și Victo-falii ar fi purces cu Goții spre Italia și Francia.

- Ammianu Marcelinu 31:3, Atanaric înainte de anul 374 a fost 'jude' al Tervingilor (locuitori ai Daciei Traiane), care demnitate de jude convenea cu organisarea Dacu-

Romanilor, la cari marele giude erá o persoană înaltă de stat și avea puterea de a chemá adunarea țării.

Acele împregiurări ne par de ajuns a demonstrá cum că sub Carpi, Carpodaci, Tai-fali și Victo-fali, caută să se înțeleagă Dacu-Romanii în lucrările lor militare. Sub nume de Tri-vali s-au înfățișat în istorie și Dacu-Romanii, precum mărturisea Leunclaviu. Sub nume de Sarmați și Schiți vin înainte la istoricii bisantini Pacinacii, Cumanii și Vlachii".

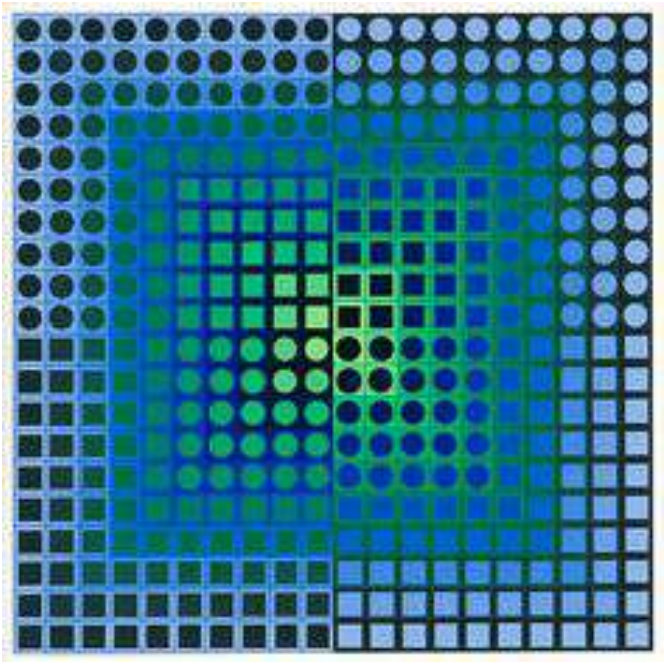

"După datele acestea privitorii la neîntrerupta petrecere a Românilor în Dacia Traiană, trecem la timpul când a început numele de Vlac a se aplica pre Dacu-Români și causa aplicării acestui nume pre ei. Căutăm să începem cu descrierea popoarelor ce au locuit în Dacia. Anume scim din istorie cum că în Dacia au locuit mai multe popoare, precum Geți, Daci, Sarmați, Roxolani, Bastarni și Peucini. Geții și Dacii au fost unul și același popor, precum mărturisea Strabon - care a trăit cam pre timpul Mântuitoriului Crist - în 'Geografia' sa zicând: 'Una și aceeași limbă folosesc Geții cu Dacii'. Locuitorii din pământul Daciei spre Marea Neagră se numiau de Greci: Geți. Iar locuitorii Daciei cei către Germania se numeau de Romani: Daci. Sarmații - cari au locuit pre timpul lui Traianu împăratu în părțile de la răsărit ale Daciei - au fost un popor desclinit de Getu-Daci; ei au dat ajutoriu lui Dece-valu contra lui Traianu împăratu și au devenit bătuți împreună cu Getu-Dacii. Medievalul Alfons Ciacono a zis că Traianu împăratu a purtat numele de onoare nu numai de 'Dacius', ci și de 'Sarmatius': a serbat triumful său nu numai despre Daci, ci și despre Sarmați. Precum de pre Columna Traiană, așá și după datele istorice păstrate, învățăm a cunoasce cum că Sarmații au fost un popor cu totul desclintit de Geto-Daci, precum în privința datinelor și a modului de nutrire, așa și a portului și a armelor. Ei purcedeau în bătăi numai călare și tot natul ducea mai mulți cai cu sine, și cea mai mare parte precum călăreții, așá și caii lor erau îmbrăcați în fier ori în cămeși de bumbi osoase, compuse ca solzii pescelui. Aveau îmbrăcăminte largi și lungi până jos, cu totul desclintite de îmbrăcămintele Getu-Dacilor. Mâncau carne muiată sub șaua calului și beau cu mare plăcere lapte de cal amestecat cu sânge. Ei cumpărau și vindeau, țineau adunări, cercetau unii pre alții, tot neîntrerupt pre șaua calului: ba se zice că și dormiau pre cal. Sarmații abiá pre la anul 70 au devenit mai cunoscuți în istorie, în bătăile cu Panonii; cu secului V se văd a pieri din istorie. În 'Chronicon Prussiae' - până la 1326 - de preotul Peter din Duisburg (Cavaler Teuton) a fost dedusă originea națiunei Letilor și Lituanilor de la coloniile Romane din Dacia Traiană, cari constrânși fiind de Barbari, se retrăseseră spre Marea Baltică, căutând acolo adăpostu. Profesorul Maciej Miechowita 1457-1523 din Cracovia a susținut cum că în secului I Palemon fugind de împăratul Nero introduse în Lituania civilisațiunea Romană și - urmat de mai multe familii Romane - introduse și cuvinte Latine în limbile Letonă și Lituană. Acel Palemon se crede a fi fost aceeași persoană cu Polemonu regele din Pont ori din împărăția Bosporică din părțile Crâmului, care împărăție a stat sub stăpânirea Romanilor și a căpătat în secului I pre Polemon de rege; sub acela s-a zis că au stat și Sarmații din părțile Mării Negre, care întărire poate fi întemeiată, fiindcă încă în secului I aflăm regi în împărăția Bosporică a Crâmului cu numele de Sauromați și apoi se propune drept adevăr istoric cum că în secului III ar fi cuprins Sarmații împărăția Bosporană. În limbile Lituană și Letică / Letonă s-au aflat, de bună seamă, însemnate elemente de limbă Romană, firesce înainte de secului XIV, periodul când a început și coruperea prin elemente Slave și Germane. Cum au intrat elemente de limbă Romană în limbile Lituană și Letică cugetăm a se putea demonstra chiar prin acea împregiurare cum că Lituanii și Letii sunt descendenții Sarmaților. Este lucru cunoscut din inscripțiuni cum că Sarmații din părțile răsăritene ale Daciei Traiane au locuit sub stăpânirea prefecților Romani cu coloniile Romane laolaltă, subordinați ori coordinați acelora, și din comerțul și împărtășirile purcese din acea conlocuire se poate numai esplicá intrarea elementului Roman în limba Sarmată. Poate fi a se înțelege Sarmații de preste Prut și Dnistru spre orient, fiindcă Dacia întru înțeles mai lat s-a estins până în părțile spre Dnipru (deoarece după 'Tabula Peutingeriană' un șanț de al Romanilor purcedea până spre Dnipru). Leonard Parrot - istoric German din Estonia - în opul său din 1828 a încercat a demonstrá cum că ginții Letică și Lituană nu erau altele decât ramuri degenerate din vechia ginte Celtică. Nu fără de temei se vede a fi vorbit, fiindcă noi între altele vrem la aceasta să observăm numai cum că uă trăsătură limbistică bătătorie la ochi se afla cu totul asemenea precum în limba Dacu-Română, așá și în cea Letică, și apoi în cea Galu-Celtică (Gaelică) din Scoția, și aceasta este acea însușire de limbă după care în cuvintele de mai multe silabe vocalele fără ton să răspundă obtus și întunecat, cât adesea abia se scie cu ce vocală originală să se scrie. Merită cea mai mare atențiune cum că Letii au fost în Evul de Mijloc numiți 'Letgali' / Let-Gali și 'Semigali' / Semi-Gali. Cronicarul Heinrich de origine Letică, care a trăit pe la 1226, a zis: 'Letii, cari propriu sunt numiți Letgali'. Lituania s-a lățit în Evul de Mijloc către Marea Baltică până spre Moldova către Marea Neagră. În Galiția au locuit Rutenii de origine Galu-Celtică, cari au locuit și în Galia. Teodoret / Theodoretos - episcop în Khoros / Cyrrhus, Syria, mort la anul 458 - în Istoria sa Bisericească, a spus cum că Sarmații în secului V aveau Biblia tradusă în limba lor. Aci sub Sarmați se înțeleg Dacu-Romanii, fiindcă ei la capătul secului IV sub episcopul Nichita / Nicetas, dupa cum mărturisesce istoria, au fost toți creștini, căci creștini s-au

aflat încă între coloniile Romane în Dacia; se vede că Dacu-Romanii au fost încreștinați succesiv în primele secule, fără a face încreștinarea lor ca la alte popoare. Dacu-Românii au fost acei creştini despre cari a mărturisit Constantin Porfirogenitu, care a trăit în seculul X, cum că în părţile fluviului Dniperu au lăsat rămășițe de biserici și de cruci tăiate în piatră. Dacu-Românii în seculul XI au avut traduse în limba Română Biblia și Liturghia; acestea se adeveresc și dintr-o carte tipărită la Praga, aflată în posesiunea Escelenței Sale mitropolitul Andreiu de Șaguna".

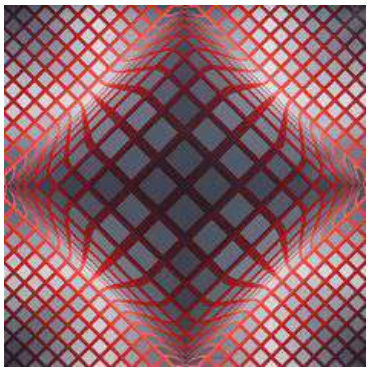

"Roxolanii au locuit împreună cu Sarmații în partea de la răsărit a Daciei și se zice a fi fost de aceeași origine cu Sarmații. Acest popor se vede a se fi tras dinaintea Goților spre Marea Baltică, fiindcă acolo, anume pre la gura Vistulei, un popor al Varegilor pre la anul 800 a venit înainte sub numele de Roxolani. De au fost Roxolanii de o origine cu Sarmații, atunci se dovedesce retragerea Sarmaților spre Marea Baltică, în care părți locuiesc până astăzi Letii și Lituanii, cari se vede a fi fost descendenți ai Sarmaților. Unii vreau să creadă cum că în numele de Roxolani se cuprinde rădăcina numelui Rus și Alan. Finicii numesc pre Suezi: 'Routzalain'. Estii numesc pre Suezi: 'Rootslane'. Nu este aci oare implicat numele de Roxolan?

Bastarnii și Peucinii au fost unul și același popor. Strabon în 'Geografia' sa a spus: 'La gura Dunărei este o insulă mare cu numele Peuce, pre care ținând-o Bastarnii, fură numiți Peucini'. Atmonii și Sidonii - alte 2 ramuri ale poporului Bastarn - au locuit la gura Dunărei în partea de la miază-noapte. Bastarnii au locuit sub numele acela și în Munții Carpaților din partea spre miază-noapte, cari Munți după numele lor s-au numit și Alpii Bastarnici ('Bastarnicae Alpes'). Ei se văd a veni înainte în istorie până la începutul secolului IV. Cu privire la istoria Bastarnilor scim cum că ei au respins pre Getu-Daci din părţile Daciei de la răsărit spre apus, și în urma acelei catastrofe Dacia - din părţile unde intră Oltul în Dunăre până la gura Dunărei - se numeá 'Deșertul Geților'. Dacii fiind învinși de Bastarni, pentru ruşinea aceea fură constrânși de regele lor Oroles a pune picioarele în locul capului când voiau să doarmă și să lucreze lucruri muieresci iar acea pedeapsă să înceteze numai atunci când prin bravuri militare vor şterge ruşinea (Justin 32:3). Istoricul Polonez Joachim Lelewel în opul său din 1840 a arătat nu numai cum că Bastarnii au fost de origine Galu-Celtică, ci el și a spus cum că Bastarnii au stăpânit în Dacia preste Getu-Daci până la anul 60 î.C., când Getu-Dacii sub Burebista - regele lor - scuturară jugul Bastarnilor.

Elementele Galu-Celtice ce s-au aflat în limba Dacu-Romană au fost de 2 feluri:

- Elemente de limbă Galu-Celtică cari se află precum în limba Dacu-Română, așá și în celelalte limbi Românice.

- Elemente de limbă Galu-Celtică cari se află numai în limba Dacu-Română, fără a se afla și în celelalte limbi Românice.

Se vede cât de însemnată este limbistica pentru istorie, căci se pot judeca din cari locuri ale provinciilor Romane au purces sub Traianu împăratu colonii în Dacia, cum că pre lângă Italia de Mijloc, Italia superioară (Galia Cisalpină) a dat cel mai însemnat contingent de colonii Romane pentru Dacia. Italia de miazăzi se vede a fi contribuit în proporțiune mai puțin, fiindcă rezultatele limbistice, din asemănarea foarte puțină a limbei Dacu-Române cu dialectele Napolitan, Calabrez și Sicilian (filologul Ardelean Treboniu Laurian a încercat în contra, însă fără temei). Galia de miazănoapte a contribuit mai nimic, din contră Galia de miazăzi s-a dovedit a fi contribuit la colonisarea Daciei foarte mult, căci acea Galie, care se numiá conform împărțirei efectuate de Augustu împăratu și 'Gallia braceata' după veștmintele Galilor acelora, numite 'braca' (Diodoru Sicilianul a esplicat originea Galică a acelui cuvânt, unde lucra despre Gali), de unde-și trag originea cuvintele noastre: 'îmbrăcá', 'desbrăcá', 'înbrăcăminte', împreună cu alte derivațiuni. Acea Galia bracata numită ne-a dăruit între altele și frumosul cuvânt 'aruncá' - a cărui origine o caută etimologiștii noștri în Latină - care deducere este cu totul falsă; în dialectul de la Toulouse aflăm că 'ronca' = 'jeter'. Aflăm o asemănare foarte bătătorie la ochi în limba Dacu-Română și Spanu-Romană iar aceasta este forma diminutivă 'ic', precum din 'buono' se face 'bonico', apoi din 'animal', 'animalico', din 'barba', 'bărbica', din Piedro, Petrică, din Ana, Anica - drept substantive și nume proprie de ambe genuri, cari convin deplin, precum din 'bunu', 'bunica', din 'floare', 'florica', din Ion, Ionică, ș.a. Mai departe limba Dacu-Română intrecalează între rădăcina cuvântului și între finalul 'ic' încă un 'c', care asemenea e formă de final, și face prin această procedură din 'floare', 'florică' și 'floricică'; din 'parte', 'părtică' și 'părticică', etc. Această însuşire nu o posedă limbile Italu-Romană și Francu-Romană dar nici limba Latină, al cărei 'icus' nu are acest înțeles diminutiv. Și aci se vede mai presus de toată îndoiala originea Galu-Celtică, deoarece aflăm în limba Cimrică din cantonul Britanic Valis un final 'ic' cu înțeles diminutiv. A descoperi, după 18 secule de despărţire, uă asemănare a limbei Dacu-Române cu limbile Italu-, Francu- și Spanu-Romană, care asemănare nu se află și în limba Latină, prin urmare formează o mărturie mai vechie decât cetatea Romei".

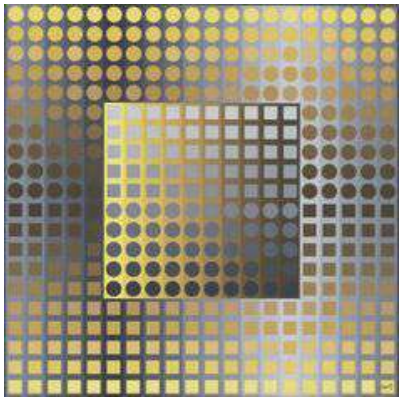

"Albanii - din Albania propriu zisă împreună cu Albanii din Țara Grecească și cei din fostul Regat Napolitan / acei Albani de dinaintea Turcilor fugind au trecut în Italia spre locuire - laolaltă nu fac 2 milioane de oameni; ei n-au putut impune forme de limbă Dacu-Românilor, cari astăzi în orientul Europei numără preste 10 milioane de oameni. Elementul Român începând din Dacia Traiană se revarsă ca o undă până în părțile Constantinopolului și până în miezul Țării Grecesci de azi; în Helas cel vechiu și pre insula Eubea / Evia răsună astăzi și limba Dacu-Română. În Albania de Mijloc este elementul Român precumpănitoriu și desparte pre Albani în 2, în dialectele Ghegu și Toscu; în Albania de miazăzi și Munții Pind asemenea este elementul Român precumpănitoriu. În Servia este numărul Românilor foarte însemnat, el se lățește începând cam de la Rama de lângă Dunăre spre lăuntrul Serbiei și spre Timoc; mai toată Episcopia Timocului este locuită de Români, precum scim aceasta din hărțile cele mai noi etnografice, și precum învățăm a cunoasce de la Românii din Banat aproape de Dunăre, cari călătoresc adesea în Serbia spre a cumpărá vite, și precum a mărturisit CaraGeorgeoviciu, principele Serbiei cel preafugit în anii trecuți, care deținându-se la început în Timișoara, și venind vorba de Românii din Servia, a pus numărul lor la 300 de mii. În Bulgaria asemenea locuiesc Români în număr însemnat; apoi Românii fac jumătate din locuitorii Traciei (în înțeles strâns din părțile Constantinopolului) și 3 sferturi din locuitorii Macedoniei. Românii din Dacia Traiană își trag originea de la coloniile Romane străportate de Traianu împăratu pre la anul 106 în această țară, și au locuit neîntrerupt aci. Iar Românii din Țara Turcească Europeană de azi își trag originea nu numai de la o parte a coloniilor Romane, cari Aurelianu împăratu la anul 274 le-a mutat din Dacia Traiană preste Dunăre în Misia, ci ei își trag originea și de la coloniile Romane cari înainte de Mântuitoriul Crist au colonisat Iliria și Macedonia, adecă Tracia în înțeles lat; Românii numiți Masareți ori Dasareți - din Albania - își deduc originea lor de la coloniile Romane ce le-a așezat Quintu Maximu. Românii din Valachia Mare -cari locuiesc munții înalți ai Pindului - pretind a fi descendenți din ruinele armatei lui Pompeiu, cari s-au retras între munți. Să vedem pre scurt cine și de ce origine sunt acei Albani din a căror limbă se deduce originea multor factori ai limbei DacuRomâne. Enea Silviu, Magini, Bonfini, Filelfo, Christophor Adelung, Pouqueville, ș.a. au derivat originea Albanilor de la Albanii cei vechi din Albania Asiatică dintre Mările Caspică și Neagră; Thunmann, Angelo Masei, Fallmerayer, Hahn, ș.a. au derivat originea Albanilor de la Iliri și Epiroți. Acestea sunt resultatele încercărilor de până acum; însemnăm aci cum că în limba Albană elementele Dacu-Romane sunt foarte tare representate, încât nu numai cea mai mare parte a materialului (vorbariului), ci și a declinațiunei, conjugațiunei, derivațiunei și a rostinței se văd a fi vechi monumente de limbă DacuRomână. Datinele Albanilor se văd a fi majoritar de origine Română. Afară de aceasta în limba Albană se află materiale și forme Italienești și vechi Latinești, precum și Celtice, cari din urmă își vor fi trăgând originea lor de la Celții Scordisci cari au locuit în Albania și părțile ei, și de la cari se vede a-și trage originea numele și cetatea Scodra, împreună cu Muntele Scodru din Albania Nordică. Sunt paralele de asemănare foarte bătătoare la ochi cari esistă până azi la Albani și se află și la Gali: acestea, chiar cum mărturisea Iuliu César; dar atari asemănari s-au aflat chiar și față cu rămășițele popoarelor Galu-Celtice din Anglia. Nu va fi fără folos apoi a însemna aci și acea împregiurare cum că 'Albani' se numesc și Scoții de origine Galu-Celtică din insulă. Albanii dintre Mările Caspică și Neagră se zice a fi dedus originea lor de la Romani. Sciința critică a demonstrat în zi de astăzi cum că Grecii moderni nu sunt de origine Elini, nici Greci din perioada bisantină, ci sunt uă amestecătură de Slavi și alte popoare iar limba neoGreacă - așá precum se află ea astăzi - se vorbesce numai de unii oameni fruntași a unor cetăți, căci poporațiunea comună nu o vorbesce. Luând în considerațiune faptul acesta și dejudecând împregiurările și temeiurile de noi aci mai înainte desvoltate despre originea Albanilor, anevoie va fi a demonstrá că dânșii sunt autohtoni în pământul lor, cu atâta mai puțin că ei sunt descendenții Iliru-Macedonilor și ai Epiroților (a căror origine Pelasgică încă e problematică) dar cu atât mai puțin se va putea demonstrá că articolele numelor din limba Dacu-Română își trag originea din limba Albană. După ce demonstrarăm cum că sunetele întunecate din limba Dacu-Română nu-și trag originea lor din limba Slavă, nici din cea Albană, ci din limba Galu-Celtică, urmează aci a continua încă ceva despre elementele Galu-Celtice la Dacu-Români. În instituțiunile Moldu-României asemenea se văd elemente de origine GaluCeltă, anume se văd a fi de origine Galu-Celtică 'corbul' din stemă (herbul / pajura) Țării-Românesci și 'zimbrul' (capul de bour / bison) din stema Moldaviei. Cetatea 'Haliciu' - de unde-și trage numele Galiția - care cetate fu numită în vechime Galiș, pentru că erá de Gali fundată - a avut chiar ca în Țara Românească 'corbul' drept stemă ori însemn, aceea ce este uă împregiurare de cea mai mare însemnătate pentru istoria stemei Țării-Românesci. Și cu privință la vechitatea 'capului de bour' din stema Moldaviei însemnăm aci cum că în anul 1865 - după cum a încunoscințat 'Trompeta Carpaților' - s-a aflat la piciorul podului lui Traianu o piatră, care se păstrează la Museul din Bucuresci, pre care stă sculpat un 'cap de bour' între 2 capete de leu; apoi, la ruinele cetății Ghertina de lângă Galați s-a aflat încă o piatră, care se păstrează la Biblioteca din Iași, pre care piatră asemenea se vede sculptat un 'cap de bour'. Prin acestea credem a fi demonstrat nu numai din istoria, ci chiar și din limba DacuRomână cum că au esistat populații Galu-Celtice în Dacia Traiană, cari contopindu-se cu coloniile Romane - și aceste erau amestecate din vechime cu popoare Galu-Celtice - străplantate de Traianu împăratu spre locuire în Dacia, au înfipt nu numai în limba Dacu-Romană elemente de limbă Galu-Celtică, ci au predat Dacu-Romanilor și instituțiuni în stemele lor. Deci trecem spre a lucra de Getu-Daci".

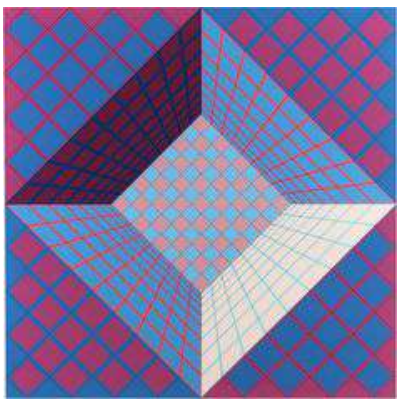

"Aci căutăm să începem cu Nestoru - cronicariul Rusesc din secului XI - care este nestematul isvor pentru istoria Nordică, deoarece cu cât mai familiar devine omul cu acest cronicariu, cu atâta mai mare lumină se revarsă de la dânsul. Studiind și combinând mai adânc datele istorice aflătorii la Nestor cu privință la alungarea Slavilor de la Dunăre prin Vlachi am aflat cum că sub acea alungare caută să se înțeleagă chiar espedițiunea lui Traianu împăratu la Dunăre asupra Getu-Dacilor. Spre a clarifica aceasta, căutăm să împărtășim toate locurile din Nestoru privitoare la emigrarea Slavilor de la Dunăre, fiindcă stau în relațiuni luminatorii laolaltă. Nestoru a scris: 'Și mulți ani locuiră Slavii la amândouă râpile Dunărei, unde este acum Ungaria și Bulgaria'. Aci căutăm să înțelegem pre Getu-Daci, cari au locuit în Dacia Traiană, dar și preste Dunăre în pământul Bulgariei de astăzi și pregiurul ei. Strabon în 'Geografia' sa a spus: 'care ginte (Dacică) folosesce asemenea limbă cu Tracii'. Suetoniu a scris că în vremea lui Iuliu Cesar: 'Dacii s-au revărsat preste Pont și Tracia'. Herodotu 4:94 a spus cum că Getu-Dacii au avut bătaia cu Darie împăratu Perșilor în Bulgaria de astăzi, adecă după ce acel împărat a trecut Munții Emu / Hämus spre a purcede la Dunăre. Tukidides 2:98 a cunoscut poporul Getu-Dacilor a fi locuit pre timpul său între Munții Emu și Dunăre, adecă în Bulgaria de azi. După cum a zis Pausania, dintre popoarele Tracice a învins Lisimac mai întâi pre Odrisi, după aceea pre Geți. După cum mai departe ne-a împărtășit istoria, Getu-Dacii au omorât pre regele lor Burebistes și s-a iscat după aceea între dânșii 4-5 partide, cari jefuiau prin Tracia iar Augustu împăratu a trimis pre Crasu cu oaste contra lor și ei, adecă Getu-Dacii, fură învinși pentru că nu se înțelegeau să țină laolaltă. Cu 4 ani înainte de Crist a scos Aelius Cattus 50 mii de Daci din Dacia spre a scădea puterea lor și i-a așezat în Tracia. Dio Casiu a zis: 'Îmi este cunoscut că de unii Greci fură ei (Dacii) Geți numiți; ce făcut-au dreptu ori strâmbu nu sciu, aceea însă sciu cum că Geții au locuit preste Munții Emu (Haemus) la Dunăre'. Prin aceste date împărtășite aci, vrurăm numai a arătá că într-adevăr au locuit Getu-Dacii și preste Dunăre în Bulgaria și părțile vecine ei. Apoi continuă Nestoru: 'De la aceștia se lățiră Slavii pre pământ și căpătară numele lor de la locurile unde se așezară. Așá se numiră Moravi veniticii cari se așezară la râul Morava. Alții fură numiți Cehi - acei Slavi sunt Croații Albi - alții Serbi, alții Carinti'. Tot Nestoru vrea să înțeleagă pre Longobarzi - ori pre Italienii din Italia superioară - ca Vlachi / Volohi = Dacu-Români. Colonisarea Romanilor în Dacia este de Nestoru desemnată prin cuvintele: 'Valachii / Volochii făcură un asalt asupra Slavilor la Dunăre și se așezară între ei și le făcură silă, așadar emigrară Slavii'. Această mărturisire a lui Nestoru stă în coînțelegere și cu datele istorice păstrate în autorii Romani și Greci, după cari scimu cum că până la înfrângerea puterii totale a Getu-Dacilor, Romanii au șezut în Dacia asediați 5 ani, adecă de la anul 101 până la anul 106, deoarece după bătaia cea dintâi până la a doua bătaie au șezut Romanii în Dacia ținând Banatul Temișan și Valea Hațegului drept locuri cucerite, în posesiune; iar emigrarea Slavilor de la Dunăre după mărturisirea lui Nestoru se asemăna cu totul cu emigrarea Getu-Dacilor din Dacia dupa înfrângerea puterii lor prin Romani, despre care emigrare a mărturisit Columna Traiană din Roma, în desemnarea răsbelului al doilea Dacic: în icoana din capăt se vede cum Getu-Dacii ținând copiii lor de mână și ducând averile lor pre umeri și în spate, mânând înaintea lor turme de oi și boi, părăseau și ieșeau din țara lor afară (spre miază-noapte), căutând îndărătru cu spaimă asupra Romanilor ce-i persecutau. Mai departe a continuat Nestoru: 'Asemenea sunt și acei venitici Slavenesci, cari se așezară la Dnieperu / Nipru și fură numiți Poloni. Alții fură chemați Derevi pentru că locuiau în păduri. Alții se așezară între Pripet și Düna și fură numiți Dregovici. Mai alții se așezară lângă Düna și căpătară numele de Polotichi de la Polota - un râu care se scură în Düna'. În adăugare la acestea, Nestoru a continuat: 'Dintre aceștia de la Dunăre veniți Slavi se așezară unii la lacul Ilmen și căpătară numele lor propriu. Ei făcură o cetate și o numiră Novgorod (Civitas Nova)'. Tot mai departe continuând Nestoru, a încheiat cu emigrarea Slavilor de la Dunăre, zicând: 'așá se lăți / răsfiră națiunea Slavă'. Iar despre venirea Maghiarilor în Panonia: 'Ei Ungurii / Maghiarii au venit încoace din Orient și năvăliră preste munți mari (Carpații) și începură bătaia asupra Vlachilor și Slavilor ce locuiau acolo. Pentru că acolo locuiau mai înainte Slavi și Vlachii cuprinseră (cuceriră) pământul Slavilor. După aceea însă alungară Ungurii pe Vlachi și moșteniră (cuceriră) acea țară și șezură cu Slavii laolaltă, pre cari i-au subjugat ei. De la acel timp s-au numit aci țara Ungaria'. Deci, uă așá mare crisă și catastrofă cășunată la Dunăre asupra popoarelor Slave de către Vlachi - dacă s-ar fi întâmplat ea dinaintea secolului V până în secolul VIII - n-ar fi putut rămânea neînsemnată de istoricii timpurilor acelora; urmează că - din temeiurile spuse - să căutăm sub acei Vlachi, cari au alungat pe Slavii de la Dunăre, să înțelegem espedițiunea lui Traianu împăratu la Dunăre asupra Getu-Dacilor. Dar din împărtășirile lui Nestoru tragem mai departe și alte însemnate consecințe: cum că Nestoru a numit Vlachi / Volochi pre Traianu împăratu și Romanii lui cu cari a făcut espedițiunea la Dunăre asupra Getu-Dacilor de la anul 101 până la 106, prin urmare nu numai Nestoru, ci Slavii au numit Vlachi pre Romanii din începutul secolului II; cum că Getu-Dacii au fost de origine Slavă, aceea se dovedesce și din numele lui Decevalu scris dupa Orosiu 7:10 'Diurpaneu' (care nume corespunde deplin cuvântului Slav 'Jupanu' scris în actele Latine ale Evului Mediu și 'Zupanu' dar și 'Diupanu', ce însemna la Slavi 'Domnu' - 'panu' sau 'banu' - preste un ținut sau țară)".

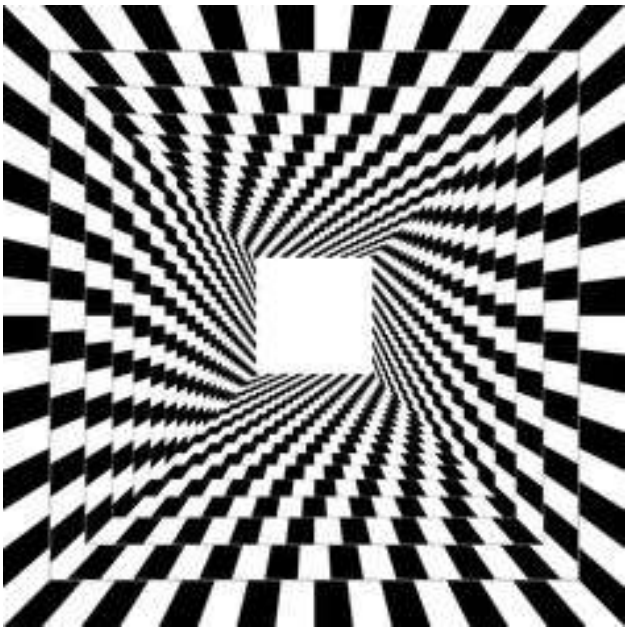

"Poporul Getu-Dac a fost foarte numeros, căci după înfrângerea puterii lui prin Traianu împăratu, părăsind el pământul Daciei, s-a așezat spre locuire în Polonia și Rusia de astăzi, spart în mai multe ramuri, sub numiri de: Lechi / Leși, Lutiți, Masovi, Poloni, Pomeri, Severi, ș.a.; Dacu-Romanii nu s-au amestecat laolaltă cu Getu-Dacii Slavici, fiindcă după înțelesul cuvintelor lui Nestoru, acei Slavi nu au rămas înapoi în Dacia sub jugul Romanilor ci au emigrat cu totul din țară, care dovadă scoasă din Nestoru stă în deplină coînțelegere cu datele scriptorilor Greci și Latini, anume:

- Cu Julianu, care în cartea sa despre Cesari, lasă pre Traianu să zică: 'Eu într-adevăr singur am cutezat pre locuitorii Istrului a-i ataca și gintea Geților cu totul am dărăpănat și șters'.

- Cu Eutropiu, care în cartea sa despre Adrianu a zis: 'Deșertându-se Dacia de bărbaţi prin îndelungatul răsbel a lui Decebal, Traianu spre a împoporá țara aceasta, din toată lumea Romană a adus într-însa o mulţime nenumeroasă de oameni spre a cultiva câmpurile și a locui cetăţile'.

- O glosă într-un manuscript vechi al unei istorii (vezi despre aceasta prefațiunea 'Istoriei limbei Germane' din 1853 de Grimm) spune că numai 40 de Daci au rămas în Dacia. Slavii - de cari a spus Nestoru, că Ungurii la venirea lor i-au aflat împreună pre Vlachi în pământul Ungariei de apoi - au fost Slavi cari mai târziu, pre timpul venirei Bulgarilor, în seculul VII, s-au așezat în acest pământ.

- Cum că (iar aceasta este foarte însemnată) Vlachii lui Nestoru pre cari i-au aflat Ungurii la venirea lor în Dacia la capătul secululuı IX au fost nestrămutaţii urmași ai acelor Romani / Vlachi vechi cu cari a înfrânt Traianu împăratu pre Slavii, adecă Getu-Dacii de la Dunăre; de aci apoi încă urmează cum că acei Vlachi, despre timpul alungărei Slavilor de la Dunăre, adecă de la Traianu împăratu până la venirea Ungurilor neîntrerupt au locuit în Dacia Traiană, căci așá căutăm să fie înțelese cuvintele lui Nestoru: 'Pentru că Vlachii făcură un asalt asupra Slavilor la Dunăre și se așezară între ei, le făcură silă, așadar emigrară Slavii (de là Dunăre)'.

Istoricul Slovac Pavel Șafarik a recunoscut cum că Nestoru vorbea despre Vlachii Dacici; prin împărtășirile acelea ale lui Nestoru s-a întărit autoritatea lui Anonimu - istoricul Unguresc - cu privință la Vlachii aflaţi de Unguri in Panonia (și Dacia) la capătul secululuı IX: Anonimu nu l-a cunoscut pre Nestoru și cronica lui, este lucru decis în sciință. Deci numele de Valachi s-a dat Romanilor din Dacia chiar de atunci, sub Traianu împăratu, la începutul secululuı II, când au descălecat în Dacia, fiindcă după mărturisirea lui Nestoru, Traianu împăratu și Romanii săi cu cari a făcut espedițiunea la Dunăre asupra Getu-Dacilor au fost numiţi Valachi; éra causa pentru care s-a dat acest nume Dacu-Romanilor, fiindcă popoarele Slave și Germane își închipuiau pre Gali - din al căror nume s-a urzit Val, Valh, Valach, Vlah, Vloh, Voloh, etc. - ca unul și același popor strâns laolaltă. Prințesa bisantină Ana Comnena vorbind despre orânduiala părintelui ei, după care oastea avea să se întregească din cătane noi, numind și națiunalitatea lor, a zis: 'Ci esplicând națiunalităţile înseși din cari mai voiesc acele cătane tinere să fie alese, adecă din Bulgari și din tinerii câmpeni întăriți prin modul de viață plin al păstoriei, cari umblă fără statornice locașuri, și pre cari în dialectul comun este îndătinat a-i numi Vlachi'. Acele cuvinte ale Anei Comnena, rău esplicându-le și înțelegându-le unii autori răutăcioși, spre a micșorá națiunea Română din orientul Europei, zicând cum că toți Vlachii pre timpul acelei istoriografe au fost păstori nomazi, neavând statornice locașuri, au umblat vagabondând încoace și încolo; de unde ar urmá apoi cum că sub numele Vlah s-ar înțelege păstor iar sub Vlachi popor de păstori și nomazi. Neadevărul acestei scornituri tendențioase se poate demonstrá chiar din scriptorii bisantini, cari au mărturisit cum că Valachii au avut cetăți și sate drept locașuri statornice de locuire. Beniamin Tudela - carele a călătorit în seculul XII la Ierusalem și a trecut prin Vlachia Tesaliei - a zis: 'Ea (cetatea Zitun) e începutul Vlachiei'. Niceta Choniatu - istoric bisantin care a trăit în seculul XII - a zis: 'Pre locuitorii Munților Emu i-a făcut (împăratul) foarte dușmănoși împărăției, cari odinioară Misi, acum Blachi sunt numiţi'. Calcocondila - care a trăit în seculul XV - a zis despre Vlachi: 'Ei locuiesc mai vârtos în sate'."

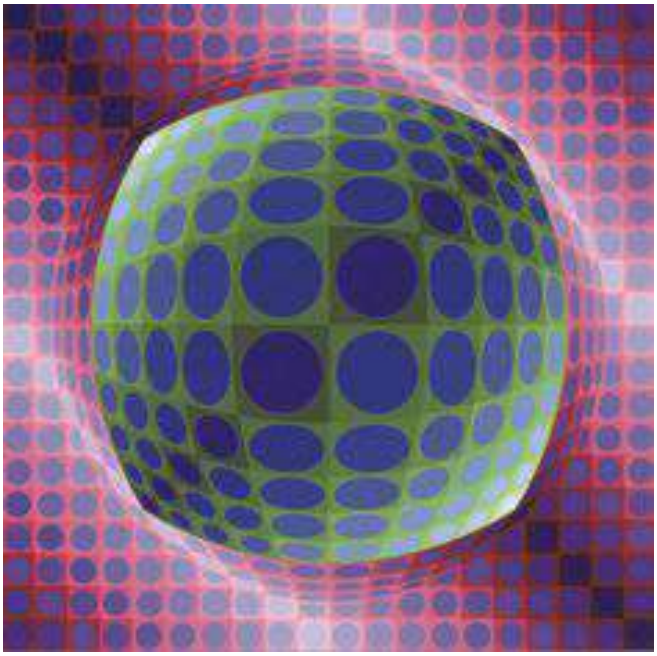

"7. Despre provinciile ce vin înainte sub numele de Valachia.

Am aflat a fi esistat următoariele 13 provincii sub numele de Valachia, adecă:

- După mărturisirea istoricilor bisantini, Tesalia și-a pierdut numele în Evul Mediu și încă de la începutul secululuı XII (dară și mai înainte) a purtat numele de 'Vlahia Mare', fiindcă Vlachii au întemeiat acolo o puternică împărație. Capul independent al acelei Românii Mari se numea Mare Român. Însemnăm aci cum că în partea Nordică a insulei Eubea / Evia (doar pentru vecinătatea cu Tesalia), mai vârtos partea de către răsărit și până în zi de azi se numesce 'Noua Vlahie', după Românii / Vlachii cari locuiesc acolo.

- George Frantzes (scriitor bisantin născut la anul 1401) a spus cum că Acarnania și A/Etolia din vecinătatea Tesaliei s-au numit în Evul Mediu 'Vlahia Mică' / România Mică.

- După cum învățăm a cunoasce din lexiconul Sârbesc, o parte a Serbiei dinspre apus s-a numit 'Vlahia Veche' / România Bătrână, între râurile Drina și Ibar.

- O 'Mini Valahie', numită în scripturile Latinesci 'Parva Valachia', a fost în Slavonia. Marginile ei au început din comitatul Posega preste Pakrac, de aci spre apus până în

comitatul Kreuz, de acolo spre apus preste râul Sava până în Bosnia. Kraljeva Velika (Magna Caesarea, din Croația) a fost locul de căpetenie a acestei Mini Valachii. Toți Valachii / Românii au fugit de dinaintea Turcilor în această Valachie spre locuire, și pentru meritele lor în bătălii au căpătat de la împărații Habsburgi privilegii.

- Moldavia a fost în Evul Mediu scrisă de scriptorii Polaci 'Valachia Maior', adecă România Mare, iar de scriptorii Unguresci 'Valachia Minor', adecă România Mică. Scriptorii Polaci, cari au scris în limba Polacă, numeau Moldavia cu numele de Volosza, adecă Valachia, și Țara-Românească cu numele de Montana, ce face atâta cât în limba noastră: Muntenia.

- Țara-Românească a fost în Evul de Mijloc de scriptorii Unguresci numită 'Valachia Maior' și de cei Polaci 'Valachia Minor'. Țara-Românească a fost numită și 'UngroVlachia', care numire drept titlu se afla și în scriptele celor mai vechi principi (Mircea Bătrânul). UngroVlachia s-a numit Țara-Românească nu pentru că a fost sub posesia Ungurilor, ci de vecină cu Ungaria și erá lipsă a face deosebire între atâtea Valachii.

- În Moravia se numesce 'Valachia Moravicească' tot ținutul (pregiurul) 'Mezeriș', care în limba Germană se numesce până în zi de astăzi 'Valachisch Mezerisch' precum se află și pre hărți însemnată.

- În monumentele literare Germane Walhen, Walchen ori Walacha sunt atâta cât Valachia. 'Trunvalehen' este Valachia de pe Valea Trun, care se scurge spre miază-noapte lângă Linţiu în Dunăre. Această Valachie s-a adeverit încă din secului X. La râul Trun au șezut în vechime și 'Romanii tributari'.

- Cantonul Grigionilor ('Graubunten') din Elveţia s-a numit 'Churvalacha', adecă Valachia de la cetatea (capitala) Chur.

- În Evul Mediu la popoarele Germane a fost numită Italia cu numele de 'Walland' și 'Walaholant' ori 'Walahum' sau 'Walhen' ce însemna atât cât Valachia.

- Am arătat cum că Galia (Francia) a fost de popoarele Nordice numită 'Walland' și cum că încă din secului VIII - corespunzător manuscriptului Vesobranic - a fost Galia numită și cu numele de 'Walholant', adecă: Valachia.

- Rubruquis a spus cum că numele Valac / Blach în limba Tartarilor era 'Ilak', fiindcă aceia nu puteau Blach rosti. Deci 'Ilak' drept 'Valachia' - după cum a mărturisit și Roger Bacon - a esistat între Volga și Ural, unde în harta Arabului Edrisi aflăm puși cu locuințe 'Valachi'.

- Ilak, esprimată drept provincie, adecă Valachia, s-a aflat și în împărăția Califilor de pre la sfârșitul secului IX în Asia. A esistat la lacul Aral spre miază-noapte și spre răsărit, provincia fiind inclusiv în Bazinul Sîr-Daria".

"8. Despre numele de Valachi dat Pacinacilor / Pecenegilor și Cumanilor.

Numele Valac dat Pacinacilor și Cumanilor se poate adeveri din mai mulţi autori demni de încredere, anume:

- Ana Comnena cum că Pacinacii în limba comună au fost numiți Vlachi / Blachi. Mirare că argumentul acesta nu l-au cunoscut Gheorghe Șincai și Petru Maior, istoricii noștri de eternă și fericită aducere aminte.

- Johannes Lucius în 'De Regno Dalmatiae' 6:5 mărturisea că Pacinații au fost numiți Vlachi; el a scris: 'Pacinacii au fost unul și același popor cu Vlachii iar numele Pacinacilor trecând în uitare, a intrat în folosire denumirea de Valachi'.

- Daniel Cornides, istoricul Ungurilor, a scris: 'Înainte de secului XII Valachii aveau numele de Pacinaci'.

- Otto episcopul de la Freising / Bavaria, care a vieţuit în secului XII, în descrierea Ungariei îi numea pre Cumani ca Faloni, adecă Valoni, anume a scris: 'Se mărginesce (Ungaria) înspre miază-noapte și răsărit cu Câmpia Pecenacilor și Falonilor (Pacinacilor / Pecenegilor și Cumanilor), care are o mulţime foarte mare de vânători, mai nepărtași de cultivarea pământului'. Tot din acest autor cunoascem că de Germani au fost numiți Cumanii și 'Valos'. Față cu mărturisirea aceasta a lui Otto, căutăm să împărtășim ceea ce a zis despre 'Vallos' în 1694 istoricul Georg Haner, adecă: 'Au rămas o mulţime dintre cei acolo (în Dacia) străportați coloni, oameni cari sunt numiți Vali, și cu decurgerea timpului de străini s-au zis Valachi'.

- Gulielmus de Rubruquis în descrierea călătoriei sale la Tartarii secului XIII, cari au devastat și Ungaria, a spus cum că Germanii numeau 'Valani' pre Cumani; cuvintele lui au fost: 'Iarba e cea mai bună. În această mare deșertăciune (de la Nordul Mării Negre) se îndatinau a pasce Cumanii, cari de Germani se numesc Valani și provincia Valania'.

- Fraţii predicatori Minoriți la anul 1241 spuneau că cu Tartarii însoţiţi în oaste se aflau și Cumani, pre cari Teutonii îi numeau cu numele de Walwen.

- Cumanii având una și aceeași limbă cu Pacinacii ușor ne putem esplicá de unde vine că ei au purtat și numele de Valac. La anul 1083 iscându-se între Cumani și Pacinaci ceartă pentru împărțirea pradei ce au câștigat din împărăția Grecească, au început a se bate. De asta s-a folosit împăratul Grecesc Alesiu Comnenu, amăgind cu daruri pre Cumani spre a stá lui întru ajutoriu contra Pacinacilor. În mijlocul bătăii din 29 IV a trecut un Pacinac de frunte, împreuna cu alți ortaci, la Cumani, punând încredere ca în oameni de asemenea limbă. Ana Comnena a scris: 'Luând cu sine puțini a trecut la Cumani, punând încredere în ei, ca în oameni de asemenea limbă'.

- Niceta Choniatu în bătaia de la anul 1205 ce a purtat Ioanichiu împăratu Românilor și al Bulgarilor cu ajutoriul Românilor din Dacia Traiană contra lui Balduinu împăratu de la Constantinopol a numit Schiți pre Românii din Dacia Traiană dătători de ajutoriu lui Ioanichiu iar fratele lui Balduinu în epistola scrisă papei numea Cumani pre Schiții lui Niceta Choniatu, de unde se vede că istoricii bisantini sub Schiți au înțeles pre Cumani.

- George Pachimeru mărturisea în secului XIII cum că Schiții de lângă Dunăre erau de o origine cu Vlachii de lângă Bizoa / Byza (Visa de astăzi), între Adrianopol și Constantinopol, în cari părți pre vremea lui erau Vlachii

foarte lățiți și așa de puternici încât se socoteau de periculoși chiar pentru Constantinopol, pentru aceea și asuprindu-i Andronicu împăratu, în miezul iernei 1285 prinzând și trecând o parte din ei în Asia Mică.

Din cele aci împărtășite se vede cum că Pacinacii și Cumanii au fost numiți și Valachi, anume ne încredințăm cum că:

- Cumanii au fost de autorii Germani numiţi Faloni / Valoni, Valani, Vali, etc., adecă Gali.

- Cumanii au avut una și aceeași limbă, prin urmare și origine comună cu Pacinacii, cari încă în secului XI pre timpul Anei Comnena, arătarăm a fi fost numiți VIachi în limba comună.

- În seculele XII-XIII Schiții lui Niceta Choniatu au fost Cumani și de o origină cu Vlachii de la Bizoa, de unde urmează cum că Cumanii au fost Vlachi.

- Din 'Câmpia' / 'Campania' s-a făcut 'Cammania' / 'Cumania' și cum că 'Cumanus' însemna atâta cât 'Campanus'; cetatea 'Cuma' și poporul cu numele 'Cuman' au esistat în 'Campania' Italiei. Rușii numeau din vechimu pre Cumani cu numele de 'Polovezi', ceea ce este formala traducere din 'Campanus', deoarece 'Pole' și 'Polja' însemna la Slavi atâta cât 'Campus'."

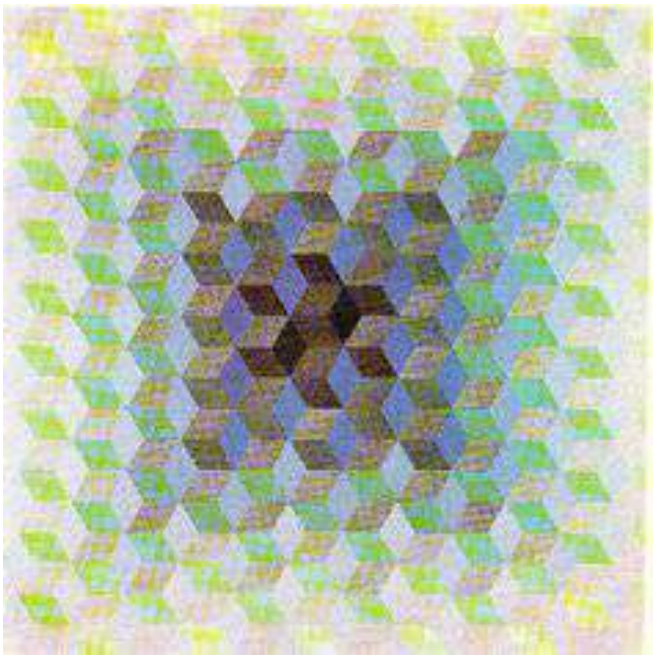

"Ludwig Schlözer - faimosul critic - a întărit cum că înainte de anul 1061 numele Cuman și Cumanii nu ar fi fost cunoscute în Europa. Anonimu - istoricul Unguresc - a spus că Cumanii au fost cunoscuți în Europa încă pe timpul venirii Maghiarilor în Panonia la capătul secolului IX. Noi arătăm cum că Cumanii au esistat în Asia Mică și în Munţii Caucas încă înainte de Era bisantină (anul 330) iar după aceea până pre timpul bătăilor cruciate, despre care mărturisesc mai vârtos cetăţile cu numele Comana / Cumana, cari au esistat în Asia Mică și în Munţii Caucas. Ioan Carpinus care la anul 1246 a călătorit la Tartari în epistóla către papă a împărtășit cum că Cumanii (sub numele de Bisermini) au fost estinși și preste Munţii Caucas până la Bagdad și Ierusalim, adecă până la Arabi în Asia. George Pachimeru și Nicefor Gregora (născuți în secului XIII) au mărturisit cum că Mamelucii - locuitori din Munţii Caucas - au fost Cumani de origine. Tot Pachimeru a spus că sultanul Baibar a fost Cuman de origină. Acel Baibar a făcut un tratat de pace cu Paleologu împăratu de la Constantinopol, după care s-a iertat că a trecut prin Dardanele în Marea Neagră spre a cumpărá - adecă a recruta - compatrioţi (Cumani) din Țara-Românească, Moldavia și părţile Crîmului. Altminteri este lucru cunoscut cum că cuprinzând Romanii Asia Mică au făcut provincii Romane într-însa și au colonisat-o. Acele colonii Romane au întemeiat în seculele XI-XIII împărăția 'Iconium' (cu capitala de asemenea nume, unde în vechime a fost așezată o colonie Romană), care s-a numit și 'România' ori Rumelia ori Rum, cu care din urmă numire, numeau istoricii Arabi și pre Dacu-Români, precum a încredințat Mamelucul Abulfeda cu rădăcini Kurde (născut la anul 1273), istoric și geograf Medieval care a pus Rum între Unguri, Secui și Pecenegi / Pacinaci. Acele colonii Romane din Asia Mică - dar și din Dacia Traiană - s-ar fi tras în timpuri critice și viforoase preste Caucas și s-ar fi așezat cu locuințele între fluviile Volga și Ural, învățând a cunoasce nu numai din creștinii Rubruquis și Bacon, ci și din musulmanul Al-Idrîsi, cari a pus pre Valachi între Volga și Ural și despre cari Rubruquis a notat că se lăudau acolo în secului XIII cu origina lor Romană. Albanii cei vechi dintre Marea Caspică și Marea Neagră asemenea au derivat origina lor de la Romani. Rubruquis a spus că lângă Marea Caspică, între fluviile Volga și Ural, locuiau pre timpul călătoriei sale (anul 1254) un popor numit 'Cangle', despre cari a zis că erau 'parentela Romanorum', adecă: rudenii cu Romanii. Acei 'Cangle' sau 'Cancar' ori 'Cangar' ai lui Constantin Porfirogenetul (împărat viețuitor în secului X), cu cari numea el cetele Pacinacilor / Pecenegilor, au plecat către capătul secolului IX de la Volga și au purces până în România de astăzi. O parte din Pacinaci - după cum a împărtășit tot Constantin Porfirogenitu - a rămas acolo la Volga cu locuirea și e de crezut cum că rămășițele acelea au venit înaintea lui Rubruquis, Bacon, Al-Idrîsi, ș.a., sub numele de Valachi și Cangle. Abu Al-Ghasi / Abulgasi Bagadur Chan - care a viețuit în secului XVII și a fost descendent din familia lui Ghenghis Chan - care după 18 manuscripte orientale a compus genealogia Chanilor Mongoli / Moguli, a spus cum că poporul 'Cangle' s-a așezat mai târziu spre locuire lângă lacul Aral, în partea Nordică și cum că sultanul Asis-Chan din cetatea Gurgench / Urgench s-a însurat cu o muiere din familia Canglilor, cu numele Tarkan, care a născut pre puternicul sultan Mohamed Charesm; acel sultan - a scris Abulgasi - a împărtășit cu mari favoruri pre cosângenii mamei sale, Cangli de origină, cari au venit în țara lui: anume pre Chu-mar (nume Galu-Roman, compus cu 'mare'), fratele mamei sale, l-a făcut consilieriu intim, pre Jual-zich, nepotul de frate al mamei sale, l-a pus cârmuitoriu în Turchestan, pre un om cucernic din acea familie a Canglilor cu numele Cuc (evident nume foarte îndătinat la Dacu-Români), l-a pus cârmuitoriu preste cetatea Bocara, etc. Pre urmă au venit în împărăția acelui sultan din poporul Cangle - așezat la cele 3 râuri importante din Nordul Aralului - încă 50 până la 60 de mii de oameni. Cetatea capitală a împărăției a fost Gurgench / Urgench și împărăția cuprindea Aralul iar marginele împărăției s-au lățit spre miază-noapte dincolo de Turchestanu, spre apus până la marginele împărăției Rum în Asia Mică, spre miazăzi-răsărit până către India și drept spre miazăzi până la Arabia. Provincia Ilak - adecă Valachia de pre timpul Califilor, de care vorbirăm mai înainte - a fost tot

în acele părți. Tot Abulgasi Bagadur Chan a spus cum că Uigurii, Cangli, Kipzak / Cumanii, Kallatz și Karlikii, nu erau de origină Mongolică (Tătărească). Pacinacii și Cumanii venind în Europa din Asia - ori dintre fluviile Ural și Volga - nu au fost de origină Asiatică, precum simplu au decis unii scriptori cari cercară origina lor. Originea Română / Valacă a Pacinacilor și Cumanilor se poate deduce cu cea mai mare siguranță din numele ducilor acestor popoare, precum de esemplu Cutesc, cu finalul 'escu' Românesc sau Osul - cuvânt Românesc - cari duci vin înainte, acest din urmă la anul 1070, cel dintâi la anul 1085. Însemnăm aci cum că Români / Valachi) și astăzi esistă în Asia Mică și cum că numele Coman vine înainte și la familii străvechi Românesci, precum a mărturisit fragmentul istoric, compus după date mai vechi ca secului XIII, de marele cancelariu al lui Dragoșiu principe de Moldavia".

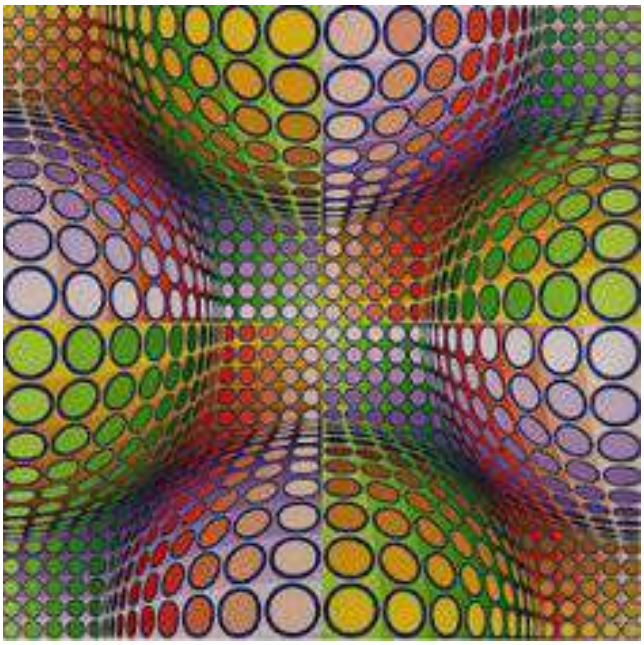

"La sfârșit, câteva adausuri: Slovacii din Ungaria superioară au numit în vechime pre Românii cei vechi cu numele de Valas, precum se adeverésce din cânticele vechi bisericesci ale lor, păstrate prin tradițiune.
Forma aceea Valas a numelui Valac se vede a fi foarte vechie, pentru că mai bine se apropie de Gal, Galat, Galas. În rostirea modernă a Slovacilor se numesc Dacu-Românii cu numele de Valas. La Snorr Sturluson - scriptoriu Islandez - se află: 'Valsera Sverda' ('Wälsche Sehwerter'), 'Valsera Hialma' ('Wälsche Helme') și 'Valsera Branda' ('Wälsche Klingen'). La Saemund Sigfusson - iar scriptoriu Islandez - se află: 'Völsko Sverdi'. Aci în cuvântul 'Valsera' și 'Völsko' se vede cum din 'Val' s-a estins forma cuvântului spre a trece în Valac".

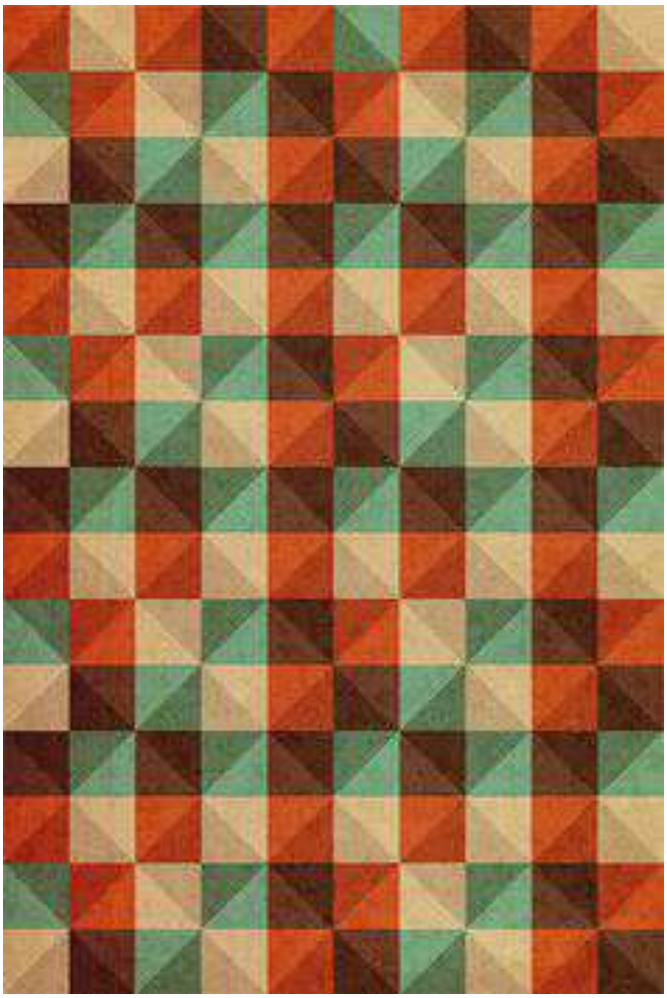

Apropierea semnalată de savantul Bănățean între Gal și Val / Valah și-a avut sorgintea efectivă = reală mai devreme ca Galii - respectiv Celții apuseni - să fi ajuns în Europa Vestică: strămoșii Galilor au pornit din Europa Centrală - dintre strămoșii Valahilor - astfel că preluarea onomastică s-a înrădăcinat dinaintea Antichității, anume din Epoca Fierului (întâi Galii și-au luat denumirea de la Vali = străbunii Valahi iar apoi au urmat celelalte elemente descrise de Dr. Simeon Mangiuca); în Europa, cu mult înaintea Gotizării (pornită de la Goți = foștii Geți) a fost Celtizarea, având ca avangardă Galizarea (pornită de la stră-Valahi), Galii - adică Valii - formând frontonul Celt / Kelt, al Celților / Keltailor = Ghergailor, ambele fenomene, anume Celtizarea și Gotizarea, înrădăcinându-se în același spațiu ex-Atlant, al străvechiului Imperiu centrat în zona Valahă / Română iar limita apuseană a acelora ajungând Oceanul Atlantic, pe al cărui țărm continental European sunt - de la S la N, înlănțuite - Portu-Galia, Galicia / Regatul Spaniei și fosta Galie / Franța, ce se întinde până la vecina Valonie / Regatul Belgiei, marginea de la miazănoapte.

În plus față de dovezile istorice apar interesante rezultatele cele mai recente ale vechilor legături genetice dintre Români și Gali, Românii având procente însemnate de înrudiri cu Galii (corespunzător companiei din Elveția "My True Ancestry", 2025):

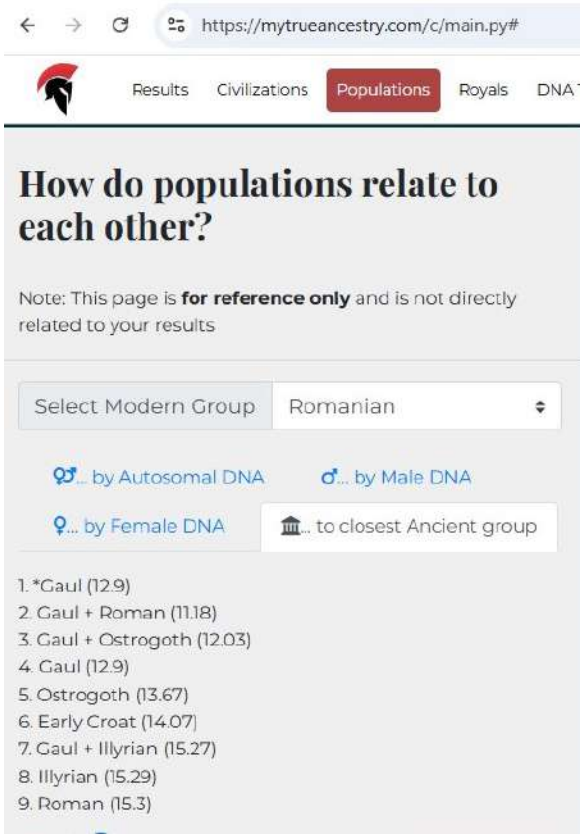

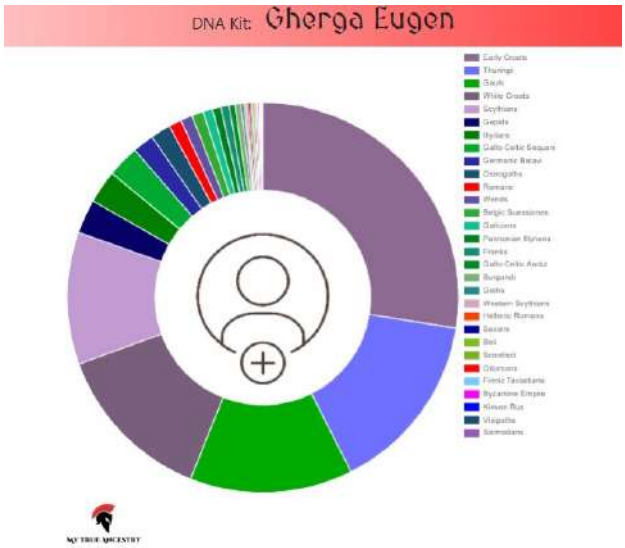

Galii s-au înrudit atât cu vechii Români, cât și cu Gherga ("My True Ancestry", 2025)

Gherga și Ghergaii

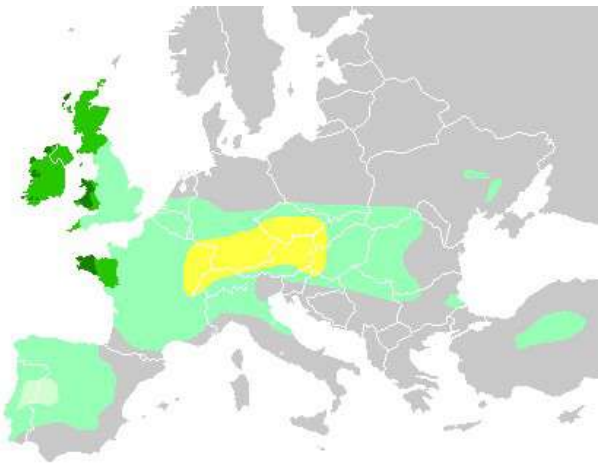

Cultura Ghergă / Keltă

Cronologic - în Epoca Fierului - după mutarea spre Vest a Cimerilor (adică a Ponticilor Nordici, de la care a rămas denumirea Crimeeii, Sciții - care au ajuns până în Anatolia / Asia, Egipt / Africa și Balcani / Europa - înțelegând prin acel termen Crâmlean culoarea neagră,

indicând poziția) în Europa s-au ivit Celții, vorbitori de Grai Românic, care o venerau pe divina Danu ca Zeița Râurilor / Apelor, protectoarea pescarilor și navigatorilor. Ghergaii / Keltaii au fost Celţii (dintre care au făcut parte şi Galii): după Războiul Troian, migrarea lor în apusul European a fost echivalentul pe uscat al mișcării "Oamenilor Mării" din răsăritul Mediteran. În anul 1889, autorul Jean Laumonier în cartea "Naţionalitatea Franceză" a scris: "ceea ce este în afara oricărui dubiu e originea orientală a Celţilor iar Românii - sau Dacii Moderni - sunt adevăraţii Celţi ai Europei Estice". De altfel, Velche era o veche denumire a Celților care au populat Vestul European, începând din Epoca Fierului: ei au ajuns acolo venind din Est, Dr. Vladimir Koroljuk 1921-1981 afirmând despre Celții Estici dintre Ardeal și Austria - inclusiv din Panonia - că "s-au Vlahizat"; în revista "Cultura creștină" nr. 8 / 1937, Dialectologul Ardelean Alexiu Viciu 1855-1950 și-a prezentat cercetarea despre legăturile Celto-Române prin formularea că "explic în limba Celtilor / Galilor nume proprii de familii / patronimice, ca Gerga / Gherga pentru voce, în Italiană păstrându-se Gerga / Gergo". Pe alt plan științific, din nou foarte concret / efectiv: identificarea celei mai vechi urme genetice "N" printre bărbații Europei - grupul Gherga - a fost realizată prin studiul dezvoltat de Universitatea Estoniană din Tartu în Ludas-Varjú-Dűlő / răsăritul Panoniei (în Estul Ungariei), datând de la începutul mileniului I î.C. / secolul X î.C.; acolo așezarea s-a dezvoltat ulterior ca tipic Keltă / Celtă. Ghergoii - acum genetic cei mai numeroși în Europa pe malurile răsăritene Baltice / unde se află și Estonia, printre Ugro-Finici - sunt nominal, ca Gherga, cei mai numeroși în Banat (Sud-Estul Panoniei); în Epoca Fierului - adică după Războiul Troian - prezența dovedită genetică Gherga în Panonia a fost anterioară apariției Celților iar așa ceva constituie încă un argument științific privind filogenia vechilor Europeni și locurile specifice fiecărora în tabloul uman general din acele vremuri. În Antichitate, Carianul Pausania - care s-a născut în vremea Împăratului Traian al Imperiului Roman - a scris: "Dintre toți oamenii, nici un neam nu-i mai numeros decât Tracii, afară doar de Celți, pentru cine compară un neam cu altul". Ar fi de remarcat că pentru Celt termenul proto-Germanic (al populației vecine) era "Walha" / "Walhaz" iar atât etimologia "volk" / termenul German indicând mulțimea de oameni, cât și etimologia Englezului "wolf" / pentru lup s-au conectat cu străvechiul uz Valah; de altfel, din mare vechime strămoșii Valahi au utilizat simbolistica lupească. Un colectiv de specialişti coordonat de Dr. Milan Macek de la Universitatea Carol din Praga / capitala Cehiei a observat că "un semn genetic distinctiv pentru celți pare să fie asociat cu valahii din România și Moravia, care - conform unor surse istorice - sunt cele mai apropiate rude ale galezilor din Arhipelagul Britanic; oricum, nu din întâmplare acel semn genetic apare la cele 3 grupuri". Dr. Alexandru Szentmiklosi de la Muzeul Banatului a susținut în anul 2013 că la sfârșitul Epocii Bronzului, Cornești - cea mai mare fortificație de Pământ din Europa, aflată în județul Timiș / Banatul Românesc - importa sare din Ardeal și staniu din Boemia iar după Războiul Troian, la începutul Epocii Fierului, locuitorii au abandonat metropola, ajungând în apus până în N Italiei. Primul mediu favorabil Kelt a fost pe malurile Lacului Halstatt 47,33 lat. N, 13,38 long. E din Austria, având în Europa Centrală cele mai consistente resurse de sare față de cele răsăritene din Ardeal:

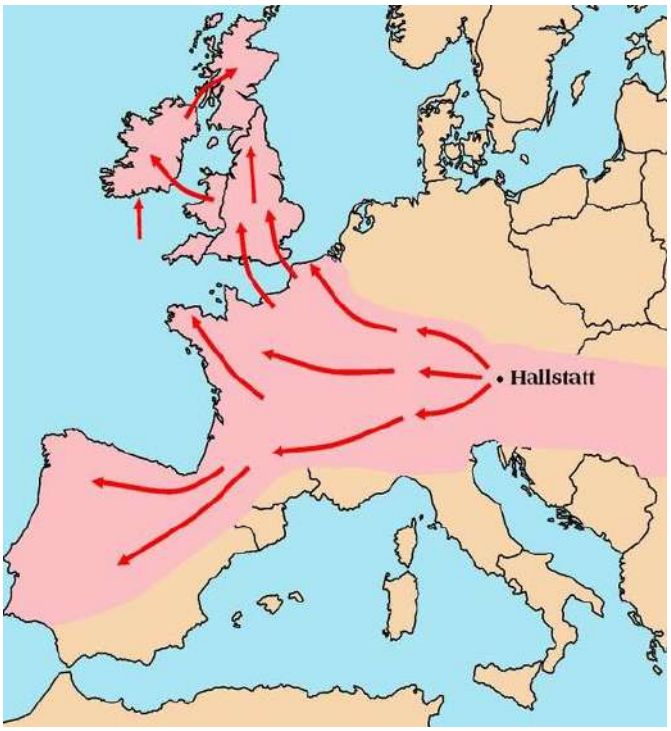

Răspândirea Gherghilor / Keltilor în mileniul I î.C.

În anul 2010, academicianul Britanic Barry Cunliffe (profesor emerit de arheologie la Universitatea Oxford) a enunţat: "Direcţia de migrare a Kelţilor a fost pe direcţia de migrare a Kurganilor (cu valuri de migrări umane din Epoca Pietrei până în Epoca Bronzului): între primul val Kurgan (de la mijlocul mileniului V î.C.) şi ultimul val Kurgan (de la sfârşitul mileniului III î.C.) au fost aproape o sută de generaţii ale Europenilor care s-au amestecat cu Kurganii; autohtonii Europeni au recunoscut înrudirile lor, însă multe au fost alterate de trecerile vremurilor, de schimbările lingvistice, etc. Denumirea Keltă a fost atribuită corect, unei populaţii familiare. Pe lângă descoperirile genetice şi numeroasele paralele etnice ale populaţiile Moderne cu cele nomade central Asiatice, atrage atenţia un element al aspectului / înfăţişării - în general - al lor: erau ştiuţi ca având părul deschis la culoare (o caracteristică rară în istoria umană); aşa ceva era tipic Nordicilor EurAsiei, ca de pildă Finicilor din haplogrupul 'NO', cu o mutaţie unică (părul deschis la culoare şi ochii deschişi la culoare însemna că au avut strămoşi specifici). Genele de aşa tip s-au acumulat printre Turkii Nordici care au co-existat şi care s-au amestecat cu Finicii, după cum a studiat şi Tatiana Chikisheva în 'Antropologia Siberienilor Sud-Vestici' (din 2010). Un alt element interesant despre Celţi este că purtau textile similare cu cele Tocariane din Bazinul Tarîm; rămăşiţele Caucaziene din kurganele Altaice, din Bazinul Tarîm (unde sunt Uiguri / Turki Sud Siberieni) dar şi prezenţele Kîrghizilor - ori ale altora asemănători, cu păr şi ochi deschişi la culoare - reprezintă dovezi consistente. În plus, etimologia numelor Celte nu e credibilă Indo-European, însă e credibilă Turk: termenii de bază Celţi au rădăcinile în vechea Turcă. Trecutul Celt a fost foarte bogat iar Dinastiile Celte au avut strămoşi glorioşi. Dezvoltarea Celtă pe continentul European a fost în paralel cu apariţia Fenicienilor în Mediterana, progresul intensificându-se după secolul VIII î.C". European ştiuţi "Keltoi" / "Keltai" (după vechea Greacă, reproducând Ghergoi / Ghergai), Celţii s-au răspândit puternic în Europa

începând cu Epoca Fierului; căderea Troiei Ghergare - eveniment ce a instaurat Epoca Fierului - a dus nu doar la colonizările Peninsulelor Europene de la Marea Mediterană, ci şi la colonizările Europei pe uscat / continent; în anul 2006, cercetătorul Ferencz Iosif a scris: "În ceea ce priveşte cuvântul Keltoi, folosit ca un atribut etnic, apare pentru prima oară în izvoarele greceşti ale secolului VI î.C., prima consemnare ivindu-se în lucrarea 'Europa' a Carianului Hecateu din Milet, păstrată fragmentar. Termenul era folosit pentru a desemna populaţia care locuia la nord de colonia Massalia şi într-un sens mai larg, a populaţiilor barbare care trăiau în zone din Europa temperată, care într-o perioadă anterioară, se credea că era locuită de populaţii fabuloase, numite generic hiperborei. Ulterior, în contextul marii invazii celtice din Balcani, ei au fost denumiţi Galiatai, apelativ care va fi folosit pentru a-i desemna deopotrivă pe celţii din est, cât şi pe cei din partea de vest a continentului". Generic Celţii - denumiţi Keltai - literalmente erau Ghergai (denumirea Celtă era Latină - dată de Romani celei din vechea Greacă de Keltă - pentru numirea Ghergă); printre strămoşii importanţi ai Celţilor / Keltailor au fost Chaldeii / Khaldeii: orientalii Magi Gherghei, buni metalurgi (faimoşi în Mesopotamia, Anatolia, etc.), inclusiv cu denumirea de Chaldoi Georgieni / Caucazieni în Chaldia Pontului / la Marea Neagră. Celţii / Gherghii din codrii Europei au conectat Hyrkania / Ghergania (de la Caspica) de denumirea uriaşei Păduri Hercinice din centrul Europei - având în mijloc Pădurea Neagră - în SV căreia au trăit ei / iar în NE Germanii; de exemplu, pe malurile Lacului Balaton / Valaton - în Panonia - trăiau Keltoii Hercuniaţi care în secolul II î.C. au ajuns să emită ca monede drahme de argint. Dr. Alexandru Busuioceanu (Român stabilit în Spania) a scris în anul 1953: "Pădurea dacică. Înfricoşătoarea pădure dacică. Era adăpostul acelor oameni: 'codrul frate cu românul' era originea adâncă a mitului getic, invocat şi azi în formula magică 'foaie verde', în cântecul popular. Romanii cunoşteau acea pădure de departe, când se vedeau nevoiţi s-o ocolească; sau, mai de aproape, când în întunecimea ei pierea vreo legiune ori chiar vreun general faimos. Atunci umbra pădurii dacice ajungea până la Roma şi de ea vorbeau poeţii şi cronicarii care notau dezastrele petrecute acolo. În anul 74 î.C., un general roman, Gaius Scribonius Curio, care-i învinsese pe dardani în Tracia, voia să-i supună şi pe daci şi ajunsese până la Dunăre. Dar, înspăimântat de pădurile pe care le vedea, s-a oprit. S-a întors din drum fără să facă război, după cum a scris Florus. În altă împrejurare, Roma s-a emoţionat de moartea lui Cornelius Fuscus care se înmormântase cu toată legiunea lui în pădurea blestemată. Marţial a scris (în carte, nu pe piatră) epitaful prietenului său: 'Aici zace Fuscus. Lespedea aceasta nu se mai teme de ameninţări duşmănoase, umbra victorioasă a generalului stăpâneşte pădurea supusă'. Retorica poetului era mai mult decât tragică. Generalul pierise fără victorie. Fără urmă. Înfricoşătoarea pădure nu se clintise. Rămânea mereu mută, întunecată, plină de secretele ei. Pentru mintea anticilor era în toate acestea (şi în multe altele) nu numai un mit care inspira teamă, dar ceva magic, ce izvora din geniul acelui popor şi venea în apărarea lui, ascunzând realitatea. Pădurea era fondul obscur unde se urzea secretul. Dar acel popor, care-şi adora zeul pe culmi solitare (mai aproape de Zoroastru decât de Pitagora, eclectic al misterelor) avea o ştiinţă a secretului, inviolabilă în aşa măsură, încât nici azi istoricii nu pot face o distincţie limpede între mitul şi istoria sa. Acel zeu, deşi luminos (zeu al cerului şi al nemuririi) rămânea ascuns. Nu i se cunosc altarele şi nici chipul. Potrivit unei reguli magice, se reprezenta nu persoana divină, ci principiul contrariu şi învins, balaurul cu cap de lup, care slujea şi apăra, deşi uneori se revolta şi-i dădea bătălie lui Zalmoxis în nori. Dacii făcuseră din el stindard şi-l adorau, dar trăgeau cu săgeţile în nori când izbucnea o furtună. Poate nu este lipsit de interes să menţionăm că Wulfila, apostolul goţilor, capadochian de origine, primise în Dacia, unde evangheliza, acel nume got, care deriva de la cel al lupului. Un asemenea nume putea avea un înţeles tainic printre oamenii din ţară. Zeul poporului îşi ascundea persoana în tot ce era legat de cultul şi numele sale. Îi ziceau Zalmoxis, însă uneori şi Gebeleizis". În secolul V î.C., istoricul Herodot Karka 4:49 a scris că Dunărea - ce îşi are izvorul în Pădurea Neagră şi curge în Marea Neagră - pe atunci începea din teritoriul Celt şi se vărsa în teritoriul Carian (al Dobrogei, unde era colonia Histria a celor din Ţara Gherghiţilor, denumirea Fluviului fiind Istru).

CELTICA I.

Sprachliche Documente

zur

Geschichte der Kelten;

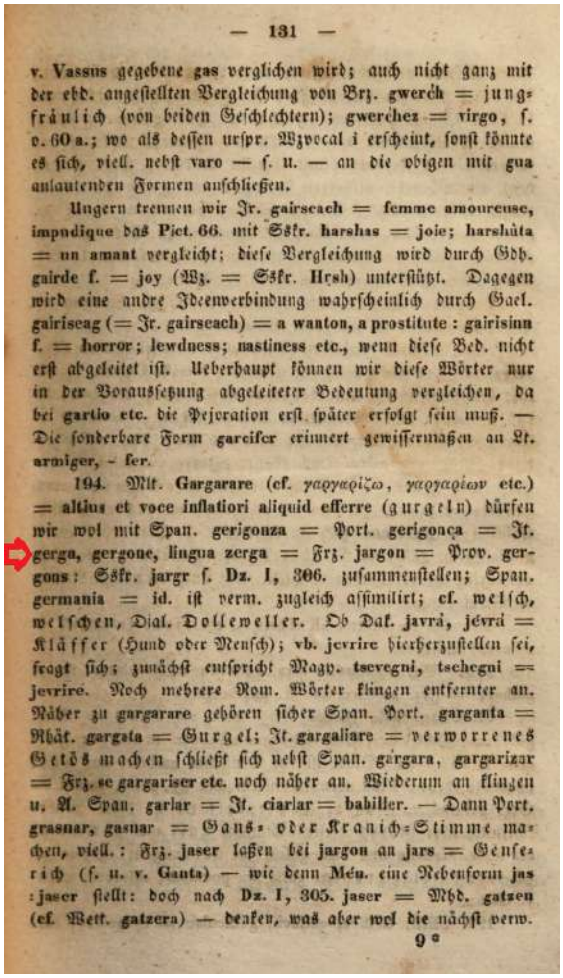
— 131 —

v. Vassus gegebene gas verglichen wird; auch nicht ganz mit der ebd. angestellten Vergleichung von Brz. gwerch = jungfräulich (von beiden Geschlechtern); gwerchez = virgo, s. o. 60 a.; wo als dessen urspr. Wzvocal i erscheint, sonst könnte es sich, viell. nebst varo — s. u. — an die obigen mit gua anlautenden Formen anschließen.

Ungern trennen wir Ir. gairseach = femme amoureuse, impudique das Pict. 66. mit Sskr. harshas = joie; harshâta = un amant vergleicht; diese Vergleichung wird durch Gdh. gairde f. = joy (Wz. = Sskr. Hrsh) unterstützt. Dagegen wird eine andre Ideenverbindung wahrscheinlich durch Gael. gairiseag (= Ir. gairseach) = a wanton, a prostitute: gairisinn f. = horror; lewdness; nastiness etc., wenn diese Bed. nicht erst abgeleitet ist. Ueberhaupt können wir diese Wörter nur in der Voraussetzung abgeleiteter Bedeutung vergleichen, da bei gartio etc. die Pejoration erst später erfolgt sein muß. — Die sonderbare Form garcifer erinnert gewissermaßen an Lt. armiger, - fer.

194. Mlt. Gargarare (cf. γαργαρίζω, γαργαρίων etc.) = altius et voce inflatiori aliquid efferre (gurgeln) dürfen wir wol mit Span. gerigonza = Port. gerigonça = It. gerga, gergone, lingua zerga = Frz. jargon = Prov. gergons: Sskr. jargr s. Dz. I, 306. zusammenstellen; Span. germania = id. ist verm. zugleich assimilirt; cf. welsch, welschen, Dial. Dolleweller. Ob Dal. javrá, jévrá = Kläffer (Hund oder Mensch); vb. jevrire hierherzustellen sei, fragt sich; zunächst entspricht Magy. tsevegni, tschegni = jevrire. Noch mehrere Rom. Wörter klingen entfernter an. Näher zu gargarare gehören sicher Span. Port. garganta = Nhät. gargata = Gurgel; It. gargagliare = verworrenes Getös machen schließt sich nebst Span. gárgara, gargarizar = Frz. se gargariser etc. noch näher an. Wiederum an klingen u. A. Span. garlar = It. ciarlar = babiller. — Dann Port. grasnar, gasnar = Gans- oder Kranich-Stimme machen, viell.: Frz. jaser laßen bei jargon an jars = Gänserich (s. u. v. Ganta) — wie denn Méu. eine Nebenform jas: jaser stellt: doch nach Dz. I, 305. jaser = Mhd. gatzen (cf. Wett. gatzera) — denken, was aber wol die nächst verw.

9*

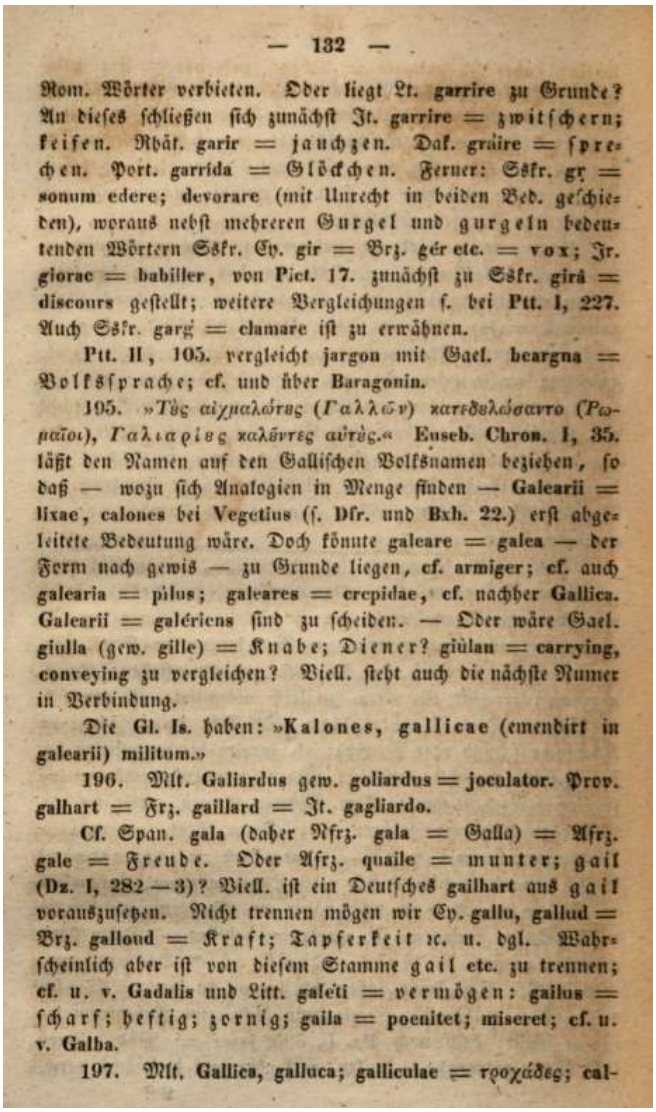

— 132 —

Rom. Wörter verbieten. Oder liegt Lt. garrire zu Grunde? An dieses schließen sich zunächst It. garrire = zwitschern; keifen. Rhät. garir = jauchzen. Dak. grăire = sprechen. Port. garrida = Glöckchen. Ferner: Sskr. gr = sonum edere; devorare (mit Unrecht in beiden Bed. geschieden), woraus nebst mehreren Gurgel und gurgeln bedeutenden Wörtern Sskr. Cy. gir = Brz. gér etc. = vox; Jr. giorac = babiller, von Pict. 17. zunächst zu Sskr. girâ = discours gestellt; weitere Vergleichungen s. bei Ptt. I, 227. Auch Sskr. garg = clamare ist zu erwähnen.

Ptt. II, 105. vergleicht jargon mit Gael. beargna = Volksprache; cf. und über Baragonin.

195. »Τὴς αἰχμαλώτης (Γαλλῶν) κατεδαλώσαντο (Ῥωμαῖοι), Γαλιαρίης καλόντες αὐτὴς.« Euseb. Chron. I, 35. läßt den Namen auf den Gallischen Volksnamen beziehen, so daß — wozu sich Analogien in Menge finden — Galearii = lixae, calones bei Vegetius (s. Dfr. und Bxh. 22.) erst abgeleitete Bedeutung wäre. Doch könnte galeare = galea — der Form nach gewiß — zu Grunde liegen, cf. armiger; cf. auch galearia = pilus; galeares = crepidae, cf. nachher Gallica. Galearii = galériens sind zu scheiden. — Oder wäre Gael. giulla (gew. gille) = Knabe; Diener? giùlan = carrying, conveying zu vergleichen? Viell. steht auch die nächste Numer in Verbindung.

Die Gl. Is. haben: »Kalones, gallicae (emendirt in galearii) militum.»

196. Mlt. Galiardus gew. goliardus = joculator. Prov. galhart = Frz. gaillard = It. gagliardo.

Cf. Span. gala (daher Nfrz. gala = Galla) = Afrz. gale = Freude. Oder Afrz. quaile = munter; gail (Dz. I, 282—3)? Viell. ist ein Deutsches gailhart aus gail vorauszusetzen. Nicht trennen mögen wir Cy. gallu, gallud = Brz. galloud = Kraft; Tapferkeit ꝛc. u. dgl. Wahrscheinlich aber ist von diesem Stamme gail etc. zu trennen; cf. u. v. Gadalis und Litt. galeti = vermögen: gailus = scharf; heftig; zornig; gaila = poenitet; miseret; cf. u. v. Galba.

197. Mlt. Gallica, galluca; galliculae = ῥοχάδες; cal-

Academicianul Lorenz Diefenbach a menţionat termeni Ghergari în "Celtica" din 1839

Academicianul German Georg Anton Lorenz Diefenbach - prieten cu academicianul Jacob Grimm / devenit şi membru al Academiei Franceze - a analizat termeni Ghergari în lucrarea "Celtica", publicată în anul 1839 (astfel cum s-a putu vedea în fragmentul afişat anterior). Academicianul Rudolf Virchow 1821-1902 din Pomerania în "Popoarele primitive ale Europei" din anul 1874 a afirmat: "Celţii care populară Franţa actuală au venit de la Marea Neagră, urcând în susul Dunării" (e interesant că termenul Kelt / Celt pentru "profetă" era "Veleta"). Cercetătorul Francez Andre Lefevre în "Rasele şi limbile" din anul 1893 a scris: "Celţii şateni - cărora etnografia le relevă urma din Dacia până în Irlanda - şi Galii blonzi, toate aceste popoare care vorbeau Dialecte Indo-Europene, au mers dinspre Orient către Occident; limba Galică era cunoscută ca înrudită cu Latina, ceea ce explică dispariţia ei rapidă". Academicianul Bănăţean Athanasie Marienescu în "Studiu despre Celţi şi numele de localităţi" din anul 1895 a scris: "Nascerea şi leagănul Celţilor au fost în Aria / Iran. Înmulţindu-se populaţiunea, Celţii au pornit din teritoriul Arilor şi s-au lăţit în 2 direcţiuni. Unii au străbătut peste Media şi Armenia spre Caucas şi peste Caucas luând-o spre Nord către Finni şi spre apus continuând linia Dunării şi Carpaţilor, suindu-se la isvoarele Dunării, au trecut Rinul şi s-au oprit la ţărmul Atlantic, până între Munţii Pirinei şi Alpi; unii au trecut pe Insula Britaniei. O altă cale a Celţilor a fost peste Media şi Mesopotamia spre Asia Mică şi Fenicia. Numele cel mai vechi al Celţilor a fost Gael / Gal-dae; prin strămutarea lui 'G' în 'K'/'C' iară a lui 'D' în 'T' s-a format numele Keltoi la Greci, Celtae la Romani. Analele vechi Gaelice sau Irice (din Irlanda) spun că primul cârmuitor al Gaelilor din Asia a fost Absal care în secolul XXIII î.C. a locuit în Sinear=Sumer, de unde a fost alungat, ajungând în Caucas, Gaelii fiind de atunci numiţi Gael-agi / Gaelagi, adică viţă / neam de Gaeli; pe a doua cale - peste Fenicia - Gaelii au pornit de timpuriu (la sfârşitul secolului XVII î.C., Gaelii au ajuns la gura Ebro / Spania). În secolul VI î.C., neguţătorii Greci au numit Ţara Celţilor drept Keltike (Romanii au numit-o Galia, în Iberia fiind Galicia iar în Britania a ajuns Wales / Wallis, adică Ţara Galilor / Walilor). 'Gallach' însemna 'neam de Gall'; 'G' din Gael / Gall s-a strămutat în 'V' (Gallon - 'on' = 'om' - e Wallon, însemnând 'om Gall'). Galii din Galia s-au Romanizat iar popoarele vecine din Galch au format Valch (şi fiindcă unii au strămutat pe 'ch' în 'ş', s-a rostit 'Vălş' / 'Velş', ceea ce e identic cu Welsh = 'viţă de Gall'): deducem că Wallach / Gallach însemna 'tare' / 'viteaz' şi nu era de batjocură; de bună seamă, o fi fost ceva cauză ca să fim numiţi Valahi, ori după limbă - având cuvinte Gallice în limba noastră - ori după port. Celţii mai peste tot unde au locuit au lăsat după sine numeroase nume. Numele de Cerchez din România ne îndeamnă ca să scrutăm mai departe: Cerchesii e numele vechi avut de Kerketi; ei au locuit în jumătatea apuseană a Caucasului şi azi îi cheamă Circasi (dar numele cel mai vechi a fost Corconti). În secolul IV, între Altai şi Enisei a fost o ţară Cherchis - azi Kirgisia - şi locuitorii se numesc Kirgisi (din forma kirg / quercus = pădure de cerr); numele Corconti e din corc / keirk = 'oameni locuitori'. Noi avem cuvântul gorun iar 'Dicţionarul Academiei Române' îl aduce în asemănare cu un cuvânt Latin închipuit; ar trebui să fie gorgon. În România se află Gorgana = munte în Muscel (ca Garganus în Apulia). Încât numele următoare nu-s de munte ori deal - Gărgăcei, Gărgăuni, Ghergani, Ghergulie, Ghergheana, Gherghişani, Gherghiţa, Giurgena, Giurgiţa, Giurgiu, Gergota, Gurg, etc. - şi deoarece la înălţimi sunt păduri lângă localităţi, întâiul înţeles e de deal (adică ceea ce se vede de departe) şi în al doilea rând se înţelege pădure. Pe timpul Goţilor, în Ardeal a fost o ţară Cauca; la Celţi, 'coiche' însemna 'înălţime', toate rădăcinile în formele 'Gug' / 'Gheg' având înţelesul de munte / deal (în 1891 am scris despre muntele Kogaionon din Dacia). Numele Gruniu purcede din 'gar' = 'gra', deal şi an. Gargaron = vârful Muntelui Ida în Troas amintit şi de Herodot, Ghergovia în Galia, etc., arată că Lumea Veche era deja plină cu nume din rădăcina Gar (la Celţi, 'grian' era deal mic). În limba Celtă 'maid' însemna 'câmp'; târgurile şi azi încă în parte mare se ţin afară, la câmp: Măidan - lângă dealuri şi apă - era pe un câmp mic. Medoi / Medii la Greci au fost locuitorii Mediei din Asia. Mediolanium din Italia azi la Italieni e Milano (şi zace la câmp); Medin însemna 'câmp mic': Medina se vede că în 'Med' avea conceptul de 'câmp'." (Cerrul - "Quercus cerris" - e forma de gorun tipic cu răspândirea între Anatolia şi Banat; în aceeaşi lucrare, savantul Român a scris că la vadul de trecere al Dunării de la Barboşi = Gherghina / acum Galaţi exista "DinoGetia = oraş vechi în Dacia, la gura Siretului, lângă Gergina: 'Din' era din

'Dan' pentru 'apă' / 'râu' iar 'Getia' era din Getul 'coed' pentru 'codru', la Gergina fiind 'keirk' = 'codru de cerr'.") Autorul Aromân Toli Gogu a scris în cartea "Romanus și Valachus" din anul 1939: "Se știe că în vechime limba Latină pentru 'gama' Grecesc nu avea litera 'g', care se înlocuia cu litera 'c'. Se scria 'macistratos' în loc de 'magistratos'. Prin secolul III î.C. a fost adoptată și litera 'g'. Astfel, numele Gal s-ar fi putut scrie Cal iar Galati, Calati. Gruparea consonantică 'clt' din Calați corespunde cu scheletul consonantic 'glt' din Galati, așa că Celt nu ar fi decât Galt ipotetic din Galați. În treacăt fie spus, Galati are corespunzător Valati, nume ce se dădea Românilor. În unele dialecte Indiane, cuvintele apar cu 'b', în altele cu 'v'; fenomenul 'b'='v' apare și la Turci. Chiar din perioada Latină se pot urmări asemenea fenomene fonetice. Se știe că Sanscritul 'giv' apare în Latină 'viv'. Ar însemna că substituirea lui 'g' prin 'v' a fost Antică, la Latini. Ea putea să apară și între diferitele triburi Galo-Celte. Dialectele Celtice erau în unele privinți destul de învecinate cu Latina. Se crede că la Celți exista forma Gaelah. La Anglo-Saxoni apare forma Waelhisc (terminație Etruscă). Un Gaelah ar fi putut da un Gwaelah Velș, din care s-ar fi putut forma la unii Gaelah și la alții Vaelah. Să mai adăugăm că unii explică originea lui Gallus din Latinul Vallus. Etc".

Cerr

În anul 2016, cercetătoarea Ana Chelariu a scris "Despre cer și cer": "Limba română cunoaște destule omonime, dar puțini știu despre 'cer' și 'cer': poți spune 'soarele de pe cer', dar și 'în trecut oamenii spuneau stejarului și cer'. Etimologic vorbind este acceptat că 'cer' ne-a rămas din latinescul 'caelum' = 'cer', 'caeruleus' = 'cerul albastru închis'. Copacul care atinge cerul cu ramurile lui tot în latină s-ar găsi: 'cerrus' = 'quercus', stejar la Plinius, 'un soi de stejar. Dacă însă lăsăm etimologiile la o parte și ne gândim când și de ce au fost acceptate aceste cuvinte în limbă se schimbă puțin discuția. Mai ales dacă ne gândim că această formă, 'cerrus' = 'stejar', nu are o explicație clară nici în latină. Cuvintele nu ar trebui luate numai ca instrumente de expresie care au intrat în limbă din cutare sau cutare altă limbă cu care românii sau dacii sau geții au intrat în contact. Cuvintele au rămas în limbă. Astfel ar trebui să începem discuția cu întrebarea: de ce unele cuvinte au rămas în limbă și altele nu? Ce condiții interne au determinat aceste alegeri? Oprindu-ne asupra acestor aspecte extra-lingvistice am înțelege poate că preferința pentru cuvintele care au rezistat trecerii timpului s-ar datora unor sensuri și nuanțe care erau necesare gândirii religioase, filozofice și sociale din acel timp. Și astfel am ajunge la întrebarea cum se face că vorbitorii de latină vulgară au păstrat același cuvânt însemnând și stejar și cer? Desigur ni se va spune latinescul 'caelum' împreună cu varianta sa 'caerulus', trecând prin fenomenul de rotacizare, ar fi cele mai bune candidate pentru etimologia românescului 'cer'. Dar nu cumva 'cerrus', forma care însemna și 'stejar', a avut o importanță anume la această trecere? Și atunci ne putem întreba, ce legătură au sesizat strămoșii noștri între cele 2 noțiuni? Se știe cu destul de multă siguranță că aceste populații, fie ele trace, dace, gete sau latine, făceau parte din marele grup al indo-europenilor, grup care venera ca primă divinitate protectoare cerul luminos. Și mai știm că acest mare grup își ținea procesiunile religioase în aer liber sub umbra deasă a stejarului, sub 'cerul liber'. Să ne amintim că stejarul era, deci, copacul sacru divinizat la mai toate popoarele europene, cu precădere la celți, spre exemplu. Nu mai puțin sfânt aflăm stejarul în folclorul românesc. Fără a mai aminti de 'butucul Crăciunului', stejarul gros care ardea în vetrele țăranilor până la 1 Martie, când i se lua cenușa și se împrăștia pe câmp ca să fie recolta bogată. Ba chiar cenușa stejarului sfânt se amesteca în mâncarea vitelor ca să fie mănoase. Conotația religioasă dintre cerul sfânt și cerul sfânt [sic] este destul de clară. Cu timpul însă puterea 'cerului de cleștar', 'cerul luminos', a întrecut-o pe cea a stejarului 'cer' și aceste omonime s-au despărțit, unul cedând locul celuilalt, românul privind 'cerul sfânt' și raiul, pare-se, uitând de semnificațiile mitice ale 'cerului stejar'. Acum cineva ar putea întreba: dar 'stejarul'? Cum e cu stejarul? E, asta e o poveste ceva mai delicată. Ne apropiem de 'stejar' cu teamă, ca și strămoșii noștri. Și numai dacă ne lăsăm purtați de gânduri am putea presupune că acest 'steg' era dătător de 'jar'. Am putea". Mitologia Keltă / Ghergă l-a indicat pe Uriașul Gargan ca fiul virginei Belisama / strălucita Zeiță știută de vechii Greci ca Pallas Athena, fertilizată de harul - divinul spirit - al bunului Zeu Belenos, existent la vechii Greci ca luminosul Apollo: aceeași conjunctură a fost și în Galileea secolului I, când Fecioara Maria a rămas însărcinată cu Duhul Sfânt iar apoi L-a născut pe Iisus / Fiul Domnului. În lucrarea "Merlin, preotul naturii" din anul 1995, autorul Jean Markale a consemnat că "la Celții Bretoni vechiul termen 'gargam' însemna 'șchiop' - de fapt

cu ‘coapsa curbă’ - la fel cum a fost Zeul Hefaistos / Vulcan”. Uriașul Gargan - mare mâncău, strașnic bătăuș dar cu o inimă mare - patrona rezistența Gală față de invazia Romană iar în Evul Mediu, călugării Benedictini numeau păgânii ca fiind “cei ai lui Gargan” = “Gargantua”; până în anul 1855 - când au fost interziși de Poliția Franceză - “Garganii din Rouen” erau reprezentări statuare priapice / falice de câțiva cm, cu 2 perechi de ochi, purtate la piept de Normande în speranța de a-și găsi bărbați potenți. Ca toponime au rămas de exemplu în Franța Livry-Gargan 48,55 lat. N, 2,32 long. E, localitatea Gargan-villar 43,58 lat. N, 1,04 long. E (în Pirinei) și înălțimi Gargan ca acelea de lângă Neufchatel-en-Bray 49,44 lat. N, 1,26 long. E, Haudivillers 49,29 lat. N, 2,14 long. E, Saffre 47,30 lat. N, 1,30 long. E, Tarentaise 45,33 lat. N, 6,39 long. E, Haute-Vienne 45,37 lat. N, 1,38 long. E, etc. Mama Belisama a lui Gargan avea inscripții dedicate în Franța, ca în Provensala Vaison-la-Romaine 44,14 lat. N, 5,04 long. E, în Saint-Lizier 43 lat. N, 1,08 long. E din Pirinei, ș.a.m.d. Tatăl Belenos a lui Gargan a fost venerat în lumea Celtă - celebrat în Festivalul Beltane ținut la luna plină de la jumătatea perioadei dintre echinocțiul de primăvară și solstițiul de vară, de obicei la începutul lunii Mai, replicând ceea ce stră-Românii aveau ca sărbătoarea de Armindeni, când după 2 luni de la agățare se strângeau Mărțișoarele - Cultul său solar regăsindu-se în Iliria, Noricum, Galia CisAlpină, Galia TransAlpină, etc., de exemplu fiind și patronul orașului Aquielia (dintre Triest și Veneția), având altar la Saint-Sabine 47,11 lat. N, 4,37 long. E în Burgundia, ș.a.m.d.; Irlandezii îl numeau Bile și știau că a fost tatăl lui Mile, etnonimul Milesianilor. Cercetătorul Galez Phil Carradice a scris în anul 2011 despre Celți că au provenit de la Dunăre și că au ajuns în Arhipelagul Britanic la limita dintre mileniile II î.C. și I î.C. Antropologul American Carleton Coon 1904-1981 în “Rasele Europei” a enunțat: “Expansiunea Keltă din mileniul I î.C. a fost rapidă şi extensivă, începând cu păşunile Alpine. Factorul principal de influenţă a fost cel Ilir, din Munţii Dalmaţiei / Balcanici (cu schelete de tip Nordic în acel timp, diferite de ale Mediteranilor scurți în staturi); Kelţii în Europa întâi erau la NV de Iliri, practicau incinerarea şi purtau pantaloni - ambele de sorginte orientală - iar filologic a fost dovedită apropierea vorbirii lor de graiurile Indo-Iraniene, ceea ce înseamnă că au avut contacte culturale anterioare cu cei din Asia Centrală”. În secolul I î.C., poetul Partenie din Bitinia (profesorul de Greacă al poetului Roman Vergiliu) a afirmat în “Poveştile de dragoste” că mama lui Keltos - etnonimul Celţilor - a fost Keltina: un nume reproducând Gherghina, care s-a iubit cu Ghergarul Hercule; mai târziu şi istoricul Appian din Alexandria / Egipt a notat că etnonimul Celţilor era Keltos, frate cu strămoşul Ilirilor. Expansiunea lor Culturală s-a manifestat din centrul Europei îndeosebi spre apus. Istoric, prima menţiune documentară despre ei a fost făcută în secolul VI î.C. de Carianul Hecateu din Milet, care a scris despre Ghergaii / Keltaii trăind la N de portul Marsiliei de la Delta Ronului (cel mai vechi oraş al Franţei, întemeiat de Gherghiții plecați - conform istoricului Tucidide - din portul Phokaia, aflat la gura Râului Gediz din golful Anatolian Cume): Keltoii erau indicaţi în Renania, adică în Valea Rinului. Corespunzător cercetărilor arheologice, primele lor manifestări individualizate au fost Alpine, chiar din secolul VIII î.C.: Ghergaii / Keltaii - Ghergoii / Keltoii - stabiliţi în Munţii Alpi după Războiul Troian au dezvoltat metalurgia (ei la început se întindeau între Panonia şi E actualei Franţe), printre invenţiile atribuite lor fiind potcoavele cailor şi cămăşile de zale.

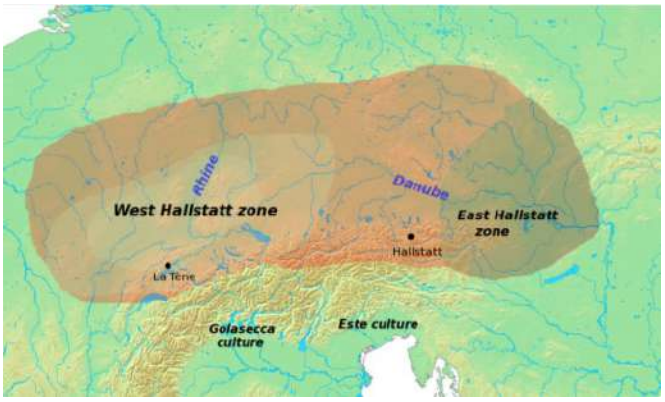

Leagănul Gherg / Kelt

Este semnificativ Ghergoilor - Keltoilor / Celţilor - că le era tipic purtatul colierelor, numite “torc” = “gorg” (în vechea Română denumirea era “gherdan” iar vechii Greci numeau colierele ca “ghirdar”). Ghergaii / Keltaii i-au înspăimântat pe cei care aveau de a face cu ei din cauza Cultului Căpăţânilor: colecţionau capetele învinşilor, expunându-le la graniţele teritoriilor - practica fiind că virtuţile victimelor le reveneau - şi când se mândreau, agăţau cranii umane la grumazurile cailor, pentru etalare atât între ei, cât şi în faţa adversarilor.

În Banat au fost Celți

Un cuvânt vechi s-a fixat de la Celții Voi / Boi pentru războinici, ca “voi” (regăsit la voinici, Voivozi, etc., inclusiv la bogați / “bo-gați” care etimologic au fost “războinicii Gheți / Goți”); războinicii Celți Voi / Boi au avut multe vite / boi (animale utilizate și în războaie) iar în migrările lor Antice au intrat inclusiv în Peninsula Apenină (numită “Italiană” de la vechiul termen Grecesc “uitulos” pentru “vițel”, așa cum a scris Hellanicus din Lesbos în secolul V î.C.):

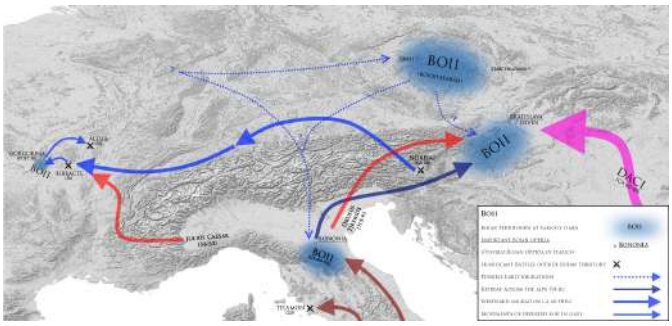

Migrări ale Celților Voi / Boi

Deoarece în răsărit aveau Geto-Dacii, migrarea Keltă / Ghergă a fost îndeosebi spre apus, în secolul VI î.C. - când au fost atestaţi documentar pentru întâia dată, de Carianul Hecateu din Anatolianul port Milet - ei ajungând masiv și în Albion / Arhipelagul Britanic.

Răspândirea Ghergă / Keltă în secolul III î.C.

În secolul V î.C., Carianul Herodot din Anatolianul port Halicarnas / Bodrum - "părintele istoriei" - a plasat "inima" Keltoi la izvorul Dunării iar în secolul IV î.C., marele istoric Ephoros din Anatolianul port Cume al Gherghinilor nota întinderea Keltă ca importantă la gura Rinului şi pe Insulele din larg (Celţii dominau Panonia pe atunci şi au aşteptat decesul Împăratului Macedon Alexandru "cel Mare" pentru a ataca Balcanii, în secolul III î.C. o parte a lor - numită Volc / Walh de Germani, respectiv Falco în Latină, adică şoimii Garko - traversând N Balcanic în Anatolia); e de ştiut - după cum a scris Anticul Anatolian Arrian - că atunci când Alexandru Macedon a atacat Geții de la Istru (era înaintea construcției sale Imperiale), Celții de pe coasta Ionică au fost printre cei care i s-au alăturat în campania de la Dunărea inferioară: cu forța Getă nu era de glumit, asemenea alianță Makedonă-Keltă fiind necesară. În general, acțiunile de la V la E nu au fost de aceeași amploare ca acțiunile de la E la V; Celții care au trecut din Panonia în Anatolia au avut anterior Macedonii din Balcani în Anatolia și au fost urmați de Romanii care via Balcani au ajuns în Anatolia. Regele Bitiniei Nicomedes / "Niko-Medes" (278-255 î.C., însemnând "Gânditorul Victoriei", "Nike" fiind "Victoria" iar "Medes" fiind "Gânditorul") a invitat 10 mii de militari Celți - dublați de femeile și copiii lor - ca să-l ajute la preluarea puterii în Regat, devenit independent prin efortul bunicului său, care l-a înfrânt pe unul dintre generalii Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare"; stabiliți acolo - îndeosebi în 3 cetăți Ghergane, anume Ankara / întemeiată de fiul Regelui Gordios, capitala Gordion / întemeiată de Gordios și Pessinos / principalul loc Cultic al Gherghiției - acei Celți (între care o bună parte erau "șoimii" Walh / Volc) au precedat invazia Romanilor spre răsărit, aceia supunându-i în anul 189 î.C. prin bătălia de la Muntele Olimp din Bitinia: Romanii au inclus regiunea locuită de acei Celți răsăriteni - numiți Gauli - în ceea ce din secolul următor a fost știută ca provincia Galatia a Imperiului Roman (în secolul I î.C., Diodor din Sicilia anunța că "inima" Keltă pe atunci era Galia / Sudul Franței actuale, ce avea capitala Gergovia). Keltaii / Ghergaii aduceau jertfe umane Zeului Teutates (generic însemnând "Zeul Tribului", de altfel și cuvântul Irlandez "Tuath" însemnând "principatul tribului"); mai multe Zeități concurente s-au oferit pentru titlul de Apollo, ca de pildă Grannus (care s-ar părea că-l desemna): e interesant despre termenul Kurgan / Indo-European "teuta" utilizat în Vechea Lume pentru trib că ar fi generat onomastica Teutonă pentru Germani = gemenii Ghergai / Keltai, vecinii Nordici ai Celților.

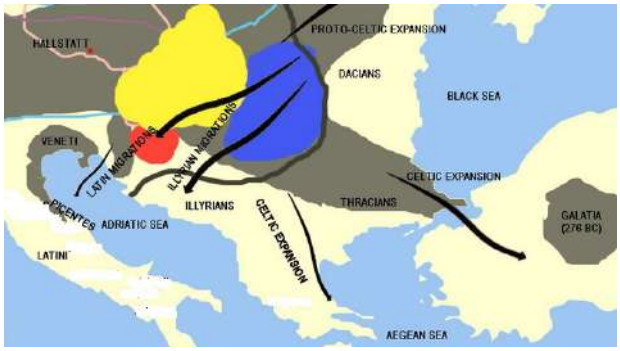

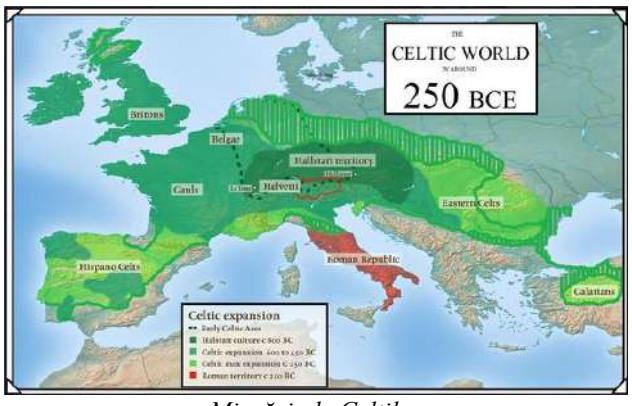

Migrări ale Celților

Teologul Origene a scris în "Philosophumena" 1:2 că "Tracul Zalmoxis învățase pe druizi - printre altele - inclusiv divinațiunea prin numere": în Cultura Keltă, elita druidă și Cavalerii erau printre cele mai respectate categorii (așadar, influența religioasă dar și științifică exercitată de Zalmoxe - foarte apreciat în spațiul Român - asupra celor din spațiul Kelt a fost atestată Antic). În "Mitologia română", academicianul Romulus Vulcănescu a scris: "Unele grupe etnice de celţi au fost confundate cu populaţiile hiperboreene, pentru că au lăsat urme de monumente megalitice şi un simbolism complicat al nordului întunecat, o castă sacerdotală - druizii - sanctuare de piatră, gropi rituale, câţiva arbori sacri: stejarul (pe care creştea vâscul / simbolul vieţii) şi alunul. S-a descoperit la ei cultul capetelor tăiate prin vânătoarea de capete, ca şi cultul sacrificiilor umane. Puterea boienilor (o populaţie celtică din Dacia) a fost desfiinţată de regele Burebista iar restul unor cete celtice de la periferia Daciei au fost eliminate de cucerirea romană".

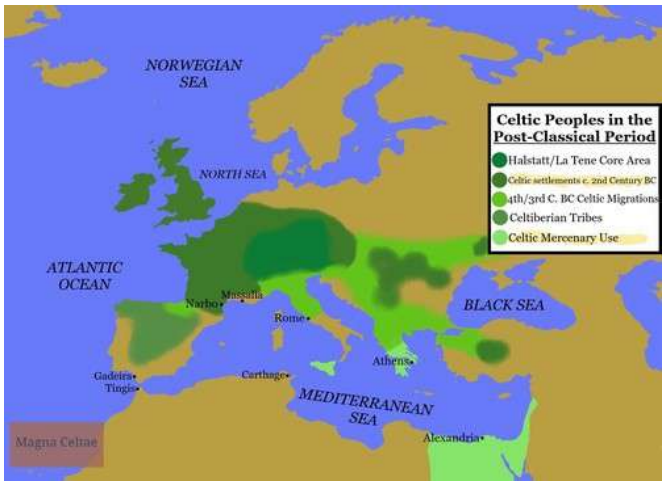

Lumea Celtă (prezentată de Jeffrey King, 2019)

În Irlanda, Colina sacră Tara 53,54 lat. N, 6,36 long. V a fost un loc deosebit de important, de la sfârşitul Epocii Pietrei până în Era creştină: fortificată în Epoca Fierului, Colina a devenit reşedinţa Regilor Irlandei. Regalitatea la Celţi / Gherghi era sacră, dobândindu-se după ce viitorul Rege avea contact sexual cu Zeiţa care simboliza Regatul sau cu un substitut cabalin al ei; în lucrarea "Topografia Irlandei" din secolul XI, episcopul Valon Gerard din Cambrai 50,10 lat. N, 3,14 long. E / Franţa a scris despre ungerea Regelui Irlandez, având ca episod central acuplarea în public a lui cu o iapă albă, a cărei carne fiartă era apoi mâncată de întreaga Adunare: prin împreunarea dintre ei, omul şi iapa reproduceau cununia Celesto-Terestră, viitorul Rege substituindu-se divinităţii Cereşti pentru fecundarea Gliei reprezentată de animal. La sfârşitul Antichităţii, Keltoii Merovingieni - în actuala Franţă - anunţau că aveau strămoşii Troiani iar la începutul Evului Mediu Ghergaii erau printre cârmuitorii Albionului / Arhipelagului Britanic, aşa după cum au rămas urmele lor mai ales în Anglia, Ţara Galilor şi Irlanda (până în N Insulei Irlandei, ca de pildă Lacul Gherg, stăpânit de Dinastia Gherg); în Bretania - cel mai Vestic teritoriu al Franţei - dar şi în Arhipelagul Britanic s-au păstrat de-a lungul timpului cel mai bine rădăcinile Kelte, semnificative în prezent fiind de pildă Ţara Galilor şi Scoţia în Regatul Britanic, respectiv Irlanda. Genetic patern, în prezent profilul masculin Celt este consistent între Vestul Panoniei / Austria și Oceanul Atlantic (în imaginea următoare se poate observa că genul central European - de la Dunărea mijlocie și inferioară - în care domină Românii, este de tip deosebit față de restul ansamblului):

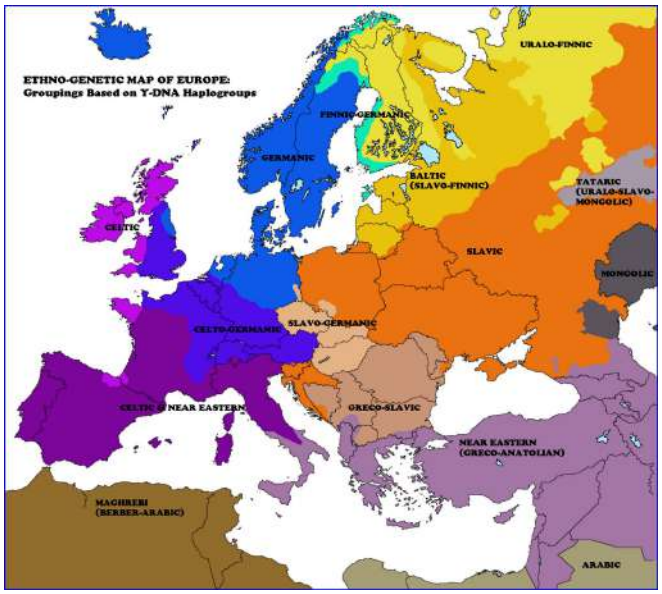

Grupările bărbăteşti Europene

Mitologia Celtă / Keltă îl numea Derga pe Zeul Roşu, înrudit cu Zeiţa Pământului (atributul roşu era legat de tărâmul subteran). În Vechea Lume - pe de altă parte - Zeul Dagda / "Tatăl tuturor" se numea în vechea Germanică "Valu-fadher", în Bretonă "Valu-patir", în Irlandeză "Olla-thair", etc.; ca fapt divers - de Română transcrisă fonetic - e de remarcat la istoricul Britanic John Chamberlayne 1666-1723 că a publicat în anul 1715 versiunea Celtă / Galică a rugăciunii "Tatăl nostru" (anunţată ca utilizată contemporan cu el pe atunci în Wallice / Walles = Ţara Galilor): "Poerintele nostru cela ce esti en cheri / Svintzas case numele Teu / Vie emperetzia Ta / Facoesa voe Ta en tzer ase si pre poement / Poene noastre tzafoetzioace doe noaoe astezi / Si lase noaoe datorii le noastre, cum si noi se loesoem datornicilor nostri / Si nu dutze pre noi la ispitire / Tze ne mentueste pre noi de viclianul. Amin". Graiul Celt / Gaelic din Ţara Galilor păstrează și azi expresii ca de exemplu pentru "ce mai faci?" în forma "şie mai?" sau număratul ca "un, dau, tri, peduar, pum/p, şwe/ş, saith, wyth, naw, deg" ori zilele săptămânii ca "llun, mawrth, mercher, iau, gwener, sadwrn, sul", etc.; după cum majoritatea urmaşilor Celţilor acceptă sosirea unei bune părţi a strămoşilor dinspre răsărit, așa și unii Români ar putea accepta sosirea unei bune părți a strămoșilor dinspre răsărit.

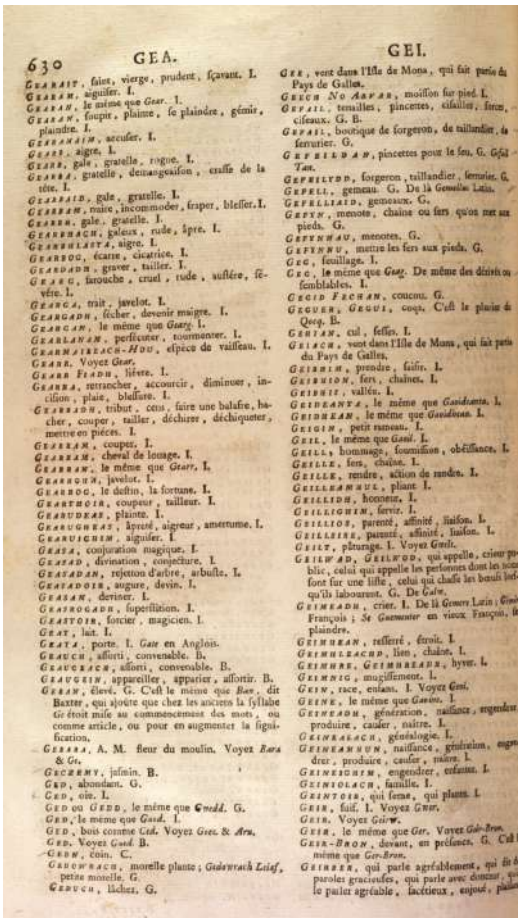

630 GEA. GEI.

GEARAIT, faict, vierge, prudent, sçavant. I.
GEARAM, aiguiser. I.
GEARAN, le même que *Gear*. I.
GEARAN, soupir, plainte, se plaindre, gémir, plaindre. I.
GEARANAIM, accuser. I.
GEARR, aigre. I.
GEARR, gale, gratelle, rogne. I.
GEARRA, gratelle, demangeaison, eraffe de la tête. I.
GEARRALD, gale, gratelle. I.
GEARRAM, nuire, incommoder, fraper, blesser. I.
GEARRR, gale, gratelle. I.
GEARRBACH, galeux, rude, âpre. I.
GEARRBLAITA, aigre. I.
GEARROG, écarte, cicatrice. I.
GEARRADH, graver, tailler. I.
GEARG, farouche, cruel, rude, suffére, severe. I.
GEARGA, trait, javelot. I.
GEARGADH, sécher, devenir maigre. I.
GEARGAN, le même que *Gearg*. I.
GEARLANAM, perséverer, tourmenter. I.
GEARMAIRLACH-HOU, espéce de vaisseau. I.
GEARR. Voyez *Gear*.
GEARR FIADH, lièvre. I.
GEARRA, retrancher, accourcir, diminuer, incision, plaie, blessure. I.
GEARRADH, tribut, cens, faire une balafre, hacher, couper, tailler, déchirer, déchiqueter, mettre en pieces. I.
GEARRAM, coupes. I.
GEARRAM, cheval de louage. I.
GEARRAN, le même que *Gearr*. I.
GEARROUN, javelot. I.
GEARROG, le destin, la fortune. I.
GEARTHOIR, coupeur, tailleur. I.
GEARUDEAR, plainte. I.
GEARUGHEAS, âpreté, aigreur, amertume. I.
GEARUIGHIM, aiguiser. I.
GEASA, conjuration magique. I.
GEASAD, divination, conjecture. I.
GEASADAN, rejetton d'arbre, arbuste. I.
GEASADOIR, augure, devin. I.
GEASAN, derniere. I.
GEASIOGAIN, superstition. I.
GEASTOIR, sorcier, magicien. I.
GEAT, lait. I.
GEATA, porte. I. *Gate* en Anglois.
GEAUCH, affortí, convenable. B.
GEAUCEACH, affortí, convenable. B.
GEAUGEIN, appareiller, apparier, affortir. B.
GEBAN, élevé. G. C'eſt le même que *Ban*, dit Baxter, qui ajoûte que chez les anciens la ſyllabe *Ge* étoit miſe au commencement des mots, ou comme article, ou pour en augmenter la ſignification.
GEBBA, A. M. fleur du moulin. Voyez *Bara & Ge*.
GECREMY, jaſmin. B.
GED, abondant. G.
GED, oie. I.
GED ou GEDD, le même que *Gwedd*. G.
GED, le même que *Gued*. I.
GED, bois comme *Ced*. Voyez *Geez & Aru*.
GED. Voyez *Gued*. B.
GEDN, coin. C.
GEDOWRACH, morelle plante; *Gedewrach Lliaf*, petite morelle. G.
GEDUCH, lâche. G.
GEE, vent dans l'Iſle de Mona, qui fait partie du Pays de Galles.
GEECH NO AAVAR, moiſſon ſur pied. I.
GEFAIL, tenailles, pincettes, ciſailles, forces, ciſeaux. G. B.
GEFAIL, boutique de forgeron, de taillandier, de ſerrurier. G.
GEFEILDAN, pincettes pour le feu. G. *Gefal-Tan*.
GEFEILDD, forgeron, taillandier, ſerrurier. G.
GEFELL, gemeau. G. De là Gemelli Latin.
GEFELLIAID, gemeaux. G.
GEFYN, menotes, chaine ou fers qu'on met aux pieds. G.
GEFYNNAU, menottes. G.
GEFYNNU, mettre les fers aux pieds. G.
GEG, feuillage. I.
GEG, le même que *Gueg*. De même des dérivés ou ſemblables. I.
GECID FECHAN, coucou. G.
GEGUEN, GEGUI, coqs. C'eſt le pluriel de Geeq. B.
GEHAN, cul, feſſes. I.
GEIACH, vent dans l'Iſle de Mona, qui fait partie du Pays de Galles.
GEIBRIN, prendre, ſaiſir. I.
GEIBUION, fers, chaines. I.
GEIBRIZ, vallée. I.
GEIDEANTA, le même que *Gaidesanta*. I.
GEIDHEAN, le même que *Gaidhean*. I.
GEIGIN, petit ruiſſeau. I.
GEIL, le même que *Geal*. I.
GEILL, hommage, ſoumiſſion, obéiſſance. I.
GEILLE, fers, chaîne. I.
GEILLE, rendre, action de rendre. I.
GEILLEAMAUL, plant. I.
GEILLIDH, honneur. I.
GEILLIGHEN, ſervir. I.
GEILLIOR, parenté, affinité, liaiſon. I.
GEILLSIRE, parenté, affinité, liaiſon. I.
GEILT, pâturage. I. Voyez *Greil*.
GEILWAD, GEILWOD, qui appelle, crieur public, celui qui appelle les perſonnes dont les noms ſont ſur une liſte, celui qui chaſſe les bœufs lorſqu'ils labourent. G. De *Galw*.
GEIMEADH, crier. I. De là Gemere Latin; François; *Se Guementer* en vieux François, ſe plaindre.
GEIMEAN, reſſerré, étroit. I.
GEIMHLEACHD, lien, chaîne. I.
GEIMHRE, GEIMHREADH, hyver. I.
GEIMNIG, mugiſſement. I.
GEIN, race, enfant. I. Voyez *Geni*.
GEINE, le même que *Genen*. I.
GEINEADH, génération, naiſſance, engendrer produire, cauſer, naître. I.
GEINEALACH, généalogie. I.
GEINEANUN, naiſſance, génération, engendrer, produire, cauſer, naître. I.
GEINEIGHIM, engendrer, enfanter. I.
GEINIOLACH, famille. I.
GEINTOIR, qui ſeme, qui plante. I.
GEIR, fuif. I. Voyez *Gwr*.
GEIR. Voyez *Geirw*.
GEIR, le même que *Ger*. Voyez *Gér-Bron*.
GEIR-BRON, devant, en préſence. G. C'eſt même que *Ger-Bron*.
GEIRBER, qui parle agréablement, qui ſe parole gracieuſes, qui parle avec douceur, qui le parler agréable, facétieux, enjoué,

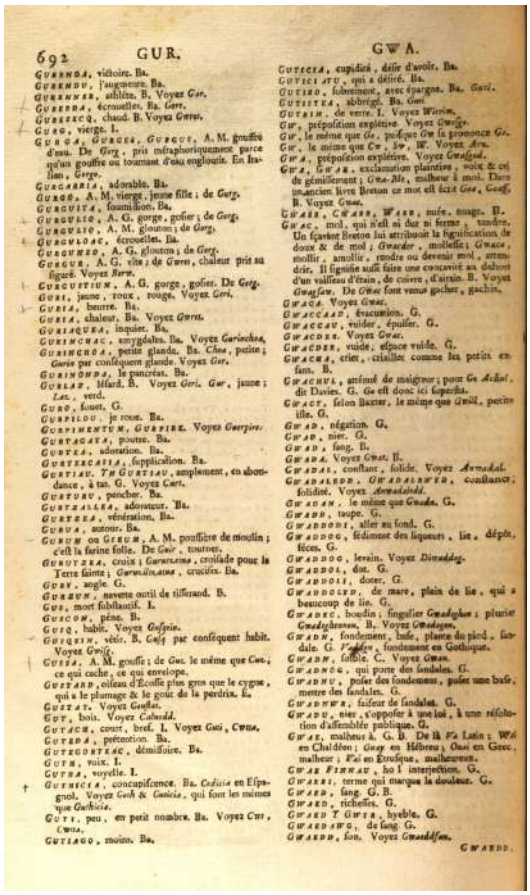

692 GUR. GWA.

GURENDA, victoire. Ba.
GURENDU, j'augmente. Ba.
GURENNER, athléte. B. Voyez *Ger*.
GURERDA, écrouelles. Ba. *Gere*.
GURESECQ, chaud. B. Voyez *Gures*.
GURG, vierge. I.
GURGA, GURGES, GURGUT, A. M. gouffre d'eau. De *Gerg*, pris métaphoriquement parce qu'un gouffre ou tourant d'eau engloutit. En Italien, *Gorgo*.
GURGARIA, adorable. Ba.
GURGO, A. M. vierge, jeune fille; de *Gerg*.
GURGUITA, ſoumiſſion. Ba.
GURGUIO, A. G. gorge, goſier; de *Gorg*.
GURGUIO, A. M. glouton; de *Gorg*.
GURGULOAC, écrouelles. Ba.
GURGUMEO, A. G. glouton; de *Gerg*.
GURGUR, A. G. vin; de *Gwen*, chaleur pris au figuré. Voyez *Bern*.
GURGUTIUM, A. G. gorge, goſier. De *Gerg*.
GURI, jaune, roux, rouge. Voyez *Geri*.
GURIA, beurre. Ba.
GURIA, chaleur. Ba. Voyez *Gures*.
GURIAQUEA, inquiet. Ba.
GURINCHAC, amygdales. Ba. Voyez *Garinchea*.
GURINCHOA, petite glande. Ba. *Choa*, petite; *Gurin* par conſéquent glande. Voyez *Gur*.
GURINONDA, le pancréas. Ba.
GURLAR, liſard. B. Voyez *Geri*. *Gur*, jaune; *Lar*, verd.
GURO, fouet. G.
GURPILDU, je roule. Ba.
GURPIMENTUN, GURPIRE. Voyez *Guerpire*.
GURTAGAYA, pourre. Ba.
GURTEA, adoration. Ba.
GURTEACAIL, ſupplication. Ba.
GURTIAU. TH GURTIAU, amplement, en abondance, à tas. G. Voyez *Curt*.
GURTURU, pancher. Ba.
GURTZALEA, adorateur. Ba.
GURTZEA, vénération. Ba.
GURUA, autour. Ba.
GURUM ou GERUM, A. M. pouſſiere de moulin; c'eſt la farine belle. De *Geir*, tourner.
GURUTZEA, croix; *Gurutzeina*, croiſade pour la Terre ſainte; *Gurutziatua*, crucifix. Ba.
GURV, angle. G.
GURWUN, navette outil de tiſſerand. B.
GUS, mort ſubſtantif. I.
GUSCOW, pêne. B.
GUSQ, habit. Voyez *Goſperin*.
GUSQSIN, vêtir. B. *Guſq* par conſéquent habit. Voyez *Gwiſg*.
GUSTA, A. M. gouffre; de *Gur*, le même que *Cuc*, ce qui cache, ce qui envelope.
GUSTARD, oiſeau d'Ecoſſe plus gros que le cygne, qui a le plumage & le goût de la perdrix. I.
GUSTAT. Voyez *Gueſtat*.
GUT, bois. Voyez *Cathedd*.
GUTACH, court, bref. I. Voyez *Gues*, *Cwta*.
GUTEBA, précaution. Ba.
GUTEGOSTEAC, démiſoire. Ba.
GUTH, voix. I.
GUTHA, voyelle. I.
GUTHICIA, concupiſcence. Ba. *Codicia* en Eſpagnol. Voyez *Geeh & Guticia*, qui ſont les mêmes que *Guthicia*.
GUTI, peu, en petit nombre. Ba. Voyez *Cut*, *Cwta*.
GUTIAGO, moins. Ba.

GWA.

GUTICIA, cupidité, déſir d'avoir. Ba.
GUTICI ATU, qui a déſiré. Ba.
GUTIRO, ſobriété, avec épargne. Ba. *Guti*.
GUTISTEA, abrégé. Ba. *Gut*.
GUTRIN, de verre. I. Voyez *Wirrin*.
GW, prépoſition explétive. Voyez *Gwrig*.
GW, le même que *Ge*, puiſque *Gw* ſe prononce *Ge*.
GW, le même que *Cw*, *Vw*, *W*. Voyez *Arw*.
GWA, prépoſition explétive. Voyez *Gwaſgad*.
GWA, GWAE, exclamation plaintive, voix & cri de gémiſſement; *Gwa-Ble*, malheur à moi. Dans un ancien livre Breton ce mot eſt écrit *Goe*, *Goaf*. B. Voyez *Gwae*.
GWAEN, CAEAN, *Waen*, mûre, ronce. B.
GWAC, mol, qui n'eſt ni dur ni ferme, tendre. Un ſçavant Breton lui attribuoit la ſignification de doux & de mol; *Gwaeder*, mollette; *Gwace*, mollir, amollir, rendre ou devenir mol, attendrir. Il ſignifie auſſi faire une concavité au deſſous d'un vaiſſeau d'étain, de cuivre, d'airain. B. Voyez *Gwaſaw*. De *Gwac* ſont venus gacher, gachis.
GWACA. Voyez *Gwac*.
GWACCAAD, évacuation. G.
GWACCAAT, vuider, épuiſer. G.
GWACCHE. Voyez *Gwac*.
GWACDER, vuide, eſpace vuide. G.
GWACHA, crier, criailler comme les petits enfans. B.
GWACHUL, atténué de maigreur; pour *Go Achiol*, dit Davies. G. Ce eſt donc ici ſuperfu.
GWACT, ſelon Baxter, le même que *Gwiſt*, petite iſle. G.
GWAD, négation. G.
GWAD, nier. G.
GWAD, ſang. B.
GWADA. Voyez *Gwat*. B.
GWADAL, conſtant, ſolide. Voyez *Awadal*.
GWADALDD, GWADALWEDD, conſtance, ſolidité. Voyez *Awadaldd*.
GWADAN, le même que *Gwadu*. G.
GWADD, taupe. G.
GWADDOEL, aller au fond. G.
GWADDOG, ſédiment des liqueurs, lie, dépôt, féces. G.
GWADDOG, levain. Voyez *Dinoddog*.
GWADDOL, dot. G.
GWADDOLI, doter. G.
GWADDUD, de mare, plein de lie, qui a beaucoup de lie. G.
GWADEC, boudin; ſingulier *Gwadeghen*; pluriel *Gwadeghennou*. B. Voyez *Gwadegen*.
GWADH, fondement, baſe, plante du pied, ſemelle. G. *Fadder*, fondement en Gothique.
GWADH, ſemelle. C. Voyez *Gwas*.
GWADHOG, qui porte des ſandales. G.
GWADHU, poſer des fondemens, poſer une baſe, mettre des ſandales. G.
GWADHWR, ſaiſeur de ſandales. G.
GWADU, nier, s'oppoſer à une loi, à une réſolution d'aſſemblée publique. G.
GWAE, malheur à. G. B. De là *Va* Latin; *Wé* en Chaldéen; *Gwy* en Hébreu; *Oual* en Grec, malheur; *Vai* en Eſclavon, malheureux.
GWAE FIENAU, ho! interjection. G.
GWAEEI, terme qui marque la douleur. G.
GWAED, ſang. G. B.
GWAED, richeſſes. G.
GWAED T GWTA, hyeble. G.
GWAEDAWG, de ſang. G.
GWAEDD, ſon. Voyez *Gwaeddfan*.

GWAEDD.

Cuvinte Celte Ghergane
(academicianul Jean-Baptiste Bullet, 1759)

Academicianul Francez Jean-Baptiste Bullet 1699-1775 a publicat “Amintiri despre limba Celtică” în anul 1759, indicând vechi cuvinte rezonând cu Gherga, ca de exemplu Gearg pentru feroce, Gearga / Gearrgah pentru lăncier / sulițaș, Gearrog pentru destin, Gurg/o pentru fecior / fecioară, Gurgarria pentru adorabil, ș.a.m.d.

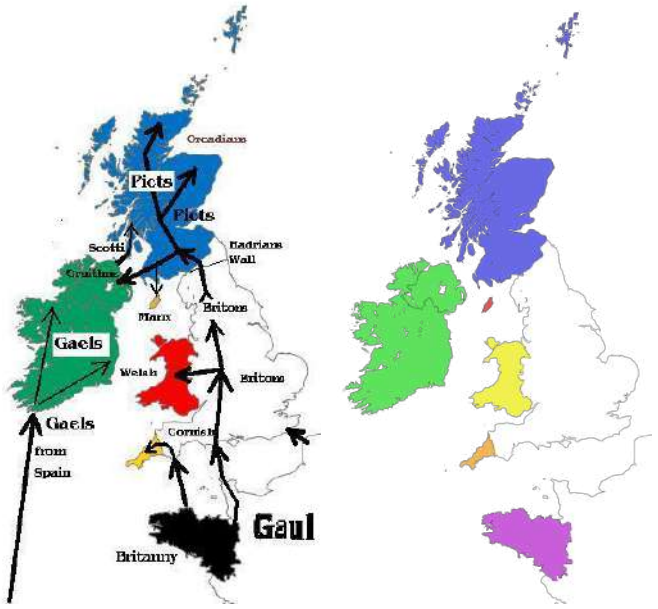

Naţiunile Celte acum

Academicianul Bănățean Atanasie Marienescu - nepotul preotului revoluționar pașoptist Dimitrie Petrovici Stoichescu - angajat de Aromânii Mocioni ca profesorul lor privat, a scris în “Studiu despre Celți” din anul 1895: “În Asia vechie a fost o țară mare, numită Aria - mai târziu Ariana - și aceasta a zăcut în apusul fluviului Ind și de către ameazi s-a lățit de la Marea Eritreiă spre nord până la Munții Himalaia; iară spre apus s-a lungit departe cu margini necunoscute. În timpul lui Alexandru cel Mare, Ariana era o țară mai mică, între Ind și Bactria, încungiurată de munți și cu capitala Hari / Herat; dar Arii și popoarele Arice sub nume felurite au locuit spre nord până la mijlocul fluviului Oxus, la fluviul Araxes, la Marea Caspică și s-au întins până în Caucas; apoi spre apus au trecut preste Media și Mesopotamia până la fluviul Tigris, spre Asia Mică. Înainte de Christos cu mai mult de 2 milenii, Arii cei de la răsărit și de la meazănoapte au început a trece peste fluviul Ind, a se așeza în Ind’a și aci a se lăți până la fluviul Ganges. Aci Arii ca și cuceritori și mai culți au amalgamisat popoarele Indice și prin amestecarea aceasta s-a născut o limbă noauă Arică, numită Indo-Arică / Sanscrita poporală. Acei Ari, respectiv Indo-Ari, au compus cărțile religionare sub numele Wedas în Sanscrită, când aceasta a ajuns la o cultură foarte naltă, ca nici o altă limbă cultă din lume, și cu încetul a rămas numai de limba învățaților și așa e până azi; iară limba poporală Arică și Indo-Arică a devenit limba mamă a multor limbi din lume. Aria vechiă și Ario-India au fost teritoarele cari au produs roiuri de popoare Indo-Arice și Arice și le-a mânat mai departe, așa în Asia, precum în Europa; și pentru aceasta popoarele cari s-au plămădit pe acele teritoare și de acolo s-au resfirat în lume se numesc popoarele ce se țin de trunchiul de limbă Aric, respectiv Indo-Aric. Din trunchiul Aric s-au rupt roiuri, adecă ramuri de popoare, și din acelea, cari au venit spre Europa, unele și-au

luat calea peste Asia Mică, altele și-au luat calea pe dincoaci și dincolo de Caucas, în direcțiunea Dunării și Carpaților și în nord în ordine la spatele celor mai curând așezate. Trecut-au milenii și popoarele Europei nu-și cunoșceau leagănul și originea. La capătul secolului trecut descoperindu-se limba Sanscrită ca limba cărților sânte și de cultură din India, s-a descoperit și legătura limbei Sanscrite cu alte limbi de cultură din Europa și prin aceasta s-a dovedit esistința unui trunchiu de limbă, precum și a ramurilor sau a familielor lui de limbi, purcese tot din acel trunchiu adecă s-a descoperit o limbă mamă și limbile fete ale aceleiași mame. Limba mamă în sensul strâns e aceea Arică, în sensul mai larg e aceea Indo-Arică. Limbele popoarelor purcese de la Ari și remase acasă pe teritoriul vechiu se țin de ramul Iranic al trunchiului de limbă Aric, respectiv Indo-Aric; dar fiindcă foarte multe limbi se țin de ramul Iranic, aceasta se numește și trunchiul Iranic. Limbile ramului Iranic stau mai aproape de Sanscrită și Iranii cu Inzii între sine sunt mai de aproape înrudiți decât cu ramurile Europene; căci acestea s-au despărțit cu milenii mai nainte, s-au îndepărtat foarte tare și timpul a ros la limbele lor, din cari unele în timpul emigrării au stat mai aproape de Sanscrită de cum stau azi Iranii. După acestea înșirate, vom primi de foarte natural și rațional că limbile purcese de la o limbă mamă trebue să aibă multe elemente comune și pentru aceasta, așa ramurile Europene între sine, precum acestea laolaltă cu ramul Iranic și cel Ario-Indic din India trebue să aibă așa material limbistic, precum forme gramaticale comune. Acum să cercetăm pe scurt ramurile de limbă Arică sau Indo-Arică din Europa. Primii locuitori ai Spaniei vechi (de carea s-a ținut și Portugalia de azi) au fost Iberii iar aceia au locuit în jurul râului Iberus - azi Ebro - de unde și-au căpătat numele și mai ales pe coastele Pireneilor, Iberii nu s-au ținut de trunchiul Arilor. Sub Calma și alții s-au așezat Gaelii sau Gaeleaghii / Gallaghii, popor din ramul Celtic. Hierarhia apăsând tare popoarele, s-a purtat o luptă și urmarea a fost că o mulțime de Gaeli au trecut peste Mare în Ierne / Irlandia. Gaelii rămași acasă încă pe timpul Romanilor s-au numit Gallaeci iară teritoriul lor Gallaecia, pe țermul Mării Atlantice la râul Durius / Duero. Această țară și azi se numește Galicia, până ce locuitorii pe sine Gallegos. De la râul Tagus spre ameazi și țermul Mării Atlantice încă și pe timpul Romanilor locuia un popor numit Celt dar și din Gallia cea mai vechiă încă au trecut Celți peste Pirenei în Spania și poporul Spaniei în general s-a numit Celt-Iber ca și când ar însemna că Celții cu Iberii ar fi format un popor. Despre CeltIberi se constatează că după caracter au fost Celți eară după limbă mai mult Iberi. Între Celtiberi a fost un popor numit Vascon / Gascogne și a locuit lângă Pirenei. Romanii peste 2 secole s-au luptat cu Celtiberii și abia sub împăratul August au cucerit Spania. Din Vasconi poporul Celtiberic a remas până azi un popor, ce se numește Bascon / Basc (trei sferturi în Spania, un sfert în Franța și se consideră poporul cel mai vechiu). Gallia a fost o țară a Celților și anume a Galilor, un despărțământ din Celți sau cracul de frunte al Celților și teritoriul lor s-a întins peste pământul pe care azi e Franța, Belgia, unele părți din Olanda, din Germania de la Rin spre apus și partea mai mare din Elveția. Grecii negutători în secolul VI î.C. țara Celților au numit-o Keltike; tot sub acest nume s-a aflat la istoricul Herodot care a trăit în secolul V î.C. și la Xenofon, în secolul IV î.C. Celții în secolul VII î.C. au trecut Alpii, i-au bătut pe Etrusci, au cuprins Italia de Sus și au edificat orașe Celte. Romanii abia în secolul III î.C. au venit în coatingere cu Celții, pe care i-au numit Galli (de la Gael) și țara lor Gallia, anume țara lor dincolo de Alpi, Galia TransAlpină iar aceea dincoace de Alpi - sau Italia de Sus - Gallia CisAlpină. Romanii au căpătat cunoscință mai de aproape despre Galli când Iuliu Cesar în secolul I î.C. a cucerit Gallia. În Gallia vechiă, în nord-apus la țermul Mării Atlantice e o peninsulă numită Armorica și avea locuitori Celți iară azi pe acel teritoriu e Bretania și Normandia în Franța. Limba Bretonilor s-a susținut curat Celtă și până azi mai de aproape stă cu dialectul Celt din Wales, numit Galsh / Velsh și cu cel din Cornish / Anglia. Vallonii locuiesc în nordul Franței dar mai ales în Belgia și Luxemburg. Vallonii purced de la Galli din Gallia Belgica, anume de la Belgii Gallici. O partea din Gallia Franceză în secolul XI s-a numit Valois / Galois și a format un ducat care apoi s-a împărțit în despărțăminte".

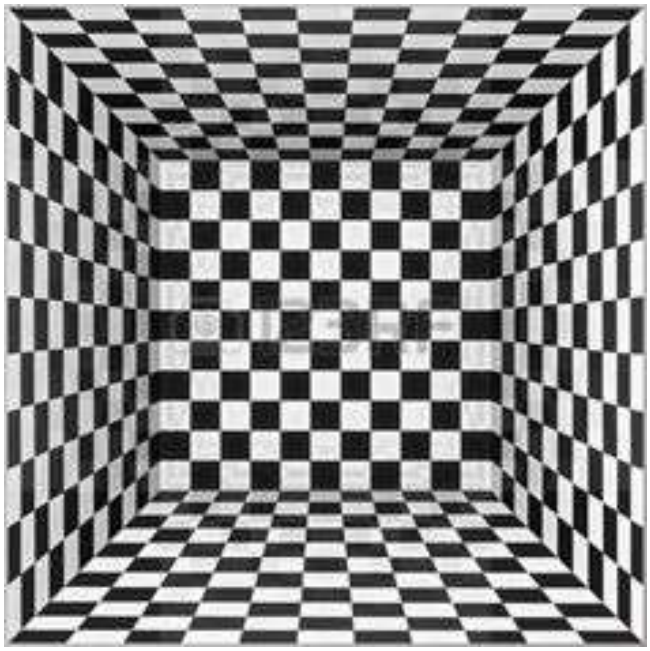

"În Italia azi nu se află populațiune carea să vorbească Celta sau Gallica dar pentru întregirea scrierii despre Celți sau Galli să cercetăm și această parte istorică. Gallii s-au înmulțit foarte tare, așa încât nu mai puteau încăpea în Gallia și pentru aceasta au pornit în roiuri mari, ca să cucerească Roma. În secolul IV î.C., Gallii au trecut peste Alpi în Italia, i-au bătut pe Romani, au aprins Roma, și numai pentru bani mulți s-au lăsat de ocuparea Capitoliului. Britania la Celți s-a numit și Albоinn, mai târziu numai Scoția a remas cu acest nume; de la numele Albоinn a remas până azi numele Albion ce se dă Angliei. Gallii pe locuitorii cei mai vechi i-au numit Britoni: ei au fost Celți și după limbă, religiune, datine și port au semănat Gallilor. În secolul V - după plecarea Romanilor - popoarele curat Celte, remase libere, începură a se certa între sine și au chemat întru ajutoriu pe Angel-Saxoni (Germani, Sași de pe țermul Nordic al Europei) iar aceia venind bătură pe toți și ocupară țara lor; de atunci începu domnirea Angel-Saxonilor asupra Celților și Gallilor din Britania și din care trăesc și azi dar sparți și greu asupriți de tiranii aristocrați. În Britania din ramul Celtic au remas 2 cracuri, cel Gallic / Vallic la apus și cel Cambric / Cimric la ameazi, însă și aceste cracuri sunt sparte în dialecte și amestecate. Celți se află dară: În Wales / Wallis (la

Germani numită și țara Velșilor și Walland, țara Wallilor) o țară în vestul Angliei, într-o peninsulă; la nord e Marea Irică / Irlandia, la apus canalul Georg, la ameazi canalul Bristol. Aici e Corn-Wall un prejur cu dealuri. Wales pe timpul Romanilor s-a numit Cambria. Numele Wales / Wallis purcede din Gales / Gallis, unde 'es' / 'is' înseamnă teren; iară Wall e Gall, adecă: țara Gallilor / Wallilor. Numele vechiu Cambria s-a susținut în numele Cymry, ce e numele patriotic pentru Wales, și de aci vedem că Celții după teritoriu pe sine se numesc și Cymri, până ce limba o numesc: limba Walilor sau a Wallisilor. Anglii îi numesc Welsch, ce e identic cu Gaelic. Limba Walilor după rădăcină stă mai aproape de a Irilor, dar în pronunciațiune divergează. Celții din Cornwall azi sunt stinși de tot. În Scoția sunt Scoți Germani și Scoți Celți iar aceștia pe sine - după numele cel mai vechiu - se numesc Gael și țara lor Gaeldoch. În secolele IX și X, Celții din Irlanda au emigrat în Scoția. Teritoriul acelora se numesce la popor Galloway, ce înseamnă: țara Gallilor; iară o parte din Scoția Celtă se numesce Caledonia. Irlanda la Celții vechi s-a numit Erin; la scriitorii vechi s-a numit Ierne / Hibernia. Populațiunea Irlandei în partea cea mai mare a fost de origine Celtică, anume Gaelică. Irii și Scoții munteni sunt beli / blonzi și în partea mai mare sunt Gaeli / Gheli iară Walesii / Velșii, după numele teritoriului numiți și Cymri / Cimbri sunt cu păr negru ca Bretonii și Wallonii din Francia, dar în tot casul sunt amestecați cu Gaeli, pentru că Cymrii în cronicile lor pe sine totdeauna se numesc Gaeleag / Gallisch. Angel-Saxonii sunt un popor din neamul Germanilor, dar limba Engleză azi e destul de încărcată cu elemente Celtice de ale popoarelor cucerite și astfel e mai Celtică decât a altui popor German. Am arătat că Celții în antichitate mai întâiu au apărut sub numele de: Gael. În Spania vechiă Celții apar cu numele Gaeli iar în analele Irice se află și formele Gaelag / Galeg. La Romani, Gallii se numeau Gallaeci, țara lor Galaecia (azi Galicia), deci rădăcina e: Gall; eară azi Spaniolii, pe locuitorii din acea provință, îi numesc Galegos. Romanii pe Gaelii din Italia de sus și pe cei de dincolo de Alpi i-au numit Galli, pentru că pe Celți înșiși i-au auzit a se numi: Gal. Irii în analele Irice pe Celți îi află numiți: Gael / Gaelag. Scoții Celți vorbesc limba Gaeligă / Gaelică. Bretonii limba Francesă o numesc: Gallets. Înțelesul numelui Gael - scris și Gal, rostit Ghel - s-a esplicat în mai multe moduri:

a) Gael s-a adus în legătură cu cuvântul Celtic Geal ce înseamnă galben, alb, blond, bel și s-a zis a fi de un înțeles identic, pentru că Gaelii au fost cu păr galben, blond și astfel Gaelii s-au numit blonzi față de populațiunea vecină lor în Asia, adecă față de Arabi, carii sunt cu fața neagră, sau față de Cambri, carii sunt bruneți. Dar și numele Arab - Arap / Harap - deși Arabii sunt negri la față nu înseamnă negru, ci locuitoriu de pustie; eară Cambri înseamnă câmpeni. Din Celticul Geal a remas și s-a format o grupă de cuvinte ce nu stau în legătură cu numele poporului Gall. Anume din Geal la Italiani a remas chiar forma Celtică Giallo / Geallo ce înseamnă galben; din Geal e Latinul Gilvus și V trecând în B, Spaniolul Gilbo și Germanul Gelb; eară G trecând în Y la Anglii, Yellon (la noi Galben). Vergiliu în Georgice 3:415 și 4:264 a introdus pentru prima dată în limba Latină: Galbaneus, clei, rășină de arbore, carea de regulă e galbenă.

b) Gaal la Celți a însemnat popor, din Ga-al = toți laolaltă; e imposibil ca să însemne numele unui popor (și Gael / Gall să însemne popor).

c) Gal la Celți a însemnat: tare, luptătoriu, resboinic. Numele Galli purcede de la Gal, o rădăcină Celtică, ce înseamnă luptă, resboiu; astfel, înțelesul numelui Galli e bărbat luptătoriu, armat, resboinic. Gal la Galli a însemnat putere, tărie. Gall, Gallach înseamnă tare, viteaz. Gallawnt la Valși înseamnă resboinic, tare, din care cuvânt G schimbându-se în V, la Francezi e Vaillant, viteaz curagios. Galois la Francezi înseamnă robust, curagios. Gallant/ Vallant și azi la Englezi înseamnă Viteaz. Dar pentru numele Celților se află și formele Gaeldae / Galdae, unde dae înseamnă oameni; apoi D trecând în T, se află forma Galtae, din carea mai târziu s-a făcut Galatae, și anume Celții sau Gallii porniți din Gallia și străbătând Macedonia în secolul III î.C. s-au așezat în Asia mică, unde au fundat țara Galatia (aci au locuit Celții Galateni, către cari a scris apostolul Pavel în secolul I). Grecii vechi, în secolul V î.C., cuvântul Gael / Ghel l-au strămutat în Kel iară sufixul în toi și de aci Keltoi (la Romani Celtae) și astfel vedem că Celții înseamnă: oameni Gaeli, aceștia identici cu Celții, deși pe timpul Romanilor cei din Gallia - CisAlpină și TransAlpină - se numeau Galli.

d) Ca să ajungem la numele Nemțesc Walsch rostit Velș, trebue să spunem că G din Gael / Gall s-a strămutat în V (la Germani în W, pentru că V are sonul lui F) și de aci din Gallon (on = om) e Vallon / Wallon ce înseamnă: om Gall. Celții sau Gallii din Gallia CisAlpină (Italia de sus) s-au Romanisat și popoarele vecine din Galch au format Valch / Walch, ceea ce e identic cu Nemțescul Galsch, astfel Walsch însemnând om Gall, viță de Gall. Dar la spatele Alpilor în Helveția este un teritoriu ce și azi se numesce Wallis / la Nemți Walscher, la Francezi Valais, la Italiani Vallese (eară în evul mediu Galesia Latinesce), ce arată că numele purcede de la Gael, popor și nu de la Vale, cum au scris unii. Încă și în Anglia au fost țări Celtice sau Gallice iar acelea s-au numit Gales / Gallis și o grupă de dialecte Gallice se numesce: Galică. G și din aceste nume a trecut în V (la Germani în W) și de aci e numele de azi Vales / Wales, Vallis / Wallis ear la Germani țara aceasta se numesce: Wall-land (țara Valilor / Galilor); mai departe, după numele țării Vales / Vallis (Wales / Wallis), locuitorii de viță Gallică se numesc Valesi / Waleser ear la Anglii au numele: Welsh.

e) Toate acestea de până aci sunt aduse pentru că ne interesează numele Valach / Wallach ce ni l-au dat străinii. Arătând formele Galch / Gallach precum Valch / Walch urmează că numele

Valach / Wallach e format din Gallach. Dacă deduce numele Wallach din Gall / Gallach, atunci acest nume înseamnă: tare, viteaz. Și recitând cele scrise sub c) unde se arată originea și înțelesul numelui Gall, străinii nu ni-au dat nume de batjocură, ci au spus că suntem: neam, viță de Galli. Vecinii de bună seamă vor fi avut ceva causă ca să ne numească Valachi, ori după limbă, având cuvinte Gallice în limba noastră, ori după port. Această aparițiune istorică și limbistică poate purcede numai de acolo că în coloniile Romane, aduse în secolul II în Dacia, au fost aduși și Galli, cari vorbiau încă și limba lor sau Galli Romanisați din Italia de sus, ce pe baza numirilor unor populațiuni în Dacia, se poate și dovedi. Istoricul German Wilhelm Obermuller 1809-1888 a deslucit cuvântul uall și a arătat că U a trecut în W, afirmând: uall în înțeles bun înseamnă nobil, fălos, avut de spirit, asemenea Wallach; numele Gallach / Vallach - dat inițial numai Galilor Romanisați - mai târziu s-a confundat cu numele de Italian ori Roman. Același a numit Celto-Romanizate țările Dacice, zicând: o înaintare parțială a popoarelor Slavice în tot casul s-a întâmplat pe timpul când ei prin Avari au fost împinși și din țările Carpaților - înțelegând Carpații dintre Galiția și Ungaria - au intrat în Alpii răsăriteni (Carpații din Ardeal și Peninsula Balcanică). Judecând starea de azi a limbei noastre, că nu spartă în dialecte, se dovedește totuși că acei Galchi / Galachi pe care i-am contopit în sângele nostru ni-au băgat multe cuvinte Gallice în limba noastră, cuvinte cari nu am putut să le primim prin mijlocirea limbei Latine ori poporale rustice din Italia de mijloc”.

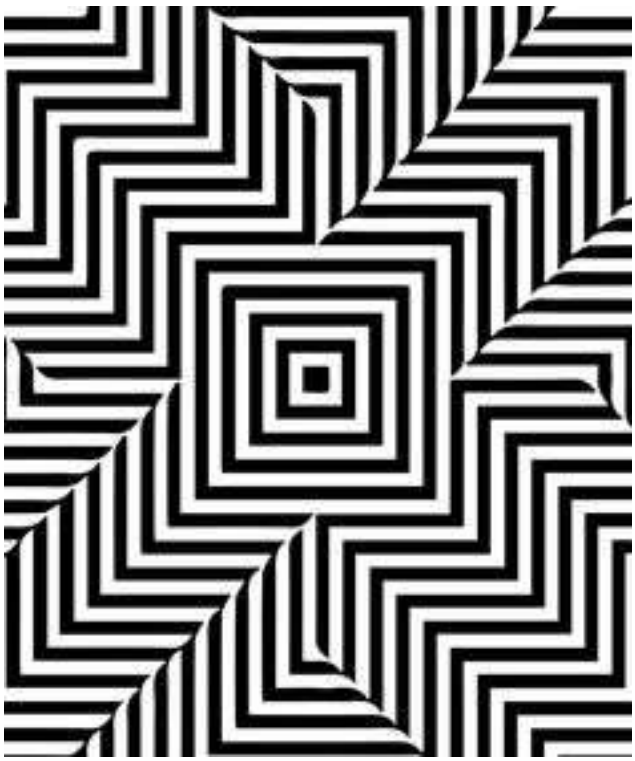

“Chercheligi / Chirchiligi: așa se numesce o parte din islasul satului Cărășan Măidan; aci e o pădurița cu tufe mici. Numele Chercheligi / Chirchiligi arată însușirea cu păduri de atari arbori. Keirk la Celți, Querc-us la Latini, ca soiu de arbore. Așa Ke din Keirk: precum Que din Querc se strămută în Ce, de aici Cerch și Circh în numele Cercheligi / Circhiligi. Între speciele arborelui Quercus una e: Cerr, la Nemți Kork-eiche, de unde vedem că Kork purcede din Keirk. La Latini soiul Quercus = Querna strămutându-se în G avem Gorun ca specie. La Celți afară de Keirk a mai fost cuvântul Keirt cu înțeles asemenea și de pădure; din Keirt - Ke trecând în Ge / Ghe - la Nemți s-a făcut Gerte: nuea / vergea (din Keirt / Gort, la noi Joardă). Gărâna - după Ilie Trăilă - lângă Oravița înseamnă: pădure tânără. Noi avem Gorun și îl deduc din Querna. Dicționarul Academiei Române îl aduce în asemănare cu un cuvânt Latin închipuit Querc-neus, dar din acesta ar trebui să fie Gorgon și nu Gorun. Wilhelm Obermuller pentru Keirk a arătat formele Celtice Garh / Garg = Quercus; ajungând acuma la cuvântul gorgoașă, ce e ca o nucă mare, fructul gorunului, vedem că gorg din gorgoașă e identic cu kork, astfel querc-oșa = kork-oșa = gorg-oșa: iată cuvânt Celtic în limba noastră. El mai zice că în numele dealului Garganus din Apulia vechiă, gorg înseamnă quercus, deci pe deal a fost o pădure de keirk; dar gar (ger, gir, gor, gur) e de origine din car - peatră, stâncă, deal, munte - ș.a.; pentru acesta în lipsă de descriere bună a numelor locale precis nu poți face otar între garg prejur de deal și garg, keirk, quercus, gorun. În România se află Goran, pădure în județul Argeș, Gorgan pădure în județul Muscel dar și Gorgana - ca Garganus din Apulia - înălțime în județul Muscel; încât numele următoare locale nu zac la dealuri, la munți, etc.: Gărgăcei, Gărgăuni, Gergani, Gergulie, Gergheana, Gherghisani, Gherghița, Giurgena, Giurgița, Giurgiu, Gergota, Gurg (sunt păduri și localități). În 1891 am scris despre muntele Cogaionon din Dacia; am scris despre muntele Caucas, ce după o inscripțiune a fost în Dacia un munte cu numele ca Caucasul dintre Marea Caspică și Marea Neagră - amintit și de istoricul Herodot în secolul V î.C. - și apoi că pe timpul Goților în Ardeal a fost țara Cauca. La Celți coiche a însemnat deal / munte, deci formele cucuiu, coga, etc. și toate rădăcinile numelor de înălțimi cu C trecând în G în formele gag, geg, gig, gog, gug, au înțelesul de deal / munte. După Dicționarul Academiei Române, ‘eruga’ e canal, duct de apă. Eu în Caraș am auzit cuvântul ‘ierugă’ cu înțeles: a) de canal săpat pentru moară; b) de pârâu ce curge de pe deal. Wilhelm Obermuller a arătat că la Celți ‘earc’ / ‘earg’ a însemnat apă, râu; ‘eargan’ - ca diminutiv - era apă mică, râu mic, deci pârâu. Irlandia la geograful Ptolemeu s-a numit Uergion (earg = apă, ion = loc), marea din prejur era Okeanos Uerginos; Argenis râu în Gallia (azi Erguenon), Ergavia oraș al Celtiberilor în Spania, Erigon în Macedonia (azi Cerna), Ierga oraș în Prusia, Ierihon oraș în Canaan (peste râul cu isvorul din dealul Bethel a fost Gilgal), etc. După Ștefan din Bizanț, în antichitate au fost mai mult de 2 duzini de orașe numite Heraclea situate la țărm de râu sau de Mare (erac era din earc); astfel de nume de orașe s-au adus în legătură mitologică cu Heracles la Greci / Hercules la Români. Heracles / Hercules a fost zău de isvoare și iubitoriu de Nimfe / Zâne de isvoare. După inscripțiunile Romane aflate la Mehadia lui Hercules și Zânelor - Sântelor / Nimfelor - apelor li s-au ridicat multe monuminte; el a trebuit să fie zău de isvoare, de ape, pentru că numele și l-a căpătat de la earc-le.

Gail, gil și giol la Gallici erau apă, pârâu, râu. Gelchi la Galli = a spăla; gill: pârâu, apă în cantitate mică. Galen la Baschi: lac mic. Formele numelor pâraielor au fost: gal, gel, gil, gol, gul, gyl, din antichitate până azi. În Celtica de acum giol-an înseamnă râu mic și de aici nume ca Glan, Glin, etc".

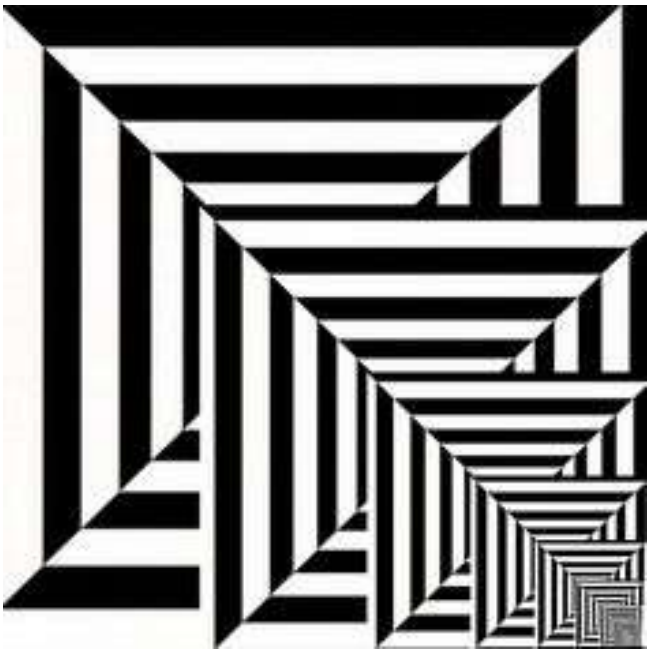

Tot în anul 1895 și tot un academician Român, anume Ioan Cavaler de Pușcariu - din Ținutul Bârsei - în cartea "Date istorice privitorie la familiele nobile Române", a scris: "Despre originea și continuitatea Românilor - pe care străinii îi numeau Vlachi, Walachi, Blachi, Olahi, Ulahi, etc. - au scris mulți și multe, din diferite puncte de vedere. Unii au tras originea lor de la Celții Galici, alții de la Daco-Geții Tracici, alții de la coloniștii Romani (ca Școala Ardeleană), etc. Unii susțineau continuitatea Românilor în Dacia, alții i-au transportat peste Dunăre în Dacia Aureliană, de unde succesiv - pe nesimțite și fără de a face vreo epocă - s-au întors în Dacia vecină (o părere fiind că acea întoarcere s-ar fi întâmplat în secolele V-VI în urma năvălirilor Slavice peste Peninsula Balcanică, altă părere fiind că Românii ar fi ajuns în fosta Dacie Traiană prin Domnitorul Bulgar Crumus în secolul IX, ș.a.m.d). Este notoriu că după ultima Eră de Gheață în Nordul globului Terestru prima migrațiune omenească în Europa - și prin urmare și peste regiunile Dunărene - a fost a Arilor din Sudul Asiei, care trecând Strâmtorile Bosforice încă din timpurile preistorice s-au lățit de-a lungul Munților Balcanici și Carpatici, Boemici și Hercinici, Apeninici și Pirineici, etc., apoi prin Văile Dunării și Rinului, Padului și Rodanului, etc. până au dat de țărmii și insulele Atlantice; apoi - înmulțiți peste măsură - o parte din ei, sub numele de Celto-Gali, au pornit invazia retrogradă spre Orient: de aceea deosebim acele popoare Galice cunoscute istoriei de Celții preistorici, care au populat la origine regiunile Europei Centrale. În paralel cu acele popoare Celte au imigrat în părțile meridionale ale Europei popoarele Pelasgo-Tracice iar spre părțile septentrionale Cimerii, înainte de a fi sosit pe acolo popoarele Sarmatice; de aci urmarea naturală a fost că Celții de la Dunărea inferioară au fost strâmtorați dinspre Sud prin elementele Trace iar dinspre Nord prin cele Cimeriane. În secolul IV î.C. Alexandru Macedon învingând pe Traci, o parte din ei - numiți Geți și Daci - au trecut în regiunile din stânga Dunării, ce s-a numit apoi Dacia. Năvălind peste autohtonii Celți - ca toate gintele năvălitoare - i-au supus și au domnit peste ei aproape 5 secole. Dar chiar și în timpul dominațiunilor Daco-Getice și Romane, s-au aflat urme de Celți prin Dacia, precum Vali (de unde Val-ac), apoi neamurile din diferite Districte ale Daciei pe care le-a înșirat Ptolemeu - de la Albokensi până la Zaukonensi - ce nu erau altfel decât numele locuitorilor Celtici aborigeni în Dacia. În secolul II Traian cucerind Dacia, a alungat pe Domnitorii Daci, care retrăgându-se în părțile Sarmato-Scitice cu timpul s-au Gotizat sau s-au sclavizat iar elementele primitive ale Celților din Dacia au rămas locului supuși noilor Domnitori Romani, sub numele de Daci împrumutat de la numirea geografică a țării; numai în acest sens se poate explica istoriografic învingerea Dacilor. Împărații Romani aducând în Dacia colonii Latine, acelea s-au amestecat cu vechii locuitori Celtici foarte curând în limbă și obiceiuri în decursul de abia un secol și jumătate; asta s-a putut întâmpla cu atât mai ușor cu cât că elementele de limbă și năravuri ale autohtonilor Celtici au fost identice cu ale coloniștilor Latini, care tocmai așa natural și în grabă s-au amestecat unii cu alții, producând o ginte neo-Latină, după cum în asemena împrejurări s-a întâmplat cu elementele Celtice din Italia, Galia, Spania, Belgia, Britania, etc. Altcum vedem că atari asemănări între ginte heterogene nu se îndeplinesc nici în milenii! Iată - așadar - originea cea adevărată a Românilor în Dacia! Să trecem acum la chestiunea continuității lor: Domnitorii din Roma tocmai așa umblară și ei - cum o pățiră Domnitorii Daci cu autohtonii țării. Aceia - deși Romanizați cu desăvârșire - nemaiputând suporta exorbitantele impozite, jafurile funcționarilor Romani, brutalitățile legionarilor, etc., s-au revoltat de mai multe ori (ca Regalian, ș.a.) asupra impilatorilor, până ce mai pe urmă chemând într-ajutor pe Goții din vecinătate au silit pe Aurelian să-și retragă legionarii, funcționarii și alte elemente mobile peste Dunăre, colonizându-i în Dacia Aureliană, între Bulgaria și Serbia de astăzi; iar locuitorii autohtoni ai Daciei Traiane rămânând locului și-au schimbat stăpânitorii, mai întâi cu Goții. Aceia ocupând pentru sine părțile orientale către Marea Neagră le-au numit Gothia iar cosângenii lor Gepizii părțile occidentale lângă Mureș și Tisa le-au numit Gepidia. Acei Goți, Gepizi și alți soți de genul Teutonic a căror vecinătate spre Dacia Iordanes a pus-o în regiunile Rumunești, părăsind Dacia de frica invaziunii Hunilor (secolele IV-V) au lăsat țara pe mâna autohtonilor Români iar Hunii - în a căror castre sub Atila legalul Priscu află și pe autohtonii Români, trecând peste Dacia în părțile Panonice - n-au fundat nici o stăpânire permanentă în Dacia! În tovărășia Hunilor au urmat imigrările Sarmato-Slavice, așezându-se Avarii prin Panonia, Slovenii prin regiunile Ilirice și Bulgarii prin Mysia / Moesia inferioară dar în Dacia Traiană nu și-au aflat dintre acele neamuri nici un așezământ durabil. Dacia Traiană pe timpul acela (secolele VII-VIII), după cum a spus Guido Ravenanul, a fost împărțită în cea septentrională sub Gepizi și Avari și în cea meridională ce cuprindea Ardealul, Banatul și Oltenia, care se ținea de Mysia / Moesia inferioară (prin urmare încă de Imperiul Roman). În Mysia / Moesia inferioară așezându-se Bulgarii, aceia au format un stat dualist pe ambele râpe ale Dunării, din Bulgari cu preferință în dreapta și din Vlahi în stânga Dunării. Ungurii sosiți în secolul IX au ocupat

succesiv mai întâi părțile Someșene, apoi Mureșene, Făgărășene, Amlașene, până când trecând și în părțile Valahice și Moldavice - numite și Cumania - au venit în coliziune nu numai cu tendințele de conservare ale Bulgarilor, ci și cu aspirațiunile de independență ale statelor Române. Pecenegii / Pacinații și Cumanii - pe care unii istorici îi identifică nu numai între sine, ci și cu Vlahii - sosind în secolele X-XIII și năvălind peste locuințele acelora, n-au lăsat după sine alte urme de consistență decât Românilor autohtoni numirea geografică ce le-au dat unii pe atunci, de Pacinați / Pecenegi, Cumani, Vlachi. Iată - dară - și continuitatea Românilor în Dacia destul de lămurită până în secolul XIII! Antagoniștii continuității noastre în Dacia zic: 'Pe voi v-a trecut Aurelian peste Dunăre și v-a așezat în Dacia Aureliană, prin urmare în Dacia Traiană n-a mai rămas nici un Român; în Peninsula Balcanică s-a format limba Română și de acolo strâmtorați de Slavi s-au strecurat Românii în secolul XIII în Dacia Veche, unul câte unul și pe nesimțite, unde apoi au Romanizat pe Slavii de aici, etc'. Întrebăm: cum de Românii cei mulți n-au Romanizat pe Slavii din Peninsula Balcanică iar vreo câțiva Români furișați în Dacia Veche au fost în stare să Romanizeze pe toți Slavii cei mulți care stăpâneau aci? Lui Iordanes îi era cunoscut numele de Rumun. Scriitorii bizantini au numit pe Unguri mai întâi Turci, apoi Panoni, etc., ca și pe Români Vlachi; scriitorii bizantini se ocupau mai cu seamă cu popoarele năvălitoare iar de autohtonii pașnici n-aveau grije și unde aveau necesitate de a-i aminti acolo îi numeau după conceptele geografice: Calconcodilas 'Blaci quibus eadem cum Dacis est linqua', Choniata 'Mysi nunc Blachi nominantur', Lucius 'Blachos fuisses Pacinacas', Suidas 'Daci qui nunc Pacinacitae dicuntur', Comnena 'Comani ducibus usi Blachis', etc. Bizantinii au început a-i cunoaște mai bine pe Români numai când aceștia s-au frecat de ei, numindu-i Vlachi, pentru că lor - ca Romei - nu le convenea a numi și pe Români Romani. Alte sofisme mărunte sunt că am folosit literatura Slavă (da, cam așa cum s-au folosit Ungurii de cea Latină), că articolul final l-am împrumutat de la Albanezi, Bulgari, etc. Dar oare viceversa nu s-a putut întâmpla? Articolul final e o însușire Celtică, ceea ce se vede chiar și din cuvântul Val-ac; și întrebarea încă nu e decisă, oare literele chirilice nu-și au originea la Celți, trecute la Traci, de la aceia la Goți iar de la Goți la Chiril și Metodiu?"

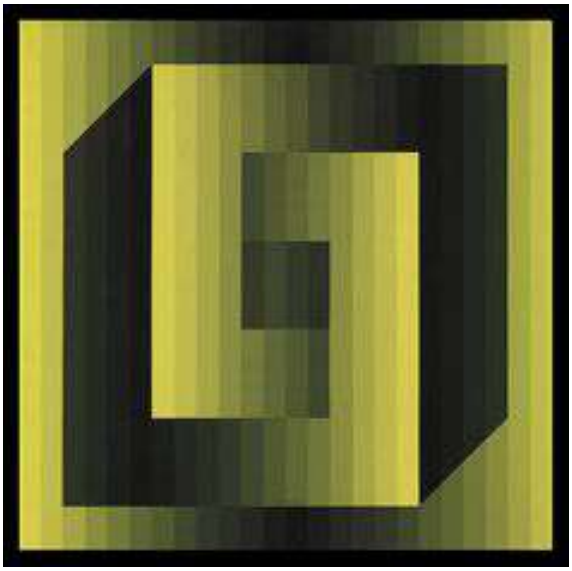

"Sub numirea etnică de 'Valachi' au figurat Românii înaintea străinilor până în timpurile noastre. Numirea 'Valachu' e mult mai veche decât urmele istorice ale bizantinilor din secolele X-XI și decât ale Ungurilor și Slavilor din secolele XII-XIII. Originea acestui cuvânt nu se reduce la 'Gal' strămutat în 'Val', ci eu susțin tocmai contrariul, adică 'Gal' e o deducțiune etimologică cu mult mai târzie din primitivul 'Val'. Am arătat că populațiunea primitivă a Europei meridionale și Centrale - prin urmare și a părților Dacice - a fost a Celților de origine Indo-Arică; că peste acei aborigeni Celtici din părțile Istrului au năvălit ca stăpânitori efemeri diferite popoare, care însă cum au venit așa s-au și dus. Paralel cu Celții au imigrat în Europa septentrională popoarele Kimere și pe urma acelora popoarele Sarmate, care pe vecinii lor Celtici de la început i-au numit 'Val', la care adăugându-se sufixul articular 'ac' (conform și academicianului Marian Marienescu) s-a format 'Valac'. Acest epitet le-a rămas Celților și după Romanizare, metamorfozându-se la diferite națiuni în diferite chipuri, pe măsurile jargoanelor lor. Așa academicianul Pavel Șafarik a spus că Sarmații - înainte de Era creștină - au numit pe Celții Bastarni și Peucini dintre Marea Neagră și Carpați ca 'Vlahi' (de unde apoi au preluat Polonii 'Vloh', Rușii 'Voloh', Ungurii 'Olah', Grecii 'Blachos', Turcii 'Iflak', Tătarii 'Ilak', etc). Popoarele Kimere înaintate mai spre Occident, venind și ele în contact cu Celții ajunși până pe țărmii Atlantici, i-au numit pe aceia asemenea: 'Val' / 'Valh'. În Legea Salică (secolul V) și în Wandersanger (secolul VII) 'Vala', în Cronica Anglo-Săsească (secolul VII) 'Valas', în Glosele de Cassel (secolul VII) 'Valha', în Codicele Wesobrunic (secolul VII) 'Valh', în Niebelungen (secolul XII) 'Vlahen', Cantonul Elvetic Wallis, Wales la Britanici, Wallaland, Walcholant, Welschland pentru Italia, etc., s-au numit - prin Germanii vecini - de la popoarele Celtice. Până și în părțile Tracice aflăm urme de această numire în cuvintele: Tai-fali, Tri-bali, Dece-bal, etc. Din toate acestea se vede că numele 'Val' se extindea mai la toate popoarele Celtice din Europa și îndeosebi la cei din Dacia cu sufixul 'ac'. Numai în Peninsula Pirineică rădăcina 'Val' a ajuns prin metamorfoza proprie dialectelor de acolo ca 'Gal', de unde apoi 'Galicia', 'Galata', 'Galati', etc. Celții preistorici după mult timp de la imigrarea lor în Europa au migrat retrograd din Occident spre Orient, manifestându-se sub diferite numiri ale ramurilor lor în popoare particulare, precum CeltIberi, Belgi, Bretoni, Scordisci, Taurisci, ș.a. Numai Celții Romanizați din ținuturile Dacice au rămas înaintea străinilor și mai departe sub numirea de 'Val-ac'."

♂ **Dominique GUERGA**

- Born June 25, 1785 (Saturday) - Province d'Autriche - Logoge/Trémechoire, France
- Deceased April 22, 1844 (Monday) - Hameau de Vignes. - Ouzouer le Marché, 41, Loir et Cher, France, aged 58 years old
- Aide de labour,Charpentier. Arrivé à Ouzouer en 1799. Journalier à Vignes.

Parents

- Myallie GUERGA 1751-
- Marie SEQUINA 1755-

Spouses and children

- Married *December 5, 1813 (Sunday), Ouzouer le Marché, 41, Loir et Cher, France*, to Marie-Anne Flore SERREAU 1788-1832 with
  - ♂ Jean-Jacques Dominique GUERGA 1815-1850
  - ♂ Amédée Frédéric GUERGA 1817-
  - ♂ Louis Eugène GUERGA 1820-1824
  - ♀ Marie-Anne Victoire GUERGA 1824-
  - ♀ Zoé Emerance GUERGA 1827-1828
  - ♀ Pauline Adelaïde Légère GUERGA 1831-1832
- Married *January 12, 1835 (Monday), Ouzouer le Marché, 41, Loir et Cher, France*, to Catherine PASQUE 1795-1888 with
  - ♀ Eléonore Joséphine GUERGA 1836-1855
  - ♀ Eugénie Flore GUERGA 1839-1839

Bănățeanul Gherga / Guerga la sfârșitul secolului XVIII s-a stabilit în Franța

Este interesant că la sfârșitul secolului XVIII din Banatul aparținând Imperiului Habsburgic / Austriac a sosit în Franța cel notat într-o cercetare "Geneanet" - de pe Internet - ca Dominique Guerga, născut la 25 VI 1785 undeva între Lugoj și Timișoara: în anul 1799 (când avea 14 ani) a ajuns în Ouzouer-le-Marché 47,54 lat. N, 1,31 long. E - acum comuna Beauce la Romaine - unde s-a angajat zilier la podgorie, lucrând atât ca agricultor, cât și ca tâmplar; s-a însurat acolo de 2 ori, având un total de 8 copii: prima cununie a fost la 5 XII 1813 cu Flore Serreau 1788-1832 / care a născut 6 copii Guerga, cealaltă cununie - ca văduv - fiind la 12 I 1835 cu Catherine Pasque 1795-1888 / care a născut 2 fete Guerga (el a răposat la 22 IV 1844). Primul său fiu Jean Guerga 1815-1850 l-a avut ca băiat - născut chiar în anul când a murit - pe Gustave Guerga 1850-1930 / tatăl lui Eugene; registrele militare ale Franței Moderne au păstrat fișele unor bărbați Guerga din Paris, ca Eugene Guerga născut la 22 I 1878 - cu tatăl Gustave Guerga - și Lucien Guerga născut la 26 VI 1897 (a răposat la 28 VI 1963, în Paris):

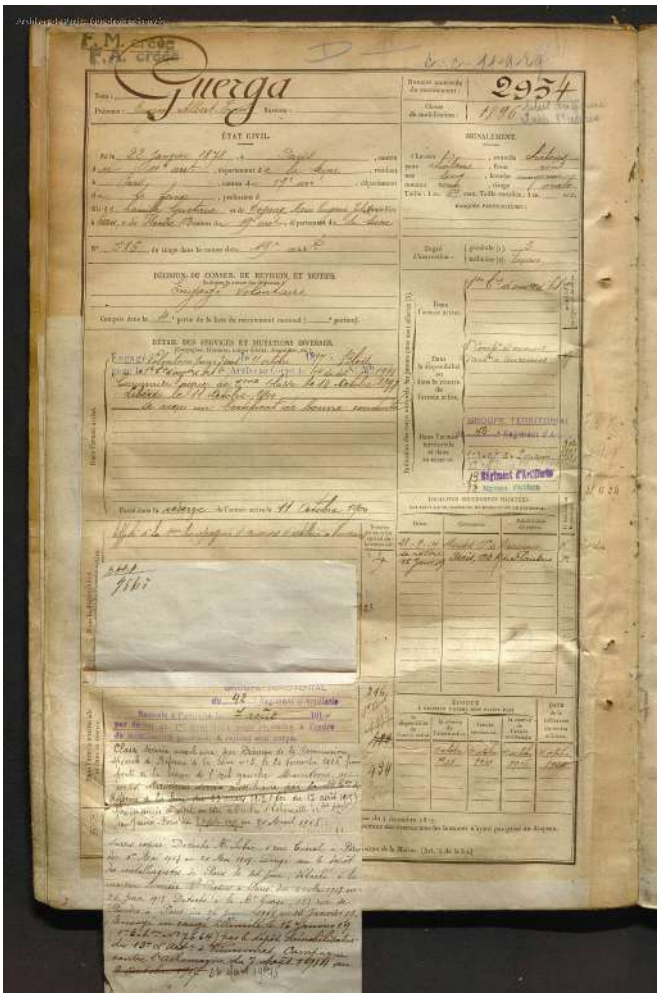

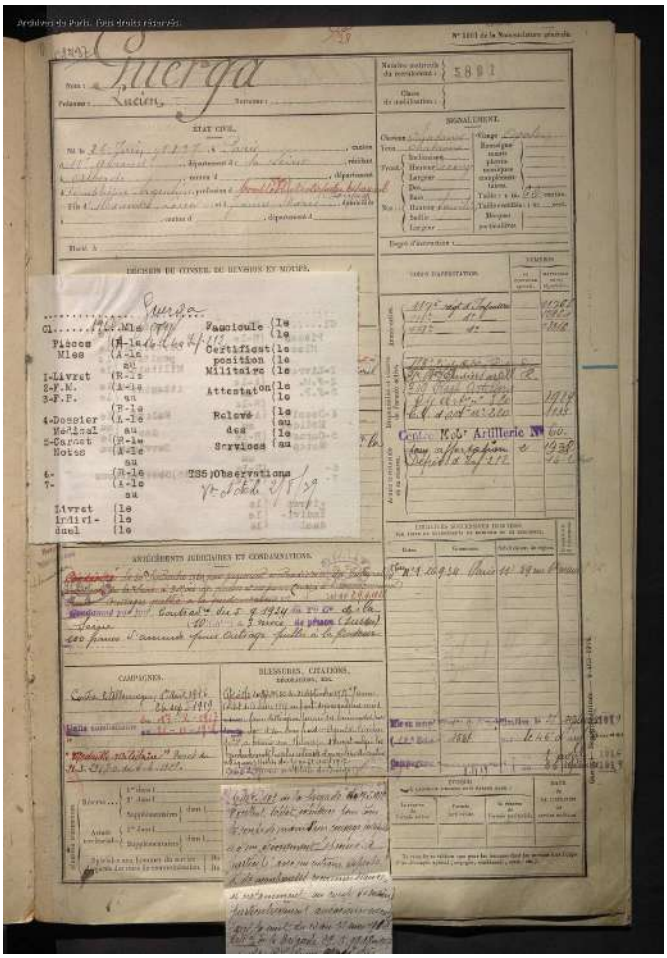

Parizieni Guerga - militari voluntari - au luptat în primul război mondial în armata Franceză

Gherga în Irlanda

"Țara Oierilor" = "Ir-landa". Astfel cum au descoperit arheologii Irlandezi, navigatorii neolitici foloseau pirogi din piei de mari animale - ca tauri / boi - ambarcațiuni denumite acolo "curragh" / "currach"; așa ceva existau și în Evul Mediu, după cum a consemnat inclusiv ierarhul Regal Gerald în "Topographia Hibernica" din anul 1187 (el descindea dintre Gherardinii Florenței - după cum a documentat parlamentarul Irlandez Alfred Webb în anul 1878 - familia arhidiaconului Gerald 1146-1223 fiind înrudită cu nobili Galezi și Normanzi, ș.a). În anul 2015, grupul format de Lara Cassidy, Rui Martiniano, Eileen Murphy, Matthew Teasdale, James Mallory, Barrie Hartwell și Daniel Bradley au evidențiat că în Epoca Bronzului unii chiar și din Levant

au ajuns în Irlanda (scheletele lor din Insula Irlanda fiind analizate genetic). Vechii Greci numeau Insula Irlanda ca "Ierne" (denumirea indigenă - și acum - e "Eire"); climatic, Românii numesc ca "iarnă" anotimpul cel mai friguros (în Vechea Lume, Insulele Nordice erau reci, un exemplu fiind Islanda însemnând "Insula Înghețată", care abia în Evul Mediu s-a mai înverzit, prin devierea naturală în Atlanticul de Nord a curentului Golfului / Caraibelor de pe Groenlanda = "Tărâmul Verde" spre ea, atunci mai îmblânzindu-se și clima Irlandei). "Gaeilge" - în pronunție "Gheilga", în care se poate observa apariția "L" peste "R" de la Gherga - a fost denumirea originală din care a derivat Gaelica / limba indigenilor din Ierne = Eire / Irlanda; șefa Zânelor din acea Insulă Atlantică era Aina / Anu: cea mai mare Zeiță din Irlanda / "Ir-landa" = "Țara Ir" (e interesant că în vechile Graiuri din Europa, astfel fiind la Gasconi / Basci - dar și din Ural până în Islanda, după cum a documentat inclusiv lingvistul Fritz Spiegl în "Dicționarul" său din anul 1996 - "ur" = "apă", de pildă rămânând ca prefix inclusiv la Români în "ur-ină" / pișat, la vechii Români "pișătoarele" fiind căderile de apă = cascadele iar pe de altă parte cei care în vechime le vegheau, anume "uri-așii", pot fi literalmente înțeleși ca "așii apelor"). Scoții care locuiau Irlanda cândva - înainte de a trece în actuala Scoție, unde erau pictații Picți - au fost Sciți; așa ceva a consemnat explicit și documentul Medieval "Chronica de Origine Antiquorum Pictorum", din secolul X: "Scotti qui nunc corrupte vocantur Hiberniensis quasi Sciti, quia a Scithia regione venerunt, et inde originem duxerunt" = "Scoții, care acum incorect sunt denumiți Irlandezi, au fost Sciți, deoarece au venit din Sciția și își au originea acolo". Același document a mai conținut: "Sciții se nasc cu părul foarte deschis, din cauza zăpezii continue; iar acea culoare a părului a dat denumirile oamenilor, de aceea ei se numeau Albani. În ochii lor se afla așa strălucire, încât ei vedeau mai bine noaptea decât ziua. Mai mult, Albanii erau vecini cu Amazoanele. Vechii Greci îi știau ca Geți, mai degrabă decât Goți. Ei formau cea mai curajoasă și mai puternică rasă iar trupurile lor erau înalte, masive, răspândind teroare cu armurile lor. Urmași ai Geților au fost Dacii. Romanul Lucan a scris că Dacii erau Nordici și se crede că Dacii se puteau numi chiar Dagieni, fiind legați de Goți. Sciția / Goția a fost foarte întinsă, având în E Indienii, în S Mlaștinile Meotide și Dunărea, în V Germanii iar în N Oceanul, cuprinzând Hircania din Sud-Estul Caspic și Caucazul; din cauza infertilității pământurilor, unii au rătăcit până departe, alții au trăit nefiresc, ca sălbatici. Până la Mlaștinile Meotide era Alania, apoi era Dacia, inima Goției". Iată așadar foarte concret relevate în Arhipelagul Britanic, din Evul Mediu, conexiunile Ghergarilor din Ghergania / Hyrkania și Albania Caucaziană - ai căror partenere erau Amazoanele - ca Geți / Goți, considerați Sciți = strămoși ai Irlandezilor și ai Scoțienilor (iar printre Skitoi / Ghetoi și Keltoi au fost Ghergoi): cele afirmate la începutul mileniului III în lucrarea "Originea Gherga" nu-s noi - deci n-au de ce surprinde - căci au fost relatate de exemplu inclusiv la sfârșitul mileniului I, într-o Cronică Scoțiană / Britanică.

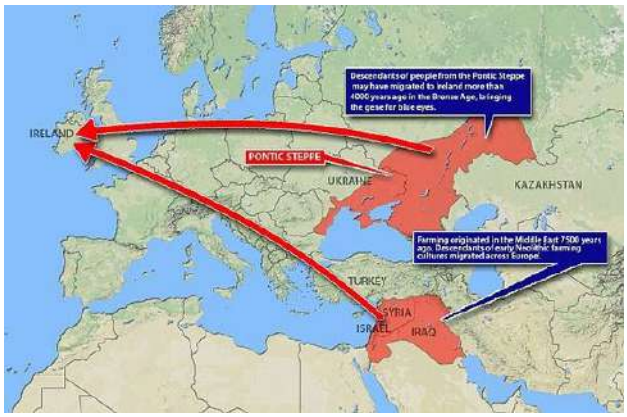

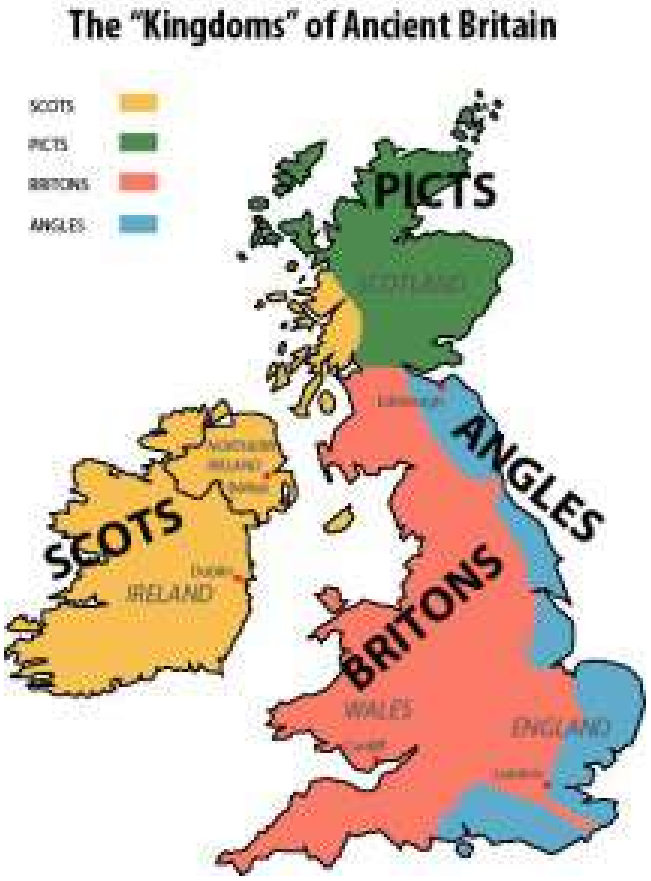

Dr. Mircea Eliade - în "Istoria ideilor şi credinţelor religioase" - a scris: "Descoperirile arheologice fac să reiasă, pe de o parte, arhaismul culturii celtice, şi pe de altă parte, continuitatea anumitor idei şi obiceiuri aparţinând vechilor tezaure religioase ale neoliticului, asimilate de timpuriu de către celţi şi parţial integrate într-un sistem teologic moştenit de la strămoşii lor indo-europeni. Arhaismul culturii celtice este confirmat şi de alte izvoare. Se regăsesc în Irlanda numeroase idei şi obiceiuri atestate în India antică, iar tonalitatea este asemănătoare cu aceea din limba sanscrită şi hitită; este vorba de fragmente ale unei moşteniri comune din mileniul II î.C. (celţii insulari - mai ales în Irlanda - au produs o abundentă literatură epică, prelungind în mare parte tradiţia mitologică precreştină, ceea ce este valabil şi pentru bogatul folclor irlandez). Ca şi brahmanii, druizii acordau memoriei o importanţă considerabilă. Legile irlandeze vechi erau compuse în versuri, pentru a uşura memorizarea lor. Paralelismul dintre tratatele juridice irlandeze şi hinduse se

verifică nu numai în forma şi tehnica lor, ci şi în ceea ce priveşte dicţia lor; iată câteva exemple de paralelism indo-celtic: postul ca mijloc de a întări o cerere juridică, valoarea magico-religioasă a adevărului, intercalarea în proza narativă epică de pasaje în versuri - în special dialoguri - importanţa barzilor şi raporturile lor cu suveranii, mentalitatea irlandeză în riturile funerare mai apropiată de cea a vechii Indii decât de mentalitatea Angliei, etc. Iuliu Cezar afirma că Galii cunoşteau clasele privilegiate ale druizilor şi cavalerilor şi pe cea oprimată a poporului; tripartiţia oglindea ideologia indo-europeană, regăsită în Irlanda la puţin timp după convertirea la creştinism: sub autoritatea lui 'rig' (echivalentul fonetic al sanscritului 'raj' / latin 'reg'), societatea era împărţită în druizi, aristocraţia militară (în traducere exactă 'puternică', echivalentă sanscritei 'kşatra') şi crescătorii de vite 'bo arig' (oamenii liberi care se numeau pe ei înşişi posesori de boi)". Irlandezii spun că strămoşii lor erau din Anatolia şi se numeau Milesieni - respectiv Cariani / din Ţara Gherghiţilor - ajunşi acolo via Spania înaintea Războiului Troian: Breogan, fiul lui Brath, a construit un Far pe locul Iberic unde Împăratul Traian a ridicat Turnul lui Hercule iar nepotul său Mil Espane - menţionat de "Istoria Britonilor" din anul 828 - s-a însurat cu Prinţesa Egipteană Scota şi a decis colonizarea Irlandei (fiul lor Finn - însemnând "Corectul" - a fost primul Rege al Irlandei); e de ştiut că termenul "Finn" la Celţi era "Alb" iar cuvântul Irlandez (Gaeilge / Gaelic) "Fionn" = "Blond". În acea Insulă apuseană a Arhipelagului Britanic, Gherg a fost venerat ca fiind cel mai bun războinic - prezent cu oamenii săi în legendele Irlandeze culese de Mary Jones - ca de exemplu în înfruntarea războinicului Conor din Ulster şi diverse bătălii, cu nume ca Gerg / Geirg (numele Irlandei e ştiut - la fel ca şi Iran - ca însemnând Ţara Arianilor / a nobililor; au existat legături istorice dovedite pe filonul având principalele elemente Arianii din N Indiei, populaţiile de pe malurile Aralului, Arameii din Orientul Mijlociu, Armenia în Caucaz şi Armânii / Aromânii din Balcani). De exemplu, în secolul I î.C. istoricul Diodor din Sicilia 5:32 a notat: "Femeile Galilor au aceeaşi statură cu bărbaţii şi-s vânjoase de parc-ar fi bărbaţi. De obicei, copiii - îndată după ce s-au născut - au părul aproape alb; dar, cu vremea, culoarea ajunge să fie ca a părinţilor. Cei mai sălbatici dintre ei locuiesc spre miazănoapte şi în vecinătatea Ţării Sciţilor. Despre unii se spune că se hrănesc cu carne de om; astfel - zice-se - ar fi Britanii aşezaţi în locurile denumite Iris / Irlanda. Cum sunt vânjoşi şi sălbatici, se povesteşte că ar fi străbătut - în timpurile străvechi - toată Asia, făcând incursiuni. Erau cunoscuţi pe atunci sub numele de Cimerieni". (Iată aşadar un alt document vechi, de la sfârşitul mileniului I î.C. - cu un mileniu mai vechi decât "Cronica Picților" - provenit din altă Insulă, anume Sicilia, relatând elemente similare cu cele regăsite în N Britanic). În Irlanda, Romanii n-au stăpânit: în V Europei s-au conservat multe relicve datorită poziţiei depărtate de răsăritul European turbulent de la sfârşitul Antichităţii şi începutul Evului Mediu (Mes Gergga / Gegra a fost cârmuitorul provinciei răsăritene Leinster - cea mai populată din Irlanda - în timpul creştinării, apropierea numelui de Gherga sau deformarea sa putându-se datora scurgerii timpului şi interferenţei cu alţi localnici; de altfel, în Regatul Irlandez Osrai format acolo, la putere a fost Dinastia Cherca cu diverşi urmaşi între nobilii şi Regii Insulei, aşa după relevă genealogiile locale, de pildă arborele Curry Levin indicându-l pe MacMes Gerga în anul 260 sau manuscrisul Magauran din anul 1389 - realizat în Tullyhaw 53,55 lat. N, 7,15 long. V / judeţul Cavan din Irlanda, cu scop genealogic, de Adhamh O'Cuirnin - l-a menţionat pe Ghergi ca primul stăpân al Moşiei Cavan, etc).

Crucea Celtă

Este de ştiut că vechile mituri ale Irlandei au fost consemnate de primii călugări creştini; ele nu erau considerate povestiri păgâne ci mijloc de distracţie şi de aceea Biserica nu le-a reprimat, reuşind astfel să se transmită în timp. Sfântul Patriciu / Patrick - cel care a creştinat Irlandezii şi a introdus ca simbol acolo trifoiul / numit arhaic de Români "chercură" - în anul 455 a intrat în Purgatoriu prin faimoasa peşteră producătoare de viziuni de pe Insula Lacului Derg din Ulster, al lui Gherg 54,33 lat. N, 7,50 long. V, ulterior la Bazilica de pe Insula din mijlocul Lacului (până în prezent) făcându-se pelerinaj: acolo, în extremitatea N Irlandeză, cel care i-a creştinat pe localnici a obţinut de la Dumnezeu prin rugăciuni şi virtuţi ca Pământul să se deschidă către Lumea "Cealaltă", pentru a-şi convinge contemporanii increduli de imortalitatea sufletului. Vechiul nume al apei era Lacul Gherg / Gerg şi aducea cu înţelesul de "soartă" (conform generalului Irlandez Charles Vallancey, care a fost secretarul anticarilor Insulei în 1770-1804), el popular fiind ştiut şi ca Lacul Roşu: e de remarcat că la Auxerre 47,47 lat. N, 3,34 long. E în Burgundia, Fericitul Gherman / Germanus 378-448 a fost mentorul Sf. Patrick 385-461 (predecesorul aceluia a fost episcopul Amadour - mort în anul 418 - care printre Burgunzii creştini a introdus Cultul lui Quriaqos / Chiric, copil martirizat în anul 304 la Tars / Cilicia); episcopul German/us, care a construit o mare Mănăstire dedicată fraților Cosma și Damian și a ajuns să decedeze la Ravenna, l-a promovat printre Britanici pe Sf. Alban, martir tot în anul 304. Sprijinul Gherganilor care controlau pe atunci acea parte a Irlandei a fost hotărâtor în misiunea de creştinare a localnicilor. Un text legislativ Irlandez din anul 650 al Sfintei Brigid (stareţa - care avea "o minge de foc" vizibilă de mulţi deasupra capului său - a Mănăstirii Kildare 53,09 lat. N, 6,54 long. V ridicată peste Sanctuarul druid administrat de femei care vegheau acolo ca focul să nu se stingă vreodată), legat de istoricul berii Irlandeze - ce urma pilda din Galileea a înmuierii vinului cu apă prin a pune apă în bere - indica Regele Gerg / Gherg, deţinătorul unui mare cazan de bronz, cârmuitor al Ţinutului Gergin / Gherghin din N Insulei; se ştie că practica avea şi un rol inversat, căci din motive sanitare, când era cazul datorită lipsei apei limpezi, în apa

tulbure, atât cei din Canaan, cât şi Romanii, obişnuiau să pună vin, al cărui alcool avea rolul dezinfectării.

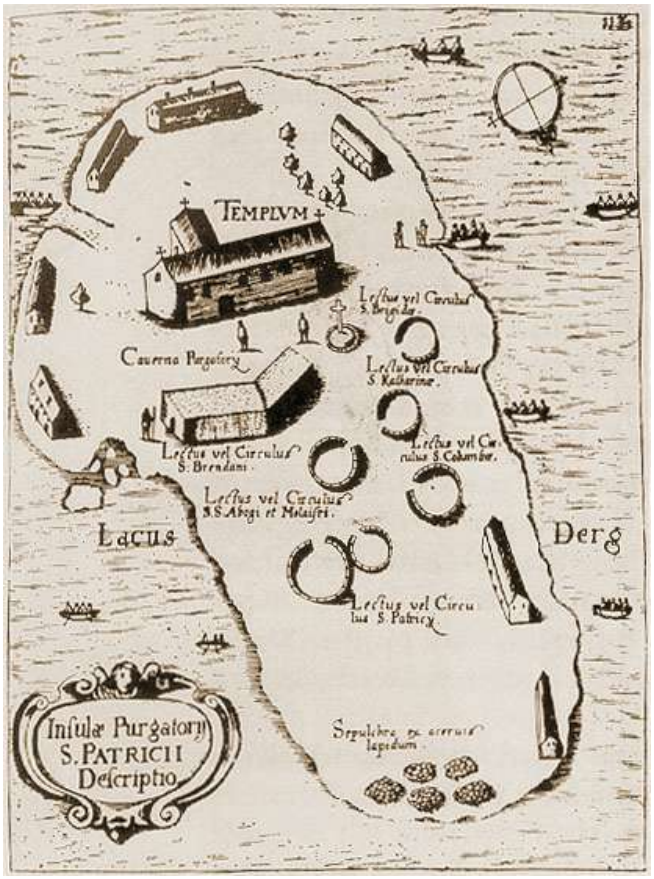

Insula din Lacul Gherg

În secolul I î.C., Diodor din Sicilia a explicat în volumul 4 din "Biblioteca istorică" şi un alt motiv: "La început, când vinul a fost descoperit, Dionysos nu se gândise să-l amestece cu apă şi vinul se bea curat. Dar prietenii care se strângeau laolaltă ca să benchetuiască - de îndată ce înghiţeau mai mult vin fără apă - ajungeau aproape să-şi piardă minţile şi, folosindu-se de ciomege, se loveau unii pe alţii. Şi, astfel, unii căpeau răniţi, iar alţii îşi pierdeau chiar viaţa, din pricina loviturilor de moarte. Ca să înlăture supărătoarele urmări ale beţiei, Dionysos n-a voit să ia hotărârea de a-i opri pe oameni să bea vin neamestecat, fiindcă acea băutură prilejuia o prea mare plăcere; în schimb, le-a poruncit muritorilor să vină la ospeţe cu 'narthex' (târş / craca pe ce se clădea căpiţa de fân, din trestia Anatoliană Ferula Communis) şi nu cu ciomege. Oamenii i-au dat lui Dionysos mai multe epitete - aşa ni se povesteşte - pentru a trezi amintirea feluritelor întâmplări în legătură cu zeul: l-au numit 'Baccheios', gândindu-se la Bacantele / Muzele care-l însoţeau, 'Leianos' amintind astfel împrejurarea când zdrobise cu picioarele strugurii în teasc şi l-au numit şi 'Triambos', fiind cel dintâi (dintre câţi ne-au fost amintiţi vreodată) care celebrase un triumf, după ce se întorsese, încărcat de numeroase prăzi, în urma expediţiei din India". În anul 670, primul stareţ al Mănăstirii Mayo 53,45 lat. N, 9,07 long. V din Irlanda a fost Sf. Gerald, răposat la 13 III 732: s-a născut în Northumbria, tatăl său fiind Regele Anglo-Saxon (contemporan cu el a fost localnicul savant Beda, considerat "părintele istoriei Englezilor"); după Sinodul din anul 664 de la Whitby 54,29 lat. N, 0,37 long. V / Anglia, Gerald s-a mutat în Irlanda, ridicând - în ideea traiului separat de călugării Irlandezi - Mănăstirea Mayo pentru Saxoni (dedicată doar Anglo-Saxonilor, acolo funcţionând şi vestita Şcoală Mayo). Irlanda este Ţară independentă din anul 1919. În anul 1880, arheologul Galez Boyd Dawkins a considerat că Nordul European - inclusiv Albionul / Arhipelagul Britanic - în Epoca Pietrei a fost Culturalizat de o rasă Laponă (posibil încrucişată cu vechiul tip Cro Magnon) iar Cord Haddon 1855-1940, preşedintele "Institutului Antropologic" al Regatului Britanic, a spus că "unele basme sunt istorisirile oamenilor Epocii Fierului despre evenimente ce s-au întâmplat oamenilor Epocii Bronzului în conflictele lor cu oamenii Epocii Pietrei"; antropologul American Walter Wentz 1878-1965 a observat că legendarii războinici Fianna din Irlanda erau Uriaşi. Este interesantă vorbirea fără gen din Arhipelagul Britanic, caracteristică Finico-Ugrilor şi Anatolienilor:

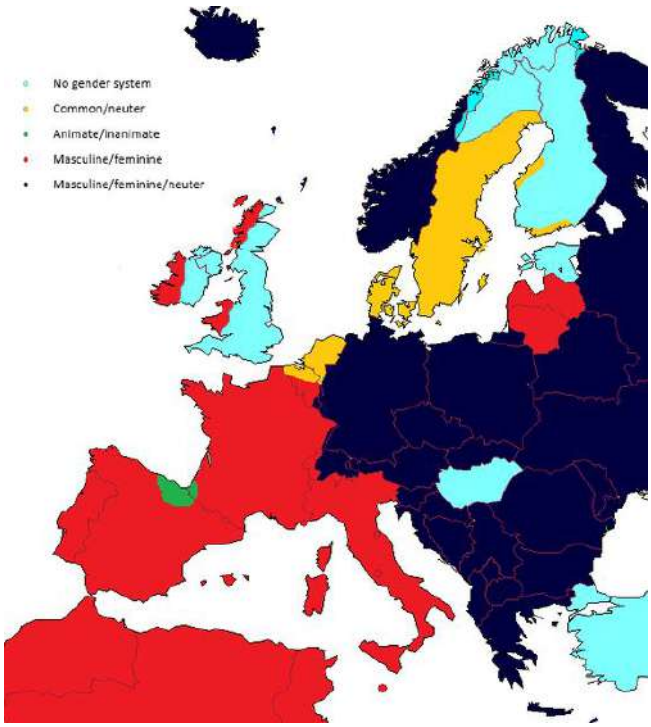

Utilizarea genului în limbile Europei

Cercetătorul Scoţian David MacRitchie în "Mărturia Tradiţiei" din anul 1890 a înfăţişat colonizarea Scoţiei şi Irlandei de către Finici (care au populat N Arhipelagului Britanic, amestecându-se cu Agatârşii din Scoţia şi Arianii din Irlanda, urmările acelor combinaţii ale tuturor "Uriaşilor" - faţă de autohtonii scunzi - fiind reţinute până în Epoca Modernă): "În Insulele Shetland - din N Scoţiei - cei superiori oamenilor obişnuiţi erau ştiuţi ca Finici. De unde aşa ceva? Rasa Ugriană a Finicilor (cei dintre Rusia şi Norvegia), a avut de a face cu negreşitul caracter Viking? Investigaţiile repetate m-au convins că Finicii au pătruns în Scoţia şi Irlanda. Originea 'înaltă' a unora încă trăind explică descendenţa din sângele unor cuceritori Germanici. În toate evenimentele, Norvegia apare drept 'casa' Finicilor. În 1688, preotul James Wallace din Kirkwaa / Kirkwall a scris în 'Descrierea Insulelor Orkney' că pe Insula Eda trăiau Finici, mari navigatori. În 1701, John Brand în 'O scurtă descriere a Orkney' afirma că patria lor era Finlanda. Bergen din Norvegia era ştiut ca 'Fiordul Finic' - şi e reţinut de Tradiţia

din Shetland ca locul de unde au sosit Finicii - acolo dialectul având rădăcina Saami (după cum a observat în 1880 şi locotenentul George Temple). Este evident că Finicii din Shetland şi Orkney au fost Eschimoşi, sosiţi din Scandinavia în pirogi. Femeile lor aveau piepteni şi oglinzi (fapte memorate în Nordul Scoţiei), Ţinuturile de unde veneau 'pentru a-şi recâştiga libertatea' fiind considerate 'Magice' iar ele 'mari vrăjitoare'; în Insula Omului / Man, tradiţia a reţinut amintirea Finicelor. Este uimitoare asemănarea dintre vechile pirogi lungi şi înguste - acoperite cu piei - ale Finicilor din Nordul Scoţiei (încă utilizate de Galezi) şi cele ale Eschimoşilor Saami. În Insulele Hebride - din Vestul Scoţiei - localnicii cu evidente trăsături Ugriene (vorbind un Grai neînţeles de Scoţieni) până în urmă cu un secol trăiau în corturi tipice Finicilor:

Sălaşe în Insula Jura din Hebride, 1772

Vikingii au menţionat în cronicele lor 'saga' că printre cei care au ajuns la sfârşitul mileniului I în Nordul American au fost cei din Nordul Scandinav: zona Laponă. Mai timpuriu, în Nordul Irlandei a fost Bătălia de la Gabhra / Gawra - din 284 - pentru alungarea Finicilor, care stăpâneau Insula; în Irlanda - după cum a relatat Dr. William Skene în 1867 în 'Cronicile Picţilor' - Finicii erau chiar pre-Milesieni, în legături şi cu cei înrudiţi de la gurile Rinului şi Elbei (extremitatea răsăriteană Baltică cândva era Golful Finic, înconjurat doar de Finici). Picţii din Scoţia practicau Magia Finicilor (care erau conducătorii scunzilor localnici). În Antichitate, zidul împăratului Hadrian din Nordul Angliei a fost ridicat ca să-i separe pe Romani de ei. Fortăreţele Picţilor aveau dimensiuni extraordinare, clădirile lor fiind de tip 'Ciclopic'; ei erau oameni cu o forţă muşchiulară uriaşă, de o putere incredibilă. Forturile Picţilor au fost construite de Finici. Arheologul George Petrie a observat o asemănare izbitoare între locuinţele lor conice şi cele ulterioare din Groenlanda. Legendele şi documentele Irlandeze abundă despre dominaţia Finicilor, relatând sosirea lor în Epoca Bronzului şi numeroase isprăvi ale lor apoi, acolo". Este interesant că o escală în anul 461 a călătorului Aethicus Donares = exploratorul Istrean / Dunărean pe când înconjura globul a fost - corespunzător "Cosmografiei" sale - în Insulele Orkney (acelea erau numite Orcade, după cum a consemnat Romanul Tacitus în anul 98 - care a mai scris și că în vremea sa limba din Arhipelagul Britanic era similară cu Finica Aestă, vorbită de Estoni "ergo iam dextro Suebici litore Aestiorum gentes adluuntur quibus ritus habitusque Sueborum lingua Britannicae propior" / lucrarea "Germania" 45 - Medievala "Historia Norwegiae" afirmând că onomastica provenea de la legendarul Orkan, primul cârmuitor al Arhipelagului); așadar în Antichitate, înaintea sosirii Germanicilor Anglo-Saxoni de la începutul Medieval, limba Britanicilor era Finică. Realitatea din secolul I - după cum a scris inclusiv contemporanul istoric Roman Tacit - a fost că între Estul Baltic și Arhipelagul Britanic se vorbea Finica, desigur de către cei consemnați de Antici ca HiperBorei = extrem Nordici: Finicii - adică HiperBoreii = Oamenii extrem Nordici - se aflau la N și față de Barbarii știuți ca Daci în N Dunării inferioare și ca Deutsche în N Dunării superioare (la S de Dunăre - Fluviul fiind granița "Barbaricum" - era Imperiul Roman / unde trăia Tacit). În anul 890, călătorul Vareg / Viking Ohthere din Regatul Norvegiei ajuns în Britania a relatat că pe atunci printre Saami și Suedezi încă trăiau oameni "Cwen" / "Kæn" iar teritoriile lor din N European formau "Kæn-land": probabil "tărâm Kun" (în mileniul I, Kunii / Cunii au fost strămoși deopotrivă pentru Huni și pentru Cumani); de altfel, în anul 551 cronicarul Iordanes în "Getica" a scris despre Scandza / "S-Candza", aflată în dreptul gurii Vistulei - cea mai Sudică regiune a Regatului Suediei era Scania / "S-Cania", de la care a apărut denumirea Peninsulei Scandinavia - Polonia fiind "Gotiscandza" (respectiv Scania Gotă / Scandza Goților).

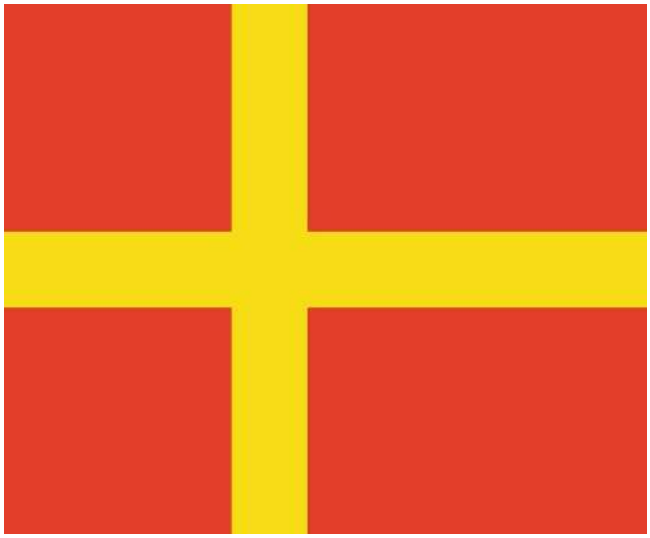

Steagul Scaniei

Este de ştiut că spre sfârşitul mileniului I Vikingii Garðar în răsăritul Golfului Finic au fost primii cârmuitori ai Ruşilor iar mult departe spre apus tot ei au fost primii colonişti în Islanda, Groenlanda şi Canada / America de Nord iar "Fiordul Finic" / Bergen 60,23 lat. N, 5,19 long. E - din Horðaland / Hoarda-land, adică Ţinutul Charuzilor, a celor sosiţi acolo de la Marea Baltică - a fost capitala Norvegienilor înainte de Oslo 59,57 lat. N, 10,45 long. E (târgul Bergen fiind declarat oraş în anul 1070 de fiul ultimului Rege Viking, care în garda Imperială bizantină a fost subordonat puternicului general Gheorghios / Gyrger). Dr. Douglas Simms de la Universitatea Texas / SUA - în cercetarea sa despre Saamii timpurii - a prezentat harta mișcării lor și din Marea Albă, de-a lungul Scandinaviei, până în Albion / Arhipelagul Britanic (Laponii / Saamii sunt răspândiți mai ales în Karelia Rusă și Finică, ei având cel mai mare procent genetic patern ca al Gherga din Europa):

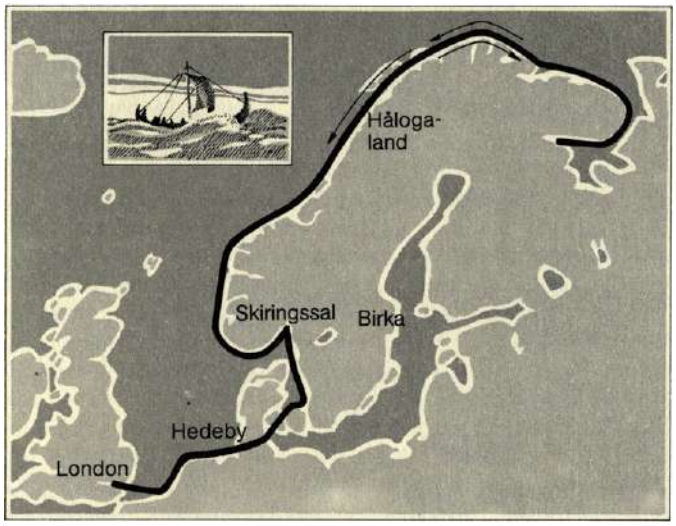

Regalitatea Britanică

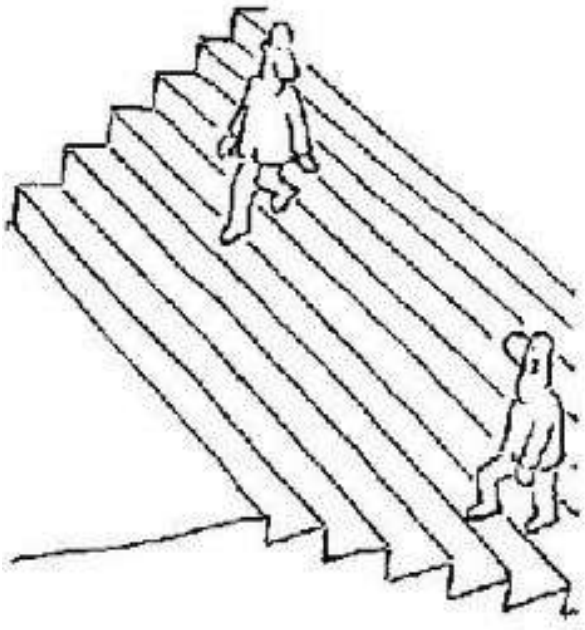

Regatul Britanic în forma actuală se bazează pe Tratatul din anul 1922, ce a consemnat apartenenţa Irlandei de Nord la Regatul Unit (Ţara Galilor - numită în vechime Cymru, adică a camarazilor, colonizată după Războiul Troian de cei din Wilusa / denumirea Hitită a Troiei, așa cum a scris și cronicarul Galez Geoffrey din regiunea Monmouth, că strămoșii ar fi fost Cymeri / Cimeriani - s-a unit cu Anglia în anul 1535 iar din anul 1603 Anglia şi Scoţia au avut acelaşi monarh, de altfel în anul 1685 fiind atestat castelul lui Ealan Ghierg la Lacul Ridan din Scoția). Regalitatea Britanică - începută în Arhipelagul Britanic pe cea mai mare Insulă / anume Britania, cu Britani, adică prieteni - e patronată de nimeni altcineva decât de Sf. George. Cercetătorul Român Nicolae Pintilie a publicat în "Enciclopedia Dacilor" din anul 2011: "Un accesoriu obligatoriu pentru încoronarea regilor britanici - ce stă sub tron - e o piatră cu 2 belciuge (pentru a fi cărată mai ușor); în 'Religiile păgâne ale Insulelor Britanice' de Ronald Hutton (profesor de istorie la Universitatea Bristol), stă scris că 'Piatra Virtuții' a fost dusă în Scoția de niște coloniști cimmerieni veniți în 330 î.C. de la Marea Neagră. A folosit la încoronarea regilor în zona sacră Argyll (având mulți megaliți din Epoca Bronzului): atunci când regele era încoronat, stătea pe Piatra Virtuții". (În prezent, se pare că piatra Regală existentă o înlocuiește pe cea originală). Călugărul Galez Nennius în anul 830 a scris în "Istoria Britanică" că Troianul Brutus, strănepot al Prințului Enei / Enea din Troia Gherghiților, care a emigrat în Albion / Arhipelagul Britanic, a fost primul Rege în linia Regală Britanică - de la care s-ar trage numele Britaniei și al Britanilor - iar Regele Arturiu / Arthur afirma că era descendent direct al acelui Brutus, continuitate urmată de actuala familie Regală Britanică, care provine din Arthur (numele Regelui Arthur reproducea Britonicul "Artoris", adică "Regele Urs" / căci în Galeză "Arth" = "Urs" dar spre deosebire de forma Celtă, conform Dr. Mihai Vinereanu în anul 2023, cea Romană "Artorius" - căci un fost lider al Romanilor cu acel nume era dintr-o familie de coloniști Dobrogeni, adică din Sciția "Mică", care nu s-a retras din Britania odată cu armata Imperială - însemna "Plugar"); piatra marcând debarcarea Troianului Brutus în anul 1103 î.C. la Totnes 50,25 lat. N, 3,41 long. V în cea mai mare Insulă a Europei este încă vizibilă (cronicarul Britanic Geoffrey / Galfridus 1095-1155 din regiunea Galeză Monmouth a consemnat că numele inițial al Londrei era Caer Troia, adică "Noua Troia"). Corespunzător Dr. Laurence Waddell - în anul 1924 - Regele Brutus ar fi făcut parte dintre Arianii Barat (onomastică pusă de dânsul în legătură cu numele Bhărat al Indiei); de la Regele Brutus dăinuie Tradiția ca Gardienii orașului = "Noua Troie" să fie coloșii Gog și Magog, care străjuiau reședința lui - zisă "Guildhall" / Palatul Municipal, acolo ulterior deschizându-se Primăria Londrei - începând din Evul Mediu autoritățile capitalei Britanice organizând la alegerea fiecărui primar procesiune prin centru = "City" cu Uriașele statui (pentru ocrotirea metropolei de dușmani).

În anul 2009, cercetătorul Canadian Harold MacGregor a studiat clanul Gregor din Scoția - cu reședința în Argyll = epicentrul Vikingilor "Gall-Gael" în secolele IX-XI - și a scris: "Dinaintea mijlocului mileniului I î.C., negustorii Ibero-Celți din Tartessos - de lângă stânca Gibraltarului - numeau Arhipelagul Britanic ca Albann (de unde a provenit Albion). La sfârșitul mileniului I î.C., când Romanii au ajuns să vadă trupurile pictate ale autohtonilor Albionului, i-au denumit Picți. În mileniul I, din cauza evenimentelor turbulente de pe continent, ultimii Picți s-au retras să trăiască în Scoția. La mijlocul mileniului I, de fapt Nordul Irlandei se numea Scoția. De acolo au migrat Gaelii peste Canalul Nordului în ceea ce acum e Scoția (unde Picții respectau linia maternă). Clanul Gregor era știut ca Alpin / Albion (adică autohton). Conform lucrării din anul 1838 a istoricului James Browne, regele Grig / Gregor - fondatorul clanului purtându-i numele de familie - și-a început domnia în anul 882 peste Regatul Dal Riada (pe ambele părți ale Canalului Nordului); numele tatălui său a fost - în versiune Latină - Ciricius, Pict Girig / Ghirig și Gaelic Grioghair (în Engleză Gregor). Regele a domnit timp lung și a sfârșit ucis de Picți, deoarece a impus egalitatea supușilor; a fost înhumat pe Insula Iona 56,20 lat. N, 6,25 long. V din Arhipelagul Hebride - din Canalul Nordului - unde a funcționat parohia Cirig (numită așa după el). Dinastia fondată a favorizat dezvoltarea clanurilor Scoțiene, începând chiar cu cel dintâi, clanul Gregor - Scoțian notat și Gregarach / Grega-rach - ce avea ca membri și unele persoane neaparținând neamului / neînrudite, așa cum a fost de pildă starețul Finghin de la Glen Dochart, care după ce l-a vizitat în anul 966 pe papă, a devenit șeful Bisericii Regatului; pentru identificare, rudele și-au păstrat numele Gregor iar ceilalți au început să poarte în prefix particula Mac (totuși, printre MacGregor au existat și unii cu tipologie tipic Gregoriană, cum a fost de exemplu eroul Rob Roy)". În secolul X, "Cronica de origine Antiquorum Pictorum" a consemnat că în secolul anterior s-a încoronat "filius Run regis Britannorum nepos Cinadei ex filia" - cunoscut ca "licet Ciricium filium" - iar istoricul Irlandez Flann Mainistreach din secolul XI l-a numit pe acel Rege al Scoției din secolul IX ca Girg, la fel notându-l și "Cronica Regum Scottorum" din secolul următor pe fondatorul clanului Regal Gregor din Scoția. Ultimul Rege autohton Scoțian a fost în secolul XI Malcolm III (învingătorul uzurpatorului Macbeth, tragedie descrisă de scriitorul Englez William Shakespeare), care s-a însurat în capitala Edinburgh / "Edin-burgh" cu nobila Margareta născută în fosta Morisena = Cenad / județul Timiș: lui i se zicea "Cneaz mare" (Gaelic "Canmor" / "Can-mor", unde "Can" / "Chan" = Cneaz și "mor" = "mare"); osemintele sale au ajuns pe Insula Iona (necropola Regilor Nordici, Insulă notată de Analele din Ulster și ca Iae / Ie). Cârmuitorii Scoției Malcolm III și Margareta s-au îngrijit de urmașii contemporanului lor Gyorgy / Gheorghe - născut tot în Banat, la fel ca și Regina, poate mamele lor erau surori - care și-a lăsat fiul Marius / Maurice, nume rezonând cu Morisena de pe Mureș, născut de o nobilă din clanul Regal Gregor împroprietărit cu moșia Drymen (acela a fondat acolo clanul Drummond).

Londra

Este de ştiut că frumoasa nobilă Galeză Ygerna, mama lui Arthur, a rămas văduvă după Ducele Kelt Gorlois din Cornwall - cu care o avea ca fiică pe Gorgana / Morgana - şi s-a remăritat imediat cu Uther, ce a devenit ulterior Regele Britanic (la Curtea căruia au crescut atât Arthur, cât şi sora sa mai mare Gorgana / Morgana); privind identitatea Gorgana = Morgana, e util de ştiut că în Română "morman" a provenit din "gorgan", astfel cum au demonstrat lingvişti ca Dr. August Scriban în anul 1939 ori Dr. Mihai Vinereanu în anul 2020 - inclusiv "mormânt" e legat de "morman" - de aceeaşi sorginte fiind şi "morga" ca expresie serioasă ori mortuară, etc. Fraţii Arthur / "Arto-rius" şi Morgana ar fi fost Ghergani dar s-a întâmplat ceva: Gorgana / Morgana îl suspecta pe consilierul Regal Merlin că i-ar fi ucis tatăl şi a violat-o pe maică-sa, lăsând-o gravidă cu Arthur. Gorgana / Morgana - poate sora vitregă a Regelui Arthur - a scandalizat prin aventurile amoroase cu Cavalerii; băiatul ei a devenit Cavaler al Mesei Rotunde (în Anglia secolului VI, Cavalerii Mesei Rotunde au continuat străvechea Tradiţie a Cavalerilor Kurgani / Ghergani, respectiv a Anticilor Cavaleri Traci / Dunăreni, Medieval aşa ceva regăsindu-se ulterior prin creştinii Cavaleri Ospitalieri, Templieri şi Teutoni). Din dorinţa de putere, Morgana a reuşit să-l îndepărteze pe vrăjitorul Merlin (poreclă însemnând în Graiul de acolo "Şoim negru"), devenit consilierul fratelui său, ştiind tot ce se cunoştea pe atunci ca vrăji. Arthur şi războinicii săi Cavaleri - care se întruneau în jurul Mesei Rotunde din Camelot - au rămas celebri în istorie ca promotori ai creştinismului printre Englezi şi prin rezistenţa împotriva invadatorilor Saxoni / Saşi, care au venit din Germania începând cu anul 449, iniţial ca refugiaţi din calea Hunilor cârmuiţi de Attila (privind denumirea Camelot, e de ştiut că la Celţi sinonimul Zeului Marte al Războiului a fost Camulos); o reproducere din lemn a mesei este acum în castelul Winchester - ce a fost construit în anul 1067 - fiind făcută în anul 1275 de Regele Eduard I. În ziua morţii Regelui Arthur pe Cer s-a văzut un foc nemaipomenit, marcând sfârşitul unei epoci de glorie: era anul 537, când s-a produs o cădere masivă de meteoriţi (de fapt, putea fi depunerea cenuşii Vulcanului Krakatoa / Krakatau din Indonezia, ce a erupt anterior violent şi a cauzat un frig năprasnic pe glob, timp îndelungat). Este posibil ca barda lui Attila (fosta sabie a Zeului Marte găsită în timpul Împăratului Hunilor - adică în secolul V - în ceea ce acum e România) ori o copie a sa să fi fost strania sabie în secolul

următor a Regelui Arthur - fratele Morganei / Gorganei - atât cronologic, cât şi funcţional, datele artefactului miraculos corespunzând, ei fiind şi din migraţia Gotă / Getă liberă continentală, ai căror lideri au ajuns cârmuitori în Albion / Britania. Istoricul Galez Gildas în acel secol VI a scris că Britanicii erau cârmuiți de Ambrosius Aurelianus - popular denumit "Arturiu" - în anul 1998 pe Dealul Tintage 50,39 lat. N, 4,44 long. V din Cornwall / "Corn-Wall" fiind găsită placa în Latină a cârmuitorului de atunci, inscripţionată Arthnou (acolo - şi nu numai - mulţi şi-au botezat pruncii Arthur, în memoria lui); e de ştiut că în acele timpuri Medievale în areal erau chiar mai mulţi înţelepţi Gildas / Ghirga.

Masa Rotundă a Cavalerilor Britanici

Conform "Dicţionarului Oxford de etimologie Engleză", "Cornwall era pluralul de la vechiul Wealas - adică Walach / Vlah - ca şi Wales pentru Ţara Galilor" ("Welsh" vine de la adjectivul "welisc" însemnând "străin" / "venit" în Wales = "Țara străinilor", la Vest de Anglia = Țara Anglo-Saxonilor veniți din Peninsula Daneză Iutlanda); e de remarcat că familia Regală Britanică şi acum îşi revendică strămoşii nu doar de la Gorgana / Morgana şi fratele ei Artorius / Arthur, ci şi drept conectaţi continental ulterior Medieval de Gherga, cum ar fi prin Baltazar Măcicaş - nobil Bănăţean din secolul XVI - a cărui urmă genetică Gherga se regăseşte între înaintaşii actualei Case Regale Britanice ori direct din Ghergana Rada, soţia Domnitorului Vlad Călugărul al Țării Românești (actualul Rege Britanic aparţinând generaţiei 17 a descendenţilor acelei nobile Gherga): în prezent, Regele Charles III are una dintre proprietățile sale preferate de pe glob pe drumul dintre Sighișoara și Brașov, lângă localitatea Dacia, la Viscri 46,03 lat. N, 25,05 long. E / județul Brașov (numele așezării provenind de la "Weiss Kirch" = "Biserica Albă" după cum au numit Sașii / Saxonii sosiți în secolul XII capela folosită acolo de Secuii care păzeau granița Ungurilor cu Valahii / Românii).

Arc Gotic la Biserica fortificată din Viscri / județul Brașov

Până în prezent, în N Englez se mai vorbeşte Dialectul Geordie, rămas de la mercenarii angajaţi acolo după plecarea Romanilor. Limba Engleză în prezent a ajuns "Lingua Franca" - adică limba vehiculară - a Lumii Moderne. Tradiţia Herga din Anglia şi acum se manifestă public prin mimii Herga: actori cu măşti negre, echipaţi fantezist, care prin pantomimă la festivităţi simbolizează moartea şi învierea prin lupta dintre bine şi rău; ea este prezentă sănătos la N de suburbia londoneză Harrow 51,35 lat. N, 0,20 long. V, atestată din anul 767 - pe Dealul sacru ce iniţial avea numele Herga / însemnând "templu" - ajungând să fie mai des personificată prin eroismul Sfântului Gheorghe decât prin tema fermierului care câştigă dragostea vreuneia (Englezii s-au creştinat mult după Irlandezi, oficial din anul 597, datorită misiunii organizată de un Ghergan - papa Grigore "cel Mare" - condusă de stareţul Mănăstirii ctitorită de el în propriul palat din Roma: Sf. Augustin / posibil numele de călugăr Benedectin al fratelui său Gherman). Zona Harrow cu Dealul

Herga din N Londrei se învecinează cu districtul Dacorum / Hertfordshire: așa cum profesorul universitar de istorie Tom Williamson a studiat "Originea Hertfordshire" în anul 2010, numele Dacorum a provenit de la mulțimea emigrată din Dacia via Danemarca acolo (în secolul IX - când Vikingii Danezi și-au impus stăpânirea în areal - Dacorum era Sudul "Dane-law" / Danelaw = teritoriul Britanic unde o vreme a dominat legislația Daneză).

Danelaw cu violet

Specialiști internaționali în heraldică - de exemplu în anul 2024 ai corporației "Swyrich" din Canada, garantând autenticitatea datelor - anunță, de exemplu: "La Britanici și la Irlandezi, având blazonul alb-roșu cu dungi, numele de familie Gerghan se crede a fi moștenit Normand. Este un nume pentru o persoană care a fost de origine Germană (ori asociată acolo prin comerț sau prin alte mijloace); o altă posibilitate onomastică sugerează că ar deriva din numele Francez vechi Germain: acel nume a fost purtat de un popular Sfânt Francez din secolul V (putând proveni direct) ori - de asemenea - ar însemna de aceeași origine sau înrudit cu el. Germanus - fiul părinților nobili Rusticus și Germanilla - s-a născut în Auxerre / Burgundia și după ce a urmat școlile din Galia și de la Roma, deoarece a cutezat să-l înfrunte pe Goar / șeful Alanilor din Galia, a ajuns misionar la Britanici, împreună cu episcopul Lupus din Troyes, acolo promovând Cultul Sfântului Alban (în jurul anului 480, învățatul Constantius din Lyon a scris despre viața Sfântului în 'Vita Germani'). Gerghan este un exemplu clasic de nume poligenetic (care este un nume de familie dezvoltat într-un număr de locații diferite și adoptat de diferite familii în mod independent); majoritatea numelor de familie se pot încadra în această categorie, însă cele mai obișnuite sunt numele de familie care se referă la o caracteristică geografică precum un Deal, o apă, o Vale ori numele de familie patronimice care se referă la Sfinți, oameni biblici ș.a. Documentar oficial, Germanus a fost menționat în anul 1086 în registrul 'Domesday' (realizat în Anglia și o parte din Țara Galilor la porunca Normandului William Cuceritorul) iar ca nume de familie Jerman / Gerghan s-a regăsit în regulamentul Essex = Estul Angliei din anul 1248; privind variații ortografice Gerghan: numele Anglo-Normande sunt caracterizate de o multitudine de variații de ortografie (când Normanzii au devenit cârmuitorii Angliei - în secolul XI - au introdus o nouă limbă într-o societate în care principala limbă era Engleza veche, scribii Medievali notând în funcție de sunet, astfel că numele unei persoane apărea diferit în aproape fiecare document în care a fost înregistrat, ca German, Jermain, Jarman, etc). Printre personalitățile Gerghane în Evul Mediu au fost mai ales politicieni în Anglia; unii au emigrat în Irlanda ori peste Oceanul Atlantic, în Lumea Nouă. Numele de familie Gergen a fost găsit cel mai timpuriu în Hamburg, unde a jucat un rol important în rezolvarea conflictelor din zonă; numele Gergen s-a ramificat în mai multe case, implicate în afacerile sociale și politice locale Medievale. De asemenea, Gergen este legat de mai multe nume de locuri din regiunea Holstein (cea mai Nordică Germană, la limita Daneză). Vechiul nume de familie Anglo-Saxon Gergens provine de la numele German. Specific, Gergens se referea la fiul Germanului, aparținând categoriei numelor de familie patronimice. În Engleza veche, patronimele s-au format prin adăugarea unei varietăți de sufixe la numele personale, care s-au schimbat în timp și de la un loc la altul. Asociat blazonului alb-roșu Gergens, epigraful - sau motto - a fost în forma Latină Medievală 'NEC AB ORIENTE NEC AB OCCIDENTE' (însemnând Nici din Est, Nici din Vest). Din motive politice, sociale și economice, mulți s-au îmbarcat din Anglia pentru apus, migrând în Irlanda ori peste Atlantic - în colonii - aducând contribuții valoroase pe unde au ajuns". Ar fi de remarcat că oficial, din vremea Regelui Henry V (1413-1422), Gardienii Londrei - străjuind Guildhall / Primăria Londrei - sunt Gog și Magog (Uriașele lor statui - păstrate în sala mare a Palatului Municipal - de-a lungul vremurilor se reconfecționează periodic, fiind scoase în procesiune prin centrul orașului la festivitatea instalării noului primar):

Gardienii capitalei Britanice sunt Gog și Magog

Gherganii şi Germanii

Limbile Germanice în Europa:
cu verde sunt naţionale, cu albastru sunt oficiale

Nemţii nu vorbesc Nordic, ci Nordicii - începând cu Danezii, Scandinavii, ş.a. - vorbesc limbi Germanice; în Europa actuală, limbile Germanice se utilizează în 14 Ţări anume în: Austria, Elveţia, Germania, Principatul Liechtenstein, Marele Ducat al Luxemburgului, Regatul Ţărilor de Jos, Regatul Belgiei, Regatul Britanic, Irlanda, Regatul Danemarcei, Regatul Suediei, Finlanda, Regatul Norvegiei şi Islanda. Germana este limbă naţională în Austria, Elveţia, Germania, Principatul Liechtenstein, Marele Ducat al Luxemburgului şi Regatul Belgiei iar ca limbă minoritară / maternă este recunoscută European (înşirare alfabetică) în Cehia, în Franţa / Alsacia, în Italia / Tirolul de Sud, în Polonia / Voivodatul Opole, în România - Şvabi în Banat şi Oaş, Saşi în Ardeal - în Federaţia Rusă / unele areale, în Slovacia / anumite zone, în Ungaria / Şvabi Dunăreni şi în Vatican / parţial. De la început, Germanii au fost gemenii Barbarilor vecini, anume ai Geto-Dacilor din SE şi ai Celţilor din SV (Germania Barbară avea Fluviul Vistula în E, Dunărea superioară în S, Fluviul Rin în V şi Peninsula Daneză în N); în Vechea Lume, Romanii au ajuns să denumească drept Germani pe "gemenii" Barbarilor Celţi din apus, respectiv Geto-Daci din răsărit. Lumea Germanică a început să se structureze în N European odată cu sosirea lui Odin şi a celor care au fost cu el (toţi veniţi direct din spaţiul vechi Valah / stră-Român, astfel cum a rămas scris în prologul odei "Edda"): atunci a început Antichitatea; Odin şi ai lui s-au păstrat mitologic în invocaţiile vechilor Germanici şi Nordici Europeni - câtă vreme au fost păgâni / până în Evul Mediu - fiind veneraţi / divinizaţi ca Zei (cei mai respectaţi rămânând îndeosebi Odin / Wodan din Valhala şi Valkyriile / "Val-Kyriile" din jurul lui ghidând oamenii pe ultimul drum).

Germanii Antici

Antichitatea a înregistrat în Bazinul aceluiaşi Fluviu European, anume în Bazinul Dunării, pe Daci în partea inferioară şi de pe Deutsche în partea superioară; ţinând cont de orientarea Fluviului, Deutsche erau apuseni iar Dacii erau răsăriteni: întinderile lor erau până în partea mijlocie a Bazinului Dunării, unde iniţial s-au învecinat (la autorii Antici s-au înregistrat opinii ca egalitatea pe de o parte dintre Deutsche şi Germani şi pe de altă parte dintre Daci şi Geţi). În Antichitate, Germanii înainte de a fi "gemenii" Celţilor - aşa cum îi considerau şi le ziceau Romanii - s-au autoidentificat Daco-Get iar ulterior Got; de altfel, în Anticul Bazin al Rinului superior trăiau Nemeti / Nemetes, la întâlnirea Germanilor cu Celţii (după cum a scris Romanul Tacitus în "Germania" 28): denumirea reflecta ceea ce erau, anume "Neamuri", aşa cum efectiv le ziceau Românii vechi (dinaintea existenţei Slavilor ori Maghiarilor, care folosesc şi ei apelativul de Nemţi, elemente studiate inclusiv de către cercetătorul Lucian George Costi în cartea "Româna, limba vechilor cazanii" din anul 2021). Nemţii au fost Germani înainte de a fi Deutsche. German / Gher-Man literalmente însemna Omul Gher - având străvechiul înţeles de "Omul Cerului", primul uz de aşa gen considerându-se Gal, apoi Roman / căci Romanii l-au preluat de la Gali - fiind cu evidentă legătură onomastică Ghergană (cei mai vechi Gheri din Europa au fost atestaţi în Bazinul Var - adică în Bazinul Fluviului Nipru - după ce au ajuns acolo coloniştii din Caria iar cei mai vechi Germanici / "Deutsche" după ce inclusiv mitologic au rămas în amintire ca fiind din Saxonia, au fost atestaţi ulterior la ieşirea din Marea Baltică, în Peninsula Jutland / Daneză, cu cârmuitorul zis Kaiser, anume Cezar); la Germanicii Antici, Uriaşa Gerda - în pronunţie Gherda - a fost Zeiţa Pământului: Gherii sau Karii / Carii pot fi - la

modul onomastic - conectați cu Cerul, în sensul de "Oamenii Cerului" / cei "Cerești". În secolul IV î.C., exploratorul Grec Pytheas din Marsilia / Galia (colonie zisă Massalia a Gherghiților din Phokaia / Vestul Anatoliei) a relatat că la vremea sa Sciții au ajuns până la Fluviul Rin, la Vest de Fluviul Rin fiind Keltoii / Celții; iar profesorul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg - de pe malul Fluviului Rin - a demonstrat în secolul XIX că printre strămoșii Germanilor au fost Sciții / Geții. În secolul I î.C. cârmuitorul Roman Iuliu Cezar în "De Bello Gallico" 6:10 a consemnat existența populației de Cherusci - ce ar rezona cu sensul de "Cerești" - în mijlocul Germaniei, având în frunte liderul Herike, ai căror succesori Medievali (după cum au scris în anul 1911 "Enciclopedia Britanică", în anul 1981 istoricul German Reinhard Wenskus, ș.a.) au fost Saxonii / Sașii: erau strămoșii Ger-manilor. În anul 2014, cercetătorul Andres Paabo - de origine Estonă - a observat apropierea dintre Cherusci și Estonul Korja, cu sensul de "cei Ridicați". Cheruscii / "Cheru-iskes" = odraslele Zeului Cheru / fiii Cherului (Zeu purtător de sabie, zis de către vechii Saxoni / Sași ca Saxnot: era Zeul lor național); la începutul secolului XIII, cronicarul Islandez Snorri Sturluson a scris în prologul Odei / "Edda" că primul loc unde Odin și ai lui s-au oprit - venind din Sud / ca descendenți Troiani - a fost Saxonia.

Germania Barbară - cu verde - era la N de Imperiul Roman

Pe de altă parte, "Cosmografia" din anul 1657 a Britanicului Peter Heylin - ținând cont de termenul Francez "guerre" pentru război" / se știe că primii Franci au fost Germani - literalmente a apropiat înțelesul pentru "Ger-mani" de "Războinici" = "Oamenii războiului": se consideră că după Războiul Troian legendarii Frygi din Asiatica / Anatoliana Frygie au devenit strămoșii Anticilor Frisi din Europa iar din Frisi = Frisieni / Frizoni au descins la începutul Medieval pe de o parte Francii în Galia și Franconii în Germania - întinși între Dunărea Bavareză / Deutsche și Olanda / Dutch - dintre cei din urmă provenind Sașii în Ardeal (de altfel, se remarcă înfrățirea oficială Luxemburg-Sibiu, vorbind același Dialect); circulă inclusiv ipoteza că Rușii și-au luat denumirea de la Frisi - în vechime pierzându-se prefixul "F" - căci Rurik / primul lor Rege și-ar fi instalat Curtea cu așa anturaj.

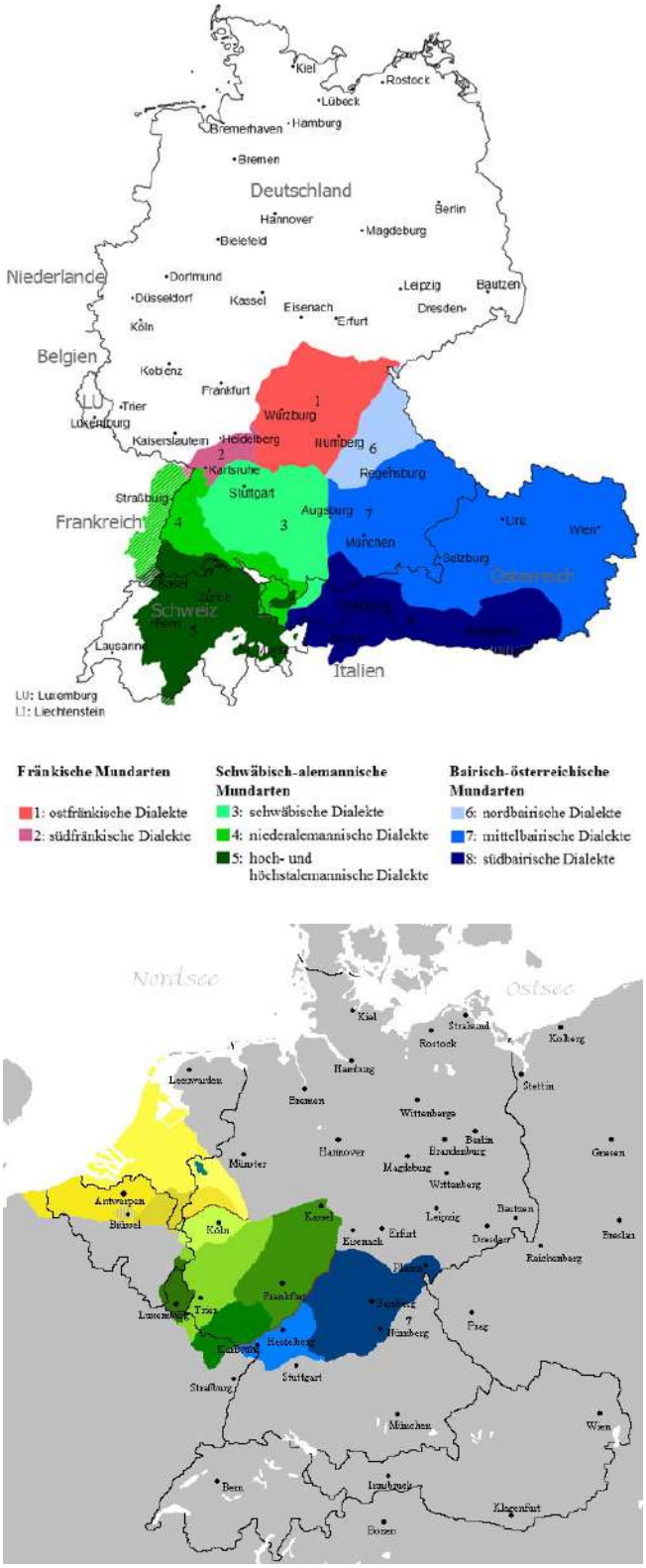

Regiuni Francone

Rumânii Medievali i-au denumit ca Frânci pe Vestici, deopotrivă Franci, Franconi, Francezi, Venețieni, ș.a. (iar Frâncii - adică Vest Europenii - i-au denumit pe Rumânii Medievali, numeroși de la Dunărea Mijlocie la Vale, ca Valahi). Este de știut că epitetul Trac al Zeiței Artemida era "Germe-titha", termen înrădăcinat Kurgan / Indo-European în radicalul "gere" pentru "grămadă", redând pluralitatea gregară: mulțimea lor se justifica și prin înțelesul Indo-European / Kurgan de "gher" pentru "încălzire", ceea ce

împreună cu Românescul "țâță" - așa cum Artemida avea sânii evidențiați - reflecta încălzirea la pieptul fertil; uneori pronunția pentru Nemți / Deutsche a fost de "Teutsche", ceea ce a dat Teutoni. La Germani / Nemți s-a consolidat Deutsche, Teutonii / Germanii zicându-și "Doici", etnonimul redându-le ascendența strămoșilor în Daci, anume: în Antichitate, o parte din Dacii Daciei au migrat - definitiv, nu temporar - în actuala Deutsch-land = Țara Germană (onomastica s-a așezat în mileniul I, Romanii tranformând - prin pronunția Latinească - Dakii în Daci); totodată, Germanii afirmă că se trag din Goți - adică din Geți - prima lor scriere amplă fiind oficial considerată în secolul IV "Cartea cărților" = Biblia episcopului Ulfila al Goților din spațiul Românesc / fost Geto-Dac (la sfârșitul Antic, episcopul Ulfila a activat la Istru = Dunărea inferioară, adresându-se credincioșilor săi Goți într-o proto-Germană). În "Povestea Goților" din anul 1888, academicianul Britanic Henry Bradley a enunțat: "Pe lângă Biblia Gotică, s-au păstrat scrieri Gotice scurte. Una dintre acelea - fragment dintr-un calendar - conține cuvântul 'Gut-thiuda': oamenii Goților. Cuvântul 'thiuda' este același cu cel vechi Englez 'theod' însemnând oameni; iar din compusul 'Gut-thiuda' și din alte dovezi se poate deduce că numele care, după Romani, îl scriem ca Got era propriu-zis Guta/n. Ca toate celelalte nume de neamuri, acest cuvânt trebuie să fi avut inițial un sens (dar acum foarte greu de descoperit care a fost acel sens). S-a afirmat adesea că numele de Got avea ceva de-a face cu cuvântul Dumnezeu: Guth în Gotă. Am putea crede cu ușurință că Anticii ar fi ales să-și zică 'închinători la Zei'; se pare că acum se crede în general că sensul de Gutan era 'născut nobil'." Iată așadar onomasticile vechilor Germani atât ca Teutoni (prin Goți / Geți), cât și ca Deutsche (prin Daci); semnificative au rămas numeroasele prezențe Gherga printre Prusaci (dintre Teutonii Nordului Germanic și Nordul Polonilor - adică din Pomerania = Balticii Sudici - până la Esticii Baltici), cu dese atestări oficiale în arhive: explicit cu notarea cea mai multă ca Gerga până relativ recent în Epoca Modernă. Formarea lumii Germane a fost direct jalonată prin marcajele Dunării de Jos, în plan religios - cel mai important plan al Vechii Lumi - fiind de la păgânul W/Odin la creștinul V/Ulfila; istoricul Antic Appian în "Războaiele civile" 6:25 a scris despre generalul Roman Iuliu Cezar că a estimat în secolul I î.C.: "Pădurea Hercină începe din Ținuturile Helveților și Nemeților urmând Dunărea cale de 9 zile pentru un om în marș forțat până la hotarul cu Dacii" (ceea ce însemna învecinarea Germano-Dacă / Deutsche-Dacă pe atunci în Austria de azi / Austriecii acum fiind Nemții cei mai Estici, începând din Vestul Panoniei, unde le este inclusiv capitala Viena, numele Austriac provenind de la Regatul Estic = "Ostar-ric" în vechea Germană / Gotă). Dintre Barbarii de la N de Peninsula Apenină / Italică, Romanii i-au atacat în NV pe Gali în secolul I î.C. și în NE pe Geto-Daci în secolul II, nu însă temeinic în N pe Germani, din 2 mari motive: aceia erau și mulți și săraci. Romanii explicit i-au desemnau pe Germani ca ne-Latini; până în Epoca Modernă în Europa s-a vorbit despre popoarele Germane - la plural - acelea cuprinzând din trecut până în prezent Austrieci, Elvețieni, Franci, Nemți, Prusaci, Sași / Saxoni, Șvabi, Teutoni, ș.a. (asemănător existând popoare Slave - deci nu la singular - cuprinzând mai multe neamuri / națiuni). La intersectarea de la Marea Baltică a spațiilor German și Polon - anume în Pomerania - a fost inima Prusiei; arhivele Vest Prusace - în partea Germană = "Westpreußen, Preußen, Deutschland" - au reținut existențele a numeroși Gherga, până în Epoca Modernă, printre care (de exemplu botezurile copiilor Mariei și ai lui Ioan Gherga / toți notați Gerga): a Catharinei în 19 V 1734, a lui Christian în 18 I 1740, a lui Mathaeum în 17 IX 1741 și a Annei în 16 IV 1747. Elveţianul Jacob Hofmann a publicat în anul 1698 "Lexiconul universal" - ca una dintre primele Enciclopedii umaniste - indicând câteva dintre locaţiile menţionate în prezentul material despre Originea Gherga:

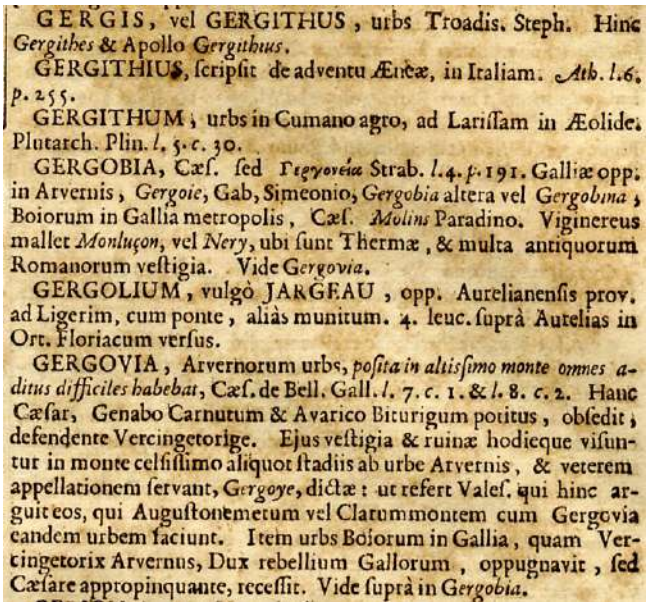

GERGIS, vel GERGITHUS, urbs Troadis. Steph. Hinc *Gergithes* & Apollo *Gergithius*.

GERGITHIUS, ſcripſit de adventu Æneæ, in Italiam. *Ath. l. 6. p. 255.*

GERGITHUM, urbs in Cumano agro, ad Lariſſam in Æolide. Plutarch. Plin. *l.* 5. *c.* 30.

GERGOBIA, Cæſ. ſed Γεργοβία Strab. *l.* 4. *p.* 191. Galliæ opp. in Arvernis, *Gergoie*, Gab, Simeonio, *Gergobia* altera vel *Gergobina*, Boiorum in Gallia metropolis, Cæſ. *Molins* Paradino. Viginereus mallet *Monluçon*, vel *Nery*, ubi ſunt Thermæ, & multa antiquorum Romanorum veſtigia. Vide *Gergovia*.

GERGOLIUM, vulgò JARGEAU, opp. Aurelianenſis prov. ad Ligerim, cum ponte, aliàs munitum. 4. leuc. ſuprà Autelias in Ort. Floriacum verſus.

GERGOVIA, Arvernorum urbs, *poſita in altiſſimo monte omnes aditus difficiles habebat*, Cæſ. de Bell. Gall. *l.* 7. *c.* 1. & *l.* 8. *c.* 2. Hanc Cæſar, Genabo Carnutum & Avarico Biturigum potitus, obſedit; defendente Vercingetorige. Ejus veſtigia & ruinæ hodieque viſuntur in monte celſiſſimo aliquot ſtadiis ab urbe Arvernis, & veterem appellationem ſervant, *Gergoye*, dictæ: ut refert Valeſ. qui hinc arguit eos, qui Auguſtonemetum vel Clarummontem cum Gergovia eandem urbem faciunt. Item urbs Boiorum in Gallia, quam Vercingetorix Arvernus, Dux rebellium Gallorum, oppugnavit, ſed Cæſare appropinquante, receſſit. Vide ſuprà in *Gergobia*.

"Lexiconul" universal Medieval

Ar fi de remarcat că după trecerea cantonului Elveţian Neuchâtel în uniune cu Regatul Prusac - din anul 1707 - zona a primit imigranți Nordici și a dezvoltat ceasornicăria la vârful mondial, în centru având orașul La Chaux-de-Fonds 47,06 lat. N, 6,49 long. E, cel mai mare din Munții Jura; acolo în data de 28 VI 1780 arhiva locală a înregistrat botezul lui Jean Danfant Gerga, feciorul născut de Salome Bertholet, cu tatăl Jean François Danfant Gerga. De altfel, în cantonul Elveţian Neuchâtel exista - după cum a rămas mărturia publicată în anul 1968 de către Muzeul Neuchâtel - traiul lui Humbert Guerga în Dombresson 47,04 lat. N, 6,58 long. E, în secolul XV:

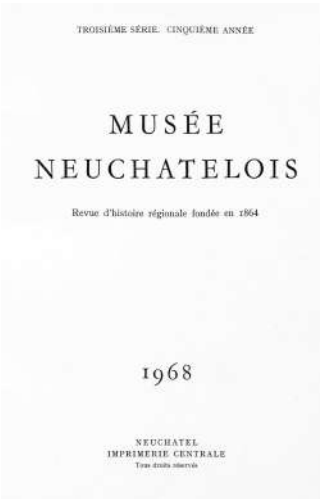

TROISIÈME SÉRIE. CINQUIÈME ANNÉE

MUSÉE
NEUCHATELOIS

Revue d'histoire régionale fondée en 1864

1968

NEUCHATEL
IMPRIMERIE CENTRALE

LES PREMIERS HOPITAUX A NEUCHATEL 133

gros entonnoir de bois pour le vin et des *martz* ou *mares*, à savoir un brancard pour placer les tonneaux [20].

Nous connaissons, grâce aux actes des notaires et aux livres de comptes et de recettes conservés aux Archives de l'Etat, certains des hospitaliers, maîtres ou recteurs, qui se succédèrent à la tête de l'hôpital du Saint-Esprit de Neuchâtel, nom sous lequel les contemporains désignent cette institution, bien que le comte Louis l'ait dédiée à Notre-Dame.

Frère Hugo ou Hugue, hospitalier, est attesté en 1405, en 1409, en 1411, et en 1412. Il s'appelait en réalité frère Hugue de Rosières aux Salines [21].

Frère Gauthier est gouverneur de l'hôpital avant 1416 [22].

Frère Jean Fagotet, appelé également Fagotey, Fargontey ou Fargotey, est attesté en 1417, 1425, 1426, 1431, 1434, 1436, 1437, 1439, 1440, et dirige vraisemblablement l'hôpital jusqu'en 1452.

Néanmoins, c'est Jean Guillard qui est maître de l'hôpital en 1430 et en 1433 [23].

Girard Savaget, chapelain, remplace Jean Fagotet en 1452 pour quelques semaines [24].

Jean Colisson de Quingey lui succède, le 22 février 1452 n.s. Il vit encore en 1468, mais est défunt en 1469 [25].

Othe Borrellier est recteur de l'hôpital de 1472 à 1479 [26].

Pierre Barod, ou Bérod, chapelain de la chapelle Saint-Georges, devient recteur de l'hôpital en 1479. Il était du pays et avait un frère, Guillaume Barod, aux Geneveys-sur-Coffrane, qui mourut avant 1489 en laissant une fille, Guillama. Il avait également une sœur, Jeannette, épouse de Humbert Guerga, de Dombresson. De santé précaire, Guillama fit, en 1489, un testament en faveur de son oncle Pierre, ou Perrod, de sa tante Jeannette et de ses cousins. Il est cité jusqu'en 1499 [27].

Au XVIe siècle, frère Jean Conrard, prêtre, est recteur de l'hôpital en 1502. Il est cité en 1504, 1505 et 1507.

Jean Pétremand l'est en 1524, Henry Grisel avant 1552 et Jean Chevalier à cette date [28].

Comment devenait-on recteur de l'hôpital de Neuchâtel? L'accord fait par la comtesse Isabelle et les bourgeois de la ville, d'une part, et l'hôpital du Saint-Esprit de Besançon, d'autre part, stipule que les fondateurs de l'hôpital de Neuchâtel, à savoir la comtesse et les bourgeois, choisiront comme recteur un religieux idoine de l'ordre du Saint-Esprit. S'ils élisent un personnage honnête et capable qui n'est pas de cet ordre, ils le présenteront au maître de la maison du Saint-Esprit de Besançon qui le recevra, lui remettra l'administration et la direction de l'hôpital de Neuchâtel et lui donnera l'habit des frères de l'hôpital du Saint-Esprit de Besançon [29].

Cantonul Neuchâtel / Elveția în secolul XV îl avea la Dombresson pe Humbert Guerga (Muzeul Neuchâtel, 1968)

În anul 2021, Navarro-López, Eva Granizo-Rodríguez, Marian de Pancorbo, Caterina Raffone, Miriam Baeta de la Universitatea Țării Bascilor și Leire Palencia-Madrid de la Guvernul Basc au publicat studiul filogeografic despre bărbații Europeni, care prezintă apropierile cele mai însemnate - dintre toți - ca fiind cele dintre Nemți / Deutsche și Români / foștii Daci:

Genetica redă asemănările bărbaților Români și Nemți (Universitatea Țării Bascilor, 2021)

Istoriografii Nemți sunt mândri de moștenirea Gotică, Goții manifestându-se în forme organizate vreme de jumătate de mileniu între Ucraina / România secolului III (de unde au atacat Imperiul Roman) și Spania / Portugalia secolului VIII (unde au avut ultimul Regat, cel ViziGot): Germanii au preluat alfabetul Gotic, arhitectura Gotică, etc. însă practic Goții nu au trecut masiv - în perioada Marilor Migrații de la începutul Evului Mediu - prin spațiul German (fiind de aceeași sorginte, roirile Gote desigur că au fost altundeva). Privind Germanii, dimensiunile fundamentale Deutsche și Gotă au avut solide înrădăcinări în spațiul stră-Român = fosta Dacia, cu populație Ghetă / Gotă: în Bazinul Dunării, pe partea opusă Imperiului Roman - anume în "Barbaricum" - întâi a fost populația din Dacia în partea inferioară a Fluviului iar apoi s-a ivit populația Deutsche în partea superioară a Fluviului; populația Ghetă / Gotă din partea inferioară a Dunării a fost cea ancestrală pentru cea Germană din partea superioară a Dunării (concret Nemții - dominând partea Vestică a Imperiului Dacilor și Hunilor - s-au organizat temeinic abia după sfârșitul Antichității, după moartea Împăratului Attila, anume începând din secolul V, deci în Evul Mediu și în Epoca Modernă). Profesorul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg a observat în cartea sa despre Geți din anul 1859 că amintirile provenienței erau mai puțin păstrate de către cei care se mutau relativ aproape - așa cum au fost riveranii Dunării - față de pildă Europenii Nordici = Vikingii (aflați la distanțe mari de locurile de baștină ale strămoșilor) care prin povestirile lor de gen Saga au păstrat mai temeinic acele amintiri; sursele acelea despre originea lumii Germanice contează cel puțin dublu: au fost consemnate - realizate în scris, când oamenii erau în majoritate analfabeți - și s-au conservat.

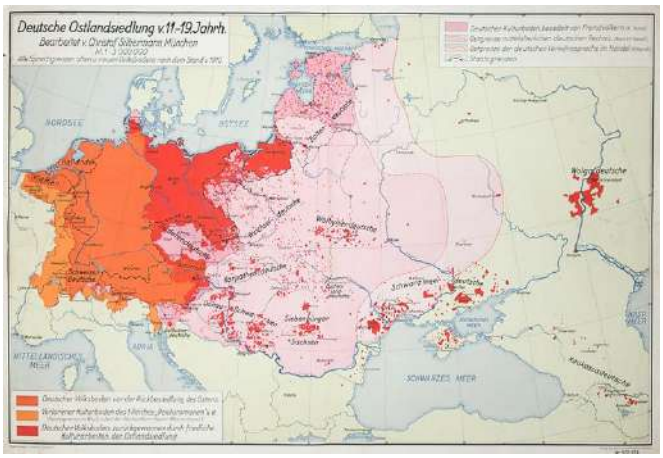

Lumea Germană în mileniul II

Aşa cum Evreii denumeau Gentilii ca Goimi, otomanii spuneau Ghiauri şi Romii / Ţiganii zic Gagii celor care nu-s de-ai lor, oamenii Gher pentru Romani însemnau Barbarii Nordici / Nemți - ceea ce s-a fixat ca "Deutsche", în pronunție "Doici" - iar ne-Romanii prin Valoni, Velși, Valahi, etc. indicau "străinii"; în credinţa Goţilor - de care au fost legaţi mai ales Germanii răsăriteni - Valhala, respectiv Valahia, era tărâmul unde li se duceau sufletele (se ştie că rasial Goţii cumulau aspecte Caspice şi negroide): Germanii / Deutsche își zic ca oameni / persoane tocmai "Volk". De altfel, toţi vechii Germani în mod deosebit pomeneau luptătoarele Valkyrja / "Val-Kyrja", divinele intermediare între Zei şi oameni, duhuri - de gen feminin - care-l slujeau pe Odin / Zeul Războiului (la Germanici, din "Val" a derivat "război" şi din "Kyrja" a derivat "alegerea"); specialiştii în mitologia Germanică susţin că abia mai apoi Walkiriile s-au confundat cu Zânele Destinului şi sub forma unor fecioare înaripate bântuiau locurile bătăliilor pentru a-şi alege oaspeţii, în timp acele Amazoane antropomorfizându-se vizibil, până au ajuns Prinţese, fiicele unui puternic Rege (care nu ezitau însă să se măsoare în puteri cu bărbaţii, chiar la propriile nunţi). Mereu după vremurile Antice, Germanii s-au autonumit "Deutsche" - în pronunție "Doici" - sursa fiind Dacii: strămoșii lor (de exemplu, artefacte Dace au fost găsite în actuala Germanie până și la Lalendorf 53,45 lat. N, 12,23 long. E, în Pomerania inferioară / la Marea Baltică, lângă Krakow am See din Pomerania apuseană). În anul 2011, cercetătoarea Olimpia Cotan-Prună - profesoară de filozofie în România - a scris: "Primele locașuri ale dacilor s-au numit orașe / grădiște și erau pe locuri înalte / picioare de plai, unde în timp erau și cetățile / întăriturile, unde se antrenau luptătorii numiți în 'Tăblițele de la Sinaia' ca 'Dage-ballo', așa cum era și Decebal. Dacii şi-au luat în luptă lângă ei divinităţile celeste reprezentate de 'Balaurul Zburător', mesagerul energiilor sacre ale cosmosului. 'Ballo', 'Belloro', 'Bellus', 'Bellum' însemna rival în război, duşman, oponent. A fi 'belicos' înseamnă a fi războinic, la noi, românii, urmaşii geto-dacilor. Învingătorii erau cântaţi în 'Balade' iar cei căzuţi pe câmpul de luptă erau duşi de către 'Balkirii', amazoane, femei luptătoare, în 'Blakulla', casa lui Baal unde se antrenau alături de martiri, sub comanda lui Odin pentru ultima zi a Universului, când zeii îi vor înfrunta pe Uriași. Memoria colectivă păstrează în zona gheţurilor veşnice referiri la 'Blaculla' care era 'culla' rezervată luptătorilor în casa de pe câmpie, într-o fermă pe o lucină, o ţară creată de zei pentru eroi (dar pe câmpiile din nordul îngheţat mai rar). 'Ballos' însemna şi bătălie / luptă iar arma de temut din vechime era Paloș. Când se fac referiri la război se folosesc expresii: 'ante-bellic' şi 'post-bellic', indicând denumirea veche din 'Baal' / Balaurul geto-dacilor. Rebel / 're-bel' este luptătorul permanent, excepţia de la regulă. 'Belea' este năpastă / necaz, ce determină antrenare complexă pentru revenirea la viaţa normală. Ai răzbit, ai ieşit la lumină din belele, atunci când l-ai îndepărtat pe cel cu care eşti în 'războ', pe care poporul îl exprimă şi prin cuvântul 'tărăboi'. Sabello, zeul războiului păstrat ca nume pe 'Tăbliţele de la Sinaia' şi pentru comandantul armatei geto-dacilor din vremea lui Decebal, era luptătorul cel mai bun. De la Sabellio, arma de bază din timpurile vechi a rămas Sabia / 'sa-bia'. 'Ballo' era şi 'război-nik', respectiv cel din cetele sacre de îndepărtare a atacatorilor, ajutaţi de Nika. 'Ball' era luptătorul dac din dabă - tabăra militară a cetăţii - iar 'caballus' era calul de luptă special antrenat. 'Bellua' a fost şi monstrul / bruta, aşa cum devenea luptătorul în tărăboiul pe viaţă şi pe moarte ce înzecea forţele omului de a supravieţui. Iată cât de implicat şi diversificat era cuvântul 'Ball' / 'Ballaur' în viaţa strămoşilor noştri; şi totul având corespondente în toponimie ori onomastică". (Varianta Germanică are la bază termenul "War" / date fiind echivalențele "B"/"V", respectiv "L"/"R"; în Antichitate - după cum a scris și Romanul Tacit - cei de pe Valea Rinului o venerau pe Veleda, divină profetă a cărei denumire era legată atât de străvechea "vedere", cât și de starea belicoasă / războinică). Spre deosebire de cei din S / Africa, care erau Berberi, Romanii ziceau Barbari celor din N / Europa (adică şi Germanilor / Gher-manilor, oarecum diferiţi de neamul Gherg / Kelt - al Celţilor - din care făceau parte Galii).

Germanicii cu bej, Celții cu albastru

La început, Gher însemna înrudit şi cu Galii: din anul 223 î.C. - conform inscripţiei "Fasti Capotolini", numele de fapt fiind de inspiraţie Greacă - au început să fie denumiţi Germanii explicit ca vecinii războinici Nordici separaţi ai Galilor, de pildă numele fiind utilizat de către geograful Posidoniu / Poseidonios 135-51 î.C. şi consacrat apoi de către cârmuitorul Roman Iuliu Cezar (aristocraţia Romană vorbea acasă Greaca / Iuliu Cezar ca tânăr, în anul 80 î.C., a şi fost ambasadorul Romei în Bitinia - la N de Gherghiţii Troiani - iar când a fost ucis prin înjunghiere inclusiv de către Brutus, a întrebat, acelea fiind ultimele lui cuvinte, nu în Latină, ci în Greacă: "Și tu, fiule?" = καὶ σὺ, τέκνον?; de altfel, Romanii i-

au cucerit militar pe Greci dar Grecii i-au cucerit Cultural pe Romani). Cercetătorul Român Lazăr Tonciulescu în cartea "Istoria începe în Carpați" a scris: "În mileniul I î.C., unele triburi s-au mutat din Scandinavia în zona Germaniei de azi. Istoricul roman Tranquilius Suetonius a amintit că împăratul roman Augustus l-a trimis pe fiul său adoptiv, generalul Drusus (38-9 î.C.) să-i urmărească pe invadatorii sosiți din Scandinavia. Aceia erau așa de puțini, încât Drusus - deși avea trupa de cavalerie - n-a reușit să-i găsească. Atunci s-a întâlnit cu o bătrână care i-a spus într-o limbă 'latină' să nu-i mai urmărească, pentru că nu avea ce lua de la ei. De atunci, auzind pe locuitori vorbind o limbă 'latină', romanii i-au numit pe autohtoni 'germani', deoarece în limba latină 'germanus' însemna 'frate'. Așa se explică de ce și noi le spunem 'germani', nume care nu e folosit de ei". Pentru Romani, Germanii aveau înțelesul și de "gemenii" Celților, vecinii lor din Galia, Grec numiți Keltoi / Ghergoi: Romanii i-au numit ca Germani pe cei care erau înrudiți dar și se învecinau la răsărit cu Geții / Dacii - până azi Germanii afirmând despre ei înșiși că-s "Deutsche" = "Doici" - și filozoful German Gottfried Leibniz (întemeietorul Academiei de Științe din Berlin) confirmând despre Germani că din Antichitate, respectiv "cel mai timpuriu, s-au numit Dutch" / adică, în pronunție, tocmai "Daci", rudele Vestice ale Daco-Geților, ambele popoare avându-și Graiurile similare celui Frygian: așa după cum a observat și Margaret Oliphant în "Atlasul lumii antice" din anul 1992 "numele de 'germani' le-a fost dat acelor barbari de dincolo de Rin de către romani, el nefiind folosit de acele popoare pentru a se autodenumi". (Francii - de la care sunt numele Franței și Francezilor / fixate Medieval - au fost Germanicii denumiți așa în Europa ca relevanți pentru legăturile lor străvechi cu Frygia; episcopul Grigore din Tours - contemporan cu Germanicii Franci - a scris în "Istoria Francilor" din secolul VI că "e general știut despre Franci că au ajuns la Rin venind din Panonia" iar la sfârșitul Antichității și începutul Medieval, după ce Panonia a fost Geto-Dacă, se știe istoric că a fost populată de Goți și Gepizi = vechi Germanici).

În România anului 2012, conferențiarul universitar Gheorghe Iscru - Doctor în istorie - a susținut că "germanii au fost frați cu geții, desprinși din trunchiul arianilor". Așadar, în Antichitate Germanii erau considerați frații gemeni atât ai Geto-Dacilor din E, cât și ai Celților / Galilor din V. În cartea "Restituiri culturale culese de Marius Fincă: Românii în 'Mileniul de întuneric' (secolele III-XIV); cine sunt strămoșii noștri?" din anul 2015, cercetătorul a consemnat că "Istoricul german Petrus Albinus a scris în 1590 'Cronica Misnei' (adică a actualului oraș Dresda de pe Elba / capitala Saxoniei), în care a arătat că 'vechii germani au intrat în contacte cu geții, dacii din zona Dunării', sașii fiind numiți 'dacos sau gothos', amintind că 'vechii germani, dacii și sarmații' erau renumiți în extragerea și făurirea obiectelor din aur și argint, metale ce se găseau în 'inima bătrânilor Munți Carpați'." Fluviul Albis / Elba - cu izvorul în cei mai înalți dintre Munții Sudeți, anume în Munții Uriașilor = "Karkonosze" - curge întâi prin Boemia și apoi prin Saxonia = regiunea Sașilor, foști "Dacos" / "Gothos"; Munții Sudeți se despart de Carpați prin "Poarta Moraviei" 49,35 lat. N, 17,45 long. E din Cehia - aflată la V de Cracovia / Krakow de pe Fluviul Vistula - iar Sașii / Germanii și azi își zic "Doici" iar Țara lor Germania e "Doici-land" (în prezent, Finicii au Saksa pentru Germania). Istoricul Italian Guido Mansuelli în cartea "Civilizațiile Europei Vechi" din anul 1967 a scris despre Germani că "erau indo-europenii dintre Vistula, Rin și Baltica. Modurile de viață ale germanilor se deosebeau, după cum era vorba de germanii din stepe ca goții (influențe iraniene, predominarea creșterii cailor), de germanii din păduri sau de germanii mării (piraterie, creșterea bovinelor). Folosirea monedei le-a rămas multă vreme necunoscută. Nu se poate vorbi de o unitate lingvistică la germani; dialectele lor se împărțeau în 3 grupe: ostice / complet dispărute, vestice (germana, olandeza, engleza) și nordice / care au dat naștere limbilor scandinave". În lucrarea sa "Germania", senatorul Roman Gaius Tacitus / Tacit l-a asimilat pe Zeul lor Odin - pe care Germanii Antici îl numeau "Wodhan" / se poate observa că în Română la cârmuitor s-a păstrat titulatura de Vodă, toate denumirile provenind din ceea ce se înțelegea prin șeful Edenului - cu Hermes (Mercur la Romani), de aceea de exemplu în Engleză / limbă Germanică, pentru "miercuri" fiind "Wednesday": ziua Zeului Odin (numele Mercur utilizat de Romani probabil a provenit din proto Indo-Europeanul "merg" pentru "margine", el fiind de la granița dintre lumi, ca mesager divin). Basarabeana Lidia Codreanca a scris în "Lumea antică" din anul 2015: "Începând cu anul 495 î.C., la Roma exista o societate de negustori ('collegium mercatorum') cu sediul în templul lui Mercur, zeul comerțului; în mare parte, comerțul era domeniul cavalerilor, care erau angrosiști ('negotiatores'), pe când restul negustorilor erau comercianți ('mercatores')". În "Dicționar al religiilor", Dr. Mircea Eliade și Dr. Ioan Culianu au arătat: "S-a remarcat, în persoana lui Odin, prezența aspectelor șamanice; el era zeul Asen suprem, deținător al puterii magice. Asemenea șamanilor, Odin avea un cal miraculos, își putea schimba înfățișarea, dialoga cu moartea, etc. Odin a fost totodată și zeul războiului iar luptătorii săi aveau o soartă privilegiată: după moarte, ajungeau în palatul ceresc Walhalla; în fapt, moartea războinicului echivala cu o experiență religioasă supremă, de natură extatică. Războinicul parvenea la starea de a fi - literal - 'cel în piele de urs', amestec de furie ucigașă și sentiment de invulnerabilitate, imitând comportamentul carnivorelor (mai ales al lupului). În societatea vechilor germani, Odin era zeul nobililor și nu se bucura de popularitate în rândul 'oamenilor liberi', al căror zeu tutelar era Thor".

Virili luptători Kóryo/s în Dacia purtând căpățânile carnivorelor mari (Columna lui Traian, scena 36)

Zeul Odin patrona și cei mai grozavi războinici Varegi / Vikingi - intitulați Berserkeri, adică luptători ca ursii - majoritatea acelora fiind nobili; ținând cont că în Caucaz urmașii Udi au fost cei ai străvechilor Ghergari / Gargari - partenerii grozavelor războinice Amazoane - și că savanții au documentat migrări ale acelora înspre apus, regăsiți deopotrivă în mai apropiații Carpați și în mai îndepărtatul Bazin Baltic, se poate corela atât potrivirea onomastică a legendarilor Ghergari Caucazieni cu Gherganii Carpatici, cât și a legendarului caracter războinic din zona Caucaziană cu cel din zona Baltică, mai ales că migrarea dintre zonele respective a existat istoric iar o bună seamă dintre bărbații Bazinului Baltic au fost atestați genetic masculin prin același tip uman ca Gherga din spațiul Românesc (leagănul Geto-Dacilor Europei, strămoșii Goților și ai Germanicilor în general). Dr. Heinrich Pantaleon 1522-1595 (profesor universitar în Basel / Elveția) a scris în "Cartea eroilor națiunii Germane" din anul 1567 că printre eroii națiunii Germane au fost Zalmoxis, Dromihete, Burebista, Deceneu, Decebal, ș.a. Istoricul Giovan Pigna 1530-1575 din Ferrara / Italia a scris: "Cei mai renumiți dintre toți Germanii erau Goții, Geții sau Dacii, ultimii veniți în Europa, aduși de Darius în anul 508 î.C.; au invadat Tracia și au ajuns până la Ebru" (de altfel, în secolul V î.C. istoricul Carian Herodot 1:125 a consemnat că Germanii și Dai proveneau din Persia). În anul 1769, Suedezul Johan Ihre în "Glossarium Suio-Gothicum" a reflectat: "Confundându-i pe Goți cu Geții sau Dacii, se vede că docții din Nord nu s-au întrebat niciodată cum putea ieși atâta lume din restrânsa provincie Gothland; de ce nu se spune că poporul Get avea deja cunoștința literelor, înainte de venirea episcopului Ulfila, în secolul IV?" Biblia realizată pentru Goți pe malul Dunării inferioare de episcopul Ulfila - Anatolian originar din zona Sanctuarului Gherga - a fost în scrierea Germană veche, alfabetul Gotic utilizat de el devenind cel proto-German, preluat de Germani pentru primele lor scrieri; oricând e interesant de observat că scrierea Germană s-a bazat pe alfabetul Gotic din spațiul Românesc din mileniul I, pe când scrierea Românească - limba Română fiind considerată dogmatic oficial ca provenind din Romanizarea încheiată în mileniul I, anume în secolul III - s-a bazat pe alfabetul Latin abia din mileniul II (din secolul XIX).

Leagănul German între Bazinele Vistulei și Dunării

În anul 1841, istoricul Antonio Ranieri din Napoli / Italia a scris: "Începând cu anul 1762 î.C., migranții din Asia Mică populară mai întâi Tracia, apoi Panonia și la sfârșit Germania, originea acestora din urmă fiind considerată Tracă. (Popoarele Trace au aparținut, în vremuri mult mai vechi, Pelasgilor). Se deduce astfel că originea primitivă a Goților nu a fost Germanică, ci Tracă. Goții au fost Anticii Geți, foarte prezenți în istoria Romană". În cartea din anul 1859 intitulată "Geții sau filiația genealogică de la Sciți la Geți și de la Geți la Germani și Scandinavi demonstrată pe baza istoriei migrărilor acestor popoare și pe baza continuității organice a fenomenelor stării lor sociale, morale, intelectuale și religioase", profesorul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg - pe Fluviul Rin / reședința Alsaciei - a scris că Geții încă din secolul VI î.C. au luat-o via Germania spre Scandinavia (unde au ajuns să se stabilească începând cu secolul IV î.C).

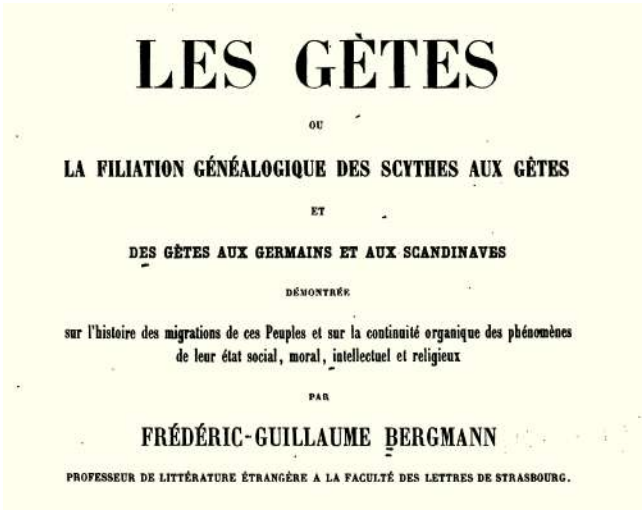

LES GÈTES

OU

LA FILIATION GÉNÉALOGIQUE DES SCYTHES AUX GÈTES

ET

DES GÈTES AUX GERMAINS ET AUX SCANDINAVES

DÉMONTRÉE

sur l'histoire des migrations de ces Peuples et sur la continuité organique des phénomènes de leur état social, moral, intellectuel et religieux

PAR

FRÉDÉRIC-GUILLAUME BERGMANN

PROFESSEUR DE LITTÉRATURE ÉTRANGÈRE A LA FACULTÉ DES LETTRES DE STRASBOURG.

Geții au fost printre strămoșii Germanilor
(profesorul Frederic Bergmann
de la Universitatea din Strasbourg, 1859)

Dr. Mircea Babeș în "Istoria românilor" editată de Academia Română în anul 2010 a scris că "primii germani intraţi în scena istoriei au fost bastranii / bastarnii din Basarabia / Moldova, între Nistru şi Istru: germani înainte de germani; pentru sfârşitul secolului III î.C., Strabon VII 3:17 a făcut cunoscută ramura sidonă a lor, nume regăsit la o populaţie din zona izvoarelor Vistulei (sidonii la Ptolemeu 2:11) şi - într-o formă uşor diferită - la sidinii dintre gurile Vistulei şi Oderului" / adică Pomerania: regiunea împărţită acum de Polonia şi de Germania, unde au fost credincioşii profetei Sibila, atestaţi istoriceşte ca Suebi / Suevi (dintre care o parte au fost strămoşii Suedezilor în S Scandinav, o parte au înfiinţat în NV Iberic Regatul Galiciei iar în S German au devenit strămoşii Şvabilor, care în Epoca Modernă au fost principalii colonişti în Banat). În cartea a șaptea din "Geografia" Anticului Strabon apare situația de la sfârșitul mileniului I î.C.: corespunzător capitolului 1, imediat în Nordul Munților Alpi erau Suebii / Șvabii - întinși între Fluviile paralele Rin și Elba - iar corespunzător capitolului 3, Elba era hotarul Suebilor cu tărâmul Getæ (ce ajungea până la Marea Neagră); așadar, pe atunci Fluviul Elba delimita spațiul Geto-Dac de spațiul German = Deutsche (ambele popoare erau riverane Dunării / Nemții în partea superioară iar Daco-Geții în rest). Romanul Tacitus 12:29 a consemnat că până la începutul secolului I regele peste Suevi - recunoscut ca atare de generalul Drusus / fiul adoptiv al primului Împărat Roman - era Vannius, cârmuitorul populației Quadă, care și-a avut Regatul, după disoluția Imperiului Ghet al Împăratului Burebista, pe malul stâng al Dunării mijlocii, în cele ce azi sunt Moravia / Valahia Cehă, Slovacia și Panonia / Ungaria (controlând navigația acolo); Barbarii Quadi / Quazi au fost notați de geograful Antic Strabon VII 1:3, savantul menționând ramura Suebă / Suevă Koldouoi, cu transcrierea Latină - ulterioară de către copiști - Coldui sau Coadui: Quadi (se poate observa apropierea dintre Koldouoi și Korkonti, respectiv dintre populația Quedă și Ghetă). De altfel, geograful Antic Ptolemeu 2:10 a notat că între izvoarele Vistulei şi Elbei - în Munţii Cerconossios / Karkonosze, adică "Munţii Uriaşilor" - trăiau Corconti / Korkonti: strămoşi Germanici (în prima jumătate a secolului II, când Romanii i-au atacat pe Geto-Dacii din Carpaţi). Surse Antice serioase, ca din secolul I î.C. cârmuitorul Roman Iuliu Cezar în "De bello Gallico" 6:25 și savantul Grec Strabon în "Geografia" VII 3:12, au scris explicit că pe atunci Germanii se învecinau cu Dacii (de la E); comparativ cu Galii (de la V), Germanii n-au lăsat orașe, palate, Temple ori alte edificii - căci așezările lor umile nu se comparau cu cele prospere ale Galilor - fiind lipsiţi de resurse sau de meşteşugari. Părintele istoriografiei Latine Tacit/us - născut în Galia, autorul în secolul I a lucrării etnografice "Germania" - le-a găsit calităţile: prietenia dovedită pe timp de pace şi curajul în luptă (admirând respectul lor faţă de "Consiliile tribale" în care erau discutate chestiunile arzătoare şi se luau deciziile importante).

Lumea Antică redată de geograful Claudiu Ptolemeu

După cum a documentat şi cercetătorul Italian Michelangelo Naddeo în anul 2006, runele Germane erau Finice - populaţie dominată de grupul genetic Gherga - iar alfabetul Gotic utilizat apoi de Ger-mani a fost creat în secolul IV de episcopul W/Ulfila (foarte probabil Ghergan, căci neamul său era din zona Anatoliană a Sanctuarului Gherga, porecla lui fiind "Lup-ilă" sau literalmente "Vulpilă", oriental lupul fiind zis "gorg"), stabilit mult timp pe malul Dunării inferioare, la Nicopole; Biblia Gotică scrisă de episcopul Ghergan Ulfila (după cum a analizat Dr. Michael St. Clair din Germania în anul 2012 el adaptând inclusiv rune) a fost transmisă de copiști sub formele "Codex Argenteus" la Mănăstirea Bendectină din Werden 51,23 lat. N, 7 long. E / Germania - acum aflându-se la Universitatea din Uppsala / Regatul Suediei - "Codex Carolinus" în Wolfenbuttel 52,09 lat. N, 10,32 long. E / Germania, "Codex Ambrosiani" în Torino / Italia, "Codex Gisensis" în Egipt, etc. Este de ştiut că printre cele mai vechi documente despre genealogia Nordicilor (păstrate în biblioteca Regelui Henry VI al Englezilor, 1421-1471) apar la originea Germanilor Nordicul Boerinus cu feciorii Geat, Gethus, Gothus, Dacus, Fresus, Suethedus, Iutus, Wandalus şi Cinvincius, corelaţi de cercetători cu Guţi, Geţi, Goţi, Suedezi, Danezi, Vandali, ş.a. Spaţiul Gher-manilor s-a consolidat în N Dunării, între Carpaţi şi Rin iar Ţara lor s-a numit Deutsch; în vechime, Valea Dunării - între Pădurea Neagră şi Marea Neagră - a fost locuită de cei care o venerau pe Dochia, populaţie organizată pe cursul inferior de Romani în secolele II şi III ca a Daciei (e de ştiut că pe continentul European graniţa Nordică a Imperiului Roman era pe Fluviile Rin şi Dunăre, Banatul - dominat în partea Montană de Gugulani / "Gugu-Alani" şi din anul 21 de Sarmaţii Iazygi / Aszi din Iran, rude cu Roxolanii / "Rox-Alanii" din Bărăgan şi cu Alanii din Oseţia, ce-şi creşteau caii Altaici în mlaştinile regiunii - fiind prima regiune inclusă de Romani de pe partea cealaltă a Fluviului,

provincia Dacia din care făcea parte regiunea Banatului fiind şi singura provincie Romană ce a fost pe malul stâng al Dunării: aceasta datorită bogăţiei sale, Împăratul cuceritor Marcu Traian considerându-şi reuşita drept cea mai mare vreodată pentru Imperiul Roman, aflat atunci la apogeul său / şi a ţinut de aceea cea mai mare petrecere din istoria omenirii - de 123 de zile - fostul senator Dio Cassius 155-229 din Bitinia / Anatolia în "Istoria Romană" 68:15 consemnând că datorită înfrângerii Geto-Dacilor "după întoarcerea la Roma, veniră la Traian nenumărate solii din partea altor Barbari şi de la Inzi"). În schiţa următoare - realizată în anul 2009 de geneticienii Maghiari Biro, Pamjav, Volgyi şi Zalan - se pot vedea legăturile filogenetice mai apropiate ale Germanilor cu Oseţii şi Kurzii, respectiv cu Uigurii şi Uzbekii:

Apropierile filogenetice ale Nemţilor

Cronicarul Widukind 925-973 de la Biserica Corvey 51,46 lat. N, 9,24 long. E / Germania în "Istoria Saxonilor" a scris că Saxonii / Germanii s-ar fi întâlnit - fiind vechi Greci - şi în armata lui Alexandru Macedon / "cel Mare", ei continuând Cultul lui Hercule şi Cultul lui Apollo; de asemenea, el a mai afirmat că Ungurii erau Avari, Avarii erau Huni iar Hunii veneau de la Goţi. În Evul Mediu, "Cronica Poloniei Mari" a scris: "Germo era plugul tras de boi iar astfel, Germanii şi Slavii - având graniţă comună - trag împreună; nu există mai buni vecini în lume, prietenoşi şi familiari, decât Germanii și Slavii" (ambele mari familii Europene au rezultat din 2 valuri succesive de roiri Geto-Dace, din spațiul strămoșesc Românic).

Landurile Saxonilor sunt între Cehi / E şi Olandezi / V, între Bavaria / S şi Pomerania / N

Un studiu filogenetic arată şi înrudirile apropiate ale populațiilor din România / fosta Dacie și din Germania / Deutsch-land:

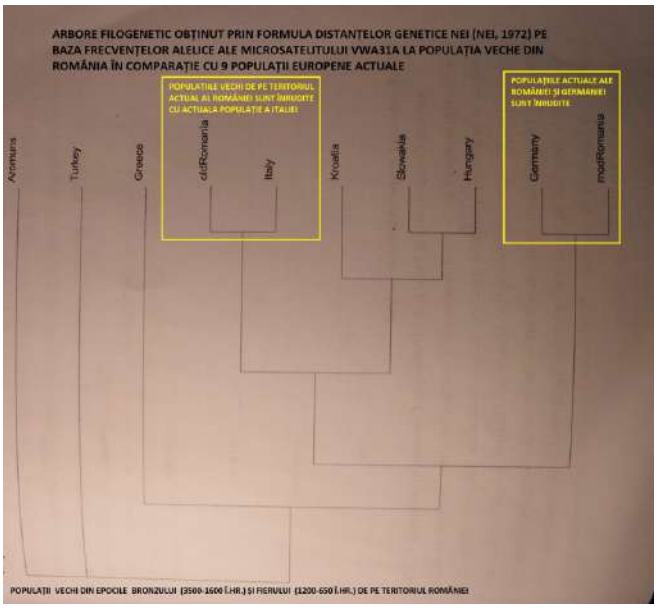

Academicianul Austriac Herwig Wolfram a scris în anul 1997 despre Germanii Antici: "Nume ca Alamani, Franci, Bavarezi, ş.a. sunt forme recente reproducând vechile organizări tribale; înţelesurile sunt transparente şi reprezintă evenimente ce pot fi reconstruite, ca Alamani = uniunea tuturor oamenilor, Franci = cei liberi, Bavarezi = originari din Boemia, etc. (la început erau puţini şi au migrat cândva pentru vieţi mai bune, sub îndrumare divină)".

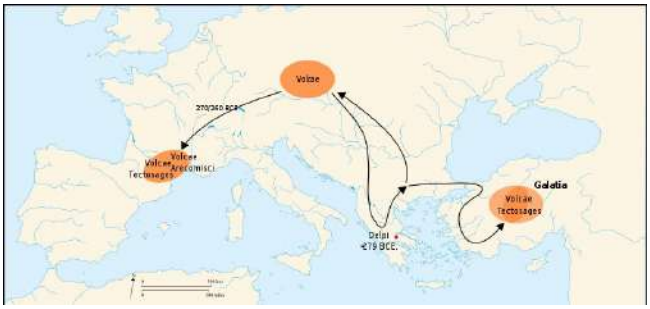

Migrarea Volcae / Wolka

Savantul Cicerone Poghirc - mentor al filozofului religiilor Dr. Petru Culianu - despre "Numele populaţiilor romanizate în Balcani" a considerat că "denumirea vechiului trib 'volcae', vecin cu germanii, a devenit pentru ei numele celţilor în general şi - după romanizarea Galiei - a fost aplicată tuturor popoarelor românice (conform cuvântului german 'walh'); în ce-i priveşte pe latinii orientali, pentru a-i diferenţia, în germană se folosea 'wlach' pentru aromâni şi 'wallach' pentru români, denumiri ieşite din uz actualmente. De la germani numele a trecut la slavi, cei sudici folosind 'vlachu' pentru italici iar cei nordici 'volosi' pentru români şi 'vlochi' pentru italieni, etc". (În abordarea Valach - apropiat de Balach, ca Valachi în Balcani - e de observat că vechile denumiri Peninsula "Hemului" şi Munţii "Hemului" au devenit Peninsula "Balkanică" şi Munţii "Balkani", pe rădăcina "Balk" / "Volk", adică "lup", atât în Germană, cât şi în Slavă). În anul 1995, etimologul Francez Bernard Sergent a enunţat: "De la 'migratori' provin termeni ca 'volci' (şi 'lupi'), pelasgoi, ş.a. iar de la 'lup' provin termenii 'volcae' (pentru marele popor celt), 'hirpini' (pentru sabinii din Italia), 'daci', 'varkana' / 'hyrkanoi' (iranicii de la sudul Caspic, din Hyrkania), ş.a. De regulă generală, predomină sensurile de 'oameni' (prin excelenţă) sau 'războinici' cel puţin în cazurile 'dahae' şi poate 'gothi'." Strămoşii migratori Pelasgi / Pelasgoi efectiv au fost şi "lupii mărilor", adică marinari; expresia valabilă pe uscat pentru Pelasgi - ca veritabili "lupi" - s-a dovedit valabilă şi pe ape, ca "lupii apelor" (contextul iniţial al mişcărilor Pelasge deopotrivă fiind pe Pământ dar şi paleo-acvatic, prin navigări pe bogatele hidro-reţele rezultate din topirea calotei la sfârşitul ultimei glaciaţiuni). Poporul Celt / Kelt - vecin celui German / Gherman - era, corespunzător regulilor lingvistice, suprapunerea peste Gherg: cel Gerg / Gherg era vecinul celui German / Gherman. De exemplu, în anul 1221 Ioan Apokaukos - şeful Bisericii din Nafpaktos / Naupactus 38,23 lat. N, 21,49 long. E - a notat că "omul de rând îi numeşte Vlahi pe coloniştii Romani"; ca şi vechea împărţire Geto-Dacă (Geţii în Văi - şi la Şes - iar Dacii pe înălţimi), în Medievalii Balkani / Balcani s-ar putea recunoaşte aceleaşi poziţionări: Vlahii - foşti Celţi şi urmaşii coloniştilor Romani - în Văi şi la Şes iar Aromânii / Armânii (respectiv coloniştii Armeni Romanizaţi) pe înălţimi. Dr. Mihai Vinereanu în "Dicţionar etimologic al limbii române (pe baza cercetărilor de indo-europenistică)" din anul 2009 a afirmat: "Termenul de valah / vlah defineşte nu doar pe români, ci populaţiile românice, în general. Slavii l-au preluat de la germanici, termen cu care aceia denumeau în egală măsură pe celţi, pe romani şi - probabil - pe geto-daci (pe ne-germanici, în general). Astfel, în vechea germană 'walah' / 'walh' însemna celt, gal sau roman, etc. Termenul germanic provenea de la volcae, numele unui puternic trib celt aflat pe actualul teritoriu al Germaniei (primul trib celtic cu care au ajuns în contact germanicii la mijlocul mileniului I î.C.), radicalul la slavi având şi forme similare cu sens de 'mag', la ei 'volos' însemnând 'divinitate păgână'; în finică - ca şi în vechea rusă - 'velho' = 'mag'. Există o tendinţă - mai puţin academică - după care 'valah' ar proveni de la acelaşi radical ca şi 'pelasg', tendinţă greşită desigur, deoarece românul valah şi grecul pelasg nu provin din aceeaşi sursă, chiar dacă denumirea de pelasgi se referă la proto-traci iar cea de valahi la români. Herodot a arătat că primii locuitori ai Greciei au fost pelasgii, care încă trăiau - pe vremea sa - alături de greci. Grecul 'pelasgoi' însemna 'oamenii mării'; 'pelasgos' = 'întinderea mării'. Acea denumire li s-a tras de la faptul că proto-tracii au fost primii navigatori din Europa şi au controlat căile maritime din Marea Neagră şi Marea Mediterană până la căderea Troiei (după care, controlul acelor căi maritime a fost preluat încet-încet de către greci). Nu este exclus ca pelasgii sau anumite triburi pelasge să se fi numit ei înşişi cu un termen similar, provenind de la acelaşi radical pre indo-european 'pelag' însemnând 'plat' / 'întins', un termen 'pelagos' însemnând 'cei mulţi' / 'cei numeroşi' iar grecii, prin etimologie populară, l-au adaptat limbii lor, făcându-l 'pelasgoi' - adică 'oamenii mării' - deoarece aceia au fost cei mai mari navigatori ai timpurilor vechi, pre-greceşti. Dacă admitem această ipoteză ca bază de pornire pentru explicarea etnonimului 'pelasg', nu se poate admite că acest termen avea aceeaşi origine cu numele triburilor volcae. Denumirea de 'popoarele mării' a apărut şi în textele vechi egiptene, denumire care se referea fără îndoială la aceeaşi 'pelasgi' sau proto-traci, adică oameni ai mării. De menţionat că autorii vechi greci şi romani numeau 'pelasgi' şi pe unii din vechii locuitori ai peninsulei italice, nu numai pe cei din peninsula balcanică; deci e vorba despre o populaţie străveche pe acele locuri, care avea o origine comună, mai exact erau triburi proto-trace a căror civilizaţie a stat la baza culturii europene antice şi moderne. Trebuie accentuat că 'valah' / 'vlah' este un etnonim pe care atât românii din nordul Dunării, cât şi cei din sud nu-l folosesc pentru a se denumi pe ei înşişi, termen cu care numai străinii îi numesc aşa, ceea ce este un indiciu foarte clar că termenul este de origine străină pentru români (ba mai mult, acelaşi lucru se poate spune şi despre celelalte naţiuni românice); termenul este folosit de către nordici - şi astăzi - pentru a denumi toate aceste popoare".

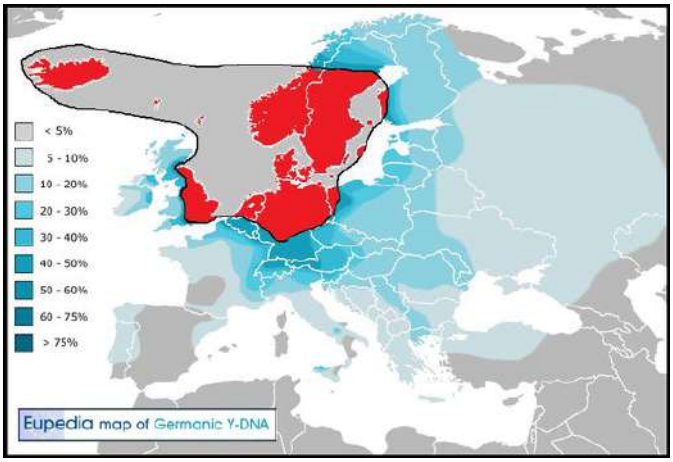

Harta apropierii genetice a Germanilor

Cândva, din Pamir / Asia Centrală, zonă locuită până în Antichitate de Dakhi, au plecat în Europa roiuri de Gherghi, regăsiţi printre interesante duplicate onomastice “D”/“G”, răspândite cronologic şi geografic (de la răsărit la apus, în timp), ca de exemplu:

- în E Mării Negre - la limita Europei cu Asia - Daghii Caucazieni şi Ghesii Anatolieni (din Pont / Garghia) dar şi Ghergari din vecinele Georgia, Cerchezia, etc.
- în V Mării Negre - în Bazinul Dunării - Dacii şi Gheţii / Geţii
- în centrul continentului European, Germanii - autonumiţi “Deutsche”, în pronunţie “Doici” - îi au ca vecini în Peninsula Iutlanda pe Danezi (în vechime Iuţi / Juţi - în pronunţie “Giuţi” - o rezonanţă cu Goţi / Geţi)

S-ar putea remarca un fapt istoric, anume că termenul “Deutsche” pentru Germani a apărut după atestarea termenului de Daci: aşadar, Dacii au fost înainte de Deutsche. Principalele atacuri care au pus capăt existenţei Imperiul Roman au fost dinspre Daci şi dinspre Deutsch (coaliţia Daco-Germană a acţionat foarte puternic contra Romei încă de la sfârşitul mileniului I î.C., dinaintea existenţei Imperiului Roman); e de ştiut că Tiberiu (al doilea Împărat al Romanilor) a sprijinit Sarmaţii Iazigi din N Pontic să colonizeze zona dintre Tisa şi Dunăre pentru ca să separe cele 2 popoare, de Daci şi de Deutsch: cei care în final au cucerit Roma (în anul 410) au fost Daco-Geţii de la Dunărea inferioară.

Deutschland / Germania şi Dacia, vecine în Antichitate (hartă publicată la Londra, 1835)

De-a lungul întregii Antichităţi Europene - deci timp de un mileniu - răsăritenii Geţi şi Daci (strămoşii Românilor Moderni) împreună cu vecinii apuseni Germani / Deutsche (strămoşii Nemţilor Moderni) au colaborat strâns în cadrul Nordicului “Imperium Barbaricum” / care a şi precedat Sudicul Imperiu Roman şi s-a dizolvat odată cu acela; în secolul I î.C., când Romanii i-au atacat pe Barbarii Vestici, Împăratul Burebista a organizat Imperial Barbarii Estici (limita lor fiind la Dunărea mijlocie): împărţirile Barbarilor Europeni de la sfârşitul mileniului I î.C. (iar spre sfârşitul Antichităţii împărţirea semnificativilor Goţi în Estici = OstroGoţi / cei din Ostroavele răsăritene şi Vestici = ViziGoţi / vitejii de la Vistula) au fost modelele altor împărţiri, ca de pildă în mileniul I a Imperiului Roman în Estic şi Vestic, în mileniul II a creştinilor în Estici / ortodocşi şi Vestici / catolici ori la sfârşitul mileniului II împărţirea Europenilor Moderni prin “Cortina de Fier” din “Războiul Rece” în Esticii comunişti şi Vesticii capitalişti. După ce Romanii care în secolul II au trecut în N Dunării s-au retras în secolul III în Sudul Dunării, Ţara Dacilor din N Dunării inferioare s-a învecinat cu Ţara Deutsch din N Dunării superioare. În secolul IV, Germanii de la Dunărea de Sus deja au primit alfabetul Gotic prin Goţii de la Dunărea de Jos - se poate observa că Goţii nu au folosit litere Germanice, ci Germanii au folosit litere Gotice - iar în secolul V, atât Dacii de la Dunărea inferioară, cât şi Deutsche de la Dunărea superioară, au făcut parte din acelaşi stat, anume Imperiul Hunic, cârmuit de Împăratul Attila Gherai (cu capitala în Panonia / Bazinul Dunării mijlocii, zonă ce timp de peste un secol apoi a fost Gepidă, stăpânită de “pruncii” Geto-Daci dinspre Germani / Deutsche). Din secolul VI, în Panonia şi la Dunărea inferioară s-au organizat separat răsăritenii Avari iar la Dunărea superioară s-au organizat separat apusenii Germani (aceia prin Franci au început atunci şi cârmuirea Galiei). În secolul XII, cronicarul Godefridus Viterbiensis = Goffredo da Viterbo / Gottfried von Viterbo - educat în Bavaria la Babenberch / Bamberg 49,53 lat. N, 10,53 long. E, care a fost secretarul Împăratului Friedrich / Frederic Barbarossa = Barbă roşie - a scris că “mulţi Troiani au ajuns în Panonia iar apoi au urcat pe Dunăre la Rin, unde atraşi de frumuseţea locurilor Circarene s-au stabilit ca Sicambri, dorind să fie denumiţi în continuare Germani; astfel, Troianii care şi-au părăsit patria au adoptat manierele Teutone, plăcându-le în mod deosebit şi limba”. (Ar fi de remarcat că în secolul VI Sf. Grigore din Tours 2:31 a scris că la botezarea creştină a Regelui Franc = Germanic Clovis I - petrecută la Reims 49,15 lat. N, 4,01 long. E / regiunea Champagne - episcopul Remi care oficia i-a zis aceluia: “pleacă-ţi capul, mândru Sicambru!”; în secolul VII, cronicarul Gal / Francez

Frédégaire a notat că Troianii au ajuns la Rin iar în secolul VIII "Liber Historiae Francorum" = Cartea de istorie Franceză a notat că unii Troiani după ce au întemeiat Sicambria au ajuns - via Panonia - la Rin, denumiți în secolul IV de Împăratul Valentinian ca Franci). Istoricul German Georg Heinrich Pertz 1795-1876 a publicat versiunea Latină a textului cronicarului Medieval Gotifredi Viterbiensis în volumul 22 din "Monumenta Germaniae Historica" = Monumentele istorice Germane, având explicările (subliniate cu roșu în continuare) că foștii Troiani ajunși în Valea Fluviului Rin erau de înțeles ca "Garganus" / "Gerga-manus":

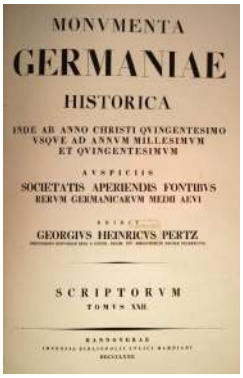
MONVMENTA
GERMANIAE
HISTORICA
INDE AB ANNO CHRISTI QVINGENTESIMO
VSQVE AD ANNVM MILLESIMVM
ET QVINGENTESIMVM
AVSPICIIS
SOCIETATIS APERIENDIS FONTIBVS
RERVM GERMANICARVM MEDII AEVI
EDIDIT
GEORGIVS HEINRICVS PERTZ
SCRIPTORVM
TOMVS XXII

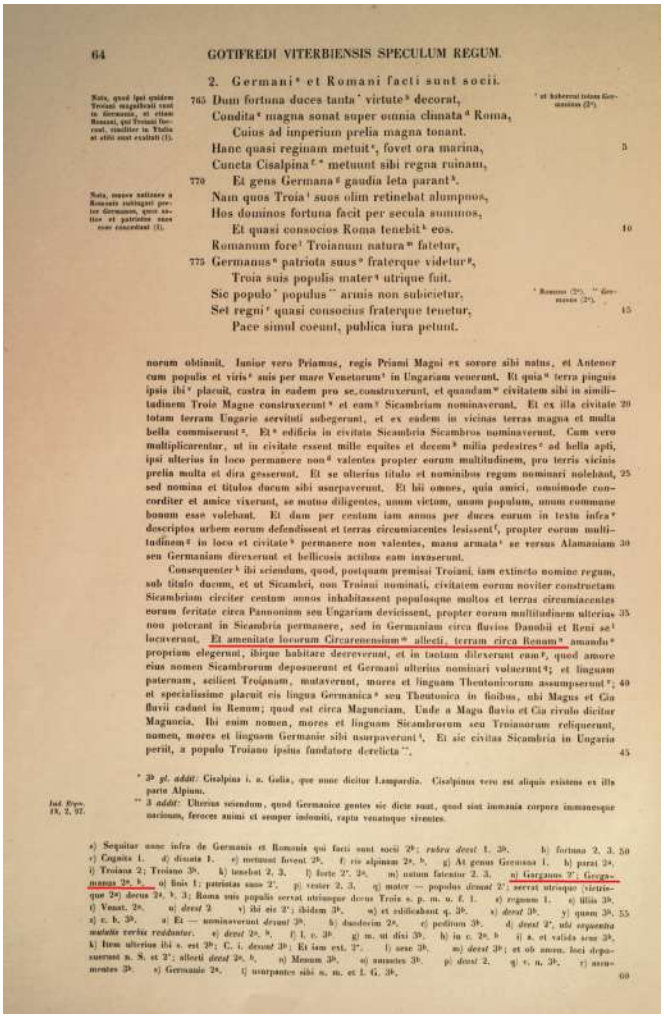
64 GOTIFREDI VITERBIENSIS SPECULUM REGUM.

2. Germani[a] et Romani facti sunt socii.

765 Dum fortuna duces tanta[b] virtute[b] decorat,
Condita[c] magna sonat super omnia climata[d] Roma,
Cuius ad imperium prelia magna tonant.
Hanc quasi reginam metuit[e], fovet ora marina,
Cuncta Cisalpina[f.e] metuunt sibi regna ruinam,
770 Et gens Germana[g] gaudia leta parant[h].
Nam quos Troia[i] suos olim retinebat alumnos,
Hos dominos fortuna facit per secula summos,
Et quasi consocios Roma tenebit[k] eos.
Romanum fore[l] Troianum natura[m] fatetur,
775 Germanus[n] patriota suus[n] fraterque videtur[o],
Troia suis populis mater[q] utrique fuit.
Sic populo[r] populus [**] armis non subicietur,
Set regni[r] quasi consocius fraterque tenetur,
Pace simul coeunt, publica iura petunt.

Nota, quod ipsi quidem Troiani magnifici sunt in Germania, et etiam Romani, qui Troiani fuerunt, conditor in Italia et sibi sunt exulati (1).

Nota, nouve ratiunes a Romanis subiugati per Germanos, quos auctor et patriotas suos esse concedunt (1).

[a] et haberent totam Germaniam (2*).

[b] Romae (2*). [**] Germaniae (2*).

norum obtinuit. Iunior vero Priamus, regis Priami Magni ex sorore sibi natus, et Antenor cum populis et viris[a] suis per mare Venetorum[a] in Ungariam venerunt. Et quia[a] terra pinguis ipsis ibi[c] placuit, castra in eadem pro se construxerunt, et quandam[a] civitatem sibi in similitudinem Troie Magne construxerunt[a] et eam[a] Sicambrium nominaverunt. Et ex illa civitate totam terram Ungarie servituti subegerunt, et ex eadem in vicinas terras magna et multa bella commiserunt[a]. Et[a] edificia in civitate Sicambria Sicambros nominaverunt. Cum vero multiplicarentur, ut in civitate essent mille equites et decem[b] milia pedestres[c] ad bella apti, ipsi ulterius in loco permanere non[d] valentes propter eorum multitudinem, pro terris vicinis prelia multa et dira gesserunt. Et se ulterius titulo et nominibus regum nominari nolebant, sed nomina et titulos ducum sibi usurpaverunt. Et ibi omnes, quia amici, unanimode concorditer et amice vixerunt, se mutuo diligentes, unum victum, unum populum, unum commune bonum esse volebant. Et dum per centum iam annos per duces eorum in texto infra[a] descriptos urbem eorum defendissent et terras circumiacentes lesissent[f], propter eorum multitudinem[g] in loco et civitate[h] permanere non valentes, manu armata[i] se versus Alamaniam seu Germaniam direxerunt et bellicosis actibus eam invaserunt.

Consequenter[k] ibi sciendum, quod, postquam premissi Troiani, iam extincto nomine regum, sub titulo ducum, et ut Sicambri, non Troiani nominati, civitatem eorum noviter constructam Sicambrium circiter centum annos inhabitassent populosque multos et terras circumiacentes eorum feritate circa Pannoniam seu Ungariam devicissent, propter eorum multitudinem ulterius non poterant in Sicambria permanere, sed in Germaniam circa fluvios Danubii et Reni se[l] locaverunt. Et amenitate locorum Circarenensium[m] allecti, terram circa Renum[n] amandu[o] proprium elegerunt, ibique habitare decreverunt, et in tantum dilexerunt eam[p], quod amore eius nomen Sicambrorum deposuerunt et Germani ulterius nominari voluerunt[q]; et linguam paternam, scilicet Troianam, mutaverunt, mores et linguam Theutonicorum assumpserunt[r]; et specialissime placuit eis lingua Germanica[s] seu Thautonica in locibus, ubi Magus et Gia fluvii cadunt in Renum; quod est circa Maguntiam. Unde a Mago fluvio et Gia rivulo dicitur Maguncia. Ibi enim nomen, mores et linguam Sicambrorum seu Troianorum reliquerunt, nomen, mores et linguam Germanie sibi usurpaverunt[t]. Et sic civitas Sicambria in Ungaria periit, a populo Troiano ipsius fundatore derelicta".

[a] 3ª pl. addit: Cisalpina i. e. Gallia, que nunc dicitur Lumpardia. Cisalpinus vero est aliquis existens ex illa parte Alpium.

[**] 3 addit: Ulterius sciendum, quod Germanice gentes sic dicte sunt, quod sint immania corpora immanesque nationes, feroces animi et semper indomiti, rapin venatioque viventes.

Isid. Etym. IX, 2, 97.

a) Sequitur nunc infra de Germanis et Romanis qui facti sunt socii 2ª; rubra desunt 1. 3ª. b) fortuna 2. 3. c) Cognita 1. d) diuata 1. e) metuunt fuvent 2ª. f) vis alpinum 2ª. b. g) At genus Germana 1. h) parat 2ª. i) Troiana 2; Troiano 3ª. k) tenebat 2. 3. l) forte 2'. 2ª. m) natum fatentur 2. 3. n) Garganus 2'; Gergamanus 2ª. b. o) finis 1; patriotas suos 2'. p) vester 2. 3. q) mater — populus desunt 2'; secrat utrinque (virtutique 2ª) decus 2ª. b. 3; Roma suis populis servat utrinque decus Troie s. p. m. u. f. 1. r) regnum 1. s) illis 3ª. t) Venet. 2ª. u) desunt 2. v) ibi sic 2'; ibidem 3ª. w) et edificabant q. 3ª. x) desunt 3ª. y) quum 3ª. z) e. l. 3ª. a) Et — nominaverunt desunt 3ª. b) duodecim 2ª. c) pedituin 3ª. d) desunt 2', ubi sequentia multotis verbis reodantur. e) desunt 2ª. b. f) l. c. 3ª. g) m. ut dixi 3ª. h) in c. 2ª. b. i) a. et valida sene 3ª. k) Inter ulterius ibi s. est 3ª; C. i. desunt 3ª; Et ium est. 2'. l) sese 3ª. m) desunt 3ª; et ob amen. loci deposuerunt n. S. et 2'; allecti desunt 2ª. b. n) Menum 3ª. o) amantes 3ª. p) desunt 2. q) v. u. 3ª. r) assumentes 3ª. s) Germanie 2ª. t) usurpantes sibi n. m. et l. G. 3ª.

Troianii ajunși în Bazinul Rinului
au fost Garganus / Gerga-manus
(cronicarul Gotifredi Viterbiensis 1120-1196, prezentare de istoricul Georg Pertz în "Monumentele istorice Germane")

În anul 1667 umanistul Laurentius Toppeltinus din Mediaș / județul Sibiu a scris explicit că "strămoșii Germanilor au fost Dacii", academicianul German Gottfried Leibnitz 1646-1716 a afirmat că strămoșii Germanilor au fost Daco-Geții, academicianul Dimitrie Cantemir 1673-1723, fost Domn al Moldovei și membru al Academiei din Berlin, a scris în "Tabla Hronologhicească" de la sfârșitul "Hronicului vechimei Romano-Moldo-Vlahilor" despre cei mai timpurii coloniști Germanici = Saxoni / Sași în Ardeal că au fost la anul 800 iar academicianul Ucrainean Omeljan Pritsak 1919-2006 a susținut în lucrarea despre "Avari și Slavi" din anul 1982 că "Slavii s-au coagulat datorită Avarilor similar cum anterior Germanicii au făcut-o datorită Alanilor și Hunilor" (în armata Împăratului Attila, Germanii au fost în proporții foarte importante); unii savanți au susținut că și Românii Medievali / respectiv înaintașii Românilor Moderni atunci (în vremea Avară) s-au constituit, ambele mari popoare - de foști Daci / adică poporul Român și de Deutsche / adică poporul German - individualizându-și folclorul foarte specific: e de remarcat că însuși denumirea de "folclor" - pentru totalitatea Tradițiilor și creațiilor artistice populare - a rămas în legătură cu Germanul "volk" pentru oameni, similar cu cuvântul "valak" utilizat de-a lungul întregului Ev Mediu în mod tipic pentru Valachi = Români. Academicianul German Gottfried Leibnitz în "Collectanea etymologica" a enunțat: "Teutonii sau Germanii sunt cei mai vechi Celți. Iată pe scurt motivul. Teutonii vin din Askenez, care a fost fiul cel mai mare a lui Gomer, tatăl Celților sau Galilor. Acel Askenez era din spița Daes-lor, în Latină Dae și Dai, de atunci numiți Daci și Geți de către Greci. El a fost de asemenea tatăl Frygienilor. Tot din acei Daes sau Daci au ieșit Parții, în principal Arsacizii. Din primele timpuri Parții s-au răspîndit în Persia. Aceste importante legături care au existat totdeauna între Celți și Teutoni au făcut că adesea au fost confundați în istorie și între ei, cum ei aveau aproape aceeași origine, ei s-au tratat aproape totdeauna ca frați. Și poate că de aici a venit cuvântul Germani pe care li l-au dat Romanii; cum Strabon a observat-o foarte bine". Academicianul German Johann Georg von Eckhart 1674-1730 - secretarul academicianului German Gottfried Leibnitz - în "Corpusul Istoriei Medievale" din anul 1723 a indicat existența în anul 1298 a Ducelui Saxon / Sas numit Henric Gherga (notat în primul tom ca "Gerga Heinrici"; în al doilea tom a apărut "Henricus Gergenowe"):

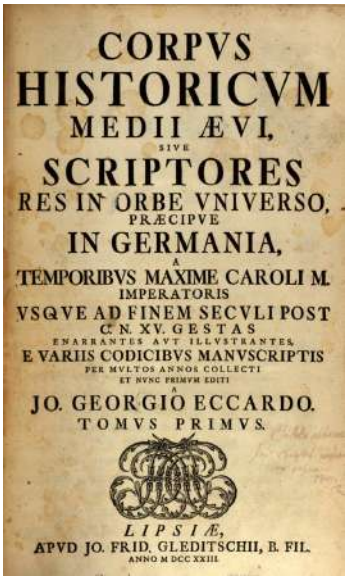
CORPVS
HISTORICVM
MEDII ÆVI,
SIVE
SCRIPTORES
RES IN ORBE VNIVERSO,
PRÆCIPVE
IN GERMANIA,
A
TEMPORIBVS MAXIME CAROLI M.
IMPERATORIS
VSQVE AD FINEM SECVLI POST
C. N. XV. GESTAS
ENARRANTES AVT ILLVSTRANTES,
E VARIIS CODICIBVS MANVSCRIPTIS
PER MVLTOS ANNOS COLLECTI
ET NVNC PRIMVM EDITI
A
JO. GEORGIO ECCARDO.
TOMVS PRIMVS.
LIPSIÆ,
APVD JO. FRID. GLEDITSCHII, B. FIL.
ANNO M DCC XXIII

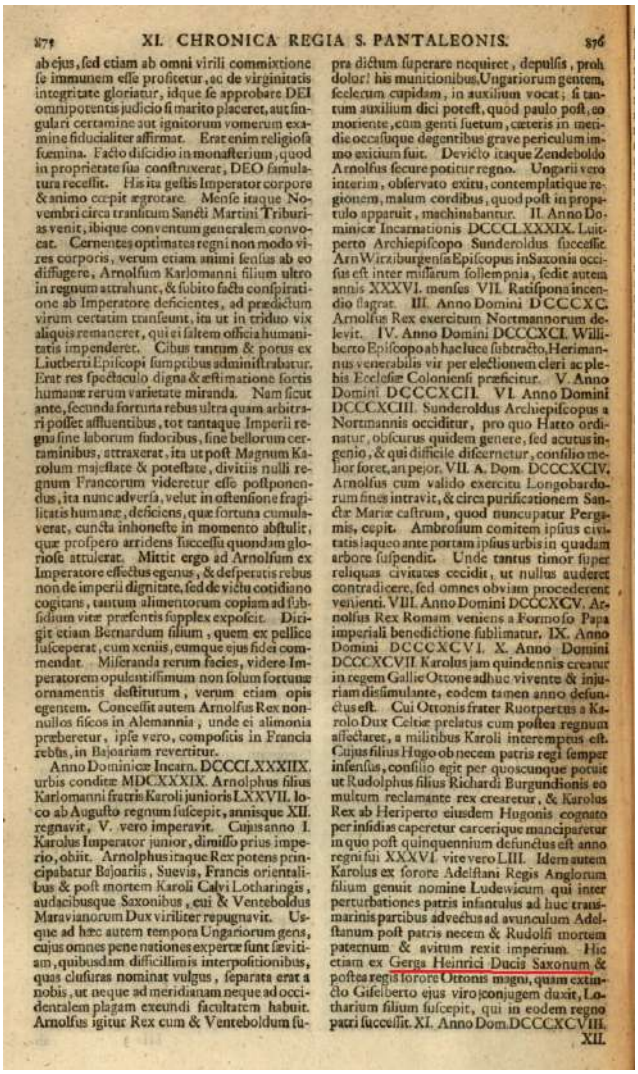

875 XI. CHRONICA REGIA S. PANTALEONIS. 876

ab ejus, sed etiam ab omni virili commixtione se immunem esse professetur, ac de virginitatis integritate gloriatur, idque se approbare DEI omnipotentis judicio si marito placeret, aut singulari certamine aut ignitorum vomerum examine fiducialiter affirmat. Erat enim religiosa femina. Facto discidio in monasterium, quod in proprietate sua constituerat, DEO famulatura recessit. His ita gestis Imperator corpore & animo cepit aegrotare. Mense itaque Novembri circa transitum Sancti Martini Triburias venit, ibique conventum generalem convocat. Cernentes optimates regni non modo vires corporis, verum etiam animi sensus ab eo diffugere, Arnolfum Karlomanni filium ultro in regnum attrahunt, & subito facta conspiratione ab Imperatore deficientes, ad praedictum virum certatim transeunt, ita ut in triduo vix aliquis remaneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet. Cibus tantum & potus ex Liutberti Episcopi sumptibus administrabatur. Erat res spectaculo digna & aestimatione fortis humanae rerum varietate miranda. Nam sicut ante, fecunda fortuna rebus ultra quam arbitrari posset affluentibus, tot tantaque Imperii regna sine laborum sudoribus, sine bellorum certaminibus, attraxerat, ita ut post Magnum Karolum majestate & potestate, divitiis nulli regnum Francorum videretur esse postponendus, ita nunc adversa, velut in ostensione fragilitatis humanae, deficiens, quae fortuna cumulaverat, cuncta inhoneste in momento abstulit, quae prospero arridens successu quondam gloriose attulerat. Mittit ergo ad Arnolfum ex Imperatore effectus egenus, & desperatis rebus non de imperii dignitate, sed de victu cotidiano cogitans, tantum alimentorum copiam ad subsidium vitae praesentis supplex expoſcit. Dirigit etiam Bernardum filium, quem ex pellice susceperat, cum xeniis, eumque ejus fidei commendat. Miseranda rerum facies, videre Imperatorem opulentissimum non solum fortunae ornamentis destitutum, verum etiam opis egentem. Concessit autem Arnolfus Rex nonnullos fiscos in Alemannia, unde ei alimonia praeberetur, ipse vero, compositis in Francia rebus, in Bajoariam revertitur.

Anno Dominicae Incarn. DCCCLXXXIIX. urbis conditae MDCXXXIX. Arnolphus filius Karlomanni fratris Karoli junioris LXXVII. loco ab Augusto regnum susceperat, annisque XII. regnavit, V. vero imperavit. Cujus anno I. Karolus Imperator junior, dimisso prius imperio, obiit. Arnolphus itaque Rex potens principabatur Bajoariis, Suevis, Francis orientalibus & post mortem Karoli Calvi Lotharingis, audacibusque Saxonibus, cui & Ventebeldus Maravianorum Dux viriliter repugnavit. Usque ad haec autem tempora Ungariorum gens, cujus omnes pene nationes expertae sunt saevitiam, quibusdam difficillimis interpositionibus, quas clusuras nominat vulgus, separata erat a nobis, ut neque ad meridianam neque ad occidentalem plagam exeundi facultatem habuit. Arnolfus igitur Rex cum & Ventebeldum supra dictum superare nequiret, depulsis, proh dolor! his munitionibus, Ungariorum gentem, scelerum cupidam, in auxilium vocat; si tantum auxilium dici potest, quod paulo post, eo moriente, cum genti suetum, caeteris in medio occasuque degentibus grave periculum immo exitium fuit. Devicto itaque Zendeboldo Arnolfus secure potitur regno. Ungarii vero interim, observato exitu, contemplatique regionem, malum cordibus, quod post in propatulo apparuit, machinabantur. II. Anno Dominicae Incarnationis DCCCLXXXIX. Luitperto Archiepiscopo Sunderoldus succeſſit. Arn Wirziburgensis Episcopus in Saxonia occisus est inter missarum sollemnia, sedit autem annis XXXVI. mensus VII. Ratispona incendio flagrat. III. Anno Domini DCCCXC. Arnolfus Rex exercitum Nortmannorum delevit. IV. Anno Domini DCCCXCI. Williberto Episcopo ab hac luce subtracto, Herimannus venerabilis vir per electionem cleri ac plebis Ecclesiae Colonienſi praeficitur. V. Anno Domini DCCCXCII. VI. Anno Domini DCCCXCIII. Sunderoldus Archiepiscopus a Nortmannis occiditur, pro quo Hatto ordinatur, obscurus quidem genere, sed acutus ingenio, & qui difficile discerneretur, consilio melior foret, an pejor. VII. A. Dom. DCCCXCIV. Arnolfus cum valido exercitu Longobardorum fines intravit, & circa purificationem Sanctae Mariae castrum, quod nuncupatur Pergamis, cepit. Ambrosium comitem ipsius civitatis laqueo ante portam ipsius urbis in quadam arbore suspendit. Unde tantus timor super reliquas civitates cecidit, ut nullus auderet contradicere, sed omnes obviam procederent venienti. VIII. Anno Domini DCCCXCV. Arnolfus Rex Romam veniens a Formoso Papa imperiali benedictione sublimatur. IX. Anno Domini DCCCXCVI. X. Anno Domini DCCCXCVII. Karolus jam quindennis creatur in regem Galliae Ottone adhuc vivente & injuriam dissimulante, eodem tamen anno defunctus est. Cui Ottonis frater Ruotpertus a Karolo Dux Celtiae prelatus cum postea regnum affectaret, a militibus Karoli interemptus est. Cujus filius Hugo ob necem patris regi semper infensus, consilio egit per quoscunque potuit ut Rudolphus filius Richardi Burgundionis eo multum reclamante rex crearetur, & Karolus Rex ab Heriperto eiusdem Hugonis cognato per insidias caperetur carcerique manciparetur in quo post quinquennium defunctus est anno regni sui XXXVI. vitae vero LIII. Idem autem Karolus ex sorore Adelstani Regis Anglorum filium genuit nomine Ludewicum qui inter perturbationes patris infantulus ad huc transmarinis partibus advectus ad avunculum Adelstanum post patris necem & Rudolfi mortem paternum & avitum rexit imperium. Hic etiam ex Gerga Heinrici Ducis Saxonum & sorore regis Ottonis magni, quam extincto Gisilberto ejus viro conjugem duxit, Lotharium filium suscepit, qui in eodem regno patri succeſſit. XI. Anno Dom. DCCCXCVIII. XII.

Henric Gherga a fost Duce Sas / Saxon în anul 1298
("Corpusul Istoriei Medievale"
de academicianul Johann Georg von Eckhart, 1723)

Savantul Român Gabriel Gheorghe a remarcat: "Teutonii nu şi-au spus niciodată Germani. Ar fi fost un nonsens să te numeşti pe tine însuţi frate. De aceea nu s-a auzit până astăzi decât Ich bin Deutsch = Dac. Olandezii se numesc şi azi Daci (Dutch)". În cartea "Strămoşii noştri reali" din anul 2010, Dr. Gheorghe Iscru a scris: "aşa-zişii 'germani', desprinşi cândva din marele 'Imperiu' pelasg / arian şi sedentarizaţi în Centrul şi Nordul Europei, unde vor forma naţiuni distincte, dar vor continua să se revendice din arieni sau din ultimii purtători de 'ştafetă' a celebrităţii, din daci. Elocvent este numele ce şi-l dau nemţii - aşa-zişii 'germani', după nomenclatorul internaţional - care, îşi spun, pur şi simplu, daci ('ich bin deutsch' = sunt dac, zice neamţul; iar ţării îi spune Deutschland = Ţara Dacilor, nu Germania). Pentru Dacia antică, numele încă i se menţionează în izvoare medievale şi se editează hărţi ale Daciei. Dar revine, atât în izvoare externe cât şi în plan intern, numele străvechi de Valahia iar locuitorii - valahi. Toponime valahe şi chiar enclave de valahi găsim în Europa medievală şi numele se menţine până în epoca modernă. În acest sens, doamna Maria Crişan aduce o informaţie foarte importantă: Duseldorf, capitala landului Renania de Nord - Westfalia până în 1885 s-a numit Wallachei; numele i-a fost schimbat atunci în Friedrichstadt, prin decret, după numele împăratului, Friedrich Wilhelm IV, proclamat ca atare în 1871; mai mult, însăşi denumirea de Westfalia înseamnă Ţara vlahilor de Vest, iar Ostfalen înseamnă Ţara vlahilor de Răsărit (falen = vlah). O dovadă în plus a conştiinţei privind descendenţa nemţilor din daci (corect, din arieni, prin daci, ultimii purtători ai 'ştafetei' celebrităţii antice) o reprezintă afirmaţia celebrului umanist sas din Ardeal, Laurenţiu Topeltin - un om învăţat! - cum că limba lor, a saşilor, este 'dăcească' ('limba noastră dăcească') - cum îl reproduce Miron Costin - în care celebra 'căciulă dacică', încă purtată în Ardeal, se numea glugă - un cuvânt atât de frecvent şi extins în limba noastră. Iar noi ştim acum că 'limba germană actuală este o operă de cabinet, târzie, impusă de sus în jos abia către sfârşitul secolului XVIII şi mai ales în secolul XIX', operă a unui gramatician reputat, Johann Christoph Adelung, 'imaginată' 'pe baza unor dialecte germane de sus (haut allemand)', inexistente însă în secolele II-VI (conform Studiului introductiv al domnului Gabriel Gheorghe la Iordanes, 'Getica'; tot domnul Gabriel Gheorghe ne-a relatat că în Germania / Deutschland încă sunt mult peste 100 de dialecte, altceva decât limba standard 'imaginată' de Adelung)". Ar fi de observat că Ostfalen - având Fluviul Elba ca limită Estică - a fost tărâmul ereditar Saxon / Sas, cucerit de Împăratul Carol "cel Mare" la sfârşitul secolului VIII (după războaie grele), pentru includerea în Imperiul Franc pe care-l cârmuia: atunci indigenii Saşi au fost creştinaţi cu forţa (în ultimul an al secolului VIII unii de acolo - după cum a scris academicianul Dimitrie Cantemir în "Hronicul vechimei Romano-Moldo-Vlahilor" - au plecat sub formă de colonişti în Ardeal, la vechile aşezări Dace). Dr. Gavril Cornuţiu în "Problema substratului dacic al limbii române" a scris: "Rădăcina indo-europeană a dacilor are evidenţe în denominaţie. Astfel, daci, 'dutch' pentru olandezi şi 'deutsch' pentru germani. Studiile genetice populaţionale oferă un rezultat surpriză. Bagajul genetic al românilor nu seamănă prea mult cu bagajul genetic al popoarelor aşa-zis romanice şi nici pe atâta cu al celor slave. În schimb seamănă cel mai mult cu al populaţiilor germanice nordice. Iar, genetica nu este o bâlbâială. Academicianul Alexandru Xenopol afirma că tracii, după germani, ar fi ultima seminţie care s-a rupt din vechea geografie ariană şi s-a revărsat în pâlnia Europei, rămânând la suprafaţa pâlniei. Ungurii s-au infiltrat mult ulterior între foşti traci şi germani, iar slavii s-au infiltrat istoric ceva înaintea lor. Dar, ungurii nu veneau din rădăcina ariană, nici slavii nu se rupeau din vechea, iniţiala, rădăcină ariană".

Toate graniţele din Europa mileniului II

Așa cum a indicat istoricul Român Dan Oltean în anul 2021, în Evul Mediu chiar s-au conturat opiniile unor mari învățați ai Germanilor despre proveniența lor din Daci, în contrast cu proveniența Românilor din Romani (iar nu din Daci); în Ardealul Medieval unele Biserici fortificate ale Sașilor au fost efectiv ridicate pe ruine Dace. În imaginea anterioară se poate vedea concentrarea în spațiul German a frontierelor din Europa recentă în istorie (Evul Mediu și Epoca Modernă): niciodată Nemții nu s-au autointitulat Germani - ci Deutsche - așa cum niciodată Rumânii / Românii nu s-au autointitulat Vlahi / Valahi (doar presați de vecini), ei fiind Râureni / "Oamenii Râurilor" = riveranii Râurilor din spațiul Român; de altfel, episcopul Dalmat Niccolo de Modrussa / născut în Golful Kotor din MunteNegru - trimisul special papal la Curtea Regelui Matia Corvin - după ce a discutat în anul 1462 și cu Vlad Țepeș, în cartea sa "De Bello Gothorum" (adică "Războaiele Goților") a consemnat ce se cunoștea pe atunci, anume că Nemții descindeau din Daci. Ar fi de observat că foarte curând după impunerea de către Romani a apelativului de Daci peste inițialul Dachi / Daki - așa cum se pronunța original - s-a generalizat internațional, inclusiv la Barbarii Germani, pronunția respectivă de Daci. Caracterul războinic al Dacilor - de care Anticii și Medievalii au fost impresionați - s-a regăsit în caracterul Nemțesc / Deutsche, care a ajuns să provoace 2 războaie mondiale la sfârșitul mileniului II, în secolul XX (de care Epoca Modernă a rămas puternic impresionată, de exemplu - deoarece Țara lor Deutschland / Germania n-are hidrocarburi naturale - în conflagrațiile de pretutindeni militarii Deutsche utilizând în general combustibilii foștilor Daci, din România): de la Daci la Deutsche s-au transmis mai multe decât onomastica; au mai fost și alte însușiri comune, ca abilitatea organizatorică, corectitudinea tehnică, hărnicia, etc. (actualii Deutsche reproduc multe de la foștii Daci). În anul 2016 și cercetătorul Basil Chulev din Macedonia de Nord în studiul său despre Vlahi a observat: "așa-numiții Germani au chiar mai multe în comun cu foștii Daci decât au Românii, continuatorii pe teren ai foștilor Daci"; astfel cum mulți Geți s-au regăsit ca Goți, tot astfel mulți Daci s-au regăsit ca Deutsche (de altfel, de mare valoare privind felul cum vorbeau vechii Germani a rămas Biblia scrisă în secolul IV de Wulfila, la Dunărea inferioară). Ar fi de remarcat că Țările unde limba oficială e doar Germana - anume Austria, Germania și Principatul Liechtenstein - au stemele cu vulturi; s-ar observa că răpitoarele acelea mai sunt (pe stemele din Europa) doar în Armenia, Moldova, Polonia și România iar ca bicefali sunt - alfabetic - în Albania, Federația Rusă, MunteNegru și Serbia. De altfel, întreaga istoriografie mondială consideră - în mod oficial - pe Germanii de azi drept urmași ai Goților; corespunzător adevărului că Goții erau de fapt Geții, se admite ascendența Gotică - adică Geto-Dacă - a Nemților, care de fapt nu se numesc (ei înșiși) Germani, ci oficial sunt Deutsche.

Stema și Flamura Germană = "Flagge Deutschlands"

Kirke

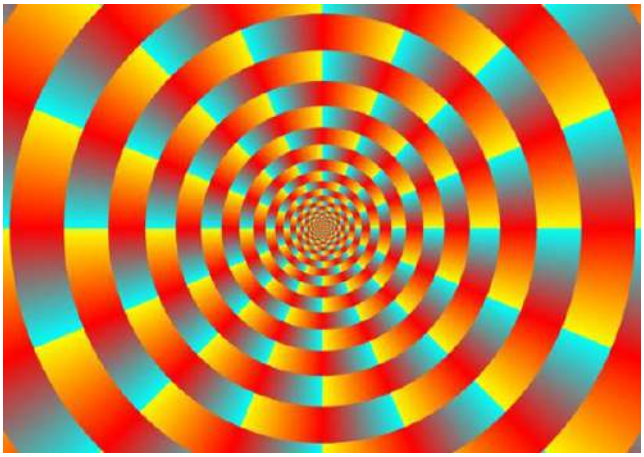

În anul 1926, lingvistul Danez Rask Orsted identifica Scandinavul Kirke însemnând Biserică ca

provenind din Kerga - înţelegând casă - iar Evreul Lew White în "Tradiţii conservate" susţinea că pentru lumea Germanică cuvântul Biserică provine din Grecul nume al Zeităţii Circe / respectiv Gherga (de altfel şi celelalte elemente principale - Cult, cler, cruce, etc. - derivă de la Gherga); în anul 1942, profesoara de istorie a religiilor Momolina Marconi de la Universitatea Milano, care a scris lucrarea "Kirke", a insistat că rădăcina Pelasgă Kerk, Kirk - unde pronunţia "K" înlocuieşte "G" - e frecventă din Egipt până în Tracia şi din Kerky-ra / Corfu până la Kirkesion, în Mesopotamia (la confluenţa Râului Khabour cu Eufratul, localitate ştiută şi ca Circesium 35,09 lat. N, 40,25 long. E, abundentă în străvechi palate).

Kirke

Mai mult, înspre răsărit au fost oameni cunoscuţi drept Kerki-tai (în India) şi Kolkoi printre populaţiile Indiene / fondatorii dinastiilor (de exemplu, la gura Gangelui, Kolkata = Calcutta 22,34 lat. N, 88,22 long. E este capitala Culturală Indiană). Asemenea mitologie poate fi regăsită şi în N Alpilor, păstrată de Gali - din Franţa până în Arhipelagul Britanic - ca arie Kolkidiană. Editoarea Luciana Percovich a subliniat "Odiseea" ca Epopee relevantă istoriei Gherga (când Ulise - cârmuitorul Insulei Ithaca de lângă Cefalonia - a întâlnit-o pe Kirke / Circe care l-a sedus într-o manieră binecunoscută Anatolian): "Şi-ajungem la ostrovul Aia, unde / Şedea frumoasa Circe, o zeiţă...Văzui că-i un ostrov încins de-o mare nemărginită / Şi e scund ostrovul...Palatul Circei e ridicat din piatră / Frumos cioplită pe-o înălţime-a văii...Din casă s-auzea zeiţa / Cu viers fermecător, de unde dânsa / Ţesea o pânză mare, măestrită / Ca orice lucru gingaş şi subţire, Dumnezeiesc ţesut de vreo zeiţă...Şi inima mi se bătea pe cale / La poarta zânei cea cu mândre plete / Stând, eu strigai. Ea m-auzi şi-ndată / Ieşind deschise poarta lucitoare / Şi mă pofti. Eu trist mersei în urmă, Iar ea mă duse-n casă şi mă puse / Pe jeţ lucrat, bătut cu ţinte, De-argint, sub el un scăunaş de razim / Picioarelor. Într-un pahar de aur / Găti o torocală-n care puse / Un leac să beau, voindu-mi rău zeiţa / Dar când mi-o-ntinse şi-o băui şi totuşi / Fui nevrăjit, lovindu-mă cu joarda, Ea-mi zise: 'Du-te-n cocină acuma / Şi culcă-te cu toţi ai tăi tovarăşi' / Eu trag din teacă sabia şi tabăr / Asupra-i ca şi când aş vrea s-o spulber / Ea ţipă tare, aleargă şi-mi cuprinde / Genunchii şi cu vaiet cuvântează: 'Ce om eşti tu? Şi unde ţi-s părinţii / Şi ţara ta? Uimită sunt că n-ai fost / Vrăjit de leacul cel băut de tine, Doar biruie puterea lui pe-oricine / De cum îl ia şi peste dinţi îi trece / Tu singur eşti nebiruit de farmec / Pesemne că eşti Ulise iscusitul, De care-mi spuse Hermes cel cu varga / De aur, că la-ntorsul lui pe mare / Veni-va de la Troia. Dar hai pune-ţi / În teacă spada şi-amândoi alături / Apoi să ne suim pe patul nostru, Ca după ce ne vom iubi-mpreună / S-avem credinţă unul către altul'...M-am dus la patul strălucit al Circei / În vremea asta patru slujitoare / Se hărniceau prin locuinţa zânei...Din ele una aşternea pe jeţuri / Covoare dalbe porfirii deasupra / Şi dedesupt pânze de in. A doua / Avea de-ntins în faţ-acestor jeţuri / Frumoase mese de argint, pe care / Punea panere de-aur iar a treia / Într-un ulcior de-argint turna vin dulce / Şi împărţea câte-un pocal de aur / A patra se grăbi s-aducă apă / Şi sub cazan un mare foc s-aprindă, De clocotea într-însul lăutoarea. Când fierse apa-n vasul cel de-aramă, Mă puse-n baie, prinse să mă spele / Cu apă din cazan amestecată / Cu cea din cadă, dulce răcoreală / Pe capul meu, pe umeri până-mi scoase / Din mădulare truda sleitoare. Când mă lău şi cu ulei mă unse, Ea mă-nţoli cu-o mantie-arătoasă / Şi cu strai de pus desubt. Pe urmă / Mă duse-n casă, mă pofti pe scaun / Cu ţinte de argint, cu flori frumoase / Şi cu scăunaş pentru picioare. Aduse apă de spălat pe mână / O fată, în frumos ibric de aur, Pe-un lighean de-argint, ca să mă spele / Şi-ntinse-o masă bine lustruită. Apoi cinstita chelăriţă-aduse / Şi dete pâne şi bucate multe, mă omeni cu tot ce-avea-n păstrare / Şi mă pofti zeiţa la mâncare..."

Circe

Precedent / Paralelă: Magiciana Circe - Caucaziană ajunsă în Peninsula Apenină - imediat după Războiul Troian i-a făcut porci pe teroriștii Ahei ai Balcanicului Ulise (așa cum a scris Anatolianul Homer în "Odiseea" 10:229-243) iar în Canaanul primului secol, Iisus i-a exorcizat pe Ghergheseii Galileeii, transferându-le demonii în porci (astfel cum au scris evangheliștii - de limbă Greacă - la începutul Noului Testament): în Vechea Lume - îndeosebi în Bazinele Pontic și Mediteran - au circulat multimilenar cam aceleași motive, grație oamenilor proveniți din ramurile cam aceluiași trunchi uman. Anticul Anatolian Dioskoride - știut ca "patronul drogurilor" - în "Materia Medica" 4:76 a numit Kirkaia / Circeium iarba lui Circe (poțiune Magică de dragoste, conținând narcotice - inclusiv valeriană sau mătrăgună, respectiv rădăcini de "Mandragora" - după cum a studiat și cercetătorul Massimo Venturi Ferriolo în anul 1989, ce era protocolar servită în potirul zis Karkesia = Karkesion). Circe / Kirke s-a născut în Aiaia din Regatul Kolkis / Georgia - fratele ei Etes ajungând Rege acolo, peste Amazoane - şi când l-a întâlnit pe Odiseu / Ulise a făcut-o în grădina sa străjuită de leoaice şi lupoaice (numită atunci la fel ca locul naşterii sale Caucaziene, azi fiind Parcul Naţional Circeo din Italia), ei trăind împreună apoi o perioadă şi avându-i ca fii în Cume, conform lui Hesiod în "Teogonia" 1011, pe Agrius însemnând "Rusticul" / "Țăranul", pe Latinus - de la care derivă Latinii - şi pe Telegon, care s-a întâmplat să-şi omoare tatăl; acţiunile lui Ulise - ca şi ale lui Iason ori Hercule - au fost sub patronajul Athenei, Zeiţa ingeniozităţii şi înşelăciunii (atribute ale lui Hermes - fiul lui Zeus - însuşite pentru aceea de Ahei).

Kirke şi Ulise

(Este de ştiut că înaintea lui Odiseu / Ulise - conform poetului Partenie din Bitinia / Anatolia din secolul I î.C., al cărui discipol a fost poetul Roman Vergiliu - în capitolul 12 din "Romanţe erotice" a notat că localnicul Kalkhos / Gargos era îndrăgostit de Kirke / Ghirge, ea însă respingându-l, preferându-l pe străin). Legenda întemeierii Santarem 39,13 lat. N, 8,41 long. E de pe cel mai mare Râu Portughez (şi al Peninsulei Iberice, Tagus / Tejo), reprodusă de Fernanda Frazao, "începe istoricul oraşului cu perioada de mare prosperitate a ţării, când aceea era condusă de regele Ghergor / Gorgor, supranumit 'Melicola' datorită introducerii printre locuitori a extragerii mierii din faguri; într-o zi din 1215 î.C., la gura fluviului a ajuns Ulise şi atras de prinţesa Calypso - fiica regelui Gergoris / Gorgoris - s-a stabilit în locul unde acum e oraşul, mai ales că aceea i-a născut acolo un fiu, botezat Abydos. Când a auzit, Ghergoris / Gergor s-a înfuriat extrem împotriva lui Ulise şi echipajului aceluia, care - temându-se de mânia regelui - au plecat; bastardul a fost pus într-un coş pe fluviu dar a fost găsit şi dus la Calypso, care l-a recunoscut pe fiu după o cicatrice ce o avea de la naştere. Ghergoris fiind bătrân şi fără fiu, s-a mirat că micuţul a supravieţuit, acordând multă afecţiune nepotului, numindu-l succesorul său pe tronul Lusitaniei, tot cu titlul de 'Melicola'. Odată cu moartea bătrânului rege (care a domnit 70 de ani), Abydos - la vârsta de 20 de ani - a preluat conducerea ţării, fiind apoi un rege foarte înţelept, apreciat astfel nu doar de supuşii săi; el a decis ca locul unde s-a născut să se numească Esca-Abidis, însemnând 'dulcele Abydos', azi Santarem".

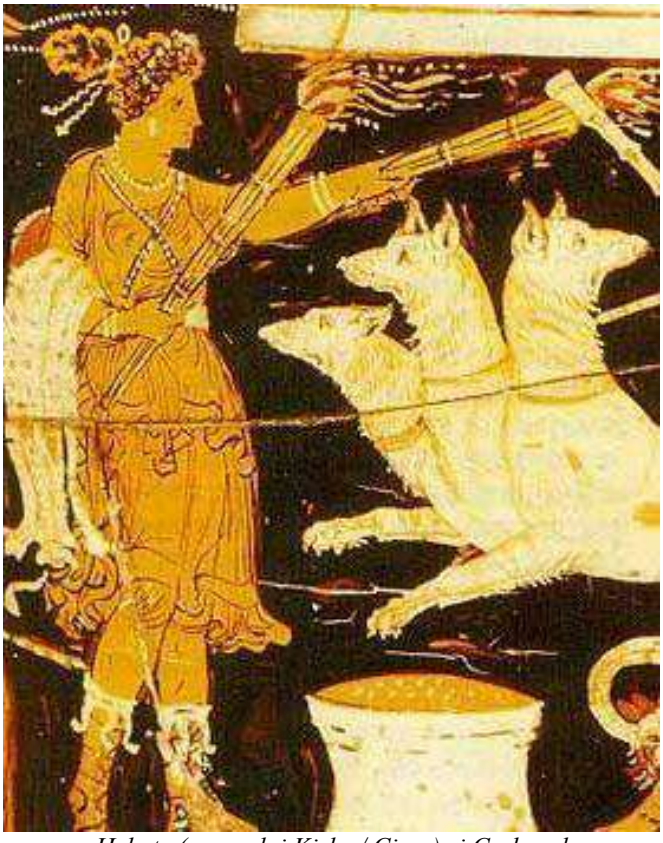

Hekate (mama lui Kirke / Circe) şi Cerberul

De altfel, în anul 1989 istoricul Portughez Manuel Garcia, de la "Asociaţia de studii şi apărare a patrimoniului istorico-cultural Santarem", a consemnat că oraşul a fost înfiinţat de Abidis, fiul lui Gergoris, în anul 1141 î.C. Misterioasa păzitoare a intersecţiilor Hekate (mult respectată în Caria şi Frygia) şi Artemis / Diana de multe ori s-au suprapus în identităţi, fiind legate în mod special de Insula SamoTracia unde argonauţii au făcut escală - zone ce totdeauna au fost asociate de istorici ca regiuni ale Amazoanelor, datorită Culturii Matriarhale de pe coastele Mediterane; dar Hekate - de la răspântiile drumurilor,

intersecţiile fiind locurile socotite prin excelenţă potrivite pentru Magie - a fost cunoscută şi în NE, în Colchis / Kolkis, unde Caucazul se întâlneşte cu Marea Neagră şi unde Amazoanele venerau blocul sacru negru de piatră al lui Apollo (după cum au relevat de pildă savanţi din secolul XIX, ca Americanul Charles Anthon, în anul 1832 Englezul Anthony Cramer, în anul 1874 Germanul Wilhelm Vollmer, etc., în Anatolia Apollo fiind numit Gergetius / Gergithius): e de observat că Zeiţa Nopţii în Egipt a fost Keket / Heqet (versiunea Cariană / Greacă - utilizată în Anatolia şi Caucaz - fiind Hekate / Hecate). În poezia Vedică, broaştele întrupau Pământul fecundat de primele ploi ale primăverii; corul lor se înălţa atunci pentru a mulţumi Cerului care a făgăduit Pământului roade bogate (broaştele erau brahmanele Somei, "preotesele" Pământului-Mamă). În Egiptul pre-dinastic, al mileniului IV î.C., Heqet era ştiută ca muierea lui Khnum, Zeul apelor reci; ea patrona broaştele - pentru că a fost Zeiţa Fertilităţii - şi era favorita gravidelor, care purtau amulete cu ea, pentru protecţie şi să le ajute la naştere. În Anatolia, Mama Îngerilor, Zeiţa Hekate - purtând mereu torţe sau chei - a fost Atoateştiutoarea: era de origine Cariană, adică din Ţara Gherghiţilor (numele Hekate-Heqet - la vechii Egipteni "heqa" însemnând "sceptru" - dar şi funcţiile ei corespunzând între NE Africii şi SV Anatoliei, fiind încă una dintre evidentele simbioze Afro-Asiatice; de fapt, profilul ei s-a regăsit şi în umedul Bazin al Dunării, cu Bălţile Dunării şi Delta Dunării - plin de broaşte - adorată de Geto-Daci cu atribute ca ale Marii Mame Europene, popular numită de ei fie Zeița Pădurii Bendis = "Mesagera" sau "Ţesătoarea" sorții, fie Kotys = "Cutezătoarea" ori "Ciotis", ca Zeița Vegetației).

Zeița Bendis / Hekate

În Caria, Zeiţa Hekate patrona intersecţiile: acolo unde se întâlneau 2 drumuri, călătorul sosit pe una dintre căi avea în faţă 3 opţiuni: s-o ia la dreapta, s-o ia înainte sau s-o ia la stânga (ori să meargă în sus / la Cer, să meargă la fel ca şi până atunci - adică să se întoarcă - sau s-o ia în jos / să intre în Pământ). Enciclopedia "Britannica" din anul 1911 a consemnat: "Hecate a fost grozava Zeiţă Lunară cu puteri peste Rai, peste Mări şi peste Plaiuri. Mereu purta o torţă, simbolul natural al luminii Lunii (uneori era văzută în lumina Lunii la câte o răscruce de drumuri, însoţită de câinii Celeilalte Lumi). Era Zeiţa Fertilităţii, iubea animalele sălbatice, patronând naşterile lor dar şi naşterile oamenilor; a avut-o ca fiică pe Circe. Hecate a patronat artele Magice. A fost venerată în ceremoniile de Misterii ale SamoTraciei. Frecvent a fost identificată de către mitologia Grecilor cu Artemis iar de către cea a Tracilor cu Bendis. I se ofereau - ca sacrificii - mai ales peşti şi mioare. Stâlpii de la intersecţii erau numiţi nu doar Hermae, ci şi Hecatae. La început, Hecate era reprezentată simplu, într-o togă lungă, având ca animal preferat câinele (ceea ce indică originea sa ne-Elenă, deoarece câinii nu erau apreciaţi de către vechii Eleni)". Zeiţa Hekate patrona câinii de pază, ce prin lătrat alarmau noaptea în caz de pericol; Horkos / Hades, stăpânul Infernului, era fericit de prietenia ei şi ea oricând putea vizita Lumea "Cealaltă": la intrare se afla Kerberos = Cerberul câine cu 3 capete, ce nu permitea morţilor să iasă.

Hekate a tot fost înfăţişată în formă triplă, ceea ce mistic o lega de Hermes Trismegistus (adică "de 3 ori mare"). Frumoasa şi puternica Hekate - în tripla sa ipostază, orientată spre "Cealaltă" Lume, spre plaiuri şi spre ape - patrona Magicienele, păstorii şi marinarii. Anatolianul Hesiod a scris în "Teogonia" că Zeus o slăvea enorm pe Hekate, copleşind-o cu daruri; atenţia pe care poetul din Epoca Fierului a acordat-o Zeiţei Hekate a fost excepţională (nici o altă divinitate neprimind complimentele respective), ceea ce se datora tocmai originii lor Ghergane: a Zeiţei Hekate şi a poetului Hesiod. Zeiţa Hekate a fost figura centrală în Oracolele Chaldee / Khaldee, scrise de Julian - tatăl şi fiul - orientali care în secolul II au făcut parte din armata Romană (Romanii au echivalat-o pe Cariana / Kariana Hekate cu Trivia, Zeiţa Fantomelor). În anul 1969, Francezii Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant au scris în "Dicţionar de simboluri": "Orice persoană este în sine o răscruce unde se încrucişează şi se

luptă între ele diversele aspecte ale persoanei sale. Este cunoscut triplul aspect al Afroditei, zeiţă oceanică, cerească şi pământeană: la răscruci devenea zeiţa amorurilor vulgare / impure. Oare nu e ciudat că în latină 'trivium' însemna 'răscruce' şi din el a derivat termenul 'trivial'? Zeiţa care zăbovea acolo - Afrodita răscrucilor - simboliza amorurile efemere. În mitologia greacă, o divinitate identificată şi cu Artemis a fost denumită 'zeiţa răscrucilor': e vorba de Hecate. Acest nume funcţional îi venea din faptul neîndoios că toată lumea era de acord să facă din ea stăpâna a 3 lumi: Pământul, Cerul şi Infernul. Avea un corp triplu, un chip triplu şi un rol triplu, după cum era considerată cea care distribuia muritorilor toate darurile, izvorul oricărei glorii şi cea mai iscusită în arta magică a vrăjilor. Statuia ei întruchipând o femeie cu 3 capete şi 3 trupuri era plasată la răscrucile de luminişuri şi ale drumurilor iar trecătorii îi aduceau ofrande în alimente, pe care le mâncau săracii, în numele ei (şi în cultul mazdeist poate fi descoperită o zeiţă triplă, cu 3 chipuri şi 3 funcţii). Cultul lui Hecate era celebrat şi în peşteri; vechii Greci îi atribuiau o acţiune deosebită asupra imaginaţiei, considerând că provoca ivirea de spectre, fantome, halucinaţii (firește, preoţii ei se pricepeau grozav să evoce acele himere). Binefăcătoare şi înspăimântătoare, zeiţa cu 3 feţe sintetiza tot necunoscutul pe care îl simboliza răscrucea, unde se înălţa şi statuia lui Hermes, mediatorul dintre diverse universuri; ea avea ca însemn biciul, de care se folosea pentru a ţine la distanţă monştrii infernali. Biciuirea punea pe fugă demonii sau puterile ce împiedicau fecunditatea materială ori dezvoltarea spirituală, fiind un substitut ritual al sacrificiilor: fie era un simulacru pentru alungarea duhurilor rele care puteau dăuna vânătorii, recoltei sau fecundităţii, fie putea ţine până începea să curgă sânge (în toate religiile, asceţii se flagelează până la sânge, atât din spirit de sacrificiu, cât şi pentru a alunga ispitele), biciuirea urmărind să nimicească, atât simbolic, cât şi real, orice pricină de dezordine în societate sau persoană, orice ar tulbura sau ar inhiba funcţionarea normală". În Caria = Ţara Gherghiţilor, Sanctuarul Gherga (unde Hermes era foarte venerat) geografic dar şi mistic se afla plasat între oraşul Afrodisia / cel mai mare centru de Cult al Zeiţei Afrodita şi oraşul Lagina / cel mai mare centru de Cult al Zeiţei Hekate: îngemănarea celor 2 Zeiţe - Afrodita şi Hekate - s-a manifestat cel mai puternic prin preotesele şi preoţii Gherghi din marele aşezământ religios, cu ecouri până în oraşul Efes / cel mai mare centru de Cult al Zeiţei Artemida (în care s-au reflectat atributele lor Ghergane). Zeiţa Kirke a fost fiica Zeiţei Hekate: fata Kirke / Circe a perpetuat calităţile ştiute ale mamei sale în Vechea Lume.

Circasia, între Georgia şi Karga / Azov

Cercetătoarea Luciana Percovich din Italia a scris: "Momolina Marconi (1912-2006) a fost profesoară de istoria religiilor la Universitatea din Milano. Dânsa e relevat Kerketaii din Caucaz (ulteriorii Circaşi), Gherghiţii din Troia şi Ghergheseii din Palestina, toate numele indicând 'Oamenii lui Kirke' (ca întotdeauna când genealogia maternă e forţată în cea paternă, ascendenţa lui Kirke a fost ca fiica fie a Oceanului, fie a Cerului / Soarelui). Ea a demonstrat legăturile dintre Civilizaţiile Mării Negre, Mediteranei, Mesopotamiei şi Indului: 'Descoperirile de la Mohenjo Daro şi Harappa prezintă legăturile dintre Anatolia şi India pre-Ariană; vehiculul pre-IndoEuropean a fost Pelasg, în paleolitic'. Lumea Greco-Romană n-a apărut din nimic, ci din rădăcinile tradiţiilor anterioare. Harta reconstruită de Momolina Marconi corespunde cu cea a Marijei Gimbutas pentru înflorirea Civilizaţiei Dunărene, printr-o surprinzătoare sincronie (fără să ştie una de alta)".

Circe / Kirke

În anul 1941, Dr. Momolina Marconi a explorat tema Kirke / Circe prin lucrarea "De la Kirke la Morgana", căci ea a continuat să existe sub numele de Morgana, în ciclurile Medievale timpurii, ale Galezului Arturiu / Arthur, devenit Rege Britanic. Este uşor de observat cum sfârşiturile Civilizaţiilor clasice Greacă şi Romană au dus la schimbarea radicală a percepţiei şi la renaşterea Magicului: în perioada clasică Antică, modificată şi alterată mereu de condiţii noi sociale şi intelectuale, atributele divine când erau estompate nu au fost însă complet pierdute, ele continuând să fie adânc înrădăcinate de funcţiile religioase şi credinţe; fără nici o îndoială, Magia Medievală şi-a avut originea în substratul Mediteran, care - mai mult sau mai puţin latent - a ieşit la suprafaţă între Gali, prin coincidenţe şi relaţionări semnificative (de exemplu, în secolul VI î.C. lumea Celtă / Keltă - sau Ghergă, prin aplicarea clasicelor translaţii "G"="C"/"T" şi "R"="L" - dintre izvoarele Dunării şi Senei era în legături amicale, inclusiv comerciale, cu lumea Greacă din coloniile de pe Coasta de Azur şi Peninsula Iberică, denumirea Greacă pentru oamenii săi fiind de Keltai = Ghergai). Referindu-se la Doamna Lacului şi Lancelot, la Viviana şi Merlin - Viviana a fost o apropiată a lui Merlin - la Morgana şi fratele său Regele, cercetătoarea afirma că Picus a fost format de Kirke (Picus iniţial a avut curajul să refuze dragostea Kirke) ca şi Merlin în legătură cu Viviana / Diana: "o temă obişnuită în literatură este femeia supranaturală care îl formează pe tânărul erou, fiindu-i în acelaşi timp ca mama sa, antrenoarea sa, iubita sa". Poveştile Medievale sunt aşadar versiuni Nordice mai târzii ale Magiei Mediterane, cu care

aveau în comun cele mai tipice elemente: pădurea, ierburile, abilitatea de a transforma bărbaţii (în bestii ori în războinici), Râul şi Lacul. Triburile Mediterane care au locuit Arhipelagul Britanic înaintea sosirii Galilor au adorat-o pe Danu, ca mama Danaan. La Danu, Dr. Momolina Marconi a găsit aceeaşi rădăcină Antică a Zeiţei Diana a pădurilor şi apelor ca şi la Medievala Doamnă a Lacului, Viviana. Vrăjitoarea Morgana - numită aşa după Gorgana - era de aceeaşi natură ca şi Kirke / Circe; numele său a fost conectat de versiunea Gală Morrigan, cu puterile Magice ale transformărilor datorită multor contexte şi de toponimele primitive Mediterane (ca Morge Regele Siciliei, Morgheţii / Morgetes din vechiul trib Liguric, Morgantine 37,26 lat. N, 14,29 long. E localitate în răsăritul Sicilian - de lângă Agire, locul nativ al lui Diodor din Sicilia - Morginum 45,19 lat. N, 5,33 long. E în Galia, Morgan / azi Belluno 46,08 lat. N, 12,13 long. E în N Italian, Morgani 44,52 lat. N, 13,51 long. E / azi Pula în Istria, etc). Aşadar nu este surprinzător că Avalon (o denumire derivată din Grecul Apollon), ca şi Galeza versiune în care Danu / Viviana şi Gorgana / Morgana au fost recunoscute ca realităţi paralele, a fost iniţial identificată cu Insula Mediterană Sicilia, unde până azi mirajul din Strâmtoarea Messina e ştiut ca Fata Morgana (legenda Medievală menţiona că vrăjitoarea Morgana, sora vitregă a Regelui Arthur, avea puterea de a-şi schimba forma, amăgind pe unii prin iluzii optice; prin urmare, Morgana a locuit pe o Insulă unde Caucaziana Colchidă / Kolkidă şi-a găsit adăpostul său cel mai apusean). Dr. Gavril Cornuțiu în "Problema substratului dacic al limbii române" a scris: "În 1893, Dietrich Nekyia a asociat numele lui Apollon cu Abalo, iar pe acesta cu 'aple' = măr, 'apple' (engleză), 'abal' (irlandeză), 'afal' (galeză). De aceea Abalo sau Aballon ori Avallon este Insula Merelor. Suntem în prezența unui grup de cuvinte și denonimații derivate, toate în legătură cu moțiunea de măr. Deci, un conținut semantic aproape identic, sau identic, exprimat în cuvinte asemănătoare, neidentice, dar evidente din aceeași familia sonoră. Ele sunt prezente din Hiperboreea și din Grecia până în Irlanda. Acest fapt sugerează evoluția unui paleostrat común spre un relativ specific zonal, evoluție dictată de o relativă izolare lingvistică, în cazul insulelor".

Fata Morgana

Pe Mare, numele Fata Morgana - al iluziei de tip şamanic - e dat unui tip foarte special de miraj denumit şi imagine superioară. Astfel de imagini apar de obicei deasupra suprafețelor largi deschise: drept rezultat, o ambarcaţiune ce plutește pe Mare poate fi văzută plutind în aer (de unde "vapoarele-fantomă"); de asemenea, un obiect care se află sub linia orizontului şi care, în mod normal, n-ar putea fi perceput, poate fi văzut la orizont sau deasupra orizontului (imaginea poate fi de asemenea mărită, astfel încât obiectele foarte îndepărtate pot părea mai apropiate). În deşert (dar şi în zonele polare) unii au văzut în faţa ochilor imagini extraordinare: oraşe, castele, monumente impunătoare aflate la mulţi km depărtare apăreau subit la doar câteva sute de metri; astfel, castelul sau oraşul care pluteşte - dând impresia că stă jumătate suspendat în aer şi jumătate cufundat - este considerat de mulţi oameni ca una dintre cele mai spectaculoase minuni ale lumii. Pe drum apare "oglinda", care este de fapt o imagine inversată a Cerului. În mod normal, când lumina vine de la soare, razele cad drept pe şosea şi la o temperatură mică sau medie sunt absorbite de aceasta din urmă; când aerul este mai fierbinte şi prin urmare mai puţin dens decât cel de la înălţimea de câţiva metri, razele soarelui se curbează, se lovesc de stratul fierbinte şi sunt reflectate înapoi, în sus, până la al doilea prag de aer. De exemplu, iluzia "apei" de pe asfaltul şoselei (drum foarte uscat, ce nu e ud) este de fapt imaginea Cerului albastru.

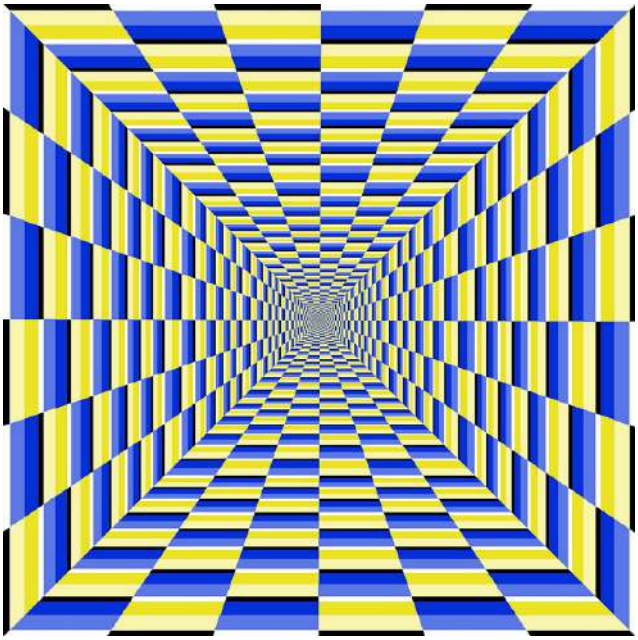

Sanctuarul Gherga

Poarta Nordică Gherga (2010)

Prin definiţie, Sanctuarul este zona consacrată din jurul unui loc sacru, unde s-a întâmplat un miracol ori a fost înhumat un Sfânt; el este dedicat ceremoniilor religioase şi e interzis profanilor: Sanctuarul e un aşezământ religios iar Cariana aşezare ritualică Gherga în Epoca Fierului s-a înscris în asemenea profil, sub forma Sanctuarului Gherga (după ce timp îndelungat a fost din lemn, a ajuns realizat în piatră, convenţional funcţionând aşa timp de peste un mileniu, între 657 î.C. - anul când pe de o parte colonişti Cariani lângă o localitate Getă existentă în Dobrogea au înfiinţat portul Tomis / azi Constanţa 44,10 lat. N, 28,38 long. E în actuala Românie iar pe de altă parte mercenari Cariani s-au înrolat pe Valea Nilului în Naucratis / Egipt - şi sfârşitul Antichităţii, în 392, anul când Împăratul Teodosie "cel Mare" din capitala Constantinopol a Imperiului Bizantin / metropolă în Tracia, azi Istanbul în Turcia a pus capăt printr-un decret jertfelor păgâne, interzicând Cultul Zeilor locali, inclusiv în Caria). În anul 2019 Dr. Anne Spitz de la Universitatea Heidelberg 49,25 lat. N, 8,43 long. E / Germania a cercetat "Păstrarea tradiției epigrafice în Caria la sfârșitul Antic" și a concluzionat: "Atunci când creștinii timpurii au ajuns la străvechile structuri păgâne din Caria, s-au confruntat cu inscripțiile existente pe monumente, cu documentele preoților ori cu însuși existența templelor conectate istoriei locale. Arhitectura sacră - inscripționată Carian și Grec - a dăinuit cu putere până în perioada Romană târzie în locuri precum Gherga, astfel cum se poate vedea încă și azi". Cercetătorul musulman Yasin Yalçın Hoca - din Izmir / Turcia - a afirmat în anul 2021 că "Sanctuarul Gherga a fost un loc sacru în centrul Cariei, vechi de peste 2600 de ani, unde oamenii se strângeau pentru ceremonii religioase în aer liber, așa cum ulterior au ajuns s-o facă la Kaaba / Mecca". Străvechiul Sanctuar Gherga era în Regatul Cariei un mare aşezământ religios, era reprezentant al divinului, era sursă a puterii printre credincioşi şi era respectat îndeosebi datorită iertării şi spălării păcatelor lor (deopotrivă din motive medicale şi morale); spălatul lustral era prin ceremonii de purificări: ritualic picioarele erau spălate - ca obicei străvechi de ospitalitate - mâinile erau spălate, gurile erau clătite, se făceau chiar băi, etc. (acolo apa poseda calităţi de împăciuire a Zeităţilor / aşa cum sângele a fost în vremuri demult trecute). Se poate observa - din textele Hitite, astfel cum a studiat Dr. Trevor Bryce în anul 2006 - că "înaintea Războiului Troian, Masa și Karkișa erau cârmuite de Consilii ale Înțelepților, nu de regi". Corespunzător dicționarelor, "iertarea" = acțiunea de a ierta; e o scuză, o eliberare (a cuiva de ceva), o scăpare, o încetare, o dezlegare, etc. Iertăciunea e trecerea cu vederea a greșelilor, acordarea mântuirii - de către divinitate - cuiva care a greșit iar apoi a regretat, ș.a.m.d.: se poate încheia cu scuze, cu sărut, cu scutire de pedeapsă și în multe alte moduri, absolvirea păcatelor (ori fărădelegilor) implicând indulgență, îndurare, îngăduință, milostivire, clemență, cruțare, toleranță, îmbunare, bunătate, bândețe, generozitate, mărinimie, omenie și multe altele de gen, rezultatele ducând cu duhul blândeții până la a disculpa, a grația, a reabilita, ș.a. Analogiile la ulteriorii creștini au ajuns să fie spovedania (adică mărturisirea păcatelor de către penitent în fața preotului și a membrilor comunității - așa era pe vremuri, în colectiv - primind dezlegarea prin rugăciune de la preot) iar apoi împărtășania cu pâine și vin / doar persoanele dezlegate; în plus, apa sfințită - prin rugăciune, divinul invocat sfințind apa, devenind astfel tămăduitoare, cu puterea alungării demonilor - era băută și preotul stropea cu ea credincioșii împreună cu lucrurile lor.

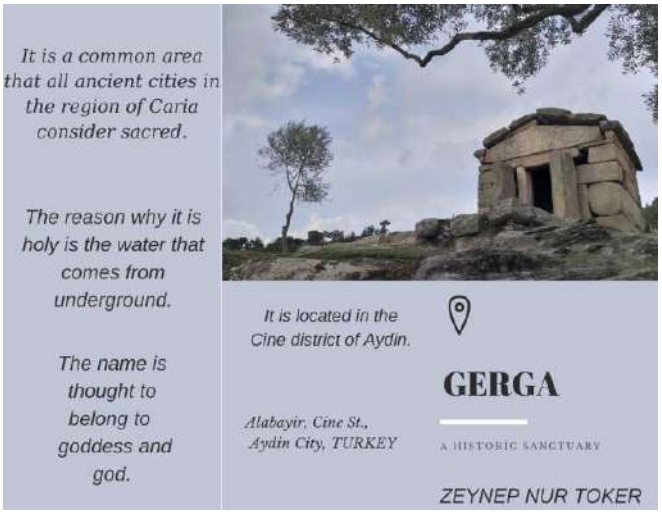

"Gherga era sacru pentru întreaga Carie
iar apa sa era sfântă" (Școala din Aydin / Turcia, 2021)

În Caria, preotesele şi preoţii Gherga slujeau obligatoriu având haine albe, cu o robă purpurie şi purtau o bandă care le înconjura capul (la Cariani cuvântul "banda" însemna "victorie" iar verbul Sanscrit "bandhati" = "a lega", Dr. Mihai Vinereanu menționând în "Dicționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică" că termenul vechi de "bandă" era folosit pentru un grup de

persoane / la Goți “bandwa” fiind “steag”, etc.); de marile sărbători, Sanctuarul Gherga se bucura de mari procesiuni, când convoaie / caravane din întreaga Carie soseau pentru celebrări, purificări și luarea faimoaselor ape sfințite după ceremoniile de acolo (între Mylasa - cândva capitala Cariei - și străvechiul Sanctuar Gherga a existat pentru procesiuni chiar și o vestită “Cale Sacră”, menționată inclusiv de către geograful Anatolian Strabon, însă savantul Antic, datorită reducerii rolului așezământului religios din timpul dominației Romanilor, nu a mai elaborat în “Geografia” și descrierea destinației “Gerga Kome” = însemnând “Comunitatea Gherga” / literalmente “Cumul Gherga” iar celelalte lucrări scrise de savantul Antic nu au rezistat parcurgerii vremurilor): credincioșii veneau la Sanctuarul Gherga aducându-şi corturi şi de-a lungul timpului petrecut acolo şedeau în acele corturi ori - dacă vremea era bună - unii stăteau direct sub Cerul liber (toți veniții se bucurau de ospitalitatea respectivului loc sacru Gherga). Așa ceva - ca practică - în Vechea Lume era uzual și în arealul stră-Românesc; autorul Român Radu Oltean în cartea “Geții lui Burebista și lumea lor” din anul 2021 a scris despre religiile Tracilor: “Din observațiile de până acum, marea majoritate a tracilor nu aveau temple construite. Sunt atestate câteva în sudul Traciei, unde influența greacă era mai puternică. Ruinele unor construcții se bănuiește că ar fi fost clădiri de cult - dar sunt cazuri rare. Probabil că existau și construcții de lemn, care nu au lăsat urme. În secolele VII-III î.C., tracii preferau sanctuarele sau spațiile sacre în aer liber. Ei amenajau anumite locuri naturale cu ‘potențial’ magic - stânci, peșteri, defileuri, lacuri, izvoare, poieni - locuri unde simțeau că puteau comunica cu divinitățile”.

Gherga în inima Cariei

Așezarea Cariană Gherga prin poziția din interiorul Bazinului Meandrului se afla situată pe o importantă rută comercială ce lega centrul Anatoliei de Bazinul Egeean. În anul 2000, cercetătorul Turc Evin Dogu a scris că “Frumusețea adormită Gherga e pe Valea Râului Cine. Unii cercetători au afirmat că Gherga a fost un oraș sacru special construit pentru divinizare. Acoperișul de piatră al Templului Gherga este extraordinar, inspirat de stilul construcției din cherestea. În anul 1889, arheologul Francez George Cousin a relatat că o statuie uriașă încă putea fi văzută acolo (azi dispărută): așezarea Gherga - foarte puțin explorată - își așteaptă trezirea din negura istoriei”. Dr. Memduh Dagdeviren - arheolog Turc - a scris despre “Gherga în lumina Zeiței Mamă” în anul 2005: “Vechea așezare Gherga - oraș misterios - este moștenirea Culturală a unei Civilizații Anatoliene. Am fost impresionat de Gherga din primul moment. Când am văzut întâia dată locul, cu Templul său, fântânile, sculpturile și stelele sale - în vara anului 1994, ca student la arheologie - am decis să studiez amănunțit Sanctuarul, de aproape 2 kmp, în lumina Cultului Zeiței Mamă. Locul sacru Gherga este în Valea Marsyas - vechiul nume al apei Cine - în zona-leagăn a Lelegilor, populația strămoașă a Cariei. Regiunea a fost locuită continuu din neolitic încoace, constituind puntea ce lega centrul Anatoliei de Mare. Zeița Gherga - care a dat numele orașului - a rămas în inscripțiile locului dar și în diverse scrieri despre Gherga (mai ales din arealul Cariano-Lykian); numele Gherga se întâlnește extins în partea Mediteranei răsăritene, atât în Anatolia, cât și în Insule, deopotrivă în Canaan și în Egipt, asociat cu forme de gen Krqqa, Gargareis, Gargaron, Garge, etc., într-o geografie Gherg/ă, rădăcina Kerg/k ajungând oriental să însemne ‘cetate’. Coloanele Albe ale orașului Gherga de exemplu au fost menționate în narațiunile istoricului Antic Herodot; identitatea așezării nu a fost pe deplin înțeleasă: inscripțiile Gherga au atras atenția dintotdeauna. Cine a fost Gherga? De ce? Așa ceva nu găsim însă în nici o sursă, ceea ce este o problemă. Dacă s-ar cerceta mai temeinic, ar fi posibil să se găsească legăturile Zeiței Mamă ca prelungindu-se în așezământul Gherga. Structurile orașului Gherga ne conduc la formele neschimbate de Cult văzute în credința Zeiței-Mamă a acestei așezări încă din cele mai vechi timpuri ale Anatoliei: gândim că ar putea fi un Sanctuar înființat în numele ei. Lucrurile ce nu se schimbau în adorarea Zeiței-Mamă au fost: expresia ei, atributele închinării și locurile izolate unde se modela credința ei. În Sanctuarul așezământului Gherga credem că inițial era celebrată Zeița-Mamă; desigur că așezarea nu era limitată de perimetrul Sanctuarului, ci depășea zona sacră din jur, căci sunt stânci îndepărtate inscripționate, percepția fiind că zona stâncoasă (considerată ca aparținând Zeiței-Mamă) îndeplinea

cu acele roci - până unde se aflau - închinarea către marea divinitate. Numele Gherga e înrădăcinat Cariano-Lykian și are sens demotic; cercetătorii au găsit multe derivate ale sale în Anatolia și în Insulele din apropiere. Pe de altă parte, au existat Gargareis, oamenii mitologici din Caucaz. Asemănări sunt cu Gargara sau Gargaron din Troia. O bună parte din populația Miletului era formată din Gherghiți. Au existat comandanți Antici ca Gherghis menționat de Herodot în armata lui Xerxes ori Gherghinoi în Cipru. Pe Eufrat existau Kargamîș și Kîrkesium. În Africa au fost atestați Gherghi, Kerkasi în Egipt, Garghe în Libia, etc. În Balcani au fost Kerkos, Gargettos, Korkyra, Gargeria în Italia, Corca în Spania, ș.a.m.d. Nu avem informații concrete despre semnificația numelui Gherga, căci nu există nici un studiu de acest gen; credem că numele Gherga are legătură directă cu Zeița-Mamă".

Capturi de pe Televiziunea Culturală Turcă
(film documentar din 2023 despre Sanctuarul Gherga)

"Terasa Temenos din mijlocul Sanctuarului Gherga are toate caracteristicile Cultice ale Zeiței-Mamă; acolo se află și cea mai mare statuie a orașului, feminină: există asemănări Frygiene și Urartiene, mai ales prin încadrarea între stânci pentru venerarea Zeiței Mamă. Principala aglomerare de construcții pentru locuire a fost în extremitatea Nord-Vestică a așezământului Gherga, la distanță - în diagonală - de până la 2 km față de centrul Cultual, zona de locuire începând după marea inscripție 'Enbolo'. Numele zonei respective locuite a fost 'GergaKome'. După cum se știe, Kome în Greacă însemna așezare, deci acolo era localitatea Gherga. După ghearele de leoaică sculptate în pavajul de la cea mai mare statuie este clar că era patronată de către Zeița Mamă, deci orașul era centru de Cult al Zeiței Mamă; similar a fost la Kargamiș ori în Anatolia sub forma Kubaba în Caria, Lykia, Pisidia, Ionia, etc. În acest context - cu numeroase inscripții Gherga pe stânci - rezultă că Gherga desemna principala zeitate adorată în oraș, marcajele fiind din mijlocul Sanctuarului până la limitele așezării. Este posibil ca unele gropi săpate în Sanctuar să fi fost fundațiile unor Obeliscuri ori ale unor sarcofage. În vechea lume Mediterană, Zeița Mamă a fost o personalitate, venerată deopotrivă pe cele 3 continente: Europa Sudică, Asia Vestică și Africa Nordică; a avut caracter internațional. În Anatolia, Cultul său a fost puternic până în mileniul I: Zeița Mamă era alintată Ana sau Ida (de pildă, în Troia mileniului II î.C.); în mileniul I î.C., la Frygieni era Cybele, la Romani a ajuns Sibila. Vechii Greci Anatolieni au armonizat Zeița Mamă ca Rhea sau Demeter. Zeița Mamă - zisă pe scurt Ma - a dominat neoliticul Anatolian, înaintea Sumeriei: de exemplu, figura ei a fost găsită la Çatalhöyük și Hacılar. Cultul Zeiței Mamă în regiunea Mării Negre reflecta societatea matriarhală a războinicelor Amazoane, ajungând cu redarea în Efes ca Artemis. În Anatolia, în paralel cu Cultul ei - foarte vechi - a apărut față de Gherga de pildă la răsărit Afrodita în Afrodisia ori la apus asemănătorul Cult al Artemidei în Efes. Zeița Mamă era știută ca Mama Munților. Legenda Frygiană zicea că regele Midas a fost fiul Zeiței Mamă. Puterea Cultică Frygiană a ajuns și în Franța; Marsilia a fost întemeiată de Focaieni / Phokai, care au dus cu ei obiceiurile, în noua patrie. Transferul Antic al Marii Mame apoi din Anatolia la Roma a fost un eveniment fără precedent în istoria religiei. În Anatolia, orașul Gherga - patronat de puternica Zeiță Mamă - a fost loc sfânt prin conferirea sfințeniei ei asupra peisajului stâncos, ea dominând mediul înconjurător: aceea era principala funcție a așezământului religios, special / sacru atât prin poziția naturală, cât și prin asocierea divină. Identitatea Culturală a structurii așezământului Gherga - atât clădirile, cât și statuile - îndreaptă în general spre închinarea către Zeița Mamă: Gherga a fost un oraș întemeiat - în interiorul Cariei - în numele Zeiței Mamă. Sanctuarul Gherga a fost al ei, în aer liber. Primitivitatea structurii Sanctuarului, a sculpturilor, etc. indică Era arhaică; rămășițele cele mai vizibile sunt din Era Romană. Unele zidiri au fost Ciclopice - fără mortar - altele au fost lipite cu mortar. Cultul Gherga a durat în Sanctuarul Carian până în vremea Romană, căci cele mai recente aspecte arhitecturale dar și litere în piatră privind Gherga au ajuns să fie Latine".

În anul 2010, cercetătorul Melih Uslu din Turcia a scris: "Misteriosul oraș Carian Gherga e ascuns într-o zonă stâncoasă lângă actualele sate Alabayîr, Topcam și Hacîpașalar. Corespunzător arheologilor care au lucrat în zonă, Gherga era o zonă sacră printre cele 27 de așezări din jurul capitalei Milasa. Cu surprindere am aflat că orașul - care a fost influențat profund de către Civilizația Egipteană - a găzduit 2 piramide Anatoliene". În Anatolia dar și în Balcani, piramidele cu trepte - datând de exemplu din timpul ultimelor valuri Kurgane / Gorgane - au fost dese, existente de pildă în Frygia / centrul actualei Turcii, în Bulgaria, etc., decorul natural terasat din Caria al Sanctuarului Gherga fiind un mediu propice pentru asemenea structuri (spre răsărit / Asia Centrală, unele dintre vechile structuri terasate - inclusiv zigurate - s-au păstrat).

Lei Ghergani la Templul lui Zeus Karios
din prima capitală a Regatului Cariei

Arheologul Abdulkadir Baran de la Universitatea Mugla din Turcia a scris în anul 2005: "Înainte de Milasa, Regatul Cariei a avut capitala la Bercin / Becin, la 5 km Sud (așezare din Epoca Bronzului); în ruinele castelului Medieval de acolo sunt urmele fostului Templu al lui Zeus Karios, decorat cu capete de lei astfel cum doar în Sanctuarul Gherga existau, datate ca de la sfârșitul secolului VI î.C".

În Sanctuarul Gherga, "demnitatea Regală" era interpretată ca având sensul de stăpânitoare peste suflete și însemna căpetenia preoteselor și preoților de acolo (toți din același neam): chiar dacă în Sanctuar era doar un Templu - cu Altare afară - ceremoniile din jurul marilor statui ale așezământului religios, administrarea căsuțelor cu apă sfințită dar și a mulțimii credincioșilor cantonați temporar în areal, etc., cerea pentru organizare un clan Gherga foarte puternic (numeros și cu îndemânări corespunzătoare). Titlul de "rege" ca șeful preoției a fost și la Eleusis / Elefsina, etc. ajungând să fie purtat de filozofi ca Heraclit, Plotin, ș.a.: niciunde altundeva în Vechea Lume însă acea demnitate nu se păstra în același neam, așa cum ereditar proceda Gherga în Caria (în Balcanii perioadei pre-Elene - la întemeierea Atenei - preoții erau numai din clanul memorat ca denumit "Keruke" / Keryke dar după sosirea Aheilor din Egipt acolo, Tradiția

respectivă s-a sfârşit); se pare că Regalitatea Gherga din Caria a fost transmisă prin coloniştii trimişi în Dobrogea între liderii care nu numai că au cârmuit cetăţile întemeiate de ei acolo dar au şi ajuns Regi ai Geţilor din jur (deoarece mai ales tinerii colonizau, între Carianii mutaţi în Dobrogea - regiunea cea mai răsăriteană a României actuale - în mod cert au fost nobili flăcăi Gherga, căci coloniile întemeiate pe litoralul Pontic spre Dunărea inferioară au fost înfiinţate tocmai de către cei din Ţara Gherghiţilor = Caria).

Drumul dintre Sanctuarul Gherga şi Alabanda

Pe vechiul drum dintre oraşele Hilarima şi Alabanda / "Ala-banda" ce cobora paralel cu Râul Mars - Chinar / azi Cine - care curge de la S spre N în Râul Meandru, pe o porţiune de-a lungul a 1,5 km (o mare întindere pentru acele vechi timpuri dar chiar şi pentru un aşezământ religios de azi) mai pot fi văzute vestigiile Sanctuarului Gherga: lângă o mică peşteră / grotă pe câteva terase sunt menhire, dolmene, altare, statui, ziduri, case ruinate şi un Templu, inscripţionate masiv cu numele Gherga; marele complex era integrat în zonă printr-o reţea de turnuri de observaţie aflate pe colinele vecine şi a funcţionat din plin în regiune timp de peste un mileniu (aşezământul a fost abandonat la sfârşitul Antichităţii, în secolul IV, datorită impunerii creştine). Faţă de marele aşezământ religios Gherga, la E era oraşul Afrodisia / centrul de Cult al Zeiţei Afrodita iar la V era oraşul Lagina / centrul de Cult al Zeiţei Hekate: cele 3 Sanctuare - pe linia geografică a parcursului soarelui pe Cer, de la răsărit la apus, anume Afrodisia, Gherga şi Lagina - au fost cele mai mari aşezăminte religioase de acel fel nu doar din Caria, ci din întreaga lume Greacă, de fapt chiar din toată Lumea Veche pentru divinităţile către care erau dedicate (între ele, domina Sanctuarul Gherga - cel mai mare din Ţara Gherghiţilor / Caria - care s-a dezvoltat puternic prin faptul că se afla în mediul rural şi nu era limitat de constrângerile mediului urban, ca şi cele 2 Sanctuare vecine, ce totuşi au fost în Vechea Lume cele mai mari centre de Cult ale divinităţilor lor, funcţionând pentru acelea la fel cum Sanctuarul Gherga îşi cinstea gloria Gherga); spre deosebire însă de cele 2 divinizări - din Est şi din Vest, Zeiţele Afrodita şi Hekate devenind foarte populare printre vechii Greci - divinizarea din mijloc, dintre ele, anume Gherga, pentru "spălarea păcatelor", s-a împărţit, intern şi extern, adică local printre indigeni şi la export printre Dobrogeni / Bazinul Pontic fiind colonizat de foarte mulţi Cariani (impactul Gherga răspândindu-se la Dunărea inferioară dar şi diluându-se ca atare în arealul Anatolian). De altfel, în spaţiul Românesc, prezenţa şi simbolistica apei în Tradiţii şi spiritualitate făcea parte din panteonul popular, cu înrădăcinarea în vremuri chiar mai vechi: se ştia despre apele începuturilor, la anumite ape sau surse de ape se organizau ceremonii religioase ori ritualuri de treceri, apa curată se colecta înaintea zorilor fiind considerată "apă neîncepută" bună la izgonirea duhurilor rele sau la vindecări, se ghicea în apă - aşa cum a documentat academicianul Român Romulus Vulcănescu - oamenii se împărtăşeau bând din apele sfinte, venerau Dunărea inferioară şi-i aduceau ofrande, credeau în apele sfinţite din aşezămintele religioase ca miraculoase sau în apele luate din Râuri şi Lacuri în anumite zile de sărbătoare ca având proprietăţi Magice, exista "Apa Vie" complementară cu "Apa Moartă", se divinizau "Dulfii" din apa Mării, "Sorbul Mării", "Ştima Apelor", "Muma Apei / Ploii", "Cumpenele Apelor", "Izvoarele Tămăduitoare", Paparudele, Caloianul, ş.a.; Cavalerii Cariani şi-au găsit mediu prielnic - de trai, inclusiv religios, astfel cum le-a fost inclusiv Cultul Gherga - pe ţărmul Vest Pontic, printre stră-Români.

Ziduri Gherga

Ca loc unic, atipic în Caria faţă de celelalte de gen, se distinge Gherga (ΓΕΡΓΑ), cu notabile monumente megalitice, care a fost centrul de Cult cel mai mare din zonă, pe Pământul sacru Gherga (locuinţele din aşezarea Gherga au fost evident case particulare); localitatea proteja proprietăţile, fiind construită între Munţi, pe vechiul drum dintre oraşele "Vilarima" / Hilarima însemnând "Prima aşezare" şi Alabanda însemnând "Calul victorios". Cele mai vechi ziduri ale Sanctuarului Gherga erau compuse din piatră fără mortar şi au fost construite în funcţie de starea terenului, într-o căldare în formă de potcoavă - mărginită de 3 Coline - în faţa Peşterii / Grotei Gherga (Antic inscripţionată astfel, aflată la 390 de metri altitudine, pe Dealul răsăritean, cele 2 silabe ale numelui Gherga din interior putând fi văzute în fotografia următoare / în prezent, Grota Gherga e cam surpată).

Inscripţie Gherga în Grota Sanctuarului Gherga

În perimetrul actualei localităţi Kîrksakallar din SV Turciei (Kîrk-Sakallar înseamnă "Barba lui Kîrk") lângă satul de acum Alabayîr / fost Nazîrba - în locul popular numit în prezent Gâvurpazarî / Gâvurdamlarî sau Lebla pe scurt, al fostului "Bazar Gâvur" - se află fostul aşezământ religios cu Anticul Templu Gherga 37,31 lat. N, 28,08 long. E, cel mai misterios loc din Caria; conform unora, Sanctuarul Gherga este şi cel mai fascinant loc de gen din Anatolia (colţul SE al hărţii următoare, opus colţului Efes, cu filme pe Internet):

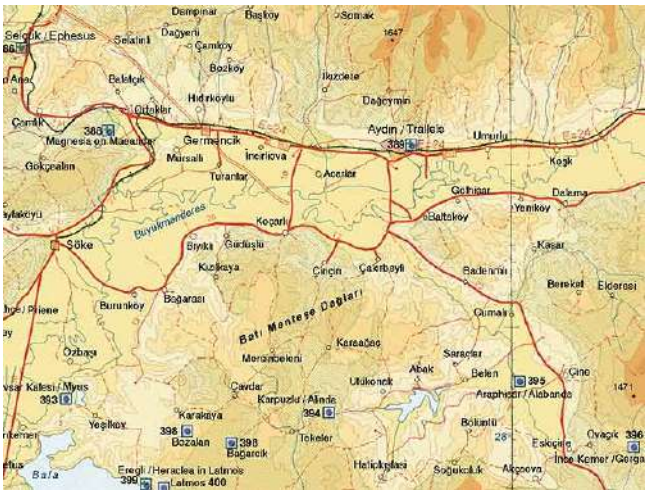

Sanctuarul Gherga - cel mai mare centru de Cult din Munţii Latmos / "Lat-mos", notaţi de Anatolianul Homer în "Iliada" 2:868 ca Munţii Phthires = "Piti-res" / "Fti-res" - s-a individualizat printr-un aspect deosebit faţă de celelalte centre de Cult din areal (plasate în aşezări urbane): Sanctuarul Gherga - cu excepţia preoţimii Gherga trăind chiar acolo, îngrijindu-l - n-avea alţi locuitori permanenţi în afara clerului Ghergan împreună cu personalul ajutător (iar aşa ceva a fost timp de peste un mileniu, perioada din Epoca Fierului şi Antichitate când a funcţionat ca structurat în piatră / anterior aşezământul religios Gherga existând din lemn iar ulterior - adică în Evul Mediu - fiind părăsit); se prea poate ca Sanctuarul Gherga durat în piatră să fi fost aşezământ religios Dorian / Heraclid (plecaţi de la Dunărea inferioară imediat după Războiul Troian, Dorianii / Heraclizii iniţial au ajuns în Anatolia intrând tocmai prin Caria).

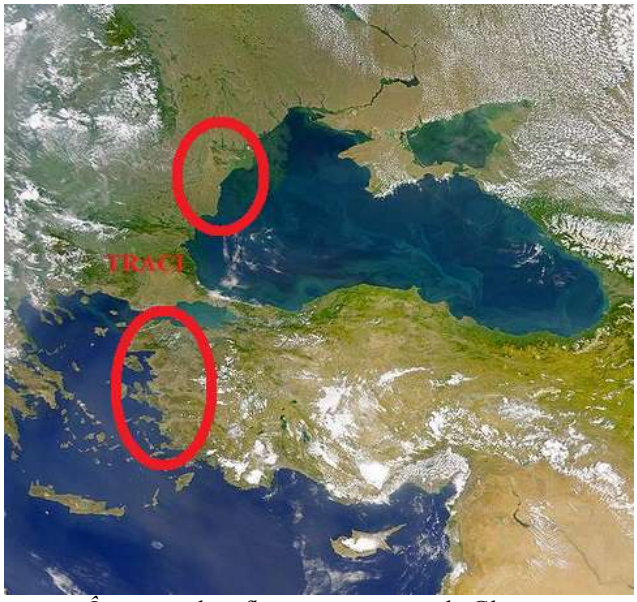

Între zonele influenţate puternic de Gherga s-au dezvoltat Tracii (formând cel mai mare popor din Vechea Lume, după Indieni)

Localnicul Guler Bener a fost impresionat în anul 2007 de monumentele Gherga ca fiind fără vârstă - având un aspect nemuritor - foarte puţin legate de Civilizaţiile obişnuite, oarecum reduse ca dimensiuni, însă enorme ca spirit; opinia cercetătorilor despre solida arhitectură din

aşezarea Gherga în general s-a concretizat şi prin faptul că nu se poate încadra în tiparele cunoscute, fiind simplu declarată Carianã / Gherganã: de-a lungul vremurilor Vechii Lumi au fost pendulările în Epoca Bronzului Caria-Troia-Istru ale Heraclizilor, în Epoca Fierului Istru-Caria ale Dorianilor iar în Antichitate Caria-Istru ale Carianilor (principalele repere construite au fost în Nord cetatea Gherghina = Barboşi / Galaţi - la cotul Istrului / Dunării inferioare - fortul Gherghis de veghe la cea mai mare Poartă Troiană, respectiv în Sud Sanctuarul Gherga în Caria / Ţara Gherghiţilor). Hărţile actuale au în centru Gherga, între Yatagan 37,35 lat. N, 28,14 long. E şi Bozdoğan 37,40 lat. N, 28,18 long. E ("bozdoğan" în Turcă literalmente înseamnă şoim cenuşiu / respectiv şoimul-de-iarnă = "Falco Columbarius"):

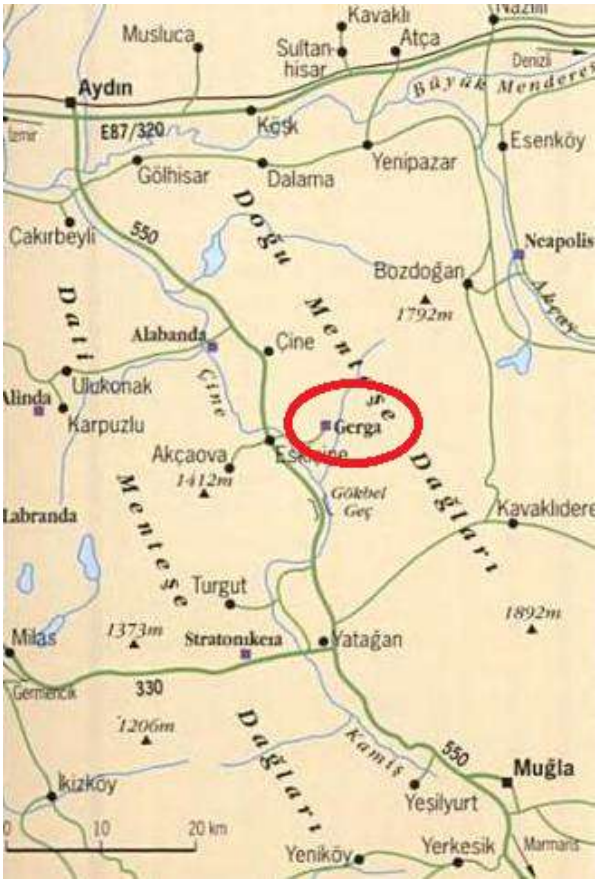

În apropierea Sanctuarului Gherga există drumul dintre Cine / fost Kîroba şi localităţile Ovacik 36,47 lat. N, 28,41 long. E, Alabanda (cu care în Antichitate Templul Gherga din aşezare ţinea strânse legături, numele Carian al aceleia provenind de la "ala" = cal, respectiv "banda" = victorie), respectiv Aydîn / Tralles 37,50 lat. N, 27,50 long. E (fosta Antiochia / Seleucia de pe Valea Meandrului); la SE de Gherga - lângă care există actualul sat Derebag - a fost Hyllarima / Hilarima (sau Wallarima / Ularima), localitate înfiinţată de Ghergani la începutul mileniului III î.C., odată cu întemeierea Troiei.

Gherga în Anatolia

Urmele Sanctuarului Gherga conduc până în perioada arhaică, fiind legate de Zeiţa Fecundităţii şi Fertilităţii; începutul său de pe Valea Madran din Bazinul Meandrului - subiect de studiu pentru savanţi încă din secolul XIX - a fost determinat de veneraţia faţă de Rhea, ştiută şi ca "Meter Oreia": Mama Muntelui. Sub patronajul Marii Mame, în Sanctuarul Gherga din Caria se iertau şi se "spălau" păcatele - ale viilor şi ale morţilor - practicându-se ceremonii de comemorare ale celor duşi şi purgatoriu / purificări ale celor rămaşi (inclusiv vindecări, considerate miraculoase atunci când se întâmplau): acolo dialogul dintre cele 2 Lumi - "Cea de Aici" şi "Cealaltă" - era condus numai de către preotese şi preoţi Gherga (erau aflate şi iertate păcate - morţii fiind "contactaţi" şi prin vise - se practicau reculegeri după cei dragi, erau rememorate faptele celor duşi, se ofereau pomeni în amintirea celor dispăruţi, se celebrau zile importante, se sărbătoreau evenimente majore, se încercau reţetare la diverse afecţiuni, etc).

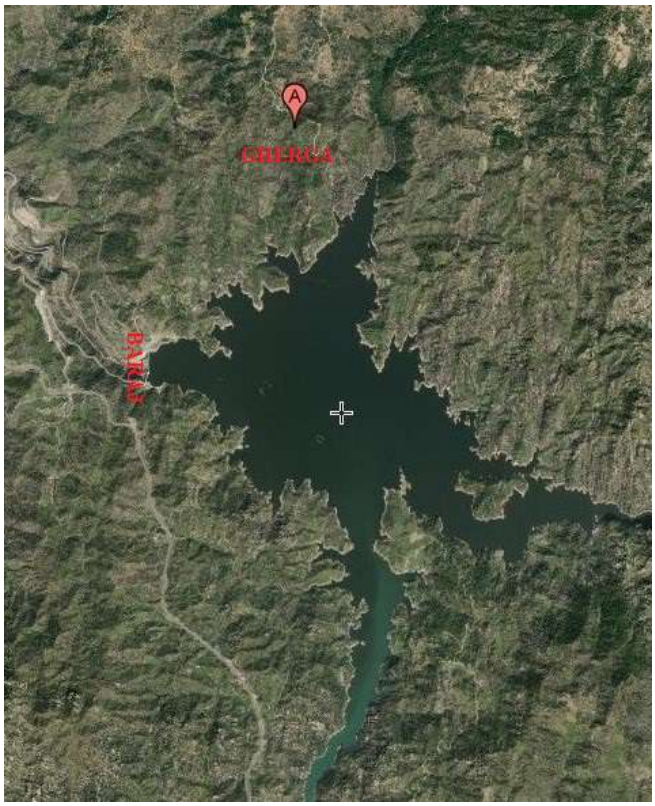

Imagine din satelit: Sanctuarul Gherga în N Lacului

Ceea ce se întâmpla în Sanctuarul Gherga pentru purificări era diferit de ritualurile obişnuite din celelalte locaşe de Cult ale Cariei ori chiar Anatoliene, funcţionarea locaţiei timp de peste un mileniu demonstrându-i popularitatea: inclusiv visele pentru tratările diverselor afecţiuni erau încercate acolo. Trebuie ştiut despre Lacul de pe Râul Cine (fostul Râu Marsyas) că e artificial, ivit datorită barajului de 136 metri înălțime - având 120 metri deasupra apei - inaugurat în anul 2010 lângă Sanctuarul Gherga, în partea cea mai Vestică a Lacului, pe acolo fiind Valea Cine, spre vechiul oraș Alabanda: Sanctuarul Gherga este în partea Nordică a noului Lac (de acumulare). În anul 2007, arheologul Coşkun Bilgi - preşedintele Societăţii de Dezvoltare a Cercetării Ştiinţifice din Turcia - a studiat Cultul Gherga din aşezare şi a remarcat motivele cu leoaice caracteristice în prezentarea ancestrală a Mamei preistorice, afirmând că aceea a fost sursa apariţiei Gherga; el și arheologul Osman Doganay de la Universitatea din Konya 37,52 lat. N, 32,29 long. E / Turcia au scris în anul 2007 despre Cultul Zeiţei Mamă din Gherga, puternic în Munții Latmos ai Cariei: "Localizată în mijlocul Munţilor Cariei, Gherga este la o distanţă de câţiva km în linie aeriană de importantele localităţi Alabanda, Labraunda, Stratonikeia şi Lagina, situate în punctele strategice ale Anticei Caria. Despre numele aşezării Gherga sunt diverse versiuni. Una din ele priveşte Gargareii care sunt presupuşi a fi trăit în Caucaz. Asemănarea numelui său cu Gargaron de lângă Lapseki merită de asemenea atenţie. Mai mult, Gargara sau Gargaron din Troia sunt printre numele similare Gherga. Un altar din secolul II aflat în zona rurală de la N de oraşul lui Midas a fost dedicat Zeiţei Mamă Kybele. Aceasta arată că denumirea Frygiană de Kubilea sau Kybele nu denotă doar numele Zeiţei în Anatolia, ci şi un atribut. În special, faptul că referirea la divinitate a fost prin denumiri variate demonstrează că numele Gherga a putut fi unul dintre acelea. Vastitatea răspândirii Cultului Zeiţei Mamă reiese din figurine, altare şi inscripţii; cele mai reprezentative sunt sculpturile ce o înfăţişează pe Zeiţă stând pe tron cu o tamburină într-o mână şi leoaice la picioare. Capul şi labele leoaicei lângă capul taurului şi mânerele de la baza sculpturii centrale de Cult din aşezământul Gherga sunt atributele Zeiţei Mamă. Altarele şi standurile din centrul de Cult Gherga, dedicate Zeiţei Mamă, formează o categorie de relicve frecvent întâlnite până în secolele I-II. Acele standuri erau folosite pentru ofrandele Zeiţei Mamă şi de asemenea pot fi găsite în centrul Gherga dar numai cu numele Gherga înscris pe ele. Aceasta indică sacralitatea locului Gherga şi că a fost întemeiat cu numele local al Zeiţei Mamă. Stâncile ce înconjoară localitatea Gherga şi inscripţiile de pe ele conduc la venerarea Zeiţei Mamă Anatoliene. Faptul că meteoritul ei a fost transportat din sacrul oraş Pessinus la Roma în anul 204 î.C. şi faptul că localnicii, conform lui Liviu, o ştiau ca Mama Zeilor sunt tot atâtea dovezi despre faima Zeiţei Mamă. Din acestea e de înţeles că piatra venerată ca Zeiţa Mamă nu înfăţişa figura ei. Fiinţa pietrei era considerată sacră şi venerată corespunzător, ceea ce nu era o nouă Tradiţie în Anatolia. Cazuri asemănătoare au fost întâlnite la Labraunda, Kaunos şi Aphrodisias. Cultul Zeiţei Mamă a fost reformat în Gherga. Locul sacru Gherga a fost înfiinţat cu numele Zeiţei Mamă şi a fost un Templu în aer liber. După transportarea meteoritului ce o reprezenta pe Zeiţa Mamă de la Pessinus la Roma, Cultul Zeiţei Mamă a căpătat semnificaţie deosebită în Roma. E firesc că Templul în aer liber al Zeiţei Mamă întemeiat în aşezământul Gherga a fost în apropierea importantelor oraşe din vechea Carie, ca Alabanda, Alinda, Hyllarima, Stratonikeia şi Labraunda". (La uriaşele gheare de leoaică din Sanctuarul Gherga al Cariei erau depuse ofrandele aduse de credincioşi).

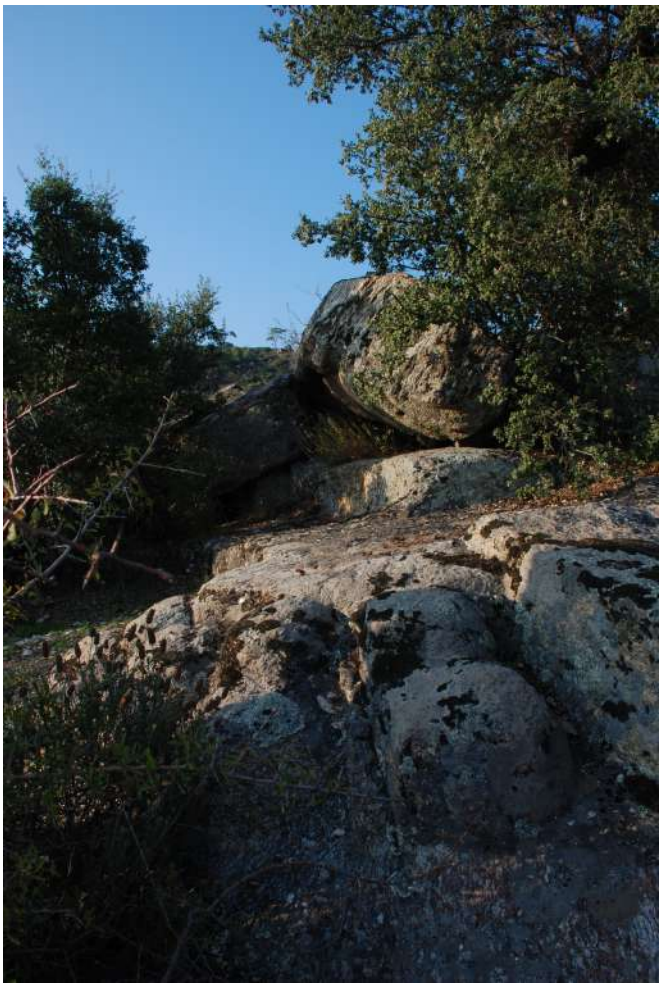

Uriaşe gheare de leoaică în aşezarea Gherga

Existenţa Gherga a fost menţionată de documentele Hitite, ceea ce îndreptăţeşte considerarea vechimii aşezării la circa 4 milenii, grota din apropiere pre-datând aşezarea. Dr. Bilge Umar de la Universitatea Egeeană afirma că Gher-Ga era acelaşi cu Luwianul Kar-Ka (pentru cei din patria / Ţinutul Karkia, respectiv Karia). Caria / Karia a avut localităţi cu sofisticate planuri - egale ca importanţă - între care localităţile vecine Gherga şi Geyre / Afrodisias (a Zeiţei Iubirii Afrodita).

Afrodita (reprezentare Cariană)

Aşezământul religios Gherga din piatră este marcat din secolul VII î.C. prin zeci de inscripţii cu litere mari în piatră şi un Templu bine păstrat / în centrul hărţii următoare, notat Gerga-kome:

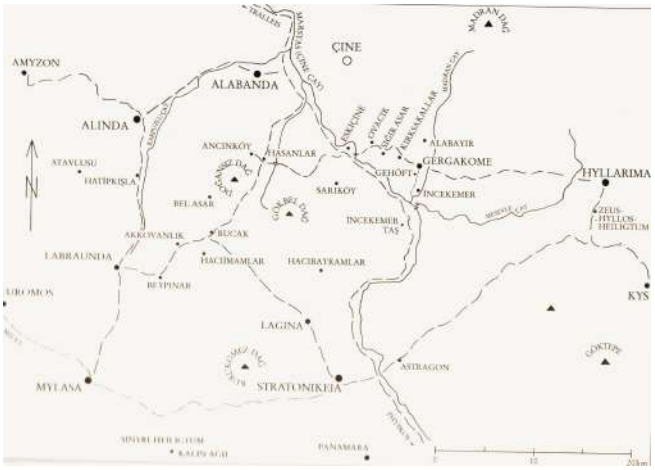

Localizarea Gherga

Autorul hărţii, profesorul universitar German Winfried Held - şeful Catedrei de Istorie a Universităţii Marburg 50,49 lat. N, 8,46 long. E - a scris în anul 2008: "Aşezarea Gherga, situată în Munţii Cariani în partea de Est a Râului Cine, este o neobişnuit de bine păstrată aşezare Antică, ce conţine inclusiv acoperişurile clădirilor, 3 statui colosale şi inscripţii. Este surprinzător că acest loc nu a prezentat nici o atenţie majoră pentru ştiinţă până acum. Gherga nu seamănă cu alte aşezări Antice - este mult mai rafinată - iar acest lucru a putut fi observat din prima evaluare a arheologilor; aşezarea masivă, construită din roci puternice şi având statui, dă impresia că este foarte veche. Pe monumente şi pe stânci sunt multe inscripţii Ghergane; literele lor cunosc forme ca şi cele din Imperiul Roman însă sunt contrare apariţiei lor atunci, variaţia în funcţie de dată sugerând a fi din perioada dintre arhaic şi timpul imperial. Categoric, acest aspect este extrem de ciudat şi neclasic în ceea ce priveşte situaţia monumentelor, Gherga fiind o curiozitate. În plus, aşezământul Carian a fost pe termen lung favorizat de neglijarea localităţilor Greceşti de pe coasta Vest Anatoliană (după cum au relevat cele mai recente studii din Latmos, Milasa şi Alinda, respectiv din Bazinul Cine). Primul cercetător ajuns la Gherga a fost Cousin la sfârşitul secolului XIX, ce a călătorit fără aparat de fotografiat şi descrierile la care s-a limitat au lăsat o urmă de neputinţă: a descris statuia feminină ca 'primitivă şi grosieră', însă azi statuia nu mai are cap şi are schimbat calificativul în 'absolut monstruoasă' (a ezitat să interpreteze personal sistemul dar a evidenţiat că un obiect de 0,48 metri îi acoperea capul). În perioada interbelică, Laumonier a vizitat aşezarea Gherga, interpretând Sanctuarul ca pe un Cult, la mormântul unui erou, în jur fiind grupate o serie de morminte ale unor preoţi; el a atribuit numelor sfinte de rădăcină Greacă inscripţia dominantă Gherga, ca aparţinând întemeietorului aşezării. Postbelic, Sanctuarul Gherga a fost vizitat de Bean, care a documentat mai temeinic locul, descoperind numeroase inscripţii pe stânci şi explicându-le vechimea. Şahin, Harper şi Marchese au considerat monumentele Ghergane ca distinctive datorită Coloanelor, corespunzând cu ceea ce a relatat Herodot drept 'Leukai Stelai' în revolta Carianilor contra Perşilor.

Inscripţiile imperiale au fost din ultima etapă a Sanctuarului, când au şi fost anexate suplimente clădirilor existente. Diler a privit Sanctuarul Gherga ca pe un loc de Cult din piatră deosebit în tradiţiile Anatoliei, unele structuri interpretându-le ca sisteme agricole. Cel mai recent studiu semnificativ este al lui Işîk, care a caracterizat Sanctuarul ca loc de Cult al Kubabei / Kybele, venerată sub numele Gherga. El a corelat statuia feminină şi pe cea masculină din apropiere ca având amândouă - împreună - legături cu Mama Zeilor. Foarte neobişnuit este că în perimetrul aşezării Gherga sunt împrăştiate cioburi ceramice ce n-au putut fi datate, cu câteva excepţii. Sanctuarul Gherga este aşezat departe de drumuri şi aşezări, acum având în S satul Incekemer. Pentru înţelegerea contextului Antic, descrierea locului poate fi făcută printr-o contemplare a mediului precedent, vechi: Văile afluenţilor Meandrului - printre care Karpuzlu şi Harpasos / Ak - au constituit rute naturale de trafic şi au permis practicarea agriculturii, ceea ce a coagulat populaţia interesată; aşezământul Gherga este situat în Masivul Menteşe, udat de Marsyas / Cine. Munţii din apusul Marsyas - Bati Menteşe - ajung până la Latmos; Munţii din răsăritul Marsyas - Dogu Menteşe - sunt dominaţi în N de Madran Dag, 1792 metri altitudine şi în S de Gok Tepe, 1857 metri altitudine. Pădurile sunt mai ales de pin şi cedru, însă datorită defrişărilor masive solul e erodat şi peisajul a devenit aspru. O mărturie a procesului coroziv a fost în V transformarea Văii Miletului într-un teren mlăştinos, în jurul a ceea ce a fost Golful Bafa, acum Lac. Potrivit unor surse istorice, cele mai recente depozite aluvionare s-au strâns începând cu secolul V î.C., până în secolul I, peisajul de astăzi datând din timpul stăpânirii Romane. Distanţele de la aşezarea Gherga până la vechile localităţi din regiune sunt: 17 km în N la Alabanda, 19 km în SE la Hilarima, 23 km în SV la Stratonikeia. Drumul Antic cel mai important traversa Valea Marsyas. Strabon a descris drumurile către Marmaris şi Efes, numind staţii importante, ca Lagina, Alabanda şi Tralleis / Aydîn, cele mai valoroase oraşe din Munţii Cariei - după opinia lui - fiind Milasa, Stratonikeia şi Alabanda. Întemeietorul mitic al oraşului Alabanda (cel mai apropiat de Gherga, având un mediu urban de 80 hectare, mai mic decât suprafaţa Sanctuarului Gherga, însă cu o densitate a populaţiei mai mare) a fost Alabanos, fiul lui Car. Onoarea Alabandei de a găzdui instanţa de judecată pentru aproape întreaga Carie a fost însoţită de avantaje financiare; din secolul II a devenit şi un important centru de prelucrare a bijuteriilor, specializat în almandin negru (denumire dată de Pliniu cel Bătrân prin coruperea numelui localităţii), cristal de stâncă şi granat roşu importat din India. Deoarece producţia locală de cânepă era de cea mai bună calitate, un factor economic al Alabandei a fost şi producţia de frânghii, respectiv plase, viaţa urbană ajungând prin urmare acolo de lux. Drumul ce ducea de la Alabanda la Hilarima era pe Valea Marsyas; la Diest încă se pot observa ruinele podului şi ruinele turnului său de pază. În S, lângă Incekemer - la gura lui Mesevle - a fost un pod şi un apeduct Roman; pe un perete de 20 metri există fresce bizantine, examinate de Otuken şi Zah, Şahin presupunând că - datorită unei continuităţi a Cultului - locul urma să devină parte a Sanctuarului Gherga (el s-a bazat pe surse multiple în ceea ce priveşte relieful, Peschlow-Bindokat descoperind chiar desene preistorice pe stânci, asemănătoare fiind cele din Masivul Latmos). Valea se lărgeşte apoi spre Lagina / Koranza, ce găzduia Templul lui Hecate; de la Lagina era drumul către Stratonikeia (Chrysaoris / Idrias, localitate întemeiată în secolul III î.C.) şi apoi spre V la Milasa, de unde se putea ajunge pe coastele Cariană şi Ionică. La E de Râul Marsyas / Cine, Eskicine a fost o localitate Cariană cu morminte inscripţionate din secolul IV î.C. - pe drumul dintre Alabanda şi Hilarima - spre aşezământul Gherga. De-a lungul drumului sunt 2 turnuri Antice: unul lângă satul Ovacik, la poalele căruia sunt morminte Cariane cu acoperiş şi unul la 2 km distanţă, în jurul căruia a fost construită fortăreaţa bizantină Sîgîr Asar. În actualul sat Turc Kîrksakallar se atinge partea cea mai înaltă a aşezării Gherga - denumită Gavur Pazar - iar în satul Alabayîr au fost găsite morminte Antice. Din Gherga drumul continuă spre S peste podul Roman de lângă Incekemer şi de acolo pe Valea Mesevle la Hilarima (Kiepert a descoperit pe traseu un sarcofag Antic). Prin această retrospectivă asupra geografiei Antice se relevă însemnătatea aşezământului religios Gherga: Sanctuarul era o staţie pe drumul dintre Alabanda şi Hilarima, la aproximativ jumătatea traseului. În vechime a avut o mare importanţă pentru locuitorii regiunii. Gherga beneficia de numeroase surse de apă, deşi vara acum există doar una, maxim 2 surse de apă; numeroasele case vechi de vară arată însă că în Antichitate existau mai multe surse de apă (comparabil este Sanctuarul Labraunda, aflat la jumătatea traseului dintre Alinda şi Milasa, ale cărui surse alimentează şi azi cu apă potabilă oraşul Milas)".

Spring Houses / Fountain Houses

Labraunda

Gerga

În anul 2013, Felipe Rojas de la "Institutul Joukowsky pentru Arheologie şi Studiul Vechii Lumi" al Universităţii Americane Brown, împreună cu Linda Gosner, Andrew Dufton, Andrew Waters, ş.a. au afirmat despre acoperişul principalei fântâni din Labraunda - făcut din dale şi grinzi de piatră după secolul V î.C. - că "era similar cu altele din interiorul Kariei, toate realizate după tipul acoperişului aşa-zisului Templu Gherga".

Alabanda

În anul 2014, cercetătoarea Americană Tracy Jennings a studiat statuile de piatră Gherga drept "cele mai ciudate" atracții ale Cariei, având stilurile asemănătoare cu uriașele sculpturi Egiptene vechi ori vechi Grecești de tip "Kouros", observând în plus similaritatea dintre construcțiile rezervoarelor de apă ale Labraundei = Karghe-djak și ale Sanctuarului Gherga (așa cum s-a putut vedea anterior). Alabandos, al cărui nume însemna "Armăsarul victorios" / de aceea în Greacă ajungând Hipponicos - întemeietorul Alabandei, cel mai apropiat oraș de Sanctuarul Gherga - era feciorul lui Car / strămoșul Carianilor; acum acolo e localitatea Doganyurt, "Asociaţia de Protecţie Culturală" din zonă anunțând: "Carianii s-au așezat în Asia din timpuri pre-istorice. După ce la sfârșitul mileniului V î.C. au trecut în Insulele Egeeii, ei au fost pionierii Civilizației Minoice. Cu un nou val de migrație la sfârșitul mileniului IV î.C., s-au stabilit în regiune. Au făcut din Milasa capitala lor și au restaurat Alabanda, un loc sacru devotat lui Zeus și lui Apollo. Localnicii Alabandei trăiau în abundență, bogăție și distracție, orașul lor fiind considerat într-un timp la fel de important ca Efes".

Poarta Alabandei

În anul 1919, arheologii Francezi Gustave Lefebvre și Paul Pedrizet au descoperit o inscripție din secolul II î.C. în piatra așezării Egiptene Gherga, pe care era scris numele Carian Alabanda ca referință etnică: Gherga din Anatolia a fost în contact cu Gherga din Egipt, așa cum Gherga din Egipt a fost în contact cu Gherga din Canaan / Galileea, respectiv Gherga din Galileea / Canaan a fost în contact cu Gherga din Anatolia. În secolul II î.C., fraţii oratori Menecles şi Hierocles din Alabanda au impus discursul Asiatic deosebit ca stil al elocinței față de cel din Elada (printre discipolii lui Menecles a fost localnicul Apollonius, un antisemit declarat, care - ajuns ambasadorul Rodosului la Roma - i-a avut ca studenți pe senatorii Marc Cicero 106-43 î.C. și Iuliu Cezar 100-44 î.C.); ar fi de remarcat că atunci când a fost asasinat Cezar, fiul Cicero "cel Tânăr" 65-23 î.C. învăța pe bani foarte mulți la Atena retorica de la Gorgias, până când tatăl - politicianul Cicero - i-a cerut să înceteze relația cu acela, faimos cunoscător al prostituatelor din Elada (despre așa ceva a scris după un sfert de mileniu și Anticul Athenaues din Naucratis / Egipt în "Banchetul învățaților" 13:567). În secolul I î.C., arhitectul Roman Vitruviu l-a menționat pe arhitectul foarte imaginativ Apaturius din Alabanda, care în regiunea Gherghită, la Tralles / Aydîn, a propus pe o scenă un concept pictat îndrăzneț pentru atunci (tot din Alabanda a fost în secolul II î.C. arhitectul Hermogenes, care a realizat un alt model al Templului Grec, cu coloanele plasate în interior, nu în exterior); cea mai veche melodie cunoscută din lume a rămas epitaful lui Seikilos care a trăit în secolul II la Tralles / Aydîn (piatra funerară a fost descoperită în secolul XIX și în prezent e păstrată la Muzeul Național al Danemarcei din Copenhaga).

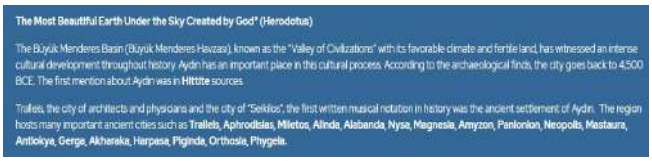

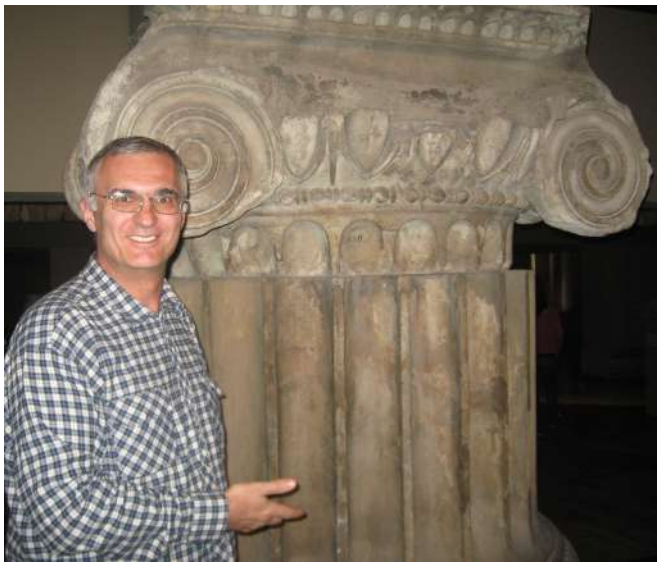

Capitel uriaș din Erynina / Aydîn

Originalul geograf Cultural Pausania din secolul II era Carian din regiune, presupus din Alabanda sau Magnesia 38,36 lat. N, 27,25 long. E / localitatea de unde a provenit denumirea magnetului; printre altele, el a consemnat că - de-a lungul timpului - din Tralles / Aydîn (oraș autohton numit Erynina / "Ery-nina") au fost și câțiva campioni olimpici. În anul 2000, cercetătorul Turc Evin Dogu a afirmat că "regiunea Caria așa cum a fost ştiută, a prosperat odată în aproape uitatele acum orașe Alinda, Alabanda și Gherga".

Perete Gherga

În Anatolia până în mileniul I î.C. Templele au fost rare, serviciul religios realizându-se îndeosebi sub Cerul liber (şi relieful obliga la dezvoltarea izolată a unor concentrări social-politice specifice), aşezările având şi o componentă militară, coeziunea lor fiind prin sentimentul unei origini comune, practicarea aceluiaşi Cult religios şi având interese economice colective. Aşezământul Gherga pe lângă aspectul religios, social şi economic a fost şi un punct strategic de apărare militară; era reşedinţa căpeteniei comunităţii Gherga - care nu cârmuia singur, ci numai prin Gherusia / "Consiliul Bătrânilor" Gherga - era târg de schimburi / de care ţinea şi zona agricolă învecinată, loc firesc de Adunări (dar nu pentru a delibera decât în situaţii deosebite, în mod curent doar pentru a lua cunoştinţă de hotărârile luate) şi totodată era centru religios important în regiune: în vechime, apogeul manifestărilor publice era agapa / ospăţul (găzduind aşa ceva, Gherga a fost celebru în regiune timp îndelungat). În vechime, o mare atenţie dădeau constructorii amplasării Templelor, perspectivelor în care apăreau, cadrului natural în care erau; Templele erau plasate într-o poziţie ce să le armonizeze cu peisajul din jur şi în acelaşi timp să le confere un aspect impresionant, de calm, de grandoare, de solemnitate, ceea ce s-a confirmat pe deplin în cazul Gherga (între gnaisurile, marmurele şi copacii din zonă).

Fundaţia Culturală Turcă a încadrat activitatea de apogeu a aşezământului Gherga între Epoca Fierului (secolul VII î.C.) şi Antichitate (secolul III): "Aşezământul acoperă o distanţă de circa 1,5 km; probabil că era limitat de colina Vestică de 500 metri altitudine şi de inscripţiile sale cele mai periferice. Centrul sanctuarului a fost în sectorul răsăritean, deoarece acolo sunt concentrate cele mai multe construcţii şi consta din 3 platforme: Vestică, Nordică şi Estică. În jur sunt şi multe terase agricole, unele fiind posibil să fi fost terasele vechilor clădiri (sunt considerate îndeosebi terase agricole deoarece nu pot fi observate resturi arhitecturale). Zidurile teraselor constau din pietre mari, zidite uscat, mai ales pe pantele Vestică şi Sudică. O tehnică asemănătoare cu cea a zidului oraşului / aşezământului o au mormintele templului, făcute în etape şi în conformitate cu natura terenului. Probabil că erau cultivate plante valoroase, ca viţa-de-vie şi măslinii. Numărul de terase este mult mai mare decât acela din Rodiana Peraia (posesiune între secolele II î.C. şi II a celor din Insula Rodos în Nordul portului Carian Kaunos / azi Dalyan). Monumentul principal al sanctuarului este templul situat pe terasa Estică; el are o structură dreptunghiulară de 5/4 metri şi o nişă de 2 metri în adâncime, uşa având-o pe latura Sudică. Un mare bloc inscripţionat cu numele în Greacă 'Gherga' formează frontonul; el stă pe un buiandrug ţinut de 2 arbori monolitici. Întregul monument este din gnais; nici un ţăruş sau cârlig nu e implicat în construcţie, ce e deschisă la culoare, având mortar intens şi dur în mai multe părţi. Blocurile pereţilor au 80 de cm lăţime; sunt foarte mari. Acoperişul făcut din gnais imită lucrul din lemn; el are un căprior principal şi 2 perechi de grinzi pe ambele părţi. Plăcile acoperişului sunt plasate prin exterior. Monumentul a fost descris ca un templu al sanctuarului mortuar în funcţie de caracteristicile sale ca axa de simetrie, intrarea frontală şi prezenţa nişei. Prizele de pe ambele laturi ale nişei indică prezenţa unei perdele ce acoperea nişa; acolo a fost găzduită o statuie de Cult şi un bazin pentru apa sfinţită. Statuia uriaşă găsită lângă monument a fost probabil statuie de Cult. Toate părţile sale componente sunt disponibile, exceptând capul. Dimensiunea sa reală e apreciată ca în jur de 5,20 metri, în timp ce greutatea trunchiului rămas este de aproximativ 9 tone. Există 2 basoreliefuri cu gheare de leoaică şi capetele lor la o distanţă de 60 cm în partea de jos a statuii, pe câtă vreme piedestalul cu 2 trepte are sculptat un cap de taur. Se presupune că statuia a fost ataşată de postament printr-un orificiu oval aflat între picioare sale; a fost utilizat mortar. 6 prize pentru cuie pe pieptul statuii indică un pieptar de metal. Se presupune că mâna stângă a fost prelungită spre înainte. Este de comparat cu Artemis din Efes, mai ales datorită picioarelor ei. Costumul ei e mulat pe partea de jos a trupului iar sânii sunt ornamentali. Antebraţele îi sunt prelungite în faţă şi un cordon se prelungeşte în jos de la mâini, încheindu-se cu un ciucure: o tipologie a grupului 'Artemis din Efes şi statuile asociate Cultului său'. Partea din spate a statuii a fost lăsată neprelucrată, deoarece era menită a fi privită doar frontal. Datorită poziţiei capetelor leoaicelor pe piedestal şi a întregului ansamblu, probabil că aparţinea Kybelei. Considerându-se că statuile din lemn specifice Sud-Vestului Anatoliei erau mai mici în dimensiuni decât mărimile naturale şi cel mai târziu datau din secolul VII î.C., reiese că statuia monumentală din vechiul oraş Gherga nu poate fi inclusă în acel grup, ci datată în secolul corespunzător dimensiunilor sale; materialele utilizate - cleme şi mortar - de asemenea sunt luate în considerare. În plus, este puţin probabil că mai devreme de perioada greacă să fi fost săpat pe piedestal capul de taur; deci sculptura este dintr-o perioadă mai târzie. În răsăritul templului sunt 4 structuri construite. Cea Sudică are un bazin din gnais cu 2 găuri de scurgere pe laturi iar celelalte au piedestale de gnais; cele 2 obeliscuri, pe socluri dreptunghiulare, au inscripţia Gherga în Greacă pe partea lor frontală. Între obeliscuri era o statuie, al cărei trunchi a fost descoperit în apropiere; partea din spate a ei de asemenea e neprelucrată şi de aceea a fost comparată cu statuia de Cult din templu; capul şi coapsa statuii n-au prins zilele de acum. În Nordul terasei principale e un bazin acoperit cu dimensiunile 2/2,5 metri, realizat din gnais, cu faţada orientată spre Sud; colţurile îi sunt decorate cu capete de leoaice. Înăuntrul său e o nişă pe peretele din spate, mijlocul fiind înconjurat cu plăci de gnais; apa de izvor curgea în bazin printr-un orificiu din spate. Totodată, au fost găsite inscripţii cu numele Gherga în multe locuri; majoritatea datează până în timpul Romanilor. Ele pot fi comparate cu inscripţiile Cariane până în secolele II-III; nu-s în Greaca veche. Numele Gherga poate indica o zeiţă sau un zeu din zonă, căruia i se închina oraşul. Prezenţa inscripţiilor peste tot în sanctuar poate indica limita sa teritorială. Locul e de comparat cu Knidos / Cnidus (din care a fost astronomul Eudoxos - care după ce a ridicat un observator la Kerkesyra în Egipt a făcut unul şi acasă - port Carian din care a mai fost Sosastrus care a construit Farul din Alexandria, ş.a.): a fost una dintre podgoriile cele mai importante din Lumea Veche. Au mai rămas câteva mori pentru vin şi ulei de măsline; podeaua uneia dintre mori, lângă menhirul / obeliscul piramidal din Sud-Estul terasei, arată ca a unui bazin dreptunghiular de mică adâncime, cu fundul aplatizat, cu susţinerea pe blocuri din piatră groase şi plate, din cauza înclinaţiei terenului, fiind similară cu cea din Alabanda (ce avea patul braţului de presare apropiat de podea). Totuşi, s-a sugerat că era şi un pavaj de Cult în legătură cu menhirul, fiind apropiat de el, însă ideea a fost abandonată deoarece nu se afla în faţa sa. S-a constatat că podeaua din apusul menhirului, în faţa terasei, a fost utilizată de un tip de presă folosită la struguri şi măsline, ce avea un canal de scurgere a lichidului şi o gaură de descărcare; găurile de mai multe dimensiuni în piatra din vecinătate erau probabil utilizate pentru striviri ori au fost legate de Cult (de asemenea, s-a constatat că piatra de 3 metri înălţime găsită acolo era poate sacră; iniţial pe terasă era şi o gaură adiacentă cu diametrul de jumătate de metru)". În legătură cu pieptarul Mamei Gherga - pe cea mai mare statuie din Sanctuarul Gherga - e de remarcat că în Kurdă, Turcă dar şi vechea Română era ştiut ca "ghiordea" (ghiordie / ghiorghie) mai ales cel purtat de femei.

Peisaje din zona Gherga

În anul 1994, Dr. Adnan Diler de la Universitatea Ataturk a observat că "între Marea Caspică şi Insula Rodos, aşezarea Gherga - cu terase agricole inclusiv în interiorul său - era producătorul fruntaş de vin şi măsline din Lumea Antică; la început, Cultul în Sanctuarul Gherga a fost de tip 'xoana' (adică utilizând sculpturi din lemn ale divinităţilor - niciodată ale muritorilor - copiate ulterior în fildeş ori marmură, dintre care până azi nu s-a păstrat ceva concret, decât valoroasele relatări ale lui Pausania)". După un deceniu, același cadru universitar Turc a cercetat "Tradiția și schimbarea procesării uleiului de măsline din Caria rurală": "Carianii care datorită condițiilor de relief nu cultivau cereale au început să realizeze terase pentru măslini, ca în zonele Cnidus, Alabandei și așezării Gherga. Străvechii Cariani s-au implicat foarte mult în cultura măslinilor. În așezarea Gherga au fost găsite vechi prese de măsline, inclusiv Altarele Sanctuarului ajungând să folosească la așa ceva. Faptul că presarea măslinelor a ajuns să fie în interiorul 'temenos' - adică în incinta sacră - s-ar conecta unei semnificații religioase a procesului. Din variate locuri Mediterane știm că în Vechea Lume primele fructe recoltate erau asociate unor ceremonii religioase". De altfel, Dr. Turan Takaoğlu - profesor la Universitatea Çanakkale / Turcia - a prezentat în cartea sa "Investigații etno-arheologice în Anatolia rurală" din anul 2004 imaginea unei prese străvechi de ulei din Sanctuarul Gherga.

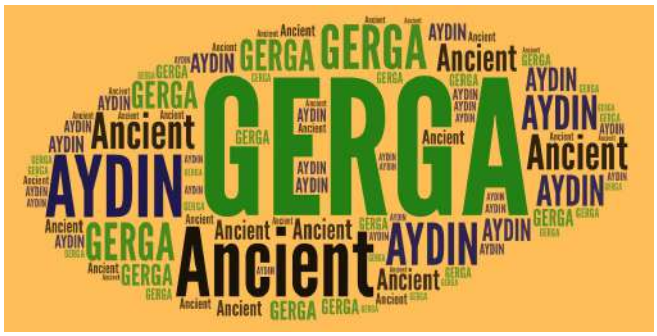

Sanctuarul Gherga n-a fost excavat arheologic până acum și nu e integrat în circuitele turismului Cultural, locul fiind izolat în natură, la câțiva km pe poteci de primul drum auto (în anul 2020, autoritățile Turce - cu aportul științific al Dr. Murat Çekilmez, arheolog de la Universitatea Adnan Menderes din Aydîn, care a declarat că "locul era vestit pentru proprietățile curative ale apelor; nu mai există în lume templu similar cu Gherga" - au declanșat oficial cercetarea și amenajarea pentru vizitarea Culturală, eventual turistică, a fostului așezământ religios Gherga / șantierul urmând a se dezvolta în funcție de interese viitoare, deocamdată nedefinite: Abdulbaki Yıldız - directorul Muzeului Arheologic din Aydın - a anunțat atunci că "ar fi binevenită expunerea unei machete a Sanctuarului Gherga, vechi de peste 26 secole, în grădina instituției, deoarece în regiune există puține rămășițe din perioada arhaică"). În imaginea următoare sunt câteva din cioburile unor vase ceramice, ce încă se găsesc la suprafață în centrul așezământului Gherga:

Resturi ceramice în Sanctuarul Gherga

ГЕРГА

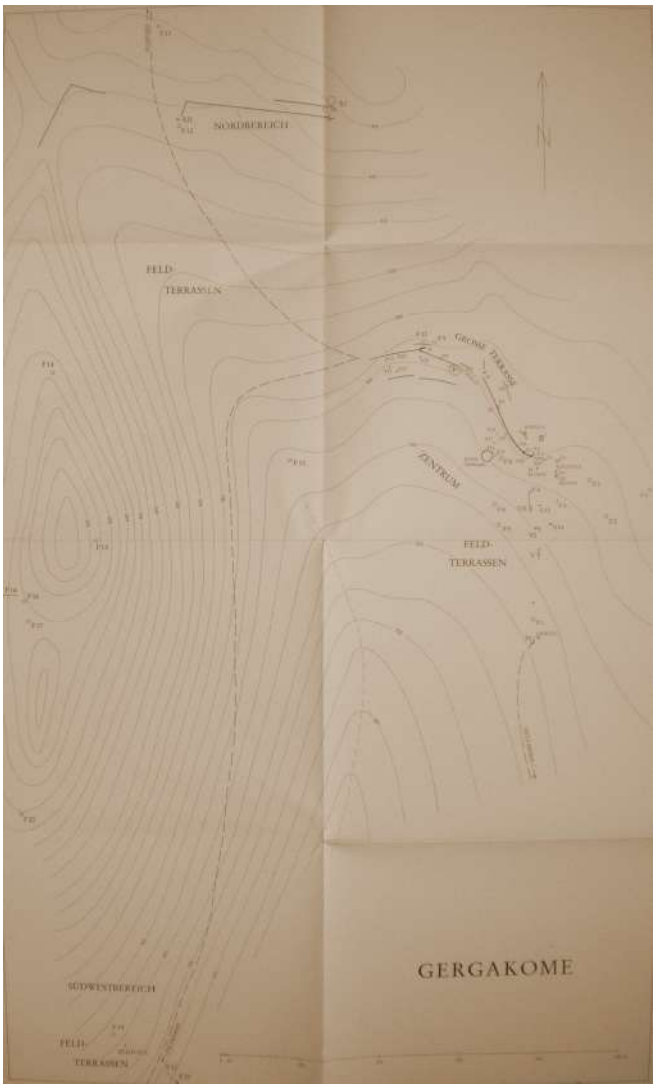

Planul aşezării Gherga

În principal, zona Sanctuarului Gherga avea păşuni pentru capre. Munţii înconjurători - din roci întunecate - erau împăduriţi îndeosebi cu pini; foliaţia, fragilitatea şi structurile aspre ale blocurilor de piatră le limitau utilizarea, acele caracteristici şi eroziunile contribuind la aspectul dur al construcţiilor din zonă. Suprafaţa Sanctuarului Gherga a fost de circa 100 de hectare (adică 1 kmp, lungimea fiindu-i de un kilometru şi jumătate, lăţimea doar pe alocuri ajungându-i până la 800 de metri). În S marii terase principale - răsăritene / pe care se afla Templul Gherga - se găseau case, apoi începea activitatea agricolă. Peretele de susţinere al terasei era de tip "temenos" (termen conectat temenelelor făcute lângă, în legătură cu cuvântul Grec "templu"): el desemna spaţiul izolat, consacrat, sacru - fiind primul element al locului sacru organizat acolo - împrejmuind monumentele cu trunchiuri de coloane şi zid înconjurător; credincioşii se îndreptau spre marginile "temenos" pentru a se închina - prin temenea, adică prin plecăciune / ploconire - şi pentru a participa la festivităţile ţinute în interiorul său. Înţelesul "temenos" provenea de la "tăiere", delimitând spaţiul sacru de restul spaţiului profan, tematizând relaţia Templu-casă: în Templul Gherga era locuinţa Zeului Gherga, nu a persoanei Gherga; limitarea respectivă era o ruptură de nivel, pentru o transformare corespunzătoare acelei semnificaţii. Maniera spaţială în care era înscris Templul Gherga în Sanctuarul Gherga nu era deloc străină de acea ruptură de nivel: în aria respectivă, gradul de sfinţenie creştea pe măsura progresului de la exterior spre interior. Templul Gherga era în postura stabilă de explicitare a sacrului, fiind interfaţa dintre natură şi oameni: un loc al excesului de sacru, în urma constituirii principiilor organizării spaţial-volumetrice şi decorative; clădirea sa era adăpostul gestului pur de celebrare a sacrului iar în ultimă instanţă nu Templul Gherga a devenit un loc al sacrului, ci sacrul şi-a ales acea manieră de reprezentare, fiind o manieră ordonată de a tematiza nelocalizabilul. Templul Gherga a cunoscut valorizarea de a reproduce Terestru un model transcendent. Istoricul Român Dan Oltean - din Deva / județul Hunedoara - a scris în cartea despre "Religia dacilor" din anul 2018 că la Geto-Daci (a căror religie zalmoxiană a documentat că a pornit din Dobrogea pe al cărei litoral se aflau coloniștii Cariani) intrările în Sanctuare erau din partea superioară pentru clerici și din partea inferioară / dinspre Vale pentru credincioși: așa ceva corespundea de pildă întocmai organizării Sanctuarului Gherga din Caria (sistemul devenind tipic în Vechea Lume la multe așezăminte religioase); în Sanctuarul Carian Gherga, preoții Ghergani se iveau din partea de sus a terasei unde se afla și "platforma vorbitorului" - deasupra rupturii de nivel zidită Ciclopic ca tăietura "temenos" - iar mulțimea se afla la poale (legăturile la Dunărea inferioară dintre coloniștii Cariani și indigenii Geto-Daci nu au fost doar negustorești vremelnice, ci și temeinice de-a lungul vremurilor, timp de peste un mileniu, Carianii având porturi, așezări, cetăți, etc., fiind efectiv stabiliți printre autohtonii stră-Români).

Temenos Gherga

Singurul drum pietruit (mai erau unele drumuri, însă acelea erau proiectate ca nişte căi) ce traversa Sanctuarul Gherga era cel dinspre Sud, de la intrarea dinspre Hilarima, care ocolea terasa principală pe curba de nivel a Dealului apusean Gherga, făcând joncţiunea după acea "Mare Terasă" Gherga - delimitată de Temenos Gherga - cu drumul Nordic, ce unea Sanctuarul Gherga de Alabanda. Marea Terasă Gherga era centrul Sanctuarului Gherga; ea consta din blocuri stivuite inegale de circa 0,5/2 metri şi era încadrată de 2 terase mai mici / platforme: Vestică, la poalele Dealului Gherga, cu unele construcţii şi Nord-Estică, lângă Peştera / Grota Gherga, în pantă uşoară spre Vale, unde de asemenea erau construcţii. Intrarea Sudică în Sanctuarul Gherga - cea de pe drumul dinspre Hilarima, terasată cu pereţi masivi din bolovani, a căror ridicare a necesitat mult efort - era străjuită de statuia lui Dionis Gherga (la Grecii vechi, Dionis / Dionisie a fost patronul strugurilor şi vinului, "Dionisiile" - adică serbările dionisiace - fiind "mici" în Ianuarie-Februarie şi "mari" în Martie-Aprilie; deoarece legăturile Carianilor, Troianilor şi Tracilor erau mai vechi decât ale Elenilor, în secolul V î.C. poetul Euripide - decedat în Macedonia - l-a numit în "Hecuba" pe Dionysos ca "Profetul Tracilor"):

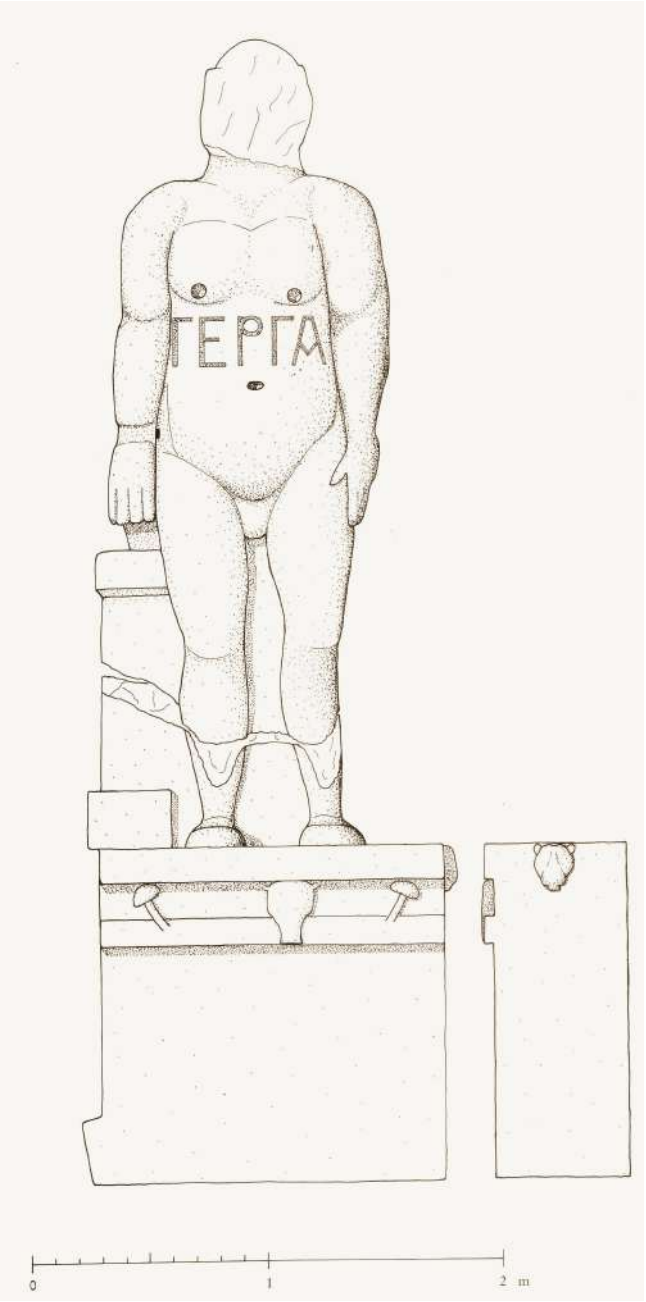

Statuia lui Dionis Gherga

Este de ştiut despre celebrarea lui Dionisie că a fost precedată de ceremonia arhaică rustică a plimbării în procesiune a unui falus de mari dimensiuni, pe fundal de cântece; alte divertismente rituale implicau întreceri de tot soiul (urmărind înnoirea vieţii), defilări de măşti şi de personaje deghizate în animale. În timpul funcţionării Sanctuarului Gherga, Carianii au colonizat puternic Dobrogea şi au dus valorile lor religioase Geto-Dacilor (N Tracilor). În partea Nordică a Sanctuarului Gherga, un "temenos" gros de 0,7 metri şi înalt de 1 metru marca simbolic limita locului, colţul NV încă păstrându-se în unghi drept pe distanţa de 46 metri în latura Nordică şi 88 metri în latura Vestică; acolo era un complex de construcţii unde înnoptau pelerinii - pe lângă platoul de campare cu propriile corturi din apropiere - fiind lângă drumul Nordic ce ajungea de la Alabanda la Sanctuarul Gherga.

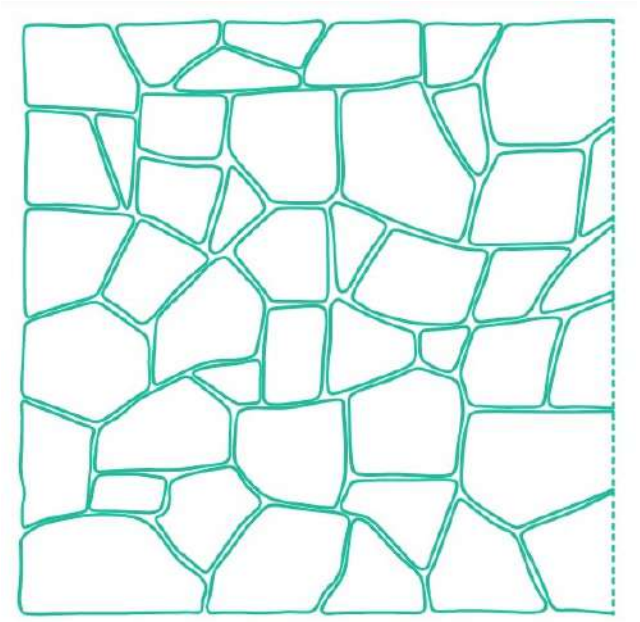

Zidul Pelasgic / Ciclopic

Trebuie remarcat că localnicii venerau ca divini numai pe Pelasgi - ca net superiori lor - iar Gherga a fost Pelasg: de altfel, inclusiv zidurile Sanctuarului Gherga stau mărturii, fiind Pelasgice, respectiv Ciclopice; iar în legendă a rămas Pelasgul Marsyas al locului ca acela depășit de Apollo Gergithius în celebra competiție muzicală a Vechii Lumi dintre mai vechile instrumente muzicale de suflat și mai noile instrumente muzicale cu coarde (faimos concurs muzical, găzduit de Sanctuarul Gherga - susținut pe vremea mitologică a Zeilor, Nimfelor și Muzelor - când harpa / ghitara mânuită divin a învins ancestralul fluier / flaut). Se remarcă delimitările Sanctuarului Gherga, prin Valea Estică Harpasos / a Zeului Apollo Gergithius și prin Valea Vestică Marsyas / a satirului Pelasg Marsyas. În anul 1978, arheologul Britanic Richard Harper a scris despre "Ce însemna Gherga": "Notițele recente ale Dr. Cetin Șahin despre împrejurimile Stratonikeii mi-au atras atenția asupra religiei și topografiei Cariane. Cred că el a propus corect identificarea 'Stâlpilor Albi' = 'Leuka Stelai' Λευκά Στήλη ai lui Herodot cu 'GergaKome'. În primul rând, acolo Carianii - la începutul secolului V î.C. - nu s-au întrunit într-o Adunare obișnuită, ci într-una de urgență, cu intenția de a se opune Perșilor; de aceea, locul respectiv nu era cel normal de ședințe, ci a fost ales din motive strategice. Aceasta desigur fiindcă Sanctuarul 'Stâlpilor Albi' probabil era binecunoscut tuturor Carianilor. În astfel de context, faptul că apoi - după înfrângere - ei s-au regrupat în Labraunda prezintă oarecare interes. În al doilea rând, trebuie să insist asupra denumirii locului, căci 'Stelai' / 'Stâlpii Albi' nu au fost în mod necesar 'Coloane Albe', cât 'Monumente Albe': s-ar vizualiza predecesorii stelelor Dexiosis - strângerii mâinilor drepte - și Apollo de la Arsameia / Nymphaios (din vechiul Kâhta). În al treilea rând, identificarea Râului Marsyas - fără nici o îndoială actualul Râu Cine - ce curge, astfel cum a scris Herodot, de la Idrias / Stratonikeia în Râul Meandru: faptul că 'Stâlpii Albi' nu au fost în Idrias rezultă din descriere. Așadar, Gherga era locul Stelaielor albe de pe înălțimile părții Nordice ale Râului Marsyas, poziție ideală pentru unirea Carianilor ca să se opună atacului Perșilor dinspre Valea Meandrului. De ce însă atunci nu a fost numit Gherga în textul lui Herodot?

Denumirea de ‘Stâlpii Albi’ pare puțin argotică, poate și puțin apologetică. Probabil a fost denumirea militară a locului (în istorie s-a practicat de către armate uzul poreclirilor locațiilor prin repere relevante din zonele lor). Numele care se găsește scris de multe ori în sit - cu plasări mai mult sau mai puțin potrivite - a fost Gherga; acesta a suscitat numeroase discuții privind datarea și interpretarea. ‘Stâlpii Albi’ par să fie printre cele mai vechi monumente ale sitului. În legătură cu proveniența numelui Gherga, prefer să am simpla sugestie că Gherga era Sanctuarul lui Kar. Despre Kar: e evident că a fost element nominal ne-Grec; putea fi citit și ca Gar, Ker sau Gher. Mitologia l-a conectat pe Kar cu Megara sau l-a făcut pe Alabanos ca fiul lui Kar (așa ceva a devenit semnificativ deoarece Alabanda se afla la NV de Gherga). Monumentele inscripționate Gherga ar fi astfel marcate printr-un genitiv de posesiune al așezării de lângă Sanctuar”.

Coloanele Albe / “Leuka Stelai”
indicate de Dr. Christina Williamson, 2006

Ceea ce Herodot Karka a menţionat în secolul V î.C. prin a cincea sa carte de “Istorii” drept Coloanele Albe - “Colonada” - ca locul preferat de întâlniri al Carianilor a fost considerat ca Gherga de către unii cercetători, printre care și profesorul universitar American Richard Talbert în anul 2000, datorită mediului înconjurător Templului, cu roci inclusiv marmorate de genul inspirând albul Coloanelor (în prezent, în Sanctuarul Gherga pe lângă cele 2 Obeliscuri - “stelae” ce încă stau ridicate - mai sunt urmele a 17 Coloane pe Colina răsăriteană / centrul Sanctuarului, toate aflate inițial pe Temenos Gherga, zidul terasei centrale); Coloanele erau pe socluri pătrate, cu capiteluri pătrate (herme caracteristice Gherganului Hermes, care a impus Grecilor cel mai vechi stil arhitectural, cel așa-zis Doric lansat din zona Doris / Δωρίς a Cariei - răspândit în lume după Războiul Troian de Doriani - ulterior fiind cel Ionic, cu soclurile și capitelurile rotunde iar apoi cel Corintic / cel mai nou):

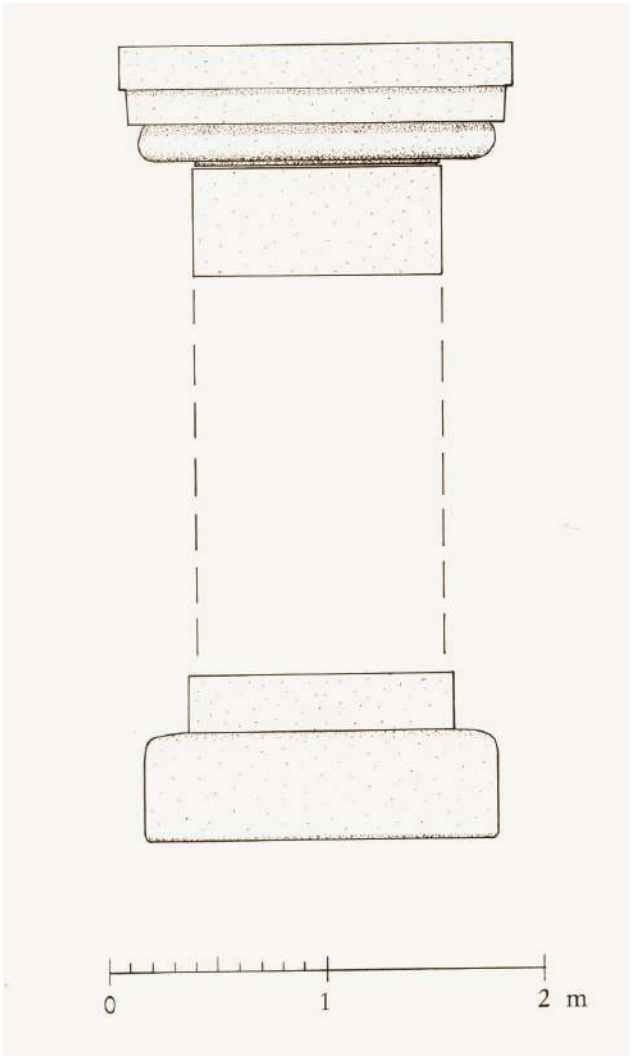

Episodul “Sfatului Ţării” ţinut în Sanctuarul Gherga de Cariani la începutul secolului V î.C., în anul 499 î.C. - când regiunea a fost atacată de Perşi - este descris sugestiv de “părintele istoriei”, Carianul Herodot în acelaşi secol, în a cincea sa carte (în traducerea din anul 1645 a logofătului Moldovean Evstratie):

“117. Lui Darius îi veni vestia cum Carii iarăşi s’au rocoşit, ca şi Ionii, asupra Perşilor. Şi aşa, să întoarsă asupra lor.

118. Şi Carii să adunară la locul ce să chiamă ‘Stâlpii Albi’ lângă apa Marsiului (ce curge din regiunea Idriasului / Stratonicea, în Meandru) şi făcură sfat. Şi făcând multe sfaturi, îmi plăcu a lui Pixodar, carile ţinia fata lui Sienesie, regele Chilichilor. Acesta zice să triacă apa Meandrului şi să stia cu spatile lăngă apă, pentru că, neavând undi să fugă Carii, să fie de nevoi viteji. Acest sfat nu le plăcu şi lăsară de trecură Perşii Meandrul şi stătură cu dosul la apă; adică, de-i birui pre Perşi, să nu mai scape niciunul dintru dânşii.

119. Şi aşa, trecând Perşii apa, tari război dideră de anbe părţile, şi multă vremi. Că-i biruiră Perşii cu mulţimia. Şi căzură vr’o 2 mii de Perşi şi vr’o 10 de Cari. Şi să dideră îndărăpt, la Lavranda, întru o biserică mare a lui Diia / Zeus. Aceştia, Carii, dintru toţi oamenii, făcu jărtvă lui Diia celui de oşti mai mari. Şi aice făcură Carii sfat: închina-s’or, au lăsa-ş’or locurile?

120. Şi sosiră întru aceasta Milisianii şi cu agiutorii lor. Şi iarăşi lăsară sfatul şi să loviră de iznoavă cu Perşii şi să bătură mai mult decât întâi şi mai tare fură biruiţi; şi mai vârtos periră Militenii.

121. După aceasta, iarăşi se înbărbătară Carianii şi loviră. Pentru că, înţălegând cum Perşii vor să margă să le lovască cetăţile lor, să gătiră şi păziră calia de la Pisadiu, întru care cale, căzând Perşii noaptea, cu totul periră”.

Carianul Herodot Karka în “Istorii” 5:7 a scris - în secolul V î.C. - că Regii Traci îl venerau pe Hermes, al cărui urmaşi se pretindeau; Zeul Hermes - inclusiv biblic, prin scriptul despre Ham - a fost bunicul Sfântului Gherghe = Gherghe-seu iar Sanctuarul Gherga din Caria (unde Zeul Hermes era venerat la falicele “Coloane Albe” / “Stâlpi Albi” inclusiv la începutul secolului V î.C.) corespundea deopotrivă Cultic şi Regal, de acolo emigrând în Dobrogea, adică Nordul Trac, liderii cetăților Pontice: întâi de acolo au fost cârmuirile locale - implicând și Tracii regiunii Vest Pontice - cu timpul dominația Regală Carianâ / Ghergană consacrându-se prin amestecul Cultural Carian / Grec cu localnicii Geți / Traci Nordici până la impunerea dinastică Gherga în fruntea Geților (așa cum de pildă a fost până la începutul secolului II Regele Decebal al Geto-Dacilor, dinast Ghergan).

Despre organizarea modelului de Sanctuar Grec, Carianul Pausania - localnic din zona Sanctuarului Gherga şi contemporan funcţionării sale în secolul II - a scris (10:32): “În incinta sanctuarului există şi locuinţe atât pentru aceia care vin ca rugători, cât şi pentru slujitorii zeului. În mijlocul incintei se află templul precum şi o statuie ce-l reprezintă pe zeu; lângă statuie există un pat, în cel mai sacru loc al templului, denumit Adyton. Nu se construiesc locuinţe în jurul templului iar accesul în Adyton nu este îngăduit decât celor chemaţi prin vise. Acelaşi lucru se petrece şi cu zeii lumii subpământene, în oraşele din ţinutul aflat mai sus de Meandru: acei zei trimit visuri binevoitoare acelora al căror acces în Adyton îl îngăduie. Felul de pregătire al jertfelor este Egiptean; tot ce a fost sacrificat este apoi transportat cu alai: unii aduc victimele în Adyton iar alţii în faţa Adytonului”. Sanctuarul Carian Gherga e în Bazinul superior al Râului Meandru - zona descrisă de geograful Cultural Pausania = a fost zona sa natală - iar echivalentul “Adyton” din Templu, la vechii Evrei / emigrați din Egipt a ajuns ca “Sfânta Sfintelor” (în care ținea “vița de aur”, conform Anticului Florus / poate că ținea acolo și prețiosul vin - produsul viței de vie - foarte apreciat de către preoți) iar la creștini ca partea de după iconostasul din Biserică: Sfântul Altar (cu Sfânta Masă şi obiectele preţioase de Cult). În “Dicţionar al religiilor”, Dr. Mircea Eliade şi Dr. Ioan Culianu au scris despre sacrificiile la Greci: “Animalul de sacrificiu era adus în procesiune. Grăsimea şi oasele erau arse pentru zei, în timp ce carnea era friptă, apoi fiartă şi împărţită participanţilor. Avea loc cu acea ocazie ghicitul în măruntaiele victimei. Acel procedeu de divinaţie provenea din Mesopotamia şi n-avea să atingă nicăieri nivelul şi complexitatea mesopotamiană. Poemele homerice şi literatura ulterioară indică faptul că alte forme de divinaţie erau mai răspândite, cum ar fi oniromanţia, interpretarea zborului păsărilor şi a fenomenelor meteorologice, etc. Sacrificiile destinate zeilor, eroilor sau contracarării forţelor obscure care ameninţau bunăastarea, aveau o altă structură. Altarul era jos şi prevăzut cu o gaură pentru ca să se scurgă sângele în pământ. Ceremonia avea loc la apusul soarelui şi nu era urmată de o masă rituală, căci victima era arsă în întregime. Sângele asigura dialogul; băut de umbrele morţilor, reda acelora conştienţa şi graiul. Morţii

erau pomeniţi de obicei prin prânzuri rituale ale familiei, la comemorări sau la unele sărbători cum era ‘Genesia’. Li se aduceau libaţii şi se împărţea întru pomenirea lor grâu fiert cu miere”.

În anul 1889, exploratorul Francez George Cousin a fost primul savant care a studiat temeinic izolatul aşezământ Anatolian Gherga (Templul şi anexele sale au fost părăsite la sfârşitul Antic, fiind şi în prezent la distanţă de mulţi km de primele localităţi). El a mai găsit acolo capul uriaşei statui a Kybelei / Sibilei, ultima descriere a sa fiind în următorii termeni: “Capul, absolut monstruos, avea gura enormă şi ochii mult îndepărtaţi; sculptura era ca un basorelief. Înălţimea capului era de 65 centimetri iar circumferinţa capului de 106 centimetri”. Filozoful Român Gabriel Liiceanu (discipol al filozofului Aromân Constantin Noica 1909-1987) a tradus din Platon: “Cel mai frumos lucru este să fii bogat, sănătos şi stimat de toţi grecii, să ajungi la adânci bătrâneţi după ce ţi-ai înmormântat părinţii aşa cum se cuvine şi să fii la rându-ţi înmormântat cu pompă şi onoruri de către fiii tăi”. În izolarea sa, aşezarea religioasă Gherga a îndeplinit rolul de întâmpinare a credincioşilor Cariani din regiune pentru omagierea morţilor (toţi aveau în familii pe cineva de pomenit), de reculegere şi de dialog cu “Cealaltă” Lume. După ce decedatul era încredinţat comunităţii morţilor, cei vii sărbătoreau; Sanctuarul Gherga era una din destinaţiile importante ale Carianilor pentru aşa ceva, convoaiele de comemorare frecventând Sfântul locaş de-a lungul unei perioade de aproape un mileniu (până la secarea zonei, dublată de apariţia creştinismului). Carianii din regiune ajungeau în pelerinaj din localităţile lor la Gherga transportând ofrande în memoria înaintaşilor lor morţi (aflaţi prin cimitirele lor, căci aşezământul Gherga avea cimitir, însă nu era destinat îngropării oricui); în imaginea următoare este un Mormânt Gherga din centrul aşezării (azi dispărut, fotografiat în anul 1933 de către istoricul Francez Alfred Laumonier, care a şi indicat că pe atunci Turcii încă denumeau zona drept “Giaour Ev”, însemnând “Casa Ghiaură”):

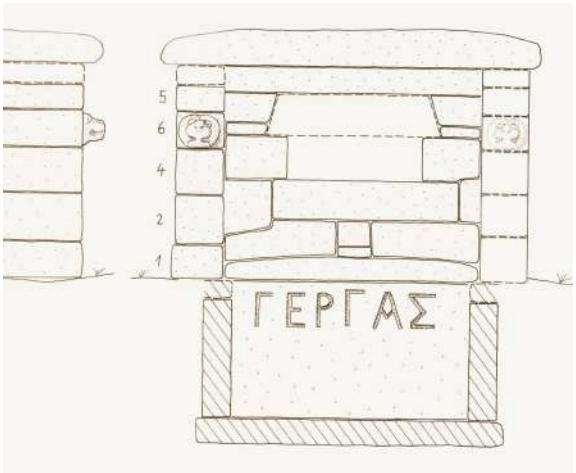

Savantul Francez a identificat acolo locul populat de către Gherga - persoane importante respectate Antic de către Anatolieni - în legătură şi cu genealogiile preoţilor pe care le-a reconstituit în vecinele Panamara şi Karghe-djak / Labraunda (de la care a pornit denumirea "labirintului" - ajunsă până în Creta Culturii Minoice - în acea localitate de pe Calea Sacră Gherga fiind realizată în Antichitate o staţie religioasă mai apropiată de Mylasa, semănând în funcţiuni cu Sanctuarul Gherga), el făcând în lucrarea "Inscripţiile Cariei" excepţionale conexiuni Gherga: "Numele Gherga trebuie că e demotic (adică din Greaca veche) şi e legat de rădăcina Cario-Liciană Krqqa, aşa că derivatele sale sunt foarte numeroase în onomastica Asiei Mici, în Insulele învecinate ei şi chiar în toată lumea Mediterană. Semnalez ca un prim grup: Gargarei / populaţia legendară din Caucaz, Gargaron / oraşul de lângă Troiana Lampsaque, Gargara / oraşul Troian locuit de Lelegi, Gherghiţi (Apollo Gergithios, Sibylle Gergithia), Gherghi / Gergis (populaţia din însăşi cetatea Troiei), Gherghina / Gergina (nume străvechi, ca Gherghinoi în Cipru); se numeau Gherghiţi cei din pătura de bază a Miletului (fără nici un dubiu în continuarea primitivei populaţii Cario-Legeă subjugată), Kerkitai / populaţia din Sarmaţia Asiatică (adică dintre Don şi Volga), Kerkafos / Kerkaphos (personaj legendar din Rodos şi denumirea muntelui de lângă Colophon, în Lydia), Gorgoromeus / din Isauria, în inima Munţilor Taurus, Karkabos / personaj legendar Carian, Gorga / localitate Persană, Karkesia / străvechiul nume al Insulei Naxos din Arhipelagul Cicladelor, aparţinând de Caria (după numele eroului local Karkesios, acolo denumirea Karkessos având înţelesul de casă, ca în Asia Centrală), Gorgyra / localitate din Insula Samos, alt teritoriu Carian (unde, la poalele Muntelui Kerketheus, cu multe peşteri, era divinizat Dionisie, care avea aceleaşi caracteristici cu Priap - feciorul Afroditei şi al lui Hermes / Ham - deci unchi al lui Gherga), Kerge în Mysia, Gherghesa / Gergesa în Palestina, Karke-miş al Hitiţilor, Kirkesium pe Eufrat, Korkoura în Asiria, denumirea Kilikiei / Ciliciei legându-se de rădăcina Kilk / Kirk, etc. Pentru al doilea grup, semnalez ca notabile: Gherghis / Gergis în Africa, Garge în Libia, Kerke, Kerkasi şi Korkyris / nume de localităţi Egiptene, Kerkyra sau Korkyra în Grecia, Kerkas în Beoţia, Gargaron / Gargarum în Epir, Gargettos în Atica (regiunea istorică a Atenei), Muntele Garganus în Apulia, Gargaria / numele dat Italiei de către unii Greci în mileniul I î.C., Carcaso / Carcasonne în Galia, Carca în Spania, etc. - denumiri prin care se recunosc în majoritate şi binecunoscutele terminaţii Asiatice '-essos, -yra, -ara, -anos'. Această listă, ce se poate lungi, e suficientă ca să dovedească faptul că rădăcina Gherg - ori Kerk - nu este Semită, ci Asiatico-Egeană; că există şi cu înţelesul de 'casă' nu trebuie să surprindă, văzând împrumuturile îndepărtate constatate la multe comunităţi. Gherghiţii-Lelegi din Troia şi Carianii-Lelegi din aşezământul Gherga sunt mult mai vechi decât Gargettos din regiunea Atenei ori Carcaso din Galia". (În legătură cu Sarmaţii Kerkitai - menţionaţi de arheologul Francez ca Gherga - este de ştiut că aveau în Tradiţie ca femeile lor să nu se poată mărita dacă n-au ucis cel puţin un duşman în luptă: o moştenire Amazoană).

Poarta Gherga

De altfel, acelaşi cercetător a descris aşezământul religios Gherga - prin lucrarea "Arheologie Cariană" - astfel: "Aşezământul Gherga a avut o mare importanţă strategică pe ruta dintre Alabanda şi Hilarima, fiind jalonat de fortăreţe încă bine conservate, ca de exemplu: la Ovacik se găseşte un turn colţuros din granit de 6 metri, cu ferestre; la Sîgîr Asar un alt turn tot de 6 metri domina Valea Cine, la intersecţia cu drumul spre Milasa / prima capitală Cariană. Aşezământul Gherga avea intrarea printr-o poartă din calcar de 2,50 metri înălţime; lângă, pe cumpăna apelor dintre Valea Cine (fostă Marsyas) şi Valea Madran, se remarcă pe o stâncă inscripţia cu denumirea locului, ca o bornă uriaşă. Pereţii sunt consolidaţi cu contraforturi, ce le asigura soliditatea. Statuile Zeităţii Gherga - mari şi foarte vizibile, semănând cu cele din Karke-miş / Karga-miş din mileniul II î.C. - cumulau într-un acelaşi personaj caracteristicile schiţate sumar mai ales ale lui Zeus, Afrodita şi Artemis. Stilul primitiv - original, fiind unic în Anatolia - poate fi recunoscut ca un produs local arhaic inspirat dintr-un conservatorism religios, văzut prin dorinţa de renaştere a unui vechi Cult rustic. Prezenţa în necropolă a singurului templu - construit simplu - şi încadrarea cu marile statui sugerează că locul a fost utilizat pentru celebrarea eroului / Zeului Gherga, probabil fost rege-preot, divinizat însă doar după ce a murit, practici similare regăsindu-se în Halicarnas (azi Bodrum) şi Milasa. Zeul Gherga era Carian, purta o lungă robă şi femeia sa apărea ca Hera, cu o coafură arhaică ritualică, rezistentă eforturilor 'moderniste' ale prinţeselor. Gherga era întruchiparea şefului permanent - ca divinitatea aşezării - protectorul viilor şi morţilor, venerat sub cerul liber. Calea ce unea cimitirul / necropola de aşezământ era inscripţionată rupestru numai cu numele Gherga - având valoare de protecţie magică şi conferind forţă locului - exprimând astfel mai bine concepţia socială Cariană. Numele însuşi al acestui aşezământ, aşa cum am mai afirmat, este legat de o rădăcină Asiatică (poate Legeă), cu răspândire pe scară largă în toată lumea orientală şi Mediterană, având inclusiv înţelesul de reşedinţă".

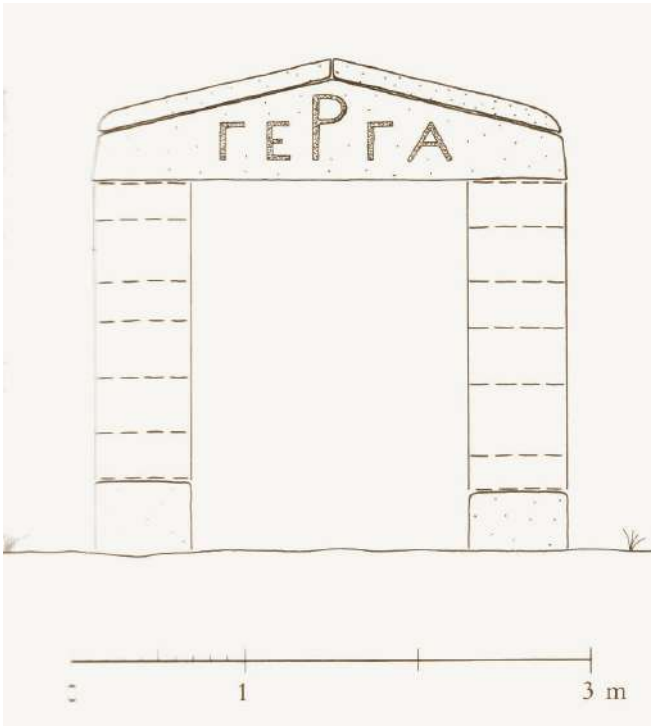

Schiţa Porţii Gherga

Este de remarcat că lângă Poarta Gherga - din N Sanctuarului Gherga, ce era la altitudinea de 460 de metri pe drumul care venea de la Alabanda - era Casa de purificări Gherga, o construcţie inscripţionată "GergaKome", adică "aşezământul Gherga", având scopul spălării ritualice (în imaginea următoare, cu schiţa reconstituirii sale, pereţii fiind ornaţi cu capete de taur):

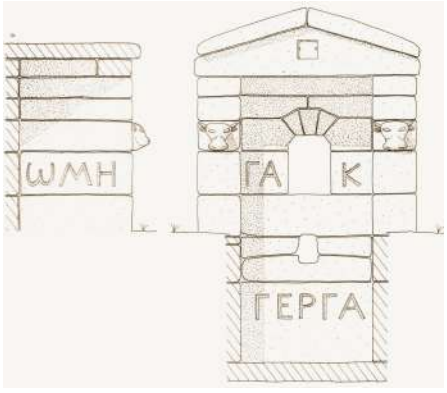

Casa de purificări Gherga

În partea Nordică a Sanctuarului Gherga, între Poarta Gherga - delimitată de ziduri lungi de sute de metri - şi zidul de incintă, în faţa Grotei Gherga, într-o zonă încadrată şi de numeroase clădiri din lemn, pe o suprafaţă de câteva hectare, se ţinea Marele Târg Gherga: locul era de desfacere a produselor pelerinilor, care profitau de ocaziile întâlnirilor în aşezământul Gherga pentru a face şi schimburi comerciale (a fost piaţă regională Cariană, ce a funcţionat timp de peste un mileniu). În schiţa următoare se poate vedea intrarea în Marele Târg Gherga:

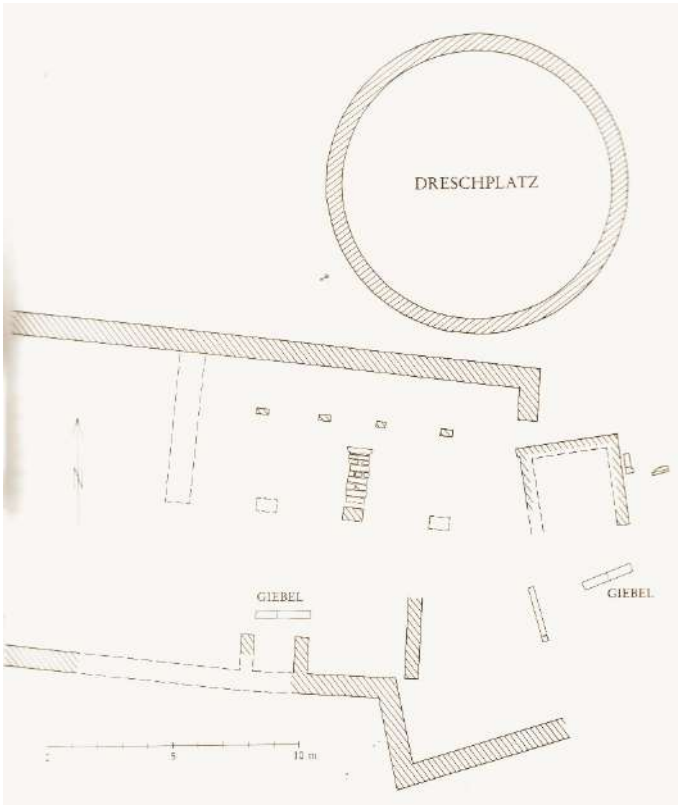

Intrarea în Târgul Gherga

Venind dinspre oraşul Alabanda, după trecerea de Poarta Gherga din N Sanctuarului Gherga, intrarea în Târgul Gherga era printr-un culoar mărginit de 2 ziduri lungi (din care au mai rămas azi 176 de metri din cel Estic şi 75 de metri din cel Vestic), pentru canalizarea caravanelor ori turmelor în piaţă: zonă unde erau tranzacţii comerciale de tip bazar dar unde erau păstrate şi carele / căruţele celor care s-au deplasat acolo, eventualele lor bagaje, animalele - de transport a credincioşilor ori cele negociate cu prilejul întâlnirilor, inclusiv cele aduse ori selectate pentru sacrificări în ceremoniile din interiorul aşezământului, la Altarele Gherga - locul totodată fiind nu numai piaţă, ci şi jucând rolul ce azi îl are de pildă parcarea unui stadion; în apropierea Porţii Gherga era o hală - din care azi au rămas urmele pe lungimea de 14,20 metri şi lăţimea de 6,80 metri / dar putea fi şi mai mare - ce servea ca depozit. În S Gherga, pe drumul ce venea de la vechiul oraş Hilarima, accesul la altitudinea de 336 metri în Sanctuarul Gherga era străjuit de Statuia Gherga - inscripţionată pe piept astfel - însoţită de 3 inscripţii rupestre de marcare a localităţii iar pe Dealul apusean, în preajma altitudinii de 495-515 metri, tot 4 inscripţii Gherga, săpate foarte vizibil pe stânci, serveau ca indicaţii.

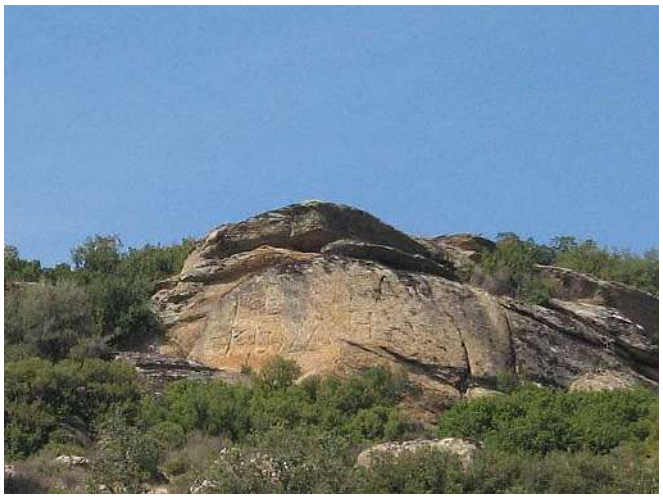

Statuia de circa 3 tone de la accesul Sudic în Sanctuarul Gherga, având săpate pe piept cu litere Greceşti de un sfert de metru numele Gherga, acum e răsturnată de pe soclul său gravat cu călăreţi, după cum se poate observa (în anul 2010 a fost vandalizată - ruptă în bucăţi de hoţii de artefacte - părţi din ea fiind recuperate în Izmir / Turcia):

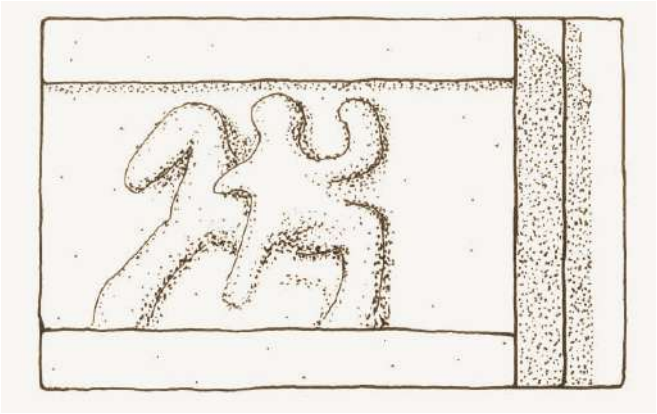

Statuie Gherga

În Anatolia, Cavalerul Gherga a fost redat în Sanctuarul Gherga cu mult înainte de Cavalerul Gheorghe (tot în Anatolia, acela datat însă în secolul IV și catalogat creștin - în CapaDochia - spre deosebire de precedentul și păgânul Cavaler Gherga / din Caria). Călăreţul reprezentat astfel era simbolul călătoriei sufletului pe "Cealaltă" Lume, fiind imaginea Gherganului "Gher-mes" / Hermes - cârmuitorul sufletelor în Lumea "Cealaltă" - figurat ca mesager călare; redarea așa a fost până pe unele monumente funerare Antice din Panonia, din actualele Serbia, Ungaria și România, specialiştii enunţând că rădăcinile mitice ale Cavalerului călare erau în Tradiţiile eroice ale Epocii Bronzului (ceea ce în Caria a fost Cavalerul Gherga a ajuns cunoscut drept Cavalerul Trac sau Cavalerul Dunărean - în Bazinul Dunării mijlocii și inferioare - numit acolo Gherghis / Derzis ori SânGiorz). Filozoful Român Vasile Lovinescu în "Mitul sfâșiat" a redat Imnul incantat de "fiii lui Hermes" la începutul operaţiilor sacre: "Univers, fii atent la ruga mea. Pământ, deschide-te. Masa apelor să mi se deschidă. Arbori, nu tremuraţi. Cerul să se deschidă și vânturile să tacă. Toate facultăţile din tine să celebreze pe Tot și Unul!" Pe o laterală a acelei statui - a lui Hermes Gherga - era reliefată și un cap de panteră (Dionisie deseori era reprezentat cu o piele de panteră). Diodor Sicul 4:4 a scris: "În lupte, Dionysos era acoperit și împodobit cu arme ce prindeau bine la război și cu piei de leopard. În vreme de pace însă, când aveau loc marile solemnităţi publice și serbări, se înveșmânta în ţesături cu fel și chip de culori strălucitoare, potrivite cu o fiinţă care urmărește desfătările și viaţa molatică iar fruntea îi era încinsă cu o panglică, pentru a-l feri de durerile de cap ce-l cuprind pe om când bea vin prea mult; și de aceea, Dionysos

a primit denumirea de ‘purtător de mitră’. Se mai spune că această panglică stă la obârşia diademei regeşti”. (Vechii Români numeau “gâţă” acea panglică sau baieră împletită la capătul cosiţelor pentru a le putea înnoda în jurul capului). În anul 1969, arheologul Englez George Bean 1903-1977 a numărat - aproximativ, căci multe prin erodare nu mai sunt vizibile - zeci de inscripţii Gherga în vechiul aşezământ Anatolian Gherga, considerând Gherga şi Ghergas ca nume similare, Gherga prevalând, zidăria părându-i “tipic Carianã, ca şi cea Lelegă din Peninsula Myndos din V Halicarnas / Bodrum” (a celor care după Războiul Troian au populat localitatea lui Herodot, ajunşi acolo din oraşul Pedasos de pe Muntele Gokceler din N Halicarnas / Bodrum, ce conform Anatolianului Strabon aparţinea Gargarenilor).

Inscripţie Gherga

Centrul localităţii Gherga - Γεργα – a fost pe Dealul răsăritean (Sanctuarul Gherga era înconjurat de 3 Dealuri: apusean, Nordic şi răsăritean, vederea din acea căldare fiind spre miazăzi, în Valea Madranului / Râu afluent al Marsiului ce curge în Meandru; e de remarcat onomastica Madran din Caria şi Madra din India / unde străvechii Madra erau agricultori războinici - “Kşatriya” după cum a afirmat şi Dr. Ompal Singh Tugania - în Ţara “Vahika”, după cum a afirmat învăţatul Indian Panini în mileniul I î.C). Schiţa centrului aşezământului Anatolian Gherga a fost publicată în anul 2003 de Dr. Gernot Lang:

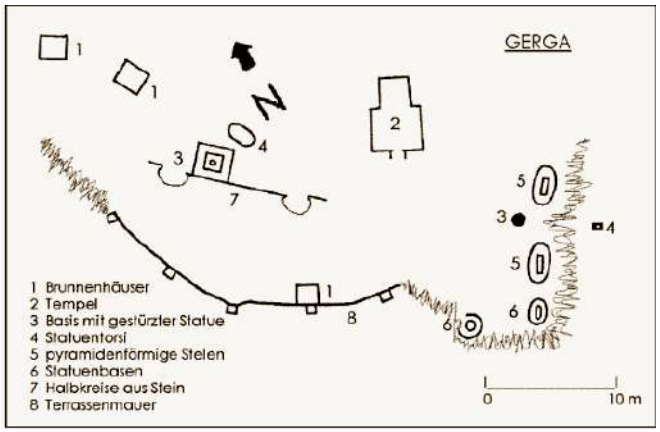

Dr. Winfried Held din Germania, care în anul 2008 a publicat pentru “Institutul Arheologic” din Istanbul lucrarea “Aşezământul Gherga” - “GergaKome” - a numărat 24 de inscripţii Gherga în Greacă şi 1 în Latină, 7 inscripţii Ghergas, 5 inscripţii Gherga-kome, 1 inscripţie Gherga-komen, 1 inscripţie Gherga-kom, 1 inscripţie Gher, 1 inscripţie Gherga Enbolo, etc. (traducerea din Germană în Română a lucrării sale a fost efectuată în anul 2011 în Timişoara de către Andreea Gherga şi Anamaria Borza).

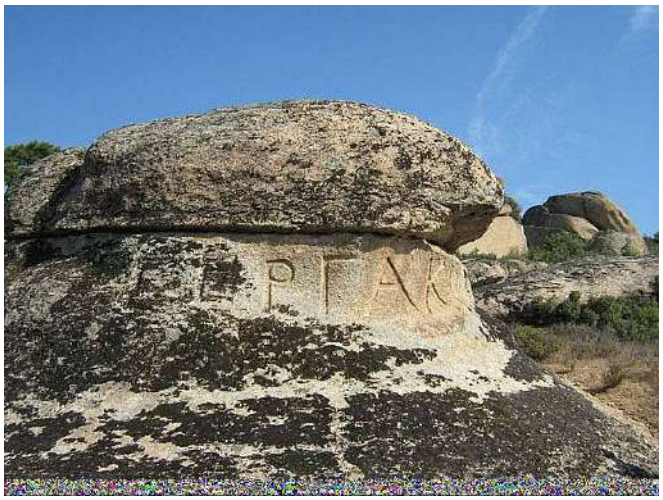

Lucrările megalitice de gen asemănător cu Gherga erau forme de manifestare ale Cultului Morţilor (cea mai elementară formă de religie). Din Cultul Morţilor s-a dezvoltat Cultul Zeilor: adorarea îndeosebi a strămoşilor iluştri a dat naştere unor fiinţe supreme pe care oamenii au început să le venereze din sentimente de recunoştinţă; Zeii proveneau din oameni cu însuşiri excepţionale iar concepţia dependenţei era izvorâtă din necesitatea de închipuire pentru călăuzirea destinului (în conştiinţa grupului, faptele înaintaşilor apăreau ca un îndreptar, Tradiţiile privind dispăruţii fiind păstrate cu sfinţenie). Astfel, divinizarea nu era abstractă, ci în termeni concreţi. În zonă, Gherga a fost un cârmuitor venerat ca o Zeitate. În societăţile Tradiţionale, o presupusă descendenţă divină, dintr-un Zeu sau erou, era adesea foarte importantă pentru a da legitimitate unui cârmuitor sau pentru a ajuta rezolvarea conflictelor / mai ales a celor legate de proprietăţi (zeificarea a fost continuată de Romani sub forma apoteozei şi e continuată de creştini sub forma canonizării). De exemplu, Prințul Gorgithion - care a murit eroic în Războiul Troian din secolul XIII î.C. / la sfârșitul Epocii Bronzului - poate era pomenit în Sanctuarul Carian Gherga (mai ales că Tradiția amintea de înfrățirea strămoșului Carian cu etnonimul Mysian, al moșului care a avut Mysia = Moșia Troiei). În anul 1999, Dr. Glen Bowersock de la Universitatea Americană Princeton a studiat inscripția în Greacă de la Răşun 32,24 lat. N, 35,45 long. E / Regatul Iordaniei dedicată Zeului Rhesos al Râurilor - fiul mitologic al Zeului Okeanos - și a afirmat: “Foarte des, numele personal a dus la nomenclaturile locurilor, așa cum în Asia Mică a fost cazul GergaKome; numele întemeietorului putea fi al unui erou ori al unui proprietar important din zonă. În cazul oriental, denumirea așezării - aflată lângă un izvor - a derivat de la Zeul Rhesos în Răşun”. Zeul Rhesos - ai cărui părinți au fost Okeanos și Tethys - a fost menționat de poeții Anatolieni Homer în “Iliada” 12:20 și Hesiod în “Teogonia” 340: Fluviul Dunărea / “Dună-Rea” a fost egalat cu tatăl Okeanos, ceea ce mitic se poate lega și de urmașul său direct Rhesos = Zeul Râurilor (termenul “Dună” derivând din Iranianul “Danu” pentru “Râu”); Okeanos și Rhea au fost frați, ipoteza mai veche - dedicată generației anterioare față de Zeul Rhesos - a conectat numele Dunării de cel al Zeiței Rhea (mătușa Zeului Rhesos). În Caria, localnicii priveau moartea cu multă seninătate - şi fără să îi preocupe prea mult - dar locul mormântului era sacru şi pedeapsa cea mai grea era când cineva ar fi fost lipsit de cinstea ceremoniei înmormântării (aceea avea loc numai noaptea, ca moartea să nu pângărească razele soarelui), apoi doliul ţinând luni de zile. După înmormântare, la locuinţa defunctului, împodobită cu frunze şi conuri de chiparos / “Cupressus” (soi de copac răşinos cu lemn parfumat din acelaşi ordin de conifere cu bradul) avea loc - înainte de ospăţul funerar - ceremonia purificării: casa era stropită cu apă sacră adusă din Sanctuarul Gherga iar rudele mortului şi cei care asistaseră la înmormântare îndeplineau şi ei ritualul purificării (oamenii erau obsedaţi de ceea ce ei numeau “miasma”, adică pângărirea). Academicianul Român Simeon Marian a explicat: “Întoarcerea sufletelor în patria lor originară era sub patronajul lui Dionisie, ocazia spre curăţirea lor fiind oferită de mistere (cele mai grele obstacole de învins erau ‘apele mari’ din cealaltă lume; Grecii vechi îşi închipuiau că oceanul ce încunjură pământul e rău şi că dincolo de ocean zace cealaltă lume”. În aşezarea Gherga, rezervoarele de apă, fântâinile, izvoarele și cișmelele - pentru ritual religios - erau încadrate cu capete de leoaice ori de taurine / zise “Turcă” în Română şi erau inscripţionate Gherga (în acele cabine / căsuţe de piatră de gen Abaton / Abydos se “du-şuiau” ritualic credincioşii - pentru spălarea păcatelor - ori chiar se ghemuiau pentru a visa Magic):

Rezervor de apă

Nu numai moartea sau contactul cu obiectele ori cu locuinţa mortului avea ca efect pângărirea, ci şi naşterea unui copil. Şi fiindcă pângărirea era socotită contagioasă şi aducând cu sine - prin simpla prezenţă a celui "impur" - un rău şi celorlalţi, prin faptul că atrăgea o pedeapsă a Zeilor şi pentru cei din jur (şi chiar pentru întreaga comunitate), era necesar, ba chiar obligatoriu, un întreg ritual de purificare. Actul purificării consta în stropirea cu apă sacră (sfinţită de preoţii Gherga în Sanctuarul Gherga şi adusă de acolo). Înainte de a se ruga sau de a aduce o ofrandă Zeilor, de a intra în incinta Templului - şi chiar înainte de a intra în agora - sau în casa în care recent cineva a decedat ori o femeie a născut, localnicii îndeplineau ritualul purificării, stropindu-se sau înmuindu-şi degetele în bazinul cu apă sacră.

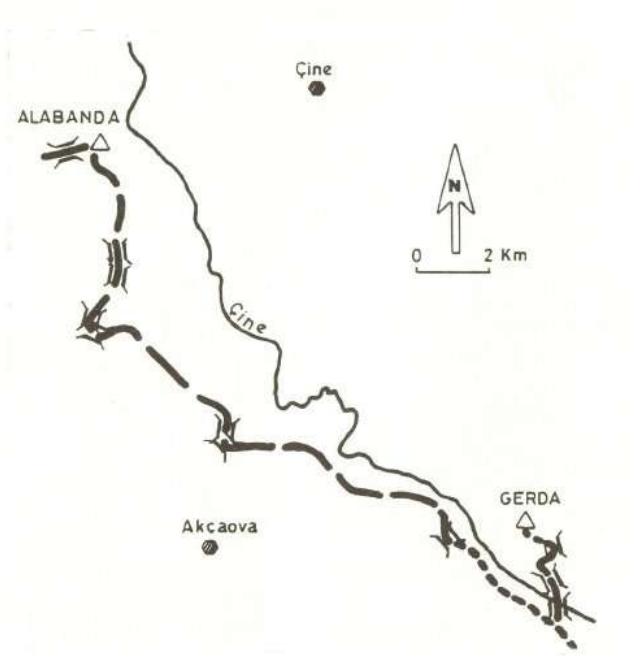

Nymphaion în Alabanda
și schița aducțiunii din Sanctuarul Gherga

Aşezământul religios Gherga a avut spre sfârşitul existenţei sale şi o aducţiune de apă spre Alabanda (așa cum a documentat în anul 2015 hidrosistemul Gherga-Alabanda, zis "Nymphaion" / "Nymphaeum" inclusiv colectivul din care au făcut parte arheologul Mesut Ceylan de la Universitatea Ataturk împreună cu colegii Yîlmaz Akkan, Yalcîn Tavukcu, Akîn Temur, Zerrin Tavukcu, Sinem Coşkun şi Adem Atalay, construit special în timpul Romanilor), deoarece - în paralel cu aglomerarea aşezământului / Sanctuarului datorită popularităţii, ceea ce a ridicat consumul apei - în timp a intervenit solicitarea de tot mai multă apă bună și sfântă inclusiv la Vale, unde era cel mai apropiat oraș, Alabanda / la mai puțin de 200 metri altitudine, față de altitudinea mult mai mare a Sanctuarului Gherga.

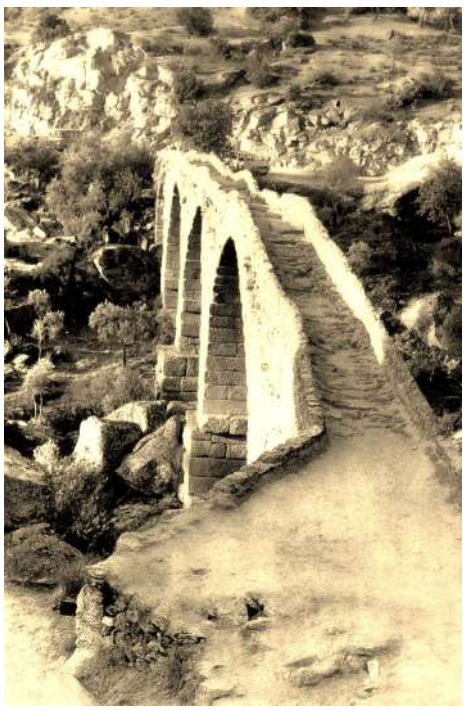

Parte a rutei apei ce curgea din Sanctuarul Gherga în Alabanda (azi Ince Kemer în Turcă)

În cartea "GergaKome" din anul 2008, Dr. Winfried Held a scris că orașul Alabanda a fost conectat de Sanctuarul Gherga și cu o conductă de apă, având lungimea traseului de 21,4 km: din Anticul oraș - aflat în Vale - nu putea urca apa la Sanctuar, astfel că sensul apei era numai din bogatele rezerve în jos; traseul aducțiunii era mai lung decât drumul concret dintre cele 2 așezări, căci inițial apa colectată de la înălțimea Sanctuarului Gherga traversa Valea Cine cu ajutorul unui apeduct, pe la InceKemer.

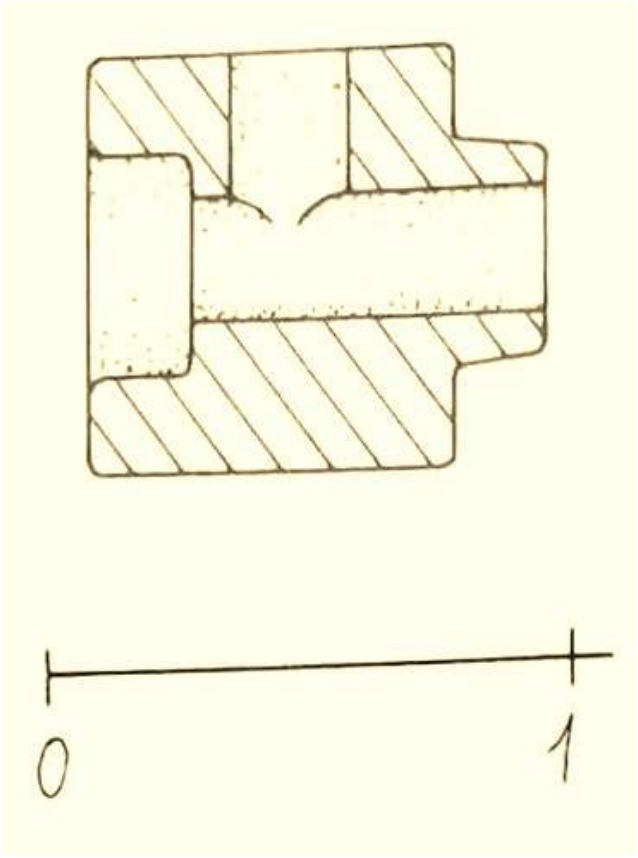

Lunga conductă de apă dintre Sanctuarul Gherga și orașul Alabanda a fost realizată în general din argilă și piatră, avea diametrul mediu interior de 7,5 cm - cu pereți mai groși pe porțiunile cu pante mai puternice, unde presiunea era mai mare - iar acolo unde era necesar se aflau guri de inspecție / vizitare, pentru desfundări (în caz de nevoie); de asemenea, pe traseu au fost turnuri de veghe, folosite atât ca turnuri de apă, cât și ca hambare: funcționalitățile acelor construcții erau multiple, așa și păstrându-se unele până în Epoca Modernă.

Apeductul Gherga (azi Kargı Kemeri în Turcă)

Inscripţiile Gherga

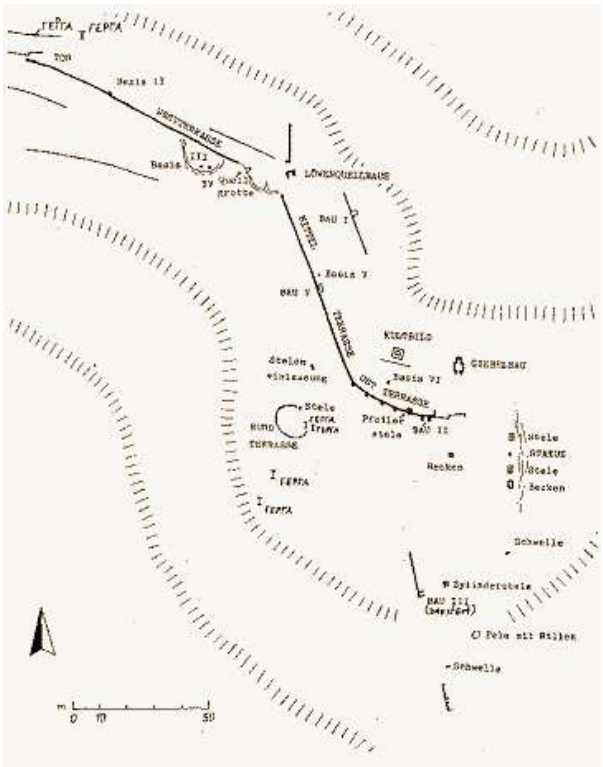

Centrul Antic Gherga

Unul dintre lucrurile frapante în cadrul aşezământului este multitudinea de inscripţii Gherga - în zeci de locuri - pe stânci şi pe clădiri; ele erau atât pentru orientarea pelerinilor - unii veneau de foarte departe - cât şi pentru a face clar oricui mesajul Gherga (în aceeaşi credinţă ca şi cea veche Egipteană, pierderea numelui echivala cu uitarea, ceea ce i-a determinat fixaţia şi repetiţia puternică de către păstrătorii săi). Se poate remarca această particularitate, a numărului mare de inscripții față de orașele clasice ale Vechii Lumi, unde nu erau: așa ceva avea cel mai mult sens din perspectiva religioasă, Gherga fiind nume divin. În anul 2020, cercetătorul Turc Murat Başlar a mai observat o specificitate a locului, foarte diferit de orașele de marmură contemporane funcționării sale: așa ceva implica sorgintea externă Gherga față de lumea Greacă, chiar și anterioară Cariană (deci înrădăcinat Luwian). Vizitatorii - inclusiv localnicii - aduceau în aşezământul Gherga tot ce aveau mai bun dar nu plăteau, căci nu se simţeau obligaţi să plătească vreun obol de care să beneficieze Zeii sau concret preoţii (în Sanctuarul Gherga - conform cutumelor Cariane ca sacerdoţii să fie locali - preoţii aparţineau neamului Gherga): la început - astfel cum a afirmat Dr. Murat Çekilmez în anul 2020 - numai preoții erau înhumați în Sanctuarul Gherga, apoi însă s-a ajuns la abuzare, găsindu-se și resturile scheletice ale altora, neaparținând clerului local. Apariţia monedelor în V Anatoliei la începutul secolului VII î.C. - în premieră mondială, ce au impulsionat comerţul, inclusiv Maritim - au dus rapid la o economie monetară ce a însemnat o adevărată revoluţie (nu numai economică, ci şi socială), pentru că uşurând şi accelerând schimburile, s-a ajuns brusc la constituirea unor mari averi, creând însă prin diferenţieri şi grave probleme sociale: piraţii Cariani care dominau Mediterana s-au stabilizat în aşezări, aristocraţii Cariani şi-au concentrat bogăţiile / deci şi puterea iar masele sărăcite care n-au acceptat lucrul pentru aşa stăpâni fie au plecat în colonizări, fie s-au înrolat ca mercenari, mai ales în Egipt; atunci - anul 657 î.C. - bogaţii Ghergani din Caria au întemeiat în piatră pe vechiul lor loc de Cult aşezarea religioasă Gherga. În anul 2005, Dr. George Grigore de la Universitatea Bucureşti scria: “Banii n-au rămas prea multă vreme doar mijloace de intermediere între participanţii la viaţa economică. Întrucât ofereau posibilitatea să se cumpere orice şi oricât, banii au devenit întruchiparea bogăţiei şi puterii, fiind căutaţi, înmulţiţi, tezaurizaţi tot mai avid. Considerate sacre şi inviolabile, templele au reprezentat cu mult timp în urmă locurile preferate pentru adăpostirea de resurse vitale şi de avuţii, stocuri de cereale, obiecte preţioase, instrumente monetare. Preoţii care serveau templele nu s-au limitat numai la marea putere spirituală exercitată în baza credinţelor religioase, ci au căutat să adauge şi forţa mai concretă pe care o conferea bogăţia, mai cu seamă în forma cea mai concentrată şi producătoare de câştig, prin camătă: banii. Decontările, circulaţia bănească, sistemul de credit şi gradul de acumulare a capitalului bănesc erau în reală ascensiune, în mod special în conglomeratul statal Grec; templele Greceşti s-au ocupat timp de secole de afaceri bănești, oraşele-cetăţi obişnuind să-şi depună în ele tezaurele. Motivând slujirea interesului public, templele efectuau operaţiuni financiare cu raţiuni precise, având ca scop foloase economice directe”. În Vechea Lume, rolul Templelor era de a manipula bogățiile atât spirituale, cât și materiale; de exemplu, în străvechiul Egipt de la început

Templele înșirate pe Valea Nilului inferior au fost cele care au gospodărit recoltele / culturile agricole, creșterile animalelor, etc.: preoții administrau bogățiile.

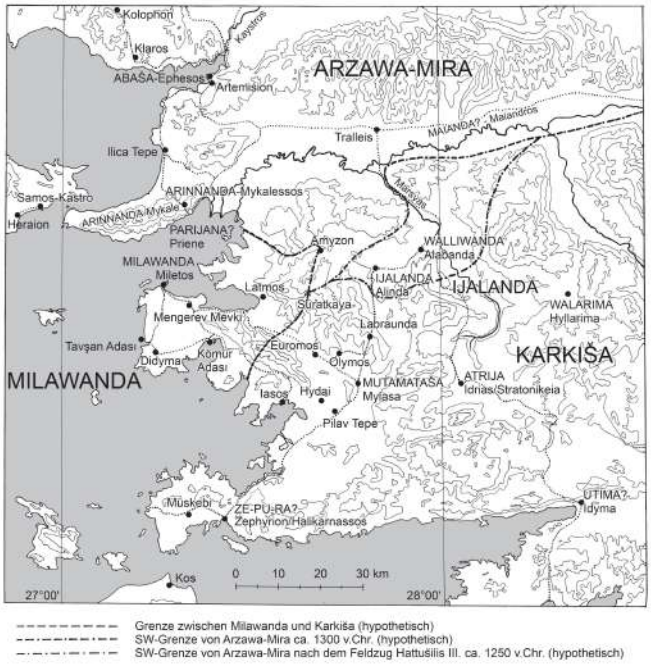

Karkişa înaintea Războiului Troian
(Dr. Alexander Herda, 2009)

Sanctuarul Gherga - plasat pe drumul dintre importantele oraşe Cariane Walliwanda / Alabanda şi Walarima / Hilarima - corespundea unui aşa scop, mai ales că era deschis şi locuitorilor din zona rurală dintre ele, îndeosebi surplusurile de măsline şi vinuri din zonă fiind stocate acolo. Până azi s-a păstrat Tradiţia de a stropi cu vin colacul sau coliva unui mort ori de a vărsa o picătură întru pomenirea sufletului său (cea mai sfâşietoare experienţă în societatea umană este frica de moarte: pur şi simplu, conştiinţa morţii a avut un mare rol în construcţia mitologiei şi religiei). Pentru Cariani, Cultul rezervat morţilor era cel mai important dintre toate / de fapt specializarea Gherga pe atunci, în acel loc: tocmai acela era practicat în Sanctuarul Gherga. Morţii nu erau plimbaţi cu cortegii funerare la Sanctuarul Gherga; acolo aparţinătorii lor - după înhumările din localităţile lor - doar îi comemorau pe cei duşi în Lumea "Cealaltă", la datele corespunzătoare convenite, scopul rugilor fiind pentru sufletele lor (prin solidaritatea generaţiilor, viii se rugau în numele celor morţi). Celelalte Temple din regiune - ale Ghergarilor Zeus, Artemis, Apollo, ş.a. - erau dedicate altor ceremonii decât cele funerare (ce erau îndeosebi în Sanctuarul Gherga). O situaţie de favoare deosebită o deţineau strămoşii nobili Gherga, al căror Cult era obligatoriu pentru oricine aflat acolo. Fenomenul de divinizare Gherga se datora credinţei localnicilor că au avut puteri supranaturale, ce puteau fi accesate prin ritual. Gherga este un loc important care reflectă Cultura Cariană; meterezele sunt tipice stilului Carian. Numele Gherga este atât al Zeităţii, cât şi al aşezământului (mai întins decât multe localităţi contemporane timpurilor sale). Inscripţiile săpate în piatră au literele mari, unele de peste jumătate de metru înălţime şi sunt printre cele mai vechi din lume utilizând alfabetul Grec (care era în acea formă din secolul VIII î.C).

Dolmeni Gherga

Formele numelui variază de la Gher / Γερ până la Ghergau / Γεργαυ pe stânci, pe Dealul răsăritean e Ghergas = Γεργας, cel mai des fiind însă Gherga în interioarele construcţiilor (apărând şi Gherga Cume / Γεργα Κώμη în interioarele a 3 construcţii pe Dealul Vestic). Deja din secolul XII î.C. existau 3 Cume pe coastele din 3 Peninsule, pe lângă cea V Anatolică fiind "Kymi" în E Balcanic şi "Cumae" în V Apeninic, toate înfiinţate de Gherghiţi ("come" / "cume" era scris identic în alfabetul vechi, însemnând şi "val"). În aşezământul religios Gherga există gravat un delfin în interiorul uneia dintre construcţii, acela fiind considerat şi simbol funerar / ca emblema lui Apollo, iubitul frate al Gherghiţiei; de altfel, roşcovana Gherghiţia a profeţit căderea

Troiei şi a fost divinizată în Templul din Delphi de la început, acolo fiind creat apoi faimosul oracol al Grecilor vechi dedicat lui Apollo (numele locului Delphi provine de la matrice dar şi de la delfin). În trecut - începând poate cu Caria, care a consolidat uriaşe experienţe de navigaţie inclusiv pe rute îndepărtate - se credea despre corăbierii scufundaţi în Mare că reapăreau în chip de delfini. Vechile prescripţii acordau primului născut de parte bărbătească o demnitate aparte şi prerogative speciale, sub incidenţa sacralităţii; ulterior - în monarhiile Europene - "delfinul" a devenit titulatura primului născut / respectiv a Prinţului moştenitor. În Sanctuarul Gherga din Caria se întâlneau Misteriile indigenilor, mai ales ale Cabirilor, Coribanţilor, Cureţilor şi Dactililor.

Trebuie ştiut că în anul 1997 cercetătorul Danez Ove Hansen a legat torentul de lângă platforma vorbitorului (activ doar temporar) ce trecea pe lângă zidul aşezământului Gherga ca portal cu Lumea "Cealaltă", numit în Greacă "enbolo": intrarea în ceea ce mai târziu în lumea creştină catolicii au înţeles să numească Purgatoriu. Platforma vorbitorului era utilizată în stadiul contemplaţiei, ceea ce însemna confesiunea publică faţă de audienţă, cu recitarea doctrinei religioase şi prezentarea ofrandelor; mai jos - lângă platforma vorbitorului - există o curioasă formă de stâncă, cu partea superioară netedă, inscripţionată Gherga Enbolo (Γεργα ἐνβόλο).

Gherga Enbolo

Ruinele Gherga sunt considerate în contextul Anatolian o stranie aşezare, căci încă de la intrarea în vechiul aşezământ - unde s-au găsit şi urmele unei mori Antice pentru măsline - se poate observa că toate stâncile au direcţii inscripţionate pe ele (în Greacă, cu excepţia uneia, care e şi în alt alfabet: Gherga - în Latină Gerga). Pe pietre mai apar doar 2 alte nume decât Gherga, câte o dată: Mar(i)og (ΜΑΡ[Ι]ΟΓ) - despre Râul Marsyas / acum Cine - şi Thiges (ΘΙΓΗΣ) / în anul 75, Thiges a fost primul fort durat pe graniţa Tunisiană a Imperiului Roman, devenit Castelul Thigensium 34,20 lat. N, 8,24 long. E. Alte 2 inscripţii din aşezarea Gherga sunt:

[—]Γ[Λ]ΡΥ . ΜΚΑΙΕΝ ΤΟΓΕΧΡΗ	[—]ΝΗΦΟΡΩ[—] [—]ΓΕΝ. . Ą[—] [—]ΦΩΝ [—]ΤΙ

Printre alţii, când istoricul German Winfried Held - profesor universitar - a studiat Templul Gherga, a corelat existenţa sa şi cu adorarea Zeiţei Gherghiţia (în anul 2011, savantul şi-a dat acceptul oficial - şi special - pentru prezentările din acest material, Originea Gherga); dânsul a catalogat celălalt nume diferit de Gherga (în afară de fortul Thiges), ce apare doar o dată inscripţionat - Maryog - cu Marsyas / denumirea veche a Râului din apropiere, în legătură cu Apollo Gergithius. Se ştie că Pelasgul Marsyas, devotat Gherghiţiei (simbolic reprezentant al vechii orânduiri), a concurat cu Apollo Gergithos (reprezentant simbolic al orânduirii noi), la cântat - primul cu flautul dublu iar celălalt cu harpa / lira - eveniment desfăşurat în Bazinul Meandrului: juriul coordonat de arbitrul Midas (Regele Frygiei) şi format numai din "Muze" l-a declarat câştigător pe Gherghitul Apollo iar înţeleptul şi cumpătatul satir Marsyas - admirat mult în epocă pentru acele umane calităţi ale sale, în ciuda aspectului său brutal de păros - a murit în Valea Râului din Caria ce i-a preluat numele, unde exista Sanctuarul Gherga.

Apa curgătoare lângă Sanctuarul Gherga

Ambele Văi delimitând Sanctuarul Gherga sunt la fel de semnificative: Marsyas la apus și Harpesus la răsărit; onomastica Râului Marsyas - din Vestul Sanctuarului Gherga - fiind explicată, privind Râul Harpesus - din Estul Sanctuarului Gherga - se poate vedea că își are hidronimul, adică numele apei, conectat de Magica harpă a Zeului Apollo Gergithius (iar denumirea la fel a unei ape curgătoare s-a înregistrat și în Bazinul celui mai mare Râu Balcanic, anume al Mariței / Ebros).

Zeul Apollo și Pelasgul Marsyas

Profesional, Prinţul Anatolian Marsyas a fost frate cu Balcanicul Orfeu - şaman care patrona Misterii, iniţiatorul ritualului ce i-a preluat numele, despre nemurirea sufletului - ambii ca fiii lui Ghiagros / Oeagros, Rege al Tracilor (alte versiuni însă l-au considerat pe Orfeu ca fiul lui Apollo Gergithios iar pe Marsyas ca nepot al Ghergarului Hercule); din secolul VI î.C., Orfeu/s şi orfismul (adică vechea religie a Misteriilor ce s-a bazat pe Cultul Trac al lui Dionysos Zagreus) au avut în actuala Bulgarie lângă oraşul Kărgeali / Kârdjali 41,39 lat. N, 25,22 long. E de pe Râul Arda, Râu notat și Harpesos / Harpessus - principalul afluent al Mariţei - celebrarea masivă la Sanctuarul Perperek-On / Perperikon 41,42 lat. N, 25,27 long. E, în partea Tracă a Bulgariei, în vecinătate fiind deschisă o mină de aur, din mare vechime: a fost cea mai mare aşezare megalitică din Europa (a cărei denumire reflectă Perperudele, adică Paparudele Românilor, Zânele bune grupate în cete numite Gogul). În acea zonă din răsăritul Munților Rodopi, Tracii au avut Sanctuarul Vulvei, prin modelarea la sfârșitul mileniului II î.C. a Grotei "Utroba" 41,42 lat. N, 25,14 long. E (însemnând "Uter" în Bulgară): acolo, pe la amiază razele solare provoacă un joc falic de lumini și umbre, ca o fecundare; regiunea a fost denumită Zherkovo în timpul Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân și apoi Kîrca de către otomani (spre sfârșitul Medieval ei presupunând că atunci când au cucerit-o, în areal ar fi murit un mare militar de-al lor, numit Gazi Kirdzhi / Kardzha, dintr-o familie Uzbeko-Anatoliană, de la care s-ar fi transmis onomastica Kârga / Kărgealî).

Sanctuarul Vulvei / Grota Uterului din Kîrca / Kărgeali

Istoricul Diodor Sicul 3:58 a scris că Meion - Regele Frygiei şi Lydiei - a fost tatăl Cybelei, pe care Marsyas o adora (Meion a fost etnonimul Meonilor, ulterior ştiuţi ca Lizi / Lydiani); apoi pentru Romani, Marsyas a rămas inventatorul "augur": cel care studia zborul păsărilor şi declara dacă "auspiciile" sunt bune ori nu (acel rol de interpetare a voinţei divine a fost preluat prin Etrusci - despre care istoricul Herodot Karka a afirmat deslușit că erau din Lydia, pe care au părăsit-o datorită unei secete cumplite - de la Anatolieni de către Romani, aceia oficial instituind un colegiu de preoţi / pontifi, ce până în secolul I î.C. a emis "decrete" ca formulând răspunsurile supreme la problemele cercetate, acel mod de ghicire fiind așadar preluat de Latini de la Lydiani). Spre izvorul Meandrului se ştia că a fost competiţia muzicală dintre înţeleptul Lunii / Selenei Marsyas / Ma-rsyas cu flautul şi Zeul Soarelui Apollo cu harpa. Sărbătorile de primăvară ale Geto-Dacilor aveau ca simbol Mărţişorul şi erau patronate de Zeul Trac Maryas Silen (considerat inventatorul flautului). Despre Regatul Frygian - căruia i se zicea şi Afriki - e de ştiut că s-a întemeiat după Războiul Troian pe ruinele Imperiale Hitite şi a ajuns să-şi aibă centrul politic în oraşul Gordion, numit astfel după întemeietorul său Gordius (vecinii Frygienilor îi numeau locuitorii ca Muşki); imediat după Războiul Troian - adică la sfârşitul mileniului II î.C., conform şi Talmudului - în Frygia au migrat o parte a Gherghe-seilor din Canaan, dislocaţi de acolo din cauza invaziei Evreilor: după căderea Troiei, aportul acelor Gherga în Frygia poate fi văzut concretizat în revigorarea regiunii prin dinastia celebrilor Regi Gordios, care din capitala Gordion au cârmuit Regatul Frygiei (în paralel, vecinul Regat al Cariei - din Sudul Frygiei / delimitarea dintre ele fiind realizată de Carianul Bazin al Râului Meandru, emblematic prin meandrele sale - a fost cârmuit de Gherghiţii locali, care în Sanctuarul Gherga aveau capitala religioasă, aşezământul religios Gherga din Caria fiind cel mai mare din Ţara Gherghiţilor).

Obeliscurile Gherga

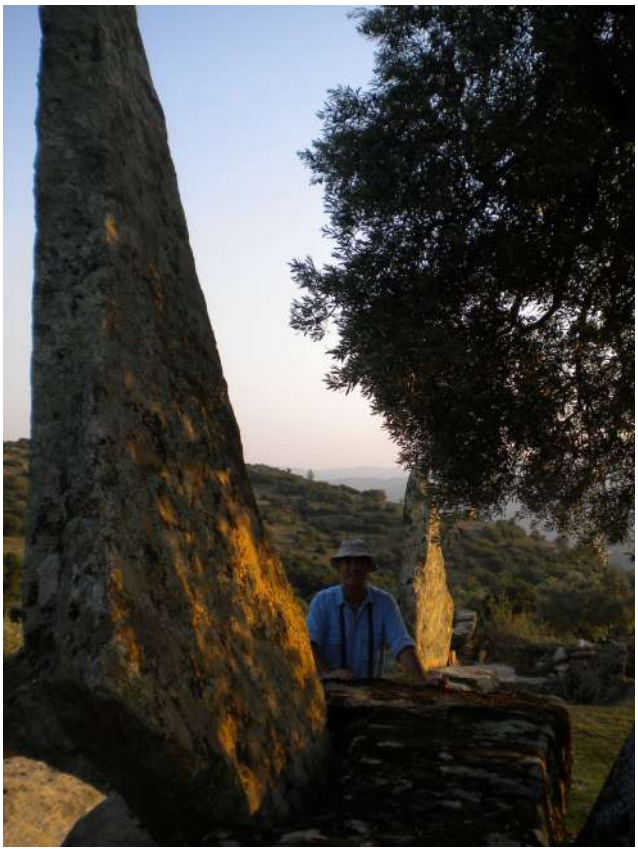

Ca arhaicele pietre-altare Gylloi, în Sanctuarul Gherga au rezistat până în prezent 2 Obeliscuri mari, în apropierea Templului. În "Anatolia biblică", expertul Turc Fatih Cimok în anul 2000 a scris: "Una dintre practicile evidente din Canaan şi Anatolia - urmate şi de Hitiţi sau de Ghergani - era utilizarea de Obeliscuri de câţiva metri printre copacii de lângă temple; asemenea pietre erau ridicate pentru Cultul Morţilor şi ca monumente marcând prezenţa divină. Aşa cum fizic greutăţile de pe umerii unora puteau fi transferate pe umerii altora, exista credinţa că păcatele şi implicit suferinţele aflate în legătură puteau fi transferate în preajma Obeliscurilor pe oameni ori animale - astfel provenind expresia 'ţapului ispăşitor' sau a 'oii negre' - ce ajungeau în ritual la sacrificiu pe Altarele de lângă ele (în Canaan, Evreii sistematic s-au ocupat cu distrugerea 'stâlpilor' Gherghe-seilor, după cum este menţionat în Vechiul Testament, ca de exemplu în 'Ieşirea' 23:24, 34:13, 'Deuteronom' 7:5, etc.), însă e de remarcat că acelaşi mecanism 'al ţapului ispăşitor' a ajuns să fie practicat şi de creştini pentru transferul uşor / facil / rapid al răului pe umerii Satanei". De fapt, acel comportament religios era optimist, căutând protecţia divină în timpul vieţii, nu după moarte. În legătură cu jertfirea ţapului, localnicul Pausania 2:3 a scris superstiţios, în secolul II: "Hermes ocrotea turmele pe care le făcea să se înmulţească, aşa cum spune Homer în 'Iliada'. Cu toate că îmi sunt cunoscute cele ce se povestesc despre Hermes şi despre ţap la 'Misteriile Mamei Zeilor', despre aceste lucruri nu voi dezvălui nimic" (interdicţia de a revela celor neiniţiaţi doctrina se datora caracterului său aristocratic). În Sanctuarul Gherga acum mai sunt din piatră 2 Obeliscuri - menhire / stele - aflate în apropiere ca "umăr la umăr" (poate dedicate perechii ancestrale Gherga, anume Marii Zeiţe Mamă şi partenerului ei) iar lângă, în partea Sudică, fiind Altarele Gherga, după cum se pot vedea în schiţele următoare:

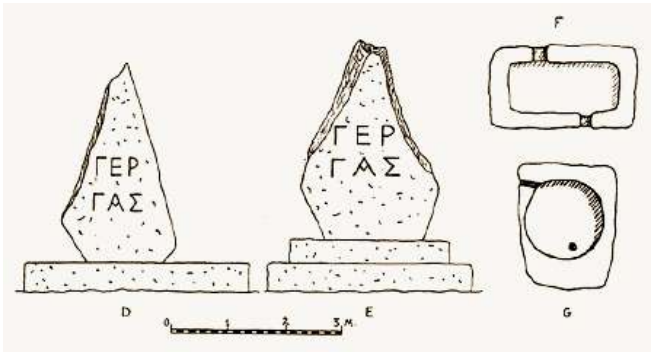

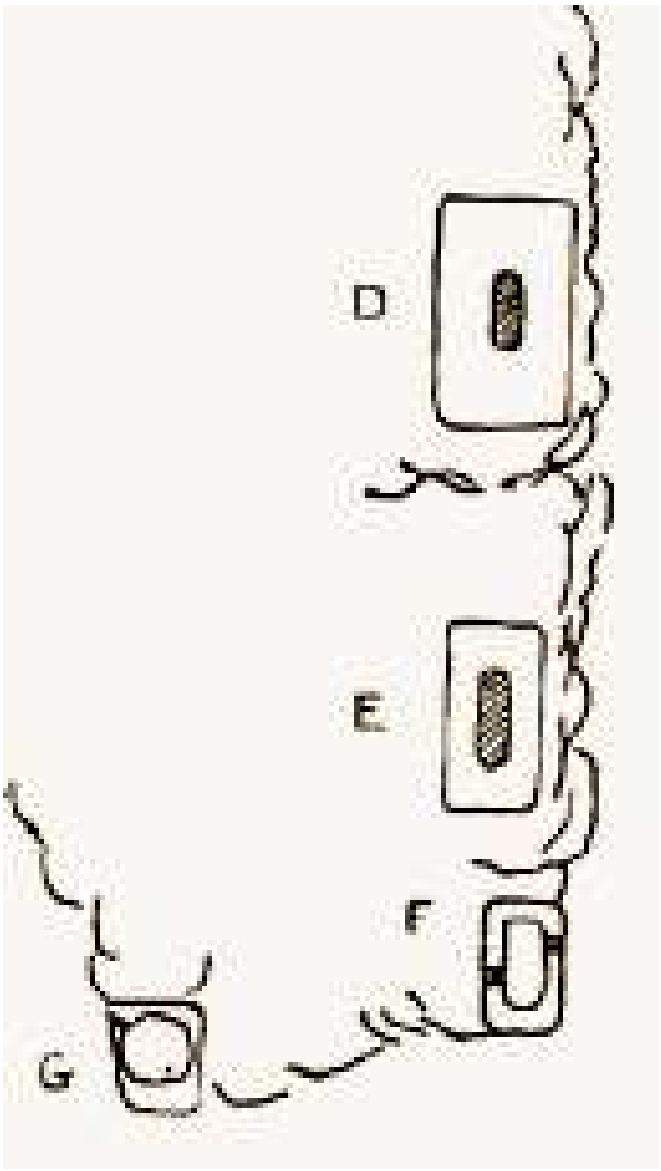

Obeliscurile în Sanctuarul Gherga flancau statuia atribuită lui Apollo - fiind din aceeaşi perioadă - şi aveau acelaşi stil ca statuia atribuită lui Artemis; înălţimile peste baze ale Obeliscurilor sunt de 3,40 metri la cel Nordic şi 3,36 metri la cel Sudic, ambele fiind inscripţionate Gher-gas pe partea Vestică. Cel invocat lângă Obeliscurile Gherga era prin excelenţă strămoşul Gherga: Hermes - cel asociat cu pietrele - având ca simbol falicul stâlp; el era călăuza sufletelor pe drumul lor spre Horkos / Hades, lumea subpământeană (Hermes, fiul lui Zeus, era fratele gemenilor Gherghiţi Artemis şi Apollo). Hermes a fost mesagerul Zeilor şi dăruitor de bogăţii păstorilor (el a inventat flautul); era protectorul drumurilor şi a călătorilor, al comerţului, al negustorilor şi - printr-o asociere maliţioasă - al hoţilor (la fel ca Şiva în India veche). Secolul trecut, Dr. Ioan Culianu de la Catedra de Istorii a Religiilor din Universitatea Chicago, prin "Călătorii în lumea de dincolo", a consemnat: "Hermes - cel supranumit Trismegistos, adică 'de 3 ori mare' / rege, legislator şi preot - putea aduce sufletele înapoi, pentru scurte apariţii; despre el se credea că îngrijea de suflete şi în timpul somnului, fiind conducătorul fiinţelor iluzorii din vise (contactul cu fantomele eroilor putând fi obţinut şi prin 'incubaţie', ce presupunea dormitul într-un anumit loc, în

urma unor preparative rituale - facerea de jertfe şi îmbăierea în apă rece - aşa cum se practica şi la oracolele tămăduitorului Asclepios, fiul lui Apollo, ultimele etape fiind venerarea unei statui iar apoi era intrarea în sanctuar, ce simboliza descinderea în Lumea Cealaltă). Preoţii păstrau relatările experienţelor pe Tăblițe de Lemn". Visele au fost totdeauna unul din modurile în care Zeii le-au vorbit oamenilor. Altarele Gherga erau evident menite jertfelor iar caselefântâni din vecinătatea Obeliscurilor Gherga serveau ritualului mortuar respectiv de curăţare; în aşezământul ritualic Gherga, particularitatea Templului Gherga este că permanent uşile sale de piatră stau simbolic larg deschise, ele neputând fi manipulate pentru închidere, construcţia Sfântă fiind realizată în mod special aşa, pentru întoarcerea din vizitarea supranaturalului (de asemenea, Templul Gherga n-a fost prevăzut cu ferestre mari, întunericul fiind înăuntrul său nu doar noaptea, ci şi ziua): funcţionarea nu era calibrată pentru anotimpul rece, ci de primăvara până toamna.

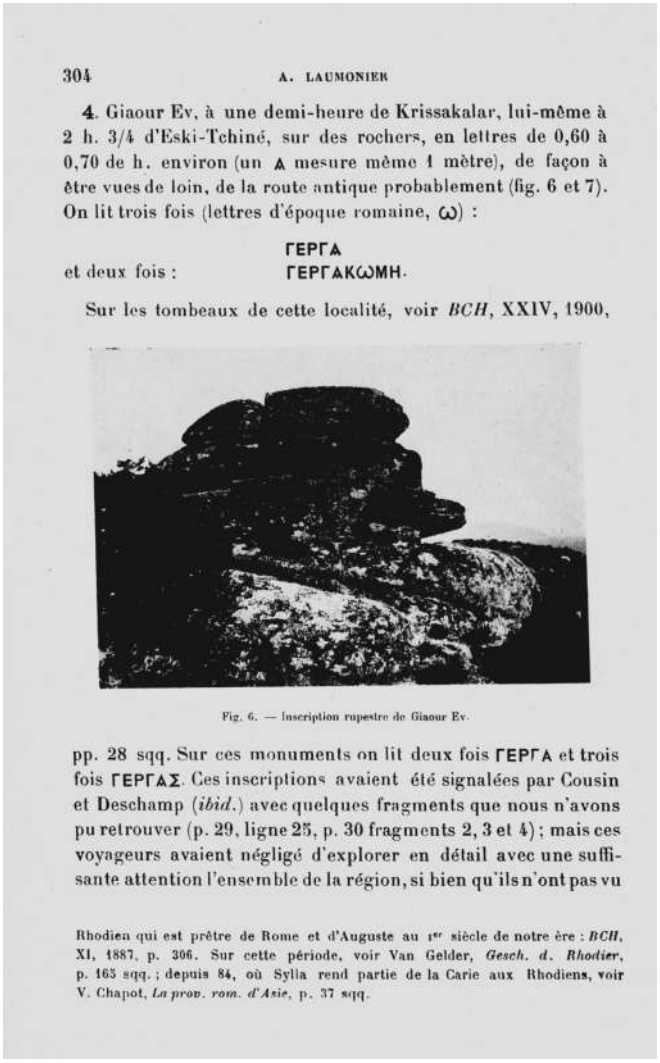

304 A. LAUMONIER

4. Giaour Ev, à une demi-heure de Krissakalar, lui-même à 2 h. 3/4 d'Eski-Tchiné, sur des rochers, en lettres de 0,60 à 0,70 de h. environ (un Α mesure même 1 mètre), de façon à être vues de loin, de la route antique probablement (fig. 6 et 7). On lit trois fois (lettres d'époque romaine, ω) :

ΓΕΡΓΑ

et deux fois : ΓΕΡΓΑΚΩΜΗ.

Sur les tombeaux de cette localité, voir *BCH*, XXIV, 1900,

Fig. 6. — Inscription rupestre de Giaour Ev.

pp. 28 sqq. Sur ces monuments on lit deux fois ΓΕΡΓΑ et trois fois ΓΕΡΓΑΣ. Ces inscriptions avaient été signalées par Cousin et Deschamp (*ibid.*) avec quelques fragments que nous n'avons pu retrouver (p. 29, ligne 25, p. 30 fragments 2, 3 et 4) ; mais ces voyageurs avaient négligé d'explorer en détail avec une suffisante attention l'ensemble de la région, si bien qu'ils n'ont pas vu

Rhodien qui est prêtre de Rome et d'Auguste au 1er siècle de notre ère : *BCH*, XI, 1887, p. 306. Sur cette période, voir Van Gelder, *Gesch. d. Rhodier*, p. 165 sqq. ; depuis 84, où Sylla rend partie de la Carie aux Rhodiens, voir V. Chapot, *La prov. rom. d'Asie*, p. 37 sqq.

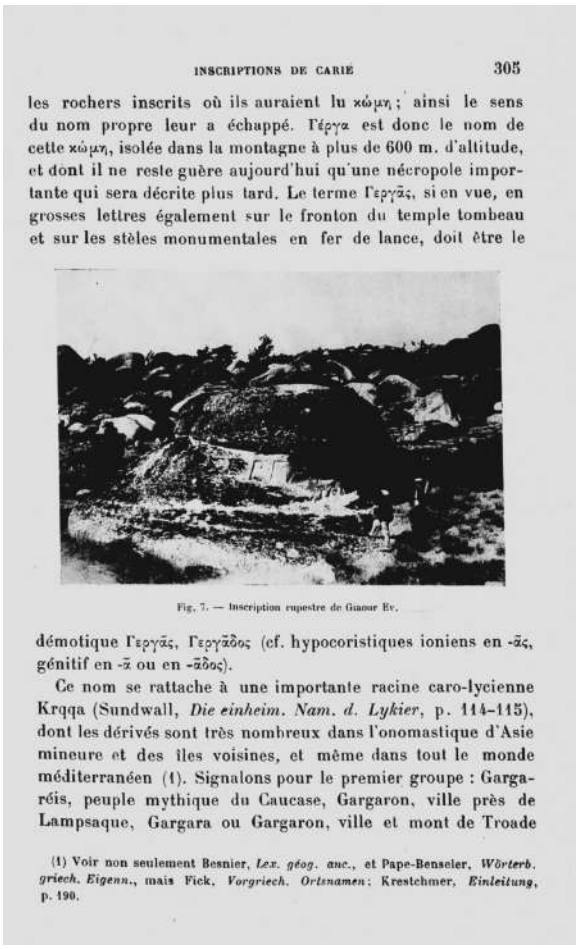

INSCRIPTIONS DE CARIE 305

les rochers inscrits où ils auraient lu κώμη ; ainsi le sens du nom propre leur a échappé. Γέργα est donc le nom de cette κώμη, isolée dans la montagne à plus de 600 m. d'altitude, et dont il ne reste guère aujourd'hui qu'une nécropole importante qui sera décrite plus tard. Le terme Γεργᾶς, si en vue, en grosses lettres également sur le fronton du temple tombeau et sur les stèles monumentales en fer de lance, doit être le

Fig. 7. — Inscription rupestre de Giaour Ev.

démotique Γεργᾶς, Γεργᾶδος (cf. hypocoristiques ioniens en -ᾶς, génitif en -ᾶ ou en -ᾶδος).

Ce nom se rattache à une importante racine caro-lycienne Krqqa (Sundwall, *Die einheim. Nam. d. Lykier*, p. 114-115), dont les dérivés sont très nombreux dans l'onomastique d'Asie mineure et des îles voisines, et même dans tout le monde méditerranéen (1). Signalons pour le premier groupe : Gargaréis, peuple mythique du Caucase, Gargaron, ville près de Lampsaque, Gargara ou Gargaron, ville et mont de Troade

(1) Voir non seulement Besnier, *Lex. géog. anc.*, et Pape-Benseler, *Wörterb. griech. Eigenn.*, mais Fick, *Vorgriech. Ortsnamen* ; Krestchmer, *Einleitung*, p. 190.

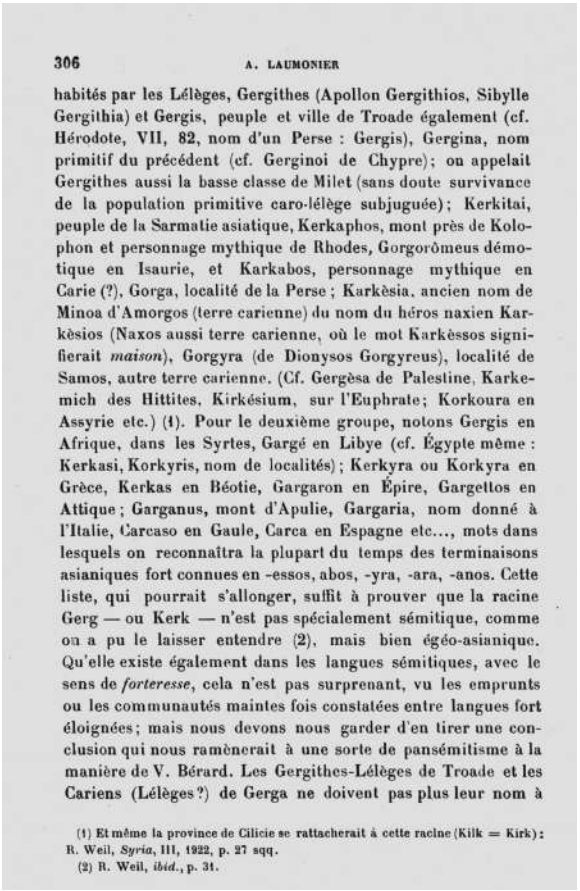

306 A. LAUMONIER

habités par les Lélèges, Gergithes (Apollon Gergithios, Sibylle Gergithia) et Gergis, peuple et ville de Troade également (cf. Hérodote, VII, 82, nom d'un Perse : Gergis), Gergina, nom primitif du précédent (cf. Gerginoi de Chypre) ; on appelait Gergithes aussi la basse classe de Milet (sans doute survivance de la population primitive caro-lélège subjuguée) ; Kerkitai, peuple de la Sarmatie asiatique, Kerkaphos, mont près de Kolophon et personnage mythique de Rhodes, Gorgorômeus démotique en Isaurie, et Karkabos, personnage mythique en Carie (?), Gorga, localité de la Perse ; Karkèsia, ancien nom de Minoa d'Amorgos (terre carienne) du nom du héros naxien Karkèsios (Naxos aussi terre carienne, où le mot Karkèssos signifierait *maison*), Gorgyra (de Dionysos Gorgyreus), localité de Samos, autre terre carienne. (Cf. Gergèsa de Palestine, Karkemich des Hittites, Kirkésium, sur l'Euphrate ; Korkoura en Assyrie etc.) (1). Pour le deuxième groupe, notons Gergis en Afrique, dans les Syrtes, Gargé en Libye (cf. Égypte même : Kerkasi, Korkyris, nom de localités) ; Kerkyra ou Korkyra en Grèce, Kerkas en Béotie, Gargaron en Épire, Gargettos en Attique ; Garganus, mont d'Apulie, Gargaria, nom donné à l'Italie, Carcaso en Gaule, Carca en Espagne etc..., mots dans lesquels on reconnaîtra la plupart du temps des terminaisons asianiques fort connues en -essos, abos, -yra, -ara, -anos. Cette liste, qui pourrait s'allonger, suffit à prouver que la racine Gerg — ou Kerk — n'est pas spécialement sémitique, comme on a pu le laisser entendre (2), mais bien égéo-asianique. Qu'elle existe également dans les langues sémitiques, avec le sens de *forteresse*, cela n'est pas surprenant, vu les emprunts ou les communautés maintes fois constatées entre langues fort éloignées ; mais nous devons nous garder d'en tirer une conclusion qui nous ramènerait à une sorte de pansémitisme à la manière de V. Bérard. Les Gergithes-Lélèges de Troade et les Cariens (Lélèges ?) de Gerga ne doivent pas plus leur nom à

(1) Et même la province de Cilicie se rattacherait à cette racine (Kilk = Kirk) : R. Weil, *Syria*, III, 1922, p. 27 sqq.
(2) R. Weil, *ibid.*, p. 31.

Fragment din studiul arheologului Alfred Laumonier despre Sanctuarul Gherga, 1934

Acel moment dinaintea incubaţiei era uneori etapa consumării de halucinogene (dacă orgia anterioară n-a fost îndestulătoare pentru intrarea în somnul hipnotic). Orgia - termen consolidat în vocabular până acum, derivat prin aspiraţia "G" de la Gorghi / Gherghi - presupunea începutul cu băutul vinului; cea mai importantă zi din an era la sfârşitul iernii, când se deschideau butoaiele de vin în care se păstra vinul de la recolta din toamnă: după ce se făceau libaţii, se gusta vinul cel nou cu ulcioare al căror conţinut - la un semnal - era înghiţit cât de repede cu putinţă (după aceea, tinerii se străduiau să se ţină cât mai mult timp în echilibru pe o bârnă unsă cu ulei în prealabil, ceea ce se articula pe scenariul concursurilor şi luptelor de tot felul urmărind înnoirea vieţii) iar ceilalţi constituiau publicul dornic de a urmări asemenea competiţii. În cursul nopţii, la lumina torţelor, asistenţa consuma masiv vin, adepţii uneori strecurându-şi şerpi vii în păr şi încingându-se cu - şi în - dansuri sălbatice; isteria colectivă elibera psihicul de inhibiţii - aruncându-l în frenetica dezlănţuire a simţurilor - dând credincioşilor convingerea mistică de uniune cu divinitatea: experienţele ca forţa fizică excepţională, familiaritatea cu şerpii - şi alte mici animale sălbatice - invulnerabilitatea la foc şi arme, etc. (intrigând ca "nebunie" / "manie") deveneau posibile prin identificarea cu divinul. Este de ştiut despre ceremoniile complexe denumite "jocuri" (întreceri de forţă şi de dexteritate) că proveneau din Cultul Funerar, din luptele sângeroase celebrate în timpuri străvechi în cinstea defuncţilor nobili: acelea şi interesul spectacolului au fost sursele apariţiei gladiatorilor (în secolul I, geograful Pomponius Mela afirma despre vechiul ceremonial funebru că după ridicarea unui Gorgan se organizau diferite întreceri, dintre care luptele în 2 erau cele mai apreciate).

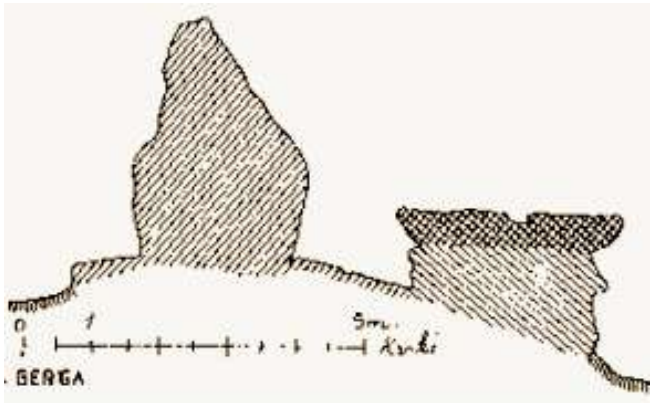

Profil Cultic Gherga: Obelisc şi Altar

Pornind de la aceeaşi inspiraţie ca şi aceea religioasă practicată Antic de Gherga, în estetica secolului XIX - prin "Naşterea tragediei", din anul 1872 - filozoful German Friedrich Nietzsche şi-a definit perechea sa fundamentală de contrarii ca apolinico-dionisiacă, legată tragic de stările psihologice specifice visului şi beţiei: instinctul apolinic producea starea comparabilă visului iar instinctul dionisiac pe cea comparabilă beţiei. Băutura era mijlocul de a obţine o stare de exaltare psihică proprie şamanului, vizionarului, profetului, preotului, ş.a. sau o furie specifică luptătorului (începând cu licorile sacre ale Zeilor, ca Soma în N Indiei, hidromelul în Sumer, etc., simboluri ale imortalităţii / tinereţii veşnice); multe băuturi - inclusiv vinul - erau legate de mitul morţii şi al învierii, beţiile nocturne având ca scop restabilirea forţelor vitale şi trezirea naturii la viaţă (iniţiaţii se abandonau unor beţii bucuroase, considerate posesii divine). Dionis / Dionisie a fost patronul vinului, pomiculturii şi extazului, el fiind cel care i-a învăţat pe localnici să cultive viţa-de-vie (pe când Dionis / Dionysos era mic, tatăl său Zeus l-a dat în îngrijire lui Hermes / Imnul Homerid al lui Dionisie anunţând că "era fiul glorioasei Mame a Pământului"). Este de remarcat că în vechime despre Dionis se ştia şi la poalele Muntelui Himalaian Meru (cultul lui fiind răspândit atât în N Indiei, cât şi în N Africii); numele său însemna "Zeul - Dio - din Nysa" (locul în care a crescut); e de reţinut că Nisa era epitetul de "suprem" al lui Şiva, fiind echivalent cu Kailasa / Muntele Fericirii (de asemenea, actualul Nevşehir din Capadochia e presupus a fi fost Nisa / Nyssa în Antichitate). De exemplu, prin lucrarea "Tradiţiile lui Şiva şi Dionisie" din anul 1979, Francezul Alain Danielou a argumentat: "Dionisie era versiunea Vestică a lui Şiva. Amândoi patronau aceleaşi aspecte rurale, urban ei protejându-i pe cei neaparţinând societăţii convenţionale. Cultul Falic era un element esenţial al lui Şiva - dinaintea Arianilor - introdus în spaţiul Grec şi prin Dionisie, amândoi fiind ştiuţi ca oferind protecţie tinerilor protestatari ori rebeli faţă de societatea standard. Credinţa în Şiva şi Dionisie era a celor care căutau acele forţe 'infraumane şi supraumane' ce să-i anime în refuzarea ordinii sociale obişnuite, ceea ce implica o participare activă (nu prin contemplarea - pasivă - a ordinii divine). Mesajul lui Dionis era chemarea la bucuria comuniunii cu natura, prin extaz permiţând contactarea directă a misterioasei lumi a spiritelor. După glaciaţiune, marile migraţii din India veche spre Portugalia au fost într-un climat ce s-a mai temperat în cursul mileniului V î.C. iar Cultul lui Şiva şi simbolurile sale - inclusiv Svastica - se găsesc în India veche, Sumer, Malta veche, ş.a.; vechile structuri de lemn şi sanctuarele megalite ce sunt peste tot între India şi Arhipelagul Britanic aparţineau aceluiaşi Cult, ce era un derivat animist, simbolizat şi prin labirint, dansuri extatice, sacrificii, etc. (Dionis era ca Zeus de pe Ida, misterios, umblând noaptea, îmbrăcat în alb, adorând sângele vărsat pe altare). Şiva a fost codificat istoric la sfârşitul mileniului VI î.C., confirmat de numeroase date arheologice; principala sa reprezentare era ca a unui bărbat ţinându-şi organul sexual cu ambele mâini şi având cap de taur, ca în Catal Hoyuk / Anatolia, ca la Porţile de Fier şi în tot Banatul (până în mileniul V î.C., unde morţii erau îngropaţi în poziţie Yoga), ca taurul Osiris din zorii Civilizaţiei Egiptene şi apoi în Creta, etc. Pe lângă reprezentările simbolice şi monumentele megalitice, pe lângă legendele şi Tradiţiile larg răspândite, textele Indienilor au relatat expansiunea apuseană a lui Şiva iar textele Grecilor au

relatat drumul lui Dionisie în India (de pildă, scrierea lui Diodorus despre expediţia lui Osiris în India şi Ţările din Nord a fost a lui Dionis / un epitaf al lui Osiris; şi Herodot l-a identificat pe Osiris cu Dionis: Osiris s-a întors din India călărind un taur). Grecul Megastene, care a trăit în India la sfârşitul secolului IV î.C., l-a egalat pe Dionisie cu Şiva, al cărui Cult era răspândit mai ales în zonele viticole din actualul Paki-stan. Paralelele dintre Şiva / Rudra şi Dionis sunt nenumărate, ca de pildă până la a fi avut festivităţile primăvara" (era vestită sărbătoarea Vinalia a Romanilor, din 23 Aprilie, când se închina şi Tatălui: Jupiter / Zeus). Iată ce a scris Diodor Sicul (2:38): "Cei mai învăţaţi dintre Inzi povestesc o legendă, pe care socotim cuvenit s-o înfăţişăm. În cele mai îndepărtate vremi, pe când oamenii trăiau încă răzleţiţi doar prin sate, a venit dinspre apus Dionysos / Dionisie cu o puternică oaste şi străbătu întreaga Indie, unde nu se afla nici o cetate ce s-ar cuveni amintită şi ar fi putut să i se împotrivească. Când, mai apoi - din pricina arşiţei - se porni o molimă care secera pe războinici, Dionisie, ca un înţelept cârmuitor, îşi duse oastea din câmpie spre munţi. Aici, bătând vânturi reci şi apele limpezi curgând chiar din izvoarele lor, molima părăsi tabăra lui Dionisie. Ţinutul muntos unde el îşi tămăduise oastea se numea 'Meros'. Şi de aici vine tradiţia potrivit căreia Dionisie a crescut în coapsa lui Zeus. Apoi zeul a strâns roadele câmpului, le-a păstrat şi i-a învăţat pe Inzi meşteşugul agriculturii. Tot astfel, le-a arătat cultura viţei-de-vie şi multe lucruri folositoare vieţii. Aici el a fost întemeietorul unor cetăţi vestite, strângând laolaltă - în ţinuturi mai bine aşezate - sate întregi şi învăţându-i pe oameni a-i preamări pe zei. El mai statornici legi şi judecăţi, într-un cuvânt minunate lucruri, fapt pentru care a fost socotit zeu şi i s-au dat cinstirile zeieşti. După câte se povestesc, Dionisie aducea cu oastea lui multe femei şi, când pornea la luptă, punea să se bată tobele, căci nu fusese încă născocită trâmbiţa. 52 de ani a domnit Dionisie în India, murind la adânci bătrâneţe. Fiii săi - zice-se - i-ar fi urmat la domnie, lăsând apoi regatul urmaşilor, până când, după multe generaţii, împărăţia lor s-a destrămat şi fiecare cetate avu o cârmuire democratică". Istoricul Grec Arrianus Xenophon din Nicomedia / Izmit a scris în cartea a opta din "Anabasis Alexandri": "La început Indienii erau nomazi. Nysenii nu erau de rasă Indiană; ei erau din anturajul lui Dionisie şi au devenit stăpânii Indiei. Nu departe de Ind, Dionisienii pentru prima dată au înjugat boii la plug - făcându-i pe Indieni agricultori în loc de nomazi - şi i-au înarmat. Mai departe, Dionisienii au învăţat Indienii să-l venereze pe Dionis bătând tobele, să danseze ceea ce Grecii ştiau drept Cordax, să poarte părul lung în onoarea lui, să aibă căciuli conice şi să se înmiresmeze. Aşa au ieşit acei localnici - care erau mai înalţi decât Indienii - înaintea lui Alexandru cel Mare". (Este de observat că aşa după cum Egiptenii vechi egalau pe tatăl Osiris şi fiul Horus - ca fiind "Unul" - tot aşa Grecii vechi îi alternau diurn şi nocturn pe fraţii Apollo şi Dionis). La sfârşitul secolului IV, învăţatul Nonnus din Akhmim 26,34 lat. N, 31,45 long. E - de pe Nil, în dreptul Căii Ghirga / Egipt - a scris în Epopeea "Dionysiaca" despre ajutorul primit de Dionisie de la Telchinii / Gherghinii din Insula Rodos, copiii lui Tartarus / Gargarus (din rândul cărora au fost Kureţii / Cureţii care l-au avut ca prim Rege în Efes pe Gargoris, "părintele" apiculturii), în conflictul avut cu cei din India veche, la trecerea Râului Hydaspes din Bazinul Ghargar / Paki-stan: atunci Lykos - unul dintre Gherghini / Telchini, în Greacă însemnând "lup", din care a derivat Latinul "lux" pentru "lumină" - l-a ajutat pe Pan (de la care provine "panica"). Localitatea Egipteană "Akh-mim" / Akhmim - unde a trăit Nonnus - a fost centru Cultic al Zeului Min, patronul rutelor caravanelor către Marea Roșie (vechii Greci l-au echivalat cu Zeul lor păstor Pan, de unde denumirea Greacă a locului, ca Panoplis); se afla pe partea opusă față de capătul Căii Ghirga către Sahara (loc - cu portul Gherga - de unde a fost primul Faraon / poreclit Menes, căci era conectat divin de Zeul Min): vechile caravane călătorind din Sahara la Marea Roșie traversau Fluviul Nil plecând din portul Gherga / de pe malul stâng în avale până la portul Akhmim / de pe malul drept (acum după podul orașului Gherga acolo se află următorul pod peste Nil, conectând Akhmim de Sohag / noua reședință a provinciei = guvernoratului - tot de pe partea Vestică a Fluviului - până în Epoca Modernă reședința fiind Gherga / prima capitală a Egiptului).

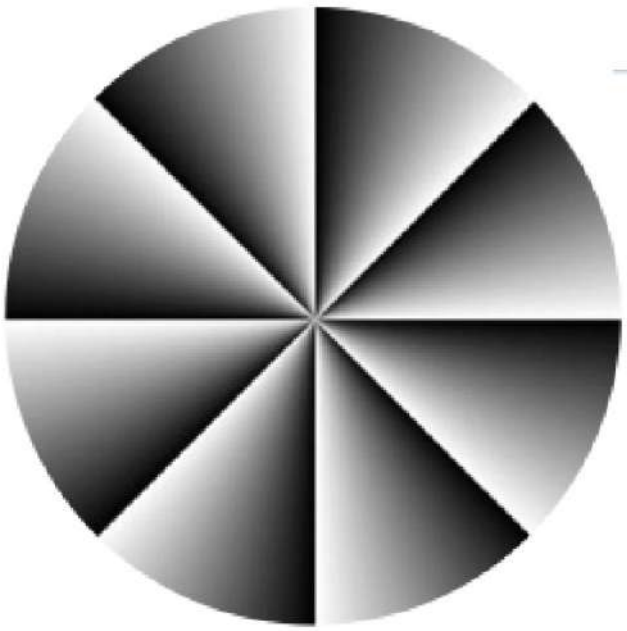

Dr. Zoe Petre în "Practica nemuririi" din anul 2004 a scris: "Toate culturile de tradiţie indo-europeană au favorizat consumul masiv de băuturi fermentate ca formă de intoxicare rituală şi în acelaşi timp de sociabilitate, fie la nivelul elitelor războinice, fie la cel al comensalităţii comunităţilor agrare, şi grecii înşişi nu derogă de la acest model. Din toate datele de care dispunem rezultă că aceste forme arhaice de beţie în comun subînţeleg o anume normă, chiar dacă această normă privilegiază excesul, starea euforică şi entuziasmul. În Grecia, cândva în secolul VIII î.C. sau în cel următor, o dată cu adoptarea acestor deprinderi de către o elită politică, accentul se deplasează de la valorizarea excesului de băutură la valorizarea mai degrabă ideală şi normativă decât efectivă în practica socială a măsurii şi componentei de comunicare socială. De fapt avem de-a face doar cu o schimbare de accent, dar aceasta e revendicată ca o particularitate culturală greacă şi ajunge să fie opusă radical conduitei barbare, lipsită de măsură. Astfel, excesul de băutură devine împreună cu lăcomia sau chiar în sine una dintre cele mai puternice mărci semantice ale alterităţii şi un stereotip etno-cultural aplicat tuturor neamurilor negreceşti, în primul rând celor mai familiare: perşi, traci sau egipteni". În secolul V, Macrobiu în

prima carte din "Saturnalia" a scris: "Aristotel - autorul 'Theologumenelor' - a adus multe argumente că Dionisie şi Apollo erau unul şi acelaşi; în misterele religioase ale ceremonialului sacru se respectă deprinderea ca ziua el să fie denumit Apollo iar noaptea să fie socotit Dionisie. Platon a scris că soarele a fost numit Apollo de la 'veşnica săgetare a razelor'. Că soarele este tot una cu Dionisie a arătat-o clar Orfeu (fiul lui Apollo): 'Soarele, pe care oamenii îl poreclesc Dionisie'. Sacrificiile se aduceau şi lui Apollo şi lui Dionisie. Prezicătorii descifrau tainele viitorului numai după ce au băut vin din belşug. La Egipteni, Apollo - ce era soarele - se chema Horus, de la care şi-au tras numele cele 24 de 'ore', în decursul cărora se împlineşte o zi şi o noapte. Aceiaşi Egipteni, dorind să închine soarelui un simulacru sub propriu-i nume, l-au întruchipat cu capul ras, lăsându-i doar spre tâmpla dreaptă o şuviţă de păr. Şuviţa rămasă arată că - pentru natură - soarele nu se ascunde niciodată. Părul tăiat (dar a cărui rădăcină rămânea) arăta că acest astru, chiar în răstimpul când nu se vedea, avea - ca şi firele de păr - tăria de a se ivi iarăşi. Egiptenii au consacrat un animal soarelui: leul, pentru că acest animal pare a-şi trage substanţa din natura soarelui şi întrece celelalte animale în primul rând prin ardoarea sa năprasnică, întocmai precum soarele întrece celelalte astre. Puterea leului stă în piept şi în partea din faţă a trupului şi slăbeşte către picioarele din spate; la fel şi tăria soarelui creşte în prima parte a zilei, până la prânz, apoi către seară, ultima parte a zilei, ea lâncezeşte şi scade. Tot aşa, ochii leului sunt mereu deschişi şi scântâietori, după cum ochiul, deschis şi scântâietor al soarelui, cuprinde cu privirea-i veşnic neobosită pământul. La Africani şi înfăţişarea cu coarne era a soarelui, căci în coarne stă forţa animalului cornut, după cum tăria soarelui stă în raze. Că şi taurul trebuie pus în legătură cu soarele o arată Cultul Egiptean prin mai multe argumente. Filozoful Grec Chrisippus (din secolul III î.C.) a explicat numele zeului Apollo prin aceea că el nu se împărtăşea din numeroasele substanţe inferioare - căci prima literă 'A' avea valoare privativă - indicând că el era unic şi nu multiplu. Cei chinuiţi de boală erau numiţi 'loviţi de Apollo' şi 'loviţi de soare'; şi cum luna - întocmai ca şi soarele - poate avea şi ea influenţe binefăcătoare sau vătămătoare, din această cauză femeile atinse de anumite boli sunt numite 'lovite de lună' sau 'lovite de Artemis'. Aşa se explică de ce statuile lui Apollo au fost împodobite cu arc şi săgeţi: săgeţile simbolizau razele zvârlite cu putere. Romanii, care au împrumutat multe altele de la Greci, par să fi luat cuvântul lumină ('lux') din Grecescul 'lup'. Străvechii Greci au dat anului expresia 'care merge ca lupul'; 'lupul' ar fi deci soarele care merge măsurând. Că soarele era denumit 'lup' o dovedeşte cinstirea deopotrivă a lui Apollo şi a lupului, slăvindu-se - în amândoi - soarele. Într-adevăr, ca şi soarele, acest animal răpeşte şi pustieşte totul şi - cu ochii săi răscolitori - biruie, ca şi soarele, întunericul nopţii. Unii credeau că lupii înşişi au fost numiţi aşa de la 'prima licărire a zilei'; căci fiarele pândesc această clipă, cu deosebire prielnică pentru a împuţina turma, care - flămânzind peste noapte - este scoasă din staule şi mânată la păşune când abia mijeşte de ziuă. Homer în 'Iliada' 21:448 a scris: 'Tu, prin păduri şi pe văi ca văcar păşteai o cireadă'; la acelaşi poet, Apollo a fost denumit şi păstor al iepelor ('Iliada' 2:766), el fiind recunoscut - pe bună dreptate - ca păstor şi paznic al tuturor soiurilor de turme. Pentru că soarele şi luna par a se înălţa din apele mării, lumea zice că cele 2 divinităţi - Artemis şi Apollo - s-au născut pe Insula Delos, unde răsăritul sau 'naşterea' celor 2 aştri face ca toate să fie limpezi şi vizibile". În secolul II, învăţatul Grec Antoninus Liberalis prin "Metamorfoze" a scris că Leto - mama gemenilor Apollo şi Artemis - a sosit din zona Hiperboreilor deghizată în lupoaică / prostituată iar la începutul secolului III, profesorul Roman Claudius Aelianus a scris în "Natura animalelor" că "Lupii când sunt pui nu se îndepărtează mai devreme de 12 zile şi nopţi, cei din Delos afirmând că acela a fost şi timpul consumat de călătoria lui Leto de la Hiperborei la ei". (Este de remarcat că arcul - ca armă străveche - era o emblemă nobilă, simbolizând organele genitale feminine iar săgeata era un simbol falic; unirea lor însemna hierogamia Cerului-Tată şi a Gliei-Mamă).

Obelisc Gherga

Menhirul Gherga (blocul de piatră piramidal, plantat vertical - prototipul Obeliscului), în vârful căruia apărea soarele, la răsărit, plasat în apropierea Templului Gherga, era locul preferat al spiritelor înaintaşilor / ce atrăgea şi sufletele celor dragi care n-au putut fi îngropaţi.

Menhirul Gherga

În jur sunt un număr de mici clădiri pătrate de piatră, înalte de cam 2 metri, cu acoperiș și deschise în față, despre care se presupune că ar fi fost morminte sau rezervoare de apă (din Epoca Pietrei, dolmenele erau mormintele unor viteji a căror cinstire condiţiona soarta, bunul mers al vieţii comunităţii - credinţă păstrată apoi în legende).

Obelisc Gherga

Alaiul purtătorilor de măşti funerare (pentru a alunga strigoii) străbătea Sanctuarul Gherga în sunete de fluiere şi tobe, însoţite de bătăi ritmice din palme, acompaniate de strigăte.

Altarele Gherga

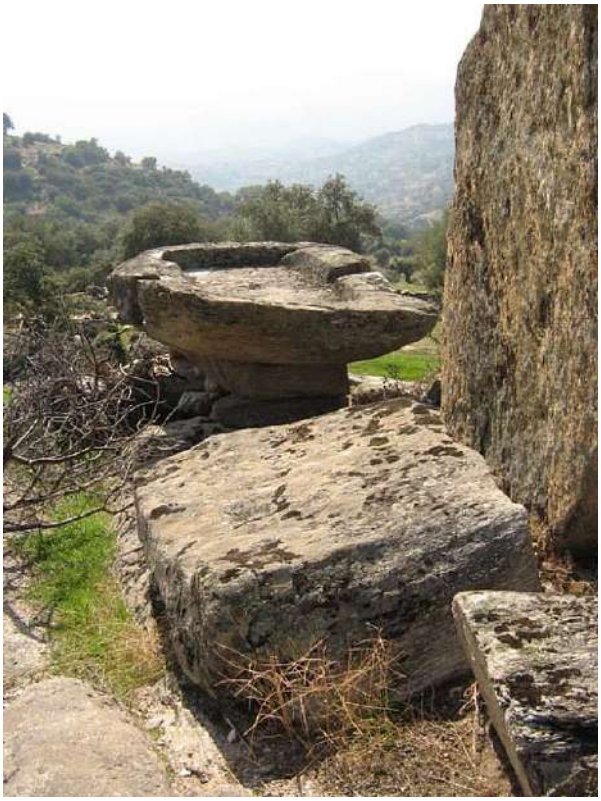

La Grecii vechi, altarele erau în afara Templelor (ulterior, Romanii le-au plasat în interiorul Templelor). Altarul întrunea simbolismul vetrei, în jurul său făcându-se apel la conduite rituale arhaice - ca muzică sălbatică, dansuri frenetice, tatuare, absorbţia plantelor halucinogene - spre a forţa apropierea de divin sau pentru a obţine uniunea mistică. O parte importantă a ceremoniei Cultice era ritul sacrificării de animale; ofrandele de jertfă n-aveau importanţă fără însoţirea lor cu rugăciuni (ce nu erau lăuntrice, ci strigate către divin): sacrificiul viza în special dobândirea bunăvoinţei divine (îmbunare) sau purificarea cuiva de păcate (ispăşire). Alegerea animalului ce urma să fie sacrificat depindea în parte de starea materială şi ostentaţia celor ce îndeplineau ritualul. Practic, începutul era cu procesiunea sacrificiului (în Greacă “pompe”), când un animal vânat ori domestic - o vacă, un taur, o capră, un porc sau o oaie ori berbec - era dus în Sanctuarul Gherga spre Altar. La Sanctuarul Gherga (unde primirea cortegiului credincioşilor era făcută întotdeauna de preoteasa Gherga, care o închipuia pe soţia Zeului), animalele de jertfă erau duse în procesiune cu cântece din instrumente de suflat până la Altarele Gherga de oameni goi - obicei străvechi, manifestat din Epoca Pietrei în N Indiei - corcodiți atât ei, cât și animalele propuse ca jertfe la Altare, cu ghirlande / gherdane de flori sau coroane de iederă, uneori împodobite simbolic cu coarne de ţap / în Greacă “tragos”, animalele la destinație fiind în stil religios omorâte şi tăiate ritualic în bucăţi: mai ales femeile sfâșiau animalul de viu şi - dacă nu era domestic, ci vânat - îi gustau carnea crudă în sânge, cu sentimentul că se împărtășeau (la ceremoniile funebre nu puteau lua parte dintre femei decât rudele cele mai apropiate ale defunctului / timpul îndelungat din Epoca Pietrei trăit într-un fel de simbioză mistică avută cu lumea animală lăsând urme, extazul orgiastic reactualizând comportamentul religios al hominizilor, când vânatul era devorat crud, termenul ştiinţific derivat pentru aşa acţiune - specifică experienţei religioase a vânătorilor primitivi - fiind “omofagie”); purificarea oamenilor prin stropirea pe faţă şi pe trup cu sângele animalului sacrificat - colectat în vasul special - era mai apreciată decât aceea cu apă sfinţită (participanții la aceeași jertfă constituiau ceea ce vechii Greci numeau “Frăție” iar privind durata de peste un mileniu a funcționării Sanctuarului Gherga s-ar imagina ivirea ca atare a nenumărate Frății / unele Frății - din cauza unor jertfe poate secrete, poate umane - ajungând să se dezvolte chiar foarte puternic în Vechea Lume). Versul, dansul şi muzica au reiterat, în cadrul spectacolului Antic al tragediei, limbajul sincretic al mitului de odinioară, având ca scop unic generarea extazului: sentimentul comunicării cu Zeii, cu ierarhiile invizibile / superioare. În cadrul acelei procesiuni, personajul principal era o femeie care căra un coş în care se afla cuţitul uşor curbat pentru sacrificiu; lângă altar, preotul Gherga aştepta având un vas pentru spălatul mâinilor. Înjunghierea jertfei era pe altar, sângele întâi curgând pe piatra altarului - astfel fiind oferit Cerului - şi după aceea se scurgea pe Glie / Pământ (primul jet de sânge era adunat într-un vas special; apoi, urma tranşarea animalului). Potrivit protocolului Gherga, porţiunea rezervată consumului divin era încredinţată flăcărilor altarului: oasele curăţate de carne, plus coada animalului sacrificat. Participanţilor la ceremonie le reveneau carnea şi organele, ce erau prăjite cu frigare pe altare; caracteristic în ritualul Gherga era consumul într-un ospăţ comun al cărnurilor din jertfele animale. Tăierea

animalului nu se făcea în Templul Gherga, ci afară - în aer liber - la Altarele Gherga, căci şi locul acelora era sacru, datorită sfinţirii spaţiului pe care erau plasate.

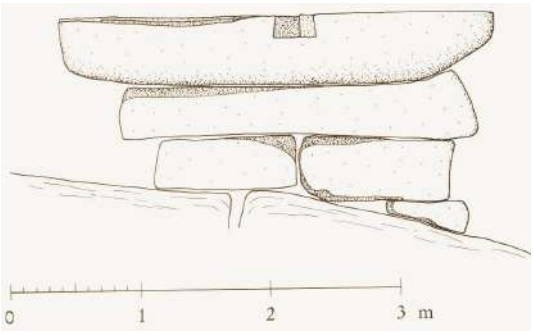

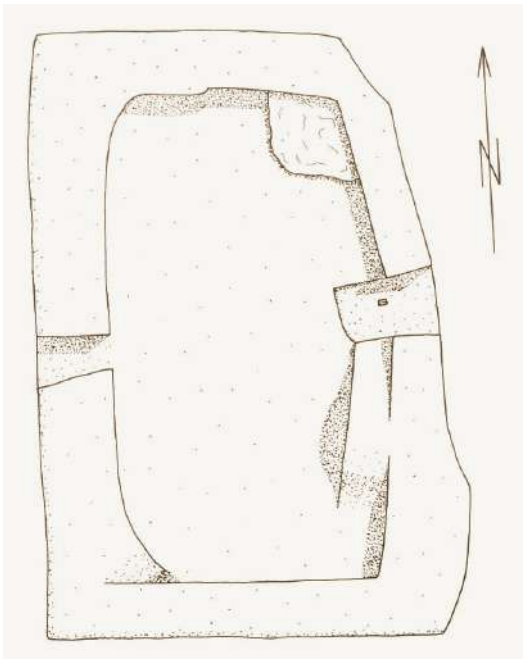

Altarul "mare" Gherga

Altarul Mare Gherga era jos şi prevăzut cu canale de scurgere a sângelui pe Pământ; sângele asigura dialogul cu puterile din Lumea "Cealaltă" (băut de umbrele morţilor le reda acelora conştienţa şi Graiul). Morţii erau pomeniţi de pe platforma vorbitorului; după ce mortul primea compensaţia rituală, devenea sursă de protecţie şi bucurie. Abundenţa ofrandelor duse la altar - inclusiv prăjituri la încheiere - dovedește că divinitatea era luată în serios, ca personificare capabilă să schimbe lumea. În Sanctuarul Gherga, platforma / terasa dintre Altarele Gherga şi Templul Gherga era utilizată pentru discursuri, rugăciuni şi aducerea ofrandelor. Sacrificiile destinate divinului, eroilor sau contracarării forţelor obscure ce ameninţau bunăstarea cetăţenilor aveau ca structură Altarul prevăzut cu o gaură pentru ca să se scurgă sângele pe Pământ. Ceremonia avea loc la apusul soarelui şi nu era urmată de o masă rituală când victima era arsă în întregime. Morţii erau pomeniţi de obicei prin mese rituale ale familiei la mormânt, la comemorări sau la unele sărbători, împărţindu-se întru pomenirea lor grâu fiert cu miere, după ce preparatul era sfinţit de preot (şi acum acelea sunt principalele ingrediente ale colivei, ce e împărţită de pomană la pomenirea morţilor; coliva - această ofrandă rituală destinată îmbunării spiritelor strămoşilor şi asigurării fertilităţii / adoptată de ortodocşi - continuă şi acum să-şi menţină simbolismul său fundamental: cel al legăturii dintre cei vii şi cei morţi). Este de știut ceva semnificativ: academicianul Român Nicolae Cartojan 1883-1944 a cercetat faptul că până în secolul XVII ortodocșii interziceau drastic aducerea colivelor = "prăjiturile morților" în Biserici și sfințirile lor de către preoți, fiind considerate păgâne.

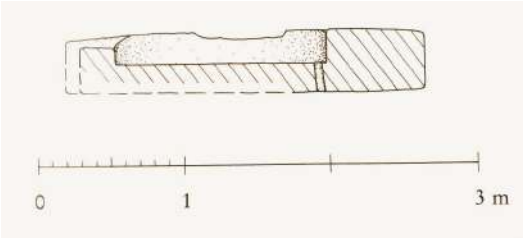

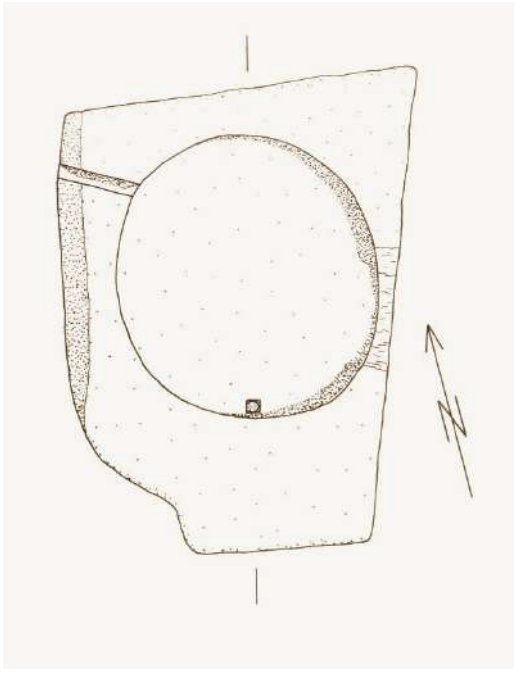

Altarul "mic" Gherga

În Caria, fiecare casă avea un Altar pentru jertfă şi pentru Cultul Strămoşilor (procedura consta în faptul că jertfele erau arse, fumul înălţându-se la Zei iar carnea rămasă era consumată după ardere, la banchet; grăsimea era socotită partea cea mai bună dintr-un animal jertfit). Fumul rugului de sacrificiu era un agent de legătură între Glie şi Cer, un omagiu adus divinităţii (până acum în Biserici se afumă cu tămâie); în acelaşi timp, fumul era un agent purificator, conţinând în sine potenţele focului ce l-a generat (fumigaţiile de tot felul - în Vechea Lume pentru credincioşi se făceau fumigaţii serioase şi cu diverse droguri - erau nelipsite din rituri, căci alunga spiritele rele). Grăsimea animală era simbol al bogăţiei şi abundenţei, constituind o întruchipare a puterii animalului; era partea cea mai frecvent folosită în riturile de sacrificiu, deoarece fumul produs de grăsime era considerat plăcut Zeilor. Din cauză că grăsimile (animale sau vegetale) erau folosite pentru arderea opaiţelor, au fost asociate focului şi luminii: cea mai răspândită grăsime vegetală în zonă era uleiul de măsline; "ungerea" rituală (miruirea) cu grăsime / ulei era semnul binecuvântării şi a milei Zeului, ce se revărsa asupra celui uns. Spălarea ritualică era înainte de jertfire (pentru curăţirea de mizeria cotidiană) şi după (pentru îndepărtarea sângelui). Jertfa, adică tăierea, era urmată de prinos şi banchet: în prinosul către Zeu, aceluia i se ofereau prin ardere fumul ce se înălţa la el şi oasele, bucăţile de carne fripte pe ţepe fiind consumate sărate - în ospeţie - de cei prezenţi la banchet; vinul păstrat în cratere - adică în amfore pe trepiede - era turnat în cupe şi servit la final în cadrul libaţiei (act ce consta în ridicarea cupei către Cer şi vărsarea câtorva picături închinate Gliei / Pământului şi pe ce a rămas din carnea jertfelor, cu rostirea de toasturi pentru slava Zeului, pentru cei morţi şi pentru cei vii). Tradiţional, ritualul se mai păstrează în bună parte în prezent prin ieşirile la grătare în aer liber, mai ales de sărbători; pe atunci - în timpul funcţionării Sanctuarului Gherga - costul unei amfore cu vin de struguri era cât preţul unui sclav. Cântatul, o fiertură a resturilor şi îndulcirea cu prăjituri - pe timp de zi - încheia ceremonia. Aducerea jertfelor şi ospătarea adepţilor a făcut din Sanctuarul Gherga un centru Cultic de mare rang în Caria, prin timpul foarte îndelungat de funcţionare şi ca atare prin numeroşii beneficiari - din aşa multe generaţii - prin prestigiul preoţilor Gherga care l-au administrat şi prin anvergura capacităţilor de ceremonii, datorită facilităţilor infrastructurii sale; divinizarea din Sanctuarul Gherga era radical diferită de cea practicată de vechii Eleni faţă de Muntele Sacru Olimp, fiind mai aproape de oameni (şi de aceea, maniile dezvoltate în Sanctuarul Gherga deseori depăşeau condiţia umană): ceea ce au propagat vechii Eleni în Balcani nu erau decât palide ecouri.

Statuile Gherga

În Vechea Lume, Barbarii credeau că "a-i închide pe zei între pereţi nu se potrivea măreţiei lor" (după cum a scris Anticul Tacitus, contemporan unora); în plus, în Vechea Lume unii considerau că Zeii, oamenii şi lumea naturală împărtăşeau aceeaşi esenţă divină - pe baza unei forţe indestructibile care le străbate - iar statuile erau mărturiile acelei personificări (la Sanctuarul Gherga din Caria se poate observa că majoritatea statuilor au fost exterioare, amplasate în afara clădirilor). Oamenii interpretau sacrul ca pe o forţă puternică: ei doreau să împărtăşească viaţa Zeilor, depăşind limitele şi pericolele existenţei lor fragile; drept urmare, doreau să fie cât mai aproape de locul sacru. Templul se afla

în mijlocul comunităţii iar oamenii aşezaţi în jurul acelui loc sacru credeau că-şi pot trăi viaţa în preajma divinităţii. Oamenii căutau să obţină protecţia Zeilor în timpul vieţii mai mult decât după moarte. Şi umanizarea Zeilor era o caracteristică a Culturii vremii, aparţinând unei concepţii asupra lumii în care fiinţa umană reprezenta un standard. În sculptură, umanitatea era asemenea Zeităţii. Tipul sculptural fără multe detalii şi nedecorarea construcţiilor în detaliu denotă vechimea aşezării Gherga; în anul 1939, "Jurnalul American de Arheologie" a clasificat cea mai mare statuie de piatră din Sanctuarul Gherga ca probabil înlocuind mai timpuria "xoanon", adică statuia arhaică din lemn a divinităţii Gherga. Chiar lângă Templul Gherga - la mică distanţă se află un grup de case ruinate şi o stradă delimitată de ziduri - sunt statui din piatră răsturnate, cu dimensiuni de câţiva metri (una - având un soclu rectangular purtând sculptura unui cap de taur, cea mai mare - a aparţinut protectoarei lumii venerată din Epoca Pietrei, una masculină are găuri pe piept deoarece purta o placă / pe spate având scris mare în Greacă "aşezământul Gherga" şi una, la intrarea Sudică a localităţii, are inscripţionată pe piept numele Gherga, tot cu litere mari din alfabetul Grec); statuia din nişa Templului Gherga a dispărut.

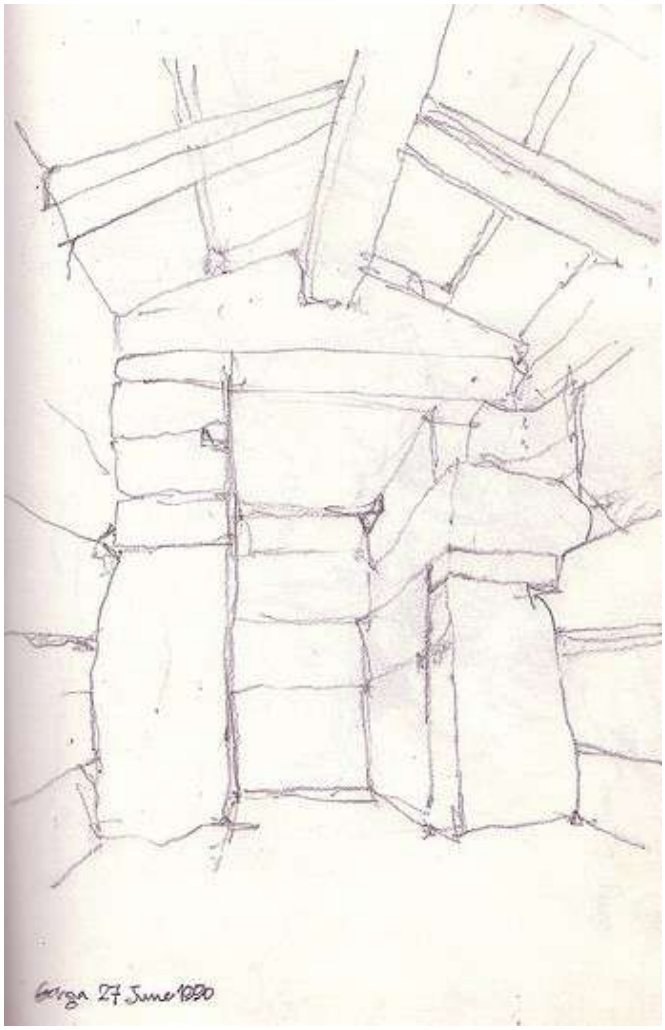

Nişa Templului Gherga

În prezent, în Sanctuarul Gherga au rămas mai puține statui Gherga din piatră: statuia "bunicii" Gherga, Marea Zeiță a Vechii Lumi, statuia "bunicului" Gherga în chipul solar de Zeu Apollo şi statuia "tatălui" Gherga, adică eroul Gherga / după cum apare scris prin inscripția de pe piept, căci statuile Gherga anterioare, din lemn, demult au dispărut iar cele din marmură ce existau când au năvălit Romanii au fost duse la vilele lor, pentru împodobire (în Sfânta Treime Ghergană din piatră rămasă în formă personalizată, totul era fundamentat pe "bunica" Gherga, ceremonialul fiind dedicat "bunicului" Gherga, el petrecându-se sub patronajul "tatălui" Gherga). În politeismul practicat pe atunci, în Sanctuarul Gherga ea era asimilată cu Artemis şi statuia de lângă ea cu a geamănului Apollo, în marginea Sudică a sanctuarului fiind ipostaza nocturnă a lui - Dionis - inscripționat Gherga: aşadar, statuile respective erau ale acelor fraţi, prunci ai Ghergarului Zeus; la Obeliscuri era invocat strămoşul Hermes (din perechea cealaltă de bunici Gherga, cel care a fost însurat cu frumoasa Afrodita, denumită Venus de Romani). Centrul de Cult al Zeiței Afrodita a fost în Afrodisia, oraşul Carian aflat la răsărit de Sanctuarul Gherga; în apus, pe partea Europeană a Strâmtorii Dardanelelor, Zeul Hermes era divinizat în mod special de către Regii Tracilor și de familiile acelora, ca progenitorul lor. Despre un Zeu al Tracilor corespunzător clasicului Hermes a scris în secolul V î.C. Herodot Karka în cartea a cincea din "Istorii": "Regii lor, afară de ceilalţi cetăţeni, îl cinstesc cel mai mult pe Hermes, jură numai pe el şi spun că ei înşişi se trag din Hermes"; Regii - călăuze ale noroadelor - cinsteau în primul rând pe Zeul-Călăuză şi îi închinau un Cult special (căci de la el îşi trăgeau puterea / legitimitatea). Ritualul Ghergan practicat în Sanctuarul Carian era Regal nu

doar pentru liderii locali, ci s-a transmis în coloniile de pe ţărmul NV Pontic - inclusiv în Dobrogea - la cârmuitorii de acolo (care s-au amestecat cu autohtonii Geţi). La Gali a fost similar, Romanul Iuliu Cezar notând în "De bello galico" 6: "Dintre zei, îl cinstesc cel mai mult pe Hermes; acesta are cele mai multe reprezentări. Despre acesta spun că este descoperitorul tuturor meşteşugurilor, că e călăuză în toate călătoriile; îl socotesc că are cea mai mare putere la negoţ. Galii declară că ei toţi se trag din străbunul Dis şi spun că acest lucru le-a fost transmis de druizi". (Dis - nume fireşte redat Latin - era Zeul Infernului, cinstirea excepţională a Zeului Hermes fiind prin marele său rost, căci era călăuză nu numai în Lumea "Asta", ci şi în Lumea "Cealaltă", cu locaşul şi viaţa de apoi; ulterior e de ştiut că primii creştini procedau asemănător: se considerau călători care urmau "Calea"). Cultul Zeului Hermes - din perspectiva folosului şi negoţului - era un monopol Regal; pe tărâmul fericiţilor nu puteau ajunge decât şefii, iniţiaţi să nimerească acolo pe drumul numai de ei cunoscut. La nivelul credinţelor în continuarea vieţii şi după moarte, divinitatea respectivă va fi ocupat un loc de neîntrecut în panteonul Trac. Istoricul Carian Herodot 4:94 a consemnat credinţa Tracilor că "nu vor muri, ci vor merge într-un loc în care îşi vor duce traiul de-a pururi, având parte de toate bunătăţile". Dintre divinităţi, respectivul orizont Trac poate fi conturat prin Zeul Derzis / Derzei, adorat sub clarul nume - generic Grec - de "Theos Megas" = "Zeul Mare" / cu epitetul de "Cavalerul Trac Heros" al cărui Cult era apropiat de cel al Cabirilor (manifestat puternic îndeosebi între secolul IV î.C. şi secolul III la Varna, Histria, etc.); unii lingvişti au apropiat termenul Român "dârz" de Tracul în cauză "Derz" de la Derzis (Geto-Dacul "Duras" / "Zuraz"): e de observat că ultimii Regi ai Daciei - inclusiv Decebal - au aparţinut Dinastiei Duras / Zuraz originară din Dobrogea, ei fiind iniţiaţi în Cultul Derzis al Gherganului Hermes prin emigraţia strămoşilor lor Cariani de la Sanctuarul Gherga (Școala teologică inițială, căci Derzis era versiunea Tracă - Geto / Dacă - pentru Gherghis / Ghergas, numele inscripționat exact așa pe frontonul Templului Gherga din Caria). Atacat de Împăratul Roman Traian şi mort în anul 106 în războiul de apărare al Regatului său, ultimul cârmuitor al Daciei independente a fost Regele Decebal, descendent Gherga; la rândul său, Regele Decebal a fost strămoșul multor urmași Gherga. Savantul A/Român Gheorghe Muşu în studiul despre Zeul Derzis cuprins în lucrarea "Din mitologia Tracilor" a scris: "În lumina şi viziunea corespunzătoare formelor şi nivelului de cultură al vremii, Derzis - zeul care primea, după trecerea din această viaţă, pe credincioşii săi în împărăţia cealaltă, care-i îndestula şi-i ţinea cu de toate în viaţa de veci, aşa cum îi îndestulase vremelnic, în aspectul mai cu seamă teluric şi în trăirea lor sub soare - stă cu acelaşi semn sub care urmaşii lor români l-au văzut, probabil de la începutul creştinismului în ţara noastră, pe Dumnezeu: Atotţiitorul". Într-adevăr, Gherganii ca mari preoți Antici au facilitat circulaţia credinţelor religioase atât păgână, cât şi apoi creştină (deopotrivă în EurAsia, inclusiv în România). Afirmația - de mare relevanță pentru istoria Românilor - că rădăcina paternă a familiei Regale din care a făcut parte și Decebal / ultimul Rege al Daciei era în Sanctuarul Gherga corespunde istoric în mai multe dimensiuni, printre care cea contextuală, cea nominală / onomastică (pe atunci, transmiterea numelui era pe linie masculină, Graiul Geto-Dac fiind totuși diferit de Graiul Carian), cea temporală, etc.; coloniștii care au migrat în Dobrogea Antică prin metropola Milet proveneau din Țara Gherghiților Caria: nu toți erau orășenii cetății Milet, ci au fost și din capitala Milasa ori din alte localități Cariane iar Sanctuarul Gherga - cel mai mare din Caria - n-a făcut altă excepție în furnizarea de coloniști decât că a trimis doar puțini oameni din elita sa (anume nobili Gherga), însă cu rolul esențial de cârmuire a coloniștilor Cariani care s-au stabilit printre Geții Vest Pontici, în Bazinul Dunării inferioare. Cei plecați în colonii nu mergeau haotic, ci aveau nevoie atât de coordonare, cât și de îndrumare (mai ales religioasă), liderii Gherga ai lor bucurându-se de recunoaștere și respect, exercițiul puterii lor - spre deosebire de alte organizări coloniale - fiind nu temporar / pe anumite perioade, ci pe viață, așa cum era serioasa practică a preoților Gherga la Sanctuarul Gherga din Caria = Țara Gherghilor; în urmă cu 2 milenii, Anatolianul Strabon XIV 2:23 a scris despre Carianii preoți de acolo, ca exercitându-și funcțiile pe viață: "ei erau cei mai distinși cetățeni". De altfel, omenirea până în Epoca Modernă a obișnuit să ofere un loc important în colonii liderilor spirituali / religioși (iar așa ceva deriva din experiența Antică a colonizărilor, când nimic nu se făcea fără patronajul "părintesc" / "preoțesc"): mai mult, în Anticele colonii Dobrogene a fost dovedită și arheologic coabitarea coloniștilor Cariani cu indigenii Geți, acolo fondându-se multe familii mixte.

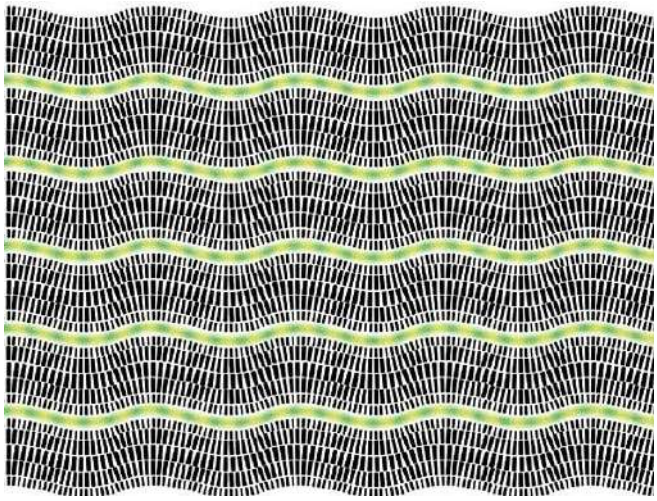

Academicianul Italian Raffalle Pettazzoni 1883-1959 (președintele "Asociației Internaționale a Istoricilor Religiilor") a scris despre "Religia Traciei": "Nu doar în vechea lume Greacă între valorile religioase și valorile economice erau interdependențe, până la concepția sistemică fundamentală regăsită în valorile culturale și valorile sociale. Mărturii timpurii au fost înfățișate de Homer în 'Iliada' 2:201-202, care a prezentat superioritatea unei aristocrații războinice în fața mulțimii pașnice. O paralelă a fost furnizată de către Herodot în 'Istorii' 5:6-8, despre regalitatea Tracă, distinsă clar față de popor prin obiceiurile sale și stilul său de viață, prin devotamentul pentru război și disprețul pentru lucru (după cum a prezentat chiar Herodot 2:67). Nobilimea Getă descrisă de Ovidiu în 'Tristia' 5:10 era dezonorată dacă plugărea. Galilor (corespunzător lui Cicero în 'Republica' 3:15) le era rușine dacă acordau atenție muncilor agricole, preferând să invadeze ogoarele altora. Germanii - conform și lui Cezar în 'Războiul Galic' 6:21 - își dedicau timpul pescuitului și vânătorii, jefuind fără scrupule terenurile altora

(inclusiv Tacit în 'Germania' 15 a scris despre preferințele lor pentru lupte și câștiguri imediate decât să trudească la recolte). Disprețuirea agriculturii nu era specifică numai Tracilor, Geților, Galilor sau Germanilor, ci era ceva comun în marea familie Indo-Europeană, ocupațiile pentru pământ aparținând femeilor, nefiind demne la bărbați. În străvechea civilizație, agricultura era desconsiderată, fiind găsită ca neonorantă în carierele culturii tradiționale; așa ceva se conserva și dacă ei se așezau într-un teritoriu cucerit, unde agricultura era principala ocupație a țăranilor / cetățenilor ori unde aveau familii mixte, urmașii lor distingându-se în pătura superioară dominantă și pătura inferioară, dominată: dualitatea socială se înrădăcina în dualitatea culturală, cu forme evidente în dualitatea religioasă. Neamurile regilor Traci se distingeau de restul națiunii și prin credințe religioase diferite, unite în cultul pentru un zeu ancestral. În forma religioasă pentru acea divinitate - a cărui interpretare Greacă era Hermes - se exprima conștiința unei pături aristocrate care n-avea nimic comun cu vulgul asudând pe câmpii ce era devotat propriului zeu vegetal Dionis / Dionysos la vechii Greci dar și zeiței Demeter (așa cum a scris Herodot în 'Istorii' 2:167), cu legături Pelasge. Zeii Demeter și Dionysos formau o categorie aparte față de zeii Olympului: erau divinitățile unei religii diferite, cu atașări în alte sfere sociale și economice, cu înrădăcinări în alte tradiții și etnii, ceea ce a dus la supraviețuirea lor, însă într-o pătură inferioară; alternanțele culturale dintre cele 2 surse ale pozițiilor de putere în societățile vechi au fost influențate atât de către contextul istoric, cât și de către cel psihologic (deosebirile cele mai pronunțate apărând în mediile rural și respectiv urban). În secolul V î.C., istoricul Herodot a evidențiat că pe lângă marii zei veneraţi de Traci, se adăuga Zeul Hermes, care era adorat doar de regii lor și nu numai că doar aceia o făceau, însă îl iubeau și mai mult decât pe toți ceilalți zei: Hermes le-a fost progenitorul, lui îi jurau. Prin termenul de 'regi' sunt de înțeles nu doar monarhii, ci și cei care își exercitau puterea regală în general - în sensul de aparținătorii familiilor din dinastia regală - familiile dominante fiind unite nu numai prin legături de sânge, ci și de credință în strămoșul comun divin, de aceea monopolizând cultul său (așa ceva nu era rar în Vechea Lume, istoricul Herodot 4:59 de exemplu consemnând și existența Schiților regali). Regii Tracilor se diferențiau față de popor prin tatuaje - ce erau semne de noblețe - prin dedicația spre lupte și prin refuzul lucrului: așa ceva se reflecta și religios, corespondențele regăsindu-se la rugăciunile maselor către Dionysos și a elitelor către Hermes. Soarele era invocat de Traci drept cel mai mare luminător și era onorat în fiecare dimineață, ceea ce însă provoca invidia nocturnului Dionysos, căruia îi era tulburată feeria bahică: între cei 2 - Dionys și Hermes - era o stare conflictuală datorată dualismului religios; credința în Dionys aparținea țăranilor iar cea solară lui Hermes, adorat de aristocrați (echivalat cu Helios / Mitra, regii orientali - de pildă cei Iranieni - obișnuind să-i jure, așa cum procedau Tracii față de Hermes). Zeul 'Regal' menționat de Herodot la Traci era 'Băga' la Perși: strămoșul dinastiei. În plus, Cultul Eroilor la Traci a fost abundent marcat de către Călărețul / Cavalerul Trac: au rămas multe monumente de gen în Bazinul Dunării inferioare - mai ales cu numele 'Heros' - iconografia înfățișându-l îndeosebi vânând: echivalentul său Grec a fost identificat ca Apollo; câteodată, portretul Cavalerului Trac era cu raze în jurul capului - sau cu un halou - la fel ca Zeul Soarelui (menționat și de 'Iliada' 3:277). Așadar, Apollo și Heros erau forme diferite ale popularului Zeu al Tracilor, reprezentat artistic ca un Cavaler, cu atributul special de 'Tatăl națiunii'; Herodot l-a numit Hermes, însă acela nu era solar, ci subteran: era Zeul Hermes nu pentru localizarea sa, ci pentru calitatea sa de progenitor / strămoș al regilor (aspect eminamente uman, în paralel cu postura sa falică, conectată cu procrearea). Cultul Cavalerului Trac a fost foarte popular, răspândit pe un teritoriu vast și pe un timp lung, fiind respectat în societate de către toate categoriile: el s-a răspândit de la străvechiul cult aristocratic de clan - rezervat inițial doar nobililor dinaști regali, deci unei minorități - până la dezvoltarea generală de a ajunge moștenirea întregii națiuni; Cavalerul Trac simboliza străvechiul zeu al regilor și din a fi fost strămoșul regal, a ajuns să fie strămoșul națiunii, cu epitetul ca 'Tatăl națiunii' (care era Zalmoxe la Geți)". În marele Sanctuar Gherga din Caria, ce a funcționat cu succes timp de peste un mileniu, una dintre principalele activități a fost de "spălare a păcatelor" (ce viza oricare pătură socială), combinația divinităților venerate în așezământul religios fiind elocventă pentru caracterul combinatoriu esențial - devenit foarte popular - al potențialului fecundant / fertil ori dintre dimensiunile agricolă și Regală, pașnică sau războinică; dualismul manifestat de către nobilii dinaști Gherga - fie preoți, fie Prinți - s-a regăsit similar printre Greco-Cariani, în Troia și Tracia ori la Geto-Daci: în Bazinul Pontic s-a înregistrat fuziunea dintre profilul Regal Gherga și cel agricol Gheorgos, de exemplu cu mult anterior existenței din Capa-Dochia / Anatolia a Sfântului Gheorghe (atestările din Anatolia au fost de pildă că Gherga în Caria a dăinuit dinainte de Gheorghe în Capadochia cu mai mult de un mileniu). În notă distinctă față de clasicul panteon Grec (la fel ca Zeii Demeter și Dionysos, care se distingeau în comparație cu Olympienii), Zeul Hermes s-a evidențiat ca mesagerul altei Lumi - "Cealaltă", "de Dincolo" - cu Lumea "Asta" / "de Aici": falicul Zeu Hermes era partenerul erotic al extraordinarei de frumoasă Zeiță Afrodita / Venus, cu care forma perechea principiilor masculin-feminină de succesiune a generațiilor; Zeul Hermes a fost atât solul zeilor, cât și călăuza decedaților care părăseau lumea reală (era Zeul cunoașterii divine, având și atributul profeției, în vechiul Egipt echivalentul său fiind Zeul Thot al Înțelepciunii, zis "Cordul lui Ra", vechii Evrei notându-l ca Ham = bunicul Sfântului Gherghe / "Gherghe-seu"). Anticul Diogene Laertios / Laerțiu a scris în "Viețile și doctrinele filozofilor" 8:31 despre Zeul Hermes că "este paznicul sufletelor și de aceea e numit însoțitorul, portarul, subpământeanul, căci el călăuzește sufletele ieșite din corpuri". În perioada sa de glorie, marele Sanctuar Gherga a avut zeci de statui uriașe, răsfirate vizibil pe un întins areal - cu vizibilitate de pe terasa centrală a așezământului religios spre toate zările - încă și acum (la începutul mileniului III) putându-se regăsi soclurile acelora: majoritatea erau pătrate - de herme - ale Zeului Hermes = strămoșul Gherga.

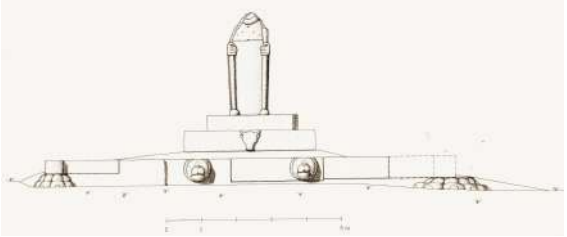

Statuia Marii Zeiţe Gherga (schiţă şi vedere din dronă)

În Sanctuarul Carian Gherga, localnicii Gherga au ridicat statui de Zeu (care nu erau decorative, ci obiecte de Cult), au făcut morminte / cavouri şi fântâni; în mod preponderent - pe lângă serviciul religios asigurat pentru Cariani în aşezământul lor - ei se ocupau cu agricultura pe Pământurile înconjurătoare, aflate în proprietatea Gherga. În Caria, cele mai vechi statui erau din lemn; statuile Greceşti din piatră au apărut în secolul VII î.C. (primele statui de piatră fiind cele de Cult, inspirate în general de către Cariani din Egipt: de exemplu, în secolul V î.C. Carianul Herodot a scris în "Istorii" 2:106 că în Ionia apărea înfăţişată pe stânci din mare vechime figura unui cuceritor, pe pieptul căruia era scris cu "sacre" hieroglife Egiptene că "Am câştigat ţinutul cu aceşti umeri"). Tot până atunci - secolul VII î.C. - statuile erau de un accentuat schematism în execuţie, detaliile operelor de mare fineţe apărând ulterior. Statuile Gherga sunt arhaice, toate pe baza frontalităţii, având drept caracteristici stilul sever de austeritate şi rigiditate; o particularitate a statuilor era policromia: toate erau pictate în culori, fapt care le făcea mai uşor accesibile gustului oamenilor şi totodată le comunica un aer vesel (n-au scăpat picturii ochii, părul, buzele, chiar şi amănuntele veşmintelor, urmărindu-se astfel conferirea de mai multă viaţă - de fapt un spor de realism brut pentru susţinere şi subliniere a efectului artistic - astfel încât să fie cât mai accesibile privitului).

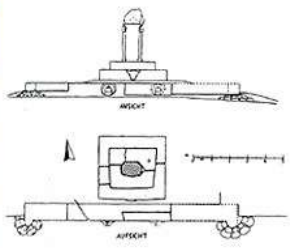

Marea Mamă Gherga

Este de observat că la vechii Greci ofrandele aduse unei divinităţi pentru împlinirea dorinţelor erau depuse pe genunchii statuii Zeului reprezentat, aproape întotdeauna, în poziţie şezută; în Sanctuarul Gherga toate statuile Gherga erau verticale: nici una şezând, ceea ce denotă - în plus - caracterul misterios / neobişnuit, aparte atât al lor, cât şi al restului ansamblului Gherga în care erau integrate (e de ştiut că statuilor Gherga credincioşii Cariani le aduceau şi veşminte).

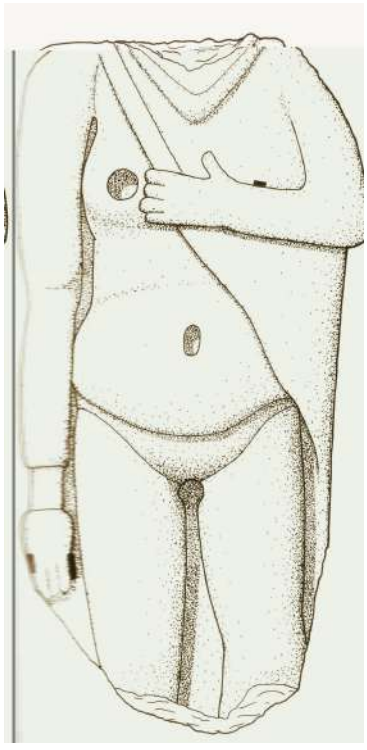

Statuia lui Apollo Gherga

Arheologul Galez Stephen Mitchell consemna în anul 1999 că până în secolul XIX lângă Templul Gherga putea fi admirat capul statuii de 5,20-5,90 metri a Sibilei, în greutate estimată de peste 10 tone / ştiută ca "Mama Muntelui" - acum lipsă; postamentul marii statui are lungimea de 12,90 metri iar urmele denotă că dărâmarea marii statui Gherga - centrală în Sanctuarul Gherga - a fost intenţionată şi nu din vreo cauză naturală: prăbuşirea statuii Mamei Gherga nu s-a datorat vreunui cutremur, ci acţiunii fanatice, căderea monumentului cauzând o încastrare adâncă în sol (piedestalul ei n-a fost atins). Este de ştiut că scara colosală a concepţiei statuii era de tip vechi oriental: decât dimensiunile, sculptorii Greci ulterior au apreciat mai mult idealurile armoniei statuilor. În imediata sa apropiere există răsturnată de pe soclul său de peste un metru (piedestalul înfăţişa un taur) o statuie construită în acelaşi stil tehnic ca al Mamei, de 4,81 metri, aparţinând unui bărbat cu umerii pătrăţoşi, cu atitudine hieratică - adică solemnă, rigidă, conform canoanelor religioase - şi în S Sanctuarului Gherga, la intrarea dinspre Hilarima, până în anul 2010 a fost o statuie de 4,78 metri cu pieptul inscripţionat Gherga / redarea simplificată a statuilor era intenţionat stilizată, ca să le fie conferite un aspect "supranatural".

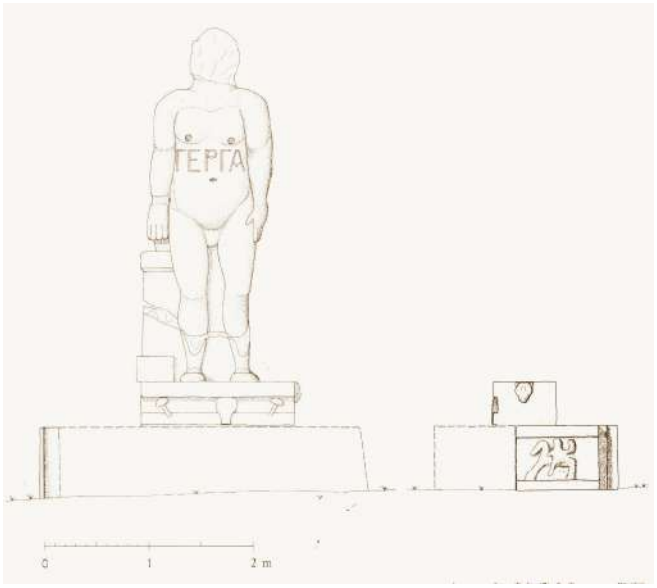

Statuia lui Dionisie Gherga

Se ştie că la celebrarea Gherganului Dionisie se făcea concurs de băut cu ulcioare umplute cu vin, al căror conţinut la un semnal era înghiţit cât mai repede cu putinţă. După aceea, se credea că sufletele morţilor se întorceau pe Pământ; se rugau pentru morţi şi era pregătită o fiertură din diferite seminţe, ce trebuia consumată seara / înaintea nopţii (în timpul căreia era apoi continuat băutul zdravăn al vinului). Statuile Gherga în Sanctuarul Gherga erau orientate spre Vest: ele nu puteau fi vizibile - în deplina lor grandoare - decât din Vest. Statuia atribuită lui Apollo avea mâna stângă aflată în unghi, aşezată în faţa pieptului, trunchiul inspirând o ţinută rigidă; singura piesă de îmbrăcăminte era o haină ce acoperea partea stângă a trunchiului, braţul stâng aflat deasupra hainei ajungând până la tiv (la încheietura mâinii drepte se poate observa o bandă cu lăţimea de 16 cm, pentru o brăţară). Statuia atribuită lui Dionis - de 3,37 metri, cu o bază de 1,41 metri - era cea mai mică (faţa este din păcate zdrobită): pe cap s-a aflat un obiect special conceput pentru a-l acoperi, dintr-un material diferit; braţele extrem de musculoase erau aşezate pe lângă trup (mâna stângă pe coapsă iar cea dreaptă - ce purta o brăţară de metal - atârnând liber pe lângă picior). Organele sale genitale au fost prelucrate din piatră însă au fost înlăturate mai târziu. În cadrul studiului "Carianii de la navigatori la constructori de oraşe" din anul 2020, Dr. Winfried Held - profesor universitar de arheologie în Germania - a mai scris despre Gherga-kome: "În mod sigur, Gergakome este cel mai straniu sanctuar străvechi dar şi sit arheologic din Caria. Este situat pe înălţimile aflate în Estul râului Marsyas (azi denumit râul Cine), la depărtare de aşezările umane, fiind accesibil numai pe cărările caprelor. În Vechea Lume exista o drum coborând de la Hyllarima la Alabanda, la jumătate aceluia fiind Gergakome, un loc plin de izvoare. Lângă templul central - pe frontonul căruia stă scris GERGAS - e prăbuşită statuia Cybelei, realizată din gnaisul zonei, impropriu sculptării; acelaşi tip statuar a fost al Artemisei în Efes. La gât a avut o ghirlandă de flori iar pe piept avea 'mammae': testicule de taur metalice, prinse cu dibluri de statuie. Postamentul avea 2 trepte tăiate în stâncă, pe nivelul superior fiind 2 capete de leu și un cap de taur, pe flancuri cu labe de leu. În ciuda relației cu 'Artemis Ephesia', capetele leonine și labele de la bază

indică faptul că zeița din Gerga-kome era Cybela, care în general era asociată cu leii. Topografia Gerga-kome, într-o îndepărtată zonă muntoasă cu izvoare, corespunde Cybelei, 'mama montană'. La răsărit de templu se află statuia lui Apollo, din același material, însă cu mamelonul drept și cu organele genitale încrustate din material diferit, probabil din piatră colorată din apropiere de Alabanda, în contrast cu gnaisul aspru al statuii. Pe terasa respectivă erau fântâni ce demonstrau sursele bogate de apă ale sitului și funcționarea ca 'perrirhanteria' pentru purificarea rituală a vizitatorilor din vechime care intrau în sanctuar. Acolo căsuța unui izvor - perfect conservată - are 3 inscripții GERGA și o patra inscripție MARSYAS, toate cu mari litere grecești: era astfel desemnat ca izvorul sacru al lui Marsyas. În zona Sud-Vestică a sanctuarului, pe o terasă mică în stâncă - legată printr-o alee de terasa centrală - stătea statuia colosală din gnais a lui Dionysos, identificat prin panterele de la bază. Sfârcurile și buricul erau încastrate asemănător cu statuia lui Apollo, pe treapta inferioară a fundamentului aflându-se sculptat în relief un călăreț cu haina fluturând, care poate fi interpretat ca Zeus Carios. Pe pieptul său e scris mare GERGA. Statuia a fost confiscată de poliția turcă de la hoți în iarna 2010/2011 iar acum e păstrată în Muzeul din Izmir, fiind brutal deteriorată, cu capul rupt. Cuvântul GERGA nu e grecesc; poate era carian. Trebuie înțeles despre epitetul principalei zeițe a sanctuarului, Cybela, care a fost venerată ca Mama Gerga, că posibil însemna Mama Carianâ. Numele sanctuarului Gerga-kome literalmente însemna comunitatea Gerga, deducerea fiind de la ea și de la ceilalți zei atestați în sanctuar, care oferă indicii privind 2 mituri fondatoare ale Cultului Gerga-kome. Primul este mitul satirului Marsyas, care l-a provocat pe zeul Apollo la o competiție muzicală, între dublul său flaut / zis 'aulos' și instrumentul cu coarde / zis 'kithara' al lui Apollo. Nu a câștigat iar pentru insolența sa / zisă 'hybris' față de zeu, a fost jupuit cu cruzime. În Gerga-kome, jupuirea a fost localizată la căsuța unde era izvorul Marsyas. Apa de acolo alimenta un pârâu ce curgea câțiva kilometri mai jos în râul Cine, râu care în antichitate a fost numit și Marsyas, fiind afluent al râului Meandru / Maeander. Al doilea mit a fost al copilăriei zeului Dionysos, la Nimfele din Nysa sub protecția lui Cybele. Călărețul Zeus Carios de la baza ultimei statui trebuie văzut ca fiind tatăl lui Dionysos. Sanctuarul avea astfel un aspect foarte sofisticat, ce a modificat 2 mituri regionale, localizându-le pe ambele la GERGA-KOME. Arhitectura, statuile și celelalte monumente se corelează exemplar cu sanctuarele din Caria și Frygia ori chiar cu marile sanctuare ale Ioniei, ca Artemisionul de la Efes. Aspectul arhaic al sanctuarului a fost atent construit și cu siguranță nu trebuie explicat prin locația sa îndepărtată. Un astfel de sanctuar întemeiat cu aspect arhaic și venerabil este unic, fără vreo paralelă. În Vechea Lume, înțelepții au fost înalt educați și au susținut discursuri celebrate în stilul retoric plin de aluzii, provocând cunoștințele publicului lor și evidențiind realizările orașelor lor natale sau gazde în trecutul istoric sau mitic. Acei înțelepți / sofiști au fost foarte bogați și au donat băi ori alte clădiri localităților lor, împodobite cu fresce înfățișând conținut similar celor expuse. De exemplu, teatrul Nysei avea o friză mitică unde copilăria lui Dionysos la Nimfe a fost înfățișată și legată de numele orașului, deși Nysa mitică nu era identică cu acel oraș ce se află nu foarte departe de Gergakome, în Bazinul Meandrului. În așa context, la Gerga-kome în mod explicit nu trecutul grecesc, ci trecutul carian era menționat. Acel lucru s-a făcut în forme și trăsături care nu au existat niciodată astfel în vremurile timpurii ale Cariei. Înțeleptul - sau poate gruparea sofistă - care a întemeiat și a administrat Gergakome cel mai probabil a locuit în Alabanda. Cultul Gerga s-a încheiat prin răsturnarea statuilor de către primii creștini, punându-se astfel capăt celui mai misterios sanctuar al Asiei Mici antice".

Almandinul (granat răspândit în șisturi cristaline și aluviuni) și-a primit numele de la Alabanda

Despre satirul Marsyas legenda a reținut că a inventat flautul dublu - în Anatolia însoțind-o pe Cybela care bătea toba - iar denumirea sa Tracă de Marsyas Silen a fost corelată cu cea a Mărțișorului, căci el era respectat, inclusiv de către Geto-Daci, ca patronul cântărilor de la începutul lunii Martie / a primăverii și a Anului Nou. Printre scrierile Antice rămase ca Epigrame de la Antipater - nu se știe dacă de la cel din Sidon / secolul II î.C. sau de la cel din Salonic / secolul I - lângă Marsyas apare Gorgo: alăturarea onomastică nu era întâmplătoare, căci în Vechea Lume (pe atunci Templul Gherga din Caria funcționa la maxim) era firească apropierea Marsyas-Gorgo.

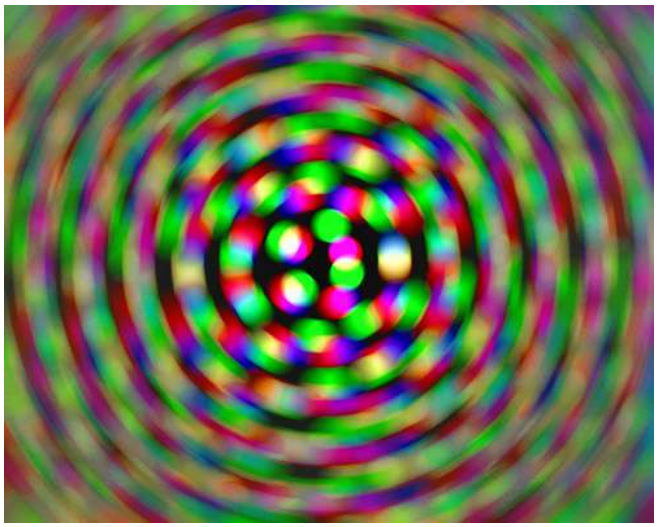

Dr. Remus Mihai Feraru - conferențiar la Universitatea de Vest din Timișoara - a scris despre "Celebrarea lui Dionysos. Sărbători ale asociațiilor dionysiace în cetățile grecești de la Pontul Euxin" în publicația "Lucus" nr. 9A / 2021: "Dionysos ocupa un loc proeminent în panteonurile cetăților grecești de la Pontul Euxin. Izvoarele epigrafice, documentele arheologice și numismatice atestă existența unui cult public și a unui cult inițiatic al fiului Semelei (potrivit tradiției, Dionysos era fiul lui Zeus și al Semelei, fiica regelui Cadmos). Dionysos era adorat în ipostaza de divinitate a fertilității, având în vedere faptul că principala ocupație a locuitorilor cetăților pontice era agricultura. Încă de la întemeierea primelor colonii pontice, și mai ales ulterior, până în perioada romană, fiul Semelei fusese venerat în ipostaza de divinitate chtoniană și infernală și în cea de zeu care asigura nemurirea și fericirea sufletelor defuncților. (Caracterul chtonian și infernal al lui Dionysos a fost amplificat sub influența probabilă a orfismului; în imnurile orfice prezența lui Dionysos în Hades este fundamentală). Această formă de cult dionysiac, care consola și dădea speranțe prin inițierea în misterele zeului, a fost practicat pe scară largă în sânul asociațiilor dionysiace din cetățile pontice. Aceste asociații se caracterizează printr-o mare diversitate.Fiecare asociație dionysiacă este propriul său stăpân, fixându-și ea însăși propria ierarhie, funcțiile specifice și ritualul. Dionysos făcea obiectul adorației grupurilor de adoratori care îi consacrau sărbători și concursuri muzicale în cadrul diverselor asociații. Studiul nostru își propune să abordeze sărbătorile celebrate în cinstea lui Dionysos de thiasurile bahice atestate în cetățile grecești de la Pontul Euxin (thias = asociația de credincioși ai lui Dionysos). De asemenea, cercetarea noastră are ca obiect ritualurile și concursurile aferente sărbătorilor dionysiace 'private' celebrate în cetățile pontice. Investigația noastră se bazează pe analiza documentelor epigrafice (decrete onorifice promulgate de către asociațiile dionysiace în cinstea diverșilor binefăcători sau în cinstea împăratului, inscripții votive, regulamente de cult) și a documentelor arheologice (reliefuri dionysiace) care atestă cultul cu misterii al fiului Semelei în Pontul Euxin. Cultul inițiatic al lui Dionysos cunoaște o răspândire timpurie în Pontul Euxin. El este atestat la Olbia încă din perioada arhaică de către o serie de documente care provin din mediile orfice. Către sfârșitul secolului VI î.C., fiul Semelei era venerat de către membrii asociației orficilor olbieni. Se știe că Dionysos ocupa un loc central în cadrul orfismului. Misterele orfice au derivat din cultul lui Dionysos, iar instituirea lor îi era atribuită legendarului cântăreț trac Orfeu. (Potrivit teogoniei orfice, Dionysos Zagreus era fiul lui Zeus și al Persefonei. El fusese devorat și sfâșiat de titani din porunca Herei. Însă Athena a reușit să salveze inima lui Dionysos Zagreus pe care i-a încredințat-o lui Zeus. Acesta din urmă a înghițit inima lui Zagreus sau, potrivit altor versiuni ale mitului, a convins-o pe iubita sa Semele să o soarbă; astfel, aceasta din urmă l-a zămislit pe Dionysos). O oglindă de bronz datată în jurul anului 500 î.C. a fost descoperită într-un mormânt de la Olbia. Această oglindă aparținea foarte probabil membrilor unei secte orfice, ilustrândstrânsa legătură între orfism și cultul lui Dionysos; ea reprezintă un obiect al cultului lui Dionysos Zagreus, fiind utilizată pentru săvârșirea ritualurilor de inițiere în misteriile orfice. (Potrivit mitului relatat de către Firmicus Maternus, zeița Iunona / Hera ajutată de titani reușise, în absența lui Zeus, să-i distragă atenția lui Dionysos Zagreus, folosind jucărioare și o oglindă. În felul acesta, titanii au reușit să-l înhațe pe Dionysos și să-l sfâșie. Potrivit lui Clement din Alexandria - în 'Protrepticul' 2:17 - oglinda se numără printre simbolurile inițierii în misteriile lui Dionysos alături de oscioare, minge, titirez, mere, romb și smocul de lână). O inscripție gravată de-a lungul marginii oglinzii evocă inițierea unui bărbat și a unei femei în misteriile dionysiace. Inscripția ne furnizează cea mai veche atestare a aclamației rituale bahice. Cele două personaje menționate în inscripție erau membrii unei asociații a orficilor olbieni. Totodată, oglinda de bronz cu inscripție atestă faptul că orfismul era înfloritor la Olbia încă de la întemeierea coloniei. În secolul V î.C., membrii asociației orficilor olbieni au continuat să practice cultul cu misterii al lui Dionysos, precum o atestă trei tăblițe orfice din os descoperite în aria temenosului olbian; cele trei tăblițe conțin numele lui Dionysos, o serie de formule orfice, precum și simboluri aflate în strânsă legătură cu cultul bahic. Herodot confirmă practicarea misteriilor dionysiace de către o parte dintre locuitorii Olbiei. El ne relatează că regele scit Skyles fusese inițiat în misteriile lui Dionysos Βακχεῖος / Bakheios. Inițierea lui Skyles a prilejuit organizarea unor ceremonii cu caracter orgiastic și mistic la care au participat doar membrii thiasului bachic; de vreme ce în această asociație a fost primit și regele scit Skyles, se poate presupune că ea era formată mai ales din fruntașii aristocrației olbiene. La Istros / Histria, cultul cu misterii a lui Dionysos era practicat, în perioada imperială, de asociațiile dionysiace, precum indică o serie de inscripții datate în secolele II-III. O asociație de închinători ai lui Dionysos, ai cărei membri își revendică epitetul de 'vârstnici', dedică o inscripție votivă împăratului Elagabal și bunicii sale Iulia Maesa. Dionisie Pippidi urmat de Anne-Françoise Jaccotet consideră că membrii asociației histriene își revendică epitetul de 'vârstnici' pentru a se deosebi de o asociație similară ai cărei membri vor fi fost recrutați dintre tineri νεώτεροι / 'neoteroi'. Cei doi savanți au presupus existența la Istros a unei asociații a adoratorilor 'tineri' ai lui Dionysos pe baza analogiei cu grupul coral al hymnozilor tineri atestat la Dionysopolis / Balcic, afiliat foarte probabil unei asociații dionysiace a închinătorilor 'tineri'. Ipoteza formulată este pe deplin confirmată de o inscripție descoperită la Istros care atestă grupul coral al hymnozilor tineri; potrivit editorului său, această inscripție datează din anul 215. O inscripție foarte fragmentară din prima jumătate a secolului III o atestă contemporană cu asociația închinătorilor vârstnici ai lui Dionysos. Inscripțiile din secolele II-III atestă o serie de grupări corale la Istros, care își proclamă implicit legătura cu cultul lui Dionysos; este vorba despre cântăreții de imnuri sacre organizați în asociații, dintre care se disting asociația hymnozilor vârstnici ai lui Dionysos și cea a hymnozilor tineri ai fiului Semelei. În plus, se poate constata existența unei strânse legături între hymnozii vârstnici și asociația închinătorilor vârstnici ai lui Dionysos. În acest sens pot fi invocate mai multe argumente. Membrii celor două asociații sunt calificați prin epitetul πρεσβύτεροι / 'presbyteroi'. Două dintre numele conducătorilor grupului coral al hymnozilor vârstnici, împreună cu titlurile și funcțiile acestora se regăsesc și în dedicația închinată lui Elagabal de speira dionysiacă a 'adoratorilor vârstnici'. Pe baza argumentelor invocate anterior se poate presupune că grupul coral al hymnozilor vârstnici reprezintă fie un departament special al speira-ei dionysiace a 'închinătorilor vârstnici',

investit cu atribuții cultural-artistice, fie o asociație de sine stătătoare afiliată speira-ei, având în vedere interesele comune ale celor două grupări. Hymnozii istrieni asigurau asistența corală la sărbătorile și concursurile muzicale organizate de diversele asociații dionysiace din cetate. Cultul dionysiac este atestat la Tomis de-abia în secolul I î.C.. Se pare că Dionysos nu fusese venerat în cetatea exilului lui Ovidiu mai devreme, moment în care cultul extatic al zeului cunoaște o răspândire spectaculoasă. Cultul cu misterii a lui Dionysos era oficiat de către membrii unui thiasos tomitan menționat într-o epigramă votivă. Thiasul era condus de o femeie pe nume Paso care ar fi foarte probabil și întemeietoarea acestuia (în secolul I î.C). Epigrama confirmă rolul femeilor în sânul asociațiilor dionysiace. O inscripție din perioada romană atestă o asociație dionysiacă alcătuită probabil din cetățeni romani stabiliți temporar la Tomis; aceștia din urmă îi consacră o dedicație unui preot al asociației. Membrii unui alt thiasos dionysiac îi consacră o inscripție onorifică împăratului Gordian III și soției sale Sabina Tranquillina. (Inscripția este însoțită de o scenă cultuală cu caracter dionysiac care nu lasă nici o îndoială cu privire la dedicantul acesteia, și anume o asociație locală de adoratori ai lui Dionysos. În centrul scenei este reprezentat însuși Dionysos alături de un trunchi de viță de vie. Zeul ține în mâna stângă un 'thyrsos', iar în dreapta un 'cantharos' din care toarnă în gura panterei așezată la picioarele sale)".

"Membrii thiasului tomitan condus de către Paso îl invocă pe zeu cu epiclezele 'Cel cu coarne de taur' și 'Scânteietorul'. Epicleza 'Cel cu coarne de taur' este asociată îndeosebi cu numele lui Dionysos, făcând referire la diferite tradiții legate de nașterea zeului. Încă de la nașterea lui Dionysos există o afinitate între zeu și taur, pe care natura lui Dionysos de divinitate a fertilității n-a făcut decât să o întărească. Dionysos este fiul lui Zeus și al Semelei, cu care regele zeilor s-a împreunat, luând înfățișarea unui taur. Taurul apare ca agentul preferat al epifaniei lui Dionysos. Mitul central al teogoniei orfice evocă sfâșierea de către titani a lui Dionysos-Zagreus transformat în taur. Adepții cultului dionysiac sfâșie și consumă carnea taurului sacrificat care îl întruchipează pe Dionysos, dorind să se identifice cu zeul însuși. Nu în ultimul rând, adorarea lui Dionysos în ipostaza de zeu-taur de asociațiile dionysiace este confirmată de prezența în sânul acestora a bouarilor liturgici (βουκόλοι / bucoli). Epicleza 'Scânteietorul' figurează ca epitet al lui Dionysos în lucrarea 'Dionysiaka' (14:229) a lui Nonnos. Această epicleză face referire la ritualurile legate de foc care erau o componentă a ceremoniilor dionysiace la Tomis. Dionysos ocupă un loc important în panteonul Callatisului. Cultul său este atestat încă din secolul IV î.C. Cultul inițiatic al fiului Semelei este bine documentat la Callatis de o serie de decrete promulgate de un thiasos bacchic foarte activ între secolele III î.C. și I. Către sfârșitul secolului III î.C., membrii thiasului callatian au construit un templu (νάος / 'naos') pentru Dionysos; acest templu părea să imite ca formă o grotă dionysiacă pregătită să găzduiască ceremoniile însoțite de misterii. În acest cadru sacru aveau loc ritualurile misterice și inițierile bacchice practicate de membrii thiasului callatian cu ocazia sărbătorilor trieterice celebrate în luna Dionysios. Inițierea în misteriile dionysiace întreprinsă de thiasul callatian pare să fie o condiție prealabilă pentru a intra în sanctuarul bacchic și a participa astfel la sărbătoarea oficială în cinstea lui Dionysos care avea loc în data de 12 a lunii Dionysios. Acest fapt confirmă caracterul public al thiasului callatian și colaborarea sa cu autoritățile locale. Consacrarea unei grote bacchice pentru membrii thiasului de către preoteasa 'publică' a zeiței Athena, în adoua jumătate a secolului I demonstrează colaborarea recunoscută între cetate și asociația dionysiacă. De altfel, decretele emise de thiasul callatian sunt concepute după formularul decretelor Sfatului și Adunării poporului callatian și acordă onoruri specifice thiasului, binefăcătorilor cetății. Dionysos ocupă o poziție centrală în panteonul cetății Dionysopolis. Însuși numele cetății derivă de la cel al zeului. Acest fapt este confirmat de o legendă relatată de către Pseudo-Skymnos. Potrivit acestuia din urmă, cetatea Dionysopolis s-ar fi numit la origine Krounoi și și-ar fi schimbat numele după ce o statuie a lui Dionysos a fost găsită în apele mării. Corelând relatarea lui Pseudo-Skymnos cu preeminența cultului dionysiac la Dionysopolis, Alexandru Avram emite ipoteza că cetatea a fost întemeiată de către un grup de adoratori ai lui Dionysos în vremea lui Alexandru cel Mare. Cultul cu misterii al lui Dionysos este documentat în cetate încă din secolul III î.C., fiind oficiat de către membrii unui thiasos bacchic. Membrii unui alt thiasos dionysiac îi consacră o inscripție onorifică împăratului Gordian III și soției sale. O inscripție datată în 218-222 atestă asociația hymnozilor tineri ai lui Dionysos care îl cinstesc pe un binefăcător anonim. Hymnozii tineri alcătuiesc fie o asociație de sine stătătoare, fie un grup coral afiliat unei asociații dionysiace, cum este și cazul așa-numiților hymnozi vârstnici de la Histria. O inscripție din secolele I-II descoperită la Bizone atestă un thiasos al adoratorilor lui Dionysos Ταῦρος / Tauros. În egală măsură ar putea fi vorba de adoratori ai lui Poseidon Tauros al cărui cult este atestat la Istros și Tomis. La Istros, Poseidon

era adorat în ipostaza de Taurul de o asociație culturală.Cultul cu misterii a lui Dionysos Bacchos era oficiat la Apollonia Pontica de un thiasos bacchic ai cărui membri sunt menționați împreună cu funcțiile și gradele lor în cadrul asociației într-o inscripție din perioada romană. Dionysos era venerat la Byzantion înainte de perioada romană. Cultul cu misterii a lui Dionysos este atestat la Byzantion în secolele I-II, fiind oficiat de o serie de thiasuri bacchice. Dionysos Κάλλων / Kallôn era celebrat de o asociație de adoratori ai zeului (μύσται / mystai) ai cărei membri aparțineau unor familii importante din cetate. Câțiva membri ai thiasului lui Dionysos Kallôn aparțineau sau erau legați de familia Lolliei Catulla. Aceasta din urmă îndeplinise funcția de hieropoios al Herei și pe cea de preoteasă a cultului imperial. Epicleza Kallôn asociată cu Dionysos are probabil o origine toponimică: ea desemnează un loc numit Callum pe care Itinerariul Antonin îl plasează între Selymbria și Atyras. Această ipoteză este respinsă de către Adam Łajtar; în opinia sa, epitetul Kallôn ar fi de pus în relație cu 'Frumosul', noțiune importantă în cultul dionysiac. În schimb, Anne-Françoise Jaccottet consideră că Dionysos Kallôn este adorat în sanctuarul locului numit Kallôn. O inscripție fragmentară datată în vremea lui Hadrian atestă o asociație bacchică. Inscripția este gravată pe o stelă în centrul căreia este reprezentat Dionysos însoțit de o panteră, care face o libație cu un cantar deasupra unui altar; în dreapta zeului sunt reprezentate un coș cu șerpi și un mic silen. Membrii thiasului lui Dionysos Parabolos și așa-numiții Dionysoboleitai alcătuiesc două colegii dionysiace de pescari. În opinia lui Louis Robert, cele două thiasuri alcătuiesc în realitate una și aceeași asociație ai cărei membri erau pescari sau locuiau în sate de pescari. Epitetul Parabolos și numele Dionysoboleitai sunt formate pe cuvântul βόλος (bolos / volos) care are sensul de 'lansare a năvodului, azvârlire a năvodului, năvod'. Termenul βόλος trimite la un mod de pescuit specific în care năvoadele sunt aruncate. Geograful Denys din Bizanț localizează un loc de pescuit numit Bolos, Parabolos, în apropiere de Byzantion. Așadar, epitetul Parabolos are o origine topografică, desemnând un loc de pescuit a cărui protector este Dionysos însuși. După cum era de așteptat, majoritatea sărbătorilor dionysiace atestate în cetățile pontice milesiene aveau un caracter public. Cu această ocazie, Dionysos era celebrat de întreaga comunitate. În egală măsură, fiul Semelei era adorat de asociațiile dionysiace care îl celebrau cu ocazia propriilor lor sărbători, consacrându-i concursuri cu caracter muzical. Aceste sărbători le erau rezervate teoretic doar membrilor thiasurilor bacchice, fiind organizate într-un cadru privat și potrivit propriilor lor reguli. Cu excepția Callatisului, documentele epigrafice nu menționează explicit sărbătorile specifice asociațiilor bahice și nici ritualurile săvârșite cu această ocazie. Însă existența acestor sărbători poate fi presupusă pe baza atestării epigrafice a concursurilor 'sacre' și a banchetelor aferente acestora. În opinia lui Dionisie Pippidi, concursul sacru era una dintre competițiile muzicale organizate în cinstea lui Dionysos. Într-o inscripție de la Istros se menționează că Zipas, fiul lui Diokles a amenajat o stibas pe cheltuiala sa spre folosința hymnozilor vârstnici dionysiaci biruitori la concursurile sacre; mai concret, este vorba de amenajarea unor paturi de frunze, ba chiar despre edificarea unui local menit să le servească hymnozilor drept cadru pentru banchetele cu ocazia diferitelor sărbători. Hymnozii histrieni asigurau asistența corală cu prilejul propriilor sărbători ale asociației adoratorilor vârstnici ai lui Dionysos. Inscripțiile documentează activitatea susținută a grupărilor de hymnozi dionysiaci care participă la concursurile de muzică sacră organizate cu ocazia sărbătorilor dionysiace publice sau private. Un catalog agonistic datat în 155-165 menționează numele învingătorilor la un concurs sacru organizat la Istros. Un alt catalog conține o listă a învingătorilor la același tip de concurs. O placă de marmură descoperită la Istros, datată în secolul II, conține catalogul învingătorilor la un concurs al corurilor de hymnozi, desfășurat în cetate. Tot la Istros a fost descoperit un fragment dintr-un vas de calcar oferit ca premiu unei echipe de hymnozi biruitori la un concurs sacru de cânt dionysiac; cel puțin asta rezultă dintr-o inscripție fragmentară gravată pe buza vasului, cât și din decorul sculptat pe gâtul acestuia constând din curpeni de iederă împodobiți cu frunze și corimbi stilizați care sunt atribute ale lui Dionysos. O inscripție histriană datată în 222-225 consemnează victoria hymnozilor dionysiaci 'vârstnici' la un concurs despre care se poate afirma cu certitudine că a avut loc cu ocazia unei sărbători consacrate zeului vinului. O altă inscripție histriană descoperită recent și datată în anul 225 consemnează victoria hymnozilor tineri la un concurs de muzică sacră organizat la Istros. Grupurile corale ale hymnozilor dionysiaci erau alcătuite fie din tineri (hymnodoi neoteroi), ca la Dionysopolis, fie din adulți (hymnodoi presbyteroi) și tineri (hymnodoi neoteroi), cum se întâmplă la Istros, ceea ce implică că competițiile muzicale se organizau pe clase de vârstă. O inscripție din perioada romană descoperită la Apollonia Pontica menționează membrii unui thiasos bacchic alături de funcțiile și titlurile deținute de către aceștia în cadrul asociației. Printre aceștia din urmă figurează un oarecare Alexandros, fiul lui Aristaneitos care era însărcinat cu distribuirea vinului cu ocazia banchetelor prilejuite de sărbătorile thiasului".

"Muzica și dansul erau două componente esențiale ale sărbătorilor dionysiace din al căror program nu lipseau concursurile cu caracter muzical și dansurile bahice. Izvoarele literare evidențiază strânsa legătură dintre inițierea în misteriile dionysiace, muzică și dans. În piesa Bacantele, Euripide afirmă că Dionysos, ajungând pentru prima oară într-o cetate greacă, a legat strâns dansurile - pe care el însuși le adusese - de ritualurile misterice. Potrivit lui Lucian din Samosata, orice inițiere bahică era însoțită de ritm și dans.

Muzica dionysiacă este o melodie ritmată, precum indică pictura de pe ceramica greacă unde satirii și menadele sunt în general reprezentate pe punctul de a dansa. În cadrul ritualului dionysiac, muzica joacă rolul de mediator, permițând revelarea universului dionysiac prin intermediul unui suport obiectiv și convențional. În ritual, finalitatea muzicii este de a se adresa spiritelor și de a trezi în ele un ecou al prezenței divine. Cu alte cuvinte, muzica este un semn al prezenței divine, lăsând să apară lumea dionysiacă în obiectul muzical însuși.Inscripțiile de la Istros și Dionysopolis datate în secolele II-III documentează activitatea susținută a grupărilor de hymnozi dionysiaci care participă la concursurilede muzică sacră organizate cu ocazia sărbătorilor dionysiace publice sau private. Documentele epigrafice îi menționează pe instructorii artistici ai grupărilor corale care se ocupau de pregătirea hymnozilor. Izvoarele iconografice și literare referitoare la ritualul dionysiac indică faptul că flautul dublu este instrumentul muzical utilizat cu predilecție în timpul ceremoniilor dionysiace. Ascultând sunetul acestui instrument, menadele cădeau în transa posesiunii divine. Lucian din Samosata (în 'De saltatione' 79) vorbește despre pasiunea locuitorilor cetăților pontice pentru dansul bahic: 'Dansul bacchic este foarte gustat îndeosebi în Ionia şi în Pont, deşi este un dans satiric. Într-atât i-a subjugat el pe oamenii de acolo, încât la vremea rânduită pentru aşa ceva toţi uită de orice altă grijă şi stau jos zile întregi, privind la titani, coribanţi, satiri şi păstori. Şi execută aceste dansuri oamenii cei mai de neam și fruntașii din fiecare cetate; ei nu numai că nu se rușinează, dar se şi mândresc cu isprava asta mai mult decât s-ar mândri cu neamul lor ales, cu dregătoriile ori cu vrednicia strămoşilor'. Lucian evocă succesul repurtat de către executanții dansurilor bahice; aceste dansuri satirice reprezentau principalul punct de atracție al sărbătorilor dionysiace, fiind executate chiar și de către oamenii de origine nobilă, precum și de fruntașii cetăților. Bouarii despre care vorbește Lucian sunt atestați epigrafic la Pergam în vremea împăratului Hadrian; ei provin din familii nobile și alcătuiesc o grupare specializată în executarea dansurilor și imnurilor în cinstea lui Dionysos. Manifestările asociației bouarilor sunt legate exclusiv de ceremoniile religioase consacrate lui Dionysos. Mai precis, bouarii erau însărcinați să interpreteze imnuri și să execute dansuri pantomimice cu ocazia sărbătorii trieterice celebrate în cinstea lui Dionysos, care avea loc o dată la doi ani în teatrul din Pergam. Este foarte probabil că există o strânsă legătură între dansurile bahice evocate de către Lucian din Samosata - care îi pasionează pe locuitorii cetăților pontice - și dansurile-spectacol executate de bouarii Pergamului. S-ar putea presupune că dansurile satirice menționate de Lucian sunt executate cu ocazia sărbătorilor trietericede către dansatori profesioniști similari bouarilor din Pergam. De altfel, asociațiile bouarilor nu se limitează la regiunea Pergamului, ci se răspândesc în cea mai mare parte a Asiei Mici, în principalele cetăți pontice și chiar în cele mai îndepărtate târguri din provinciile dunărene. Sărbătorile trieterice constituiau un bun prilej pentru executarea dansurilor bahice ritmate de sunetul instrumentelor de percuție. Dansurile reprezentau principalul punct de atracție al sărbătorilor dionysiace, fiind urmărite de un public foarte larg. În lipsa oricărei informații mai precise, conținutul dansurilor bahice, precum și interacțiunea pe care acestea au putut să producă cu publicul fac din păcate doar obiectul unor ipoteze. În orice caz se poate afirma cu certitudine că dansurile bahice erau de tip pantomimic, fiind foarte apreciate în epocă. Se pare că dansurile bahice aveau o tematică religioasă. Ele evocau lumea câmpenească care reprezintă cadrul ideal al thiasului dionysiac. Acest cadru natural era locul unde se manifestau silenii și satirii. Aceste dansuri interpretau o anumită temă al cărei conținut consta din istorioare mitologice legate de epopeea lui Dionysos și a acoliților săi. În opinia lui Henri Jeanmaire, 'dansurile bouarilor și ale creaturilor demonice erau veritabile coree de posedați, care, puși în mișcare de o muzică adecvată, sfârșesc prin a aluneca din pașii de dans conștient și studiat către gesticulațiile inconștiente ale dansatorilor entuziaști'. (Coree este o maladie nervoasă frecvent întâlnită mai ales la tineri, ce se caracterizează prin mișcări involuntare continue și dezordonate ale diverselor segmente corporale). În concluzie: sărbătorile și concursurile de muzică sacră organizate de asociațiile dionysiace din cetățile pontice pot fi plasate la limita dintre sfera 'privată' și sfera 'publică'. Pe de o parte, asociațiile dionysiace din cetățile pontice se manifestă ca grupări de sine stătătoare care se organizează după propriile lor reguli, având proprii lor magistrați și propriile lor manifestări cultuale. Pe de altă parte, prin imitarea constantă a practicilor cetății, asociațiile dionysiace amintesc de funcționarea comunității civice mai degrabă decât să se deosebească de aceasta. Astfel, decretele onorifice emise de asociațiile dionysiace de la Pontul Euxin sunt concepute după formularul decretelor publice. Ele acordă cinstiri specifice thiasului binefăcătorilor locali care fuseseră deja declarați 'binefăcători ai cetății' de către autoritățile locale. Una dintre cinstirile stipulate în decrete este încununarea binefăcătorilor cetății cu ocazia sărbătorilor asociației care imită în mai mare sau mai mică măsură sărbătorile publice. Într-un cuvânt, prin acțiunea lor religioasă, asociațiile dionysiace se situează dincolo de orice demarcație strictă între sfera 'privată' și sfera 'publică', iar sărbătorile și concursurile aferente acestora dobândesc un caracter cvasi-oficial".

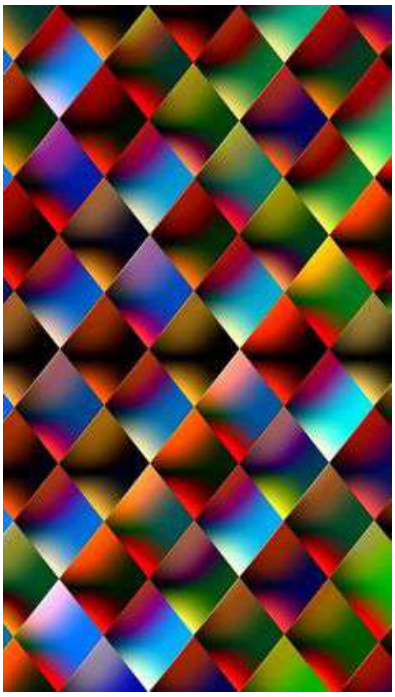

Templul Gherga

Templul Gherga

Cele mai vechi Temple din regiunea centrală a Cariei erau din lemn şi dezvoltau tipul de casă comună constând dintr-o încăpere rectangulară, cu o singură uşă pe latura mică. Ele erau plasate totdeauna într-o poziţie care să le armonizeze cu peisajul din jur şi în acelaşi timp să le confere un aspect de calm şi de solemnitate. La începuturi - datorită calităţilor fundamentale de măsură, simplitate şi sobrietate - Templele nu căutau să impună prin dimensiuni colosale, ci prin armonia proporţiilor, perfecţiunea tehnică constructivă şi plasarea într-o ambianţă naturală de efect. Realizatorii Templelor din bușteni / lemne erau tâmplarii: dulgherii erau meşteri foarte respectaţi (şi Iisus s-a bucurat - ca şi tatăl legal Iosif - de prestigiul slujbei).

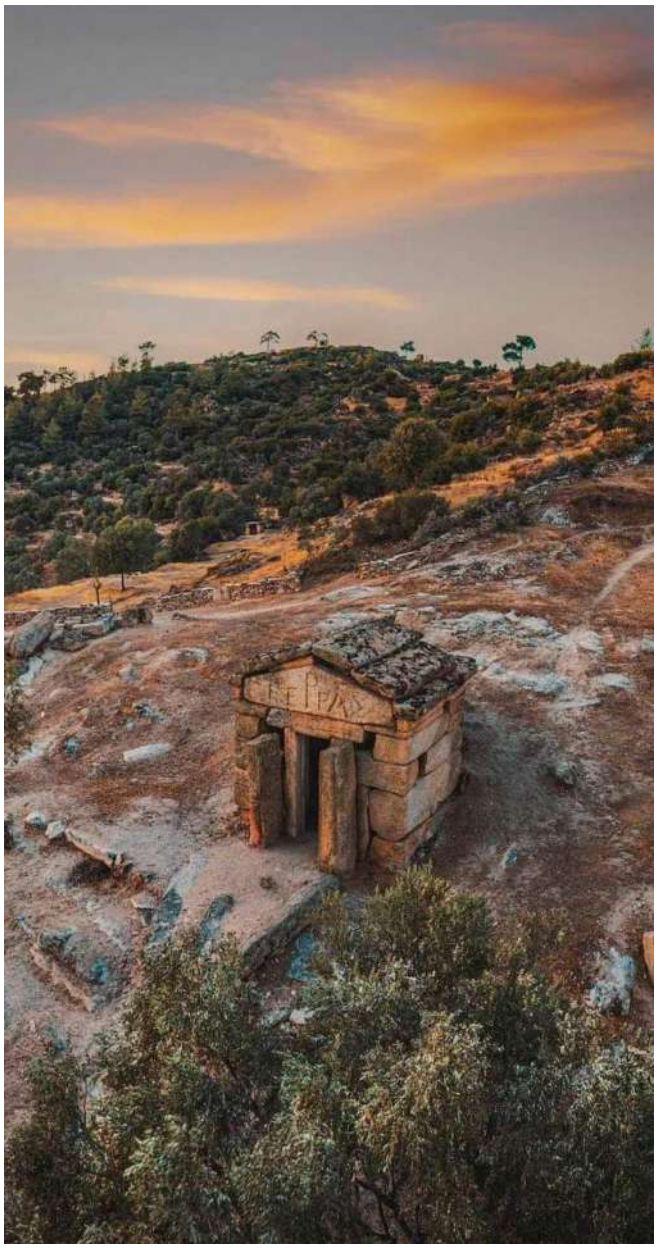

Imagini aeriene / din dronă
(În depărtare - la marginea vegetaţiei lăsată după defrişare - se vede şi o căsuţă pentru apă sfinţită)

În Caria, Sanctuarul Gherga a fost dedicat Cultului în aer liber. Templul Gherga - micuţ ca dimensiuni - a fost central în marele Sanctuar Gherga, căci ceea ce conta era

intimitatea cu divinul: practicarea în așezământul religios a iertării păcatelor și spălărilor păcatelor nu era în formă standardizată față de mulțimea credincioșilor, ci personalizată față de ceea ce se cerea specific; rând pe rând, în funcție de tipicul reieșit, ritualul era îndeplinit prin acte diferite (s-ar putea observa apropierile dintre altare, iertare, jertfe, etc). Credincioșii se adunau cu corturile în zonă - sau trăgeau la adăposturile din lemn ale Sanctuarului - treceau pe la căsuțele cu apă sfințită, aduceau ofrande la Altare, se împărtășeau preoțimii Gherga, etc.: complexul celebra diversitatea, căci păcatele - ale viilor și ale morților - pentru iertare / spălare erau diferite.

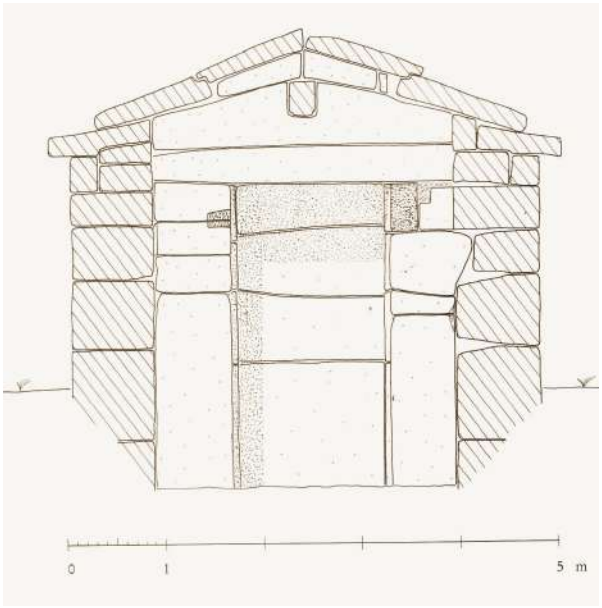

Templul era prin definiţie lăcaşul Zeului - "locuinţa" sa - şi adăpostea statuia Zeului în fundul încăperii, în întuneric, singura sursă de lumină fiind uşa unică, mereu deschisă, pentru ca divinitatea să poată asista la gesturile de pietate înfăptuite de participanţi afară. În jurul statuii se depuneau ofrandele aduse Zeului, cele mai de preţ vase, etc. Statuile arhaice Cariane urmăreau principiul frontalităţii şi abia în perioada clasică Greacă au fost concepute poziţionat (de remarcat că frontalitatea era o trăsătură definitorie pentru sculptura Egipteană). În apropierea Templului erau alte construcţii, asemănătoare dar mult mai mici: aşa-numitele tezaure ce conţineau "comoara" Templului, preţioasele ofrande aduse de cetăţenii localnici credincioşi, de oaspeţi sau de cârmuitori. Templul avea şi rolul de a tezauriza ofrandele aduse Zeului, toate acelea fiind expuse pentru ca oricine să le poată admira. În Caria - ca și în lumea Greacă, de altfel - nu existau 2 Temple la fel.

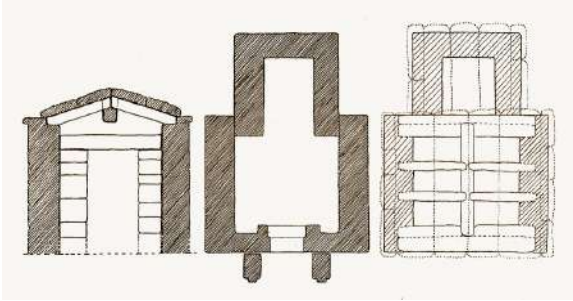

Schiţa Templului Gherga

Templul Gherga - aflat la 362 de metri altitudine - n-are coloane, nici măcar ca decor (coloanele la Templele Grecilor au apărut abia în secolul VII î.C.) şi deja construcţia era ridicată / inclusiv ca reproducere în piatră a Templului din lemn existent acolo dinaintea ridicării sale. Templul Gherga a fost o construcție din piatră funcțional pentru un mileniu (între secolele VII î.C. şi IV) şi a fost o mândrie locală. Întregul Templu Gherga a fost construit din roci mari de granit șistos / gnais, ca un monument în cinstea comunităţii, o demonstraţie vizibilă a puterii şi conştiinţei de sine a sale, cu uşa permanent deschisă spre Sud (direcţia oraşului Hilarima), spre care privea - în postura de Veghetor / observator - statuia Gardiană Cariană din interior.

Blocurile de piatră ale Templului Gherga au fost şlefuite individual pentru a se potrivi perfect. Pereţii sunt netezi şi au îmbinări foarte strânse, locul lucrat cel mai îngrijit fiind interiorul nişei, acolo la îmbinări abia putând pătrunde un ac. Ceva mai puţin exacţi sunt pereţii Templului pe lungimea lor, unde se recunosc unele reziduuri de mortar introduse mai târziu în îmbinări. Frontonul triunghiular al faţadei - inscripţionat Gherga - era colorat (nu se mai știu pigmenții folosiți, căci Sanctuarul Gherga nu a fost explorat temeinic niciodată); literele cu care era scris au 50 cm, cea din mijloc - mărită intenţionat, ca atribut al Regalităţii - având 85 cm (fațada colorată desigur că arăta atractiv, mult mai vie decât aspectul anost actual, de ruină). Acoperişul de piatră al Templului Gherga - cu panta de 19 grade - imită o construcţie ca de lemn, grinzile sale de piatră fiind similare bârnelor de lemn.

Acoperiş de piatră

Templul nu era loc de reuniune a credincioşilor pentru a se ruga, ci "Casa Zeului", căruia îi era dedicat, în încăpere de regulă pătrunzând preoţii şi slujitorii săi (sacrificiile erau în faţa Templului); în timpul ceremoniilor, sacerdoţii purtau veşminte purpurii. Preoţii ţineau ceremonii legate de cei vii și ceremonii comemorative în onoarea morţilor, prezicând viitorul după ce dormeau în Templu ca în măruntaiele Pământului, profeţia lor fiind inspirată divin.

Faţada Templului Gherga

Cercetând urmele existente, arheologul German Winfried Held afirma în anul 2008 că "lângă micile ferestre de la intrare, în partea din faţă a Templului Gherga, era un baldachin din lemn sau metal; inscripţia frontonului şi pilonii baldachinului erau concepute ca o faţadă decorativă, uşa oferind de afară o privire liberă către nişă, ce era ţinta optică a clădirii Templului Gherga" (iar acolo - în nișă - trona Statuia Gherga, a Zeului Fântânilor Gherga, descendent Atlant, ocrotitorul Nimfelor, ai cărui preoți prin stropirea cu apă sfințită a credincioșilor Cariani - împreună cu cântarea rugăciunilor - le curăța păcatele).

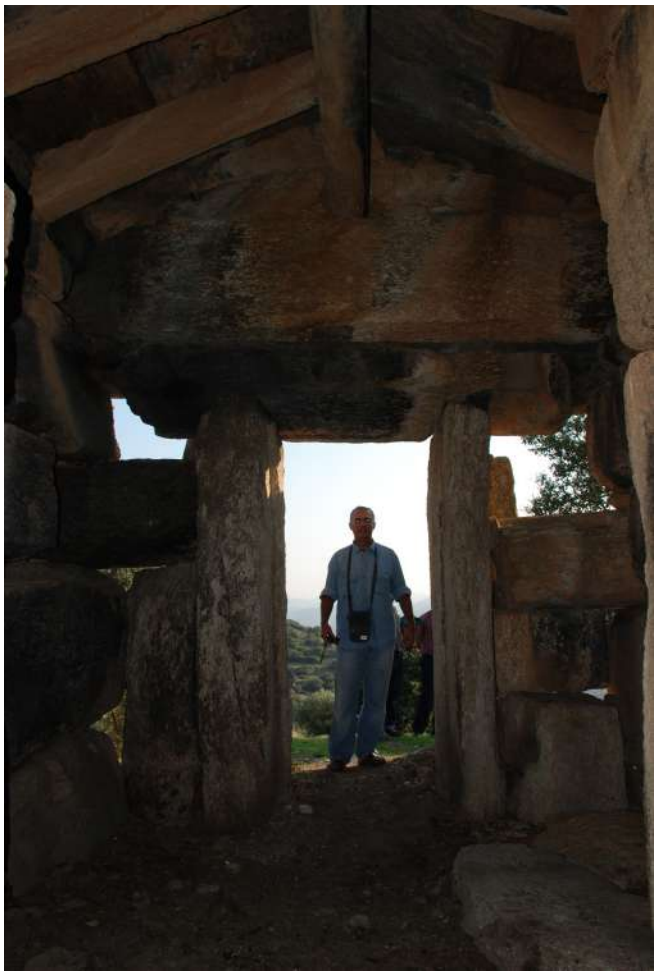

Este de ştiut despre sorgintea baldachinului că provenea din N Canaanului - o regiune importantă acolo fiind Galileea, populată de Gherghei - servind onorarea funcţiei, subliniind autoritatea (funerar, semnifica statutul elitist şi era emblematic prin Coloanele sale spiralate - ca "funia vieţii" - de care atârnau brocardurile din materiale grele, respectiv perdele din pânză); baldachinul era oficial purtat în procesiunea mortuară - în timpul solemnităţilor - ca acoperământ decorativ deasupra capului înaltului prelat Gherga. Iniţial nu se dormea sub baldachin (obicei apărut mult ulterior). Datorită dogmelor şi textelor sacre, preoţii de acolo aveau pregătire teologică specială (ceea ce nu se cerea preoţilor Cariani din alte Temple); de aceea, preoţii Templului Gherga nu erau pe termen limitat ca în alte părţi, ci ereditar / pe viaţă. În Templele din regiunea Caria în acele timpuri erau duse vase cu vin şi măsline, coşuri cu fructe şi grâne pe spinarea animalelor de povară, organizându-se mese şi în interior (însă doar pentru unii bărbaţi, care puteau mânca împreună cu preoţii ceea ce era gătit afară, în piaţeta de lângă Templu). În zona Sanctuarului Gherga au fost plantaţii de măslini, exploatate pentru ulei prin tehnica răspândită în Bazinul Mediteranei ca "trapetum": morile constau din 2 semisfere de piatră suspendate pe un fundament tot de piatră, ele prin rotire sfărâmând măslinele, după cum se vede în imaginile următoare:

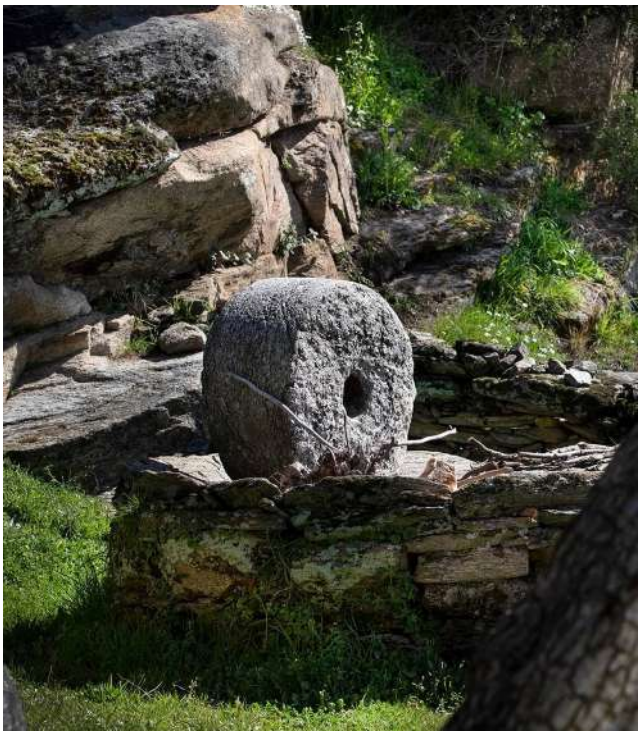

Trapetum

În faţa Templului Gherga, exact pe direcţia Sudică - în afara terasei principale Gherga, la baza Zidului Temenos - exista o asemenea moară; puţin mai la Sud, unde este o stâncă ce şi azi vara e sursă de agregare a apei pentru adăpatul animalelor, mai era o presă de ulei (credincioşii erau unşi cu ulei, obicei al zonei / astfel cum a documentat Dr. Christina Williamson în anul 2012). Lângă se află un zid lung de peste 15 metri, protejând o "Sală de Vară" a Sanctuarului Gherga, pentru credincioşii veniţi dinspre oraşul Hilarima (conservată bine până acum), cu un rezervor larg de 2,07 metri, adânc de 2,70 metri şi înalt de 1,74 metri, acoperit cu o placă mare din piatră; pe peretele din spate se poate observa particularitatea că a fost construit pentru a încadra 2 statui, între acelea având o nişă lată de 51 cm, adâncă de 47 cm şi înaltă de 59 cm - în care ar fi putut fi aşezată o statuetă - ceilalţi pereţi interiori fiind inscripţionaţi Gherga (e de ştiut că la marile sărbători - începând cu cea a Noului An - statuete de lemn acoperite cu aur şi argint, îmbrăcate în purpură, erau purtate pe umeri în procesiuni ample prin Sanctuarul Gherga). Este de remarcat că exact pe direcţia Sudică de la statuia Mamei Gherga - tot în afara terasei principale Gherga, la baza Zidului Temenos - lângă un izvor şi având alături "Sala de Vară", exista Conacul Gherga: reşedinţa unde locuia familia preotului Gherga (casa parohială); exagerarea consoanei "R" - prin mărimea sa faţă de restul literelor din numele Gherga de pe frontispiciul Templului Gherga - indica nobleţea (fapt regăsit de exemplu mai târziu şi în Bulgaria, pe plăcuţa militară Romană din anul 70 - scrisă Latin, nu Grec - despre Dacul Decebal ZuRaz, cu R de asemenea mărit / e de observat că versiunea Balcanică Juraj o echivala şi pe cea Germanică de George = un derivat Gherga, în anul 2006 Dr. Constantin Petolescu sugerând compararea Zurazis cu Zyraxes, cârmuitorul Geţilor Dobrogeni din secolul I î.C. despre care a scris istoricul Roman Dio Cassius, care îşi avea reşedinţa în Genucla, aliat cu Carianii din Histria, ceea ce implică ascendenţa Gherga a Regelui Geto-Dacilor Decebal, alăturarea corespunzând nominal, nobiliar, temporal, teritorial şi indirect chiar

genetic). De altfel, academicianul Român Vasile Pârvan în cartea "Getica, o protositorie a Daciei" din anul 1926 a scris explicit: "Încă din secolul VI î.C. nu numai Thracii din Sud, dar şi Scythii şi Geţii din Nordul Dunării şi Mării-Negre erau adânc pătrunşi de cultura Greacă şi căsătoriile între principi Barbari şi femei Grece, ori fiice de regi Barbari şi mari şefi Greci erau un lucru comun". Amestecul Greco-Get (mai precis, Cariano-Get) a început - la nivelul elitelor - în Dobrogea: acolo cârmuitorii coloniștilor Greci - încă de la începutul Antic - au fost atestați (inclusiv de către Dr. Zoe Petre / decana Facultății de Istorie a Universității din București, în anul 2005) că erau sacrii corăbieri Gherghiți din Caria. În anul 2012, pictorul Turc Erkmen Senan a realizat tabloul Templului Gherga - din Sanctuarul Anatolian Gherga - astfel:

Clădirile Gherga

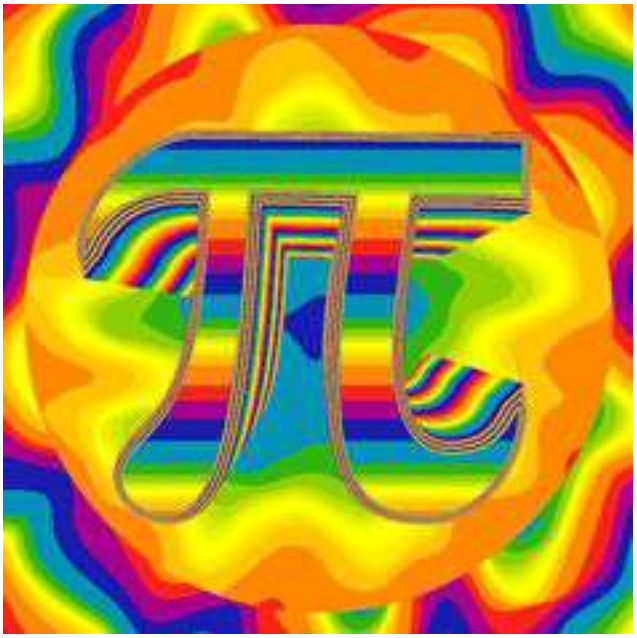

În Sanctuarul Gherga, marea majoritate a construcţiilor - de ordinul sutelor - au fost din lemn, cele principale - de ordinul zecilor - fiind ridicate din piatră (acoperite cu dale din argilă, ţigle de lemn sau chiar acoperiş de lut, aşa cum se întâmpla des în Anatolia), dintre care unele s-au păstrat până în prezent, ca de exemplu cele din piatră, de forma literei Greceşti "pi" / π (un fel emblematic pentru "pii" = preoţii Gherga / constanta π fiind raportul dintre circumferinţa şi diametrul oricărui cerc):

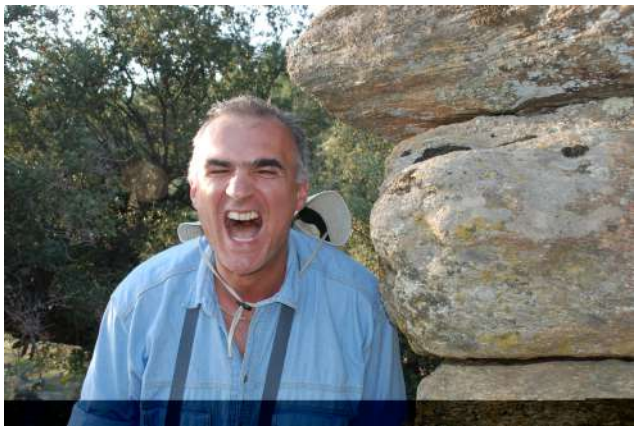

Cap de leoaică în aşezarea Gherga

În N terasei principale a Sanctuarului Gherga dar la S de Peştera / Grota Gherga, aflată la distanţa de circa 100 de metri, se găseşte o clădire mică, bine conservată, largă de 2,67 metri, adâncă de 2,05 metri şi înaltă de 1,66 metri, construită din blocuri mari de piatră. Construcţia este acoperită cu o mare placă din piatră, groasă de 30 cm, ce are peste 5 tone greutate. În interiorul său a fost o excavare: 4 dale verticale din gnais formează un bazin, având în partea din spate o gaură dreptunghiulară de 20 cm / 30 cm, prin care trecea apa în bazin (apa venea din Grota Gherga, acum pârâul e secat). Pe faţadă se găsesc decoraţiuni cu capete de leoaice - din păcate foarte deteriorate - însă se mai pot observa gurile lor larg deschise în semn de ameninţare. Clădirea are inscripţii Gherga, dintre care cea mai mare are litere de 82 cm, pe partea de sus a acoperişului; la fel ca şi alte clădiri din Sanctuarul Gherga, pereţii interiori au fost supuşi inscripţiilor şi sculpturilor, excepţie peretele din spate - opus intrării - total neglijat (probabil deoarece o perdea integrală era pe fundal, materialul textil acoperind tot: așa poate lampa ce lumina interiorul - ca opaiț de tip zoroastru - putea să-și facă efectul deplin). Iată inscripţia Gherga de pe acoperişul din piatră, vizibilă de sus, de pe stânci sau din copaci:

La 27 de metri distanţă, tot în N terasei principale Gherga, se află o construcţie asemănătoare, lată de 2,03 metri, adâncă de 2,35 metri şi înaltă de 2 metri, construită din blocurile mari de gnais ca şi zidul împrejmuitor - Temenos Gherga - acoperită cu o placă din piatră, groasă de 35 cm:

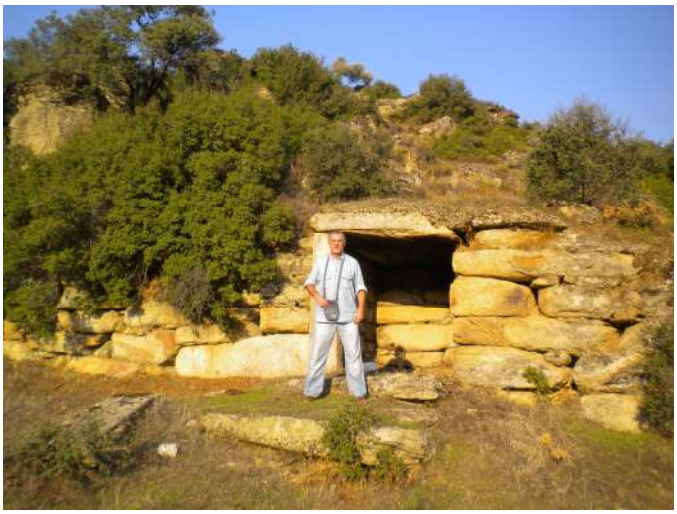

Ar fi de știut că în Vechea Lume spălările ritualice ajutau consolidările comunităților; în vreme ce preotesele ori preoții rosteau rugăciunile specifice acelor acte, credincioșii - folosind apele sfințite ale respectivului loc sacru - își curățau diverse părți ale trupului (membrele / mâinile și picioarele), părul, orificiile, etc. Obiceiul - popular oriental - era semnalul celor care îl practicau că erau pregătiți pentru a fi împreună cu ceilalți, în toate dimensiunile; de pildă, atunci când era vreo sărbătoare, celebrare, comemorare, ceremonie oarecare - prilejurile erau diverse - practica era ca întâi să se pregătească prin spălarea rituală, în timpul căreia se oficiau rugăciunile tipice, pentru a putea fi parte deplină la evenimentul respectiv. Oamenii se curățau pe sine - își știau cel mai bine părțile ce contau - doar cei neputincioși fiind ajutați de însoțitori (iar cei bogați uneori apelau la servitori ori sclavi); în Sanctuarul Gherga din Caria clerul nu spăla, ci asigura cadrul sfânt, anume alocarea cabinei / căsuței libere (în care exista apa sfințită pentru spălări / clătiri), rostea rugăciunile adecvate, binecuvânta credincioșii, etc. Biblia a consemnat existența spălărilor rituale din Epoca Bronzului; în Noul Testament - de la Ioan 13:4 - apare fapta șocantă pentru Antichitate, când Iisus a spălat picioarele ucenicilor la Cina cea de Taină: cutuma considera așa ceva ca umilire. În secolul I așa ceva a fost un act revoluționar, ca însuși Fiul Domnului prin spălările picioarelor apostolilor să le spele păcatele cu propriile Sale mâini: în Vechea Lume, ierarhiile erau riguros respectate. Preoțimea Gherga - de la Sanctuarul Gherga - patronând spălările păcatelor credincioșilor, era Regală, fiind deasupra și celor mai puternici Cariani, care cel puțin o dată în viață ajungeau să treacă prin ritualul de acolo. Unele dintre iertările / spălările păcatelor în așezământul religios Gherga din Caria poate se încheiau cu celebrări prin orgii; pelerinii stăteau în corturi pe durata ședерii în areal, actele sexuale având loc în jur - în aer liber - pe Dealurile înconjurătoare, dotate natural cu multe crânguri romantice: mediul din jurul Sanctuarului Gherga este - pe mari distanțe - chiar idilic (foarte potrivit pentru orgii). Conform lui Fikret Yegul de la Universitatea California într-un studiu din anul 2001, stilul Gherga - așezământ de importanţă capitală în Caria - a avut un impact decisiv de influenţare a arhitecturii în Imperiul Roman (alături de Perge / capitala Pamfiliei = Pamphylos, însemnând "Toți oamenii" și Tyana 37,50 lat. N, 34,36 long. E / capitala Capadochiei la începutul bizantin; e de știut că la sfârșitul secolului VII î.C. Cume - de pe coasta V Anatoliană - a avut colonia Side 36,46 lat. N, 31,23 long. E

pe un promontoriu Pamfilian / coasta S Anatoliană, unde Graiul Grec a fost puternic influențat de localul Dialect Luwian). La începutul dominației Romane, în arealul Sanctuarului Gherga din Caria era un climat liniștit - sub cârmuirea Gherga - însă condițiile mai favorabile de viață ivite locuitorilor odată cu apariția Romaniei / Imperiului Bizantin au determinat abandonarea așezării; apariția creștinismului de asemenea a fost un factor important la încetarea funcționării așezământului religios Gherga din Caria.

În cercetarea din anul 2005 a arheologului Turc Memduh Dagdeviren (devenit Doctor în istorie) despre "Gerga'daki" - sufixul "daki" fiind pentru așezare / casă, astfel cum de exemplu în centrul Anatoliei / Asiei "Mici" s-a cuprins onomastic ca definitoriu la "Kapa-dochia" ori în Europa Estică încă se folosește "dacea" pentru locuințele rurale de vacanță, etc. - a apărut scris: "Orașul Antic Gherga, aflat la circa 2 km de Râul Marsyas, a fost întemeiat de către Lelegii care au format populația străveche a Cariei. Regiunea a fost locuită neîntrerupt în Epocile Bronzului și Fierului: a reprezentat puntea dintre Culturile Anatoliei Centrale și cele Maritime; unele nume de locuri din arhivele Hitite au semănat cu numele unora din interiorul Cariei (Valivanda era Alabanda, Valarima era Hyllarima, etc). Printre monumentele Gherga care au traversat vremurile sunt obeliscuri, sculpturi / statui, structuri de fântâni, diverse construcții, ș.a.m.d.: așezarea (daki) a rămas misterioasă prin ruinele sale, așteptând studierea științifică. O mulțime de inscripții e împrăștiată peste tot în așezământul Gherga: Zeița care a dat numele locului a fost scrisă și Gerga/s; cercetătorii au definit-o ca Lykiano-Carianâ. Numele Gherga era răspândit într-o zonă extinsă în Estul Mediteran, din Insulele Egeeii până în Egipt, inclusiv în Canaan; Gherga a fost asociat cu nume precum Krqqa, Gargareis, Gargaron, Garge, etc. - într-o geografie Gerg - rădăcina Kerg/k însemnând cetate în Orient: pentru GergeKome, istoricul Antic Herodot a menționat în narațiunile sale Coloanele Albe. Identitatea și istoria orașului Gherga nu sunt pe deplin înțelese. Cine este Gherga (Gerga/s)? De ce? În literatura arheologică e posibil să se găsească - printre diversele prelungiri ale Marii Zeițe Mamă - și o formă Gherga pentru acest Sanctuar. Credința în Zeița Mamă din așezământul Gherga se vede ca datând din cele mai vechi timpuri ale Anatoliei: forma neschimbată de închinare indică întemeierea în numele său (chiar dacă numele Zeiței Mamă s-a tot schimbat în Vechea Lume - în funcție de locul de Cult și de Cultură - singurul fapt neschimbat a rămas exprimarea, prin atributele legate de închinare și de felul modelării credinței, anume în zonele Montane izolate / pustii, unde celebrarea putea fi deplină); este posibil ca sărbătorirea Zeiței Mamă să fi fost în Sanctuarul Gherga de la început. Venerarea Zeiței Mamă a fost centrală în Sanctuarul Gherga; au rămas multe inscripții, sculpturi / statui și clădiri, împreună cu diverse artefacte, ce se pot compara cu altele din Vechea Lume pentru a formula păreri (în timpul studierii însă nu am putut ajunge la concluzii definitive). Sanctuarul este armonios integrat în peisajul general, ceea ce îndreptățește vechimea sa ca foarte mare. Artefactele sunt răspândite pe un areal de 1,5 km x 3 km: este o mare suprafață, având în centru Terasa Temenos și Templul. Poziția Sanctuarului Gherga'Daki / GhergaKome a rămas remarcabilă, la niște km distanță de cele mai apropiate localități vechi dar centrală - în interiorul Cariei - față de cele mai importante localități vechi. Numele Gherga a fost celebru în Troia, Mesopotamia, Canaan, etc., la Asiatici ca Hitiți ori Perși dar și la Africani - Kerkasi în Egipt, Garge în Libia, ș.a. - sau la Europeni (Gargeria în Italia, Corca în Spania, ș.a.m.d.); rădăcina Gerg / Kerk a fost de origine Asiatico-Egeeană iar între vechile limbi au existat interacțiuni ducând la semnificații diverse ale numelui dar și la legături cu Marea Zeiță. În Sanctuarul Gherga din Caria închinările se făceau direct, centrală fiind Terasa Temenos: zona Cultică principală, înconjurată de artefacte; această parte a străvechiului așezământ era susținută de contraforturi (a fost cea mai aglomerată porțiune). În apropiere se află Templul Gherga, cu 2 obeliscuri lângă, ce dovedesc legătura cu Cultul Zeiței-Mamă: faptul că acele obeliscuri se află în fața clădirii - întărindu-i sfințenia - înseamnă consacrarea. Tot în apropiere este și cea mai mare statuie a Sanctuarului Gherga: sculptura centrală Cultică, pe un mare soclu cu labe de leoaică; structura e tipică secolului VII î.C. fiind întărită ulterior - în secolele următoare - cu mortar (în unele părți). Zeița Mamă alintată Ida era de origine Anatoliană iar ultimele - cele mai recente elemente ornamentale - datează din vremea Romană. Multe surse acvatice - fântâni, rezervoare, etc. - și inscripții completează mediul; se pare că stocarea apei îi

preocupa pe Ghergani: fie a apărut o problemă sezonieră vara de alimentare cu apă, fie ceremoniile tot mai ample consumau prea mult. Un moment Cultic deosebit săvârșit în Sanctuarul Gherga a fost spălarea ritualică cu apă sfințită a statuii centrale. Pe pavajul de acolo se depuneau ofrandele aduse (uneori transportate în mici bărci = luntri / pirogi): struguri, măsline, etc.; sunt urme de prese pentru acele fructe / inclusiv canale de scurgeri. Stelele sacre din GhergaKome au existat în cele mai vechi timpuri ale credinței în Marea Zeiță și pot fi comparate cu altele, semănând mai ales cu cele din Culturile Frygiană și Urartiană (se știe și că au fost stabilite relații în Epoca Fierului între Urartu / Ararat și regii Midas ai Frygiei, fiind încheiat chiar un acord oficial). O stelă de lângă Terasa Temenos a Sanctuarului Gherga a fost confecționată ca una de la Castelul Van: acele tipuri de stele - cu vârfuri rotunjite - au fost reprezentate și pe sigiliile cilindrice de Cult din Urartu iar una a fost excavată și într-o casă Frygiană din Bogazkoy; prezențele lor indică aceleași practici în venerarea Marii Zeițe Mamă. Statuia ei din Sanctuarul Gherga - cu mâna stângă la piept - are aceeași postură cu o statuie găsită în Milet, având ofrandă votivă: ea a fost inscripționată pe spate cu litere mari GHERGA (statuia pare a fi din Epoca Fierului iar după formele literelor, scrierea pare a fi din perioada Romană)".

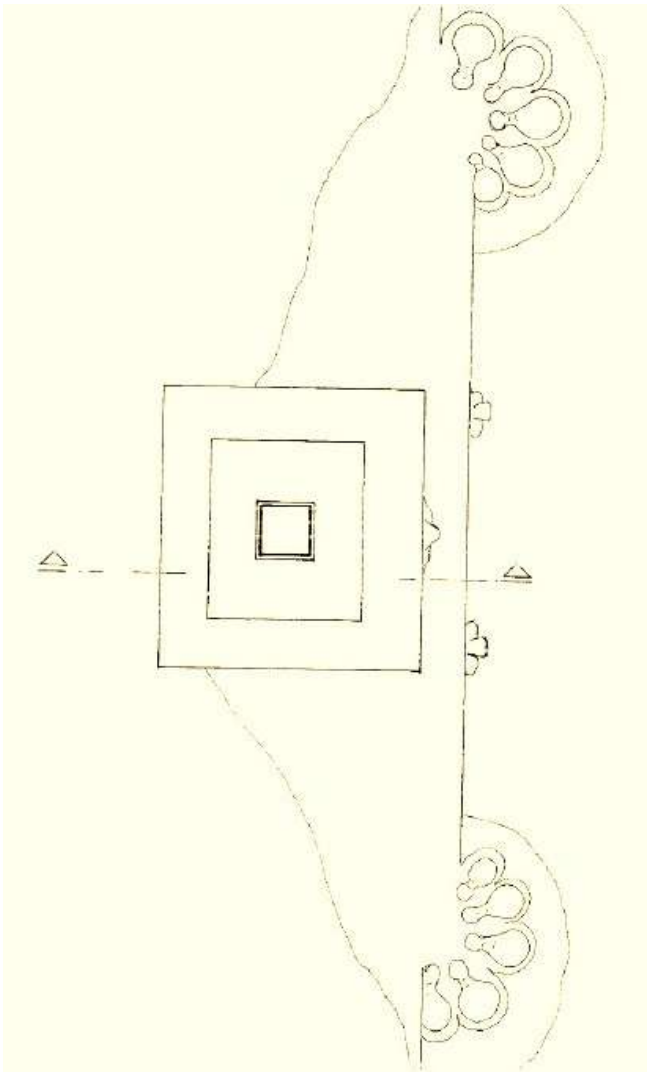

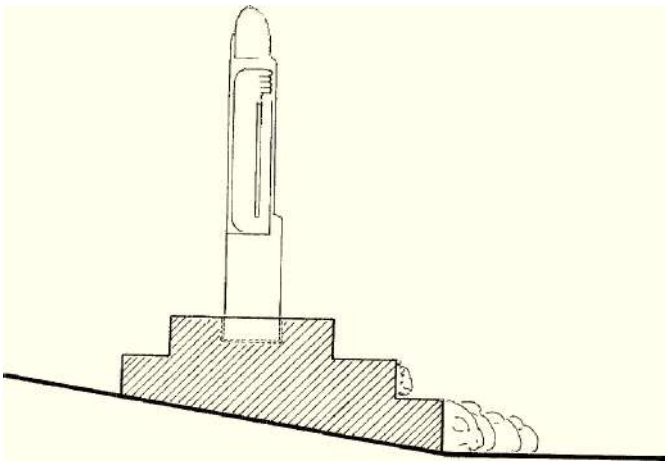

Baza statuară a Marii Zeițe Mamă în Sanctuarul Gherga (conform Dr. Memduh Dagdeviren, 2005)

"Spre deosebire de așezările interioare ale Cariei, orașul Gherga s-a format din terase agricole. Inițial s-au folosit blocuri mari de piatră (fără mortar între ele, cu pietre mici introduse în goluri). Terasele Gherga au fost printre cele mai bogate din Caria: de exemplu, cu Gherga mai rivaliza Podgoria Knidos (important centru viticol Antic); este interesant că atelierele Gherganilor au fost la mare distanță de centrul Sanctuarului (de pildă, la 2 km NV de Templul Gherga s-au găsit ruinele unor ateliere). Inscripționările stâncilor și diverselor înălțimi din jur - cu litere uriașe - au marcat distinctiv așezământul, ca niciunde altundeva în Caria ori în Anatolia. Gândirea religioasă conecta esența Montană de Marea Zeiță Mamă - inclusiv legăturile cu animalele sălbatice / libere - inscripțiile amplificând splendorile imaginilor din zona care era cea mai apropiată de extraordinarele 7 minuni ale Vechii Lumi; inscripțiile de pe stânci indicau efectiv Sanctuarul Gherga, formând un tablou fascinant al cununiei credincioșilor cu divinitatea. Credința în Zeița-Mamă din Anatolia avea expresia Cultică mereu la fel, doar numele schimbându-i-se: Kubaba / Kybele = Cybele / Sibila, Artemis / ArtemIda, ș.a. Zeița-Mamă ca o leoaică se exprima prin forma unui tron de stâncă. În ceea ce privește închinarea la Cybele, în diverse părți ale Anatoliei - la fel ca și la GergaKome - caracteristicile erau similare. Semnificația Gherga evident nu a fost Greacă: a provenit din vechime, din vremuri mult anterioare. Este incontestabil că Marea Zeiță Mamă a fost Anatoliană; în Frygia s-au găsit inscripții despre ea din secolul VII î.C.: a fuzionat cu Rhea, Demeter, ș.a. Săpăturile au relevat figura Zeiței Mamă din paleolitic, deci cu mult dinainte (de exemplu la Catalhoyuk, în urmă cu 9 milenii, o vreme când Sumeria nu exista): ea - ca leoaică - simboliza stăpânirea eternă asupra naturii. Cultul său a fost puternic la Amazoane, pe Muntele Ida, în regiunea Mării Negre, în Sanctuarul Gherga, etc.; Marea Zeiță Mamă a fost foarte populară în Frygia - fiind cunoscută chiar ca Zeiță Frygiană - iar la sfârșitul secolului III î.C. transferul său la Roma a fost un eveniment inedit în istoria religiei. Cultul creat de Gherga în Caria a fost în lumina Marii Zeițe Mamă; în interesantul Sanctuar din interiorul Cariei, identitatea Culturală definind Gherga, iconografia statuilor Gherga ce îndreaptă către închinare, prezentările arhitecturale ale clădirilor Gherga, etc. toate povestesc înspre aceeași direcție, binecunoscută în Anatolia mileniului I î.C.: adoratorii Marii Zeițe Mamă prin eforturile lor o legau de zona unde trăiau,

inclusiv utilizând multe atribute materne - ca de exemplu reliefurile leonine, inscripțiile, etc. - ceea ce amintea adevărul că orașul Gherga a fost lăcașul sfânt întemeiat cu numele local al ei. De exemplu, în Caria, orașul Afrodisia își avea denumirea de la Zeița Afrodita, care a fost originară de acolo; în GhergaKome, expresia Marii Zeițe Mamă a fost reprodusă Montan pe stânci prin inscripții și Cultic prin sculpturi: așa a fost respectată Marea Zeiță Mamă de aici, chiar aici. Sanctuarul său a fost întemeiat în numele Marii Zeițe Mamă, fiind un loc Cultic / sacru în aer liber al ei".

Barajul Adnan Menderes - pe Râul Cine - lângă Sanctuarul Gherga

O vizitatoare în anul 2007 era îngrijorată că în anii ce vin căutătorii de comori şi exploatările din zona Munţilor Madran ori ale Hidrocentralelor Kemer sau Adnan Menderes ar putea distruge aşezarea Gherga; doar în ultimul secol s-a întâmplat ca Mormântul Gherga din centrul aşezării Gherga să fie demolat, capul statuii centrale Gherghiția să dispară, casa parohială - întreagă în anul 1989, inscripţionată Gerga, respectiv Gergae şi decorată cu delfini / ce se reflectau în bazinele de apă din interior, după cum a văzut-o ultima oară şi arheologul German Winfried Held - să fie distrusă complet, în anul 2010 o parte din statuia lui Dionis / Dionysos Gherga a fost dusă de hoţii de artefacte în Izmir (acum parţial reconstituită în Muzeul de acolo - torsul are 2,43 metri - picioarele şi soclul au rămas în Sanctuarul Gherga), peretele opus uşii Templului Gherga a fost rupt cu ranga tot atunci, ş.a.m.d.

În anul 2011, poliţia din Izmir a arestat o bandă de 4 hoţi Turci care au operat în Sanctuarul Gherga, găsind asupra

lor 2 inele de aur, un pandativ de aur, o pereche de cercei, un vultur de argint, 2 statuete feminine de bronz, un cap de vacă din bronz, sculptura unui pui de lup, 22 monede de aur, 92 monede de argint, 33 monede de bronz, etc.

Episcopii Gherga

Drumul dintre Sanctuarul Gherga şi Hilarima

Sanctuarul Gherga era la relativ mică distanţă de Hilarima / Hylarima, ce a fost un oraş întemeiat de Ghergari odată cu Troia, la începutul mileniului III î.C., în secolul XXX î.C (în mileniul II î.C., Hitiţii au notat localitatea ca Wallarima, la începutul secolului XIV î.C. Împăratul Tudhalyia II reuşind să includă oraşul în Imperiul său, stabilind acolo graniţa cu Caria Gherganilor, locul funcţionând ca vamă între cele 2 părţi timp de peste un secol, până la căderea Imperiului Khet / Hitit). Arheologul John Cook 1910-1994 a afirmat: “Valea superioară a Râului Marsyas a fost bogat populată în mileniul III î.C” (iar Sanctuarul Gherga - cel mai mare al Regatului Cariei - a funcționat milenar tocmai pe Valea Marsyas, cea puternic populată încă din Epoca Bronzului). Hilarima / Hyllarima - localitate unde era venerat fiul Ghergarului Hercule, Uriaşul Lydian Hyllos / Hyllus, de la care şi-a luat numele - a fost apoi unul dintre centrele literate ale Cariei, după cum a observat în anul 2007 cercetătorul Catalan Ignacio Adiego, care a notat despre scrierea Cariană inițială că era în “Uralfabetul” cu alte valori literare decât cele ulterioare Grecești, după cum se poate observa (citit în vechiul stil, ΓΕΡΓΑ pentru GHERGA / “Gher-Ga” literalmente era “BYTBA” / “But-Ba”, adică “Bâtul Sufletului” - confirmând străvechiul înțeles falic al numelui - căci “Byt” / “But” = “Bât” cu sensul de “drept” iar “Ba” = “Suflet”, deci ar fi însemnat și “Suflet drept”):

Carian 'Uralphabet'

A	a	X +	k
C <	d	Ψ Ψ	n
Δ	l	M	p
E E	y	O Θ	ś
F C	r	Θ ⇦ ⊄ ⊰ ⊐ ⊰	i
I H	λ	□ H	e
⊕ Θ	q	⍈	ý
Γ Λ Γ	b	▽ Y	k
N M	m	≪	δ
O	o	Ш Ш	w
Q P	t	X X	γ ?
⊰ Ꝙ (> R)	š	) (⊰	z
M	s	H Ξ	j
T	(?)	↑ Ϋ (Ω ?)	τ
V Y	u	⋎ ⋏ ⋌ ⊰ (Ψ ? ≪ ?)	β

"Uralfabetul" Carian nu avea litera "G" propriu-zisă (căci probabil "T" era aceea): în Lumea Veche, echivalența "G"/"T" a existat uzitată pe larg; așadar, pentru Gherga scrisul Grec ΓΕΡΓΑ putea fi anterior citit Carian ca "BUPTA" - în versiunea primordială locală - sau ulterior citit Latin ca "TEPTA" (de altfel, specialiștii lingviști au evidențiat apropiatele limbi Anatoliene Carianâ / Kariană și Khetă / Hitită ca izvoarele Anticei Latine). În mileniul I î.C., locuitorii Hilarimei au populat şi Termessos 36,58 lat. N, 30,27 long. E, în Pisidia (la graniţa din răsăritul Cariei cu Likia), o cetate din Munţii Taurus - cu nume Leleg, înfiinţată de Ghergari şi Amazoane - care n-a putut fi cucerită de Alexandru "cel Mare" în anul 333 î.C. / ceea ce l-a enervat enorm pe Împăratul Macedonean: era înrudită şi cu Xanthos, capitala Likiei, ce a fost cârmuită începând din secolul precedent de Dinastia Ghergană numită acolo în dialectul local Gergis / Kheriga.

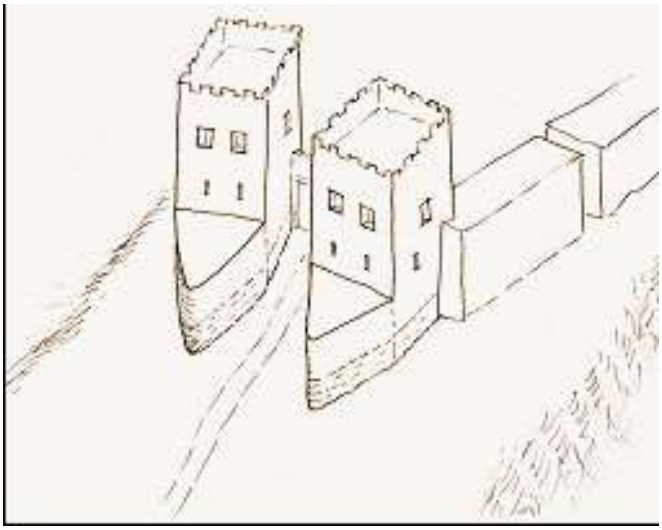

Poarta Hilarimei

Este de observat că la SV de Hilarima, pe Vârful Kyon, a fost Anticul oraș Kys - Grec zis Palaiopolis - al Cariei (azi Bellibol 37,24 lat. N, 28,28 long. E), care a avut teatru din marmură asemănător celor de la Wallarima / Hilarima și Walliwanda / Alabanda, a emis propriile monede în secolul I î.C., etc.: numele Kys rezona Pelasg cu Kuș / Cuș (e de știut că la Sumerieni, Zeul Kus a fost al păstorilor iar în Turcă termenul "kus" = "pasăre"). Precum păsările, Carianii preferau înălţimile - observaţie a dramaturgului Antic Aristofan, care printre altele a remarcat şi figurile "Istriene" ca fiind cele având frunţi tatuate, cu veşminte colorate - iar la decizia din anul 301 î.C. a guvernatorului Makedon Pleistarchus, oraşul Hilarima s-a întins pe Dealul Kapraklar (în vechea Greacă, "hylaros" însemna "plin de bucurii" / "plăcut"); în anul 263 î.C., locuitorii săi au dedicat în centrul oraşului un Altar lui Apollo Gergithius iar în perioada 189-167 î.C. localitatea a fost controlată de cei din Insula Rodos (Teatrul Grec - aflat la 780 metri altitudine - a fost dotat cu o scenă nouă în urma vizitei acolo a Împăratului Roman Marc Aureliu 121-180, dinaintea timpului căruia oraşul emitea monede cu figura Marii Zeiţe Kybele încadrată de lei):

Teatrul din Hilarima

(La rândul lor, Carianii deseori au controlat Insula Rodos / după cum a rămas de exemplu Ptolemaionul acolo). Cercetătorul Român Eugeniu Lăzărescu a scris în anul 2014: "Termenul 'hilaria' îşi are semantica în limba sanscrită, având înţelesul de 'vindecătoare', de 'cel care se lamentează', formă rituală legată de cultul la traco-geto-daci al Mamei-Pământ, Gaya. La sărbătoarea Lingamului în arealul indian privitor la rolul apei, corpul uman era considerat 'cazanul de aur în care fierbe apa sublimării organice ca emiţător al reproducerii vieţii'. Abluţiunea cu apă a căpătat în timp caracterul de hidroterapie aplicată extern dar şi intern. Antrenamentele călugărilor războinici se făceau, ca moduri de energizări, sub cascade de apă. În practica cultului vedic, înghiţirea salivei combinată cu anumite tehnici respiratorii se considera că avea efecte benefice asupra întregului organism. La indo-tibetani exista conceptul că 'băutul progresiv a câte unei porţii de apă proaspătă conduce la dispariţia tuturor bolilor şi la prelungirea vieţii'. La frygieni exista un demers cultic privind apa. În viziunea greco-romană, existau 'forţe' conţinute în apă. Dacii aveau înalte concepţii legate de folosirea apei în cult. În tradiţia populară românească - moştenită prin daci - există conceptul de Apă Vie / Apă Moartă. Apa Vie simbolizează fluidul vital, fluidul nemuritor ridicat la nivelul cel mai înalt de subtilitate; conform mitologiei populare, este fluidul alcătuit din 'apă' şi 'humă': e conceptul de bipolaritate, reflexie a aceluiaşi principiu existent la vedici şi se regăseşte din extremitatea Asiei până în Europa. În istoriografia greacă el e menţionat de Thales din Milet ca fiind 'cel care constituie hrana puterii astrelor şi soarelui'. Tradiţia populară la români caracterizează 'Apa Vie' drept 'substanţa de la marginea Pământului în locurile neumblate de om; cine ajunge acolo şi o bea devine nemuritor'. Un alt concept popular e cel de 'Apă Neîncepută'; conform definiţiei, 'apa neîncepută e aceea luată

din izvor dimineaţa, înainte de a fi luată de către altcineva'. Privită prin concepţia vedică de unde provine, luarea de apă care în prealabil a fost în contact cu altă persoană, aceasta ar putea s-o impurifice, putând transmite eventuale 'negativităţi' (intruziuni info-energetice cu caracter parazitar) pe care persoana respectivă le-ar fi putut avea, conştient sau nu, în corpul său subtil (apa are capacitatea de a acumula informaţii cu suport energetic precum rostirile de cuvinte, ca exprimări de gânduri). Într-o altă variantă, 'Apa Neîncepută' e aceea care este prevalată imediat după miezul nopţii. În tradiţia populară la români mai există credinţa că o apă curgătoare devine 'curată după ce trece peste 7 pietre'; această credinţă e o reminiscenţă a ritualului vedic de purificare a apei: apa - ca simbol vedic lichid al fluidului vital - devine pură, similară ipostazei ei în corpul uman, când trecând prin cele 7 chakre, se purifică (e transpunerea populară la nivel fizic al unui proces subtil). În tradiţia populară / în cultul popular, sunt forme de manifestări în care apa e considerată element purificator; astfel e obiceiul spălării picioarelor la sărbători: reflectare a ritualului de obârşie vedică de purificare cu apă, considerându-se că astfel se păzea trupul de 'vlăguirea' provocată prin atacul duhurilor rele (prin spălare, ele erau eliminate în apă şi prin aruncarea apoi a apei erau încredinţate Mamei-Pământ). Un alt obicei e când cea mai vârstnică femeie 'scoate la poartă' un vas cu apă aşezat pe un strat de pelin verde (în credinţa populară, curtea casei e considerată loc sacralizat iar împrejmuirea e considerată similară unui cerc magic; în cultul vedic - în mod similar - împrejmuirea casei era considerată cerc magic): ea spală toţi membrii familiei, care trebuie să stea în picioare, cu faţa spre răsărit. După ritual, apa se aruncă într-una curgătoare; în magia populară, pelinul şi usturoiul erau considerate mijloace de protecţie îndreptate contra duhurilor rele. Obiceiul popular este o moştenire a ritualului vedic de purificare cu apă, existent şi în prezent: ritualul constă în punerea picioarelor într-un vas cu apă până la glezne în prezenţa unei lumânări aprinse dedicate zeului Surya / Agni; conform credinţei la vedici, eventualele duhuri malefice 'cuibărite' în chakrele corpului subtil ale persoanei în cauză erau astfel forţate să iasă în apă prin degetele picioarelor (locurile reflexiilor chakrelor în membrele inferioare). Ştergerea picioarelor de apă se făcea cu o pânză albă simbolizând puritatea şi împiedica transmiterea mai departe altora; după spălare, apa se arunca într-una curgătoare 'fără a privi înapoi', existând credinţa că 'privirea este receptacol, de asemenea al duhurilor rele'. În cadrul ritualurilor vedice asociate celor de purificare era implicată acordarea iertării participanţilor precum şi a 'propriei persoane', pentru faptele săvârşite cu sau fără ştiinţă: ceremonia era considerată o acţiune de 're-echilibrare' la nivel cosmic, o 'compensare' a efectelor negative datorate acţiunilor ego-ului uman. În tradiţia populară mai există obiceiul 'spălării cu roua' de Sărbătoarea Sf. Gheorghe / 23 Aprilie: obiceiul se săvârşeşte discret, dimineaţa înainte de răsăritul soarelui, de către fete / femeile tinere; desculţe - fără veşminte - ele se tăvăleau prin iarbă sau holdele de grâu. Spălarea ritualică a părului are o obârşie arhaică, vedică: în apa în care se făcea spălarea se fierbeau anumite plante cu caracter magic (urzică, etc.), rostindu-se formule magice; în concepţia vedică, părul despletit era potenţial receptor al duhurilor rele din Akaşa / Inconştientul Colectiv. Tăierea ritualică a părului cu ocazia înmormântărilor reflecta actul magic al împiedicării pătrunderii în persoanele participante de eventuale duhuri malefice 'ce părăsesc corpul defunctului, căruia nu îi mai pot exploata energia corpului subtil care pleacă odată cu el'. Mitologia populară a românilor acordă o atenţie deosebită apei în procesul Creaţiei Universului. Conform mitologiei, 'la început, când nu era nimic, era ca un noian întins de ape': astfel, apa apare ca un simbol al re/generării, un izvor al vieţii; apa e considerată ca având funcţie purificatoare. După Creaţie, funcţia sacră a apei - 'a convieţuirii Apei cu Pământul' - s-a materializat ca un organism cosmic, atunci când apele erau izvorâte din adâncuri, când pământul a fost 'rănit' natural, precum 'Sângele Pământului'. Astfel, apa a căpătat capacitatea purificatoare asemenea sângelui jertfelor: această aserţiune face trimitere la cultul vedic, în care în ritualuri apa era considerată un element major purificator. De-a lungul timpurilor, în cultul vedic primar - în forma sa arhaică - sângele victimelor sacrificiilor era oferit ca ofrandă şi considerat mediu purificator; ulterior, el a fost înlocuit cu apă (în ritualurile cultice vedice în care se făcea asocierea între foc şi sângele victimelor sacrificiului, aceasta a fost substituită ulterior, făcându-se între foc şi apă). În mitologia românească, focul este elementul purificator al sufletului şi spiritului iar apa a materiei (bolnavii trataţi cu 'Apa Neîncepută' aveau şansa regenerării). Motivul învierii eroului din basme scăldat în 2 ape - 'Apa Moartă' şi 'Apa Vie' - nu este o dualitate antitetică, ci complementară; motivul 'Apei Moarte' şi 'Apei Vii' îşi are obârşia în cultul vedic. În practica rituală a cultului vedic, corespondenţei 'Apei Moarte' ca fluid magic îi corespunde energia care se adresează părţii materiale a trupului fizic uman (fiziologic-somatic). Toată străvechimea ritualului de purificare cu apă presupune moartea şi învierea". (Foarte posibil, în micile clădiri de piatră ale Sanctuarului Gherga - permanent luminate de opaițuri - se practicau inhalații, în apa fiartă sfințită fiind diverse infuzii aromate).

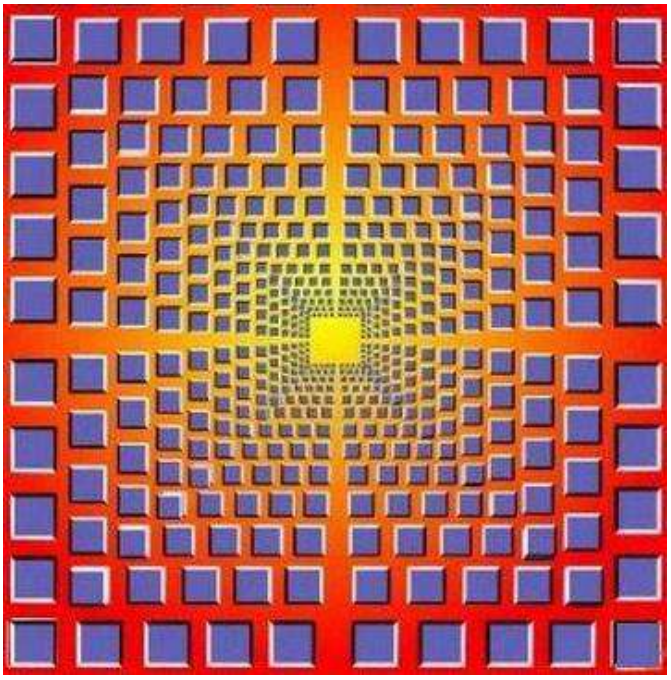

Cuvântul Grecesc "episkope" a avut - încă din vechime - o conotaţie religioasă, aşa cum s-a impus apoi în creştinism ("episcopia" era funcţia demnitarului care

supraveghea ceea ce se petrecea sub jurisdicţia sa, “episcopoi” semnificând “supraveghetori”): creştinii timpurii au considerat episcopii drept succesorii apostolilor. Localitatea Hilarima a găzduit de timpuriu episcopatul zonei pentru că după funcţionarea timp de aproape un mileniu a Templului Gherga, consolidarea creştinismului în Romania (adică nou apărutul Imperiu Bizantin) s-a datorat şi contribuţiei Gherghiţilor din Văile înconjurătoare Sanctuarului Gherga, care s-au mutat în zonele atunci fertile vieţii: agricole / mulţumitoare sufleteşte şi creştine / mulţumitoare spiritual; dedicarea lor creştină (pornită din Galileea în secolul I inclusiv prin neamul Gherghe-seilor exorcizaţi de Iisus în Gherga-sa, după cum a relatat Biblia prin Noul Testament) a determinat apariţia în apropierea Templului Gherga a primelor altare creştine din regiune. Realitatea a fost că în mileniul I principala răspândire a numelui şi neamului Gherga era în Imperiul Bizantin (prezenţa semnificativă Ghergană în lume mai fiind atunci în E - Asia Centrală, respectiv Caucaz - şi în N, dincolo de Marea Neagră). Pe atunci, Biserica era esenţială în exercitarea puterii Imperiale; prin numărul mare de episcopi implicaţi în importantele întruniri / sinoduri, Gherganii reprezentau practic în Anatolia o forţă (declanşată mai ales în secolul IV de martiriul Sfântului Gheorghe). În secolul V, eminentul Hierocles din Hilarima Gherganilor a ajuns şeful filozofilor din Alexandria / capitala pe atunci a Egiptului, remarcându-se prin legăturile făcute între păgâni şi creştini, elogiat de enciclopedia bizantină “Suidas”: “el reunea gândirea cea mai înaltă cu un mod de exprimare măreţ şi direct; strălucea prin uşurinţa limbajului şi era atât de inspirat în alegerea sensului cuvintelor şi frazelor sale, încât îşi încânta de fiecare dată auditoriul”. Sinodul din anul 692 în Tracia la Constantinopol - numit “al doilea Trulan” după numele sălii unde s-a ţinut, în palatul Împăratului - a completat administrativ pe cele din anii 553 şi 680 (când a fost primul sinod Trulan), cu 102 canoane şi decizii disciplinare; a întrunit 240 de ierarhi - dintre care 211 episcopi - toţi din Imperiul Bizantin (papa a refuzat semnarea, deoarece printre altele a fost condamnat celibatul preoţilor - ceea ce a prefigurat schisma creştinilor - catolicii interzicând căsătorirea clerului). La sinodul Trulan II - convocat de Împăratul bizantin Iustinian II, ultimul din Dinastia Heraclianã / era fiul Împăratului bizantin Constantin “cel Nou”, care a convocat sinodul Trulan I - a luat parte şi episcopul Gherga din Hilarima / Hylarima (Episcopia bizantină Hyllarima / Hyllarimensis a fost condusă mai ales de Ghergani; de la începuturile sale a beneficiat în Biserică de imigranţi din Decapolis - inclusiv Gherasa - în zonă stabilindu-se şi Evrei vechi din Galileea, care şi-au deschis în oraş o sinagogă în secolul III: un aport de populaţie manifestat din secolul II până în secolul V, căci pentru jumătate de mileniu Evreilor le-a fost interzis accesul în Ierusalim, în perioada 138-638 / până la cucerirea de către Arabi, acei Semiţi permiţându-le întoarcerea din diasporă; e de ştiut că primii colonişti Evrei în V Anatoliei au fost 2 mii de familii împroprietărite în cele mai bune locuri din Frygia şi Lydia de Antiochus III în anul 210 î.C., pentru a contracara turbulenţii autohtoni, printre care erau şi Gherghiţi). În secolul VII, Arabii au permis Evreilor întoarcerea în Ierusalim; apoi, au atacat grânarul regiunii: Egipt. În Imperiul Islamic - întins între China şi Oceanul Atlantic - prima moschee Imperială (ce a fost modelul pentru celelalte mari moschei din lume) a fost cea din Damasc / Decapolis, acum capitala Syriei, ridicată pe locul aşezământului creştin bizantin de acolo, inspirându-se în structură şi ornamentare din acela; era o zonă influenţată Ghergan puternic (de milenii). Episcopul Gherga din Hilarima - notat şi Gheorgu / Georgius - a întâlnit în Tracia la Constantinopol, la sinodul Trulan II, fraţi de credinţă George / Gheorghe, ca apropiaţii episcopi Georgios din Aydîn / Tralles (Antiochia Cariei) = “Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀντιοχείας ἐπαρχίας Καρίας”, Codrylus / Codrula şi Syedra 36,26 lat. N, 32,09 long. E în Pamphylia, Xanthus / Lycia, din Palaeopolis 37,50 lat. N, 24,56 long. E / Andros, cea mai Nordică Insulă din Ciclade, Irenopolis 37,11 lat. N, 32,14 long. E în Isauria (Neronias / Kilikia) sau cei semnaţi Georgius, ca aceia din Abramissus / Armenia, Aenos 40,52 lat. N, 26,10 long. E / Tracia, Selymbria 41,05 lat. N, 28,15 long. E / Tracia, Cherson / Doras 46,38 lat. N, 32,36 long. E (vizitat de Împăratul bizantin ca fugar), Niceea, Synnada 38,32 lat. N, 30,33 long. E / Galatia, Theorina şi Zela 40,18 lat. N, 35,53 long. E / Pontus. La sinodul Trulan I - din anul 680 - pe când în Tracia la Catedrala “Sfânta Sofia” din Constantinopol (capitala Imperiului Bizantin) funcţiona diaconul Georgios / Georgius, au fost episcopii Georgios / Georgius din Insulele Chios şi Naxos, din Adrasos 36,38 lat. N, 33,09 long. E / Anatoliana Isuaria, ș.a.; notat Latin Georgius şi Grec Gregorios - după cum a observat și Rudolf Riedinger - episcopul Insulei Lesbos (din capitala Mitylene) a participat la toate sesiunile sinodului din anul 680. Este de ştiut că episcopul Georgius - notat şi Gregorie - din Hyniandos / Oinunda 37,15 lat. N, 29,08 long. E în Lycia, a fost prezent la sinodul din Constantinopol / Tracia atât în anul 680, cât şi în anul 692; dintre episcopii Gheorgu / Georgius prezenţi în Tracia / Constantinopol la ambele evenimente au fost cei din Cratis / Flaviopolis 38,40 lat. N, 29,24 long. E (azi Usak), Camuliane / Capadochia (din Cezareea / azi Kayseri), Bisya / azi Vize 41,34 lat. N, 27,45 long. E în Tracia, Cadosia / între Frygia şi Bitinia, Camache / Armenia, Insula Thera şi Junopolis / Paflagonia. Episcopii Gheorghe / Georgios al Miletului = metropola Cariei și din Sagalassos 37,40 lat. N, 30,31 long. E / Pisidia - sediul său era în Barla / acum Bedre (Parallos ori Parlais) 38,01 lat. N, 30,46 long. E - au luat parte în Constantinopol / Tracia atât la sinodul din anul 680, cât şi la cel din anul 692: ambele sinoduri au fost ţinute în aceeaşi sală Trulan / Trullo - cu cupola conică - a palatului Imperial (prima oară - în anul 680 - a fost osândit monotelismul). La sinodul din anul 692 au mai fost episcopii Gregorius - ca de exemplu cel din Jutalea, notat Latin şi Georgina - din Evaza / Theodosiopolis al provinciei Asia (lângă Efes), Calbe din Valea Kaystrios / Caistru la gura căruia era portul Efes, Axani / Frygia, Calantes / Bitinia, Synodion şi Tabia / Galatia. Patriarhul Antiochiei în 690-695, cunoscut ca George II, a fost din Sivas / Sebastia 39,45 lat. N, 37,01 long. E (locul martirajului mucenicului Gorgonie / Gorgonius în anul 316); în anul 680 era numai călugăr - reprezentantul patriarhului Ierusalimului - iar în anul 692 la sinodul din Constantinopol / Tracia a luat parte cu deplina sa fericire şi putere. Din aşezarea Gordos a Lydiei - denumită de Romani Iulia Gordos - aflată la izvorul Râului Hyllus, la N de Sanctuarul Gherga (respectiv de Caria), la sinodul din 680-681 de la Constantinopol / Tracia a fost episcopul Isidor iar la sinodul din anul 787 de la Niceea a fost episcopul Neofit / Neophytus (Râul Hyllus - afluent al Râului Hermus - a fost menționat de

Homer în “Iliada” 20:392, Herodot în “Istorii” 1:80, Pliniu în “Istoria naturii” 5:31, ș.a., deoarece era sacru, deopotrivă conectat mitologic cu mezinul Hyllos al Ghergarului Hercule, conectat religios cu orașul Hyllarima de lângă Sanctuarul Gherga al Cariei și conectat istoric cu Hylleanii Dalmați de la gura Râului Kerka (de unde s-a ivit primul cârmuitor al Ilirilor, după Războiul Troian, în Epoca Fierului); așa cum se știe din Epoca Bronzului că Ilos / Hyllos a fost fiul divinului G/Hercule, că Regatul Troian avea capitala Ilion străjuită de fortul Ghergh/is și că în vecinătatea orientală se manifesta forța Imperială Hurianã / Mitani (a Medianilor / Mezilor), după Războiul Troian - anume, în Epoca Fierului - dinaștii Ghergas au condus religios Caria iar dinaștii Gordias au condus Regal Frygia, unde i-au avut alternativ la cârmuire pe dinaștii Midas dintre Mitanii / Mezii originari din Media, cu care erau îndeaproape înrudiți: atunci luminoșii Gherghi din Peninsula Anatolică s-au răspândit masiv și în Peninsula Balcanică, fondându-și structuri de putere dincolo de Mările Marmara și Ionică, la N până între Mările Neagră și Adriatică (iar curând după aceea au înaintat puternic spre miazănoaptea Europei).

Gordos la izvorul Hyllus

Unii cercetători au conectat mișcările dintre acele părți ale Vechii Lumi și cu prezențele unor Traci printre Frygi - nu numai ale Frygilor printre Traci - legăturile dintre Anatolieni / Asiatici și Balcanici / Europeni existând de altfel permanent, în toate Erele istorice, interesele fiind motivate fie profesional, fie prin cununii, etc. inclusiv implicând dinaștii Gordian, Midas, ș.a. Deplasările / migrările Gherga în Europa au continuat și după perioada Antică, până în Evul Mediu (de exemplu, un foarte important lider creștin a fost Aromânul Nicolae Gherga din Coșava / Kosovo = Sf. Nicodim de la Tismana, care a consolidat oficial ortodoxia în spațiul Românesc din N Dunării și rudele sale Gherga au fost printre primii dregători Români iar în perioada de după decesul lui până după căderea Bizanțului ortodoxia Țării Românești a fost păstorită la vârful ierarhic numai de către preoți Gherga); printre hotărârile sinodale din secolul VII au fost și înființarea Episcopiei Trace pe locul unde a activat apostolul Andrei, la Derka / Derkos, azi suburbie a Istanbulului (conform unei notări din secolul XII a lui Balsamon, patriarhul Antiochiei), al cărei prim episcop știut documentar a fost Gregoriu în anul 787, oficializarea reprezentării lui Iisus ca uman, nu ca miel - animal ce se sacrifica de Paști, de la sfârșitul Epocii Pietrei - luându-se inclusiv deciziile de a condamna prezicerea, ghicirea norocului, aruncarea de vrăji și superstiția. Capii Bisericii au considerat avortul drept crimă și au recomandat creștinilor bolnavi să evite tratarea de către medici Evrei / anterior, în anul 535 la sinodul / conciliul din Clermont / Franța - printre participanți fiind și fiul senatorului Georgin / Georgius, Sf. Gal, unchiul și dascălul lui Grigore din Tours, care la rândul său l-a învățat pe papa Grigore “cel Mare” - au fost interzise atât cununiile dintre rude, cât și a creștinilor cu Evreii (în anul 2010, sora autorului acestei lucrări, conferențiar la Facultatea de Sociologie și Psihologie a Universității de Vest din Timișoara, căsătorită cu un Evreu, a observat că măsurile acelea ale creștinilor - din secolul VI de interzicere a cununiilor cu Evrei și din secolul VII de netratare de către Evrei - erau antisemite; de altfel, exemplul familiei sale e elocvent pentru filiație: conform Evreilor, care se iau după mamă, copilul pe care îl are din mariajul respectiv e de naționalitate Română iar conform Românilor, care se iau după tată, naționalitatea copilului e Evreiască).

Hilarima

Campioana colonizărilor

Caria, cu centrul religios Gherga (conform lectorului Neslihan Dal de la Universitatea din Burdur / Turcia, 2017)

Extraordinara moştenire a "Oamenilor Mării" / a piraţilor Gherga - anume îndemânările de a realiza corăbii trainice şi veştile despre locurile adecvate colonizărilor - a fost fructificată atât de Fenicieni / Cartaginezi, cât şi de Cariani; la timpurile lor - mai ales în Epoca Fierului - ambele populaţii erau consonantic notate "KRK"/"GRG": marile colonizări ale Epocii Fierului în general n-au fost ale puţinilor Eleni din Balcani, ci ale mulţilor Greci de pe coasta V Anatoliană (dintre care fruntaşii au fost Carianii) şi ale Fenicienilor / Punilor, mai ales în Bazinele Mărilor Mediterană şi Neagră.

De pildă, în Vechea Lume nici una dintre cetăţile de pe malurile Mării Negre - inclusiv cele de pe litoralul Dobrogean / Românesc - nu au fost întemeiate de Elenii din Balcani, care puteau veni în caravane pe uscat, ci de către coloniştii Cariani = Greci din Anatolia / actuala Turcie care au venit pe Mare (pentru drumul cel mai scurt trebuind trecută apa Mării, astfel fiind poziţionat geografic Vestul Asiei "Mici"); unii în Epoca Modernă au susţinut eronat prezenţe Elene - adică Europene, din Sudul Balcanic - pe coasta Vestică a Mării Negre, în Epoca Fierului sau în Antichitate (insistând - în opoziţie cu realitatea - că porturile Marine ale Dobrogei ar fi fost întemeiate de coloniști Eleni din Elada, care ar fi preferat chipurile să drumeţească de la casele lor / din S Balcanic, până acolo / în N Balcanic, pe nave): de fapt, coloniile din Dobrogea - începând cu porturile din apusul Pontic - au fost întemeiate de Grecii din Vestul Anatolic = Asia "Mică", funcţionând vreme îndelungată cu Greci din Asia, nu cu Eleni din Europa (Grecii din Asia "Mică" / Anatolia nu au fost nicicând Eleni dar Elenii din Europa / Sudul Balcanic au fost denumiţi şi Greci). Dr. Remus Mihai Feraru a scris în cartea "Cultura în cetăţile greceşti de pe ţărmul vestic al Mării Negre" din anul 2006 că acolo se vorbea Graiul Grecesc al Miletului: cel mai mare port al Cariei, aflat în Asia "Mică". În mileniul I î.C., decât să trăiască tot mai dificil în colţul lor natal din Vechea Lume, Carianii au preferat să emigreze masiv, pentru vieţi mai bune pe alte meleaguri. Influenţa Dorianilor / Heraclizilor plecaţi de la Dunărea inferioară până în V Anatoliei - Caria fiind baza lor - a determinat alegerea Dobrogei ca destinaţia primară a colonizărilor: Carianii iar nu Elenii au fost coloniştii "Greci" ai ţărmurilor Pontice; tipic începuturilor, necropolele Carianilor în Dobrogea nu constau din cimitire, ci mormintele lor se înşirau pe lângă drumurile din preajma coloniilor avute (în Dobrogea la coloniştii Cariani aşa cum în interiorul aşezărilor pe marginile străzilor erau locuinţele supraterane ale viilor, în exteriorul aşezărilor pe marginile drumurilor erau locuinţele subterane ale morţilor / la oarecari distanţe). Regiunea Dobrogei - colţul Balcanic Nord-Estic - este ca o Peninsulă, având ape în 3 părţi: Bălţile Dunării la V, Delta Dunării la N, Marea Neagră la E. "Grecia Mare", anume "Magna Grecia" - cuprinzând teritorii din Peninsulele Anatolică, Balcanică şi Apenină / Italică, împreună cu Insule din Mediterana Orientală - nu a fost "Magna Elada" (nu a existat un Peloponez "Mare"): la sfârşitul Epocii Bronzului, Danaii / Aheii sosiţi din Sudicul Egipt i-au distrus pe Minoicii din Insulele Egeeii, pe Micenienii din Peninsula Balcanică şi pe Troianii din Peninsula Anatoliană iar urmaşii lor Eleni, stabiliţi în Peloponez - cu toate că au încercat - nu au reuşit să se remarce Imperial (de pildă, nu a existat un Imperiu al Atenei / vreme foarte lungă cetatea Atenei rezumându-se a fi "oraş-stat" independent, astfel cum în paralel trăiau separatist vechii Eleni în localităţile lor); însă Vest Anatolienii s-au remarcat Imperial, atât în Epoca Bronzului ca Troia - inclusiv în Europa, prin Tracia - cât şi în Epoca Fierului, ca Miletul = metropola Cariei / din Vestul Asiei, care nu a distrus Civilizaţii ori aşezări, ci a început să întemeieze colonii între Istru / Europa şi Nil / Africa (cele mai multe fiind în Bazinul Pontic).

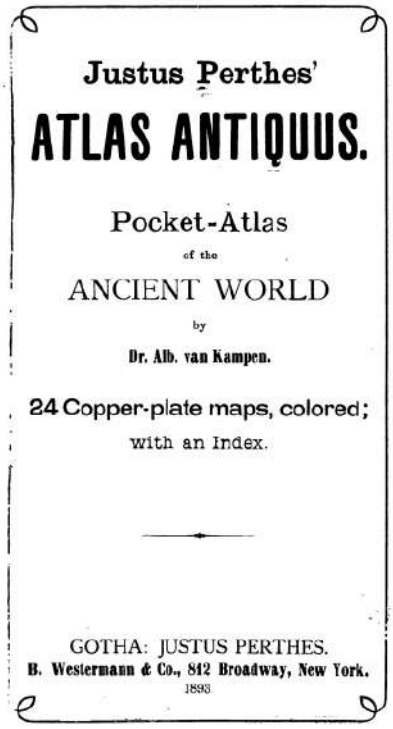
Justus Perthes'

ATLAS ANTIQUUS.

Pocket-Atlas

of the

ANCIENT WORLD

by

Dr. Alb. van Kampen.

24 Copper-plate maps, colored;

with an Index.

GOTHA: JUSTUS PERTHES.

B. Westermann & Co., 812 Broadway, New York.

1893

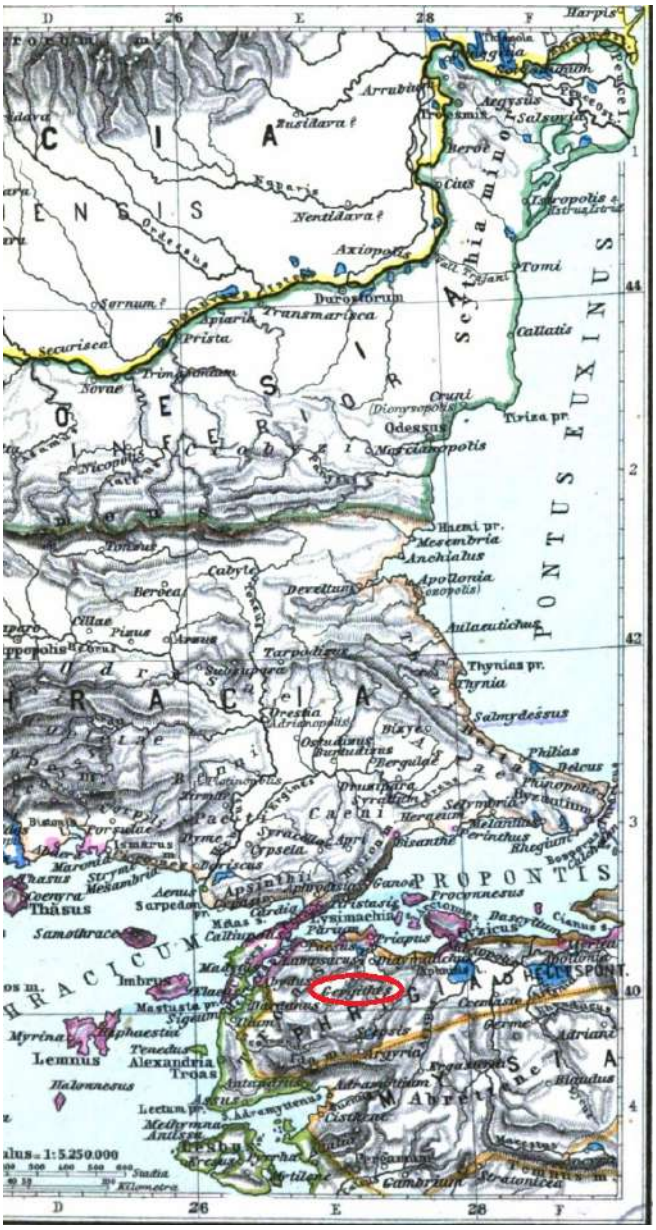
PONTUS EUXINUS
PROPONTIS
HELLESPONT
Scythia minor
Thracium Mare
Aegaeum Mare
Asia
Europa
Troas
Lemnus
Thasus
Samothrace
Imbrus
Tenedus
Alexandria Troas
Odessus
Dionysopolis
Mesembria
Anchialus
Apollonia
Thynias pr.
Thynia
Salmydessus
Philias
Delcus
Perinthus
Rhegium
Bisanthe
Heraeum
Melanthias
Selymbria
Byzantium
Chalcedon
Hieron
Cius
Argyria
Dardanus
Abydus
Lectum pr.
Cimmerium
Gambrium
Tiriza pr.
Callatis
Tomi
Axiopolis
Durostorum
Transmarisca
Troesmis
Argyssus
Salsovia
Carsium
Tirizis pr.
Hazmi pr.
Cabyle
Develtum
Aulaeutichus
Berea
Pistus
Tarpodizus
Orestia
Hadrianopolis
Bergule
Pactya
Caeni
Sestus
Crithote
Cardia
Aenus
Sarpedon pr.
Thasus
Maronea
Ismarus
Dicaea
Apsinthii
Perinthus
Selymbria
Bisanthe
Rhegium
Heraeum
Melanthias

Dobrogea aveau și un alt mare interes comun, din domeniul cooperării meșteșugărești, căci dintotdeauna copacii Dobrogei au slujit la realizarea ambarcațiunilor pentru navigări Fluviale Dunărene - mai ales în Deltă și în Marile Bălți - ori navigări Pontice (mai ales în Mările Neagră și Karga / Azov) sau mai departe, pe Marea Albă / Marmara, în Marea Egee / Mediterană, etc.: codrii Dobrogei au devenit cu timpul tot mai firavi iar acum - în Epoca Modernă - din cauza exploatărilor brutale în perioade atât de îndelungate, nici nu-și mai pot reveni la splendoarea de odinioară; resursele de lemne bune pentru construirile ambarcațiunilor erau foarte apreciate în Vechea Lume, căci pe atunci cine stăpânea apele cârmuia Pământul (în Epoca Modernă, în aceleași scopuri strategice de exercitare a puterii de cârmuire s-a adăugat controlul văzduhului). Anatolianul / Carianul Herodot în "Istorii" 2:33 a consemnat observația că Fluviul Nil după ultima cataractă are cursul de la V spre E iar apoi o ia către N, la fel ca Fluviul Dunărea, ce după ultima cataractă - de la Gherdap / Porțile de Fier - are cursul de la V spre E iar apoi o ia către N (ambele Fluvii descărcându-se în propriile Delte); "părintele istoriei" a mai notat că pe atunci la gura Dunării trăiau coloniști Milesieni (sinonim - în timpul său - trăind coloniști Milesieni și spre vărsarea Nilului): coloniștii Milesieni / Cariani = Asiatici se găseau atât în Europa, cât și în Africa (încă din Epoca Bronzului, Caria și Cheta / Imperiul Hitit fiind vecine, Carianii au știut cum să interfereze cu puternicii vremurilor). În Antichitate, poetul Roman Ovidiu - aflat în portul Pontic Tomis - a scris în "Tristia" 3:9 că Milesienii când au întemeiat Tomis au găsit Geți acolo: "Mileto missi venere coloni inque Getis Graias constituere domos". În cartea "Din preistoria Daciei și a vechilor civilizaţiuni" din anul 1932, generalul Nicolae Portocală - al cărui bunic Diamandi a fost din Insulele Ioniene - a scris: "Grecii din Asia, de pe coasta Mării Egee, către sfârșitul secolului VIII î.C. au început expansiunea în Bazinul oriental al Mediteranei. Îndrumuirea către Nord a cuprins și Peninsula Chalcidică - după numele ocupanţilor - unde au pus bazele mai multor așezări. Stabilirile Grecești din Chalcidia și Thracia au apărut - mai cu seamă - ca centre de exploatare. Coloniștii au fost mai puțin atrași de bogățiile agricole din interior, decât de pădurile din Chalcidia, ce procurau constructorilor de vase lemnul și rășina trebuincioasă. Grecii însă s-au izbit de indigeni: dacă Macedonenii par a-i fi primit cu încredere, Tracii - aspri și războinici - s-au opus stabilirii străinilor. După întemeierea la Bosfor a Bizanţului, marinarilor Greci li s-a întins o nouă mare, Pontul Euxin: mare fără insule, cu cerul brumos, vânturi violente și reci, coastele puțin ospitaliere, ceea ce li s-a părut straniu lor, obișnuiți cu apa călduță și cerul surâzător al Egeeii". Campioana colonizărilor în Marea Neagră a fost Caria = Ţara Gherghiților, metropola sa Milet - având cel mai mare port al Mării Egeeii - aflându-se în postura de coordonatoare a migrărilor, o destinație de frunte fiind litoralul Dobrogei: mutarea Grecilor Cariani = "Milesieni" a fost din Asia "Mică" în "Sciția Mică" (Țara Gherghiților = Caria, cu capitala la Mylasa / Milasa, avea porturi pe coastele sale atât la Vestica Mare Egee, cât și la Sudica Mare Mediterană, dintre toate porturile cel mai mare fiind Milet, care era totodată și cel mai mare port din toată Marea Egee; în Epoca Fierului, porturile Europene / Balcanice la Marea Egee - cum era cel al Atenei - nu prea contau).

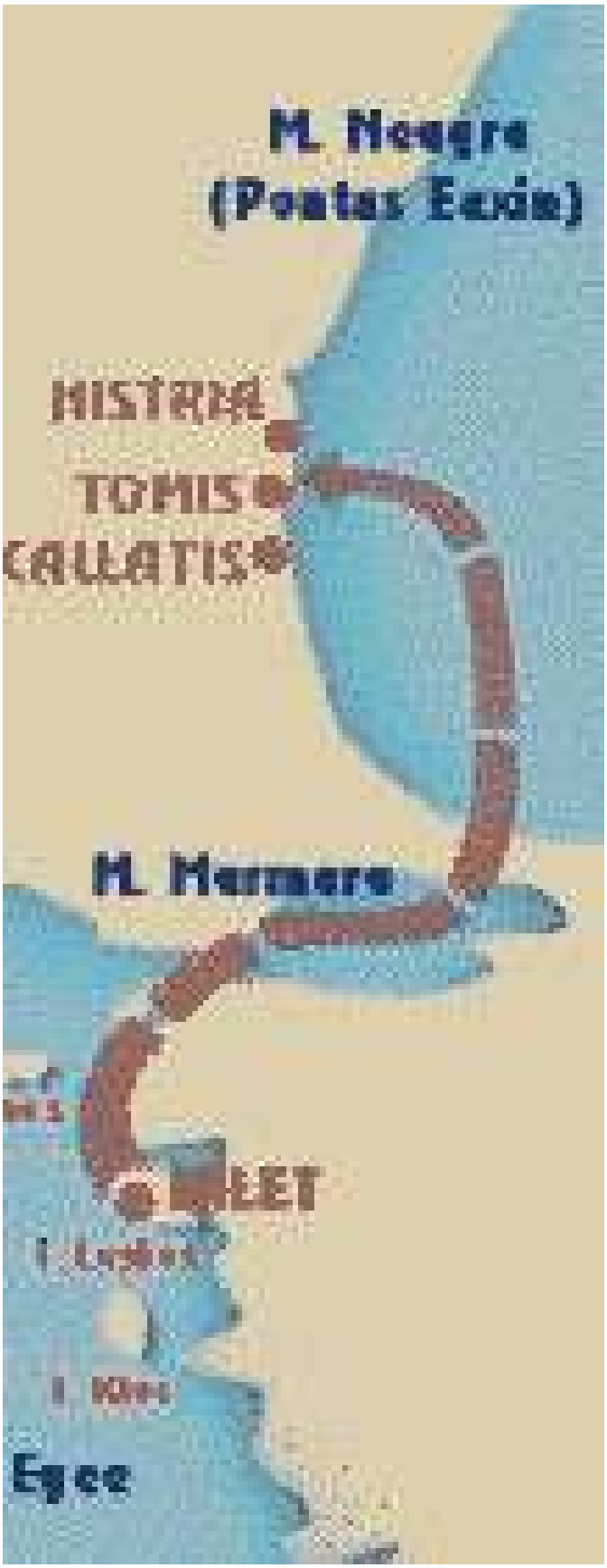

"Istoria românilor" publicată de Academia Română în anul 2010 a consemnat că "s-a constatat o regresiune a nivelului Mării Negre de la +5 metri în epoca bronzului, la -4 metri față de nivelul actual, pe parcursul epocii fierului"; apoi - în Antichitate - au fost situațiile că în a doua jumătate a

mileniului I î.C. nivelul Mării era cu circa 7 metri mai jos (în așa-zisa "Regresiune Phanagoreică"), către mijlocul mileniului I ajungând la nivelul de astăzi (în așa-zisa "Transgresiune Nymphea"). Este de remarcat că Delta Dunării s-a dezvoltat mult în ultimele 4 milenii, după cum apare cu nuanță deschisă în imaginea următoare:

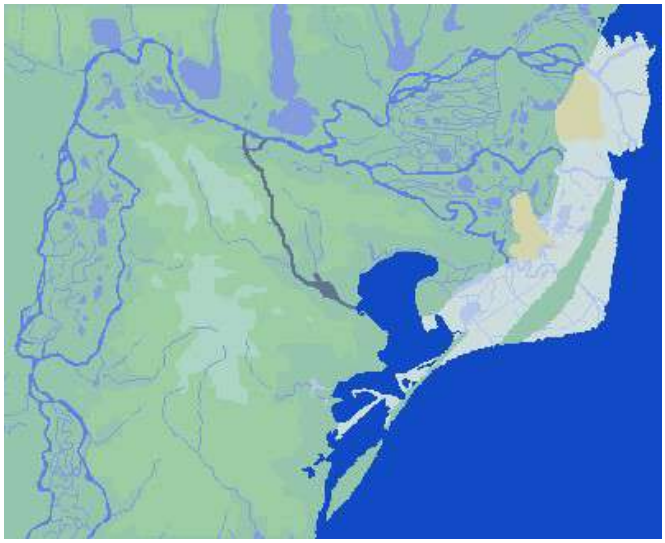

Delta Dunării

Dr. Sergiu Haimovici 1929-2009 (profesor emerit la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași) a scris despre "Transgresiunea uriașă și vijelioasă a apelor Mării Negre din neoliticul timpuriu dobrogean, având ca urmare apariția a două specii acvatice mediteraneene: 'Spondylus Gaederopus' și 'Sparus Aurata' la litoralul românesc al acestei mări" în anul când a murit: "Geologic vorbind, se cunoaşte faptul că până de curând - adică încă de la sfârşitul paleoliticului şi chiar ceva mai târziu după nomenclatura arheologică - actuala Mare Neagră era reprezentată de un lac devenit deja slab salmastru, fără vreo legătură cu oceanul; el provenea din departajarea unei mări de la începutul Terțiarului, ce s-a transformat - în timp geologic - în acel lac, precum şi în Marea Caspică şi Lacul Aral, ultimele două de asemenea, cu totul bine îndepărtate de ocean, fiind doar continentale. Fauna acelui lac a fost numită sarmatică după denumirea Sarmațianului, formațiune geologică din partea de sfârşit a Miocenului. Fauna (dar şi flora) Mării Negre de azi este bogată, până la adâncimea de 200 metri: ea este socotită a fi pe de o parte sarmatică, în cantitate mai mică (adică cu mai puține specii), unele din ele însă cu origine mai veche; iar pe de altă parte, una mai bogată în specii, cea de tip mediteranoid. Pe parcurs au apărut şi specii intrusive aduse prin curentul bosforean şi prin păsările de apă marine (acestea pot purta pe penaj sau picioare unele specii care pe parcurs se transformă din plancton în forme mai mari). De asemenea, şi navele aduc, lipite de coca lor, specii în diferite stadii de creştere, sau unele mai mari, chiar mature. Se ştie că în neolitic s-a instalat un climat mult mai cald - la început uscat, apoi mai umed - ce a alcătuit 'Optimul Climateric' (cu mare influență asupra culturilor dintre mileniul VII î.C. și mileniul III î.C., cu punctul cel mai înalt la sfârșitul mileniului V î.C). Să trecem acum la ce s-a întâmplat cu Marea Neagră într-o perioadă nu prea îndepărtată de cea actuală, ea transformându-se dintr-un lac slab salmastru, în ceea ce este ea astăzi, având particularități şi caracteristici singulare în raport cu alte mări ale globului (adică ea are zona moartă de la circa −200 metri în jos). La începutul secolului XX, marina țaristă ce sonda în NV fundul Mării Negre a constatat că exista o vale submersă ce porneşte din dreptul actualului braț Sf. Gheorghe, prin care Dunărea se întindea spre Est către Crimeea astfel încât fluviul se vărsa atunci într-o mare (de fapt lac) cu suprafața mai mică decât cea de astăzi. Ca urmare a acelui fapt, Nistrul, Bugul şi Niprul aveau de asemenea în prelungirea lor văi submerse ce se îndreptau spre SE, către valea submersă a Dunării, toate aceste trei fluvii fiind deci doar afluenți ai acesteia. Insula Șerpilor era de fapt un deal pe malul mării şi pe coasta dreaptă a Nistrului. În N Mării Negre au fost găsite dune submarine la o adâncime de 90 metri, în cadrul platoului continental, care arătau o eroziune eoliană cu o structură şi morfologie caracteristică unui mediu de deşert (acum 9 milenii a existat în actuala zonă de N a Mării Negre o perioadă aridă destul de importantă). S-a găsit, de asemenea, nisipul rezultat prin eroziune eoliană, arătând şi el o trecere bruscă şi nu lentă a sa, astfel că dunele respective au ajuns submerse într-un timp foarte scurt (2-3 ani?). Le apreciem drept indicii că a avut loc o umplere de tip potop a Mării Negre, când ea a ajuns la nivel cu Mediterana / Oceanul Planetar. O misiune franceză a ajuns la aceeaşi concluzie lucrând în Marea Marmara şi strâmtoarea Bosfor. Marea Neagră e de un tip special, aproape unic: sub 200 metri adâncime este reprezentată de o zonă moartă pentru fauna marină. Acest lucru se datorează evident faptului că Marea Mediterană sub forma unui 'potop' s-a revărsat în Marea Neagră Veche, ce era un lac, doar uşor salmastru şi a suferit ceea ce am arătat mai sus; totuşi ea a rămas salmastră în raport cu Mediterana şi Oceanul Planetar, care, după cum se ştie, sunt mult mai saline. Este evident că platoul marin al Mării Negre după acest potop s-a mărit mult, mai ales în N şi NV ei. Desigur, toată această zonă submersă a Mării Negre şi Azov era deja locuită, iar oamenii ce alcătuiau de acum chiar culturi arheologice, au murit, credem, prin înec. Acei oameni erau pe aceeaşi treaptă de civilizație cu cei care au existat în Semiluna fertilă Vest-Asiatică şi în Egipt. Prin formarea strâmtorii Bosfor, Mediterana prin Marea Marmara, ce se afla cam la 150 metri mai sus de lacul sarmatic slab salmastru, s-a revărsat printr-o transgresiune uriaşă sub forma unui 'potop' în viitoarea Mare Neagră ce era, aşa cum am arătat, cam cu 150 metri mai jos. Apele acesteia (ca şi ale Oceanului Planetar) erau cu mult mai saline decât cea a respectivului lac. Acestea fiind mai grele, s-au scufundat şi s-a ajuns la formarea sub 200 metri adâncime a acelei zone moarte prin pierderea oxigenului. 'Potopul' a ținut oarecum puțin timp, se pare că doar câțiva ani, până când apele au ajuns la acelaşi nivel. Marea Neagră nouă s-a înălțat astfel cam cu 150 metri şi desigur platoul continental mai ales în N şi NV s-a acoperit cu apă (formându-se şi Marea Azov), pe o suprafață de circa 100 mii kmp. Dunărea şi-a scurtat cu mult albia şi a ajuns probabil să se verse într-un golf al noii mări, care cu timpul s-a transformat în delta sa. Nistrul, Bugul şi Niprul au ajuns să se verse direct în mare scurtându-şi şi ele albiile care au fost inundate pe porțiuni ale lor, aceste fluvii vărsându-se în mare actualmente prin limane. Apa mării noi a rămas totuşi doar salmastră şi nu asemănătoare cu Mediterana ori Oceanul Planetar, la care salinitatea este 38‰ (evident, cantitatea de apă pierdută prin umplerea Mării Negre noi nu a influențat deloc nivelul acestuia, fiind pentru el doar o mică picătură). Țărmul Mării Negre mai ales în N şi NV s-a schimbat mult

apropiindu-se de cel actual, existând o serie de golfuri şi golfuleţe. În Marea Neagră s-a format un curent circular ce a dus, în timp, la schimbarea caracteristicilor ţărmului. La început, lacul sarmatic avea o faună mai săracă şi mai puţin diversificată decât Marea Neagră. Evident că apele mediteraneene au adus cu ele o faună mult mai bogată ce s-a amestecat cu cea sarmatică, încât fauna actuală a Mării Negre este mai ales mediteraneană şi mai puţin sarmatică, găsindu-se însă şi specii caracteristice, poate mai primitive, ce nu există în Mediterana. Natura a lucrat continuu şi s-au format tipuri şi subspecii care sunt caracteristice doar Mării Negre. Trebuie însă să amintim că deschiderea Bosforului a avut loc din plin în Optimul Climateric / Postglaciar iar de aceea şi caracteristicile Mării Negre Noi erau altele decât ale celei strict actuale. Astfel, la ţărmul mării din neolitic, în partea sa dobrogeană au existat cele două specii marine ce au fost arătate în titlul lucrării noastre: peştele Sparus şi scoica Spondylus. Ptolemeu a arătat că existau în deltă şapte braţe, la Nordul lor existând lacul Thiagola, iar la Sud insula Peuce. După câte ştiu eu, pe lângă cele trei braţe actuale au mai existat, nu prea de demult altele două sau trei, situate mai la Sud de cel denumit Sf. Gheorghe. De asemenea, că actualul braţ Chilia conduce acum mai bine de 2/3 din apele de vărsare ale fluviului. Braţul Chiliei este, spre binele nostru, transformat în mai multe porţiuni scurte, paralele şi chiar încâlcite, prin care se strecoară mai greu apa care este astfel încetinită. De aceea, vasele mari nu prea circulă pe acest braţ. Evident că printr-o regularizare a sa, aşa cum se pare că se face actualmente prin lucrarea Bîstroe, o cantitate încă şi mai mare de apă va fi preluată de braţul Chilia care va deveni apt pentru vasele de orice mărime. Se ştie de asemenea că în toată Câmpia Siretului Inferior, Deltă şi mai spre răsărit, Sudul Basarabiei, ce ţine actualmente de Ucraina, s-a sesizat un fenomen de subsidenţă, care cred că nu a atins însă şi horstul dobrogean. Scufundarea este evident înceată, dar a început mai de demult. Martori sunt afluenţii Siretului, Râmnicul Sărat şi Buzăul, ce fac pe parcurs o buclă spre NE pentru a se vărsa în acest râu şi chiar o îndreptare către Est a cursului său inferior. De asemenea, se scufundă şi Delta, după cum o arată faptul că braţul Chilia conduce cea mai mare parte a apei fluviului, şi braţele mai vechi de la Sud de Sf. Gheorghe au dispărut. În scurtă vreme (din punct de vedere geologic!) braţele actuale Sudice ale Dunării se vor împotmoli şi ele, rămânând doar Chilia care va deveni aşa cum am arătat calea cea mai bună pentru vasele mari. Delta, cu încetul se va usca şi va dispărea. În plină perioadă a Optimului Climateric Postglaciar, peştele Sparus se găsea în cantitate mare în Marea Neagră Nouă. Mai târziu a fost semnalat şi în aşezarea gumelniţiană de pe Insula La Ostrov ce aparţine lacului Taşaul de lângă Năvodari, lac care actualmente este de apă dulce şi nu mai reprezintă un golf marin. Acesta este în prezent cam la 3 km de mare şi pârâul Casimcea, ce se varsă în el, îi dă apa necesară existenţei sale. Probabil a fost pescuit de către gumelniţeni în micul lac Corbu, ce era pe vremuri o lagună marină. Să amintim că aşezarea aparţine, ca şi cea de la Techirghiol, tot perioadei de vârf a Optimului Climateric Postglaciar. Scoica Spondylus a fost pe parcursul preistoriei foarte întrebuinţată pentru a se executa o serie de artefacte (şi azi unii cumpără scoica pentru a o ţine acasă datorită frumuseţii sale): era utilizată la brăţări, mărgele, idoli, etc. Amintim că specia este concomitent şi comestibilă, însă datorită unor cauze necunoscute (poate vreo maladie) actualmente specia a ajuns aproape stinsă. Purtătorii culturii Cucuteni nu au agreat scoica respectivă, care, în schimb era bine folosită de gumelniţeni, situaţi ceva mai la Sud". (Cultura Gumelniţa s-a sfârşit odată cu apariţia Culturii Cernavodă, în mileniul IV î.C.; în vocabularul Românesc au rămas o serie de denumiri Ghergane dedicate mediului acvatic - pentru o serie de vieţuitoare şi de unelte / instrumente specifice - ceea ce s-ar explica prin prezenţele Gherganilor în Bazinul Pontic din vremuri îndepărtate. Este de ştiut că pentru spaţiul Românesc, Claudiu Ptolemeu - care a prezentat 7 braţe ale Deltei Dunării - a utilizat o hartă mai veche, preluată de la geograful Marinos 70-130 din Tyr / de pe coasta Canaanului: au şi fost documentate navigări în Vechea Lume ale celor din Marea Mediterană până la cotul Dunării, de pildă la Gherghina / Galaţi, unde a fost capitala Regatului Heraclid / Dorian, un articol preţuit pe atunci fiind "electrumul" = chihlimbarul / "romanitul"). Ar fi de observat că în Macedonia, pe Muntele Athos = "Vaticanul ortodoxiei", Mănăstirea Vatoped contează dintâi după Marea Lavră (importanţa acolo e dată de vechime) şi are cea mai bogată bibliotecă; e de ştiut că zona respectivă a avut Valahi - inclusiv păstori - de la începuturile monahale (au rămas mărturii documentare încă din perioada iconoclastă, dinaintea durării de zid a aşezămintelor religioase acolo). Aşa cum Armânii / Vlahii pe ţărmul Nordic al Egeeii au fost anteriori multor altora, pe ţărmul Vestic al Mării Negre / Pontice anteriori vechilor Greci / Carianilor au fost Fenicienii (iar înainte de aceia au fost Troianii).

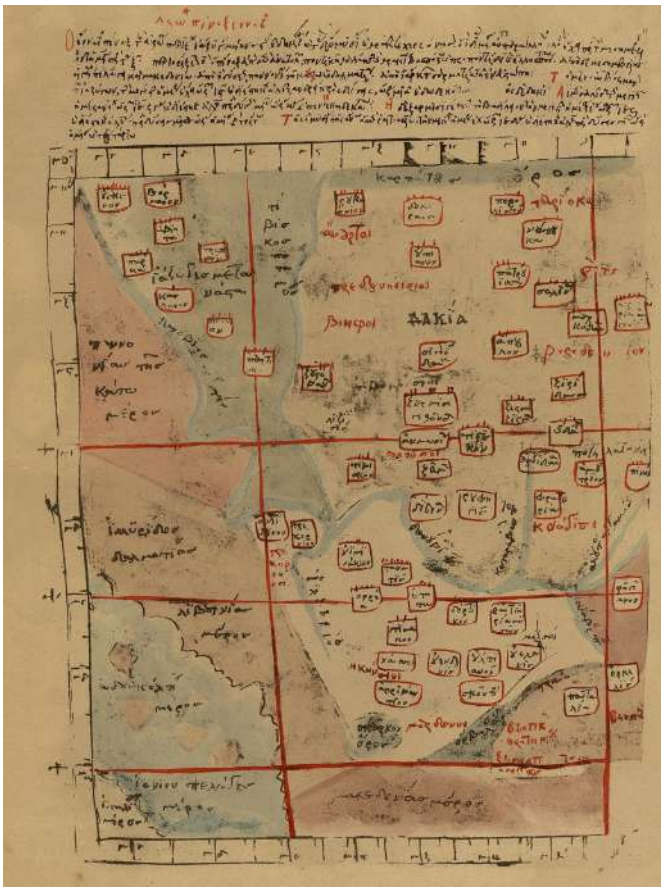

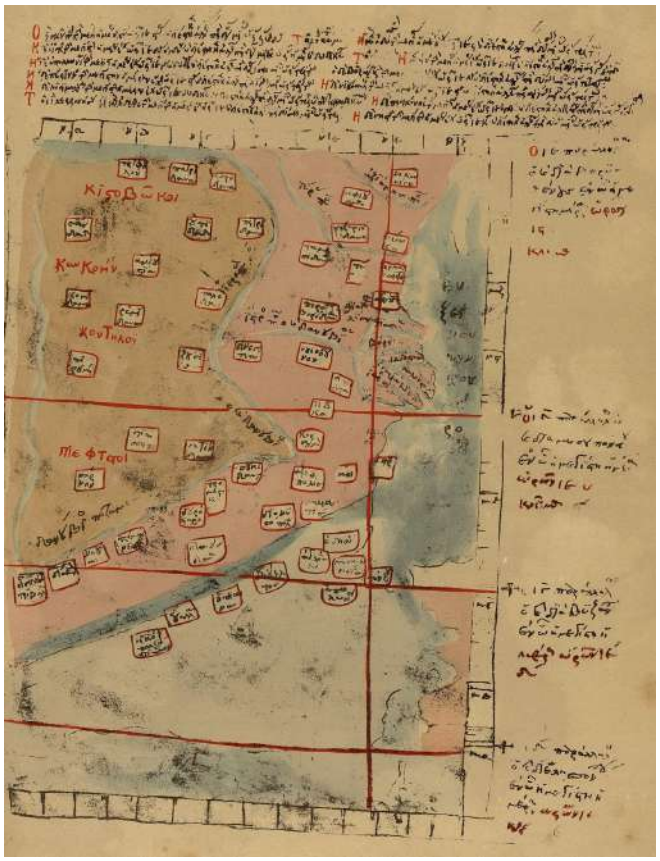

Dakia conform geografului Antic Claudiu Ptolemeu (manuscris din Mănăstirea Vatoped, publicat în 1867)

În "Dacia înainte de Romani" din anul 1880, arheologul Român George Tocilescu a scris: "Phoenicianii 'principii marei și ai pământului' - dupo cumu îi numeau profeții Ebrei, ca Isaia și Iezechiel - paru a fi îmbrăzdatu de timpuriu valurile neospitalierului Pontos, fundându aci, înainte de Milesiani, colonii totu atâtu de numeroase ca în cele alte țieri comerciale unde se stabiliseră. Este adeveratu co despre acestea ne lipsescu date precise ale scriitoriloru vechimei. Numai Ammianu Marcellină aretă anume co orașiulu Tyros de la gura Nistrului era coloniă Phoeniciană: 'civitas Tyros (Tyras), colonia Phoenicum, quam praestringit fluvius Tyras' (22:8). S'aru părea la prima dată co acestă notiția s'a născutu prin simpla combinațiune a numelui de râu Tyras (Nistru) cu alu cetății din Phaenicia, Tyros. Tyros din textulu lui Ammianu fiindu desiguru prin erore în locu de Tyras, cuvintele de mai susu se raportă la orașiulu comercialu Tyras trecută în stăpenirea Milesianiloru, și însemnatu de unii scriitori co uă coloniă a acestora. Înse vedemu pe colonistii Greci, co în mai pucinu de unu secolu dupo gonirea Cimmeriloru din locurile Pontice de cotre Scyții emigrați din Asia, iau în stăpenire mai multu de uă sută coloniale la Pontu și Bosphoru. Aru fi fostu imposibile ca într'unu timpu așia de scurtu Milesianii se fundedie în diferita locuri atâtea colonii, și acestea să se bucure de uă stare atâtu de înfloritore, deco ei nu aru fi găsitu aci fundamentele vechieloru stabilimente Phoeniciane, și uă populațiune mai cultă decâtu erau poporele primitive Barbare din vecinetate. Înse, pagube nereparabile pentru geografia vechiă, explorațiunile și descrierea țieriloru căletorite de Phoeniciani n'a ajunsu pene la noi. Numai câteva noțiuni vage ce întempinamu în primele tradițiuni geografice ale Greciloru se datorescu contactului directu cu denșii".

Sciții erau în zona haşurată

Fruntaşii coloniştilor litoralului Pontic - lung acum de 4074 km - în mileniul I î.C. (inclusiv al celui Vestic şi al celui Nordic, în Dobrogea, Crimeea, etc.) n-au fost Europeni / Balcanici, ci au fost Asiatici / Anatolieni: ei erau Greci dar nu Eleni, ci Cariani. Marea Neagră în mileniul I î.C. a fost considerată un "Imperiu" al Miletului - metropola Cariei, care la gura Meandrului îşi avea portul protejat de Insula Lade, acum înglobată coastei datorită aluviunilor depuse în timp ale emblematicului Râu, cel care a furnizat simbolul "Meandros" al lumii Grecilor, "Lade" fiind într-o evidentă apropiere de Leto ori Latin - coloniştii Cariani începând să se aşeze durabil și masiv pe coastele Pontice începând din Dobrogea (e de reţinut faptul important că acei colonişti în Pont / inclusiv în Dobrogea n-au fost Eleni din Balcani - aşa cum în Epoca Modernă prea mulţi eronat îşi închipuie - ci Cariani / Greci din Anatolia); metropola mamă Milet - ca şi Malta, etc. - îşi avea numele legat atât de mâl, cât şi de vechiul termen "melitos" pentru "miere" iar coloniştii Cariani mutaţi în Dobrogea, după cum a afirmat şi Dr. Nelu Zugravu în anul 2014, erau cunoscuţi cu genericul de "phylai" (în vechea pronunţie "pulai" / apoi "fulai", sinonim cu "fiul lui"), însemnând "clanuri". Dobrogea înainte de a fi colonizată de cei din Ţara Gherghiţilor - adică din Caria / SV Anatoliei, unde Miletul era un port important - a fost stăpânită de Ghergarii din Troia / NV Anatoliei (deci încă din Epoca Bronzului), capitala administrativă a vechiului Regat - de atunci şi de acolo - fiind Gherghina / Barboşi, în cotul Dunării: aşadar, Vest Anatolienii aveau o îndelungată prezenţă în cârmuirea Vestului Pontic. Vechii Greci care au colonizat Dobrogea n-au sosit nici pe uscat, nici pe Mare din Peninsula Balcanică, ci au sosit - numai pe Mare - din Peninsula Anatolică (mai exact, din Caria = Ţara Gherghiților, aflată în Sudul fostului Regat al Troiei); spre comparație - după cum a observat și istoricul Italian Guido Mansuelli în "Civilizațiile Europei Vechi" - "Atena n-a fost o mare colonizatoare. Malurile Pontului au fost ocupate de numeroase colonii Grecești, aflate în relații adesea strânse cu populațiile din interior: Sciții și Tracii mai ales. Pontus Euxinus era sediul unui intens trafic maritim, regiunile riverane fiind foarte bogate în cereale, în lemne și în metale, indispensabile pentru aprovizionarea unor mari centre ca Miletul și mai târziu Atena".

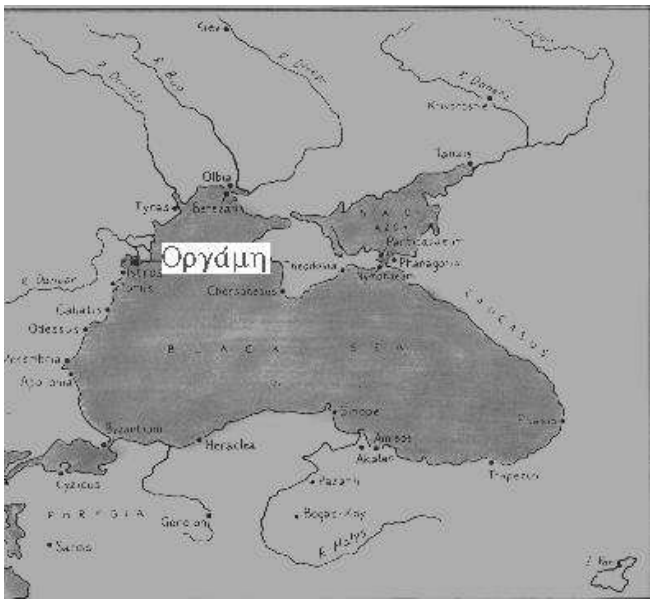

Avanpostul Orgame

"Originalitatea" lucrării "Originea Gherga" poate fi considerată deosebită şi doar privind simplul fapt că autorul a cercetat mai cu atenţie proveniența acelor colonişti Greci (evitată în general de specialiştii Români): ei n-au fost Balcanici Eleni din Elada, ci ei au fost Anatolieni Cariani din Caria, adică din Ţara Gherghiţilor (iar aşa ceva i-a legat pe liderii migrărilor - fie că deranjează ori nu acum - chiar de cel mai mare aşezământ religios Carian, anume de Sanctuarul Gherga cu binecuvântările căruia au plecat, în plus cei mai de seamă dintre ei aparţinând şi clerului de acolo, care ereditar era asigurat de clanul Gherga). Caria a avut înaintea năvălirii Perşilor cel mai mândru oraş Grec vechi (dintre toate ce au existat până atunci în lumea Grecilor): Miletul, cel ce a înființat și cele mai multe colonii, între care la Marea Neagră în anul 756 î.C. aşezarea Trapezous / Trabzon din regiunea Pontului / unde au existat Ghergari / Gergari până în timpul otoman iar în Dobrogea întâi Orgame / Argamo 44,46 lat. N, 28,54 long. E (prima colonie Greacă din România, cu atestare documentară nu de către vreun Elen din Balcani, ci de către un Anatolian, anume istoricul Carian Hecateu din Milet, care scria că se afla în Delta Dunării pe un vechi braţ, fiind localitatea cu cea mai veche atestare documentară din actuala Românie) şi apoi, în anul 657 î.C. - exact în momentul când erau recrutaţi Gherghiţi din Caria / Anatolia pentru Egipt iar în Caria Gherghiţilor Templul Gherga din lemn a fost realizat din piatră / cu vizitare posibilă şi azi - a debutat colonizarea în Istros / Histria 44,32 lat.N, 28,46 long. E, cetate botezată aşa după numele Istru de atunci al Fluviului Dunărea, lângă o gură a aceluia ce exista pe atunci acolo (e de ştiut că în mai târzia limbă Latină "histrio" a ajuns să însemne "actor"). În anul 2007, profesorul Ionel Cionchin a scris și despre o altă veche ramură a Istrului, pe traseul actualului Canal Dunăre - Marea Neagră: "Existența brațului care lega Danubius de Pontus Euxinus, pe valea râului Axios / Carasu, de la Axiopolis la Tomis, a fost susținută de unii autori. La începutul secolului XX, academicianul George Vâlsan menționa că în perioada viiturilor de primăvară nivelul fluviului era mai ridicat cu 4 metri, formând o adevărată 'mare' dulce pe o distanță de 160 km și o lățime de 15-25 km, între Silistra și Brăila, între Dobrogea și Bărăgan. Pământul dobrogean e într-o mișcare ascendentă lentă de circa 1-3 centimetri pe an, în ultimii 2500 de ani ridicându-se mai mulți metri. Presupunând că acum 2-3 milenii nivelul apelor fluviului se ridica cu cel puțin 4 metri la viiturile de primăvară și că pământul dobrogean s-a ridicat între timp cu mai mulți metri, rezultă că între fluviu și mare astăzi e o diferență de nivel de peste 10 metri, considerând acceptabilă ipoteza existenței acelui braț al fluviului. În secolul II î.C., istoricul macedonean Polibiu în lucrările sale a menționat și fluviul Istru; distanța dintre 2 brațe sudice ale fluviului, după afirmațiile lui, era de o mie de stadii (aproximativ 167 km), corespunzând distanței dintre Lyko-stomos și Tomis, confirmându-se existența acelei guri de vărsare a fluviului în mare. Printr-o etimologie populară, toponimul Tomis a fost apropiat de grecescul 'tomos' = 'tăietură'. Considerăm mai verosimilă ipoteza că la acea așezare de la Pontul Euxin se afla gura de vărsare a 'Istrului Negru' = 'Istros stoma': grecescul 'stoma' = 'gură', prin afereză, a devenit 'toma' și grecescul 'stomion' pentru 'orificiu, deschizătură, gură' a devenit 'tomi', de unde ușor s-a ajuns la Tomis. Ipoteza existenței celei de a șaptea guri de vărsare a fluviului în mare, pe vechiul curs Axiopolis / Cernavodă - Tomis / Constanța, a fost confirmată de Valerius Flaccus în Argonauticele, unde pare a sugera că Insula Peuce se întindea între brațul Peuce și cel de al șaptelea braț al Dunării. Sintagma Axiopa, printr-o etimologie populară, poate fi comparată cu iranianul 'axsaena' = 'de culoare închisă' și 'opa' = 'apă' cu accepțiunea de 'apa neagră', tradus în slavonul Cernavodă și în turcescul Karasu = 'apa neagră'. Cum fiecare braț al fluviului a avut o denumire, acela poate fi numit 'Istrul Negru'." (Ar fi de observat și că "tamm" s-a fixat la Estoni ca termenul pentru "stejar": în Vechea Lume, acel copac - respectat în rituri - era foarte răspândit în marele Codru Hercinic din preajma Munților Carpați și Alpi / Bazinul Dunării; Nordicii = HiperBoreii - Estonii încadrându-se ca HiperBorei - erau ritualic prezenți chiar la Marea Egee, cu ruta de-a lungul Dobrogei, până în centrul Arhipelagului Cicladelor, în Insula Delos).

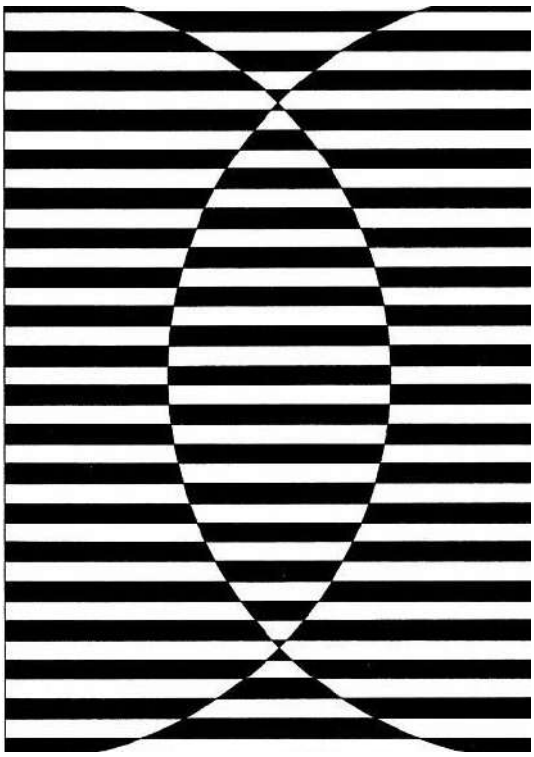

Fortul Argamilor - un complex întărit pe 100 de hectare, acum pe Promontoriul Doloşman / Doloj-man de la Lacul Razelm - avea denumirea rezonând cu a Gargarilor / Ghiorgarilor, ca Ghergamia: Ergamia (cu aspiraţia "G" ca la Argos), purtând într-un timp şi denumirea de Orgame / "Organe", după cum a scris de pildă Dr. Ion Ghelase în "Vechimea autohtonilor şi a transhumanţei Mocanilor". În aşezarea "Erga-milor" / "Arga-milor" din mileniul I î.C. cea mai importantă construcţie a fost Fortul Orgame / "Orga-mos", adică - literalmente - Fortul moşului Orga = Gorga-moş: era avanpost Ghergan (al celor sosiți dintre Anatolienii / Carianii Sudici între Europenii / Gheţii Nordici). Dr. Mihaela Mănucu - responsabila ştiinţifică a şantierului arheologic Orgame / Argamum - a susținut: "Există urme sporadice ale prezenței umane în zonă încă din epoca bronzului târziu (secolul XIII î.C.); mai abundent reprezentată e începutul epocii fierului, când se pare despre Capul Dolojman că a fost ocupat în forme stabile de o comunitate locală. Îndeosebi de-a lungul terasei înalte sudice a Capului Dolojman au fost identificate câteva bordeie și gropi menajere iar recent a fost cercetat un mormânt de inhumație. Toate observațiile efectuate îngăduie concluzia că locuirea de la Capul Dolojman a fost în secolele IX-VIII î.C. Această încheiere stinge definitiv speculaţiile cu privire la instalarea - contractuală, tolerată sau 'manu militari' - a grecilor în contextul unui contact nemijlocit cu o comunitate indigenă ce și-ar fi avut așezarea pe același amplasament. Așadar, în ceea ce privește raportul dintre prezența unei populații locale la Capul Dolojman și ocuparea amplasamentului de către o comunitate greacă venită de peste mări, se poate afirma - suficient de categoric - că este vorba despre o relaţie cronologică de succesiune, după un interval de timp îndeajuns de semnificativ, în care teritoriul rămăsese nelocuit. Instalarea grecilor la Capul Dolojman a precedat-o cu aproape o generație pe cea de la Histria. Acest fapt a devenit cu desăvârșire de necontestat mai ales în urma identificării și cercetării unui impresionant complex funerar din necropola Orgamei, datat la mijlocul secolului VII î.C. El a aparținut, fără îndoială, unui personaj de vază al primei generații de colonişti: pe lângă faptul că amenajarea funerară a fost cu totul aparte, în jurul său au apărut indicii privind exercitarea unui cult special timp de mai multe generații. Ceramica arhaică descoperită la Orgame poartă amprenta artistică a atelierelor de pe coasta vestică a Asiei Mici sau din insulele din vecinătatea sa: Milet, Samos, Chios, etc. Fragmentele de vase decorate în stilul caracteristic ariei artistice greco-orientale constituie repere prețioase atât pentru fixarea cronologiei complexelor arhaice de la Orgame, cât și pentru evaluarea locului acestui nou centru în lumea contemporană. Astfel, cele mai vechi piese, datate în al treilea sfert al secolului VII î.C. situează așezarea de la Capul Dolojman în același plan cronologic cu descoperirile din unele zone litorale din nordul Mării Negre și din Stepele nord-pontice. Cele 2 cuptoare pentru producerea ceramicii descoperite la Orgame atestă practicarea unui artizanat local în epoca arhaică. Tipurile de amfore arhaice identificate printre descoperirile ceramice relevă faptul că aceleași regiuni vest anatoliene erau furnizoarele privilegiate ale Orgamei pentru asigurarea cantităților de vin și de ulei de măsline necesare consumului". Carianii / Gherganii care părăseau zona îndeosebi dintre Milasa / capitala Cariei şi Milet / metropola Cariei - de aceea fiind denumiţi "Milesieni", ca o combinație între Milasa și Milet - o făceau atât din raţiuni politice cât şi economice (e de observat că Mylisa / Mylita - după cum a scris și Herodot Karka 1:131 - era soția Zeului Enlil, patroana sacrei prostituții, notată Mulisu în Mesopotamia): Milesienii proveneau din interiorul Cariei - Țării Gherghiților, care avea capitala Milasa departe de coastă - și se îmbarcau în portul Milet (distanța dintre cele 2 importante orașe Cariane fiind de 67 km, spre comparație, litoralul Dobrogean - destinație preferată în Marea Neagră a Milesienilor = Carianilor / Gherghiților, azi împărțit de România / cea mai mare parte și Bulgaria - având peste 3 sute de km); şefii expediţiilor Milesiene pline de riscuri spre Dobrogea au fost aristocraţi nemulţumiţi, care nu întrezăreau nici un viitor politic în regiunea lor iar coloniştii de rând au fost săracii sau cei fără Pământ, dornici să-şi încerce norocul peste Mări şi Țări.

Cavoul moșului Gorga în Orgame

În anul 2011, profesoara Daniela Curelea a scris: "aristocraţia era direct interesată în declanşarea procesului de colonizare - deoarece beneficia în mod direct de pe urma unor noi emporii şi colonii - iar pe de altă parte, colonizarea reprezenta marea şansă şi provocare pentru mulţi dintre tinerii eupatrizi. Trebuie ţinut cont că atât Miletul, cât şi oraşele ioniene sudice (din vestul Asiei Mici) nu se puteau extinde către Caria, aşa cum oraşele nord-ioniene s-au extins în spaţiul lydian. De altfel oriunde, geograficeşte vorbind, aceia îşi păstrau limba, obiceiurile şi cultul. Definitoriu este că emigranţii întemeiau un polis după modelul polisului metropolă. Şi pe care nu-l doreau cu nimic mai prejos oraşului-mamă. Procesul propriu-zis de întemeiere a unei colonii era un demers social şi economic general de natură publică, iar relaţia cu metropola întemeietoare era menţinută cu atenţie şi cu mare grijă din mai multe considerente politice şi economice. Accentul era pus pe dorinţa polisului nou constituit de a avea şi acesta la rândul său coloniile sale, care puteau fi întemeiate numai cu acordul dat de metropolă. Grupul de emigranţi, constituit mai ales din familii în speţă tinere, erau voluntari, fiind ameninţaţi cu aspre pedepse, în condiţiile în care odată declanşată colonizarea ca acţiune, nu ajungeau să pună fundamentul noii aşezări în locul stabilit de metropolă. În general contingentul emigrant se compunea din 200-300 familii, metropola îngrijindu-se ca viitorii săi colonişti să corespundă din perspectiva sănătăţii fizice şi psihice. Totodată, metropola punea la dispoziţie lotului de voluntari mijloacele materiale necesare pentru perioda primului an, în cazul în care diferite familii nu dispuneau de resurse proprii. Doar metropolele erau acelea care hotărau în problema declanşării acţiunilor de colonizare, fixând contingentul colonial, resursele alocate, spaţiul afectat, traseul

care trebuia urmat, respectiv, stabileau locaţia / locaţiile propriu-zise. Emigraţia grecească în Pont s-a întemeiat pe rolul de pionerat deţinut de Milet. Contingentul emigrat punea temeiurile unei noi aşezări acolo unde - în calitate de întemeietori - deţineau rolul predominant în interiorul polisului; negustorii şi interesele lor de comerţ - pentru schimburile imediate şi permanente de produse - au deţinut roluri majore în mişcarea generală a înfiinţării coloniilor sau măcar a avanposturilor economice". Coloniile duceau în toate locurile patria cu dânsele; ele luau focul din vatra oraşului părintesc (o reminiscenţă azi e reprodusă şi prin obiceiul purtării torţei olimpice): aşadar, ţărmul V Pontic / European era luminat de focurile sosite din S Pontic / Asiatic, datorită îndeosebi Gherghiților Cariei. Dobrogea - regiunea dintre Marea Neagră şi Dunăre - cu înălţimile Nordice numite Antic Angyron / "An-Gyron", era fertilă, cu apele ce-i scăldau malurile bogate în peşte iar în interior, autohtonii au căpătat repede gustul pentru obiectele de lux Greceşti: vase frumoase, bijuterii, ulei de măsline, vinuri de calitate superioară.

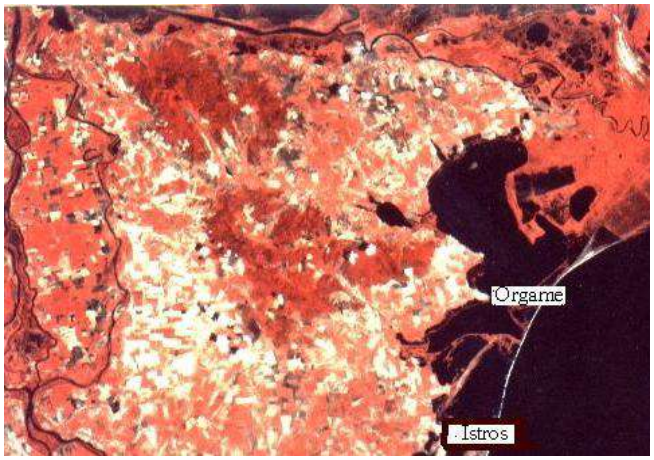

Gherghina deja era în colţul NV al hărţii

Întemeietorul cetăţii Ergamia / Orgame (numită de ulteriorii Romani ca Argamum), acum în zona Goloviţa din perimetrul localităţii Jurilovca / judeţul Tulcea, monument istoric - într-o aşezare existentă de la sfârşitul mileniului II î.C. - are un complex funerar unic în Bazinul Mării Negre, cu dovezile unui Cult special al primilor locuitori: nobilul a fost îngropat în Gorgan împreună cu obiecte de mobilier şi ceramică specifice Culturii Anatoliene, cu mormântul său semănând apoi cele ce au urmat, pe coastă, la Istros / Histria, Tomis / Constanţa şi Varna, aşezare iniţial denumită de către întemeietorii Cariani din secolul VI î.C. ca Ordessos / Odessos (în "Pontica" din anul 1992, cercetătoarea Mihaela Mănucu - de la "Institutul de Arheologie Vasile Pârvan" al Academiei Române - a afirmat totuși că "ipoteza unei stabiliri simultane a unor grupuri de colonişti milesieni atât la Orgame, cât şi la Histria mi se pare tentantă şi nu întrutotul improbabilă iar în această lumină, cele 2 centre ar putea trece drept ctitorii milesiene vizând mai buna exploatare a resurselor de care bogatul ţinut de la Gurile Dunării dispunea"); primul nume al Fortului Orgame a fost Orgamos / "Orga-mos" (legat de Orga-moş = Moşul Orga / Gorga). Înaintea circulaţiei monedelor, la Orgame - aşezare aflată pe drumul dintre Troia şi Tyras - se foloseau "delfinaşi" de bronz pentru cuantificarea schimburilor (la fel ca şi în Olbia / Olvia de la gura Râului Bug, colonia Gherghiților Cariani); Orgame / Argamum şi-a pierdut importanţa la mijlocul mileniului I, prin colmatarea portului său, datorită Grindului Lupilor. Localizarea cetății Orgamos / "Orga-mos" a fost stabilită de arheologul Român Vasile Pârvan, în timpul primului război mondial; savantul a observat că după un sfert de mileniu de la Războiul Troian, în Troia au fost Geţi iar pe atunci Geţii erau răspândiţi în Bazinul Dunării inferioare, din Dobrogea până în Panonia: aşa după cum Troianii au ajuns până în centrul Peninsulei Apeninice / Italice - la Roma - tot aşa ei au ajuns mult mai aproape geografic de Troia - în N Peninsulei Balcanice - iar Gherga pe atunci era nume consolidat deopotrivă Troian şi Carian / respectiv Vest Anatolic (după Războiul Troian, Dobrogea a fost masiv colonizată nu de Eleni din Balcani, ci de V Anatolieni - din actuala Turcia - un reper protector pentru cei stabiliţi în regiunea din V Pontic fiind cetatea Gherghina de la cotul Dunării, anterioară Războiului Troian). Se poate remarca deosebitul fapt că până la invazia Persană din anul 514 î.C. în Dobrogea coloniile nu aveau ziduri de apărare, Grecii și Geții neavând nevoie de așa ceva între ei: colaborările lor erau în interes reciproc, ambele părți având multe câștiguri; de altfel, e de știut că Imperiul Persan a avut ca singura provincie Europeană doar satrapia denumită "Scudra" (cuprinzând Tracia, Macedonia și Dobrogea) pentru numai 35 de ani / anume până în anul 479 î.C. În secolul V, Orgame / Ergamia a fost abandonată, datorită închiderii golfului prin transformarea sa geografică într-un liman inadecvat navigației.

"*Orga-mos" / Orgame*

În largul Ergamiei, pe Insula "Zmeilor" / "Dragonilor" = Şerpilor 45,15 lat. N, 30,12 long. E având perimetrul de doar 2 km, ce până în anul 1948 a aparţinut României, pe o suprafață totală de circa 900 mp era un

Templu realizat Ciclopic, din bolovani necimentați, dinaintea Războiului Troian - din timpul existenței la cotul Dunării a Gherghinei / capitala unui mare Regat Trac, în centrul căreia se găsea - închinat lui Apollo Gergithios (de unde Romanii au transportat în secolul I la Roma o statuie colosală a Zeului, de 13 metri înălțime); arheologul German Heinrich Karl Ernst Kohler 1765-1838 (membru al Academiei Ruse) a vizitat Insula Șerpilor în anul 1821 și a scris în memoriul său: "Zidurile încă au înălțimea de 1,66 metri. Construcția e pătrată, având latura de 29,76 metri. Templul a fost construit din blocuri foarte mari, dintr-o piatră de calcar de culoare albă, tăiate rudimentar şi aşezate unul peste altul fără mortar. Templul lui Apollo din Insula Leuke şi celelalte construcţiile din jur au vechime foarte îndepărtată, fiind de un gen cuprins sub denumirea de arhitectură Ciclopică. Suntem izbiţi de mărimea acestui edificiu. În Antichitate el era bogat împodobit cu marmură albă. Această Insulă purta în Antichitate numele de Leuke sau Insula Alba, nu din cauza albului coastelor sale povârnite, ci din cauza albului edificiilor sale. După ritul vechi - așa cum afirma Anticul Pausanias - toate Templele lui Apollo erau construite din piatră albă". Ocupanţii Basarabiei în secolul XIX au demontat de acolo multe dintre artefacte, la ordinul din anul 1823 al amiralului Alexei Grieg, comandantul flotei țariste din Marea Neagră, în anul 1837 Rușii ridicând Farul Insulei cu pietrele Templului; tatăl amiralului, Samuel Greig 1735-1788, din clanul Scoțian Gregorii, aflat la comanda flotei țariste, a murit după ce a câștigat bătălia navală de lângă Insula Gog-land / Hogland 60,03 lat. N, 26,59 long. E din Golful Finic, contra Suedezilor: Țarina Rurikă Ecaterina "cea Mare" i-a organizat înhumarea în Tallin / capitala Estoniei. Este de știut că generalul Samuil Alexeevici Greig 1827-1887, nepotul lui Samuel Greig și fiul lui Alexei Greig, născut de Iulia Stalin în Kherson 46,38 lat. N, 32,35 long. E - port Pontic la gura Niprului, între Peninsula Crimeeii și Delta Dunării, amenajat din anul 1778 de Grigore Potemkin, iubitul Țarinei Rurike Ecaterina "cea Mare" - implicat în Revoluția pașoptistă din Imperiul Habsburgic, a devenit după cumpărarea Peninsulei Alaska de către Americani colectorul de taxe al Imperiului Rușilor iar după războiul încheiat în anul 1878 prin câștigarea independențelor României și Bulgariei față de Imperiul Otoman / Turcesc, a fost ministrul finanțelor al Imperiului Rușilor / Țarist). Istoricul Gheorghe Brătianu în cartea "Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană" a scris că "Insula Șerpilor era punct de escală al milesienilor, garnisit cu un sanctuar ridicat pentru protecția navigației și negoțului; au fost strânse contacte între porturile litoralului pontic, care păstrau caracterele principale ale civilizației urbane antice grecești și ale populației indigene, geți sau sciți". Dr. Cătălin Pavel - arheolog Român care a săpat și în zone Ghergane relevante din Anatolia / la Milet, Troia, Gordion, etc. - a scris în anul 2018: "Bănuiesc, fără nici o dovadă, că undeva în Sulina se află încă fragmente arhitectonice ale templului de pe Insula Șerpilor. Cele mai importante dintre ele (capiteluri, tamburi, baze de coloane) au sosit acolo în 1841 și urmau să călătorească mai departe spre Odessa, unde n-au mai ajuns niciodată. Cineva întreprinzător trebuie să le fi rătăcit după toate regulile artei, poate îngropându-le pe unele laolaltă pentru mai târziu, așa cum s-a întâmplat și cu tezaurul de sculpturi de la Tomis. În orice caz, în anii 1990 doar vreo 2 piese dintr-un vechi transport direct de 6 fragmente de pe insulă erau 'în curs de identificare' (numai un istoric poate produce o asemenea ambiguitate) în muzeul din Odessa. Templul de pe mica insulă antică Leuke (a Șerpilor sau Zmeinîi, fiindcă azi e a Ucrainei; 45 km în larg față de Sulina) era onorat mai ales de navigatorii pe care îi îndruma iar insula a rămas un fel de paradis funerar hiperboreean în mitologia păgână. Prin secolul VI î.C., coloniști greci (din Milet?) au construit aici un templu cu coloanele fațadei încadrate de prelungirile zidurilor laterale, asemănător cu cel al lui Apollo Vindecătorul din Olbia, dar de 2 ori mai mare, 15 x 30 metri. Două secole mai târziu, primului templu i-a fost adăugat, adiacent la vest, un altul de aceleași dimensiuni, posibil pentru Apollo însuși, cu fundaţie din lespezi de calcar fără mortar, cu o cameră pentru ofrande, coloane ionice de cam 8 metri și elemente din marmură de Paros. Ideea că 2 temple grecești, ambele cu fațada spre sud, foloseau în comun zidul dintre ele mi se pare bizară, dar ar putea avea rațiuni topografice sau logistice, legate de dificultatea de a construi temple pe o stâncă fără apă și fără copaci. Pe lângă vase și cioburi cu dedicații, mai erau depuse aici ca ofrande și vârfuri de săgeți, probabil de data asta închinate lui Ahile ca vindecător. E posibil ca pelerinii sau navigatorii să fi trecut prin incubația sacră, adică o noapte petrecută într-o incintă sfântă (poate asta era așa-numitul al doilea templu), în timpul căreia zeul te vindeca în vis. De la acei vizitatori au provenit vreo 2000 de monede găsite pe insulă, acoperind un mileniu întreg, mergând până în vremea lui Iustinian".

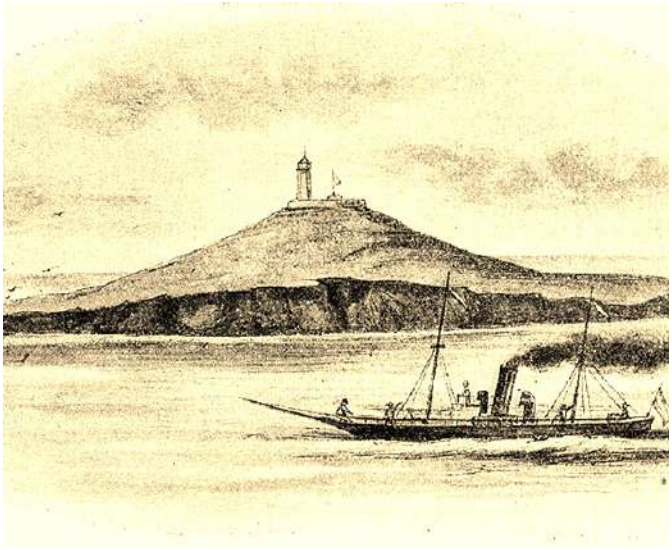

Insula "Alba" / Șerpilor în 1896

Este de știut că pe Insula Șerpilor puținii oameni care au viețuit în lipsa apei potabile subterane - fiindcă nu există izvor ori fântână - au strâns și băut apa de ploaie (până la preluarea de către sovietici, gardienii Români de acolo așa făceau); încă un fapt: străvechile Grote Marine din partea Sud-Vestică a Insulei (peșteri cauzate de valuri în faleză, unele prelucrate de mâna omului pentru acces) s-au surpat în Epoca Modernă. În Antichitate, Insula Zmeilor / Dragonilor = Șerpilor / Albă a fost protejată, începând din secolul IV î.C., de colonia Olbia = "Miletopolis" - de la gura Râului Bug - a Carianilor (după cum a fost studiată arheologic, țigla - datând din secolul VI î.C. - ce acoperea Templul Insulei Pontice era Anatoliană). Geograful Grec / Anatolian Dionisie "Periegetul", adică Dionisie "Călătorul" - care a trăit în

timpul Geto-Dacilor - a scris că "în Pontul Euxin se află o Insulă renumită consacrată eroilor, numită Leuce, fiindcă fiarele sălbatice ce se află acolo sunt albe"; Insula Leuce - adică Insula Albă - era sacră fiind relicvă a fostului Imperiu Atlant iar pe ea animalele (datorită izolării) prin împerecherile numai între ele au dat în albinism: dezordine congenitală hipo-pigmentară, rezultată prin moştenirea genelor recesive.

Ţărmul Insulei Şerpilor

Întemeietorii Cariani ai Istriei / Histriei - ai aşezării din Sudul Fortului Orgame / Ergamia - au dovedit o mare pricepere în alegerea locului: portul era bun, în apropiere erau pini şi apele erau excelente pentru pescuit. Comunicaţiile se făceau uşor, peste întinsa Câmpie Dobrogeană, presărată cu aşezări autohtone şi având Dunărea la îndemână; cercetătorul Sorin Olteanu de la "Institutul de Arheologie Vasile Pârvan" din Bucureşti 44,26 lat. N, 26,06 long. E / capitala României în anul 2003 afirma că la începutul mileniului I î.C. Delta includea Histria. În dezvoltarea Civilizaţiei, Valea Dunării a jucat un rol la fel de important cu cea a Indului în India, a Eufratului în Mesopotamia şi a Nilului în Egipt.

Histria la Sud de Orgame

Întemeietorii Histriei - numită aşa de Romani, căci la început era Istros - au amenajat o zonă sacră decorată cu Gorgone, cu Temple pentru Gherghita Artemis şi fratele ei geamăn Apollo. Iniţial au fost 54 de case umile, din împletitură lipită cu lut / argilă. Casele erau sărăcăcioase, nu însă şi inventarul gospodăriei, bogat în ceramică. Coloniştii Cariani însă nu s-au stabilit într-un Ţinut nelocuit şi nici n-au încercat să-i supună pe băştinaşi cu forţa, ci au promovat un "modus vivendi" cu populaţia autohtonă, bazat pe interese economice comune: fiecare avea ceva de dat celuilalt. Coloniştii Cariani puteau oferi obiecte de lux pentru grânele, ceara, mierea, sclavii, vitele şi peştele sărat al indigenilor (între care erau de asemenea foşti Anatolieni: Geţii / Gesii sosiţi anterior lor din N Asiei "Mici", respectiv cei din Cheta = Imperiul Hitit ce s-a destrămat la începutul Epocii Fierului). În Histria era celebrat Zeul Comerţului Hermes "Agoraios", prin "Hermaia" (ceremonie de Crăciun, odată cu Saturnalia); la Istros / Histria au fost emise primele monede de pe teritoriul actualei Românii: aristocraţia locală / regională şi-a descoperit multe puncte comune cu pătura cârmuitoare Histriană şi a adoptat repede Cultura Geto-Carianã / Greco-Getă. Histria a devenit democraţie la mijlocul secolului V î.C.; acolo "Zeul cel Mare" Derzis / Derzelas - reprezentat călare, asimilat cu Cavalerul Trac - era considerat al abundenței și sănătăţii / fiind venerat la fel ca în colonia Carianã de la Varna iar din secolul III î.C. avea Templu din piatră în Histria (Geţii l-au echivalat cu Zalmoxe / "Zal-moxe" pe Cabirul Derzelas / Derzis iar mitic - după cum a scris Alexandrinul Hesychius - se ştie că primii Kabeiri au fost Karkinoi). În imaginea următoare se poate vedea Cavalerul Trac - în aceeaşi postură ca şi reprezentarea din Sanctuarul Carian Gherga - omorând mistreţul:

Cavalerul Vest Pontic: Gherghis / Derzis

În anul 2004, Dr. Mihaela Orescu a scris despre Cavalerii Dunăreni = Danubieni: "Tradiţii foarte vechi despre pelasgii latini, mai ales din regiunile de lângă Dunăre, îi numeau 'latinii cei bătrâni', în tradiţiile vechi italice 'prisci latini'. Aceia au lăsat fortificaţii numite 'cetăţile latinilor', numeroase localităţi de pe teritoriul României păstrându-le numele. Unul dintre conducătorii cei mai vechi ai pelasgilor a fost amintit de Homer ca 'lethus pelasgus'. O mare parte din numele proprii, care indicau originea pelasgo-latină, au fost traduse în limba greacă, cu scopul de a fi asimilate mitologiei greceşti. Regii şi conducătorii, ca şi la urmaşii daco-geţi, erau selecţionaţi dintre cei mai remarcabili războinici, iniţiaţi religioşi, care îşi asumau şi rolul de conducători ai cultului, mari preoţi, de cele mai multe ori. Apărători şi veghetori ai credinţei, o castă a acelor războinici a determinat cultul cabirilor sau cultul călăreţului trac mitraic, Mitra fiind asimilat zeului hiperborean Apollo. Ei au rămas în istorie şi sub numele de 'Cavaleri Dunăreni', cultul lor fiind practicat mai ales în zonele Dunării mijlocii şi inferioare: Panonia, Dacia, Moesia, etc., toate acestea fiind situate astăzi pe teritoriile actualelor state Ungaria, Serbia, România şi Bulgaria. În vederea descifrărilor acestui cult, au fost interpretate sute de reprezentări, de pe tăbliţe de piatră, de metal, de pe teracotă, de pe pietre gravate, etc. cele mai vechi şi mai numeroase reprezentări au fost descoperite în Dacia, în cele 2 Moesii (Dobrogea şi nordul Bulgariei, nordul Serbiei), ca şi în cele 2 Panonii (din dreapta şi din stânga Dunării mijlocii). Cultul cabirilor şi-a asumat şi reprezentările zeilor: Marte, Cybela - Magna Mater, ş.a. Mitul cavalerului trac, cea mai veche reprezentare a cabirilor, simboliza lupta dintre bine şi rău, cavalerii simbolizând principiul binelui, ca învingători. Aceştia, înarmaţi cu dubla secure şi lance, purtau stindardul 'draco' cu cap de lup şi trup de şarpe, emblema naţională şi religioasă a dacilor; purtau boneta cu vârful întors în faţă, simbolizând panaşul coifului, ecou atlantidic, hlamidă şi tunică. Marea Zeiţă, asociată cavalerilor, întruchipa pe Cybele (zeiţa morţii şi a învierii în natură), Artemis (zeiţa lumii şi a vânătorii), ş.a. În partea superioară a reliefurilor erau reprezentate Soarele / 'Sol' şi Luna, carul solar condus de Apollo, etc. În timp ce peştele constituia alimentul pur şi sfânt, berbecul era sacrificat pe altar şi consumat la agape fără caracter mistic, însă pielea lui acoperea trupul gol al celui care urma să fie iniţiat, în timp ce unul dintre iniţiaţi purta ca mască, capul de berbec (adepţii cu merite în iniţiere participau la o agapă sacră - oferită cândva de către zeiţă cavalerilor danubieni - în jurul unei mese rotunde). Cultul mistic întreţinut de sacerdoţi corespundea cu actualele recomandări bioterapeutice, sacerdotul afirmând că prin consumarea peştelui se alungau duhurile rele din trup (noxele), noul iniţiat alăturându-se pe cale mistică zeilor, în lupta împotriva elementelor nefaste. Abia proclamat 'mist' / 'mystes' iniţiat în misteriile cavalerilor dunăreni, adeptul urma să participe la numeroase festivităţi secrete, învăţând în continuare dogme şi formule religioase. Iniţierea se desfăşura pe mai multe trepte. Este foarte probabil că acele practici religioase în vederea iniţierii erau similare celor desfăşurate în Egiptul vechi, moştenitor şi păstrător al străvechilor tradiţii atlanto-carpato-europene, Egiptul intrând în istorie abia în mileniul IV î.C. Procesele de iniţiere aveau loc în încăperi subterane, lipsite de lumină şi propice evoluţiei proceselor psiho-halucinatorii. Se pare că femeile nu erau supuse unor asemenea iniţieri, decât în cazul marilor preotese sau al unor faraoane. Rădăcinile tradiţiilor cavalerilor luptători şi susţinători ai credinţei - cavalerii dunăreni - ar fi putut sta la baza congregaţiei cavalerilor cruciaţi ai Evului Mediu. 'Hristiones', jucătorii din Italia romană ('istri' sau 'istriani'), păstrau tradiţia jocurilor etrusce ale populaţiilor de la Dunărea de Jos. Călăreţii din doctrinele tursene / etrusce au fost figuraţi pe o urnă funerară descoperită la Zimnicea / România, simbolizând călătoria sufletului pe lumea cealaltă; aceeaşi temă a fost reprezentată în pictura etruscă descoperită în camerele sepulcrale de la Corneto a Tarquinilor, aflată la Muzeul Vatican". Cercetătorul Român Vasile Stoica - care a studiat "Armele dacilor" - a scris în anul 2006: "Despre tipul principal de secure anticii spuneau că ar fi avut proprietatea bumerangului de a se întoarce la cel care a aruncat-o; acea secure își avea originea în securea de luptă getică". Înaintea colonizării Vestului Pontic de către Vest Anatolieni, în marele Sanctuar Gherga din Caria = Ţara Gherghiţilor / V Anatoliei, Cavalerul Gherga era deja reprezentat sculptural (ca exemplu acolo, pe soclul statuii Zeului Dionis); în spaţiul Românesc SânGiorz a fost într-adevăr Cavalerul Gherga, din Capadochia / Anatolia la sfârşitul Antic pornind reprezentarea sa creştină ca Sf. Gheorghe (anterior cu un mileniu însă - de când a apărut în piatră Templul Gherga din Sanctuarul Gherga şi a început colonizarea Histriei cu Cariani - lideri Gherga din arealul Anatolian, crescuţi religios, politic şi militar în conformitate cu sorgintea lor nobilă, s-au aflat printre conducătorii îmbarcaţi din portul metropolei Milet pentru o nouă viaţă în regiunea Nordică a Dobrogei şi în Bazinul Istrului / Dunării inferioare). Privind iconografia ilustrată în peste 1100 de monumente din sute de locaţii, corespunzător repertoriului din anul 1938 al istoricului Bulgar Gawriil Kazarow 1874-1958, înfăţişând Cavalerii Antici în spaţiul Nord Balcanic - în apropiere de coastele Mărilor Albă / Marmara şi Neagră - Dr. Cicerone Poghirc împreună cu Dr. Ioan Petru Culianu au analizat calitativ şi cantitativ / statistic numele adepţilor Cultului Cavalerului rămaşi cunoscuţi prin inscripţiile votive dintre secolele IV î.C. şi IV, între Tracia şi Basarabia, concluzionând că majoritatea erau Greci, mult mai puţini fiind Traci (proporţia dintre ei calculând-o ca respectând copleşitorul raport de 12:1); concluzia formulată de cei 2 savanți Români - anume, că "majoritatea adepților acestui cult erau greci" - conduce spre sorgintea Anatoliană, căci de acolo erau Grecii (iar nu din Balcani, de unde erau Elenii). Se poate reține că în marele Sanctuar Gherga din Caria / SV Anatoliei a fost reprezentat sculptural în piatră Cavalerul, tocmai de acolo fiind coloniștii stabiliți pe coastele Moesiei Inferioare și Dobrogei, adică zona centrală dintre Tracia și Dobrogea, studiată de cei 2 autori Români, care au mai scris: "Se știe puțin despre cultul în sine, care era o combinație de credințe grecești și tracice. Era legat desigur în cea mai mare măsură de concepțiile despre supraviețuirea după moarte și despre mântuire (și se poate să fi conținut noțiuni de supraviețuire fie în lumea subpământeană, fie în cer). Adepții acestui cult erau oameni de diverse categorii sociale și origini etnice. Din câte știm, cultul nu a luat niciodată forma unei religii misterice, cu comunități secrete organizate într-o ierarhie". În legătură cu încadrarea temporală / cronologică, savanţii au identificat Cavalerul Trac înaintea Cavalerului Dac (denumirea cuprinzătoare de Cavaler Dunărean / Danubian - acoperind dimensiunile Tracă din mileniul I î.C. şi respectiv Dacă din mileniul I - datorându-se arealului principal de răspândire al Cavalerului

Gherghis / Derzis: rădăcinile Cavalerului Gherga - memorat în final ca Sf. Gheorghe în Anatolia ori SânGiorz în România - au fost ancestrale, provenind de la Cavalerul Kurgan / Gorgan, modelul de navigator prin Marea Stepă a EurAsiei).

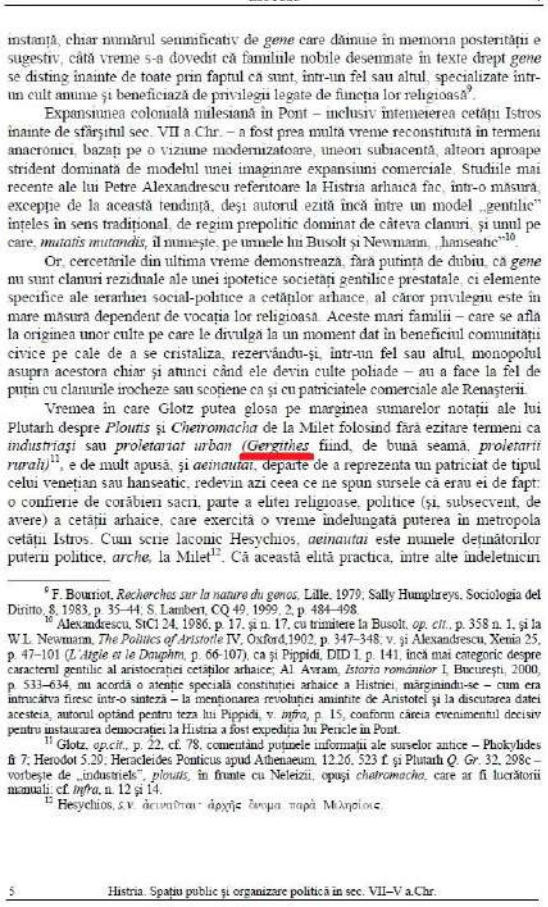

Zoe Petre 4

instanță, chiar numărul semnificativ de *gene* care dăinuie în memoria posterității e sugestiv, câtă vreme s-a dovedit că familiile nobile desemnate în texte drept *gene* se disting înainte de toate prin faptul că sunt, într-un fel sau altul, specializate într-un cult anume și beneficiază de privilegii legate de funcția lor religioasă[9].

Expansiunea colonială milesiană în Pont – inclusiv întemeierea cetății Istros înainte de sfârșitul sec. VII a.Chr. – a fost prea multă vreme reconstituită în termeni anacronici, bazați pe o viziune modernizatoare, uneori subiacentă, alteori aproape strident dominată de modelul unei imaginare expansiuni comerciale. Studiile mai recente ale lui Petre Alexandrescu referitoare la Histria arhaică fac, într-o măsură, excepție de la această tendință, deși autorul ezită încă între un model „gentilic" înțeles în sens tradițional, de regim prepolitic dominat de câteva clanuri, și unul pe care, *mutatis mutandis*, îl numește, pe urmele lui Busolt și Newmann, „hanseatic"[10].

Or, cercetările din ultima vreme demonstrează, fără putință de dubiu, că *gene* nu sunt clanuri reziduale ale unei ipotetice societăți gentilice prestatale, ci elemente specifice ale ierarhiei social-politice a cetăților arhaice, al căror privilegiu este în mare măsură dependent de vocația lor religioasă. Aceste mari familii – care se află la originea unor culte pe care le divulgă la un moment dat în beneficiul comunității civice pe cale de a se cristaliza, rezervându-și, într-un fel sau altul, monopolul asupra acestora chiar și atunci când ele devin culte poliade – au a face la fel de puțin cu clanurile incheze sau scoțiene ca și cu patriciatele comerciale ale Renașterii.

Vremea în care Glotz putea glosa pe marginea sumarelor notații ale lui Plutarh despre *Ploutis* și *Chetromacha* de la Milet folosind fără ezitare termeni ca *industriași* sau *proletariat urban (Gergithes* fiind, de bună seamă, *proletarii rurali)*[11], e de mult apusă, și *aeinautai*, departe de a reprezenta un patriciat de tipul celui venețian sau hanseatic, redevin azi ceea ce ne spun sursele că erau ei de fapt: o confrerie de corăbieri sacri, parte a elitei religioase, politice (și, subsecvent, de avere) a cetății arhaice, care exercită o vreme îndelungată puterea în metropola cetății Istros. Cum scrie lacomic Hesychios, *aeinautai* este numele deținătorilor puterii politice, *arche*, la Milet[12]. Că această elită practica, între alte îndeletniciri

[9] F. Bourriot, *Recherches sur la nature du genos*, Lille, 1979; Sally Humphreys, Sociologie del Diritto, 8, 1983, p. 35–44; S. Lambert, CQ 49, 1999, 2, p. 484–498.

[10] Alexandrescu, StCl 24, 1986, p. 17, și n. 17, cu trimitere la Busolt, *op. cit.*, p. 358 n. 1, și la W.L. Newmann, *The Politics of Aristotle* IV, Oxford,1902, p. 347–348; v. și Alexandrescu, Xenia 25, p. 47–101 (*L'Aigle et le Dauphin*, p. 66-107), ca și Pippidi, DID I, p. 141, încă mai categoric despre caracterul gentilic al aristocrației cetăților arhaice; Al. Avram, *Istoria românilor* I, București, 2000, p. 533–634, nu acordă o atenție specială constituției arhaice a Histriei, mărginindu-se – cum era intruchipat firesc într-o sinteză – la menționarea revoluției amintite de Aristotel și la discutarea datei acesteia, autorul optând pentru teza lui Pippidi, v. *infra*, p. 15, conform căreia evenimentul decisiv pentru instaurarea democrației la Histria a fost expediția lui Pericle în Pont.

[11] Glotz, *op.cit.*, p. 22, cf. 78, comentând puținele informații ale surselor antice – Phokylides fr 7; Herodot 5.29; Heracleides Ponticus apud Athenaeum, 12.26, 523 f, și Plutarh *Q. Gr.* 32, 298c – vorbește de „industriels", *ploutis*, în frunte cu Neleizii, opuși *chatromacha*, care ar fi lucrătorii manuali; cf. *infra*, n. 12 și 14.

[12] Hesychios, *s.v.* ἀεινάυται· ἀρχῆς ἄνομα παρὰ Μιλησίοις.

nobiliare, și comerțul la mari distanțe, nu are a ne mira, chiar dimpotrivă[13], dar faptul că deliberările acestei elite de *hetairoi* s-ar fi desfășurat nu într-o clădire – *bouleuterion* sau *prytaneion* – cum se obișnuește în alte cetăți contemporane, ci pe o corabie, în largul mării, cum ne informează Plutarh[14], nu face din *aeinautai* un patriciat de armatori. Dacă informația nu e o simplă deducție etimologică, ea atestă cel mult faptul că vocația de navigatori a deținătorilor puterii religioase și politice în Miletul arhaic este corelată cu o formă radicală de segregare a exercițiului acestei puteri în raport cu spațiul civic comun, pe care îl domină în mod absolut de pe mare, unde un consiliu restrâns de *dynatoi* deliberează și decide în numele tuturor[15].

Pe de altă parte, numeroase mărturii literare, confirmate de sursele epigrafice, dovedesc faptul că magistratura eponimă la Milet este, încă de la origini și până în plină epocă romană, calitatea de aisymnet a cultului lui Apollo Delphinios[16]. Or, dacă segregarea în spațiu a deținătorilor puterii politice ar putea răspunde, la Istros, incintei interioare care separă Acropola ca sediu al puterii de locuirea de pe platou, componenta de cult care întemeiază, la Milet, privilegiul marilor familii aristocratice ar putea răspunde, în cetatea pontică, faptului că spațiul considerat central al cetății arhaice pare a avea înainte de toate o vocație religioasă, constantă de altfel până în pragul epocii romane.

Am putea astfel atribui nucleului delimitat inițial de incinta interioară un caracter politico-religios dominant. În ce măsură ar putea fi vorba de un spațiu exclusiv politico-religios sau de coexistența zonei rezervate utilizării comune cu o arie de locuire privată este imposibil de determinat în condițiile extrem de fragmentate și precare în care s-au putut identifica straturile arhaice în interiorul primei incinte. Dar este cert că, în vreme ce zona platoului de vest e predominant,

[13] A. Mele, *Il commercio greco arcaico. Prexis ed Emporie*, Napoli, 1979.

[14] Plutarh, *Quaestiones Graecae* 32, 298 C-D: *„cei numiți aeinautai la milesieni: e vorba de membrii celor două hetairii care, după alungarea tiranilor Thoas și Damasenor, au pus stăpânire pe cetate, una numită Ploutis și cealaltă Chetromacha. Această elită a lor hrănea, și deci dădea treburile publice doar în heaarte, deliberând cu privire la cele mai importante chestiuni îmbarcată pe o corabie și la distanță de țărm. Deciziile luate astfel pe apă erau stăruitoare, drept care au căpătat numele de aeinautai* (Τίνες οἱ ἀεινάυται παρὰ Μιλησίοις· περὶ Θόαντα καὶ Δαμασήνορα τυράννους ἑταιρείαι δύο τὴν πόλιν κατεῖχον, ὧν ἡ μὲν ἐκαλεῖτο Πλουτίς, ἡ δὲ Χετρομάχα. Κρατησάντες οὖν οἱ δυνατοὶ καὶ τὰ πράγματα περιστήσαντες εἰς τὴν ἑταιρείαν, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν μεγίστων ἐμβαίνοντες εἰς τὰ πλοῖα, καὶ πόρρω τῆς γῆς ἐπανέχοντες κυμαινούσης δὲ τῆς γνώμης κατέπλεον, καὶ διὰ τοῦτ ἀεινάυται προσηγορεύθησαν). În acest context, nu văd de ce am interpreta compusul *chetromacha* accentuând exclusiv primul său termen, *chetr-*, care înseamnă, e adevărat, *mână*, dar eludând al doilea element, *macha*, care trimite la bătălie, război – *mache*. Plutarh spune clar că ambele grupări erau *hetairetai*, cete nobile, și că împreună purtau numele de *aeinautai*.

[15] F. de Polignac, *La naissance de la cité grecque*, Paris, 1984, p. 66–85, discută modelul general al cetății arhaice ca o cetate „dublă", unificată prin participarea la cultele comune.

[16] Phokylides *Fr* 7; Herodot 5.29; Heracleides Ponticus apud Athenaeus 12.26, 523 f.; Syll^3 57; SEG 4, 427; F. Sokolowski, LSAM nr. 50; 53; SEG 1, 436; 4, 429; 15, 682, 685; 37, 982, 985; Vollgraff, Mnemosyne 46, 1918, p. 415–27; Gaedecken, ZPE 66, 1986, 217–218.

dacă nu exclusiv, o zonă de locuire – poate încă de pe-acum și de producție artizanală, cum va fi în epoca elenistică – dominanta Acropolei rămâne cea publică, și cu precădere religioasă. Absența, până la proba contrarie, cel puțin în epoca arhaică, a unui loc rezervat adunării tuturor cetățenilor, *agora*, în interiorul acestui spațiu prin excelență politic este coerentă cu structura cvasi-dinastică de exercitare a puterii pe care o sugerăm aici.

La Milet, se presupune în genere că așa-numiții *Gergithes*, identificați cu o categorie semi-dependentă – pre-ioniană, poate chiar non-greacă – locuiesc în zona de câmpie, relativ departe de cetatea care se înalță pe colinele mai ușor de apărat. La Istros, situația nu pare a fi însă comparabilă, câtă vreme, dacă admitem că întreg cartierul de pe platou era, cel puțin în sec. VI a.Chr., apărat de o incintă de dimensiuni semnificative – care necesitase, adică, un efort comun important, cheltuirea unor resurse materiale și umane impresionante pentru o cetate de proporțiile încă modeste ale Histriei arhaice – trebuie să acceptăm că, în felul său, pe care nu-l putem determina încă, cel puțin în acest punct al discuției, platoul era parte din spațiul civic, dar reprezenta în același timp o entitate calitativ diferită de cea a nucleului central. Situarea sa în imediata proximitate a centrului civic și în interiorul unei zone protejate ar indica mai degrabă o componentă civică de rang inferior decât o categorie dependentă de tip helotic, și sugerează existența unui grup numeros de cetățeni de rangul II, pe care cetatea e nevoită să-i apere, dar pe care nu-i asimilează nucleului dur al deținătorilor puterii.

Dedublarea spațiului apărat de incinte ar putea fi eventual consonantă cu instituțiile unei cetăți arhaice în care puterea este monopolizată de grupul foarte restrâns și privilegiat al primilor fondatori și al descendenților acestora, și unde valuri succesive de noi coloniști nu obțin același statut și drepturi similare. Problema inegalității de statut și de putere dintre întâii sosiți în viitoarea *apoikie* și valurile ulterioare de colonizare este dintre cele mai acute pretutindeni în lumea greacă în expansiune – dovadă și faptul că adesea cetățile coloniale care chemau noi loturi de coloniști îi ademeneau dincolo de mare cu făgăduiala drepturilor depline și egale cu cele ale fondatorilor, *epi tei iset kat homoiai*[17]. Nu avem nici un motiv să credem că la Istros primii coloniști nu s-ar fi bucurat de un statut superior și de privilegii, cu atât mai mult cu cât, așa cum a demonstrat-o încă de mult D.M. Pippidi, tradiția marilor familii aristocratice care se revendică de la obârșia lor milesiană își păstrează o remarcabilă vitalitate până târziu în epoca elenistică[18].

[17] Ed. Will, *Korinthiaka*, Paris, 1955, p. 618; D. Asheri, *Distribuzioni di terre nell'antica Grecia*, Torino, 1966; M.I. Finley, *Etrene* 7, 1968, p. 28 și passim; E. Lepore, *Per una fenomenologia dei rapporti tra città e territorio*, în *Atti del VII Convegno di Studi sulla Magna Graecia, Taranto 1967*, Napoli, 1968, p. 5 și urm.; idem, *Problemi dell'organizzazione della "chora" coloniale*, în M.I. Finley (ed.), *Problèmes de la terre en Grèce ancienne*, Paris-Haga, 1967, p. 17 și urm.; Zoe Petre, RRH 20, 1981, p. 599–604.

[18] Pippidi, DID I, p. 179; idem, în *Epigraphica. Travaux dédiés au VII-e Congrès International d'Epigraphie grecque et latine*, București, 1977, p. 15.

Anticii Hesychios și Plutarh au afirmat despre Carianii Gherghiți ajunși în Dobrogea că erau nobili (Dr. Zoe Petre, 2005)

Arheoloagele Române Suzana Dimitriu 1911-1992 și Maria Coja 1920-1999 au scris în revista "Dacia" din anul 1958 (publicată de Institutul de Arheologie Vasile Pârvan la Editura Academiei Române) despre "Ceramica arhaică și începutul orașului Pontic al Histriei" că "în secolul VII î.C. Miletul nu se mai putea menține cu singurele resurse oferite de mica peninsulă cultivată de populația de Gherghiți iar odată ce drumul spre Pont a devenit liber, a căutat o ieșire pe mare". Dr. Zoe Petre - al cărei tată academician a condus șantierul arheologic Istros / Histria - a menționat "corăbierii sacri Gergithes (parte a elitei arhaice din Caria, exercitând puterea în Histria timp îndelungat)" în studiul din anul 2005 despre "Histria. Spațiu public și organizare politică în secolele VII-V î.C.": "Expansiunea colonială milesiană în Pont - inclusiv întemeierea cetății Istros înainte de sfârșitul secolului VII î.C. - a fost prea multă vreme reconstituită în termeni anacronici, bazați pe o viziune modernizatoare, uneori subiacentă, alteori aproape strident dominată de modelul unei imaginare expansiuni comerciale. La jumătatea secolului VII î.C., atunci când Miletul a trimis la gurile Dunării o expediție colonială, cetatea carianâ era dominată de câteva 'dynasteiai', grupuri nobiliare în perpetuă competiție pentru o putere pe care n-o împărțeau decât silit între ele. Caracteristic pentru Miletul arhaic pare a fi tocmai acel context în care câteva 'gene' - mari familii nobile pretinzând că descindeau din primii locuitori de pe coasta Asiei Mici - își

disputau în chip tradițional întâietatea, continuând să fie importante în viața cetății până târziu în perioada clasică. Cercetările din ultimele decenii referitoare la 'gene', la natura și rolul lor în viața cetăților arhaice, ne îngăduie să subliniem caracterul predominant religios al aristocrației milesiene până dincolo de limitele perioadei arhaice; chiar numărul semnificativ de 'gene' care a dăinuit în memoria posterității e sugestiv, câtă vreme s-a dovedit că familiile nobile desemnate în texte drept 'gene' se distingeau înainte de toate prin faptul că erau - într-un fel sau altul - specializate într-un cult anume și beneficiau de privilegii legate de funcția lor religioasă: cercetările din ultima vreme au demonstrat - fără putință de dubiu - că 'gene' nu erau clanuri reziduale ale unei ipotetice societăți gentilice prestatale, ci elemente specifice ale ierarhiei social-politice a cetăților arhaice, al căror privilegiu era în mare măsură dependent de vocația lor religioasă. Vremea glosării pe marginea sumarelor notițe ale lui Plutarh despre 'Ploutis' și 'Cheiromacha' de la Milet folosind fără ezitări termeni ca 'industriași' sau 'proletariat urban' ('Gergithes' fiind - de bună seamă - 'proletarii rurali'), e de mult apusă și 'aeinautai' redevin azi ceea ce ne spun sursele că erau ei de fapt: o confrerie de corăbieri sacri, parte a elitei religioase, politice (și - subsecvent - de avere) a cetății arhaice, care a exercitat o vreme îndelungată puterea în metropola cetății Istros. Cum a scris laconic Hesychios, 'aeinautai' era denumirea deținătorilor puterii politice la Milet. Că acea elită practica, între alte îndeletniciri nobiliare, și comerțul la mari distanțe, nu are a ne mira, chiar dimpotrivă, dar faptul că deliberările acelei elite s-ar fi desfășurat nu într-o clădire - cum se obișnuia în alte cetăți contemporane - ci pe o corabie, în largul mării (cum ne-a informat Plutarh) nu făcea din 'aeinautai' un patriciat de armatori. Dacă informația nu e o simplă deducție etimologică, ea atestă cel mult faptul că vocația de navigatori a deținătorilor puterii religioase și politice în Miletul arhaic era corelată cu o formă radicală de segregare a exercițiului acelei puteri în raport cu spațiul civic comun, pe care îl domina în mod absolut de pe mare, unde un consiliu restrâns de 'dynatoi' delibera și decidea în numele tuturor. Plutarh în 'Quaestions Graecae' 298 a scris despre 'cei denumiți aeinautai la milesieni: e vorba de membrii celor 2 hetairii care, după alungarea tiranilor, au pus stăpânirea pe cetate, una numită Ploutis și cealaltă Cheromacha. Această elită a învins și dezbătea treburile publice doar în hetairie, deliberând cu privire la cele mai importante chestiuni îmbarcată pe o corabie și la distanță de țărm. Deciziile luate astfel pe apă erau suverane, drept care au căpătat numele de aeinautai'. În acel mod, nu văd de ce am interpreta compusul 'cheiromacha' accentuând exclusiv primul său termen - 'cheir' - care însemna 'mână' dar eludând al doilea termen - 'macha' - ce trimitea la bătălie: război = 'mache'. Plutarh a afirmat clar că ambele grupări erau 'hetaireiai' - cete nobile - și că împreună purtau numele de 'aeinautai'."

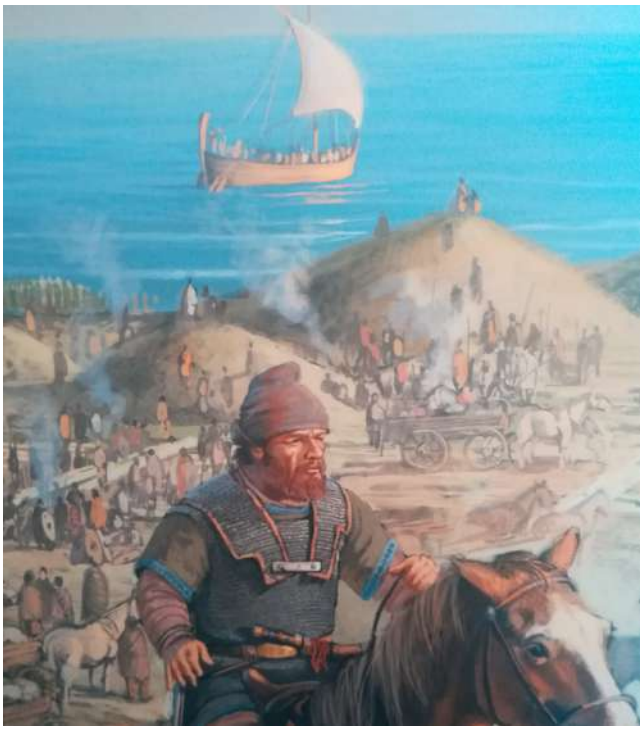

Desen de Radu Oltean, 2021

"Absența la Istros - până la proba contrarie - cel puțin în perioada arhaică, a unui loc rezervat adunării tuturor cetățenilor ('agora') în interiorul acestui spațiu este coerentă cu structura cvasi-dinastică de exercitare a puterii pe care o sugerăm. La Milet, se presupune în genere că așa-numiții 'Gergithes', identificați cu o categorie semi-dependentă - pre-ioniană, poate chiar non-greacă - locuiau în zona de câmpie, relativ departe de cetatea care se înălța pe colinele mai ușor de apărat. La Istros, situația nu pare a fi însă comparabilă, câtă vreme, dacă admitem că întreg cartierul de pe platou era, cel puţin în secolul VI î.C., apărat de o incintă de dimensiuni semnificative - care necesitase, adică, un efort comun important, cheltuirea unor resurse materiale şi umane impresionante pentru o cetate de proporţiile încă modeste ale Histriei arhaice - trebuie să acceptăm că, în felul său, pe care nu-l putem determina încă, cel puţin în acest punct al discuţiei, platoul era parte din spaţiul civic, dar reprezenta în acelaşi timp o entitate calitativ diferită de cea a nucleului central. Situarea sa în imediata proximitate a centrului civic şi în interiorul unei zone protejate ar indica mai degrabă o componentă civică de rang inferior şi sugerează existenţa unui grup numeros de cetăţeni de rangul II, pe care cetatea era nevoită să-i apere, dar pe care nu-i asimila nucleului dur al deținătorilor puterii. Dedublarea spaţiului apărat de incinte ar putea fi eventual consonantă cu instituţiile unei cetăţi arhaice în care puterea era monopolizată de grupul foarte restrâns şi privilegiat al primilor fondatori şi al descendenţilor acelora, şi unde valuri succesive de noi colonişti nu obţineau acelaşi statut şi drepturi similare. Problema inegalităţii de statut şi de putere dintre întâii sosiţi şi valurile ulterioare de colonizare a fost dintre cele mai acute pretutindeni în lumea greacă în expansiune - dovadă şi faptul că adesea cetăţile coloniale care chemau noi loturi de colonişti îi ademeneau dincolo de mare cu făgăduiala drepturilor depline şi egale cu cele ale fondatorilor. Nu avem nici un motiv să credem că la Istros primii colonişti nu s-ar fi bucurat de un statut superior şi de privilegii, cu atât mai mult cu cât tradiţia marilor familii

aristocratice care se revendicau de la obârşia lor milesiană şi-au păstrat o remarcabilă vitalitate până târziu în timp. Însuşi faptul că acei descendenţi ai ilustrelor familii fondatoare par să-şi fi rezervat până târziu sacerdoţiul lui Apollo ne îndeamnă să formulăm 2 supoziţii convergente, mai degrabă cu titlu de exerciţiu şi fără a avea pretenţia vreunei dovezi peremptorii în favoarea lor. Pe de-o parte, este interesant de observat că, la Milet, puterea politică a rămas pentru multă vreme în mâinile confreriei de 'Molpoi' - deci având în centrul privilegiului politic o relaţie specială cu cultul lui Apollo - şi că aceeaşi ipostază a zeului pare să fie calificantă pentru exercitarea puterii politice şi la Olbia. La Istros, unde nu există mărturii concludente asupra acelui cult atât de important în metropolă, este clar atestată, în schimb, predominanţa calităţii de Tămăduitor a lui Apollo, ca şi o posibilă calitate ereditară de sacerdot al acelui cult. Aceeaşi pare să fi fost situaţia şi la Apollonia, precum şi în cetăţile din Regatul Bosporan (Kirke). E drept că şi ipostaza de 'Delphinios' a lui Apollo include o componentă importantă, dacă nu chiar decisivă, de tămăduire: încă din 'Iliada' 1:12, Apollo apare ca Domn al molimei şi al vindecării de molimă, şi astfel rămâne el de-a lungul întregii sale istorii de zeu al tămăduirii - nu prin poţiuni magice sau incantaţii de taină, ci al cântului şi dansului vindecător. O tradiţie bine reprezentată situa, la originea sanctuarului de la Didyma şi a cultului în care erau specializaţi milesienii, alungarea unei molime prin cânt, dans şi aspersii cu ramuri de dafin. Nu mă gândesc aşadar, la vreo schismă, care nici nu ar fi fost posibilă în configuraţia politeismului antic. Ne putem întreba, în schimb, dacă nu cumva acea situaţie nu răspundea, la originile întemeierii Histriei - poate şi a altor cetăţi pontice - unor tensiuni dintre 2 confrerii sacerdotale milesiene grupate în jurul unor 'gene' sau hetairii diferite. N-ar fi pentru prima dată în istoria cetăţilor arhaice când competiţia pentru putere - religioasă şi politică deopotrivă - dintre 2 facţiuni s-ar fi încheiat cu strămutarea uneia dintre acele facţiuni dincolo de mare. Pe de altă parte, putem imagina că, în contextul răsturnărilor politice, privilegiul sacerdoţiului lui Apollo a fost rezervat - oficial şi instituţionalizat - aceloraşi familii nobile de ctitori şi dincolo de momentul instaurării democraţiei la Histria. Histria arhaică a fost şi ea o cetate dominată de privilegiile unei minorităţi, pe care, se înţelege din toate consideraţiile de până acum, o consider ca pe o 'dynasteia' nobiliară tradiţională în cetăţile arhaice. Nu văd, într-adevăr, nici un motiv pentru a identifica acea minoritate de deţinători exclusivi ai autorităţii politico-religioase drept o oligarhie de negustori şi armatori. E evident că tumulii complexului funerar de la Histria nu aveau cum să adăpostească pe toţi defuncţii cetăţii, şi că măcar o a doua necropolă, mai modestă - deci, după toate probabilităţile plană - trebuia să existe încă din secolul VI î.C. undeva în spaţiul încă necercetat - poate inundat azi, poate doar ignorat - al Histriei. O asemenea necropolă a fost atestată epigrafic de la începutul secolului IV î.C., de când datează cele mai vechi stele funerare. În astfel de condiţii, nu putem formula decât o teză generală, anume că necropola tumulară - rezervată unor 'gene' privilegiate - a fost o vreme dublată, apoi părăsită pentru un secol, fiind probabil înlocuită de o necropolă plană, pentru ca, începând din secolul III î.C., înmormântările în tumuli să fie reluate. În majoritatea cetăţilor antice în care necropolele au făcut obiectul unor cercetări sistematice, s-a dovedit că atât distribuţia în spaţiu a mormintelor din perioada arhaică, cât şi inventarele ori ritualurile funerare, au reprezentat o componentă esenţială în afirmarea emfatică a statutelor privilegiate. Tocmai de aceea, atunci când cetatea a tins să îngrădească privilegiile tradiţionale, practicile funerare au făcut obiectul unor restricţii severe care au limitat prin legi somptuare drastice cheltuiala ostentativă de capital social şi simbolic a ofrandelor, construcţiilor şi ceremoniilor, al căror fast a fost condamnat şi a căror desfăşurare a fost atent supravegheată de magistraţii cetăţii. Parte integrantă a marii mişcări de contestare a ostentaţiei nobiliare şi de normare a expresiilor publice ale statutelor privilegiate, acea restructurare a uzanţelor funerare (atestată de numeroase surse literare şi confirmată de datele arheologice) s-a generalizat în cursul secolului V î.C. în multe cetăţi greceşti şi - după toate probabilităţile - chiar şi la Roma şi în Latium".

Componenţa "Consiliului Bătrânilor" din Histria

"Protectorii" Histriei - de fapt şefii - trăiau la cotul Dunării în Gherghina, ca Zalmodegikos şi Moskon în secolul III î.C., Rhemaxos şi Phradmon în secolul II î.C., ş.a. Râul Dobrogean lung de 50 km, cu gura între Histria și Tomis, se numea Naxius / azi Casimcea (onomastica era în legătură cu Naxienii de pe Insula Naxos - ce înainte se numea Karkesia - similară cu cea ulterioară Naissus / Niș, etc). Histria şi Tomis au fost colonizate mai ales de Gentilii dintre Milet şi Efes,

numiţi “Boreis” şi “Ergadeis”, consideraţi “Phyle”, adică “de rasă” (pe coasta Nordică a Mării Negre, printre alte colonii Cariane au fost Miletopolis / Olbia şi Kirke): Ergadeii - notaţi Argadei de către istoricul Herodot Karka, ca unul dintre cele 4 mari triburi din apusul Anatoliei - recunoscuţi ca demiurgi / mari meseriaşi şi negustori erau înfrăţiţi cu alţi coloniști din Ionia, numiţi Gheleoni / mari fermieri. În Antichitate, pe coasta V Anatoliană semnificativi au fost unii Ionieni (existenţi mai ales între Caria şi Lydia), progenitorul lor - corespunzător inclusiv Carianului Pausania 6:22 - fiind eroul Gargettos / după care a rămas Moşia cu acelaşi nume în Estul Atenei; despre dinaştii Gherga din Caria / Ţara Gherghiţilor se ştie că au fost şi printre întemeietorii coloniilor Greceşti de pe coasta Dobrogei iar apoi i-au cârmuit pe Geto-Dacii din actualul spaţiu Român. Metropola Milet - principalul port de îmbarcare Gherghit - se găsea la S de golful în care se vărsa Râul Meandru (limita Nordică a Cariei - Ţara Gherghiţilor - era formată de Râul Meandru, ale cărui meandre au devenit emblematice pentru Greci; Milet - cetate şi port - era în Caria). O propagandă ulterioară a plasat Miletul în Ionia (Gherghiţii Cariei au fost atât Doriani / Dorieni, cât şi Ioniani / Ionieni): metropola Milet a Cariei a ajutat dezvoltarea Ioniei (respectiv coasta Anatoliei din Nordul Milesian); Dorianii = “Dăruiţii” de la Dunărea inferioară a începutului Epocii Fierului s-au reflectat nu numai printre Carianii Egeeii, ci şi printre coloniştii Dobrogei, de pildă clanul Dulo al durilor cârmuitori regăsindu-se după peste un mileniu jumătate - la începutul Evului Mediu - printre riveranii Pontului Nord-Vestic. În anul 2001, Dr. Vanessa Gorman a scris că “În Miletul arhaic (ca şi la Efes ori pe coasta Ioniană) trăiau Arga-dei: o inscripţie despre ei din 679 î.C. aflată în colonia Cariană din portul Kyzikos / Mysia - la hotarul cu fostul Regat Troian - indică prezenţa lor în metropola mamă; la fel, în coloniile din Dobrogea ale Miletului clasic - Histria şi Tomis - inscripţiile au atestat Arga-deii”. După cum a studiat în anul 2003 Dr. Alexandru Sonoc, primul “agonothet” (cel care prezida întrecerile atletice) la Tomis - colonia Carianilor / Anatolienilor apuseni pe locul unde azi e oraşul Constanţa - a fost Marele Preot zis “Fiul Pontului” din tribul / neamul “Arga-deis”, căruia i-a fost dedicată o statuie; mai se poate observa că de atunci încă după mult timp, ca de exemplu la Tomis în secolul III, exista “agonothetul” Aurelios Gregoras / fiul lui Artemidoros Gregoras - conducătorul unui cor sacru - biruitorul unui concurs Dyonisiac. În mileniul I î.C., coloniile Carianilor / Gherghiţilor din Dobrogea nu erau populate de o mână de oameni, ci de grupuri însemnate, care nu numai că au cârmuit timp de multe secole mai ales cetăţile Nordice ca Argamum / Orga-mos = Ergame, Histria, Tomis, etc. dar acolo coloniştii Gherghiţi / Cariani au şi interferat cu indigenii Geţi, având împreună Cultura Cariano-Getă (ştiută şi ca Greco-Getă); o bună parte din comerţ au dezvoltat-o în S prin Tracia îndeosebi cu Insula Tasos dar şi cu mai depărtata Insulă Rodos iar în N - tot pe malul Pontic - mai ales cu coloniştii Cariani din Miletopolis / Olbia (utilizând moneda comună - scoasă împreună - cu Gorgona pe o parte şi roata pe cealaltă parte). Olbia pentru întemeietorii Cariani însemna “Fericită”: colonia a fost întemeiată în secolul VI î.C. pe malul drept al limanului Râului Bug, în cea mai Sudică parte, unde emigranţii plecaţi din Milet s-au extins treptat pe înălţimile din împrejurimi, acolo fiind condiţii favorabile de locuit şi surse de apă potabilă; oraşul a avut 2 părţi, sus planificarea fiind gândită pe cartiere cu străzi intersectate în unghiuri drepte, acolo locuind bogaţii, polisul fiind înconjurat de ziduri din piatră cu bastioane, în centrul localităţii având Templul, teatrul şi târgul. Legăturile strânse dintre colonia Olbia şi metropola sa Milet s-au păstrat mult timp, de exemplu un document din secolul IV î.C. indicând din perspectivă religioasă că ambele părţi puteau aduce jertfe la aceleaşi Altare iar din perspectivă comercială că Milesienii erau scutiţi de impozite în Olbia, la rândul lor şi Olbienii având aceleaşi drepturi în Milet. În secolul I î.C., colonia Cariană Olbia a fost inclusă în Imperiul Pontic cârmuit de Împăratul Mitradates VI iar apoi în Imperiul Get al Împăratului Burebista (structura Imperială a lui Burebista a fost în continuarea apuseană a structurii Pontice dezvoltată de Mitradates VI, dezvoltându-se puternic în succesiune imediată mai ales după decesul aceluia: Împăratul Mitradates VI - având permanent lângă el grupul de şamani Sciţi numiţi Agari - lua preventiv doze aproape letale de otrăvuri, pentru a fi imun în caz de atentat, antidotul său fiind râvnit de mulţi Antici; conform academicianului Irlandez Brian McGing în anul 1986, acei Agari de la Curtea Regală erau vraci Maeoti - de la Marea Karga - specialişti în toxine). La jumătatea distanţei dintre Histria şi Tomis se poate observa toponimia semnificativă Garga-lîc / Gargalîc, acum Corbu, numele Garga-lâc fiind atât pentru Lac - cândva Bulboaca, adică Vâltoare / Gîldău = loc primejdios pentru înot - cât şi pentru localitate, care a fost o întinsă aşezare Antică pe Valea Vetrei, după cum au studiat în anul 1987 Alexandru Avram, Octavian Bounegru şi Costel Chiriac, în dreptul Capului “Midia” (ce desparte cele 2 sectoare ale ţărmului Dobrogean, cel jos din N şi cel cu faleze din S), un alt Gargalîk fiind şi în Dobrogea Sudică / Cadrilater, în fostul judeţ Caliacra:

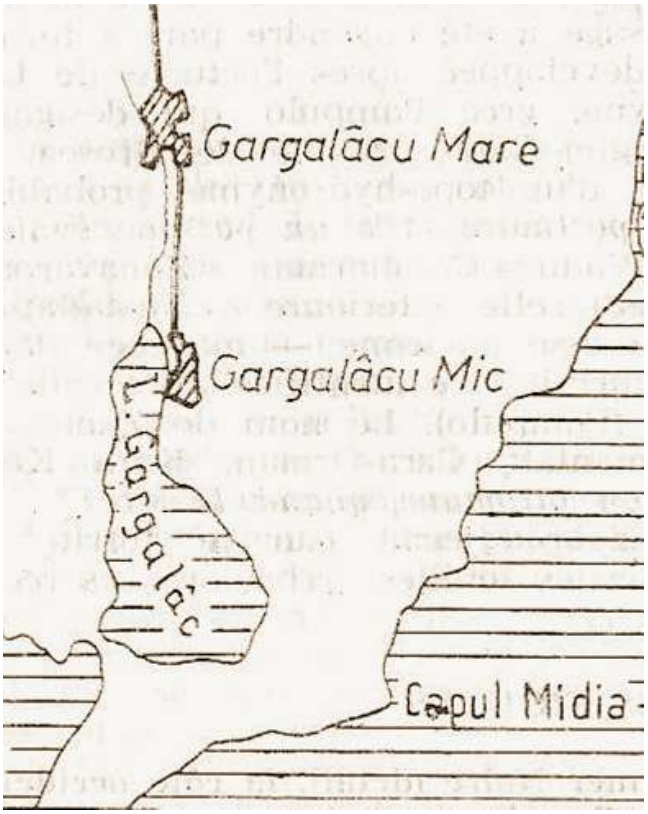

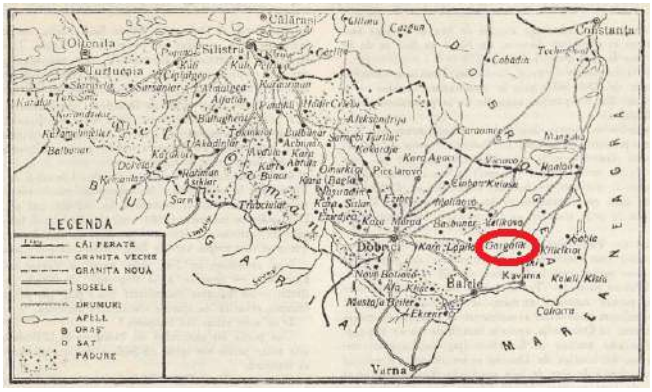

Garga-lâc lângă Capul Midia şi lângă Capul Caliacra

În lucrarea din anul 2012 "Cu privire la coloniile greceşti din Dobrogea şi la data constituirii teritoriului lor rural", cercetătorul Român Vladimir Iliescu a afirmat: "Pe la mijlocul secolului VIII î.C. a început marea mişcare de răspândire a grecilor. Cauzele mişcării greceşti de colonizare trebuie căutate în condiţiile interne ale lumii greceşti în perioada arhaică. Este vorba despre o creştere a marii proprietăţi, ce se manifesta prin concentrarea ei în mâna aristocraţiei gentilice, concomitent cu o scădere a numărului micilor proprietari. Aceia au ajuns în dependenţa economică a primilor, odată cu pierderea loturilor personale. Astfel luă naştere o lipsă acută de pământ - respectiv un mare surplus de braţe de muncă - accentuată şi de relativa suprapopulare datorită creşterii demografice periodice. Dacă la contradicţiile social-economice se mai adaugă şi altele politice, ca de pildă opoziţia unei părţi a cetăţenilor faţă de tirania care a început să apară în lumea greacă de la mijlocul secolului VII î.C., înţelegem de ce pentru o lungă perioadă de timp au existat grupuri de oameni dornici de o viaţă mai bună. Aceia erau dispuşi să se expatrieze şi să înfrunte un drum lung şi anevoios şi mai ales primejdiile unui ţărm 'barbar', chiar dacă acela era de multe ori nelocuit. Alături de acea mişcare 'agrară' - fie ea spontană şi particulară sau dirijată şi formală - au existat şi acţiuni oficiale care urmăreau scopuri comerciale. În locurile în care debarcau, noii veniţi procedau de obicei la o împărţire a pământului ocupat. Aceasta se efectua prin tragerea la sorţi a unor loturi destinate satisfacerii nevoilor proaspeţilor locuitori. În felul acela, colonia dispunea de un teritoriu rural - 'chora' - care cu vremea avea tendinţa să se mărească, pe măsură ce se dezvolta şi oraşul prin forţe proprii sau datorită venirii unor grupuri colonizatoare ulterioare. Când se vorbeşte despre teritoriul rural al coloniilor greceşti, trebuie avut în vedere faptul că există 2 sensuri ale termenului 'chora' în greacă; astfel, trebuie deosebit înţelesul restrâns de cel larg al cuvântului. Primul desemnează ogoarele din jurul aşezării, cultivate pentru satisfacerea nevoilor locuitorilor acesteia. Al doilea cuprindea o regiune întinsă de zeci de km, reprezentând zone de influenţă sau de dominaţie politică, în interiorul căreia se găseau de obicei şi alte aşezări, de mărime variabilă, dar legate de aşezarea principală. Colonizarea greacă în Marea Neagră a fost aproape exclusiv opera celor din Milet. Tradiţia istorică (consemnată şi de Pliniu cel Bătrân ori Seneca) le-a atribuit zeci de colonii. Caracterul mişcării milesiene a fost apreciat - în general - ca fiind de factură comercială. Stepa nord-pontică a cunoscut o depopulare temporară tocmai în intervalul când s-au aşezat grecii. De aceea grupuri relativ numeroase de greci au ocupat devreme mari întinderi de pământ iar de la început nu există urme despre convieţuirea elementului grecesc nou venit cu localnicii (ori de asimilări). În nordul Dobrogei, lângă Jurilovca, la Capul Dolojman, întâlnim prima localitate amintită de un izvor, pe nume Orgame. Prima tradiţie literară a întemeierii Histriei, reprezentată de Eusebiu din Cezareea, a plasat evenimentul în 657 î.C. Despre oraşul Tomis, Periplul aşa-zisului Scymnos a spus că era vorba de o colonie milesiană. Miletul a participat la revolta cetăţilor împotriva perşilor şi fiind învins a fost devastat de aceia în 494 î.C., an după care nu mai poate fi vorba de acţiuni colonizatoare din partea metropolei milesiene. Ţărmul dobrogean n-a cunoscut numai acele mari colonii greceşti, care au trăit perioade de mare înflorire; alături de ele au existat şi un şir de localităţi mai mici: lângă Tomis - la Capul Tuzla - era Turris / Stratonis, între Callatis şi Caliacra (Capul Tir-Isis) era 'Portul carianilor', etc. Nu trebuie uitat nici 'Portul istrienilor' care se găsea la nordul Dunării (ce reprezenta - după cum îi spunea numele, cu mare probabilitate - o aşezare creată de locuitorii Histriei). Oraşul Aphrodisias s-a aflat în apropierea 'Portului carianilor', în regiunea care a şi primit numele de Caria, deoarece antecedentele erau cariane. Între Callatis şi Tomis erau aşezările ioniene Eumenia şi Parthenopolis, la a căror întemeiere nu este exclus să fi contribuit - dacă nu au realizat-o chiar integral - Histria şi/sau Tomis. Faptele prezentate şi mai ales legăturile cauzale sugerate urmăresc să atragă atenţia asupra unui aspect important (dar omis la noi), al colonizării greceşti din Dobrogea: e vorba de rolul activ - colonizator - al aşezărilor greceşti, indiferent dacă ele au acţionat singure, împreună cu metropola sau în colaborare cu vecinii. Cetăţile dobrogene trebuie să fi avut câte un teritoriu rural în jurul lor; de exemplu, Histria avea încă din secolul VI î.C. un teritoriu rural înspre interiorul Dobrogei. Apoi, lupte între geţi şi sciţi au avut loc fără îndoială, căci ocuparea unei părţi a Dobrogei nu s-a petrecut fără o rezistenţă a autohtonilor; din secolul IV î.C. şi sciţii au întreţinut raporturi cu cetăţile greceşti, garantând în mod eficient marile zone rurale ale acelora". La S de Vama Veche - şi respectiv de Callatis / Mangalia - era Portul Carianilor (în Latină "CARYS PORTYS", acum "Karon Limen" în Bulgară); fosta localitate Dobrogeană Karia - existentă acolo din secolul VI î.C. - în prezent se numeşte Şabla 43,32 lat. N, 28,32 long. E (cel mai răsăritean punct al Bulgariei) iar în Golful Carian de pe coasta Dobrogeană, cetatea Kartalii - azi Duranku-lak 43,42 lat. N, 28,31 long. E din comuna Şabla - era neolitică, datând din mileniul VI î.C., supranumită "Troia Europeană": acolo Carianii au ridicat în secolul IV î.C. din piatră Templul Cybelei, al Marii Zeiţe Anatoliene.

Templul Carian al Cybelei în cetatea Kartalii din Dobrogea

Dr. Remus Mihai Feraru - conferențiar la Universitatea de Vest din Timișoara - a publicat în "Acta Centri Lucusiensis" (pe scurt "Lucus") nr. 10B / 2022 despre "Celebrarea Cybelei în coloniile milesiene din Propontida și de la Pontul Euxin": "Marea Zeiță Mamă (Matar) sau Mama muntelui (Matar Kubeleya / Kubileya) este o străveche divinitate de origine anatoliană care a fost adoptată de către greci, apoi de către romani, sub diverse nume precum Κυβέλη, Μήτηρ (Mama), Μεγάλη Μήτηρ (Marea Mamă), Μήτηρ Θεῶν (Mama zeilor), Cybele, Magna Mater sau Mater Magna Idaea Deum. Cybele era originară din centrul Asiei Mici, mai exact din Frygia, unde zeița este cunoscută sub numele de Matar (corespondentul frygian al grecescului Μήτηρ, Mamă) și Matar Kubeleya sau Kubileya (Mama Cybeleeană sau Mama Muntelui). De altfel, Κυβέλη / Kybeli, numele grecesc al zeiței frygiene derivă de la epitetul frygian Kubeleya; numele grecesc Κυβέλη derivă de la cel al zeiței siro-anatoliene Koubaba (marea zeiță de la Karkemish), mai veche, care fusese venerată, de-a lungul primelor trei secole ale primului mileniu î.C., în nordul Syriei și în sudul Anatoliei, de unde cultul zeiței s-a răspândit în Frygia. Zeița Koubaba a asimilat o însemnată parte dintre marile divinități locale ale Frygiei, printre care și pe frygiana Matar Kubeleya sau Κυβέλη, adoptând trăsăturile acesteia din urmă. Numele Koubaba se regăsește în forma grecizată Κυβήβη / Kybibi la Hipponax (fragmentul 127) și Herodot 5:102. Așadar, nu este deloc exclus ca Κυβέλη să fie o formă alterată a numelui Κυβήβη; o posibilă derivare a numelui Koubaba ar fi de la adjectivul frygian Kubeleya, existând astfel o înrudire lingvistică indirectă între Koubaba și grecescul Κυβέλη. Frygia pare să fi fost cel mai vechi centru al cultului Cybelei care era și va rămâne până în perioada imperială romană principala divinitate a panteonului frygian. Cele mai vechi dovezi cu privire la cultul Mamei frygiene datează de la începutul mileniului I î.C. O stelă descoperită la Ankara, care datează de la sfârșitul secolului VIII î.C., constituie una dintre cele mai vechi imagini antropomorfice ale Marii Mame. Zeița este reprezentată în picioare în cadrul unui mic templu (naiskos); este îmbrăcată cu un chitôn lung (tunică) și un himation (mantie), ținând la piept un pui de leu. Ea poartă pe cap un polos înalt (bonetă de formă cilindrică). Imaginea zeiței reprezentată în picioare și flancată de doi lei figurează în nișa amenajată în fațada sculptată în stâncă a monumentului votiv de la Arslankaya care datează din secolele VII-VI î.C. Principalul sanctuar al Mamei frygiene se găsea la Pessinus / Pessinonte, în Frygia, oraș situat la poalele muntelui Dindyme, unde era adorată Mama din Pessinonte (Μήτηρ Πεσσινουντίων / Mitir Pessinountion). Chiar și după ce statuia zeiței fusese transportată la Roma în 204 î.C., acest sanctuar a rămas, în această regiune, principalul loc de cult al Marii Mame. Cybele era adorată în ipostaza de divinitate a fertilității, fecundității și a forței vitale. Zeița era personificarea naturii fecunde și 'Stăpâna fiarelor' care populează pădurea. De aceea, Matar Kubeleya este adesea prezentată ca o zeiță de munte sălbatică, necivilizată și chiar barbară: o divinitate care era celebrată cu ritualuri extatice și sângeroase de către adoratori în delir și preoți efeminați, castrați. De asemenea, Mama frygiană era venerată în calitate de zeiță a puterii, și anume de divinitate protectoare a regelui, elitei și cetăților. Statutul de 'mamă' al Cybelei derivă din legătura ei cu regele; cu alte cuvinte zeița era protectoarea regelui și a statului. Această din urmă ipostază a Marii Mame se conturează mai ales în timpul stăpânirii lydiene asupra Frygiei, cândva între prima jumătate a secolului VII î.C. și mijlocul secolului VI î.C.; în această perioadă, leul, care era în Lydia simbolul puterii regale și al suveranității, va deveni unul dintre principalele atribute ale Cybelei. Perechea Cybelei era Attis (Ἄττις, Ἄττης, Atys, Attis, Atin) sau Papas al cărui mit era legat de cultul Marii Mame. Potrivit tradiției mitologice grecești, Attis era fiul sau / și amantul Cybelei sau a lui Agdistis, o personificare a zeiței frygiene. Versiunea frygiană a mitului relatează că Attis era fiul lui Nana, fiica zeului fluviu Sangarios, la rândul ei o altă personificare a zeiței frygiene. Imediat după naștere, Attis fusese abandonat pe malurile fluviului Sangarios, însă a fost salvat de către un țap care l-a crescut. Tânărul Attis, care era de o frumusețe răpitoare, a stârnit iubirea înfocată a lui Agdistis care l-a urmat prin păduri, ajutându-l la vânătoare. Când Attis a dorit să se căsătorească cu fiica lui Midas, regele Pessinonte-lui, Agdistis, orbită de gelozie l-a făcut pe Attis să-și piardă mințile și să se emasculeze sub un pin, unde și-a găsit sfârșitul. Cybele l-a îngropat, iar din sângele său au răsărit niște violete. Zeița Agdistis a obținut de la Zeus ca trupul lui Attis să rămână incoruptibil. În orice caz, cercetătorii nu au ajuns la un consens cu privire la existența lui Attis în Frygia. În lipsa unor reprezentări iconografice ale lui Attis înainte de 350 î.C. și a unor izvoare literare care să ateste cultul acolitului Cybelei, se poate considera că nu a existat un cult a lui Attis cel puțin în perioada frygiană a cultului Mamei zeilor. De-abia în epoca elenistică, cultul lui Attis a fost asociat cu cel al Cybelei, de care va deveni inseparabil în tradiția romană. Mama frygiană (Matar sau Matar Kubeleya) a fost adoptată de către greci sub numele de Cybele, Meter sau Megale Meter. În calitatea ei de 'Mamă a zeilor' (Μήτηρ Θεῶν / Mitir Theon), Marea Zeiță Mamă a fost asimilată și identificată în lumea greacă cu titanida Rhea, sfârșind prin a-și însuși atât trăsăturile acesteia din urmă, cât și pe cele ale Demetrei. De asemenea, Mama zeilor este frecvent asociată și adorată împreună cu Dionysos, ceea ce contribuie la adoptarea riturilor extatice dionysiace de către cultul Cybelei. Astfel, după ce își însușește trăsăturile Rheeii, Mama zeilor devine izvorul vieții, stăpâna pământului, a erului și a mării; tot ea era cea care îi ocrotea pe tineri și hotăra destinul oamenilor. În schimb, paredra sa Attis era adorat în calitate de divinitate a vegetației legată de moartea și reînvierea naturii. Încă din prima jumătate a secolului VII î.C., cultul Cybelei s-a răspândit în cetățile grecești de pe țărmul vestic al Asiei Mici, mai ales în Ionia, de unde a fost adus de către coloniștii greci în coloniile milesiene de pe țărmurile Propontidei și ale Pontului Euxin. Cultul Marii Mame este atestat în ctitoriile Miletului încă din perioada arhaică, precum o sugerează o serie de statuete ale Cybelei descoperite la Apollonia Pontica, Istros / Histria și Olbia care datează din secolul VI î.C. De

asemenea, o dedicație consacrată Mamei zeilor gravată pe un vas cu figuri negre descoperit la Myrmekion, în apropiere de Pantikapaion, care datează din ultimul sfert al secolului VI î.C., confirmă propagarea cultului zeiței frygiene pe țărmul nordic al Pontului Euxin încă din perioada arhaică. Reprezentările figurative ale Cybelei care provin din coloniile pontice milesiene se înscriu în cadrul unui tip iconografic bine fixat în lumea greacă încă din secolul V î.C.: leul, un element caracteristic al iconografiei Cybelei, este reprezentat fie întins în poala zeiței, fie așezat de o parte a tronului; uneori zeița folosește un leu ca taburet pentru picioare. În alte cazuri, Cybele este flancată de doi lei. În reliefuri, imaginea zeiței este adesea situată în cadrul unui mic templu (naiskos), care constituie un model în miniatură al monumentalelor fațade anatoliene. Reprezentările figurative ale Mamei zeilor descoperite în coloniile milesiene au ca prototip imaginea zeiței frygiene reprezentată pe fațadele monumentelor votive anatoliene. Punctul culminant al cultului Mamei zeilor îl constituie un ciclu de sărbători celebrate în cinstea zeiței frygiene la începutul primăverii. Studiul nostru își propune să cerceteze ciclul festiv consacrat Mamei zeilor în coloniile milesiene începând din secolul VI î.C. până în prima jumătate a secolului III, practicile rituale specifice sărbătorilor metroace, sacrificiile consacrate Mamei frygiene, precum și muzica și dansul extatic care jucau un rol fundamental în sărbătorile și procesiunile prilejuite de celebrarea Cybelei. Nu în ultimul rând, ne propunem să prezentăm personalul de cult aflat în serviciul Mamei frygiene, precum și diferitele categorii de adoratori ai zeiței care se bucura de o deosebită popularitate în cadrul comunităților publice grecești. Cercetarea noastră se bazează pe studiul documentelor epigrafice, literare și arheologice, în special statui de cult și basoreliefuri".

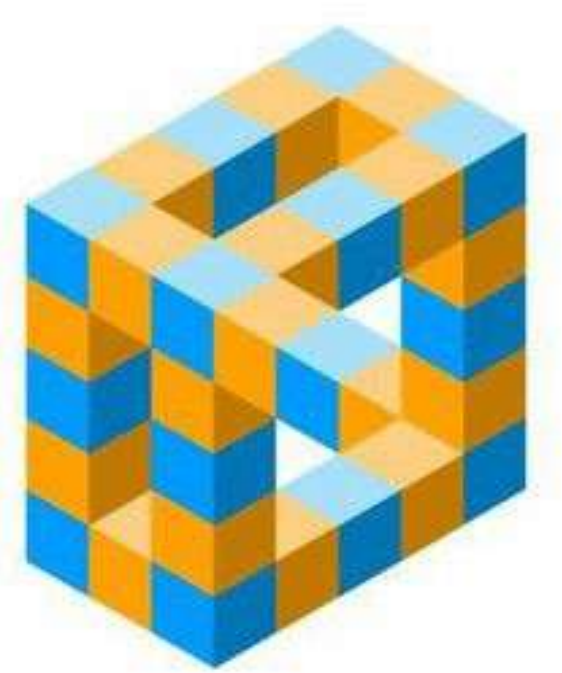

"Înainte de a prezenta dovezile cu privire la ciclul festiv consacrat Cybelei în coloniile milesiene, precum și la ritualurile aferente sărbătorilor metroace, ni se pare util să furnizăm câteva repere cu privire la etapele dezvoltării ciclului festiv consacrat Mamei frygiene, începând de la introducerea cultului său în lumea greacă până la mijlocul secolului IV, când ciclul festiv metroac apare pe deplin cristalizat. Adoptarea cultului Mamei frygiene de către greci a implicat celebrarea zeiței în întreaga lume greacă. Din păcate, izvoarele literare și epigrafice ne furnizează informații reduse și punctuale cu privirea la celebrarea sărbătorilor metroace și la săvârșirea practicilor rituale aferente acestora. În acest sens, cea mai veche mărturie i se datorează lui Herodot ('Istorii' 4:76) care menționează ritualurile și sacrificiile săvârșite în cinstea Mamei zeilor de către greciidin Cyzic cu ocazia unei sărbători metroace celebrate la începutul secolului VI î.C. De asemenea, Pindar, care o adora pe Mama zeilor la Teba, în apropierea casei sale, amintește ritualurile nocturne săvârșite în cinstea zeiței. De altfel, cu excepția lui Herodot și Pindar, la care se vor adăuga Dionysios din Halicarnas și mai târziu Arrian, ritualurile care fac parte din ciclul festiv metroac sunt descrise mai amănunțit de către autorii latini (Ovidiu, Lucrețiu, Lucan) și mai ales de către cei creștini (Minucius Felix, Tertullian, Firmicus Maternus, Prudențiu, Arnobius, Augustin); aceștia din urmă denunță participarea masivă a populației sau a unor înalte personaje la ceremoniile prilejuite de așa-numitele 'sărbători frygiene'. Cultul Mamei zeilor, a cărei nume oficial era 'Mater Magna Idaea Deum', a fost introdus oficial la Roma la sfârșitul celui de-al doilea război punic, în 204 î.C., în urma răspunsului obținut de către autoritățile statului prin consultarea cărților sibiline: și anume că transferul zeiței din Pessinonte la Roma ar fi singura modalitate prin care romanii ar putea să obțină victoria în războaiele punice. În 191 î.C., 'Magna Mater' a primit un templu pe colina Palatin; cu această ocazie, romanii au instituit în cinstea zeiței din Pessinonte jocurile 'Megalesia / Megalensia' care au fost incluse în calendar și rezervate cetățenilor romani. 'Megalensia' aveau loc între 4 și 10 aprilie. Așadar, încă de la integrarea ei în panteonul roman, Magna Mater a fost o zeiță oficială; reprezentanții statului au fost strâns asociați cu cultul acesteia, spre deosebire de situația din Grecia, unde descoperirile sugerează o adorare în primul rând cu caracter privat a Cybelei. La Roma, zeița din Pessinonte s-a bucurat de o deosebită popularitate în rândul laicilor, însă adorarea ei a fost practicată cel mai adesea ca parte a procesiunilor publice. De altfel, Cybele a fost relativ repede legată de mitul lui Eneas, 'părintele' Romei și astfel, de fapt, asociată cu întemeierea și protejarea întregului stat roman. În consecință, Magna Mater și-a asumat statutul de divinitate ancestrală și tutelară a Romei. Pe măsură ce relațiile sale cu natura, munții și peisajele rurale au fost considerabil diminuate, Magna Mater a devenit o zeiță urbană, fiind adorată în calitate de divinitate protectoare a cetății. La Roma, Cybele a fost asociată mai ales cu fertilitatea și sexualitatea. De asemenea, popularitatea lui Attis a crescut considerabil în perioada romană, urmând ca, începând de pe la mijlocul secolului II, acolitul Cybelei să fie adorat în calitate de zeu. În ultimele două secole ale republicii romane și până la domnia împăratului Claudiu (41-54), coexistă două forme de cult paralele care o cinstesc pe zeița frygiană: un cult roman oficial practicat cu ocazia sărbătorilor publice din luna aprilie ('Megalesia'), celebrate de către magistrații romani și cetățeni, și un cult frygian practicat cu ocazia sărbătorilor din luna martie (între 15 și 27 martie) la care le era interzis să participe cetățenilor romani și care erau asumate de către un preot și o preoteasă de origine frygiană, precum și de către 'galli', acei adoratori al zeiței care îi ofereau ca ofrandă virilitatea

lor. Elementele esențiale ale sărbătorilor din martie proveneau din ritualurile vechi ale Frygiei, și mai ales, în mod firesc, de la Pessinonte, unde zeița frygiană își avea obârșia. Primele reforme cunoscute ale cultului lui Magna Mater datează din vremea împăratului Claudiu. Începând cu domnia acestui împărat, sărbătorile frygiene din martie își fac intrarea în calendarul oficial al Romei, adoptând, cel puțin parțial, forme romane. Cultul Cybelei dobândește astfel o poziție definită riguros în cadrul religiei de stat, cu ritualuri bine precizate. Totodată, cultul Mamei zeilor este adoptat oficial atât în coloniile și municipiile Italiei, cât și în provinciile apusene ale Imperiului. Istoricul Arrian, care trăiește în secolul II, lasă să se înțeleagă că, în vremea lui, ritualurile ciclului festiv metroac erau săvârșite după tradiția frygiană: 'Împrumutând de la alte popoare chiar și zei, ei (romanii) îi cinstesc ca pe ai lor proprii. Unele ritualuri sunt chiar frygiene. Într-adevăr, ei o cinstesc pe Rhea frygiană care se trage din Pessinonte; și doliul după moda frygiană pentru Attis se practică la Roma, iar Rhea face baia rituală care pune capăt doliului după obiceiul frygian'. O a doua etapă a reformelor cultului Cybelei se situează între domnia lui Claudiu și cea a lui Antoninus Pius (138-161) sau spre sfârșitul domniei acestuia din urmă, când ciclul festiv al Mamei zeilor dobândise deja structura sub care apare în calendarul lui Philocalus. În orice caz, spre sfârșitul secolului II, ciclul festiv al zeiței frygiene era răspândit la scara întregului Imperiu, inclusiv în provinciile răsăritene ale acestuia. Ansamblul ciclului festiv al Mamei zeilor apare pe deplin cristalizat de-abia la mijlocul secolului IV, precum o confirmă așa-numitul 'Calendar a lui Philocalus' care ne oferă o prețioasă mărturie cu privire la rezultatul dezvoltării ciclului cultic metroac în timpul Imperiului. În cursul secolului VI î.C., cultul Cybelei a fost introdus în coloniile milesiene din Propontida și de la Pontul Euxin. Mama zeilor ocupă un loc preeminent în panteoanele coloniilor milesiene, fiind adorată în ipostazele de divinitate a fertilității ogoarelor, protectoare a cetăților, marinarilor și călătoriilor pe mare. Izvoarele literare și mai ales cele epigrafice ne furnizează informații reduse și punctuale cu privire la ciclul festiv consacrat Cybelei în coloniile milesiene. De asemenea, o serie de reliefuri descoperite în majoritatea coloniilor milesiene ilustrează în mod fidel ambianța autentică a sărbătorilor metroace, precum și diferite practici rituale legate de celebrarea Mamei zeilor. În continuare vom prezenta documentația (izvoare literare, inscripții, basoreliefuri) referitoare la celebrarea și cinstirea Mamei zeilor în unele colonii milesiene".

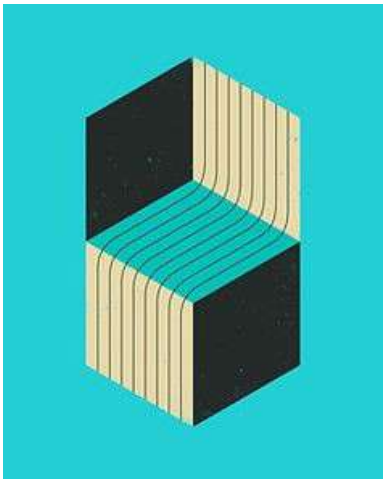

"Celebrarea Cybelei la Cyzic (Kyzikos / Balkız în Mysia, port la Propontis / Marea Marmara):

Documentele literare, epigrafice și arheologice (reliefuri votive și statui) relevă locul preeminent pe care îl ocupă cultul Mamei zeilor în panteonul Cyzicului, cât și în așezările situate în teritoriul cyzician. La Cyzic, cultul Cybelei urcă în timpurile mitice care preced întemeierea cetății. Potrivit tradiției mitologice transmise de către Apollonios din Rhodos, argonauții ar fi instituit cultul Mamei Dindymene în cetatea Proconessos - în regiunea Cyzicului - și pe muntele Dindymon / Dindymene, în apropiere de Cyzic (potrivit lui Strabon XII 8:11, Cybele avea un sanctuar celebru pe muntele Dindymon / Dindyme, în apropiere de Cyzic). La rândul său, Pausanias 8:46 relatează că, cu ocazia anexării insulei Proconessos, către 362/361 î.C., cyzicii au adus statuia de cult a Mamei Dindymene de la Proconessos la Cyzic. În celebrul episod despre călătoria scitului Anacharsis, păstrat în cartea a patra a 'Istoriilor', Herodot ne furnizează informații prețioase despre celebrarea Cybelei de către cyzici. În timp ce călătorește pe mare spre Scythia pentru a se întoarce acasă, Anacharsis se oprește la Cyzic, unde cyzicii tocmai o sărbătoreau pe Mama zeilor. El participă la o priveghere rituală în cinstea Cybelei; cu această ocazie, Anacharsisîi promite zeiței că o va celebra dacă va ajunge teafăr și sănătos acasă: 'Cum trecea cu corabia prin Hellespont, [Anacharsis] s-a oprit la Cyzic. Fiindcă îi găsi pe cyzici ținând cu mare alai o sărbătoare în cinstea Mamei zeilor, Anacharsis i-a făcut o făgăduință [sfântă] acestei zeițe, anume că, dacă se va întoarce teafăr și sănătos acasă, îi va aduce și el jertfe [cu aceleași ritualuri și ceremonii] cum vedea că săvârșesc cyzicii și va institui în cinstea ei o [noapte de] priveghere sfântă'. Din informațiile transmise de către Herodot cu privire la călătoria lui Anacharsis - care a trăit în secolul VI î.C.- se poate deduce că, încă din acest secol, cyzicii celebrau foarte probabil o sărbătoare în cinstea Mamei zeilor. Un decret din Cyzic, datat în secolul I î.C., face aluzie la sărbătoarea Metrôa (Μητρῷα / Mitroa sau Μητρῶια / Mitroia) celebrată în cinstea Mamei zeilor adorată sub numele de Μήτηρ Πλακιανή / Mitir Plakiani, al cărei cult era originar din Plakia, așezare situată la est de Cyzic. Începând din secolul IV î.C., cultul Mamei zeilor este atestat la Plakia. Capul zeiței figurează pe aversul unor mici monede de bronz descoperite la Plakia, datate în secolul IV î.C.; pe reversul acelorași monede apar legendele ΠΛΑΚΙΑ sau ΠΛΑΚΙ sau ΠΛΑ și un leu în dreapta, sau un cap de leu, sau un taur în mișcare. În secolul IV î.C, îndată după ce Plakia a fost integrată în teritoriul (chôra) Cyzicei, cultul lui Meter Plakiane a fost adoptat foarte probabil de cetatea Cyzic. Decretul cyzic încuviințează ca personalul cultic responsabil de cultul Mamei Plakiane să înalțe o statuie în cinstea lui Kleidike, preoteasa zeiței care a donat suma de 700 de stateri pentru organizarea sărbătorii prilejuite de celebrarea lui Meter Plakiane. Din textul decretului reiese că Kleidike a făcut această donație la adunarea anuală a adoratorilor Cybelei din 5 Taureon, care a precedat foarte probabil sărbătoarea Metrôa celebrată în cinstea Mamei zeilor la începutul primăverii: 'Făuritorii de veșminte pentru Meter Plakiane și așa-numiții hieropoioi maritimi și preotesele care se găsesc împreună cu aceștia [o cinstesc] pe Kleidike, fiica lui Asklepiades, preoteasa Mamei din Plakiane și prima preoteasă a Artemisei Mounychia care a proclamat și le-a dăruit pentru lucrurile sacre săvârșite de către aceștia 700 de stateri la adunarea din 5 Taureon'; de altfel, sărbătoarea

Metrôa avea loc la Cyzic la începutul anului calendaristic, la fel ca în celelalte colonii milesiene Dionysopolis, Tomis și Istros / Histria. Totodată, decretul cyzic ne furnizează informații succinte cu privire la personalul sacerdotal și cultic care deservește cultul lui Meter Plakiane. Femeile ἱεροποιοί / 'ieropoioi' numite și θαλάσσιαι / 'thalassiai' (marine) erau însărcinate probabil cu spălarea rituală a statuii zeiței. Totodată, un colegiu de preotese (ἱέρειαι) deservea cultul lui Meter Plakiane. O serie de reliefuri votive cu inscripții descoperite la Cyzic, care se eșalonează între secolele II î.C. - II, înfățișează scene de sacrificiu pentru Cybele, legatede practicile rituale metroace. Un relief sculptat pe o stelă votivă cu dedicație, datat în secolul II î.C., i-a fost consacrat Mamei zeilor (Theos Patroa) de către un anume Pytheas, fiul lui Dionysios, în numele său și al familiei sale, precum reiese din dedicația gravată în partea inferioară a stelei. Relieful înfățișează o scenă de sacrificiu. În stânga scenei figurează o procesiune formată din patru adoratori care se apropie de altar cu mâinile ridicate în semn de adorare. Un băiat aflat în fruntea procesiunii aduce o oaie pentru a fi jertfită pe altar. În fundal, în spatele altarului figurează un copac, probabil un stejar. În dreapta scenei este reprezentată frontal Cybele așezată pe un tron; zeița este îmbrăcată într-un chiton lung, ținând o tamburină (tympanon) în mâna stângă și o fială în cea dreaptă. Ea poartă pe cap un polos înalt. Un alt relief votiv cyzic cu dedicație format din două registre, care datează din 46 î.C. în funcție de conținutul inscripției gravate la baza monumentului, i-a fost consacrat Mamei Kotiane (Μήτηρ Κοτιανή). Epitetul Kotiane derivă foarte probabil de la un nume de așezare de origine tracică. În registrul superior (de la stânga la dreapta) al reliefului, care o reprezenta probabil pe Mama zeilor și leii săi, se mai păstrează doar resturi din tronul Cybelei, picioarele zeiței și labe de leu. Registrul inferior al reliefului, care se păstrează intact, înfățișează o scenă de sacrificiu; este vorba despre sacrificiul unui berbec. O preoteasă urmată de un tânăr muzician care cântă la un flaut dublu, și precedată de un sclav care duce victima (un berbec) la altar, se apropie de un stejar în care atârnă o pereche de chimvale. De altfel, cultul Mamei zeilor este legat de cel al arborilor și al plantelor; multe altare îi sunt consacrate zeiței la poalele copacilor sacri, pini, stejari sau chiparoși, care poartă, la fel ca statuile de cult, atributele simbolice ale divinității. În dreapta scenei se vede un mic altar, în spatele căruia stă o femeie care poartă pe cap o farfurie încărcată cu ofrande. Inscripția gravată la baza monumentului îl atestă pe un anume Soterides care îndeplinește funcția de preot eunuc (γάλλος / gallos) al Mamei zeilor. Din textul inscripției aflăm că acest monument votiv, care conține un relief și o dedicație, îi fusese consacrat Mamei zeilor de către Soterides, întrucât, în urma rugăciunilor sale, zeița frygiană îl salvase din robie pe prietenul său Marcus care participase la expediția lui Caesar împotriva lui Pompei din Libia și fusese luat prizonier".

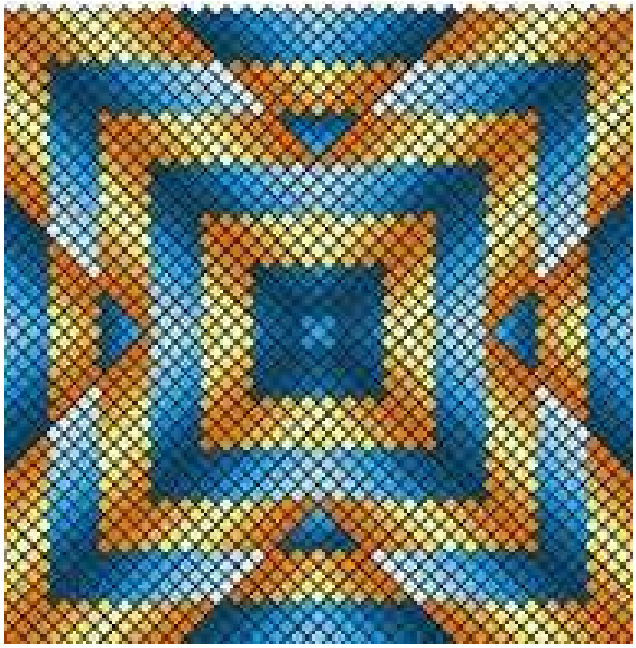

"Celebrarea Cybelei la Dionysopolis (Balcic, port în Dobrogea Bulgărească la Pontus Euxinus / Marea Neagră):

Cunoștințele noastre despre cultul Cybelei la Dionysopolis s-au îmbogățit prin descoperirea în 2007 în vechea colonie milesiană (astăzi Balcic, în Bulgaria) a unui templu ridicat în al treilea sfert al secolului III î.C., destul de bine conservat, care funcționează cel puțin până în primul sfert al secolului IV. Templul aparținuse Mamei zeilor adorată în ipostaza de Ποντία / 'Pontia' (Marină), epicleză care este asociată pentru prima oară cu numele zeiței, ceea ce confirmă funcția acesteia de protectoare a cetății și a marinarilor. Documentele epigrafice descoperite în templul Cybelei de la Dionysopolis ne furnizează dovezi prețioase despre celebrarea zeiței frygiene în vechea colonie milesiană și totodată, completează informațiile noastre referitoare la sărbătorile metroace celebrate în Pontul Euxin. O inscripție din secolul III î.C. descoperită în ruinele templului Cybelei de la Dionysopolis atestă sărbătoarea Μητρῶια / 'Mitroia' care era celebrată în cinstea Maicii zeilor în 8 Tauréôn; se poate deduce că Metrôa era o sărbătoare de primăvară, celebrată în Taureôn (aprilie), prima lună a anului calendaristic la Milet și în coloniile sale. Așadar, la Dionysopolis, celebrarea Maicii zeilor în calitate de divinitate a naturii și fertilității pare să fi fost legată de echinocțiul de primăvară. Alte două inscripții din secolele I-II descoperite la Dionysopolis, care sunt dedicate Cybelei de către preotesele sale, menționează o serie de ritualuri rezervate exclusiv femeilor; potrivit textelor inscripțiilor, este vorba despre femeile de condiție liberă. Ambele documente epigrafice consemnează sarcinile care le reveneau preoteselor Mamei zeilor, și anume: să culeagă flori pentru zeiță împreună cu femeile care dețineau cetățenia, să săvârșească sacrificii și procesiuni în cinstea Cybelei, să organizeze sărbători fastuoase în cinstea zeiței și să împartă dulciuri membrilor Sfatului cetății și comunității de femei. Unul dintre textele epigrafice precizează că preotesele Cybelei și-au îndeplinit sarcinile, potrivit vechiului obicei strămoșesc, de unde se poate deduce vechimea și larga popularitate a sărbătorilor celebrate în cinstea Mamei zeilor care le erau rezervate mai ales femeilor. De asemenea, ritualul culegerii florilor, săvârșit de către preotesele Cybelei

împreună cu adoratoarele zeiței, ar putea implica faptul că sărbătoarea căruia îi aparținea avea loc la începutul primăverii; acest fapt ar confirma pe deplin că Metrôa celebrate în cinstea Maicii zeilor la Dionysopolis erau sărbători de primăvară care aveau loc la începutul anului calendaristic. Două reliefuri descoperite la Dionysopolis sunt relevante pentru cercetarea noastră. Un relief de marmură încastrat într-o edicula, descoperit în templul Cybelei de la Dionysopolis, care datează din secolele I-II, înfățișează o scenă de sacrificiu în cinstea Mamei zeilor săvârșit de către preoteasa zeiței pe nume Zouke; numele preotesei apare în inscripția gravată în partea inferioară a ediculei, pe baza căreia a fost datat relieful. În stânga scenei este reprezentată zeița așezată pe un tron. Ea poartă un chiton lung, cu brâu înalt și un himation care îi acoperă polosul și îi cade pe ambii umeri. Zeița ține o fială în mâna dreaptă și o tamburină în mâna stângă, iar în poala ei pare a fi culcat un pui de leu. În centrul scenei este reprezentat un altar pentru sacrificii. În dreapta altarului figurează preoteasa Cybelei, care este reprezentată aducând un animal la altar, probabil un berbec, pentru a fi jertfit în cinstea Mamei zeilor. Preoteasa este înfățișată în picioare în fața zeiței. Mâna ei dreaptă este întinsă deasupra altarului; ea este îmbrăcată într-un chiton lung, cu brâu înalt, având capul acoperit cu un himation. Reprezentarea berbecului în fața altarului ar putea să facă aluzie la ritualul de inițiere în misteriile Marii Mame al cărui element central era sacrificiul unui berbec. Un relief sculptat pe frontonul unei stele votive de marmură, datate în secolul III, îl reprezintă pe Attis sub înfățișarea unui cioban care se sprijină într-un toiag lângă un pin și ține în mâna dreaptă un syrinx. În dreapta lui Attis figurează un berbec iar în stânga un câine. Trăsăturile figurii lui Attis și atributele sale indică faptul că favoritul Mamei zeilor a fost adorat la Dionysopolis sub aspectul său microasiatic".

"Celebrarea Cybelei la Tomis (azi Constanța, port în Dobrogea Românească la Pontus Euxinus / Marea Neagră):

La Tomis, cultul Cybelei este bine atestat începând de la sfârșitul secolului IV î.C. În secolul II î.C., Cybele și Dioscurii erau divinitățile protectoare ale Tomisului, cărora li se aduceau anual jertfe în numele poporului: '…în fiecare an [ei] aduc jertfe în sănătatea poporului, Mamei zeilor și Dioscurilor'. În egală măsură, asocierea Cybelei cu Dioscurii este reflectată de monedele tomitane din perioada imperială. La Tomis, Dioscurii erau adorați în calitate de divinități protectoare ale cetății, iar asocierea lor cu Cybele confirmă rolul Mamei zeilor de protectoare a ordinii, păcii și bunăstării comunității civice. Documentele epigrafice care datează din perioada imperială ne furnizează câteva dovezi indirecte cu privire la celebrarea Cybelei la Tomis. În timpul Principatului, Mama zeilor avea uncult oficial deservit de către preotese și de către membrii unor asociații de cult, cât și un număr destul de mare de credincioși. Preotesele Cybelei aparțineau elitelor cetății, precum este cazul unei anume Sossia Africana, fiica lui Iulius Africanus și soția veteranului roman Quietus care îndeplinise funcția de agoranom al cetății. Se presupune că familia Sossiei Africana era de origine romană și aparținea elitei aristocratice a Tomisului. În calitatea ei de preoteasă a Cybelei, Sossia Africana s-a distins atât prin generozitatea ei față de cetate, cât și față de sanctuarul Mamei zeilor; în semn de prețuire pentru mărinimia ei, Sfatul și Adunarea poporului din Tomis i-a dedicat o statuie cu inscripție. Către 199-201, asociația dendrophorilor (δενδροφόροι / 'dendroforoi' = purtătorii arborelui [sacru]), care se afla sub patronajul Cybelei, le consacră o dedicație împăratului Septimius Severus, familiei sale și guvernatorului provinciei Moesia Inferior. Numele membrilor acestei asociații închinate cultului Mamei zeilor derivă de la cel al ritualului purtării arborelui sacru într-o procesiune religioasă (δενδροφορία / 'dendroforia'); această procesiune avea loc în 22 martie (ziua echinocțiului de primăvară), cu ocazia sărbătorii celebrate în cinstea lui Cybele și Attis. În timpul procesiunii, dendrophorii purtau arborele sacru care simboliza moartea lui Attis, acolitul Cybelei (Attis era un tânăr păstor din Frygia al cărui mit este legat de cultul răsăritean al Cybelei; Attis era fiul Nanei, una dintre numeroasele personificări ale Mamei zeilor în Frygia). Attis era o divinitate a vegetației legată de moartea și învierea naturii. Inscripția tomitană ne furnizează informații cu privire la organizarea internă a asociației dendrophorilor ai cărei magistrați sunt menționați în ordinea importanței funcțiilor acestora. În prima coloană, care conține doar două nume masculine, apar: un preot al asociației și președintele dendrophorilor, doi 'archidendrophoroi', mai marii dendrophorilor. La începutul celei de-a doua coloane apar două nume de femei: 'mama dendrophorilor' și 'mai marea purtătoarelor de vergele' pe care arheologul Grigore Tocilescu o identifică, însă fără argumente, cu 'princeps cannophorum'. Aceluiași 'collegium dendrophorum' i-a aparținut foarte probabil și 'archidendrophorus' care îi consacră o dedicație lui Attis, paredrul zeiței frygiene. O altă inscripție datată la sfârșitul secolului II sau la începutul secolului III, găsită la Mihail Kogălniceanu, așezare situată pe teritoriul cetății Tomis, atestă o asociație de cult metroacă ('sacratus domus' sau δοῦμος / 'doumos') condusă de către un bărbat și o femeie care, în numele membrilor asociației, îi dedică un altar cu o inscripție votivă divinității lor tutelare. Nu în ultimul rând, o serie de statuete ale Cybelei cu capete interschimbabile, datate în perioada elenistică, au fost descoperite la Tomis, Callatis și Istros; aceste statuete au fost realizate pentru a fi utilizate cu ocazia sărbătorilor celebrate în cinstea Mamei zeilor, însă producerea lor a încetat în perioada romană".

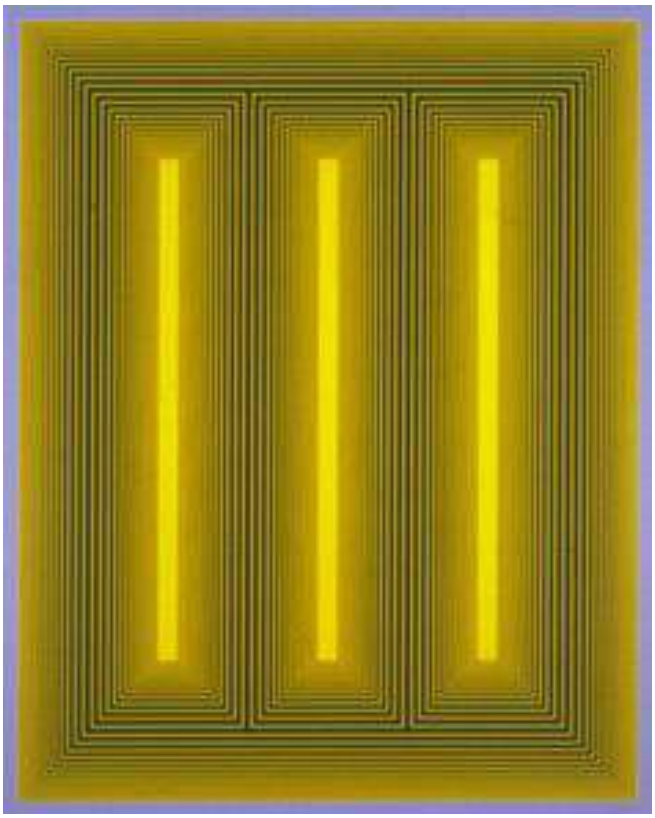

"Celebrarea Cybelei la Istros (Histria, port în Dobrogea Românească la Pontus Euxinus / Marea Neagră):

La Istros, cultul Cybelei a fost practicat încă din perioada arhaică, precum sugerează câteva statuete de teracotă ale zeiței frygiene descoperite în cetatea de pe țărmul lagunei Sinoe, care datează de la sfârșitul secolului VI î.C. - începutul secolului V î.C., și respectiv de la începutul și sfârșitul secolului V î.C. De altfel, producția locală a acestor statuete a continuat la Istros până în perioada romană. În opinia lui Alexandrescu-Vianu, aceste statuete de tip tronans ale Cybelei aparțin seriei de statuete arhaice din Asia Mică, din cercul ionian. Monedele cu imaginea zeiței apar de-abia în perioada romană. O clădire descoperită în 'sectorul X' al cetății, datată în jurul anului 200 î.C., a fost identificată ca fiind un posibil sanctuar al Cybelei. În sanctuarul Demetrei de la Nuntași, situat în chora Istrosului (secolele IV-II î.C.), Cybele apare ca parhedros a divinității principale. Capete interschimbabile au fost probabil purtate în procesiune, cu ocazia sărbătorilor celebrate în cinstea Mamei zeilor. De-abia în perioada imperială, cultul oficial al Cybelei este atestat la Istros de decretul onorific în cinstea Abei, fiica lui Hekataios (a doua jumătate a secolului II); acest decret face aluzie la sărbătorile celebrate în cinstea Mamei zeilor de către Aba. Cu ocazia învestirii sale în funcția de preoteasă a zeiței Cybele, Aba organizează procesiuni, sacrificii religioase şi ospeţe: '…şi mai întâi, fără zăbavă închinând zeilor cele dintâi procesiuni, sacrificii şi rugi, a celebrat începutul anului cu ospeţe şi mese bogate…' Fără îndoială că aceste ceremonii au fost organizate la Istros cu ocazia sărbătorilor închinate Mamei zeilor, desfăşurate cu mare pompă la începutul primăverii (între 15 şi 27 martie), perioadă care coincidea cu începutul anului histrian. Cu alte cuvinte, sărbătorile consacrate Cybelei erau celebrate la Istros în Taureon (aprilie), prima lună a anului calendaristic. Un argument în acest sens îl constituie și faptul că Cybele era o divinitate chtoniană aflată într-o strânsă legătură cu agricultura, fiind celebrată la începutul primăverii. Procesiunile menționate în decret erau primele ceremonii în ordine cronologică organizate la începutul anului".

"Celebrarea Cybelei la Olbia (azi Parutine, port la vărsarea Bugului în Pontus Euxinus / Marea Neagră):

Istoriile lui Herodot constituie singurul izvor literar care ne furnizează informații prețioase cu privire la celebrarea Cybelei la Olbia. Instituirea unei sărbători în cinstea Mamei zeilor în cetatea de pe malul Bugului este legată de numele scitului Anacharsis. După spusele lui Herodot, după ce participă la o priveghere rituală în cinstea Cybelei, organizată la Cyzic, Anacharsis îi făgăduiește zeiței că o va celebra la întoarcerea lui în patria natală. După ce ajunge la Olbia, Anacharsis își ține promisiunea; el instituie un cult în cinstea Mamei zeilor în afara cetății, într-o regiune împădurită numită Hylaia situată pe malul stâng al fluviului Borysthenes / Nipru (în nord-vestul actualei peninsule Crimeea), unde, de altfel, se află și sanctuarul zeiței. Într-o dedicație consacrată Cybelei, descoperită la Olbia, zeița este numită 'stăpâna Hylaiei'. De asemenea, scitul Anacharsis organizează o sărbătoare în cinstea zeiței, celebrând-o pe Cybele după ritualuri specifice: 'Când a ajuns în Scythia, s-a afundat în așa-numita Hylaia, un ținut al Scythiei situat în apropierea Căii lui Ahile și din întâmplare împădurit în întregime cu copaci de toate soiurile, intrând deci în inima codrului, Anacharsis ținu toată rânduiala sărbătorii în cinstea zeiței, ținând în mână o tamburină și având atârnate [pe piept] niște statui mărunte'. Anacharsis fusese ucis de către regele scit Santos, care, la fel ca toți sciții, detesta tradițiile religioase și practicile rituale străine. Episodul evocat de către Herodot ar putea să conțină cu siguranță un sâmbure de adevăr, dacă se elimină scenariul călătoriei scitului Anacharsis la Cyzic, care are un pronunțat caracter anecdotic. Cei care au introdus cultul Cybelei la Olbia ar fi fost fie negustori (ἔμποροι / 'emporoi') din Cyzic care frecventau Olbia și care ar fi putut să răspândească statuile care o reprezentau pe zeiță, fie cetățeni din cetățile pontice care mergeau la Cyzic. În orice caz, cultul zeiței frygiene era

practicat la Olbia încă din perioada arhaică, precum indică o statuetă de teracotăa Mamei zeilor care datează de la sfârșitul secolului VI î.C. Din relatarea lui Herodot se deduce că statuetele care atârnau pe pieptul lui Anacharsis îi reprezentau pe Cybele și pe acolitul său, Attis. Cybele era celebrată într-un cadru ritualic dominat de muzică de percuție și dansuri extatice, precum relatează același Herodot. Unul dintre instrumentele muzicale de percuție utilizate în timpul festivităților consacrate Mamei zeilor era timpanul sau tamburina care provine din Frygia. Instrumentul este ținut cu o mână, de obicei mâna dreaptă, de un mâner, la nivelul pieptului sau al capului".

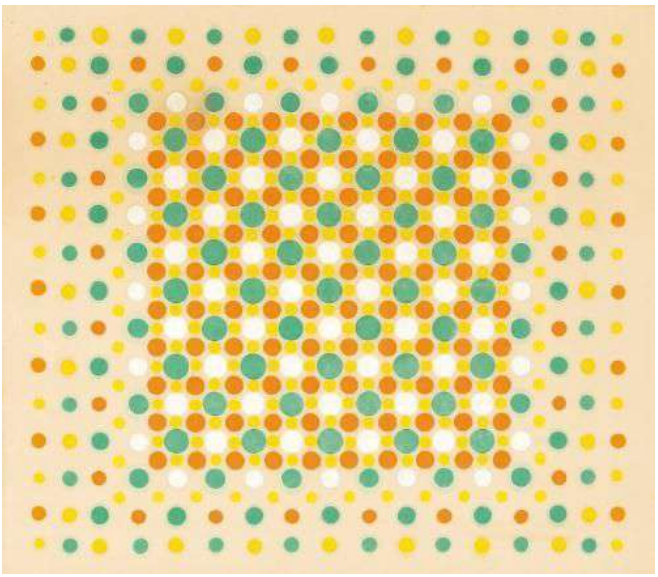

"Izvoarele literare, documentele epigrafice și arheologice ne permit să deducem existența unei lungi tradiții a celebrării sărbătorilor metroace (Μητρῷα sau Μητρῶια) în coloniile milesiene, care se perpetuează începând din secolul VI î.C. până în prima jumătate a secolului III. Denumirea sărbătorii consacrate Cybelei (Μητρῷα / Mitroa), la fel ca cea a lăcașului de cult al zeiței frygiene (Μητρῷον / Mitroon), derivă de la numele grecesc al Mamei zeilor, Μήτηρ / Mitir (corespondentul frygianului Matar). Sărbătorea Μητρῷα în cinstea Cybelei și a lui Attis începea în fiecare an în ajunul echinocțiului de primăvară. Metrôa coincideau cu întoarcerea primăverii, întrucât Attis, a cărei dramă sacră o reproducea sărbătoarea, întruchipa vegetația care moare și reînvie. Pentru locuitorii cetăților grecești a căror îndeletnicire de bază era agricultura, primăvara era perioada sacră a anului. Odată cu venirea primăverii se deschide anul religios, identificat cu anul solar. Sărbătorile în cinstea Mamei zeilor și mai ales a acolitului ei ar fi celebrat în același timp sfârșitul unui an și începutul noului an. La Dionysopolis, Metrôa era o sărbătoare de primăvară, celebrată în 8 Taureôn (aprilie) care era prima lună a anului calendaristic. De altfel, ritualul culegerii florilor atestat de două inscripții consacrate Cybelei, descoperite la Dionysopolis, se găsea într-o strânsă legătură cu Metrôa, sugerând că această sărbătoare era celebrată foarte probabil la începutul primăverii. Totodată, indiciile furnizate de documentele epigrafice descoperite la Istros confirmă faptul că Metrôa era o sărbătoare celebrată la începutul anului calendaristic carecoincidea cu începutul primăverii. Acest fapt este confirmat de calendarul lui Philocalus care fixează celebrarea sărbătorilor metroace la Roma între 15 și 27 martie; de altfel sărbătorile metroace din martie, celebrate la Roma după tradiția frygiană, erau dublate de Megalesia consacrate lui Magna Mater, care aveau loc între 4 și 10 aprilie, fiind rezervate exclusiv cetățenilor romani. Calendarul numit 'al lui Philocalus', care privește anul 354, prezintă scenariul complet și definitiv al ciclului liturgic metroac. Acest calendar consemnează numele și succesiunea ritualurilor aferente sărbătorilor Mamei zeilor, care aveau loc cu mare fast la Roma între 15 și 27 martie. În 15 martie (ziua 'intrării trestiei') avea loc 'procesiunea trestiei' (cannophoria) care comemorează descoperirea de către Mama zeilor a copilului Attis abandonat pe malul râului Gallos sau Sangarios. (Râul Gallos sau Sangarios curgea pe lângă Pessinonte în Frygia, unde se găsea principalul sanctuar al Mamei zeilor). În această zi, colegiul 'cannophorilor' (purtătorii de trestii) săvârșea ritualul 'intrării trestiei' (Canna intrat) care era menit să asigure fertilitatea câmpurilor. La origine, această ceremonie a trestiilor nu era fără îndoială decât unul dintre numeroasele ritualuri magice care erau săvârșite pentru a evoca ploaia roditoare. Un alt ritual săvârșit în 15 martie trimite la funcția Cybelei de divinitate a fertilității ogoarelor. Potrivit lui Ioan Lydianul, atunci 'era sacrificat un taur de șase ani pentru binele terenurilor cultivate [sau ale pășunilor] de munte, sub conducerea lui archiereus și a can(n)ephorilor Mamei. Așa-numitul 'archiereus' este identificat de către numeroși cercetători cu 'archigallul' ('archigallus'), marele preot al cultului Mamei zeilor, care jertfește un taur pentru fertilitatea culturilor sau a pășunilor montane cu participarea colegiului cannophorilor. Procesiunea trestiei ('cannophoria') sau a cannophorilor leagă nașterea și copilăria lui Attis de ciclul sărbătorilor de primăvară. Procesiunile menționate în decretul Abei, fiica lui Hekataios, de la Istros, primele ceremonii în ordine cronologică organizate la începutul anului, trebuie să fi fost legate de principalele momente ale sărbătorilor metroace celebrate între 15 și 27 martie, cu prilejul cărora Cybele și acolitul ei Attis erau cinstiți în mod public de comunitatea histriană. Sărbătorile metroace de la Istros începeau probabil în 15 martie cu procesiunea cannopohorilor la templul Marii Mame și continuau în zilele următoare cu procesiunea arborelui sacru (22 martie), pentru a se încheia în 27 martie cu ritualul spălării statuii de cult a zeiței. De altfel, o serie de statuete ale Mamei zeilor cu capete interschimbabile, care au fost descoperite la Tomis și Istros au fost utilizate foarte probabil ca statui de cult cu ocazia sărbătorilor metroace, fiind purtate în procesiune cu ocazia celebrării Cybelei și a lui Attis. În 22 martie (ziua echinocțiului de primăvară), după șapte zile de castitate și abstinență, avea loc procesiunea arborelui sau mai precis a pinului (δενδροφορία / dendroforia) care comemora moartea lui Attis sub un pin. Cu această ocazie, membrii confreriei dendrophorilor săvârșeau ritualul 'intrării arborelui' (Arbor intrat): dendrophorii (purtătorii arborelui) purtau în procesiune arborele sacru - un trunchi de pin - pe care îl depuneau într-un mormânt situat în interiorul templului Cybelei. Acest trunchi de pin simboliza emascularea și moartea lui Attis, care, potrivit mitului, își sacrificase virilitatea și pierise sub un pin. Din sângele său răspândit pe pământ luau naștere violetele, care înconjurau copacul cu o cingătoare înflorită. Cybele le împletise într-o coroană pe cadavrul tânărului. După aceea, zeița duse

cadavrul lui Attis în fundul peșterii sale, unde își dăduse frâu liber durerii sale neconsolate. Se mai spunea că, după ce l-a înmormântat pe Attis, Mama zeilor a împodobit cu violete, flori de sânge, pinul sub care el pierise, ca mai apoi să-l transporte în peștera sa și să-l consacre pentru totdeauna cultului său. Potrivit unei alte versiuni a mitului, Attis însuși se metamorfozase într-un pin, iar procesiunea pinului reprezintă cortegiul funebru a lui Attis, spiritul arborelui. Pinul este identic cu zeul; în el rezidă o putere divină, prezentă și prea maiestuoasă. Dendrophorii tăiau pinul dintr-o pădure consacrată Mamei zeilor, păstrând o parte dintre ramurile sale. Trunchiul arborelui, simbolizându-l pe Attis, era înfășurat cu fâșii de lână și împodobit cu ghirlande de violete. Atributele zeului, toiagul, syrinx-ul, tamburina, chimvalele și flautul dublu erau atârnate de ramurile pinului. În mijlocul copacului, se fixa imaginea lui Attis. Potrivit lui Ioan Lydianul, dendrophoria fusese instituită de către împăratul Claudiu, cel mai probabil în momentul în care acesta oficializase sărbătorile din martie în cinstea Mamei zeilor. Două inscripții de la Dionysopolis datate în secolele I-II consemnează printre sarcinile preoteselor Cybelei și pe aceea de a culege flori pentru zeiță, ceea ce ar putea să facă aluzie la tradiția împodobirii cu flori a trunchiului de pin, simbolizându-l pe Attis, pe care dendrophorii îl purtau în procesiune în 22 martie. Colegiile de dendrophori sunt bine atestate de documentele epigrafice în Imperiul roman, aproape exclusiv în cetățile care au statutul de 'colonia' sau 'municipium', unde în general s-au descoperit urme ale cultului lui 'Magna Mater'. Excepțiile privesc, printre alte cetăți, Tomis și Nicopolis ad Istrum în Moesia Inferior. La Tomis este atestat un colegiu de dendrophori care era însărcinat foarte probabil să săvârșească ritualul 'intrării arborelui' (Arbor intrat) din 22 martie, aferent ciclului sărbătorilor din martie în cinstea Mamei zeilor și a paredrei sale, Attis. Înființarea asociației dendrophorilor de la Tomis are probabil legătură cu reorganizarea cultului Cybelei de către împăratul Claudiu. Semnificația celor două ritualuri săvârșite în 15 și 22 martie ('intrarea trestiei' și 'intrarea arborelui') ar fi următoarea: în timpul iernii, în trestie și mai ales în pin se concentrau forțele vii ale naturii, spiritul vegetației; în ele trebuia căutat principiul vieții spre a fi răspândit prin intermediul sacrificiului și pentru a fi stimulată astfel fecunditatea pământului. Se constată că săvârșirea celor două ritualuri le-a fost încredințată asociațiilor cannophorilor și dendrophorilor, recunoscute de către stat și nu gallilor. Cele două procesiuni, cea a trestiei și cea a arborelui, nu par totuși să fi avut echivalent în manifestările anterioare ale cultului Mamei zeilor; ele au fost create în timpul Imperiului. În aceste cazuri, ar putea să fie vorba despre creații romane, îmbrăcate după moda frygiană. În 24 martie erau celebrate funeraliile lui Attis. Această zi numită și ziua sângelui evoca durerea provocată de emascularea lui Attis și moartea acestuia. Ziua sângelui constituie punctul culminant al doliului pentru Attis. În această zi, sacrificiile sângeroase constituie elementul esențial al actelor de cult. Totodată, ziua sângelui este marcată de ritualul castrării preoților Mamei zeilor ('galli') sau de autoflagelarea lor. Într-un zgomot infernal de fluiere, chimvale și tamburine, preoții executau dansuri frenetice, se flagelau și își crestau brațele cu cuțite, iar neofiții săvârșeau sacrificiul suprem al virilității. Practica autocastrării care pare să fi fost limitată la această 'zi a sângelui', s-a perpetuat de-a lungul întregii epoci imperiale; această practică este percepută de către câțiva autori târzii, mai ales creștini, ca un fel de consacrare a gallilor Mamei zeilor. După încheierea acestor ritualuri sângeroase, avea loc ultimul act al funeraliilor lui Attis, care era înmormântarea. Pinul-Attis era coborât în cavoul templului, unde rămânea până anul următor. La căderea nopții începea marea priveghere rituală a lui Attis a cărui moarte dureroasă era jelită de către femeile adunate în jurul zeului defunct. Aceeași priveghere nocturnă este semnalată foarte probabil de către Herodot ca unul dintre principalele ritualuri ale sărbătorii metroace de la Cyzic din secolul VI î. C.; 'părintele istoriei' evocă convertirea scitului Anarchasis,care va deveni, cu prețul vieții, un misionar al Cybelei în patria sa natală. În 25 martie avea loc sărbătoarea Hilaria care celebra învierea lui Attis și renașterea naturii. Hilariile erau sărbătoarea soarelui și a primăverii. La origine, această sărbătoare nu făcea parte din ciclul festiv al Cybelei, fiind introdusă în calendarul roman cel mai probabil în secolul IV. O zi festivă de odihnă separă Hilariile de sărbătoarea Băii Mamei zeilor a cărui act cultual central îl constituia baia rituală a statuii de cult a zeiței. Integrat în calendarul public foarte verosimil în timpul lui Claudiu, ritualul băii încheie sărbătorile frygiene din martie, în 27 a acestei luni. De origine probabil orientală, ritualul băii este atestat atât la Pessinonte și Ankyra (Asia Mică), cât și la Roma, constând din scufundarea statuii de cult a Cybelei, fie într-un râu, ca la Pessinonte, fie în bazinul unui izvor sau într-un iaz, ca la Ankyra; la Roma, statuia zeiței era scăldată în râul Almo, un afluent al Tibrului. În capitala Imperiului, acest ritual substituie ritualului străin al îmbăierii statuii de cult o ceremonie romană care celebrează sosirea miraculoasă a Mamei zeilor pe malurile râului Almo. Ritualul îmbăierii sacre avea un caracter purificator, simbolizând curățirea Mamei zeilor - responsabilă în același timp de sângele vărsat și de moartea tânărului ei iubit mutilat - de orice murdărie cu scopul de a readuce în echilibru acțiunea sa divină perturbată de doliu. Totodată, baia rituală a statuii Cybelei a fost interpretată drept un ritual agrar menit să atragă ploaia. Decretul cyzician din secolul I î.C., care o cinstește pe Kleidike, preoteasa Mamei zeilor din Plakiane, face aluzie la săvârșirea ritualului îmbăierii statuii de cult a zeiței; la Cyzic, acest ritual avea loc pe țărmul mării, precum lasă să se înțeleagă epitetul θαλάσσιαι / thalassai (marine) atribuit slujitoarelor Mamei zeilor, care, împreună cu preotesele zeiței, erau însărcinate cu săvârșirea băii rituale a statuii sale de cult. Se pare că îmbăierea ('lavatio') statuii sacre era asociată cu ritualuri vestimentare de reînnoire a veșmintelor și podoabelor zeiței; cel puțin acest fapt se poate deduce din textul aceluiași decret cyzician în cinstea lui Kleidike, preoteasa Mamei zeilor din Plakiane, care menționează un fel de colegiu de slujitoare a Mamei Plakiane, însărcinate probabil cu fabricarea veșmintelor rituale și podoabelor pentru statuia de cult a zeiței frygiene. Așa cum apa va regenera statuia zeiței spălând-o de murdării, înlocuirea veșmintelor sale sacre o va reînnoi atât ca înfățișare cât și ca forță".

"Sacrificiile sângeroase constituie elementul central al actelor de cult săvârșite cu ocazia celebrării funeraliilor lui Attis din 24 martie. Sărbătoarea sau ziua sângelui evoca durerea provocată de emascularea lui Attis și moartea acestuia. Fiecare dintre adoratorii Cybelei îi consacră zeiței ofranda propriului său sânge prin autoflagelare. Această ceremonie sângeroasă avea loc în incinta sacră, în jurul altarelor și a arborelui divin, în prezența Marii Mame îndurerate. Ea era prezidată de către archigall, care se autoflagelează cel dintâi, oferindu-i sângele său drept 'ofrandă' zeiței. Mai precis, preotul era victima aleasă care lua asupra lui ispășirea colectivă; jertfa lui avea un caracter expiator, purificându-i de impurități pe toți credincioșii prezenți și ispășind păcatele acestora. Ofrandele de sânge omenesc nu erau adesea decât preludiul unui sacrificiu chiar mai plăcut lui Cybele și Attis. Este vorba despre autocastrarea neofiților care își jertfeau virilitatea pe altarul lui Attis. După autocastrarea voluntară care semnifica gradul suprem al purificării frygiene, realizând comuniunea perfectă între om și divinitate, neofiții erau învestiți în funcția de preoți ai Cybelei. În afară de aceste ofrande de sânge, sacrificiul unui berbec ('criobolium') sau a unuitaur ('taurobolium') constituia elementul central a unui ritual de inițiere în misteriile Mamei zeilor; mai precis, termenul 'criobolium' desemnează un sacrificiu similar 'tauroboliumului', însă victima este în acest caz un berbec. Registrul inferior al unui relief votiv cyzician, datat în 46 î.C., înfățișează sacrificiul unui berbec ('criobolium'), jertfa preferată lui Attis. De altfel, sacrificiul berbecului se adresa mai ales favoritului Cybelei. De asemenea, un relief de la Dionysopolis înfățișează sacrificiul unui berbec: preoteasa Cybelei este reprezentată aducând un animal la altar, probabil un berbec pentru a fi jertfit în cinstea Mamei zeilor. Majoritatea cercetătorilor consideră că ritualul 'taurobolium' fusese instituit în timpul domniei lui Antoninus Pius. De altfel, prima atestare documentară a acestui ritual datează din anul 160. Potrivit lui Françoise van Haeperen, care se bazează pe numeroase descoperiri recente, 'taurobolium' ar fi fost instituit în timpul domniei lui Claudiu care oficilizează sărbătorile frygiene ale Mamei zeilor. În orice caz, începând de la instituirea lor la Roma (în timpul domniei lui Claudiu sau a lui Antoninus Pius) și până la sfârșitul secolului IV, toate atestările de 'taurobolia' și 'criobolia' țin de cultul Mamei zeilor și a lui Attis. Ritualul 'taurobolium' se va răspândi începând din Italia și mai ales de la Roma și Ostia către Europa apuseană (Gallia, Spania, Germania), precum și către Africa de Nord și Europa răsăriteană (Dalmatia, Atena). 'Taurobolium' era un ritual de inițiere în misteriile Cybelei care consta în sacrificarea unui taur pe un grătar așezat deasupra unei gropi în care intra neofitul; acesta era stropit cu sângele animalului sacrificat, identificându-se astfel cu divinitatea. Această practică rituală, sacrificiul unui taur a cărui testicule sunt oferite divinității, a fost interpretată ca un ritual de substituire a castrării rezervate gallilor; acest ritual era accesibil credincioșilor obișnuiți, permițându-le să se inițieze în misteriile Mamei zeilor, evitând castrarea. Însă, documentele epigrafice atestă că 'taurobolia' erau săvârșite îndeosebi pentru sănătatea împăratului și pentru prosperitatea Imperiului; rămânând legat de sănătatea împăratului, ritualul 'taurobolium' ar fi fost din ce în ce mai mult asimilat, în timpurile târzii, cu un ritual de inițiere personală, echivalând cu o înviere mistică. 'Taurobolia' cu caracter public sunt menționate într-o serie de inscripții care încep cu o dedicație pentru sănătatea împăratului, a familiei și a casei sale, precum și a senatului și sfârșesc cu proclamarea unui 'taurobolium' sau a unui 'criobolium' care fusese săvârșit. Acest tip de dedicație apare într-o inscripție de la Tomis care datează din 199-201; este vorba despre o dedicație a asociației dendrophorilor de la Tomis, consacrată împăratului Septimius Severus, familiei sale și guvernatorului Moesiei Inferior, în semn de recunoștință pentru darul făcut asociației aflate sub patronajul Cybelei; din păcate, textul final al inscripției, care conținea probabil proclamarea sacrificiului unui taur ('taurobolium'), nu se păstrează. Un monument votiv cu o dedicație în cinstea împăraților Septimiu Sever și Caracalla a fost descoperit la Odessos; dedicația consacrată celor doi împărați, precum și relieful păstrat fragmentar pe monumental votiv, care înfățișează un leu cu laba sprijinită pe capul unui berbec, sugerează un posibil 'criobolium' în cinstea lui Septimiu Sever și Caracalla. Un relief similar se păstrează pe frontonul stelei de marmură descoperite la Istros, care conține decretul în cinstea marii preotese a Cybelei, Aba. Relieful o înfățișează pe Cybele tronând flancată de doi lei; leul din dreapta zeiței își sprijină laba pe un cap de taur, ceea ce sugerează săvârșirea unui 'taurobolium' cu ocazia învestirii Abei în funcția de preoteasă a Mamei zeilor. Ceremoniile religioase consacrate Cybelei se încheiau probabil cu un banchet sacru. Printre membrii asociațiilor de cult ale Mamei zeilor de la Dionysopolis, datate în prima jumătate a secolului III, figurează preotul și președintele banchetului, ceea ce lasă să se înțeleagă că ceremoniile prilejuite de celebrarea Mamei zeilor includeau și mese copioase la care participau adoratorii zeiței. Muzica și dansul extatic jucau un rol fundamental în sărbătorile și procesiunile prilejuite de celebrarea Mamei zeilor. Nu este deci deloc de mirare să găsim muzicieni atașați de cultul acestei zeițe, fie că este vorba de flautiști (bărbați, se pare), instrumentiste la tamburine și chimvale, sau chiar de 'hymnologi' care alcătuiau versurile imnurilor sacre. Actele rituale și imnurile metroace erau acompaniate de muzică instrumentală. În cultul metroac erau utilizate trei instrumente muzicale; este vorba despre flautul dublu, chimvalele și tamburina. Flautul frygian

(αὐλός / 'aulos') utilizat de multă vreme în lumea greacă sub numele de ἔλυμος / 'elymos', cunoaște în timpul Imperiului timpuriu momentul său de glorie datorită dezvoltării cultului Cybelei. 'Aulosul' nu se preta deloc la alte utilizări decât cea religioasă. El era rezervat cultelor lui Dionysos, Rheeii și Cybelei. Flautul frygian este un instrument de suflat, cu ancie dublă, alcătuit din două țevi diferite. Una dintre țevile sale este rectilinie și cu secțiune constantă; cealaltă (în principiu țeava stângă) cuprinde două secțiuni: mai întâi dreaptă și cilindrică, ea se termină printr-o parte încovoiată în formă de pavilion conic alcătuit dintr-un corn de bovină, ceea ce are drept consecință acustică de a înfunda asprimea timbrului; țeava curbată era ținută cu mâna stângă. Diametrul interior al țevilor flautului frygian era mult mai redus decât al celorlalte flauturi, ceea ce producea un sunet mai grav, chiar răgușit și lugubru. De aceea, sonoritatea acestui instrument se potrivea scenelor de doliu, iar mutilările sângeroase din 24 martie aveau loc pe acordurile aceluiași 'aulos' frygian. Sunetul flautului frygian putea fi auzit fără excepție în toate ceremoniile cultului Cybelei, fie că era vorba de procesiuni sau sacrificii. Ritualul major al actelor de cult publice, sacrificiul începea în mod tradițional în sunetul flautului. Rolul de flautist, care era în mod direct în contact cu preotul, era deținut întotdeauna de către un bărbat. De altfel, flautistul era singurul muzician specializat, având în vedere faptul că, cântatul la flaut necesita o ucenicie specifică și cunoștințe avansate de muzică. Un tânăr muzician care cântă la un flaut dublu figurează în registrul inferior al unui relief de la Cyzic. Printre membrii celor două asociații de cult metroace atestate la Dionysopolis în prima jumătate a secolului III este menționat și un flautist; este vorba despre un anume Aurelius Hermes care asigura probabil ambianța muzicală în timpul procesiunilor organizate cu ocazia sărbătorilor consacrate Mamei zeilor. De altfel, numele flautistului Aurelius Hermes apare pe locul al treilea în listele membrilor celor două asociații de cult, ceea ce subliniază faptul că prezența lui era indispensabilă cu prilejul săvârșirii ritualurilor aferente sărbătorilor metroace celebrate la Dionysopolis. Chimvalul și tamburina fac parte din categoria instrumentelor de percuție. Chimvalele de aramă erau considerate drept o invenție frygiană; ele se aflau, se zicea, sub tutela Mamei zeilor. Acest vechi instrument muzical era compus din două talere de aramă care erau lovite unul de altul, producând un sunet puternic și vibrant. În iconografia religioasă, chimvalele sunt un atribut a lui Attis și al corybanților. O pereche de chimvale atârnă de ramurile unui stejar care figurează pe un relief metroac de la Cyzic . Grecii cunoșteau utilizarea rituală a chimvalului înainte de secolul V î.C. Se credea că clinchetul chimvalelor alunga spiritele rele; de aceea, li se atribuia o însușire de purificare și sfințire. În perioada romană, chimvalul și-a păstrat rolul său liturgic. Se cânta la acest instrument la sacrificiile metroace. Chimvalele răsunau pe toată durata doliului, la sărbătorile Mamei zeilor din martie. Tympanul numit și tamburină, la fel ca chimvalul, face parte din categoria instrumentelor muzicale de percuție. Acest instrument este dintotdeauna atributul Mamei zeilor. De altfel, în opinia lui Varron - citat de către Sfântul Augustin - care trece în revistă atributele Marii Mame, tamburina simbolizează discul pământesc. La fel ca chimvalele, tympanul era originar foarte probabil din Frygia; acest instrument este alcătuit dintr-un mic inel de lemn pe care este întinsă o membrană de piele de animal uscată. Tamburina trebuia să posede două membrane, câte una dispusă pe fiecare parte a instrumentului. Conform clasificării contemporane, acest instrument poate fi integrat în categoria tobelor cu cadru deoarece izvoarele iconografice ne descriu o profunzime a instrumentului inferioară sau egală cu raza membranei. Tamburina este ținută cu o mână, dreapta în general, de un mâner la nivelul pieptului sau al capului. Utilizarea tamburinei de către greci și, mai târziu, de către romani este legată de ritualurile de fertilitate consacrate Cybelei. Utilizarea obișnuită a tympanului în ritualurile consacrate Mamei Zeilor de-a lungul epocii greco-romane se reflectă în iconografia religioasă, unde zeița frygiană este reprezentată în majoritatea cazurilor ținând în mână o tamburină. Domeniul instrumentelor de percuție era una dintre rarele specialități în care puteau să se remarce femeile și în care acestea puteau să se impună. Predominanța femeilor în acest domeniu poate să se explice prin rolul destul de puțin valorificator al acestor instrumente. Într-adevăr, chimvalele și tamburina nu necesitau o veritabilă ucenicie și competențe muzicale specifice, spre deosebire de flaut, instrument de cea mai mare importanță în domeniul religios, care necesita o ucenicie specifică și cunoștințe avansate de muzică. Syrinxul cu șapte țevi sau flautul lui Pan este un alt instrument muzical care figurează doar pe un relief de la Dionysopolis datat în secolul III; pe relieful în cauză este reprezentat Attis care ține un syrinx în mâna dreaptă. Însă, acest instrument, care este prin excelență atributul lui Attis, nu apare aici decât pentru a evoca prezența acolitului Mamei zeilor, introdus în cultul metroac începând cu domnia împăratului Claudiu. Utilizarea rituală a syrinxului cu ocazia ceremoniilor metroace nu este în realitate un fapt sigur. Syrinxul în calitate de atribut al lui Attis evocă în același timp utilizarea trestiilor (omniprezente în mitul lui Attis) și episodul emasculării; de altfel s-a stabilit că acest instrument de suflat prezintă legături strânse, din Antichitate până în zilele noastre, cu tema castrării. Scriitorii latini (Lucrețiu, Catulllus, Ovidiu sau Seneca) ne-au lăsat scurte descrieri literare cu privire la muzica pe care puteau să o producă toate aceste instrumente reunite la un loc. Aceste descrieri insistă asupra aspectului tumultuos și a vacarmului acestei muzici. Mai precis, flautul, chimvalele și tamburinele produc o muzică zgomotoasă și extatică care ritmează cu înaintarea cortegiului Mamei zeilor și a cărei finalitate ar fi căutarea extazului și a transei datorită surescitării muzicale. Lucrețiu evocă procesiunea organizată cu ocazia sărbătorilor celebrate în cinstea zeiței frygiene. Cortegiul extatic și sângeros al gallilor traversa marile cetăți grecești, escortând carul Cybelei în sunetele unei muzici bizare pe care o scot în evidență inflexiunile flautului frygian: 'tamburinele umflate, spune el, bubuie sub lovitura palmelor, chimvalele concave fosnesc în jurul statuii (divinității), trompetele răspândesc amenințarea cântecului lor aspru, iar ritmul frygian al flautului aruncă delirul în inimi'. În ciuda freneziei pe care o dezlănțuie în rândul mulțimii, muzica se identifică cu ritualul pe care îl acompaniază și îi atribuie un caracter solemn. Imnurile cântate pe acest fond muzical evocau probabil mitul Cybelei și a lui Attis, cu ceea ce se raportează la suferință, sexualitate, durere, castrare și sânge; acest imnuri constituie expresia fervorii care îi anima pe participanți, asociindu-se cu un ritm muzical frenetic pentru mulțime, însă auster și solemn pentru actorii cultului.În cartea a patra a 'Istoriilor' sale, Herodot relatează că scitul Anacharsis o celebrase pe Cybele la Olbia într-un cadru

ritualic dominat de sunetul tamburinelor: ‘Anacharsis ținu toată rânduiala sărbătorii în cinstea zeiței, ținând în mână o tamburină și având atârnate [pe piept] niște statui mărunte’. De altfel, Herodot semnalează pentru prima oară utilizarea rituală a tamburinei. O serie de statui care provin de la Apollonia Pontica, Odessos, Dionysopolis, Tomis și Istros, o înfățișează pe Mama zeilor ținând un tympanon în mâna stângă”.

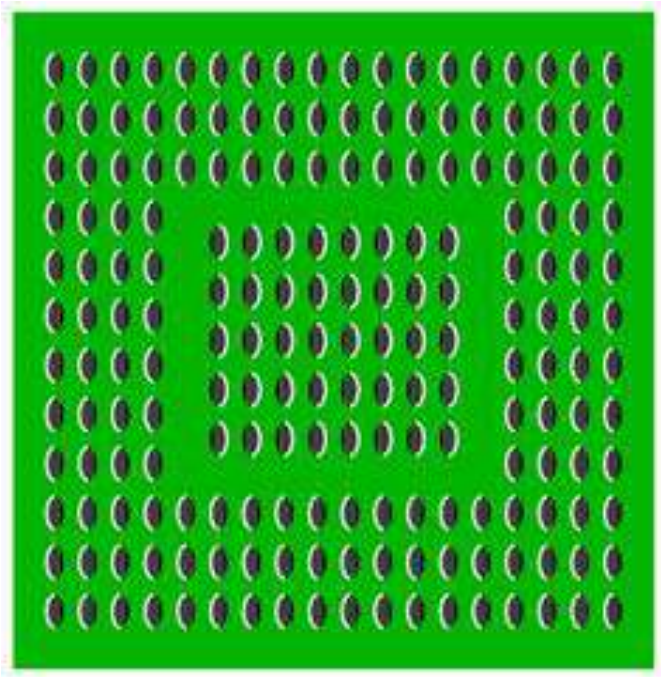

“Ciclul festiv consacrat Mamei zeilor în coloniile milesiene necesita un personal cultic considerabil, precum lasă să se înțeleagă documentele epigrafice analizate. Inscripțiile ne furnizează o serie de informații succinte cu privire la sacerdoții Mamei zeilor, precum și la diversele colegii și asociații cultice legate în mod intim de cultul zeiței frygiene; membrii acestor colegii și asociații dețin atribuții bine definite pe care le exercită cu prilejul diverselor ritualuri aferente sărbătorilor celebrate în cinstea Cybelei. De asemenea, având în vedere că muzica juca un rol fundamental în sărbătorile prilejuite de celebrarea Mamei zeilor, nu este deloc de mirare să găsim muzicieni legați de cultul acestei zeițe. Preoții frygieni responsabili de cultul Marii Mame erau cunoscuți sub numele de Γάλλοι / ‘Galloi’ sau ‘Galli’. Potrivit autorilor antici, așa-numiții ‘Galli’ își trag numele de la cel al unui râu sacru din Frygia, ‘Gallos’, care trecea pe lângă Pessinonte, unde era venerată o reprezentare aniconică a Cybelei. Tradiția mitologică stabilește o strânsă legătură între ‘galli’ și cultul lui Attis, paredra Mamei zeilor. Potrivit tradiției, pe malurile râului Gallos aveau loc practici orgiastice, iar neofiții se emasculau, imitându-l pe Attis, amantul Cybelei. Acest tip de practici însoțite de dansuri frenetice și de autoflagelare constituiau elementul esențial al actelor de cult săvârșite în ziua sângelui (‘dies sanguinis’). Aceste practici orgiastice culminau cu ritualul castrării neofiților fanatici care pecetluia intrarea acestora, în calitate de preoți (‘galli’), în slujba Mamei zeilor. Izvoarele literare și mai ales documentele epigrafice ne furnizează câteva informații cu privire la clerul metroac din Cyzic. În acest sens, cea mai veche mărturie se datorează lui Herodot care menționează statuetele sfinte ale Cybelei și acolitului ei Attis, agățate la gâtul preoților Mamei zeilor. Însă, el pare să-i ignore pe galli și castrarea rituală. Totuși, din partea unui grec originar din Asia Mică și a unui călător atât de curios, această tăcere uimește. Un relief votiv cu inscripție de la Cyzic, consacrat Mamei zeilor și datat în 46 î.C., atestă pe un anume Soterides care îndeplinește funcția de preot eunuc (‘gallus’) al zeiței frygiene. Din textul inscripției aflăm că Soterides i-a consacrat Cybelei un relief votiv în semn de recunoștință, întrucât, în urma rugăciunilor sale, Marea mamă îl salvase din robie pe prietenul său Marcus care navigase în Libia ca membru al contingentului trimis de cetatea Cyzic pentru a-l ajuta pe Caesar în războiul împotriva rivalului său Pompei și care fusese luat prizonier. Totodată, inscripția lasă să se înțeleagă că preotul Soterides practica arta divinației care implica o relație directă cu divinitatea și revelarea realității prin intermediul viselor; zeița îi transmite lui Soterides printr-un vis că prietenul său, Marcus, care fusese prizonier, scăpase teafăr și sănătos: ‘Și atunci când zeița mi-a apărut într-un vis și mi-a spus că într-adevăr Marcus fusese făcut prizonier, însă că deja se salvase, liniștindu-i pe dușmanii săi la timp, am înălțat această stelă în cinstea Marii Mama drept dovadă a recunoștinței mele’. În coloniile milesiene, sacerdoțiul Mamei zeilor este asigurat, în egală măsură, de către femei de condiție liberă. La Cyzic, un grup de preotese deservește cultul lui Meter Plakiane. La Dionysopolis, cultul Marii Mame este deservit de către femei preotese, precum reiese din două inscripții din secolele I-II care consemnează sarcinile acestora, și anume: să culeagă flori pentru zeiță împreună cu femeile care dețineau cetățenia, să săvârșească sacrificii și procesiuni în cinstea Cybelei, să organizeze sărbători fastuoase în cinstea zeiței și să împartă dulciuri membrilor Sfatului cetății și comunității de femei. Unul dintre textele epigrafice precizează că preotesele Cybelei și-au îndeplinit sarcinile, ‘potrivit vechiului obicei strămoșesc’. Una dintre preotesele Cybelei pe nume Zouke figurează într-o scenă de sacrificiu; Zouke este reprezentată aducând un animal la altar, probabil un berbec, pentru a fi jertfit zeiței frygiene. La Istros, o femeie bogată, Aba fiica lui Hekataios își asumă sacerdoțiul Cybelei. În această calitate, Aba își va fi dovedit zelul și mărinimia față de divinitate prin organizarea procesiunilor, sacrificiilor și banchetelor prilejuite de sărbătorile metroace care aveau loc la începutul primăverii. La Tomis, sacerdoțiul Mamei zeilor a fost preluat cândva în secolul II de către Sossia Africana, care - grație averii sale - a depășit realizările preoteselor de dinaintea ei; printre altele, Sossia a împodobit sanctuarul sau statuia de cult a zeiței printr-un ‘ex-voto’ de aur. În semn de prețuire, Sfatul și Adunarea poporului din Tomis i-a dedicat Sossiei Africana o statuie cu inscripție. Rolul preoteselor pare să fie mult mai important în misteriile zeiței frygiene, adică în inițierea neofiților, decât în cultul public. În principiu, acestea din urmă conduc exercițiile pregătitoare în vederea inițierii neofiților; probabil tot ele prezidează singure unele ceremonii de inițiere. De asemenea, tot preotesele săvârșesc serviciile cele mai tainice și intime ale cultului, pregătind scaunul sacru pentru ceremonia ‘întronării’ misticilor, ultima fază a inițierii sau aranjând patul funerar al lui Attis, după moarte, și pe cel hierogamic, după înviere. Se poate remarca faptul că toate preotesele Mamei zeilor menționate în inscripțiile analizate mai sus sunt femei de condiție liberă. Autoritățile publice ale cetăților grecești le-au acordat acestor femei bogate sacerdoțiul Mamei zeilor în speranța că ele vor deveni binefăcătoarele zeiței frygiene și ale sanctuarului său. În afară de preoți și preotese, personalul de

cult al Mamei zeilor cuprinde mai multe categorii de slujitori grupați într-un fel de colegii. Astfel, un fel de colegiu de slujitoare aflat în serviciul Mamei Plakiane se pare că era la Cyzic, care era responsabil cu făurirea veșmintelorrituale și a podoabelor pentru statuia de cult a zeiței, precum și cu împodobirea acesteia. Având în vedere că îmbrăcarea și împodobirea statuii de cult a Marii Mame este un ritual specific cultului metroac, existența acestui colegiu este indispensabilă. Un alt colegiu de la Cyzic aflat în serviciul Mamei zeilor era format din femeile însărcinate foarte probabil cu spălarea rituală a statuii de cult a Mamei Plakiane. Printre slujitorii zeiței frygiene de la Dionysopolis, figurează un anume Pietralis, fiul lui Silanos care îndeplinește funcția de purtător al imaginii sacre a Mamei zeilor (‘theophoros’) în timpul procesiunilor și totodată de președinte al banchetului organizat cu ocazia sărbătorilor consacrate zeiței. La Tomis, este atestat colegiul dendrophorilor care avea funcția să poarte în procesiune arborele sacru care îl întruchipa pe Attis, cu ocazia sărbătorii metroace celebrate la începutul primăverii. Muzicienii, în special flautistul, instrumentiștii și instrumentistele la tamburină și chimvale erau atașați de cultul Mamei zeilor. Herodot semnalează pentru prima oară la Cyzic utilizarea rituală a tamburinei. Un flautist figurează printre membrii a două asociații de cult metroace de la Dionysopolis. Instrumentele muzicale utilizate în cultul metroac (flautul dublu, chimvalele și tamburina) figurează în reprezentările iconografice (statui, basoreliefuri) descoperite în mai multe colonii milesiene. Un tânăr muzician care cântă la un flaut dublu figurează pe un basorelief de la Cyzic care prezintă o scenă de sacrificiu. Pe același basorelief este reprezentat un stejar în care era agățată o pereche de chimvale. O serie de statuete și reliefuri descoperite la Apollonia Pontica, Odessos, Dionysopolis și Istros o înfățișează pe Mama zeilor ținând un tympanon în mâna stângă. Având în vedere faptul că Cybele era o divinitate feminină, femeile alcătuiau marea majoritate a adoratorilor zeiței. La Cyzic, Dionysopolis, Tomis și Istros, personalul cultic al Mamei zeilor era recrutat, cu câteva excepții, din rândul femeilor care erau de condiție liberă. Două inscripții din secolele I-II de la Dionysopolis menționează o serie de ritualuri rezervate exclusiv femeilor de condiție liberă. Rolul femeilor care prezidează asociații cultuale consacrate divinităților feminine este bine cunoscut aproape pretutindeni în lumea greacă. De exemplu, o inscripție de la Tomis le atestă, alături de Nanas, care se află în fruntea asociației de ‘purtători ai arborelui sacru’ al lui Attis. Se poate remarca că Nanas este un nume de femeie de origine asiatică răspândit mai ales în Frygia, Cilicia și Isauria; acest nume are o rezonanță teoforică, și nu întâmplător, întrucât, potrivit tradiției mitologice, Nana, al cărei fiu a fost Attis, era în Frygia o personificare a Mamei zeilor” .

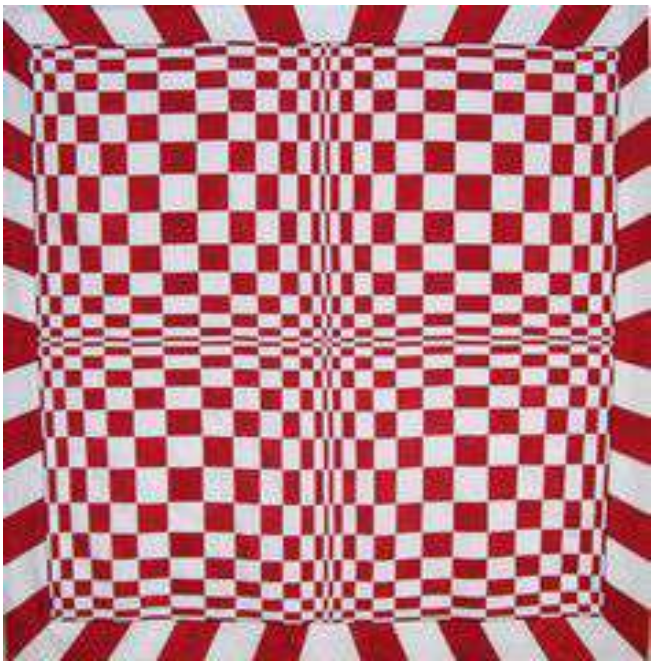

“În concluzie: izvoarele literare, documentele epigrafice și reprezentările iconografice documentează de manieră satisfăcătoare ciclul festiv consacrat Mamei zeilor în coloniile milesiene din Propontida și de la Pontul Euxin. Sărbătorile metroace (‘Metroa’) în cinstea Cybelei și a lui Attis prezintă o lungă tradiție în coloniile milesiene, perpetuându-se începând din secolul VI î.C. până în prima jumătate a secolului III. Ciclul festiv al Cybelei, care se răspândește în coloniile milesiene odată cu cultul Mamei zeilor, își păstrează trăsăturile frygiene. În coloniile milesiene, ‘Metroa’ era o sărbătoare deprimăvară care o celebra pe zeița frygiană în calitate de divinitate a fertilității ogoarelor și a naturii fecunde. Mama zeilor era celebrată, la fel ca în Frygia, la începutul primăverii (în martie sau aprilie). Documentele analizate înregistrează dinamica ciclului festiv al Cybelei de-a lungul epocii greco-romane și respectiv, transformările suferite de diferitele practici rituale. Izvoarele literare și documentele epigrafice ne furnizează informații succinte cu privire la diferitele practici rituale specifice sărbătorii ‘Metroa’, și anume privegherea rituală (‘pannychis’), și baia rituală a statuii de cult a zeiței (‘lavatio’). Aceste ritualuri foarte vechi sunt atestate la Cyzic în secolul VI î.C.; ele se vor perpetua până în perioada romană, fiind atestate la Istros în a doua jumătate a secolului II. Inscripțiile și documentele iconografice de la Dionysopolis, Tomis și Istros, care datează din perioada romană, fac aluzie la procesiunea cannophorilor (15 martie) și la procesiunea arborelui sacru (22 martie); aceste două procesiuni nu par să fi avut echivalent în manifestările anterioare ale cultului Mamei zeilor, fiind create în vremea romană. În orice caz, cinstirea Mamei zeilor în perioada romană, în coloniile milesiene, se făcea după tradiția greacă. Cel puțin, acest fapt reiese din organizarea după modelul grecesc al asociației dendrophorilor de la Tomis care datează de la începutul secolului III. Dacă în vremea greacă, adorarea și celebrarea Cybelei avea în primul rând un caracter privat, în perioada imperială, adorarea și celebrarea zeiței erau practicate ca partea procesiunilor publice. Ciclul festiv consacrat Mamei zeilor necesita un personal cultic considerabil. Spre deosebire de Occidentul latin, unde personalul cultic se reducea în general la elementele

indispensabile cultului, în lumea greacă, el rămâne foarte numeros. Având în vedere faptul că Cybele era o divinitate feminină, femeile alcătuiau marea majoritate a adoratorilor zeiței. La Cyzic, Dionysopolis, Tomis și Istros, personalul cultic al Mamei zeilor era recrutat, cu câteva excepții, din rândul femeilor de condiție liberă".

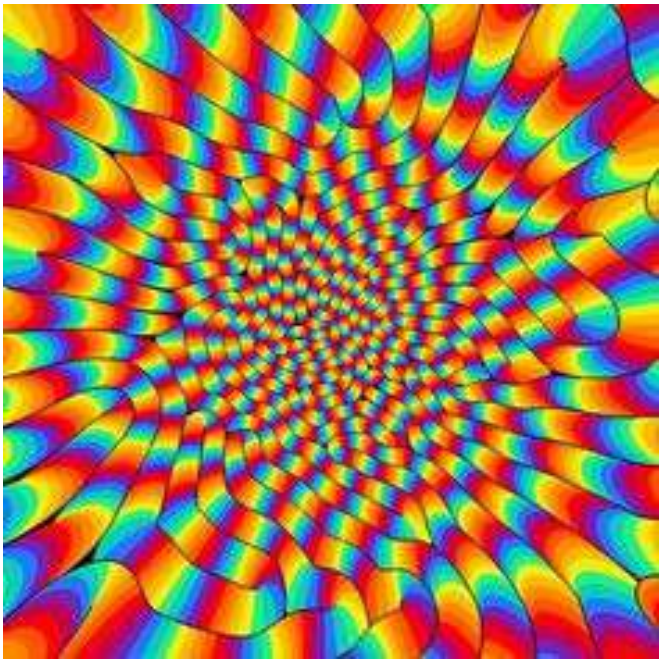

Mama Zeilor a fost celebrată de Cariani - inclusiv de către coloniștii lor în Dobrogea / Sciția "Mică" - vreme de secole în forma Frygiană; ar fi de remarcat că Frygia se învecina cu Caria în Anatolia / Asia "Mică" iar pe atunci Regatul Frygiei era cârmuit de către dinaștii Gordias (a rămas legendară tăierea de către Alexandru Macedon a Nodului Gordian în capitala Gordium a Frygiei, ceea ce i-a adus gloria de a fi cel mai mare Împărat din istoria Vechii Lumi de până atunci). De ce au preferat specific Anatolienii din Caria - anume cei din Țara Gherghiților - s-o adore pe Marea Zeiță Mamă din Anatoliana Frygia rămâne de studiat (puterea Marii Zeițe Mamă în forma Frygiană a dominat până și statul Roman); ceea ce a fost evident în Anatolianul Sanctuar Gherga - central în Caria și cel mai întins ca suprafață de acolo - a rămas până acum, în ruină: statuia cea mai mare pe care o avea era tocmai a Marii Zeițe Mamă (de aproape 6 metri înălțime și de peste 10 tone ca greutate, realizată din piatra locului). În Dobrogea, Romanul Pliniu 4:11 a menționat inclusiv așezarea de coloniști Cariani cu genericul Aphrodisias (oraș Antic populat de 60 de mii de oameni, apropiat de marele Sanctuar Gherga / spre Regatul Frygiei): așadar, Gherghinii Cariei (aflați printre Anticii coloniști ai litoralului Dobrogean) nu erau doar Milesieni - adică numai din apuseana metropolă Milet și din centrala capitală Milasa - ci erau masiv și din răsăritul Afrodisiac al Țării Gherghiților, din zona urbei aflată în relativa vecinătate a Sanctuarului Gherga; după cum a scris și istoricul Carian Herodot 1:131, 1:199, numele Asirian al Afroditei - echivalată mai ales în Mesopotamia cu Ișstar - era Mylitta. Aici intervine discuția despre etimologia Dunării inferioare, ca Istru ("numele Geto-Grec", conform și lingvistului Lazăr Șăineanu - asistentul Evreu al academicianului Petriceicu Hașdeu - în "Dicționarul universal al limbei Române" din anul 1929, Istru numindu-se Dunărea de la Gherdap / Porțile de Fier în jos, la Vale ca "Ist-ru" putând fi înțeles ca Râul Estic în propriul său Bazin ori mai degrabă ca apa Regală din Est): marea apă curgătoare cu Delta în Dobrogea dar și cetatea protectoare a gurii sale cea mai Sudică - anume Istros / Histria - și-au vehiculat denumirile Istriane prin coloniștii orientali / Asiatici sosiți din Caria = Țara Gherghiților, care își aveau în Anatolia onomasticile capitalei Mylasa / Milasa ori metropolei Milet/os (portul principal de îmbarcare al celor știuți drept Milesieni) ca ecouri ale Afro-ditei, adică ale Zeiței Afro numită Asirian Mylitta ori Babilonian Mulissu, adorarea ei ca Ișstar / Ister fiind uriașă între Mesopotamia / "Meso-Potamia" = "zona dintre Fluvii" și Potamos, cel mai mare Fluviu de la Marea Neagră. În Caria - Țara Gherghiților - în vecinătatea răsăriteană a marelui Sanctuar Gherga se afla cel mai mare centru de Cult al Afrodisiei / Ișstar iar adoratorii ei (zișii "Milesieni") au populat zona Dunării inferioare / Istrului, unde s-au amestecat cu autohtonii Geți. În anul 2016, Dr. Nicole Brisch - profesoară la Universitatea din Copenhaga / capitala Regatului Danemarcei - a analizat echivalența divinei Mulissu (în vechea Aramaică notată "MLȘ" - oglindind "ȘLM" / consoanele Zeului Șalim al asfințitului - ori scrisă ca "Molis" la sfârșitul mileniului I î.C. de către istoricul Syriac Nicolae din Damasc 2:232 / tutorele copiilor Cleopatrei) cu Mama Zeițelor, respectiv Zeița Ișstar, având asociată planeta Venus din amurg; ea inițial a fost Ninlil, femeia Zeului Enlil / patronul tornadelor știut și ca Baal / Kalkal iar ca Ișstar / Zeița dragostei sexuale a fost refuzată de Ghilga-meș (cel mai mare Rege al Sumerienilor). În secolul V î.C., Herodot Karka în "Istorii" 1:105 a scris că după ce Faraonul Psametic - având garda formată din Cariani / Gherghiți - s-a înțeles cu Sciții, contra unor daruri, să nu atace Egiptul, unii Sciți, rămași în ariergardă, au devastat totuși Templul Afroditei din Ascalon (portul așezării Beth Gherga din Canaan); e de știut - după cum au studiat în anul 1992 inclusiv istoricii Ruși Maria Pogrebova și Dmitri Raevsky - că leagănul Scit a fost Asiatic (ei intrând în Europa în mileniul I î.C. prin Caucaz):

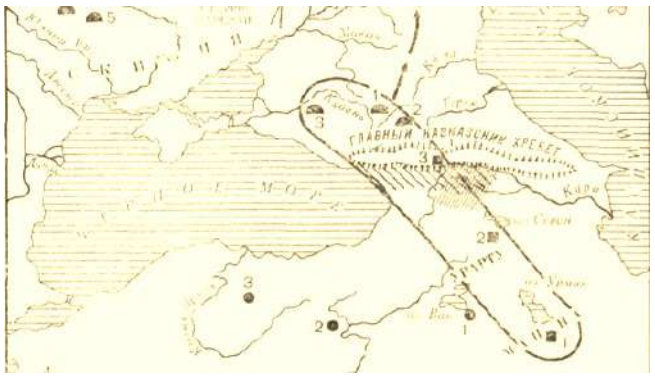

Războinică Scită și un cal gătit Scit

Pentru vechii Greci, principalul centru Cultic al Aphroditei a fost în orașul Aphrodisias din răsăritul Cariei, la E de Sanctuarul Gherga: de partea cealaltă a Văii Meandrului - lângă zona Cultică a Aphroditei - era Aphrike / Phrygia, cârmuită după Războiul Troian de către Dinastia Gordias; așadar, de ambele părți ale Meandrului superior, deopotrivă onomasticile Aphroditas și Aphrike, respectiv Ghergas și Gordias, confirmau că între Bazinul Meso-Potamos și Bazinul Potamos credința în frumoasa Zeiță era susținută mai ales de Milesienii Gherghi - din Caria / Anatolia - care i-au transmis numele Ișar, echivalat și Mullissu / Mulitta, din Mesopotamia în N Moesiei, la H/Istria, Portul Istrienilor și Istru (Ișar în unele Graiuri Anatoliene era Cybele / Sibila). De exemplu, în Dobrogea pe acropola Histriei, în Zona Sacră, era Templul Afroditei, datând din secolul VI î.C. - dinainte de istoricul Carian Herodot - care avea și Fântâna Afroditei într-o falie / crăpătură naturală a terenului, cu scări săpate ce duceau la fund (s-a ruinat din cauza unui cutremur, la sfârșitul secolului II î.C.); în lumina solară, strălucirea calcarului din care era construit Templul Zeiței la Histria punea în umbră cele din jur, ceea ce crea o ambianță deosebită: coloniștii Cariani o respectau pe Zeița Afrodita nu doar în Histria, ci și în Tomis, etc.

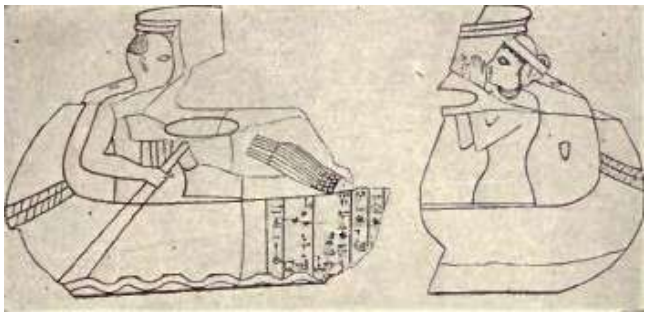

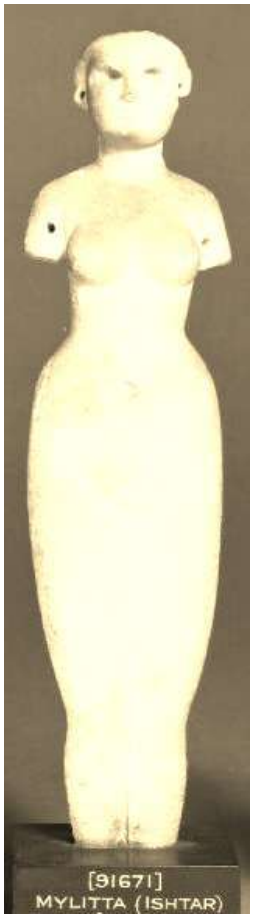

Soții Zei Enlil și Ninlil / Ișar

Istoricul Arrian în “Periplul Pontului Euxin” 35 din secolul II a scris: “De la cetatea Callatis la Portul Carum - Portul Carilor - sunt 180 de stadii; însăși regiunea ce se află împrejurul acelui port se numește Caria” (în timpul ocupației Romane a Cariei și Dobrogei, existența Carianilor în Dobrogea încă era consemnată). Zona de influenţă a Mangaliei / Callatis (teritoriul său rural) se întindea din S de la Portul Carianilor până în N la Tekir-ghiol / Lacul lui Tekir; zona de influenţă a Constanţei / Tomis era de acolo - de la Tekir-ghiol - până în N la Garga-lâc iar de la Gargalîc / Garga-lâc înspre N începea zona de influenţă a Histriei: hotarele Gherghite demarcau proprietăţi ale celor din Ţara Gherghiţilor / Caria, ajunși colonişti în Dobrogea Geţilor / Sciților. Este de remarcat că geograful Antic Pomponius Mela 2:2 a afirmat despre Callatis / Mangalia că a fost o colonie Milesiană / Carianǎ (adică a celor din Ţara Gherghiţilor, la fel ca și toate celelalte colonii de pe litoralul Dobrogei); geograful Scymnos din Insula Chios - care a trăit în secolul II î.C. la Curtea Regelui Bitiniei / Regat Anatolian având în N Marea Neagră, în E Galatia, în S Frygia și în V Marea Marmara - a datat întemeierea Callatis / Mangaliei în anul 507 î.C. (deci în timpul domniei Împăratului Darius al Imperiului Persan, acela având la Curtea sa Imperială - așa cum a scris Herodot Karka în a treia carte de “Istorii” - inclusiv Callați = Καλλατίας “Kallatias” / “Callatiae” din NV Indiei); academicianul Papadopol Calimah 1833-1898 a observat legături între Callatis și Galați nu doar la nivel onomastic, ci și colonizator, respectiv numismatic, consemnând și că “la 1837 se găsiră aproape de Galați multe monede antice cu legende Grecești, unele Kallatis, altele Galati”. În posibilul mormânt al cârmuitorului cetăţii Callatis - după cum a menţionat în anul 2013 Marcel Colesniuc, directorul Muzeului Mangaliei - a fost descoperit în anul 1959 cel mai vechi papirus din Europa, datând din secolul IV î.C. (din timpul Împăratului Macedon Alexandru “cel Mare”, care stăpânea și Dobrogea); însă Antica Grecizare a Dobrogei nu a început în vremea lui Alexandru Macedon - așa cum în Epoca Modernă cred eronat unii iar mai eronat denumind-o “Elenizare” - ci Grecizarea Dobrogei / Sciției “Mici” a început cu secole mai devreme, prin coloniștii Cariani / Gherghiți. Se poate observa că Mangala e termenul Sanscrit pentru planeta roșie - cea mai apropiată de Pământ - asociată Zeului Marte (vechii Egipteni ziceau planetei roșii “Horus în zare”); pentru Marte, E-Truscii aveau Maris iar vechii Greci aveau Ares, asociat Tracilor (mitologia Greacă a reținut dragostea dintre Afrodita - cu principalul așezământ Cultic în Caria - și Ares în Tracia, așa ceva conectând și mutarea masivă Carianǎ, relevată de prezența colonizatoare, printre Traci).

În “Pontica” din anul 1992, cercetătorii Români Alexandru Avram și Maria Bărbulescu au abordat inscripţia funerară din Mangalia / Dobrogea ce se vede în imagine - care poate fi “GAR-KAE” - descoperită cu ocazia unor săpături cu jumătate de secol înainte pe drumul de la Portul Callatis spre Portul Carianilor (semănând izbitor de mult cu cele de gen “GER-GAS” din Carianul Sanctuar Gherga): “Bază de marmură, cu suprafaţa netezită, dimensiunile 0,165 x 0,115 x 0,085 m și scriere cu litere elegante dispuse ‘stoichedon’, înalte de 2 cm. Dispunerea literelor dar și toate inscripţiile din jur indică secolul IV î.C. Avem de a face cu unul din cele mai vechi monumente epigrafice callatiene, al cărui caracter funerar este neîndoielnic. În schimb, nu se poate emite nici o ipoteză cu privire la numele și patronimicul defunctului sau defunctei”. (O altă interpretare a inscripţiei poate fi și prin considerarea sa ca ruptă dintr-un text mai lung, cu literele ca primele din rânduri separate - anume “PAR...” și “CLE...” - ceea ce așa n-ar avea nici o legătură cu Gherga; prima ipoteză e însă mai plauzibilă, atât prin asemănarea cu inscripţiile Obeliscurilor Gherga din Caria, cât și cu orizontul de timp, când transcrierea în noul Grai Dobrogean îndreptăţea astfel forma descoperită; mai mult, inclusiv stilul epigrafic - de gen “stoichedon” - era în aceeași practică Greacă dar și Ghergană de aliniere ca într-o grilă a literelor, atât pe orizontală, cât și pe verticală, fără spaţii între cuvinte, ultima oară cu folosire în Lycia secolului III î.C).

Dobrogea Antică

“Periplul” lui Scymnos din Chios în secolul II î.C. a consemnat în paragraful 841: “Spre răsărit cel ce trece de Borysthene / Nipru întâlnește ca locuitori pe Sciții numiți Hylaei; vecini cu aceia spre continent sunt Georgii, apoi urmează un mare pustiu”. (Gherghii așadar pe atunci - spre sfârșitul mileniului I î.C. - încă trăiau în libertatea capătului

Vechii Lumi). În anul 2007, profesorul universitar Aldo Corcella din Italia a plasat Sciții Georgoi / Gheorghi la Vest de Nipru, așa cum se poate vedea în schița următoare:

La începutul mileniului I, geograful Antic Strabon VII 3:17, VII 4:6 a scris despre ceea ce era și în cealaltă parte (dincolo de Dobrogea): "Prima parte a întregii regiuni ce se întinde la Nord, între Istru şi Nipru, este pustiul Gheţilor. Apoi vin TyraGeţii iar după ei Sarmaţii Iazigi şi cei Regali, apoi Gurghii / Urgii. Cei mai mulţi dintre ei sunt nomazi, doar puțini îndeletnicindu-se cu agricultura. Dincolo de gura Niprului este Golful Karkinit, foarte mare. Peninsula Crimeeii e fertilă, Elenii importând multe cereale din areal. Acolo oamenii sunt Gheorghi, spre deosebire de nomazii menţionaţi anterior. Se hrănesc cu carne de diferite animale - printre care şi de cal - precum şi cu brânză şi lapte acru. Nomazii sunt războinici, nu tâlhari: îşi cedează pământurile celor care vor să-l cultive iar ei se mulţumesc să ia în schimb un fel de dijmă destul de măsurată (nu să le prisosească, ci numai atât cât să le ajungă pentru nevoile obişnuite ale vieţii) iar dacă nu li se achită, atunci silesc cu armele. Pe de altă parte, Gheorghii din acele părţi - cu toate că sunt socotiţi mai blânzi şi mai civilizaţi, deoarece sunt puşi pe câştig şi legaţi de mare - nu se dau în lături de la tâlhării, nici de la alte nelegiuri şi lăcomii de acel fel". În revista "Pontica" din anul 2019, Nicolaie Alexandru de la Muzeul de Arheologie "Callatis" din Mangalia a scris: "Sciții 'agricultori' la care s-a referit Strabon s-au stabilit în teritoriul callatian în secolul II î.C.; aceștia erau numiți cu un nume numai al lor - agricultori - pentru a fi deosebiți de nomazii care locuiau la nord de ei". Într-adevăr, în paragraful anterior - VII 4:5 - geograful Antic Strabon s-a referit la Sciția "Mică" (astfel cum a fost cunoscută Dobrogea în Vechea Lume, regiunea cu teritoriul callatian = teritoriul portului Mangalia, muzeograful Român precizând că inițial Sciția "Mică" se întindea din Crimeea până în Dobrogea, apoi rămânând consacrată doar Dobrogea ca Sciția "Mică"); agricultorii / gospodarii Gheorghii - mereu căutând gloria - erau și navigatori pe Mare, neabținându-se de la piraterie: se știe că din secolele anterioare (chiar vreme deja de jumătate de mileniu) țărmurile Pontice erau dominate de corăbierii sacri Gherghiți, care călăuzeau și cârmuiau coloniștii Cariei acolo, astfel încât respectivii Gheorghi - deosebiți de nomazii Sciți - puteau fi dintre urmașii acelora, rezultați din amestecul cu indigenii Geți. În secolul XIX, autorul Dionisie Fotino al "Istoriei Daciei" care a scris că în Antichitate la N de Marea Neagră erau inclusiv Giurgi nomazi, a consemnat că Romanul Aurelius Victor considera patria Goților ca Dacia, că Sârbii proveneau din Media, etc. iar George Sion, ajuns academician - care în cinstea Unirii Principatelor Române din anul 1859 i-a tradus lucrarea din Greacă și a publicat-o în limba Română Modernă - a mai precizat că leagănul Geților a fost Valea Fluviului Oksos din Asia Centrală, ș.a.m.d.

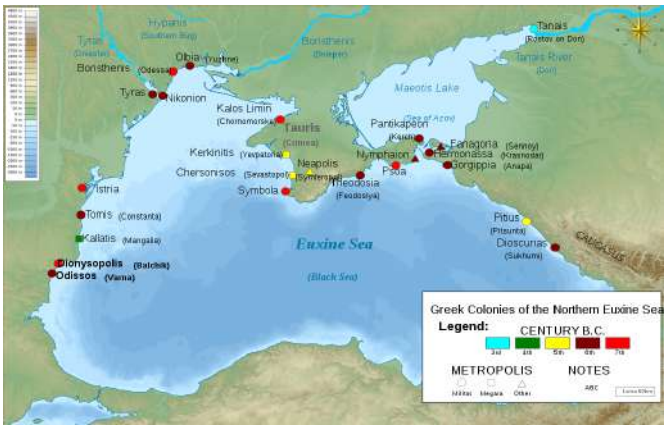

Principalele colonii Cariane în Nordul Pontic

Anticul Kirke / Kirki - întemeiat la mijlocul secolului VI î.C. de emigranţii Cariani / Greci din Milet în Evpatoria = Eupatoria 45,12 lat. N, 33,21 long. E / Crimeea, tot la Marea Neagră, Peninsulă denumită pe atunci Tauris - se mai numea şi Kerkinitida (în răsăritul său, Strâmtoarea dintre Marea Azov / Karga şi Marea Neagră / Pont era Kerch / Kerci); Crimeea Antică a fost Gherghită (Crimeea actuală face parte din Ucraina ocupată din anul 2014 de Federația Rusă). Sir Ellis Minns 1874-1953, ajuns profesor de arheologie la Universitatea Cambridge din Regatul Britanic, a scris despre descoperiri în Kerch, cum ar fi nominalizarea vechiului Perga / Gherga acolo (în secolul VI î.C., înaintea existenței orașului Anatolian Pergam):

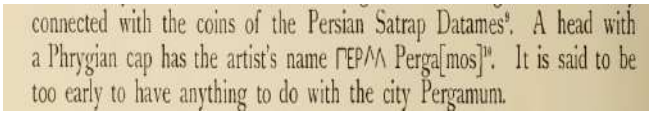
connected with the coins of the Persian Satrap Datames[8]. A head with a Phrygian cap has the artist's name ΓΕΡΛΛ Perga[mos][9]. It is said to be too early to have anything to do with the city Pergamum.

Extras despre Kerch din cartea "Sciții și Grecii" de Ellis Minns, 1913

În general, colonizările Antice au fost bine organizate: mai întâi, locul era ales după informaţii prealabile luate de la negustori; coloniştii erau voluntari, oameni sănătoşi care dispuneau de mijloace proprii pentru a se întreţine (câteodată, ritmul creşterilor populaţiilor era prin dublare la fiecare generaţie). Sub cârmuirea unui nobil investit cu puteri depline - şi care în caz de reuşită a acţiunii era venerat după moarte ca un erou - la plecare era luată o brazdă de Pământ de acasă şi foc de pe altar; la sosire, brazda era îngropată şi se ridica vatra cu focul sacru. Colonia era organizată după modelul originar al aşezării de acasă, cu care legăturile erau menţinute. Coloniştii căutau Pământuri fertile dar erau preocupaţi şi de comerţ. Este de ştiut că Marea Neagră a fost denumită astfel nu doar nuanţelor mai întunecate ale apei sale, ci şi pentru că era Nordică lumii de

atunci (când a fost botezată aşa); plasarea Elenilor din S Balcanilor pe ţărmurile Mării Negre e nepotrivită / diversionistă - introdusă în Epoca Modernă de propagandişti politici interesaţi - necorespunzând realităţii istorice, anume a colonizărilor Greceşti din Anatolia (îndeosebi fiindcă Peninsula Anatolia / Asia "Mică" e Sudul Mării Negre, practic fiind şi mai la îndemână decât Peninsula Balcanică din Sudul Europei, mai îndepărtată, riverană altei Mări, anume Egeeii): Atena acum e capitala Elenilor - mare oraş - dar pe atunci (în Antichitate) nu conta în colonizările Pontice, căci acelea în primul rând şi în majoritate au fost întemeiate de Milet / metropola Carianilor iar în al doilea rând şi în minoritate, unele colonii Pontice nu au fost înfiinţate direct de Milet, ci de alte colonii întemeiate de Milet, din nou lipsind orice contribuţie Elenă a Atenei.

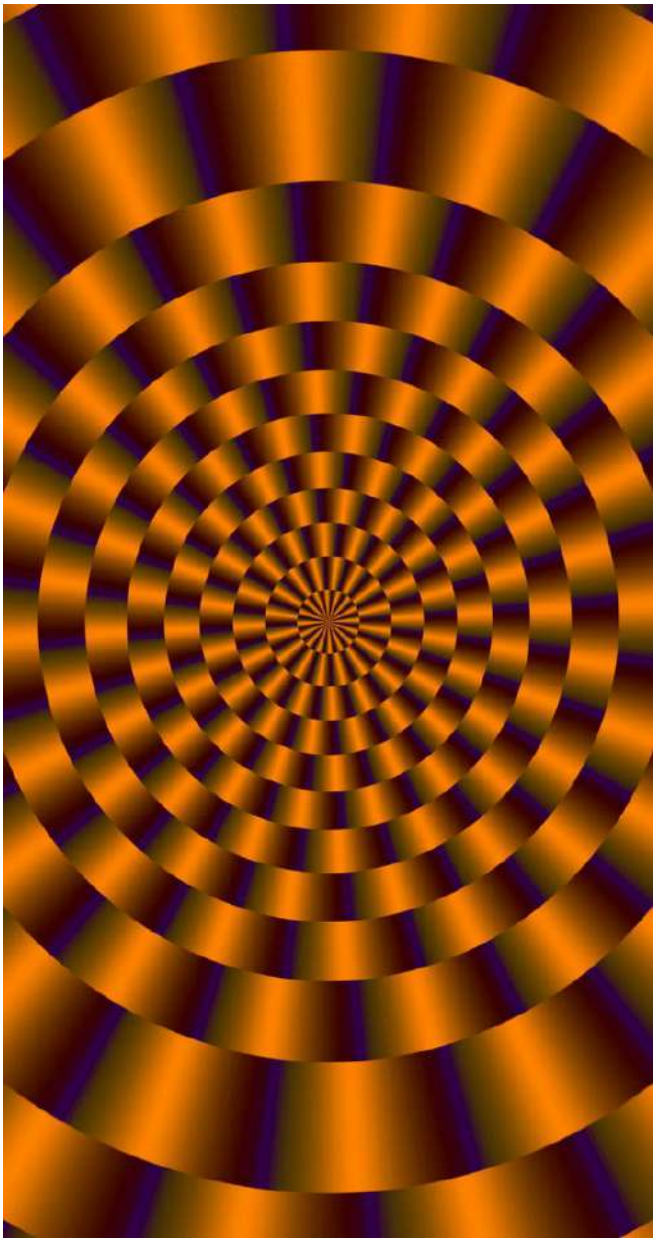

În anul 2021, Dr. Remus Feraru a publicat despre "Cultul zeiţei Hestia la Milet şi în coloniile milesiene": "Studiul are ca obiect cultul zeiţei Hestia la Milet şi în coloniile milesiene întemeiate pe coastele Hellespontului, Propontidei şi ale Pontului Euxin (Marea Neagră). Hestia (Ἑστία) era în acelaşi timp zeiţa căminului sau vetrei - căminul familial sau căminul edificiilor publice - şi substantivul comun care desemnează acest altar-vatră. Existenţa zeiţei Hestia în panteonul Miletului poate fi presupusă începând din Era arhaică. La Milet, Hestia este adorată în ipostaza de Βουλαῖα / 'Boulaia' care confirmă asocierea zeiţei cu sfera vieţii civice şi politice a cetăţii. Existenţa zeiţei în panteoanele coloniilor milesiene poate să fie dedusă, cu trei excepţii (Cyzic, Sinope, Naukratis) pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice derivate de la numele zeiţei. Hestia, una dintre marile divinităţi ale panteonului grec, era zeiţa căminului sau vetrei, mai precis a focului sacru care arde în vatră; în acelaşi timp, termenul ἑστία / 'estia' este un substantiv comun care desemnează altarul-cămin pe care arde focul sacru. (Termenul ἑστία are sensul de cămin al casei sau vatră, altar pe care arde focul şi - folosit câteodată cu sens figurat - cămin în sensul de locuinţă sau casă; de asemenea, termenul în cauză este folosit pentru a o desemna pe Hestia, zeiţa vetrei, o divinitate puţin personalizată / Hestia reprezintă exemplul cel mai clar al transformării unui substantiv comun în numele propriu al unei divinităţi). Strânsa legătură a Hestiei cu vatra constituie raţiunea invocată adesea de către autorii moderni pentru a explica absenţa miturilor referitoare la zeiţă. Într-adevăr, istoria mitică a Hestiei se limitează la naşterea acesteia relatată de către Hesiod în 'Teogonia' 454, care ne indică faptul că zeiţa era fiica cea mare a lui Cronos şi a Rheeii, la repudierea Hestiei de către tatăl ei Cronos, care o înghiţise îndată după naştere, precum şi la propunerile matrimoniale făcute zeiţei de către Poseidon şi Apollon, toate acestea consemnate în 'Imnul homeric către Afrodita' 22-24. Potrivit tradiţiei mitologice, Hestia a fost cel dintâi copil înghiţit de către Cronos; după ce zeiţa a fost eliberată ultima de către fratele ei Zeus din pântecele tatălui lor Cronos, Poseidon şi Apollon au cerut-o de soţie, însă Hestia a refuzat propunerea lor, jurând pe capul lui Zeus să rămână veşnic fecioară. Jurământul de feciorie pe care zeiţa îl rosteşte cu această ocazie este motivul pentru care Zeus o recompensează: părintele zeilor o aşează în centrul căminului casei, ceea ce îi permite să primească grăsimea ofrandelor, să fie obiectul cinstirilor în toate templele şi să fie considerată drept cea mai venerabilă dintre zeiţe de către muritori. Descrierea Hestiei în 'Teogonia' lui Hesiod ne lasă să înţelegem că, cultul zeiţei exista deja, foarte probabil, în vremea sa (secolul VIII î.C). 'Imnul homeric către Afrodita' constituie altă tentativă literară de a-i atribui Hestiei un loc în familia divinităţilor de top. Hestia reprezintă întruchiparea căminului domestic, a flăcării sacre care arde fără încetare în locuinţe şi în temple, şi care le purifică; zeiţa este venerată în acelaşi timp ca protectoare a familiilor, oraşelor şi coloniilor. Deoarece căminul era considerat centrul vieţii gospodăreşti, Hestia era zeiţa ocrotitoare a casei şi a vieţii de familie; în această calitate, ea întreţinea o strânsă relaţie cu ospitalitatea şi convivialitatea care erau valori simbolice asociate zeiţei. În acelaşi timp, Hestia era considerată şi divinitatea focului sacru care ardea pe altarele templelor; în această din urmă calitate, ea participa la sacrificiile oferite celorlalţi zei şi primea toate ofrandele primelor roade, indiferent de zeul căruia îi erau destinate. Întrucât cetatea era considerată o extindere a casei sau a familiei, aceasta avea, la rândul ei, asemenea caselor, un cămin sacru care era plasat de obicei în πρυτανεῖον / 'pritaneu', unde se afla şi templul Hestiei. Într-o

cetate greacă, pritaneul era un edificiu public ce corespunde - într-o anumită măsură - primăriilor actuale. Pritaneul era sediul prytanilor care alcătuiau un colegiu de câțiva magistrați însărcinați să prezideze dezbaterile interne ale Consiliului (βουλή / 'Bouli'), să faciliteze legătura dintre Consiliu și Adunarea Poporului (ἐκκλησία / 'ekklisia') și să asigure o permanență în fruntea cetății între două reuniuni ale Consiliului. Cu alte cuvinte, prytaneion-ul - sediul magistraților cetății (prytanes) - era locul / vatra unde ardea focul sacru al cetății pe altarul zeiței Hestia, lângă care pritanii luau masa în comun, și unde zeița era celebrată în ipostaza de protectoare și izvor al puterii magistraților. Într-un cuvânt, pritaneul este simbolul permanenței cetății, inima simbolică și politică a acesteia. Herodot lasă să se înțeleagă că, atunci când plecau să întemeieze o nouă colonie, coloniștii greci duceau cu ei focul sacru din pritaneul cetății-mamă. 'Noul cămin' simboliza pe vremea aceea două fenomene antitetice în același timp, totuși reunite sub un același simbol al flăcării: pe de o parte semnifica viața și independența noii cetăți, pe de altă parte constituia expresia continuității și păstrării modelului patriei-mamă. Zeița Hestia este astfel prezentă în mod sistematic în actele fondatoare ale noii colonii printr-un foc inaugural care arată caracterul politic al cultului său. Hestia Πρυτάνεια / 'Prytaneia' (Protectoarea pritaneului) făcea obiectul unui cult specific în prytaneion, unde îi erau consacrate ofrande și sacrificii. O altă clădire care se afla sub patronajul Hestiei era βουλευτήριον / 'Bouleuterion-ul', locul de întrunire sau sediul Sfatului cetății (βουλή / 'Bouli'). Cuvântul βουλευτήριον are un sens concret și spațial, desemnând clădirea sau sala Consiliului cetății, începând din momentul, cel puțin, în care o astfel de sală acoperită este edificată în agora, cu tribuna sa, primele sale bănci rezervate președinților și auditorium-ul său pentru restul buleuților. Sfatul cetății - 'boulé' - este condus de colegiul sau comisia temporară a pritanilor care se reunește zilnic în 'bouleuterion' pentru a examina treburile publice. Rolul său constă în particular să delibereze în prealabil asupra tuturor proiectelor de rezoluții care trebuie să fie supuse deliberării ultime a Adunării Poporului, singura autoritate suverană într-o democrație. La fel ca orice colegiu de magistrați, Consiliul practică un anumit număr de ritualuri colective a căror destinatari sunt zeii calificați drept 'boulaioi', și anume zei 'ai Consiliului' ('boulé'), înțeles atât cu sensul de 'decizie bună', cât și cu sensul de organ politic. Cele două divinități cel mai bine atestate în acest rol sunt Hestia Βουλαῖα / 'Boulaia' (Cea a Sfatului / Cea care sfătuiește) și Zeus Boulaios, adesea asociate la Milet, precum și în alte cetăți din Asia Mică și din Grecia continentală. Cu toate că se găsea în centrul vieții - private și publice - a polisului grec, Hestia era una dintre zeițele cele mai puțin reprezentative ale acestuia. Așa se explică faptul că numele zeiței și epiclezele care îi sunt asociate sunt atestate rareori și sporadic în documentele epigrafice descoperite în coloniile milesiene. Existența Hestiei în panteoanele Miletului și ale coloniilor sale poate fi dedusă, cu câteva excepții, pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice derivate de la numele zeiței. Existența zeiței Hestia în panteonul Miletului poate fi presupusă încă din perioada arhaică. Această presupunere se întemeiază pe atestarea epigrafică a antroponimelor teoforice Ἰστιαῖος / 'Istiaios' (mai târziu Ἑστιαῖος / 'Estiaios') - derivate de la numele Hestiei - în onomastica milesiană. La Milet, zeița este adorată în ipostaza de Βουλαῖα / 'Boulaia' (A Sfatului); acest epitet este asociat cu numele Hestiei în tratatele de isopolitie încheiate de Milet cu cetățile Mylasa și Herakleia pe Latmos, precum și în tratatul de sympolitie încheiat de Milet cu cetatea Pidasa. Într-un alt tratat păstrat fragmentar, încheiat de Milet cu cretanii, Hestia Boulaia este asociată cu Zeus Boulaios. La acestea se adaugă două dedicații consacrate lui Apollon din Didyma și Hestiei Boulaia, care datează din secolul II î.C. și respectiv, din secolul I î.C. Nu în ultimul rând, regulamentul de cult al molpoi-lor milesieni, datat la mijlocul secolului II î.C., atestă că magistrații îi consacră sacrificii Hestiei atât la preluarea magistraturii, cât și la ieșirea lor din funcție. Epitetul Boulaia purtat de către Hestia confirmă asocierea zeiței cu sfera vieții civice și politice a cetății; zeița devine o divinitate a Sfatului cetății și inspiră deciziile acestuia. Începând din perioada imperială, Artemis Boulaia se substituie treptat Hestiei Boulaia și va prelua funcțiile acesteia. Existența zeiței în panteoanele coloniilor milesiene poate fi dedusă, cu două excepții, pe baza atestării epigrafice a antroponimelor teoforice derivate de la numele zeiței. Existența Hestiei în panteoanele Apolloniei Pontice, Odessosului, Dionysopolisului, Tomisului, Istrosului, Olbiei, Pantikapaionului și Gorgippiei poate fi dedusă pe baza atestării epigrafice a antroponimului teoforic Ἑστιαῖος / 'Estiaios' - care derivă de la numele zeiței - în onomastica acestor colonii milesiene. De altfel, Hestiaios este un nume teoforic foarte frecvent întâlnit în cetățile ioniene fără a se limita doar la acestea; el este atestat și pe monede descoperite la Tomis, Odessos, Atena, Chios, Clazomene, Halicarnas, Iasos, Myndos, Cyzic și Seleucia din Cilicia. La Naukratis, colonie milesiană situată în delta Nilului, Hestia este adorată în ipostaza de Πρυτανίτις / 'Prytanitis'. La fel ca la Sinope, această epiclează relevă legătura zeiței cu prytaneion-ul și funcția acesteia de protectoare a prytanilor și a cetății. Potrivit lui Hermias din Methymne citat de către Athenaios, naucratiții oficiau cultul Hestiei Prytanitis în prytaneion-ul cetății care este atestat încă din secolul al IV-lea î.C.; aceștia celebrau aniversarea zeiței în fiecare an, fără îndoială pentru a sărbători în mod simbolic întemeierea cetății. În ciuda numărului redus al dovezilor referitoare la cultul Hestiei, se poate presupune că zeița fusese adorată în coloniile milesiene încă de la întemeierea acestora. De altfel, Herodot 1:146 lasă să se înțeleagă că, atunci când coloniștii greci plecau să întemeieze o apoikia, duceau cu ei în noua colonie focul sacru din prytaneion-ul cetății-mamă. Așadar, pornind de la informația furnizată de către Herodot și confirmată de către Athenaios pentru colonia milesiană Naukratis, se poate admite că coloniile milesiene au moștenit cultul Hestiei din metropola lor Milet. Cultul Hestiei avea în același timp un caracter civic și politic precum atestă epiclezele purtate de către zeiță (Boulaia, Prytaneia, Prytanitis) care era adorată în ipostaza de divinitate protectoare a prytanilor și în general a celorlalți magistrați ai cetății".

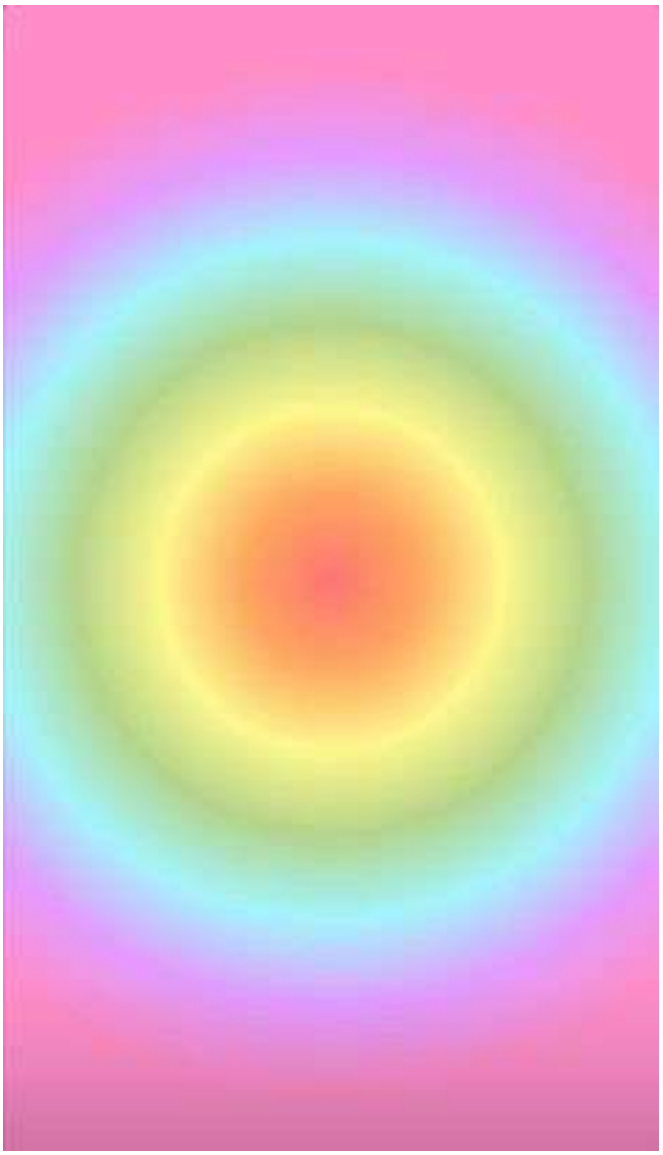

În anul 2023, Dr. Remus Feraru - de la Universitatea de Vest din Timișoara - și-a publicat cercetarea despre "Cultul Muzelor în coloniile milesiene de la Pontul Euxin": "Cercetarea se bazează pe analiza izvoarelor epigrafice și a câtorva documente arheologice (statuete ale unor Muze). Un decret onorific descoperit la Istros / Histria, care datează de la mijlocul secolului III î.C., menționează un Μουσεῖον / 'Mouseion', de unde se poate deduce existența unui cult al Muzelor în cea mai veche colonie greacă de pe țărmul vestic al Pontului Euxin. Decretul histrian în cinstea lui Diogenes, fiul lui Diogenes ne face cunoscut faptul că tatăl destinatarului decretului, Diogenes, fiul lui Glaukias consacrase un sanctuar Muzelor (Mouseion) și oferise 300 de stateri pentru sacrificiile săvârșite cu ocazia sărbătorii Mouseia și pentru banchetul oferit cetățenilor. În virtutea acestui fapt, decretul stipulează să i se acorde lui Diogenes, fiul lui Diogenes și urmașilor săi, preoția ereditară a templului Muzelor. Textul decretului lasă să se înțeleagă că preoția cu care este investit Diogenes este publică, ceea ce justifică presupunerea că, înainte de data emiterii decretului, cultul Muzelor a putut fi la Istros un cult privat, fiind practicat doar în cadrul familiei întemeietorului său. În ceea ce privește Mouseion-ul histrian, este limpede că acesta era un lăcaș de cult închinat Muzelor, la început ca sanctuar privat al lui Diogenes iar mai târziu cedat cetății de către fiul ctitorului, după investirea lui cu preoția publică a Muzelor. Cultul Muzelor a fost atestat la Olbia de câteva documente arheologice și epigrafice descoperite într-o casă monumentală cu altar, situată în cartierul de nord al 'orașului de jos', unde se presupune că se găsea un sanctuar al Muzelor (Mouseion). Muzele (Μοῦσαι) sunt divinități feminine adorate în ipostaza de patroane ale tuturor formelor vieții intelectuale și artistice. Izvoarele literare furnizează numeroase informații cu privire la originea, genealogia, atribuțiile și cultul Muzelor. Hesiod le prezintă drept fiice ale lui Zeus și Mnemosynei, zeița memoriei. Potrivit unei alte tradiții, Muzele sunt fiicele lui Uranus și ale Gheeii. Numărul Muzelor este foarte rar precizat de către autorii antici care vorbesc despre Muză sau Muze nediferențiat. Homer nu le dă zeițelor decât numele lor generic. În schimb, Hesiod menționează numele a 9 Muze. Potrivit tradiției literare, Muzele erau zeițele inspiratoare ale cântecului și ale poeților, precum și divinitățile protectoare ale diferitelor genuri poetice, ale artelor, științelor și activităților intelectuale. Se pare că cultul Muzelor era originar din regiunea Pieria (Macedonia Sudică), unde izvoarele plasează cele mai vechi locuri de cult ale acestor divinități. Cultul Muzelor a dobândit un caracter particular în comunitatea filosofică creată de discipolii lui Pitagora, la Platon și Aristotel; școlile lor au fost organizate într-o oarecare măsură sub forma unor asociații de închinători ai Muzelor. Muzele sunt legate de Apollon, care cântă la chitară, conducând corul Muzelor: de unde denumirea sa de Apollon Mousagetes. Această imagine a corului Muzelor condus de către Apollon Mousagetes a contribuit la asocierea cultului Muzelor cu cel al lui Apollon datorită analogiei unora dintre atribuțiile lor. Începând de la sfârșitul secolului IV î.C., cultul Muzelor s-a răspândit în numeroase cetăți din Asia Mică, Egipt și Grecia propriu-zisă dar și în coloniile milesiene din Propontida și Pontul Euxin, unde au fost amenajate locuri de cult consacrate Muzelor (Mouseia). Termenul de Mouseion avea sensul de loc de cult consacrat Muzelor, sanctuar sau templu. În concordanță cu sfera largă de activitate a Muzelor, cuvântul Museion avea o gamă largă de semnificații în domeniul cultului, printre care și pe cea de 'asociație de cult', în sensul de asociație de adoratori ai Muzelor. Numele de Mouseion denumise Școala pitagoreică, Academia lui Platon și Liceul lui Aristotel care fuseseră organizate sub forma unui 'thiasos' al Muzelor. Această organizare fusese imitată de Museion-ul din Alexandria care s-a constituit sub forma unei confrerii religioase consacrate Muzelor. Întemeiat de către Ptolemeu I Soter, Museion-ul alexandrin fusese conceput inițial ca o instituție privată aflată în slujba Ptolemeilor, prezentându-se ca un centru de cercetare în domeniul tuturor științelor. El a atras la Alexandria savanți străluciți din întreaga lume greacă a căror principală obligație era de a se dedica cercetării, fiecare în domeniul său de competență. Întreținuți pe cheltuiala Ptolemeilor, savanții Mouseion-ului alcătuiau o comunitate închegată; ei participau la celebrarea cultului Muzelor, la viața comună în interiorul palatului Ptolemeilor și la masa regală. Mărturiile cu privire la cultul Muzelor la Istros / Histria sunt puțin numeroase. Cu excepția câtorva statuete ale unor presupuse Muze, care fac aluzie la venerarea acestor divinități, cultul patroanelor vieții intelectuale și artistice este atestat direct de un decret onorific în cinstea unui anume Diogenes, fiul lui Diogenes. Acest decret, din care s-au

păstrat două copii, datează de la mijlocul secolului III î.C. Este posibil ca o serie de statuete păstrate fragmentar, descoperite la Istros, să reprezinte Muze. Singura statuetă identificată o reprezintă pe Muza Terpsichore. Zeița este reprezentată dansând: ea își ținea probabil lungul său 'chiton' cu mâna dreaptă iar mâna stângă era ridicată într-un gest de dans. Această statuetă, datată la mijlocul secolului II î.C., este o copie a așa-numitei 'Muze dansatoare'. Museion-ul histrian era foarte probabil un loc de cult consacrat Muzelor, mai degrabă un sanctuar decât un templu, având în vedere faptul că, la vechii greci, cu foarte rare excepții, Muzele erau celebrate exclusiv în sanctuare. În calitatea lui de preot al Muzelor, Diogenes urma să fie invitat a lua parte la toate jertfele oferite în numele cetății, împreună cu preoții celorlalte divinități și, la fel ca aceștia din urmă, el trebuia să fie încununat cu cununa sacerdotală. În ceea ce privește Mouseion-ul histrian, este limpede că acesta era un lăcaș de cult închinat Muzelor, la început ca sanctuar privat al lui Diogenes iar mai târziu cedat cetății de către fiul ctitorului, după investirea lui cu preoția publică a Muzelor. Se pare că sanctuarele Muzelor nu conțineau temple în sensul propriu al termenului, ci alte construcții precum altare, porticuri, exedre, teatre, săli pentru banchete sau alte tipuri de construcții. În orice caz, monumentul esențial al sanctuarelor Muzelor era altarul. Izvoarele literare și documentele epigrafice atestă sacrificiile sângeroase de animale consacrate Muzelor. Muzele erau adorate în ipostaza de zeițe ale artelor și culturii. De aceea, se poate presupune o strânsă legătură între cultul Muzelor prezent la Istros și o anumită activitate culturală a cetății. În acest sens, se cuvine să vedem în Mouseion-ul histrian și un mic lăcaș de cultură, cu precizarea că activitățile care se desfășurau aici sub semnul Muzelor se adresau unei elite intelectuale histriene. De altfel, onorurile de care se bucură din partea poporului întemeietorul său și urmașii acestuia, constituie o dovadă pentru interesul public față de o asemenea inițiativă culturală. Academicianul Vasile Pârvan vedea în Mouseion-ul histrian 'o universitate și o academie, în înțelesul actual al acestor cuvinte', întrucât se gândea la celebrul Museion din Alexandria. Însă este evident că Mouseionul alexandrin nu era deschis învățământului și publicului larg, ci reprezenta mai degrabă o ctitorie privată a Ptolemeilor, aflată în slujba lor. Totodată, sărbătorile Mouseia celebrate în cinstea Muzelor constituiau un bun prilej pentru organizarea și desfășurarea unor festivaluri muzicale, cât și a unor concursuri literare și poetice. Se cuvine să remarcăm faptul că sărbătoarea Mouseia nu are o legătură directă cu nici una dintre lunile calendarului histrian. O epigramă funerară de la Tomis evocă o credință religioasă strâns legată de rolul Muzelor ca zeițe ale înțelepciunii și protectoare ale culturii; în epigramă se spune despre defunctă că s-a împărtășit din înțelepciunea Muzelor: 'M-am născut între Muze și m-am împărtășit din bunurile înțelepciunii'. Faptul că s-a împărtășit din înțelepciunea Muzelor îi asigura defunctei nemurirea sufletului, deoarece, potrivit unei credințe larg răspândite în epocă, efortul inteligenței, preocupările intelectuale și culturale în general aveau darul de a purifica sufletul omenesc de pasiunile terestre și de a-l îndepărta de legătura cu materia, apropiindu-l de Muze. Așadar, după o viață consacrată slujirii Muzelor, defuncta de la Tomis putea conta după moarte pe protecția zeițelor culturii. De altfel, de aici s-a născut dorința evocării preocupărilor intelectuale și a culturii defuncților în epitafurile funerare, indiferent dacă aceștia din urmă au fost sau nu în timpul vieții lor oameni de litere".

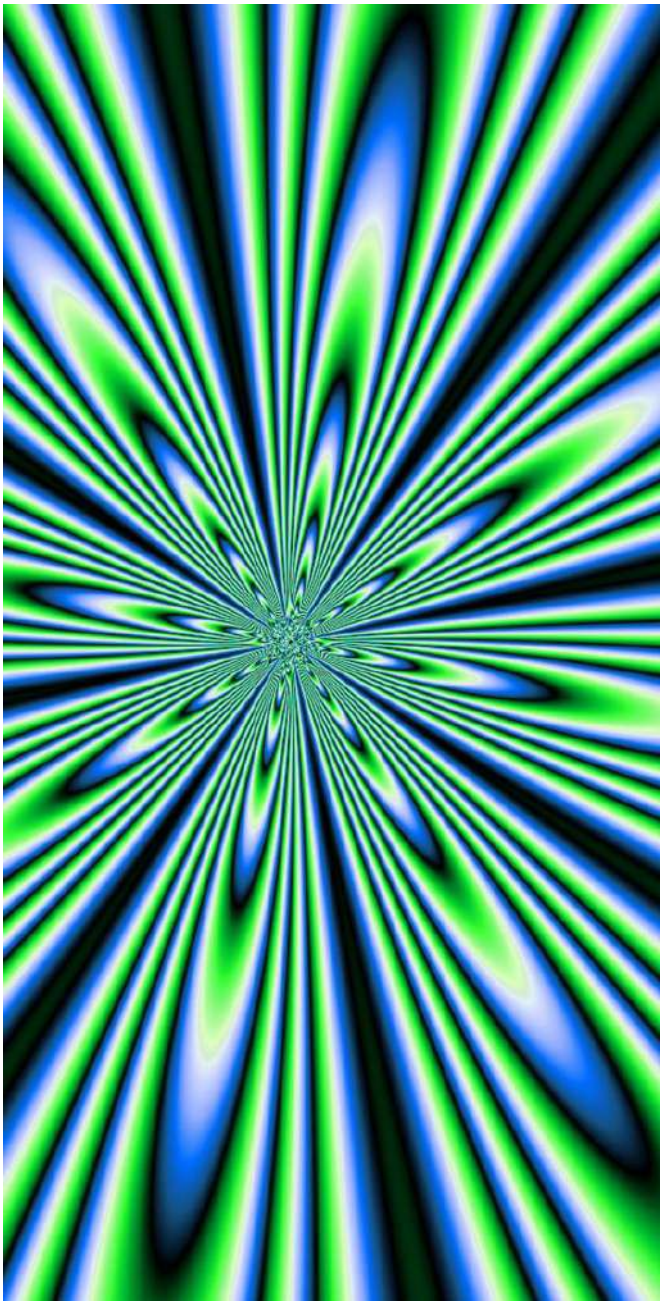

Ulterior stabilirilor Grecilor Anatolieni în jurul Pontului, coloniile lor au devenit atractive pentru o mare putere Imperială apărută cu iradiere din mai îndepărtata Peninsulă Apenină / Italică, anume cea Romană (de altfel, Atena a fost ocupată de Romani din anul 146 î.C. iar bogatul Milet mai târziu). În anul 2006, istoricul Basarabean Anatolie Bajora a scris despre "Prezența barbară în orașele-colonii grecești din Nord-Vestul Mării Negre în secolele VII-I î.C": "În secolele IV-III î.C., un rol remarcabil în dezvoltarea orașelor din Nord-Vestul Mării Negre l-au avut triburile locale. Tot în acea perioadă s-au întărit relațiile cu centrele din Asia Mică, Insulele Cicladice și orașele din Sudul Pontului. Aceea a fost de fapt etapa de apogeu a dezvoltării economice: agricultura, meșteșugurile, comerțul și cultura, îndeosebi arta și arhitectura. Însă spre sfârșitul perioadei respective s-au observat primele semne ale crizei social-

economice, fapt care a produs importante schimbări și în viața politică, desigur evenimentul fiind provocat și accelerat de expansiunea romană. Din secolul III î.C. a început presiunea asupra polisurilor de pe litoralul pontic și din partea triburilor barbare, tot mai des având loc ciocniri militare cu sciții, triburi care doreau să-și subordoneze acele orașe. Pentru a face față agresiunii crescânde din partea Romei, polisurile amplasate în zona Nord-Vestică a litoralului Mării Negre au încheiat alianță cu împăratul Pontului Mytridathes VI Eupatorul. Este adevărat că alianța nu a fost foarte efectivă, fiindcă Mytridathes s-a bazat pe orașele-state Trans-Pontice, unele dintre ele fiind chiar unite sub sceptrul său. Perioada războiului lui Mytridathes a generat schimbări profunde în istoria dezvoltării majorității orașelor Nord-Vest Pontice, care au început treptat să-și piardă independența politică".

Regatul Pontic (violet), aliat cu Regatul Armeniei (verde)

Mitradates VI, ultimul Împărat al Imperiului Pontic, care a cârmuit în 120-63 î.C., a fost știut ca Eupator / "Eu-Pator" = "Tătuc"; i s-a zis "cel Mare" pentru rezistența strașnică pe care a opus-o față de extinderea Romană, cea mai tare după generalul Hanibal Barca al Punilor (a murit după ce a avut contra Romanilor 3 războaie grele). S-a născut în Sinope 42,02 lat. N, 35,09 long. E - colonie Cariană, cel mai Nordic port Anatolian la Marea Neagră - și pretindea că era descendent al Împăratului Kurus / Cyrus "cel Mare", întemeietorul Imperiului Perșilor și al generalilor Împăratului Alexandru Makedon. Strămoșul Mitradates I a întemeiat Imperiul Pontic în anul 281 î.C., cu capitala la Amasia (orașul unde apoi s-a născut geograful Strabon, nobil care a învățat în Caria). Împăratul Mitradates VI și-a extins Imperiul Pontic în jurul Mării Negre (pe steagul său figurau împreună semiluna și soarele, arheologul Român Dumitru Tudor 1908-1982 de pe plaiul Cloșanilor - de la limita Băniei cu Banatul - observând că acele simboluri Cerești au fost asociate inclusiv Anticilor Cavaleri Dunăreni): în anul 116 î.C. a aranjat cu nobilul Gordios omorârea cumnatului său Ariarathes VI al Capadochiei, pentru ca să cârmuiască acolo numai sora și soția lui totodată - ca Regentă - iar când ea s-a însoțit cu Nikomedes al Bitiniei, și-a pus fiul de 8 ani în fruntea Capadochiei, cu omul de cea mai mare încredere Gordios ca Regent (ulterior, când Romanii conduși de generalul Sulla 138-78 î.C. au atacat în primul război mitradatic 89-85 î.C., nobilul Gordios din Capadochia s-a opus eroic dar a fost învins). În anul 115 î.C. Împăratul Mitradates VI al Pontului a moștenit Armenia Mică, apoi a cucerit Colchisul; cetățile Crimeeii au apelat la el pentru sprijin contra Sciților și astfel a ajuns să controleze Nordul Pontului Euxin: extinderea puterii sale în toată Anatolia a avut loc treptat, coagulând rezistența autohtonilor din cauza pericolului Roman (în aceeași coaliție formată de el împotriva Romanilor fiind cuprinse deopotrivă cetățile Cariane din Caria - Mitradates VI având-o ca a doua soție pe inteligenta Monima din Stratonikeia / de lângă Sanctuarul Gherga - și cetățile Cariane din Dobrogea); Mitradates VI - foarte îndrăgostit de frumoasa Monima - chiar a locuit un timp la Stratonikeia iar fiica lor a ajuns Regina Capadochiei (copiii aceleia fiind ultimii Regi acolo, înaintea transformării Capadochiei în provincie Romană). Puternicul cârmuitor Mitradates VI - din colonia Cariană Sinope / S Pontic - a fost predecesorul Împăratului Burebista / din V Pontic (unde Carianii aveau numeroase colonii): cununia sa cu nobila Cariană Monima - și traiul său în Caria pentru un timp - au consolidat legăturile ce au urmat (prin dezvoltarea Imperială în fruntea căreia a fost Burebista) contra expansiunii Romane. La Tomis / azi Constanța - în comparație cu Callatis / Mangalia sau Histria - s-au găsit cele mai multe monede de aur mitradatice (destinate întreținerii trupelor formate mai ales din Geți împotriva Romanilor); se poate observa că imediat după decesul puternicului Mitradates VI din Bazinul Pontic s-a lansat foarte amplu, îndeosebi peste cetățile Grecești din Dobrogea - de unde îi trebuiau și meșteri Cariani / Ghergani pentru monumentele ori cetățile sale - Împăratul Burebista din Bazinul Dunării (începând cu bătălia de la Histria din anul 61 î.C. contra Romanilor conduși de proconsulul Macedoniei Antonius Hybrida, câștigată de Burebista, continuatorul politicii anti-Romane al marelui cârmuitor Mitradates VI).

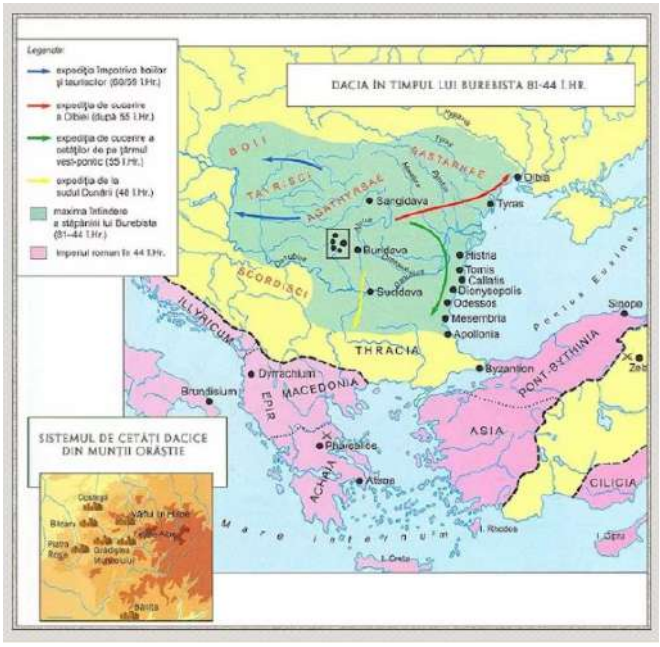

În anul 2014, istoricul Basarabean Ion Țurcanu în "Antichitatea greco-romană la Nistrul de Jos și în teritoriile învecinate" a scris: "Pătrunderea grecilor în apele Mării Negre trebuie să fi început încă în ultimele secole ale mileniului II î.C. Teama de puterile ascunse ale mării și

incapacitatea de a o stăpâni au dat naștere numelui pe care grecii, la etapa timpurie a istoriei lor, au dat-o Mării Negre: mare neospitalieră, expresie pe care ne-a transmis-o mai ales antichitatea clasică, prin gura poetului Pindar și mult mai târziu prin cea a lui Ovidiu ('Euxini litora Ponti: dictus ab antiquis Axenus ille fuit'). E posibil ca grecii să-și fi închipuit că marea era de fapt un ocean sau parte a unui ocean, ceea ce i-ar fi putut face să se teamă de ea și deci să amâne pentru 2 secole colonizarea ei, numai că în secolele X-IX î.C. încă nu existau premisele care aveau să determine colonizarea. Cu trecerea timpului, pe măsura perfecționării construcțiilor navale și a dezvoltării artei navigației, marea a devenit tot mai blândă, mai primitoare, ceea ce i-a adus, așa cum a arătat același Ovidiu, un alt nume, acela de mare ospitalieră. Numele actual al Mării Negre vine tot din antichitate și pare să fie de origine iraniană; acest conținut semantic al numelui a fost însușit de toți cei care au trăit lângă ea, dar și de cei care s-au aflat doar o vreme în preajma ei. Unele mărturii arheologice - de la Histria și Berezan, de exemplu - sugerează prezența grecilor în aceste locuri încă din secolul VIII î.C. Colonizarea litoralului pontic mai devreme ar fi fost zădărnicită de incursiunile repetate ale cimerienilor; au fost însă și alte cauze, în special de ordin economic. Modalitățile de întemeiere a coloniilor erau variate, dar procedura care s-a impus aproape în mod absolut era cea care se realiza prin voința instituțiilor de stat ale polisurilor ce se hotărau să înființeze colonii. Principalele sarcini constau în cercetarea preliminară a teritoriilor viitoarelor colonii de câțiva oameni delegați de cele mai înalte foruri de stat din metropolă cu acea misiune specială, știindu-se că grecii navigau frecvent în Marea Neagră încă din secolul VIII î.C. și alegerea unui conducător al grupului de coloniști, numit 'oikist'. Acela, delegat cu împuterniciri aproape nelimitate și însoțit de un grup numeros de coloniști, până la câteva sute de oameni, pleca navigând de-a lungul coastelor uscatului la locul dinainte știut, unde înființa colonia. Locurile preferate depindeau de scopurile urmărite de coloniști, altfel spus, de caracterul viitoarei colonii. În general, se vorbește de câteva categorii: agricole, comerciale, pescărești, chiar piratерești. Este însă greu de închipuit că ar fi putut exista o colonie care ar fi avut doar o singură ocupație, mai cu seamă dacă ne gândim la piraterie. Ceea ce e de admis ca cel mai probabil e că primele comunități erau orientate spre activități largi și diverse, în general pașnice, continuând în noua patrie ocupațiile din metropole. Întrucât principalul mobil al plecării de acasă era lipsa sau insuficiența de pământ, coloniștii căutau pământuri fertile. Acestea însă trebuiau să se afle în mod necesar lângă mare, fapt ce se explică atât prin dorința de a păstra legătura cu metropolele, cât și prin modul de viață al coloniștilor, care erau originari din polisuri situate pe sau lângă litoralul maritim și deci, în afară de faptul că erau aproape întotdeauna agricultori și crescători de vite, mai erau marinari și pescari. De aceea, continuând tradiția și totodată urmărind să obțină pământurile de care aveau nevoie pentru a cultiva cereale și a crește vite, coloniștii căutau să întemeieze noua așezare într-o zonă favorabilă practicării agriculturii din apropierea unui golf, a unei rade sau a estuarului unui râu, cum erau de exemplu locurile de revărsare în mare a Nistrului, Bugului și Niprului. Odată debarcați pe țărm, noii sosiți înființau la început o așezare destul de primitivă, pe care o împrejmuiau cu un zid grosolan de apărare. Dar în cel mult câteva decenii așezările de acel fel erau înlocuite de cetăți solide din piatră, după modelele din patrie, cu case private, edificii publice, cu un sistem de fortificații și destul de des cu construcții portuare. În același timp începea valorificarea pământului, care era împărțit în loturi egale și apoi repartizat coloniștilor de către conducătorul 'oikist' prin tragere la sorți. Colonizarea greacă din era arhaică a fost numită de unii istorici aventură, dar bineînțeles nu în sensul peiorativ al termenului. Aceasta a fost o acțiune temerară, o călătorie în necunoscut, adeseori plină de pericole, care i-au însoțit pe coloniști din momentul expatrierii și până la afirmarea deplină a puterii lor pe pământurile pe care și le-au ales. Lipsurile sau necazurile de la baștină au constituit motive temeinice ca aceia să ia hotărârea de a pleca din patrie pentru a-și întemeiea un cămin în străinătatea necunoscută, dar numai prin ele însele acelea nu pot lămuri amploarea, tenacitatea și reușita aventurii. Au existat, în afară de acelea, 3 factori mai puternici: credința în zeii lor, încrederea în ei înșiși, în propriile lor puteri și capacități, și modelele de acasă, despre care erau siguri că dacă le vor implanta în noile teritorii, vor reuși cu siguranță. Despre Tyras / Cetatea Albă - la gura Nistrului - de exemplu s-a spus că la început fusese o colonie exclusiv agricolă, ceea ce pare puțin probabil. Nici o colonie nu a fost întemeiată în spații complet izolate, pustii, ci în locuri unde se puteau stabili legături cu populații care aveau anumite ocupații productive. Majoritatea coloniilor grecești de jur-împrejurul Pontului au fost întemeiate de cetățeni ai orașului anatolian Milet, din care motiv această mare a fost numită uneori, din antichitate, Mare Milesiană sau Lac Milesian (în 494 î.C. a încetat înființarea de colonii pontice de către Milet, deoarece metropola a ajuns să facă parte din Imperiul Perșilor). Strabon XIV 1:6 avea desigur dreptate când afirma că 'multe lucruri a făcut acel oraș dar cel mai mare din ele este numărul coloniilor lui, deoarece Marea Neagră a colonizat-o în întregime, tot așa ca și ProPontida și multe alte ținuturi'. Vorbind despre cetățile grecești de pe litoralul vest-pontic, Ovidiu zicea în 'Tristele' 3:1 că 'aici au venit coloniști trimiși de Milet și au pus casele lor grecești în țara geților'. Tradiția literară antică a atribuit orașului Milet întemeierea - după mărturia lui Pliniu cel Bătrân 4:26 - a 90 de cetăți (la același autor, Olbia - de la confluența Bugului cu Niprul - se mai numea și Miletopolis). Foarte puținele studii actuale referitoare la așezarea greacă puțin cunoscută Orgame de lângă Delta Dunării, pe malul Lacului Razelm (ca de exemplu cea de Mănucu-Adamesteanu) susțin că ar fi fost și ea întemeiată de milesieni. Ceea ce pune la îndoială posibilitatea înființării așezării de către imigranți veniți direct din Milet este faptul că ea are o preistorie indigenă, ceea ce nu poate explica de ce noii veniți s-au așezat peste o populație locală și nu și-au întemeiat propria lor așezare într-un ținut nelocuit, așa cum se practica peste tot la înființarea coloniilor. Și mai trebuie semnalat încă un detaliu important: aproape fără excepție, acelea erau situate lângă o radă sau un estuar, dar neapărat la mare, preferabil într-un loc cât mai puțin accesibil eventualelor atacuri din afară, pe când Orgame s-a aflat într-un loc mlăștinos. Cauzele interesului deosebit al Miletului pentru colonizare, în afara problemelor de ordin material, care erau comune pentru toate polisurile participante la acest proces, țineau de lupta îndelungată și istovitoare cu Regatul Lydiei în secolul VII î.C., ce s-a soldat cu devastarea zonei rurale a cetății, precum și luptele politice interne".

"Influența grecilor pe litoralul pontic s-a afirmat nu numai prin întemeierea coloniilor de la început, ci și prin faptul că unele din acele colonii au întemeiat, la rândul lor, alte așezări, fie în imediata lor apropiere, fie la o depărtare mai mare; astfel, Histria - întemeiată, în baza cronicii târzii a lui Eusebiu din Caesarea, pe la 657 î.C. - a înființat, pe malul stâng al limanului Nistrului, așezarea Nikonion, probabil în a doua jumătate a secolului VI î.C. Relațiile coloniilor cu metropolele au fost diferite, variind de la caz la caz. În general, ele aveau legături mai strânse cu orașele-mamă, dar puteau avea contacte la fel de bune, iar uneori chiar mai strânse, și cu alte cetăți din lumea greacă. Regula valabilă pentru toate coloniile a fost că, din momentul întemeierii, acestea deveneau orașe-state aparte, independente, având statutul politic și toate instituțiile publice pe care le-au cunoscut în patria lor. Excepție de la acea regulă făceau doar emporiile, adică factoriile comerciale, create anume pentru a servi metropolele și tocmai de aceea aveau mai degrabă statut de reprezentanțe ale acelora în noile teritorii. Trebuie însă să observăm că aici e vorba de acele emporii care au avut tot timpul acel statut, cu funcții exclusive de simpli agenți comerciali ai polisurilor egeene, nu de cele care, fiind înființate ca emporii, cum a fost de exemplu cazul Olbiei, ulterior au devenit orașe-state de sine stătătoare. Statutul politic specific al polisului nu admitea în principiu recunoașterea autorității unui factor de putere din afară asupra cetății. Din acel motiv, coloniile pontice nu au urmărit niciodată obiectivul de a se uni și a crea o singură formațiune politică, în pofida faptului că de multe ori interesele lor o cereau, fie sub presiunea barbarilor sau a unor state puternice, ca Atena în secolul V î.C. Pe de altă parte, fiind izolate totuși de orașele-mamă și aflându-se o perioadă îndelungată în mijlocul unor populații indigene în general numeroase, cetățile din colonii au avut de suportat o puternică influență din partea acelor populații, care s-a regăsit în toate manifestările culturii și ale modului lor de trai, fără să fie evitată sfera vieții politice și sociale: în religie, artă, construcții, rit funerar, vestimentație, alimentație, în fabricarea uneltelor și armelor, în confecționarea veselei și a podoabelor, etc. dar într-o anumită măsură și în peisajul etno-social al comunităților, iar pe alocuri chiar și în caracterul regimurilor politice. Ba, în anumite perioade, ele au fost nevoite să accepte protecția sau chiar stăpânirea impusă cu forța din partea unor conducători ai populațiilor învecinate, cum a fost cazul regilor traci Teres, Sytalkes, Seuthes, ș.a. în secolul V î.C. sau așa-zisul protectorat al sciților asupra unor orașe ca Histria și Olbia, tratat uneori cu neîncredere. Mult mai sigură a fost stabilirea unei dominații a regilor macedoneni asupra cetăților grecești de pe coasta vestică a Mării Negre, cu începere din anul 339 î.C., care - abstracție făcând de fiscalitatea excesivă - în general pare să fi fost tolerantă, poate cu excepția expediției din 331 î.C. a lui Zopyrion, când a asediat Olbia și ar fi distrus cetatea Nikonion (azi e localitatea Roxolani). Dar acest fenomen iese oarecum din cadrul relațiilor coloniilor grecești cu barbarii. Cât privește - în general - influențele acestora din urmă asupra comunităților grecești din mediul lor, este cunoscut foarte bine că astfel de influențe, oricât de insistente și de îndelungate ar fi fost, nu au avut cum schimba radical caracterul grecesc al coloniilor; dimpotrivă, impactul civilizației grecești asupra populațiilor locale a fost incomparabil mai puternic. De fapt, relațiile cetăților grecești cu populația locală, atât cu cea din teritoriul imediat învecinat, care (de regulă) făcea parte din colonie cu titlul de 'chora' și avea sensul de ținut, spațiu rural, cât și mai ales cu comunitățile etnice din jur - la momentul înființării, cu tracii și cu sciții - au fost diferite, dar în general pașnice. Cercetările arheologice la Berezan - nume conectat de Borysthene - au stabilit că acolo fortificațiile nu au existat iar până în secolul V î.C. acelea nu au putut fi constatate nici la Olbia, când au fost semnalate de Herodot 4:78 și nici în cetățile bosporane (de la strâmtoarea dintre Pont și Azov). Ziduri de apărare către teritoriile rurale nu au fost găsite nici la Histria, în orice caz, acelea nu au existat până în secolul V î.C. Resturile zidurilor de apărare din Histria și Callatis, care s-au păstrat și au putut fi cercetate sistematic, nu sunt mai vechi de secolul IV î.C. Din astfel de constatări, istoricii au tras concluzia că, cel puțin în momentul întemeierii coloniilor, în multe cazuri și un secol sau două după aceea, relațiile dintre coloniști și populația locală au fost pașnice. Și de vreme ce aproape toate cetățile pontice erau colonii ale Miletului, a fost firesc să se caute explicația acelor atitudini, întâi de toate, în comportamentul coloniștilor milesieni, o astfel de atitudine născându-se din experiența Miletului de colaborare îndelungată cu cele mai diferite popoare și regimuri politice, care s-au manifestat în spațiul anatolian. Acea experiență a dat naștere unei anumite suplețe și dibăcii în raporturile politice și diplomatice, de aceea - odată stabiliți pe țărmurile Pontului - milesienii au fost dispuși mai degrabă către înțelegeri pașnice și contractuale decât către luarea cu forța în stăpânire a ținuturilor colonizate. Înființarea Ligii de la Delos a însemnat pierderea temporară a influenței Miletului în Marea Neagră, cedând locul Atenei: expediția conducătorului statutului atenian Pericle în Marea Neagră, pe la 437 î.C. - despre care aflăm de la Plutarh - apoi cea din 424 î.C. a lui Lamachos, au urmărit să asigure supunerea necondiționată față de Atena a coloniilor pontice; Histria, Tyras, Olbia, împreună cu alte câteva polisuri pontice, au fost forțate să intre în uniunea maritimă ateniană (dacă va fi fost așa, din acel moment cetățile pontice nu mai aveau libertate nici măcar în activitatea lor economică, fiindu-le impusă mai ales sarcina de aprovizionare a Eladei, și în primul rând, a Atenei cu pâine, forțându-le ca și celelalte fluxuri de mărfuri pentru

export să le orienteze în aceeași direcție iar orice încercare de nesupunere era înăbușită cu cruzime). Înfrângerea Atenei în Războiul peloponeziac (404 î.C.) a descătușat coloniile pontice, făcându-le să-și recapete libertatea. Miletul și-a restabilit parțial și pentru o vreme autoritatea în bazinul Mării Negre; în noua Eră, metropola milesiană a continuat să întrețină relații bune cu coloniile sale pontice, reînnoind - între altele - tratatele cu unele din ele. Instaurarea stăpânirii romane pe litoralul vestic al Mării Negre și cuprinderea țărmului nord-vestic al acestei mări în sfera de influență a Romei practic au lichidat micile state independente grecești din aceste teritorii. La începutul dominației romane, în orașul Tyras / Cetatea Albă ar fi existat un spital militar, ceea ce presupunea un serviciu medical pentru populația cetății; dintr-o inscripție votivă aflăm numele a 2 medici, Lucius Papirius Olimpicus, medic al vexilației din Tyras și Marcus Seius Gargilus, medic cu soldă dublă, care era în slujba unei unități de infanterie marină ce staționa în această cetate și care făcea parte, desigur, din 'Classis Flavia Moesica': cei 2 medici aparțineau unor categorii sociale diferite, cel dintâi având o poziție socială inferioară, fiind probabil libert, iar celălalt reprezenta o categorie privilegiată, care viza flota și garda pretoriană". ("Vexilația" era forța armată Romană - de mărimea unui detașament - cu misiune temporară, în "vexilația" Tyras fiind detașați militari din Legiunea Macedonica; "Classis Flavia Moesica" era flota Romană pe Istru / Dunărea inferioară, cu acțiuni până în Crimeea, având baza navală la Isaccea 45,16 lat. N, 28,27 long. E / județul Tulcea).

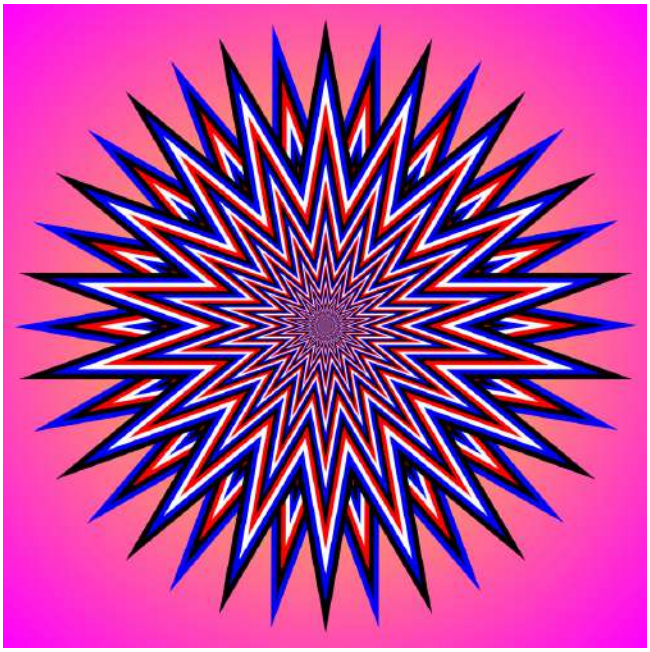

Așadar, foarte clamata imixtiune Elenă în Bazinul Pontic ar fi fost doar pentru o generație, inițiată de generalul Pericle / bărbatul Carianei Aspasia din Milet (după invazia Perșilor, în acel secol mulți Vest Anatolieni au trecut Marea Egee, plecând spre diverse zări): unii în Epoca Modernă au îmbrățișat propaganda politică Elenă și au denaturat adevărul istoric, închipuind - în mod injust - că ar fi fost o extraordinară influență a Atenei la Marea Neagră (vremuri de multe secole, toate coloniile Grecești întemeiate în Bazinul Pontic au fost Anatoliene - respectiv Cariane / Gherghite - nici una Ateniană, căci orașul-stat Atena nu a întemeiat nici o colonie la Marea Neagră); de fapt, Miletul a fost în cea mai mare parte a mileniului I î.C. cel mai puternic factor alogen în Marea Getică = Neagră, prin coloniștii săi Cariani / Gherghiți (iar Dr. Jan de Boer de la Universitatea din Ghent 51,03 lat. N, 3,2 long. E / Regatul Belgiei a arătat în anul 2002 că în afara poveștii Elenului Plutarh - o ulterioară invenție în scop de propagandă pentru Atena - nu-s alte surse documentare, nici dovezi arheologice despre vreun control Atenian vreodată în istorie la Marea Neagră). De altfel, e de știut că generalul Pericle (comandantul militar al Atenei) a fost onorat de vizita istoricului Carian Herodot - din S Peninsulei Anatoliene - care apoi s-a dus în S Peninsulei Apenine: pe atunci, Carianii erau încă renumiți ca redutabili militari și navigatori, ei colonizând - printre altele - țărmurile Mării Negre, inclusiv Dobrogea, fără lupte cu alți redutabili militari, anume indigenii Geți, cu care au dezvoltat veritabile simbioze; iar istoricul Herodot - contemporan cu generalul Pericle - nu a scris despre vreo capacitare militară a Atenei pentru Pont.

După ce a studiat corăbierii sacri Gherghiți - decidenții coloniștilor Dobrogei - Dr. Zoe Petre a afirmat (în "Pontica" din anul 2014): "nu există o ipoteză plauzibilă care să explice extraordinara investiție colonizatoare a cetății Milet la Pontul Euxin, în general și aproape de hotarele dunărene, în special; nu se cunoaște nimic despre oikiștii orașelor grecești din Pontul stâng" (adică despre primii șefi de pe uscat ai coloniștilor). De exemplu, după ce tatăl ei academician a condus timp de decenii șantierul Histria, profesoara emerită a Universității din București - fosta decană a Facultății de Istorie - a scris (tot în anul 2014): "Cel puțin o parte din aceste lacune vor putea fi completate în ziua când se va putea cerceta în întregime acropola greacă a cetății; până atunci trebuie să ne imaginăm viața culturală a cetății bazându-ne pe mărturiile provenind din toate orașele ioniene, respectiv grecești, din Era arhaică și clasică". Deci - după multiplele și îndelungatele investigații ale specialiștilor - încă nu se știu nominal cei mai timpurii lideri Cariani stabiliți pe malul Dobrogean și ce motive i-au mânat la Marea Neagră; autorul lucrării "Originea Gherga" avansează atât unul dintre nume - al neamului Gherga - cât și una dintre motivațiile pentru ce au făcut-o membrii săi (de ce au ajuns în mediul Get): fiindcă puteau. Oricând - inclusiv în Epoca Modernă - întemeietorii s-au dovedit a fi doar cei puternici iar în Vechea Lume s-a demonstrat că Gherghiții au fost dintre puternicii Cariei, Țară care concret a colonizat Pontul; după implicările corăbierilor sacri Gherghiți în navigări și în decizii, de ce ar fi

lipsit chiar cârmuitorii Sanctuarului central - care le purta numele - al Cariei / Țării Gherghiților tocmai de la colonizarea efectivă a țărmurilor Mării Negre, fenomen desfășurat timp de secole de către cetățenii / compatrioții și respectiv credincioșii lor? În acele timpuri din mileniul I î.C. când leii încă existau în Nordul Balcanilor - iar Dobrogea e cea mai Nordică regiune Balcanică - înaintașii coloniștilor luau "partea leului", adică beneficiau de avantajele primilor sosiți: Gherghiții cârmuitori religioși, respectiv Gherghiții corăbieri sacri, au fost pe uscat Gherghiții "oikiști" (anume, cei dintâi șefi ai coloniștilor, respectiv fruntașii gospodarilor / în Greacă "oikoi" = "case").

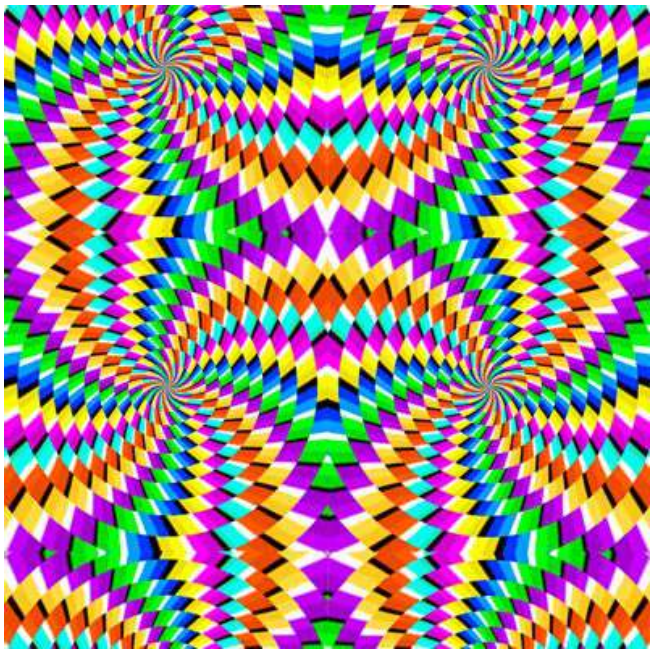

Cristina Alexandrescu de la "Institutul de Arheologie Vasile Pârvan" din București, împreună cu Judit Zoldfoldi de la "Institutul pentru Testarea Metalelor" al Universității din Stuttgart / Germania și Heinrich Taubald, șeful geochimist de la Universitatea din Tubingen / Germania au anunțat tot în același an 2014: "e cunoscut faptul că sculptura antică din regiunea dintre Dunăre și mare, în special în orașele grecești, era realizată din marmură de import; investigând monumentele din colecțiile Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța - cu documentarea (descrierea macroscopică, determinarea dimensiunii maxime a cristalelor, etc.) și prelevarea probelor făcute la muzeu iar analiza probelor de pulbere de marmură desfășurată în laboratoare din Germania - rezultatele au indicat originea unor marmure cu granulație fină provenind din Milet iar în câteva cazuri materialul pare să provină din cariere din zona Yatagan (pentru certitudine fiind așteptate rezultatele unor analize încă în desfășurare, anume analiza izotopică și a elementelor urmă)". Se poate observa că menționatul oraș Antic Anatolian Yatagan - aflat în vecinătatea Sanctuarului Gherga - a furnizat marmura marelui așezământ religios Gherga din inima Cariei (iar corăbiile navigând între Caria și Dobrogea au transportat așa ceva); în continuare, se pot vedea Antice tăblițe mici - de 20/16 cm, 12/10 cm, 25/25 cm - din marmură Cariană adusă de lângă Sanctuarul Gherga sau poate chiar direct din Sanctuarul Gherga în Dobrogea (existente acum în Muzeul Constanței):

Mitra / Tomis	*Cavaleri / Camena*	*Hera și Zeus / Callatis*

Marmura Sanctuarului Anatolian Gherga în Dobrogea

În anul 2016, autorul Român George Grigore a scris despre "Hecate Triformis descoperită la Constanța": "Statuia lui Hecate Triformis apare în cadrul tezaurului de sculpturi de la Tomis (Constanța) într-o reprezentare clasicizantă. Uneia dintre cele 3 statui din triadă îi lipsește capul. În mâini, cele 3 reprezentări ale zeiței au simboluri specifice; în partea dreaptă a fiecăreia, jos, este reprezentat un câine (legătura cu presentimentul, cu o altă lume, a umbrelor). Pe cap poartă câte un coș, ca semn al abundenței. Hecate este cunoscută ca zeița greacă a răscrucilor (răspântiilor de drumuri). De cele mai multe ori era înfățișată cu 3 capete; de obicei, era însoțită de fantome de câini, despre care se spunea că o slujeau (semn al aceluiași presentiment, al mesajului dintr-o altă lume). Hecate era o zeiță în religia greacă veche și mitologie, cel mai adesea prezentată la început ținând 2 torțe în mâini (focul ceresc, lumina călăuzitoare) iar în perioada ulterioară fiind reprezentată în formă triplă. În scrierile pre-creștine ale oracolelor chaldee, zeița a fost privită ca una dintre stăpânitorii de pe pământ, mare și cer, precum și având un rol universal, ca Mântuitor, ca Maică a Îngerilor și a Lumii Cosmice sufletești. Ea a fost una dintre principalele zeități adorate în gospodării, ca o zeiță protectoare și cea care a acordat prosperitate și binecuvântări de zi cu zi asupra familiei. Hecate poate avea originea în rândul carianilor din Anatolia, unde variante ale numelui ei se găseau ca nume date copiilor. Hecate era venerată în Colchida. Etimologia numelui Hecate Ἑκάτη nu este cunoscută, dar el poate fi tradus ca 'cea care operează de departe' (de la distanță), 'cea care elimină sau conduce sfârșitul', 'cea de mare anvergură', etc. Există o trimitere la numele zeiței din mitologia egipteană Heket, patroană a nașterilor, zeița dedicată creației și fertilității. Geniul poetic al lui Sapho i-a atribuit titulatura de 'Regină a Nopții'. În Infern, puterea și autoritatea ei au fost enorme: era supranumită fie 'Judecătoarea Morții', fie 'Regina invincibilă'. A fost protectoarea sufletelor pierdute și păstrătoarea cheilor adevărurilor întunecate. Putea fi văzută doar de câini iar aceia urlau atunci când zeița era în apropiere ('Câinii Pământului', protectorii planetei). Ajuta eroii chiar împotriva zeilor și a fost singura divinitate căreia Hercule i-a ridicat, din recunoștință, un templu. De altfel, nașterea acelui erou al omenirii a fost posibilă datorită protecției oferită de 'Cea de nenumit'. Se spunea că pentru a ajunge să-ți împlinești destinul - sau să realizezi ceva deosebit în viață - trebuie să-ți cunoști și posibilitățile din zona întunecată. Cei vechi spuneau - mai simplu - că trebuia să o cunoști (re-cunoști) pe Hekate. Din sinteza geților din Asia Mică și a așa-numitelor 'Popoare ale Mării' / în fapt, primele triburi grecești, care au preluat acea credință de la vechii traci ('Geții

de Aur' din jurul Mării Negre), a rezultat credința în cea mai complexă zeitate a întunericului: Hekate. În același timp, Hekate era una dintre cele mai temute divinități, spunându-i-se, în șoaptă, 'Cea de nenumit'. Complexitatea ei era nemaiîntâlnită: a fost zeița lunii întunecate, însă i se spunea 'Phosphoros' = 'Aducătoarea de Lumină' / 'Lucifera' în latină. Era atât distrugătoarea vieții, cât și cea care restaura viața. Într-un mit, ea s-a transformat într-o ursoaică, și-a ucis propriul fiu, pentru ca apoi să-l readucă la viață. 'Cea de departe' sau 'Cea Îndepărtată' avea drept locuință cea mai întunecată zonă a lumii de dincolo, Infernul / Tartarul (de fapt, realismul întunericului = lumea ascunsă, alternativă). Totuși, marele Hesiod, în a sa 'Teogonie', i-a acordat o importanță extraordinară, afirmând că ea stăpânea toate cele 3 lumi: lumea morților, cea a oamenilor și cea a zeilor. În acel sens Hekate era încă de atunci numită 'Tripla zeiță', reprezentată ca având 3 capete și 3 trupuri. Acea sintagmă explicit, cât și trinitatea, aveau să o însoțească, Hekate purtând și numele (sau epitetul) de 'Trivia'. Ea avea o triplă imagine: zeiță a belșugului, fertilității și magiei, zeiță a Lunii și a misteriilor întunecate, regină a nopții, spiritelor și făpturilor nocturne. Marea zeiță era reprezentată printr-o trinitate a propriei înfățișări, fiind pe rând Artemis (Diana sau Bendis), apoi Selene (Luna) și - în final - ea însăși, Hekate; de aici a provenit și cea mai cunoscută identificare a zeiței: Tripla Lună. Luna la început, primul pătrar - deseori asociată cu Artemis / Diana sau traco-geta Bendis - luna plină = Selena și ultimul pătrar (până la luna întunecată) Hekate. Tot o trinitate divină era și Hekate / stăpâna vieții: Hebe (zeița tinereții, pururea virgină), Hera (mama divină) și în fine, apusul vieții, trecerea către cealaltă lume, Hekate. Hekate era și o stăpână a morții, a lumii de dincolo, iar în acea calitate Hekate făcea parte tot dintr-o trinitate; astfel, Hades reprezenta ideea că nimic nu mai exista după moarte, soția sa Persephona însemna speranța existenței pe lumea cealaltă și chiar a revenirii, a reînvierii iar cea de-a treia, misterioasa Hekate, era credința în ciclicitatea existenței. Tot 3 au fost și arcanele lui Hekate, reprezentate de 3 obiecte: Cheile - aspectul de păzitor al lumii întunecate, Biciul - calitatea ei de răzbunătoare, dar și de păstor al sufletelor în lumea de dincolo și Pumnalul - puterea sa ritualică. Dar obiectele pe care Hekate le purta permanent alături de ea au fost cele 2 torțe, având de asemenea o triplă semnificație: de lumini în întuneric (zeița era o călăuză în întuneric dar și o inițiatoare în misterii și adevăruri ascunse), de arme (cu care neînvinsa zeiță a ucis dușmanii zeilor - giganții și titanii) și - în fine - de instrumente ritualice ale purificării în viață sau (în) moarte. Tripla zeiță a modificat și magnifica religie celtică, iar prin intermediul aceleia - dar și a înclinației celților către domeniile științelor ascunse - Hekate a devenit divinitatea principală a religiilor ascunse medievale. De altfel, calitatea sa de patroană a vrăjilor - a magiei - nu era rău văzută de greci, cultul său fiind condamnat doar de creștinism. Revenind la origini, Hekate era pentru lumea greco-romană zeița răscrucilor, fiind uneori numită 'Artemis a răscrucilor'. Întâlnirea cu ea reprezenta o posibilă schimbare a cursului vieții. Putea aduce adoratorilor ei noroc dar și ghinion, exact ca și cunoșterea (adevărată sau pseudocunoștere) sau ca și credința (reală sau prefăcută). Localitățile greco-romane o venerau și sub forma așa-numiților 'Hecatei' - stâlpi postați la intrarea în locuințe dar și la răscruci - purtând efigia sau imaginea zeiței. Statuilor sale cu 3 chipuri din răspântii i-au luat locul Troițele (3 direcții în care se putea porni, la care se adăuga direcția din care venea pe drum călătorul). În perioada sacrificiilor ritualice, lui Hekate i se jertfeau câini, animalul care o însoțea pe zeiță. Altarele zeiței erau joase, de multe ori pe jumătate îngropate, ca simbol al prezenței sale în lumea de jos, dar și pe pământ. Tripla Hecate se 'desfășura' în jurul unui stâlp ce reprezenta Coloana Cerului (Stâlpul Get / Djed). Ea reprezenta 'poarta' de trecere către cele nevăzute. Ea era de fapt o 'babă' de punte / pod. Babele noastre reprezentau de fapt 'babe' de punte / pod, loc de trecere, porți către necunoscut. Tripla zeiță, stăpâna cerului, pământului și infernului, păstrătoarea științelor întunecate, regina nopții, protectoarea ciclului viață-moarte-viață, Hekate a fost - fără îndoială - o mare divinitate, o intrare în necunoscut, dar și o întâlnire (răscruce) a Naturalului cu Supranaturalul".

Hartă de Sir Ellis Minns, 1913

Singura referire din Noul Testament la un element Scit a fost "Unde nu mai este elin şi iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate şi întru toţi Hristos", în "Epistola către Coloseni" 3:11 scrisă din Roma în secolul I de Sf. Pavel către locuitorii din Valea Râului Lycos / Lycus (cu izvorul în Muntele Cadmus / "Cadmus", afluent Sudic al Meandrului, înțelesul Lycus / Likos pendulând între cel al regiunii "Lykia" - vecina Cariei - și "lup"), Colossae fiind o cetate relativ apropiată de Sanctuarul Gherga, marele așezământ religios al Cariei aflându-se pe atunci - la începutul mileniului I, în miezul Antichității - în deplină funcționare; referința tocmai la "Scit" în scrisoarea creștină canonică spre cei din Asia "Mică" era în rezonanță cu legăturile pe care le aveau aceia cu Sciția Mică, adică Dobrogea, zona Vest Pontică colonizată de către autohtonii Vest Anatolieni deja de secole: printre indigeni desigur că se aflau Sciți (2 cetăți au fost pomenite în epistola biblică ca vecine cetății Colossae a Colosenilor, cetatea Laodiceea 37,50 lat. N, 29,06 long. E care a fost totuși în Caria, a cărei

întindere răsăriteană ajungea la Râul Lycus, conform geografului Ptolemeu, înțeleptului Filostrat, ș.a. iar cetatea Ierapole / Hierapolis 37,55 lat. N, 29,07 long. E a fost în S Frygiei / azi Pamukkale).

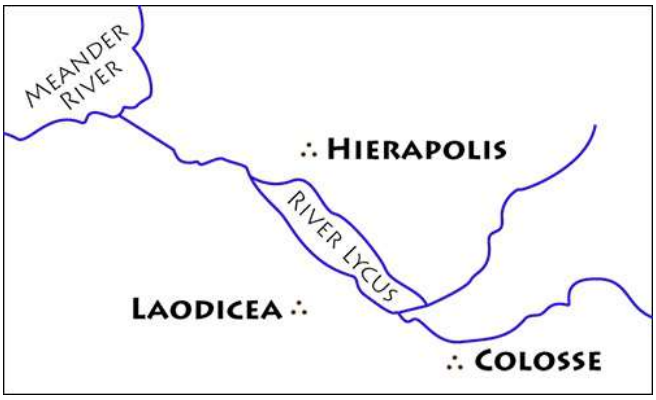

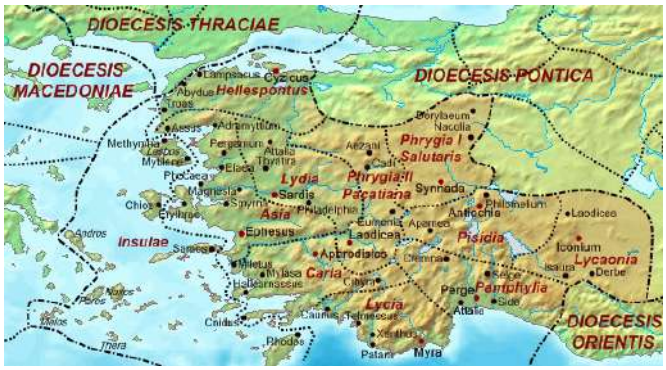

Traiul împreună în Dobrogea veche al Grecilor cu Geții (vreme lungă și în pace) nu a generat vreo simbioză Geto-Greacă așa de strașnică astfel cum în Antichitate ar fi reușit în Oltenia, Banat și Ardeal amestecul Daco-Roman (în vreme mai scurtă și în conflicte): istoriografia dogmatică oficială din România Modernă susține că pe un teritoriu mai mare decât al Dobrogei, într-un timp mai scurt, Romanii veniți pe partea stângă a Dunării inferioare ar fi reușit mai multe decât Grecii veniți pe partea dreaptă a Dunării inferioare. Creștinarea spațiului Românesc a început din răsărit iar în răsăriteana regiune a Dobrogei = "Sciția Mică", printre numeroșii Gheți și Gherghiți - sosiți din Caria / Asia "Mică" - a rămas atestat că în secolul I s-a așezat cel dintâi apostol, pescarul Andrei (sosit din Asiatica Galilee); acela a ajuns acolo probabil însoțit de adepți, care îl ajutau în amplificarea acțiunilor sale, căci un solitar izolat nu ar fi reușit impactul atestat creștin de la început - astfel cum a fost - iar printre cei mai apropiați erau tocmai Gherghe-seii biblici (dovediți istoric în N Canaanului): de altfel, academicianul Român Emilian Popescu 1928-2020 a afirmat că "în cercetările mai noi s-a ajuns la concluzia că sfântul apostol Filip poate fi așezat lângă sfântul apostol Andrei ca misionar pe pământ românesc" (cei 2 pescari apostoli erau și concetățeni Galileeni din același port Betsaida). Așadar, în Europeana regiune a Dobrogei, cea mai Nordică parte a Peninsulei Balcanice (populată de Asiatici Sciți, denumită de aceea și "Mica Scție" / "Sciția Minor"), un loc chiar fruntaș l-ar fi avut inclusiv alți Antici Asiatici, anume Gherghei deopotrivă din Canaan și din Caria. Cele 3 regiuni foarte importante pentru Gherga, anume:

- zona de lângă Delta Iordanului din N Lacului Galileea
- Bazinul Meandrului și coasta Est Egeeană a Cariei / Țării Gherghiților
- zona dintre Marea Neagră și Bălțile Dunării (inclusiv Delta Dunării)

aveau - pe lângă caracteristica lor comună că erau acvatice - și altă trăsătură comună, anume că la începutul mileniului I erau la granițele răsăritene ale Imperiului Roman, unde limba comună folosită pe atunci a fost Greaca (leagănul Grec a fost Caria, zona dintre Galileea / E și Dobrogea / N). Atunci când explicit:

- Biblia a scris despre Gherghe-seii dintre Înălțimile Golan, Delta Iordanului și Lacul Galileeii
- vechii Anatolieni aveau în SV marii lor Peninsule păgânul Sanctuar Gherga
- printre Români sunt cei mai numeroși Gherghi din lume

atât spațial, cât și temporal (deci geografic și cronologic) se pot face evidente conexiuni Ghergane, mai ales că arealul Românesc nu a fost de tranzit ci de destinație atestată deopotrivă pentru coloniștii Cariani și pentru creștinarea Galileeană condusă de însuși Sf. Andrei; triplul context Gherga - în succesiunea din Regatul Iordaniei, Turcia și România - așadar depășește coincidența. De altfel - privind vechile legături umane - în anul 2016, un grup de specialiști coordonat de Claudio Ottoni și Rony Decorte de la Universitatea din Leuven 50,53 lat. N, 4,42 long. E / Regatul Belgiei, a studiat afinitățile genetice din Antichitate și Evul Mediu ale populației din SV Anatoliei (poziția de referință fiind marcată cu o stea), prezentând următoarele situații:

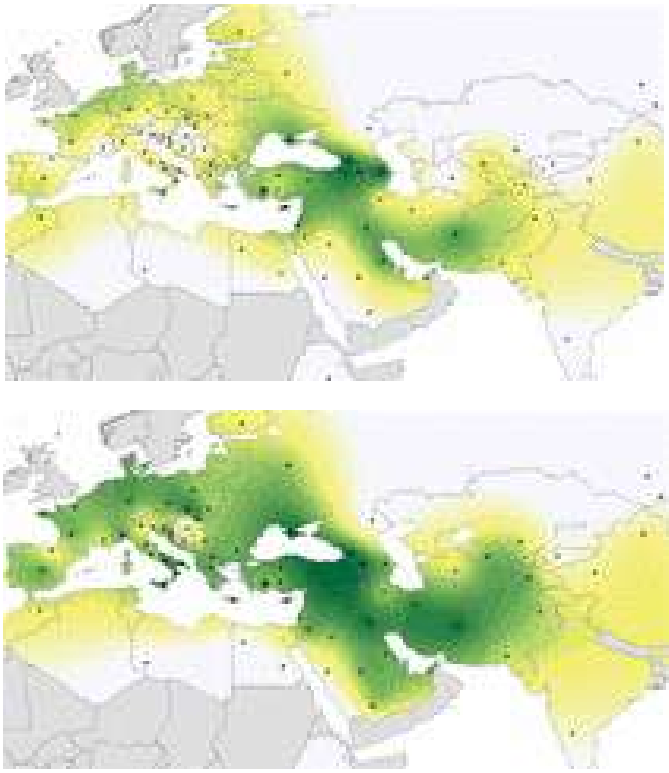

Afinitățile genetice în Antichitate și Evul Mediu ale celor din SV Anatoliei

Gherga şi Ginii

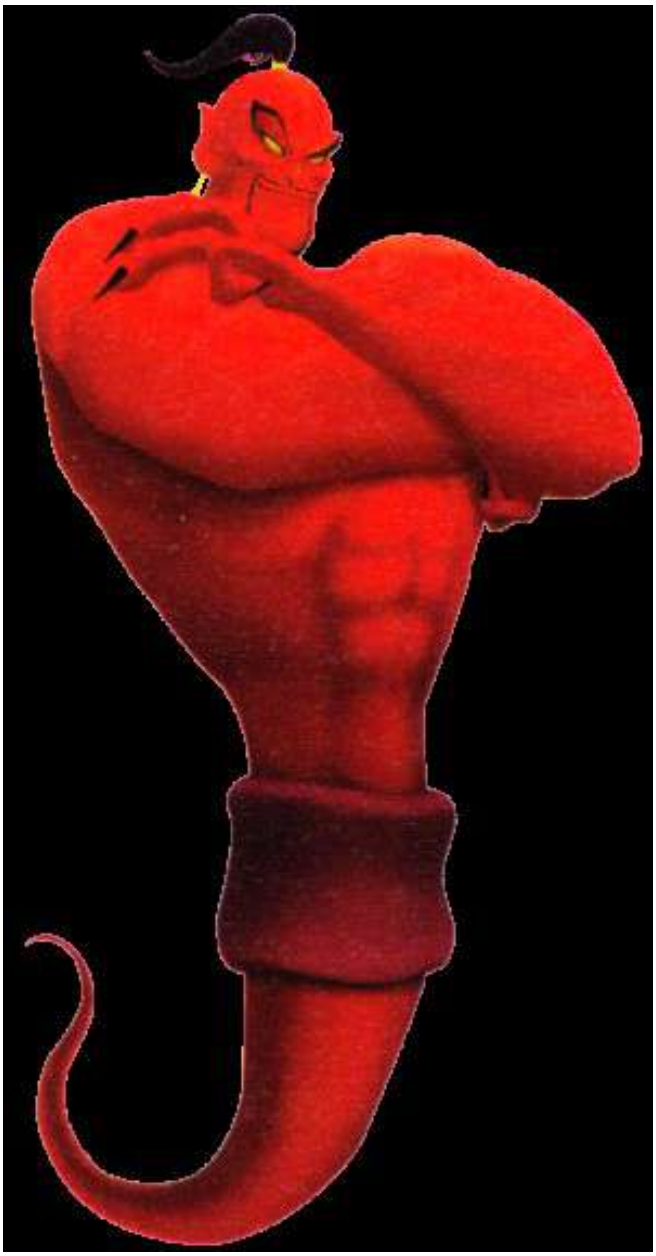

În Vechea Lume, ceea ce stră-Românii aveau ca Blajini / "Bla-Jini" orientalii denumeau Jini / Gini; în Sanscrită "djan" = putere iar "djna" = cunoaștere (Asiaticii au considerat Ginii atât buni, cât și răi). Asamblând Ga și An, în Română "a gini" a rămas - conform dicţionarelor - "cu etimologie necunoscută"; sensul verbului este de "a observa" sau "a vedea" / "a zări" (cu înţelesul de "a cerceta" / "a dibui"). Este interesant că pentru "uriaș" la Sârbo-Croați se folosește termenul "džin" / "gin" iar la Turci "dev"; înaintea Evului Mediu - anume, în Antichitate - Romanii înțelegeau prin Genii forțele protectoare divine (fie ale persoanelor, fie ale obiectelor). Se poate reţine un element foarte important: în trecut, toate numele aveau semnificaţii (însemnau ceva); numele nu erau "după ureche" - date ca să sune cumva mimetic - ci prioritar contau prin ceea ce redau / reprezentau. Sfinții Gini = Siginnii nu-s o creaţie a actualului autor Gherga, ci o realitate a Gherganiei Epocii Bronzului / Țară aflată la E de Media (denumirea aceea fiind legată de Medius, fiul Prinţesei Georgiane Medeea dar putând fi înțeleasă și ca "de mijloc", aflată între răsăriteana Hyrkanie / Gherganie și apuseana Albanie Caucaziană / Țara Ghergarilor); Media fiind în miezul / mijlocul acelora poate fi înțeleasă și comparând conceptul cu vecina Mesopotamie - dintre Fluviile Tigru și Eufrat - zona din miezul / mijlocul acelor mari ape curgătoare dar denumirea fiind și simplu despre masivele / puternicele Fluvii (căci la "Meso-potamos", "Meso" ar fi și "Masiv" - "Mari" / "Puternici" - la fel ca la "MasaGeți" / "MesaGeți" = "Masivi Geți" / "Mari Geți", folosindu-se termenul Grec μέσος "Mesos" însemnând "Medie" iar Perșii denumind-o "Măda", legăturile dintre Media și Mesopotamia devenind nu doar de vecinătate, ci și onomastice, astfel reieșind din analizele lingviștilor Wojciech Skalmowski 1933-2008, Jan Tavernier în anul 2007, ș.a.): de altfel - în Asia Centrală - Geții "Masivi" ori Geții "din Mijloc" = MasaGeții au fost între Dahii de lângă China și Gesii din Anatolia / Asia "Mică" (asemănarea dintre Gin și Get poate fi ca apropierea dintre Duh și Dah). Este interesant că la răsărit, în Siberia, cu denumirea Sakha a fost ştiută populaţia Yakută / "Ya-Kută" - având cel mai mare procent genetic masculin Gherga din lume, "Ya-Kuții" putând fi înțeleși ca "Luminații Guți", pe baza luminoasă "iYi" și nominală "Guți" - iar la apus, în Europa, a fost ştiută populaţia denumită Sâgă (încă dinaintea Geto-Dacilor). SâGii / SiGinii erau sedentari iar unde se aşezau n-o făceau pe terenuri vide, ci în cele străbătute de PelaSgii / "Pela-sgii" predecesori lor ca nomazi, faimoși de milenii prin pelerinajele sexualo-religioase (marcate prin Cultul Falic).

În Mesopotamia mileniului III î.C., cu logograma Sumeriană "SA.GAZ" erau notaţi cei ştiuţi în Orientul Mijlociu / Apropiat și ca Habiri (ulterior de către vechii Greci drept Cabeiri), etc.: erau Amorei / Amoriți (urmași ai lui Amoreu, frate cu Gherghe-seu, după cum se cunosc denumirile biblice, notate așa de către vechii Evrei), veri nu doar cu Gherghe-seii, ci și cu Guţii din areal; Sa.Gaz / Sa.Kas erau înrudiţi îndeaproape cu Kasiţii / Kușanii răsăriteni (din Asia Centrală), respectiv cu Kas.Ka / Ges.Ka apuseni (Gesii din Anatolia), ei fiind Sfinţii Gliei / Pământului Ga. Nu poate fi exclusă nici populația Insulei Chios = Sacâz / "Sa-Câz"

populată de Lelegi (conform geografului Anatolian Strabon XIV 1:3), din fața coastei Ionice - între Caria și Troia - poate angrenați în Epoca Bronzului pe Valea Dunării inferioare în Regatul Heraclizilor cu capitala la Barboși = Gherghina / Galați: acolo SiGinii / Sâgii erau patronați de Zagreu / Zag-reu = Regele Zag (vechiul Zeul Zag-reus a fost asimilat ca progenitorul noului Zeu "Dio-nysos"). În mileniul II î.C., înaintea Războiului Troian și înaintea invaziei Canaanului de către vechii Evrei, Egiptenii Faraonici le ziceau Apiru - în Epoca Bronzului, Sa.Gaz / Amoreii mereu fiind contra lor - iar Kheti / Hitiţii la un moment dat au mediat un Tratat între Regatul Carche-miș (din N Syriei) și Regatul Barga (din V Syriei / cu capitala la Qatna 34,50 lat. N, 36,51 long. E, în Bazinul Orontes); în Orientul Apropiat de atunci, Amoreii / Amoriţii mai erau ştiuţi şi ca Amurru / Martu, credincioșii lui Martu, fiul lui An (zis Kur.Za Gan, cel de pe Muntele strălucitor). În Ugarit (port Mediteran în Epoca Bronzului, lângă care s-a ivit orașul Laodiceea, azi Latakia / Syria), termenul pentru lazurit era SÎG.ZA.GIN, termen ce a fost folosit - în chip daltonist - atât pentru culoarea sa turcoaz, cât și pentru purpuriu: ambele culori erau Regale și de aceea erau la fel denumite. În anul 2013, Dr. Alexander Herda a scris: "încă din Epoca Bronzului, divinul și regalitatea au fost asociate cu purpuriul; lâna Cariană - vopsită în purpuriu cu extrasul din melcii de pe coastă - a avut o lungă tradiție, despre așa ceva notând Homer, Aristotel, ș.a., anume Caria a fost foarte bogată în producția culorii respective, de exemplu împăratul Roman Nero dispunând control strict al aceleia, din Milet".

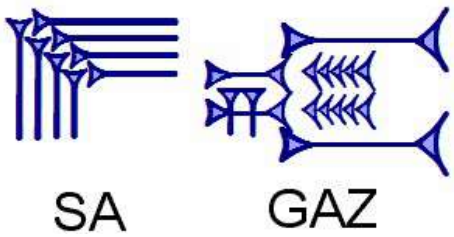

Mileniul III î.C.

Importantele colonizări din Epoca Bronzului în Bazinul Dunării inferioare ale Caucazienilor de lângă Caspica ori ale vecinilor Anatolieni ai acelora au jenat mulţi cercetători Români, care au preferat să le acorde slabe atenţii ori chiar să le oculteze (îndeosebi fiindcă au premers Geto-Dacilor, ajunși în Bazinul Dunării inferioare ulterior - în Epoca Fierului - tot din acele părţi, ceea ce de asemenea n-a corespuns gustului unor "patrioţi" sau naționaliști Români, opuși vreunei imigrări vechi şi doar adepţi ale unor continuităţi şi autohtonii integrale sedentare, absurde în contextul acelor timpuri ale Marilor Migrări, constant atestate pretutindeni în lume, spaţiul Bazinului Dunării inferioare chipurile fiind ca un areal de excepţie în acel cadru general, concesia maximă admisă a respectivei propagande eventual admiţând ca mișcare umană de masă doar "roirea" prin "exportarea" / plecarea Dunărenilor în emigrare, nicicum însă "importarea" / sosirea oamenilor atrași de nivelul traiului, mai ales de cel din Bazinul Dunării inferioare, pe atunci mai bun decât pe multe alte meleaguri); specialiștii însă n-au mai putut oculta legăturile Antice cu Sciții, Dobrogea fiind chiar "Sciția Mică" (iar Sciții făceau parte dintre nomazii răsăriteni, ai EurAsiei). Ţara Magilor era Media, la V de Ghergania iar Ginii (Siginnii = Sf. Gini) au provenit de acolo; în lume, primii Magi - dar și Gini - au fost Ghergani (strămoșii lor erau știuți ca Genii = "Îngeri apărători" conform academicianului Român / Bănățean Atanasie Marian Marienescu) iar Pela-Sâgii = Pela-Sgii au fost potenţii colonişti ai Europei aflată în apusul lor, în urmă cu multe milenii. Prințesa Medeea era din Kolkha / Colchis = Georgia / Ţara Amazoanelor, loc unde geograful Anatolian-Georgian Strabon XI 2:1 a localizat Zygii și Cercetae (aceia plasați de către istoricul Pliniu "cel Bătrân" - în "Chorographia" 1:12 - între Amazoane și Hiperborei). Dr. William Smith 1813-1893 a scris în "Dicționarul geografiei Greco-Romane" că Zygii erau păstori nomazi (ei locuiau regiunea Caucaziană Zyx din Nordul Muntelui Elbrus (cel mai înalt din Europa): la V erau Cerchezii / Circasii, la N erau Sarmații, la E erau Avarii iar la S erau Sanni / Chani; urmașii Caucazieni / Georgieni Sanni îl adoră și acum ca patron spiritual pe șamanicul / pre-creștinul Sfânt Gëræg / Jgëræg - cunoscut creștin ca Sf. Gheorghe - după cum a studiat inclusiv Dr. Michael Berman, în anul 2009.

Sanni / Georgieni

În mileniul II î.C., înaintea Războiului Troian, Sfinții Gini din Ghergania - via Kolkis / Georgia - au ajuns peste Pont (adică peste Marea Neagră) pe Istru / adică pe Dunăre la Gherdap / Porţile de Fier; apoi, la sfârșitul acelui mileniu II î.C., după Războiul Troian, Geţii s-au așezat la Istru iar Dacii în Carpaţi (sosiţi la Istru / Dunărea inferioară după Sigini, Gesii / Geţii s-au așezat la Dunărea de Jos, la Fluviu fiind Siginii în amonte și Geţii în avale). În mileniul I î.C., în spaţiul Românesc au apărut din V Anatoliei Troianii și Carianii în Dobrogea iar - tot din V Anatoliei - Gherganii Agatârși / Aga-târși ("cârmuitorii cu toiege" / "cârje", plecați din Ghergania / Iran, via Bitinia), au ajuns în Moldova și Ardeal: în mileniul I î.C. - la sfârșitul Epocii Fierului - AgaTârșii erau instalaţi exact în perimetrul Regatului

Heraclizilor, în locul Dorianilor care au plecat de acolo cu câteva secole mai înainte, la începutul Epocii Fierului; interesul AgaTârşilor sosiţi la sfârşitul Epocii Fierului s-a accentuat în Ardeal / interiorul Carpaţilor - mai mult decât în Moldova / exteriorul Carpaţilor - şi datorită apariţiei Sciţilor dinspre răsărit, în fruntea acelora totuşi ei ajungând ca lideri (alogeni, acceptaţi). Autorul Roman Valerius Flaccus 6:135 i-a numit pe "Aga-Thyres" ca "Thyrsa-Getae", adică "Geţi cu thyrs" (g/herbul = emblema Zeului Dionis: cârjă / toiag lung, împodobit cu frunze de viţă-de-vie); conform unor cercetători ca Georg Niebuhr, Wilhelm Tomaşek, Pauly Wissowa, Ion Crişan, ş.a. "AgaTârşii - pe limba lor - se vor fi chemat întotdeauna Daci" (proveneau dintre Dagii Caucazului). Aşadar, pe vremea când în Egiptul Faraonic vechii Evrei erau sclavi şi n-aveau încă religia lor monoteistă mozaică, în spaţiul Românilor / Rumânilor (Ra-manilor / Oamenii soarelui Ra, Râ-mânilor / Oamenii Râurilor) s-au stabilit Magi de la răsărit: spaţiul era sacru - făcând parte din fostul Rai - iar cei ajunşi în el din Ghergania Caspică s-au aşezat (în intenţiile lor) pentru totdeauna; iniţial, au urmărit Cerga / Lâna de Aur (furată de argonauţii Ahei), aducându-şi cu ei caii buni pentru tracţiunea căruţelor, hainele "vesele" / viu colorate, obiceiurile, etc. Scopul pentru care au venit şi l-au îndeplinit parţial; nu au reuşit să-i prindă pe hoţi (chiar dacă s-au răspândit între Fluviul Istru şi Peninsula Istria) dar au prosperat timp îndelungat prin comercializarea bunurilor locale: aur, arme, miere, vin, etc.

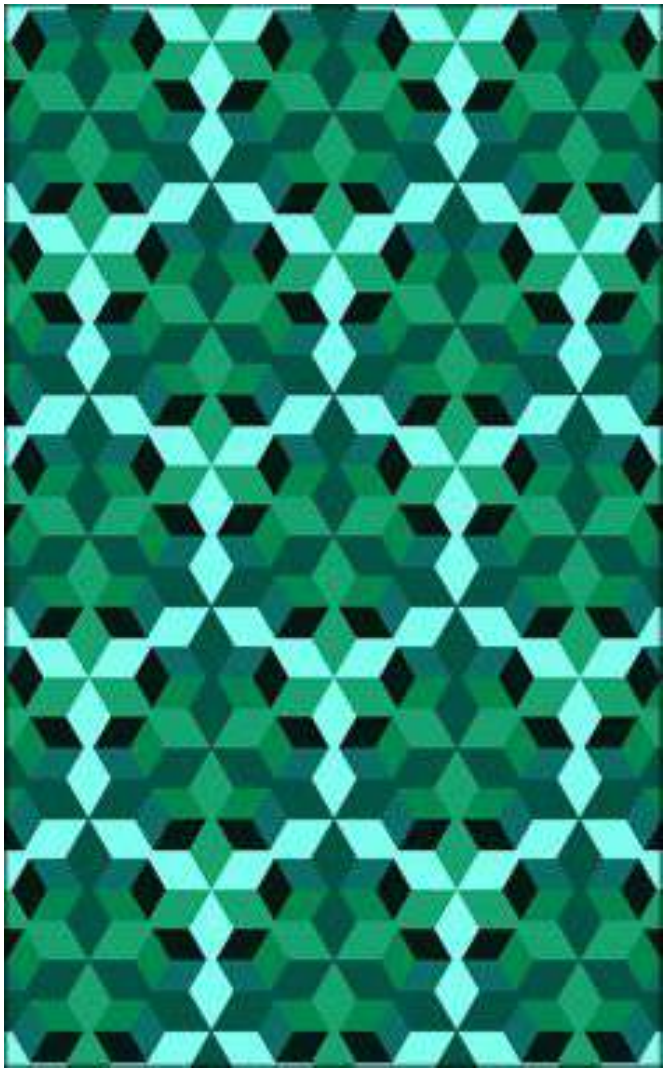

În memoria publică au rămas cunoscuţi ca Sfinţi Gini / Siginni; după un mileniu şi un sfert de la stabilirea lor între Mările Neagră şi Mediterană, la Betleem / în Canaan - fosta Ţară Sacră a Ghergheilor - şi-au făcut apariţia alţi Magi de la răsărit (adică tot de lângă Ghergania / S Caspic): vestea naşterii lui Iisus i-a determinat să ducă daruri scumpe Familiei Sfinte (cu aşa ajutor - împreună cu spirit şi suflet divin - apărând ceea ce acum e cea mai mare religie din lume, a creştinilor). Gherganii au fost deschizători de drumuri în religie, negoţ, etc.: au rezolvat multe dintre nevoile - spirituale sau materiale - ale celor care au avut de a face cu ei. Prin "Gin" şi azi se înţelege spiritul superior omului dar inferior Îngerului, mesager între supranatural şi om, deseori văzut ca "fantomă" / "stafie" (e de observat că în mileniul III î.C. tatăl lui Ghilga-meş a fost indicat ca "fantomă" / "duh" de "Lista Sumeriană a regilor"); Vechiul Testament a relatat că la sfârşitul mileniului II î.C. în Canaan primul Rege Evreu a solicitat o vrăjitoare - Ghergană - pentru a întâlni Ginul / fantoma profetului său decedat. Sfântul Coran = Al-Koranul scrie că Ginii erau Genii - creaturi divine dinaintea oamenilor - care se puteau îndrăgosti de oameni (acei oameni devenind astfel "posedaţi"): Ginii / Geniile nu erau adânciţi în contemplaţie divină precum Îngerii, nici revoltaţi împotriva divinului precum demonii (folcloric au fost prezenţi în multe părţi ale lumii, conform "Dicţionarului Larousse" din anul 1997 ca relicve ale străvechiului Cult Agrar practicat între S Caspic şi N Canaanului, adică exact în arealul Tradiţional al Magilor Gherga). Sfântul Coran a scris despre apariţia primului bărbat - Adam, neprecizând când a apărut femeia - în Sura "Vaca" 2:30 "Când Domnul spuse îngerilor 'Vreau să-mi fac un locțiitor pe pământ, ei au răspuns': 'Vrei să faci un locțiitor care să-i zădărnicească rostul și să risipească șuvoaie de sânge, în vreme ce noi Te preamărim cu laude și Te preasfințim?!' Atunci, El spuse: 'Eu știu ceea ce voi nu știți'." (Locțiitorul - în Arabă "halifa" - e cel care moștenește, cel care secondează pe cineva, cel care reprezintă / de unde termenul de calif). Iar în continuare Sura Vaca 2:34 a redat "Când Noi am spus îngerilor 'Aruncați-vă cu fața la pământ înaintea lui Adam!' ei s-au aruncat, afară de Iblis, care a refuzat cu trufie, căci era dintre cei tăgăduitori". (Iblis în Arabă e Diabol / Diavol). Sura Grota 18:50 a precizat: "Când le-am spus îngerilor 'Aruncați-vă cu fața la pământ înaintea lui Adam!' ei se aruncară afară de Iblis care, fiind dintre gini, s-a răzvrătit împotriva poruncii Domnului său". (Sfântul Coran la un moment dat l-a încadrat pe Iblis / diavol ca Gin iar nu ca Înger, ființele respective - Îngerii și Ginii - fiind de naturi diferite). Sura "Al-Higr" 15 a prezentat:

"26. Noi am creat omul din lut, dintr-un glod ușor de frământat,

27. iar pe gini i-am creat, mai înainte, din focul Simumului.

28. Când Domnul spuse îngerilor 'Eu voi crea un om din lut, dintr-un glod ușor de frământat,

29. după ce îi voi desăvârși chipul și voi sufla în el din Duhul meu, aruncați-vă cu fața la pământ înaintea lui.

30. Toți îngerii, laolaltă, se aruncară cu fața la pământ,

31. afară de Iblis care a refuzat să fie cu cei care se aruncă cu fața la pământ!

32. Dumnezeu spuse: 'O, Iblis! Tu de ce nu ești printre cei care se aruncă cu fața la pământ?'

33. El spuse: ‘Nu am să mă arunc cu fața la pământ înaintea unui om pe care Tu l-ai creat din lut, dintr-un glod ușor de frământat’.

34. Dumnezeu spuse: ‘Ieși de aici! Să fi bătut cu pietre!

35. Fie blestemul asupra ta până în Ziua Judecății!’

36. El spuse: ‘Domnul meu! Dă-mi un răgaz până în Ziua în care oamenii vor fi înviați’.

37. Dumnezeu spuse: ‘Ai acest răgaz

38. până în Ziua timpului cunoscut (de Noi)’.

39. El spuse: ‘Domnul meu! Pentru că Tu m-ai dus în greșeală, eu le voi arăta răul pe pământ sub înfățișări înșelătoare și pe toți îi voi duce în greșeală,

40. afară de robii Tăi curați’.

41. El spuse: ‘Aceasta este pentru mine o cale dreaptă:

42. Tu nu ai nici o împuternicire asupra robilor Mei, în afara celui care te va urma dintre cei aflați în greșeală’.

43. Gheena va fi locul lor de întâlnire, al tuturor”.

Câteva explicații: focul Simumului = focul ce degajă o dogoare ucigătoare / focul ce arde în Iad; s-ar observa că în Orientul Mijlociu dintotdeauna au existat “focurile pământului” arzând etern emanațiile de hidrocarburi (bălți de petrol ori scurgeri de gaze din scoarță), zonele acelor focuri naturale constituind leagănul Ginilor. La musulmani, unul dintre epitetele diavolului - Iblis - e “Lepădat” / “Lapidat”, adică bătut cu pietre. Episodul primei iviri a lui Iblis a avut loc înainte ca prima pereche de oameni - Adam și Eva - să guste din Pomul Cunoașterii: ei au ajuns să fie primii ispitiți de diavol (Gin acceptat să umble printre Îngeri; exegeții Coranului consideră că de fapt Iblis a fost Înger care a devenit Gin deoarece a fost nerespectuos / fiind Înger care s-a comportat ca un Gin - nevrând să se plece în fața nimănui decât lui Dumnezeu - a fost transformat într-un Gin). Sura “Al-Araf” 7 a arătat:

“11. Noi v-am creat, apoi v-am desăvârșit chipul, după care am spus îngerilor: ‘Aruncați-vă cu fața la pământ înaintea lui Adam’. Și ei așa făcură în afară de Iblis care nu a fost între cei care s-au aruncat cu fața la pământ.

12. Dumnezeu spuse: ‘Ce te oprește să te arunci cu fața la pământ, atunci când îți poruncesc? El spuse: ‘Eu sunt mai bun ca el, căci pe mine m-ai făcut din foc, iar pe el l-ai făcut din lut’.

13. Dumnezeu spuse: ‘Coboară de aici! Tu nu ai să te arăți trufaș în acest loc. Ieși, căci tu ești dintre cei josnici!’

14. El spuse: ‘Păsuiește-mă până în ziua când vor fi sculați’.

15. Dumnezeu spuse: ‘Ești păsuit!’

16. El spuse: ‘Din pricina ispitei ce ai pus-o în mine, eu îi voi pândi pe calea Ta cea dreaptă,

17. apoi îi voi hărțui din față și din spate, din stânga și din dreapta. Și Tu nu vei afla la cei mai mulți dintre ei nici o mulțumire’.

18. Dumnezeu spuse: ‘Ieși de aici, mârșavule, lepădatule! Voi umple Gheena cu voi toți și cu toți cei care te vor urma’.

19. ‘O, Adam! Locuiește în Grădină, tu și soața ta. Mâncați din roadele sale de oriunde vreți, însă nu vă apropiați de pomul acesta, căci altminterea veți fi dintre cei nedrepți’.

20. Diavolul îi ispiti să le arate goliciunea ce le era încă ascunsă. El spuse: ‘Domnul vostru v-a oprit de la acest pom ca să vă împiedice să ajungeți îngeri ori să fiți dintre nemuritori’.

21. Apoi le jură: ‘Eu vouă vă sunt un sfetnic vrednic de încredere’.

22. Și așa îi duse în ispită. Când gustară din rodul pomului, își văzură goliciunea și atunci se apucară să înșire pe ei frunze din Grădină. Domnul le strigă: ‘Nu v-am oprit acest pom? Nu v-am spus că Diavolul vă este vouă vrăjmaș fățiș?’

23. Ei spuseră: ‘Domnul nostru! Noi ne-am nedreptățit pe noi înșine. Dacă Tu nu ne ierți nouă, și nu miluiești, atunci vom fi pierduți’.”

Adam / locțiitorul Domnului împreună cu Eva / femeia sa au fost deopotrivă primii oameni și primii păcătoși: au inaugurat Gheena cu funcția de Iad; fiul Cain / primul lor născut de asemenea a ajuns în Iad, căci și-a omorât fratele Abel. Așadar primii oameni - Eva, Adam și Cain - au ajuns cu diavolul / Satan: ei toți, anume Ginul acomodat cu focul Pământului - diferit de luminoșii Îngeri atașați Cerului - și primii oamenii trăind pe Pământ nu au ascultat de Dumnezeu.

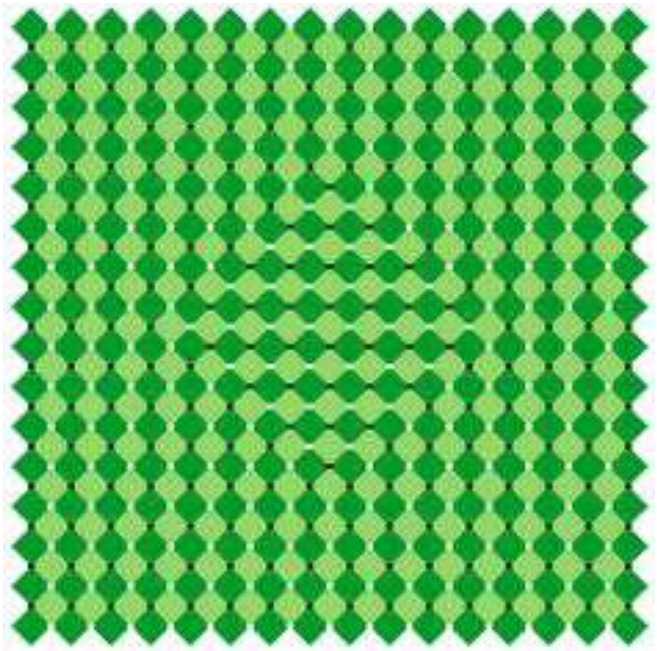

Ginii / Geniile au fost cei care în Caucaz au produs - în premieră mondială - “ghin” / adică vin, atât alb, cât şi roşu, vechii Armeni folosind denumirea pentru vin de “gini”: Gin / Geniu provenea din construcţia Ga + An, împreunând puterea Pământului Gheia şi puterea Cerului An (Chinezii numesc Gin-seng planta lăudată în Bazinul Ghaggar de “Atharva-Veda” - cartea Vedică a formulelor Magice - pentru capacitatea de a da “forţa taurului” bătrânilor şi tinerilor iar acum prin băutura gin se ştie rachiul de cereale). Printr-un păgân “gentil” dintotdeauna se înţelegea omul curtenitor, drăguţ, galant, gingaş (aşa derivând şi “gentilom” / “gentleman”); de pildă, pentru vechii Evrei, Gherghe-seii din Galileea-Golan erau gentilici: aceiaşi au fost fixaţi de către vechii Indieni, Romani, ş.a. ca fondatori de gotre / ginţi (conceptul de ginere derivând similar) iar CartaGina / Carta-gina şi Imperiul său au fost întemeiate de geniile Feniciene / Pune Gherga. Geniile erau cei apropiaţi Cerului An, având spiritualitate deosebită (Pământenii Mani fiind oamenii sufletişti).

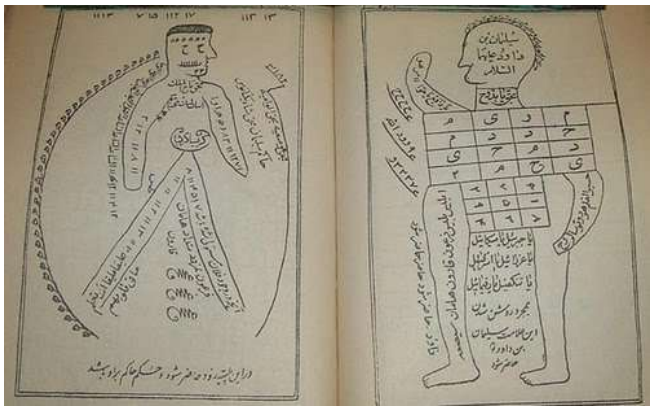

Gini

Ginii erau pruncii Mamei Pământene Ga şi Tatălui Ceresc An; cârmuitorii lor / cu atribut Regal (adică Prinţii dintre ei) erau supranumiţi Sfinţi Gini: Sigini. Ginii - mai ales oriental - erau Magic conectaţi puterii străvechilor Magi iar Ţara acelora era Media din V Gherganiei, la Marea Caspică (vecina în apus a Mediei / Ţării Mezilor / Magilor fiind Caucaziana Albanie a Ghergarilor): Ginii se înrudeau cu Magii, "SiGinii" fiind Sfinţi Gini, adică Genii. De acolo au fost şi acei "SiGarti" / "Si-Garti": Sfinţii Garghi, Gardienii Munţilor Zagros (din Iran, "botezătorii" lanţului Muntos străjuind Platoul Iranian de la răsărit), care şi-au răspândit onomastica inclusiv ulterior printre SiGini / "Si-Gini", adică Sfinţii Gini dintre Mezi. În mileniul II î.C., înaintea Războiului Troian, după Cerga / Lâna de Aur furată din Caucaz de argonauţii Balcanici - conform mărturiilor Antice - urmărirea a fost realizată de Mezi şi Georgieni, până în Marea Mediterană. Cronologic şi geografic (în timp şi în spaţiu) se poate urmări etnologic şi onomastic Media-Misia-Moesia: S Caspic - S Pontic - S Dunării, ca parcursul istoric (în timp) şi cardinal (de la răsărit spre apus), al acelor Magi / Gini Gherga plecaţi efectiv, fizic într-o migrare din care nu s-au mai întors; e foarte posibilă răspândirea Sfinţilor Gini / Sigynni dintre Magii Gherganiei nu numai în Ardeal - ca de pildă şi printre strămoşii Secuilor - sau la Marea Mediterană şi pe coasta Troiană ca negustorii Sikili, pe coasta Canaanee ca Siculi ori în cea mai mare Insulă a aceleia, Sicilia (se poate observa că aşa cum vechii Elenii cândva au ajuns să se Grecizeze, similar Secuii au ajuns să se Maghiarizeze, fenomenul respectiv de "convertire identitară" fiind asemănător). În anul 2014, Dr. Nelu Zugravu - de la Facultatea de Istorie a Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi - a afirmat că "denumirea de Moesia provine de la moesi (în greacă Moisoi, latin Moesae): grup de triburi tracice nord-balcanice care ocupau regiunea Timoc; cu timpul, s-au amestecat cu geţii, mult mai activi din punct de vedere politic. Despre integrarea Dobrogei în provincia Moesia, nu există nici un izvor istoric explicit cu privire la acest eveniment, istoricul Alexandru Suceveanu considerând că ţinutul respectiv a fost încorporat provinciei foarte probabil în jurul anului 74". Faimoasele legi tribale ("proprii" şi "scrise" după cum a consemnat Iordanes) ce cârmuiau autohtonii din Bazinul Dunării inferioare, numite Belagine / Pelasge - din fosta Pelasgie / Pelasghia - erau de fapt SiGine, translaţia Pelaskia-Valachia fiind bănuită de filologi ca Dr. Pachia Tatomirescu din Timişoara, cu egalitatea între Pelasgime şi Valahime, după cum a studiat în lucrarea din anul 2012 "La început fost-au sâga, sîgetul, siginii, apoi Sarmisegetusa (monografia unui cuvânt pelasg-valah)", în vechea Română de pildă gresiei zicându-i-se sâgă (cuvânt Pelasg - folosit şi ca "gărăsiă", în Albaneză "gărăsa", etc. - în legătură cu Sâgii / Siginii):

"Cu statut de cuvânt multimilenar în limba pelasgă-valahă, Sigin desemna neamul / seminţia, locuitorii ariei sâgilor din Carpaţii Meridionali şi Munţii Dinarici, până în vecinătatea ţărmului Veneţiei, mai exact spus, pelasgi locuitori-extractori-prelucrători de metale din sâgi şi - totodată - producători de lănci speciale ce le purtau numele (adică sighine). În anul 1896, Lazăr Şăineanu în 'Dicţionarul universal al limbii Române' a scris: 'Siginii au format populaţiunea primitivă a Banatului şi a Sudului Ardealului, cari fură mai târziu asimilaţi de Daci; Şag, Seghedin, Sighet, Sîghiu / Sibiu, Sighin / Cibin, Sighişoara, etc., însemnau locuri cu sâgi (respectiv cu multe lespezi de gresie)'. Ptolemeu în 'Geografia' din secolul II a înregistrat provincia Sigynia în SV Daciei, provincie rebotezată Greceşte Iliria şi Latin Dalmaţia". O descompunere a denumirii Sarmisegetusa = "Sarmi-Sege-tusa" ar indica locul Sâgilor dinspre Sarmi / Sarmaţi, terminaţia "tusa" - aceeaşi ca la capitala Hattusa / "Hat-tusa" a Imperiului Khet / Hitit - fiind dintr-o familie şi cu Tisa, înţelesul Indo-European (conform şi cercetătoarei Jouna Pyysalo din Finlanda) concretizându-se în acela de "plăcut": Sarmisegetusa = "Casa Sâgului Sarmis" (în Vechea Lume, Sarmis a fost Zeu, Rege, popor) sau "Casa Sarmato-Sâgă" ori "Casa Sâgo-Sarmată".

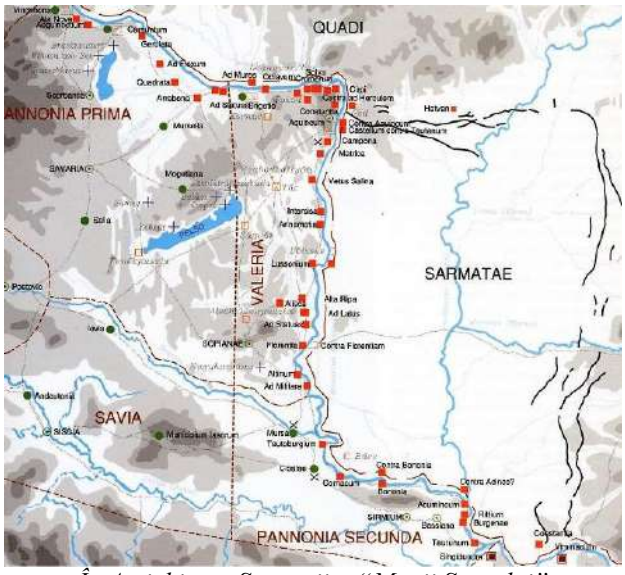

În Antichitate, Sarmaţii = "Magii Soarelui" erau şi pe Valea Tisei

Primăria Sighetul Marmației / județul Maramureș anunță că Sighet poate fi legat de "zeget" / termen Traco-Dac pentru cetate sau de "sziget" / cuvânt din vocabularul Maghiar pentru insulă: efectiv în trecut Sarmi-segetusa putea fi văzută drept "cetățuia Sarmată", respectiv chiar ca o insulă înconjurată de Apa Geției. Este interesant că în anul 1859 profesorul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg a prezentat în capitolul 59 din cartea sa despre Geți o interpretare a denumirii Anticei Sarmisegetusa / "Sarmi-segetusa" plecând de la stilul Scit de tabără (nomazi, care trăind în căruțe atunci când se opreau făceau cu ele un cerc, util ca obstacol atât la exterior pentru apărare, cât și la interior pentru ținut animalele însoțitoare): modelul respectiv în timp s-a regăsit la reședințele nobililor, care locuiau în mijlocul unor incinte delimitate de casele și de acareturile necesare, deseori fortificate cu garduri de lemn și prevăzute cu turnuri de veghe (nu doar conacele ulterioare, ci și unele locașe de Cult - ca Mănăstirile - apoi burgurile înconjurate cu zid având Biserica în centru, etc. au perpetuat străvechea organizare); savantului i-a sunat Geto-Grec "zarmi-tzeket-usa" drept casa acoperită cu piei a cârmuitorului Geților (de la Apa Geției = "Sar-Geția" / Sargeția).

Le nom de *borg* était aussi donné aux demeures des Nobles ou des Princes, parce qu'elles étaient également *fortifiées* ou entourées d'une enceinte renfermant plusieurs maisons. Quelquefois ces manoirs (*hûs*), comme les maisons ordinaires, étaient couverts d'un toit de peaux. De là provenait, sans doute, le nom de *skalmithakit-hus* (géto-gr. *zarmi-tzeket-hûsa*, manoir couvert de peaux) qu'on donnait à la résidence (gr. *basileion*) du prince des Gètes

Captură din cartea despre Geți a profesorului Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg

Sargeții au fost considerați de Anticii Ptolemeu și Amiannus Marcellinus ca fiind neamuri Iraniene Scito-Sarmate din zona Donului. Academicianul Român Vasile Pârvan a afirmat că Sargeții din Dacia au fost Sciți asimilați de localnici. Romanul Dio Cassius a povestit că Regele Decebal al Geto-Dacilor a abătut apele Râului Sargeția - Streiul de astăzi - pentru a ascunde tezaurul Regal (comoară găsită de Romani din cauza trădării prizonierului Bicilis de la Curtea Geto-Dacă, care a arătat Romanilor atât locul prin care să pătrundă mai lesne în capitala Sarmisegetusa, cât și locul unde era îngropat tezaurul Țării). Nu se știe exact dacă Sargeții de acolo au fost de origine Scito-Iraniană, însă se știe că plasarea Sargeților în Ținutul Herțegului / Hațegului a corespuns celui mai însemnat centru al Geto-Dacilor la cucerirea Romană (iar așa ceva a rămas semnificativ). În anul 1924, Dr. Laurence Waddell a identificat Sâgi în Imperiul Hitit; așadar, dinaintea Războiului Troian, Sâgii au existat atât în Anatolia, cât și în ceea ce e acum România. Este de remarcat că imediat după Războiul Troian, Vest Anatolianul întemeietor al Regatului Ilir / Dalmat şi-a avut Curtea la gura Râului Kerka şi e de observat că în vechea Europă pumnalul curbat era ştiut ca "sica" - folosit îndeosebi de cei purtând părul cu moţ pe o parte a capului, în nodul denumit "sikha" - iar Românii încă folosesc denumiri apropiate pentru diverse lucruri de gen, ca secure, săgeată, etc. (apropiate sonor de ce aveau cândva Sâgii); e de ştiut că după Războiul Troian, cei din Insula Lesbos au întemeiat lângă distrusa cetate a Troiei aşezarea Sigeon. Înaintea Războiului Troian din secolul XIII î.C., în urmărirea Cergii / Lânii de Aur, Siginii / Sfinţii Gini (Magi din Ghergania) au fost printre cei ajunşi la Gherdap, împreună cu unii din Georgia; după 8 secole, istoricul Anatolian Herodot Karka a notat că Siginnii - îmbrăcaţi ca Mezii, adică Magii din Hyrkania / Ghergania - erau răspândiţi din N Dunării până la coasta Balcanică a Mării Adriatice (după Războiul Troian, la SE de Sigini s-au stabilit Anatolieni Gesi, la E de ei Caucazieni Dagi iar la NE de ei Iranieni Agatârşi / proveniţi din Ghergania, via Anatolia). Savanții au evidențiat multe legături străvechi între ceea ce azi e Turcia, Troia, Tracia, Transilvania, ș.a.: inclusiv vechiul lor Zeu Zagreus a rămas mărturie pentru așa ceva, prin ulteriorul avatar Dionis = Zeul orgiilor ajutate de ghin / vin. Cercetătorii Români din secolul XX - ca Hadrian Daicoviciu, Henri Stahl, Liviu Ștefănescu, Constantin Daniel, ș.a. - au admis că la AgaTârşi / Daci şi la Geţi a existat dintotdeauna orânduirea tributală sau Asiatică (nu cea sclavagistă): un mod de producţie sclavagist - deci unul în care numărul sclavilor ar fi fost mare - era incompatibil cu societatea în care toţi se socoteau fraţi; organizarea Geto-Dacă - mulată pe cea anterioară din Epoca Bronzului, a predecesorilor - n-a fost sclavagistă, ci tributală / Asiatică, de tipul despoţiilor Asiatice (modul de producţie fiind Asiatic / devălmaş, aşa cum s-a conservat în spaţiul Român până în Epoca Modernă).

Mezi

Istoricul Carian Herodot - din Bazinul Egeeii / Mediteranei - a cercetat Lumea Veche (savantul din secolul V î.C. chiar trăind în ea) şi a scris bazându-se pe Carianii săi din Bazinul Nilului despre Egipteni, bazându-se pe Carianii săi din Bazinul Mesopotam despre Perşi / Iranieni, bazându-se pe Carianii săi din Bazinul Pontic despre cei din Bazinul Dunării, ş.a.: pe litoralul Mării Negre, Carianul Herodot a fost fizic în coloniile Cariane, cârmuite de Gherghiţi. Siginii nu erau simpli "Sigi", deoarece Zeul An era foarte important la ei, puterea respectivă reflectându-se prin sufix; din aceeaşi raţiune - a Zeului An - Sciţii / "Saka" nu erau "Sciţiani", căci

pentru ei mai importantă era Zeița Ka / Ga (așa cum mult anterior lor au fost oamenii Pământului Ga din Bazinul Dunării): e de remarcat că în Vechea Lume "sikha" era "nodul suav" al părului, tipic purtat pe partea dreaptă ca "moț". În anul 2013, Dr. George Trohani - de la "Muzeul Național de Istorie" al României - a scris: "Scriitorii antici Hesiod, Simonides din Keos, Hekataios din Milet, Sofocle, Herodot și Tucidide au fost printre primii care au făcut referiri, în secolele VIII-V î.C., la situația geopolitică de la nord de Munții Balcani și din zona Dunării de Jos. Ei au menționat pentru prima dată numele de Getai, Istros, Ordessos, etc. Pe baza acestora - dar și a săpăturilor arheologice - s-a stabilit că zona Dunării de Jos era locuită, în secolele VIII-III î.C., de ramura de nord a neamurilor tracice, denumite geți și daci, sau cu termenul livresc de geto-daci. Geografic, aria de răspândire a geto-dacilor cuprindea spațiul cuprins între Munții Balcani la sud, Marea Neagră și Nistru la est, Carpații nordici la nord și Dunărea mijlocie la vest. În acel timp, pe litoralul vestic al Pontului Euxin fiinţau emporii grecești, locuite în special de miletani: Orgame sau Argamum (Capul Dolojman, Jurilovca), Odessos / Varna, Tomis / Constanța, Callatis / Mangalia - de către Heraclea Pontică / din Bitinia - Histria, Tyras (la vărsarea Nistrului în Marea Neagră); dar tot în acea perioadă, zona nord-pontică - prin urmare, cea aflată imediat la est de teritoriul locuit de către traci - făcea parte din spațiul aparținând culturii scitice, un alt termen ce este socotit în ultima vreme, de către o parte a istoricilor, ca fiind tot livresc, convențional. În anul 514 î.C. (data exactă este controversată, anul 519 î.C. sau anul 513 î.C. după alții) a avut loc expediția lui Darius, împăratul perșilor, împotriva sciților. Singurii care i s-au opus au fost geții din părțile Dobrogei. Expediții armate dinspre sud spre nord au devenit tot mai insistente în a doua jumătate a secolului IV î.C., în perioada domniei lui Filip II (359-336 î.C.), conducătorul regatului macedonean. Astfel, în anul 341 î.C Filip II s-a oprit undeva în sudul Dobrogei, în timpul unei expediții întreprinsă prin acele locuri; 2 ani mai târziu, în 339 î.C., a avut loc conflictul între regele scit Ateas și un anonim 'rex Istrianorum', conducătorul geților din partea de nord a Dobrogei, din părțile Istrului / Dunării. După moartea celor 2 regi, Dobrogea a fost ocupată de Filip II, ceea ce ne îndeamnă să considerăm că această regiune - dacă nu în întregime, atunci cel puțin nordul său - nu făcea parte din regatul tracilor de sud (ce se întindea în Bulgaria de azi). Despre geții nord-dunăreni s-a vorbit în mod clar doar atunci când s-au făcut referiri la expediția lui Alexandru cel Mare din 335 î.C., când în campania contra tribalilor, acela a trecut Dunărea și a pus pe fugă o armată getică, în final incendiindu-le și cetatea; după acea demonstrație de forță - ce a durat o zi - Alexandru s-a retras la sud de Dunăre (faptele întâi au fost relatate de generalul Ptolemaios, însoțitorul lui Alexandru). Din cele menționate, e de reținut că geții nord-dunăreni au opus oastei macedonene 10 mii de pedestrași și 4 mii de călăreți. Un alt episod în care au fost amintiți geții nord-dunăreni a fost apoi, când Zopyrion - un general al lui Alexandru cel Mare - a murit cu toată oastea sa de 30 mii de oameni (evenimentul s-a produs - cu mare probabilitate - în zona dintre Prut și Nistru). În fața pericolelor, comunitățile getice adoptau variate soluții - în funcție de raportul forțelor - de la rezistența în cadrul unor fortificații impresionante, până la convietuire. Abandonarea unor fortificații - prin secolul III î.C. - s-ar fi putut datora, pe lângă distrugerile intenționate din timpul luptelor de către agresori sau prin incendieri, și unor cauze de uzură morală, datorate scurgerii timpului, deoarece principalele materiale de construcție erau perisabile sau dezintegrabile: lemn, pământ; iar cele care aveau ziduri, s-au prăbușit din lipsa liantului". După cum a studiat savantul Român Gabriel Gheorghe sursele Romane anterioare războaielor acelora cu Geto-Dacii din spațiul Carpato-Dunăreano-Pontic, generalul Iuliu Cezar, Împăratul Octavian Augustus, poetul Vergiliu în "Georgicele", ș.a. din secolul I î.C. au consemnat că întinderea la Vest a Geto-Dacilor era până la Dunărea mijlocie (Tisa - împreună cu Bazinul aferent - fiind o apă curgătoare interioară spațiului lor); tot până în secolul I î.C. au mai scris despre așa ceva inclusiv orientalii Nicolau / Nicolae din Damasc și geograful Anatolian Strabon: nici unul dintre cei 5 autori Antici nominalizați nu a menționat granița din Panonia a Geto-Dacilor cu Romanii pe Tisa, ci pe Dunărea mijlocie (azi miezul Ungariei).

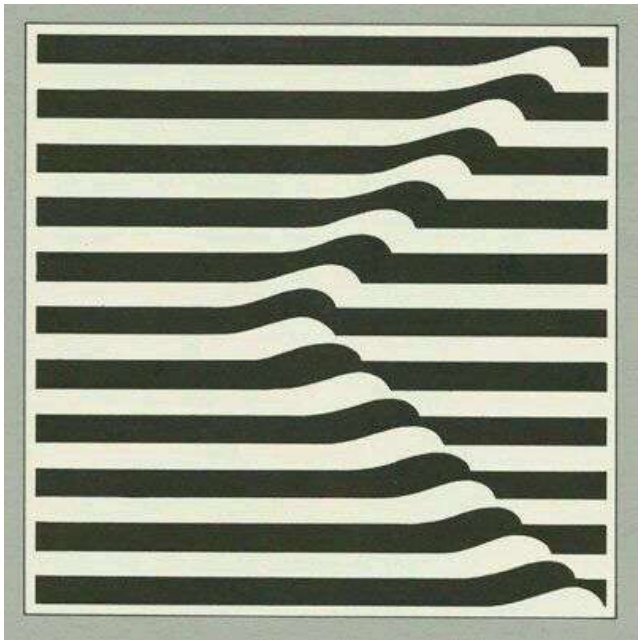

În vechiul spațiu Român s-au folosit intenționat intensiv lemnele mulților copaci din codrii imenși, de exemplu în spațiul vechiului Egipt (cu lipsuri serioase de codri / copaci) folosindu-se dintotdeauna cele aflate la îndemână: pietrele / mult mai trainice în timp decât lemnele, bogățiile ornamentale în vechile Culturi fiind însă similare (ba uneori, susceptibile de a fi fost mai elaborate artistic cele realizate în lemn, material mai moale / mai "prietenos" decât piatra); conservarea temeinică intenționată prin pietrele din Bazinul Nilului reprezenta o altă dimensiune - în paralel - a măreților Civilizațiilor anterioare ori contemporane vechiului Egipt, ca de pildă folosind preponderent lutul în Bazinul Mesopotamian sau preponderent lemnul în Bazinul Dunării (materiale mult mai friabile, aspecte care însă în timp au dus la dinamici mai mari ale acelor Civilizații, în comparație cu "încorsetata" veche Civilizație Egipteană, încă de la sfârșitul Epocii Pietrei dar apoi și la începutul Epocii Bronzului - în preajma celui de-al doilea Potop / cel biblic - Dunărenii și Sumerienii influențând puternic mediile lor înconjurătoare, respectiv Estul Europei ori Orientul Mijlociu). Ținând cont de străvechile echivalențe între Graiuri și de caracterul nomad - chiar migrator la mari distanțe - al celor care interferau / fie doar pentru negoț, astfel cum au procedat unii Pelasgi, se pot

remarca apropierile nomenclaturale dintre luntrașii Finici care navigau pe apele continentale ale EurAsiei Nordice cu bărcile zise "vene" ("F" cu "V" fiind compatibile) și migratorii Gini pe malurile apelor zise "danu" ("G" cu "T"/"D" fiind compatibile); în Vechea Lume, cei care străbăteau pentru comerț cu pirogile "vene" apele "danu" erau Finnii, pentru a se întâlni cu Ginnii de pe malurile acelora: de pildă, spațiul stră-Român - al Bazinului Dunării inferioare - a fost o zonă a acelor interferențe (dar și Bazinul Pontic ori Bazinul Mesopotam, unde de exemplu era apreciat electrumul / chihlimbarul Baltic), etc. Este de observat că în secolul V î.C. Herodot Karka în "Istorii" 5:6 a scris despre Geți că "a ara este pentru ei tot ce poate fi mai înjositor, dar a trăi din pradă socotesc ei că este îndeletnicirea cea mai nobilă"; academicianul Alexandru Xenopol a comentat: "se vede deci că Geții practicau puțin agricultura și că trăiau ca popoarele nomade, mai mult din prădăciunile vecinilor". (La fel ca predecesorii lor în Bazinul Dunării, Anticii Geți nu erau consecvenți șederii îndelungate într-un areal, ci migrau, însă odată așezați se îndeletniceau cu agricultura. Despre secolul următor - IV î.C., când Alexandru Macedon a trecut Dunărea în Oltenia pentru a pedepsi Geții din N Fluviului care îi ajutau pe Tribalii din S Fluviului - a consemnat Anatolianul Arrianus Xenofon, care a descris și el expediția, sub forma că noaptea militarii Macedoni au trecut Fluviul cu monoxile / bărci ale localnicilor făcute din trunchiuri de copac "căci era foarte mare belșug de astfel de bărci, întrucât riveranii se foloseau de ele pentru pescuit și când mergeau unii la alții în sus pe fluviu iar nu mai puțin, foarte adesea, pentru prădăciuni; la ziuă, a luat-o prin semănături, poruncind pedestrimii să înainteze către ținuturile nelucrate, culcând grâul cu sulițele aplecate". Iată așadar consemnări din Antichitate despre mișcările Geților pentru jafuri, pescuit dar și terenurile lor, atât nelucrate, cât și lucrate).

Hartă din 1867 despre începutul mileniului I: Ia-Sygii / Iazigii între Tisa și Dunăre

În "Istoria Românilor" din anul 1888, academicianul Alexandru Xenopol a scris că "în timpurile mai vechi, Dacii și Geții ocupau regiunile de la Sudul Dunării și anume: Geții câmpia dintre Hemus și Istru iar Dacii împrejurimile Rodopului; trebuie admise numaidecât următoarele migrațiuni ale Dacilor. Mai întâi respinși de Macedoneni, ei au trecut Dunărea împreună cu Geții și s-au oprit în Muntenia peste Iazigi, Dacii grămădindu-se în Transilvania și Banatul Timișoarei; identitatea demonstrată a naționalității Gete și Dace, ambele de rasă Tracă, cere acea origine a lor comună la Sudul Dunării. Fără îndoială că Agatârșii așezați în Transilvania au fost copleșiți de Daci când aceia - alungați de Iazigi - au ocupat regiunea muntoasă a Carpaților și contopirea lor va fi fost cu atât mai ușoară cu cât nu-i despărția o mare deosebire de neam". Pe de o parte, Geniile - manifestate prin Gini - acumulau puterile Zeiței Gea și Zeului An, cârmuitorii lor fiind Sfinți, adică Sigini; pe de altă parte, ajungând în secolul I să trăiască între Tisa și Dunăre, literalmente Sarmații Iasigi / Ia-Sygi = "Sygi luminoși" (ei s-au mutat din Nordul Pontic în centrul Panonic, din apusul Munților Caucaz în apusul Munților Carpați: ținând cont de traseul avut și de echivalența Tracă "Z"="D", luminoasa denumire locală de "Ia-Zygi" - la destinație, în vecinătatea Vestică a Dacilor - putea reda înrădăcinarea lor din "A-Dâgi" / Vestul Caucazian ori din Dagi / Estul Caucazian). Istoricul Român Mihai Tiuliumeanu în cartea "Împărățiile Răsăritului" din anul 2020 a scris că "În preajma Dunării Mijlocii teritoriile au fost ocupate de triburi traco-dacice. Cele mai cunoscute dintre acelea au fost al singilor - care ocupaseră o zonă întinsă între Mureș, Tisa și Dunăre - și cel al tribalilor, teribilii războinici (dintre faptele de arme ale tribalilor amintim din secolul V î.C. victoria categorică împotriva regelui odris, ucis în luptă în anul 424 î.C. - vezi Tucidide - dar mai ales conflictul din secolul IV î.C. cu regele Macedoniei, în anul 339 î.C. când Filip II s-a întors dintr-o expediție împotriva sciților, tribalii i-au pretins o parte însemnată din pradă ca să-l lase să traverseze iar apoi în luptă tribalii și-au arătat ferocitatea, macedonii suferind pierderi însemnate, însuși regele fiind rănit de o suliță în coapsa dreaptă, rămânând pentru restul vieții șchiop). La sfârșitul secolului IV î.C., celții scordisci s-au așezat în număr foarte mare la confluența Savei cu Dunărea, determinând retragerea singilor spre Pannonia și a tribalilor spre Moesia. Cetatea Singidava - centrul politic și militar al singilor - important punct de supraveghere a Dunării, a fost ocupată de celți, care au numit-o Singidunum: 'cetatea singilor'. Timp de aproape 2 secole, scordiscii au dominat regiunea Dunării Mijlocii, dovedindu-se o adevărată pacoste pentru stăpânirea romană în Balcani. În cele din urmă, puterea scordiscilor a fost sfărâmată de Burebista, la jumătatea secolului I î.C., când - conform lui Strabon în 'Geografia' VII 3:11 - 'trecând cu îndrăzneală Dunărea și jefuind Tracia, până în Macedonia și Iliria, a pustiit pe celții care erau amestecați cu tracii și ilirii'. Motivul trebuie să fi fost nu atât amenințarea pe care celții o reprezentau pentru spațiul dacic - de multe ori exagerată - cât subsidiile generoase pe care Roma le plătea pentru păstrarea liniștii în Balcani. Teritoriile de la Dunărea Mijlocie reintrau astfel în stăpânirea dacilor, care deveneau principalii actori pe scena politcii regionale. Limesul dunărean - cea mai lungă și cea mai dificilă frontieră a Imperiului Roman - se întindea pe toată lungimea Dunării din Bavaria până la Pont. Nu era un zid - asemenea celui ridicat de Hadrian în Britannia - dar avea o faimă egală cu legendarul zid al lui Alexandru cel Mare, ridicat în părțile Răsăritului pentru a ține departe popoarele sălbatice care amenințau existența lumii civilizate. O întreagă rețea de forturi și castre ridicate pe malul drept al Dunării apăra hotarele împărăției romanilor de cei mai înverșunați dușmani: de triburile germanice, de sarmații iazigi și dacii liberi în părțile Pannoniei și Moesiei. Cel mai înfricoșător segment al limesului dunărean era frontiera Pannoniei,

amenințată în permanență de sarmați, sălbaticii războinici despre care Herodot spunea că ar fi progeniturile sciților, proveniți din împerecherile cu amazoanele. Limesul panonic - sau limesul dacic - se întindea pe malul drept al Dunării, de la Viena / Vindobona până la Belgrad / Singidunum. Prima linie defensivă o constituia Dunărea. Trupele romane erau cantonate în tabere militare întărite (‘castra’), mici forturi (‘castella’) pe Dunăre și pe afluenți, turnuri de pază (‘burgi’) și capete de pod fortificate, construite la intervale regulate de-a lungul fluviului și legate între ele cu drumuri pietruite. Limesul moesic îl continua pe cel panonic, de la râul Morava / Margos până la vărsarea Dunării în mare”. În mileniul I î.C., e interesant ce a scris Carianul Herodot în “Istorii” 5:9, că “Nimeni nu poate spune cu certitudine ce fel de oameni vor fi locuind la Nord de regiunea Tracă; se crede că dincolo de Istru se întinde un pământ pustiu și nemărginit. Singurii oameni despre care am putut afla că trăiesc la Nord de Istru sunt un neam cu numele de Sigini, îmbrăcați în haine Medice. Caii lor se zice a fi pletoși peste tot, având păr lung până la 5 degete, mici, cârni și neputincioși pentru călărie dar foarte iuți la tras, din care cauză Siginii umblă în căruțe. Acest neam e răspândit până în regiunea Eneților, care locuiesc lângă Adriatica. Ei pretind că ar fi de origine Medică; dar în ce mod nu pot să-mi dau seama, însă într-un răstimp îndelungat totul este cu putință. Ligurii, care locuiesc lângă Marsilia, dau numele de Sigini negustorilor cu amănuntul iar Ciprianii numesc așa lăncile”. Academicianul Niculae Iorga în “Istoria comerțului Românesc” din anul 1925 a scris: “Caii ‘păroși și mărunți’ ai Sighinilor sunt și până astăzi caii Cazacilor, și au fost odinioară caii, tot așa de vestiți, ai călărimii Moldovenești; ei trăiesc încă, aproape degenerați, în satele noastre”. Ligurii erau foștii Etrusci / Trusci din Toscania - inclusiv Insula Corsica - capitala lor fiind Genova, Romanul Pliniu 3:5 notând că pe Coasta de Azur (zona “Regio Deciatum” în timpul său) un oraș important al lor era Nisa / fostă Nicaea 43,42 lat. N, 7,15 long. E la gura Râului Var/us iar Ciprianii erau Ciprioții: cei din Insula Cipru; se poate observa apropierea dintre onomasticile Ligură și Luwiană / Anatoliană, prin echivalența “G”-“V” practicată în Vestul Europei (de altfel, Anticul istoric Pliniu “cel Bătrân” 3:17 - dar și alți vechi autori, ca Romanul Liviu - au nominalizat acolo străvechii locuitori Laevi).

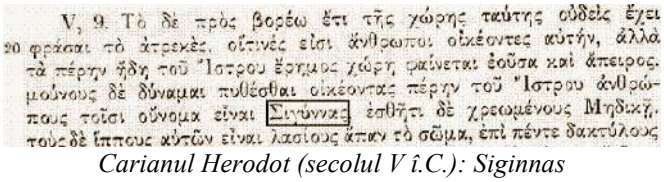
V, 9. Τὸ δὲ πρὸς βορέω ἔτι τῆς χώρης ταύτης οὐδεὶς ἔχει
φράσαι τὸ ἄτρεκὲς. οἵτινές εἰσι ἄνθρωποι οἰκέοντες αὐτήν, ἀλλὰ
τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος.
μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου ἀνθρώ-
πους τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύννας· ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ.
τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους

Carianul Herodot (secolul V î.C.): Siginnas

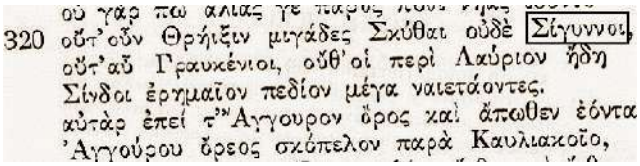
οὐ γὰρ πω ἄλλας γε παρὸς [illegible]
320 οὔτ' οὖν Θρῄκιν μιγάδες Σκύθαι οὐδὲ Σίγυννοι,
οὔτ' αὖ Γραυκένιοι, οὔθ' οἱ περὶ Λαύριον ἤδη
Σίνδοι ἐρημαῖον πεδίον μέγα ναιετάοντες.
αὐτὰρ ἐπεί τ' Ἄγγουρον ὄρος καὶ ἄπωθεν ἐόντα
Ἀγγούρου ὄρεος σκόπελον παρὰ Καυλιακοῖο,

Rodianul Apollodor (secolul III î.C.): Siginnoi

Savantul Petriceicu Haşdeu în secolul XIX - în “Istoria critică a Românilor” - a cercetat Siginii: “În timpul lui Herodot comerţul aurului înavuţea pe malul Nordic al Dunării nu numai pe Agatârşi, dar şi pe vecinii lor din Temeşiana, care se pare a fi jucat atunci un rol de samsari între dânşii şi popoare mai obscure din centrul Europei. Relatarea lui Herodot despre Siginni era de provenienţă Tracă; aceasta apare din următoarele consideraţiuni fundamentale: Herodot a băgat-o la începutul cărţii a cincea, consacrată unei descrieri monografice a Traciei iar pentru a arăta de la cine anume căpătase toate cele relative la Siginni, el a trecut imediat la o altă naraţiune cu cuvintele ‘mai spun Tracii’; dar Tracia la Herodot era o vorbă foarte vagă, sub care se cuprindeau o grămadă de alte popoare, aparţinând toate unei colosale ginţi, pe care el o numea cea mai numeroasă în toată Europa. Unghiul meridional dintre Pont şi Dunăre îl ocupau Geţii, cu care singuri (dintre toate naţiunile Trace) se învecinau Sciţii; numai Geţii fiind limitrofi cu Sciţii, întreaga Dunăre Sudică până la punctul revărsării Oltului intra în teritoriul Get. Acea ramură Tracă de la care s-a informat Herodot despre Siginni nu era a Geţilor, deoarece aceia se învecinau numai cu Sciţii şi cel mult cu o fracţiune a teritoriului Agatârşilor; prin urmare, cată s-o aşezăm mai spre apus de dânşii - cam în Serbia actuală - şi astfel avem în faţă pe Siginni, anume în Temeşiana de astăzi. Dramaturgul Sofocle - scriitor contemporan lui Herodot - a confirmat această interpretaţiune; într-un pasaj - conservat de Strabon XIII 1:53 - el zicea că ‘Troianul Atenor şi Eneţii fugiră în Tracia iar de acolo la Marea Adriatică’. Confruntaţi acum ambele indicaţiuni topografice: dincolo de Dunăre vedem în Sofocle Tracia ajungând până la Ţara Eneţilor de lângă Marea Adriatică; dincoace de Dunăre vedem în Herodot Siginnia ajungând iarăşi până la Ţara Eneţilor de lângă Marea Adriatică. Una dincolo, cealaltă dincoace de Dunăre, ambele puse faţă în faţă într-o poziţiune paralelă; conformitatea este perfectă, arătând totodată că în timpul lui Herodot şi Sofocle - adică cu vreo 5 secole înainte de Crist - Italia era considerată ca preapropiată de cataractele Istrului. În fapt, Siginnia corespundea numai cu Temeşiana şi Tracia numai cu malul opus al Serbiei, nu mai departe decât atâta. Aici totuşi nu se încheie analiza; s-o urmărim până la capăt. Într-un alt pasaj, Herodot dă indirect până şi numele special al acelei Tracii: ‘Câmpia Tribalică’ (deşi în restul operei sale nu se găseşte nici o menţiune despre poporul Trac al Tribalilor); ‘Câmpia Tribalică’ - după cum a descris-o - se afla dincolo de Dunăre, ocupând teritoriul dintre fluviu şi acea parte a Iliriei unde locuiau Eneţii (‘Istorii’ 4:49). Tot acolo găsim pe Tribali cu 4 secole mai încoace în ‘Geografia’ lui Strabon, care îi arată învecinaţi spre N cu Istru, spre E cu Geţii şi spre V cu Ilirii (în secolul precedent faţă de Strabon, Tribalii erau numiţi ‘Inzi din India’ de către Apollodor din Atena iar anterior cu încă un secol, Argonautica lui Apolloniu din Rodos i-a pus pe Graukeni alături de Siginni; ei nu încăpeau aiurea, ci Apolloniu îi numea Graukeni pe Agatârşii lui Herodot iar Pliniu cel Bătrân 6:19 notând Graukenii lui Apolloniu ca Groucasus, însemnând Caucazieni). Carpaţii erau numiţi Caucaz de către Apolloniu din Rodos: lectura sună ‘Caulica’ - unul din numele cele mai vechi ale Caucazului Asiatic - de acolo fiind însuşi numele Colchilor; Hecateu - scriitor anterior chiar lui Herodot - spunea că părţile cele mai înalte ale creştetului Caucazian se chemau ‘Kulika’ (Carpaţii sub numele de Caucaz au mai fost şi la Ptolemeu, Ammian Marcellin, Gotul Jornandes, ş.a., ca nume al Carpaţilor, Caucaz fiind la noi anterior dominaţiunii Dace). Aşadar, relatarea despre Siginni Herodot o datora numai naţiunii Trace a Tribalilor, aşezaţi atunci pe ţărmul Sudic al Dunării, spre apus de Geţi (în Serbia de astăzi). Suntem însă departe

de a ne închipui că 'părintele istoriei' ar fi cercetat vreodată personalmente regiunea Tracă pe care o numea a Tribalilor. Comercianţii din toată Peninsula Balcanică vizitau la gurile Dunării colonia Cariană Istria şi nu aiurea decât acolo trebuie să fi căpătat Herodot de la Tribali noţiunile despre Siginni, întocmai precum în Olbia - o altă colonie Cariană la Pont / Marea Neagră - el s-a informat despre restul popoarelor din acea direcţiune; Istria şi Olbia, un stabiliment Grec la marginea Traciei şi un stabiliment Grec la marginea Sciţiei - ambele în neîncetate contacte comerciale cu toate neamurile din zona Nord-Vestică a Pontului - erau localităţile cele mai nimerite pentru a procura istoricului Grec perspectiva lumii Barbare de jur-împrejur. Întrebuinţez într-adins cuvântul 'perspectivă' căci numai el explică natura spuselor lui Herodot, care era totdeauna atât de precis când povestea ceea ce se apropia de Istria sau de Olbia dar devenea treptat tot mai confuz în proporţia depărtării razei sale de observaţiune de la acele 2 centre. Siginnii locuiau în Temeşiana, învecinaţi la S cu Tribalii şi la E cu Agatârşii, astfel că de cei dintâi îi despărţea Dunărea şi de ceilalţi Carpaţii iar spre V teritoriul lor mergea până la Iliri. Deşi nu atât de desfătaţi - nu ca Agatârşii - Siginnii se distingeau totuşi prin avuţia veştmintelor, căci purtau haine Medice şi Herodot spune el însuşi într-un alt pasaj (7:61) că luxoasa îmbrăcăminte Persiană de fapt imita pe cea Meză: tiare, tunici mânecate de variate culori, etc. Caii Siginnilor - mici, pletoşi şi cârni - nu puteau servi la călărie dar prin iuţeală erau de minune la ham, ceea ce făcea ca stăpânii lor să tot umble în căruţe. Aceste 2 amănunte despre Siginni - abundenţa şi cărăuşia - dau deja o vagă imagine a unor comis-voiajori, chiar dacă vechiul scoliast al lui Herodot nu s-ar grăbi a adăuga că numele lor se poate lua în înţelesul de 'neguţători'. Marsilia e departe de Temeşiana dar nu mai departe decât e Armenia de România. Până în secolul XVI, strămoşii noştri numeau 'Armeni' pe toţi neguţătorii; în Transilvania, până astăzi se ia adesea în acelaşi simţ cuvântul 'Greci'. Pentru ca numele Siginnilor să fi devenit sinonim cu 'neguţători' tocmai la Marsilia, mărfaşii lor trebuiau în realitate să fi ajuns până la Pirinei. Ca unii ce locuiau în Temeşiana, adică dincolo de cataracte, Siginnii aveau nu numai cai şi căruţe, ci încă porţiunea Dunării cea mai liberă de orice piedici, în lungul căreia vasele şi în Evul Mediu se urcau fără nici o dificultate cu mărfuri orientale până în centrul Bavariei. Una din trăsăturile caracteristice ale spiritului mercantil din toţi timpii este de a ascunde după putinţă pieţele de care profită egoistul comerciant prin exportaţiune sau importaţiune. Cartagina şi Elada în Antichitate, Veneţia şi Genova în Evul Mediu, au practicat-o într-un mod sistematic iar în miniatură până astăzi fiecare negustor tăinuieşte de ceilalţi fabricile şi depozitele de unde îşi aduce marfă mai bună şi mai ieftină; această tactică rezultă din acea regulă mercantilă vulgară: 'după ce te-ai suit la înălţime, cată a respinge cu piciorul scara, pentru ca nu cumva să se urce alţii după tine' (deja Hesiod spusese că 'olarul invidiază pe olar şi zidarul pe zidar'). Pe când căluşeii cei cu păr de 5 degete alergau în fugă mare cu căruţe încărcate până la Iliri sau duceau frumosul aur Carpatic Celţilor, pe când Dunărea spuma sub vâslele speculantului plutaş, Siginnii asigurau totodată pe vecinii Tribali cum că în susul fluviului nu locuieşte nici o fiinţă omenească; de la dânşii, prin intermediul Tracilor, au trecut la Herodot cuvintele despre nelocuirea ţărmului Danubian Nordic (căci din alte fântâni - 'Istorii' 2:31 - Herodot auzise, din contra, că de la izvor şi până la Pont întreaga Dunăre curgea tot prin ţări locuite). 'Părintele istoriei' nu s-a contrazis - după cum s-ar putea crede la prima vedere - ci numai a reprodus nişte aserţiuni diferite din diverse sorginţi, pe care e datoare a le discerne această analiză critică. Nu aurul singur înavuţia pe Agatârşi şi pe samsarii Siginni; mai era o altă ramură comercială foarte productivă. După ce a descris traiul Siginnilor, Herodot a urmat mai departe: 'Mai zic Tracii că peste Dunăre sunt atâtea albine, încât nu e chip a străbate mai încolo; acei ce o spun nu mi se par a avea dreptate, căci se ştie că aceste insecte nu suferă frigul şi eu cred mai curând că din cauza frigului sunt nelocuite părţile Nordului (acestea sunt cele ce se povestesc)'. 'Peste Dunăre nu încapi de albine!' ziceau lui Herodot Tracii din 'Câmpia Tribalică', care ocupau malul Danubian Sârbesc opus Olteniei şi Temeşianei, locuind în vecinătatea Agatârşilor şi a Siginnilor. Părintelui istoriei nu-i venea la socoteală a da crezare acelei aserţiuni, încât el ne-ar fi lăsat şi pe noi în dubiu, de n-am avea dinaintea ochilor realitatea cea vie, însoţită şi de mărturia altui scriitor tot din timpul lui Herodot. Astăzi, apicultura Română este într-o tristă decadenţă. Decanul agronomiei naţionale, venerabilul amic Ion Ionescu, are tot dreptul în a zice: 'Nu ştim cum au putut să lase Românii din mâna lor creşterea albinelor şi să ajungă a cumpăra ceară din străinătate; de la ridicarea Turcilor din ţară s-au stricat mierăriile şi de atunci n-au mai ieşit negustorii care să strângă miere şi să stimuleze pe cultivatori a o produce şi a căuta de ţinerea albinelor'. Nu aşa a fost în vremile mai dinainte. Secolul trecut, ceara era principalul articol de exportaţiune al Ţării Româneşti; calitatea îi era foarte frumoasă şi cantitatea imensă. Tot atunci, Raguzanul care a fost primul consul al Imperiului Austriei în Ţara Românească, zicea despre ceara noastră că 'este fără îndoială cea mai frumoasă şi cea mai căutată în toată Europa, încât albinele trebuie considerate ca unele din cele mai preţioase şi mai bogate produse ale ţării'. Mulţumită lui Grigore Tocilescu, din statistica apicolă rezultă că districtele Române cele mai avute în stupi sunt până astăzi Vlaşca şi Dol-Giul / Doljul, ambele la Dunăre, adică tocmai acolo unde în zilele lui Herodot 'nu încăpeai de albine'. Naturalistul Elian scria în secolul III (având în mână un autor Grec anonim mult mai vechi): 'Scriitorul meu merită cea mai deplină încredere, căci el cunoştea lucrurile din propria experienţă, nu după nesigure poveşti ca Herodot; la Sciţi - Nordul Deltei - frigul e nesupărăcios pentru albine, întrucât ei întrebuinţează nu miere străină, ci locală, ba o şi exportă, vânzând faguri Misilor'. (Misia se numea generic tot litoralul Dunărean al Traciei încă din timpul lui Homer / cu alte cuvinte, era vorba despre porţiunea de la Pont până la Olt). Considerând firea albinelor - cărora natura le-a menit locurile silvestre şi munţii înfloriţi totodată - cuibul de predilecţiune al acestor muncitoare insecte în Ţara Românească trebuia să fi fost cu preferinţă creştetul Carpatin al Olteniei, mai apărat de viscolul Nordului şi mai expus spre Sud; până azi, Mehedinţenii - fruntaşii vechiului Banat al Severinului - poartă drept emblemă în marca lor districtuală albina. Pe când Sciţii exportau faguri peste Dunăre la Geţi, Agatârşii prin mijlocirea Siginnilor aveau deschisă o piaţă mult mai vastă şi mai sigură, aprovizionând cu miere şi ceară toată Europa Centrală, deşi Tribalilor le spuneau din mercantilism că acolo nu locuia nimeni; Aristotel - numai cu un secol mai nou - a completat relatarea lui Herodot, zicând că Agatârşii aveau 'legi în versuri'. (Erudiţiunea Modernă, după cum pe Sciţi a

încercat a-i face Finici, tot astfel pe Agatârşi i-a identificat uneori cu Mongolii iar pe bieţii Siginni nu s-a temut a-i preface în strămoşi ai Ţiganilor). În naraţiunea Herodotiană despre imposibilitatea de a locui în susul ţărmului Nordic al Dunării de răul albinelor, pe lângă elementul curat apicol limpezit anterior, cată să se mai deosebească pe o linie secundară un alt ingredient: Temeşiana este bântuită periodic de un fel de tăuni, care vara şi toamna se răspândesc de la Gherdap căzând pe animale, distrugând adesea turme întregi şi torturând chiar pe oameni; Românii din Temeşiana povestesc cu spaimă că acele viespi s-au născut dintr-un cap de balaur pe care-l tăiase Sfântul Georgiu şi l-a aruncat într-o peşteră (numai prin venin de reptilă ei îşi pot explica o înţepătură atât de otrăvitoare). Herodot în relatarea despre regiunea Danubiană va fi înţelegând prin albine pe acei teribili tăuni; trebuie să se zică mai corect că mulţimea albinelor Olteniei şi mulţimea viespilor Temeşianei au fost confundate într-o îngrozitoare mulţime de către învecinaţii Tribali, conduşi la aceea prin asemănarea de aspect între albină şi viespe, întocmai după cum ţăranul Temeşian din zilele noastre confundă tăunul cu balaurul din cauza asemănării în puterea veninului: în ambele identificări se manifestă o procedură analoagă a imaginaţiunii poporane. Determinând hotarele Sciţiei, Herodot 4:100 zice: 'Începând de la Istru, sunt întâi Agatârşii'; aşadar, un capăt al Agatârşilor era pus pe Dunăre. În traducere pe o hartă, apare următoarea figură:

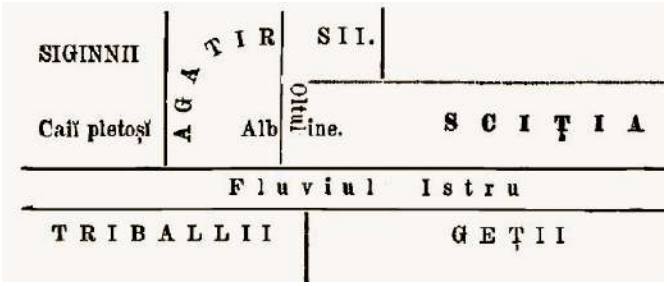

Ephoros / Efor - din Anatoliana Cume - istoric şi geograf Grec posterior lui Herodot abia cu un secol, zicea: 'Dacă treci Istrul, primii locuitori sunt Carpizii - cei din Carpaţi - apoi Plugarii'. Carpaţii lovindu-se cu Dunărea în Oltenia, este învederat că prin 'Carpizi' Efor înţelegea pe Agatârşii lui Herodot; epitetul de 'Carpizi' dat Agatârşilor de către Efor este foarte remarcabil, nu numai ca cea dintâi menţiune nominală a Carpaţilor, dar încă şi ca cea mai veche formă a numelui topic: 'Munteni'. Nedepinzând de chestiunea originii naţionale, acest epitet a trecut ca moştenire de la Agatârşi către succesorii lor teritoriali Daci, a căror ramură tot din Ţara Românească se zicea Carpi. (Carpat însemna munte nu numai la Agatârşi şi Daci, ci încă se pare că a avut acelaşi înţeles în diverse limbi primordiale - despărţite una de alta prin origine şi spaţiu - căci vedem la 2 capete opuse ale Europei muntoasa Insulă Greacă cunoscută deja lui Homer sub numele de Karpatos şi Munţii Carpetani în Spania; în vechea limbă Retică, exista aceeaşi temă 'kar' în înţelesul de 'deal'; tot aici se referă Sanscritul 'kâra' cu semnificaţiunea de munte acoperit de nea, Armeneşte 'char' pentru 'piatră' şi 'charag' pentru 'stâncă', etc). Ambele popoare de secole învecinate - Siginnii şi Agatârşii - au fost constrânse de Daci a înainta spre Nordul Europei, nicidecum nu s-au întors în Asia". Similar cu piticii locali întâlniţi de străvechii Saami / Finici care alături de Agatârşi au colonizat Scoţia, Romanul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" a scris că "Plugarii" - adică Gheorgoii legaţi de colonia Cariană Olbia, după cum i-a notat istoricul Herodot Karka 4:18 "Σκύθαι γεωργοί" - când au ocupat Dobrogea (ce de atunci s-a numit Sciţia "Mică") au întâlnit populaţia pitică autohtonă: "În latura unde Fluviul Istru se varsă în Marea Neagră, Tracia posedă cele mai frumoase urbi: Istropolea Milesianilor - adică Histria - Tomis, Callatis (oarecând mai fiind şi altele, înghiţite de Pământ); toată această regiune au ocupat-o Sciţii chemaţi Plugari (în oraşul lor Gerania se zice a fi existat ginta Pigmeilor - pe care Barbarii Traci o numeau Cattuzos - şi cred că o goniseră de acolo cocorii / stârcii)". Cattuzos - care însemna "omuleţ" - era din acelaşi trunchi lingvistic cu Armeanul "kotak", Grecul "pithakos", etc. / în Română = "pitic": agricultorii Gheorgoi ajunşi din N Deltei Dunării în Dobrogea erau şi fizic Uriaşi faţă de indigenii pitici (în general, pe de o parte dacă tipologiile biologice ale părinţilor sunt foarte diferite, atunci pruncii au staturi mari iar pe de altă parte, sorgintea Nordică a unor oameni le forţează statura mică, pentru a păstra căldura mai bine); în Dobrogea, în acelaşi mileniu I î.C., trăiau şi Geţi / veniţi dinspre S - din Anatolia, via Tracia - regiunea fiind de întâlnire în primul rând ale populaţiilor N şi S Pontice (de altfel, în limbajul de specialitate s-a instaurat "nanismul" pentru anomalia creşterii insuficiente, în Greaca nouă "nanos" fiind "pitic", în oglindită simetrie - ca un împrumut nomenclatural - cu ceea ce cândva era "nun" pentru prunc Uriaş). Lingvistul Oset / Georgian Vaso Abaev a studiat în anul 1981 termenul de Gheorgoi atribuit acelor "plugari" Pontici, afirmând că era echivalentul cuvântului Scit "Gauwarga" pentru "văcari" (istoricul Herodot Karca - ştiut Rus ca Gherodot "геродот" - utilizând de fapt Grecul Gheorgos, folosit în general la agricultori, pentru acei păstori nomazi). Georgiano-Anatolianul Strabon a afirmat în cartea a noua din "Geografia" că Siginnii / Sigynnii erau Caucazieni. În anul 1926, academicianul Român Vasile Pârvan în cartea "Geţia, o protoistorie a Daciei" a scris: "e de un preţ deosebit povestea lui Herodot despre Sigynnii nomazi, de haină Medică şi vagabondare în căruţe trase de cai mici, păroşi, până la Adriatică, în ţinutul Eneţilor: înfăţişarea culturii din acest colţ Nord-Vestic al Peninsulei Balcanice prezintă puncte de contact foarte ciudat asemănătoare cu inventarul Scythic din Carpaţi şi din Rusia Sudică".

Signii / Sigunii constituiau o populaţie plasată de academicianul Român Vasile Pârvan la V de Olt şi în Banat, locuind inclusiv în Bazinul Savei, până în regiunea Veneţiei de azi (o denumire elocventă pe Dunăre ar fi Siggidun / Singidun, Dr. Pachia Tatomirescu din capitala Banatului consemnând: "Pe temelii de 'murus dacicus' - cu grosimea de 3 metri - din sâgi s-a ridicat Siggidun în antichitate, devenind prin vremuri Belgrad, oraşul de pe alb-gălbuiul mal de sâgă al Dunării, azi capitala Serbiei"); unii cercetători i-au legat pe Ţigani de Si-Gini / Siguni, ca un "trib pierdut" de Evrei, îmbrăcaţi ca Mezii / Gherganii printre care ar fi fost deportaţi cândva (ceea ce ar plasa Ţiganii / Romii la întemeierea republicii Romane - din care s-a născut Imperiul Roman - căci la sfârşitul secolului VI î.C., unii Geţi şi unii SiGini plecaţi de la Istru din cauza atacului Perşilor au determinat la Roma sfârşitul Regatului Tarquin, apoi acolo instalându-se în secolul V î.C. Latina ca limbă oficială / inspirată din vechi Graiuri Anatoliano-Balcanice, aşa după cum de pildă a remarcat şi savantul Ceh Bedrich Hrozny, cel care în premieră mondială a descifrat Hitita).

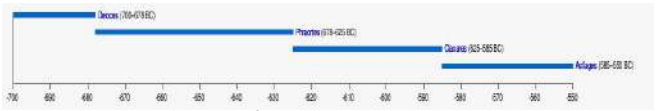

Împăraţii Mezi

Este de ştiut că în mileniul I î.C. influenţa Mezilor / Magilor (al căror Imperiu de exemplu în secolele VII-VI î.C. cuprindea inclusiv Hyrkania / Ghergania în E şi Capa-Dokia / Capadocia în V) a fost uriaşă, transmisă mai ales din Asia Centrală până în Europa Centrală; după ce în mileniul II î.C. o mare formaţiune Imperială a lor s-a făcut cunoscută ca Mitanni - vecină în Canaan cu Egiptul, de acolo fiind de pildă frumoasa Faraoană Nefertiti, care a avut ca zestre "Tezaurul Gargar", corespunzător surselor documentare din Epoca Bronzului - Mezii au ajutat şi Imperiul Persan (succesor al Imperiului lor), în armata căruia, conform istoricului Herodot 8:113 în secolul V î.C., erau "la fel de mulţi ca Perşii, însă nu la fel de viteji" iar un exemplu despre ei, consemnat biblic, a fost inclusiv prezenţa Magilor în Canaan la naşterea lui Iisus, la începutul mileniului I / în secolul I.

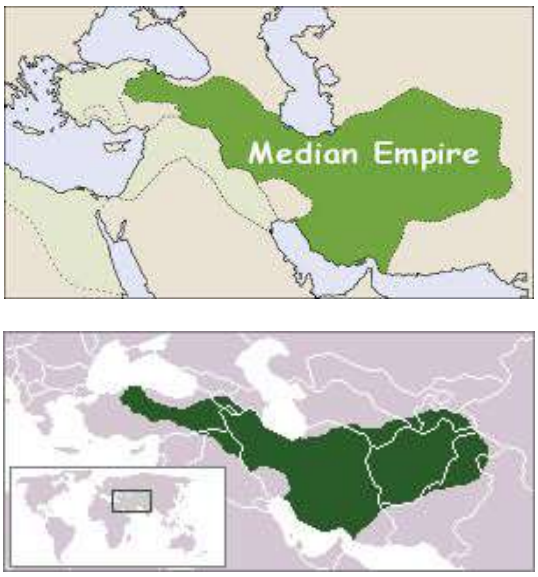

Imperiul Mezilor / Magilor (secolele VII-VI î.C.)

În timpul lui Iisus, poetul Roman Ovidiu, exilat la începutul secolului I în colonia Cariană Tomis, a scris în "Ponticele" că în Nordul Mării Negre pe timpul său trăiau Colchi / Gorghi - adică Georgieni - şi Geţi iar aceia au fost îmbrăcaţi cu pantaloni, conform "Tristia" 4:6, ceea ce clar era împrumut vestimentar Hyrkan / Med de către Geţi, căci moda Europeană nu era aşa; deoarece Carpaţii erau numiţi de Romani "Caucaz", unii cercetători Români au presupus că acei "Colchi" - menţionaţi de marele învăţat Roman, foarte corect în toate relatările - erau de fapt Munteni "Carpizi", adică locuitori ai Carpaţilor (dar rămânând dubletele toponimice paradoxale din Caucaz şi Carpaţi - existente cu aceleaşi denumiri în ambele lanţuri Muntoase - ceea ce indică evidente legături între cele 2 maluri opuse peste Pont, reieşind că una din părţi a colonizat-o în mod necesar pe cealaltă, fie Colchii pe Carpizi, fie Carpizii pe Colchi: mărturiile Antice nu sunt însă decât despre un sens, din Caucaz în Carpaţi). Savantul Român Nicolae Densuşianu a observat numeroasele toponimii similare cu cele Georgiene mai ales în jur de Gherdap şi pe coasta Dalmată (corespunzând tocmai ariei de influenţă SiGină); în "Dacia preistorică" a mai scris: "Pe lângă titlul onorific de 'tatăl', ce-l avea Saturn (Cronos / Gargaros) în religiunea timpurilor ante-Elene, ca personificarea divinităţii supreme a Cerului şi Pământului, unul din epitetele sale cele mai poporale la toate triburile Pelasge - din Sudul şi din Nordul Istrului - a fost acela de 'moş'; acel epitet îl desemna ca om muritor, ca autorul ideal al vieţii lor naţionale, morale şi politice, ca trupina genealogică - 'principium generis' - a vechilor dinastii şi familii nobiliare Pelasge (Troianii îşi reduceau originea lor la Zeul-moş / conform lui Vergiliu în 'Eneida' 7:220; Varro 3:1 numea pe agricultorii Italiei singurele rămăşiţe din neamul lui Saturn). Regele Latin - primind pe ambasadorii lui Enea - le-a adresat următoarele cuvinte (Vergiliu în 'Eneida' 7:205): 'Nu fugiţi de ospitalitatea noastră, nu ignoraţi pe Latini, gintea lui Saturn, oameni drepţi, nu prin pedepse, nici prin legi, care de bună-voie, prin înclinaţiunea lor, mai păstrează şi astăzi cu sfinţenie instituţiunile strămoşeşti rămase de la Zeul cel bătrân / moş'. Acelaşi titlu de 'Zeu-moş' îl avea Cron / Saturn şi la Daci. Istoricul Mnaseas din Patrae - care trăise în secolul III î.C. - spunea că Geţii îl adorau pe Saturn, pe care ei îl numeau Zalmoxis (tot asemenea a scris Diogene Laerţiu 8, că Geţii îl numeau pe Saturn Zalmoxis). Forma de Zalmoxis - ce se prezintă la Herodot, Porfiriu, Eschil, Platon, Suidas, ş.a. - este recunoscută în ştiinţă ca cea mai corectă. După vechile uzuri ale religiunii saturnice, numirea de Zalmoxis nu putea fi altceva decât un simplu epitet hieratic al lui Saturn, un atribut cu acelaşi înţeles de 'senex' pe care îl avea Saturn la triburile Pelasge. Din punct de vedere al etimologiei şi al sensului, cuvântul Zal-mox-is în limba Dacilor nu însemna altceva decât Zeul-moş (finalul '-is' reprezenta - ca şi în alte cazuri analoage - numai un simplu sufix Grecesc). De fapt, limba Geţilor şi a Dacilor avea un caracter proto-Latin; ea forma numai un ram sau un dialect particular rustic al limbii Pelasge. Lucian - unul din cei mai interesanţi scriitori ai vechimii, distins prin spiritul şi erudiţiunea sa - îl numea pe Zalmoxis 'zeu părintesc' sau 'strămoşesc'; la Herodot, Zalmoxis era 'zeu indigen'. În preistorie, întemeietorii statelor erau obiectul unui cult particular respectuos. Regele întemeietor al statului - şi colonizator al ţinuturilor nelocuite - era considerat ca un proto-părinte comun, ca un 'moş' sau

'lar' / 'ler' public, pentru toate generaţiunile următoare (cuvântul 'lar' / 'lares' exprima la început aceeaşi noţiune cu 'man' / 'manes': titlu de onoare şi de demnitate al regilor; în colindele Române, 'lariu păcurariu' e sinonim cu 'baciu păcurariu'). 'Zal' în limba Dacilor - după sens şi formă - se prezintă ca identic cu termenul de 'zeu' sau 'zeul' în limba Română iar 'mox' este cuvântul nostru 'moş' ('moesius'); numele de Zal-mox-is (atât de misterios în literatura istorică Modernă) aparţine astfel dialectului primitiv Pelasg din Dacia: era numai un simplu titlu de onoare şi de respect al supremei divinităţi, aceeaşi expresiune combinată, ca şi Zeul-moş în limba Română, numai forma - sub care s-a transmis de autorii Greceşti - fiind alterată. Ca zeu al cerului şi al înălţimilor, Zeul-moş al Daciei îşi avea altarele, monumentele şi sacrificiile sale anuale prin munţi; el reprezenta divinitatea cea mare a ţării, sub a cărui tutelă specială se afla pasul Gherdap / Porţilor de Fier: a fost una din instituţiunile religioase ale timpurilor Pelasge, ca sanctuarele şi simulacrele sale să domine la strâmtorile munţilor, care serveau de porţi naturale ale ţinuturilor. Diferite dealuri şi vârfuri de munţi de pe teritoriul ţării noastre mai poartă astăzi numirile semnificative de 'Moş', 'Vârful Moşului', 'Piscul Moşului', etc.: reminiscenţe obscure că odată aceste înălţimi au fost consacrate cultului marelui reprezentant al religiunii şi civilizaţiunii preistorice. 'După cum ne spun autorii' - zicea Varro 5:42 - 'pe locul unde se află Colina Capitol a fost în vechime aşezarea numită Saturnia, din care mai există 3 resturi vechi, un Templu al lui Saturn în strâmtorile munţilor, tot acolo o poartă - numită mai înainte Saturnia - şi în fine o poartă din dosul Templului lui Saturn'." (Romanii la începutul lor - adică după Războiul Troian, care a tulburat profund Lumea Veche - au preluat de fapt cele ce dominau timpurile).

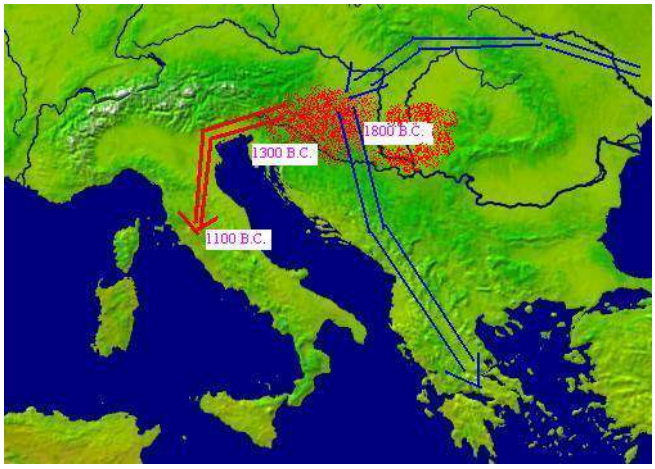

Migrarea Faliscă (roşie) şi Doriană (albastră)

La Dunărea inferioară, după urmărirea Cergii / Lânii de Aur (de către unii SiGini / Sfinţi Gini dintre Magii Gherganiei, Mediei şi Gargarii Georgiei) de la sfârşitul Epocii Bronzului, adică înaintea Războiului Troian, s-a întâmplat ceva asemănător: ulterior Războiului Troian, datorită demantelării Imperiului Khet / Hitit, din aceleaşi "rezervoare" Gherga şi pe aceeaşi direcţie, a fost încă o migrare, a unor Ghergari din Albania Caucaziană împreună cu Gherghi din Capadochia şi Ghargoi din Pont: atunci - în Epoca Fierului - pe urmele înaintaşilor lor care au ajuns s-o ducă foarte bine pentru acele vremuri, în Bazinul Dunării s-au fixat istoric Geto-Dacii (avându-şi apogeul în Antichitate). De la Media se trag toponime ca Mehedinţi, Mehadia, etc. (realitatea Antică a fost - de atunci atestată - că efectiv mulţi oameni din Media / Nordul actualului Iran au ajuns în Sudul actualei Românii); în arealul Gherdap / Porţilor de Fier, inclusiv despre celebrul erou Hercule - care avea ca unul din locurile ce-i plăceau Băile Herculane din Banat / acum judeţul Caraş-Severin - se ştia că era din Media, după cum au consemnat Romanii în inscripţia de întemeiere a staţiunii: Mezii din Media erau Magii din Ţara Magilor, respectiv Gherganii din Ghergania, printre aceia fiind şi Sfinţii Gini / Geniile care s-au numărat între strămoşii Guţilor / Geţilor.

Tracii după Războiul Troian

Sacii au format o populaţie Geto-Dacă, cu localizare de pildă în Ardeal la Miercurea Sibiului 45,53 lat. N, 23,46 long. E / judeţul Sibiu sau Blaj 46,10 lat. N, 23,54 long. E / judeţul Alba ori de către academicianul Român Vasile Pârvan pe malul Dobrogean al Dunării la Sacidava / Saci-dava 44,14 lat. N, 27,59 long. E (lângă actualul sat Dunăreni din comuna Aliman, judeţul Constanţa); de exemplu, Sacii au fost menţionaţi de către Aurelius Victor (care din anul 361 era guvernatorul Panoniei). Sacii au fost ştiuţi ca mari băutori de Haoma (catalogaţi ca Mleccha de către "MahaBhărata" - împreună cu Yavanii / Ionianii şi Barbarii - iar Grec numiţi Amyrgioi), cu leagănul în apropierea Bactriei: local zişi Hauma-Varga / Humarga, ei au fost aliaţi Perşilor începând cu Cyrus "cel Mare", primul Împărat (conform arheologului Shapour Shahbazi 1942-2006, mulţi nobili Iranieni dar şi Cariani au fost Amorges, inclusiv Dinastia Keriga din Lycia). În anul 1968, cercetătorul Rus Igor Piankov a scris: "Iniţial, Sacii au trăit în Valea Fergana, la poalele Nordice ale Pamirului; erau îndeaproape înrudiţi cu Kaspianii (indigeni în Hindu Kuş - Himalaia, întinşi în Kaşmir, Gilgit şi Coridorul Wakhan). La început, Sacii au fost şi în Munţii Alai / Alay sau pe uriaşa Vale Alai / Alay, inclusiv la izvoarele Fluviilor Oksos / Amu-Darya şi Jaxartes / Syr-Darya (cu denumirea Gulcha), până în Kaşgar / Bazinul Tarîm. Limba Sacilor a fost Pamiriană". În anul 2005, cercetătorul Iranian Guive Mirfendereski a afirmat - în "Cercul de Studii Iraniene" al Universităţii din Londra / Regatul Britanic - că Sacii "Hauma-Vargă" (băutori de Soma) erau Mari Geţi / MasaGeţi: "Sacii s-au stabilit printre Mezi şi au purtat căciulile înalte ale Magilor. Sacii ştiau - aşa cum a notat istoricul Herodot 4:5 pentru Sciţi - că primul lor rege a fost Zeul Targhi, născut pe Nipru. Ei trăiau pe litoralul Est Caspic - între Hyrkania şi Chorasmia - fiind ceea ce Herodot a notat

ca MasaGeţi (el n-a scris despre Sacii Hauma-Vargă); în schimb, Herodot 7:64 a consemnat că o parte din armata Perşilor era formată din cei de pe câmpiile Amyrgium, adică din Saci. Inscripţiile Perşilor şi 'Istoriile' lui Herodot au arătat că Sacii şi MasaGeţii erau aceiaşi, locuind zona dintre Marea Caspică şi Lacul Aral, ce era udată în Sud de Râul Gorgan iar în Nord de Fluviile Oxus şi Jaxartes (Amu Darya şi Syr Darya), toate cândva curgând în Marea Caspică, ceea ce făcea din acea câmpie Nordică o uriaşă reţea acvatică, relativ aproape de inima Iranului. Herodot 1:201 a pus egalitatea rasială între Saci / Saka şi Marii Geţi / MasaGeţi, care locuiau în aceleaşi părţi şi aveau chiar laptele plasat cultural central: Herodot 1:216 a scris că 'principala băutură a MasaGeţilor e laptele' iar la Saci, laptele a fost important în pregătirea capitalei băuturi Homa, care - conform Avestei / 'Yasna' 10:13 - era amestecată cu lapte; pentru Herodot, transcrierea Homa-Saka a fost (prin renunţarea la prefix) 'Masaka', adică MasaGetă. Despre Sacii din şesul răsăritean Caspic au rămas hieroglife pe o stelă în Suez şi pe o statuie în Susa (foarte asemănătoare):

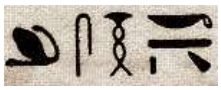

Suez

Susa

Limba Sacă era mai apropiată de cea religioasă din Avesta decât de limba Persană; capitala Hyrkaniei la începutul Imperiului Persan a fost Zadra-Karta, pe scurt Sa-Karta, unde 'Sa' era 'păşune' iar 'Karta' însemna izvorul din care au apărut cei notaţi Sa-Ka, adică Sacii". Ţăranii Greci numeau "Kikeon" băutura psihoactivă rezultată dintr-un amestec de vin cu mac şi ciuperca parazită a secarei (folosită inclusiv de Circe, care îndulcea amestecul respectiv cu miere); secara în Graiul Aghul din Daghe-stan e "gargar" iar în Bască orzul e "garagar": ambele cereale - secara şi orzul - au fost folosite încă din zorii agriculturii. Aşa cum a observat și cercetătorul Eugen Rău din Timișoara - pasionat de scrierile timpurii, ca Tăbliţele Tărtăriei - Sumerianii aveau "gar" pentru "pită", cu repetiția "gar-gar" însemnând "coș cu pită", existând inclusiv pluralul "gar-gar-gar" indicând grămada, adunarea serioasă; în Vechea Lume, referințele Gherga au fost mai dese la puterea cumulată a mulțimii lor față de cea solitară: mereu - și oriunde - Ghergarii numeroși au impresionat. Este de ştiut (după cum a reliefat şi academicianul Armean Suren Eremian 1908-1992) că Munţii Asiei Centrale formau complexul Montan Imeon, menționat de pildă în secolul V de istoricul Moise din Koren, în secolul VII de geograful Anania din Gyumri - cel mai mare oraş din Armenia după capitala Erevan - şi de mulţi alţii; Imeon - găzduind cele mai bogate zăcăminte de lazurit din Vechea Lume - avea în cele 4 zări: la N Munţii Alay, la E Munţii Celeşti, la S Munţii Pamir, la V Munţii Hindu Kuş (în exterior - corespunzător lor - fiind Chorasmia, China, India şi Aria). Principalele populaţii din Imeon au fost Marii Geţii / MasaGeţii şi Sciţii / Bulgarii plecaţi din areal după Războiul Troian, conform Dr. Petar Dobrev (acolo fiind cândva tărâmul Balharei - literalmente al Valhalei, prin echivalenţele "B"/"V" şi "R"/"L" - conform consemnărilor lui Moise din Koren, Agahtias din Myrina / Eolia, Theofilact Simo-catta / adică "Motanul", Anania din Gyumri, ş.a.); de altfel, în secolul V î.C. Anatolianul Herodot Karka a scris în "Istorii" 1:215 că MesaGeţii / MasaGeţii "se luptă atât călare, cât şi pe jos - căci sunt meşteri în amândouă felurile de luptă - sunt buni arcaşi, buni aruncători cu suliţa şi poartă de obicei sagaris" / adică toporul cu 2 tăişuri. În secolul VI, generalul bizantin Procopiu din Cezareea în "Istoria războaielor" 3:11 a scris că "MasaGeţii acum sunt numiţi Huni" iar în acelaşi secol învăţatul Syrian Evagrie - ajutorul patriarhului Grigore al Antiochiei - în "Istoria bisericii" 3:2 a consemnat că "în Tracia când au năvălit Hunii, mai demult ştiuţi ca Marii Geţi, ei au trecut Istrul / Dunărea fără piedici"; în secolul VII, savantul Anania 610-685 din provincia Armeană Şirak - cu capitala Gyumri 40,47 lat. N, 43,50 long. E - a afirmat în "Geografia universală" că în jurul Carpaţilor şi la Dunăre trăia pe atunci poporul Balac = Valach (continuatorul direct al poporului Get / Trac Nordic): o asemenea consemnare a fost printre mărturiile cele mai timpurii Medievale despre Valahii din N Dunării (pe atunci, împotriva Imperiului Bizantin se coagula Imperiul Bulgaro-Armân / Scito-Valah).

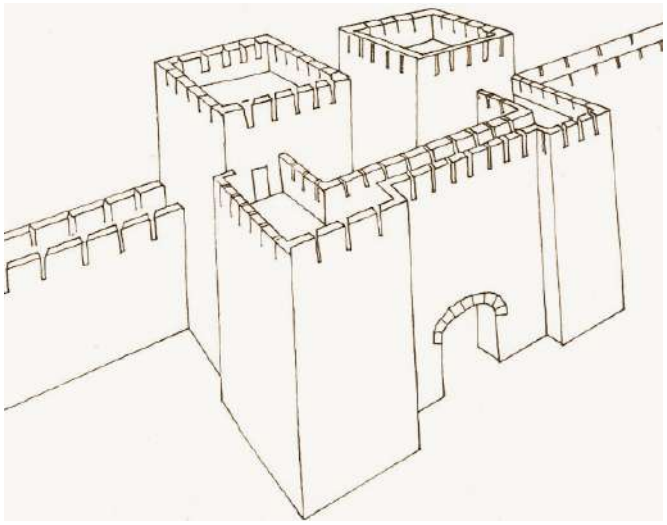

Poarta Sacidavei (schiţă din 1977, de arheologul Român Constantin Scorpan)

Pe malul Dobrogean al Dunării, lângă Saci-dava a fost Suci-dava; Sucii au fost Geţi cunoscuţi în Balcani ca Gardienii Trecătorii "Porta Trajani" / Sulu Derbend din Munţii Haemus, "defileu ce separa Tracia de Dacia", după cum a notat Syrianul Antic Ammianus Marcellinus în "Istoria Romană" (Sucii regăsindu-se şi în locuri depărtate ca în Capadochia / Anatolia ori în Bazinul Oder / Europa Centrală), pe Dunăre ei fiind în 2 cetăți Sucidava / "Suci-dava": una în amonte - în vatra oraşului Corabia / judeţul Olt - şi una în avale, la Kala Gherghi / Kale Gherghe 44,09 lat. N, 27,32 long. E, de strajă celui mai mare vad de trecere a Fluviului în timpurile vechi (acum satul Izvoarele, în comuna Lipniţa / judeţul Constanţa). Cercetătorul Român Petre Diaconu a scris în "Cultură şi civilizaţie la Dunărea de Jos" / 1995: "La 18 km aval de comuna Ostrov, în locul numit Kale Gherghe, situat pe malul drept al Dunării, se află ruinele unei cetăţi impresionante prin monumentalitatea zidurilor. Aici nu s-au întreprins încă investigaţii sistematice, din punct de vedere arheologic. Cu toate acestea, vremea şi oamenii au scos din malurile prăbuşite o sumă de documente arheologice, unice prin conţinutul şi semnificaţia lor. La Kale Gherghe se întâlnesc la tot pasul urme ale dacilor din secolul VI î.C. La est de Kale Gherghe începea 'graniţa' dintre Moesia şi

Scythia Minor. Cetatea de la Kale Gherghe se numea în timpul roman Sucidava. Prin urmare, ea purta acelaşi nume pe care-l avea şi cetatea romană din Oltenia construită în vestul oraşului Corabia. În zilele noastre, cetatea de la Kale Gherghe este acoperită de o pădure de stejari, sângeri, corni, aluni şi alţi arbori caracteristici florei dobrogene". De-a lungul întregii Antichităţi, Geţii Suci din Suci-dava Dobrogeană - de pe malul Fluviului Dunărea / adică din Kale Gherghe - şi coloniştii Cariani (de pe malul Dobrogean al Mării Negre), cârmuiţi de dinaştii Gherga, au întreţinut relaţii strânse, de exemplu ceramica găsită arheologic confirmând solid aceasta, până în secolul IV, inclusiv; în anul 1984, în punctul Curgani din Suci-dava Dobrogei a fost găsit un tezaur din 17 piese orientale de argint, datate de cercetătorii Români Traian Cliante şi Adrian Rădulescu ca de secol IV. De altfel apoi - după jumătate de mileniu, în secolul IX - patriarhul Fotie al Constantinopolului (prieten bun cu Gheorghe, arhivarul Catedralei "Sf. Sofia" / pe atunci cea mai mare Biserică din lume) a scris că Ţara lui Zalmoxe era a MasaGeţilor: a Marilor Geţi EurAsiatici; Fotie se pare că era din N Pontic, căci Împăratul bizantin, supărându-se pe el, i-a zis furios "mutră de Khazar" (a murit în Armenia).

Suci-dave

În "Pontica" din anul 1985, cercetătorul Român Petre Alexandrescu a scris: "Histria îşi datora existenţa în special fluviului, care mărginea o parte din 'chora' oraşului. Divinitatea Istrului apare şi pe unele monede, cu un delfin (mamifer marin şi nu fluvial), care amintea că pe teritoriul Histriei fluviul Istru se vărsa în mare. Peştele din Deltă şi din lagunele vecine a reprezentat una din resursele principale de-a lungul întregii istorii a cetăţii. În scrisorile guvernatorilor romani din secolul I se specifica chiar că 'aproape singurul venit al oraşului e cel de pe urma peştelui sărat' (Laberius Maximus, în 'Horothesia'). Sturionii constituiau atunci varietatea cea mai apreciată care putea fi prinsă la vărsarea marilor fluvii ale Pontului Euxin (conform lui Herodot 4:53). Peştele pontic, mult apreciat de greci, era una din mărfurile cel mai bine vândute, odată ce era supus unor operaţii de conservare prin sare. Geologul Marcian Bleahu a presupus că prepararea se făcea în preajma lacului sărat Nuntaşi, aflat la 4 km vest de Histria. Dunărea a servit ca poartă de intrare către interiorul continental, locuit de triburile trace ale geţilor. Histrienii au urcat cursul Dunării şi a afluenţilor în căutarea unor parteneri de schimb. Ei se aflau în primul rând în interiorul Dobrogei dar şi de o parte şi alta a malurilor Dunării inferioare, la vadurile de trecere către ţinuturile din nordul fluviului. Amplasarea partenerilor mai îndepărtaţi se conturează acum mai bine graţie descoperirilor recente: ei se situau în ţinutul subcarpatic al Olteniei şi pe platoul moldovenesc (dovezile fiind harta introducerii tehnicii greceşti a olăritului la roată din secolul VI î.C. - marcând o concentrare pe căile de pătrundere de-a lungul cursului Dunării - penetraţia importurilor ceramice din secolele VI-V î.C., răspândirea monedelor histriene din secolele V-IV î.C., etc.); o cale diferită de penetraţie a fost cea maritimă, de-a lungul litoralului marin, până la gura Niprului, unde zona de influenţă a Histriei se întretăia cu aceea a Olbiei. Partenerii principali au rămas totdeauna geţii, în special cei din imediata apropiere a 'moşiei' oraşului. Instalarea însăşi a coloniştilor în acel loc a trebuit să ţină seama de factorul principal politic al ţinutului. Prima instalare a histrienilor în punctul care a devenit cetatea, cât şi aşezările rurale din teritoriul luat în stăpânire, erau nefortificate; aceste elemente, la care se asociază descoperiri dintr-o perioadă de timp imediat ulterioară actului fundării, ne-au făcut să presupunem instalarea histrienilor în locuri neocupate anterior de geţi şi luarea contractuală în stăpânire a pământului. Coloniştii care au întemeiat Histria, ca şi alţii din acelaşi curent milezian, au adus cu ei o anumită tactică în raport cu populaţiile în mijlocul cărora s-au aşezat, dictată de propria lor experienţă politică desfăşurată în metropolă şi în celelalte oraşe greceşti de pe coasta anatoliană. Contactul grecilor asiatici cu populaţiile şi formaţiile politice vecine, receptarea obiceiurilor, cultelor şi manierei lor de viaţă, reflectate în tradiţia mitică şi în supleţea raporturilor politice şi diplomatice, au dat o anumită 'amprentă' grupurilor de colonişti milezieni în relaţiile lor cu indigenii şi disponibilitatea către înţelegeri paşnice, mai degrabă decât spre luarea cu forţa în stăpânire a ţinuturilor colonizate".

Gherga şi Gheţii

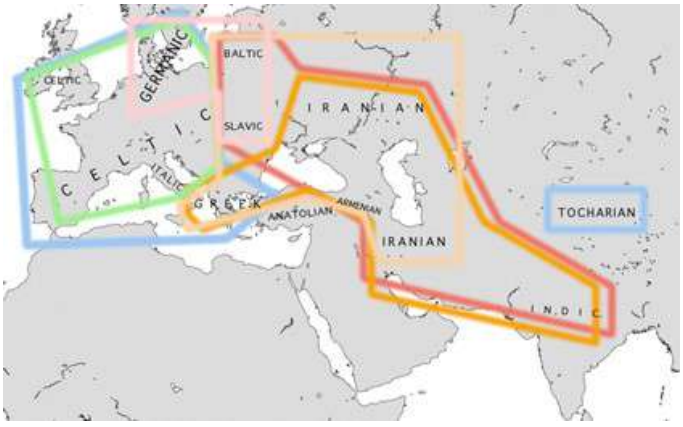

Privind Vechea Lume, despre cine au fost Gheții = Geții și ce au făcut Geții există în Epoca Modernă unele încorsetări în clișee, printre alea mai înguste fiind cele Daco-Romane, tipice abordărilor centrate fie Dac, fie Latin (partizane și după 2 milenii de la întâlnirea lor Antică, înverșunații celor 2 tabere efectiv neglijând oameni semnificativi ca Gheți, Gherghi ori alții, aflați printre cei meritând totuși concret atenție mărită): în general, pasionații de Daci s-au preocupat preponderent de Romani iar pasionații de Romani s-au preocupat preponderent de Daci, ambele "tabere" manifestându-se secundar față de Geți / Gheți, considerați de categorie inferioară, ca oameni sau cetățeni "de mâna a doua", ș.a.m.d. (abordările strâmte contând în principal pe Daci și pe Romani); poate e semnificativ și că tocmai Dacii au avut capitala Sarmise-Getusa iar nu Sarmise-Dacusa (în Vechea Lume, Gheții au fost vreme îndelungată chiar relevanți / aspect dificil de înțeles celor prinși în captivitatea Daco-Romană iar în fine - privind multitudinea de triburi și de populații menționate de izvoarele Antice în spațiul strâ-Românesc, alfabetic începând cu Albocensii din Banat și încheind cu Utii din Ardeal - până la urmă Dacii și Geții au fost cei care generic au ajuns să domine, astfel că similar cum Tracii au avut mai multe populații, printre care au fost inclusiv Geții și Dacii, la rândul lor Geto-Dacii au cuprins / au avut mai multe populații, atestate într-un spațiu mai larg decât cel al României actuale). În Antichitate, Împăratul Get Burebista a inclus în Imperiul pe care l-a cârmuit - în secolul I î.C. - deopotrivă pe compatrioții Geți, pe Daci dar și pe unii vecini diferiți, de atunci Geții și Dacii constituind același popor politic pentru câtva timp (numit Get de către Greci și Dac de către Romani), de aceea în vremea Imperiului Roman prevalând denumirea de Dacia față de Geția. În mod asemănător cu așezarea nefirească a Dacilor înaintea Geților s-au mai înregistrat popular în Epoca Modernă incursiuni de gen Zamolxis în loc de Zalmoxe, Kogaion în loc de Kogaionon, etc.: distorsiuni similare s-au înregistrat în Epoca Modernă și în legături cu alte aspecte. De exemplu, așa cum înainte de Războiul Troian - adică înainte de secolul XIII î.C. - nu au existat în istorie Greci (însă și azi sunt destui care susțin că la Troia ar fi luptat vechii Greci), e de știut că înainte de Războiul Troian în Europa nu au existat nici Geți sau Daci; numai după așa-zisul Război Troian - care s-a sfârșit prin oprirea vechiului control Troian, din Epoca Bronzului, asupra Mării "Albe" = "Marmara", în legături prin Strâmtoarea Garganele / Dardanele cu Marea Egee / Sudică și prin Strâmtoarea Gherghel / Cherchel cu Marea Neagră / Nordică - au apărut efectiv în Sud Grecii (la Marea Egee) și în Nord Geto-Dacii (la Marea Neagră): de altfel, în spațiul European consacrat al Geților și Dacilor, cum a fost de exemplu spațiul Românesc - unde de la sfârșitul Epocii Fierului au fost atestați Asiatici ca Agatârși Iranieni în Ardeal, Greci Anatolieni în Dobrogea, ș.a. - repere Geto-Dace (documentare, arheologice, logice, etc.) nu au existat anterioare / adică din Epoca Bronzului și nici autohtone, ci doar ulterioare și alogene / Asiatice.

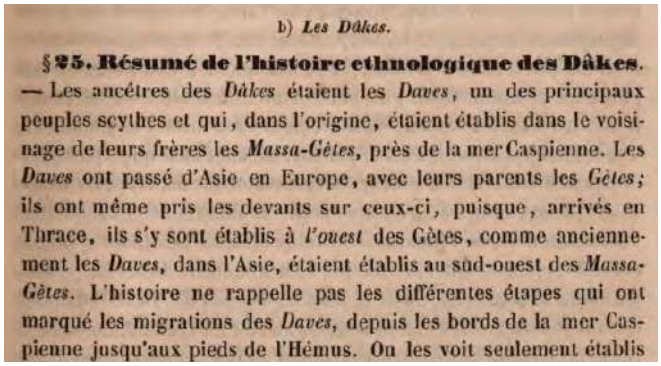

b) *Les Dâkes.*

§ 25. Résumé de l'histoire ethnologique des Dâkes. — Les ancêtres des *Dâkes* étaient les *Daves*, un des principaux peuples scythes et qui, dans l'origine, étaient établis dans le voisinage de leurs frères les *Massa-Gètes*, près de la mer Caspienne. Les *Daves* ont passé d'Asie en Europe, avec leurs parents les *Gètes;* ils ont même pris les devants sur ceux-ci, puisque, arrivés en Thrace, ils s'y sont établis à *l'ouest* des Gètes, comme anciennement les *Daves*, dans l'Asie, étaient établis au sûd-ouest des *Massa-Gètes*. L'histoire ne rappelle pas les différentes étapes qui ont marqué les migrations des *Daves*, depuis les bords de la mer Caspienne jusqu'aux pieds de l'Hémus. On les voit seulement établis

Fragment din cartea despre Geți de Frederic Bergmann (Universitatea din Strasbourg, 1859)

Academicianul Român Vasile Pârvan a susținut în "Getica, o protoistorie a Daciei" că Get și Dac au fost denumiri Scite (iar Sciții au venit din Asia) "Dahae, Dagae, Davi, Dai, Daci ori Getae sunt nume de popoare Scythice bine cunoscute: Dahae în Turkestan iar Getae în compuse ca Massa-Getae și Thyssa-Getae în Sarmatia Europeană, între Don și Nipru". Savantul a mai scris în acea carte (ultima publicată de el, în anul 1926, după care a murit): "Geții au ocupat o suprafață enormă la N Dunării, întinzându-se între cataractele Niprului și Boemia iar la N şi NV până spre bălțile Pripetului, Vistula inferioară şi Oderul mijlociu". În Europa mileniului I î.C. - în Epoca Fierului și în Antichitate - au fost mai multe valuri umane migratoare, atât de Geți, cât și de Daci, în mișcări succesive de la răsărit spre apus: curentul principal dominat de Gheți a urmat în Epoca Fierului vechiul traseu Kurgan Yamnaya, la început cu 4 mari stații / zone, anume prin mlaștinile Kura-Arax (din Bazinele Fluviilor cu aceleași nume), Delta Volgăi, Mlaștinile Meotice (de la vărsarea Donului), Delta și Bălțile Dunării, etc. - în cele 2 zone de la Marea Caspică fiind știuți MasaGeții iar în celelalte 2 zone, de la Marea Neagră, fiind știuți Geții - iar curentul dominat de Daci, mai redus ca amploare și mai târziu ca desfășurare, a fost prin Sudul Pontic, anume via Peninsulele Anatolică și Balcanică; odată cu Geții s-au mutat și alții (între care inclusiv unii Daci) iar odată cu Dacii s-au mutat și alții (inclusiv unii Geți), la Dunărea inferioară amestecul Geto-Dac fiind pregnant regăsit în ulterioara geneză Română. În Evul Mediu au fost scrise povestiri ale Vechii Lumi, fiind de remarcat de pildă relatările din cea mai Vestică Peninsulă, anume cea Iberă (cum au făcut ViziGoții) ori că în cea mai Vestică și mai izolată Insulă Europeană - anume Islanda, de la Cercul Polar Nordic - urmașii Geților / Goților și ai descendenților Vikingi au avut grijă de așa ceva: acolo viețuitorii tocmai fiind cei mai îndepărtați - la mare distanță de locurile strămoșilor - au fost cei mai interesați să-și transmită datele lor de proveniență (în contrast cu cei din restul Europei, mai apropiați de locurile de baștină strămoșești și ca atare mai dezinteresați de evidențierile originilor). De exemplu, prologul "Prose Edda" al Islandezului Medieval Snorri Sturluson a conectat Troia de spațiul Român prin liderii celor 18 generații din Epoca Fierului, de la Războiul Troian până la venirea Iranienilor AgaTârși (începând cu primul Thor, până la Odin): "Lângă centrul pământului a fost cea mai frumoasă casă care a existat

vreodată, numită Troia. Ea a fost mult mai glorioasă decât altele și a fost modelată cu mai multă măiestrie în mai multe moduri, atât în lux, cât și în bogățiile care erau acolo din abundență. Erau 12 Regate și un Înalt Rege iar multe suveranități aparțineau fiecărui Regat; în cetate erau 12 căpetenii. Acei șefi erau în fiecare parte bărbătească mult mai presus de ceilalți oameni care au fost vreodată în lume. Unul dintre ei se numea Múnón sau Mennón, căsătorit cu fiica Înaltului Rege Priam, cea care se numea Tróán; au avut un copil pe nume Trór, pe care îl numim Thor. După Războiul Troian, el a fost găzduit în Tracia de un duce numit Lóríkus dar când a avut 10 ierni a luat armele tatălui său. Când a făcut 12 ierni, avea toată puterea; apoi i-a ucis pe ducele Lóríkus - tatăl său adoptiv - împreună cu soția aceluia Lórá sau Glórá și a luat în mâinile sale Regatul Traciei, numit Thrúdheim. Apoi a ieșit în lung și-n lat peste țări și a căutat fiecare cotlon al pământului, biruind singur toți războinicii, uriașii și multe fiare. În jumătatea de nord a Regatului său a găsit profeta numită Síbil, pe care o numim Sif, și s-a căsătorit cu ea. Nu pot spune ascendența lui Sif; era cea mai frumoasă dintre toate femeile iar părul ei era ca aurul. Fiul lor era Lóridi, care semăna cu tatăl său; fiul său a fost Einridi, fiul său Vingethor, fiul său Vingener, fiul său Móda, fiul său Magi, fiul său Seskef, fiul său Bedvig, fiul său Athra / pe care îl numim Annarr, fiul său Ítermann, fiul său Heremód, fiul său Skjaldun / pe care îl numim Skjöld, fiul său Bjáf / pe care îl numim Bjárr, fiul său Ját, fiul său Gudólfr, fiul său Finn, fiul său Fríallaf / pe care îl numim Fridleifr; fiul său era acela care se numește Vóden, pe care îl numim Odin: era un om renumit pentru înțelepciune și orice realizare. Soția lui era Frígídá, pe care o numim Frigg. Odin a descoperit că numele său ar trebui să fie înălțat în partea de nord a lumii și să fie glorificat deasupra faimei tuturor celorlalți regi. Prin urmare, s-a pregătit să plece din Tyrkland într-acolo și a fost însoțit de o mare mulțime de oameni, tineri și bătrâni, bărbați și femei; și aveau cu ei multe bunuri de mare preț. Și oriunde au trecut peste țările pământului, s-au vorbit despre ele multe lucruri glorioase, astfel încât au fost ținute mai mult ca zei decât oameni. Nu și-au pus capăt călătoriei până când au ajuns în nord în țara care acum se numește Saxland; acolo Odin a rămas îndelungat și a luat pământul în mâna sa, în mare parte".

Odin a plecat din spațiul stră-Român în Saxonia

Ar fi de știut că la vremea când cronicarul Islandez a scris Oda / "Edda" - anume, începutul secolului XIII - "Tyrkland" din care a plecat Odin spre Nord nu era partea din Tracia ocupată ulterior de către Turci (căci pe atunci nu exista Turcia), ci în înțelesul obișnuit Medieval era Ungaria; desigur că pe timpul lui Odin nu existau nici Unguri, nici Ungaria: spațiul de referință indicat a fost cel Unguresc din vremea cronicarului, în Evul Mediu de câteva secole deja zis ca Turk (vechii Unguri au fost percepuți de contemporanii lor ca Turki, la fel ca vechii Bulgari). Odin când a plecat nu a poposit niciunde pe drumul de la miazăzi la miazănoapte, ci a mers întins: a călătorit neîntrerupt, direct din Panonia în Saxonia; Odin a rămas în legendă că ar fi avut darul prorociei descoperind că urma să fie favorizat în Nord. De fapt, în arealul unde a trăit Odin imediat au sosit din răsărit AgaTârșii: el când a auzit despre iminența valului migrator - AgaTârșii s-au oprit în Ardeal și în Carpații Apuseni - după ce a explorat în care direcție ar fi fost mai potrivit ca să plece, el fiind din Sud iar în Vest fiind Celții, a mers fără oprire la Nord de Boemia, anume în Saxonia; de acolo a început să-și rânduiască fiii, lansând lumea Germanică. Acolo, în lumea Germanică / Nordul Europei, Odin a fost divinizat ca Zalmoxe cu avatarul căruia - în opinia unora - ar fi fost contemporan și conațional, de altfel Odin nefiind singur, ci însoțit de un consistent anturaj Geto-Dac (în locurile de pe unde venea, baza lui Odin a rămas cunoscută ca Valhala, unde doar morții mai puteau ajunge, călăuziți de frumoasele Valkire); valoroasa Odă / "Edda" Islandeză a descris pătrunderea fiilor și descendenților lui Odin în Nordul European, de fapt încă notându-i ca veniți din Asia - astfel fiindu-le strămoșii Troiani, din Anatolia = Asia "Mică" - aceia prezentându-se Nordicilor drept "Asir", însemnând Zei. Pe de altă parte, pe lângă Troiani plecați, după Războiul Troian cel mai atractiv mediu în Europa a fost cel stră-Român și pentru Geto-Daci, care și-au consolidat elitele în spațiul respectiv (Geții veniți din Asia s-au întins - din Epoca Fierului - între Mările Neagră și Baltică, însă grosul a preferat zona Română): autohtonii din Bazinul Dunării inferioare au primit alogenii dinspre răsărit fără conflicte, aceia de fapt revendicându-se - ca și autohtonii - din aceleași rădăcini

ancestrale ale Vechii Lumi (concret, cele mai recente datând din Era anterioară, anume de la "valul" ultimilor Kurgani, cei ai Epocii Bronzului); există destui în Epoca Modernă care nu pot concepe vreun flux vechi dinspre Asia în Europa așa cum au fost cel Troian, cel Geto-Dac ori cel Carian / Grec dar pot concepe că Antic, în urmă cu 2 milenii (adică tocmai în vremea Daco-Getă) creștinii desigur au putut ajunge din Galileea / apusul Asiei în Europa, inclusiv în spațiul Român, exemplar fiind de lângă Delta Iordanului apostolul Andrei împreună cu anturajul său lângă Delta Dunării, în Dobrogea. Anticul Grec originar din Prusa / Bursa - Bitinia / Asia "Mică" - Dion "Gură de Aur" = Dio Chrysostomos (unchiul istoricului Dio Cassius) a enunțat: "Geții sunt mai înțelepți decât aproape toți Barbarii și mai asemenea Grecilor" (el - ca vechi Grec - era contemporan cu Geții, trăind pe vremea Regelui Decebal); pe de altă parte, fiindcă Geto-Dacii prețuiau cel mai mult valorile spirituale - dar și așa erau înstăriți în comparație cu valorile materiale ale Vechii Lumi - alții îi considerau primitivi / Barbari, la fel fiind și acum, anume unii prețuind "a avea" mai mult decât "a fi". Istoricul Român Dan Oltean a observat că în Europa Antică nu au fost înregistrați Geto-Daci la școlile Greco-Romane, ceea ce înseamnă că pentru transmiterea învățăturilor lor, Geto-Dacii aveau propriul sistem educativ, considerat Barbar. Aromânul - după tată - Dimitrie Bolintineanu, ajuns din anul 1859 ministrul Cultelor și de externe în primul Guvern al României Moderne, în materialul despre "Câmpiile Troadei" a scris: "Opiniunea noastră este că Dacii nu erau tocmai ceea ce se chemau Geți. Geții pe care, dupe Herodote, îi găsi Dariu pe malul drept al Dunării, în partea denspre Dunăre și Marea Neagră, Geții de al căror port și limbă vorbea Ovid, deși locuiau o parte din Tracia, nu sunt clasați printre populațiunile Trace propriu-zise. Ei au trebuit să vină în Moesia prin Schitia. Ovid i-a găsit lângă Sarmați, cu bărbi mari, păr lung, cojoace și nădragi Persani; vorbeau un fel de limbă Persană. În 'Tristele' s-a exprimat astfel: 'Cu toate că populațiunea (orașului) este o amestecătură de Greci (coloniști) și de Geți, vița neînvinsă a celor din urmă este cea dominantă. Limba lor (a coloniștilor) abia mai păstrează vestige din limba Greacă și încă sunt desfigurări prin pronunțiațiunea Getă. Limbagiul lor Barbar este cu totul străin limbei Latine și din care elementul Grec se șterge, dominat de elementul Getic'. Vedem că Geții erau descriși de Ovid - care trăi printre ei - ca un popor mult mai Barbar decât Geții lui Herodote. Atât de Barbar și înspăimântător, încât nu pot să ne dea pe Daci astfel cum ne lasă a-i cunoaște notițiunile ce s-au putut avea despre dânșii cu ocaziunea rezbelului lui Traian. Dacii au trecut pe malul stâng al Dunării, în partea Munților, înainte de a trece Geții propriu-ziși în partea Moldovei, se acordă a zice cei mai mulți autori vechi. Noi credem că Dacii trecuți din Tracia în Carpații de peste Dunăre au fost un popor mult mai puțin Barbar decât Geții și iată ce voiam să expunem aici. Credem că Dacii erau Asiatici, surnumiți Frygieni, Bitinieni, Mysieni, pe când Geții erau o semințe Sarmată, a căror origine părea să fie mai proprie Schitiei decât Traciei. Din rândurile lui Herodote vedem că Geții aveau alte datine decât Tracii și nu vedem nicidecum că Geții de cari vorbea Ovid erau tot aceia de cari vorbea Herodote. Nu credem că Dacii să fi fost nici Geții lui Herodote, nici Geții lui Ovid. Credem că Dacii erau de viță Asiatici, de origine Pelasgă. Credem că numele de Daci le venea din limba Medă, însemnând Munteni ('Dagh'). Credem că acei Asiatici au trecut Dunărea în urma lui Alexandru și în urma Iasigilor spre Carpați. De la dânșii se dete numele de Moesia părții dupe malul drept al Dunării. Toți scriitorii Antici pretindeau că Mysienii din Asia Mică erau din aceeași familie cu cei de la Dunăre. Herodote ne-a dat o listă a contingentului dat de Asia Mică infanteriei armatei Persane. Din toate acele popoare vedem numai pe Mysieni, numiți și Bitinieni, al căror costum diferă cu totul de acela al celorlalte națiuni și se apropia de costumul Dacilor (dupe cum ni s-a prezentat atât de pe coloana lui Traian, cât și dupe cum se vede până astăzi în Munții noștri). Forma căciulei nu este descrisă, dară avem cunoștință de forma căciulei Frygiene, care trebuie să fi fost tot aceea și care nu era alta decât căciula țurcănească, atât de cunoscută la noi chiar astăzi. Se observă că în aceeași listă de contingente se aflau diferite popoare, atât civilizate, cât și Barbare, și nici unul - afară de Mysienii Asiatici - nu avea acel costum. Astfel, Paflagonii, Capadocii și Armenii purtau pe cap coifuri de fier. Pisidienii purtau coifuri de aramă. Printre populii Barbari de la NE, Moschii sau Mostenii purtau coifuri de lemn. Nu este de mirare că numele de 'moș', 'moșicu', 'moștenire', 'moșneni', 'moșteni' să nu aibă o rudenie din timpii vechi cu populii Antici. Îi găsim în Caucaz, cum și în Grecia. Valașka - vorbă Sanscrită - desemna pe oamenii albi în genere, în părțile Asiei, între care se desemnau chiar Mysienii. Cine știe dacă nu vine de aici chiar vorba de Vlașca, Valahia printre Tracii Misieni? Herodot zicea că Mysienii erau o colonie Lydiană; dară s-a recunoscut că Mysianii, Lydianii și Carianii ieșeau dintr-aceeași ramură. Acele 3 populi în Asia Mică ofereau sacrificii la Zeus Carios pe teritoriul Milesian. Carianii vorbeau aceeași limbă cu Lydianii și Mysianii, cu care erau uniți prin rudenie religioasă. Omer le-a dat epitetul de 'Barbarophoni' (vorbitori ai unei limbi Barbare, adică din afara Culturii Elene)". Ce a fost ulterior intrării Geto-Dacilor în Europa (cu timpul): răspândirea Geto-Dacilor între zona Balcanică și zona Baltică - la apus de Fluviul Don = granița dintre Asia și Europa în Vechea Lume, începând cu plasările generale inițiale ale Geților în exteriorul Carpaților și ale Dacilor în interiorul Carpaților (care în Evul Mediu s-au regăsit în formațiuni ca Dobrogea, Valahia și Moldova în exteriorul Carpaților, Banat și Transilvania fiind în interiorul Carpaților); anterior - în Antichitate - Împărăția lui Burebista = "Marele Urs" s-a dezmembrat în 5 Regate, ce însumau în total mai mult ca România actuală (Țară ivită în Epoca Modernă prin unirea celor 3 principate Medievale mari - Moldova, Valahia, Transilvania - împreună cu regiuni ca Dobrogea în E și Banatul în V).

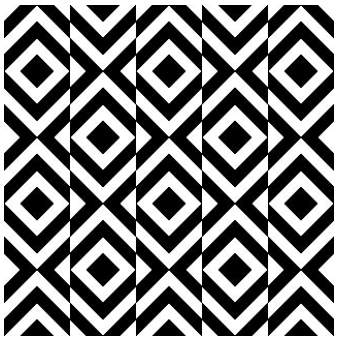

"Moda" actuală a majorității cercetătorilor Români e ca să nu sufle vreun cuvânt despre proveniența Asiatică a

Geto-Dacilor, care în Epoca Fierului au devenit cârmuitorii riveranilor din Bazinul Dunării; așa e în prezent (cauza fiind politică, nu științifică): în istorie n-ar trebui să fie "modă" (căci se distorsionează - uneori chiar grav - cele ce au fost). De exemplu, Marile Migrări nu au fost doar Medievale, așa cum place maximal unora să creadă: în spațiul Carpato-Dunăreano-Pontic, Geții și Dacii Antici au fost precedați de Gabriștii Iranieni - astfel cum de pildă a consemnat în secolul XVII "Letopisețul Cantacuzinesc" = prima cronică oficială a Țării Românești / Valahiei - fiind urmați de Huni, apoi de Avarii Stepei EurAsiei, ș.a. (alți răsăriteni în vechiul spațiu Românesc - după Iranienii Gavriști / Gabriști - au mai fost Iranienii AgaTârși, apoi Sciții, Sarmații, etc.); mișcările umane au caracterizat Erele atât anterioare, cât și ulterioare (au fost firești din vremurile străvechi și continuă chiar în prezent: oamenii nu-s așezați definitiv nici în prezent, căci - de altfel - oamenii n-au fost așezați definitiv nici în trecut). Neglijarea aportului uman Estic, insistând doar pe continuitatea multimilenară Română, ba chiar pe "roirea" în Vechea Lume dinspre zona Română spre Est ori aiurea a Geto-Dacilor, nu se află în rezonanță cu cele ce au fost de fapt. Până la sfârșitul Evului Mediu nu era nici o jenă în spațiul Românesc de a afirma explicit originea răsăriteană a Geto-Dacilor; în anul 1684 - pe când erau actuale luptele urmașilor Geto-Dacilor, adică ale Românilor, cu Tătarii - cronicarul Moldovean Miron Costin scria (în Polonă, cu traducerea realizată după 211 ani - adică în anul 1895 - de către profesorul de filologie Ioan Bogdan de la Universitatea București, membru corespondent al Academiei Române): "Dakowie narod Tatarski z wielkiey Tartaryey, pradziadowie Siedmigrodzian" = "Dacii au fost un popor Tătăresc din marea Tartarie, străbunii Ardelenilor". Istoricul Basarabean Ion Țurcanu în "Istoria românilor: cu o privire mai largă asupra culturii" din anul 2007 a scris că "Geto-dacii au avut numeroase contacte cu diferite seminții, care fie trăiau în vecinătate, fie că s-au perindat pe aici în anumite momente"; tot așa și Geto-Dacii prin "roirile" lor au avut "numeroase contacte cu diferite seminții" (cei din actualul spațiu Român ajungând deopotrivă înrudiți cu Tracii Sudici și cu Sciții Estici). "Separatismul" continental în EurAsia însă nu ar fi dramatic; Europa de fapt e prelungirea Asiei, așa că tragedia nu e imensă: continentul European împreună cu continentul Asiatic formează supercontinentul EurAsia (Europa + Asia = EurAsia). În EurAsia mileniilor I î.C. şi I, Geţii au existat între Nordul Indiei / Nordul Chinei şi Nordul Europei; opinia despre Geţi cu limitarea lor numai în Nordul Dunării e chiar foarte îngustă (în comparaţie cu uriaşa lor răspândire). Primele surse documentare cunoscute din istoria lumii care au menţionat termenul "Daci" au fost abia din secolul I î.C., ca Romanul Iuliu Cezar în "De bello Gallico" 6:25 (probabil - după cum a studiat şi Dr. Zoe Petre în "Practica nemuririi" din anul 2004 - acela preluând etnonimul "Daci" dintr-un text acum pierdut al contemporanului său, geograful Poseidonios din Insula Rodos, din largul coastei Cariei = Ţara Gherghiţilor) ori istoricul Gal Trogus Pompeius 32:3 care a scris despre creşterea puterii Dacilor sub Regele Ruboboste - "incrementa Dacorum per Rubobostem Regem" - ceea ce a împiedicat extinderea Celtă; înaintea lor, toate izvoarele scrise s-au referit numai la Geţi (iar prima referinţă despre Dacia a făcut-o tot în secolul I î.C. generalul Roman Marcus Vipsanius Agrippa 64-12 î.C. din vremea primului Împărat Roman - Gaius Octavius Augustus / deci după dezmembrarea Imperiului Împăratului Burebista - în "De mensuratio provinciarum" 8: Dacia pe atunci era de peste 3 ori mai mare față de România actuală, după cum a calculat istoricul Român Dan Oltean în anul 2024). Apoi - în secolul I - Romanul Plin/iu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 4:12 a scris: "În părţile dintre Dunăre şi Pădurea Hercinică, până la lagărul de iarnă de la Carnuntum şi la hotarul cu Germanii, şesurile sunt ale Sarmaţilor Iazygi iar munţii sunt ai Dacilor" (la Carnuntum 48,07 lat. N, 16,52 long. E - ce se află în actuala Austrie - Romanii au avut o tabără militară iar între Iazygii / Yazigii Europei şi Jaţii Asiei pot fi văzute legăturile firești). După războaiele Romanilor cu Geto-Dacii de la începutul secolului II, a fost întemeiată în N Dunării provincia Imperială Dacia - mult mai mică decât România de azi - care a rezistat numai până în secolul următor, III (când Romanii au decis să se retragă în S Dunării, unde au perpetuat numele unora dintre provinciile Nord Balcanice ca "Dacii"). Adevărul istoric este că Decebal / Dacibală (ultimul Rege al Geto-Dacilor) n-a fost Român, ci stră-Român; nici Împăratul Traian al Romanilor (care - cu toată logistica militară a Imperiului Roman, aflat pe atunci la apogeul său - a reuşit să-l învingă pe Regele Decebal nu prin lupte simple ori scurte, ci după ani de războaie grele) n-a fost Român: în Româna Medievală - ca de exemplu în "Letopiseţul Cantacuzinesc", care de asemenea a afirmat că "Geto-Dacii den Asia s-au pogorât" - Decebal era "Decheval" iar Traian era "Troian" ("De-Cheval" poate fi interpretat ca "Divinul Cavaler" ori mai direct "Cavalerul Dac" = "Dec-Cheval"). În Epoca Modernă s-a închegat ideea că mai mare decât România "Mare" ar fi fost Dacia, egalată cu Imperiul Geto-Dac al Împăratului Burebista (ca teritoriu iar ca denumire chiar mai timpurie, Dacia existând chipurile de la începutul imemorial al Vechii Lumi); însă concret istoria nu a atestat că Imperiul lui Burebista s-a numit Dacia (Imperiul după decesul Împăratului Burebista s-a rupt în Regate, unul dintre ele fiind cel Dac). Tot în Epoca Modernă s-a închegat ideea că după ce Regatul Dac a fost cucerit de Romani și Regele Decebal a murit, au pierit și Dacii. Ambele idei denotă faptul că mai e de lucrat pentru clarificări în Epoca Modernă: celelalte Regate constituante ale Imperiului Geto-Dac cârmuit de Împăratul Burebista - în afară de Regatul Dac - nu au ajuns ocupate de Romani, deci oamenii lor nu aveau de ce pieri din cauza vreunei ocupări, nici nu aveau de ce să formeze vreun alt popor împreună cu Romanii (care au ocupat în secolele II-III fostul Regat Dac, adică Dacia), ei existând liberi în propriile structuri statale independente; pe de altă parte, între Antichitate și Epoca Modernă a fost Evul Mediu iar din acea perioadă = Eră istorică îndelungată există o multitudine de dovezi Medievale despre continuitățile Geto-Dace (așadar, Dacia nu a fost Imperiul lui Burebista - mai mare ca România "Mare" - ci Dacia era doar o parte a sa iar nici Geții / atestați ca Goți în toată Europa Medievală și nici Dacii / idem nu au fost exterminați de Romani, ci poate doar în Epoca Modernă pixurile unora i-au șters, similar cum pixurile altora i-au adus în România pe Geți și pe Daci dinainte chiar ca aceia s-o fi știut ori i-a făcut dispăruți dinainte ca aceia s-o fi știut). Încă o realitate - evidentă European imediat după sfârșitul Antichității - au fost existențele Ducatelor, cârmuite de Duci (prin Ducat înțelegându-se teritoriul cârmuit de un Duce); ideea s-a desprins de la Dacii / Dachii care au avut integral doar unul dintre Regatele distinse din Imperiul Împăratului Burebista ca Dachia / Dacia - Regat cucerit parțial după un

secol și jumătate de către Imperiul Roman și organizat provincial, ca Ducat pe partea stângă a Dunării inferioare - cu perpetuarea organizării pe partea dreaptă a Dunării inferioare exact ca mai multe Dacii (similare cu ele ajungând imediat, din Evul Mediu timpuriu, primele Ducate în Europa, conduse de Duci / în prezent, ultima organizare statală existentă - de așa gen - fiind Marele Ducat al Luxemburgului). Inițial, Romanii au utilizat termenul de "Ducis" / "Dux" pentru conducătorul militar al unei zone de comandă Imperială responsabil cu apărarea unei provincii de graniță, ulterior acela devenind titlu nobil (mai important decât "comes" = comandantul unui comitat sau al unei cohorte, echivalat Medieval cu conte); în lumea veche Germană, Ducele era "Herzog" / cu echivalentul vechi Românesc de "Herțeg": rezonanță atât Gherțegă, cât și privind producătorul de "hârțoage" (adică de hârtii / cărți sau documente / acte vechi). În înțelesul neaoș stră-Românesc, Duce = cel care ducea lupte, cel care prin capacitățile avute putea duce un război; Dacii - cu totemul lupesc - au fost luptători aprigi, care au uimit vremurile lor, sfidând moartea în războaie: etimologia termenului de Duce, cu pluralul Duci - ivit în vocabular din Antichitate - evident că s-a conectat de ei, de Daci. Se poate observa o însușire foarte serioasă a limbii Române, anume vechimea sa de multe milenii: stră-Româna a precedat existențele în spațiul Românesc atât ale Geto-Dacilor, cât și ale Romanilor. Istoriografia oficială din România afirmă că din cauza războaielor Antice dintre Geto-Dacii conduși de Decebal și Romanii conduși de Traian - desfășurate la începutul secolului II - au apărut primii Români (ca niște corcituri de-a populațiilor lor - în Dacia Romană Nord-Dunăreană numărul Romanilor fiind mai redus decât numărul Dacilor - ulteriorii Români Medievali ajungând înaintașii Românilor Moderni, adică ai Românilor din prezent): faptul că Românii ar fi fost descendenții minoritarilor Romani și nu ai majoritarilor Daco-Geți, pare o năstrușnicie. Concret, timp de un mileniu și jumătate, în perioada dintre sfârșitul Războiului Troian / adică începutul Epocii Fierului și apariția Goților / adică sfârșitul Antic, stră-Românii au fost cârmuiți de Geto-Daci: abia în Epoca Fierului însă Geții și Dacii au ajuns dinspre răsăriteana Anatolie în răsăritul Bazinului Istrului / Dunării inferioare (după căderea Troiei, datorită presiunilor Hitiților și vechilor Iranieni, declanșarea datorându-se diasporei Troienilor, astfel pornind instalarea Geto-Dacilor în Bazinul Dunării); în migrarea spre V - la Dunărea inferioară și mijlocie - Geto-Dacilor Anatolieni și Caucazieni (dintre Marea Caspică și Marea Neagră) li s-au alăturat Dahii și MasaGeții dintre Lacul Aral și Marea Caspică. Vestea că după căderea Troiei, "Dăruiții" Heraclizi = Dorianii au plecat din codrii de la Dunărea inferioară s-a răspândit în Vechea Lume, atrăgând în Vestul Pontic mulți oameni - chiar de la mari depărtări - printre care au fost Geții și Dacii Asiei. Așadar, în fruntea celor din Bazinul Dunării inferioare - azi în areal fiind România, cu poziționarea central Europeană - la început au fost dinaștii Heraclizi / Gherghi din Troia, apoi s-a aflat înrudita Dinastie Iraniano-Anatoliană (Mediano-Cariană) denumită Parga / Gurag, la vechii Greci în rezonanță cu "Gurag" fiind "Korak" însemnând "Corb", la majoritatea din Vechea Lume de străvechii Gherghi fiind apropiat alt înțeles, cel de "Lup": în realitate aceea - Gurag / Parga - era Dinastia Gherga, nobilii săi membri ajungând numiți divers, în funcție de cei care o făceau (ca de pildă AgaTârși, Greci, ș.a., Tracii - de-a lungul secolelor - având și versiuni ca Derzis / Zuraz, etc.); mult mai târziu - în Evul Mediu - Vikingii (denumiți Gotic așa, pentru ceea ce însemnau, anume "Viteji") erau în răsăritul Europei știuți ca Varegi / consonantic "VRG" fiind în armonie cu consonanța "GRG" de la Gherga / Gurag. Aflați sub stindardul "Draco", Geto-Dacii din Nordul Dunării stimau nomenclatura lupească - foarte răspândită printre ei - iar numele Gurag / Zuraz pentru dinaștii Duras ori Gherg / Verk (termen Sarmat / Iranian însemnând "Lup") regăsindu-se des, acelea toate fiind forme Gherga. Începând cu Dahii din E Caspic, Jații / MasaGeții din Hyrkania / SE Caspic, Mezii din SV Caspic și Ghergarii din Albania Caucaziană / V Caspic, până la Daco-Geții din spațiul Carpato-Dunăreano-Pontic care și-au avut ultima capitală independentă la SarmiseGetusa / Ținutul Hațegului, mulți dintre cei purtând semnul lupesc al Dragonului aveau respectivele onomastici Ghergane.

"Drakon" era steagul Dac - ca un lup cu trup Dragonic - ce șuiera în vânt; conform Dr. Mihai Vinereanu în "Adevăruri incomode despre limba română" din anul 2018, exista și termenul de "Pant" ca nume pentru divinul steag Dac ce nu șuiera, ci doar flutura - ca emblematic "gherg" / "gherb", adică blazon ori stemă - în genul clasicului drapel: așadar, în Anticul Bazin Pontic au fost cunoscute la Geți și Daci 2 stindarde, anume Pant și Drakon. Termenul "Gherg" pentru "Lup" a fost de pildă atestat în Ghergania / "Țara Lupilor" folosit de MasaGeți dar și de vecinii apuseni Mezi din Media, ș.a.m.d.: de la Hyrkanii / Gherganii Caspici, via Ghergarii Caucazieni ori via Gherghiții Cariani, până la liderii Ghergani din spațiul Carpato-Dunăreano-Pontic, numele Gherga a fost important, timp îndelungat; în prezent, România (Țară uman populată de urmașii Geto-Dacilor) găzduiește un număr însemnat de Gherga iar fauna sa încă are un număr însemnat de lupi. "Enciclopedia Iugoslaviei" - editată în anul 1971 la Zagreb / azi capitala Croației - a conectat Valahii = "Oamenii-lupi" de apariția termenului vechi German "Walhos" pentru "Lup" (acum "Wolf"); de exemplu, la Galezi același Walhos a devenit "Welsh" iar în Latină era "Volcae".

Dragonul a ajuns - prin Marea Stepă - din Asia în Europa (Ben Llywelyn, Țara Galilor / Regatul Britanic, 2023)

S-ar remarca inclusiv că o bună parte din Balcani / Valcani în Antichitate și în Evul Mediu a avut populație Geto-Dacă, respectiv Vlahă. Iată așadar parcursul filologic pentru "Lup": de la Iranianul "Gurga" și Kurdul "Gorga", la "Valah" și "Wolf"; de altfel, se poate observa că la Slavi și la Baltici - popoare Medievale - sunt termeni lupești similari, din vecinătatea onomastică Valachă, a celor emblematic asociați cu lupii din Antichitate (Bulgărescul "vulk", Rusescul "volk", Polonezul "wilk", Lituanianul "wilkas", Letonul "vilks", etc). Etimologul American Douglas Harper a studiat lingvistic licantropia (Tradiția totemică a metamorfozei unor oameni în lupi): "În Franceză 'loup-garou' = 'vârcolac' iar 'wearg' din vechea Engleză și 'warg' din vechea Germană mai mult decât având înțelesul de 'vârcolac', ar proveni din aceeași rădăcină străveche însemnând 'criminal' (poate un cuvânt tabu pentru lup); în Legea Salică din secolul VI - cuprinzând prevederi formulate în timpul domniei primului rege Clovis al Francilor - termenul 'wargus' era înrudit cu 'wearg', fiind folosit pentru 'criminal'. Pentru 'lup' se foloseau termenii înrudiți ca Avestanul 'vehrka', Sanscritul 'vrkas', Persanul 'varkana', etc.; Hyrkania - Ținutul din SE Caspic - literalmente era 'Țara Lupilor'." Este interesant că în Gujarat - cea mai Vestică parte a Indiei actuale, având majoritatea populației formată din Gurjari - lupului i se zice "varu"; acolo zoroaștrii Parsi folosesc - ca și Kurzii din Iran - "varg" pentru "lup".

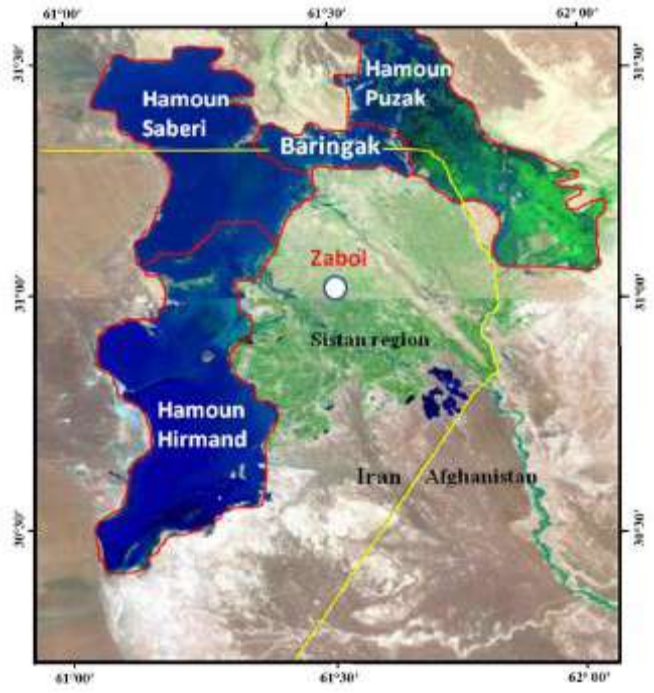

Si-stan în Nordul Balochi-stan (granița Afgano-Iraniană)

În vechea Persană lupul era "warka" iar noul cuvânt Persan pentru "lup" e "gorg" și Kurd e "gorga" (în Pahlavi - vechea limbă Sasanită - era "gurg", la fel fiind azi folosit de Tadjiki); în fosta zonă zoroastră Balochi-stan / Valochi-stan (SE Platoului Iranian, atingând Afgani-stan și Paki-stan) "gurkh" se folosește atât pentru lup, cât și pentru ultima stea din Ursa Mare: acolo e marele Lac Sistan - denumit astfel după Saka / Sciții care i-au fost cândva riverani, acum zis și Hamun - colectorul sacrului Fluviu Haraxvati / Helmand al Bazinului Civilizației Ghaggar, aducând apele din Munții Hindu Kuș, în cea mai răsăriteană provincie Iraniană (o seamă de specialiști, ca Dr. Samar Abbas, Srinivasan Kalyanaraman, Rac Budimir, Mladen Stipan, Zlatko Tomicic, Andrija Lovric, ș.a., au indicat originea Croaților de acolo, înainte de a se muta din Carpații Nordici în Dalmația - fosta patrie a Vlahilor Negri / Morlacilor - unde își au acum Țara). În anul 2018, cercetătorul Armean Sjur Papazian a scris: "Originea exactă a termenului 'Baloch' nu e clară. În 1873, istoricul Britanic George Rawlinson a susținut că a provenit de la Zeul Bel din Babilon. În anul 2012, Dr. Naseer Dashti a prezentat posibilitatea ca strămoșii să fi fost din Balașagan - dintre Marea Caspică și Lacul Van - migrați pe timpul Săsanilor în Balochistan; într-adevăr, Balasagan (însemnând 'Țara lui Balas') a fost, după cum e descrisă de o inscripție de pe vremea împăratului Șapur I, o satrapie a Imperiului Sasan extinsă din N de la Munții Caucaz, în V până la 'Poarta Albaniei' - știută și ca 'Poarta Alanilor', pe Râul Darial ce formează o parte a graniței Georgiei cu Rusia - în S până în Bazinul Kura-Aras iar în E fiind Marea Caspică. Inscripția din Gwalior - aflată în regiunea Gird din N Indiei - de pe vremea împăratului Mihira Bhoja 836-885 a explicat că fondatorul Dinastiei Gurjara căreia îi aparținea (anume Nagabhata I 730-760) a respins o oaste puternică de 'Valacha Mleccha', interpretați ca 'Baluchi străini'. Termenul proto-German pentru 'străin' a fost reconstituit ca 'walhaz', conectat cu cei numiți de Romani ca Volcae, care trăiau în S Germanilor; vechii Slavi au numit ca Vlahi pe Românici". Discuțiile ce s-ar impune aici ar fi că echivalentul European de Valah / Român ar corespunde astfel ambelor cuvinte Sanscrite din inscripția Medievală timpurie - "Valacha Mleccha" - primul nume denumind străinii indicați de al doilea termen (căci "Mleccha" = Străin; se poate observa că Sanscrita e mai veche ca Greaca, limbă ce - la rândul său - a fost mai veche ca Latina): e foarte posibil că de fapt fondatorul Dinastiei Gurjara în secolul VIII s-a luptat cu "Felahii străini" care voiau să-și extindă califatul inclusiv în NV Indian (islamul a apărut în secolul precedent, VII). Pe de altă parte, privind Gurjara, e de știut că și onomastic a generat statul Gujarat din NV Indiei iar Gurjarii au fost Jați = Geți. În anul 2012, Dr. David Emmanuel Singh - de la Universitatea Oxford / Regatul Britanic - a scris că "au fost mai multe valuri de sosiri Gurjare în NV Indiei: în secolele I î.C. - I, primii au venit de la Marea Neagră, probabil via Georgia = Gurjia, pe lângă Marea Caspică; erau organizați pe șatre, la fel fiind în secolele V-VI și Hunii care au ajuns - pe urmele Gurjarilor - să-și ia soții Indiene, stabilindu-se în statele Gujarat și Rajastan (hindușii au casta războinicilor 'kșatrya' iar fiii conducătorilor războinici sunt 'rajput')". În paralel cu Anticul val migrator de la Marea Neagră în India ca Jați, unii Geți tot de la Marea Neagră - și tot din cauza atacurilor Romanilor - au migrat și spre Marea Baltică (deci pe distanță mai scurtă, în Europa), astfel apărând cei ulterior denumiți Goți, ajunși strămoșii Varegilor / Vikingilor; iată așadar confirmări ale fluxurilor Gete - specific Ghergare / Gurjare - în ambele sensuri, întâi din Asia în Europa așa cum au relatat inclusiv cronicarii Români, respectiv la reciprocitate din Europa în Asia (așa cum a fost cea Antică Gurjară de la Marea Neagră în Gujarat) și urmată de cea Medievală timpurie Hună / având aceeași sorginte Gurjară / Jată.

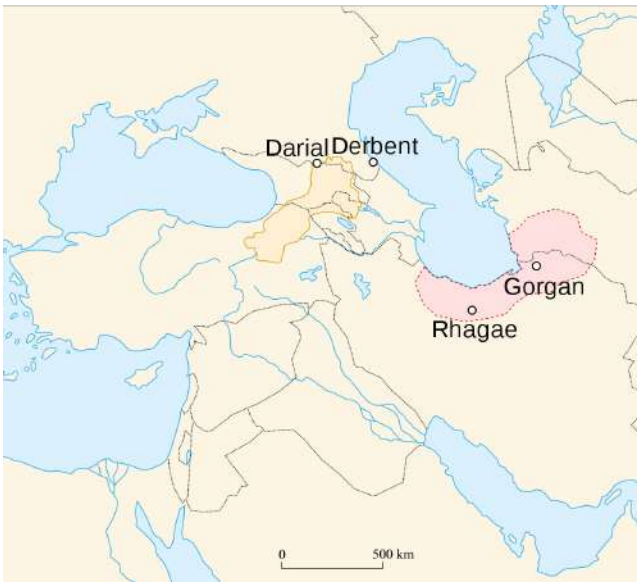

4 "Porți Caspice": 2 Ghergare și 2 Ghergane

În Vechea Lume, Drumul Mătăsii a avut la Marea Caspică - cea mai Estică Mare a Europei - 4 "Porți Caspice" = treceri unde se taxau caravanele, anume 2 Ghergane / Asiatice în S Caspic (Gorgan și Ray), respectiv 2 Ghergare / Europene în V Caspic (Derbent și Darial):

- Ghergana Gorgan a fost principala Poartă - din Golestan / Iran - prin Marele Zid Gorgan zis "Șarpele Roșu" (lung de 200 km, ce ajungea până în răsăritul Caspic, ridicat din cărămizi înaintea Marelui Zid Chinezesc de la E); existau forturi de-a lungul său, îngrijite inclusiv de către Parți, protejând în Câmpia Gorgană caravanele care plăteau
- Ghergana Raga / Rey - în inima Hyrkaniei / Gherganiei, azi fiind capitala Iraniană Teheran - inițial a fost administrată de Mezi, care s-au îmbogățit enorm datorită negoțului din târgul avut permanent acolo; paza conta foarte mult în vecinătatea orașului, pentru traversarea de către caravane a Munților Zagros, aceea fiind considerată Poarta Rhaegae sau Ray / Rey (Makedonii cârmuiți de Împăratul Alexandru "cel Mare" au întemeiat lângă Poarta Ghergană din mijlocul Mediei localitatea întărită Apamea Ragiana)
- Ghergara Derbent sau Poarta Împăratului Alexandru "cel Mare" - din orașul Ghelda / Gelda = Derbent din Daghestan - în Vechea Lume controla trecerea dintre Marea Caspică și Munții Caucaz printre zidurile sale imense de piatră, cu turnuri de pază (în vechea Persană "Darband" s-a consacrat ca însemnând "Ușă închisă"); a funcționat vreme îndelungată, vămuirile acolo îmbogățind indigenii (doar pe fâșia litorală Caspică se puteau face legăturile facile dintre Caucazul de Sud și Caucazul de Nord ale caravanelor, fiind un pasaj utilizat dintotdeauna de către călători, în Nordul orașului existând până azi semnificativa așezare Gherga / Gerga)
- Ghergara Darial își avea denumirea din cea Persană در الان "Dar-e Alan" însemnând Poarta Alană; plasată într-un Defileu Caucazian - din Masivul Kazbeg / Oseția, la granița actuală dintre Georgia și Federația Rusă - trecătoarea a fost știută popular și ca Poarta Caucazică, Iberă, Sarmată, Cumană, etc. (Coranul în Sura 18 "Grota" a scris despre Împăratul Makedon Alexandru "cel Mare" - prezentat drept mesianic / salvator - că acolo a poruncit realizarea unei bariere pentru apărarea de atacurile Gete și MasaGete a locuitorilor "94. Ei spuseră 'Gog și Magog seamănă stricăciunea pe pământ. Îți putem plăti un haraci ca să ridici un zăgaz între noi și ei?' 95. El spuse: 'Puterea pe care mi-a dăruit-o Domnul meu este binele. Ajutați-mă cu tărie și voi face între voi și ei un zid'. 96. 'Aduceți-mi bucăți de fier până ce golul dintre cei 2 munți va fi umplut'. 97. 'Nu se vor putea cățăra pe acest zid și nici nu-l vor putea găuri'.")

Asirienii - dar și Aramaicii / A-Rameii - aveau "gurga" pentru lup (în Aramaica nouă apărând "deaavaa"); în apropiere etimologică de vechiul Grec "gorgos" - ivit la Anatolianul Homer pentru "teribil" - a fost și "gurg", utilizat de Parți pentru "lup" (pre Indo-Europenele Gorgone n-au avut însă legături cu lupii - de exemplu ca străvechi "lupoaice" - termenii corelându-se doar privind aspectele lor terifiante).

Sarmatian

Dacian

Parthian

La Iranieni s-a practicat transferul “G”/“W”, astfel încât pentru “Lup” se înrudeau atât Persanul “Gorg”, cât și vechiul Kurd “Wir” (Arameii / Aramaicii au preluat “Gurga” de la Kurzi); în anul 1991, cercetătorul American Gordon White a documentat faptul că Hyrcania / Ghergania - din partea Nordică Iraniană - era populată de Dahi sub semnul lupului (i-a conectat explicit cu Dacii din spațiul Românesc, la fel ca Van Den Gheyn în anul 1886, Chandra Chakraberty în anul 1948, Dr. Calvin Kephart în anul 1949, Haris Rackman în anul 1971, ș.a.) iar în anul 1993, Dr. Francois de Blois și Dr. Willem Vogelsang au scris: “Etnonimul vechilor Iranieni Dahi (cu notarea Greacă ‘Dăoi’ / ‘Dăai’ și Latină ‘Dahae’) era de sorginte zoroastră; la vechii Iranieni ‘daha’ însemna ‘om’ iar ‘dahyu’ era ‘provincie’. Sanscritul ‘dasyu’ se folosea pentru ‘demon’ și termenul Avestan ‘azi-dahăka’ / ‘az-dahă’ se folosea pentru ‘dragon’. Arrian 5:12 și Curtius Rufus 7:7 au relatat că Alexandru Macedon avea Dahi în cavaleria sa; Appian în ‘Syriaca’ 167 a scris că acei călăreți Dahi erau arcași de la răsărit de Bactria, ei în secolul următor ajungând până în Hyrcania, pe coasta Sudică a Mării Caspice - toată acea zonă devenind ‘Dahi-stan’ - iar Strabon a consemnat că întemeietorul Imperiului Part a fost șef Dah, dintre S/Părnoi (în Antichitate, Dahii au controlat rutele

dintre Deșertul Karakum, Hyrcania, Chorasmia și Imperiul Part)". Pentru foarte mulţi Români, vremea puterii Daco-Geţilor reprezintă "începutul" istoric - cel al maximului interes pentru trecut - nedorind să mai ştie ce a fost înainte de "cortina" Daco-Getă croită chiar de ei / ca hotar artificial (al strămoşilor politeişti şi poligami, urmaşii Români acum fiind monoteişti şi monogami). În prezent, nu sunt mulţi Români care pot admite - sau afirma public în mod răspicat - următorul adevăr (care deranjează profund pe cei erijaţi în "proprietarii" istoriei Românilor): realitatea a fost că înaintea Războiului Troian / EurAsiatic (adică anterior secolului XIII î.C.) în spaţiul Românesc - respectiv în actuala Românie - nu erau menţionaţi Geţi sau Daci, ci populaţiile Epocii Bronzului; cei mai semnificativi care au trăit înaintea Geto-Dacilor în spaţiul Român al Epocii Bronzului au fost SâGii / SâGinii, adică rudele lor foarte apropiate şi Heraclizii / Dorianii (a căror plecare imediat după Războiul Troian din Bazinul Dunării inferioare spre S a permis Geto-Dacilor să înainteze dintre Anatolieni şi dintre Tracii Balcanici spre N, preluând cârmuirea străvechilor lor teritorii). De altfel, "Letopisețul Cantacuzinesc" - considerat prima cronică oficială a Țării Românești - explicit a scris că înaintea Geto-Dacilor au existat de pildă zoroaștrii Gabriști / Gavriști (care își lăsau morții de vază păsărilor să fie ciuguliți, spre deosebire de anteriorii Kurgani, care își înhumau răposații de vază în gorgane): predecesorii din Epoca Bronzului - și mai vechi - îmbinau în spațiul Românesc Culturi EurAsiatice, similar procedând și Geto-Dacii, inclusiv urmașii lor (până în Antichitate s-a perpetuat obiceiul din neoliticul strâ-Românesc al incinerării morților, care nu erau lăsați ciugulirii păsărilor ori nu erau înhumați). Actualii Români nu-s nici Daci, nu-s nici Romani, ci-s în general descendenții celor iviţi în spirala timpului dinaintea acelora, din Epocile Bronzului şi Pietrei; totemul strâ-Românilor era Nordicul urs, cel mai puternic animal din fauna spaţiului Carpato-Dunăreano-Pontic (urmat de leu și taur iar apoi - din Epoca Fierului - totemul Get a fost vulturesc - al păsării răpitoare, regăsit până la corbul / acvila de pe ghergul = g/herbul Român - iar cel Dac a fost lupesc, impus de Gherganii Sarmați sosiți dintre Iranienii Nordici): de exemplu, arheologii în anul 2020 au cercetat până și în centrul Timișoarei o necropolă Sarmată.

Sarmați

Predecesorii Geto-Dacilor au fost atestaţi şi în Ghergania mileniului III î.C. / însuşi numele acelei regiuni fiind de la Kurganii / Gurganii mileniului VI î.C. (care au domesticit caii, în premieră mondială); cronologic, "sursa" coincidea cu neolitica dată a "Facerii Lumii", ce Medieval a fost acceptată de vechiul calendar creştin Românesc (adică anul 5509 î.C., indicat pentru adoptare oficială de către călugărul bizantin Georgios în anul 638): exact atunci, odată cu "Facerea Lumii" / la mijlocul mileniului VI î.C., după embrionii scrierii timpurii ai mileniului precedent de la Gherdap / de sorginte Atlantă, a apărut scrierea religioasă în spaţiul Român - în premieră mondială, aşa cum a fost atestată la Tărtăria - iar în Evul Mediu, Românii creştini au adoptat astfel "începutul" religios al lumii (călugărul Dionisie "cel Smerit" / "cel Mic" din Dobrogea în secolul VI a realizat calendarul folosit azi pe glob). Geto-Dacii (care - fiind succesorii / urmaşii Atlanţilor - se credeau nemuritori, ca Zeii, provenind dintr-un neam divin, iubind deopotrivă Cerul şi Glia, Dacii adorând mai mult soarele / Cerul iar Geţii adorând mai mult Pământul) au apărut pomeniţi în Bazinul Dunării inferioare doar în Epoca Fierului, adică după Războiul Troian / după secolul XIII î.C.: poate părea dezamăgitor, însă istoria Românilor n-a început cu Geto-Dacii ori cu complexul fortificaţiilor Sarmisegetuzei Regia din Munţii Şureanu (după cum consideră unii, aşa după cum - pentru cei mai modeşti în perspectivă istorică - în Epoca Modernă nu a reprezentat debutul vieţii Românilor, ci doar schimbarea stilului, nici Revoluţia Română din anul 1989, nici Unirea Românilor din anul 1918, nici independența României din anul 1877, etc). Dr. Augustin Deac 1928-2004 a scris: "Existența etnică a poporului român, cultura lui materială și spirituală, nu începe cu înfrângerea lui Decebal și cu victoria lui Traian - moment trecător în istorie - ea nu începe nici cu istoria geto-dacilor, părinții autohtoni ai poporului român, cum s-ar putea considera. 'Dacă vrem să vorbim de continuitate - sublinia după o cercetare atentă a vechimii noastre, Mircea Eliade - ea trebuie căutată la un nivel mai adânc decât cel circumscris de istoria geto-dacilor, a daco-romanilor sau a descendenților lor, românii; căci cultul lui Zalmoxis, la fel ca și miturile și simbolurile ce stau la baza folclorului religios al românilor, își au rădăcinile într-o lume de valori spirituale care precede apariția marilor civilizații ale Orientului Apropiat și ale Mediteranei'. De aceea, începutul istoriei noastre este ancestral. La aceeași concluzie au ajuns și numeroși oameni de știință străini, care au fost atrași de universul fascinant al istoriei noastre multimilenare. Subliniind vechimea, autohtonia și continuitatea multimilenară ale poporului nostru, remarcabilul savant austriac Julius Jung conchidea: 'Consângenitatea vlahilor sau românilor de astăzi cu strămunii lor daci de dinainte cu 2 milenii o dovedește, în chipul cel mai convingător, uniformitatea înfățișării lor exterioare, nu numai trăsăturile feței și felul părului, ci chiar și portul pe care poporul l-a păstrat neschimbat, așa cum ni-l arată nemuritoarele figuri ale învinșilor ostași daci ce se găsesc pe monumentele de artă pentru preamărirea învingătorului lor, Traian'. Subliniind aceeași vechime și continuitate multimilenară a poporului român, istoricul francez Albert Armand aprecia: 'Acesta - adică poporul român - este unul dintre cele mai vechi popoare și cel mai frumos exemplu istoric de continuitate a neamului, fie că e vorba de traci, de geți sau de daci, locuitorii pământului românesc au rămas aceiași din neolitic / epoca pietrei șlefuite până în zilele noastre, susținând astfel (printr-un exemplu poate unic în istoria lumii), continuitatea unui neam'." "Naţionalitatea Geţilor şi a Dacilor" a fost studiată în anul 1888 şi de către academicianul Alexandru Xenopol din Iaşi / România: "Toţi scriitorii vechi - contemporani cu existenţa lor - au mărturisit într-un glas că Geto-Dacii au fost Traci; ei le-au dat drept locuinţă la început regiunile din Sudul Dunării, patria netăgăduită a întinsei rase Trace. (Herodot i-a clasat pe Geţi între popoarele Trace, spunând

despre ei că erau cei mai nobili şi mai virtuoşi din acea gintă; Menandru - scriitor contemporan din Garghettos, discipolul filozofului Teofrast din Insula Lesbos - a atestat legăturile Traco-Gete sub forma că 'toţi Tracii şi mai ales Geţii, căci dintr-înşii mă mândresc că mă trag şi eu', etc). Pe lângă acest argument de mare valoare - mărturisirea unor oameni de ştiinţă ce au cunoscut din propria lor experienţă popoarele de care vorbesc - se mai pot adăogi câteva consideraţii limbistice: dintre toate limbile raselor Arice nici una nu înfăţişează o apropiere mai mare cu dialectele Trace ca aceea a Eranilor, adică a vechilor locuitori ai Mediei. Aceasta ne-ar conduce la ipoteza că Tracii au fost ultimul popor Aric care s-a desfăcut din trunchiurile Asiei pentru a veni în Europa, tocmai în punctele cele mai apropiate de Asia, începând de la strâmtorile Bosforului, oarecum la gura vasului cel mare al Europei umplut de ultimele neamuri isvorâte din adânca Asie ca din o nesecată fântână".

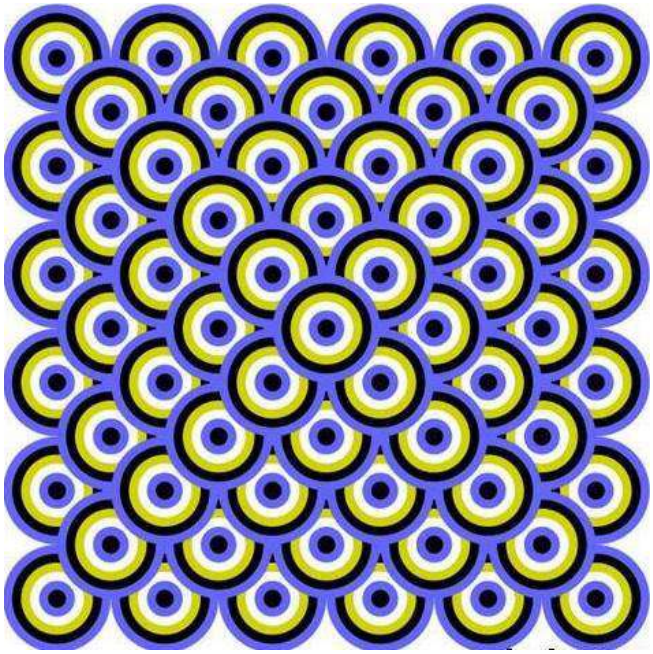

Coordonată în anul 1995 de academicianul Petrescu Dâmboviţa, "Istoria României de la începuturi până în secolul VIII" - având ca autori pe doctorii în istorie Ligia Bârzu, Hadrian Daicoviciu, Florentina Preda şi Dan Teodor - a consemnat: "Studiul antropologic al scheletelor din mormintele cu ocru, din perioada de tranziţie la epoca bronzului, a scos în evidenţă caracterul amestecat al populaţiei, ceea ce corespunde şi cu constatările arheologice privitoare la caracteristicile culturii grupului înmormântărilor cu ocru roşu. Astfel, pe lângă elementele protoeuropoide, în legătură cu populaţia de păstori din stepele sudice ale Ucrainei, sunt evidente şi componentele mediteranoide şi brahicefale cu afinităţi armenoide. În epoca bronzului, organizarea tribală a devenit mai stabilă, viaţa economică bazându-se, în general, în aceeaşi măsură pe agricultura primitivă (cu brăzdar de lemn) şi pe creşterea dezvoltată a animalelor domestice, precum şi pe o intensă exploatare a zăcămintelor de minereuri locale de aramă, a aurului şi a sării. Spre deosebire de aceste 2 ocupaţii economice, agricultura primitivă şi creşterea vitelor, vânătoarea este mai puţin ilustrată, îndeosebi prin speciile de cerb şi mistreţ şi, în mod excepţional, prin elan şi zimbru, iar pescuitul printr-un număr mult mai mare de exemplare, dintre care unele de talie mare, constituind dovezi despre debitul crescut al apelor din epoca respectivă. Odată cu progresul în domeniul economiei, s-au modificat, treptat, relaţiile între oameni în procesul producţiei, care relaţii, în condiţiile istorice şi economice din epoca respectivă, au evoluat încet în cadrul procesului de dezagregare a societăţii preistorice, spre deosebire de societăţile din Orientul Apropiat ce trecuseră la sclavagism. Prin generalizarea practicării agriculturii cu plugul cu tracţiune animală, a trecut în seama bărbaţilor principala sursă de procurare a hranei, ceea ce, implicit, a determinat şi trecerea spre structura social-economică patriarhală. Cultul fecundităţii, inclusiv al zeiţei mame, caracteristic triburilor de agricultori şi crescători de vite din neolitic, şi-a pierdut din importanţă, fiind înlocuit cu acela uranian, al soarelui, care a trecut pe primul plan. Din punct de vedere etnic, în epoca bronzului, pe baza substratului indoeuropean, pre-tracic, din perioada de tranziţie de la neolitic la epoca bronzului, s-a creat sinteza culturală şi etnică proto-tracică din perioadele timpurie şi mijlocie ale acelei epoci, care corespunde stadiului în curs de tracizare, proces încheiat la sfârşitul acelei epoci şi la începutul epocii fierului, când, după integrarea elementelor răsăritene apoi şi est-europene, s-a realizat o nouă sinteză, cea tracică, ilustrată prin grupe culturale mai mari ca întindere şi cu o structură social-economică mai evoluată. Nimeni nu poate vorbi despre traci la sfârşitul epocii bronzului şi începutul epocii fierului, dacă aceia nu ar fi fost menţionaţi în poemele homerice; la fel şi despre geto-daci, dacă nu ar fi fost amintiţi cu prilejul expediţiei lui Darius, din 514 î.C., la Dunărea de Jos, şi de literatura antică posterioară. Aceasta nu înseamnă ca în anumite condiţii, pe baza legăturilor bine stabilite cu cultura materială anterioară, să nu poată fi coborâtă data de început cu mai multe secole în urmă (nu însă cu milenii), cum este cazul cu tracii, în epoca bronzului, sau cu geto-dacii, în epoca fierului. Principala cale de difuziune a cunoştinţelor tehnologice relativ la metalurgia fierului, pe teritoriul României, a fost aceea din nord-vestul Balcanilor, unde noua metalurgie a parvenit dinspre Egeea, în care s-a răspândit, de la 1200 î.C., din Asia Mică, fiind dezvoltată la hittiţi cu începere de la mijlocul mileniului II î.C. Din nord-vestul Balcanilor s-au răspândit primele cunoştinţe despre fier în părţile de vest şi de nord ale României, în Banat şi Maramureş, nefiind exclusă însă posibilitatea unui centru în Bulgaria, de unde să se fi răspândit cunoştinţele despre metalurgia fierului în Dobrogea. O altă cale de răspândire a acelor cunoştinţe a fost aceea dinspre răsărit, pusă în legătură cu incursiunile triburilor de călăreţi nomazi din nordul Caucazului şi stepele din nordul Mării Negre, triburi cunoscute sub denumirea convenţională de cimmerieni, care au preluat cunoştinţele despre metalurgia fierului din moştenirea civilizaţiei hittite; acea cale, cimmeriană sau ponto-caucaziană, a avut însă un rol mai redus în difuzarea cunoştinţelor cu privire la metalurgia fierului, de-abia din secolul VIII î.C., când fierul era deja răspândit în spaţiul carpato-danubiano-pontic. Înlocuirea metalurgiei bronzului cu fierul, pentru unelte şi arme, au dus treptat, în condiţiile accentuării diferenţierii meşteşugarilor de agricultori şi a legăturilor cu centrele de civilizaţie din Mediterana şi Orientul Apropiat, la adâncirea restructurărilor pe plan social-economic. Marea bogăţie de arme din bronz, din depozite şi turnătorii, apoi şi din fier, fortificarea aşezărilor întinse sau mai mici, extinderea conflictelor cu

scop de jaf şi a incursiunilor militare organizate, diferenţierea din ce în ce mai mult a conducătorilor militari şi aristocraţiei tribale de restul masei de luptători, care se reflectă şi în înmormântările din tumulii mari, precum şi alte particularităţi din domeniul vieţii social-economice, sunt dovezi evidente că, în acea epocă, era conturată organizarea şi ierarhizarea, premiză a viitoarei alcătuiri politice. În epoca fierului se înregistrează primele manifestări de cultură materială ale geto-dacilor, aparţinând Culturii Basarabi (după necropola tumulară de la Basarabi, judeţul Dolj), răspândită din Panonia până în Basarabia şi de la Mureş până în Voivodina inclusiv, între Dunăre şi Balcani, în Bulgaria şi în Dobrogea (cu predilecţie în zonele de şes ale Câmpiei Dunării şi pe văile afluenţilor, mai puţin în regiunile de dealuri şi aproape deloc în cele de munte); elemente izolate ale acelei culturi au fost semnalate şi mai la vest, în unele aşezări din Serbia, Slovenia şi zona est alpină. Din punct de vedere cronologic, acea cultură datează, în general, din secolele VIII-VII î.C. Din punct de vedere etnic, marea arie de răspândire a Culturii Basarabi, pe aproape tot teritoriul vechii Dacii, şi unitatea culturii din acest mare spaţiu, datorită legăturilor mai strânse dintre comunităţile acelei culturi, constituie dovezi concludente relativ la desprinderea geto-dacilor din triburile nord-tracice, cu remarca că denumirea de geţi se foloseşte, în mod obişnuit, pentru triburile de la Dunărea inferioară (Oltenia, Muntenia, sudul Moldovei şi Dobrogea), de daci pentru acelea din Banat, toată Transilvania şi restul Moldovei şi de geto-daci (termen modern) pentru tot spaţiul Daciei; odată cu acel proces etnic, în condiţiile formării unei conştiinţe etnice, se consideră, de către unii, ca generalizându-se şi limba geto-dacă, în vremea Culturii Basarabi. Este sigur că numele de daci şi geţi au fost folosite de scriitorii greci şi romani pentru nişte triburi mai mari sau uniuni tribale înrudite, cunoscute - în genere - în izvoarele greceşti sub numele de geţi, pentru regiunea Dunării Inferioare, şi în cele latine de daci, pentru spaţiul intra-carpatic; cu toate acestea, sunt şi cazuri când s-a folosit denumirea de geţi pentru daci şi - mai rar - aceea de daci pentru geţi". Antici ca Appian care în "Istoria Romană" 4:15 a precizat că "Romanii stăpânesc pe unii dintre Geţii de dincolo de Istru, pe care îi numesc Daci", Pliniu "cel Bătrân" care în "Istoria naturii" 4:80 a scris despre "Geţi, numiţi de Romani Daci", ş.a., au indicat cum a fost, însă surse oficiale - între care "Dicţionarul de istorie veche a României" din anul 1976 - au insistat pe altceva, inclusiv cu încadrarea temporală: "Se recomandă să se folosească numele de 'geţi' pentru triburile nord-tracice de la Dunărea de jos (Dobrogea, sudul Moldovei, Muntenia şi Oltenia) din secolele VI î.C. - I şi de 'daci' pentru triburile din Carpaţii Meridionali şi din toată Transilvania, mai ales în secolele II î.C. - II". Istoria Românilor cunoaşte oficial că Geto-Dacii au preluat cârmuirea la N de Dunăre în mileniul I î.C., începând cu Dinastia Regală Agatârsă, de la gurile Dunării până în Ardeal. Toate acestea nu înseamnă însă că existenţa Dacilor şi Geţilor n-ar fi fost multimilenară, ca populaţii autohtone în spaţiul Român, coborând din Epoca Pietrei sub forma Da-Kă (a Domniţei / Zeiţei Ga / Ka) pentru credincioşii de pe înălţimi şi sub forma Ghe-tă (a Sacrei Ghe / Ga) pentru credincioşii de pe Văile Râurilor: e de remarcat că la Armeni "Gety" գետ = "Râu". În general de-a lungul vremurilor, migrările au fost ale unor grupuri minoritare, majorităţile autohtonilor fiind mai stabile; după glaciaţiune / post-diluvian, teritoriile Europene niciunde n-au fost goale - respectiv nelocuite - ci oriunde erau populate, în general băştinaşii fiind mai mulţi decât migranţii (locurile unde se stabileau noii veniţi n-au fost nicăieri pustii). În istorie, Gherga a fost deopotrivă sedentar şi nomad, regăsindu-se atât printre localnici, cât şi printre străini. Cercetătorul Român Emil Raşcu a observat în anul 2010 "Surprinzătoarele similitudini dintre hitiţii din Anatolia şi proto geto-dacii de la Dunăre şi Carpaţi: Deşi ar putea fi considerată riscantă comparaţia dintre poporul hitiţilor care s-a manifestat în Anatolia şi în Orientul Apropiat în mileniul II î.C. cu populaţiile geto-dace existente în mileniul I î.C. în regiunile de la Dunărea inferioară şi Carpaţi, pătrunzând însă în adâncul veacurilor, se constată că în filiaţiunea actuală adoptată, românii ca urmaşi ai dacilor şi dacii ca urmaşi ai tracilor, între care geţii erau urmaşii unor populaţii străvechi pe aceste locuri încă din mileniile IV-III î.C. dar al căror nume nu ne este cunoscut şi pe care - într-o expresie inspirată - N. Iorga i-a numit 'oameni ai pământului'. Adoptând artificiul utilizat de specialişti în cazuri similare, am folosit pentru denumirea acelor populaţii termenul de proto traci sau de proto geto-daci".

Captură din filmul "Tracii, istorie ascunsă", 2013

Dată fiind echivalenţa consonantică "G"/"C" şi "G"/"D" sau "G"/"T", se poate observa simetria lingvistică Geto-Dacă, axată onomastic pe primordiala Zeiţă Ga, Marea Mumă a Pământului (e de ştiut că primele însemnări despre Traci au fost la sfârşitul Epocii Bronzului - secolul XIII î.C. - într-o inscripţie Balcanică din Puro / Pylos ca "Tereke-wija" şi în cronica Egipteană a bătăliei de la Kadeş ca Traci Dardani, din Liga Khetă condusă de Gherghei, aliaţi cu Hitiţii); în N Dunării, primul stat Trac - Regatul Heraclizilor, succesor în mileniul III î.C. al anterioarelor Culturi Cucuteni şi Gumelniţa - a fost înaintea Războiului Troian, cu capitala Gherghina (acum suburbia Barboşi a oraşului Galaţi): Tracii existau în Bazinul Istrului / Dunării inferioare cu un mileniu înaintea Geto-Dacilor (Tracii s-au consolidat în N Dunării inferioare la sfârşitul mileniului III î.C., după trecerea celui de-al treilea - respectiv şi ultimul - val Gorgan / Kurgan, cel care a structurat patriarhatul). În Bazinul Dunării inferioare, doar ulterior Războiului Troian s-au ivit documentar denumirile localnicilor ca Daci şi Geţi - în urma apariţiei celor din Caucaz şi Anatolia - străvechile înţelesuri pentru Daki / Dagi, ca Daci = oamenii Zeiţei Ki / Ga şi respectiv pentru Gheţi / Geţi direct ca oamenii Gheii / Ga, revigorându-se în organizare patriarhală (rămânându-le onomastica matriarhală). În România, Dr. Mircia Chelaru - general în rezervă - a scris despre "Preemţiunea dacică": "Marele arial al existenţei geto-dacice, dovedit cu acte în regulă şi exprimat de surse istorice incontestabile cuprindea, începând cu

mileniul VI î.C., teritoriile din Europa Alpino-Carpatiană, bazinul Mării Negre (numită de greci, Marea Getică), până dincolo de Caucaz; nu avem date, cel puţin prin cunoaşterea oferită de cercetarea la zi, dacă existau şi în ramurile uraliene, dar putem avansa prezumţia unei atari abordări. Venim cu logica deductivă a surselor astfel: spaţiul hiperboreean, cel cuprins la nord de paralela 45, a aparţinut pe toată dezvoltarea sa continentală geţilor, populaţie de provenienţă primordială, care-şi denumeau teritoriul 'thus' - adică 'întins' - preluat de alte seminţii pe limba lor ca fiind 'trac'. Comunităţile antropologilor, istoricilor şi mai nou a lingviştilor sunt eminamente de acord că vastul teritoriu riveran Dunării cuprins între Carpaţii Slovaciei şi nordul Greciei, de la bazinul Tisei la Nistru, gura Bugului şi Marea Neagră a fost locuit în antichitatea istorică cunoscută de marele popor atlanto-euro-asirian al tracilor, denumire dată după toponimul lingvistic al teritoriului şi nu după sorgintea gentilică. Acea masă umană cuprindea peste o sută de formaţiuni tribale despre care însuşi Herodot afirmase că sunt cel mai numeros popor după inzi. Grecii aveau să recunoască, de la Homer încoace, că geţii erau cei mai puternici şi se singularizau prin omogenitatea limbii şi cultura spirituală extrem de avansată. Că li se spuneau geţi sau daci este superfluu atât timp cât Strabon a conchis că ei formau acelaşi popor, vorbind aceeaşi limbă; Pliniu cel Bătrân susţinea că dacii şi tracii erau acelaşi neam, numai străinii îi numeau diferit după locul lor. Spaţiul hiperborean se suprapunea în identitate cu cel al geţilor nemuritori iar tentaţiile de a fi însuşit de alte popoare, târziu apărute, sunt nevrednice şi sperjure. De altfel ne sunt cunoscute eforturile armenilor, azerilor, georgienilor, ruşilor şi chiar a perşilor ori turcilor de a-şi demonstra paternitatea asupra mitului reginei-zeiţă Tomiris, amazoana care l-a decapitat pe Cirus cel Mare, aruncându-i capul în vasul plin cu propriul sânge rostind: 'bea şi te satură, însetatule de sânge!' Dar regina Tomiris nu este un simplu mit. Ea a existat în carne şi oase, cerută fiind de soţie de către însuşi Cirus, întemeietorul Imperiului Persan. Ea a existat ca regină reală, şi nu doar legendă în spaţiul nordo-pontic, până la Marea Caspică, controlând vastul teritoriu al masageţilor, ramura estică, cu denumirea specifică, din neamul traco-geto-dacilor. Că acest uriaş popor avea rădăcina endogenetică şi conştiinţa apartenenţei comune, vine să ne o confirme şi simplul fapt că numele Spargapeithes, fiul reginei Tomiris, a fost purtat de un rege al agatârşilor (Ţinutul Haţegului de azi) din Transilvania. Aveam, totodată, să constatăm şi din referirile lui Plutarh, că Alexandru cel Mare, după victoria de la Gaugamela, a mers la mausoleul din Pasargada închinat lui Cirus, având exactă ştiinţă că acela fusese ucis de ancestorii săi din neamul tracilor de răsărit. Spaţiul carpato-pontic-caucazian a fost paleovatra de etnogeneză şi de continuitate ereditară a civilizaţiilor succesive produse de traco-geto-daci. Schimbarea refluxă a sensurilor migraţiilor populaţiilor indoeuropene şi apariţia maselor de populaţii nomade sălbatice au produs un curs istoric ostil populaţiilor băştinaşe şi au schimbat natura rânduirii primordiale. Acest proces a fost lent şi continuu, dar întotdeauna a fost însoţit de o rezistenţă genetică şi spirituală uriaşă. Restrângerea spaţiului de identitate, prezervată prin acea rezistenţă imaterială, a fost posibilă din partea cotropitorilor ca urmare a uciderii dreptului la simbolistică, limbă, onomastică şi toponimie. Afirmarea dreptului ereditar al românilor asupra teritoriilor prezervate prin această rezistenţă la care am făcut referire, nu este o provocare ci un act de demnitate identitară. A nu şti un adevăr şi a te lăsa la cheremul afirmaţiilor altora, luându-le de bune, nu pare a fi o vinovăţie atât de mare. Poate fi cel mult tratată ca naivitate sau stupizenie pardonabilă. Dar a şti adevărul şi a-l abandona dintr-o lehamite istorică, este o crimă de neiertat. Dreptul geto-dacic este unul de preempţiune. Este un drept universal acceptat şi recunoscut. Şi acest drept nu se negociază cu nimeni!"

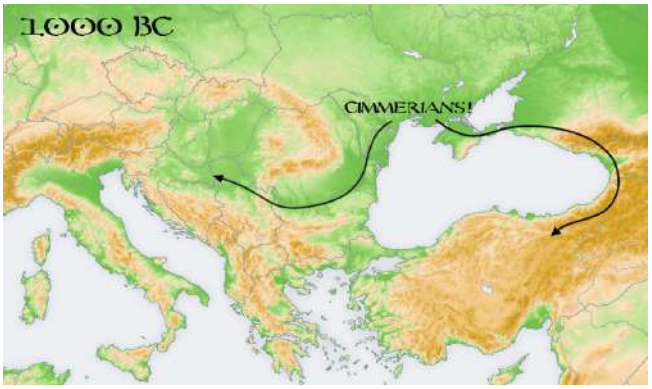

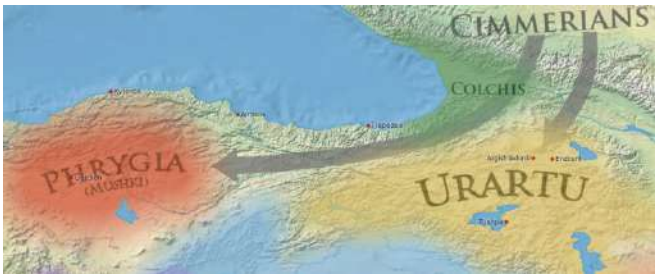

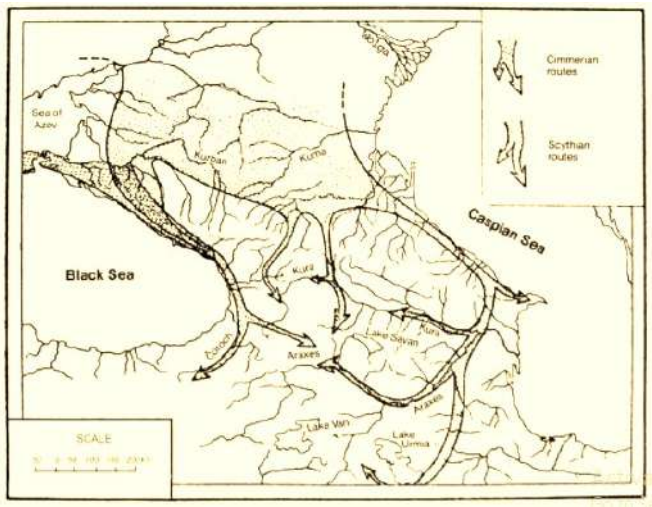

Migrarea Cimeriană la începutul mileniului I î.C.

Mişcările Chimerilor / Cimerianilor - petrecute la câteva secole după Războiul Troian - s-au datorat "împingerilor" lor de către tot mai numeroşii Sciţi; Cimbrii ajunşi la gura Elbei - N German - şi în Iutlandia (Peninsula Daneză, cu semnificativa regiune Himmer-land, ca o rezonanţă a teritoriului Cimmerilor, unde de pildă şi savantul Francez Carolus Stepanus 1504-1564 în "Dicţionarul istoric" - care a scris inclusiv despre Apollo Gergithius - a notat că la Danezi foştii Cimbri au fost Daci) au fost echivalaţi Antic cu Cimerii / "Chi-merii" de către mai mulţi autori, printre care şi istoricul Diodor Sicul 5:32 sau geograful Strabon VII 2:2, care de pildă a afirmat că în Crimeea "Bosforul Cimerian a

fost numit după Cimeri, întrucât Cimbrii și Cimeroii sunt 2 nume ale aceluiași neam". Denumirea de "Cym-meri" descria starea lor inițială din N Pontic, "cym" fiind "val" iar "meri" = "mare": Cimerii erau considerați ca fiind cei conectați cu valurile mării, Crimeea fiind baza lor de plecare. După cum a studiat și cercetătorul Andres Paabo în "Uirala", în legături cu Ci-Merii au fost Finicii Mari din Bazinul Volgăi, respectiv Karelii Meri de la Lacul Onega. Dr. Nicolae Constantinescu 1885-1971 (profesor Basarabean din Soroca 48,09 lat. N, 28,17 long. E / pe malul Nistrului) în "Nistrul, Fluviu Românesc" a scris: "La venirea Sciților, Stepa cea mare se găsea în stăpânirea Cimerianilor, amintiți și în 'Odiseea' 11:14, ceea ce înseamnă că vechimea lor pe aceste locuri se poate sui dincolo de 1000 î.C. Centrul Cimerianilor se afla în cetatea Cimmeria (lângă Kerci), de unde vine și numele Crimeeii, care se numea încă de pe timpul lui Herodot Cimmeria. Nistrul făcuse hotar între 2 Imperii Trace, de vreme ce era margine a Cimerilor iar dincoace fiind Geții; el a continuat să fie hotar și după aceea, între Imperiul Sciților regali la răsărit și al Agatârșilor la apus". De altfel, academicienii Giurescu - Constantin și Dinu - în "Istoria Românilor" au prezentat teritoriul Trac ca întins "pe o suprafață enormă, de la Marea Egee până în mlaștinile Pripetului și din Boemia până spre Bug; iar dacă îi socotim și pe Cimerieni tot ca Traci - cum pare probabil - atunci limita Estică a lor trebuie să fi fost până dincolo de Marea Azov, înglobând și tot țărmul Nordic al Mării Negre".

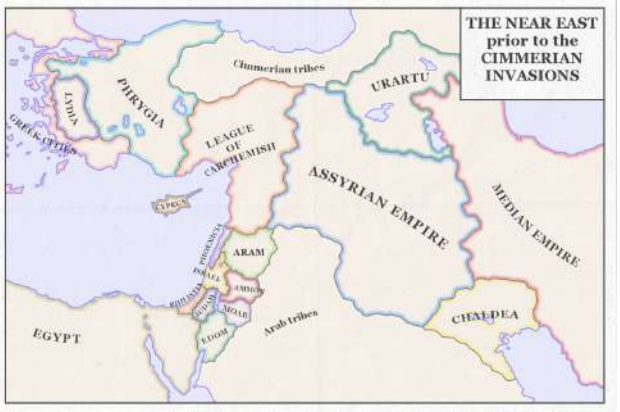

Liga Carchemiș a fost vecina stăpânirilor Cimere Anatoliene (Norman Dean, 2012)

Ruperea legăturilor dintre Hitiți / Kheti și Kholki la sfârșitul mileniului II î.C. - condițiile Epocii Fierului fiind altele decât cele ale Epocii Bronzului - a dus la ivirea Khimerilor / Cimerilor între Caucaz și Crimeea întâi (în Anatolia, Khimerii / Cimerii au luat locul Khetilor / Hitiților).

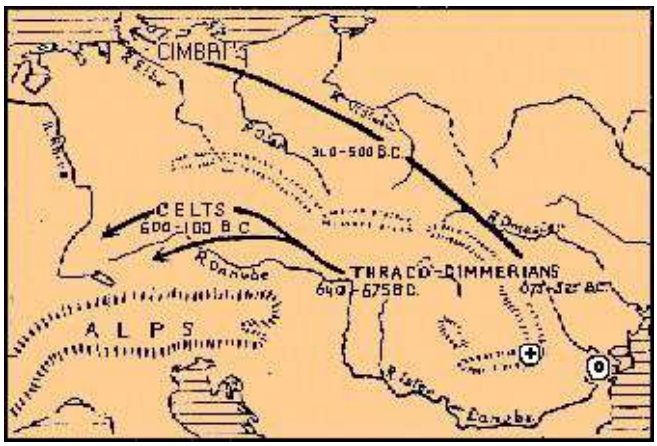

Academicianul Alexandru Vulpe a scris în "Istoria românilor" - publicată de Academia Română - în anul 2010: "Printre cele mai vechi popoare din vecinătatea răsăriteană a spațiului carpato-dunărean, menționate în sursele literare, sunt cimmerienii. Herodot, relatând o tradiție care circula la grecii din Pont, i-a pomenit ca fiind locuitori ai meleagurilor nord-pontice anterior venirii sciților. Aceștia din urmă i-ar fi alungat în Asia Mică, urmărindu-i prin Caucaz (Herodot 1:103, 4:10). Aceiași cimmerieni au fost caracterizați de părintele istoriei ca popor ce trăia din expediții de pradă (1:16), în vestul Anatoliei. Nici o altă sursă directă din cele păstrate nu-i mai amintește pe cimmerienii nord-pontici, în schimb aflăm mai multe despre cimmerienii din Asia Mică. Încă din vremea regelui asirian Sargon II (722-705 î.C.) texte akkadiene informau despre un neam numit 'gimirrai' (considerat a fi echivalentul grecescului 'kimmerioi') care a înfrânt armata regelui Rusa din Urartu (aproximativ Armenia istorică). Există însă păreri divergente, atât asupra naturii acelor 'gimirrai' - aflați sau nu în slujba Asiriei - cât și asupra locului de unde proveneau (mai probabilă pare o situare în zona lacului Urmia, în nordul Iranului). Nu mai aflăm nimic despre 'gimirrai' în vremea lui Senaherib (705-681 î.C.) dar sub Assarhaddon (680-668 î.C.) aceia au reapărut, de astă dată în centrul Anatoliei, unde cuceriseră, se pare, Regatul Frygiei și amenințau granița de nord-vest a Asiriei; regele lor Teușpa a fost înfrânt de Assarhaddon. Prezența cimmerienilor în Frygia, în secolul VII î.C., a fost amintită și în sursele grecești, reluate de Strabon sau de lexicografii bizantini. Sub regele Assurbanipal (668-628 î.C.) atât izvoarele asiriene, cât și cele grecești i-au prezentat pe cimmerieni acționând în vestul Anatoliei, prădând Regatul Lydiei, jefuind și incendiind templul Artemidei din Efes și atacând Regatul Asiriei. Regele lor Dugdame și fiul său și-au găsit sfârșitul cu prilejul acelor evenimente. Abia la începutul secolului VI î.C., regele Lydian Alyattes i-a înfrânt definitiv, alungându-i din Lydia, poate în Paflagonia sau Cappadocia, unde se pare că s-au stabilit. Din acel moment nu mai știm nimic despre soarta lor. Din această succintă prezentare a istoriei cimmerienilor rezultă ca sigură doar prezența lor în Asia Mică, mai ales în centrul și vestul Anatoliei, unde au fost înfățișați ca un popor războinic, ce întreprindea expediții, uneori împreună cu triburile tracice ale trerilor. Imaginea cimmerienilor ca un popor nomad, originar din ținuturile de la nordul Mării Negre, care a migrat spre Asia Mică, s-a creat

pe baza relatărilor lui Herodot. La o examinare critică, aceasta ridică o serie de probleme: au fost cu adevărat cimmerienii reali, din Asia, același popor cu cei menționați în nord? Au fost sciții din țara mezilor (numiți 'ișkuzai' de către asirieni, în timpul lui Assarhaddon) aceiași cu sciții nord-pontici? Sau întreaga povestire a fost doar rezultatul unei încercări a părintelui istoriei de a pune în conexiune logică 2 ori mai multe evenimente total diferite, petrecute cu peste 2 secole înaintea scrierii 'Istoriilor'? La aceste întrebări nu se poate da un răspuns categoric. Dacă avem de-a face cu popoare diferite, atunci denumirea 'kimmerioi', dată populației nord-pontice de Eră pre-scitică poate sau să fie efectul unei paronimii, sau să reprezinte o expresie generică pentru neamuri care, în ochii grecilor, erau originare din depărtări, de pe tărâmuri începețoșate sau un anume mod de comportament, în cazul de față brutal, agresiv (cum i-a desemnat singurul izvor contemporan - Kallinos, poet elegiac din secolul VII î.C). Tot așa grecii au înțeles prin denumirea de sciți, în sens generic, toate populațiile de păstori (nomade) din Asia Centrală până în nordul Mării Negre. Plecând de la relatările lui Herodot despre cimmerienii nord-pontici, arheologii au dat antichităților de Eră pre-scitică denumirea de 'descoperiri cimmeriene'. Faptul că majoritatea acestor descoperiri au caracter funerar și constau din arme și piese de harnașament, a contribuit la construirea unei imagini a cimmerienilor ca popor de călăreți nomazi. În decursul timpului, s-au formulat cele mai diferite ipoteze despre cimmerieni pe plan arheologic, de a le atribui culturi până la cele ale Hallstattului timpuriu" (Hallstatt se află în Munții Dachstein / "Dach-stein", Austria).

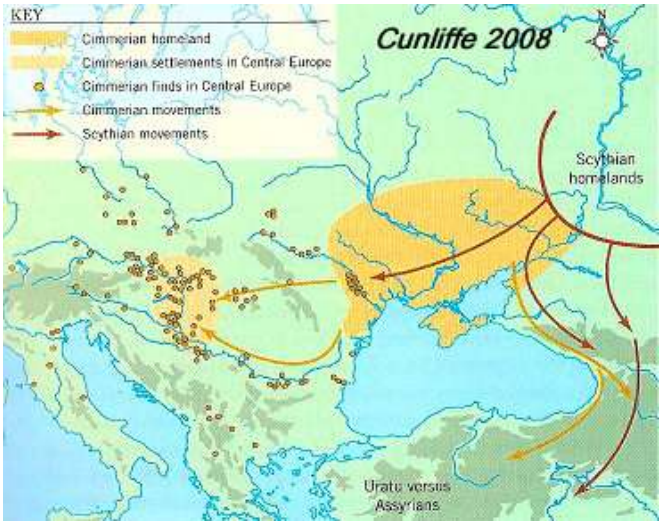

Anterior invaziei Cimmerilor / Cimeriane de la sfârșitul secolului VIII î.C. (la care - conform și Dr. Shamsiddin Kamoliddin - numele liderilor erau Iraniene), nu există dovezi istorice / arheologice concludente ale prezenţelor Carianilor în Dobrogea, AgaTârşilor în Ardeal sau Sciţilor în Moldova: cele 3 neamuri au sosit dinspre răsărit în cele 3 regiuni Române aproape concomitent, datorită restrângerilor Tracilor înspre Sud (printre Moeși și Tribali / Timoceni), Gheţilor înspre Vest (printre Munteni și Olteni) ori Dakilor înspre Nord (din Banat-Crişana până în Oaş-Maramureş). Pe atunci (în secolele X-VIII î.C.) la Troia au fost atestați Geto-Daci / după cum a documentat și academicianul Român Vasile Pârvan: apoi, aceia din Troia, împreună cu colonişti din Caria, nu s-au mai regăsit în V Anatolic, ci doar în V Pontic. În general, Românii se consideră urmașii Geto-Dacilor / Daco-Geţilor, reperul Geto-Dac / Daco-Get fixat de savanţi - ca foarte important în formarea poporului Român - fiind, fără infatuare, măgulitor pentru Gherga (liant Dacilor și Geţilor); în Epoca Fierului și în Antichitate, mulţi Daco-Geţi au fost Gherghi, inclusiv dinastia cârmuitorilor Geto-Dacilor, istoric cei mai "grozavi" dintre toţi: însă sunt de socotit atât mult mai bogata existenţă a predecesorilor / de pildă din Epoca Bronzului, cât și existenţa apoi - în chiar spaţiul Român - și a altor neamuri, în paralel cu autohtonii numiți Geto-Daci (neamuri aflate mai mult sau mai puţin în "tranzit" pe atunci - în Epoca Fierului și Antichitate - ca de exemplu cele ale Celţilor, Sarmaților, Goţilor, ș.a. ori asimilate). În Epoca Modernă s-a consolidat părerea că Geto-Dacii ar fi fost în spațiul României autohtoni din negura vremurilor până în Antichitate, ignorându-se copios mișcările umane; așa cum pe urmele predecesorilor Geto-Daci migratorii Medievali au tot năvălit - în diverse valuri - dinspre răsărit, Geto-Dacii au venit dinspre răsărit pe urmele predecesorilor Kurgani, care în mari valuri au fost dinspre răsărit pe urmele anteriorilor Atlanți, care dinspre răsărit s-au manifestat pe urmele înaintașilor Pelasgi / nomazii vânători-culegători ai Epocii Pietrei care au intrat în Europa dinspre răsărit: "fixarea" Geto-Dacilor ca indigenii primordiali Români face parte din categoria iluziilor istorice (o bună parte dintre ei au colonizat Europa dupa Antichitate iar urmașii Români o mai fac puternic și în prezent). Amintiri despre Împărăția ancestrală condusă de Leri - puternici ca leii - au rămas la Români până acum, sursa putând fi legată de dinaștii Troadei / din Ilion = "I-Lion", care în Epoca Bronzului au stăpânit gurile Dunării, împreună cu Lizi din Lydia și cu Cariani / Gherghiți (toți fiind V Anatolieni interesați de bogățiile din V Pontic). Mai multe milenii decât cele de la Daco-Geți încoace au fost ale celor dinaintea lor în același spațiu Român; în mod sigur, ascendenţa oricui a fost "poluată" de "altcineva", neaparţinând filonului principal (iar așa ceva la oricine s-a întâmplat în trecutul recent nu mai demult decât Evul Mediu, după cum o demonstrează aritmetica): în mod cert (poate neștiut - din cauza necunoașterii genealogice - dar demonstrabil genetic ori mai simplu, socotind), la oricare persoană careva dintre strămoși - vreun "el" sau vreo "ea" / străbun sau străbună - prin cuplarea cu "altcineva", a "pătat" puritatea neamului. Nu există Român "pur", nu există Bulgar "pur", nu există Maghiar "pur", nu există Sârb "pur", ș.a.; cine își pretinde "puritatea" n-are dovada ei, ci iluzia ei. Similar, Medievalii n-au fost "puri" față de Antici, nici aceia față de cei precedenți lor, ș.a.m.d.; n-au existat Daci "puri" sau Geți "puri": cercetările specialiștilor, spre dezamăgirea artiștilor idealiști, au relevat că mereu au fost schimbări ale caracteristicilor fizice / biologice și metafizice - sufletești / spirituale - poate nu în dinamică sincronă (deseori în închipuri - sau reprezentări - materialul uman având prioritate față de imaterialul conservator). În plus, de-a lungul timpului, toate populațiile umane au prezentat trăsături de mutare / migrare iar Geto-Dacii n-au făcut excepţie: așa după cum Antic ei s-au putut răspândi de la Istru în Europa și anterior ei au fost în mișcare, strămoșii lor fiind din Asia; Geţii / Gheţii (Γέται = Ghetai) au fost precedați de Guți în Asia și au fost urmați de Goți în Europa. În mod similar - ca exemplu lingvistic - limba locală oriunde prin împrumuturile sale dovedește amestecarea

vorbitorilor: niciunde nu există limbă "pură", fără vreo influență. Dr. Daniela Cutaș - conferențiară în filosofie la Universitatea din Goteborg 57,42 lat. N, 11,58 long. E / Regatul Suediei - a scris despre "Istoria din noi" în anul 2018: "Unul dintre primele lucruri pe care le află un om originar din România care își face un test ADN oferit de vreuna din companiile de pe piață este că nici una dintre ele nu poate confirma o origine 'românească'. De exemplu, profilul genetic al utilizatorilor din România include componente balcanice, grecești, est sau nord europene, iberice ori italiene. Mulți dintre cei care au făcut testul sunt dezamăgiți de împărțirea în categorii atât de generice, cum ar fi 'balcanic' sau 'est european'. Companiile însă se apără susținând că profilurile genetice ale populațiilor din aceste zone sunt foarte apropiate, și în mare măsură se suprapun. ADN-ul nostru nu se circumscrie granițelor politice curente dintre țări". Având aceeași opinie, arheoloaga Alexandra Ion din România a cugetat în "Identitatea - o istorie scrisă în oasele noastre" din anul 2020: "Se pare că nevoia umană de a ști cine suntem și de unde venim este mai presantă ca oricând în secolul XXI. Într-o Eră în care importanța miturilor, legendelor și memoriilor de familie începe să se piardă, știința este adusă pentru a umple lacunele și a răspunde la aceste întrebări. Și ce este interesant e faptul că în special trupurile și oasele noastre încep să fie văzute drept conținând 'istoria' și identitatea noastră. Însă noțiunea de identitate pe care aceste narațiuni o promovează rămâne o iluzie, în realitate lucrurile fiind mai complexe. Iar rezultatul este o confuzie între identități culturale și materialele biologice-genetice. Dar aspirațiile de a obține răspunsuri științifice, înțelese ca 'obiective', la întrebarea cine suntem ne bîntuie, iar noua tendință ADN este expresia lor. Este interesant de văzut cum această tendință a căutării de origini în care genetica joacă un rol esențial în ultimii ani a influențat inclusiv modul cum definim identitatea în dimensiune istorică. Problema însă este că o identitate etnică și culturală nu se suprapune peste o identitate genetică".

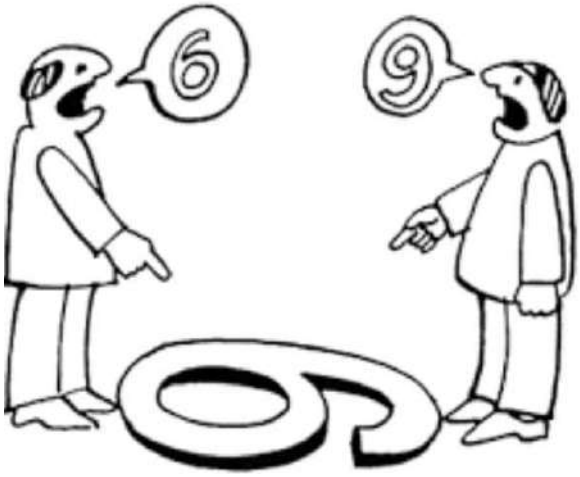

În studiul despre "Dacia Hiperboreană" din perioada interbelică a filozofului Român Vasile Lovinescu a rămas scris: "Bătrânul Crăciun din Tradiţia Românească era identic cu Saturnus Senex: 'Saturnus a satu dicitur' a consemnat Macrobius, fiind o etiologie admisă unanim. În Româneşte se spunea Crăciun sătulul. Un alt aspect al lui Saturn în România a fost eroul popular Novac (cel nou). În Greacă, Kronos se numea 'neoteros' (conform lui Hesiod în 'Teogonia' 5:132) iar in unele Tradiţii Italiene Noachus. Acest Novac - acel Noachus - era identic cu Noah din Biblie. Lucru semnificativ, Novac - deşi nou - era numit 'bătrânul Novac'. Or aceste contraste au fost cu totul caracteristice lui Saturn: Tânăr-Bătrân, Nou-Vechi, Negru-Alb, Plumb-Aur. 'Bătrânul Crăciun a domnit peste Uriaşi, înaintea venirii Romanilor…', 'El era Regele Păstorilor...', 'Novac era Regele Uriaşilor...' La unele triburi Pelasge din Capadochia, Saturn era adorat ca Zeus Dakie; Pliniu îl numea 'Dokius filius Coeli'; cu alte cuvinte, el era Zeul Dac prin excelenţă şi în fapt toată Dacia era pusă sub hierogliful lui Saturn. Exista de asemenea şi o divinitate colectivă Dacică, numită 'Dacia felix', asimilată cu Gaia. Această asimilare a divinităţii colective locale cu marele Principiu feminin era cu totul obişnuită în Anthichitate. În legendele Româneşti, Dacia a fost numită Dochia, Deciana, Baba Gaia". După Războiul Troian - dezmembrându-se Imperiul Hitit şi începând Epoca Fierului - în V Mării Negre s-au stabilit unii din E Mării Negre (Daghii / Dakii de pe înălţimile zonei dintre Daghe-stan şi Kapa-Dokia), împreună cu unii din S Mării Negre, de pe coasta Anatoliană: Gesii / Khetii, în Bazinul Dunării aceia toţi fiind cunoscuţi împreună ca Daco-Geţi. Legăturile dintre Caucazienii Dagi / Daki şi Anatolienii Gheţi / Gesi - adică între proto-Dacii şi proto-Geţii Bazinului Dunărean - erau asigurate de bărbaţii Ghergari şi femeile Amazoane (formând populaţia aflată exact în acel spaţiu atunci / în acel timp acolo). Imediat după Războiul Troian, Dagii din Dagestan / Daghe-stan (Ţara Ghergarilor / Albania Caucaziană) de la Marea Caspică / adică a Gherganilor au fost primii migraţi la Dunăre, de la ei impunându-se denumirea Dokia / Dacia peste autohtonii / indigenii printre care s-au stabilit şi pe care i-au condus: în drumul dinspre Caucaz / răsăritul Anatolian, Dagii i-au angrenat pe Diaokhii din Georgia, pe Gesii din Nordul Anatoliei - care s-au stabilit la poalele lor - şi pe unii Traci Nordici; şi azi în Dagestan / Daghe-stan - cea mai Sudică republică din Federaţia Rusă - numele Gherga este semnificativ (pentru locuri şi oameni). Dagii - cei din populaţia Dagă din actualul Daghe-stan şi din Capa-Dochia - urcaţi pe Valea Dunării se numeau şi au ajuns să fie numiţi Daci, cu înţelesul de "Oamenii înălţimilor" iar cei din populaţia Khetă / Gesă din N Anatoliei, stabiliţi pe Dunărea inferioară, erau Gheţi / Geţi, cu înţelesul de "Oamenii Pământului", ei constituind împreună la Dunăre populaţia Daco-Getă (în prezent, în afara Dagestanului / Daghe-stanului - unde sunt multe etnonime și toponime Gherga - mai există populaţia Nord Caucaziană Adagă / "A-Dagă", grupată îndeosebi în republica Adâgă din Federaţia Rusă ce e străbătută de Râul Dak, vorbind Chercheza, limba Circasiană de la poalele Muntelui Elbrus, cel mai înalt din Europa); e de ştiut că Adâghii sunt Cherkezi (nume Turc, căci Latin sunt Circasi), numele lor Antic - după cum de pildă a scris şi Georgiano-Anatolianul geograf Strabon - fiind şi de Zygi, o denumire apropiată de Sâgi pentru marea naţiune din N Georgienilor (cu principalul oraş acum Sochi / Soci 43,35 lat. N, 39,43 long. E, port la Marea Neagră): Amjad Jaimoukha 1962-2017, directorul "Centrului Internaţional pentru Studii Circasiane", a scris despre Circasi că "Tradiţional, Anul Nou e la echinocţiul de primăvară. Panteonul strămoşilor avea multe Zeităţi Gwaşe protejând apele, codrii, copacii, grădinile, femeile, familiile, podgoriile, etc. În mileniul I î.C., Circasii - notaţi şi Kerketai / Cercetae - împreună cu înrudiţii Sindi, au avut capitala în Gorgipia / N Mării Negre. Dinaintea

existenţei islamului, Circasii au fost sub patronajul Sf. Gheorghe".

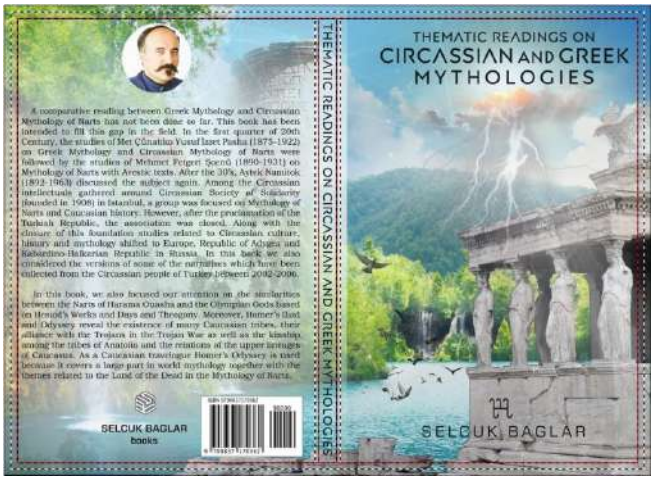

Again, the sacred city of Caria region "Gerga" must have the same origin as the Circassian surname "Gerge-Gerige". The Circassian lineage called Gerge is known to have come to Caucasus from Greek islands. In addition, the name Gergaza is known as an old city name in Circassia.

Fragment din cartea "Lecturi tematice despre mitologiile Greacă și Circașă" de Selçuk Bağlar, 2022

Cercetătorul Turc Selçuk Bağlar a scris în cartea sa despre "Aliații Circași ai Troiei", în anul 2023: "Carianii au fost cunoscuți ca buni militari și buni navigatori. Traiurile acelora s-au desfășurat în serviciile militare și Marine. Hitiții au numit Țara Carianilor uneori Carcia, uneori Carcișa; Perșii i-au zis Carca. Numele Gerge / Gherghe - regăsit printre Circașii Kabarzi / Kabardini - se găsea în Caria, ca Gherga; iar numele de Idrey / Iderey - unul dintre cele regale ale Circașilor Kabardini - era Idreus în Caria. În ambele Țări, Râul Laba atrage atenția, având același nume. Probabil numele comun cel mai important la Circași și Cariani s-a distins a fi Gherghe / Gherga. Totodată, denumirea Ghergheză atrage atenția la Bosforul Cimerian. Gergeza a fost descris de Çünatiko İzzet în 'Istoria Caucazului' ca oraș implicat în luptele pentru tronul Bosforului Cimerian. Veli Sevin în cartea sa despre 'Istoria și geografia Anatoliei' din anul 2007 a descris Sanctuarul Gherga din Caria și așezarea cu același nume care a dăinuit până în vremea Romanilor. În regiunea Troiei, numele Gergis / Gherghis a derivat din Gherga; originea și înțelesul Gargarei - pe culmile Muntelui Ida - a fost la fel cu Gherga la care ne referim. În Circasia, Gherghii au fost menționați împreună cu Șoghenii. Faptul că numele Gherga era conectat religios de Sanctuarul din Caria a coincis cu identitatea religioasă a liniilor Gerge și Shogen la Circași / Cerchezi. Acele familii au ajuns să formeze clerul creștin și ierarhia Bisericească; se zicea că popii erau Șogheni iar cardinalii erau Gherghi. Identitățile religioase ale acelor familii se pot lumina prin revelarea relațiilor istorice dintre Caria și Cerchezia / Circasia anterioare creștinismului: din vremurile păgâne. Carianii - călători constanți fie ca marinari, fie ca militari în geografia Mediterană - au fost prezenți în zona Pontică din timpuri îndepărtate și au stabilit colonii acolo. Se știe că mercenari Cariani au luptat în armata Scită; de exemplu, istoricul Antic Herodot a scris că mercenarul Tymnes a servit Regii Sciților cu Cariani sub comanda sa (din moment ce însuși Herodot a fost Carian, așa ceva nu a fost imaginat, ci s-a bazat pe fapte reale). Carianii s-au remarcat și prin numele Idrieus, asemănător cu numele de familie Ider / Idar la Circași / Cerchezi; dinaștii Idar / Ider - din regiunea Kabardiană a Circasiei / Cercheziei - au mai fost notați și Iderey / Idarey: s-au evidențiat ca luptători puternici în războaiele Medievale". În prezent, Kabardinii - în număr de circa 2 milioane - sunt mai numeroși în Balkaria, republica unde se află Elbrus: cel mai înalt Munte din Caucaz dar și din Europa.

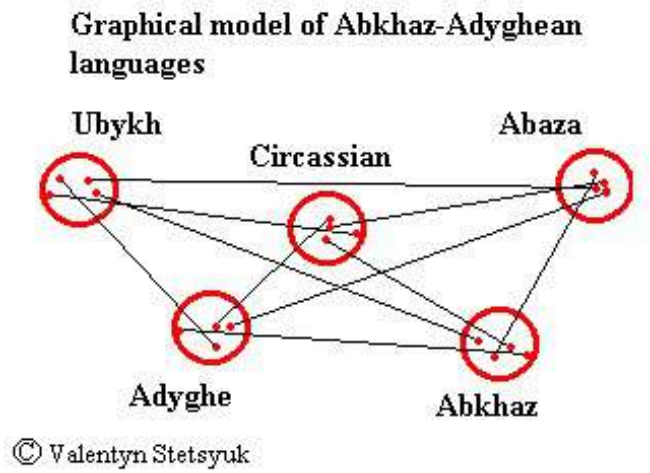

Gerousa - la N de Gorgippa - a fost considerată de unii ca Gargaza

În Antichitate, istoricul Pliniu "cel Bătrân" 6:23 a notat că Indus era apelat Sindus, ceea ce echivala acea populaţie Sindi cu Indi / Inzi, mai ales că sălăşuia în Estul European - proximitatea Asiatică - onomastica depăşind coincidenţa / inclusiv din acele cauze (poziţională şi temporală); de altfel, poetul Grec Homer în "Iliada" 1:590 a pomenit de Sinti în Insula Lemnos ca adoratorii Zeului Vulcan, în secolul V î.C. scriitorul Hellanicus din Insula Lesbos în fragmentul 92 a notat despre prezenţa Sindi la Marea Karga / Azov, în secolul III î.C. învăţatul Apolloniu din Insula Rodos 4:322 a scris despre Sindi la Istru, în secolul I î.C. Anatolianul Strabon în "Geografia" XII 3:19 a semnalat Sinti în Tracia, ş.a. Pentru Hesychiu din Alexandria / Delta Nilului, Gaitaii erau Gheorgoi, lucrători de Pământ = ţărani: numele de Gaitai şi Getai cu care figurau la autorii de limbă

Greacă populaţiile din partea meridională a Daciei avea înţelesul de ţărani (numele de "Ţărani" pentru Geţi a existat Antic, istoricul Teopomp amintind de Zeranii din Tracia; de notat că în timpurile mai vechi cu numele geografic de Tracia se înţelegeau şi regiunile din Nordul Istrului). Se poate observa că pe malurile Pontice atât în răsărit, cât şi în apus, după Potopul biblic au existat Zygi în Est, respectiv Sâgi în Vest (care au ajuns până la Gherdap, manifestându-se puternic în Banat): erau urmaşii "Pământenilor" neolitici - ai Erei de Argint - riverani Mării Negre; este interesant că în Antichitate s-a ivit termenul Latin "sagino" pentru "îndopați" (poate ca înrâurire din impresionarea de către străvechii Sâgi). Iniţial, ambele zone de proveniență Dacă şi Getă - învecinate, din Caucaz şi Anatolia - au fost populate de Gargari / Ghergari, mari grădinari: soţi, taţi, fraţi, fii de Amazoane (aşa după cum în Epoca Bronzului ei au fost Troiani Nordici - sau mai bine exprimat, la locaţiile lor erau aliaţi cu Troia - în Epoca Fierului descendenţii lor au ajuns Traci Nordici, constituind ramura Nordică Tracă; vechii Greci înţelegeau prin Gherghiţi / Gheorgoi "lucrătorii Pământului", Geţii fiind "iubitorii Pământului" - cei legaţi de Gea / Pământ - fixându-se termenul de "ghețuitori" = "vieţuitori"). Jalonarea parcursului Daco-Get cu prezenţe Gherga atât în răsărit - prin războinicii Ghergari şi a femeilor lor Amazoane, toponimele Caucaziene Gherga, etc. - cât şi în apus / Banatul având cea mai mare concentraţie onomastică Gherga inclusiv azi, punctează cele susţinute în prezenta lucrare "Originea Gherga": preoţii, pescarii, păstorii, plugarii Gherga au marcat istoria timp de milenii.

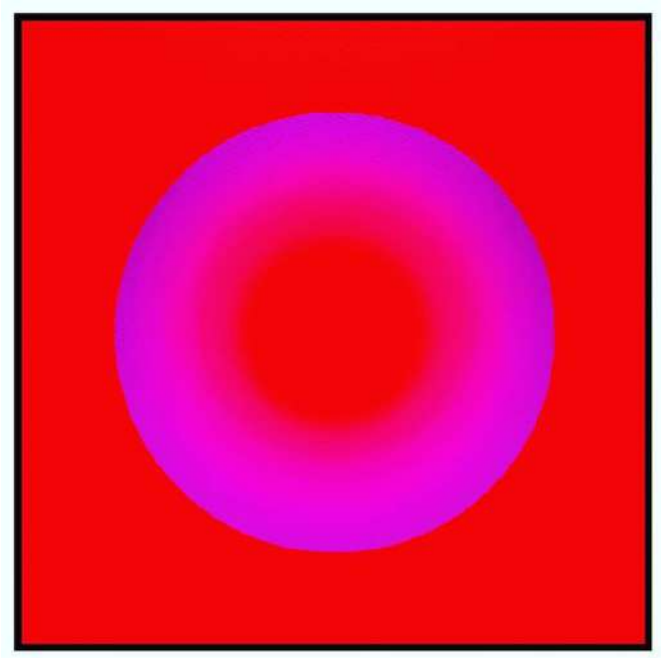

"Letopiseţul Cantacuzinesc" (adică "Istoria Ţării Româneşti 1290-1690" = considerată oficial drept prima cronică a Țării Românești) a consemnat în secolul XVII ce se știa - ca de pildă explicit că "Dachii și Ghetii din partea Răsăritului erau veniți într-aceste părți… den Asia s-au pogorât" - inclusiv, foarte concret, despre originea Dagă / din Daghe-stan a Daco-Geților: "Măcar că unii den Scandenavia zic să fi venit Dachii și Ghetii, cărora le zicem și Goti. Iar mai mulți zic să fi venit de la Dais, carii sunt în Schitia Asiatică, pentru că Daeg, cum zice Stravon gheograful, ca fiind vecini cu lăcuitorii Hircaniei, și ei ca Hunii și ca alte noroade dentracolo Schitice, locuri mai bune de a lăcui căutându-și, întraceste părți ale Apusului au venit. Ci dară Dachii și Ghetii nu sunt din Scandenavia, ci din Asiatica Schitie. Și, de vreme ce decât ai Apusului oameni, ai Răsăritului mai vechi sunt, cu direptul dintr-acolo într-acele părți au venit. Înaintea acestor Dachi şi Gheti lăcuitori erau nişte neamuri de le zicea Gavrişti şi Ghestoboţi. Ci noi mai vechi de acelea nu căutăm. Căci câte mai în sus vom umbla scurmând și cercând acele vechituri, atâta mai la întunerec vom da și nu alt vom afla, fără basne și povești numai. Ci destul încă măcar de am putea unele nemeri, de cele ce au fost de la Dachi și Gheti încoace". Privind populaţiile anterioare Geto-Dacilor - în spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic din Epoca Bronzului - prin Gavrişti / Gabrişti se pot înţelege credincioşii zoroaştri (în vechiul Iran - de exemplu corespunzător Dr. Kayoji Mirza şi Dr. Parvez Karanjia în anul 1999 - pentru aşezământul zoroastru se folosea termenul "Gabrist") iar prin Ghestoboţi, se pot înţelege cei ştiuţi Antic şi drept străluciții Costoboci / "Costo-Boci" (înrudiți cu Sarmaţii din preajma Mării Karga / Azov, după cum a scris istoricul Pliniu "cel Bătrân"), ajunşi întinşi între Fluviul Don şi Munţii Carpaţi, în atingerea lor apuseană cu Celţii; în spațiul Românesc, Tracii "Costo-Boci" au fost centrați în Bucovina - la N de Heraclizi / Doriani - având ramuri la răsărit în N Basarabiei, la miazăzi până în Ardeal / Bazinul Mureșului superior, la apus în Maramureș iar la miazănoapte până în S Galiției: Costobocii / "Costo-Bocii" au existat până în Antichitate. Spre deosebire de zoroaștrii Gabriști veniți din E / Iranieni, Ghestoboții / Costobocii erau Traci indigeni (atât despre alogenii Gabriști, cât și despre autohtonii Ghestoboți, a scris inclusiv în secolul XV cronicarul Antonio Bonfini de la Curtea Regelui Matia Corvin / după cum a remarcat și academicianul A/Român Niculae Iorga); după ce istoricul Herodot Karka a afirmat în secolul V î.C. despre contemporanii Sarmați că erau progeniturile Amazoanelor, în anul 2003 Dr. Samar Abbas a enunțat că Sarmații / "Sar-Mații" - "Saura Matii" / "Surya Madas" - au fost "Mezi Solari". Așadar, "Letopisețul Cantacuzinesc" = cronica Țării Românești a consemnat ceea ce se știa oficial la sfârșitul Evului Mediu - adevăr în general ocolit sau ocultat de mulți cercetători Români în Epoca Modernă - anume că premergătorii Daco-Geților au sosit de la Poarta Asiei cu Europa din Daghe-stan, zona unde și azi sunt în uz toponime explicite Gherga (iar așa ceva chiar contează, atestând încă o dată vechimea Antică a numelui Gherga); se pot observa continuitățile: Dagii din V Caspic s-au regăsit ca Dacii din V Pontic și acum Gherga e atât în Daghe-stan (ca nume de locuri), cât și în România / fosta Dacie (ca nume de familii). Academicianul Papadopol Calimah din România în anul 1873 a susținut că Anatolianul Homer în "Iliada" 13:6 când a scris că Zeus se uita de la Troia spre direcția Istrului și a menționat aliații Abi / Abioi - ai Troiei - se referea de fapt la "Gabii care erau chiar Geții" (despre care ar fi scris și Anticul Diophantus): acei Abi / "Gabi" din zona stră-Română concret au fost zoroaștrii Gabriști despre care "Letopisețul Cantacuzin" - considerată cea mai veche cronică a Țării Românești - a consemnat că existau pe plaiurile Românilor dinaintea Geto-Dacilor (erau Ariani / din Iran, mai precis din Media = N Iranului), știuți ca extinși în Asia la răsărit până în fostul Bazin Ghaggar, din NV Indiei); Abii / Gabii = Gabri-știi / Gavri-știi din Epoca Bronzului au premers Ghegții / primii veniți printre stră-

Români după Epoca Bronzului (împreună cu Dakii, din Asia). Savantul Petriceicu Hașdeu în "Istoria critică a Românilor" din anul 1875 a scris și el despre trecerea Geto-Dacilor din Asia în Europa: "Cu mult înainte de a se aşeza în România, Dacii erau 'plăiaşi' şi Geţii 'câmpeni'; dacă i-am urmări în istoria primordialelor migraţiuni ale ginţii Trace, ne-am convinge - poate - că plăiaşi au fost Dacii şi câmpeni Geţii chiar înainte de a fi trecut din Asia în Europa. Fie la Sud, fie la Nord de Dunăre, Geţii şi Dacii conservau absolutamente aceleaşi 2 feluri de trai: sub orice latitudine sau longitudine, ei îşi căutau - fiecare aparte - câte o normă teritorială stereotipă. Naţionalitatea Dacică s-a născut dintr-un amestec al Tracilor cu Celţii". Ca o completare, arheologul Român Motzoi Chicideanu a afirmat în anul 2013: "În cultura română se face imensă confuzie între originea dacilor şi originea geţilor. Textele trebuie confirmate de arheologie şi nu invers. Geţii erau mai apropiaţi de traci iar dacii şi celţii se înrudeau. Am putea spune că pe teritoriul actual al României sunt atestate arheologic 2 populaţii distincte, una geto-tracă şi una daco-celtă". Aşadar, aproape la fel de puternice ca legăturile Dacilor cu Geţii au fost legăturile iniţiale ale Dacilor cu Celţii / Keltii, respectiv cu Gherghii. Este de remarcat că savanţii care au introdus în ştiinţă termenul de "Caucazian" (printre care istoricul German Christoph Meiners 1747-1810, antropologul Francez Julien Virey 1775-1846, ş.a.) au considerat Circasii / Cherchezii din Caucaz - urmaşi Ghergari - drept cei mai frumoşi albi din lume; în filmul documentar "Dacii - noi dezvăluiri", realizat în anul 2012 prin contribuţia mai multor personalităţi, comentat de autorul Român Daniel Roxin, se poate vedea o situaţie (din Ghergania / S Caspic până în Germania / centrul Europei, acoperind aproximativ fosta arie de influenţă Troiană), conform capturii următoare, reflectând situația din Epoca Fierului:

Marea Neagră / Getică

În fosta Dacie - actuala România - în Epoca Bronzului (adică înaintea Războiului Troian) erau Traci, însă nu şi Daci ori Geţi; instalarea Dacilor şi Geţilor - sosiți îndeosebi din Caucaz şi Capadocia - în Nordul Dorianilor şi Tracizarea lor a fost în Epoca Fierului (adică după Războiul Troian), tot atunci având loc și fenomenul reciproc, anume Getizarea Tracilor Nordici. Concret, mult timp după stabilirea Geților în Bazinul Dunării inferioare, cei mai târzii Daci veniți la cataractele Dunării au fost cei ajunși acolo din fostul stat Pontic al lui Mitradate "Eupator" - adică al "Părintelui bun" - în vremea Împăratului Burebista (deci ca orizont temporal: în secolul I î.C). Contextul de atunci a fost concis descris de autorul Român Radu Oltean în cartea "Geții lui Burebista și lumea lor" din anul 2021: "Războaiele mitradatice au afectat și lumea tracilor și au favorizat ascensiunea lui Burebista"; ultimii Daci instalați la Dunăre - îndeosebi de la Porțile de Fier în sus / în amonte - au fost din acel timp iar după destrămarea Imperiului Get al Împăratului Burebista în 4 și apoi în 5 părți s-a ivit Regatul Dac de sine stătător (acea ultimă împărțire marcând în "Barbaricum" independența Dacă). Academicianul Român Simion Mehedinți a scris în anul 1928 despre "Dacia Pontică și Dacia Carpatică": "Strămbunii noștri încă din secolul VI î.C. erau atât de numeroși și bine cuibăriți pe șes și în cetatea Carpatică, încât dominau toate ținuturile Carpatice și peri-Carpatice până la Nistru și Mare. Pentru ei, și Perșii, și Sciții erau ceva eterogen față de pământul şi interesele lor. Stăpânind ca păstori, plugari, apicultori, podgoreni și mineri tot ocolul Carpaţilor și șesurile legate de Dunăre - fluviul sfânt care îi îndrepta spre Mare - Geto-Dacii primiseră în marginea ţării lor pe Greci, doar ca mijlocitori ai negoţului. Dar teritoriul principal rămăsese al autohtonilor. Stăpânul casei trebuia în chip firesc să fie și stăpânul uşei, adică al Daciei Pontice. Iată cum se explică rezistența contra străinilor, începând de la Perși la Macedoni, care încercaseră a se înfige pe ţărmul Dobrogei. Însă acea stăpânire a marginei răsăritene nu însemna nici în perioada aceea o descălecare de la Munte spre Mare, ci o simplă închegare pe loc a massei autohtone, din ce în ce mai deasă și mai civilizată. Cât despre o așezare Scitică în Dobrogea, ori pe șesul de sub Carpați, cum a vrut să sugereze răposatul arheolog Vasile Pârvan, aceasta este inadmisibilă. Să vorbești de o 'Dacie Scitică' până în Carpați sau chiar peste Carpați, pe temeiul câtorva rămăşiţe de obiecte, e ca și cum ai afirma că Dobrogea, ori Câmpia Română sau Ardealul reprezentau o 'Dacie Elenică', fiindcă găsim ici și colo resturi de amfore, monete Grecești sau alte urme ale negoţului. Pe calea aceasta putem construi hărţile cele mai absurde, mai ales dacă uităm că negoţul e un fenomen cunoscut chiar primitivilor. Oricare ar fi însă amănuntele, un lucru e sigur: în momentele de culminare ale Dacismului, adică sub Burebista şi Decebal, când autohtonii Țărilor Carpatice reprezentau singura putere Europeană capabilă de a se măsura cu Imperiul Roman, stăpânirea Dacică se întindea din creştetul Munţilor până la ţărmul Mării. Dacia Carpatică și Dacia Pontică formau o unitate organică, apărată de armate uriașe (după cum a scris Strabon). Concluzie: Pentru marinarii Greci, care veniseră în Dobrogea dinspre miazăzi și se opriseră la ţărmul Mării, lăsând restul pe seama localnicilor, putuse să se nască iluzia unei Sciţii-mici, care începea chiar de la capătul Balcanului, unde ţărmul devenea monoton. Din contra, pentru cei cari coborau din Carpaţi, fie că luau calea codrului pe Valea Argeșului, fie că sosiau pe drumul stepei prin Valea Ialomiței ori pe lângă lunca păduroasă a Siretului de jos, de unde intrau în pădurile din nordul Dobrogei, Dacia Carpatică se continua cu Dacia Pontică, fără să arate nicăiri o diferenţă de acelea care despart felul de traiu al oamenilor. Pe un mal, ca și pe celălalt al Dunării, era aceeaş populaţie care, în vremurile de secetă, își îndrepta turmele spre lunca verde a fluviului. Cât priveşte legătura Sciţilor cu Dobrogea, ea nu se deosebeşte mult de a Cerchezilor, care - în timpurile noastre - au trecut pe aci ca un val, lăsând în urma lor câteva ruine şi numele unui râuleț".

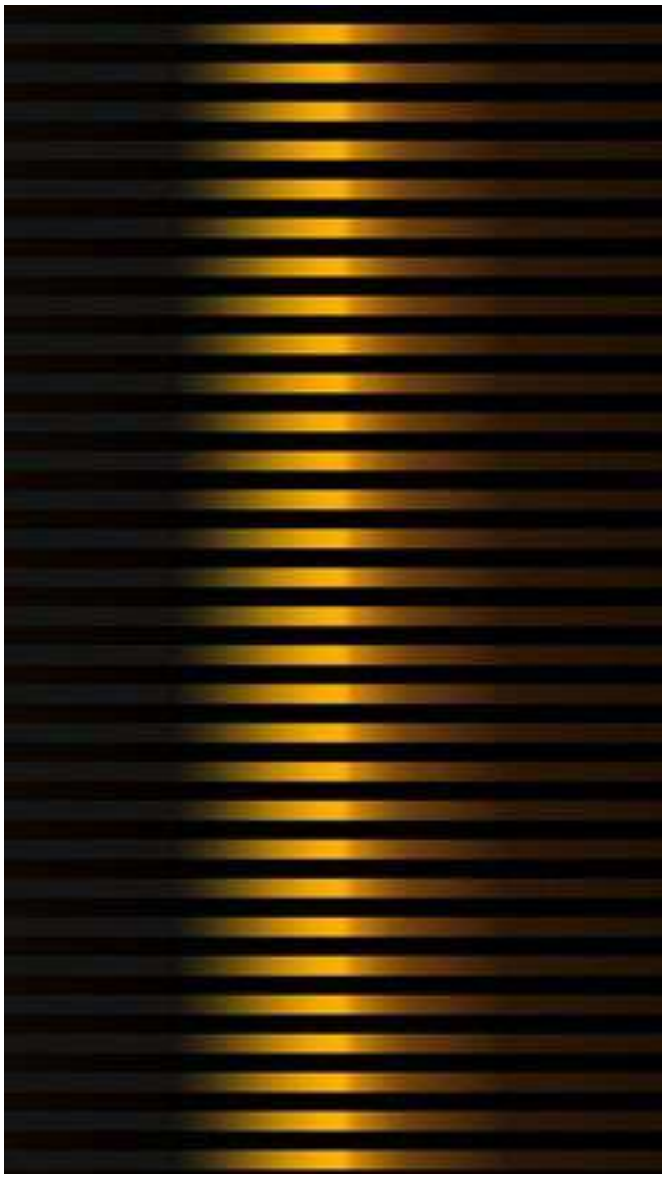

În general Geții, Tracii și Dacii s-au co-respectat religios. Principalele divinităţi Traco-Gete au fost Kotys / Zeiţa Fertilităţii, Xerxes / Zeul Recoltelor, Heros / Zeul Morţilor, ș.a. Dr. Mircea Eliade a scris despre Traci, ca "marii anonimi ai istoriei": "Cea mai veche cultură tracă se înfăţişează ca sinteză a unui important substrat al epocii bronzului cu aportul triburilor seminomade sosind din Ucraina; etnogeneza tracilor a avut loc într-o regiune destul de întinsă, între Munţii Balcani şi Nistru. Către sfârşitul secolului VIII î.C., incursiunile cimerienilor au introdus anumite elemente caucaziene în artă şi în armurerie. Regii tracilor venerau pe Hermes, ai cărui descendenţi se credeau. Se poate presupune existenţa, la cei mai vechi traci, a mitului exemplar al hierogamiei dintre Zeul Furtunii şi Mama Pământ; Dionysos ar fi fost fructul acelei uniri. Cultul lui Dionysos trac aminteşte ceremoniile ce se desfăşurau în timpul nopţii, în munţi, la lumina făcliilor; o muzică sălbatică îi îndemna pe credincioşi să scoată ţipete de voioşie într-un dans circular, furios şi învârtejit. Mai ales femeile erau acelea care se dedau acestor dansuri dezordonate şi epuizante; costumul lor era straniu: ele purtau lungi veşminte fluturânde, deasupra cărora erau piei de căprioare şi pe cap, coarne. Ajunse la paroxism, la 'nebunia sacră', ele apucau animalele alese pentru sacrificii şi le rupeau în bucăţi, sfâşiindu-le şi mâncându-le carnea crudă. Profeteasa prezicea viitorul în 'extaz'. Experienţele extatice întăreau convingerea că sufletul nu e numai autonom, ci şi susceptibil de o unire mistică cu divinitatea. Despărţirea sufletului de corp, revelată prin extaz, arăta, pe de o parte, dualitatea fundamentală a omului şi, pe de altă parte, posibilitatea unei postexistenţe pur spirituale, consecinţă a divinizării. Credinţa în nemurire şi certitudinea beatitudinii sufletului decorporalizat au dus, la anumite triburi trace, la o exaltare aproape morbidă a morţii şi la o depreciere a existenţei". Istoricul Roman Annius Florus 70-140 a scris despre Traci: "ofereau ca ofrandă zeilor sânge de om; beau din ţeste de om şi pângăreau moartea prin batjocuri de tot felul, folosind atât focul, cât şi fumul împotriva celor pe care îi prindeau. Scoteau prin chinuri chiar şi copiii din pântecele femeilor gravide. Este îngrozitor de spus cât de sălbatici şi de cruzi au fost Moesii: sunt cei mai Barbari dintre Barbari. Unul dintre ei a cerut, înainte de luptă, să se facă linişte şi a spus: 'Cine sunteţi voi?', 'Romanii, stăpânii lumii' - i s-a răspuns. Acela zise din nou: 'Aşa va fi, dacă ne veţi învinge'. Pe dată, Barbarii - înainte de luptă - au jertfit un cal şi au făgăduit să închine în cinstea zeilor şi să mănânce măruntaiele comandanţilor pe care îi vor ucide. Dacii trăiesc nedezlipiți de munți. De acolo, obișnuiau să coboare și să pustiască ținuturile vecine, ori de câte ori Dunărea, înghețată de ger, își unea malurile". (Dacii treceau îndreptățiți din Nordul Dunării înghețate în partea cealaltă, fiindcă inițial Țara lor era pe ambele părți ale Fluviului iar Romanii i-au agresat începând prin ocuparea părții sale Sudice; în secolul I, Romanul Aufidius Modestus a scris: "Dacii au obiceiul ca, atunci când pornesc la război să se apuce de treabă înainte de a bea cu gura din Istru o anumită cantitate de apă ca pe un vin sacru și înainte de a jura că nu se vor întoarce la lăcașurile pământești decât după ce vor ucide pe dușmani"). Galul Tacit - care cârmuia din Cariana Milasa provincia Romană Asia - a scris că "Romanii cei lacomi își înrobesc supușii, jefuiesc, ucid, transformă totul în pustiu și numesc aceasta pace" (datorită anunțării Latine "pacalis" - însemnând vestirea păcii Romane - s-a păstrat în Română "păcăleală").

Frescă de pe Columna lui Traian:
Romani ținând capete retezate de Daci

În secolul VII, episcopul ViziGoților Isidor din Sevilla a scris 9:2 despre Traci că "au fost cei mai cruzi dintre toate neamurile: jertfeau pe captivi zeilor lor și s-au obișnuit să bea sânge de om în cranii" (sângele de om are aceeași salinitate ca apa Mării iar inundat de adrenalina secretată în

luptă sau prin tortură provoca băutorului o stare de exaltare foarte apreciată; acea practică era străveche, credința fiind că îngurgitarea lichidului vieții dădea "putere", obiceiul conjugându-se cu plasarea celor mai energetici oameni în fruntea societății, ei bucurându-se de privilegii în comparație cu restul). În anul 2010, academicianul Român Alexandru Vulpe a enunțat: "Epoca bronzului a fost 'veche tracică', a sfârșitului bronzului și începutului epocii fierului 'geto-dacică veche' și începând cu secolul VIII î.C., 'epoca geto-dacică propriu-zisă'. Cronologia a fost orientată, în mod tradițional, către sistemele de datare elaborate pe baza legăturilor cu Egeea. În epoca bronzului a apărut mai evidenta apropiere față de civilizațiile Orientului Apropiat; în spațiul carpato-dunărean, noul metal - fierul - a apărut în cursul secolului XII î.C. (dacă nu chiar în secolul XIII î.C). Colapsul civilizațiilor anatoliene la începutul secolului XII î.C. a permis și chiar propulsat o dezvoltare culturală originală pe o largă arie, din Caucaz până în apusul Europei, fenomen ce poate fi observat și în unele zone ale actualei Românii. La sfârșitul epocii bronzului a apărut o reformă religioasă: ritul incinerației, fenomen bine atestat în Banat; poate n-a fost întâmplătoare răspândirea pe o largă parte a Europei a păsării în formă de lebădă purtând discul solar tocmai la sfârșitul epocii bronzului (secolele XIII-XII î.C). Locurile de cult erau sanctuare în aer liber, având vetre cu evidentă destinație specială. Construcțiile ce puteau fi categorisite ca temple erau de formă rectangulară, de tip megaron. Dreapta a avut mereu o semnificație valorică diferită de cea a stângii: femeile erau înhumate culcate pe dreapta iar bărbații pe stânga". (Este de știut că Grecii vechi asociau Constelația Lebedei - pasărea Hiperboreilor - lui Zeus; popular, Constelația Lebedei era știută drept Crucea Nordului, ea fiind la mijlocul Căii Lactee).

Academicianul Român Vasile Pârvan în anul 1926 a scris în "Dacii la Troia": "Pur și simplu, Geții au fost locuitorii Troiei între 1000 î.C. și 700 î.C." (adică în secolele X-VIII î.C). Savantul a continuat: "Numele de Geți și Daci - ca și acela de Agatârși - erau Iraniene. Geții - în calitatea lor de Traci Nordici - ocupau tot Masivul Carpatic până în Galiția și Moravia. Unii din ei au ajuns până în Brandenburg / răsăritul German, până în Macedonia și Dalmația. Arheologul German Hubert Schmidt a observat la Geții din Banat un tip de vase ale căror torți se ridică în unghi deasupra bazei și adâncindu-se pe linia mediană se ascut pe mărgini ridicându-se în sus ca 2 coarne, ca în Troia. Dubletele Geto-Anatoliene - nu înainte de anul 1000 î.C. - sunt destul de multe: Cauconii în Bitinia și Dacia, Argesis în Mysia / azi Balya 39,45 lat. N, 27,35 long. E, Argesis (numele Argeșului) în Dacia, Sangia în Frygia, Sangi-dava în Dacia, Kydoniae în Mysia la golful Adramyttion, Cedonia în Dacia, etc."; de altfel, unii istorici - după cum a consemnat și cercetătorul Român Nicolae Pintilie în anul 2010 - au făcut și o asociere a denumirilor Ghet / Get cu Het (de la Hitit). În Epoca Fierului, când în Canaan (peste urmașii populațiilor Epocii Bronzului) Fenicienii și Filistenii s-au instalat pe coasta Canaanului iar vechii Evrei s-au instalat în interiorul Canaanului, tot așa în Bazinul Dunării s-au instalat (peste urmașii populațiilor Epocii Bronzului) Geții în avale / pe Văi și Dacii în amonte / pe înălțimi; la început, la Geto-Daci rolul cârmuitor l-au avut "Sfinții (S/Pa) rugători (rga)" din Dinastia S/Parga, factorul religios fiind foarte important: astfel a fost reținută prezența liderilor Gherga, dinași de mare forță (inclusiv Regali, ca Zuraz în exprimarea locurilor și timpurilor).

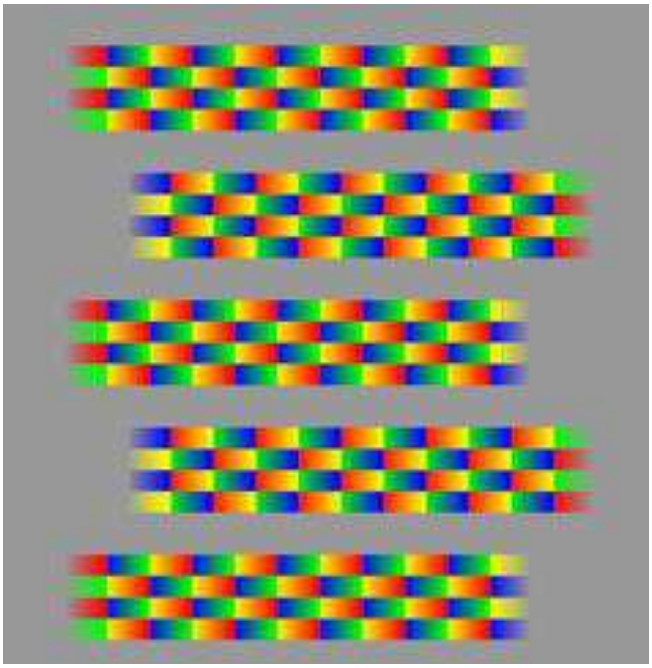

Academicianul Român Vasile Pârvan a expus în anul 1926 la "Colegiul St. John" al Universității Cambridge din Anglia / Regatul Britanic studiile sale despre "Civilizațiile străvechi din regiunile Carpato-Danubiene", grupate în lucrarea "Dacia" (publicată în România la un deceniu după moartea sa): "Ultima perioadă a Bronzului Carpatic s-a terminat abia după invazia Iraniană în Carpați. Adevăratul lux și adevărata înflorire artistică sunt de căutat la clasa nobilă, la războinicii seniori care stăpâneau asupra poporului de țărani. Burgurile lor erau așezate pe înălțimi, nu prea izolate, ci în apropierea câmpiilor și platourilor roditoare, de multe ori pe un simplu deal ori pe o insulă în mijlocul unei ape curgătoare. Acele burguri erau întărite de obicei cu simple valuri de pământ bătut, câteodată poate și cu ziduri, construite neîndemânatic cu blocuri neregulate, mari,

aşezate unul peste altul fără legătură de var, întocmai ca în Epoca de Fier Celtică. Ca şi în Apusul Celtic sau în Nordul Germanic, clasa stăpânitoare credea în Zei Cereşti, printre ei desigur şi Zeul Soarelui, de care povesteau legendele Elene în legătură cu Cultul Soarelui şi al Lebedei la neamurile de Miazănoapte. Poporul de jos s-a lăsat mult mai uşor influenţat de cultele străvechi locale, ale aborigenilor preIndoEuropeni din cea mai îndepărtată perioadă a Neoliticului. IndoEuropenii stabiliţi apoi în regiunea Carpaţilor au primit firește numeroase credinţe şi superstiţii de la aceştia. Treptat - ca şi în Grecia - aborigenii au fost desnaţionalizaţi; dar cultul lor principal pentru Marea Zeiţă subpământeană a rodirii, a vegetaţiei şi a morţii a fost păstrat cu statornicie şi de către noii veniţi. Când Cimmerienii, împinşi de către Iranienii din stepa Caspică, şi-au început în secolul X î.C. migraţiile lor spre Caucaz şi Armenia pe de o parte, spre Carpaţi şi Balcani pe de alta, Dacia a suferit foarte puternice turburări şi multe tezaure, de aur şi de bronz, au fost atunci îngropate de frica acelor năvălitori. Totuşi, bunăstarea localnicilor din Carpaţi a continuat fără prea mari zguduiri. Catastrofa marii Culturi a Bronzului în regiunea Carpaţilor s-a întâmplat după anul 700 î.C.: frumos împodobiţii Cavaleri ai Bronzului au fost doborâţi de pe carele lor de război de către călăreţii năvalnici ai stepei, care răneau de departe cu săgeţile lor pe luptătorii Europeni obişnuiţi să se bată de aproape, întâi cu lancea, apoi cu spada. Biruitorii erau Iranieni foarte amestecaţi cu elemente Turanice, ca şi descendenţii lor contemporani, din aceleaşi ţinuturi, în Turkmeni-stanul actual. Aduceau cu ei primitivismul vieţii nomade, anarhia hoardei mereu vagaboande. Dacia s-a resimţit de năvala lor într-un chip aproape tragic. Biruitorii se numeau Sigynni, Agathyrsi, etc. Avem o dată Antică pentru începutul năvălirilor Cimmeriene (care erau produse de presiunea exercitată de Iranieni dinspre Caspica): anul 1076 î.C., conform cronologiei Eusebiene - foarte potrivit cu indicaţiile de alt ordin enumerate - şi care toate duc la concluzia că migraţiile Ariane spre Apus au transplantat şi pe Iranieni, atât în Sud-Estul Mării Negre, cât şi în Nordul Mării Negre, cu mult înainte de anul 800 î.C. Bogăţia mormintelor Scythe din Rusia de Sud e necunoscută în teritoriul Carpato-Dunărean. Antichităţile Scythe nu sunt egal răspândite peste tot teritoriul Carpato-Danubian; după cercetările făcute până acum putem deosebi 3 grupuri compacte de localităţi cu resturi Iraniene: Câmpia Munteană, Sudul Ardealului şi Nordul Panoniei. Valul răspândit peste toată Câmpia Munteană pare să fi trecut şi mai departe în Valea Savei, atingând chiar Adriatica. Numele propriu Iranian ce se potriveşte cu neamurile care au luat parte la acea migraţie meridională e acela al Sigynnilor, păstrat la Herodot şi corespunzând destul de exact din punct de vedere geografic cu datele obţinute prin descoperirile arheologice”.

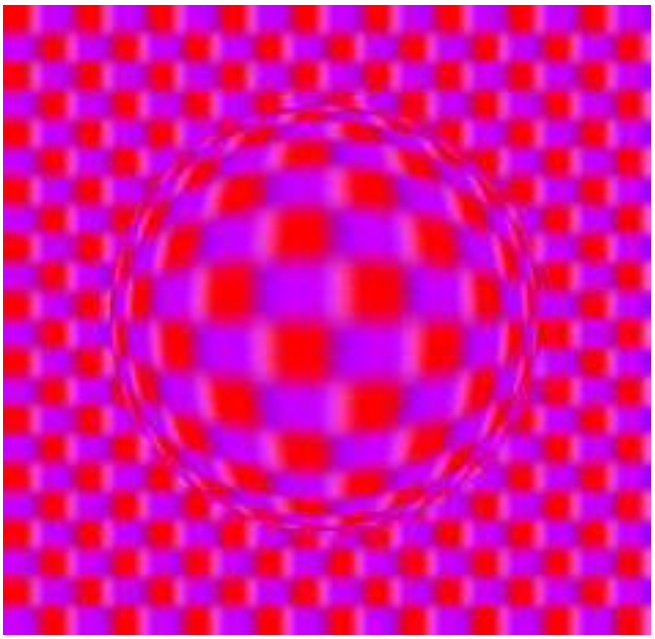

“Lumea Carpato-Dunăreană se găsea la sosirea Scythilor - pe la 700 î.C. - în plină evoluţie spre Epoca Fierului; Scythii au întrerupt relaţiile cu Vestul: ei şi-au adus propriile forme din vârsta Fierului. Aruncând o privire pe harta descoperirilor Scythe din Dacia, constatăm că Scythii au locuit în Dacia destul de risipiţi: ei au constituit enclave în mijlocul populaţiei indigene. Prin simplitate şi sărăcie, populaţia Iraniană era grupată pe mici insule în mijlocul masei compacte Thrace, afară de regiunea Mureşului, unde în morminte intruşii orientali apar în număr mai mare, ca şi Agathyrsii lui Herodot, dar fără aurul şi bogăţiile de care i se vorbise lui Herodot. Popor de arcaşi rătăcitori, trăind din creşterea vitelor şi mai ales a cailor, Scythii n-au dezvoltat forme culturale prea complicate: Geţii din Dacia, infinit superiori prin calitatea şi vechimea culturii lor, erau în primul rând agricultori. Pentru a se apăra împotriva Scythilor au devenit şi ei călăreţi, cel puţin în stepa Moldovenească şi Munteană; aşa îi cunoaştem încă din secolul V î.C. la Thucydide. Unele procedee tactice, precum şi ordinea de bătaie în unghi ascuţit pentru a străpunge frontul duşman, au fost învăţate de Geţi de la Scythi. Naturalismul nomazilor de stepă şi-a imprimat pecetea caracteristică asupra artei geometrice a plugarilor din Dacia. Mormintele Scythe din Ardeal, ca şi cele din Nordul Ungariei, au dat la iveală inele spirale cu unul din cele 2 capete stilizat în chip de animal fantastic: balaur, şarpe, etc. Dar acele fiinţe apotropaice, derivări Turano-Siberiene din străvechii monştri Mesopotamieni, se regăsesc deopotrivă în Ungaria, la Oxus ori la Susa, dând modelul unor brăţări de aur, ca în Ţinutul Haţegului şi creând astfel o întreagă directivă ornamentală în arta Daco-Getă a argintului. În acelaşi chip s-a răspândit în Dacia zoomorfismul Ionic complet adoptat de către Scythii din Rusia de Sud, fie în forma pur Grecească, fie în adaptarea Iraniană. Dar lumea Carpato-Danubiană şi-a făcut experienţa cu arta Greco-Asiatică mai înaintea Scythilor din secolele VIII-VI î.C., cu Cimmerienii, predecesorii lor. Unele probleme de Cultură Dacă, precum sunt acelea a steagului Dac sau a iataganului Dac, nu şi-ar putea găsi soluţiile numai în consideraţiile privitoare la influenţa Iraniană, ci în examinarea întregii influenţe orientale în Dacia, începând cu arta Cimmeriană de la sfârşitul mileniului II î.C. Sosirea

Scythilor pe la 700 î.C. a avut urmări dezastruoase. E drept că n-au reuşit nici să transforme, nici să înlocuiască civilizaţia indigenă - şi dimpotrivă, ei au fost cei care au suferit desnaţionalizarea - dar pe de altă parte au turburat şi sărăcit, prin prădăciunile lor neîncetate la început şi prin economia lor nomadă în secolele următoare, viaţa agricolă aşa de înfloritoare pe care au găsit-o în Dacia. Aşezările din Dacia dintre 1000 î.C. şi 300 î.C. au fost de 2 feluri: cetăţi - aşezate pe înălţimi sau pe poziţii bine întărite de la natură prin cursuri de apă - şi sate. Marele număr de spade, de pumnale şi de lăncii de bronz găsite în 'depozitele' din Europa Danubiană din ultima vârstă a Bronzului ne face să ne gândim la o clasă socială de oameni liberi luptând pe socoteala lor, foarte numeroasă. Au fost totuşi luptători pedeştri; numai nobilii sau mai ales căpeteniile posedau care de război şi arme defensive complete. E probabil că în marea ciocnire cu Orientul nobilii au pierit iar poporul s-a închis într-o rezistenţă pasivă ignorând pe străini. Cu tot acel aspect războinic al evenimentelor de după 1000 î.C., vedem totuşi comerţul înflorind: de la Marea Neagră şi de la Adriatica până la Marea Nordului şi Baltica, traficul era neîntrerupt. Sosirea Scythilor a împiedicat doar pentru câtva vreme acea circulaţie economică, ce a reînceput îndată după aceea, favorizată de Scythii înşişi. Năvălirile Scythe au împiedicat pentru un secol şi jumătate (circa 700-550 î.C.) legăturile intense pe vremuri cu Vestul. Fastul de care pomenea Herodot la Agatyrsii din Ardeal în realitate era preScythic. Cimmero-Scythii au fost Dorianii Carpaţilor. Au prădat bogăţiile adunate de alţii. Ei n-au adus nici una. Însă, ca şi Dorianii din Sud, Scythii din Dacia n-au fost cu totul fără folos pentru cultura locală. Nu credem că ne-am înşela prea mult dacă am atribui elementului Iranian venit în Dacia o reînviere a credinţelor uraniane şi solare, atât de scumpe Carpato-Danubienilor din Epoca Bronzului. În mormintele din Ardeal, scheletele au început să poarte pe frunte o roată solară de bronz: era începutul Getizării. Mai târziu, Scythii au primit - devenind Thraci - chiar obiceiul de a-şi arde morţii. În a doua jumătate a secolului VI î.C., înaltul podiş Ardelean cu regiunile vecine - care depindeau de el politic şi economic - era sub stăpânirea Dinastiei Iraniene (Agatyhrsă de origine, acum Thracizată) a lui Sparga-peithes. În răsăritul Daciei, avându-şi centrul în regiunea Olbiei, domnea Aria-peithes. Acele teritorii erau foarte bogate iar în secolul VI î.C. erau chiar destul de pacificate. Abia sosiţi, Grecii au pătruns pretutindeni; secolul VI î.C. e bogat în mărturii de cea mai mare însemnătate: din regiunea Kievului - vase Greceşti de atunci găsite în Podolia - până în Dacia de Nord şi Carpaţii Slovaci (Grecii au umplut toate acele regiuni Geto-Scythe de produsele manufacturilor lor). Marele drum de penetraţie spre Europa Centrală a fost Dunărea. La gura Siretului, la Barboşi - în faţa vechii DinoGetia Getică - era o întreagă factorie Grecească: vase cu figuri negre dovedesc epoca. Mi se pare destul de probabil ca factoria Greacă de la Barboşi - la V de Galaţi - constatată încă din secolul VI î.C., să fi fost exclusiv Histriană. Căci numai Histrienii trebuie să fi urcat în acea vreme destul de departe pe Dunăre în sus pentru a cunoaşte această splendidă regiune şi a se statornici acolo. În adevăr, stabilirea Histriei chiar pe insula cea mai apropiată de gurile Dunării, pe care Milesienii au găsit-o bună pentru acest scop (mai erau 2 şi mai aproape, dar improprii: Bisericuţa şi Popina) avusese ca principal scop economic pescuitul la gurile fluviului. Existenţa însăşi a Histrienilor pare să fi atârnat din ce în ce mai mult de libertatea de a pescui în Dunăre, chiar la gura Peuce. Peştii de apă dulce şi morunii, a căror pescuire e foarte spornică la vărsarea braţelor Dunării trebuie să fi fost articolul principal al comerţului cu peşte sărat, afumat sau uscat, pe care Histria îl făcea cu Sudul. (După ce Scythia Minor deveni, împreună cu Regatul Thraciei - de care depindea - o provincie Romană, Histrienii cerură, încă de pe vremea împăratului Claudiu, să li se confirme drepturile lor străbune şi căpătară de la Romani privilegiul de a exploata Dunărea fără nici o taxă; motivul acelei mărinimii Romane a fost expus de către Asiaticus, prefectul Roman al ţărmului în scrisoarea din anul 44, unde afirma că de fapt aproape toate veniturile cetăţii se trăgeau din peştele sărat). În secolele VI-V î.C., Histrienii erau - firește - mult mai puternici şi mai aventuroşi decât în secolul I; şi e foarte probabil că în afară de peştele şi de grâul Thraco-Get ei mai aveau şi alte articole de export: vânzând Barbarilor multe obiecte fabricate, cumpărau de la ei în schimb piei, miere şi - de asemenea - sclavi. În orice caz, foarte sigur e că pe la 500 î.C. Dunărea, până la confluenţa Siretului, era o apă Grecească şi că pescarii şi negustorii din Histria cunoşteau foarte bine Ţara Geto-Scythă pe care o traversau necontenit în susul şi în josul acelei părţi a fluviului, cu braţele, canalele, lacurile şi afluenţii săi. Evident, mica lume Grecească a coloniilor Pontice era totdeauna în funcţiune de capriciile stăpânilor din interiorul continental; influenţa lor directă trebuia să se lovească de atâtea ori de mari dificultăţi, încât preferau - fără îndoială - să-şi încredinţeze mărfurile acelor Geto-Scythi care le transporatu mai departe, în însăşi inima regiunilor Carpato-Danubiene".

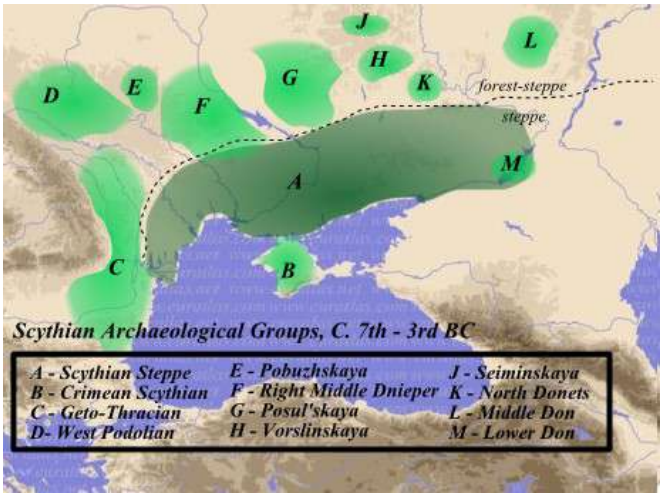

Sciţii în Stepa Pontică (mileniul I î.C.)

"Trebuie să fi fost un moment unic în istoria Olbiei şi a Histriei când - în secolul VI î.C. - marele rege Aria-peithes peste Scythi, de care depindeau Grecii din Olbia, a luat în căsătorie o femeie Greacă din Histria. Scyles fu fiul acelei Histriene, care l-a învăţat limba şi literele Greceşti şi - ceea ce i-a fost fatal - şi obiceiurile şi religia patriei ei. E foarte firesc ca Scyles - devenind rege - după Herodot rege mai degrabă Grec în somptuosul său palat din Olbia decât Scyth sub cort cu păstorii şi cu crescătorii săi de cai - să fi avut pentru patria mamei sale cele mai mari atenţii şi ca legăturile dintre Olbia şi Histria să se fi înteţit şi mai mult. Se înţelege de la sine că Histrienii (probabil Milesienii din Histria) trebuie să fi plătit destul de scump gloria de a fi fost cumnaţii unui rege Scyth rival aceluia care domnea în Carpaţi

şi că negoţul lor în Ţara Geto-Agatyrsă trebuie să se fi resimţit de războaiele şi neînţelegerile dintre Sparga-peithes şi Aria-peithes, cu familiile lor şi cu urmaşii lor. Încă din secolul VI î.C., Histrienii au trebuit să primească - întocmai ca şi Grecii de pe ţărmurile de Nord ale Pontului - amestecul cu indigenii. Celor din Olbia - care erau Greco-Scythi - trebuie să le fi corespuns Histrienii care erau Greco-Thraci, adică în primul rând Greco-Geţi; resturile Barbare din a două Epocă a Fierului găsite în Histria confirmă conlocuirea Barbaro-Greacă nu numai în interiorul rural, dar chiar în cetate. Acea colaborare a permis Grecilor de pe ţărmurile de Apus ale Pontului să presare tot litoralul cu mici aşezări. Relaţiile amicale sau cel puţin de reciprocă îngăduire cu indigenii permiteau Grecilor din Histria şi din Tomis - mai puţin celor din Callatis - să străbată Dobrogea direct spre Vest şi să atingă malul Dunării după un drum de câteva ore călare sau cel mult de o zi cu carele încărcate de mărfuri şi trase de cai sau de boi. Pentru amforele cu vinuri, negustorii trebuie să fi preferat calea apei (deoarece era fatal transportul fragil pe uscat): de la Histria, pe Peuce şi apoi pe Dunăre în sus. Cea dintâi vale mare care se deschidea către Ţara Agathyrsilor în faţa negustorilor Greci ajunşi la Barboşi era a Siretului; pe acea vale până la gura Trotuşului şi apoi pe Trotuş în sus trecea drumul cel mai scurt, care prin Trecătoarea Oituzului lega Ţara Aurului / Ardealul Agathyrsilor de regiunea gurilor Dunării. Pe de altă parte, negustorii Greci odată ajunşi la gura râului prin excelenţă Getic al Argeşului (al cărui nume chiar ca pronunţare este tot acela de acum 2 milenii), nu se sfiau să urce pe valea râului în sus până la izvor, în însăşi cheile Carpaţilor. În vremurile mai vechi (secolele VII-V î.C.), Histrienii fuseseră singurii Greci care veniseră la Geţi. Însă aceia erau prea Barbari spre a se fi lăsat influenţaţi în chip prea trainic. În secolele III-I î.C., Rodienii au fost cei care au pătruns pretutindeni şi au jucat la Dunăre acelaşi rol ca apoi Veneţienii, în Evul Mediu. Valea Dunării şi a afluenţilor săi a fost pătrunsă în chipul cel mai intens de către expansiunea comercială Grecească tocmai în vremea lui Burebista şi a succesorilor săi; prietenii săi din oraşele Greceşti de pe coasta Pontică puteau să circule sub ocrotirea lui până la 'Liov', 'Praga' sau 'Viena' (chiar după moartea lui Burebista, când statul Dac s-a destrămat din nou în mai multe regate, condiţiile favorabile nu s-au schimbat). Plugarii Geto-Daci au primit cu multă bunăvoinţă vizitele negustorilor Greci şi le-au cumpărat cu entuziasm vinul lor excelent şi gătelile alese sau vasele frumoase pe care le aduceau. Locuitorii satelor Dace trăiau în case pătrate destul de mici, înghesuite pe un spaţiu strâmt, construite întocmai ca în neolitic, cu pereţii făcuţi din nuiele împletite sau din trestii cu chirpici şi cu acoperişuri de paie. Morţii erau arşi iar cenuşa lor era îngropată chiar în sat, sub locuinţe. Satele erau foarte mici: abia acopereau până la 2 hectare; numărul locuinţelor n-a putut deci să treacă mult peste sută, cu toată micimea lor extremă. A vorbi de uliţe ar fi aproape fără rost: abia dacă erau câteva poteci destul de strâmte şi de neregulate. În Ardealul de Sud-Vest însă munţii erau întăriţi cu adevărate turnuri cu caturi, pe terase concentrice urcând până la acropole, unde era locuinţa principelui. Acea locuinţă era la rândul ei fortificată cu unul sau mai multe turnuri pătrate având ziduri puternice, de 3 metri grosime. Terasele - operă imensă lucrată de mâna omului în masivul stâncos - erau şi ele ocrotite cu valuri şi palisade. Zidurile erau construite din blocuri mari de calcar, lucrate şi aduse de departe (e demn de reţinut acest semn de bogăţie şi de putere a principilor Daci); blocurile nu erau legate între ele nici cu scoabe de metal în felul Grecesc, nici cu var în tehnica Romană, ci prin pene mari de lemn, adevărate bârne. Totuşi, zidurile cetăţilor Dace n-aveau decât temeliile de piatră; restul era zidit din cărămizi uscate la soare ca în Grecia arhaică sau în Orient. Centre puternice prin situaţia lor strategică, ascunzători bogate pentru prada îngrămădită de căpeteniile războinice în acele acropole formidabile, cetăţile Dace au fost deosebit de numeroase tocmai în regiunea minelor de fier ale Ardealului. Un nume s-a impus înaintea tuturor când constatăm că la Grădiştea Muncelului calcarul cu care a fost clădită şi împodobită cetatea a trebuit să fie adus de foarte departe şi urcat până la vârful de 1250 metri, cu sforţări şi primejdii extraordinare: este numele marelui Get Burebista, a cărui putere şi bogăţie ar putea îndeajuns - fără altă dovadă - să explice măreţia şi monumentalitatea unei sforţări de care abia Romanii ar mai putut fi capabili. În arta Asiei anterioare din mileniul II î.C. trebuie să căutăm originile capului de monstru care servea de stindard Dacilor; acel cap era aplicat la un şarpe mare, aşa cum apare pe nenumăratele tablete votive reprezentând pe aşa-zişii Thraci, Cabiri, DiosCuri sau 'Călăreţi Danubieni' - jumătate Thraci, jumătate Iranieni - sincretizaţi cu Cultul lui Mithras. Această simbioză teologică a balaurului şi lupului / leului s-a întâlnit pe o stelă din 1120 î.C. a lui Nabucodonosor I, unde vedem reprezentat exact simbolul balaurului Dac. Ca şi motivul decorativ al grifonului emigrat din Mesopotamia mai întâi în mileniul II î.C. către Creta, apoi pe la 1000 î.C. către Asia Centrală de o parte, spre Grecia, Italia şi Galia de alta, tot aşa motivul balaurului pare să fi devenit foarte obişnuit în Asia Centrală şi Europa la începutul Epocii Fierului. Stindardul numit pe urmă 'draco' şi trecut ca steag militar şi în armatele Imperiului Roman, a trebuit deci să existe deopotrivă la Iranienii Asiatici şi la Cimmero-Iranienii din Europa încă din prima vârstă a Fierului: la Daci era un element de caracter oriental îndeosebi Iranian; la Romani, ni se pare - dimpotrivă - că a fost un element Danubian Thraco-Get, răspândit pretutindeni în armată prin adoratorii Zeilor-Cavaleri, al căror stindard era un 'draco', cu mult înaintea admiterii oficiale a acelui chip ca steag Roman. Iată deci 3 elemente orientale din Epoca Fierului la Daci: zidurile de cărămizi arse la soare, iataganele şi stindardele, câteşi treile răsunând în mijlocul Civilizaţiei Gete. Dar mai e ceva: obiectele de podoabă (şi vom încerca să le definim originile stilistice şi chiar prin acestea, originea lor geografică şi deci etnografică). Brăţările spiraliforme cu capete de şerpi, găsite în secolele III-IV în Germania, în Scandinavia şi chiar în Finlanda trebuie să-şi aibă prototipurile nu la Goţii din Rusia de Sud - unde acel tip de brăţări nu se întâlneşte într-o formă în adevăr analoagă - ci în Dacia, unde modelele sfârşitului Epocii Fierului dau uneori iluzia perfectei identităţi cu similarele lor din Nord. Se uită prea adeseori că chiar în secolul I î.C. - când puterea Romei se întindea tocmai până în Syria - încă se mai vorbea rău Latineşte la Milano sau la Verona; că Civilizaţia CisAlpină - în acelaşi secol I î.C. - se potrivea mai mult cu Europa Celtică decât cu Italia Romană şi că CisAlpinii Romanizaţi erau mult mai înrudiţi, ca rasă ori ca mentalitate, cu Galii, cu Ilyrii sau cu Dacii, decât cu Latinii. Roma a cucerit abia sub împăratul August provinciile Ilyro-Celte şi Celto-Thrace ce se întindeau la N şi E de Alpi până la Dunăre; şi nu complet: graniţa Dunării n-a fost organizată - pe toată lungimea ei - decât sub

împăratul Claudiu. Încă de prin anii 52-63, Moesia era considerată ca destul de Romană pentru a fi colonizată cu mai bine de 100 de mii de Barbari de peste Dunăre care fuseseră primiţi de Plautius Silvanus ‘cu femeile lor, cu copiii lor şi cu principii lor’ iar provincia trimitea ‘mari cantităţi de grâu la Roma’ pentru a uşura foametea ce bântuia prin Italia; veteranii şi cetăţenii Romani statorniciţi în provinciile Dunărene până la Pontul Euxin erau sumedenie încă de pe vremea împăratului Vespasian. Pare o adevărată minune; exista deci vreo pricină care ne scapă, fiindcă în istoria civilizaţiei nu sunt minuni: nu e cu putinţă să vedem o întreagă lume Romanizându-se în câteva decenii. Să facem toate restricţiile, să admitem mase întregi de Celto-Ilyro-Traci care n-au încă nici o idee de limba Latină şi de viaţa Romană: rămâne totuşi constatarea de neclintit - deoarece se sprijină pe monumente - că oraşele şi satele Romane au răsărit pretutindeni. Dacii, ca naţiune politică, n-au acceptat niciodată stăpânirea Romană: cei care n-au căzut în cele 2 mari războaie s-au retras în Dacia septentrională, care n-a fost niciodată atinsă de cucerirea Romană şi de acolo - ca ‘Daci liberi’ - au invadat necontenit provincia, fie singuri, fie în tovărăşia Germanilor migratori, până ce la urmă Romanii, sub împăratul Aurelian, s-au retras pe malul drept al Dunării, lăsând Dacia în mâinile Goţilor. Acelui exod al Dacilor către Nordul liber s-a datorat şi numărul aşa de restrâns al auxiliarilor Daci în armatele Romane imperiale; naţiuni mult mai puţin numeroase decât Dacii, ca de pildă Thracii şi Dalmaţii - spre a nu mai vorbi de Spanioli, Syrieni, ş.a. - au dat un număr foarte important de trupe auxiliare”.

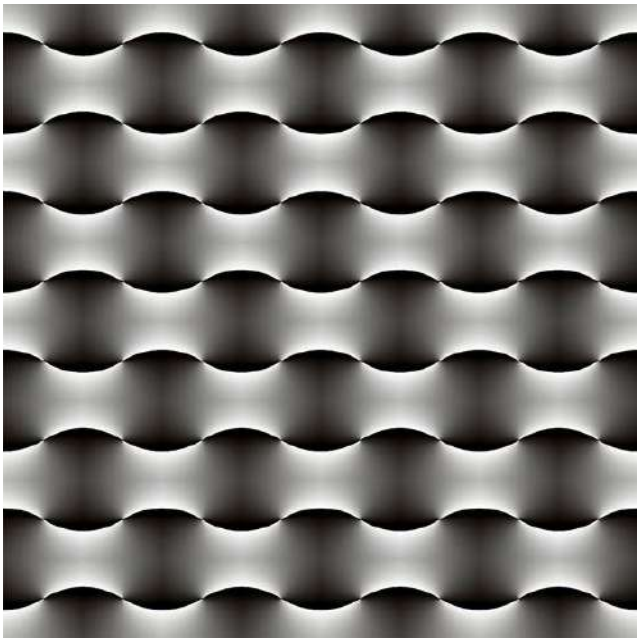

În cartea “Getica, o protoistorie a Daciei” din anul 1926, academicianul Român Vasile Pârvan a detaliat - printre altele - și subiectul “draco”: “Balaurul Dacic întrebuințat pe stindarde avea caracterul de demon al văzduhului iar nu de șarpe subpământean. Mitologia populară a păstrat până azi, sub numele de zmeu, vechiul concept Dacic al demonului serpentiform care zbura prin văzduh. ‘Cavalerii Danubieni’, numiți și ‘Cavaleri Traci’ și ‘Cabiri’ stăpâneau furtunile și salvau de la pieire pe oameni, fiind reprezentați câteodată pe monumentele din ținuturile noastre cu câte un stindard Dacic în mână: era exact balaurul de pe Columna Traiană. ‘Cavalerii Danubieni’ erau Zei Cerești stăpânind uraganul, din care și-au făcut simbolul lor zoomorf. Iar Zeul suprem care dezlănțuia uraganul era Zeul trăznetului, Zeul securii duble: era Zalmoxis. Trupul de șarpe ce se zbătea în bătaia vântului era imaginea însăși a furtunei. Nu trebuie omis că balaurul ca steag a fost în tot Răsăritul, la Schyto-Sarmati și la Parthi. A fost el de aceeași origine cu balaurul Dacic, adică dintru început Cimmerian? Sau cumva însuși Scythii l-au dat pe vremuri Cimerianilor - înainte de anul 1000 î.C. - iar apoi, când Scythii au trecut în Europa, atât Iranienii din Asia cât și cei din Europa și nu mai puțin Cimmerianii îl posedau deopotrivă. Trebuie reținut ca plauzibil raportul strâns dintre Cultul Cerului, steagul cu balaur, cavalerii purtători de draco și neamul Thraco-Getic din Carpați. În adevăr, credința noastră e că originea simbolului militaro-religios al balaurului trebuie căutată în Asia anterioară la Babiloneni, de unde s-a întins deopotrivă spre E Irano-Indic, ca și spre V Thraco-Cimmero-Getic. Cred necesar să atrag aici atenția asupra simbolului divin de pe stela lui Nabucodonosor I (secolul XII î.C.), astăzi în Muzeul Britanic, pe care găsim balaurul Dacic. Intrarea stindardului cu balaur (‘draco’) în armata Romană s-a făcut desigur nu de la Parthi ori de la Sarmații Iazygi, ci de la Daco-Geții Iranizați: vechiul cult al ‘Cavalerului Thrac’ s-a răspândit în special prin Geții de la Dunăre de-a lungul întregii granițe a Dunării și a Rinului. Pretutindeni găsim în primele secole ale Imperiului, de la Alpi și până la Marea Neagră, icoanele votive ale Zeilor Cavaleri numiți cu dreptate ‘Cavaleri Danubieni’: acești Zei poartă ca steag balaurul Dacic și prin cultul acestor Zei steagul ‘draco’ s-a introdus întâi în armatele de la Dunăre iar apoi în întregul Imperiu Roman”.

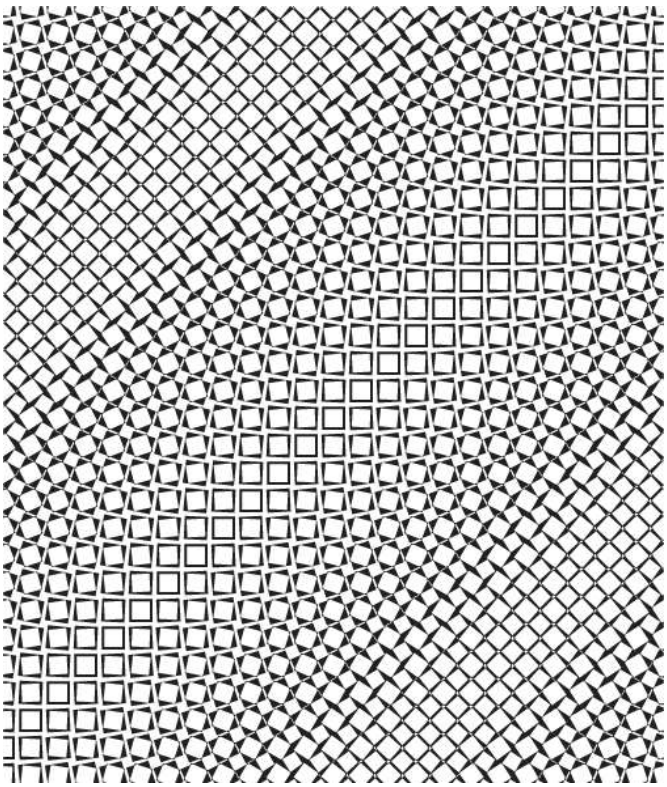

Se poate observa în mileniul I î.C. concordanţa (temporală şi factuală) dintre pe de o parte dispariţia Regatului Garga-miş din Valea Eufratului / N Mesopotamiei - populat de Syrieni, cârmuiți de Dinastia Ghirga fondată de

Regele Sumerian Ghilga-meş, în legături cu Iranienii Nordici din Hyrkania / Ghergania, acum provincia Gorgan a Iranului şi cu Ghergarii Caucazieni, inclusiv cu Daghii din actualul Daghe-stan ori cu Syrienii Albi din Capadochia - de la sfârşitul secolului VIII î.C. şi pe de cealaltă parte apariţia în secolul VII î.C. pe Valea Dunării începând cu Delta Dunării a Agathyrsilor Iranieni, în frunte cu Dinastia Parga / Gherga, cârmuitorii Geto-Dacilor din Dobrogea până în Ardeal (precursoarea dinastiei numită Zuraz / Gurag a ultimului Rege Decebal / Decheval = Cavalerul Dac al Daciei din secolul II, care şi-a avut capitala Sarmise-Getusa în complexul fortificaţiilor Sarmato-Gete din Ţinutul Haţegului / Munţii Şureanu); din mileniul I, de la începutul Evului Mediu, ramurile zise Gote (adică ale Geţilor liberi) desprinse din Regala Dinastie Duras / Zuraz a Geto-Dacilor au fost în cârmuirea Banatului - ca de exemplu în secolul III a lui "Regal-Ion" = Regalian / Regilianus, în secolul IV a lui Rumon, în secolul V a celei cunoscută ca Zerka, când Împăratul Attila al Hunilor = soţul ei şi-a stabilit capitala în regiune - ca Zorza / Gorga pe coasta Dalmată sau ca Zorzi / Giorgi în Veneţia tot din secolul V, etc.: continuitatea dinastică Regală multimilenară Gherga s-a regăsit apoi printre unii dintre cei mai de seamă cârmuitori Români, inclusiv în mileniul II. (Ultimii Geto-Daci ajunşi dinspre răsărit în spaţiul Român au fost cei sosiţi în N Balcanilor / inclusiv Dobrogea, odată cu Perşii conduşi de Împăratul Darius la sfârşitul secolului VI î.C., după cum a observat şi istoricul Italian Giovan Pigna, în secolul XVI). Învăţatul Roman Maurus Servius - comentând "Eneida" 7:604 - a scris: "Neamul sălbatic al Geţilor a existat şi pe vremea strămoşilor; căci ei sunt Moesi" (cu mult înainte, Gherghinul Homer i-a înregistrat pe aceia ca Misi, fapt remarcat şi de Dios "Chrysostomos" - însemnând "Gură de aur" - din Bitinia, care în "Discursuri" 12:16 a scris despre ce a întreprins în anul 96, că "am făcut o călătorie lungă, drept la Istru şi în Ţara Geţilor sau a Misilor, aşa cum i-a numit Homer şi cum e denumită azi populaţia", Geţi care îl păstrau la loc de cinste pe Anatolianul Homer, căci "mai toţi ştiu 'Iliada' pe de rost", atunci fiind înaintea războaielor Romanilor cu Geto-Dacii / Dion "Gură de Aur" ajungând exilat de Împăratul Roman Domiţian în Olbia de lângă gura Niprului, colonie Carianâ ce a fost cuprinsă din secolul I î.C. în Imperiul Geţilor, de Împăratul Get Burebista). Împărăţia Getului Burebista - al cărui nume "Bure-bista" a fost studiat de istoricul Ceh Wilhelm Tomaşek sau de academicianul Român Vasile Pârvan în legături cu consacratul termen Antic Boreas pentru Nord și cu Iranianul "vista" pentru "posesor", deci ca "posesorul Nordului", adică stăpân îndeosebi în partea de miazănoapte a Dunării - s-a întins în V până la Lacul Constanz / cel mai mare din Munţii Alpi (azi acolo fiind intersecţia graniţelor a 3 Ţări: Austria, Germania şi Elveţia), în N până la Câmpia Polonă, în E până la gura Fluviului Nipru iar în S până în Munţii Haemus / Balcani; în secolul VI, autorul Iordanes în "Getica" 67 a scris că "Burebista luându-l lângă el pe Deceneu i-a dat putere aproape regală și după sfatul aceluia Geții au devastat pământurile Germanilor, pe care le stăpânesc în prezent Francii" = de origine Frygieni, care în timpul cronicarului construiau Franța (totuși, de-a lungul vremurilor, Germanii / de pe Dunărea superioară mereu au fost aliați cu Geții / de pe Dunărea inferioară, adică Dacii mereu au fost aliați cu cei denumiți Deutsche, contra Romanilor). Apelativul Burebista / "Bure-bista" al Împăratului Imperiului Get poate fi interpretat și ca "posesorul vântului" - căci "boarea" = "vânt" - ori ca ridicat dintre Burii care în acele vremuri trăiau pe Valea Oltului (mai ales în partea Vestică, ştiută până în Epoca Modernă ca Bănia); în vremea Împăratului Burebista / "Burii-bestia" (poate ştiut ca "Bestia Burilor"), Burii s-au răspândit rapid spre NV, în Crișana și chiar mai departe - în Bazinul Tisei superioare - etc. Istoricul Antic Dio Cassius a scris că după ce Împăratul Traian al Romanilor a cucerit în anul 101 cetatea Tibiscum din Banat a primit o solie de la Buri, care i-au înmânat o ciupercă uriașă pe care au scris în Latină un binevoitor sfat - de fapt, o amenințare mascată - cum că făcea o greșeală iar mai bine s-ar întoarce de unde a venit și să reinstaureze relațiile pașnice: tocmai Burii și-au permis așa ceva deoarece anterior cu câteva generații Împăratul Burebista al Imperiului Geto-Dac a fost din neamul lor. Medicul Carian Criton al Împăratului Roman Marcu Traian - din Heracleea Cariei, care l-a însoţit pe Împărat în războaiele aceluia de cucerire a Daciei, Latin fiind notat Statilius Crito, în Greacă numele său însemnând "Critic", respectiv "Judecător" - a scris în "Getice" despre o armă folosită pe atunci (pe lângă pumnalul "daga" a cărui scurtă lamă câteodată era triunghiulară ori tipica sabie încovoiată / curbată "sica"), în sensul că "Gesul este o lance lungă ca o suliţă"; e de ştiut că suliţei scurte de lemn - cu vârf metalic pentru aruncat sau împuns - i se zicea "darda" iar suliţei lungi până atunci i se spunea "romfa" de către Traci, "romka" de către Fenicieni, etc., prin obişnuita permutare Mediterană "L" peste "R" ea devenind "lonca", adică lancea: consilierul Împărătesc Apollonius din Tyana / Capadochia lui Criton din Caria i-a adresat epistola 17, Carianul Criton mai realizând lucrarea "Cosmetice" (populară și în timpul lui Galen 129-216 din Pergam - ultimul mare medic al Antichităţii - care l-a citat), lucrarea sa "Getice" fiind baza celei Împărăteşti "Dacica" / "De Bello Dacico", scrisă de Împăratul Roman Marcu Traian şi din păcate distrusă după 2 secole de Constantin "cel Mare" = Dac Dardan, primul Împărat bizantin, născut în Niș / Moesia Superioară.

Geţii erau răspândiți în N până la Marea Baltică (au fost organizați Imperial - în Bazinul Dunării - de Împăratul Burebista, în secolul I î.C.)

Senatorul Dio Cassius în "Istoria Romană" 27:2 a scris: "Mai înainte vreme, Moesii şi Geţii locuiau întreg ţinutul dintre Haemus şi Istru, dar - cu trecerea vremii - unii

îşi schimbară numele; denumirea de Moesia a fost dată întregii regiuni, despărţită de Panonia prin Râul Sava, ce curge în Istru". În anul 1790, istoricul Maghiar Huszti Andras a scris: "Cei care au locuit spre vărsarea Dunării / Istrului s-au numit simplu Geţi. Cei care au locuit lângă Nistru s-au numit TyraGeţi. Cei care se aşezară lângă Bug s-au numit TrusaGeţi. Cei care au locuit lângă Marea Azov s-au numit IasyGeţi. Iar locuitorii din jurul Mării Caspice s-au numit MasaGeţi. Noţiunea de Geta ar însemna lance, potrivit căreia Geţii n-ar fi fost altceva decât popoare de viteji, de suliţaşi". Cea mai veche menţiune documentară a Geţilor a fost făcută de Carianul Hecateu 550-476 î.C. din Milet - despre cei din Dobrogea - apoi de dramaturgul Sofocle 496-406 î.C., în tragedia "Triptolem" 547 (adică în prima sa lucrare, realizată în anul 468 î.C., Triptolem fiind fratele vitreg al legendarului Kerkyon - fiul Zeului Poseidon - au avut aceeaşi mamă / conform Carianului Pausania 1:14): "Karnabon - în timpurile de faţă - domneşte peste Geţi" (în transcrierea Grecească a numelui Regelui Geților "Karnabon" = "Carna-bon" se poate vedea porecla sa de "Carne bună" în Română); ei au fost urmaţi de Hellanicos din Insula Lesbos, Tucidide din Tracia (comandantul Insulei Tasos în anul 424 î.C., care avea mare negoţ - prin Carianii din Dobrogea - şi cu Geţii de la Dunărea inferioară, despre el istoricul Carian Herodot - care era cu 13 ani mai în vârstă - zicând tatălui că fiul urma să ajungă mare istoric) şi alţii, menţionând vechi cârmuitori ai Geţilor în Dobrogea după bunicul Grauken / Agatârs "Sparga-pithes" = Spargapithes - Parga / Gherga - ca nepotul aceluia Gnurus, al cărui fiu a fost înţeleptul Anacharsis / prieten cu Solon, reformatorul Elenilor sau Regele Gudila / Cotela a cărui fiică, Prinţesa Meda / Medopa, s-a măritat cu Regele Filip II al Macedoniei după Olimpia / mama lui Alexandru "cel Mare", etc. Din timpul Împăratului Alexandru "cel Mare" / Makedon (fiul Reginei Olimpia dintre Moloşii Epirului), Regatul Epirului - cu verde în centrul imaginii următoare - s-a învecinat pentru un secol în Peninsula Apenină / Italiană cu republica Romană:

În anul 2013, cercetătorul Makedon Branislav Stefanoski - "Al Dabija" - în "Hyperboreii şi zamolxismul" a scris: "Dinastia Dabija - a strămoşilor mei, notată Dapigeo - era originară din Macedonia, fiind întemeiată în Geţia Minor de Filip II imediat după ce macedonenii au ocupat acele teritorii. Filip II, după ce a ocupat pentru Macedonia spaţiile până la Dunăre, a anexat fizic Macedoniei teritoriile nou-ocupate dar a format regiuni separate, unde a pus conducători originari din Macedonia; acelea au rezistat până la venirea romanilor, care întâi au avut activităţi militare pe spaţiul dintre Gherdap şi Ruse. În anul 44 î.C., regii au fost Zuraso / al dobrogenilor şi Dabija / al celorlalţi geţi, pe partea dreaptă a fluviului, sub controlul Sarmisegetusei sau în uniune cu aceea (Tăbliţa 134 de la Sinaia indică regii Zuraso şi Dabija ca personalităţile centrale până în anul 33 î.C)". Este de ştiut că Tăbliţele de Aur ale Geto-Dacilor nu au fost singulare în Vechea Lume: de exemplu, la Phyrgi 42 lat. N, 11,57 long. E (port Etrusc la Marea Tyreniană, cu baza Pelasgă, aşa cum a documentat în anul 1911 academicianul Englez Thomas Ashby pentru "Enciclopedia Britanică") au fost descoperite în anul 1964 Tăbliţe de Aur datând de la mijlocul mileniului I î.C., cu scrieri Etruscă și Feniciană / Tyreniană:

Tăbliţe de Aur în Peninsula Apenină / Italia

Academicianul Român Ioan Pop și Dr. Ioan Bolovan au scris în "Istoria Transilvaniei": "Dacii cunoșteau și scrisul cu litere grecești sau latine, însă alfabetizarea era un lucru rar, o excepție, ca mai peste tot în lumea antică, mai ales în afara statului roman. Domițian, după un prim război cu dacii, a trimis Senatului o scrisoare primită de el de la Decebal. Ca urmare, trebuie admis că regele, preoții și membrii curții știau să scrie - trebuie să fi existat la curte chiar o cancelarie sau un atelier de scriere - dar restul poporului nu avea astfel de cunoștințe și nici nu simțea atunci nevoia lor". Liderii Geți foloseau alfabetul Grec iar liderii Daci foloseau alfabetul Latin; sacerdoții Geto-Dacilor au arhivat pe Tăblițe din aur - expuse pe pereți / ele având sisteme de prindere - principalele elemente în viziunea lor: Tăblițele n-au fost stocate în vreun depozit, ci permanent înfățișate învățaților, prinse pe pereții clădirii - fie acelea ale liderilor din cetăți sau fie din Temple - unde erau păstrate / indiferent dacă zidurile erau din piatră ori din lemn și acoperiți de necesitate ori decorativ cu blănuri sau cu cergi. Dispunerile Tăblițelor de aur pe pereții reședințelor Geto-Dacilor ori în locașurile de Cult - având imagini și texte - țineau loc de cărți și icoane: Geto-Dacii nu aveau nici biblioteci, nici statui, Cultura orală fiind foarte populară, așa cum se practica din mare vechime; totuși, pe lângă cele păstrate în Sanctuare, cea mai consistentă stocare era înfăptuită de Arhiva Regală (transportabilă ușor, căci în unele situații apărea necesitatea mutării). Se știe că la începutul Antic, Geții în Balcani au fost sub controlul / dominația Tracilor Sudici (de altfel și studiile paleogenetice realizate în anul 2006 de Dr. Alexander Rodewald, directorul "Institutului de Genetică Umană" al Universităţii din Hamburg 53,33 lat. N, 10 long. E / Germania şi Dr. Georgeta Cardoş, cercetător ştiinţific la "Institutul Victor Babeş" din Bucureşti / România, au relevat asemănarea genetică a Geţilor îndeosebi cu vechile populaţii din Bulgaria şi N Eladei; Troianii au fost anteriori Tracilor, analizele Dr. Georgiana Cardoş arătând în anul 2013 similitudinile genetice ale Tracilor - posteriori Troianilor - mai ales cu cei din

Turcia). În secolul I î.C., generalul Marcus Agrippa (care şi-a expus harta pe Câmpul lui Marte din Roma) a scris despre vecinul Nordic al Imperiului Roman: "Dacia, Getica, sunt mărginite la răsărit de pustiul Sarmaţiei, la miazăzi de Istru, la apus de Vistula, la miazănoapte de Marea Baltică".

Marea Baltică

Anatoliano-Georgianul Strabon a consemnat că - la timpul său - vecinii apuseni ai Geţilor erau Suebii; de altfel, se pot vedea asemănările - cel puțin onomastice - dintre Suebii Baltici, Suomi Finlandei, Saami Kareliei, ș.a. (ulterior, în Germania lângă Suebi au ajuns Saxonii: în spațiul Românesc au trăit - pentru mult timp - Șvabii și Sașii). Georgiano-Anatolianul Strabon în "Geografia" XI 6:2 a scris şi că "Cei de dincolo de Marea Caspică erau numiţi MasaGeţi, fără să se poată spună ceva precis despre ei; într-o vreme de demult, se făcea o deosebire între Hiperborei şi Sarmaţi, date popoarelor care locuiau la miazănoapte de Pontul Euxin / Marea Neagră, de Istru / Dunăre şi de Marea Adriatică": privind Sarmaţii, e de ştiut că Iranianul "sauro" = "negru", onomastica lor fiind legată de poziţia Nordică, direcţie cardinală căreia îi era asociat negrul. (De exemplu, Neamțul Benedictin din secolul IX Rabanus Maurus a echivalat MasaGeții - adică Marii Geți - cu Sciții). În "Geografia" VII 3:12, Anticul Strabon a scris că "Din vechime a avut loc desfacerea ţării în 2 părţi, care durează încă: pe unii îi cheamă Daci iar pe alţii Geţi. Geţi sunt numiţi cei dinspre Pont şi dinspre răsărit, iar Daci cei dimpotrivă, dinspre Germania și dinspre izvoarele Dunării, și aceştia, cred eu, i-au chemat în vremurile vechi Dai, de unde s-au răspândit şi la Eleni numele de sclavi Geă şi Daos. Căci e mai probabil aceasta decât că s-ar fi răspândit de la acei Sciţi pe care îi cheamă Dae. Sciţii aceia sunt într-adevăr de departe, de pe lângă Hyrcania, şi nu este admis că ar fi fost aduşi sclavi de pe acolo în Elada. Pentru că sclavii erau numiţi după locurile de pe unde erau aduşi, şi anume ori le dădeau neamului din care făceau parte - de pildă Lydos - ori le dădeau nume obişnuite prin ţara lor, de pildă unui Frygian îi ziceau Midas". Istoricul Francez Pascal Gossellin 1751-1830 a considerat că Dae / Dacii proveneau din Daghestan iar Hyrkania - din Sudul Caspic - cuprindea inclusiv Daghestanul. Regatul Frygiei a fost cârmuit alternativ de cele 2 ramuri ale dinaștilor Gordion-Midas, împletind Gherganii autohtoni cu Medianii Midas: acel nume Midas - pentru fiul Regelui Gordius, după cum a atestat și Romanul Iustin - funcționa în cârmuire ca Mare Preot, ceea ce se corela firesc, pe lângă apropierea onomastică, cu sorgintea Magilor din Media; în Regatul Frygiei, Regii Gordios / Gordius erau cârmuitorii politici, administrând Țara din capitala Gordium / centrul Anatoliei iar rudele lor orientale - Magi din Media, denumiți Midas - erau din clerul Marii Zeițe Mamă Kubaba / Kybela. Este de știut despre Gordium - capitala Afriki / Frygiei - că înaintea sosirii Khetă / Hitită folosea hieroglife Luwiane, datate arheologic de la mijlocul mileniului III î.C. Se poate observa existenţa în Anatolia a Mysiei lângă Troada, respectiv a Moesiei Balcanice, populată de Tracii dintre care cei Nordici erau Geţii (pe mari întinderi EurAsiatice şi de-a lungul timpurilor, Geţii au avut diverse denumiri). Cei care în Asia erau MasaGeţi - adică Mari Geţi, numiţi de Anatolianul Herodot şi ca "Dahi Regali", din care au rămas mulţi Jaţi până azi în N Indiei - în Europa erau Geţi:

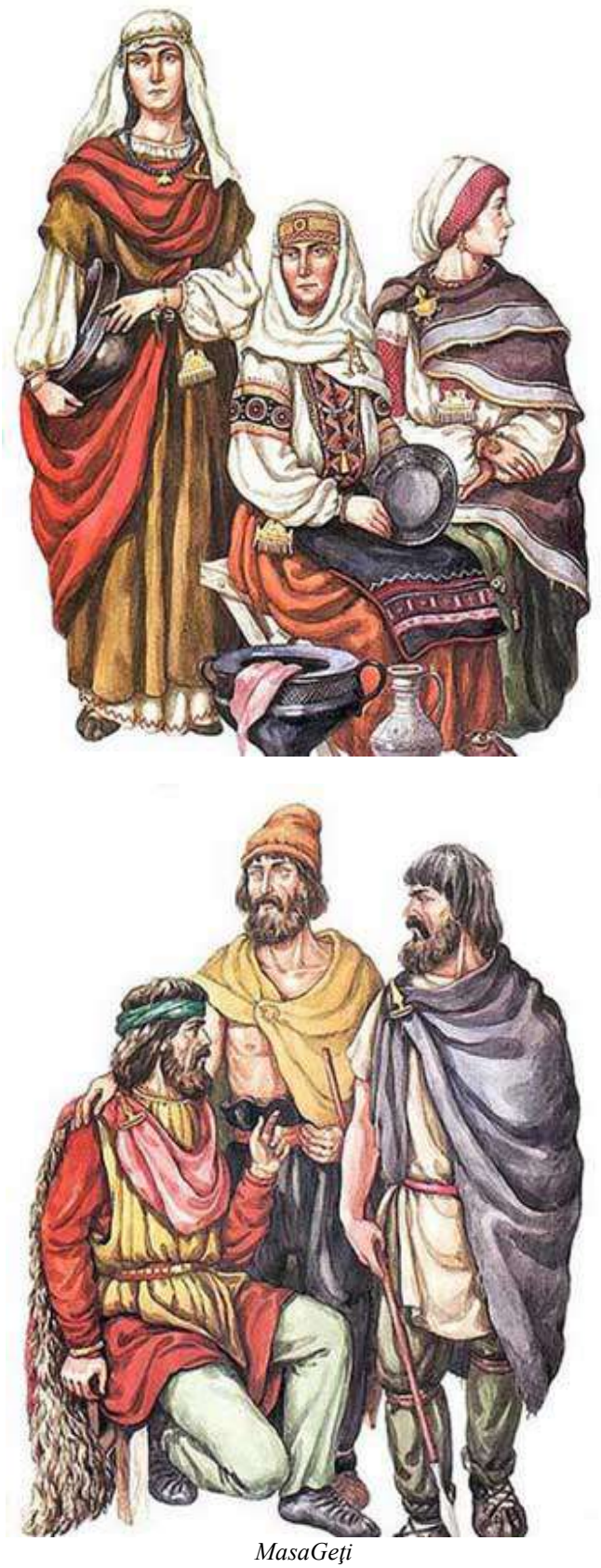

MasaGeţi

Anatolianul Herodot Karka în "Istorii" 1:215-216 a scris despre contemporanii săi (era secolul V î.C.): "MasaGeţii se luptă atât pe jos, cât şi călare. Folosesc arcuri şi suliţe dar armele lor favorite sunt topoarele (bardele de război). Braţele lor sunt pline de aur. Utilizează aur la coifuri şi la centuri iar la cai utilizează aur la apărătorile capului ori la căpăstru; au aur din abundenţă. Câteva dintre obiceiurile lor sunt: fiecare dintre MasaGeţi are femeie, însă ei au femeile în comun; acela e obicei tipic MasaGet şi nu Scit, aşa cum Elenii greşit spun. Când un MasaGet doreşte o femeie, îşi agaţă tolba la căruţa ei şi are acces liber. Ei n-au limite de vârstă precis stabilite pentru vieţile lor. MasaGeţii nu mor natural: când un om îmbătrâneşte, rudele strâng vite în dar şi i le oferă în sacrificiu, de fiert împreună cu el, ca sărbătoare; cei care sfârşesc aşa sunt fericiţi. Dacă un om e bolnav, acela nu-i mâncat, ci îngropat, lamentarea fiind că nu s-a ajuns la sacrificiu. MasaGeţii nu seamănă cereale, ci trăiesc cu cirezile lor şi pescuiesc, căci peşte e din belşug în Jaxartes; băutura lor principală e laptele. Singurul zeu la care se închină e soarele, căruia îi oferă cai în sacrificiu". Bazinul în care au fost localizaţi MasaGeţii de către "părintele" istoriei atunci (în secolul V î.C.), anume Jaxartes / "Jax-artes", era Sîr-daria, Fluviu lung de 2212 km, curgând din Valea Fergana / Kîrghizia în Lacul Aral:

Bazinul Sîr-Daria

În "Mitologia română", academicianul Romulus Vulcănescu a scris că "geto-dacii n-au avut nici o zeitate împrumutată de la sciţi / progenitorii slavilor". Geto-Dacii venerau Soarele, divinizarea fiind recunoscută de orientali ca aceea a Zeului Baal, de unde - prin translaţia "B"/"V" - s-a fixat denumirea lor şi a urmaşilor ca Valahi: cei ai lui Vaal = Baal. Proveniența Gheţilor / Geţilor - adică acei Antici la N de Munţii Hemus / Balcanici, populând cursul inferior al Dunării - era ştiută de vechii Greci ca Nordică (poziţia lor cardinală fiind astfel): erau urmaşii lui Voreas / Boreas (celebrat şi de Grecii vechi ca vântul dinspre miazănoapte, personificat drept un foarte puternic tânăr şi înalt bărbos). Dunărea - numită Dana-istru / Donoris de Geţi / pe baza vechiului termen Iranian "danu" pentru Râu - se bucura de considerarea ca Fluviu sacru, după cum a ajuns Gangele pentru Indieni ori după cum Perşii se închinau Fluviilor (aşa după cum a notat şi istoricul Carian Herodot 4:62); înainte de a pleca la război, Geţii aveau Tradiţia de a bea apă din Dunăre şi de a se îmbăia în Fluviul Sacru (ce se vărsa în Marea Getică, acum Marea Neagră). Ceremonia la apa considerată sacră consta în cufundarea completă şi repetată, ţinând mâinile ridicate deasupra capului în formă de "U", pentru "răcorirea" energiei sufletului Ka, astfel creându-se mediul propice manifestării forţei spirituale (la apa mică, poziţia era în genunchi cu mâinile ridicate, mulţimea plecăciunilor / scufundărilor fiind în funcţie de fervoarea religioasă a fiecăruia). Un coif Get de argint găsit pe malul Român al Dunării, la Porţile de Fier / Gherdap - datat ca de la sfârşitul secolului V î.C. - avea ca decor ochii apotropaici (pentru a reflecta - ca oglinzile - deochiul), motiv frecvent repetat la războinicii lor:

În anul 2014, Dr. George Grigore a scris despre "Comandanții geto-daci cu patru ochi" (considerați văzători / veghetori serioși): "Înţelepciunea multi-milenară a poporului român s-a transmis oral şi anonim prin proverbe şi zicători, prin vorbe de duh şi cuvinte din bătrâni. Unul dintre aceste proverbe spune 'Să fii cu ochii în patru!' Sensul acestuia este 'Să fii atent la ce se petrece în jurul tău, pentru a te apăra'. Un conducător al unei comunităţi trebuie să dovedească anumite calităţi peste medie, printre care şi aceea a unei atenţii vizuale sporite. 'Cel ce vede cu ochii minţii' dovedeşte o ascuţime şi o agerime a inteligenţei peste medie, dovedeşte flexibilitate în gândire, în percepţia emoţiilor, în comportament, dar şi o deschidere totală şi o comunicare eficientă cu semenii. Geţii şi dacii, cei aleşi din marea seminţie tracă a vechilor pelasgi spre a locui pe pământurile scăldate de marele fluviu Istru şi de Marea Neagră, la umbra lanţului montan carpatic, şi-au ales ca şi conducători oameni speciali, 'daimonii', 'trimişii' sau 'unşii zeului', aceia care deveneau vizibili în marea masă a populaţiei, cu calităţi certe de lider. Aceia, Sharabi ai Terrei, acum 2500 de ani, simţind că 'Unirea face puterea', şi-au jurat ajutor frăţesc, creându-şi astfel o primă frăţie, devotată unei cauze comune şi unei religii unice, precum vor face peste milenii Cavalerii Mesei Rotunde, Cruciaţii, Cavalerii de Malta, etc. Este posibil să avem de-a face chiar

cu misterioasa ‘Castă IO’ a sarabilor întemeietori, castă la care îşi declarau apartenenţa toţi marii voievozi români. Semnul cel mai evident ce ne-a parvenit prin timp de la aceşti fraţi întru putere şi semnificaţie este coiful de paradă sau ritual al fiecăruia dintre aceştia, confecţionat din aur, argint sau argint aurit, cu 2 ochi afrontaţi. Prin acest simbol, coifuri din metal preţios se înscriu printre unicatele mondiale, asemănătoare cu tezaurele egiptene, dar şi cu cele aparţinând bogatei arte antice persane a aurului, ce dovedesc existenţa unei vaste şi importante civilizaţii în această parte de Europă. Un astfel de coif, odată pus pe cap, îşi dovedea adevărata valoare, conferind celui ce-l poartă titlul de ‘Cel cu 4 ochi’ sau ‘Cel a toate văzător’. Aceşti adevăraţi lideri pot fi numiţi şi ‘Conducătorii cu 4 ochi’, ‘Văzătorii’, ‘Veghetorii’, ‘Cei care nu dorm’ sau ‘Neadormiţii’. Pentru a-i desemna pe aceştia din mulţime avem expresia populară ‘E cu ochi şi cu sprâncene’, cu sens de ‘E bătător la ochi’, ‘E evident’. De ce şi-au ‘împodobit’ astfel coifurile comandanţii geto-daci? Ochii sunt organele vederii prin care ni se revelează realitatea aşa cum este ea. Prin comparaţie cu aceştia, denumirea de ‘Ochii minţii’ este un concept asemănător cu ‘Ochiul a toate văzător’, ‘Ochiul lui Horus’ sau ‘Cel de-al treilea ochi’ care îşi are originile în hinduism şi care se referă la existenţa unui ochi situat undeva în mijlocul frunţii, în zona dintre sprâncene. Acest ochi suplimentar este asociat cu clarviziunea, abilitatea de a observa chakre şi aure, experienţe extracorporale. Prin comparaţie, ‘Ochii minţii’ sunt aceia cu care se priveşte în esenţa lucrurilor, înspre interior. Deşi pentru mulţi cel de-al treilea ochi poate părea un concept mistic şi esoteric, iniţiaţii în meditaţie sau în yoga îl folosesc adeseori în timpul şedinţelor de relaxare. Aceşti ‘ochi’ spirituali - suplimentari - sunt asociaţi cu chakra frunţii sau Ajna, responsabilă cu o mai bună conştientizare de sine, cu un nivel mai înalt de intuiţie, cu imaginaţia şi creativitatea. Cel de-al treilea ochi există însă în multe credinţe religioase, de la hinduism şi taoism până la cabala şi teosofie. În teosofie se crede că cel de-al treilea ochi este conectat cu glanda pineală (epifiza). Potrivit acestei teorii, în timpuri străvechi oamenii chiar aveau un al treilea ochi situat în centrul frunţii, acesta având o funcţie spirituală; în timp însă acest ochi s-a atrofiat şi s-a ‘retras’ în ceea ce astăzi numim glanda pineală. În taiosm, cel de-al treilea ochi mai este numit şi ‘Ochiul minţii’, fiind situat între sprâncene. Acesta poate fi deschis prin intermediul vizualizării, cu ajutorul chi-ului sau a energiei vitale care pune în acţiune întregul corp uman. Un bun conducător trebuie să fie vizionar, să fie atent la orice schimbare vizibilă sau de abia simţită şi să reacţioneze rapid pentru binele comunităţii sale. În limbajul nostru românesc avem expresii precum ‘A fi numai ochi’ cu sens de ‘A privi foarte atent’ (la ceva), ‘A dormi numai cu un ochi’, sinonim cu ‘A dormi uşor, neliniştit; a dormi iepureşte’ sau ‘Cât vezi cu ochii’ = ‘Cât cuprinzi cu privirea, până la depărtări foarte mari’. ‘A vedea cu ochii lui’ înseamnă ‘A vedea el însuşi’ (a nu se încrede în ceea ce văd alţii) iar ‘A păzi (sau a îngriji) pe cineva ca ochii din cap’ are sens de ‘A păzi, a îngriji pe cineva cu cea mai mare atenţie’. ‘A iubi pe cineva (sau a-i fi drag cuiva) ca lumina ochilor (sau mai mult decât ochii din cap)’ = ‘A iubi (sau a fi iubit) din tot sufletul’. ‘E cu ochi şi cu sprâncene’ are sens de ‘Este evident, e clar’. De asemenea ‘A privi cu ochii mari’ înseamnă ‘A privi atent, a fi uimit de ceea ce vede’ iar ‘A lua la ochi’ = ‘A ţinti, a ochi’. ‘Plin ochi’ înseamnă şi ‘Foarte plin’. ‘A avea ochi’ este sinonim şi cu ‘A se arăta priceput în a aprecia un lucru dintr-o privire’ iar ‘A măsura (sau a judeca, a preţui etc.) din ochi’ este egal cu ‘A aprecia cu aproximaţie, cu privirea, însuşirea unui obiect sau a unei fiinţe; a studia, a cerceta, a analiza cu privirea ceva sau pe cineva’. Prezenţa mai multor ochi la o persoană dovedeşte calităţi de bun cercetător, bun observator asupra acestei lumi, dar şi asupra unor fenomene dintr-un alt tărâm unde ‘se menešte’ viitorul. Nu oricine vede la nivel regional sau global, cum tot aşa, nu oricine vede dincolo de iluzia realităţii. ‘A vedea’ înseamnă ‘A percepe cu ajutorul văzului’, dar şi ‘A pătrunde, a descifra (cu privirea), a cerceta, a căuta’. Purtătorul coifului, având calitatea de ‘a vedea’ este cel ce observă, cel ce zăreşte, cel ce se uită, cel ce cuprinde, cel ce se ‘zăuită’ (ca în Banat sau Bănie), cel ce se preocupă, cel care constată, cel care cunoaşte, cel care vizitează (‘a vedea pe cineva sau ceva’), cel care pomeneşte (reaminteşte, păstrează memoria), cel care se îngrijeşte, cel care se interesează, cel care se ocupă şi se preocupă, cel care caută, cel care socoteşte, cel care încearcă (are iniţiativa), cel care cercetează, cel care examinează, cel care se documentează, cel ce consideră (are păreri), cel care crede, cel care îşi închipuieşte, cel care concepe, cel care îşi imaginează, cel care visează, cel care obţine, cel care primeşte, cel ce vede multe într-o viaţă de om. Privirea acestor ochi aflaţi pe coifurile geto-dace este una fixă, hipnotică. Odată purtat acest coif, ochii de aur sau argint păreau a fixa, a privi ţintă sau ‘a pironi cu privirea’ pe cel aflat în faţa lor. Aceşti ochi permanent deschişi confereau purtătorului calitatea de hotărâre, de statornicie, de solidaritate; ei nu se schimbă, nu variază, nu cedează şi sunt preciši, exacţi, imobili, nemişcaţi, neclintiţi, stabili, nesmintiţi, încremeniţi, care stau locului. Atitudinea marţială a purtătorului de coif cerea din partea acestuia o bună orânduire a minţii şi a trupului, în acord cu Codul normator al moralei, al disciplinei şi al autocontrolului valabil pentru aceşti Conducători cu 4 ochi. Posibil că acest Cod-Religie s-a impus prin acceptarea lui de către toţi cei care vroiau să trăiască cu onoare. A trăi cu onoare înseamnă a face un echilibru perfect între ceea ce gândeşti şi ceea ce faci, raportat la principiile universale în care crezi. Privirea fixă a coifurilor putea hipnotiza pe cei din preajmă, atrăgându-i, captivându-i, cucerindu-i, delectându-i, desfătându-i, fascinându-i, fermecându-i, încântându-i, răpindu-i, seducându-i, subjugându-i, vrăjindu-i. Cei prezenţi erau plini de uimire şi de admiraţie la vederea coifurilor şi a purtătorilor de coif. Această atracţie hipnotică, puternică şi inexplicabilă a privitorilor asupra ochilor metalici putea avea şi un rol apotropaic, de apărare a Cavalerului / Conducătorului împotriva energiilor negative sau a duhurilor rele. Legile geto-dacilor numite şi ‘Legile belagine’, ‘Legile frumoase’ sau ‘Legile Vechi’ formau codul de conduită morală şi religioasă a poporului geto-dac. Acestea menţionau faptul că: ‘Acolo unde este iubirea poate apărea şi ura, unde este voinţa poate apărea şi delăsarea, unde este curajul poate apărea şi frica, unde este răbdarea, poate apărea şi graba şi unde este modestia poate apărea şi trufia. Căci mişcătoare sunt şi cele ce se văd şi cele ce nu se văd din fiinţa omului. Dar toate acestea sunt ale celui ce simte, iar peste el se află cel ce gândeşte. Şi acesta este cel ce vede mişcarea în nemişcare, este cel care dincolo de toate aceste virtuţi se desfată în cunoaşterea şi liniştea ce întrece orice bucurie, iar atenţia, echilibrul şi limpezimea sunt uneltele sale’. Aceste minunate legi mai spuneau că: ‘Înţeleptul uneşte pe cel ce vede cu cel

ce gândeşte, cel ce simte cu cel ce face, dar neînţeleptul îi desparte. Deschide-ţi bine ochii, căci cel ce face, cel ce simte şi cel ce gândeşte sunt asemeni norilor care vin şi pleacă, dar cel ce vede prin ochii tăi este veşnic şi lumina sa este fără umbră. El este dincolo de viaţă şi moarte, dincolo de bine şi rău, dincolo de frumos şi urât, dincolo de curgerea timpului'. "Existenţa unei legături strânse între conducătorii triburilor tracice aflate la nord de Dunăre sau chiar şi cu cei de pe malul sudic, din Bulgaria de azi, ar putea părea, la prima vedere, speculativă", explică marele arheolog român, profesorul Vasile Boroneanţ. 'Cred că civilizaţia traco-getică din zona dunăreană existentă aici în urmă cu 3 milenii era nebănuit de dezvoltată. Atinsese o amplitudine deosebită de ritual specific, religios şi războinic, era stratificată chiar instituţional, sunt dovezi uimitoare că aveau sisteme de comunicare paleoalfabetice, nedescifrate încă, şi puteau fără discuţie să fabrice propriile obiecte de podoabă necesare acestor ritualuri'. 'E clar că nu erau coifuri de luptă, ci de paradă. Nu faci un coif din aur sau din argint ca să te apere, materialul e prea moale, deci aveau o altă semnificaţie decât stricta referire la isprăvile de luptă. Iar războinicii îngropaţi aveau ranguri înalte, erau nobili, poate chiar regi, căci au fost îngropaţi cu onoruri, ca nişte eroi' avea să ne spună Emil Moscalu, cel ce a decopertat mormântul conducătorului geto-dac de la Agighiol. Având o valoare artistică ce nu poate fi negată, tezaurele traco-geto-dace aparţin unui stil de artă aristocratică ce a înflorit în spaţiul ţării noastre în secolele VI-IV î.C. După cum ştim din mai multe surse literare antice, populaţiile trace se împărţeau în 3 ramuri principale: dacii propriu-zişi, care trăiau în interiorul arcului carpatic şi la vest şi nord de acesta, până în sudul Poloniei, Slovacia şi Ungaria de astăzi, geţii ce locuiau estul şi sudul Carpaţilor, dar şi peste Dunăre până în Munţii Balcani, şi moesii, care ocupau teritoriile aparţinând astăzi Bulgariei şi Serbiei. Asemenea coifuri de paradă din aur, argint aurit sau argint cu semnul ochilor afrontat s-au descoperit numai în lumea geto-dacă de la nord de Dunăre. La sud de Dunăre, toate coifurile descoperite pentru această perioadă sunt din bronz şi au forme diferite. Unii autori au încercat să atribuie sciţilor şi tezaurele antice descoperite în România, dar diferenţele stilistice, ca şi răspândirea geografică a acestor tezaure, indică clar originea autohtonă a acestora. Şi toate acestea pentru că aici a trăit un neam îmbrăcat în sclipirile aurului şi argintului, meşter făurar şi cunoscător al unei arte comparabile cu cea a Egiptului faraonic: strămoşii noştri geto-daci".

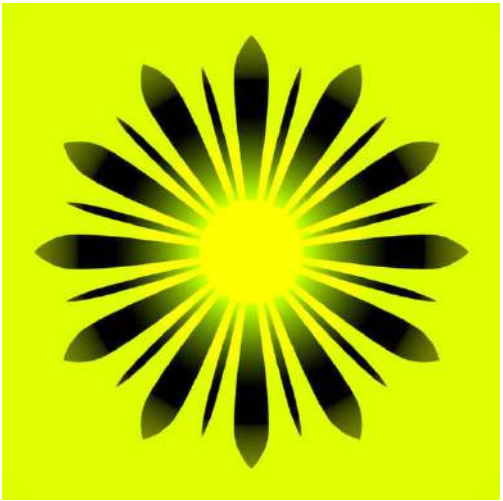

În anul 2015, cercetătoarea Elisabeth Bouleanu a scris "despre ce era pe teritoriul României înainte de Burebista: motivul ochilor figuraţi pe partea frontală a coifurilor are un stil şi o formă unică; aceia aveau un rol deosebit, ţinând cont că materialul din care erau confecţionate coifurile, chiar dacă era valoros, nu putea asigura protecţia necesară în război iar datorită lui purtătorul devenea o ţintă principală. Foarte probabil, coifurile de acest gen erau purtate numai cu ocazia unor scene de cult şi de investitură, căsătorie, turnee regale, ospeţe şi eventual la vânătoare. Coifuri de paradă sau care asigurau creşterea prestigiului purtătorului datează încă din epoca bronzului. Coifurile amintesc de eroii descrişi de Homer: 'Neteda-i piele ferind, căci ea e păzită de coiful cel cu plăci de metal şi cu ochi, dăruit de Apollo / Pune şi coiful de aur crestat şi cu patru gurguie, care-ar putea ocroti pedestrime-a o sută de oraşe'. Legenda spune că, la începuturile istoriei, regii traci, despre care Homer a scris că erau stăpânitorii Lânii de aur, erau uniţi între ei printr-un jurământ tainic. Legenda mai spune că pe teritoriul României triburile trace erau unite înainte de Burebista. Unii istorici admit existenţa unei Frăţii regale a tracilor. Cei aleşi erau iniţiaţi în 'Taina Jurământului', un jurământ care garanta tăcerea în faţa duşmanilor; ei purtau coifuri de aur sau de argint cu însemne anume, care aveau o anumită semnificaţie. Legenda vorbeşte despre o frăţie a coifurilor (5 coifuri trace descoperite pe teritoriul României, la sute de km distanţă în locuri diferite, conţin aceleaşi motive încrustate). Cât e legendă şi cât adevăr în povestea legată de Frăţia tracilor? A existat pe meleagurile actuale româneşti o civilizaţie cu 3 milenii înainte de Christos despre care nu se ştie mai nimic? Să fie aceste coifuri o dovadă a existenţei primei regalităţi în zonă?" Pentru serviciul religios, Geţii n-au avut Temple, ci Altare în aer liber (e de remarcat că în timpul lor clima era mai umedă decât în prezent; e de ştiut şi că în Antichitate, trei sferturi din teritoriul actualei Românii era împădurit). Foarte interesantă a fost răspândirea creştinismului - de la început, prin Ghergheseii din Decapolis, via altarul creştin din Grota Antiochiei de pe Orontes / întemeiat de Sf. Petru cu organizarea patriarhală de către apostolul Ghergheseu "Parfumat" = Sf. Evod, Galileeanul Sfânt Andrei, primul dintre apostoli - atingând Geţii iar apoi ortodoxia în general consolidându-se în lume în fostul areal de influenţă al Geţilor EurAsiatici (România - fosta Dacie a Geto-Dacilor - datorită misionarismului celui dintâi apostol / Sf. Andrei, este ca atare prima Ţară apostolică din lume, având astfel statutul de primat creştin mondial, chiar dacă până la răstignirea Sf. Andrei de către Eleni, din anul 60, pe când efectua o vizită în Sudul Balcanilor, acela n-a făcut mulţi prozeliţi, însă a semănat sămânţa pe fertilul teren Dunărean); la 14 ani după sfârşitul apostolului Andrei, pe Muntele Ghiş din Albania Caucaziană = Ţara Ghergarilor apostolul Eliseu / Elisei - considerat discipol şi partener al apostolului Tadeu / fratele lui Iisus ori al apostolului Tadeu din Edessa / Şanlîurfa, trimis din Canaan de Iacob "cel Drept" / fratele lui Iisus - a ridicat prima Biserică din Caucaz: era a doua clădire Bisericească din lume, după prima, cea realizată în anul precedent - adică în anul 73 - în Ierusalim (la mormântul Regelui David, de către creştinii din Pella / Ţinutul Ghergheseilor, unde primul episcop a fost Ghergheseul exorcizat de către Iisus pe malul Lacului Galileeii).

Caucasian Albanian and the Question of Language and Ethnicity — 287

and commanded them to cease their plundering and murdering and to pay tribute to the king. He appointed over them governors and prefects of whom the chief, by order of Vałaršak, was a certain Afan of the Sisakan family, descended from Japheth, who received the plains and mountains of Albania from the river Araxes to the fortress of Hnarakert. And they called the country Aluank' on account of the sweetness of his ways, for they called him *alu* ['sweet'] on account of his agreeable disposition. And from among his descendants, they say, famous and valiant men, many governors were appointed by Vałaršak the Parthian; and from his son, they say, descended the inhabitants of the principalities of Uti, Gardman, (Covdk', and Gargark').[51]

(d) On March 20, 1724 a group of 'Udi' people from Sheki/Nukha (NW-Azerbaijan) sent a petition written in Armenian to Tsar Peter I asking for support and protection against the "unlawful ones and unbelievers". Here, they identify themselves as follows: "(...) We are Albanians (*ałowank'*) and, by parentage, Udis (*utik'*). By the preaching of the apostle Elišē our forefathers became believers of God (...)."[52] Taking these wordings literally, the term *owtik'* "Udis" would denote the genealogical identity of the *ałowank'* ('Albanians'). Referring to the second sentence, *ałowank'* would then simply mean 'local Christians' in the tradition of the apostle Elišē.[53]

In sum, there are three terms that are associated with the present problem, namely the question of the ethnic identification of the 'Albanians': *Alban-*, *gargar-*, and *uti-/udi-*. Whereas *alban-* and *uti-* are explicitly used as toponyms, too, *gargar-* seems to be restricted to its semantics as an ethnonym (in its broadest sense). However, the question remains whether these terms used as ethnonyms refer to the same group or people at all.

Looking at the supposed etymology of the three relevant terms does not help very much in this respect. As for 'Albania' and its correspondences (Greek

51 որ ի կարգի հրամայ զհիւսոպիճսն՝ կոչեաց զպարթեղն եկամուտ ազգս որ ի զաւակէն հիւսոյ կամ որ զառաքամէն Վաղիատա, կամ որ ի հովիտս եւ ի բռնաձոյս զնաթաւալ վիճչեն գնաւս քաւսեին Պաղաէք առնէր՝ զազգակարգիսն եւ զմարզպատրիճ բարւոյ եւ հարկաց արքունի նեղագնի կայ: Ապա կարգեաց ազգս առաջնորդս եւ վերակացուս, յորոց գլխաւոր անձն ի Սիսականի տանէ յարերական ծննդոց կարգի հրամանաւ Վաղարշակայ՝ Առան անուն, որ ժառանգեաց զգաւառս եւ զկիղիկս Աղուանից ի գետէն Երասխայ մինչեւ ցանապն Ձորափորայ: Եւ աշխարհն յորոց հարցմունեան բարւոյ ազգս անուանիցան Աղուանք, վասն զի որպա ձայնէին զնա վասն հարցմունեան բարւոյն. Ի որում ծննդոց Առանի՝ տանն, անուանի եւ հաց, կարգեցան կարճանակ բնակարան ի Պարթեւէ Վաղարշակայ. եւ ի սմա զտանէէ տահն անթեալ զազգս Ռատացաց եւ Գարդմանացաց Հեհասուրեանց: – Movses Kalankatowac'i I.4. See Dowsett (1961) 4.

52 (...) Մեք Աղուանից եմք ի սկզբանէ: եւիէէի առաքելոյն հռոգութեամբն մեր Տեսնելոյն առաքեալ Եւ (...). Cf. Ioanisjan (1967) 60.

53 According to local traditions and in reference to cf. Kalankatowac'i (I.6), Elišē (Elisæus of Albania) was the first patriarch of the Church of Caucasian Albania. He was said to have been a disciple of St. Thaddeus (or, of Thaddeus of Edessa), again one of the Twelve Apostles of Jesus.

Apostolul Eliseu în secolul I a creştinat Gargarii din Albania Caucaziană (Dr. Wolfgang Schulze, 2018)

Pescarii fraţi Andrei şi Petru din Galileea vorbeau Greaca şi Aramaica / limbile native ale regiunii (în plus, ei probabil au învăţat Latina ocupanţilor Romani ai Canaanului: apostolul Andrei în Dobrogea se putea face înţeles în Greacă de către colonişti sau în Latină de către Geto-Daci iar fratele său mai mic Petru în Roma - capitala Imperială - la rândul lui se putea face înţeles desigur în Latină dar şi în Greacă, pe atunci ştiută de mulţi acolo). Este de remarcat că Împăratul Roman Traian s-a exprimat în anul 112 printr-o epistolă către Pliniu "cel Tânăr" - guvernatorul Bitiniei şi Pontului - despre interzicerea creştinismului iar episcopul Anatolian Meliton din Sardis / Lydia (care a murit în anul 180) a afirmat că până la timpul lui deja "Geţii erau creştinaţi" (şi preotul Tertulian - născut în anul 160 - a susţinut în cartea sa "Adversus Iudaeus" că "Dacii sunt discipolii lui Christos"): asemenea mărturii despre Geto-Daci ale contemporanilor în vremurile apropiate apariţiei creştinismului denotă faptul de mare importanţă că urmările lucrărilor celui mai mare dintre apostoli au avut roade serioase, anterioare faţă de multe alte popoare, creştinate ulterior (totuşi, creştinarea în spaţiul Românesc a durat până în Evul Mediu, nefiind nicicând absolută). Dr. Mircea Eliade, specialistul Basarabean Victor Kernbach şi alţii au observat ce a notat enciclopedia bizantină "Suidas", că iniţial Gheţii o venerau pe Marea Zeiţă din Epoca Pietrei, prin cea numită Hestia de vechii Greci şi Vesta de Romani (fiica Gherghiţiei / de la care a preluat din atribute, inclusiv de stăpână a vetrei, astfel fiind şi derivat numele vetrei, de la ea ca Veghetoare / partenera luminătorului Ra): Cultul Focului / Cultul Piric era o reminiscenţă a traiului în Nordul polar întunecat, când era foarte important ca sursă de întreţinere a vieţii prin căldura şi lumina sa; de altfel, Anticul Diodor Sicul în "Biblioteca istorică" 1:94 a consemnat că Zalmoxe "a intrat în legături cu Zeiţa Hestia" / Vesta (protectoarea focului din cămin şi a gospodăriei, celebrată la fiecare 1 III).

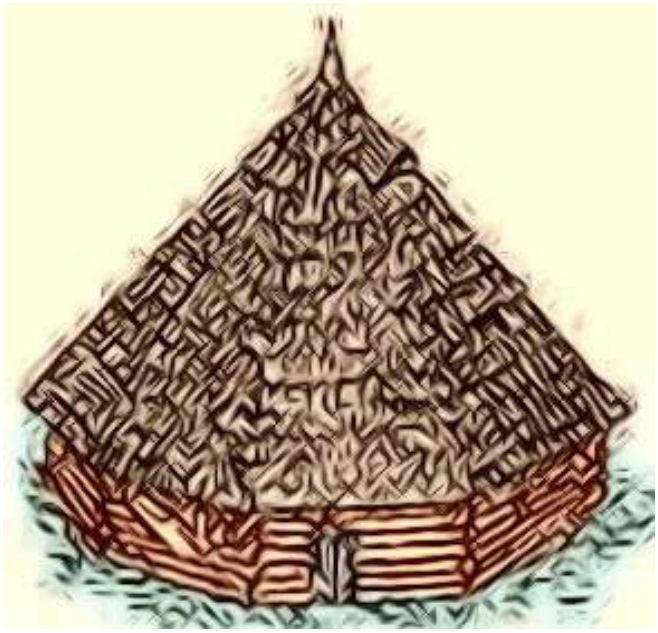

Case circulare Geto-Dace

Tehnica construcţiilor din bârne aşezate în cununi orizontale - aşa ca în arhitectura ţărănească din România - corespundea descrierii arhitectului Roman Vitruviu (80 î.C. - 23, contemporan Geţilor), care a amintit-o în legătură cu arta de a construi în Colchida / Caucaz; e de ştiut că Geto-Dacii se ocupau şi de fabricarea geamurilor, atelierele de tras geam din Banat fiind cele mai vechi din Europa: sticla pe atunci era foarte scumpă. La Sanctuare = locaşurile de Cult ale Geto-Dacilor, formele construcţiilor în general erau dreptunghiulare la Geţi / ataşaţi Gliei şi circulare la Daci / ataşaţi Cerului. În anul 1993, preotul Dumitru Bălaşa afirma că în spaţiul Ghet din mileniul II î.C. erau menţionate preotesele ce întreţineau în vetre focuri sacre şi urmau un cod de legi "frumoase" ori - mai corect exprimat - Legile Frumoaselor sau Amazoanelor, din prisma vechimii înrădăcinate în matriarhatul neolitic, astfel cum a cercetat în

anul 2020 Dr. Mădălina Antonescu (cunoscute ca blajinele legi "Be-lagine" / Belagine = legi de suflet, respectiv legi Pelasge); la sfârşitul Epocii Bronzului, o parte dintre Gheţi s-au regăsit şi ca Ghetuli în Sahara, plecaţi datorită suprapopulării Dunării inferioare, în N African întemeind Gaetulia (Biblia în "Facerea" 10:25 a scris despre Semitul Peleg - strămoşul lui Avram - că avea acel nume "pentru că în zilele lui s-a împărţit pământul": atunci s-au dezmembrat ultimele zone ale Pelasgiei / Imperiul Pelasg). Zeul suprem al Gheţilor a fost Zalmoxis - "zalmos" însemna piele de urs în Tracă sau de lup în Frygiană - care şi-a primit legile de la Hestia / Vesta, protectoarea căminului, al cărei foc sacru era înnoit la fiecare 1 Martie. Metateza sa a fost Zamolxis: în anul 2008, profesoara Cotan Prună a arătat că privind Zeitatea Gheţilor, în aria lor exista "Za" însemnând "Sfântă" / mult timp preotesele şi preoţii servind împreună, Za-moşu - adică Sfântul bătrân, conform studiului din anul 1993 al Mioarei Călușiță - devenindu-le în timp divinitatea supremă (considerat Hiperboreu în secolul II - chiar timpul venerării sale - de către teologul Clement din Alexandria şi ca primul legiuitor al Geţilor de către episcopul Suedez Carol Lundi în secolul XVII), având valoarea semantică a temei de "puterea Pământului", existentă ca "zemelo" la Frygieni, apoi "zeme" în Lituană, "zemlia" în Slavonă, etc.; de altfel, în Română "zeama" (ca suc legat de roadele Pământului) în vechime putea fi băutura Soma servită ca talisman - pentru care se folosea cuvântul "mol" - astfel încât "za-mol" însemna "Sfântul talisman". Inclusiv numele Moldova / "Mol-dova" e un hidronim, după cum a demonstrat în anul 1982 lingvistul Dragoş Moldovanu în "Etimologia hidronimului Moldova"; e interesant şi că în Estonă (limbă Finică) "muld" = "pământ" iar Finicii au "vene" pentru "barcă": în accepţiune Baltică - Nord Europeană, adică HiperBoreană - literalmente Moldovenii ar fi "barcagii Pământului". Tracii au numit pielea ursului din pădure ca "zalmos" / "zal-mos", deoarece Sfântul din vechime (Zeul-moş al păstorilor) îmbrăca la Geţi - ramura lor Nordică - aşa ceva; iar Frygienii au numit pielea lupului ca "zalmos" şi observând steagul Geto-Dac tipic. Asemănător cu parcursul lingvistic de la Zânele Gheţilor la Grecul Zeus, se poate remarca silaba Ga de la sfârşitul Gherga / Gher-Ga ori particula "Ghe" din începutul Gherga: de la pronunţia pentru Gheia / Geia - Mama / "Muma" Pământului - la Gheţi / Geţi. "Lexiconul" lui Hesychiu din Alexandria, publicat în secolul V, a explicat egalitatea dintre Gheţi şi Gheorgoi, adică ţărani: posesorii şi lucrătorii Pământurilor (trebuie ştiut că în general Grecii vechi numeau rusticii locuitori ai Dunării inferioare ca Gheţi iar Romanii le ziceau Daci); întinderea lor obişnuită a fost în susul Bazinului Dunării până în Bavaria (ai cărui locuitori au fost prima oară menţionaţi în scris abia de "Getica" lui Iordanes din secolul VI, ca Baibari). Pe atunci era jale când se năştea vreun prunc şi veselie la moartea cuiva (acum e invers în acelaşi spaţiu, devenit Bulgar în dreapta Dunării şi Român în stânga Dunării, obiceiul bocitului la înmormântări - de către "neni" = bocitoare - fiind răspândit de Romani, el existând înainte la Evreii vechi, în Canaan). Geograful Roman Mela - cu care a fost contemporan filozoful Seneca şi din care s-a inspirat istoricul Pliniu - a consemnat în "Descrierea Pământului" 2:2 că "Tracia este locuită de un singur neam de oameni - Tracii - având însă fiecare alt nume şi alte obiceiuri; unii sunt sălbatici şi cu totul gata să înfrunte moartea, mai ales Geţii. Acest lucru se datoreşte credinţelor lor deosebite; unii cred că sufletele celor care mor se vor întoarce pe pământ, alţii socotesc că, deşi nu se vor mai întoarce, ele totuşi nu se sting, ci merg în locuri mai fericite iar alţii cred că sufletele mor negreşit, însă că e mai bine aşa decât să trăiască. De aceea, la unii sunt deplânse naşterile şi jeliţi nou-născuţii; dar dimpotrivă, înmormântările sunt prilej de sărbătoare şi le cinstesc ca pe nişte lucruri sfinte, prin cânt şi joc. Nici femeile nu au o fire slabă. Ele doresc din calea afară de mult să fie omorâte deasupra cadavrelor bărbaţilor morţi şi să fie îngropate împreună. Pe ţărm, aproape de Istru, se află Histropolis / Histria, Tomi / Constanţa - întemeiată de Milesieni - apoi Callatis / Mangalia, portul Caria şi promontoriul Tiristis" (adică Ghirighis / Kali-akra 43,22 lat. N, 28,28 long. E). Filozoful Enea din Gaza - decedat în anul 518 - a scris: "Geţii sugrumă pe cei mai frumoşi şi mai buni dintre ei şi îi fac astfel nemuritori, după părerea lor". Se poate observa coincidența dintre Zeul Cerului Zalmoxe / "Zal-moxe" - "zeul-moş" îmbrăcat în piele de urs sau de lup - al Dacilor către care făceau jertfe umane, periodic ei trimițând soli spre el prin străpungerea acelora în suliți și Zeul Focului Zamolxe / "Za-molxe" (patronul solar al Geților) căruia sacrificiile constau, după sugrumarea primilor născuți, prin oferirea către acela a pruncilor incinerați: ambele ipostaze ale prea-înaltului Zeu, ale ambelor populații - de Daci și Geți - convergeau în crudele sacrificii umane, de adulți sau de prunci (în prezent, de pildă creștinii au dispute dacă botezarea e valabilă când se face la prunci ori mai târziu, când persoanele au discernământ, ca palide ecouri ale manifestărilor Antice de legături cu Cerescul divin).

Ilirii în NV Balcanic

Iată ce scria Aromânul Dimitrie Bolintineanu în secolul XIX despre ceea ce exista încă la acel timp: "În Macedonia, la botezul unui prunc, femeile bătrâne plâng, având în vedere nefericirile ce aşteaptă în viaţă pe un prunc,

după ce se face om. Iar pe când la Greci preotul şi naşul suflă, ca să gonească pe diavol, la Români toţi câţi sunt de faţă trebuie să sufle şi să scuipe. Mama nu poate să stea de faţă la botez. Copiii ce se află acolo se trimit să dea de ştire numai că botezul s-a săvârşit şi li se dau bani sau cofeturi". Gheţii considerau absenţa tatuajelor ca lipsă de noblețe (geograful Antic Strabon a notat VII 5:4 că şi locuitorii de lângă Adriatica "se tatuează întocmai ca toate neamurile Ilire şi Trace"; istoricul Roman Apian a precizat: "Grecii socotesc drept Iliri pe cei ce locuiesc între Epir şi Istru"). În Dobrogea / NE Balcanic, interferenţa Grecilor vechi a fost cu Tracii Nordici Gheţi, calificaţi de către Anatolianul Herodot Karka "cei mai viteji şi drepţi" pentru că au îndrăznit să confrunte Perşii din secolul VI î.C., în Asia aliaţii Dahi şi Masa-Geţi reuşind să-l omoare pe Cyrus "cel Mare" / primul Împărat al Perşilor iar în Europa aliaţii Daci şi Geţi permiţându-i Împăratului "Da-rius" = Darius al Perşilor doar tranzitul prin Dobrogea spre Sciţi, numai cu împotrivirea cârmuitorului local din Genucla, pe unde au trecut Perşii atunci Fluviul Dunărea (de fapt, în Vechea Lume Tracii constituiau cel mai numeros popor după Indieni), acelaşi istoric Carian - contemporan unora dintre relatările ce le-a făcut, el fiind din Asia "Mică" - continuând "dar unirea lor e cu neputinţă şi nu-i chip să se înfăptuiască, de aceea sunt ei slabi": Masa-Geţii / Marii Geţi şi Dahii din Asia nu s-au unit cu Geţii şi Dacii din Europa, cu toate că pe atunci Tracii formau cel mai mare popor în Europa (acum în Europa cele mai mari popoare sunt cel Rus - în răsăritul continentului - şi cel German în centrul continentului); istoricul Herodot Karka a scris despre neunirea Gheților EurAsiatici deoarece atunci - în secolul V î.C. - îi percepea ca aceiaşi, însă separaţi geografic, răsăritenii în Asia şi apusenii în Europa (ulterior istoricului Carian Herodot, istoricul Tucidide a atribuit nu Tracilor ci Sciţilor calitatea de a fi fost cei mai numeroşi, afirmând - 2:97 - că "nu se află nici în Europa, nici în Asia, vreun neam care li s-ar putea împotrivi dacă Sciţii ar avea voinţă comună, dar ei nu pot egala alte popoare în ce priveşte buna chibzuială şi solidaritatea"). Întâlnirea numeroşilor Traci şi a numeroşilor Sciţi era la gurile Dunării, unde trăiau numeroşii Geţi.

Reconstituiri ale Geţilor

Gheţii erau mari consumatori de porci, aşa după cum a confirmat Macedoneanul Aristotel în secolul IV î.C. (dar şi arheologia). Vitejia Gheţilor a impresionat în aşa fel încât după războaiele cu ei totuşi Romanii i-au angajat cu miile până în garnizoanele din Syria şi Anglia (Dacia a fost ultima Țară din Europa cucerită de Romani - doar parţial - şi prima pe care au părăsit-o, căci scopul Roman a fost jaful / de altfel, Romanii numeau Dacii din Valea Mureşului, din actualul judeţ Alba, până în Banat, ca "Albocensi"; Romanii erau aşa de disperaţi după aur încât scoteau de la morţi orice podoabe de aur înaintea înmormântării, o lege / tabulă enunțând: "Să nu se îngroape mortul cu aur, căci se comite o fraudă"). Dr. Neagu Djuvara în "Civilizații şi tipare istorice" a presupus o "goană după aur" declanşată în Imperiul Roman pentru bogățiile Carpaților Apuseni / adică ale Daciei, ceea ce ar fi determinat apariția în N Dunării a tot soiul de aventurieri - cetățeni Romani din cotloanele Imperiului - vorbind tot soiul de limbi / printre ei Latina fiind chiar minoritară. Savantul a mai scris: "sociologii au constatat, pe exemple contemporane, că 'personalitatea de bază' nu se schimbă înainte de trecerea a 3 generații. Când părăsim domeniul asimilării unei familii sau a unui mic grup pentru a observa aculturarea unui ansamblu mai vast - o națiune, de exemplu - care anume semne ne permit să afirmăm că procesul de aculturare este terminat sau că cel puțin el a ajuns la stadiul în care este ireversibil? Desigur, va fi existat înainte o întreagă serie de alte gesturi, de alte semne de supunere, precum adoptarea anumitor tehnici și a anumitor științe, adoptarea costumelor, a manierelor, a jocurilor, adesea și a habitatului și a mobilierului dar numai când unitatea aculturată este capabilă 'să creeze' în stilul adoptat putem s-o considerăm definitiv asimilată. De cele mai multe ori, ne e greu să determinăm punctul de plecare al procesului de aculturare și deci durata perioadei de incubare. (Într-adevăr, mergând de la vârsta adultă a unui individ până la copilăria bunicilor lui, e regăsită suta de ani, la unii fiind și mai mulți ani)". Privind Geto-Dacii ocupați, odată cu distrugerea capitalei lor Sarmisegetusa de către Romani în anul 106 ar putea fi socotită începerea aculturației; ținând cont și de indicația istoricului Herodot despre durata în Antichitate a 3 generații / secol, înseamnă că la începutul secolului III la nivelul primelor familii s-ar fi putut observa aculturarea, însă tot în acel secol III Romanii s-au retras din N Dunării, ceea ce înseamnă că la nivelul populației aculturația n-a prea prins cheag (nici o parte nu a reușit aculturarea celeilalte): Romanii s-au întors de unde au venit - aproape la fel de Culturalizați cum au sosit - iar autohtonii strămoși-Români și-au văzut mai departe de viața lor

liberă, aproape la fel de Culturalizați cum erau în vatra lor milenară înaintea acelui vremelnic episod Nord-Dunărean al ocupării de către Sudiști. Ar fi de observat și perioada de un secol jumătate dintre decesele Regelui Decebal și Împăratului Burebista, cârmuitori ai Geto-Dacilor dușmăniți de vecinii Romani: atunci numai - în acea perioadă Antică - a funcționat capitala Sarmisegetusa a Geto-Dacilor (de la întemeiere până la distrugere); anterior și ulterior capitala a fost itinerantă, prin obicei fiind la reședința căpeteniei Geto-Dacilor (oriunde era în întinsul spațiu stră-Românesc).

Exploatările aurifere ale Romanilor

În anul 134, Anatolianul Arrian - pe când guverna Capadochia pentru Romani - a scris în "Arta tacticii militare" că la instrucție oștenii din legiuni învățau "strigătele de luptă strămoșești ale fiecărui neam, strigătele Celților pentru Celți, strigătele Geților pentru Geți" (Romanii nu practicau "Latinizarea" despre care - în mod curios - unii însă susțin că ar fi făcut-o intensiv cu Geto-Dacii la N Dunării, ca niciunde altundeva în Imperiul Roman); recruților din Dacia ocupată în trupele auxiliare Romane li se ziceau "Phrygi" / adică Frygiani: evident că la acel timp așa ceva era în referință cu sorgintea știută a lor din acea zonă. Imperiul Roman nu s-a ocupat de Latinizarea provinciilor sale (în acest sens nu sunt dovezi, nici unde pe cele 3 continente); nu a existat nici un program Imperial de școlarizare Latină: Romanii nu au investit în Latinizări / Romanizări deoarece prin așa ceva și-ar fi ostilizat populațiile din vastul teritoriu al Imperiului, care nu ar fi acceptat să-și schimbe limbile, Culturile, Tradițiile, etc. (Imperialii Romani aveau destule alte probleme, anume cu răzvrătiri - răscoale, războaie - probleme economice, probleme logistice / de transport, construiri, ș.a.m.d.), ofertarea supremă în Imperiul Roman pentru supuși fiind posibilitatea dobândirii cetățeniei Romane, ca favoare principală. Geograful Strabon VII 3:2 în secolul I a scris că Geții, Dacii și Tracii vorbeau aceeași limbă iar despre Împăratul Maximinus / Maximian din secolul III, foarte iubit de Geți, ca și cum ar fi fost de-al lor - Trac care a cârmuit Imperiul Roman înaintea retragerii din N Dunării - istoricul Symmachus din secolul V a notat că la început "era neștiutor de Latină" (conform lui Iordanes în "Getica" 84, acela când s-a cunoscut cu Împăratul Roman Septimiu Sever - care era de origine Ghetul - i s-a adresat "în limba părinților săi". Deoarece cazul lui n-a fost izolat - tata fiind Get și mama fiind Alană / conform lui Iordanes în "Romana" 281 - se pare că procesul "Latinizării" n-a prea funcționat în timpul ocupației Dunării inferioare de către Romani; în "Pentarhia" din anul 2010, Dr. Ioan Mălinaș a identificat Alanii ca Oseți, adică erau Iranieni din Georgia): e de știut că numele de familie al uriașului Dac Maximin a fost Dara (așa a consemnat istoricul Român Petru Maior 1756-1821). Geto-Dacii vorbeau un Grai Rumânesc, aparținând limbii anterioare Latinei (iar teoria pierderii propriei limbi de către autohtoni pentru a-și însuși Latina populară - limbă a administrației ce apoi a și dispărut - e evident anacronică, vorbirea Românească, folosind cuvinte Românești, având rădăcini multimilenare). Situația vizează logica înainte de lingvistică: aceiași care afirmă că nu știu cum era limba Geto-Dacilor, totuși "știu" că datorită Latinei folosită de oficialii Romani a fost generată o limbă nouă, Româna (afirmând necunoașterea limbii vechi dar susținând că apoi a fost o limbă "diferită" = "nouă" nu-i un proces rațional, deoarece n-are referință / e fără reper; când nu e știut ce a fost înainte / inițial, e chiar hazardat să se știe foarte precis doar că apoi a fost "altceva", argumentarea motivațională - că de ce s-ar fi întâmplat așa - fiind însă secretă, public neîmpărtășită nimănui de asemenea cercetași). Lingvistic e vizat alt "miracol": după ce oficialii Romani - formând o minoritate între militarii și coloniștii care au trecut Dunărea pe malul stâng al Fluviului, însă numai în Banat, Bănie / Oltenia și părți din Muntenia sau Ardeal, acelea fiind zonele stăpânite - au utilizat Latina de-a lungul celor doar câteva generații cât a durat ocuparea puținilor Geto-Daci (în Crișana, Maramureș, Muntenia, Moldova, inclusiv Basarabia și Bucovina n-au fost Romani dar au fost Geto-Dacii liberi, mult mai numeroși decât cei ocupați), limba Română a rămas remarcabil de omogenă milenar, de la Nistru până la Tisa; cum de s-a petrecut asemenea fenomen, explicat propagandistic despre Română - din grupul limbilor Românice, cu schimbarea diversionistă în "grupul limbilor Latine" - ca limbă declarată final formată spre sfârșitul mileniului I (un timp Medieval când Latina abia de mai era cunoscută în unele cancelarii) nu convinge însă cercetătorii serioși, spre comparație în Peninsula Apeninică / Italică - "patria" Latinei - o mulțime de dialecte puternice Românice / Italice dăinuind până în Epoca Modernă, fiind necesară politică de stat lingvistică intensă impusă de capitala Roma pentru uniformizare Italiană din secolul XIX, exercitată și în prezent, în secolul XXI, prin sistemul național Italian de educație, prin mass-media, etc.: în Italia, eforturile naționale n-au fost pentru limba Latină, ci pentru limba Italiană (dar în România, chipurile a reușit impunerea Latinei într-un timp Antic mai scurt decât cel dedicat în Epoca Modernă impunerii limbii Italiane în Italia). Savantul Român Gabriel Gheorghe a enunțat: "Colonizarea Daciei (fără precizarea provinciilor din care proveneau coloniștii) ar fi fost masivă (fără a fi indicate sursele pe care se sprijină afirmația), autohtonii învățând destul de repede limba latină, poate cu accent străin (prezumție, căci se știe bine că azi, cu manuale și caiete, cu profesori buni și meditatori, după un deceniu sau mai multe de studii clasice, chiar un profesor de latină nu vorbește latinește), după care limba autohtonilor și-ar fi pierdut importanța (rămânând de uz familial), etc. Argumentele / dovezile că lucrurile s-au petrecut așa - și nu altfel - unde sunt?" Mai mult, presupunând - prin absurd - că Dacii ocupați ar fi fost determinați să-și schimbe limba în Latină, întrebarea firească ar fi despre limba prin care au reușit apoi aceia să se înțeleagă cu Dacii liberi (inclusiv modul didactic și pedagogic prin care

mai puținii Daci ocupați i-au învățat pe mai numeroșii Daci liberi noua limbă).

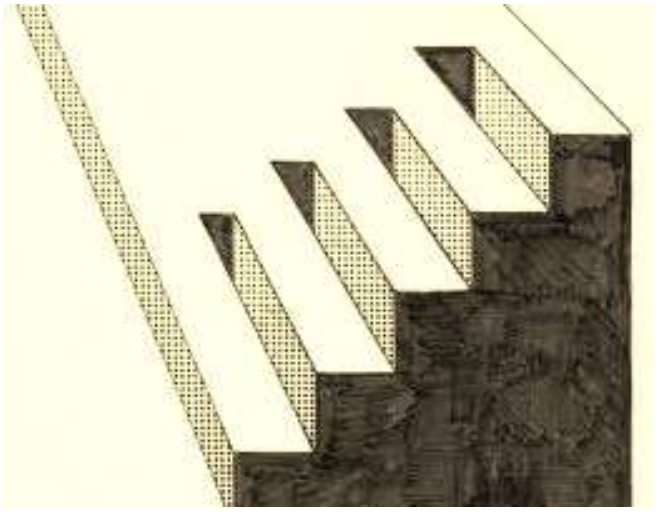

Istoricul Francez Felix Colson (1804-1870) a scris în anul 1839: “De ce familie trebuie să-i apropiem pe locuitorii vechii Dacii şi pe cei din triburile Valahe din Turcia Europeană? Aparţin ei vechii naţionalităţi a Pelasgilor? Descind ei din colonişti Romani? Tracia era locuită de o naţiune cu originea diferită: ea recunoştea supremaţia Pelasgicei Troia. Monumente indestructibile, imense blocuri de piatră îngrămădite - numite Ciclopice - atestă dominaţia marii familii Pelasge. Învinsă şi supusă de Eleni şi Romani, ea i-a iniţiat în teologie. Toate mărturiile dovedesc că Pelasgii şi Romanii cinsteau Insula SamoTracia ca pe o mamă comună. Pelasgii îi adorau pe zeii subpământeni care ocroteau comorile gliei; mineri şi agricultori, ei răscoleau pământul pentru a scoate din el aur şi grâu. Dacii - de origine Pelasgă - se întindeau între Pont şi Tisa, de la Nistru la Istru, regăsindu-se inclusiv în Tesalia, Macedonia, Epir, etc. În partea Europeană a Turciei, aproape toţi bărbaţii aparţinând acelor triburi au fost păstori şi agricultori. În fiecare primăvară, migraţiile păstoreşti erau precedate de slujbe religioase: în acea vreme, pământul - proprietate comună - era împărţit de cei mai vârstnici şi de preoţii aşezărilor; grija cultivării câmpurilor era lăsată Vlahilor care nu migrau. Aici - şi astfel - găsim aşadar obiceiurile Pelasgilor, aşa cum au fost păstrate de tradiţie şi de relatările istoricilor. Ce ne dezvăluie limba privitor la naţionalitatea Pelasgă şi Dacă? Idiomul Vlahilor este cel al Pelasgilor, format de 3 milenii. Era vorbit în Pind cu mai mult de un secol înaintea sosirii Romanilor. Sub împăratul August, în toate Panoniile era cunoscută limba Romană; în Peonia, în Pelasgonia - pe care Eschil a numit-o Pelasgia - în cantoanele Epirului şi Tesaliei, ocupate de Pelasgi, Dialectul Vlah nu a fost împrumutat de la stăpânitorii lumii de atunci. Din contră, Romanii au fost cei care vorbeau limba Pelasgilor. Mai mulţi autori i-au desemnat pe Italici ca Pelasgi iar Siculii erau Latini; Troianii lui Enea - a căror co-sanguinitate cu Pelasgii a fost atestată de toate relatările - au adoptat împreună cu băştinaşii numele comun de Latini. Herodot i-a numit Tesalieni pe Pelasgii care au colonizat Italia. Este evident că urmaşii Pelasgilor care locuiesc aşa numeroşi în munţii ce au fost leagănul rasei lor străvechi, ai celor care populează vechea Dacie, vorbesc şi acum limba naţională care - în Italia - a dat naştere Latinei. De la Herodot - care îi deosebea pe Pelasgi de Eleni - ştim că primii formau o naţie diferită; ei vorbeau o limbă proprie care nu era Greaca şi pe care Elenii au calificat-o drept Barbară. Pelasgii au dus în Italia piatra vetrei casei (Hestia Vesta) şi piatra de hotar (Zeus Herkeios), temelia proprietăţii: pe acea bază dublă s-a construit edificiul dreptului civil. Totul concură la a dovedi că dialectul naţiunilor Pelasge a devenit limba Latină. Pelasgii Tesaliei, Macedoniei, Epirului, Panoniei şi Daciei au vorbit şi şi-au păstrat dialectul naţional - Pelasgic Vlah - care a dus în Italia numele de Latin. Dialectul Pelasgic Vlah în Dacia n-a fost exportat nici de legiunile Romane, nici de coloniştii războinici, transplantaţi în puncte limitate şi fortificate ale Regatului lui Decebal; aceia au trăit cam un secol dincolo de Dunăre, aproape complet izolaţi, prin propria lor constituţie, de masa naţiunii Dace (putem spune doar că - în afara cetăţilor - raporturile cu Romanii s-au mărginit doar la cele pe care învinşii le-au avut cu funcţionarii publici). Dialectul Valah exista de mai înainte; a subzistat mai ales în toate părţile care n-au fost ocupate de cuceritori. O foarte mare parte a Pelasgilor s-a sustras dominaţiei Romane: ei îşi duceau viaţa departe de taberele şi de coloniile fortificate ale Romanilor; nu e nici o îndoială că acele grupuri care au rămas independente vorbeau în dialectul naţional. În nici o istorie nu am citit cum că Dacii ar fi fost constrânşi de către cuceritori să adopte limba Latină; ei au fost învinşi şi au trăit precum toţi învinşii Imperiului. Presupunând - ceea ce n-a fost cazul - că Roma ar fi avut ideea să stârpească idiomul acelora, timpul ar fi lipsit pentru împlinirea unei aşa josnice operaţiuni; spunem adevărul atunci când susţinem ideea că a fost imposibil să se nimicească Graiul Dacilor, care erau foarte legaţi de tradiţiile lor naţionale. Persecutaţi de aproape 2 milenii, ei sunt şi acum întocmai cum au fost gravaţi pe Columna lui Traian; plugarii Români şi-au păstrat - în toată puritatea - tipologia învinşilor gravaţi în monumentul triumfal al Romanilor: credincioşi deprinderilor părinţilor lor, Pelasgii Valahi poartă opinci, căciuli din piele de miel (ceea ce i-a făcut să fie numiţi Pileati), vesta / haina din piele de oaie - umil veşmânt secular - costumul celor înfrânţi, dispreţuiţi de stăpânii lor Romani”. La căciulile Geto-Dacilor se poate observa că erau încovoiate în față ca pliscul acvilei / străvechea pasăre totemică: spre deosebire de îmbrăcămintea Geto-Dacilor - la care doar bărboşii din elite purtau căciuli - înfăţişarea Romanilor era diferită: raşi, cu tunici, cu sandale, etc. (spre exemplu, inclusiv în perioada interbelică, ţăranii Români au purtat opinci / în majoritate). Portul Tradițional al Românilor a fost - până în Epoca Modernă - cel al Dacilor, nu cel al Romanilor; în ciuda realităților însă (inclusiv a faptului că Românii mereu s-au îmbrăcat ca Dacii, cu opinci și ii, nu ca Romanii, cu sandale și tunici), există azi susținători că Românii s-ar trage din Romani: opiniile acelora sunt fanatic de ferme, aspectul Geto-Dac fiind înăbușit de cel Roman (în viziunea lor). În secolul XIX, Gheorghe Cârțan / zis Badea Cârţan - Român Ardelean, despre al cărui bunic din partea mamei în anul 2011 cercetătorul Ioan Galdea a scris că “a ajuns cu oile în căutarea ierbii până în Caucaz” - când a mers la Roma având opinci în picioare, presa Italiană de atunci a reacţionat sub forma că “un Dac a coborât de pe Columnă” (iar nu un Roman, așa cum ar fi corespuns propagandei descendenței Românilor din Romani); scriitorul Mugur Gheorghe, care i-a priveghiat ultimele clipe din viață, i-a spus: “Bade Gheorghe ești un erou. Ai luptat toată viața ca nimeni altul, pentru țara și poporul românesc. Urmașii nu te vor uita!”

George Cârţan la columna lui Traian (anul 1899).

În anul 2014, Dr. Nelu Zugravu - profesor la Facultatea de Istorie a Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi - a studiat aspectul exterior al Geto-Dacilor şi a susţinut că: “Despre aspectul fizic al geto-dacilor cunoaştem unele lucruri sigure, fie din descrieri contemporane, fie din reprezentările plastice ale artiştilor timpului. Dacii erau o seminţie de oameni înalţi, cu părul şi pielea de culoare deschisă, blond-roşietice. Bărbaţii aveau părul şi barba bogată iar femeile purtau părul adunat pe tâmple. Îmbrăcămintea dacilor se asemăna mult cu portul tradiţional al ţăranilor români, mai ales al celor din zonele montane. Bărbaţii purtau iţari şi cămaşă largă, încinsă cu brâu iar iarna cojoc de oaie şi o glugă prinsă la gât. Femeile purtau fotă, cămaşă şi haină încreţită. Nobilii îşi acopereau capul cu o căciulă ascuţită, ca semn al rangului, spre deosebire de restul populaţiei, care avea capul descoperit”. Anticul Strabon a observat că Gheţii aveau aceiaşi constituţie ca Pelasgii din Capadochia: preoţii formau casta dominantă - slujind altare şi totodată fiind cârmuitorii - concentrând puterile politică şi juridică, istoricul Anatolian Dio Chrysostom 40-120, contemporan şi el Gheţilor, comunicând că dinastia cârmuitoare a acelora era una “Zarabă” (denumire rezultată din combinarea “Za” însemnând Sfânt şi “rabi” pentru cârmuitori, el relatând în “Discursuri” 72:3 că “Geţii aveau pe cap un fel de căciulă cum purtau înainte vreme Machedonii”). Anatolianul Strabon afirma că în provincia Romnena cei din Capadochia adorau atât pe Marea Mamă cât şi pe Zeus, sub numele Dakiu; de altfel, o aşezare în răsăritul Capadochiei a fost pe atunci Dacus Euphratis. “Tabula Peutingeriană” (harta drumurilor Romane din secolul III, păstrată acum la Biblioteca Imperială din Viena / capitala Austriei) nota zona Gheţilor Gaete nu ca Dacă, ci ca Dagae:

În anul 2004, lingviştii Ion Cârstoiu şi Constanţa Anghelescu - prin “Dicţionar etimologic” - au explicat: “Este cunoscut că istoricii antici numeau populaţia de pe teritoriul actual al României daci sau geţi. Părerea noastră este că la origine dacii n-au fost altceva decât o populaţie de munteni, de locuitori de la munte şi deci nu ar fi exclus ca numele lor să însemne chiar ‘muntean’. Sensul provine din cuvântul ‘dag’ ce însemna ‘munte’. Azi mulţi munţi din nordul Indiei, Iran şi Anatolia poartă nume compuse cu ‘dag’ în final (spre răsărit e schimbat în ‘tag’ sau chiar ‘tai’: Altai); la unele populaţii din răsăritul mării Caspice, cuvântul ce înseamnă ‘munte’ este ‘dah’. Din punct de vedere fonetic, numele dac se poate explica plecând de la ‘dag’ (munte) sau de la varianta sa ‘dah’, căci se ştie - conform şi Tratatului de istoria limbii române editat de Academie - că ‘romanii au redat în scris sunetul h prin c’; se poate explica numele dac şi direct din ‘dag’, căci ‘g’ în poziţia finală se asurzeşte la ‘c’ în mai multe limbi indo-europene. Chiar în sânul poporului român de astăzi, partea României de la sud de Carpaţi este numită Muntenia, deşi etimologic numele se potriveşte numai locuitorilor de la munte. Astfel, locuitorii străvechiului Elam se chemau tot ‘munteni’ iar Elam însemna chiar ‘Muntenia’ (marele istoric Vasile Pârvan formulase ideea că numele dacilor este probabil iranian). În Caucaz, Daghestan înseamnă ‘ţară muntoasă’. Carelii din Peninsula Scandinavă îşi explică numele prin cuvântul ‘gara’, ce în documentele vechi lituaniene şi letone însemna ‘pământ muntos’ (comparabil cu slavul ‘gora’: munte). Termenul armean - limbă înrudită cu traca - de ‘get’ pentru ‘râu’ coincide în întregime cu numele poporului get; astfel, geţii erau ‘râurenii’ (însemnând ‘cei de pe râuri’) din bazinul Dunării inferioare”. (Este relevant de exemplu că la S de Bazinele Gangelui şi Indului se întinde uriaşul Platou Deccan ori că actuala capitală a Bangladeşului e Dhaka 23,42 lat. N, 90,22 long. E). Academia Română precizează că Dacii preferau să se aşeze pe înălţimi, de aceea ei fiind şi în migraţia Vestică, spre partea superioară a Bazinului Dunării, conducând astfel la denumirea provinciei Romane Dacia; istoricul Roman Iunian / Justin a scris în timpul când Dacia făcea parte din Imperiul Roman (“Epitomul istoric” 32) că “Dacii erau descendenţii Geţilor”. Timp de milenii, într-o zonă largă a fost utilizată căciula tipic Getă / Dacă - ştiută şi ca Frygiană, etc. - pe care de exemplu Elenii vechi n-o purtau, după cum se poate observa:

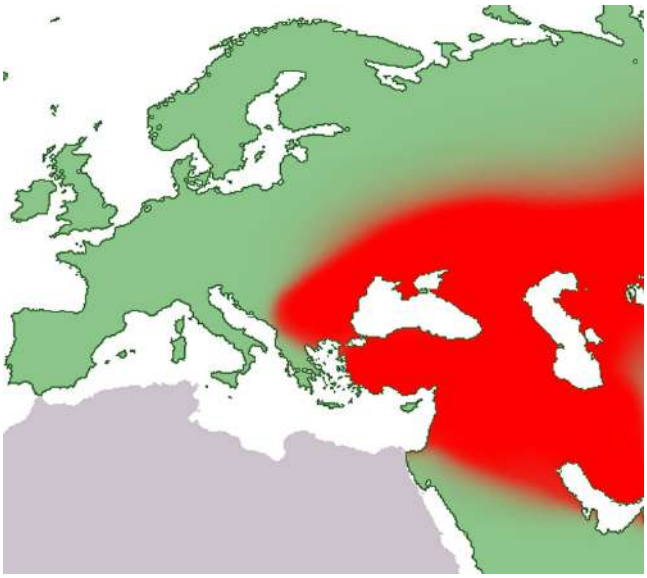

Răspândirea căciulii Getă

De exemplu, tiara papală - coroana conică - a provenit din căciula Frygiană / Getă (denumită “pilos” în Greacă, “pileus” în Latină); originea sa - purtată în Epoca Bronzului de Troiani ori de Hitiţi în Anatolia - era pastorală, din Epoca Pietrei, fiind un simbol falic al fecundității și fertilităţii, onomastica sa Antică Europeană de altfel redându-i asemănarea cu organul sexual masculin, aproape literalmente arătată de versiunea Română (în Bazinul Mesopotamian purtarea mitrei - cuvânt Persan compus din silaba maternă “Mit” și silaba paternă “Ra” / Sanscrit Mitra însemnând “Prieten” - ori în Bazinul Nilului sub forma coroanei Gherga din piele a primilor Faraoni fiind printre exemplele străvechi iar mult ulterior apoi, “mitro-polit” / mitropolit și “mitro-polie” / mitropolie derivând la ortodocși din așa ceva).

Afrike / “A-Frike” = Frygia

Magii din Ghergania - respectiv “Câmpenii” de acolo - au fost celebri cu portul tichiei / căciulii ţuguiate (înfășurată cu pânză pentru susţinere, având denumirea Iraniană de “mitra”, ce a născut turbanul în Asia Centrală; inclusiv în Extremul Orient - ca de exemplu în IndoChina - purtările pălăriilor conice, cu aceeaşi sorginte falică, sunt şi acum distinctive, fiind de remarcat și că uterului ori placentei

i se zicea popular de către Români "mitră", în sensul de matrice). În anul 1988, savantul Mahdi Hassan din Paki-stan a afirmat: "Observarea în natură de către străvechii vânători şi apoi păstori a reproducerii animalelor au indicat un rol mai activ masculin, în timp falusul devenind mai important decât vulva. Sacralitatea din cele mai vechi timpuri ale celor 2 organe genitale a fost demonstrată în lume la multe triburi, divinul fiind venerat prin reprezentarea simplificată / abstractă a organelor reproductive, sexualitatea reflectând puterea creativă. Penisul a devenit emblematic pentru forţa generatoare, credinţa în capacitatea sa conferindu-i nemurire: imortalizarea puterii zeilor a fost prin asocierea lor cu organul sexual masculin, bazarea pe aşa emblemă datorându-se credinţei că nemurirea - tipică lor - se transfera cu acelaşi rol penisului; ca atare, Cultul Falic pentru creşterea fertilităţii s-a bucurat de o imensă popularitate în Vechea Lume. Zeii creatori - cei ai fertilităţii - erau înfăţişaţi în forme falice, astfel fiind fixată ideea nemuririi; purtatul de robe lungi - mantii, ca de exemplu khirqa - sau acoperirea capului cu o căciulă falică s-au înscris cultului, în Asia, Africa şi Europa (înţelepţii hinduşi erau îngropaţi cu o piatră falică în prelungirea capului - pentru a le fi asigurată nemurirea - proiecţii similare fiind utilizate în venerarea lui Hermes din Europa, etc)."

Tiară

Turban

IndoChina

Cercetătorul Român Dan Dulciu a scris în anul 2008: "Amuleta este un obiect purtat de persoanele superstiţioase, care îi atribuie puteri miraculoase; obiceiul de a purta amulete este foarte vechi. La egipteni se purta la gât un scarabeu, în timp ce tinerii romani purtau la gât un falus". În "moda" Antică, Geto-Dacii (chiar dacă erau "integraţi" lumii Barbare) nu făceau excepţie: întâlnirea lor (purtând căciuli falice) cu Romanii (având amulete falice) a fost de fapt a celor ancoraţi într-un Cult Falic străvechi, anterior lor; pe lângă Cultul Falic, Geto-Dacii şi Romanii mai aveau în comun elemente de Grai, respectau sincron simbolul lupesc, etc. De altfel, Gheţii au utilizat şi încovoiata sabie-seceră folosită de Anatolieni, inclusiv de pildă de Lyciani, în plus academicianul Român Alexandru Odobescu afirmând în anul 1872: "Cuţitul Dacilor seamănă mai mult, la tăiş şi la mâner, cu 'kinjalul' Cercheşilor". Forma căciulii Geto-Dace putea fi - în ultimă instanţă - reprezentarea ciocului păsării de pradă; cuvintele "cioc", "căciulă", "cucă", "Kogaionon", etc. puteau fi co-radicale. Forma căciulii avea un arhetip extrem de vechi, existent inclusiv în Cultura Gumelniţa / de la sfârşitul Epocii Pietrei; e posibil ca la origine să fi fost o căciulă / mască şamanică în forma capului de pasăre răpitoare (diurnă sau - poate - nocturnă): "cioc" şi "cucă" sună asemănător iar acvila apare reprezentată în ceramica Geto-Dacă. Gherganii erau anteriori Gheţilor din ceea ce ulterior a fost numită Dacia / ca N Traciei; e de observat că în Bazinul Dunării denumirile de Geţi din Anatolia, respectiv Daci / Dagi din Daghe-stan sau din Capa-Dochia, au rămas în istorie deoarece erau ale păturilor cârmuitoare (ele fiind totuşi ale unor populaţii minoritare proporţional, faţă de majoritatea indigenă). Stabilit pentru mult timp în Moesia / N Imperiului Bizantin, istoricul creştinat Iordanes / Iornande (Gal Anatolian, neamul său - în amestec Cun / ulterior Cuman - lucrând pentru Alani, numele fiind derivat din Gordion), care a scris "Getica" în 551-555, a indicat că Gheţii - consideraţi de el la fel ca Goţii - erau descendenţii Ghergarelor Amazoane; el a mai scris în "Getica": "40. Până într-atât de lăudaţi erau Geţii, încât s-a spus că la ei s-a născut Marte, pe care fantezia poeţilor l-a numit Zeu al Războiului, de unde şi Vergiliu spunea 'Tatăl Gradivus / Gradius, care ocroteşte ogoarele Getice'. 41. Pe acel Marte Geţii l-au adorat întotdeauna cu un cult sângeros (căci prizonierii ucişi erau jertfe ale lui), socotindu-l Zeul Războiului, care nu poate fi îmblânzit decât cu sânge omenesc. Lui i se dedicau primele prăzi, lui i se atârnau de trunchiuri de copaci hainele luate de la duşman şi i se acorda mai multă pietate religioasă decât celorlalţi zei, fiindcă li se părea că divinizându-l pe el îşi divinizau propriul strămoş". Este de remarcat că Geţii - respectându-l pe Gradius - agăţau prăzile în copaci la fel ca Troianii înaintea lor şi e de observat despre centrul politic al Geţilor că era la cetatea Haţegului / Subcetate şi despre centrul religios al Geţilor că era Grădiştea Muncelului, apendice sacru ţinând de Muncele / Muntele Sacru Kogaionon (după cum a notat Romanul Dio Cassius "capitala Daciei se spală în Râul Sargetia" / Sâr-Geţia, ce ar fi fost - conform istoricului Român Dan Oltean în "Religia dacilor" din anul 2018 - Râul Grădiștei din Valea Godeanu); cercetătorul Timotei Ursu - de la Academia Oamenilor de Știință din România - a afirmat: "sunt numeroase date că Grădiştea Muncelui era Sanctuar Kogaionon iar în apropiere, Godeanu era punct Montan de observare astronomică". (Este de remarcat că și denumirea Muntelui Godeanu a fost cea de loc sacru, de pildă Goții - succesorii Geților - având "God" pentru "Zeu"; trebuie știut că în zonă există atât Cărășanul / Bănățeanul Masiv Godeanu cu Vârful Gugu - cel mai înalt - cât și Hunedoreanul / Ardeleanul Vârf Godeanu de 1656 metri din Masivul Șureanu: deci în Carpați sunt 2 Godeanu, în cele 2 județe vecine). Istoricul Dan Oltean din Deva / reședința județului Hunedoara - considerând că Muntele Sacru Kogaionon a fost mai josul Vf. Godeanu din Munții Șureanu iar nu mai înaltul Vf. Gugu din Munții Godeanu - a enunțat în documentarea din anul 2021 despre Șaua Lupilor și că Dacii venerând lupii, apoi ziși Wulf în Gotă, și-au avut succesorii știuți (prin derivație) ca Valahi, un exemplu elocvent fiind Wulfila / episcopul care i-a creștinat: "urmașii dacilor din Evul Mediu au fost, timp de un mileniu și jumătate, Wulfi-Valahi-Lupi; în Epoca Modernă, denumirea a fost schimbată" (oficial, în Români). Etimologic s-ar putea considera proveniența lupească Wulf legată de Hyrkania / Ghergania = Țara Lupilor, Avestan lupul fiind "verka", în Lituană "vilkas", etc. deci și inspirată de onomastica Valahă / cu respect totemic pentru lup; în perioada când a apărut Imperiul Roman / totemul ancestralei Rome fiind lupoaica, cu acces mai dificil, în Munții Orăștiei erau Sanctuarele - formând centrul religios al Geto-Dacilor - iar centrul administrativ al Geto-Dacilor (respectiv capitala politică) o aveau în citadela lor principală de pe Vârful Pietriș din apropierea orașului Hațeg, în ceea ce azi e SubCetate, cu acces ușor la drumurile ce veneau din Ținutul Gugulanilor, din Ținutul Pădurenilor și din Ținutul Momârlanilor / Valea Jiului.

Zalmoxe a căutat un loc de unde să poată veghea / observa nestingherit Cerul. Acest loc a fost găsit, era "o locuinţă subpământeană", în fapt o crevasă naturală în apropierea vârfului Muntelui Gugu, care a fost modificată, pentru a obţine un coridor din care se putea observa Cerul într-o anumită deschidere unghiulară. Locuinţa subpământeană, ca un observator astronomic şi poate ca o construcţie ce permitea urmărirea astrelor şi ziua (pentru că se ştie că din fundul fântânilor adânci se poate vedea şi ziua licărirea stelelor, datorită reflexiei razelor de lumină sub un anumit unghi de incidenţă în mediul dat). În plus, dacă lumina soarelui n-ar "estompa" în timpul zilei Cerul, atunci s-ar putea observa cum în 24 de ore constelaţiile se perindă una după alta deasupra orizontului. Terenul ales, un "amfiteatru" cu "amplificare" naturală, datorită orografiei locului, ar fi putut să fi fost incinta sacră, unde, după reapariţie, se asista la "revenirile" Zeului şi de unde acesta îşi făcea cunoscute învăţăturile şi profeţiile / prorocirile pe baza observaţiilor astronomice. Referitor la respectivele cunoştinţe, ele erau extrem de avansate pentru acele timpuri iar istoricul Iordanes a atras atenţia că Geto-Dacii, în timpul Împăratului Burebista şi a marelui preot Dekaineos / Deceneu, cunoşteau "teoria semnelor zodiacului, cum creşte şi scade orbita Lunii, cu cât globul de foc al Soarelui întrece măsura globului pământesc, sub ce nume stelele trec în drumul lor de la răsărit la apus - spre a se apropia sau depărta de polul ceresc - eclipsele solare, rotaţia cerului, regulile prestabilite ale astrelor care se grăbesc să atingă regiunea orientală şi sunt duse înapoi în regiunea occidentală", etc. Amplasarea "observatorului astronomic" din Gugu, foarte concret semnalat pentru prima dată de academicianul Român Alexandru Borza în "Sanctuarul Dacilor" din anul 1942, permite observarea Cerului pe o deschidere de aproape jumătate de boltă. Vârful Cracul Gugului cu "observatorul astronomic" îşi primeşte astfel încă o legitimitate (ştiinţifică, pe lângă cea religioasă). În ce priveşte "observatorul", acesta este o crevasă amenajată în Cracul Gugului, dimensiunile sale fiind: lungime 10 metri, lăţime 2 metri, înălţime 3 metri, altitudinea fiind de 2150 metri. Accesul nu este deloc facil, acolo putându-se ajunge venind doar pe plaiuri, pe creste, dinspre Valea Cernei ori (fapt semnificativ) Depresiunea Haţeg. Piscul secundar al Vârfului Gugu - zis şi Cracul Peşterii - este alcătuit din blocuri de granit dezagregate, peisajul oferit de clivajul rocilor dislocate şi prăvălite de climatul aspru de altitudine fiind spectaculos. Cu toată inaccesibilitatea muntelui şi duritatea rocilor, "peştera" sugerează o muncă titanică de amenajare, intrarea amintind de o poartă megalitică. Realizarea construcţiei subpământene a marelui preot a necesitat calcule şi eforturi, care nu puteau avea decât o motivaţie: o credinţă intensă, capabilă să mobilizeze energii spirituale şi materiale la un înalt nivel. În afară de acel "confort astronomic" necesar, locul trebuia să mai conţină şi unele simboluri ale Marelui Preot, cum ar posibilele elemente de triangulaţie pentru măsurători Cereşti oferite de vârfurile înconjurătoare, panorama din areal fiind copleşitoare. Fapt semnificativ: se ştie că lângă vârful Sacrului Munte Kogaionon al Geto-Dacilor era o grotă iar în Carpaţi doar Gugu - Sacrul Munte al Gugulanilor, cel mai înalt Vârf nu numai din Masivul Godeanu, ci şi din Banat - corespunde acestui important element. La fel ca pe Kailasa din Himalaia ori pe Olimp din Balcani, pe Muntele Sacru nu era permis accesul (aşa cum în V Anatolic pe Masivul Ida era şaua Gargaros - unde credincioşii urcau pe unul din cele 2 Vârfuri - în V Carpatic pe Muntele Kogainon credincioşii urcau până la cavernă, pe culmea alăturată Vârfului Gugu). Despre deosebitele influenţe ale Carianilor asupra Geţilor (mai puternice decât ale oricui din istoria Getă / până când au atacat Romanii, în secolul II): nu întâmplător Carianul Herodot / "părintele istoriei" a scris că pe Insula Samos, populată de Gherghiți Sami, dominată de Muntele Kerkis / Kerketeus de 1433 metri altitudine știut ca aparținând Marii Zeițe Mamă Kirke, înțeleptul Pitagora (discipol mai ales al Carianilor Thales și Hecateu din Milet) a lucrat în secolul VI î.C. cu Salmoxis (Insula Samos e despărțită de țărmul continental prin Strâmtoarea Mykale, fiind la distanța de sub 2 km față de gura Meandrului; numele Strâmtorii era de la Muntele Mykale străjuind gura Râului Meandru, întreaga zonă fiind populată de Cariani, după cum a scris "Iliada" 2:816). Mai mulți autori Antici au consemnat cele știute în Vechea Lume despre relațiile vechilor Greci cu Geții (Gherghiții fiind cârmuitori deopotrivă în Caria, printre coloniștii în Dobrogea - Sciția "Mică" - și respectiv ai indigenilor Geți în Bazinul Istrului / Dunării inferioare). De exemplu, istoricul Antic Herodot - Carian care a trăit în Samos - nu a scris despre vreo influență Getă în Anatolia, ci a scris despre influența Anatoliană / Egeeană în spațiul Get (acum România). Între locuitorii Insulei Samos - Gherghiții Sami - și cei ai Regatului, anume Gherghiții Cariei, apropierile n-au fost doar geografice, ci și de înrudire; se știe - atestările fiind mai ales ale arheologilor Români - că în acele vremuri Dobrogea a fost colonizată de Cariani iar în secolul V î.C. istoricul Herodot Karka, când a consemnat explicit legătura dintre Samos și regiunea Română, de fapt a confirmat literar tocmai așa ceva: Geții și Carianii s-au fost influențat puternic religios reciproc (la putere fiind Gherghiții). Iată un extras din "Istoriile" Anticului Carian Herodot:

"4:95 Fiindcă Tracii îşi duceau din greu traiul nevoiaş, fiind şi nemaipomenit de săraci cu duhul, în vreme ce acest Salmoxis cunoştea bine felul de viaţă Ionian şi un mod de a gândi mai subtil decât cele Tracice, fiindcă trăise alături de Greci şi, dintre aceştia, alături de un învăţat deloc neînsemnat cum fusese Pitagora, a pregătit o sală de ospeţe în care îi poftea pe cei mai de frunte dintre cetăţeni şi-i cinstea, învăţându-i că nici el însuşi, nici tovarăşii lui de ospăţ şi nici urmaşii acestora în veac nu vor muri, ci vor pleca într-un loc unde vor dăinui pentru totdeauna şi vor avea parte de tot ce e mai bun. În vreme ce făcea şi spunea toate acestea, el şi-a săpat în taină o locuinţă sub pământ. Când locuinţa a fost gata, a dispărut dintre Traci şi, coborând în adânc, în locuinţa subpământeană, a trăit acolo vreme de 3 ani încheiaţi. Tracilor le era dor de el şi-l jeleau ca pe un mort, dar, în al

patrulea an, el li s-a arătat dinainte, şi aşa a făcut Salmoxis ca spusele lui să devină demne de crezare.

4:96 Eu nu socot de necrezut toate acestea despre el şi despre locuinţa sa subterană, nici nu le dau cu totul crezare, dar sunt de părere că acest Salmoxis a trăit cu mulţi ani înaintea lui Pitagora. Că va fi fost acest Salmoxis om ori vreun daimon local al Geţilor, n-are rost să mai discutăm. Oricum, aceştia, cu practicile anume pe care le-am descris, fiind supuşi de către Perşi, au urmat restul armatei".

Herodot din Caria avea motive solide să nu creadă că Zalmoxe ar fi fost în Caria discipolul lui Pitagora, căci atunci el ar fi trebuit să fi fost contemporan cu "Zeul-moş" / Zalmoxe: istoricul Herodot s-a născut curând după moartea lui Pitagora - a și locuit pe aceeași Insulă Carianâ Samos - şi ar fi prins în viață discipoli ai aceluia (iar în timpul său Zalmoxe avea Cultul consolidat, ca datând demult, fiind foarte vechi); deopotrivă la Herodot și la predecesorul Pitagora se poate observa că au fost Karka (consonanța "KRK" era atât la Kariani, cât și la Fenicieni iar ambii savanți s-au dezvoltat printre concitadinii Gherghiți).

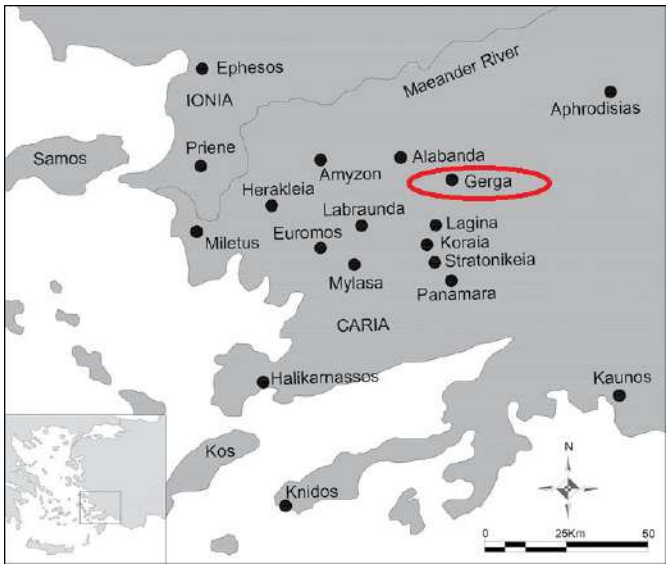

Gherga în Caria
(Dr. Anna Sitz, Universitatea Heidelberg, 2019)

După cum se remarcă, discuția din urmă cu circa 2 milenii și jumătate nu a implicat legătura Geților de la Dunărea inferioară cu Elenii din S Balcanic - nici Pitagora, nici Herodot nu au fost Eleni, respectiv nu au fost Europeni - ci a fost vorba de relațiile Carianilor / Asiaticilor cu Europenii Traci / Geți; pe atunci, Gherghiții din Karia / Caria - având în frunte cârmuitorii Regali de la Sanctuarul Gherga (anume, cler Gherga), cu deciziile luate de către corăbierii Gherga și cu învățați Gherga - colonizau masiv Dobrogea Getă: ei se întorceau pe tărâmul rudelor Heraclide. În Epoca Fierului, după ce Heraclizii / Dorianii de la Dunărea inferioară au ajuns în Caria, ei s-au extins pe coasta V Anatoliană, la miazănoapte de Liga Dorică apărând Liga Ionică. Carianii aveau pe Muntele Mykale - la N de gura Râului Meandru - sacrul oraș Melia, unde sacrificau tauri, loc al Carianilor însă ocupat în secolul VII î.C. de către Nordicii Ioni, pentru a le fi reședința / capitala "Dodecapolis" = "Liga Ioniană" / Pan-Ionică având 12 cetăți (ultima cuprinsă a fost Smyrna / Izmir); anterior istoricului Herodot Karka, geograful Hecateu din Milet / Caria - în fragmentele 1 și 11 - a numit Melia ca oraș Carian: acolo era celebrat - prin Cult Carian - Zeul Poseidon iar Ionienii au ridicat Templul Panionion în secolul VI î.C. (după cum de exemplu au studiat inclusiv Dr. Georg Kalaitzoglu și Dr. Gundula Ludorf în anul 2004).

Liga Ionică
(cu albastru la maxima extindere) cu Dodecapolis

Carianul Herodot a consemnat în "Istorii" 1:142 că (pe lângă Cariana Melia unde a apărut Templul Panionion), 3 cetăți ale Cariei - Priene, Myos și Milet - au ajuns controlate de Ionieni, care mai aveau 3 orașe pe Insulele de lângă țărmul continental iar restul pe litoralul Lydiei; deja la timpul său - secolul V î.C. / începutul Antic - coasta Dobrogei era masiv

populată de coloniști Cariani, plecați de pe meleagurile natale printre Geții Europei tocmai datorită acelor conflicte cauzate în mediul lor autohton din Epoca Fierului (în secolul VIII î.C., un alt "Dodecapolis" - Liga Eolică - a fost în vecinătatea Nordică Ionică / până în fostul Regat Troian, după cum a consemnat istoricul Herodot Karka 1:149, că de la Liga A/Eolică a fost luată cetatea Smyrna / azi Izmir ca ultima în componența Ioniană). După nici 2 secole de la includerea celor 2 Dodecapolis Vest Anatoliene în Imperiul Persan, Gherganii Dobrogei împreună cu Gherghiții Anatoliei au fost alături de Ghergheseii Canaanului la înființarea Decapolis (centrat pe zona Gheșur-Galileea), având 10 cetăți principale - între Damasc / Syria și Aman / Regatul Iordaniei inclusiv - prin decizia Împăratului Alexandru "cel Mare" al Imperiului Makedon; conceptul grupărilor așezărilor în asemenea structuri le conferea forța dăinuirii, de pildă Decapolis populat de Gherghei / Ghirgașiți în Orientul Apropiat - cârmuit de Gherghii din "Sciția Mică" / Dobrogea - existând până la începutul Medieval (s-a încheiat din cauza extinderii islamului acolo). La apogeu, între centrul de putere al Daco-Geților din Ținutul Hațegului și granița Imperiului Roman era Gugu, Muncele Sacru: liderii Daco-Geților în drumul spre Moesia / Balcani ce traversa Dunărea la Gherdap (Porțile de Fier) se opreau pentru rugă Zeilor - începând cu cele spre supremul Zalmoxe - la poalele Sacrului Munte Gugu iar la înapoiere de la Gherdap la Grădișcea tot acolo mulțumeau Zeilor patronați de Zalmoxe; din mărețul areal European stăpânit de Geto-Daci, tocmai în acel relativ mic perimetru al Ținuturilor Gugulanilor și Hațegului se petreceau actele semnificative, de exercitare a puterii atât politice, cât și religioase. Probabil Salmoxis - numit așa deoarece era discipol al "Zeului-moș" Zalmoxe - în cei 3 ani a studiat Cerul din observatorul astronomic de pe Muncele Sacru Gugu; cele notate de Anticul istoric Herodot Karka se aliniau celor ce se petreceau pe atunci, anume contemporana colonizare - din secolul V î.C., aflată în desfășurare - de către Cariani a teritoriilor Geților, începută în Dobrogea: dovezile interacțiunilor dintre Cariani şi Geți s-au găsit în ambele părți, atât V Anatoliană / în Caria, cât și E Dunăreană / în Dobrogea, ca de exemplu chiar "Istoriile" lui Herodot Karka din Halicarnas, patronarea de către Milet a coloniilor din Dobrogea, conexiunile dintre Sanctuarul Carian Gherga şi Dinastia Geto-Dacă Zuraz, etc. Romanii aveau în Latină numeroase nume - de familie - pentru Marte: Gradivus, Silvanus, Pater însemnând Tatăl, ş.a., Grad fiind reşedinţa gemenilor întemeietori ai Romei iar - echivalat cu el - Apollo în mediul Ilir / al Albaniei Balcanice îl desemna pe străvechiul Zeu al Luminii Grabovius, adică "Strălucitorul". Profesorul American Herbert Hannay a dat Daghe-stan / Daki-stan (denumire menţionată şi în "Dicţionarul numelor antice" realizat de John Lempriere pentru Universitatea din Londra la 1788) ca loc de provenienţă al Gheţilor: un loc unde sovieticii în secolul XX au ajuns să forţeze schimbarea numelor autohtonilor Gherga, conform și studiului social din anul 2004 al lui Pavel Poian. În anul 2005, cercetătoarea Mioara Călușiță afirma (e de ținut cont și că hindușii știau despre Garga că fost fiu al Marelui Brahma): "Dacia este un cuvânt înrudit cu sanscritul Dakşa (fiul lui Brahma); este interesant că în cuvântul sanscrit primul 'a' este scurt, în latină corespunzând Dakia iar în română 'o', deci Dochia. Baba Dochia în tradiţiile româneşti era protectoarea geţilor". Cercetătorul Murad Adji din Federația Rusă a scris în anul 2004: "Istoria Iranului este legată de Altaici; naţiunile din Iran se autonumeau Dakhiane. Dakhii au fost menţionaţi şi în faimoasa 'Zend Avesta' (cartea sfântă în mazdeism, adică religia lui Zoroastru, în care Tatăl - zeul eternităţii, spaţiului şi destinului - era Zurvan). Misteriosul cuvânt Dakh era Altaic, referindu-se la Munteni: oamenii care trăiau în munţi. În secolul IV î.C., Dakhii locuiau între Fluviile Syr-Darya / Yaksart şi Amu-Darya / Ox; ei au slujit în armatele Perşilor. Strabon a scris despre Dakhi ca Dais. În vechea Turcă, oamenilor stabiliţi în aşezări li se ziceau Tag-Daki; de exemplu, Kadjarii / Oghuzii - care erau clar legaţi de Altaicii din zonă - au devenit otomanii Medievali". Lupul a fost steag pe ambele părţi ale Mării Negre, în răsărit / Caucaz şi în apus / Carpaţi, la Ghergari şi Gheţi (de altfel, în Română "lup", "luptă", "luptător", etc. au aceeaşi onomastică). Legile Hitite numeau proscrişii "lupi" pentru că trăiau din prăzi, ca lupii (e de ştiut că în Anatolia pe post de "ţap ispăşitor" era câte un om alungat din localitate, după ce era bătut şi încărcat cu toate păcatele); o Tradiţie conservată de isihasm / palamism informează că "Daos" era numele Frygian al "lupului" - de unde Dacii = Gheţii ar fi fost proscrişii asemănători lupilor (conform lui Strabon, Dacii se numiră Daoi mai ales în Valea Dunării superioare) iar Galul Trog Pompei - contemporan lor - a afirmat 32:3 că "Dacii sunt o mlădiţă a Geţilor": aşadar "Da-Geții" = Divinii Geți - anume Geții cu semnul totemic al lupului - erau Dacii ori la fel ca împărțirea existentă și azi în mediul Tradițional Românesc în cei "de Sus" / de la Munte și cei "de Jos" / de la Vale, ținând cont de orientalul "Dagh" pentru "Munte", spre deosebire de Geții de la Șes, cei de pe înălțimi / Carpatici erau Daci (de fapt, Dacii erau și intracarpaticii cârmuiți de la Deceneu până la Decebal, ajunși ocupați vremelnic de către Imperialii Romani, oficial denumirea Dacia ivindu-se în secolul II / atribuită de Romani provinciei lor de la N Dunării inferioare iar din secolul III Dacia oficial existând la Sudul Dunării inferioare). Unii savanţi au legat şi lingvistic sinonimia Daki-stan a Daghe-stanului atât de "Poarta Dochiei" / "Capu Dakiei" = Capadochia cât şi de Dakia, Ţara Dacilor, etc. în sensul legăturilor corespunzătoare geografic Sudului Mării Negre: Caucaz-Anatolia-Dunăre.

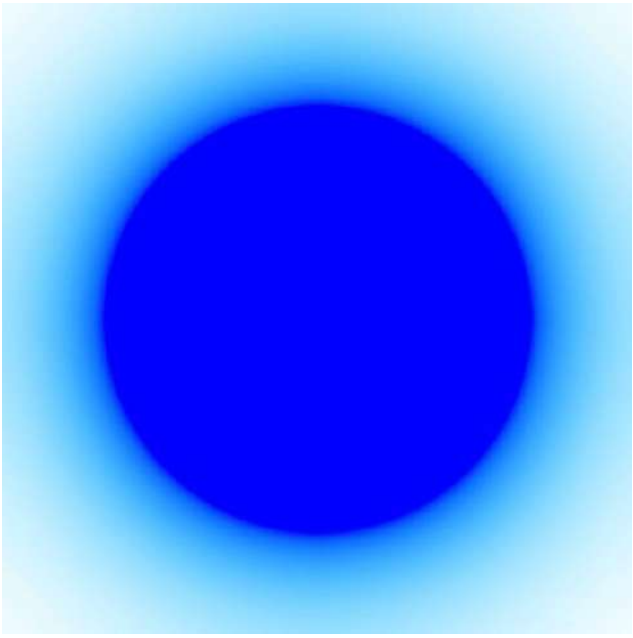

În anul 1970, Dr. Mircea Eliade - în lucrarea "De la Zalmoxis la Ghenghis-han" - a studiat "Dacii şi lupii": "La sud de Marea Caspică se întindea Hyrcania, adică în iraniana orientală Vehrkana, în iraniana occidentală Varkana, literar 'ţara lupilor' (de la rădăcina iraniană 'vehrka': 'lup'). Triburile nomade care o locuiau erau desemnate de autorii greco-latini cu numele de 'hyrcanoi': 'lupii'. În Frygia se afla tribul Orka / Orkoi. Să mai amintim Lycaonia sau Lucaonia din Asia Mică şi Apollo 'Lycagenetul': acea poreclă a fost explicată ca însemnând 'al lupoaicei', adică născut de Leto schimbată în lupoaică. Numele tribului samnit al lucanilor deriva după Heraclid din Pont de la 'lycos' = 'lup'; vecinii lor, hirpinii, şi-au luat numele de la 'hirpus', numele samnit al lupului. La poalele muntelui Soracte trăiau hirpii soarni, 'lupii din Sora'. După tradiţie, un oracol îi îndemnase pe hirpii sorani să trăiască 'precum lupii', adică din pradă. Într-adevăr, ei erau scutiţi de impozite şi de serviciul militar, căci ritul lor bianual - care consta şi în a merge cu picioarele goale pe cărbuni aprinşi - era considerat ca asigurând fecunditatea ţinutului. Acel rit şamanic - ca şi felul de a trăi 'ca lupii' - reflecta concepţii religioase destul de arhaice. Triburi cu nume de lup au fost atestate în regiuni destul de depărtate, ca Spania, Irlanda şi Anglia. Fenomenul nu era - de altfel - limitat la indo-europeni. O ipoteză e că dacii şi-ar fi luat numele de la un grup de fugari: fie imigranţi veniţi din alte regiuni, fie tineri certaţi cu justiţia, dând târcoale ca lupii - sau ca haiducii - în jurul satelor şi trăind din pradă. Este important să distingem între: 1) adolescenţii care pe durata probei iniţiatice trebuiau să se ascundă şi să trăiască din pradă; 2) imigranţii căutând noi teritorii în care să se stabilească; 3) cei în afara legii sau fugarii în căutarea unui azil. Toţi acei tineri se comportau ca 'lupii', erau numiţi 'lupi' sau se bucurau de protecţia unui zeu-lup. La numeroasele popoare indo-europene, emigraţii, exilaţii şi fugarii erau numiţi 'lupi'. Romulus şi Remus, fii ai zeului-lup Marte şi alăptaţi de lupoaică, fuseseră şi ei nişte 'fugari'; conform legendei, Romulus ar fi întemeiat pe Capitoliu un loc de refugiu pentru exilaţi şi proscrişi (Servius ne-a informat că acel azil se găsea sub protecţia zeului Lucoris, zeul-lup). O altă ipoteză - susceptibilă de a explica numele dacilor - scoate în evidenţă capacitatea de transformare rituală în lup: imitarea rituală a lupului caracteriza îndeosebi iniţierile militare şi - prin urmare - confreriile secrete de războinici, care au făcut posibilă asimilarea fugarilor, a exilaţilor şi a proscrişilor cu lupii (pentru a supravieţui, aceia - în afara legii - se comportau ca nişte bande de tineri războinici, cu alte cuvinte ca nişte veritabili 'lupi'). Confreriile militare ale indo-europenilor la iranieni au fost cunoscute în timpul lui Zaratustra / Zoroastru dar cum o parte din vocabularul specific lor se află şi în textele vedice, fără îndoială că grupările de tineri războinici existau deja în Era indo-iraniană. Esenţialul iniţierii militare consta în transformarea rituală a tânărului războinic în fiară. Nu era vorba numai de bravură, de forţă fizică sau de puterea de a îndura, ci de o experienţă magico-religioasă ce modifica radical felul de a fi al războinicului: acela trebuia să-şi transmute umanitatea printr-un acces de furie agresivă şi terifiantă, care îl asimila carnasierelor turbate. La vechii germani, războinicii-fiare erau numiţi 'războinici în blană de urs' sau 'oameni în piele de lup'. Sunt deci de reţinut două fapte: 1) pentru a deveni războinic redutabil se asimila magic comportamentul fiarei, în special cel al lupului; 2) se îmbrăca ritual pielea lupului fie pentru a împărtăşi felul de a fi al unui carnasier, fie pentru a semnifica preschimbarea în 'lup'. Textele iraniene vorbesc în mai multe rânduri de 'lupii cu 2 picioare', afirmând chiar că 'lupii cu 2 picioare sunt mai vătămători decât lupii cu 4 picioare" (se mai vorbea despre băutura ameţitoare 'hauma' ce îi ajuta să se transforme în lupi, adică 'varka'). Însemnele specifice ale acelor confrerii militare iraniene erau 'măciuca însângerată' şi stindardul 'drafşa'. Măciuca însângerată servea în ritualul specific ale acelor grupări iraniene la doborârea ceremonială a boului (era - prin excelenţă - arma războinicului arhaic). Măciuca a rămas arma ţăranilor români de-a lungul întregului ev mediu şi mai este încă arma specifică în 'jocurile tinerilor' căluşari, în care subzistă mereu amintirea confreriilor iniţiatice. Să mai notăm o analogie între iranieni şi daci: un stindard persan purta emblema unui lup. O pictură din Turkestan înfăţişează un stindard reprezentând un lup sau un dragon cu cap de lup. În nord-vestul Iranului şi în Armenia, corpurile de elită ale armatei erau numite 'dragoni' şi dispuneau de stindarde în formă de dragon. Tinerilor războinici le plăcea să poarte o cască cu figură de dragon. Or, se ştie că stindardul dacilor reprezenta un lup cu corp de dragon. Penetraţia stindardului dotat cu un 'draco' în armatele romane ale imperiului de jos se datora - foarte probabil - unei influenţe dace. Să amintim că dragonul figura şi pe stindardele germanilor. Se poate spune că, dacă esenţialul acelui complex religios se arată a fi indo-european, o solidaritate mai accentuată se dezvăluie între iranieni, traci şi germani. Mitul descendenţei dintr-o lupoaică sau dintr-un lup a fost larg răspândit la turco-tătari. La daci, pare destul de probabil că numele lor etnic deriva - în ultimă instanţă - de la epitetul ritual al unei confrerii războinice. Etapele procesului, prin care apelativul ritual al unui grup a devenit numele unui întreg popor, ne scapă (nu suntem - de altfel - mai bine informaţi nici pentru alte populaţii europene cu numele de lup); dar ne putem reprezenta lucrurile în două feluri: 1) fie că datorită eroismului şi ferocităţii tineretului războinic al unui trib epitetul lor ritual - 'lupii' - a devenit numele întregului trib; 2) fie că epitetul ritual al unui grup de tineri imigranţi victorioşi a fost acceptat de aborigenii învinşi şi supuşi (în acest ultim caz putem crede că acei cuceritori au devenit aristocraţia militară şi clasa dominantă). În stadiul actual al cercetărilor, e greu de optat pentru una din aceste două posibilităţi. Ceea ce este sigur e că a trebuit să treacă un timp îndelungat până când epitetul ritual al unui grup să se transforme în numele unui popor. Dacă luăm în considerare prima ipoteză, porecla unui trib mic s-a extins asupra triburilor vecine pe măsură ce se cristalizau organizaţii politice mai largi. În al doilea caz, trebuie să ţinem cont de simbioza între imigranţii victorioşi şi aborigenii supuşi - proces mai mult sau mai puţin îndelungat - dar terminându-se fatal prin asimilarea celor dintâi. Oricare ar fi fost originea etnonimului lor - epitet ritual al tineretului războinic sau poreclă a unui grup de imigranţi victorioşi - dacii erau desigur conştienţi de raportul între lup şi război: dovadă, simbolismul stindardului lor. În general, numele de geţi era mai răspândit spre Pontul Euxin, din Balcani până la Nistru (unde erau situaţi tirageţii), în timp ce numele de daci era mai frecvent în nord, vest şi sud (Dakidava în nord-vestul Daciei, daursii în Dalmaţia, dioii în Rodope, etc). Numele de daci - utilizat de autorii latini - s-a impus mai ales în timpul lui Burebista, când unitatea şi organizarea politică a ţării era la apogeu şi când - după spusele lui Strabon - armata dacă

putea mobiliza 200 de mii de oameni"; înțelesul denumirii Împăratului Bure-bista / "Vure-vista" - prin echivalarea "B"/"V" - a fost de "bărbat vestit" (căci "bărbat" Sanscrit era "vira", Latin era "vir", în vechea Albaneză era "bure", etc., lui putându-i-se popular zice "Sfântul Bărbos" = Burebi-sta, deoarece a fost mare cârmuitor). Imperiul Geților - în timpul Împăratului Burebista - se învecina cu Galii în Vest și cu Germanii în Nord:

Situația din 58 î.C.

În Vechea Lume, despre Imperialii EurAsiei e de remarcat că: Imperiul Ghet / Get de la sfârșitul mileniului I î.C. - din Europa Antică - a fost precedat de Imperiul Khet / Het = Hitit din Asia "Mică" / Anatolia mileniului II î.C. (Epoca Bronzului), cu prelungirea sub forma nou Hitită în Mesopotamia Epocii Fierului; în paralel pe atunci - în Epoca Fierului și apoi în Antichitate - în Europa s-au impus Geto-Dacii din răsăritul ce era Asiatic (printre care au fost inclusiv Geții Anatolieni). Este de reținut că înainte cu 12 secole de domnia Împăratului Burebista peste Imperiul Geților din Europa, cârmuirea Geților era asigurată de Ghergheii din Garga-miș / SE Turciei, care - aliați cu Hitiții Imperiali - i-au înfruntat în bătălia de la Kadeș pe Egiptenii Imperiali conduși de Ramses II / cel mai mare Faraon, așa după cum a rămas consemnat în armistițiul păstrat la "Muzeul Arheologic" din Istanbul / Tracia, cel mai mare oraș din Turcia (dar și cel mai mare oraș din Europa / acolo fiind capitala Imperială otomană, precedată de capitala Imperială bizantină). În mileniul II î.C., Ghergheii din Garga-miș erau urmașii Regelui Ghilga-meș din mileniul precedent (cel mai important Rege Sumerian, descendent la rândul său din Îngerii Gregori / Ghergarii Caucazieni din mileniile anterioare) iar în mileniul ulterior au fost sincronicități, ca: la sfârșitul secolului VIII î.C., dispariția Regatului Garga-miș din cauza războaielor Mesopotamiei, însă învigorarea Miletului din Țara Gherghiților / Caria și apariția primei colonii Anatoliene în Dobrogea, Orga-me / Arga-mo; în secolul VII î.C., a fost realizat din piatră Sanctuarul Gherga în Caria, mercenari din Caria fiind angajați în Egipt ca garda Faraonului iar emigranți din Milet - oraș semnificativ al Cariei / Țării Gherghiților - întemeind în Dobrogea, la Sud de gurile Istrului, colonia Histria (atunci cârmuitorii cu cârje / toiege Aga-târși - existenți și în Vestul Iranului, unde era Hyrkania / Ghergania, oaspeți bine primiți oricând la ritualurile Hiperboree din Insula Delos / fieful piraților Cariei - stabilindu-se în Carpați ca liderii Geților Vestici). În secolul VI î.C. - când "Școala din Milet", adică din Țara Gherghiților, a devenit faimoasă în Lumea Veche - Amazoana Regină Tomiris a Marilor Geți din Caucaz (care a fost eponima coloniei Tomis / Constanța din Dobrogea a Carianilor / Gherghiților) l-a învins și l-a decapitat pe primul Împărat al Perșilor, după care Perșii au atacat Dobrogea locuită de Geți și Greci Anatolieni; prima Dinastie Regală a Geților Europeni atunci a fost consemnată și în scris de cronicarii vremurilor, în Dobrogea. Argedava / "Arge-dava" (așezarea Împăratului Burebista al Imperiului Geților, în rezonanță cu Armeana / Caucaziana denumire Argeș, a celui mai mare Lac din Turcia) a fost toponimic atestată multiplu, în Dobrogea lângă Cariana colonie Histria - a celor sosiți acolo din SV Turciei - în Bănie / Oltenia și în Banat / la Vărădia: probabil onomastica reședinței Imperiale urma itinerarul puternicului Împărat Burebista în susul Dunării, el printre altele având un complex fortificat în centrul stăpânirii - la poalele Munților Șureanu, în Grădiștea - dar și la Buda / "Bu-da" (acum capitala Ungariei), etc. Oamenii apropiați Împăratului Burebista se pare că au fost Geto-Dacii Buri = nume semnificativ, cu reședința la Ocnele Mari 45,05 lat. N, 24,16 long. E long. E / județul Vâlcea - o străveche exploatare a sării pe Valea Oltului - care Antic au apărut pe Monumentul de la Adamclisi 44,06 lat. N, 27,57 long. E / județul Constanța având în păr emblematicul "nod Suav", ce a apărut reprezentat și pe Columna lui Traian după războaiele Geto-Dacilor cu Romanii (Suavii literalmente erau grațioși / gingași, denumirea lor corelându-se cu înțelesul de blajini / blânzi, pentru "nodul Suav" termenul Sanscrit fiind "sikha"); Suavii / Suebii au fost atestați de istoricul Antic Strabon IV 6:9 pe Dunărea superioară, în Codrii Hercinici - la poalele Alpilor Șvabilor / Swabi - ulterior ei fiind semnalați de Romanul Tacit la Marea Baltică (denumită de el ca Marea Suebă), Ptolemeu nemenționându-i însă în Suedia, în Scandinavia acela indicând Gautae și Dauciones în Sud, împreună cu Finici în Nord: Suavii / Suebii au plecat din zona Germanică în Galicia, unde ViziGoții au ajuns apoi să-i cuprindă în organizarea lor acolo, la începutul Evului Mediu.

Nodul Suav - Sikha - exista dinaintea Antichității

Imperiul Get - din Balcani / de la Marea Neagră, până în Bavaria - a fost o contrapondere extinderii Romane dezvoltată de generalul Cezar, fiind realizat de Împăratul Burebista cu ajutorul Marelui Preot Deceneu (învăţat în Egiptul ultimilor Faraoni, inclusiv în Biblioteca Alexandriei din Delta Nilului, întemeiată de Makedoni, cu cărți cerute ca taxă fiecărei corăbii acostate în portul său luminat de minunea Lumii Vechi, înaltul Far): filozoful şi astronomul Deceneu / Dekaeneus - al cărui nume a fost pus de unii în legătură cu "Diacon" / membrul clerului aflat pe prima treaptă a ierarhiei sau "Ţârcovnic" - a fost sacerdot al Zeului Zalmoxe / Zalmoxe, stabilit pe Muntele Sacru Kogaionon (în "Getica" 11, Iordanes a consemnat şi că Deceneu a fixat în scris pentru Geto-Daci Legile Belagine / Pelasge, a schimbat denumirea categoriei sociale din care erau Regii și preoții din "tarabostes" - din aceea fiind Împăratul Burebista - în "pilleati" iar "învăţând Deceneu pe Geţi, a strălucit în mijlocul lor ca o adevărată minune"). Dr. Gavril Cornuțiu a scris în "Problema substratului dacic al limbii române": "Staroste are o sonoritate asemănătoare cu (s)tarabostes. Tarabostes era un fel de aristocrat la daci, un fel de 'lider' social. Noi am moștenit, prin intermediul folclorului: staroste al colindătorilor, starostele nunții, iar în Era preindustrială exista un staroste al meseriașilor. Este posibil ca în dacică ori staroste, ori tarabostes (din care este posibilă evoluția) să fi fost în legătură cu noțiunea de șef, de conducător". Cu peste jumătate de mileniu înaintea cronicarului Iordanes, Anatolianul Strabon - contemporan cu Deceneu, căci Strabon avea 37 de ani când a murit Deceneu, pe care l-a notat Dekaeneus / Decaeneus - a scris în "Geografia" VII 3:11 despre acela că "încă, de la un timp, era socotit şi zeu, similar cu predecesorul pitagoreu"; se poate remarca în acea descriere făcută lui Decaeneus / Deceneu = Mare Preot al Zeului-moș / Zal-moxe (din secolul I î.C.) că era reluată legenda pitagoriană despre Zalmoxe (din secolul VI î.C.), Anticul Strabon notând în "Geografia" VII 3:5 că anterior cu jumătate de mileniu acel Get Zamolxis - adeptul Marelui Zeu-moș Zalmoxe - după ce primise de la Pitagora cunoștințe despre stele și le-a îmbogățit în Egipt iar întors în Țara sa a sfârșit prin a-l convinge pe cârmuitor să-și asocieze la putere unul ca el, care putea să fie tălmăciul voinței Zeilor (ajungând astfel Mare Preot al Zeului-moș pe care Geții îl cinsteau îndeosebi, apoi fiind socotit el însuși Zeu): după cum a scris savantul Strabon, cariera Marelui Preot Decaeneus = Deceneu al lui Zalmoxe / notat de copiști Zamolxis (învățat în Egipt, ajuns mâna dreaptă a liderului Geților și considerat Zeu când încă trăia) reda descrierea "părintelui istoriei" Herodot - din Caria / colonizatoarea Gherghită a Dobrogei Gete - a carierei Marelui Preot pitagorian al lui Zalmoxe (învățat în Egipt, ajuns mâna dreaptă a liderului Geților și considerat Zeu când încă trăia).

Stăpânirea Makedonilor Ptolemei
(s-a încheiat cu Faraoana Cleopatra)

Marele Preot Deceneu - din timpul Imperiului Get cârmuit de Burebista - a ajuns Rege după decesul Împăratului; după cum se știe, anume că a dobândit cunoștințe extraordinare din Egipt, a fost un fapt ce nu era deconectat de starea politică a acelor timpuri, căci Romanii după aceea au ajuns să înglobeze Egiptul și când în lumea liberă a Geto-Dacilor de bună seamă și-au găsit refugiu o serie de înțelepți din Egipt, astfel consolidându-se la Geto-Daci măsurările cu degetul și cotul piramidal, pictările pereților locașelor Cultice deopotrivă pe dinăuntru și pe dinafară - ca în Egipt - folosirea arhitecturală a bolților ascuțite, așa cum în vechiul Egipt se știa încă din vremea Dinastiei 4 (ulterior fixându-se în Europa Medievală "arcul Gotic"), etc.: probabil că înțeleptul Decaeneus / Deceneu a fost de la început însoțit de un anturaj Egiptean iar apoi - când a cârmuit direct statul Geto-Dac - a găzduit în azil Egipteni (chiar de vârf la Curtea Regală), inclusiv de pe lângă ultima Faraoană Cleopatra / din Dinastia Makedonă Ptolemeică, care s-a sinucis în anul 30 î.C. din cauza îndelungatelor și tragicelor dispute cu Romanii. Atunci generalul Octavian a anexat Egiptul iar pentru așa ispravă s-a ivit Imperiul Roman iar el a fost proclamat primul Împărat. Iată teritoriile controlate de Egipteana Cleopatra în anul 34

î.C. (după donațiile făcute de către iubitul ei, Romanul Marc Antoniu), vecine cu cele ale Geto-Dacilor Europeni cârmuiți de Decaeneus / Deceneu:

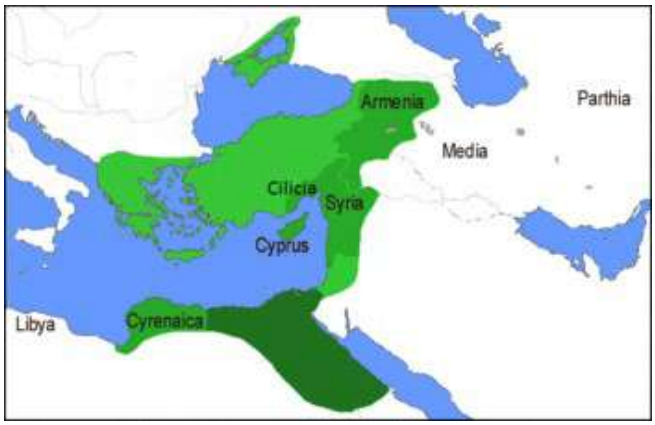

Dacii (cu auriu) au fost între teritoriile Germane / Deutsch și cele controlate de Egipteana Cleopatra (cu verde)

Așadar, Geto-Dacii se învecinau cu teritoriile controlate de Egipteni și cu cele controlate de Germani / Deutsche. Legăturile cele mai bune dintre Bazinul Dunării inferioare și Bazinul Nilului inferior (populate de Geto-Daci și respectiv de vechii Egipteni) erau via Caria, fie pe Mare - între Deltele Dunării și Nilului, prin porturile Cariane din Dobrogea iar apoi tot pe apă, peste Mediterana sau pe uscat, pe rută Terestră, prin Canaan. Orientalul geograf Poseidonios / Posidoniu - contemporan cu Împăratul Burebista al Geților Europeni - a pus ascensiunea grozavă a lui Burebista în legătură cu reforma religioasă de mare amploare inițiată de sacerdotul Dekaineos / Deceneu. Derzis / Derzelas (Zeul Trac al Abundenței și Sănătății) cu trăsături Greceşti, reprezentat în Dobrogea călare de la mijlocul mileniului I î.C. - de pildă în colonia Cariană Histria, în Limanu / județul Constanța, etc., asimilat cu Heros / Cavalerul Trac, având epitetele de "stăpân" / "purtător de orz" și ca "Pyr-meroulas" adică "marele foc", acelaşi din anteriorul Sanctuar Anatolian Gherga de spălare a păcatelor și de comemorare a morților eroi - a fost principala divinitate slăvită de marele Deceneu: ulterior lui - Deceneu a urmat după Burebista la cârmuirea Geto-Dacilor, până în anul 27 î.C., când Octavian a devenit Împărat și a apărut Imperiul Roman - Derzis a fost asemănat cu Montanul Gebeleisis / Beleisis, adică "Strălucitul" = Zalmoxis, ca Zeu suprem, oriental "Gebel" / "Jabal" în Arabă fiind "Munte" (Deceneu s-a opus Cultelor străine în Dacia iar - ca atare - a interzis vinul; de altfel, astfel îşi şi proteja teritoriul, râvnit de vecini pentru jaf, deoarece vinul său - foarte bun - era dorit de mulți, Geto-Dacii renunțând numai la podgoriile care le prisoseau, deci și-au oprit exportul / căci s-au găsit dovezile arheologice ale producției lor viticole doar interne). În anul 1987, savanții Români Cicerone Poghirc și Petru Culianu în "Religia geto-dacă" au scris despre teocrația exprimată în Cultul lui Zalmoxe și "începuturile regalității getice": "Evidența indică faptul că întemeierea statului format din geți și daci a fost rezultatul unor idei teocratice. Aceste idei proveneau din cultul lui Zalmoxis, care avea legături puternice cu regalitatea - cu multe caracteristici ca ale unei teocrații - iar inițierea religioasă a nobililor era probabil diferită de cea a poporului de rând". Cavalerul Gherga - după cum explicit a fost notat în sculptura din piatră la marele Sanctuar Gherga al Cariei - răspândit în Balcani sub forma Cavalerului Trac / Dunărean numit Derzis / Gherghis a fost emblematic pentru Dinastia Regală Duras / Zuraz (respectiv Gurag / Gherga) a Regilor Geto-Daci: ghergul, respectiv g/herbul = stema cabalină respectivă - al lui SânGiorz - a fost cea regală Gherga din Anatolia până în spaţiul Românesc, de la sfârşitul Antic devenind g/herbul = blazonul uriaşului Sfânt Gheorghe creştin (se poate remarca despre suprapunerile de locații, coincidențele temporale și aceeași onomastică că nu au fost deloc întâmplătoare; Regii Gherghi desigur că au avut acelaşi simbol Ghergan). În "Getica" 11, Iordanes a mai scris despre Deceneu că "pe bărbații cei mai de seamă și mai înțelepți pe care i-a învățat teologia, i-a sfătuit să cinstească anumite divinități și sanctuare, făcându-i preoți și dându-le numele de Pileati" (denumirea Latină pentru "Galeri", din categoria Sfinților cârmuitori "Sa-rabi" / sarabi, din care Medieval s-a ivit casta de Basarabi / "Basa-rabi" = cârmuitori Besi). În anul 2012, cercetătorul Român Raimond Petrescu în "Păzitorii Paradisului - Întâia Carte a Neamului" a scris: "După unele mărturii, Deceneu era de aproximativ aceeași vârstă cu Burebista. E posibil chiar să fi fost rude, altfel nu am putea explica ascendența la tron, știut fiind faptul că în Adunarea Bătrânilor se hotăra care va fi regele după cel defunct: fratele? vărul? (în nici un caz fiul, pentru că se socotea că un fiu regal era necopt pentru domnie). În tot cazul se pare că Deceneu a fost încoronat la Sarmisegetusa, păstrând astfel controlul a circa 60% din teritoriul Daciei Mari. Scenariile oficiale specifică o fărâmițare a statului dac, lucru oarecum fals, deoarece ar fi presupus existența unui stat centralizat, alt fals istoric. Mai aproape de adevăr este faptul că Deceneu a ales să păstreze un control ceva mai lejer asupra teritoriilor secesioniste prin intermediul sacerdoțiului Zalmoxian (4 teritorii). Odată cu înscăunarea lui în 44 î.C., Deceneu și-a păstrat atributele de Mare Mag și Preot al lui Zalmoxe. Noua construcție politică a lui Deceneu era diferită de aceea a lui Burebista. Deceneu a întărit atributele regalității și a căutat să inducă ideea unei succesiuni dinastice. Construcția lui Deceneu a fost cu mult mai măreață decât aceea a lui Burebista, având mai multă profunzime și durabilitate, tinzând să confere statului dac o putere pe care nu o avusese niciodată în trecut: conștiința apartenenței la o putere superioară, îndreptățită și aprobată de Zalmoxe și de zei. Odată cu Deceneu, Legile Belagine au devenit obligatorii și studiate intens; au apărut clanuri sacerdotale care și-au transmis cunoștințele în familie. Jurământul de supunere față de voința lui Zalmoxe și implicit față de rege și față de Marele Mag (Cad-Moș) era constrictiv și prestat de toți bărbații tineri care învățau meseria armelor / și nu exista

familie care să nu aibă cel puţin 1-2 bărbaţi sub arme. Este evident că domnia lui Deceneu era apropiată de caracterul unei dictaturi religioase; o dictatură aprobată de toată lumea, unii făcându-se chiar purtătorii săi de cuvânt: justificatori, apologeţi. Aceasta avea darul de a crea o puternică voinţă zis naţională, şi - pentru prima dată în istorie - neamul a început să folosească mai mult înţelesul de 'naţiune' în locul celui de 'popor'. Paradoxal, deşi aproape de 2 ori mai mic decât imperiul lui Burebista, regatul lui Deceneu a fost cu mult mai puternic şi mai închegat. Deceneu a reuşit să sintetizeze Belaginele într-un decalog - asemănător celui din 'Tăbliţele lui Moise' - esenţializând normele morale geto-dace. O etimologie propusă ne arată că numele său se pronunţa de fapt 'Teke-Nu' (cei '10 Nu'), ceea ce sugerează că el fusese cel ce proclamase că - pentru a fi folositor lui Zalmoxe - era suficient de respectat 10 interdicţii:

'1. Să nu te închini decât lui Zalmoxe şi tatălui său ceresc, focul veşnic Tato-Nipal, căci zeii altor neamuri sunt zei mincinoşi; aşadar să ţii posturile şi rânduielile lui Zalmoxe, iar ziua de sărbătoare rânduită să-ţi fie de odihnă, bucurie şi cinstire a zeilor.

2. Să nu ieşi din cuvântul tatălui tău şi al mamei tale, al domnului tău şi al regelui tău.

3. Să nu juri strâmb, să rosteşti întotdeauna doar adevărul, căci între cele mai mari spurcăciuni e minciuna, vrednică s-o baţi cu pietre.

4. Să nu necinsteşti femeia ta, nici s-o asupreşti, ci s-o iubeşti şi să ţi-o ţii pe cea pe care ţi-o dă Zalmoxe, căci bărbatul păzeşte ogorul şi femeia bătătura casei.

5. Să nu faci nimic din ceea ce ar putea fi împotriva legilor lui Zalmoxe, ale naturii şi ale Universului.

6. Să nu ai frică de moarte, ci să fii viteaz şi să cauţi întotdeauna să ai o viaţă bună, iar moartea s-o priveşti în faţă, căci îţi este soră bună şi alinătoare de suferinţi.

7. Să nu râvneşti nimic din ceea ce este al fraţilor tăi şi al neamului tău, al vecinului tău şi al domnului sau al regelui tău, căci este urât în faţa lui Zalmoxe, de o seamă cu cele mai mari spurcăciuni.

8. Să nu laşi niciodată lucrul neterminat, şi aşa să fie al tău doar ceea ce tu însuţi poţi să faci.

9. Să nu te spurci, nici să cauţi a-ţi răni sufletul cu frumuseţe străină' (ce formulare magnifică, preluată ad litteram de biserica creştină).

10. 'Să nu fii iute la mânie, nici să faci fapte necugetate, nici să ridici viaţa altuia, ca să nu ridice Zalmoxe viaţa ta şi să nu uiţi că nu poţi zice altora să facă ceea ce tu însuţi nu poţi face, deci dacă viaţă nu poţi să faci, nici viaţa altora să n-o ridici'.

Magul Deceneu, regele cu privire pătrunzătoare, a reuşit în acel fel să schimbe faţa Daciei mai mult decât şi-ar fi închipuit oricine".

Este de ştiut că - aşa după cum a reieşit de pe o Tăbliţă Geto-Dacă găsită lângă Dunăre, "Tato Nipal" era "Tatăl Nostru" = Domnul Ceresc; "Cad-Moş" pentru Marele Mag era în stranie rezonanţă cu Cadme / vechiul Priene din Caria: aşezare Gherghită (iar Cariani / Gherghiţi pe atunci existau în spaţiul Românesc mai ales în Dobrogea, în cetăţile zise Greceşti de pe malul Pontic). Contemporan cu Regele Dekaineos / Deceneu al Geto-Dacilor a fost Zyrax, cârmuitorul Geţilor din NV Dobrogei care - după cum a scris Dio Cassius în "Istoria Romană" - păstra trofeele din anul 61 î.C. când Antonius Hybrida / guvernatorul Moesiei a fost înfrânt ruşinos sub zidurile Histriei de localnicii Geţi aliaţi cu coloniştii Cariani; în anul 28 î.C., Zyraxes a trecut de cealaltă parte a Dunării (cu tezaurul format din steagurile Romane capturate anterior cu 33 de ani şi "mulţi bani, însă nu a mai apucat să se întoarcă") iar Romanii au reuşit să-i cucerească "cu multă osteneală" capitala Genucla a regiunii: acolo, încă din Epoca Fierului se produceau arme oţelite pentru întreaga Geto-Dacie (datorită bogăţiei încasărilor - fiind un important centru manufacturier şi comercial - cetatea a fost şi locul realizării primelor Tăbliţe de Aur ale Arhivelor Geto-Dacilor, transportate de Geto-Daci spre salvare în Sinaia şi găsite la ridicarea castelului Regal Peleş / denumire falică semnificativă).

Dr. Viorel Ungureanu - profesor universitar în Bacău - după ce a studiat "Tăbliţele de la Sinaia", a susţinut în anul 2010: "Unul dintre oamenii de încredere al lui Burebista a fost Zuraseo / Zyraxes, mare general în Moleo Dava. După ce Burebista a murit, Deceneu a avut grijă să-i trimită pe fiii lui Burebista la Genucla, cetatea de pe malul drept al Dunării, aproape de vărsarea Siretului în Dunăre, unde domnea Dapyx / Dapigeo, tatăl lui Zuraseo / Zorseo, primul - marele - general al lui Burebista (conform listei hiliarhilor / comandanţilor de pe întinsul stăpânirii sale). După Sarmisegetuza, Genucla era centrul politic cel mai important". Este de ştiut că atunci când a murit Împăratul Burebista, printre dinaştii Regali Geto-Daci - majoritatea din Dobrogea, ei probabil fiind cei 5 fii ai Împăratului - au fost Cotiso, Dapyx, Dikomes, Rholes, Zyraxis (cele 5 Regate ale lor constituind organizările teritoriale ulterioare cunoscute ca 3 în exteriorul Carpaţilor, anume Moesia / Bulgaria, Muntenia / Valahia şi Moldova iar 2 în interiorul Carpaţilor, anume Transilvania + Banat şi Panonia / Ungaria + Slovacia). Octavian / primul Împărat al Romanilor (după cum a consemnat istoricul Roman Suetoniu 69-130) "şi-a făgăduit fiica Iulia lui Cotiso / regele Geţilor - 'Cotisio, regi Getarum' - cerând-o în schimb în căsătorie pentru sine pe fiica regelui"; întemeietorul Imperiului Roman = primul Împărat Roman voia să-şi mărite Prinţesa cu Regele Geto-Dac - fiul Împăratului Burebista - care cârmuia pe Valea Dunării (ei reprezentau puterile semnificative nu numai Europene, ci şi mondiale, la cumpăna dintre mileniile I î.C. şi I, înaintea războaielor ce au urmat între părţi şi de aceea de pildă - în timpul lui Iisus - Geto-Dacii au fost mult respectaţi

pretutindeni, inclusiv în Canaan: la ordinul Getului Pilat din Pont - care cârmuia pentru Romani peste Evrei - în Grădina Gheţilor = "Grădina Gheţi-mani" din Ierusalim a fost arestat Iisus). "Cutezătorul" = Cotisio - transcris Coson, în anul 43 î.C. primind de la Romanul Brutus o imensă ediţie de monede speciale din aur numite "koson" ca să i se alăture - fiind unul dintre primii care au împărţit Imperiul lui Burebista (regele Deceneu stăpânea cea mai mare parte din fosta Împărăţie) şi-a permis să refuze mariajul politic; istoricul Dio Cassius - născut în Niceea / Bitinia, nepotul istoricului Dio "Chrysostom" / "Gură de Aur" care a scris despre Geţi - a afirmat că propunerea mariajului Prinţesei Romane a fost lansată de generalul Roman Marc Antoniu (care în bătălia de lângă orașul Besilor Filippi / Macedonia din anul 42 î.C. a câştigat în faţa lui Brutus) gest de fapt făcut numai pentru a-şi justifica propria alianţă cu Makedoana Cleopatra, ultima Faraoană. Denumirea de "Deceneu" desigur că era cu circulație populară, nu reală onomastică - de clan - a marelui cârmuitor care a urmat după Împăratul Burebista: peste timpuri a rămas porecla "Deceneu" iar nu numele său de neam, care poate fi doar intuit acum printre dinaștii Daco-Geți (dimensiunea Ghergană neputând fi exclusă, ci chiar consolidată în abordarea filiației, căci comun deopotrivă Dunării și Nilului au fost - vreme îndelungată - Carianii stabiliți în Deltele Fluviilor respective, cu așezări Cariane de exemplu atât în Dobrogea, cât și în Egipt, în fruntea ambelor existând, sacerdotal și Regal, Gherga; pe atunci - ca "placă turnantă" - funcționa din plin Sanctuarul Gherga în Caria / Asia "Mică", nod religios și nobil, în contacte cu ambele Civilizații, Europeană în N și Africană în S).

De exemplu, Anticul geograf Strabon VII 5:1 din Peninsula Anatolică / Asia "Mică" a scris despre Munții Haemus din N Balcanic - adică din Nordul Peninsulei Haemus - apelativul Haemus fiind pronunțat de localnici ca Aimos / "Ai-moș" (popular însemnând al "iluminatului moș" - ca ecoul luminii "iYi" - termenul Românesc "ai" fiind folosit pentru "usturoi", plantă utilizată din mare vechime ca leac preventiv la bolile contagioase, inclusiv în Egipt = "Țara Hemi"); onomastica asemănătoare la Țara Hemi / Egipt și la Peninsula Haem / Balcanică cu Munții Haemus ca limita Sudică a Bazinului Istrului, referințele biblice despre Hamiți, legăturile puternice de-a lungul timpurilor dintre N African și S Balcanic (ca de pildă la sfârșitul Epocii Bronzului colonizarea Peloponezului de către Aheii din Egipt, care s-au deplasat spre N), ș.a. sunt numitori comuni ai vechilor legături existente între oamenii populând Văile inferioare ale marelui Fluviu African Nil și marelui Fluviu European Dunărea: începuturile relațiilor bilaterale dintre cele 2 spații, ale Dunării inferioare și Nilului inferior - au dăinuit atestate încă din vremurile Atlante (conform consemnărilor lui Platon, corespunzător influențelor documentate ale Imperiului Dunărean / Pelasg în Vechiul Egipt, etc). Așadar, contactele Antice au corespuns unei Tradiții îndelungate de conexiuni străvechi între cele ce au fost Vechea Civilizație Europeană / Civilizația Dunăreană din neolitic (având divinitatea Ghirghe - Kirke / Circe - de prim rang) și Civilizația Vechiului Egipt, unde la sfârșitul neoliticului primii Faraoni au fost dinaști Gherga, care au unit Egiptul și l-au condus pentru întâia oară din capitala Gherga de pe Nil. Este de știut - așa cum a notat și lexicograful Hesychius din Alexandria Egipteană în "Glosarul" său / fundamentul fiind lucrarea Carianului Diogenianus - că monedele Trace de argint erau considerate "sfinte cercuțele" și se numeau "skarke" = "S-Karke" (iar conform "Dicționarului explicativ al limbii române" din anul 1998, la Români pentru banii de argint denumirea populară era de "albișori"); Tracii - inclusiv Geto-Dacii - se poate să-și fi numit respectivele monede de argint după numele Regelui Karke, cu autoritatea căruia au fost emise (ulterior și monedele de aur denumite "koson" au apărut așa după numele cutezătorului Rege Geto-Dac pentru care au fost emise): în Balcani, după străvechii dinaști "S-Parga" - dinaintea existenței monedelor - "S-Karke" a fost ulterioara formă Tracă a dinaștilor Gherga (care probabil au instituit baterea monedelor, a căror uz l-au transferat din V Anatoliei, locul apariției lor oficiale în premieră mondială, prin acțiunea Regelui Geto-Carian Gyges al Lydiei). Exercitarea aceleiași puteri Regale de ambele părți ale Strâmtorilor Dardanele / HellesPont și Cherchel / Bosfor - în V Anatolic și în E Balcanic - a continuat și după Războiul Troian; primele motive care au cauzat dăinuirea aceloraşi dinaşti Gherga au dăinuit odată cu ei, deopotrivă din Caria și din Troia, în Tracia și în Dacia: sorgintea bazată pe sângele albastru, cununiile aranjate / interesate, aceeași influență religioasă ori politică, bogățiile fundamentate mai ales pe negoț și cărăușie, puterea militară, etc. Transferul aceloraşi factori s-a datorat aceloraşi lideri, Doriani între Regatul Heraclid în care reședința Ghergană era la Gherghina / azi Galați și Regatul Carian cu reședința Gherghită în Gherga-Come / cel mai mare așezământ religios de acolo, respectiv Cariani în sens invers, ei colonizând coasta Dobrogeană - cu însemnat aport Civilizațional - alături de Geto-Dacii stabiliți acolo (sosiți tot din Anatolia). Dr. Mihai Gramatopol - de la "Institutul de Istoria Artei" al Academiei Române - în "Arta monedelor geto-dace" a scris că la Geto-Daci monedele Koson au fost singurele de aur și singurele inscripționate (iar monedele de argint Karke au fost cele mai vechi, dinaintea celor de aur cu circa 4 secole): "Argintul, ca și sarea, erau 2 materii prime fundamentale pentru economia și negoțul lumii grecești. Foarte puține, minele de argint și aur din insulele Egeeii și din Orient s-au epuizat cel mai târziu la finele Erei arhaice. Drumul argintului tracic către lumea geto-dacică va fi fost temporar barat de mai multe ori în cursul secolelor V î.C. și IV î.C. (sau pur și simplu întrerupt). Din Tracia și Macedonia soseau cantități mari de argint în schimbul sării geme necesară tăbăcăriilor care prelucrau pieile de cornute mari (ce abundau la sud de Dunăre)". În "Monedele și toreutica geto-dacilor" din "Studia III" 1979-1987, Dr. Mihai Gramatopol a scris că "relațiile coloniilor grecești din Dobrogea cu geții au fost totdeauna bune, regii geți, aflați de-a dreapta și de-a stânga fluviului, exercitându-și protecția asupra lor; apariția

monedelor de argint gete (acelea cu iconografia denumită de noi autohtonă) a fost în prima parte a secolului IV î.C". La Tracii Nordici, "albișorii" - adică monedele de argint Karke - i-au îmbogățit pe dinaștii Gherghi, știuți Geto-Dac ca Gurag / Zuraz: de exemplu, în timpul vieții sale, Regele Decebal / Decheval = "Cavalerul Dac" a fost notat într-o diplomă militară Romană din actuala Bulgarie cu numele de familie Zurazis (ceea ce a fost considerat și ca Duras - ulterior Dulo - astfel fiindu-i numiți descendenții, ca Împăratul Attila Gherei al Geto-Hunilor și urmașii Regali Vulgari / Bulgari). O altă caracteristică tipică Ghergană la Geto-Daci - cei mai Nordici Traci - a fost simbolistica lupească, foarte puternică în Bactria / Daxia, Daghe-stan și Dacia; denumirea oamenilor lor era a celor care trăiau pe înălţimi şi luptau ca lupii (se poate observa şi că lupoaica Romană e similară de pildă celei tipice Stepei Volgăi / Fluviului Ră "Canis lupus campestris", răspândită între N Afgan şi Panonia - numită Geto-Dac, conform cercetătorului Român Adrian Bucurescu, ca "Tergo-lape" - ea de fapt neavând înfăţişarea lupoaicei tipice Peninsulei Italice).

În "Metamorfozele lui Zalmoxis", maestrul Mircea Eliade a notat: "După ce fură identificaţi cu amazoanele, geţii au fost asimilaţi şi uriaşilor (conform lui Statius în secolul I şi Dio Cassius: un rege al geţilor - Telephe - era fiul lui Hercule şi îl egala pe tatăl său în putere şi statură). Ovidiu îi compara cu descendenţii uriaşilor, ciclopii. Din partea lor, scriitorii creştini i-au omologat foarte repede pe geto-daci cu Gog şi Magog (ca de exemplu Sf. Ambrozie sau Isidor din Sevilla, care îi considera pe geto-goţi ca progenituri ai lui Gog şi Magog)". În "Getica" din secolul VI, cronicarul Iordanes a scris - pe baza manuscrisului acum pierdut al Anatolianului Dion "Chrysostum" = "Gură de Aur" din vecinătatea Mysiei - că Geții din Balcanica Moesia au avut un Rege Telefum, nume preluat de la cârmuitorul Mysiei Anatoliene Telephus / fiu al divinului Hercule: încă o atestare onomastică atât a transferului moșieresc Mysia-Moesia, cât și Regal Telephe-Telephus, reflectând legăturile existente în Vechea Lume dintre vecinele Asia și Europa, inclusiv prin Geți (în "Comentariul" 3:35 de la începutul secolului V al lui Maurus Servius Honoratus la "Eneida" s-a și confirmat că "Getae autem populi sunt Mysiae" = "Geții sunt oameni din Mysia"); la Geto-Daci, Gugu avea înţelesul de "divin" iar Gog şi MaGog - Geţi şi MasaGeţi - au reflectat asta. Binomul Get-MasaGet (în legături atât religioase, cât și fizice / materiale cu condițiile de Pământeni și respectiv de moșieri = stăpâni ai Pământurilor) corespunde deopotrivă binomului biblic Gog-Magog ori binomului zoroastru Getig-Menog; în anul 2001, academicianul Shaul Shaked din Israel (născut în Debrețin / Ungaria) a tratat cosmogonia zoroastră: "Getig și Menog formează perechea de termeni Persani desemnând formele de existență în concordanță cu viziunea tradițională zoroastră asupra lumii, așa cum a fost exprimată în scripturile Pahlave (exprimând ce vorbeau Parții de lângă Marea Caspică, în Sanscrită prin 'Parthivi' înțelegându-se 'Domnii Pământului' iar în limba Avestică - în care s-au păstrat cele mai multe texte zoroastre - 'Pərəthu' fiind 'Întinsul Pământului'). Getig face aluzie la aspectul vizibil și tangibil al lumii iar Menog se referă la aspectul invizibil și intangibil al lumii: cei 2 termeni au antecedente Avestane, literalmente corespunzând oaselor și gândirii. Deși distincția dintre cele 2 concepte se bazează pe invizibilitate și vizibilitate, vizibilitatea Menog este ambiguă: de pildă, luminile - cum ar fi cele religioase - sunt considerate Menog, deși sunt clar vizibile. Distincția dintre aceste 2 concepte se bazează pe ideea că totul din lumea materială are o contrapartidă care nu este vizibilă și - invers - că lumea spirituală se află într-o relație de complementaritate și paralelism cu lumea vizibilă și materială. Deși acești termeni se referă la 2 tipuri de existență, ele pot denumi și 2 lumi / 2 tărâmuri. Cel în care trăim este lumea Gētīg, cealaltă este lumea Mēnōg. Aceste 2 lumi coexistă simultan, dar sunt adesea protejate ca reprezentând 2 etape diferite din istoria lumii. Corespunzător cosmogoniei clasice zoroastre a cărților Pahlavi, lumea a fost creată mai întâi în Mēnōg, apoi - potrivit unei versiuni - sub formă de Gētīg în Mēnōg și numai în sfârșit ca Gētīg. Lumea escatologică este vorbită uneori și în termeni de Mēnōg. Privită din punctul de vedere al creației și al escatologiei, Mēnōg precedă forma de a fi ființă și servește ca model pentru creația acesteia din urmă. Astfel, Gētīg se spune că uneori este derivat din Mēnōg, fiind într-un sens dependent de el și secundar în importanță. Astfel, se spune: 'Gētīg este fructul Mēnōg, Mēnōg este rădăcina lui'. Cu toate acestea, întrucât Mēnōg reflectă schimbările aduse în Gētīg - de exemplu în măsura în care comportamentul moral și religios al indivizilor afectează omologii lor Mēnōg - aceasta nu este numai sursa de Gētīg, dar devine și ea într-un sens dependentă de Gētīg. Opoziția Iraniană între lumile spirituală și materială este în contrast puternic cu concepția celor 2 noțiuni în diferitele școli gnostice, inclusiv maniheismul. În așa sistem, contrastul dintre noțiunile despre spiritual și material a fost identificat în mod regulat cu distincția dintre ceea ce este bun și elevat, spre deosebire de ceea ce este rău și viclean. Opinia Iraniană diferă tipologic de cea a religiilor de tip gnostic. Cu toate acestea, este destul de apropiată în spirit de dualismul Anticei secte de la Marea Moartă și de scrierile apocrife Evreiești înrudite, precum și de teologia implicată în scrierile Bisericilor creștine primitive. În pofida descrierilor, lumile Mēnōg și Gētīg sunt uneori privite în scrierile Iraniene târzii (adică în scrieri probabil Sasane) într-o manieră care este oarecum lipsită de caracter pentru gândirea zoroastră. Ele sunt uneori reprezentate ca fiind corespunzătoare valorilor binelui și - respectiv - ale răului. În

textul de catehism Pahlavi o persoană trebuie să se declare 'venind din' Mēnōg ca semn al dreptății și nu din Gētīg, ultimul concept fiind identificat în acest context cu tărâmul demonilor. Mēnōg este adesea folosit în sensul Celeilalte Lumi: lumea escatologiei; această utilizare este proeminentă în comentariul Pahlavi la Gathe: acolo (precum și în alte texte) abordarea Gatha către lume - care este cea mai înaltă - este glosată regulat de caracterul Mēnōg. În timp ce Mēnōg este nelimitat, Gētīg este limitat. În afară de a servi drept locul în care puterile binelui sunt amestecate cu cele ale răului, această lume este un loc de amestec - de asemenea - în sensul că tot ceea ce există în ea are un aspect Mēnōg și un aspect Gētīg iar aceste 2 aspecte ale ființei nu sunt ușor separabile în această lume: ele au fost separate evident numai înainte de creație. Distincția dintre Mēnōg și Gētīg nu corespunde unei distincții între lumile divină și umană. Yazidii - adică entitățile care merită venerate - există atât în Mēnōg, cât și în Gētīg. Puterile malefice, din partea lor, există nu numai ca spirite, de exemplu, ca Mēnōg în om, dar și ca forme nedorite de existență în lumea materială. Interacțiunea dintre diferiții Mēnōg este subiectul speculațiilor zoroastre despre compoziția omului. O temă preferată pentru speculații în scrierile teologice este întrebarea dacă este posibil să asistăm la Mēnōg: acest lucru are răspuns pozitiv în anumite condiții; este mai ales semnul distincției înaltei realizări religioase. Organul pentru o astfel de viziune este numit ochiul sufletului".

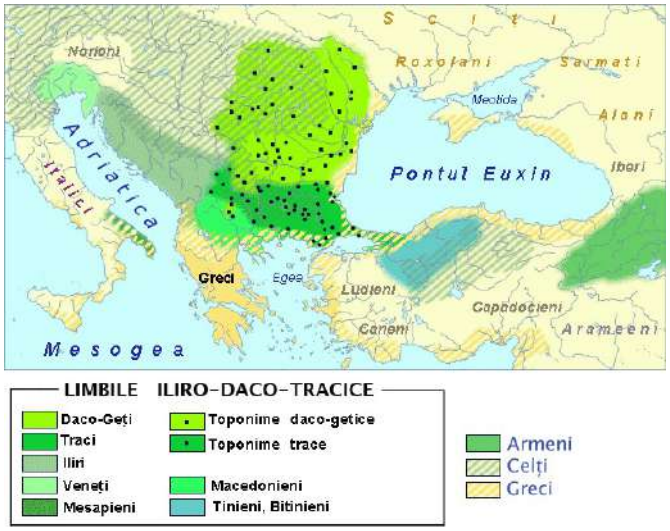

Poetul Roman Ovidiu Naso, exilat la Tomis (colonie Cariană, cuprinsă - la vremea sa - în Imperiul Roman), afirma că Gheții aveau Graiul aspru; el - contemporan cu Geții - a mai scris: "De-abia suntem apărați de întăritura făcută și chiar înăuntrul cetății gloata Barbarilor, amestecată cu Greci, provoacă teama; căci ei locuiesc împreună cu noi - fără deosebire - și ocupă cea mai mare parte din case. Chiar dacă nu ţi-ar fi frică de ei, i-ai putea urî, văzându-le trupurile acoperite cu piei și părul lung. Și aceia pe care îi crezi că se trag din orașe Grecești se îmbracă cu pantaloni Persani, în loc de portul străbun. Între ei vorbesc o limbă pe care o înțeleg; dar eu trebuie să mă înțeleg prin semne. Eu sunt aici Barbarul, căci nu sunt înțeles de nimeni. Doar la puțini Geți se mai găsește vreo urmă de limbă Greacă, schimonosită și ea de al Barbarului glas. Prin norodul de aici nu se află nici unul care să poată să spună în glasul Latin chiar cel mai simplu cuvânt. Se înțeleg între ei într-o limbă ce-i leagă pe dânșii. Graiul Latin când l-aud, Geții prostește surâd". (Pe Geți îi pufnea râsul când auzeau ce pocit vorbea poetul Roman / Latin Ovidiu; el a scris în "Tristia" 5:7 "Cu Geţii în amestec sunt Grecii de pe-aici / Însă Geții cei sălbatici îi copleșesc pe Greci" și a mai afirmat că apoi a învățat Graiul Get - dar și cel asemănător Sarmat / academicianul Francez Louis Quicherat 1799-1884 afirmând că Sarmații au devenit Geți Dunăreni - poetul Roman Ovidiu ajungând atunci când era printre ei chiar să compună pentru audiența locală, așa cum vorbeau autohtonii). Pe atunci, se contura limba Română actuală / "proto-Româna", pe baza celor vorbite de "Râureni" (Oamenii Râurilor, Soarelui Ra și Pământului Ga, adică inclusiv Geți); adepții Latinizării strămoșilor Românilor nu au clarificat cât de apropiat era Graiul Geto-Dacilor de Greacă, de Germană ori de Sarmată (vorbitorii Sarmați au fost strămoșii Slavilor): alte limbi nu existau în arealul European pe atunci (doar în Asia erau alte limbi, însă adepții Latinizării strămoșilor Românilor mereu au ignorat sorgintea Asiatică a Geto-Dacilor). În vremea Împăratului Traian, provincia Asia a Imperiului Roman - aflată în Vestul Anatoliei - cuprindea fostele Regate Carian, Troian, Frygian, etc.:

În anul 2013, Dr. Constantin Iscru - conferențiar universitar de istorie - și profesoara Maria Ionescu au scris: "Indiferent unde am localiza Tomisul exilului lui Ovidiu - pe litoralul pontic dobrogean (Constanța noastră) sau în Crimeea, la Marea de Azov - din opera tomitană a poetului reiese clar că acolo era lumea și pământul geților, strămoși ai noștri, stăpâni la ei acasă". În vremea Renașterii, Giovanni Pontano - secretarul Regelui Neapolului - a scris (în "De magnificienta" din anul 1498) că umanistul de origine Greacă Georgius Trapezuntius, ale cărui lecții le audiase la Veneția, a afirmat în repetate rânduri că într-un izvor demn de încredere a citit că tomitanii au strâns prin subscripție publică bani cu care i-au ridicat poetului Ovidiu un monument funerar în fața porții orașului, într-un loc foarte frecventat: "Georgius Trapezuntius, rerum vetustarum vir abunde studiosus, audientibus nobis, adolescentes cum essemus, non semel retulit, legisse apud bonum auctorem Tomitanos cives, Ovidio poetae, qui apud eos ditm obiisset, collata e publico pecunia propter ingentii nobilitatem tymbon - Graeco enim verbo utebatur - magnifice struxisse ante oppidi portam in loca maxime celebri, quamvis Ovidius el peregrinus essel et ab imperatore Romano proscriptus". Arheologul Român Nicolae Gostar 1922-1978 în revista "Pontica" din anul 1970 a apreciat izvorul la care s-a referit Georgius din Trapezunt /

Asia "Mică" drept "destul de vechi, foarte probabil din antichitate, posibil nu mai nou de secolul IV". Despre Geții din NV Pontic, la începutul secolului I, Romanul Ovidiu a scris: "Îi vezi călări, venind și ducându-se prin mijlocul drumurilor. Între ei nu-i nici unul care să nu poarte tolbă, arc și săgeți îngălbenite de veninul viperei. Au glas aspru, chip sălbatic și sunt cea mai adevărată întruchipare a lui Marte. Părul și barba lor n-au fost tunse niciodată. Mâna lor dreaptă e totdeauna gata să înfigă cuțitul pe care îl are legat la șold orice bărbat". Despre Geții din NV Pontic, la sfârșitul secolului I, Anatolianul Dio "Gură de Aur" a scris: "cum de mă rabdă, când m-au văzut că nu știu să călăresc, nici arcaș priceput, nici ostaș cu arme grele, nici aruncător de lănci sau pietre nu eram"; teritoriul vizitat i s-a părut o tabără militară, acolo "văzând pretutindeni săbii, platoșe, lănci, mulți cai, arme și oameni înarmați", continuând la modul că "în mijlocul atâtor oameni deosebiți, eu singur arătam grozav de nepăsător, un spectator foarte pașnic al războiului" (Anatolianul se pare că s-a plimbat ca la el acasă, fără probleme de comunicare cu autohtonii). Din spațiul României actuale, Dobrogea la acel timp era regiune stăpânită de Romani care, după un secol, când Imperiul Roman a ajuns în istorie la puterea sa maximă, au trecut Dunărea - prin Banat - şi au cucerit alţi Geţi, respectiv Daci, limba vorbită oficial consolidându-se a fi fost populara Latină vulgară / Ausona (Împăratul Roman Marcu Traian, al cărui nume Latin de familie însemna "Troian" / tatăl lui a guvernat Syria şi Vestul Anatoliei, în testamentul întocmit la 11 ani de la înfiinţarea Daciei - după cum a studiat în anul 2005 cercetătorul Basc Jesus Pardo - a scris că "Mă cheamă Traian - adică 'din Trahia' - şi m-am născut în aşezarea coloniştilor Turdeani vorbind limba veche şi Latina cam aşa cum o vorbesc toţi Dacii"; în plus, senatorul Roman Dio Cassius a consemnat "să nu uităm că împăratul Traian a fost un Trac veritabil iar luptele dintre Traian şi Decebal au fost fratricide": e de remarcat că o măsură a Împăratului Marcu Traian a fost interzicerea colonizării noilor teritorii cucerite cu etnici Romani din Latium / tocmai regiunea oficială a Latinei).

Panonia Romanilor se învecina cu Banatul Dac

De altfel, în secolul I î.C. - mult înaintea cuceririi din secolul II a Daciei de către Romani - poetul Roman Horațiu în "Carmina" 2:15 a scris despre Graiurile vorbite în jurul Mării Negre de Geloni, Daci, Hiperborei, Colchi şi chiar de Getuli, că erau de idiomă Latină: "Iam Daedaleo ocior Icaro / uisam gementis litora Bosphori / Syrtisque Gaetulas canorus / ales Hyperboreosque campos / Me Colchus et qui dissimulat metum / Marsae cohortis Dacus et ultimi / noscent Geloni, me peritus / discet Hiber Rhodanique potor" iar în secolul I - cu aproape un secol înaintea cuceririi din secolul II de către Romani a Banatului / colţul SE Panonic - istoricul Roman Velleius Paterculus a scris că "în toată Panonia există un fel de limbă Romană şi mulţi se ocupă cu literatura" (ca şi vechii Macedoni care înţelegeau Latina atunci când au fost atacaţi de Romani - după cum au scris, ca mărturie, chiar Romanii - şi Geto-Dacii Panoni înţelegeau Latina dinaintea contactelor cu Romanii, academicianul Român Vasile Pârvan, care i-a studiat cu mare atenţie inclusiv în Dobrogea, de altfel afirmând că Geţii erau "Latinizaţi" dinaintea sosirii Romanilor); observând şi că scenele sculptate pe Columna lui Traian înfăţişează dialoguri directe între Daci şi Romani - fără interpreţi - dar şi multe alte evidenţe / dovezi, "simbioza" pentru geneza Românilor şi a generării limbii Române ca posterioară cuceririi de către Romani a Dacilor pare externă contextual. Savantul Strabon - contemporan cu Geto-Dacii - afirma explicit (VII 3:12) mai mult decât atât, anume că deosebirea dintre Geți și Daci "dăinuie din vechime"; în Epoca Modernă se poate observa la unii cercetători - istorici, lingviști, ș.a. - o contradicție flagrantă, susținând pe de o parte că Geto-Dacii au învățat Latina după ce i-au cucerit Romanii iar pe de altă parte admițând totodată necunoașterea celor vorbite anterior agresiunii Romane de către Geto-Daci (neștiind cele vorbite de Geto-Daci, totuși afirmând arogant că aceia au învățat o limbă "nouă" de la Romani, complicația mărindu-se și datorită afirmației contemporanului Strabon, că Geții și Dacii erau diferiți, aceia probabil având și Graiuri diferite, unul poate apropiat de Greacă și unul poate apropiat de Latină, care probabil apoi au influențat limbile Germanice - via Gota, ca de exemplu vechea Deutsch - și limbile Slave / apropiate de cele vorbite de Sciți): necunoscând limba precedentă războiului prin care Romanii au învins o mică parte a Geto-Dacilor, teza respectivă - propagată oficial în România Modernă - proclamă însă apariția unei limbi "noi", ce rapid a fost însușită de toți Geto-Dacii, fie ocupați, fie liberi (față de ce era "nouă" știu doar adepții a așa ceva - nerevelând demonstrația respectivă și altora - spre deosebire de ideea asemănărilor Graiurilor, căreia respectiva teză se opune evident). Corespunzător propagandei oficiale din România, după ce în secolul II Romanii au trecut în N Dunării inferioare iar în secolul următor III Romanii s-au retras și au trecut în S Dunării inferioare, începând cu secolul IV - când Romanii în Nordul Dunării inferioare erau dispăruți - s-ar fi pus bazele limbii Române (iar în secolul următor V a dispărut însuși Imperiul Roman dar de atunci Româna s-ar fi dezvoltat și mai grozav); etc.: e ca și cum în Epoca Modernă, după dispariția Uniunii Sovietice, popoarele din fostele Țări satelite s-ar apuca cu frenezie de transformarea Rusei în limbi naționale (chipurile așa s-ar fi ivit la începuturile Medievale nu doar Româna, ci și Italiana, Franceza, Spaniola sau Portugheza, ca "derivate" Latine). Dr. Ariton Vraciu în "Limba daco-geţilor" din anul 1980 a afirmat: "Ştim sigur că tracii şi ilirii nu au avut o scriere proprie sau un alfabet. Desigur, de aici nu trebuie trasă concluzia că, într-o perioadă mai veche, în acele zone n-ar fi putut exista sisteme de scriere care ulterior au dispărut sau nu au putut fi descifrate. Nu este

exclus ca aşa să stea lucrurile în cazul tabletelor de la Tărtăria".

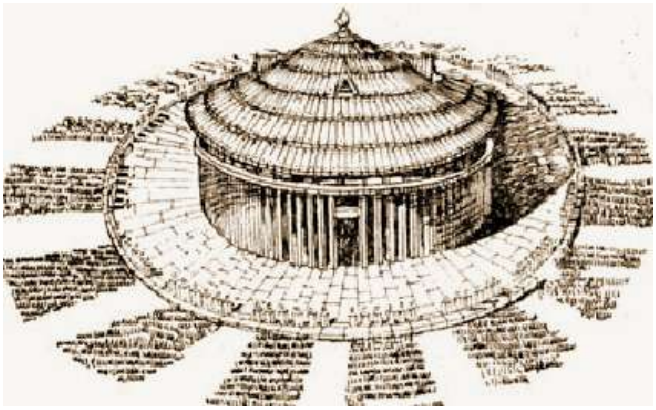

Grădiştea Gheţilor

Dr. Napoleon Săvescu, Basarabeanul Andrei Vartic şi alţi cercetători au atras atenţia că lipsa idolilor în Munţii găzduind Grădiştea, inima statului Get (cu numele Şureanu de la Surya / adică Soarele la Indienii arhaici) indică gândul la marele creator divin al poporului Dac - denumit Dakşa - şi de aceea când Românii spun "bună ziua" de fapt reproduc ceea ce la început însemna "bun e Dyaus", în sensul de "bun e Domnul" / "bun e Dumnezeu"; e de ştiut că Dyaus Pitar - Zeul Cerului, cel care aducea pita / pâinea - a fost Zeul din N Indiei recunoscut de vechii Greci ca Zeus, patronul panteonului, respectiv de Romani ca Pater / Jupiter (prescurtat "Jo"). Legat de pită / pâine - fiind de remarcat şi că în Vechea Lume, roditorul Egipt a fost ştiut ca "Ţara Pâinii" / a Zeului Ptah - autorul Ion Horaţiu Crişan al cărţii "Medicina în Dacia" a dedus după semințele găsite la Grădişcea Muncelului că hrana Regală era "cu precădere o specie de grâu cârnău (Triticum compactum) ce se cultiva alături de grâul cârnău obişnuit (Triticum vulgare)": corespunzător Micului Dicţionar Academic, "cârnău" e grâu de primă calitate, cu grăunte turtit. Dr. Lucian Cueşdean a legat Daco-Geţii de Nordul Indiei, ca provenind din marea masă a Masa-Geţilor - însemnând Marii Geţi / conform episcopului Isidor din Sevilla 9:2 "li se spune MasaGeţi ca unora grei, adică Geţi puternici" - răspândiţi din S Siberiei până în Caucaz (care conduşi de Amazoana Regină Tomyris / Tomiris l-au decapitat pe Kuros / Cyrus "cel Mare", primul Împărat al Perşilor, deoarece i-a luat fiul ca prizonier); fiul Reginei se numea Spargapises / "Sparga-pises" şi a fost general în armata Marilor Geţi, cercetătorul Karl Fisher în lucrarea "Explicarea cuvintelor Sarmato-Scite" din anul 1917 afirmând că "numele prinţului a fost de fapt Parga iar sufixul 'pises' însemna 'puiuţ': numele Parga era legat de numele de familie Gherga sau Horga, o completă analogie având-o numele de familie Porga" (Împăratul Kuros / Cyrus - în Greacă "Kuros" = "Domn", care a voit să se însoare cu Regina Tomiris - după o scurtă încarcerare l-a eliberat pe Prinț dar acela a murit imediat, fie omorât totuşi de Perşi, fie s-a sinucis de ruşinea capturării, oricare i-ar fi fost decesul însă provocând furia extremă a mamei sale şi a MasaGeţilor, că după acel episod Prinţul nu s-a mai întors viu).

Parga-Pėt: Σπαργαπείθης (Herodot IV. 76. 78) — Name eines skythischen und eines agathyrsischen Königs. Das Sigma am Anfange des Namens ist ein Sigma prosthetikon und hat wie auch die griechische Nominativendung e s wegzubleiben; der Name lautet also Parga-Pejt, richtiger Parga-Pėt. P a r ist die bereits erklärte Wurzel, - g a, hochlautend - g e, aber ein Nominalsuffix, wie es in den Wörtern: varga (Schuster), nyuzga (mager, schmächtig), balga (einfältig, albern), ürge (das Erdzeischen) u. a., dann in den Ortsnamen: Onga, Murga, Vinga, Posga, Galga, Paraga u. a., endlich in den Familiennamen: Banga, Cserga, Gherga, Horga, Junga, Kafga, Misoga, Vanga, Razgha vorkommt; vollkommen analog lautet der Familienname: Porga. P é t ist die Wurzel von pete (das Ei). Im Szeklergebiet wird das Wort pete als Koseansprache an kleine Knaben angewendet. In diesem Sinne würde der skythische Name beiläufig soviel bedeuten, wie: „Parga-Söhnchen".

Fragment din analiza lingvistului Anton Karl Fisher, 1917

Străvechiul Parga pare nume strămoşesc pentru Parnoi - ştiuți ca aparținând Dahilor - care au întemeiat Imperiul Part. Probabil tatăl "puiuţului" Parga era din puternica Dinastie Sparga / Dinastia Sfinţilor Parga, bărbat Gherga cunoscut de Regina Tomiris a Marilor Geţi / MasaGeţilor în Dobrogea, rămânând în amintire numele Tomis - după al ei - dat coloniei Cariane (adică a celor din Ţara Gherghiţilor) existentă atunci de un secol la Marea Neagră, unde acum e cel mai mare oraş al regiunii; de fapt, dinaintea Războiului Troian se pare că Dinastia Sparga a dus la denumirea Sparta din S Balcanic - unde femeile erau egale social cu bărbaţii, dragostea frumoasei Regine Elena a Spartei faţă de chipeşul Prinţ Paris al Troiei fiind pretextul Aheilor, strămoşi ai Elenilor, pentru Războiul Troian / iar după Războiul Troian, Sparta fiind mereu duşmănită de Atena - în secolul VI î.C., Dinastia Sparga ajungând foarte puternică în spaţiile actuale ale Românilor şi Ucrainenilor: stăpânea NV Pontic - probabil că ramura Zuraz, care l-a dat pe Regele Decebal, era continuatoarea sa peste Geţi - cârmuia Agatârşii în Carpaţi şi Sciţii din NE (onomastica Gherga a fost analizată inclusiv de specialişti străini ca în legătură atât cu forma Agatârsă Parga / Sparga, după cum a susţinut explicit de pildă echivalenţa S/Parga = Gherga în anul 1917 lingvistul

şi istoricul Neamţ Karl Fisher, cât şi cu forma Geto-Dacă Duras / Zuraz, după cum a susţinut explicit de pildă echivalenţa Žuraž = Đerđa / Gherga în anul 2007 cercetătorul Croat Domagoj Vidovic, căci diferitele Graiuri se refereau în spaţiile şi timpii lor la acelaşi neam).

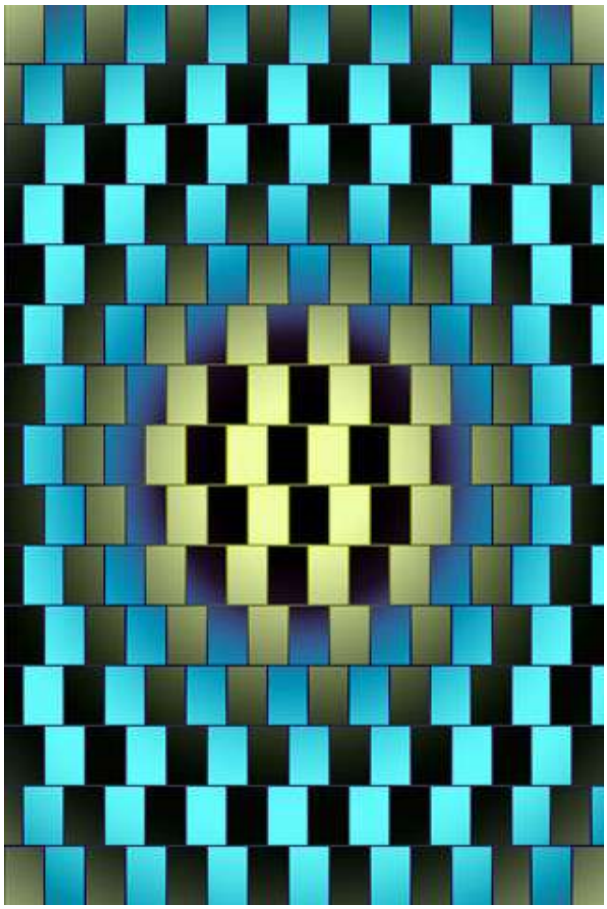

Poate apare exotic, însă cu un mileniu înainte de Regele Decebal Gurag / Zuraz, printre strămoşii săi din Epoca Fierului au fost piraţi Cariani / Pelasgi, ale căror trăsături războinice dar și calități de navigatori s-au transmis prin rudele ulterioare - cumulându-se în liderul Antic de la Dunărea inferioară - pe lângă caracteristicile sale religioase ori de mare om politic (botezat “Zece-val” = Decebal, respectiv Decheval / “De-Cheval” = “Divinul Cavaler” sau “Cavalerul Dac”): nu e deloc de neglijat că Regele Decebal și-a avut familia în Bazinul Dunării de jos - stăpânirea Geto-Dacă inițială fiind pe ambele maluri ale Fluviului - iar inclusiv ulterior Valahii / Românii, recunoscuți ca moștenitorii de drept, au fost egalați cu “Oamenii Valurilor” / “Oamenii Râurilor”; e interesant - după cum a observat inclusiv academicianul Ucrainean Iurii Mosenkis în anul 2016 - că pentru “rege” Frygienii aveau “bal” iar Tocarianii “wal”, ceea ce ar duce la înțelegerea Decebal și efectiv ca “al zecelea Rege” (din Dinastia Dura/s). Regele Decebal a fost mai prezent la Fluviul Dunărea decât în Munții Carpați, la el dimensiunea pescărească depășind dimensiunea păstorească: datele istorice l-au redat mai activ la Vale și numai din cauza Romanilor a ajuns să se retragă pe înălțimi; în anul 2016 și istoricul Român Mircea Rusnac a scris că “Decebal cel puțin după tată era bănăţean”, menţionând Tradiţia păstrată că Regele S/Corilo - tatăl regelui Decebal, zis “Scurgătorul” - era din Valea Bistrei / Ţinutul Gugulanilor (până azi printre Gugulani au rămas ca populare vânătoarea și pescuitul). Apoi, în mileniul dintre secolul II și secolul XI, se poate vedea continuitatea dinastică dintre Bănăţeanul / Gugulanul Decebal și Bănăţeanul / Gugulanul Negru Vodă; temporar, urmașii ultimului Rege al Geto-Dacilor s-au mutat dintre Cărășeni printre Crișeni (regiunea Mureșului inferior fiind independentă mereu față de Romani, de acolo rudele practic coordonând rezistența îndeosebi în teritoriile ocupate din N Dunării, ținând legăturile cu cei liberi via Ţinuturile Oaș și Maramureș până în Moldova / Bucovina și Basarabia), etc. În secolul următor morții Regelui Decebal - adică în secolul III - Geto-Dacii liberi au reușit să determine retragerea Romanilor în S Dunării iar ei imediat s-au organizat Gotic în zonele abandonate de Romani din N Dunării; revanșa a fost așa de mare, încât Goții - înaintea apariției Imperiului Hun cu capitala în Banat - au ajuns să ocupe Roma, fosta capitală a Imperiului Roman (la începutul Medieval, foștii Geto-Daci practic au controlat Europa): anterior conflictelor cu Romanii - în Epoca Fierului - strămoșii Geto-Dacilor au sosit din Asia pentru a-și stabili baza Europeană în spațiul Carpato-Dunărean iar patria respectivă le-a rămas dragă și după încheierea Antichității, urmașii fiind puternici atât în Evul Mediu, cât și în Epoca Modenă, când au constituit România. Același trunchi consonantic e la Zuraz / “ZRZ” și la Gherga / “GRG” (istoric fiind practicată echivalența lingvistică “G”=“Z”, de altfel frecvent dovedită în onomastică); aplicând aceeași multimilenară formulă de succes a cârmuitorilor alogeni (adică a “străinilor” conducându-și supușii, așa cum de pildă în NV Indiei a fost Dinastia Caucaziană Gărga, în NE Africii pe Valea Nilului au fost primele Dinastii Faraonice - ale celor din deșert în prima capitală a Egiptului, numită Gherga - în NV Anatoliei legendarul Insular Dardan a întemeiat Regatul Troadei împreună cu socrul său autohton Ghergar, ș.a.m.d. până la, de exemplu, actualele Case Regale din Europa toate înrudite între ele), Dinastia S/Parga cârmuind în secolele VIII-VI î.C. atât Geții, cât și Graukenii / Agatârșii ori Sciții care îl aveau ca strămoș pe Targhi-taos / Zeul Targhi probabil nu aparținea nici uneia dintre acele populații, ci era V Anatoliană (Troiană sau Cariană): aceasta ar explica și de ce în secolul V î.C. Herodot Karka a scris că Geții - Oamenii Pământului - erau îndemnați mai mult la lupte decât la agricultură (desigur împinși de liderii lor din Dinastia S/Parga) ori că în secolul I î.C. Regele Deceneu, posibil descendent al acelei Dinastii Regale, pe când îi cârmuia și pe Daci, a interzis supușilor vinul / popular produs al Pământenilor. O schiță redă distribuția Geților în jurul Pontului / “Mării Getice”:

Academicianul Român Vasile Pârvan a indicat prezența Getă în Troia / Troada la începutul mileniului I î.C. (secolele X-VIII î.C.) iar primii Geți - Traci Nordici - erau pe atunci în Dobrogea, regiunea din Nordul Traciei / și cea mai Nordică Balcanică. În secolul VIII î.C., prima colonie întemeiată de Vest Anatolieni în Dobrogea a fost Orgame / "Orga-me" (așezarea lui Gorga-moș) iar în V Anatoliei - mai ales în Troada și Caria - numele și forța Gorga / Gherga aveau atestare nu numai din secolele anterioare, ci încă din mileniile precedente. În secolul VII î.C., Carianii au înființat cu construcții din piatră colonia Dobrogeană Histria / în același timp cu ridicarea în piatră a Sanctuarului Gherga de către cei rămași în regiunea lor V Anatoliană iar înțeleptul Anacharsis - din Dinastia Regală Dobrogeană - a fost activ la sfârșitul secolului VII î.C. (i-a învățat legislația pe Elenii din S Balcanic). Cercetătorul Român Cașin Popescu a reflectat: "Herodot știa de la un localnic de rasă nobilă, Tymneu (nume Get, care se întâlnea și la Cariani), că Anacharsis era de neam regal, nepotul unui 'Dac-lup', Lycos și că a fost ucis de către fratele lui, pe când celebra Cultul Zeiței Mame Cybele după un alt ritual, care diferea de cel obișnuit locului de baștină". Într-o anterioară așezare a Geților s-au stabilit Cariani care și-au întemeiat acolo colonia Tomi / Tomis - pe locul unde acum e Constanța, cel mai mare oraș al Dobrogei - cu liderul Sparga / Gherga al aceleia rămânând gravidă Amazoana Regină Tomy / Tomi-ris a Marilor Geți, avându-l pe fiul Sparga-pises (așezarea Dobrogeană fiind numită în onoarea ei și respectiv pruncul purtând numele tatălui): așadar, importantul cârmuitor Gherga al cetății Cariane din V Pontic - dinast Regal, din Asia "Mică" - l-a avut cu Regina Tomi a Marilor Geți (din Caucaz) pe "puiuțul" Sparga, ajuns general, mort după întâlnirea cu Împăratul Kyros / Cirus al Perșilor, mort și acela curând, omorât de energica mamă Tomi-ris = Regina Tomi, femeia nobilului Gherga de la Marea Neagră; în absența tatălui - care cârmuia deopotrivă Carianii și Ghețiii în Dobrogea - fiul creștea alături de mamă pentru sprijin în fruntea Marilor Geți (răspândiți pe atunci între Asia Centrală și Caucaz). Dinastia Sparga / Parga - probabil stabilită Dunăreano-Carpatic-Pontic în secolul VIII î.C. de "Moșul Gorga" la Orga-me / Argamo, așadar fiind V Anatoliană iar nu Getă - e cunoscută istoric că în secolele VII-VI î.C. a cârmuit atât Geții din Dobrogea, cât și Agatârșii / Graukenii sau Graucenii din Carpați, chiar și pe Sciții din Ucraina (atacați la sfârșitul secolului VI î.C. de Perșii aflați sub cârmuirea Împăratului Darius / cumnatul generalului Gobryas, în cadrul luptelor Imperiale de atunci); Agatârșii - Huriani / Iranieni apuseni - au fost remarcați la ceremoniile din Insula Delos (fostul fief al piraților / corsarilor Cariani, din secolele precedente), ceea ce împreună cu întemeierea de către Cariani a coloniilor Dobrogene și cu dominația respectivei Dinastii Regale inclusiv peste Agatârșii / Carpizii din spațiul Românesc îndreptățesc concluzia puternicelor legături în acele timpuri dintre V Anatoliei (Troia și Caria) și Bazinul Dunării (Dobrogea și Carpați), cu dinaștii Gherga ca lideri: de exemplu de la Gorga-moș / eponimul cetății Orgame, până la Parga / Garga care s-a însoțit cu Tomiris / Regina Marilor Geți în cetatea Tomis întemeiată de coloniștii Cariani (nu de localnicii Geți). Acei Masa-Geți / MesaGeți - indicați în secolul III î.C. de cronicarul Simmias din Rodos ca Hiperborei - erau înrudiți cu Tisa-Geții din Bazinul Ră / Volga, trăind inclusiv în jurul Lacului Aral, au mărginit în N Imperiul Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare", contemporanul cu ei Strabon din Anatolia notând că din Carpați până în China vorbeau aceeași limbă (e de remarcat că în China modul de viață inspirat din ritmurile naturale - știut ca "daoism" - a fost produs pentru Chinezi de către "un maestru apusean" față de ei, anume Uriașul / Găliganul Confucius 551-479 î.C. = "campionul" genealogiilor, căci descendenții săi s-au îngrijit - până în prezent - să aibă cea mai completă genealogie din lume); Uriașul Confuciu (avea circa 2 metri), contemporan cu Buddha din India veche, era din provincia Șandong - populată de Barbarii Dongyi - acolo media de înălțime a bărbaților fiind superioară celei naționale Chineze: de altfel, în zonă încă de la sfârșitul neoliticului bărbații aveau aproape 2 metri - după cum au demonstrat în anul 2019 arheologii coordonați de Dr. Fang Hui - ceea ce era foarte mult pentru cei de atunci dar și pentru cei de acum. Nu e de mirare că MasaGeții în Asia și Geții în Europa vorbeau aceeași limbă: erau din același trunchi, formând aceeași națiune (în EurAsia, împreună cu succesorii lor, dominația a ținut constant, aproape neîntrerupt, circa 2 milenii, până la sfârșitul Evului Mediu, exemple Imperiale mai târzii fiind ale Hunilor - Albi în China, Negri în România / capitala Împăratului Attila fiind în Banat - sau ale Mongolilor Împăratului Ghenghis Han, ecourile urmând prin Tătari, Cazaci, ș.a., până la extincția uriașei lor moșteniri în Epoca Modernă). De altfel și Dr. Alexandru Bădin - care a studiat Dacia Europeană în anul 1998 - a afirmat că MassaGetae, ThysaGetae și TyraGetae au plecat din Asia spre Europa.

Hartă de Rigobert Bonne, 1782

În secolul I, Romanul Lucan a scris în "Scolii" 2:50 că pe atunci existau "MasaGeții - neam în Tracia": așadar, puternicii / masivii Geți Asiatici au fost atestați Antic că existau în Nordul Peninsulei Balcanice; în secolul IV, istoricul militar Ammianus Marcellinus - oriental născut în Antiochia de pe Orontes - a scris (31:2) că "în apropierea lăcașurilor Amazoanelor, Alanii se învecinează cu regiunile orientale și, împărțiți în populații numeroase și mari, se îndreaptă spre ținuturile Asiatice despre care am aflat că se lățesc până la Gange, un fluviu ce separă țările Indienilor și merge de se varsă în Oceanul Austral. Împărțiți în 2 continente ale lumii, aceștii Alani ale căror diferite popoare nu găsim cu cale să le enumerăm aici, deși sunt separați de mari depărtări, cutreieră ca nomazi regiuni nemărginite. Cu trecerea vremii însă, din cauza moravurilor lor și a felului sălbatic de viață, precum și din cauza aceluiași chip de a se înarma, au ajuns la un singur nume și s-au numit cu toții cu numele generic de Alani. Ei n-au nici un fel de case și nici

grijă de a trage brazdă, ci se hrănesc cu carne şi mai cu seamă cu lapte şi şezând în carele lor cu coviltire acoperite cu scoarţe de arbori, pornesc prin singurătăţi nesfârşite. Şi când ajung la locuri cu păşune, îşi aşază carele lor în formă de cerc şi, ca sălbaticii, se apucă să mănânce. După ce s-a isprăvit păşunea de pe câmp, îşi duc mai departe cetăţile lor, puse oarecum în care. În acestea bărbaţii se culcă cu femeile lor, în acestea se nasc şi cresc copiii, aceste care sunt locuinţa lor obişnuită şi ori încotro s-ar duce, aici îşi au căminul lor familiar. Mânând înaintea lor turmele, le duc la păşune şi cea mai mare grijă a lor este grija pentru rasa cailor. Ei caută câmpii pline de iarbă şi localităţi acoperite cu pomi roditori. Şi astfel, trecând din loc în loc, nu duc lipsă nici de alimente nici de hrană pentru vite, hrana pe care le-o procură solul umed şi cursul des al apelor ce ei străbat. Toţi cei mici de vârstă, precum şi femeile nerăzboinice, se ocupă de treburile uşoare din preajma carelor. Tinerii însă, deprinzându-se din copilărie cu obiceiul călăriei, socotesc lucru ruşinos să meargă pe jos şi toţi, învăţând arta războiului, devin luptători. De aceea şi Parţii care sunt de origine din Sciţia sunt foarte pricepuţi la lupte. Alanii au descins din Masa-Geţi, fiind foarte înalţi şi de o mare frumuseţe, cu părul puţin cam bălai şi inspiră groază, însă n-au ochii înspăimântători; sunt iuţi în mânuirea armelor şi întocmai ca Hunii, dar ceva mai blânzi şi ca trai şi ca moravuri. În drumurile lor după jaf şi după vânat ajung până la Lacul Meotid / Bosforul Cimerian şi de asemenea până în Armenia şi în Media. Şi, pe cât oamenii liniştiţi şi blânzi caută rapausul cel plăcut, pe atâta pe ei îi încântă primejdiile şi războaiele. La ei acela este socotit ca fericit, care şi-a dat viaţa în luptă, căci cei ce îmbătrânesc şi pleacă din lume de o moarte întâmplătoare sunt încărcaţi de tot felul de ocări urâte, ca fiind degeneraţi şi netrebnici. Şi nimic nu se laudă mai mult la ei decât de a fi omorât un om şi, tăind capetele celor omorâţi şi jupuindu-le pielea de pe cap ca pradă glorioasă, împodobesc gâtul cailor lor cu aceste falere de război. La ei nu se poate vedea nici templu nici altar şi nici măcar un bordei nu se găseşte care să fie acoperit cu trestie ci, după un obicei Barbar, se înfige în pământ o spadă goală căreia i se închină, ca lui Marte, zeitatea adorată în acele regiuni. Au un mod cu totul deosebit de divinaţie: leagă la un loc nuiele de lemn cât mai drepte şi, adăugând nişte descântece secrete, le desfac într-o anumită zi şi află astfel viitorul. Ei nu cunosc ce este sclavia, toţi sunt născuţi liberi şi-şi aleg de conducători pe cei mai distinşi în armele de război". După cum a scris în anul 1866 orientalistul Scoţian Henry Yule "Chinezii Antici au plasat la sfârșitul mileniului I î.C. Alanii în vecinătatea Aralului, poziție care îi făcea puternic înrudiți sau chiar identici cu MasaGeții; la începutul mileniului I, geograful Ptolemeu 6:14 a plasat în apropiere Alano-Sciții și Munții Alaneani. Din secolul I î.C., Alanii au început să migreze spre apus, către Donul inferior (acolo i-a găsit istoricul Iosif Flaviu în secolul I și cronicarii Armeni timpurii)". De altfel se știe - inclusiv conform Romanului Ammianus - că în anul 370 Alanii de pe Valea Donului inferior au fost atacați de Huni, care după ce au ucis o parte din ei, s-au aliat cu o parte din cei rămași (alți Alani plecând spre Vestul Europei); Alanii - cu denumirea rezonând din Aluani / Alvani = Albani sau Ariani - inițial s-au stabilit la intrarea din Asia în Europa, după ce au trecut prin Poarta Herga, întâi în Oseția / N Caucazului, de unde apoi au fost împinşi de Huni în Europa şi N Africii, trecând inclusiv prin Banat (în Caucazul actual, fosta Alanie e acum Oseția). Teologul Galician Paulus Orosius a notat în secolul V: "La răsărit se găsește Alania, la mijloc Dacia unde e și Ghotia, apoi se află Ghermania". Academicianul Român Petriceicu Hașdeu a scris despre proveniența titlului de "ban": "De la Perși, 'ban' a trecut la toți vecinii lor, Turani și ne-Turani. Iordanes (în secolul VI) a scris că Alanii din Caucaz când au înaintat în Europa împinși de Huni, unul din principii lor se chema 'Sangi banus'. La Armeni, compusul 'marz-ban' era titlul capului oștirii. E adevărat că Sârbii l-au primit de la Români". În anul 2002, istoricul militar Richard Brzezinski - originar din Pomerania - a evidențiat cronicile bizantine care au afirmat despre Catalania că-și avea denumirea din compunerea în acea regiune Gotia + Alania: Goții (foștii Geți) și Alanii au fost părinții Catalanilor / Gat-Alanilor; poate nu întâmplător "bessó" = geamăn în dicționarul Catalan (Bessii fiind printre frații lor). Istoricul Alexandru Gonța în "Românii și Hoarda de Aur" a scris: "Alanii au dat Prutului denumirea de 'Alanus Fluvius' iar orașului Iași 'Forum Philistinorum' și - fiind creștini - au depins de Episcopia de la Vicina, de pe malul drept al Dunării Dobrogene (Moldova - înainte de a fi 'Bogdania' - a fost numită chiar 'Alania', în harta Genovezului Giovanni Carignano)". De altfel, la sfârșitul secolului IV Romanul Vegetius 3:26 a scris despre națiunea Hunilor și Alanilor ("Hunnorum Alannorumque natio"), respectiv de conlocuirea inițială a Goților, Alanilor și Hunilor ("exemplo Gothorum et Alannorum Hunnorumque"): Goții au urmat Geților iar Alanii au precedat Hunii.

Valuri Alane: în Antichitate și în Evul Mediu
(conform Nathalie Kalnoky, 2006)

O inscripţie din N Balcanic privind constituirea legiunii Adiutrix II, datată 7 III 70 (anterioară cu 36 de ani față de sfârșitul ultimului război Daco-Roman), consemna despre tânărul ofiţer "ZURAZIS. DECEBAL I. F. DACUS" că din motiv medical - probabil rănit - era lăsat la vatră: acela, Decebal / "Decebali" - "fiu Dac" - respectiv fiul lui Scorilo, era ca neam Zuraz / "Zurazis", de altfel Regele Diurpaneu / "Diur-pa-neus" Duras, fratele lui Scorilo Zuraz, fiind predecesorul nepotului Decebal la cârmuirea Geto-Dacă (Anticul nume Zuraz / Duras s-a regăsit ca Medievalul Juraj, vechi forme utilizate pentru Balcanicul Đerđa, respectiv Gherga), istoricul Roman Dio Cassius notând că atunci - în anul 70 - unchiul Diurpaneu Duras a transferat puterea nepotului Decebal Duras / Zuraz, revenit din Imperiul Roman în Regatul Geto-Dac; martor ocular al evenimentelor ce au fost apoi în N Dunării, Carianul Criton - medicul personal al Împăratului Roman Marcu Traian - a consemnat în "Getice" despre Decebal (ultimul Rege al Daciei independente) că era "cârmuitorul Geților". De altfel, preotul Ardelean Nicolae Feier a arătat în "Zestrea strămoșească" din anul 2009: "Duras înseamnă duritate, trăinicie dar și rotire, rostogolire, iar 'Diu/r' vine de la 'div' adică 'strălucitor' sau 'fiu al zilei',

însemnând ‘zeu’, ‘rege’.” În legătură cu denumirea Duras: ar fi de observat că Dicționarul Român are cuvântul “durău” pentru cascadă; onomastica regală la Daci rezona şi cu asemenea înțeles acvatic. În anul 2013, cercetătorul Makedono-Armân Branislav Stefanoski a scris: “O diplomă militară despre ‘Legio II Adiutrix’ - din 7 Martie 70 - trimisă Muzeului Arheologic din Sofia de autorităţile din Munchen (căci după toate presupunerile, provenea de pe teritoriul Bulgariei), publicată în ‘Archaeologia Bulgarica’ din 2006 de Nikolai Şarankov, e cea mai veche despre Decebal, scris pe ultimul rând. În numele Zurazis, prima literă ‘Z’ şi a treia literă ‘R’ sunt mai mari decât celelalte; acea grafie a numelui ‘ZuRazis’ nu era deloc întâmplătoare, cu atât mai mult cu cât toate celelalte litere de pe diplomă aveau o mărime aproape egală. Prenumele ‘Decebal’ nu poate fi prezentat în nici un caz ca purtat de mai multe persoane din Moesia, din simplul motiv că era vorba despre numele preoţesc hyperboreic iar hyperboreii trăiau pe partea stângă a Dunării şi - mai concret - în marele complex religios având localităţile Sarmisegetusa / centrul administrativ şi Molio-davo / centrul religios. Nu aş putea să accept nici că ZuRazis ar fi putut fi un nume obişnuit purtat în Dacia şi Tracia. Numele Zuraso îl întâlnim cu peste un secol mai devreme şi pe mai multe ‘Tăbliţe din Sinaia’, din care se poate determina că în anii 45-25 î.C. era protector al localităţilor fortificate Aegisus, Buteridava, Dinogetia şi Troesmis din Geţia Minor (partea nordică a Dobrogei); interesant e că pe ‘Tăbliţele din Sinaia’ numele lui era scris în forma Zuraso iar de Dio Cassius ca Zyraxes. În orice caz, se poate trage concluzia că numele ZuRazis nu era un nume obişnuit: a fost purtat de persoanele care aparţineau clerului şi aristocraţiei. Aşa cum era scris numele ZuRazis - deoarece literele ‘Z’ şi ‘R’ erau mai mari - suntem îndreptăţiţi să considerăm că au fost alăturate 2 componente Zu-Razis, unde Zu corespundea daco-românescului ‘zău / zeu’ sau makedon-armânescului ‘dzâu’ iar Razis corespundea daco-românescului ‘rază’ sau makedon-armânescului ‘radzâ’ iar în această formă se poate interpreta ca ‘radiant / strălucitor ca soarele’. Practic, numele ZuRazis se poate traduce ‘Zeul radiant / strălucitor’. Din această analiză, se poate trage concluzia că ‘ZuRazis Decebali f(ilius) Dacus’ nu putea fi în nici un caz o persoană oarecare / obişnuită. Faptul că nu a efectuat în totalitate serviciul militar şi dacă avem în vedere că aceasta se întâmpla în anul 70, nu reprezintă deloc o problemă ca el să fi fost regele legendar al Daciei, Decebal. Răspunsul la întrebarea despre cum a ajuns Decebal în armata romană este foarte simplu: în trecut, pentru păstrarea păcii între 2 părţi se practica predarea garanţilor aleşi din rândul personalităţilor marcante. Cum se poate vedea, ‘ZuRazis Decebali f(ilius) Dacus’ nu era oricine, el reprezentând o personalitate marcantă, cu privilegii speciale în Legio II Adiutrix; textul se traduce aşa cum era şi scris: ‘Zurazis, Decebal, fiu Dac’ (traducerea ‘Zurazis, fiul Dacului Decebal’ nu se susţine deloc). Dacă luăm în consideraţie faptul că nu era latin, ci străin, ajungem la concluzia că Decebali era prenumele (cu semnificaţie religioasă) iar Zurazis era numele de familie sau numele tatălui; conform transcripţiei, este problematică stricta legare de normele de scriere latină. La hyperborei - cărora le aparţinea Decebal - nu se practica utilizarea numelui de neam, din simplul motiv că se practica principiul ‘egal printre egali’, cei mai competenţi avansând ierarhic; însuşi faptul că Decebal se numea astfel înaintea intrării lui în armata romană arată clar originea sa hyperboreică: ipoteza în legătură cu literele ‘Z’ şi ‘R’ că ar fi fost nişte corectări nu rezistă (dacă ar fi fost aşa, nu s-ar fi lăsat spaţii atât de mari pentru a fi scrise acele litere, nici nu ar fi fost necesar să se lungească braţele ‘R’ ca nişte raze). În sfârşit, textul se referea fără dubii la ‘filius Dacus’ - adică ‘fiul dac’ - ceea ce nu vrea să spună că tatăl lui s-ar numi ‘Dac’, ci că era fiu aparţinând poporului dac. Atrage atenţia faptul că Decebal a servit în legiunea auxiliară, ceea ce practic însemna că nu a participat la operaţiuni militare directe, romanii punând - aşadar - accent deosebit pe siguranţa lui; serviciul în legiunea romană auxiliară Legio II Adiutrix l-a ajutat pe Decebal să înveţe foarte bine organizarea şi modul de luptă al romanilor, aici trebuind căutat răspunsul domniei sale plină de succese de-a lungul multor ani, contra armatelor romane mai numeroase şi mai puternice. Cu siguranţă pot afirma că acel Decebal - care în anul 70 a fost eliberat pe motiv medical din serviciul militar roman - a fost tocmai renumitul rege al Daciei”. În anul 2013, istoricul Belgian Kornel van Lommel a enunţat: “Numele Zurazis scris separat decât al celorlalţi pe diploma militară era dedicaţia pentru cel care primea ‘honesta missio’, fiind notat la sfârşit, aşa cum se obişnuia în armata romană” (“honesta missio” era un premiu special, acordat de armata Romană celui lăsat la vatră). Simbol al Regalităţii / nobleţii, pe frontonul Templului Gherga din Caria litera centrală “R” era mult mai mare decât celelalte; asemănările dintre cele scrise mai demult în partea Estică a Egeeii / GeRgas şi mai recent în partea Vestică a Pontului / ZuRazis - cu “R” evidenţiat - sunt concludente: era transmiterea numelui aceleiaşi dinastii notată Carian GeRgas şi Get ZuRazis (cu preluarea similară de către legionarii Romani, care au scris Latin numele în acelaşi fel Geto-Dac).

GeRgas

ZuRazis

Dat fiind faptul că şi-a făcut serviciul militar în armata Romană, reiese că Decebal ştia Latina: “Romanizarea” ultimului Rege Dac a precedat “Romanizarea” poporului Dac (ceea ce totuşi l-a ajutat pe nobilul lider - fiindcă îi cunoştea mai bine - să opună rezistenţă aprigă Romanilor în războaie până în anul 106 / Regele Decebal a murit în 10 VIII 106; mai mult a reuşit chiar poporul său - dar într-un timp mai îndelungat - anume ca oamenii lui să-i învingă pe Romani chiar la ei acasă, nu numai să-i alunge din Dacia / un “contra-exemplu” de Romanizare dar apoi şi să cucerească Roma în premieră mondială, așa ceva însemnând un “extra-exces” de Romanizare).

Craterul Vezuviului, 2022

În războaiele pe care Decebal le-a avut cu Romanii, începute după dezastrul provocat de Vulcanul Vezuviu de lângă Roma, toţi observatorii au consemnat că Regele Geto-Dacilor ştia foarte bine tehnicile de luptă ale inamicului (ceea ce era firesc din moment ce a servit de tânăr printre legionari / ca Prinţ fiind înrolat desigur drept garanţie printre Romani - astfel ca neamul lui să nu cauzeze probleme - conform cutumei vremurilor); la 6 ani de la explozia Vulcanului Vezuviu - ce a afectat mult răsăritul / datorită rotaţiei Pământului - Regele Duras al Dacilor a atacat Romanii din Sudul Dunării inferioare (atunci nobilul Dac Diegis / Diogio a fost prins de generalul Roman Fuscus, fiind răscumpărat scump): era anul 85 / erupția Vezuviului a fost în anul 79, Roma a ars în anul 80 (ulterior - în anul 88 - Fuscus a fost decapitat de către Diogio).

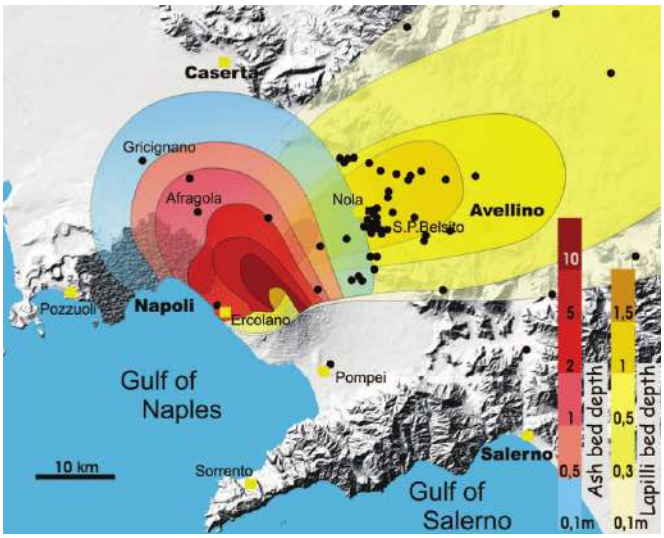

Răspândirea spre E a cenușii Vulcanului Vezuviu (conform lui Pier Paolo Petrone, Universitatea din Napoli, 2006)

După ce în anul 87 Regele Decebal - nepotul Regelui Duras, care a preluat conducerea Dacilor - i-a învins pe Romani în Banat la Tapae, în anul 88 când Romanii au revenit foarte hotărâți cu intenţia de a captura capitala Grădiștea / Sarmisegetusa, însă ajunși stânjeniți de Germanicii aliaţi ai Geto-Dacilor, Romanii au încheiat pace în anul 89, Împăratul Roman Domiţian 81-96 (conform poetului Papiniu Statiu - din Napoli, contemporan evenimentelor - în "Thebaida" 1:19) a ajuns să le plătească tribut şi a returnat localnicilor controlul asupra Muntelui Sacru Kogaionon: acela nu era Peon / "Pe-On" - vechiul nume pentru Ceahlău - sau Bucegi (străvechi Munţi Sacri, însă departe geografic de zona acţiunilor Romanilor), ci în Dacia cel mai calificat ca Muntele Sacru Kogaionon era Gugu / Muntele Sacru al Gugulanilor, însuși apropierea fonetică dintre Gugu și Kogheo-non fiind semnificativă. Lingvişti ca Bulgarul Dimităr Decev, Românul Sorin Paliga, ş.a. au remarcat în legătură cu aşezarea Bănăţeană Tapae că era în aceeaşi corelaţie cu Frygiana Kere-tapa ori Carianele Tapassos şi Tapasidai; despre Muntele Sacru, contemporanul Strabon în "Geografia" VII 3:5 a notat Grec că "localnicii îl numesc Kogaionon", în pronunţie "Kogheonon" (în care Koga, ca şi Kaga, însemna "sacru" - după cum a studiat cercetătorul Sorin Olteanu de la "Institutul de Arheologie Vasile Pârvan" - iar privind sufixul "non", deoarece din mare vechime "nan" = "babă" şi "nun" = "prunc", Muntele Sacru Kogaionon / "Kogheo-non" era astfel la început "nană / babă sacră" dedicat Marii Zeiţe, apoi "prunc sacru", dedicat lui Zalmoxe / "Zal-moxe" = "Zeul-moş": străvechiul Zeu suprem). Este de remarcat că Romanii conduși de Manius Laberius, guvernatorul Moesiei, au capturat-o pe sora Regelui Decebal, Prinţesa apelată Geopyr / însemnând "Giuvaer" - comandanta Amazoanelor Geto-Dace - în "satul lui Gherghe", denumirea locului aşa fiind consemnată de Saşii / Germanii Medievali din zonă (azi localitatea Căpâlna, din judeţul Alba; pe atunci, Dacii se găseau între Albania Caucaziană şi Albania Balcanică). În anul 1696, "Noul lexicon geografic" - realizat de Philippus Ferrarius și Michael Baudrand - a descris vecinătatea Nemților cu Carpații (spațiul German = Deutsch-land fiind la Vest de fosta Dacia):

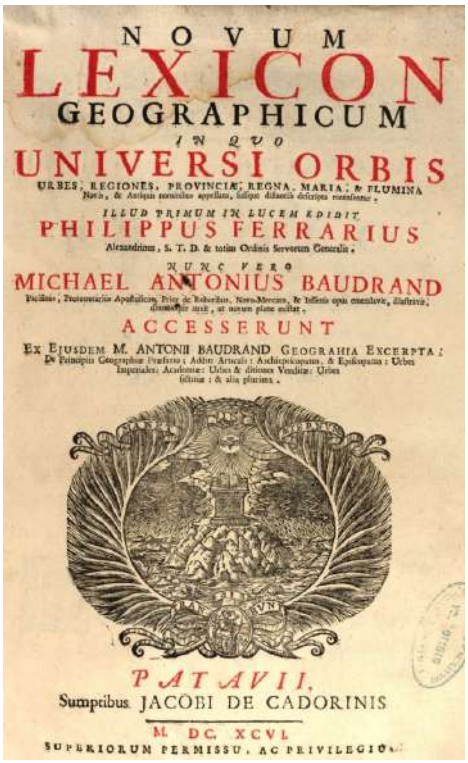

NOVUM
LEXICON
GEOGRAPHICUM
IN QVO
UNIVERSI ORBIS
URBES, REGIONES, PROVINCIÆ, REGNA, MARIA, & FLUMINA
Nova, & Antiqua nomenclatione appellata, singula didactica descriptione complectens.
ILLUD PRIMUM IN LUCEM EDIDIT
PHILIPPUS FERRARIUS
Alexandrinus, S. T. D. & totius Ordinis Servorum Generalis.
NUNC VERO
MICHAEL ANTONIUS BAUDRAND
ACCESSERUNT
EX EJUSDEM M. ANTONII BAUDRAND GEOGRAHIA EXCERPTA:
PATAVII,
Sumptibus JACOBI DE CADORINIS
M. DC. XCVI.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

GE GE 287

ad Ligerim fluvium, cuno ponte, in Aurelianensi provincia, 4. leucis supra Aurelias in ortum Floriacum versus.
Geri, populi Albanæ, an Asiæ, sic à Gero, vel Gerrho (ut apud Ptolemæum) fluvio dicti.
Germæ oppidum Æolidis mediterraneum, inter Pergamum 25. & Thyatiram 33. mill. pass. distitum.
Gerræ, Germaniæ, teste Leunclavio, urbs Galatiæ archiepiscopalis, in Bithyniæ & Phrygiæ confinio, à Pessinunte 16. mill. pass. in ortum, Ancyrâ versus 89. Sed hæc potius ad Gaicum fluvium sita videtur, cui nomen tribuit, inter Pessinuntem ad ortum, & Pergamum ad occasum.
Germania, provincia Europæ maxima, cognomento Magna, ad aliarum Germaniarum (de quibus infrà) differentiam, Rheno fluvio, qui in Boream decurrit, à Gallia, Danubio, qui fluit in ortum, à Rhætia, Vindelicia, & Norico (quæ regiones hodie in Germania computantur) montibus, qui Carpatis sunt pars, à Istrigibus, Matanastis (quorum regio nunc Hungaria Transdanubiana dicitur) & à Sarmatia Vistula discreta, Oceano Germanico & mari Baltico cæterum ad Arctos definita. Ea dividitur in Moraviam, Bohemiam, Nortgoiam, Sueviam, Fraconiam, Hassiam, Westphaliam, Frisiam, Saxoniam, Holsatiam, (cui Iutia, sive Cimbrica Chersonesus ad Arctos adiungitur,) Megalopolitanum Ducatum, Pomeraniam, Polonium maiorem & minorem, (licet hodie non solum ditione, sed & idiomate divisæ, extra Germaniam censeantur) provincias limitaneas: interiores autem, Slesiam, Marchiam Brandeburgensem, (quæ Electoralis Lusatiam, Misniam, Thuringiam, & Voitlandiam. Nostra verò, tempestate plures alias regiones, quibus Germanica lingua communis est, complectitur: hoc est, Geldriam, Cliviam, Iuliam, Palatinatum, Alsatiam, Helvetiam, Rhætiam Bavariam seu Vindelicium, Noricum, hoc est, Austriâ, Stiriam, Carniolam, Carinthiam, & Tirolensem Comitatum. Sunt in Germania archiepiscopatus 7. Coloniensis, Trevirensis, Maguntinus, Vesuntinus, Salisburgensis, Pragensis, & Magdeburgensis, episcopatus 40. regna 2. Bohemiæ & Daniæ; Ducatus 13. Austriæ Styriæ, Bavariæ, Wittenburgensis, Franconiæ, Voitlandiæ, Saxoniæ, Brunsvicensis, Luneburgensis, Holsatiæ, Lavvenburgensis, Magnopolitanus, Pomeraniæ; Landgraviatus 2. Hassiæ, & Alsatiæ; Marchionatus 2. Brandeburgensis & Badensis. Comitatus magni 4. Palatinatus, Tirolensis, Mansfeldensis & Oldenburgensis, *Germania & Alemagna* Italis, *Teutschlandt* Germanis, Anglis *Germany* dicta. Populi Germani, sic à mutua, qua se prosequuntur benevolentia dicti, quasi fratres. *Germania* nuncupant. Virgilius eclog. 1.

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

Germanorū Claudianus de laudibus Stiliconis libro 2.

Qui mihi Germanos solos, Francosque subegit.

[Germania, l'Allemagne, Gallis, Alemana Hispanis, una ex præcipuis Europæ partibus. Antiquitus separata fuit à Gallia Rheno fluvio, à Norico & Vindelicia Danubio, à Sarmatia Vistula fluvio. Nunc autem valde diversos habet limites: Aquilonem habet mare Balticum & Istiam meridionalem, ab oriente terminatur Hungaria, Prussia Regia, & Polonia superiori & inferiori, quæ pro maiori parte sunt ex Vistulam fluvium. A meridie separatur ab Italia Alpibus, ab occidente Frisia occidentali, Gueldria, Transilalania, & Granopia, quæ antea erant in Germania, & nunc sunt in Gallia. Sed vicissim dationes Clivensis, Iuliacensis, Leodiensis, Coloniensis, Trevirensis, Palatinatus Rheni pro parte, & Helvetia, quæ antiquitus erant in Gallia, nunc in Germania reputantur. Alsatia nunc subest dominio Francorum. Bohemia ipsa est in Germania, cum sint partibus Silesia & Moravia. Sed Polonia & Dania Reges habent præsertim neque ullo modo sub Germania continentur. Helvetia autem cum Rhætia sunt sui juris, nec Germanicum agnoscunt imperium. Eius longitudo à confinio Lotharingiæ usque ad limites Hungariæ est 120. milliarium Germanicorum, seu 180. leucarum Francicarum. Latitudo ante amnis Italico usque ad Alpes in confinio Foro-Iulij est 126. milliarium Germanicorum, seu 190. leucarum Francicarum. Nunc tota Germania dividitur in regnum Bohemiæ & Circulos; suntque eo ordine:

Germaniæ Circuli:

Circulus Franconiæ, le Cercle de Franconie, *sub quo Episcopatus, Heripolitanus, Bambergensis, & Eichstatensis, & tota Franconia comprehenduntur.*

Circulus Bavariæ, le Cercle de Bavière, *sub quo Bavaria Ducatus, Palatinatus superior, & Archiepiscopatus Salisburgensis, cum Episcopatu Passaviensi & Ducatu Neoburgensi.*

Circulus Austriacus, le Cercle d'Austriche, *sub quo Austria, Styria, Carinthia, Carniola, Comitatus Tirolensis, & Episcopatus Tridentinus cum annexis.*

Circulus Suevicus, le Cercle de Suabe, *ubi Suevia tota, Ducatus Virtenbergensis, & Marchionatus Badensis & Burgoviæ.*

Circulus Rhenanus, le Cercle du haut Rhin, *in quo Alsatia, Ducatus Bipontinus, Hassia, & Episcopatus Spirensis, cum Abbatia Fuldensi, Veteravia, & Comitatu Waldecensi.*

Circulus Electorum Rheni, le Cercle des quatre Electeurs du Rhin, *sub quo ditiones Electorum Moguntini, Trevirensis, Colonensis, & Palatini Rheni.*

Circulus Westphalie, le Cercle de Westphalie, *sub quo Ducatus Westphaliæ, Iuliacensis, Clivensis & Montensis, Comitatus Marchiæ, Frisiæ orientalis, Oldenburgensis, & Hoyensis, & ditiones seu Episcopatus Monasteriensis, Leodiensis, Osnaburgensis, Paderbornensis, & Mindensis Principatus.*

Circulus Saxoniæ superioris, le Cercle de la haute Saxe, *in quo Ducatus Saxoniæ, Misniæ, Thuringiæ, Principatus Anhaltinus, Marchionatus Brandeburgicus, & Pomeraniæ, cum Regia insula.*

Circulus Saxoniæ inferioris, le Cercle de la basse Saxe *sub quo Ducatus Brunsvicensis, Luneburgensis, Megalopolitanus, Bremensis, Magdeburgensis, Lavenburgicus, & Holsatiæ, Diœcesis Hildesheimiensis, & Principatui Halberstadiensis & Verdensis; simulque iis omnes in Germania.*

Circulus Burgundicus, le Cercle de le Bourgogne, *est extra Germaniam propriam, continuque Comitatum Burgundiæ & septemdecim provincias Belgæ; habentque tantum vocem in dietis, cum agitur de rebus Imperij Germanici. Unde colliges regnum Bohemiæ non comprehendi in Imperio, sed tantum esse intra Germaniam, & vicissim Circulum Burgundicum comprehendi in Imperio Germanico, sed tamen esse extra Germaniam. Instituus autem fuit Circulus Burgundicus à Carolo V. Imperatore, ut sic ditiones suas Belgæ & Comitatus Burgundiæ servare auxilio Germanorum.]*

[Germaniæ Principes:

Imperator, *sub quo nunc Regnum Bohemiæ cum annexis, Silesia, & Moravia. Eidem etiam subsunt Austria cum Styria, Carinthia, Carniola, Comitatu Tirolis, Brisgonia, Burgovia, & annexis.*

Archiepiscopus Electus Moguntinus, *sub quo ditio Moguntina, Erfordia, & tractus Eisfeldia.*)

Archiepiscopus Electus Trevirensis, *sub quo ditio Trevirensis.*

Archiepiscopus Electus Colonensis, *sub quo ditio Coloniensis & Ducatus Westphaliæ.*

Dux Electus Bavariæ, *sub quo Bavaria, cum Palatinatu superiori.*

Dux Electus Saxoniæ, *sub quo Ducatus seu Electoratus Saxoniæ, cum Lusatia superiori Misnia, cum Episcopatu Misnensi & Comitatu Mansfeldensi.*

Dux Electus Brandeburgicus *sub quo Marchia tota Brandeburgica, Ducatus Pomeraniæ ulterioris, Prussiæ, magdeburgensis, Hallerstadensis, Mindensis, Clivensis, Cressiensis, Comitatusque Marchiæ & Ravensbergensis.*

Princeps Electus Palatinus *sub quo Palatinus inferior super Rheno.*

Archiepiscopus Salisburgensis, *sub quo ditio Salisburgensis.*

"Noul lexicon geografic" din 1696
a scris despre Dacia, Gherga, Germania, etc.

Faptul că Regele Decebal, fratele lui Diegis / însemnând "Înalt ca Muntele" şi sora lor de la sfârşitul secolului I şi începutul secolului II au făcut parte din nobila familie Gherga - ca şi tatăl lor Scorilo Zuraz, unchiul lor Diurpaneu Duras în secolul I - respectiv înaintaşul Zyrax / Zyraxes din Genucla în secolul I î.C. (aliat în Dobrogea cu coloniştii Cariani din Histria), din neamul cărora la sfârşitul secolului II î.C. s-au desprins Împăratul Burebista şi ruda Deceneu / "TekeNu", Mare Mag dar şi Rege în secolul I î.C., se confirmă şi prin traseul onomastic, geografic şi cronologic având la un capăt existenţa Sanctuarului Carian Gherga cu multe secole înaintea Împăratului Burebista iar la celălalt capăt având existenţa a numeroşi Gherga în Banat, ce a fost prima regiune Dacă pe care Romanii au atacat-o, după Dobrogea (pentru acei Geto-Daci Duras / Zurazis, aşezări Bănăţene de seamă ale lor puteau fi Zurobara şi Ziridava - Giridava conform academicianului Vasile Pârvan, în "Getica" - acelea probabil fiind denumirile Antice pentru Cenad şi Cornești, în judeţul Timiş); printre reperele Geto-Dace mai semnificative de pe traseul Gherga - cu startul din Caria şi sosirea în Banat - în Delta Dunării au fost Argamo şi Genucla (vadul lângă care acum e Isaccea / denumirea fiind legată de vechii Sâgi) iar de partea cealaltă a Fluviului, străvechea Gherghina la cotul Dunării şi Grădiştea / Sarmise-Getusa, capitala din Carpaţi: imediat după Războiul Troian - adică în secolul XII î.C. - primii Kheti / Gesi (din Anatolia) s-au stabilit în Dobrogea iar după jumătate de mileniu, în Dobrogea au apărut, tot din Anatolia, primii Cariani, dintre care după jumătate de mileniu, datorită apariţiei Romanilor în Dobrogea, s-a desprins Dinastia Zyrax / Duras / Zurazis devenită cârmuitoarea Geto-Dacilor de peste Dunăre.

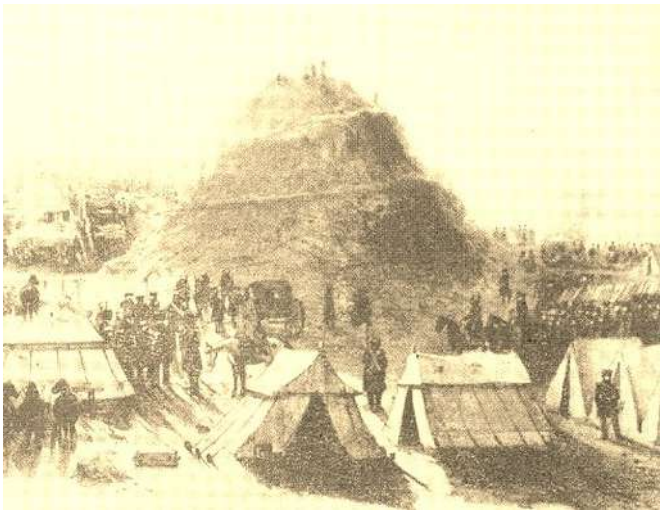

Gorgan la Isaccea (litografie din 1828)

Se poate observa că translaţia Zuraz = Gurag relevă că Regele Decebal era un Gherga (şi nu un Popescu, un Ionescu ori un alt nume dintre cele mai răspândite ale Românilor); datorită întregului context, inclusiv din cauza asemănării puternice a numelor, se poate concluziona că Gherghii acelor timpuri (Zerzi / Zerdi sau Derdi / Derzi în rostire Traco-Getă) nu erau simple prezenţe în anturajele Regale ale vremurilor, ci erau chiar Regii. Dr. Ion Russu în "Religia traco-dacilor" a scris că "numele regelui dac de la Genucla, Zyraxes era de fapt un Zurazis sud-tracic" iar în "Limba traco-dacilor" a afirmat că Zerdenus, numele unui Sanctuar al lui Apollo din Zerde 42,26 lat. N, 25,39 long. E /

Bulgaria, era din Indo-Europeanul “gherdh” = “a îngrădi”, variantă a lui “gord-” în Gordion / Frygia (“Zourdanos” reflecta o bază a aceluiaşi radical “Zourai” care a apărut în numele istoricului Antic Iordanes / Gotul “jordh” însemnând “pământ” - recunoscut drept coradical pentru Englezul “earth” - Geţii fiind de fapt “Oamenii Pământului”, Dr. Ion Russu mai punând nume Trace ca Zordegon, Zordesios, Zorada, ş.a. pe seama bazei “Gherda”, ştiută şi cu înţelesul de “a dori” / “a iubi”, savantul afirmând că “originea tracică a particulei ‘Zora’ este problematică iar caracterul oriental pare mai probabil”, reflectând că rădăcina numelui personal Zura / Zurozis sau Zyraxes a fost “Gher” de la termenul Indo-European pentru “lumină”: se poate uşor remarca despre Gher că e prima silabă a numelui GherGa - cu străvechiul înţeles de “Lumina Pământului” - iar traseul de import al său în spaţiul Traco-Get / Geto-Trac dinspre Orient a fost desigur din Anatolia, de acolo Carianii în mileniul I î.C. colonizând masiv Dobrogea); în plus, nu e de neglijat emblematicul trident ca semn distinctiv Regal dinastic mai ales între Nipru şi Istru, conservat ca “iYi” şi pronunţat ca “Yu” / “Io”, pentru “fiinţa de lumină”. Faptul anterior este indirect confirmat şi genetic apoi, căci Geţii au fost predecesorii Goţilor - cu care s-au înrudit unii Huni - la începutul secolului V, prin naşterea exact la 3 secole după decesul Regelui Decebal a Împăratului Attila al Hunilor (care a trăit şi a murit în fosta Dacie), făcând parte din haplogrupul “N”, la fel ca Gherga; Attila a fost însurat în Banat cu Kerka / Gherga, având cumnatul - fratele ei, liderul regiunii - numit Zerkon / Ghergon: în timpul când au trăit aceia, Attila a ajuns Împăratul vestit în toată lumea, descendenţi ai lui din secolul IX ca Rusul Rurik sau Ungurul Arpad - întemeietori de Ţări pentru Ruşi şi Unguri - fiind dovediţi ştiinţific ca aparţinând grupului genetic patern “N”, ca Gherga. Dacă despre Arpad / liderul Ungurilor, la peste 4 secole după Attila / liderul Hunilor, se ştia c-a fost legat dinastic de Împăratul Attila, atunci ideea despre Împăratul Attila - care s-a născut la 3 secole după decesul Regelui Decebal - că ar fi fost legat dinastic de acel predecesor Antic parcă nu-i aşa de năstrușnică, mai ales că au condus din acelaşi areal N Dunărean populaţia care a luptat contra aceluiaşi Imperiu Roman iar circumstanţele de tot felul, inclusiv onomastice, i-au conectat pe cei 2 mari cârmuitori mai evident decât ar părea la o primă impresie (oficial, ultimul dinast Duras / Dura a fost cu 3 secole înaintea apariţiei - tot în mod oficial - a primului dinast Dulo); despre dinaştii perioadei dintre ei au rămas diverse mărturii - în funcţie de ramurile diferite dezvoltate - ca de pildă ştiindu-se de urmaşul Regalian / strănepotul Regelui Decebal, de înaintaşii Împăratului Attila, de succesiunea Gotică documentată de Iordanes în “Getica” sau de succesiunea Hună şi apoi Scită / veche Bulgară documentată de “Nominalia”, etc. (se poate observa că la Dunărea inferioară, pe teritoriile Antice ale Geţilor / Goţilor şi ale succesorilor Huni / vechi Bulgari, în prezent sunt România şi Bulgaria, Ţări populate de urmaşii lor). Se impune o discuţie destul de interesantă despre cei 2 mari lideri din spaţiul Românesc, Decebal şi Attila - ultimul Rege al Dacilor şi ultimul Împărat al Hunilor - ale căror rămăşiţe trupeşti nu s-au găsit încă, în relaţie cu alţi 2 mari lideri, din acelaşi mileniu dar din secolul IX, Rurik şi Arpad (primul Rege al Ruşilor şi primul cârmuitor al Ungurilor), dovediţi genetic ca aparţinând grupului “N”, ca al lui Gherga: ţinând cont că Arpad se trăgea din Attila şi că Attila a fost însurat - când a ajuns Împăratul Hunilor - în Banat cu Kerka (sora cârmuitorului local Kerkon / Zerkon), ca o cununie între rude îndepărtate / o practică obişnuită în trecut, acei nobili fraţi Bănăţeni Ghergani, Kerka şi Kerkon, puteau fi din Dinastia Regală fostă Geto-Dacă, respectiv curentă OstroGotă - ştiută ca Amală - a acelor timpuri, ceea ce explica şi alianţa OstroGoţilor cu Hunii, nu şi a ViziGoţilor / a celor din ramura Vestică a Goţilor, clivajul European dintre E şi V, viguros şi în prezent, putându-şi avea sorgintea în acel timp, al separării Goților în apuseni și răsăriteni iar nu în Goți Nordici și respectiv Goți Sudici; pe scurt, OstroGoții, adică Goții Ostroavelor, au fost “Est-Goţii” iar ViziGoții, adică Goții de vază (la început fiind Goții viteji de pe Vistula - respectiv din GotiScandza - cârmuiți de Dinastia Baltă), au fost “Vest-Goții”. Pe de altă parte, apare confirmarea onomastică Gherga dintre Dinastia Regelui Decebal numită Zuraz / Đerđa şi Va-regii / Vi-kingii numiți Garðar cu care “Cronica vremurilor trecute” a călugărului Nestor de la Kiev / Ucraina din anul 1113 afirma că era înrudit Rurik (primul Rege Rus, genetic ca Arpad, Attila, Gherga), sub forma însemnărilor “Varegii de peste mare primeau tribut de la Slavi. Ei i-au împins pe Varegi înapoi dincolo de mare, au refuzat să le mai plătească tribut şi au hotărât să se autoguverneze; însă legea nu mai exista pentru ei şi triburile se ridicau unul împotriva celuilalt. Au apărut neînţelegeri între ei şi au început să se războiască între ei. Atunci şi-au spus: ‘Haideţi totuşi să căutăm cine ne poate conduce şi să ne judece conform obiceiurilor’. De aceea, ei au mers peste mare până la Varegi, la Rusi. Acei Varegi anume se numeau Rus, aşa cum alţii se numeau Suedezi, alţii se numeau Normanzi şi Angli, iar alţii Goţi. Slavii le-au spus Rusilor: ‘Ţara noastră e vastă şi bogată dar nu e ordine în ea; veniţi să ne conduceţi!’ 3 fraţi - cu rudele lor - s-au oferit voluntari, au luat cu ei Rusii şi au venit”. Călugărul Nestor din Kiev în cronica sa a mai scris că vecinii Varegilor au fost Valahii: într-adevăr (inclusiv geografic confirmându-se), Valahii au existat în Evul Mediu în Est până în Crimeea şi spre miazănoapte până la poalele Nordice ale Carpaţilor din Polonia / în vasta Câmpie Polonă împădurită cu brazi datorită latitudinii mărite iar desigur că în N lor vecinii Vikingi / Varegi - cu care se mărgineau Valahii / Românii Nordici - i-au condus pe Slavi. Anterior cronicarului Nestor, în secolul X geograful Ahmad ibn Rustah - din acelaşi oraș Iranian ca Marele Preot al Imperiului Săsan Ghergîr / Kartîr, călător până la Garða / Novgorod = prima capitală Rusă - a notat că inițial “Rusii trăiau pe o Insulă împădurită şi îi hărţuiau pe Slavi: folosind corăbii pentru a ajunge la ei, îi înrobeau şi îi vindeau ca sclavi; Rusii n-aveau pământuri cultivate, ci trăiau doar din ceea ce luau de pe pământurile Slavilor. Când se năştea un prunc, tatăl se îndrepta spre noul născut cu o sabie în mână şi aruncând-o pe jos spunea: ‘Nu-ţi voi lăsa nici o proprietate; vei avea numai ce-ţi vei putea procura cu această armă’!” (Anterior, în secolul IX, Va-regii / Vi-kingii au ajuns în Tracia la Constantinopol / capitala Imperiului Bizantin; bizantinii explicit îi considerau pe Rusi diferiţi de Slavi). La începutul Medieval, Vi-kingii / Va-regii erau consideraţi ca urmaşii Goţilor (iar aceia - răspândiți de la Marea Neagră spre N - au ajuns la Marea Baltică în Antichitate ca Gheţi liberi, refugiaţi din cauza invaziei Romane la Dunărea inferioară, numele identitar de Ghet schimbându-se astfel în Got); cârmuirea lor trebuie să fi fost exercitată peste secole de cei aparţinând dinastiei Regelui Decebal, ce le oferea

legitimitatea pe atunci în tot spaţiul dintre Marea Neagră şi Marea Baltică.

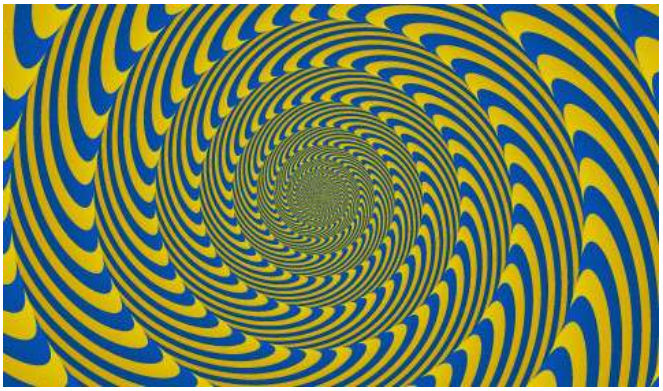

Britanicul Oswald Dilke 1915-1993 (profesor universitar emerit) a cugetat despre "Percepțiile geografice Nordice din Antichitate": "Pomponius Mela a menționat Sciții Belcae în zona Baltică (denumită Balcia de către Xenofon din Lampsacus); probabil Belcae erau băștinașii Balciei, despre care a scris și Pliniu cel Bătrân". Prin echivalența "B"/"V" s-ar vedea "Belcae" = "Velcae" (ca populație Valacă / Valahă). Migrări din cauza amenințării Imperiului Roman s-au mai înregistrat nu doar spre miazănoapte / în Europa spre zona Baltică, ci și spre răsărit / spre centrul Asiei, de exemplu cercetătorul Indian Mulchand Chauhan evidențiind în anul 1999 elementele istorice și sociologice despre populare NV Indiei de către foști Gargari din N Caucazului (unde Medieval apoi s-a dezvoltat Khazaria), profitând de căderea Imperiului Part: "Până în secolul IV, toate marile familii Rajput (printre care locurile de cinste avându-le Gurjarii / Jații) au sosit din Nord în India; studiind relațiile tribale, filogenetic apar clar Gurjarii ca legați de Khazari, Jații de Geți, Thakur de Tocariani, Sauraștri de Sarmați, Saka de Sciți, Madra de Mezi, Magadha de Magi, Dahya de Dahi, Trigarta de TyraGeți, Abhira de Avari, Sulika de Seleucizi, Sessodia de Săsani, ș.a. Istoricul Englez James Tod a notat despre Geți - Jați / Huni - că au format una din rasele regale ale Indiei vechi; ei erau înrudiți cu proto-Khazarii. Gurjarii - identificați ca Tocariani / Kușani - stăpâneau zona Kabul în secolul I î.C. Gurjarii / Kușanii au fost clar conectați cu străvechii Khazari. Până în secolul III, unii dintre Gurjari s-au mutat în S, în Bazinul Indului iar în secolul V deja exista un Regat Gurjar în Raja-stan; apoi, ei au ajuns în Gujarat. Arheologul Englez Alexander Cunningham a susținut că ei au sosit în Punjab venind din Bazinul Ox, după Mezi / secolul I î.C. De asemenea, Parții s-au așezat în număr mare în India, începând din secolul II. Religios, ei venerau Soarele ne-brahmanic (nici nu acceptau supremația brahmanilor); printre ei se aflau Ghebri și vechi Perși: pentru ei, duminica era ziua sfântă a săptămânii (urmau calendarul solar, contrastând cu calendarul lunar Indo-Arian). Credința lor era similară celor din Bazinele SârDaria și Oxus. Arhitectonic, își făceau gorgane / tumuli (la fel ca Geții din Bazinul SârDaria ori ca Scandinavii), aveau stâlpi de sacrificiu - ca Sciții - și cercuri de pietre, ca sacre fântâni solare. Se luptau călări la fel de bine ca Geții. Antropologul Englez Denzil Ibbetson a afirmat: 'Jații și Gurjarii sunt etnic la fel; aceiași oameni care-s Jat într-o zonă sunt Rajput în alta'. Jații formează o parte importantă din țărănimea Nordului Indiei".

Tracii la începutul mileniului I
(conform istoricului Igor Kolomijcev)

Dr. Andrey Verbitsky, profesor la Universitatea Sholokhov din Moscova / capitala Federației Ruse, a scris în anul 2003 despre Rurik (primul Rege al Rușilor): "S-a născut prin 820, fiind ştiut şi ca Roerik; a cucerit Dorestad / Olanda în 850, Haithabu / Danemarca în 857, Bremen / Germania în 859, etc. În 862 a construit o fortăreaţă în Ladoga / Karelia (unde arheologii au găsit unelte de gospodărie importate din Peninsula Iutlanda / Danemarca) şi a început să domnească din Novgorod". Capitala sa Garða / Novgorod a fost strategic plasată, pe Podișul Valdai / Baldai, unde își au izvoarele 3 Fluvii: Volga ce curge în Marea Caspică, Dnipro / Nipru ce curge în Marea Neagră şi Duina = Dvina / Daugava ce curge în Marea Baltică; în anul 2015, geneticianul Rus Igor Rozhansky a evidențiat prezența grupului bărbătesc "N" din Epoca Bronzului în Valdai la Smolensk 54,47 lat. N, 32,03 long. E (aproape de granița Federației Ruse actuale cu BelaRus). Dr. Valery Kubarev - mare Prinţ Rus, şeful Casei Imperiale Rurik - a afirmat în anul 2013 că strămoşul genetic patern "N" Rurik / primul Rege Rus era nepot crescut separat şi tainic al Împăratului bizantin Vasile Macedoneanul (ceea ce confirmă inclusiv prezența apoi în Tracia la Constantinopol a gărzilor Varege pentru Împăraţii bizantini, etc). Se pare că Regele Rurik / "Ru-rik" s-a născut şi a crescut în Peninsula Crimeea / populată de urmașii Geților "Roșii", respectiv a Hunilor "Roșii" şi a domnit în Nord, începând cu S Peninsulei Scandinave - având proprietăţi în S Regatului Norvegiei şi S Regatului Suediei, inclusiv în S Baltic - ajungând îngropat în Gorganul din Garða / Novgorod (unde a stabilit prima Curte Rusă). Un unchi al lui Rorik / Rurik a fost Heriold / Harald Klak 785-852, Regele Iutlandiei (partea continentală / Peninsulară Daneză, având Saxonii / Sașii în Sud și Scanii / Suedezii în Nord), care a stăpânit și peste Hedeby 54,29 lat. N, 9,33 long. E / Germania - cu ieșire la Marea Baltică - unde a dus sclavi Slavi de pe coasta Sud Baltică; pe coasta Germană Baltică au rămas toponime semnificative ca Reric 53,57 lat. N, 11,28 long. E, Rerik 54,06 lat. N, 11,37 long. E în Pomerania Vestică (fost Alt-Gaarz), etc.: ar fi de remarcat că zona respectivă - din Vestul Pomeraniei - a fost cucerită la sfârșitul secolului VIII de Abodriții aliați Imperiului lui Carol cel Mare (care au fost dintre Dacii Panoniei - astfel cum au consemnat la acea vreme "Analele Regatului Franc" și geograful Bavarez în

"Descrierea orașelor și teritoriilor de la Nordul Dunării" - primii dintre ei, ziși "Reregi" de către cronicarul Adam din Bremen, ajungând la Marea Baltică când au izbucnit luptele care au distrus Imperiul Avar).

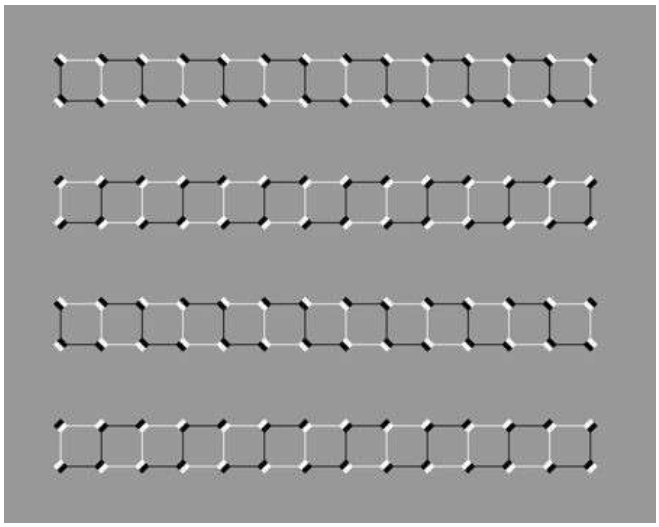

Pe lângă că "Proiectul Genografic" a atestat identitatea genetică a celor mai mulți bărbați Români și Danezi - cei din grupul "I", reflectând aceeași ascendență / din fosta Dacie - s-ar observa că Medievalul Hedeby / Haithabu a fost cel mai important târg din fosta Anglie continentală (zona din N German / S Danez): Anglii au fost cei care au colonizat partea Britanică la S de Scoția. Dacii au fost printre strămoșii Danezilor, Englezilor dar aceleași densități semnificative genetice s-au regăsit și în alte regiuni Europene, ca printre bărbații de la confluența cu Dunărea a Râului Timoc, de la Kiev ori de la confluența cu Volga a celui mai mare afluent / anume Fluviul Oka (în vremurile Vikinge s-au ridicat și Rușii Kieveni în ultimele 2 locații). În Hedeby - unde studiul hărții genetice masculine redă cele mai trainice legături cu Dunărea inferioară - trăsăturile tipice fortăreței Medievale au fost spinii tufișurilor de păducel / gherghin, ceea ce a caracterizat și alte locuri cu concentrații genetice similare, cu denumiri apropiate înțelesului de gherghin, ca "Bul" / "Bol" înrudit cu curbat, "Rus" / "Ris" derivat din Nordicul "hris" pentru spin, "Ger" provenit din proto Kurganul / Indo-Europeanul "ghers" însemnând înțepat, etc. reprezentând rădăcini onomastice la Bulgari, Ruși, ș.a.; Hedeby a fost central față de migrările spre apus / Anglia ori spre răsărit / Federația Rusă. În secolul VI, cronicarul Iordanes - care a scris despre originea Geților - considera Dacii ca rudele Goților. În secolul IX, faimosul Viking Ragnar - care cârmuia Hedeby / capitala Angliei Daneze - a murit la Yerka = York, în Anglia Britanică; catrenul său mortuar a fost denumit "Krákumál", după numele soției Kraka (s-a păstrat o copie din secolul XII, probabil scrisă în Insulele Orkney). În secolul XI, "Cronica Regilor Alba" - manuscris realizat în Scoția / pe atunci zisă Alba, la scurt timp după domnia Regelui Kenneth II MacAlpin 971-995, ultimul cârmuitor la care a făcut referire - a scris despre fondatorul Dinastiei Alpine, anume Cináed devenit Kenneth I, că a fost dintre Angli (acela a cucerit Pictavia - Țara Picților - în anul 843). Dr. David Faux a afirmat că Dacii migrați de la Dunăre în N German / S Danez au denumit acolo noua Țară ca Dacia - în cinstea fostei lor patrii - și au dislocat autohtonii Cimbri, integrând Anglii; mai mult, au impus regula cârmuirii tuturor de către ramurile aceleiași familii divine - conectată cu Zeii - ceea ce în Europa întâi a fost Tradiția Sudică, ajunsă în Nord deopotrivă printre Danezi ca familia Regală, printre Norvegieni ca descendenții lui Odin ori printre Suedezi ca Ynglings (urmașii aceluiași Zeu Odin). Italianul Polydor Vergil 1470-1555 din Urbino - ajuns episcop în Wells 51,12 lat. N, 2,38 long. V / Anglia chiar înaintea despărțirii Bisericii Anglicane de Biserica Catolică - considerat "părinte al istoriei Angliei" (ca și călugărul Benedictin Beda "Venerabilul" din Northumbria Anglilor) a scris: "În vremea regelui Ethelred cel Șovăielnic (978-1013, fiul lui Edgar Pașnicul), poporul Englez a plătit mult; era cel mai puțin priceput la război dintre toți, fiind un leneș, un devotat trândăviei și luxului. Acel lucru era binecunoscut de toți, dându-i o reputație malefică în toată lumea, fiind considerat lipsit de socoteală de către vecinii Angliei și de către Barbari. Piratii Daci, bazându-se pe curajul lor, au invadat; regiunile de coastă nu aveau garnizoane și au devenit cu ușurință prada Dacilor. Regele nu îndrăznea să se confrunte cu ei și prin urmare le-a dat o sumă mare de aur pentru a se întoarce în țara natală cât mai repede posibil. Dar acea condiție pentru pace l-a înșelat foarte mult pe rege. Căci Dacii, ademeniți de aur, au rupt curând armistițiul și au atacat din nou Insula și nu au făcut-o cu slăbiciune. Pacea din nou fu procurată cu greu dar curând tocmai Ethelred a început să abuzeze de ea. Căci, în timp ce și-a condus viața în lene, a devenit mai aspru și mai crud față de supușii săi decât fusese înainte. El i-a ales pe bogați de i-a prădat și i-a alungat pe alții pentru cea mai mică infracțiune. Mintea oamenilor a fost atât de rănită de acele furturi, încât fiecare l-a înjurat deschis. Când Dacii au aflat acel lucru, s-au gândit la o altă invazie bruscă a Angliei, crezând că mintea populară va fi atât de provocată spre dezertare de viciile acestui rege, încât ar fi fost nevoie de puțin efort pentru a-i face să se predea. Prin urmare, regele lor Sven Barbă despicată 999-1014 (fiul lui Harald Dinte albastru și tatăl lui Canut / Knut cel Mare) și-a pus prompt în minte spre a purta război împotriva lui Ethelred și a adunat treptat forțele, care nu trebuie disprețuite. S-a îndreptat spre coasta de Est a Angliei cu multe nave și a invadat mai întâi Northumbria. Englezii, parțial îngroziți de pericolul actual și parțial amintindu-și că ascultaseră de alți Daci, crezând că Dacii se întorceau la proprii supuși, nu la dușmani, s-au predat în mod liber. Apoi Dacii au decis să atace Londra, unde auziseră că s-a retras Ethelred. Dar Sven a permis Englezilor să-și plătească tributul și astfel, primind banii, s-a întors în Dacia. Ca o dovadă sigură și o demonstrație a pietății lui Sven este că în domnia sa Dacii au acceptat învățătura creștină. După moartea lui Sven, Dacii l-au avut ca rege pe fiul său Canute, un tânăr cu un caracter excelent și cu o înălțime a minții, distins pentru evlavia sa creștină. O bună parte din insularii Englezi au făcut legăciune cu Dacii, supunându-se domniei lor. Ethelred a fost afectat atât de o boală prelungită, cât și de o minte dureroasă și a murit de Sf. Gheorghe în anul 1016, un om care, de la bun început, era mai potrivit pentru trândăvie decât să ducă război și era dependent de plăcerile trupului mai mult decât de virtuțile minții; după jumătate de an a murit și Edmund (fiul aceluia) iar Canute a devenit regele întregii Anglii, încoronat la Canterbury. După ce a fost făcut regele Angliei, Canute a creat un Consiliu privat, prin al cărui sfat urmau să se desfășoare toate activitățile regatului. Nimic nu a fost mai

important pentru el decât să-i proscrie pe fiii lui Edmund, așa că aceia au plecat în Ungaria și, fiind bine primiți acolo, și-au trăit viața în exil, despre care voi spune în mod adecvat mai multe în viața regelui Normandiei. Regele Canute s-a căsătorit cu văduva Emma, fosta soție a regelui Ethelred; ea fu exilată în Normandia la curtea fratelui ei Richard, căruia Canute la rândul său i-a dat-o de soție pe sora sa. În același Parlament Englez el a aranjat ca nobilii și apoi întreaga populație să facă un jurământ de loialitate față de sine. Regele Norvegiei, când a auzit că puterile lui Canute creșteau mai mult decât ale lui, a dorit să-i tulbure victoriile. Așadar, a invadat Dacia. Canute obținând un vânt bun a navigat spre Dacia cu o viteză incredibilă. Acolo și-a găsit dușmanii iar inamicul a fost învins. În ziua următoare, Canute urmărindu-și dușmanul s-a îndreptat spre Norvegia; a fost întâmpinat de ambasadori trimiși pentru pace și predare iar Norvegia a fost recuperată. Norvegia este o peninsulă din Nord, așezată în Marea Germaniei, având un sol rău pentru culturi, fiind pietroasă și sărată în toate locurile. Iar Suedia se află în aceeași zonă, confruntându-se cu Dacia la Sud și cu Norvegia la Vest. Acestea sunt ceea ce oamenii noștri numesc Glessariae iar Grecii numeau Electride, din cauza abundenței lor de chihlimbar. Acum Canute - regele Daciei - le posedă. În 1029, Canute a fost primit de papă la Roma. După scurt timp, a fost obligat să intre în război împotriva Normandiei, al cărei duce a divorțat de sora sa. În anul mântuirii umane 1035 a fost convocat Parlamentul la Oxford în scopul alegerii unui rege: Marele Canute a murit. A fost așezat mezinul Harold al lui Canute ca rege. Moartea lui Canute a creat confuzie și peste hotare. Norvegienii s-au revoltat brusc și l-au ales ca regele lor pe Magnus, fiul neligitim / bastard al autohtonului rege Olaf. Dacii l-au salutat ca al lor pe fiul mai mare al lui Canute, căruia îi aparținea în mod corect toată moștenirea. Și astfel Imperiul puternic a fost brusc diminuat. În acel moment Englezii, întrucât linia lor regală era aproape dispărută, erau foarte îngrijorați de secesiunea regală iar acel gând îl tulbură în special pe episcopul de Winchester, un om foarte sfânt. Se spune că noaptea a visat că l-a văzut pe apostolul Petru consacrându-l pe fiul lui Ethelred, Eduard, ca rege al Angliei (în acel moment exilat în Normandia). Englezii, conform vechiului lor obicei, aveau cea mai mică grijă pentru comunitatea lor dintre toate popoarele, urmărind doar monopoluri, deși nobilul lor regat a fost atât de des afectat și deseori devastat de incursiuni, mai întâi de Daci și apoi de Normanzi, popoare foarte feroce, care nu s-au mulțumit să pună stăpânire pe Englezi, ci au încercat, de asemenea, să extirpe Englezii. Harold, succesorul tatălui său Canute în regat, de îndată ce a fost încoronat, a început să-și exercite puterea rănindu-și supușii: în domnia lui 1035-1040 i-a asuprit foarte mult, a interzis-o pe mama vitregă Emma, ș.a.m.d. Invazia Normandă din 1066 i-a determinat pe vechii lideri ai Englezilor să se refugieze fie în Scoția, fie în Dacia; ei în Scoția au dat o seamă de regi iar în Dacia / Danemarca nu au încetat să-l solicite pe regele Canute IV (care a domnit în 1080-1086) să ia armele împotriva Normanzilor, susținând că Anglia este regatul Dacilor". Harde-Knud ("Nodul tare"), Regele Danemarcei / Daciei Nordice, a trăit până în anul 1042: după moartea fratelui său mai mic Harold, a preluat și Anglia, fiind ultimul Rege Dac / Danez acolo (urmat de Eduard "Confesorul" / "Mărturisitorul", fratele său vitreg, căci aveau mama Emma, sora Ducelui Normand, la Curtea acelui Rege Eduard crescând fiul nelegitim Gyorgy / George al Regelui Arpadian Andrei I - bărbat genetic Gherga - întors în Ardeal ca adult cu un puternic sprijin internațional Vestic și devenit în fruntea Valahilor / Românilor din anul 1080 primul Negru-Vodă, în Nordul Carpaților Meridionali: a fost fondatorul dinaștilor Negru-Vodă).

În secolul IX, călugărul Gerward de la Mănăstirea Benedictă din Lorsch / Germania a scris în "Analele Xantes / Xanten" despre Rorik că a avut un frate mai junior, numit Harald (ca unchiul lor) "frater iam dicti Herioldi iunioris", acela - probabil frate vitreg al lui Rurik - în anul 841 primind în dar de la Împăratul Lothar 840-855 al Imperiului Carolingian Insula Walcheren 51,31 lat. N, 3,34 long. E din Olanda, stabilindu-și reședința acolo: în secolul următor, cronicarul Ahmad ibn Rustah - din Isfahan 32,38 lat. N, 51,39 long. E / Iran - care a călătorit în Valdai la Garða / Novgorod - a scris că pe Insula Walcheren, unde localnicii își ziceau Dieți, a trăit și "khaganul Rus" = primul șef al Rușilor (adică Rurik, care posibil că de acolo a plecat spre Valdai, la Garða / Novgorod, unde și-a întemeiat capitala Regatului Rus). Este de remarcat că Tradițiile Anglo-Saxone și Scandinave - consemnate de manuscrise Medievale - au păstrat amintirea din secolul VI a Regelui Hrolf Kraki / Rolf Krage, însemnând "Lupul Kraghe", ca strămoșul legendar, din clanul / neamul Regal știut ca Scyld / Skiold (în "Skjol-dunga Saga" de la sfârșitul secolului XII - despre Dinastia Regală a Danezilor - era scris că Odin a sosit din Asia și a cucerit Nordul Europei). "Ynglinga Saga" din secolul XIII a atestat cununiile dintre nobilii Finici și Regii Suediei. În "Guta-Saga", scrisă în secolul XIII - despre istoria Gotlandiei din Marea Baltică, cea mai mare Insulă a Regatului Suediei - au fost menționați strămoșii Goților ca Geat = Gut / Gaut (în secolul IX, "Historia Britonum" a scris că etnonimul Geat era fiu de Zeu;

s-ar putea ca strămoșul Garg al OstroGoților Amali - notat de cronicarul Iordanes în secolul VI ca Gapt - să fi fost Gaut). Similar cu apariția cârmuitorului Vodă la Valahi, unele versiuni ale Regalității din Wessex / Anglia s-au pretins înrădăcinate din Zeul Woden (în Sudul Britaniei / Angliei, Wessex fiind zona Vestică a Saxonilor / Sașilor iar Essex fiind zona Estică a Saxonilor / Sașilor). Corespunzător "Orkneyinga Saga" - scrisă tot în secolul XIII - primul Rege al Norvegiei a fost descendent din Regele Finicilor și Goților; în secolul următor, manuscrisul Islandez "Flateyjarbok" - ce a descris genealogiile Scandinave - a notat că marele Rege Nor = eponimul Norvegiei era descendent din Finlanda (acea Țară și în prezent are cea mai mare concentrație de bărbați genetic ca Gherga din Europa).

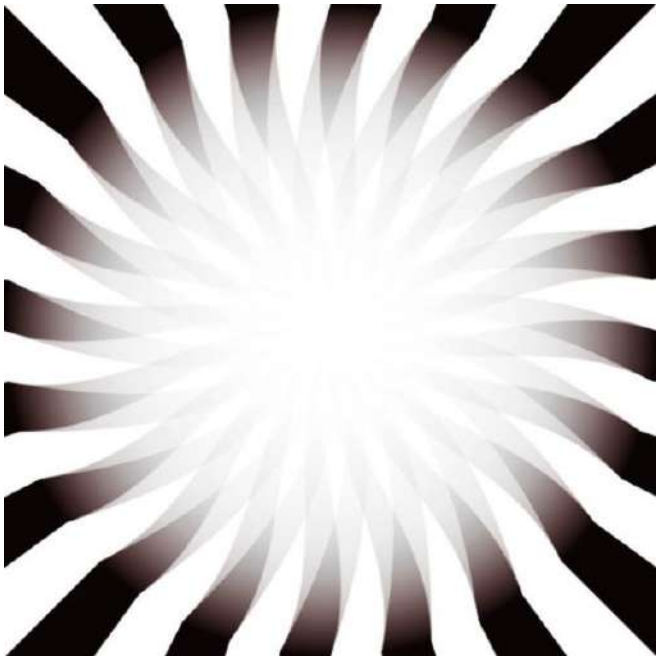

Faptul că Regele Rus zis "Ru-rik" = Rurik - fiul liderului zis "Urus" - s-a născut cândva între anul 820 și anul 822 în Crimeea iar apoi, ca tânăr ambițios, s-a lansat public în Nord (cu ajutorul rudelor pe care le avea acolo) pare confirmat de sorgintea părintească a clanului Dura / Dulo, neam foarte puternic într-o bună parte a Europei și în secolul IX; fratele mai mic al tatălui său - unchiul Vasile - a crescut în cetatea Charioupolis / "Chariou-polis" 27,06 lat. N, 41,12 long. E din Tracia și a ajuns Împărat bizantin, fondatorul Dinastiei Macedonene (s-a însurat cu Eudochia, fiica Varegului = Vikingului Inger / Igor din garda Imperială bizantină: legăturile din acele vremuri dintre Balcanici și Baltici - via nobilii Crimeeii și vechii Bulgari de pe Volga - s-au concretizat atât prin apariția primei Țări Rumâne Medievale independente în anul 836 în Bălțile și Delta Dunării cu extindere spre răsărit până în Crimeea, cât și prin întemeierea apoi a Regatului Rus cu reședința la Novgorod / Garða de către Rurik, cel care a ajuns mai departe față de spațiul consacrat Rumân decât alții din neam / clan, de pildă Anticul Rege Decebal al Geto-Dacilor în secolul II avându-și capitala în Ținutul Hațegului, apoi Împăratul Attila al Hunilor și Dacilor în secolul V avându-și capitala Imperială în Banat iar Prințul Arpad al Ungurilor în secolul IX avându-și reședința în Panonia, acelora mai putându-li-se adăuga șefii Gepizilor din secolul VI, Avarilor din secolele VII-VIII, ș.a). Marii cârmuitori au rămas în memoria colectivă prin faptele lor mărețe, nu printr-o existență lină (fie că au fost luptători puternici, fie că au întemeiat noi stăpâniri); ca atare, biografiile eroilor nu au fost terne, ci deosebite. Obârşiile acelor mari lideri din mileniul I - ca Decebal, Attila, Rurik, Arpad - se leagă nu doar temporal ori geografic, ci şi contextual, cu confirmările atât prin statutele lor Regale (ca aparţinând aceleiaşi pături cârmuitoare, dominând şi domnind pe atunci în răsăritul European), cât şi onomastic dar mai ales genetic, chiar dacă trupurile primilor 2, adică al lui Decebal / Regele Geților și Dacilor, respectiv al lui Attila / Împăratul Hunilor, Mezilor și Dacilor, cu capitalele ambilor în Bazinul Mureşului inferior, n-au fost analizate, datele istorice doar conectându-i armonios pe toţi cei nominalizaţi. Despre familia Regelui Decebal / Decebalus având prenumele literar însemnând "Dek" = a onora şi "Bal" = puternic (conform "Istoriei României" de Dr. Grigor Pop din anul 1997), De-Chevalus fiind "Divinul Cavaler" ori "Cavalerul Dac" sau Decevalus = "Zece-Valuri" / "10-valus", corespunzător analizei Gherga, el deosebindu-se faţă de Tribalii / "Tri-Balii" însemnând "Trei-valuri" / "3-valus" - ca şi în general despre familiile marilor cârmuitori, eroi, semizei ori Sfinţi, indiferent de Culturi sau de timpurile când au trăit - se ştiu puţine, căci deseori familiile aparţinătoare lor au fost "umbrite" de anvergura liderilor pe care i-a avut (de parcă acei reprezentanţi proeminenţi ar fi fost fără înaintaşi ori fără urmaşi / şi Scorilo - tatăl lui Decebal - avea însemnătate, poate "Curgătorul", acum Românii folosind des nu numai "curgere", ci şi "scurgere" pentru apa ce se "scoboară").

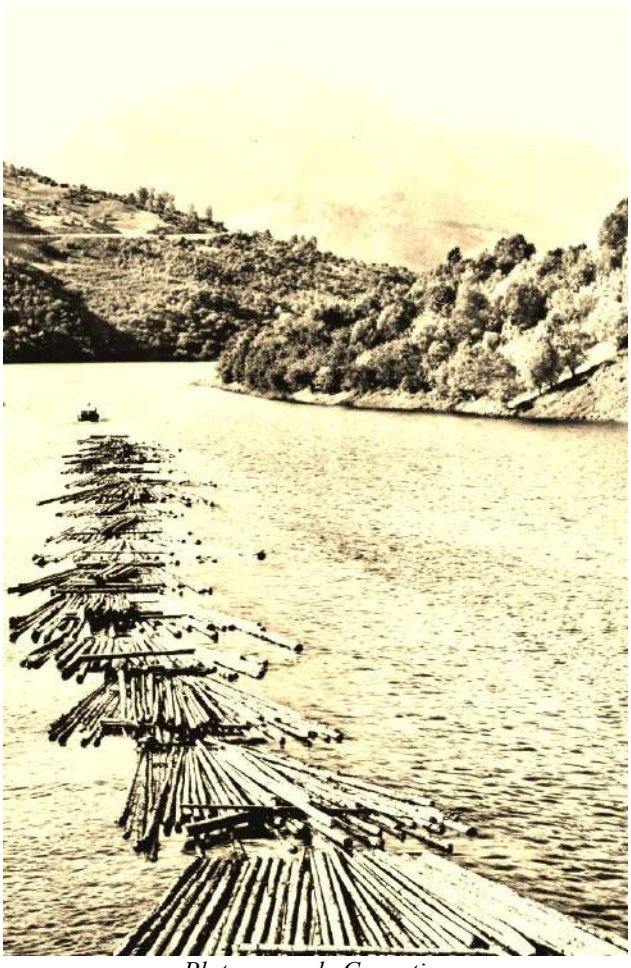

Plute pe apele Carpatice

În anul 2010, profesorul Cojocaru Ţuiac din România a scris: "Atestat documentar pe Mureş încă din perioada daco-romană, plutăritul s-a practicat în ţara noastră, pentru perioade mai lungi sau mai scurte şi cu intensităţi diferite, pe mai multe alte râuri, precum Prut, Siret, Moldova, Bistriţa, Vaser, Someş, Olt, Gurghiu (afluent al Mureşului), Argeş, Dâmboviţa, ş.a. La începutul secolului XVIII, vorbind despre importanţa Dunării şi a portului Galaţi, Dimitrie Cantemir afirma: 'Moldovenii îşi pot duce mărfurile lor şi mai cu seamă sare, miere, unt, ceară şi multă lemnărie care se duce, nu numai la Istanbul, ci şi în Egipt şi în toată Africa turcească, pentru a construi case şi corăbii'. Dacă în timpul lui Dimitrie Cantemir, Moldova exporta o asemenea cantitate de lemnărie încât să ajungă până în Africa, asta înseamnă că exportul de lemn românesc se făcea de multă vreme; el cucerise deja piaţa turcească, am spune noi în termeni moderni. Din condicele visteriei Moldovei aflăm că în 1823 au sosit la Galaţi 2615 catarge, formând 595 plute. Văzând numai acest număr impresionant de catarge care ajungeau într-un singur an la Istanbul, ai fi tentat să crezi că şantierele navale turceşti asigurau necesarul de vapoare pentru întreaga lume. În realitate, catargele româneşti, de foarte bună calitate, concurând cu cele din ţările scandinave, erau comercializate de către turci în toate ţările mediteraneene. Mai mult, cele care echipau navele militare turceşti (galioanele) erau foarte râvnite de către maeştrii din Italia pentru calitatea excepţională a lemnului de rezonanţă pe care-l conţineau. Toate aceste mărturii prezentate şi încă multe altele sunt suficiente pentru a demonstra uriaşul volum de masă lemnoasă pe care turcii îl luau gratuit sau aproape gratuit de la noi, ţinând seama că pentru cel pe care-l cumpărau preţul era stabilit de ei şi nu de piaţă. Majoritatea absolută a acelor imense cantităţi de lemnărie proveneau din pădurile de brad ale Moldovei; ele ajungeau la Galaţi prin plutărit".

Plute pe apele Balcanice

În anul 2012, cercetătorul Ciprian Rus din România a scris: "Din vremea dacilor și până încoace, în timpurile Imperiului habsburgic, plutăritul pe Mureș a fost esențial în dezvoltarea Ardealului. Aurul, sarea, lemnul, grânele, ba chiar biserici si biblioteci au luat drumul Mureșului, pentru a ajunge, prin truda și dibăcia plutașilor, la destinație. Plutăritul era mai mult decât o meserie, era o lecție de viață. 'Mureșeni', adică plutași: rar se întâmplă - dar e cu atât mai minunat și mai plin de sens! - ca numele unui loc, al unui râu sau al unui munte să se contopească deplin cu truda și cu speranțele oamenilor! Omul sfințește locul, iar locul sfințește omul. Așa s-a întâmplat, cu sute de ani în urmă, cu plutașii de pe Mureș. Bătеau Ardealul cât e de lung, până prin părțile Aradului, iar de acolo mai departe, spre Szeged, cu ciubere de sare, cu grâne sau cu lemn, cu tone de încărcătură. Pe orice vreme, ei stăteau nemișcați la cârma plutelor ce se opinteau printre stânci și pietroaie. Opreau din când în când prin sate, în locuri din timp alese, cât să lase marfa de la munte sau cât să încarce oarece mai de soi, ce se cerea prin Budapesta ori prin Viena. Apoi o luau din loc, cu noaptea în cap. Coborau mereu pe Mureș, statornici precum stelele de pe cer. Li se spunea, simplu, 'mureșeni'. Mureșul, râul care le înlesnea drumul din munte spre pusta ungurească, devenise sinonim cu însăși meseria lor, cu plutăritul. Frumosul nume al plutașilor ardeleni s-a pierdut demult, cu ani și ani înainte ca meseria lor să devină, la rându-i, istorie, dupa apariția barajelor pe râuri și după aparitia trenurilor, respectiv a automobilelor. Acum, puțini mai știu despre 'mureșeni'. Doar dicționarele nu uită, niciodată, nimic. Chiar și cele mai noi amintesc, discret, după sensul propriu care-i numește 'mureșeni' pe locuitorii din județul Mureș, sensul de-al doilea, dulcele regionalism 'mureșean', odinioară titlul de noblețe al oricărui plutaș român din Transilvania. Plutăritul este cunoscut drept una dintre cele mai vechi îndeletniciri ale omului. Urme ale unor vechi ambarcațiuni au fost descoperite pe Someș și pe Crișuri. Acum mii de ani, Mureșul și celelalte râuri importante din Ardeal arătau ca niște fluvii adevărate, curgând de voie printre păduri întinse și stufărișuri nemărginite. În acele vremuri, când plutele erau cele mai rapide și mai simple mijloace de transport pentru încărcături mari, navigarea pe râuri reprezenta adevăratul motor al economiei. Iar pentru statul dac, întins pe teritorii vaste și cu o putere economică remarcabilă, Mureșul era absolut vital. Dovadă a importanței strategice a Mureșului, imediat după cucerirea Daciei, romanii au folosit și ei, intensiv, transportul cu ajutorul plutelor. De atunci avem și primele dovezi certe ale plutăritului pe Mureș. La Apulum (Alba Iulia) este semnalat un 'collegium nautarum', o breaslă a plutașilor în toată regula. Inscripția apare pe o piatră pusă în onoarea unui important oficial al stăpânirii romane, ale cărui atribuții se întindeau de la Apulum până la Drobeta. Apulum era, în acel moment, în jurul anului 200, un port-cheie pe Mureș. Actualul cartier Partoș din Alba Iulia, întocmai zona unde se afla vechiul port, își trage numele chiar de la denumirea romană a acestuia, Portus, ulterior, în vremea medievală, Maros Portus. Cercetătorii Viorica Suciu și Gheorghe Anghel, autori ai unei interesante monografii dedicate plutăritului pe Mureș, demonstrează existența la Apulum a unui intens plutărit, prin intermediul căruia se aduceau sau se duceau spre provinciile Imperiului roman numeroase feluri de mărfuri. În special sarea, atât de căutată în Antichitate, și care se găsea în cantități apreciabile în Ardeal, făcea obiectul transporturilor până în sudul Panoniei, în îndepărtatele Moesii sau în Dalmația. O primă ilustrare a unui plutaș antic, pusă în directă legătură cu existența breslei navigatorilor de la Apulum, a fost descoperită pe un basorelief de marmură, înfățișând un așa-numit 'genius nautarum'. Alături de respectiva divinitate, surprinsă în timpul unei libații, este reprezentat un om așezat într-o barcă ce se leagănă pe valuri. Un 'mureșean!', au exclamat specialiștii, când au văzut sculptura. Din perioada daco-romană și până în Evul Mediu, vreme de un mileniu, românii au fost cei care au dus mai

departe tradiția antică a plutăritului. Așa cum arată numeroasele documente de după secolul XII, românii au fost mereu, indiferent de epocă și de stăpânire, cei mai numeroși dintre plutașii ardeleni. Meseria era foarte grea și foarte riscantă, spun istoricii. Pentru că iarna râurile erau înghețate, iar plutașii nu aveau o altă ocupație care să le asigure traiul, urcau în munți și tăiau lemne, pregătind bușteniі pe care tot ei aveau să-i ducă în jos, pe apă, când avea să dea primăvara. Pe locul depozitului principal de sare de la Partoș, din Alba Iulia, a fost dezvoltat un mare șantier pentru construirea plutelor necesare transportului sării și al altor materiale pe râul Mureș. În sarcina Oficiului înființat la Partoș cădea aprovizionarea cu sare a Banatului, a sudului Ungariei și, parțial, a Serbiei și Croației. Când însă i se impunea să facă și transporturi de importanță strategică pentru Imperiul Habsburgic, precum materiale necesare monetăriei sau diverse servicii militare, Oficiul avea o mare problemă în angajarea unui număr suplimentar de plutași. Asta însemna, pe de o parte, sume mai mari de bani pentru plata salariilor, pe de altă parte provoca automat revolta nobilimii, care nu avea nici un interes să-și piardă iobagii de pe moșii. În deceniile de dinainte de 1800, plutăritul era atât de dezvoltat în Ardeal, încât constituia principala activitate economică într-un oraș precum Alba Iulia. Pe lângă cei vreo 800 de plutași arondați în secolul XIX, erau angajați numeroși constructori de nave, încărcători, descărcători, cărăuși și funcționari. Un întreg cartier de plutași, Haiusul se dezvoltase în vechiul port folosit de daci și de romani, în antichitate. Pe fondul exploatării tot mai accelerate a resurselor naturale ale Transilvaniei de către autoritățile imperiale, plutăritul ajunge, în 1848, în perioada sa de maximă înflorire, la un trafic de 10000-12000 de ambarcațiuni pe Mureș! Râul care taie în 2 Ardealul, separând Podișul Târnavelor de Câmpia Transilvaniei, era ca o veritabilă autostradă din zilele noastre! Plutăritul s-a practicat, la scară largă, până aproape de 1900. Apoi, au apărut căile ferate și automobilele, iar plutăritul s-a limitat doar la aducerea bușteniilor pe Mureș. Urme și amintiri legate de vechii 'mureșeni' se află peste tot în Ardeal".

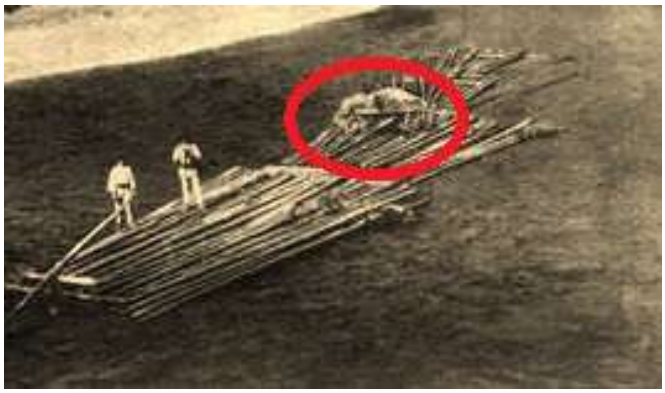

Car dus cu pluta (România, perioada interbelică)

În anul 2013, profesorul Titus Meroiu din România a scris: "Este posibil ca numele-poreclă al eroului-rege DECEBAL să se fi pronunţat, cu un fonetism specific şi arhaic, încă prezent în Sud-Vestul ţării, drept DZĂŞE-BALĂ. În cazul că pronunţarea sa (ipotetică) era DZĂKE-BALĂ, acel 'K' urmat de o vocală trebuia - potrivit legilor fonetice tradiţionale ale zonei carpatice - să se palatalizeze, 'înmuindu-se', ca în pronunţarea bănăţeano-ardealeană a cuvântului 'ureche' cuvânt evoluat la 'urăce' iar 'a chema' a rezona drept cu 'a cema', 'chimir' a devenit 'cimir', etc. (O palatalizare similară e prezentă şi în dialectele româneşti sud-dunărene, cu deosebire în istro-română). Numele regelui dac era, după toate probabilităţile, un nume compus: din 2 radicale, pe care le reducem schematic la *DEK- şi *BAL(Ă). În vederea unei filiaţii a primului termen, am luat în considerare radicalul indo-european *DEK(Ă)M - însemnând 'zece', reţinând posibilitatea evoluţiei lui *DEK(Ă)M (zece) la DZĂŞE (aşa cum se pronunţă şi astăzi numeralul în graiul bănăţean şi în istro-română). Despre al doilea component: -BAL(Ă), cu structura consonantică *BL: chiar dacă este atrăgătoare rădăcina indo-europeană *BHEL, din care provin celtul 'belo' (luminos), grecul 'phalaros' (cu pată albă) sau latinul 'flavus' (galben, portocaliu), ba chiar şi vechi-francezul 'blond' (păr de culoare deschisă) în vreme ce vechi-germanicul *blaikan (a albi) a evoluat în engleză la 'bleach' (albitor) şi 'blaze' (strălucitor, arzător), latinul 'flagrare' (a arde), înrudit cu românească 'flacără' sau poate chiar cu VLAICU, acea rădăcină pare mai productivă pentru explicarea românescului VLAKII (BLA'KII) - vlahii - decât pentru analiza termenului component BAL(Ă). Acesta - Bală - îl putem recunoaşte în cuvintele 'neaoş-româneşti' bală şi balaur (terminaţia '-ure' semnifica - se pare - 'ce iese din gaură, din vizuină, din pământ': bala-ure, viez-ure, brust-ure, ba chiar *iz-woure = izvor) sau gaură (go-wure). Ca toponim românesc apare extrem de frecvent în denumirea unor localităţi: Bala, Balaci, Balabancea, Baloşeşti, Baloteşti, Balota, Balaca, Balaciu, Balauru, Balinţ, Balinteşti, etc. De asemenea apare frecvent în terminaţia (calificativă) a unor nume din istoria germano-scandinavă, în combinaţia BAL + sufixul calificativ -ED, drept 'bold' sau 'bald' (ascuţit, isteţ, înţelept, vezi şi românescul bold = ac) precum: ARCHIBALD, ERCHANBALD, LEUTBALD dar şi în Orientul Apropiat (de exemplu la Iosephus Flavius în 'Antichităţi iudaice'), ca regi locali: HASDRUBAL, HANIBAL, ITOBALUS, BAAL, ECNIBALUS ('fiul lui Balachus'), MERBALUS, ABIBALUS. În acele cazuri se apreciază că terminaţia '-BAL' semnifica 'mare, puternic, fioros, fiară' (vezi românescul 'bală', slavul calificativ 'balşoi', etc). Credem că aici se află o posibilă ofertă pentru recompunerea numelui (poreclei) lui DECEBAL: *DZĂŞE (zece) + *BALE (evoluat la BALĂ şi apoi cu 'Ă afonizat'): DZĂŞEBAL = 'Cât zece balauri'. O asemenea denumire - pentru moment doar presupusă - însemna evident o proslăvire naţională a vitejiei eroului domnitor, apărător al Daciei; şi fără îndoială, nu de florile mărului i-ar fi dat o asemenea poreclă contemporanii săi. În acel timp, dată fiind tensiunea cvasi-pemanentelor ciocniri şi ameninţări cu romanii aflaţi de cealaltă parte a Dunării, din Alpi până la Marea Neagră, fără acea vitejie şi iscusinţă a conducerii (care i-a smuls aprecieri admirative inclusiv lui Cassius Dio, şi el aflat 'pe malul... romanilor'), dacii nu l-ar fi tolerat în fruntea lor. Dacă aceea a fost semnificaţia - profund admirativă - a poreclei primite de odrasla regească din neamul lui Diurpaneu şi Scorilă, ea intră în vizibilă contradicţie cu imaginea semănătoristă şi diminuantă pe care, credem, o proferează toţi cei care-l zugrăvesc, încă şi astăzi, pe Decebal drept un soi de baci de trib de oieri, pitit în vârf de munte, unde şi-a pus piatră pe piatră ca să-şi clădească - pasămite - 'capitală' bine ascunsă (de frica romanilor)". În Piaţa Libertăţii din Timişoara / "capitala" Banatului, în faţa Casei Armatei - clădire unde în anul 1918 s-a hotărât Unirea Banatului cu România / apoi

acea decizie fiind anunțată poporului la Marea Adunare din Alba Iulia în 1 XII - există bustul ultimului Rege independent al Geto-Dacilor:

Regele Decebal - Ducele Balaur / lup sau Balaurul Dacilor - în scrierile Greceşti era "Dekevalos" / "Dekevalos"; în inscripţiile gravate pe "Tăbliţele de la Sinaia" (din aur - valorizate în anul 1873, când au început lucrările la castelul Peleş - unde apar numai Rumâni şi Geţi, nu şi vreo menţiune despre Daci, acolo Decebal / "Dece-bal" fiind scris despărţit, "Daceo Balos") a rămas consemnat că Geopyr era războinica soră a lui Decebal - tatăl lor Corylus / Scorylo Zuraz fiind notat Sterisa - şi că Decebal a mai avut 2 feciori, pe lângă cel mort în anul 104, pe când era în custodia Împăratului Marcu Traian al Romanilor, probabil abuzat sexual de acela: Diegio şi Vezino (despre al căror destin din secolul II nu se ştiu multe, din "Istoria Romană" a consulului Dio Cassius - care a scris că după anul 106 al morții tatălui Decebal existau o Dacie "supusă" și o mai mare Dacie "nesupusă" - fiind cunoscut înaltul Diegio ca bun militar / era nepotul lui Diegis iar Vezina / Gezina inclusiv ca Mare Preot dar nimeni n-a menţionat-o însă pe mama lor, adică soţia lui Decebal, Regele Dac poate fiind deja văduv când a avut războaiele cu Romanii); e plauzibil că arhiva Geto-Dacă formată din acele "Tăblițe de la Sinaia" să fi fost dusă de la Dunăre / Genucla pe Râul Ialomița în sus și ascunsă în Carpați încă din Antichitate, acolo unde s-a ridicat la sfârșitul Medieval Mănăstirea Sinaia, aurul său fiind utilizat la plata cheltuielilor prilejuite de instalarea celei mai recente Dinastii Regale în spațiul Românesc - primul rezultat concret fiind câștigarea independenței României față de Imperiul Otoman - ceea ce ar îndreptăți încă o concluzie, anume despre o mică parte a aurului Geto-Dac, că și în Epoca Modernă a slujit la ceva semnificativ în istoria Românilor. Sincronia Decebal-Tribal ("Dece-Bal" şi "Tri-Bal", ca și cum ar fi fost "Balaurul Dacilor" ori "Zece Balauri" și respectiv "Trei Balauri"), la Gherdap Tribalii fiind strămoșii actualilor Timoceni, era asemănătoare cu Balah-Valah / a simplului "Balaur" = omul obișnuit sub simbolul totemic al lupului sau Dragonului, ştiindu-se din Orientul Apropiat înţelesul pentru Balah, în legătură cu Zeul Baal, ca sinonim cu cel de "cetăţean" / "locuitor", exact la fel cum era Valah pentru cetăţeanul riveran, locuitor în Valea Dunării, în aşezări chiar urbane, numite "Var" - termenul fiind apropiat atât de Val, cât şi de Baal, date fiind echivalenţele "V"/"B" şi "R"/"L" - forturile protectoare numindu-se "dave"; inclusiv azi în limba Kirdki / Zaza vorbită de mai multe milioane de Indo-Europeni în V Iranului, N Irakului și E Turciei - înrudită cu Graiul Caspic din provincia Gîlăn, cu Gorani și având în S Dialectul Gerger - are termenul "dewe" pentru "sat": așa ceva chiar nu-i întâmplător (astfel fiind și Balahii / Valahii sub vălurile ori faldurile flamurii de Vălaur = Bălaur). Profesorul Ion Funariu 1934-2020, Cetățean de Onoare în Făgăraș, fost inspector școlar general, a considerat că Decebal s-ar fi născut la Scoreiu 45,45 lat. N, 24,31 long. E / comuna Porumbacu de Jos din județul Sibiu (o zonă de unde unii ciobani până în Epoca Modernă au obișnuit să ierneze în Dobrogea); el a scris: "Poate au existat cronicari la curtea regilor daci, poate că aceia au consemnat faptele de vitejie ale regilor, multele războaie de apărare, dar acelea nu ni s-au păstrat. Însă cronica dacilor e scrisă pe pământul ţării, pe lunci, pe dealuri, pe ape, pe crestele munţilor. Numele regilor daci s-au mai păstrat în toponime, în antroponime, în hidronime, în nume de sate, de ape, de munţi, în numele tradiţionale ale familiilor ţărăneşti. Am stat atâta timp fără să ştiu că Decebal avea ca privelişti Munţii Făgăraşului şi râul Olt, avea ca vecini oameni din

Ţinutul Oltului şi este posibil să fi venit de atâtea ori până în locul Făgăraşului de astăzi, fie să-şi organizeze oastea, fie să vadă pământuri roditoare pentru agricultură… cine ştie…În nici un document din vechime nu se spune în ce parte a ţării îşi află obârşia dinastia regilor daci, în special a celei mai celebre dinastii dacice ilustrată de regele Decebal. Dar se ştie că pe un vas de ornament descoperit la Sarmizegetusa se află inscripţia DECEBALUS PER SCORILO, adică DECEBAL, FIUL LUI SCORILO. Scorilo! Aici era cheia. Nimeni nu s-a gândit să cerceteze asta. Scorilo s-a păstrat ca denumire în zona Oltului, drept dovadă numele satului Scoreiu, cunoscut mai mult drept Scorei. Nu este deloc o întâmplare. Viteazul rege Decebal, cu a sa dinastie, îşi au obârşia în Ţinutul Oltului, căreia putem să-i zicem la fel de bine şi Ţinutul Făgăraşului sau Terra Blachorum. Denumirea din urmă datează de pe vremea regelui Ungariei Andrei II, care într-un act de danie pentru cavalerii teutoni, din anul 1222, numea Ţinutul Făgăraşului drept Terra Blachorum, adică tărâmul românilor. Mai mult decât numele localităţii, există şi antroponime, adică nume de familii din Ţinutul Făgăraşului care până astăzi amintesc de regele Scorilo. Astfel în Scorei există numele de familie Scorei. În Cârţişoara există numele de familie Scorobeţ, care în mod evident derivă de la Scorilo. În ce priveşte satul Scorei, el este aşezat între doi munţi pe malurile unui râu care se numeşte tot Scorei. Pe vremuri Ţinutul Făgăraşului le cuprindea pe toate acestea. Scorilo, tatăl lui Decebal, a fost şi el rege. Nu degeaba fiul s-a numit după tată, mă gândesc eu. Se ştie despre Scorilo şi că avea un frate pe nume Durpaneu; amândoi erau împăciuitori şi diplomaţi, nu provocau războaie şi încercau să le stingă pe cele iscate de alţii. Sub Scorilo, dacii au vrut să-i atace pe romani, care la momentul acela erau vulnerabili, fiind împărţiţi în mai multe tabere după moartea lui Nero. Scorilo i-a ţinut în frâu pe daci, după ce i-a convins că, chiar şi fărâmiţaţi, romanii s-ar uni în faţa unui pericol comun. Dacă Scorilo a mai avut fii sau fiice pe lângă Decebal, nu poate spune nimeni. Singurul cunoscut este cel care i-a urmat la conducere, Decebal, un conducător viteaz, dar cu un sfârşit tragic. După cel de-al doilea război daco-roman, Decebal a fugit din Sarmizegetusa cu romanii pe urmele sale. Când şi-a dat seama că nu poate scăpa, că va fi capturat şi dus la Roma, Decebal şi-a pus capăt zilelor cu o sabie, într-o pădure de lângă Sarmizegetusa. Numele Decebal se compune din două părţi: dece şi balus. Dece însemna conducător, dovadă că şi în limba latină exista cuvântul ‘ductor’ care însemna acelaşi lucru, ambele cuvinte având-şi originea în trunchiul comun al unei limbi de origine indoeuropeană. Balus însemna lup. Prin urmare, Decebalus era conducătorul lupilor, adică a unui trib de daci războinici, ipoteză cu atât mai plauzibilă cu cât, în limbajul păstorilor din Ţinutul Făgăraşului, ‘bală’ înseamnă lup. De pildă, există expresia ‘piei bală necurată’, pe care ciobanii din munţii Făgăraşului o foloseau pentru a alunga lupii ce atacau turmele de oi. Se mai ştie că flamura dacilor era reprezentată de un cap de lup cu coadă de Balaur, adică războinicii trebuiau să fie îndrăzneţi, cutezători, aprigi şi necruţători în lupte precum lupii. Partea a doua a numelui, respectiv Balu, s-a păstrat în toponime şi antroponime din Ţinutul Făgăraşului (lacul Bâlea, râul Bâlea), în nume de familie (numele Balu din Nou Român, numele Balea din Luţa, ș.a). Prin urmare, toate conduc la aceeaşi supoziţie şi anume aceea că pe văile munţilor din Ţinutul Făgăraşului se afla tribul războinicilor daci ai lupilor, care au reprezentat nucleul oştirii lui Decebal. La multe popoare războinice din cea mai adâncă vechime chipul marilor zeităţi sau al marilor conducători s-a păstrat în imense statui proiectate pe ecranul imens al câmpiilor, al dealurilor al munţilor. În munţii Cârţişoarei, acolo de unde izvorăşte râul Bâlea, există o stâncă ce înfăţişează în mod surprinzător chipul monumental al regelui Decebal: stânca lui Decebal. Oficial, satul Scoreiu a fost atestat documentar medieval; iată însă că istoria se duce mult mai adânc, mult mai departe”. În Epoca Modernă o personalitate din Scorei a fost canonicul Ioan Georgescu 1889-1968 (în casa căruia poposea celebrul badea Cârţan cu cărţile): a fost delegat oficial la Alba Iulia pentru Unirea cu România, profesor universitar, fost deținut politic / condamnat de comuniști. Așadar, ținând seama de străvechea transhumanță a uriașelor turme păstorite de Geto-Daci care iernau pe litoralul Pontic populat de cetățile Cariane iar vara urcau în Carpați, e posibil ca Dobrogeanul tată al lui Scorilo, contemporan cu Iisus / pe atunci Romanii atacând regiunea sa natală tot mai tare, să se fi însurat în Ținutul Făgărașului / la poalele Carpaților Meridionali iar Scorilo - tatăl lui Decebal - să se fi însurat în Ținutul Gugulanilor (unde s-ar fi născut Decebal, acela copilărind și în zona tatălui, respectiv în Ținutul Făgărașului): Decebal a ajuns Regele Dacilor - Munteni în general - avându-și capitala la Sarmisegetusa / în Carpații Meridionali; dacă Scorilo și fratele său Diurpaneu = “Jur pe nu” au fost din Ținutul Făgărașului, atunci înaintașul Deceneu = “Zece nu” - mâna dreaptă a Împăratului Burebista iar apoi Regele Daciei / cel care a fixat capitala Geto-Dacă în Sarmisegetusa - poate că a fost de acolo, din Ținutul Făgărașului (de la poalele celor mai înalți Carpați de la Dunărea inferioară / Istru, nobilul tată al lui Scorilo și Diurpaneu posibil cununându-se în neamul Dac al aceluia). Dr. Gavril Cornuțiu în “Problema substratului dacic al limbii române” a scris despre Regele Scorilo: “Sker în indoeuropeană = a sălta. Scări în românește. Așadar, scări este de origine dacică. La fel Scărișoara. În dicționare scări figurează de origine latină (scala). Dacă ar fi așa, dacii, care ‘atârnau de munții lor’ și trăiau cu scări, trebuiau să-i aștepte pe romani, ca să lase urme de cuvinte pentru scară în Maramureș, Basarabia, etc... pe unde nu au călcat. Unde mai pui că indoeuropeanul Sker are același sens. Tot de la academicienii cu ochelari latini?” Academicianul Român Vasile Pârvan a scris despre tipul așezării Traco-Dace că era “o îngrămădire până la extrem pe un spațiu foarte mic a unor locuințe - ele însuși minuscule - astfel ca spațiul să fie cât mai economisit; un sat era în acea vreme un mic fort, așezat îndeobște pe malul cât mai abrupt al unei ape sau pe vreun promontoriu care înaintează într-un lac ori un râu sau - de era posibil - pe o insulă ori măcar pe o peninsulă. Satul era apărat spre partea unde se unea cu restul ținutului înconjurător cu un mare șanț, pe alocuri dublat spre interior de valul respectiv. El se numea în limba traco-dacilor ‘dava’.” În anul 1939, Gheorghe Popa-Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - a scris în volumul 15 din “Izvoarele istoriei Românilor”: “Că formațiunea neamului Românesc a avut loc pe un teritoriu așa de extins, ne-o dovedește, între altele, și apelativul ‘dava’ ce se întâlnește din regiunile TransNistriene și Galițiene, până în Sudul Peninsulei Balcanice. Căci, din regiunea Bugului, unde întâlnim localități ca Vidava, Șatava, Liatava, Olceadava / Olcea Daev - până și în Ținutul Chievului întâmpinăm numiri topice ca Voscodavia, Voscodavți, Voscodavinți, corespunzător lui

Alexandru Boldur în 'Istoria Basarabiei' - și până la Adrianopol, vechiul Uscudava (sau Uscudama, finala 'dama' - constatată în Sanscrită - se regăsește în Grecul 'domos' și Latinul 'domus'), adecă cetatea locuitorilor veniți de la Oescus-Gigen de la Dunăre, găsim o sumedenie de așezări, urmate cu apelativul 'dava', așezări ce ne pomenesc teritoriul de formațiune al neamului Românesc".

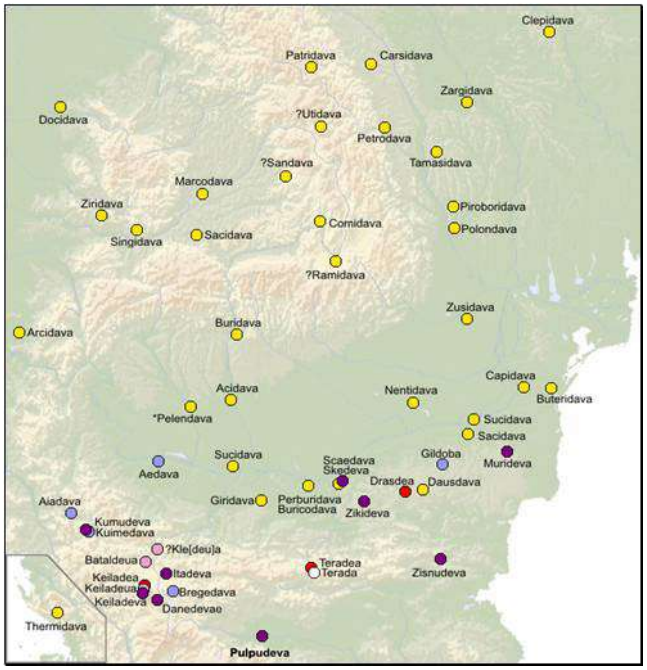

"Dave" între Albania și Ucraina

Despre "dave", istoricul Basarabean Alexandru Gonța 1918-1977 a enunțat: "Izvoarele grecești ne-au păstrat câteva dintre denumirile compuse ale acelora - de pildă Carsidava, Zargidava, etc. - desigur după numele unor persoane; ele erau niște forturi întărite cu șanțuri și valuri de apărare consolidate cu pari-palisade, numite 'dizos' sau 'bria', având la mijloc și un 'burg'. De exemplu, un sat cu șanțuri se află la Bărboși, pe Dunăre (azi municipiul Galați), devenit cetatea Gherghina. Sensul primitiv al cuvântului 'dava' pare să fi fost identic cu 'deal' / 'munte'; în antichitate, dacii mai erau numiți 'dai' / 'davi', adică munteni: astfel, 'davi' însemnau locuitori ai regiunilor muntoase, în opoziție cu populația de la șes care făcea agricultură numită 'ghetoi' / 'țărani', de la 'gaia' / 'terra' ('pământ' / 'țară'). Dintre numele folosite pentru locuințe, cel mai puțin utilizat astăzi este 'argeaua', de origine cimeriană". Privind sorgintea orientală: de pildă în Canaan, "cartea lui Iosua Navi" 15 din Vechiul Testament / Biblie indică repere topografice de gen Carcaa, Ghilgal, Muntele Baalah, etc., când vechii Evrei - fugiți din Egipt - au invadat, acele onomastici prin existența lor fiindu-le anterioare (aparțineau indigenilor Gherghesei și vecinilor lor). În anul 2010, cercetătorul Român Adrian Bucurescu a afirmat: "Din 2 texte de la Sinaia se înțelege că strămoșii noștri cei mai vechi au fost Atlanții, model de înțelepciune și virtute, ale căror precepte le-au studiat Zalmoxe și Burebista. După Atlanți, Dacia a fost și centrul 'Imperiului Cerbilor', cunoscut sub numele de Troia, cu capitala în vestul Mării Negre. 'Cerbii' (cărora istoricii le-au spus Doriani) i-au zdrobit pe Aheii iredentiști". Este de remarcat, după cum a prezentat și cercetătorul Român Constantin Olariu în anul 2012, că prima dintre "Tăbliţele de la Sinaia" cuprinde cele mai vechi menţiuni directe despre Gheţi / Geţi, începând cu referirea la vizita făcută în Mysia - "regiunea care avea în vestul său Troia" - imediat după erupţia Vulcanului Thera / Santorini din mileniul II î.C., fapt ce a provocat o răcire severă a climei, ei mutându-se în Sud timp de jumătate de secol (eveniment ce a fost demn de consemnat în arhiva respectivă) iar o parte dintre Gheţi / Geţi rămânând acolo până la Războiul Troian, consemnaţi şi "de documentele hitite din secolele XVI-XIII î.C."; mişcarea lor din acel timp spre mai caldul Sud, cum de pildă era regiunea Anatoliană Mysia, n-a fost din Bazinul Dunării inferioare, unde pe atunci nu erau stabiliţi Geto-Dacii, n-a fost nici în tranzit prin Regatul Troiei / care pe lângă că poate n-ar fi permis așa ceva, se afla și la E de fosta Moesie Balcanică dar era la V de fosta Mysie Anatolică, ci logic a fost din NE Anatoliei, anume din regiunea Pont de pe malul Mării Negre / numită Gharghia - de la poalele Munţilor Caucaz - unde Hitiţii i-au consemnat în cronici ca "Geşka" / "Kaşka", adversari redutabili ai lor, acţionând mereu în "gaşcă", îndeosebi când în perioadele de foamete îi jefuiau, consemnaţi şi ca "Ghesi" ("Da-Ghesii" pe atunci fiind mai în răsărit, în Albania Caucaziană ulterior rămasă ştiută ca Daghe-stan): de altfel, sursele Medievale - ca de pildă cele Arabe din secolul X - îi notau la Pont pe urmașii Kașaki (cu același schelet consonantic regăsindu-se apoi și Cazacii). Cercetătorul Român Constantin Olariu în "Geţia" din anul 2012 a scris: "geska sau gesii, adică geţii care formau regatul Mysia din Asia Mică era un alt nume pentru kaska dar și al cabirilor stabiliţi în Canaan și mai în nord pe lângă hitiţi, după cum i-a lăsat istoria la răboj; numele de gesi din scrierile sumeriană și hitită, la neamurile din jurul Carpaţilor se spunea geţi". O confirmare separată de "Tăbliţele din Sinaia" - atât ca locaţie, cât și ca timp - a fost în secolul VI dată de autorul Iordanes, care a realizat "Romana" și "Getica": el a atribuit aceloraşi generaţii ale Geţilor de la mijlocul mileniului II î.C. o migrare semnificativă dinspre Nord în Sud, sub cârmuirea Regelui Berig, însă a mutat deplasarea acelora din Asia "Mică" (din Nordul Pontic în Mysia Anatoliană), în Europa (din Nordul Baltic în Moesia Balcanică), ca mișcare petrecută în preambulul celei din mileniul lui, a Goţilor - adică a Gheţilor liberi - întorşi dinspre Scandinavia în Geţia / Goţia aflată în spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic (cea numită Dacia în Latină).

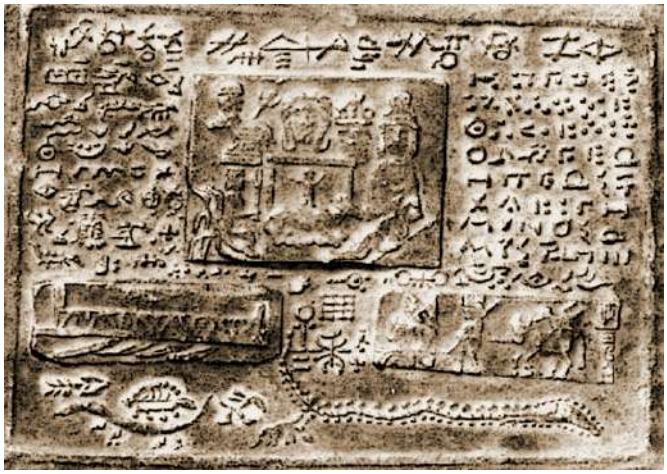

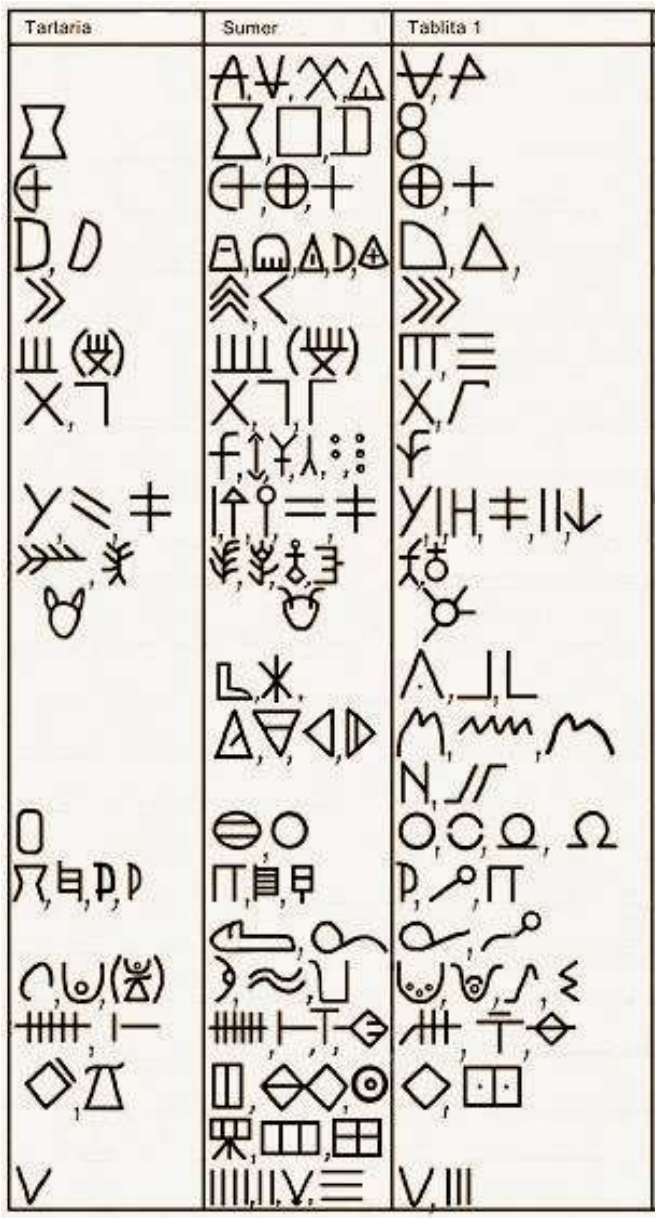

Tăbliţa 1 de la Sinaia

Înainte de Războiul Troian, Geţii se aflau numai la E de Troia iar după Războiul Troian, Geţii s-au aflat şi la V de Troia; e de reţinut că la vremea Războiului Troian, Troia nu era Geto-Dacă dar avea printre aliaţi pe Geţii din E / Anatolia şi pe Tracii din V / Balcani (puterea Troiei era așa mare încât alianța Aheilor degeaba a atacat vreme de un deceniu, victoria având-o nu prin luptă, ci prin viclenie, cu trucul Calului Troian): inclusiv arhivarea pe "Tăbliţele de la Genucla" - ajunse la Sinaia - era o atitudine Anatoliană / Asiatică (căci - în general - Geto-Dacii Europeni, în Bazinul Dunării, nu obișnuiau să scrie, așadar doar liderii Asiatici / Anatolieni ai Geto-Dacilor au făcut-o); privind Genucla, e de remarcat dubletul Get pe Dunăre, inițial în Dobrogea, apoi în Banat (în anul 2006, autorul Roman Sfera din Alibunar / Voivodina a scris în "Numiri celtico-dacico-romane de sate, valuri, dealuri și râuri în Banat" că în Antichitate a existat Genucla în Palanca Nouă, ce ar fi putut fi pe malul stâng al Dunării lângă Baziaș - unde intră Fluviul în România - Palănci Noi mai fiind în Voivodina, acum printr-un pod în legătură cu orașul Croat Ilok ori pe malul Begăi, cândva ca embrionul cartierului Fabric din Timișoara). Romanul Claudius Aelianus (născut la mijlocul secolului II, deci contemporan cu Geto-Dacii) a consemnat: "Se spune că dintre vechii Traci nimeni nu cunoștea scrierea. Ba că toţi Barbarii care locuiau în Europa socoteau că ar fi o mare rușine să folosească scrisul. Cei din Asia după cum se spune îl folosesc într-o mai mare măsură". În scrierea lui Diodor Sicul 2:47 - preluată de la Hecateu din Abdera / Tracia (din vecinătatea Genisea) care a trăit în secolul IV î.C. - despre preoţii Zeului Apollo apare că "Hyperboreii au un mod al lor propriu de a vorbi ('dialektos')", ceea ce însemna că, în paralel cu Graiul popular, era şi un "limbaj religios" folosit de preoţi şi practic regăsit în notițele sutelor de Tăbliţe ale liderilor Gheţilor; după cum a scris în "Regii dacilor" istoricul Dan Oltean din Deva - reședința județului Hunedoara - se pare că în total au fost mii de Tăbliţe scrise, prinse de obicei pe pereții Sanctuarelor Geto-Dacilor, înfățișând tot felul de aspecte importante pentru ei (majoritatea acelora erau foarte prețioase nu doar prin conținuturi, ci și deoarece erau confecționate din aur).

Aflată la limita Traciei / Trakiei cu Macedonia / Makedonia, localitatea denumită după Abderos - fiul Gherganului Zeu Hermes - a fost un port Marin foarte prosper în Antichitate (pe coasta continentală în dreptul Insulei Tasos), până la distrugerea sa de către un mare cataclism în secolul IV; cetatea Abdera a fost colonizată de Fenicieni în secolul VII î.C. și de Ionianii din portul Vest Anatolian Teos 38,10 lat. N, 26,47 long. E în secolul VI î.C. (așa cum a scris Carianul Herodot în "Istorii" 1:170, filozoful Tales din Milet a povățuit Ionianii să-și rânduiască o singură adunare, anume cea din Teos / inima Ioniei). Denumirea Abdera / Avdera putea reproduce - conform istoricului Diodor Sicul 4:15, respectiv Mela în "Chorografie" 2:29 - numele surorii legendarului Rege Diomedes / "Dio-Medes" al Traciei (din a opta muncă a lui Hercule) ori reda în Graiul local așezarea nobililor "Juraţi" / "Giura", după cum i-a studiat etimologia filologul German Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff 1848-1931: "Derenos" / "Derainos" era epitetul acolo al Gherghitului Zeu Apollo. Avdera = "Au-Dera" a găzduit în cetatea sa dinaşti ziși Trac Derzis / Duras, în Balcani mai existând porturi asemănătoare, ca Durres în Albania sau Durosotor în Bulgaria (dinaștii Duras / Dura au fost semnificativi cârmuitori Regali ai Geto-Dacilor, cu ecouri până în Evul Mediu timpuriu, ca dinaștii Dulo); sincron au fost atestați dinaști Sparga, ca liderii AgaTârșilor în România ori ca neamul Maedului Spartacus în Bulgaria: denumirile respective erau forme Europene ale celor Gherghite Anatoliene. În zona Tracă Abdera, inițial și-au avut baze navigatori Cariani iar pe primele monede ale orașului încă apărea sistemul de măsură Fenician; istoricul Carian Herodot 1:168 a scris că în anul 656 î.C. primul dinast în Abdera / Avdera a fost Timesios din Anatoliana Clazomene (gazdă pe coasta Asiei "Mici" a numeroase lebede = păsările Zeului HiperBoreu Apollo, numite acolo "klazo"). Într-adevăr, arheologia din Epoca Modernă a dezvelit în Avdera / "Av-

Dera" numeroase artefacte Clazomene, printre care și dovada din secolul VII î.C. a practicării chirurgiei craniului acolo, de către V Anatolieni (după cum a prezentat și arheologul Anagnostis Agelarakis în anul 2006); deopotrivă Abdera și Tasos au întreținut de-a lungul întregii Antichități strânse legături cu coloniile Carianilor din Dobrogea - cea mai Nordică regiune Balcanică - zonă unde s-au emancipat dinești ca Deceneu = "Zece-nu", Diurpaneu = "Jur-pe-nu" ("Diur-pa-neu" / "Giur-pa-neu"), ș.a.: în Vechea Lume întâi conta ferirea de rău iar apoi conta facerea de bine (credința generalizată fiind că era permis tot ceea ce nu era interzis - pe cutume similare legislația fixându-se până azi - și ca atare, practic reținerile ce contau erau interdicțiile, anume cele ce nu trebuiau să fie). Liderii erau cei care jurau să păstreze restricțiile - fiind primii garanți pentru așa ceva - și se afirmau drept păstrătorii vechilor legi: în legături cu Gherghii Anatoliei s-au folosit în Balcani și termeni juridici (conectați inclusiv cu străvechile Adunări Gherga = "Consiliul Bătrânilor" / "Sfatul Înțelepților"), astfel - în general - ei apărând generic ca juzi = membrii juriilor: juriști, jurați sau judecători. Ţinând cont de afirmaţia geografului Georgiano-Anatolian Strabon VII 2:13 - contemporan cu Anticii Daco-Geţii - că la sfârşitul mileniului I î.C. "Geţii s-au amestecat cu Tracii", reiese că Geţii nu erau chiar Traci Nordici, ci "Tracizaţi" (distincţi de cei cu care s-au amestecat, căci dacă de la început Geţii erau Traci, atunci n-aveau de ce să se mai "amestece" cu aceia ca să ajungă Traci Nordici); ţinând cont şi de faptul că ei vorbeau aceeaşi limbă din China până în Carpaţi, mai sunt de observat câteva aspecte, de conturare a identităţii Geto-Dacilor în Bazinul Dunării: faptul că Hitita mileniului II î.C. avea nuanţe "Latine" - după cum a remarcat chiar savantul care în Epoca Modernă a descifrat-o în premieră mondială - iar după Războiul Troian spre deosebire de Greaca tocmai apărută în V Anatoliei se vorbeau aceleaşi Graiuri "Latine" de către Trako-Makidoni în N Balkanilor şi de Gheto-Daki în Bazinul Dunării inferioare (folosind însă cuvinte mai apropiate de vechea Rumână decât de Latina ce a apărut în Peninsula Apenină / Italică la mijlocul mileniului I î.C.), confirmă prin cronologie şi răspândirea inclusiv geografică sorgintea Latinei mai ales Pontică / înainte de a fi fost dezvoltată în regiunea Laţiu din Peninsula Apeninică / Italică de către Romani. După Războiul Troian, riveranii Caspici (Da-Ghesii din Albania Caucaziană) şi riveranii Pontici (Ghesii din regiunea Pont de la malul Mării Negre, dintre Caucaz şi Capa-Dokia) au devenit riveranii Dunării, masiva infuzie Da/Ghesă - din răsăritul Pontului / Mării Negre în apusul Pontului / Mării Negre - consolidând atunci în Bazinul Dunării străvechii Ru-mâni, mai ales pe Valea inferioară a Fluviului, unde şi-au găsit locuri pentru aşezare, între Munţii Balcani şi Munţii Carpaţi. După agresiunea Sudicilor din mileniul II î.C. prin Războiul Troian, în Nordul lor s-a întâmplat atunci ceva firesc: fuziunea riveranilor din SE Pontic cu riveranii din SV Pontic - adică a celor din NE Peninsulei Anatolice cu cei din NE Peninsulei Balcanice - ceea ce a consolidat European, prin aportul celor din răsărit între cei din apus, străvechea lor moştenire Atlantă (la fel cum Ionianii de pe coasta V Anatolică au colonizat coasta V Balcanică, ducând acolo printre altele și la numirea Mării Ionice); Caucazienii "Da-Ghesi" / Daghesi, împreună cu Anatolienii Capa-Doci şi Ghesi din Pont, stabiliţi în Epoca Fierului ca Daco-Geţi pe Istru / Dunărea inferioară - printre Tracii Nordici - au contribuit la reuşita conservării Rumâne ca nicicând şi niciunde altundeva în fosta lume a Imperiului Atlant (a cărui capitală era înecată din mileniul VII î.C. pe fundul Pontic / al Mării Negre, la Nord de Bosfor). La sfârşitul mileniului II î.C., riveranii Pontici / ai Mării Negre conservau Cultural (prin Grai, port, etc.) numeroase elemente străvechi Atlante, inclusiv Amazoanele - întoarse după Potopul biblic din N African - fiind semnalate Antic că au sfârşit întâi în Caucaz şi apoi au dispărut fizic în Carpaţi / ultimul lor loc de existenţă, odată cu Geto-Dacii; în mileniul I, în Bazinul Dunării inferioare şi N Balcanilor se vorbea vechea Rumână (limba recunoscută de toţi lingviştii Epocii Moderne ca fiind la baza actualei Române): nici Amazoanele, nici Geto-Dacii, n-au pierit însă din istoria Europei, Românii din actuala Românie fiind printre descendenţii lor direcţi, făcând istorie universală şi acum, de pildă milioane de Români - determinaţi ca întotdeauna în istorie pentru migraţie în lume de condiţiile politice şi economice - în prezent trăind în afara Ţării. Românii, având Cultură Română, vorbind Româneşte şi trăind în România, au păstrat multe aspecte din fosta Ţară Sacră (după cum era popular zis Imperiul Atlant, dezmembrat în mileniul VII î.C. de diluviu), tărâm idilic al Erei de Aur rămas în memoria colectivă ca Rai, populat pe Văile Râurilor sale de riveranii care iubeau deopotrivă valurile ca Ru-mâni / Oamenii Râurilor şi soarele încălzitor / respectiv luminător, ca Ra-mani. Pentru ei, adoratul Mare Zeu (din vechime, de aceea zis Zalmoxe / "Zal-moxe" = "Zeul-moş") şi vestita Mare Zeiţă (de aceea zisă "Vesta") erau divinităţile supreme, reprezentându-le părinţii: Sarmis / "Sar-mis" = "Soarele Moş", adică Sf. Ra din vechime, era Zeul-moş / Zalmoxe ca Tatăl Ceresc şi Rhea, care era vestita Pământeană Mare Mamă, ei - acei Mari Părinţi Ra şi Rhea - patronând Raiul, populat de Ra-mani / Ru-mâni (Marii Părinţii Ra şi Rhea ai Ra-manilor / Ru-mânilor - adică ai celor rămaşi ca Ro-mâni inclusiv în actuala Românie - erau personificările din Epoca Pietrei pentru Cerul şi Timpul An, respectiv pentru Pământul Ga). Întemeietorul Sarmisegetusei a fost Regele Sarmis / "Sar-mis", un slujitor al Zeului-moş = Zalmoxe, contemporan cu Împăratul Makedon Alexandru "cel Mare", cu care a încheiat în Munţii Hemus un Tratat de prietenie (după cum a studiat în anul 1778 şi istoricul German Albrecht Gebhardi); un Rege Armes / "Ar-mes" din Sciţia - adică din Dobrogea - a fost atestat de către Romanul Valerius Flaccus (fonetic, Armes era apropiat de Sarmis - Syrmus / Sarmoes fiind "Soarele Moesilor" - dar şi de Hermes, despre care Carianul Herodot a scris în "Istorii" că a fost strămoşul Regilor Tracilor): aşa ceva conduce la concluzia - corespunzătoare datelor Antice - că, din Dinastia Regală înfiinţată de Gherganul Hermes, S/Armis = întemeietorul Sarmisegetusei a fost Regele Tracilor din Dobrogea / Sciţia Mică (un urmaş al său a fost Împăratul Burebista - la putere din anul 82 î.C. - care a plasat localitatea respectivă în centrul Imperiului Geto-Dac, stabilindu-şi la solstiţiul de vară din anul 65 î.C. ultima capitală acolo, conform istoricului Dan Oltean). Chipul Zeului Armis a apărut pe monedele vechi Makedone - dinaintea Împăratului Alexandru "cel Mare", care susţinea că-l avea printre înaintaşi - iar chipul Regelui = "Basileului" S/Armis a apărut atât pe "Tăbliţele de la Sinaia", cât şi pe vechi monede utilizate de Geto-Daci (Zal-moxe şi Sar-mis fiind denumiri echivalente, poate astfel ajungând să fie numită capitala SarmiseGetuza, înaintea stabilirii Sarmaților Iazigi la V de ea, în Panonia / pe Valea Tisei inferioare): până în Evul Mediu se știa - după cum au scris de

pildă Polonezul Maciej Miechowita în "Tratatul despre cele 2 Sarmații" din anul 1517, Britanicul Peter Heylin în "Cosmografia" din anul 1657, ș.a. - că Munții Sarmați erau Carpații (lanțul Montan ce separa Sarmația Europeană de restul continentului). Pe de o parte, însuși numele Sarmise-Getusa indica faptul că era capitala Getă dinspre Sarmați: aceia erau vecinii Geților, foarte puternici și respectați mult timp, căci le-au fost cândva suverani; pe de altă parte - după cum a descifrat în anul 2016 cercetătorul Eugen Nicolaescu, fost expert criptolog la "Centrul Național de Cifru al României" - "Tăblițele din Sinaia" au redat (într-un scris străvechi și sacru, deosebit de cele contemporane Grec sau Latin) cele știute și din alte izvoare, că vechii Makedoni și Ghegii se înrudeau, chiar îndeaproape.

Regele Sarmis

Dr. Andrei Groza în cartea "Limba rumână - fundament al nașterii societății umane" din anul 2018 a scris: "nimeni nu s-a străduit să vadă că denumirea Sarmisegetusa, fiind constituită din 2 cuvinte - Sarmis+get - nu înseamnă nimic altceva decât înarmații geți. Altfel spus, comunitățile din dreapta Dunării de Mijloc şi de Jos, care atunci vorbeau rumâna, i-au zis cetăţuii, care servea şi ca centru administrativ al geţilor din stânga Dunării, cetăţuie a geţilor înarmaţi, adică a geţilor războinici. Cuvântul rumânesc înarmat era transcris şi utilizat în limbile greacă şi latină ca sarmat / sauromat".

Până în prezent, toți 3 co-autorii Șerban Bobancu, Cornel Samoilă și Emil Poenaru ai studiului "Calendarul de la Sarmisegetusa Regia" publicat de Editura Academiei Române în anul 1980 au ajuns profesori universitari în Brașov; ei au susținut: "Răspândirea unor sanctuare similare conceptual cu cele de la Sarmisegetusa Regia (circulare, absidale și dreptunghiulare) pe teritoriul Daciei - la Bănița, Blidaru, Costești, Piatra Craivii, Bâtca Doamnei, Fețele Albe, Pecica, Piatra Roșie, Popești, etc. - induce ideea existenței mai multor centre unde se utiliza sistemul calendaristic dacic. Amplasarea sanctuarelor calendar pe terase artificiale, inferioare gradat ca nivel, era o soluție deosebit de ingenioasă care permitea ca de pe drumul pavat ce cobora din cetate spre sanctuare, să se poată vedea toate monumentele (deși au dimensiuni impresionante) astfel încât să se poată 'citi' imediat ziua, săptămâna, anul și ciclul în care se afla observatorul. Faptul că elemente numerice ale sistemului calendaristic dacic se regăsesc în folclor (versuri, blesteme, urări, dansuri, etc.) consolidează ipoteza existenței calendarelor dacice, relevând totodată că sistemul calendaristic integral nu s-a putut transmite pe cale orală după cucerirea Daciei de către romani, deoarece era cunoscut doar de 'savanții' vremii, în același timp și preoți. Surse istorice precizează că după cucerirea romană s-a dezlănțuit o adevărată prigoană împotriva acelor preoți, probabil fiindcă ei erau 'liantul' între diferitele grupări dace, pe planul doctrinelor ritualice. Așa se poate explica și distrugerea sistematică a părții de suprafață a sanctuarelor, instrumente ale acelei pături de 'specialiști ai sacrului'. În afara regăsirii unor elemente numerice ale calendarelor dacice în folclorul românesc, s-a conservat și simbolistica sanctuarelor, prin de exemplu: stâlpii de armindeni, colacii de la botezuri, nunți și înmormântări, cercul horelor, repetabilități numerice specifice în cadrul unor dansuri - călușerii - sau a unor melodii, ca și multe altele. În Egiptul antic, alături de calendarul solar uzual, a persistat și un calendar lunar de mai veche sorginte, folosit pentru fixarea sărbătorilor religioase. Astronomii babiloneni au precizat timpul evoluției Lunii cu o diferență de numai 0,4 secunde față de astronomii moderni cu aparatele de precizie de azi. În străvechea Indie înaintea Erei noastre a fost creat un sistem calendaristic care a anticipat cu milenii înainte calendarul nostru actual: în acel sistem anul era compus din luni de 29-31 zile, având durata de 365 zile, la care se aplica o corecție cu o zi la 4 ani, dar nu cu regularitate, ci în funcție de păstrarea strictă a coincidenței cu exactitatea astronomică; astfel s-a ajuns la valoarea medie a anului de 365z 6h 12m 36s, valoare foarte apropiată de valoarea exactă a anului sideral, care este de 365z 6h 9m 18s. Thales din Milet a prezis cu exactitate eclipsa de soare din ziua de 28 V 585 î.C. iar Aristarh din Samos știa că Pământul se mișcă în jurul Soarelui și în jurul axei sale înclinate. Dezvoltarea culturală a vechilor popoare a făcut să se ivească necesitatea conservării, tezaurizării cunoștințelor dobândite, astfel ca acelea să poată fi transmise în mediul social de la o generație la alta, să fie îmbogățite. O primă modalitate de fixare a fost memorarea cunoștințelor și transmiterea lor s-a făcut prin 'învățare'. Sistemul oralității a fost cunoscut o bună bucată de vreme în vechea Indie și în vechea Grecie și este de presupus că și în Dacia. Ceea ce ne reține atenția este faptul că uneori au fost ridicate monumente care au servit și scopul de a 'încorpora' cunoștințe științifice, și - în special - de natură astronomică și calendaristică; ele de cele mai multe ori aveau și o destinație

cultuală, servind deci unui scop religios; iar cum cunoștințele astronomice și calendaristice erau direct implicate în cultele respective, ele prezentau deci 'suprapuneri de semnificații'." În anul 1987, Dr. Cicerone Poghirc și Dr. Petru Culianu au comentat: "La Sarmisegetusa Regia, Templul Calendarului era compus din 2 sanctuare circulare făcute din coloane și lespezi de piatră și andezit și din stâlpi de lemn placați cu teracotă, dispuși în tipare regulate. Formele și materialele corespundeau diferitelor unități ale calendarului dacic. Conform demonstrației celor 3 co-autori, dacii utilizau, ca principala lor unitate de măsură a timpului, o săptămână fluctuantă, constând din 6 până la 8 zile. Un an dacic era compus din 47 de măsuri de acel fel și avea - prin urmare - de la 364 la 367 de zile. După un ciclu de 13 ani, calendarul necesita o corecție de o zi, care era marcată separat, pe o serie de coloane ce indicau ciclurile respective. După un 'secol' de 104 ani sau 8 cicluri de 13 ani fiecare, o nouă corecție de o zi era necesară și marcată. Pe un calendar dreptunghiular mai larg, putea fi măsurată o durată de timp de 520 de ani, adică un ciclu de 5 secole dacice, după care era iarăși nevoie de o corecție de o zi. Pe lângă 'secolul' de 104 ani, calendarul dacic opera și cu 'secole' de 91 de ani, adică 7 cicluri de câte 13 ani fiecare. În afara acelui calendar laic, dacii utilizau și un calendar religios, compus din 60 de săptămâni a 6 zile fiecare. O corecție de 68 de zile, marcată pe un cerc compus din 68 de coloane, era exact operația astronomică necesară după trecerea unui ciclu de 13 ani. Deși atât de sofisticat și precis, calendarul dacic avea o metodă simplă și eficientă de utilizare. După terminarea fiecărei durate de timp (săptămână, an, ciclu de 13 ani, 'secole' de 91 și 104 ani, perioadă de 520 de ani), era marcată o unitate succesivă, reprezentată de un element arhitectural (de exemplu coloană, lespede); acea unitate avea o altă formă și / sau era făcută dintr-un material diferit de cel utilizat pentru unitatea precedentă. Sistemul corespondențelor consta în a distinge diferitele valori ale cercurilor sanctuarelor și diferitele unități regulate din care este compus fiecare cerc. Odată ce se știe aceasta, întregul tipar devine previzibil și până și un copil sau un savant modern ar putea fi ușor antrenat să țină evidența periodică. Pe cât de ușor pare în practică, un atare calendar trebuie să se fi bazat pe principii matematice foarte complexe. Ar fi atins o precizie atât de remarcabilă, încât după 2275 de ani - corespondentul a 175 de cicluri de câte 13 ani - timpul indicat de calendar ar fi diferit de timpul astronomic cu numai 38,88 secunde. E mult prea precis pentru a fi adevărat. Templul Calendarului de la Sarmisegetusa Regia nu a fost construit înainte de Decebal, dar trebuie să se fi bazat pe un sistem descoperit de Deceneu. El oferă poate o confirmare a caracterizării făcută de Iordanes vieții religioase din Geto-Dacia". În tărâmul Get sau Dac, știut ca Ro-mân / parte a fostului Rai, cei de pe înălțimi - Sfinții Munteni Dagi / Daci - o iubeau pe Mama Pământului Ga / Ka de jos (inclusiv pe preotesele ei - "zânele" - din Văi) iar Geții din Văi / terenurile joase îl adorau pe Zeul-moș de sus, din Cer; acela s-a născut de Crăciun și anual renăștea sau învia de Mărțișor / ziua Marii Mame Ga, căreia îi era partener (cu nunta celebrată la echinocțiul de primăvară): așa după cum era cuplul divin al Marilor Zei / Părinți Cer și Ga, "pruncii" Geți și Daci s-au înțeles istoric, completându-se reciproc. De 1 III / Mărțișor - ziua Marii Mame - când era sărbătorită Marea Zeiță - renăștea numai el, Marele Zeu, căci ea își avea celebrată ziua nașterii (învierea lui mereu corespunzând marelui eveniment al anului); Festivalul Primăverii se încheia prin debutul Anului Pastoral - azi Sf. Gheorghe - la aproape 2 luni de la Dragobete, perioadă consemnată istoric ca suficientă pentru Amazoanele care se împerecheau cu Ghergarii în orgiile din grădini să se convingă că rămâneau gravide. Din Epoca Pietrei ei toți au fost riveranii Pontului, transmițându-și post-diluvian Tradițiile inclusiv în timpul următor - al Epocii Bronzului - pe un areal chiar mai larg decât cel inițial: spre aceeași destinație a Bazinului Dunării atinsă înaintea Războiului Troian de Sfinții Gini / Siginnii din Media (Țara Magilor / Ghergania, din S Caspic), după Războiul Troian s-au îndreptat Dagii din Albania Caucaziană (adică din actualele Azerbaidjan și Daghestan, din V Caspic), cuprinzând în ruta lor Anatolienii Capa-Doci și Gesi, dornici de alt trai după căderile sincrone ale Imperiului Hitit și Regatului Troian din Anatolia lor natală. Cercetătoarea Cristina Cerchez din România - de origine Armeană - a scris în anul 1958: "Cea mai veche limbă era a Frygienilor, a Pelasgilor; or, cine au fost aceia, decât strămoşii Dacilor? Glotologia dovedeşte în India denumiri de plante şi animale inexistente în condiţiile climatice ale locului, cuvinte Sanscrite rămase în urma fluxului Dacian. Horaţiu în 'Liber' 2 a spus că 'Dacii vorbesc limba Barbară de idiomă Latină'. Dacii au fost - cu alte cuvinte - deţinătorii limbii Latine primordiale".

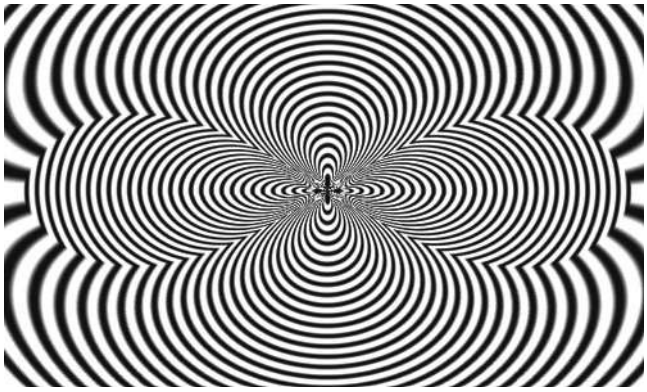

Tatăl ei (marele arhitect Cristofi Cerchez 1872-1955) în "Dacia preistorică şi istorică" a afirmat: "Traian nu a venit în Dacia s-o Latinizeze şi nici s-o civilizeze, pentru că Dacii erau şi Latini şi civilizaţi înaintea Romanilor. Strămoşii noştri nu ne-au lăsat o artă monumentală ca în Asia sau ca în Egipt; nu ne-au lăsat piramide, cele mai de seamă monumente ale lumii: dar, dacă piramida este o sinteză - şi este o sinteză - apăi 'teza' e aici la noi, este în marele monument al naturii, munţii noştri. Şi dacă piramida este construită pe principiile tezei Dacice - principii absolut spiritualiste, care îi aparţin - confirmarea marilor scriitori Asiatici, Egipteni, Greci este o mărturie puternică. Pentru a cunoaşte istoria Dacilor, trebuie mai întâi să cunoşti foarte bine ţăranul şi în urmă Orientul; şi numai astfel, controlate între ele şi coroborate, se poate obţine ceva temeinic în cunoaşterea marilor noştri înaintaşi, Dacii. De la Daci ne-au rămas ţara, munţii, apele; ne-au rămas fiinţa şi limba, toate considerate de Asiatici drept 'sacre' şi acestea vorbesc. Platon a afirmat: 'Cei dintâi oameni în Grecia considerau zei pe cei care erau adoraţi de către cei mai mulţi dintre Barbari, adică pământul, luna, stelele, soarele, cerul'. În colindele noastre, în balade, etc., cerul este adorat şi astăzi ca divinitate: 'Cerul sacru', 'Cerul Domnului', 'Cerul cu stele'. Tot ce există pe cer, toate constelaţiile, întreaga boltă

cerească, nu este altceva decât un reflex - ca într-o oglindă - a tot ce este de seamă pe pământ; astfel, se vede: carul mare, carul mic, cloşca cu pui, calea laptelui, ciobanul cu oile, crucea preotului, etc. (toate legate de viaţa omului pe pământ, cu care împleteşte o armonie perfectă, într-o simfonie divină). Omul Dac - la rândul său - nu s-a dezminţit şi a căutat să fie cât mai mult în vederile marelui creator - marelui arhitect al universului - să fie demn de opera divinităţii în care s-a integrat, pentru că era convins de ocrotirea divinităţii pentru buna lui purtare faţă de cer, care putea cu uşurinţă să-i retragă ajutorul lui şi să-l piardă, ori de câte ori îl nesocotea; astfel se explică răspunsul pe care l-au dat Geto-Dacii Împăratului Darius, după cum a consemnat Herodot: 'Nu ne temem de nimic, decât numai de mânia cerului' (şi folclorul nostru ne arată îndestul atitudinea Dacilor în viaţa lor de toate zilele faţă de marele creator). Un alt element creator - spiritual şi material - care a impresionat omenirea, încă de la începutul ei, îndeosebi pe strămoşii noştri Daci, a fost, fără îndoială, luna / 'sacra lună', după cum şi azi îi spun ţăranii. Dacă soarele, cu căldura lui dogoritoare, influenţează materia, luna - prin liniştea ei fermecătoare - se adresează vieţii, inimii, sufletului: ea face legătura între cer şi pământ; în psihologia mistică Daciană, luna a fost cel mai însemnat element al creaţiei şi - mai mult - ea a personificat procreaţia. Element ispititor, element care răscoleşte sufletul, luna predispune la nostalgie, la pace, la extaz. Prin farmecul ei, luna - personificată în Ileana Cosânzeana - l-a ispitit până şi pe soare, întruchipat în Făt-Frumos. Soarele este în veşnica ei căutare, fără s-o poată ajunge. În cosmogonia Daciană, luna a fost personificată în Maica Domnului. Puterea cea mai mare pe care luna o are asupra sistemului nervos se vede în cunoscuta manifestare a somnambulismului. În lexicul Rumân moştenit de la Daci, somnambulul apare sub numele de 'lunatec'; puterea de sugestie a lunii asupra sistemului nervos în unele cazuri devine zdrobitoare. Cultul Sidoniei Venera - 'Fecioara' noastră, 'Născătoarea' noastră, 'Mama' noastră, numită Sf. Vineri de Români - propagat în Sidon de Fenicieni ori la Roma (întemeiată de Sabei, care au fost din aceeaşi ramură Daciană ca Etruscii - care la început s-au numit Tursi, din aceeaşi familie cu Aga-Târsii - şi ca Latinii) avea simbolul ca un con, cu vârful în jos: cosmogonia sa lunară era legată de Iştar / Isis; uimitoare în preistoria noastră e prezenţa unor mici piramide făcute din os, lemn sau piatră - cu desene reprezentând femei şi bărbaţi - care nu se pot considera altfel decât simbolul lunii, al personificării ei, al procreaţiei, căci era 'pronia cerească' care se revărsa asupra pământului, cea pe care evanghelistul Ioan - crescut în Cultul Menhiric / adică al 'firii omeneşti', căci în pietrele sacre numite 'Men-hire' se poate vedea 'hire' ca 'fire' - a numit-o 'Cuvântul' (afirmând 'La început a fost Cuvântul'). Stelele completează frumuseţea bolţii cereşti - a întregului univers în nopţile senine - părând că tăinuiesc ceva; măreţia vorbeşte sufletului şi aşa se resimte mărturisirea divină, revărsată asupra pământului. Omul - fiind un produs al naturii - nu este izolat şi nici de sine stătător pe pământ; fiind legat de cosmos, se încadrează lui, ca orişicare produs al naturii. Că e legat de natură, acest mare fapt îl afirmă tradiţia noastră: 'Fiecare om îşi are steaua sa'. Miliardele de stele de pe cer reprezintă tot atâtea suflete pe pământ. Şi biserica creştină spune că, la naşterea Mântuitorului Iisus Christos, a apărut pe cer o stea strălucitoare - ca o cometă - care i-a condus pe Magi până la locul naşterii. Soarele e marele element generator. Pentru primii oameni, a fost o totală nedumerire apariţia şi dispariţia repetată a soarelui pe cer. Acest fenomen îi făcea să se întrebe cu îngrijorare, ori de câte ori apunea, într-o impresionantă apoteoză, dacă va mai reveni; turburarea lor o explică şi faptul că aveau în minte - prin tradiţie - marele eveniment al cuaternarului, cu întunericul lui, cu sfârşitul lumii, cu sfârşitul a tot ce este creaţie, viaţă. Acea teamă le-a curmat-o soarele printr-o făptură care-i anunţa rostul şi viaţa sa dincolo de pământ, ca şi revenirea; şi - într-adevăr - această făptură închinată lui este cocoşul, care în zorii zilei, ca şi în timpul nopţii, îi vesteşte existenţa: cu un sistem nervos strâns legat de univers, de sferele eterice, simbol al reînvierii, cocoşul a fost prezent în catacombe, anunţând revărsatul zorilor, cursul zilei şi miezul nopţii. Soarele trăieşte şi revine cu acelaşi fast, uneori mai fermecător decât acela cu care a asfinţit".

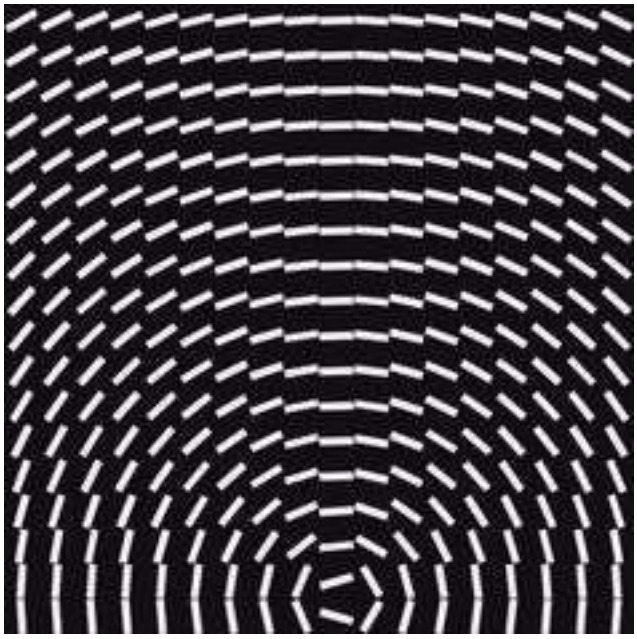

"Creaţia îi dă oul regenerator, pe care găina - după ce-l face - îl cântă prelung, parcă ar vrea să fie auzită de toată lumea: este singura pasăre de pe pământ care-şi cântă oul. Impresionat peste măsură de marea revelaţie - cum că totul este opera soarelui - ţăranul îl colorează în roşu aprins, ca soarele, şi-l încondeiază cu tot ce are cerul mai frumos, în care predomină soarele cu globul sclipitor şi cu razele lui. Ca omagiu adus divinităţii, printre obiectele care formează celebrul tezaur de la Pietroasa, găina ocupă locul de frunte, locul de cinste: o vedem executată magistral, cu totul şi cu totul din aurul cel mai fin; găina cu oul sub aripi, făcut din pietre nestemate aduse de pe toate meleagurile pământului. În mitologie, soarele a fost personificat de Apollo, căruia tradiţia poporului nostru i-a spus Făt-Frumos. Pitagora a menţionat: 'Apollo vine din Ţara Hiperboreilor'. Dar unde este Ţara Hiperboreilor? Numele de Hiperborei scriitorii orientali l-au dat Dacilor iar ţara lor a fost Dacia. Chaldeea i-a numit 'oameni de dincolo de lume, oameni eterici, supraoameni' iar tradiţia şi scriitorii o confirmă. Dacia a fost considerată ţară sacră, cu popor sacru, cu Dunăre sacră, cu munţi sacri, etc. (ceea ce o dovedeşte ca loc de răspândire a aşa ceva, căci în trecut nu toate ţările erau sacre); Carpaţii au fost consideraţi munţi sacri şi Dunărea ca apă sacră (ca simulacru, Indienii având Himalaia şi Gangele / apă purificatoare, Egiptenii Nilul ca fluviu sacru, etc). Strabon a afirmat despre cei dintâi

oameni care au descris regiunile pământului că îi numeau Sarmaţi pe Hiperborei, locuitorii de la Nord de Pont şi Istru. Ţara Hiperboreilor era imperiul sufletelor binevoitoare, ale căror aurore astrale luminau zonele multicolor. Apollo personifica lumina imaterială şi inteligibilă, soarele fiindu-i doar imaginea fizică, lumina din care purcede tot adevărul. Hiperboreul Apollo personifica soarele, deci pogorârea din cer, întruparea frumuseţii spirituale în sânge şi carne, absorbirea adevărului transcendent prin inspirare şi divinizare. Alături de celelalte mari elemente ale naturii generatoare, tradiţia neamului nostru consideră pământul de origine divină. Scrierile din Chaldeea - ţara cu care Dacii au luat primul contact în Asia - spuneau: 'Pe vremea când ceea ce este sus nu se numea cer, când ceea ce este jos nu se numea pământ, abisul şi eternul au produs oameni fantastici iar omul trăia gol şi dezarmat în mijlocul acelor monştri, până în ziua când Oanes ieşi din Golful Persic, pentru a-l instrui'. Astfel, înaintea omului terţiar a apărut omul acvatic, strămoşul lui, Uriaşul. A fost el destul de superior, pentru ca Homer să-l considere prototip al zeilor? Răspund că da, şi dovada ne-o face preistoria, unde s-a întemeiat grija de suflet, pe care omul terţiar o avea pentru sufletul dispărutului; de asemenea, şi predecesorul său - omul acvatic - a dovedit însuşiri spirituale. Elementul creator al divinităţii a fost 'cerul' cu exponentul său 'soarele' iar elementul generator 'pământul' şi 'apa'. Cea mai mare sărbătoare rânduită de Daci în cinstea marii divinităţi a fost Crăciunul ('Crai' = stăpân şi 'Unul' = unul singur, adică An); Dacii serbau Crăciunul ca omagiu adus divinităţii, pentru binefacerile soarelui: în primele zile serbau focul / 'ignes', care a intervenit la definitivarea şi aşezarea pământului în sistemul solar (biserica noastră l-a desfiinţat, cinstind în locul său pe Sf. Ignat iar Naşterea Mântuitorului a fost adusă la sărbătoarea Crăciunului). Prima biserică Daciană a fost întemeiată de Titanul Tarkitan / Targitaos, împreună cu cei 3 fii ai săi, slujind Sf. Treime; biserica cosmogonică avea la bază trinitatea, formată din cele 3 elemente - cerul, pământul, apa - cu numele hindus 'TriMurti' (în Chaldeea Un, Ea, Bil). Iată ce spunea Herodot 4:5 despre omul de cândva: 'După cum mărturisesc Sciţii / Dacii, neamul lor s-a format astfel: la început, s-a născut pe acest pământ - care era pustiu - un bărbat cu numele de Targitaos / Tarkitan; şi zic ei că acel Targitaos / Tarkitan - mie nu-mi par că spun lucruri de crezut - dar spun că părinţii săi îi erau Cerul / Zeus şi fiica Niprului'. ('Schitul' a derivat de la misionarul religios Scit numit 'schimnic' / călugăr). În răsăritul Europei, pământul este plin de 'gorgane' (morminte), numite în Rusă 'kurgane'; asemenea monumente s-au răspândit în toată Europa. Vechile gorgane erau făcute din pământ, în 'Odele' sale şi Horaţiu menţionându-le. Galii aveau 'galgal' pentru 'gorgane' şi 'kerkeno' pentru dolmeni. Vârful cel mai înalt al Muntelui Ida se numea Gargaron (după cum a scris Homer în 'Iliada'), în Apulia / Italia, un munte purta în Antichitate numele Garganes (Pliniu, în 'Istoria naturală'), etc. Ţăranii Români numesc vechile localităţi ferite de atacurile fiarelor ori ale oamenilor, aşezate mai mult pe malurile apelor, chiar pe grădiştele apelor, drept 'cetăţui' - cetăţi de pământ - afirmând că erau ale 'Letinilor'; toate erau executate pe acelaşi temei principal neîntrerupt, din Epoca Pietrei, dovedind continuitatea unui acelaşi neam, dotat cu însuşiri care au constituit frumuseţea artei noastre ţărăneşti, înlăturând ipoteza unui popor de migraţiune. Strămoşii noştri se strângeau pe 'grătarele' de ape, în 'delte', ceea ce ne face să ne întrebăm: care a fost raţiunea ce a determinat aşezările oamenilor în medii aşa de neospitaliere - şi în special - de nesănătoase? Adăpost de migraţiuni nu se pot atribui preistoricilor, deoarece pământul a fost destul de încăpător ca să-i primească pe toţi, la început puţini la număr; aşezarea astfel n-o putem atribui decât unui interes de ordin vital, alimentul de căpetenie fiind peştele, care a lăsat din preistorie atâtea elemente-greutăţi de aruncat plasele de prins peştele, etc. (descoperite de arheologi). Odată viaţa începută pe aşa locuri, ea s-a continuat mai departe până în zilele noastre; dacă observăm cu atenţie neoliticul de pretutindeni, aflăm manifestări cu un început de artă decorativă, care prin forma şi specificul ei a pus temelia viitoarei arte ţărăneşti, pe care o găsim mai târziu răspândită în toată ţara, evoluând în diferite centre, după loc şi împrejurări, dând naştere stilului arhitecturii ţărăneşti: acesta este cel mai important argument de continuare neîntreruptă, până în zilele noastre, a omului preistoric peste tot cuprinsul ţării. Dar se pune şi o altă întrebare: omul preistoric a continuat să trăiască în acel grătar de ape neîntrerupt şi să dezvolte o artă ţărănească, justificându-şi viaţa, până în vremea când istoria a început să vorbească despre el ori a pornit vreodată din aceste locuri şi mai târziu a revenit de prin alte părţi? Răspunsul e foarte simplu: sunt convins - şi ca mine gândesc şi alţii - că nici un motiv n-ar fi făcut pe acel om, odată născut, crescut aici şi ajuns la maturitate, să părăsească locul unde a văzut lumina zilei, ca mai târziu urmaşii lui să se reîntoarcă pe acelaşi loc, păstrând vechile tradiţii; ar fi o naivitate, o lipsă de logică să credem astfel. Cultura Asiatică - care a fost fântâna de la care s-au adăpat Dacii - a determinat şi o arhitectură folosită în Dacia (mai mult de clasa cu dare de mână, fiind foarte costisitoare)".

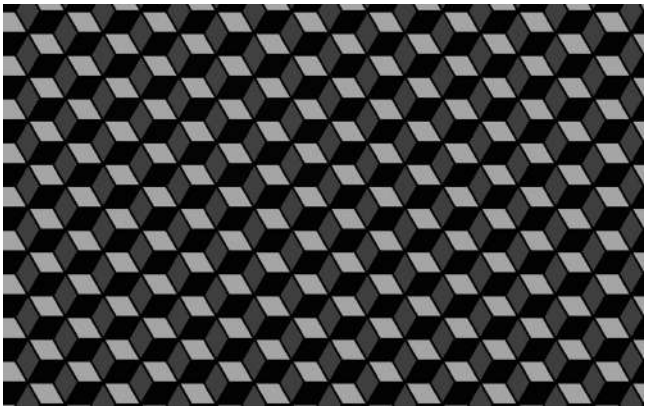

"În Dacia au fost popoare rămase locului - păstrătoare ale amintirii genezei şi care formează marele trunchi comun - cu ramuri pornite în migraţiune, chiar din preistorie. Rama a fost primul personaj mistic, urmaşul vechilor misionari Daci. Pornit din Dacia, şi-a întemeiat doctrina printr-un mare act de bunătate, de pace: s-a împotrivit jertfelor religioase omeneşti. Părăsind Europa în timpul primului flux, a trecut Caucazul, Iranul şi a ajuns în India, unde a devenit împărat, zeu, cel mai mare diriguitor de popoare pe malurile Oceanului Indian. Cerându-i-se în vis să renunţe la demnitatea de şef material în schimbul nimbului ceresc, el a îndemnat popoarele să-şi aleagă regi, după legile fireşti ale lumii; a spus: 'Eu voi veghea de sus asupra voastră'. Învăţămintele lui Rama s-au împrăştiat peste tot

pământul, în India, Iran, Egipt, fiind consacrat drept cel mai mare iniţiat. Egiptul l-a avut pe marele iniţiat Osiris, asemenea lui Rama în India. Cei mai vechi oameni, consideraţi şi astăzi adevăraţii autohtoni ai Egiptului, sunt Felahii / Valahii noştri; întreaga concepţie Dacică dusă în Egipt dovedeşte că Valahii nu s-au dezminţit, ci şi-au îndeplinit cu prisosinţă înalta lor misiune: preocupările şi manifestările psihice şi materiale se citesc pe pereţii monumentelor, exprimând felul lor de trai, portul lor, ş.a.m.d. (femeia din preistorie cu floricică în păr, cu grădiniţă în faţa casei, bărbatul cu îndeletniciri agricole / semănat, cules, treierat, etc). În vremea Novacului Osiris - Ostrea, căruia Dacii i-au închinat un munte în Gorj / urmaş al Uriaşilor, protejat de zei - a fost trasată Brazda la N Dunării; el purta cârja preoţiei şi haină lungă până la pământ: haina de preot (după acea haină lungă - mai târziu cu veacuri - Ioan Botezătorul l-a recunoscut pe Iisus, deosebindu-l în învălmăşeala mulţimii Evreilor, cu ocazia botezului). Herodot a consemnat: 'Libienii erau un popor agricol; femeile purtau pieptare de piele şi aveau ştergare pe cap'. Isidor în 'Origini' a scris: 'Getulii se spune că au fost Geţi, care au plecat cu corăbiile lor în număr foarte mare şi au ocupat Syrtele din Libia; şi fiindcă veniseră din teritoriile Geţilor au fost numiţi Getuli'. Geţii / Valahii au ocupat tot N Africii; ideologia menhirică s-a împrăştiat peste tot, în Egipt transformându-se în obelisc. Tebanii se considerau cei mai vechi oameni de pe pământ (Homer, Diodor Sicul, Tzetzes, ş.a.) iar în ţara noastră Tapae / Banat aminteşte de Teba; Diodor Sicul - fiul lui Apollonius din Agira - a fost strănepotul Istrului şi al Tisei, din Carpaţi (dintr-o bogată familie Bănăţeană mutată în Sicilia, el n-a scris la comanda cuiva: înţelegea Latina dar nu i-a agreat pe Romanii contemporani). Cei mai vechi locuitori ai Egiptului se numeau Blaci, de la Belaci (derivat din Valahi). O localitate din Asia Mică, lângă Muntele Olimp din Bitinia, se numea Blakia (Mela, Pliniu); acei locuitori au fost colonişti Geţi (Strabon). Pretutindeni menhirul, simbolul misionarismului (bolovanul mistic), şi-a păstrat caracterul spiritual, ca şi construirea templelor pe înălţimi; numai noi avem cuvântul 'menhir', care şi-a păstrat adevăratul înţeles: aşa se întâmplă şi când arunci o piatră în apă, la mijloc - unde a căzut piatra - apa turburându-se până în adânc şi cu cât te depărtezi de centru, inelele îşi pierd din intensitate. Există ideea greşită că Dacii au fost un popor de păstori sau de munteni - un fel de triburi - iar civilizaţia şi Latinitatea le-au dat-o Romanii, prin Romanizare; nimic mai utopic, nimic mai neadevărat. Papa Nicolae I (858-867) a scris: 'Grecii numeau Latina limba pe care o vorbeau Sciţii'; dacă te obsedează o singură prezumţie - Romanitatea - şi excluzi documentele care o contrazic, te îndepărtezi de adevăr. Avem noi construcţia lor de frază? Avem noi pe 'us', 'is', 'os' şi verbul la sfârşit, aşa cum aveau Romanii? Vorbim aşa cum am vorbit de când ne găsim pe pământul acesta; noi păstrăm întreaga tradiţie, pe care popoare de aceeaşi origine n-o mai au. Italienii n-au tradiţia noastră şi nici folclorul pe care-l avem noi: se cunoaşte că-i popor nou. În Banat, ţăranul Dac - căci de departe îl vezi - spune: 'Or hi multe neamuri pe pământul ista dar fruncea, noi suntem fruncea'. Atraşi de gloria Dacilor, care îngândura, de avutul lor care îndestula, Romanii şi-au îndreptat privirile către Dacia. Neputincioşi să lupte singuri cu un colos - recunoscut chiar de scriitorii lor - Romanii au adunat toate popoarele din imperiu, ale Europei, Asiei şi Africii, cu toţii laolaltă pornind războiul de distrugere asupra Daciei; iar după ani de lupte şi hărţuieli, au izbutit s-o răpună, şi cu aceasta - fără să-şi dea seama - au răpus chiar şi Roma lor, distrugând santinela şi rămânând ei înşişi în faţa puhoaielor Medievale: Sarmisegetusa a căzut, a ars, s-a năruit. Dacii - deşi slăbiţi - n-au pierit; faţă însă, n-au mai putut face. Incursiunea lui Traian a zdruncinat Dacia din temelii, reuşind s-o dezmembreze: aceasta a fost opera cuceritorului - promotorul Evului Mediu - care prin aceea a făcut o mare greşeală politică, distrugând zăgazul de la Nistru, deschizând calea năvălirilor Barbare, care s-au scurs până hăt departe, la marginile continentului European. Deşi crunt încercaţi de războaie, Dacii au rămas în centrul Latinităţii şi deţinătorii limbii adevărat pre-Latine, limba legată de existenţa poporului; marile evenimente petrecute în Dacia au fost transmise prin viu grai dar au fost şi scrise cu caractere Dacice, pre-Etrusce: dovezile ni le dau ornamentele de pe gulerele ţăranilor Ardeleni în ritm numai cu consoane - fără vocale - tezaurul de la Pietroasa, etc. Coloana Traiană reprezintă pentru cunoaşterea trecutului un valoros document istoric, fiindcă face cunoscute - sub forma unei cărţi ilustrată deschisă - marile evenimente politice ale timpului: prin bogăţia planşelor, plastica Antică - sub mâna iscusitului sculptor Apolodor - oferă atmosfera Daciei şi în special desfăşurarea celui mai înverşunat război purtat de Imperiul Roman, împotriva nefericitului popor Dac, neîngenuncheat până la împăratul Traian; în urma războaielor Daco-Romane, Traian a ridicat la Roma un întreg for, dominat de Coloana Traiană, a cărei lucrare s-a săvârşit în anul 113. Măreţia acelor construcţii a făcut pe împăratul Constantin cel Mare să spună - pe drept cuvânt, cu 2 secole mai târziu, când şi-a făcut intrarea triumfală în Roma - că n-avea pereche: un arc de triumf deschidea o piaţă imensă, înconjurată de colonade, în centrul căreia se ridica statuia ecvestră a împăratului Traian; ceva mai departe era Basilica Ulpiana, pardosită cu marmură Frygiană şi de cealaltă parte se înălţa mândra Coloană Traiană, înaltă de 38,22 metri, încadrată de 2 biblioteci, una consacrată literaturii Greceşti, cealaltă literaturii Latine. Din toate acele lucrări valoroase, astăzi n-a mai rămas decât Coloana Traiană, pe care au cruţat-o invaziile Barbare; statuia de bronz din vârf a fost dată jos şi topită dar basoreliefurile au rămas, ca un memento al evenimentelor petrecute. Era creştină a luat sub ocrotirea sa acest măreţ monument istoric, prin papa Grigore cel Mare (în secolul VI); în secolul X, în piaţa forului se ridica o mare mănăstire, căreia Coloana i-a servit drept clopotniţă. Basoreliefurile Coloanei Traiane minunat executate au constituit sursele de inspiraţie artiştilor Rafael, Leonardo da Vinci, Michelangelo, ş.a.; în anul 1812, împăratul Francez Napoleon a dispus să se îndepărteze toate depunerile care ameninţau să invadeze piedestalul. Coloana Traiană în conţinut este o cronică lapidară a războaielor cu Dacii ale lui Traian (care îl avea lângă el ca general pe fiul său adoptat Hadrian, viitorul împărat), o oglindă fidelă a luptelor, care au durat 5 ani, reprezentate în tablouri sculptate în spirit realist, asemenea operelor de artă Egiptene sau Mesopotamiene, exprimând sentimentul naţional; sculpturile se desfăşoară în spirală, începând de la bază spre partea superioară. O scară cu 185 de trepte se află în interiorul Coloanei şi primeşte lumina prin 43 de deschizături. Adevăratul nostru testament nu este însă pe Coloana lui Traian - care înfăţişează înfrângerea biruitorilor de până atunci - ci Arcul de Triumf al Dacului Galeriu, de la Salonic, înălţat după 2 secole, care este actul de

renaştere al strămoşilor noştri. Împăratul Constantin cel Mare, tot Dac de origine, urmărind ideea patriotică a lui Galeriu, a căutat să lege Balcanii cu patria-mumă Dacia, construind un alt pod peste Dunăre. Din geneza Dacă a luat naştere arhitectura universală, având la bază 2 mari concepţii, 2 mari realităţi: arhitectura munţilor / ciclopică şi arhitectura ţărănească, inspirată din preistorie; arhitectura munţilor / ciclopică s-a întemeiat pe ideea de masivitate - executând şi bolţi cu mare îndemânare - iar monumentele ţărăneşti, cu osebire religioase, erau încă din paleolitic: arhitectura ciclopică şi arhitectura ţărănească au fost considerate sfinte, realitatea dovedind că ne-a rămas îndestul de la Daci, căci nu pot exista flori şi fructe fără trunchiul care le alimentează. Ca exemple, se poate observa destul de bine care era arhitectura Sarmisegetusei pe Coloana Traiană - arcul supraînălţat, arcul eliptic dar şi contrafortul existau cu veacuri înaintea impunerii lor în arhitectura Medievală Europeană - dar şi fundamentul brodat colorat al ornamentelor de pe întreaga artă decorativă ţărănească, de la costumele naţionale până la pictările vaselor / ceramicii sau ale pereţilor caselor ori bisericilor. Arhitectura de bază în Dacia era aşa-numita 'casă-leagăn' = 'hula', a cărei origine se pierde în negura timpurilor: 'hula' ('cula' după cum îi mai spunem) la începuturi era o casă-cerdac etajată, un fel de bloc asimetric având distribuţia golurilor după necesităţi, cu ferestre inegale, aşezate pe faţadă la bunul plac al meşterului, fără legi, însă dispuse în mod artistic / pitoresc, din ea apoi dezvoltându-se casa boierească. Romanii în părţile ocupate, cu liniile lor condiţionate şi reglementate, au distrus scânteia spiritului şi priceperii Dace iar după ei, trecerea atâtor neamuri peste băştinaşi le-a redus personalitatea, rămasă reflectată cu precădere în 'arta ţărănească'."

Dacia 106-271

Este de remarcat că Romanii au cucerit multe pe 3 continente, însă pentru nici una din acele isprăvi n-au ridicat vreo Columnă monumentală, aşa cum au făcut-o în capitala Imperială după ce au cucerit o parte a Geţiei, ceea ce se poate explica prin faptul că în ochii lor realizarea respectivă era deosebită faţă de celelalte spaţii cucerite (Romanii - până la înfrângerea Geto-Dacilor din N Dunării prin războaiele de la începutul secolului II - plăteau acelora tribut, ceea ce era umilitor pentru Imperiul lor întins pe 3 continente); în anul 101 - primul an al războaielor Romanilor cârmuiți de Împăratul Marcu Traian contra Dacilor Nord-Dunăreni - prima cetate Dacă atacată a fost Jidova, în Banat, la vărsarea Râului Caraş (numit pe atunci Apo) în Fluviu: cetatea Jidova, în apropierea căreia acum este satul Grebenaț (singura davă din Serbia). În secolul IV, ultimul Împărat bizantin păgân, anume fratele vitreg al Împăratului bizantin Constantin "cel Mare", Iulian 331-363 "Apostatul" (adică "Rebelul", zis astfel fiindcă era contra creștinilor), în secțiunea 22 din lucrarea "Despre Cezari" / adică "Despre Împărați" a atribuit însuși Împăratului Marcu Traian al Romanilor - învingătorul Geto-Dacilor din N Dunării - citatul: "Geții pe care i-am învins erau cei mai valoroși războinici din lume, nu numai datorită tăriei trupurilor lor, dar și datorită doctrinei pe care o dețin de la slăvitul lor Zalmoxis; convinși că ei nu mor nicidecum, doar că își schimbă locul de ședere, ei sunt mai degrabă dispuși să înfrunte moartea decât alții călătoriile". Imediat ce a murit Împăratul Traian, în vara anului 117,

Daco-Geţii ocupaţi, ajutaţi de Geto-Dacii liberi din E şi N, sub cârmuirea lui Gargo - Latin scris Gapto - au declanşat o mare răscoală pe partea stângă a Dunării, pentru alungarea cotropitorilor, ceea ce l-a determinat pe Împăratul Hadrian al Romanilor să se gândească la părăsirea provinciei, deoarece a înăbuşit-o cu greu (numai la insistenţele amicilor care i-au amintit de imensele jertfe anterioare cu un deceniu şi cu gândul lacom la ce bogăţii ar mai putea jefui determinându-l să nu-şi pună ideea în practică), pentru siguranţă el dispunând însă dărâmarea podului de la Severin, astfel ca eventualele invazii Geto-Dace pe partea Sudică a Fluviului să nu fie uşoare: aşadar, autohtonii N Dunăreni n-au pierit toți odată cu războaiele contra lor (s-a probat că numai unul de-al lor - de sorginte Tracă / Troiană - aşa cum a fost Împăratul Marcu Traian, a putut să-i învingă, în încleştarea fratricidă din care a apărut Dacia Felix, însemnând Dacia "Fericită", anume fericită pentru Romani, nu şi pentru Daci); în mod asemănător, recent unii militari Români au operat cu succes relativ la sol contra indigenilor Afgani, combatanţii având în urmă cu milenii aceiaşi strămoşi (concret în Epoca Modernă ei nu ştiu asta şi de fapt - chiar de-ar ştii - nici nu le-ar păsa, având interese divergente). O schiță privind răspândirea genetică a bărbaților în anul morții Împăratului Marcu Traian al Romanilor se poate vedea în continuare:

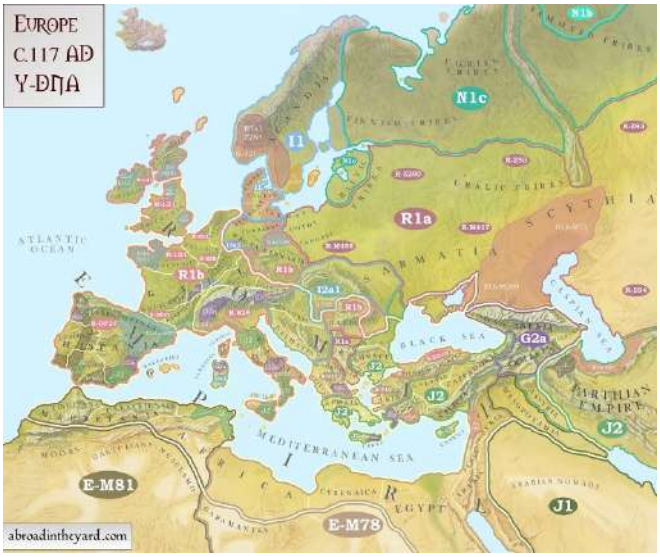

Atunci - în acel an 117 - Împăratul Hadrian a cerut ca Romanii să înveţe a urla în atac, aşa cum făceau Geto-Dacii; contemporan evenimentelor Antice, filozoful Frygian / Anatolian Epictet 50-135 (din Hierapolis / Pamukkale) a rezumat: "Atenienii şi Spartanii s-au certat cu alţii iar Tebanii cu ambii. Perşii cu Elenii iar Makedonii cu ambii. Şi acum, Romanii cu Geții". După jumătate de secol, după anul 167, când "Strălucițiii" = Costobocii - Daci liberi din N - au atacat puternic, în reorganizarea Daciei Romane o mare parte din regiunea Banatului n-a mai fost cuprinsă Imperial:

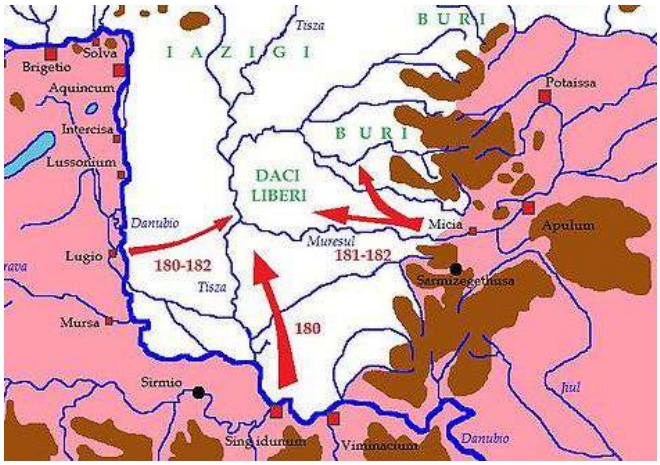

De altfel, despre răspândirea în N a Geţilor (mai ales din cauza presiunii Romanilor de la S), academicianul Român Vasile Pârvan a enunţat în "Getica" din anul 1926: "Geţii s-au întins până în Boemia, până la cursul mijlociu al Oderului şi până la cursul inferior al Vistulei, până la mlaştinile Pripetului şi până la cataractele Niprului". Roma - după exact 8 secole de la prădarea sa de către Gali / Keltoi - a fost cucerită de nimeni altcineva decât de Goţi = urmaşii Geţilor, anume în 24 VIII 410 de cei aflaţi sub cârmuirea Regelui Got Alaric, născut în anul 370 la Dunavăţu de Jos 44,58 lat. N, 29,13 long. E, comuna Murighiol / judeţul Tulcea, de pe limanul Argamos (parte a grindului Dobrogean Peuce, din marginea Deltei Dunării): la 304 ani după distrugerea fostei capitale Sarmisegetusa a Geto-Dacilor, timp de 3 zile, trupele Gote / Gete au început prin a jefui fosta capitală Roma a Imperiului Roman (însă au tratat uman locuitorii şi au distrus doar câteva clădiri); e de ştiut - conform şi Dr. Mihai Vinereanu în anul 2009 - că Romei în Gotă i se spunea Ruma (nume împrumut de la Geto-Daci). Aşa cum mulți Romani încă de demult au ajuns în Dobrogea tot aşa şi mulți Dobrogeni Antici au ajuns în Ruma / Roma: din anul 404, în fosta capitală Imperială Romană trăiau Sf. Gher-man din Dobrogea, împreună cu anturajul său, rudele Ioan Casian şi sora aceluia, toți martori în anul 410 ai sosirii altor Dobrogeni acolo, anume cuceritorii cârmuiți de Regele Dobrogean Alaric (probabil că acei creştini Dobrogeni - rezidenți de câțiva ani în Roma - şi-au ajutat camarazii Dobrogeni să ocupe mândra cetate); Goţii apoi au rămas la putere în Peninsula Apeninică / Italică pentru mai multe generaţii (cumnatul Ataulf al lui Alaric - care i-a succedat la putere - chiar s-a gândit să-i dea numele de Goţia / după cum a consemnat istoricul Paulus Orosius 375-420). Ar fi de observat că în anul 408 Romanii au emis legea anti-păgână prevăzând: "Dacă vreo imagine va fi găsită în temple sau sanctuare, vor fi nimicite din temelie. Clădirile templelor care se află în cetăți sau orașe, în afara zidurilor, vor deveni de uz public. Altarele vor fi nimicite oriunde s-ar afla" (creștinii acolo au prăbușit anterior sosirii cuceritorilor Geți / Goți instituții serioase, astfel că de fapt au facilitat transferul puterii din vechea paradigmă spre noua stăpânire). Din anul 415, când Dobrogeanul Sfânt Gherman a decedat de bătrânețe la Roma, Dobrogenii frați Casian (anume Ioan și sora, probabil și înrudiți Cir-Casian, respectiv Caucazian, Dr. Eberhard Bruck documentând în anul 1956 legăturile lor familiale în fostul Regat Gordian = Gordyene / Qardu, vecin cu Armenia) s-au mutat în Galia, ei întemeind în Marsilia fiecare câte o

Mănăstire, el a Sfântului Victor / martirizat acolo în anul 290 - devenit patronul capitalei Estoniei - ea a Mântuitorului. Ar fi de observat că monahismul s-a ivit în Egiptul Antic: în Vechea Lume, părintele călugărilor creștini a fost Antonie "cel Mare" 251-357 din Coma Egiptului / azi Qiman al-Arus 29,18 lat. N, 31,10 long. E - care a întemeiat monahismul solitar / eremit - iar monahismul de obște a fost întemeiat de călugărul Pahomie "cel Mare" 292-348 din Esna 25,18 lat. N, 32,33 long. E / guvernoratul Luxor; ceilalți monoteiști - zoroaștri, mozaici, musulmani - nu au monahi (călugări, respectiv maici), așadar monahismul întemeiat în apusul European de către frații Dobrogeni / din răsăritul European, proveniți din regiunea Românească în care a activat apostolul Andrei în secolul I, a fost o acțiune creștină de mare impact. În Europa Antică la Nord de Imperiul Roman / în "Barbaricum", probabil un Prinţ Get / Dac, frate ori fiu al Regelui Decebal, a fondat Dinastiile Regale ale Geţilor liberi / Goţilor răsăriteni Amali şi Goţilor apuseni Balţi, foarte posibil Diegio / Giegio şi Vezino / Gegino putând fi scrieri diferite ale aceluiaşi - notat Gapt de Iordanes în "Getica" - strămoş al OstroGoţilor Amali, respectiv al ViziGoţilor Balţi (iar Gapt poate a fost transcrierea Latină a formei Garg din sursa Greacă, adică la Iordanes să fi fost preluarea Latină Gaptos pentru Grecul Gargos, scrierile celor 2 alfabete având "P"="R" şi "T"="G", doar iniţiala - aşa după cum s-a evidenţiat masiv în practică - fiind de obicei foarte clară; pe de altă parte, o acceptare directă a numelui Gaptos îi apropie înţelesul de Egipteanul Copt/os, Sumerianul Gopta şi Sanscritul Gupta - din aceeaşi gotră cu Dinastia Garga - pentru "Guvernator"). Corespunzător Dr. Murad Adji în anul 2007, în înțelesul vechi Turk / Gurg, "Amal" = calm / liniștit iar "Balt" = baltag / topor): așadar la Goți ramura Amală era pașnică iar ramura Baltă era războinică. Imediat după distrugerea capitalei Sarmisegetusa Regia a Daciei independente de către Romani în anul 106, cârmuirea Daco-Geţilor liberi (mult mai numeroşi decât cei ocupaţi) era firesc să fi fost preluată de către Prinţul Dac Vezino / Gezino - fratele sau fiul Regelui Decebal - eroul conducător şi al bătăliei de la Tapae / Banat din anul 87: o parte din Geto-Daci s-au refugiat spre Baltica, însă în secolul următor s-au întors - ca Goţi - determinând prin atacurile lor sfârşitul Imperiului Roman. Primele contacte la Dunăre cu Romanii au fost în secolele II-I î.C., când generalul Minucius Rufus - aflat din anul 109 î.C. în conflict cu Tribalii / considerați de cercetătorul Makedon Basil Chulev în anul 2016 ca fiind cei din 3 orașe, "bal" echivalând "polis" - a trecut în Banat (după cum au scris vechi autori, ca Sallust 86-35 î.C. în "Bellum Iugurthinum" 35, Velleius Paterculus 19 î.C. - 31 în "Istoria Romană" 2:8, Tit Liviu în epitomul 65, Frontinus în "Strategemata" 2:3, Florus 3:4, Eutropiu 4:27, ș.a.); apoi au fost generalii Romanilor Scribonius Curio / guvernatorul Macedoniei care după succesul din anul 75 î.C. contra Dardanilor a trecut Dunărea în Banat ("fără a pătrunde în desimea codrilor întunecoși din inima regiunii") iar în anul 10 î.C. Marcus Vinicius a intrat contra Dacilor în Banat pe Tisa și pe Mureș. La Tapae, Dacii Bănățeni i-au bătut pe Romani; după 14 ani, în anul 101, când Romanii au revenit, cu forțe mai importante, restul Dacilor n-au ajutat, lăsându-i tot pe Dacii Bănățeni să se bată cu Romanii, considerând că dacă au făcut-o odată, atunci mai pot și a doua oară (în ciuda vitejiei Daco-Geților, lipsa lor de unitate i-a avantajat pe Romani): Împăratul Marcu Traian al Romanilor a folosit cea mai puternică armată a Vechii Lumi - pe atunci Imperiul Roman era la apogeul său - iar în ciuda numărului uriaș de militari, abia în anul 106 a reușit să ocupe o mică parte din Regatul Dac. Conform cercetătorului Costas Melas, răspândirea limbilor Baltice în secolul II a fost între Bazinul Niprului superior și litoralul Baltic / Bazinul Vistulei inferioare:

Răspândirea limbilor Baltice în secolul II
(Costas Melas, 2020)

În Enciclopedia Britanică "Oamenii tuturor națiunilor" din anul 1922, cercetătoarea Scoțiană Ellen Davies a scris: "Cu mult înainte ca vulturii Romani să intre pe teritoriul Carpato-Dunărean, cunoscut azi ca România, exista o Civilizaţie ce îşi avea rădăcinile departe în trecut, din Era neolitică. Unitatea perfectă a acelei timpurii Civilizaţii reiese din exacta asemănare a armelor de luptă şi uneltelor de muncă, a tumulilor şi resturilor de vechi locuinţe, de la Marea Neagră până în Transilvania. Şi astfel victoria lui Traian asupra ultimului rege al Dacilor - descendenţi în linie dreaptă din străvechiul popor Trac - nu a fost decât un incident în viaţa acestei naţiuni iar nu crearea unui nou popor, aşa cum mulţi ar dori să ne facă să credem".

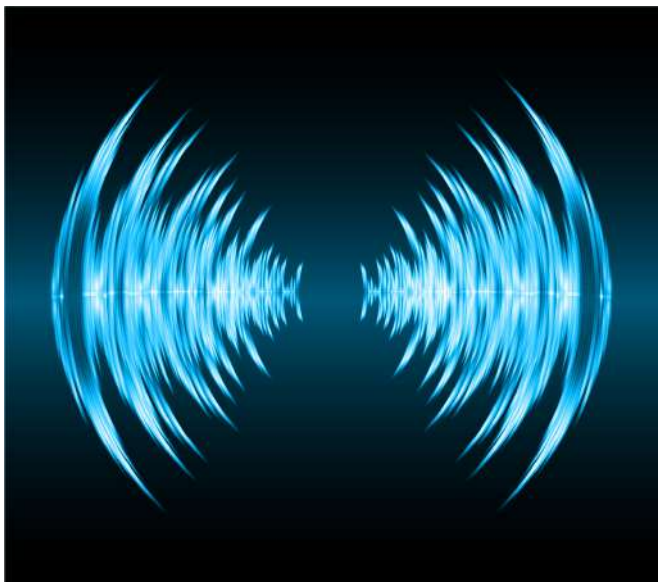

În "Regii dacilor", istoricul Dan Oltean a consemnat (pe baza celor scrise în anul 1539 de episcopul Antonio de Guevara 1481-1545 al Galiciei, care a copiat ultimul manuscris al Anticului Plutarh înaintea distrugerii aceluia de

către Inchiziție) că mezinul Regelui Decebal ca ostatic la Roma era ținut gaj, împreună cu sora sa Ilisia - transcript rezonând cu Iliuța sau Ileana - de Împăratul Marcu Traian, ambii morți în luna Mai a anului 104, acela fiind motivul reizbucnirii luptelor dintre Daci și Romani, în 105-106, ce s-au oprit temporar, la ocuparea capitalei Sarmisegetusa și respectiv la moartea Regelui Decebal, însă luptele curând au fost reluate de urmași. Poate este elocvent că în cetatea Sacidava de la Dunăre a fost găsit în anul 1998 un epitaf al veteranului "Diurdanus, fiul lui Decibalus" (Diurdanius era forma populară a lui Gargos, similar cum Gheorghe a devenit forma populară a lui Gherga: Diurdan/us perpetua ceea ce era transmis încă de la Regele Geto-Dac Duras / Zuraz, adică numele dinastic Regal al Daco-Geților). Cele "Zece valuri" din numirea Decebal ilustrau mistic - foarte relevant - că familia sa perpetua Decalogul lui Decaeneus / Deceneu (imaginând "mătaniile" acvatice, prin atingerea cu mâinile a apei sacrei Dunări după recitarea fiecăreia dintre cele 10 Legi Pelasge = Belagine / Velagine, se creau cele 10 valuri ale rugăciunii, câte o plescăitură încheind fiecare intonare): de pildă, strămoșii din Genucla secolului II î.C. - pe malul drept al vadului dinaintea Deltei Dunării - puteau foarte bine practica acel ritual (e de reținut că anterior cu 4 secole - la sfârșitul secolului VI î.C. - pe acolo, făcând o punte temporară peste Fluviu lângă așezarea Gheților, au trecut Dunărea Perșii conduși de Împăratul "Da-rius" / Darius împreună cu generalul Gobrya, mâna lui dreaptă, în expediția contra Sciților stăpâniți de Aga-Târsul Rege Iganthyrsos / Igan-Tyrsos, după cum a consemnat istoricul Anatolian Herodot Karka); și Homer - primul poet Grec - în "Iliada" 15:36 a scris că în vechime rugăciunile erau îndreptate spre Sf. Treime, respectiv către Pământul Gea care a furnizat materia trupului, către apa curgătoare potolind setea sufletului și către Cerul spre care se înălța spiritul (în Vechea Lume, rolul religios al apelor - inclusiv al apelor sfinte sau apelor sfințite - a fost mult mai profund decât ulterior).

Decebal (notat pe Tăblițele de la Sinaia)

Burebista și Deceneu erau probabil veri primari sau cumnați (dacă ar fi fost frați, faptul poate ar fi rămas consemnat); în Imperiul condus de ei, Deceneu a fost primul ca importanță în ierarhie după Împăratul Burebista (capitala lor Imperială era Arge-dava, atestată toponimic la început în Dobrogea, lângă colonia Cariană Histria, apoi probabil fiind itinerantă, în susul Dunării, pe măsură ce Imperiul Geților se mărea: scopul capitalei era de a fi cât mai centrală în structura statală). Înaintașul Regelui Decebal (="10 val") a fost Regele Deceneu (="10 nu"): Decalogul instaurat de Decenus / Deceneu s-a perpetuat prin strănepotul Decebalus / Decebal, ca o moștenire de familie. Ambii i-au cârmuit glorios ca Regi pe Daco-Geți (primul a murit bătrân, celălalt - tot în vârstă - și-a curmat viața); originea lor era dintre Dicienii Dobrogei, unde au condus strămoșii lor, remarcați în mileniul I î.C. ca Gardienii celebrului vad peste Fluviu de la Ghenucla / Genucla (dinaintea Deltei Dunării). Dicienii / Dicianii Dobrogei au fost urmașii locuitorilor Peucini / Peuciani ai teritoriului Peuce din Delta Dunării (partea din S brațului Sulina, cea mai mare a sistemului de vărsare al Dunării, ce a primit numele încetățenit pentru întregul său ca "Delta" / forma triunghiulară - chiar dacă în interior au fost și sunt multe brațe - impunând a patra literă în alfabetul Grec, după cea de-a treia, Γ = Gamma): consemnat Grec în mileniul I î.C. ca "Peuke" / "Peu-ke", acel tărâm sacru a fost al "preoților Pământului" ("pii" = preot, Ka / Ga = Pământ), Peucinii fiind considerați de către Anticul Tacit ca "Bas-Tarni" / Bastarni, strămoși ai Germanilor "Deutsche".

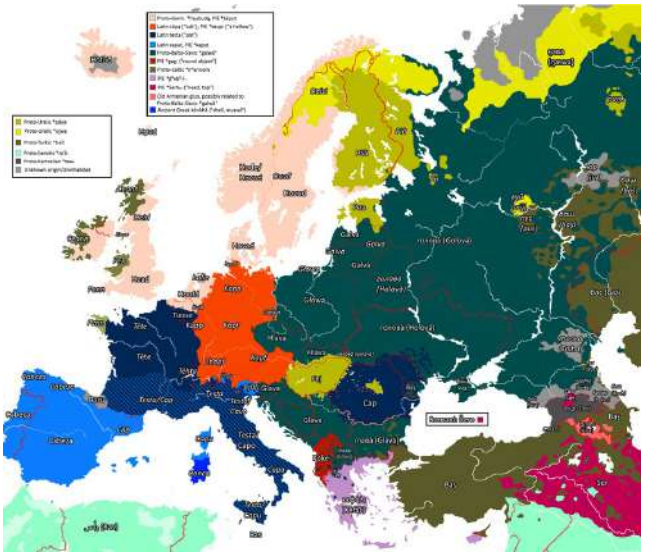

Denumirea capului în Europa

Este interesant că în Europa pentru "cap" Finico-Ugrii folosesc variații "pi", la Baltici - dar și Slavi - rădăcina fiind "galva" iar la Turcofoni "baș", etc.: șefii / "capii" Pământului Ka / Ga în răsăritul European erau "Galva", recunoscuți drept Sfinți / "pi", respectiv "baș". În largul Peuce, era sacra Insulă Leuce (azi Insula Șerpilor - "Ostrovul Zmeilor" / "Dragonilor" - în Marea Neagră); Insula Leuce / Leuke putea fi și actualul Grind Letea din Delta Dunării, unde mama eroului Ahile - mort ca mercenar de partea angajatorilor Ahei în Războiul Troian - l-a comemorat, ridicându-i poate un altar (ea probabil fiind Tracă din areal), în larg aflându-se Insula Zmeilor / Șerpilor unde se slăveau eroii la Templul lui Apollo: în timpul asedierii cetății Troiei, Ahile a fost ucis cu o săgeată otrăvită ce l-a atins în călcâi, trasă de Prințul Troian Paris, la îndrumarea șamanilor / profeților ca fiind voința Zeului Apollo. În anul 1975, cercetătorul Român Virgil Dragalina a scris: "Insula lui Ahile - azi înglobată în Delta Dunării sub denumirea de grindul Letea - se afla la o depărtare de circa 10 km de portul prin care se intra în 'Țara superbilor Ciclopi' (după cum spunea Homer), port în care locuia și Thetis, botezat apoi portul Achileia, rămas până în zilele noastre sub numele de Chilia; regina Thetis a adus cenușa fiului ei Achile în Patrie, pentru a o înhuma în acea insulă ce era un adevărat paradis, cu arbori seculari, cu pajiște de iarbă moale și cu căprioare blânde, insulă nelocuită de oameni". Se poate observa că în timpul

Războiului Troian, cu capitala la Gherghina / Galați era Regatul Heraclizilor, ce după căderea Troiei a generat migrarea Doriană spre miazăzi, locurile celor plecați fiind curând populate de Geto-Dacii sosiți din răsărit; mama războinicului Ahile, numită Tetis după fiica lui Zeus - avatara sorei Zeului Okeanos - foarte posibil că era și preoteasă a Regatului Heraclid centrat pe cotul Dunării, măritată cu Aheul Peleus din S Balcanic: după moartea fiului lor - ca mercenar pentru Ahei, la atacul Troiei - bătrâna mamă i-a organizat flăcăului un altar de aducere aminte în rând cu strămoșii lor Traci sau Pelasgi pe ceea ce atunci era Insula Leuke / apoi Letea, albă de la stârcii albi din Delta Dunării (după cum a studiat și cercetătorul Român Cașin Popescu), în larg având Insula Dragonilor / Șerpilor, zisă și aceea Leuke = albă, unde era venerat Zeul Apollo, fiul lui Zeus. Regatul Heraclid din răsăritul actualei Românii era aliat Regatului Troian, legăturile dintre E României și V Anatoliei / Turciei continuând după Războiul Troian, prin "Întoarcerea Heraclizilor" / Dorianilor în V Anatoliei la sfârșitul mileniului II î.C. și respectiv colonizările mai ales ale Carianilor / Milesenilor din V Anatoliei pe litoralul Dobrogei la începutul mileniului I î.C. Anticul Strabon în "Geografia" VII 3:17 a scris că aproape de Peuce - mai ales în Bărăgan - trăiau nomazii Roxolani, care începând din secolul I au fost aliaţi cu Geto-Dacii contra Romanilor (mulţi cercetători, ca de exemplu istoricii Ruși Dmitry Ilovaysky 1832-1920, George Vernadsky 1887-1973, ș.a. i-au considerat pe Roxolani - însemnând "Alanii Soarelui" = "Străluciți", sosiți dintre Alanii Volgăi / Rhă - ca principalii strămoși ai Rușilor / "Rhos", inclusiv ai Rutenilor: la 839, în Analele din Mănăstirea "Sf. Bertin" 50,44 lat. N, 2,15 long. E / Franța a apărut prima menţiune documentară separată de Alani - doar "Rhos" - pentru însoţitorii ambasadorului bizantin la Curtea Regală Francă, ei numindu-și cârmuitorul drept "chagan"; e de remarcat că Varegii / Vikingii - care erau Baltici / Scandinavi - nu-și numeau astfel liderul, așa că în acea premieră Medievală nu era vorba despre "Roși" de-ai lor). Sanscrit, "Rasa" / "Ra-sa" = "Râu sfânt"; pe de altă parte, Estonienii și Finicii numesc Suedia ca Rootsi / Ruotsi (Medieval Latin, Suedia și Suedezii erau Gothorum / Getarum, creștin Suedia fiind știută ca Dacia, la fel ca Danemarca): Rușii - populând răsăritul European - au fost atestați documentar distinct abia din secolul IX (pe când Rumânii de la Dunărea inferioară erau deja organizați în prima Țară Rumână Medievală independentă = "Vlașca de la Dârstor"), la NE de Români, "Străluciții" de pe Râuri, adică Rușii, trăind în ceea ce orientalii numeau "khaganat Rus".

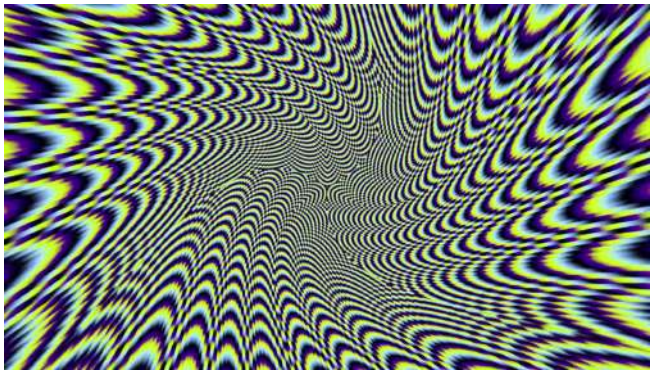

Strabon în "Geografia" VII 3:5 l-a numit pe Deceneu = "10 nu" ca Decaineos = "Decai-neos" (ceea ce la Daci putea însemna și "Dacul nou" = "Dace-neu") iar Iordanes în "Getica" 11 l-a notat "Dice-neus"; în studiul despre "Clerul şi regii geto-daci" din anul 1971 al savantului A/Român Gheorghe Muşu au apărut următoarele consideraţii: "Înmănuncherea funcţiilor militaro-politice şi religioase, exercitarea lor de căpeteniile triburilor în vremea veche - arătată şi prin faptul că regele şi preoţii se alegeau numai dintre nobili, după separarea puterilor - intra în recrudescenţă în anumite împrejurări, când regele lua părtaş la domnie pe marele preot. (În societăţile pe bază teocratică, începând cu Egiptul antic, fiul cel mare moştenea rangul şi titlurile iar cel mic îşi găsea 'salvarea' în rândurile clerului înalt). Încă şi numele marelui preot ar putea da noi elemente în cunoaşterea mai de aproape a clerului înalt, a evoluţiei conceptului despre divinitate la asemenea nivel, DACĂ explicaţia ce urmează este justă: într-adevăr, nu este deloc exclus ca el să se înşire în direcţia procesului de 'sublimare' a conceptelor populare, de ridicarea lor în planul moral, 'spiritual', depăşind pe cel naturist-fizic; în cazul de faţă, procesul s-ar reflecta în înţelesul posibil al numelui Decaineos = 'Duh slăvit' (prima parte fiind de la aceeaşi temă care se află şi în numele Decebal iar a doua corespunzând celei din cuvântul grec 'noos' = 'gând' / 'cuget', facies al preoţimii trace). Asemenea înţeles al numelui Decaineos = 'Duh slăvit' s-ar acorda bine cu acela al evoluţiei generale şi cu al evoluţiei conceptului divinităţii, putând să fie o expresie concentrată pentru noul profil preoţesc şi al unor învăţături ca următoarele: 'Zalmoxe ne spune că nu trebuie să ne apucăm să ne îngrijim ochii fără a trata şi capul, nici capul fără să tratăm şi trupul, tot astfel nici trupul fără să îngrijim şi de suflet'. Deci sufletului / duhului i s-a dat primul loc şi toată slava". Se poate observa că Regatul Dac a apărut doar după disoluția Imperiului Get, având una dintre cele mai bogate zone pastorale dar și metalifere dintre toate; Deceneu - ca "Dac nou" - după decesul Împăratului Burebista a cârmuit noul Regat Dac, ivit în Carpații Vestici, bogat în turme, în minereuri (ca fier în Poiana Ruscă, aur în Apuseni), etc. Prenumele religioase ale celor din Dinastia Regală Gurag / Zuraz a Geto-Dacilor Antici (provenind de la Parga - Regele Agatârşilor / purtătorii cârjelor, din secolul VII î.C. / Epoca Fierului - era "Zarabă", denumire devenită Medieval "Basarabă"): reflectau realităţile, căci în aceeaşi persoană ajunsă pe tron deseori se cumulau 2 funcţii, de şef al statului şi de mare preot. În imaginile următoare sunt 2 fresce din secolul II, înfăţişând sfârşitul lui Decebal / ultimul Rege al Daciei (una din Roma de pe Columna lui Traian şi una de pe placa funerară din Grammeni, de lângă oraşul fost Bes Filippi / Philippi, a militarului Claudius Maximus din regimentul Pannonorium - păstrată la "Muzeul din Kavala" / răsăritul Macedoniei istorice - care l-a decapitat şi a dus trofeul conservat în miere Împăratului Marcu Traian al Romanilor, pentru ispravă fiind urcat în grad):

Cutuma vremurilor aproba moartea în luptă sau la cererea cuiva să-i fie curmată viața de către vreun apropiat și dezaproba sinuciderea (spre exemplu, creștinii - printre multele preluate de la păgâni - și-au însușit și așa ceva, respingând sinuciderea); misiunea Romanului a fost să-l captureze în viață pe Regele Decebal, care - în rezistență rămas ultimul - a preferat să se omoare decât să cadă prizonier, militarul Roman / Makedon doar colectându-i mâna și capul ca să le arate Împăratului Traian (pe monumentele Antice sunt înfățișate ultimele clipe de viață - din 10 VIII 106 - ale Regelui Dacilor, inscripția Makedonului neconsemnând că l-a ucis pe Decebal, istoricul Roman Dio Cassius precizând despre Rege că "și-a curmat zilele"): sfârșitul i-a fost la fel de onorabil ca al unui căpitan de vas, cutuma navigatorilor în caz de naufragiu fiind ca acela să rămână ultimul iar dacă nu-i e posibilă salvarea, atunci să se ducă și el în neant (în secolul XIX savantul Ardelean Treboniu Laurian a scris că "Decebal văzând că totul e pierdut și temându-se ca să nu pice de viu în mâinile învingătorilor, se adăpă însuși cu venin"). Considerând circumstanţele mileniilor II-I î.C., se pare că neamul / Dinastia Regală a lui Decebal îşi avea rădăcinile în Anatolia / via Dobrogea - atât pe linie maternă, cât şi pe linie paternă - printre strămoşii Gesi din Pontus şi Gherghiţi din Caria, confirmând deopotrivă regula instaurării cârmuitorilor "alogeni" şi cununiile dintre rudele nobile (practici curente pe atunci, pentru perpetuarea puterii); într-un fel, înaintaşii lui Decebal au fost identificaţi de Geto-Dacii din Bazinul Dunării inferioare drept cei mai potriviţi lideri dintre ei, recunoscuţi şi respectaţi ca atare. Puterea lor la Istru / în Bazinul Dunării inferioare a ajuns la apogeu după ce în mileniul I î.C. liderii Dinastiei Aga-Târsă S/Parga din Ardeal, respectiv liderii Dinastiei Gurag / Zuraz din Dobrogea, împreună cu liderii Gugulanilor din Banat au reuşit să domine Antic coerent - şi împreună - întregul spaţiu Carpato-Dunăreano-Pontic; apropierea în triunghiul respectiv a fost desăvârşită de Ponticii Zuraz / Gurag, care - urcaţi pe Dunăre - au unit (începând din Carpaţii Sud-Vestici) Geţii din Văi şi Dacii din Munţi: de la Porţile de Fier / Gherdap până în S Ardealului - ca de exemplu în Ţinutul Haţegului - controlul era exercitat de străvechii Gugulani (din jurul Muncelui Sacru Gugu al Banatului), având Gherga ca neam important / inclusiv azi Gherga este un nume semnificativ între Gugulani şi în Banat, în general. În răsăritul Ţinutului Haţegului - aşa după cum Bănăţenii zic "Munce" Muntelui - Sanctuarul capital Antic accesibil pe larg poporului a fost Grădiştea Muncelui (unii numind Grădiştea Geto-Dacă şi ca a Muncelului - adică a unui Munte mai mic decât Muncele Sacru Gugu - astfel reliefând încă o dată statutul ei): era sacra "grădină" = "grădişte" a Muncelui Sacru Gugu - central Gugulanilor / aflat în Sudul Muntelui Mic, la poalele căruia în Evul Mediu Gugulanii şi-au avut capitala Caransebeş a Ţinutului lor - numit Koga-ionon (Muntele Sacru al Geţilor / Gheţilor şi al Daghilor / Dakilor); Daghii / Dakii - Latin numiţi Daci - adică aceia de pe înălţimile Carpaţilor - şi Gheţii / Geţii din Valea Dunării inferioare în Antichitate s-au unit religios dar şi politico-militar inclusiv cu Nordicii Ardeleni dominaţi din Epoca Fierului de Aga-Târşi, stabilindu-şi central baza în Ţinutul Haţegului, cu capitala administrativă la ceea ce azi e Subcetate şi cu capitala religioasă la Sarmise-Getusa (locul unde Sanctuarul Grădiştei de Munte / Munce avea rolul esenţial). Istoricul Român Dan Oltean din Deva / reședința județului Hunedoara a afirmat că axele principale ale Sanctuarelor Geto-Dacilor nu erau orientate NS - ca la alte popoare Antice - ci în mod deosebit / distinct la 23° NE, adică respectau înclinația axei de rotire a Pământului (ceea ce reda deopotrivă rigoarea astronomiei lor, cât și importanța legăturilor lor religioase cu Cerul), observând și că ulteriorii Romani au păstrat toate denumirile topografice Geto-Dace / inclusiv numele capitalei Sarmisegetusa.

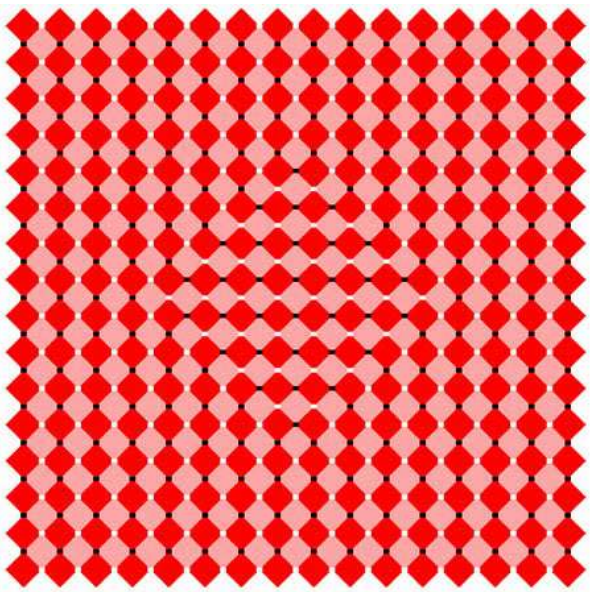

Profesoara Maria Ciornei din Bucovina a scris despre cei din Țara Bârsei că erau "Bârseni derivând de la anticul Târseni", adică aceiași atestați ca Aga-Târși în Ardeal și respectiv E-Trusci în Apenini; în anul 2004, dânsa a explorat "Unde era Kogaiononul?": "Credem că Muntele Sfânt al daco-geților trebuie localizat în zona Vârfului Godeanu, în relativă apropiere de zona lor rezidențială, dar nu este exclus ca și ceilalți locuitori ai Daciei să-și fi amenajat asemenea lăcașuri, care aveau rolul de a adăposti ritualurile efectuate de preoți și inițiați în legătură cu cultul zalmocsian. Muntele Sfânt e legat de existența peșterilor pentru că acestea erau adăposturi naturale și ofereau condiții ideale desfășurării tainelor legate de credința în Zalmocsis. Muntele Sfânt în viziunea noastră a fost Muntele Godeanu. Cuvântul Kogaionon cu siguranță are terminația greacă, deci trebuie să acceptăm, prin analogie, o terminație dacă, pelasgă în fond, conform atestatului 'Decebalus per Scorilo'. Rezultă deci forma Kogaianus. Căderea terminațiilor finale - deci și a lui 's' - a fost un fenomen general în trecerea spre noua limbă, daco-româna, rezultând forma Kogaianu; 'g' a devenit 'd', într-un grai în care s-a impus vorbirea într-un ritm firesc, care a șters deosebirea de pronunție între aceste sunete. Ca urmare, s-a ajuns la forma Kodaianu. A avut loc metateza 'i-a' și ca urmare a apărut forma Kodianu; menționăm că forma aceasta cu inversarea locurilor 'a' cu 'i' putea exista chiar în forma originară, căci în limba greacă diftongul 'ai' se citește 'e'. Trecând peste această paranteză, mergem mai departe și, având în vedere o lege general valabilă pentru toate limbile, anume aceea a comodității în vorbire, Kodianu a devenit Godianu respectiv Godeanu. Deci, pentru edificare: Kogaionon - Kogaianus - Kogaianu - Kodaianu - Kodianu - Godianu - Godeanu. Vârful Gugu era locul sacru din apropierea Munților Sacri Godeanu, în care se săvârșeau misteriile zalmocsiene, de inițiere, transmise oral din generație în generație. Numele de Gugan era cunoscut încă din antichitate, de anticii greci. O localitate în care s-au luptat giganții cu zeii se numea Gigonus (conform lui Stephanus Byzantinus). Hercules ale cărui legende sub numele de Iorgovan sunt legate de Munții Mehedinți, a avut la egipteni și epitetul de Gigon (conform lui Hesychius); în tradițiile românești a fost numit fecior de mocan. Tabula Peutingeriană a menționat o localitate a Daciei vechi, situată pe drumul dintre Mehadia și Caransebeș, anume Goganis, adică Gogani. Strabon afirma că ligurii, emigranți din Carpați, aveau catâri numiți gugănești, sau de munte. Numele de gugani ne duce cu gândul la Muntele Sfânt. Guganii - Koganii - Kogaionii erau locuitorii Kogaiononului sau ai Godeanului, așadar 'gogaianus' a devenit 'goganus' și - în cele din urmă - 'guganu'. Încercăm să fim mai convingători prin metoda verificării, ca în matematică. Dacă până acum am arătat cum s-a ajuns la termenul 'guganu' de la cuvântul Kogaionon, vom încerca să arătăm că numele lor arată proveniența de la oronimul Godeanu: 'godianus' = 'God-Ianus' (pierderea terminației 's' a fost un fenomen general în evoluția de la limba pelasgă la limba română) și se pronunță 'gogianu', ce se întâlnește și astăzi în unele regiuni ale țării, sunetele 'de' și 'di' devenind 'ge' respectiv 'gi' (în Banat existând, în paralel, în zone mai apropiate sau mai îndepărtate de Muntele Godeanu, pronunția 'goganu', de aici rezultând 'guganu'). Faptul că aceștia sunt amintiți încă din antichitate, în diferite colțuri ale lumii, dovedește străvechimea și continuitatea pelasgilor daco-români pe aceste locuri și - mai mult - demonstrează originea pelasgă a limbii daco-române și extraordinara răspândire a populației pelasge, în perioada preantică și antică. Vârful Gugu a luat numele locuitorilor din jurul său, kogoianii - guganii - gogianii - godianii, trăitori în Muntele Sfânt Kogaionus / Godeanu. Oronimul Gugu e conectat fonetic de Godeanu. Cuvântul Godeanu(s) are în rădăcină și cuvântul 'God' = 'sfânt' / 'curat' și Ianus = Dumnezeu, deci Ianus la pelasgi de fapt însemna 'Cel cu 2 fețe', adică Stăpânul Vieții și al Morții. E vorba deci de muntele în care se preamărea Ianus - Dumnezeu - Cel Sfânt - Zalmocsis. La români, legendele vorbesc de Iovan Iorgovan care era din neam herculean, de gugani, și miturile spun că Hercule a fost pelasg. Există aceeași rădăcină în cuvintele Iovanus - Ioanus - Ianus, ultimul (ca de altfel și celelalte 2) e un cuvânt de origine pelasgă, nu latină, deci însemnând 'cel ce-l slujește pe Ianus, pe Dumnezeu, pe Zalmocsis'. Că Muntele Godeanu era Muntele Sfânt ne-o confirmă și un antroponim, anume Tănăsucă Mocodeanu. Acela era cântăreț de biserică, care l-a învățat pe George Coșbuc să citească, la 5 ani. Cuvântul este alcătuit din 'mo' și 'gudeanu', 'mo' fiind rădăcina cuvântului 'mocsus' adică 'moș', 'stră-moș' iar 'gudeanu' înseamnă 'sfânt' (cel cu vârful în cer, în limba pelasgă), recunoscut și azi în germanicul 'God'-'Got'. Am demonstrat aceasta când am arătat care a fost evoluția fonetică de la Kogaionon - deci Muntele Sfânt - la forma de Godeanu, care înseamnă același lucru. Tanasucus era acela care 'știe rugăciuni de mic', 'este în legătură cu cele sfinte'. Acesta se întâlnește la greci, preluat din limba pelasgă și există până azi în limba română sub forma de Tănase sau Atanase. Asocierea dintre cele 2 nume nu ni se pare întâmplătoare, având în vedere sensul acestora. Termenul Mocodean (Mogodean) poate fi interpretat în funcție și de componentele ce alcătuiesc cuvântul, respectiv 'cei bătrâni' și - prin extindere de sens - ajuns să însemne 'cel ce ascultă de părinți', depozitari ai experienței înaintașilor și 'godeanu', anume 'cel care respectă datinile sfinte', deci respectă credința moșilor. Iată deci Godeanu se confirmă a însemna Muntele Sfânt, muntele care reprezenta sacrul. Vremea a vremuit, popoare și imperii s-au topit, strivite în neant, sau de propriile orgolii, numai neamul semeților daci și-a legat Pământul de Cerul de deasupra, prin Kogaionon = Muntele Sfânt, al cărui vârf atingea lumea Spiritului, simbolul forței existențiale și a continuității celor veniți din veșnicie și meniți a fi veșnici. Cu privirea în adâncurile timpului și cu inima sfințită de sfințenia lor, a strămoșilor, pătrundem, cu recunoștință, datorită Harului Divin, în lumea miraculoasă a celor care n-au dispărut niciodată, căci ei sunt în noi și vor trăi veșnic în copiii ce se vor naște".

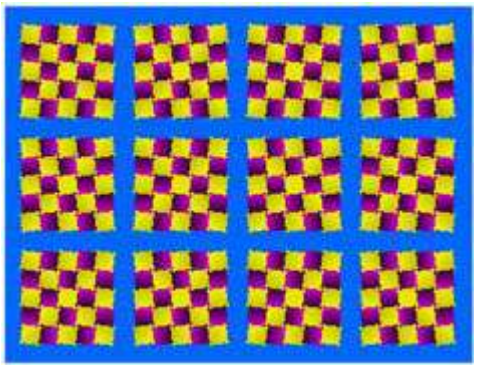

La un mileniu de la Anticul Rege Decebal al Daciei Felix (așa după cum a fost numită provincia respectivă în Imperiul Roman / parte a fostului Regat Geto-Dac), puterea Gugulanilor - mare între Gherdap / Porţile de Fier, Gugu / Muncele Sacru și Grădiștea Muncelui / Muncelului, Tradiţia Gugulanilor conservată până în Epoca Modernă reţinându-i ca "primii oameni de pe Pământ", "oștenii lui Zalmoxe", etc. - încă era semnificativă atât în Banat, cât și în S Ardealului, până în Valea Oltului din Ţinutul Făgărașului / cel mai răsăritean loc ce ţinea de Banatul Severinului cu capitala la Caransebeș, la poalele Nordice ale Carpaţilor Meridionali fiind atestată stăpânirea Medievală de către Cărășanul Negru-Vodă, a cărui familie s-a înrudit cu cea a Cavalerului Medieval Grigore / Gheorghe, respectiv Gherga: astfel a început Ţara Românească - dezvoltată prin uniri până la România Modernă de azi - iar nu altfel (după cum i-a fost istoria reală / atestată de toate probele - în asemenea context cu început Bănăţean - și nu din alte direcţii). Așa după cum milioane de Britanici afirmă că sunt înrudiți cu familia lor Regală din Epoca Modernă sau după cum o bună parte dintre Moldoveni (ca de exemplu Daniel Cantoreanu din Iași în anul 2022), se pot vedea ca urmașii Domnitorului Medieval Ștefan "cel Mare", în armonie cu mulți Români - care la modul personal îi bănuiesc pe Daci printre strămoșii lor direcți - Bănățeanul Eugen Gherga poate afirma că e unul din numeroșii descendenți ai Anticului Decebal Zuraz / Gherga, ultimul Rege al Daciei independente, lăsând terții să demonstreze că nu e așa ori că e așa (această lucrare prezintă doar elementele existente, concluziile aparținând fiecăruia); indiciile sunt deopotrivă anterioare și posterioare Regelui Decebal: dinaintea sa istoricul Carian Herodot a consemnat că Regii Traci îl divinizau pe Hermes - Zeu care era special slăvit în Regalul Sanctuar Gherga al Cariei - iar după decesul Regelui Decebal al Tracilor Nordici, descendenții săi s-au regăsit în arealul unde a domnit ca Gherga, numiți exact la fel ca strămoșii Regali Gherga din Caria. În 24 XI 1843, istoricul Moldovean Mihail Kogălniceanu a afirmat la Academia Mihailenă: "O sută de ani după Christos, întâlnim pe Decebal, cel mai însemnat Rigă Barbar care a fost vreodată, mai măreț, mai vrednic de a fi pe tronul Romei, decât mișeii urmași ai lui August. În adevăr, acest Decebal merita atât de puțin numele de Barbar cât și orice alt Barbar mare, care dorea a-și cultiva ţara. Este un Barbar acela care, înainte de a începe resboiul împotriva Romanilor, căuta până în fundul Asiei alianța unui altu dușmanu a Romei, a Rigăi Partilor? Până acolo se întindea politica acestui bărbat însemnatu. Un erou mai mare s-a pornit asupra lui; Decebal trebui să se plece, patria i s-a supus și nevoind a o vedea roabă, el - care o ţinuse slobodă și mândră, care lua bir de la demnitarii lumii - și-a dat singur moartea și scăpă de a figura în triumful lui Traian".

Antichitatea a cunoscut în 3 secole consecutive 3 Sarmisegetuse: două Geto-Dace (anume, capitala religioasă la Grădișcea Muncelului în secolul I î.C., respectiv capitala administrativă la Cetatea Haţegului / Subcetate în secolul I) și una colonială Romană în secolul II (la limita dintre Ţinutul Gugulanilor și Ţinutul Haţegului). Academicianul Român Vasile Pârvan a susţinut că Sarmisegetusa / "Sarmise-Getusa" nu era a Sarmaţilor și a Geţilor; într-adevăr, Sarmisegetusa nu era decât a Geţilor, anume a Geţilor dinspre Sarmaţi (similar apoi - după Antichitate, în Evul Mediu - Ţara Românească, adică UngroVlahia, nu era a Ungurilor și a Vlahilor, ci numai a Valahilor dinspre Ungaria): că SarmiseGetusa era a Geţilor dinspre Sarmaţi mai mult decât a Dacilor dinspre Sarmaţi reieșea din denumirea sa (altfel, ar fi fost "SarmiseDacusa"). SarmiseGetusa era a Geţilor lui Sarmis, adică Geţii Zeului Hermes (cel care deţinea bagheta Kerykeion); pe "Tăbliţele din Sinaia", capitala Ghetă era doar "SarmiGetuso":

Perspectiva onomastică a Sarmisegetusei trebuie înţeleasă (și văzută ca atare) dinspre Sudica Vale a Dunării - unde puterea Getă era cea mai mare - către Nordul Sarmat; în denumirea capitalei Sarmisegetusa cei 2 termeni componenţi, "Sarmi-se" și "Getu-sa", relevau prin sufix același atribut divin ca al contemporanilor biblici "Gherghe-sei": în Ţinutul Haţegului / Herţegului, literalmente capitala era a Geţilor sacri "Getu-sa", dinspre Sarmaţii Sfinţi "Sarmi-se" (ori nomenclatura capitalei SarmiseGetusa / "Sarmi-se-Getu-sa" literalmente putând fi "Sarmii-și-Geţii-Sfinţi", etc.), căci de pildă faimoșii Sarmi / Sarmaţi poate că au prosperat inclusiv în Sirmium - capitala Panoniei inferioare - de pe malul Nordic al Râului Sava, din actuala Voivodina / Serbia, azi Sremska Mitrovica / "Mitro-vica" 44,59 lat. N, 19,37 long. E, nume reflectând venerarea Zeului Luminii Mitra, adică a lui Sarmis / "Soarele-moș", mare oraș Antic, populat masiv de Geto-Daci, unde în secolele III-IV s-au născut 10 Împăraţi Romani, pentru construcţii fiind cărate pe apele Drinei iar apoi ale Savei calcare din Dardagani 43,36 lat. N, 19,10 long. E / Bosnia și Herțegovina. Timp de circa un mileniu - între secolul VII î.C. și IV - în E Europei au trăit Sarmaţii / Iranienii sosiți din Asia Centrală pe urmele Kurgane: purtau robe lungi ca Perșii - după cum a consemnat și istoricul Antic Tacit - îl venerau pe Zeul Focului iar la ei femeile erau la fel de războinice ca bărbaţii (ele au fost ultimele Amazoane, după cum a notat în secolul V î.C. și istoricul Herodot Karka). Cei mai importanţi Sarmaţi = Geți în/armați au fost Alani (denumire derivată din Ariani), răspândiţi din Caucaz - ca de pildă de la foarte semnificativii Oseţi din Georgia -

până la "Gug-Ulanii" / Gugulanii din Banatul Montan / V Carpaţilor; după rămăşiţele arheologice, nobilii lor erau foarte înalţi şi toţi purtau părul foarte lung (mulţi avându-l roşcat, după cum a notat Anatolianul Claudiu Galen din Pergam).

Sarmaţia Europeană, vecină cu Sarmaţia Asiatică

Sarmaţii au trăit până la mijlocul mileniului I între Marea Caspică şi Marea Baltică, pe un vast teritoriu Est European (fost cândva al Imperiului Atlant), calculat de specialişti ca fiind de circa 5 ori mai mare decât România; limitele Sarmaţiei Europene erau Marea Baltică la N, Fluviul Don la E, Marea Neagră şi Carpaţii la S, Fluviul Vistula la V iar limitele Sarmaţiei Asiatice (adică ale Sarmaţiei dinspre Asia) erau Fluviile Don şi Volga la N, respectiv Mările Neagră şi Caspică la S: Fluviul Don pe atunci era graniţa dintre Asia şi Europa. "Părintele medicinii" Hipocrate 460-370 î.C. (din Insula Cariană Kos, aflată la 4 km în faţa portului Halicarnas / Bodrum) în tratatul "Despre aer, ape şi locuri" 17 a scris: "Sarmatele care locuiesc în mlaştinile din jurul Mării Maeotis (Karga / Azov) diferă de celelalte Europene; cât timp sunt virgine călăresc, trag cu arcul şi suliţa, liniştindu-se numai după ce au omorât 3 vrăjmaşi. Ele n-au sânul drept, deoarece când sunt mici mamele le încălzesc puternic un instrument din cupru peste sânul drept pentru a-l arde, astfel ca toată puterea lor să se exercite pe deplin pe partea dreaptă". (Savantul Antic a mai scris că Sarmaţii tolerau lactoza - spre deosebire de alţi Asiatici - că erau durdulii şi cu bărbaţii nepăroşi, familiile lor fiind mai reduse decât cele obişnuit numeroase ale vremurilor, etc). Marile uniuni Sauromate / Sarmate au fost cârmuite de Alani (proveniţi dintre Caucazienii "Rani", adică din Albania Caucaziană = Ţara Ghergară); cei mai de seamă Alani dintre cei evidenţiaţi în spaţiul Român au fost Iazygii, Gugulanii şi Roxolanii: de pildă, Getele de la poalele Muntelui Gugu, cununate cu Alani - şefi Sarmaţi - au născut Gugulani în Banat, cârmuitori ai Dacilor în urmă cu 2 milenii din capitala Sarmise-Getusa (Dinastia Zuraz / Gurag era cea Regală - pe linie masculină - iar de pe linia feminină erau ceilalţi lideri, anume cei religioşi, cei militari, ş.a). "Cronica Pascală" din secolul VII a fixat originea Sarmatică în "Gergesaeus" (după cum a consemnat vechiul document), acei strămoşi Gherghesei fiind tocmai Sf. Gherghi din S Caucazului / Iran; la fel ca la SarmiseGetusa / adică a Geţilor dinspre "moşii Soarelui" = Sarmaţi, apoi la UngroVlahia / adică a Valahilor dinspre Unguri, etc., imediat din vecinătatea Sarmaţiei Europene spre răsărit, la E de Fluviul Don, tot în Europa dar înspre Asia, Sarmaţia era numită "Asiatică", ce era deopotrivă a Asiaticilor dinspre Sarmaţi şi a Sarmaţilor dinspre Asia, zona întinzându-se - aşa cum se vede pe harta următoare - între Marea Karga / Azov (din N Pontic) şi Ţara Magilor / Media (din V Caspic):

Sarmaţia Asiatică, vecină cu Sarmaţia Europeană

O selecţie din concluziile academicianului Român Vasile Pârvan publicate în cartea "Geţia, o protoistorie a Daciei" din anul 1926 prezintă îndeosebi expansiunea Geţilor şi Dacilor în Europa mileniului I î.C. astfel: "La 1400 î.C. Thracii locuiau în Dacia. Din studiul aşezărilor şi al depozitelor din Epoca Bronzului rezultă pentru viaţa social-politică a Thracilor din Carpaţi condiţii şi forme asemănătoare cu ale Achaeilor descrişi în Iliada şi Odysseia. Iubitori de aur şi de bronz, luptând în care cu 2 roate, cu spede, lănci, coifuri, scuturi şi cnemide, bogaţi în podoabe şi vase de aur şi bronz: din burgurile lor, nobilii stăpâneau peste un popor liber, numeros şi bogat. Toţi făceau agricultură. Religia tuturora era uraniană, cu multe indicii speciale de cult solar. Continuau totuş credinţele chthoniene ('Marea Zeiţă') ale aborigenilor pre IndoEuropeni. Lumea fiind bogată, importul de bronzuri Italice era foarte activ, cam de pe la 1000 î.C. încoace. Venirea Scythilor (circa 700 î.C.) a pus capăt prosperităţii: a urmat o vreme de pasivitate şi decădere. Dar curând (circa secolul VI î.C.) activitatea serioasă a reînceput şi legăturile cu Vestul s-au reluat (secolul V î.C). Din secolul IV î.C. înainte a început ridicarea naţiunii Gete, sub auspicii Celtice, la un rol hotărîtor în Răsărit. Dacia bogată în aur exporta acest metal până departe în N, la Scandinavi, dar nu cum s-a crezut, exclusiv ca material brut,

care era apoi prelucrat acolo, în mod artistic, ci ca obiecte de lux şi podoabă, fabricate în Dacia şi purtând pecetea stilului Getic. În adevăr, motivul decorativ al spiralei, general şi în Scandinavia, a căpătat în Carpaţi o desvoltare şi o stilizare cu totul particulară. Brăţările, pendantivele, cerceii, diademele, aplicele de aur din Carpaţi au fost, împreună cu vasele de aur găsite aici, tot aşa de specifice precum vor fi ceva mai târziu lucrările în filigran de stil Etrusc, ori, şi mai târziu, arta Sarmatică a aurului. Fireşte începuturile artei Dacice a aurului au fost mai vechi ca perioada bronzului Carpatic, de când avem păstrate aproape toate tezaurele de aur mai caracteristice. Pentru a înţelege naşterea, desvoltarea şi persistenţa Romanismului Danubian, trebuie să cunoaştem înainte de orice protoistoria Europei Centrale şi Carpato-Balcanice în mileniul I î.C. Venirea Scythilor a fost o mare nenorocire. Aşezările din Dacia între 1000 î.C. şi 300 î.C. erau de 2 feluri: cetăţi pe înălţimi, întărite, şi sate, pe văile udate de ape. Inventarul satelor e foarte sărac, doar ceramică; metalul e aproape neexistent. După mulţimea lăncilor şi spedelor găsite în depozite, trebuie să postulăm la început existenţa unei categorii numeroasă de răsboinici liberi, luptând sub conducerea seniorilor din castelele de pe înălţimi, cari mai întrebuinţau la răsboiu, ca eroii Iliadei, încă şi carele de luptă, scuturile, coifurile, platoşele şi cnemidele. Arcul nu era întrebuinţat decât, poate, de glotaşi, cari vor fi mai folosit şi acum, ca în eneolitic, frumos prelucratele săgeţi de silex. Înflorirea civilizaţiei materiale din Dacia între 1000 î.C. şi 700 î.C., şi numărul aşa de respectabil al fabricatelor Italice importate aici arată că, totuş, starea de răsboiu nu era prea frecventă ori distrugătoare: de altfel circulaţia economică era vie şi până mult mai departe în E, N şi V. În Dacia principalele răspântii de drumuri comerciale erau pe văile de sus ale marilor râuri: Tisa, Someşul, Mureşul şi Oltul şi fireşte la păsurile peste munţi cari duceau dintr-o vale într-alta: spre Siret, în Trei Scaune, spre Nistru, în Ung şi Bereg, spre Vistula şi Elba, etc. Ca şi ţăranii aşa şi nobilii erau foarte conservativi; podoabele şi vasele lor de aur, ca şi armele lor, ne stau mărturie până la căderea lor sub Scythi. Portul şi împodobirea bogaţilor erau foarte fastuoase: arta Dacică a aurului ca şi a bronzului ne arată că avem a căuta şi în Dacia împrejurări ca la Mycene şi Troia. Firesc lucru, la astfel de curţi strălucite negustorii de arme, vase şi podoabe de bronz fabricate în Italia Nordică găseau mușterii numeroşi şi darnici. Ritul incinerării era general, în morminte izolate ca şi în 'câmpuri de urne'. Cultul solar e bine documentat, mai ales prin simbolele circulare şi crucifere de bronz ori de aur. Chiar Scythii le-au adoptat. De altfel ei aveau de-acasă un zeu suprem ceresc, de caracter luminos, căruia îi dădeau ca tovarăşă pe Anaitis: pe aceasta din urmă însă o cam confundau cu vechea divinitate chthoniană de la Marea Neagră şi Mediterană, 'Marea Zeiţă' a rodirii, a vieţii, a mântuirii. Geţii au fost aniconici. Zeul suprem era adorat fără chipuri cioplite, iar muritorii la trecerea în lumea de viaţă vecinică, împreună cu zeul ceresc, îşi nimiceau prin foc, pe rug, imaginea lor trupească, fiind siguri de existenţa sufletului fără această carapace. Înrâurirea civilizaţiei Celtice în Dacia s-a exercitat pe calea lentă şi indirectă a raporturilor îndelungate de vecinătate, mai puţin pacifică la început (secolele V-III î.C.), apoi prietenoasă, de alianţă chiar, şi expediţii comune spre Macedonia şi Illyria Romană (secolul II î.C.), în sfârşit violent duşmană, de anexare a numeroase teritorii Celtice în NV, V şi SV şi de masacrare şi desfiinţare a triburilor şi statelor Celtice din Apusul Daciei. Din limba Dacilor nu avem decât nume proprii şi câteva glose medicinale: nume de plante. Este puţin, dar e de ajuns ca să ne dăm seama că Daco-Geţii erau rude cu Thracii, aşa cum au fost şi Phrygienii şi Armenii, însă nu acelaş popor: vocalismul şi consonantismul Dacic a fost bine diferenţiat de cel Thracic; alte deosebiri se arată la examinarea onomasticei şi toponimiei. Fireşte, Dacii cunoscând pe Greci încă din secolul VII î.C. au avut prilejul să cunoască limba şi cultura Greacă; în regiunile de pe coasta Pontică desigur chiar vorbeau Greceşte, aşa cum Grecii vorbeau în limba Getică. Tipul fizic al Daco-Geţilor ne e bine cunoscut, atât de pe Monumentul de la Adamclissi, cât şi de pe Columna lui Traian. Erau, se pare, în marea majoritate, înalţi, voinici, blonzi, cu ochi albaştri (Agathyrsii, pe vremuri, îşi vopseau părul lor blond cu o culoare albastră). În general autorii clasici, începând chiar cu Herodot care a avut vestita apreciere favorabilă despre Geţi, preţuiau neamul Daco-Getic, spre deosebire de cele Thracice din Meazăzi, într-un chip cu totul excepţional, descriindu-l ca popor aşezat, înţelept, idealist. Totuş anume scriitori Moderni, din antipatie pentru Valachii descendenţi ai Geţilor, i-au prezentat şi pe aceia într-o lumină foarte defavorabilă (luând o serie de informaţii Antice privitoare exclusiv la scăderile Thracilor Sudici şi aplicându-le şi Geţilor): ne permitem a crede că a fost un exces de zel cu totul de prisos. Am căutat să reconstituesc harta Europei Centrale în vremea Geto-Scythică pe baza toponimiei păstrate de autorii Antici, cu Ptolemaeus în frunte. În adevăr, tradiţia geografică Romană de la Agrippa şi până la Marin din Tyr şi cartografii anonimi ne oferă putinţa de a restabili prin toponimie o serie de fapte istorico-etnografice, cari pe vremea lui Ptolemaeus erau de mult dispărute. Graniţa dată Daciei de Agrippa (la E stepa Sarmatică, la N Marea Baltică, la V fluviul Vistula, la S Dunărea), se confirmă etnografic într-un chip neaşteptat prin numele de popoare şi localităţi păstrate la Ptolemaeus. Chiar graniţa lui Agrippa însă nu e exactă spre S, căci şi dincolo de Dunăre, până la Adriatică, Egeea şi Pontul Euxin s-au întins neamurile Daco-Getice şi Scythice în timpul celei mai complete expansiuni a lor, adică pe vremea migraţiilor Cimmero-Geto-Iraniene din anii 900-500 î.C. O privire chiar sumară asupra hărții vă pune pe calea înțelegerii:

Schița academicianului Român Vasile Pârvan
(din cartea "Geția, o protoistorie a Daciei", 1926)

Ptolemaeus a cunoscut Coistoboci transmontani pe Vistula mijlocie iar pe Warthe în Posnania o localitate Setidava (cetită şi Getidava), pe Oder o alta, Susudava. Pe Vistula de Sus găsim pe Arsietai, iar în Silezia Cehă oraşele Arsenion şi Arsekvia. Între Costobocii septentrionali şi Arsieţi, Ptolemaeus a înşirat pe Anartophracti. La S de Arsieţi în continuare până în Carpaţii Beskizi avem la rând pe Dacii Saboci, Piegetae şi Biessi. În Moravia avem oraşul Singone iar pe malul Slovac al Dunării triburile Racatae şi Racatriae. În Pannonia inferioară, la cotul Dunării avem oraşul Carpis. Tot în Pannonia avem râul Arabon, pe care cred că trebuie să-l socotim identic cu Rabon din Oltenia (Jiul); de altfel chiar râul Marus ne trimite la Dacicul Maris. Ştim din diferite izvoare că înainte de venirea Jazygilor în Câmpia Pannoniei, Dacii se întindeau aici, peste Tisa, până la Dunărea Mijlocie. Va fi deci firesc să găsim toponimie Dacică şi în Pannonia. Astfel tribul Colaetiani trebuie comparat cu Coeletae şi Coletae din Thracia; în regiunea acelui trib era oraşul Sala de nume Thracic. La fel trebuie să avem în vedere numele de oraşe Curta, Chertobalus şi Geruhta de pe Dunăre. Avem apoi pe Drava de Jos Berebis iar pe Sava de Jos Saldae, banal Daco-Thracice. De altfel migraţia Dacică spre V e documentată nu numai prin Saldae dar şi prin Singidunum / Singidava, cetatea ridicată pe pământul tribului Singi, ajunşi, cu Singone şi până în Moravia, ca şi cu Singos până în Macedonia. E vorba evident de împrăştierea neamurilor Dace la prima ciocnire violentă cu Scythii, cari ei înşişi au ajuns, furtunoşi, până în Brandenburg, la Adriatică ori la Egee. În adevăr, Plinius pomeneşte în Dalmaţia tribul de Daorizi iar în inscripţii Daversi, prin părţile Saloniei: am încercat a demonstra că acest nume de 'Daci albi' era o denumire Iraniană a unui trib Geto-Scythic ajuns acolo prin secolele VII-VI î.C. Nu departe la SE găsim şi Scirtiana, cu care e de comparat Skirtos 'Dacul' din Tomi. Notăm odată pentru totdeauna că în vremea Imperiului Roman toate aceste neamuri erau Illyrizate de multe secole; numele lor ne ajută însă a le găsi străvechea origine străină. Apoi, Salona însăş e de considerat ca Thracică. Ceea ce e însă absolut caracteristic e numărul de elemente Getice din regiunea Salona-Apollonia: Asamo, Adzizio, Berzumno, etc. şi Scodra însăş. La fel găsim elemente Dacice în Paeonia şi Macedonia. Astfel, în teritoriul Maedilor, Desudava; tot pe acolo, numele de râu care e Sargetias Dacic (unul şi pe valea Hebrului de Jos, alt drum Getic). Toate aceste 3 nume se reduc însă la numele de trib Iranian Sargetae; deci migraţii contemporane cu ale Agathyrsilor şi Sigynnilor. În Chalchidice avem localitatea Singos (conform Singidava, Singone, Singidunum). Cât priveşte regiunea dinspre Rhodopi, la Edoni şi Trausi, e de notat că cei dintâi au avut pe la 500 î.C. un rege Geta, iar cei de-ai doilea par a fi, ca şi Agathyrsii, Scythi Thracizaţi. În orice caz, Herodot a pus pe Geţi şi pe Trausi la un loc, ca grup aparte printre ceilalţi Thraci. De asemenea considerăm ca Scythi Thracizaţi, chiar după nume pe Satrae (kṣatra), veniţi în Rhodope odată cu Dii / Dai şi cu Transii trecuţi întâiu prin Carpaţi (Agathyrsi) şi păstrând din contactul cu Thracii Nordici o serie întreagă de credinţe şi obiceiuri analoage cu ale Geţilor 'nemuritori', povestite amănunţit de Herodot. În legătură cu acele migraţii Geto-Scythice din Dacia în Rhodope am pus şi pasajul de la Cassius Dio privitor la 'Dacii din Rhodope' care până acum nu fusese explicat decât în sensul unei migraţii de Daci din Rhodope spre Miazănoapte. La E de Trausi, în Rhodope oriental avem marele neam Getic din N Dunării iar tot în Rhodope găsim şi pe Diobessi, cari ar fi un popor amestecat din supuşii Sudici, Bessii, şi stăpânitorii veniţi din N, Diii sau Daii. În N Masivului Rhodope avem pe Sialetae, de origină Getică: conform Siensii din Dacia. Se pare că Geţii locuiau în acele regiuni în masse compacte, căci fundaţia lui Filip II pe Hebrus, Philippopolis, era numită Thracic Pulpudeva, iar nu Pulpupara. De altfel toată valea Hebrului a fost pătrunsă de Geţi. Adrianopolea s-a numit Uscudava, oraşul Oescilor, adică al Geţilor de la O(e)scus; Dimum de pe Dunăre s-a regăsit în Dymae de pe Hebrul de Jos. La Propontidă pe ambele maluri exista Tyro-, Tyri-. Daco-Geţii din Carpaţi împinşi întâiu de Cimmerieni iar apoi de Scythi, au trebuit să înceapă mişcările lor încă de pe la 900 î.C. şi că prin 500 î.C., de când Herodot mai putea fi informat prin martori oculari ai evenimentelor, aceste mişcări erau aşa de demult încheiate, că până şi amintirea lor se pierduse. În ce priveşte migraţiile Getice spre N, până la Oder şi gura Vistulei, pare probabil că ele au fost în special pricinuite de curentul de migraţie Scythică pe la N Carpaţilor. În ce priveşte expansiunea Getică spre Galiţia şi Ucraina, toponimia ne dă următoarele contribuţii: între Vistula şi Tyras - 'deasupra Daciei' - erau Bastarnii; între Bastarni şi Carpaţii Nordici, de la V spre E: Carpianii, Tagrii şi Tyragetii. Aceştia din urmă se întindeau pe ambele maluri ale Nistrului mijlociu: de fapt Ptolemaeus a cunoscut în Podolia o Clepidava. Între Carpaţi şi Nistru, în N Moldovei, avem ca mare neam Getic pe Costoboci iar în Basarabia pe Carpi. În realitate Carpii au fost documentaţi în Antichitate pe ţot întinsul teritoriu dintre Slovacia şi Galiţia Vestică, de o parte şi de alta a arcului Carpaţilor, până la gurile Dunării, Nistrului şi Niprului. Toponimia Moldovei e pregnant Getică: Tyras, Harpis, Zargidava, Tamasidava, Piroboridava, Tirepsum, Iscina, Capora, Sturum, etc. Costobocii erau călări prin Carpaţii Maramureşului şi Bucovinei cu Galiţia, ca Rutenii de azi în Polonia şi Slovacia; partea cea mai însemnată însă a acelei naţiuni locuia în E Carpaţilor. Ei erau un popor numeros şi cu veche organizaţie monarhică: cu prilejul marilor lor năvăliri prin Moldova şi Dobrogea, până în Grecia, pe vremea Romanilor, avem şi mărturii epigrafice asupra lor şi asupra familiei lor regale. Totuş, adevăratul nume generic al numeroaselor triburi Getice dintre Carpaţi şi Nipru, organizate ca naţiune unitară, era acela de Carpi. Năvălirile lor în S, ca şi în Dacia lui Traian, au fost formidabile; erau o naţiune de temut în Dacia Carpatică. Desigur Carpice au fost triburile a căror prezenţă până la Nipru era, între altele, indicată şi prin numele de persoane Thraco-Getice întâlnite în inscripţiile din oraşele Greceşti de pe coasta Scythică a Pontului Euxin (o listă de astfel de nume fiind până la Borysthenes / Nipru). Căci altfel, ele se întâlnesc şi mai departe până în Caucas, dar aparţineau unei populaţii Daco-Thrace de mici enclave ori flotante. La V de Nipru / Borysthenes însă mai întâlnim chiar toponimice de aspect Thracic. Astfel la gura fluviului cunoaştem un trib Sardi. Tot acolo e insula Berezan, al cărei nume n-a putut fi încă explicat filologic şi pe care noi îl punem în legătură cu Thracul şi Albanezul pentru 'alb', în Berzobis, Bersamae, Berzumno, Burziaon şi Berzana. Ori 'Alba' Λευκή era şi numele pe Grecește al insulei Şerpilor (confundată încă din Antichitate cu Berezanul). Totuş credem că marele număr de Geţi la Olbia în vremea istorică era de origine recentă (din secolul IV î.C. încoace), poporul barbar cel mai numeros aici în secolele VII-V î.C. fiind Scythii. Bănuim că elementul

Getic a devenit mai însemnat la E de Tyras de abia subt presiunea Celtică (secolele IV-III î.C.) şi că deci, întocmai cum Scythii au împins pe Geţi în secolul VII î.C. până în Posen, aşa mai târziu Celţii i-au silit să ia drumul Răsăritului până în Crimeea. Evident Tyras / Nistru a rămas graniţa clasică cu Scythia etnografică, aşa cum fusese încă de pe vremea Cimmerienilor. Totuş în Moldova şi Basarabia infiltrându-se mulţi Bastarni şi Celţi, iar apoi Sarmaţi, nu s-a putut alcătui o mare putere Getică, asemănătoare cu aceea din Carpaţi. Ptolemaeus a înşirat popoarele Daciei pre-Romane de la V la E şi de la N la S în 3 grupe de câte 5: prima grupă ar fi din Crişana şi Banat, a doua din Ardeal şi Oltenia, iar a treia din Moldova (cu Ţinutul Secuiesc, care şi mai târziu a ţinut de Moldova) şi Muntenia. Hărţile lui Ptolemaeus din secolul II, Heiberg-Cuntz din secolul XI și Urbinas din secolul XIII au procedat în aşezarea triburilor Geto-Dace tot după 3 meridiane. Dintre cele 15 triburi cunoscute de Ptolemaeus, 12 au fost Geto-Dace. În ce priveşte oraşele Daciei, izvorul lui Ptolemaeus a folosit desigur pe Traian, pe Criton şi cel mult pe Dio Chrysostomus (nu e exclus ca Geticele lui Criton și Comentariile lui Traian să fi fost transcrise şi cartografic la data când Ptolemaeus redacta Geografia sa; în orice caz, Tabula Peutingeriană și Geograful din Ravenna sunt bune ajutoare pentru controlul indicațiilor lui Ptolemaeus privitoare la orașe). Geţii s-au întins la N Dunării până în Boemia, la Oderul mijlociu, Vistula, bălţile Pripetului şi cataractele Niprului. Afirmaţia lui Herodot că neamul Thracilor era cel mai mare din toată lumea după cel al Inzilor s-a adeverit. Critica ştirilor lui Ptolemaeus în comparaţie cu izvoarele paralele nu a fost prea defavorabilă acelui autor, care mai întotdeauna a avut 'prototipe' excelente, ca acela privitor la drumul ambrei / chihlimbarului spre Baltica ori, în general, ancheta lui Agrippa (greşelile de longitudine şi latitudine s-au compensat prin exactitatea aproximativă a aproape totalităţii localizărilor sale). 'Dubletele' toponimice de la Ptolemaeus au corespuns unor realităţi de migraţii etnografice. În adevăr, Costobocii, Biessii, Burii, Racatii, Piegetii şi Carpii din extremul NV, constituind 'dublete' la aceleaşi nume de triburi din Dacia proprie, s-a constatat a fi de fapt existenţi acolo, prin toponimie şi arheologie, iar originea migraţiei lor e clară: năvălirile Cimmero-Scythe, care i-au împins până în acele regiuni. Expansiunea Getică spre V şi în Pannonia a fost slabă. Expansiunea spre Dalmaţia până la Adriatică a fost foarte intensă: ea a pornit din Banat şi Oltenia, fiind patronată de Scythi. Migraţia Getică spre Egee şi Propontidă a fost de asemenea făcută sub auspicii Scythice, tot prin secolele VII-VI î.C. Anumite elemente Getice însă par a fi fost împinse încoace încă de Cimmerieni de pe la 900 î.C. La 500 î.C. acele migraţii erau foarte demult sfârşite. Între Carpaţi şi Nipru a fost prin anul 1000 î.C. o civilizaţie unitară, probabil pe bază etnografică analoagă. Toată regiunea de păduri până la Nipru a fost stăpânită de Geţi; dimpotrivă stepa - chiar în Dacia de SE - a fost Iraniană, adică din secolul II î.C. în Rusia intens Sarmatică. Din faptul că avem la Ptolemaeus Caucoenses în Dacia şi Caucones în Bithynia înţelegem cât de departe înapoi se urcă origina informaţiilor sale: secolele IX-VII î.C. Dar enumerarea nu a fost completă. Deducem încă, tot prin listele lui, şi alte triburi Getice ca Singi, Sangi, Uti, Appuli iar din inscripţii mai cunoaştem pe Ansamenses şi pe Succi. Dimpotrivă Sargatae, Saci, Napae, Pali şi Abii au fost nume de triburi Scythice, care apoi s-au Getizat. Numărul 'oraşelor' Daciei a fost la Ptolemaeus de 40; alte 20 ne mai indică itinerariile şi inscripţiile; totuş nici pe departe nu ne putem de aici face o idee de desimea populaţiei din Dacia, fără considerarea marelui număr de sate (o idee avem din tablele cerate). La venirea Scythilor Geţii erau aici: dovadă: Saci-dava, Sargi-dava, etc. Toponimia Getică e comun Thracică. Totuş anume deosebiri, ca dava în loc de para, precum şi fonetica specială Dacică, ne fac să deosebim enormul grup Getic, nu ca subordonat Thracilor, ci drept coordonat acelora, ca Phrygienii deoparte şi Armenii de alta. Fireşte, Illyrii au fost total deosebiţi şi faţă de Geţi şi faţă de Thraci. Toponimia şi onomastica lor au mers împreună cu a Italo-Celţilor, în vreme ce a Geto-Thracilor a mers cu a Greco-Iranienilor. Cu toate infiltraţiile Iraniene (Scythi, Sarmaţi, Alani), Dacia s-a păstrat destul de 'Thracică'. Alăturea de Agathyrsi, stăpânirea Iraniană pare a mai fi lăsat şi pe Daci / Dai şi Getae: primii în V şi S până la Adriatică şi Egee, ceilalţi la Dunărea de Jos şi pe Nistru. Adevărat Thracice au fost numirile generale de Carpi, în toţi munţii şi până dincolo de Nistru, şi Treri / Trari, pe Dunăre. Carpo-Dacii s-au menţinut ca naţiune deosebită în Carpaţi până la sfârşitul secolului IV. La venirea Slavilor în Dacia toponimia nu era Romană, ci, acceptată pe vremuri şi de Romani, aproape peste tot Thracică: în părţile ne-Romanizate ale Daciei Nordice, de altfel ca şi în Balcani, la Bessi, această toponimie era chiar pronunţată Thracic, de o populaţie vorbind 'Thracic'. Ca urmare, cronologia migraţiilor Getice se desprinde clar astfel: începute sub presiunea Cimmeriană, cel mai târziu prin anul 900 î.C., ele trebuie să se fi sfârşit pe la anul 600 î.C., odată cu ultimele mişcări Cimmero-Scythice. Toponimia Geto-Scythică a Daciei îşi are bazele fixate definitiv încă din secolele VII-VI î.C., fireşte, cu adaose treptate, Celtice, Sarmatice, etc., până în secolul II. Examinând comerţul din Dacia între circa 400 î.C. şi 100 constatăm că el era complet dependent de Sud. Până pe la anul 200 î.C. nu poate fi evident vorba decât de S Grecesc; S Roman nu a început a juca un rol decât abia din secolul II î.C. încoace. Cu toată acea orientare statornică S-N a penetraţiei economice în Dacia, marile drumuri comerciale de aici erau orientate spre V şi spre E. În adevăr S îmbrăţişează regiunile Carpato-Balcanice prin cele 2 mări care se întind din Mediterana departe spre N: Pontul Euxin şi Adriatica. Şi Grecii şi Romanii au preferat, fireşte, drumul apei: întâiu pe mare, apoi pe văile marilor râuri, în sus pe Dunăre ori pe Sava. Cât priveşte drumurile de uscat, din Thracia, Macedonia şi mai târziu Illyria, direct spre Miazănoapte, ele au fost întotdeauna frecventate - tot de-a lungul văilor marilor râuri - dar mai mult de războinici decât de negustori. Fără îndoeală, Grecii, în special cei de la Histria şi de la Olbia, vindeau Geţilor numeroase produse ale metalurgiei lor: arme şi unelte, cu lama de oţel excelent din N Asiei Mici şi mânerele bogat gravate, vase de metal (bronz, argint şi aur), candelabre ori lămpi de bronz, aplice de haine şi harnaşamente, podoabe, oglinzi, toate de metal, apoi podoabe de sticlă, vase de teracotă din Delos, din Asia Mică, etc. Cum însă bogăţiile Daciei erau aşa de variate, Grecii trebuiră să plătească şi în bani: aşa avem a ne explica marele număr de tezaure monetare din Dacia, începând chiar cu secolul IV î.C. Penetraţia economică Grecească a fost adâncă: după descoperirile de monete, nu numai Câmpia Moldo-Valahă, ci întreaga Transilvanie, până în Carpaţii Nordici, a intrat în sfera de influenţă a comerţului Grecesc. Fireşte numai moneta

de argint - staterii lui Filip II şi tetradrachmele Thasiene în primul rând - constituie un document în această privinţă, în vreme ce monetele Elenistice de aur, găsite în Dacia, de altfel de preferinţă în regiunea cetăţilor de pe munţi, erau îndeobşte pradă de răsboiu ori plată pentru serviciul ca mercenari în Miazăzi. Din secolul II î.C. Romanii au început să facă o vie concurenţă Grecilor. În secolul I î.C. penetraţia Romană în Dacia a devenit generală: tezaurele de denari republicani se găsesc răspândite pe întreg teritoriul Daciei. Totuş, întocmai cum ca intensitate Grecii erau mai activi în SE şi E, tot aşa Romanii au precumpănit în SV şi V Daciei".

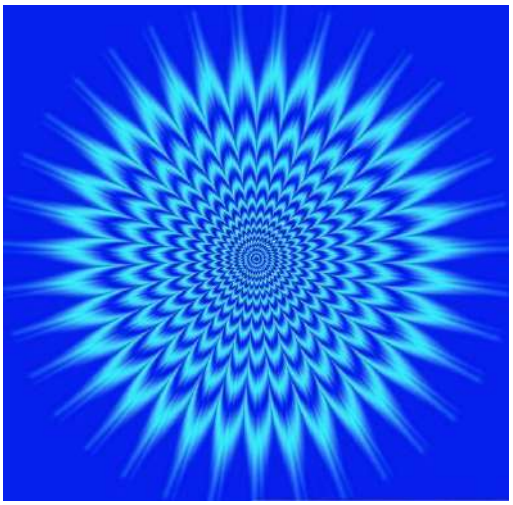

Dr. Dumitru Protase - membru de onoare al Academiei Române - a scris în "Istoria românilor" că din secolul II, după cucerirea de către Romani "numele personale de factură greacă au apărut foarte frecvent în inscripţiile din Dacia. Studiile de antroponomastică însă, corelate cu date şi observaţii din alte surse istorice, au condus la concluzia că numele de persoană greceşti nu aparţineau decât în mică parte grecilor autentici. Majoritatea lor au fost împrumutate de negreci, elemente originare din regiunile orientale (Moesia, Tracia, Macedonia, Asia Mică, Syria, Mesopotamia, Egipt), care au rămas şi sub romani în sfera de limbă şi cultură greacă. Purtătorii acestor nume pot fi consideraţi în multe cazuri traci, microasiatici, semiţi, iranieni sau egipteni, veniţi în Dacia ca funcţionari, negustori, oameni de afaceri, militari în trupele auxiliare, sclavi sau liberţi. În administraţia şi în aparatul fiscal erau numeroşi graeculi, sclavi care prin talentul lor, prin relaţii personale şi prin îndemânare au ajuns în bune situaţii sociale şi materiale care, uneori, le depăşeau pe cele ale oamenilor liberi. Numele greceşti de personalităţi istorice, de regi şi eroi, ca şi cele teofore, se întâlnesc destul de des şi în structurile de jos ale populaţiei. Demn de relevat este că aproape toate numele greceşti apar în texte epigrafice latine, dovada că acei 'greci' scriau şi vorbeau latineşte, că erau în marea lor majoritate romanizaţi". În anul 2010, Academia Românilor în "Istoria românilor" a enunţat: "Dar, cu toată colonizarea masivă, de o romanizare durabilă a unei provincii nu se poate vorbi, numai dacă aceasta a cuprins şi marea masă a băştinaşilor"; aşadar, numărul coloniştilor - rămaşi grupaţi între ei - n-a contat în procesul Romanizării. În anul 2012, generalul Român Mircia Chelaru a observat că - aşa cum au avut pretutindeni în Imperiul Roman - în general Romanii n-au ridicat Temple sau amfiteatre în aşezările din partea ocupată a Daciei, ci au realizat castre, ceea ce a însemnat că permanent au fost în stare de război, pe toată durata perioadei de ocupaţie a puţinilor Geto-Daci pe care au reuşit să-i stăpânească în N Dunării. În imaginea următoare este o statuie de marmură din Efes / Anatolia (descoperită în secolul XVIII în fostul gimnaziu de acolo, ea fiind atunci deja mai veche de un mileniu şi jumătate), ce întreagă avea 3 metri, înfăţişând - după tipologie - un Get / Dac:

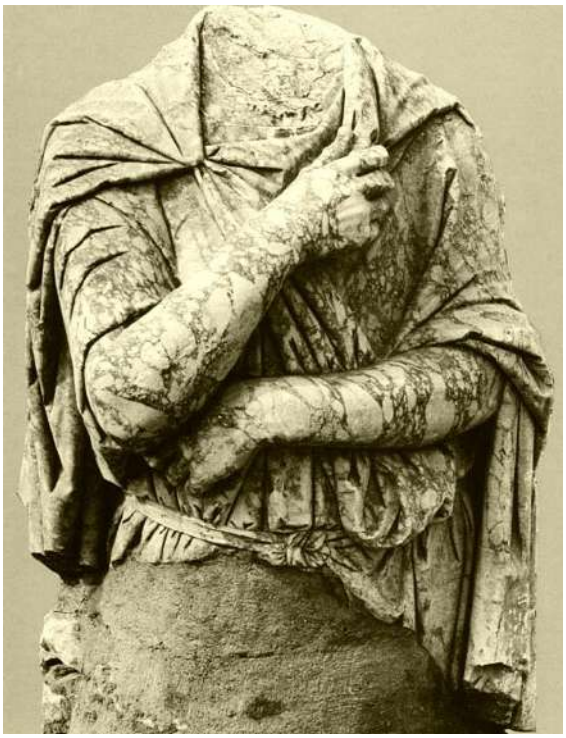

Este interesant ceea ce a consemnat geograful Dionisie "Periegetul"= "Călătorul" din Bitinia / Anatolia, în anul 138 (pe când era apogeul Imperiului Roman): "Cea mai mare ţară se întinde din Asia Mică până în Iberia şi din Nordul Africii până dincolo de Scandinavia: ţara imensă a Dacilor". În paralel cu ocupația Romană a Daciei - încă din secolul III - în Crișana, Oaș, etc. au trăit Gepizii = "pruncii Geților" iar mai ales în Ardeal au fost Goții: ei erau rudele / urmașii Geto-Dacilor învinși de Romani în secolul anterior II (cu răspândiri atestate istoric în interiorul Carpatic, așa cum se poate vedea și în schița din imaginea următoare).

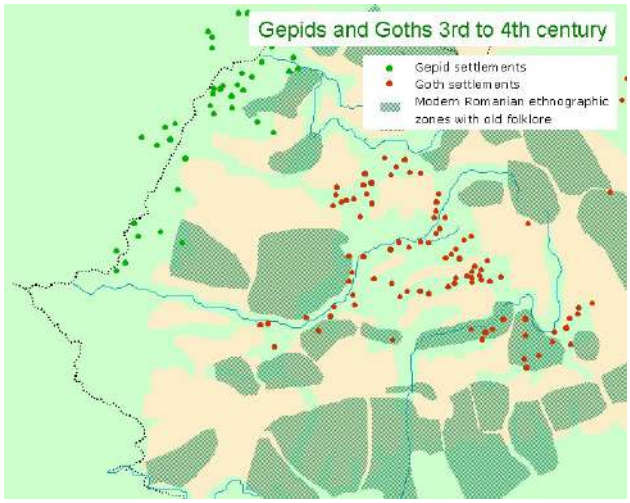

Urmașii Geto-Dacilor: Gepizii și Goții

După cum Dagii din V Mării Caspice au ajuns ca Daci în V Mării Negre, aşa şi foştii Geţi de la Marea Neagră au ajuns ca Goţi la Marea Baltică; despre Geţi nu s-a mai auzit nimic oficial de la retragerea Romanilor în S Dunării, însă exact fosta Dacie a lui Decebal care a existat în secolul precedent şi până la sosirea Hunilor din răsărit în secolul următor - timp de peste un secol - a fost oficial numită "Ţara Goţilor": în acel secol III, Goţii şi-au făcut brusc intrarea pe scena istoriei lumii, o mulţime de cronicari Antici, toţi contemporani atunci acelora, punând egalitatea explicită în toate aspectele între Geţi şi Goţi (în prezent însă mulţi străduindu-se să mistifice evidenţele, din porniri naţionalisto-politicianiste străduindu-se să disocieze Goţii de Geţi, de parcă instantaneu o Ţară de cel puţin dimensiunile României actuale s-a vidat / golit integral de populaţie şi tot instantaneu / imediat a fost umplută cu alta, culmea fiind şi numită similar, însă considerată prin aşa opinii ca "diferită" complet, chipurile Germanică din N, deosebită de cea Românică din S). Academicianul Austriac Herwig Wolfram a scris în "Istoria Goţilor" din anul 1979: "Este ştiut că Goţii iniţial au locuit la Marea Neagră şi în Bazinul Dunării inferioare; cine vrea să fie mai precis, distinge de asemenea în acel areal Geţii, Dacii, Amazoanele şi alţi Barbari Nordici. A patra carte de istorie a lui Herodot a furnizat informarea de bază pentru aşa clasificare; dar terminologia convenţională a devenit foarte serioasă când lumea Antică n-a mai putut asigura graniţa Dunării: de atunci, cei ameninţând Imperiul Roman au fost numiţi Goţi şi Huni (în Europa, imediat după ce Hunii au dispărut, au rămas doar Goţii)". În imaginea următoare se poate vedea extinderea Getă la momentul retragerii Romane din Dacia Nord Dunăreană:

În anul 2010, Dr. Eugen Iaroslavschi - şeful arheologilor de la "Muzeul de Istorie" din Cluj - a afirmat: "Lumea fascinantă dacă nu era cu nimic inferioară lumii greco-romane; am studiat civilizaţia dacilor sub diverse aspecte şi nu este inferioară nici în ce priveşte tehnica de producere a uneltelor, nici - de pildă - în cea a abordării problemelor internaţionale ale timpurilor. Dacii erau foarte pricepuţi. Făceau la fel de bune arme ca grecii sau romanii, făceau la fel de bine comerţ ca şi ei, din confruntări nu au ieşit întotdeauna prost (evident, în final a câştigat cine a avut forţa mai mare). Dacii au fost foarte strâns legaţi de ceea ce îi înconjura. Atunci când pun în balanţă realizările dacilor cu ale altor neamuri, îmi dau seama că Dacia era foarte armonios încadrată în schimbul de valori al Antichităţii". Aşa după cum de exemplu a fost posibilă întemeierea Franţei de către urmaşii Anatolienilor Frygieni, aşa anterior a fost posibilă întemeierea Daciei de către urmaşii Caucazienilor Dagi. Marele poet al Românilor Mihai Eminescu afirma: "Patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de ţară". Dr. Mircea Eliade în "Teroarea istoriei şi destinul României" a scris: "Istoria Neamului Românesc n-a fost decât o lungă, necontenită, halucinantă hemoragie. Toată lumea e de acord că Dacii se aflau aşezaţi pe pământul nostru cu cel puţin o mie de ani înainte de Christos, şi cu toate acestea am fost singurul popor European căruia i s-a contestat dreptul de a stăpâni ţara pe care au locuit-o moşii şi strămoşii lui. Descindem dintr-unul din 'neamurile cele mai numeroase din lume' şi praful s-a ales de el, nici măcar limba nu i se mai cunoaşte. Am făcut parte dintr-o Românie de trei ori mai mare decât Dacia, şi 'vicisitudinile istoriei' au sfărâmat-o definitiv. Neamul Românesc s-a format pe o întindere imensă - din Balcani şi până în Munţii Tatrei - dar destinul politic a fost limitat la Dacia. O mie de ani în urmă, a avut loc ceea ce putem numi pe drept cuvânt o catastrofă de incalculabile consecinţe pentru istoria Românilor: Slavii au ocupat Peninsula Balcanică şi s-au întins până la Adriatica. Marea unitate etnică, lingvistică şi culturală pe care, în pofida tuturor năvălirilor Barbare, o alcătuia Romanitatea orientală (care se numea, chiar din secolul IV după Christos, România), a fost definitiv sfărâmată".

Se poate observa că aşa după cum vechii Greci - urmaşii Troianilor - au cântat eroismul celor din Războiul Troian, luându-şi revanşa prin impunerea limbii şi Culturii peste Elenii vechi / urmaşii Aheilor cuceritori, Civilizând inclusiv o bună parte a Lumii Vechi, Romanii afirmând mândri că se trăgeau din învinşii Troiani, aşa şi vechii Români (urmaşii Geto-Dacilor) au cântat eroismul celor din Războiul Daco-Roman, luându-şi revanşa prin succesorii Goţi care au ajuns să distrugă Imperiul Roman, clădind apoi Europa Medievală, reperele fundamentale în istoriile naţiunilor implicate fiind, parcă "paradoxal", asemenea înfrângeri catastrofale iniţiale; un mimetism Medieval s-a manifestat de pildă şi la Sârbi - lipsiţi de Antichitate Balcanică, ajunşi în Evul Mediu vecinii Românilor - pentru care tragedia înfrângerii Medievale din Kosovo de către otomani (Regatul lor fiind distrus) a rămas ca referinţă esenţială a gloriei avute. În "Dacia preistorică", savantul Nicolae Densuşianu - fiul preotului Român din Densuş /

Ținutul Hațegului - a văzut numele Hațeg în partea a doua a toponimului "Sarm-azege", pe care a interpretat-o ca "Ațeg"; în Antichitate, Ținutul Hațegului a găzduit centrul de putere al Geților și Dacilor plasat acolo din cauza agresiunii Romanilor Sudici (capitala fiind notată - corespunzător "Tăblițelor de la Sinaia" - "Sarmi-Getuza", însă notată Latin "Sarmisegetusa"): ulterior savantului Român, cercetătorul Dan Romalo a concluzionat - inclusiv statistic - că între cuvintele "Tăblițelor din Sinaia" și cuvintele Latinei vulgare circa jumătate se asemănau, ceea ce însemna că ambele limbi (Geto-Daca și Latina) au evoluat din trunchiul comun Euro-Indian / Kurgan. Vocabularul Român are pentru "pădure tânără" = "pădurice" sinonime ca "berc", "crâng", "hățiș", "huceag", etc. Ținând cont că Ținutul Pădurenilor e vecinul apusean al Ținutului Hațeg, trebuie reținută și ipoteza proveniență termenului "Hațeg" - via "huceag" / "hățiș" - din înțelesul devenit popular al "crângului"="berc" pentru "pădurice", adică "pădure tânără". Ținutul Hațeg - la poalele răsăritene ale Poianei Ruscă / găzduind Ținutul Pădurenilor - dar și la poalele Munților Țarcu-Godeanu / găzduind Ținutul Gugulanilor (bogat împădurit) și-ar avea astfel toponimia justificată natural. În timpurile străvechi ale practicării Cultului Fecundității și Fertilității, crângurile erau locurile sacre destinate orgiilor, așa cum Lumea Veche a păstrat în memoria colectivă că făceau - cu rigoare religioasă - Gorgonele cu Atlanții, Amazoanele cu Gargarii, ș.a.m.d.; faptul că Ținutul Hațegului a fost deopotrivă "inima" administrativă și religioasă a Geților și Dacilor s-ar conecta cu importanța sa străveche, recunoscută de la sfârșitul Epocii Pietrei (de pildă, Valea Mureșului - în dreptul Ținutului Hațeg - fiind atestată din neolitic în mijlocul Vechii Civilizații Europene, care avea ca principal Cult pe cel dedicat Fecundității și Fertilității): de altfel, vocabularul Român a păstrat în legătură cu fertilitatea deopotrivă termeni onomastici apropiați, ca "pula", "a ploua", etc. Consacrarea tocmai a cuvântului "Hațeg" - iar nu a altuia - pentru Ținutul respectiv e împletită cu Gherga, căci astfel și-a dobândit onomastica: dinaștii Gurag (conform versiunii Gete, cea Tracă fiind Zuraz, cea Dacă fiind Duras, cea Hună fiind Dulo) au condus Geto-Dacii în Europa, începând cu cei din spațiul Român. Vizându-le "inima", adică țintind Ținutul Hațegului, atacul Romanilor asupra Geto-Dacilor a fost - după trecerea Dunării / din Ținutul Gherdap - prin Ținutul Gugulanilor, în Ținutul Gherțeg (al "herțegului" = cârmuitorului, care era Gherga), denumirea derivând în ulteriorul "Harțog", devenit Hațeg: 3 Ținuturi succesive cu denumiri Ghergane, de la liderii Gherghi ai Geto-Dacilor; însă, cu toate că a fost atacat de cea mai mare forță din lumea Antică, neamul Gherga n-a putut fi exterminat. Lingvistul Ioan Pătruț a înaintat ideea că toponimul Hațeg a fost inițial dintr-un nume de familie, sufixul "-eg" existând într-o serie de antroponime Românești (respectivul sufix apărând nu doar la "G/Herțeg" sau la "Hațeg", ci și la "Gurag" - Getul pentru Gherga - însă nu în forma "-eg", ci "-ag"); în cartea "Onomastica românească" din anul 1980 Dr. Ioan Pătruț a observat că Gherța era legat de Gherga, consemnând că în general "toponimele reprezintă nume de persoană". Profesorul universitar Vasile Pârvu a cercetat "Originea toponimului Hațeg și a unor termeni de vânătoare românești" în anul 1991: "Numirea generică a fost atestată documentar prima oară în 1247 sub forma 'Terra Harszoc'. Academicianul Dimitrie Onciul a făcut o analogie între 'Harszoc' și 'Herțeg'='Hațeg'. Denumirea de 'Țara Harțagului' apare și în unele cântece epice române: 'ficiorul banului din Țara Harțagului' (=Hațegului) sau 'Herțegului' (=ducelui); termenul 'herțeg' = 'conducător de oști'. Academicianul Petriceicu Hașdeu a pus numele 'Hațeg' în legătură cu apelativul pentru 'pădure tânără / măruntă' și l-a comparat cu 'hățiș'. Există o legătură indiscutabilă între radicalul 'haț' al apelativului 'hațeg' și 'înhăța', respectiv interjecția 'haț!' Semnificația populară pentru 'haț' e 'strigăt cu care se alungă mistreții'. În Banat se întâlnește termenul 'hiță' cu sensul de 'turmă până la 200 de porci', ceea ce ne permite să extindem arealul geografic al vânătorilor de porci mistreți - cu 'hăituială', cu ajutorul 'haitei' de câini de vânătoare - și pentru Banat. Termenul de 'hăț' - folosit ca substantiv - are sensurile: parte a hamului (curelei / frânghiei) cu ajutorul căreia se duce calul înhămat; laț prins de gâtul cuiva. Probabil 'hăț' a provenit din interjecția 'hât' = 'smucitură' ce a putut fi considerat ca 'ham'. Verbul 'a hăți' are semnificația în Ardeal de 'a asmuți (câinii)'. Verbul 'a înhăța' are sensul de 'a apuca' sau 'a prinde cu putere' ori 'smucire rapidă / fără veste' (a derivat cu prefixul 'în-' din radicalul 'haț'). 'Hățiș' are semnificația de 'tufiș de mărăcini, loc greu de străbătut, desiș': desemna - la origine - locul unde se petrecea vânătoarea cu gonaci, cu hăituială (sensul vânătoresc inițial al termenului s-a pierdut odată cu încetarea practicării acelui gen de vânătoare). 'Hățaș' e un apelativ cu următoarele semnificații: 'cărare prin pădure făcută de sălbăticiuni'; 'locul pe unde se duc oile la stână'; 'potecă prin pădure spre vârf'; 'drum râpos'. Hățașele adesea au fost folosite de vânători; erau și locurile de trecere lăsate pentru fiarele sălbatice între ogoare: la origine, 'hățaș' a fost termen de vânătoare, cu semnificația inițială de 'cărare prin pădure pe unde a trecut vânatul' / 'urma lăsată de vânat'. 'Hățag' e cuvânt folosit în Transilvania cu semnificația de 'pădurice cu tufe dese / mărunte' și provine de la radicalul 'haț' și sufixul diminutival '-ag'; semnificația primordială a apelativului 'Hățag' a fost - se pare - 'locul din pădure unde se desfășura vânătoarea cu gonaci'. Apelativul 'hățoagă' a fost înregistrat de dicționare cu sensul de 'cărare bătută de sălbăticiuni sau făcută de vite', având același sens ca și 'hățaș'. Termenul 'hățău' are semnificația de 'locul pe unde se slobod lemnele din pădure la vale' / 'urma săpată de lunecarea lemnelor': considerăm că acest sens e secundar, ca și la termenul 'hățaș', deoarece 'hățău' - se pare - a fost la origine termen vânătoresc, desemnând inițial 'urma lăsată de vânat', apelativul provenind de la radicalul 'haț' + sufixul '-ău'. Apelativul 'hăciugă' este folosit în Ținutul Hațegului cu sensul de 'fag tăiat' / 'fag scorburos'; amintește de 'vânătoarea cu gonaci / cu hăituială' și anume de gardurile utilizate în metoda de 'vânătoare cu garduri'. Se știe despre folosirea câinilor de vânătoare în Transilvania, deci și în Ținutul Hațegului. Ion Nania în 'Istoria vânătorii în România' a arătat că 'haite întregi de câini se foloseau la vânătoare încă de la începutul mileniului II'. Toponimul Hațeg mai apare și prin denumirile germane Wallenthal ('Valea Valonilor') și Vallopolis ('Orașul Valonilor'); e greu de afirmat că în Hațeg ar fi locuit o populație valonă, fapt neatestat în documentele istorice: denumirile de fapt germanizau numele românesc local. În concluzie: după părerea noastră, termenul generic de Țara Hațegului are sensul de 'țara vânătorilor cu gonaci'." Iar pentru Hațeg rădăcina a fost stăpânul Herțeg / Gherțeg din străvechea Dinastie Gherga, așa cum a rămas în Graiul

popular: Ținutul Hațegului era domeniul de vânătoare al herțegului / Gherțegului, acolo dinaștii Gurag / Zuraz ai Geto-Dacilor practicând cele mai grozave vânători Regale; de aceea, după Împăratul Burebista al Geto-Dacilor - care a avut capitala itinerantă Arge-dava, ultima fiind în Vărădia / Banat - centrul administrativ / politic și religios al Geto-Dacilor s-a fixat în Ținutul Hațegului, în moșia Regală de vânătoare a G/Herțegului, ca Sarmise-Getusa, respectiv cu înțelesul de cea "Getică, dinspre Sarmați" (motivul mutării capitalei Geto-Dace la N Dunării datorându-se presiunii Romane, ce întâi s-a manifestat la Sudul Dunării, inclusiv prin ocuparea Dobrogei). S-ar observa denumirea Latină pentru Ținutul Hațeg: avea notarea "Terra Harszog" (cu înțelesul de Teritoriul Herțegului); iar prin G/Herțeg se știa cârmuitorul - eventual codrean / pădurean, mare vânător - Marele Herțeg fiind Regele. În anul 2003, Dr. Napoleon Săvescu a scris: "Reședința inițială a regelui, Sargedava, era localizată pe undeva pe la Costești (dealurile Orăștiei)"; de la Argedava / Sargedava la Sarmisegetusa nu a fost mare distanță.

Cronicarul Neculai Costin în capitolul 6 al "Letopisețului Moldovei" a specificat: "iară pecetea Dacilor era 2 lei cu gurile căscate unul spre altul și diasupra lor erau coroane". Cercetătorul Paul Ritter "Vitezovic" 1652-1713 născut în Senia 44,57 lat. N, 14,54 long. E / Croația (mama lui fiind localnică de lângă Dealul Grga / Muntele Velebit al Morlacilor, adică al Vlahilor Negri) a redat în albumul "Stemmatographia" din anul 1701 g/herbul = stema Daciei - prezentată în culorile sale - înfățișând un scut mobilat cu o piramidă de argint, figura heraldică pornind de la baza scutului și înălțându-se până în partea superioară a aceluia: de o parte și de alta a piramidei se aflau 2 lei, rampați (adică ridicați pe picioarele dinapoi) și afrontați (adică așezați față în față); scutul era timbrat cu o coroană. Referitor la simbolurile g/herbului = stemei, el a menționat că "odinioară, când țara era bogată și avea eroii săi proprii, leii urcau spre înălțimi"; piramida semnifica "o perfecțiune deosebită și culmea gloriei", concluzia sa fiind că stema = g/herbul atesta "virtuțile care au stăpânit Dacia până la domnia lui Decebal".

G/Herbul = Stema Daciei

Pecetea Domnitorului Mihai "Viteazu" (și a fiului)

Cei 2 lei rampați și afrontați s-au regăsit Medieval inclusiv pe pecetea sigilară a Domnitorului Mihai "Viteazu", ceea ce demonstra existența unei conștiințe naționale puternice, el încercând - și reușind, pentru o scurtă vreme - refacerea Regatului de odinioară (cel Antic Geto-Dac). Leii au fost prezenți ca motiv principal pe g/herburile = stemele multor națiuni din preajma Geto-Dacilor, după cum se pot vedea de exemplu în Tracia, Macedonia, Dardania, etc.:

În perioada ocupației Romane de 165 ani au existat zeci de răscoale și de războaie; printre acelea au fost: în anul 117 - când a murit Împăratul Marcu Traian - Dacii din provincia Romană s-au răsculat, cu ei sincronizându-se Dacii liberi aliați cu Iazigii și Roxolanii care au atacat din exterior, atunci fiind ucis guvernatorul provinciei iar noul Împărat Hadrian al Romanilor a ars suprastructura de lemn a podului de la Porțile de Fier pentru ca Dacii să nu poată trece în Moesia. În anii 138, 140 și 143, Împăratul Antoninus Pius a întărit legiunile din Dacia datorită răscoalelor care au avut loc în acei ani. În 156-157, Dacii liberi au atacat granița Nordică a provinciei, ceea ce i-a determinat pe Romani să ridice un val de Pământ și piatră între Râurile Someș și Criș. În anul 158 răsculații cărora li s-au alăturat Dacii liberi, Carpii și Costobocii au fost învinși cu ajutorul unor trupe auxiliare aduse special de Romani, Împăratul luându-și în urma victoriei titlul de "Dacicus Maximus". În anul 166 au reînceput răscoalele: Dacii au atacat castrele Romane din provincie - inclusiv capitala - ceea ce a determinat aducerea legiunii Macedonica și detașamente din alte legiuni. În anul 167 Costobocii, Carpii, Iazigii, Roxolanii și Quazii au atacat simultan Dacia, Panonia, Raetia și Noricum, au devastat coasta Pontică din Moesia, ajungând până în Tracia și Macedonia iar Carpii, Costobocii și Roxolanii - ajutați de băștinași - au lovit Salonicul și Atena; pentru restabilirea situației, Împăratul Marcus Aurelius a stabilit un comandament militar unic pentru Dacia și Moesia (în anul 170, șeful Roman al acelui comandament a fost ucis în luptă). Noul comandant a reușit în anul 171 să oprească răsculații, însă fără o situație clară / decisivă pentru vreuna din cele 2 părți, Barbară sau Romană. În anul 174 însuși Împăratul Romanilor a intervenit personal în Dacia, reușind cu greu să-i înfrângă pe autohtoni cu ajutorul trupelor de elită;

comandanții legiunilor Macedonica și Gemina au devenit adevărații conducători ai provinciei, în locul civililor (atunci a fost luată prizonieră familia Regelui Pieroporus al Costobocilor, după care a rămas o inscripție funerară în Roma). În anii 180-184 fiindcă noul Împărat al Romanilor nu și-a respectat angajamentele financiare față de Dacii liberi, aceia au atacat permanent, cei care au încheiat acele lupte fiind generalii Romani Albinus și Niger. În anii 213-214 au fost revolte în provincie din cauza edictului dat de Împăratul Caracalla în anul 211; în anul 214 Costobocii, Carpii și Roxolanii, aliați cu Bastarnii și Vandalii, au pătruns în mai multe provincii ale Imperiului Roman, războiul prelungindu-se până în anul 217, când Caracalla a fost asasinat. Noul Împărat Opellius Macrinus a dus tratative în 217-218, obținând ca Dacii liberi să părăsească provincia, în schimb eliberând ostaticii luați de Caracalla și plătind tribut. În anii 236-237 Împăratul Maximin Tracul a luat măsuri pentru a opri atacurile Dacilor liberi aliați cu Sarmații Iazigi; după ce i-a învins și-a luat titlurile de "Dacicus Maximus" și "Sarmaticus Maximus". În anul 238 Carpii au pătruns în Câmpia Română, de unde au atacat Transilvania, în timp ce o altă armată - aliată cu Goții - a pătruns în Dobrogea / Moesia; războiul s-a încheiat când au primit promisiunea de subsidii bănești. În anul 242 Goții și Carpii au pătruns din nou în Imperiul Roman, în Moesia și Tracia. În perioada 245-247 a fost o invazie Goto-Carpă neoprită de Romani, chiar cu intervenția personală a Împăratului Filip Arabul. În anul 248 Goții conduși de Argaithus și Gunthericus, aliați cu Carpii și Taifalii, au fost învinși în Dobrogea de viitorul Împărat al Romanilor, generalul Caius Decius (atunci a fost distrusă cetatea Histria). În anul 249 alianța dintre Goți, Carpi, Vandali, Bastarni și Taifali a atacat simultan provinciile Dacia și Moesia; după cucerirea capitalei Romane a Daciei a atacat Panonia iar cealaltă armată a invadat Macedonia: Împăratul Decius a fost ucis într-o luptă lângă Dunăre. În anul 253 Goții și Carpii au atacat Moesia din cauza opririi subvențiilor negociate cu noul Împărat Trebonianus Gallus. În 257-258 Goții și Carpii au atacat Sudul Dunării pe uscat și pe Mare, Goții ajungând până pe coasta Anatoliană (iar în anul 269 Goții au ajuns până la Cipru). În perioada 263-267 alianța Goto-Carpă a atacat din nou Sudul Dunării atât pe uscat, cât și pe Mare, invadând Moesia în ambele părți (Inferioară și Superioară). În anul 271, Împăratul Aurelian al Romanilor a decis abandonarea provinciei Nord-Dunărene și a ordonat evacuarea Romanilor la S Dunării: Romanii aveau mari probleme în răsărit, din cauza Palmyrei cârmuite de Regina Zenobia și de fiul său - urmași ai dinaștilor fostului Regat Emesa din vecinătate - după înfrângerea cărora din anul 273 Aurelian fiind cunoscut ca "Orientis Restitutor" = "Restauratorul Estului"; nu i s-a reproșat Împăratului Aurelian mutarea Daciei din stânga în dreapta Dunării, căci Dacia de pe stânga Dunării a fost doar părăsită iar nu pierdută datorită vreunui război (însă Imperiul - care a mai dăinuit peste un mileniu pe dreapta Dunării - nu a mai putut-o recupera, căci s-a umplut de cei întorși din N, anume de liberii Daco-Geți, respectiv Goți). În anul 1936, Popa Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - în volumul 9 din "Izvoarele istoriei Românilor" a scris: "Că Romanii nu s-au gândit să părăsească pentru totdeauna Dacia rezultă, între altele, și din preocupările împăraților următori de a se interesa de fosta provincie de peste Dunăre; n-am avea decât să citim pe împăratul Constantin care a zidit cetatea din fața Turtucaiei - pe țărmul stâng al Dunării - și a Sucidavei din fața cetății Oescus".

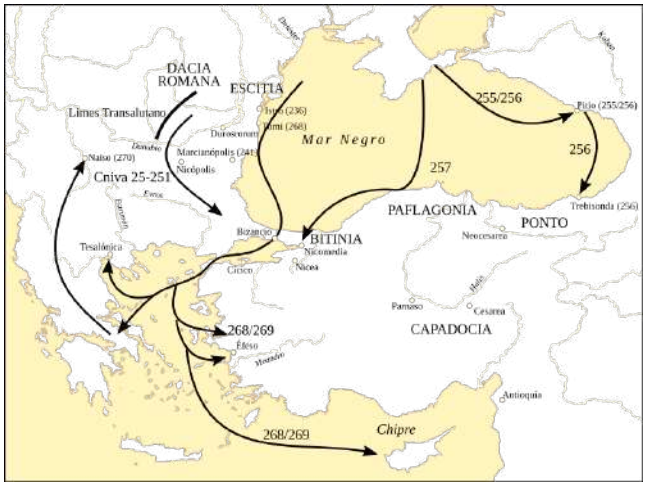

Raidurile Gote şi apariția Imperiului Aramaic al Palmyrei

În perioada Romană la N Dunării inferioare (adică în secolele II-III) nu se știe să fi fost împerecheri între muierile Romane și bărbații Daci, ci este doar ipoteza apariției Românilor din împerecherile muierilor Dace cu militarii Romani, ce nu e însă confirmată de multe argumente, printre care nici de prezența consistentă Gherga în România: tipul genetic Gherga - de genul Hiperboreu / extrem Nordic, din grupul bărbaților "N" - se regăsește minuscul la Roma / capitala Italiei (fosta capitală Imperială) dar se regăsește semnificativ de exemplu la Helsinki / capitala Finlandei ori la Moscova / capitala Federației Ruse (foste zone Sarmate); filiația parentală Gherga - mai ales cea paternă - n-a avut legături Sud Europene, cât Nord Europene, la fel ca Geto-Dacii / Anticii autohtoni ai României (Geto-Daci cunoscuți în Vechea Lume pentru legăturile Hiperboree, care la Pont trăiau inclusiv în Sciția "Mică" = Dobrogea, care și-au avut capitala SarmiseGetusa spre Sarmați, etc). Ipoteza

Romanizării Daciei și existența Românilor Gherga în așa context sunt incompatibile: inclusiv în Epoca Modernă existența Gherga e reală - palpabilă / concretă - cu rădăcinile dovedite dinaintea Imperiului Roman, pe când ipoteza e doar o idee, ce în plus contrazice și genetica (analiza genetică Gherga - ca și probabil a multor Români - nu confirmă paternitatea Romană; o ipoteză - prezentată și aici, în lucrarea "Originea Gherga" - ar fi că analizele genetice ale Românilor, prin comparare cu cele din Roma Antică, majoritar ar reda altceva decât sorgintea Romană). De altfel, după ce Romanii s-au retras din Dacia Nord-Dunăreană în secolul III, Geto-Dacii au reușit să se impună la Sud de Dunăre din secolul IV la cârma bizantină - a Romanității răsăritene, începând cu primul Împărat, Dacul Constantin "cel Mare" - iar din secolul V au preluat și cârmuirea Romanității apusene, cunoscuți ca Goți (la începutul Medieval, Geto-Dacii din spațiul Românesc s-au extins în cam toată Europa, reușind să cârmuiască în total mai mult decât Anticii Romani).

În pofida studiilor despre continuitatea multimilenară a Românilor - ai căror strămoși principali au fost Geții, Dacii și alți Barbari, indigeni în spațiul Românesc - în Epoca Modernă încă e propaganda dogmatică oficială a descendenței Românilor preponderent din Romanii care au evacuat Dacia Nord-Dunăreană în perioada 271-275: dacă aceia s-au retras în Balcani la sfârșitul Antic, atunci cum de urmașii lor - absenți dintre Slavii Sudici, ca Bulgari, Sârbi, ș.a. ori dintre Eleni - totuși ar mai fi prin România? (Deci: Românii sunt pe partea stângă a Dunării inferioare, chiar dacă strămoșii au plecat în Antichitate pe partea dreaptă a Dunării inferioare; în plus, proporția anunțată de propaganda formală = oficială e tot așa de gogonată ca însăși enunțul său anti-logic, anume că din Romani ar fi rezultat etnicii Români în cvasi-totalitate). Romanii care pe durata existenței Daciei Traiane au trecut Dunărea din S în N au provenit din toate părțile Imperiului Roman: au fost de pe țărmurile Atlantice, au fost Europeni Sudici, Asiatici Vestici și Africani Nordici; primii care au traversat Fluviul au fost militarii Romanilor - pentru ucidere și jefuire - iar apoi printre cei care au menținut provincia, pe lângă militari, au fost exploatatorii Romani, sosiți din restul Imperiului Roman (o parte din aceia nici măcar nu au fost cetățeni Romani). Este înfiorătoare mândria de a fi urmașii Anticilor ucigași, jefuitori și exploatatori, azi unii Români pretinzându-se descendenții acelor Romani - Africani, Asiatici sau Europeni - respingând legăturile tocmai cu autohtonii Barbari, fie aceia Geți sau Daci; există și acum destui Români care efectiv urăsc alți Români, motivul fiind: din cauză că-s Români! În anul 1928, academicianul Emmanuel de Martonne a zis: "Nu pot înțelege la Români mania lor de a se lăuda ca urmași ai coloniștilor Romani, știind foarte bine că în Dacia nu au venit Romani și nici măcar Italici, ci legiuni de mercenari recrutați din provinciile Estice ale Imperiului; chiar și administrația introdusă de cuceritori avea aceeași obârșie. Priviți chipurile țăranilor Români și veți recunoaște figurile Dacilor sculptați pe Columna de la Roma. Voi Românii sunteți Daci, pe aceștia ar trebui Românii să-i cunoască mai bine și să se laude cu ei, pentru că acest popor a avut o cultură spirituală și morală înaltă". Urmași direcți - ca prunci, nepoți, ș.a. - au avut desigur autohtonii, care nu așteptau alogeni pentru a-i avea, așa că manifestările ulterioare pentru ce a fost în Antichitate seamănă cu ode aduse violatorilor; așa cum Germanii din Germania - Deutsche din Deutschland - nu s-au străduit și nici nu se străduie după ascendența Romană, cei din ceea ce a fost Dacia s-ar putea rezuma ca urmași ai Dacilor iar dacă vor mai mult, atunci strădania ar fi ca descendenți ai Geților iar apoi ai Goților.

În Vechea Lume, din secolul III și-au făcut apariția Goții: autorii de la sfârșitul Antichității și de la începutul Evului Mediu - contemporani cu ultimii Geți / Gheți și respectiv contemporani cu primii Goți - nu au consemnat conflicte între Gheții și Goții care co-existau pe aceleași teritorii, ba cei mai semnificativi autori de atunci chiar au pus fireasca egalitate între Gheți și Goți (cu timpul, denumirea Ghetă dispărând, rămânând denumirea Gotă); nici arheologic în Europa nu au fost găsite urme ale vreunor lupte dintre Goți și Geți (căci erau aceiași oameni). Se poate remarca la cei mai importanți Împărați ai Imperiului Roman că au realizat ample proiecte sculpturale de evidențiere a Geto-Dacilor (alți Antici nefiind tratați la asemenea dimensiuni):

- Împăratul Traian, în vremea căruia (secolul II) Imperiul Roman și-a atins apogeul, a ridicat în capitala Imperială Roma monumentala Columnă - la baza căruia i-a fost depusă urna funerară - învelită în frescele prezentând Geto-Dacii pe care i-a înfruntat și a mai avut Arcul de Triumf în Forul său din Roma, împodobit cu statui de Daci / monument Antic demolat după moartea lui
- Împăratul Galeriu ("Ga-ler" zis și Ler-Împărat) care la vremea sa - în secolul IV - a legalizat în premieră internațională creștinismul, a ridicat Arcul de Triumf din Salonic / Macedonia înfățișând Geto-Dacii cu care a înfăptuit cele mai mari victorii ale sale
- Împăratul Constantin "cel Mare", care în secolul IV a mutat oficial capitala Imperială de la Roma în Tracia - în actualul Istanbul / cel mai mare oraș al Europei - a lăsat acolo (în fosta capitală, lângă Colosseum) Arcul său de Triumf, decorat intenționat numai cu statui de nobili Geto-Daci

Istoricul Aurel Mureșianu 1889-1950 - din familia celui care a fost Andrei Mureșianu 1816-1863, autorul poemului "Deșteaptă-te Române!" ce a devenit din anul 1990 Imnul Românilor - în studiul din 1933-1934 publicat în Brașov despre "Iluzia Dacică" (lucrare de exemplu apreciată de arheologul Ioan Andrieșescu 1888-1944, membru corespondent al Academiei Române, ca "revoluționară") a scris: "Una dintre cele mai grele şi încurcate probleme, care au frământat vreodată creierii învăţaţilor şi care a făcut să asude şi pe istoricii Români a fost - şi este şi astăzi - problema originei şi a naţionalităţii popoarelor care au locuit la începutul Erei creştine ţinuturile dintre Balcani, Marea Adriatică, Marea Neagră şi Carpaţii Nordici: Tracii, Geţii, Schiţii, Sarmaţii şi Dacii. Ţările de la Dunărea de Jos au format 'bulevardul Europei' nu numai în vremurile năvălirilor Huno-Tătaro-Turceşti, ci şi în vremurile mai vechi şi chiar cu secole înaintea Erei noastre. Arheologia a constatat o pătrundere Iraniano-Aziatică în ţările noastre încă de prin secolul VII î.C. În secolul următor trecu Dunărea, venind de la Bosfor, însoţit de o armată şi flotă uriaşe, compusă din nenumărate popoare, şi marele împărat al Perşilor Dariu I. Secolele următoare ne-au lăsat şi urme scrise despre năvălirile şi trecerile popoarelor, mai ales a celor din Nord-Estul Europei, prin aceste regiuni. Herodot s-a referit chiar şi la 'poporul nou' al Ghelonilor, rezultat din amestecul coloniştilor Greci de pe ţărmul Nordic al Mării Negre cu 'Schiţii' de acolo ('Istoria' 4:108). Schiţii, avangarda Mongolilor, şi mai târziu Sarmaţii, au pătruns până în Ardeal, trăgând şi împingând şi alte popoare cu ei. Primele informaţii scrise despre numele şi obiceiurile acelor popoare le avem de la învăţatul patrician Grec din Halicarnas, Herodot, care precum se ştie a trăit în secolul V î.C. Deşi a călătorit foarte mult, Herodot n-a ajuns până în ţinuturile noastre şi tot ce-a scris despre ele a scris, precum a mărturisit el singur, după 'spusele' şi după 'poveştile' mai ales ale Grecilor locuitori în 'emporiile' de miazănoapte ale Mării Negre între cari unul dintre cele mai mari şi puternice era şi oraşul Olbia de la gura Niprului. Cât de vagi cunoştinţe etnice avea Herodot despre popoarele 'Barbare' ne dovedeşte şi faptul că el nu putuse defini nici măcar naţionalitatea Pelasgilor, afirmând numai că au vorbit o limbă 'Barbară' ('Istoria' 1:57). Ce preciziune putem noi atribui informaţiilor sale asupra popoarelor de la Nordul Dunării şi Mării Negre, când el însuşi susţinea că le ştia 'din spusele' şi din 'poveştile' Grecilor din apropierea acelor ţinuturi, reproducându-le chiar în mai multe variante?! Imensul teritor de la gurile Dunării şi Carpaţii Ostici, de-a lungul ţărmului Nordic al Mării Negre până la Don, Herodot l-a numit 'Schitia', iar pe locuitorii lui 'Schiţi', numire pe care Grecii o dădeau şi ţinuturilor Mongolice de la răsărit de Lacul Aral din vecinătatea Nord-Vestică a Chinei de astăzi, fără să ne spună precis că printre ei trăiau şi alte neamuri. O legendă asupra originei 'Schiţilor' comunicată de Herodot, şi în care acesta le-a atribuit 'porecla regească' ('Istoria' 4:5), a făcut pe învăţaţi să nu caute originea numelui Schit în cuvântul 'Chitai' cu care erau numiţi în vechime Chino-Mongolii sau în cuvântul 'Sari-Chitai', străveche numire a unui trib 'Tătar' din Nordul Chinei. Numele 'Targhitaos', pe care legenda lui Herodot a dat-o 'primului' Schit, se poate identifica foarte bine cu numele şirului de munţi vecin cu Altai ce este şi astăzi 'Tarbagatai'. Pe acolo se vede că era trecerea principală a Schito-Huno-Mongolilor spre Europa, veniţi de la răsărit şi din pustiul 'Gobi' al cărui nume se aude

şi astăzi la poporul Maghiar, căci dacă Ungurul vrea să numească pe Săcui, cum am zice noi, 'primitiv' sau 'mitocan' atunci îi zice 'Qobe'. De altfel şi rădăcina cuvântului Ciangău trebue căutată în Mongolicul 'Ciangat', cunoscut şi astăzi în topografia Chinei. Se ştie de altfel că Hunii înainte de a invada Europa au năvălit asupra Chnejilor, purtând lupte îndelungate cu aceia. Tătarii şi Mongolii îi numeau 'Unn-Oiguri', de unde şi numele lor de 'Hunoguri' de la scriitorii bizantini şi Unguri pe care noi l-am dat triburilor Finico-Ugro-Turceşti ale Maghiarilor venite mai târziu şi amestecate cu rămăşiţele 'Ungurilor' lui Atila. Atât unii arheologi streini cât mai ales cei Maghiari exagerează influenţa Schitică asupra artei preistorice a ţărilor noastre. Şi poate că ea va fi atribuită altor popoare cu care Schiţii se vor fi amestecat intrând în Europa. Cu toate acestea nici Vasile Pârvan nu a părăsit teoria originei Iraniene a Schiţilor, bazată pe 'povestea' lui Herodot care a dedus originea Schiţilor din personajul mitic Targitaus 'fiul lui Zeus şi a fiicei Niprului'. Herodot a mai auzit că în Nord-Estul Europei locuiau şi 'Tissa-Geţi', cari trăiau din vânat, iar la Nord-Est de Marea Caspică 'Massa-Geţi', popor mare şi viteaz, care purta multe podoabe de aur şi 'despre cari spun unii că ar fi şi ei Schiţi'. Dion Cassiu, marele istoric Greco-Roman, care a trăit în primul secol al stăpânirii Romane în Dacia, deşi a extins numele Dacilor de multe ori şi asupra Geţilor, totuşi a scris, vorbind de războaiele lui Decebal, că 'îi numeşte Daci, precum îi numesc Romanii şi precum se numesc ei înşişi, cu toate că unii Greci le zic Geţi; eu ştiu - a continuat Cassiu - că Geţii sunt cei ce locuesc dincolo de Haemus / Balcani la Dunăre' (Cassiu Dio 67:85). O adevărată zăpăceală a produs însă între învăţaţi faptul că Geţii, cari începuseră a se 'Traciza' încă pe timpul lui Herodot, au fost arătaţi de Strabon ca 'vorbind aceeaşi limbă cu Tracii'. Aceasta ar însemna că şi Dacii au fost neaoşi Traci. Regretatul Vasile Pârvan - cu toate că admitea şi el teoria unităţii naţionale Geto-Dacice - s-a ridicat hotărât împotriva 'confundării Tracilor Sudici cu Daco-Geţii Danubiani, desigur rude, dar nu acelaş popor' afirmând (în 'Getica') că Geţii erau un popor de 'mentalitate Nordică'. Numirea caracteristică a oraşelor si cetăţilor în Dacia era 'dava' iar această terminaţiune o aflăm nu numai în Dacia Traiană, ci împrăştiată pe tot cuprinsul teritoriului locuit de Daco-Celto-Germano-Sarmaţi, de la Dunăre şi până în Munţii Sileziei, spre răsărit până la Vistula şi Bug. Regretatul Vasile Pârvan constata şi el prezenţa numelor Dace pe imensul teritor dintre Dunăre şi Vistula, atribuind acel fenomen unei puternice expansiuni şi penetraţiuni 'Getice' spre Nordul Europei. 'Dacii - scria el - nu au fost la Vistula o excepţie, ci ei erau foarte număroşi şi în legătură unii cu alţii'. Istoricul Tacit, care a cunoscut foarte bine şi de aproape ţările din Nordul Europei, şi care a fost contimporan cu împăratul Traian, în scrierea sa despre Germani spunea că 'Germania are la răsărit de vecini pe Sarmaţi şi pe Daci', şi că 'sunt despărţiţi unii de alţii prin frica reciprocă' ('De moribus Germanorum' 1:1). Altădată ('Historia' 3:46), vorbind de ofensiva Barbară împotriva provinciilor Romane de la Dunăre, a pus alături de Daci şi pe Germani. Tacit mai spunea că Germanii răsăriteni purtau numele de 'Suevi' (a nu se confunda cu Svedezii de azi din Peninsula Scandinavă). Tot de la el aflăm că acei Germani de răsărit erau amestecaţi cu Celţi, cu Veneţi şi cu Sarmaţi ('Germania' 2:46). Cele mai puternice triburi Germanice vecine cu Dacii erau Marcomanii şi Quazii, cari în secolele viitoare au dat mult de lucru legiunilor Romane şi cari au contribuit în primul rând la prăbuşirea stăpânirii Romane în Dacia. Chiar şi Iuliu Caesar, contimporanul lui Burebista, descriind pădurile 'Hercynice' din partea de miazăzi a Germaniei spunea că la răsărit ele se întindeau 'până la hotarele Dacilor' ('De bello Gallico' 6:25), atingând teritoriile mai multor ginţi ('multarumque gentium fines adingit'). Germania propriu-zisă se extindea pe atunci la răsărit numai până în regiunile fluviului Elba. Marele teritor al Daciei era ocupat de mai multe neamuri, desfiinţate şi înghiţite mai târziu în cea mai mare parte de Sarmaţi. Politica Germanilor, Suevilor, Dacilor şi Sarmaţilor era îndreptată în aceeaşi direcţiune: nimicirea stăpânirii Romane la Dunăre. Ne spune chiar Dion Cassiu 57:7 că împăratul Domiţian cerând dela Quazi şi dela Marcomani ajutor împotriva Dacilor fu refuzat. Ştim de la Tacit că încă împăratul Tiberiu aşezase, desigur că cu învoirea Dacilor, cetele de Marcomani şi de Goţi, refugiate pe teritoriul Roman în urma unui război civil German 'dincolo de Dunăre între râurile Mureş şi Criş, dându-le şi un rege, Vannius, din neamul Quazilor'. Strabon vorbind despre decăderea militară a Geţilor şi Dacilor - el scria cam pe timpul împăratului August - spunea că odinioară dispuneau de o oştire de 200000 de oameni, dar acea oştire a scăzut la 40000 şi erau pe cale de a se închina Romanilor 'dar nu s-au supus încă cu totul, pentru că sperau în ajutorul Germanilor'. De fapt Dacii au fost ajutaţi în luptele lor şi de poporul Germanic al Suevilor. Despre Suevi ştim de la Tacit că se deosebeau de ceilalţi Germani prin faptul că-şi legau părul în 'moţ' deasupra tâmplei, aşa precum au fost înfăţişaţi unii prisonieri Barbari pe baso-reliefurile monumentului de la Adam-Clissi, din Dobrogea. În regiunile Nordice ale Poloniei, nu departe de locurile în cari întâlnim 'davele' Dace ale lui Ptolomeu, s-au mai păstrat încă rămăşiţe vii ale unei limbi arhaice Europene vorbite aici pe timpul Dacilor: limba Litvană. Un dialect al acestei limbi s-a vorbit şi în Prusia actuală (unde găsim şi urmele unei 'dave', anume oraşul Span-dau), dispărut însă în secolul XVII. Petriceicu Haşdeu căutând originea cuvântului Românesc 'doină' a aflat că în Europa acest cuvânt nu se mai găseşte decât în limba Litvană şi chiar în acelaş înţeles de cântec naţional: 'daina'. Nepresupunând existenţa Dacilor pe aici, Petriceicu Haşdeu a atribuit această frapantă asemănare originei comune a celor 2 limbi din trunchiul Ario-European ('Din istoria limbei Române'). Limba Litvană are însă şi foarte multe particularităţi Gotice (Goţii le-au fost vecini). Făcându-se analiza puţinelor cuvinte Dace care s-au păstrat în scrierile celor vechi, s-au constatat asemănări surprinzătoare ale limbilor Gotică şi Litvană. Ca curiozitate amintim aici că terminaţiunea numelui primului mare rege al ţinuturilor din Nordul Dunării, Dromi-haites, învingătorul şi cuscrul lui Lisimach, vestitul general al lui Alexandru cel Mare şi rege al Traciei, o găsim şi la numele poetului Litvan din secolul XVIII, Duonel-aitis. De origine Litvană a fost şi vestita dinastie a Iagelonilor, al cărei strămoş s-a chiemat Iogaila (compară numele Românesti: Mănăilă, Bădilă), care a avut atâtea legături şi cu Moldova. Între cuvintele Româneşti a căror origine e şi astăzi 'obscură' este şi cuvântul 'jupan', care nu se găseşte decât în limba noastră şi la Slavii de Sud, cari au convieţuit cu Românii. Toate rezultatele cercetărilor asupra marei probleme 'Dace' ne duc la concluzia că Dacia dinainte de Romani n-a fost un stat naţional unitar creat numai de un singur popor; că în hotarele sale influenţa

popoarelor de la Nord s-a ciocnit şi a rivalizat cu influenţa popoarelor de la Sud; că în vremea puterii sale politice a format o confederaţiune Daco-Germano-Sarmato-Getică şi că la întemeierea primului mare stat Dacic războinicele triburi Nordice ale lui Burevista au jucat acelaş rol pe care Francii Germani l-au îndeplinit câteva secole mai târziu în Franţa şi Varegii în Rusia".

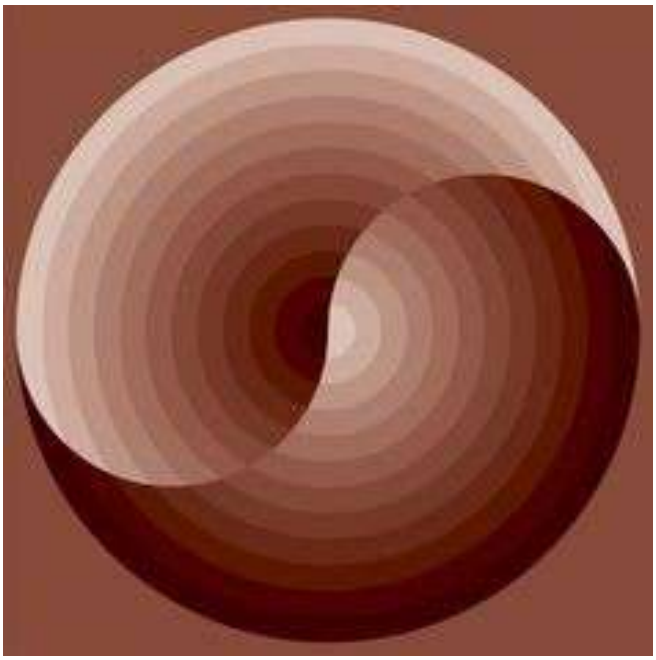

"Am văzut în ce larg înţeles întrebuinţa chiar Herodot cuvântul Schit / Scyth. Aceasta am constatat-o nu numai noi, ci şi chiar unul din scritorii Antichităţii. Cel mai critic dintre geografii vechi, Strabon, a spus-o lămurit că 'vechii scriitori Elini numeau Schiţi sau Celto-Schiţi pe toţi septentrionalii'. Şi Pliniu cel Bătrân constatase ('Istoria naturală' 4:25) că 'numele Schiţilor trecuse până şi asupra Sarmaţilor şi Germanilor'. ('Scytharum nomen usquequaque transit in Sarmatas atque Germanos'). Şi oare nu tot acelaşi a fost cazul şi cu celelalte nume generale ale popoarelor Nordice mai puţin cunoscute Elinilor şi Romanilor? Nu au fost mai târziu Sarmaţii, un amestec de Iranieni şi Turanici, cari înaintând până în Carpaţi şi până la hotarele Germanilor, au luat locul Schiţilor, făcând să dispară subt numele lor toate celelalte popoare ale Europei Nord-Estice? Dar nu numai Grecii şi Romanii ci şi Perşii întrebuinţau o singură numire pentru toate popoarele Nordice, aceea de 'Sachi'. Era un obiceiu pe care-l găsim până şi în timpurile mai noui la Turci, cari numeau 'Franci' pe toţi Europenii fără deosebire. O altă cauză a lipsei de preciziune a autorilor vechi la numirea popoarelor a fost şi faptul că, în acele timpuri, cele mai multe din popoarele 'Barbare' se găseau în continuă migraţiune şi se împărţeau uneori în foarte multe triburi cu diferite numiri, lipsindu-le un nume general unitar. Acesta a fost cazul chiar şi cu Germanii, cari nu aveau încă pe atunci un nume unitar, ci se numeau după nenumăratele lor triburi. Cei ce le-au dat numele general de Germani au fost Romanii. Ei nu s-au numit pe sine niciodată astfel, iar numele lor de Deutsch-i nu s-a răspândit şi generalizat decât mai târziu. Şi de fapt găsim în scrierile celor vechi zeci şi sute de numiri ale triburilor, cari formau grupurile de popoare mai cunoscute, precum erau aşa-numiţii Illiri, Traci, Pannoni, Celţi, Germani, etc. Appian spunea chiar că Celţii s-ar împărţi în 400 de 'popoare'; între acei 'Celţi' el socotea însă şi pe Germani. Strabon, Pliniu, Ptolemeu au dat câteva numiri de astfel de triburi şi pentru popoarele din Nordul Dunării şi împrejurimile Carpaţilor, fără însă să le împartă în grupuri precise şi lămurite. Un lucru însă bate de la început la ochi. Scriitorii vechi nu au vorbit nimic despre o împărţeală pe triburi a faimoşilor 'Geţi', ceea ce ar fi fost foarte firesc pentru un neam număros, precum au fost şi sunt ei încă socotiţi de cea mai mare parte a învăţaţilor. Această împrejurare ne sileşte să ne punem întrebări: N-a fost şi numele 'Get' un nume colectiv şi general ca acela de Schit, Sarmat şi Celt? N-a fost tocmai faptul că subt numele de Geţi nu s-a înţeles întotdeauna un singur sau unul şi acelaşi popor, cauza marei confuzii şi divergenţe de păreri dintre învăţaţi asupra etnicului lor? N-a fost aceasta cauza acelei 'mari neînţelegeri a istoricilor' cu privire la Geţi şi la Daci, de care ne vorbeşte şi învăţatul humanist Bonfiniu în cartea primă a Decadelor sale? Cum se explică cazul, atât de frecvent, că diferiţi autori, vorbind de aceleaşi evenimente şi de acelaş popor, îl numesc când Schit, când Get, când Celt, când Trac, când Bastarn? În secolul V î.C. locuitorii de la Dunăre au fost numiți 'Geți' de Herodot; el i-a amintit între Dunăre şi Munţii Haemus / Balcani, deşi a mai vorbit şi despre 'Pustia Geţilor' de la Nistru şi despre 'Tissa-Geţii' din stepele Rusiei de astăzi. Despre Geţi nu mai aflăm aproape nimic până la expediţiile regilor Macedoniei împotriva popoarelor Dunărene, din secolul IV î.C. Grecul Appianos, povestind expediţia lui Alexandru cel Mare împotriva stăpânitorilor Nordului Dunării, a vorbit în termeni generali numai de 'Geţi'; Iustinus însă, scriind despre expediţia ceva mai târzie a lui Zopyrion, generalul lui Alexandru şi guvernatorul Traciei, întreprinsă împotriva aceloraşi duşmani, spunea că acela 'a făcut război Schiţilor'. Aceeaşi expediţie a fost pornită la Curtius Rufus ('De rebus gestis Alexandri Magni' 10:1) 'împotriva Geţilor'. La începutul secolului III î.C. a urmat campania regelui Traciei Lysimach împotriva curajosului rege al ţinuturilor de dincolo de Dunăre, Dromihaitis. Pe când unii dintre scriitori l-au făcut pe Dromihaitis şi cetele sale 'Geţi', cei mai mulţi l-au numit 'rege al Tracilor' iar pe supuşii săi 'Traci'. În prima jumătate a secolului II î.C., pe timpul ultimului rege al Macedoniei, Perseos, învins şi supus de Romani, popoarele de la Nordul Dunării s-au pus din nou în mişcare. De data asta însă, despre cel mai puternic popor de la Dunărea de Jos, nu auzim vorbindu-se de Schiţi sau de Geţi, ci de Bastarni. Deja tatăl lui Perseu, regele Filip V, ceruse ajutorul lor armat împotriva Romanilor. Solii lui Filip s-au întors de la ei cu 'tineri nobili şi de viţă regească, dintre cari unul proiectează chiar o căsătorie între sora lui şi fiul lui Filip' (Titus Livius, 'Istoria' 40:5). Ei au trimis mai târziu lui Perseu un ajutor de 10000 călăreţi şi 10000 pedestraşi. Dion Cassius i-a numit Schiţi iar Appianos a întrebuinţat pentru ei şi numele de Geţi şi numele de Bastarni. Vorbind mai târziu de luptele din regiunile Dunării ale împăratului August, Appian/os spunea lămurit că popoarele principale 'locuitoare dincolo de Dunăre', împotriva cărora se făceau pregătirile de război, erau 'Dacii şi Bastarnii'. Fapt este că, în măsură ce se lămurea situaţia politică şi etnografică a ţinuturilor de la Nordul Dunării, numele colective de Schiţi, de Geţi şi de Sarmaţi începeau să dispară, cedând locul altor nume speciale mai restrânse, ca acelea de Daci, Anarţi, Bastarni, Bessi, Buri, Carpi,

Costobochi, Veneţi, Galaţi, Iasigi, Scordişci, Taurişci, Boi, etc., triburi şi popoare de origine diversă, în continuu proces de amestec şi de fuziune. Ovidiu, exilat de împăratul August la Tomi, veche colonie Milezianã, nu a mai găsit 'Geţi' decât în acel oraş şi împrejurimile sale, ţinuturile dinspre gurile Dunării fiind 'ale Bastarnilor şi Sauromaţilor" ('Tristia' 2:198). Chiar la Ovidiu găsim exemple clasice ale felului larg de întrebuinţare, peste marginile naturale, ca în mitologie, al numelor mai frecvente de popoare. Pentru el oraşul în care l-a dus osânda zace când 'pe pământ Sarmatic', când pe 'ţărm Getic', când în 'regiune Schitică'. Într-o scrisoare se plângea că 's-a săturat de traiul între gheţuri şi săgeţile Schitice'. Altădată el spunea că se găseşte între Sarmaţi: 'Nici Roma nu trebue să mă mai treacă între poeţii săi, căci eu voiu fi genial şi între Sarmaţi' ('Tristia' 5:1). Ovid vorbea des de 'Geţi': 'Aici sunt un Barbar pentru că nu mă înţelege nimeni şi proştii de Geţi râd de vorbele mele Latine'. Vasile Pârvan a enunțat: 'pietrile scrise ale Sciției Mici (Dobrogea) vorbesc numai de 'Bessi aşezaţi' iar nu şi de Geţi aşezaţi în satele de aici. Care să fie pricina?' Acei Bessi erau fără îndoială Geţii 'Traci' ai lui Herodot, despre cari izvoarele de mai târziu spuneau că locuiau răspândiţi şi amestecaţi cu Celţii, cu Bastarnii şi cu Sarmaţii şi cari nu trebue confundaţi cu Geţii locuitori pe amândouă laturile Dunării şi cu 'Geţii' Daci din Carpaţi sau cu Geţii adevăraţi de origine Schito-Aziatică cu centrul în Crimeea de astăzi".

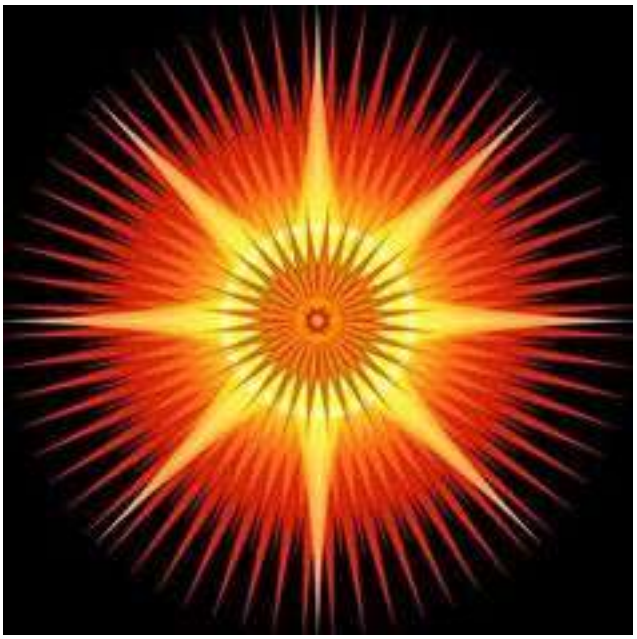

"Toate datele istorice converg întru a dovedi că numele Get - şi precum vom vedea chiar şi acela de Dac - a fost aplicat la cele mai multe din popoarele aborigene din ţinuturile Carpato-Danubiene, care au stat mai mult sau mai puţin subt stăpânirea directă a Schiţilor Aziatici. Dar ce e mai interesant şi surprinzător este că aceste popoare, după un obiceiu relevat de Iordanes şi căruia i s-a dat până acum foarte puţină importanţă, se întreceau chiar de a-şi împrumuta numele cuceritorilor sau stăpânitorilor lor mai puternici, fără a-şi pierde însă şi limba şi naţionalitatea lor de mai nainte. 'Nu e nimenea - scria Iordanes - care să nu observe că în cele mai multe cazuri popoarele îşi schimbă numele după obiceiu' (sau după modă cum am zice noi astăzi). Aşa de pildă, Sarmaţii l-au luat pe al Germanilor iar Hunii în cele mai multe cazuri pe acela al Goților. Nu ne vorbesc şi Strabon şi alţi scriitori despre astfel de schimbări de nume la popoarele Antichităţii? Seduşi de numele lor oriental Aziatic, atât scriitorii vechi cât şi istoricii Evului Mediu au atribuit nu numai Geţilor în general, dar chiar şi Dacilor o origine curat Schitică. Strabon a comunicat că unii îi aduceau în legătură cu Massageţii din regiunile Mării Caspice şi cu Dahii sau Daii, vecinii lor, cunoscuţi încă din luptele lor cu celebrul cuceritor Persian Cyrus. De această părere a fost şi Bonfiniu şi alţi scriitori umanişti şi istorici până când o nouă şcoală istorică începu să încline spre părerea lui Orosius şi Iornande / Iordanes, cari făceau din ei 'Goţi' veritabili. Nu puţine surprize ne-au adus însă în ultimul timp rezultatele cercetărilor arheologice, care au constatat în ţările noastre o puternică pătrundere Schitică încă din Epoca Fierului. A fost năvala asupra Europei a popoarelor Aziei Centrale a faimoşilor Schiţi, în numele cărora s-a rezumat aşa zicând întreaga istorie a Europei Nord-Estice în decurs de aproape un mileniu. Acei năvălitori compuşi din mai multe rasse Aziatice au pătruns până în mijlocul Europei, ocupând şi Ardealul şi ţinuturile sale învecinate. Un grup al acelora a apărut pe timpul lui Herodot subt numele de Agathyrsi, şi istoricii, bazaţi pe informaţia lui Herodot, care i-a făcut locuitori ai regiunilor râului 'Maris', i-au aşezat cu drept în Ardeal. Pe baza tot a unor ştiri din Herodot, putem face însă şi legătura directă dintre acei Agatirşi şi Massa-Geţii, sau mai bine zis Geţii 'Mari' din Orient. Herodot istorisea că un rege al Schiţilor de pe la anul 500 î.C. cu numele Aria-phites, care fusese căsătorit cu o Greacă din cetatea Histria, a fost omorât de 'regele Agathyrsilor Sparga-phites' ('Istoria' 1:211); tot Herodot spunea, în alt capitol, că fiul reginei Massageţilor, Thomiris, omorât de împăratul Perşilor Cyrus în 530 î.C. se chema Sparga-pises. Iornandes / Iordanes, a cărui istorie în parte nu este decât o compilaţie din 'Getica', din nenorocire pierdută, a lui Dio Chrysostomos, ne-a păstrat şi legenda ce deducea originea oraşului Tomi, locul de exil al lui Ovidiu, de la însăşi regina Massageţilor, Tomyris, care după ce s-a răzbunat crunt asupra lui Cyrus, omorâtorul fiului ei, zdrobindu-l în război şi omorându-l şi pe el, şi după ce a luat o pradă uriaşă de la duşman 'a pornit spre acea parte a Moesiei, care acum se numeşte Schitia-Mică (Dobrogea) şi a întemeiat pe ţărmul Moesic al Pontului (Mării Negre) oraşul Thomes, numit după numele ei' (Iornandes / Iordanes). Şi Ovidiu pare să fi avut cunoştinţă de legătura de rudenie dintre Geţi şi Massa-Geţi, căci într-un moment de licenţă poetică şi în nişte celebre versuri el a cântat pe comandantul Roman Flaccus 'subt a cărui conducere malurile sălbatice ale Dunării au fost sigure, care a silit la pace şi credinţă pe Massageţi, şi care cu sabia a îngrozit pe Geţii încrezători în arcurile lor' ('Ex Ponto' 4:19). Comentatorii mai noi ai lui Ovid neputându-şi explica prezenţa Massageţilor la Dunăre au crezut că au de a face cu o veche greşală de copist şi au schimbat cuvintele 'Massas Getes' din ediţiile vechi cu cuvintele 'Mysas gentes', adecă 'popoarele Moesice'. Este deci clar că originea numelui Get trebue căutată în Orient iar această constatare este confirmată şi prin rezultatele cercetărilor arheologice. Despre Massageți autorii vechi ne dau date foarte vagi. Chiar şi Strabon le numeşte pe cele mai multe 'fabule'. Ammianus Marcellinus 31:2 i-a identificat cu Alanii de mai târziu. Alanii sunt consideraţi însă de unii autori identici cu Albanii, locuitori între Munţii Caucaz şi Fluviul Physon sau Araxes (astăzi Aras în Armenia) care

despărţea Azia de Europa. Această apă purta la Grecii vechi, după mărturisirea lui Josephus Flavius (‘Antiquitates Iudaicae’ 1:2) şi numele Geta (‘Physon... qui Getha nuncupatur a Graecis’). Atât Massageţii cât şi Geţii locuiau cu predilecţiune pe lângă râuri, la ţărmul mării şi prin şesuri. Şi atât călărimea unora cât şi a altora era vestită, pe când Dacii cei adevăraţi locuiau în munţi şi erau pedeştri. Putem deci considera originea numelui lor de la Fluviul Getha (Physon-Araxes) ca foarte probabilă. Nu trebue să uităm nici faptul că şi pe malul Dunării, aproape de Turnu-Severin de astăzi, se găsea un orăşel cu numele Egetha, întemeiat probabil tot de ei. ‘Năvălitorii Sciţi - scria în Getica regretatul Vasile Pârvan - cari urmau spre Vest pe Cimmerieni, aduceau cu ei fierul, aduceau o civilizaţie specifică şi o artă adânc influenţată atât de Grecii din Nordul Mării Negre cât şi de Arienii şi Mongolii din Azia’. După el însă influenţa acelor Schiţi s-ar fi mărginit mai mult la categoriile superioare, contribuind numai la formarea ‘aristocraţiei’ Getice şi Dace; a dat prea puţină importanţă năvălirii de mai târziu în Dacia (începutul secolului I î.C.) a Sarmaţilor de origine mai mult Iraniană / Medică - deşi chiar Herodot spunea că se amestecaseră şi cu Schiţi - şi cari au transmis Dacilor nu numai îmbrăcămintea, ci chiar obiceiurile Medo-Persiane (că Sarmaţii au fost coloniști veniți din Media aşezaţi în regiunile Fluviului Tanais / Don a spus şi Diodor Sicilianul în cartea 2 a ‘Bibliotecii’ sale). Se ştie şi se învaţă şi în şcoale că nobilii Dacilor se numeau ‘tara-bostes’ şi se ştie că acest nume li se trăgea de la portul pălăriei, care era un drept numai al lor. ‘Tara’ este şi astăzi pălăria naţională a Perşilor. Dar Dacii şi Bastarnii aveau şi o armă, care nu se întâlnea la celelalte popoare Europene: săbiile încovoiate sau curbe. Atât arheologii străini cât şi Români sunt de părere că acele săbii erau o armă specific Dacă. Dar nu pomeneşte istoria de săbii curbe şi la Perşi cu prilejul războaielor împăratului Perşilor şi Medilor, Cyrus? Nu era şi cultul zeului luminei Mithra, atât de frecvent în Dacia, de origine Medo-Iraniană? Unele dintre cele mai importante inscripţii Romane din Dacia, păstrate până astăzi, numeau frumoasa provincie a Daciei şi provincie Sarmatică, ca de pildă cea dedicată lui Publius Furius Saturninus ‘guvernatorul provinciei Dacice Sarmatice’. Baza poporului Dacic, care a uimit cu vitejia sa pe Romani, trebue căutată într-adevăr într-o rassă străveche Europeană, răspândită prin Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Ucraina şi România de astăzi, şi pătrunsă încă din vremuri preistorice până în Peninsula Balcanică şi în fundul Aziei Mici, dar ideea despre ‘unitatea’ şi ‘omogenitatea’ ei pe teritoriul României Mari de astăzi şi credinţa în contribuţia ei aproape excluzivă la formarea poporului Românesc este una din cele mai mari iluzii istorice”.

“Teoria istorică privitoare la perioada pre-Romană a ţinuturilor locuite de Românii din Nordul Dunării se rezumă în următoarele: ‘Dacii popor de neam Thrac (din familia Indo-Europeană), înfiinţară înainte de miezul secolului I î.C, sub împăratul lor Burvista / Boerebistas o împărăție puternică, între Nistru şi Tisa, care-şi întinse curând stăpânirea şi peste Dunăre, în părţile Thrace şi Illyrice la hotarele Romane, cum şi spre apus până la poalele Alpilor, spre răsărit până la gura Niprului. Acea unire a neamurilor Thraco-Illyrice din Țările Dunărene făcea din Regatul lui Burvista un vrăjmaş primejdios al Romei. Contra vecinului ameninţător, Cesar proiectă o expediţie, care însă fu zădărnicită prin moartea lui. Urmaşul Octavian August, întinzând stăpânirea Romei până la Dunăre, trimise o oaste în Dacia spre a pedepsi pe nepaşnicul vecin care neliniştea noua cucerire: era prima oaste Romană ce călca atunci pământul Daciei’ (Dimitrie Onciul, ‘Din istoria României’). Supunând din nou unei analize critice toate izvoarele istorice vechi şi luând în considerare şi ultimele rezultate ale cercetărilor arheologice şi etnologice, ajungem la convingerea că cele înşirate mai sus nu mai sunt astăzi decât o frumoasă poveste. Mai întâi de toate a vorbi de o Dacie, ca stat politic şi naţional în înţelesul de astăzi, pe timpul lui Iuliu Caesar, este un anacronism. Înainte de pătrunderea noţiunilor politice şi juridice Romane în Nordul Europei, n-au existat aici state cu nume generice speciale şi cu hotare fixe; n-a existat o Dacie, precum n-a existat nici o Germanie. Amândouă aceste numiri au fost inventate şi întrebuinţate numai de Romani. Înainte de cucerirea Romană n-a existat decât tribul ‘Gheri-manilor’ (numire Celtă care cuprindea în sine cuvântul război = Francez ‘guerre’, Englez ‘war’) şi popoarele Dacice (‘Dacorum gentes’), răspândite pe imensul cuprins dintre ‘pădurile Herţinice’ şi Marea Neagră, subt care însă Romanii nu înţelegeau numai pe Dacii propriu-zişi, ci şi pe celelalte neamuri Germanice, Celte şi Sarmate cu care erau amestecaţi. ‘Dacia’ politică a fost o creaţiune pur Romană şi independentă de aşa-zisul popor al Dacilor, care după cucerirea Transilvaniei fu aproape cu totul expatriat, alungat peste munţi sau colonizat în provinciile din dreapta Dunării, fără îndoială pentru a împlini şi golurile pricinuite prin strămutarea în noua provincie cucerită a ‘nesfârşitei mulţimi de oameni din toată lumea Romană’. Înainte de împăratul Traian în zadar vom căuta deci pomenirea Țării Dacia la vreun istoric sau geograf al Antichităţii. Nu o cunoaşte nici Strabon, deşi a vorbit mult despre Daci şi despre Geţi. Nici chiar Pliniu cel Bătrân, care a trăit numai cu un sfert de veac înainte de Traian, nu ştia nimic despre existenţa unei ţări cu numele Dacia, deşi a făcut o scurtă descriere geografică a ţărilor din Nordul Dunării, înşirând între ‘popoarele Schitice’ (‘Scytharum gentes’) de acolo şi pe ‘Geţii numiţi de Romani Daci’ (‘Istoria naturală’ 4:25). Numai Florus a întrebuinţat odată (‘Epitome’ 3:4) cuvântul Dacia, vorbind despre apropierea de ‘pădurile Daciei’ a proconsulului Curio, învingătorul Dardanilor, în secolul I î.C. (‘Curio Dacia tenus venit sed tenebras saltuum expavit’). Florus a fost însă contimporanul lui Traian şi a întrebuinţat expresiile geografice ale timpului său. Tot aşa şi geograful Ptolemeu care a scris după întemeierea Daciei Romane. Nici scriitorii Elini de dinainte de Traian cari au pomenit de atâtea ori pe ‘Geţii’ din Nordul Dunării nu ştiau nimic despre existenţa unui stat care să poarte numele Geţia sau Dacia. Pentru toate ţinuturile de la răsărit şi miază-noapte ale Peninsulei

Balcanice ei nu aveau decât o singură numire generală, geografică iar nu politică, aceea de Tracia / Thrake. Această numire scriitorii vechi o dădeau însă şi ţinuturilor din Nordul Dunării. Ba în cele mai vechi timpuri Elinii numeau astfel tot Nordul şi Estul Europei până la 'Hyperboreii' de lângă Oceanul Nordic şi până la Munţii 'Rhiphei' = Uralii. Tracia era în mitologia Greacă numele unuia dintre cele 4 continente ale lumii de atunci şi împreună cu Asia, Lybia şi Europa erau toate 4 considerate ca fiice ale lui Okeanos, Europa cuprinzând numai partea de Vest a continentului nostru iar Tracia jumătatea sa de Est. De aceea numea şi Ştefan Bizantinul pe Schiţi 'popor Tracic'. Homer vorbea despre crivăţ ca venind din Tracia ('Iliada' 9:5) iar Virgil, imitând pe Elini, numea 'Thrace' pe Amazoanele din regiunea Fluviului Hypanis, Donul de astăzi ('Aeneida' 11:659). Am văzut şi pe Herodot punând pe 'Geţi' între Traci şi atribuind obiceiuri Trace şi Agathyrzilor, şi pe Trogus, Iustin, Diodor şi Polyainos numind 'rege al Tracilor' pe Dromihaites din Nordul Dunării. Cuvântul Trac a avut tot acelaşi sens vag şi nehotărât la Elini ca şi cuvintele Schit, Celt şi Get. Tracia politică de mai târziu, cu hotare definite între Macedonia, Munţii Haemus / Balcani şi Marea Egee a fost, ca şi Dacia de la Nord, tot o creaţiune a Romanilor. În categoria numelor generale şi colective - sau am putea zice chiar fictive - de popoare ale Antichităţii, trebue deci să aşezăm şi pe acela al 'Tracilor', procedând totodată şi la o fundamentală revizuire a întregei teorii linguistice şi etnografice formulată în jurul acestui enigmatic nume. Am văzut în cele expuse, şi există şi alte nenumărate dovezi, că numele Trac a fost întrebuinţat în primul rând în sens geografic. Având în vedere marele amestec de rase din regiunile care au format şi atunci 'bulevardul' Europei ar fi şi absurd a ne gândi la o unitate şi omogenitate etnică şi linguistică pe uriaşa fâşie de pământ care forma Tracia. Strecurarea lentă dar continuă de elemente etnice aparţinătoare raselor din Nordul şi Estul Europei a trebuit să aibă loc şi în vremurile preistorice, precum o constată de altfel din ce în ce mai lămurit şi arheologia. Toate rasele principale ale Europei de astăzi au fost mai mult sau mai puţin reprezentate şi în etnografia acestei 'Tracii' ce se întindea până în regiunile Boemiei de astăzi şi ale Vistulei. Un rol însemnat a jucat în regiunile ei, în vremea Romanilor, şi marea şi puternica rasă a Celţilor, care a lăsat atâtea urme şi pe plaiurile României de astăzi şi mai cu seamă ale Transilvaniei. Unul din cele mai temute triburi ale acelor Celţi, recunoscute ca atari aproape unanim de toţi scriitorii vechi, au fost Scordiscii, cari locuiau aproximativ pe teritoriul Serbiei. Iată însă ce spunea Annaeus Florus în 'Istoria' 3:3 despre aceia: 'Cei mai feroci dintre toţi Tracii au fost Scordiscii'. Dar subt numele de Traci în înţeles geografic întâlnim şi popoare Germanice. Au fost mai întâi de toate Burii, despre cari Dion Cassiu spunea că au fost 'aliaţi ai Dacilor' în timpul luptelor lor cu împăratul Traian ('Istoria Romană' 68:8). Tot un 'Trac' în înţeles geografic a fost şi împăratul Maximin, născut în 'Tracia' dintre Dunăre şi Balcani, din tată Got şi mamă Alană. Iornandes / Iordanes a reprodus din istoria lui Symmachos şi o anecdotă interesantă din viaţa acelui împărat, pe care nu l-a uitat în scrierea sa 'pentru ca să arete că naţiunea Goţilor a ajuns în Imperiul Roman până la cea mai înaltă treaptă'. Iornandes a citat însă şi nişte vorbe ale împăratului Septimiu Sever, care s-a adresat lui Maximin cu cuvintele 'măi Trace'! Iuliu Capitolin spunea în biografia acelui Barbar ajuns pe tronul Cezarilor că el îşi cumpărase proprietăţi în locul său natal din 'Thracia', unde 'stătea în legături continue cu Goţii, cari îi erau foarte devotaţi ca unui conaţional al lor'. Originea aceasta a împăratului Maximin, care de altfel n-a putut domni decât scurt timp, a trădat-o şi înfăţişarea şi statura lui uriaşe - măsura '8 picioare' în înălţime - precum şi firea sa Nordică extraordinar de fioroasă şi crâncenă. 'Nu s-a pomenit niciodată un monstru mai grozav pe acest pământ' a scris Capitolin. Numele de Maximinus Thrax (Maximin Tracul), cu care acest împărat a rămas cunoscut în istorie şi care nu era o poreclă naţională ci numai pur geografică, a indus însă în eroare pe mulţi aderenţi convinşi ai purităţii şi unităţii naţionale Traco-Geto-Dacice, cari vor fi privit desigur şi în acest Goto-Alan, ridicat din simplu călăraş Roman la culmi nebănuite, un strămoş autentic al Românilor de astăzi. În ce priveşte numirea de Traci dată rasei cele mai numeroase din întreg cuprinsul geografic al Traciei, trebue să constatăm cu regret că s-a abuzat prea mult de ea, deoarece ştiinţa nu s-a pronunţat încă definitiv asupra ei. Tot ceea ce s-ar putea spune cu mai multă sau mai puţină aproximaţie este constatarea banală că Tracii au aparţinut 'familiei Indo-Europene', definiţie vagă şi astăzi din ce în ce mai discutabilă, întrucât ştiinţa antropologiei a ajuns la constatarea că n-a existat niciodată o unitate absolută la rasele Europei care au fost şi sunt într-un continuu proces de transformare, migraţiune, acomodare şi fuziune şi că deci această unitate absolută n-a putut exista nici la pretinsul popor Tracic. Celebrul medic Galenus a scris ('De temperamentis' 2:6) că 'atât Celţii cât şi Germanii precum şi toate neamurile Tracice şi Schitice au părul deschis' (blond)".

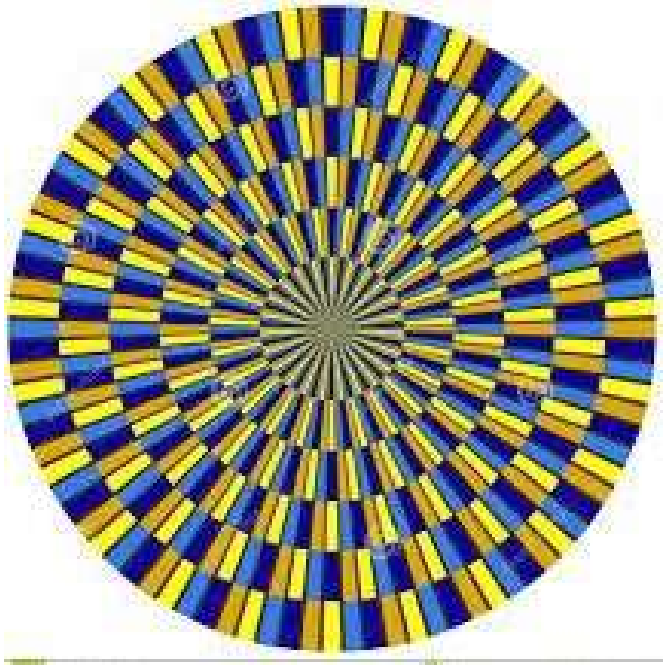

"Prezenţa uneia şi aceleiaşi rase la Sudul şi la Nordul Dunării - am văzut pe Celţi, pe Bastarni şi pe Geţi locuind şi de o parte şi de alta a fluviului - nu implica deci identitatea de rasă a tuturor 'Tracilor', nici a tuturor 'Geţilor' şi cu atât mai puţin a tuturor 'Dacilor' de mai târziu ai Romanilor, locuitori pe întinsul teritoriu al Europei Centrale, de la Dunăre şi până la Vistula, unde apăreau resfirate şi număroasele 'dave' cu care stătea în legătură şi numele lor (după cum credea inclusiv Strabon). Numirea caracteristică a

oraşelor din 'Tracia' de Sud era 'bria', cuvânt pe pe care nu-l întâlnim la Nordul Dunării. Căutând însă originea cuvântului 'dava' Petriceicu Haşdeu a ajuns şi el la vechea părere a unor învăţaţi, ca derivare din limbile Turanice, în cari şi astăzi cuvântul 'davu' / 'tau' însemnează munte, precum alt cuvânt de origine Turanică, 'teba', intrat până şi în limba Sabinilor vechi, descendenţi ai Pelasgilor, însemnat după mărturisirea lui Varro ('De agricultura' 3:1) întocmai ca şi cuvântul 'tepe' din Albaneza de astăzi: movilă. Nepresupunând că aceste cuvinte au pătruns în Europa prin Schiţi - căci pe aceia el îi credea Iranieni curaţi - Petriceicu Haşdeu a fost de părere că era 'o moştenire din acea ultra-imemorială Eră, când popoarele Ariane nu intraseră încă în Europa, pe care o ocupau triburi Turano-Hamitice'. S-a constatat că 'davele' erau fără excepţii fortificaţii şi întărituri făcute pe locuri ridicate şi pe dealuri. Chiar şi Vasile Pârvan a scris, în Getica: 'Fie în Munţii Sebeşului, fie pe Dealul Zânei de la Turda, fie în alte locuri nesăpate, ca la Odorhei, cetăţile Dace sunt aşezate pe înălţimi, iar nu jos în câmpie. Nu cunoaştem până acum nici o fortificaţie cu ziduri ridicată de Daci la câmp. Aşa sunt însă aşezate - pe platouri înalte - şi cele mai multe 'castella' Celtice, din Boemia şi până în Franţa'. Un exemplu clasic avem în Deva noastră din Transilvania care, situată pe un deal înalt şi prăpăstios, a fost una dintre cele mai formidabile şi inaccesibile cetăţi şi care este singura rămăşiţă a davelor Schito-Dace din Ardeal, pe când la Nord de Carpaţi s-au păstrat mai multe. 'Toate oraşele cu finalul dava - scria Petriceicu Haşdeu - au fost clădite pe locuri ridicate, pe dealuri, pe coline, corespunzând literalminte numirilor Germane cu terminaţiunea -berg, celor Slavice cu -gora, celor Franceze cu -monta'. Admiţând chiar o unitate de limbă la locuitorii autohtoni şi principali ai regiunilor 'Dace' din Nordul Dunării şi chiar şi a unei părţi a regiunilor 'Trace' din Sudul ei nu trebue să pierdem din vedere că provincia Daciei cu hotarele ei, fixate mai întâi de Romani, nu cuprindea decât o parte mică a teritoriului ocupat în Europa Centrală de aceşti autohtoni. Romanii n-au tras graniţele Daciei lor după vreo normă etnografică, ci pur şi simplu după nevoile lor strategice. Risipită pe un teritoriu imens - ceea ce o confirmă şi ultimele rezultate ale cercetărilor arheologice - rasa primitivă şi fundamentală a grupului de popoare 'Traco-Dacice' n-a format o naţiune compactă 'între Nistru şi Tisa', precum se credea până acum, şi din această cauză ea a şi dispărut în curând din istorie. Numai numele Daciei a supravieţuit poporului propriu-zis 'Dac' şi numai în înţeles geografic iar nu etnic-naţional. Decăderea politică şi naţională a Dacilor propriu-zişi a început cu altfel cu un secol şi mai bine înainte de Traian şi ea era un fapt împlinit chiar încă pe timpul lui Strabon. 'Acest popor - a scris Strabon în cartea 7 din Geografia sa - pe care îl ridicase atât de mult Burevista, a căzut cu totul prin revolte şi prin Romani'. Prima lovitură puternică le-a dat-o însuşi împăratul August, al cărui general Lentulus 'nu numai a învins dar a şi nimicit pe Daci' (Florus 4:12). Din ştirile păstrate de Dio Cassiu şi alţi autori vechi reiese lămurit că regatul lui Decebal n-a fost decât o confederaţie a tuturor Barbarilor de la Nordul Dunării de Jos împotriva Romanilor. De altfel sistemul acesta al alianţei diferitelor popoare Barbare împotriva Romei a fost practicat şi mai târziu. După toate aceste constatări nu trebue să ne mai mirăm de rolul neînsemnat pe care l-au jucat 'Dacii' propriu-zişi, după înfiinţarea provinciei Romane a Daciei. Dacă aceşti Daci ar fi fost un popor atât de puternic şi singura naţiune stăpânitoare a ţării lui Decebal, atunci ar fi fost firesc ca în războaiele următoare ale Barbarilor contra Romei să o vedem ridicându-se din nou cu putere pentru recâştigarea patriei pierdute. Ce vedem însă, dimpotrivă? După abia o jumătate de secol de stăpânire Romană în Dacia, Barbarii au format, în frunte cu Marcomanii Suezi / Germani, o nouă şi formidabilă coaliţie împotriva Imperiului Roman. În acest război, care a ţinut de la anul 167 şi până la anul 177 şi în decursul căruia provincia Dacia a fost devastată aproape complet s-au amintit toate popoarele principale din Nordul Imperiului, însă nu s-a spus nici un cuvânt despre 'Daci'. Iată după istoricul Capitolin numele tuturor acestor popoare şi triburi: Marcomanii, Nariscii, Hermundurii, Quazii, Suezii, Sarmaţii, Latringii, Burii, Victofalii, Osii, Coboţii, Roxolonii, Bastarnii, Alanii, Peucinii şi Costobocii (Capitolin, Marcu Aureliu 22). Ştim că cele mai multe din aceste popoare locuiseră chiar pe teritoriul Daciei Romane, sau în imediata ei vecinătate. Dar cum se explică faptul că Capitolin nu a amintit nici măcar cu numele pe faimoşii Daci? Pentru că Romanii înţelegeau, precum am văzut, subt numele 'Dacilor' pe toate popoarele Imperiului lui Burevista sau a regatului lui Decebal, în sens geografic şi colectiv. Căci atunci când Capitolin a vorbit în termeni mai generali despre 'revoltele' acestor popoare pe timpul împăratului Antoninus Pius (perioada 138-161), el le-a rezumat subt numele de 'Germani' şi 'Daci' (Commodus 13). Nici Eutropiu, care a păstrat amintirea puternicei şi neobicinuitei colonizări Romane în Dacia după ocuparea ei, nu a mai amintit după aceea, între contrarii Romei, deloc pe Daci. Vorbind despre Războaiele Marcomanice el a spus 'cu Marcomanii s-au sculat Quazii, Vandalii, Sarmaţii, Suevii şi toată Barbarimea' ('Istoria' 8:6). Pe o parte a acestor Barbari, pe tribul Vandalic al Astingilor, vedem după încheierea păcii 'venind să locuiască în Dacia' (Dion Cassiu 71:11). Tot atunci împăratul Marcu Aureliu a primit şi a aşezat în Dacia şi Quazi. O singură dată a vorbit Dion Cassiu, tot în vremea acelor războaie, despre tratativele generalului Roman Sabinianus cu 'Burii' pentru primirea şi aşezarea în Dacia Romană ('Dacia noastră') a 12000 de 'Daci de peste hotare' (Dion Cassiu 72:3)".

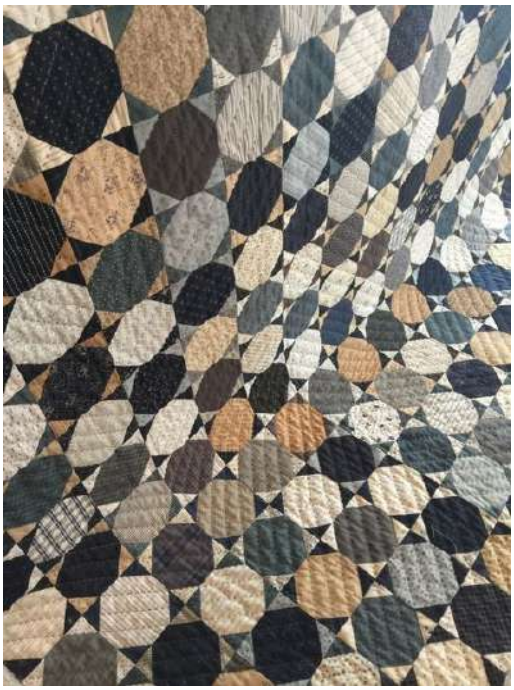

"Între 'Dacii' geografici de la Nordul Daciei politice Romane au apărut din ce în ce mai mult triburile Germanice. Acelea au început în secolul III un nou război de coaliţie împotriva Imperiului Roman. În anul 250 Barbarii au năvălit asupra Daciei şi au cuprins-o în mare parte, fiind bătuţi şi respinşi de împăratul Decius. Acel împărat a fost însă numit într-o inscripţie binecunoscută 'Dacicus maximus' deşi între năvălitori nu era nici un 'Dac'. Peste câţiva ani, în decursul domniei împăratului Gallienus (260-268), Dacia a fost iarăşi pierdută (Eutropiu 9:6), dar a fost din nou recucerită de împăratul Aurelian, care 'i-a învins pe Goţi, readucând, după mai multe războaie fericite, stăpânirea Romană iarăşi la hotarele de mai înainte' (Eutropiu 9:9). În marele triumf care se ţinea la Roma spre glorificarea strălucitelor învingeri ale împăratului Aurelian asupra Barbarilor de la Vest şi a celor din Nordul Dunării au fost purtaţi în grupuri distincte şi prizonierii tuturor popoarelpr vrăjmaşe mai de seamă care au luat parte la acele lupte. Istoricul Flavius Vopiscus a înşirat numele lor: 'Goţi, Alani, Sarmaţi, Franci, Suevi, Vandali şi Germani' (Aurelianus 33), numele Dacilor însă nefiind amintit nicăiri. Aurelian a fost în cele din urmă silit să renunţe a apăra mai departe Dacia şi a retras legiunile Romane şi pe dregătorii Romani din ea, aşezându-i în dreapta Dunării, în Moesia de Mijloc (Media Moesia), 'numind-o de aici înainte Dacia care acum se află în dreapta Dunării precum mai înainte fusese în stânga ei' (Eutropiu 9:9). Câţiva ani mai târziu împăratul Probus (276-282) a purtat din nou lupte crâncene şi victorioase cu Barbarii de peste Dunăre. Amintind acele lupte, istoricul Vopiscus a înşirat între duşmanii Romei pe 'Sarmaţi, Gautuni (Greutungi?) şi Vandali' (Probus 17), despre Daci însă nu a spus nimic. Acelaşi autor a mai scris că 'Probus a colonizat pe teritoriul Roman 100000 de Bastarni, cari cu toţii s-au dovedit credincioşi Romanilor'. Cu ocazia marelui triumf al lui Probus, la Roma între prizonierii popoarelor de la Dunăre se aflau numai Sarmaţi. După câteva decenii, Constantin cel Mare (306-337) a purtat iarăşi lupte victorioase cu popoarele de dincolo de Dunăre, construind şi un pod peste Dunăre, învingând şi zdrobind pe însuşi teritoriul vechei Dacii Romane deoparte pe 'Sarmaţi' iar de alta pe Goţii năvălitori asupra Imperiului. Armata i-a acordat în 2 rânduri titlul de 'Sarmaticus'. Nicăiri însă nici un cuvânt despre Daci. Având în vedere că istoricul Paulus Orosius spunea că 'Constantin cel Mare a zdrobit prea puternicile şi prea numeroasele neamuri ale Goţilor în însuşi sânul pământului Barbar, adecă în regiunea Sarmaţilor' şi având în vedere că Vandalii cari apăreau între 'Sarmaţii' din Ardeal avură în anul 334 o luptă cu Goţii lângă râul Mureş se pune întrebarea: n-a raportat Constantin acea învingere chiar în Ardeal? De altfel chiar şi Ammian Marcellin 31:4 a arătat ceva mai târziu pe Greutungii Gotici gonind pe Sarmaţi din 'regiunea muntoasă şi păduroasă Caucalanda', care era situată fără îndoială în Ardeal. Număroasele monete ale lui Constantin cel Mare găsite în Transilvania n-ar fi decât o confirmare a acelui important fapt istoric. Eutropiu - care fusese şi secretar al lui Constantin cel Mare - a scris că pe timpul său 'câmpiile Daciei vechi erau ocupate de Taifali, Victofali şi Tervingi' ('Istoria' 8:2). Câteva decenii mai în urmă, când Barbarii au năvălit adânc în Imperiul Roman, asediind şi Thessalonicul, acei Taifali au pătruns şi în Dacia Aureliană din dreapta Dunării. Sextus Aurelius Victor a spuns că pe timpul împăratului Graţian (375-383) acea Dacie a devenit împreună cu Tracia 'o a doua patrie a Goţilor, Taifalilor şi ai mai înspăimântătorilor Huni şi Alani' ('Epitome' 47). Cu toată confuziunea între diferitele popoare Barbare din regiunile Dunării şi ale Mării Negre, totuşi bate la ochi faptul că, după abia un secol şi jumătate de stăpânire Romană în Dacia, 'Geto-Dacii' au dispărut aproape fără urmă din istorie, cu toate că colonizarea efectivă Romană n-a atins în acea perioadă de timp decât o parte mică a teritoriului 'Dacic' de odinioară, adecă numai Banatul, Oltenia şi partea apuseană a Transilvaniei. Se putea întâmpla aceasta dacă ei ar fi format un popor 'mare', 'puternic' şi 'unitar ca neam'? Trăind cei mai mulţi în afară de hotarele provinciei Romane numai o parte au ajuns în contact cu viaţa Romană a coloniilor ei; deci o Romanizare în înţeles mai larg a Dacilor Nordici în acel scurt timp, în care Dacia a avut - în urma deselor războaie şi pustiiri - pierderi însemnate şi a trebuit să fie colonizată din nou, este exclusă. Toată acea 'Romanizare' nu s-a redus decât la o Romanizare anterioară a unei părţi a locuitorilor din Illyria, Macedonia, Dardania, Moesia şi Tracia de Nord, cu cari Romanii au ajuns în contact cu secole înainte de Era creştină şi unde au găsit în parte elemente etnice înrudite 'Pelasgo-Illyrice' care populaseră în vremuri preistorice şi coastele de răsărit ale Italiei. Ce mai rămâne deci din 'Dacismul' neamului nostru Românesc? O simplă iluzie cauzată de predilecţia primilor organizatori politici ai Europei, a Romanilor, pentru numele simbolice ale grupurilor de popoare pe care le-au supus, cel puţin în parte, ordinei şi civilizaţiei Latine. Unii învăţaţi din Evul Mediu îşi formulaseră o idee mult mai clară şi mai corăspunzătoare adevărului asupra originei Românilor pe cari Barbarii Nordici îi numeau Vlahi ca şi pe Latinii de odinioară. Aşa de pildă istoricul bizantin Chalcocondylas, deşi i-a numit pe Români 'Daci' - geograficeşte bineînţeles - totuşi a scris despre ei că 'au o limbă asămănătoare cu a Italienilor, obiceiuri Romane' şi 'nu se deosebesc cu nimic de Italieni în felul lor de trai, întrebuinţând şi aceleaşi arme şi aceleaşi unelte de casă'. Tot 'Daci' sau 'Geţi' - în înţeles geografic - i-a numit pe Români şi învăţatul biograf al regelui Matia Corvinul şi istoric al Ungariei, Bonfiniu: 'Sarmaţii pe care-i numim Poloni şi Geţii pe care-i numim Valahi', a scris în prima carte a Decadelor sale. Cine cunoaşte abuzul ce a continuat într-o măsură tot atât de mare şi la scriitorii bizantini în întrebuinţarea numelor geografice şi istorice în locul celor adevărate naţionale, sau ale popoarelor cuceritoare în locul celor băştinaşe, acela nu se va mai mira deloc că Românii Nordici nu au fost amintiţi cu numele lor de Vlahi decât destul de târziu. Anna Comnena (1083-1148) a vorbit despre 'Sarmaţii, Schiţii şi Dacii' cu cari 'ducele Tzelgu' a pornit pe la 1083 cu război împotriva Romeilor (bizantinilor) 'din strâmtorile munţilor de din sus de Dunăre', deci vădit din Munţii Sudici ai Transilvaniei. N-a avut şi Suidas în vedere numai înţelesul geografic al cuvântului când scria în Lexiconul său: 'Dacii cari acum se numesc Pecenegi'? Nu ne spune şi Nichita Choniates, care a cunoscut de aproape pe Români, că 'Vlahii erau numiţi mai demult (de către bizantini) Mysi'? Nu formase doar Dacia Aureliană centrul acelei Mysii? Cum se explică faptul că ceilalţi bizantini au atribuit faptele 'Vlahilor' numai şi numai 'Bulgarilor'? Nu o spune învăţatul papă Inocenţiu (1198-1216) că supuşii 'ţării' lui Ioniţă Asan - numită de cei mai mulţi numai simplu 'Bulgaria' - erau de origine 'Română'? Cei dintâi cari au încercat şi au şi reuşit în parte să creeze un popor mare, o naţiune unitară în regiunile Dunării de Jos au

fost Romanii. Nu este deci absurd de a atribui, în haosul etnografic de atunci al acelor regiuni, această nobilă misiune problematicelor neamuri care le locuiseră mai înainte şi de la care nu am moştenit doar decât unele cuvinte şi nume geografice?"

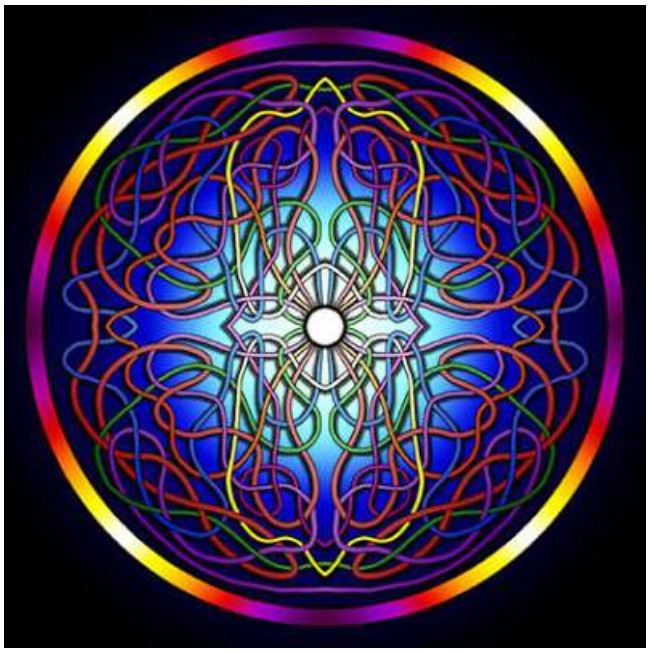

"În decursul migraţiunilor violente multe popoare au fost înfrânte şi supuse stăpânirii cuceritorilor. Acesta a fost şi cazul locuitorilor străvechi ai Traciei, Illyriei şi Daciei de mai târziu. Nu unul dintre învăţaţi a ajuns la concluzia că la 'Geţi' şi la 'Traci' pătura stăpânitoare a trebuit să fie de altă rasă decât pătura supusă. Chiar şi Vasile Pârvan, care a considerat această teorie 'neadmisibilă' pentru perioada Getică mai nouă, a fost nevoit totuşi a recunoaşte că în vremea mai veche 'în Ardeal familia regală şi vechea categorie nobilă erau de asemenea Scythe' (Getica). Vasile Pârvan era însă de părere că toţi acei nobili Schiţi au fost 'asimilaţi' de Geţi. După cucerirea Schitică a Ţărilor Carpatine, n-au urmat însă invaziile şi cuceririle Celte, Bastarne, Sarmate şi Sueve? N-au lăsat acestea nici o urmă în compoziţia păturei stăpânitoare a 'Daciei'? Nu este faptul fărâmiţării Imperiului lui Burevista, după uciderea aceluia de către răsculaţi, dovada cea mai eclatantă că stăpânirea aceluia fusese întemeiată numai pe forţa armată a unui trib puternic cuceritor şi că ea unise în mod efemer mai multe popoare deosebite care nu căutară decât prilejul binevenit de a se desface unele de altele? Având în vedere asemănarea frapantă a unor nume de căpetenii Trace, Gete şi Dace cu numele Schitice şi chiar şi cu cele Bastarne şi Gotice de mai târziu, trebue să admitem neapărat originea comună a acestora, care nici nu se poate explica altfel decât prin existenţa unor cuceritori stăpânitori peste neamuri de origine diferită. Între numele regelui 'Trac' Cothelas, contimporanul lui Alexandru cel Mare, numit de Jornandes Gudila şi al regelui 'Dac' Scorylo, numit de Iornandes Corylla şi între numele şefilor Gotici de mai târziu Badaila, Froila, Blivila, etc. asemănarea este foarte mare. Tot astfel găsim nume de regi şi de şefi cu terminaţiunea '-mar', '-mer' sau '-mir' nu numai la vechii Pannoni de dinaintea cuceririi Romane, ci şi la Goţi şi Vandali. Ţările Carpato-Dunărene au fost locuite nu numai de popoare de origine diversă, dar chiar şi în sânul acestora au existat deosebiri între stăpânitori şi stăpâniţi. Este probabil că printre alte neamuri au venit şi s-au aşezat prin aceste regiuni şi până în Tracia din dreapta Dunării şi triburi de origine Germanică, precum fuseseră în parte şi Bastarnii din Nord-Estul Carpaţilor şi de la gurile Dunării. Numai aşa ne putem explica faptul că istorici ca Spartianus, Capitolinus, Procopius, Iornandes, ş.a. considerau pe Goţi drept descendenţi ai Geţilor. Divergenţa cea mare dintre ştirile geografilor şi istoricilor vechi a fost provocată tocmai de faptul amestecului celui mare de neamuri din aceste regiuni. O altă împrejurare care a îngreunat deosebirea etnografică a popoarelor 'Dacice' a fost şi uniformitatea costumului lor şi asemănarea lui, mai mult sau mai puţin pronunţată, cu îmbrăcămintea popoarelor orientale. A fost influenţa cea mare a îmbrăcămintei 'Persiane', despre care Ovidiu constatase că 'acoperea după obiceiul locului şi pe aceia cari se ştiau născuţi în oraşe Greceşti' ('Tristia' 5:10). Aceasta este cauza şi asemănării celei mari a 'Dacilor' de pe Columna lui Traian cu Suevii de pe Columna lui Marcu Aureliu. În afară de aceasta autorii reliefurilor au dat o importanţă mult mai mare învingătorilor Romani decât oştenilor, supuşilor şi aliaţilor lui Decebal, înfăţişând numai pe cei dintâi în toate amănuntele campaniei şi mărginându-se la cei din urmă mai mult la un tip general. Cu toate acestea găsim şi pe Columna Traiană tipuri de Barbari destul de bine redate. Un alt tip înfăţişat de mai multe ori în scenele războinice de pe Columna Traiană a fost 'Dacul cu pălărie' purtătorul 'tarei' orientale, 'tara-bostesul' lui Iornande, reprezentantul păturei stăpânitoare din Ardeal. Despre înrudirea păturei stăpânitoare a 'Tracilor' Sudici cu principii Schiţilor Nordici găsim de altfel indicii chiar şi la Herodot 4:80 iar numele reginei Massageţilor Thomiris îl întâlnim şi la aedul 'Trac' Thamiris sau Thamiras din Epopeea Homerică. În secolul I influența Romană a trecut chiar și dincolo de Dunăre: în anii 51-53, puternicul guvernator al Moesiei, Tiberius Plautius Silvanus Aelianus, a supus pe 'Bastarnii, Roxolanii, Sarmații și Dacii de peste Dunăre, mutând peste 100000 de TransDanubieni cu femeile, copiii, principii și regii lor dincoace de fluviu, făcându-i să plătească tribut', precum spune o celebră inscripție, din fericire păstrată, a timpului. Numele generale sau colective au fost datorite în primul rând popoarelor sau triburilor cuceritoare; ele au trecut în cele mai multe cazuri şi asupra neamurilor de altă rasă supuse de ele, dăinuind uneori la acelea chiar şi după dispariţia sau desnaţionalizarea celor dintâi. Pildă eclatantă avem în însăşi originea numelui oriental Asiatic al 'Geţilor' care a trecut mai târziu şi asupra marei mase a popoarelor din masivul Carpatic, de la Nordul Dunării şi chiar şi de la Sud, pentru ca, după o întrebuinţare îndelungată şi frecventă, mai ales la autorii dinaintea Erei noastre, să dispară, pe la mijlocul secolului I, aproape cu totul din uz. Cel din urmă autor care i-a amintit pe 'Geţii' din regiunile Carpato-Dunărene a fost Pliniu cel Bătrân. Ptolemeu, care a descris amănunţit aceste ţinuturi, nu a mai cunoscut decât pe 'Tyra-Geţii' şi 'Piea-Giţii' din Nordul Carpaţilor. În secolul III numele Get trecu asupra Goţilor iar în Evul Mediu şi asupra popoarelor Baltice (vechii Prusieni, Leţii, Livanii, Latvingii, etc). Nu numai transmisiunile de nume de popoare n-au fost suficient observate de autorii vechi, dar nici schimbările ulterioare şi frecvente survenite mai ales în urma migraţiunilor lor; aşa s-a întâmplat ca unul şi acelaşi popor să aibă, în perioade diferite, numiri diferite, sau

în acelaşi timp, mai multe numiri, după regiunile pe care le ocupa. Cea mai eclatantă pildă a confuziei pricinuită de acest obiceiu al numirii popoarelor la autorii vechi a fost numele 'Tracilor' pe care unii dintre ei îl dădeau şi populaţiei fundamentale a Schitiei şi Sarmaţiei. Din examinarea critică a tuturor izvoarelor vechi şi din comparaţia lor cu rezultatele de până acum ale cercetărilor arheologice şi antropologice, reiese lămurit că populaţia Bazinului Dunărean era în marea ei majoritate în strânse legături de origine şi de rudenie cu rasele centrale Europene, Nordice, Vestice şi Estice iar numai într-o măsură mai mică cu rasele orientale cuceritoare, care au provocat şi marea invaziune 'Schitică' din întâia jumătate a mileniului I î.C."

"Ivit mai întâi în scrierile Romane din secolul I î.C. la hotarele de la răsărit ale 'Germaniei' geografice, numele Dacilor n-a fost decât o nouă expresie geografică pentru denumirea întregei populaţii a teritoriilor ce mai înainte făcuseră parte din Schitia, Tracia şi Sarmaţia autorilor vechi, locuite de reprezentanţi ai aproape tuturor raselor Europene, de la fondul comun înrudit cu 'Tracii' de miazăzi şi până la puternicele penetraţii Schito-Sarmate, Celtice şi Germano-Bastarnice. Acest teritoriu vast neformând niciodată un stat naţional şi unitar în înţelesul de astăzi al cuvântului, Dacia politică de dinainte de Romani, în extensiunea dată ei chiar şi de unii istorici mai noi nu este decât un product al legendei, neapărând pe aceste teritorii, înainte de întemeierea Daciei Romane decât confederaţii efemere între căpeteniile şi 'regii' Schiţi, Sarmaţi, Bastarni, Geţi şi Daci, având fiecare stăpânirea lui deosebită, fiind de multe ori chiar înrudiţi unii cu alţii, dar şi luptându-se adeseori între ei. În afară de egemonia trecătoare a 'celui mai mare dintre regii Traciei', Burevista, şi în afară de puternica coaliţie organizată de Decebal, nu întâlnim în monumentele literare vechi decât menţiunea câtorva nume de 'regi' stăpânitori peste unele ţinuturi mai mici în diferitele regiuni din Nordul Dunării. Pe timpul lui Filip II al Macedoniei a apărut ca stăpânitor al ţinuturilor de la gurile Dunării 'regele Schitic Atheas'. Tot aici pare a fi stăpânit şi regele 'Tracic' Cothelas (Gudila al lui Iornandes). Puternicul rege al Traciei, Lysimach, a purtat, ceva mai târziu, război cu regele 'Tracilor' din Nordul Dunării, Dromichaites, arătat de alţii ca rege al 'Geţilor'. Tot un rege 'Get' a fost Scorylo din cunoscuta anecdotă a lui Frontinus (Corylla al lui Iornandes). Iustinus 31:3 a povestit despre lupta înverşunată a regelui 'Geţilor' Oroles cu Bastarnii (pe la începutul secolului II î.C). Tot un rege 'Get', cu numele Roles, a apărut pe timpul victorioasei ofensive a guvernatorului Macedoniei, Marcus Licinius Crassus, din anul 29 î.C. luptând ca aliat al Romanilor împotriva altor regi 'Geţi' de la gurile Dunării: Dapyx şi Zyraxes (Dio Cassius 51:26). Dio spunea la alt loc că expediţiunea s-a făcut împotriva 'Dacilor' şi a 'Bastarnilor Schitici'. Între şefii popoarelor de la Dunăre Dio Cassius a amintit şi pe regele 'Bastarnilor', Deldon. Cel dintâi 'rege' pe care-l putem aşeza, pe temeiul celor relatate de Florus 4:12 cu preciziune în regiunile Transilvaniei a fost faimosul Cotison sau Coson, amintit şi de Horaţiu, aliatul lui Iunius Brutus împotriva triumvirilor. De la regele Cotison - considerat de unii istorici moderni drept 'rege al Odrysilor' Traci - au rămas şi vestiţii 'cosoni' de aur, bătuţi de însuşi Brutus, din cari s-au găsit o mulţime în Ardeal. Tot pe timpul lui Cotison s-a făcut amintire şi de un alt rege 'Get', Dicomes, despre care Plutarch spunea, în biografia lui Antoniu, că era aliatul aceluia. Dio Cassiu, care a istorisit de mai multe ori năvala peste Dunăre a Dacilor şi mai cu seamă a Bastarnilor, spunea că Antoniu n-a avut prea mult folos de pe urma acelei alianţe, fiindcă 'Dacii trăiau hărţuindu-se ei între ei' (Dio Cassius 51:22). Nici chiar Decebal nu a apărut ca unicul rege al ţinuturilor dintre Carpaţii Nordici şi Dunăre, căci Aureliu Victor a scris clar în biografia lui Traian că acela 'a supus şi naţiunile Dacilor pileaţi şi ale Sacilor / Schiţilor de subt stăpânirea regilor Decebal şi Sardoniu ('domitis Dacorum piteatis Sacisque nationibus, Decibato rege ac Sardonio'). Monetele găsite în regiunile gurilor Dunării au păstrat şi numele regilor Schito-Bastarni: Tanusa, Charaspes, Acrosandru, Canites, Sarias, etc. Cu toată părerea contrară a unor învăţaţi de seamă, nu se poate nega existenţa, în regiunile Schito-Sarmato-Geto-Trace, a unei pături stăpânitoare de aceeaşi origine peste popoare de rasă diferită, pătură formată din cuceritorii străini, chiar dacă aceia s-au contopit mai târziu cu indigenii. Dovadă nenumăratele nume identice sau asămănătoare dintre căpeteniile Schito-Geto-Trace, Celto-Illyrice şi mai ales între cele Suevo-Bastarno-Gotice şi cele Slave de mai târziu. Deosebirea de rasă dintre stăpânitori şi stăpâniţi a fost mărturisită pentru unele popoare (Schiţi, Sarmaţi, Dardani, Macedoneni, Suevi, etc). chiar şi de

autorii vechi şi a fost confirmată şi de cercetările antropologice ale tipurilor Barbare din monumentele sculpturale antice. Astfel se poate constata o deosebire de tip şi rasă, deoparte, între 'Dacii' din categoria 'pileaţilor' şi 'regii' lor, iar de alta între 'Dacii' din categoria 'comaţilor' şi ceilalţi Barbari supuşi din aceste regiuni. Pe când cei dintâi trădează tipul Nordic dolicocefal şi pe cel oriental sau Schitic veritabil, Mongoloid, Dacii 'comaţi' arătau asămănări frapante cu aşa numitul tip dinaric, constatat şi astăzi mai ales la Slavii din Nordul Carpaţilor şi la Sârbi, descendenţii lor. Regiunile din Nordul Carpaţilor au fost locuite în Antichitate de faimoşii Costoboci (citeşte Costoboki), consideraţi de toată lumea ca 'Daci'. Constantin Porfirogenitul, vorbind despre locurile de unde a pornit în secolul VII migraţiunea spre Sud a Sârbilor a spus că ţara lor de origine 'de dincolo de Turcia', deci la Nordul Ungariei - bizantinii numeau pe Unguri şi 'Turci' - se chema Bolhi (Administrarea Imperiului 32). Locuitorii regiunilor Galiţiei dintre izvoarele Prutului şi valea de sus a Nistrului s-au chemat însă până în vremile mai nouă Boiki / Bojki, în singular Boiok. Cu toată controversa care există şi astăzi între Slavişti în legătură cu locul de origine al Sârbilor, identitatea Boikilor cu Costo-Bokii 'Daci', locuitori şi unii şi alţii în Galiţia răsăriteană, devine, prin completa ei concordanţă cu ultimele constatări antropologice, cu desăvârşire clară. Formând şi în vechime un adevărat 'bulevard' al Europei, regiunile 'Traco-Geto-Dacice', au fost atinse de aproape toate migraţiunile şi năvălirile de popoare, al căror centru dinamic au fost regiunile dintre Munţii Urali şi platoul Iranului. Aceste migraţiuni, care par a fi fost cu atât mai dese şi mai puternice cu cât ne îndepărtăm mai mult în trecut, au avut o influenţă decisivă asupra evoluţiei popoarelor Europei. Împingând spre miazăzi neamurile puse de ele în mişcare, ele au creat, între altele, şi legătura de rasă şi limbă dintre locuitorii de la Nordul şi Sudul Dunării. Căci deşi s-a dovedit şi se dovedeşte existenţa în Peninsula Balcanică şi Asia Mică a unei rase Mediterane mai vechi, brune şi brachicefale - a cărei resturi în Antichitate le formau aşa numiţii Pelasgi, Lelegi şi unii dintre Illyri - totuşi majoritatea locuitorilor 'Traciei' a fost arătată de Aristotel, Hippocrates, Galenus şi alţii ca având întru toate înfăţişarea 'Schito-Germanilor' Nordici (între cari trebue să înţelegem şi pe strămoşii Leto-Slavilor de astăzi): părul 'deschis' (blond) sau 'roşcat', pielea 'albă', ochii 'albaştri', statura 'înaltă', ş.a.m.d. Aceste transformări par a fi avut loc mai ales după marea invazie Schito-Cimmeriană, deoarece 'Tracii' lui Herodot nu mai semănau deloc în traiu şi în obiceiuri cu 'Tracii' lui Homer. Înainte de întemeierea Daciei Romane, etnografia regiunilor Carpato-Dunărene a suferit în mai multe rânduri schimbări şi prefaceri radicale. Romanii n-au făcut decât să continue acea operă, disolvantă şi creatoare în acelaşi timp, mutând în Sudul Dunării şi în alte provincii ale imperiului şi supunându-le disciplinei militare şi vieţii agricole, nesfârşite mase de oameni şi înfiinţând pe locurile golite, ca tot atâtea promontorii izolate de lumea Barbară de la Nord, mai întâi în preajma Dunării şi mai târziu şi în Banatul, Ardealul de Vest şi Oltenia de astăzi, tot atâtea colonii puternice şi înfloritoare. Dacia lui Traian n-a cuprins în sine decât numai o parte a ţinuturilor aşa-zise 'Dacice'; colonizarea ei a fost una dintre cele mai radicale şi viaţa ei una dintre cele mai pronunţat Romane între toate provinciile imperiului. În monumentele epigrafice ale provinciei Dacia se găsesc cu mult mai puţine nume neromane (în cea mai mare parte Greceşti) decât de pildă în inscripţiile provinciei Pannonia. Mai ales în monumentele funerare ale Pannoniei găsim o mulţime de nume de origine Celto-Illyrică, pe când în cele din Dacia nu găsim nici măcar unul singur despre care am putea spune cu preciziune că este 'Dacic'."

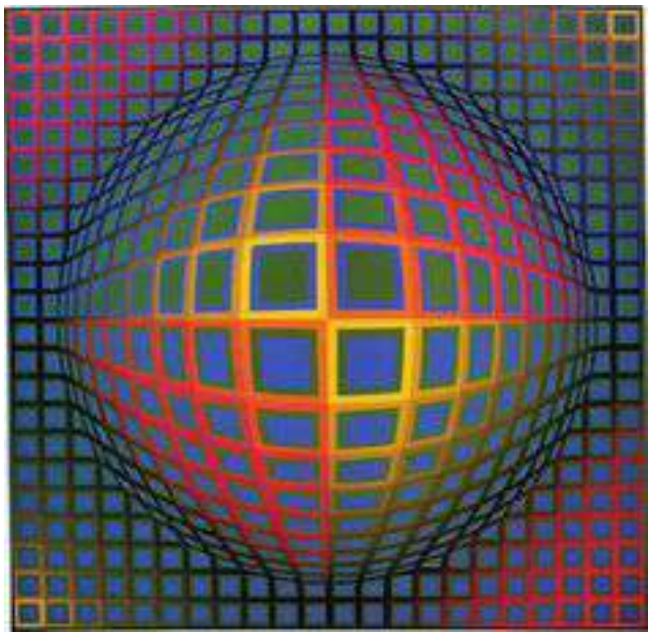

"Puternica expansiune spre Europa a populaţiei din Nord-Vestul Asiei, din perioadele Schitică şi post-Schitică, a transplantat pe teritoriul acestui continent nu numai o mulţime de numiri etnice şi geografice nouă, dar a făcut cunoscute şi popoarelor celor mai îndepărtate numele invadatorilor. Subt influenţa reminiscenţelor grozave ale năvălirilor crâncene şi distrugătoare ale acestora s-au format cu timpul întregi cicluri de legende şi de poveşti, în care fantazia populară, pierzând noţiunea originală a adevărului istoric, dar păstrând încă în memorie numele cuceritorilor, le-a îmbrăcat în forme abstracte, dându-le înţelesul de 'monştri, sălbatici, uriaşi', etc. Nu trebue să mergem mai departe decât până la teribila invazie a Hunilor, pentru ca să vedem numele lor intrând, subt forma 'ogre' (de la Onogur, unul din numele Hunilor) în limba poporului Francez şi luând, cu timpul, în legendele sale înţelesul de 'uriaş mâncător de carne crudă', iar în limba Germanilor, tot cu înţelesul de 'uriaş'. Nu va fi stând oare şi 'urgia' Românească în legătură cu tribul Hunic în secolul V? Înţelesul adevărat şi original al cuvântului 'urgie' reiese foarte bine din vechea zicală populară 'a venit urgia peste ei'. Şi noţiunea de 'exil' al al acestui cuvânt se potriveşte mai bine cu derivarea lui din vremea năvălirilor Huno-Mongole, decât cu înţelesul pur religios şi ritual al cuvântului Greco-Latin 'orgia'. De altfel şi Strabon a amintit la răsărit de Nistru între popoarele Schitice pe 'Urgii / Ourgoi nomazi cari lucrează foarte puţin pământul'. Numele Avarilor s-a păstrat la toate popoarele Slave de la Nord în cuvântul 'Obr' (Rus 'obrin', Polon 'obrzym', Ceh 'obr', Slovac 'obrin', etc.) şi în înţelesul de fiinţe sălbatice, puternice, supraomeneşti sau uriaşe. Chiar şi în poveştile Româneşti întâlnim 'uriaşi' cu numele 'Tătaru'. Există însă nume de popoare orientale intrate din vremuri mult mai vechi în limbile Europene. În vechile mituri şi legende Scandinave, adunate în celebrele 'Edda', întâlnim între 'neamurile de uriaşi' şi fiinţe dotate cu însuşiri supraomeneşti pe 'Thursi' şi

pe ‘descendenţii lor’, pe ‘Ieţi’, luând parte la războaiele cu ‘Asii’. Acei ‘Thursi’ şi ‘Ieţi’ nu erau decât urmaşii legendari ai Aga-Thursilor / Agathysilor şi Geţilor istorici, intraţi şi păstraţi subt înţelesul de ‘uriaşi’ aproape în toate limbile Germanice. Tot în categoria acelor nume de popoare foarte vechi de origine răsăriteană trebue să punem şi numele ‘Ciud’ / Tschud subt care popoarele de răsărit ale Europei înţelegeau pe toate neamurile Uralo-Altaice sau Finico-Mongole din Nord şi Est. Şi numele Ciuzilor a urmat acelaşi proces de transformare, îmbrăcând cu timpul la popoarele aşezate mai la Vest, la Slavi şi chiar şi la Români şi Unguri, înţelesul de ‘uriaşi’ (în Bulgara veche), de ‘monstru" (la Poloni şi la Sârbi) şi de ‘minune’ sau ‘bizarerie’ la Români şi la Unguri. Toate acestea dovedesc că expansiunea popoarelor orientale a cuprins în vremurile străvechi întreg continentul European, de la Peninsula Scandinaviei şi până la Marea Mediterană. De altfel, însăşi arheologia a constatat, încă din neolitic, asemănări foarte frapante între obiectele găsite în regiunile Scandinave şi cele din Estul Europei şi Munţii Caucaz. Aşa se explică şi răspândirea cea mare a numelui ‘Geţilor’, constatat istoriceşte în tot cuprinsul răsăritean al Europei de astăzi (inclusiv în Rusia şi în Polonia; Ruşii numesc şi astăzi ‘Ciuzi’ pe unii Finezi). El a fost odată numele real al unui neam de cuceritori cari şi-au întins într-un timp stăpânirea lor până în dreapta Dunării. La începutul secolului XVIII, Tătarii dădeau numirea de ‘Iaet’ sau ‘Gaet-Tschudi’ (‘Ghet-Ciudi’) popoarelor nomade şi păgâne de la apus de Munţii Imaus. Tătarii numeau şesurile şi câmpiile ‘gaedz’ sau ‘gaez’. De fapt toţi ‘Geţii’ istorici sunt pomeniţi mai ales pe şesurile din apropierea râurilor: ‘Geţii’ propriu-zişi la Dunăre; ‘Tyre-giţii’ la râul Tyra (Nistru); ‘Pien-giţii’ la râul Pina; ‘Sargeţii’ la râu în Rusia; ‘Thyssa-geţii’ la râul Tschussowaja din Vestul Uralilor, etc. N-am văzut însuşi fluviul Physon sau Araxes, purtând la Greci numele Geta? N-am întâlnit şi la Dunăre o localitate cu numele Egeta? Istoricii şi linguiştii Nordului au dovedit că ‘Leţii’ Eddei nu erau decât ‘Ciuzii’ Finico-Mongoli cari ajunseră în migraţiunile lor spre Vest şi în Scandinavia. Dar nu numai atât. Întreaga regiune de lângă Marea Baltică, locuită azi de Leto-Litvani, purta în documentele Latine medievale numele ‘Samo-gitia’ sau SamoGetia, iar popoarele lor numele de Getae. Între acelea se numărau odinioară şi popoarele azi dispărute, ale Prusienilor vechi şi ale Iet-viezilor sau Iat-vingilor, locuitori mai ales în Polesia de azi, tocmai pe locurile ‘Pien-giţilor’ lui Ptolemeu. Vechiul călugăr-cronicar polon Kadlubek (1161-1223) a scris despre acei Iatvingi ‘Polesiani’, că ‘erau de un neam cu Geţii sau Prusienii’ (‘Sunt Pollexiani Getharum sive Prussorum Genus’), atribuindu-le totodată şi aceeaşi credinţă în nemurirea sufletului pe care o constatase Herodot la Geţii de la Dunăre. Ietvingii cari au avut în vechime o răspândire mult mai mare - urmele lor se găsesc şi în toponimia Galiţiei - au fost vestiţi în Evul Mediu mai ales prin luptele lor eroice cu Polonii şi Ruşii. Din cauza credinţei lor (în nemurirea sufletului), ei nu fugeau niciodată, nici nu se lăsau prinşi de vii, preferând moartea împreună cu femeile lor. Nu era acea purtare identică cu aceea a ‘Dacilor’ de pe Columna lui Traian? Având în vedere vastitatea teritoriului cuprins de invaziunile ‘Schitice’, ‘Thursice’, ‘Ciudice’ şi ‘Getice’, urmate în mai multe serii consecutive şi încă din vremurile preistorice, vom înţelege foarte bine de ce aceste invazii deşi foarte puternice n-au putut să întemeieze aproape nicăiri stăpâniri durabile şi naţiuni compacte şi de ce atât numirile ‘Schit’ cât şi ‘Get’ au trecut asupra unor grupuri întregi de popoare eterogene, care au păstrat numele, impuse lor de cuceritorii Aziatici, chiar şi după ce aceia au dispărut cu totul în masele lor. O parte mare a Rusiei de astăzi păstrează încă nomenclatura geografică Ciudo-Mongolă, care apare chiar şi pe locurile, unde în secolul VI, pe timpul lui Iornandes, locuiau ‘Anţii’ Slavi. Expansiunea Finico-Mongolilor a fost din punct de vedere al extinderii sale teritoriale una dintre cele mai mari din istoria omenirii, mai mare chiar decât a Slavilor de mai târziu. Rămăşiţele acestei uriaşe familii ar fi Bascii din Pirenei, Finicii, Lapponii, Samoiezii, Gronlandezii, Maghiarii, cea mai mare parte a popoarelor Caucaziene, precum şi popoarele Asiei Superioare: Turcii, Tătarii şi Mongolii. Între diferitele populaţii ale ‘Illyriei’, Ptolemeu a amintit în regiunea Salonei pe ‘Daurşi’. Din vechile Anale Chineze şi dintr-un manuscris al istoricului Turco-Tătar Abul Ghazi Bagadur, ‘Daurşii’ (‘Daurschoi’) au fost unul dintre triburile faimoşilor Tunguzi (Tătari orientali), ‘cei mai vechi şi cei mai curaţi Tătari’, cari au pus mai târziu stăpânire şi asupra Chinei. Numele lor stătea în legătură cu regiunea ‘Dauria’, regiune bogată în ape (lângă lacul Baikal) iar cuvântul însemna şi ‘mare’. ‘Daurşii’ din Dalmaţia erau deci - ca şi ‘Taurii’ din Crimeea - Schiţii ‘de la mare’. Ei au dispărut între Illyri. Între însuşirile caracteristice ale Tunguzilor - reduşi la număr - de astăzi sunt tatuajul şi poligamia, însuşiri pe care Herodot le constatase şi la Agathyrşii din Nordul Dunării. Dacii n-au fost un popor ‘special’ şi întreaga poveste despre împărăţia lor ‘naţională’ şi ‘unitară’ dintre Nistru şi Tisa este de domeniul legendei. România de azi este rezultatul extraordinarei forţe vitale, expansive şi dinamice, ale unei rase compuse dintr-un amestec fericit de elemente etnice Sudice şi Nord-Estice Europene”.

Pe lângă ancestralii Gherghi din Banat, regăsiți și în regiunile învecinate (ca de pildă, în spațiul Românesc N / Crișana, NE / Ardeal - începând cu Ținutul Hațeg - și SE / Oltenia), existenți încă din Epoca Pietrei, alți Gherghi au sosit mai târziu - în Epocile Bronzului și Fierului iar apoi în Antichitate - dinspre răsărit. După Războiul Troian (Regatul Troiei fiind la răsărit de spațiul Român, anume în V Anatoliei), istoria a reținut că Gherghiții din V Anatoliei se îmbarcau pe coasta Cariei având ca destinație coasta Dobrogei, populată de Geto-Daci: în timp de secole, odată stabiliți în același habitat cu autohtonii, urmașii lor nu numai că s-au amestecat cu indigenii - ajungând în elita băștinașă - dar au și înaintat pe Valea Dunării, mărindu-și cu mult influențele; pe coasta Dobrogei, principalele porturi de sosire erau coloniile așa-zise Grecești - întemeiate de înaintașii lor -

iar pe coasta Cariei (care era cârmuită din capitala Milasa), principalul port de plecare pentru ei era metropola "Milesiană", adică a Miletului.

Şcoala din Milet

Portul Milet pe coasta Ţării Gherghiţilor, la gura Meandrului (în amonte era Sanctuarul Gherga)

Metropola - cel mai mare oraş - al Cariei = Ţara Gherghiţilor a fost portul Milet de pe coasta Anatoliană Egeeană (la gura Râului Meandru = "Mândru"); inclusiv marele poet Homer a evidenţiat faptul că oraşul Milet nu era al Aheilor ori al Elenilor din Sudul Balcanic, ci era Carian / Sud Anatolian, notând - la sfârşitul cântului 2 din "Iliada" - în mod explicit: "Carii de limbă străină, care-n Milet locuiau". Se poate remarca ivirea şi dezvoltarea faimoasei "Şcoli din Milet" - înaintaşa vechilor Şcoli Greceşti - tocmai odată cu apariţia contactelor organizate dintre Cari / Cariani (adică Greci) şi Geţi: Măreţii / Mândrii Geţi - consideraţi Barbari de către Eleni - se întindeau pe atunci între Gyagar / India şi Europa (Geţii avându-şi centrul European în spaţiul Românesc), fiind recunoscuţi chiar de către vechii învăţaţi Greci ca purtătorii înţelepciunilor Vechii Lumi, simbioza Geto-Greacă fiind evidentă de pildă în Dobrogea Geţilor unde acei indigeni au permis aşezările coloniştilor Cariani cârmuiţi de Gherghiţi; de exemplu, în secolul V î.C. istoricul Herodot Karka - din Karia - a scris despre filozoful Anacharsis, anterior lui cu aproape 2 secole, din spaţiul stră-Român / nobil Ghergan (aparţinând Dinastiei Parga / după cum era ştiut AgaTârs), la fel procedând şi Anticul Anatolian Diogene Laerţiu 1:102, că a fost un izvor de înţelepciune, inclusiv pentru Elenii din Balcani. De altfel, curând după întemeierea Carianei "Şcoli din Milet", istoricul Carian Herodot a scris despre Europenii Traci că formau cel mai numeros popor din Vechea Lume, după Inzi; puterea aşadar le era mare (iar Geţii - care i-au influenţat ştiinţific pe vechii Greci - erau Traci Nordici), inclusiv statistic putându-se demonstra că acumularea cunoştinţelor era mai consistentă printre cei mulţi, Indo-Europenii - respectiv Kurganii - fiind dovediţi drept milenarii stăpâni ai Vechii Lumi: în Antichitate, doar aflat la apogeu Imperiul Roman şi-a permis să atace Geţii (de fapt, Romanii s-au năpustit doar pe o mică parte a spaţiului Get) iar ulterior tocmai succesorii Goţi - după ce au reuşit dezmembrarea Imperiului Roman - i-au organizat semnificativ pe Europenii Medievali. Civilizaţia nu reprezintă doar aspectul material, economic, al unei populaţii, nu reprezintă doar bunurile, ci şi valorile. Adevăratele valori nu trebuie căutate în realizările materiale, ci în cele spirituale. Când preoţii Geţilor se rugau în Munţi, în peşteri ascunse, şi îi învăţau pe oamenii de rând că sufletul este nemuritor, iar trupul, materia nu contează, cei ai altor neamuri înălţau Temple sclipitoare împodobite cu statui impozante. Iar dacă Geţii nu cheltuiau sume enorme pentru a construi clădiri colosale şi a întreţine armate profesioniste, asta nu-i făcea mai puţin înţelepţi decât vecinii lor. Dimpotrivă. Dacă Geţii erau convinşi de lipsa de însemnătate a valorilor materiale, este firesc să nu fi investit prea mult în aceste valori. Nu şi-au ridicat statui, nici palate colosale, se îmbrăcau modest, la fel ca ţăranii Români de astăzi, Regii purtând în picioare opinci, iar pe cap o căciulă de lână în loc de coroana fastuoasă din aur, bătută cu pietre preţioase. Iar cei care, investind mult mai mult în bunuri materiale, i-au numit pe aceia "primitivi" ori "sălbatici", nu au înţeles că spiritualitatea este deasupra Civilizaţiei materiale. Cei care trăiau mai mult în mijlocul naturii, aproape de Zei, au înţeles aceste lucruri mai bine decât cei ce-şi petreceau vremea în băi, ospeţe şi spectacole de circ. Spiritualitatea Europei se stinge dinspre Est spre Vest. La răsărit mereu credinţa a fost mai puternică. Românii au şi păstrat - până în Epoca Modernă - zicala că "veşnicia s-a născut la sat" (iar nu în mediul urban). Dr. Louis Benloew (1818-1900) a scris în anul 1877 despre "Grecia dinaintea Grecilor": "Pe terenurile vechilor Greci există multe urme ale unei Civilizaţii anterioare, datând din Epoca Bronzului şi dinainte. Au coabitat oameni diverşi în localităţile precedente, având ustensile şi credinţe originale; ele au aparţinut Pelasgilor, Lelegilor, Cauconilor, Dardanilor, ş.a. Herodot a scris despre ei - ca despre strămoşii Grecilor - însă aceia erau amestecaţi: nu au fost 'pur-sânge'. Înşuşi numele de Greci nu a fost original: a fost transmis de Romani. Amintirile provin de mai demult decât ar fi de crezut. În trecutul îndepărtat au existat populaţii puternice, cârmuite de dinaşti pricepuţi: sub sceptrele lor au fost venerate anumite divinităţi şi s-au organizat anumite formaţiuni. Cel mai vechi nume al strămoşilor Grecilor a fost cel de Pelasgi (potrivit tuturor atestărilor: Tradiţii, mărturii timpurii, artefactele rămase şi cercetările învăţaţilor). Pelasgii erau inclusiv de rasă diferită, căci nu au fost doar printre strămoşii Grecilor; ne menţinem îndoielile privind identitatea dintre rasele Pelasgilor şi Grecilor: uneori nu erau îngăduite amestecările lor, considerându-se pruncii ca ilegitimi de către neamul vreunei părţi. Răspândirile strămoşilor au fost mai ales în Peninsulele Anatolică şi Balcanică. Numele Cauconilor a fost cunoscut din Albania Caucaziană până în Albania Balcanică. Teritoriile dinaintea Grecilor nu au fost deşertice. Herodot a

afirmat explicit că au fost locuite de Barbari. Alți savanți Antici - Tucidide, Strabon, Pausania, ș.a. - au susținut și ei așa ceva. Asemănători cu Pelasgii au fost Carianii și Phenicienii / Fenicienii, care pătrundeau cu vasele lor în toate golfurile unde puteau, stabilindu-și baze în toate zonele favorabile: traficau, jefuiau, exploatau dar s-au și afirmat prin celebrul purpuriu produs din scoici ca emblematic lor; pentru multă vreme, o bază vestită a piraților / corsarilor a fost Creta. Mai mult ca Lelegii, Carianii au dominat Insulele Mediteranei. În urmă cu peste 3 milenii, toți - Pelasgi, Lelegi, Cauconi, Dardani, Cariani, vechi Albani, ș.a. - vorbeau un idiom inteligibil reciproc; există însă o mulțime de obstacole lingvistice, greu de deslușit, privind detalierea lor. Împărtășim părerile despre cercetările pluridisciplinare că ar putea lămuri vechi aspecte, corelând de exemplu toponime din variate direcții cardinale, din Levant până în Europa".

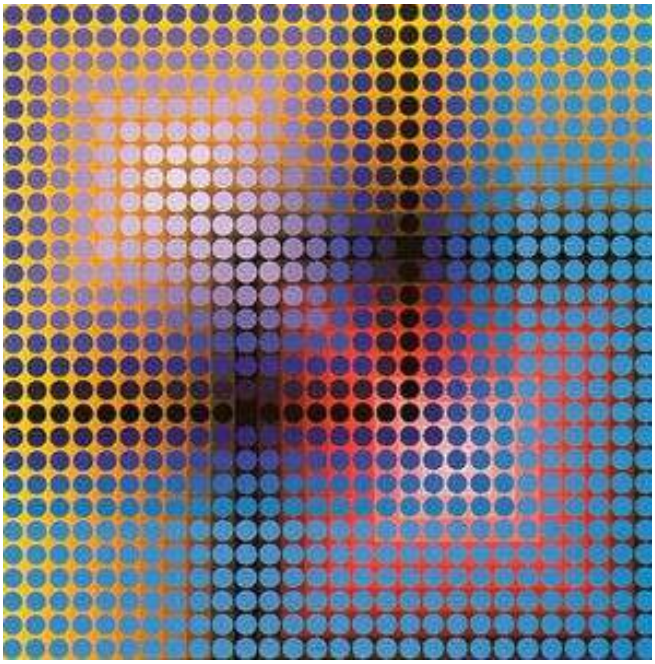

În secolul XIX, Dr. Louis Benloew a fost preocupat inclusiv de etnografia orientală, astfel cum a comunicat în anul 1894 la Congresul Internațional al Orientaliștilor din Geneva ("Despre naționalitatea Troienilor", în memoria lui Heinrich Schiemann): "Scoaterea la iveală a Ilionului - cetății Troiei - de către Heinrich Schiemann ne-a făcut să ne trezim în prezența unor locuințe, ustensile, obiecte decorative, idoli, etc. ce aparțineau unei populații al cărei nume îl cunoșteam dar căreia nu i-am putut preciza originea sau rasa. Care era acea populație? Oamenii săi nu erau Pelasgii pe care Homer i-a inclus printre aliații Troienilor. Oamenii timpurii de acolo au fost desemnați cu denumirea de Lelegi fiind pur și simplu aceiași cu cei care - în istorie - au ajuns cunoscuți sub numele de Iliri, răspândiți în Peninsula Balcanică, ai căror descendenți și urmași se regăsesc în prezent ca Șkipetari ori Albanezi, cu vechiul lor idiom profund transformat. Corespunzător autorității istoricului Herodot însuși, Lelegii și Lycienii nu și-au dat numele după părinții lor, ci și-au determinat genealogia numai în funcție de ascendența feminină. Pe partea Mediterană a Asiei Mici ne izbește numărul mare de localități al căror nume se terminau în '-anda', ale căror întemeieri au fost atribuite de către învățați Carianilor, despre care știm că deseori erau echivalați cu Lelegii (Herodot 1:171 a scris despre Cariani că fuseseră mai înainte numiți Lelegi); pe harta Albaniei se pot citi numeroase astfel de sufixe: Pramanda, Gurasenda, Agnonda, Marandi, Kurendo, etc. În Asia Mică existau un număr considerabil de orașe ale căror nume se terminau în '-anda'; în Caria: Alabanda, Caryanda, Labranda, Alinda, Telandos; în Pisidia: Isinda / Isionda, Oenoanda; în Lycia: Arycanda; în Capadochia: Soanda; în Troia: Passanda, etc. Lelegii - ca și misterioșii Pelasgi - s-au regăsit inclusiv în Sudul Balcanic. Lelegii, Pelasgii și Cauconii au fost plasați de către Strabon XII 8:4 la egalitate. Pentru vechii Greci, localitățile și apele erau ființe vii. Nume de orașe având 'Anda' ca prefix am putea cita zeci, în Asia Mică și în Sudul Europei (în Macedonia, Panonia, Dalmația Iliră, în Galia, în Spania, etc). În acele zone au fost influențe Feniciene, onomasticile locurilor nefiind obscure de pildă pentru Albanezi; poate nu am fi foarte îndrăzneți afirmând că Munții Sacri - ca de pildă mulții Munți Olimpi - se corelau cu aceleași sensuri apropiate de rotunjimi = kerk / cerc la Lelegi și Iliri (adică Albanezi). Originea numelui de Lelegi nu poate fi explicată printr-o rădăcină Greacă. Cuvântul era vechi Albanez sau - dacă preferați - Pelasgic, însemnând și barză; cu toate acestea, nu numai printre Albanezi dar și printre Vlahii Pindului, barza este numită 'leilek'. În fine - destul de curios - acesta este termenul folosit pentru pasărea respectivă și de către Arabi; legătura s-ar explica prin Fenicienii care la vremea lor foloseau același termen (vechii Evrei au folosit altul). Cine ar contesta influența considerabilă exercitată de către Fenicieni asupra vechilor Greci? Un ecou lingvistic Leleg ar fi cu vechiul termen Labrys pentru topor. Se observă că vechiul termen 'leilek' / 'ljek-ljek' pentru barză era onomatopeic, imitând sunetul făcut de pasăre. Oricare ar fi fost numele folosit în trecut pentru Pelasgi și Lelegi - fie că și-au luat ei înșiși numele, fie că le-au fost date de către alții - în zilele noastre au ajuns desemnate cu numele de Șkiptari, în legătură cu Troia, un nume Leleg. În Creta arhaică a fost un oraș numit Milet, distrus de luptele interne; legenda transmisă de Strabon l-a făcut pe tânărul chipeș Miletos - fiindcă s-ar fi certat cu fiii lui Minos - să fie expulzat în Caria, unde a fondat orașul ce i-a purtat numele. Mitul pare să fi fost că o mare parte a Cretei a fost capturată iar atunci un număr de foști locuitori ai Insulei au fost forțați să emigreze; aceia erau Lelegi. În Milet mormintele, ruinele fortificațiilor și ale locuințelor Lelege au dăinuit expuse multă vreme: Miletul a aparținut Lelegilor. În Albaneză, 'Milet' înseamnă trib / popor. Troia descoperită de Schliemann a fost în fruntea rezistenței Vest Anatolienilor (diverși - aliați uniți - ca Pelasgi, Lycieni, Frygieni, ș.a.) contra hoardelor invadatorilor Balcanici. Pergamul a fost un cuvânt Pelasgic / Albanez, însemnând loc de pază / de veghe; mai era un Pergam lângă Golful Strymonian. În mijlocul Mysiei a fost orașul Perperene / 'Per-perene', cu pereți abrupți (unde erau exploatări miniere). Omonimul Gergis din Troia se găsește în Golful Micii Syrte. Biblia a numit o populație Canaanee Girgâzî, care probabil avea denumirea în legătură cu terenul argilos pe care a trăit. Admitem o influență profundă în Troia, cu cât am văzut pretutindeni de-a lungul coastelor Mediterane acțiunea preponderentă a celor din Canaan. Nu de acolo, pe atunci, Fenicienii și-au dat literele / alfabetul lor vechilor Greci și Latinilor? Vechii Greci - deși dădeau dovadă de o mare dorință de a asimila mai mult de o idee religioasă, mai mult de un Cult din străinătate - aveau totuși un simț moral mai

înalt decât orientalii. Practic, gândirea orientală s-a regăsit în Cultele populațiilor din Asia Mică, inclusiv prin preluarea unor divinități. Poate acțiunile orientale au fost resimțite cel mai puternic în mințile vechilor Greci prin profeții. Deși era multe Sibile în cavernele de pe coasta de Vest a Anatoliei, cea mai cunoscută a fost Sibila lui Gergis, care a ajuns să se mai numească și Sibila din Cumae: în Cumae erau Gherghiți. Cumae din Campania a fost colonia Eolienilor din Anatoliana Cumae: a moștenit cu ușurință oracolele rostite; de acolo au fost transportate la Roma celebrele cărți Sibiline. Este cert că Homer și Homerizii aveau cunoștințe despre acele femei inspirate. Pe modelul lor a fost creat tipul Cassandrei. Mințile vechilor Greci au fost atât de profund impresionate de acțiunile profetelor orientale încât, privind Cultul lui Apollo la Delphi, au plasat faimoasa piatră ombilicală în Sanctuar și au instalat acolo preoteasa care Grăia oracole când se intoxica cu vaporii abisului pe care era așezat trepiedul. Elementele orientale au persistat mai mult decât cele Lelege; nu toți Troienii pieriseră în focul nefericitei lor capitale. Urmașii lui Homer au inclus Dardanii și Troienii sub același nume de Teucri: aceia s-au menținut mai mult pe înălțimile Idei decât pe țărmurile Mării. Acolo Gergis a rezistat. Suntem asigurați că Troia ar fi cuprins mulți Gherghiți. După jefuirea orașului, un grup Gherghit, împreună cu unii Troieni, au întemeiat dincolo de Ida și de Skepsis un nou loc, purtând și numele de Gergithos sau Gergitha. Alții s-au răspândit mai departe; i-am găsit foarte numeroși stabiliți inclusiv în puternicul oraș Milet, atât de numeroși încât prin numele lor au desemnat cea mai neliniștită pătură socială de acolo, ridicată în mai multe rânduri împotriva fracțiunii prea arogante a așa-numiților Ploutis. Acolo au izbucnit războaie interne sângeroase și oribile, ca nicăieri altundeva printre vechii Greci; o teroare înfiorătoare a domnit multă vreme în nefericitul oraș, căruia crudul masacru a mii de Gherghiți i-a dat o groaznică reputație. La sfârșitul Epocii Fierului acolo a fost restabilită pacea dar strălucirea ei de odinioară a dispărut pentru totdeauna. Mai târziu, Gherghii au putut fi văzuți împăcați cu Grecii. Urmașii vechilor Teucri s-au alăturat Ionienilor pentru a lupta împotriva Perșilor; însă întreprinderea a eșuat. La începutul Antichității, spre mijlocul secolului V î.C., Gergis - ultimul oraș Teucrian - după alungarea Barbarilor s-a lăsat cucerit de Civilizația artiștilor. Potrivit lui Xenofon, Gergis a fost un oraș Grecesc deplin la finele acelui secol iar Ephoros l-a desemnat ca Eolid, ca întreaga coastă întinsă între Abydos la Nord și Cumae la Sud. Orașele Teucriene nu s-au putut menține independente prea mult timp; în principal vorbim acum despre Dardania și Skepsis. Dardanii au format o populație Iliră stabilită în Moesia Superioară. Ancestralul Dardanos a fost plasat de legendă în SamoTracia, de unde a plecat la Troada, unde s-a spus că a fondat Dardania, ce a fost considerată de către Homer mai veche decât Troia. Ni s-a relatat că Ilos - nepotul lui Dardanos - a fost adevăratul întemeietor al Troiei. Apoi Eolienii au întemeiat un oraș Dardanos lângă promontoriul Dardanis: acela pare să fi dat denumirea Strâmtorii Dardanele. Observație: Strabon a afirmat oficial că Dardanii au fost Iliri. Skepsis a fost condus multă vreme de 2 familii care pretindeau că proveneau din Hector și Enea (acesta din urmă ar fi domnit acolo iar fiul lui Enea - anume Askanios - a fost considerat întemeietorul unui nou Skepsis, situat într-o locație mai convenabilă, nu departe de cea veche). Au fost și alte orașe ale Troadei - ca Arisbe și Gentinos - unde familiile nobile îi numărau pe Hector și Enea printre strămoșii lor. Denumirile acelea erau în mod clar Ilire. Arisbe pare compus din 'ar' pentru aur și 'be', ce se folosește de Albanezi pentru loc. În apropiere se aflau minele exploatate de Dinastia lui Priam. Cel mai curios dintre cuvintele compuse cu 'be' / 'bend' ar fi orașele Derbe / Derbent, astfel cum există din Daghestan - de la Marea Caspică - până în Bosnia. În Anatolia s-a ajuns să se vorbească multe limbi dar odată ce superioritatea Grecilor a fost recunoscută, toți s-au adaptat bine la situație, adoptând nu doar limba, ci și obiceiurile Grecilor. Au mers atât de departe încât se închinau puternicelor Pallas Athena, Afrodita, ș.a. Geniul lui Homer a ajuns să capteze imaginația oamenilor. Trăind în mijlocul amintirilor unor întâmplări atât de grandioase, generațiile au fost cucerite de limbajul lui Homer - natural și simplu dar divin - plin de realități, acoperind cu glorie eroii care nu aveau să piară în uitare".

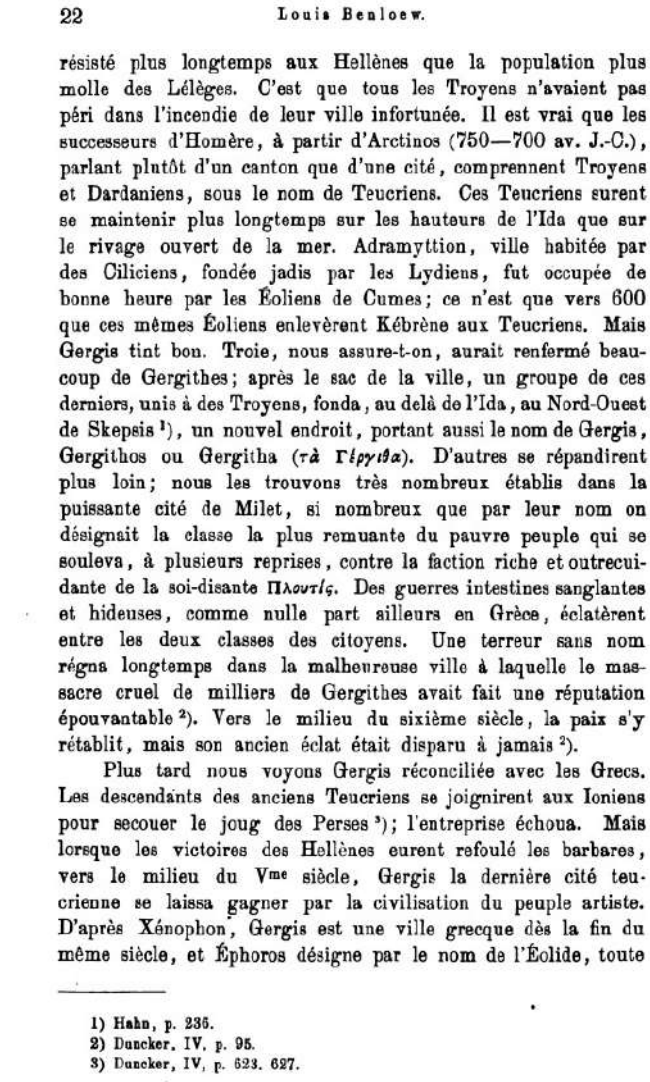

22 Louis Benloew.

résisté plus longtemps aux Hellènes que la population plus molle des Lélèges. C'est que tous les Troyens n'avaient pas péri dans l'incendie de leur ville infortunée. Il est vrai que les successeurs d'Homère, à partir d'Arctinos (750—700 av. J.-C.), parlant plutôt d'un canton que d'une cité, comprennent Troyens et Dardaniens, sous le nom de Teucriens. Ces Teucriens surent se maintenir plus longtemps sur les hauteurs de l'Ida que sur le rivage ouvert de la mer. Adramyttion, ville habitée par des Ciliciens, fondée jadis par les Lydiens, fut occupée de bonne heure par les Éoliens de Cumes; ce n'est que vers 600 que ces mêmes Éoliens enlevèrent Kébrène aux Teucriens. Mais Gergis tint bon. Troie, nous assure-t-on, aurait renfermé beaucoup de Gergithes; après le sac de la ville, un groupe de ces derniers, unis à des Troyens, fonda, au delà de l'Ida, au Nord-Ouest de Skepsis [1]), un nouvel endroit, portant aussi le nom de Gergis, Gergithos ou Gergitha (τὰ Γίργιθα). D'autres se répandirent plus loin; nous les trouvons très nombreux établis dans la puissante cité de Milet, si nombreux que par leur nom on désignait la classe la plus remuante du pauvre peuple qui se souleva, à plusieurs reprises, contre la faction riche et outrecuidante de la soi-disante Πλουτίς. Des guerres intestines sanglantes et hideuses, comme nulle part ailleurs en Grèce, éclatèrent entre les deux classes des citoyens. Une terreur sans nom régna longtemps dans la malheureuse ville à laquelle le massacre cruel de milliers de Gergithes avait fait une réputation épouvantable [2]). Vers le milieu du sixième siècle, la paix s'y rétablit, mais son ancien éclat était disparu à jamais [2]).

Plus tard nous voyons Gergis réconciliée avec les Grecs. Les descendants des anciens Teucriens se joignirent aux Ioniens pour secouer le joug des Perses [3]); l'entreprise échoua. Mais lorsque les victoires des Hellènes eurent refoulé les barbares, vers le milieu du Vme siècle, Gergis la dernière cité teucrienne se laissa gagner par la civilisation du peuple artiste. D'après Xénophon, Gergis est une ville grecque dès la fin du même siècle, et Éphoros désigne par le nom de l'Éolide, toute

1) Hahn, p. 236.
2) Duncker, IV, p. 95.
3) Duncker, IV, p. 623. 627.

Fragment din studiul Dr. Louis Benloew (comunicat la Congresul Internațional al Orientaliștilor din Geneva, 1894)

Carianii / Gherghiții din SV Anatoliei (având portul Milet drept metropolă = cel mai mare oraș) au fost în legături internaționale atât cu Nordicii Geți, cât și - via Sudicii Fenicieni - cu vechii Egipteni sau cu vechii Indieni:

navigatorii Cariani = sacrii corăbieri Gherghiți - așa cum au rămas dovezile vechilor Greci - dominau apele și țărmurile Mărilor Nordice (Albă / Marmara, Neagră / Pontică și Karga / Azov) iar Fenicienii dominau apele Sudice, cum erau cele ale Mării Mediterane, aceia fiind fie grupați în jurul capitalei Cartagina din Nordul African / dominând până la învecinatul Egipt, fie de pe coasta Țării Sfinte Canaan, ca vecinii Ghergheseilor biblici ai Galileeii; se știe că deopotrivă Karianii / Carianii și Fenicienii / Punicii erau inițial consemnați similar "KRK" (rădăcina consonantică Gherga). Gherghiții Cariani erau din secolul VII î.C. în contacte directe cu vechii Egipteni - ca urmare a contractelor de asigurare a pazei elitei, fiind gardienii Faraonilor - iar Ghergheseii din N Canaanului erau demult în contacte directe de exemplu și cu Chaldeii / Ghargheii Mesopotamiei (dar și cu cei mai dinspre răsărit, anume cu Gargarii din N Indiei); de pildă, în vremea lui Iisus au fost consemnate ivirile Magilor din răsărit, utilizarea mirului de nard importat din Himalaia, etc. (pe lângă acelea, mult anterior au fost dovedite legăturile Sf. Gherghe din Canaan cu primii Egipteni - inclusiv pre-dinastici - sau geografic cu apropiații de pe Valea Eufratului / fosta Sumerie, Țara Ghergarilor din Caucaz = "Albania" Caspică, Anatolia, ș.a). Se știe despre personalități Cariane ca Thales din portul Milet, Pitagora din Insula Samos, ș.a. că aveau rude Feniciene; însă mai mulți Cariani aveau rude Gete: Gherghiții Cariei au colonizat masiv - în număr mare și pe timp îndelungat - mediul Get, reținând (inclusiv în scris) astfel numeroase învățăminte. Este interesant că "Milet" la Aromâni înseamnă "națiune", termenul "Millet" consacrându-se în Orientul Mijlociu / Apropiat de la Anticii zoroaștri (după cum au studiat în anul 2002 Robert Montgomery, în anul 2004 William Wigram, ș.a.) pentru cei respectând legi tipice comunităților lor; otomanii îi numeau pe cei din partea ortodoxă a Imperiului lor = "Rum Millet" ca Ghiauri: în cadrul Milletului era autonomie organizatorică iar hotărârile numeroșilor adunați pentru decizii erau foarte puternice, de respectat ca legi proprii (de exemplu, Arabii au "millah" pentru "neam"). Străvechiul drept Românesc - Medieval notat în Latină "Jus Valahicum" - a fost utilizat de pildă în anul 1598 de Domnitorul Mihai "Viteazu", fostul Ban al Olteniei, ca "Ius antiqum vaivodarum Valachiae TransAlpinae" când a preluat stăpânirea peste Ținutul Făgărașului / "Țara Oltului" ("juzii" în vocabularul Român fiind "judecătorii", întruniți în "județe") iar Sultanul otoman prin "iradeaua" / decretul din Istanbul / Tracia în anul 1905 a recunoscut oficial Armânii / Vlahii Imperiului său ca populație distinctă, sub forma de "Millet Ulah": vechiul concept juridic al Valahilor din România ori din Turcia s-a păstrat până în Epoca Modernă. Este foarte posibil ca portul Miletului de pe coasta Anatoliei / Asiei "Mici" a Egeeii să fi fost metropola Cariei = Țării Gherghiților unde - în cadrul marilor Adunări Gherga - se adoptau și mari hotărâri, nu doar judecăți curente, ci și decizii de mare impact, influențând destinele multora, așa cum au fost cele despre numeroasele colonii Milesiene în Vechea Lume: ceea ce a făcut străvechiul oraș Milet al Cariei Gherghiților s-a regăsit ulterior în progresul omenirii cel puțin dublu, contribuția la istorie fiind deopotrivă prin cele mai multe colonii Grecești întemeiate în Vechea Lume și prin cele mai mari cunoașteri științifice Grecești în Vechea Lume = celebra "Școală Milesiană" / "Școala din Milet" (din care unii diversioniști - motivați politic ori doar invidioși - s-au străduit să separe așa-zisa "Școală Ioniană", pentru că uriașele achiziții științifice ale Carianilor / Gherghiților au fost greu de acceptat ca într-adevăr reale, ale lor).

Poarta Miletului (mutată în Berlin / capitala Germaniei)

Coasta Vest Anatoliană (la Marea Egee) a avut - în Vechea Lume - 3 metropole renumite, întemeiate de Gherghi: în afară de Milet din Caria = Ţara Gherghiţilor - la gura Meandrului "Mare" - au mai strălucit Efes din Ionia / la gura Meandrului "Mic", unde primul Rege a fost Gargo = Gargoris şi Troia la gura Meandrului "Negru" = Nordic întemeiată de Ghergari, inclusiv apărată de Fortul Gherghis, însă distrusă prin vicleşug de către Ahei / strămoşii Elenilor. În "Religia greacă" din anul 1981, cercetătorul Francez Fernand Robert a enunţat: "Milet a fost fără îndoială un loc cu totul potrivit pentru influenţele orientale. Acolo s-a născut filosofia ioniană, ale cărei tentative de a explica lumea prin transformările materiei plecând de la un element unic reprezintă un fenomen pur grecesc, întrucât e vorba de aurora gândirii ştiinţifice, situându-se totuşi în prelungirea miturilor cosmogonice şi teogonice care încercau deja să explice Universul. Să nu opunem niciodată gândirea mitică şi gândirea raţională, de vreme ce mitul, explicativ prin natură, îşi propune şi el să satisfacă raţiunea. Să opunem gândirea mitică şi gândirea ştiinţifică, pentru că mitul se mulţumeşte cu explicaţia, cu simplul fapt pe care ea îl explică, în timp ce chiar din această pricină, ştiinţa îl pune la îndoială".

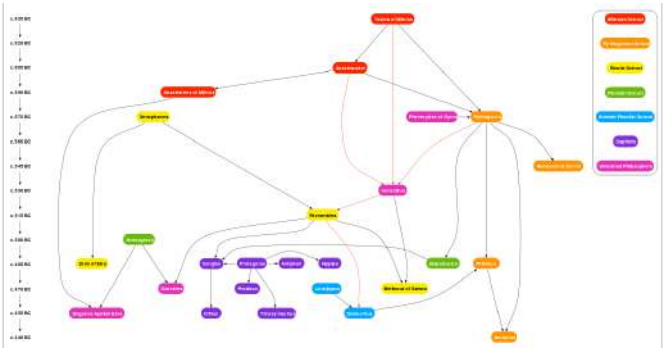

Școlile Grecilor vechi
(în frunte - cu roșu - având "Școala din Milet")

"Școala din Milet" / Caria - V Anatoliei - dezvoltată la gura Râului Meandru "Mare" ulterior Războiului Troian, nu era legată de Elenii Balcanici (stereotipie perpetuată de unii şi respectiv însuşită de alţii / fără discernământ, ca victimele propagandei naţionaliştilor Eleni, ale căror pretenţii de însuşiri patrimoniale sistematic s-au întins dincolo de orizonturile realităţilor - atât ale lor, cât şi ale altora - sindromul de asemenea tip fiind caracteristic şi Evreilor ori

altor etnii); la "Şcoala din Milet", Elenii din Atena contemporană n-au contribuit cu nimic - ci numai au avut de învăţat de la Carianii din Anatolia - iar apoi, şcolile ateniene n-au putut să-i depăşească pe maeştrii "Şcolii din Milet" (de exemplu, "Academia din Atena" - prima şcoală superioară politică din Europa - a fost întemeiată de Platon după "Şcoala din Milet"): un exerciţiu simplu - însă neplăcut Elenilor - ar fi listarea numelor vechi faimoase, cu locaţiile lor, din care reiese, în comparaţie cu restul iluştrilor de limbă Greacă, că lista reală a Atenei se evidenţiază ca foarte scurtă (dar "gălăgioasă", pentru a servi ambiţiei Elenilor de emancipare, colectând în propriul "coş" inclusiv autori - la timpul lor - dintre inamicii Atenei, fapt petrecut doar pentru "consistenţă", prin gratuita alăturare postumă a unor nume "grele"). După Războiul Troian, în V Anatoliei (la S de Troia), ca şi în cazurile Societăţii Homeride din portul Cume al Gherghiţilor ori a autorilor Cariani prolifici - ca Pitagora din Insula Samos, Herodot din Halicarnos / Bodrum, ş.a. - şi "Şcoala din Milet" a fost catalizată de Gherga; de altfel, întemeietorul şi eponimul oraşului - conform vechilor autori Greci, între care şi Apolloniu din Rodos - a fost Gherganul Miletus, nepotul Gherghinei / Telchinei Dexithea (tatăl lui fiind Gherghitul Apollo). De exemplu, în anul 1972 istoricii Vidal Naquet și Michel Austin din Franța - care au studiat Miletul începând cu secolul VIII î.C. - au scris despre Gherghiți că erau nativi acolo; în "Grecia arhaică" din anul 1980 și academicianul Britanic Anthony Snodgrass (profesor de arheologie la Universitatea Cambridge) a confirmat că "nativii Miletului au fost Gherghiții".

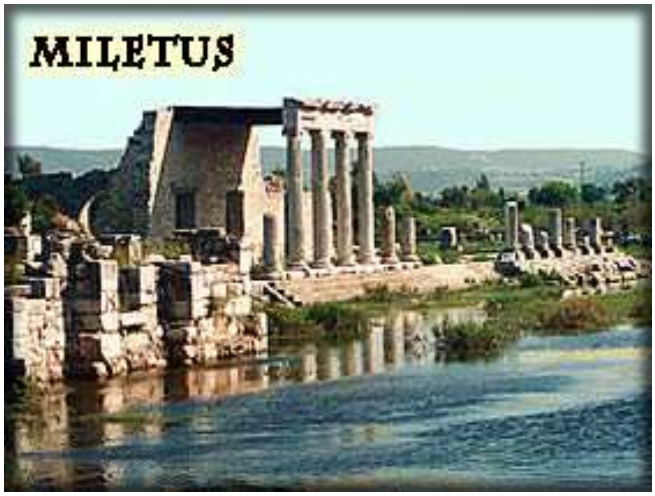

În Antichitate, nici o localitate nu era independentă de zona rurală din imediata apropiere. Gherganii lucrau Pământurile bogate aflate în lunca Meandrului - de la care vine numele meandrelor pe care le fac apele curgătoare dar şi motivul emblematic Grec - îndeosebi între aşezarea lor cu Templul Gherga şi perifericul Priene 37,39 lat. N, 27,17 long. E al Miletului, oraş întâi denumit Cadme (iar "Cad-moșii" / "Cad-moniții" au fost străvechii orientali echivalați înspre răsărit - până în India - ca Jați, în Iran ca Guți, etc.); Miletul a fost întemeiat la gura Meandrului de Gherghitai / Gergithai și adesea urmașii fondatorilor, datorită conflictelor cu unii dintre noii bogați ai orașului - care au început să câștige de pe urma coloniilor Pontice înființate în secolele anterioare - nu-i mai hrăneau, ci îi ţineau înfometaţi pe aceia, timp de lungi perioade (mai ales în secolul VI î.C. / de pildă şi scriitorul Plutarh a studiat profilele morale ale acelei situaţii). Gherganii / Gherghiţii nu aveau doar rolul de arbitraj în prosperitatea zonei, ci conform lui Herodot Karka (istoric contemporan cu ei - a trăit în secolul V î.C. - şi localnic de asemenea al regiunii) au dezvoltat o oligarhie a proprietarilor de Pământ ce o duceau bine - indiferent de regimul politic - şi pentru care cereau obedienţă locuitorilor regiunii. Oligarhia însemna "domnia celor puţini" - cu influenţă în politic şi economic - în opoziţie cu aristocraţia care însemna "domnia celor buni" (traducerea directă din Greacă e că aristocraţii erau "mari mâncăi", în Română fiind cei care îngurgitau) şi în opoziţie cu democraţia care avea să apară ulterior în lumea Greacă, ce însemna "domnia poporului". În secolele VI-V î.C., oligarhii - între care şi Gherganii, care i-au combătut pe cei "vechi", ei devenind cei "noi" - au dominat Miletul; atunci şi acolo s-a născut filozofia Greacă - prin "Şcoala din Milet" - din care de pildă au făcut parte matematicianul Thales / un urmaş al lui Hesiod, care a explicat originea lumii făcând să apară totul din mediul umed / la fel au susținut și Egiptenii, s-a ocupat de studiul forţei magnetice, a calculat înălţimea Marii Piramide din Egipt măsurându-i umbra (Plutarh a afirmat că savantul stătea pe gheridon, tripodul Regal Troian, adică scaunul Sibilei / Gherghiţiei din bronz aurit, cu 3 picioare frumos arcuite) şi a prezis eclipsa solară ce a oprit războiul pentru Capadochia în anul 587 î.C., elevul său Anaximandru / părintele geografiei ştiinţifice, studiat în anul 1996 și de Spaniolul Marco Quintela de la Universitatea din Compostella / capitala Galiciei ca susținut de Gherghiți, el realizând primul gnomon / ceas solar - din Epoca Pietrei se măsura umbra unei prăjini înfipte în Pământ, sub forma de exemplu că "soarele era de 2 suliți", etc. - și realizând totodată un glob Pământesc, plasând planeta în centrul Universului, crezând în existenţa unui infinit de lumi şi Ceruri (el a afirmat că primele vieţuitoare s-au format într-un mediu acvatic, în nămol, sub acţiunea razelor soarelui şi că omul a derivat printr-o lungă evoluţie din vieţuitoarele acvatice ce ulterior s-au adaptat condiţiilor Terestre). Despre susţinerea Pământului, Carianul Anaximandru a afirmat (este cea mai veche consemnare scrisă din istoria omenirii) că "el atârnă liber, rămânând acolo unde este din cauza distanţei egale faţă de toate celelalte"; harta globală a lui Anaximandru avea drept centru Naucratis (principala aşezare a Carianilor în Egipt, aflată lângă Marea Sfântă / Sfinx = centrul geodezic al globului):

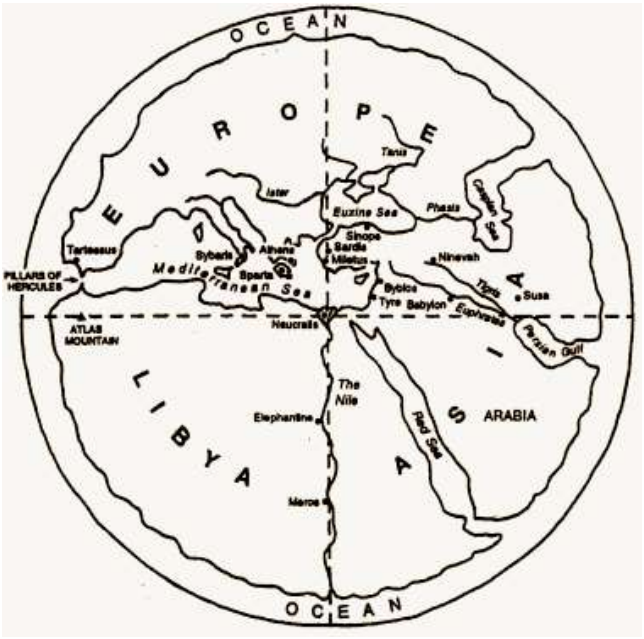

Harta Carianului Anaximandru

Aflată în centrul Vechii Lumi, colonia Karianilor Naucratis de pe Nil, așa cum a scris Dr. Alexander Herda - profesor universitar de istorie în Germania - în studiul "Viziunile Grecilor (și ale noastre) despre Kariani" din anul 2013, era în legătură frățească directă, corespunzător inscripțiilor, cu Sanctuarul "gemenilor divini" zis Didyma din apropierea Miletului, unde funcționa faimosul Oracol slujit de preoți Gherghiți pentru metropola Cariei / Kariei, legătura dintre cele 2 repere Anatoliene Cariene, însemnând câteva ore pe jos, fiind asigurată printr-o faimoasă Cale Sacră, decorată cu mari statui, străbătută de majoritatea Carianilor Milesieni în mod ritualic; Carianul Herodot în "Istorii" 5:36 a scris că Templul Didyma a apărut datorită preoților "Branchizi" (apropiați de brahmani, așa cum a considerat academicianul Britanic Nicholas Hammond 1907-2001, aceia regăsindu-se atât în capitala Mediei, cât și în Sogdia / TransOxiana: în vremea Împăratului Xerxe / Jerje al Perșilor - adică secolul V î.C. - generalul său Gergys i-a trimis tatălui care guverna TransOxiana pe acei preoți din Caria iar în secolul următor Împăratul Alexandru al Makedonilor când a ajuns acolo i-a executat pe urmași, deoarece predecesorii lor i-au trădat pe Cariani, plecând cu Perșii după ce au distrus Didyma): în Vechea Lume, influența Indiei a fost observată în Vestul Anatoliei nu doar în Caria / emblematici fiind cei denumiți Indian Garga-Carya, ci și pe coasta Ioniană (de pildă ca "Mlecchа" Ghirăg ori Derdae, ș.a.), remarcându-se deopotrivă în Canaanul începutului mileniului II î.C. - unde divinul Melchi-sedec = Regele Ghergheseilor l-a găzduit pe patriarhul Avram / de asemenea legat brahman - în Caucaz, etc. Inițial - dar tot în vremea Perșilor, la începutul secolului V î.C. - înaintea mutării preoților Branchizi din Didyma în Sogdiana / TransOxiana, au fost mutați indigenii zonei Cariane Didyma-Milet astfel cum a scris Carianul Herodot în "Istorii" 6:20 (tot în același secol V î.C.): "Milesienii care au căzut atunci prizonieri fură strămutați de aici la Susa. Împăratul Darius, fără să le facă vreun alt rău, îi așeză lângă Marea numită Roșie, în orașul Ampe; pe lângă acest oraș curge Fluviul Tigru la vărsarea sa în Mare" (adică în Oceanul Indian - ce era "Marea Roșie" - Fluviul Tigru avându-și gura în Golful Persic). Acolo era Delta Gihon - menționată biblic ca paradisiacă - formată de Râurile Karun și Kerkha: denumirile Râurilor au fost Ghergane, căci în vechime Karun a fost știut ca Gargar iar pe Kerkha se afla Susa, destinația strămutaților din Caria / Țara Gherghiților; "Ampe" - unde au mai ajuns cei duși de Perși - rezona cu "Apa mea": acolo era portul unde Perșii i-au dus pe Cariani - îndemânatici navigatori - pentru a le gospodări o bună parte din flotă (așa cum a studiat și istoricul Lionel Scott). Alți savanți Cariani de la "Școala din Milet" au fost Anaximene 585-525 î.C. (elevul lui Anaximandru), care a explicat originea curcubeului şi că luna reflectă lumina soarelui, arhitectul Hipodamos 498-408 î.C. care întâi a făcut planurile localității Cariane Priene şi apoi ale capitalei Insulei Rodos, impunând în lumea Greacă modelul de așezări cu străzi intersectate în unghi drept, ca în Bazinul Ghaggar, centrele fiind rezervate clădirilor publice: un model de sistematizare răspândit apoi mondial (începând cu taberele militare Romane), ș.a.

Milet

Miletul din anul 546 î.C. pentru 67 de ani a fost controlat de Perși (la sfatul bătrânului filozof Carian Tales - care în acel an a şi murit - orașul s-a păstrat neutru când generalul Ghergan Harpagos a cucerit Anatolia și de aceea a

avut un statut special în Imperiul Persan). Profesorul Britanic Percy Ure a scris în "Originea tiraniei" (publicată de Universitatea Cambridge în anul 1920) despre Miletul Antic: "Căderea tiranilor Thoas şi Damasenor - în secolul VI î.C. - a fost urmată de lupta acolo între 2 tabere: Ploutis şi Cheiromache (nu este nici o certitudine asupra etimologiei ori însemnătăţii istorice a acelor nume). Plutarh a conectat facţiunea Ploutis cu marinarii iar Cheiromache însemna luptătorii cu mâinile goale, nu cu arme ca aceia înstăriţi; însă Eustaţiu a spus despre Cheiromache că erau sinonimi cu artizanii iar Suidas pomeneşte de partidele rivale din Milet drept compuse din bogaţi şi lucrătorii manuali (acest din urmă nume dat de rivali). Heraclide din Pont a scris că alt nume dat lucrătorilor de către bogaţi era cel de Gherghiţi: o afirmaţie compatibilă cu explicarea numelui şi derivat din locul respectiv, denotând sărmanii Cariani, descendenţii populaţiei pre-Elene din zona Miletului. Probabil că Gherghiţii şi Cheiromache erau nume alternative date lucrătorilor de către oponenţii bogaţi după ce partida bogată a masacrat brutal partida săracilor. 'Eu de asemenea - a zis zeul - am luat seama de uciderea paşnicilor Gherghiţi' (Athenaues 12:524): mustrarea era deoarece Gherghiţii erau acei Cheiromache, luptătorii cu mâna goală". (Desigur că "luptătorii cu mâinile goale" = "keiro make" χειρο μαχε aveau la înfruntări unelte din gospodării, nu însă arme ca militarii profesionişti). În anul 1987, profesorul Canadian Noel Robertson prin lucrarea "Guvernarea şi societatea din Milet în 525-442 î.C." s-a preocupat de descrierea "unui grup opresat şi de aceea mânios de acolo: Gherghiţii. În secolul IV î.C., astronomul şi filozoful Heraclide din Pont n-a identificat Gherghiţii ca localnici, ci mai degrabă ca o facţiune populară, opusă 'bogaţilor' din oraş. (În secolul X, enciclopedia bizantină 'Suda' / 'Suidas' i-a categorisit drept 'mulţimea lucrătorilor manuali', explicând că denumirea de Ghergheţi o dădeau 'bogaţii' Milesieni celor care locuiau 'în provincie', adică la ţară). Din moment ce bogaţii şi lucrătorii manuali au fost descrişi şi de alte surse ca facţiuni în oraşul Milet, e clar că Gherghiţii dominau îndeosebi mediul rural. Atrocităţile ce le-a imputat Heraclide au avut loc la ţară, unde copiii bogaţilor au fost zdrobiţi de copitele vitelor; represaliile bogaţilor au fost cu arderea victimelor şi a unui măslin sacru, producând jalea printre 'paşnicii Gherghiţi': o exprimare ce a subliniat caracterul aparte al neamului. Că ei erau virtual Cariani a fost indicat de către aşezarea Gherga din Caria, la răsărit de Milet, având interesante inscripţii şovine ale blazonului Gherga. Totodată, Gherghiţii erau cunoscuţi drept indigenii Troiei, unde de asemenea era oraşul Gergis / Gherghi. Gherghiţii / Gergithes din jurul Miletului amintesc de Pedieii de lângă Priene, ştiuţi din timpul Tracului Alexandru cel Mare (care trăiau în sate simple şi îi urau pe Elenii de la oraş). Gherghiţii cultivau cereale pe cele mai bune terenuri din regiunea Miletului, având temple inclusiv la Assesos, sanctuar odată distrus de invadatori prin incendierea grânelor (ceea ce corespunde relatării despre arderea Gherghiţilor de către bogaţii oraşului). Heraclide s-a inspirat din versete existente la Oracolul din Delphi (ca şi Herodot anterior, acela indicând agresiuni similare ale Lydianilor asupra Templului Athenei), ororile fiind nedatabile, duşmănia dintre Gherghiţi şi bogaţii Miletului putând dura mult timp. Conform lui Herodot, cele mai prospere momente ale Miletului în secolul VI î.C. au fost determinate de aportul extern, după ce 2 generaţii (adică în total timp de mai bine de jumătate de secol) au fost înfometate. Facţiunile oponente n-au fost identificate, însă procedura e sugestivă: întâi, a fost controlată / dominată întreaga regiune a Miletului iar apoi conducerea a fost determinată să se încreadă în cei câţiva mari proprietari de terenuri, pe baza ideii că aceia urmărindu-şi propriile interese astfel serveau interesul public; din aceasta, a apărut concluzia că siguranţa şi pacea de la ţară erau chestiunile esenţiale pentru regiune şi arbitrajul aparţinea Gherghiţilor. Când s-a întâmplat asta? Herodot a relatat că Naxos şi Milet au înflorit la sfârşitul secolului VI î.C. După expediţia lui Darius contra Sciţilor, adică din 512 î.C. până în 494 î.C., Miletul a fost condus de Histiaios / Histiaeus şi Aristagoras; puterea reală atunci de fapt era în mâinile oligarhilor, adică a Gherghiţilor, mari proprietari de terenuri. Herodot a afirmat în a cincea sa carte de 'Istorii' (capitolul 29): 'conducătorii formali au cerut locuitorilor să asculte de acei gospodari'. Herodot gândea limpede - şi nu sunt motive de îndoială despre asta - că perioada prosperităţii Miletului a început cu acea oligarhie, continuând în timpul conducătorilor formali de la începutul secolului V î.C., amintirea acelei perioade fiind cu drag reţinută până la el. Lista cântăreţilor şi dansatorilor din Milet (grupaţi în societatea privată denumită Molpi, căreia i-a aparţinut şi Anaximandru) a dat anul 525 î.C. ca sfârşitul foametei; oligarhii au deţinut puterea în Milet până la instaurarea democraţiei, în 442 î.C. (în acea perioadă colonizările peste Mări au continuat, adorarea pentru gemenii Gherghiţi Apollo şi Artemis - la cea mai mare cinste în Milet - fiind transmisă în multele locuri unde au ajuns cei plecaţi de acolo, însă împuţinarea populaţiei a permis Atenei să-şi extindă puterea sa în Milet). Concluziile sunt că oligarhia a adus pacea şi prosperitatea unind oraşul cu regiunea înconjurătoare printr-un program de conciliere. Din 479 î.C., Miletul a început să slăbească şi în cele din urmă, Atena a reuşit să se impună" (doar pentru o scurtă perioadă, în 466-412 î.C., după care Imperiul Persan a revenit). Atunci, în secolul V î.C., deja o bună parte din Milesienii Gherghiţi erau în Dobrogea - unii ca lideri, din dinastia lor în combinaţie cu Geţii de acolo ulterior apărând caractere puternice ca Împăratul Burebista, Regele Decebal, ş.a. - iar în Caria printre cei rămaşi (în afara metropolei Milet) mai erau îndeosebi cei administrând în centrul Cariei Sanctuarul Gherga. La ieşirea din Epoca Fierului, talentele Carianilor (ale urmaşilor piraţilor / "Oamenilor Mării") ca mari constructori - deopotrivă de corăbii şi de cetăţi portuare - s-au evidenţiat pe coastele Mărilor Mediterana / Egee, Albă / Marmara și Neagră / Pontică, așa cum a făcut de pildă șeful Istieu / Histiaios al Miletului, care nu doar că a rezolvat în anul 514 î.C. trecerea Istrului / Dunării pe podul de vase la Genucla pentru armata Împăratului Darie / Darius al Imperiului Persan dar a și realizat la gura Râului Struma / Strymon portul Myrcinus (redenumit în secolul următor Amfi-polis 40,49 lat. N, 23,50 long. E), în teritoriul foștilor Traci Edoni: de acolo se putea controla strategic Valea Strumei, plină de copaci foarte înalți, buni la confecționarea ambarcațiunilor dar și minele aurifere și argintifere din apropiații Munți (după cum au scris Herodot 5:23 și Diodor Sicul 12:68, sub comandamentul Carianului Milet - și cu ajutorul garnizoanei Persană care a cucerit Peonii de pe cursul superior al Râului Struma - a fost condusă partea Europeană a Imperiului Persan); e de știut că în fostul stabiliment Carian Myrcinus / Amfipolis în secolul IV î.C. liderul Makedonilor Alexandru a plănuit atacarea Imperiului Persan, planificând intrarea

expediției sale în Asia (care curând a fost victorioasă). Pentru a nu deveni prea puternic, Carianul Istieu a fost mutat de Împăratul Darius în Susa - capitala Imperială - la Curtea sa, ca mare sfetnic, însă Istieu, dorind să se întoarcă printre oamenii săi, înapoi la stăpânirea sa, a instigat Carianii la revoltă (intuind că imediat el va fi trimis de la Curtea Imperiului din Susa s-o calmeze): în anul 500 î.C., a tuns un rob și i-a tatuat pe cap mesajul către amicul Aristagoras - care cârmuia Miletul - iar când i-a crescut aceluia părul, l-a trimis din capitala Susa a Imperiului Persan în Caria (așa manevră de precauție era necesară pentru protecția complotului, căci robul nu avea de spus nimănui ceva, ci doar să ajungă viu la șeful Miletului); îndeplinindu-și cu succes misiunea, robul a fost adăpostit în Sanctuarul Gherga / cel mai mare așezământ religios al Cariei, unde liderii Cariani s-au strâns pentru Sfatul Țării și - ca urmare a conspirației dar și datorită curajului lor extraordinar - au decis declanșarea războiului contra Perșilor (Istieu - întors de la Susa în Anatolia - a fost însă suspectat de către Perși pentru trădare iar Perșii au înăbușit sângeros răsculații, el fiind decapitat în anul 493 î.C. de către generalul Harpagus).

Față de Templul Carian de lângă Milet,
Parthenonul Elen din Atena era pe jumătate
(captură YouTube / Manuel Bravo, 2024)

Este de remarcat că Templul lui Apollo de lângă Milet era de 2 ori mai mare decât Partenonul din Atena 37,58 lat. N, 23,43 long. E (cârmuitorul Atenei în 443-429 î.C., generalul Pericle - ce a adorat-o pe frumoasa Cariană Aspasia din Milet, dăscălița care i-a predat lui Socrate retorica şi filozofia - a ridicat și a aliniat după Pleiade Partenonul pe locul fostei fortărețe Pelasge de pe Acropola Atenei / unde s-a aflat Templul lui Kekrops; e de observat că domnia lui Pericle - general aflat sub influenţa inteligentei Cariane - a fost momentul culminant al istoriei vechi a Atenei, ce atunci a realizat capodopera Partenonului, pe jumătate în dimensiuni cât modelul Carian): era un program mimetic al vechilor Eleni similar cum a fost al vechilor Egipteni, care s-au străduit să imite marile piramide (dar n-au reușit să le atingă grandoarea cu construcțiile lor ulterioare iar atunci au abandonat ridicarea acelora). De altfel, Dr. James Osborne - arheolog al Universității Americane Chicago - în cartea "Abordarea monumentalității în arheologie" din anul 2014 a scris că "în vechea așezare Gherga - de pe Dealurile Cariei - inscripțiile sunt chiar monstruoase, depășind cu dimensiunile literelor lor pe cele ale Partenonului".

Partenon / Atena (1874 și 1992)

În anul 1992, Margaret Oliphant a prezentat în "Atlasul lumii antice" ascensiunea Atenei (ce şi-a arogat coordonarea anti-Persană, preluând-o de la Carianii insulari): "Transferarea finanţelor Ligii Deliene de la Delos la Atena în 454 î.C. s-a tradus prin controlul financiar dar şi politic al Atenei asupra acelei alianţe; câţiva aliaţi au fost obligaţi să-şi plătească contribuţia către alianţă şi să menţină ostilităţile împotriva Persiei: Atena a trimis vase de război împotriva aliaţilor neloiali şi i-a forţat să continue să plătească contribuţiile, care de fapt deveniseră un tribut. Atena a cunoscut atunci perioada celei mai mari prosperităţi şi puteri; cu fondurile alianţei la dispoziţia sa, ea a folosit o parte din ele pentru a-şi înfrumuseţa oraşul (atenienii au fost criticaţi pentru utilizarea fondurile alianţei astfel). Vasele de război ateniene - construite tot din fondurile alianţei - escortau vasele comerciale ce aduceau cereale din zona Mării Negre şi i-a împiedicat pe alţii să cumpere cereale: drept urmare, hrana era ieftină şi îndestulătoare". (Aşadar, în locul exploatării Persane a fost exploatarea Elenă). Generalul Pericle "cel Tânăr", băiatul lui Pericle cu Cariana Aspasia - devenit cetăţean al Atenei ca o excepţie decisă de tată / cârmuitorul

Atenei, regula fiind că nu putea fi cetăţean atenian decât cine avea ambii părinţi atenieni - a fost executat de atenieni în anul 406 î.C., deoarece n-a salvat supravieţuitorii atenieni după bătălia navală de la Arginusae / din răsăritul Insulei Lesbos (tatăl său - generalul Elen Pericle / şeful Atenei - murise de ciumă în anul 429 î.C.); după execuţie, unor atenieni le-a părut rău de ceea ce au făcut, însă a fost prea târziu. Mitologia Elenă dar şi Carianul Pausania 1:5 au reţinut că Atena a fost înfiinţată de Regele Kekrui sau Kekrops / Cecrops - îngropat pe Acropole, în acel Kekropion plin de Kariatide - iar pentru corectitudine (Carianul Pausania în "Descrierea Eladei" 6:3 - localnic din apropierea Miletului / V Anatoliei - a consemnat că "scriu tot ce spun Elenii, însă nu sunt obligat să şi cred totul"), trebuie ştiut că Pelasgul Garghitios / Gargetto, menţionat de el a întemeiat de fapt Atena: de pildă în Kharvati - lângă Atena - a rămas inscripţia funerară indicând 3 generaţii de Garghiţi, "a bunicului, tatălui şi fiului"; după cum a observat el, Elenii vechi schimbau locul consoanei "R" în nume, astfel încât Kekrops putea fi forma coruptă / pervertită a lui Gargitios (e de remarcat despre Cecrops I că era androgin: reprezenta imaginea străvechilor înaintaşi).

Γαργήττιος

Garghitios

Carianul Pausania 6:22 a notat că fiul Ion Garghit s-a mutat apoi în Olimpia, de atunci preotesele Ionide slujind acolo Sanctuarul (la început au fost 4 Nimfe Ionide); e de ştiut că din Olimpia 37,38 lat. N, 21,37 long. E s-au lansat în anul 776 î.C. Jocurile Olimpice (pe acea direcţie spre Atena, dezvoltată sincron cu Miletul în mileniul I î.C., Insula Naxos din Arhipelagul Cicladelor se numea Karkesia şi în mileniul I o prezenţă notabilă la sinodul din Tracia / Constantinopol în anul 680 a fost episcopul Gheorghius de acolo, notat Latin şi Gregorie). De altfel, cu peste jumătate de mileniu înainte de Carianul Pausania, istoricul Carian Herodot a consemnat (1:143) că "Ionienii din Asia s-au despărțit de ceilalți semeni din următoarea pricină: pe vremea când tot poporul Elenilor era slab, ramura Ionică era cea mai neînsemnată din neamurile care-l alcătuiau și nu se bucura de nici o prețuire. Într-adevăr, afară de Atena, nici o altă așezare a lor nu era vestită. Ceilalți Ionieni, ba chiar și Atenienii, fugeau de numele de 'Ionian' și nu le plăcea să li se spună astfel; pe cât mi se pare mie, până și astăzi cei mai mulți din ei se rușinează de acest nume. Dimpotrivă, cele 12 orașe din Dodecapolis se făleau cu numele de 'Ionian' și au înălțat un templu numai pentru ele singure, căruia i-au pus numele de 'PanIonion'." (De altfel, urmașilor Aheilor nici azi / în Epoca Modernă nu le place să li se zică Greci, ei oricând preferând - și insistând - că-s Eleni din Elada). În anul 2018, Dr. Alexandrina Lițu - arheolog din România - a scris: "În Era istorică, întreaga coastă anatoliană era populată de greci. Tradițiile mitice plasau venirea grecilor în Europa în perioada imediat ulterioară Războiului Troian. Atena își justifica dominația asupra Egeeii prezentându-se ca metropolă a ionienilor (mai ales a Miletului)".

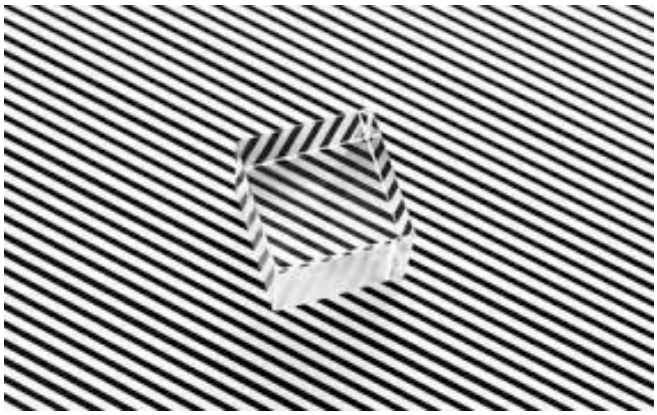

După încetarea foametei introdusă deliberat în Milet de Gherghiți în secolul VI î.C., Carianul Hecateu din Milet a publicat în "Genealogii" că printre copiii lui Zeus au mai fost Graicos născut de fiica Pandora şi Makedon, născut de o soră a aceleia (conform şi filologului Elveţian Fritz Graf în anul 1987, aceia au devenit etnonimii Grecilor şi Macedonilor: marii oameni ai Edenului / Raiului); Carianul Hecateu din Milet a mai cercetat originea nobililor din regiune, având şi o valoroasă lucrare de geografie, "Descrierea Pământului" (din păcate, ambele opere au dispărut). Dr. Alexander Herda - profesor universitar de istorie în Germania, ajuns la Universitatea Americană Harvard - a studiat Gherghiții și a scris la Atena în anul 2017: "Gherghiții au format un grup etnic indigen în Asia Mică. În timpurile istorice, au apărut în 4 regiuni:

1. În Troia, Ghergarii / Gherghiții au contat ca rudele Troianilor și Teukrilor și au întemeiat orașul numit Gergis, pe teritoriul Gergitha, în Nordul Râului Scamandru, lângă Modernul Karîn-calî, la Kurșak-deresi; Gergis găzduia autohtonul Oracol al lui Apollo Gergithios, cu Sibyla Gergithia (în Nordul Troiei, aproape de Lamp-sakos, se întindea Gergithion).
2. În Aeolia, aproape de Kyme și Larissa, exista o altă așezare a Gherghiților, abandonată în vremea geografului Strabon.
3. În Cipru, aristocratica familie Gerginoi din Salamis descindea din Troiani; după Războiul Troian, Teucer a colonizat cu ei Insula Cipru iar unul dintre ei a întemeiat Gergina în Troia.
4. În jurul rural al Miletului, Gherghiții au fost atestați din vremurile arhaice; probabil erau indigeni ca Lelegii și Carianii (ajungând 'demotai' = cetățeni așa ca hiloții Spartei), al lor poate fiind Sanctuarul Gerga-kome din Nordul Cariei / funcțional până în secolul III, a cărui denumire conținea teonimul indigen - adică numele divin - Gherga".

Iată așadar (prin contribuția Dr. Alexander Herda) încă o cercetare științifică recentă - în Epoca Modernă - despre Gherga din Anatolia Epocilor Bronzului și Fierului; astfel, străvechii Gherghi pot fi considerați în Epoca Bronzului ca Ghergarii Troiei iar în Epoca Fierului - având oficial în istorie atât o perioadă întunecată, cât și o perioadă arhaică - ca Gherganii Aeoliei, ca Gherghinoii Ciprului ori ca Ghergheii / Gherghiții Cariei: ei s-au aflat - deopotrivă temporal și spațial - între Atlanții Gherga ai paleoliticului Bazinului Pontic și biblicii Gherghesei / Ghirgașiți (urmașii

Îngerilor Gregori, din neoliticul Canaanului). În Miletul secolului VI î.C. - adică în metropola Cariei de la gura Râului Meandru, cel mai mare port Egeean - Gherghiţii au ajuns asupriţi de proprii lor cârmuitori şi s-au revoltat, preluând puterea, ceea ce a fost benefic tuturor: atunci a apărut vestita "Școală din Milet", ce a mai lansat în anul 550 î.C. pe cronicarul Cadmos, primul istoric al Grecilor Hecate, poetul Timotei 446-357 î.C., ș.a.; Cariana metropolă a Miletului a devenit "capitala" Grecilor Ioniani.

În anul 513 î.C., pentru sprijinul expediţiei Împăratului "Da-rius" / Darius al Perşilor contra Sciţilor - avut mai ales în Dobrogea Getă colonizată de Cariani - Miletul a primit în dar o mină de argint în Tracia, din a cărei exploatare a beneficiat foarte mult (până la a fi ajuns cvasi-independent). Însă, după 15 ani de la includerea Dobrogei în Imperiul Perșilor - regiune pe litoralul căreia deja demult se aflau colonii Cariane - situația s-a schimbat: deoarece metropola Cariană Milet s-a alăturat revoltei Carianilor față de Perși din anul 499 î.C., orașul a suferit în anul 494 î.C. mari distrugeri din partea Perșilor (în acei ani de lupte, zeci de mii de Cariani au fost omorâți și zeci de mii de Cariani au fost înrobiți); înfruntările vechilor Greci cu Perșii s-au numit "Războaiele Medice" (fiindcă militarii Mediei - din mijlocul marelui Imperiu - erau în prima linie Persană). Istoricul Diodor Sicul 10:25 a consemnat: "Carianii înfrânți de Perși au întrebat Oracolul dacă trebuie să-i ia pe Milesieni ca tovarăși de luptă iar zeul le-a răspuns: 'Odinioară Milesienii erau niște luptători strașnici'. Dar teama de primejdia ce îi pândea i-a făcut să uite tot ce-i învrăjbise altădată și i-a silit să-și pregătească foarte repede triremele. Hecateu din Milet, trimis în solie de către Ioniani, a întrebat pentru care pricină fratele lui Darius (guvernator în Sardis / capitala Lydiei) nu are încredere în ei. Iar acela i-a răspuns: 'Pentru că Ionianii au suferit atâtea în războiul în care i-am învins, încât mă tem că mai ţin minte suferinţele îndurate'. 'Dar atunci - a spus Hecateu - dacă faptul de a vă fi purtat urât cu ei te face neîncrezător, ai putea, prin binefacerile tale, să câștigi bunăvoința cetăților față de Perși'. Guvernatorul primi sfatul lui Hecateu, redând cetăților vechile lor legi și hotărând ca ele să plătească biruri doar pe măsura puterii lor". (Delegația înțeleptului Hecateu din Milet la fratele Împăratului Perșilor a oprit tragica emigrare a Carianilor / Milesienilor și Ionianilor, prin negocierea respectivă fiind rezolvată starea lor în Imperiu, administrarea metropolei Milet rămânând sub cârmuirea moderată a Mezilor / Perșilor).

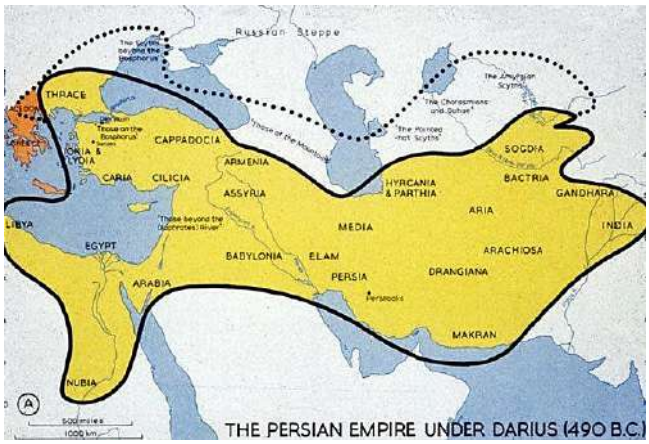

Imperiul Perșilor (între India și România)

În secolul IV î.C., filozoful Heraclide i-a descris pe Ghergani ca țărani aflați în conflicte uneori violente cu bogații orașelor, ca de exemplu cu cei din Milet (după proverbul "unde-i săracul, acolo-i și stăpânul": ei erau din același popor, vorbind aceeași limbă, o parte slujind iar altă parte domnind). În anul 334 î.C. - avându-l ca lider pe Alexandru "cel Mare" - Makedonii au eliberat Milesienii de cârmuirea Mezilor și au condus timp de 146 ani (după care au fost Romanii urmați de bizantini, ș.a.); așadar, după Războiul Troian, după ce Heraclizii / Dorianii de la Dunăre au colonizat Caria iar din secolul VIII î.C. a început să funcționeze fortul Argame / Orgame în Sudul Deltei Dunării, Dobrogenii și Carianii mereu au împărtășit aceeași administrare Imperială, starea fiind la fel până în secolul XIX, când Dobrogea a fost desprinsă de Imperiul Otoman, fiind inclusă României independente (din secolul XX, Turciei i-a fost inclusă Caria): deci între Epocile Fierului și Modernă, deopotrivă Dobrogea / de pe coasta Pontică și Caria / de pe coasta Egeii / Mediteranei au fost împreună (un timp aproape tri-milenar).

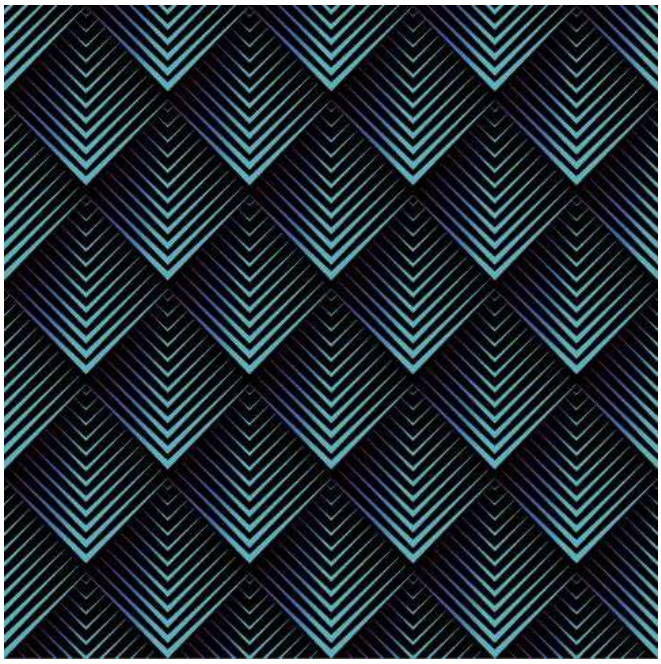

După etapa de piraterie din Epoca Fierului, Carianii - conduși de liderii Gherga, formând deopotrivă elita clerului care spăla credincioșii de păcate și totodată fiind cârmuitorii "corăbieri sacri Gherghiți" - au întreținut rutele de navigație între gurile Dunării (Carianii colonizând Bazinul Pontic) și gurile Nilului (Carianii colonizând în special capitala Egipteană, deoarece au constituit gărzile Faraonilor); circulația Carianilor (din Asia "Mică") între acele mari Fluvii - ale Europei și Africii - au fost foarte intense în secolele de tranziție dintre Epoca Fierului și Antichitate, principalul port Carian = metropola Milet trăgând mari foloase în urma transportului de valori, nu doar materiale, ci și științifice: "Școala Milesiană" - pe coasta Anatoliană / cel mai Vestic țărm al Asiei - s-a ivit ca sinteza unor moșteniri coborând atât de pe urma fabuloșilor Atlanți (continuați de cei din Civilizația Europeană / Dunăreană, pe bază de lemn), cât și de pe urma fabuloșilor realizatori ai piramidelor Africane (continuați de Civilizația Faraonilor, pe bază de piatră). Despre apariția "Școlii Milesiane", se poate observa că s-a ivit imediat după intrările organizate și simultane ale Carianilor în Bazinul Mării Negre și pe Valea Nilului, în portul Milet (cel mai mare al Mării Egee) ei putând compara cunoștințele Faraonice cu învățăturile Pontice / Gete, astfel Carianii - conduși de Gherghiți - lansând "Școala din Milet"; deschiderea aceleia a însemnat prezentarea (ce a fost în mod gradat) a gândirii proprii, așa ceva impresionând Vechea Lume. Carianii au întemeiat la gura Meandrului (Râu lung de sute de km), în Milet, prima = cea mai veche Școală a Grecilor; conduși de Gherghiți, erau firi practice, activi în viața politică și interesați de progresul științelor: au demarcat teoriile raționale de mituri, astfel remarcându-se chiar mai mult decât în Vechea Lume, ecourile celor concretizate rămânând în istoria universală a lumii.

Milet în Turcia

Oracolul Gherga

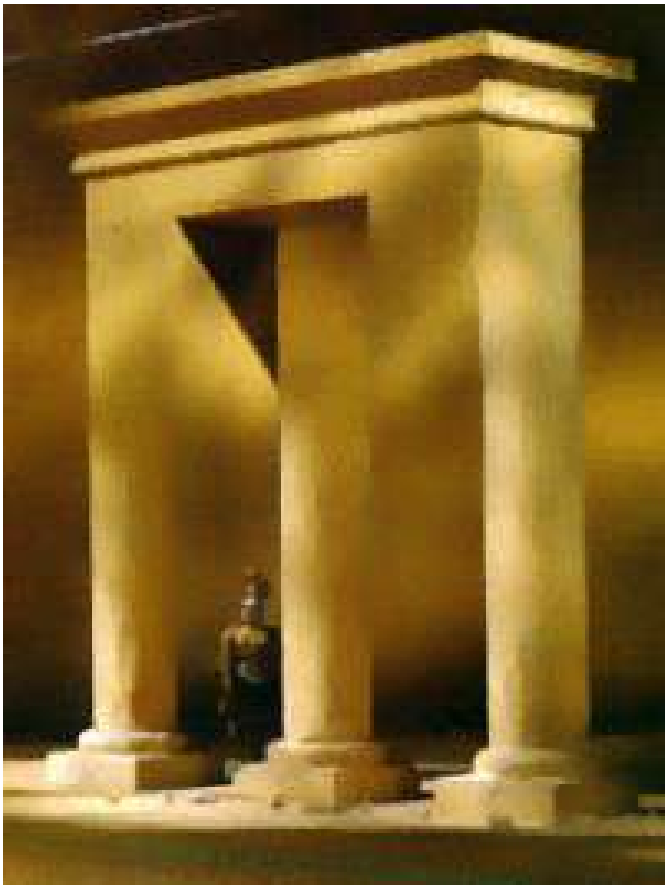

Trăsătura marcantă care-i deosebea pe profeţi de ceilalţi oameni era sentimentul lor remarcabil de a avea o misiune iar Oracolul Gherga - al Gherghiților - a prezis inclusiv aceasta (prin oracol se înţelegea atât mesajul provenit de la autoritatea divină, cât şi profetul = persoana care transmitea acel mesaj, oracolii fiind persoanele în stare de graţie, care preziceau). Profeţiile în Vechea Lume erau de 2 feluri: inspirate direct de divin - de exemplu practicate atât în Canaan, cât şi de Grecii vechi - ori interpretative, prin care revelaţiile veneau din descifrarea unor semne (ca de pildă la Babiloneni ori la Etrusci); profeţia "interpretativă" era mai adecvată Culturilor stabile / sedentare iar cea "inspirată" predomina la nomazi / migratori. La vechii Greci, rolul de profet era jucat mai ales de preotesele Oracolelor, accentul

religios al credinţei în viaţa eternă - existent din cele mai vechi timpuri - mutându-se treptat pe preţuirea vieţii curente.

Dr. Hassan Haddad 1923-1998 (istoric din Syria) a scris în anul 1969 despre "Sfinții și Cultele Georgice ale Levantului": "În spectrul religios al Orientului Apropiat, o temă a fost foarte populară din vremurile politeiste până în vremurile monoteiste, anume fertilitatea; aceea a traversat cu putere tot, de la păgâni până la personificarea ca Sf. Gheorghe, Cultul respectiv fiind reprezentat mai ales în sistemul religios rural, concretizat prin denumirea sa Gherghică. Cultul Gherghilor / Georgic simbolizează atitudinea agrară religioasă, fiind practicat de către o categorie socio-economică formată din oamenii depășind termenul peiorativ de țărani ori de săteni (geografic prea limitați), concret contând aspectul mai ecologic al tuturor celor preocupați de asigurarea traiului prin contactele lor directe cu natura. Se pare că figura populară a divinității fertilității a pătruns în iudaism, creștinism și islam - ca Ilie, Gheorghe și Khidr - păstrându-și identitatea comună și de fapt continuând Cultele Baalilor din Sinai până în Anatolia / originea fiind în străvechea Syrie. Cel mai recent dintre Sfinții Gherghi / Georgici este Sf. Gheorghe. Spre deosebire de Sfinții obișnuiți, care au ajuns astfel din oameni promovați datorită virtuților lor (eventual și pentru a disloca divinități păgâne), Gheorghe pare a avea particularitatea de a fi fost o divinitate 'retrogradată' la rangul de Sfânt. Faima lui și Cultul lui s-au răspândit în toată Europa, atestarea fiind și prin popularitatea numelui său dar și prin numeroasele Sanctuare - altare, Biserici, Mănăstiri, etc. - dedicate lui. Cruciații l-au considerat simbolul valorii Cavalerismului. Sfântul Gheorghe patronează numeroase locuri iar Cultul său este și acum respectat de pildă în Balcani sau în Rusia de populațiile ale căror principale preocupări sunt agricole: fie în cultivările Pământului, fie în creșterile animalelor. Statutul ca Sfânt al lui Gheorghe a fost provocat de lipsa identificării istorice a sa cu persoane cunoscute: se știe că a fost un credincios adevărat, Tradiția definindu-l ca Palestinian sau Anatolian, născut în secolul III și martirizat în secolul IV; a fost echivalat cu multe personaje divine din mitologiile Babiloniană, Syriană, Greacă, etc. (chiar și cu Horus din Africa Nord-Estică). Numele de 'Gheorghe' leagă Cultul de Pământ / de natură; înțelesul de 'gospodar' nu lasă loc vreunui dubiu privind sorgintea agrară a Cultului. Probabil cea mai bună traducere a numelui ar fi termenul Arab 'fallah'. Este clar că numele de 'Gheorghe' a intrat în uz numai după ce a fost onorat, adică întâi a fost folosit ca nume de Sfânt iar după aceea Cultul a fost acceptat în general. Presupunerea fiind că în centrele urbane termeni ca 'fallah' în Orientul Apropiat sau ca 'georgeus' printre Eleni s-ar referi la pătura inferioară de oameni - cu conotații peiorative - apare întrebarea: cum poate atunci cuvântul ce denotă o ocupație la un nivel socio-economic scăzut să se aplice unuia dintre cei mai populari Sfinți? Singura explicație ar fi că a început ca denumirea 'divinității țăranilor', fiind 'divinitate țărănească'. Se poate presupune că în centre urbane - precum Antiochia - a fost aplicat lui Baal sau lui Zeus; oricare dintre ei era Zeu adorat în Sanctuarele rurale, fiind numit de către țărani eventual Belus Georgeus sau Zeus Georgeus. Această presupunere este susținută de dovezi arheologice: o inscripție din Atena conține o invocare a lui Zeus Georgos = Zeus Fermierul în legătură cu sacrificiul în luna Maimakterion. Acest Baal sau Zeus al oamenilor de la țară este aproape sigur că a fost la originea Sf. Gheorghe. De altfel, însușirile Sfântului au fost puternic legate de străvechiul Baal, corespunzător unor texte de la sfârșitul Epocii Bronzului din Ugarit. Vechea Tradiție Baalică existentă în Sf. Gheorghe a fost găsită - de asemenea - în Khidr: verdele 'Wali' / adică Sfântul verde. Savanții musulmani - remarcând popularitatea lui Khidr - au încercat potrivirea sa istorică, de la Slujitorul Domnului care l-a îndrumat pe profetul Moise, până la profetul Ilie. Musulmanii șiiți cred despre Khidr că e nume divin și că toți profeții au emanat de la el (probabil aceasta este o formă venită din străvechiul păgânism, atestat de pildă sub forma Cultului Gherghilor în Syria mileniului I î.C). Pe de o parte, Khidr este identificat ca Sf. Gheorghe; așa ceva e credința populară comună peste tot în Levant: Sanctuarele creștine ale Sf. Gheorghe sunt obișnuit denumite de către necreștini ca ale lui Khidr. Pe de altă parte, Khidr este Sf. Ilie - de asemenea prin credința populară comună - iar Sanctuarele Sf. Ilie sunt denumite ca ale lui Khidr. În Tradiția Evreiască, profetul Ilie patronează ceremoniile de circumcizie. La Paști, un vin special se închină pentru Ilie. Cu toate că Ilie și Gheorghe sunt recunoscuți ca Sfinți distincți, faptul că identificat cu ambii a ajuns să fie Khidr face ipoteza originii comune a celor 3 ca foarte plauzibilă; această origine comună e de văzut în străvechiul Cult Baalic al agricultorilor din Orientul Apropiat. Cele mai multe diferențe dintre acești Sfinți nu sunt altceva decât variații ale aceluiași subiect; unele dintre variații reflectă influențele instituțiilor religioase iar alte variații reflectă diferențele ecologice ale celor din areal. Trăsăturile Sfinților Gherghi / Georgici pot fi grupate în 3 categorii:

1. Fertilitate. Sfinții simbolizează - sau controlează - forțele sacre ale naturii, locurile, lucrurile, etc. care se leagă de fertilitatea recoltelor, animalelor, oamenilor.
2. Putere. Extinderea controlului Sfinților asupra forțelor naturii, de la domeniul fertilității la cel al depășirii, cu exemplificarea prin furtună, inundare, Mare sau Munte; așa putere include distrugerea, ca ultima formă a sorții (astfel se ajunge la simbolizarea puterii militare, la patronarea puterii armate).
3. Viață și Moarte. Sfinții Georgici simbolizează continuitatea prin pretinderea vieții veșnice (Khidr și Ilie) sau prin ciclul viață-moarte, ca de pildă permanenta reînnoire observată la vegetație".

"Cultul Sfinților Gherghi / Georgici avea probabil fertilitatea ca tema centrală. Cultura Țărănească a fost - oriunde - de neconceput fără rituri de fertilitate. Puterea fertilă a Sf. Gheorghe nu are nevoie de descriere: aceea a fost recunoscută în Bazinul Mediteran și în Estul Europei ca patronând fertilitatea naturii. În folclorul Românesc, Rusesc, ș.a., Gheorghe 'Cel Verde' s-a remarcat ca Sfântul patron al turmelor - de ovine sau de cornute - al hergheliilor, al vegetației și al ploilor, deschizătorul umezirii Pământului cu cheile sale de aur, în plus puterea sa fiind și asupra femeilor sterpe, pentru a zămisli. În Levant, altarele Sfântului Gheorghe-Khidr și ale Sfântului Ilie-Khidr sunt și în prezent vizitate de către femeile sterpe: ele făgăduiesc bani, animale sau chiar că-și vor dedica pruncii Sfântului în caz că rugăciunile vor avea răspuns. Ziua Sfântului Gheorghe - la 23 Aprilie - vestește începutul verii în tot Orientul Apropiat. Țăranii consideră că după acea zi fructele pomilor nu vor mai îngheța. Tradiția - de asemenea - anunță că șerpii nu ies până la venirea zilei Sf. Gheorghe. Calendarul pastoral începe: caii și vitele merg de atunci la pășunat. Data de 23 Aprilie este importantă ca legătură a Cultului Sf. Gheorghe cu străvechile Culte ale lui Zeus și Baal. Bizantinul Malalas în cartea 8 a Cronicilor a menționat că Seleucus Nicator sacrifica lui Zeus pe Muntele Kasios în 23 Aprilie. Așa ceva însemna că era ziua celei mai importante sărbători, a celei mai celebrate divinități din Nordul Syriei. Acel Zeus nu era altul decât cel care anterior a fost Baal Sapan / Zaphon, aniversat de pildă în mitologia Ugarită pe Muntele Sapan, în mitologia Hitită pe Muntele Hazzi și în mitologia Greacă pe Muntele Kasios. Data sărbătoririi Sfântului Gheorghe afișează trăsătura rustică corespunzătoare Cultului Gherghic / Georgic, al Gherghilor. Nu ar avea o bază aparentă în astrometrie, însă depinde de considerații meteorologice. Marile influențe Babiloniene, Egiptene sau vechi Grecești și interpretările religioase astrale pot fi simțite în calendarele religioase până în prezent. Oricum, pentru țărănime ziua Sfântului Gheorghe își păstrează înalta semnificație datorită relevanței sale pentru activitățile agricole. Astfel ar mai fi - de exemplu - 20 Iulie pentru Sf. Ilie sau 15 August pentru Fecioara Maria. Puterile fertilizatoare ale Sf. Gheorghe sunt larg recunoscute. De pildă, în cartea '1001 de nopți', Sfântul 'Wali' egala anotimpurile, reîncorona copacii cu verdele regal, dezlega torenții, răspândea covoarele de iarbă pe Văi, își atârna roba verde în aerul serii pentru a colora văzduhul, etc. Țăranii Palestinieni se roagă pentru ploaie direct lui Khidr-Ilie. Folclorul Syrian atribuie tunetele și fulgerele oricăruia dintre cei 3 Sfinți Gherghi / Georgici. Sfântul Gheorghe o face împungând Cerul cu tridentul său - uneori suliță / lance - ca și cum ar face-o Dragonului. Sfântul Khidr ca și cum ar călări pe Cer provoacă prin tropăit scânteile / luminile fulgerelor. Sfântul Ilie are cele mai evidente atribute Georgice, fiind profetul controlând absolut ploile, putându-le opri sau porni la poruncă. Se văd reminiscențele lui Zeus și Baal ca Zeii Cerului. Puterile Sfinților Gherghi / Georgici leagă controlul forțelor naturii / pe de o parte de preocupările pentru sacrificiu și martiraj / pe de altă parte. Fulgerele, tunetele, vânturile și ploile pot fi atât binefăcătoare, cât și distructive. Profilurile agresive ale Sfinților au fost și reprezentate artistic. Afișarea puterii și tema luptei vizualizează mai tare decât aspectele fertile. Marea putere combativă a Sfântului dramatizează puterea sa fertilizatoare, accentuând imprevizibilitatea sa și nevoia alungării efectului dezastruos. De exemplu, prezentările Sf. Gheorghe mereu înfățișează caracterul său militant. Icoanele Sf. Gheorghe îl arată mereu atacând un Balaur / Dragon. Așa ceva contrastează cu celelalte icoane, ce arată doar Sfinți pașnici, eventual martirizați, icoana centrală la creștini fiind imaginea răstignirii lui Iisus. Asemenea redare a Sf. Gheorghe pare să atragă spiritul militant regăsit în cei mai mulți bărbați. Fără Sf. Gheorghe, militantismul nu ar fi avut patronaj în creștinism. Aceasta explică de ce Sfântul a câștigat o imensă popularitate în vremurile cruciadelor: el era creditat ca ajutorul divin al războinicilor, celor implicați în bătălii. Deoarece militantismul Sfântului Gheorghe s-a bazat în mod primar pe triumful asupra Dragonului / Balaurului, sorgintea militantului Gheorghe poate fi găsită în străvechea Tradiție a Zeilor bătăioși din Syria și Babilonia. Mulți Zei luptând cu Dragonul au populat Orientul Apropiat, printre cei vestiți fiind Marduk, Adad, Așur, ș.a. Baal-Hadad din textele Ugarite pare cel mai apropiat prototip al Sf. Gheorghe. Presupunerea este consolidată și de realitățile că altarele Sf. Gheorghe - de pildă de-a lungul coastei Syriene - înaintea creștinismului au fost locuri de venerare ale Zeului Baal-Hadad. Khidr în Tradiția musulmanilor are virtuțile militare puternic reliefate. Deoarece în islam reprezentările umane sunt foarte rare, imaginile lui Khidr - atâtea câte există - sunt pline de putere și valorizare. Țăranii Syrieni se referă la el ca fiind 'abu harba': părintele suliței; prin așa ceva se redă militantismul ca principala sa trăsătură. Privind puterea lui de aruncare, au circulat legende că a aruncat pietre la distanțe uriașe. De exemplu, se spune că pe țărm la Marqab - lângă un castel al cruciaților - un cilindru din piatră având aproape 2 metri înălțime a fost așa proiectil, aruncat de Khidr tocmai din Mecca; musulmanele vizitează cilindrul din piatră - neîndoielnic simbol falic - pentru a invoca puterea Sfântului ca să aibă copii: ideea fertilității femeilor în combinație cu

puternica temă a tăriei redă și aici înțelegerea atributului de Sfânt Gherghic / Georgic. În Vechiul Testament, Ilie a fost prezentat în contrast cu ceilalți profeți, ca fiind de acțiune, mai mult decât poet sau vizionar. Ilie a fost extrem de violent, fără vreo justificare aparentă: a masacrat 450 de preoți ai lui Baal, ceea ce greu poate fi considerat zel religios; a mai exterminat 100 de ostași trimiși după el, ceea ce arată o agresivitate exagerată. Arma sa preferată a fost focul din Cer. Deși nu a fost prezentat ca un Cavaler sau ca un călăreț, a avut car de foc, ceea ce a fost mai spectaculos ca simbol al puterii. De asemenea, el a împărțit apa Iordanului prin lovirea Râului cu roba sa. Puterea distrugerii, carul de foc și controlul apei Râului l-au relaționat foarte puternic pe Ilie cu celelalte figuri Gherghice / Georgice. Un alt simbol al puterii Sfinților Gherghi a fost asocierea lor cu Munții și cu promontoriile. În special asocierea cu Muntele a lui Ilie a fost puternică: era o reminiscență a credinței vechilor Canaanei în Baal ca Zeul înălțimilor (Munților și locurilor înalte). Asocierea lui Ilie cu Munții a fost prin triumful lui asupra preoților lui Baal pe Muntele Carmel, experiența lui pe Muntele Horeb și apariția lui împreună cu Moise pe Muntele Transfigurării / al Schimbării la Față".

"La Syrieni dar și la Greci - ori la alții - altarele Sf. Ilie și Khidr au fost plasate pe promontorii. Multe Vârfuri cândva dedicate lui Zeus sunt acum dedicate Sf. Ilie. Muntele Carmel - cândva altar al Zeului Baal - azi este denumit 'Jabal Mar Elias' de către Arabii Palestinieni. La creștini, Ilie controlează norii, fulgerarea, tunetele și ploaia. Agresivitatea lui poate deveni distructivă la fel ca la străvechii Zeus și Baal. O caracteristică a lui Ilie în reprezentările creștine este că poartă sabia de foc. O altă legătură puternică a Sfinților Gherghi cu străvechii Baali Syrieni e patronajul și controlul asupra Mării. Străvechii Baali de pe coasta Syriană erau Zeii Mării, ai navigației și ai marinarilor. Dovezile străvechi abundă de invocările acelor Baali la Tyr, Sidon, etc.: pentru protejarea propriilor corăbii și pentru distrugerea celor dușmane. În Ugarit, caracterul Maritim al lui Baal-Hadad a fost clar indicat de lupta aceluia cu Yam-Nahar, Duhul Mării și al Râurilor. Triumful i-a permis controlul său asupra Mării. Poseidon al vechilor Greci - pe lângă însușirile Marine - a fost Zeu al Fertilității; ca atare, Poseidon a fost cel mai apropiat dintre Zeii Grecilor de Sfinții Gherghi. Khidr a fost știut popular ca 'rătăcitorul Mării'; a rămas favoritul Sfânt / 'Wali' al marinarilor și pescarilor de pe coasta Syriană, venerat în special pe Insula Syriană Arwad / Aradus. Un altar dedicat lui Khidr-Gheorghe este la gura Râului Orontes: se află la depărtare de orice locuire, pe promontoriul dominând Golful; până recent, acolo a fost un Far, luminând nopțile pentru navele circulând de-a lungul coastei. Totodată, Golful Beirutului - capitala Libanului - este denumit după Sf. Gheorghe. Trăsăturile Maritime ale Sf. Gheorghe și Khidr sunt bine stabilite; puterea Sf. Ilie asupra Râurilor / apelor este - de asemenea - în aceeași categorie (unele ziceri din folclorul Palestinian anunță și puterea lui Ilie - împreună cu a lui Khidr - asupra Mării). Paleta atributelor Sfinților Gherghi s-a dovedit foarte vastă. 'Influențele' au acoperit întreaga 'gamă' a fertilității în natură, având puteri peste Cer, Munți, Mare și Râuri. Prin urmare, Sfinții Gherghi au îmbinat însușiri divine atât Cerești, cât și Pământene, deopotrivă agresive și pasive. În Istoria Religiilor, combinarea polilor într-o singură persoană divină nu e comună. Cel mai bun exemplu de Zeitate îmbinând ambii poli a fost Baal-Hadad, în Ugarit: acea divinitate a norilor și ploilor, patronând fulgerele și tunetele, a triumfat asupra divinului Dragon Yam-Nahar, zdrobindu-l umilitor; corespunzător reprezentării pictoriale, a fost înfățișat ca amenințând cu o vergea sau un topor, stând pe un taur ori pe un Munte. În final însă, Baal-Hadad a ajuns și martir - divinitate htonică - prin supunerea de către Mot / Moarte: decesul său datorită abisalului Mot și revenirea la viață a simbolizat moartea și renașterea fertilă la plante și la animale. Deși patronează ogoarele verzi, sursele de apă și forțele productive ale naturii, Sf. Gheorghe a ajuns - de asemenea - erou și martir: ca erou, a omorât un Dragon; ca martir, a fost mutilat iar rămășițele lui au fost împrăștiate. Rolul Sf. Gheorghe ca divinitate muritoare a fost ca al prediluvianului Dumuzi / Zeul Tammuz, care după deces a înviat. În secolul VIII, Al-Qutami a afirmat despre povestea lui Jurjis / George al creștinilor că a fost la fel cu povestea lui Tammuz / Zeul Fertilității în Mesopotamia; în secolul XI, Al-Thalabi a scris în 'Qișaș' despre creștinul Jurjis că ajuns din Palestina la Mosul a fost executat de câteva ori, deoarece mereu își revenea (când a fost pus la înfometare și o femeie i-a dat să roadă un lemn uscat, el l-a înverzit, producând tot felul de fructe și legume: abia la a patra încercare în Mosul - prin ardere totală - Jurjis a dispărut). Asemenea relatări au indicat clar identitatea Sfântului Gheorghe / Jurjis ca divinitate care murea și renăștea, la fel ca Dumuzi/d (Tammuz / Tamuz) din Mesopotamia. Tema morții și învierii nu a apărut la Khidr și Ilie; oricum, a rămas semnificativ că ambii sfinți au scăpat complet de deces. Corespunzător credinței orientale, divinitățile sunt nemuritoare. De aceea, Khidr trăiește etern și apare uneori / anume din când în când. Ilie nu a răposat fiindcă a fost luat viu în Cer; Ilie - în voie - dispare și apare (de exemplu, dispare când e secetă iar ultima apariție a sa va fi la sfârșitul veacurilor). Viața veșnică este o calitate importantă a ambilor: Khidr și Ilie. În Cultul Gherghilor, moartea și învierea, respectiv dispariția și reapariția, au fost 2 motive distincte dar strâns înrudite, ambele indicând eternul ciclu al schimbării și al continuității; diferența dintre cele 2 motive poate fi - cel puțin - atribuită factorilor Culturali și ecologici. În societățile predominant agrare, moartea sacră și renașterea corespundeau îndeaproape

ciclului fertilității la plante, în timp ce absența temporară a unei persoane sacre era în ton cu societățile tribale depinzând mai mult de creșterea animalelor sau de vânătoare. Tradițiile acestea sunt înrădăcinate adânc în trecut. În concluzie: toți 3 reprezentanții Cultului Gherghilor în Levant - adică Gheorghe, Khidr și Ilie - înfățișează trăsăturile Zeilor Fertilității. Ei toți au tins să devină militanți, eroi. Doar Gheorghe a ajuns martir, gustând moartea. Khidr și Ilie au rămas nemuritori (ceea ce și corespunde doctrinelor orientale). Sfinții Gherghi și Cultul Gherghilor în Levant își pot avea originile doar în străvechea Tradiție 'Baalică' Syriană. Baal - Zeul Cerului și Fertilizatorul Pământului - a supraviețuit de-a lungul vremurilor prin Cultele religioase ale comunităților agricole Levantine, ca profet în iudaism, ca Sfânt în creștinism și ca 'Wali' în islam".

"Dicţionarul Antichităţilor Greco-Romane" din anul 1877 al Francezului Charles Daremberg a consemnat: "Locurile cu Pământ roşcat şi emanaţii sulfuroase au fost cele în care erau plasate Oracolele Sibiline, ca în cazurile Troianei Gherghi, Ionianei Eritreia, Italienei Cume, etc. Acel mediu al stâncilor cu aspect fantastic şi sinistru, al apelor curgând subteran cu vuiet surd şi a activităţilor vulcanice de tot soiul, erau în armonie cu structura profetei, interpretei. Iniţial, Oracolele n-aveau nevoie de vreun echipament - cum ar fi cel de Cult sau de construcţii ca Temple - ele fiind transmise direct prin preotese, supranaturalul comunicând cu oamenii fără intermediere artificială; aşa de pildă a fost şi când s-a răspândit din Anatolia, de lângă Efes, în Italiana Cume, prin emigraţia Ioniană. Punctul de plecare a fost femeia care în regiunea Troiei, în pădurile Masivului Ida, avea oraşul fortificat Gherghi drept centrul său cel mai important; acel oraş avea un Oracol interpretat de către o profetă şi un templu închinat lui Apollo. Din cele mai vechi timpuri localnicii au menţinut relaţii cu oraşul Cume din Eolia, din care emigranţii plecaţi în secolul XI î.C. au colonizat oraşul Cume în Golful Napoli (ei transportând acolo atât Oracolul profetei, cât şi Cultul lui Apollo). Aşa cum Gherghis şi-a împărtăşit profeţiile în Marpessos (locul ei sălbatic din vecinătatea Nordică), Anatoliana Cume a răspândit Oracolul spre Sudica Eritree - apropiată de Efes - locuri unde ea şi Oracolul său au apărut la fel. Toate tradiţiile de pe coasta Mării Egee - din N de la Dardanele, Ilion, Alexandria Troiei, până în S la Colophon, Efes şi Insula Samos - erau ataşate de Oracolul Gergithe, cel primar, originar. Prioritatea profetei, denumită şi Herophile, a ajuns ca în timp să fie disputată de Eritreia, colonie Ioniană; în anul 76 î.C., Senatul Roman a analizat spiritul pur al profetei: în acel timp, Gherghis a ajuns un umil sat iar Ilionul era şi mai neglijat. S-a produs atunci pentru Sibila un fenomen analog celui multiplicat de pretenţiile oraşelor din V Anatoliei de a fi onorate primăvara de prezenţa ei. În toate exista Cultul celebru al fratelui său Apollo, tendinţa fiind de înlocuire a preoteselor care au făcut Oracolul Tradiţional: acea substituire a declanşat declinul religios. Ea s-a născut înaintea Războiului Troian şi a profeţit aşa cum Homer a arătat în versurile sale; în Delphi a fost înlocuită iar în Templul lui Apollo (din Gherghi) a apărut mormântul ei. A fost înălţată o Columnă acolo, prezentând lista serviciilor divine pe care ea le-a adus; lângă a fost ridicată statuia lui Hermes - Zeul persuasiunii - şi imaginile Nimfelor care au însoţit-o pe profetă. În regiunea Troiei şi în localităţile riverane (atât din Anatolia cât şi din Balcani), profeta nu s-a bucurat de o favoare moderată, ci de o largă difuzare, explicată - pe lângă caracterul său straniu şi misterios - de relaţia ei cu Apollo. Pe lângă mărturiile religioase şi literare ale contemporanilor săi, popularitatea profetei a fost demonstrată relativ mai recent şi monetar, susţinere îndeosebi efectuată de către centrele ce au putut pretinde cea mai mare Antichitate. Cea mai veche dintre acele monede este fără dubiu a Mysienei Gergithe şi nu a Gherghiţilor din Frygia; corespunzător mărturiilor Carianilor din Tralles / Aydîn (de lângă Sanctuarul Gherga), efigia ei a apărut pe acele monede în premieră mondială. Monedele din Mysia au figura unei femei frapând prin expresia sa gravă, chiar iritată; pe revers imaginea Sfinxului e interpretată drept simbol nefast, ca pedeapsă rezultată din încălcarea cerinţelor ei".

Ombilicul din Delphi

În legătură cu acestea e de ştiut că în centrul Eladei, lângă Muntele Parnassus (nume Luwian / Anatolian, conform filologului Leonard Robert Palmer 1906-1984 de la Universitatea Britanică Oxford), Oracolul din Krisa / Delphi - pe Valea Phocis a faliei Kerna deservit de portul Kirra 38,26 lat. N, 22,26 long. E la Golful Corint - a fost un loc religios Antic venerat pentru mult timp: acolo, Apollo Georgeus - sosit din Insula Delos - a ucis Dragonul Python (anterior, tatăl său - Zeus Georgeus - s-a bătut cu monstruosul Typhon; cei din Levant / Orientul Apropiat ştiau că marele şarpe Șapōn - denumit ca taifanul - a fost învins de Zeul Baal Georgeus pe Muntele Sacru Zaphon / Sapan, lângă care e gura Râului Orontes ce curge din Valea Bekaa în Marea Mediterană). Prima preoteasă din Sanctuarul Balcanic Delphi - care îşi primea profeţiile de la Gaia - a fost Anatoliana Herophile, născută în Kilikia la Ghorgos / Corycus şi îngropată în Troia la Gherghis (primele monede din lume au fost bătute în Lydia începând cu secolul VII î.C., în Nordul său Gherghiţii din Mysiana Gergithe - ce a fost Gargara II de la poalele Masivului Ida - având emisiuni monetare din secolul următor, pe acei primi bani din lume apărând Herofila); investigaţiile geologice au demonstrat că emisia gazelor din crăpăturile unde cobora - loc denumit "buricul Pământului" - o inspirau pentru conectarea cu divinul (de altfel, istoricul Plutarh a descris în anul 100 î.C. că acolo din Pământ ieşea fum, pe care preoteasa îl inhala şi astfel auzea vocea lui Apollo). În Anatolia - după cum au scris Anticii Strabon XIV 5:5 și Mela 1:63 - "Korykion" erau Grotele de la Ghorgos, unde se întâlneau Cerul cu Pământul, intrate sub patronajul lui Zeus Korykios (cu Templu de piatră acolo din secolul III î.C.); așa cum a consemnat Apollodor în "Biblioteca", după ce Uriașii au fost învinși în Grotele Ghorgos a apărut Dragonul Python / Balaurul Typhon, care s-a agitat pentru răzbunare, luptându-se cu Zeus în Haemos / Balcani, sfârșind în Tartar (a dispărut în Etna / cel mai mare Vulcan al Europei). În preajma Korykionului - funcțional din Epoca Bronzului, apoi Armean știut ca Gorigos Կոռիկոս, bizantin Gorhigos, etc. - au fost îngropați preoții și liderii Olbiei: în Antichitate, localnicul poet Oppian în cartea 3 din "Halieutika" a susținut despre Korykion că era "orașul lui Hermes"; așa cum a studiat și antropologul Kerenyi Karl din Timișoara, vechii Greci au folosit termenul "korikos" pentru desemnarea sacului de piele în care păstrau mierea (dar și burduful pentru apă, confecționat primitiv din stomacul vitelor ori din pielea vreun miel / ied). Este de știut că pe coasta S Anatoliană, la apus de Korikos din Cilicia, a mai existat Korikos în Lycia (notat și Olympos 36,26 lat. N, 30,28 long. E - după cum a studiat în anul 2004 istoricul Turc Mustafa Adak - de la primii săi locuitori, coborâți de pe Sacrul Munte Olymp); în Cilicia, complexul Korykos - despre care istoricul Karian Herodot a afirmat că a fost întemeiat de Ghorgos, Prinț din Cipru - cuprindea în Antichitate o Cale Sacră, sculpturi monumentale pe stâncile din apropiere, un fortificat port al piraților / corsarilor Ciliciei și după prima cruciadă un castel bizantin spectaculos pe Insula Mediterană din fața sa. Mai e şi de observat că de pildă în arhitectură "cariatidele" adică statuile reprezentând câte o tânără femeie susţinând, ca o coloană, vreo intrare, cornișa unui acoperiș, etc., provin din Cultul Carian al Gherghiţiei (erau dansatoarele virgine în onoarea Artemidei Karyatis), după cum au fost reprezentate în mormântul Regelui din Daosdava = "cetatea lupilor", acum Sveştari / Bulgaria 43,44 lat. N, 26,45 long. E, capitala Geţilor Sudici, în România până în perioada interbelică putând fi întâlnite cariatide, adică ţărănci transportând greutăţi pe cap:

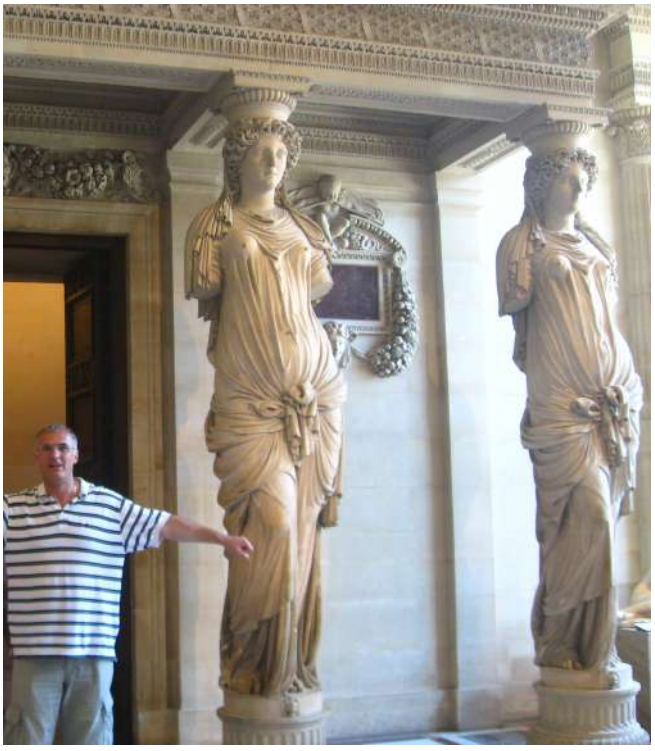

Cariatide

Arhitecții știu despre versiunea masculină a cariatidelor că e cea dată de telamoni / "tela-moni", adică de "Atlanți" (fosta structura consonantică "GR" - devenită "TL" - se regăsește la ambii termeni, "Atla-s" și "Tela-mon"): statui bărbătești care susțin cu eforturi părți ale vreunei clădiri; vechiul nume Atlas / "At-Las" = "At-Ras" îl reda pe cel al "Tatălui Soare" - "At" = Tată și "Ra" = Soare - iar în Vechea Lume provenea de la eponimul primei Civilizații Homo Sapiens Imperiale, organizată ca Atlantida, în Sanctuarul central al căreia era Axa Lumii, simbolizată prin marea sculptură a unui falus, ca o coloană inscripționată cu simboluri de venerare / ceea ce a fost prima scriere de pe glob. Dr. Michele Faraguna - profesor universitar Italian - a studiat în "Notițe despre arhaica Milesie" din anul 1995 sorgintea Gherghiților Anatoliei ca Pelasgă, anume: "Gherghiții în mod sigur nu au avut originea Greacă. Cronologic, ei au fost atestați ca Nordicii Troiani (în secolul V î.C. Herodot 5:118 a scris despre ei că erau descendențiii Teucrilor), fapt confirmat ulterior de cronicarul bizantin Ștefan. Anticul Strabon XIII 1:59 i-a localizat ca urmași Troiani, toponimele lor găsindu-se în Troianele așezări Gherghis, Gherghita, Gargara, etc. Neamul Gherghit a fost și printre arhaicii din Sud: în Eoliana Cume, în Cariana GhergaKome - Sanctuarul de acolo e plin de inscripții Gherga - în Milet, la Oracolul Didima / Didyma, ș.a., unde inițial existau Lelegii (în Lycia s-au găsit și forme de gen Kheriga, etc). Tradiția concordă că populația indigenă Lelego-Cariană din zona portului Milet a fost aceeași cu cea din interiorul teritoriului, unde era așezarea Gherga. Până în Era istorică, Lelegii au existat în SV Asiei Mici în Lycia, în Peninsula Halicarnos / Bodrum, în Milet, inclusiv în zona Gherga din interiorul Cariei. Gherghiții au fost indigeni, independenți față de parcursul dintâi de la Lelegi, apoi Cariani și vechi Greci. Zona centrului urban al Miletului - la gura Meandrului - a fost efectiv dominată de Gherghiți între secolele VI î.C. și IV î.C". Gherghiții din Sudul Lydiei, prin lucrarea "Miletul - ornamentul Ioniei", au fost descriși de Vanessa Gorman de la Universitatea Michigan în anul 2001: "Existența Oracolului Gherghiților este de mai mare importanță istorică decât predicțiile făcute de acela, savanții aprecindu-i valoarea în general. Straniul nume al Gherghiților e derivat de la localitatea Gherghi și regiunea Gergithion sau Gergithia din Troia, extinsă în Sud până la Cume. Pe baza prezumției că Gherghiții erau indigeni ca și vechii Lelegi, unii istorici au insistat pe înrudirea lor; astfel, pătura superioară în Milet ar fi fost formată din Greci, în timp ce Gherghiții ar fi fost băștinașii, probabil Cariani, artizani care trudeau pentru Milet. Acceptând însă că Gherghiții se întindeau pe un spațiu mai larg decât Caria - din Troia / N, până în Kilikia / S - atunci legătura exclusivă cu Lelegii din Milet nu mai e valabilă, mai ales că locul lor consolidat era în răsăritul Miletului, unde Gherghiții aveau localitatea Gherga (prezența Gherghiților în Milet totuși a fost anterioară timpului acelei așezări); mai mult, reședința Gherghiților era strâns asociată cu Sibila, locul nașterii ei fiind tocmai în Gergis, sursa de proveniență a Oracolului Gherghiților, înfrățit ulterior cu Oracolul din Didyma (ceea ce era funest pentru Milet, așa că prezența Gherghiților în Milet trebuie respinsă)".

Aspecte din Didyma

Este de ştiut că Sanctuarul pre-Grec Didyma 37,23 lat. N, 27,15 long. E (însemnând "al gemenilor", cu care a fost în legătură - conform profesorului Joseph Fontenrose 1903-1986 de la Universitatea California - și Idyma 37,03 lat. N, 28,19 long. E din Karia și Sidyma 36,24 lat. N, 29,11 long. E din Lykia în jurisdicția ulteriorului Sf. Nicolae / episcopul zonei) distrus de Perşi în anul 494 î.C., a fost la ordinul din anul 334 î.C. al Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" restaurat și redeschis în anul 331 î.C., cu efortul Gherghiților din Milet - cărora Împăratul le-a dat controlul - manevra determinând atunci ieşirea majorității Gherghiților din oraşul Milet, ceea ce explică absența lor din cetate după acea dată, adică după secolul IV î.C.; așa cum a scris Anatolianul Strabon în "Geografia" XIV 1:5, ei "au construit templul cel mai mare din toate câte au fost, care însă a rămas fără acoperiș datorită mărimii sale" (avea suprafața de 60/118 metri, cu o sală rotundă înconjurată de 210 coloane duble de 20 de metri înălțime): din Didyma pe Calea Sacră erau 16-17 km spre N, până în Milet, la gura Meandrului. De exemplu, catalogul răspunsurilor Oracolului din Didyma, realizat de Americanul Joseph Fontenrose, cuprindea aserțiuni de genul "Omorârea paşnicilor Gergithai mă preocupă", "Domnul n-ar permite ca Gergithai, inclusiv copiii, să fie arşi", etc.

3 (PW130) Quasi-Historical, [700–650]. Not genuine.
C. Milesian aristocrats.
Occ. The god would not admit them to the Oracle when they came to inquire about portents which appeared after they had burned the Gergithai, political opponents, to death.
Q. Why are we driven away?
R. The murder of the peaceful Gergithai, the fate of the pitch-covered, and the ever-withered tree concern me.
Mode D1, Topic 3c
Direct, Verse—Herakleides Pont. *ap.* Athen. 26.524b.

Captură dintr-un studiu al Dr. Joseph Fontenrose

Gemenii divini în Caria = Țara Gherghiților și-au avut Templele aproape egale: Zeița Artemis la Efes - una din cele 7 minuni ale Lumii Vechi - și Zeul Apollo la Didyma:

Comparație: în mijloc e Parthenon / Atena (Manuel Bravo, 2024)

Anatolianul Pausania/s în a şaptea sa carte, în al patrulea paragraf din al doilea capitol, a scris: "Sanctuarul lui Apollo de la Didymoi - ca și Oracolul - datează dinaintea aşezării Ionianilor iar Cultul Zeiței Artemis din Efes este cu mult mai vechi decât aşezarea Ionianilor. Cât despre Zeiță, socot că Pindar nu era informat de toate lucrurile legate de divinitate, căci spune că Amazoanele au ridicat sanctuarul atunci când porniră în expediție împotriva atenienilor şi a lui Tezeu. Adevărul este că femeile din preajma Thermodontului aduceau şi pe atunci jertfe Zeiței din Efes, întrucât cunoşteau din vechime sanctuarul şi au adus jertfe şi atunci când au fost urmărite de Hercule şi chiar mai înainte, când au fugit din faţa lui Dionisie şi au venit la sanctuar ca rugătoare. Dar sanctuarul n-a fost înălțat de Amazoane, ci de localnicul Efesos şi de la acest Efesos şi-a luat oraşul numele. Cei care locuiau ţinutul erau Lelegii - făcând parte dintre Cariani - şi mai ales Lydianii. În preajma templului, spre a fi protejați, mai locuiau şi alții; printre aceştia erau şi femei din neamul Amazoanelor". Dr. Dina Guth - de la Universitatea Manitobei / Canada - în studiul "Ridicarea și decăderea arhaicului Milet" din anul 2017 a scris: "Numele Gherghit probabil era Carian ca origine; Dr. Winfried Held conchide că Gherga trebuie conectat de rădăcina 'Kar' din care a derivat însăși denumirea Cariei. În oraşul Carian Gherga era venerată Cybela, apelată ca Mama Gherga - 'Gerga Meter' - sau Mama Cariei. Originile Cultului s-au transmis din Tradițiile arhaice Cariane. Deși îndepărtat de arhaicul Milet (distanța fiind de câțiva zeci de km), oraşul Gherga rămâne sugestiv. Practicile rituale și onomasticile sunt elementele Culturale care au cele mai lente tendințe de schimbări. Se putea ca povestea Milesiană a Gherghiților să fi fost întemeierea unui Cult în Milet, probabil sub controlul clanului Gherghit? Nu a fost găsită nici o dovadă în Milet a Cultului Gherga, însă a existat o interpenetrare semnificativă ale obiceiurilor Cariane și Grecești în viața rituală a cetății. Fără probe clare ale clanului Gherghiților sau Cultului Gherga în Milet asemenea aserțiuni rămân neconcludente; însă stabilirea unui Cult Carian diferit rămâne cea mai plauzibilă explicare a apariției Gherghiților în trecutul Milesian". Academiciana Britanică Rosalind Thomas - profesoară de istorie Greacă la Universitatea Oxford - a scris în anul 2019: "Descrierea Ponticului Heraklide despre Gherghiții Miletului și Didymei a fost foarte detaliată. A afirmat că aceia erau 'bărbații poporului', ceea ce a implicat o erudiție și o cunoaștere locală neobișnuită a Gherghiților. Sursa Ponticului Heraklide a fost Milesiană, inițial probabil bazată pe Tradiție iar apoi cristalizată pe Oracol". (S-ar observa că autorul Heraklide din Pont - era din Heraclea Pontica, de unde în Antichitate a fost colonizată Dobrogeana Callatis / Mangalia - a trăit în secolul IV î.C., fiind contemporan cu cele relatate despre Gherghiții Milesieni). În cartea din anul 2023 "Obișnuiți cu ascultarea? Ionia clasică și lumea Egeeii, 480-294 î.C." autorul Joshua Nudell - Doctor în istorie, conferențiar la Universitatea de stat Missouri / SUA - a enunțat că în perioada Romană mai degrabă ca Gherghiții de la Sanctuarul Gherga să se grupeze la Didyma, s-au regăsit Gherghiții din Didyma în Sanctuarul Gherga (din interiorul Cariei, închis la începutul perioadei următoare, cea bizantină, căci creștinismul - ivit la începutul mileniului I - treptat a oprit Oracolele și Templele).

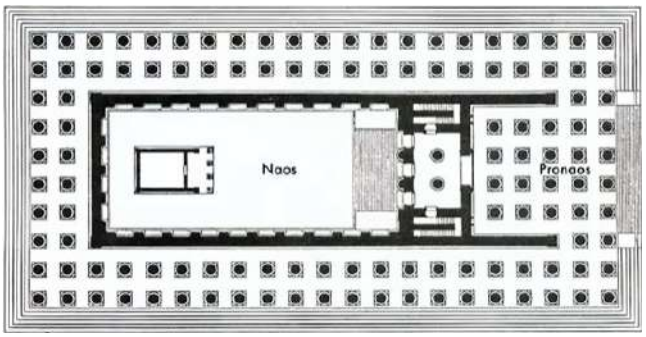

În Didyma, frontonul avea 10 coloane (în Efes erau 8)

Dr. Alexander Herda - profesor universitar de istorie în Germania - în studiul din anul 2008 despre "Cum se conducea un Cult de stat. Organizarea Cultului lui Apollo Delphinios în Milet" a susținut: "Cultul lui Apollo Delphinios a fost principalul Cult de stat al Miletului, din secolul VII î.C. până în Antichitatea târzie. Asociația sa de Cult, așa-numita Molpoi, controla accesul la cetățenie. Consiliul său executiv conducea Prytanii / magistrații. La începutul fiecărui An Nou, ritualurile celui mai important festival din oraș al lui Apollo Delphinios cuprindeau jurăminte, sacrificii, mese, concursuri, diverse inițieri cetățenești, etc. Delphinionul - adică Sanctuarul lui Apollo - includea Prytaneionul Miletului. Astfel a funcționat nu numai ca inima religioasă dar și ca inima politică a cetății, rol subliniat de poziţia sa în Agoră. Ritualizarea spațiului public, semnificând legătura strânsă dintre religie și politică, se manifesta în procesiunea de Anul Nou la Sanctuarul extra-urban al lui Apollo în Didyma. Această 'bipolaritate' a Cultului Milesian al lui Apollo a putut fi detectată și în întreprinderile coloniale ale Miletului, prin Oracolul Milesianului Apollo Didymeus. Abia în anul 1979 Fritz Graf a arătat - într-un studiu comparativ - originea sincretică a Cultului larg răspândit al lui Apollo Delphinios: a combinat Zeul Delphinios de la sfârșitul Epocii Bronzului cu 'Doric' și 'Grec', demonstrând clar importanţa politică a Cultului în unele orașe-state, unde guvernarea, cetăţenia și recunoașterea timpului s-au organizat pe socoteală masculină. Prezint 4 aspecte: în primul rând, cea mai importantă inscripție referitoare la Cultul lui Apollo Delphinios, așa-numitul regulament al Molpoilor; în al doilea rând, examinez apariția Sanctuarului lui Apollo Delphinios, încercând reconstituirea diferitelor sale funcții; în al treilea rând, explorez relația strânsă dintre religie și politică așa cum s-a manifestat în zona Milesiană; și în fine, în al patrulea rând, dezvălui importanța perechii complementare specifice a lui Apollo Delphinios și a lui Apollo Didymeus în colonizările Milesiene din vremurile arhaice. Celebrul decret Molpoi a fost numit astfel după asocierea de Cult a lui Apollo Delphinios. A fost găsit în anul 1903, în Delphinion. Paleografic, inscripția se datează în prima jumătate a secolului II î.C.; textul în sine e din vremurile arhaice târzii. Cu unele adăugiri, era din anul 476/475 î.C., întregul text fiind din anul 447/446 î.C. Analiza acestui text duce la o reconstrucție a festivalului de Anul Nou Milesian în vremurile arhaice și mai târzii. (S-ar putea să nu fi fost un termen Grecesc pentru 'An Nou fericit' - în sensul unei singure formule - însă schimbarea de la un an la celălalt a fost în mod inițial marcată de festivaluri religioase și de alte ritualuri, într-un 'ciclu': de exemplu, reaprinderea altarelor, schimbarea magistraţilor, integrarea unor grupuri de cetățeni, etc). Festivalul a fost dedicat în special lui Apollo Delphinios și lui Apollo Didymeus. O parte avea loc în orașul Milet însuși, între a șaptea și a zecea zi a lunii de primăvară Taureon / Aprilie; a fost prima lună a anului Milesian, cel puțin de la vremurile arhaice încoace. Așa ceva a fost atestat în secolul V î.C. de calendarul-graffiti din cetatea Olbia, o colonie Milesiană la Marea Neagră întemeiată în secolul VI î.C. pe locul unui vechi 'emporion' (avanpost comercial). În Milet, de importanță primordială au fost diferiții participanți la festivalul de 4 zile din Delphinion, ce se numea pur și simplu - într-un calendar sacrificial de la sfârșitul perioadei arhaice, inscripționat pe zidurile Delphinionului Milesian - 'festivalul lui Apollo Delphinios'. Cel mai important dintre aceia era șeful asociației de Cult a lui Apollo Delphinios - al Molpoilor - care a fost cel mai înalt magistrat; ca toți ceilalți magistrați superiori, era instalat solemn în funcție în timpul festivalului: întotdeauna existau 2 prezenți, anume cel care ieșea și cel care venea. Din activitatea rituală reieșea clar că trebuia să îndeplinească toate acțiunile de Cult ca 'maestru al sacrificiilor publice': așa ceva însemna că trebuia să sacrifice divinului în numele cetății; nu era preot al lui Apollo Delphinios, căci în decretul Molpoilor preotul lui Apollo Delphinios - ἱέρεως / 'iereos' - era menționat pe lângă el. Asistenții erau așa-numiții Onitadai, care funcționau ca măcelari sacrificiali și bucătari (sau - în terminologia veche - ca 'mageiroi' / μάγειροι). O treime din decretul / regulamentul Molpoilor, trata Onitadaii: asigurau echipamentul pentru sacrificarea victimelor și pregătirea cărnii; de exemplu, trebuiau să furnizeze lațurile pentru legarea animalelor, vase (din ceramică, bronz și fier), lemnul de foc și apa pentru gătit. Onitadaii prăjeau măruntaiele pe țepușe, găteau carnea și coceau plăcintele sacrificiale. Ulterior, distribuiau și serveau porțiile participanților. Onitadaii formau o asociere Cultică similară cu a lui Hercule, care s-ar fi tras de la Onites, un fiu mitic al lui Hercule; așa ceva ar avea sens: nu doar Onitadaii erau specialiști în sacrificii, ci însuși eroul Hercule a fost un entuziast sacrificator. Începând din vremurile arhaice s-au ivit reprezentări ale sacrificatorului Hercule; atunci când Tradiția Milesiană susţinea că Hercule a construit altarul lui Apollo

Didymeus, de fapt credea că însuși Hercule ar fi fost primul sacrificator din Didyma, punctul de sosire al procesiunii Anului Nou Milesian. Înalta poziție a Onitadailor în ierarhia chestiunilor religioase a devenit clară prin compensațiile lor din sacrificiul public: ei aveau carnea, vinurile rămase și prăjiturile sacrificiale rămase, precum și toate pieile; din așa ceva se poate deduce că ei înșiși erau participanți la masa sacrificială din Delphinion în timpul festivalului de Anul Nou precum și la Didyma. Se dovedește că privații - inițial grupați ereditar - erau integrați în Cultul instituţionalizat şi controlat de statul Milesian al lui Apollo. Relaţia strânsă, pe de o parte, dintre Hercule şi Onitadai și respectiv, pe de altă parte, Apollo Delphinios devine mai evidentă din locația Cultului lui Hercule la Milet: descoperirea unei arhaice 'Lex sacra' pentru Hercule în Delphinion indică faptul că el era un θεός ἐντεμένιος / 'Theos entemenios' = Zeu venerat în același Sanctuar al lui Apollo Delphinios. Privind Molpoii, cu asocierea Cultuală pentru Apollo Delphinios: spre deosebire de Onitadai, ei nu erau membri ereditari; cel mai bine pot fi înțeleși ca 'dansatori și cântăreți', reflectând importanța muzicii în Cultul lui Apollo, în special la interpretarea Imnului 'Paian'. Ei formau un grup al așa-zișilor Orgeoni ai lui Apollo Delphinios în timp ce conduceau 'riturile' (ὄργια / 'orgia') pentru Zeu. Membrii consiliul executiv - așa-numiții 5 'proshetairoi' / 'însoțitori' - erau introduși într-un mod special ritual în a doua zi a festivalului de Anul Nou. Din păcate, pasajul relevant al decretului Molpoi e puțin vizibil; putem bănui un jurământ ritual la altarul lui Apollo Delphinios, care presupunea predarea măruntaielor crude, încheiat printr-o masă sacrificială cu vinuri şi cu cântări 'Paiane'. 'Pros-hetairoii' (ruralii / fermierii) luau masa în jurul vetrei sfinte a polisului / cetății împreună cu Prytanul (responsabilul); toți 6 împreună constituiau guvernarea Miletului oligarhic. Din moment ce Molpoii iar nu Milesienii 'demos' decideau ὄργια / 'orgia' - conform 'riturilor' decretului Molpoi - Miletul era condus încă (la momentul redactării regulamentului) de oligarhia Molpoilor. Vatra sacră - 'Hestia Prytaneia' - era situată în Molpon = sala de întruniri a Molpoilor (ce făcea parte din Delphinion și care avea funcția de 'Prytaneion' = sediul vechii guvernări a Miletului); acolo se executa 'plecarea', sacrificiul de rămas bun de la Hestia în a treia zi a festivalului Noului An. Ritualul de închidere a cercului inițiatic pentru 'noii' / νεοί - anume tinerii cetățeni Milesieni - a fost Hamilleteria, ce consta în 'concursuri'. Majoritatea probabil erau într-o sărbătoare nocturnă, în ultima noapte a festivalului de Anul Nou / dinaintea celei de-a patra zi, incluzând și o competiție a cântărilor 'neoilor' selectați din triburile Miletului. După Hamilleteria, festivalul de Anul Nou se muta în procesiune la Didyma, unde culmina cu ospățul pentru Apollo Didymeus ce se numea Didymeia. Nu s-a menționat în decretul Molpoi dar în reliefurile de la Didyma a fost înfățișată cursa torțelor - 'lampas' - ce făcea parte din Didymeia: acel ritual cu foc era tipic pentru sfârșitul ciclului unui festival de An Nou; servea la reaprinderea altarelor (pe friza-teatru din Milet se vede altarul cu cenușa aprinsă al lui Apollo Didymeus, între concurenţi). O altă comparaţie ilustrând asemenea aspect a fost făcută de Pausanias 5:13 în mod explicit, cu altarul lui Apollo în Didyma, construit de Hercule".

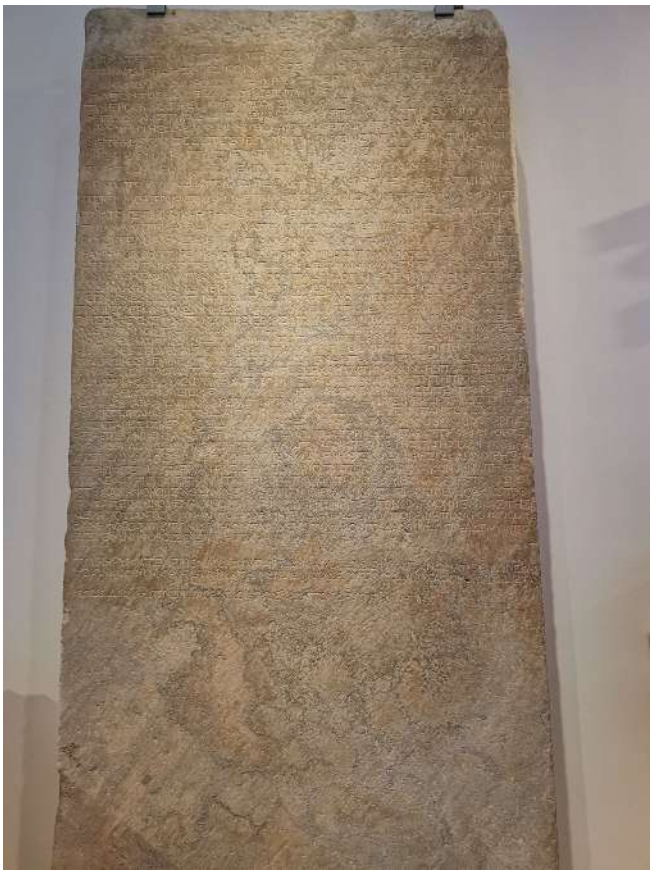

Regulamentul / Statutul Molpoilor
(Muzeul Pergamon din Berlin)

"Să ne întoarcem acum la Delphinion, Sanctuarul lui Apollo Delphinios din Milet. Acela se afla în inima orașului, la SE de Portul Leilor: era ca o Insulă între străzi și avea diverse funcții, fiind principalul Sanctuar al Miletului: era locul pentru expunerea publică a inscripțiilor, pe stele / 'stelai' de sine stătătoare (pe un perete a fost atestat direct textul ὁ ἐπιφανέστατος τόπος τῆς πόλεως = 'cel mai proeminent loc al orașului'). În ciuda acestui fapt, nu trebuie confundat Delphinionul cu arhivele orașului; acelea se aflau într-un alt loc, încă necunoscut. În spațiul deschis de lângă altarul central al Sanctuarului lui Apollo Delphinios a fost altarul rotund pentru Hekate; în conformitate cu inscripția arhaică târzie, acel altar a fost dedicat de instituția Prytanului. Importanţa politică a Delphinionului este clară și din alte cauze: de exemplu, asociația Molpoilor controla accesul la cetățenia Miletului. Sub auspiciile Molpoilor, inițierile noilor tineri cetățeni - 'neoi' - aveau loc în cadrul festivalului Noului An; un alt indiciu a fost dat de listele noilor cetățeni scrise pe ziduri (cea mai mare era din anul 229/228 î.C., cu sute de imigranți Cretani). Prytanii - executivii Molpoilor - distribuiau imigranții în triburile Milesiene prin tragere la sorți; procedura era controlată de 'demo', care țineau evidențele în arhivele orașului. Calculul oficial al timpului a fost - de asemenea - sub controlul Molpoilor. Faptul că altarul arhaic al Hekatei - dedicat de instituția Prytană - era lângă altarul central al Delphinionului indica nu doar localizarea Prytaneionului în Delphinion, ci că Hekate în primul rând era Zeiță politică iar nu Zeița 'vrăjitoriei' sau Zeița întunecată și secretă a 'exteriorului' (Hekate a fost venerată ca protectoare inclusiv la Poarta Miletului, unde procesiunea spre Didyma oprea întâia dată: era Zeiță Cariană); Hekate ocrotea

Adunarea judiciară precum și concursurile / de exemplu Hamilleteria (corespunzător legii / decretului Molpoilor - inscripționat pe statut / regulament - Hekate primea sacrificii, anume plăcinte / prăjituri, purcei, miei, etc., pe altarul ei, în cadrul festivalului Noului An). În Delphinionul Milesian sacrificii desigur că se aduceau lui Apollo Delphinios dar și gemenei sale, Artemis Phosphoros, înaintea Adunărilor. Strânsa relație dintre religie și politică se manifesta și în tratarea spațiului ritual (sau - cu alte cuvinte - în ritualizarea spațiului public): festivalul Anului Nou Milesian avea loc în Delphinion, centrul cetății (acela - anume centrul religios-politic - în cetatea Miletului încorpora Molpon-Prytaneionul). De la mijlocul secolului VI î.C. (cel mai târziu), Sanctuarul a fost amplasat la Nord de Agora; construcția Sanctuarului a fost posibilă prin drenaj în fosta zonă mlăștinoasă din Sudul Portului Leilor (la Atena, vatra Prytaneionului a fost până la sfârșitul Antichității în Agora veche sau Agora lui Kekrops - primul rege al Atenei - din răsăritul Acropolei). În Milet - ca și în alte orașe - Agora era înconjurată de o serie de clădiri publice, împreună cu Delphinionul; teatrul - la fel ca în multe orașe grecești - a lipsit din Milet până la încheierea secolului IV î.C. Pe lângă concursurile corale pentru Dionysos, locul de dansuri din Agora servea și ca un cadru perfect pentru corurile 'Paiane' ale 'neoilor' din timpul Hamilleteriei, ca parte a festivalului de An Nou pentru Apollo Delphinios. După terminarea Hamilleteriei în Delphinion, întreaga populație din Milet adunată în Agora în dimineața zilei 11 Taureon forma procesiunea la Sanctuarul-Oracol extra-urban al lui Apollo din Didyma. Decretul Molpoi a descris pe larg ritualurile care erau efectuate înainte și în timpul procesiunii. Destinația procesiunii era Didyma, unde se încheia festivalul de An Nou cu sacrificiile pentru Apollo Didymeus, în timpul festivalului Didymeia, care de asemenea avea incluse concursuri (cum ar fi cursa cu torțe). Sacrificiile erau în fața Templului Oracolului, pe altarul construit de Hercule. Înainte de începerea procesiunii, două așa-zise Gylloi erau poziționate (la capetele Căii Sacre): aproape de altarul Zeiței Hekate 'Propylaia' - la Sfânta Poartă a Miletului - și la intrarea în Oracolul din Didyma. Fiind venerate într-un Cult al lor propriu, pietrele Gylloi erau împodobite cu cununi de flori și stropite cu vin neamestecat, în timp ce se cânta 'Paian' / παιάναϛ pentru ele: ele au funcționat ca sacre însemne de piatră pentru a semnala începutul și capătul Căii Sacre, dintre oraș și Sanctuar. În cursul procesiunii, Zeii și eroii Milesieni erau venerați la 7 stații de-a lungul Căii Sacre, unde participanții cântau solemn 'Paiane', uneori făcând și sacrificii suplimentare. Cu lungimea de circa 17 km, drumul procesiunii - Calea Sacră - a format în mod clar, după cum a afirmat și istoricul Francois de Polignac, 'coloana vertebrală Cultică' a 'chorei' Milesiene, legând cei 2 poli religioși ai săi, Delphinionul din inima orașului și Didyma din mijlocul 'chorei' (χώρα / khora fiind Pământul agricol, asiguratorul hranei); ca efect, procesiunea ajuta la modelarea identității și coeziunii Milesienilor. Procesiunea la Didyma poate fi urmărită înapoi la sfârșitul secolului VIII î.C., când se presupune că exista deja o legătură strânsă între oraș și Sanctuarul Oracular al lui Apollo Didymeus. Funcționarea Cultului principal pe baza perechii Apollo Delphinios și Apollo Didymeus trebuie considerată ca fiind specific Milesiană; situația poate fi mai bine înțeleasă prin Imnul Homeric către Apollo, în care el a apărut ca Zeu asemănător unui delfin ce a sărit pe corabia unor Cretani, a preluat controlul corăbiei, i-a schimbat traseul și a cârmuit-o în siguranță către plaja Crisa / Krisa, unde și-a schimbat înfățișarea într-un 'kouros' / tânăr, poruncind să se facă un Sanctuar pentru venerarea sa ca Apollo Delphinios. Academicianul Irad Malkin a subliniat că în povestea Imnului Homeric, Apollo Delphinios a avut 2 funcții esențiale: în primul rând, el era ocrotitorul corăbierilor și al corăbiilor, Zeul plajelor / țărmurilor; în al doilea rând, el era Zeul colonizărilor, altarul Sanctuarului său fiind de fapt primul foc al coloniștilor, viitoarea vatră sacră în Delphinion. După ce Krisa / Crisa a fost distrusă și acolo s-a întemeiat un oraș, acela a fost denumit Delphi, în memoria Cultului lui Apollo Delphinios. Academicianul Fritz Graf - în studiul comparativ al Cultelor Grecești - a determinat și a treia funcție (legată direct de a doua): ca întemeietor al unui oraș-stat cu centru sacru, Apollo Delphinios a fost Zeu politic. Prin metamorfoza / transformarea dintr-un delfin într-un tânăr cu părul lung - 'kouros' - Zeul însuși a reprezentat modelul pentru inițierea noilor cetățeni: 'neoi'. Apollo nu a fost 'arhi-efeb', ci 'arhi-kouros', căci îi făcea pe tinerii bărbați să crească pentru a deveni cetățeni noi, protejând acel moment important din viața tinerilor. (Ar fi de observat că termenii 'epheboi' și 'kouroi' adesea sunt confundați de către cercetători: Apollo nu a fost Zeul 'ephebilor', ci Zeul 'kouroilor'; de aceea Gorgos când a devenit 'kouros' și-a oferit părul tăiat lui Apollo Delphinios".

Începutul procesiunii de Anul Nou din Milet către Didyma

"Să ne întoarcem acum la legătura dintre Zeul colonizator Apollo Delphinios și Zeul dătător de oracole Apollo Didymeus: ca și orașul Milet legat prin procesiune de Oracolul din Didyma și orașul Delphi a fost legat de Oracolul său, ceea ce semnalează nu doar controlul polisului / cetății asupra Oracolului, ci și că Oracolele au avut de-a face cu procesul de colonizare: ambele Oracole - Didyma și Delphi - au protejat colonizările, din vremurile arhaice. Didyma a fost conectată în special de activitățile metropolei Milet în Mările Propontică și Pontică (Albă / Marmara și Neagră); cea mai clară dovadă a rămas un Oracol al lui Apollo Didymeus referitor la întemeierea coloniei Milesiene de la Marea Neagră a Olbiei (datarea a fost între 550 î.C. și 525 î.C., Oracolul lui Apollo Didymeus având epikleza 'Milesianul'). Colonia Olbia și-a copiat mult cetatea-mamă Milet, acolo fiind nu doar Cultul lui Apollo Delphinios sau Molpoii, ci și Prytaneionul inclus în Delphinion, cu situarea în Nordul

Agorei, la fel ca în Milet: ritualizarea publică politică era evidentă. Schițarea răspândirii Cultului Milesian al lui Apollo Delphinios și al lui Apollo Didymeus evidențiază clar activitățile colonizatoare Milesiene, cu intervențiile directe ale Didymei în cel puțin jumătate din cazuri. Zeul delfin proteja corăbierii colonizatori și figura ca ocrotitorul vetrelor sacre din centrele noilor colonii. În Vechea Lume, pe de o parte se credea că Miletul ar fi fost o colonie a Cretei Minoice iar pe de altă parte, altă Tradiție - păstrată fragmentar de la Kallimachos - susținea că Apollo, călare pe un delfin, a ajuns de pe altă Insulă (anume din cea natală Delos) în Milet iar apoi și-a întemeiat Oracolul în Didyma; dacă luăm în considerare Imnul Homeric către Apollo, atunci putem reconstrui povestea completă: Apollo Delphinios a venit din Creta prin Delos, mai întâi ca să întemeieze Miletul iar mai departe Oracolul în Didyma. Procedura a fost în același mod și la Delphi: Apollo și-a stabilit altarul pe țărmul unde a ajuns călărind delfinul, acolo fiind de localizat vatra sacră a noului oraș; arheologic s-a și depistat că Delphinionul în Milet a fost construit pe țărmul drenat al Portului Leilor. În concluzie, afirm că Miletul nu doar că a reușit să administreze cu succes principalele Culte de stat ale lui Apollo - Delphinios și Didymeus - dar le-a și putut exporta, individual sau în cuplul original / în pereche, în mai multe colonii, cu legături menținute strâns față de cetatea-mamă".

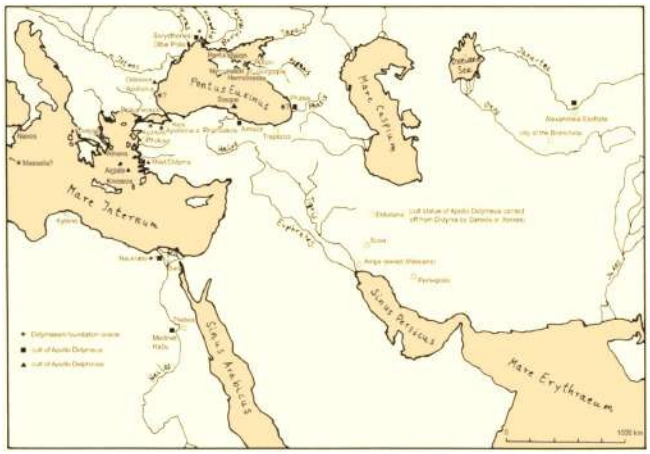

Răspândirea din Didyma
a Oracolului și a Cultului Zeului Apollo

În secolul XIX, Dr. Eugène Paul Philippe Van Bemmel 1824-1880 (profesor la Universitatea Liberă din Bruxelles / capitala Regatului Belgiei) a redactat - în "Revista trimestrială" nr. 41 / 1864 - "Legenda privighetoarei", unde s-a referit și la tragicele vremuri ale Miletului de la sfârșitul Epocii Fierului implicând Gherghiții: "Populația s-a ridicat cu un efort disperat împotriva celor care i-au asuprit și i-au alungat, atât de tare încât nici nu au avut timp să ia cu ei nimic, nici măcar ce ar fi trebuit să le fie cel mai drag, anume pruncii. Gherghiții - așa cum au fost numiți ticăloșii din oraș - departe de a fi mișcați spre compasiune, ci mai degrabă împinși la cea mai brutală cruzime, și-au spus unul altuia: Ar fi binemeritat să avem milă de sângele dușmanilor noștri, care nu au avut milă de noi? Nu erau ei cârmuitorii orașului ai căror copii legitimi am fost? Nu am fost noi slabi, așa cum fiii lor sunt acum slabi? În timp ce spuneau cuvinte asemănătoare, i-au aruncat pe pruncii abandonați, în ciuda țipetelor lor, în Piața Mare din Milet, unde boi furioși i-au călcat în copite pe acei inocenți, fără dificultate, ca și cum ar fi fost flori firave. Acum - pe măsură ce totul se schimbă și se repetă în această lume - bogații care au fost alungați au profitat de momentul favorabil și s-au întors în oraș: imediat s-au gândit să facă mai mult decât Gherghiții, sau - după cum au considerat de cuviință - să-i depășească în abuzuri și cruzimi; Gherghiții nu masacraseră decât copiii, însă bogații și nobilii au prins laolaltă copii și părinți iar după ce i-au acoperit cu rășini i-au aprins, ca pe focurile de tabără sau ca pe bușteni de Crăciun. Fiicele Regelui Pandaros nu ar fi scăpat de nebunia nici uneia dintre părți, fără protecția Zeițelor care au făcut inaccesibil accesul la ele; doar plânsetele victimelor au pătruns în acel lăcaș al păcii. Dar puterile Cerești au turnat repede pacea și uitarea peste acele inimi tulburate".

REVUE
TRIMESTRIELLE

BRUXELLES,
JANVIER 1864.

se croyant les plus forts, avaient poussé les pauvres aux derniers abois. Le menu peuple alors se banda d'un effort désespéré contre ceux qui l'opprimaient et les chassa si raidement qu'ils n'eurent pas même le loisir de prendre avec eux chose quelconque, non pas seulement celle qui leur devait être la plus chère, c'est à savoir leurs enfants. Les Gergithes, ainsi nommait-on les vilains en la cité, ayant eu le dessus, comme on l'a dit, loin d'être émus à compassion par la vue de ces pitoyables créatures, mais plutôt poussés à la plus brutale cruauté, se disaient les uns aux autres : Ce serait vraiment chose louable et bien due que d'avoir pitié de la chair et du sang de nos ennemis qui n'ont eu de nous nulle miséricorde. N'étaient-ils pas les régents de notre ville dont nous étions les enfants légitimes? N'étions-nous pas faibles et débiles comme leurs fils sont maintenant débiles et faibles? Tout en disant paroles semblables, ils jetaient les enfants abandonnés, nonobstant leurs douces clameurs, dans la grande place de Milet, où des bœufs furieux foulaient ces innocents sous leurs pieds sans plus de peine que si c'eût été roses de mai ou frêles violettes. Or, comme tout change et se répète dans ce monde-ci, les riches qui avaient été chassés, profitèrent du moment favorable et rentrèrent dans la ville. Ils songèrent aussitôt à faire mieux que les Gergithes ou, comme ils l'entendaient, à les surpasser en sévices et cruautés. Les Gergithes n'avaient massacré que les enfants; les riches et nobles gens prirent enfants et parents et les ayant enduits de résine, les firent flamber comme feux de la Saint-Jean ou bûches de Noël. Les filles du roi Pandaros n'eussent point échappé à ces forcenés de l'un ou de l'autre parti, sans la protection des déesses qui rendaient inaccessible la demeure de leurs filles d'adoption. Parfois seulement la plainte des victimes pénétrait dans ce séjour de paix. Alors le cœur des jouvencelles se fendait de douleur. Mais les puissances célestes versaient promptement la paix et l'oubli dans ces cœurs en émoi.

Fragment din "Legenda privighetoarei"
relatată de Dr. Eugène Van Bemmel în 1864

În mileniul I î.C., Karka / Caria - ca Țara Gherghiților din SV Anatoliei - avea așadar atestate în Vechea Lume prezențele Gherghiților nu numai în Sanctuarul Gherga din centrul Țării Cariei ca preoții Gherghiți, nu numai în Milet / pe țărmul Cariei ca oligarhii agricoli Gherghiți, nu numai pe Mări ca Gherghiții "corăbieri sacri" ai Țării Cariei - care îi cârmuiau pe Carianii / Gherghiții de pe coasta Asiei "Mici" deopotrivă la gurile Dunării și Nilului, printre Geți / Europeni și printre Egipteni / Africani - ș.a.m.d., ci și la importantul Sanctuar Didymoi / Didyma = "al gemenilor divini" din Țara Cariei, Gherghiții efectiv fiind etnonimii și cetățenii Țării Karka / Cariei. "Cronica ilustrată a omenirii" menționează femeile religioase ale zonei, în acele timpuri: "Din Asia Mică s-a extins și în Grecia cultul zeului Dionysos. Conform legendei, zeul vinului Dionisie era însoţit de Menade; acelea îl urmau prin păduri, cu părul despletit, îmbrăcate în piei de căprioară / cerb sau de panteră şi cu capul înconjurat de şerpi. Ameţite şi ca în transă, mergeau la vânătoare rituală şi sfâşiau prada cu mâinile goale pentru a o mânca crudă. Thiadele - aşa cum erau numite închinătoarele lui Dionisie - le imitau în cult pe Menade. La serbări, grecoaicele lăsau toate convenţiile sociale deoparte şi cădeau pradă până la epuizare dansului şi nebuniei; cea mai mare serbare se termina într-o orgie de o noapte" (când se angajau în activităţi sexuale necontrolate).

Orgii Antice

Gherga în Likia

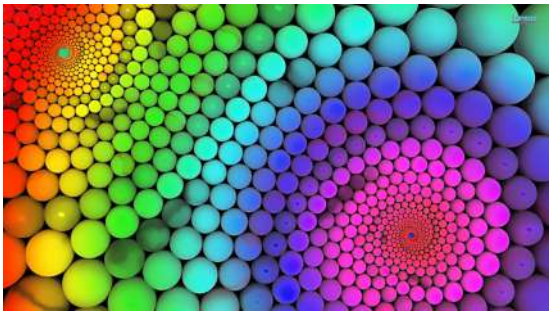

Regiunea Likia / Lycia - zisă în vechime și Milyada - a avut în timp limite variabile faţă de vecinii săi: Caria în V, Pisidia în N şi Pamfilia în E (la S având Marea Mediterană); numele iniţial al Lycienilor a fost Ogygioi, ca urmaşi ai celor care-l respectau pe Ogyges / Okeanos (după cum a consemnat în secolul V î.C. Carianul Panyasis, unchiul istoricului Herodot). Ca şi Ghergania din NE îndepărtat al său, Lycia era sub patronajul lupilor; de exemplu (înaintea existenţei Imperiului Roman) principalei Sfinte a regiunii - Leto, mama gemenilor Artemis şi Apollo - îi era asociată lupoaica / se ştie că în Roma mult ulterior sub lupoaică au fost introduşi alţi gemeni, Romulus şi Remus: în Roma, introducerea gemenilor fondatori sub lupoaică a fost ca o recunoaștere târzie a primordialității orientală - simbolizată de semnul lupesc - în fața întemeietorilor, care s-au hrănit de la așa ceva (pruncii Romani au supt de la țâțele Răsăritului / Orientului). De exemplu, înainte de Romani, semnul lupesc era parte esențială a simbolisticii Geto-Dacilor. Egiptenii vechi îi ştiau pe corsarii / piraţii Lukka din Lykia - cu care au avut de a face - iar apoi, dintre Grecii vechi Homer i-a menţionat din regiune pe războinicii Solimi / Solymoi, despre care Herodot Karka a afirmat că erau cei mai vechi locuitori, conform Anatolianului Strabon aceia iniţial fiind vecinii Etiopienilor (unde toponimia consemnează multe denumiri apropiate Gherga).

Cu roşu sunt Munţii Likiei

"Zuas-tika" / Svastica, respectiv crucea solară, reprezentând cele 4 vânturi corespunzătoare punctelor cardinale, în Anatolia a rămas mult timp răspândită, aşa cum se poate observa de exemplu în mozaicul portului Phasalis / Phaselis 36,31 lat. N, 30,33 long. E din răsăritul Likiei / Lichiei, întemeiat - între Ghorgos / Korghos (apus) 36,27 lat. N, 34,08 long. E şi Karakassa / Olbia (răsărit) 36,54 lat. N, 30,41 long. E - în secolul VII î.C. de corsarii / piraţii Cariani din Rodos (în acel port, moda localnicelor era cu coafura Egipteană a lui Isis):

Gherga în Antalya

În anul 1824, Britanicul William Leake în "Jurnalul unui turneu prin Asia Mică" scria că Olbia înfiinţată de Troianii Gherghini din Cipru - cârmuiți de Gheugher / Teuker - denumită Karakassa de către ultimii Hitiţi, a fost Adalia / azi oraşul Antalya, capitala provinciei din Turcia cu acelaşi nume (în marginea Nordică a Antalyei era Perga, capitala Pamfiliei).

Dinastiei Gherga ce a consolidat Likia - prin mai multe generaţii de cârmuitori Kuprlli / Kheriga între anul 545 î.C. şi anul 385 î.C. - îi aparţineau atât Magii Gobryas (care au fost iniţiaţi în cunoştinţele "Tăbliţelor de Aramă" ale Hiperboreilor din Insula Delos), descendenţi ai cârmuitorilor Gherganiei, cât şi zoroaştrii Guebre, fiind înrudită şi cu Khidr / Ghiabr, ş.a. În anul 2002, istoricul Britanic David Lewis a scris: "Gherghi / Gergis - responsabil de logistica armatei Perşilor - a fost singurul general care nu făcea parte din familia împăratului Darius. Poziţia lui aşa de înaltă în Imperiu se datora bineînţeles talentului său militar şi faptului că era fiul lui Karkiş, guvernatorul Carmaniei în 501-494 î.C. (actuala provincie Kerman din Iran, la apus de Gedrosia / Balochi-stan); Herodot 7:82 a consemnat că la invadarea spaţiului Grec din anul 480 î.C. de către Perşi, unul dintre generali era Gergis, fiul lui Ariazes / Harriyazza (după cum mai era notat acela pe Tăbliţele din Persepolis)".

Fresce cu militari la palatul lui Darius din Susa

Karkiş probabil era înrudit cu familia generalului Gobryas - socrul Împăratului "Da-rius" / Darius - care după ce l-a învins pe rebelul Rege al Elamului, cârmuia acolo din anul 520 î.C. (el şi-a sfătuit în anul 513 î.C. ginerele să renunţe la expediţia contra Sciţilor din N Mării Negre şi să se retragă; e de observat că Lykses Karka - tatăl istoricului Herodot - din anul 515 î.C. servea în garnizoana Borsippa din S Bagdadului, ca militar Carian iar Herodot Karka în scrierile sale a înfăţişat o anumită solidaritate "Asiatică" între Perşi şi unii Anatolieni.

Ruta în mileniul I î.C.
dintre Bazinele Araxului şi Dunării inferioare

În "Istorii" 4:11, Carianul Herodot a scris că "Sciţii nomazi - care locuiau în Asia - copleşiţi de către MasaGeţi, au trecut Fluviul Arax în Cimeria (Țară ce anterior a aparținut Cimerilor, unde acum trăiesc Sciții"). Este de ştiut că bunica lui Herodot Karka - Cariana Prinţesă Artemisia - a fost cârmuitoarea Halicarnasului / Caria iar ea l-a însoţit pe Împăratul Xerxe / Gherghe al Perşilor şi Mezilor cu 5 corăbii de Cariani în bătălia navală de la Salamina din anul 480 î.C. împotriva Elenilor.

Inscripţie din capitala Likiei

În Likia / Lycia la începutul secolului V î.C. este posibil ca ambii generali înrudiţi - Gobryas şi Gherghis - descendenţi ai Hyrcanului / Gherganului guvernator al apusului Mediei / Gutium de la mijlocul secolului VI î.C. (nepot al Împăratului Nabucodonosor din Dinastia Ghargheii / Chaldeii) să fi preluat împreună puterea, organizând zona de confluenţă Persano-Greacă cu 2 centre de putere: capitala Xanthos şi cel mai mare oraş Telmessos / Tel-messos 36,37 lat. N, 29,07 long. E. Portretul întemeietorului Dinastiei Gherga din Likia apare pe Mormântul Kuprlli / Cybernis, după cum a indicat istoricul American William Shepherd în anul 2010:

Când Perşii au ocupat Likia / Lycia - regiunea vecină Cariei - generalul Ghergis a condus-o, băiatul său ridicând un Templu lui Apollo Gergithios în Letoon 36,19 lat. N, 29,17 long. E din regiunea Mugla de azi din Turcia, unul dintre cele mai importante centre religioase ale timpului, din marmură albă (deoarece conform ritului Antic - descris de Carianul Pausania - toate Templele lui Apollo erau albe); aşezarea sacră, la 4 km dezvoltându-se Xanthos (întregul complex aflându-se acum în patrimoniul UNESCO, acolo mai fiind şi Templul Gherghiţiei Artemis), şi-a luat numele de la Leto, cântată în acel secol V î.C. de poetul Pindar în "Nemeana" 6:2 ca "Zeiţa cu fusul de aur", mama gemenilor Gherghiţi Artemis şi Apollo - care l-a întemeiat pentru iernatul Hiperboreilor în Anatolia - locul devenind capitala Likiei / desigur că Hiperboreii veniţi din N cu atât mai mult practicând acolo Cultul lor solar.

Nimfă Letonă în Riga

Capitala Letonă era Medieval Ria - astfel cum au notat în anul 1589 geograful Englez Richard Haklyut, în anul 1610 istoricul German Dionysius Fabricius, ş.a. - în prezent consacrându-se Riga; prima denumire o reproducea de fapt pe Regina Rhea a lumii păgâne, mătuşa Latonei / Leto = Marea Zeiță (de pildă, onomastica Latină Maria / "Ma-Ria" o reda de fapt pe Marea Rhea = Mama Zeilor). Este de observat că Romanii, aflaţi la capătul Sudic al rutei chihlimbarului / ambrei dintre Mările Baltică şi Mediterană, o numeau pe Leto ca Latona - în rezonanţă cu Laţiu şi Latinii, în secolul II învăţaţii Antoninus Liberalis, Claudius Aelianus şi alţii ştiind-o ca Nordică şi asociind-o cu lupoaica - iar la Marea Baltică până acum s-a păstrat onomastica ei în Letonia şi Lituania (între Finlanda şi Ungaria, cu mulţi locuitori Finico-Ugri, a căror religii aveau o sursă comună cu religiile Vedică şi Iraniană / Finico-Ugrii şi cei din zona Baltică o numeau şi ca Vedava pe stăpâna apelor - care dăruia fertilitate oamenilor şi animalelor - având înfăţişarea unei Sirene cu părul lung), în anul 1875 Germanul Wilhelm Mannhardt remarcând că ea a fost adorată inclusiv în Boemia, ca patroana verii, reprezentată întâi ca o păpuşă de paie cu coasa în mână iar istoric mai târziu cu mătura; e de ştiut că între Munţii Carpaţi şi Marea Baltică, Lechii / Leşii au fost strămoşii Pomeranilor şi Polonilor (se poate observa şi sinonimia dintre "A-pollo" / Apollon şi "Po-Alan" / Polon): ca nepoți Alani, Lech, Rus şi Ceh au fost fraţi, după cum a consemnat şi "Cronica Poloniei Mari" din anul 1295 ("primul a fost Lech, al doilea a fost Rus - strămoşul Rutenilor - iar al treilea a fost Ceh, toţi 3 ca fiii lui Pan, cârmuitorul Panonilor", Ceh fiind în V, Lech în N iar Rus în E, ceea ce înseamnă că sorgintea lor a fost Sudică = Panonică, respectiv zona Valahă, căci înaintea sosirii Ungurilor în Panonia deopotrivă "Analele Boemei" / "Annales Bohemorum" l-au datat pe Ceh în anul 644 iar "Analele Regatului Franc" / "Annales Regni Francorum" au consemnat decesul liderului mai mare Lech, în anul 805). În Evul Mediu, Cronica "Wielko-Polska" (a Poloniei "Mari") a scris: "Polonii sunt numiți după Polul Nord, spre care e Pomerania; cele mai vechi mărturii au rămas despre originea Panonică. De aceea 'pan' e Domnitorul iar 'Voivodul' e comandantul militar. Panonii erau urmaşii Însemnatului / Iafitului Ianus (care l-a avut ca frate pe Kus, strămoşul

Teutonilor). Dintre cei 3 prunci ai lui Pan, rolul dominant l-au avut descendenții primului, anume Lehii care au fost până la Marea Nordică" (adică Marea Baltică). Mai ales în Likia, din perspectiva anotimpurilor, fiul Latonei - Zeul Apollo Gergithius - era asociat cu lupul alb, de iarnă: un simbol identic cu cel al "Ţinutului lupilor" Ghergania de la Marea Caspică şi al Ghergarilor din Caucaz (aflate la N de Likia).

Aliaţi cu Perşii, Mezii - al căror "nucleu dur" era format din Gherganii din Hyrcania / "Ţara lupilor" - pretindeau (aşa după cum a consemnat şi Diodor Sicul 10:27) că odinioară Peninsulele Anatolică şi Balcanică au fost stăpânite de strămoşii lor. Arheologul Francez Jean Bousquet în anul 1974 a studiat cârmuitorii Lyciei, ca urmaşii comandantului Ghergi / Gerges al unui corp de armată Persan din timpul Împăratului Xerxe / Jerje, care a fost menţionat de Herodot în a şaptea sa carte de istorie drept fiul lui Arinus / Ariagu, respectiv Ariazos / Ariazes (e de ştiut că Xanthos, capitala Likiei, azi Kînîk, înfiinţată lângă Templul lui Leto, se numea iniţial - în Luwiană - Arinna / de altfel, în Likia din mileniul I î.C. se mai vorbea Greaca şi Aramaica; faptul că părintele Dinastiei Ghergane din Likia a fost Arinus l-a identificat drept cetăţean al acelei cetăţi la sfârşitul secolului VI î.C., plasarea lui de către Herodot Karka în acelaşi paragraf 82 cu fraţii Împăratului Darius / "Da-rius" fiind nu neapărat ca Persan, ci ca liderul capitalei Lyciei, unii considerându-l drept urmaşul generalului Median / Ghergan Harpagos, "mâna dreaptă" a Împăratului Cyrus "cel Mare" / fiul unei Ghergane din Media, care anterior a fost "mâna dreaptă" a ultimului Rege al Mediei, cumnat cu Împăratul Nabucodonosor din Babilon şi cu Regele Cresus din Lydia): "Dinastia din Xanthos nu se numea decât Gherghis în Greacă, respectiv Kheriga în Lyciană, aşa după cum apare în textele din Letoon. Urmaşii Gherghi s-au arătat superiori Lycianilor prin vigoarea lor de luptători; au cucerit multe acropole pe care le-au inclus în domeniul lor. De aceea, nemurirea le-a fost acordată ca recompensă şi prin poeme: unul dintre ei, bun lăncier, a eliminat într-o zi 7 hopliţi arcadieni (mercenari Eleni) şi a adus numeroase trofee ca ofrande lui Zeus, încoronându-se ca stăpânul Karika. Astfel, la sfârşitul secolului V î.C., Gherghi a fost prezentat ca un prinţ sportiv, războinic cuceritor, pios afirmat nu numai faţă de Zeus, ci şi faţă de înaintaşi: gloria sa n-a închinat-o ca Grecii tatălui ori patriei, ci neamului Karika. Cine erau aceşti Karika? Nu e dificil de aflat: redactorii Greci au uşurat răspunsul prin repetarea numelor proprii. Karika nu avea legătură cu Caria. Kheriga - din cea mai veche inscripţie - a făcut tranziţia spre Gherghi, forma Grecizată consolidată. Obscuritatea intervine doar din realităţile că Gherghi era atât numele propriu cât şi toponimele aceluiaşi neam răspândit în Anatolia / ca în cetatea Troiei, aşezarea Cariană Gherga, etc. În fine, e de remarcat că Gherghi şi-a distribuit Regatul Lycian rudelor (anvergura dinastiei s-a păstrat pe monedele emise, utilizate pe larg, fiind şi apanajul urmaşilor dinastici)". În anul 1994, Britanicul Nicholas Fields a studiat Xanthos pentru Universitatea Newcastle, afirmând că "Gherg / Gerg a fost fiul lui Harpagos" (generalul Ghergan din Media, care a ocupat cetatea Xanthos în anul 545 î.C.; atunci locuitorii Xanthos au preferat să se sinucidă decât să se predea, cu toate că generalul Ghergan Harpagos era renumit pentru clemenţa sa). Aşa cum se ştie din istorie, urmaşii generalului Harpagos - nobil Median - au condus apoi Caria.

Arbina Gherga primind emisari

Istoricul Francez Jean Bousquet a mai consemnat: "În 1962, la Letoon a fost găsit soclul din calcar, inscripţionat în Lyciană şi Greacă (din păcate lipsindu-i o parte), al unei statui de bronz, din care s-a putut descifra: 'Fiu al lui Kheriga, descendent din Kheriga, am dedicat această ofrandă vânătoarei Artemis'. Pe un pilon / stâlp de piatră - tot acolo - Gherghi era lăudat pentru ceea ce a realizat încă de la început, prin exploatarea calităţilor sale morale şi fizice: întâiul Gherga s-a îngrijit ca fiul lui să aibă un tutore la activităţile sportive, pentru a fi educat ca un Grec (probabil aşa cum el n-a fost). În 1973, a fost descoperit un alt text Grec, sculptat cu litere superbe pe o coloană Ionică la începutul secolului IV î.C.: 'Fiul lui Gherghi, virtuos urmaş al strămoşilor, cu acest monument a declarat puterea asupra Lyciei, prin inteligenţă şi superioritate. De tânăr cuceritor a 3 fortăreţe numai într-o lună - Xanthos, Pinara şi Telmessos - şi stăpân temut de către Lyciani, prin această comemorare, la voinţa lui Apollo, i se dedică propria statuie, în postura cea mai strălucită. Întru gloria părintelui Gherghi au fost cucerite multe locuri. Arbina Gherghi a traversat întreaga Asie pentru magnificul succes al lui şi al înaintaşilor săi, distingându-se înainte de toate prin ştiinţă, inteligenţă, curaj şi tras cu arcul. De la început şi până la sfârşit, Arbina a avut mari împliniri, mulţumită nemuritorilor zei. Prezentul elogiu a fost realizat de Symmachos din Pellana, ca mărturie artistică'. În textul

respectiv au apărut 2 litere Cariane: 'E' şi 'R'; aceasta duce la supoziţia că Gherghi a fost şi stăpânul unei părţi din Caria (e de observat că impactul Gherghi în Asia era în numele strămoşilor neamului iar exprimarea ca post-mortem era a defunctului Arbina, însă omagiul totuşi a fost în timpul dinastic, desigur a urmaşului care era deja Grecizat). Gherghi / Kheriga a fost un nume de nobil Iranian, înrudit cu Kuprlli (notat Kuberni / Cybernis de Herodot): o denumire des aflată pe monedele timpului. Clarificările inscripţiilor de pe stâlp şi textele în Greacă (cu transcrierile din Kheriga ca Gherghi / Gergis şi Karika) sunt despre ceea ce s-a întâmplat în Likia, acolo Dinastia Gherghi emiţând monedele 'Kherei' cu figura Ghergarului Hercule; evidenţele sunt că ele toate erau ale aceluiaşi neam". Este de remarcat că tradiţional centrul de putere al Likiei a fost lângă Caria Gherghiţilor şi că extraordinarul mormânt din Xanthos al lui Arbina Gherga era denumit "Monumentul Nereid" datorită Nimfelor Naiade - femeile frumoase şi prietenoase ale marinarilor, numite de poetul Gherghin Hesiod în "Teogonia" 5:364 ca Oceanide - cu ale căror statui a fost decorat.

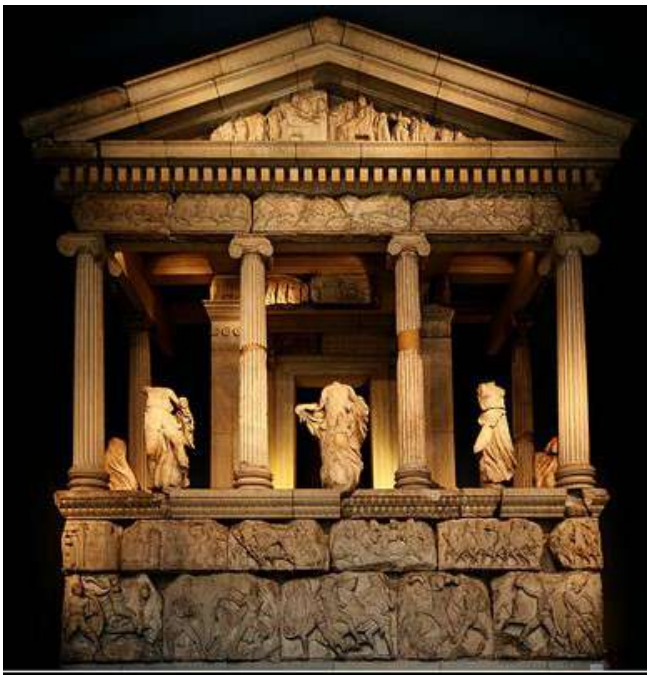

Nereid Monument, British Museum

În "Dicţionarul de simboluri" stă scris: "Nereidele - nepoatele Oceanului - personificau valurile nenumărate ale mării; erau de o mare frumuseţe şi-şi petreceau timpul torcând, ţesând, cântând şi înotând alături de delfini, lăsându-şi pletele să zboare în vânt (se lăsau în voia valurilor, reprezentând puterea inerţiei masive)". De la tatăl Nereus al Nereidelor a provenit denumirea de "Nord": Nereus a fost primul născut al Zeiţei Pământului Gaia şi a Zeului Apelor Pontus Gargarus (patronul Lacului Pontic, acum Marea Neagră); vechii Greci înţelegeau prin "nearos" / "nea-ros" literalmente "nou râu", respectiv apa nouă (de izvor). Pentru creştini, Anatoliana Likia a rămas vestită prin faptul că de acolo era Moş Nicolae, printre altele şi patronul marinarilor: născut în portul Gergitho = Patara şi episcop în Myra. Între Likia şi Kilikia era regiunea Pamphylia / Pamfilia - însemnând a tuturor neamurilor - cu capitala Perga 36,57 lat. N, 30,51 long. E, întemeiată la sfârşitul mileniului II î.C. (faimoasă pentru templul său închinat Gherghiţiei Artemis). Vest Anatolianul Hecateu a scris (citat de istoricul Diodor Sicul în secolul I î.C., de profesorul Roman Claudius Aelianus în secolul III, ş.a.) despre Sanctuarul Gargarus / Stonehenge şi despre Leto / mama gemenilor Gherghiţi Artemis şi Apollo: "În faţa Ţinutului Celţilor, în părţile Oceanului, se află o Insulă care nu e mai mică decât Sicilia, situată în partea Nordică şi locuită de Hiperborei, numiţi astfel fiindcă sunt mai depărtaţi de vântul Borea. Aici pământul este foarte bun şi roditor iar clima e excelentă, temperată. Leto, mama lui Apollo, a fost născută aici şi din această cauză Apollo este venerat aici mai mult decât alţi zei; şi fiindcă Hiperboreii din această Insulă celebrează pe acest zeu în fiecare zi, cântându-i încontinuu laude şi făcându-i cele mai mari onoruri, se zice că oamenii aceştia sunt ca un fel de preoţi ai lui Apollo. Se mai află în părţile acestei Insule o pădure sacră magnifică a lui Apollo, de o întindere considerabilă şi un templu renumit, a cărui figură exterioară este în formă sferică şi care templu e decorat cu multe daruri. Zeul Apollo mai are şi un oraş sacru al său iar cei ce locuiesc în acest oraş sunt în mare parte cobzari / ghitarişti; aceştia în timpul serviciului divin bat cobzele în cor şi cântă imne în onoarea zeului, lăudând faptele sale. Hiperboreii au un mod al lor propriu de vorbit şi sunt de o prietenie foarte familiară faţă de Greci, cu deosebire faţă de atenieni şi de delieni, această bunăvoinţă a lor fiind stabilită şi confirmată încă din timpurile cele mai vechi. Se spune chiar că unii Greci au trecut la Hiperborei şi au lăsat la ei daruri foarte preţioase; tot astfel şi Hiperboreul Abaris a plecat de aici în Grecia şi a reînoit prietenia şi înrudirea cea veche cu delienii. Se mai spune de asemenea că din această Insulă se vede Selena întreagă, fiind puţin depărtată de Pământ şi se văd în ea oarecari înălţimi de pământ. Zeul Apollo vine în această Insulă tot la 19 ani, în care timp constelaţiile de pe cer îşi îndeplinesc circuitul lor periodic. În tot timpul acestei apariţii a zeului în Insulă, ei cântă noaptea cu cobzele şi fac într-una hore, începând de la echinocţiul de primăvară şi până la răsărirea Pleiadelor / Găinuşei, în prima jumătate a lunii mai, bucurându-se oamenii de aceste zile frumoase. Domnia asupra oraşului şi administrarea supremă a templului o au aşa-numiţii Boreazi - care sunt descendenţii lui Boreas - şi ei succed la domnie după neam. Primii preoţi ai lui Apollo au fost fiii lui Boreas şi ai Chionei, 3 fraţi la număr, oameni înalţi de 6 coţi. Când aceştia la timpul îndatinat fac serviciul divin solemn - sau ruga - atunci zboară acolo cârduri nenumărate de lebede, care după ce înconjoară mai întâi templul cu zborul lor ca şi când ar voi să-l purifice, se lasă apoi jos în curtea templului, al cărui spaţiu e foarte larg şi de cea mai mare frumuseţe. În timpul serviciului divin, pe când cântăreţii templului intonează laude zeului Apollo cu un fel de melodii proprii lor şi pe când cobzarii acompaniază cu cobzele lor în cor melodia foarte armonioasă a cântăreţilor, tot atunci şi lebedele din curte se asociază şi ele la cântările lor guguind împreună; şi este de notat că aceste lebede nu fac nici o greşeală, ca să cânte cu sunete disonante ori neplăcute, ci întocmai ca şi cum ele ar urma tonul şi începutul dat de dirijorul corului, astfel cântă şi ele împreună cu cântăreţii cei mai deprinşi în melodiile sfinte. Terminându-se apoi imnul, acest cor al păsărilor se retrage, ca şi cum ele şi-ar fi îndeplinit datoria lor obişnuită pentru sărbătoarea zeului, ar fi ascultat şi ele toată ziua onorurile ce s-au făcut, au cântat

împreună şi au desfătat şi pe alţii". Fenomenul astronomic menţionat ca având loc la fiecare 19 ani era periodicitatea orbitală a Selenei / Lunii, satelitul natural al Pământului; Chiona, fiica lui Arctur şi mama primilor preoţi de la Stonehenge / Gargarus, a avut fii Uriaşi cu Boreas - Zeul înaripat al vântului Nordic, patronul iernii - a căror înălţime însemna 2,70 metri, căci un cot avea 45 cm iar cântecul lebedelor se atribuie acelor păsări numai în momentul morţii (în Tradiţia Română, rolul mitic al lebedelor - în vechea Turcă ştiute drept "kumane" - îl aveau gruiele / cocorii). Este de remarcat că deja în Antichitate legăturile dintre Arhipelagul Britanic şi spaţiul Grec au fost consemnate că erau din mare vechime: de altfel, Pelasgul Gargettos / Gargettus a înfiinţat Atena, cu cetăţenii căreia cei din Stonehenge / Anglia au păstrat contactele la începuturi (probabil până la ocuparea zonei de către Aheii sosiţi din Egipt la sfârşitul secolului XVI î.C.) pentru că ulterior Hecateu n-a mai menţionat decât reînnoirea vechii înrudiri cu Delienii, a căror Insulă a fost locul unde Leto a născut gemenii Ghergari / Gherghiţi Artemis şi Apollo; despre preotul Hiperboreu Abaris - exemplificat de istoricul Grec Hecateu - e de ştiut că a fost un profet care a călătorit în jurul Vechii Lumi iar în secolul VI î.C. Pitagora i-a fost ucenic. Anticul Epigenes în scrierea "Despre opera poetică atribuită lui Orfeu" a indicat că "Pogorârea în Hades" / "Coborârea în Infern" şi "Cuvântul sacru" au fost lucrări ale pitagoreicului Kerkops; și filozoful Antic Makedon Aristotel a susținut - în fragmentul 7 - că un poet Orfeu n-a existat niciodată, ci că "poezia orfică" aparținea pitagoreicului Kerkops. Pe de altă parte, Diogenes Laertios - biograf Antic din Cilicia - a scris (2:46) despre Kerkops din Milet că l-a dușmănit pe Hesiod în timpul vieții aceluia; lui i s-a atribuit - ca lui Hesiod - poemul "Aiginios". În anul 2013, cercetătorul Makedon-Armân Branislav Stefanoski în "Hyperboreii şi zamolxismul" a reflectat asupra legăturilor de credinţă cu lebedele şi despre ucenicul Zamolxe al lui Pitagora că a fost administratorul Zeului Moloh: "În legătură cu rolul lebedelor în credinţa localnicilor este foarte interesantă descoperirea arheologică de la începutul secolului XX, făcută în localitatea Dupliaia din Banat: acolo s-au descoperit căruţe miniaturale din teracotă. Respectivele artefacte descoperite de arheologi datează de la mijlocul mileniului II î.C. În căruţa cu 2 roţi e aşezată o figurină antropomorfă bărbătească, decorată cu svastici şi spirale. Foarte interesantă este şi cealaltă căruţă, care are 3 roţi: pe axa roţii din faţă sunt 2 lebede aşezate lateral iar imediat în spatele roţii din faţă este figura unei a treia lebede iar în spatele ei o figurină bărbătească, cu numeroase imagini ale soarelui. Compoziţia (colorată în galben) îl reprezenta pe Apollo urcat în 'căruţa solară' trasă de lebede. Lebedele - ca păsări sfinte - erau păstrătoarele relaţiei dintre lumea pământească şi lumea cerească. Să nu uităm că preoţii se îmbrăcau în veşminte albe (despre care a scris şi Iordanes în 'Getica' 10). Veşmântul alb era simbolul luminii şi semnifica izbânda zilei asupra nopţii, a binelui asupra răului. Pentru reprezentarea vizuală a razelor solare se folosea de fiecare dată culoarea albă. 'Razei' în makedon-armână i se spune 'radzâ' iar pentru 'răsărit' = 'rază' + 'a sări' din română în makedon-armână există 'ansârit'; deoarece 'radzâ' / 'raza solară' avea conotaţia de 'luminat' / 'alb', preoţii se numeau 'razu' / 'razi' şi de aceea se îmbrăcau în veşminte albe: veşmintele luminii. Termenii pentru veşmintele preoţeşti atât în makedon-armânească, cât şi în română, sunt - până în zilele de azi - 'raze' / 'rasâ'; sensul general este 'cămaşă albă lungă', indiferent dacă este de bărbat sau de femeie. Să revedem construcţiile studiate: 'preoţii albi' şi 'lebedele albe' iar muritorul se afla între lumea pământeană şi lumea cerească. Apoi - după un mileniu - putem constata că 'Zamolxis' reprezintă forma rezultată din compusul 'Zamolhiu' care înseamnă 'administratorul lui Moloh'; 'Za' e forma scurtă din termenul 'zabet' / 'za-bet' = 'administrator' iar 'Moloh' era zeul soarelui şi al focului (existent la fenicieni, principala zeitate din Cartagina şi menţinut în mitologia populară a daco-românilor)". Aşadar, peste "Zeul-moş" / Zalmoxe (străvechiul / bătrânul Zeu Solar) Dacii au primit şi învăţăturile Zeului Moloh - al sacrificiilor primilor născuţi prin foc - din Orientul secolului VI î.C., după aceea rămânând uzuală pentru El şi denumirea de Zamolxis / Zamolxe. În imaginile următoarele sunt emblematicile căruţe de la Dupljaja / Banatul Sârbesc 44,55 lat. N, 21,16 long. E din Epoca Bronzului (ulterior, acolo a existat Karaş, cel mai puternic fort din Banatul secolului XI / capitala regiunii după moartea Sf. Gherard de Cenad):

Care în Banatul Epocii Bronzului

Gherga în Kilikia

Kilikia / Cilicia este regiunea dintre Marea Mediterană şi Munţii Taurus (Defileul Gulek Bogazi prin aceia - pe Valea Gokoluk - prin care se trecea din Capadochia în Cilicia, constituind "Porţile Ciliciei"); Dr. Guy Bunnens a documentat în anul 2006 că vechiul nume al Ciliciei / Kilikiei a fost KurQue / Kurguaa. Capitala Ciliciei era la Tarsa / Tars (cel mai vechi oraş al Kilikiei a fost Mallus, întemeiat de Mopsus / fiul Zeului Apollo, a cărui necropolă era Terko-san). Geograful Anatolian Antic Strabon XIII 4:6 a scris că după Războiul Troian - deci la începutul Epocii Fierului - "cei alungaţi din Troia s-au statornicit în Syria, luând de la Syrieni partea de ţară numită Cilicia". În anul 1934, Jussu Munro - rectorul Colegiului Lincoln al Universităţii Britanice Oxford - scria că Gherghiţii din V Anatoliei nu pot fi disociaţi de Gherghinoii / Gerginoii din Cilicia şi Cipru (de exemplu, primul cârmuitor al Kilikiei / Ghirighiei - Cadmonit din Canaanul Ghergeseilor - a avut proprietăţi şi în Caria / regiunea Gherghiţilor iar ca soră a avut-o pe Europa). Ţăranii Gherghiţi din jurul Miletului, care aveau Sanctuare şi la Assesos 37,30 lat. N, 27,17 long. E / azi Mengerev Tepe, au fost identificaţi de istoricul Rus Andrei Lebedev prin cercetarea din anul 1996 până şi în colonia Olbia 46,41 lat. N, 31,54 long. E de la gura Râului Bug - denumire însemnând văcar sau crescător de taurine - zonă inclusă în anul 55 î.C. de Împăratul Burebista în Imperiul Gheţilor (după cum a scris Anticul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturală" 4:26, Olbia din N Pontic era ştiută ca Miletopolis, datorită metropolei-mamă Milet din care i-au provenit coloniştii Cariani, începând cu anul 647 î.C.); cu acelaşi nume Olbia / azi Uzuncaburc 36,35 lat. N, 33,55 long. E, numele Olbia provenind de la Alb, a fost întemeiată în Kilikia în secolul XII î.C. aşezarea lui Ajax, unul dintre fiii lui Gheugher / Teucer - cel ce după Războiul Troian în Cipru a lucrat împreună cu nobilii Gherghiţi, pe care sub cârmuirea lui i-a dislocat acolo - în Antichitate existând şi Olbia pe Coasta de Azur, Olbia 40,55 lat. N, 9,30 long. E în Cerdena / Sardinia lângă mormintele megalitice ale Uriaşilor "Nuraghi", cărora localnicii le spun "domos de Orkos" / în Dialectul Sard "Orkos" însemnând "Uriaş", Olbia pe malul Anatolian al Mării Albe / Marmarei (azi Izmit 40,46 lat. N, 29,55 long. E) sau Olbia în Africa de N: Libia 32,29 lat. N, 20,50 long. E şi Egipt 26,06 lat. N, 34,16 long. E. Chilichia / Kilikia a avut pe coastă, la limita cu regiunea Pamfiliei, în zona cetăţii Karakassa / Olbia (acum Antalya), la vărsarea Râului Goksu, fosta cetate Ghorgos / Corycus azi Kizkalesi, la poalele Muntelui unde conform geografului Anatolian Strabon creştea cel mai bine şofranul - cel mai scump condiment din lume dintotdeauna, un kilogram fiind obţinut dintr-o sută de mii de flori - loc unde s-a născut Gherghiţia Herophile, prima profetă din Delphi, îngropată la Gherghis, în Troia; e de ştiut că şofranul - Sumerian numit "kurkanu", în Greaca veche "krokos" - consumat în cantităţi mari are efect halucinogen, similar cu al opiului (dădea o stare "de bine", în trecut fiind considerat şi afrodisiac). În imaginile următoare se pot vedea ruinele Ghorgos / Corycos - şi castelul său pe o stâncă în Marea Mediterană (desene din anul 1860), cu fotografii recente de acolo:

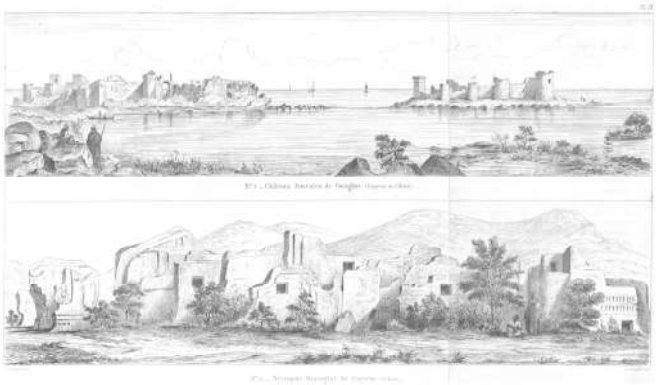

Ghorgos / Corycos: Κώρυκος Korykos / Կոռիկոս Gorighos

În Khilakku / Kilikia era şi Side 36,46 lat. N, 31,23 long. E, o colonie Cumeană, pe ţărmul din apropiere de aşezarea Kargha-Su, lângă având Muntele Kercaphos, cu grota unde s-au refugiat Kilikienii izgoniţi din Troia datorită războiului (după cum au relatat poetul Callinos în secolul VII î.C., istoricul Herodot în secolul V î.C., Calistene - primul cronicar al Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" - în secolul IV î.C. şi alţii). A fost secolul I când Anticul geograf Anatolian Strabon XIV 5:10 a scris: "În regiunea Muntoasă a Kilikiei a fost zidit oraşul Olbe, înzestrat cu un Templu al lui Zeus, întemeiat de Ajax, fiul lui Teucros; preotul acelui Templu era stăpân peste Kilikia Tracheiotis. Apoi, în fruntea regiunii au ajuns mulţi tirani şi s-au organizat bande de tâlhari. După nimicirea lor, întâmplată pe vremea noastră, această regiune se mai numeşte împărăţia lui Teucros, însă aceleiaşi ocârmuiri i s-a zis şi 'preoţească', cei mai mulţi din bărbaţii care au slujit acolo ca preoţi purtând numele de Teucri. Intrând prin cununie în acea familie Aba, fiica lui Zenofan, unul din tirani, obţinu ea domnia pe care o deţinuse înainte tatăl său în numele tutelei. Mai târziu, Antoniu şi Cleopatra înduplecaţi de rugăminţi i-au dăruit-o Abei pentru serviciile aduse. Dar mai târziu i se luă domnia care a rămas membrilor familiei Teucros". După un aflux de zeci de mii de imigranţi în secolele VIII-X pentru flota bizantină (număr mare de oameni pentru acele timpuri, sosiţi îndeosebi din răsărit), între anul 1080 şi anul 1375 Cilicia a fost Regat Armean, ca zona tampon a creştinilor faţă de musulmani:

Monedele Gherga

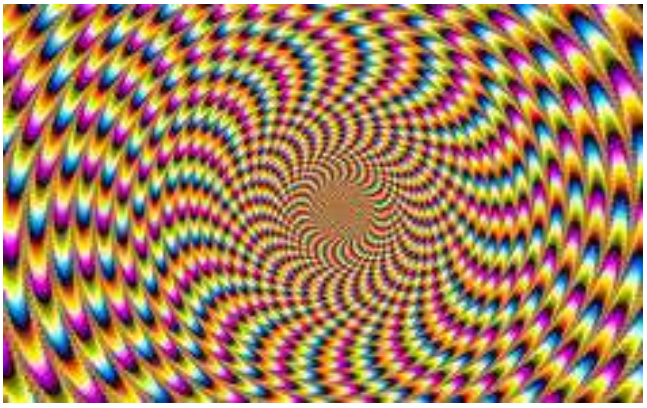

Gologanii - anterior "Goroganii", datorită frecventei transliteraţii de la Pelasgul "r" la ulteriorul "l" ajungând popular zişi "gologanii" - au fost introduşi în premieră mondială de Gherganii din apusul Anatoliei (întâi din aur, banii în monedele de acel tip fiind numiţi "galbeni" încă mult timp după aceea, inclusiv de către Valahi / Români, apoi gologanii ajungând de mică valoare, confecţionaţi din aramă sau diverse aliaje, etc.); după cum a observat de exemplu şi cercetătorul Român Dan Dulciu, etimologia "gologanilor" a rămas necunoscută: în opinia autorului Originii Gherga, denumirea gologanilor a provenit de la "goroganii" Gherganilor din ceea ce azi e Turcia, în uz acolo dinaintea Turcilor. Inventarea monedelor în mileniul I î.C. în Vestul Anatoliei s-a bucurat de succes universal pe glob, foarte curând răspândindu-se inclusiv de la promotorii Gherga pretutindeni pe planetă, fiind folosite masiv şi azi.

În Vestul Anatoliei, în secolul VII î.C. Gherghiţii au fost printre cei care au bătut primele emisiuni monetare din lume iar în secolul următor, ca urmare a dominaţiei Perşilor, tributul Vest Anatolienilor către ei a fost acceptat nu în natură - ca în restul Imperiului - ci în monede, ceea ce a dus pentru câteva secole la emisiuni monetare numeroase, printre acelea fiind şi unele personale ale Gherghiţilor. Începând cu secolul VI î.C., pentru aproape 3 secole, 2 din centrele lor Anatoliene - noua Gargara de la poalele Masivului Ida şi vechea Gherghis din Troia - au emis mai multe serii de monede, majoritatea fiind marcate cu numele lor, ca de exemplu:

Gargara menţinea strânse legături mai ales cu Miletul. Era faimoasă în Antichitate pentru solul său fertil. De la sfârşitul secolului VI î.C. până la mijlocul secolului IV î.C., Gargara a ajuns să emită monede, începând cu cele având inscripţia Gar:

În prima jumătate a secolului V î.C., Gargara emitea monede pe acelaşi tipar, pe o parte cu femeia purtându-şi părul în coc şi pătratul închipuind cele 4 câmpuri tipice Svasticei pe cealaltă parte:

În a doua jumătate a secolului V î.C., pe monedele emise de Gargara au apărut pe o parte chipul lui Apollo Gherghitios şi inscripţia mutată în pătratul de pe cealaltă parte:

Drahmele din prima jumătate a secolului IV î.C. emise de Gargara aveau pe o parte chipul lui Apollo Gergithios încununat cu lauri şi pe cealaltă parte un taur păscând, cu inscripţia Garg:

În a doua parte a secolului IV î.C., monedele Gargare au revenit la inscripţia Gar - însă cu un cal în galop şi o torţă - pe o parte şi faţa lui Apollo Gergithios pe celalaltă parte:

În anul 480 î.C., Gherghis era în alianţă monetară cu învecinatele Abydos - aşezare care din anul 670 î.C. a fost puternic populată de Carianii Milesieni - şi Kebren / devenită mai târziu Alexandria Troiei, mai ales în acele 3 târguri Troiane circulând monedele emise de Gherghis, cu Sfântul / Sfinxul = Grifonul pe o parte şi Gorgona pe cealaltă parte, având valoarea unei jumătăţi de drahmă:

De la mijlocul secolului V - adică din anul 450 î.C. - cu valoarea de o drahmă erau monedele emise din Gherghis având-o pe Sibila pe o parte şi Sfântul / Sfinxul = Grifonul (cu inscripţia Gherghisio) pe cealaltă parte:

Până în secolul III î.C., Gherghis a tot emis monede, ediţiile încetându-şi apariţiile datorită lui Attalus din Pergam, care a distrus vechea şi prospera localitate Ghergană:

Monedă Gherghiră din prima jumătate a secolului IV î.C.

Monedă Gherghiră din a doua jumătate a secolului IV î.C.

Monedă Gherghiră din prima jumătate a secolului III î.C.

Monedă Gherghiră din a doua jumătate a secolului III î.C.

În anul 2005, Dr. Annewies van den Hoek de la Universitatea Harvard a prezentat o monedă din bronz din Troiana Gergis, datată 400-330 î.C. (dintr-o colecție privată):

Monedă din Troiana Gergis, secolul IV î.C.

Textul ei a fost: “Din prima jumătate a secolului IV î.C., monedele Gergis din Troada au prezentat pe o parte un Sfinx și pe partea cealaltă un cap de femeie încoronat cu frunze de dafin, care trebuie să fi fost Sibila; era știută ca Gherghitiană, Troiană sau Frygiană. Mormântul ei se afla lângă Templul lui Apollo Gergithius. Phlegon din Tralles - scriitor Carian din secolul II - a oferit o asemenea interpretare a monedelor, acceptată de cercetătorii actuali. Bizantinul Ștefan a scris despre ‘Gergis, orașul Troiei: Sibila divinizată Gergithia apare pe monedele Gergithianilor - ea cu Sfinxul - conform primei cărți despre Olimp a lui Phlegon; mormântul ei se află în Templul lui Apollo din Gergis’. S-a sugerat că un inel Grecesc de la sfârșitul secolului V î.C. înfățișând Sfinxul pe un tripod cu fața la o femeie reflecta legătura sacră dintre Sfinx și Sibilă”.

Inelul Grecesc din aur cu Sfinxul pe tripod
(Muzeul Luvru, sfârşitul secolului V î.C.)

"Sfinxul era emblema Sibilei prin semnificația sa enigmatică. Inclusiv în contextul Roman a existat asocierea dintre Sibila și Sfinx; pe dinarii din argint ai lui Carisius din Roma secolului I î.C. (ediția bătută în anul 46 î.C.) apar Sibila pe avers și Sfinxul pe revers: asemenea pereche de imagini probabil s-a inspirat din monedele Gergis. Octavian Augustus - primul împărat al Romanilor, care a domnit din anul 27 î.C. - a fost într-o legătură specială cu Sfinxul; la început a avut ca sigiliu personal Sfinxul moștenit de la mama sa (Pliniu cel Bătrân în 'Istoria naturii' 37:4 și Suetoniu în 'Augustus' 50 au scris că el apoi a folosit imaginea lui Alexandru cel Mare iar în final propriul său chip, următorii împărați preluând astfel sigiliul Imperial Roman".

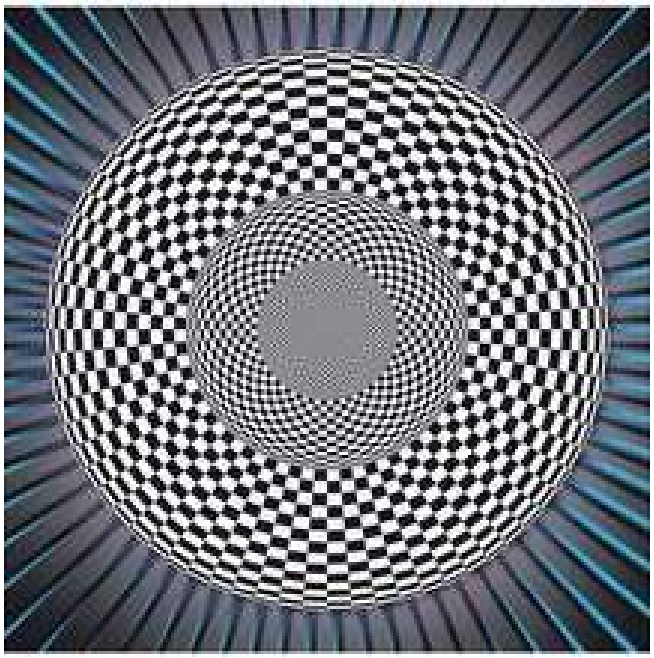

Pe lângă monedele Troiane - Gargare şi Gherghire - în Anatolia mileniului I î.C. Gherganii au mai emis de pildă monede în Likia, din anul 485 î.C., de când acolo cârmuia, ca aliat al Perşilor, Kuprilli din Dinastia Kheriga / Gherga; el a început cu un leu pe o parte şi Trinacria (model la modă în secolul precedent, din Vestul Anatoliei până în Sicilia) pe cealaltă parte - îmbinând numismatic astfel zoomorfismul răsăritean cu simbolismul apusean - şi a continuat cu portretul său împreună cu Trinacria:

De altfel, Trinacria a fost un vechi nume pentru Insula Sicilia, capul Meduzei - încadrat de 3 picioare reprezentând forma triunghiulară a Insulei - fiind şi pe drapelul Sicilian actual:

Stema Siciliei

Din a doua jumătate a secolului V î.C. au fost bătute monedele Kherei, începând cu înfăţişarea Athenei pe o parte şi pe cealaltă parte a lui Kherei - fratele lui Kheriga - îmbrăcat Persan (Kherei emitea banii din Telmessos, cel mai mare oraş din Likia, sediul fratelui său Kheriga fiind în Xanthos, capitala Likiei; ei erau nepoţii lui Kuprilli).

Kherei din 440 î.C.

Kherei din 420 î.C.

Kherei din 400 î.C.

La mijlocul secolului IV î.C., diversele emisiuni monetare ale Gherghiţilor în Likia însă n-au mai circulat, căci prin decesul din anul 385 î.C. al lui Arbina Gherghi, fiul lui Kheriga, îngropat cu mare fast în Monumentul Nereid / Naiad din capitala Xanthos (azi în "Muzeul Britanic") şi datorită extinderii controlului apusean asupra zonei, Dinastia Gherga şi-a încetat exercitarea puterii la vârf ce a avut-o în Likia; Carianul Mausol - care cârmuia din anul 377 î.C. - a fost extrem de impresionat de mormântul lui Arbina / Erbinna, astfel încât cu inspiraţia Gherga din anul 353 î.C. în Halicarnas / azi Bodrum, realizându-se, într-un efort de 2 ani, Mausoleul său: una dintre minunile lumii Antice (servind ulterior ca şablon şi pentru "Soma" - mormântul Împăratului Alexandru Makedon "cel Mare" din Alexandria / Egipt - etc). Trebuie ştiut că Dinastia lui Mausol era din oraşul Carian Karghe-djak / Labraunda 37,25 lat. N, 27,49 long. E, din apropierea marelui Sanctuar Gherga al Cariei: "labyrinthos" în vechea Greacă era "palatul Regal" iar "labrys" era toporul cu tăiş dublu, emblematic pentru cei divini încă din neolitic (aşa după cum apărea pe "Colina Bifurcată" / Catal Hoyuk din răsăritul Anatolian).

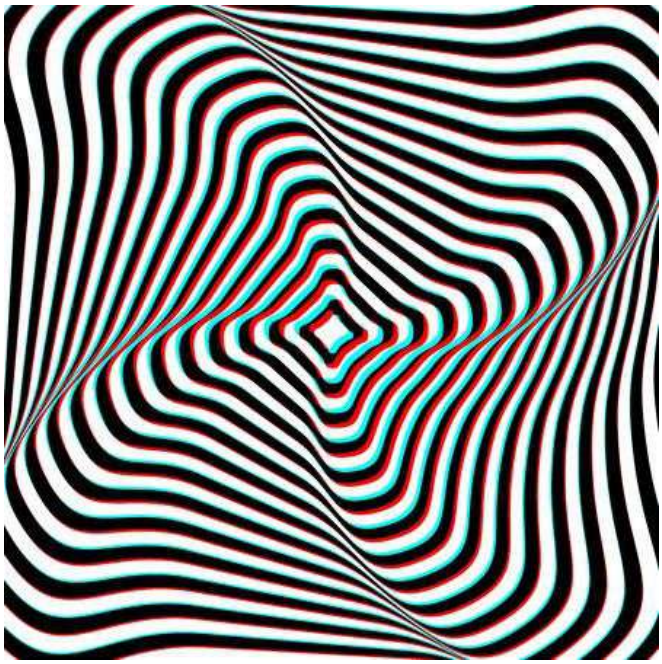

În "Lumini din depărtări" din anul 1981, savantul A/Român Gheorghe Muşu a scris: "Vestitul rege carian se scria Maussollos; cuvântul respectiv era un compus din 'Ma' şi 'yssollos', al doilea component însemnând - în aceeaşi limbă carianâ - 'lance' / 'suliţă'. De la început, numitul rege carian a purtat amprenta şi efigia pe care au pus-o în el cele 2 femei care au stat la începătura şi durarea fiinţei: mama şi soţia. Iar dacă în cazul lui Maussollos, soţia i-a mijlocit singurul fel de nemurire de care pot să aibă parte oamenii, mama i-a dat nu numai viaţa, ci şi un nume-profil al acestei culturi. Astfel, numele purces ca şi viaţa de la mamă o slăvea, căci Maussollos în carianâ avea pe 'Metrocles' în greceşte, care în româneşte ar fi 'strălucit', respectiv 'slăvit prin mamă'; aşa era firesc în condiţiile societăţii cariane, cu atâtea continuităţi din vremea matriarhatului. Ne vine greu să credem că întâiul component poate fi altul decât cuvântul ce stă pe buzele tuturor popoarelor pentru a o numi pe ea: Mama, cuvânt întrupat în chipul cel mai firesc în forma reduplicată sau simplă 'Ma'; vocabulă fireascâ şi frecventă aproape pe tot globul, notorie şi la marea zeiţă capadociană respectivă, Ma. Astfel e numele, despre care se mai poate spune că era moştenire din timpul când femeia da copilului numele şi locul în societate, cum se petreceau lucrurile încă în vremea lui Herodot, la lycieni (cretanii, în tot cursul istoriei lor, nu spuneau ţării lor 'patrie', ci 'metrie'); cât despre cariane, noi ştim că milesienele nu dădeau niciodată soţilor respectivi acest titlu. Regina Artemisa, sora şi soţia lui Maussollos, a condus mai departe ţara după moartea aceluia (excluzându-l pe fratele lor); în secolul anterior, o altă regină Artemisa a luptat alături de Xerxes, dovedind mai mari însuşiri de căpetenie politică şi războinică decât împăratul, admirată chiar de compatriotul ei Herodot pentru acestea. Semenele umane ale Marii Mame dădeau viaţă, nume şi rang în societate nu numai copiilor, ci şi soţilor (pe care milesienele nu s-au îndurat nici mai târziu să-i considere egali)". Printre alţii, Dr. Vladimir Stolba de la Universitatea Daneză Aarhus 56,09 lat. N, 10,12 long. E - "capitala Iutlandei" - a studiat şi monedele emise de Gherghiţii Nord Pontici, în Peninsula Crimeea, îndeosebi la Kerkinitis (colonie populată de Anatolieni la sfârşitul secolului VI î.C. /

azi staţiunea Eupatoria): “reprezentările au fost în 2 ediţii de bronz, cea statică probabil de la sfârşitul secolului V î.C. - având model Ionian, prezentând cel mai important personaj, regele bărbos având şalvari şi ţinând sceptrul, în faţa sa fiind inscripţionat numele - şi cea călare, de la mijlocul secolului IV î.C., a magistratului sub care era inscripţionat numele (cu circulaţie printre nomazii Sciţi, modelul respectiv regăsindu-se până la Kalatis / adică Mangalia din Dobrogea, zona devenită Antic ‘Mica Sciţie’); ambele tipuri de monede au circulat până în secolul II î.C.”

Regele Kerka, sfârşitul secolului V î.C.

Magistratul Karki, mijlocul secolului IV î.C.

Alte vechi monede Ghergane au fost emise în S Mediteran la Gergis / Tunisia - anume portul din faţa Insulei Gherba - în E Pontic / Kolkis, în NE Pontic / Gorgippia, ş.a.:

Gergis, prima jumătate a secolului IV î.C.

Colchis / Kolchis, secolul II î.C.

Gorgippia, sfârşitul secolului II î.C.

Minunile lumii

Cu toate că nu au fost contemporane între ele, 3 din cele 7 minuni ale lumii Antice au existat în apropiere de Sanctuarul Gherga: Templul Artemidei din Efes în interior, Mausoleul din Halicarnas pe ţărm şi Colosul din Rodos în larg (celelalte minuni au fost Marea Piramidă din Egipt, Grădinile suspendate din Babilon, Statuia lui Zeus din Olimp şi Farul din Alexandria, toate 7 legate de Gherga). Este de remarcat că numărul Magic “7” provenea din Bazinul Ghaggar / India - răspândit ca simbolic de acolo în toată lumea - minunile lumii fiind doar limitate astfel la acel număr, căci ele erau mai multe.

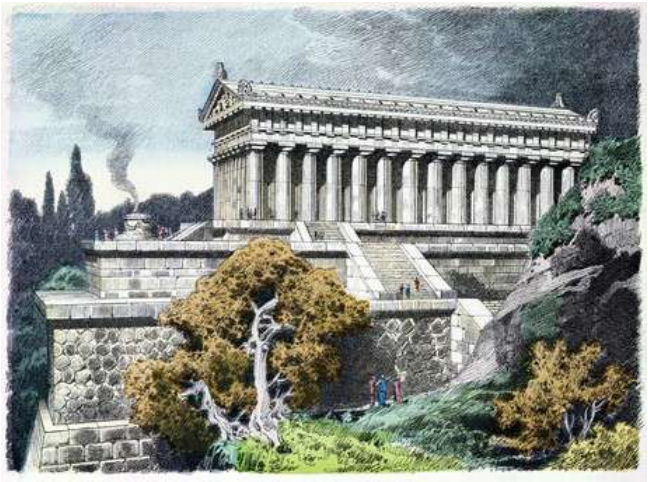

Templul Artemisei din Efes

Ca stăpână a animalelor, Zeiţa Vânătorii Artemis - Gherghiţia - era şi patroana călăreţilor fără barbă (numiţi

"ephebes" / efebi, numeroşi în Ephes / Efes, principalul lor oraş, unde tinerii călăreţi la celebrarea majoratului - după ce au exersat în şcoala denumită "gymnasion" - îşi manifestau adoraţia faţă de ea prin tatuaje speciale ori jertfe din sângele lor pe altarul său, ca demonstraţie iniţiatică de reciprocitate că sunt şi paznicii ei ca adulţi); lângă piaţa de metale Kerkopon din Efes, folosită şi ca agora (comerţul cu metale era practicat de Gherga din Efes până în Termopile şi Atena, pieţele respective preluând în prefix numele Kerko), la poalele stâncii cu chipul sculptat al lui Osiris - partenerul versiunii Egiptene Isis a Artemisei - în anul 550 î.C. a fost ridicat peste locul anterior de venerare al Artemidei, cel iniţial făcut de Amazoanele care au înfiinţat localitatea, noul său Templu, finanţat de Regele Cresus / monarhul Vest Anatolian auto-declarat "anti-Elen", lung de 126 metri şi lat de 51 metri, având 127 de coloane din marmură de 18 metri înălţime care susţineau acoperişul: intrarea în Templul Artemidei din metropola Efes se făcea efectiv printr-o pădure de coloane - în stilul hipostilului Egiptean - simbolizând codrul = mediul său favorit. În centrul Templului Artemidei se afla un altar în aer liber (acolo a fost copacul ei sacru), unde se făceau sacrificiile. În interior era statuia Zeiţei, din meteorit, placată cu aur şi argint, de 2 metri (împodobită pe piept cu un ciorchine de testicule de taur - simbolizând fertilitatea - arătând ca şi cu mulţi sâni). Vest Anatolianul Pausania 4:31 a scris că "nu există cetate în care Artemis din Efes să nu se bucure de un cult şi în care oamenii să n-o cinstească pe ea dintre toţi zeii în chip special: cauza îmi pare să fie renumele Amazoanelor, căci ele au faima că ar fi înălţat statuia iar templul ridicat zeiţei se spune că este din vremuri străvechi. Mai sunt alte 3 lucruri care au contribuit la faima zeiţei: proporţiile grandioase ale templului - ce depăşeşte toate edificiile ridicate pretutindeni - starea înfloritoare a oraşului Efes, precum şi manifestarea zeiţei acolo".

Sfânta Sofia

Templul a ars în 21 VII 356 î.C. într-un incendiu alimentat de masa de oase provenită din sacrificii, fiind distrus de Goţi în anul 267 şi demolat în anul 401 de patriarhul din Constantinopol, unele dintre coloanele sale regăsindu-se în Catedrala "Sfintei Sofia" din ceea ce azi e Istanbul, în Tracia (construită de Împăratul bizantin Iustinian între anul 532 şi anul 537 cu baza pătrată mai mare peste vechea Biserică dreptunghiulară de acolo, ridicată unde a fost timp de peste un mileniu Templul Artemidei, având şi 4 coloane din marmură verde aduse de la Oracolul din Delphi, conform planurilor arhitecţilor originari din Bazinul Meandrului - Anthemius din Aydîn / Tralles şi Isidor din Milet - într-un stil de artă religioasă care a fost adoptat ca model de întreaga lume bizantină). Mausoleul din Halicarnas (351 î.C. - 1150) a fost monumentul funerar dedicat lui Mausol, cârmuitorul Cariei / Ţării Gherghiţilor în timpul Imperiului Persan, a cărui construcţie a fost încheiată de către văduva sa Artemisa / ce îi era şi soră (care pentru a-şi comemora soţul i-a amestecat cenuşa cu vin şi mirodenii şi a băut-o).

Mausoleul din Halicarnas

Pe un soclu având 5 trepte, cu dimensiunile de 39 de metri lungime şi 33 lăţime, se găsea un suport lung de 33 de metri, lat de 27 şi înalt de 22 de metri. Pe acela se înălţa Templul funerar propriu-zis, susţinut de 39 de coloane, având 39 de metri fiecare; colonada era împodobită cu uriaşe statui de cârmuitori şi războinici loiali, frescele de acolo înfăţişând şi Amazoane, cum ar fi o nobilă în picioare - cu căciula tipică - expusă în "Muzeul Britanic":

Amazoană atacând, pe Mausoleul lui Mausol

Imediat deasupra acoperişului se mai înălţa o piramidă cu 24 de trepte, pe al cărei vârf trunchiat era aşezată cvadriga (carul de luptă cu 4 cai). Înălţimea totală a Mausoleului a fost de 49 metri. Mâna omului nu a distrus cel mai celebru monument funerar al Antichităţii, al cărui nume a devenit generic pentru toate marile morminte construite mai târziu. Marii cuceritori - cum ar fi Alexandru Makedon "cel Mare", care a cucerit oraşul Halicarnas în anul 334 î.C. - au cruţat monumentul şi l-au tratat cu respect (e de ştiut despre Împăratul Makedon Alexandru "cel Mare" că vizitând Troia - în drumul spre stăpânirea Lumii Vechi - a adus ofrande celor care au luptat acolo şi purta cu el peste tot textele Homeride; de altfel, numele său era după cel al Prinţului Troian Alexandru Paris, din familia căruia se trăgea Împăratul Makedon). În secolul II, Carianul Pausania 8:16 a observat: "Cunosc multe morminte demne de admirat, voi aminti doar 2: unul, la Halicarnas iar al doilea în Ţara Evreilor: mormântul de la Halicarnas a fost ridicat de regele Mausolus şi este atât de impunător prin dimensiunile şi prin construcţia lui, încât Romanii - în marea lor admiraţie pentru acest monument - numesc cu numele de Mausoleu toate mormintele impunătoare; lângă oraşul Ierusalim din Ţara Evreilor - oraş distrus de împăratul Hadrian din temelie - se găseşte mormântul unei băştinaşe, numită Elena. Mormântul în întregime, ca şi uşa lui ce se deschide în fiecare an la aceeaşi zi şi oră, sunt din marmură. Uşa se deschide numai cu ajutorul unui mecanism. Nu rămâne prea multă vreme deschisă, ci se închide din nou. Dacă încerci să deschizi această uşă într-un alt interval de timp, truda îţi va fi zadarnică, căci nu vei izbuti altfel decât forţând-o" (mormântul acela era în formă de piramidă, a cărei uşă se deschidea automat printr-un mecanism complicat, probabil asemănător mecanismului unui ceasornic; tot aşa avea intrarea şi o piramidă utilizată de Cleopatra, ultima Faraoană). De-abia în secolul XII, un puternic cutremur a distrus monumentul din fostul Halicarnas, rezervându-i o soartă tristă - cea de carieră pentru construirea cetăţilor fortificate ale cruciaţilor.

Colosul din Rodos (292-225 î.C.), dedicat Soarelui, a fost o statuie de 34 metri înălţime, pe un soclu de 15 metri din marmură, străjuind intrarea în principalul port al Insulei Rodos, ce întâmpina călătorii pe Mare cu torţa ridicată; statuia a fost construită drept recunoştinţă pentru înfrângerea Macedonenilor la 305 î.C., de sculptorul localnic Chares, din Lindos - care a terminat-o în anul 282 î.C. - cu bani proveniţi din vânzarea armelor capturate după bătălie (pentru ridicarea monumentului a folosit uriaşul turn de asalt "Helepolis" abandonat de Makedonii care nu au putut cuceri capitala Insulei). Statuia - ce privea spre răsărit - era construită din bronz şi şi a fost întărită ulterior cu fier şi piatră la soclu; când Soarele răsărea, se reflecta în suprafaţa de bronz şi făcea ca figura statuii, suflată cu aur - ca şi coroana de pe cap - să strălucească. În anul 225 î.C., în urma unui cutremur, i s-a rupt un picior. După prăbuşirea statuii, locuitorii din Rodos au vrut s-o reconstruiască, însă un oracol le-a interzis. După ce Arabii au cucerit Insula în anul 653, statuia a fost vândută de către aceia unui Evreu din Syria, căruia i-a trebuit materialul.

Colosul din Rodos

Nodul Gordian

Frygia

În vechime, înnodarea - considerată "încurcare" - avea valențe Magice: nu era doar fizică de exemplu la șuvițele părului sau la vreo sfoară, ci și verbală, de pildă unii "înnodându-se" la vorbă (astfel dezvoltându-se oratoria, filozofia, etc). "Enciclopedia Britannica" a consemnat: "Gordium - aflat în NV teritoriului actual al Turciei - a fost întemeiat de un ţăran pe nume Gordias, care a devenit mai târziu Rege al Frygiei şi a inventat ingeniosul Nod Gordian; oraşul a cunoscut perioada sa de glorie în calitate de capitală a Frygiei în Epoca Fierului" (de altfel, vechii Români ziceau nodului gâlcă, proto Indo-Europeanul pentru "înnodat" fiind "karg"). Istoricul Bulgar Pavel Serafimov a studiat etimologia Gordo: "cuvântul era Frygian, însemnând 'localitate' - în legătură cu 'krte' în Lyciană ori 'korta' în Tracă - respectiv însemnând 'palat' (în Hitită 'gurta' sau în Tockhariană 'keryce'); înrudite cu Gordo au fost Gortinae în vechea Macedonă, Gortynia în Cretană, Cortona în Etruscă, etc., meritând menţionate în Dolomiţii Italieni Cortina, Val Gardena, ș.a. Slavonul 'gorodă' pentru aşezare / cu varianta de 'grad' pentru 'fortăreaţă' se regăseşte în Bulgară ca 'gradina' pentru 'grădină', 'ograda' pentru 'gard' şi 'sgrada' pentru 'clădire'." Înaintea Războiului Troian, primul conducător Frygian din regiunea apropiată celei consacrate a Gherghiţilor V Anatolieni a fost fiul Regelui Gordius - conform istoricului Roman Iustin 11:7 - fecior care s-a numit Midas şi a ajuns însurat cu Gherghiţia / Sibila (autorul Roman Gaius Hyginus 64 î.C. - 17 a afirmat că Midas era fiul ei adoptat); în timp, legenda a reţinut că Midas din Pessinous - prima capitală a Frygiei - avea abilitatea de a transforma în aur orice la atingere (similar, în perioada pre-islamică, tribul Arab Ghirş / Kuraiş - din care a provenit întemeietorul islamului, profetul Mahomed - îl avea ca strămoș pe Hubal / Zeul Cerului și Lunii, cu o mână de aur, venerat în Templul Kaaba din Mecca, unde controla accesul la idolul său: Hurianii din Mesopotamia ziceau Hebat / Kheba Marii Zeițe Mamă, de la care a derivat numirea Kubaba / Cybela). La Gordium era capitala politică / administrativă Frygiană iar în apus, la Midas / azi Yazîlîkaya 39,12 lat. N, 30,43 long. E, era capitala religioasă Frygiană, închinată Marii Mame Ghirghe / Circe, a cărei statuie era în nişa monumentului de acolo realizat de Frygianul Arkias în secolul VII î.C. (după cum apare în inscripţia sa); pe monumentul Gherghiţei Circe / Cybela - făcut în mileniul I î.C. pentru cârmuitorii Ghergani ai Frygiei - se poate vedea decorarea evidentă cu simbolul crucii, reprezentată religios acolo cu un mileniu înaintea adoptării sale de către creştini (care în mileniul I - aşa după cum s-a demonstrat în istoria creştinismului - se ştie că oficial au preluat crucea de la Caucazienii Gherga / Grigore):

După Războiul Troian, un urmaş al Regelui Gordias i-a avut cu soţia sa Demodike / Hermodike, din aşezarea Balcanică Cume a Gherghiţilor Anatolieni, ca fiică pe Aurelia iar ca fiu pe Gordias; de atunci, alternativ în Frygia cârmuitorii i-au avut printre ei pe cei denumiţi Midas şi Gordias (de pildă, în secolul VIII î.C., cârmuitorul Frygian Midas a fost acelaşi cu Mita al Moschienilor / în secolul II, Carianul Pausania 1:1 a scris că şi "Ankara a fost întemeiată de Midas, fiul lui Gordios" / renumit pentru bogăţia sa şi pentru răspândirea Cultului lui Dionysos = Dionisie). În secolul IV î.C., înţeleptul V Anatolian Alcidamas, din Elea 38,58 lat. N, 27,04 long. E / Eolia (continuator al filozofului orator Gorgias), a scris că la moartea unui Rege Midas mai timpuriu, poetul Gherghin Homer - care tocmai a publicat "Iliada" - a fost invitat de urmaşul Gorgus să realizeze un epitaf / adică o inscripţie funerară, pentru care a primit ca răsplată un vas de argint: "Sunt fresca de bronz de pe mormântul lui Midas. În timp ce înalţii arbori înfrunzesc, apa curge, râurile se umflă şi marea rupe ţărmul, în timp ce soarele şi luna răsar şi strălucesc, a rămas să anunţ trecătorul că în acest trist mormânt e îngropat Midas". Un exemplu a fost şi Regele Midas al Frygiei - însurat cu Prinţesa Anatolienei Cume - care s-a sinucis în anul 696 î.C., după înfrângerea suferită în timpul unei invazii Cimeriene. Este de remarcat că sfârşitul secolului III î.C. Vaticanul a fost instituit ca loc religios cu statuia din meteorit negru a Gherghiţiei - transportată de Romani pe colina capitalei lor - din Templul de acolo, din capitala Frygiană.

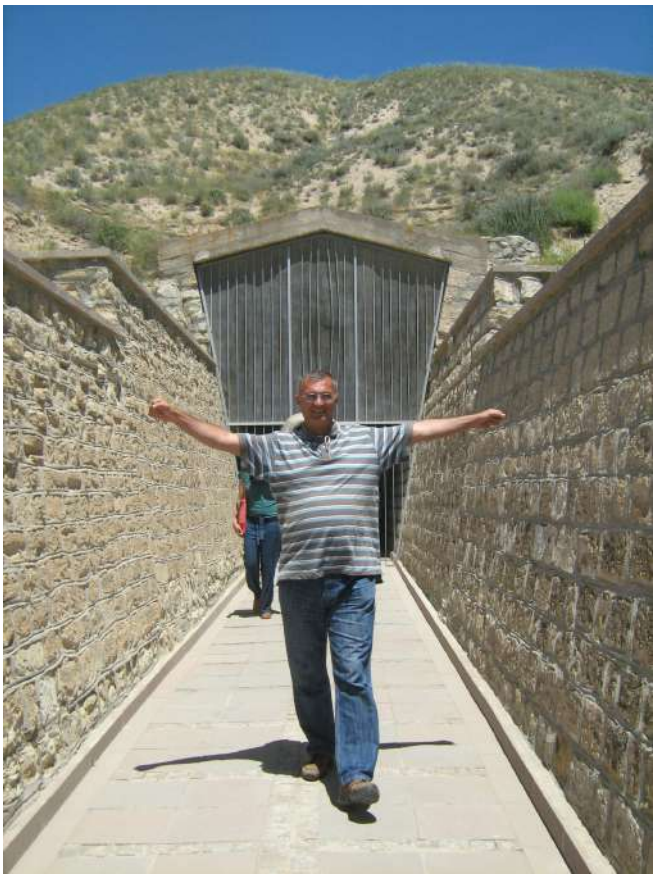

Gorgan în Gordion

Odată lui Gordias - din neamul cârmuitorilor Frygiei - i s-a aşezat un vultur pe plug, ceea ce a fost interpretat că va deveni Rege; confirmarea a fost când localnicii rămaşi fără cârmuitor au consultat Oracolul Gherga şi au aflat că primul care se va apropia cu carul de Templul în care o venerau pe Sibila / Gherghiţia va fi acela şi s-a întâmplat că Gordias a făcut-o. La răsărit de Pessinus, pe Râul Krka / Sakarya, el a întemeiat Gordion / Gordium - capitala politică Frygiană 39,39 lat. N, 31,59 long. E - iar gâlca / nodul uriaş şi complicat cu care era legat pentru tras carul său a fost depozitat în Templu, rămas în legendă ca Nodul Gordian: cine reuşea să-l desfacă urma să stăpânească Asia. Istoricul Basarabean Horia Matei în anul 1993 în "Civilizaţiile Orientului Antic" a scris: "Tradiţia istorică antică vedea în regele Gordios pe întemeietorul mitic al regatului frygian şi pe întemeietorul capitalei acestuia, oraşul Gordion. Potrivit 'Iliadei', carul de luptă al lui Gordios - păstrat în citadela capitalei - avea oiştea legată de jug printr-un nod făcut chiar de rege dintr-o curea de piele lungă de 9 coţi; cel care ar fi reuşit să dezlege acel nod ('nodul gordian') ar fi devenit stăpânul Asiei. Numele de Gordios a fost purtat de mai mulţi dinaşti frygieni. Potrivit lui Herodot, Gordios a fost tatăl regelui Midas". Înnodarea se practica din Epoca Pietrei, un exemplu elocvent fiind şnurul Mărţişorului; e de ştiut că rabinii atribuiau invenţia procedeului Magic al înnodării şnurului lui Ham, fiul lui Noe: legarea şi dezlegarea erau ritualuri străvechi (dezlegarea fizică se făcea în sensul invers legării). În anul 333 î.C., Alexandru Makedon "cel Mare" (care ierna acolo) n-a avut răbdare cu el şi când i-a fost prezentat de cârmuitorul local, urmaş al lui Gordias, l-a tăiat - era în simbolica zi de 23 Aprilie 333 î.C. - profeţia apoi împlinindu-se: a stăpânit în Asia - prin forţă - cu Imperiul Macedonean până în India (în secolul II î.C., istoricul Grec Polibiu spunea că inteligenţa Împăratului Alexandru Makedon "cel Mare" depăşea inteligenţa normală). Galii veniţi din Tracia / Trakia au desfiinţat Gordium în secolul II î.C. şi au inclus regiunea în Galatia, teritoriul Anatolian pe care îl stăpâneau.

Alexandru "cel Mare" la Gordion / azi Yassih-oyük

Dr. Andrei Oișteanu în cartea "Motive și semnificații mito-simbolice în cultura tradițională românească" din anul 1989 a scris: "În faţa nodului lui Gordius - rege mitic al Frygiei - nod care avea menirea de a testa puterile magice (de a 'lega'/'dez-lega') ale viitorului împărat al Asiei, Alexandru va folosi sabia, tăind şi nu dezlegând nodul, autodefinindu-se astfel ca prototip al eroului exclusiv războinic. Să notăm, pe de o parte, faptul că a desface un nod complicat - cum era nodus Gordius - este un act sinonim cu a parcurge un traseu labirintic şi, pe de altă parte, că numele de Gordius nu este purtat întâmplător de regele frygian. Acest antroponim are ca rădăcină indo-europeană *gherdh = a împleti, inclusiv a împleti garduri, a îngrădi (vezi coradicalul românesc gard). Numele regelui frygian poate fi pus în legătură şi cu grecul chorde pentru șir / coardă". În perioada 238-244, Imperiul Roman a fost cârmuit de 3 Împăraţi Gordian - tatăl, fiul şi nepotul - care descindeau din Frygia, după cum a studiat în anul 2002 şi Dr. Bernadette Puech, familia lor fiind foarte populară în rândul maselor largi (în ierarhia nobiliară iniţial ei au făcut parte din aristocraţii ecveştri, adică au fost Cavaleri Imperiali); în anul 238, în portul Ordessos de la Marea Neagră, s-au ţinut chiar Jocurile Derzis / Gherghis - generic intitulate "Darzaleia" - dedicate lui Gordian (e de observat şi atitudinea dârză tipică stilului Gherga de-a lungul timpurilor, convergenţa lingvistică dintre Gherghi şi dârzi - respectiv dintre Gordian şi Darzaleia - nefiind întâmplătoare): de altfel, onomastica Ordessos e apropiată și de Argeș / străvechi nume Ghergar, cu răspândirea în Vechea Lume în Caucaz și Carpați. Cel care a urmat după marele Împărat Maximin Tracul, ajuns Împăratul Gordian I - născut în Frygia în anul 159 de Ulpia Gordiana / descendentă din Traian, mort în 238 - a fost un iubitor grozav al literaturii, biblioteca sa fiind uriașă pentru acele timpuri, având 62 mii de volume (era cea mai mare bibliotecă privată din Imperiul Roman); fiul Gordian II 192-238 se pare că în anul 214 a fost în Balcani tatăl Împăratului Claudius II Gothicus aflat la putere în 268-270 iar nepotul Gordian III 225-244 în anul 242 a înrolat Goți în armata Romană, pentru luptele ce le avea în Orient împotriva Imperiului Săsan.

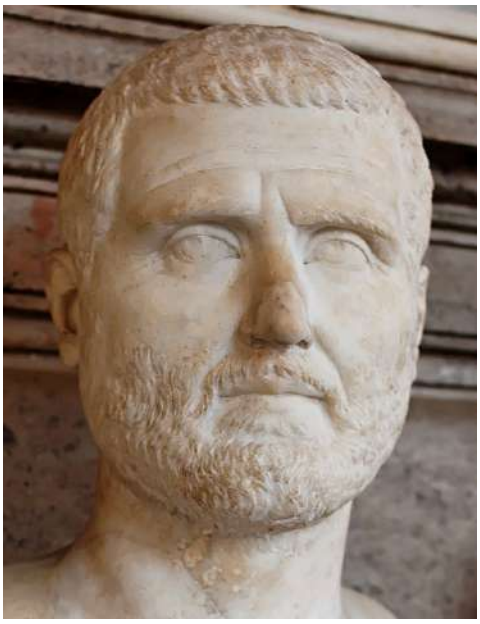

Împărații Gordian ai Imperiului Roman

Academicianul Simion Marian a scris despre datina legată de cordon la mireasa Românca, de a-şi "înnoda brâul în decursul cununiei în mai multe locuri, cu scopul ca să aibă copii numai atunci când deznoda câte o înnodătură de acelea; punea apoi frânghia într-un loc foarte ascuns, ca nime' să nu îmble cu ea, să se piardă. Încingerea miresei cu un brâu de lână înnodat era o rămăşiţă de la strămunii Romani, căci şi miresele acelora se încingeau înainte de cununie cu un brâu de lână înnodat - 'Nodul Herculaneu' - pe care bărbatul trebuia să-l dezlege în patul nupţial, ca să fie aşa de fericit ca şi Hercule, care a lăsat zeci de copii. La Români a rămas şi vechea tradiţie a păstrării buricului copilului (după ce acela s-a uscat, înnodat de moaşă - ori mamă - de mai multe ori), pentru a fi dezlegat de copil la sfârşitul copilăriei sale: dacă îl putea lesne deznoda, se credea că va fi isteţ / priceput iar dacă muncea mult la deznodare, se credea că nu va fi prea ajuns de cap". Tema nodului / "no-od" n-a fost tipică numai Regelui Gordian, ci și în vecinătatea Caucaziană, de unde a plecat Zeul Odin / "Od-in" în N Europei, înnodarea aparținându-le ambilor, la fel ca și neamul, Odin provenind dintre Ghergarii Udi ai Caucazului iar Regele Anatolian fiind dintre dinaștii Gordiani care au cârmuit Regatul timp îndelungat. Magicul nod exista începând din păr și barbă până la carul Regal, desfacerea sa nefiind simplă / banală, ci ritualică. Este interesant - după cum a studiat și Dr. Alexandru Busuioceanu până în anul 1954 - că Nodul Gordian era emblematic pe ghergurile / blazoanele Regale din Regatul Spaniei Medievale (ai căror cârmuitori se autodeclarau mândri descendenți Geți / Gheți): străvechea proveniență - din centrul Anatolian - a fost cândva centrul Imperial Khet / Hitit; cercetătorul Român din Spania a afirmat că "e destul să spun că heraldiștii Regilor Catolici nu inventau nimic. Heraldica, în forma ei înaltă, nici nu admite invenții. Ea este legată întotdeauna de tradiții. Iar tradiția regilor Spaniei era gotică, adică getică, adică dacică. Izvoarele heraldiștilor erau autori hispanici: Lucan, Seneca, Isidor, ș.a. Lucan în 'Pharsalia' pomenise de faima arcului getic. Seneca în 'Hercule Oetaeus' vorbise de teribila săgeată getică zburând spre cer. Sf. Isidor citase versuri din Sf. Paulinus din Nola către episcopul Niceta din Remesiana, când acela se întorcea în Dacia, versuri care aminteau de geți, de dacii 'pileați' și de bogăția de vite de pe malurile Dunării. În relatarea sa de călătorie prin Spania, Cosimo de Medici - din familia Medicilor de la Florența - explica scutul regilor din Toledo: 'se află, ca podoabă, însemnele goților, anume săgeți și un jug, folosit de sciți, cum relata Quintus Curtius, astfel că se spune că Regii Castiliei vor să păstreze urma descendenței lor din goți anume'. Mențiunea chiar a numelui lui Quintus Curtius era o aluzie la capitolul binecunoscut din cartea aceluia, referitor la incursiunea lui Alexandru cel Mare în țara geților. Imperiul Roman se dărâmase prin lovitura oamenilor de la Dunăre. Sfântul Isidor celebrase faptul: 'Roma însăși, învingătoarea tuturor popoarelor, a trebuit să slujească supusă și să primească jugul triumfului getic'. Pe scutul Regilor Catolici apăreau simbolurile dacilor: Jugul și Săgețile iar cu ele - simbolul major, care proclama triumful mitului - Nodul Gordian retezat. Jugul = bogăția dacilor, cu mulțimea de vite de pe malurile Dunării. Săgețile erau cele getice (menționate de mulți antici, inclusiv de Ovidiu). Nodul Gordian = mitul lui Alexandru - anume Imperiul - retezat de 'jugul triumfului getic' (așa cum a scris și Sf. Isidor)".

Ghergurile Iberice Medievale aveau Săgeţile Getice, Jugul Getic şi Nodul Gordian (Dr. Lopez Poza, Universitatea Coruna / Regatul Spaniei, 2012)

Iată inclusiv heraldica ca dovedind încă o legătură foarte concretă între marile Peninsule din extremităţile Mediteranei (Anatolică din răsărit şi Iberică din apus): "puntea" din N Mediteranei a fost realizată de către Geţii având cârmuitorii Ghergani, astfel cum reiese din simbolistica Gordiană, cu avuţia reprezentată de jug şi puterea redată prin snopul de săgeţi; iar rădăcina străveche a Uriaşilor Jidovi din Ţara Sfântă Română - respectiv Jidani din Ţara Sfântă Canaan - s-a regăsit în Ţara Sfântă Ghaggar din NV Indiei, patria Yoga, practică în a cărei etimologie se află chiar Jugul, cu sensul spiritual de zel / silinţă (în Vechea Lume Ţările Sfinte ajungând să fie populate de Jaţi / India, respectiv de Geţi / România, în simbolismul lor emblematic existând tocmai Jugul, exprimând bogăţia). Este de ştiut că titlul papal de "Regi Catolici" a fost acordat în 7 VI 1494 cârmuitorilor Aragonului şi Castiliei, cununaţi din anul 1469 (care - printre altele - au finanţat misiunea navigatorului Cristofor Columb în America, pentru a prelua pentru ei noi teritorii): "Regii Catolici" au domnit înaintea Habsburgilor care au preluat prin căsătorie puterea Imperială Spaniolă în secolul următor; titlul de "Regii Spaniei" s-a ivit abia în secolul XIX. Având reşedinţa Regală în Toledo - fosta capitală ViziGotă - la sfârşitul secolului XV, când au plătit expediţiile lui Columb spre Vest, Regii Catolici pe blazon la aripile pajurei (aripi strânse ca la Români iar nu desfăcute ca în Orient) aveau Jugul Geţilor şi Săgeţile Geţilor, sub acea emblemă începând colonizarea Europenilor peste Oceanul Atlantic:

Blazonul Regilor Catolici

"Regii Catolici" - care erau verișori - prin cununie și-au pus stăpânirile împreună unificând Spania (au reușit și cucerirea emiratului Granadei, proclamând Iberia catolică): strămoșul Anscar din Burgundia secolului IX era fiul contelui Bavarez pe moșia căruia în secolul precedent a fost ridicată Mănăstirea Benedictină Tegernsee 47,42 lat. N, 11,45 long. E, unde au fost aduse moaștele Sf. Quirinus, martir din vremea Împăratului Claudius "Gothicus" (care în anul 269 a învins Goții la Niș / S Dunării dar după aceea a murit de ciumă iar Împăratul Aurelian care i-a urmat a retras Romanii din N Dunării); legăturile Regilor Catolici cu Goții nu au fost doar de conjunctură - după capitala Iberică ori după prestigiul Regilor ViziGoți care au cârmuit în Peninsula Iberică înaintea venirii musulmanilor - ci aparent și de sânge (chiar dacă nu dinastică de prim rang), așa cum s-ar putea vedea anterior lor cu peste un mileniu prin filiera conectată cu Goții de la Gherdap. Cercetătorul Român Dan Alexe a reflectat în anul 2019: "Perechea ta conjugală, cea cu care te unești sub același jug, vine de la rădăcina jug iar în sanscrită yoga e uniunea, înjugarea. Yoga, jug, con-jugal e 'filiera cecenă' a indo-europenilor. 'Jug', unul din cei mai arhaici și productivi termeni indo-europeni, prezent din preistorie până astăzi în toate brațele familiei, ar putea fi una din cheile rezolvării iritantei enigme a originii indo-europenilor. 'Jug' ar putea aduce dovada că strămoșii europenilor, iranienilor și indienilor de astăzi s-au răspândit pornind dintr-o regiune din vecinătatea Caucazului și că proto-indo-europenii au fost în contact atât cu caucazienii din nord, cât și cu cei din sudul masivului. Termenul este extrem de arhaic și e remarcabil prin regularitatea corespondențelor sale de la o familie de limbi la alta: în hitită 'iúkan', în sanscrita vedică युग ('yugá', care înseamnă jug dar și pereche; 'yoga' vine de la aceeași rădăcină cu jugul, în sensul de uniune), greaca veche ζυγόν ('zugón'), latină 'iugum', gotică 'juk' (germ. 'joch'), slavona de biserică 'igo', lituaniană 'jungas', etc. Într-atât de veche și productivă a fost această rădăcină, încât a supraviețuit până astăzi în sensul de a (re)uni ceva sau pe cineva, ca sub un 'jug', într-o formă 'con-jugală'… precum în lituaniana modernă, care atunci când a trebuit să găsească un corespondent pentru o 'uniune' politică, precum în Uniunea Europeană, a folosit vechea rădăcină 'jug-/jung-': 'Europos Są-junga'…Gamkrelidze și Ivanov, în impresionanta lor sumă lingvistică 'Limba indo-europeană și indo-europenii' (Tbilisi, 1984) au restructurat în mod convingător sistemul fonetic acceptat în general al proto-indo-europenei făcând să corespundă consoanele sonore (b, g, d) cu așa-numitele ejective caucaziene, care sunt niște guturale surde (p', t', q', acesta din urmă sunând precum semiticul emfatic q). Din această perspectivă nouă, faimoasa lege a lui Grimm a alunecării consonantice în proto-germană, prin care ni s-a spus că sonorele din indo-europeană au devenit surde în germanică (cf. lat. 'iug-um' - got. 'juk') își pierde orice relevanță: germana (și armeana) se arată a fi cele mai arhaice și conservatoare fonetic, mai apropiate de fonetica limbilor caucaziene, în vreme ce celelalte branșe ale familiei indo-europene au inovat întărind guturala surdă q' în g. Rădăcina devine astfel: *juq' -, și nu *jug-, așa cum a fost acceptat până acum". (Asemenea considerații nu fac decât să reconfirme conexiunile din Vechea Lume, facilitate de către Geți). Arheologul Turc Halil Demirderel - de la "Muzeul Civilizaţiilor Anatoliene" din Ankara, coordonator şi în "Muzeul Gordion" - a reacţionat în anul 2011 faţă de Originea Gherga şi de anunţata sa dezvoltare: "Felicitări, este o lucrare uriaşă; este uimitoare, felicitări încă o dată". Ar fi de remarcat că Gordion a fost oficial adăugat pe "Lista Patrimoniului Mondial UNESCO"; Convenția Internațională de la Riad 24,38 lat. N, 46,43 long. E - capitala Regatului Arabiei Saudite - a susținut în 18 IX 2023: "Gordion, capitala Frygiei - Regat independent din Epoca Fierului - a crescut după prăbușirea Imperiului Hitit, din secolul XII î.C. Săpăturile arheologice şi cercetările din sit au scos la iveală o mulţime de vestigii ce documentează tehnicile de construcţie, amenajările spaţiale, structurile defensive şi practicile de înhumare care aruncă o oază de lumină asupra culturii şi economiei Frygiene". Până acum, Turcia are în patrimoniul UNESCO - printre altele - inclusiv Parcul Naţional Göreme şi siturile de stânci din Capadochia, Göbekli Tepe, Çatalhöyük, Arslan-Tepe, Afrodisias, Troia, Efes, Pergamon, Nemrut Dağ, Hierapolis-Pamukkale, Ani, ș.a.

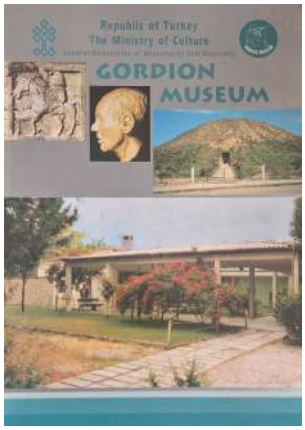

171. Drawing of Alexander the Great cutting through the famous knot tied by King Gordios

Legend of the Gordian Knot

According to legend, the famous Gordian knot was a complicated mass of cornel bark used to tie the pole to the cab of an ox cart. The cart belonged to Gordios, either the father or an ancestor of Midas. The Phrygians, in search of a new ruler, were told by an oracle that they should proclaim as king the first man who rode into their city in an ox cart. That man turned out to be Gordios. He was made king, and his ox-cart was put on display in a temple. By the time of Alexander the Great, centuries later, the ox cart of Gordios had gained the fame that whoever unraveled its knot of cornel bark would become Master of Asia. When Alexander came to Gordion (334 B.C.), he attempted to undo the knot, but without success. In an impatient rage, he drew his sword and slashed the knot apart. Alexander did go on to become the conqueror of the Persian Empire and the Master of Asia. Yet his untimely death from a fever at the age of 33 was viewed by sages as the fated result of Alexander's rash alternative to the undoing of the Gordian knot.

80

Prezentare de Dr. Kenneth Sams și Ilhan Temizsoy, 2012

Propagandistul Imperiului Makedon

Steagul Makedon

Istoricul Herodot a scris că pe vremea lui - adică în secolul V î.C. - între cele mai mari popoare de pe atunci, anume Indian la E și Trac la V, se întindea Imperiul Persan (și azi Indienii formează cel mai numeros popor din lume); apoi, în secolul următor - adică în secolul IV î.C. - între acele mari popoare de pe atunci s-a întins Imperiul Makedon, creat de Împăratul Alexandru "cel Mare", care a avut printre cei apropiați lui inclusiv 3 colaboratori / camarazi Gherghiți ne-Macedoni (din locuri diverse ale Vechii Lumi, despre care au scris explicit - fiind foarte importanți - 3 autori Antici din vremi diferite, de pe 3 continente): Anatolianul / Carianul armurier Gorgus, Balcanicul metalurgist Gorgos și Insularul / Cipriotul propagandist Gergithius (având înaltele ranguri de generali, însă ei nefiind Makedoni nu au fost "diadohi" = "succesori", neimplicându-se în luptele de succesiune după decesul Împăratului). Cel mai timpuriu - în secolul IV î.C. - a scris Clearchus din Soli / Cipru, deopotrivă contemporan și conațional cu Gergithius = propagandistul oficial al Imperiului Makedon: acel Gherghit - ilustru inovator în relațiile publice ale Vechii Lumi - a provenit dintre nobilii Gherghini ai Insulei Cipru / urmași Troiani. Geograful Strabon din Amasya / Asia Mică a scris - în secolul I - despre minerul = metalurgistul Imperial Gorgos, probabil provenit din partea Europeană a Imperiului Makedonilor, adică din Balcani (unde erau diverse exploatări exploatări ale resurselor naturale - cariere și mine - expertiza generalului Gorgos fiind relevantă în cadrul armatei Imperiale Makedone și față de diversele prăzi de război, anume evaluările metalelor prețioase capturate, pietrelor prețioase și semiprețioase, etc). Învățatul Athenaues din Naucratis / Egipt apoi - în secolul III - a scris despre armurierul Imperial Gorgus, luptător posibil Carian; inclusiv presupusul tată (cel adevărat) al Împăratului Alexandru "cel Mare" se pare că a fost Carian, probabil înaintașul făcând parte în Egipt din ultima gardă Faraonică. Nu s-ar potrivi ca 3 autori diferiți, atât ca locații, cât și temporal - de pe un interval depășind jumătate de mileniu - să se fi referit prin 3 personaje Gherghite diverse ca roluri lângă Împăratul Macedon la același Gherga; de altfel, în preajma Împăratului Alexandru "cel Mare" au mai fost atestați Gherga, ca de exemplu explicit și pe larg de către vechii Evrei în Canaan, atunci când s-a întemeiat Decapolis: biblicii Ghirgașiți / Gherghesei - fiind autohtoni - au rămas acolo pentru ca să organizeze noua structură Imperială, având 10 mari orașe în Galileea, Regatul Iordaniei și Syria / inclusiv capitalele acelora (nu a rămas consemnat că vreun contingent al lor ar fi însoțit armata Imperială Makedonă în Asia). Unii Gherga ne-Makedoni ar fi putut fi prezenți cu titlu personal - ca frați, veri, ș.a. - în armata Imperială a lui Alexandru "cel Mare" însă nu cu demnități militare așa de înalte ca acei Gherghi consemnați documentar în jurul Împăratului, ci cu pozițiile mai firești de militari ori chiar funcționând administrativ sau religios (de pildă, Gherghiți din Frygia, respectiv Gherghesei din Galileea / Canaan putând avea astfel de roluri). Cel mai important dintre acei Gherga de lângă Împăratul Alexandru "cel Mare" a fost propagandistul Gherghit / Gherghin; față de armurier sau față de mineralog - însemnând meserii oarecum consacrate, chiar dacă erau la înaltul nivel Imperial - misiunea propagandistului Imperial (care la început a uimit - chiar a șocat - inclusiv proprii oameni) a depășit cu mult orice matcă închipuită inițial: grozăvenia Imperiului Makedon a rămas pentru totdeauna în memoria omenirii. Armurierul era - astfel cum își avea denumirea - militarul îngrijindu-se de arme, pe care le păstra, repara, întreținea, etc.; Anticul Athenaues din Naucratis - fosta colonie Carianã din Egipt - a scris în cartea "Deipnosophistae" = "Dineul învățaților" 12:53 despre Gorgus că a fost armurierul Împăratului Alexandru "cel Mare": Carianul armurier Gorgus a fost cel care - timp îndelungat, de ani, în cea mai războinică misiune din Vechea Lume desfășurată până atunci - îl împlătoșa / punea armura Împăratului, îi ascuțea / întreținea pumnalul, sabia, securea, sulița, etc. și era alături de Împărat direct în luptă, secondându-l la nevoie cu alte arme, ca ajutor. Cota de încredere reciprocă a lor era desigur maximă; armurierul Imperial Gorgus - care avea acces la cele mai eficace arme ale vremurilor - coopera cu propagandistul Imperial Gherghin și cu metalurgistul Imperial Gorgos; nu întâmplător Împăratul Makedon avea camarazi Gherghiți. Pentru a clarifica unele din confuziile induse de diversioniştii istoriei (mai ales în a atribui Elenilor ceea ce nu era al lor): așa cum Troianii nu s-au luptat cu Grecii / Elenii ci cu Aheii, nici Tracii n-au fost Greci / Eleni și nici Macedonii n-au fost Greci / Eleni; după Războiul Troian, Grecii din Anatolia s-au răspândit în Vechea Lume, din India până în Europa (au început cu Elenii din S Balcanic), ajungând inclusiv în N Africii. În secolul IV î.C., Makedonii - care în mileniul I î.C. s-au desprins din Traci și nu erau Eleni - denumirea lor derivând din Tracii Mega-Edoni, adică "Marii oameni din Eden" / respectiv din Rai, au luptat contra Elenilor, anume vecinii lor Sudici din Peninsula Balcanică și au câștigat, după care, împreună cu vecinii lor răsăriteni Traci, au decis în Pella (40,48 lat. N, 22,31 long. E - capitala Macedoniei - denumire phalică / făloasă sugestivă), să treacă sub cârmuirea lui Alexandru în Asia, într-un deceniu constituind cel mai mare Imperiu din istoria lumii de până atunci; realizarea lor s-a bazat pe o armată excepțională pentru acele timpuri, cu militari bărbieriți și călări, utilizând îndeosebi hergheliile Grecilor Anatolieni - ar fi de observat că pe atunci Elenii luptau pedestru, nu pe cai - la eficiența Makedonă un rol inedit având-l inclusiv propaganda - destinată să influențeze atitudinea inamicului, în scop

strategic bine definit - coordonarea fiind realizată de camaradul Gherghit al Împăratului (de fapt rude îndepărtate, ei având aceeaşi ascendenţă Troiană). Ar fi de remarcat că Pella pe atunci era orașul central al Agrianilor - cei mai importanți Peoni / descendenți Troiani - care au format Garda Împăratului Alexandru "cel Mare": Alexandru a vrut să-l aibă cumnat pe "Langa-ros" / șeful Agrian - promițându-i ca soție pe sora sa vitregă, Prințesa Kyna - dar acela a murit înaintea nunții (după cum a scris istoricul Antic Arrian 1:5); Agrianii pe atunci au dominat Valea Strumei până la izvor - anume Masivul Vitoșa ce domină Sofia / acum capitala Bulgariei - și au constituit o mare forță pentru Makedoni. Este interesant ce a afirmat Dr. Tom Winnifrith în anul 1987, privind Vlahii / Armânii: "Dacă vrem să vorbim despre Vlahi, trebuie să începem cu predecesorii împăratului Alexandru". Tatăl adevărat al lui Alexandru Macedon nu a fost Regele Filip II (a fost știut doar de mamă); încă din acel timp circula versiunea că pruncul Alexandru ar fi fost al unui învățat din Egipt (iar în secolul IV î.C., cel mai calificat din Egipt pentru prezența la Curtea Regală a Macedoniei ar fi fost vreun nobil Carian, al cărui înaintaș Carian a fost gardian la Curtea Faraonică: după cum se știe, Carianii erau în Egipt din secolul VII î.C., cu înalte poziții în preajma Faraonului). Așadar, se pare că Alexandru era fiul unui Carian - posibil Ghergan - desigur vorbitor de Greacă = limba cunoscută deopotrivă de Cariani și de către Makedoni (limba Greacă - ajunsă internațională în Antichitate - era știută de mai mulți oameni decât Elenii, în acele vremuri fiind larg vorbită în Vechea Lume datorită negustorilor și coloniștilor care au difuzat-o treptat din Vestul Anatoliei); despre prezența vreunui nobil Ghergan Carian în Macedonia Antică se poate observa că era aproape ca în mediul propriu, partea aceea Balcanică fiind puternic populată pe atunci de rude Gherga (începând cu Tracii, foștii aliați Europeni ai predecesorilor Troiani). Este de observat că în armata Europeană a Împăratului Alexandru Makedon erau şi numeroşi Tribali, Geţi din Sudul Dunării - mai ales din Bulgaria de azi şi din Dobrogea / România, adică din N Balcanic - a căror vitejie anterior cu un secol a fost mult apreciată de către istoricul Carian Herodot, ca fiind cea mai grozavă, dintre a tuturor Tracilor (în timpul Împăratului Alexandru Macedon / "cel Mare", acele teritorii Gete / Trace - inclusiv din regiunea Dobrogei populată de strămoşii direcţi ai Românilor Moderni, fie aceia Geți, Cariani / Greci ori Sciți - aparţineau Makedonilor); contingentul Sud-Dunărean Geto-Cariano-Scit, deci inclusiv Dobrogean, din armata Europeană a Makedonului Împărat Alexandru "cel Mare" s-a remarcat deopotrivă atât prin ajutoarele date la legăturile cu Dahii şi cu MasaGeţii întâlniți pe tot traseul expediţiei în Asia, cât şi prin curajul dovedit în lupte (atunci când a fost nevoie): cel mai mare Imperiu din Lumea Veche de până atunci - întins de la Fluviul Istru până la Fluviul Ind, cuprinzând Euro-Indienii / Indo-Europenii dar şi Egiptenii din Valea inferioară a Fluviului Nil - a fost realizat şi cu efort Geto-Dac, cu masivă contribuţie Anatoliană Greacă, deopotrivă Carianã şi Frygiană, sub cârmuirea militară / politică Makedonă (inclusiv Amazoanele au ajutat), despre Sciți știindu-se că în mileniul I î.C. datorită Chinezilor au plecat din Mongolia natală spre apus, dislocându-i pe Cimeriani, ș.a.m.d., în secolul VII î.C. ei ajungând și în Egipt, unde Psame-tik, primul Faraon având oficial Gardieni Cariani, s-a înțeles cu vizitatorii Sciți să plece de unde au venit, ș.a.m.d. În secolul IV î.C. însuși Filip II - Regele Macedon la Curtea căruia a crescut Alexandru - a afirmat că soția sa l-a născut pe Alexandru din adulter (regele Filip II a fost ucis de amantul său Celt); în Antichitate s-a şi publicat că Regina a fost sedusă de un Magician de la Curtea Faraonului Nectanebo II 360-342 î.C., astfel născându-se Alexandru (considerat semi-Zeu în timpul vieţii şi care oficial a cerut să fie înhumat în Egipt, nu în Macedonia): în mod cert, Împăratul Alexandru Macedon nu a fost Elen.

Poartă de mormânt din Vergina secolului IV î.C.

Makedonul Alexandru "cel Mare" 20 VII 356 î.C. - 10 VI 323 î.C. afirma că după mama sa Olimpia din neamul Moloşilor era descendent al Gargarului Hercule / profilul său fiind recunoscut drept tipic Nordic (ea îl respecta şi pe Zeul solar Amon / Amun-Ra din Egipt, considerat ca Zeus); el a văzut toate Fluviile semnificative Antic: Istru / Dunăre, Nil,

Eufrat, Tigru şi Ind (acelea fiind şi cuprinse în Imperiul pe care l-a cârmuit). Profesorul universitar Ioan Cardula afirma în anul 2005 că limba maternă a Împăratului - ca de altfel şi a anturajului său - nu era Greaca, ci Makedona / respectiv Aromâna, căci limba vorbită în Macedonia mileniului I î.C. era alta decât Greaca însuşită de Elenii vechi din Sud iar actuala limbă Slavă a Macedoniei e derivată din Scita / Bulgara de la sfârşitul mileniului I; Armâna / Aromâna încă e vorbită de unii locuitori, mai ales din N republicii Elene, Macedonia şi Albania (de altfel, autorii Romani Titus Plautus 254-184 î.C. şi Fabius Quintilian 35-100 au indicat că Pelasgii vorbeau un Dialect Arameic, descifrările epigrafice Machedone confirmând că Armâna / Aromâna era foarte apropiată de acela). Autorul Aromân / Macedo-Român Toli Golu în cartea sa din anul 1939 "Romanus și Valachus" a scris: "Romanus a primat în fața lui Valachus. Imperiul lui Alexandru-cel-Mare e numit la Arabi 'Iskender-i-Rumi', adică 'Imperiul Rumi al lui Alexandru'; în secolul I, Iosephus Flavius pretindea că Iberii se numeau 'Romei' (înainte de a fi ocupați de Romani)". În Balcani, Peninsula Chalki-diki a fost ultima regiune inclusă în Macedonia istorică, în timpul Regelui Filip II.

Imperiul cârmuit de Makedonul Alexandru "cel Mare" la timpul său de maximă amploare - întins de la Istru până la Ind - a fost exact pe aria Gherga (în V nu era datorită săracilor Romani / care în acel timp reprezentau doar o extensie politică, neatrăgători prin nivelul lor scăzut de trai). Succesul trupelor Macedone (drumul lui Alexandru "cel Mare" cu circa 38 mii de oşteni - atraşi de bogatul Orient - a plecat din Capitolias / Dion, de la poalele Muntelui Olimp) s-a datorat organizării militare excepţionale introduse atunci, cum ar fi deplasarea rapidă pe hartă a militarilor Împăratului Makedon ori tăierea bărbilor pentru ca militarii să nu poată fi apucaţi de ele în lupte; ulterior, Romanii - la care atingerea bărbilor era mare insultă - au preluat modelul, militarii Imperiului Roman (pe care l-au avut tot pe 3 continente, ca şi Makedonul Alexandru "cel Mare") fiind recunoscuţi în Vechea Lume prin faptul că erau raşi: n-aveau bărbi. Armata Macedonilor avea un corp valoros de cârmuitori: de exemplu, printre ofiţerii superiori a fost metalurgistul Gorgos, ale cărui servicii au dus inclusiv la minerit preţios în itinerariul Asiatic parcurs odată cu ridicarea Imperiului (militarii urmăreau concomitent bogăţia și gloria, rolul specialistului Gorgos fiind deopotrivă de geolog şi de evaluator al giuvaerelor / pietrelor preţioase, respectiv ale mineralelor ori ale metalelor găsite de Cuceritori la cei cuceriţi). Anatolianul Strabon a scris în "Geografia" XV 1:30 că Împăratul Alexandru Makedon "cel Mare" când a ajuns în Gandaris / Kandahar a aflat că în vecinătate "pe teritoriul lui Sophytes era un munte cu sare în măsură să îndestuleze India întreagă; se vorbește, de asemenea, despre niște mine de aur și de argint, situate nu mult mai departe de cele de sare, undeva în munţi, foarte frumoase, după câte deslușiri a dat minerul Gorgos. Pe teritoriul lui Sophytes se vorbește și despre minunatele însușiri ale câinilor. De aceea Alexandru cel Mare a primit de la Sophytes 150 de câini, iar ca încercare, pe 2 i-a pus să lupte contra unui leu; dar cum aceia au fost înfrânți, a dat drumul altor 2. Abia atunci îl egalară pe leu; Sophytes a poruncit ca cineva, apucând de picior pe unul din câini, să-l smulgă din încăierare, iar dacă nu se lasă, să-i taie piciorul. Alexandru la început nu s-a învoit, dorind să cruțe câinele, dar când Sophytes i-a promis că-i va da 4 câini în schimb, s-a învoit, iar câinele a suportat să i se taie piciorul din șold decât să lase din gură ceea ce a înșfăcat cu dinții". Azi exploatarea de sare acolo - din fostul Regat al Regelui Sophytes, în Punjabul Pakistanez - este prin uriașa mină Khewra 32,38 lat. N, 73 long. E ce produce "sarea Himalaiei" (respectiv halit = sare gemă). Pe ruta Asiatică, după ce s-a recules la ruinele Troiei strămoşilor, ajuns la gura Râului Meandru, în Priene (localitate întemeiată la începutul Epocii Bronzului, conform istoricului Herodot Karka, de către Cariani / Ghergani împreună cu Amazoane, la fel ca şi Efes / Ephesos ce era numit de Hitiţi ca Apasas), Makedonul Alexandru "cel Mare" şi anturajul său în anul 334 î.C. a fost găzduit de oligarhii Ghergani Pediei "Oamenii Câmpiilor", plătind ridicarea unui Templu, căci îi plăcea foarte mult ambianța; trebuie ştiut că Alexandru Makedon "cel Mare" a fost refuzat politicos de locuitorii Efesului când s-a oferit să renoveze minunea lumii Antice, Templul Artemidei (ce a ars chiar în ziua naşterii sale) şi atunci s-a adresat localităţii înfrăţite cu Efes - Priene, care nu era aşa de superstiţioasă, nici aşa de arogantă. În Priene, Makedonul Alexandru "cel Mare" şi-a ridicat o casă lângă Templul Marii Mame Cybele; pe atunci, aşezarea avea 4 mii de locuitori (în secolul I a fost statuat acolo pentru

prima oară cuvântul “evanghelie”, însemnând “bună vestire”).

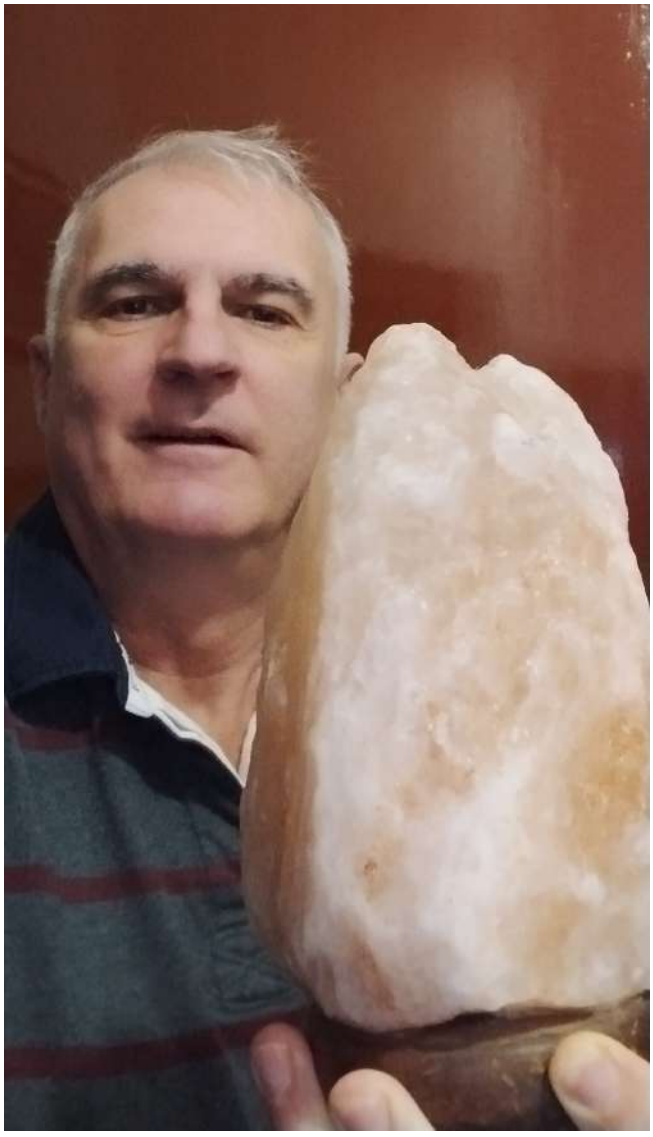

Lampă din sare

Dr. Mihai Vinereanu a scris în anul 2021 despre furtul de identitate, anume despre “adevărata origine a numelor Alexandru și Apollo”: “Puțini sânt cei care știu cu adevărat că grecii, când au venit au găsit o populație străveche pe care ei o numeau pelasgă. Menționăm că pelasgii erau urmașii triburilor de proto-indo-europeni care au intrat în Europa pe la începutul mileniului VII î.C. Ei au fost strămoșii proto-iliro-traco-dacilor, dar și ai italicilor și probabil și ai celților. Oricum, italicii erau în marea lor majoritate triburi care migraseră, la diferite perioade de timp, din diferite regiuni locuite de proto-iliro-traci. Ultimele teorii despre originea proto-indo-europenilor se bazează pe rezultatele săpăturilor arheologice făcute de arheologul britanic Colin Renfrew și echipa lui. Artefactele relevă că o populație neolitică a intrat în Europa din Asia Mică, fiind identificată cu primii proto-indo-europeni. Datările cu carbon arată că această migrare a avut loc pe la începutul mileniului VII î.C. În câteva milenii, triburile de proto-indo-europeni s-au răspândit în întreaga Europă de Răsărit și Centrală, creând bine-cunoscutele culturi din regiunea carpato-danubiano-pontică. De aici, s-au răspândit spre Nord și spre Apus. Cam în aceeași perioadă de timp, o parte din triburile vorbind graiuri de tip satem au migrat până în Iran și Nordul Indiei. Când a fost descoperită sanscrita și marea ei asemănare cu limbile greacă și latină, dar și cu alte limbi indo-europene, de către William Jones, în a doua jumătate a secolului XVIII, s-a crezut că patria-mamă a tuturor indo-europenilor trebuie să fi fost India. Ca să rezumăm, grecii au găsit o cultură spirituală și materială foarte bogată, veche deja, pe care au asimilat-o. Proto-grecii au ajuns în Peninsula Balcanică din Anatolia. Lingviști de renume au arătat că proto-grecii și proto-armenii au format un singur grup etno-lingvistic care a migrat din Nordul Mării Negre, prin Caucaz, în Asia Mică. Aici cele 2 grupuri de triburi s-au separat, după care proto-grecii au migrat spre Vest prin Asia Mică până în Peninsula Balcanică. Toate aceste teritorii erau locuite de pelasgi. O parte dintre greci, anume ionienii, au rămas pe țărmul de Vest al Asiei Mici, alții au trecut în Peninsula Balcanică. Robert Beekes - autorul ultimului Dicționar etimologic grecesc - a arătat că aproximativ jumătate din lexicul limbii grecești clasice provine din limba de substrat, adică din limba pelasgă. Sute de cuvinte de substrat din greaca veche au cognați apropiați în limba română de azi, cuvinte care nu sânt moștenite din proto-greacă. În plus, tot el a arătat că mai tot Panteonul așa-zis grecesc provine tot din limba de substrat, precum și o mare parte dintre toponimele și hidronimele grecești. Discutăm etimologia a 2 nume proprii foarte cunoscute cu rezonanță ‘grecească’: Alexandru și Apollo. Primul este un nume masculin foarte răspândit în mai toate culturile europene, datorită faimei lui Alexandru Macedon. Al doilea este teonimul Apollo. În principiu, se consideră că primul provine din grecul Alexandros sau cel puțin așa se crede și ca atare i s-a găsit și o ‘etimologie’ grecească, anume ‘apărătorul bărbaților’ (oare de ce doar al bărbaților? Aveau aceștia mai multă nevoie de apărare decât femeile și copiii?) O astfel de ipoteză sună ciudat și de aceea a fost adaptată de cercetători la ‘apărătorul oamenilor’. (În general, s-a încercat să se găsească etimologii grecești și altor nume proprii vechi așa-zis grecești, dar fără succes). Numele propriu Alexandros este o adaptare după Alaksandu, fiind numele unui rege troian, menționat într-un tratat de pace în limba hitită de pe la 1280 î.C., dinainte de Războiul Troian. Tratatul de pace a fost făcut între regele troian Alaksandu și regele hitit Muwatilli II. Tratatul arată că Alaksandu mai semnase un tratat și cu tatăl lui Muwatilli, Mursili II. Alaksandu era succesorul lui Kukkuni, alt rege troian. Numele era probabil unul frecvent la troieni, pentru că îl purta și prințul Paris, fiul regelui Priam. Prin urmare, este vorba, la origine, de un nume troian. Este, de asemenea, și numele lui Alexandru Macedon, care era macedonean, iar macedonenii erau traci, nicidecum greci. Desigur, numele Alexandros este forma grecizată a lui Alaksandu. În macedoneană probabil că suna cam la fel ca și în limba troiană. Diferența în timp între care a trăit regele troian Alaksandu și regele macedonean, cuceritorul Asiei, este de circa 9 secole. Pe de altă parte, există o populație numită burușaski care trăiește azi într-o zonă muntoasă din Nordul Pakistanului (în Gilgitul Nordic, în Hunza / Caşmir). Această populație păstrează în tradițiile sale o

legendă extraordinară a originii proprii, anume aceea că ei sânt urmași direcți ai soldaților lui Macedon, rămași acolo, încă din acele vremuri. Unii cercetători occidentali i-au ridiculizat pe acei burușaski pentru acea legendă îndrăzneață, spunând că așa ceva nu poate fi posibil. Tradiția orală a burușaskilor susține că un număr de 4-5 mii de soldați macedoneni s-au căsătorit cu femei persane și s-au stabilit în acele locuri muntoase unde trăiesc și astăzi. Astăzi ei numără circa un milion de suflete. Limba burușaski însăși este de filiație necunoscută, ceea ce demonstrează că aceștia au venit în contact cu o populație locală pe care au asimilat-o și de la care și-au însușit și limba. Cu toate acestea, legenda originii poporului burușaski de astăzi este confirmată de faptul că în limba lor păstrează câteva mii de cuvinte persane, dar și cel puțin 150 de cuvinte macedonene care au cognați în limba română de astăzi. Acest lucru l-am constatat în urma cercetării lexicului limbii burușaski. Faptul acesta este o dovadă certă că limba veche macedoneană era un dialect tracic, nu unul grecesc, cum se crede în general. În plus, nu am reperat cuvinte de origine greacă în limba burușaski. În caz că astfel de cuvinte există în burușaski, ele sânt extrem de puține. În opinia mea, termenul burușaski este un cuvânt de origine indo-europeană și derivă din proto indo-europeanul *wer-k- 'ridicătură, umflătură pe pământ' din care derivă o serie de cuvinte românești, între care și vârf. În plus, sufixul macedon -ski este frecvent în limba română de azi, fiind și el de origine indo-europeană, moștenit în mai multe grupuri de limbi indo-europene, între care menționăm grupul iliro-trac, cel balto-slav, precum și cel germanic. Ipoteza este validată și de faptul că termenul grec de 'macedonean' derivă din grecul μάκετα 'culme muntoasă' > Μακεδόνες 'cei care trăiesc pe munți și pe dealuri' (conform Walde-Pokorny). O cercetare minuțioasă a moștenirii trace a acestei populații care a trăit în situații vitrege peste 2 milenii se impune cu necesitate în cercetarea românească. Există mai multe lucrări în limbi europene moderne care constituie tot atâtea surse de cercetare de un deosebit interes. Dar cine să o facă!? În ceea ce privește teonimul Apollo, acesta este considerat a fi o divinitate greco-romană. Cu toate acestea, Apollo a fost recunoscut ca zeu de mai multe popoare, contemporane cu grecii sau romanii ori chiar mai vechi, mergând până la pelasgi, troieni și hitiți. Variante ale teonimului Apollo apar și la alte popoare mai vechi, formă care provine din substratul pre-grecesc dintr-un mai vechi Apal^{y}un pe care îl asociază cu hititul Appaliunaš, teonim menționat în tratatul de pace încheiat între cârmuitorul hitit și cel troian Alaksandu. Aceste nume nu sânt de origine indo-europeană, deși atât pelasgii, cât și hitiții erau indo-europeni. De fapt, Appaliunaš 'Zeul furtunii' era o divinitate protectoare a troienilor. De asemenea, Homer arată în nenumărate rânduri că Apollo îi susținea pe troieni în lupta lor. În plus, zeul Apulu / Aplu este întâlnit și la etrusci. Din cele arătate aici, nu există nici o îndoială că teonimul a existat la mai multe popoare indo-europene din lumea veche, precum pelasgii și troienii. Aici am discutat doar un nume propriu și un teonim, ambele de mare rezonanță, punând accentul în mod deosebit pe originea numelui propriu Alexandru. În plus, așa cum am arătat deja, există în greacă sute - dacă nu mii - de nume proprii, teonime, hidronime și toponime care se află în aceeași situație și este necesar să fie studiate. Unii dintre 'marii' noștri istorici contemporani vor să ne convingă că sântem un popor tânăr, fără istorie și fără experiență! Oare așa să fie? Desigur că nu este câtuși de puțin adevărat. Sântem un popor multi-milenar, vechi și stăm aici de la facerea lumii. Restul nu este decât o minciună ușor de demontat dacă chiar dorim să o facem. Cu toate acestea, establishment-ul românesc se complace în tertipuri ieftine în loc să ia taurul de coarne".

Alexandru "cel Mare"

Timp de peste un deceniu, şeful propagandei oficiale a Makedonului Alexandru "cel Mare" a fost apropiatul lui prieten Gherghin = Gherga (în anii 343-340 î.C. au fost şi colegi la Şcoala din Mieza 40,38 lat. N, 22,04 long. E / acum oraşul Armân Naousa din Nordul republicii Elene, unde le-a predat Macedoneanul Aristotel), menţionat special ca Gergithius în lucrarea având denumirea "Gergithios" de către cronicarul contemporan lor Clearchus din Soli / Cipru - care cunoştea neamurile Gherga de spiţă Regală, cu ascendenţă Troiană, din acea Insulă - ce în anul 320 î.C., după moartea Împăratului, a descris viaţa la Curtea celui mai mare Imperiu din istoria de până atunci a omenirii; e de ştiut că profesorul Aristotel a scris pentru Alexandru "Arta de a fi Rege" (lucrare ce din nefericire n-a supravieţuit timpului), o vorbă a sa fiind: "fiecare geniu are o doză de nebunie" (filozoful Aristotel s-a născut în Peninsula Khalki-diki, tatăl lui fiind medicul bunicului lui Alexandru Macedon). După cum a scris istoricul Anatolian Arrian, Makedonul Alexandru era "un comandant puternic, frumos, cu un ochi căprui închis ca noaptea şi unul albastru ca cerul" (din aşa ceva rezultând că ar fi avut heterocromie = "ceacâr", adică o distribuţie dezechilibrată a melaninei).

Scutier Makedon

Deciziile importante Imperiale erau luate de Alexandru Makedon "cel Mare" împreună cu generalii lui iar în acea suită prezenţa Gherga a fost constantă, eficacele rezultate fiind evidente (printre reuşite fiind şi impunerea unor ritualuri neobişnuite, influenţate de stilul oriental - obligatorii inclusiv apropiaţilor Împăratului - ceea ce a şocat, ca îngenuncherea în faţa "Regelui Regilor" Alexandru "cel Mare" şi sărutarea mâinii aceluia): mândrii Makedoni nu erau obişnuiţi nici să îngenuncheze în faţa cuiva, nici să pupe mâna cuiva. Ulterior, Grecul Athenaues 170-224 din colonia Naucratis (întemeiată în Delta Nilului de mercenarii Cariani), prin "Banchetul / Dineul învăţaţilor" 6:69 a explicat că în anul 354 î.C. - pe când domnea Regele Filip II, tatăl formal al lui Alexandru Makedon "cel Mare" - mama lui Gergithius a fost invitată din Cipru în Macedonia, în anturajul Prinţesei Persane Barsine, refugiată acolo cu familia ei, consemnând că în carul frumoasei Prinţese obişnuit erau doar ele 2, ea fiind curteana cea mai apropiată: ajuta Prinţesa la car să urce şi să coboare, servindu-i ca "scară"; Barsine - născută în anul 363 î.C. / mai în vârstă decât Împăratul - a fost amanta Makedonului Alexandru "cel Mare", născându-i în anul 327 î.C. primul fiu, pe Heracles (stabiliţi în Pergam / Anatolia, ambii - anume frumoasa mămică Barsine şi fiul Heracles - au fost executaţi în anul 309 î.C. de pretendenţii la împărţirea Imperiului). În anul 2007, Britanicii Nigel Spivey şi Michael Squire au scris în "Panorama lumii clasice": "Unele relatări despre Alexandru menţionează că acest puternic conducător era în realitate mai degrabă scund şi deloc impunător. Pentru un autocrat de succes însă, promovarea unei imagini favorabile a fost întotdeauna mai importantă decât aspectul său real. Plutarh susţinea că Alexandru era profund implicat în acest proces. Suprapunerea aspectului său real cu portretul care i se făcea demonstrează cât de eficientă a fost promovarea artistică de care a avut parte. Imaginea proiectată a lui Alexandru cel Mare a fost pentru acel timp o noutate". Contribuţia propagandistului Ghergan la aceasta a fost hotărâtoare; rolul său n-a fost doar către mediul extern pentru reclama Imperială, ci şi în mediul intern, de încurajare pentru unele acţiuni Imperiale: astfel cum au atestat Anticii Clerachus din Soli / Cipru și apoi Athenaues din Naucratis / Egipt, propagandistul oficial al Imperiului Makedon n-a fost nimeni altcineva decât un Gherghit, anume Gergithius, urmaș al spionilor Gherghini din Cipru, descendenți ai nobililor Troiani. Iată un extras din cartea 6, "Dineul / Banchetul învățaților" (de Athenaues din Naucratis):

"67. Clearchus din Soli, în cartea sa 'Gergithius', scria de unde deriva termenul de adulator, menționându-l pe însuși Gergithius - de la care tratatul își poartă numele - afirmând că acela a fost unul dintre lingușitorii împăratului Alexandru. El a scris povestea astfel: 'Acea adulare avea caracter josnic, făcându-i pe susținători predispuși la disprețuirea de către oricine; o dovadă a acestui lucru este că ei îndură totul, știind bine ce îndrăznesc să facă. Cei care sunt lingușiți de ei, umflați de adularea lor, fac nebunii și cu capetele golite cred că toate le aparțin, fiind de ordin mai înalt decât alții'. Apoi a menționat un anumit tânăr, născut în Paphos / Cipru, un rege prin capriciul norocului: 'Acest tânăr (nu-i spune numele) obișnuia prin luxul său absurd să se întindă pe o canapea cu picioare de argint, având un covor din Sardis / Lydia, neted întins sub ea, de cea mai scumpă descriere; și peste covor era aruncată o bucată de pânză purpurie, tivită cu ciucuri stacojii. Avea sub cap 3 perne din cel mai fin in, de culoare violet, care îi păstrau răcoare; iar sub picioare avea 2 perne de tipul numit Dorian, de culoare purpurie strălucitoare și pe toate acelea se întindea, îmbrăcat într-o haină albă'.

68. Toți monarhii care au domnit în Cipru au încurajat neamul născut nobil al adulatorilor, ca utili; căci ei erau foarte potriviți pentru tirani. Nimeni nu a reușit să-i cunoască vreodată (mai mult decât judecătorii din Sfatul Bătrânilor): fie câți sunt, fie cine sunt, cu excepția faptului că poate unii dintre cei mai eminenți pot fi știuți sau bănuiți. Adulatorii de la Salamina sunt împărțiți în 2 familii, de la ei provenind toți ceilalți adulatori din celelalte părți ale Ciprului: una dintre acestea este a Gerginilor iar cealaltă este a Promalangilor. Gerginii se amestecă cu oamenii din oraș, plimbându-se și ascultând atent, spionând în piețe și în ateliere; orice aud, spun zilnic celor pe care-i numesc 'Principii' lor. Promalangii, fiind un fel de anchetatori, cercetează în mod detaliat ceea ce Gerginii zic că pare demn de investigat; felul în care se poartă față de fiecare este atât de artificial și de blând, încât, după cum mi se pare și așa cum susțin ei înșiși, însăși sămânța adulatorilor de seamă a fost răspândită de ei peste toate locurile, de la distanță. Ei sunt foarte mândri de priceperea lor, pentru că sunt foarte cinstiți de regi".

Monumente în cel mai mare oraş Macedon (Salonic / Săruna, 2023)

Deoarece Makedonul Alexandru “cel Mare” (care i-a învăţat pe Hircani / Ghergani căsătoria) a celebrat cununia cu fete Iraniene a 10 mii de Macedoni, locuri bune din armată - chiar în Falangă - fiind atribuite spre integrare Perşilor iar când camarazii săi au ripostat că a făcut din aceia rude, Împăratul a strigat: “V-am făcut pe toţi rudele mele!” (şi el era însurat cu o Prinţesă locală, Tradiția vechilor Makedoni fiind pentru poligamie); răzvrătirea s-a încheiat cu un uriaş ospăţ, la care Împăratul Alexandru “cel Mare” a rostit o rugăciune pentru pace şi a urat ca toate popoarele Imperiului să fie părtaşe în administrare / el a urat ca toate popoarele lumii să trăiască laolaltă, în armonie şi în unire de inimă şi spirit (spuse că toţi oamenii sunt fiii aceluiaşi Tată şi că rugăciunea sa era expresia credinţei că avea misiunea de a fi reconcilatorul Vechii Lumi). Locul unde Împăratul Alexandru Macedon / “cel Mare” a trecut Fluviul Ind azi se numeşte Ghorghuşti 33,56 lat. N, 72,33 long. E, în Paki-stan: acela a rămas în istorie drept marginea Estică a Imperiului, la cea mai mare distanţă de casa Balcanică / Europeană. Mort în anul 323 î.C. la Babilon, Împăratul Alexandru Makedon “cel Mare” a fost îngropat după cum a cerut, în Egipt / NE Africii, într-un sicriu de aur şi cristal (el a fost prima oară venerat ca Zeu de către Tracii Tasieni / din Insula Tasos). În atâţia ani de neîntrerupte campanii militare au fost parcurşi mii de km, în regiuni şi condiţii extrem de grele, fără să fi pierdut vreo bătălie; dacă nu întotdeauna direct de la Împărat, atunci prin armurierul Imperial Gorgus al Împăratului având informații absolute, propagandistul Imperial Gherghin și-a putut face datoria remarcabil (cu ecouri până acum). Marele vis a fost întemeierea unui stat mondial, unitar politic; unele din zecile de oraşe înfiinţate atunci s-au menţinut până azi ca importante centre sociale şi economice. Principalele destinații - în lumea de atunci - ale Makedonilor Antici din Europa au fost în Asia Canaanul - unde au înființat Decapolis în Ţinutul Gherga - şi Babilonul unde Împăratul și-a dat duhul iar în Africa Alexandria din Egipt, locul unde a fost îngropat Împăratul (dus acolo din Mesopotamia scufundat în miere / pentru prezervarea trupului). Imperiul Makedon a cuprins teritorii care în prezent aparțin - parțial sau intergral - Țărilor actuale (în ordine alfabetică): Afganistan, Albania, Bulgaria, Egipt, Elada / republica Elenă, India, Regatul Iordaniei, Irak, Iran, Israel, Liban, Macedonia de Nord, Pakistan, Palestina, România, Syria, Tadjikistan, Turcia, Turkmenistan și Uzbekistan. Se știe că teritoriul Azer nu a fost cuprins de Imperiul Makedon, chiar dacă la Bătălia de la Gaugamela din anul 331 î.C. - câștigată de armata Împăratului Alexandru “cel Mare” - au luptat împotrivă Gargari / Ghergari din Albania Caucaziană (deci care au pierdut, fiind învinși); s-a întâmplat ceva năstrușnic / deosebit, cu menționarea rămasă în istoria universală a omenirii: 3 sute de Amazoane - dintre femeile Ghergarilor - printr-o orgie de 2 săptămâni cu mii de militari Makedoni au obținut buna vecinătate, evitând includerea Țării lor în Imperiu.

Bactria la sfârşitul secolului IV î.C.

În vremea Imperiului Makedon prin Bactria se înțelegea regiunea dintre Nordicii Munți Pamir / Hindu Kuș și Sudicul Fluviu Amu Darya, pe teritoriile actualelor Țări Tadjiki-stan, Uzbeki-stan, Afgani-stan și Paki-stan (între Turkmeni-stan / Vest și China / Est). Anticul Arrianus în cartea "Anabasis" / "Ascensiunea" a scris despre nobilul Makedon Gorgias - "hetairos", anume consilier Imperial - că în anul 330 î.C. a preluat comanda infanteriei grele = celebra "Falangă Makedonă" ca "taxiarchos" / termen însemnând general iar în anul 328 î.C. a cucerit Bactria (cea mai mare parte din Sogdiana, ce se întindea inclusiv în Kazah-stan și Kârgî-stan), acolo Împăratul având nunta în anul următor, 327 î.C. cu Prințesa Bactriană / Balkhă Roxana: ea avea 13 ani, el avea 29. Tot Anatolianul Arrianus în "Anabasis" 4:22 a scris despre generalul Gorgias că a fost primul Imperial Makedon care a ajuns la Fluviul Indus, fiind în comandamentul avansat împreună cu Hephaestion / cel mai intim confident al Împăratului Alexandru "cel Mare" și împreună cu Perdikka / diadohul care după decesul lui Hephaestion a primit sigiliul Imperial de la Împărat (devenindu-i aceluia întâiul confident): denumirea locului respectiv - cel mai răsăritean al Imperiului, anume Ghorghuşti - a rămas de la generalul Gorgias / comandantul Falangei Makedone din armata Imperială (Falanga era formațiunea de luptă ca un arici datorită lăncilor foarte lungi - zise "sarise" - pe care le aveau militarii săi). În bătălia contra Regelui Indian Poros din anul 326 î.C. generalul Gergas / Gorgias nu s-a implicat în luptă, fiind pe celălalt mal împreună cu generalul Meleagro și cu diadohul Attalus, Împăratul trecând apa cu arcașii Dahi călare ("Anabasis" 5:22); a fost ultima mare bătălie a Împăratului Alexandru "cel Mare", acela pierzându-și acolo calul Bucefal (din vestita rasă cabalină Tesaliană). Generalul Gorgias a trecut în rezervă în anul 324 î.C. la Opis - pe malul Fluviului Tigru, cetate devenită ulterior Ctesifon / capitala Imperiilor Part și Săsan - în plină glorie Imperială retrăgându-se ca veteran la vatră în patria Makedonă, fiind deja prea în vârstă / bătrân (după cum a scris istoricul Roman Iustin 12:12). Trebuie știut că scriitorul Antic Plutarh din Beoția / Balcani a scris că Gorgias în anul 321 î.C. a fost unul dintre ofițerii care l-au ajutat pe marele învățat Eumenes din Cardia (colonie Cariană din Peninsula Gallipoli / Tracia) în lupta contra diadohilor; Balcanicul Eumenes = ne-Macedon a fost secretarul Regelui Filip II al Macedoniei și cancelarul Împăratului Alexandru Macedon = Alexandru "cel Mare" (istoricul Antic Diodor Sicul 18:58 a scris că Regina Olimpia - mama lui Alexandru - îl numea "cel mai credincios prieten", având drept motiv obârșia, anume că nu erau Macedoni, în ochii elitei de la Curte ei fiind străini): după moartea Împăratului Alexandru "cel Mare", Gorgias a luptat alături de Eumenes / fostul cancelar Imperial și de Perdikka / păstrătorul sigiliului Imperial (care a propus pentru succesiunea Imperială așteptarea câteva luni, astfel încât gravida Roxana să nască moștenitorul, fapt însă neagreat de majoritatea elitei Makedone - instigată de generalul Meleagro - lăcomia împărțirii bogățiilor Imperiului depășind orice). Sir William Smith în "Dicționarul Greco-Roman" a cugetat că nu generalul Makedon Gorgias - care s-a retras - ar fi fost în conflictul de la Hellespont / Dardanele după decesul Împăratului Alexandru, ci altcineva având numele și abilitățile sale: așa ceva - la numai 2 ani de la sfârșitul marelui lider, implicând protagoniști din aceeași sferă Imperială - ar lărgi prin sporirea numărului Gherga doar literar puterea Gherga; bătălia de la Strâmtoarea Dardanele a fost câștigată de către bătrânul Eumenes și de Gorgias, însă în paralel cauza lor l-a pierdut pe Perdikka / Perdiccas, asasinat în Egipt, unde acela pe atunci era pentru ca să-l pedepsească pe generalul Ptolemeu (care după ce l-a înhumat pe Împărat în Alexandria a rămas stăpânul bogatului Egipt, fondând ultima Dinastie Faraonică). Elenul Plutarh în "Viața lui Eumenes" 7:6 a scris că Gorgias l-a recunoscut printre cei căzuți în bătălia de la Dardanele din anul 321 î.C. pe diadohul Krater (după încleștare mulți au trecut pe lângă trupul aceluia fără să-l știe dar Gorgias îl cunoștea de pe când au fost în armata Imperială, acesta fiind un argument că Gorgias era generalul veteran, fostul comandant al Falangei Makedone). Iată așadar 3 autori Antici ne-Macedoni din secolul II - Arrian, Iustin și Plutarh - scriind despre generalul Macedon Gorgias, șeful Falangei din armata Imperiului Macedon: ei au fost alții decât cei 3 autori Antici care au scris despre generalii ne-Macedoni Gherghi din armata Imperiului Macedon (generali care tocmai datorită obârșiilor lor - dar și priceperilor lor - au fost în anturajul Împăratului Alexandru "cel Mare"). Ar fi de remarcat la elita vechilor Makedoni că, urmând pilda Împăratului care pretindea că era emulul puternicului Hercule, succesorii / diadohii au pretins de asemenea că descindeau din fii ai lui Zeus, anume - de exemplu - Seleucizii (cu noua reședință în Antiochia / Antakya) ca trăgându-se din Apollo și Ptolemeii (cu noua reședință în Alexandria Egiptului) ca trăgându-se din Dionysos; se observă că în Sanctuarul Gherga din SV Anatoliei aceia deja aveau statui colosale (din piatră, înalte de mulți metri, atât Zeul Gherghit Apollo, cât și Zeul Gherghit Dionysos / existând - în stări parțial erodate - până acum): în mod public, dinaintea manifestărilor acelor generali - de pe partea Vestică a Egeeii - Gherga celebra așa ceva pe partea Estică a Egeeii.

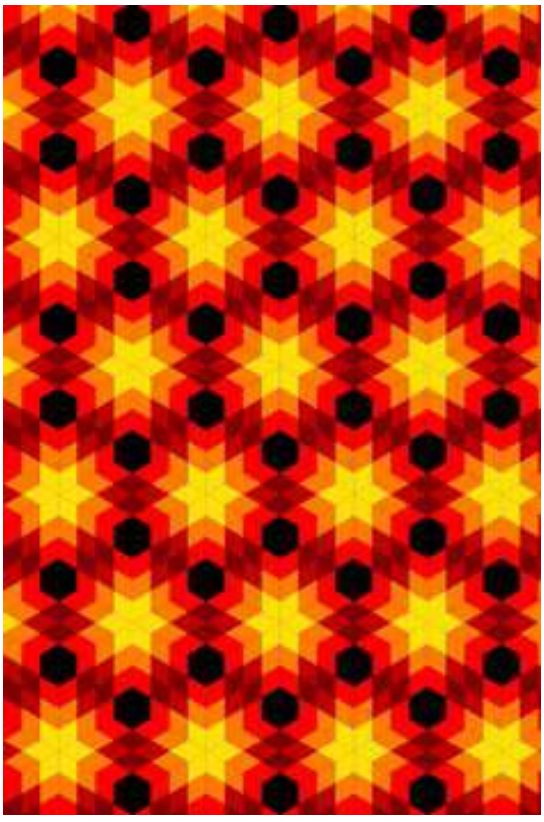

În armata Imperială Makedonă principala forță era cavaleria, apoi Falanga. Spre deosebire de vechii Eleni care luptau pe jos grupați în Falangă, specifice vechilor Macedoni erau luptele călare, de pe cai. Anatolianul Polyenus - din Bitinia - a scris în cartea "Strategeme" 2:5 din secolul II despre generalul Gorgi/das care în Balcanica Teba 38,19 lat. N, 23,19 long. E / fostă Cadmeia = capitala Beoției (cetate întemeiată de Fenicianul Cadmus) "a fost bărbatul ce a format 'Trupa Sacră' în Teba; consta din 3 sute de luptători devotați reciproc prin iubire: efectul pasiunii unuia pentru celălalt îi făceau chiar să moară unul pentru celălalt, fiind foarte curajoși". În urma dominării Spartane, generalul Gorgidas - ajuns "beotarh", adică șeful Ligii Beoțiene - a inovat (în anul 378 î.C., la Teba) unitatea de elită din 150 de perechi de homiști / pederești "Hieros Lochos" cu evidențierea eficacității în Bătălia de la Leuktra 38,15 lat. N, 23,10 long. E din anul 371 î.C. dintre Teba și Sparta, ce a marcat sfârșitul hegemoniei Spartane și începutul celei Tebane: unitatea a fost anihilată în anul 338 î.C. de Regele Filip II al Macedoniei în Bătălia de la Chaeronea 38,29 lat. N, 22,50 long. E (cetatea unde în anul 46 s-a născut Plutarh, care a scris despre generalul Gorgidas în "Viața lui Pelopidas"; e de știut că Spartanii ulterior, în secolul următor, au mai fost învinși de către vechii Macedoni, care de pildă au câștigat Bătălia de la Sellasia 37,10 lat. N, 22,25 long. E în anul 222 î.C., după ce s-au poziționat pe Râul Gorgylos de lângă Sparta). Autorul Polyenus din Bitinia a mai scris în "Strategeme": "Gorgidas, care comanda un detașament de cavalerie, a căzut pe o bucată îngustă de pământ. Gorgidas a ordonat retragerea, de parcă nu ar fi putut să reziste atacului. Inamicul continuă să-l urmărească îndeaproape, până când în cele din urmă au ajuns într-o câmpie deschisă. Atunci Gorgidas, ridicând un coif pe o suliță, a dat semnalul trupelor sale să se întoarcă. Peltaștii - infanteriștii inamici - nu au putut să reziste atacului cavaleriei, acum că avea spațiu de manevră". Iată așadar că superioritatea cavaleriei a fost considerată în Beotia de către însuși generalul Gorgi/das, care nu a făcut parte din "Trupa Sacră", ci o comanda (când a creat-o / inovat-o s-ar fi putut de fapt doar că a adaptat-o, căci în secolul anterior lui vechii Eleni aveau detașamente de elită formate din 300 de militari, așa cum a scris de pildă istoricul Antic Herodot Karka); după ce vechii Macedoni au cuprins Balcanii în Imperiul lor și-au adaptat infanteriștii inclusiv în Falangă însă nu au insistat ca vechii Eleni pe loialitatea militarilor datorată homosexualității. (Fapt divers, în legătură cu Beotia natală Anticului general Gorgi/das și cu Bitinia / Bithynia sau "Beth-Ania", natală Anticului autor Polyenus: Balcanica Beotia poate fi văzută ca dublarea Anatolienei Bitinia). Curând după anul 321 î.C., Samii - anume cei din Insula Samos, de lângă țărmul Carian - fericiți de victoria generalului Gorgias / Gorgos (ceea ce permitea oștenilor - dar și exilaților din cauza abuzurilor vechilor Eleni - revenirea acasă) au lăsat inscripția cu următorul text: "În numele Consiliului și al poporului, la propunerea lui Epicur, fiul lui Drakon! Gorgos și Minion, fiul lui Teodotos din Iasos, au făcut un serviciu excelent Samilor plecați; iar Gorgos, pe când era cu împăratul Alexandros, a arătat mare bunăvoință față de Sami, îndemnând ca Samii să revină cât mai curând în patria lor. După ce Alexandros a anunțat că dă Samos înapoi Samilor, așa cum unii Greci i-au oferit coroane lui Alexandros, din acel motiv și Gorgos i-a oferit o coroană. Gorgos a trimis o solie magiștrilor la Iasos, îndemnând ca Samii care locuiesc acolo să li se îngăduie, la întorcerea în Insula lor, să-și ia bunurile fără taxă, costul trecerii lor fiind plătit de portul Iasos; iar acum se anunță că Gorgos și Minion au făcut tot ce le-a stat în putință pentru beneficiul Samian. Prin urmare, oamenii au hotărât că li se va acorda Cetățenia în condiții egale și asemănătoare lor și descendenților lor; vor fi repartizați unui trib și vor fi înscriși ca orice familie, la fel ca și ceilalți Sami. Acest Decret va fi înscris pe o stelă de piatră și așezat în Templul Herei iar administratorul va aranja acest lucru". Din așa ceva rezultă că generalul veteran Gorgias - notat Gorgos de Samii din Insula Samos - a dobândit și cetățenia Carianâ (deci alta, pe lângă cea natală Makedonă); afinitatea sa pentru localnici s-ar explica profesional prin caracterul războinic extraordinar - vestit în Vechea Lume - ai celor pe care desigur că i-a avut în armată, fiind alături reciproc: generalul Gherga și-a respectat camarazii iar aceia l-au respectat oferind Cetățenia de Onoare lui și familiei sale. Învingătorul Bătăliei de la Dardanele din anul 321 î.C., anume generalul Gorgos, a mai fost - imediat după - cinstit în spațiul Egeean (existând inscripții atât pe țărmul Anatolian / Estic, cât și pe țărmul Balcanic / Vestic). Inscripția din portul Carian Iasos 37,16 lat. N, 27,35 long. E / Peninsula Anatoliană l-a făcut pe Gorgos frate cu autohtonul Minion (tatăl fiind Theodotos "Stephanephoros" = Marele Preot de acolo, ei putând fi frați vitregi - anume cu mame diferite - cea a lui Gorgos părând a fi fost Gherga/nă): "În a șasea zi a lunii lui Poseidon, când Gorgos, fiul lui Stephanephoros Teodotos, fiul cârmuitorului Dimitrie, așa cum au recomandat arhonții, fiind hotărât de către Consiliu și de către popor, din moment ce Gorgos și Minion au acționat nobil în ceea ce privește guvernarea și i-au ajutat pe mulți dintre cetățeni, inclusiv vorbind cu împăratul Alexandros, recuperând Marea și redând-o oamenilor: ei și descendenții lor vor fi scutiți de taxe și vor avea locuri privilegiate la Jocuri, pentru totdeauna; acest Decret va fi înscris în vestibulul din fața clădirii magiștrilor". Inscripția din portul Argolid Epidauros 37,35 lat. N, 23,04 long. E / Peninsula Balcanică l-a onorat pe același celebru Gorgos: "De dragul celor bine făcute, Gorgos / Pentru fiul tău și pentru tine însuți este dată ca mulțumire nemurirea / De către Epidauros, îmbrăcat în viță-de-vie / Tu, izvorât din Iasos / Ai învățat faptele de război / De mult lăudatul Kos, sediul Meropelor / S-a dovedit a fi / Un servitor întotdeauna loial împăratului divin Alexandru". Merope a fost o Pleiadă = mezina Zeului Atlas; s-a măritat cu Sisif, un muritor (de unde porecla rămasă inclusiv pentru urmașii Meropi). Epidauros a fost fiu al Zeului Apollo iar portul Argolid unde a fost cinstit veteranul Gorgos, corespunzător unor savanți Antici ca filozoful Makedon Aristotel și ca geograful Anatolian Strabon, fiindcă inițial a fost colonie Cariană era știut ca Ἐπίκαρος "Epi-Karos", până la urmă rămânând ca Ἐπίδαυρος "Epi-Dauros", de la Dorianii care au cucerit locul după Războiul Troian: în Sanctuarul de acolo a fost în Vechea Lume principalul centru Cultic dedicat lui Asclepios, patronul medicinii / fiul Zeului Apollo Gergithus. Trebuie remarcat că după un mileniu din colonia NV Balcanică Epidaurus - dublura Dalmată a fostei colonii Cariane Epidauros din SE Balcanic - s-a dezvoltat Ragusa (în Evul Mediu), unde nobilii Gherga au fost printre cârmuitori vreme îndelungată. Așadar, 3 inscripții elogioase în piatră de la sfârșitul secolului IV î.C. din 3 porturi Egeene - Samos, Iasos și Epidauros - au marcat celebritatea generalului Gorgos, fostul comandant al Falangei

Makedone din armata Imperiului cârmuit de Împăratul Alexandru "cel Mare"; corespunzător acelor inscripții, oamenii generalului Macedon Gorgos / Gorgias de la Egeea au fost îndeosebi din porturile Iasos și Epidauros - ale marilor Peninsule încadrând Marea Egee - respectiv din Insulele Kos și Samos (Sporadice Sudice). Generalul Makedon Gherga - Gorgias / Gorgos în diverse scrieri - mereu învingător, în toate luptele avute, a fost faimos în vremea Împăratului Alexandru "cel Mare" și ceva ani după, având rezultate concrete pe teren, din India (unde a ajuns cel mai departe dintre toți luptătorii, ca șeful Falangei Makedone), până în Europa natală; însă cu rezultate mai durabile ca ale sale în istoria omenirii - cuprinzând realizările celor mai mulți implicați atunci - a fost propagandistul Imperial Gergithus = nobilul Gherghin din Cipru: la nivel universal în secolul IV î.C. acela a rămas cel mai important Gherga. Ar fi de remarcat într-adevăr ceva deosebit (pe lângă inovațiile militare Cariane și Makedone implicând mai multe persoane): talentul războinic al unor Gherghi în Vechea Lume. La vremea Imperiului Makedon au fost Gherghi implicați mai mult sau mai puțin - direct ori indirect - militar, religios, politic, administrativ, etc. din multe zări (între Fluviile Istros și Indos): pe lângă Gherganii / Gherghiții Dobrogei și Troiei, Gorgias comandantul Falangei din Macedonia, Gorgos mineralogul din Tracia, Gorgus armurierul din Caria, Gordian cârmuitorul din Frygia, Gergithus propagandistul din Cipru, Ghergheseii lideri ai Decapolis / Canaan, Ghergarii luptători din Caucaz, Gherghis și Garga ca diverși orientali răspândiți între Liban / Syria și Tibet, ș.a.

Statuia filozofului Antic Aristotel
(în Salonic, cel mai mare oraș Macedon, 2023)

Lucrarea "Gergithius" de la sfârșitul secolului IV î.C. a Cipriotului Klearkos / Clearchus din Soli a fost citită și citată în Antichitate de către diverși, însă lucrarea din păcate nu a dăinuit până azi integral, ci doar fragmentar; autorul a fost elev al filozofului Aristotel, la fel ca Gergithius, ei - adică Gerghithius și Clearchus - fiind atât co-Insulari Ciprioți, cât și colegi la Școala Macedonă (inclusiv colegi școlari cu Prințul Alexandru, care a ajuns Împăratul "cel Mare"). Gergithius era nobil din Cipru, aparținând clanului Regal Gherghin de acolo și a devenit oficial propagandistul Imperiului Makedon (spre invidia lui Clearchus, spre uimirea altora implicați în dezvoltarea Imperială dar și spre impresionarea deosebită a multora - de atunci până acum - prin succesul avut / Imperiul Macedon rămânând puternic ca amintiri și ca realizări în istoria omenirii până în prezent); istețul / înțeleptul Gergithios nu a excelat prin vechea tehnică de măguliri - în Greacă zisă "kolakeia" κολακεία - de copleșiri cu complimente (ceea ce nu ținea de oratorie), ci a instituționalizat relațiile publice prin respectarea scării ierarhice, începând cu Curtea Imperială: felul cum vorbeau oamenii liberi între ei - dintre mândrii Cavaleri Makedoni, mulți erau prieteni de acasă cu Împăratul - introducerea unor termeni în vocabularul Curții Imperiale, gestica ritualică specifică rangurilor, codul vestimentar, așezările și comportările la mese, petreceri, etc., până la divinizarea Împăratului ca semi-Zeu, au fost organizate și coordonate de către politicianul Gherghit. Cel care aplica eticheta comportamentală era denumit "kolax" κόλαξ, însemnând curtean (despre adaptarea vechii tehnici "kolakeia" - ce a preocupat mulți Antici și înaintea existenței Împăratului Alexandru "cel Mare" - ar fi de reținut că, astfel cum a studiat de exemplu și Dr. Anthony Edwards în anul 2010, însuși celebrul filozof Aristotel i-a educat așa la Școala sa inclusiv pe Prințul Alexandru și pe nobilul Gherghin din Cipru, buni colegi și prieteni); Makedonul Aristotel - a cărui cea mai importantă scriere filozofică de stat a fost cartea "Politica" - îl considera pe om mai întâi o ființă socială: "zoon politikon" ζῷον πολιτικόν (conceptul major cunoscut universal în filozofia politică). Anticul Cipriot Klearkos / Clearchus din Soli - care a fost și el elev al lui Aristotel - a avut preocupări filozofice, dintre care ca autor a lăsat mai multe scrieri (din nefericire nu s-a păstrat întreagă cea despre propagandistul Gergithius al Imperiului Makedon, care se pare că a murit înaintea autorului lucrării despre el); în orașul Bactrian / Afgan Ai-Khanoum 37,09 lat. N, 69,24 long. E - de la vărsarea Râului Kokșa din Hindu Kuș în Fluviul Oxus / Amu Darya - a fost inscripționat un epitaf atribuit lui Klearchos / Clearchus din Soli (text copiat din Sanctuarul Delphi), probabil la mormântul unui prieten de-al lui: în acea parte orientală au cârmuit 2 concitadini - din Soli / Cipru, anume Stasanor și Stasander - ambii generali în armata Imperială (Stasanor a cârmuit Aria și Drangiana iar din anul 321 î.C. a preluat Bactria și Sogdiana, fratele său Stasander atunci preluând Aria și Drangiana). În secolul I, Evreul Iosif Flaviu a citat din disertația despre somn a lui Clearchus din Soli / Cipru, anume că Evreii se trăgeau din filozofii Kalani / Calami ai Indiei; în secolul III, Anatolianul Diogene Laerțiu a citat din disertația despre educație a lui Clearchus din Soli / Cipru, anume că Gimno-sofiștii (adică înțelepții goi) erau descendenții Magilor: etc. După decesul Împăratului - deci după anul 323 î.C. - nu se știe ce a mai făcut politicianul Gherghit, șeful propagandei Imperiale (nu se mai știe nimic

nici despre armurierul Gorgus ori despre minerul Gorgos), presupunerea cea mai rezonabilă fiind retragerea acasă, probabil cu prăzi grele: nobilul Gherghin - care a fost coleg cu Marele Alexandru începând de la Școala filozofului Makedon Aristotel - era cam de aceeași vârstă cu cel ajuns Împărat; ce se știe este că atunci când a murit Împăratul Alexandru "cel Mare", acela a avut 32 de ani (ei fiind împreună în campania Imperială vreme de 10 ani / deceniul avut în fruntea Imperiului Macedonean aducând multe experimentări practice). Ar fi de observat că după un secol de la Împăratul Makedon Alexandru "cel Mare", în anul 229 î.C. pe Valea Harpasus delimitând la Est Sanctuarul Gherga din Caria a avut loc bătălia decisivă dintre Anatolianul Attalus I - Regele din Pergam - și Prințul Seleucid Antioh Hierax (pierdută de cel din urmă): aceia se luptau în Asia pentru cârmuirile rămășițelor Imperiului Makedon. În anul 1896, Britanicul William Crooke în lucrarea "Folclorul din India Nordică" a indicat un ecou Imperial Gherga, la peste 2 milenii după prezenţa cu armata Macedonilor în N Indiei: "Musulmanii fac legătura dintre Ilie şi protectorul apelor Khizr. O legendă îl prezintă pe Khizr ca din familia lui Noe iar alţii îl corelează cu Sfântul George, respectiv cu Gherghis / Ghergis din Syria, care - conform tradiţiei musulmane - a fost trimis în timpul profetului Mahomed să-l convertească pe conducătorul Mosulului; însă culegătorul Husain mi-a spus că a fost general în armata lui Alexandru cel Mare". (Ulterior profetului Mahomed, care a decedat în secolul VII, în Mosul - dar și în apropiata Arbela - au activat mai mulți erudiți creștini Gherghi / până la sfârșitul mileniului I, dintre care s-au remarcat teologul Gewargis în secolul IX și mitropolitul Gewargis în secolul X). Este de remarcat că Imperiul Roman - care a urmat Imperiului Macedon ca mare putere în EurAsia şi N Africii - a preluat din tehnica propagandei Ghergane, fiindu-i un important avantaj Imperial iar ca exemplu concret pe persoană, după circa 3 secole și jumătate de la generalul Gergithius al Împăratului Macedon Alexandru "cel Mare", talentul propagandistic Gherga s-a manifestat și prin alți "activiști" Gherga, anume propovăduitorii Ghergasei exorcizați de Iisus în Galileea, pentru răspândirea creștinismului în lume (rezultatele dovedind în timp că eficiența propagandistică a fost extraordinară).

Imperiul Macedonean
(între Fluviul Istros / Vest şi Fluviul Indos / Est)

Un anonim a rezumat pe Internet în anul 2024 "sfaturi de viață" de la Împăratul Makedon: "Alexandru cel Mare, unul dintre cei mai străluciți lideri militari ai istoriei, a reușit să cucerească un imperiu vast care se întindea din Grecia până în India, în doar câțiva ani. Alexandru nu a fost doar un cuceritor, ci și un lider strategic, un vizionar și un om care a combinat curajul, diplomația și respectul față de alte culturi. Campaniile sale militare oferă lecții valoroase pentru oricine caută să își maximizeze potențialul și să-și conducă destinul cu măreție. Iată 10 sfaturi de viață inspirate din opera sa:

1. Îndrăznește să visezi măreț

Alexandru cel Mare a avut o viziune grandioasă de a crea un imperiu global, o idee aproape imposibilă în vremea sa. A visat la o lume unită sub conducerea sa și a acționat neîncetat pentru a face acest vis o realitate. Îndrăzneala de a visa măreț și de a acționa în consecință poate deschide drumuri pe care alții nu le văd.

2. Fii curajos în fața incertitudinii

Curajul lui Alexandru în fața necunoscutului a fost remarcabil. În timpul campaniilor sale, a condus armatele sale prin teritorii necunoscute și periculoase, de la deșerturi până la munți și jungle. În viață, provocările sunt inevitabile, dar curajul de a înfrunta incertitudinea este esențial pentru a depăși obstacolele și a descoperi noi oportunități.

3. Învață din cultura celor pe care îi întâlnești

În ciuda faptului că a fost un cuceritor, Alexandru a respectat și a învățat din culturile popoarelor pe care le-a supus. A promovat amestecul cultural, adoptând obiceiuri, religii și stiluri de viață diferite. Această deschidere față de alte culturi l-a ajutat să-și consolideze imperiul și să câștige loialitatea popoarelor cucerite. Deschiderea către noi perspective este o cale de îmbogățire personală și profesională.

4. Construiește-ți echipe de încredere

Alexandru a înțeles importanța unui cerc de colaboratori loiali și capabili. Generalii și consilierii săi l-au ajutat să-și atingă obiectivele. Un lider de succes trebuie să aibă încredere în echipa sa și să-și construiască relații bazate pe loialitate și competență.

5. Fii adaptabil la schimbare

Succesul lui Alexandru s-a datorat parțial capacității sale de a se adapta la condiții în schimbare. De la bătălii în deșert până la confruntări în jungla indiană, Alexandru și-a ajustat strategiile militare în funcție de situație. Adaptabilitatea este esențială pentru a face față provocărilor și schimbărilor neprevăzute.

6. Mergi înainte chiar și în fața eșecurilor

Deși Alexandru a fost un lider victorios, a cunoscut și eșecuri și dezamăgiri, cum ar fi revoltele din armata sa ori moartea prietenului său apropiat, Hephaestion. Totuși, el nu s-a lăsat copleșit de acestea și a continuat să-și urmeze drumul. Perseverența în fața dificultăților este o trăsătură esențială pentru atingerea succesului pe termen lung.

7. Fii un exemplu pentru ceilalți

Alexandru a fost un lider care a condus prin exemplu. El nu a cerut niciodată de la oștenii săi să facă ceva ce el însuși nu ar fi făcut. Fie că a fost vorba de a intra primul în luptă sau de a împărtăși greutățile marșurilor, Alexandru și-a câștigat loialitatea prin acțiuni, nu doar prin cuvinte. Un lider eficient trebuie să inspire prin propriul comportament.

8. Învață continuu și cultivă-ți mintea

Fiind elevul lui Aristotel, Alexandru a avut o minte sclipitoare și o curiozitate intelectuală deosebită. Chiar și în mijlocul campaniilor militare, Alexandru a continuat să studieze filozofia, știința și geografia. Învățarea continuă și cultivarea cunoașterii sunt esențiale pentru a rămâne relevant și pentru a lua decizii informate.

9. Explorează necunoscutul

Curiozitatea lui Alexandru l-a împins să exploreze teritorii necunoscute și să depășească limitele cunoscute ale lumii sale. Această dorință de a explora și de a descoperi necunoscutul l-a transformat într-o figură legendară. Îndrăzneala de a explora noi oportunități și de a-ți depăși limitele poate deschide uși neașteptate.

10. Lasă o moștenire durabilă

Alexandru nu doar că a cucerit teritorii, ci a lăsat o moștenire culturală și politică durabilă. Întemeierea de noi orașe, precum Alexandria, și răspândirea culturii grecești în Orient au modelat civilizațiile viitoare. Gândirea pe termen lung și dorința de a lăsa o moștenire semnificativă sunt esențiale pentru a-ți maximiza impactul în lume.

Concluzie: Alexandru cel Mare rămâne unul dintre cei mai influenți lideri din istoria umanității. Campaniile sale și filozofia sa de viață oferă lecții valoroase despre curaj, adaptabilitate, conducere și dorința de cunoaștere. Sfaturile desprinse din viața și faptele sale sunt valabile nu doar pentru lideri militari sau politici, ci pentru oricine dorește să-și trăiască viața cu ambiție, integritate și o viziune măreață asupra viitorului. Moștenirea lui Alexandru continuă să inspire și să fie o sursă de înțelepciune pentru cei care visează la măreție".

Sarcofagul Împăratului Alexandru "cel Mare"

Cultul Gherghilor

Cultul Gherghilor, anume Ghergan - agricol, "Georgic" - început ca stimarea strămoșilor Gherga, s-a manifestat în Levant întâi păgân prin venerarea Zeului Baal = Belus Georgeus, știut oriental drept Kharbe, Kalkal, ș.a. / ca divin ecou Gargar Caucazian, echivalat de către vechii Greci prin Zeus Georgos, apoi îndeosebi în religiile monoteiste mozaică prin Sf. Ilie (de pe Valea Gherka din Ţinutul Galileean al Gherghe-seilor), creştină prin Sf. Gheorghe şi musulmană prin înţeleptul Khidr / Khizr, respectiv "al lui Khidr" sau al-Khiḍr, care distribuia ritualic portul Khirqah. Cultul Gherghilor simboliza o atitudine religioasă şi nu era limitat la ţărani sau la mediul rural, ci îi cuprindea pe cei trăind în contact direct cu "Mama Natură" Gherga, fiind ca o continuare - cu variaţii - a credinţei manifestată Antic de pildă şi prin venerarea Baal / Bel (care a preluat un set de însuşiri de la Gherga).

Monolit în Valea Baalbek / Liban

Istoricul Syrian Hassan Haddad în anul 1969 a explorat respectivele dimensiuni, reflectate îndeosebi prin cei 3 Sfinţi / fiecare religie mare monoteistă având câte un exponent:

- Prorocul / profetul Ilie (cu prenumele având semnificaţia "Al cărui Dumnezeu e JHWH" / Tetrada însemnând Iahve / Iehova), înălţat la Cer cu o căruţă de foc, este atipic în Biblie - faţă de toţi ceilalţi - fiind printre creştini cel mai popular personaj din Vechiul Testament; încurajat de soţie, la început el se închina lui Baal / Belus, fertilul stăpân al fulgerelor, însă prin râvnă a ajuns un virtuos slujitor al Domnului (e de ştiut că şamanismul de la începuturi găsea divinitatea supremă ca patronând furtunile, în vechime spiritele invocate fiind considerate ca uneori coborând - inclusiv asupra oamenilor - sub forma trăznetului / cei morţi aşa fiind îngropaţi cu onoruri ca şamanii, căci cumva au fost "aleşii" Cerului).
- Sfântul Gheorghe era foarte respectat de populaţiile ocupate cu agricultura (ai căror oameni erau ştiuţi ca "Gheorgoi" în Greacă sau "Felahi" / "Falahi" în Arabă, sinonimi pentru alţii cu "Valahi" / "Români", îndeosebi ţăranii din interiorul Carpaţilor în Evul Mediu fiind "Rumâni"), numele său prinzând celebritate mai ales ca o divinitate a ţărănimii; de pildă, în Antiochia 36,12 lat. N, 36,09 long. E / azi Antakya din Turcia, existau vechile altare închinate lui Zeus numit Georgos - fermierii practicând acolo sacrificii pentru fertilitate - iar anterior altarele lor erau închinate lui Belus Georgeus, menţionat de textele Ugarite din secolul XIV î.C. (ştiut demult şi în Babilon, unde Împăratul Nimrod, văr primar cu Gherghe-seu / Gherga, a încercat ridicarea Turnului Babel).
- Coranul l-a plasat pe Khidr / Khudr, fratele lui Ilie, ca Domnitor Veghetor peste Ținutul Soarelui de la miezul nopţii - unde se întâlneau Cerul cu Pământul şi nu era în vigoare obligaţia rugăciunii rituale de seară - în cosmologia lui Avicena respectiva dimensiune fiind explicit polară, Hiperboree (Avicena a fost discipolul învăţatului Masihi Gorgani, care a murit într-o furtună de nisip în anul 999). Al Khidr sau Khidar / Khadir - poreclit "Cel Verde", azi pentru musulmani culoarea respectivă fiind semnificativă / emblematică - încarna pronia Cerească, ca mediatorul ce împăca extremele şi rezolva antagonismele fundamentale pentru a asigura dezvoltarea omului (în N Indiei era respectat ca Zeitatea Fluviilor, domnind şi asupra vegetaţiei, inclusiv asupra cânepei Indiene); de pildă, la N de Nazaret, şiiţii Nazerini din Syria - care au adaptat în mileniul I Cultul Ghergan din mileniile anterioare - îl venerează îndeosebi şi acum, prin excelenţă, considerând că toţi profeţii trebuie să fie într-o oarecare relaţie cu el (identificat ca Ilie de Evrei şi ca George de creştini).

Khizr şi Ilie la Fântâna Vieţii

Cei 3 prestigioşi reprezentanţi orientali ai Cultului Gherghilor - profetul Ilie din Valea Gherka, eroul Gheorghe şi înţeleptul Khadir / Khidr, fratele lui Ilie din Ţinutul Gherghe-seilor - cei mai recenţi pe scara istorică în domeniul religios, au urmat aceleaşi atribute legate de fertilitate, putere, viaţă şi moarte, ca de exemplu: tema centrală era a celui veghiind puterile fertilizante ale naturii, putând aduce vigoare unde e sterp. Semnificaţia caracterului rustic s-a potrivit calendarului activităţilor agricole şi aducerii ploilor (practică specifică şamanilor), cum de pildă a procedat fiul lui Antioch, Seleucos 358-281 î.C. - unul dintre foştii generali ai Împăratului Makedon Alexandru "cel Mare" - care a întemeiat Seleucia: a instaurat la finele secolului IV î.C. pe Muntele Aqra 35,57 lat. N, 35,58 long. E (Kasios / Casius din N Ugaritului, azi graniţa Syriano-Turcă), ce era Muntele Sacru al lui Baal / Bel încă pe timpul Hurianilor / Huriţilor, sărbătoarea din 23 IV, rămasă până acum ca data de aniversare a Sfântului Gheorghe; el şi-a şi instalat capitala Imperiului la poalele acelui Munte Sacru, în aşezarea Antiokia / Antiochia unde patrona Georgos, pe Râul Oronte/s (Râul Oronte - denumit şi Asi de către localnici, Axius de către vechii Makedoni, Arantu de către Asirieni, Oróntēs, Ophites, Typhon, sau Drakon de către vechii Greci, Farfar biblic IV Regi 5:12 / considerat "Râu bun al Damascului", Araunti de către vechii Egipteni, etc. - lung de 571 km, e principala apă curgătoare din Levantul Nordic / curge prin Liban, Syria şi Turcia, de lângă oraşul Baalbek din Valea Bekaa / cel mai important izvor fiind Ain-el-Zerqa 34,21 lat. N, 36,22 long. E, până la oraşul fost Antiochia / azi Antakya, port la Marea Mediterană). Bazinul Asi - fost Oronte - având suprafaţa de 24660 kmp, împreună cu regiunile înconjurătoare (la S Canaan, la E Syria, la N Anatolia), a fost în Vechea Lume leagănul Cultului Gherghilor sau Gherghic / Gheorghic = Ghergan, în evidente legături, documentate inclusiv arheologic, cu anterioara Cultură Ghergară din Bazinul Kura-Arax / Sudul Caucazian. Grâul ca aliment de bază la mulţi a fost simbolul hranei esenţiale şi al nemuririi, spicul de grâu figurând drept simbol al învierii - folosirea grâului fiert sub formă de colivă arătând că şi în ritualurile de

înmormântare grâul are semnificaţia de sămânţă regeneratoare, simbolizând renaşterea - grâului dintotdeauna atribuindu-i-se o origine divină, sacralitatea sa fiind prin transcendenţa ce coboară pe Pământ; ortodocşii la 23 IV sfinţesc grâul cu litie - adică procesiune religioasă pe Câmp - denumirea Română pentru grâul tare fiind "ghircă". Pe de altă parte, profetul / prorocul Ilie - celebrat în 20 VII - avea un control absolut asupra fulgerelor şi precipitaţiilor iar aşa-zisul său frate mai mare, înțeleptul Khidr / Kadir, provoca furtunile prin călărit straşnic. Militantismul şi forţa lor de sacrificiu sunt înfăţişate prin armele ce mereu le-au avut (Ilie manevrând focul, Gheorghe o sabie, Khidr o lance), ei fiind cei mai războinici dintre toţi, un alt simbol specific Cultului Gherghilor fiind asocierea exponenţilor săi cu formele naturale, fraţii împărţindu-le - înălţimile-Ilie şi apele-Kadir - fiind preluat numele lui George-Gheorghe la botezarea unora din acelea; e interesant că în iconografia ortodoxă, Sfântul Gheorghe este preponderent reprezentat cu sulița / lancea (sabia lui fiind mai evidentă doar în apus). Combinarea celor 2 poli (Cer-Pământ, respectiv agresivitate-pasivitate) nu este obişnuită în istoria religiilor, fiind originală, vag regăsită doar în vechea mentalitate Egipteană a păstrării echilibrului dintre contrarii: aparţine Cultului Ghergan = Gherghic, al Gherghilor; de altfel, conceptul a fost prezent de la momentul iniţial al formării numelui, clar redat de cele 2 silabe ale numelui Gherga = Gher-Ga. Ca şi alternanţa dintre zi şi noapte sau a anotimpurilor, ciclul vieţii şi al reînvierii a fost demonstrat atât de parcursul activităţilor celor 3 faimoşi Sfinţi, cât şi de destinul lor: ei sunt eterni, nemurirea fiind o dovadă a divinităţii lor.

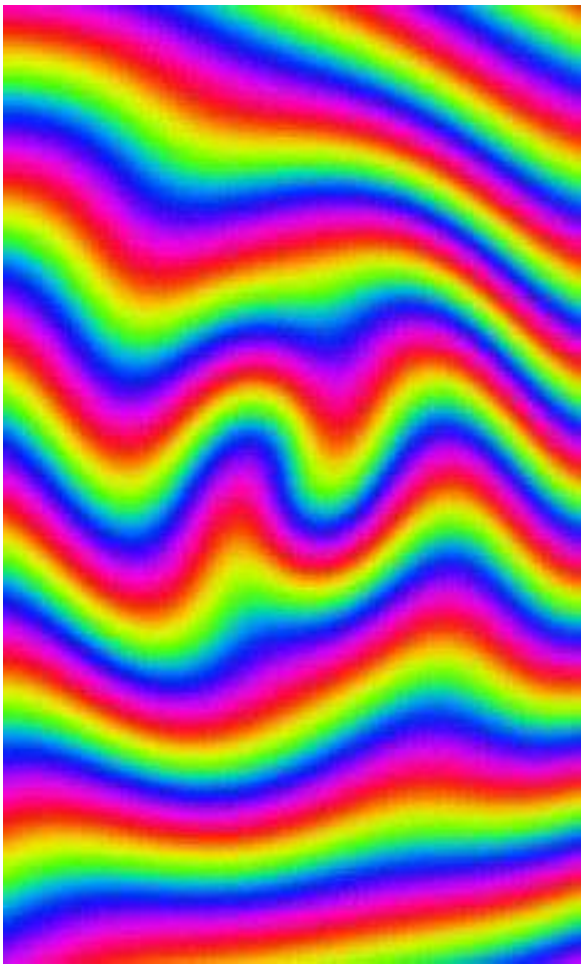

Dr. Mircea Eliade - care a predat la Universitatea din Chicago / cel mai mare oraș al statului American Illinois - a fost un savant mondial al Istoriei Religiilor; ar fi de observat că o abordare complementară a studierii religiilor este Geografia Religiilor (pe lângă fiind și Sociologia Religiilor). În anul 2016, la Universitatea din Denver 39,44 lat. N, 104,59 long. V / capitala statului American Colorado, Erica Ferg Muhaisen a devenit Doctor în științe cu "Studiul Geografiei Religiilor în vechiul Orient Apropiat: Zeul Furtunii Baal, mozaicul Sfânt Ilie, creștinul Sfânt Gheorghe și musulmanul al-Khiḍr în răsăritul Mediteran", în acea dizertație fiind interesante mai multe elemente privind Cultul Gherghilor (abordarea Geografică a Religiei completând abordarea Istorică a Religiei). Iată câteva extrase din lucrarea dânsei: "Cel puțin din Evul Mediu încoace în Estul Mediteranei comunitățile mozaice, creștine și musulmane au venerat 3 figuri importante: mozaicul Sfânt Ilie, creștinul Sfânt Gheorghe și musulmanul al-Khiḍr. Acest lucru este paradoxal, având în vedere că înțelepciunea comună - și chiar discursurile religioase - sugerează că mozaicii, creștinii și musulmanii sunt distincți, în special în conflictualul Levant. Mai mult decât atât, figurile de acolo împărtășesc și caracteristici speciale: asocieri cu ploaia, cu verdeața și cu fertilitatea. Un studiu din trecut al acestui fenomen a susținut că asemănările figurilor au apărut din faptul că fiecare era o continuare a unei figuri religioase regionale anterioare importante, ca de exemplu al Zeului Furtunii Baal-Hadad (din Syria). Propun și abordarea Geografică a Religiei, susținând că este un cadru eficient pentru înțelegerea figurilor și a fenomenului. Un precept fundamental al teoriei Geografiei Religiei este noțiunea că religiile sunt întotdeauna contextualizate geografic, adică sunt întotdeauna un produs atât al timpului, cât și al locului în care apar sau există; se observă că fiecare dintre cele mai vechi texte canonice religioase ale figurilor au inclusiv imagini comune și importante date geografice, ce - dacă sunt investigate minuțios și comparate - aduc dovezi ale influențelor religioase, politice și geografice de la ivirea lor, încoace. Această abordare metodologică fructuoasă demonstrează influența durabilă a geografiei asupra continuității motivelor de fapt agricole pe care le împărtășesc toate cele 4 figuri: luminează un bazin comun de figuri, narațiuni și motive convingătoare în Orientul Apropiat; pledează pentru monoteism ca o componentă specifică a gândirii religioase care i-a caracterizat pe toți, în contradicție deopotrivă între ei și cu Tradițiile majoritare păgâne din areal (demonstrează că aceste Tradiții religioase sunt distincte, dar nu sunt de fapt separate, subliniind semnificația fenomenului care i-au implicat pe Sf. Ilie, pe Sf. Gheorghe și pe al-Khiḍr ca aparținând moștenirii istorice autentice a practicilor religioase din Estul Mediteranei). În anul 2010, profesorul universitar de Istoria Religiilor John Hinnels a afirmat: 'Geografia este mult mai importantă în studiul religiilor decât se apreciază în general; credințele și ideile religioase, simbolurile și practica, sunt în mod natural afectate de condițiile sociale și geografice în care este elaborată teologia'. Răsăritul Mediteran e la Est de Italia: e mai larg decât Levantul, ce cuprinde Sudul Turciei, Cipru, Syria, Liban, Palestina, Regatul Iordaniei, Israel și Egipt. Iată un aspect relevant: Într-o Biserică liniștită din Palestina, închinată Sfântului Gheorghe, lumânările pâlpâie în timp ce un mic grup de musulmani trece prin vestibul și își croiește drum pe culoarul central al Bisericii. Ei

au covoraşe pentru închinări şi fac rugăciuni de mulţumire figurii pentru care au venit acolo, ca să-l venereze: Sfântul Gheorghe, pe care musulmanii îl numesc al-Khiḍr sau Khidr (însemnând 'Unicul' / 'Cel Verde'). În Levant figura musulmană al-Khiḍr este în multe privinţe identică cu aceea al Sfântului creştin George / Gheorghe. Mulţi cred că Sf. Gheorghe şi al-Khiḍr vin în ajutorul oricui solicită ajutorul iar oamenii pretind adesea fie că le văd figurile, fie interacţionează cu aceste figuri în vise ori în starea de veghe. Sf. Gheorghe şi al-Khiḍr sunt consideraţi la modul popular printre cele mai puternice şi importante figuri religioase pentru creştinii şi pentru musulmanii din regiune. În ceea ce priveşte popularitatea, se află pe primul loc după figura iubită la nivel regional a Mariei. Musulmanii care venerează sau se angajează în practici de venerare în jurul lui al-Khiḍr şi Sfântului Gheorghe nu consideră comportamentul lor anormal sau contradictoriu cu identitatea lor ca musulmani. Nici nu apare judecarea acelor musulmani de către creştini care ar putea implica practici similare de venerare. Într-adevăr, Sfântul Gheorghe şi al-Khiḍr (sau 'Sfântul Gheorghe - al-Khiḍr') este înţeles mult mai mult ca o figură regională de putere şi asistenţă, accesibilă şi respectată de toţi; această venerație musulmană şi creştină a Sfântului Gheorghe + al-Khiḍr nu este nouă: începând cel puţin din Evul Mediu, George şi Khiḍr au împărtăşit o iconografie similară şi, de multe ori, convergenţa identităţii populare. Mai mult, Sf. Gheorghe şi al-Khiḍr au avut şi un omolog regional al Evreilor: Ilie. Până la mijlocul secolului XX (până la apariţia statului Israel), comunităţile Est Mediterane de Evrei şi de musulmani - vorbitori de Arabă - i-au venerat împreună pe Ilie şi pe Khiḍr, adesea în locuri comune. Al-Khiḍr este - prin urmare - identificat popular în Estul Mediteranei atât cu Sf. Gheorghe cât şi cu Sf. Ilie. Datorită faptului că Sf. Ilie şi Sf. Gheorghe sunt amândoi cunoscuţi pentru acţiunile lor de apărare a 'adevăratei' credinţe, conexiunea este - de asemenea - popular atribuită între Ilie şi George; legăturile dintre ei sunt, totuşi, mai degrabă în domeniul asemănării decât în cel al identităţii, aşa cum a fost cazul dintre al-Khiḍr - Sf. Ilie şi al-Khiḍr - Sf. Gheorghe. Ca urmare a acestor convergenţe, până în secolul XX, comunităţile regionale de Evrei, de creştini şi de musulmani au ajuns să venereze fiecare dintre aceste figuri în locuri comune, în întreaga regiune. În afara Levantului, identităţile figurilor Ilie, Gheorghe şi Khiḍr au fost determinate în mare măsură de conţinuturile naraţiunilor lor Tradiţionale. Ilie este o figură puternică în Vechiul Testament / Biblia Ebraică, al cărui rol profetic a fost de a asigura aderarea corectă a comunităţii la închinarea lui Dumnezeu YHWH, fiind inclus în ritualuri Evreieşti importante, cum ar fi ceremoniile de circumcizie şi Sederul Paştilor. Gheorghe este considerat de multe comunităţi creştine că a fost un martir creştin influent, de la începutul secolului IV, fiind venerat atât ca un ajutor pentru cei aflaţi în nevoie, cât şi - în virtutea luptei sale legendare cu un Dragon - ca un Sfânt marţial: patronează multe oraşe şi Ţări din întreaga lume cu majoritate creştină. Khiḍr este o figură religioasă musulmană foarte populară despre care se crede că a fost un Sfânt islamic - sau 'Wali' - un profet sau o persoană sacră. Khiḍr a fost menţionat în Tafsīr = exegeza Coranului ca mentorul / profesorul lui Moise (18:60-82); se crede că vine în ajutorul celor aflaţi în nevoie şi este venerat de comunităţile musulmane din întreaga lume cu majoritate islamică, din Europa de Est până în Asia de Sud-Est. În Levant apar trăsături suplimentare deosebite, asociate cu ploaia, cu verdeaţa şi cu fertilitatea, cu capacitatea de a apărea şi de a dispărea după bunul plac, cu împărtăşiri la sărbătorile locale sau în zilele de celebrări 23 Aprilie / 6 Mai; adesea reprezentările sunt în mod similar: călare pe cal alb (sau pe jos), cu braţul ridicat şi ţinând o armă, gata să omoare un Dragon prin gură sau să dea lovitura mortală unui duşman uman aflat la picioare. Figurile împărtăşesc convergenţe doar în Levant: zona unde au apărut textele şi legendele despre Sf. Ilie, Sf. Gheorghe şi al-Khiḍr. De exemplu, în cazul Sfântului Gheorghe a existat o dezbatere catolică semnificativă asupra istoricităţii sale în măsura în care, în anul 1969, papa Paul VI a retrogradat sărbătoarea oficială a Sfântului Gheorghe la un memorial opţional iar în cazul lui al-Khiḍr a existat o dezbatere islamică internă semnificativă asupra dispariţiei sale spectaculoase şi a statutului său deosebit de nemuritor. Din punct de vedere al studiilor religioase Tradiţionale, fenomenul convergenţei lor prezintă cel puţin 2 paradoxuri. În primul rând, există paradoxul aspectelor specifice şi împărtăşite ale figurilor în Estul Mediteranei: de ce figurile afişează acele aspecte deosebite doar acolo şi de ce acele aspecte sunt uneori împărtăşite între figuri? În al doilea rând, există paradoxul comunităţilor de Evrei, de creştini şi de musulmani din regiune care din Evul Mediu venerează împreună aceste figuri. Înţelepciunea tipică dar şi discursul clasic al studiilor religioase spun că iudaismul, creştinismul şi islamul sunt Tradiţii separate, în special în controversata Mediterană Estică; cum se face atunci că aceste figuri au putut fi venerate în comun de comunităţile de Evrei, de creştini şi de musulmani şi pe o perioadă atât de lungă de timp?"

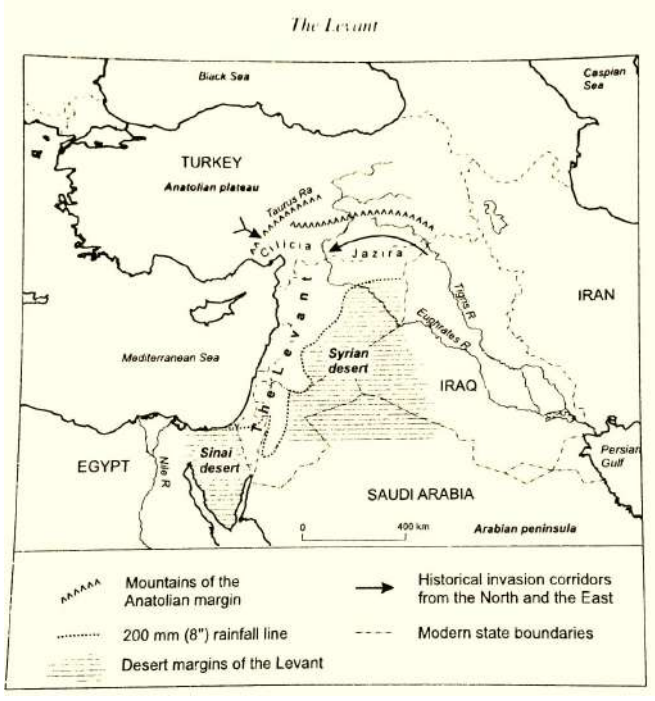

"Geografia Religiilor constituie o abordare mai promiţătoare decât Istoria Religiilor; una dintre cele mai importante contribuţii ale perspectivei geografice este 'contextualizarea religiei', cu evidenţe în studiile locale - orientate geografic - despre religie. Studiile locale despre religie explică intersecţia timpului şi a locului în analiza Tradiţiilor religioase specifice; adică, corespunzător

aspectului teoretic al abordării geografice, religiile sunt în mod inerent contextualizate: condițiile predominante politice, sociale, religioase și geografice fizice evidente într-un anumit loc sunt înțelese ca influențând dezvoltarea și manifestarea Tradițiilor religioase ale acelui loc în orice moment. Ca aspect practic, când Ilie, Gheorghe și Khiḍr sunt priviți prin lentila geografiei nu apare limitarea investigării din interiorul unei singure Tradiții religioase, ivindu-se mai multe avantaje. În primul rând, utilizarea lentilei Geografiei Religioase permite vederea figurilor în perspectivă comparată, atât unul față de celălalt, cât și cu privire la figurile individuale în sine, de-a lungul timpului. În al doilea rând, utilizarea lentilei geografiei permite investigarea influențelor regionale ale figurilor, fie ele politice, sociale, religioase sau fizico-geografice. În al treilea rând, o investigație geografică nu se limitează la o singură perioadă de timp; în diferite Ere, influențele asupra acestor figuri s-au schimbat, la fel ca și figurile în sine. Limitarea în funcție de geografie, mai degrabă decât de timp, permite vederea influențelor ce lucrează în spatele figurilor. În cele din urmă, utilizarea unei lentile geografice ajută rezolvarea paradoxurilor aparente cu privire la 'particularitățile' regionale ale figurilor, precum și cele care implică venerația comună de către Evrei, creștini și musulmani a figurilor. Primul care a făcut declarația provocatoare dar convingătoare a 'Cultelor Sfinților Georgici' a fost savantul Syrian Hassan Haddad în anul 1969, ca o continuare - cu variații - a Cultelor Baalilor din străvechea Syrie, referindu-se la figura dominantă în regiune vreme de milenii a Zeului Furtunii pentru Syria și Canaan: Baal-Hadad (Ilie, George și Khiḍr aveau aceeași postură de învingători ca Baal, aveau asociate popular calități pentru care Baal-Hadad era respectat de mult timp, anume ploaie, tunete, fulgere, furtuni, verdeață, fecunditate, fertilitate, etc. / rădăcina lingvistică 'hdd' etimologic fiind trăznet). Orientul Apropiat a fost întotdeauna divers și pluralist din punct de vedere religios, iar în acest spațiu au existat multe Tradiții religioase diferite. Ceea ce noi numim acum practici religioase din Orientul Apropiat - zoroastre, gnostice, druze, biblice, Grecești, Romane, musulmane, etc. - au existat în această regiune atât simultan, cât și succesiv; în ansamblu, regiunea de Est a Mediteranei poate fi caracterizată religios prin ceea ce se poate spune că a fost - și că este - o bogată diversitate de credințe și de practici religioase. Aceste comunități religioase diverse au interacționat în mod natural unele cu altele de-a lungul vremurilor, atât în timpul a ceea ce acum poate fi identificat drept perioadele formative ale acestor Tradiții, cât și mai târziu, în timp ce grupurile noi sau rivale se formau în apropiere. Tradițiile religioase mai vechi au existat odată cu formarea de noi comunități iar toate aceste comunități au fost afectate de grupuri și de idei religioase de la periferia regiunii, deoarece și ele au influențat - de asemenea - grupurile de la periferie; în mare măsură se poate spune că aceste comunități au fost Culturi orale, în care poveștile și schimburile sociale au avut loc în primul rând într-o manieră orală, nu scrisă. Pentru marea majoritate a acestor comunități, desigur, textele religioase scrise au devenit de obicei parte a Tradițiilor lor; se poate spune că și textele religioase scrise au influențat mediul religios, dar cel mai mare mijloc de influență și schimb în acest mediu a fost oralitatea. Interacțiunile sociale și economice dintre aceste comunități implicau adesea schimbul și expunerea la diferite idei și narațiuni religioase. O consecință a acelor expuneri și schimburi a fost evoluția unui bazin comun de material Tradițional religios: ceea ce a circulat în acest bazin este ceea ce numesc un grup oral de figuri, narațiuni și motive din Orientul Apropiat. Grupurile și-au apropiat figuri, narațiuni și motive convingătoare care au fost - desigur - contemporane deopotrivă în mediul lor natural și în mediul lor Cultural: materialul a fost însușit din bazin, deoarece acest lucru a satisfăcut o nevoie pentru cei grupați și - prin urmare - materialul însușit trebuie să fi fost convingător; pe măsură ce grupurile și-au însușit material convingător, au transmis în mod conștient sau inconștient mesaje unice prin figuri de referință, motive sau narațiuni (se poate spune că acea transmitere de mesaje unice a avut loc în sensul că au reflectat problemele interne, preocupările sau schimbările care aveau loc). Procesul respectiv - denumit 'Pescuit din același loc' / bazin - a dus la narațiuni înrudite și - prin urmare - la figuri înrudite, care prezintă elemente ale materialului religios anterior, precum și contribuțiile proprii ale grupului: ca atare, se poate spune că aceste texte și figuri înrudite manifestă atât influență, cât și originalitate. Religiile și - prin extensie - textele împreună cu personalitățile lor sunt întotdeauna un produs atât al timpului, cât și al locului în care își au originea sau se manifestă: așadar, dezvoltările sunt influențate de contextele istoric și geografic. Elementele din textele canonice și populare referitoare la Baal-Hadad, Sf. Ilie, Sf. Gheorghe și al-Khiḍr pot fi urmărite la nivel politic, social, religios și fizic împreună cu condițiile geografice evidente la momentele compoziţiilor textelor respective. Mai exact, toate textele prezintă:

- dovezi ale influențelor grupurilor și ideilor religioase apropiate din punct de vedere temporal și fizic
- dovezi ale condițiilor politice contemporane
- dovezi ale influențelor geografiei fizice"

Marea Mediterană văzută din Levant

"Contextualizarea geografică și analizarea comparativă a textelor împreună cu imaginile fiecăreia dintre figurile de referință - Baal-Hadad, Ilie, George și al-Khiḍr - oferă informații despre funcționarea Istoriei Religioase din Orientul Apropiat în general și despre caracterele distinctive teologice ale iudaismului, creștinismului și islamului, în special. Comparația este un efort anevoios. Pericolele unei comparații neatente constau în principal în erorile de universalism (adică a nu admite nici o distincție sau diferență între elementele comparate), reducționism (adică simplificarea fenomenelor și perspectivelor religioase complexe în măsura în care acestea nu mai sunt exacte) și esențialism (adică a nu admite nici o distincție între membrii unui grup dat). Mulți teoreticieni au exprimat îngrijorări și au oferit sugestii pentru responsabilitate în comparatismul religios: criticile primare la adresa comparatismului sunt că acesta suprimă sau ascunde diferențele semnificative, este folosit necorespunzător ca metodologie, poate reprezenta incorect elementele comparate și poate fi fără rigoare științifică, având chiar aserțiuni neverificabile. Trebuie remarcat faptul că, în ciuda concentrării egale în această dizertație pe figurile lui Baal-Hadad, Sf. Ilie, Sf. Gheorghe și al-Khiḍr, practic azi cele mai frecvent venerate dintre figuri sunt Sf. Gheorghe și al-Khiḍr printre comunitățile de creștini și de musulmani din Levant: aceasta reflectă demografia regională din Evul Mediu încoace și - în special - istoria turbulentă din Epoca Modernă (începând din secolul XX încoace). Figura lui Ilie și practicile populare ale comunităților Evreiești sunt esențiale pentru o înțelegere corectă a acestui fenomen istoric, în ciuda faptului că practicile regionale comune implicând comunitățile Evreiești și figura lui Ilie nu mai sunt la fel de răspândite precum au fost cândva. Situația se clarifică când e privită prin prisma Geografiei Religiei, căci religiile nu pot fi înțelese corespunzător în afara contextului lor geografic. În Estul Mediteranei mai multe religii au influențat peisajul Cultural. Islamul în Levant este astăzi cea mai populară religie a regiunii, însă el nu poate fi înțeles izolat de contextele Culturale Est-Mediteraneene. O lentilă geografică și - de asemenea - modelul comparativ ar putea fi aplicate regiunilor care au istorii lungi de interacțiuni multiculturale, cum ar fi Estul Europei ori Spania. Elementele ideilor religioase străvechi din Orientul Apropiat încă pot fi identificate în practicile religioase Moderne Avramice / Avraamice. Ca și textele lor, fiecare Tradiție religioasă apare într-un moment contextualizat în timp. În acest fel, originea unei Tradiții religioase ar putea fi înțeleasă ca fiind încorporată într-un context geografic și temporal. Când studiem în mediul academic 'Tradiții' distincte, avem tendința de a înțelege necorespunzător atât contextul originilor unei religii, cât și contextele manifestărilor sale regionale, respectiv temporale. O mișcare religioasă apare mult mai mult în mediul religios al Tradițiilor anterioare decât este adesea înțeles; adică, există mult mai puține 'rupturi' distincte între Tradiții decât se crede în mod obișnuit. Prin urmare, ar putea fi recomandabil să se studieze anumite Geografii Religioase pe lângă specializările specifice perioadelor de timp (din Istoria Religiilor) și pe lângă respectarea unui model standard de studiu al religiilor mondiale. Acest proiect oferă o oportunitate de a regândi relațiile istorice dintre iudaism, creștinism și islam, precum și dintre comunitățile religioase din Estul Mediteranei, căci religiile Avraamice / Abramice nu sunt, din punct de vedere conceptual și textual vorbind, Tradiții religioase tocmai 'separate'. Evreii, creștinii și musulmanii nu sunt, în multe privințe, 'separați' în practici în Estul Mediteranei. Noua utilizare a unei lentile geografice - prin care să se vadă fenomenul - ocolește tipurile de argumente politice care pot împiedica în mod obișnuit discuția pe tema relațiilor dintre iudaism, creștinism și islam. Procedând astfel, ea luminează un adevăr mai larg: oamenii din Estul Mediteranei au fost legați istoric de mai mult - și pentru mai mult timp - pe baza geografiei lor comune și a experiențelor lor Culturale comune, decât au fost separați de granițele religioase și de schimbările puterilor politice. Având în vedere condițiile politice actuale, ar putea merita să ne amintim că există elemente de comunalitate Culturală care leagă oamenii din regiune unul de altul, de Pământ și chiar de-a lungul timpului. În plus, există elemente de comunalitate Culturală așa cum se poate observa în asocierile Moderne dintre Sf. Gheorghe și al-Khiḍr între comunitățile de creștini, musulmani și druzi, care leagă Tradițiile religioase din regiune. Baal-Hadad a fost Zeul Furtunii în Vestul Syriei și pe coasta Canaanului. Baal-Hadad a fost un produs al vremurilor sale, în Levant influențând Cultele Grecești ale lui Zeus (de exemplu, Zeus-Baal), care au înlocuit treptat închinarea directă către el. Motive legate de Baal au fost împărtășite de figurile ulterioare ale lui Ilie, Gheorghe și Khiḍr: asocierea cu înfrângerea șarpelui, imaginile teofanice furtunoase (cum ar fi fulgerele și ploaia), asocierea cu locurile înalte, cu fecunditatea, cu fertilitatea și cu ciclul sezonier, dispariția și întoarcerea regulată, etc. Tradiția biblică a apărut din interiorul unui mediu religios Canaaneu care a fost dominat de închinarea la Baal (-Hadad); narațiunea biblică a profetului Ilie a implicat eradicarea închinării la Baal în apărarea adevăratului Zeu, Iahve / Iehova. Ilie a rămas o figură extrem de populară și influentă în tot Orientul Apropiat, astfel cum se reflectă atât în Tradiția rabinică a lui Ilie, cât și în figura creștină a Sfântului Ilie. Figura Sfântului Gheorghe a contextualizat răspândirea creștinismului pe fundalul păgânismului de stat Roman și al mediului religios mixt de la sfârșitul Antichității. 'Actele / Faptele Sfântului Gheorghe' în limba Syriacă au demonstrat forțele sale de influențare religioasă și politică. Al-Khiḍr în Estul Mării Mediterane a fost legat de credința populară în figura lui Ilie - prin caracteristicile sale de verdeață și de fertilitate - care în regiune erau similare și cu ale Sfântului Gheorghe. În Evul Mediu, în jurul acestor figuri din Estul Mediteranei s-au dezvoltat practici comune, pe măsură ce comunitățile de Evrei, de creștini și de musulmani de acolo au crescut și au evoluat".

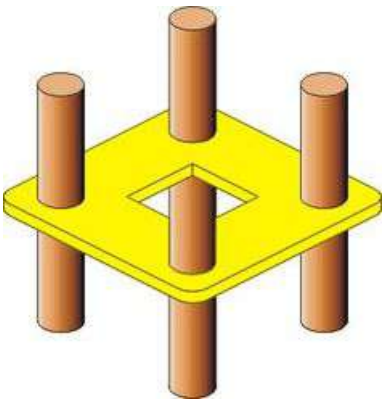

"Geografia Levantului e deosebită: se află pe partea opusă a Mării Mediterane față de Ocean (Atlanticul fiind după Strâmtoarea Gibraltar ce separă Africa de Europa). Datorită contactului redus cu apa Oceanului, temperatura Mediteranei este mai caldă iar ca atare clima zonei e aridă. Vara în jurul Mediteranei e caldă și uscată; sezonul ploios e doar în lunile de iarnă. Deoarece Levantul față de Ocean se află la cea mai mare distanță, contrastele climatice cele mai puternice se manifestă în Estul Mediteranei: când secete serioase, când ploi substanțiale. Levantul are la miazănoapte Munții Taurus din Anatolia, are la răsărit Mesopotamia - începând cu Bazinul Eufratului - are la miazăzi Deșertul Arab în Asia și Nilul în Africa iar la apus are Mediterana: așadar, are toate formele de relief, de la cele înalte Montane la cele joase Marine. Unul dintre motivele pentru care Levantul nu s-a unit niciodată politic a fost tocmai compartimentarea sa geografică pe zonele respective - de coastă, de înălțimi și de câmpii interioare - fără centru natural. Călătoriile între zone ori chiar în interiorul acestora au fost întotdeauna dificile. Coasta la Vest și câmpiile interioare la Est sunt deschise atât spre Nord, cât și spre Sud, ceea ce a făcut din ele puncte de invazie din Anatolia și din Nordul Mesopotamiei, precum și din Egipt. Mai mult decât atât, Munții - ca barieră în calea călătoriilor - împiedică comunicarea facilă dintre coastă și câmpiile interioare, exacerbând astfel diferențierea Culturală între porturile Mediteraneene și localitățile din interior. Munții care separă coasta de interior sunt principala trăsătură fizică a Levantului, cuprinzând o linie Nord-Sud de Dealuri și de Munți în paralel cu țărmul Mediteran. Aceste lanțuri Montane încep în Nord cu înălțimile Amanus / Nur Dağlari din Cilicia - cunoscute ca Hazzi de Huriți și de Hitiți, ca Saphon / Sapan de Canaanei, ca Zaphon de vechii Evrei, ca Munții Kassios de vechii Greci, respectiv Cassius în Latină - apoi sunt Munții al-Nusayriya ce mărginesc coasta Syriei; la Sud e întinsul lanț de Munți ai Libanului - în paralel cu țărmul Libanului - având Valea Bekaa la Est (între ei și Munții Anti-Liban). Mai la Sud se află lanțul Carmel, punctând coasta Israeliană iar apoi se întind Munții Palestinei ce se înclină treptat în Deșertul Negev. La Est, în paralel cu Munții Palestinei se întind Dealurile TransIordaniei, ce se extind la Sud, până la Golful Aqaba / Marea Roșie. Între Munții Palestinei și Dealurile TransIordaniei se află Valea Iordanului / Marele Rift; forțate sub nivelul Mării de coliziunea plăcilor tectonice Arabă și Asiatică, Valea Iordanului și Marea Moartă - create acolo de scurgerile Râului Iordan - constituie cel mai jos loc fizic de pe Pământ, cu multe sute de metri sub nivelul Mării. Două goluri punctează lanțurile Munților de coastă: cel mai Nordic gol e Gaura Homs, la granița dintre Liban și Syria, ce se extinde spre Est până la orașul Syrian Homs; cel mai Sudic gol e Gaura Galileeii, ce se extinde de lângă orașul Haifa spre Est până la Lacul Galileeii. Dintre Râurile principale ale Levantului, Râul Orontes din Nord își are originea lângă Baalbek - în Valea Bekaa - și curge prin Liban, Syria și Turcia, ieșind în Mediterana lângă Antakya / vechea Antiohia; Râul Orontes mai este numit local Asi = 'Râul rebel' deoarece - spre deosebire de orice alt Râu regional - curge mai degrabă spre Nord decât spre Sud. Orontes a fost cunoscut și sub numele de Τυφων Typhon de către vechii Greci, legat etimologic de cuvântul 'fum' sau 'furtună' și numit după înfricoșătorul monstru al furtunii cu cap de șarpe, învins legendar de Zeus. În Latină, Râul Orontes era cunoscut sub numele de Draco sau Râul Dragon; din punct de vedere istoric, demonul Grec Typhon a fost asociat cu figura Babiloniană Tiamat, cunoscută - parțial - ca monstru al haosului, ce a pierdut la acțiunea Zeului Babilonian Marduk (aceste asocieri servesc pur și simplu pentru a evidenția natura interconectată a miturilor regionale și pentru a sublinia legăturile istorice dintre aceste mituri specifice și Râurile regionale). Râul Litani își are originea - de asemenea - în apropiere de Baalbek și curge prin Valea Beka'a la Marea Mediterană, într-o locație lângă Tyr. Denumirea Râului Litani a derivat etimologic din rădăcina semitică 'L-T-N', corespunzând, după multe surse, creaturii mitice Leviatan din Biblia Ebraică = Vechiul Testament, pe care Iahve a învins-o. Râul Iordan își are originea în afluenții din lanțurile Montane Liban și Anti-Liban și - de asemenea - în afluenții din Golan (Siria și Israel): acești afluenți se unesc în Valea Huma, formând atât Râul Iordan, cât și Lacul Galileeii. Râul Iordan curge spre Sud de la Lacul / Marea Galileeii prin Marele Rift, coborând în Marea Moartă. Mulți afluenți mici - adesea sezonieri - curg din lanțurile Montane; oamenii care trăiesc în câmpiile interioare mai aride au ca formațiuni ude câteva Lacuri de suprafață precum și câteva Râuri, cum ar fi Yarmuk, un afluent al Râului Iordan. Pe lângă precipitațiile directe, popoarele din Levant beneficiază de acvifere subterane; câmpurile acvifere din Levant, folosite pentru apă potabilă și pentru agricultură, sunt în principal puțin adânci - aproape de suprafața terenului - și se reîncarcă din pâraiele, Râurile și Lacurile din zonă, care sunt ele însele afectate de nivelul precipitațiilor. Flora Mediteranei este remarcabil de asemănătoare în jurul Mării. Istoria agriculturii este indisolubil legată de istoria solului. Tipul ideal de sol agricol, numit glod / lut, este alcătuit dintr-un amestec de argilă, nămol și nisip ce permite circulația liberă a aerului, un bun drenaj și accesul ușor la nutrienții plantelor. Caracterul unui sol reflectă topografia, clima și biologia, precum și geologia locală de sub sol, ce furnizează materiile prime din care provine solul. Geologia unei regiuni controlează tipul de sol produs, deoarece pe măsură ce rocile se descompun, ele se descompun în anumite tipuri de sol. Granitul se descompune în soluri stâncoase, în timp ce bazaltul face soluri bogate în argilă; calcarul - piatra de bază a majorității Bazinului Mediteran - se dizolvă, lăsând în urmă peisaje stâncoase cu soluri subțiri și grote / peșteri. Istoria agriculturii este - de asemenea - indisolubil legată de oameni. Comunitățile de oameni s-au răspândit din Africa de Est prin Asia de Vest, ajungând în Levant în îndepărtatul paleolitic; din ecosistemele abundente de atunci strângeau plante, capturau pești ori crustacee și vânau mamifere. Pe măsură ce oamenii s-au adaptat la mediul natural, tehnologia pe care au creat-o pentru a face acest lucru a devenit mai complexă și mai puternică de-a lungul vremurilor. După cea mai recentă Eră glaciară, în perioada de încălzire a climei, în linii mari de acum aproximativ 12-10 milenii, comunitățile de oameni din Bazinul Mediteranean au început să adopte noi metode de viață în mediul natural: acele metode implicau cultivarea sezonieră a plantelor alimentare, cum ar fi diverse ierburi, cereale, precum și păstrarea animalelor în turme, controlând migrările acelora. Grupuri de oameni din zonele fertile de-a lungul Dealurilor Syriene, din zonele inundate anual ale Văii Nilului, ș.a. au început să recolteze cereale sălbatice în urmă cu 14-13 milenii și, în cele din urmă, să salveze și să planteze semințe de la un sezon la altul; odată făcut, acel pas de

salvare și plantare de semințe a permis hrănirea mai multor oameni din comunități, precum și supraviețuirea unor persoane mai mari și mai sedentare. Fiabilitatea aprovizionării cu alimente a permis populații mai mari dar a necesitat și comunități stabile pentru a avea grijă de culturi. Odată cu agricultura au venit și țesutul, fabricarea ceramicii, modelările unor unelte și arme mai sofisticate, etc. Pentru oamenii din Epoca Pietrei la fel de importantă ca plantarea plantelor a fost domesticirea animalelor. Sedentarii au început să păstreze specii îmblânzite: lucrul de domesticire timpurie a fost întreprins de migratori, care în loc să urmărească turmele de animale ce pășunau pentru a le vâna, au început treptat să protejeze de prădători anumite turme și să le controleze mișcările anuale. Majoritatea păstorilor nu au fost rătăcitori nomazi, însă practicau transhumanța, deplasările turmelor către zonele înalte vara și zonele joase iarna. Pastoralismul s-a dezvoltat mai întâi în Orientul Apropiat cu caprele și oile iar mai târziu cu bovinele, porcii și măgarii, pentru că aceste animale s-au adaptat la Pământurile unde se întrepătrundeau pășunile, tufișurile și pădurea: habitatele populației regionale. În jurul anului 7000 î.C. deja micile sate erau împrăștiate în tot Levantul; primii fermieri s-au bazat pe precipitații pentru a-și uda recoltele. Succesul a fost așa mare încât în jurul anului 5000 î.C. populația umană a ocupat practic întreaga zonă potrivită pentru agricultură a Orientului Mijlociu; aceasta a crescut presiunea de a extrage mai multă hrană din Pământ și a condus la o revoluție majoră a metodelor agricole: irigarea".

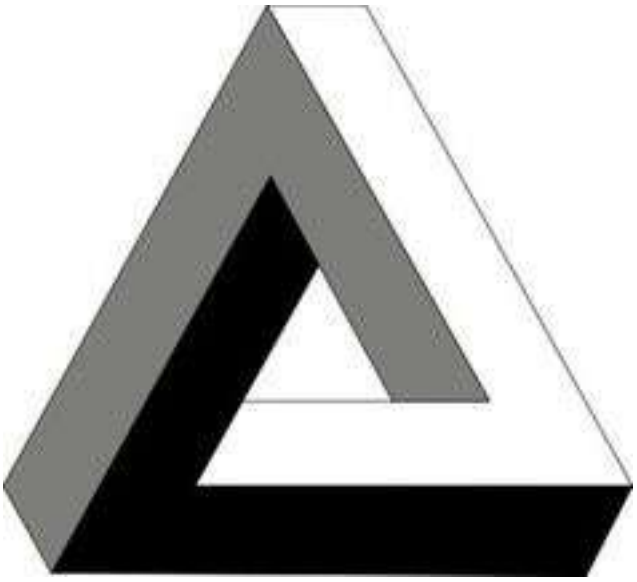

"Irigările timpurii s-au bazat pe apele curgătoare din Mesopotamia și din Egipt. Apa este de o importanță vitală și dătătoare de viață; în acele perioade din istorie când curgerea apei s-a întrerupt (fie în mod natural, fie din cauze umane), producțiile agricole au scăzut, surplusurile s-au disipat, dinastiile s-au răsturnat, anarhiile au amenințat întregul sistem social. Resursele de apă au influențat puternic natura sistemului politic al societății. Din punct de vedere istoric, irigările au fost însoțite de state centralizate cu birocrații mari; agricultura pluvială nu putea produce surplusul de hrană, densitățile populației și marile Civilizații care au fost posibile prin irigări. Se pare, așadar, că geografia fizică a avut un impact asupra regiunii Est Mediteraneene: lipsirea Levantului de inundările anuale ale Râurilor ce puteau fi valorificate pentru irigări și dependența extremă de precipitații pentru nevoile agricole au împiedicat deseori consolidarea politică a regiunii. Schimbările de climă au dus adesea la schimbări în agricultură dar uneori schimbările în practicile agricole au schimbat și mediul natural. Eroziunea - un proces natural esențial pentru formarea solului - poate fi accelerată în mod periculos de practici umane precum defrișarea, irigarea și aratul. Din vremuri îndepărtate până în Epoca Modernă agricultura a fost activitatea economică de bază a Levantului. Cea mai importantă materie primă pentru industria textilă în Vechea Lume era lâna, astfel încât oile erau printre cele mai numeroase animale la pășunat. Cererile de lână au crescut dimensiunile turmelor, crescând impactul acelora asupra pădurilor și pajiștilor, contribuind la epuizarea solului și la eroziune (se știe că oile în mod notoriu distrug acoperirea vegetală). Deoarece țărmurile și înălțimile din Estul Mediteranei fuseseră în mare parte epuizate de resursele lor lemnoase de către Civilizațiile mai vechi - din Syria, din Mesopotamia și din Egipt - lemnul a trebuit să fie adus din Anatolia (fapt ce a continuat până în Epoca Modernă). Amploarea nevoilor de apă - începând cu ploile - în aridul Levant a afectat oamenii care au trăit acolo de-a lungul vremurilor, indiferent de afilierile lor politice, religioase sau lingvistice. Ca puntea Terestră dintre 3 continente - Europa, Asia și Africa - Levantul a fost foarte străbătut de oameni și de structuri statale de-a lungul istoriei. În primul rând datorită unei geografii întrerupte care a împiedicat consolidarea politică dar și pentru că Levantului i-au lipsit Râurile mari pentru irigări, nu a dorit niciodată să fie o singură unitate politică; ocazional, a fost cârmuit din interior de vreo dinastie locală, dar pentru marea majoritate a istoriei sale, regiunea Levantului a fost subsumată de puteri mai mari, Imperiale. În general, Imperiile - cu puteri centralizate, cu irigări, etc. și succesorii lor istorici - de lângă Levant au schimbat în diferite momente controlul asupra regiunii. Din punct de vedere istoric, chiar și atunci când părți din Levant nu s-au aflat sub controlul direct al superputerilor din jur, ele tindeau totuși să fie influențate politic și Cultural de vecinii din apropiere: Mesopotamia a influențat câmpiile interioare din Est; Anatolia a influențat Nordul, străinii din Vest au influențat zonele de coastă iar Egiptul a influenţat zonele din Sud. Influențele politice, lingvistice, etc. au extras din fondul comun de material Tradițional religios figurile Baal-Hadad, Ilie, Gheorghe și al-Khiḍr la care de altfel au contribuit; experiențele trăite de locuitorii din regiune evidențiază continuitățile Culturale - lingvistice și religioase - și legăturile între perioadele politice în schimbări. Consolidările Baal, Ilie, Gheorghe și Khiḍr au fost după Epoca Pietrei. În Epoca Bronzului, Ugarit - port la Marea Mediterană - avea Temple unde era slăvit Zeul Furtunii Baal; Ugarit fiind un important oraș din Levant, a fost un centru însemnat al Culturii Canaanului: arheologic acolo s-au găsit texte ale 'Ciclului lui Baal' ce includ povestiri referitoare la Zeul Baal / cel care a învins Haosul. Relicvele din Ugarit împreună cu artefactele din restul Syriei și din Palestina constituie cele mai extinse înregistrări ale ceea ce este adesea numită Cultura Canaanee, compusă din Tradițiile centrale ale Levantului până în Epoca Fierului. Dovezile comerțului indică în Epoca Bronzului contacte extinse între Marea Egee, Orientul Apropiat și Egipt iar inovațiile și ideile au fost cu siguranță transportate împreună cu obiectele; este posibil ca acele tipuri de schimburi să fi contribuit la răspândirea influențelor Culturale

între Orientul Apropiat, Egipt și chiar peste Marea Egee la acea vreme. Astfel de schimburi ar putea explica asemănările dintre Epopeea lui Ghilgameș cu 'Iliada' și 'Odiseea' de mai târziu ale lui Homer sau dintre Mitul Hitit al lui Kumarbi și 'Teogonia' de mai târziu a lui Hesiod. În plus, influența nu a fost unidirecțională de la statele mari la cele mici. Atât Miturile Hurite, cât și cele Mesopotamiene se găsesc într-o serie de texte traduse în Hitită - de exemplu - iar mitologia Canaanee din orașele-state mai mici Syriene a fost, de asemenea, importată în literatura Hitită din zonele pe care Hitiții le cuceriseră. Acel sistem internațional al Epocii Bronzului a început să se prăbușească în Epoca Fierului. Atacuri sau distrugeri masive ale orașelor - printre care Ugarit - din Marea Egee, din Anatolia, de-a lungul coastei Estice Mediterane și Egipt, ba chiar și în interiorul Mesopotamiei de către 'Oamenii Mării' au constituit explicația-standard pentru schimbările masive care au avut loc; în plus, au fost mai multe valuri migratorii, nu o singură invazie. Dovezile sugerează că schimbările climatice regionale, exacerbate de o scădere a temperaturii de suprafață a Mării Mediterane cu ceva timp înainte de căderea Troiei, au condus la mai puține precipitații și, prin urmare, la o secetă regională, care a provocat foamete pe termen lung și pe scară largă. Polenul extras în studii recente din depozitele aluvionare din jurul Mării Egee și Mediteranei de Est sugerează că uscarea climei a avut loc în centura Mediteraneană a Syriei câteva secole la rând. Multe texte de acolo și de atunci au menționat foametea și nevoia de cereale în toată Anatolia, până în Marea Egee și în orașele de coastă Levantine. În plus, dovezile arheoseismice indică mișcări telurice intermitente care au durat decenii în aceleași zone. Combinările acelora - clima aridă, secetă, foamete, cutremure - au dus la migrări regionale de oameni. Însă tulburările respective au destabilizat regiunea și au provocat conflicte între grupurile externe și interne. În Epoca Fierului puterile politice au introdus arme și unelte de oțel, scrierile alfabetice au înlocuit precedentele scrieri, s-au ivit noi popoare, etc. (de pildă hibru - adică Ebraica veche - deseori a fost conectată de denumirea Canaanee 'habiru' folosită pentru vagabonzi / tâlhari: termenul se referea la persoanele care datorită condițiilor de viață intolerabile - inclusiv cerințelor ridicate de tribut, prin urmare având datorii neplătibile - și-au abandonat comunitățile, rătăcind semi-nomad / cu corturile în zone neospitaliere, relativ inaccesibile dintre înălțimi; genericul 'habiru' nu se referea la o etnie, ci la categoria socială formată din fugari, cei fără case). În mileniul I î.C. când Imperiul Asirian controla Levantul, cetățile Feniciene au fost independente deoarece negoțul Fenician furniza bunuri dorite fără ca Asirienii să fie nevoiți să gestioneze o infrastructură îndepărtată; astfel Fenicienii au fost capabili să-și păstreze Tradițiile mileniului II î.C. în mileniul I î.C. iar Evreii au continuat - de asemenea - să adere la Tradițiile Canaanului. Vechiul Testament - în cea mai mare parte scris din punct de vedere Evreiesc - i-a înfățișat pe conducătorii Nordici din Israel în contacte mult mai strânse cu vecinii lor decât conducătorii Sudici din Iudeea, Nordicii fiind și mai deschiși către Cultele Canaanee precum cele ale lui Baal și El. Ideea că puterea era deținută de un rege, cu sprijinul unui Zeu local, a fost proeminentă; imaginile din acele vremuri ale Vechii Lumi mereu au prezentat câte un rege întronat făcând o ofrandă unui Zeu".

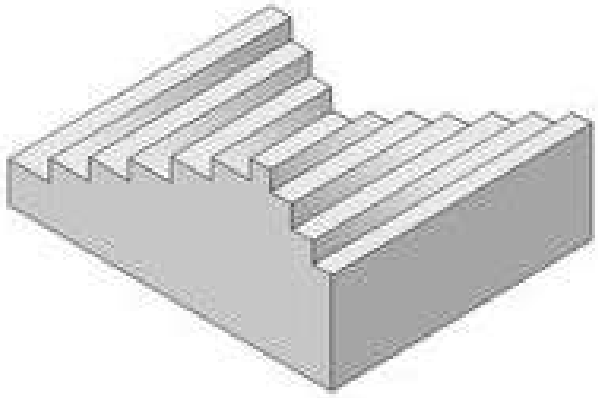

"Spre deosebire de Imperiul Asirian, unde strategia fusese aceea de a face ca toți oamenii cuceriți să fie Asirieni, conducătorii Imperiului Persan au recunoscut multiplicitatea popoarelor guvernate. Au ales Aramaica drept 'lingua franca' administrativă a Imperiului. Zoroastrismul a fost religia majoră a Imperiului iar conceptele zoroastre și Templele Focului au fost răspândite în întreaga regiune, deși nu era obligatorie o apartenență religioasă specială pentru supușii Imperiului. Popoarelor cucerite li s-a permis să trăiască acolo unde doreau în interiorul Imperiului și nu a existat o eradicare sistematică a Tradițiilor locale, nici deportări în masă (astfel cum au fost anterior). Împăratul Alexandru 'cel Mare' al Imperiului Macedon a avut în Asia o campanie de cucerire de un deceniu, anexând constant satrapiile Imperiului Persan: a inițiat controlul Macedonean al Levantului, deși majoritatea oamenilor au văzut probabil o diferență mică între vechii și noii conducători; Alexandru a făcut apel la elitele politice și religioase locale să fie acceptat - așa cum făcuseră cei înaintea lui - a promovat Cultele locale, a construit multe, etc. Sistemul Persan de guvernare - ce în sine fusese un amalgam al Tradițiilor anterioare - a continuat sub stăpânirea Makedonă: aranjamentele politice locale au continuat, cârmuitorii - succesorii Makedoni ai împăratului Makedon / Macedonean - au folosit Cultele locale și ritualurile lor pentru a promova interesele politice și multe practici administrative anterioare au supraviețuit. În Levant, deși în unele cazuri Greaca a înlocuit Aramaica ca limbă de administrare, Aramaica a rămas limba vorbită pe scară largă a populației. Miturile și Cultele Grecești au fost introduse în regiune iar acelea s-au amestecat cu Tradiții și Culte locale; de exemplu, în timpul Erei Makedone / Grecești au fost înființate altare pentru 'Zeus-Baal' (desigur, pentru că figura Grecească a lui Zeus ar fi putut în sine să fi fost influențată de contactele Grecești anterioare cu comunitățile din Orientul Apropiat și de figura Zeului Furtunii Baal-Hadad, altarele comune pentru 'Zeus-Baal' probabil că nu au fost o combinație inovatoare). Imediat ce Imperiul Roman a preluat Levantul, în Sudul Palestinian s-a sfârșit autonomia politică Evreiască (pentru 2 milenii). Religia politeistă Romană a fost legată de conceptele religioase Grecești, inclusiv în Tradițiile și practicile regionale, sub formă de Culte - de stat ori private - și sub forma unor construcții monumentale; ca și cele ale Grecilor (anterior), practicile și figurile religioase Romane din regiunea Levant s-au amestecat cu cele ale popoarelor locale. Un exemplu în acest sens poate fi văzut în practica Romană a Cultului de stat către Jupiter, Zeul Roman al Cerului, care era

el însuși versiunea Romană a Zeului Cerului Grecesc anterior, Zeus; în multe cazuri, Templele locale dedicate odată lui Baal-Hadad au devenit dedicate în timpul perioadelor Grecească și Romană lui Zeus, respectiv ulterior lui Jupiter: o combinație a lui Jupiter și Baal a fost la altarul din Baalbek; altarul lui Baal-Hadad de la Damasc a fost transformat ulterior în Bazilica creștină a lui Ioan Botezătorul iar mai târziu în Marea Moschee din Damasc. Romanii au considerat Syria și Egiptul - deosebit de importante în scopuri agricole - ca grânarele Imperiale. Controlul Levantului a fost bizantin = Roman răsăritean până în secolul VII, apoi a fost musulman; la începutul răspândirii islamului, majoritatea Levantă era creștină (de diferite afilieri sectare). Primii cruciați (în mare parte Franci) au apărut prin Cilicia = Nordul Levantului la sfârșitul secolului XI. Mamelucii - care au avut contacte comerciale extinse cu Venețienii, controlând împreună rutele Mediterane - au dominat Levantul un sfert de mileniu, apoi acela a fost inclus de otomani în Imperiul lor musulman enorm de puternic și de lungă durată / până în secolul XX (când au fost trasate frontierele politice actuale: granițele au devenit impedimente asupra mișcărilor Tradiționale ale oamenilor, ce au afectat substanțial practicile Tradiționale Levantine în rândurile comunităților locale de Evrei, de creștini și de musulmani în ceea ce privesc figurile Sfinților Ilie, Gheorghe și Khiḍr). Conceptele religioase nu există într-un vid, contactând treptat idei religioase curate; o premisă ar fi că ideile religioase sunt inseparabile de alte influențe religioase, politice și temporale, inclusiv influențele grupurilor religioase din apropiere. Levantul de la început a fost dominat de practicile religioase ale Orientului Apropiat, în centrul cărora au fost cei din Canaan; în Levant, monoteiștii - anume zoroaștrii, mozaicii, creștinii și musulmanii, inclusiv sectarii lor - au apărut ulterior. Așadar, condițiile complexe Levantine - geografice, istorice, lingvistice, politice, etc. / având diverse viteze de schimbări - au creionat figuri religioase semnificative, între care destul de timpuriu a fost Zeul Furtunii Baal-Hadad. În Nordul Canaanului, orașul Ugarit - important port la Mediterana - a fost dominat de Zeul Furtunii Baal / tatăl aceluia era din Nordul Mesopotamiei: Templele lor - depășite în grandoare acolo numai de către marele palat regal - necesitau un larg colectiv preoțesc / personal de sprijin, închinările în acele Temple relevând probabilitatea că așa ceva era religie de stat. În condițiile climatice - inclusiv pluviale - știute (determinante pentru agricultură), una dintre temele centrale ale religiei native în Ugarit și Canaan a fost dorința ca Zeul Baal să furnizeze ploaie adecvată, astfel încât recoltele să fie adecvate. Figura Zeului Furtunii a fost o componentă vitală a vechilor religii din Orientul Apropiat (nu doar la Ugarit). Motivul Zeului Furtunii a fost bine atestat în întregul Orient Apropiat al Vechii Lumi. Timp de milenii, furtuna cu vânturile sale urlând, împreună cu fulgerele și cu ploaia zdrobitoare au constituit fie o teofanie în sine, fie baza descrierii teofaniei. Zeul Furtunii nu era important doar din cauza fenomenelor naturale: ca figură religioasă, Zeul Furtunii a venit în multe locuri pentru a reprezenta o fuziune de concepte care înconjurau atât furtuna, cât și fertilitatea; în cele din urmă, în procesele evolutive ale majorității grupurilor, Zeul Furtunii a evoluat în tărâmul mitic ca liderul panteonului de Zei iar în cadrul sectoarelor istorice și religioase ca un războinic neînfricat, ca întreținător / păstrător al întregii vieți. Cu toate acele asemănări la nivel larg, totuși Zeul Furtunii a fost înțeles în diverse cadre Culturale în moduri diferite. În regiune, Zeii Furtunii au fost ei înșiși contextualizați geografic, adică situați în complexul de procese variate, naturale și istorice; în plus, funcțiile reale ale unui anumit Zeu-Furtună nu pot fi înțelese corect decât dacă acel Zeu-Furtună este examinat în mediul său geografic specific. Într-adevăr, factorii majori ai manifestărilor deosebite, ai înfățișărilor și ai puterilor Zeilor Furtunii din vechiul Orient Apropiat sunt atribuiți geografiei regiunii în care au fost. Pentru a înțelege contextul în care a apărut Baal-Hadad în Syria și coasta Canaanului, examinăm 'Ciclul lui Baal' (texte descoperite în săpăturile de la Ugarit, probabil cele mai influente texte legate de Baal-Hadad). Examinăm în continuare o reprezentare iconografică importantă a lui Baal-Hadad, cunoscută sub numele de 'Stela lui Baal'; în cele din urmă, investigăm un loc de Cult dedicat lui Baal-Hadad de milenii: Baalbek. Iată, pe scurt, Zeii-Furtunii mai vechi și contemporani din 4 zone ale Orientului Apropiat:

A) Sudul Mesopotamiei
B) Nordul Mesopotamiei
C) Anatolia și interiorul Syriei
D) țărmul Est Mediteranean (apusul Syriei și coasta Canaanului)"

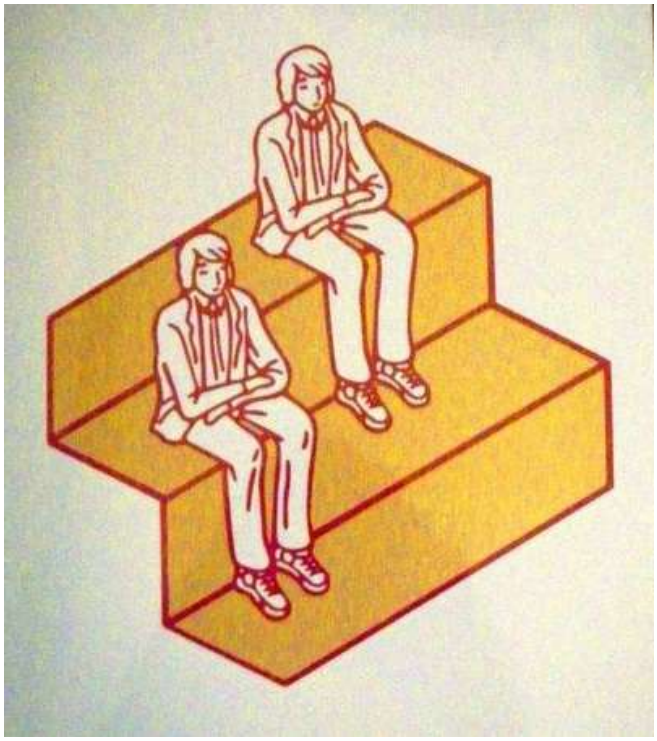

"A) La sfârșitul mileniului IV î.C. în Sudul Mesopotamiei clima s-a schimbat semnificativ: a devenit brusc mai uscată - ploaia cădea rar - și mai rece. Cea mai timpurie dovadă textuală a unui Zeu Furtunos la care s-a făcut referire prin nume a venit din surse Sumeriene, în timpul perioadei protoliterate din Sudul Mesopotamiei. Acel Zeu Furtunos a fost En-lil: 'Domnul Furtunii'. Enlil a funcționat în mediul Sumero-Babilonian ca arhetip al vechiului Zeu al Furtunii din Orientul Apropiat, cu caracteristicile sale de putere uluitoare și de binefacere blândă. Aclamat ca maestru al furtunii, conducătorul tuturor dintre Cer și Pământ, a fost menționat prin titluri precum 'Stăpânul aerului, vântului și furtunii', 'Marele Munte', etc. După Enlil, Zeii Furtunii la

care s-au făcut referiri prin nume au fost fiii lui En-lil: Nin-urta / Nin-girsu și Iš-kur; în mediul Sumero-Babilonian, Zeii Furtunii Enlil, Ningirsu / Ninurta și Iškur au ajuns să fie asociați și reprezentați iconografic ca vultur uriaș, ca un Dragon, ca leu care rage, ca taur mugind, etc. Enlil a fost perceput antropomorf ca forța supremă a Universului și a funcționat într-un panteon cu alte Zeități, având legi similare cu cele ale societății umane. Nu există nici o sursă mitică Sumeriană care să facă referire la ascensiunea la putere a Zeului Furtunii ca suprem în cadrul panteonului; cu toate acestea, poziția sa în fruntea panteonului nu a fost contestată: nici o altă Zeitate nu a fost înzestrată cu caracteristici atât de mari precum puterea și măreția Zeului Furtunii și nici un alt Zeu nu a fost atât de vădit puternic, inclusiv cu efectul regenerativ al asocierii sale cu apa și cu creșterea culturilor.

B) În Nordul Mesopotamiei, pe cursurile mijlocii și superioare ale Fluviilor Tigru și Eufrat - cu dependența de agricultura pluvială ca sursă primară de subzistență și supraviețuire - clima urma un model ploios ciclic. Diferențele dintre caracteristicile ecologice și topografice dintre Nordul Mesopotamiei deluros și Sudul Mesopotamiei plat formează cheia pentru înțelegerea diferitelor moduri de gândire referitoare la Zeii Furtunii regionali. Oamenii din Nord depindeau de capriciile vremii, recurgând la ritualuri Cultice pentru a obține umezeală din Cer. Oamenii din Sud depindeau în primul rând de capriciile Fluviilor - și de inundațiile lor sezoniere caracteristice - pentru a avea apă la irigat câmpurile. În vremurile vechi Babiloniene, Zeul Furtunii Adad a fost asociat textual cu Iškur / fiul lui Enlil: era o Zeitate a tunetului, fulgerului, vântului și ploii. În literatura mileniului III î.C. de la Mari / Syria a apărut Zeul Furtunii Dagan / Dagon, activ în Mesopotamia Mijlocie și Superioară (rădăcina Ugarită 'DGN' însemna cereale, oamenii asociind ploile lui Dagan cu creșterea culturilor agricole).

C) Caracteristicile Zeului Furtunii în Anatolia au subliniat asociațiile Terestre și htonice. Zeul Anatolian a apărut pentru prima dată în formă zoomorfă în sursele preistorice ca un taur și a continuat ca atare până la sfârșitul mileniului III î.C. (corespunzător surselor istorice și mitice). În aparițiile ulterioare a avut formă umană, adesea descris în asociere cu un taur. Geologia și topografia Anatoliei sunt destul de diferite de cele ale regiunilor Mesopotamiene iar acest lucru se pare că a produs un concept diferit al Zeului Furtunii. Din punct de vedere geologic, Anatolia = Asia Mică este formată dintr-un platou central înalt de stâncă, delimitat la Nord de Munții Pont și la Sud de Munții Taur. În platoul central al Anatoliei s-au concentrat majoritatea Culturilor Anatoliene: este acoperit de o formațiune poroasă de calcar; regiunea primește precipitații anuale rezonabile, cele mai abundente venind în lunile de primăvară. Afișarea impresionantă a furtunii a avut un impact asupra concepțiilor religioase ale locuitorilor indigeni din Anatolia Vechii Lumi, dar mai puțin, se pare, decât în Mesopotamia. Apa se scurge prin carstul poros ca printr-un burete. Acoperirea cu vegetație reține apa, dar fără plante, apa dispare în stânca de dedesubt. Lacuri uriașe se pot forma sub Pământ; în alte zone, s-au dezvoltat sisteme de canale, în care Râurile pot curge sub Pământ înainte de a ieși complet deasupra solului. Există izvoare caracteristice care apar la poalele stâncilor, izvoare termale care ies din bazine subterane, iar apa țâșnește uneori din Dealuri. Deoarece precipitațiile sunt rapid absorbite în calcar și colectate invizibil sub Pământ, efectul ploii asupra terenului este minimizat. Cine trăia cu milenii în urmă în Anatolia s-ar fi putut aștepta ca aprovizionarea cu apă din Văi să crească după o ploaie sau aprovizionarea cu apă a izvoarelor să fi înregistrat o creștere în volum după precipitații, dar în zonele cu drenaj subteran extins acest lucru nu avea loc întotdeauna. O altă caracteristică importantă a peisajului calcaros este dezvoltarea unor găuri și peșteri uriașe, ale căror intrări pot fi de rău augur și pot transmite experiențe de intrări în lumea subterană. Caracteristicile fizice ale mediului Anatolian, precum și efectele aparent limitate ale ploilor ca sursă de apă, au contribuit la o concepție deosebit de htonică a lumii divine, de către Anatolieni.

D) În timpul mileniilor III-II î.C., Adad a fost o Zeitate dominantă pe Eufratul Mijlociu și Superior și în regiunile Syriene. Dagon / Dagan fusese probabil principalul Zeu al Furtunii din regiune chiar înainte de prima mențiune a numelui său în mileniul III î.C. dar a fost înlocuit treptat în regiune de 'fiul' său Adad, care și-a asumat toate titlurile importante ale sale. Adad a fost cea mai timpurie Zeitate identificată cu furtunile regionale devastatoare. Numele lui probabil a derivat din rădăcina 'HDD' care însemna 'tunet', respectiv 'zgomotul ploii căzând din Cer', ceea ce descria în mod adecvat funcția Zeului-Furtunii în cadrul ploaie-agricultura. Pe măsură ce figura lui Adad / Hadad s-a mutat spre Vest, el - ca toți Zeii Furtunii - a exercitat o influență religioasă dominantă asupra cârmuitorilor acelei regiuni vaste. În mileniul II î.C. Adad / Hadad a fost identificat cu Zeul Furtunii Huriano-Hitit Teșub în centre de Cult precum Alep, în Syria. Hadad a devenit considerat Zeitatea prin excelență a întregii regiuni, iar rolul său atât de războinic feroce, cât și de protector, a fost bine atestat prin popularitatea remarcabilă a Cultului său în toată Syria și în Țările învecinate. Hadad a fost desemnat cu multe nume și a primit diferite titluri în Vestul Syriei; printre acelea a fost titlul de Baal = 'Domn', care sublinia poziția sa primordială atât printre oameni, cât și printre Zei: a fost folosit în cele din urmă împreună cu Hadad sau chiar în locul său, iar curând Baal a devenit numele propriu al acelei Zeități în tot Levantul. Zeul-Furtunii Syriano-Canaaneu Baal-Hadad s-a înrudit din punct de vedere geografic și conceptual cu ceilalți mari Zei ai Furtunii din Mesopotamia și din Anatolia. Cu toate acestea, realitățile locale geografice, ecologice, Culturale și politice au dictat numitorii primari pentru întreținere și supraviețuire, ce au constituit - la rândul lor - cadrul istoric și ideologic, în care simbolul specific al teofaniei furtunii a fost conceput de către locuitorii regiunii. Mesopotamienii din Sud practicau agricultura de-a lungul cursurilor inferioare ale Fluviilor Eufrat și Tigru prin intermediul irigațiilor. Anatolienii se bazau pe apa subterană. Popoarele din Nordul Mesopotamiei practicau agricultura pluvială, așa cum era cazul și în interiorul Syriei. Vestul Syriei și coasta Canaanului, înrudite geografic și Cultural în moduri diferite cu Anatolia, cu Mesopotamia și cu Egipt, au demonstrat elemente și influență din toate cele 3 regiuni. Baal-Hadad a fost perceput în Levantul arid ca un temperament fierbinte, volubil, și chiar belicos, galopând pe Cer în norii săi de furtună întunecați, fie oferind binefaceri poporului său iubit, fie pedepsindu-i pe ei sau pe dușmanii lor, cu secetă distructivă și foamete asupra lor. Au existat centre de Cult generale pentru Baal-Hadad în tot Levantul.

Baal-Hadad a fost Zeul Furtunii prin excelență în tot Levantul de la sfârșitul Epocii Bronzului, în Epoca Fierului, până la începutul Antichității".

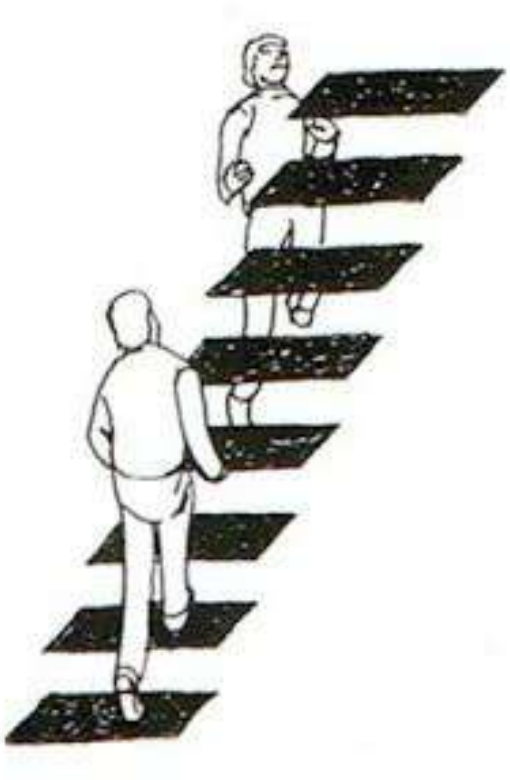

"Spre deosebire de ceilalți Zei supremi ai Orientului Apropiat în Vechea Lume, Yahwe / Yahve = Iahve / Iehova nu pare să fi fost inițial un Zeu al Furtunii sau un Zeu al Fertilității. Yahwe / Yahve = Iahve / Iehova a apărut în contextele geologice și Culturale din Nordul Arabiei ca un Zeu războinic iar textele sale mitice și istorice din Biblie s-au concentrat pe adepții săi de seamă din Sudul Canaanului și - în cele din urmă - s-a stabilit pe ambele maluri ale Râului Iordan, la sfârșitul Epocii Bronzului și în Epoca Fierului (Deuteronomul 33:2 - scris în Epoca Fierului de către vechii Evrei - a consemnat că Yahwe / Iehova a venit din Sinai). Biblia Ebraică - adică Vechiul Testament - Evreii și adepții lui Yahwe / Iehova au apărut într-un mediu Cultural, religios și agricol Canaaneu. În acel mediu Canaaneu, domina Zeul Baal-Hadad ca forță religioasă iar aversele sale fertilizante duceau la forța economică. Prin urmare, Yahwe / Iehova ar fi devenit în mare măsură o Zeitate viabilă pentru cei din Canaan în măsura în care ajungea să semene cu aspectele convingătoare ale lui Baal-Hadad. Cele mai convingătoare aspecte ale lui Baal-Hadad au inclus furtunile sale teoforice, puterile fertilității și puterile asupra ploii. Prin urmare, în mediul agricol din Canaan, sursele poetice, prozaice și istorice ale vechilor Evrei i-au atribuit lui Yahwe / Iehova cele mai multe caracteristici mitice ale lui Baal, folosind limbajul mitic și Cultic identic atribuit Zeului-Furtunii Syrian (de exemplu, în Vechiul Testament 'Psalmi' 68:4 menționează strigătul după divin în furtună). Privind contextualizarea geografică: Zeul-Furtunii Syriano-Canaaneu Baal-Hadad a fost un produs al influențelor geografice, religioase și politice ale timpului său, situat într-un complex de procese specifice naturale și istorice. 'Ciclul lui Baal' poate fi - desigur - investigat pentru influențele religioase, politice și geografice contemporane, în numeroase moduri. Extragem categorii tematice importante, ca exemple de influențe religioase, politice și geografice contemporane asupra 'Ciclului lui Baal': înfrângerea unui șarpe sau șarpe de Mare, teofania furtunoasă, imaginile lui Baal-Hadad, asocierea Zeului Baal-Hadad cu locurile înalte, fecunditatea și fertilitatea sezoniere, dispariția și revenirea regulată a lui Baal-Hadad. 'Ciclul lui Baal' - numit astfel pentru că a fost compus dintr-o serie de narațiuni legate de Baal - a fost excavat la Ugarit (actualul Tell Ras Șamra) în perioada interbelică: constă din 3 mii de versete scrise pe 6 Tăblițe; 'Ciclul lui Baal' relatează ascensiunea lui Baal-Hadad la Domnie în panteonul Zeilor Canaanului. Tăblițele au fost găsite în biblioteca Marelui Preot al Ugaritului, situată între cele 2 Temple - al Zeului Baal și al tatălui Dagan - de pe acropole; sunt bine conservate, deși narațiunea lipsește complet în mai multe domenii (estimările pentru textul original sunt de până la 5 mii de versete, în parte deoarece Ciclul prezintă semne din mai multe etape, ceea ce poate sugera o perioadă lungă de dezvoltare a sa). Datarea Tăblițelor Ciclului Zeului Baal în general este din mileniul II î.C., spre sfârșitul Epocii Bronzului; corespunzător multor savanți, Ciclul Zeului Baal a fost precedat - înaintea fixării sale în scris - de o lungă istorie orală: pe baza influențelor Culturale - inclusiv lingvistice - debutul Ciclului Zeului Baal a fost estimat ca mileniul III î.C. (începutul Epocii Bronzului). Tăblițele descoperite au fost scrise în secolele XIV-XII î.C. (Ugaritul a fost distrus la începutul secolului XII î.C. și nu a mai fost locuit niciodată, atunci marcându-se sfârșitul unei localități ce durase vreo 6 milenii). Ciclul Zeului Baal este împărțit în 3 episoade majore: conflictul dintre Baal și Yam (al cărui nume însemna Marea sau Râul), construirea palatului lui Baal și conflictul dintre Baal și Mot (al cărui nume însemna Moartea). În rezumat, Ciclul lui Baal prezintă povestea stabilirii împărăției lui Baal. Luptele lui Baal pentru Domnie cu alți Zei puternici de-a lungul fiecăruia dintre cele 3 episoade au fost plasate în mijlocul societății regale a diferitelor Zeități și a locuințelor lor, fiecare dintre acelea reprezentând diferite aspecte ale lumii cunoscute prin Culturile Vechii Lumi din Orientul Apropiat (și în special de oamenii Ugaritului). Prin luptele lui Baal pentru putere, Ciclul lui Baal leagă umanitatea, natura și divinitatea și - prin urmare - dă o viziune politică integrată despre haos, viață și moarte. Începutul nu s-a păstrat dar rădăcinile pe care le avem încep cu El: Zeul Tată al Cosmosului; inamicul Zeului Baal al Furtunii / Vremii a fost Yam - Zeul Mării - al cărui nume consonantic însemna Mare dar era interschimbabil cu 'NHR', pentru Râu. La început, atotputernicul El a atribuit împărăția divină lui Yam și a cerut făurarului / meșterului Kothar să-i facă un palat. Baal - fiul lui Dagan - a refuzat să-l slujească pe Yam; atunci Yam s-a plâns Zeului suprem El, care a și zis că Baal trebuie să-l servească pe Yam, inclusiv să-i plătească tribut. Baal s-a supărat; împreună cu sora sa Anat a atacat tabăra lui Yam, zicând ca Yam - stăpânul Râului - să asculte de cuvintele Anihilitorului Hadad și să i se închine. La începutul conflictului dintre Yam și Baal, Zeița Astarte a proclamat moartea lui Baal. Atunci Kothar a vorbit cu Baal, încurajându-l să-l învingă pe Yam și să-și asume Domnia veșnică. Venindu-i în ajutor, Kothar i-a făcut o armă lui Baal,

pe care a numit-o Yagarriș - 'ce poate conduce' - despre care Kothar a spus că Baal o putea folosi pentru a-l alunga pe Yam de pe tron. Arma nu a fost eficace, astfel încât Kothar a făcut alta, pe care a numit-o Ayyamarri - 'ce poate expulza' - despre care Kothar a spus că Baal o putea folosi pentru a-l expulza pe Yam-Nhr = Nahar de pe tron. Acea armă a fost eficace; Baal l-a lovit pe Yam cu ea între ochi iar Yam s-a prăbușit mort: Baal l-a dezmembrat, l-a distrus pe Yam-Nahar. Zeița Astarte l-a instruit pe Baal să împrăștie rămășițele lui Yam; în acel moment, celelalte Zeități au anunțat victoria lui Baal și au proclamat împărăția lui Baal: 'Yam a murit! Baal domnește!' Marea sărbătoare a victoriei a lui Baal a fost cu mâncare somptuoasă, vin și cântări, la care fiicele lui Baal - zise 'Lumină' și 'Ploaie' - au fost prezente. Pentru a-și marca împărăția - anume regalitatea și stăpânirea asupra tuturor celorlalți Zei - Baal și-a construit palatul pe Muntele Sacru Sapan = Jabal al-Aqra / Kel Dağı, un loc unde sora Anat (războinică vicioasă și însetată de sânge, care după bătălii se întorcea acasă pentru spălări / purificări) putea veni să cânte la harpă / liră lui Baal și fiicelor lui. Baal și-a trimis solii la Anat, s-o invite 'pe înălțimea puterii sale'. Când mesagerii lui Baal - numiți agricol Ugar și Gapn, adică 'Vie' și 'Câmp' - au ajuns la locuința lui Anat, ea a confundat vizita lor cu un avertisment că s-a ridicat un inamic împotriva lui Baal și a enumerat dușmanii cu care s-a luptat sau i-a distrus, precum 'Dorul lui El', 'Rebelul, vițelul lui El', 'Focul, câinele lui El', 'Flacăra, fiica lui El'; între dușmanii învinși definitiv ea l-a numit și pe Yam / Yammu, pe care l-a descris atât ca TNN = Tunnan / Tinnīn, cât și ca LTN: 'Șarpe încolăcit'. (Rădăcina TNN se referea la Dragon, acum în Arabă fiind trombă de apă: Vârtej / Ciclon; în Vechiul Testament - Isaia 27:1 'Domnul se va năpusti cu sabia Sa grea, mare şi puternică, asupra leviatanului, a şarpelui care fuge, asupra leviatanului, a şarpelui încolăcit' - LTN era Leviatanul, descris ca 'Șarpele care fuge'. Psalmul 73:14 'Tu ai despărţit, cu puterea Ta, marea; Tu ai zdrobit capetele balaurilor din apă' indică Balaurii / Dragonii prin 'tanānīn' = TNN. Apocalipsa 13:1 'Şi am văzut ridicându-se din mare o fiară, care avea zece coarne şi şapte capete şi pe coarnele ei zece cununi împărăteşti şi pe capetele ei: nume de hulă' a indicat 'Fiara Mării' ca TNN / LTN din Ciclul lui Baal. Asemănările textelor - ale Ciclului lui Baal și ale Bibliei - par a fi cazuri de folosire a motivelor Levantine, din Orientul Apropiat, implicând înfrângerea unui Dragon Marin ori Șarpe Mare). Mesagerii - anume solii 'Câmp' și 'Vie' - au asigurat-o pe Anat că nu exista vreo amenințare la adresa fratelui ei Baal și-au transmis invitația de a veni pe Muntele Sapan pentru a-l vedea. Anat a călătorit acolo și Baal i s-a plâns că nu avea casă precum ceilalți Zei, că avea nevoie de un palat pentru a-și desăvârși împărăția: a dorit ca Anat să-i ceară lui El permisiunea ca Baal să construiască un palat iar Anat l-a asigurat că va face acel lucru. Anat a călătorit la locuința lui El însă nu a fost primită, fiind nevoită să vorbească din exterior; se pare că demersul nu a reușit: Anat s-a întors la Muntele Sapan iar Baal a pornit alt plan. Baal a cerut ajutorul Așerei / Athirat - Mama Zeilor și soția lui El - pentru a-l convinge pe El că ar trebui să aibă un palat. Baal i-a cerut lui Kothar să facă cadouri pentru Athirat. Kothar a creat mai multe obiecte din argint și din aur iar Baal și Anat au mers împreună la Așera / Athirat pentru a livra cadourile; au găsit-o pe țărm dar ea când i-a zărit s-a speriat brusc, crezând că frații vor război. Totuși, observând strălucirea argintului și aurului, și-a dat seama că frații i-au adus daruri și s-a bucurat de ele. Așera / Athirat i-a zis lui El - Tatăl Zeilor - că 'Împăratul nostru cel mai puternic este Baal - fără nimeni mai presus de el - dar Baal nu are casă ca Zeii'. El a acceptat cererea; încântată, Mama Așera / Athirat a spus că El era atât de înțelept, pentru că 'acum Baal se poate îmbogăți cu ploaia, să se îmbogățească cu apa bogată a unei ploi; și să aibă glasul / tunetul în nori, să fulgere pe Pământ'. Baal a început pregătirile pentru construirea palatului său: a adunat cele mai bune minerale și metale prețioase și le-a dat lui Kothar, pentru a-i crea rapid un palat mare și magnific. Kothar a creat un palat extravagant, din aur ars cu lemne de cedri Libanezi iar Baal-Hadd s-a bucurat și a pregătit un banchet divin grandios pentru Zei. Baal a pornit într-un turneu al victoriei, primind admirația tuturor, din întreaga regiune; Baal a fost într-adevăr întronat, atât printre Zei, cât și între oameni. Baal a decis să aibă o fereastră specială la palat (pe care inițial nu a vrut-o) și i-a cerut lui Kothar s-o facă. Kothar a deschis fereastra - 'o ruptură în nori' - iar Baal și-a dat liber la voce: a tunat departe, în lung și în lat, Pământul s-a cutremurat, dușmanii s-au ascuns. Baal a văzut că era stăpânul răsăritului și al apusului; stătea pe tron în palatul lui, cu o suliță de cedru în mâna dreaptă. Baal a observat că nimeni nu-l putea provoca; atunci a trimis o delegație departe, în lumea subterană a Zeului Mot = 'Moarte'. Baal a anunțat că domnește singur peste Zei și peste oameni, instruindu-i pe soli să-l informeze pe Mot despre întronarea sa. Mot i-a răspuns că îi este foame și are un apetit ca leul din sălbaticie și că îl va sfâșia / mistui pe Baal, că Baal va coborî în garnitura lui Mot. Moartea / Mot a îndrăznit să-l invite pe Baal, promițând că îl va consuma, căci nici măcar Zeul 'care l-a învins pe LTN / Șarpele Fugar, l-a anihilat pe Șarpele Încolăcit, pe Potentatul cu șapte capete' nu poate scăpa de moarte. Deși speriat, Baal a călătorit în lumea subterană a lui Mot, descrisă ca o groapă, un tărâm murdar, cu un tron jos - în adâncime - pe care stătea Mot. Baal s-a declarat slujitorul lui Mot pentru totdeauna iar Mot s-a bucurat. Apoi Baal a sărbătorit cu Consiliul divin pentru ultimă oară, 'luă norii, vânturile, trăznetele și ploile cu sine' și coborî 'în iad' / în Pământ. Mai întâi, 'într-un câmp al tărâmului morții' i s-a permis să fută o junincă 'care a prins rod și a născut un băiat' (bou / bivol / taur). Baal, după ce a fost găsit căzut pe Pământ, a fost anunțat ca mort și plâns inclusiv de El - Tatăl Zeilor - care s-a tăiat, și-a pus murdărie pe cap și s-a îmbrăcat în pânză de sac. El a strigat: 'Baal a murit! Fiul lui Dagan! Ce fac mulțimile?' Anat l-a plâns tare pe Baal și a întrebat ce va fi cu popoarele odată ce Baal - fiul lui Dagan - a murit. Anat a coborât în lumea subterană iar cu ajutorul Zeiței Șapaș - 'Lampa divină' / 'Soarele' - l-a căutat pe Baal. Anat l-a găsit pe Baal și l-a luat în cârcă; și-a dus fratele pe vârful Muntelui Sapan și l-a înhumat acolo: a jertfit bivoli, boi, oi, căprioare, capre de munte și măgari pentru Baal iar apoi ea, El și Așera / Athirat au discutat despre posibilii succesori ai lui Baal dintre Zei. Nici unul dintre succesorii posibili nu s-a potrivit: unul a fost prea slab pentru a alerga ca Baal sau pentru a mânui la fel lancea, iar altul a fost prea ușor când stătea pe tronul puternicului Baal (picioarele nu-i ajungeau la covor iar capul nu-i ajungea demn sus). Anat plângea și tânjea după Baal iar în mânia ei față de Mot l-a apucat de rever și i-a zis să-i întoarcă fratele. Mot s-a lăudat că l-a devorat pe Baal; în durerea ei, Anat l-a tăiat pe Mot cu sabia în multe părți, l-a strecurat printr-o sită, l-a măcinat cu o piatră de moară, l-a ars

în foc și apoi l-a presărat pe un câmp. Atunci El a avut un vis glorios, care a prevestit revenirea lui Baal: 'lasă Cerurile să plouă cu ulei și prin vaduri să curgă miere; atunci se va ști că Baal - Domnul Pământului - este în viață'. El i-a spus lui Anat că brazdele câmpurilor erau uscate și a întrebat unde era puternicul Baal, ca să poată restaura Pământul arat. Anat a cerut ajutorul Zeiței Șapaș - 'Lampa divină' / 'Soarele' - pentru a-l căuta pe Baal, căutare ce a avut succes, deoarece Baal a revenit în Țara Vieții; Baal a prins și a învins toți pretendenții la tronul său și a reluat stăpânirea asupra Pământului. Narațiunea a descris o perioadă de 7 ani de prosperitate agricolă, după care Baal și Mot - revenit și el - s-au angajat într-o luptă epică pentru supremație: amândoi au căzut, indicând poate că nici unul nu triumfă în cele din urmă și că ciclul dintre Viață și Moarte - astfel cum a fost reprezentat de ei - este veșnic".

"Ciclul lui Baal a apărut din experiențele Culturale ale Vechii Lumi, influențat de contextele religioase, politice și geografice în care a fost compus; textele sunt pline de indicii, dovedind direct relațiile privind diverse elemente: acordarea Pământului regal, lamentații, blesteme, corespondențe diplomatice, Imnuri, incantații Magice, terminologie juridică, proverbe și - cu siguranță - alte genuri pierdute pentru cititorii Moderni. În plus, autorii săi au manifestat un profund sentiment de reverență față de divin, pe care l-au portretizat ca fiind misterios. Într-un context atât de bogat, ne concentrăm pe teme speciale care reies din episoadele Ciclului lui Baal, cum ar fi înfrângerea șarpelui, imaginile teofanice furtunoase, asocierile cu locurile înalte - ca Muntele Sapan - asocierile cu fecunditatea, cu fertilitatea și cu ciclul sezonier, inclusiv dispariția și întoarcerea regulată; aceste teme au cuprins motivele de la baza figurilor principale. Ciclul lui Baal a descris o societate regală, implicând diverse Zeități și tărâmurile naturale asupra cărora acele Zeități dețineau puterea, în maniere ce reflectau aspecte ale lumii cunoscute în Cultura Ugaritului. Ciclul în sine - și / sau elementele ale sale - dăinuiau din vechimi mult mai îndepărtate față de sfârșitul Epocii Bronzului, când au fost fixate în scris; printre acele elemente mai vechi s-a numărat înfrângerea de către Baal a lui Yam - al cărui nume însemna Marea, care a mai fost numit și NHR = Râu - o narațiune legată atât de poveștile mai vechi, cât și de cele de mai târziu cosmogonice după învingerea Mării prin instaurarea ordinii în locul haosului primordial. În confruntarea unui inamic cosmic de către un erou divin pentru a obține ordinea peste haos, Ciclul lui Baal a consacrat motive mai vechi cosmogonice din Orientul Apropiat: Yam (inamicul lui Baal) și autoritatea cosmică a lui Baal (care a urmat după înfrângerea lui Yam) au fost elementele centrale ale acelui mit cosmogonic convingător, cu omologii în miturile naturii și în creația străveche din Orientul Apropiat. Printre cele mai proeminente omologii s-a numărat înfrângerea Zeului Apsu al apelor primordiale de către Zeul Creator Mesopotamian Ea, ce a anticipat narațiunea Babiloniană ulterioară a Zeului Marduk care a învins șerpoaica Tiamat în 'Enuma Eliș' (Reorganizarea lumii). În identificarea lui Yam cu figurile monstruoase din Orientul Apropiat - TNN = Șarpe și LTN = Leviatanul Bibliei - Ciclul lui Baal a făcut referire cel puțin la mileniul III î.C.: sigiliul din Tell Asmar / Mesopotamia a înfățișat lupta dintre o figură războinică și un Dragon cu 7 capete. Acea narațiune a fost evident puternică și convingătoare pe o zonă largă. În mitologia Hitită, Zeul Furtunii Teșub - care a fost identificat în mai multe locuri de graniță Hitit-Levantine cu Zeul Furtunii Hadad - a învins monstrul Ulli-Kumi (fiul Zeului suprem Kuma-rbi) care s-a ridicat din Mare iar în Tradiția Greacă, Zeul Cerului Zeus s-a luptat cu Zeul-Șarpe Typhon. A existat un grad natural de afinitate între reprezentările Anatoliene și Syriene ale Zeului Furtunii, deținând în mare parte continuumul geografic natural care se extinde din Sud-Estul Anatoliei în Nordul Syriei și de-a lungul litoralului Mediteranean de Nord și de Est; acele afinități Anatoliene și Syriene au implicat adesea utilizarea figurii taurului în reprezentarea Zeului Furtunii: taurul a fost figura cel mai frecvent asociată cu Zeul Furtunii Anatolian. Se știu câteva nume ale Zeului Furtunii din vremea pre-Hitită a Anatoliei, cum ar fi Tarhunt/a în Luwiană, Taru / numele în Hattică; numele Hurrian și Hitit Teșub a fost aparent cea mai cunoscută și cea mai folosită denumire pentru Zeul Furtunii Anatolian. Este destul de probabil - de fapt - că o narațiune foarte veche din Orientul Apropiat despre bătălia unui Zeu al Furtunii împotriva Mării cosmice a fost cunoscută și utilizată pe scară largă de popoarele din regiune cu mult înaintea Dinastiilor de la Ugarit, Mari ori Babilon, care au consemnat acele mituri în Tradițiile lor, implicând Zei victorioși ca Baal-Hadad și Marduk. Narațiuni și imagini similare în mituri - cum ar fi povestea cunoscută sub numele de 'Așura / Astarte și Marea' ori 'Cântecul Hitit al lui Ullikumi' - ar fi putut, de asemenea, să fi influențat mai târziu mitologia Greacă. În povestea 'Astarte și Marea', Yam a cerut tributul datorat unui suveran iar Rennenutet - Zeița Egipteană a recoltei - i-a adus lui Yam o comoară, însă insuficientă. Atunci Rennenutet a trimis ca mesager o pasăre la Astarte / Așura pentru a o trezi și a-i spune să aducă tribut lui Yam. Zeița Astarte a plâns la acel mesaj și a mers pe țărm pentru a atrage monstrul Marin prin cânt și dans (acel pasaj s-a regăsit clar și într-un pasaj din 'Cântecul Hitit al lui Ullikumi'). Yam i-a spus lui Astarte că o vrea de mireasă și a amenințat că va inunda întregul Pământ dacă nu obține ceea ce își dorește. Când Yam s-a apucat să-și adune comoara, a fost provocat de Set, Zeul-Furtunii Egiptean adesea echivalat cu Baal-Hadad. (Restul textului este deteriorat, dar pentru că Zeul Baal în Ciclul lui Baal l-a învins pe monstrul Marin Yam, nu ar fi puțin probabil ca textul să se încheie și cu Set învingându-l pe Yam, pretinzând că Astarte era premiul său). Egipteanul Set și Zeul-Furtunii Hitit au fost echivalați într-un Tratat dintre Egipteni și Hitiți (de exemplu, cu referințe la Set din Rai, Set din Hatti și Set din Alep); dinaștii Hyksos, care au condus Egiptul în secolele XVII-XVI î.C., l-au favorizat pe Set, cunoscut drept Zeul Egiptean al Furtunii, cu care și-au echivalat Zeitatea principală, anume Zeul Furtunii. Syrianul Baal a fost frecvent

menționat în sursele Egiptene sub numele de Set, în special de Dinastia 18; Set era înțeles ca fiind Zeul Cerurilor, al Tunetelor și al Înălțimilor / Vârfurilor Munților. Cultul lui Set în Egipt a fost deosebit de puternic, așa cum au dovedit-o inclusiv faraonii numiți după Zeu, ca Set/i. Motivul omniprezent al unui Zeu al Furtunii care învingea Marea se baza și pe imagini meteo, cum ar fi condițiile meteorologice naturale care predominau de-a lungul coastei Levantine; vechii oameni de pretutindeni au creat povești pentru a explica fenomene naturale altfel de neînțeles, ca furtunile, ploile, vânturile, fulgerele, gazele naturale ieșind din Pământ, cutremurele și vulcanii. În Tradiția Arabă, 'tannīn' (din rădăcina TNN) a reținut ca fiind un puternic monstru serpentin, referindu-se și la fenomenul meteorologic al trombei de apă / Marine: acest fenomen natural poate apărea deasupra Mării în largul coastei Syriei iarna, arătând ca un șarpe negru ridicat din Mare, ajuns până la nori. Literatura Arabă Medievală - ca de pildă lucrarea lui Murūj al-Dhahab Mas'udi păstrată din secolul X - a relatat Tradiția (populară la acea vreme), potrivit căreia 'tanānīn' = Dragonii își aveau originea ca vânt negru tocmai de pe fundul Mării, de unde ieșeau la suprafață și ajungeau în nori sub formă de cicloni / scurgeri de apă; conform acelui text, oamenii au crezut că 'tanānīn' erau șerpi negri a căror putere distructivă a fost până când 'îngerii din nori' i-au forțat să iasă din Mare și i-au plasat în Țara 'Yajuj și Majuj', unde 'îngerii din nori' i-au bombardat cu grindină (cazul Illuyanka de la Hitiți): ar fi de reținut că 'Yajuj și Majuj' în Tradiția islamică echivala Țara biblică 'Gog și Magog', locațiile implicând - în general - teritorii din Nord și din Est. Descrierile teofanice ale divinului în multe Culturi vechi din Orientul Apropiat au luat deseori formele unor fenomene naturale legate de furtuni și - prin urmare - nu e surprinzător că miturile care au implicat Zeitățile Furtunii au avut o anumită bază în realitățile meteorologice. Teofania lui Baal în furtună a fost o revelație a puterilor sale de control asupra Cerurilor și apelor, prin care a făcut Pământul fertil. Înfățișarea lui Baal a fost asociată cu ploi, vânturi, tunete, fulgere, nori, furtuni și Vârfuri de Munți. Baal a fost adesea descris drept 'Cârmuitorul norilor', având chiar un car ce huruia pe înălțimi, cu care umbla".

"În centrul Ciclului s-a aflat narațiunea religioasă a regalității lui Baal, ascensiunea lui la putere, stăpânirea asupra celorlalți Zei, asupra oamenilor de pe Pământ și asupra forțelor naturii / în special asupra apelor; astfel, Baal a condus nu numai Zeii, ci și tărâmul Pământesc și și-a arătat binefacerea - sau mânia - asupra celor pe care i-a ales. În Ciclu, Baal a fost înfățișat atât ca un mare războinic - o reprezentare a războiului și a distrugerii - cât și ca un ajutor binefăcător pentru cei pe care îi favoriza. Prin urmare, conducătorii politici ai vremurilor au încercat să se plaseze în favoarea lui Baal prin intermediul ritualurilor și ofrandelor, construind Temple, invocând numele său în Tratate ori numindu-se ei înșiși și Casele lor după Zeitate. Tema împărăției lui Baal - care a oferit fie protecție, fie distrugere - a fost atinsă în Ciclu nu doar prin acțiunile lui Baal; a fost ajutat foarte mult de aliații săi, ca meșterul = făurarul Zeilor, Kothar-wa-Hasis / care a furnizat armele lui Baal și de Anat, mereu gata să lupte în numele lui Baal împotriva dușmanilor mai mari. Acel tip de dinamică a puterii reflecta - de asemenea - situația politică a Ugaritului, în Epoca Bronzului un stat tampon de coastă existent de secole între Imperiile mai puternice ale Hitiților și Egiptenilor. Cu siguranță, în Ciclul lui Baal tema marilor Zei care comunicau prin intermediul mesagerilor și interacționau regulat în mijlocul sau cu amenințarea bătăliei, puteau reflecta în narațiune realitățile politice cotidiene. Locuința Tradițională a lui Baal - anume locul unde era construit palatul său și chiar locul conflictelor dintre Baal și principalii săi dușmani - a fost Muntele Sacru / divin cunoscut sub numele de SPN: Sapan. Acel Munte a fost cunoscut ca Hazzi în Hitită, Zaphon / Zafon în Ebraică, Kasios în Greacă, Casius în Latină, Jabal al-Aqra în Arabă, Kiliç Dağı în Turcă, etc. Baal s-a luptat la Muntele Sapan atât cu Yam, cât și cu Mot; de asemenea, acolo a fost locul și al altor bătălii divine care au implicat un Zeu-Furtună / un Zeu Furtunos. Miturile Hurian / Hurit și Hitit / Khet al Zeului Furtunii și al lui Ullikumi au avut loc pe Muntele Hazzi, Zeus s-a luptat cu Typhon și alți monștri inclusiv pe Muntele Kasios, etc. Vedem nu numai dovezi ale unui bazin comun pe termen lung de material religios care au implicat motivul conflictului unui Zeu al Furtunii la Muntele SPN / Sapan, ci - de asemenea - și dovezi ale influenței geografice: cu altitudinea de 1717 metri, acest Munte este cel mai înalt de pe partea Nordică a coastei Levantine; ca atare, creează o zonă meteorologică care atrage norii din jur, primind astfel cele mai multe precipitații anuale din regiune, făcând din Muntele Sapan - ce se ridică literalmente peste toate celelalte locuri - o casă potrivită pentru Zeul Furtunii regional. Grecii din secolul VIII î.C. au stabilit o comunitate la Nord de Muntele Sapan, în zona Iskenderun / Alexandretta (actuala Hatay / Turcia), văzându-și propriul Munte Olimp în Sapan (pe care l-au numit Muntele Kasios, după K/Hazzi, numele Huriano-Hitit): în acel fel, Muntele Kasios a funcționat ca un fel de Olimp al Orientului Apropiat; mai mult decât atât, era o convenție informală Grecească să nu se atribuie poveștilor care implicau mituri și peisaje asemănătoare unui Zeu 'nou' sau 'străin', ci să se facă asocieri cu propriile lor mituri și cu proprii lor Zei. Într-adevăr, o astfel de atribuire Grecească din Epoca Fierului poate să nu fi fost în nici un fel artificială, contactele anterioare din Epoca Bronzului cu comunitățile Hitite și Canaanee care au trăit acolo - în jurul Muntelui Sapan - făcând atât Muntele Sacru, cât și Zeul Furtunii, familiari Grecilor de mai târziu, prin intermediul mitului. Contactele vechi Grecești cu cei din jurul Muntelui Sapan și-au pus amprentele pe poveștile despre Zei ale Grecilor în următoarele secole, întâi transmise verbal; cei veniți din Insula Evia / Eubeea - din Marea Egee - când și-au stabilit prezența fermă pe partea de Nord a Muntelui Hazzi (în secolul VIII î.C.) au constatat că Muntele avea încă aceeași forță puternică și dominantă în viața oamenilor: atunci când

un vuiet uriaș s-a rostogolit de pe Munte, fulgerele au trăznit iar Marea a început să se umfle pe plajă, oricare om ar fi dorit să cunoască divinitățile locului (Grecii și-au întrebau vecinii, afând poveștile pe care peisajul și cântecele 'de Mare' și 'de regalitate' de pe Muntele Hazzi le-au păstrat vii). Grecii din așezările zonei de la Nord de Muntele Sapan în timpul secolului VIII î.C. și-au construit altare pentru 'Zeus Kasios' pe Munte, deoarece Zeus - Zeul Grecesc al Cerului - împărtășea multe elemente în comun cu Zeul Furtunii Baal-Hadad. Într-adevăr, miturile Grecești care implicau figura lui Zeus ar fi putut fi influențate de contactele cu Levantul și cu figura dominantă la nivel regional de acolo a Zeului Furtunii. 'Zeus Kasios' a fost echivalentul Grec al lui Baal-Sapan de pe Muntele Sacru, fiind venerat la altarele de pe înălțimile din întreaga regiune timp de secole. La sfârșitul secolului IV î.C., Seleucus I Nicator - un succesor al împăratului Alexandru Macedon - a întemeiat orașele Seleucia pe coastă și Antiohia pe câmpia interioară. Localitatea Seleucia (numită inițial Seleucia-Pieria) a fost fondată ca port pentru orașul din interior (numit în onoarea tatălui lui Seleucus, Antioh). Acei Macedoneni au numit Golful 'Seleucia-Pieria' deoarece le amintea de peisajul regiunii Pieria din patria lor Macedonia, dintre Mare și Munte: mai exact, zona Muntelui Olimp. Antiohia - orașul mai în interior pentru care Seleucia a funcționat ca port - avea o populație formată din Greci ai satelor existente în jur, coloniști Macedoneni și numeroși Syrieni nativi, printre care și Evrei. Antiohia a rămas capitala regilor Seleucizi succesivi iar în secolul I î.C. generalul Pompei a făcut din Antiohia capitala noii provincii Romane Syria; în consecință, Antiohia a beneficiat timp de secole de favorurile multor conducători Greci și Romani și ale aliaților lor. La întemeierea orașelor, Makedonul Seleucos a sacrificat lui Zeus pe Muntele Kasios și a bătut la Seleucia monede locale reprezentând pe Zeus și fulgerul lui. Istoricul Roman Appian din Alexandria secolului I a scris că atunci când Seleucos a început să construiască orașul 'un semn de tunet a precedat fundarea, motiv pentru care a consacrat tunetul ca divinitate a locului iar locuitorii se închină tunetului și îi cântă laude până astăzi'. Cronicarul Grec - de mai târziu - Johannes Malalas din Antiohia a consemnat că înainte de a întemeia portul Seleucia, Makedonul Seleucus făcuse sacrificiul lui Zeus pe Muntele Kasios la data de 23 Aprilie. În tot Levantul, ziua de 23 Aprilie este sărbătorită de către creștini drept ziua Sfântului Gheorghe; în plus, această dată de sărbătoare este respectată și în rândul comunităților musulmane regionale pentru figura al-Khiḍr. Împărați - cum ar fi cel Roman Traian / care a vizitat în anul 115 și cel bizantin Iulian / care a vizitat în anul 363 - au făcut ofrande lui Zeus Kasios la altare îmbunătățite de pe Muntele Kasios / Sapan în locurile inițial dedicate Zeului Baal-Hadad. Muntele Grecesc Kasios / Muntele Roman Casius au funcționat - într-adevăr - ca un epicentru a mai mult de un mileniu de Cult păgân în Levant, continuând importanța Muntelui și a miturilor sale în toată Antichitatea (pe lângă evoluarea treptată a comunităților Canaanee, Hitite și neo-Hitite din Epocile Bronzului și Fierului din regiune). Episodul conflictului dintre Baal și Mot a avut nuanțe agricole sezoniere clare și pare să fi fost folosit în parte pentru a explica faptul că împărăția lui Baal era limitată: adică limitată la anotimpurile în care Baal părea evident și eficient - toamna, iarna și primăvara când ploile cădeau iar Pământurile deveneau verzi - și că atunci când el era absent și aparent ineficient, anume vara, era uscat, cald iar ploile nu cădeau (ca să nu mai vorbim despre experiența obișnuită a secetei - comună în Levant - timp în care Baal trebuie să fi părut dureros de insensibil și / sau neputincios). În acest ultim episod al Ciclului lui Baal, încercarea dramatică a lui Anat de a-l salva pe Baal în lumea subterană au arătat atât dovada comună a narațiunilor religioase convingătoare care circulau în Orientul Apropiat al Vechii Lumi, cât și influența climatului și a geografiei. Anat și Baal în lumea subterană reflectau pe Tammuz și Inanna din Mesopotamia. Tradițiile atât despre Baal, cât și despre Tammuz au fost similare privind moartea lor și poate la fel de bine în revenirile lor la viață: atât Baal, cât și Tammuz erau legați - în moduri diferite - de fertilitatea agricolă; consoartele lor divine, Anat și Inanna, i-au plâns și i-au căutat în lumea subterană. (Lupta dintre Baal și Mot inclusiv a redat elemente evidente ale luptei dintre Ghilga-meș și Enkidu / din 'Epopeea lui Ghilgameș'). Centralitatea ploii în viața și economia oamenilor de la Ugarit a fost fundamentală în portretizarea lui Baal în Ciclu; fiecare dintre cele 3 episoade / părți ale Ciclului lui Baal par să ajungă la un punct culminant odată cu apariția ploilor lui Baal și a puterilor teoforice aferente. În primul episod, armele folosite de Baal împotriva lui Yam au fost fulgerele, ce adesea însoțeau ploile. În cel de-al doilea episod, teofania tunătoare a lui Baal de la fereastra deschisă a palatului său a încheiat întronarea lui și probabil se referea la întoarcerea sezonului ploios toamna. În cel de-al treilea episod care i-a implicat pe Baal și Mot, revenirea lui Baal la viață a fost legată de întoarcerea ploilor sale după o lungă perioadă de uscăciune. Ploaia triplă a fost deliberată și a intenționat să întărească imaginea unui Baal triumfător, care își trimitea ploile dătătoare de viață; o astfel de portretizare a lui Baal se potrivea bine unei regiuni în care ploaia reprezenta sursa principală de apă pentru viață și pentru agricultură. Deoarece Ciclul lui Baal - însuși modelat de influențele religioase, politice și geografice apropiate din punct de vedere fizic și temporal - exemplifica elementele majore ale credinței religioase în rândul Canaaneilor din Levant, ar trebui să fie înțeles ca exprimând inima religioasă din care s-au dezvoltat în mare măsură credințele vechilor Evrei (religia lor a avut - desigur - și alte surse de influență, cum ar fi cele Sudice, ale vechilor Arabi și ale vechilor Egipteni). Zeul inițial al vechilor Evrei pare să fi fost El (poate înainte ca acel Zeu să fuzioneze cu Yahwe, Zeul din Sud). Zeițăile Baal și Athirat / Așera - probabil printre altele - au fost adorate dar și condamnate de către vechii Evrei; reprezentările lui Yahwe / Iahve ca Rege înscăunat sau ca Zeu Furtunos în descrierea teofană semănau atât cu reprezentările lui El, cât și - respectiv - ale Zeului Baal, în Ciclul lui Baal (numele folosit pentru Dumnezeu în Vechiul Testament adesea a fost El, printre alte referințe fiind Deuteronomul 33:2, 33:26, Psalmii 68:4, 68:33, 104:3, etc). Multe dintre narațiunile și motivele mediului religios care se găsesc în Ciclul lui Baal au trecut în Cultura Evreilor vechi, așa cum a descris Vechiul Testament; acelea au fost apoi trecute atât în alte lucrări din perioada celui de-al doilea Templu, cât și în Noul Testament. Astfel de figuri, narațiuni și motive convingătoare au supraviețuit, la rândul lor, în scrierile creștine și chiar în textul Coranului. Multe motive convingătoare din Ciclul lui Baal s-au bucurat de o istorie lungă - cu durata mult după distrugerea orașului Ugarit - și se poate afirma cu încredere că formele timpurii ale multor concepte formative religioase din Tradițiile

Orientului Apropiat ale iudaismului, creștinismului și islamului pot fi găsite în Ciclul lui Baal (nu trebuie înțeles Ciclul lui Baal ca un prototip în sensul de a fi un original, deoarece - ca un text care a fost influențat de figurile, narațiunile și motivele timpului său - a fost de asemenea supus acelorași procese de influență și acelorași nevoi Levantine persistente și convingătoare, ca și Tradițiile religioase ulterioare)".

Stela Zeului Baal
(Ugarit, Epoca Bronzului)

"Stela Zeului Baal - cunoscută și sub numele de 'Baal cu fulgerul' - a fost probabil printre cele mai importante descoperiri arheologice de la Ugarit: a fost găsită în 28 V 1932, lângă marele Templu. Stela a fost sculptată dintr-un singur bloc de calcar alb, măsoară 142 cm înălțime, având grosimea de 28 cm. Datorită atât greutății stelei de o tonă, cât și stării sale excelente de conservare, se crede că Stela Zeului Baal nu a fost mutată după distrugerea orașului, fiind inițial ridicată pe locul unde a fost găsită (acum e la Muzeul Luvru). Pe fața Stelei - în basorelief - a fost reprezentat Baal-Hadad în picioare, purtând o coroană cu coarne și ținând în mâna dreaptă ridicată un buzdugan, în timp ce în mâna stângă ținea o lance verticală (acea lance fiind uneori interpretată ca fulger, ca o tulpină de cereale sau ca ambele simultan), cu vârful îndreptat spre Pământ. În câmpul din spatele lui Baal, între lancea și piciorul stâng al divinității înaintând, pe un piedestal sau un altar, a apărut o persoană mică îmbrăcată într-o tunică lungă (acea figură fiind cel mai frecvent considerată a fi fost regele Ugaritului în ținută preoțească). Mișcarea înainte a lui Baal a fost redată cu pricepere, Baal arătând puternic, elegant și plin de viață. Stela amintește în mod clar de stilul și compoziția Egipteană: artistul Stelei pare să fi fost format de Școala de Artă Egipteană, prin aceea că Stela a ținut strâns de formulele compoziționale Tradiționale ale capului și trupului în vedere de profil. Compoziția Stelei a fost în mod clar modelată după imaginile faraonice ale puterii și dominației: în special, postura Zeității din Stela lui Baal era aproape identică cu poziția 'lovind' de pe Paleta lui Narmer, primul faraon al Egiptului unificat și fondatorul în Egipt al primei dinastii faraonice, la sfârșitul mileniului IV î.C. Pe baza reperelor date de elementele înfățișării lui Baal, Stela a fost datată cândva între secolul XV î.C. și secolul XIII î.C.: Ugarit s-a aflat sub controlul politic direct al Imperiului Egiptean în prima jumătate a secolului XIV î.C. iar apoi sub controlul direct al Imperiului Hitit în a doua jumătate a secolului XIV î.C. și în secolul XIII î.C.; însă ambele Imperii au influențat Cultura Ugarită de-a lungul unei perioade mai îndelungate de timp, de pildă mai multe resturi materiale excavate din Ugarit constând din obiecte Egiptene cu inscripții hieroglifice din secolele XVIII-XVII î.C. Compoziția Stelei lui Baal a dovedit influența politică Egipteană prin faptul că a prezentat o imagine larg răspândită și influentă a puterii și dominației folosind registrele faraonice; cu toate acelea, a fost - de asemenea - un exemplu excelent al funcționării unui grup comun de figuri, narațiuni și motive străvechi din Orientul Apropiat în practică: Stela lui Baal a utilizat un motiv Egiptean influent al puterii (sau poate a fost pur și simplu un motiv omniprezent al puterii, întrucât distincțiile clare precum 'Egiptean' și 'Levantin' pot reflecta perspectivele Moderne mai mult decât cele de atunci) pentru a-l reprezenta pe Baal-Hadad, Zeul Furtunii Levantin, însă făcând acel lucru într-un mod reflectând mediul geografic și Cultural Levantin. Printre elementele Levantine ale Stelei lui Baal au fost: coroana-coif cu coarne a lui Baal - care se referea la Baal și ca un taur - precum și chipul, coafura, barba și tunică scurtă, fiecare dintre acelea reprezentând un stil Syrian unic, diferit totuși de cel al paletei lui Narmer. Armele lui Baal au fost - de asemenea - diferite: în timp ce Narmer mânuia un buzdugan în mâna dreaptă și supunea un inamic în stânga, Baal lovea cu buzduganul din mâna dreaptă dar ținea o lance / fulger / snop de grâu în stânga. Majoritatea cercetătorilor au convenit că lancea / fulgerul era arma-semnătură a lui Baal și că aspectul său era însoțit de concepții despre fertilitatea agriculturii; cei mai mulți au fost de acord că imaginea îl reprezenta pe Baal așa cum era înțeles din narațiunile sale despre regalitate și despre înfrângerea inamicilor - ca Yam - din Ciclul lui Baal, folosind armele ce fuseseră realizate pentru el în acele scopuri. Un alt aspect unic atât pentru Ciclul lui Baal, cât și pentru Levant - așa cum era descris pe acea Stelă - a fost cel al elementelor sale geografice: Baal se afla pe Muntele Sapan (cu cele 4 Vârfuri ale sale care puteau fi văzute din Ugarit), indicând faptul că Baal era deopotrivă stăpânul Muntelui și al apelor. În cele din urmă, altă diferență a Stelei lui Baal de cea a Paletei lui Narmer s-a văzut în fundal: Paleta detalia o bătălie victorioasă - și multe alte elemente Egiptene - în timp ce Stela lui Baal avea o singură figură în fundal, anume regele Ugaritului, care probabil invoca protecția și / sau aprobarea divină a lui Baal. În geografia regiunii, un important loc, asociat de mult timp cu Zeul Furtunii Baal-Hadad, a fost

Baalbek, situat în ceea ce este astăzi Libanul Modern. Baalbek se află în Valea Bekaa, o zonă fertilă de mult timp și cunoscută ca mare grânar: inițial - înainte de irigări - Valea Bekaa era vestită pentru apele sale stagnante. Baalbek este situat pe cumpăna apelor, respectiv la cel mai înalt nivel al Bazinelor hidrografice dintre izvoarele a 2 Râuri regionale importante - anume Râul Asi / Orontes și Râul Litani / Leontes - pe principalul și străvechiul drum paralel cu coasta (de-a lungul părții de Est a lanțului Montan de coastă). În plus față de importanța sa logistică, locul a fost important și din punct de vedere simbolic, deoarece Baalbek se lega de Muntele Sapan prin Râul Orontes, combinând astfel - prin poziția sa - atât miticul, cât și geograficul. Numele Baalbek s-a conectat - inconfundabil - de Baal / Zeul Furtunii, figura pentru care a fost construit inițial Sanctuarul acolo: Baalbek însemna - cel mai probabil - 'Baal al Bekăi' ori 'Stăpânul Bekăi'. Mult timp, Baalbek a fost locul unui altar pentru Baal-Hadad, servind probabil ca un centru religios al Văii Bekaa, deoarece lucrările acolo pentru cel mai mare Templu din Imperiul Roman au scos la iveală o poveste oferind dovezi ale vieții umane mergând înapoi cel puțin la începutul Epocii Bronzului (mileniul III î.C). Romanii au numit locul Heliopolis și l-au dedicat Zeului Roman Jupiter Heliopolitanus, echivalentul Grecului Zeus Heliopolitanus, care a fost identificat la nivel regional cu Baal-Hadad".

Jupiter Heliopolitanus
(Baalbek, Antichitate)

"Ar fi de reținut că reprezentarea lui Jupiter Heliopolitanus a inclus elemente considerate atât legate de Baal - cum ar fi taurii însoțitori și postura brațului drept ridicat iar cu brațul stâng probabil ținând un fulger - cât și elemente considerate Grecești și Romane, pe lângă cele Egiptene; Romanul Macrobius a scris că Jupiter era Zeus Heliopolitanus în Baalbek și că în mâna dreaptă ridicată avea un bici. În apropierea altarului lui Zeus / Jupiter Heliopolitanus, la Baalbek a existat Templul Roman al lui Bacchus, suprapus peste cel al Zeiței Grecești Atargatis, cunoscută la nivel regional drept consoarta lui Hadad: ea reprezenta probabil o fuziune locală a Zeițelor mai vechi din Epoca Bronzului Așerah / Athirat, Anat și Astarte. Templul Roman pentru Venus - al treilea și cel mai mic Templu de pe amplasament - a fost probabil impus peste Templul mai vechi dedicat local figurii Grecești Adonis și a devenit o Biserică creștină dedicată Sfintei Barbara, care a rămas până în secolul XIX. Locul și împrejurimile Baalbekului - altarul preeminent al Zeului Furtunii Syrian, situat în fertila Vale Bekaa - a fost plin de influențe atât geografice, cât și religioase: construite în mod intenționat la cumpăna apelor dintre cele mai importante Râuri ale regiunii, Templele de la Baalbek - la propriu și la figurat - stăteau atât deasupra Râurilor, cât și la izvoarele lor, reprezentând probabil dominația Zeului Furtunii asupra acelor ape. Spre Sud curge Râul Litani / nume familiar, de la rădăcina LTN (biblic 'Leviatan'); numele său a derivat probabil de la monstrul Marin cu același nume. Spre Nord curge Râul Orontes / cunoscut și sub numele de Draco - de la Dragon - sau Râul Typhon; numele său a fost asociat cu marele șarpe zis Typhon de către vechii Greci, care era el însuși un monstru înrudit cu figura lui Yam. În concepțiile străvechi și din cauza formei lor - așa cum erau privite de pe înălțimi sau de la distanță - Râurile erau asociate cu șerpi, poate în sensul de a explica astfel peisajul de demult; de asemenea, nu pare să fi existat o distincție în terminologia regională între 'Râu' și 'Mare'. Luând în considerare numele antagonistului Yam-nahar din Ciclul lui Baal și datorită faptului că Râurile se varsă întotdeauna într-un Râu mai mare ori direct în Mare, ar fi poate naturală conceptualizarea acelor termeni în mod asemănător. Baalbek a fost un loc a cărui geografie fie a inspirat, fie a consolidat concepte religioase legate de narațiunile convingătoare ale lui Baal-Hadad, în special privind stăpânirea lui Baal asupra lui Yam-nahar (identificat Cultural demult atât cu Orontes, cât și cu Litani) și peste celelalte ape prin care a fertilizat Pământul; de asemenea, Baalbek a fost un loc a cărui geografie s-a legat prin Râul Orontes de Muntele Sapan de pe coasta Levantină: casa Zeului Furtunii și un loc de neegalat ca importanță, Muntele Sapan se află lângă gura Râului Orontes (Râu ce se varsă chiar la Nord de Muntele Sapan). Mai multe Culturi regionale au considerat Muntele Sapan ca fiind casa Zeului Furtunii, care a învins un monstru Marin pentru a dobândi domnia; interacțiunile dintre popoarele și locațiile din Levant au avut loc timp de milenii, atât înainte, cât și după distrugerile târzii din Epoca Bronzului. Muntele Sapan a fost legat prin mit de Râul Orontes, legat în sine fizic de Baalbek. După distrugerea lumii Epocii Bronzului și a orașelor precum Ugarit, Zeul Baal-Hadad nu a dispărut ca influență regională, ci a continuat - la fel ca înainte - în mijlocul Culturilor Canaanee de tip agrar din Epoca Fierului și de-a lungul Antichității, deoarece Cultul său din Levant a fost treptat subsumat de Cultul lui Zeus (de exemplu, Sanctuarul

Nabatean de la Khirbet et-Tannur / Regatul Iordaniei a fost folosit în mod regulat până când a fost distrus de un cutremur în anul 363: era dedicat Zeului Furtunii - identificat în mod diferit atât ca Hadad, cât și ca o Zeitate Nabateană numită Qōs care reflecta atributele divinităților supreme ale Culturilor înconjurătoare, cum ar fi Zeus al Grecilor, Zeul Serapis al Egiptenilor și consoarta sa feminină, identificată cu Atargatis, care asigurau recolte și turme prin furnizări de ploi, ape, fertilitate și noroc; Sanctuarul Khirbet et-Tannur a demonstrat continuarea în sens Cultural a lui Baal-Hadad și a importanței în rândul locuitorilor regionali - în acest caz fiind Sudul Levantului - a figurii Zeului Furtunii, cu care au fost asociate ploaia, apa, fertilitatea și norocul). În plus, motive convingătoare asociate cu Baal-Hadad, cum ar fi înfrângerea șarpelui, lovirea unui dușman, imaginile teofanice furtunoase implicând ploi, furtuni, mers prin nori, asocierile cu locurile înalte, cu fecunditatea, cu fertilitatea și cu ciclul sezonier, dispariția și întoarcerea regulată, etc. au fost - de asemenea - motive pe care s-au bazat și alte figuri: profetul Ilie, Sfântul Gheorghe și al-Khiḍr au ajuns să fie asociați cu aceste motive; persistența motivelor respective au demonstrat impactul lor de durată (precum și nevoile de durată ale oamenilor care s-au reflectat în acele motive) asupra celor trăind în regiune pe o perioadă foarte lungă de timp. Unul dintre motivele intrinseci ale lui Baal-Hadad - anume asocierea cu altitudini Montane precum Muntele Sapan dar și alte locuri înalte - a fost motivația din spatele sutelor de altare pentru Baal-Hadad care au fost construite pe înălțimi în întreaga regiune: într-adevăr, unul dintre epitetele comune ale lui Baal în mileniul I î.C. a fost Baal Zubal / Zebal, Stăpânul Înălțimilor; scribii biblici Evrei au disprețuit figura lui Baal-Hadad și altarele locurilor înalte, au condamnat Baal Zubal sau Baal Zebul (în Ebraică făcând chiar un joc de cuvinte pe această temă). O rimă insultătoare a fost Baal-Zebub însemnând Baalul muștelor (ca la 4 Regi 1:2, 1:6 și 1:16, numele devenind Belzebut ca nume pentru diavol); perioada regilor la vechii Evrei a eliminat închinarea la Baal, considerată falsă în comparație cu cea la adevăratul Domn, Iahve”.

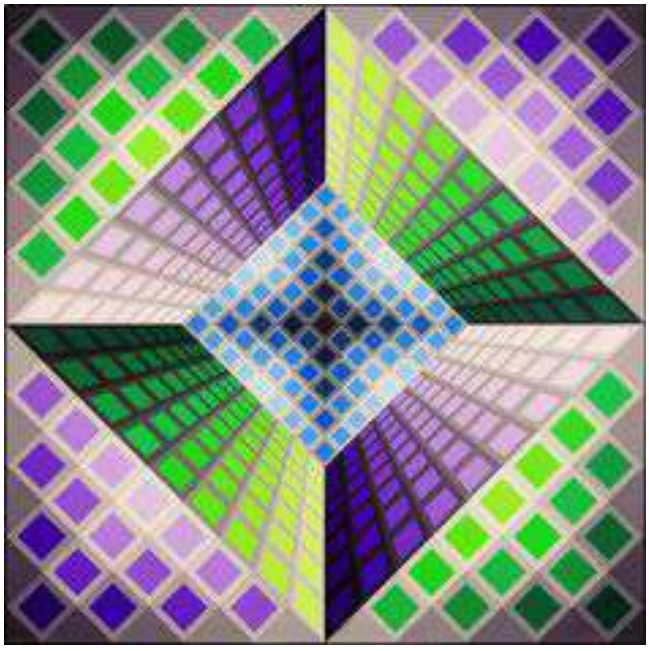

“Vechiul Testament în 3 Regi 18:17-40 a prezentat concursul de pe Muntele Carmel dintre profetul Ilie și profeții lui Baal, episod care - fără îndoială - s-a remarcat printre cele mai memorabile narațiuni din Biblie. Iahve promovat de Ilie a fost înfățișat ca o alternativă la Zeul dominant regional Baal, prin aceea că Iahve a fost descris în mod regulat în textul biblic ca fiind impregnat cu anumite calități și puteri convingătoare care erau deja asociate în Levant cu Baal-Hadad, cum ar fi limbajul teofanic furtunos al lui Baal, motivul unui conflict cu un șarpe de Mare - sau un Dragon - ori Muntele Saphon / Zaphon; însă spre deosebire de Baal-Hadad și spre deosebire de alte narațiuni vechi din Orientul Apropiat ce implicau alți Zei, Iahve a fost prezentat de Vechiul Testament ca un Zeu care controla istoria omenirii: adică, o trăsătură distinctivă majoră a lui Iahve în comparație cu Zeii vremii a fost prezentarea lui de către autorii biblici ca fiind interesat de un anumit popor (un popor care accepta să-l țină pe Iahve mai presus de toți ceilalți Zei). Cu toate acelea, poporul nu a îndeplinit deseori sarcina, trădându-l pe Iahve, închinându-se în mod repetat altor Zei; conform narațiunii, acea neglijență a dus la pedepsirea poporului de către Iahve și la suferință iar în cele din urmă la pocăință, moment în care Iahve l-a salvat prin încredințarea unui lider drept ca să-i conducă să triumfe împotriva adversarilor. Deși narațiunile din Vechiul Testament au fost prezentate ca relatări istorice, în realitate scopul principal al mesajului era în mare măsură o lecție didactică de teologie: a avea alți Zei decât Iahve ducea la distrugere. Ilie a avut misiunea generală să avertizeze asupra distrugerii iminente pe acei oameni care nu se închinau lui Iahve în mod corect, precum și să prezinte noroc pentru cei care se închinau cuvenit Domnului, în modul și locul potrivit; datorită misiunii sale zeloase de a eradica închinarea regională la Baal, Ilie a fost printre cei mai izbitori profeți din Biblie. Ilie a fost descris în mod intenționat de autori ca fiind asemănător cu figura lui Moise, care a fost probabil cel mai important și original profet din Vechiul Testament (Moise a pledat pentru închinarea corectă și exclusivă a lui Iahve); totuși, figura lui Ilie a devenit - de asemenea - asociată cu motive regionale importante ale lui Baal-Hadad, cum ar fi controlul ploii și dispariția în furtună printr-un car Ceresc. La vechii Evrei, Iahve a fost figura care a fost prezentată de autori ca o alternativă divină reală la Baal-Hadad; puterile lui Ilie au fost posibile numai prin acțiunea Zeului Iahve. În centrul Bibliei s-a plasat o poveste istorică a poporului Evreu și relația sa continuă cu Dumnezeu (un Zeu care a fost numit mai devreme ‘El’ în text). Narațiunea l-a prezentat pe patriarhul Avraam din Ur - de pe Eufrat - ca progenitorul ai cărui descendenți Evrei au plecat din Canaan în timpul unei perioade de foamete mare, pentru a căuta adăpost în Egipt, poporul Evreu devenind sclav acolo; apoi Zeul l-a ales pe Moise ca intermediarul pentru a elibera poporul din Egipt și pentru a dezvălui prin așa ceva puterea minunată a Zeului Evreilor față de faraon, care era la acea vreme era cel mai puternic conducător uman de pe Pământ. Într-o succesiune memorabilă de evenimente, Dumnezeu a condus poporul afară din Egipt în pustiul Sinai, unde Dumnezeu și-a dezvăluit adevărata identitate ca YHWH: Iahve. În Sinai - prin Moise - Iahve a dat poporului un cod de legi prin care să-și ghideze în mod corespunzător traiul, a cărui temelie era porunca de a nu se închina nici unui alt Zeu decât lui Iahve. Vechiul Testament a povestit apoi următoarele câteva secole din istoria descendenților lui

Avraam, prin narațiunile cuceririi Canaanului și stabilirea unui Regat și a unui Templu dedicat lui Iahve la Ierusalim; cu toate acelea - la scurt timp după moartea ctitorului Solomon al Templului - Vechiul Testament / Biblia Ebraică a povestit că 10 triburi Nordice s-au separat de monarhia unită, forțând întemeierea a 2 Regate rivale: Israel în Nord și Iudeea în Sud; în următoarele 2 secole, poporul lui Iahve a trăit în 2 Regate separate, căzând în mod repetat în idolatrie și ademenirea Zeilor străini. În cele din urmă, Iahve a trimis invadatori din afară - cum au fost Arameii din Syria - pentru a pedepsi necredincioșii Evrei. În Vechiul Testament au apărut mai multe Zeități Canaanee / unele mai proeminente decât altele: Anat, Astarte, Așera, Baal, Dagon, El, Moloh, Mot, Refaim, Reșef, ș.a. (inclusiv Zeități astrale - ca Soarele și Selena - ori Zei și Zeițe cunoscute din textele Ugarite, etc. care au format fundalul narativ pe care s-a dezvoltat religia Evreilor). Spre deosebire de Iahve - indicat în Deuteronom 33:2 ca un Zeu din Sud / din Sinai - Zeul El a fost frecvent asociat de Vechiul Testament cu oameni și locuri din Nord. Zeul numit El de Vechiul Testament / Biblie era cel la care anterior au făcut referire textele Ugarite ca vechiul Canaaneu El, cum ar fi: El-Olam = Zeul Lumii, El-Șadai = Zeul Câmpului, El-Betel = Zeul Casei și El-Elyon = Zeul cel mai Înalt / PreaÎnalt. În Levant - atât în Ugarită, cât și în Ebraică - El a devenit baza gramaticală pentru Zeu; de altfel, Canaaneul El a fost capul panteonului Ugaritului. În cele din urmă, într-un proces istoric lung și complicat atestat inclusiv de textul biblic, El și Iahve - inițial Zei separați, puternici / importanți - au devenit echivalenți; ca Zeitate supremă a Vechiului Testament / Bibliei, Iahve a împărtășit mai multe trăsături cu venerabilul El, printre acelea fiind: Domnul ca Zeu Creator, Domnul ca înțelept (Facerea 3:5), Domnul ca Zeu bătrân / vârstnic (Iov 36:26), Domnul în fruntea panteonului / Curții Cerești (Psalmul 88:8), etc".

Profetul Ilie
(Mănăstirea Sf. Ecaterina / Peninsula Sinai, secolul VII)

"Așera - Athirat din textele Ugarite - a fost consoarta / soția Zeului suprem El; consensul științific este că biblica Așera, la fel ca omoloaga ei Canaanee, a funcționat probabil în rândul comunităților monoteiste timpurii drept consoarta Zeului suprem Iahve (deși acest rol nu a fost reținut de Vechiul Testament). Cele mai frecvente referințe la numele Așerei au fost ca la o Zeitate străină abominabilă sau prin referiri la 'stâlpii Așerei': obiecte din lemn legate de Cultul ei. Așera a fost frecvent asociată în textele biblice cu Baal, ambii ca Zei străini: împerecherea Așerei cu Baal poate să fi fost o modalitate de discreditare a Cultului Așerei, căci poate că nici un Zeu - din perspectiva autorilor Evrei ai Vechiului Testament - nu a fost la fel de insultat ca Zeul Baal. Din Vechiul Testament rezultă clar despre Cultul lui Baal că a fost cel care a reprezentat cea mai mare și mai durabilă amenințare pentru dezvoltarea adorației exclusive a lui Iahve la vechii Evrei; faptul că Evreii s-au așezat printre Canaanei - pentru care venerarea Zeului Baal era foarte importantă, zona considerată a fi tărâmul special de influență al lui Baal fiind complet dependentă de ploaie pentru fertilitate - explică pe de o parte natura ispititoare a Cultului lui Baal, precum și pe de cealaltă parte forța polemicii Vechiului Testament împotriva sa. Baal-Hadad a fost Zeitatea principală a Levantului în mileniile II-I î.C.; închinarea la Baal a fost atât de omniprezentă încât popoarele Levantului au asociat manifestările lui Baal cu zone Montane specifice și cu orașe cum ar fi Tir, Alep, Ugarit, etc. Închinarea la Zeul Baal a rămas obișnuită - într-adevăr, dominantă - în timpul perioadei primului Templu din Ierusalim al vechilor Evrei (în prima jumătate a mileniului I î.C.); despre practicarea Cultului lui Baal în Ierusalim de către vechii Evrei - în primul lor Templu - Vechiul Testament a scris în 4 Regi 23:4 'să scoată din templul Domnului toate lucrurile făcute pentru Baal, pentru Astarte și pentru toată oștirea Cerului'. Astarte a fost mama lui Baal-Hadad în textele Ugarite; a fost atestată de Vechiul Testament sub denaturarea scribală Aștarot, însemnând urâciune sau rușine (3 Regi 11:5). Astarte a fost o Zeiță populară în mileniul I î.C. în întreaga Mediterană, în locații Cultice precum Tir, Sidon, Cartagina, Cipru, Italia, Malta, Spania și Grecia. Anat / Zeița-consoartă a lui Baal, cunoscută din Ciclul lui Baal, a fost menționată și în Vechiul Testament, deși indirect, prin asociații de nume de loc, precum Bet-Anat (Iosua 19:38), Bet-Anot (Iosua 15:59), etc. De-a lungul Culturii mai largi a mileniului I î.C., Astarte a figurat mai proeminent în regiune ca soția / consoarta lui Baal decât Anat; cu toate acestea, o Zeiță Siriană numită Atargatis - ea însăși o combinație a Canaaneelor Astarte și Anat - a devenit populară în perioada Greacă și Romană (Astarte = Derketo / Derceto). Prevalența închinării la alte Zeități printre comunitățile vechi Evreiești a fost destul de frecventă; într-adevăr, toate popoarele regionale au continuat să se închine străvechilor Zeități Canaanee atât în Epoca Fierului, cât și în Antichitate. Cărțile Regilor - ca decor pentru Ciclul lui Ilie - din Vechiul Testament pot fi înțelese ca o istorie ideologică narativă din timpul perioadei monarhice a Evreilor: au fost rezultatele unor procese lungi de colectare, editare, scriere și revizuire atât a documentelor istorice, cât și a Tradițiilor orale. Cărțile Regilor din Biblie pot fi gândite ca literatură narativă, istoriografică și didactică; prima dată Ilie a fost biblic întâlnit în 3 Regi 17:1, prezentat ca Ilie Tesvitean - locuitor al Galaadului - cu numele אֵלִיָּהוּ Eli-Yahu = 'Zeul meu e Yahve' (știm că el a operat într-un mediu politeist / cu

mulți Zei). În Levant pe atunci Baal a fost Zeul principal pentru majoritatea oamenilor deoarece ploaia, fecunditatea și fertilitatea erau considerate a fi domeniul de influență al lui Baal iar Zeul concurent Iahve ar fi fost viabil ca alternativa lui Baal pentru cei din zonă în măsura în care Iahve ajungea să semene cu cele mai convingătoare aspecte ale lui Baal-Hadad, cum ar fi controlul său asupra naturii și în special asupra ploii. Iahve de-a lungul Vechiului Testament a fost descris ca revelându-se, în anumite momente, într-o teofanie a furtunii și a manifestărilor meteorologice extreme; mai mult decât atât, o temă majoră care s-a desfășurat în Cărțile Regilor a fost aceea că numai Iahve - adevăratul Zeu al Naturii - putea îndeplini puterile atribuite lui Baal-Hadad. În Cărțile Regilor și prin narațiunea profetului Ilie, Iahve a fost revelat ca Zeul care controla evenimentele specifice atât ale secetei, cât și ale ploii și a făcut acel lucru nu numai pentru a-i pedepsi pe Evreii idolatri, ci și pentru a demonstra că închinarea la Iahve, cu excluderea tuturor celorlalți Zei, avea ca rezultat belșugul. Ilie a devenit o figură extrem de convingătoare în Tradițiile religioase ulterioare și în cadrul Culturii regionale mai largi, atât datorită rolului său emblematic de apărător al adevăratei credințe - simbolizat prin învingerea de către el a preoților lui Baal - și pentru că, prin narațiunile sale, Ilie a devenit legat de unele dintre puterile convingătoare asociate cu Baal-Hadad, cum ar fi capacitatea de a controla ploaia și seceta și trecerea lui vie în Cer cu un car, printr-o furtună (deși totul a fost posibil doar prin puterea lui Iahve). Mesajul general din narațiunile lui Ilie a fost că închinarea la alți Zei decât Iahve ducea la distrugere, în timp ce închinarea la Iahve - cu excluderea tuturor celorlalți Zei - ducea la abundență. În Vechiul Testament, Ilie Tesviteanul a fost - în consecință - un profet al lui Iahve, care a operat atât în opoziție cu închinarea regională la Baal, cât și în slujirea misiunii de dominare a lui Iahve; în ciuda prevalenței închinării la Baal și a mediului politeist - cu mai mulți Zei - în care s-au desfășurat narațiunile lui Ilie, mesajul despre Iahve a fost că era adevăratul Zeu în regiune: un Zeu al naturii și al miracolelor puternice. Opunându-se în mod sfidător închinării la Baal, Ilie a devenit asociat cu anumite evenimente supranaturale, cum ar fi atât încetarea ploilor, cât și provocarea ploilor; în plus, dispariția lui Ilie pe Cer prin intermediul carului de foc al lui Iahve în furtună a stârnit povești despre nemurirea lui Ilie: evenimentul a subliniat natura miraculoasă a lui Ilie însuși - care a fost trecut în mod spectaculos în Cer - neanunțând în mod specific că Ilie a murit, ci doar 'dus' de către Domnul (4 Regi 2:11). Chiar și cei care au asistat la eveniment nu au crezut că Ilie a murit și au trimis o echipă de căutare după el (4 Regi 2:17); acea dispariție a ajuns să aibă implicații teologice enorme asupra figurii lui Ilie ca 'mereu prezent' și disponibil permanent pentru a ghida credincioșii în împlinirea corespunzătoare a Legii. În narațiunile lui Ilie pot fi găsite aluzii la Moise, ca asemănările misiunilor în numele lui Iahve: de pildă, în călătoria lui Ilie de 40 de zile și 40 de nopți pentru a ajunge la Muntele lui Dumnezeu (3 Regi 19:8); Moise petrecuse '40 de zile și 40 de nopți' primind Legea (Ieșirea 24:18). În mod similar, pe Muntele Horeb, Ilie a stat într-o peșteră (3 Regi 19:9) și i s-a poruncit să iasă în timp ce Iahve trecea, la fel cum Moise stătuse 'în scobitura stâncii' pentru o apariție teofană similară a lui Iahve pe Muntele Sinai (Ieșirea 33:22). Ilie și-a acoperit fața cu mantia (3 Regi 19:13) în fața teofaniei lui Iahve, la fel cum Moise își ascunsese propria față (Ieșirea 3:6); chiar și apariția lui Iahve în Sinai - cu tunete și cu foc / inclusiv cu rugul aprins - a avut ecou în experiența teofanică a divinității la Ilie (3 Regi 19:12). În cele din urmă, prezența unui slujitor credincios care a devenit succesor a fost întâlnită la Ilie prin Elisei și la Moise prin Iosua (Iosua 1:1); la final, înaintea urcării în car, Ilie și-a folosit mantaua înfășurată - adică, funcția și statutul său de profet în slujba Domnului - ca să despartă Râul Iordan, la fel cum Moise despărțise Marea (Ieșirea 14:21). Totuși, spre deosebire de Moise, din narațiunea ultimului episod a rezultat că Ilie nu a murit: Moise murise și a fost îngropat (Deuteronom 34:6), în timp ce Ilie a fost ridicat la Cer într-o furtună în carul de foc al lui Iahve. Folosind acea imagine, adepții lui Ilie l-au investit cu calitatea vieții veșnice: o calitate cu care l-a întrecut chiar și pe Moise; acel lucru a produs un interes enorm pentru Ilie în vremurile de după, deoarece Ilie a devenit asociat atât cu apărarea adevăratei credințe, cât și cu calitatea de a fi nemuritor. În Biblie, locurile înalte au fost în general locații pentru altare sau locuri în care se găsea Dumnezeu. Muntele Carmel a fost decorul competiției lui Ilie; victoria lui Ilie a fost mai proeminentă prin faptul că Muntele Carmel era Muntele Zeului Baal. Muntele Horeb din Peninsula Sinai a fost decorul poveștii și locul în care Iahve s-a adresat atât lui Moise, cât și - mai târziu - lui Ilie. Venerarea altor Zei decât Iahve ducea la distrugere, așa că argumentul teologic legat de faptele profetului Ilie a fost că făcea parte dintr-o mișcare de reformă religioasă, prin care adepții lui Iahve s-au diferențiat față de cei din apropiere. Ilie a devenit foarte cunoscut din perioadele rabinică, creștină și islamică ca figura asigurând respectarea Legii și menținerea pe calea dreaptă. După patriarhul Enoh care a fost mutat la Domnul (Facerea 5:24), singurul din Vechiul Testament care nu a murit, fiind luat de Dumnezeu - urcat la Cer într-o furtună - a fost profetul Ilie: din acea cauză, Ilie și-a dezvoltat reputația de nemuritor. Ilie nu a murit ca un om obișnuit; de aceea, a fost considerat ca liber să călătorească între Cer și Pământ, să apară în voie oricând. Evreii și non-Evreii și-au împărtășit în mod natural povești. Tradițiile mediatorilor supranaturali - fie că erau Zei, Îngeri ori Sfinți - au inspirat Culturile interacționate ale Vechii Lumi. De exemplu, trăsăturile lui Ilie au semănat cu cele ale contemporanului Zeu Grec Hermes. La vechii Evrei, Ilie a devenit cel mai popular erou, îndeplinind rolul de a supraveghea ceremoniile de circumcizie și de a juca un rol în fiecare cină Seder / de Paști. În Tradiția creștină timpurie, atât Ioan Botezătorul, cât și Iisus Christos au fost asociați cu Ilie în textele Noului Testament. Ioan Botezătorul în special a fost înfățișat (Marcu 1:6) ca arătând și trăind la fel de sălbatic ca Ilie și - de asemenea - înfăptuindu-și slujirea în zonele din Valea Iordanului, din locurile prin care a trecut Ilie, mai ales din locul de unde acela a urcat la Cer. Identitatea lui Ilie în Tradiția islamică - în special în Coran - a fost preluată în primul rând din relatările biblice Ebraice despre Ilie".

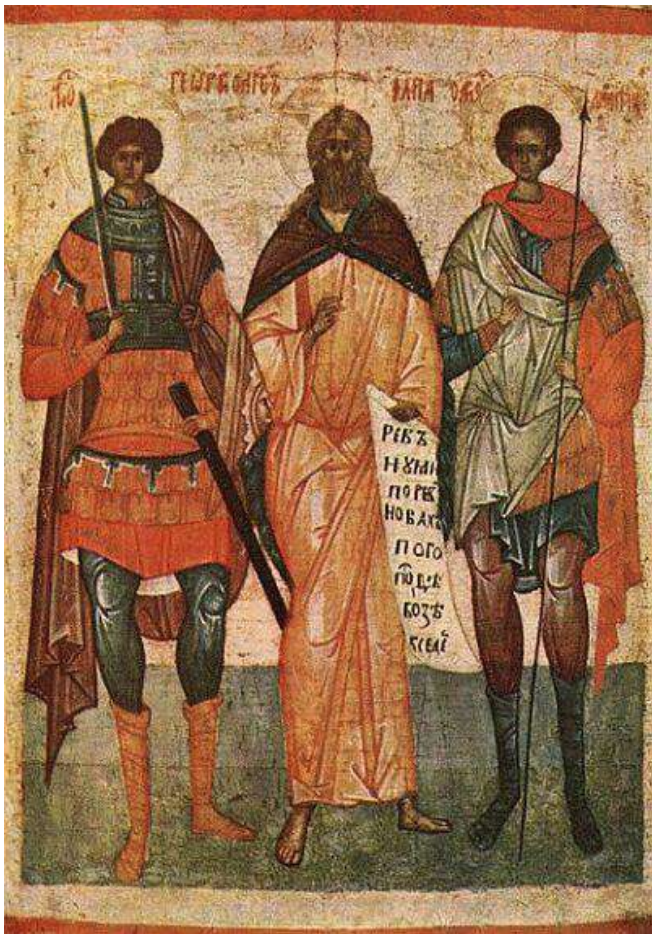

Ilie între Sf. Gheorghe și Sf. Dumitru
(Novgorod / Federația Rusă, secolul XV)

"În Tradiția creștină, ziua sărbătoririi Sfântului Ilie este 20 Iulie: posibil să fi fost legată mai degrabă de o dată agricolă pentru un Festival care l-a implicat pe profetul Ilie decât de amintirea nașterii ori decesului său - ca în cazul majorității sărbătorilor Sfinților creștini - deoarece Ilie nu a murit, ci a fost luat în Rai. Cele mai timpurii reprezentări iconografice ale lui Ilie în Tradiția creștină au implicat reprezentarea lui ca un profet care a apărat Legea; foarte des, Ilie ținea un sul reprezentând rolul său: așa ceva a rămas motivul popular al lui Ilie (pe lângă reprezentările iconografice ale lui Ilie subliniind trăsătura importantă a mantiei sale ori aspectul său sălbatic și ascetic). În Canaan, Muntele Carmel de fapt este alcătuit dintr-un șir de înălțimi de-a lungul coastei Mediterane Estice, cu întinderea pe câțiva zeci de km; compus în principal din calcar dur, are mai multe peșteri. Muntele Sfântului Ilie apare ca un promontoriu ascuțit, ce a fost atât punct de navigație pentru marinari, cât și - în mod Tradițional - locul asociat luptei împotriva preoților lui Baal. Cuvântul Ebraic 'karm' înseamnă 'grădină', 'vie' sau 'livadă' iar Karm-El înseamnă 'Via lui El' / 'Via Domnului': numele reflectă probabil împrejurimile fertile ale Muntelui Carmel, care captează briza de Vest și umezeala din Mare. În zonă sunt păduri și sunt culturi de măslini, cereale și vii. Peșterile din zona Carmel au devenit celebre ca ascunzători pentru hoți / bandiți (acele peșteri au fost și locul unora dintre primele locuințe umanoide din regiune). Semnificația religioasă a Muntelui Carmel ca loc înalt pentru viața Canaanului a fost bine atestată în surse extra-biblice - dinaintea scrierii Bibliei - de pildă Muntele Carmel apărând ca Roš Qadeš = Capul Sfânt în înregistrările faraonului Thutmose III (secolul XV î.C.) ori ulterior sursele Asiriene din secolul IX î.C. confirmând despre Carmel că era Munte Sacru dedicat lui Baal; acele surse au indicat nu numai semnificația religioasă a Muntelui dar au ajutat și explicarea alegerii sale ca locul concursului dintre Ilie și Baal: victoria lui Ilie a fost cu atât mai impresionantă cu cât a avut loc pe propriul teren al lui Baal. Ilie - zelosul și memorabilul profet al lui Iahve - a fost emblematic pentru un proiect mai amplu al Vechiului Testament / Bibliei Ebraice: mișcarea de a distinge între Zeii 'adevărați' și 'falși' și diferențierea dintre adepții lui Iahve și adepții oricărui alt Zeu. Tradițiile religioase ulterioare - cum ar fi creștinismul și islamul, care au continuat în descendența textului Evreiesc - au participat și ele la moștenirea acelui proiect; din așa motiv, Ilie a rămas enorm de important în Tradițiile religioase ulterioare ale creștinismului și islamului ca o figură care apăra adevărata credință. În plus, o înțelegere a figurii lui Ilie este esențială pentru o înțelegere istorică adecvată a fenomenului mai larg care i-au implicat pe Sf. Gheorghe și pe al-Khiḍr. Ilie a rămas o figură extrem de influentă în cadrul Culturii religioase și populare din Estul Mediteranei: în special, în rândul comunităților țărănești / agricole, din cauza asociațiilor sale cu ploile și cu furtunile. În cea mai veche relatare hagiografică a vieții Sfântului Gheorghe au apărut aluzii directe la Ilie: pentru creștini, Sfântul Gheorghe - după modelul mozaicat al Sfântului Ilie - a fost înfățișat ca apărătorul religiei 'adevărate', respectiv al creștinismului, împotriva mulților Zei păgâni ai Lumii Romane / Antice. Atunci când se cercetează începuturile - în special religioase - se confruntă teme fundamentale, provenite din Cultura predominantă; în secolul IV î.C., împăratul Alexandru Makedon a cucerit Orientul Apropiat: Cultura adusă - și rămasă vreme de secole prin Regatele succesive ale diadohilor - s-a amestecat cu Tradițiile Levantului. Într-adevăr, 2 dintre cele mai importante orașe din regiune fondate după cuceririle împăratului Alexandru Makedon / cel Mare au fost Antiohia pe coasta Syriei, la gura Râului Orontes / lângă Muntele Kasios și Alexandria, port pe coasta Egipteană, la o gură a Fluviului Nil. Împreună - odată cu Roma - acele orașe au ajuns ulterior să formeze centrele vieții Culturale din Imperiul Roman; în primele secole ale mileniului I s-au alăturat Ierusalimului ca orașe creștine preeminente din Orient: prin urmare, o moștenire principală a fost că acel fundal a constituit mediul politic și Cultural în care s-a format creștinismul. Figurile creștine - precum Sfântul Gheorghe - au fost în mod natural produse ale multiplelor influențe de atunci; din punct de vedere textual, Sfântul Gheorghe a fost strâns legat de figura biblică falnică a lui Ilie, care a oferit modelul unei lupte victorioase între Zeii adevărați și cei falși. În legendă și - în cele din urmă - în imagine, Sfântul Gheorghe împreună cu comunitățile care l-au venerat au ajuns să identifice câteva trăsături ce, de asemenea, fuseseră asociate cu Zeul Furtunii Baal-Hadad și cu Levantinul Zeus, cum ar fi sărbătoarea din ziua de 23 Aprilie, fulgerele, furtunile, fecunditatea și narațiunea înfrângerii (deși în îmbrăcăminte Romană și în cadru ecvestru) a unui dușman întruchipat de un șarpe / Dragon; într-o manieră graduală, astfel de motive au ajuns să fie aplicate Sfântului Gheorghe, care a evoluat de-a lungul mai multor secole în figura cunoscută și îndrăgită astăzi în întreaga Mediterană (și nu numai). Pe fundalul istoric și religios al ascensiunii

creștinismului, Sf. Gheorghe a fost un produs. Tradiția iconografică creștină timpurie s-a distins de practicile iconografice păgâne prin reprezentările iconografice ale Sfântului Gheorghe. Deja pe vremea lui Iisus din Nazaret populația Evreiască din Estul Mediteranei era sub influența Greacă de peste 3 secole, așa că se poate desemna cu o îndreptățire completă tot Iudaismul din primul secol și din al doilea secol după Iisus drept Elenistic / Grecesc; la sfârșitul Antichității, comunitățile Evreiești adoptaseră unele practici și obiceiuri Grecești, păstrând în același timp diverse forme proprii. Controlul politic și militar Roman a succedat suveranității Grecești asupra regiunii după ce generalul Roman Pompei a cucerit Ierusalimul (secolul I î.C). Creștinii timpurii nu s-au distins ca o sectă Evreiască; cei care se numeau creștini erau recunoscuți ca ne-Evrei (Faptele apostolilor 11:26 'în Antiohia, întâia oară, ucenicii s-au numit creștini'). Majoritatea oamenilor din regiune în acele vremuri erau în general mai puțin deosebiți din punct de vedere religios unul de altul decât avem tendința de a presupune astăzi; pe atunci, în Levant a existat un amestec religios de diverse forme de Iudaism, diverse forme de creștinism, diverse forme de gnosticism, Culte de Misterii orientale și Grecești, Magie, păgânism, etc. (de exemplu, contemporanul Epifanie a consemnat și a argumentat situația). Altarele și Templele rurale construite în forme clasice - ai căror credincioși foloseau limba Greacă atunci când inscripționau - întruchipau Tradiții locale mai vechi și forme de credință mai vechi, exprimate Grecește. Deoarece Aramaica a fost limba de administrare asociată cu Imperiul Persan peste mare parte din Orientul Apropiat, Aramaica a devenit treptat limba comună a populației întregului Levant. După Alexandru cel Mare, Greaca a devenit limba folosită în comerț, folosită și de erudiți; astfel, mulți din populația regiunii au învățat Grecește. Unele comunități Evreiești au început - de asemenea - să citească și să folosească scripturile din Vechiul Testament în Greacă, în timp ce altele au continuat să le citească în Ebraică. Evangheliile din Noul Testament au fost scrise în limba Greacă, indicând astfel gradul de penetrare interculturală. În primele secole ale mileniului I, Latina a devenit - de asemenea - o limbă folosită în regiune. Primii creștini au început să se distingă prin adoptarea anumitor practici noi (Faptele apostolilor 2:42 'și stăruiau în învăţătura apostolilor şi în împărtăşire, în frângerea pâinii și în rugăciuni' sau 4:32 'nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte')".

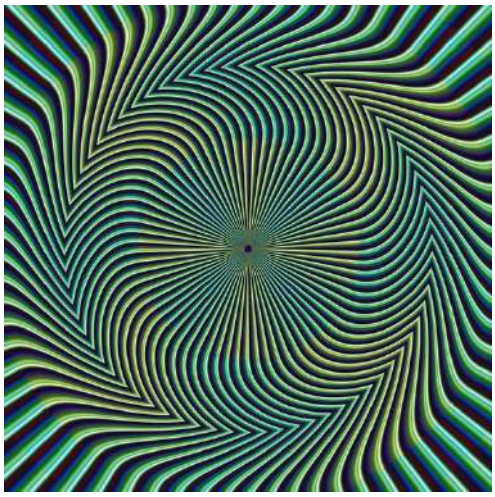

"Mediterana Estică a fost mediul în care figura Sfântului Gheorghe = Marele Martir a apărut la începutul secolului IV. Figura fantastică și iubită a Sfântului Gheorghe a fost adesea plasată în categoria sacră a Sfinților războinici bizantini (în care au mai fost Dimitrie, Mercurie, Procopie, Teodor, ș.a.), Cultul Sf. Gheorghe rămânând remarcabil până în ziua de azi. Despre Sfinții războinici bizantini se spunea că majoritatea au fost executați în timpul campaniei finale a persecuțiilor Imperiale (de la începutul secolului IV), pentru că au refuzat să renunțe la credința lor creștină; din acel motiv, Sfântul Gheorghe ar trebui să fie studiat în primul rând în categoria generală a martirilor, ale cărei caracteristici de bază le-a împărtășit. Se credea și că Sfinții erau capabili să îndeplinească tot felul de slujbe pentru oameni iar oficiul Sfinților războinici a devenit mai ales cel de protecție împotriva incursiunilor demonilor și a dușmanilor umani. Gheorghe a devenit o figură populară, cu un Cult enorm de influent, încă de la o dată timpurie. Numele lui Gheorghe a fost un alt aspect interesant, legându-i Cultul strâns de natură. Numele Gheorghe Γεωργιός (Gheorghios) a provenit din cuvântul Grecesc γεωργός (gheorgós), adică fermier sau - mai precis - cel care cultiva Pământul. Γεωργός era compus din 2 părți: γε însemnând Pământ și εργον însemnând muncă sau osteneală. Astfel, numele Γεωργιός s-a legat de γεωργια (gheorghia), adică de agricultură. În timp ce există ample referiri la γεωργοι (gheorgoi) adică fermieri în literatura Greacă, γεωργός nu a fost folosit în literatura timpurie ca nume propriu, ci doar ca substantiv pentru cultivatori (anume: categoria de persoane care cultiva Pământul); astfel au fost autori precum Xenofon, Menander și Aristotel (printre mulți alții). Numele Γεωργιός Gheorghe a devenit nume propriu abia după ce a fost popularizat de figura creștină a Sfântului Gheorghe. Adesea, numele unui Sfânt nu corespundea cu numele propriu original, ci cu funcția sau misiunea sa; de exemplu, numele Petru al Sfântului Petru a provenit din cuvântul Grecesc pentru stâncă πέτρα pétra. Sfântul Gheorghe Γεωργιός a fost denumirea dată figurii Cultului comunităților agricole; o astfel de explicație se aliniază cu siguranță trăsăturilor agricole pentru care Gheorghe era - de asemenea - cunoscut, cum ar fi asocierile cu fecunditatea, fertilitatea și ploaia. O inscripție convingătoare din Atena conținea o invocație a lui Zeus Georgos: Zeus fermierul / Zeus cultivatorul Pământului; invocarea lui Zeus Georgos era în luna Maimekterion. Zeus Georgos a fost epitetul pentru Zeus așa cum era venerat în Atena, unde a fost cunoscut ca Zeu al terenurilor agricole și al culturilor. A existat legătura dintre Zeus Georgos și Cultul Sfântului Gheorghe. Se poate presupune că Baal sau Zeus adorat în Sanctuarele rurale de către țărănime a fost în centrele urbane - precum Antiohia - eventual numit Belus Georgeus sau Zeus Georgeus: acel Zeu al țăranilor este aproape sigur că a fost la originea Sfântului Gheorghe. Majoritatea hagiografilor și-au bazat argumentele despre autenticitatea Sfântului Gheorghe nu pe dovezile istorice ale vieții sale, ci pe dovezile ample ale Cultului său. Cel mai vechi Sanctuar înregistrat - și cel mai longeviv - al Sfântului Gheorghe a fost situat la Lydda / Diospolis, în Palestina (construit în jurul presupuselor sale rămășițe). În jurul anului 530, pelerinul Teodosie a consemnat că 'în Diospolis, unde se află Sfântul Mucenic Gheorghe, acolo este trupul lui, se fac multe minuni'. (În acea perioadă timpurie, Cultul Sfântului Gheorghe se răspândise rapid la Constantinopol, unde i-au fost închinate cel puțin 9 Biserici).

Pe lângă Sanctuarul de la Lydda / Lod, în afara Ierusalimului mai exista o Biserică care a fost dedicată Sfântului Gheorghe, ce ar fi putut fi construită încă de la sfârșitul secolului IV. Porta San Sebastiano din Roma a fost pusă sub protecția Sfântului Gheorghe de către generalul bizantin Belisarius în anul 527 iar relicvele omniprezente ale lui Gheorghe au ajuns în Occidentul European până în Sudul Franței, unde Grigore din Tours a și posedat una. O Biserică la Izra / Zorava - în Syria - datând din anul 515 a fost întemeiată, conform inscripției sale, pe moaștele Sfântului Gheorghe, care 'a apărut ctitorului nu în somn, ci în realitate': construit aparent pe locul unui Templu, începutul inscripției sale - pentru Sfântul Gheorghe - reda: 'O casă a lui Dumnezeu a înlocuit locuința demonilor. Lumina mântuirii a strălucit într-un loc în care mai înainte era întuneric. Acolo unde s-au făcut jertfe idolilor, acum există coruri de îngeri. Acolo unde Dumnezeu a fost provocat, acum Dumnezeu este liniștit'. Câteva povești fantastice care au înconjurat Faptele Sfântului Gheorghe au avut surse multiple de influență, dintre care unele au putut fi identificate. Originea Sfântului Gheorghe a fost ca un cetățean Roman bogat, militar important în Cappadochia; în timpul persecuțiilor terifiante ale împăratului Dadianus / Dioclețian, Gheorghe s-a prezentat de bunăvoie să depună mărturie despre credința sa în Zeul creștin și să fie martirizat, pentru a se opune Zeilor falși ai împăratului și pentru a-i convinge pe alții să creadă în Dumnezeul creștin. Faptele Sfântului Gheorghe au fost scrise inițial în Greacă, la începutul secolului V, fiind posibil să fi avut originea în regiunea Cappadochia din Asia Mică, într-un mediu cu diverse influențe (cea mai veche formă a textului Grecesc din secolul V supraviețuiește astăzi în fragmente păstrate la Viena / capitala Austriei). Versiunea Syriacă / Aramaică a Faptelor Sfântului Gheorghe a fost tradusă din Greacă la mijlocul secolului V (la câteva decenii după ce manuscrisul original Grecesc a fost compus). Cea mai veche copie a Faptelor Sfântului Gheorghe - care a supraviețuit în mare parte - este un manuscris Syriac redactat în jurul anului 600, păstrat la Biblioteca Britanică. Dadianus s-a referit la Gheorghe ca la un 'vrăjitor' ('vrăjitorii' - care puteau produce fapte Magice - făceau parte din paradigma religioasă a vremii). Păgânismul de stat era o Tradiție religioasă dominantă în Imperiul Roman și se baza pe conceptul că o multitudine de Zei domneau asupra fenomenelor Cerești și meteorologice și asupra tărâmului uman; ca atare, acei Zei trebuiau recunoscuți și onorați prin actul regulat de sacrificiu. Romanii se refereau la creștini ca Galileeni, însă perspectiva statului Roman de a lua în derâdere credința creștină e absurdă; în loc să se închine Zeilor - care erau în mod evident demni datorită puterii lor de a fi făurit lucrurile ce se văd - creștinii se închinau unui Zeu care s-a născut dintr-o ființă umană / Maria și pe care Evreii, un popor aproape neputincios în interiorul Imperiului, 'l-au biciuit și l-au atârnat de un copac'. În text, Iisus îl numea pe Gabriel / Gavriil 'îngerul legământului Meu', declarând că acțiunile curajoase ale lui George / Gheorghe îi vor convinge pe oameni să creadă în Dumnezeul biblic; cu toate acelea, într-o manieră destul de diferită de cea descrisă despre Dumnezeu în Vechiul Testament - Dumnezeu în concepția creștină revelată de narațiune era de natură trinitară. Gheorghe când s-a prezentat lui Dadianus a zis că se închina la 'un singur Dumnezeu adevărat, cu Fiul Său și cu Duhul Său Sfânt, o singură Treime și o singură Dumnezeire'; în plus, Iisus a fost menționat în text atât ca 'Dumnezeul viu', cât și ca 'Dumnezeu în trup'."

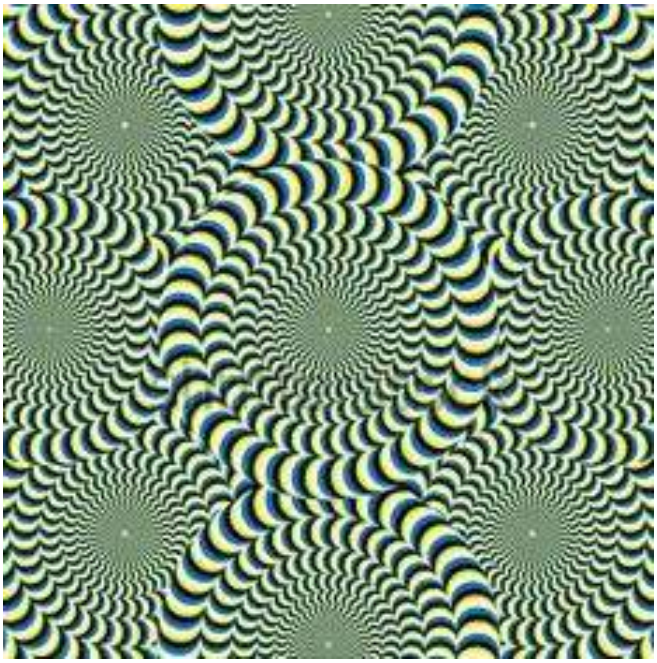

"Sf. Gheorghe a devenit binecunoscut pentru actul valoros de a învinge un Dragon. În iconografia existentă, însă, Gheorghe pare să nu fi fost asociat cu acest motiv înainte de secolul VI, cel mai devreme. În cel mai vechi text asociat cu Gheorghe nu e nici o relatare că a învins un Dragon. Cu toate acestea, o componentă paralelă interesantă este localizată devreme. Dadianus a fost prezentat ca principalul adversar al lui Gheorghe: un tiran însetat de sânge care a fost responsabil, împreună cu Satana, pentru o campanie crudă de tortură asupra creștinilor. Denumit 'Șarpele Dadianus', el a amenințat cu torturi explicite asupra acelor 'bărbați răzvrătiți care acționează contrar venerării Zeilor'; acel apel l-a provocat pe Gheorghe, care l-a confruntat pe Dadianus. În versiunea Syriacă a Faptelor Sfântului Gheorghe, cuvântul tradus e ca 'șarpe-asp'; textul original Grecesc are δράκων = balaur și astfel se pare că termenii șarpe și balaur au avut o oarecare suprapunere între Greacă și Syriacă, la fel ca termenii din Ugarită și Ebraică LTN pentru șarpe și TNN pentru Dragon, care s-au suprapus în Ciclul lui Baal și în Vechiul Testament. În Faptele Sfântului Gheorghe asistăm astfel la o ucidere alegorică a balaurului / șarpelui, când protagonistul Gheorghe l-a învins în cele din urmă pe antagonicul Dadian/us; numindu-l pe Dadianus drept 'șarpe aspic', autorul Faptelor Sfântului Gheorghe a folosit în mod explicit un motiv regional popular asociat anterior cu Baal-Hadad. Mai mult decât atât, Faptele Sfântului Gheorghe relatează că Sfântul Gheorghe 'a fost încoronat [adică, martir] în data de 23 a lunii Nisan [Aprilie]'; Sfinții erau sărbătoriți în ziua în care au fost martirizați. Poate ca o consecință atât a acestor informații din Faptele Sfântului Gheorghe, cât și a practicii Cultice Georgice - este, desigur, imposibil de spus care - 23 Aprilie a devenit sărbătoarea Sfântului Gheorghe în calendarul oficial al Bisericii. Se știe că diadohul Seleucos Nicator I - succesorul împăratului Alexandru cel Mare - a dedicat orașul Antiohia în anul 301 î.C. lui Zeus-Kasios în jertfa sa divinității de pe Muntele Kasios la 23 Aprilie (relatarea a venit de la Johannes / Ioan

Malalas, un cronicar Grec Antiohian care a trăit mult mai târziu, în prima parte a secolului VI); Malalas a scris despre un eveniment care fusese consemnat pentru prima dată de istoricul Roman Tacitus în secolul I iar Malalas se pare că a furnizat data de 23 Aprilie. Indiferent de veridicitatea istorică a afirmației lui Malalas despre Seleucos I, până în secolul VI în regiune ziua de 23 Aprilie devenise evident o dată asociată atât cu Zeus, cât și cu Cultul Sfântului Gheorghe. Oricare ar fi fost rațiunea din spatele atribuirii de către autor a motivului de șarpe / balaur și 23 Aprilie în Faptele Sfântului Gheorghe, folosirea rezona în rândul Culturii mai largi, pentru că elemente ale Cultului lui George / Gheorghe fuseseră deja asociate până la acea dată cu Cultul lui Zeus-Baal: aplicarea - în Faptele Sfântului Gheorghe - a motivului de șarpe / balaur și a zilei de 23 Aprilie ajută înțelegerea mai bună a modurilor prin care s-a dezvoltat Cultul Sfântului Gheorghe. Poveștile despre Sfântul Gheorghe au fost - de asemenea - asociate mai târziu cu narațiunea despre salvarea unei prințese de Dragon: Sfântul Gheorghe a salvat o prințesă - uneori numită Alexandra - iar acel act eroic a inspirat fie convertirea împărăției la creștinism, fie cununia prințesei cu Gheorghe. În Faptele Sfântului Gheorghe, Alexandra - care era soția lui Dadian - nu a fost salvată fizic de Sfântul Gheorghe, ci a înfruntat ea însăși martiriul; așa ceva poate reprezenta o 'mântuire' spirituală. Din text a reieșit clar că Gheorghe a fost slujitorul lui Christos: Gheorghe l-a promovat pe adevăratul Dumnezeu al creștinilor în fața falșilor Zei ai păgânilor; într-adevăr, misiunea lui Gheorghe a fost menită să-i convingă pe oameni că numai Domnul Iisus Christos este Dumnezeu (când oamenii sunt convinși, atunci îi fac și pe alții să creadă). Ar fi important de remarcat faptul că, de-a lungul narațiunii, oamenii au fost conduși să 'creadă' ori să 'mărturisească' că Zeul lui Gheorghe - anume, Zeul creștinilor - era adevăratul Zeu iar nu că 'principiile creștinismului' erau corecte față de cele ale celorlalți; astfel, se vede că a fost o competiție nu între concepții despre religii, ci între Zei. Printre alte observații potențiale, așa ceva indica faptul că popoarele contemporane și-au caracterizat identitatea religioasă în ceea ce privește Dumnezeul pe care îl urmau mai degrabă decât religia pe care o urmau; de asemenea, se reflecta o realitate istorică, căci creștinismul era încă în curs de a fi construit. Cine a fost Gheorghe? Cel din Faptele Sfântului Gheorghe provenea dintr-o familie Cappadochiană, a servit ca tribun în armata împăratului Diocleţian, era bogat, corect și tânăr; după ce a văzut că 'era insultat Christos și demonii lăudați în fața lui', Gheorghe și-a împărțit bunurile Pământești altora - comunalismul fiind o practică obișnuită printre primii creștini - și s-a anunțat cu ușurință lui Dadianus că era creștin, în ciuda torturilor fizice la care ar fi fost supus. Identitatea creștină a lui Gheorghe a fost puternic colorată de declarația sa că îl slujea pe Christos, persoană a Dumnezeirii. Gheorghe a spus: 'În ceea ce privește prenumele meu, sunt creștin; iar dacă întrebați oamenii despre numele meu, e Gheorghe'. Așa ceva era interesant, deoarece autorul Faptelor Sfântului Gheorghe părea să transmită ideea că Gheorghe era mai puțin important decât creștin, numele de Gheorghe fiind asociat cu identitatea sa ca figura Cultului agricol. Mai mult decât acest detaliu, în text a apărut că Gheorghe putea eradica demonii. În episodul în care Gheorghe s-a prefăcut că jertfea Zeilor, 'Gheorghe a lovit Pământul cu piciorul și o mare crăpătură a apărut; iar Gheorghe a spus [demonului care locuia în icoana lui Apollo]: Demon nenorocit, coboară în gaura asta, până în ziua chinului tău. Și [atunci Gheorghe] a pecetluit locul ca să nu fie cunoscut'. În plus, din cererea finală de la Dumnezeu a lui Gheorghe - dinainte martiriului - a reieșit că rugăciunea către Gheorghe poate proteja pe cineva de demoni. Gheorghe s-a adresat: 'Doamne Dumnezeule, fă-mi favoarea ca oricine va pomeni de Gheorghe sau va face o ofrandă și își va aduce aminte de această zi a luptei sale, să nu aibă în casa sa un lepros, nici un bâlbâit sau un orb născut în ea, nimeni paralizat sau mânat de vreun demon'. Asemenea atribute ale lui Gheorghe - din textul Faptelor Sfântului Gheorghe - indică nu numai că Gheorghe avea capacitatea de a eradica demonii, ci și că pare să fi existat o oarecare suprapunere între conceptele contemporane de boli și 'mânarea de un demon' (de exemplu, o relatare din secolul IV a consemnat credința contemporană că nebunia era cauzată de demoni: relatarea lui Epifanie în Panarionul său a fost despre alungarea unui demon dintr-un nebun stropind cu apă peste acela după ce s-a făcut semnul Crucii). În cele din urmă, aflăm din Faptele Sfântului Gheorghe că din cauza minunilor pe care Dumnezeu le-a făcut prin Gheorghe, însuși Gheorghe a arătat unele trăsături ale contactului divin: în episodul văduvei, după ce rugăciunea lui Gheorghe i-a vindecat fiul, Gheorghe i-a apărut cu 'fața strălucind ca Soarele'; acel tip de descriere în Orientul Apropiat al Vechii Lumi și în Tradiția biblică era obișnuită pentru identificarea celor care aveau contact cu divinul (de exemplu, în Ieșirea 34:29 'când se pogora Moise din Muntele Sinai, având în mâini cele două table ale legii, el nu știa că fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el'). În Tradiția zoroastră, 'fața strălucitoare' - ce reda contactul divin - era inclusiv în formă de halou / aură; în Tradiția creștină - astfel cum de exemplu a apărut în Faptele apostolilor 6:15 - era și echivalența 'fața lui ca o față de înger'."

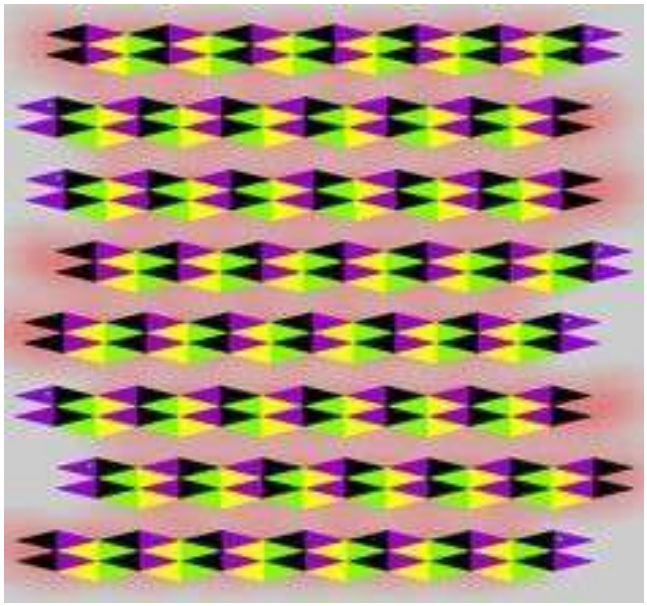

"Misiunea lui Ilie în Vechiul Testament / Biblia Ebraică a fost opoziția sfidătoare față de închinarea la Baal și în apărarea adevăratului Dumnezeu, Iahve; în mod similar, misiunea Sfântului Gheorghe din 'Fapte' a fost competiția religioasă împotriva Zeilor falși ai Imperiului Roman, în apărarea adevăratului Dumnezeu, Iisus Christos. Gheorghe a fost - de asemenea - descris în mod intenționat ca împărtășind

mai multe elemente din narațiunea lui Ilie: anume, a fost angajat într-un concurs religios explicit, a fost găzduit de o văduvă, a făcut minuni pentru ea (inclusiv vindecarea fiului ei), etc. În cele din urmă, Gheorghe putea chema fulgerele din Cer, ceea ce cauza miracole / la fel cum a fost descris Ilie în Vechiul Testament. Rugăciunile lui Gheorghe au adus fulgere ce au lovit 14 scaune de lemn făcându-le să redevină copaci vii, fulgerul lui Gheorghe a înviat dintr-o groapă comună stâncoasă 200 de oameni care demult erau praf și pulbere, etc. Atât la Dumnezeul lui Gheorghe, cât și - prin extensie - la Gheorghe însuși s-a manifestat puterea vieții, fie agricolă sau umană. În scena finală, Gheorghe a chemat foc din Cer pentru a-i devora pe cei 70 de lideri Romani, pentru a-i determina - prin așa ceva - 'pe toți să creadă în Dumnezeul cel viu'. Gheorghe s-a rugat - ca Ilie în 4 Regi 1:10 contra celor 50 cu care a avut el de a face - 'Domnul nostru Iisus Christos, Împăratul tuturor veacurilor, trimite același foc din zilele profetului Ilie, să mistuie pe căpetenia și pe cei care sunt împreună, să-i înghită pe cei 70 de lideri care n-au crezut în semnele pe care le-au văzut făcute prin mine'. Faptele Sfântului Gheorghe au consemnat: 'În aceeași clipă s-au coborât fulgere din Cer ca un foc și i-au mistuit pe cei 70; nici unul dintre ei nu a scăpat'. Astfel aflăm despre puterea morții avută atât de Zeul lui Gheorghe, cât și - prin extensie - chiar de Gheorghe însuși, ca și Ilie. Relatarea Faptelor Sfântului Gheorghe s-a încheiat cu rândul: 'Martiriul ilustrului Gheorghe și al celor care erau cu el în zilele lui Dadian a luat sfârșit'. Împotriva creștinilor în general 2 campanii explicite au avut loc în secolele III și IV, sub împărații Decius și Dioclețian; dintre cele 2, cea a lui Dioclețian a fost mai lungă iar majoritatea surselor datează martiriul lui Gheorghe la începutul secolului IV, în timpul campaniei lui Dioclețian împotriva creștinilor (pe împărat, Faptele Sfântului Gheorghe l-a numit Dadian/us). Deoarece tortura era probabilă pentru creștinii vremii, vedem în text un mesaj de valorizare a martiriului și de laudă pentru martiri; astfel, când Alexandra și-a vocalizat frica de tortură, Gheorghe a rememorat de mai multe ori torturile îndurate de Iisus: în text, martirii au fost denumiți 'atleți' / 'combatanți' iar lupta lor strașnică a dus la 'coroana' martiriului. Pe atunci, creștinii au acționat sfidând legea Romană; textul Faptelor Sfântului Gheorghe a demonstrat perspectiva juridică Romană asupra pedepselor: creștinii alegeau să refuze ordinul de a sacrifica - ignorând în mod intenționat legea Romană - și astfel pedeapsa acelor creștini nu era persecuție, ci urmărire penală. În episodul martiriului lui Gheorghe, Dadianus a anunțat: 'În ceea ce-l privește pe creștinul Gheorghe, care nu i-a sacrificat lui Apollo, după toate torturile, îl condamn la moarte. Să știți deci că acest om și-a ales moartea; timp de 7 ani a refuzat să sacrifice Zeilor. Acum dau poruncă să fie tăiat capul de sabie și să se trezească frica, astfel încât nimeni să nu comită vreo faptă împotriva Zeilor'. Când Dadianus a omorât-o pe Alexandra, el a anunțat: 'Iată, eu sunt nevinovat de sângele ei'; adică, Alexandra a fost dată la moarte pentru că a ales să comită ofense împotriva Zeilor, nu pentru că însuși Dadianus a persecutat-o. În Faptele Sfântului Gheorghe există 2 tipuri de referințe geografice: agricole și meteorologice. În miracolul în care Gheorghe a resuscitat oamenii din mormântul stâncos, atunci când ei au cerut să se boteze, Gheorghe a lovit Pământul cu piciorul și a țâșnit un izvor. În plus, Gheorghe - în Faptele Sfântului Gheorghe - a făcut în mod regulat miracole, cum a fost de pildă cel implicând transformarea lemnului mort în copaci vii și înfloriți. Rugăciunile lui Gheorghe au chemat fulgerele care au lovit cele 14 scaune / tronuri și le-au făcut să prindă rădăcini, crescând în pomi plini: unii fructiferi și alții nu (în funcție de tipul de pom din care provenea inițial lemnul). La casa văduvei, atingerea lui Gheorghe a făcut ca un stâlp / pilon să se transforme din nou într-un copac viu, înalt de 15 coți. Faptele Sfântului Gheorghe au inclus referiri directe la fenomenele meteorologice. Campania furioasă împotriva creștinilor a fost descrisă ca o furtună de iarnă tipică Estului Mediteran. Dumnezeu - în episodul final al martiriului - ca răspuns la ultima rugăciune a lui Gheorghe, i-a răspuns 'dintr-un nor'. În cele din urmă, rugăciunea lui Gheorghe - mijlocul prin care și-a provocat minunile - a creat tulburări în aer - precum și cutremure - și desigur fulgere. Asemenea referințe au demonstrat o înțelegere continuă a lui Dumnezeu prin asociere cu furtunile și imaginile meteorologice. Folosind motive și narațiuni similare cu ale lui Ilie, autorul Faptelor Sfântului Gheorghe a intenționat ca Gheorghe să apară mult asemănător cu Ilie, dar în context Roman și creștin clar; în același timp, motive precum înfrângerea unui Dragon și data agricolă de 23 Aprilie au fost - de asemenea - folosite în mod intenționat în text. În consecință, poveștile biblice despre Ilie au rezonat în rândul comunităților creștine regionale din acea vreme, precum au rezonat Dragonul regional și motivele agricole aplicate unei figuri de orientare creștină. În Vechea Lume, se credea că demonii erau ființe supranaturale care își puteau exercita puterile pentru binele sau răul oamenilor (dar care făceau acel lucru cel mai adesea în scopuri rele). Pentru a calma și / sau a respinge demonii, amuletele - pe care erau înscrise caractere și simboluri - puteau fi purtate sau folosite de un subiect uman pentru a contracara intențiile rele ale demonilor. Amuletele apotropaice, care au existat demult în întreaga Mediterană, au fost condamnate de către primii creștini. Canonul 36 al Sinodului de la Laodiceea de la sfârșitul secolului IV a decretat despre clericii creștini că nu puteau fi 'Magi, vrăjitori sau astrologi' iar Constituțiile apostolice refuzau admiterea la botez celor care făceau amulete. În ciuda acelui fapt, amuletele creștine au început oficial să înlocuiască amuletele păgâne; de exemplu, părintele Bisericii Cappadochiei Grigore din Nazianz a scris despre filactera mare și bună (amuleta ca protecție împotriva pericolului) iar sora lui Grigore din Nyssa purta o cruce de fier, descrisă ca o filacteră, precum și un inel cu un fragment din lemn de la Crucea lui Iisus. Sfântul Gheorghe avea toate caracteristicile unui Sfânt războinic, dar și le-a asimilat cu ușurință pe cele ale altor Sfinți și Zeități care aveau Cult în regiunile în care s-a dezvoltat devotamentul față de el; astfel, Sfântul Gheorghe nu ar trebui să fie înțeles ca o reîncarnare a divinităților precreștine cu care împărtășea caracteristici (printre acelea fiind Dumuzid / Tammuz, Horus, Mithra, Adonis, ș.a). Cea mai veche icoană existentă a Sfântului Gheorghe a fost - cel mai probabil - icoana Fecioarei întronată între Sfinții militari de la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai. Înființată în secolul VI prin Decret al împăratului bizantin Iustinian I pe locul pretins din Sinai al întâlnirii lui Moise cu rugul aprins, Mănăstirea a beneficiat câteva secole de patronaj Imperial. Colecția de icoane de la Sfânta Ecaterina este remarcabilă nu numai pentru că există încă din vremea lui Iustinian, ci și pentru că are icoane timpurii din vremurile de dinainte și din timpul perioadei tumultoase din istoria ecleziastică bizantină

cunoscută sub numele de iconoclasm (o serie de conflicte cu privire la utilizarea icoanelor în practica creștină, timp în care majoritatea icoanelor bizantine au fost distruse). Datorită locației sale îndepărtate, departe de Constantinopol, icoanele din cadrul Mănăstirii au fost cruțate și chiar au continuat să fie produse. Icoana 'Fecioara întronată între Sfinții războinici' datează din secolul VI: o afișează pe Fecioară așezată pe tron și flancată de 2 Sfinți militari fără nume, pe care cei mai multi savanți i-au identificat ca fiind Sfântul Teodor în stânga iar Sf. Gheorghe în dreapta: ambii au fost înfățișați în ținuta de ceremonie a Gărzii Imperiale; Gheorghe era tânăr și chipeș, cu părul ondulat blond, purtând o mantie purpurie".

Fecioara cu Pruncul între Sfinții Teodor și Gheorghe (Mănăstirea Sf. Ecaterina / Peninsula Sinai, secolul VI)

"O altă icoană a lui Gheorghe, datând tot din secolul VI, a fost descoperită în ruinele Bisericii Mănăstirii din Bawît / Egipt; în acea icoană, Gheorghe era reprezentat tot fără barbă și cu părul blond ondulat într-un cerc în jurul capului, încins cu o sabie pe partea stângă. Din icoanele timpurii ale Sfântului Gheorghe se vede că el a fost identificat, cel puțin încă din secolul VI, ca un Sfânt militar tânăr, trăsături care cu siguranță s-au aliniat cu descrierea sa din textul Faptelor Sfântului Gheorghe din secolul V. O altă trăsătură cu care Sfântul Gheorghe a fost identificat timpuriu în iconografie a fost lupta sa cu un Dragon sau șarpe. O reprezentare iconografică a Sfântului Gheorghe învingând un Dragon la Biserica rupestră Sfântul Gheorghe din Zindanönü / Cappadochia a fost datată în secolele VI-VII (deși starea de conservare este săracă). Există, totuși, o serie de icoane de teracotă, recuperate de la Grădiște = Viničko Kale - din apropierea orașului Macedonian Vinica - unde Gheorghe era identificat prin nume și descris ca ucigând un Dragon; Sfântul Gheorghe avea în stânga sa pe Sfântul Cristofor: ambii Sfinți împingeau un șarpe cu cap uman și - deși nici unul dintre Sfinți nu purta uniformă militară - ambii aveau atribute militare (icoana respectivă a fost datată cu ceva timp înainte ca Leon III să aducă regiunea sub jurisdicția Constantinopolului, în anul 733). Printre teracotele de la Grădiște / Viničko Kale a fost și o icoană a Sfântului Teodor lovind Balaurul, cu inscripția 'Theodorus Draco'. Teodor a fost - de asemenea - descris într-o icoană din secolele IX-X la Mănăstirea Sf. Ecaterina din Sinai că a învins un Dragon, alături de Gheorghe, reprezentat în aceeași postură dar învingând un dușman uman mai degrabă decât un Dragon. Reprezentările iconografice ale Cavalerilor țintind cu sulița / lancea un inamic căzut sau un Dragon i-au precedat cu mult atât pe Sf. Gheorghe, cât și pe Sf. Teodor: posturi similare au rămas vizibile pe Paleta lui Narmer, pe Stela lui Baal, etc. Salvarea prințesei de la Dragon este altă legendă prin care a fost cunoscut Sf. Gheorghe; o asemănare era cu povestea regională anterioară despre Astarte și Marea. În plus, Faptele Sf. Gheorghe au implicat-o pe nobila Alexandra, care nu a fost salvată fizic de către Cavalerul Gheorghe, însă s-a mântuit spiritual prin misiunea sa. În virtutea calităților lor militare, Sfinții războinici confereau un important statut protector celor care îi venerau și îi invocau. De exemplu, în 'De Sancto Theodoro' - de la sfârșitul secolului IV - Grigore din Nyssa i-a atribuit Sfântului Teodor protecția împotriva demonilor, vindecarea de boli și ocazional salvarea de vieți; ori - ca și Sf. Gheorghe - Sfântul războinic Dimitrie a devenit în cele din urmă asociat cu narațiunea înfrângerii unui conducător nedrept: se credea că Sfinții militari ofereau asistență în luptă, pentru a triumfa asupra celor nedrepți și pentru a-i salva pe cei aflați în nevoie. Dintre Sfinții războinici, Gheorghe a fost cunoscut pentru a interveni cel mai frecvent în lupte; răspunzând invocărilor, Gheorghe nu i-a ajutat doar pe bizantini, ci și pe cruciați în Levant, ș.a.m.d. / onorarea ajungând la înființarea de Ordine militare în numele său. O asociere iconografică interesantă cu Sf. Gheorghe a fost cea a călărețului, figură care l-a însoțit nu numai pe Gheorghe, cât și pe Teodor sau pe Dimitrie; tipul iconografic implicând călărețul nu era original nici pentru Sf. Gheorghe, nici pentru Sfinții războinici în general: exista deja din Antichitate, dinaintea creștinilor. Motivul puterii a fost aplicat figurii Sfântului Gheorghe nu numai în iconografie, ci și în text: în Faptele Sfântului Gheorghe, autorul l-a numit în mod deliberat pe antagonistul lui Gheorghe 'șarpe' sau 'Balaur', poziționându-l pe Sfântul Gheorghe - care în cele din urmă era victorios - ca învingând și un Dragon literar. În mod semnificativ, așadar, nu numai cele mai vechi dovezi iconografice (începând din secolul VI), ci și dovezile textuale ale Faptelor (de la mijlocul secolului V), au demonstrat că Gheorghe a învins un Dragon. Prin urmare, asocierea cu un Dragon pare a fi un element original al figurii Sf. Gheorghe, fiind legată de locul său de origine răsăritean. Sfântul Gheorghe a devenit cunoscut ca un martir creștin curajos și credincios care a îndurat numeroase rele și a triumfat în cele din urmă în concursul religios împotriva Zeilor falși; ca atare, Sfântul Gheorghe a devenit pentru totdeauna după aceea asociat cu figura lui Ilie, care - în mintea credincioșilor - îl reprezentase și pe adevăratul Dumnezeu. Gheorghe a devenit cunoscut ca un protector puternic care putea salva prințese și

captivi de tot felul; un mare salvator care - de asemenea - putea învinge atât demonii, cât și Dragonii. Până la începutul secolului XX, în Levant 'nebunii' erau înlănțuiți de Bisericile Sf. Gheorghe deoarece se credea că nebunia era cauzată de demoni, care puteau fi eliminați de Sf. Gheorghe. (Legenda spunea că Sfântul Gheorghe a ucis Dragonul și că Dragonul a fost un demon iar - în consecință - oamenii cred că și Sfântul Gheorghe este capabil să supună și să alunge demonii). 'Verdele' Gheorghe a fost, de asemenea, o figură agricolă puternică, asociată regional cu fulgere, furtuni, ploi și culturi. Figură populară și puternică, Sfântul Gheorghe a devenit cel mai omniprezent Sfânt din Estul Mediteranei și Sfântul cel mai ușor identificat cu înfrângerea unui Dragon. Chiar și sub stăpânirea islamică (începând din secolul VII), Gheorghe a rămas o figură populară și venerată. În timpul otomanilor, în Levant construcțiile creștine au fost restrânse, cu excepția Bisericilor închinate Sfântului Gheorghe. Musulmanii din Levant l-au respectat foarte mult pe Sfântul Gheorghe și au ajuns să-l identifice cu figura coranică al-Khiḍr. Parțial din cauza popularității regionale a Sfântului Gheorghe în rândul comunităților creștine și parțial datorită sprijinului otoman pentru el, acum în Levant mai multe Biserici, altare și Mănăstiri sunt dedicate Sfântului Gheorghe decât oricărui alt Sfânt: în Levant, Gheorghe se află pe primul loc după figura universal iubită a Mariei".

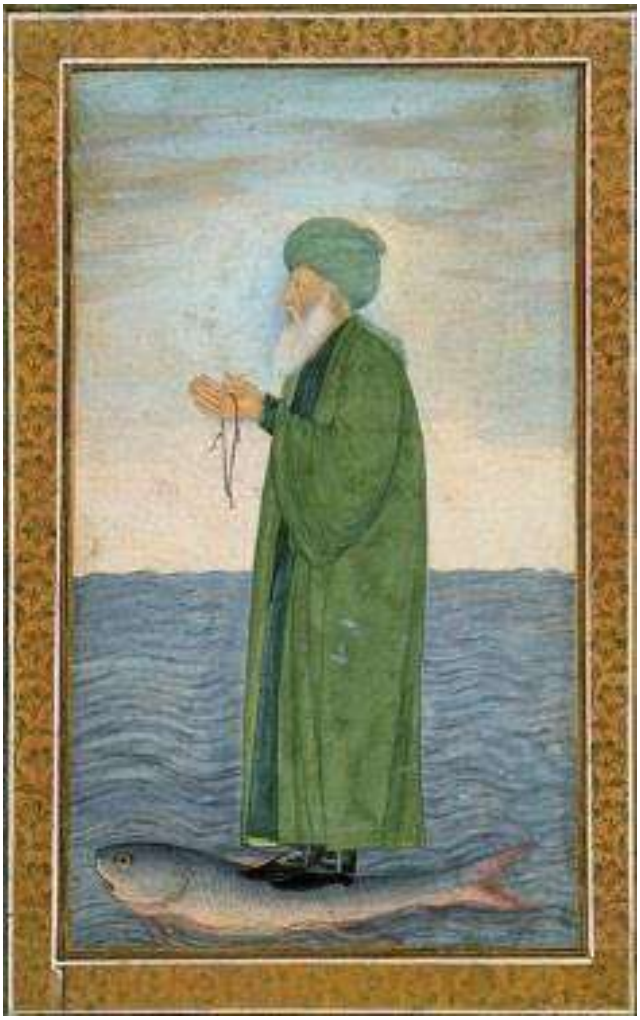

al-Khiḍr

"În secolul VII, când figura al-Khiḍr a apărut în sursele coranice și exegetice, Sfântul Gheorghe era o figură populară, însă nu atât de diferențiată de ceilalți Sfinți și Zei din Levant; în plus, locațiile sale de Cult au fost stabilite în locuri religioase din Estul Mediteranei, departe de Peninsula Arabică, unde a apărut Coranul. Când al-Khiḍr a apărut în text în timpul secolului VII în Arabia, Tradiția biblică și cunoștințele extra-biblice - împreună cu figurile biblice mai memorabile, cum ar fi Ilie - cuprindeau cea mai mare parte a mediului religios în care s-au dezvoltat Coranul și narațiunile cu figurile sale. În mod interesant, cele mai timpurii asociații textuale cu al-Khiḍr - atât 'tafsîr', cât și a 'hadît' - au fost cu figura biblică a lui Ilie. Al-Khiḍr a fost o figură legendară, numele în Arabă însemnând aproximativ '[Unul] Verde': în Tradiția islamică a ajuns să fie înțeles ca figura înțeleaptă care l-a învățat pe Moise. Așa ceva a condus la asocierea lui Khiḍr cu Tradiția mistică a sufismului (construit în jurul cunoștințelor ezoterice și a tipului de relație de predare maestru-ucenic). Khiḍr a fost asociat în mod popular cu ambele figuri Ilie și Gheorghe din Estul Mediteranei. Examinând cea mai veche referință a lui al-Khiḍr în text (atât în Coran, cât și în literatura exegetică tafsīr), vom începe să contextualizăm geografic figura islamică a lui al-Khiḍr: spre deosebire de textele lui Ilie și lui Gheorghe, narațiunea din Coran legată de al-Khiḍr nu se pretinde a fi o relatare istorică a evenimentelor, ci mai degrabă este un exemplu de literatură de înțelepciune, făcând o relatare aplicabilă în toate timpurile. Geografia Arabă poate fi împărțită în 4 regiuni distincte, cea mai mare fiind zona centrală de platou înalt compusă din deșert dur, stâncos. Secțiunea de Est a Peninsulei Arabe nu conține Râuri dar a putut să susțină populații și orașe de milenii datorită rezervelor sale considerabile de apă subterană: acea regiune se întinde pe lungimea de Est a Peninsulei de-a lungul Golfului Persic sau Arabic, până în Oman; datorită apropierii de Culturile Epocii Bronzului din Mesopotamia și Iran, partea de Est a Peninsulei - inclusiv Arhipelagul Bahrain și teritoriul continental numit Dilmun - a prosperat ori a suferit sincron cu respectivii vecini. Partea de Sud a Peninsulei Arabe - unde este Yemenul Modern - a fost cunoscută de geografii Antici (inclusiv Romani) ca Arabia Felix: Arabia Fericită; datorită poziției, e udată de ploi musonice, ceea ce face din ea singura zonă mare înverzită a Peninsulei Arabe. Un lanț Montan se întinde pe lungimea porțiunii de Vest a Peninsulei (cu punctul cel mai înalt în Sud): Vestul Arab este în general neospitalier, cu excepția zonelor cu rezerve de apă subterană și - în unele cazuri - Oaze care au susținut comunități fixe, ca Mecca, Medīna, etc. Datorită diversității geografiei și naturii Peninsulei Arabe, regiunile și popoarele au fost în mare parte separate între ele, deși treptat - din mileniul I î.C. - nomazii din Nord-Vest, știuți ca Arabi, au început să domine Peninsula. În ciuda condițiilor în mare parte neospitaliere, Peninsula Arabă - fiind situată între ceea ce istoric au fost zonele mai mari, mai bogate și mai bine organizate politic din India, Mesopotamia, Africa și Marea Mediterană - a trebuit să fie angajată în negoț Terestru și pe Ocean. Prețuită pentru negoțul și producția de smirnă, tămâie și alte aromate, dar și ca o stație esențială de-a lungul 'autostrăzii' profitabile a comerțului cu mătase, Arabia și oamenii săi au făcut astfel parte - în Vechea Lume - din domeniul mai larg al Orientului Apropiat. În timp ce portretele academice ale istoriei religioase a Orientului Apropiat prezintă adesea Culturile politice din Orientul

Apropiat ca fiind segmentate și discrete, de fapt Zeii, poveștile și ceea ce ne-am putea gândi acum ca noțiuni religioase au călătorit liber oriunde intrau popoarele în legături: rutele comerciale ar trebui, prin urmare, să fie considerate drept curente de gândiri și de contacte religioase - la fel de mult ca și de bunuri materiale - putând ajuta vizualizarea naturii conectate a comunităților religioase din Orientul Apropiat. Atât comerțul, cât și îndepărtarea Peninsulei Arabice erau atractive pentru comunitățile religioase regionale. Acest lucru a fost mai ales pentru comunitățile creștine după Sinodul de la Calcedon din anul 451, când Arabia a devenit o locație atrăgătoare pentru misionari: Arabia reprezenta potențial expansionist pentru Episcopii. Ceea ce știm despre viața religioasă internă Arabă (în afara relatărilor istorice islamice ulterioare) vine în principal din miile de inscripții în stâncă găsite în întreaga Peninsulă. Până în jurul secolului IV, majoritatea locuitorilor erau politeiști; se cunosc numele multor dintre Zeii lor, deoarece cea mai obișnuită formă de inscripție Arabă era invocând Zeii într-un fel (de obicei, făcându-le petiții sau mulțumindu-le). În cea mai mare parte, Zeii par în unele cazuri să fi fost asociați cu regiuni geografice specifice și - uneori - ca în cazul popularei Zeițe Allāt, cunoscută și venerată de toți. În general, în păgânismul Arab erau adorate Zeități astrale precum Soarele, Luna și Venus. Zeii Arabilor par să fi reprezentat acele forțe care erau importante pentru oameni, însă dincolo de controlul lor, cum ar fi ploaia, fertilitatea, sănătatea, dragostea și moartea. O caracteristică specială a ritualului și închinării religioase Arabe era că Zeii erau adorați în Sanctuarele locale numite āḥrām (la singular ḥaram): acele āḥrām constau dintr-o zonă sacră definitiv legată și marcată, cu un altar în centru; de obicei, o singură familie sau trib îngrijea altarul iar pe teritoriul ḥaram violența era interzisă, făcând din acela un spațiu sacru pentru toți vizitatorii (pentru a onora Zeii sau pentru afaceri). Ca și alte orașe Arabe, Mecca - locul de naștere Tradițional al profetului Mahomed - a fost Sanctuar demarcat (și a rămas astfel până în prezent), cu altarul Ka'ba în centru. Islamul a apărut parțial într-un proces de contradicție față de practicile religioase politeiste care au caracterizat mult timp Orientul Apropiat; inițial, în audiența Coranului au fost prezenți Evrei și creștini: cel mai elementar lucru ce se observă la Coran și interfața sa cu Biblia este încrederea nespusă și omniprezentă a scripturilor islamice că publicul său era pe deplin familiarizat cu poveștile patriarhilor și profeților biblici (secvențe atât de familiare - de fapt - încât nu a considerat necesară chiar și cea mai rudimentară formă de introducere). Referințele Coranului la Evrei și creștini au fost ca 'oamenii Cărții' sau ca 'oamenii scripturilor'. Coranul are multe cuvinte ne-Arabe, majoritatea acelora fiind de origine Aramaică / Syriacă (însuși denumirea de Coran - înțeles ca Recitarea - provenind din cuvântul Syriac 'qeryānā' pentru lecție): unii au interpretat Coranul ca un comentariu în Arabă al Bibliei; de altfel, înainte de Coran nu a existat literayură Arabă. După cum subliniază cercetări recente, Coranul nu face referire pur și simplu la material biblic, la întâmplare; mai degrabă, figurile și narațiunile sunt rememorate într-o manieră esențial reformatoare, pentru a prezenta astfel o poziție alternativă sau 'corectată'. Coranul înseamnă nu a repovesti poveștile biblice, ci a le reaminti în cadrul corector al propriului discurs; de exemplu, Coranul critică foarte mult noțiunea creștină despre Treime, pe care o respinge fără echivoc. Coranul 5:75 afirmă: 'Mesia / Christos, fiul Mariei, nu a fost decât un trimis. Și alți trimiși au murit înaintea lui (au mai fost înaintea Lui). Mama Sa a fost o femeie dreaptă / era sinceră. Amândoi au mâncat bucate (adică erau oameni, căci Dumnezeu nu mănâncă)'. În pasaj, Coranul a criticat nu numai noțiunea de Treime (adică prin afirmația că Mesia a fost de fapt un mesager uman, la fel ca mesagerii anteriori), ci a intrat și în dezbaterile teologice implicând natura Mariei: Coranul s-a aliniat în mod clar cu respingerea nestoriană a titlului pentru Maria ca purtătoare de Dumnezeu, în favoarea titlului de purtătoare de Christos, subliniind natura umană a Mariei. Profeții - atât biblici, cât și coranici - din Coran au fost figurile majore ale istoriei mântuirii, rolul lor fiind de a conduce mesajele nealterate și neschimbate ale lui Dumnezeu către comunitățile din care făceau parte. Profetul cel mai des menționat pe nume în Coran a fost Moise; punctul focal al mesajului lui Moise a fost în Sura Ṭāhā (20:9-99). Allah / Dumnezeu - așa cum a fost prezentat în Coran - a fost sinonim cu Dumnezeul lui Moise. Mahomed a fost înfățișat într-un mod paralel cu Moise, care a adus o scriptură divină (și cu Avraam, care se luptase cu idolatria și stabilise unele dintre cele mai importante ritualuri și locuri numite în Coran). La fel ca Avraam și Moise înaintea lui, Mahomed a fost prezentat în Coran ca un profet și ca un mesager exemplar pentru că s-a luptat cu idolatria și cu politeismul (iar Mahomed a făcut acel lucru în mare parte aducând un text 'separator'). În Coran, al-Khiḍr a apărut în Sura Grota 18:65 (după unii comentatori, fiind vorba de Ghilga-moș și prietenul său Enkidu); relatarea s-a încadrat în categoria de narațiune cunoscută sub numele de literatură didactică maestru-discipol: figura 'slujitorului' / 'servitorului' a fost cel mai adesea identificată în literatura exegetică 'tafsīr' cu al-Khiḍr = '[Unul] Verde', deși alte paralele au fost sugerate - în studii - pentru această figură (anume figura biblică Enoh, profetul biblic Ilie, ș.a). Narațiunea respectivă din Coran a rămas neînțeleasă corespunzător - înțeleasă necorespunzător - în domeniul studiilor coranice; Tradiția exegetică Arabă a identificat figura narativă a 'Slujitorului' ca al-Khiḍr și apoi a echivalat al-Khiḍr cu Ilie, o figură biblică foarte populară a Vechii Lumi. Sura Grota / 'Sūrat al-Kahf' s-a distins prin 3 narațiuni principale: 'Oamenii din peșteră' / grotă (18:9-26), 'Moise și Slujitorul' (18:60-82) care este narațiunea în care Khiḍr a fost identificat mai târziu în exegeza 'tafsīr' drept 'Slujitorul' și 'Dhū al-Qarnayn' (18:83-98), narațiunea despre o figură identificată în mod regulat cu Alexandru cel Mare".

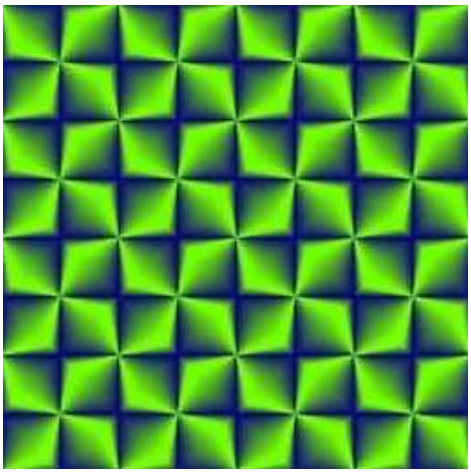

Iată cele 23 de versete ale narațiunii “Moise și Slujitorul” din Coran (Sura 18 / Grota):

“60. Moise spuse servitorului său tânăr: ‘Nu voi avea odihnă până ce nu voi ajunge la locul de întâlnire a celor 2 Mări, chiar dacă aș umbla mult timp’.

61. Când ajunseră la locul de întâlnire a celor 2 Mări, uitară de peștele lor, ce luă liber calea Mării.

62. Când trecură mai departe, Moise spuse servitorului său: ‘Adu mâncarea, căci ne-a prins osteneala drumului’.

63. El spuse: ‘N-ai văzut că atunci când ne-am adăpostit la stâncă am uitat peștele? Numai Satana m-a făcut să-l uit, căci eu nu-mi amintesc. El a luat calea Mării. Ce lucru de mirare!’

64. Moise zise: ‘Aceasta e ceea ce căutăm’. Apoi s-au întors pe urmele lor.

65. Ei îl aflară pe unul din Slujitorii Noștri căruia i-am dăruit milostivenia Noastră și l-am învățat o știință de la Noi.

66. Moise îl întrebă: ‘Te pot urma ca să mă înveți ceea ce ai fost învățat despre calea cea dreaptă?’

67. El zise: ‘Nu vei putea să ai răbdare cu mine.

68. Și cum ai avea răbdare la ceea ce nu cuprinzi cu știința?’

69. Moise spuse: ‘Mă vei afla răbdător, de vrea Dumnezeu, și nu-ți voi ieși din cuvânt’.

70. Slujitorul zise: ‘Dacă mă însoțești, nu mă întreba nimic până ce nu-ți amintesc eu’.

71. Plecară împreună și se urcară pe corabie. Slujitorul făcu o gaură în ea. Moise îi spuse: ‘Ai găurit-o ca să se înece cei aflați pe ea? Ai săvârșit o faptă urâtă!’

72. El răspunse: ‘Nu mi-ai spus că vei avea răbdare?’

73. Moise spuse: ‘Nu mi-o lua în nume de rău că am uitat și nu-mi apăsa mai tare povara!’

74. Plecară amândoi și întâlniră un tânăr. Slujitorul îl ucise. Moise îi spuse: ‘Ai ucis un nevinovat, fără pic de suflet? Ai săvârșit o faptă urâtă!’

75. Slujitorul zise: ‘Nu mi-ai spus că vei avea răbdare?’

76. Moise spuse: ‘Dacă o să te mai întreb încă o dată ceva, să nu mă mai însoțești. Îmi cer iertare’.

77. Plecară amândoi și ajunseră la o cetate, însă locuitorii ei, cărora le cerură de mâncare, le refuzară orice găzduire. Atunci amândoi găsiră un zid care sta să se prăbușească. Slujitorul îl întări. Moise îi spuse: ‘Ai putea - dacă vrei - să iei o răsplată pentru asta’.

78. Slujitorul zise: ‘A venit clipa despărțirii noastre, îți voi da lămurirea pe care n-ai avut răbdare s-o aștepți.

79. Corabia era a unor sărmani care trudeau pe Mare. Au vrut să le-o stric, căci în urma lor un rege lua toate corăbiile cu de-a sila.

80. Tânărul avea părinți credincioși și ne-am temut că el îi va sili la ticăloșie și tăgadă,

81. Am vrut ca Domnul lor să le dea în schimb un fiu mai bun decât acela, mai curat și mai iubitor.

82. Doi băieți orfani din această cetate erau stăpânii zidului iar o comoară pentru ei se afla sub el. Tatăl lor a fost un om drept și Domnul tău a vrut ca ei să descopere comoara când vor fi în putere, ca milostovenie de la Domnul tău. Nu am făcut nimic pornit de la mine. Aceasta este lămurirea pe care n-ai avut răbdare s-o aștepți’!”

Peninsula Sinai
are Golful Suez la apus și Golful Aqaba la răsărit

Erica Ferg Muhaisen - în prezent cadru universitar - a continuat în lucrarea de Doctorat / anul 2016: “Narațiunea ‘Moise și Slujitorul’ a rămas remarcabilă deoarece a fost singura relatare despre Moise - fie în Biblie, fie în Coran - ca literatură didactică de tip maestru-discipol. Moise a căutat o locație specifică - ‘întâlnirea celor 2 Mări’ / anume Sudul Peninsulei Sinai, între Golfurile Suez și Aqaba - unde Moise a găsit un ‘Slujitor’ al lui Dumnezeu, căruia Dumnezeu i-a dăruit milă divină și cunoaștere. Moise a cerut să poată călători cu acel ‘Slujitor’, pentru ca să poată învăța o parte dintre cunoștințele divine ale ‘Slujitorului’. ‘Slujitorul’ a fost de acord (fără tragere de inimă) și l-a luat pe Moise într-o călătorie ce a implicat 3 acțiuni scandaloase și aparent nedrepte. De la început, Moise nu a putut să-și liniștească obiecțiile iar după a treia izbucnire a lui Moise, ‘Slujitorul’ a plecat, considerând acțiunile ca drepte; în plus, ‘Slujitorul’ a declarat că nu a făcut acțiunile de la sine, ci acțiunile au fost însuși planul lui Dumnezeu. Înțelegerea narațiunii coranice despre ‘Moise și Slujitorul’ este provocatoare, mai ales că nu a fost identificat nici un precedent literar precis pentru acea poveste; lucrările exegetice și academice asupra narațiunii au interpretat-o în diverse moduri, până la înțelegerea sa ca model atât pentru cunoașterea relațiilor mentor-discipol / maestru-ucenic, cât și pentru cunoașterea ezoterică. Ultima interpretare s-a dovedit probabil cea mai durabilă pentru Tradiția islamică iar povestea enigmatică a servit drept model deopotrivă pentru practicile mistice și sufiste. Deși aceasta este interpretarea predominantă și autentică atât pentru Tradiția islamică, cât și pentru orientarea sufistă, propun o altă înțelegere a pasajului, deoarece se referă la contextul său coranic. Narațiunea ‘Moise și Slujitorul’ din Coran (Sura 18 / Grota) este unică prin portretizarea lui Moise, figură centrală în Coran, menționat mai des decât orice alt profet biblic. Narațiunile coranice ale lui Moise, luate în ansamblu, l-au prezentat pe Moise într-un mod asemănător relatărilor biblice, însă cu o importanță suplimentară: Moise a fost prezentat în Coran ca exemplu de profet-mesager care a învins idolatria și

a livrat poporului său cuvintele lui Dumnezeu; în acest fel, coranicul Moise a fost modelul ideal de profeție pentru Mahomed. Descrierea coranică atentă și repetitivă a lui Moise a făcut narațiunea cu atât mai demnă de remarcat: în ea, Moise s-a arătat a fi atât lipsit de cunoaștere, cât și nerăbdător. Moise pretindea că era cel mai învățat dintre oameni; ca răspuns, Dumnezeu i-a spus lui Moise că la întâlnirea / confluența celor 2 Mări se afla unul dintre Slujitorii lui Dumnezeu care deținea mai multe cunoștințe decât Moise. Când Moise L-a întrebat pe Dumnezeu cum putea să-l întâlnească pe acel Slujitor, atunci Dumnezeu i-a spus lui Moise că Slujitorul va veni în locul în care Moise va observa că nu are pește în coș. Narațiunea 'Moise și Slujitorul' din Coran redă înțelepciunea divină - a lui Dumnezeu - demonstrând ce ar fi necunoscut la oamenii cărora le lipsește atât capacitatea, cât și răbdarea de a înțelege planul divin; exegeza islamică ulterioară a înțeles această narațiune ca fiind mai strâns legată de subiectul predestinației în contextul ei, relatarea potrivindu-se în genul literaturii de înțelepciune (privind nearmonia dintre conceptul divin al dreptății și relele existente într-o lume în care cei drepți suferă iar cei răi prosperă, ceea ce constituie una dintre cele mai importante probleme din istoria omenirii). Soluția oferită de această narațiune și de cele similare din literatura orientală de înțelepciune a fost aceea că un muritor este îndemnat să nu se uite în căile misterioase ale lui Dumnezeu, deoarece capacitatea umană este prea limitată pentru a înțelege căile enigmatice - profunde și inscrutabile - ale divinului. Structura narativă maestru-ucenic / mentor-discipol a fost o formă literară comună la sfârșitul Antic / începutul Medieval. Unul dintre cele mai populare și răspândite texte creștine timpurii au fost 'Zicerile Părinților' [deșertului], o colecție de peste o mie de scurte vorbe ale părinților monahali din pustietățile Egiptului din secolele IV-V; inițial o Tradiție orală Coptă, lucrarea 'Zicerile Părinților' a fost scrisă pentru prima dată în Greacă în Mănăstirile din Palestina la sfârșitul secolului V. 'Zicerile Părinților' [deșertului], uneori scurte aforisme, uneori înregistrări ale episoadelor de învățătură între călugării mai tineri și bătrânii lor, au fost forme extrem de populare de pilde și de înțelepciuni în Vechea Lume. Ca atare, ele au fost traduse în mai multe limbi, inclusiv în Syriacă la începutul secolului VII sub titlul 'Paradisul Părinților'. Există 2 surse de dovezi cu privire la numele 'Slujitorului': în primul rând, Tradiția exegetică Arabă - începând cu cea a lui Mujāhid - care l-a menționat pe al-Khiḍr pe nume; în al doilea rând, legenda Evreiască implicând aproape aceeași poveste narativă-cadru, cu Ilie. Însemnând 'Cel Verde', referirea la al-Khiḍr / Khadir a fost elaborată în 'tafsīr' de Muqātil 697-767, care nu l-a citat pe Mujāhid 642-722 ca sursă; înainte cu circa jumătate de secol față de Muqātil, identificarea de către Mujāhid prin referința opacă 'al-Khaḍir' putea fi un nume, un pseudonim sau poate o referire la un anumit aspect al unei figuri existente. Muqātil a elaborat identificarea de către Mujāhid a lui 'al-Khaḍir' prin echivalarea cu profetul Elisei; însă exegeții de mai târziu au schimbat referința la 'Ilīyas' = Ilie (în Arabă, 'Ilīyas' este omofon cu 'Ilyasa' pentru Elisei). De altfel, figurile lui Ilie și Elisei au fost adesea încrucișate omologic; indiferent de proveniența identificării lui Muqātil pentru a explica 'Slujitorul' / 'al-Khaḍir', figura cel mai adesea asociată de exegeții coranici și de literatura Arabă ulterioară a fost 'Ilīyas' / Ilie. Odată cu trecerea timpului, al-Khiḍr și Ilie au fost prezentați din ce în ce mai mult ca figuri distincte, deși în legătură. În cele mai timpurii 'ḥādīth' - anume în consemnările spuselor ori faptelor profetului Mahomed - asocierea etimologică a lui al-Khiḍr cu culoarea verde a fost atribuită capacității sale de a face Pământul fertil: într-o zicală atribuită lui Mahomed, numele lui al-Khiḍr a fost explicat 'datorită faptului că el [Khiḍr] s-a așezat pe o piele albă și a devenit verde'. Autorii colecțiilor 'ḥādīth' au comentat că pielea era un simbolul Pământului, subliniind capacitatea lui al-Khiḍr de a face Pământul fertil. Conform istoricului al-Ṭabarī 839-923, al-Khiḍr a fost de proveniență Iraniană, în timp ce Ilie nu: cei 2 se întâlneau în timpul Festivalului anual Mawsim (tema întâlnirii lor anuale a rămas populară printre Arabi). Același istoric influent al-Ṭabarī a comentat întâlnirea împăratului Alexandru cel Mare cu nemuritorul al-Khiḍr, explicând că al-Khiḍr a băut 'apa vieții' dar Alexandru Macedon nu a băut și de aceea împăratul a murit devreme".

"Ca figuri distincte, al-Khiḍr și Ilie au fost legați de comentariile Medievale Arabe prin 3 elemente: marea lor cunoaștere, asocierile lor cu fertilitatea și nemurirea lor. Ilie a fost cunoscut la nivel regional ca un vestitor al zilelor din urmă, ca o autoritate legală, ca profesor al înțelepților, ajutor pentru cei în criză și aducător de ploaie. Vechii Evrei l-au văzut pe Ilie ca parțial angelic și parțial uman, prin urmare putând conecta omenirea la Dumnezeu, slujind ca mediator supranatural. Creștinii timpurii privind la răstignire s-au întrebat dacă Ilie ar fi venit să-l salveze pe Iisus:

- Matei 27

47. 'Iar unii dintre cei ce stăteau acolo, auzind ziceau: Pe Ilie îl strigă Acesta'

49. 'Iar ceilalţi ziceau: Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-L mântuiască'

- Marcu 15

35. 'Iar unii din cei ce stăteau acolo, auzind, ziceau: Iată, îl strigă pe Ilie'

36. 'Lăsaţi să vedem dacă vine Ilie ca să-L coboare' indicând faptul că Ilie era deja înțeles - la vremea respectivelor narațiuni evanghelice - ca fiind un ajutor care apărea celor în nevoie.

În Noul Testament, Moise și Ilie au fost descriși ca apărând împreună cu Isus în timpul slujirii sale la un eveniment numit Schimbarea la Față:

- Matei 17

‘2. Şi S-a schimbat la faţă, înaintea lor, şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina.

3. Şi iată, Moise şi Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El.

4. Şi, răspunzând, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voieşti, voi face aici trei colibe: Ţie una, şi lui Moise una, şi lui Ilie una’.

- Marcu 9

‘4. Şi li s-a arătat Ilie împreună cu Moise şi vorbeau cu Iisus.

5. Şi răspunzând Petru, a zis lui Iisus: Învăţătorule, bine este ca noi să fim aici; şi să facem trei colibe: Ţie una şi lui Moise una şi lui Ilie una’.

- Luca 9

‘29. Şi pe când se ruga El, chipul feţei Sale s-a făcut altul şi îmbrăcămintea Lui albă strălucind.

30. Şi iată doi bărbaţi vorbeau cu El, care erau Moise şi Ilie,

31. Şi care, arătându-se întru slavă, vorbeau despre sfârşitul Lui, pe care avea să-l împlinească în Ierusalim’.

În consecință, în Tradiția literaturii creștine din Orientul Apropiat a existat un precedent notabil față de islam pentru apariția împreună a lui Moise și Ilie, în ciuda oricărei aparente discrepanțe temporale între aceste figuri.

În cele din urmă, figurile lui al-Khiḍr și Ilie au devenit asociate atât în sursele textuale islamice, cât și Evreiești, precum și în practica religioasă populară. Un exemplu interesant l-a dat legenda Evreiască a rabinului Ioșua ben Levi din Lod și acțiunile ciudate ale lui Ilie. Scrisă în secolul X, povestea a fost înregistrată pentru prima dată în Arabă în comunitatea Evreiască din Kairaoun / Tunisia, ca parte a lucrării ‘Alinare în urma adversității’ a lui Ibn Shāhīn. În acea legendă - ce se aseamănă îndeaproape cu narațiunea lui Moise și a Slujitorului din Coran - rabinul Ioșua (o figură populară care a contribuit la Talmud în secolul III), a postit, s-a rugat și a cerut să-l vadă pe Ilie. Un motiv comun în poveștile rabinice era dorința sau cererea înțelepților să-l întâlnească pe Ilie și rabinul Ioșua ben Levi a fost binecunoscut ca fiind cineva pe care Ilie l-a vizitat. În poveste, rabinul Ioșua l-a întâlnit pe profetul Ilie pe drum (alt motiv rabinic comun) iar rabinul Ioșua a cerut să-l însoțească pe Ilie în călătoriile sale, pentru a observa minunile lui Ilie. Profetul Ilie a fost de acord, dar l-a avertizat pe rabin că nu va putea îndura acțiunile și - de asemenea - el, Ilie nu ar dori să-și explice acțiunile. Rabinul Ioșua a promis că nu-l va împovăra pe Ilie cu întrebări iar Ilie a fost de acord cu condiția ca, odată ce Ioșua a cerut o explicație, el - Ilie - va trebui să plece. După ce a efectuat 3 acțiuni aparent nedrepte și altfel inexplicabile - uciderea vacii unui om sărac, reconstruirea zidului prăbușit al unui om bogat, neospitalier și urarea ‘Fie ca Dumnezeu să vă facă pe toți căpetenii’ unei comunități de sinagogă neospitaliere, în timp unei comunități sărace dar generoase i-a urat ‘Fie ca Dumnezeu să vă dea un singur șef’, rabinul Ioșua a anunțat că nu mai avea răbdare și l-a rugat pe Ilie să se explice, după care el - rabinul Ioșua - îl va părăsi pe Ilie. Înainte de a pleca, Ilie a explicat că soția bietului bărbat urma să moară în aceeași zi și Ilie l-a rugat pe Dumnezeu ca vaca să moară în locul ei; reconstruirea zidului făcuse ca o comoară de dedesubt să nu fie descoperită de omul bogat nedemn. Iar un loc cu multe căpetenii obligatoriu era ruinat, în timp ce un loc cu un singur șef era obligat să prospere. În cele din urmă, Ilie a dat rabinului Ioșua sfaturi specifice: ‘Dacă vezi un om rău înaintând și prosperând, nu te mira de asta, pentru că este în dezavantajul lui suprem. De asemenea, dacă vezi un om neprihănit suferind sau obosit, el este eliberat de ceva mai rău. De aceea, abține-te; să nu ai îndoieli în inima ta cu privire la astfel de lucruri’. Mai multe studii au susținut că această legendă Evreiască a fost precursorul relatării coranice, în ciuda faptului că nu a existat nici o dovadă a existenței sale înainte de anul 1000; alte studii au susținut că legenda Evreiască depindea de Sura 18 din Coran, unde Moise a fost înlocuit cu figura rabinică a lui Ioșua (narațiunea lui Ibn Shāhīn pare să fi fost influențată pe alocuri de Sura 18 din Coran)”.

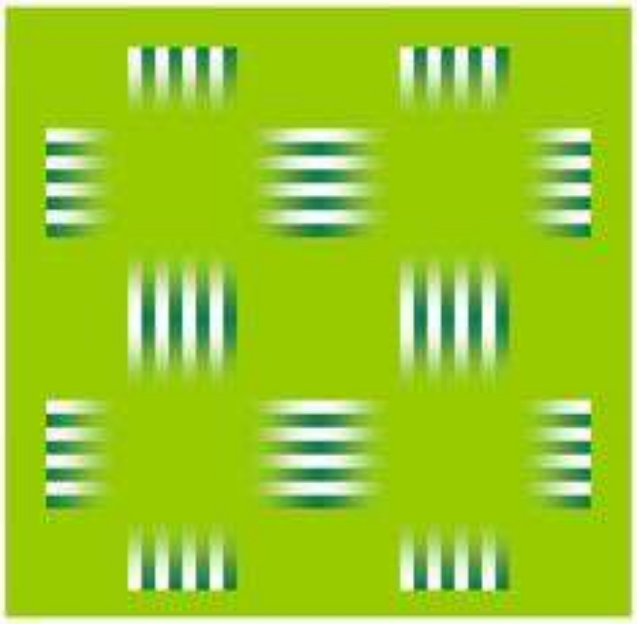

“Al-Khiḍr este cunoscut în primul rând prin identitatea sa în comentariile Coranului / în literatura islamică, inclusiv Tradiția ‘hadith’: în Culturile musulmane din întreaga lume, al-Khiḍr este considerat un erou popular - renumit ca figura lui Ilie în Tradiția Evreiască - foarte venerat în Tradițiile sufi și mistice. Al-Khiḍr în Tradiția musulmană se numără printre celelalte figuri cu viață lungă, Enoh (asociat și cunoscut sub numele de Idrīs), Ilie și Iisus iar - în plus - este asociat cu verdeața, fertilitatea, ploaia, cunoașterea, înțelepciunea și nemurirea; datorită nemuririi sale, se spune că al-Khiḍr poate apărea oriunde, în orice moment. În majoritatea locurilor din lumea musulmană, al-Khiḍr este venerat pentru asemenea calități. Deoarece este asociat cu sufismul, al-Khiḍr este considerat atât un Sfânt, cât și un profet iar altarele lui Khiḍr abundă. În asociere cu rolul său, al-Khiḍr este cel mai frecvent descris ca un bătrân înțelept, cu barbă, deținând cunoștințe mari și adesea călătorind; imaginile de acest fel îl înfățișează des pe Khiḍr călare pe și / sau ținând un pește, în timp ce se află în apropierea apei vieții. Așa tip de imagini - populare în contextele din Asia Sudică - pot fi, de asemenea, legate de reprezentările unui Zeu Fluvial și Vișnu. În reprezentările iconografice, al-Khiḍr este înfățișat purtând haine sau robe verzi. În special în Estul Mediteranei, al-Khiḍr este încă știut

ca Slujitorul înțelept din Sura Grota / Coran, însă și fiind identificat acolo - de mult timp - atât cu profetul Ilie, cât și cu Sf. Gheorghe; contextul istoric, politic și religios a fost semnificativ în secolul VII. Armata musulmanilor timpurii s-a răspândit din Peninsula Arabică după învingerea bizantinilor pe Râul Yarmuk / Bazinul Iordanului din anul 636: controlul Ierusalimului a fost din anul 637 iar controlul asupra Damascului a fost dobândit până în anul 640. Pe măsură ce acea armată musulamnă timpurie cucerea teritorii într-un model ce s-a extins treptat, obiceiul a fost nu ca să distrugă orașe (au existat, desigur, excepții), ci să obțină consimțământul liderilor locali pentru constituirea de garnizoane în apropiere, de unde să se supravegheze anumite zone. Astfel, puternicile comunitățile Evreiești și creștine din zonele foste bizantine au continuat mult să existe ca și înainte, conversia islamică nefiind abruptă; dovezile arheologice și literare nu au documentat că acea armată de musulmani timpurii ar fi cerut convertirea la islam a Evreilor sau creștinilor. Faza incipientă a fost asociată mai mult cu monoteismul general și cu scripturile și Tradițiile Evreilor și creștinilor, decât având o identitate religioasă diferită. Majoritatea comunităților din Orientul Mijlociu - care constau deja din monoteiști - nu au fost distruse sau chiar perturbate serios, ci doar au suferit o schimbare a stăpânilor (și a colectorilor de taxe). Islamul - ca Tradiție religioasă distinctă - a apărut astfel treptat în Estul Mediteranei; au rămas relatări musulmane timpurii despre rugăciunile ce aveau loc în Biserici, care - prin urmare - trebuie să fi fost considerate spații potrivite pentru rugăciuni. Lipsesc înregistrările care să indice exact cum au avut loc asociațiile populare dintre islamicul al-Khiḍr și Ilie și Sf. Gheorghe în Estul Mediteranei: acest lucru poate nu e deloc surprinzător, deoarece documentele pentru astfel de asociații populare există rareori; când încep să se întâlnească unele consemnări cu oameni care discută chestiuni precum întâlnirea cu al-Khiḍr, cu Ilie sau cu Sf. Gheorghe într-un vis și asocierea figurilor împreună - sau cu un anumit locaș comun de Cult - orice asociere oficială între ele a avut deja loc, ajungând numai să fie prezentată prin scriere ca fapt dat. S-ar putea - totuși - presupune, într-un mod general, cum ar fi putut avea loc astfel de asocieri: 'musulmanul' al-Khiḍr a fost asociat la începutul Tradiției textuale Arabe cu figura biblică a lui Ilie, o figură binecunoscută și foarte populară în tot Orientul Apropiat; în Estul Mediteran, Ilie și Gheorghe erau deja înrudiți, ambii fiind cunoscuți ca figuri care apărau religia adevărată, știuți - de asemenea - pentru asocierile lor similare cu verdeața, cu fertilitatea și cu ploaia. Având în vedere că al-Khiḍr = Cel Verde a ajuns să fie înțeles în Tradiția islamică ca având asocieri cu verdeața și cu fertilitatea, precum și alte trăsături ca ale lui Ilie, inclusiv nemurirea și capacitatea de a apărea în voie pentru a-i ajuta pe cei aflați în nevoie, poate nu este surprinzător faptul că al-Khiḍr, Ilie și Gheorghe - fiecare având legături atât în scripturi / texte, cât și trăsături populare comune - au ajuns să fie asociați între comunitățile de musulmani, de creștini și de Evrei din Estul Mediteranei, pe măsură ce acele comunități s-au dezvoltat și au evoluat împreună după secolul VII. În primele secole islamice, al-Khiḍr a funcționat ca un fel de figură de tranziție sau de mediator în rândul comunităților aflate în schimbări la frontierele politice musulmano-bizantine. Asemănările clare ale lui al-Khiḍr cu figurile religioase populare i-au permis să funcționeze ca un fel de punte sau figură de tranziție pentru comunitățile în special din zona de frontieră bizantino-islamică. Bisericile dedicate odată Sfântului Gheorghe (și altor figuri creștine) au devenit asociate și cu al-Khiḍr. Spre deosebire de cea mai mare parte a Mediteranei de Est, o majoritate a Peninsulei Anatolice a rămas sub control politic bizantin și ca orientare religioasă în mare parte creștină. După bătălia de la Manzikert din anul 1071, influența musulmană a început să crească în toată Anatolia. Desigur, așa cum a fost cazul în întreaga Mediterană, orice fel de islamizare a Anatoliei a avut loc doar lent, de-a lungul mai multor secole. Cea mai cunoscută ecuație dintre un musulman și un creștin se învârte în jurul figurii lui Khiḍr: Turcii timpurii îl venerau pe Sfântul Gheorghe prin figura lui Khidir Elias (a fost identificat ca luptător, ucigaș de Dragon); în Anatolia, al-Khiḍr (cunoscut în primul rând - în mod interesant - ca un compus atât al lui al-Khiḍr, cât și al lui Ilie, numit Khiḍr-Ilīyas sau Khiḍrilyas / Khizirilyas), fusese deja asociat cu figura ucigașului de Dragon a Sf. Gheorghe din Estul Mediteran. Imaginile lui Khiḍr erau identice cu cele ale Sfântului Gheorghe: într-adevăr, Gheorghe și al-Khiḍr au fost adesea înțeleși ca fiind aceeași figură; mai mult decât atât, cel puțin din vremea înregistrărilor existente din secolul XIII, Ilie-Khiḍr și Gheorghe-Khiḍr au fost înțeleși ca fiind la fel, ceea ce a legat astfel toate cele 3 figuri împreună - în practică - printre musulmanii, creștinii și Evreii din Estul Mării Mediterane. Aceste asocieri - martore de neprețuit ale istoriei comunităților religioase din regiune - au durat printre Evrei, creștini și musulmani până în secolul XX (astăzi continuă printre unele comunități de creștini și de musulmani). Numeroase situri sunt dedicate lui al-Khiḍr în Mediterana de Est. Monumentele de importanță centrală - cum ar fi Domul Stâncii din Ierusalim și Marea Moschee a Damascului - includ structuri mai mici și / sau spații în interiorul lor dedicate lui al-Khiḍr. În plus, multe Moschei din regiune sunt dedicate lui Sayyidnă al-Khiḍr ('sayyid' fiind un titlu onorific musulman folosit pentru profeți) iar Sanctuare mai mici sunt dedicate lui Sayyidnă al-Khiḍr în primul rând în zonele Montane și rurale. Desigur, Sanctuarele creștine și Bisericile dedicate Sfântului Gheorghe pot fi considerate și altare pentru al-Khiḍr printre musulmani, în special în lăcașurile mai mici; adică, această practică nu este obișnuită în Catedralele dedicate Sfântului Gheorghe, de pildă. Uneori, Bisericile sau alte locuri dedicate cândva Sf. Gheorghe sau Sf. Ilie au devenit Moschei dedicate lui al-Khiḍr (de exemplu, Moscheea al-Khiḍr din Beirut / capitala Libanului, construită peste cupola inițial dedicată Sf. Gheorghe); în alte cazuri, o Moschee pentru al-Khiḍr se ridica lângă o Biserică dedicată Sfântului Gheorghe. În narațiunea coranică 'Moise și Slujitorul' - din Sura Grota - se întâlnește genul literaturii de înțelepciune, ce era populară în Orientul Apropiat încă din Epoca Bronzului: se vede figura biblică falnică a lui Moise, fundamentală pentru textul biblic; în figura islamică a lui al-Khiḍr, dezvoltată în primul rând din comentariile coranice, se vede asocierea directă cu motivele de verdeață, nemurire, cunoaștere divină și cu figura populară a lui Ilie. În răsăritul Mării Mediterane, unde al-Khiḍr a devenit intim identificat cu figura creștină a Sfântului Gheorghe și cu figura profetului Ilie, se vede al-Khiḍr asociat cu iconografia și narațiunea înfrângerii unui Dragon și cu motivele ploii, cu verdeața și cu fertilitatea care erau atât de răspândite în regiune. Al-Khiḍr a rămas cunoscut ca erou popular: Profetul Verde, profesorul enigmatic care a inspirat Tradițiile sufite și mistice. Khiḍr a

fost asociat și cu apa vieții, care i-a impregnat calitățile nemuririi și cunoașterea ezoterică. Al-Khiḍr a ajuns renumit ca ajutor pentru cei aflați în nevoie, care puteau parcurge distanțe mari rapid, la fel ca minunatul Ilie și ca miraculosul Sf. Gheorghe. La fel ca Ilie și ca Gheorghe, al-Khiḍr a devenit cunoscut ca o figură agricolă puternică, asociată cu atributele vitale de verdeață, de fertilitate și de creșterea culturilor. În concluzie, se vede cum al-Khiḍr, Ilie și Sf. Gheorghe s-au înrudit în Estul Mediteranei, nu numai textual, ci în practica religioasă populară".

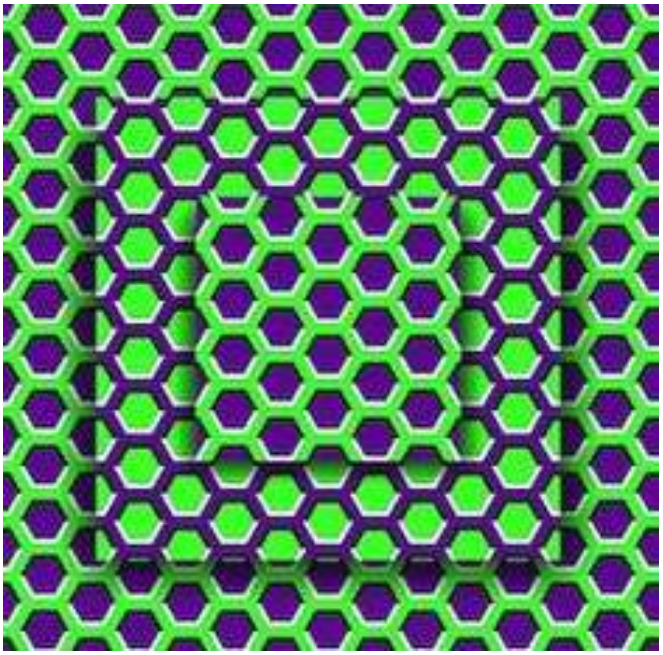

"Pe Muntele Carmel, Peștera lui Ilie / așa cum a fost cunoscută în Era bizantină timpurie (secolele IV-VII), a funcționat înainte ca un altar pentru Zeus iar mai înainte, cercetătorii cred că acolo funcționa un altar pentru Baal. Muntele Carmel - ca și alte locuri înalte proeminente din Levant - a fost mult timp asociat cu Zeul Furtunii Baal-Hadad. Relatarea biblică despre Ilie - din Vechiul Testament - a fost despre concurența dintre Ilie = profetul lui Iehova și cei 450 de profeți ai lui Baal de pe Muntele Carmel, făcând victoria spectaculoasă a lui Ilie acolo deosebit de proeminentă, căci a avut loc pe propriul Munte al lui Baal. În apropiere, în Cisiordania, comunitățile locale Palestiniene de creștini și de musulmani se adună anual în Aprilie pentru Festivalul agricol al 'Sapei verzi': la adunare, copiii pun în scenă o reconstituire a 'Balaurului' care terorizează sătenii locali (acel Dragon le-ar distruge casele și i-ar împinge pe săteni de pe Pământ); Balaurul este în cele din urmă învins în luptă de viteazul 'Sf. Gheorghe - al-Khiḍr', care restaurează oamenii în casele și Pământul lor, fiind lăudat și pentru puterile sale implicând ploaia și creșterea recoltelor. Iată așadar împletirea unor teme Moderne de ocupare dar și de deplasare reflectând istoria politică a secolului XX cu narațiuni regionale pe termen lung implicând înfrângerea legendară a unui Dragon și cu capacitatea de a controla ploaia, inclusiv de a face recoltele să înflorească, toate acestea fiind asociate de mult timp cu acest erou nativ, care este pentru comunitate în același timp și Sf. Gheorghe și al-Khiḍr. Pe 23 Aprilie și 6 Mai - datele sărbătorilor Sf. Gheorghe în Biserici corespunzător calendarelor, nou și vechi - comunitățile de creștini și de musulmani se adună pentru a sărbători și a aduce respect figurii universal iubite 'Sf. Gheorghe - al-Khiḍr'; aceste sărbători au loc în întreaga Mediterană de Est, din Turcia până în Egipt, în satele de Munte împrăștiate prin Syria, Liban, Israel, Palestina și în jurul Regatului Iordaniei. Asemenea sărbători sunt evidențiate în special în locuri precum Biserica Sf. Gheorghe din satul al-Khodr în zona Betleem / Palestina (unde se spunea că s-a născut mama Sf. Gheorghe), Biserica Sf. Gheorghe din Lod / Israel (oraș cunoscut anterior ca Lydda și înainte ca Diospolis, unde se spunea că erau principalele moaște ale Sfântului Gheorghe), ș.a. Teoria Geografiei Religiei sugerează că religiile și - prin extensie - literatura și personalitățile textuale sunt întotdeauna un produs atât al timpului, cât și al locului în care își au originea sau se manifestă; în acest model, textele și Tradițiile religioase nu există într-un vid, ci în mod natural sunt influențate de forțele religioase, politice și geografice contemporane. Înțelegerea geografiei regionale este esențială pentru înțelegerea adecvată nu numai a figurilor, ci și a motivelor care rămân relevante și convingătoare în Cultura Levantină din Epocile metalelor până în prezent. Trei caracteristici principale, în special, se combină continuu pentru a afecta geografia din Estul Mediteranei: în primul rând, structurile geologice, cum ar fi Munții, care - printre altele - afectează cursurile Râurilor, calitatea solurilor regionale, topografia, etc.; în al doilea rând, compoziția resurselor regionale de apă / mai ales dependența de precipitații pentru apă și în al treilea rând, modelele climatologice ale Mării Mediterane, ce guvernează fluxurile sezoniere ale vânturilor, inclusiv tipurile precipitațiilor. În general, Mediterana de Est este aridă, cu totalul de precipitații în scădere de la Nord la Sud și de la Vest la Est, seceta fiind o condiție climatologică obișnuită; în ciuda acestui fapt, o mare parte din Levant primește - în general - precipitații anuale suficiente pentru a permite agricultura pluvială. Mai mult decât atât, datorită poziționării Levantului ca arc apusean al Semilunii Fertile / Cornului Abundenței în care s-au răspândit practicile agricole, agricultura a fost de mult practicată și în Estul Mediteranei. Într-adevăr, zona a putut fi caracterizată îndeosebi prin bază economică agricolă până în secolul XX. În studierea Levantului apare confruntarea ca o locație orientată spre agricultură și în același timp aridă, unde apa din precipitații a constituit întotdeauna principala sursă de apă pentru creșterea culturilor și pentru succesul sau eșecul populațiilor sale umane; în consecință, studierea figurilor Baal-Hadad, Ilie, Sfântul Gheorghe și al-Khiḍr dezvăluie influența considerabilă și pe termen lung a geografiei asupra orientării religioase regionale. Zeitatea Syriano-Canaanee Baal-Hadad a fost Zeul Furtunii, al cărui nume însuși însemna 'stăpânul furtunii', caracterizat prin modelele geografice și climatologice regionale care includeau tunete și ploi în timpul iernii, dispariția lui Baal în timpul verii iar apoi reluarea ciclului. Baal-Hadad, ca distribuitor de ploaie și furnizor de recompense agricole, a fost entitatea religioasă dominantă în regiune cel puțin din Epoca Bronzului. Ca manifestare a modelelor meteorologice regionale, Baal-Hadad a fost înțeles ca o Zeitate puternică, însă capricioasă, care prin tunet pe Cer și putea revărsa binefacere sau cruzime asupra supușilor săi umani. Baal a rămas dominant în Cultura regională până în Antichitate deși Cultul său a început treptat să fie subsumat / înlocuit de Zeus (și apoi de Jupiter), care reprezentau caracteristici climatologice similare. Ilie -

profetul neprihănit al lui Iahve / Iehova, al cărui nume însemna ‘Dumnezeul meu este YHWH’ - a purtat mesajul că Iehova / Iahve iar nu Baal era adevăratul stăpân al regiunii; în ciuda dovezilor din Vechiul Testament / Bibliei Ebraice indicând faptul că Baal-Hadad a rămas într-adevăr Zeul ales de majoritatea oamenilor din regiune, misiunea profetică a lui Ilie a fost să promoveze mesajul că Iahve era cel care controla totul, inclusiv ploaia și nu Zeul ‘fals’ Baal. În misiunea desfășurată în numele lui Iahve, Ilie a săvârșit mai multe miracole memorabile, inclusiv pornirea și oprirea ploii (a inițiat o secetă apăsătoare de 3 ani), chemarea focului (adică a fulgerului) din Cer, extinderea rezervelor de alimente ale unei văduve (demonstrând astfel controlul lui Iahve asupra aprovizionării cu hrană într-un mod similar cu cel al Zeului Baal) și dispariția spectaculoasă cu un car zburător. Toate abilitățile lui Ilie în așa chestiuni au fost în cele din urmă posibile numai prin puterea lui Iahve, astfel cum a reieșit clar din text; cu toate acestea, Ilie a fost asociat ulterior cu mai multe motive ale lui Baal care erau importante în Cultura regională: asocierile cu ploile, cu fulgerele, cu tunetele, cu furtunile, cu creșterile recoltelor, cu dispariția dar și cu întoarcerea, inclusiv cu capacitatea de a-i ajuta pe cei nevoiași”.

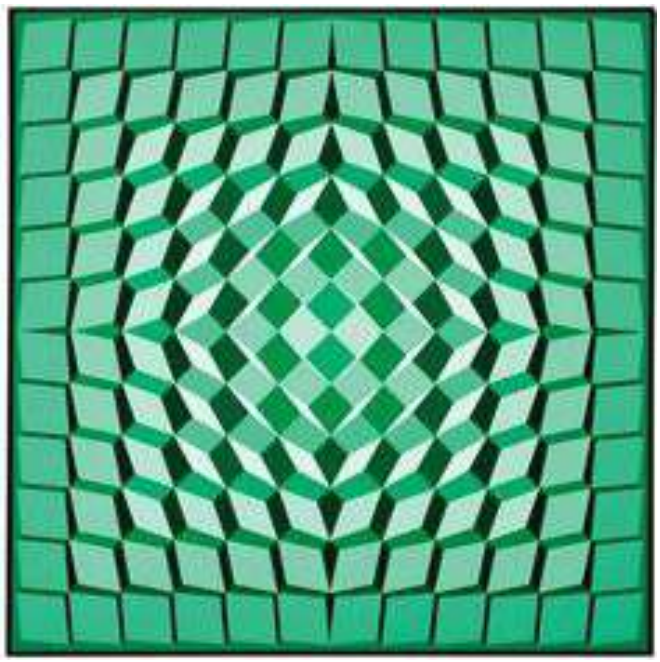

“Sfântul Gheorghe = Sfânt fermier γεοργός a fost asociat și cu câteva dintre aceste motive regionale esențiale, cum ar fi asocierile cu ploile, cu furtunile, cu fertilitatea, cu creșterile recoltelor, cu dispariția și cu întoarcerea și cu capacitatea de a-I ajuta pe cei aflați în nevoi. Prin asocieri narative din ‘Faptele Sfântului Gheorghe’ cu relatarea populară la nivel regional despre Ilie din Biblia Ebraică = Vechiul Testament, care apărase pe ‘adevăratul’ Zeu Iahve în fața Zeului ‘fals’ Baal, Gheorghe a ajuns - de asemenea - să fie cunoscut ca un apărător drept al ‘adevăratei’ credințe. Deși acum este imposibil de determinat, Cultul Sfântului Gheorghe se pare că a dezvoltat o bază agricolă timpurie, independentă de orice calități agricole asociate lui Ilie (deși acele calități agricole ale Sfântului Gheorghe au fost confirmate prin asocierea cu Ilie). Oricare ar fi originea calităților agricole ale Sfântului Gheorghe, așa cum au fost articulate prin Cultul său, Sfântul Gheorghe a devenit asociat la nivel regional cu motivele de verdeață, fertilitate, ploi, furtuni, creșterea culturilor și cu data de Festival agricol la 23 Aprilie: o dată care a fost - de asemenea - asociată cu Zeus / Baal. La fel ca Sfinții războinici Teodor și Dimitrie, Gheorghe a devenit asociat, cel puțin din secolul VI, cu motivul pictural de a învinge un Dragon sau un șarpe, care ar fi putut - de asemenea - să fi invitat la asocieri conceptuale cu calitățile agricole ale divinului furtunos. Al-Khiḍr = ‘Cel Verde’ prin numele său și prin asocierile sale cu figura populară regională și orientată spre agricultură a lui Ilie - iar după secolul VII - în comunitățile creștine cu Sf. Gheorghe (de asemenea o figură venerată cu asocieri agricole), a ajuns în Estul Mediteranei asociat cu motivele regionale convingătoare de ploi, furtuni, verdeață, fertilitate, creșterile recoltelor, dispariție și întoarcere, fiind un ajutor pentru cei aflați în nevoie, putând să parcurgă distanțe mari și să apară în orice moment; de asemenea, asocierea lui Khiḍr cu Sf. Gheorghe și motivul pictural al învingerii Dragonului au întărit sau / și au confirmat calitățile culturale agricole. Geografia zonei a influențat - de asemenea - atitudinile religioase. Pe măsură ce vânturile încărcate de umezeală se deplasează în sus pe Munții de coastă ai Levantului, ele se condensează și precipită înainte de a traversa Munții, creând efectiv o zonă verde la Vestul lanțului Montan; în plus, cu cât este mai mare altitudinea unui anumit Munte de-a lungul coastei, cu atât este mai mare atracția sa atât pentru formațiunile de nori, cât și pentru precipitații. Pentru popoarele din Levantul Vechii Lumi, această situație geografică și climatologică a indicat că un Zeu furtunos era legat de spațiile Montane înalte. Într-adevăr, Muntele Sapan (Kasios / Jebel-Aqra), cel mai înalt Munte de-a lungul coastei Levantine, se credea a fi casa Zeului-Furtunii Baal-Hadad iar la Sud Muntele Carmel - un Munte înalt pe coasta Sudică a Levantului - a fost, de asemenea, asociat cu Sanctuarele lui Baal. Biblia Ebraică = Vechiul Testament are referiri blestemate privindu-i pe cei care venerau ‘locurile înalte’, deoarece așa ceva era o practică religioasă comună în Levant, însă în ciuda acestui fapt chiar și o figură biblică exclusivistă ca Ilie a devenit în cele din urmă asociat cu locuri înalte, similar fiind - de asemenea - Sanctuarele Sfântului Gheorghe și ale lui al-Khiḍr. Asocierile cu verdeața, cu ploaia, cu fertilitatea, cu furtunile, cu locurile înalte și abilitățile de a dispărea, de a se întoarce și de a-i ajuta pe cei nevoiași nu indică faptul că Ilie, Gheorghe și Khiḍr ar fi ‘continuări’ ale Zeului Furtunii Baal-Hadad; mai degrabă, asocierile respective indică în schimb indispensabilitatea continuă a acestor motive agricole într-o regiune îndelung dominată de activități agricole, în același timp dependentă de apa din precipitații, zona fiind caracterizată de ariditate și în mod regulat afectat de secetă. Considerațiile geografice au condus aceste motive, nu figura Zeului-Furtunii. În spatele acestor motive agricole pare să fi fost mai degrabă identificarea geografiei regionale ca influență propulsoare decât atribuirea acestor motive comune asociațiilor genealogice sau moștenite între figuri. Intervalul enorm de timp dintre perioadele de apariție, evoluțiile și manifestările acestor figuri Levantine este o provocare pentru perspectiva de ansamblu; rămâne importantă juxtapunerea trecutului și prezentului, nu pentru a susține corespondențe simpliste, ci pentru a explica de ce unele practici persistă, în ciuda condițiilor politice și societale ce diferă atât de mult față de perioadele de apariție a figurilor.

Pe măsură ce aceste figuri au devenit încorporate în Culturile Mediteranei de Est, ele au rezistat datorită relevanțelor lor geografice, semnificațiilor lor religioase și datorită puterii persistențelor lor Culturale. Monoteismul - ca o componentă specifică a gândirii religioase - a distins în parte și în diferite moduri comunități de Evrei, de creștini și de musulmani, atât în deosebire între ele, cât și în contrast cu Tradițiile în mare parte păgâne care au caracterizat mult timp orientarea religioasă a Orientului Apropiat. Cel mai adesea, în Estul Mediteranei, musulmanii vizitează Sanctuare creștine și Evreiești, mai degrabă decât creștinii sau Evreii să viziteze Sanctuarele musulmane; de asemenea, rar Evreii și creștinii își vizitează unii altora altarele. Circumstanțe particulare fac ca anumite identități să devină mai proeminente în anumite momente; în consecință, practicile religioase regionale implicând pe Ilie, Sf. Gheorghe și al-Khiḍr au fost că în rândul comunităților Evreiești, creștine și musulmane erau normale în majoritatea condițiilor politice stabile, însă nerezolvate în perioadele de tulburări. Oamenii din Estul Mării Mediterane au fost conectați prin mai mult - și pentru mai mult timp - pe baza geografiei lor comune decât au fost separați de granițele religioase sau de schimbările puterilor politice; fenomenul al-Khiḍr, Sf. Gheorghe și Ilie aparține moștenirii istorice a Mediteranei de Est. Mai mult, acest fenomen dezvăluie multe despre organizarea socială și simbolică a comunităților religioase Tradiționale din regiune. Practicile religioase implicând figurile lui al-Khiḍr, Sf. Gheorghe și Ilie reprezintă o parte importantă a moștenirii Culturale comune. Este important de observat despre cei care se angajează în practici comune în jurul acestor figuri că nu se implică în practici care nu-s în nici un fel aberante / anormale (așa cum au fost caracterizate recent aceste tipuri de practici religioase comune); dimpotrivă, practicile religioase exclusiviste promovate de către membrii orientărilor religioase fundamentaliste Moderne ar putea fi considerate aberante din punct de vedere istoric. Practicile comune implicând figurile Sf. Gheorghe, al-Khiḍr și Ilie sunt considerate pe scară largă a fi 'moștenirea tuturor' (frază ce am auzit-o adesea repetată de membrii diferitelor comunități religioase în timpul lucrului pe teren în Estul Mediteranei), aceste figuri regionale fiind autentice atât pentru istoria Tradițiilor lor religioase, cât și - de asemenea - pentru istoricul regional".

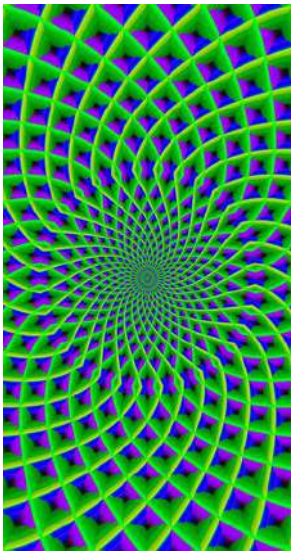

În anul 2018, Mustafa Yakup Diktaș din Istanbul a prezentat în lucrarea sa de Doctorat din Paris perspectiva antropologică despre Sf. Gheorghe prin compararea dintre Aya Yorgi / Turcia și Mar Gerges / Liban (Yorgi fiind versiunea Turco-Greacă iar Jirjes / Gerges fiind versiunea Arabo-Libaneză pentru George / Gheorghe): "Țările din Orientul Mijlociu / Apropiat și Balcani au un concept similar de Sfințenie și paralelism în abordările religioase, fapt firesc ca urmare a secolelor lungi de istorie comună și de interacțiuni. Același Sfânt Gheorghe a fost o figură remarcabilă în Orientul Mijlociu / Apropiat și în Balcani / respectiv Europa. Același Sfânt totuși a avut Culte diferite, cu altare / Sanctuare diferite. Proprietățile supra/naturale ale peisajelor și semnificațiile care le sunt atribuite au fost continuu reinterpretate prin percepţiile și acțiunile diverselor generații. Acțiunile, evenimentele, miturile și poveștile din trecut 'au colorat' proprietățile sacre ale unor locuri (precum Vârfurile Munților, Insulele, etc.); anumite medii au ocupat locuri proeminente în sufletele oamenilor, ca ale lumii ideale: țărmul / malul Mării, Insula, Valea, pădurea, etc. (oamenii le-au prezentat ca locații ale dorinței, ca platforme ale Paradisului, ca locuri fascinante, bune pentru descărcări emoționale sau pelerinaje religioase). În antropologie, starea 'liminală' a fost văzută ca 'între 2 lumi' - cum ar fi Pământul și apa - marcată prin ceremonii de transformare, precum sărbătorile sau posturile. Locurile liminale sunt definite social mai degrabă decât geografic, pot fi marginale sau centrale; oriunde, spațiile liminale sunt încorporate în practica socială și deci ajung să fie spații sociale ale alterității, semnificând relaţiile de putere ce pot fi văzute dar nu atinse de majoritate. Această liminalitate a fost folosită în multe ocazii, de exemplu de la semnarea Tratatelor în Pământul 'nimănui' până la locația activităților deosebite sau ilegale, ceremonii de tranziție, etc. Cu margini geografice strânse, Insulele pot fi spații liminale, ca locuri în care emoțiile se intensifică și sporesc (fiind locuri de dragoste, de aventură sau pur și simplu de evadare din presiunile unui stil de viață aglomerat, oamenii din întreaga lume având întotdeauna o fascinație deosebită pentru Insule) ori pot fi baze militare, închisori, azile de nebuni, gropi de gunoi, cimitire, etc. De exemplu, vederea panoramică a Mării Marmara de la Mănăstirea Aya Yorgi de pe Insula Prințului din Istanbul contribuie la un sentiment puternic de transcendență, fenomen înțeles și explicat de către Dr. Mircea Eliade prin angajarea spațiului sacru și a omului religios (în dialectica sacrului și profanului). Pe de altă parte, pe fosta coastă Feniciană / țărmul Estic al Mării Mediterane, la Mar Jirjes al-Batiyeh în Liban, este Grota Sf. Gheorghe. O peșteră este un mediu cu adevărat extraordinar de interfață între suprafață și subteran; întunericul și tăcerea predomină iar mediul este diferit, străin, minunat, misterios, chiar potențial periculos. Pentru mulți oameni, intrarea într-o peșteră implică trecerea unui prag din profan în sacru; trecerea în lumea subterană poate fi caracterizată ca liminală: o stare de tranziție de la locul obișnuitelor activități supraterane la activități subterane extraordinare. Peștera devine o poartă de intrare în dimensiunea spirituală a experienței umane sau chiar în lumea supranaturală. Ar fi de remarcat că zona din jur, precum și din interiorul unei peșteri, poate fi considerată sacră; în consecință, diversele utilizări religioase ale peșterilor cuprind locuri de pelerinaj, Sanctuare naturale pentru retragere, contemplare, rugăciune, închinare și / sau

meditație, spații rezonatoare pentru cântări sau incantări și / sau racle ori morminte”.

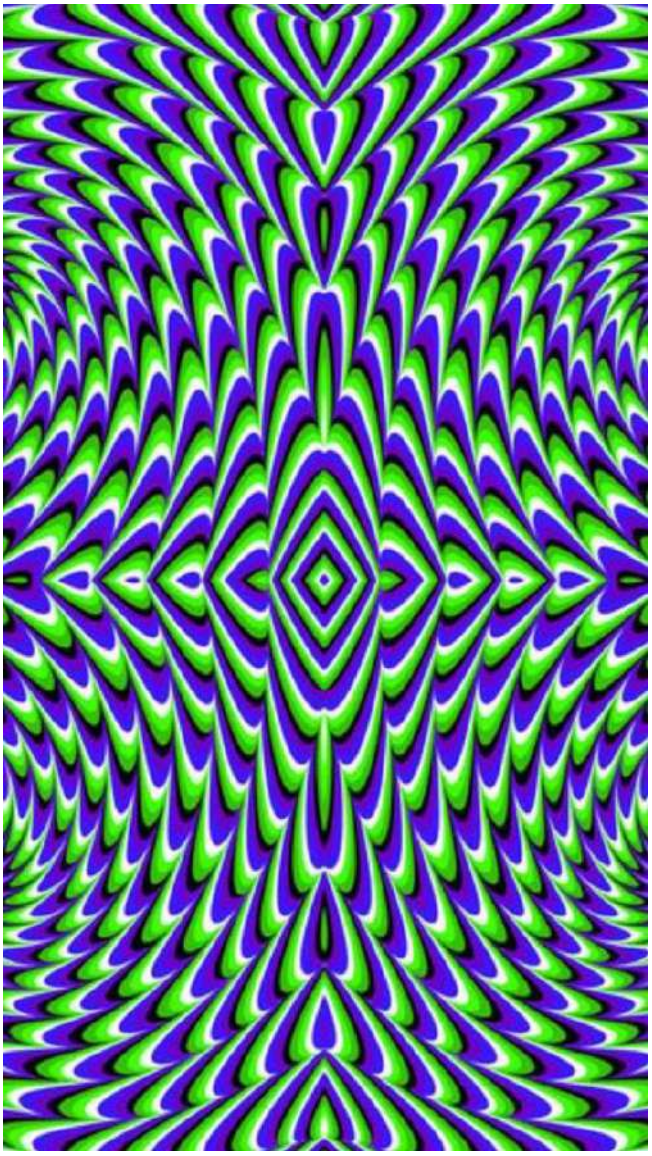

“Ar fi de examinat fenomenul apei ce apare atât la Aya Yorgi, cât și la Mar Jirjes, cu scopul de a evidenția în locurile sacre modurile prin care apele cu funcțiile și puterile lor sunt reprezentate la oameni în imaginație, minte și credință. Apa a jucat un rol important în viziunile Magice și religioase asupra lumii: s-a manifestat ca element primordial în multiple cosmologii, sursa din care Universul a ieșit la iveală; un mare Potop a distrus o rasă umană nedemnă din Vechiul Testament (și mitologia Grecească ori altele mai vechi au pomenit Potopul). Apele Cultice sporesc fertilitatea și simbolizează prosperitatea. Mircea Eliade a considerat apa ca un ‘simbol Ceresc’ care a existat înainte de Pământ. Contactul cu apa aduce mereu regenerare. În orice complex religios, apele își păstrează invariabil funcția; se dezintegrează, desființează forme, ‘spălă păcatele’, sunt purificatoare. Deși Oceanele cu apă sărată acoperă cea mai mare parte a planetei, sacralitatea a fost în general atribuită apei proaspete și locurilor de pe Pământ, inclusiv din fântâni, izvoare, cascade, Râuri, Lacuri, etc., care au atras pelerini de-a lungul istoriei pe vaste zone geografice, la distanțe și cu diferite Tradiții religioase și spirituale. În Anatolia și în Levant, izvoarele sacre au modelat în mod Tradițional credințele și practicile religioase. Peșterile și copacii / codrii au fost câteva dintre numeroasele fenomene naturale care erau locuri sacre; alte exemple ar include cerbii, animale asociate cu anumiți Sfinți, cu fântânile și cu pietrele sacre: asemenea elemente ar fi supraviețuitoarele unor religii din Asia Centrală adesea identificate ca ‘șamanice’. Dar pe o scară mai largă, fenomenele naturale și oamenii sfințiți au ajuns să aibă importanțe fundamentale inclusiv pentru construcțiile sacre, în multe Culturi diferite; spre deosebire de viziunea ce punea accentul doar pe mediul natural - cumva ca o componentă ‘păgână’ sau ‘primitivă’ în cadrul unor Tradiții - se observă că peșterile, pietrele, copacii, elementele acvifere, etc. au fost de fapt elementele de construcție semnificative ale spațiilor rituale, fără de care majoritatea Tradițiilor nu puteau menține un sistem simbolic. Evlavia conferită apei ca sfântă - sau atribuirea diferitelor grade de sacralitate apei - au provocat uneori controverse religioase. Schimbările de la religiile tribale sau de la folclorul Tradițional la religiile monoteiste - creștină sau islamică - au evidențiat și structurarea rolului apei ca element profund, rezistent și fundamental; ontologia apei a fost și este încă baza societății și religiei. Practicile străvechi sau relicvele ritualurilor Tradiționale și cosmologice s-au împletit în mare măsură la credincioși; astfel, practicile și credințele sincretice adesea s-au ancorat în percepțiile despre apă iar religiile au încorporat vechile ritualuri și credințe legate de apă ca parte ale convingerilor centrale / ale valorile de bază. Prin urmare, este esențial că apa nu are doar aspect de substanță fizică, ci e agent activ în dinamica schimburilor Culturale și religioase de-a lungul vremurilor, deoarece a avut mereu un rol fundamental în sistemele de valori și în credințele oamenilor. Unele izvoare ori fântâni au fost folosite în scopuri divinatorii sau pentru a căuta binecuvântări asupra propriilor persoane și asupra propriilor familii; unele au avut și rol în asistența medicală, cu puteri vindecătoare (legătura dintre apă, bunăstare și fertilitate a dus și la câștigarea reputației unor surse de apă ca rezolvând lipsa de copii). Sanctuarele oficiale - ca altarele, Bisericile, etc. - nu au fost singurele locuri de sacralitate comună în întâlnirile Tradițiilor religioase. De fapt, în contextul lumii de odinioară au existat exemple interesante despre modul în care comunitățile umane au construit sacralitatea - ca o rețea - în jurul locurilor naturale considerate importante pentru puterea lor de bază iar apoi au fost clasificate prin lentilele unor anumite Tradiții religioase moștenite. Agheasma - apa sfințită - este un exemplu; alte exemple sunt izvoarele care au fost sfințite, ce au devenit locuri de pelerinaj, eventual legate de Cultul vreunui Sfânt (denumirea provine din Greacă - αγίασμα - pentru aceste tipuri de ape sacre). Practic, fântânile de vindecare aveau ritualurile lor care trebuiau să fie efectuate cu scopul de a ‘activa’ puterea apei; așa ceva presupunea de obicei vizitarea lor numai în anumite zile recunoscute (de exemplu în ziua Sfântului patron). Practica de a face ofrande pare foarte veche; în mod Tradițional se lăsa fie o bucată de îmbrăcăminte legată de un copac din apropiere, fie alte dovezi ale remediului anticipat (legarea cârpelor a fost cea mai comună dintre practici, fiind încă larg răspândită în aproape tot Levantul astăzi). Fântânile sacre pot fi găsite - cu semnificații diferite atribuite - atât la creștini, cât și la musulmani. În Istanbul, toate Bisericile au fântâni proprii, unele cu ape având proprietăți deosebite. În Liban, lângă

peștera Mar Jirjes al-Batiyeh de pe țărm este străvechiul complex religios dedicat Sfântului Gheorghe - acum cu Biserică, Mănăstire și Catedrală - ele fiind conectate prin scări, cărări și drum (peștera / Grota la nivelul Mării iar clădirile pe faleză). La Grota Sf. Gheorghe se crede că femeile care se îmbăiază acolo ajung impregnate, fertile; ritualul cere femeilor să ofere ofrande Sfântului Gheorghe (determinate de reglementările ce par să fi rămas din vechime). Fenicienele jertfeau ca ispășiri după prostituția sacră. În apele de la al-Batiyeh s-au binecuvântat mulți nou-născuți: în trecut, oamenii își botezau copiii la al-Batiyeh (este un fapt rar în prezent). Actele de botez ale Bisericii Sf. Gheorghe (păstrate din secolul XIX încoace) relevă - în mod surprinzător - des numele Georges, străin de zonă: era nume de familie din satele îndepărtate ale Munților Libanului. Motivul pentru a-l alege pe Sfântul Gheorghe în locul altcuiva nu a fost clarificat; s-ar presupune că ar putea fi un rezultat al jurămintelor acordate, anume: după nașterea cu succes, feciorii să se numească Gheorghe / George, astfel părinții arătându-și recunoștința față de Sfânt și altar prin acea cale simbolică, în schimb băieții urmând a fi bravi, fertili. Localnicii cred că lupta legendară dintre Sfântul Gheorghe și Dragon a avut loc în Batiyeh; structura morfologică a arealului Batiyeh arată asemănări interesante cu decorul legendei: există un iaz cu apă potabilă unde pelerinii fac abluțiuni iar în bazin sunt stânci mari pe care se pot vedea unele semne foarte vizibile despre care se spune că ar fi urmelor picioarelor calului Sfântului Gheorghe. Eparhia Maronită din Sarba administrează locul. Pe Insula Prințului din Marea Marmara - unde se află Aya Yorgi - nu sunt permise vehicule cu motor, ci doar cu tracțiune ecvestră. Pe de altă parte, parcul complexului Maronit de la Batiyeh este inedit în Liban (Țară deficitară în spații verzi): parcul parcă e o bucată de Paradis".

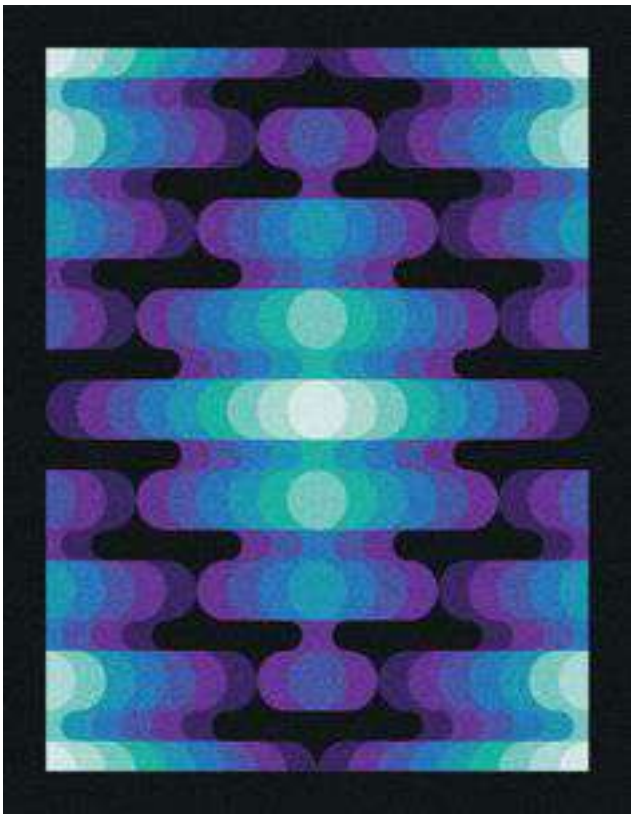

"Se remarcă tripla Sfințenie: Gheorghe, Ilie, Khidr. Primele legende despre Sf. Gheorghe datează din vremea Romanilor. Tradiția larg acceptată afirmă că Sf. Gheorghe a fost un adevărat campion al credinței creștine, pentru așa ceva fiind martirizat de către păgânii Romani. Cu recunoașterea caracteristicilor miraculoase ale Sfântului, precum și prin lupta sa cu Dragonul, personalitatea lui s-a armonizat cu credințele populare; oamenii s-au plasat sub oblăduirea sa pentru protejarea nevoilor și problemelor lor esențiale, sociale și materiale, considerând Sfântul să le fie un ajutor în momente de nevoie. Sfântul Gheorghe a fost mult mai mult decât un ucigaș de Dragon: a fost un vindecător, un eliberator, o figură a tinereții și a virtuții. Originea Cultului Sfântului Gheorghe s-a armonizat cu un mit Egiptean, al confruntării crocodilului de către Horus: acel Zeu a vânat alt Zeu, pe unchiul său Set - înfățișat ca un crocodil - care i-a ucis tatăl Osiris (o tragedie de răzbunare dar și triumful binelui asupra răului). Numele de Gheorghe / George leagă strâns Cultul Sfântului de Pământ și de natură. Semnificația de fermier în Greacă arată originea agrară a Cultului. Cuvântul profesional 'georgeus' / 'georgos' a ajuns să fie aplicat unuia dintre cei mai populari Sfinți ai creștinismului. Se poate spune că - în centre urbane precum Antiochia - a fost aplicat la Baal sau la Zeus, adorat în Sanctuarele rurale de către țărănime, numit eventual Belus Georgeus sau Zeus Georgeus. În unele locuri există Tradiții speciale care sunt urmate la Ziua Sfântului Gheorghe. De exemplu, în Bulgaria există o serie de ritualuri privind ceea ce este cunoscut ca 'Gergiovden'; atunci se sărbătorește și Armata Bulgară (principala paradă anuală are loc anterior Zilei): acest lucru pare să aibă legătură cu identificarea Sfântului Gheorghe ca militar eroic, însă permite și exprimarea identității naționale. Spre deosebire de abordarea militaristă, în Catalania celebrarea este cunoscută sub numele de 'El Día de los Amantes' - Ziua Îndrăgostiților - deci cinstea Sfântului Gheorghe (în Catalană cunoscut sub numele de 'Sant Jordi') este completată cu practicile iubirii: e Tradițional ca bărbații să dea trandafiri iubitelor lor pe 23 Aprilie (de altfel, Sant Jordi patronează Catalunya). Sfântul Gheorghe din Etiopia - în relativă apropiere de Țara Sfântă - are o istorie fascinantă, fiind o clară demonstrație a întinderii Cultului său, de pildă la Lalibela / în Nordul Țării (loc de importanță UNESCO): acolo se spune că Sf. Gheorghe și Dumnezeu s-au arătat într-o viziune regelui Gebre în secolul XII, dându-i instrucțiuni pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe cu hramul Sf. Gheorghe. La musulmani, după profetul Mahomed și califul Ali, cea mai venerată figură în Orientul Mijlociu - îndeosebi în Turcia, Syria și Liban - este Sfântul Khidr. Toată lumea este familiarizată cu forma vizibilă în care Khidr apare ochiului uman, ca un derviș cu o lungă barbă, uneori purtând un turban mare alb și haină verde. Și Khidr poate să fie unul dintre cei mai vechi Zei ai Orientului Mijlociu / pre-musulman, pre-creștin, pre-Grec: Zeu al Vegetației și Apei; numele său transliterat este epitetul însemnând 'Cel verde'. Unii spun despre Khidr că este un titlu; a fost echivalat cu Sf. Gheorghe, fiind și versiunea musulmană a Sf. Ilie, considerat veșnic / etern rătăcitor: Khidr este un exemplu de sincretism. Este simbolul primăverii și a noii vieți renăscute cu ea; se grăbește în ajutorul oamenilor care se află în dificultate, îndeplinește dorințele oamenilor, întotdeauna ajută oamenii bine intenționați / binevoitori, aduce belșug / bogăție oriunde se oprește, aduce remedii celor necăjiți și sănătate celor bolnavi,

ajută plantele să crească, animalele să se reproducă și ființele umane să devină mai puternice, e simbolul semnelor bune și al norocului, are puterea dată de Dumnezeu pentru a face minuni. Cu asemenea caracteristici, aduce în minte Zeii, cărora le-au fost atribuite puteri superioare în mitologie. Sfântul Gheorghe are legături deosebit de puternice cu o figură arhetipală care apare într-un număr de Tradiții religioase sub o varietate de nume: de pildă, Sf. Gheorghe este venerat de creștinii Palestinieni ca Mar Jiryis și aceeași figură este recunoscută de musulmanii Palestinieni ca Al-Khidr; în plus, este asociat și chiar identificat drept profetul Ilie în unele Tradiții populare, atât din iudaism, cât și din islam. Există o serie de teme comune care apar odată cu această figură la nivelul Tradițiilor religioase, în special asocierea cu nemurirea, cu vindecarea, cu fertilitatea, cu înțelepciunea și cu apa - în special descoperirea Fântânii vieții veșnice - fiind, de asemenea, patronul protector al persoanelor care călătoresc pe Mare. Toate versiunile arhetipului se referă înapoi la figuri din Sumeria și Babilon; de exemplu, figura lui Ea în Babilon - respectiv Sumerianul Enki - a fost cârmuitorul pâraielor ce ieșeau din lumea subterană și curgeau de acolo pentru a fertiliza Pământul: imaginile sale erau legate de pește și adesea ținea în mâini o cană curgând, izvorul apei vieții nemuritoare (a fost - de asemenea - identificat ca mare înțelept). Diferitele nume aplicate arhetipului Sfânt, cunoscut sub numele de Al-Khidr, Mar Jiryis, ș.a.m.d. echivalau termeni precum 'Cel viu', 'Cel verde' sau 'Cel veșnic verde'; se spunea că-l avea sinonim pe Zeul Grec al Mării Glaucos, al cărui nume însemna 'Cel albastru' sau 'Cel verde' (turcoaz e culoarea îmbinării). Glaucos a fost un pescar care a atins nemurirea și - prin urmare statutul de Zeu - după ce a mâncat o plantă de pe malul Mării (a văzut că aceea a restabilit viața unui pește). Un personaj din Epopeea lui Ghilgameș a atins nemurirea într-un mod remarcabil de similar, iar asemenea paralelă poate indica o altă influență. Al-Khidr este o figură semnificativă în special în sufism; e recunoscut a fi de origine preislamică. Reputația sa era că a găsit Fântâna Vieții, despre care se spunea că se afla situată între Mările Mediterană și Roșie: cine bea din acea Fântână devenea nemuritor; se susţinea că Al-Khidr a fost ucis în mod repetat şi a înviat. Asta pare a fi dovada unei legături puternice cu versiunile timpurii ale legendei Sfântului Gheorghe ca martir creștin, care susțineau că a fost omorât și a înviat de mai multe ori. O Tradiție a afirmat că Al-Khidr s-a scăldat de 3 ori în Fântâna Vieții: în consecință, pielea și toată îmbrăcămintea au devenit în întregime de culoarea verde iar el lasă urme verzi oriunde merge. De fapt, numele Al-Khidr = 'Cel verde' e de înțeles ca invocarea lumii naturale, ca reflectarea fizicității sale: este cu siguranță o temă păgână. Nemurirea lui Al-Khidr este uneori interpretată ca simbol al imensei sale cunoașteri și al înțelepciunii providențiale; ar trebui remarcat că și profetul Ilie al Evreilor e crezut a fi nemuritor și înțelept profund. Ca și Sf. Gheorghe, Al-Khidr e invocat ca vindecător: de pildă, serviciul de ambulanță din Turcia - inclusiv în prezent - se numește 'Serviciul Hızır' (versiunea Turcă pentru Khidr e Hızır). Khwaja Khizr - Khadir / Khidr - este înțeles ca un fel de Sfânt patron al călătorilor (în special al marinarilor) în Orientul Mijlociu și în Nordul Indiei; există o poveste legând Indianul Khadir de o fântână cu apă vindecătoare și - în mod intrigant - de înăbușirea unui șarpe, ceea ce poate face legătura cu identificarea Sf. Gheorghe ca ucigaș de Dragon. În anul 2008, antropologul Houda Kassatly a publicat studiul asupra militanților șiiți din Sudul Libanului - de la granița cu Israelul - care susțineau că erau protejați de către Sf. Gheorghe. Profetul Ilie - care a activat în Israelul secolului IX î.C. - este eroul favorit al literaturii populare Evreiești: e considerat a fi Gardianul special al Israelului. În literatura rabinică el este identificat ca vestitorul viitoarei mântuiri: va anunța sosirea lui Mesia; dar acest motiv este mai puțin semnificativ decât o înțelegere a lui ca figură Cerească care a ajuns pe Pământ pentru a combate nedreptatea socială. În multe povești, el îi răsplătea pe săracii care erau primitori cu străinii și îi pedepsea pe bogații lacomi. Sfântul creștin Ilie este o extensie a profetului Ilie din Vechiul Testament / Biblia Ebraică; el este - de asemenea - recunoscut în islam: numele lui a fost menționat de Coran. Deși similari în atribute, Gheorghe și Ilie s-au deosebit totuși în Tradiții, precum și în evidențele oficiale ale Sfinților; faptul că Khidr a ajuns identificat ca unul sau ca ambii în același timp, face ipoteza unei origini comune a celor 3, care trebuie căutată în vechile Culte 'Baalice' ale societăților agricole din Orientul Apropiat. Legăturile dintre Ilie și Gheorghe poate că nu-s evidente imediat: de exemplu, Ilie nu a fost niciodată prezentat ca un ucigaș Cavaleresc de Dragoni, însă când unele dintre celelalte aspecte - cum ar fi rolurile sale de vindecător și de simbol al fertilității - sunt avute în vedere, conexiunea devine mai clară. Între timp, credințele despre puterile lui Ilie ca vindecător și ca înțelept s-au împletit profund cu înțelegeri similare ale lui Al-Khidr; în Cărțile Regilor din Vechiul Testament dar și în literatura talmudică de mai târziu, Ilie a fost descris ca făcător de ploaie, funcție pe care a împărtășit-o omologul său islamic. Peștera lui Ilie de pe Muntele Carmel a fost revendicată ca locul multor legende vindecătoare. Despre Ilie se crede că rătăcește pe Pământ - la fel face Al-Khidr - cu deghizarea de obicei în om sărac, etc. În întreaga lume Turcească, Festivalul Hıdrellez aniversează primăvara întâlnirea profeților Hızır / Khidr și Ilie pe Pământ: numele Hızır și İlyas au fuzionat, împreună fiind Hıdrellez. Ziua Hıdrellez cade pe 6 Mai, ceea ce este 23 Aprilie în celălalt calendar, cunoscut sub numele de calendarul 'Rumi'. Sărbătorirea Hıdrellez întotdeauna se face în locuri verzi, lângă surse de apă sau lângă un altar ori un mormânt. În lumea Palestiniană, Al-Khidr apare de pildă în viziunile bolnavilor din spitale și îi vindecă. Pare izbitoare existența credinței comune despre Sf. Gheorghe / Al-Khidr că apare într-o formă fizică. Oamenii din Levant, Anatolia și Balcani leagă riturile de fertilitate care au loc pe 23 Aprilie / 6 Mai de Ziua Sf. Gheorghe; așa ceva corespunde ciclului Pleiadelor - un grup de stele care împarte anul în 2 - care în mitologia Greacă se înrudeau cu Demetra, Zeița Agriculturii. Au fost stabilite și analogii între Sfântul Gheorghe cu o serie de figuri mitologice, ucigași de Dragoni / monștri; una dintre acele paralele poate fi văzută în Apollo al vechilor Greci, care a fost un ucigaș de Dragon și aducător de viață / izvor / apă, cu altare aflate la granița dintre lumea umană și lumea subterană (în mitologia orientală - de altfel - eroul descins din 2 rase a fost temă frecventă). Se asociază sărbătoarea Sfântului Gheorghe - și unele Tradiții legate de aceasta - cu Palilia Romană, care avea loc pe 21 Aprilie (aproape simultan cu Sf. Gheorghe). Festivalul era în onoarea lui Pales, divinitatea păstorilor / ciobanilor. Tradițiile și obiceiurile populare legate de celebrarea Sfântă diferă între diferite națiuni. Cu toate acestea, există unele asemănări, mai ales

între națiunile vecine. În funcție de numărul și varietatea practicilor obișnuite, se poate afirma că Sfântul Gheorghe este o sărbătoare foarte importantă de primăvară; cel mai probabil, motivul principal al sărbătorii Sfântului Gheorghe a fost stabilirea sa în momentul celei mai mari reînnoiri a naturii".

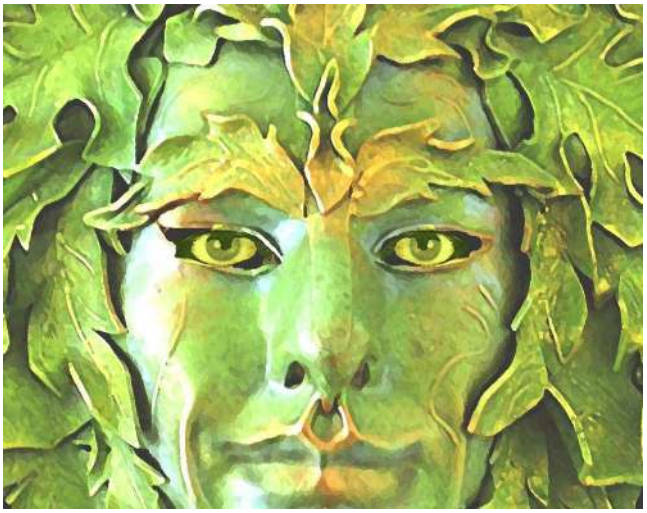

Din Epoca Pietrei, Dumnezeul păgânilor din Orientului Mijlociu a fost Dumuzi / Dumuzid (paznicul porții lui Anu); pre-diluvianul Dumuzid / Dumuzi - anume Zeul Tammuz / Tamuz din Mesopotamia - a fost identificat drept cel mai îndepărtat în trecut dintre cei aflați la baza Cultului Gherghilor: Gardianul Dumuzid - printre altele - pe lângă calitatea de Zeu al Fertilității, era și Zeul păstorilor, consoarta lui fiind drăgăstoasa Inanna / Inana - patroana Raiului, zisă Ișstar - cea mai importantă Zeiță a Mesopotamiei / Sumeriei (și Biblia, în Vechiul Testament - Iezechiel 8:14 - a scris despre Tamuz). Trecerea "D"/"T" a fost în Vechea Lume nu doar în centrul Mesopotamiei de la Dumuzi la Tamuz, ci și de pildă în centrul spațiului Românesc, la înălțimea Brașovului - de la Dâmb la Tâmpa - etc.; vechii Greci au practicat și trecerea "G"/"T", ca de pildă de la Gherghini la Telkini sau de la Gargar la Tartar. Ar fi de remarcat că la Sumerieni, predecesorul legendarului Ghilga-meș = moș Ghirga în mileniul III î.C. - la începutul Epocii Bronzului - a fost Regele Dumuzid, zis "Pescarul": se numea la fel ca Zeul deoarece îl venera nespus. Orientalul "Unu" - "Cel Verde" = "Omul Verde" - pe de o parte, atestat coranic prin narațiunea "Moise și Slujitorul" la sfârșitul Epocii Bronzului a fost de fapt mai vechi, datând din Epoca precedentă, adică din Epoca Pietrei; pe de altă parte, meșterul / făurarul Zeilor denumit Kothar în Ugarit - în textele de la sfârșitul Epocii Bronzului - se pare că era Khidr = "Cel Verde". Tot în Asia, anume în Nordul Indiei și în Paki-stan, savantul Mansel Longworth Dames 1850-1922 a documentat că la musulmanii din India și la hinduși Zeul Fântânilor - patronând inclusiv Fântâna Nemuririi, pe cea cu apa vieții - s-a consacrat drept Khwādja Khiḍr, respectiv Rādja Ḳidār (inclusiv "Sikandar-nama" = Cartea despre Alexandru "cel Mare" din anul 1202 scriind despre așa ceva). În Vechea Lume, cu reprezentare verde, de codrean - din pădure - a fost divinizat Dionis / Dionysos, Zeu mai vechi decât mitologia Greacă, care l-a plasat ca activ încă din Epoca Pietrei; "Cel Verde" a devenit vestit în Vechea Lume, știut în EurAsia și în Africa: de exemplu, când Împăratul Alexandru Makedon a ajuns în Asia Centrală, a fost uimit să descopere pe acolo altarele lui Dionysos (au rămas și mărturii dinaintea Faraonilor despre Dionis, asociat inclusiv cu Cereștile Pleiade). Zoroaștrii, Yazdii / Yezidii și vechii Iranieni l-au închipuit pe "Cel Verde" ca Mithra, hindușii - mai ales adepții lui Șiva - l-au asemuit pe "Cel Verde" cu un taur viril (chiar punându-i coarne), ș.a.m.d. În Vechea Lume, reprezentările sale au fost îndeosebi ca stăpânul încoronat cu frunze al sălbăticiei, al naturii dar și al agriculturii; până și creștinii - influențați de păgâni - au introdus în arhitectura ornamentală Bisericească imagini ale sale, cu sculpturi, arabescuri, mozaicuri, etc. (puterea arhetipală a fost uriașă, transferându-se Cultural concret pretutindeni): într-o oarecare măsură, "Cel Verde" a fost un instrument de armonie între trecutul păgân și noua ordine religioasă, monoteistă. Din natură ar fi de remarcat despre Taifun - ca onomastică și ca fenomen - că etimologic e conectat de monstruosul Typhon (la vechii Iranieni, termenul "tūfān" chiar însemnând așa ceva, similar fiind la Greci τυφών); în Vechea Lume a fost văzut ca un căpcăun / Dragon, de unde și "piton" pentru șarpele mare (după cum a studiat de pildă și profesorul universitar Joseph Fontenrose, în anul 1959): tatăl lui Typhon a fost abisalul Tartar / Gargar iar mama lui Typhon a fost Gheia / Mama Pământului (consoarta lui Typhon a fost Echidna, printre odrasle fiind și surorile Gorgone / conform Anticului Hyginus). Despre termenul de Dragon, ar fi de reținut că la Români are sensul de drac, la vechii Greci δράκου având aceeași origine cu verbul δερκομαι, înțelesul inițial fiind "Cel cu privirea ucigătoare" (la fel ca a celui care deochia). Așa cum vechii Greci știau de Typhon că s-a luptat cu Zeus, anterior Yam s-a luptat cu Baal; s-ar observa și că Yam/mu a fost echivalat de vechii Greci cu Pontos, personificarea Mării. Ar fi de remarcat că în mijlocul Levantului, la Baalbek - unde inițial a fost Sanctuarul Zeului Baal din Valea Bekaa - a apărut cel mai mare Templu din Imperiul Roman, dedicat fostului Zeus, zis Jupiter de Romani = Zeul suprem al politeiștilor. Privind YHWH, adică Dumnezeu = Zeul monoteiștilor: la vechii Evrei, Adonai era Domnul iar Elohim / "El-ohim" însemna fiul lui El. În Levant, Leviții au format tribul sacerdotal al vechilor Evrei, din care - în general - erau preoții (îndeosebi cei slujind altarele rurale), cântăreții, scribii, diverșii slujitori / ca îngrijitorii cortului pentru slujbe, vracii, etc.; de pildă, profetul Moise - părintele religiei mozaice - a fost considerat de unii ca Levit. În anul 2003, geneticienii Doron Behar, Karl Skorecki, Dror Rosengarten, Mark Thomas și Ekaterina Bulygina din Israel, Michael Hammer din SUA, Abigail Jones, Karen Held, Vivian Moses, David Goldstein, Neil Bradman și Michael Weale din Regatul Britanic - în studiul public "Multiple orgini ale Leviților Așkenazi; dovezile cromozomiale masculine moștenite din Orientul Apropiat și Europa" - au evidențiat printre strămoșii Leviților bărbați genetic "N" ca Gherga. Ar fi de remarcat că în Levantul Vechii Lumi prezențele Gherga au fost consistente iar specific Canaanul - unde s-au ivit Evreii - a fost dominat (inclusiv în plan religios) de Gherghesei = Ghirgași / Ghirgașiți, astfel cum au scris chiar vechii Evrei, în Vechiul Testament. La Evrei, sărbătoarea "Hanuca" - a luminii - marchează victoria din secolul II î.C. a Macabeilor față de Makedoni; conflictul a început când Imperiul Seleucid - din care făcea parte Levantul - era cârmuit din capitala Imperială Antiohia / Antakya de către Antioh IV intitulat "Epifanes" / însemnând "drag Zeilor" dar poreclit "Epimanes" /

însemnând "Nebunul": din dorința de a impune cât mai mult Grecism peste cei din Imperiul său, el a interzis - printre altele - circumcizia și Șabatul / odihna săptămânală sâmbăta, provocând lupte ce au durat mulți ani după decesul său (care a survenit în anul 164 î.C). Atunci când Antioh IV a murit, guvernarea din Decapolis până la Petra - inclusiv peste Iudeea, unde s-au grupat Evreii - era exercitată de către Gorghia, notat Gorgias de către Macabei, contra cărora acela a luptat (Cărțile Macabeilor sunt cuprinse de către unii creștini - printre care și de către Români - în Vechiul Testament). La victoria Evreiască - survenită la mult timp după Gorgias / Gorghia - menora = sfeșnicul din Templul Ierusalimului (ce nu avea ulei decât pentru o zi) a mai ars o săptămână fără alimentare cu ulei, minune care a impresionat puternic; de atunci, ceremonia aprinderii anuale de către Evrei la asfințit de "Hanuca" a lumânărilor / candelelor în cadrul "Sărbătorii Luminilor" sunt de aducere aminte a miracolului. De altfel, prezența Gherga în apusul Orientului / Vestul Asiei a fost atestată în Vechea Lume cu mult înaintea Antichității. Privind Zeul Cerealelor notat Halki / ca o rezonanță Gharghi - zis Tatăl Zeilor în mitologiile Hurianã și Hitită - care l-a avut drept fiu pe Teșub după ce a mușcat testiculele Zeului Anu (având ca echivalați în Mesopotamia pe Enlil, în Ugarit pe El, în vechea Syrie pe Dagan, respectiv fiind asemănat la vechii Greci cu Kronos), a fost scris cuneiform Kumarbi / "Kuma-rabi" = conducătorul "Kuma" - căci la orientali "rabi" aducea cu Indianul "rișI" pentru cârmuitor - rezonând cu comun: a fost conducătorul tuturor. Întâi Halki - la Hatti fiind Kait - era în mitologia Khetă / Hitită venerată ca Zeița grânelor: adorarea ei a dus la asocierea sa de către preotese cu AMA.DINGIR / Mama Zeilor; în Imperiul Hitit, Mama Zeilor a ajuns să fie reprezentată de către Halki / Tatăl Zeilor (știut drept Kumarbi). În anul 2004, Alfonso Archi - profesor emerit la Universitatea Sapienza din Roma - a analizat acele tranziții onomastice divine: "Tatăl Zeilor Kumarpi / Kumarbi - consemnat 'DINGIR-meș' - când s-a bătut pentru stăpânirea Raiului l-a castrat pe Anu printr-o mușcătură. Atunci Anu i-a zis: 'Încetează să te bucuri! Am pus în tine o povară. Te-am impregnat cu Zeul Furtunii (Teșub) iar din sămânță vor rodi și alții'. Strict vorbind - prin urmare - Tatăl noii generații de Zei a fost Anu. Un Imn Hurian a reafirmat adevărul, cântând despre Teșub: 'Tatăl tău e Anu, Mama ta e Kumarpi'. În definirile mitologice, Hurianii utilizau 2 denumiri, inclusiv Sumeriane; ca atare, Kumarpi a aparținut - în continuare - lumii masculine. Tatăl Zeilor Halki = Kumarbi - sau El / Ilu ori Enlil - i-a avut ca fii inclusiv pe Baal, Yam, Mot; au rămas interesante trecerile atât a genului divin de la matern la patern, cât și a caracteristicii divine de la furtună la agricol: elementul definitoriu a fost fertilitatea". Creștinii au ajuns să-l celebreze pe Cavalerul Anatolian Gheorghe în aceeași zi, importantă în calendarul agricol - de 23 Aprilie - când Zeus Georgos și Baal Ghergus erau sărbătoriți în Levant (inclusiv în Ugarit / Latakia sau în Antiochia / Anatakia). Pentarhia a fost vechea organizare creștină: din cele 5 Patriarhii ale primului mileniu, cele 3 din Levant - Antiochia, Ierusalim și Alexandria Egipteană - nu mai sunt, acum fiind doar cele 2 Europene, anume cea ortodoxă din fostul Constantinopol / Istanbul și cea catolică din Roma. Patriarhia Antiokiei / Antiochiei = Antiohiei și-a avut sediul la gura Râului Orontes în ceea ce azi e Antakya în SE Turciei, locul fiind menționat de către evanghelistul Luca - în Noul Testament - ca acela unde ucenicii lui Iisus din Nazaret / Galileea s-au numit pentru prima dată creștini; din motive istorice, mai multe Biserici s-au revendicat ca succesoarele Antiochiei (stare perpetuată până în prezent). Ar fi de știut despre divinizatul Zeus Georgos din Antiochia / Antakya - astfel cum au cercetat Allaire Brumfeld de la Universitatea Virginia / SUA și Allaire Stallsmith de la Universitatea Towson / SUA - că a ajuns printre cei venerați pe acropola Corintului în secolele VI î.C. - II; unii coloniști din Corint s-au dus până în Gherghira / Kerkyra = Corfu, ceea ce a provocat revolta celor din Corfu, concretizată la apus de Balcani prin marea încleștare navală din Marea Ioniană, lângă Insulele Ioniene, în anul 433 î.C. (Bătălia aceea navală a fost preambulul Războiului Peloponesiac din 431-404 î.C., prin care Liga Spartei - în care era Corintul - a învins Liga Atenei). Gherga în acele vremuri - la începutul Antic - era răspândit în Balcani, cu forme ca Gheorgos în Corint, Gherghira în Corfu, Garghetos în Atena, ș.a. În Atena Antică, poetul dramatic Menandru 342-291 î.C. locuind pe Moșia Gargettos / Garghetos a progenitorului Ionianilor Garghit (contemporan și concetățean în Gargettos cu celebrul filozof Epicur) a fost principalul reprezentant al unui nou tip de comedie, cu personaje în "Mizantropul" / piesă lansată în anul 317 î.C. ca Gorgias - fiul Mirinei, proprietarul sclavului Daos - care s-a însurat cu proprietara sclavului Getas ori Georgos în piesa cu același nume ("Georgos" / "Gheorg") în care descria viața la fermă a Murinei / Mirinei și a fiului ei Gorgias / Georgos; personajele mamă și fiu, Murina și Gheorg / Gorghi, au apărut inclusiv în piesa "Eroul" (din care însă s-au păstrat doar fragmente). Menandru afirma - după cum a consemnat și Anticul Strabon în "Geografia" VII 3:4 - că era Get (tatăl lui a cârmuit colonia Cardia - a Carianilor - din Tracia, de strajă la Golful Melas / Saros, în Peninsula Gallipoli de la Strâmtoarea Dardanele):

"Toți Tracii, mai cu seamă neamul nostru Get
Decât toți mai presus - o spun deschis că și eu sunt
Vlăstar din acel neam - nu prea suntem noi cumpătați"

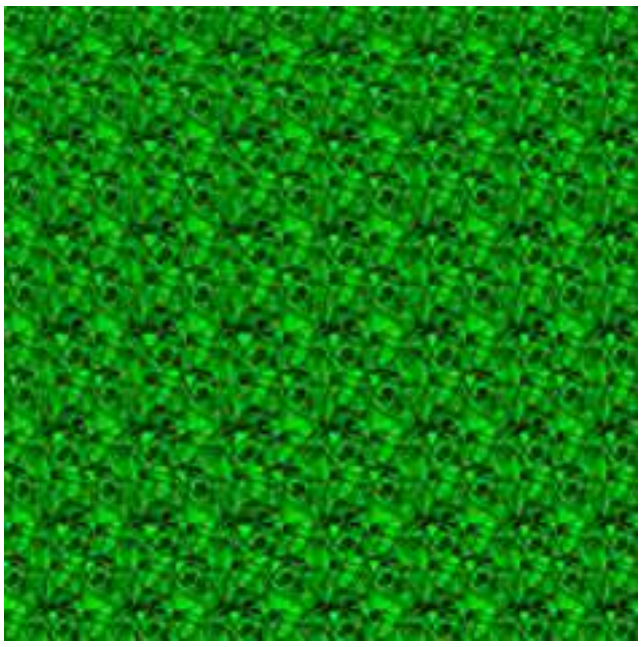

Romanul Vitruviu a indicat în lucrarea sa "Arhitectura" 7:4 că Grecii vechi obișnuiau să facă daruri numite "Xenia" - lucruri ca picturi, epigrame, etc. - o

"epigramă Xenia" fiind oferită ca exemplu de cercetătoarea Americană Stacey Foster:

"Lui Gherga îi ofer aceste mulţumiri,
Când am nevoie de ceva misterios,
Când scriu poezie sau desenez,
Deseori o rezolv anonim.
Am căutat tot mai mult,
Sperând să-ţi cânt din nou slava,
Pentru cuvintele pe care foarte mult le ador,
Lipsindu-mi în mai multe feluri".

În timpul Împăratului Roman Carinus (282-285), magistrul Gregorius - responsabil cu petiţiile - a emis ceea ce a rămas ştiut drept "Codex Gregorianus": o colecţie de edicte publice - devenită faimoasă în Imperiul Roman - care a fost în vigoare până în secolul VI, când a fost înlocuită prin codificarea Împăratului bizantin Iustianian "Corpus Iuris Civilis" urmărind să apere relaţiile de proprietate privată, intrată în vigoare din 7 IV 529.

Fragmente din "Codex Gregorianus"

Ulterior, "obiceiul Pământului" s-a concretizat în scris prin "Nomos Georgikos" - legea rurală emisă de către Împăratul bizantin Heraclius, care a domnit între anul 610 şi anul 641, rămas în memoria populară a Vlahilor ca "Împăratul cel bun" - după cum a observat Dr. Titus Filipaş, de la el titulatura cârmuitorilor Romaniei schimbându-se din Augustus în Basileu (Împăratul respectiv a schimbat limba oficială a Imperiului din Latină în Greacă). Armânul Branislav Stefanoski din Macedonia Nordică a reflectat: "În timpurile străvechi, în Anatolia şi Balcani se vorbeau armeana / pelasga şi înrudita armână / tracă. Dacă şi romanii recunoşteau oficial Troia ca loc al originii lor, înseamnă că limba romană trebuie potrivită limbii dardanilor (care erau întemeietorii Troiei), a căror limbă, de partea ei, este de aceeaşi origine cu limba frygienilor / brigilor, makedonilor, adică a makedon-armânilor de azi. Dionisie din Halicarnos 7:90 a consemnat: 'Limba vorbită de romani nu este complet barbară, nici absolut greacă, e un amestec din amândouă, în cea mai mare parte ca şi dialectul eolian'. Ce-a făcut Roma de fapt: Roma a făcut ceea ce a făcut Alexandru mai devreme; a

pus sub comanda sa toate triburile identice pelasgo-trace şi, cu ajutorul lor, a cucerit restul lumii. Acest lucru poate fi dovedit şi prin faptul că, din împăraţii romani, peste jumătate erau de origine tracă, mulţi dintre ei vorbind cu puternic accent 'barbar' iar parte din ei nu puteau renunţa deloc la folosirea zilnică a multor cuvinte 'barbare'. Este clar că cetăţenii romani nu aveau nici o dificultate în înţelegerea cuvintelor 'barbare'. Poporul vorbea identic 'barbara' sa, chiar dacă era divizată într-un conglomerat de dialecte, limbă ce era numită în vremea Imperiului Roman ca populară / 'vulgară' (nu era standardizată după normele gramaticale stricte, aşa cum erau greaca şi latina). Limba latină în sine era moartă în afara utilizării ei în administraţie; a murit pentru că a fost artificial creată: era pur administrativă. Cei care au vorbit armâna au păstrat-o până în prezent, cu toate dialectele ei şi foarte mici modificări". Heraclius era dintr-o familie Armeană din Capadochia - înrudită cu Gregorie pe linia mamei - şi a întemeiat Dinastia Imperială bizantină ce i-a purtat numele, în exercitarea puterii fiind înconjurat de Gheorgani, ca de exemplu Gheorghe, comandantul districtului militar Armeniacum, care a luptat în anul 627 lângă Ninive cu succes pentru Imperiu împotriva armatei Perşilor deoarece aceea, împreună cu Avarii, a atacat Constantinopolul / Tracia în anul precedent sau Gheorgu / George, prolificul poet cunoscut drept "Pisidianul" / adică din Pisidia, prietenul Împăratului şi al lui Sergiu, patriarhul Constantinopolului 610-638 (promotorul monotelismului, ce afirma că Iisus are 2 firi - divină şi umană - dar o singură energie), care a fost arhivarul Catedralei "Sfânta Sofia" din capitala Imperiului şi autorul primului acatist din lume, dedicat Fecioarei Maria / a fost studiat inclusiv de către profesor de muzică bizantină Theodosios Georgiades 1878-1962, născut în portul Bulgar Burgas; printre cărţile autorului Gheorgu Pisidianul au fost "Campania lui Heraclius împotriva Perşilor" din anul 622, "Avarica" din anul 626, "Heraclias" din anul 627, "Cosmologia", etc. Profetul Mahomed s-a adresat atunci printr-o scrisoare Împăratului Heraclius şi anturajului său - între care erau acei Gheorga de la Curte - în ideea că nu ar trebui să existe vreo constrângere pentru "Popoarele Cărţii" (după cum i-a considerat pe zoroaştri, Evrei şi creştini) din Imperiul Bizantin să accepte islamul; după decesul acelui Împărat, Gheorghius / Grigore - fiul vărului lui Heraclius - care guverna Nordul Africii din Cartagina pentru Imperiul Bizantin (cu care Maxim "Mărturisitorul" era bun prieten) s-a revoltat în 646-647 împotriva tânărului Constantin "Bărbosul" / rudă a sa, care cârmuia din anul 641 în Constantinopol / Tracia şi a uzurpat tronul declarându-se Împărat, însă a murit într-o confruntare cu Arabii în N Africii, de atunci acea parte a lumii fiind preluată de musulmani. Este de ştiut că înaintea sa guvernatorul Nordului Africii pentru un deceniu - până în anul 642 - a fost preotul Gheorghe / George din Apamea / Syria, susţinător de asemenea al Sf. Maxim "Mărturisitorul" (principalul adversar creştin al monotelismului); după învăţătura lui Maxim "Mărturisitorul" sunt două morţi: cea dintâi produsă de păcat, cea de-a doua fiind moartea după Christos / în care se poate recunoaşte străvechiul model mitico-magic al religiilor naturiste.

Catedrala "Sfânta Sofia"

La momentul emiterii "Nomos Georgikos", deoarece pluguşorul - ce numai zgâria Pământul - a fost înlocuit cu plugul mare ce făcea brazde, în Imperiul Bizantin a fost introdus (în locul vechilor proprietăţi Antice) sistemul de ferme al ţăranilor liberi care îşi plăteau impozitele către stat şi permiteau ca armata prin recrutări locale să fie operaţională peste tot, ceea ce a adus schimbările sociale necesare intrării în Evul Mediu; respectivul cod agrar trata 85 de situaţii legate de cultura Pământului şi a inventariat toate populaţiile la care se aplica atunci, fiind apoi de referinţă timp îndelungat (şi după dispariţia Imperiului Bizantin), inclusiv în Ţările Române de la N Dunării: aşa cum primul cod de legi din lume - cel al lui Manu, din Bazinul Ghaggar - prevedea pedepse aspre celor care îi încălcau prevederile, "Nomos Georgikos" stipula norme bizantine clare de reglementări, respectate Medieval de creştini.

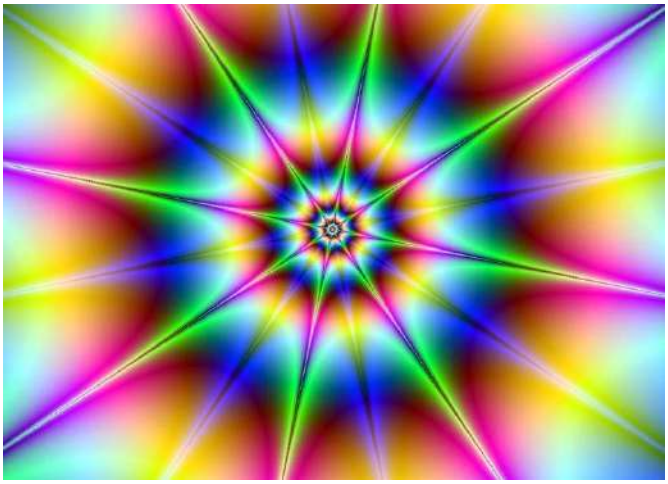

Creştinismul

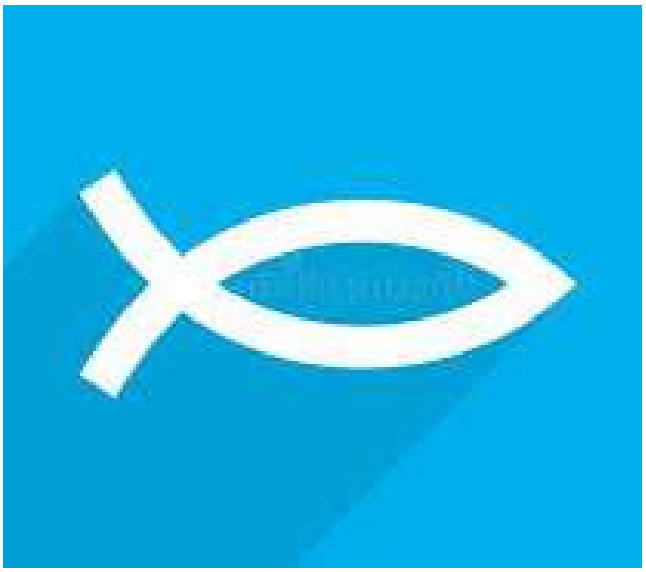

Prima religie monoteistă care s-a adresat mai larg decât numai unui popor a fost cea creştină; în general, zoroaştrii mereu au fost Iranieni, mozaicii mereu au fost Evrei iar la început musulmanii au fost Arabi (apoi însă, islamul văzând că poate mai mult - ca la creştinismul apărut printre Gentili - s-a extins şi la alţii, astfel încât acum e al doilea loc pe glob ca răspândire, după creştinism / însă musulmanii încă insistă ca oficial să aibă Coranul doar în Arabă - la slujbe cu citate Arabe din el - obstacol depăşit demult de creştini, care au tradus în toate limbile principale ale lumii Biblia = "Cartea cărţilor", având oriunde slujbele în limbile locurilor). La creştini primele limbi folosite au fost Aramaica / vorbită şi Greaca / scrisă: Noul Testament a fost notat iniţial - în original - în Greacă; vechii Evrei foloseau Ebraica şi eventual Aramaica, însă nu Greaca sau Latina (ei nu s-au implicat în prelungirea biblică a Vechiului Testament, aşa ceva făcând creştinii, anume întâi Goimii / Gentilii din Galileea, începând cu apostolii şi cu evangheliştii, care au folosit Greaca). Pe glob, în Lumea Antică, premiera mondială a ivirii creştinismului a fost în Canaan / Asia, în prima generaţie după ce influenţa Faraonică / Africană a fost înlocuită de cea Romană / Europeană; cei care au lansat noua religie - cea creştină - nu au fost Evrei din Iudeea, ci Gentili din Galileea (duşmăniţi de Evreii din regiunea vecină Iudeea): primii ostili din lume contra creştinilor au fost Evreii, apoi Romanii, ş.a. La rândul său, creştinismul - cu primele predici zise "kerygma" = termen derivat de la vestiţii crainici Keryke ai anteriorilor păgâni - s-a manifestat intolerant şi violent faţă de alte religii, de la început (literatura păgână a Vechii Lumi a fost arsă de către primii creştini ori vechile texte au fost răzuite pentru a fi rescrise cele creştine, monumentele păgâne - altare, Sanctuare, statui, Temple, etc. - au fost distruse de către primii creştini iar unele părţi refolosite ca materiale pentru alte construcţii, filozofii păgâni combătuţi, marginalizaţi, pedepsiţi, interzişi, ş.a.m.d. / toate acele nenorociri făcându-le primii creştini); la începuturile creştinismului, s-a constatat la vechii creştini că au înmulţit foarte mult sărbătorile anuale ale păgânilor - când se consumau băuturi elixirice - la împărtăşiri mai frecvente, de pildă săptămânale sau chiar zilnice: acele liturghii euharistice (frângând pâini şi gustând vin) au atras efectiv mulţimi la convertiri. În primele secole ale creştinismului - anume între secolul I / al apariţiei în Imperiul Roman şi secolul IV / al legalizării în Imperiul Roman - creştinii persecutaţi căutau azil în afara Imperiului Roman, cei mai ospitalieri pentru fugarii creştini dovedindu-se păgânii vecini Barbari din EurAsia (apoi fiind păgânii vecini din Africa ai Imperiului Roman); Ghergarii Caucazieni - adică Ghergarii din Caucaz / dintre Mările Caspică şi Neagră - au reuşit performanţa mondială a oficializării creştinismului ca religie de stat (aşa ceva fiind la începutul secolului IV, înaintea formalizării creştinismului în Imperiul Roman): ţinând cont că Ghergarii / Gherganii au fost mereu mai numeroşi de exemplu decât Românii, inclusiv performanţele au fost - la scară - în general mai semnificative (printre altele şi creştinismul aflându-se astfel). Răspândirea creştinismului pe glob a început din regiunea Galileea, unde primul episcop - atestat de Biblie - a fost apostolul Ghergaseu exorcizat de Iisus în Ghergasa / pe malul Lacului Galileea, administrativ ţinând de organizarea păgână Decapolis; creştinismul nu s-a răspândit din regiunea vecină Sudică Iudeea (cum fals emană unii în prezent): acolo - în Iudeea - creştinismul a fost respins de la început (aşa cum a scris şi lingvistul Evreu Lazăr Şăineanu în "Dicţionarul universal al limbei Române" din anul 1929, primii creştini erau numiţi de către vechii Evrei / Iudei ca Nazarineani / Nazarini, cei din Nazaret - cel mai important oraş al Galileeii - desigur fiind Galileeni). Semnul primilor creştini - larg

recunoscut în lumea Antică - era peștele: ei erau din rodnicul Bazin al Iordanului - incluzând și Marea / Lacul Galileeii - având mulți pești de apă dulce, în contrast cu Iudeii (de la toxica Mare Moartă, ce era - și este - stearpă integral); litoralul Mediteran - având pești de apă sărată - a fost controlat de Filisteni / Palestinieni și în acele vremuri supracontrolat de Romani (nu controlat de Evrei), practic semnul peștelui indicând creștinii = Galileeni sau alții, în general ne-Evrei / majoritatea Evreilor păstrându-și religia mozaică iar neamurile păgâne = Gentile optând oarecum entuziast sau interesat la noua religie. Istoria creștinismului a reținut că Sfântul Gherghe din Galileea - biblicul Ghergheseu exorcizat de către însuși Iisus - a fost primul episcop din lume: a fost primul îndemnat să propovăduiască - tocmai de către Iisus - căci Iisus până să-l întâlnească pe demonizatul Gherga îndemna credincioșii la reținere / la discreție; originar din Ghergasa - de pe malul Lacului Galileeii, din mijlocul Decapolis - riveranul Gherga a întemeiat (în acea zonă bogată piscicol, agricol, etc. la începutul mileniului I) cea dintâi Episcopie din lume: Episcopia Decapolis. Demonicul Gherga - după exorcizare / adică după dedemonizarea săvârșită chiar de către Iisus - a devenit Sfânt, a devenit episcop, a devenit apostol. Puțin timp după - fiind din aceeași generație - apostolul Andrei = "Protoclet" (adică întâi chemat) avea să întemeieze Episcopia Sciției "Mici" / Dobrogei și respectiv Patriarhia Bizanțului în Tracia, fiind răstignit mai la Sud în Balcani, de către Eleni, la bătrânețe, în anul 60: deoarece acel pescar - atât concret de pești, cât și spiritual de oameni - din Galileea a ajuns să lanseze creștinismul în Sciția și în Tracia, însuși Biserica bizantină / respectiv azi "ecumenică" ortodoxă s-a revendicat oficial de la el, considerându-l pe Sfântul Andrei (contemporan cu Sfântul Gherghe / Ghergheseu = episcopul Decapolis) ca patriarhul cel mai vârstnic din lume; la câțiva ani după el, alt pescar Galileean, anume Sf. Petru - fratele mai mic al Sf. Andrei - plecat din Antiochia de pe Orontes, a ajuns la Roma / capitala Imperiului Roman și a devenit acolo primul papă.

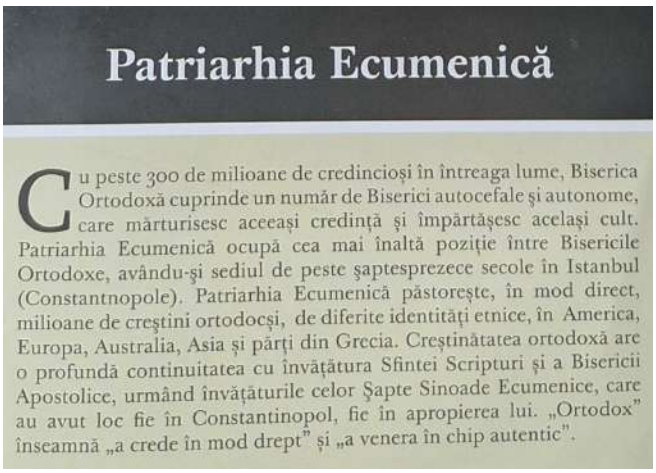

Patriarhia Ecumenică

Cu peste 300 de milioane de credincioși în întreaga lume, Biserica Ortodoxă cuprinde un număr de Biserici autocefale și autonome, care mărturisesc aceeași credință și împărtășesc același cult. Patriarhia Ecumenică ocupă cea mai înaltă poziție între Bisericile Ortodoxe, având-și sediul de peste șaptesprezece secole în Istanbul (Constantnopole). Patriarhia Ecumenică păstorește, în mod direct, milioane de creștini ortodocși, de diferite identități etnice, în America, Europa, Australia, Asia și părți din Grecia. Creștinătatea ortodoxă are o profundă continuitatea cu învățătura Sfintei Scripturi și a Bisericii Apostolice, urmând învățăturile celor Șapte Sinoade Ecumenice, care au avut loc fie în Constantinopol, fie în apropierea lui. „Ortodox" înseamnă „a crede în mod drept" și „a venera în chip autentic".

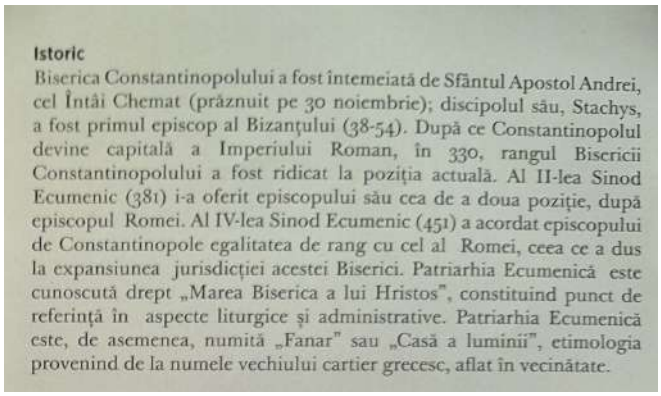

Istoric

Biserica Constantinopolului a fost întemeiată de Sfântul Apostol Andrei, cel Întâi Chemat (prăznuit pe 30 noiembrie); discipolul său, Stachys, a fost primul episcop al Bizanțului (38-54). După ce Constantinopolul devine capitală a Imperiului Roman, în 330, rangul Bisericii Constantinopolului a fost ridicat la poziția actuală. Al II-lea Sinod Ecumenic (381) i-a oferit episcopului său cea de a doua poziție, după episcopul Romei. Al IV-lea Sinod Ecumenic (451) a acordat episcopului de Constantinopole egalitatea de rang cu cel al Romei, ceea ce a dus la expansiunea jurisdicției acestei Biserici. Patriarhia Ecumenică este cunoscută drept „Marea Biserica a lui Hristos", constituind punct de referință în aspecte liturgice și administrative. Patriarhia Ecumenică este, de asemenea, numită „Fanar" sau „Casă a luminii", etimologia provenind de la numele vechiului cartier grecesc, aflat în vecinătate.

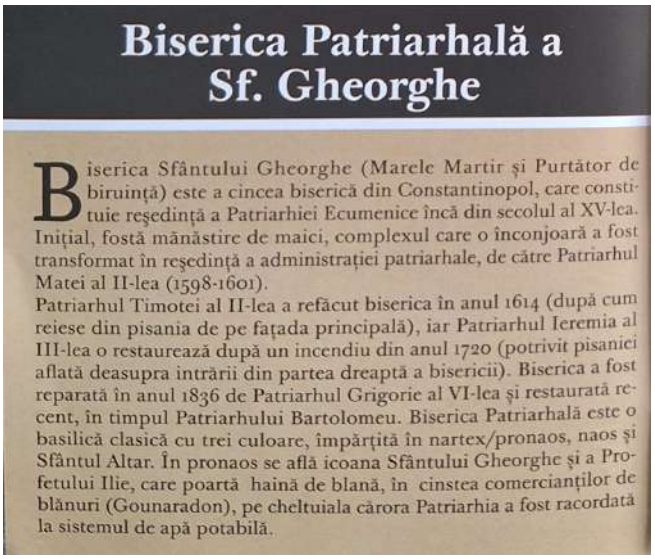

Biserica Patriarhală a Sf. Gheorghe

Biserica Sfântului Gheorghe (Marele Martir și Purtător de biruință) este a cincea biserică din Constantinopol, care constituie reședință a Patriarhiei Ecumenice încă din secolul al XV-lea. Inițial, fostă mănăstire de maici, complexul care o înconjoară a fost transformat în reședință a administrației patriarhale, de către Patriarhul Matei al II-lea (1598-1601).

Patriarhul Timotei al II-lea a refăcut biserica în anul 1614 (după cum reiese din pisania de pe fațada principală), iar Patriarhul Ieremia al III-lea o restaurează după un incendiu din anul 1720 (potrivit pisaniei aflată deasupra intrării din partea dreaptă a bisericii). Biserica a fost reparată în anul 1836 de Patriarhul Grigorie al VI-lea și restaurată recent, în timpul Patriarhului Bartolomeu. Biserica Patriarhală este o basilică clasică cu trei culoare, împărțită în nartex/pronaos, naos și Sfântul Altar. În pronaos se află icoana Sfântului Gheorghe și a Profetului Ilie, care poartă haină de blană, în cinstea comercianților de blănuri (Gounaradon), pe cheltuiala cărora Patriarhia a fost racordată la sistemul de apă potabilă.

Primul episcop al Bizanțului a fost Stachie, ucenicul Sf. Andrei / notat de Romani 16:9 ca Stahis (autoprezentarea Patriarhiei Ecumenice - în Română - din 2014)

Ar fi de observat că în Vechea Lume au fost mai multe Antiochii (semnificația generală a denumirii Antiochiei fiind de "Rezistent/ă"): în Țara Ghergaseilor / Decapolis - acum în Regatul Iordaniei - vechiul oraș Gadara se numea și "Antiochia Semiramis", orașul Gherasa se numea și Antiochia de pe "Râul de aur" iar tot în răsăritul Lacului Galileeii, Sussita era și "Antiochia Hippos"; pe litoralul răsăritean Mediteran, Acra / acum în Israel era zisă și "Antiochia Ptolemais" iar mai la Nord pe același țărm, portul Arad / acum Arwad în Syria (în fața căruia este Insula Tartus / Tortosa) avea denumirea Greacă Ἀντιόχεια τῆς Πιερίας "Antiókeia tēs Pierías". Cel mai mare oraș din Levantul Asiatic - unde pentru întâia oară în lume creștinii s-au numit așa, pe când era în Imperiul Roman - a fost celebra Antiochia / de pe Orontes = Antakya azi, în Turcia, care avea Seleucia Pieria ca port Marin. Mai Estic - în Orientul Mijlociu - s-au remarcat Antiochii ca de exemplu în Mesopotamia: în actualul Irak, Charax 30,53 lat. N, 47,34 long. E - la vărsarea în Fluviul Tigru a Râului Kharkheh - fosta capitală a Regatului Charakene Χαρακηνή, zisă Ἀντιόχεια τῆς Σουσιανῆς "Antiochia în Susiana" și fosta colonizare Greacă Αντιόχεια ή Σιτακηνή "Antiochia în Sittacene" dintre Fluviul Tigru și Râul Torna/dotus; în actualul Iran, Αντιόχεια της Μηδίας "Antiochia în Media" (sau Laodiceea din Media) acum e Nahavand iar fosta Ἀντιόχεια τῆς Περσίδος "Antiochia Persiei" este în prezent portul Bushehr 28,58 lat. N, 50,50 long. E din Golful Persic. În ceea ce acum este Oaza

Merv din Turkmenistan, fosta "Alexandria Margianei" a Imperiului Makedon din secolul IV î.C. a fost redenumită de către succesorul Imperiu Seleucid în secolul III î.C. ca Αντιόχεια της Μαργιανής: "Antiochia din Margiana" (acolo în secolul III a fost întemeiată de creștinul Bar Gheorghys prima Biserică din Asia Centrală); în ceea ce acum este Uzbekistan, generalul Carian Demodamas - din Miletul Gherghiților, activ în secolul III î.C. pentru Imperiul Seleucid - a întemeiat pe malul Fluviului Jaxartes / Syr Darya colonia Greacă Αντιόχεια της Σκυθίας "Antiochia din Sciția", la granița extrem Nord-Estică avută cu Sciția "Mare". În ceea ce acum e Turcia, Antiochiile din Vechea Lume au fost mai multe: "Antiochia Kallirhoe" - un alt nume pentru Edessa din Mesopotamia sau pentru Urul Chaldeeii - azi Șanlîurfa, la granița Syriei cu Cilicia Ἀντιόχεια τοῦ Ταύρου "Antiochia Taurusului" 37,05 lat. N, 37,24 long. E, Arulis / Urima 37,06 lat. N, 37,51 long. E pe Fluviul Eufrat a fost "Antiochia Eufratului", Nisibis / azi Nusaybin a fost Αντιόχεια την εν Μυγδονία "Antiochia Mygdoniei", în Cilicia / Kilikia orașul Adana 36,59 lat. N, 35,20 long. E o vreme zis ca Ἀντιόχεια τῆς Κιλικίας "Antiochia Kilikiei" sau Antiochia de la gura Saros / Seyhan (cel mai lung Râu al Turciei ce curge în Marea Mediterană), care a fost capitala străvechilor Danu ori Danuni / Danaani, considerați de unii specialiști în legături cu Dunărenii, cu Aheii Danaoi ori cu tribul Evreiesc al lui Dan, notați hieroglific de către vechii Egipteni ca "DNN", de către Fenicieni ca Danunīm, parte dintre "Oamenii Mării" celebri de la sfârșitul Epocii Bronzului, Tarsul Ciliciei = orașul Sf. Pavel, zis și Αντιόχεια του Κύδνου "Antiochia de pe Cyndus" (azi Râul Berdan), pe țărmul Mediteran al Ciliciei la gura Râului Pyramos / Ceyhan fostul oraș Mallos / Megarsos a devenit Ἀντιόχεια πρὸς τὸν Πύραμον "Antiochia de la Pyramos" 36,32 lat. N, 35,20 long. E azi Dörtdirek, tot pe litoralul Mediteran Cilician / al Kilikiei - la poalele Muntelui Kragos - era Αντιόχεια (του Κράγου) "Antiochia de la Kragos" 36,09 lat. N, 32,24 long. E zisă și "Antiochia Parva" / adică "Antiochia Mică" azi Güneyköy în regiunea Isauria, etc. În Pisidia - la granița cu Frygia - a fost Αντιόχεια της Πισιδίας "Antiochia Caesaria" 38,18 lat. N, 31,11 long. E azi Yalvaç în provincia Isparta (notată în "Faptele Sfinților Apostoli" 13:14 ca "Antiohia Pisidiei", locul natal - la sfârșitul secolului VI - al poetului bizantin Γεώργιος Πισίδης = Gheorghios / Gheorgu Pisidianul și în secolul VIII locul episcopatului Cuviosului Gheorghe "Mărturisitorul") iar în Caria: Ἀντιόχεια τοῦ Μαιάνδρου "Antiochia pe Meandru" 37,52 lat. N, 28,32 long. E azi Yenișer, actualul Aydîn din lunca mândrului Râu Meandru a mai fost oraș Antic zis Anthea, Antiochia, Seleucia de pe Meandru, Tralles, ș.a.m.d. În fostul Regat Troian, Alexandria Troiei era în secolul III î.C. Ἀντιόχεια τῆς Τρωάδος "Antiochia Troiei" / azi Cebrene; ș.a.m.d. Episcopul Ghergheseu al Decapolei - din Gadara = Antiochia Semiramis - probabil l-a avut ca frate pe bine mirositorul = "Parfumatul" Ghergheseu / apostolul Evod care a organizat Patriarhia Antiochiei de pe Orontes după ce aceea a fost întemeiată de către apostolul Petru (care s-a dus la Roma / ca primul papă, la Vatican); Apostolul Evod = Ghergheseul "Parfumat" se pare că a avut cu sora Sfântului Pavel 2 fii importanți în creștinismul timpuriu, anume pe Sf. Ignatie - care a preluat Patriarhia Antiochiei după ce el a fost martirizat - și pe Sf. Iason, care a început ca episcopul Tarsului Ciliciei = Antiochiei de pe Cyndus (de unde era unchiul, Sf. Pavel) și a sfârșit, după ce o vreme a locuit în Salonic / Macedonia, ca episcopul Kerkyrei / Insulei Corfu: familiile acelora au avut mulți membri, care au continuat creștinările păgânilor acelor vremuri, vestind încheierea Antichității (de altfel, Sfinții Petru și Pavel s-au cunoscut în Antiochia, prin intermediul Parfumatului Ghergheseu Euodos / Evod = coleg cu primul și cumnat cu celălalt). În primul secol al creștinismului - cu legături directe, ca rude - între Ghergaseu = episcopul Decapolei / Țării Ghergheseilor și Eliseu = episcopul Albaniei Caucaziene / Țării Ghergarilor (după martiriul apostolului Bartolomeu din Cana Galileeii) au fost Sfinții Gherghei Evod, Ignatie și Iason, anume bine mirositorul tată = Ghergaseul "Parfumat" împreună cu fiii, fiind toți înalți clerici ai creștinismului timpuriu:

Apostolii Gherghei Evod, Ignatie şi Iason: tatăl şi fiii (prăznuiţi la 7 IX, 20 XII, 28 IV)

Nu întâmplător cea dintâi Patriarhie din lume a fost organizată în secolul I chiar de Gherghesei şi tocmai în Antiochia de pe Orontes, locul unde pentru întâia oară în lume s-au ivit în mod public creştinii, îndeosebi datorită muncii vechilor Gherghi; acolo - în fosta capitală a Imperiului Seleucid, zonă în care anterior, până la sfârşitul secolului VII î.C., au trăit unii din ultimii Ghitiţi / Khetei = Hitiţi - era centrul Cultic al lui Zeus Gheorgos celebrat la 23 IV, instaurat de Ghergheii Vechii Lumi, funcţional deplin deja de peste 3 secole (de la sfârşitul secolului IV î.C.), cu largă răspândire în Anatolia şi în Levant: după alte 3 secole, Cavalerul Gheorghe - Sfânt prăznuit chiar la 23 IV - şi-a dobândit cea dintâi vizibilitate creştină Cultică exact în Anatolia şi în Levant, începându-şi (din secolul IV) răspândirea în lumea creştină din aceleaşi areale ale respectării religioase a lui Zeus Gheorgos şi tot pe baza râvnei Gherga. Aşadar, se remarcă mai mult de simpla coincidenţă sau dubla coincidenţă, anume se remarcă minimala triplă convergenţă: nominală = onomastică a credincioşilor Gherghei / dar şi a divinilor Gherghi (de la Zeus Gheorgos la Sfântul Gheorghe), cronologică = temporală a activităţilor religioase Antice / din mileniul I î.C. şi mileniul I, la intersectarea păgânismului cu creştinismul (având şi suprapunerea pe acelaşi praznic anual, la 23 IV), geografică a impactului / deopotrivă în Levant şi în Anatolia, cu corespondenţe Sacrale cel puţin tri-dimensionale (adică în Sociologia Religiilor, în Istoria Religiilor, în Geografia Religiilor), etc. În plus, tot în secolul I a existat Sf. Eliseu / Elisæus - în Armeană Եղիշա Ełiša - martirizat cândva între anul 74 şi anul 79 în Albania Caucaziană = Ţara Ghergarilor: a ajuns acolo după ce a plecat intenţionat ca misionar din Canaan, la îndemnul primului patriarh al Ierusalimului = apostolul Iacob "cel Drept" / fratele lui Iisus (pare-se că tocmai conexiunile favorabile Ghergasee / Gherghee - posibil să fi avut cel puţin un părinte Gherga - l-ar fi calificat pentru intrarea printre Ghergarii / Gargarii Caucazieni); însă a sfârşit ucis - în ceea ce a rămas a fi Daghestanul actual - creştinarea în Albania Caucaziană izbutind abia după un sfert de mileniu, în prima parte a secolului IV, prin Sf. Grigoris / şi el martir acolo (a fost nepotul Sf. Grigorie "Luminătorul", care a creştinat Armenia la începutul acelui secol, astfel respectiva Ţară Caucaziană fiind prima din lume având creştinismul ca religie de stat). Dicţionarele definesc Sfântul / Sfânta ca fiind epitetul dat divinităţii, ca fiinţa posedând harul divin, care se cuvine cinstit/ă, venerat/ă, slăvit/ă, persoana respectivă fiind recunoscută ca un ex /mplu desăvârşit al vieţii creştine şi consacrată ca atare - după moarte - de către Biserică; prin episcop se înţelege persoana care conduce o eparhie având respectivul grad înalt în ierarhia Bisericească - mai jos decât mitropolitul sau patriarhul - iar apostolul (cu sinonimul de ucenic) la începutul creştinismului a fost titlul purtat de misionarul adept şi propagator înflăcărat al doctrinei religioase.

Silueta intră sau iese?

Contrar părerilor unora, e de afirmat că primii creştini nu au fost Evrei care să-şi fi schimbat religia mozaică; creştinii timpurii au fost iniţial păgâni: de aceea păgânismul a dispărut (fiind înlocuit de creştinism / începând cu Imperiul Roman) iar religia mozaică - a Evreilor - continuă. Istoricul Constantin Daniel - Evreu din România - a afirmat că din toată muzica bizantină, adică a Imperiului Roman de Răsărit, s-a păstrat doar muzica Bisericească, dezvoltată din vechea muzică Syriacă (fără contribuţii Evreieşti, Elene, etc.): creştinismul în primele secole a fost puternic susţinut în partea Estică Romană, cu Bizanţul în frunte, de la legiferarea sa. Dintre monoteiştii lumii, acum puţinii zoroaştri rămaşi ori cele câteva milioane de Evrei existenţi sunt foarte puţini la număr - efectiv - faţă de miliardele de creştini şi musulmani (cei mai recenţi monoteişti); direcţia de propagare a creştinismului a fost - de la apariţia sa până azi - spre destinaţiile de mişcări ale oamenilor, anume în general dinspre răsărit (de la locul apariţiei) înspre apus / iar nu spre China, Ţară cu populaţie imensă: impactul religios e cu atât mai semnificativ numeric, căci pe glob tocmai în direcţia opusă faţă de China au ajuns să fie aşa mulţi adepţi (deci răspândirea nu a fost spre Estul Magic / vizita "Magilor de la Răsărit" neavând urmări orientale îndepărtate, ci taman în sens opus, via Anatolia spre Vest). "Abureala" aportului mozaic pentru lansarea

creștinismului - ca de exemplu diversionista carte "Pe când creștinii erau Evrei" de Paula Fredriksen din anul 2018 - e cu atât mai paradoxală cu cât e bine știută violenta respingere a lui Iisus în Iudeea, încheiată cu răstignirea Sa la cererea cârmuitorilor religioși ai Evreilor, pe Cruce, ce a ajuns simbolică pentru creștini (fanteziile unora - contrar "Sfintei Evanghelii după Luca" 22:30 - imaginând restaurarea celor 12 triburi ale Evreilor prin cei 12 apostoli, etc.); la început, creștinismul propus din Galileea vecinilor - cu semnul peștelui - nu a fost acceptat de Evreii ajunși majoritari în Iudeea, așa că răspândirea creștinismului a fost în celelalte părți (fără sprijin oficial Evreiesc): inclusiv răspândirea inițială a creștinismului prin texte Grecești - înainte de a fi traduse în alte limbi, ca de pildă în Ebraică - a redat adevărul începutului creștinismului că a fost fără Evrei dar cu Gherghei / Gherghesei, ambele diaspore (mozaică și creștină) existând, însă din motive diferite / iar de aceea nu-s de confundat. De exemplu, iată o recunoaștere din Nordul Irlandei publicată de Dr. John Gamble 1770-1831, în anul 1813 (pe când Europa era răvășită de războinicul Împărat Napoleon): "Evreii și toate triburile de Ghergași s-au răspândit în lume ca lăcustele - birourile noastre publice sunt pline de ei - în visterii și în Episcopii, peste tot".

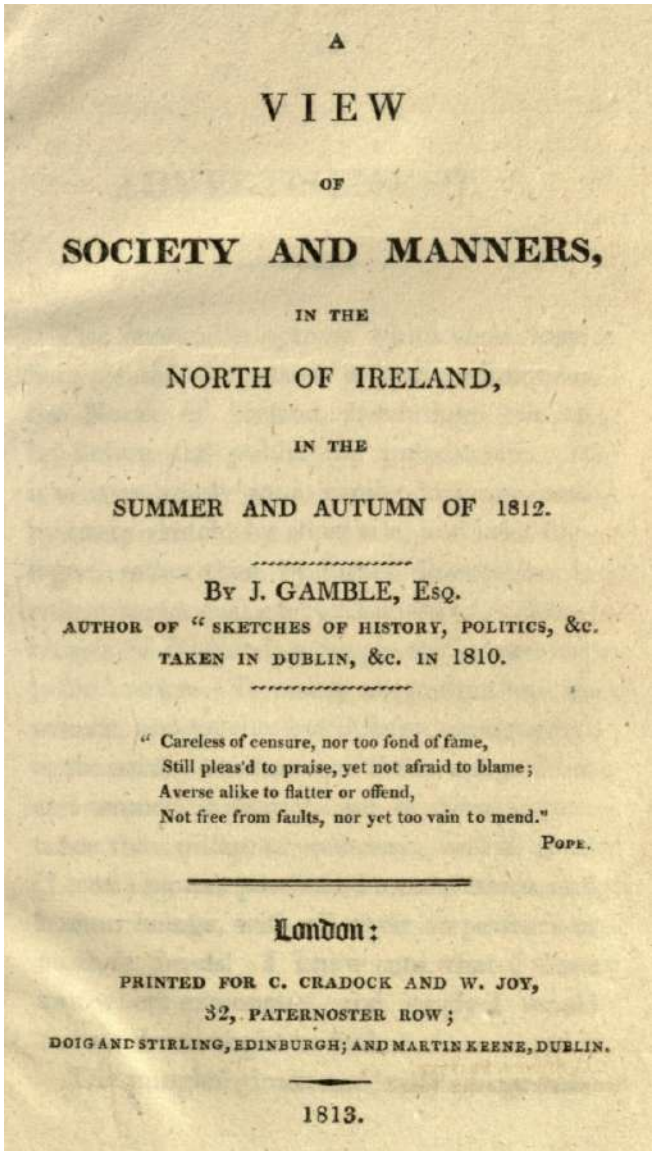

A

VIEW

OF

SOCIETY AND MANNERS,

IN THE

NORTH OF IRELAND,

IN THE

SUMMER AND AUTUMN OF 1812.

By J. GAMBLE, Esq.

AUTHOR OF "SKETCHES OF HISTORY, POLITICS, &c.
TAKEN IN DUBLIN, &c. IN 1810.

"Careless of censure, nor too fond of fame,
Still pleas'd to praise, yet not afraid to blame;
Averse alike to flatter or offend,
Not free from faults, nor yet too vain to mend."

POPE.

London:

PRINTED FOR C. CRADOCK AND W. JOY,
32, PATERNOSTER ROW;
DOIG AND STIRLING, EDINBURGH; AND MARTIN KEENE, DUBLIN.

1813.

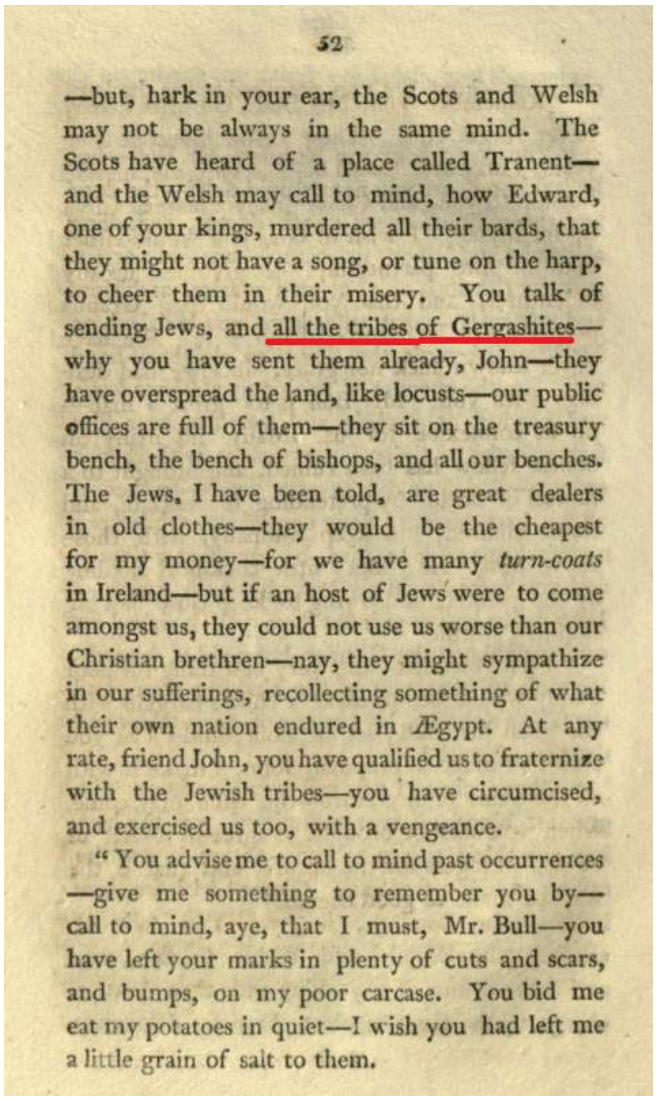

52

—but, hark in your ear, the Scots and Welsh may not be always in the same mind. The Scots have heard of a place called Tranent—and the Welsh may call to mind, how Edward, one of your kings, murdered all their bards, that they might not have a song, or tune on the harp, to cheer them in their misery. You talk of sending Jews, and all the tribes of Gergashites—why you have sent them already, John—they have overspread the land, like locusts—our public offices are full of them—they sit on the treasury bench, the bench of bishops, and all our benches. The Jews, I have been told, are great dealers in old clothes—they would be the cheapest for my money—for we have many *turn-coats* in Ireland—but if an host of Jews were to come amongst us, they could not use us worse than our Christian brethren—nay, they might sympathize in our sufferings, recollecting something of what their own nation endured in Ægypt. At any rate, friend John, you have qualified us to fraternize with the Jewish tribes—you have circumcised, and exercised us too, with a vengeance.

"You advise me to call to mind past occurrences—give me something to remember you by—call to mind, aye, that I must, Mr. Bull—you have left your marks in plenty of cuts and scars, and bumps, on my poor carcase. You bid me eat my potatoes in quiet—I wish you had left me a little grain of salt to them.

"Ghergașiții creștini au umplut lumea"
(Dr. John Gamble, 1813)

Se poate remarca utilizarea - datând cu mult dinaintea creștinismului - a peștelui ca simbol de către păgânii Cabeiri / Cabiri = credincioșii Cybelei (Marea Mamă); așa cum a scris Anticul Aelian 15:23, Cabirii venerau peștii-pilot ai Zeului Poseidon: aceia - din specia "Naucrates Ductor" - însoțesc ambarcațiunile, hrănindu-se cu fragmentele de viețuitoare prinse de carenele vaselor ori cu resturile de mâncare debordate de navigatori (de exemplu, inclusiv Anticul Athenaeus din Naucratis, care după ce în "Deipno-sofistae" 12 a scris că populația portului Milet era consistent formată din Gergithae, a consemnat în "Deipno-sofistae" 283 legenda Carianului Pompilos de acolo, ajuns să fie transformat în pește-pilot datorită Zeului Apollo). Corăbierii sacri Gherghiți = cârmuitorii Cariani ai coloniștilor Antici în Dobrogea - anteriori creștinismului, așa cum i-a documentat inclusiv Dr. Zoe Petre în anul 2004 și în anul 2005 - au fost echivalați cu Coribanții / Cabirii Grecilor; mai mult, bogata onomastică piscicolă Ghergană existentă în spațiul Românesc s-a bazat religios și - corespunzător lingvisticii - a fost înrădăcinată din vremuri anterioare simbiozei Greco-Gete / Cariano-Scite din Vestul Pontic, existând atât la peștii de ape dulci, cât și la cei de ape sărate (denumiri Ghergane purtând de pildă bibanul, calcanul, carasul, crapul, plătica, etc.), denumiri Ghergane ivindu-se

inclusiv la unele instrumente de pescuire. Semnul dintâi al primilor creștini - care și-au însușit învățăturilor pescarilor Galileeii - a fost peștele = popularul simbol din Vechea Lume al predecesorilor credincioși Cabiri ai Marii Mame Cybela / Sibila și al precursorului Zeu Poseidon: cel care a posedat Edenul / Raiul. Lucrarea "Cultul Cabirilor în Dacia" din anul 1889 a arheologului Român Teohari Antonescu redă cum a fost: "Cultul peștelui în monumentele noastre se datorează unui sincretism religios al vechilor tradițiuni idolatre. Precum zicea foarte bine în 1856 părintele Iezuit Raffaele Garruci din Napoli 'chiar când Artemis din Pont, Venus din Babilonia, Anaitis din Armenia, Cybela din Frygia și Diana din Efes n-ar fi fost la origine același mit sub numiri deosebite, totuși se întâmplase pe nesimțite o atare operă de fuziune între diversele Culte, tocmai din pricina multiplicității crescânde a raporturilor sociale, care sileau culturile biruitoare să-și asimileze sau să-și însușească resturile Cultelor înlocuite, încât asimilațiunea începută se dezvoltă din ce în ce mai mult, până când, sub Imperiul Roman, ea se desăvârși'. Tot unui asemenea sincretism datorăm noi rolul ce-l joacă peștele la creștini, chiar din primul moment al aparițiunei lor pe scena lumii. În adevăr, dintre toate simbolurile bisericii creștine primitive, nici unul n-a fost de o utilizare mai universală și mai comună totodată, ca acest animal acvatic. El a fost întrebuințat ca metaforă în vorbire, uneori reprezentat ca simbol tainic pe monumente diverse, fie prin săparea în piatră a numelui, fie prin imaginea sa zugrăvită ori sculptată, sau prin împreunarea numelui și imaginii în același timp. Despre obiceiul de a socoti pe Iisus Christos ca un pește, acesta se reazimă, cred unii, pe faptul că în limbajul figurat al Evangheliei oamenii fiind luați drept niște pești 'care înoată în noianul mărilor' (cum a scris Sf. Ambrosius), a urmat neapărat și Iisus să ia forma peștelui, odată ce se întrupase ca om. Ceea ce a pricinuit această schimbare, credem noi ar fi fost mai ales faptul că, deoarece în Cultele anterioare peștele servise ca un obiect sacrificat, ținând loc Cabirului ucis, și Iisus de asemeni fusese martirul credințelor sale și se sacrificase, a urmat ca acesta să se identifice cât mai mult cu peștele. Și nu poate să fie fortuită această alăturare, căci - precum se știe - sincretismul religios devenise atât de universal, încât n-a fost religiune care să nu fi suferit o infuziune străină în credințele sale primitive. De ce să nu admitem așadar că religiunea creștină, originară din vecinătatea Asiei Mici, a adoptat această alăturare a martirizării prin figura peștelui, din credințele popoarelor de pe plaiurile Frygiei? De ce să nu credem că acest simbol ichtyomorf, care a pătruns până în colțurile cele mai retrase ale Europei prin creștinism, s-a datorat Cultului Cabiric? De altminteri, ceea ce a mai adăugat la transformarea expusă, cată nu fără oarecare subtilitate puerilă, să fi fost și cuvântul Grecesc ΙΧΘΥΣ (în pronunție 'ihtys', însemnând pește) care cuprindea inițialele celor 5 denumiri cu care Iisus era designat: ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ ΣΩΤΗΡ = 'Iisus Christos Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul'. Ideea Învierii lui Christos încă nu e străină de Cultul Cabirilor și ea neapărat se datorește împrumutului făcut prin Frygia, de la Cultul Cabirilor; căci patima, moartea și Învierea Mântuitorului, sub forma pe care o găsim în religiunea creștină, nu se află decât numai în dogmele religiunei Cabirice. Amintindu-ne că peștele ΙΧΘΥΣ a fost simbolul lui Christos la creștinii primitivi iar totodată trupul Mântuitorului omenirii, cel sacrificat, a fost reprezentat prin pâine azimă (turta nedospită) denumită 'artos', în Cina cea de taină, ne întrebăm dacă nu cumva Misterul sacrificiului Cabiric va fi admis - de mai înainte - același simbolism al 'artosului'? S-ar putea bănui că, în Misterele Cabirice, erau prânzuri solemne, ca agapele creștine din timpii primitivi; acolo, oaspeții se împărtășeau cu religiozitate din corpul Zeului Cabir simbolizat prin pește sau prin 'artos' și din sângele lui, vin turnat din cratere și amfore, în potire".

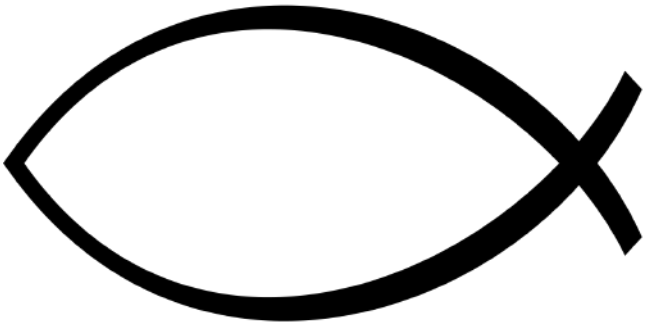

IHTYS la Efes

În secolul I, în N Canaanului (la confluența Văii Megiddo - a Armaghedonului - cu Valea Râului Iordan) Schythopolis / Scito-polis era capitala Decapolis, regiunea autonomă dintre Syria și Iudeea - tolerată ca atare de Imperiul Roman - unde a propovăduit Iisus iar ajutoarele sale au fost în primul rând pescarii zonei, în special pescarii Râului Iordan / cu Delta sa și pescarii Lacului Galileeii; numele orașului Scitopolis = capitalei Decapolis nu era de la vechii Evrei, ci era de la Sciții care îl dominau - pe lângă concitadinii Greci și Geți - iar în Antichitate se știe că Dobrogea populată de Geți și de Greci a fost "Mica Sciție", locul unde apostolul Andrei (primul dintre apostoli, pescar de la Lacul Galileea) s-a mutat după răstignirea lui Iisus, ca liderul creștin acolo: în secolul I - așa cum a studiat și academicianul Român Emilian Popescu - apostolul Andrei l-a avut în Dobrogea = regiunea dintre Marea Neagră și Dunărea inferioară alături pentru un timp, în misiunea creștinării Geto-Dacilor, pe apostolul Filip (concitadinul său din Betsaida = Zer / Galileea). În secolul II, când Romanii i-au atacat pe Geto-Daci, a fost și un război religios, căci luptele Imperialilor erau și contra unora dintre creștinii de acolo (Columna lui Traian a înfățișat în frescele sale unele scuturi ale liderilor Geto-Daci cu simboluri în 4 zări, ca stilizările Svasticii / Crucii) iar filozoful Anatolian Celsus - din metropola Efes - a afirmat că "religia lui Zalmoxe pe care o practică Geții e creștină": propagarea creștinismului a fost rodnică printre Geți, încă de la început (primul contact creștin dintre cele 2 Țări Sfinte fiind atestat ca făcut în secolul anterior de către pescarul Galileean Andrei, cel mai mare din duzina de apostoli ai lui Iisus). În secolul următor - anume, în secolul III - în spațiul Geto-Dac (acum România) au fost dovedite o serie de manifestări ale

creștinismului timpuriu, la fel întâmplându-se și în Imperiul Roman. În secolul IV, luptătorii purtând scuturile marcate cu mari cruci (inscripționări ajutând inclusiv recunoașterii lor) l-au sprijinit decisiv pe Dacul Dardan Constantin să devină Împărat iar acela - în schimb - a legalizat creștinismul în Imperiul Roman și a organizat primul sinod, la Niceea / Anatolia, pentru armonizarea credinței; între acei strașnici suporteri erau desigur apropiații săi Daci, pe care Dacul Constantin din Dardania - imediat după ce a ajuns Împărat - i-a onorat cu statui impozante pe Arcul lui de Triumf din Roma, dislocate din For (apoi a mutat capitala Imperială în Tracia, să fie mai aproape atât de Dacii Balcanici, cât și de Dagii Caucazieni, care l-au ajutat în cucerirea și menținerea puterii). În "Mitul potopului. Inadvertențe în interpretarea religioasă" din anul 1982, savantul Român Gabriel Gheorghe a scris: "Formulat treptat, târziu, pe un conglomerat de tradiții, credințe și idei, în parte religioase, în mare parte laice, creștinismul poartă în substanța sa un amestec de coloraturi și proveniențe aparținând numeroaselor culte practicate, fără restricții, în Imperiul Roman, până în momentul când creștinismul a ajuns religia dominantă. Cei mai importanți donatori au fost cybelismul și mithraismul. Cybelismul conținea nevoia curățirii de păcatul originar, care se obținea prin intermediul Cybelei, Pământul-Mamă (Gaeea la greci). Mithraismul reprezenta cultul zeului Mithra, care a jertfit Taurul mistic, al cărui sânge era ispășitor de păcate (în ipostază omenească, Mithra a coborât pe Pământ unde și-a pregătit ucenicii, după care s-a înălțat la Cer; se folosea împărtășania cu pâine și cu vin care simbolizau părți din trupul și sângele lui Mithra iar morții erau supuși unei judecăți, în urma căreia cei drepți erau luați de Mithra în Cer iar cei răi mergeau în iad, crezându-se în învierea morților și în judecata de apoi)". Primii creștini erau numiți "Învățători Galileeni" - inclusiv de către păgânul Împărat bizantin Iulian "Apostatul", în secolul IV - iar nu învățători Evrei sau învățători Iudei; germenele puterii creatoare a creştinismului a avut obârşia Syriacă, în completare elementele Greceşti vechi izvorând din filozofia şi religia de Misterii. Sinteza Dr. Mircea Eliade e relevantă: "Creştinismul s-a inserat în istorie folosind materialele şi formele 'date'. El a abolit Lumea Veche printr-o masivă răsturnare de valori; dar a păstrat tot ce putea căpăta o valoare nouă. A păstrat cosmogonia, ritualele, cultele populare, etc. S-a stăruit de nenumărate ori asupra asimilării de către teologia creştină a gândirii greceşti dar nu s-a pus în lumina pe care o merită cealaltă asimilare a credinţelor populare. Actul acesta de absolvire, transfigurare şi unificare a cultelor străvechi pare superior chiar asimilării filozofiei greceşti şi a instituţiilor romane. Pentru că adevărata unitate spirituală a Europei a dobândit-o creştinismul mai ales prin 'salvarea' şi 'înnobilarea' vieţii populare. Europa medievală alcătuia o unitate spirituală nu numai pentru că folosea aceeaşi filozofie şi aceleaşi instituţii (de altfel, lucrul acesta n-a fost niciodată împlinit complet), ci pentru că creştinismul adusese la acelaşi numitor - după grele rezistenţe - viaţa spirituală populară. Este de la sine înţeles că, aşa cum a absorbit şi a transfigurat o infinitate de credinţe, creştinismul a dat lumină nouă - chiar atunci când n-a făcut-o explicit - şi credinţelor (evident, orice asimilare aducea cu sine anumite primejdii, ca gnoze, eresuri, etc.) dar până la urmă toate acele crize de creştere au fost depăşite". Creştinismul - deoarece era deschis tuturor - a triumfat în faţa mitraismului (popular în Imperiul Roman, însă practicat doar de bărbaţi, în plus şi într-o limbă de Cult - conform creștinului Iulius Firmicus din secolul IV - ce "nu era nici Greacă, nici Latină"). Este de remarcat că dintre religiile monoteiste, 3 din ele - mitraismul dinaintea creştinismului, respectiv creştinismul iar apoi islamul de după creştinism - s-au răspândit curând după apariţiile lor din Orient în Occident (din Asia până la Atlantic), excepţie fiind religia mozaică ivită în NE Africii, mult mai restrânsă ca impact; creştinismul în direcţia de la E la V a urmat de fapt polii Civilizaţionali ai timpurilor, religia făcând parte din vieţile oamenilor la dimensiuni mult mai puternice în trecut decât acum.

Cele 7 Biserici biblice

Legătura biblică Gherga este prezentă în scripturi de la prima carte ("Facerea" / "Geneza") până la ultima carte ("Apocalipsa" / însemnând nu "sfârşitul lumii", ci "ultima revelaţie"); după exorcizarea efectuată la Ghergasa de către Iisus, Gherga s-a distins printre primii misionari creştini (de la început, creştinismul a avut atât caracter "ortodox", adică drept, cât şi "catolic", adică universal). Primele grupări creştine solide n-au fost în actualele Palestina sau Israel, ci printre Grecii vechi din Imperiul Roman (în Imperiul Roman bunăstarea şi populaţia nu cunoşteau o repartiţie echilibrată: jumătatea orientală era mai bogată şi cu populaţie mai numeroasă decât cealaltă jumătate, occidentală; diferenţa dintre Est şi Vest şi-a pus amprenta în mod decisiv asupra destinului Imperial). Duzina de apostoli ai lui Iisus - dintre care doar câţiva poate au avut câte un părinte Evreu iar încă şi aşa ceva e nesigur - erau din Galileea locuită de Gherghei, care nu erau Evrei, aflaţi printre majoritarii regiunii (Biblia a scris despre Ţinutul Ghergheseilor de acolo, nu despre Ţinutul Evreilor); printre primii creştini au fost numeroase femei, care - începând din secolul I - au propagat creştinismul din zonă în Imperiul Roman. Îndeosebi la început, una dintre căile de răspândire ale creştinismului a fost cea acceptată a sacrificiilor umane, prin martirajul atât al creştinelor, cât şi al

creştinilor: din toate timpurile, sacrificiul uman a fost cel mai puternic instrument propagandistic religios, urmările regăsindu-se până azi în situaţia creştinismului, încă având cea mai mare răspândire Cultică din lume. “Cartea Cărţilor” / Biblia la sfârşit prin Sfântul Ioan “Teologul” care scria în Insula Patmos / “Pat-mos” 37,19 lat. N, 26,30 long. E din largul Cariei menţionează cele 7 Biserici ale revelaţiei existente în jurul regiunii Anatoliene Caria, populată de Gherga - alfabetic la Efes, Filadelfia / azi Alaşehir 38,21 lat. N, 28,31 long. E, Laodiceea, Pergam, Sardis, Smirna / Izmir, Tiatira - toate cârmuind câte un Episcopat respectiv lor; e de remarcat că în cele 7 locaţii erau grupări / comunităţi creştine iar nu construcţii de Catedrale, plasate în jurul nucleului dur al Gherghiţilor rămas atunci în Caria (de exemplu, pe Valea Caicos, Kirkagatsch era în Tiatira):

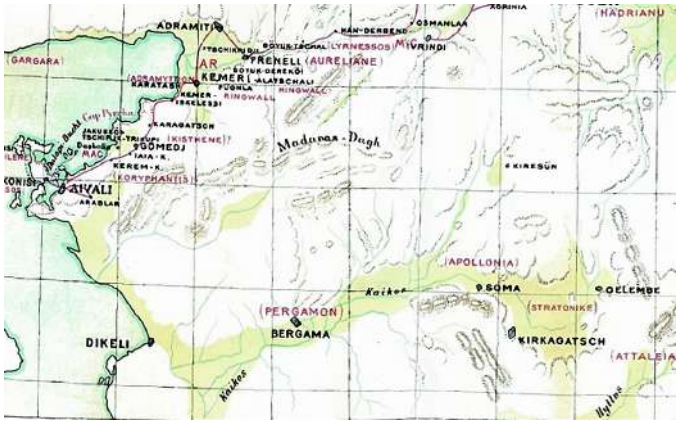

Bazinul Kaikos

“Doxologia” din anul 2025 a prezentat - privind “Viețile Sfinților” - “Sinaxar la Adormirea Maicii Domnului: Când a binevoit Hristos Dumnezeul nostru ca să ia pe Maica Sa la Sine, atunci cu trei zile mai înainte a făcut-o să cunoască, prin mijlocirea îngerului, mutarea sa cea de pe pământ. Căci Arhanghelul Gavriil, venind la dânsa, a zis: ‘Acestea zice Fiul tău: Vremea este a muta pe Maica Mea la Mine. Nu te teme de aceasta, ci primește cuvântul cu bucurie, de vreme ce vii la viața cea nemuritoare’. Născătoarea de Dumnezeu s-a bucurat cu bucurie mare, și cu dorul ce avea ca să se mute la Fiul său, s-a suit degrabă în Muntele Măslinilor ca să se roage, căci avea obicei de se suia adesea acolo ca să se roage. Și s-a întâmplat atunci un lucru minunat. Când s-a suit acolo Născătoarea de Dumnezeu, atunci de la sine s-au plecat pomii ce erau pe munte, și au dat cinstea și închinăciunea ce se cădea către Stăpână, ca și cum ar fi fost niște slugi însuflețite. După rugăciune s-a întors acasă și, îndată, s-a cutremurat casa cu totul, iar ea, aprinzând multe lumânări și mulțumind lui Dumnezeu și chemând rudeniile și vecinii, și-a grijit toată casa, și-a gătit patul și toate cele ce se cădea de îngroparea ei. Și a spus cele ce i-a zis îngerul, despre a sa mutare la cer. Iar spre încredințarea celor zise, a arătat și darul ce i se dăduse: o stâlpare de finic. Iar femeile chemate, dacă au auzit acestea, au plâns cu tânguire și cu lacrimi și au suspinat cu jale. Deci potolindu-se ele din tânguire, s-au rugat să nu rămână sărace de dânsa. Iar Preacurata le-a făgăduit că, mutându-se la ceruri, nu numai pe dânsele, ci și pe toată lumea o va cerceta și o va umbri. Și așa alina întristarea cea mare cu cuvinte mângâietoare. Apoi a arătat despre cele două veșminte ale sale ca să le ia două văduve sărace, fiecare din ele câte unul, care-i erau ei prietene și cunoscute și de la dânsa le era hrana. Și vorbind ea acestea și învățând, s-a făcut fără de veste sunet de grabnic tunet, și arătare de mulți nori, care aduceau de la marginile lumii, pe toți ucenicii lui Hristos la casa Maicii lui Dumnezeu. După aceasta, luând Fecioara iertăciune cu toți, s-a culcat pe pat și și-a închipuit preacuratul său trup precum a vrut; și a făcut rugăciune pentru întărirea lumii și pașnica ei petrecere, și i-a umplut și pe dânșii de binecuvântarea ei. Și așa în mâinile Fiului și Dumnezeului său și-a dat sufletul. După aceea a început Petru cântarea cea de ieșire și ceilalți Apostoli; unii au ridicat patul, alții mergeau înainte cu făclii și cu cântări, petrecând spre mormânt trupul cel primitor de Dumnezeu. Atunci s-au auzit și îngerii cântând și văzduhul era plin de glasurile cetelor celor mai presus de firea omenească. Pentru aceste lucruri, mai-marii iudeilor, chemând pe unii din popor, i-au înduplecat să răstoarne patul în care era așezat trupul cel de viață începător. Dar dreptatea lui Dumnezeu ajungând pe îndrăznești și obraznicii aceia; le-a făcut pedeapsă tuturor prin orbirea ochilor. Iar pe unul dintr-înșii, care mai nebunește se pornise de apucase acel sfânt pat, l-a lipsit și de amândouă mâinile, care au rămas spânzurate de pat, tăiate de dreapta judecata a lui Dumnezeu. Iar acela, crezând din tot sufletul, a aflat tămăduire, și s-a făcut sănătos ca și mai-nainte. În același chip și cei ce orbiseră, crezând și punând asupra lor o parte din poala patului, au dobândit vindecare. Iar Apostolii, sosind la satul Ghetsimani, au așezat acel de viață începător trup în mormânt, și au stat trei zile lângă dânsul, auzind neîncetat glasuri îngerești. Și de vreme ce, după dumnezeiasca rânduiala, a lipsit unul din Apostoli, adică Toma, care nu s-a aflat la preamărita îngropare, ci sosind cu trei zile mai pe urmă, era mâhnit foarte și întristat, că nu se învrednicise să vadă și el ca și ceilalți Apostoli trupul; și au deschis cu socoteală mormântul pentru dânsul ca să se închine și el acelui preasfânt și preacurat lăcaș, adică trupului Născătoarei de Dumnezeu. Și dacă a văzut s-a minunat că a aflat mormântul fără de sfântul trup, și era numai giulgiul, care rămăsese mângâiere Apostolilor și tuturor credincioșilor, și mărturie nemincinoasă a mutării Născătoarei de Dumnezeu. Că și până astăzi mormântul cel cioplit în piatră așa se vede lipsit de trup și este cinstit cu închinăciune, întru mărirea și cinstea preabinecuvântatei măritei stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioara Maria”. Ea și-a trăit bătrânețea ca văduvă lângă Efes, într-un sălaș de pe Muntele Koressos 37,54 lat. N, 27,20 long. E, ce e loc de pelerinaj azi - fiind sprijinită acolo de Ioan, cel mai tânăr din duzina de apostoli - după care vârstnica Maria, pe la mijlocul secolului I, s-a întors pentru ultimele zile la Ghețimani / “Gheți-mani” (locație cu mai multe clădiri și cu teren însemnat, porționat în diferite loturi / parcele, totul întreținut de apropiații Galileeni / moștenitorii vechilor Gheți - cu amplasarea pe Muntele Măslinilor dominând Ierusalimul - având prospere afaceri ca grădinărit, presarea măslinelor din livezile Muntelui, negoț începând cu peștii de diverse tipuri conservați în sare / aduși constant din Lacul Galileeii, etc. dar și loc cunoscut ca ospitalier / religios prin găzduirea stâlpnicilor, cu rugăciuni colective / inclusiv cele creștine, recente în acele vremuri, ș.a.); în Antichitate, pe o rază destul de mare în jurul Lacului Galileeii, pescarii reușeau să-și comercializeze peștii - de apă dulce - profitând și de faptul că rețeaua hidrografică din preajma Marelui Rift nu permitea dezvoltări piscicole serioase pe lungi distanțe: la Ierusalim - cel mai mare oraș din Iudeeea - colonia

Galileenilor avea ca bază Grădina Ghețimani de pe Muntele Măslinilor. Frățiile Galileenilor în acele vremuri erau bine știute ca puternice - prin organizări, eficiențe și rezultate - bazându-se deopotrivă pe legături de rudenie (prin familii, neamuri, clanuri, împreună cu anturajele) și pe bresele / meserii (nu doar conectați pescuitului, ci și construcțiilor având tot felul de mărimi, utilizând orice materiale - lut, lemne, pietre, etc. - olărit / ceramică, ș.a.m.d.): față de Galileea, schimburile de mărfuri erau de pildă în Sud cu Evreii în principal pentru țesături sau pânzeturi, la Est cu Arabii mai ales pentru condimente, în Nord - în special cu Libanezii și Syrienii - pentru fructe, ș.a.; la începutul creștinismului, propagarea religioasă a utilizat îndeosebi Frățiile Galileenilor și căile lor de influențe în Levant. Cordonul Fecioarei Maria se află acum păstrat la Mănăstirea Ortodoxă "Sf. Gheorghe" 34,46 lat. N, 36,16 long. E din Al-Miștaya / Homs în "Valea Creștinilor" din Syria (în apropiere fiind fostul castel Krak al Kurzilor) și e singura femeie numită direct în Coran. Cordonul, brâul - dar şi piesele vestimentare din grupă, ca brăcinarul, cingătoarea, etc. - își trag simbolismul din asemănarea cu cercul, semnificând ataşamentul, curajul, fidelitatea, puterea, prestigiul, pregătirea pentru îndeplinirea unei înalte misiuni sau fapte eroice, fiind ca un semn al protecţiei, ocrotirii şi apărării; funcţiile Magice ale brâului ocrotitor se manifestau prin prezenţa în diferite acte la înfăşatul copilului la naştere iar brâul nupţial prin punerea în timpul descântatului ori ghicitului, culorile sale vărgate având legături cu curcubeul. Este de remarcat că - în panteonul creştinismului - figura Sibilei / Isis s-a reafirmat în chipul Fecioarei Maria, ca Marea Maică (primul din lume care a zugrăvit-o a fost evanghelistul Luca, om foarte organizat, dovezile fiind că era bun desenator, scriitor şi propagandist). După ce a fost în Liban aproape tot anul 1978, preotul ortodox Român Constantin Virgil Gheorghiu 1916-1992 a scris în cartea "Christos în Liban: de la Moise la Palestinieni" (publicată anul următor, în capitala Franței) despre "Icoana Maicii Domnului pictată de Sfântul Apostol și Evanghelist Luca", fapt ce a avut loc în portul Tartus / pe coasta Syriană: "Chipul Maicii Domnului a fost pictat de Sfântul Luca pe pământul maroniților. Evanghelistul era pictor și medic. Originar din Antiochia. În timpul marii prigoane din Palestina, toți sfinții, toți ucenicii și apostolii s-au ascuns ori au plecat în exil. Persecuția a durat mai multe veacuri. Toate orașele din Palestina care aminteau de Christos erau interzise creștinilor. Vânați și prigoniți în Palestina (inclusiv în Nazaret), creștinii s-au refugiat în nordul Libanului. În dioceza Antiochiei. Tot acolo s-a refugiat Maica lui Dumnezeu. Sfânta Fecioară a aflat loc de refugiu la nord de Beirut, în orașul Antaradus (Ant-Aradus), ce se numește astăzi Tartus. Cândva, acest oraș era cel mai vestit port al fenicienilor. Aici, Maica Domnului a căutat refugiu. Sfântul Luca a venit din Antiochia unde locuia pentru a o vizita. Antiochia se află la mică distanță către nord. În fața lui Antaradus - ori Tartus, cum se numește azi - se află o mică insulă numită Rouad (Arado/s). Este la o distanță de sub o oră de vâslit. La fiecare invazie, populația se refugia pe această insulă fortificată. Maica Domnului l-a primit aici pe Sfântul Evanghelist Luca. El a pictat-o în acest loc pe Preasfânta Fecioară. A fost prima icoană a Maicii Domnului. Cele mai multe icoane care se află astăzi în bisericile orientale sunt copii ale celei pictate de Sfântul Luca la Tartus. Comunitatea creștină a înălțat o biserică și a așezat aici portretul făcut de Sfântul Luca. A fost prima biserică din lume dedicată Maicii Domnului. Altarul acestei biserici a Maicii Domnului de la Tartus a fost sfințit de Sfântul Petru însuși. Amintirea acestui eveniment era atât de ancorată în memoria creștinilor, încât împăratul Constantin a construit pe acest amplasament o foarte frumoasă catedrală. În anul 387, un cutremur de pământ a distrus-o dar icoana Maicii Domnului - pictată de Sfântul Luca - cât și altarul sfințit de Sfântul Petru au rămas neatinse. În 1123, cruciații au cucerit Tartus cu ajutorul creștinilor maroniți. Ei au construit aici o catedrală uriașă, ce a adăpostit altarul Sfântului Petru și icoana. În 1181, templierii s-au instalat în acest loc. Ei au organizat pelerinaje după model occidental. Corăbiile aduceau din Occident mii de pelerini care veneau la Tartus să se roage înaintea primului altar sfințit de Apostolul Petru, în prima biserică înălțată în cinstea Maicii Domnului. După canoanele iconografiei ortodoxe, pictorii de icoane nu au dreptul să inventeze, ci doar să reproducă icoana Sfântului Luca".

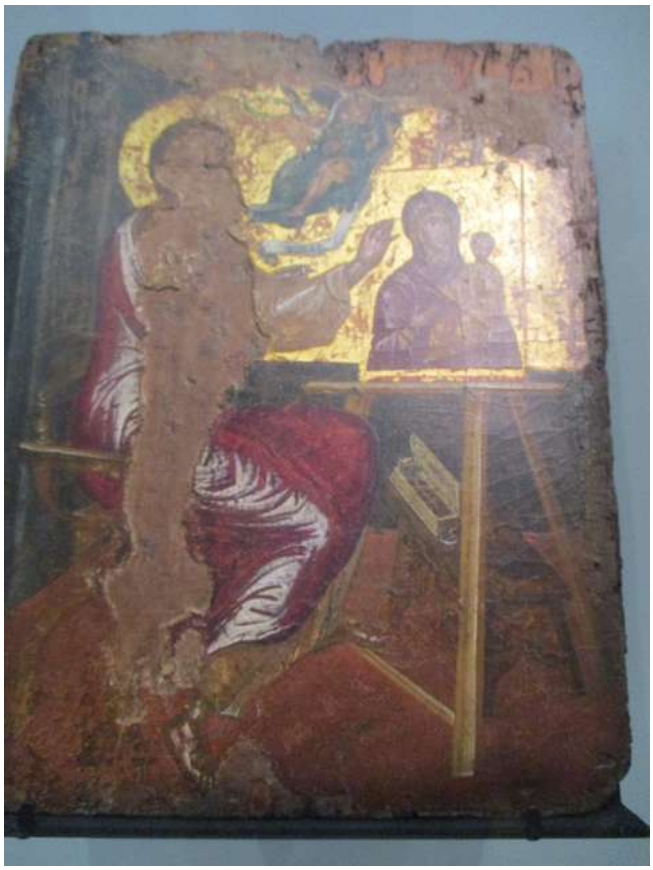

Evanghelistul Luca a realizat prima icoană a Maicii Domnului (în Tartus / Syria, secolul I)

Tot cu cei 2 în metropola Efes, anume cu Maica Domnului şi cu apostolul Ioan, pentru scurte perioade au fost şi alţii din Galileea în tranzit, acolo retrăgându-se - după ce şi-a încheiat deplasarea din Galia, la S de Ghergoa / Ghergovia - și "apostolul apostolilor", Maria Magdalena (despre care "Evanghelia apostolului Filip" - descoperită în Manuscrisele de la Nag Hammadi / Chenoboskion 26,03 lat. N, 32,15 long. E de pe Valea Nilului, lângă aşezarea Gherga - scria că se săruta des pe gură cu Iisus în public; apostolul Filip l-a însoţit pe apostolul Andrei în Dobrogea - ei 3 apostoli, adică Filip, patriarhul Andrei şi fratele său Petru = primul papă, fiind concitadini, din fosta capitală a Regatului

Gheşurit, al Gherganilor din Galileea). Maria "Garigheana" = "Magdalena" (din Aramaica Garighe / "Gari-Ghe" a Galileeii = aşezarea Magdala, "migdal" în Ebraică având semnificaţia de "turn / castel") era "mironosiţă" - adică "purtătoare de mir" - şi în Efes, unde trăia cu apostolul Ioan, a slujit-o pe Fecioara Maria = Maica Domnului: unii dintre primii creştini au considerat-o ca femeie uşuratică. Maria "Magdalena" şi apostolul Ioan au fost îngropaţi pe Dealul Ayasuluk din Efes, ce pentru creştinismul timpuriu a devenit centrul de putere răsăritean, astfel cum Vaticanul a ajuns centrul de putere apusean (în relativă apropiere, la Hierapolis / Pamukkale, a fost îngropat alt Galileean, anume apostolul Filip din Zer / Betsaida - concetăţean cu fraţii pescari Andrei şi Petru, apostolii Dacilor şi Romanilor - al cărui mormânt a fost găsit în anul 2011 de arheologul Italian Francesco D'Adria, peste locul răstignirii sale bizantinii făcând o bazilică). Se ştie că în Hierapolis apostolii Filip şi Bartolomeu / Vartolomeu au fost răstigniţi - bătuţi în cuie într-un copac - Bartolomeu reuşind să scape, însă Filip (mai vârstnic) răposând acolo; de altfel - după cum a scris Ioan în primul capitol al Evangheliei sale - Filip l-a prezentat lui Iisus din Nazaret pe apropiatul său Bartolomeu (care avea şi el mama Evreică), la nunta din Cana Galileeii a Ghergaseului "Bar-Tolmai" / Bartolomeu participând deopotrivă Iisus împreună cu Mama Maria, săvârşind minunea asigurării vinului, astfel cum a scris Ioan în următorul capitol = nr. 2 al Evangheliei sale. În anul 2012, academicianul Român Emilian Popescu a enunţat: "Am ajuns la concluzia că doi ucenici ai Domnului Hristos, Apostolii Andrei şi Filip, au fost ctitorii învăţăturii creştine pentru strămoşii poporului român. Născuţi amândoi în acelaşi orăşel, Betsaida, de pe malul Mării Tiberiade / Ghenizaretului, ei s-au cunoscut din copilărie, au fost prieteni şi amândoi au avut fericirea să fie trei ani şi jumătate alături de Dumnezeu-omul, Mântuitorul lumii Iisus Hristos. Fericirea pe care au trăit-o ascultând cuvintele Lui şi prezenţa la minunile fără precedent în istoria omenirii i-au transformat în zeloşi ucenici, fiind gata să împlinească şi ultima poruncă dată de Învăţătorul lor, 'de a merge şi învăţa toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh', învăţându-le să păzească toate câte li s-au poruncit. Spre această interpretare ne-au îndemnat şi unele precizări date de 'Martirologiul lui Adon', alcătuit în Apus între anii 855-860, despre Sfântul Apostol Filip: 'După ce a convertit la credinţa lui Hristos aproape întreaga Sciţie (cum paene Scythiam convertisset) şi a aşezat acolo diaconi, preoţi şi episcopi, s-a întors în Asia, unde, neslăbind să predice continuu câţiva ani, a câştigat o mulţime de neamuri, punându-le în slujba lui Hristos; el a adormit în cetatea Hierapolis'." Iată aşadar - inclusiv prin apostolul Filip - încă o atestare a legăturilor Antice dintre Vestul Iordanului, Vestul Anatolian şi Vestul Pontic / Dobrogea; mai mult, e de ştiut că primii evanghelişti în Panonia au fost Andronic şi Iunia, rudele Sf. Pavel - aşa cum a scris acela în "Epistola către Romani" 16:7 - creştini dinaintea lui (aceia au acţionat în Panonia Romană după apostolatul în Dobrogea al Sf. Andrei, în timpul apostolatului din Macedonia şi Corfu al Ghergaseului Iason, fiul sorei lui Pavel, avut de ea cu exorcizatul Evod din Ghergasa); Panonia Romană - unde au activat aceia - se întindea în secolul I între N Apenin / Italia şi Banat (aparţinând Regatului Dac cârmuit de Regele Decebal):

Panonia Romană în secolul I

Aşa după cum filozoful Platon afirma că "la început a fost ideea" = "cuvântul", este interesant cum debutează "Evanghelia după Ioan" (având stilul Ghargar / din N Indiei "La început...", referindu-se la matricea informaţională, exprimată drept Cuvânt):

"1. La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul.

2. Acesta era întru început la Dumnezeu.

3. Toate prin El s-au făcut; şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.

4. Întru El era viaţă şi viaţa era lumina oamenilor.

5. Şi lumina luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o".

Impunerea creştinilor în V Anatolic n-a fost simplă: prezenţa în Efes a apropiaţilor lui Iisus - Mama Lui / Fecioara Maria, femeia Lui / Maria Magdalena, prietenul Lui / apostolul Ioan, împreună cu însoţitorii lor - a determinat apariţia celor 7 Biserici / Episcopate ce înconjurau Caria (cea mai religioasă păgână şi cea mai bogată / puternică regiune Anatoliană); pe de altă parte, lucrarea lui Celsus "Doctrina adevărată" - probabil începută de Celsus 45-117 / primul guvernator localnic al provinciei Romane Asia şi al cărei manuscris făcea parte din Biblioteca Celsus ridicată de fiul său în Efes, a treia ca mărime din lumea acelor timpuri, după cele din Alexandria şi Pergam - combătută de Sfântul Irineu care în anul 177 s-a mutat din vecina Smirna în Galia, la Lyon 45,45 lat. N, 4,50 long. E (a fost discipolul Sfântului Policarp din Smirna / Izmir 69-155, care l-a cunoscut în Efes pe apostolul Ioan), apoi de alţii / ca teologul Origen, care a scris despre Celsus că trăia din vremea Împăratului Nero 37-68 al Imperiului Roman, afirma că Evreii vechi au fost sclavi fugiţi din Egipt, a ridiculizat ritualul circumciziei lor şi neconsumarea de către ei a porcului, etc.: despre Iisus - Fiul lui Dumnezeu - Celsus a afirmat că a înviat la fel ca Zalmoxe al Geţilor. Este de ştiut că la Efes s-a remarcat Evreul Saul = Paul / Pavel prin incendierea vestitei biblioteci - conţinând cunoştinţe străvechi - fapt pentru care a fost încarcerat acolo (după cum a observat şi istoricul Român Dan Oltean în "Regii dacilor", vechii Evrei în Imperiul Roman în general îi sabotau pe vechii Greci, geloşi pe aceia inclusiv fiindcă Romanii îi favorizau). Aşa cum a scris în secolul VII episcopul Isidor al ViziGoţilor din Sevilla în "Etimologii", apostolul Ioan - singurul din duzina de apostoli care a murit de bătrâneţe - a răposat în Efes pe timpul când Imperiul Roman era condus de Împăratul Marcu Traian. Biblioteca din Efes a fost refăcută de guvernatorul Celsus, însă fără valorile inestimabile ce au ars (şi nu au mai putut fi recuperate).

"Enciclopedia Evreiască" apreciază concordanţa afirmaţiilor lui Celsus cu ale Talmudului despre Iisus, că s-a născut din adulterul tinerei ţesătoare Evreice Miriam / Maria cu soldatul zis Pantera din Sidon / Liban - care a luptat pentru Romani şi a murit în Germania - de aceea împreună cu pruncul fiind izgonită de soţul ei tâmplar în Egipt, unde Iisus a învăţat vrăjitoria, prezentându-se la întoarcerea în Galileea ca un Zeu: Celsus (al cărui nume însemna "Cel de Sus" sau "PreaÎnaltul") nu credea în divinitatea lui Iisus, considerându-I acţiunile ca inspirate din mitologia Greacă iar Învierea Sa ca preluată de la Geţi, dând dreptate Evreilor că au refuzat acceptarea lui Iisus; de altfel - datorită legiunilor Romane care au avut în Dacia Romană mulţi militari Britanici - în spaţiul Get / Dac din Valea Dunării au ajuns mulţi şi din zona N Canaanee populată de Gherghe-sei, ca militari, colonişti sau comercianţi, stabiliţi inclusiv în Bănie şi Banat, ceea ce au fost legături istorice directe între cele ce azi sunt Palestina / Israel şi România, inscripţii Evreieşti din secolul II fiind găsite de exemplu la Ruşava / Orşova (de pildă, denumirea încetăţenită Bănăţeană de "paori" - adică ţărani - poate fi legată de Ebraicul "poyer" pentru agricultori). Romanii au dus recruţi din Levant / Orientul Apropiat la Gherdap, însă aceia n-au mai contat după Antichitate în istoria locurilor, semnificative fiind absenţele dovezilor Medievale (însă mulţi Britanici au continuat în Evul Mediu să se stabilească printre Români, aşa cum au fost de exemplu - la sfârşitul secolului XI - cei acceptaţi de către bastardul Arpadian Gheorghe, fondatorul Dinastiei Negrilor Vodă); un fapt - subliniat în anul 2015 de istoricul Britanic Peter Frankopan / profesor la Universitatea Oxford - a fost că militarilor Romani le erau oficial interzise căsătoriile, pentru ca să-şi păstreze vitalitatea. Asemănător cu Uriaşii părinţi numiţi Titani - "Tătâni", ca şi "taţi" - ştiuţi şi ca "Tatari", respectiv Uralicii Tătari (cei Vestici având aspect European, doar unii dintre Tătarii Siberieni amestecându-se Mongoloid), e de remarcat că Românii - între care şi Bănăţenii - au reţinut din vremurile mitologice ca "jidovi" pe străvechii Uriaşi ("Ur-iaşii", respectiv "cereştii") care au realizat mari construcţii = megaliţii Epocii Pietrei, apoi folosind denumirea de "jidovi" / "jidani" pentru cei sosiţi din spaţiul Evreiesc: aceeaşi onomastică poate lega aceeaşi origine, în sensul că şi Evreii vechi au descris că la N de regiunea Canaan (regiune în care au ajuns să se stabilească abia la începutul Epocii Fierului) existau cândva Uriaşi, o denumire legată de Ur-Anos / Uranus, care la vechii Greci a fost Zeul Cerului, tatăl Zeului Crăciun; de exemplu - aşa cum au dezvelit arheologii din Ţările Orientului Apropiat - mai ales Canaanul neoliticului a fost plin de jiduri / ziduri Ciclopice, realizate de Ghergheii Nordici pentru prinderea cirezilor sălbatice şi lapidarea lor pe platformele circulare Ghirgare (sacre, unde se făceau sacrificiile). Celsus din Efes a scris că Iisus din Nazaret a avut un anturaj nedemn pentru un Zeu, format doar din puţini adepţi - câţiva pescari şi colectori de taxe - de condiţie modestă, din mediul rural, pe care i-a învăţat un fapt reprobabil, anume să cerşească iar Învierea a fost relatată de o isterică (cu scopul impresionării altora) pentru a creşte şansele de cerşit ale grupului, ai cărui membri se înfăţişau săraci; el a acuzat Evreii şi creştinii de "separatism" - inclusiv prin aroganţa înţelepciunii lor "superioare", inspirată de fapt de la înţelepţii Antici - argumentele sale fiind istorice, filozofice şi logice, ca de pildă că minunile înfăptuite de Iisus erau poveşti (observând acea practică în Noul Testament, de

exemplu în "Epistola lui Pavel către Tit" 1:14 "să nu dea ascultare basmelor iudaiceşti" / în Română rămânând spusa "umblării cu iordane" pentru lucrurile fără seriozitate), că înaintea lui Iisus învieri au mai avut Zalmoxis, Pitagoras, ş.a., că propaganda nu era spre elita socială formată din oameni "deştepţi" şi "buni", ci doar printre "ignoranţi" şi "păcătoşi", că Iisus Înviat s-a înfăţişat doar adepţilor, nu şi persecutorilor, etc., Celsus făcând apel către creştini să-şi abandoneze izolarea şi să contribuie la bunăstarea socială prin servicii active. Istoricul Britanic Arnold Toynbee a scris: "Legătura ce exista între creştinism şi iudaism era blestemat de evidentă în ochii evreilor; creştinii constituiau o sectă renegată care, pe temeiul unui apendice (specific ei şi neadmis de legea ebraică), la cărţile canonice ale scripturii, păcătuise printr-un galileean rătăcit şi nefericit, al cărui nume fu rostit în zadar - cu neruşinare - de către acei trădători ai concepţiei fariseice. Biruinţa sa postumă - care fusese proslăvit de ucenicii săi, după obiceiul neamurilor păgâne, ca fiind fiul unui zeu şi al unei pământene - constituia o ispravă păgână de aceeaşi natură ca şi biruinţele unor 'semi-zei' ca Dionisie sau Hercule. Deşi creştinismul n-a tăgăduit nici o clipă valoarea scripturii ebraice - aceea fiind indisolubil legată de scripturile specifice creştine - el şi-a realizat cuceririle prin faptul că trădase, după cum văzuseră limpede ochii evreilor, cele 2 principii fundamentale ale iudaismului şi anume prima şi cea de-a doua din cele 10 porunci: monoteismul şi aniconismul ('să nu-ţi faci chip cioplit'). Ca urmare, înaintea unui păgânism pe deplin vizibil sub pojghiţa lui subţire de creştinism, cuvântul de ordine al iudaismului a fost să persevereze pe calea mărturisirii cuvântului veşnic al lui Dumnezeu". Creştinismul s-a dezvoltat pe traseul avut şi anterior de Gherga (îndeosebi în mediile urbane de la începutul mileniului I): harta primelor aşezăminte arată aceasta (creştinii au transformat în Biserici - cu mari greutăţi - Templele Gherghiţiei / denumite "Metroon" în lumea Greco-Romană); de pildă, Liciniu 250-325 din Timoc / cumnatul Împăratului Constantin "cel Mare", care îl avea pe Gordian din Galata angajat militar la curtea sa, acela mărturisind că e creştin, l-a trimis la Tomis, unde a fost executat în 13 IX 323 iar nepotul lui Constantin "cel Mare" 272-337, Împăratul Iulian "Apostatul" - care în anul 351 a abandonat creştinismul - în anul 362 a pedepsit cu moartea 2 creştini care au profanat un Metroon / Templu al Marii Mame (în primele secole, principalul traseu al creştinismului a fost din Canaan spre Caucaz pe de o parte, respectiv pe altă parte din Canaan prin Capadochia şi Caria spre Europa, începând cu Tracia şi Dobrogea). Episcopul Gordian din Dobrogea - născut în Anatolia - a fost unul dintre ierarhii creştini timpurii ai spaţiului Român: originea lui (provenienţa în Europa a fost în continuarea migrării sistematice - de peste un mileniu - a Anatolienilor în Dobrogea), onomastica lui Ghergană, rangul său Bisericesc şi martirajul avut, au reconfirmat inclusiv cu elementele propriului caz evidenţele istorice de gen, unele înfăţişate şi în prezenta lucrare; Sf. Gordian - ca episcop al Tomisului din anul 320 - a catehizat şi a botezat locuitorii din Dacia Pontică şi din Goţia ("Dacia" din N Dunării) timp de 3 ani, până când şi-a pierdut capul împreună cu alţi martiri pomeniţi de către Sinaxarele Greceşti şi de către Martirologiul Roman / "Acta Sanctorum". Ar fi de observat că aşa cum în Epoca Bronzului Troia a fost de veghe la Strâmtoarea Dardanele a Mării Marmara cu Marea Egee, după anul 330 s-a dezvoltat Constantinopolul în "Cornul de Aur", de veghe la Strâmtoarea Bosfor a Mării Marmara cu Marea Neagră: metropola acolo - în Tracia - controla Vadul.

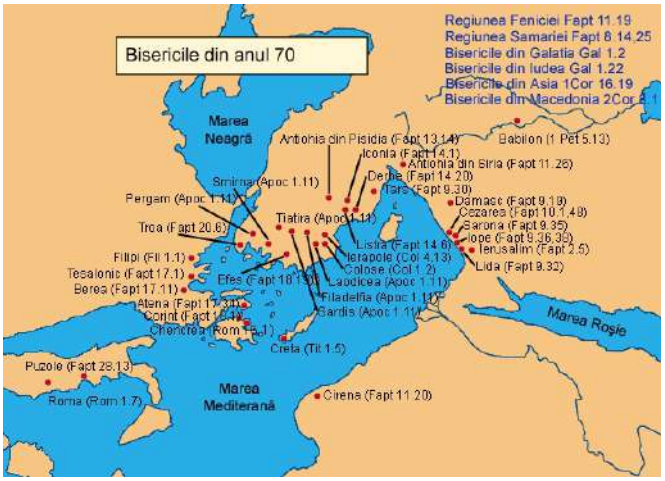

În anul 2009, cercetătorul Român Bogdan Lupescu a scris despre "Prietenii Maicii Domnului": "Înainte ca arheologii şi autorităţile ecleziaste să certifice faptul că lângă Efes a fost într-adevăr casa Fecioarei, ei au întâlnit nişte oameni ciudaţi. Au vorbit cu ei, i-au întrebat multe. Au aflat că aceia urcau mereu în acel loc, să se roage la ruina sacră. Ţărani ortodocşi cu bărbi albe, straie străvechi şi purtări pline de pioşenie. Veneau dintr-un cătun izolat, din apropiere: Kîrkînce. La fiecare 15 VIII apărea întreg satul, de la moş la prunc. Doar ei, nici un alt sat din jur. Şi o făceau de aproape 19 secole! Mărturiile 'kîrkîncenilor' au fost una dintre dovezile importante ale faptului că PreaCurata a fost acolo, fapt invocat de marile sinoduri. Un singur cătun a cunoscut taina. Ei ştiau de la strămoşii lor, generaţie după generaţie. Erau convinşi că sunt 'strănepoţi direcţi, de sânge' ai primilor creştini din Efes, fapt confirmat apoi şi ştiinţific. Coborâtori din primii oameni care au ascultat-o pe Fecioara Maria, botezaţi chiar de către apostolul Ioan. Aflu că acest sat încă există. O raritate. Se mai păstrează într-însul multe din vechile urme ortodoxe. În ce priveşte numele aşezării, s-a întâmplat aşa: la început au fost 40 de familii - 'prietene apropiate ale Fecioarei' - care au părăsit anticul oraş păgân Efes, alegând calea sihăstriei. 'Kîrk' / 'Cârc' se zicea la 40, pronunţându-se la fel cu 'loc urât'. Şi-au numit satul Kîrkînce, pentru ca prin nume să-şi ţină ascunsă povestea şi taina. Arareori, când vreunul cobora pe bulevardele anticului oraş şi era întrebat de unde venea, răspundea imediat că 'de undeva din Cârc', arătând vag spre creste. 'Dintr-un loc urât' ziceau - deşi era încântător - făcându-i astfel pe localnici să n-aibă curiozitatea de a urca acolo, să-i prindă că au zidit biserica şi că se închinau lui Christos. Un sat, o oază de creştinism în vârful unui munte, în mijlocul unei lumi potrivnice. Mai aflu că abia în anul independenţei Turciei satul şi-a schimbat numele în Şirince, 'Satul Frumos' / 'Încântător'. Aşa cum ar fi meritat să se numească dintru începuturi. Despre sat s-a spus că e un sat sacru. Un spaţiu pogorât parcă din altă lume. Pretutindeni, doar lemn şi piatră. Ziduri străvechi, unul peste altul. Un amfiteatru larg de case albe, bătrâne, aşternut rotund pe stânca muntelui, îmbrăţişând parcă privirile. Pe uliţele înguste, mereu urcătoare, se preumblă oameni fericiţi. Îi văd, le privesc feţele. Absolut toţi zâmbesc. Îmi vin mereu în minte vechile aşezări aromâne din Pind. La fiece pas. Seamănă izbitor. Acelaşi păienjeniş de

uliţe înguste ce urcă şerpuit printre case înalte, strânse una într-alta ca într-o cetate. Însă Şirince e mult mai vechi, mai rudimentar. Lăsat dinadins într-o superbă paragină, ca să-şi urmeze vechile rânduieli ale vieţii sale armonioase. În 1923 - anul independenţei - s-a făcut un schimb forţat de populaţii şi toţi bătrânii greci ai vechiului sat ortodox au plecat. Au fost înlocuiţi cu oamenii pe care-i privesc acum: musulmani, turci veritabili. Aşa a fost istoria, politica vremii. S-au petrecut atunci drame, mari suferinţe. Însă această dăinuire a spiritului satului mi se pare impresionantă. Cum e posibil ca în firea acestor noi băştinaşi să se fi impregnat atât de profund vechimea locului, tradiţia nesfârşitei evlavii faţă de Maica Domnului? Şirincenii au moştenit dragostea pentru acest loc sacru. Sunt 2 vechi biserici ortodoxe în sat, îngrijite de localnici, ca nişte temple. Întreaga aşezare e plină de icoane şi statuete ale Maicii Domnului. La fiecare colţ de stradă, peste tot. Încrustate pe ziduri, pe fântâni, etc. Icoane vechi, ortodoxe. Satul se află în Grădina Maicii Domnului. În jur sunt livezile cu cele mai bune piersici din întreaga Turcie iar vinurile de aici sunt renumite în lume. Pământul e bun, fiindcă a fost lucrat necontenit. E vorba de nişte soiuri foarte vechi de piersici şi struguri, cultivate acolo de milenii, până astăzi". Răspândirea creştinismului cu ajutorul Gherga - prin regiunile unde trăiau în timpurile acelea - a avut ca antecedent (conform "Lexiconului Sanscrit") vechea credinţă Hiperboree din timpul Potopului, ştiută drept Kriştaia, în Dumnezeul Kristihan, simbolizat prin vulturul bicefal numit Krişta şi crucea denumită Kristi, de altfel cuvântul Get pentru "profet" fiind "krisa", etc.; printre alţii, şi cercetătorul American Gene Matlock a studiat cu pasiune în anul 2006 străvechea difuzie Hiperboree din Altai, ca fiind creatoarea aspectelor religioase aşa cum au ajuns până în prezent în lume, printr-o zonă centrată pe Tuva, unde de pildă şi acum se cântă adânc din gât în stilul "Kar-gy-ra" / Kargyra, în mileniul IV î.C. preotul Garga ajungând în N Indiei de pildă să aleagă pentru avatarul lui Vişnu numele de botez Krişna, acela la început fiind des prezentat în asociere cu crucea preluată European de Celţi / Ghergoi (ca observaţie: în răsăritul Panonic, interesantă este asemuirea onomastică a Crişanei / Krişanei, regiunea învecinată Nordic Banatului, cuprinzând Bihorul).

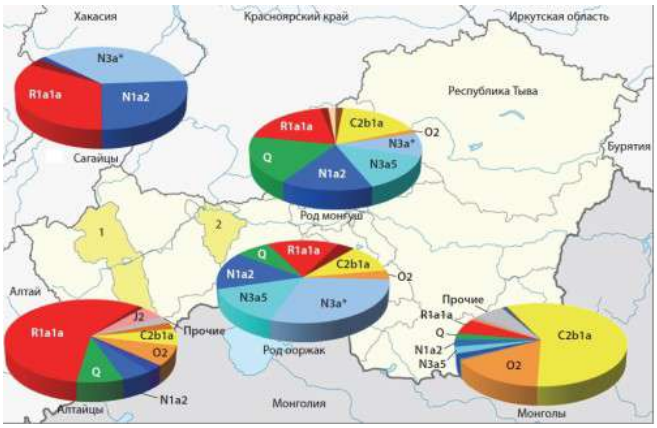

Prima difuzie Culturală şi bărbaţii genetic "N"

În secolul III, un sfert din populaţia Imperiului Roman a fost decimată de epidemii; creştinii au făcut mai bine faţă, considerând îngrijirea bolnavilor o datorie religioasă, spre deosebire de păgâni, care îi abandonau pe cei bolnavi, deşi unii ar fi putut supravieţui. Inflaţia monetară ce a urmat a dus la dezordini sociale, pe acel fond în secolul IV Împăratul Constantin "cel Mare" întărind Imperiul prin legiferarea creştinismului şi mutând capitala în Tracia, pe locul unde e actualul Istanbul. Conceptul politeist păgân s-a perpetuat în creştinism prin canonizări (adică glorificări), Sfinţii - cei respectaţi / cinstiţi ca exemplari - fiind tot mai numeroşi în sinaxar, ca o victorie doar parţială a monoteismului asupra politeismului. Sfântul Cristofor / adică "Purtătorul de Christos" - ocrotitorul călătorilor creştini - născut în Canaan şi martirizat în Vestul Anatolian (decapitat în Lycia la mijlocul secolului III ori la începutul secolului IV fiindcă a refuzat să jertfească păgân) a rămas printre aceia; a fost un Uriaș: avea peste 2 metri înălțime. În anul 2003 şi Aurelia Bălan Mihailovici în "Dicţionar onomastic creştin" a sintetizat sub forma că "tot ce nu era grec sau roman şi - mai târziu - creştin, se numea 'barbar' (rădăcina s-a păstrat şi în limba română, la familia de cuvinte a verbului 'a se bâlbâi', unde s-a produs trecerea obişnuită a lui 'r' în 'l'); după apariţia creştinismului, toţi cei care rămâneau 'păgâni' făceau parte dintre 'barbari' ('paganus' era 'locuitor al satului', din care a provenit sensul de necreştin)". În prezent, cei mai mulţi Ghergani sunt creştini.

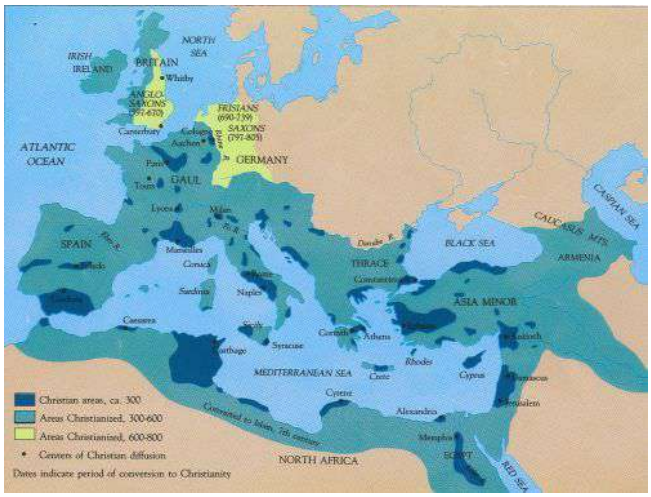

Răspândirea creştinismului timpuriu

Este interesant că Împăratul Roman Alexandru Sever (208-235), care a domnit din anul 222 până la moartea prin măcelărire, născut în Cezareea Palestinei, avea în capela sa privată bustul lui Iisus Christos - intenţionând şi să-I ridice un lăcaș - însă a fost descurajat de preoţii politeişti / păgâni, pe atunci foarte puternici în Imperiul Roman; cel care se îngrijea de mesele foarte echilibrate ale lui - realizându-i şi biografia - a fost Gargilius / Garghili, unii savanţi identificându-l cu Gargilius Martialis, militar care a scris inclusiv despre horticultură, mort în Algeriana colonie Romană Auzia 36,08 lat. N, 3,41 long. E, în anul 260. Fiind Latin numit Quintus Gargilius Martialis - ce literar însemna "al cincilea Garghil marţial" - "primul" Garghil (de la care a început numărătoarea familiei acolo) trebuie să se fi stabilit în Roma pe vremea lui Iisus: un timp când Imperiul Roman era stăpân nu doar peste Anatolia, ci până în Orientul Mijlociu, astfel încât se poate lesne presupune provenienţa sa din "rezervorul" răsăritean Gherga; este de remarcat că mirii Romani se cununau între făclii / vechi obicei oriental (acum rămânând practica căsătoriei între lumânările ţinute de naşi). Despre numele derivate Gherga se poate observa că doar așa ceva erau: Gherga nu a apărut din acele ramuri, ci onomasticile lor au fost deformări ale numelui Gherga la apus de origine.

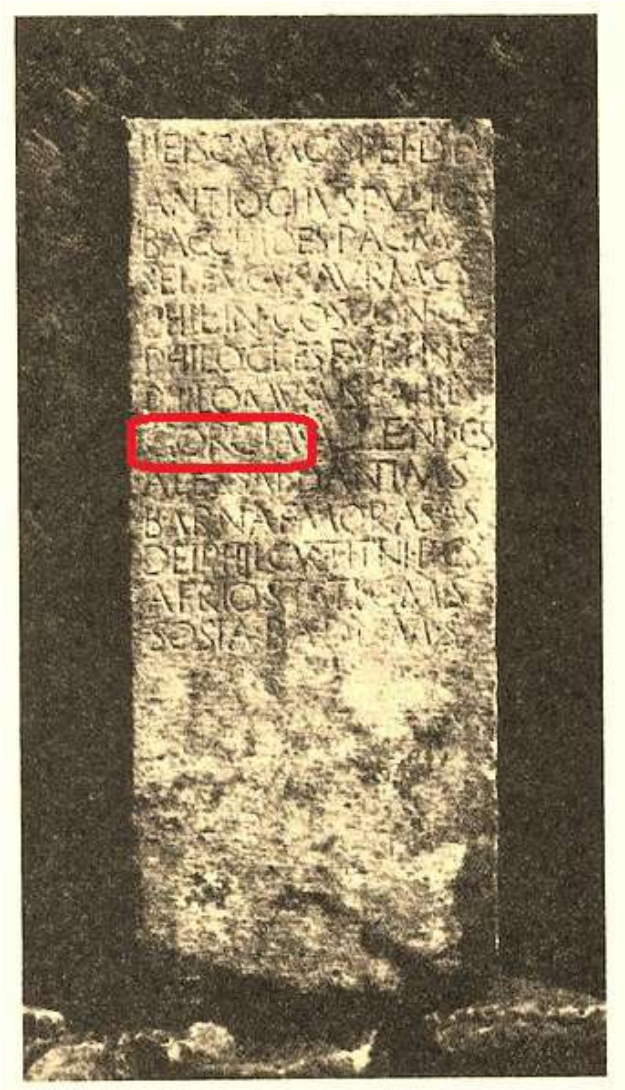

Cadoul Gorgia pentru Zeița Speranței

Așa cum se știe, prezența Gherga în Peninsula Apenină a fost cu mult dinaintea creștinismului; de exemplu, pe o inscripție cu cadourile pentru Templul Zeiței Romane Spes - a Speranței - de la Minturno 41,16 lat. N, 13,45 long. E (port aflat cam la jumătatea distanței dintre Roma și Napoli), din prima parte a secolului I î.C. a apărut sclavul Gorgia: nume încercuit / în imaginea anterioară.

Ruine Romane în Tarragona

O plăcuță de lemn din Franeker 53,12 lat. N, 5,32 long. E / Flandra l-a consemnat pe Romanul Gargilii / Gargilius Secundus că a achiziţionat o vacă Olandeză, în anul 29 (tot în Olanda dar în anul 770, la Utrecht 52,05 lat. N, 5,07 long. E a murit Sf. Gregor din cetatea Sud Germană Trier 49,45 lat. N, 6,38 long. E, al cărui cap e păstrat la Biserica Amelberga din Susteren 51,04 lat. N, 5,52 long. E). În secolul I - după cum a consemnat "Epistola către Romani" 16:23 în Noul Testament - Pavel s-a întâlnit cu Cvartus: acela avea la bază numeralul ordinal Latin "quartus" = "al patrulea"; în secolul II, la Catalana Tarraco / Tarragona 41,06 lat. N, 1,14 long. E, în Delta Râului Ebru / cu aceeași onomastică fiind și Peninsula Iberică (a cărei populaţie autohtonă era formată din Gurgoni, după cum a consemnat și "Lexiconul Latin" al filologului Italian Egidio Forcellini 1688-1768), Gargilius s-a îngrijit ca să apară placa funerară a fericitului militar Aufidius. Despre acei Romani Gargi au rămas inscripţii funerare şi în N Algeriei, ca de exemplu la Koudiat Aty 36,21 lat. N, 6,36 long. E ("Mâinile zeilor pe Manilia Gargi" sau "Gargilius Mustiolus a trăit 41 de ani"), după cum se poate vedea:

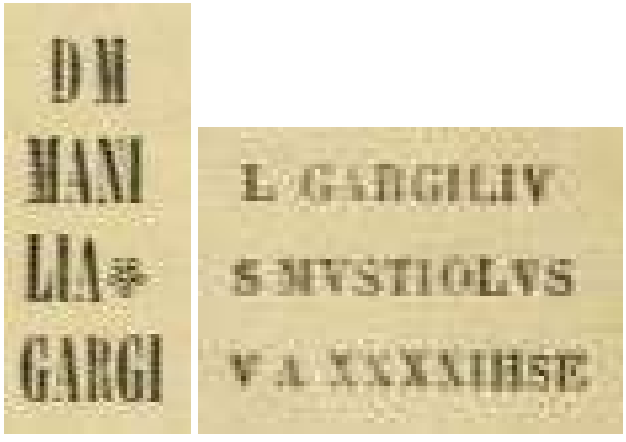

Ramuri ale Gargarilor Caucazieni au fost atât în Canaan - unde se practica transferul lingvistic "R"/"L", astfel încât se poate admite forma Gargal, cu apropierea Gargil - cât şi în Peninsula Anatoliei, unde demult (în vremurile pre-creştine) primul cârmuitor al Efesului a fost Regele Gargoris. Forma de Gargilius din Peninsula Apenină a secolului I poate fi conectată de Galileea / Canaanul şi Anatolia acelui timp (unde Ghergheii au fost printre primii creştini, răspândirea creştinismului în lume întâi având loc prin Asia "Mică" populată pe atunci şi de Ghergari / Gherghiţi), astfel justificându-se aspectul creştin din spaţiul personal al respectivului Împărat Roman - născut în Canaan - care se hrănea pe baza dietei Garghile; în secolul III, comandantul Gargil din Roma putea foarte bine să fi fost rudă cu militarul creştin Gheorghe din Anatolia - chiar dacă n-au apucat să se întâlnească - ori cu acei preoţi Grigore care au creştinat Caucazul la începutul secolului IV (canonizarea Sfântului Gheorghe în secolul V a fost făcută de urmaşul papei care a provenit din familia senatorială Romană Garghil / Gordian, descendenţii aceluia mai înspre apus devenind la rândul lor Sfinţi: Georges / Grigore din Tours, papa Grigore "cel Mare", ş.a). Manuscrisul Romanului Gargilius "Despre horticultură" - preocupare agricolă, tipic Ghergană - se găseşte la Mănăstirea Benedictină "Sf. Gallus" din St. Gallen / Elveţia; Sf. Benedict - întemeietorul Ordinului Benedictin - în "Regulile" pe care le-a stabilit în secolul VI a fost influențat serios de învățăturile Sf. Ioan Casian al Galiei din secolul anterior V, așa cum a studiat inclusiv abatele Benedictin Jerome Theisen 1930-1995: Sf. Ioan Casian - ajuns la Marsilia din Dobrogea - era înrudit în Regatul Gordian din Caucaz. În "Istoria Romei" din anul 1904, Dr. Henry Williams a scris: "O remarcă despre familiile Troiane: tradiţia aşezării lui Enea a alimentat vanitatea familiilor Romane pentru dorinţa lor de a se glorifica pe asemenea bază. Clodii, Gerganii, Junii, Memii, toţi şi-au trasat descendenţa de la Enea. Dionisie a afirmat că Roma a fost întemeiată de circa 50 de familii din Alba Longa (un număr exagerat, deoarece depăşea suma familiilor patriciene din timpul lui Augustus), însă este evident - aşa după cum au relatat Varro, Hyginus, ş.a. - că multe familii Romane aveau ascendenţă Troiană". Este de remarcat că Goţii / urmaşii Geţilor numeau Crucea - simbolul creştin - ca "Galga" iar primii creştini Germanici foloseau "Galgo" pentru Cruce: influenţa Gherga a fost evidentă (specialiştii lingvişti legându-i originea de proto Indo-Europeanul / proto Kurganul "ghalg" pentru "pol" / "arbore"); "Crucea Grecească" (cu braţele egale) a ajuns oficială abia în anul 692, prin decizia sinodului Trulan II - din Constantinopol / Tracia, când s-a oprit şi pictarea Mântuitorului ca miel - la eveniment fiind prezenţi numeroşi episcopi Ghergani. În Antichitate, MasGuţii / MasaGeţii au conlucrat cu Aluania / Albania din Caucaz şi cu Hunii de la Nord (de pe Volga, ştiuţi ca Vulgari = Bulgari, din ceea ce a fost "Bulgaria Mare" / "Bulgaria Neagră", adică Bulgaria Nordică); literalmente, sursele Antice au tratat Marii Geţi, Alanii / Aşii şi Hunii ca fiind Chorasmi / "Choar-As" (ca de pildă egalităţile puse de Strabon între Chorasmi şi MasaGeţi, de Syrianul Ammianus Marcellinus între MasaGeţi şi Alani, de Palestinianul Procopiu între MasaGeţi şi Huni, ş.a.): până şi cronicarii Armeni din secolul V - din fosta Iberie Caucaziană - încă au mai scris despre contactele strânse ale Hunilor cu MasGuţii / MasaGeţii şi cu Aluanii / Alanii (dintre aceia, unii au rămas în Caucaz - în Alania = Oseţia şi Cerchezia / la poalele Muntelui Elbrus, cel mai înalt din Europa - majoritatea însă, din cauza unor conflicte cu Hunii, emigrând în Vest până în Peninsula Iberică).

Sf. Eliseu

În secolul VI, Sf. Sofronie - episcopul autocefalei Biserici Cipriote / el a fost urmat la conducerea eclezială de Gregorios, încă în timpul aceluiaşi Împărat bizantin Iustinian - despre apostolul Bartolomeu Natanael din Cana Galileeii după ce a creştinat Oaza Kharga din Egipt a scris că a predicat în anul 71 pe coasta Caspică, la Derbent, inclusiv familiei Regale care domnea pe atunci în Ţara Ghergară = Albania Caucaziană (populată serios de Marii Geţi), însă a fost executat de către cârmuitorul autohtonilor Astyages, supărat că a reuşit să-i convertească fratele Polymius / cârmuitorul Armenilor. În secolul X, istoricul Armean Moise Daskhurantsi 1:6 şi 2:48 a consemnat Tradiţia din fosta Albanie Caucaziană, care în secolul I l-a avut ca prim cleric pe Sf. Eliseu, uns cap al Bisericii locale de către Iacov / fratele lui Iisus (cel dintâi episcop al Ierusalimului); de la locul martirajului său din Daghe-stan, moaştele i-au fost recuperate de către Regele Vachagan "Piosul" 487-510 al Albaniei Caucaziene şi depuse la Mănăstirea "Apostolului Eliseu" 40,20 lat. N, 46,41 long. E, notată "Yeghishe Arakyal", pe cursul Râului Tartar / afluent al Fluviului Kura (în enclava Caucaziană Nagorno-Karabakh / regiune disputată acum între Armeni şi Azeri). În anul 2021, Hashimova Aynur Gabil de la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Baku - capitala Azeră - a analizat etimologia Karabakh și a enunțat: "Karabakh e regiunea Caucaziană dintre Fluviile Kura și Araz iar la începutul Medieval a însemnat 'Grădina neagră' (kara = negru, bag = grădină); anterior o parte a sa a aparținut Țării Gargarilor. Conform autorilor Antici, Gargarii au format unul dintre cele mai vechi și mai mari triburi ale Albaniei Caucaziene. O altă parte din Karabakh a fost populată de Uti, de asemenea

formând un trib străvechi, răspândit pe o arie chiar mai largă decât Gargarii. Cu certitudine semnificația de 'Grădina neagră' pentru Karabakh - toponim atestat în secolul VII - a fost mai veche" (poate cu înțelesul de Grădină Nordică sau Grădină densă). În platoul Vulcanic Karabakh - formând cumpăna apelor dintre Bazinele Kura și Arax - își are izvorul Râul Gargar / Karkar (lung de 115 km, afluent al Fluviului Kura).

Defileul Gargar din Munții Karabakh / Caucaz

Aşadar, legăturile primilor creştini - între Canaan şi Caucaz - din primul secol au dus la apariţia acelei foarte timpurii şi autocefală Biserică Apostolică în Ţara Ghergară, anume în Albania Caucaziană: misiunea Sf. Eliseu a fost de a converti la creştinism "Mascaţii" = MasKuţii aşa cum a studiat şi cercetătorul Igor Kolomiytsev (adică Marii Geţi, aflaţi pe atunci din Persia până dincolo de Caucaz); Sf. Eliseu a realizat pe Muntele Ghiş / Գիս - din actualul Azerbaidjan - prima Biserică de zid din Caucaz (în 74 / anul imediat următor ridicării primei Biserici de zid din lume la Ierusalim de către meşteri din Decapolis) însă apoi, coborât în actualul Daghe-stan pe Valea Zerguni, a fost omorât de către făptaşi rămaşi necunoscuţi lângă altarul păgân Ghelmeţ / "Ghel-meţ", adică al "moşului Ghel / Gher". Oficial ulterior, prima Țară creștină din lume - după Armenia - a fost Aluania / Ţara Ghergară = Albania Caucaziană, devenită creştină la 12 ani după Armenia, adică în anul 313, ca urmare a muncii Ghergarului Benjamin (atunci Imperiul Roman a legalizat creştinismul): încă şi la acel timp - în secolul IV - o semnificativă parte a populaţiei Aluaniei / Albaniei Caucaziene era formată din Masivii Geţi / MasKuţi (numiţi Armean MaSakha, Arab MasKurţi, Grec MasaGeţi, etc.); următoarea Țară creștinată oficial după câțiva ani - în același secol IV - a fost Georgia. În anul 1995, cercetătoarea Ludmila Gmyrya (istoric din Daghe-stan) a scris despre "Tărâmul Hun de la Poarta Caspică": "De la sfârşitul mileniului III î.C., în V Caspic au sosit mase de oameni nomazi şi semi-nomazi, ştiuţi apoi ca MasKuţi / MasaGeţi, Alani, Huni, ş.a. (e posibil ca etnonimul 'Huni' să fi fost o denumire colectivă pentru populația din actualul Daghe-stan, incluzând și indigenii agricoli / sedentari); Hunii Caspici au constituit ramura apuseană / Vestică MasKută - a Marilor Geţi - şi au fost în legături atât cu Sabirii / Hunii Siberieni din Asia, cât şi cu Sarmaţii din Europa (Hunii au fost masiv prezenţi în V Caspic între secolul II - notaţi ca 'Uni' de către Anticul Anatolian Dionisus Periegetus - şi secolul VIII). În secolul IV, Hunii controlau trecătoarea Derbent (Pasul Herga) unde era 'Poarta Caspică'. În secolul V, istoricul Armean Agafangel a scris că în secolul precedent predicatorul creştin Grigoris a fost crud executat de către regele Maskut Sanesan, care conducea şi o numeroasă armată Hună". În Derbent / Daghe-stan a fost poruncit martiriul Sfântului Grigore / Grigoris, nepotul lui Grigore "Luminătorul" (care în anul 301 a izbutit să creştineze Armenia): nepotul Grigore a fost cel care a introdus în premieră mondială "Galga" = Crucea, pe Bisericile din Ţara Ghergară / Albania Caucaziană (inclusiv datorită lui simbolul creştin răspândindu-se apoi pe glob); cârmuitorul din Albania Caucaziană care a hotărât execuţia Sf. Grigore a fost Sanesan / Sanatruces, Regele MasaGeţilor şi Hunilor, invidios pe succesul avut de Sf. Grigore (aparţinând Dinastiei Aş-Kăniăn / Arşa-Kună sau Arsacidă, căci Regele Sanesan / Sanatruk - ce cârmuia şi Armenia, acolo fiind numit Sanesarakan - era foarte consumat de insuccesul pe care l-a înregistrat el însuşi când a încercat răspândirea creştinismului printre supuşii săi Mari Geţi şi Huni). În secolul următor, istoricul Armean Faust / Favstos Buzand a scris că Hunii împreună cu MasGuţii, Alanii şi alţii conduşi de Regele Sanesan au năvălit în Armenia, acela conducând direct campania militară, intitulat "Regele MasaGeţilor şi şeful armatei Hunilor"; pe atunci, Marii Geţi erau liderii coaliţiei MasGute-Hune (după anul 458 - conform istoricului contemporan Eghişe - MasGuţii s-au regăsit doar la S de Herga / Poarta Derbent). După decesul Împăratului Attila Gherei (întâmplat în anul 453), uriaşul Imperiu al Hunilor s-a destrămat. Ernak - mezinul Bănăţenei Kerka şi al lui Attila / Împăratul Hunilor - era însurat cu fiica MasaGetului Ruja; pruncul lor Ghiuraş - renumit ca războinic şi lider foarte corect, uimind lumea ca poliglot cu câte limbi ştia - a condus în perioada 489-505: din anul 492, stăpânirea sa era pe ambele maluri ale Dunării inferioare, ajungând până la Râul Vardar din Macedonia (el avându-şi capitala la Vidin). Urmaşul său i-a fost fiul Tatra (pentru 15 ani, în 505-520), care a reuşit în fruntea unei forţe formată dintr-o mie de călăreţi să zdrobească un corp bizantin de armată din 15 mii de militari, succes după care i-a rămas porecla "Banant" iar Imperiul Bizantin i-a plătit tribut. În secolul VI, Avarii ajunşi la Dunăre - după domnia Împăratului bizantin Iustinian - au ocupat Gepidia (rămasă din secolul anterior independentă în Banatul cârmuit de către Gherghi).

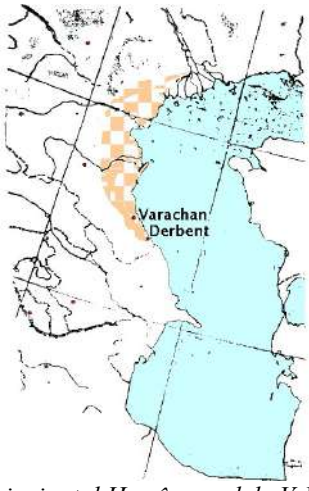

Principatul Hun în secolele V-VII

Principatul Hun a existat pe partea Vestică a Caspicii între gurile Volgăi şi Herga / Derbent după moartea Împăratului Attila al Hunilor, până la convertirea mozaică din anul 740, ajunsă atunci la Poarta Derbentului ca o contrapondere la convertirea islamică (în acele timpuri, creştina Albanie Caucaziană era popular ştiută şi ca Aluania): în secolul VIII, istoricul Armean Vardapet Ghevond a scris că principala campanie militară a califatului Arabilor a fost "până în anul 737 contra Hunilor din tărâmul Maskut" şi a indicat că pe atunci la N de teritoriul Hun - ce îşi avea capitala la Varachan = "Var-Aşan" - se întindea teritoriul Khazar (Hunii şi-au retras capitala la Targhu / Tarki din Daghe-stan - Samandar 42,56 lat. N, 47,29 long. E - oraş curând ocupat de Khazari / Gasari, adică semi-nomazi Turki care în secolul precedent VII s-au ridicat dintre Huni în portul Balangar al Ţării Ghergarilor = Albaniei Caucaziene, au trecut la religia mozaică şi au avut statul Khazaria = Turkia timp de 4 secole, unii dintre ei ajungând ca Tărcani până în Crişana cârmuită în secolul IX de Vodă Menumorut (corespunzător cronicarului Anonymus, acel lider Român - nepot al măreţului Morut - cârmuia "cu inimă Bulgară" / adică era vasal Imperiului Bulgaro-Armân şi îşi "avea stăpânul bizantin" / adică religios se afla în sfera creştină bizantină, căci cârmuia păgâni, mozaici mutaţi din răsăriteana Khazarie, creştini recent convertiţi de misiunea călugărului Makedon Metodiu, ş.a.; e de observat şi că în secolul VIII Împăraţii bizantini Iustinian II zis "Nas spintecat" / fiul lui Constantin IV "cel Nou" şi Constantin V zis "Cufuritul" / fiul lui Leon III Syrianul au avut neveste Khazare).

"Themele" iniţiale

Iustinian II 669-711 (primul născut al Împăratului bizantin Constantin IV) a fost ultimul ultimul Împărat bizantin din Dinastia Heracliană: în anul 686 - primul an al domniei - neavând patriarh la Constantinopol (George I fiind mort, următorul ierarh preluând importanta Patriarhie anul următor), a decis ca la Vatican papa să fie Conon 21 X 686 - 21 IX 687, al cărui tată era din proaspăta "themă Traciană"; e de ştiut că în Imperiul Bizantin din acel secol au fost organizate "theme" = diviziuni militare, capitala Constantinopol - din Tracia / Estul Balcanic - fiind desigur în "thema Tracă" iar o bună parte din Vestul Anatolic (cuprinzând şi Nordul Cariei), având reşedinţa în Bazinul Meandrului la Colossae / Chonae, fiind în "thema Traciană", denumită astfel deoarece, conform notiţelor Împăratului bizantin Constantin "Porfirogenetul" în "Administrarea Imperiului", o seamă de vechi Traci au ajuns în areal ca imigranţi invitaţi de Regele Alyattes al Lydiei 617-560 î.C. (însurat cu o Cariană, avându-l ca fiu pe bogatul Rege Cresus / ultimul dinast descendent al fondatorului Gyges). Este de ştiut că la începutul secolului XII Împăratul bizantin Alex I Comnen a organizat "thema Milesiană" - doar cu foşti Cariani - care a dăinuit 2 secole, până în secolul XIV, când zona a fost cucerită de otomani (pierderea fiind în timpul Împăratului bizantin Andronic II Paleologu). În "Pentarhia" din anul 2010, Dr. Ioan Mălinaş a scris: "Duşmanul comun al bizantinilor şi al khazarilor erau pe timpul acela arabii, cu atacurile şi raidurile de pradă ale acelora în Caucaz, motiv pentru care ambele puteri aveau tot interesul să nu se hazardeze în conflicte armate reciproce şi inutile. Împăratul Iustinian II după prima lui domnie (685-695) a fost exilat la Chersones, în Crimeea, de unde - prin anul 704 - a reuşit să fugă în teritoriul khazar al peninsulei, la Curtea hanului Busir, care l-a primit cu onoruri şi cu a cărui soră Florica s-a şi căsătorit. Aceasta a primit numele de Theodora la botez (după numele Theodorei, soţia lui Iustinian I, pe care Iustinian II îl imita). Graţie Theodorei, Iustinian II a reuşit să scape de complotul urzit de Busir împreună cu alt uzurpator şi să fugă la Tervel, fiul hanului bulgar Asparuh. Acesta l-a şi ajutat pe Iustinian II în anul 705 să-şi recapete tronul (705-711). Numai că acţiunile intrigante ale lui Busir împotriva lui Iustinian II nu s-au oprit, pentru că l-a ajutat pe generalul rebel Bardanes să-l detroneze şi să-i dea posibilitatea ca acela să se încoroneze sub numele de Filip (711-713). Relaţiile dintre Bizanţ şi Khazaria s-au ameliorat în timpul domniei lui Leon Iconoclastul / Isauricul (717-741), mai ales după lupta împotriva arabilor de la Ardabil din anul 730, când a şi încheiat o alianţă cu hanul Bihar, consimţind ca fiica aceluia, pe care o chema tot Florica, să se căsătorească cu fiul său Constantin, moştenitorul tronului bizantin, viitorul Constantin Copronimul (741-775); Florica s-a botezat, primind numele de Irina. Leo - copilul ei şi al lui Constantin - a fost mai bine cunoscut ca Leon Khazarul, co-împărat din anul 750". După ce în secolul VIII Khazaria şi-a avut capitala în portul Samandar / Terki - în fosta capitală Hună - oraşul a rămas important pentru Cumani, urmaşii lor direcţi acolo fiind azi Kumîkii. În secolul VII, Evreii plecaţi din Imperiul Bizantin din cauza antisemitismului au putut ajunge pe malul răsăritean Mediteran în Palestina, ocupată de Arabi - repopulând inclusiv Ierusalimul, după jumătate de mileniu în care au fost în general absenţi acolo - şi pe malul apusean Caspic în Aluania / Albania Caucaziană, fiind bine primiţi între ospitalierii Gazari / Khazari (calculul acelora a fost ca să păstreze neutralitatea între cele 2 mari puteri ale vremurilor: creştinismul propagat de bizantini şi islamul proaspăt apărut, propagat de musulmani). Curând, Imperiul Khazar iniţiat în Ţara Ghergarilor din E Caucazian a devenit "Israelul Mare", însă având totuşi mulţi Khazari creştini şi-a mutat capitala din portul Terki / Tarki spre N, în Atil / Astrahan (la gura Volgăi); la sfârşitul secolului IX, iniţiativa numirii lui "Ar-pad" / Arpad la cârmuirea Ungurilor s-a datorat Khazarilor, care însă - împreună cu Khazari ce au eşuat într-o revoltă contra hanului lor - au abandonat zona din N Pontic unde

trăiau şi s-au stabilit în Panonia (numită de bizantini de aceea ca Turkia apuseană = Tourkia, în contrast cu Turkia răsăriteană a Khazarilor). În secolul XI, îndeosebi din cauza frământărilor avute cu Varegii, cu Pecenegii şi cu creştinii Ruşi, ultimele părţi din Turkia / Khazaria s-au dizolvat (convenţional reţinându-se anul 1048 / acelaşi cu al pierderii Dobrogei de către prima Ţară Română Medievală independentă, formaţiune botezată de către academicianul A/Român Niculae Iorga ca "Vlaşca de la Dârstor").

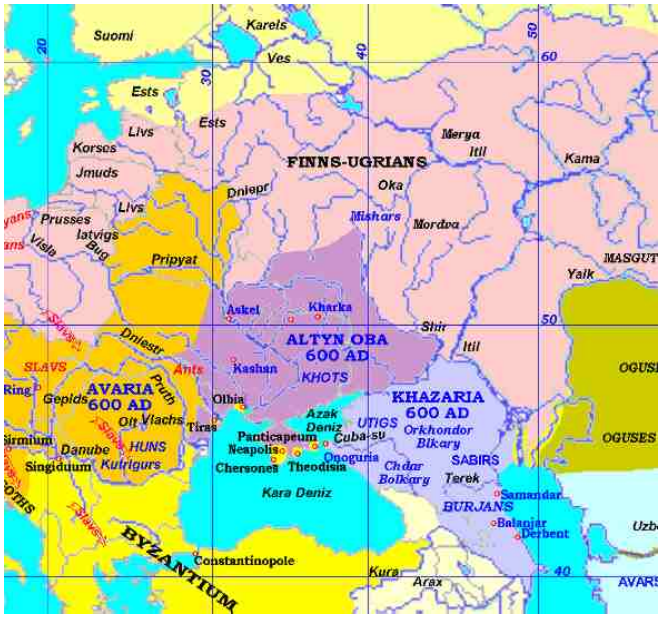

La începutul secolului VII încă erau Finico-Ugri la izvorul Nistrului (Carpaţii Nordici)

Oficial, Khazarii mozaici - vecini în N cu Finico-Ugrii - au funcţionat Imperial 3 secole iar pe faţiuni chiar şi încă 2 secole; ultimele bastioane Khazare au fost distruse de invazia Mongolilor din anul 1241; în prezent, dintre Evrei mai Semiţi ca Aşkenazii (a căror majoritate e formată din descendenţi Khazari) par Sefarzii (descendenţii Evreilor biblici). Dr. Arthur Koestler 1905-1983 (Evreu al cărui tată s-a născut în anul 1869 la Mişcolţ / Ungaria) a scris în cartea "Al 13-lea trib - Khazarii" din anul 1976: "Cronica bizantinului Priscus confirmă ideea apariţiei khazarilor pe scena europeană pe la mijlocul secolului V ca popor dominat de huni; împreună cu maghiarii şi alte triburi, khazarii pot fi socotiţi un vlăstar târziu al hoardei lui Atila. Prăbuşirea imperiului hunilor după moartea lui Atila a lăsat un vid al puterii în Europa răsăriteană, prin care s-au perindat hoarde nomade, în frunte cu uigurii şi avarii. În mai tot cursul acelei perioade khazarii păreau fericiţi să se ocupe de invadarea bogatelor regiuni transcaucaziene ale Georgiei şi Armeniei şi au adunat unele prăzi foarte preţioase. În cea de-a doua jumătate a secolului VI au devenit forţa dominantă printre triburile de la nord de Caucaz. De la acea dată înainte, o serie de triburi de acolo nu au mai fost pomenite în izvoarele istorice; ele fuseseră supuse ori absorbite de khazari. După cât se pare, rezistenţa cea mai dârză au opus-o puternicii bulgari. Dar la mijlocul secolului VII naţiunea lor s-a împărţit în 2: unii bulgari au migrat spre apus până la Dunăre, pe teritoriul Bulgariei moderne, alţii s-au deplasat spre nord până la cursul mijlociu al fluviului Volga şi au rămas sub suzeranitatea khazarilor. Dar înainte de a avea un stat suveran, khazarii au trebuit să-şi mai facă ucenicia sub o altă putere efemeră, regatul turcut: era vorba de o federaţie de triburi, unite prin sceptrul aceluiaşi conducător, khaganul, titlu adoptat ulterior şi de căpeteniile khazarilor; acel prim stat turk s-a dezmembrat fără a mai lăsa vreo urmă (şi totuşi - s-a aplicat celor care vorbeau limbi turcice, ca bulgarii sau khazarii - aceasta neîmpiedicând folosirea fără discriminare a denumirii 'turc' până acum pentru orice trib nomad din stepe, ca un eufemism pentru barbari sau sinonim pentru huni). Khazarii se aflaseră sub tutela hunilor, apoi sub cea a turcilor; după eclipsa turcilor în miezul secolului VII, le-a venit lor rândul să stăpânească 'regatul de miazănoapte' (aşa cum au ajuns să-l numească bizantinii şi persanii)".

"Ceea ce rămâne discutabil este destinul khazarilor evrei după distrugerea imperiului lor, în secolele XII-XIII. În această problemă izvoarele de informaţie sunt sărăcăcioase însă menţionează totuşi diferite aşezări medievale ale khazarilor în Crimeea, Ucraina, Ungaria, Polonia şi Lituania. Tabloul general care se degajă din aceste informaţii fragmentare este acela al unei migraţii a triburilor şi colectivităţilor khazare în aceste regiuni ale Europei răsăritene - în special Rusia şi Polonia - unde, în zorile epocii moderne, se afla cea mai mare concentraţie de evrei. Iată ce i-a făcut pe diverşi istorici să presupună că o mare parte, dacă nu chiar cei mai mulţi dintre evreii orientali - şi deci aceeaşi cotă din evreimea mondială - s-ar putea să fie de origine khazară şi nu semită. Astfel, în ediţia din 1973 a lucrării 'Encyclopedia Judaica' articolul despre khazari este semnat de profesorul Douglas Dunlop de la Universitatea Columbia, cu o ediţie separată care se ocupă de 'evreii khazari după căderea regatului' semnată de coordonatorii lucrării şi scrisă cu intenţia evidentă de a evita să zdruncine dogma 'poporului ales' din minţile credincioşilor: 'karaiţii (o sectă mozaică fundamentalistă), vorbitori de turcă, aşezaţi în Crimeea, Polonia şi în alte părţi ale lumii, şi-au afirmat legăturile cu khazarii, confirmate poate de dovezile folclorice, antropologice, precum şi lingvistice. S-ar părea că există cantităţi considerabile de dovezi ale prezenţei neîntrerupte în Europa a descendenţilor khazarilor'. Cât de importantă, din punct de vedere cantitativ, este această 'prezenţă' a fiilor caucazieni în corturile Şem? Unul din cei mai radicali promotori ai ipotezei despre originile khazare ale evreimii a fost Abraham Poliak, profesor de istorie medievală a evreilor la Universitatea din Tel Aviv. Cartea sa 'Khazaria' a fost publicată în ebraică în 1944 la Tel Aviv, o nouă ediţie

apărând în 1951. În introducere, profesorul scria că realitățile impun 'un nou mod de abordare atât a problemei relațiilor dintre evreimea khazară și celelalte colectivități evreiești, cât și a întrebării cât de departe putem merge în considerarea acestei evreimi khazare drept nucleu al marii comunități evreiești din Europa orientală. Descendenții acesteia - cei care au rămas pe loc, cei care au emigrat în Statele Unite și în alte țări, precum și cei care s-au dus în Israel - formează astăzi marea majoritate a evreimii mondiale'. Aceste rânduri au fost scrise înainte de a lua lumea cunoștință pe deplin de proporțiile reale ale Holocaustului nazist, dar acest amănunt nu modifică faptul că marea majoritate a evreilor care au supraviețuit în lumea contemporană sunt de origine est-europeană și deci, probabil, mai ales khazară. Dacă așa stau lucrurile, ar însemna că strămoșii lor veneau nu de pe malurile Iordanului, ci de pe ale Volgăi, nu din Canaan, ci din Caucaz, adică locul socotit de toată lumea leagănul rasei ariane: deci din punct de vedere genetic, ei se înrudesc mai aproape cu triburile hunilor, uigurilor și maghiarilor decât cu semințiile lui Avraam, Isaac și Iacob. Dacă se va dovedi că acesta este adevărul, atunci termenul de 'antisemitism' ar deveni fără noimă, s-ar goli de conținut, s-ar baza pe o concepție falsă împărtășită atât de călăi, cât și de victimele lor. Povestea imperiului khazar, așa cum se dezvăluie ea încetul cu încetul din trecut, începe să apară ca cea mai cruntă farsă pe care a pus-o vreodată la cale istoria. Profesorul Abraham Poliak credea că 'forma idișului timpuriu s-a născut în zonele stăpânite de goți ale Crimeeii khazare; în regiunile acelea condițiile de viață nu puteau să nu producă o îmbinare a elementelor germanice și ebraice cu secole înainte de întemeierea așezărilor în regatele Poloniei și Lituaniei'. Ca mărturie indirectă: venețianul Iosif Barbaro care a trăit între 1436 și 1452 la Tana (colonie comercială italiană la gura Donului) scria că servitorul său german putea conversa cu un got din Crimeea la fel de ușor cum putea un florentin să se înțeleagă cu un genovez. De fapt, gota a supraviețuit în Crimeea (și - după cât se pare - nicăieri în altă parte) cel puțin până la mijlocul secolului XVI. În momentul acela, Ghiselin de Busbecq, ambasadorul habsburgic în capitala otomană, a întâlnit oameni din Crimeea și a alcătuit o listă de cuvinte din gota vorbită de ei (trebuie să fi fost un om remarcabil, căci el a adus liliacul și lalelele din Levant în Europa); acel vocabular se apropia de elementele din germana medie găsite în idiș: goții din Crimeea și-au păstrat contactele cu alte triburi germanice care le-au influențat limba. Curentul principal al migrației evreiești nu a venit dinspre Mediterana prin Franța și Germania până în răsărit. Curentul s-a mișcat în mod constant spre apus, din Caucaz prin Ucraina în Polonia și de acolo în Europa centrală; când s-a înființat acea așezare masivă fără precedent din Polonia, pur și simplu nu erau destui evrei în Occident ca s-o fi alcătuit: în schimb, o întreagă națiune era în deplasare către noi frontiere. Firește ar fi o prostie să negăm că la comunitatea evreiască existentă în lume ar fi contribuit evrei de obârșii diferite. Cumularea dovezilor ne determină să acceptăm consensul istoricilor polonezi că în vremuri anterioare cea mai mare parte veneau din țara khazarilor și că deci contribuția khazară la alcătuirea genetică a evreilor trebuie să fie substanțială, foarte probabil dominantă". (Nu-i de mirare ca printre urmașii străvechilor Ghergari Caucazieni să fi fost Khazari, cu regăsiri actuale chiar printre Sudicii Evrei ori chiar printre Nordicii Finici). În anul 2013, Dr. Ion Coja - fost profesor de Română la Universitatea București - susținea: "evenimentele din ultimul război mondial nu pot fi înțelese în lipsa lor de logică dacă nu ținem seama de conflictul clasic, dar mereu uitat sau ignorat, dintre evreii sefarzi, de rit spaniol, și evreii aşkenazi sau kazari. Mereu uităm, când vorbim de un evreu, să precizăm: sefard sau kazar? Omisiune fatală! Care ne bagă în ceața cea mai deasă și nu mai înțelegem nimic din istoria evreilor! Între unii și alții, între sefarzi și aşkenazi, mocnește un conflict care nu prea se lasă văzut din afară. Iar când acest conflict dă în clocot și generează victime printre evrei, evreii se pricep să întoarcă lucrurile în așa fel încât vinovați să fie mereu scoși indivizi care nu aparțin lumii evreiești, de regulă persoane din populația autohtonă. Tot mai insistent apare ideea că însuși Holocaustul a fost, în multe privințe, o afacere evreiască, adică evreii numărându-se nu numai printre victime, ci și printre inițiatorii Holocaustului! Printre cei care l-au conceput și înfăptuit! Mă limitez la un singur detaliu edificator: listele cu evreii care mergeau în lagărele de exterminare au fost alcătuite de liderii comunității evreiești! Ei au făcut selecția!… Căci în nici o localitate nu au fost trimiși la moarte toți evreii, ci numai unii… Care?" Dr. Iosif Constantin Drăgan - născut în Lugoj / Banat, fost legionar Român, adică membru al "Legiunii Arhanghelului Mihail" = "Garda de Fier" - scria în secolul XX: "Practicată în templele 'comunităților', religia mozaică înfățișează o permanentă comemorare și exaltare a istoriei unui popor alcătuit din 12 triburi, care au plecat din regiunea mesopotamică a centrului Ur, s-au deplasat în Imperiul Hitit, apoi au ajuns în Egipt, unde s-au înmulțit mult; de acolo au emigrat în Palestina (țară care și-a căpătat numele după tribul trac al Phalestinilor coborâți din Haemus), unde s-au organizat în 2 regate: al lui Iuda și al lui Israel. După includerea Palestinei în Imperiul Roman, evreii care își câștigaseră o conștiință națională datorită 'egipteanului' Moise, crescut ca un vlăstar princiar în palatul faraonilor, s-au întins în tot imperiul, mai ales după distrugerea templului de la Ierusalim. Cu aceasta a început diaspora, care durează și astăzi, deși - cum era just să existe - a fost întemeiat în zilele noastre statul Israel. Puțini mai sunt Evreii semiți răspândiți în lume, cum ar fi Sefardiții, mai ales în Mediterana. Diferite alte etnii au adoptat religia mozaică; noi neamuri apar azi în istoria 'poporului evreu': turcomanii din Khazaria, Falascia din Etiopia, o parte a populației negre din America convertită la mozaism, etc. Statisticile arată că astăzi majoritatea preponderentă a milioanelor de 'evrei' din lume sunt cei de origine khazară, cu un aspect fizic diferit, numiți Aşkenazi. Alungați de alți năvălitori, ei au împânzit Europa și America, unde au o bună situație economică și o mare influență politică. Această situație se datorește organizării extraordinar de eficiente a comunităților mozaice din lume, legate într-o federație mondială. Așadar, mozaismul este o societate formidabilă, demnă de toată admirația, un model de realizare a unor valori naționale, originale sau de împrumut, cu o structură socio-politică mai puternică decât etnia sau statul. În genere, religia nu schimbă etnia. Dominația politică îndelungată poate să ducă la formarea de noi etnii. O religie adoptată în mod voluntar, deci nu impusă prin forță, nu poate să ducă la asemenea rezultate. Probă sunt națiunile europene care au adoptat religia creștină, dar au rămas ceea ce sunt și chiar s-au războit între ele. În zilele noastre asistăm la un război islamic". Creștinismul în ansamblu nu a fost așa erodat de mai vechea religie mozaică sau de mai recentul islam cât de propriul sectarism ori de

schisma din urmă cu un mileniu, ce a definit Vesticii catolici și Esticii ortodocși, similar cu împărțirea anteriorilor Goți, în vitejii ViziGoți = Vesticii Goți / considerați de vază, proveniți de pe Vistula și nobilii OstroGoți = Esticii Goți / proveniți de pe Ostroavele răsăritului European (spațiul Românesc fiind inclus); după acceptarea oficială a creștinismului în secolul IV de către Romani (atunci sfârșindu-se Antichitatea), concret creștinarea pe scară largă a lumii la începutul Medieval a fost sprijinită pentru înfăptuire nu atât de către foștii Romani - Imperiul lor Antic fiind în dizolvare / îndeosebi în partea apuseană - ci de nimeni altcineva decât de Goți = foștii Geți.

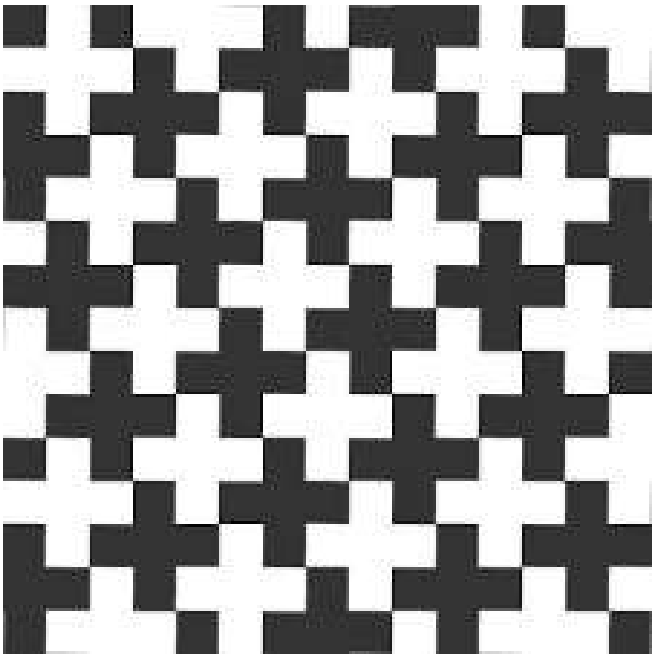

Sfântul Gheorghe

Crucea Sfântului Gheorghe

Gheorghe la creștini e cel mai reprezentativ Sfânt în chip de Cavaler. Uriașul prestigiu al Sf. Gheorghe printre creştini s-a bazat pe marele respect pentru numele Gherga în Vechea Lume, conectat deosebit deopotrivă cu timpul respectiv (sfârșitul Antic), cu locul respectiv (sorgintea Anatoliană) și cu imaginea respectivă (Sfântul preluând străvechiul model al Cavalerului Anatolian, fie acela Khet sau Gheto-Dac); pe de o parte, trecutul în Vechea Lume a fost marcat de sacrificiile - prin uciderile rituale - ale diverselor animale de către străvechii Cavaleri, de pildă în Anatolia având loc și primele coride din lume (vitele sacre la hinduși - cu popularitate în Sudul Asiei - au ajuns să fie omorâte spectaculos în Asia "Mică", ca o manifestare publică de desprindere / emancipare față de influența răsăriteană) iar pe de altă parte, printre fruntașii care și-au asumat schimbările importante, inclusiv religioase, au fost Gherghiții locurilor. Străvechea reprezentare a berzei vânând șarpele - ce a inspirat preistorica Svastică - și-a găsit ecou la sfârșitul Antic prin înfruntarea de către Sfântul Gheorghe a Balaurului: simbolul foarte puternic al Vechii Lumi s-a perpetuat prin asemenea format amplificat creștin; în Vechea Lume, Balaurul = Dragonul / șarpele era asociat cu Marea Stepă a Asiei / de la Est de Anatolia iar la sfârșitul Antic prin stârpirea acelui animal de către Sf. Gheorghe - Cavaler Anatolian - simbolic a fost ca o manifestare publică de desprindere / emancipare față de influența răsăriteană (la fel cu anterioara coridă, simbolic arătându-se prin stârpirea cornutei delimitarea / independența față de influența hindusă / Indiană). De altfel, în cartea "Învățături de la Muntele Athos" din anul 2024 părintele Pimen Vlad - călugăr la Schitul Românesc Lacu - a observat că Anticul Sfânt Gheorghe din Anatolia luptându-se cu balaurul a fost ca preistoricul Făt-Frumos al strămoșilor luptându-se cu zmeul. Legătura agricultorului cu lupta - tipologia "țăranului războinic" - și-a găsit, spre sfârșitul Imperiului Roman, reprezentarea în Cavalerul Gheorghe: de exemplu, în armata Romană - o instituție ce nu avea legături strânse cu orașele, ci era o instituție a celor interesați direct în apărarea (sau extinderea) proprietăților lor - la început recrutările se făceau prin sistemul voluntariatului; însă - cu vremea - serviciul militar a devenit o îndatorire a cetățenilor Romani (fiind chemate sub arme și alte pături sociale). Gherga a continuat, din Antichitate și Evul Mediu până în cele mai recente vremuri, să se manifeste religios și harnic. Despre Sfântul Gheorghe - Cavaler Antic - au început să scrie în secolul IV Sf. Ambrozie 339-397, în secolul V papa Ghelasie 410-496, în secolul VI Împăratul bizantin Iustinian 482-565, Prințul Childebert al Francilor 496-558, arhiepiscopul Sidonius din Mainz, episcopul Venantius Fortunatus din Veneto, episcopul Grigore / Gregor de Tours (născut Georgius Gregorius), ș.a. În secolul IV, Anatolianul Gheorghe a fost martirizat de ziua sa (sărbătoarea ancestrală a debutului de An Pastoral); evenimentul a fost făptuit intenționat de către Romani - care atunci celebrau "Vinalia" / Festivalul Vinului - data de 23 IV rămânând fixată în calendar ca aceea a Sf. Gheorghe, creștinii perpetuând respectiva zi de primăvară ca foarte importantă (milenar respectată): era cea a străvechiului Gherga. Un exemplu este al războinicului Anatolian popular cunoscut drept Gheorghe - devenit Sfânt creștin - născut în secolul III, după o sursă în anul 269, după altă sursă în anul 275 ori după altă sursă în anul 283, rămas orfan după tatăl său nobil din Capadochia, ofițerul Gerontius / Gherontie ori Latin numit Geronzio, din clanul Roman Anici, cârmuitor al militarilor Romani din regiune, având mama numită Polychronia provenind dintr-o bogată familie Galileeană, Cavalerul fiind decapitat la 23 IV 303 în Anatoliana Nicomedia / azi Izmit, de către Balcanicul Împărat Diocleţian (născut în Dalmația la Split 43,30 lat. N, 16,26 long. E / Croația, care cârmuia Romanii după model Persan), pentru că între convertiții la creștinism a determinat-o și pe Împărăteasa Alexandra s-o facă, prin intermediul discipolilor slujitori creștinați ai ei. Un studiu aprofundat despre Sf. Gheorghe a fost publicat în anul 1633 de Britanicul

Peter Heylyn - Doctor în teologie la Universitatea Cambridge - care i-a conectat execuția și de posibilitatea că ar fi făcut-o Dacul Galeriu, ginerele Împăratului Diocleţian: Galeriu a tratat cu cruzime exemplară mulți cetățeni Romani, asemănător cum s-a purtat anterior cu aproape 2 secole Împăratul Traian față de strămoșii săi Daci (creștinul contemporan Lactanțiu a scris în "De mortibus persecutorum" 23 despre așa ceva). Moaștele Sf. Gheorghe au fost risipite mai târziu, între care o bucată a craniului se află azi în Mănăstirea Bănăţeană "Sângeorge" din Valea Bârzavei 45,25 lat. N, 21,20 long. E, județul Timiș / loc atestat din anul 1274 ca S. Georgius, zidită în anul 1485 de Iovan, ultimul despot din Dinastia Brancu / Brancovici, imediat după moartea vărului său primar Vuk Grgurevic / "Lupul Grgur" (transfer făcut pentru ascundere de musulmani), uneltele cu care a fost torturat Gheorghe fiind ţinute de Copți în Egipt; cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Serbia a scris în anul 2019 despre Mănăstirea Sfântului Gheorghe din Banat: "Tradiția afirmă că ar fi fost construită încă din veacul VIII. Mănăstirea a fost ridicată din zid de unul din fiii nobilei Angelina Brankovici, din familia de Armâno-Vlahi Arianiti" (din care în acel secol al zidirii Bisericii Mănăstirii Bănățene a fost de exemplu puternicul Balcanic Gherghe Arianitul, socrul cârmuitorului Gherghe Kastriotul - zis "Skanderbeg" - al Albanezilor). În secolul XIX, cercetătoarea Britanică Mary Louisa Whately 1824-1889 a observat - după cum a publicat în anul 1879 - că în Egipt "Copții au o superstiție interesantă despre nume. Aceștia aprind 3 candele de ceară și dau fiecăreia un nume - numele unui Sfânt fiind întotdeauna cel puțin una dintre ele - iar cea care se stinge ultima dă numele pruncului. Patronul Copților este Sfântul Gheorghe. Acest nume, căruia ei îi zic Gergas, este - prin urmare - cel mai răspândit printre ei. Cu toate acestea, multe nume sunt comune atât Copților, cât și musulmanilor, ca unele dintre numele patriarhilor - Avraam / Ibrahim, ș.a. - dar Ismael este folosit doar de musulmani, pentru că ei cred despre fiul lui Hagar că a fost sămânța promisă a lui Avraam / Ibrahim, pervertind astfel în mod ciudat narațiunea Scripturii. Multe nume străine (de pildă Grecești) sunt folosite printre Copți, de la Sfinții Greci pe care îi divinizează; alții - dacă aparțin puținilor Copți care s-au alăturat Bisericii Romano-Catolice - vor alege nume Italiene. Dar numele Arabe se potrivesc mai bine - în general - limbii. Ei își botează pruncii de mici, la Biserică, prin scufundare: ceremonia este aproape la fel ca în Biserica Greacă".

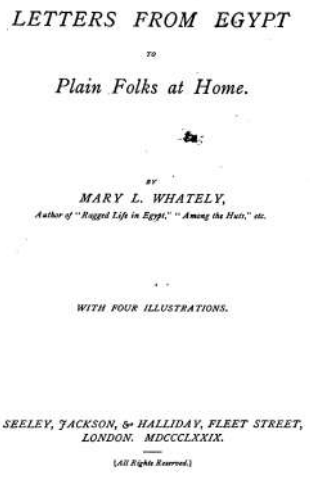

LETTERS FROM EGYPT

TO

Plain Folks at Home.

BY

MARY L. WHATELY,

Author of "Rugged Life in Egypt," "Among the Huts," etc.

WITH FOUR ILLUSTRATIONS.

SEELEY, JACKSON, & HALLIDAY, FLEET STREET,
LONDON. MDCCCLXXIX.

(All Rights Reserved.)

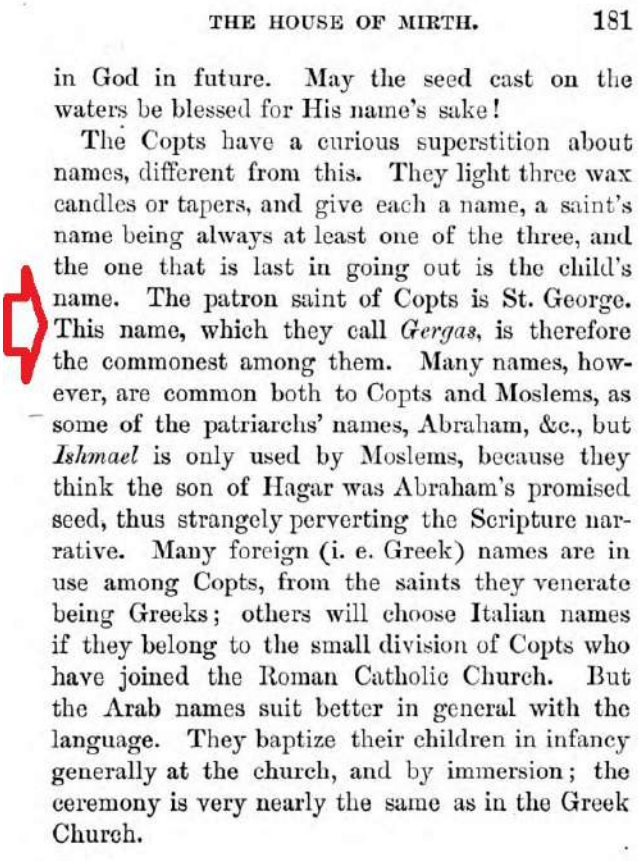

THE HOUSE OF MIRTH. 181

in God in future. May the seed cast on the waters be blessed for His name's sake!

The Copts have a curious superstition about names, different from this. They light three wax candles or tapers, and give each a name, a saint's name being always at least one of the three, and the one that is last in going out is the child's name. The patron saint of Copts is St. George. This name, which they call *Gergas*, is therefore the commonest among them. Many names, however, are common both to Copts and Moslems, as some of the patriarchs' names, Abraham, &c., but *Ishmael* is only used by Moslems, because they think the son of Hagar was Abraham's promised seed, thus strangely perverting the Scripture narrative. Many foreign (i. e. Greek) names are in use among Copts, from the saints they venerate being Greeks; others will choose Italian names if they belong to the small division of Copts who have joined the Roman Catholic Church. But the Arab names suit better in general with the language. They baptize their children in infancy generally at the church, and by immersion; the ceremony is very nearly the same as in the Greek Church.

Gergas în Egipt = protectorul Copților: Sf. Gheorghe (Mary Whately, 1879)

Faptul că la Egiptenii creștini cel mai popular nume s-a dovedit a fi Gergas, ca al ocrotitorului Sfânt Gheorghe - pronunțat Ghergas de către Copți - și-a avut ecou în anul 1906 la Philadelphia (Pennsylvania / SUA), unde Lindley Smyth a publicat volumul bogat ilustrat "Povești adevărate despre copiii tuturor națiunilor":

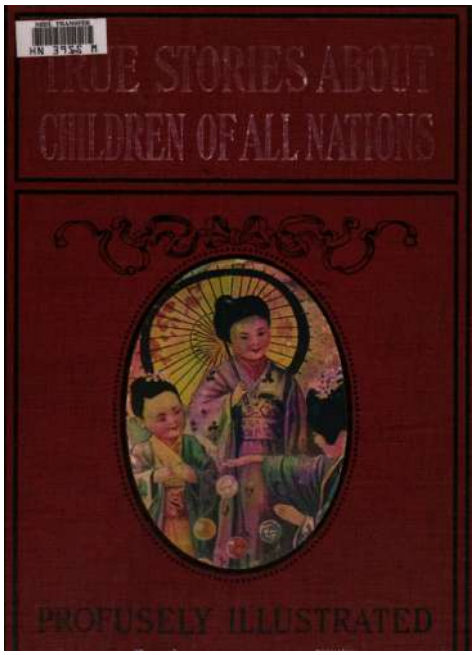

EGYPT AND THE BARBARY STATES 177

quires great bodily exertion. Throwing the ball, or two hoops, which are caught on ivory rods, has been a favorite pastime in all ages, and chess, draughts, and backgammon are common games. Then all are fond of singing as they work, and in the villages and on the banks of the Nile the sound of a rude kind of drum is often heard, and the reed pipes, both single and double, sound very prettily along the river's banks.

Girls are generally given names of pretty meaning, as "Gazelle," "Flower," or "Princess." Boys are frequently called "Gergas" (George), as St. George is the patron saint of the Copts. A strange custom is still kept up with regard to names. Three wax candles are lighted; to each a name is given, one belonging to a saint among them. The taper that burns the longest gives the child its name.

PLAYING AT "MANKALAH."

Little as Egyptian children learn, as a rule, they are taught two very important things—great reverence for their parents and for the aged. This is much to be remarked alike in the country, where the *fellaheen* leave their little ones to grow up the best way they can, in the homes of the rich, in towns where the children are spoiled and pampered to their heart's content, where the girls are brought up in idleness, waited upon by numbers of slaves, and where the boys are thought wonderfully clever if they can read and write, recite the Koran, and work out an ordinary sum.

În Egipt, lui George / Gheorghe i se spunea Ghergas (Lindley Smyth, 1906)

Alăturându-se armatei Imperiale Romane şi parcurgând rapid ierarhia militară până a ajuns general, cel care a devenit Sfântul Gheorghe s-a făcut remarcat prin faptele de arme. În ciuda decretului împotriva creştinilor (emis de Împărat după ce în anul 302 a consultat Oracolul din Milet - metropola fostei Carii / Ţării Gherghiţilor - ce s-a pronunţat despre creştini că ar fi vinovaţi pentru existenţa oracolelor false), Cavalerul Gheorghe a ales să-şi mărturisească public credinţa creştină; Împăratul Diocleţian a explicat: "Religia veche să nu fie criticată de una nouă. Este mai mult decât incriminator să ataci şi să înlături ceva ce strămoşii au stabilit odată pentru totdeauna ca fiind sacru - fie el un loc, un obiect sau o procesiune". Din porunca Împăratului, cel care a ajuns Sfânt a fost întemniţat şi supus torturii (în cele mai cumplite forme, spre a fi exemplu tuturor) pentru a-şi renega credinţa; lovirile cu suliţa, lespezile de piatră aşezate pe piept, trasul pe roată, groapa cu var, încălţămintea cu cuie, băutura otrăvită, bătaia cu vene de bou şi toate celelalte torturi n-au reuşit să-l facă să renunţe la credinţa sa. Martorii suferinţelor Cavalerului Gheorghe, uimiţi de puterea sa de a îndura durerea, au părăsit vechea credinţă, îmbrăţişând creştinismul. Respingând oferta Împăratului - de a renunţa la creştinism pentru a deveni garda lui personală - s-a ajuns la decapitarea Cavalerului Gheorghe. O verişoară după tată a Sfântului Gheorghe, cunoscută drept Sfânta Nina, a creştinat începând din anul 319 Iberia Caucaziană - de atunci "Ţara Lupilor" consolidându-şi numele de Georgia / Gurji-stan. În conştiinţa populară Românească, Gheorghe este unul dintre cei mai prezenţi Sfinţi, numeroase Biserici având hramul său. Sfântul Gheorghe este ocrotitorul Armatei Române, patronul Banatului dar şi al republicii Elene, Etiopiei, Maltei, Palestinei, Portugaliei, Muntenegrului, Serbiei, Lituaniei, etc.; ca simbol puternic, crucea sa constituie steagurile Georgiei, Angliei, etc. iar imaginea Sfântului Gheorghe a fost prezentă de pildă pe steagul Moldovei trimis de Vodă Ştefan "cel Mare" 1433-1504 la Mănăstirea Zograful de la Muntele Athos (Sfântul fiind şi patronul Moldovei). Numele are legătură cu denumirea Antică a cultivatorului: în Greaca veche Gheorghe însemna agricultor doar din timpul lui Platon iar Gherga e mult mai vechi, Gheorghe fiind analog cu Gherga.

Monumentul Sf. Gheorghe în Timişoara

O clădire barocă importantă a Banatului - din secolul XVIII - e Domul Catolic din Piaţa Unirii / Timişoara, cu hramul "Sf. Gheorghe" (patronul spiritual al regiunii). Spre

deosebire de versiunea ortodoxă, inspirat de opera din anul 1788 despre declinul Imperiului Roman a masonului Edward Gibbon şi contrariat că Vaticanul (prin papa Gelasius / Berber Algerian - devenit Sfântul Ghelasie - în baza unui decret din anul 482) l-a canonizat pe Cavalerul Gheorghe, lexigograful Britanic William Smith în "Dicţionarul mitologic şi bibliografic Greco-Roman" din anul 1844 a notat: "Gheorghe / George din Capadochia a avut un caracter urât, era persecutor şi eretic, insinuându-se pe lângă patriarhul Atanasie al Africii în Alexandria / Egipt, apoi fiind izgonit. Se poate admite că parţial imoralitatea lui a fost agravată de spiritul partizan al unor istorici ecleziali datorită arianismului său (care susţinea că Iisus şi Dumnezeu sunt fiinţe diferite) dar e greu de crezut că invectivele acelora au fost fără fundament consistent. Conform istoricului păgân Ammianus - contemporan cu el - s-a născut în Epiphania / fostul Oiniandos din Kilikia, azi Gozeneler, considerat însă din Capadochia (după tatăl său, care a fost cioban). Sfântul Grigorie Teologul din Nazianz / Capadochia - intrat în preoţie după moartea lui Gheorghe - afirma că era dintr-o familie rea; cel mai discreditat a fost pentru ocupaţia înjositoare: era un parazit, lipit de cei cu stare, 'unul care s-ar vinde pe sine pentru nimic'. A obţinut funcţia de tribun militar pentru aprovizionarea cu carne de porc a armatei dar prins cu înşelăciunea a fost despuiat de câştig şi a fost mulţumit să scape fără pedeapsă fizică; apoi a rătăcit prin diverse locuri - conform lui Grigorie - până a ajuns în Alexandria / Egipt, unde s-a oprit şi a început să facă ticăloşii. A mituit nişte eunuci cu influenţă în Constantinopol la curtea viitorului împărat Constanţiu - fiul lui Constantin cel Mare - pentru a fi încasatorul veniturilor creştinilor, Atanasie numindu-l speculant. Până în acel moment n-a apărut a fi creştin ori cu vreo altă înclinare religioasă, patriarhul notând că mai degrabă era idolatru, fiind interesat doar material de creştinism. Un semi-arianism era patronat de împărat (care avea respect pentru cei ce venerau Zeitatea Pământului) şi George a devenit un susţinător zelos al arianilor, ca de exemplu participând la întâlnirile din Seleucia şi Constantinopol. Conform Scolasticului - autorul lucrării 'Istoria bisericească' - şi corespunzător istoricului creştinismului Sozomenos din Gaza, arianii întâi i-au oferit lui Grigore din Capadochia funcţia de patriarh al Africii (loc devenit vacant datorită expulzării lui Atanasie), însă acela de-a lungul anilor începând din 339 cât a servit nefiind popular şi nu prea harnic în sprijinirea arianismului, Consiliul din Antiochia a decis în 354 ca mult-supusul George, gata oricând pentru orice impuneri fiscale, în general fără scrupule, să preia funcţia; Atanasie a remarcat acceptul lui George ca sperând câştig, exprimându-se în sensul că acela a fost 'angajat' să fie patriarh. Comandantul African Heraclian a fost trimis de Constanţiu pentru a dobândi sprijinul păgânilor din Alexandria la alegerea lui George şi acela a reuşit, promiţând localnicilor toleranţă religioasă, însă o persecutare a partizanilor trinităţii (care susţineau monoteismul Sfintei Treimi) a început în Postul Mare din 355, când unii credincioşi au fost deposedaţi de bisericile lor: Sebastian, comandantul trupelor din Egipt, a expus public câteva călugăriţe goale în faţa unui mare foc, pentru a renunţa la credinţa lor; după sosirea lui George în Alexandria prigoana a fost mai cruntă, prin jefuirea văduvelor şi orfanilor, mai mulţi bărbaţi fiind aşa de dur bătuţi cu ramuri proaspete de palmier pline de ghimpi încât le-a trebuit mult pentru recuperări iar unii nu şi-au mai revenit, multe virgine şi 30 de episcopi ajungând a fi exilaţi în Marea Oază, câţiva chiar murind pe drum. Atanasie a scăpat şi a rămas ascuns până la decesul lui George (acela împreună cu camarazii săi la început au refuzat să-i lase pe creştinii cu care erau în dispută ca să-şi îngroape morţii, 'stând ca demonii pe morminte', după cum a afirmat teologul Syrian Theodoret); faptele au dus la o revoltă, partizanii trinităţii voind să-l ucidă, el scăpând prin fuga la împărat iar credincioşii recuperându-şi bisericile pentru scurt timp, căci un trimis al Constantinopolului a pedepsit vinovaţii şi George s-a întors, conducând mai tiranic pe cei ce îndrăzneau în zadar să i se opună: a amărât acel numeros grup conservator iar rapacitatea şi servilismul faţă de curte i-a ofensat pe toţi. George a sugerat împăratului Constanţiu să pretindă chirii pe clădirile publice şi să fie administrate nemilos, acuzând mulţi localnici de nesupunere la ordine; grijuliu faţă de propriul venit, a căutat să obţină monopolurile salpetrului (folosit ca îngrăşământ), mlaştinilor de unde se obţinea papirusul, salinelor şi pompelor funebre din Alexandria. Luxul şi aroganţa lui au mărit ura împotriva sa; a iritat când a exclamat în faţa unui splendid templu: cât va mai rezista acest cavou? Dar provocarea maximă a fost la un templu solar părăsit (încă apreciat de băştinaşi) când a decis să ridice acolo o biserică: creştinii care curăţau locul au găsit într-un cotlon ustensile sacre, statui, cranii umane, etc. şi le-au expus, ceea ce a enervat comunitatea, mai ales că atunci s-a întâmplat moartea împăratului Constanţiu - decedat în 3 XI 361 - veştile fiind că urma Iulian Apostatul la domnie (a fost ultimul împărat Roman / bizantin necreştin), ceea ce i-a determinat pe autohtonii păgâni la insurecţie. George - ale cărui represalii au fost sistematic direcţionate împotriva tuturor oponenţilor - atunci prezida un sinod ce tocmai a silit dizidenţii să-şi condamne opiniile; răsculaţii au pătruns în biserică, l-au târât afară şi l-ar fi omorât dacă autorităţile nu l-ar fi salvat, el - aparent ca să-şi satisfacă inamicii - intrând la închisoare, însă câteva zile mai târziu, în 24 XII 361, aceia au năvălit acolo: l-au legat pe o cămilă, au făcut o paradă cu el prin oraş, apoi l-au tranşat şi i-au ars rămăşiţele. Deşi fostul patriarh Atanasie - care în 367 s-a remarcat prin cererea de distrugere a documentelor vechi, ce deranjau - l-a descris ca grosolan şi ignorant, cel puţin în teologie, George a lăsat o splendidă bibliotecă, ce împăratul Iulian a poruncit să-i fie adusă pentru uzul său personal (în trecut - pe când era în Capadochia - a împrumutat unele cărţi de la George şi ştia ce valori a avut). Ura generalizată împotriva lui George s-a evidenţiat prin lipsa oricărei încercări de salvare a sa (asasinii mitraici şi aparţinând lui Atanasie au fost totuşi ulterior instigaţi de ariani); Sozomenos a crezut că acel linşaj a fost un act spontan. E dificilă justificarea introducerii odiosului George printre sfinţii creştini; identificarea Sfântului Gheorghe cu patriarhul Africii a fost viguros contestată de unii, mai ales că 'gesturile' sale au fost respinse ca apocrife - scrise de eretici - iar cu trecerea timpului au fost produse 'acte' absurde, considerate de neîncredere: Sfântul Gheorghe, apărut ca profan din Capadochia, a fost făcut militar al lui Diocleţian, sub care a suferit martiriul, suferinţele sale fiind probabil inspirate din multitudinea celor avute cu ocazia episodului închisorii (Atanasie a fost adversarul său şi oraşul Alexandria a devenit împărăteasa Alexandra - soţia lui Diocleţian - convertită şi martiră). Povestirea omorârii Dragonului a apărut mai târziu, monstrul fiind personificarea fugarului

Atanasie în vecina Libie. Sfântul Gheorghe a fost ştiut printre Greci ca Victoriosul, despre care se spunea că a susţinut de fapt primii cruciaţi, fiind adorat apoi în lumea creştină". Pe lângă realitatea că atunci crocodilii erau foarte numeroşi în Delta Nilului din marginea Alexandriei / capitala Egiptului în acea vreme (ceea ce concret ar explica apariţia reptiliană, însă alegoric reprezentând lupta religioasă), au fost observaţii şi ca ale cercetătorului David Woods în anul 2002, care a considerat că serviciul la armată a facilitat asimilarea ierarhului religios George / Gheorghe ca militar iar îngroparea moaştelor sale în Diospolis / azi Lod în Israel 31,56 lat. N, 34,53 long. E - unde, după cum a menţionat în anul 515 călugărul Galileean Chiril din Beisan / fosta capitală Decapolis, ar fi fost capela bizantină dedicată Sf. Gheorghe - în Pământul matern s-ar fi putut datora ori mamei sale ori unor fideli ariani din zonă care au recuperat rămăşiţele după masacrarea lui. Este de remarcat că în Bazinul Meandrului populat de Gargari / Gherghiţi de milenii, lângă travertinul Pamukkale - însemnând "Fortăreaţa bumbacului" - de pe o terasă a Văii Kelkit, loc în care a fost îngropat apostolul Filip, una dintre cele 7 Biserici ale revelaţiei era Laodicea în Diospolis = fostul "oraș al Domnului", adică Dumnezeu pentru creştini sau Zeus pentru vechii Greci, unii confundându-l pe George din Capadochia cu episcopul George din Palestina anilor 335-347, de asemenea dușmănit de Alexandrinul Athanasius / Atanasie; de altfel şi Sf. Beda 672-735 din N Angliei a scris că Sf. Gheorghe a trăit în Diospolis / Israel (e de remarcat că în vecinătatea Palestiniană a acelui oraș Antic se află localitatea denumită semnificativ Ras Karkar 31,56 lat. N, 35,06 long. E: poate Gheorghe a copilărit în areal). În anul 1260, "Legenda de aur" realizată în Genova / Italia de episcopul Iacob de Voragine / Varazze - lucrare mai citită chiar decât Biblia la timpul acela - a încercat să explice numele Sfântului, printre ipoteze fiind că venea de la "geos" = Pământ şi "orge" = a semăna / deci era agricultor sau "gherar" = Sfânt şi "gyon" = luptă ori "ghero" = pelerin şi "ghir" = nepreţuit; e interesant că i-a datat martiriul cel mai timpuriu - în secolul III, anul 287 - şi că Sf. Gheorghe ar fi fost executat de către același zelos Dacian care, ajuns apoi prefect pentru Imperiul Roman în Valencia / Peninsula Iberică, l-a decapitat în anul 304 acolo pe Sf. Vincențiu: plecați în anul 376 din fosta Dacie, creștinii ViziGoți au ridicat reparatoriu în secolul următor pe malul Nordic al Râului Guadalquivir la Cor-dova / Cordoba o Bazilică în memoria Sf. Vincențiu, clădire peste care emirul Syrian ce a fondat Dinastia Omeiadă în Spania a construit în anul 784 - ca ecou al Moscheii Damascului - marea Moschee aflată azi în patrimoniul UNESCO (totuși, se pare că ViziGoții ai căror înaintași au plecat de la Dunărea inferioară au dedicat Biserica din Cordova / Cordoba Sfântului Vincențiu născut în Tolosa / Toulouse - discipol al Sf. Ioan Casian din Dobrogea - și frate cu episcopul Lupus care după o discuție cu Împăratul Attila al Hunilor și Dacilor a salvat în anul 451 de la distrugere Troyes). Dr. Mircea Eliade în "Istoria ideilor şi credinţelor religioase" a explicat situaţia creştină de la începutul secolului IV: "De la începuturi, creştinii îl cunoşteau pe Dumnezeu sub 3 înfăţişări: 1) Tată, Creator şi Judecător, care se revelase în Vechiul Testament; 2) Domnul Iisus Hristos, Cel Înviat; 3) Sfântul Duh, care avea puterea de a regenera viaţa şi de a împlini împărăţia. Dar la începutul secolului IV, Arius - un preot din Alexandria - a propus o interpretare mai coerentă şi mai filozofică a Trinităţii. Arius n-a respins Trinitatea, însă a negat consubstanţialitatea celor 3 Persoane Divine. Pentru el, Dumnezeu e singur şi increat; Fiul şi Sfântul Duh au apărut mai târziu decât Tatăl, deci îi sunt inferiori. Interpretarea lui Arius a avut un anumit succes, chiar printre episcopi, însă la Conciliul de la Niceea, în 325, a fost respins arianismul". (Însuşi Biblia începe - cu "Facerea" 1:2 - prin "Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor", deci cu sincronism, însă iniţial Domnul ca Tată trebuind să fi existat înainte de Fiu, căci altfel, ca fiinţe divine sincrone, ar fi fost fără sens asemenea ierarhie nominalizată; în "Evanghelia după Ioan" 10:30 apare: "Iar Eu şi Tatăl Meu una suntem", astfel Dumnezeu Tatăl, împreună cu Dumnezeu Fiul şi cu Sfântul Duh formând Sfânta Treime).

Laodicea la poalele Pamukkale

Istoricii n-au ştiut că pe Prisca, nevasta Împăratului Diocleţian 244-311, o mai chema Alexandra iar pe de altă parte, Sfântul Gheorghe a fost mereu sărbătorit primăvara (niciodată iarna, aşa cum ar fi fost după martirajul African din Ajunul Crăciunului); în secolul XV, cronicarul Italian Antonio Bonfini a analizat și ipoteza ca denumirea Vlahă să se fi consolidat în arealul Românesc după cununia Valeriei - fiica Împăratului Diocleţian din Dalmația / de pe coasta Dalmată - cu Dacul Galerius: "Câţiva sunt carii socotesc Vlahi aşé să să fi chemat, de pe fata lui Deoclitian carea s-a măritat după domnul Românilor din Dachia, de pre a căriia nume, dzic, apoi să să fi chemat Dachia Vlahia" (ea a fost creștină ca mama, spre deosebire de tatăl păgân). Biserica a respins ferm alte cercetări decât cele considerate de ea despre Gheorghe, inclusiv pentru evitarea confuziilor, mai ales că episcopul Eusebiu al Cezareeii ("părintele" istoriografiei creştine, mort în anul 339), primul care a scris despre Gheorghe, a afirmat că Bazilica consacrată "omului de cea mai mare distincţie" în Diospolis / Israel - aflată în jurisdicţia sa - deja exista ridicată de familie, adăpostind resturile lui Gheorghe iar probe ştiinţifice ale persecuţiei din timpul lui Diocleţian au fost multe, ca de pildă: fiindcă o parte a palatului Imperial din Nicomedia / Bitinia a ars în 24 II 303 - după ce în ziua precedentă a demolat o Biserică, bănuind un complot creştin - Împăratul a chinuit şi a omorât mai mulţi, între care l-a spânzurat pe şeful pazei, eunucul Gorgonius, celebrat de atunci ca Sfânt de creştini în 12 III (creştinii au primit permisiunea specială a Împăratului să-i ia imediat după execuţie trupul, transportându-l la Roma, din anul 747 fiind obţinut de Biserica Gorze 49,03 lat. N, 5,59 long. E, ce l-a mutat în Franţa; acum în Roma, îngropat în Cimitirul "Între 2 dafini" din Via Labicana, Gorgonius e ştiut ca alt Sfânt, la 9 IX). Pe de altă parte, lipsa existenţei mormântului celui care a fost George, patriarhul Africii, ale cărui oseminte intenţionat când au fost arse de călăi lângă Alexandria pe malul

Mediteranei în momentul supliciului au fost amestecate cu unele bucăţi de animale, păgânii în acel fel dorind a evita martirajul - ştiind de valoarea politică rezultată din obiceiul creştinilor de a colecta orice bucăţică pentru slavă - denotă faptul că şi dacă au fost cumva infiltraţi în mulţimea de la execuţie totuşi arianii n-au reuşit să salveze ceva, apa Mării cărând totul. Primul mucenic a fost Vlahul Vlasie, episcopul Sevastiei, martirizat odată cu cei 40 de mucenici; de la el derivă numele care la început era sinonim cu cel de creştin: chiar şi azi Albanezii îi numesc pe Vlahi / Aromâni ca "Oameni buni". De altfel, Armânii / Aromânii în istorie sunt menţionaţi documentar anterior Albanezilor Balcanici, care îi denumesc pe Armâni / Aromâni ca "Remeri", oamenii ce se întindeau din Dardania până în Dalmaţia (din marginea Nordică a spațiului Dardan a provenit Tracul Spartacus 111-71 î.C., din tribul Med / Maidan trăitor atunci la confluenţa Râurilor Kerkinitis şi Stry-mos / Struma care acum se întâlnesc în Lacul Kerkini 41,21 lat. N, 23,07 long. E - considerat de către istorici drept cel mai grozav gladiator vreodată, contemporan și conațional cu Împăratul Burebista - care prin răscoala pe care a condus-o a înspăimântat Romanii la fel de tare ca şi cum a făcut-o anterior generalul Hanibal Barca / Barga din Cartagina, zona natală a luptătorului Med / Trac Spartacus fiind inclusă în Imperiul Getului Burebista iar apoi cucerită de Romani în anul 6, din anul 284 Împăratul Diocleţian constituind-o ca provincie separată de altele, cu capitala la Niş 43,19 lat. N, 21,54 long. E, în mijlocul marelui codru ce era pe atunci, acolo); în anul 2012, Dr. Mihai Popescu de la "Biblioteca Militară Naţională" din Bucureşti a afirmat că Maedul Spartacus - al cărui neam trăia între cel Edon şi cel Dardan - probabil aparţinea puternicei Dinastii Sparga (anterior AgaTârsă), numele său Spartacus având rădăcina Sparga: iar Sparga era versiunea Geto-Tracă pentru Gherga (neamul lui Sparta-cus era Maed / Med, foarte apropiat de Dardanii / Gherganii Moesiei, cel mai probabil înrudit, dat fiind însuși numele celui mai vestit gladiator din lume). După cum a scris istoricul Antic Appian 1:116, Maedul Spartacus - în vremea când Pontul era controlat de puternicul Împărat Mitradates VI ostil Romanilor - a fost capturat de Romani din zona de graniță a Geților cu Romanii și astfel a devenit gladiator (împreună cu el a fost luată ca sclavă în Italia - după cum a notat Plutarh - și soția lui, profetă Maedă); purtătorii Traci ai numelui său au fost mai mulți nobili ai Lumii Antice, ca de pildă în versiunea Spardacus, conform istoricului Tucidide 2:101 sau - după cum a scris Diodor Sicul în "Biblioteca istorică" 12 și 16 - dinaștii controlând Strâmtoarea Kerch și Pontusul. Academicianul Niculae Iorga a scris în cartea "Istoria comerțului Românesc" din anul 1925: "În ultimele secole ale mileniului I î.C. puterea Scitică a slăbit. Regii Pontici ai Barbarilor s-au pierdut pe încetul. Confederația de Arieni dominanți și de Turani supuși, care au făcut puterea Scitică, s-a desfăcut. Din sfărâmăturile acelei asociații s-a alcătuit formațiunea mai puțin întinsă și temută a Sarmaților, Tracii câștigând tot mai mult teren spre Răsărit. Lumea noastră a înaintat, cu datinile și îndeletnicirile ei, pe sfărâmăturile organisației unor dușmani ereditari. În secolul I î.C., după peirea de către Romani a regilor Traci în genere, de dincolo de Dunăre, Boirebista a întemeiat o Împărăție, după datinele Pontice ale Sciților, pentru semința Tracică întreagă, sprijinită acum în Carpați, și nu în Balcani, el ajungând până în Nordul Pontic să 'ocrotească' așezările tot așa cum făcuseră înainte de dânsul șefii regali ai Sciților înlăturați (conform academicianului Vasile Pârvan în 'Buletinul Comisiunii monumentelor istorice')".

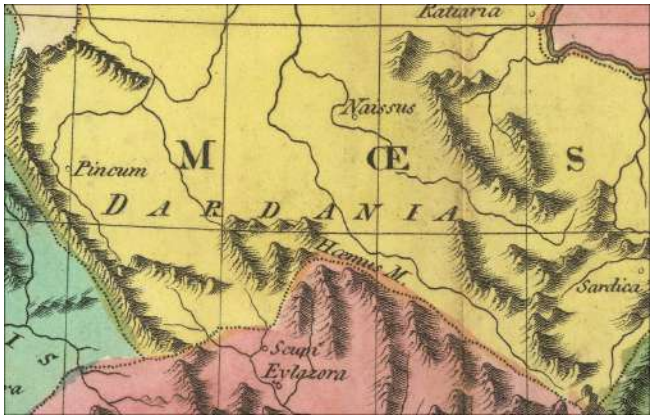

Gladiator

Generalul Roman Pompei, care i-a învins pe Spartacus și pe Mitradates VI (el fiind omorât în Egipt în anul 48 î.C. de dinastul Makedon Ptolemeu, fratele Cleopatrei / ultima Faraoană) îl numea pe Burebista "Regele Regilor" (adică Împărat); după cum a prezentat istoricul Român Dan Oltean din Deva / reședința județului Hunedoara în "Regii dacilor", bătrânul Burebista a fost detronat la sfârșitul anului 45 î.C. (cu un sfert de an înaintea omorârii lui Cezar, cârmuitorul Romanilor): Antichitatea a fost sângeroasă iar creștinismul - apărut în partea orientală a dominației Romane - a fost puternic marcat de asemenea fenomen (chiar începând cu așa ceva, prin răstignirea în Ierusalim / Iudeea a lui Iisus din Nazaret / Galileea). În Catedrala Dubrovnikului / Ragusei 42,38 lat. N, 18,06 long. E (acum oraş Croat pe coasta Dalmată, lângă Muntenegru, în a cărui cronică e scris că în

743 a fost puternic populat de bogaţii Morlaci din pădurile Văii Naro), fostă localitate semnificativă Armână / Aromână întemeiată în anul 639 de refugiaţii Vlahi din Cotor şi Pitaura = Epidaurus / Cavtat 37,38 lat. N, 23,08 long. E datorită năvălirii Slavilor şi Avarilor, de vază printre aceia fiind Grigore din Pitaura / Ragusa "Veche", aşa cum a scris Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul", citându-l primul / în fruntea lor, sunt păstrate rămăşiţe ale patronului aşezării, anume o parte dintr-o mână şi din capul Sfântului mort în 9 III 316 la Sebastia / azi Sivas, în Capadochia: întâi creştinii din armată au fost băgaţi în Lacul aproape îngheţat de lângă cetate, apoi li s-au sfărâmat gleznele şi în fine, au fost arşi pe ruguri (în "Vieţile sfinţilor" scrise de Simeon Metafrast - născut în Tracia la Constantinopol în anul 886 - sunt multe detalii documentate, inclusiv despre Sfântul Vlasie / Vlaho, care s-a lansat public slujind creştin într-o peşteră din Muntele Argheos, în apropierea cetăţii Sevastia / Sebastia). În oraşele Balcanice cândva majoritar Vlahe, cum au fost Cetine / MunteNegru, întâi Epi-Daurus apoi Dubrovnik / Croaţia, Durres / Albania, Sveti Vlas / Bulgaria, etc., Sf. Vlăsie - al Vlahilor - a fost respectat inclusiv prin Biserici închinate lui. Conform Tradiţiei, dacă de la Mărţişorul din 1 III până în 8 III e Săptămâna Femeii, atunci în 9 III bărbaţii consumă colăceii "Sfinţişori" şi beau vin în cinstea mucenicilor, care erau o ceată ostăşească strânsă din Anatolia, unul dintre cei 40 numindu-se Gorgo-nie / Gorgonius (martiri creştini Gorgonius au fost mai mulţi, comemoraţi în 10 şi 11 III). La începutul secolului IV, Sfântul Gheorghe, Vlahul Vlăsie, mucenicul Gorgo-nie, ş.a. sunt printre numeroasele exemple ce leagă creştin Anatolia de Balcani iar Balcanii sunt legaţi de Banat prin foarte multe, ca de pildă şi religios Medieval: Vlahul / Aromânul Iacob născut la 1568 în Ragusa / Dubrovnik într-o familie de negustori pe Mare, şcolit la Ohrida şi Muntele Atonului / Athos - locuind la Timişoara în reședința mitropolitană din Piaţa Sf. Gheorghe, proaspăt restaurată de pașa Fasli, Dalmatin și el, fost creștin și Aromân - a condus în 1650-1653 creştinii Bănăţeni aflaţi sub ocupaţia otomană cu numele de ierarh Iosif, canonizat drept "cel Nou" de către Biserica Ortodoxă Română după 3 secole de la moartea sa în Partoş 45,20 lat. N, 21,07 long. E / judeţul Timiş (pe Valea Bârzavei); patronul Banatului - agreat de marile Culte creştine - e Sfântul Gheorghe iar ocrotitorul / protectorul ortodox al Banatului e Aromânul Sfânt Iosif, contemporan cu Bănăţenii Români Gherga din zonele Vărădiei, Caransebeşului, Lugojului, etc. (Catedrala Mitropolitană a Sfântului Aromân Iacob / Iosif - cu turn foarte înalt - era pe locul din Timișoara unde azi se află Episcopia Sârbilor, în Piața Unirii a orașului). De altfel, ortodoxia a 3 regiuni V Române e ocrotită de Sfinţi Armâni proveniţi din 3 zone V Balcanice - Kosovo, Croaţia şi Albania - în legătură cu Gherga: Bănia / la V de Olt prin Nicodim de la Tismana - de fapt Nicolae Gherga - Banatul prin Iosif de la Partoş, având mama din Insula Lemnos şi tatăl navigator, fratele mamei fiind negustor în Ohrida (născut Iacob în Ragusa, cetatea cârmuită de Gheorga, dacă nu cumva analiza genetică a moaştelor sale - aflate la Catedrala Mitopolitană din Timişoara / deocamdată cea mai înaltă Biserică funcţională din România, având 90 metri - ar releva că era Gherga) şi Ardeal / Transilvania prin Şaguna, născut de Gherga. În rezumat, evidenţele despre Sfântul Gheorghe, conform textelor Copte (din secolul următor martiriului său) de la Mănăstirea Baramus 30,25 lat. N, 30,20 long. E - cea mai veche din Valea Natron / Egipt, unde era Pustia Schetiei - traduse în anul 1888 de Sir Wallis Budge de la "Muzeul Britanic", sunt: "Strămoşii Sfântului Gheorghe au fost creştini din timpul lui Iisus: 'nici unul măcar să fi fost idolatru' (adică închinându-se păgân la idoli). George a fost numit aşa după străbunicul lui din Capadochia. Bunicul său Ioan a fost guvernatorul Capadochiei iar tatăl său Anastasius a fost guvernatorul mieroasei regiuni vecine, Melitene / Malaţia; mama sa a fost Theognosta, fiica lui Dionisie, cârmuitorul cetăţii Diospolis / Lydda, acum Lod în Israel. George s-a născut în anul 283 în capitala regiunii Melitene" (azi Malatya / Turcia 38,21 lat. N, 38,18 long. E, în anul 1606 un manuscris Syriac menţionând Districtul Gargaria de acolo, Dioceza Gargară fiind încă activă atunci: pe drumul de la Melitene la Samosata, lângă Gerger = Kerker / Gargar o vreme în Evul Mediu - până în anul 1293 - la Mănăstirea Bar Sauma 38,03 lat. N, 38,47 long. E / azi Turcia a fost găzduit Scaunul Syriac al Patriarhiei Antiochiei; în Epoca Modernă la Gargar / Ghergher - loc întărit de pe Eufrat - majoritari au ajuns Kurzii, astfel cum a scris arheologul Guillame Rey 1837-1916).

— 27 —

LES RITES INDIGÈNES DANS LE PATRIARCAT D'ANTIOCHE

LES PATRIARCHES SYRIENS MARONITES.

LES PRINCIPAUX MONASTÈRES SYRIENS MARONITES.

LES PATRIARCHES SYRIENS JACOBITES D'ANTIOCHE.

Les évêques Syriens Jacobites de :

Anazarbe.	Samosate.
Edesse.	Sororgie.
Gaban.	Tarse.
Gargar.	Tripoli.
Marès.	Turbessel.
Melitène.	Urima.
Missis.	

MONASTÈRES SYRIENS JACOBITES

MAR BARSAUMA, résidence habituelle du Patriarche, était situé au bord de l'Euphrate près de Gargar (Kerker), entre Mélitène et Samosate.

Rabban (abbés): Jean, ant. à 1163 ; Michel dit le Syrien, 1163-1167 ; Athanase, 1198 ; Moubarek, 1208 ; Barsauma-Taphschisch, 1215 ; Samuel, 1245 ; Siméon, 1261 ; Théodore, 1263 ; Jean Bar-Maudan, abbé intérimaire en l'absence de Théodore ; Jacob, 1281.

BARED, couvent très voisin de Mélitène.

Rabban : Elisée, 1115 ; Marc, 1188.

BAXIMAT, monastère situé près de Missis.

Rabban : X..., mentionné avec ce titre en 1208 ; Abraham, 1211.

DOUAIR, dans la principauté d'Antioche.

Rabban : Jean Maudiana, 1130 ; Ignace Sahada, 1192.

GAVICATHA, monastère voisin de Missis.

Rabban : X..., 1208 ; Josué, 1264 ; Barsauma, 1282.

pense que c'est une ancienne église bysantine restaurée au temps de la domination franque.

Des couvents qui, alors, entouraient Edesse, il n'en subsiste plus qu'un seul, celui de Saint-Serge (Mar-Serkis), appartenant aux Arméniens.

GABAN (1), ville épiscopale et forteresse importante bâtie dans le Taurus, sur un affluent du fleuve Djyhoun, aujourd'hui Geiben.

GADIR (2), casal voisin de Turbessel, donné à l'Hôpital, en 1149, par le prince Raymond d'Antioche.

GAKTHA (3), ville et château, au bord de l'Euphrate, possédés par Joscelin II, aujourd'hui Kiakteh.

GARGAR (4), place forte de l'Euphratese, donnée à Joscelin II en 1138 par le prince arménien Michel. C'était non loin de cette forteresse que s'élevait le célèbre couvent de Saint-Barsauma, résidence du patriarche des Syriens jacobites. Cette ville possédait deux évêchés, l'un syrien jacobite et l'autre arménien.

Le site de Gargar et son château se retrouvent dans la bourgade moderne, nommée Kerker, bâtie au sommet d'une montagne semblant inaccessible; d'après Karl Ritter, son altitude, au-dessus de la mer, est de 742 mètres.

L'assiette de cette forteresse est séparée des crêtes environnantes par un fossé taillé dans le roc vif comme à Sahioun; la pile du pont a été également ici ménagée dans la masse. Un pont en bois qu'elle soutient conduit aujourd'hui à la porte ogivale, surmontée d'une inscription arabe, par laquelle on pénètre dans le château, qui est presque complètement ruiné; trois arcs doubleaux soutiennent la voûte du vestibule.

(1) *Hist. arm. des Croisades*, t. I, p. 154-483-656, etc., etc.
(2) *Cod. dipl.*, t. I. p. 27
(3) *Hist. arm. des Croisades*, t. I, p. 342.
(4) Ibid., p. 36-133-342-515.

Lângă Gargar / Kerker a fost Scaunul Syriac al Patriarhiei Antiochiei (arheologul Francez Alban Emmanuel Guillaume Rey)

Yūsuf al-Simʿānī - născut în anul 1687 într-o familie maronită din Liban - zis Joseph Assemani fiindcă din anul 1717 a devenit curatorul Bibliotecii Vaticanului, pe baza vechilor manuscrise orientale, în volumul 2 din "Bibliotheca Orientalis", având tiparul în anul 1721 la Roma, a publicat date relevante despre Biserica Gargar (orientată monofizit curând după moartea Sf. Gheorghe):

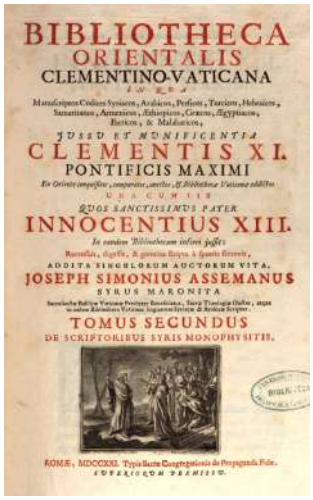

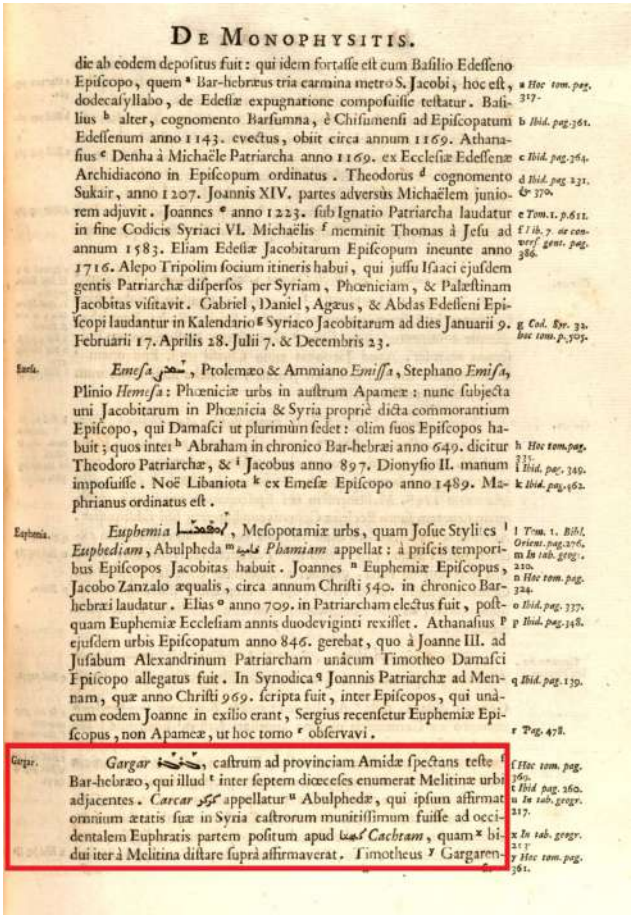
DE MONOPHYSITIS.

die ab eodem depositus fuit: qui idem fortasse est cum Basilio Edesseno Episcopo, quem [a] Bar-hebræus tria carmina metro S. Jacobi, hoc est, dodecasyllabo, de Edessæ expugnatione composuisse testatur. Basilius [b] alter, cognomento Barsumna, è Chisumensi ad Episcopatum Edessenum anno 1143. evectus, obiit circa annum 1169. Athanasius [c] Denha à Michaële Patriarcha anno 1169. ex Ecclesiæ Edessenæ Archidiacono in Episcopum ordinatus. Theodorus [d] cognomento Sukair, anno 1207. Joannis XIV. partes adversùs Michaëlem junior adjuvit. Joannes [e] anno 1223. sub Ignatio Patriarcha laudatur in fine Codicis Syriaci VI. Michaëlis [f] meminit Thomas à Jesu ad annum 1583. Eliam Edessæ Jacobitarum Episcopum ineunte anno 1716. Alepo Tripolim socium itineris habui, qui jussu Isaaci ejusdem gentis Patriarchæ dispersos per Syriam, Phœniciam, & Palæstinam Jacobitas visitavit. Gabriel, Daniel, Agæus, & Abdas Edesseni Episcopi laudantur in Kalendario [g] Syriaco Jacobitarum ad dies Januarii 9. Februarii 17. Aprilis 28. Julii 7. & Decembris 23.

Emesa. *Emesa* حمص, Ptolemæo & Ammiano *Emissa*, Stephano *Emisa*, Plinio *Hemesa*: Phœniciæ urbs in austrum Apameæ: nunc subjecta uni Jacobitarum in Phœnicia & Syria propriè dictâ commorantium Episcopo, qui Damasci ut plurimùm sedet: olim suos Episcopos habuit; quos inter [h] Abraham in chronico Bar-hebræi anno 649. dicitur Theodoro Patriarchæ, & [i] Jacobus anno 897. Dionysio II. manum imposuisse. Noë Libaniota [k] ex Emesæ Episcopo anno 1489. Maphrianus ordinatus est.

Euphemia. *Euphemia* أفامية, Mesopotamiæ urbs, quam Josue Stylites [l] *Euphediam*, Abulpheda [m] فامية *Phamiam* appellat: à priscis temporibus Episcopos Jacobitas habuit. Joannes [n] Euphemiæ Episcopus, Jacobo Zanzalo æqualis, circa annum Christi 540. in chronico Barhebræi laudatur. Elias [o] anno 709. in Patriarcham electus fuit, postquam Euphemiæ Ecclesiam annis duodeviginti rexisset. Athanasius [p] ejusdem urbis Episcopatum anno 846. gerebat, quo à Joanne III. ad Jusabum Alexandrinum Patriarcham unâcum Timotheo Damasci Episcopo allegatus fuit. In Synodica [q] Joannis Patriarchæ ad Mennam, quæ anno Christi 969. scripta fuit, inter Episcopos, qui unâcum eodem Joanne in exilio erant, Sergius recensetur Euphemiæ Episcopus, non Apameæ, ut hoc tomo [r] observavi.

Gargar. *Gargar* جرجر, castrum ad provinciam Amidæ spectans teste [s] Bar-hebræo, qui illud [t] inter septem diœceses enumerat Melitinæ urbi adjacentes. *Carcar* كركر appellatur [u] Abulphedæ, qui ipsum affirmat omnium ætatis suæ in Syria castrorum munitissimum fuisse ad occidentalem Euphratis partem positum apud كحتا *Cachtam*, quam [x] bidui iter à Melitina distare suprà affirmaverat. Timotheus [y] Gargaren-

[a] Hoc tom. pag. 317.
[b] Ibid. pag. 361.
[c] Ibid. pag. 364.
[d] Ibid. pag. 231. & 370.
[e] Tom. 1. p. 611.
[f] Lib. 7. de converf. gent. pag. 386.
[g] Col. Syr. 32. hoc tom. p. 305.
[h] Hoc tom. pag. 335.
[i] Ibid. pag. 349.
[k] Ibid. pag. 462.
[l] Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 276. & In tab. geogr. 220.
[m] In tab. geogr. n. Hoc tom. pag. 324.
[o] Ibid. pag. 337.
[p] Ibid. pag. 348.
[q] Ibid. pag. 139.
[r] Pag. 478.
[s] Hoc tom. pag. 360.
[t] Ibid. pag. 360. & In tab. geogr. 217.
[u] In tab. geogr. 217.
[x] In tab. geogr. 217.
[y] Hoc tom. pag. 361.

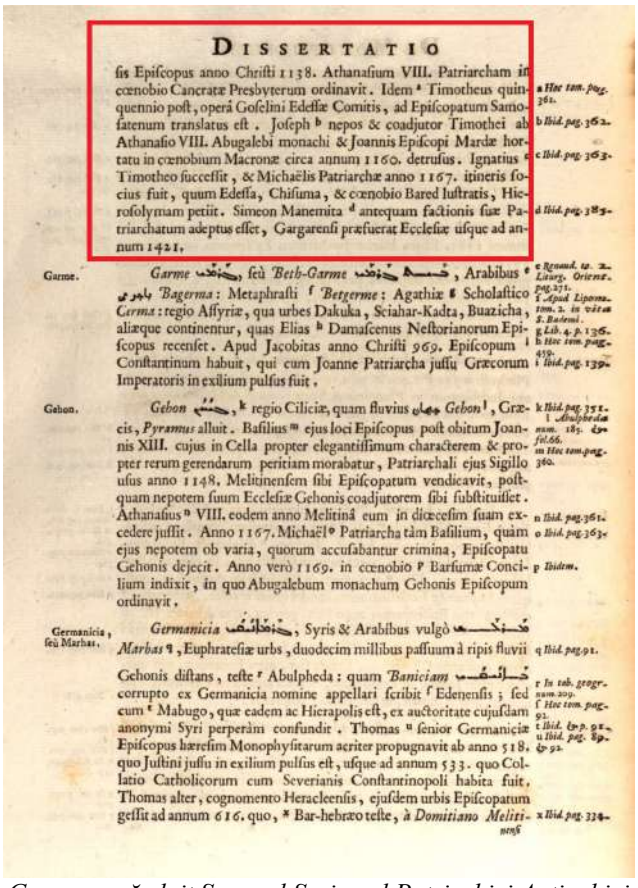
DISSERTATIO

sis Episcopus anno Christi 1138. Athanasium VIII. Patriarcham in cœnobio Cancratæ Presbyterum ordinavit. Idem [a] Timotheus quinquennio post, operâ Goselini Edessæ Comitis, ad Episcopatum Samosatenum translatus est. Joseph [b] nepos & coadjutor Timothei ab Athanasio VIII. Abugalebi monachi & Joannis Episcopi Mardæ hortatu in cœnobium Macronæ circa annum 1160. detrusus. Ignatius [c] Timotheo successit, & Michaëlis Patriarchæ anno 1167. itineris socius fuit, quum Edessa, Chisuma, & cœnobio Bared lustratis, Hierosolymam petiit. Simeon Manemita [d] antequam factionis suæ Patriarchatum adeptus esset, Gargarensi præfuerat Ecclesiæ usque ad annum 1421.

Garme. *Garme* جرمق, seù *Beth-Garme* بيت جرمق, Arabibus [e] بلوى *Bagerma*: Metaphrasti [f] *Betgerme*: Agathiæ [g] Scholastico *Cerma*: regio Assyriæ, qua urbes Dakuka, Sciahar-Kadta, Buazicha, aliæque continentur, quas Elias [h] Damascenus Nestorianorum Episcopus recenset. Apud Jacobitas anno Christi 969. Episcopum [i] Constantinum habuit, qui cum Joanne Patriarcha jussu Græcorum Imperatoris in exilium pulsus fuit.

Gebon. *Gebon* جبون, [k] regio Ciliciæ, quam fluvius جيحان *Gebon* [l], Græcis, *Pyramus* alluit. Basilius [m] ejus loci Episcopus post obitum Joannis XIII. cujus in Cella propter elegantissimum characterem & propter rerum gerendarum peritiam morabatur, Patriarchali ejus Sigillo usus anno 1148. Melitinensem sibi Episcopatum vendicavit, postquam nepotem suum Ecclesiæ Gehonis coadjutorem sibi substituisset. Athanasius [n] VIII. eodem anno Melitinâ eum in diœcesim suam excedere jussit. Anno 1167. Michaël [o] Patriarcha tàm Basilium, quàm ejus nepotem ob varia, quorum accusabantur crimina, Episcopatu Gehonis dejecit. Anno verò 1169. in cœnobio [p] Barsumæ Concilium indixit, in quo Abugalebum monachum Gehonis Episcopum ordinavit.

Germanicia, seù Marhas. *Germanicia* جرمانكيه, Syris & Arabibus vulgò مرعش *Marhas* [q], Euphrateſiæ urbs, duodecim millibus passuum à ripis fluvii Gehonis distans, teste [r] Abulpheda: quam *Baniciam* corrupto ex Germanicia nomine appellari scribit [r] Edenensis; sed cum [s] Mabugo, quæ eadem ac Hierapolis est, ex auctoritate cujusdam anonymi Syri perperàm confundit. Thomas [u] senior Germaniciæ Episcopus hæresim Monophysitarum acriter propugnavit ab anno 518. quo Justini jussu in exilium pulsus est, usque ad annum 533. quo Collatio Catholicorum cum Severianis Constantinopoli habita fuit. Thomas alter, cognomento Heracleensis, ejusdem urbis Episcopatum gessit ad annum 616. quo, [x] Bar-hebræo teste, à *Domitiano Meliti-*

[a] Hoc tom. pag. 361.
[b] Ibid. pag. 362.
[c] Ibid. pag. 363.
[d] Ibid. pag. 383.
[e] Renaud. ap. Liturg. Orient. pag. 271.
[f] Apud Ligorium. tom. 2. in vitâ S. Basilii.
[g] Lib. 4. p. 136.
[h] Hoc tom. pag. 459.
[i] Ibid. pag. 139.
[k] Ibid. pag. 351.
[l] Abulpheda num. 185. & Fol. 66.
[m] Hoc tom. pag. 360.
[n] Ibid. pag. 361.
[o] Ibid. pag. 363.
[p] Ibidem.
[q] Ibid. pag. 91.
[r] In tab. geogr. num. 209.
[s] Hoc tom. pag. 92.
[u] Ibid. pag. 92. & 93.
[x] Ibid. pag. 334.

Gargar a găzduit Scaunul Syriac al Patriarhiei Antiochiei până în mileniul II (Joseph Assemani, 1721)

"Academia de inscripții și scrieri frumoase" din Franța a publicat în anul 1869 - cu retipărire în anul 1967 - unele documente Armene despre cruciade, în care a apărut o parte din arborele genealogic = ramura dispărută a patriarhilor descendenți din patriarhul Grigore "Luminătorul" / creștinătorul Armeniei din anul 301, contemporan cu Cavalerul Gheorghe și activ dinaintea martiriului aceluia, astfel cum se poate vedea în continuare (urmașii au fost Seniori Gargar - pe Fluviul Eufrat - ceea ce implică înrudirile dintre Sf. Grigore "Luminătorul" și Sf. Gheorghe, căci deopotrivă cadrul lor confesional creștin timpuriu, cadrul lor onomastic, cadrul lor nobiliar, cadrul lor istoric și cadrul lor geografic în bune măsuri au corespuns): "Introducere în filiația Arsacizilor Persani zisă Suren-Bahlav, tulpină a patriarhilor Armeniei, care a durat până la stingerea patriarhatului în această ramură. Ardaz a fost descendentul patriarhilor Sfântul Grigore 'Luminătorul' și Sfântul Sahad Partul, apoi a fost Apugan, de la care s-a tras Grigorie / Krikorios cu soția Șușan, răposat în anul 434 al Erei Armene, adică în anul 985. Ei au avut 3 fii; băiatul primului născut - Grigore Magistrul - a fost Ducele Mesopotamiei. Cel mai mare fiu al aceluia, Varhram - supranumit Grigore II, cunoscut ca 'Prietenul Martirilor' - a fost patriarhul Armeniei pentru 4 decenii, în perioada 1065-1105 iar fiica sa l-a născut pe Grigore cu nepoții Mihail = Senior Gargar, Grigore IV zis 'Copilul' = patriarhul Armeniei în perioada 1173-1180, ș.a.m.d. (inclusiv Vasile = Senior Gargar), până la Grigore VI = patriarhul Armeniei în perioada 1195-1202".

RECUEIL

DES

HISTORIENS

DES CROISADES

PUBLIÉ PAR LES SOINS

DE L'ACADÉMIE DES INSCRIPTIONS ET BELLES-LETTRES

DOCUMENTS ARMÉNIENS

TOME PREMIER

PARIS

IMPRIMERIE IMPÉRIALE

M DCCC LXIX

6e TABLEAU.

BRANCHE DE LA FAMILLE DES ARSACIDES DE PERSE,

DITE SOURÈN-BAHLAV,

TIGE DES CATHOLICOS OU PATRIARCHES D'ARMÉNIE,

CONTINUÉE JUSQU'A L'EXTINCTION DU PATRIARCAT DANS CETTE BRANCHE.

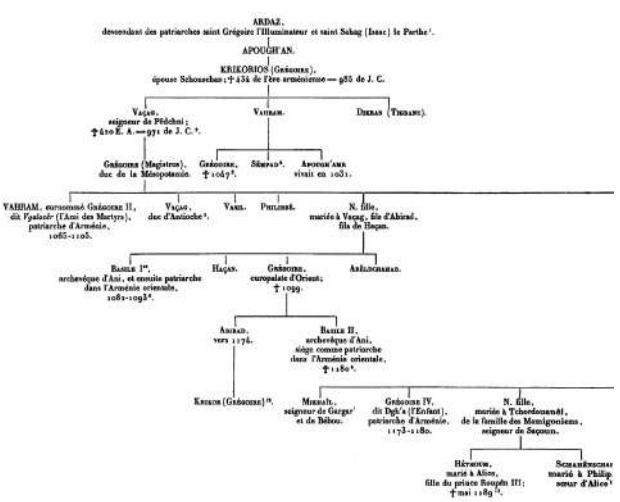

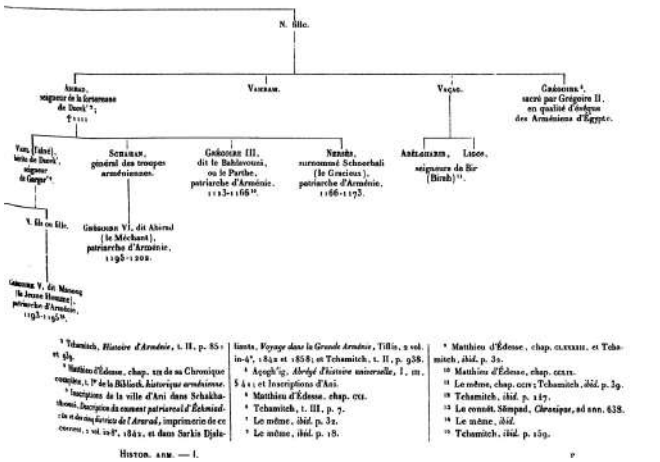

Descendenții Sf. Grigore "Luminătorul"
au fost Seniori Gargar și patriarhi ai Armeniei Medievale

În prezent, Gargar / Ghergher - Gerger în Turcă - e reședința districtului Gerger iar ruinele castelului Gerger de lângă vestitul Munte Nemrut (din patrimoniul mondial UNESCO), fiind împreună în același complex Antic de Sanctuare, aflat în Estul Munților Taurus, domină Valea Fluviului Eufrat acolo:

Castelul Gerger pe Eufrat
(la Est de Cezareea Capadochiei / azi Kayseri și Malatya)

Sir Wallis Budge - Cavaler Britanic - a continuat să scrie despre Sf. Cavaler Gheorghe / George (care se pare că a fost înrudit cu Sf. Grigore "Luminătorul"): "Tatăl său - născut în anul 257 - a murit când avea 36 de ani, lăsând o văduvă și 3 copii: George de 10 ani și surorile lui, Kasia de 6 ani, respectiv Mathrona de 2 ani; erau extrem de bogați în vite și posesiuni, foarte respectați în regiunea lor. Creștinul Justus, guvernatorul Palestinei, a cerut văduvei permisiunea să-l facă pe fecior militar și curând George a devenit comandantul unei oștiri de 5 mii de oameni. Când a împlinit 20 de ani - adică în anul 303 - Justus a vrut să-l însoare pe chipeșul George cu fiica sa (deja îl avea asociat la guvernarea Palestinei), însă a murit în ajunul nunții. Cununia a fost amânată și George s-a pregătit să plece la Tyr ca să-l întâlnească pe împăratul Diocleţian, intenționând să obțină numirea ca guvernator al Palestinei; bogăția sa în acel moment era considerabilă, deoarece când Dadanius, guvernatorul cetății Tyr, i-a oferit în numele împăratului 50 kg de aur ca să renunțe (neconvenindu-i că era creștin), el i-a răspuns că are 10 tone de aur și 20 tone de argint, pe lângă vite, cai și moșii / inclusiv podgorii. Încărcat cu daruri pentru împărat și suită, când a ajuns în Tyr a fost dezgustat să observe închinarea păgână a Curții Romane și a împărțit localnicilor ce a adus, ca să treacă la creștinism; întors în cetate, a relatat oamenilor săi ce a făcut, aceia rugându-l să-i lase să plece imediat, din teamă de represalii. George le-a plătit serviciile și i-a eliberat, cerându-le doar să nu-i anunțe familia (mama și surorile lui) despre ce s-a întâmplat; 3 dintre ei nu l-au părăsit și au fost martorii conflictului ce a urmat în Tyr: despuiat în fața lui Dadanius, George a spus răspicat că era creștin, acela dorind să-i știe neamul și poziția în lume, conjurându-l să-i spună întreaga sa istorie. Când Dadanius a aflat că George era de viță nobilă și a slujit armata imperială cu deosebită distincție, i-a admirat frumusețea și s-a străduit să-l ademenească în serviciul său, promițându-i mari recompense; George a respins cu dispreț oferta și a început să ocărască zeii păgâni, arătând cât de abominabili erau față de sfinții creștini. Răbdarea lui Dadanius s-a sfârșit la rezistența lui George, pe care l-a torturat fantastic, vreme de 7 ani, timp în care logodnica, mama și surorile lui s-au stins. De îngroparea lui George s-a îngrijit unchiul Andrei, fratele mamei sale, care a demolat casa unde i-a trăit nepotul și cu materialul existent, plus banii îngropați la temelie ce i-a găsit, a ridicat o bazilică sfințită de episcopul Theodosius. Imediat clădirea a fost distrusă de generalul Euchios al lui Diocleţian dar împăratul Constantin cel Mare (conform 'Acta Sanctorum' / Actele sfinților) a refăcut-o în 312. Ulterior, împăratul bizantin Teodosie cel Tânăr - care a domnit între 408 și 450 - a ridicat acolo o biserică închinată martirului, sfințită de episcopul Theodotus al Ankarei (care a răposat în 446). George deja la mijlocul secolului V era celebru în lumea creștină, recunoașterea oficială a sfințeniei în anul 494 'pentru fapte știute doar de Dumnezeu' fiind doar o formalitate" (și episcopul Grigore din Tours scria că la timpul său - adică secolul VI - în Galia deja de demult era foarte respectat Sf. Gheorghe); localitatea Lod din actualul Israel a devenit cunoscută și ca Gheorgopolis. Indiferent de anul și locul execuției (anul 303 în Nicomedia / azi Turcia, la instigarea asociatului Împăratului Diocleţian la domnie, anume Dacul Galeriu / zis "Armentarius" adică "paznic de vite" - care apoi a tolerat creștinismul - sau anul 310 datorită Persanului Dadanius, cârmuitorul cetății Tyr / azi Liban), creștinii îl omagiază pe mega-martirul Sfânt Gheorghe - protectorul cavaleriei, al călăreților, al cailor, al soldaților și al pribegilor - în aceeași zi: 23 IV; martirizarea Cavalerului Gheorghe a fost în 23 Aprilie, atunci când Tradițional Romanii aveau "Vinalia" = Festivalul Vinului.

Mormântul lui Gheorghe din Gheorgopolis / Lod

Istoricul Murad Adji - urmaș Cuman / Turanic - din Moscova / capitala Federației Ruse, a dezvoltat din partea "Fundaţiei Internaţionale Sf. Gheorghe" o altă perspectivă (printre păstrătorii străvechii înţelepciuni Cumane - Kiptceake în abordarea Turcă - au fost Kirghizii şi locuitorii din S Siberiei, dintre Altai şi Baikal, influenţele Marilor Migrații fiind în plan spiritual la fel de incisive ca și în plan fizic): "În TransCaucazia, Albania Caucaziană a fost populată de Altaicii Juzi; în vechea Turkă, 'Alp' a ajuns să însemne 'Erou' (ca termenul 'Kahra-man'): Albania Caucaziană a fost o țară străveche, existând dinaintea sosirii acolo a Turkilor. Albania Caucaziană împreună cu sacrul său oraș Derbent poate fi comparată cu regiunea Caşmir: a fost un centru spiritual foarte important nu numai pentru Est, ci și pentru Vest; creștinismul și-a avut repere timpurii în zonă. Un episod apărut în 331 la zidurile Derbentului a fost reţinut, despre un luptător căruia i s-au dat nume diverse - Khyzr, Khyzr-Yilyas, Keder, Kederles ori Jirjis - ştiut de Europeni ca Sfântul Gheorghe, George, Gheorg, Egory, Juri, ș.a.; diferenţele nu trebuie să surprindă: acelaşi personaj a fost văzut diferit de diferiţi oameni, din motive religioase sau politice. Este de remarcat că în Europa cavalerii erau ştiuţi demult; denumirea lor ca 'gentlemani' provenea din 'gentili': cei cu origine nobilă (iniţial aceia respectând 'Legea Iurtelor' / 'Legea Gheri' - obicei al Stepelor - cu autoritate asupra Pământurilor stăpânite, unde-şi instalau vetrele, conform modelului din Altai, regăsit şi la curtea împăratului Attila al Hunilor). Legenda lui Jargan / Gregoris a fost respinsă în 494 de Roma, ai cărei episcopi s-au înspăimântat să nu le fie dezvăluit un secret bine păstrat: Sfântul - iniţial un martir - a fost transformat într-un asasin, aşezat pe un cal şi ucigând Şarpele (străvechi simbol al Marii Stepe, inclusiv al vechilor Kipceaci / Cumani); vechea legendă a ajuns de nerecunoscut, fiind ştiută acum acea imagine a Sfântului George / Jargan sau Gregoris. S-a schimbat mai mult decât o poveste; istoria a fost alterată de politica bisericii creştine împotriva populaţiei Cune / Kipchak, aflată din secolul III în N Caucazului. Faptele rămân fapte: creştinii de limbă Greacă au ajuns la Derbent în 311, ca emisari ai lui Constantin / cel Mare; ţelul lor nu era bine intenţionat, căci doreau să-şi impună puterea. Cu luptători care n-au fost Greci, ci călăreţi Cuni - având cruci pe scuturi - în 28 X 312 Constantin şi-a învins la Podul Şoimului de lângă Roma rivalul Maxentius, devenind astfel împărat; Europenii vedeau pentru întâia oară aşa ceva - crucea ca simbol - într-o luptă: este fapt dovedit istoric, oamenii considerând că victoria a fost voinţă divină (un semn al stăpânului din Rai). Pe atunci, creștinii timpurii numeau crucea ca 'semnul fiarei' iar șarpele / Dragonul era emblematic Marii Stepe EurAsiatice: crucea - ca simbol creștin - s-a impus în apus începând din Caucaz. Politician abil, împăratul Constantin a cerut atunci obedienţă faţă de noua credinţă - provenită din Caucaz - şi de obiectivele sale; supuşii au acceptat predicatorii răsăriteni Cuni şi au introdus obiceiul lor de a avea ca zi de odihnă duminica. Mii de familii Cune au fost invitate să se stabilească pe Pământuri Greceşti, fiind sprijinite cu aur din trezoreria imperială pentru aşa ceva; relocarea lor s-a încadrat declanşării Marilor Migraţii de la sfârşitul Antic (de altfel, plăţile erau tribut bizantin pentru puterea lor extraordinară şi conform Legii Stepei beneficiarii se obligau să protejeze imperiul, ceea ce au și făcut / uneori însă apărând şi aroganţa lor - ca de la stăpâni la vasali - ceea ce a îngrijorat elita Bizanţului: un exemplu despre Goţi a dat şi Iordanes în 'Getica' 21, că oaspeţii imperiali 'au devenit indispensabili ca aliaţi / federaţi')". Ar fi de remarcat că în Caucaz din anul 301 s-a înregistrat premiera mondială a creștinării unei Țări, anume Armenia, fapt reușit de către Ghergari iar în ajutorul lui Constantin pentru a lua puterea de la Roma au venit cu succes vecinii din Nordul Armean / Caucazian, care purtau crucea ca emblemă (până atunci creștinii au avut peștele ca emblemă); Constantin după 18 ani de la victorie a mutat capitala Imperială de la Roma / V Peninsulei Apeninice în Cornul de Aur / E Peninsulei Balcanice (la Strâmtoarea Cherchel = Bosfor / dintre Europa și Asia): era mai aproape de principalii susținători (Traci, Daci, Geți, Cuni, ș.a). Despre bătălia din Roma când Constantin "cel Mare" a câștigat în fața rivalului său Maxentius și a devenit cârmuitorul unic al Imperiului Roman au scris - separat - 2 contemporani ai evenimentului, creștinii Lactanţiu şi Eusebiu: crucea i-ar fi apărut lui Constantin pe când era în marș cu armata spre Roma iar în noaptea din ajunul marii înfruntări, Constantin a visat ca înainte de a porni la luptă să facă steaguri cu cruci și scuturile să fie inscripţionate cu "semnul Ceresc"; de aceea, Împăratul Constantin "cel Mare" din Niș în anul următor a legalizat creștinii - toleraţi din anul 311 în Imperiul Roman - mama sa Elena 250-329 / Vest Anatoliană devenind creștină înaintea lui (după 7 secole de la ei, călugărul Gheorghe Kedrenos a scris în "Istoria sinoptică" despre Constantin că a fost născut în cetate Dacă). După victoria din anul 312, Constantin "cel Mare" a pus pe Arcul de Triumf din Roma impunătoare statui de Geto-Daci (nu de Romani), deoarece Geto-Dacii / Dagii l-au ajutat esențial la luptă, similar cum Geto-Dacii l-au ajutat în luptă pe predecesorul său, unchiul Galeriu; de aceea, ca să fie în mijlocul suporterilor, Constantin "cel Mare" în anul 330

a decis ca "Noua Romă" să fie Bizanţul / Tracia (actualul Istanbul), în vestibulul palatului său de acolo având pictat Cavalerul cu semnul crucii pe cap. G/herbul = emblema Constantinopolului era însă semiluna, emblemă păgână ce - împreună cu steaua - a fost folosită de bizantini pentru slava Fecioarei Maria (a fost preluată de otomani odată cu oraşul, în anul 1453) şi deoarece musulmanii folosesc calendarul lunar, semiluna a devenit simbolul principal al islamului, pe steaguri ori în vârful Moscheilor.

Dr. Andrei Groza a scris "Cu privire la transferarea capitalei Imperiului Roman de la Roma la Bizanț" în anul 2011: "Împăratul Constantin, supranumit mai târziu 'cel Mare', a transferat în 330, după câțiva ani de pregătire, capitala statului de la Roma la Bizanț, oraș situat pe malul european al strâmtorii Bosfor, unde și-au găsit loc pentru prima dată oficial și însemnele religiei creștine, ceea ce ne face să credem că și noua religie a contribuit la întemeierea unei noi capitale. La acea schimbare a contribuit, în primul rând - nu pur și simplu, așezarea geografică a Bizanțului - ci aflarea aceluia în centrul marelui neam al traco-geților (este cunoscut faptul că neamul tracilor din vechime a populat sudul, vestul și nordul Mării Negre, că tracii din nordul Mării Negre se mai numeau geți, ceea ce le garanta împăraților traco-geți siguranța domniei, realizarea intereselor personale și ale comunității traco-geților deveniți în mare parte creștini); traco-geții de pretutindeni vorbeau una și aceeași limbă, traco-getă (altfel zis, româna veche) care - practic - nu se deosebea de cea a italicilor. Menționăm că trecerea capitalei dintr-un oraș în altul n-a fost o simplă schimbare geografică a administrației statului, ci însemna schimbarea comunităților conducătoare în stat: înlăturarea italicilor de la putere și trecerea aceleia în mâinile traco-geților; altfel zis, imperiul nu mai era al romanilor - adică al italicilor - ci a devenit imperiu al traco-geților. Într-o presupusă cuvântare expusă de împăratul Iulian 361-363, Constantin cel Mare ar fi spus că el valora mai mult chiar decât Alexandru Macedon, pentru că dânsul 'a luptat cu romanii și nu cu barbarii din Asia'. În toate documentele de după Constantin, Italia a figurat ca o provincie obișnuită iar Roma ca oraș de importanță istorică. În asemenea situație, e corect să spunem că în perioada 330-1453 statul bizantin a fost un stat al traco-geților, deci un stat românesc și tot ce este legat de acest stat aparține - în primul rând - istoriei românilor. Dacă la Constantinopol - la palat, în administrație - în toată această perioadă s-a vorbit în limba greacă, aceasta nicidecum n-a însemnat că acolo n-ar fi locuit traco-geții, la fel cum n-a însemnat că în tot evul mediu în alte orașe europene n-ar fi locuit autohtonii fiindcă acolo în biserici, administrație, la palate, etc. se vorbea și se scria în limba latină".

G/herbul Kun / Qiptşak

Istoricul Murad Adji din Federația Rusă a mai scris: "Populaţia Cună a ajutat dezvoltarea Imperiului Bizantin, o prezenţă majoră în răsăritul European pentru mai mult decât un mileniu. Cu ajutor Cun / Kun, puterea împăratului a crescut în Syria, Palestina şi Egipt, el dictând absolut şi în alte provincii; în 325, destoinicul împărat Constantin cel Mare a întrunit primul sinod ecumenic, la Niceea, hotărând - perfid - preluarea puterii creştine de către Greci: atunci a apărut dizidenţa ariană, condusă de luminatul Arius din Alexandria / Egipt (sprijinit de Bisericile orientale, din Caucaz - Armeană, Albană şi Iveră / Iberă - cea Syriană, Etiopiană, etc). Grecii şi-au motivat impunitatea prin faptul că numele Domnului a fost prima oară menţionat de scrierile lor - în secolul II - şi au iniţiat intrigi cu Alanii, vecinii Cunilor. La Derbent era Templul Kun / Cun închinat Tatălui Tăngri / Tengri, model urmat conceptual de Bisericile Caucaziene (Kunii / Cunii îl venerau pe Tată apelându-l Eloi / Ala; Dr. Mircea Eliade a observat că structura religioasă premergătoare Indo-Europenilor - reprezentată prin zeul suprem Dyeus, Dyauş Pitar la Inzi, Zeus la Greci, Jupiter la Romani, etc. - era mai apropiată de Zeul Cerului Tengri decât de orice altă religie a populaţiilor din Orientul Mijlociu şi Bazinul Mediteran). După moartea în 30 IX 326 a lui Grigore Luminătorul, din 10 XI 326 nepotul său a început să ridice - ca premieră mondială a marcării / ornării clădirilor Bisericilor cu cruci - pe cele câteva Biserici supraterane existente atunci în Armenia (nu în peşteri, catacombe, etc.), crucea lui Tengri / Tura, derivată din Svastică: acum acea zi e celebrată acolo, ca un moment istoric al Sfântului Grigore, nepotul lui Grigore Luminătorul care a creştinat Armenia. Este de ştiut că stilul artistic al Bisericilor Armene - cu motive decorative dar şi arcadele, respectiv cupola ogivală - a fost preluat la începuturi în Serbia, Moldova şi Rusia".

Placa bunicului Grigore în capitala Armeniei

"De fapt, tânărul Sfânt Grigore a plecat din Derbent cu un convoi transportând simbolul sacru - şi semnul noii Europe, respectiv al lumii creştine - onorând Armenia (pe al cărei Rege Tiridat - Domnitor până în anul 330 - l-a botezat bunicul său, răposatul Grigore Luminătorul, în anul 301 / atunci acela botezând şi elita Armeană la izvorul Eufratului iar pe cei din popor în masă, în apele Araxului; acei Grigori şi familia Regală a Armenilor erau înrudiţi, aparţinând aceleiaşi Dinastii Arşa-Kună din fosta Parţia, la putere în zonă din anul 12). Autoritatea Armeană faţă de creştini a crescut vertiginos în anii ce au urmat, furnizând conduita de absorbire în Estul Mediteran, sub lozinca 'lumina vine de la răsărit', ceea ce a dobândit un sens multiplu. Episcopul Grigore / Gregoris conducea Sanctuarul din Derbent şi a anunţat despre ceea ce face că e în numele lui Gheser, fiul lui Tura / Tengri. Ceea ce a realizat Grigore a fost defăimat uşor de cei temători de puterea lui (care s-au manifestat după moartea regelui Armean, protectorul lui): s-au referit la faptul că Grigore era nobil descendent dintr-o familie Iraniană şi judecat în Derbent de o mulţime fanatică el n-a spus nimic în apărarea sa, ci doar 'Facă-se voia Domnului'; nu a rostit nimic rău împotriva judecătorilor, fiind legat de coada unui cal ce l-a târât de-a lungul litoralului Caspic, omorându-l. Execuţia lui Grigore a fost o moarte mucenică / martirică, episcopului de atunci zicându-i-se Jargan - patronul Cunilor (Kiptşak / Kipceac) şi al Armenilor - rugăciunile credincioşilor îndreptându-se spre binecuvântarea băieţilor Caucazieni cu sufletul lui. Jargan a fost îngropat cu onoruri ca un erou, pe vârful muntelui ce domină oraşul Derbent; un miracol s-a întâmplat după înhumare: un izvor a apărut din mormântul său, acolo fiind ridicată o capelă / loc de pelerinaj şi în prezent. În secolul VII, când a apărut islamul, Oguzii / Uigurii au schimbat numele lui Jargan în Djirdjis, Djor, Khyzyr, Keder, etc.: s-a mutat mai departe de adevăr şi a început să fie reprezentat ca tânăr dar cu o lungă barbă sură, pătrunzând astfel şi în lumea musulmană. Ceea ce creştinii au numit ca Sfântul Gheorghe, musulmanii au numit Khyzr; numele Khazar - în legătură cu Khyzr - era strâns conectat şi de cel al Mării Caspice, pe ţărmul căreia, în Derbent, eroul şi-a câştigat nemurirea (în secolul VII - când Imperiul Bizantin şi-a schimbat limba oficială din Latină în Greacă, datorită supremaţiei creştine orientale faţă de cea apuseană / Romană - Grigore a devenit Gheorghe)" / era de fapt Ghergar, adică Gherga. (Este de ştiut despre Cuni / Kiptşaki - proveniţi din Altai, care aveau în centrul steagului Svastica / crucea marelui lor Zeu, stăpânul Raiului Tura / Tengri, adică "Din Cer" / "Prea-Înaltul" Anu - că au fost înrudiţi cu Uigurii / Oguzii: ambele populaţii cu important procent genetic ca Gherga; Sfântul Grigore - nepotul lui Grigore "Luminătorul" - a fost deshumat din Derbent şi moaştele sale împărţite între diverse Biserici). Muntele Tengri 42,12 lat. N, 80,10 long. E - ştiut ca Stăpânul Cerului - are 7010 metri altitudine şi se găseşte la tripla graniţă dintre Kazakh-stan, Kîrgî-stan şi China. Crucea Tatălui Tengri / Anu era echivalată în Tibet de "arma lui Indra":

Crucea Tibetană: Dorje

"Prea-Înaltul Tată Anu, adică "Din Cer" = Tengri sau Tangara / Tura - divinitatea supremă Celestă adorată de nomazii din centrul Asiei - însemna "Cer"; epitetul său cel mai frecvent era "Cel înalt", "Care locuieşte sus" ori "Cel de sus", zicându-i-se şi "San-Ki" / Sanki: "luminos", "strălucitor" (reprezentantul său pe Pământ era intitulat "Han" / "Khan" = "stăpânul" ori suveranul universal). Istoricul Murad Adji a continuat studiul pentru "Fundaţia Internaţională Sf. Gheorghe": "Călugăria a apărut la poalele Muntelui Meru / Kailas, din contemplarea sa (căci era oprită escaladarea pe el ca să nu fie supărat divinul) şi din rugăciunile exprimate de la poale către vârf, premiera fiind Tibetană; se ştie că la sfârşitul secolului IV, Dobrogeanul Ioan Casian - posibil Cun - a transmis acel ritual în apusul Europei. Gheorghe / George a fost un faimos Sfânt al Marii Stepe. Faptele sale adevărate sunt ocultate de politica Bisericii creştine. Mult iubitul Gheorghe este sărbătorit de ziua lui prin speranţele de mai bine ale credincioşilor; dar în Marea Stepă el a fost celebrat altfel. Kunii îl numeau cel mai înalt gardian; lui i se adresau dorinţe, rugăciuni şi cereri de exorcisme - ca mediatorul dintre divin şi om - spunându-i-se: 'Ajută-ne! Protejează-ne!' În Marea Stepă era cel mai important din ierarhie, după Tengri (Marele Zeu); despre el se ştie de la începutul secolului IV: vremea Marilor Migraţii. Unele dintre cele mai timpurii texte, din secolul IV, au fost scrise - judecând după ortografie - în Greacă (redactate peste altele, mai vechi); era un nobil răsăritean, însă nu descris drept călăreţ (caii erau atribuiţi Oamenilor Stepelor): Gheorghe era denumit Victoriosul, Marele Martir, Patronul Războinicilor, ş.a. Cultura Oseţilor - anterior ştiuţi ca Alani - provenind din Tibet cu mult înaintea creştinilor, a transmis

(prin Ţinuturile Perşilor) cea mai veche imagine a Sfântului, formată dinaintea naşterii sale, ca Gheser, Khizr, Khadir, etc.; odată cu creştinarea Oseţilor, s-a întâmplat ceea ce des a fost remarcat în istoria naţiunilor: peste valorile spirituale străvechi s-au suprapus cele noi. În consecinţă, nobilimea Alană în primul rând l-a venerat pe George / Gheorghe ca pe nimeni altcineva (ulterior, de pildă, Slavii l-au recunoscut pe Gheorghe ca 'Zeul vitelor' iar musulmanii ca înţeleptul Khazyr, fiecare naţiune particularizându-l pe Sfânt). Relicvele Sfântului Gheorghe se află pretutindeni în lume. În secolul V, cronicarul Armean Faust a scris că începând cu secolul precedent, Oamenii Stepelor au devenit foarte cunoscuţi în 'Pasajul Hun' / 'Trecătoarea Hună' din răsăritul Caucazului, în Derbent / Daghe-stan; de acolo, rutele porneau în Asia pe Drumul Mătăsii şi în Europa, prin Imperiul Bizantin. Istoricul a relatat despre Gregoris, care - ca tânăr predicator creştin - a îndrăznit să apară în faţa noilor sosiţi; Oamenii Stepelor l-au denumit Djarghan sau Gyurdzhi (George / Yegor): nume diferite pentru acelaşi personaj. Sfântul Gheorghe / Grigore a intrat în tabăra Kună de la Derbent paşnic, neînarmat; până atunci, crucea n-a fost utilizată ca simbol creştin (în secolul III, autorul creştin Felix Minucius chiar scria: 'creştinii n-au nevoie de cruci; păgânii poartă cruci de lemn, semnul fiind militar, folosit şi pe steaguri'). Creştinii au acceptat crucea în secolul următor, IV; populaţia Kună / Cună - corespunzător şi arheologilor - respecta crucea cu braţe egale încă din timpul lui Iisus. Gheorghe / George a învăţat asta de la ei iar creştinii în onorarea sa au crucea echilaterală, ştiută ca a Sfântului Gheorghe (asimilată ca Greacă); este o realitate că - atribut al purificării - semnul crucii a apărut în creştinătatea răsăriteană a secolului IV: primii creştini - până atunci - n-aveau aşa ceva. Înainte de Caucaz, crucea exista în Altai, Siberia şi Ural (de exemplu, ornamentele cailor Altaici de la mijlocul mileniului I î.C. erau cruci echilaterale de aur iar şi azi Kazahii îşi fac semnul crucii în stilul Antic, începând prin atingerea frunţii cu degetul mare ca simbol al unicităţii marelui Zeu - nu cu degetele împreunate - creştinii blamând gestul ca şamanic; în plus, Kazahii marchează un cerc în mijlocul crucii, însemnând soarele în mijlocul universului). Derbent a fost un oraş cu comerţ non-stop, cel mai mare din Albania Caucaziană: un stat Antic cu o înaltă Cultură (şi azi bazarul îi este cel mai important loc). Lângă 'Porţile de Fier' ale zidului Nordic a fost ucis patronul său spiritual numit Grigoris, Djarang, Gyurdzhi, George, etc. (Biserica având hramul 'Sf. Gheorghe' ridicată la mijlocul secolului VI în memoria lui marca locul); numele Derbentului a devenit atunci 'Porţile lui Gheore' / Djargan. (În secolul V î.C., Herodot a menţionat existenţa Georgus, însă în apus acel nume n-a fost timp îndelungat / de pildă, nici un papă nu s-a numit George; era un nume Barbar, mai degrabă din Stepe, de origine Kipceacă: Georgia a apărut ca nume de ţară Europeană drept 'Ţara lui George'). Academicianul Rus Alexander Kirpichnikov în 1879 a scris despre Sfântul Gheorghe la modul cel mai extins din lume; concluzia sa a fost că pe subiectul Sf. Gheorghe Biserica e departe de realitate (de exemplu, Persanul Dadanius fiind mai credibil decât Romanul Diocleţian). Un fapt de remarcat e că la sfârşitul secolului V pe lista lucrărilor interzise de creştini primul loc era alocat Sfântului Gheorghe: atunci a început distorsionarea adevărului ('doar Domnul îi ştia faptele' era din cauza conectării lui Gheorghe cu Marea Stepă). La începutul secolului IV, întemeietorii creştinătăţii în Caucaz au fost Bisericile Albană şi Armeană, având în noii veniţi Cuni / Kuni aliaţii contra păgânului Imperiu Roman ce ataca mereu (este important a observa că împăratul Roman Diocleţian a decretat prigoana nu a tuturor creştinilor, ci doar a celor noi, printre aceia fiind ei). Bătrânul Grigore Luminătorul, născut în Capadochia, şi-a împuternicit nepotul - numit tot Grigore - să continue lucrul său pe care l-a început 'catolic' (cuvânt ce însemna 'conectare'), de unire a Caucazienilor cu Cunii: aceia aveau cruci, icoane, clopoţei pe care îi sunau pentru rugăciune şi Gregor a învăţat aşa să-şi facă semnul crucii (el prin unirea degetului mare cu cel lung, ca 'semn pacificator'); este interesant de observat că 'semnul fiarei' menţionat de Apocalipsă a fost crucea. La Ierusalim în 14 IX 326, Elena - mama împăratului Constantin cel Mare - a găsit crucea în formă de 'T' pe care a fost răstignit Iisus (nu era cu braţele egale aşa cum e crucea creştină); cronica istoricului Armean Faust a scris că în Caucaz după 5 ani, Dadian - un comandant Persan care avea Huni sub comandă - supărat că Gregore nu propaga zoroastrismul, mai ales că avea rude printre Perşi, l-a omorât violent (şi fiindcă martirul Gregorie / Gheorghe l-a pomenit mereu pe Tatăl Tengri, a câştigat simpatia Kună / Kipceak). Sfântul Gheorghe ca Ghevorg a intrat în panteonul Armean în secolul VII - via Imperiul Bizantin - pe când autohtonul Gregoris exista, fiind de fapt 2 Sfinţi în reflecţie reciprocă (memoria lui Gregoris a fost păstrată de Kipceaki / Kuni în Marea Stepă şi în Derbent - pe locul martirajului - a fost ridicată Biserica 'Sf. Gheorghe'). Primele Biserici Armene - cu fundaţiile în formă de cruce - erau orientate spre răsărit, la fel ca Sanctuarele Kazahe (mormintele Altaice aveau orientarea spre locul de origine: cele din N către S, cele de la răsărit de Altai erau îndreptate către apus iar cele din apusul Altai erau către răsărit). Fără exagerare, Grigore a fost primul EurAsiatic din lume: a învăţat spiritualitatea din răsărit şi a răspândit-o în apus; a fost foarte periculos pentru Imperiul Roman. Tradiţiile Bulgară şi Sârbă sunt că de sărbătoarea Sf. Gheorghe mielul se taie la câmpie şi se consumă la munte, ca o reproducere a sacrificării lui Gheorghe pe litoral şi a îngropării lui pe vârful muntelui; aşa departe de Derbent - în Balcani - se ştie deoarece Europa e populată cu descendenţi Cuni / Cumani". La Oseți - foștii Alani - cel mai important "dzuar" (patron Ceresc, evidențiat inclusiv de "Epopeea Uriașilor" / Saga Nart a Caucazienilor) este "Uas-Gherghi" / "Uas-Tirdzhi" = "Wac Gergi" / Sf. Gheorghe: protejează războinicii și călătorii (ocrotește oamenii cinstiți și buni, dușmănind escrocii și ucigașii); ca reprezentare, este pe cal alb, cu mantie albă și e pomenit pentru venerări în ziua de Marți (muierile nu au voie să-i spună numele, ci să-l invoce ca "protectorul bărbaților"). Este de remarcat că simbolul creştin primitiv a fost peştele - o moştenire Indiană, emblematic pentru Vişnu / în gliptica Mesopotamiană apa şi peştele fiind emblemele fertilităţii - iar prima atestare scrisă a semnului crucii pe toată partea de sus a corpului a apărut în viaţa Sfintei Nina, evanghelizatoarea Georgiei / până atunci Tertulian din Cartagina 160-225 afirmând că semnul se făcea doar pe frunte (el a mai scris, într-o lucrare numită "Împotriva Evreilor", capitolul 7: "în cine altul au crezut neamurile decât în Christos care a venit? Mezii, diferitele neamuri din provinciile Galiei şi regiunile Britanilor, inaccesibile pentru Romani, însă supuse lui Christos; şi cele ale Dacilor, Germanilor şi ale multor altor neamuri şi provincii îndepărtate şi multe Insule necunoscute

nouă şi pe care abia mai putem să le numărăm? În toate aceste locuri stăpânește numele lui Christos care a venit"). Crucea Sf. Gheorghe a fost simbolul cavaleriei Imperiale bizantine.

Stema Bulgariei (cu lei rampați)

În Balcani, statul Bulgar / Scit a fost întemeiat (cu ajutorul autohtonilor Vlahi / Armâni) de un urmaş al Împăratului Attila - de sorginte Cun - în anul 680; Cunii de la sfârşitul Antic la care a făcut referire cercetătorul din Federația Rusă ca ajunși în Caucaz trăiau - aşa după cum a menţionat - printre Alanii / Aşii de acolo, ai căror înaintaşi luminați Sarmați "I-Aşi" / Iaşi = Iazygi s-au stabilit pentru timp îndelungat în Banat (de pildă şi Târgul Iaşilor a fost înființat de Iazygi sau Alani Negri, conform Dr. Virgil Ciocîltan în "Alanii și începuturile statelor românești" din anul 1995). Aşii / Alanii - copleşiți de Huni în anul 370 - au contribuit la începutul marilor migrări Medievale spre Europa, ajungând şi mercenari în oştile bizantine (o parte dintre ei s-au retras în părţile mai adăpostite ale Caucazului, unii fiind asimilaţi de Kerchezi / Cerchezi), majoritatea intrând în alianţă, secole mai târziu, cu Pecenegii şi Cumanii / cărora Germanii le ziceau Valani. Creştinii din Albania Caucaziană şi din Armenia s-au dezvoltat separat timp de 3 secole, din secolul IV până în secolul VII, când - din cauză că a apărut islamul - au ajuns să se unească. Este interesant că "iarba Sfântului Gheorghe" = lăcrămioara (mărgăritarul, plantă otrăvitoare) a fost floarea națională a Iugoslaviei iar acum e floarea națională a Finlandei: conexiunea botanică a florii simbolice - exemplificată de iarba Sfântului Gheorghe - reflecta și conexiunile Culturale, ivite prin contactele umane din centrul Europei, între miazăzi și mizănoapte. Academicianul Bănățean Simeon Mangiuca a consemnat în "Călindariul poporal Român" din anul 1882: "21 Apriliu: Todorusele. Rusalele după credinţa poporului Român sunt fete mari, zâne, cari la Todorusale se întâlnesc şi petrec cu Sân-Toaderii, cari sunt feţi frumoşi, de unde se vede a fi compus şi numele de Todor-Rusale. În această zi începe semănatul cânepelor. 22 Apriliu: Alesul lui Sân-Georgiu. Pre ziua aceasta cad următoarele datini şi credinţe: a) Suflarea buciumului pentru curăţirea grajdurilor. b) Curăţirea vitelor, oilor şi a ciobanilor prin foc şi apă. c) Facerea untului pentru ungerea vitelor. d) Punerea oilor la măsură. e) Descântarea plantelor ce se pun în staul la piţioarele vitelor şi oilor ca să nu li se ia laptele şi întâmple rele. f) În ziua alesului lui Sân-Georgiu după-amiază se seamănă toate florile. g) Fapta cu luatul manei (laptelui vitelor şi oilor). 23 Apriliu: Sân-Georgiu. Pre ziua aceasta cad următoarele serbări, datini şi credinţe: a) Moşii de Sân-Georgiu. b) Punerea de iarbă verde, rug ori ramuri verzi în poartă, în ferestre şi în uşia caselor şi staulelor. c) Împărţirea iorgovanului şi liliacului. d) Belirea teiului în noaptea de Sân-Georgiu pentru făcături, descântece şi fermecătorii. e) Semănarea busuiocului. f) Peste tot oamenii se udă cu apă. g) Scăldarea în apă curgătoare. h) Mâncarea de căpşuni şi de pui de pasere, pentru sănătate. k) Legarea cu tei descântat a fluierelor mâinilor şi piţioarelor celor primi născuţi, fii şi fiice, spre a-i feri de rele. l) În noaptea de Sân-Georgiu se priveghiază din locuri mai înalte (munţi, dealuri, turnuri) asupra tesaurilor, cari se văd că ard cu flacără în acea noapte, spre a-i rămâne spre desgropare. m) La Sân-Georgiu se pune pre casă din brazda plugului o glie. n) Facerea apei de dragoste".

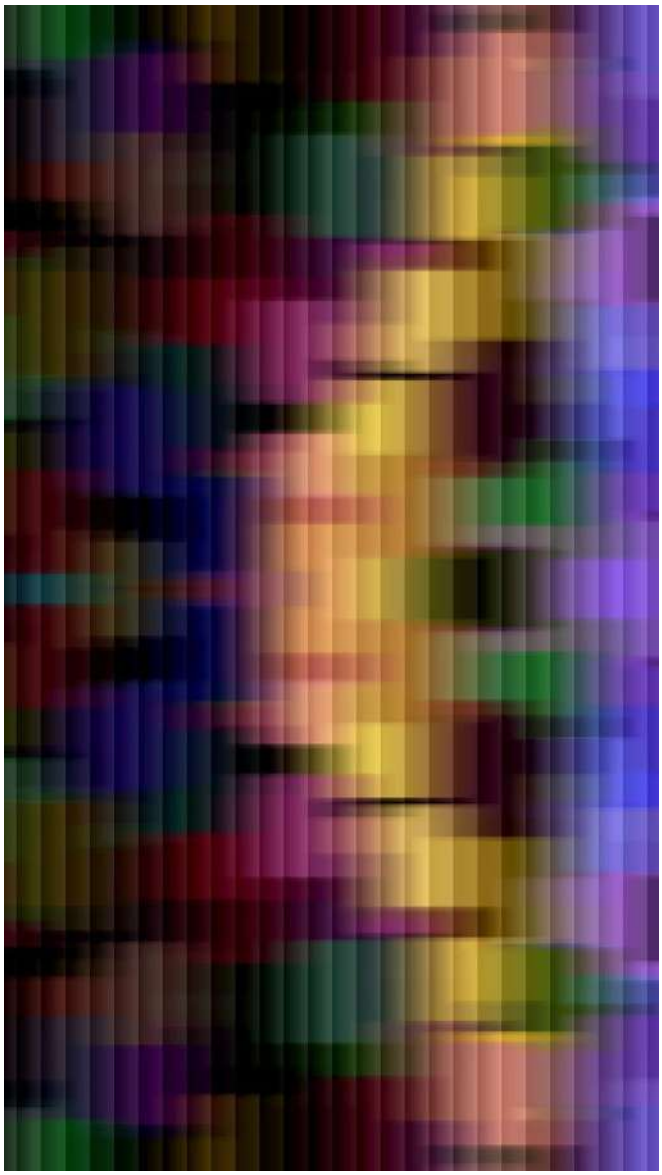

În anul 2008, Dr. Constantin Ciobanu - istoric Basarabean - a scris despre "Cavalerii Danubieni: punte de legătură între Aşvinii Vedici și Sfinții militari creștini":

"Problema interdependenței posibile ce ar fi putut exista între mitologia (astăzi necunoscută) a Cavalerului Trac solitar și cea a Cavalerilor Danubieni a fost de mai multe ori abordată în literatura de specialitate. Astfel, încă în anul 1980 Radu Florescu evidenţia următoarele: 'Este chiar posibil ca între Cavalerul Trac şi cei Danubieni să existe legături certe, iar varianta Cavalerului singur s-ar putea să fie numai o ipostază a Cavalerului Trac'. Situaţia pare să fie identică şi în cazul primelor interpretări iconografice ale imaginii ecvestre a Sf. Gheorghe - imagini extrem de apropiate din punct de vedere stilistico-iconografic de imaginea Cavalerului Trac. În aceste interpretări iconografice imaginea Sf. Gheorghe nu apare singură ci este însoţită de imaginea simetrică (ecvestră) a unuia din Sfinţii Teodori sau de cea a Sf. Dimitrie din Salonic. Cel puţin aceasta este realitatea urmărită în picturile murale din capela Bisericii rupestre de la Göreme (Cappadocia) - una din primele Biserici unde a fost atestată iconografia scenei 'Lupta cu Balaurul'. Putem deci constata că, la un mileniu de la perechea Cavalerul Trac solitar - Cavalerii Danubieni, avem perechea Sf. Gheorghe solitar - Sf. Gheorghe plus unul din Sfinţii militari. Să fie oare aceasta o simplă coincidenţă sau poate că sursele acestor opţiuni de ordin iconografic sunt rodul unei tradiţii? Conform punctului de vedere al lui Victor Kernbach în 'Dicționarul de mitologie generală', Cavalerul Trac era un tânăr Zeu, aparținând probabil mitologiei Trace din aria Balcanică și Danubiană, reprezentat călare pe cal, adesea în împrejurări cinegetice. Atributele şi originea Zeului în ariile cultului său (Balcani, Dacia), sunt deocamdată obscure. Grecii îl numeau Theos Heros (ηρως - stăpân, căpetenie; mai târziu - semizeu, de origine muritoare) iar Romanii, Deus Sanctus Heron; unele imagini ale Cavalerului Trac sunt însoțite de inscripții, unde numelui (Heros în cele Grecești, Heron în cele Latine) îi urmează adesea diverse epitete: Nebiruitul, Veşnicul, Stăpânul Morților, Întemeietorul de neamuri, ș.a. După unele ipoteze, e posibil să fi patronat războiul și cultul funerar, deoarece figurează pe stele funerare târzii din necropolele zonei Pontice: unii cercetători cred ca l-au identificat in iconografia locală reprezentând pe Sfântul Gheorghe (conform lui Romulus Vulcănescu în 'Mitologie Română'). Uneori, imaginile includ (ca relieful cinegetic de galop, de la Constanța) un element marginal derutant (poate biblic): un arbore cu un șarpe încolăcit pe tulpină. Pe teritoriul României s-au găsit cel puţin 200 de imagini de epocă, atestând cultul Cavalerului Trac în Dobrogea, Oltenia, Transilvania. Unii arheologi (Radu Florescu, Ivan Venedikov) admit posibilitatea identificării Cavalerului Trac cu Zeul Daco-Getic Zalmoxis; dar nici una dintre sursele Antice nu se referă, măcar aluziv, la ipostaza de călăreţ al lui Zalmoxis, și nici la vreo legătură rituală între Zeul Daciei și cai, consacraţi ori sacrificaţi Zeului, astfel că identificarea e riscantă. După numărul de exemplare de reprezentări, ar rezulta că Panonia ar fi fost leagănul cultului Cavalerilor Danubieni, însă analizând aspectul cronologic și sculptural al monumentelor descoperite, se poate trage o concluzie cu totul opusă. Tăbliţele Cavalerilor Danubieni care au cea mai mare vechime reprezintă Marea Zeiță ce primește un Zeu Cavaler, care calcă în copitele calului un dușman învins. Cultul Cavalerilor Danubieni a fost, din punct de vedere al conținutului și al bogăției de simboluri și de obiecte de cult, cel mai dezvoltat dintre toate religiile practicate în secolele II-IV pe teritoriul Daciei. Cultul Cavalerilor Danubieni s-a stins treptat, odată cu ofensiva creștinismului asupra religiilor păgâne. Răspândit în Dacia, Moesia, Dalmația și Panonia, cultul Cavalerilor Danubieni a dispărut la sfârșitul secolului IV, fiind absorbit de creștinism. Se presupune că paternitatea descrierii minunilor Sf. Gheorghe ar aparţine călugărilor orientali, în special călugărilor Cappadocieni. Originea primelor reprezentări ale minunii (luptei) cu balaurul este de asemenea orientală: în Cappadocia, la Bisericile din Göreme şi Belişiram ori la Biserica Sf. Barbara din Soganle găsim primele exemple ale acestui tip iconografic. De aici, probabil, iconografia luptei cu balaurul a pătruns în Georgia; în Rusia, cultul Sf. Gheorghe a devenit popular de pe timpul lui Iaroslav cel Înţelept, al cărui nume creştin era Gheorghie. În picturile murale ale Bisericii Sf. Sofia din Kiev sunt reprezentate 4 scene din patimile Sf. Gheorghe (ce-i drept, scena luptei cu balaurul aici nu a fost atestată). O excelentă imagine ecvestră a Sf. Gheorghe descoperim în regiunea Marelui Novgorod, la Biserica Sf. Gheorghe din Staraia Ladoga. Majoritatea textelor ce însoțesc imaginea Cavalerului Trac - numit Heros / Heron - conferă semnificația de Erou; or, numele celui mai celebru Erou al Antichității era Heracles. Epitetele 'Invictus' = Nebiruitul și 'Sanctus' nu prezintă mare interes întrucât au fost extrem de frecvente în acea lume; astfel, deseori le întâlnim cu referire la Zeul Mithra (Invictus Mithra) și la Eroul Heracles (Herculi Sancto). Cât privește epitetul de 'Stăpânul Morților', aici merită să atenționăm asupra faptului că majoritatea reliefurilor cu imaginea Cavalerului Trac reprezintă, de obicei, monumente în cinstea unui defunct".

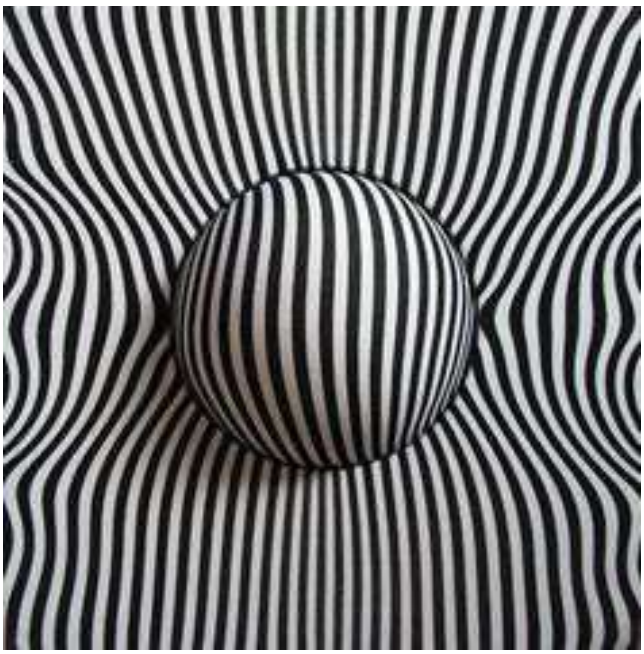

"Rolul lui Heracles în cadrul ceremoniilor funebre şi în cadrul ceremoniilor de comemorare a morţilor a fost foarte bine caracterizat de cunoscutul cercetător Belgian Franz Cumont: 'Hercule, egal zeilor prin apoteoza sa, era prototipul şi garantul nemuririi umane... Astfel, în arta funerară găsim numele lui reprezentat, cu atributele eroului invincibil, pentru a indica faptul că şi defunctul i-a împărtăşit destinul fericit. Dintre toate personajele mitologice cu care o identificare ar fi fost posibilă, Hercule - a cărui vitejie, după o lungă serie de încercări, a fost încununată de ascensiunea la Cer - era cel

mai apt de a sugera speranţa unei fericiri celeste...' Între numele Greceşti Heracles (slăvit prin Hera) şi Gheorghe (lucrător al pământului, agricultor) pe parcursul Evului Mediu s-a produs o apropiere. Astfel, în cântecele belaruse şi ruse vechi Sf. Gheorghe este prezent cu numele de Iurai sau Iuri (Iurie), nume care, din punct de vedere etimologic, se identifică cu numele de Gheorghie. Veriga de legătură aici o constituie numele Baltic Iurghi sau Iurghis - o formă târzie ce include radicalul Iurg- (=Iorg-), prezent şi în numele eroului legendar din folclorul românesc Iovan Iorgovan. Cât priveşte etimologia numelui Iovan Iorgovan, atragem atenţia asupra a două aspecte, observate deja de către lingviştii şi etnologii români: pe de o parte, din punct de vedere fonetic, numele Iorgovan corespunde numelui Grecesc Gheorghios; pe de altă parte forma onomastică Iovan Iorgovan este echivalentul numelui latin Jovius Herclus (sau Hercules Jovius). Nicolae Densuşianu amintea în 'Dacia preistorică' de Peştera lui Iorgovan de lângă băile calde ale Mehadiei şi de legenda referitoare la uciderea celor trei lei ce se scăldau în apele râului Cerna. Evident că în acea faptă de vitejie a lui Iovan Iorgovan se observă influenţa legendelor referitoare la victoria lui Heracles asupra leului din pădurea Nemeia. Apropierea între cele două nume pare să fie confirmată şi de unele confuzii ce s-au produs în textele explicative ale unor icoane cu imaginea Sf. Gheorghe. Astfel, oraşul reprezentat în cadrul câmpului central al icoanei 'Minunea Sf. Gheorghe cu balaurul' din Muzeul Rus este numit Rakli (adică Heracleea - oraş ce poartă numele lui Heracles - aflat la gura Lycus) în loc să fie numit corect, conform hagiografiei Sfântului, Laodiceea (care în abrevierile slavone căpăta deseori forma Lasia). Or, Heracleea a fost exact acel oraş unde o minune similară cu cea a Sf. Gheorghe a fost înfăptuită de Sf. Theodor Stratilatul. Faptul apariţiei oraşului lui Hercule în imaginea de pe icoană şi faptul confundării hagiografiei celor doi sfinţi militari nu par a fi întâmplătoare. Să ne amintim că aproape toate imaginile ecvestre timpurii ale Sf. Gheorghe erau însoţite de imagini ecvestre similare şi simetrice ale altor Sfinţi militari (Sf. Dimitrie din Tesalonic, Sf. Theodor Tiron sau Sf. Theodor Stratilatul). Asemeni Sf. Gheorghe, Eroul Antic Heracles nu a fost un solitar. În Imperiul Roman cultul lui Heracles / Hercule a fost deseori conjugat cu cultul Zeului Hermes. Exemplul hermeraclelor - acestor herme cu dubla imagine a lui Hermes şi a lui Heracles - pare a fi un argument grăitor în acest sens. Heracles alături de Hermes era venerat în cadrul palestrelor, termelor şi gimnasiilor. Există paralelisme şi în mitologia Zeului şi a Eroului. Astfel, atât Heracles, cât şi Hermes aveau anumite atribuţii în aducerea sau eliberarea cirezilor: cea de a zecea muncă a lui Heracles a fost răpirea cirezilor lui Geryoneus, iar Hermes, după cum se ştie, a fost răpitorul cirezii lui Apolo. Atât Heracles cât şi Hermes erau legaţi de împărăţia lui Hades: Hermes în calitate de călăuză a sufletelor, iar Heracles în calitate de răpitor al Cerberului cu două capete (atât numele de Cerber - Grec Kerberos - cât şi numărul de capete = două al câinelui monstruos, păzitor al tărâmului lui Hades, atestă o provenienţă indo-europeană; în religia Vedică echivalent al Cerberului erau cei doi câini-monştri Şarbara, în numele cărora observăm aceeaşi origine Indo-Europeană). O asociere între Hermes şi Heracles întâlnim şi în 'Moraliile' lui Plutarh. Astfel, celebrul autor al biografiilor paralele aminteşte de unele legende, conform cărora Heracles s-ar fi situat pe Soare, iar Hermes - pe Lună. Întrucât fiecare din cei doi călătorea pe astrul său, ei nu puteau apărea concomitent. Din acelaşi motiv manifestările Soarelui erau asemenea celor ale lui Heracles - însoţite de violenţă, pe când manifestările Lunii erau asemenea celor ale lui Hermes - însoţite de raţiune şi înţelepciune. Acest simbolism aproape gemelar al lui Heracles şi Hermes pare să aibă mult în comun cu simbolismul gemelar al Aşvinilor Vedici, care, de asemenea, apăreau pe firmament - unul dimineaţa, iar celălalt - seara. Similar pare să fie şi simbolismul Dioscurilor Greci, născuţi, ca şi Aşvinii, din ou şi, asemenea lui Hermes şi Heracles, unul - muritor iar celălalt - nemuritor. Aşvinii, conform mitologiei hinduse, erau numiţi cei doi gemeni care conduceau carul auriu cu trei roţi, tras de cai sau de păsări. Ei aduceau fericirea, simbolizând, în acelaşi timp, forţa şi energia. Născuţi de către Soare şi de către Zeiţa Norilor, Aşvinii s-au însurat ambii cu fiicele luminii. În fiecare dimineaţă ei trasau un drum printre nori pentru Zeiţa Aurorei Uşa şi răspândeau roua cu biciurile lor. Conform Imnurilor Rig-Vedei, Aşvinii interveneau faţă de Zei în favoarea oamenilor. Fiind medici ai Zeilor, au fost prietenii şi apărătorii celor nenorociţi. Ei îi vindecau pe cei orbi şi îi întinereau pe cei bătrâni. Zeului războinic Indra ei îi pregăteau armele de luptă. Deşi Aşvinii erau frumoşi şi virtuoşi, iniţial Zeii le-au interzis accesul în Rai; în cele din urmă, Aşvinii au fost, totuşi, admişi în Rai. Acum vom încerca să atragem atenţia asupra concordanţei ce apare între una din interpretările etimologice ale calificativului de Heros (Erou) - prezent în epigrafia marii majorităţi a reliefurilor cu imaginea Cavalerului Trac - şi mitologia Indo-Europeană a Cavalerilor gemelari, în particular mitologia Aşvinilor Vedici trecută prin filiera gândirii mitologice Persane. Cuvântul-cheie care, după părerea noastră, ar putea explica, pe de o parte, prezenţa numelui lui Asclepios (fiul vrăciuitor al lui Apolo) alături - sau în locul - numelui de Heros în reliefurile Cavalerului Trac, iar, pe de altă parte, prezenţa celor doi Cavaleri simetrici, întovărăşiţi de o imagine feminină din reliefurile Cavalerilor Danubieni, pare să fie teonimul Persan Haurvatat, semnificaţia căruia în Gatele Avestei pare să corespundă noţiunilor de Sănătate şi Integritate. Conform lingvistului Moscovit Ghindin, radicalul verbal vechi Persan 'Haurva/t' ar putea avea aceeaşi origine (atât de natură fonetică, cât şi semantică!) cu apelativul cel mai frecvent atestat al Cavalerului Trac - Heros / Heron, adică Erou. Pe ce se bazează această ipoteză? Încă înainte de descifrarea 'linearului B' de către Michael Ventris, specialiştii din domeniul dialectologiei istorice au presupus existenţa în proto-Greacă a semivocalei 'digamma' (ortografiată prin 'F' Italic şi pronunţată ca un 'W' Englezesc) în calitate de sunet iniţial al mai multor silabe începute în Greaca clasică printr-un 'alfa', 'omikron' sau 'omega'. Astfel, profesia de chirurg (khirurgos), ce iniţial indica sacerdotul care avea de a face cu obiectele sacre (!), se pronunţa în Greaca 'linearului B' ca 'kheru-uorgos', ceea ce pare să fie confirmat şi de existenţa numelui analog în limba Hitită, atestat lângă Bogazkoy. După acelaşi model se poate reconstitui şi o ipotetică formă iniţială 'Her-u-os' a numelui de Heros, atestat istoric. Luând în consideraţie faptul că cel mai des atestat nume al Cavalerului Trac (ipostază solitară a Cavalerilor Danubieni) este calificativul de Erou, care la genul feminin este omonim cu numele Zeiţei Hera, luând în consideraţie faptul că Cavalerul Trac este adesea identificat epigrafic cu Asclepios, fiul Zeului Apolo, medic capabil să învie morţii (ale cărui calităţi de

taumaturg au căpătat din Antichitate conotaţii existenţiale, legate de sănătate, nemurire, ocrotire, salvare a muritorilor, etc.), luând în consideraţie faptul că forma arhaică a numelui feminin Hera trebuie să fi fost ‘Her-F-a’, respectiv, forma masculină arhaică a aceluiaşi nume trebuie să fi fost ‘Her-F-os’ / Heros, care fără dezinenţa tipic Grecească ‘- s’ ar fi dat ‘Her-F-o’ sau ‘Her-W-o’, pare să fie plauzibilă ipoteza conform căreia în spaţiul Balcanic, inclusiv în cel Dunărean, a existat un teonim sau antroponim al Cavalerului Trac (iar prin extensie şi al Cavalerilor Danubieni), aflat în câmpul semantic al verbului Latin ‘servare’ (în sens de ocrotire) şi având aceleaşi funcţii, ba chiar şi structură, pe care au avut-o în limba Persană a Gatelor ‘Avestei’ categoriile esenţiale sau entităţile Haurvatat şi Ameretat, care, la rândul lor, asemeni Dioscurilor Castor şi Pollux, nu sunt nimic altceva decât vechea pereche proto-Sanscrită a Aşvinilor Vedici; forma nominală ‘Her-F-a’ a fost probabil moştenită din proto-Greacă”. Aşadar, în Epoca Bronzului - înaintea existenţei Grecilor, adică pe când Pelasgii încă erau semnificativi - ecoul numelui strămoşesc Gherga între Mările Egee şi Neagră era scris “Herfa” şi pronunţat “Herwa” (scriptic, “linearul B” a fost precedat de “linearul A” - fără descifrare până azi - iar anterior scrierea era hieroglifică); în comparaţie cu Ionescu ori Popescu, este mai evidentă apropierea “Herfa” / “Herwa” faţă de Gherga.

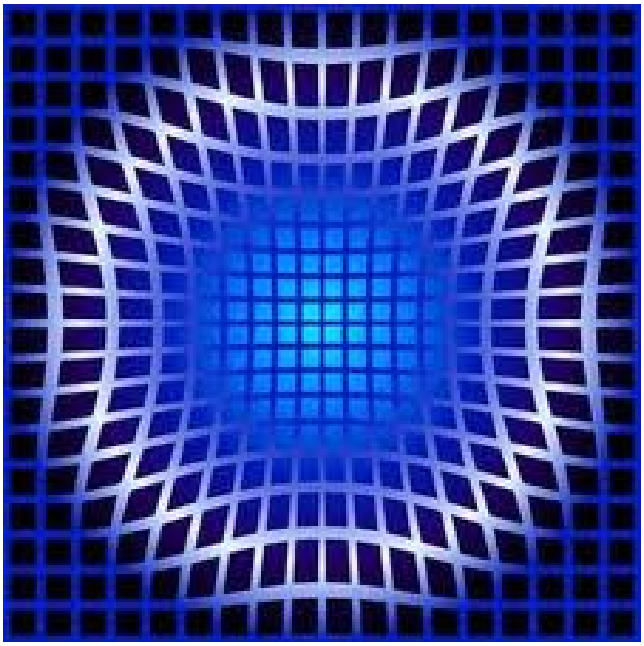

La fel cu cei dintâi apostoli - fraţii Andrei şi Petru - consideraţi de Români ca “patronii lupilor” (aşa cum a studiat şi Dr. Andrei Oişteanu în “Ordine şi haos. Mit şi magie în cultura tradiţională românească”), este interesantă asocierea Sfântului Gheorghe cu lupul / drakonul; Dr. Mirjam Mencej - profesoară de studii folclorice şi mitologie comparată la Departamentul de Etnologie şi Antropologie Culturală al Universităţii din Ljubljana / capitala Sloveniei - a studiat “Rolul legendei în construcţia ciclului anual” şi a publicat în anul 2006: “În tradiţiile folclorice, patronul lupilor a fost considerat ca fiinţa mitică a cărei funcţie principală era împărţirea hranei lupilor; acela a apărut în multe legende Europene dar şi în diverse incantaţii împotriva lupilor (conectate cu începutul sezonului cald / pe când legendele s-au conectat cu începutul sezonului rece). Incantațiile și legendele, respectiv obiceiurile și credințele, sunt reminiscențele clare ale unei Tradiții cu intenția de a explica și de a sprijini schimbările timpurilor - ca o opoziție binară între vară și iarnă - păstrate în ciclul anual îndeosebi al păstorilor. Patronarea animalelor dăinuia ca funcție din Europa Veche, așa cum de pildă a fost la Zeița Artemis. Patronarea lupilor implica hrănirea lupilor, comandarea lupilor și protejarea oamenilor de lupi, astfel cum au redat legendele îndeosebi din Estul Europei. Folclorul Croat îl are pe Sf. Gheorghe ca patronul lupilor, care le indică animalele ce să fie sfâșiate. Credința Rusă privind patronarea lupilor oscilează între Sf. Gheorghe și Sf. Nicolae. La Ucraineni, Sf. Gheorghe trimite lupii după hrană, însă le interzice să atace turmele. Incantațiile pentru protecția față de pericolele lupești s-au păstrat până în Epoca Modernă în Oseția, Bulgaria, Slovenia, Belarus, etc., fiind invocat în primul rând Sf. Gheorghe (apoi spirite ale pădurii, ș.a). În calendare s-au fixat anumite date de celebrări ale patronării lupilor: la Români de Sf. Andrei iar la Albanezi, Slovaci, Baltici, Finici și Slavii răsăriteni de Sf. Gheorghe. În zonele cu celebrările patronării lupilor la sărbătoarea Sfântului Gheorghe, Tradițional turmele atunci erau scoase pentru întâia dată la păscut - la Finici ziua fiind 1 V - căci era începutul sezonului cald iar în zonele cu celebrările patronării lupilor la începutul sezonului rece (ca la Români) turmele erau deja la iernat; incantațiile ca atare corespundeau ghidării lupilor spre altă hrană decât turma, respectiv pentru protejarea turmei - dar și a oamenilor - de lupi”. Cercetătorul Britanic Lawrence Gardner 1943-2010 a analizat “Misterioasa identitate a Sfântului Gheorghe” în anul 2007: “Biserica de la început nu a fost în acord deplin cu anumite aspecte conectate Sfântului Gheorghe și de aceea mitologia îi domină istoricitatea. Documentul papal - realizat la sfârșitul secolului V în Latină - ‘Acta Sancti Georgi’ l-a indicat pe Sf. Gheorghe în timpul împăratului Diocleţian al Imperiului Roman (în anul 496, papa Ghelasie prin ‘De Libris Recipiendis et Non Recipiendis’ a cerut credincioșilor să nu mai caute în literatura veche - Greacă ori Syriacă - faptele Sf. Gheorghe, ci acelea să rămână știute pe deplin doar de Dumnezeu); la Biblioteca Britanică e păstrat un manuscris Syriac - în limba Aramaică - de la sfârșitul secolului VI cu referire la ‘Mor Gewargis Sahdo’ = ‘Sfântul Gheorghe Martirul’, care l-ar fi înfruntat pe Drakon în Bitinia. După legalizarea creștinismului în Imperiul Roman, primul Sinod ecumenic s-a ținut în anul 325, în Bitinia: acolo a fost disputa despre Sfânta Treime dintre 2 lideri creștini din Alexandria: Atanasie care susținea că reprezintă 3 forme ale divinului și Arie care susținea ca fiind formată din 3 ființe divine; deși trinitarianii au câștigat iar Arie a fost considerat eretic, împăratul Constantin cel Mare - care a condus Sinodul - a cerut pe patul de moarte, deoarece Arie a decedat între timp, să fie botezat de către preotul arian Eusebiu din Nicomedia (localitate tot din Bitinia). În ‘Historia Ecclesiastica’ - începută de Eusebiu din Cezareea în anul 322 și continuată de istoricul bizantin Socrate din Constantinopol în anul 439 - apare că principalul confident al lui Arie a fost episcopul Gheorghe al Anatolienei Laodiceea (care până în anul 246 s-a numit Diospolis): acela s-a născut în Capadochia / regiunea de unde era tatăl său. După acceptarea botezării ariane de către împăratul bizantin Constantin cel Mare, fiul aceluia l-a trimis pe episcopul Gheorghe din Laodiceea Anatoliei ca patriarh al Africii în Alexandria / Egipt (loc vacant ca urmare

a expulzării lui Atanasie); acolo - pe considerentele de origine Anatoliană și de acoperire teritorială clericală - a devenit cunoscut ca George / Grigore din Capadochia sau Lydia (documentele cele mai timpurii - anterioare canonizării - nu l-au indicat ca originar altfel decât din cele 3 locații Anatoliene: Laodiceea, Capadochia, Lydia). Deoarece puterea bizantină a ajuns preluată de către păgânul Iulian Apostatul, înaltul prelat a fost executat în Ajunul Crăciunului anului 361. În secolul IV, Ammian Marcellin - general din vremea împăratului Iulian Apostatul - a scris virulent contra creștinilor, incluzându-l pe Gheorghe, despre care a admis că era Anatolian; scrierea sa a rămas utilă, chiar dacă nu a corespuns integral realităților: contemporanul Grigore Teologul din Nazianz / Capadochia - fiind împotriva arianismului - s-a alăturat defăimărilor / discreditărilor, în plus scrierile ariane legate de faptele lui Gheorghe fiind și interzise de creștinii dogmatici. Astfel, în secolul următor Vaticanul a decis închiderea / interzicerea căutărilor despre Gheorghe, devenind ca atare posibile speculările intrării sale în legendă iar nu ca personaj istoric (așa cum au fost pentru Scoțieni Sf. Andrei, pentru Irlandezi Sf. Patrick, ș.a.); ținând cont că Eusebiu din Cezareea - istoric oficial al creștinilor - a consemnat că în 23 IV 303 la Nicomedia a existat un martiraj despre care însă nu a dat nume, s-a găsit oportunitatea subrefugiului pentru altă biografie: martirul Cavaler Gheorghe atunci / în vremea împăratului Dioclețian și acolo / în Anatolia, departe deopotrivă - atât în timp, cât și în spațiu - de ereticul patriarh arian Gheorghe din vremea împăratului Iulian Apostatul / anul 361 și de Alexandria / Africa (de la care nici nu au rămas moaște, ci doar relatări / texte, oprite să circule oficial). Până atunci - așa cum am arătat deja - originea lui Gheorghe a fost indicată doar în 3 locuri (Laodiceea, Lydia și Capadochia); fiindcă în Palestina mai exista un convenabil Diospolis zis și Lydda = Lida / Lod - unde Sfântul Petru l-a vindecat miraculos pe Enea, corespunzător 'Faptelor apostolilor' 9:32 și 9:35 - și ținând cont că Eusebiu în lucrarea 'Onomasticon' a consemnat numai că în Lydda era o capelă dedicată unui bărbat prestigios, s-a putut prin urmare asocia Sfântul Gheorghe: primul care l-a conectat pe Gheorghe de Lydda a fost arhidiaconul Theodosiu în lucrarea 'De Situ Terra Sanctae' în anul 530 (avea ca sarcină să indice itinerarii pelerinilor la locurile sfinte). Cea mai timpurie mărturie despre Gheorghe în Palestina a fost a călugărului Chiril din Schitopolis în anul 515, care a afirmat că ar fi fost o capelă cu hramul său undeva lângă Ierusalim (așezământul nu a putut fi localizat); în același an, cea mai apropiată capelă dedicată Sf. Gheorghe însă a fost în Zorava / Izra - regiunea Canaanee Daraa din Sudul Syriei - inaugurată atunci de guvernatorul local Ion (fiul lui Diomede)".

"În 1930, Cavalerul Britanic Wallis Budge a admis că Gheorghe din Palestiniana așezare Diospolis / Lod era din Anatoliana așezare Diospolis / Laodiceea: 'Dios-polis' = 'orașul Domnului'. Gheorghe nu s-a născut în Palestina și nu a fost martirizat în vremea împăratului Dioclețian (ci a trăit și a murit ulterior); Gheorghe nu a fost ofițer pentru Romani, ci înalt prelat (însă eretic arian pentru creștini). Musulmanii timpurii au inaugurat în Lod Moscheea dedicată lui al-Khidr, în marginea Nordică a localității acum fiind aeroportul internațional Ben Gurion; acolo se poate vedea mormântul diaconului din secolul IV al Capelei Sf. Enea, prezentat turiștilor ca având rămășițe ale Sf. Gheorghe. În 1908, lordul Baden-Powell, întemeietorul Cercetășiei Britanice, a afirmat că în secolul V regele Arthur și Cavalerii Mesei Rotunde l-au adoptat pe Gheorghe ca patronul lor fiindcă - dintre toți Sfinții - era singurul călare: de aceea, Sf. Gheorghe patronează și Cavaleria (desigur că patronează și Cercetășia). Sf. Gheorghe a fost un înalt cleric, foarte influent în vremurile milităroase ale secolului IV și a fost executat nu fiindcă era arian, ci fiindcă - în calitatea sa ca patriarhul Africii - primejduia păgânismul reintrodus imperial de împăratul Iulian Apostatul".

Icoană Syriacă

În anul 2016, Salahuddin Armstrong (asociat al "Casei Sfântului Gheorghe" din Castelul Windsor - gazda Ordinului Cavaleriei Britanice - și co-director al "Asociației Musulmanilor Britanici") a scris: "Sf. Gheorghe a fost un bărbat care și-a susținut crezul, câștigând respectul multor creștini și musulmani; de pildă, a ajuns erou al Palestinienilor. Yolande Knell a arătat în anul 2014: 'Gheorghe a fost militar în armata Romană a secolului III, în timpul împăratului Dioclețian; se presupune că o vreme ar fi fost și pe moșia Al-Khadr de lângă Betleem, proprietate din partea mamei: se crede că mama lui era Palestiniană din Lydda / acum Lod, în Israel. Există multe Biserici închinate Sf. Gheorghe în CisIordania și în Israel (de exemplu în Al-Khadr - Mănăstirea Sf. Gheorghe din Al-Khader - în Lod și în Galileea)'. Este interesantă legătura Sfântului Gheorghe cu profetul menționat de Coran al-Khidr = 'Cel Verde', popular zis și Jeris (denumit astfel datorită înțelesului pentru conectarea cu natura, așa cum prefixul 'Ghe' al lui Gheorghe desemna Pământul). Musulmanii Turci au în 6 V - ce corespunde datei creștine 23 IV a celebrării Sf. Gheorghe - sărbătoarea lui Hîzîr (numele Khidr în Turcă), ceea ce înseamnă egalitatea dintre Gheorghe și Khidr. În mitologie, Dragonul simboliza Egoul unei persoane (care nestăpânit, ducea la distrugere); psihologic, cineva poate fi prizonierul propriului Dragon iar înfrângerea aceluia ducea la extinderea relațiilor umane. Sfântul Gheorghe și-a depășit propriul Ego, ajungând să aibă o viață dedicată credinței și dreptății sociale, luptând pentru transformarea Bisericii pe care o iubea spre a fi și mai bună". Puterea Gheorghe a fost așa de mare încât a rămas singurul Sfânt recunoscut atât de către creștini, cât și de către musulmani.

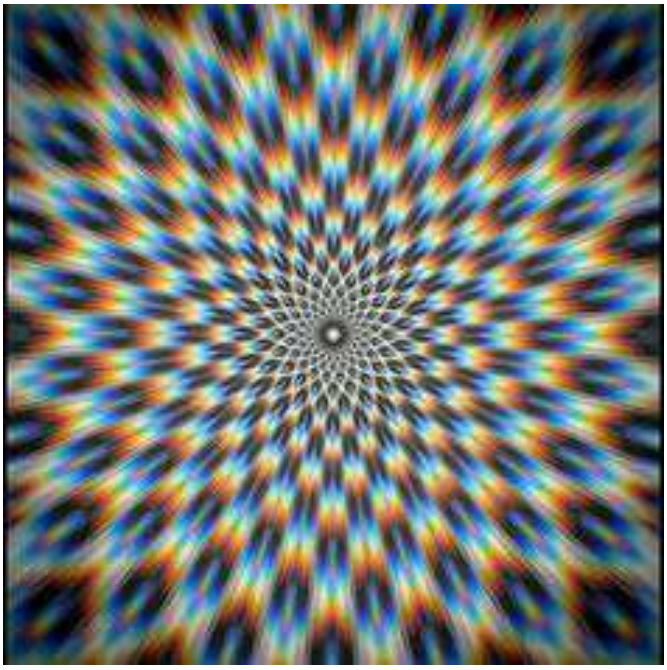

Istoricul Gančo Cenov / Țenov 1870-1949 (naționalist Bulgar, născut în Timoc) în cartea lui din anul 1917 despre Slavii Sudici - publicată în limba Germană, la Berlin / el fiind notat acolo ca Gantscho Tzenoff - a scris, printre altele: "Sf. Gheorghe, după cum se vede, a fost nimeni altul decât Zeița Gjorga sau Gherga, așa cum se numea în cântece. Iar Zâna / Samovilla Gjorga sau Gherga era Zeița Hera din mitologia Greacă. Sfântul Gheorghe există în cântecele populare Bulgare. Acum este evident că Hercule și Hera din perioada Troiană au fost Samovilla / Zâna Ghera sau Gjorga și acestea din urmă au devenit Sfântul Gheorghe al timpurilor Moderne".

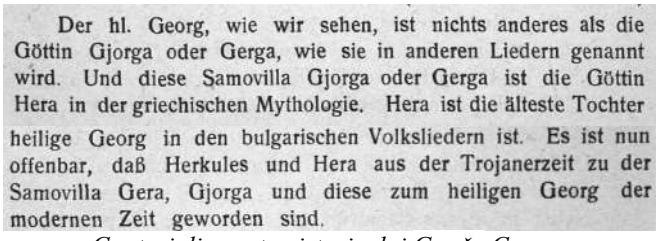

Der hl. Georg, wie wir sehen, ist nichts anderes als die Göttin Gjorga oder Gerga, wie sie in anderen Liedern genannt wird. Und diese Samovilla Gjorga oder Gerga ist die Göttin Hera in der griechischen Mythologie. Hera ist die älteste Tochter heilige Georg in den bulgarischen Volksliedern ist. Es ist nun offenbar, daß Herkules und Hera aus der Trojanerzeit zu der Samovilla Gera, Gjorga und diese zum heiligen Georg der modernen Zeit geworden sind.

Capturi din cartea istoricului Gančo Cenov:
Sf. Gheorghe = Gherga

În cartea “Christos în Liban: de la Moise la Palestinieni” din anul 1979 (publicată în Franceză la Paris, dedicată Prințesei Françoise de Bourbon-Parma / verișoara Reginei Ana a României), preotul ortodox Român Constantin Virgil Gheorghiu a scris: “Se știe că Sfântul Gheorghe a trecut într-o zi prin pământul Libanului. Era un sfânt luptător. Icoanele îl reprezintă călare, îmbrăcat cu o armură și cu o lance în mână. După ‘Legenda aurea’ a lui Jacoppo da Voragine (episcopul Genovei 1292-1298), când Sfântul Gheorghe a trecut prin Beirut a întâlnit o tânără prințesă care plângea. Era îmbrăcată cu o rochie albă. Asemenea unei mirese. Aștepta un balaur care trebuia s-o devoreze. Tatăl său - suveranul Beirutului din acea vreme - și concetățenii o trimiseseră în afara orașului pentru a fi hrană cumplitului dragon. ‘Legenda aurea’ spune: ‘Într-un uriaș iezer din apropierea acelui oraș, își avea sălașul un balaur înfricoșător, care în mai multe rânduri pusese pe fugă mulțimea armatei ridicată împotriva lui și care, apropiindu-se de uneori de zidurile orașului, otrăvea prin suflarea sa pe toți cei care i se aflau în cale. Pentru a slăbi furia acestui monstru și pentru a-l împiedica să distrugă întregul oraș, locuitorii s-au pus de acord să-i ofere în fiecare zi câte 2 oi. Dar în curând numărul oilor s-a împuținat atât de mult încât a trebuit ca în fiecare zi să se dea balaurului câte o oaie și o ființă omenească. Se trăgea, așadar, la sorți numele unui tânăr sau a unei tinere. Nici o familie nu făcea excepție de la această alegere. Deja aproape toți tinerii din oraș fuseseră devorați când, în chiar ziua sosirii Sfântului Gheorghe, sorții desemnaseră drept victimă pe singura fiică a regelui. Atunci, acest bătrân, căzut în deznădejde, a spus: Luați aurul și argintul meu și jumătate din împărăția mea, dar lăsați-o pe fiica mea. Să fie cruțată de o moarte atât de înfricoșătoare. Poporul furios i-a răspuns însă: Tu însuți, o, rege, ai dat acest edict; și din cauza lui toți copiii noștri au pierit. Ai vrea acum ca fiica ta să scape de lege? Nu, trebuie ca ea să piară la fel ca ceilalți, ori dacă nu, îți vom da foc ție și casei tale! Auzind aceasta, regele s-a pus pe plâns și a spus fiicei sale: Vai, dragul meu copil, ce se va întâmpla cu tine? Să nu-mi fie dat să văd într-o zi nunta ta! Și dându-și seama că nu a izbutit să obțină salvarea fiicei sale, a îmbrăcat-o cu veșminte împărătești, a sărutat-o părintește și i-a spus: Vai, dragul meu copil, nădăjduiam să văd hrănindu-se la sânul tău prunci împărătești și iată că trebuie să mă părăsești pentru a merge să fii înghițită de acest cumplit balaur. Vai, dragul meu copil, nădăjduiam să pot chema la nunta ta pe toți prinții din țară și să împodobesc cu perle palatul meu și să aud sunetul vesel de orgă și tambur; și iată că trebuie să te trimit acestui dragon care te va devora! Atunci tânăra a căzut la picioarele tatălui ei pentru a primi binecuvântarea lui; după care, ieșind din oraș, a mers către lacul în care se afla monstrul’. Atunci a apărut Sfântul Gheorghe. A ucis dragonul cu lancea sa și a salvat astfel pe tânăra prințesă și orașul Beirut. La fel ca Sfântul Gheorghe au procedat Sfântul Ioan Gură-de-Aur și Sfântul Maron, care au salvat orașul Antiochia, condamnat la distrugere. (Sodoma și Gomora au fost distruse deoarece nu mai aveau sfinți)”.

Cavalerul Gheorghe

În actuala familie onomastică, pe lângă Românescul Gheorghe sunt Armeanul Gevorg, Kevork, Albanezul Gjergj, Bascul Gorka, Bulgarul Georgi, Genko, Geno, Catalanul Jordi, Croatul Đuro, Juraj, Đurađ, Jure, Jurica, Juro, Cehul Jiří, Danezul Georg, Jørgen, Jørg, Jørn, Estonul Georg, Finicul Jyri, Yrjänä, Jyrki, Yrjö, Francezul Georges, Galezul Siôr, Siors, Siorus, Galicianul Xurxo, Georgianul Giorgi, Iuri, Gio, Goga, Gogi, Germanul Georg, Jürgen, Jockel, Jörg, Grecul Georgios, Giorgos, Yiorgos, Yorgos, Islandezul Georg, Irlandezul Seoirse, Italianul Giorgio, Gino, Giorgino, Letonul Georgijs, Georgs, Jurģis, Juris, Lituanianul Jurgis, Jürgen, Macedonul Gjorgji, Gorgi, Norvegianul Georg, Gøran, Jørgen, Ørjan, Jørg, Jørn, Olandezul Joeri, Joris, Jurgen, Jurriaan, Sjors, Polonezul Jerzy, Jurek, Portughezul Jorge, Jorginho, Rusul Georgiy, Georgy, Yuri, Yuriy, Yury, Yegor, Yura, Scoțianul Deòrsa, Seòras, Sârbul Djordje, Djuro, Đorđe, Đuro, Djuradj, Đurađ, Slovacul Juraj, Slovenul Jurij, Jure, Jurica, Spaniolul Jorge, Suedezul Georg, Göran, Jörgen, Örjan, Jöran, Ucraineanul Yuri, Yuriy, Yura, Ungurul György, Gyuri, ș.a.

Monumentul Sfântului Gheorghe în capitala Georgiei

Gheorgos / Γεώργιος

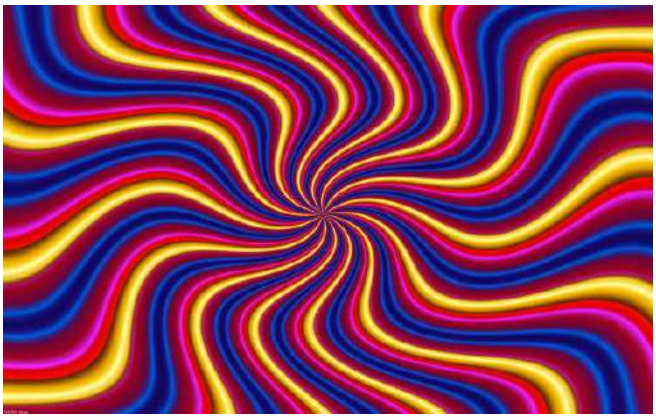

Mărturiile din primele secole ale creştinismului despre Gheorg, Gheorghios, Gheorghe, George, ş.a. în Galileea, Cilicia, Capadochia, etc. au fost în majoritate desigur despre urmaşii Ghergheseilor, Gherganilor, Gherghiţilor, care încă înainte de Antichitate au trăit acolo (pe lângă Sfântul Gheorghe, născut în acelaşi an 275 când s-a încheiat retragerea Romană din Dacia, mort în anul 303 la Nicomedia / Turcia, fie Gheorghe descris de Copţi 283-310 născut în Gargaria / Turcia şi îngropat în Lod / Israel, Gheorghe / Grigore executat în anul 331 la Derbent / Daghestan - loc cu evidentă prezenţă Gherga în acel timp - patriarhul Africii George născut în Gozeneler / Turcia şi ars în anul 361 la Alexandria / Egipt ori alţii).

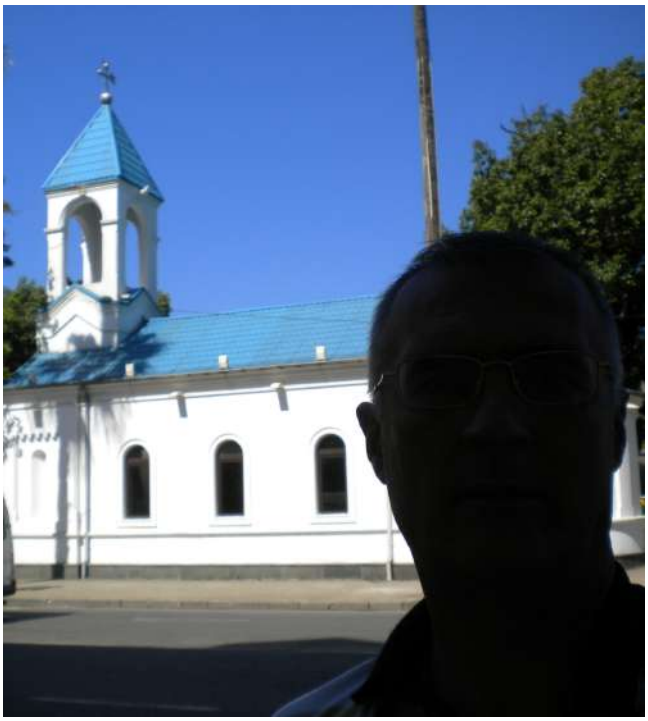

Sf. Nina / Sf. Nino - creştinătoarea Georgiei - şi o Biserică acolo

Ca şi despre Sfântul Gheorghe, despre Sfânta Nina există 2 versiuni ale vieţii, cea religioasă şi cea istorică: ca fiică a generalului Zebulun - unchi al Sfântului Gheorghe - şi a Sosanei, sora patriarhului Ierusalimului, născută în anul 296 la Colastri / Kolastra în Capadochia, s-a stabilit în Georgia, unde a reuşit convertirea Ţării la creştinism în anul 337 şi a fost canonizată (a răposat în anul 338); conform istoricului Rufinus care a relatat în anul 395, ea ar fi fost roaba creştină Cristiana născută în anul 325, adusă dintre Grecii Anatoliei la Curtea Georgiană deoarece era bună cunoscătoare de ierburi - trebuie ştiut că pe glob Georgia reprezintă limita Nordică de cultivare a ceaiului / provenit din N Indiei - şi vindecătoare de boli, ce a sfătuit Regele, care era mulţumit de serviciile ei, apelând-o cu diminutivul Georgian Nino, să instituie creştinismul ca religie de stat, crucea originală a sa încropită din tulpini de viţă-de-vie şi păr fiind încă păstrată în Catedrala din capitala Georgiei (ar fi murit în anul 361).

Reprezentările crucifixului în Catedrala din MuţKheta / Georgia

În fosta capitală a Iberiei Caucaziene - orașul Mțheta / Mț-Kheta din Georgia, localitate aflată pe Fluviul Kura, întemeiată de Mus-Kheti (zişi Muşki / Moskoi) veniți din Anatolia la sfârșitul Epocii Fierului - a ctitorit Sf. Nina în

secolul IV Biserica “Stâlpul vieții” (având în fundație piloni din cedru - considerat în vechime arbore sacru - amintind de Arborele Vieții din ancestralul Eden / Rai): la începutul secolului XI, Regele George I al Georgiei a ridicat peste ea Catedrala orașului, devenită necropolă Regală (azi aparține patrimoniului mondial UNESCO); acolo în secolul XVII în dreapta și în stânga crucifixului au fost simbolic reprezentate - conform și cercetătorului Nigel Watson - viața și moartea, respectiv lumina și întunericul, la fel ca Soarele și Semiluna, în poziții laterale (așa cum s-a putut vedea anterior). În prezent, g/herbul = stema Georgiei îl înfăţişează pe Sf. Gheorghe, cu textul “Forţa în unitate”:

Altă Sfântă a fost Nona, cu rude în Cezareea / Israel, fiica înţeleptei Gorgonia, ce s-a măritat cu bogatul Grigorie, proprietarul moşiei Arianz 38,22 lat. N, 34,01 long. E (lângă Nazianz, în Capadochia), pe care l-a convertit la creştinism, acela participând în anul 325 la primul sinod ecumenic din Niceea / azi Iznik în Anatolia şi a devenit episcopul zonei lor; au avut 3 copii, toţi canonizaţi: Gorgonia 23 II, Grigorie 25 I şi Cezar 10 II (ea, patroană a catehismului, a răposat în 5 VIII 374). Fiul cel mare, teologul Grigorie, patriarhul Constantinopolului în 379-381 (instituţie a Bisericii creată acolo în Bizanţ - pe malul Sudic al Lacului Ghergoi / Derkos - de apostolul Andrei înaintea Vaticanului unde a activat fratele său mai mic, apostolul Petru), l-a susţinut pe fostul patriarh African Atanasie în detrimentul celui care a fost patriarhul Africii George - în lupta pentru controlul creştin al Egiptului - fiind mare prieten cu Vasilie “cel Mare” 330-379 şi cu Ioan “Gură de Aur” 347-407, ei 3 ca Sfinţii Trei Ierarhi având-şi praznicul la 30 I; ar fi de remarcat că tatăl autorului “Originea Gherga” - fiu de preot ortodox - oficial a fost Vasilie Grigorie Ioan Gherga: avea numele celor 3 Sfinți Ierarhi. În cartea “Vulturul rănit - Viața Sfântului Grigorie Teologul” din anul 1992, de Dr. Stelianos Papadopoulos, a rămas precizat că Sf. Grigorie din Nazianz a fost primul care pe amicul Vasilie l-a numit “cel Mare” (Sf. Grigorie a fost primul “Teolog al Bisericii” după evanghelistul Ioan); Sf. Vasilie “cel Mare” = nepotul Macrinei de la Marea Neagră / ucenică a lui Grigore “Taumaturgul” (după ce episcopul Grigorie “cel Bătrân” l-a urcat în scaunul Cezareeii Capadochiei = azi Kayseri / Turcia în anul 370) l-a trimis să preia scaunul Sasimei / azi Hasanköy 38,13 lat. N, 34,37 long. E ca episcop pe Sf. Grigorie “cel Tânăr” / “Teologul”, în anul 372. Dr. Stelianos Papadopoulos 1933-2012 a redat în cartea despre Sf. Grigorie “Teologul” (cu traducerea în Română din anul 2002 de Dr. Constantin Coman și Dr. Cornel Coman): “Se pare, însă, că Grigorie nu venise la Sasima hotărât să rămână. Gândul i s-a prefăcut în hotărâre: dacă ar pleca fără să slujească, fără să săvârşească vreo rânduială de slujbă, n-ar fi legat veşnic de Episcopia Sasimelor. Aşa că a părăsit Sasima pentru totdeauna; orice ar fi zis Vasilie. S-a înapoiat la Nazianz, supărat. Tot drumul n-a scos o vorbă. A ajuns, a intrat în curte și a observat o vânzoleală neobișnuită. Grigorie a înaintat spre camera cea mare și a fost plăcut surprins: doi Grigorie, unul bătrân, altul tânăr, ședeau și vorbeau liniștiți. Erau bătrânul Grigorie al Nazianzului și Grigorie al Nisei, fratele lui Vasilie, care fusese hirotonit pentru Episcopia Nisei Capadochiei, cu câteva luni înainte. S-au îmbrățișat cei trei Grigorie și bucuria li se putea citi pe față. Și-a mai venit în fire, oarecum, și nefericitul nostru Grigorie, însă pentru puțină vreme. Căci Grigorie al Nisei era trimis de Vasilie să-l silească pe Grigorie să se instaleze la Sasima. Osteneală zadarnică, desigur. A doua zi au slujit împreună tustrei Grigorie... Sfântă coincidență! Trei căpetenii preasfinte înaintea jertfelnicului. Împrejurare unică! Câți dintre credincioși au priceput oare că vedeau în ziua aceea trei uriași ai Bisericii? Unul, bătrânul episcop, sfânt, nevoitor, râvnitor de curăție și lupte pentru credință. Celălalt, Grigorie al nostru, cu teologia sa despre Sfânta Treime. Cel de-al treilea și cel mai tânăr, Grigorie al Nisei, cu teologia sa ascetico-trezvitoare. Chiar de n-au priceput mulți, bătrânul a priceput, văzând departe și în adâncime. A înțeles foarte lămurit că i s-a dat în ziua aceea să liturghească cu cei mai mari teologi ai Bisericii. Apropiindu-se de suta de ani, cu doi ani înainte de-a muri, Dumnezeu i-a dat bucuria aceasta. O experiență pe viață”. Fiica episcopului Grigorie din Nazianz - respectiv sora lui Grigorie “Teologul” - Sfânta Gorgonia = numită la fel ca bunica - a avut mulţi copii şi a rămas cinstită drept patroana bolnavilor (fratele ei mai mic Cezar, ajuns medicul Împăratului bizantin, a murit primul dintre toți, ca Sfânt fiind patronul burlacilor).

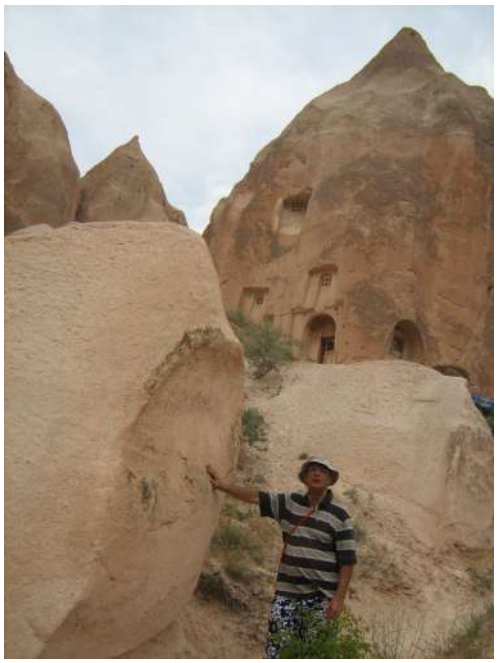

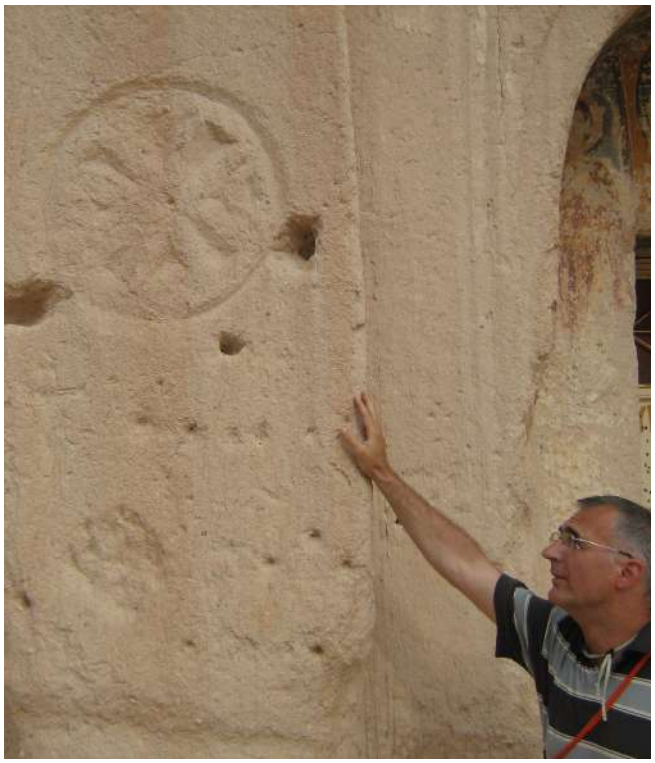

Valea Trandafirilor / Capadochia

Gherganii începând cu secolul IV în general au început să migreze spre apus, mai ales în Balcani, de pildă din regiunea Anatoliană Mugla - via regiunea Meglen, de la graniţa de azi dintre republicile Elenă și Macedonă - pe teritoriul Albaniei din prezent (corespunzând limba - în ceea ce a devenit cunoscut ca Romania / Bizanţ, Cultura dominantă era Geto-Greacă - corespunzând mediul geografic cu Munţi nu prea îndepărtaţi de Mare şi având climă asemănătoare celei Anatoliene, regimul acolo fiind însă mai favorabil traiului); de altfel, etimologia Albaniei e conectată de cea a Albionului / Angliei sau a Scoţiei = "Alba" / "Albania", etc., în legătură şi cu albul calcarelor ori albul caracteristic al hainelor preferate de cei ce populau înălţimile (Alpii fiind recunoscuţi ca denumiţi aşa, "alp" în străvechiul limbaj al Stepelor însemnând "erou": zona Alpină era cea a eroilor albi / Caucazieni răsăriteni). Se știe că Romanii nu au ocupat nicicând Scoția: în secolul I, când generalul Iulius Agricola a atacat-o, a fost înfrânt de alianța condusă de Galgacus, liderul Caledonilor (adică al "Codrenilor" = "Oamenii Codrilor" de acolo) iar apoi Împăratul Hadrian al Romanilor - în secolul II - a construit și cu ajutorul Dacilor înrolați în armata sa un zid la granița Imperială cu Nordica Albanie / Scoția. La mijlocul secolului VI, Imperiul Bizantin se extindea conform hărţii următoare (cu mov fiind componenţa din timpul Împăratului Iustinian):

Romania în 550

La începutul Imperiului Bizantin (330-1453), armata era compusă din ţărani liberi, trupe mobile de voluntari şi de frontieră recrutate din rândurile populaţiei locale, forţa armatei bizantine constând nu în efective, ci în excelenta sa organizare. Termenul de "Bizanţ" (denumind fie Imperiul, fie capitala) cât şi adjectivul derivat "bizantin" sau numele de "bizantini" dat locuitorilor Imperiului datând posterior, din anul 1557; în realitate "Romania" era denumirea iar supuşii săi / deşi de limbă Greacă / erau numiţi "Romani" şi nu Eleni (căci Imperiul nu era altceva decât continuatorul celui Roman): bizantinismul s-a născut din sinteza elementelor orientale, Greceşti şi Romane. Arhivele bizantine au notat mulţi Georgius, în diverse ipostaze, perioade, locaţii şi funcţii, ca de exemplu unii remarcabili fiind:

- la începutul secolului III, mucenicul - în Română ştiut ca Gheorghe - ucis prin înfometare de guvernatorul Egiptului, pomenit la 5 VI; un mucenic Gheorghe e pomenit şi în 21 VII - a doua zi după praznicul profetului Ilie din Valea Gherka - odată cu profetul Iezechiel
- episcopul Salonicului martirizat datorită persecuţiei din timpul Împăratului Roman Diocleţian
- autorul din Laodicea în anul 352 al unui tratat împotriva maniheismului
- întemeietorul Mănăstirii Pas-pas / Paspasus 37,40 lat. N, 32,35 long. E din Capadochia, care n-a citit jurământul de credinţă cu voce tare; a fost judecat de Grigorie "Teologul" 329-390 (la cererea episcopului regiunii unde locuiau cu toţii) şi iertat
- favorizatul de o puternică Doamnă din Capadochia pentru a prelua Episcopia din Doara 37,50 lat. N, 34,36 long. E în anul 375, ceea ce l-a enervat pe Vasilie "cel Mare" (în corespondenţa lui Vasilie "cel Mare" - arhiepiscopul din Caesarea - cu episcopul Tomisului, a fost menţionat propagatorul creştinismului Sava Gotul, înecat la 12 IV 372 în Râul Buzău, în timpul persecuţiilor lui Atanaric / Regele ViziGoţilor, moaştele sale fiind cerute în Capadochia; Gotul Sava - martirizat pe când avea 38 de ani - a fost adversarul ideologic al arianului episcop Ghergan Ulfila, cel care a lăsat omenirii alfabetul Gotic)

- turbulentul călugăr din Capadochia care l-a determinat pe papa Leon "cel Mare" să scrie în anul 453 că n-ar trebui să predice
- autorul în anul 520 al unui imn monofizit (însemnând că Iisus n-a avut decât fire divină, erezie deja condamnată de sinodul din anul 451) dedicat mentorului său, episcopul Iacob în Suruc 36,59 lat. N, 38,25 long. E / azi Turcia
- arhimandritul Mănăstirii Khoros 36,44 lat. N, 36,57 long. E, notat Latin şi Gregorius, participant în anul 536 la sinodul din Constantinopol / Tracia
- episcopul din Kîrşehir 39,09 lat. N, 34,10 long. E / Capadochia, notat şi Grigore, participant în anul 553 la sinodul din Constantinopol / Tracia (tot atunci, episcopul Galileeii era George)
- ofiţerul având în grijă domeniul Marina al Împăratului bizantin Iustinian în anul 561; a fost acuzat de prefectul Eugenius - susţinut de prefecţii Antiochiei şi Constantinopolului - de o conspiraţie (însă fără dovezi, prefectul acuzator fiind pedepsit)
- călugărul Syriac, notat şi Gewargis / Giwargi, activ din anul 596 în Tur Abdin 37,24 lat. N, 41,29 long. E / Turcia, a tradus Crezul în Persană; a fost crucificat în 14 I 612, după 7 luni de tortură
- geograful bizantin născut în Lapta 35,20 lat. N, 33,10 long. E / Cipru, care în primul deceniu al secolului VII a realizat "Descrierea lumii Romane" (în sens invers orar, pornind din Peninsula Apenină, prin Africa şi Orientul Mijlociu)
- episcopul din Pessinus / Anatolia (fosta capitală Frygiană), a condus în anul 600 o mare procesiune din Tracia / Constantinopol în regiunea sa pentru curmarea secetei
- colectorul dărilor din răsăritul Imperiului Bizantin a fost trimis în anul 602 de către Împăratul bizantin Mauriciu ca ambasador în Imperiul Sasanit
- trimisul în anul 606 ca prefectul Ierusalimului, de către Împăratul bizantin Focas "Tiranul"
- "Cuviosul" Cipriot de la Mănăstirea Hozeva din Valea Gherg / Wadi Qelt, în V Ierihonului, prăznuit în 8 I (a murit în anul 614)
- patriarhul din Alexandria din anul 620, pentru un deceniu (ştiut ca Gheorghe I)
- cardinalul Giorgio la Roma în vremea papei Honoriu I 625-638
- în 640-656, primul patriarh al Antiochiei după cucerirea de către Arabi, persecutat de aceia datorită marii lor dorinţe de aur (a fost monotelit / maronit şi a murit în Tracia la Constantinopol)
- guvernatorul Africii, notat şi Grigore, unchiul Împăratului bizantin Constantin "Bărbosul", care în anul 645 şi-a găzduit în Tunisia prietenul Maxim "Mărturisitorul", aflat în dispută cu monoteliştii; în anul 646 a intrat în conflict cu Împăratul bizantin - căruia i-a uzurpat funcţia - însă a fost ucis de Arabi în anul 647
- oficialul fiscului peste Armeniakoi (răsăritul Imperial bizantin, dintre Capadochia, Pont și Eufrat) în timpul Împăratului Constantin "Bărbosul" 641-668
- patricianul din anul 661 în Caria (corespunzător sigiliului avut împreună cu Teofilact de la Dardanele până în anul 709)
- episcopul din Nisibis 37,04 lat. N, 41,12 long. E / Turcia, oponent al patriarhului său Gewargis I, a realizat Imnul maronit "Rugă către Mesia, Fiul Domnului"
- istoricul Syriac monotelist din Res Ayna 36,51 lat. N, 40,04 long. E / Syria, autorul unei biografii dușmănoase despre misticul monah bizantin Maxim "Mărturisitorul" (580-662); a murit în anul 680
- cardinalul Giorgio în anul 680 la Roma, împuternicitul papei la primul sinod Trulan
- episcopul monofizit al Arabilor creştini din anul 686, notat şi Giwargis; a învăţat în Urfa / Edessa din Turcia şi a creat numeroase texte religioase
- al doilea patriarh Gheorghe al Antiochiei, în 690-695
- magazionerul palatului Imperial din Niceea la sfârșitul secolului VII (corespunzător sigiliului său)
- la sfârșitul secolului VII, demnitarul bizantin Georgios a avut titlul "kommerkiarios" (adică oficialul fiscului) peste Caria, Rodos, Lycia și Chersonesos / Crimeea
- tribunul = "komes" al marelui vad de la Abydos / Dardanele în secolul VIII
- episcopul din anul 711 în Silvan 38,08 lat. N, 41 long. E / Turcia (mutat acolo din Apameea / Syria, în urma deciziei Împăratului bizantin Filip)
- "Mărturisitorul" din Lemnos (623-718), pustnic pe Muntele Olimp din Bitinia
- episcopul Syriac, din Sarug / Suruc în Turcia, al Arabilor în 714-718, notat şi Giwargis / Giwarg (în pronunție Gheargî); a fost un poet prolific şi realizatorul unui calendar sacru (a murit în anul 724 la Kufa 32,02 lat. N, 44,24 long. E / Irak = pe Eufrat, capitala califatului, după Mecca)
- martirul ucis de musulmani în 21 X 723 la Ierusalim împreună cu alţi 60 de credincioşi creştini, îngropat la Biserica "Sfântul Ştefan" din oraş
- reprezentantul Antalyei pentru Imperiul Bizantin spre sfârșitul secolului VIII (sigiliul său era inscripționat "Γεωργίῳ ἐκ προσώπου Ἀτταλείας")
- episcopul de pe Insula Greacă Lesbos, cu părinţi pioşi şi foarte bogaţi, a fost un mare oponent al iconoclaştilor în timpul domniei Împăratului bizantin Leon Syrianul / Isauricul 717-741 (a murit în 24 VIII 730)
- episcopul Antiochiei Pisidiei care a încercat întoarcerea Cultului icoanelor la cel de-al doilea sinod de la Niceea, din anul 787 condus de patriarhul Tarasie, fiul nobilului Gheorghie -

deoarece venera icoanele - ajungând afurisit de iconoclastul Împărat bizantin Leon Armeanul; a murit în 19 IV 814: este pomenit drept Cuviosul Gheorghe "Mărturisitorul"

- patriarhul Syriac al Antiochiei în 758-790 (în Syriacă notat ca Mor Gewargis), născut în Syria la Beltan, lângă Emesa = Homs și înhumat la Mănăstirea Barsauma dintre Melitene și Samosata - aproape de Gargar = Kerker / Gerger - care a găzduit Scaunul Syriac al Patriarhiei Antiochiei până în secolul XIII
- secretarul Galileean - din Beisan / Israel - al patriarhului Constantinopolului între anul 784 și anul 806 / cu care a fost "co-locatar" ("Syncellus"); în anul 810, a realizat "Extrasul cronologic" (o listă cu evenimente istorice de la creaţie până la moartea lui Diocleţian, considerată cea mai bună lucrare bizantină de acel tip)
- episcopul - notat și Gregorius - din Cibyra / Kibyra 37,16 lat. N, 29,49 long. E în Caria, a luat parte la sinodul de la Niceea în anul 787 (atunci a participat și Ursus, episcopul Banatului, notat ca "al Valahilor și Avarilor" / era cu 16 ani înaintea includerii regiunii în Imperiul Scito-Vlah = Bulgaro-Armân)
- episcopii participanți în anul 787 la sinodul din Niceea, de pe Valea Meandrului, din Briulla (de la răsărit de Antiochia de pe Meandru, aparținând Mitropoliei Efes), din Peltai / Frygia - aflat în apropierea izvorului Meandrului, așa cum a scris Xenofon 1:2 - din Appia / Pînarcîk, Ipsos și Midaion în Frygia, din Basilinopolis / Bitunia, din Kamoulianai / Iustinanoupolis Nova 38,52 lat. N, 35,22 long. E din Capadochia, din Nisa și Oinianda / Lycia, din Trimithous / Tremetousia 35,05 lat. N, 33,36 long. E de pe Insula Cipru, din Ploutinopolis / Tracia, din Nikopolis Ano, ș.a.
- reprezentantul episcopului Insulei Cefalonia 38,15 lat. N, 20,30 long. E, notat și Gregorius, la sinodul de la Niceea în anul 787 (e de ştiut că prefectul Cefaloniei în anul 2010 a fost Dionisie Gherga)
- starețul Mănăstirii Pege - cu hramul Fecioara Maria - din Constantinopol / Tracia și preotul Georgius din Nazianz 38,23 lat. N, 34,22 long. E / Capadochia, participanți la sinodul din Niceea în anul 787
- preotul - notat și Gregorios - din Mokisos 38,11 lat. N, 12,25 long. E / Capadochia care a participat la sinodul din Niceea în anul 787
- patriahul Armeniei în 792-795; notat și Gueorg, era din Oșakan 41,18 lat. N, 44,18 long. E (NV Erevanului)
- Sfântul din Chelidon, pe Muntele Alsos / Lisos din fosta Lydie, la sfârșitul secolului VIII, de la care a învățat psalmii Sf. Ioanichie "cel Mare"
- patriarhul Ierusalimului din 19 III 797 pentru un deceniu, notat și Grigorius (a fost activ în Biserică din anul 773); a întreţinut relaţii apropiate cu Împăratul Carol "cel Mare" și a murit în 7 IV 809
- episcopul din Amasra / Amastris 41,44 lat. N, 32,23 long. E în Paflagonia, care a suferit datorită invaziilor Ruşilor păgâni; a compus mai multe imnuri, dintre care unele sunt cântate și în prezent (a decedat în 21 II 805)
- colectorul de taxe pentru Imperiul Bizantin al secolului IX în cetatea Sardis
- duhovnicul retras din V Anatoliei la Mitilene - ca episcopul Insulei Lesbos - a murit acolo în 7 IV 821
- călugărul din Veneţia, care în premieră mondială a realizat în anul 822 pentru Biserica din Aachen 50,46 lat. N, 6,05 long. E - cel mai Vestic oraș German - prima orgă cu aer (până atunci orga funcţiona cu apă); starețul Grigorie de acolo din anul 999 a fost canonizat
- patriarhul Orientului în 825-832, notat și Gewargis II sau Giorgis / Jiryis (s-a născut în Al-Karkh / Kirkuk); inițial a fost starețul Mănăstirii Beth Abe de lângă localitatea Kherpa / Irak
- prefect în timpul domniei lui Teofil 829-842, ultimul Împărat bizantin favorabil iconoclasmului / adică a lipsei imaginilor religioase (Gregorida Împărătească Teodora - soţia lui, care i-a urmat la cârmuirea Imperiului Bizantin, alături de fiul Mihai "Beţivul" - iubea icoanele)
- episcopul Nicomediei din anul 859 - a trăit între anul 809 și anul 886 - prieten foarte bun cu Fotie, patriarhul Constantinopolului (cel mai influent doctrinar după Ioan "Gură de Aur", din a cărui încredinţare, pentru a curma scrierea runică, a fost introdus alfabetul glacolitic - transformat apoi în chirilic - printre creștinii din vecinătate), lângă care s-a lansat în capitala Imperiului, întâi ca arhivarul Catedralei "Sfânta Sofia", fiind apreciat mai ales de aristocraţia Imperială, către care și-a orientat retorica
- patriarhul Armeniei în 877-897, cunoscut ca George / Gueorg II din Garni 40,07 lat. N, 44,43 long. E, foarte stimat (iniţial a fost preotul familiei Regale); capitala Țării a fost distrusă de un cutremur în anul 893 și el s-a stins după 4 ani, pe malul Mării Argeş / Lacului Van (azi în răsăritul Turciei), fiind îngropat în Silvan / Tosp
- patriarhul Antiochiei în 902-917, cunoscut ca George III
- notarul din Mănăstirea Orop ce l-a învăţat Sfânta Scriptură pe cel care - răposat în 7 XI 1054 - a devenit Sf. Lazăr "Taumaturgul" (născut în Magnezia Cariană, pe Meandru)
- piosul Vlah care a descoperit pe ţărmul European al Mării Marmara, în Rumelia - fosta Tracia - locul unde era înmormântată, numele și obârșia Sfintei Cuvioase Parascheva, ocrotitoarea Moldovei (prăznuită în 14 X, a cărei raclă acum e în România, la Iași 47,09 lat. N, 27,35 long. E); Gheorghe a dezgropat-o pe Parascheva / însemnând "Sf. Vineri" și trupul ei

a fost dus - în prima sa călătorie - de fraţii Asani Ioan şi Petru în capitala Qirqin / Târnovo a Imperiului Româno-Bulgar cârmuit de ei

- călugărul, notat şi Giwargis, în anul 1064 devenit episcopul Basrei 30,30 lat. N, 47,49 long. E / Irak pentru un deceniu; a fost îngropat în Bagdad 33,19 lat. N, 44,25 long. E
- arhiepiscopul Corfu / Kerkyra timp de peste 4 decenii, însărcinat de Împăratul bizantin Manuel Comnenul să fortifice capitala Insulei din faţa coastei Epirului (luată în anul 1147 de la Normanzi, descendenţii Vikingilor); Împăratul German Frederic "Barbă Roşie" l-a momit în zadar să trădeze (în anul 1178 a şi fost grav bolnav, neputând să se prezinte în Roma la o întâlnire cu acela)
- cu titlul Imperial "Sebastus" - întemeiat de fondatorul Dinastiei Comnene - a fost cumnatul Împăratului bizantin Andronic care a domnit în 1183-1185, nepoţii săi (când Constantinopolul, capitala Imperiului Bizantin, a intrat sub cârmuire cruciată) înfiinţând Imperiul Trapezuntului în anul 1204, ce a rezistat otomanilor până în 15 VIII 1461; e de ştiut că Gherganii şi Comnenii - care domneau în Imperiul Bizantin din anul 1057 - au fost înrudiţi
- ş.a.

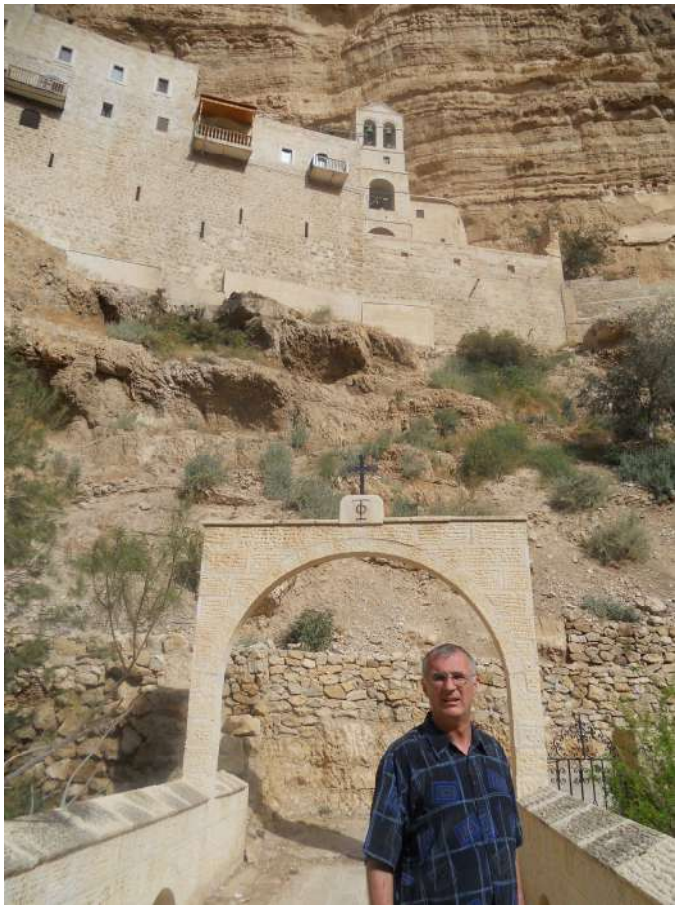

Valea Gherg / Wadi Qelt (afluentă Iordanului)

Profesorul Tănase Bujduveanu în anul 1997 în "Romanitatea Balcanică şi Civilizaţia Aromânilor" a indicat: "Elementul romanizat citadin nu era ignorat de bizantini. El se găsea în raporturi sociale strânse cu elementul citadin grecesc, chiar dacă dinastiile orientalizate, instalate după substituirea Iustinianilor, îi priveau cu rezervă sau cu ostilitate. Mai mult, acest element - cum releva Nicolae Iorga - a constituit 'o societate privilegiată' când pe tronul Imperiului Bizantin a venit Dinastia Comnenilor (1057-1185), care era de origine aromână / vlahă. De altfel, 'în familia Comnenilor - scria George Murnu - găsim atâtea porecle româneşti încât nu încape nici o îndoială că ea a fost românească. Apoi chiar Comnenii înşişi se făleşc că descind dintr-una din cele mai mari familii care fură transportată din Roma de către Constantin cel Mare în noua sa capitală'. Tot George Murnu credea că 'atragerea aromânilor / vlahilor de către Comneni a fost desigur şi o tactică de menajare şi captare a acelor munteni rebeli, şi buni soldaţi, se pare chiar preferaţi în armata lor'. Fiecare dinastie îşi promova oamenii săi de încredere, lucru văzut şi la Comneni, promovând, de preferinţă, cosângeni - ce ofereau puncte de sprijin mai sigure, în acel conglomerat de neamuri şi rase atât de deosebite". (În anul 2012, Academia Română a observat în "Istoria românilor" că pe timpul Imperiului Bizantin în Dalmaţia era cel mai mare nivel urban, pe când în Valahia era cel mai mare nivel rural).

Parascheva la Iaşi

Pe lângă creștini timpurii asimilaţi cu nume ca Gheorghe și Grigore, preotul Mihai Aldea în anul 2002 prin lucrarea "Începuturile neamului românesc" a consemnat - conform sinaxarelor - că au mai rămas în memorie dregătorul Împărătesc Gorgonie din Nicomedia (răposat în 28 XII 287), din Cezareea Palestinei mucenicul Ghermano (decedat în 12 XI 304) şi ofiţerul Gordie (mort în 3 I 314), mucenicii Gordian amintiţi în 9 V, 13 IX (episcop în Tomis / Constanţa, originar din Capadochia / Anatolia), 31 X, ş.a.; ar fi de remarcat că Episcopia cea mai veche de pe teritoriul României și-a avut baza în portul Tomis (acum Constanța / cel mai mare oraș al Dobrogei, singura regiune Balcanică a Țării): așa cum a documentat Dr. Ionuț Holubeanu de la Facultatea de Teologie din Universitatea Ovidius / Constanța în revista "Pontica" din 2015-2016, "scaunul bisericesc de la Tomis a fost ridicat la rangul de mitropolie la Sinodul II ecumenic din Constantinopol, anul 381", Mitropolia Sciției - cu sediul în Tomis / Dobrogea - având pentru secole Episcopii din Varna / Odessos până în Crimeea / Kerch. Sf. Vasilie "cel Mare" a scris că Sf. Gordiu a avut părinții creștini în Cezareea Capadochiei (azi Kayseri / Turcia) și că a fost decapitat - cândva până în anul 320 - fiindcă a criticat public păgânismul; e pomenit la 3 I. În Roma judecătorul creștin Gordianus a fost decapitat la 10 V 362, înhumat acolo împreună cu martirul Epichamus; moaștele lui Gordianus au ajuns în anul 773 la Mănăstirea Benedictă Kempten 47,43 lat. N, 10,18 long. E din Șvabia / Bavaria, la voința fiicei nobilului Franc Gerold, Împărăteasa Hildegard (soția lui Carol "cel Mare" / mama lui Ludovic "cel Cuvios"). Printre Românii din N Dunării, caracterul războinic al Sfântului Gheorghe s-a accentuat doar după prima cruciadă. În vechime, lucratul Pământului era o activitate onorabilă şi multe Culturi l-au adoptat pe Gheorghe / George, în ipostaze mai mult sau mai puţin apropiate: Slavii / îndeosebi Ruşii l-au reprezentat împodobit / corcodit cu cununi de frunze şi flori, ca un spirit în legătură cu pomul verde; în Ardeal şi Carintia, pomii săi preferaţi erau mesteacănul şi salcia, păpuşa lui în seara sărbătoririi - 23 IV - fiind prin Tradiţie pusă la plutit pe o apă curgătoare (albul mesteacăn - crestat primăvara de Geto-Daci pentru a-i bea seva - avea denumirea Antică "berza"). Academicianul Aromân Theodor Căpidan în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1921 a scris: "La Daco-Români în legătură cu numele biblic Georgios se găsesc: Gheorghe, Gheorga, Goga, Gherghina, Gheorghina, Gheorghiță, Ghiță, Gane (de la Ghergana), Gachi (Gheorgachi) și ca nume de loc Giurgiu (din Ghiurghevo)".

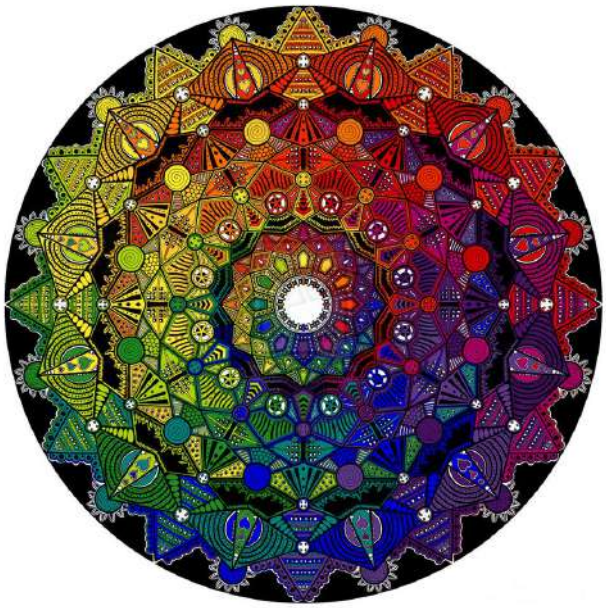

Grigore

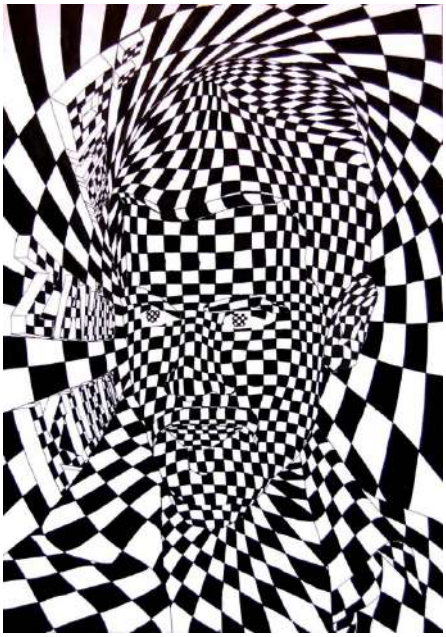

În istorie, numele Grigore a început să fie înregistrat creştin în Canaan-Armenia-Anatolia, ca derivat Gargar / Ghergar (uneori mai apropiat de Gherga - decât Gheorghe - fiind Grigore); un exemplu de legătură Ghergară între Grigore și Gheorghe e crucea, semnul creștinilor: crucea a fost introdusă de către Caucazienii Grigori / ca stilizarea Svasticii al cărei simbol era foarte puternic în Vechea Lume iar primul Cavaler creștin - care a și căpătat faimă universală - a fost Gheorghe din vecina Capadochie, de la care a rămas emblematica cruce a Sfântului Gheorghe (roșie pe fond alb / combinația Magică a culorilor, așa ca la Mărțișor). Un exemplu Antic anterior de genul Ghergar / Grigore a provenit din anul 213, în fosta provincie Pont (zona Ghergară Nord Anatoliană, în clară legătură onomastică Pontică atât cu Zeul apelor Pontus Gargarus, cât şi desigur cu Pontus Euxinus / Marea Neagră), când într-o bogată familie din Neo-Cezareea / azi Niksar 40,35 lat. N, 36,57 long. E, s-a născut Teodor, devenit "Taumaturg" / adică "Făcător de minuni"; el a studiat în Cezareea Palestinei, fiind discipolul învăţatului Origene 185-254, care îl numea Grigore. Teodor Grigore a scris - cu talent - mai multe cărţi; a murit în 17 XI 270. Biografia sa a fost realizată de Grigore din Nysa / Capadochia (335-395); acel Teodor, adică Grigore "Taumaturgul", a avut un frate - numit tot Grigore - pomenit de Biserică la 7 XI, ceea ce înseamnă că numele lor de familie era Grigore. De pildă, un succesor de acolo - din "Noua Cezaree" a Pontului - a fost episcopul Gregorios, care a participat la sinodurile din anul 754 de la Hieria / Istanbul și din anul 787 de la Niceea / Iznik (atunci au participat și preoții Gregorios din Nicopolis 40,18 lat. N, 37,50 long. E - aparținând provinciei bizantine Armenia Prima / Minor - cel care l-a reprezentat pe episcopul Smyrnei / Izmirului, ș.a.; la acel eveniment au fost episcopii Gregorios din Milasa / Caria - cu notarea Greacă "Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μυλάσσου" respectiv Latină "Gregorius episcopus Mylasensium" - din Stratonikeia 37,18 lat. N, 28,03 long. E / Caria "Γρηγορίου ἐπισκόπου Στρατονικείας", din Herakleia Latmosului 37,30 lat. N, 31,34 long. E / Caria, din Gordos / Lydia, din Uşak = Temenothyrai 38,40 lat. N, 29,24 long. E / Frygia, din Pessinus / Galatia, din Amastris / Paflagonia, din Palaiopolis / Pisidia, ș.a).

Grigore "Luminătorul"

Imperiul Parților (247 î.C. - 224) cuprindea în S pe Gherhi = cei mai bogați Arabi (din răsăritul Peninsulei Arabe) iar în N ajungea până la Georgieni și Armeni (din răsăritul Peninsulei Anatoliene). În anul 252, tatăl lui Grigore "Luminătorul", Part din Bactria, l-a ucis pe Regele Armeniei - erau rude îndepărtate - şi în anul 259 ca răzbunare militarii Armeni i-au măcelărit familia (el a murit înecat în Fluviul Arax), Sfântul Grigore "Luminătorul", fiul său, născut în anul 257 în capitala provinciei Ararat, rămânând singurul supravieţuitor, fiind salvat de moaşa creştină Sopia şi dus în Cezareea Capadochiei / azi oraşul Kayseri: fosta reşedinţă a acelei regiuni. În anul 287, când Tiridat şi-a început domnia în Armenia, creştinul Grigore şi-a oferit serviciile de secretar - ca răscumpărare a păcatului săvârşit de tatăl lui, care l-a omorât pe tatăl acelui Rege - însă a fost închis în Khor Virap 39,52 lat. N, 44,34 long. E / Armenia; după un deceniu, în anul 297, deoarece Tiridat şi-a rătăcit mintea închipuindu-şi că era mistreţ, sora lui a ajuns să apeleze şi la deţinutul Grigore, care l-a vindecat miraculos, ceea ce l-a făcut pe Rege să-l elibereze şi să treacă împreună cu Curtea sa la creştinism iar în anul 301 l-a numit oficial ca şeful Bisericii creştine - consacrat ceremonios de prietenul Leon, episcopul Cezareeii Capadochiei - şi declarând Armenia ca prima Ţară creştină din lume (însă cu convertirea naţiunii n-a fost chiar uşor, deoarece vechile credinţe păgâne erau adânci printre Armeni).

Imperiul Parților

Grigore "Luminătorul", tatăl său și Regele Tiridat erau dintre Măreții Șureni: urmași Parți, cei care - împreună cu mai vechii nobili Kareni din care se trăgeau - încoronau Arsacizii încă de la începutul dinastic din secolul III î.C. ("Cei Măreți" - Karenii împreună cu Șurenii - ar putea fi conectați cu Regalii Sanctuarului Gherga din Caria și Șurenii cu Munții Șureanu din Carpați, unde a fost complexul de fortificații aferent capitalei Sarmisegetusa a Geto-Dacilor dinspre Sarmați, după cum au analizat și unii cercetători Români; de altfel, între acei Kariani / Cariani și liderii Geto-Dacilor au fost strânse legături Regale, prin Dinastia Zuraz / Gurag). Ardeleanul Dragoș Bîrlea a scris în anul 2022: "știm bine că mezii nu sunt perși, ci doar înrudiți, pentru că mezii

sunt parthi, nu perși, parth nu pars, ambii părți ale aceluiași neam nobil cu multe nume, neam saka de sarabi sârbi și de sir-i, siri-mezi, sarmethii sarmați cu capitala la Sar-Mezi-geti-tha, Sarmisegetuza, locul geților Sir-Mezi, unde stătea și Meda, sora lui Decebal, dar și cavaleria dacă, aia care lipsește complet de pe columnă fiind însă plin de cavaleri sarmați, za-armați în zale ca parții, în-sârmați ca și catafractarii romani de răsărit copiați de la parți, straniu regat dac așa puternic fără cavalerie, dar și mai straniu că atâtea generații de istorici au putut crede câcatul ăsta". Despre Măreții Kareni - strămoșii Măreților Șureni, înțelesul pentru "Șureni" fiind de "Șefi" / "Lideri" - e de știut că au fost aristocrați în Ghergania / Hyrkania, reședința lor ajungând să fie în Antiochia Mediei = Laodiceea, acum Nahavand 34,11 lat. N, 48,22 long. E / Iran (la S de capitala Mediei); din acea localitate în secolul VIII a fost învățatul Benjamin, care a propagat "Caraismul", prin respingerea "Talmudului" (Bibliei i se zicea "Kara" = "Scriptura"). Caraiții consideră Biblia ca fiind singura sursă legitimă a legii religioase; inclusiv în prezent, puținii care au mai rămas dintre ei sunt persecutați de Israel. La sfârșitul primului mileniu, poetul Firdousi - cel mai mare din Iran - a scris în "Șah-nâme" = "Povestea șahilor" că strămoșul Măreților Careni / Kareni a fost legendarul fierar / potcovar Kăve, care de pe Muntele Damăvand 35,57 lat. N, 52,06 long. E (Vulcanul de 5671 metri altitudine, cel mai înalt vârf din Iran, aflat în centrul lanțului Alborz / în S Caspic), având drapelul "Derfaș Kaviani", a condus rezistența contra lui Azi Dahăk, ce avea 10 mii de cai: acela era fiul "întunecatului" Zeu Mainyu / Ahriman ("Azi" fiind termenul Avestan pentru "Dragon" / "șarpe" iar "Dahăka" - scris și "Zahhăk" - venind de la "Dah"); "Dragonul Dah" = "Azi Dahăka" a fost des menționat de literatura zoroastră, ca lider care cârmuia cu ajutorul demonilor numiți "Daeva" (opuși divinilor Vedici "Deva"). Ardeleanul Dragoș Bîrlea a scris în anul 2022: "E plin de șerpi și dragoni din vechime. Din China până în Dania cea numită Dacia pe hărțile medievale, trecând prin Daxia bactriană, Dakhea parthă și Dacia noastră. Steagul dacic era, ni s-a tot zis, lupul cu trup de șarpe sau șarpele cu cap de lup. Steagul dacic e identic cu cel parth, cu cel sasanid de pe arcul lui Galeriu din Salonic sau cel copt din oaza Kharga din Egipt și e la fel de identic cu, surpriză surpriză, steagul de luptă roman de final de imperiu, deja germanizat dacizat prin invaziile de nestăvilit ale daco parthilor germanici ne-cunoscuți sub numele de gothi și vandali și gepizi și franci și burgunzi, cei ce i-au bătut pe hunii cumani rumâni pe Câmpiile Catalaunice exact sub acest stindard identic cu cel galic al regelui Arthur, dar și cu cel al saxonilor de pe tapiseria de la Bayeux, al cavalerilor franci ai lui Charlemagne ori gândul mă duce la plăcuțele de la Orlat, cartier al orașului uzbek Samarkand pe care se văd limpede samurai în armura grea cu coarne luptând împotriva unor parthi cu steag dacic: simt că e ceva putred în Danemarca vikingilor cu tot cu corăbiile lor cu cap de drac, drakkare. Același steag, același duh călăuzitor, drac, dragon, dregana în hindi, drăgan și Dragoș în română, căci dacă nu ne conduce Duhul Domnului dragos-ul devine drăcos, steag de șarpe cu trup de șarpe și cap de șarpe, de fapt de balaur, de dragon, care da, după cum știm deja de la chinezi, seamănă cu capul de câine, și astfel, dacă nu sunt atent, pare că e cap de lup. Văd că între capul de lup sau câine și cel de dragon sunt niște similarități surprinzătoare. Dar asta fac cei 3 mari uriași ai răului: neștiința, uitarea și negrija, cum zicea Sfântul Marcu, cavaler marcoman dintr-o altă margine de lume; ne fac să uitam cine suntem, să nu știm ce înseamnă lucrurile văzute și nevăzute, semnele și timpurile și să nu ne grijim de ele, întărind cele bune și ferindu-ne de cele rele ca de dracul". Echivalentul Caucazian al strămoșului Măreților Kareni a fost la Oseți mitologicul Kurdalaegon, care comprima Kurd (Kurta, pentru incandescent) și Alae (pentru Arian / Alan): numele original Kurdalaegon a fost Waergon (pentru lup), Vaso Abaev - lingvist Oset, din Georgia - comparându-l cu Zeul Vulcan. Măreții Kareni din Orientul Mijlociu, puternicii lideri Kariani din Anatolia (dintre care unii s-au remarcat printre Anticii coloniști Cariani ai Dobrogei), ascendența printre Kerei a Împăratului Attila al Hunilor - care și-a avut baza în Banat - apartenența la Kuraișii a profetului Mahomed / de la care a rămas Coranul, proliferarea Caraită, etc., par a apropia EurAsiatic oameni și concepte monoteiste în mileniile I î.C. - I în mai multe dimensiuni decât cele zărite la prima vedere. Lucrarea "Viața Sf. Gregor" realizată de secretarul Regal Agatanghelos / "Agat-anghelos" - care a murit în anul 332 - ulterior a devenit cunoscută sub denumirea de "Istoria Armenilor": a acordat o atenție deosebită trecerii societății Armene de la păgânism la creștinism, între preluarea puterii Imperiale de către Sasanii Karga, până la sfârșitul domniei în Armenia a Regelui Tiridat "cel Mare" (adică perioada 224-330). "Tiri-dates" / Tiridat, însemnând "dat de Tir" - adică dat de divinitatea zoroastră a fertilității și a ploii Tir / Tiștrya - era numele Regilor Antici din Armenia ai Dinastiei Partă desprinsă din Dinastia Dahă "Mitrea-dates" a Parților (apariția politică a fost când eunucul Dah Mitradates - complice cu Gardianul Hyrkan Artabanus al Împăratului Perșilor Xerxe / Jerje - l-a omorât pe Împărat în anul 465 î.C.); Sparga-pates (numele Dinastiei AgaTârsă a Regilor Geților din secolele precedente), la care sufixul "pates" = "dates", însemna "dat de Sparga" / adică "dat de Sf. Garga" a fost și numele puiuțului / pruncului născut de Regina MasaGeților Tomyris prin iubirea ei în colonia Carianâ din Dobrogea cu șeful Gargar / nobilul stăpân de acolo. Locul a fost numit Tomis de la ea iar fiindcă apoi Cyrus "cel Mare" / Kuros, primul Împărat al Perșilor i-a luat fiul / Prințul prizonier, Regina Tomyris a MasaGeților - în alianță cu Dahii - l-a prins și l-a decapitat pe acela.

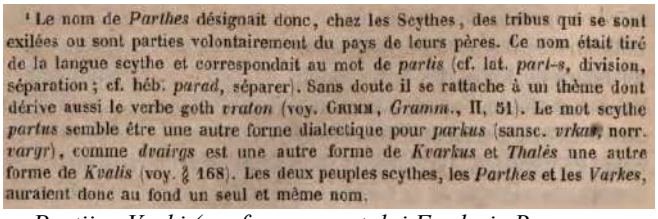

[1] Le nom de *Parthes* désignait donc, chez les Scythes, des tribus qui se sont exilées ou sont parties volontairement du pays de leurs pères. Ce nom était tiré de la langue scythe et correspondait au mot de *partis* (cf. lat. *pari-s*, division, séparation; cf. héb. *parad*, séparer). Sans doute il se rattache à un thème dont dérive aussi le verbe goth *vraton* (voy. GRIMM, *Gramm.*, II, 51). Le mot scythe *partus* semble être une autre forme dialectique pour *parkus* (sansc. *vrka*, norr. *vargr*), comme *dvairgs* est une autre forme de *Kvarkus* et *Thalès* une autre forme de *Kvalis* (voy. § 168). Les deux peuples scythes, les *Parthes* et les *Varkes*, auraient donc au fond un seul et même nom.

Parții = Varki (conform savantului Frederic Bergmann în cartea despre Geți, 1859)

Conform istoricului Englez George Rawlinson (care a studiat caracterul Turanic al Parților): "Până în secolul VI î.C., în timpul împăratului Darius al Perșilor, Parții n-au apărut menționați istoric. În inscripția din Behistun / Iran, Parții au apărut în strânsă legătură cu Varkana, oamenii Hyrcaniei (regiunea cea mai bogată, mai pitorească, mai împădurită și mai productivă din Asia Centrală): la poalele dealurilor creșteau stejarul, fagul, ulmul, aninul, cireșul sălbatic, etc.; vii luxuriante erau agățate prin ghirlande între pomi iar la umbra lor erau flori de diverse feluri (ca primula, violeta, liliacul, zambila, ș.a.m.d). În Văile Hyrcaniei - cea

mai fertilă fiind a Râului Gurghan / Gorgan - erau pajişti cu cea mai moale iarbă, capabile să întreţină turmele numeroase: Hyrcania era cea mai valoroasă şi mai dorită regiune, descrisă ca paradisiacă de către Strabon; fertilitatea sa era extraordinară. Parţia era situată în mijlocul Arianilor - adică a celor numiţi ca Hyrcani, Chorasmi, Arianii Heratului, Bactriani, Margiani, ş.a. - ceea ce i-a determinat pe unii cercetători să-i considere pe Parţi ca aparţinând familiei Iranienilor. Strabon a afirmat că Parţii erau Dahi, cu denumirea lor proprie de A/Parni, în legături cu cei care au fost cândva la Marea Azov (în N Mării Negre); nu pot fi crezute versiunile contradictorii ale altora că ei ar fi fost Sciţi în SE Caspic, rămăşiţe din expediţia faraonului Sesostris ori Sciţi colonizaţi de către acela în Colchis, etc. Parţii s-au regăsit pe Valea Fluviului Ox, în Bazinul Caspic, în Caucaz şi în N Pontic. Parţii au început să se întindă din Hyrcania spre Media. Nomazii din N regiunilor Asiei Centrale şi N Caucazului aparţineau familiei Turanice (de la tipul Turkic şi Tătar de la miazăzi, la tipul Samoiedic şi Finic de la miazănoapte). Proveniența Parţilor din Bazinul Ox şi Asia Superioară întăreşte prezumţia apartenenţei la familia Turanică; numele lor (atunci când nu erau Persane) erau Turanice, cu sufixul gutural '-es' ca la Babilonenii primtivi sau ca la Basci. Principalul argument pentru caracterul Turanic al Parţilor se poate găsi în tipul lor fizic şi mental (maniere şi tradiţii), reieşind din reprezentările sculpturale, din lăcomia sau agresivitatea lor; ei erau mai puternici în apărare decât în atac. De la sfârşitul secolului III î.C., Turanicii Parţi au fost nevoiţi să se delimiteze de hoardele Barbare ale Turanicilor Nordici, care i-au atacat constant, printre cei mai semnificativi dintre aceia fiind MasaGeţii / 'Marii Jaţi' (folosind săgeţi otrăvite cu venin de şerpi sau înmuiate în sângele bolnavilor contagioşi pentru răspândiri de molime, etc). Monarhul Parţilor - purtând tipica robă Magă din Media - avea titlul de 'Fratele Soarelui şi Lunii'; palatul său de primăvară - când se celebra Anul Nou - era în Hyrcania. El era sfătuit de 2 Consilii, al Înţelepţilor şi al Magilor, aceia împreună fiind nobilii zişi 'Măreţi', formând o categorie privilegiată, al căror vot unanim era necesar la desemnarea conducătorului: se urma linia dinastică Arsacidă, însă dacă urmaşul era prea tânăr ca să-şi exercite funcţia, 'Cei Măreţi' nominalizau un frate al fostului conducător (ori altă rudă apropiată); mai puternic decât corpul Bătrânilor / Înţelepţilor era corpul Magilor, căci aveau o structură ierarhică provenită din timpuri străvechi, temută şi venerată de toată lumea. Magii posedau cele mai bune terenuri, erau cei mai de vază orăşeni, aveau privilegiile preoţilor; dominaţia Parţilor peste alte ţinuturi s-a menţinut printr-un sistem încercat întâi în răsărit, mai vechi decât Dinastia Perşilor (cel mai simplu şi mai grosolan): stabilirea de conducători pe viaţă - ca 'viceregi' - în diverse zone, drept vasali imperiali". Primul Rege Tiridat al Armeniei a fost în secolul I cel născut de o Grecoaică în Media pentru Împăratul Parţilor (pe când domnea, Legiunea Macedonica a Romanilor a distrus în Ierusalim a doua variantă a Templului Evreilor şi a dus de acolo mii de sclavi în capitala Imperială, pentru construirea Coloseumului):

Regele Tiridat I al Armeniei

În "Civilizaţiile Orientului Antic", istoricul Moldovean Horia Matei a scris despre un urmaş al Regelui Tiridat I, anume Regele Tiridat III: "După asasinarea tatălui său, Tiridat a fost dus la Roma, unde a primit o aleasă educaţie. S-a instalat pe tronul armean cu ajutorul împăratului Diocleţian şi s-a căsătorit cu fiica regelui alan. După persecuţii iniţiale împotriva creştinilor, Tiridat a văzut în noua religie un mijloc de consolidare a independenţei statale faţă de cele 2 imperii rivale şi vecine (sasan şi roman). În anul 301 Tiridat a proclamat creştinismul religie oficială a statului iar în anul 302 Grigor Luminătorul a devenit patriarhul noii biserici. În timpul domniei lui Constantin cel Mare, Tiridat s-a apropiat de romani, sfârşind otrăvit de vârfurile nobilimii ostile politicii lui. A fost sanctificat de Biserica Armeană". Istoricul Armean Agathangel / "Agat-angel" - secretarul Regelui Tiridat - în cartea pe care a realizat-o (considerată cea mai veche din Analele Armeniei, din păcate dispărută) a scris despre Albani, MasaGeţi, Alani, despre "marea primejdie ce a avut-o împăratul Diocleţian de la Herţa, regele Goţilor", etc.; în secolul III, "regele Herța al Goților" a fost dinast herțeg, adică era Gherțeg, anume: a făcut parte dintre dinaștii Gherga, puternicii cârmuitori ai Geților / Goților. Capul lui Grigore "Luminătorul" - răposat de bătrâneţe în anul 326, fiind retras în asceză, la sinodul de la Niceea din anul precedent participând fiul său - a fost dus de un grup de călugăriţe la Napoli / Italia, capitala Ducatului cârmuit de Dinastia Ducilor Giorgio / Grigore, în secolul VIII, atunci când ei şi-au început exercitarea puterii acolo, unde şi azi există Biserica "Sf. Grigore Armeanul" (decorată baroc la aspectul actual de pictorul local Luca Giordano 1634-1705): notarul Bisericii din Napoli era Gregorios, menționat într-un document din 1 III 763; e de știut și că pe atunci comandantul Calabriei - vârful Peninsulei Italiei, dintre Napoli și Sicilia - era spătarul Imperial Gregorios / corespunzător sigiliului său din secolul VIII, inscripționat "Γρηγορίῳ β(ασιλικῷ) σπαθ(αρίῳ) κ(αὶ) δουκὶ Καλαβρ(ίας)". Portul căciulilor ţuguiate - arătând ca marele Vulcan Ararat dar și ca pălăriile Parților, Magilor, ș.a. - a rămas caracteristic clericilor /

ierarhilor Armeni. Grigore “Luminătorul” este sărbătorit de Armeni în 9 VI (de restul creştinilor în 30 IX). Sf. Grigore - nepotul lui Grigore “Luminătorul” - stabilit în Derbent, a fost cel care, în premieră mondială, a marcat Bisericile cu cruci / Svastici stilizate (la Mănăstirea Amara 39,41 lat. N, 47,03 long. E din enclava Nagorno-Karabakh - întemeiată de Grigore “Luminătorul” - în Biserica “Sf. Grigoris” e inscripţia că acolo se află “Mormântul Sfântului Grigoris, patriarhul Albaniei Caucaziene, nepotul Sfântului Grigore, născut în anul 322, uns în anul 340, martirizat în anul 348 la Derbent de regele Sanesan al Masa-Geţilor: sfintele sale rămăşiţe au fost aduse la Amaras de discipolii lui, diaconii de aici”; diferenţa de 17 ani între datele martirajului din Derbent a Sfântului Grigore - anul 331 ori anul 348, în funcţie de sursă - nu ştirbeşte însă povestea lui, unică).

Simbolurile Khas / Temdeg la Mongoli, Tengri la Turki, Şangrak la Siberieni (însemnând Cerul, cu plasarea în vârful cupolei yurtei)

Astfel cum în Decapolis primul episcop din lume a fost în secolul I Sfântul Gherghe - Ghergheseu, exorcizat în Ghergasa / Galileea de către însuşi Iisus - la începutul secolului IV în Caucaz au fost Sfinţii Grigore care s-au remarcat episcopal prin Grigore “Luminătorul” care a creştinat prima Ţară din lume / anume Armenia iar nepotul său Grigore, episcopul Albaniei Caucaziene = Ţării Ghergarilor a introdus pentru întâia oară în lume Crucea pe vârful cupolei Bisericii (aşa cum cei din răsăritul Asiatic îşi amplasau simbolul Cerului în vârful cupolei yurtei), el semnalând astfel vizibil locurile publice pentru rugăciunile creştine cu semnul popular cruciform, căci religia cu semnul peştelui propagată începând cu pescarii Galileeii a devenit legalizată de Imperiul Roman iar întrunirile nu se mai ţineau pe ascuns prin catacombe: iată deci Gherghi semnificativi în avangarda creştină a Vechii Lumi. Dinastia Gregoridă - fondată de Grigore “Luminătorul” - a condus ereditar direct Biserica Armeană până în anul 439, când a murit ultimul său patriarh, Isaac al Armeniei (fiica aceluia s-a măritat cu nobilul Makinonian din V Armeniei, descendenţi fiind - printre mulţi alţii - Împăratul bizantin Leon Armeanul 775-820, Împărăteasa bizantină Teodora 815-867 / mama Împăratului bizantin Mihail “Beţivul”, Împăratul bizantin Vasile Macedoneanul 811-886 - Armean născut printre Armâni - fondatorul Dinastiei Macedonene a Împăraţilor bizantini 867-1056, ş.a.); e de remarcat că anturajele ecleziastice ierarhic înalte ori Împărăteşti, inclusiv la Curtea din Constantinopol, mai ales în mileniul I, au avut Ghergari. Un exemplu de înrudire: Cuviosul Filaret “Milostivul”, fiul lui Gheorghe şi Ana - cuplu Anatolian bogat din Amnia / Paflagonia în secolul VIII - a avut-o ca nepoată pe Maria, care a participat la prima “paradă a mireselor” din istoria bizantină, fiind astfel aleasă în anul 788 ca soţie de ultimul Împărat din Dinastia Isaurică / Syriană 717-802, fiica Eufrosina în anul 823 devenind soţia primului Împărat bizantin al Dinastiei Frygiene 820-867 (e de ştiut că la sfârşitul secolului VIII, la Mănăstirea Mantineion din Paflagonia - corespunzător “Vita Petri Atroensis” = “Viaţa Sf. Petre din Atroa” - a trăit bărbatul Sfânt numit Georgios).

Sf. Grigol

În Georgia, o figură aparte a făcut-o şi Sf. Grigol / Grigore 759-861 al regiunii Khandzta (în SV Ţării); el era dintr-o familie nobilă din Kartli / Gargri - zonă în care azi e capitala Georgiei / unde primul şef Grigol al Bisericii a fost în anul 420 - şi a întemeiat numeroase aşezăminte creştine în zona Tao-Klarjeti (s-a lansat cu ajutorul episcopului Giorgi din Opiza 41,01 lat. N, 42,02 long. E / acum Turcia), fiind pomenit de Biserica Georgiană în 18 X. Despre viaţa sa a scris călugărul Georgian Giorgi "Merchule" / adică "Teologul", în anul 951.

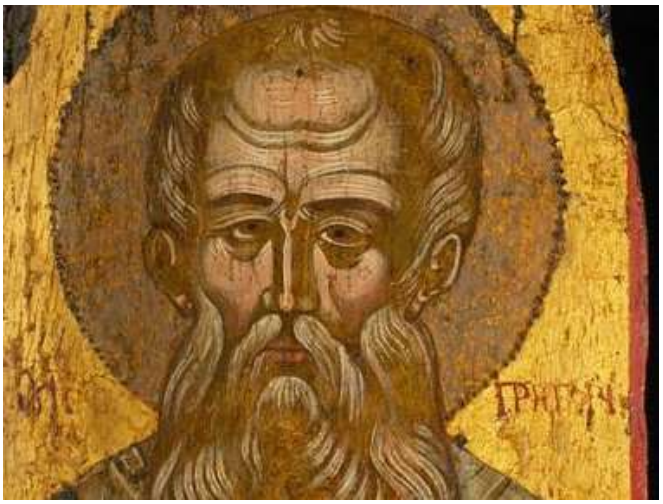

Grigorie "Teologul"

În Anatolia, bogatul Grigorie - supranumit "cel Bătrân" 276-373 - din Arianz / Capadochia, care lucra ca funcţionar public pentru Romani, s-a cununat cu Nona, fiica Gorgoniei (care era creştină, convertindu-l şi pe el), astfel încât a fost prezent la primul sinod de la Niceea, în anul 325; iniţial, Grigorie "cel Bătrân" era în secta hypsistară (o amestecătură iudeo-păgână iniţiată de Oracolul din Didyma la sfârşitul secolului III î.C., când au apărut primii colonişti Evrei organizaţi în Anatolia / secta din secolul I având şi unele elemente creştine, preamărindu-l doar pe cel mai mare Zeu - proclamat "PreaÎnalt", ca de exemplu cu menţiune în "Faptele Apostolilor" 16:17 - existând până în secolul V, când unele ritualuri au fost preluate de secta celor "de neatins" = "Athinganoi" / Aţigani, la care au fost asociaţi Ţiganii). Grigorie "cel Bătrân" - însurat cu creştina Nonna - este prăznuit la 1 I. Feciorul Grigorie / devenit "Teologul" împreună cu Vasilie "cel Mare" şi fratele aceluia Grigore (care a fost episcopul Nysei, aceia conform cercetătorilor Raymond Van Dam în anul 2003, Giulio Maspero şi Mateo Seco în anul 2009, ş.a. având-şi tatăl numit Grigore) au format ceea ce a rămas în istoria Bisericii ca părinţii creştini ştiuţi drept "Filozofii Capadoci" sau "Cei 3 Capadoci"; Grigorie "Teologul" - hirotonit preot în anul 362 de tatăl său Grigorie "cel Bătrân", la dorinţa comunităţii dar contrar voii lui - a devenit episcop în Nazianz după ce i-a răposat tatăl (Grigorie "Teologul" a fost şi unul dintre "Cei 3 Ierarhi", împreună cu Vasilie "cel Mare", episcopul Cezareeii Capadochiei şi Ioan "Gură de Aur", episcopul Constantinopolului / Tracia). Grigorie "cel Bătrân" a fost episcop în Nazianz / Capadochia vreme de 45 ani, în perioada 329-374: a fost convertit creştin de către soţia sa Nonna; primul lor fiu - numit Grigorie - s-a născut pe când Grigorie "cel Bătrân" era episcop în Nazianz (în ultimii 12 ani de viaţă l-a avut ca ajutor, cei 2 Grigorie din Nazianz - tată şi fiu - fiind împotriva arianilor). Este de ştiut că academicianul Georgian Elguja Khintibidze a studiat ascendenţa Georgiană a ierarhilor Grigorie "Teologul" şi Vasilie "cel Mare". Sf. Grigorie "Teologul" - supranumit şi "Cuvântătorul de Dumnezeu" datorită predicilor sale magistrale - s-a distins ca învăţat şi creator de poeme religioase. A lăsat o operă clară cu precizări dogmatice, ce au fost evidenţiate la sinodul din anul 451 de la Calcedon / Chalke-don, acum cartier al Istanbulului (din scrierile sale au rămas 45 de cuvântări, numeroase imnuri, scrisori şi o tragedie, intitulată "Patima lui Hristos"). În secolul IV, starea conflictuală a lui Grigorie din Anatolia cu Gheorghe din Egipt - ambii deveniţi Sfinţi - a fost o dispută Ghergană pentru putere printre creştini (din acel secol, Romanii au permis legalitatea religiei creştine, la sfârşitul secolului creştinismul ajungând unica religie oficială în Imperiul Roman; e de observat că Sf. Grigorie nu s-a manifestat faţă de celelalte ipostaze - EurAsiatice - ale Sf. Gheorghe, ci doar privind controlul Africii, Grigorie "Teologul" însă intrând în preoţie doar după moartea Sf. Gheorghe).

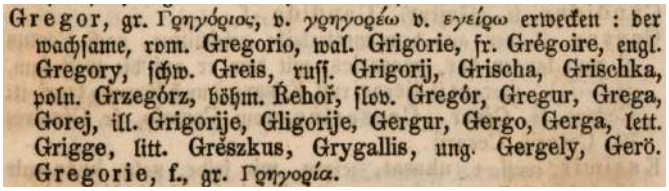

Gregor, gr. Γρηγόριος, v. γρηγορέω v. εγείρω erwecken : der wachſame, rom. Gregorio, wal. Grigorie, fr. Grégoire, engl. Gregory, ſchw. Greis, ruſſ. Grigorij, Grischa, Grischka, poln. Grzegórz, böhm. Řehoř, ſlov. Gregór, Gregur, Grega, Gorej, ill. Grigorije, Gligorije, Gergur, Gergo, Gerga, lett. Grigge, litt. Grėszkus, Grygallis, ung. Gergely, Gerö. Gregorie, f., gr. Γρηγορία.

Echivalări onomastice (Gustav Michaelis, 1856)

În anul 1856, Germanul Gustav Michaelis - şeful catedrei de stenografie a Universităţii din Berlin şi conducătorul Biroului stenografic al Reichstagului / Parlamentului Imperiului German - a echivalat Gregor / Grigorie cu Gherga (astfel cum se poate vedea în captura anterioară dintr-o lucrare a sa). Grigore, cu forme ca Grigorie, Gregorios la Grecii vechi - cu sensul figurat de "Veghetor" / "cel care este atent" - apoi şi Glegorius în Latină, Grgur la Slavi, Gregoire în Franceză, Gregory în Engleză, etc. a cunoscut o largă răspândire mondială (la începutul său istoric fiind de multe ori echivalat cu Gheorghe, George, etc., deoarece era mai apropiat în timp de rădăcina Gherga); la Români, pe lângă lingvistul Christian Ionescu în "Mică Enciclopedie Onomastică" din anul 1975 - care a scris că "familia lui Grigore este foarte bogată în variante, multe din ele cunoscute ca nume de familie, ca Ghergheli, Gurgă, maghiarul Gergö, ş.a." - cercetătoarea Aurelia Bălan a explicat în lucrarea sa din anul 2003 "Dicţionar onomastic creştin" că "Grigorie este destul de frecvent, mai ales în limba veche (dacă ne orientăm după numărul impresionant al variantelor şi după vechimea lor în documente şi mai ales după numărul hipocoristicelor): Ghergheli, Ghergheleu, Gherghilău, Gherghel, Gherghelescul, Ghiarghil, Ghirghilicea, Gurgur, Gurgă, Gurgu, Gurguţă, Gurgoi, Gurgongă, Grigor, Grigorescu, Grigoriu, Grigora, Gora, Grigoran, Gorna, Goranul, Gorănescu, Grigore, Gore, Gorea, Gorescu, Grigori, Grigoraş, Gori, Gorie, Gregorie, Goraş, Gorăşcu, Grigorăşcu, Raşcu, Grigorăşcu, Grigorca, Gorca, Gorcă, Gorcea, Grigorce, Gorce, Gorcia, Gorciu, Gorcilă, Gorilă, Grigoriţă, Goriţă, Oriţi, Grigoruţă, Guruţă, Grigoroiu, Goroi, Roiu, Goruia, Grigole, Gole, Golea, Gorov, Gorovei, Goroveiu, Griga, Riga, Rigu, Regea, Grigă, Grăga, Grigul,

Grigaciu, Grigaş, Grigoe, Griguţă, Guţă, Griguş, Grica, Gricea, Gligor, Gligore, Gligorea, Gligoreşti, Ligore, Gligoria, Gligorie, Gligoran, Gligoraş, Gligorce, Gligorcea, Gligoruţ, Gligoruţă, Gligoruţa, Gliga, Gligă, Gligo, Gligul, Liga, Ligan, Gligan, Gligana, Gligace, Gliguţa, Glighira. Cele mai multe forme se regăsesc în numele de familie prezente astăzi: Grig, Grigor, Grigorian, Grigoras, Grigorasenco, Grigoraş, Grigoraşcenco, Grigoraşciuc, Grigoraşcu, Grigoraşenco, Grigoraşi, Grigorcea, Grigore, Grigorescu, Grigoresu, Grigorete, Grigori, Grigoriev, Grigorita, Grigoriţă, Grigoriu, Grigorius, Grigoroaia, Grigorof, Grigoroiu, Grigoropol, Grigoroşcuţă, Grigorov, Grigorovici, Grigoruţ, etc". Grigore e Gergo / Gergely în Maghiară, Grega / Gregor în Slovenă, Grga în Croată, Grigor în Bulgară, Grigorios în Greacă, Gregorius în Latină, Grigoli în Georgiană, etc.

Papa Felix III

În Europa secolelor V şi VI, urmaşii Geţilor din actuala Românie au controlat principalele Peninsule Europene Mediteraneene - Balcanică, Italică, Iberică - şi Nordul acelora (între Carpaţi şi Pirinei), dominaţia serioasă fiind, de la E la V, Gepidă / Ghepidă la Dunărea mijlocie până în anul 565, OstroGotă în V Balcanic şi în Apenini până în anul 553, respectiv ViziGotă în Galia TransAlpină până în anul 531 iar apoi în Peninsula Iberică: tocmai pe atunci - şi tocmai pe acolo - istoria a consemnat manifestări Ghergare puternice; în secolele V-VI, fosta Galie a fost dominată Gotic - înainte de a fi organizată Germanic de către foştii Frygieni denumiţi Franci în ceea ce azi e Franţa - onomastica Ghergană ivindu-se foarte evident acolo pe atunci, la modul puternic mai ales în domeniul religios creştin (de pildă, mutarea din Dobrogea a Sfântului Ioan Casian şi a surorii sale pentru organizarea monahală a Galiei nu a fost deloc la întâmplare, ci intenţionată). În secolul următor Dobrogeanului Casian - întemeietorul monahismului apusean - călugărul Benedict din Umbria / Peninsula Apenină, numele său monahal însemnând Latin "Binecuvântatul", în plină dominaţie OstroGotă acolo, inspirat de învăţăturile Scitului / Gotului Sfânt Casian propagate din Galia, a întemeiat Ordinul Benedictinilor = al "călugărilor negri", căruia i-a aparţinut în acelaşi secol primul călugăr din istorie ajuns papă, anume Grigore "cel Mare" iar ulterior i-a aparţinut şi călugărul George / Gherard din Veneţia, ajuns episcop în Cenad / Banat (Mănăstiri ca Sf. Gallus din Alpii Elveţiei / secolul VII sau Galiciana Compostella din Peninsula Iberică / secolul IX au fost de la înfiinţare Benedicte); întemeierea în Burgundia / răsăritul Galiei - după prima cruciadă - a Ordinului Cistercianilor (desprins dintre Benedictini) a dus rapid la dezvoltarea reţelei respective a "călugărilor albi" inclusiv în spaţiul Românesc, ca de pildă la Mănăstirea Cârţa din centrul stăpânirii dinaştilor Negru-Vodă: e de remarcat la Cavalerii din Ordinul Templierilor - iviţi în acele timpuri - că au lucrat mai ales împreună cu călugării Cisterciani / Benedictini (urmaşii fondatorului George al Dinastiei Negru Vodă - manipulând sarea Ardealului şi având mari turme - erau interesaţi să-şi gospodărească bogăţia inclusiv astfel, prin prima reţea bancară din lume, sistem iniţiat de cruciaţii Templieri). În fosta Galie s-au emancipat nobilii Ghergani - foşti Geţi - chiar în perioada dominaţiei Gotice din secolele V-VI, asemenea ascensiuni ierarhice Vest Europene datorându-se concret şi înrudirilor dinastice ale neamului avându-şi rădăcinile Vest Asiatice / Est Europene. Gotul Teodoric "cel Mare" 454-526 (născut în N Panoniei - tatăl lui fiind aliat cu Împăratul Attila al Hunilor - numele său însemnând "Regele poporului" / "ric" fiind "Rege"), a copilărit la Curtea Împăratului bizantin Leon Tracul / din neamul Besilor - care a fost întronat cu sprijin Alan şi a fost înmormântat în Biserica Vlahilor - fiind luat ca gaj în Tracia la Constantinopol deoarece era moştenitorul cârmuirii Gote; a fost creştin iar în 13 III 483, fiind deja Rege / îşi avea scaunul de stăpânire şi locul de adunare al oştilor pe malul drept al Dunării, acum Bulgar, la Novae 43,37 lat. N, 25,21 long. E, a nominalizat un nobil dintr-o familie senatorială Romană - anume cea a nutriţionistului Imperial Gargilius din secolul III - ca papă (din anul 476, Roma era ocupată de generalul Herul Odoacru - Herulii / Herii erau foştii Gheri, care aveau ca urmaşi Rugii, Scirii, Taurkii / Turingii şi alţii - lider pe care Gotul Teodoric "cel Mare" a ajuns să-l omoare la un banchet, după un deceniu, în anul 493): conform lucrării "Papii" publicată în anul 1987 de Josef Gelmi, acel nobil - ajuns astfel papă - era fiu de preot. Pe atunci, Biserica era una (nu împărţită de ortodocşi şi catolici), schisma dintre răsărit şi apus oficial manifestându-se mai târziu, însă la sinodul convocat la Roma imediat după instalare - în anul 484 - papa i-a înlăturat din scaune şi i-a excomunicat pe patriarhii monofiziţi ai Constantinopolului şi Alexandriei, fapt aprobat de ulteriorul Ioan / patriarhul Constantinopolului în 519, primul an de domnie al Dinastiei Iustiniane. Papa Felix III - al cărui pontificat a ţinut până în 1 III 492 şi care afirma că era "văduv, cu 2 prunci" - a fost sprijinit îndeosebi de

"Amala-Frida" / Amalafrida, sora Regelui Got Teodoric "cel Mare" (care a avut "2 copii cu tată nedeclarat": Prinţul Theodahad născut în anul 480 la Tauresium / Grădişte în Macedonia, devenit Regele OstroGoţilor şi Prinţesa ştiută Got ca "Amala-Berga" / Amalaberga - o posibilă combinaţie a numelor părinţilor - măritată cu Regele Turingiei, căci statutul clerului înalt, inclusiv papal, nicicând nu a cuprins activitatea sexuală, chiar dacă şi primul papă, anume Sfântul Petru, a avut soţie Galileeană, astfel cum au consemnat evangheliştii Matei 8:14, Marcu 1:29 şi Luca 4:38); ca să nu rămână singură, Amala-Frida s-a măritat cu Regele Alanilor şi Vandalilor din Cartagena (zestrea ei a fost Marsala 37,48 lat. N, 12,26 long. E din Sicilia şi o oaste formată din 5 mii de Goţi, pe care i-a dus în N Africii).

Europenii între secolele V şi VI

În secolul XIX, istoricul Italian Carlo Troya a afirmat: "Geţii lui Decebal au fost strămoşii Goţilor lui Teodoric din neamul Amalilor. Neamul Getic / Gotic a fost deosebit de cel Germanic, deşi - de-a lungul timpului - incorporase mai multe triburi Germane, mai ales tribul Vandalilor; 2 reprezentanţi din neamul Getic / Gotic şi din neamul German au fost - cei mai importanţi - Teodoric şi Clovis: ei au devenit cumnaţi". În anul 2014, cercetătorul Român Marius Fincă în studiul despre "Stingerea dinastiei strălucitilor geţi amali" (Dinastie Regală care în totalul istoric a dăinuit aproape jumătate de mileniu) a scris că "Teodoric s-a dovedit un diplomat fin, el stabilind relaţii strategice, inclusiv prin diferite căsătorii de alianţă, ceea ce l-a făcut pe Iordanes să constate: 'nu există naţie vestică cu care Teodoric să nu se fi împrietenit sau de care să nu încerce să se apropie în timpul vieţii'; şi-a cununat fiicele cu regele vizigot şi respectiv cu prinţul burgund, sora cu regele vandal iar el însuşi s-a căsătorit cu sora regelui francilor Clovis" (primul Rege Merovingian a fost chiar acel Clovis al Francilor, Casa Regală Germano-Franceză respectivă fiind printre cele de la temelia Dinastiilor Regale Europene actuale). Este de remarcat că în anul 482 / aşadar în aceeaşi perioadă şi în acelaşi loc Dardan Tauresium / Grădişte (după ce probabil fericitul abate din Roma a fost în zonă), o altă femeie, sora autohtonului Latin Iustin - care ulterior a fondat Dinastia Iustiniană - l-a născut pe Iustinian, marele Împărat bizantin fără copii, înhumat la Biserica Apostolilor din Constantinopol / Tracia: acela şi sora sa mai mică Vigilantia = "Observatoarea" au crescut adoptaţi de unchiul Iustin iar analiza genetică paternă a lui Iustinian n-a fost încă efectuată, tatăl fiind anunţat doar ca "Sabbatius"; interpretarea pentru porecla "Sabbatius" / "Sabbatios" - notată aşa de istoricii bizantini Procopiu şi Teofan - literalmente în localul Grai Dardan însemna "Sfântul abate". Este interesant că în anul 1758 episcopul Cyrenaicei - Benedictinul Italian Pietro Galletti - a scris despre existenţa monahului Adam de Gherga în Biserica Romană la anul 482:

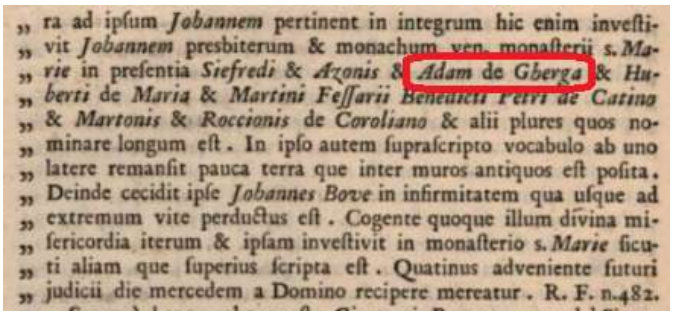
„ ra ad ipſum *Johannem* pertinent in integrum hic enim inveſti-
„ vit *Johannem* presbiterum & monachum ven. monaſterii s. *Ma-*
„ *rie* in preſentia *Siefredi* & *Azonis* & *Adam* de *Gherga* & *Hu-*
„ *berti* de *Maria* & *Martini Feſſarii Benedicti Petri de Catino*
„ & *Martonis* & *Roccionis* de *Coroliano* & alii plures quos no-
„ minare longum eſt. In ipſo autem ſuprafcripto vocabulo ab uno
„ latere remanſit pauca terra que inter muros antiquos eſt poſita.
„ Deinde cecidit ipſe *Johannes Bove* in infirmitatem qua uſque ad
„ extremum vite perductus eſt. Cogente quoque illum divina mi-
„ ſericordia iterum & ipſam inveſtivit in monaſterio s. *Marie* ſicu-
„ ti aliam que ſuperius ſcripta eſt. Quatinus adveniente futuri
„ judicii die mercedem a Domino recipere mereatur. R. F. n.482.

Vaticanul l-a notat pe abate ca "papa Felix III" - "Felix" = "Fericitul" în Latină - anteriorul papă "Fericit" / Felix II fiind în 355-365 chiar acela care l-a sprijinit pe cel devenit Sf. Gheorghe şi nu l-a agreat pe Anastase, patriarhul Africii, Felix II fiind considerat "antipapă" (primul papă "Fericit" / Felix I a fost în 269-274, când Cultul Soarelui era ridicat la rangul de religia Imperiului Roman: în acel timp s-a declanşat retragerea Romanilor din Dacia de la N Dunării în Dacia din S Dunării). "Fericitul" / Felix III - celebrat la 1 III conform Martirologiei Romane publicată de papa Grigore XIII în anul 1586 - a fost urmat în scaunul Vaticanului de papa Gelasius - Latin însemnând "Cineva" - care l-a canonizat pe Sfântul Gheorghe (atunci Gotul Teodoric "cel Mare" cârmuia acolo pentru Imperiul Bizantin); gestul papal a fost şi de omagiu pentru predecesor, prin canonizarea rudei răsăritene - din secolul precedent - a aceluia / ar fi fost nepotrivit ca un papă în funcţie să-şi fi sanctificat o rudă (în secolul V se cunoşteau rudele din secolul IV): actul făcut de papa Gelasius / Ghelasie (1 III 492 - 21 XI 496), care până atunci l-a avut cardinal în Roma pe Gordianus, n-a fost însă considerat chiar corect canonic şi Vaticanul în anul 1967 a ajuns să dezbată însuşi scoaterea popularului Sfânt Gheorghe din panteonul catolic. Este de observat un aspect foarte important, anume că Anatolianul Gheorghe n-a fost canonizat în Tracia la Constantinopol (cetatea Împăratului bizantin, mai apropiată teritorial de aria unde s-a manifestat Cavalerul creştin), ci la Roma. Cu predecesori de talia Gherghe-seilor din secolul I exorcizaţi de Iisus sau de talia megamartirului Cavaler Sfânt Gheorghe din secolul IV, urmaşii imediaţi creştini Gherga au fost de importanţe deosebite, din Caucazul unde s-au remarcat Sfinţii Grigori la Mediterana; legături creştine speciale au fost întreţinute, de exemplu - inclusiv după schismă - între cei din apusul Mediteranei şi maroniţii din răsăritul Mediteranei (în timpul cruciadelor Biserica maroniţilor fiind singura Biserică răsăriteană în comuniune cu papa / "Maron" însemna "Domnul"). Printre alte rude, acel papă "Fericit" III / Felix III (la sfârşitul domniei Gotului Teodoric "cel Mare" existând şi papa "Fericit" / Felix IV) era bunicul papei Agapet I, strămoşul Sfântului Grigore din Tours / Franţa şi al papei Grigore "cel Mare" din Roma / Italia; Grigore / Gregor era altă formă pentru George / Gheorghe, asociat aceluiaşi trunchi Gherga. Papa Grigore "cel Mare" din Roma şi Sfântul Georges / Grigore din Tours

au fost veri Ghergani, urmaşi ai papei Felix III / "Fericitul" din secolul anterior naşterii lor, respectiv descendenţi ai răsăriteanului Sfânt Gheorghe (din secolul precedent înaintaşului lor direct); e de observat că din acelaşi timp cu activităţile lor - secolul VI - datează crucea răposatului Gheorghi / Georgi din Lazu / Dobrogea (cea mai veche inscripţie Ghergană explicită în Latină de pe teritoriul României).

Mozaicurile papei Felix IV în ctitoria sa

Felix / "Fericit" IV a fost papă în perioada 12 VII 526 - 22 IX 530; şi alegerea lui s-a datorat Regelui Got Teodoric "cel Mare", care "a cerut alegătorilor să-l voteze pe cardinalul Felix" (rudă cu "Fericitul" / Felix III): el era fiul Gherganului Castorius din Samnium (S Romei), zonă în care familia avea proprietăţi. "Amala-Frida" / Amalafrida, sora Regelui Got Teodoric "cel Mare", i-a făcut cadou "Biblioteca Păcii" din Roma, pe care el a transformat-o - cu contribuţia arhimandritului Gheorgos / Gregorius din Khoros / Syria - în ctitoria sa, dedicată gemenilor Kilikiani Cosma şi Damian:

Biserica dedicată gemenilor Cosma şi Damian în Roma

Sfinţii "doctori fără arginţi" Cosma şi Damian din Kilikia / Cilicia erau feciorii Teodotei (tatăl lor a murit când erau mici); ea a trăit în văduvie închinându-şi viaţa Domnului şi le-a asigurat gemenilor educaţie aleasă: formaţi ca doctori, aveau harul vindecărilor inclusiv prin puterile rugăciunilor (nu cereau plată materială pacienţilor, ci erau mulţumiţi când cei tămăduiţi începeau să creadă în Iisus), faima lor răspândindu-se până în Mesopotamia. Fiind creştini, în 1 XI 287 au fost executaţi în portul Cilician Aegeae de la Golful Issus - acum Ayaş 36,46 lat. N, 35,47 long. E / Turcia, loc pe unde a trecut şi exploratorul Veneţiei Marco Polo - ajungând înhumaţi în apropiere, în fosta colonie Makedonă Kyrros / Khoros din Syria (fraţii s-au născut în aceeaşi zi şi au murit în aceeaşi zi). Printre multele Biserici din lume cu hramul acelor medici martiri a fost și cea bizantină din Regatul Iordaniei de la Gherasa / Gheraș (oraș din Decapolis, populat de

Ghergași). O parte din moaștele lor sunt și la Biserica "Sf. Gheorghe" / "San Giorgio Maggiore" din Veneţia construită în anul 829 în faţa Palatului Dogilor din Piaţa San Marco şi a Arsenalului - Mănăstirea Benedictină fiind întemeiată în anul 982 de tânărul călugăr Morosini / nobil numit "Petrum Ursoyum" de "Chronicon Venetum" - unde a învăţat Sf. Gherard care s-a stabilit la Morisena, în Banat (acum Cenad / judeţul Timiş): în Veneţia, familia Morosini - ajunsă acolo deodată cu familia Zorzi, refugiul lagunar datorându-se Hunilor Împăratului Attila / poate venită de pe Valea Mureşului inferior - a fost celebră prin constanta atitudine pro-bizantină (a dat mai mulţi cârmuitori politici / Dogi, cârmuitori religioşi, ș.a). Alte părticele din moaștele Sfinților Cosma și Damian sunt în Macedonia pe Muntele Athos la Mănăstirea Xenofont (ctitorită în secolul X, cu hramul "Sf. Gheorghe"); Biserica veche a sa a fost refăcută în anul 1545 de către 2 Boieri Români, Duca și Radu (Mănăstirea a fost ajutată foarte mult de către Domnitorii Români, printre care au fost Neagoe Basarab, Mihai "Viteazu", Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, ș.a).

Insula San Giorgio Maggiore din Veneţia

Creștinii timpurii așadar ziceau Sfinților vindecători care nu cereau plată pentru îngrijirea bolnavilor că erau "doctori fără arginţi": la mijlocul secolului III, capul Frygianului Trifon - în Greacă "tryphe" având semnificația de "delicat" - "doctor fără arginți" executat fiindcă l-a convertit pe prefectul Roman Licius al Niceeii, a fost dus de creștinii Ghergari în portul Lampsakos (Sf. Trifon e amintit la 1 II în special de grădinarii viticultori, în rugăciunile contra rozătoarelor și lăcustelor, fiind asemuit cu șoimul de iarnă / zis Merlin în Engleză). Este semnificativ faptul că papa "Fericit" / Felix IV s-a preocupat de doctorii Anatolieni Cosma şi Damian, nu de medicii militari creștini Cosma şi Damian executaţi chiar la Roma în 1 VII 283: el a sprijinit monahismul în apus - întemeiat în secolul precedent de Dobrogeanul Ioan Casian - s-a opus monofizismului din răsărit şi a obţinut în anul 529 de la Împăratul bizantin Iustinian închiderea "Şcolii Elene" din Atena, o parte din personal ajungând în Harran ("Școala Elenă" funcţiona pe locul unde Aristocles=Platon şi-a deschis Academia în anul 387 î.C. când s-a retras din politică - deoarece în trecutul său a fost sclav / fapt ruşinos pentru viaţa publică de atunci - instituție ce a fost distrusă în anul 86 î.C de generalul Roman Sulla în primul război contra Împăratului Pontic Mitradat VI). Gherganul "Fericit" / Felix IV l-a numit ca succesor încă din timpul pontificatului pe arhidiaconul OstroGot al său - ceea ce a atras protestele cardinalilor - însă acela totuşi a ajuns papa Bonifaciu II în 22 IX 530 - 17 X 532 (urmat apoi, în perioada 2 I 533 - 8 V 535, de papa Ioan I, iniţial preot pe Colina Celio din Roma).

Papa Agapet I

Conform istoricului Domenico Mattei din Roma care a scris în anul 1711, primul născut al papei "Fericit" / Felix III (dintr-o cununie în Roma anterioară papalităţii) a fost Gordion / Gordiano - notat şi Iordanes - preot care a fost ucis în timpul papei Simachus 22 XI 498 - 19 VII 514; fiul aceluia a fost papa Agapet I - în Greacă însemnând "cel iubit" - în perioada 13 V 535 - 22 IV 536 (atunci în Tracia la Constantinopol / capitala Imperiului Bizantin Împăratul construia "Sf. Sofia", cea mai mare Catedrală din Vechea Lume). El a fost rugat de Theodahad / Regele OstroGoţilor 534-536, ultimul din ramura Amali - de la dinaștii Goți Amali în Italia a rămas denumirea de Amalfi pentru orașul, coasta și republica având acel nume și prestigiu, ivită Medieval - să meargă din Roma în ambasadă la Împăratul bizantin Iustinian ca să-i rezolve problemele de succesiune şi ajuns în Tracia la Constantinopol (cu banii obţinuţi din vânzarea unor vase sacre aparţinând papalităţii, datorită costurilor deplasării / a fost însoţit de 5 episcopi) s-a preocupat şi de chestiuni creştine locale: a impus patriarhul acolo (a fost cea mai mare influenţă papală în Bizanţ vreodată) şi l-a determinat pe Împăratul bizantin Iustinian să i se confeseze în scris despre

credinţa sa, text ce papa l-a acceptat exprimându-şi rezerva că "deşi nu poate admite dreptul unui laic în religie, totuşi observă cu plăcere că zelul împăratului corespunde deciziilor părinţilor". Atunci - la miazănoapte de Grădişte / Tauresium 41,53 lat. N, 21,35 long. E din Macedonia / Dardania, locul naşterii în anul 482 a Împăratului bizantin Iustinian - a fost creată Mitropolia "Prima Iustiniana", cu jurisdicţie şi peste fosta Dacie, la cetatea Caricin = Țaricin Grad 42,57 lat. N, 21,40 long. E, azi în Serbia: lumea era copleșită de asprimea climei pe glob cauzată de erupția Vulcanului Krakatao din Arhipelagul Indonezian și de ciuma ce a însoțit-o; în Tracia, proiectul ridicării Catedralei Sf. Sofia din Constantinopol - capitala Imperiului Bizantin - a implicat mare tărie pentru realizare datorită acelor pricini (uriașa clădire a Bisericii a fost terminată în anul 537). Influenţa papei asupra Împăratului se datora înrudirii Ghergarilor Romani cu Iustinianii bizantini prin ramura Anicii (de partea Ghergară Romană fiind apropiată și Regalitatea Gotă); din anul următor morţii papei Agapet I, Iustinian a decis că papii necesitau aprobarea Împăratului bizantin, fapt care a deschis perioada "papalităţii bizantine", ce a ţinut din anul 537 până în anul 752 (an după care totuşi semnificativul amestec purpuriu-auriu - impus de papii Gherga - a rămas oficial prin culorile roşu-galben ca steag papal / în Epoca Modernă combinația fiind alb-galbenă, corespunzând laptelui și mierii).

Grigore "cel Mare"

Grigore "cel Mare" (primul călugăr care a devenit papă, în perioada 3 IX 590 - 12 III 604, cel care a instaurat "paliul" = semnul comuniunii cu papa) figurează printre făuritorii papalităţii; și-a avut sediul papal în propriul palat (de pe actuala Via di San Gregorio - Strada Sf. Grigore - aflată pe Colina Celio / una dintre cele 7 Coline ale Romei, între Colosseum / Nord şi Circus Maximus / Sud), unde a întemeiat Mănăstirea "Sf. Andrei", acum şi cu hramul său:

Bogatul senator Roman Gordian, fiul lui Palatino, fratele papei Agapet I - deci strănepot al papei "Fericit" / Felix III - a fost tatăl lui, retras ca diacon iar mama Silvia din Sicilia l-a slujit şi ea pe Dumnezeu (familia deţinea proprietăţi în jurul Romei şi în Sicilia); în secolul IX, diaconul Ioan din Roma - care a vizitat vila familiei și a văzut portretele încă existente atunci - a scris că "Gordianus era înalt, bărbos, cu faţa lungă şi ochi deschişi la culoare", el mai afirmând că "Grigore purta barbă neagră ca şi tatăl său, era destul de chel purtând părul pe laturi lung şi ondulat cu grijă, având faţa alungită cu nas subţire uşor acvilin, fruntea îi era mare, bărbia de o proeminenţă atrăgătoare iar mâinile deosebit de frumoase". Grigore "cel Mare" a fost educat de vărul Sf. Grigore din Tours, care spunea despre el că era cel mai mare învăţat al vremii (printre altele, în cartea sa de dialoguri, Grigore "cel Mare" a scris - la rândul său - şi despre preotul Grigore de la Mănăstirea Terracina că s-a remarcat prin sfinţenie, acela răposând acolo în 12 XII 570). În anul 573, Grigore a fost numit de Împăratul bizantin Iustin II 565-578 ca primul magistru al Romei: prefect (pe atunci, episcopul Parisului era bătrânul Sfânt Gherman / nobil Burgund născut în anul 496 la Autun 46,57 lat. N, 4,17 long. E). În 578-585, Grigore a fost ambasadorul Romei în Tracia

la Constantinopol - cu misiunea de a aduce ajutor bizantin contra Longobarzilor care atacau Roma - acolo devenind foarte popular mai ales printre aristocratele de la curte; într-o dispută cu patriarhul din Constantinopol despre corporalitatea lui Iisus după Înviere - pe care Grigore o susţinea - a obţinut de la Împăratul bizantin arderea scrierilor aceluia: el acolo s-a împrietenit cu ViziGotul Leandru - episcopul din Sevilla / fratele mai mare al lui Isidor - căruia i-a dedicat cartea sa "Moralia" (după moartea lui Leandru, episcop în Sevilla a devenit mezinul Isidor, ajuns mare savant). Grigore a fost rechemat la Roma şi uns abate de papa Pelagius II (OstroGot care în perioada mandatului 26 XI 579 - 7 II 590 a promovat celibatul clerului foarte strict, măsură "îndulcită" de Grigore, care i-a devenit consilier); după moartea datorită ciumei a papei Pelagius II - când într-o viziune deasupra Mausoleului lui Hadrian a apărut Arhanghelul Mihail, ca un semn că s-a sfârşit epidemia de ciumă, de atunci acel mare monument din Roma fiind denumit San Angelo - Grigore a fost ales cu voinţă unanimă şi prin aclamaţii ca papă de cler, Senat şi popor, iniţial el împotrivindu-se şi încercând să fugă, socotindu-se nedemn, însă a fost găsit şi adus înapoi (cu toate insistenţele sale la Împăratul bizantin de a nu ratifica actul - căci pe atunci era "papalitatea bizantină" - Împăratul bizantin Mauriciu din Dinastia Iustiniană i-a încredinţat scaunul papal şi întronarea ca papă a lui Grigore a avut loc). Papa Grigore "cel Mare" - devenit "părintele" misionarismului şi al asistenţei sociale - a lăsat multe documente, în care a scris despre morală, reguli pastorale, etc.; în scrierile sale nu era preocupat de a-şi delimita doctrina sau originalitatea, ci încerca să fie ecoul învăţăturii Tradiţionale: de exemplu, afirma că umilinţa intelectuală este principala regulă pentru cel care caută să pătrundă realităţile supranaturale, în sensul că - în studiul serios - pentru consimţirea intrării cu adevărat în profunzimi, umilinţa rămâne indispensabilă (el mai considera că doar un "doctor al sufletelor" poate fi papă). Printre altele, mai afirma că înţelegerea nu era nimic dacă nu ducea la acţiune, că fiecare creştin avea datoria de a fi predicator, că ierarhii Bisericii prin comportamentele lor trebuie să fie puncte de referinţă pentru credincioşi şi a definit smerenia ca "atunci când cineva reflectează asupra a ceea ce a realizat bun ia în considerare şi ceea ce nu a realizat"; o expresie dragă lui era că a vrut să fie "servitor al servitorilor lui Dumnezeu" (nu era doar o formulă pioasă, ci manifestarea felului său de a trăi şi de a acţiona, măreţia lui constând din măsura în care a reuşit să fie "slujitorul slujitorilor"). În contextul situaţiei sale istorice, Sf. Grigore "cel Mare" s-a opus titlului de "ecumenic" angajat de patriarhul din Constantinopol / Tracia, deoarece era preocupat de unitatea frăţească şi nu pentru a restricţiona autoritatea aceluia; a susţinut primatul papal ca autoritatea supremă a creştinilor. În timpul mandatului său, la invitaţia Prinţesei creştine Berta - fiica Regelui Franţei, măritată în Canterbury 51,16 lat. N, 1,05 long. E / Kent - a organizat din Roma "Misiunea Gregoriană" condusă de fratele Augustin, stareţul Mănăstirii "Sf. Andrei" din palatul familiei, pentru a creştina Anglia, acela în anul 597 întemeind Biserica Britanică / a murit în 26 V 604 la Canterbury (primul sinod al Bisericii Britanice a fost condus în anul 673 de episcopul Teodor 602-680, din Tarsul Kilikiei); Benedictinul Augustin probabil era numele de călugăr al lui Gherman / Germanus, despre care Grigore din Tours a scris că era prefectul Romei atunci când Benedictinul Grigore "cel Mare" a fost ales papă şi a redactat Împăratului bizantin scrisoarea de acreditare a fratelui său. Grigore "cel Mare" - considerat unul dintre cei mai importanţi papi din istorie - este patronul muzicienilor, cântăreţilor, studenţilor şi al învăţătorilor (de la el a rămas "muzica gregoriană" - utilizând doar vocea umană - gen liturgic folosind ca model cântul bizantin / e de remarcat că în Bisericile creştine după schismă ortodocşii cântă şi acum doar din voce, fără instrumente muzicale); Grigore "cel Mare" împreună cu înaintaşul său Grigorie "Teologul" sunt 2 dintre "Doctorii Bisericii". Grigore "cel Mare" a fost primul papă Grigore - numărat ca Grigore I - din şirul de papi Grigore; următorul papă Grigore a fost cel rămas în istorie ca Grigore II în perioada 19 V 715 - 11 II 731, născut în anul 669 într-o nobilă familie Romană (unii genealogi - începând cu secolul XV - au încercat să conecteze familia Savelli de el): ca şi patriarhul Gherman al Constantinopolului şi papa Grigore II, cu toate că pontificatul i-a fost aprobat de către Împăratul bizantin, a intrat în controversă cu Împăratul Leon Isauricul / Syrianul din anul 726, deoarece nu era de acord cu interzicerea icoanelor şi aşa a acţionat în apusul European, până la moarte, fiind imediat urmat în scaunul papal de Syrianul Grigore III (care a trăit până în 28 XI 741). În timpul celor 2 papi consecutivi Grigore, la Roma funcţionau mai multe feţe bisericeşti cu nume asemănătoare, ca de exemplu în anul 721 episcopii Gregorius, Giorgio / Gregorio, Gregorios, Georgius, presbiterii Giorgio / Gregorius, Gregorio, diaconul Gregorio, în anul 731 cardinalul Gregorio / Giorgio, în anul 732 episcopul Gregorio, ş.a.

Grigore din Tours

Gregorii / Grigore George s-a născut în 30 XI 538 la Clermont-Ferrand - cea mai mare aşezare din fosta Galie, lângă platoul Ghergoa - şi a fost educat de unchiul său patern Sf. Gal (primul născut al senatorului Georgius / Georgin, bunic care a murit în anul 506; Sf. Gal - datorită extraordinarei sale voci în cântat - a fost diaconul Regelui Got Teodoric "cel Mare" până la decesul aceluia). Grigore George - numele său de familie aşa fiind înregistrat, anume George - a rămas orfan după tată când avea 8 ani şi apoi timp de 5 ani a fost învăţat de fratele tatălui (până când şi acela a răposat), rămânând în continuare cu mama; la rândul său, Grigore George l-a educat pe vărul său Roman Grigore, care a devenit papa Grigore "cel Mare". Este de ştiut că papa a primit prenumele Grigore după străbunicul matern, Sf. Grigore - fost senator al Burgundei Autun - devenit la 57 de ani, în anul 507, episcop în Langres 47,51 lat. N, 5,20 long. E (care până la moartea sa din anul 539 a construit o Biserică în Dijon 47,19 lat. N, 5,02 long. E / capitala Burgundiei, peste sarcofagul de acolo al Sf. Benignus din Izmir). Leocadia - soţia senatorului Georgius, bunica paternă a lui Grigore - era urmaşa Sf. Epagat, martir creştin la 2 VI 177 în Lyon (care era în anturajul Sf. Irineu 130-202 din Izmir). În anul 2001, istoricul German Martin Heinzelmann a legat de bunicul Georgius al lui Grigore - senatorul regiunii Auvergne - pe cei din gintele Romane Apollinares şi Aviti (ambele ramuri Galo-Romane s-au răspândit până în Galia / Sudul Franţei): Apollinares erau proprietarii de herghelii organizatori ai Jocurilor Apollinare în Circus Maximus din Roma, adică a curselor de cai dedicate lui Apollo (oracolul la sfârşitul secolului III î.C. - datorită războaielor Romanilor cu Punii / Cartagii - a enunţat că era bine să fie iniţiate acele Jocuri Apollinare, urmate de instalarea Cultului Anatolian al Gherghiţiei pe Colina Vaticanului); Aviti / Avitus a produs numeroşi nobili, printre care fiul consulului Julius Agricola - născut în Clermont - episcop în Piacenza 45,02 lat. N, 9,42 long. E, devenit cârmuitor al apusului Imperiului Roman în 9 VII 455 - 17 X 456 (socrul diplomatului Sidonius Apollinaris, al cărui tată a fost cârmuitorul Galiei în timpul Împăratului Valentinian III / care era înrudit cu ginta Anicia). Este de ştiut că la Romani în cadrul aceleiaşi ginte nu au fost deloc cununii între membri - ci doar între ginte ori în afara lor - în moştenire contând linia masculină. Majoritatea episcopilor din Tours - fosta capitală a Celţilor Turoni / locul unde se întâlneau lumile Gală şi Francă - care l-au precedat pe episcopul Grigore, i-au fost rude, el preluând demnitatea în anul 573 (în acelaşi an când vărul lui Grigore "cel Mare" a devenit prefectul Romei): Grigore "cel Mare" după ce a ajuns papă, anume în anul 594, avându-l oaspete la Vatican pe Grigore din Tours, i-a dăruit un colier de aur în semn de admiraţie pentru harul său, înţeleptul văr din Galia răspunzându-i foarte diplomatic că virtutea ori harul se manifestă desigur precum este în mic (ca el, episcopul), aşa fiind în mare (ca el, papa) dar totuşi numai Dumnezeu este autorul binelui, doar Lui cuvenindu-se toată lauda. Printre alte lucrări ale sale, episcopul Gal / Franc Grigore George din Tours a fost cel care a realizat prima istorie a Francilor, de la Geneză până la Clovis 466-511 (primul Rege Francez, al cărui nume însemna "Clar" şi din care a derivat Louis / Ludovic, despre soţia lui Burgundă care voia să-l înduplece ca să se creştineze notând că i s-a adresat astfel: "Dumnezeii pe care îi adoraţi voi sunt chipuri sculptate în lemn, în piatră ori în metale iar numele ce le daţi acestor zei au fost de oameni iar nu de zei"); el a consemnat şi că în anul 584 pe deasupra oraşului Tours a trecut "un glob de foc" (fenomen absolut ciudat). Înaltul prelat Grigore George din Tours nu a scris tocmai elogios despre Regii ulteriori ai Francilor în Galia: privind execuţia pentru trădare din anul 578 a nobilului Dacco - prins de Ducele Dracolen - el a notat că Regele (aflat la reşedinţa din Braine 49,20 lat. N, 3,31 long. E / Nordul Franţei, lângă Valonia) s-a împotrivit ca nobilul Dacco să aibă înaintea morţii ultima slujbă creştină. Episcopul Grigore George a murit în Tours, la 17 XI 594 şi a rămas ştiut istoric ca "Grigore din Tours"; localnicii de acolo descindeau din Troia (corespunzător cronicarului Geoffrey / Galfridus Arturus din Monmouth 51,48 lat. N, 2,43 long. V / Ţara Galilor, care l-a citat în anul 1136 pe călugărul Galez Nennius, anterior lui cu peste 3 secole). Academicianul N. Iorga în "Cărţi reprezentative în viaţa omenirii" a scris despre episcopul Grigore George din Tours: "Dintr-o nobleţă care-şi avea rădăcinile încă pe vremea Romanilor, care întrebuinţa cu destulă stăpânire stilul Latin moştenit de la o şcoală vestită de profesori din Galia, cunoscut mai ales prin bogăţia elocvenţii sale, înzestrat cu curajul trebuitor şi cu independenţa - n-am zice materială, ci locală - pentru a judeca pe deosebiţii regi Franci, în toate însuşirile, ca şi în toate rătăcirile lor, el este, fără îndoială, una din personalităţile cele mai distinse de la începutul Evului Mediu. Cronica lui îmbrăţişează tot ce s-a petrecut în Galia, nu numai de la năvălirea Francilor, dar încă din ultimele timpuri ale stăpânirii Romane. Este un izvor foarte vrednic de crezare, de altfel şi singurul pe care îl avem. Dar se cer şi câteva rezerve, pe care lumea nu le observă de obicei. Iată una, foarte importantă: se crede de obicei că Grigore din Tours, ca toţi scriitorii din vremea aceea, spunea ceea ce spunea numai cu intenţia de a povesti. S-ar fi gândit că în mileniul următor vor fi oameni curioşi să se ştie ce s-a petrecut cu peste un mileniu înainte şi atunci s-a apucat să scrie, fiindcă ar fi fost păcat ca atâţia să rămâie fără cunoştinţa lucrurilor petrecute în Galia până în zilele sale...Ar fi simţit o datorie faţă de posteritate să păstreze lucrurile ştiute de el şi petrecute sub ochii lui. Naivă părere! Nu scria nimeni - în asemenea epoce mai ales - 'dezinteresat', pentru a perpetua amintirea unor anume fapte. Fiecare îşi servea interesele grupului din care făcea parte; într-un sens mai larg, servea interesele lumii cu care scriitorul făcea una. Şi mai ştim ce voia Grigore din Tours în povestirea lui. El era un episcop: regii figurau în cartea lui cu o singură misiune, aceea de a arăta cât era de bine să fie credincioşi şi cât de rău îi bătea Dumnezeu când părăseau credinţa; fiecare din ei era un 'exemplu'. Toată cronica era o carte de lectură, care - în concepţia autorului - ar fi trebuit să se afle în mâna fiecăruia şi mai ales a regilor sau a acelora care urmau să fie regi, crescând ca prinţi în palate merovingiene: ei trebuiau să ştie ce se întâmpla cu cei ce mergeau pe calea Domnului şi ce se întâmpla cu aceia cari treceau dincolo de linia dreaptă şi strictă. Trebuie să ne gândim la un lucru: lui Grigore din Tours, episcopul - care trata în sens episcopal viaţa poporului Franc - îi trebuia la începutul acelei vieţi un erou regal al credinţei celei noi. Actul de trecere de la păgânism la creştinism nu se putea face în cine ştie ce formă; el trebuia să apară într-o formă glorioasă şi solemnă, cu mărturisirea de credinţă şi cu toată binecuvântarea lui Dumnezeu deasupra. Este evident că Grigore din Tours e, pentru toată perioada merovingiană, izvorul principal". (Dinastia Merovingienilor era fondată de Meroveu / "Mero-veu" - însemnând

"Războinicul Mării" - cârmuitorul Francilor în lupta de pe Câmpia Catalunică din anul 451, când a fost învins Împăratul Attila al Hunilor: acela era urmașul Regelui Marcomer / "Marco-mer", liderul de la sfârșitul secolului IV al Germanicilor Chatti, premergător din Panonia al migrării ViziGote, conform "Historia Francorum" scrisă în secolul VI de Sf. Grigore din Tours, el ajungând stăpân în Boemia, Bavaria și Franconia; "Istoria Francilor" / "Liber Historiae Francorum" din anul 727 - bazându-se și pe multe dintre scrierile episcopului Grigore din Tours - a scris despre originile Merovingienilor că erau dintre refugiaţii Troiani la Marea Neagră, care au urcat pe Valea Dunării).

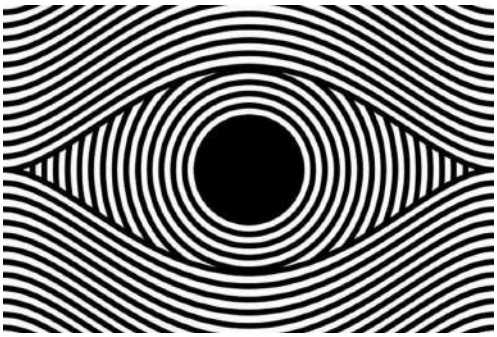

În primul mileniu, patriarhi Grigorie ai Antiochiei - Antakya de azi, în Turcia, lângă graniţa cu Syria - au fost cei numerotaţi "I" în 570-593 şi "II" în 610-620 (alți patriarhi ai Antiochiei s-au numit numai Gheorghe / George). Primul patriarh Grigorie / Georgius al Antiochiei şi-a început cariera ca stareţul Mănăstirii bizantine a Ierusalimului, de unde Împăratul bizantin Iustin II l-a transferat la Mănăstirea "Sf. Ecaterina" din Sinai - atunci când a avut acolo garnizoana formată de Vlahii tocmai sosiţi din Valea Dunării inferioare - iar din anul 570 a devenit patriarhul Antiochiei, până la moarte (ce a survenit - după 23 de ani de patriarhat - datorită unei supradoze din planta "Degetul lui Hermes" / "irisul negru": îngurgitare ca să-şi calmeze guta). În anul 578, ruda Anatolius - guvernatorul din Edessa - a sacrificat lui Zeus un băiat în Daphne (suburbia Antiochiei) şi patriarhul Georgius / Grigorie a fost acuzat că a asistat, în procesul de la Constantinopol / Tracia patriarhul Antiochiei fiind achitat; era foarte influent iar Împăratul bizantin Mauriciu l-a rugat să medieze în cazul revoltei militarilor neplătiţi din răsărit, ceea ce el a reuşit la Paştile din anul 589, ţinându-le un discurs magistral şi organizând în Antiochia atunci o mare serbare. În anul 590, când Sasanitul / Sasanul Khosrau II s-a refugiat cu anturajul său pe teritoriu bizantin, datorită luptelor pentru putere din Imperiul lui, în Valea Eufratului la Circesium (Kirkesion / Karkisiya, locul unde a murit ultimul dintre Împărații Gordian ai Romanilor, în anul 244), Împăratul bizantin Mauriciu - care atunci l-a uns pe papa Grigore "cel Mare" - l-a trimis ospitalier pe patriarhul Georgius / Grigorie I să consolideze cele mai bune relaţii cu el; apoi Khosrau II - nepotul marelui Împărat Khosrau I / Iranian Khosrau însemna "Cârmuitor" - instalat în tronul Sasanit, în anul 591 a trimis patriarhului Antiochiei Grigorie / Georgius I multe cadouri de aur pentru Mănăstirea "Sf. Serga" din Resafa 35,37 lat. N, 38,45 long. E / Syria, capitala Ghasană (Sf. Sarkis / Serghie şi secundul său Sf. Bakhos / Vah - ofiţeri batjocoriţi de Romani, care i-au îmbrăcat femeieşte înaintea martirajului - acum sunt ocrotitorii capitalei Băniei / Olteniei, capetele mucenicilor fiind în Catedrala din Craiova, aduse în Ţara Românească de Domnitorul Neagoe Basarab, nepotul marelui pârcălab Gherghina, acela dându-le Mănăstirii din Curtea de Argeș pe care a zidit-o celebrul meșter Manole, în secolul XXI o parte din moaște ajungând și la Biserica din Cotroceni / București, de la Președinția României, ce îi prăznuiește la hram, în 7 X): Serga a fost foarte venerat de Ghasanii cu baza pe Înălţimile Golan (ca de exemplu de cârmuitorul Mundhir 569-581, refugiat în Sicilia - pe domeniile papei Grigore "cel Mare" - timp de 2 decenii, în timpul domniei Împăratului bizantin Mauriciu / cu care a fost aliat dar acela l-a bănuit de trădare). De la Georgius / Grigore I au rămas 5 predici; după moartea sa, ca patriarh a fost reinstalat Anastasie - care pentru un deceniu l-a şi precedat - prin intervenţia papei Grigore "cel Mare" (cu care acela era prieten, însă a fost omorât de Evrei după 6 ani). În anul 610, Gregor II / Grigore II - probabil fiul patriarhului Georgius I / Grigorie I - a preluat Patriarhia Antiochiei pentru un deceniu (atunci în Mecca şi-a început activitatea de profet Mahomed, întemeietorul islamului); e de observat că apoi, din anul 620 - pentru un deceniu - patriarh în Alexandria a fost Gheorghe I (până la sfârşitul acelui secol, în Antiochia au mai fost 2 patriarhi George / Gheorghe, urmaţi de Ion Maron 628-707, patriarhul întemeietor al Bisericii Maronite, pe baza lucrului predecesorilor: ultimul patriarh maronit Ghergan a fost Gregorius 1130-1141 din Halat 33,38 lat. N, 46,50 long. E / Iran, contemporan cu părintele Ioan / Gorgan, patriarhul Indiei şi cu Grigore "Papareschi", ştiut ca papa Inocenţiu II 1130-1143, cel care - împreună cu cardinalii Grigore de la Bisericile Apostolilor, lui Serga / Serghie şi lui Vah dar şi cu cardinalul Gherard din Ierusalim - a decis scutirea Cavalerilor Templieri de taxe). La sfârșitul secolului XII - când și-a atins apogeul - Patriarhia Antiochiei avea 14 Mitropolii, 12 Arhiepiscopii și 127 de Episcopii (cu eparhii în SE Turciei, Syria, Liban, Irak, Iran, Kuweit, Peninsula Arabă, etc.); în anul 1363, Patriarhia Antiochiei și-a mutat scaunul patriarhal în Damasc, sediul său fiind și în prezent acolo.

În Grota Sf. Petru din Muntele Staurus / Staurin
e cea mai veche Biserică din Antiochia (azi Antakya, Turcia)

Este de remarcat că la primul sinod Trulan - din 680/681 - a fost și episcopul Gregorios (notat Latin Georgius) al Arke din Armenia Prima, adversar al monotelismului: "Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἄρκης". La al doilea sinod Trulan - din 691/692 - au fost și episcopii Gregorios / Gregorius din Augaza / Euaza de pe Valea Râului Caistru (el a fost episcop și în Theodosiopolis / Erzurum), din Aizanoi / Aezani 39,12 lat. N, 29,37 long. E în fosta Frygie, respectiv din Satala 40,03 lat. N, 39,36 long. E al Armeniei Magna / Districtul Kelkit din răsăritul Anatoliei, acolo fiind Bazinul Râului Kelkit ce curge în Marea Neagră: corespunzător studiilor din anul 1992 al Dr. Robert Hewsen / președintele "Societății pentru Studierea Caucaziei" și din anul 2004 al arheologului Australian Antonio Sagona, denumirea Kelkit însemna pentru Armenii din Pont "Râul Lupului" (termenul Armean "Gayl" = "Lup"). La începutul secolului VIII, Gregorios a fost atestat ca episcopul Insulei Kos / din fața coastei Cariei; pe sigiliul său scria: "Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Νήσου Κώου". La sfârșitul aceluiași secol VIII, patricianul provinciei bizantine Opsikion - având capitala Ankara - a fost demnitarul Gregorios. La Armeni, aparte au fost cei din ramura Regală Ghergară, printre care savantul Grigor 990-1058 (văr cu Gagik, ultimul cârmuitor Armean al capitalei Ani, înaintea preluării aceleia de către bizantini), el fiind din anul 1046 cu titlul Imperial de "magistru" guvernatorul Armenilor; fiul său Grigor II / Grigore II a fost şeful Bisericii Armene din anul 1065 pentru 4 decenii iar nepotul său Grigore III a fost șeful Bisericii Armene din anul 1113 până în anul 1166 (Grigore IV - fratele lui Grigore III - a fost șeful Bisericii Armene pentru 2 decenii, începând din anul 1173, urmat de nepoții Grigore V până în anul 1194 şi Grigore VI în perioada 1195-1203). Din anul 1204 - datorită instalării cruciaților în Tracia la Constantinopol - răsăritul a cunoscut transformări mari, printre care și întemeierea Imperiului Trapezuntului pe coasta Sudică a Mării Negre (de către cei din Dinastia Comnenă / Armână a Imperiului Bizantin şi Georgiană Chosroidă / din același trunchi cu Săsănii Khosrau).

Cetatea Gherghina

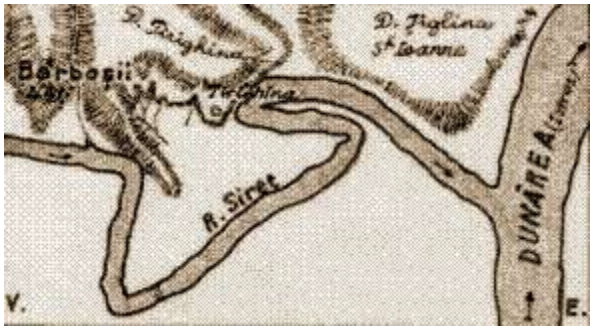

Aşezarea Gherghina

Privind aşezarea Antică Gherghena / Gherghina 45,24 lat. N, 27,59 long. E - azi dispărută - lângă care a apărut oraşul Galați, pe Dunăre la 8 sute de km în aval de Gherdap / Porțile de Fier, într-un studiu asupra toponimiei din anul 2002, Dr. Şerban Marin şi Dr. Stelian Brezeanu de la Universitatea Bucureşti au sugerat legarea numelui Gherghina de un nume Grec; patronimul Gherghina - a lui Gherga - e neutru ca nume de familie iar ca prenume e feminin, existent şi în forma Gheorghina. Privind orașul Galați din vecinătatea cetății Gherghina (reședința județului în România cu aceeași onomastică Galați / în Sudul Moldovei) e de știut că vechii Greci ziceau Galați și Celților / Keltoi = Ghergoi din centrul Anatolic: acolo din secolul III î.C. a apărut Galatia - cu capitala Angora / azi Ankara - având în Vest ca vecină Frygia (unde căciula Tradițională era exact cea Getă) iar în Est avea regiunile Gharghia / Khaldia = Pontus și Capadochia.

Cavalerul Dunărean la Gherghina / Galați

Cronicarul Miron Costin la 1691 a scris în "Viața lumii" despre ruinele Gherghenei (fiul său Neculai Costin precizând despre cetatea din fosta Țară a Dacilor că a fost renovată de Sever, "Împăratul Râmului"). Comentariul cronicarului Miron Costin în capitolul 5 despre o inscripție Romană de la Barboși / Galați a fost "Așijderea o piatră mare adusă la Gălați la Biserica Dii, mai mult nu s-a putut înțelege, fără de atâta, Lătinește: 'Severus Imperator Romanorum' iar Românește 'Sever Împăratul Râmului'; și acelei cetăți dzicu Gherghina" (Biserica Dii = Precista).

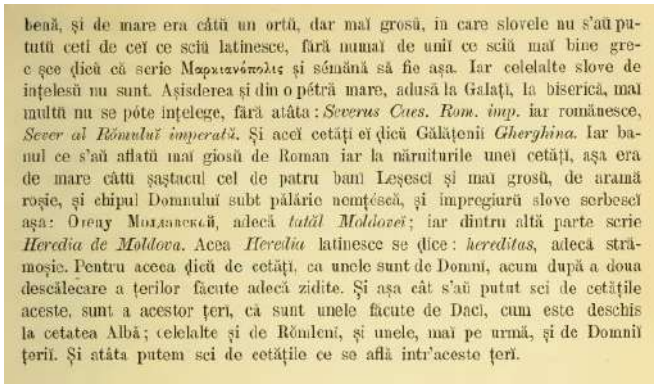

beană, şi de mare era cătŭ un ortŭ, dar mai grosŭ, în care slovele nu s'aŭ pututŭ ceti de cei ce sciŭ latinesce, fără numai de unii ce sciŭ mai bine grece şce dicŭ că serie Μαρκιανόπολις şi sémănă să fie aşa. Iar celelalte slove de înţelesŭ nu sunt. Aşisderea şi din o pétră mare, adusă la Galaţi, la biserică, mai multŭ nu se póte înţelege, fără atâta: *Severus Cues. Rom. imp.* iar românesce, *Sever al Rómuluĭ imperatŭ*. Şi acei cetăţi ei dicŭ Gălăţenii *Gherghina*. Iar banul ce s'aŭ aflatŭ mai giosŭ de Roman iar la năruiturile unei cetăţi, aşa era de mare cătŭ şaştacul cel de patru bani Leşesci şi mai grosŭ, de aramă roşie, şi chipul Domnului subt pălărie nemţéscă, şi impregiurŭ slove serbesci aşa: Отецъ Молдавскій, adecă *tatăl Moldovei*; iar dintru altă parte scrie *Heredia de Moldova*. Acea *Heredia* latinesce se dice: *hereditas*, adecă strămoşie. Pentru aceea dicŭ de cetăţi, ca unele sunt de Domni, acum după a doua descălecare a ţerilor făcute adecă zidite. Şi aşa cât s'aŭ putut sci de cetăţile aceste, sunt a acestor ţeri, că sunt unele făcute de Daci, cum este deschis la cetatea Albă; celelalte şi de Rómleni, şi unele, mai pe urmă, şi de Domniĭ ţeriĭ. Şi atâta putem sci de cetăţile ce se află intr'aceste ţeri.

Gherghina a fost heredie a Moldovei = strămoșie
(Miron Costin, la sfârșitul capitolului 5 al cronicii sale)

În anul 1716, fostul Domnitor Dimitrie Cantemir al Moldovei / de origine Tătaro-Armână - el anunţând că numele Cantemir era de la Khan Temir, cârmuitorul Gârgeal / Nogai al Dobrogei până în anul 1637, descendent al Împăratului / Khanului Timur Lenk iar mama lui era rudă cu Domnitorii Ghica - pe când era sfetnic în Peterburg = oraşul lui Petru, adică al Ţarului Petru "cel Mare", la Curtea Imperială Rusă pe care acela a ridicat-o atunci în "gâtul" Kareliei, în "Descrierea Moldovei" a indicat la vărsarea Siretului / Siriatului în Dunăre existenţa Antică a aşezării Gherghina, pe Dealul numit Barboşi, în N aflându-se oraşul Galaţi / cu bună vedere la Valea Dunării şi Munţii Dobrogei, ce a avut în mileniul I î.C. intense legături Balcanice în vecinătatea Dobrogeană (trecerea Dunării se făcea prin Vadul Gherghişan, după cum a scris cercetătorul Mihai Popescu în "Analele Brăilei" din anul 1929, că "pe prelungirea făcută de Ruşi în 1722 se afla poarta Galaţilor al cărui drum ridica malul prin vadul Gherghişan"); e de remarcat că la 15 km în linie aeriană spre răsărit de Galaţi e vărsarea Prutului în Dunăre, acolo portul Basarabean fiind Giurgiulești 45,29 lat. N, 28,12 long. E / raionul Cahul (acceptă vase atât Fluviale, cât și Maritime): la Giurgiulești arheologii au descoperit vestigii ale Culturii Gumelnița din Epoca Pietrei / neolitic, din Epoca Fierului dar și ale cetății de Pământ și lemn din vremea lui Ștefan "cel Mare" / Evul Mediu (cetatea veghea gura Râului Prut dar și Fluviul Dunărea, între cot și Deltă). Este de observat că pe coasta Dobrogeană Pontică vechiul Golf al Teucrianilor / Tekker - prin care cei din Gherghina aveau legătura pe Marea Neagră cu restul lumii, via Troia Gherghiţilor, încă dinaintea Războiului Troian - şi-a păstrat numele Tekir-ghiol până acum (în perioada otomană fiind Lac, era denumit "ghiolul" lui Tekir: azi, Techirghiol 44,02 lat. N, 28,37 long. E). De altfel, în N său, la Gorganul Hamangia din comuna Istria, a fost găsită o stelă de piatră antropomorfă, de mărimea statuii umane, similară cu una găsită în Troia I (adică de la începutul mileniului III î.C., când acolo domnea Ghergarul Teucru):

Aspecte ale mileniului III î.C. de genul stelei Troiane din Gorganul Histrian, de genul că Tracii au apărut în acel mileniu prin extensia Troianilor, de genul consemnării de către poetul Roman Ovidiu că Gherghina de la cotul Istrului din NV Dobrogei înaintea Războiului Troian a fost capitala unui mare stat Trac (cetatea fiind în centrul său), de genul că Harghita (denumire ce nu e Unguréască / Maghiară, azi în miezul Ţinutului Secuiesc), etc. ar fi fost legate lingvistic de Gherghita din Troia, ducând la ideea posibilităţii că tribul strămoşilor Secuilor s-a instalat ca avanpostul Nord Vestic al acelui stat Trac de sorginte Troiană cârmuit pe atunci din Gherghina, fiind sub îndrumarea Ghergarilor / Gherghiţilor Troiani în curbura Carpaţilor, la izvoarele unor importante Râuri ce străbat spaţiul Român, ca Mureş şi Olt; deoarece şi fapte de genul că "Dicţionarul etimologic român" din anul 1966 atribuie Secuilor "origine necunoscută", etc., ipoteza Gherga despre strămoşii Secuilor e că s-ar fi stabilit din Epoca Bronzului în actualul Ţinut Secuiesc (ce încă abundă de toponime Ghergane), fiind anteriori Siginilor sosiţi în mileniul II î.C. - tot înaintea Războiului Troian - dintre Magii Gherganiei / aceia ajungând să se centreze la Gherdap. De exemplu, în marginea orașului Covasna 45,51 lat. N, 26,11 long. E din județul Covasna - în Ținutul Secuiesc - se află Cetatea Zânelor (între Valea Râului Negru și Bâsca Mare), despre care Asociația locală "Justinian Teculescu" a consemnat că a avut "important rol politico-militar, dar și de supraveghere și control al căilor comerciale și de comunicație în și dinspre sud-estul Transilvaniei spre Moldova și Muntenia. Construirea cetății dacice a început în secolul II î.C., pe o veche așezare din Epoca Bronzului. Situl, cu o suprafață de peste 3 hectare, include o 'acropolă' și 4 terase fortificate, plus alte terase nefortificate, astfel încât putem vorbi de un adevărat 'munte întărit' de către daci. Relieful, clima, rețeaua hidrografică și bogățiile pământului au făcut ca el să fie locuit permanent, începând din Epoca Bronzului până în Epoca Modernă".

Stâlpi sculptați: Românesc (colorat) și Secuiesc

De altfel, concluzia oricărei cercetări mai documentate - ca de exemplu cea a lui Gheorghe Popa Lisseanu 1866-1945, membru corespondent al Academiei Române - e aceeaşi, anume că "Secuii sunt în cea mai mare parte Români Maghiarizaţi" (concludent e şi că numele de "Secui" n-a fost Maghiar, ci exista dinaintea sosirii Ungurilor în Ardeal); de exemplu, "Gesta Hungarorum" - "Cronica Ungurilor" din Evul Mediu - a notat că "Secuii erau înainte oamenii lui Attila": "Siculi qui primo erant populi Atthyle". În timp, Secuii - a căror atestare documentară cea mai timpurie rămasă e din anul 1116 - au fost când aliaţi cu Românii contra Ungurilor, când aliaţi cu Ungurii contra Românilor: începând din Evul Mediu, Secuii - ca Români Maghiarizaţi - au constituit una dintre cele 3 stări conducătoare în Transilvania (coaliţie împreună cu Ungurii şi cu Saşii), ca privilegiu faţă de Românii majoritari din Voivodat / Principat, care evident, fiind cei mai mulţi, nu erau cuprinşi în stările minoritarilor, după acea situaţie aparte, pozitiv discriminatorie pentru Secui, cei mai mulţi urmaşi Secui din Epoca Modernă rămânând nostalgici / conservatori; e de remarcat că în secolul XII printre Românii din Sudul Ardealului Regele Ungurilor i-a încurajat pe Saxoni / Saşi să colonizeze - acolo nu au fost colonişti Unguri / Maghiari - care după un secol, din cauza năvălirilor Mongole / Tătare, au început să-şi fortifice aşezările (începând cu Bisericile). În Evul Mediu, "Pământul Crăiesc" al Saşilor = Deutsche din S Ardealului s-a întins în N Carpaţilor Meridionali între "Scaunul" Orăştiei / V până la Ţinutul Secuiesc / E:

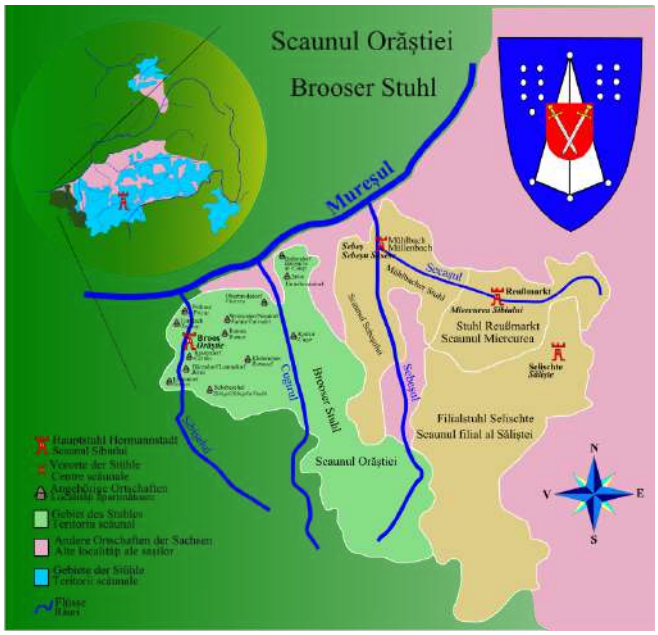

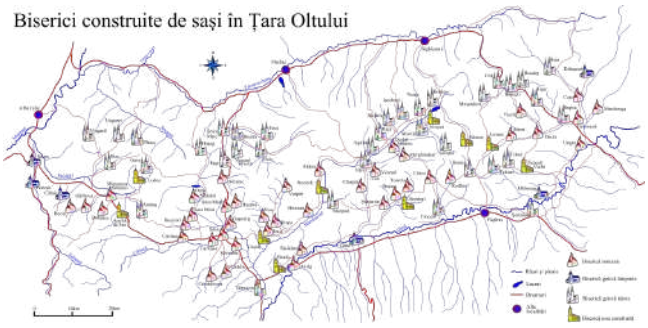

În anul 2010, savantul Rus Anatole Klyosov - stabilit în Massachusetts / SUA - a afirmat că 2% din bărbații Secui aparțin grupului genetic "N" (în care se află Gherga), ceea ce este încă un argument științific pentru afirmarea identității Secuiești din mijlocul Românilor / în interiorul curburii Carpaților. Privind exteriorul curburii Carpaților, cercetătorul Cristofi Cerchez în "Dacia preistorică și istorică" a scris: "Boul apare în heraldica noastră cu vârtej în frunte, însemnând legătura cu divinitatea: îl vedem pe stema Moldovei; boul era divinizat - ca și în Orient - fapt verificat din preistorie (în neolitic, dacă nu chiar în paleolitic). Boul purta steaua în frunte, un semn în formă de vârtej, care în metafizica Indiană se numește 'Chakra' (centru eteric de origine divină), în legătură cu sistemul nervos și care - fiind situat pe frunte - purta numele de 'plexus frontal', atribuit numai acelora aleși de divinitate; devenit astfel sacru, boul s-a răspândit în India, în Cultul lui Zoroastru, ca boul Apis în Egipt, etc. Bogățiile Daciei atrăgeau și prin extragerea aurului din nisipurile aurifere ale albiilor râurilor; Fenicienii suiau cu corăbiile lor sprintene până pe apa Buzăului, de unde primeau chihlimbarul folosit pentru variate obiecte de podoabă, depozitele din regiunea Buzăului oferind bogate rezerve, foarte apreciate pentru varietatea lor, cunoscute sub numele de 'rumanit'." (Este de observat că în Kurgană / Indo-Europeană, nisipului i se zicea "korkă").

Rumanit = "Lacrima Zeilor"

Autorul Grec Laetus - care l-a tradus din Fenicianã pe istoricul Theodotus - a scris în "Istoria Fenicienilor" (conform academicianului Român din secolul XIX Papadopol Calimah) "despre expedițiile și explorațiunile Fenicienilor în Dacia, unde chiar azi se găsesc vestigii ale acelui timp, ce număra o vechime de un mileniu înainte de Christ. Arme și vase sacre Feniciene s-au găsit pe teritoriul Daciei în Transilvania; ornamente cu pasărea Ibis s-au aflat în preajma Buzăului. Așadar, cu mult înainte de Crist, Fenicienii nu numai pătrunseseră la Dunăre și în Carpați, dar aduseseră cu dânșii în Dacia până și atributele lor Cultice. Chiar cuvinte Feniciene se păstrează și astăzi în limba noastră". Așa ceva ar apropia situația respectivă de cercetările Cabirilor ale arheologului Român Teohari Antonescu - din același secol XIX - ori de zoroaștrii Gabriști / Gavriști consemnați oficial de cronica Românească "Letopisețul Cantacuzinesc" din secolul XVII (ca predecesorii la Dunărea inferioară ai Geto-Dacilor); în Epoca Bronzului, Kabri-sițiii și-au avut bogatul Regat la Nordul Muntelui Carmel / Vestul Galileeii, acolo după Războiul Troian instalându-se Fenicienii, cu gărzi formate din mercenari Greci (așa cum a studiat inclusiv arheologul Evreu Aharon Kempinski 1939-1994): la sfârșitul Epocii Fierului acei Greci prezenți în Nordul Canaanului erau Carianii - adică Gherghiții - care începuseră colonizarea temeinică a Dobrogei (iată așadar alte legături între Țările Sfinte Est Mediterană și Vest Pontică).

Imagine aeriană a palatului Kabri (literele sunt arheologii din 2013)

Așa cum au studiat în anul 2020 cercetătorii de la Universitatea din Haifa / Israel - coordonați de Michael Lazar și Yasur Landau - Kabri a fost afectat natural la sfârșitul secolului XVIII î.C. (atunci a erupt catastrofal Vulcanul Santorini, afectând pe termen lung acea zonă a Mediteranei). În Canaan, perioada de glorie Kabri a fost până la sfârșitul puterii Hyksosă (secolul XVI î.C.); în palatul Regal Kabri s-au regăsit urme serioase Cicladice Minoice - din Creta, Santorini, etc. - Cipriote, ș.a. (clădirea avea și o pivniță dedicată păstrării vinului): legăturile Nordului Canaanit / dominat de Ghirgasiți cu spațiul Egeeii / dominat de Gherghiți au fost solide în Epoca Bronzului iar la încheierea acelei perioade istorice - din cauza "Oamenilor Mării" - Kabri-sițiii din Vestul Galileeii, știuți drept Kabiri / Cabiri în Vestul Anatolic, ziși Gavriști în Vestul Pontic, au fost Cavaleri stimați în Vechea Lume (după 2 milenii, Ordinele Cavalerilor catolici au fost legiferate tocmai în originarul spațiu Canaanit, însuși etimologic termenul pentru Cavaleri părând a fi conectat astfel). În acel context - aflată la cotul Dunării - capitala Gherghina / Ghertina a Regatului Nordic Trac anterior Războiului Troian era un important târg de ambră / chihlimbar, animale / bovine și ovine, sare, etc., ca stație importantă pe "Căile lui Hercule" / "Drumurile sării", ce erau străvechi rute de negoț (arealul din N și V Gherghinei a fost celebru dintotdeauna prin bogatele sale resurse saline, marfă de mare preț în vechime iar în plus, cel mai mare chihlimbar / rumanit din lume a fost găsit la Colți / Buzău: 3,5 kg; e de remarcat că vechea denumire pentru Buzău a fost "Serri").

Baltica

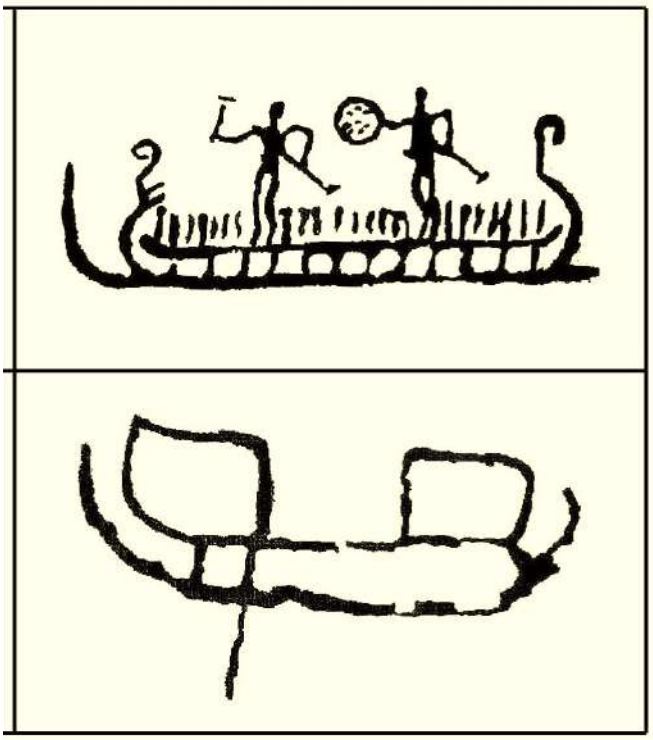

Mediterana

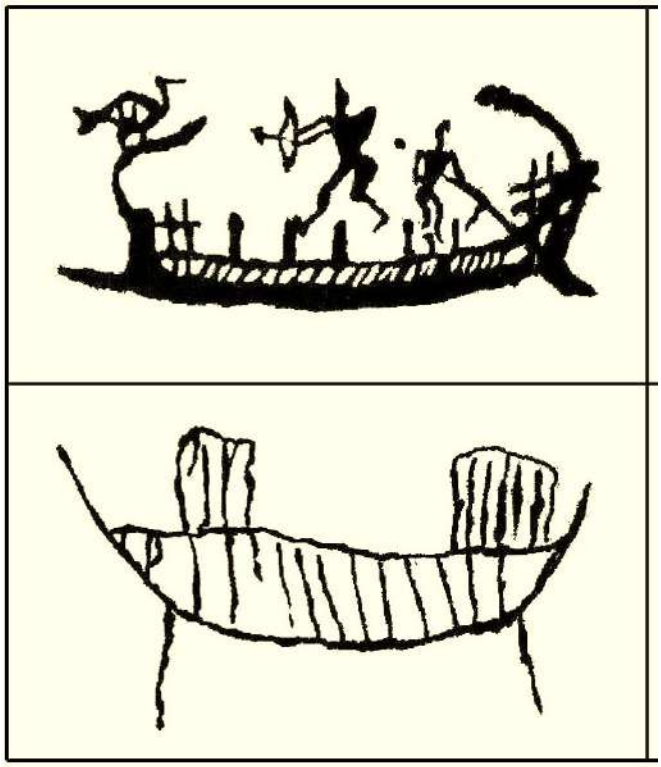

Ambarcațiunile Epocii Bronzului

Așa cum au studiat în anul 2015 Suedezii Nils Morner și Bob Lind, chihlimbarul a fost larg utilizat de Civilizațiile Minoică și Micenianăă, la schimb pe atunci bronzul ajungând importat până în N European din E Mediteran, așa cum se poate vedea:

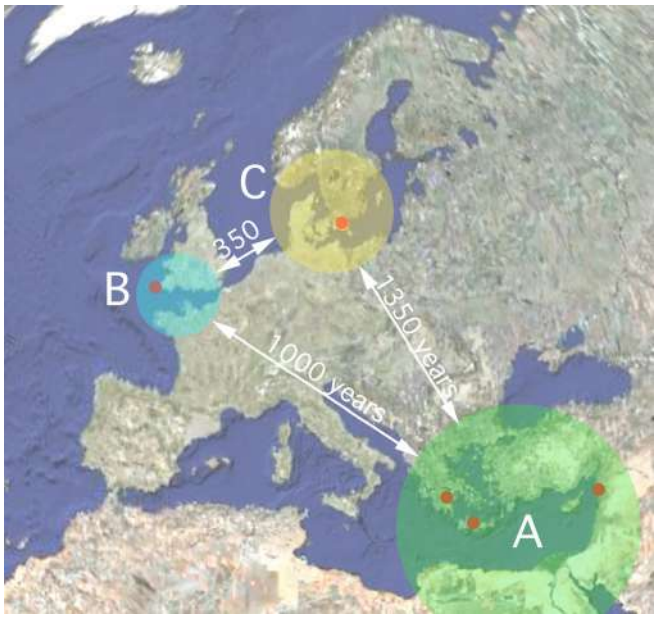

Negoțul dintre E Mediteran și N European
în Epoca Bronzului

În anul 1985, cercetătoarea Maria Păun din România a enunțat despre chihlimbar că i se spunea “piatra soarelui”, considerându-se (după cum a scris în Antichitate și Romanul Pliniu “cel Bătrân”) a fi “raze solare încremenite pe crestele valurilor oceanice”. Chihlimbarul - în special cel galben - e strălucitor și dobândește o puternică luminozitate când este luminat de Soare (datorită sacralității sale, chihlimbarul nu era depus în morminte, vecinătatea morților putându-i altera puritatea); în plus, frecat cu o cârpă, primește proprietăți electrice, se încarcă cu electricitate statică și dobândește calități magnetice: atrage mici particule de lemn sau frunze uscate (de altfel, chihlimbarul - numit în vechea Greacă “elektron” - a dat numele său electricității).

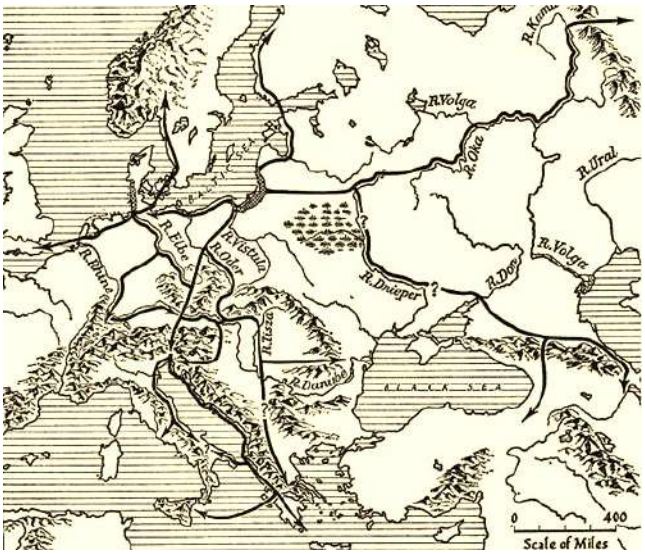

Rutele chihlimbarului / Căile lui Hercule
(conform Dr. Marija Gimbutas)

În spațiul Românesc, privind rutele chihlimbarului din Vechea Lume, erau 2 zone de referință (așa cum se poate vedea pe schița anterioară): Banat și Buzău, cu punct terminus Barboși / Gherghina. Dinastia Ghergară înrudită cu cea Regală a Troiei (de fapt, desprinsă din ea, pentru a

stăpâni răsăritul Românesc), în Epoca Bronzului cârmuia Regatul Heraclizilor, așa după cum sugestiv era denumită acea formațiune statală, denotând legătura dintre străvechii Gherga și strămoșul Kerkules / Hercule; la sfârșitul Epocii Bronzului - când metropola Troia / "cetatea mamă" a căzut pradă vicleșugului Aheilor - Heraclizii (riverani supranumiți Doriani) s-au întors de la Fluviul Dunărea în vechile zone de influență Troiane, declanșând în lume Epoca Fierului. În anul 2013, Dr. Gheorghe Iscru și-a exprimat opinia că strămoșii Secuilor au fost Anatolienii Cauconi (respectiv Caucazieni ajunși în Anatolia din Caucon = Caucaz); după un deceniu, Valeriu Călărășanu a cercetat "Între Caucaland și Troia: o istorie a sfârșitului de mileniu II î.C.", concluzionând - în publicația "Lucus" nr. 11B / 2023 - despre Cauconii Carpatici / având Bacău în centru "că episodul participării cauconilor la Războiul Troian este parte a istoriei preromane a poporului nostru". Privind originea Secuilor, Troianii Sikili - utilizând măsura comercială orientală "șekel" / "siqlu", existentă în Mesopotamia de la începutul mileniului III î.C. ca "mina" Gherganilor Sumerieni - au fost faimoși negustori ai acelor vremuri, asemănarea atât cronologică, cât și onomastică a lor cu vechii Secui vizând o apropiere orientală (corpul de legi Medievale "Tripartitum" a afirmat despre sorgintea Antică a Secuilor că aceia ar fi fost urmași Saka / Sciți, deci Nordici față de Mesopotamia), conform lui Herodot Karka 4:7, Targhi-taos / "Targhi-zeul" din Bazinul Niprului - unul dintre copiii lui Zeus - fiind strămoșul mitic Saka / Scit, printre urmașii Saka fiind și Saxonii; după anul 410 al retragerii Romanilor din Britania, în acel secol V, Germanicii Franci au intrat în ceea ce pe atunci era Galia și azi e Franța iar Germanicii Angli, Saxoni și Juți / Iuți din Peninsula Daneză au intrat în Britania, în ceea ce azi e Anglia (Iutlanda / "Iutlanda" = Peninsula Daneză a fost din Antichitate dominată de Reidhgotar / "Reidh-Gotar" = Goții raidurilor, respectiv cei rapizi / iuți). Teologul Anglo-Saxon Albinus "Flaccus" / "Vlacus" 735-804 - confidentul Împăratului Francilor Carol "cel Mare" / Francii fiind Deutsch = Germanici timpurii migrați spre SV, printre Gali / foști Celți și Goți, în același timp cu migrările Germanicilor Anglo-Saxoni de sorginte Gotă din Peninsula Daneză spre NV printre Celții din Insulele Britanice - a scris despre Saxoni că "Sașii sunt urmașii Asiaticilor Sacae" / Sciți iar academicianul German Gottfried Leibnitz în "Collectanea Etymologica" a afirmat că "Geto-Dacii sunt considerați fondatorii Teutonilor prin Sași / Saxoni și ai Anglilor" ("An-Gali", notați "Angeilloi" de Anticul Ptolemeu în "Geografia" 2:10, pescari grupați de Anticul Tacitus lângă Eudosi / Jotuni, adică Geați / Gutani, respectiv Geți / Goți): în Evul Mediu, instalarea Cavalerilor Teutoni apăruți în Orientul Apropiat tocmai printre Nordicii Europei - începând cu cei Baltici - a fost rapid favorizată de Tradiția Anticilor Cavaleri Geți / Goți, foști Cavaleri Dunăreni, însă cu conflicte acolo, contra Teutonilor fiind SamoGeții / Leahii = Lituanii / Lituanienii împreună cu Polonii / Polonezii (de reținut este marea apropiere dintre ceea ce Iranian dar și Sanscrit era folosit pentru Sciți / Scuți - anume Saka / Sacae - și termenii Europeni pentru Secui și Saxoni, de pildă Finicii având și azi pentru Germania denumirea "Saksa" iar Balticii numind-o Eston "Saksamaa", Leton "Vacija" și Lituan "Vokietija", pentru "Grai" / "limbă" Letonii folosind "valoda" / "runa" iar Lituanienii "kalba"). În anul 2021, autorul Lituanian Rimantas Matulis al cărții "Originea națiunii Lituaniene" a scris că strămoșii Lituanienilor au fost Geții (în Epoca Bronzului, Balticii Estici - anume strămoșii HiperBorei ai Lituanilor / Lituanienilor și Letonilor - au fost urmașii Indo-Europenilor / Kurganilor în zona unde le sunt în prezent Țările; de exemplu, în secolul V - la sfârșitul Antichității - Balticii Geruli = "Geruliai", respectiv Gheri / Gheruli, s-au remarcat împreună cu Scirii și Rugii contra Romanilor Sudici, ș.a.m.d). În anul 2025, istoricul Român Dan Oltean a prezentat mai multe documente din secolele VI-XVI despre "Lituania numită Geția", începând cu notarea din anul 570 a episcopului Venantius Fortunatus (OstroGot născut în Veneto) că Lituania era Geția; în anul 1040, Lituania era Geția iar Danemarca era Dacia, etc.

Lituania "Mare" / Medievală
(între Mările Neagră și Baltică)

Este de știut despre "Cronica Lituaniano-Belarusă" din anul 1530 că a scris despre legenda Anticului Palemon (Anatolianul Polemon Pythodoros 12 î.C. - 74, nepot al Carianului Pythodoros din Tralles / Aydîn 70-28 î.C., ce din anul 36 î.C. era ginerele Romanului Marc Antoniu) care după ce a cârmuit Cilicia, Pontus și Colchis s-ar fi mutat cu un anturaj format din circa 5 sute de familii nobile în Delta Nemun din SamoGiția - unde populația de la începutul Medieval a fost Kur / Kuroniană, în Ținutul Kurzeme al Finicilor - și a fost strămoșul dinaștilor Ghedimini, sediul de referință ajungând pe Râul Neman, lung de 914 km, în "Castelul lui George" din Jurbarkas 55,05 lat. N, 22,46 long. E / Lituania (denumirea localității provenind de la cea a reședinței: acolo în anul 1259 s-a instalat după ce a plecat din Ținutul Bârsei / Transilvania Ordinul Teutonic, ai cărui membri au colaborat cu "Cavalerii Săbiilor" = Cavalerii Gladiferi în zona Baltică la creștinarea localnicilor); ținând cont de documentul Baltic indicând migrarea Antică a nobililor Anatolieni din zonele Ghergane, de sorgintea Ghedimină - genetică Gherga - de la ei și de onomastica conectată Ghergan printre SamoGeți, poate e rezonabilă reflecția că toate acelea (fiind și cumulate în același spațiu Nordic pe timp lung), sunt mai mult decât doar niște banale coincidențe. Dr. Ilze Rumniece - profesor la Universitatea din Riga / capitala Letoniei - a cercetat similaritățile dintre Kuronii Baltici și Kureții Egeeii (care mai profund au fost conectați cu orientalii Khuriani / Huriani și respectiv cu Kurzii), notând în studiul "Unele paralele sugestive dintre străvechii Kureți și Balticii Kuri" din anul 2013:

"Corespunzător Dicționarului Leton, etimologia etnonimului Baltic 'Kuri' e neclară. O legătură ar fi cu rădăcina Indo-Europeană 'ker' pentru tăiere, de pildă la Cureții Greci părul de pe frunte fiind tăiat iar pe spate era lăsat lung. Însă nu se știe cum aveau freza în Epoca Bronzului Balticii Kuroni. Cultul Cureților a fost răspândit mai ales în Creta și Anatolia: au fost preoți și profeți, cu legături extraordinare chiar la vârful panteonului Grec. Pe de altă parte, au fost cunoscute contactele străvechi ale celor din aceleași zone cu Nordicii HiperBorei". Ca fapt divers: în Greacă, Marea Baltică e Βαλτική Θάλασσα = "Valtikí Thálassa".

Cetatea Gherghina conform cărții "Descrierea Moldovei" (de Dimitrie Cantemir, 1716)

Privind Ordinul Teutonilor, se poate vedea că la doar 12 ani după recunoașterea sa papală în răsăritul Mediteran / Asia a ajuns să se instaleze în Europa nu altundeva decât printre Valahi / "Va-Lachi", în răsăritul Sașilor / Saxonilor din Sudul Transilvan (în Ținutul Bârsei - pentru colonizarea acelor locuri "sălbatice" - când oficial acolo era "pristav" = crainic Negru Ioan, corespunzător diplomei Regelui Andrei II din anul 1211): puterea camarazilor Sași - stabiliți în Sudul Transilvaniei de la sfârșitul secolului XI ca Anglo-Saxoni și în secolul XII ca Saxoni - a fost suplimentată la începutul secolului XIII de Cavalerii Teutoni timp de 14 ani, până în anul 1225, aceia după încercarea nereușită de a fi autonomi asemănători cu vecinii dinasti Negru Vodă mutându-se în Sudul Valtic / Baltic, sprijiniți de Ordinul Cavalerilor Gladiferi din Banat (Cavalerii Săbiilor cu care Cavalerii Teutoni au fuzionat în anul 1231 pe Fluviul Vistula la Torun / capitala Pomeraniei, după cum a studiat și cercetătoarea Română Simona Deleanu); e de observat că în anul 1932 cercetătorul Român Iosif Șchiopul a susținut în studiul "Cavalerii Teutoni în Țara Bârsei" că Ordinul Teutonic nu s-a stabilit în Ținutul Bârsei, un argument decisiv fiind și că pe atunci Regele Ungariei nu avea putere decât pe partea dreaptă a Râului Mureș (de altfel, în anul 1906 Bucovineanul Ion Sbiera - fondator cu 4 decenii înainte al Academiei Române - a scris că în Ținutul Bârsei la anul 895 când Ungurii au năvălit în Panonia era un Ducat Român, locuit de "Besseni"). "Atlasul Europei" tipărit de Britanicul John Nutt în anul 1711 a indicat despre ceea ce era în Antichitate la capătul Baltic al rutei electrumului / chihlimbarului: "În trecut, Polonia a aparținut Sarmației Europene; cea mai veche populație stabilă a fost cea de Carini din Pomerania / la E de Odra. La E de Vistula era populația de Vastarni / Bastarni, întinsă din S de la Nistru și Carpați, având populațiile Venedă în N și Peucină în V: Bastarnii posedau inclusiv așa-zisa Rusie-Roșie, Podolia, Volînia - notată de geograful Ptolemeu ca 'Oppida Bastarnica' - Carro-dunum (zona cuprinzând Cracovia, Liov, etc). Populația de Aesti se învecina cu cea Venedă, fiind lângă 'Insula Electrides', plină de chihlimbar, întinzându-se de-a lungul coastelor Poloniei, Prusiei și SamoGeției. Populația de Polachi - așa cum inițial se autonumeau oamenii Poloniei - cu timpul a devenit Slavă; la S se învecinează cu Basarabia / Moldova - de care o desparte Nistrul - și cu Transilvania (de care o despart Carpații) iar în N are Pomerania. Se zice că primii lor cârmuitori au fost Lechus în anul 550 - sub semnul vulturului - care, fie că a fost Croat sau nu, și-a întins dominația spre N după ce a plecat de acolo populația Vandală / Venedă ori Cracus care în anul 700 a întemeiat Cracovia; nobilii lor descendenți erau știuți ca Duci / Voivozi iar din anul 820 în frunte s-au ivit regii Piasti". (Este interesant că în vocabularele Finice - de la Marea Baltică - există termenii pentru "jurământ" de "vande" / "vanne" la Estoni, respectiv "vala" la Finici: de acolo au plecat Veneții cu negoțul de chihlimbar, respectiv Vandalii - până la întâlnirile cu Valahii - toți aceia putând fi considerați literar ca "juranți"; inclusiv în "Hronica Românilor" de istoricul Ardelean Gheorghe Șincai - la anul 397 - printre neamurile Gote / Gete apare cel Vandal, care curând după aceea a ajuns până în Nordul Africii).

Primul principe Polon / "Po-Lac": Lechus

Istoricul Filip Cluvier 1580-1622 din Danzig / Pomerania - azi Gdansk / capitala Kașubiei - în cartea "Introducere în geografia universală" a scris că "principalele orașe din Pomerania populate de Carini au fost Stolpe, Colberg, Corlin și Camin (în locurile Kașubiei ale Goților Vandali)". După cum a observat și geograful Englez Edward Wells 1667-1727, populația de Carini / Gotă era cea mai veche Vandală din Pomerania. La Stolp 53,52 lat. N, 13,33 long. E a apărut în anul 1153 prima Mănăstire din Pomerania, ctitorită pe locul unde a fost omorât Warci-slaw, fondatorul Casei de Pomerania (ramură Regală Piastă cu ghergul / blazonul Grifonului - zis Baltus, conform mitologiei Sorabe / Sorbe - care a cârmuit Ducatul Pomeraniei până în anul 1637); acela a fost creștinat de Sași / Saxoni (la Kolberg 54,11 lat. N, 15,35 long. E, Koslin 54,11 lat. N, 16,11 long. E și Kamin 53,58 lat. N, 14,47 long. E - principalele localități ale foștilor Carini - au fost reședințele Medievale ale episcopilor Pomeraniei / după ce sediul episcopal inițial a fost pe Insula Wolin = Vineta de la gura Odrei, apă cu onomastica apropiată de cea a Mării Adriatice, unde se află Veneția). Întregul Golf Baltic unde se varsă Odra și Vistula - unde e inclusiv Gdansk / Pomerania - a fost notat de geograful Antic Ptolemeu 3:5 ca "Veneticus" și la E de gurile Vistulei anteriorii autori Antici Pliniu în "Istoria naturii" 4:107 ori Tacit în "Germania" 46 au plasat Veneții (Pliniu indicându-i chiar întinși până în Golful Finic, consemnându-i ca Sarmați iar Finlanda ca Toringia = "Țara lui Thor"; ulterior, Thor - fiul Zeului Odin și al Zeiței Pământului Jörð / Erda - a ajuns foarte venerat în Scandinavia: vechii Germanici îi ziceau Donar, astfel cum de exemplu a fost scris runic la începutul Medieval pe fibula din Nordendorf 48,36 lat. N, 10,50 long. E / Bavaria, în Valea superioară a Dunării).

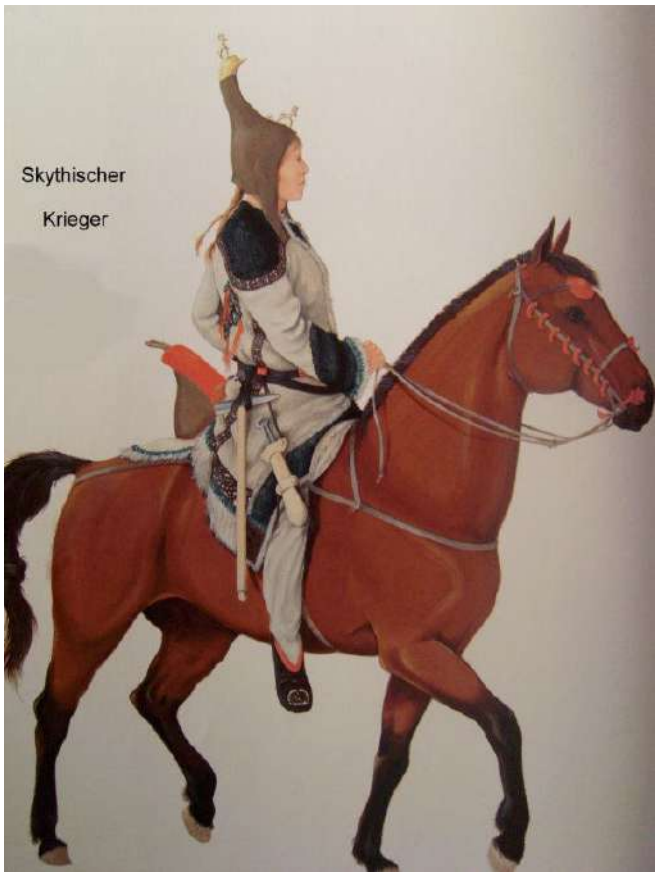

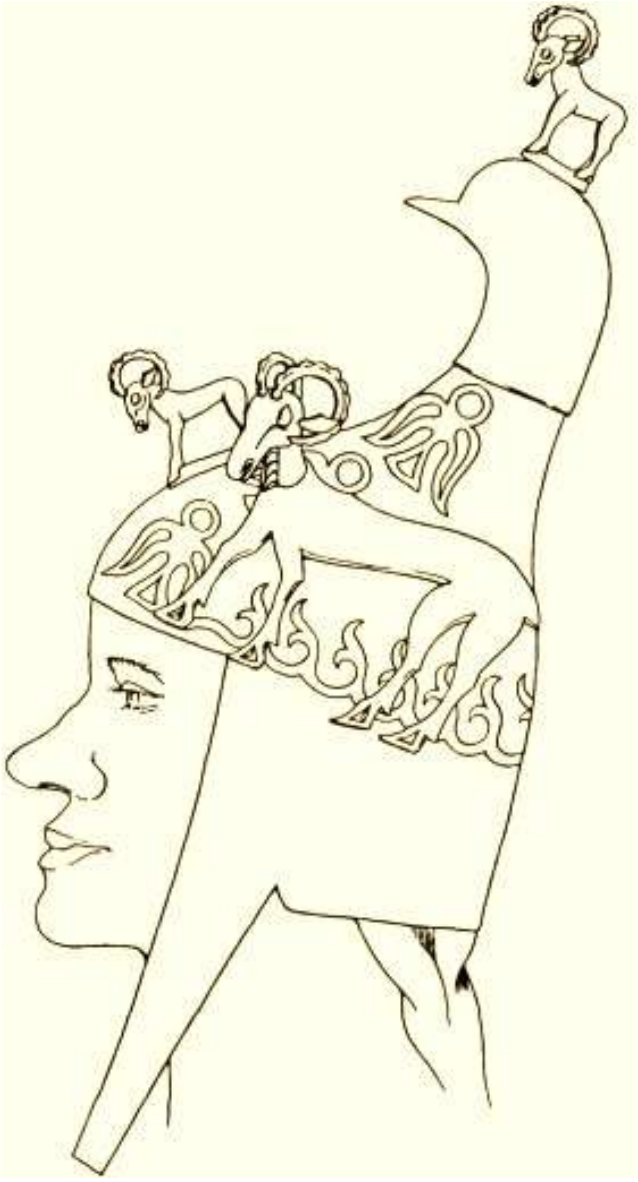

Sciți

La Sciţi / "S-Ciţi" (ştiuţi şi ca "Askuzai" / "As-Kuzai", conform Dr. Robert Drews în anul 2004), etimologic - prin înţelesul direct de "Ciţi" / prefixul "S" de la Asiatici fiind relevant - s-ar vedea ce erau de fapt, anume: "Geţi Asiatici". La Sciţi = "Schiţi", respectiv "As-Kuzai", în versiunile Greacă "Skitai" / "S-Kytai" ori Latină "Skythae" / "S-Kythae", pronunţia implica rădăcina "S-Kut" / "S-Kit" - "y" pronunțându-se "u"/"i" - fiind folosită pentru cei din N EurAsiei / inclusiv N Pontic; în S Pontic (în Asia "Mică" / Anatolia), în Epoca Bronzului a apărut Imperiul Kheti, al Heteilor / Hitiţilor: o altă similitudine onomastică - neîntâmplătoare - a ulteriorilor Skythae față de anteriorii Kheti. După căderea Regatului Troiei, imediat a căzut şi aliatul Imperial K/Hitit, atunci demarând Epoca Fierului, cu intrarea masivă a Gheţilor / Geţilor la Dunărea inferioară, în locul Heraclizilor / Dorianilor plecaţi de la Dunărea inferioară (la Geţi - în versiunea Greacă "Getai" ori versiunea Latină "Getae" - pronunţia implica rădăcina "Gheta" folosită pentru cei din EurAsia, începând cu cea de "Ma-SaGeţi", adică "Geţii Lunii din Asia", respectiv "Geţii Masivi" din răsărit); unii cercetători au echivalat mereu Geţii cu Sciţii: de exemplu, istoricul Polybius 200-118 î.C. a scris 10:48 că

MasaGeţii ApaSiacae / "Apa-Siacae" - rezonând cu "Apa Seacă", însemnând totuși "Sciţii Apelor" - erau nomazi între Fluviile Oxus / din Asia Centrală și Don (ce pe atunci era hotarul dintre Asia și Europa), despre "Apasiacae" consemnând și Anticul Anatolian Strabon în "Geografia" XI 8:8. În Antichitate, efectiv Dobrogea ca "Sciţia Mică" echivala "Geţia Mică", fiind nu doar o regiune Pontică, ci concomitent și o regiune Dunăreană populată în interior masiv de Sciţi = Geţi iar pe coasta Pontică de Cariani = Greci din Anatolia: acolo timp de multe secole Carianii / Grecii au trăit în simbioză cu Geţii / Sciţii; iar "Sciţia Mică" evident că se raporta la "Sciţia Mare" / "Magna Scythia" a "Geţilor Mari" = MasaGeți (ai căror succesori la începutul Medieval - știuți în Balcani ca Sciți Bulgari - au întemeiat împreună cu Vlahii / Armânii un Imperiu puternic, în contraponderea Imperiului Bizantin vreme de secole). Ar fi de știut că istoricul Bulgar Gančo Cenov / Ţenov în lucrarea din anul 1910 "Originea Bulgarilor și începutul statului Bulgar și al Bisericii Bulgare" a înaintat ipoteza că Bulgarii Balcanici s-au format în principal din amestecul alogenilor Huno-Bulgari cu autohtonii Geți / Goți, pe care i-a considerat vechi Macedoni (Traco-Iliri) și Sciți. S-ar observa că la începutul Medieval toți cei veniți lângă Români nu s-au putut stabili decât dacă elitele lor s-au înrudit prin cununii cu Românii, ceea ce le-a favorizat vecinătatea; de altfel, unii Români Medievali s-au înrudit și cu alții din neamuri nobile ce se găseau la distanțe chiar mai mari ca imediata apropiere. Privind Imperiul Bizantin = Imperiul Roman de Răsărit se poate observa că Romanii nu au introdus Latina în Estul Imperial în loc de Greacă, ci pe lângă limba Greacă: despărțirea oficială de Latină în Estul Imperial a fost în secolul VII, determinată și de 2 cauze majore din secolele precedente, anume demantalarea Vestului Imperial - promotor Latin - în secolul V datorită Goților (ViziGoți + OstroGoți) și în secolul VI datorită marii erupții a Vulcanului Krakatoa, după care s-a instaurat pe glob o iarnă severă îndelungată, însoțită de o ciumă năpraznică, ce a înmuiat foarte mult puterea Imperială, rărind semnificativ populația umană Europeană; așa cum a scris în anul 2011 Dr. Ela Cosma de la "Institutul de Istorie George Barițiu" din Cluj-Napoca "Aromânii trebuie să fi coborât în Tesalia și Epir înainte de venirea bulgarilor - în secolul VII - deoarece dialectul aromân nu păstrează elemente bulgărești".

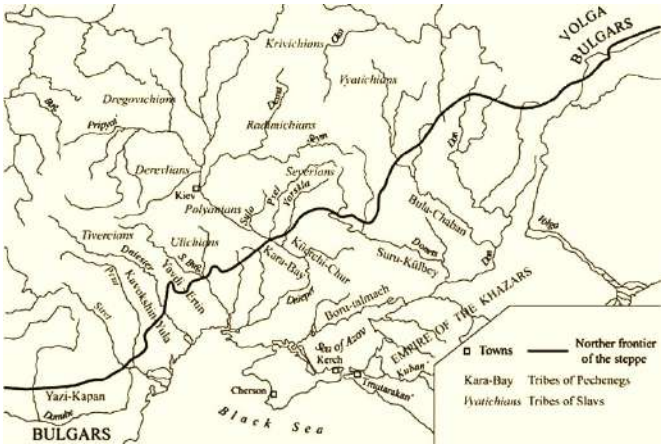

Vechii Bulgari după luptele cu Khazarii au ajuns la Volga iar după luptele cu Avarii au ajuns la Dunăre

În "Istoria Balcanului" din anul 1912, autorul Român Isidor Ieșan a scris: "Liderul Bulgarilor Asparuh s-a împrietenit cu Românii din Dacia-Traiană, a trecut ajutorat de ei la anul 679 în Dubrugea și Bulgaria de astăzi, a răpit tot teritoriul dintre Dunărea de Jos și Munții Hemului / Balcani și a atacat Imperiul Bizantin. Românii din acele părți - Moesia - s-au unit cu Bulgarii și cu ceilalți frați Români veniți de preste Dunăre și la un loc au pregătit o invaziune în Imperiul Bizantin. Dar Asparuh a murit înainte de a-și putea îndeplini planul și îi urmase Terbelin / Tervel. Acela a năvălit de mai multe ori cu armatele sale Române-Bulgare în ținuturile ce se întindeau în Munții Hemului. Românii și Bulgarii au învins cu desăvârșire pe bizantini la cetatea vechie Durastoros / Durstor = Silistria. Bulgarii și mulți Români din stânga Dunării s-au stabilit definitiv în Moesia, amestecându-se cu populația existentă pe acolo, adică cu Românii de acolo, și au pus baza unui Imperiu Româno-Bulgar, continuând mai departe atacurile în ținuturile bizantine. Acel Imperiu se estindea la început spre Sud numai până la Munții Hemului, spre Răsărit până la Marea Neagră, spre Apus până la Munții Carpați și Valea Timocului din Serbia de astăzi iar spre Nord nu se știe cu siguranță până unde, dar se susține că va fi stat în legături cu Românii din stânga Dunării până în Transilvania și dincolo de Nistru, până la Nipru. Văzând împăratul bizantin Justinian II (685-695) cele întâmplate în Nordul Imperiului său, porni cu o armată contra Românilor și Bulgarilor, dar a fost crunt bătut. Senatul Imperial l-a detronat pentru aceasta. Exilat fiind, a venit la curtea lui Terbelin. Cu ajutorul armatei Româno-Bulgare și-a recăpătat Justinian înapoi tronul bizantin. Puțin mai pe urmă Justinian l-a atacat din nou pre Terbelin - drept mulțumire și recunoștință bizantină - însă din nou a fost bătut și constrâns a plăti un tribut. La anul 716 îi găsim pe Româno-Bulgari din nou în războiu cu Imperiul Bizantin, și de astă dată uniți cu Românii din stânga Dunării, cucerind de la bizantini Tracia și alte foloase în bani și producte. În anu1 755 au întreprins Bulgarii sub conducerea lui Cormesiu de astă dată singuri fără ajutorul Românilor un războiu contra împăratului Constantin Copronicul / Spurcatul, fiind însă cumplit bătuți și abia în anul 759, după ce Bulgarii se aliară din nou cu Românii din Dacia-Traiană se putură răsbuna asupra bizantinilor. După aceea se iviră turburări interne în Imperiul Româno-Bulgar. Populațiunea din Moesia, care era în parte Bulgară iară partea cea mai mare era Română, se revoltă contra dignității Bulgărești, ucise pre toți urmașii din familia

domnitoare Bulgară și alese pre alții în loc. Printre nouii domnitori întâmpinăm nume Românești, ca după anul 763 pe Sabin, Pagan Sever (care a fost principele Sclavinilor din Ostul Daciei-Traiane) și Telesiu / până în 777, așa prezentând în 1906 academicianul Ion Sbiera, aceasta făcându-ne a crede că locuitorii Români - adică Românii din părțile acestea - căutau acuma să vină mai mult în valoare și să pună mâinile pe conducerea Imperiului, pentru că și așa contingentul cel mai puternic în armată cât și victoriile și rezultatele cele mai strălucite le prestară numai Românii. Veniți de la Ost, via Don, sub conducerea lui Asparuh - fiul răposatului Cubrat - după anul 680 Bulgarii îndată ce s-au văzut între Românii de pe amândouă maluri ale Dunării, adică între Românii din Dacia-Traiană și între Românii din Dacia-Aureliană (Balcani), au cerut neîntârziat prietenia, ba mai mult le-a cerut sprijin și ajutor. De aceea în toate luptele ce le-au purtat Bulgarii contra Imperiului Bizantin am văzut pre Daco-Români și pre Românii Balcanici uniți cu Bulgarii, ajutându-se reciproc și formând contingentul cel mai mare și mai puternic. Să admitem pentru un moment că au dreptate acei care se îndoiesc despre adevărul acestui fapt narat în urmă, cum că Românii din Carpați și din Balcani au ajutat totdeauna pre Bulgari la toate ocaziunile și în toate privințele, apoi acei care zic că istoria Bulgară este exclusiv numai a Bulgarilor, totuși faptele istorice admise chiar de pan-Slaviști le spulberă aceste susțineri tendențioase. Și anume, împăratul bizantin Constantin IV (668-685) a pornit cu 2 armate contra așa-zișilor Bulgari: o armată a mers pe uscat și alta pe apă și a înaintat - pe unde? - pe Dunăre în susul apei. Încotro? În Dacia-Traiană! Ori ca să atace și bată pre Daco-Români, sau ca să împiedice ca aceia să vie în ajutorul Bulgarilor. Deci Românii din Dacia erau amestecați în acel războiu. De ce? Pentru că ei ajutând pre Bulgari ajutau și apărau totdeauna și pre frații lor (pre Traco-Români) din Balcani, iară împăratul bizantin voia să împiedice acea sprijinire, voind să pătrundă în Dacia; după ce se ciocni cu Daco-Românii se întoarse rușinat la Bizanț înapoi. Și ca dovadă că Românii erau factorul principal a fost împrejurarea că bizantinii au atacat mai întâi pre Daco-Români iar nu pre Bulgari. După anul 680 o mare parte din Daco-Români veniră dincoace de Dunăre și se stabiliră în Balcani, adică în coastele Imperiului Bizantin. Tot așa se întâmplă și sub Cormesiu: luptând Bulgarii singuri - fără ajutorul Românilor - fură amar bătuți de bizantini. Se vede că numai pentru un moment s-a iscat vreo gâlceavă între Bulgari și Românii din stânga Dunării, și pe loc se schimbase radical soarta războiului cu totul în defavorul Bulgarilor, iar când Bulgarii s-au împăcat cu Românii aceia le-au venit Bulgarilor în ajutor contra bizantinilor, care fură de astă dată cumplit bătuți. Istoria pan-Slavistă și a celor influențați de Slavi zice că tot numai Bulgarii ar fi fost aceia care s-au stabilit în Balcani, dar acea istorie foarte părtinitoare spune și aceea că Bulgarii (?) veneau și din interiorul Daciei-Traiane. Cum se potrivește aceasta, când se știe de toți că în Dacia-Traiană n-au existat Bulgari. Pan-Slaviștii, respectiv istoriografii Slavi, uită că istoria nu e numai ca s-o scrii, în mod tendențios sau cu scop politic. Iar pre conducătorii Bulgari îi numim Românо-Bulgari pentru că de fapt atât statul Bulgăresc ca atare, cât și toate războaiele care erau purtate, au fost susținute mai cu seamă de poporul Român. El forma pe atuncea elementul covârșitor în întreg Balcanul. Imperiul Românо-Bulgar a continuat și mai departe - în următoarele secole - a ataca Imperiul Bizantin sub diferitele căpitănii Românо-Bulgare, totdeauna însă cu ajutorul Românilor de pe ambele maluri ale Dunării. Sub Cardanus / Kardam - urmașul lui Telesiu și tatăl lui Crum / Korym - găsim pre Bulgari din nou încăierați cu bizantinii conduși de împăratul Constantin VI, tocmai pe un timp când împăratul Francilor Carol cel Mare nimicea Imperiul Avarilor și căuta să pună mâinile pe Imperiul Bizantin. De acele încurcături se folosi Româno-Bulgarul Crum / Krum. El încercă să cucerească ceva din Imperiul Bizantin, de aceea a început lupte teribile cu împăratul Nichifor, apoi cu alți împărați bizantini succesori, izbutind a pune mâinile pe unele ținuturi din Tracia și Macedonia și se strămutase în stânga Dunării, pe teritoriul Daciei-Traiane. Crum era atât de norocos în luptele sale purtate cu ajutorul Românilor încât în anul 812 asediase el și Constantinopole. În acel an s-au așezat o mulțime de colonii și de sate Românești în jurul Constantinopolei. De tot sumeț se arătase însă Critagon, numit și Omertag, urmașul lui Crum. El încercase în sumeția sa de a-și aduce sub stăpânire pe Românii din stânga Dunării, care au fost până atunci necontenit tot sprijinul și toată gloria Bulgarilor în războaele purtate, totodată și pre Românii din Valea Timocului. Dar acel plan prea sumeț nu-i succese. Românii de pe amândouă maluri ale Dunării se uniră la un loc, intrară în legătură cu Ludwig cel Bun / Ludovic Cuviosul (814-840) împăratul Francilor și bătură cumplit sub ducii lor proprii Cordula și Țănta pre Critagon la Dunăre în apropierea Cladovei de azi, și-i alungară - pre Bulgari - până la Munții Hemului. Între eroii luptători ai Românilor se escelase atuncea cu deosebire un Român Macedonean cu numele Vasilie, feciorul unui țăran de lângă orașul Adrianopole, care ajunse apoi prin spiritul său deștept, prin vitejia și capacitatea sa înaltă, să vie la curtea împărătească din Constantinopole... Acolo căpătă el în curând demnități înalte și în fine ajunse la anul 866 singur împărat sub numele Vasilie Macedoneanul (867-886), întemeind în Bizanț o dinastie proprie valoroasă Română, ce dură până la anul 1056 și deveni funestă pentru domnia Româno-Bulgară printr-un strănepot al său Vasilie II Bulgaroctonul (976-1025). Critagon a început după acea înfrângere repurtată de la Românii din stânga Dunării a fi mai circumspect; se folosi de o șiretenie, se împăcă adică în anul 817 cu împăratul bizantin ca să se poată estinde nejenat de bizantini spre Vest, cucerind în anul 827 Panonia, iară în anul 828 Dalmația și Iliria. Critagon - fiul lui Crum - ținea mult la păgânismul străvechiu, de aceea a persecutat amarnic pre creștinii din Imperiul său, mai ales când văzu că Românii și bizantinii strămutați din 812 în stânga Dunării, în frunte cu episcopul Emanuil din Adrianopole, porniră o mare agitație contra dominațiunei Bulgare nu numai printre creștinii de acolo dar și printre Bulgarii și Slavii din dreapta Dunării, spre a-i aduce la creștinism. Critagon chinui și omorî nu numai pre episcopul Emanuil, dar împreună cu dânsul și pre alți 3 episcopi din părțile Traciei pre care îi făcuse el captivi și alți 371 de captivi. Acea cruzime aţâță și mai mult spiritele contra lui și pentru creștinism. Ele găsiră teren priincios fiindcă după moartea lui Critagon se iscase printre dirigenții Bulgari certe pentru domnie și pentru favorisarea sau persecutarea creștinismului”.

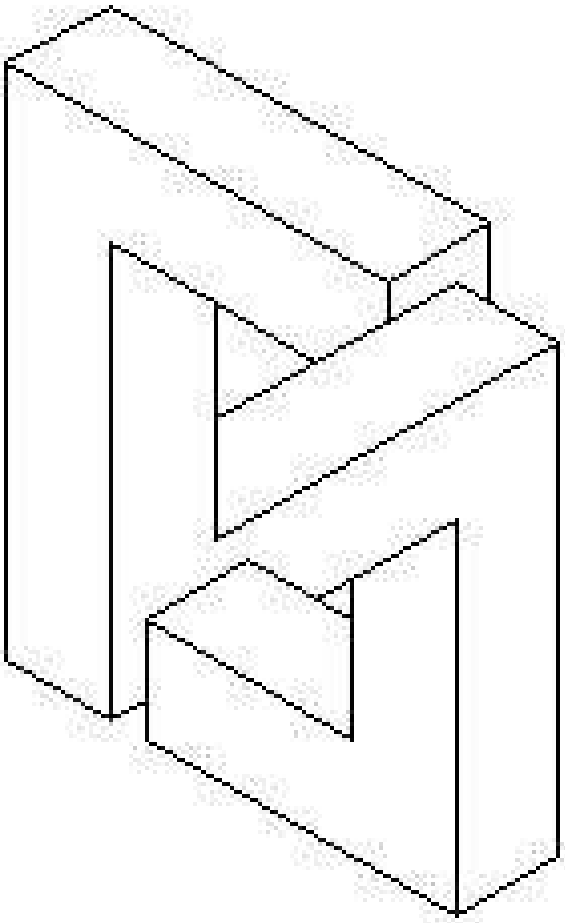

"De acele neînțelegeri se folosi magistrul militar al Românilor - cari fură trecuți de Crum în stânga Dunării - și ceru de la împăratul bizantin să-i trimeată corăbii pe Marea Neagră spre a se întoarce în patrie. Atunci Bulgarii trecură la dânșii și se iscă o mare bătaie. Românii învinseră pre Bulgari, iară Bulgarii abia putură fugi la Ungurii chiar atunci porniți din Caucaz și Atelcuz spre teritoriul Daciei-Traiane. Atunci sosiră și corăbiele împărătești dară veniră și Ungurii. Se încinse din nou o bătaie unde fură Bulgarii și Ungurii din nou înfrânți. Românii și Grecii care fură strămutați în acele părți se întoarseră în patria lor. Bulgarii păgâni nu mai putură de atunci înainte resista creștinismului și începură a se încreștina. Stabilirea Bulgarilor în Moesia a cauzat împrăștierea și reslățirea elementului Românesc. Orașele atât de înfloritoare de altădată care erau des împopulate cu Români prin toată Moesia, deveniră pustiite, iar populațiunea Română nemaiputând suporta atâta jaf, prădăciune, devastare și desordine, a fost nevoită să caute scăpare prin alte părți, parte lățindu-se cu putere până la Marea Adriatică, parte trecând Dunarea spre a se întoarce înapoi în Dacia-Traiană de unde au venit odată împreună cu Cubrat din Munții Carpaților. Cu așezarea Bulgarilor în Moesia legătura continuă ce esista între Românii (frații) de pe amândouă maluri ale Dunării nu se întrerupse, ci din contră, Românii din Dacia-Traiană s-au unit adeseori cu frații lor din Balcani; ei s-au unit mai departe cu Bulgarii, făcând adeseori cauză comună, spre a se emancipa de un dușman comun, de sub supremația bizantină, profitând de slăbiciunea împăraților bizantini care erau ocupați cu certele religioase și cu certele de curte. Se zice de către mulți istoriografi și mai ales de către cei Slavi că la încreștinarea Bulgarilor au lucrat cu mult zel și cu rară înțelepciune frații Mitodie și Chiril, amândoi călugari Români, născuți în Tesalonic din părinți Români, pe când noi susținem - împreună cu alți istoriografi mai moderni - că frații Chiril și Mitodie au lucrat în Moravia, și că abea discipoli ai acelor frați au ajuns în Bulgaria după creștinarea Bulgarilor (și abea după alungarea lor din Moravia). Apoi pe tronul Româno-Bulgar a urcat Simion 893-927, care era un domnitor de viță Română și anume farșariot născut în Meglena (conform și autorului Vergil Stoicescu, în lucrarea 'Românii din Macedonia' de la București, 1901). Când luase Simion domnia, existau în Balcani 4 principate în mare parte Române, adică cu popurațiune Română iar în unele principate chiar și cu cârmuitori care erau indigeni Români, și anume:

- Rașcia (Novibazarul cu o parte din Bosnia de Sud); acea țară nu era complet Sârbă - precum o zic istoriografii Sârbi, pe care o numesc chiar și 'Serbia Vechie' - căci acolo deși cârmuitorii erau Sârbi, populațiunea însă era Română
- Chulm / Hum (Herzegovina)
- Deoclea (Zeta, un principat curat Român, cu dinastia Română a Balșeștilor, astăzi Muntenegru)
- Tribunia / Trebinje, regat Român"

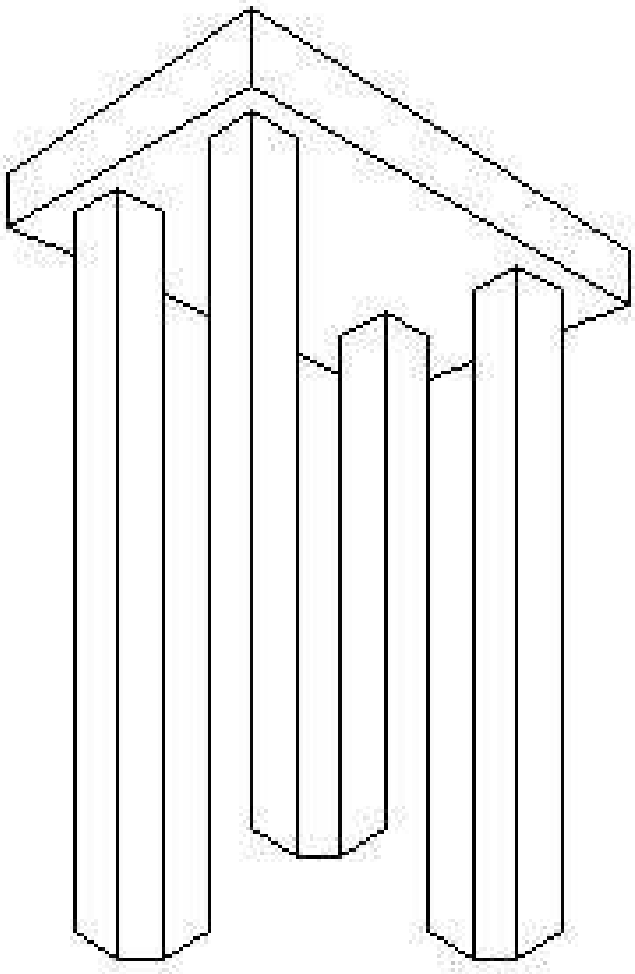

"El își întinse domnia la Nord la stânga Dunărei de la Tisa până la Marea Neagră iar la dreapta Dunărei în Sud de lângă Marea Neagră peste Adrianopole și Munții Rodopei până la Olimp și de acolo spre Vest până la Marea Adriatică,

în dreptul Insulei Corfu și de acolo spre miază-noapte până la orașul Scutari iar apoi mai departe de-a lungul râului Drina până la Sava, cuprinzând deci întreaga Serbie de astăzi și o parte din Bosnia. În așa împrejurare împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a fost silit să cumpere în anul 912 scump pacea de la viteazul Român, de la domnitorul Simion. Având Simion atâta teritoriu sub stăpânirea sa, nu se mulțumi cu titlul său de rege de până atunci, ci își luă pe cel mai modern și anume de 'Cesar' (Țar) de 'Împărat al Bulgarilor și al Românilor'. Acest adaus din urmă la titulatura sa e dovada cea mai bună în contra tuturor neadevărurilor scriitorilor Slavi, căci poporul Român a avut pe atunci în Balcani o însemnătate puternică. Simion și-a pus acel titlu desigur cu privire la mulțimea Românilor de pe teritoriul stăpânit de el și cu privire la serviciele mari militare ce le presta poporul Român Imperiului său, și totodată poate și conștiința sa că și el era Român. Mândria și sumeția lui Simion s-a sprijinit mai ales pe voinicii Români. Trupele Române au înspăimântat atât de mult pre bizantini încât aceia au făcut pace cu Sarasinii ce se aflau în Syria și au reînceput lupta desperată contra Cesarului Româno-Bulgar. Împăratul Porfirogenit a trimis contra lui Simion 2 duci, Români de origine, pe Leon Foca și pe Roman Lecapenul, cari deveniră mai târziu amândoi împărați bizantini. Se zice că cu acea ocaziune, împresurând Simion împăratul Româno-Bulgar cu oastea sa Română Constantinopole, negociind el cu bizantinii pentru pace și pentru avantagiile și despăgubirile de războiu, să-i fi ieșit înainte pentru a-l saluta, patriarhul bizantin cu tot clerul său, cu oficianții Curții Imperiale, împreună cu tânărul împărat Roman Lecapenul, prin una din cele mai mari porți a Constantinopolei, care se chiamă de atuncea 'Porta Blachernarum'. Această poartă se chiamă până în ziua de astăzi de aceea astfel 'Porta Blachernarum' pentru că quartierul Constantinopolei, unde se află poarta, era pe atunci plin de Români, adică era cartierul Românilor. Războiul sau mai bine zis năvălirile sângeroase făcute în Imperiul Bizantin au continuat până la anul 923. În acel an a venit însuși împăratul Roman Lecapenul în persoană să ceară pace și ajutor de la Simion. În mijlocul acelor cuceriri și succese grandioase a murit Simion la anul 927 și lui i-a urmat fiul său Petru 927-969. Însă el nu era apt ca tatăl său de a domni și de a conserva acea mare estindere a Imperiului ce a fost creat de tatăl său. Imediat după moartea lui Simion fu Imperiul atacat de Maghiari, care își supuseră partea de Vest din Dacia Traiană, apoi de Pecenegi, de Sârbi și de Croați, care scuturară în curând supremația Româno-Bulgară ce le-a fost impusă de Simion. Chiar și fratele său vitreg Mihail nu voi să-l recunoască de împărat și se răsculase asupra lui, dar fu învins și alungat. Strâmtorit astfel din toate părțile și înțelegând că și împăratul Roman Lecapenul se pregătea de războiu contra lui, se împăcă Petru cu Imperiul Bizantin luând ca soție pre o nepoată de a lui Roman, și căpătă ca răsplată recunoașterea titlului de Cesar / Împărat și neatârnarea bisericească. Cu ajutorul bizantinilor isbuti Petru să-și păstreze măcar o mică parte din întinsul Imperiu al tatălui și ca să strângă și mai tare legătura sa de încuscrire cu împăratul buzantin, îi trimise Petru feciorii săi la Constantinopole spre învățătură și se împrieteni cu bizantinii până într-atâta încât primi întru toate înreurința naționaliștilor bizantini și se făcu mai mult o unealtă oarbă a acelora, în loc ca să-și împlinească datorința sa de domnitor al Românilor și al Bulgarilor din Imperiul său. Acea purtare stârni o mare nemulțumire mai ales printre Români, care erau deja mari aderenți ai sectei paterene / bogomile, răspândită pe atunci cu mare stăruință printre dânșii și printre Bulgari. În fruntea acelei nemulțumiri generale se puse un duce de al Românilor din Munții Hemului, originar din Târnova de lângă râul Iantra, cu numele Șișman Camitopol împreună cu 4 fii ai săi: David, Moisi, Aron și Samuil, și porniră împreună o răscoală contra lui Petru la anul 963. Neputând Șișman resista atacurilor nenumăraților partizani ai lui Petru, se retrase cu partizanii săi spre Macedonia, Tesalia și Epir, pe unde poporațiunea Română era mai deasă și mai numeroasă, și încercă a întemeia acolo un regat propriu independent, cu reședința în cetatea numită Prespa iar mai apoi în cetatea Lychnidos / Ohrida. Atunci crezură bizantinii că a sosit timpul să se scuture de obligamentul anual de a trimite daruri Cesarilor Româno-Bulgari ce erau introduse de la împăratul Simion. Așa a refuzat pe neașteptate împăratul bizantin Nichifor 963-969 trimiterea lor iar Petru începu a le pretinde cu vehemență și cu puterea armelor. Împăratul Nichifor atunci a chemat pre Ruși în ajutor. Aceia veniră în anul 967, îi domoliră pe îndârjiții Bulgari și cuceriră cetăți de pe lângă Dunăre - inclusiv Dârstorul / Silistra - cu scopul de a se așeza cu statornicie. Acea năzuință a Rușilor nu conveni împăratului Nichifor, de aceea s-a împăcat cu țarul Petru în anul 968, luând de la el ca ostatici pre fiii lui - pre Boris și pe Roman - iar apoi atacară împreună pre Ruși. Murind însă Petru (969) și retrăgându-se Rușii de la Dunăre, pentru că Pecenegii le atacară cetatea Chievului, crezu atunci Samuil - conducătorul Românilor din noul regat din Prespa și Ohrida - că va putea pune mâna și pe cealaltă parte a Imperiului și porni cu o oaste puternică de Români. Dar împăratul Nichifor se grăbi ca să aducă pe tronul Româno-Bulgar pe fiul lui Petru, Boris II 969-971. Acela însă nu se putu ține pe tron, căci Rușii veniră asupra lui la 970 și cuceriră Preslava, capitala sa, prinseră pre Boris II, trecură Munții Hemului, cuceriră Filipopol și înaintară până la Adrianopole. Abia atunci le-a ieșit Rușilor înainte noul împărat bizantin Ioan Timișcă 969-976, încă de origine Română - strănepot de al împăratului Vasilie Macedoneanul - care i-a atacat pe Ruși pe uscat și pe Marea Neagră făcându-i să se retragă, încheind totodată o pace cu ei. Iar pe împăratul Boris II și pe fratele său Roman i-a luat Timișcă cu sine, i-a detronat și i-a petrecut printre patricii Imperiului Bizantin iar coroana Imperiului Româno-Bulgar a depus-o ca semn de desființare al acelui Imperiu - și spre amintire - în Catedrala Sfintei Sofia din Constantinopol: era la anul 970".

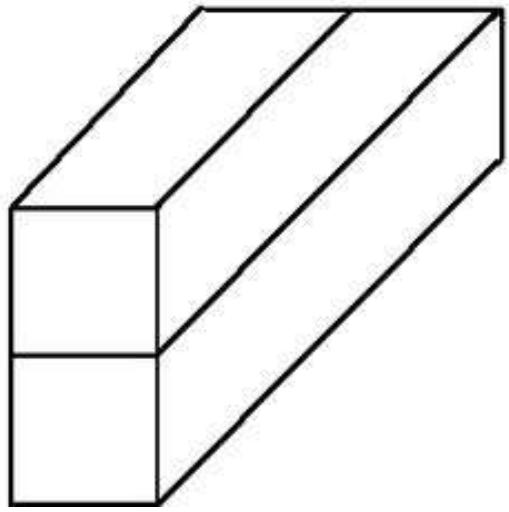

"Mai rămase din desființatul Imperiu Româno-Bulgar încă partea apuseană, Macedonia de Nord, ce forma un ducat propriu național Românesc sub conducerea lui Șișman. Dar și pe acel nou regat Românesc căutară împărații bizantini ca să-l nimicească, cu atât mai mult deoarece începu de curând a cunoaște în el un nou concurent și un rival puternic, în care puterea Română începu a se deștepta cu vioșie și vehemență, unde grosul populațiunii era cel al poporului Românesc, care avea o puternică conștiință de demnitate națională. Spre a nimici încă în fașe desvoltarea și întărirea acelui nou Imperiu Român rival și viguros, se folosiră împărații bizantini, cu o neîntrecută iscusință, de a încurca țele altora și de a face desbinări, atât de intrigi cât și de puterea armelor. Și bizantinii isbutiră nimicirea acelui regat după o luptă stăruitoare de aproape jumătate de secol. Mai întâi Șișman - întemeietorul acelui regat Român independent din Macedonia, cu reședința sa în Ohrida - fu ucis de ai săi, prin influența și intrigile din Bizanț. Fiul și urmașul său David fu încă ucis prin o întâmplare fatală în Macedonia - între Castoria și Prespa - de niște păstori Români, care se purtau cu oile prin acele locuri, și care nu-l cunoscură că era un prinț al Domnitoriului lor propriu din regatul lor, ci credeau că era un bizantin, Moise căzu în luptă la împresurarea cetății Seres, iară Aron fu ucis de către fratele său Samuil, fiindcă el căzuse în presupus că ar sta în coînțelegere cu bizantinii și că ar conspira cu ei contra existenței acelui Imperiu. După ce rămase Samuil (în 976) singur domnitor se folosi el de războiul civil din Imperiul Bizantin între anii 976 și 989 spre aș estinde noul său Imperiu și anume spre Marea Adriatică și în Nord spre Dunăre. El isbuti într-adevăr după o bătălie norocoasă cu oastea bizantină la anul 981 de lângă Sardica / Sofia ca să supuie tot până la Dunăre, reconstruind astfel din nou Imperiul Bulgar cucerit de bizantini înainte cu câțiva ani, și-l împreună cu Imperiul Român. Împărăția Româno-Bulgară reveni deci reconstruită, dar astădată nu mai mult sub domnitori streini (Bulgari), ci direct sub domnie Română, și cu reședința nu în Preslava, ci în Ohrida, în Macedonia, pe pământ curat Românesc. Samuil - cu titlul de Cesar / Împărat - înființă pentru Imperiul său o nouă Patriarhie neatârnată în Ohrida și se puse în legătură cu papa din Roma. Acele succese mari nu le putu suferi Vasilie II 976-1025 împăratul bizantinilor - un strănepot al împăratului Vasilie Macedoneanul - și porni în 996 un războiu contra lui Samuil. Dintru început a fost norocul pe partea lui Samuil, dar mai pe urmă îl părăsi norocul, mai ales după ce l-a trădat un ginere al său ce era bizantin. În 3 ani recuceri Vasilie II tot teritoriul din Imperiul lui Samuil până în Dunăre, așa încât acela rămase numai cu părțile muntoase dimprejurul Sofiei, cu Macedonia și cu Epirul. Pe acel teritoriu - cel de origine al statului său și cuibul Românilor încă și până în ziua de astăzi - se mai susținu Samuil până la anul 1014, când isbusni ultimul războiu între el și împăratul Vasilie II. Pentru a scăpa de atacurile bizantine a întărit o trecătoare ce se afla între Cleidon și Câmpulung. Acest nume Românesc din munții Macedoniei arată locuința Românilor în acei munți din Sudul Balcanic. Samuil avea un duce ce se chema Dragușan, Român de origine și care era internat, după bătaia de la Sperchios, în cetatea bizantină Vodena, ce se află în Macedonia, de către Vasilie II. Între orașele pe unde purtase Samuil războiu cu Vasilie II se aflase Chilia și Câmpulung, în apropiere de râul Strumnița. În acel ultim războiu al lui Samuil cu Vasilie II îi merse lui Samuil de tot rău, oastea lui fu nimicită în Valea Tistei iar el muri în 1014 de durere, văzând mii de bravi ostași ai săi cu ochii scoși din porunca împăratului Vasilie. Fiul și urmașul său Gavril Roman fu urmărit de oastea învingătoare bizantină până la Meglena, cuibul Românilor, și acolo fu și el ucis de către vărul său Ioan Vladislau, un fiu al ucisului Aron. Acela era gata să se împace cu bizantinii dar mai marii oștirii lui nu se învoiră cu așa ceva. Războiul fu purtat mai departe, dar tot în dauna Românilor până ce și Ioan Vladislau fu ucis, în primăvara anului 1018. Cu el fu omorât și ultimul descendent din dinastia Română a Șișmanilor iară cu ea fu nimicit și Imperiul Român din Macedonia (Ohrida). După moartea lui Ioan, ultimul împărat Român-Macedonean, care fu ucis lângă cetatea Durazzo / Durres, s-au format 2 partide, una pentru a se preda împăratului Vasilie II sub conducerea unui anumit Bogdan, cealaltă partidă sub conducerea unui anumit Frunză pentru a purta lupta mai departe. Afară de Ohrida mai era un oraș, Marcianopole, unde se ținea partida resculată, care voia să lupte mai departe. Aceia mai purtară încă vreo câteva luni războiul, dar în fine fură ei parte învinși, parte corupți, dupa datina vechie bizantină, în felurite moduri. După ce fu cucerită și acea parte a Imperiului lui Samuil fugiră pretendenții tronului în toate părțile, tot așa și clerul cel mai înalt, parte spre Vest și Nord spre Zeta, Bosnia, Herțegovina și Serbia, parte spre Sud spre Albania, Tesalia și Epir, încercând a pune rezistență și a se opune cu arma urmăririlor armatei bizantine, dar pretendenții tronului Român fură bătuți la Durhachium / Durres, la litoralul Mării Adriatice. Așa se finise tocmai la Apus creațiunea cea mare militară Româno-Bulgară care a durat peste 4 secole, ce începuse cu un avânt atât de mare în Răsăritul Balcanului, acolo unde se revarsă Dunărea în Marea Neagră, și luase apoi un avânt atât de frumos între Românii din Sud-Vestul Balcanului cu capitala Ohrida. Imperiul bizantin fu deci restaurat în marginele sale de mai înainte, adica frontiera cea vechie Justiniană până la Drava și Dunăre. Împăratul Vasilie II intră la începutul anului 1019 cu triumf in Constantinopole, căpătând pentru strălucitele sale răsboaie conumele de Bulgarocton, adică ucigător de Bulgari".

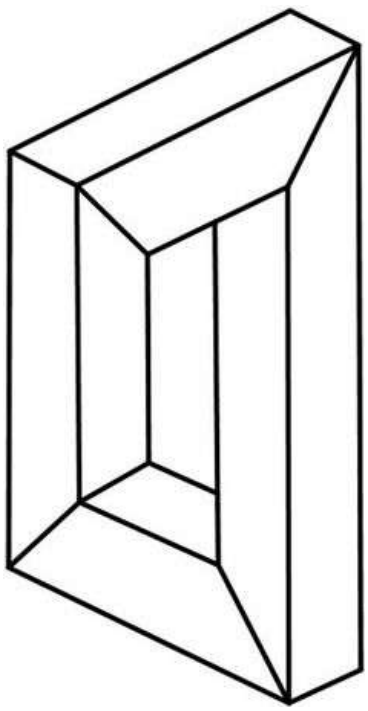

"De amintit e că deja sub domnia lui Petru și mai pe urmă a lui Samuil se lățise peste tot Balcanul în mod rapid secta paterenă / bogomilă. Se zice că sub domnia împăratului Petru ar fi apărut în Macedonia Ieremia, renumitul organizator al doctrinei paterene / bogomile, care ar fi dat întregei mișcări sectare toată direcțiunea. Se zice chiar că însuși împăratul Samuil ar fi primit împreună cu fiul său, cu sora sa, în scurt cu toată familia sa, doctrina paterenă / bogomilă. Din scriptele preotului Cosma, contimporan cu Samuil, știm că paterenii / bogomilii avură un sprijin puternic în guvernământul lui Samuil, iară aceasta ne îndreptățește cu atât mai mult a presupune că Samuil va fi fost pateren împreună cu toată familia sa, și deoarece era el Român, apoi era el totodată un pateren / bogomil Român. Aci voim să facem o mică recapitulare din istoria Română-Bulgară ca să relevăm prin aceasta unele momente mai importante cari sunt în stare să dovedească în mod eclatant inexactitatea, să nu zicem tendința și reavoința istoriografilor Slavi și ai acelor influențați de ei, cari susțin că în Balcani și în special în Bulgaria factorul principal a fost numai și numai Slav - respectiv Bulgar - și cari contestă totodată influiența importantă și participarea puternică a elementului Românesc de pe amândouă maluri ale Dunărei la viața socială din Balcani și în special al statului așa numit Bulgar, anume: Când Crum, regele așa zișilor Bulgari, a atacat pe împăratul bizantin Mihail I (urmașul lui Nichifor) și a luat mii de oameni prizonieri, pentru ce a dăruit Crum pe aceia tocmai Daco-Românilor, care îi duseră în Dacia-Traiană? Pentru că toate victoriile câștigate de Crum erau în realitate câștigate de Daco-Români. Și când tot Crum a înconjurat Constantinopole pe timpul împăratului bizantin Leon Armeanul și cuprinse toate cetățile din jurul capitalei, pentru ce fură toți prizonierii iarăși luați de Daco-Români și iarăși strămutați în Dacia-Traiană? Pentru că toate victoriile arătate de istoriografi ca făcute de Crum erau de fapt câștigate de Daco-Români. Muri Crum și i-a urmat Critagon. În timpul acelui rege s-a întâmplat o ceartă între Bulgari și Daco-Români (cearta a dovedit că așa zișii Româno-Bulgari sau Bulgaro-Români nu erau unul și același popor, ci două popoare deosebite, cu interese și aspirațiuni separate). Și se vede ce s-a întâmplat cu Bulgarii când Românii nu i-au mai ajutat... Daco-Românii ca și Traco-Românii erau pe atunci aproape cu toții încreștinați. Critagon supărat că Bulgarii lui începuseră și ei a se încreștina, din cauza contactului mai ales cu Daco-Românii, a chemat la sine pe episcopul Emanuil din Adrianopole și îi ceru să se lepede de religia creștină. Critagon voia ca prin acea mare pildă dată de un episcop să împiedece venirea la creștinism a Bulgarilor. Emanuil nu s-a supus. Atuncea Critagon l-a ucis prin tortură pe episcop și pre toți soții aceluia, între cari mulți erau Daco-Români și Traco-Români. Iată încă o dovadă că și poporul Românesc, atât cel din Balcani, cât și cel din Dacia-Traiană, posedă mucenici creștini, deoarece episcopul Emanuil era Român. De aici începură certuri între Români de pe amândouă maluri ale Dunării și Bulgari, iar sub Bogor / Pogor - nepotul lui Crum și urmașul lui Critagon - certurile acelea ajunseră până la crunte războaie întreolaltă. Ducii lui Bogor de lângă Dunăre fură bătuți în mai multe rânduri de către Daco-Români. Bogor s-a încredințat în curând că el cu propriele sale puteri nu va putea rezista Daco-Românilor, de aceea ceru ajutorul Ungurilor, care de curând se iviră pe țărmurile Mărei Negre. Daco-Românii din dreapta Dunărei alergară să ajute pe frații lor din stânga Dunărei, și împreună sfărâmară oștile unite ale Ungurilor și Bulgarilor și le puseră pe goană. Deci când le-a mers bine Bulgarilor? Numai atunci când au fost ajutați de Românii de dincolo și de dincoace de Dunăre. Apoi mai departe, când pe tronul bizantin s-a suit Vasile II, treburile Bulgarilor s-au încurcat și mai rău. Împăratul Vasile II a cuprins Ohrida, a distrus regatul Macedo-Român din Ohrida (pe care propagandistul Slav Konstantin Jirecek - nepotul propagandistului Slav Pavel Șafarik - și alți istoriografi Slavofili l-au numit Bulgar, pe când de un regat Bulgar nu era nici vorbă) și a luat totuși numele de Bulgarocton iar nu Vlachocton, precum ar fi trebuit. De ce? Cu scop ca să cruțe susceptibilitatea Românilor, cari erau prea mulți și desigur prea periculoși pentru Imperiul Bizantin, precum am văzut aceasta din luptele cele cerbicoase ale Românilor și din mulțimea principilor Români care se aflau pe atuncea prin tot Vestul Balcanului până adânc în Sud (precum s-a văzut aceasta foarte clar mai târziu sub frații Asănești). După distrugerea Imperiului Româno-Bulgar sub Petru prin împăratul bizantin Timișcă la anul 971, respectiv a Imperiului Român din Ohrida prin împăratul bizantin Vasilie II la anul 1018, pentru aproape un secol și jumătate autoritatea împăraților bizantini s-a întins până la Dunăre iară populațiunea Românească, care în acea vreme era cunoscută sub numele de 'Vlachi', se găsea în mare număr în Macedonia, în munții Hemului și ai Pindului, unde aveau numeroase așezări, apoi la Nordul Albaniei, prin toată Serbia (și anume pe Valea Moravei până la isvoarele ei și a Timocului, în Rașcia cea veche cu Câmpul Mierlei, cu care țară se mândresc Sârbii atât de mult dar fără de nici un drept), apoi prin principatele Zeta, Hum, Tribuna, Rama și Bosnia de astăzi. Însemnătatea importantă a Românilor din acel timp și valoarea lor pentru Imperiul Bizantin ne arată chiar și această împrejurare, că însuși împăratul Vasilie II, ca să păstreze pre redeșteptații Români sub ascultarea Imperiului Bizantin, a garantat boerilor și aristocrațimei Române toate privilegiile ce le aveau ei de pe timpul Imperiului lor liber din Ohrida, primi pre mulți în funcțiunile statului și îi tratâ egal cu ceilalți aristocrați ai împărăției sale, iar clerului îi lăsă neatârnarea bisericească, dându-i un patriarh național, numit Ioan, cu reședința în Ohrida și numai episcopia Durostorului / Silistrei ce aparținea odată Imperiului Româno-Bulgar distrus rămase sub ascultarea patriarhului din Constantinopole. Încă o dovadă cât de puțin valorau pe atunci Bulgarii înaintea lui Vasilie II și înaintea bizantinilor".

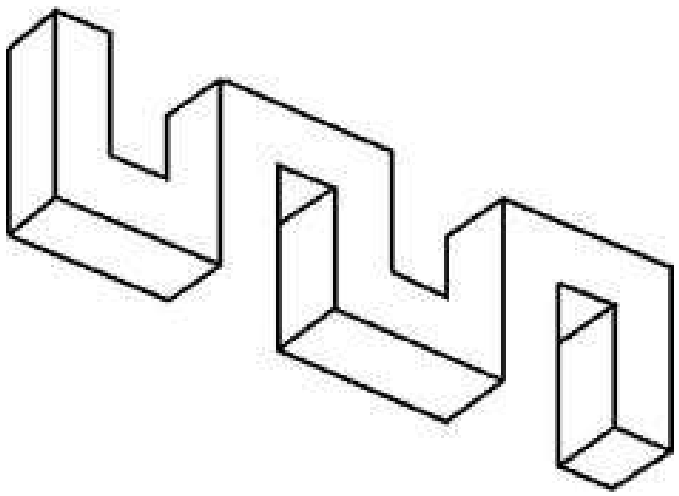

"Cu toate favorurile ce le aveau Românii căpătate de la împăratul Vasilie II, ei nu se astâmpărară. Dorul după independență și după Imperiul lor liber din Ohrida era necontenit treaz în ei și acel dor după libertate izbucni din nou prin fapte mari și puternice. Prin munții Macedoniei se afla un strănepot de al comitelui Român Șișman, de la fiul său Gavril, cu numele Petru Deleanul. Acela nu putu uita nimicirea Imperiului înființat de feciorii lui Șișman, respectiv de Samuil, de vrednicul împărat Român, de aceea se folosi de nemulțumirea iscată în popor din cauza cererii birului în bani iar nu ca mai înainte în cereale, și porni în anii 1040 și 1041 o răscoală de eliberare. Lui Petru Deleanul i-a reușit pentru un moment de a strânge sub sceptrul său regatul strămoșesc ce picase sub loviturile puternice ale lui Vasilie II. Cu puține trupe atacă el Skoplje = Cetatea Șoimilor și Niș, pretutindeni fiind cu bucurie așteptat, omorând pre bizantini cu mare furie pretutindeni pe unde îi afla. Gheorghe Cedrenus a zis în acea privință următoarele: 'Bizantinii silesc în acest timp din răsputeri a înfrânge biruitorul mers al Românilor, însă nu isbutesc. Desorganizarea Imperiului din Răsărit era prea mare. Cei puternici odată erau acuma prea slabi spre a putea lupta contra viguroșilor Români din Nordul Macedoniei'. Bizantinii au alergat deci la intrigă, cea mai puternică și cea mai glorioasă armă ce au posedat ei prin toate veacurile existenței lor până astăzi. Au răsculat o parte din Bulgari prin spionii lor și prin oamenii plătiți ai curții bizantine, făcând ca acei Bulgari răsculați să se despartă de Petru Deleanul. Un alt nepot al împăratului Samuil, cu numele Alexian, fiul lui Aron, trăia în Constantinopole. În urma unor neînțelegeri, sau poate și intrigi bizantine, de cari Curtea Imperială era neîntrecută, a fugit Alexian din Constantinopole la vărul său Deleanul. Se poate prea bine ca acel Alexian, crescut la Curtea Imperială, să fi avut sentimente mai mult bizantine decât Românești, și aceasta e și de tot probabil, deoarece el a fost ca un instrument rușinos, detestabil al împăratului bizantin contra lui Deleanu. Căci bizantinii, corupți și cu totul decăzuți, văzând că nu pot învinge cu armele luptei drepte și a vitejiei, recurseră la faptele cele mai mișelești. L-au cumpărat pre Alexian, care avusese deja o creștere demoralizată bizantină, trăind între ei, și l-au trimis la Deleanul ca să-l nimicească în orice mod ar fi. Alexian a adus în adevăr la pieire pe Deleanu iar cu el întreg edificiul ridicat de dânsul cu atâta glorie și vitejie. Alexian la un ospăț, după ce l-a amețit cu vinuri pre Deleanul, i-a scos ochii, l-a lăsat sub paza câtorva conjuratori ai săi, iar singur s-a întors, după ce și-a împlinit misiunea luată, la Bizanț. Acolo el a fost primit cu mare pompă și cu multe onoruri. Imperialii au atacat oastea nenorocitului Deleanu, a fugărit-o prin munții Hemului, l-au prins pre Deleanul și pre credincioșii săi Români și i-a aruncat în temnițele Bizanțului, iar regatul a căzut din nou sub domnia bizantină. Acelea s-au întâmplat în anul 1041. Românii se mai răsculară contra domniei bizantine: așa la anul 1073, sub conducerea lui George Voila, apoi la anul 1078 la Filipopol, provocată de paterenul / bogomilul Român Leca, s-a făcut o răscoală în anul 1086 la Belotava, sub conducerea unui alt pateren / bogomil, etc. dar toate au fost în zadar, căci nici una din acele întreprinderi nu a durat lung, ci fură în curând potolite. De atunci apoi și până la răscoala grandioasă a Românilor din Macedonia contra Imperiului Bizantin, la anul 1186, auzim mai mult nimica despre Românii din Balcani. Abia la anul 1186 a început să pulseze din nou o vieață puternică Românească în întregul Balcan, care trezise din nou gloria Antică, scoase din nou în renume vitejia Românească, care reîntemeiase din nou Imperiul Româno-Bulgar, într-un mod și mai strălucit decât cel dinainte și lucru de tot caracteristic și de astădată tot numai prin inițiativa și curajul Românilor iar nu al Bulgarilor / Slavilor și de astădată au pus numai Românii iar nu Bulgarii în spaimă toată lumea Balcanică dar mai ales întreg Imperiul Bizantin, făcându-l să se sgudue din nou până în temelia sa. În provinciile Dunărene viețuiau pe atuncea Românii împreună cu puținii Cumani care rămaseră locului încă de pe timpul invaziunilor, dar care începură a se pierde cu totul în rasa Română. Puținii Cumani care rămaseră în Moldova și Muntenia s-au Românizat deja până în secolul XIII, căci pe timpul formării statelor Române nu-i mai aflăm pe acolo. Ca dovadă că o seamă din ei or fi rămas prin părțile Românești, unde petrecură cam în anii 1080-1230, este că mai multe localități din părțile acestea poartă încă numiri ce amintesc esistența lor, ca de exemplu Comana, Comanca, Comănești, etc. De la plecarea Cumanilor în Ungaria n-au mai fost ocupate în mod permanent teritoriile Moldovei și Munteniei de nici o altă semințe străină, deși n-au rămas scutite de năvăliri și de prădări din partea Mongolilor, cunoscuți la Români mai ales sub numele de Tătari. Din acea cauză prinseră Românii de acolo a se întări, din ce în ce tot mai tare, prin micile ducate ce le aveau și a tinde la o împreunare în ducate mai mari și mai capabile de apăra neatârnarea lor. Din acea cauză, intrară ei și în conflicte serioase cu regii Ungariei iar ca rezultate au fost întemeierile celor două principate Românești: Muntenia și Moldova. Istoriografii moderni, și mai ales cei Slavi, zic însă neîncetat ca să slăbească numai valoarea Românilor, că în țările Dunărene au fost numai Cumani iar nu Români, ceea ce e cu totul fals, căci Românii au existat între Carpați și Nistru, ba și mai departe, spre Est, până la Bug și Chiev și înainte de descălecarea Românilor în cele două principate, formând chiar diferite cnezate, unul cel al Bolechovului (Moldova de Sus, Bucovina, Galiția și Padolia, până la Chiev), cu capitala în Villa-Vallachorum / Bolechov, celălalt mai spre Sud, al Brodnicului (Moldova de Jos, spre Răsărit în Ucraina departe peste Bug, până la Niprul de Jos / Niprul inferior, C/Herson și Crimeea), cu capitala la cotul Dunării în Proilabum / Brăila, care esistau deja înainte de 1147, an când au fost amintite de analele Rusești, despre care a amintit și academicianul nostru Dimitrie Onciul în opul său 'Originea Principatelor Române' (poate că tocmai acei Români Brodnici au fost aceia cari au sprijinit atât de mult înființarea primului Imperiu Româno-Bulgar, sub Asparuh, pe malul drept al Dunării, încă de pe la anul 680 încoace, sau poate și mai înainte, încă pe timpul lui Cubrat, când se aflau Bulgarii încă prin ținuturile Volgei). Dar chiar și la Vest de ducatul Bolechovului, pe tot teritoriul până în Nord de Liov / Lemberg și la Est / Ost de râul Bug, vor fi încă existat Români și înainte de formarea acestor cnezate, căci de unde s-ar fi format aceste cnezate Române dacă n-ar fi fost și înainte încă Români. De aceea și numirile topografice, hidrografice, etc. ce se află în mare mulțime și astăzi încă prin toată Galiția sunt în mare parte și astăzi încă Românești. Dar fiindcă Cumanii au stăpânit într-un timp teritoriile Românilor și fiindcă Cumanii erau istoricește mai mult cunoscuți decât Românii, de acolo și numirea mai adesea întrebuințată / generală de Cumani pentru toată populațiunea din aceste țări, de aceea și istoriografii bizantini numeau în superficialitatea lor sub cuvântul 'Cumani', 'Schiți' și 'Misi' în de comun popoarele din acele țări, adeseori și pe Români. Într-o diplomă papală din anul 1222 - în care s-a reprodus o

diplomă a lui Andreiu II, regele Unguresc - numele Brodnicilor a fost înlocuit cu cel al Blachilor / Vlahilor. Astfel, abia așa ni s-a explicat enigma, chestia foarte importantă pentru noi, cine au fost aceia de bizantini și de Slavi așà numiți Schiți și Cumani, cine a fost acel popor amintit neîncetat tot sub numiri false, când de Schiți, când de Cumani, când de Sclavini, când de Pecenegi, etc. care a dat necontenit prin atâtea secole - până la întemeierea principatelor - un ajutor atât de puternic fraților din dreapta Dunării, când vedem că Românii din stânga Dunării au format deja înainte de perioada Asăneștilor în Balcani, în coborâșurile Carpaților și pe plăișurile întinse între Carpați, Dunăre, Mare, Nipru și Padolia, state mari și puternice Românești. Dacă analele Rusești amintesc așa numai din întâmplare despre esistența statelor Românești deja pe la anul 1147, apoi desigur, că acele state și poate și multe altele (cnezate, banate, voevodate) Românești vor fi existat cu mult mai înainte de acel an, despre care nu știm încă nimic, și ale căror amintiri ca și ale acelora din Balcani, zac poate pe undeva, prin documente neaflate încă de noi, și poate că multe din ele sunt cu intențiune îndosite sau nimicite ori chiar falsificate, în detrimentul nostru, de contrarii neamului nostru".

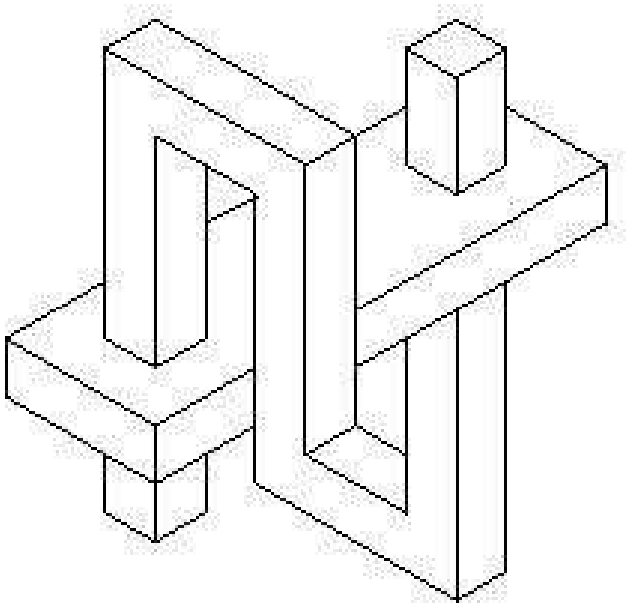

"În 1205, Ioniță Caloianul (Frumosul / Mușat) a înaintat cu o armată puternică, compusă din Românii din Balcani și din Valahii / Românii din stânga Dunării (numiți Cumani de Konstantin Jirecek); la 14 IV venise lupta decisivă la Adrianopole cu armata cruciaților din Bizanț. Ghiță, comandantul Românilor din stânga Dunărei (Slavizat de Konstantin Jirecek, acela numindu-l 'Kotzo'), a atacat centrul inamic dar s-a retras imediat, prefăcându-se că fuge: urmăritorii - sute de cavaleri cruciați - au căzut într-o cursă iar împăratul Balduin / Baldwin care a încercat să le vie în ajutor a fost prins de Români, pus în lanțuri, închis și apoi executat. Asan avuse doi feciori: pre Ioan și Alexandru, frați inimoși și întreprinzători, precum a scris George Acropolita. Acei copii fură scăpați la moartea regelui Ioniță - anul 1207 - de omor de către un învățător al lor și duși pe ascuns cu fuga la Schiți (ziși Cumani de Konstantin Jirecek), adică la frații Români din stânga Dunării. Cum că Schiții amintiți erau într-adevăr Românii din Carpați se vede între altele și din o observare a lui George Acropolita despre Ioniță, unde afirma că Ioniță era de aceeași origine cu Schiții și că avea de soție o Schitiană, adică o Româncă de acolo. Împăratul Ioniță avea încă doi feciori, unul cu numele Vasilie și altul cu numele Betlehem, dar acela din urmă era trimis încă de la anul 1204 pentru studii la Roma, împreună cu fiul unui preot. Ori de s-a întors acel fiu acasă la moartea tatălui său, ori nu, aceasta nu o știm. De cumva s-a întors acasă, apoi atunci va fi fost fugit și el ca ceilalți doi veri ai săi la neamurile sale din stânga Dunării și va fi rămas acolo, căci de el nu mai auzim nimic mai mult in istoria Românilor din Balcani. Bizantinii așteptau necontenit minuni, ce ar avea să le pice din cer, iar încolo se desfătau în trândăvie, în corupțiune, în orgiile proverbiale orientale. Mănăstirile lor erau locuri de orgii, cuiburi de desfrânări, iar popii lor serbau - ca pe timpul decadenței Antice - serbări luperculare, fiind casta cea mai îmbuibată de imoralitate și de corupțiune. În Atos s-a format o republică întreagă de călugări infectați până în măduvă de ticăloșiile unei vieți desfrânate. Din cauza acelor ticăloșii s-a iscat în Imperiul Bizantin o mulțime de doctrine și secte religioase. Așa s-a ivit secta manicheistă, bogomilă sau paterenă, etc. Mai ales bogomilismul prinse mari rădăcini în popor și se lățise prin mijlocirea Românilor, prin literatura bogomilă ce s-a născut cu acea ocaziune, scrisă mai ales de Românii din Macedonia, Tesalia și Tracia, parte în limba Slavonă veche, care era limba bisericească la popoarele din Balcani, parte - dar mai puțin - în limba Greacă. Acea doctrină s-a întins în mod uimitor de repede peste tot Balcanul, trecând chiar și peste frontierele Balcanului. Toată monarhia bizantină era acoperită ca și cu un năvod de stațiuni și de agenții comerciale Italiene. În fiecare oraș mai mare se aflau magazine de marfă și biserici ale comercianților 'Latini'. Primii comercianți veniseră din Amalfi. Pe lângă ei, ocupară teren apoi cei din Pisa, Genova, Veneția, în fine și Ragusa, iar toți erau înzestrați de către împăratul bizantin cu privilegii și imunități excelente. Perea, dincolo de Cornul de Aur, era quartirul principal al 'Latinilor'. Pe la anul 1180 locuiau acolo zeci de mii de Italieni. Influența cea mai mare o avură Venețianii".

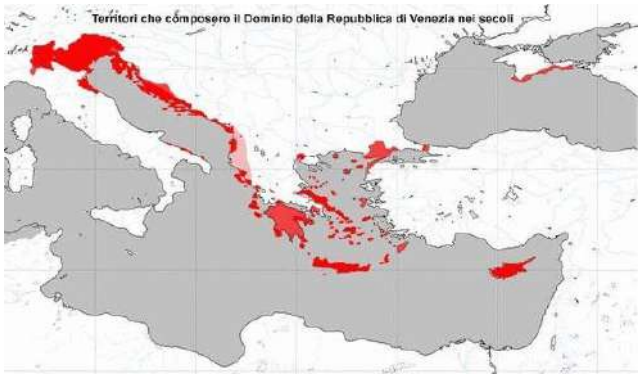

Venețienii Medievali au insistat în zonele roșii

La sfârșitul Antic, aliați cu K/Hunii din actualul spațiu Român în secolul V au fost cei numiți de bizantini ca Zekul iar la sfârșitul secolului IX, când au sosit Ungurii în Panonia - conform "Cronicii Ungurilor" - Secuii i-au întâmpinat favorabil pe noii veniți; "Se-Cuii" / Secuii se autonumesc "Se-Kely" / Sekely și nu au fost Unguri, însă s-au Maghiarizat (sistematic fiind considerați etnie distinctă - ca "natio Siculica" cu reședința cârmuitorului / "contelui" Secuilor la Gurghiu / Gorgeny 46,46 lat. N, 24,51 long. E,

judeţul Mureş - formând în Ardealul Medieval “uniunea celor 3 naţiuni” împreună cu Ungurii şi Saşii), afirmându-se şi în prezent ca Maghiarizaţi, în ciuda poziţiei centrale Carpatice, în mijlocul spaţiului Românesc, la distanţă de Ungaria / care mult timp i-a folosit pentru a-i păzi răsăritul: poate e relevant un exemplu nesingular, anume că în prezent un fost coleg de la Universitatea Babeş-Bolyai al autorului - Kiss Ferenc din Târgu Mureş, vorbitor atât de Maghiară, cât şi de Română - afirmă public despre identitatea sa că nu-i nici Secuiască, nici Ungurească, ci Ardeleană. Vechimea Secuilor este concludentă - mai mare decât a Geto-Dacilor Tracizaţi după Războiul Troian / inclusiv poziţia lor geografică la curbura Carpatică, în mijlocul spaţiului Românesc, favorizându-le conservatorismul, similar cu alte populaţii izolate în înălţimile centrale ale altor Munţi mari din lume, ca Tibet, Caucaz, Alpi, Pirinei, etc., prin prezervarea de străvechi valori - dar ancestralii Secui, iniţial conduşi de Ghergani, nu pot fi consideraţi totuşi autohtonii primari ai Ţinutului Secuiesc, înaintea lor existând acolo Pelasgii Sâgi / Sâghi (Oamenii Pământului = “Sfinţii Ga”, localnicii după al treilea - şi ultimul - val Kurgan / cel de la începutul Epocii Bronzului), aflaţi printre strămoşii Românilor, ca şi ulteriorii Sigini: de altfel, analizele genetice au relevat că în general Secuii - a căror denumire s-a fixat la sfârşitul Epocii Fierului după amestecul Scit / respectiv cu “Saka” - au acelaşi fond genetic ca Românii (ceea ce ancestral s-a şi manifestat în istorie prin mai multe alianţe oficiale între Secui şi Români, uneori contra Ungurilor). Gherghina - până la dezvoltarea Medievală a Galaţiului din vecinătate - interesează Gherga de mai multe ori (în afara numelui ori al trecutului Regal) în Epoca Bronzului prin deplasarea după bogăţii a unora dintre locuitorii săi până în V Balcanilor şi în Antichitate prin primirea de bogăţii / inclusiv aur Anatolian.

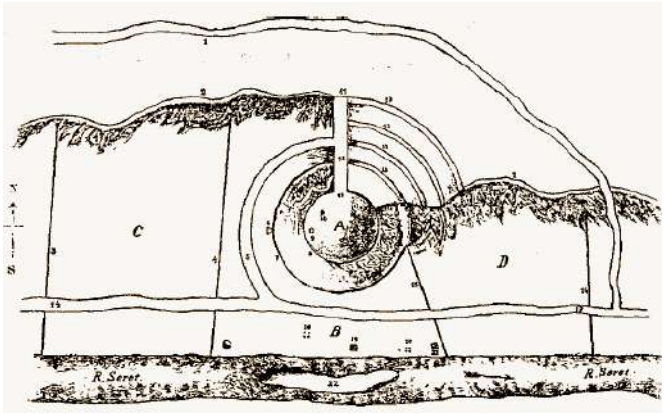

Cetatea Gherghina

Dimitrie Cantemir în “Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor” a scris despre “Adeverește-să ședérea lui Constans Împărat în Dachia și de pe moneta de dânsul în Dachia făcută: După atâtea mărturii a atâția istorici, nici s-ar cădea și noi mult să lungim și cititoriul a să osteni, ce în graţia curiozilor cu pomenirea nu vom tréce, pentru o monetă carea în vrémile noastre în Ţara Moldovei s-a aflat, leat 1704; viind noi de la Adrianopolis și trecând Dunărea la Gălaţi, acolea puţin zăbăvindu-ne, vini Theodori părcălabul, carile ni adusă un ban de argint pre carile dzicea că l-a găsit un ţăran în răsipiturile cetăţii Gherghinii, carea iaste puţin mai sus de Gălaţi, unde dă despărţitura Sirétului (căriia îi dzic gura Bârladului) în Dunăre. Banul era de argint curat, mai mare și mai gros decât o costandă, trăgea puţin mai mult de doaă dramuri și giumătate; de o parte avea săpătura izbucnită, în chipul aceștii cruci †; primpregiurul crucii slove lătinești scrise, carile macar că era can șterse, însă să putea citi: CONST. VICT. AVG. IMP., Constans, Victor Avgust Imperator; adecă: Constans, Biruitoriu Avgust, Împărat; iară de altă parte avea săpat un chip de zimbru, cu coarnele mult deșchisă, ca a cerbului, numai fără crăngi. Între coarne ţinea iarăși o cruce în chipul cel de céia parte, numai mai mică, cât putea între coarnele boului încăpea. De pre care monetă putem socoti că Împăratul Constans, trăind câtăva vréme în Dachia, adecă până a-i vini frate-său cu războiu asupră-i (care an să fie fost al patrulea după moarte lui Constantin Marele), să fie făcut acei bani și de pe numele lui să să fie chemat și constande, de pre carile și astădzi, niște bani carii macar că înt[r]-alte ţări să fac, ce acolo unde să fac nu să cheamă costande, iară ai noștri le dzic constande, puindu-le numele poate fi de pre banii asémenea acélora ce au avut odânăoară în Dachia și au știut tradițional că de pe numele lui Constans Împărat li-au fost dzicând constande, adecă banii lui Constans. Ce pentru adeverinţa aceștii socotéle a noastre lăsăm giudecata la cititoriu, atâta noi numai adeverind că această monetă, din istorii să adeverește, precum dacă Constans în Dachia noastră a trăit, adevărat și acei bani în Dachia să să fie fost făcut, precum s-au și aflat acolo. Așijderea chipul boului, carele iaste întracest ban, nu puţină dovadă poate să să ţie pentru herbul ţărâi noastre, caréle cap de bou ţine, de pre cetatea carea a zidit singur Traian Împărat în Dachia și au numit-o Capul Boului, pentru care s-au și mai pomenit, macar că Uréche vornicul altă povéste pentru aceasta aduce, carea mai mult basnii să asamănă decât istoriii adevărate”. Echipa profesorului universitar Gheorghe Săulescu 1799-1875 de la Academia Mihăileană din Iași / primul arheolog Român, prin cercetarea sistematică a aşezării Gherghina, întinsă pe mai multe hectare - ştiută de localnici de-a lungul vremurilor şi drept “Cetatea Uriaşilor”, “Capul Boului”, Ghertina sau Tirighina - a descoperit nenumărate artefacte mai ales în catacombele fortăreţei din sectorul “A” şi în partea veche din sectorul “B”, unde era Templul Cybelei / Gherghiţiei (dominant aflate în dreptul Insulei), sectoarele “C” şi “D” fiind extensiile aşezării în timp, de-a lungul apei; savantul a scris că “numai în secolul XVIII au început a se ataca ruinele acestui oraş spre a se construi cu materialele de aici fortificaţiunile de la Brăila şi unele biserici din Galaţi; tot asemenea s-au folosit oamenii şi în zilele noastre, ca să extragă din aceste ruine pietrele trebuincioase pentru a pava străzile şi drumul naţional a acestui oraş din urmă. În partea de apus a oraşului vechi se mai vedeau în 1836 temeliile unui templu pe ale cărui ruine zăceau împrăştiate trunchiuri de columne Ionice; s-au mai descoperit aici o statuetă de bronz a Cybelei ţinând în mâna stângă Cornul Abundenţei şi mai multe lespezi dreptunghiulare de marmură (12x24 cm) cu reliefuri, ce reprezentau diferite scene din războaiele ce le avu acest oraş (probabil că aceste table serviseră odată spre a decora pereţii templului)”. Academicianul Român Vasile Pârvan (1882-1927) a scris în anul 1913: “Seulescul a constatat la 1836 urme de puternice construcţii antice, stâlpi enormi asemănători unor picioare de pod, pe care el i-a explicat cu 2 posibilităţi, ca pod ori ca poartă. Pentru descrierea cetăţii, el rămâne şi pe viitor ca un izvor vrednic de încredere. Seulescul făcuse cercetarea pe baza părerilor lui Cantemir, declarând foarte sigur: ‘Ghertina dară numită din vechiu Capul Boului este veche capitalie a Moldovei’. În

Septembrie 1836, el a găsit acolo 3700 monede de argint. Din descoperirile de vechi vase Greceşti, rezultă că aşezarea de la gura Siretului a primit încă din timpuri foarte vechi import Grecesc şi în orice caz a mijlocit negoţul oraşelor de la Pont cu ţinutul din interior. La Gherghina se ridica un castel puternic, care servia drept tovarăş altui castel din dreptul Dunării, existent până astăzi la Bisericuţa în Dobrogia şi alcătuind împreună capetele de pod ale vadului dunărean de la Galaţi". Acum, splendoarea şi monumentele Gherghinei au dispărut; în secolul III î.C., poetul Apolloniu din Rodos 4:322 a scris că în zona aceea - "înaintea bifurcării Dunării în Deltă" - trăiau populaţiile Sindi şi Grauken în Epoca Bronzului iar în secolul I, poetul Roman Ovidiu a scris că Gherghina a fost reşedinţă Regală, capitala unui puternic stat ce a dominat apusul Mării Negre înaintea Războiului Troian, de la Munţii Hemului din S până în ceea ce azi e Moldova: acel stat cârmuit de Gherghina era Trac Nordic, spaţiu în care după Războiul Troian s-au stabilit Geţii sosiţi din N Anatoliei iar pe înălţimile Vestice - ale Carpaţilor - s-au aşezat Dakii / Dacii sosiţi din Daghe-stan / Caucaz. Este de observat că la N de Gherghina exista din neolitic - mult mai intens locuită decât ulterior - aşezarea ştiută ca Zargi-dava / Zarghedava (menţionată şi de cartograful Antic Ptolemeu), pe malul stâng al Siretului / acum satul Brad, comuna Negri, judeţul Bacău 46,43 lat. N, 26,57 long. E: Dr. Viorel Ungureanu - profesor la Universitatea din Bacău - a susţinut în anul 2015 că urmaşul Diegio al Regelui Decebal i-a cârmuit pe Dacii liberi de acolo (în județul Bacău, la Dealu Morii 46,18 lat. N, 27,17 long. E, la Podu Turcului 46,12 lat. N, 27,23 long. E, etc. - îndeosebi în fosta comună Giurgioana / Giorgioana, desființată în anul 1931 - există și în prezent Gherga; ar fi de știut că Dealu Morii și-a primit denumirea în anul 1968 - înainte fiind Neguleşti - acolo funcționând Moara Gherga, după cum a scris ziarul național "Curentul" din 30 I 1929). La 1862, savantul Treboniu Laurian în "Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre" a scris: "Spre apus de la Galați, lângă Siret, nu departe de gura lui, se văd ruinele unei cetăți vechi; locul acela se numește Gherghina. Prin ținutul acesta trece valul ce se întinde prin România spre Bănie și prin Basarabia spre Tighina". Inclusiv în Epoca Modernă s-ar remarca prezența Gherga în Galați (de exemplu, în perioada interbelică a fost un bun fotbalist în echipa orașului). În "Dacia preistorică" terminată la 1910, savantul Nicolae Densușianu (fiul preotului din Densuș, localitate cu Biserică având pictura restaurată Medieval de Ştefan Gherga) a afirmat că Gherghina a fost întemeiată de către aceiaşi Uriaşi / Munteni ai Epocii Pietrei care au făcut cetatea rituală Pietroasa / în zonă fiind şi afluentul Cârcea al Râului Buzău / "Bu-zău"; de altfel, în Sărăţeanca - pe Dealul Istriţa, unde începe spre apus Câmpia Gherghiţei - poetul Ion Gheorghe (care a documentat în preistoria spațiului respectiv existența unui "ciment de diamant" și a unui demiurg preistoric zis "Fierbe-Piatră") are acum în grădină o colecţie de peste o mie de artefacte din Epoca Pietrei, majoritatea înfățișând-o pe Marea Zeiță numită Anatolian Gherghiţia: încă din Epoca Pietrei s-a observat că pietrele calde se despicau ori sculpta mai uşor iar de aceea deseori erau încălzite pentru prelucrări.

Artefactele Gorgone de la Pietroasa

În județul Buzău, la poalele Munţilor Buzăului, onomastica reflectând divinul Boz = Zeu, la fel ca la credincioșii Besi ori "Bas-Arabi" = Arabi divini sau cârmuitorii Basa-rabi, zonei Basarabiei, etc., în anul 1985 au fost găsite numeroase schelete Antice de Uriaşi - având peste 2 metri - ştiute ca ale Moşnenilor (ca de exemplu în necropola Scăieni 45,24 lat. N, 26,27 long. E), dintre descendenţii cărora s-au ridicat cei mai buni căpitani ai G/herţegului Negru Vodă, întemeietorul formal al Ţării Româneşti / învingătorul Cumanilor zişi Kharteș de către Armenii Medievali sau Valwen de către Nemții Medievali: la fel cum de la Românul "gospodar" s-a ajuns, prin pierderea "g" la Slavonul "hospodar", cuvântul "herţeg" a ajuns titlul aristocratic de mare nobil, derivat din termenul Gherţog al celor din străvechea Dinastie Regală Antică Gurag / Zuraz (al liderilor Gherghi / Gherghiţi peste cei din spaţiul Românesc, începând cu strămoşii Geto-Daci), inclusiv genericul herţegului Negru Vodă fiind de fapt al Dinastiei Negrilor, formată din nobili / Prinți "Negri" = Nordici, adică dinaştii Negru Vodă - dintre sfârşitul secolului XI şi începutul secolului XIV - iar nu doar al vreunui solitar Gherţog Negru Vodă.

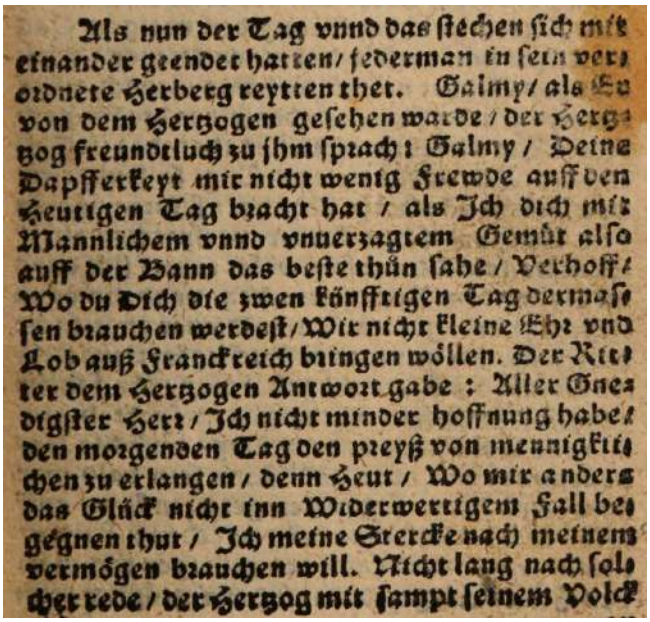
Als nun der Tag vnnd das ſtechen ſich mit einander geendet hatten/ federman in ſein verordnete Herberg reytten thet. Galmy/ als Er von dem Hertzogen geſehen warde/ der Hertzog freundtlich zu jhm ſprach: Galmy/ Deine Dapfferkeyt mir nicht wenig Frewde auff den heutigen Tag bracht hat/ als Ich dich mit Mannlichem vnnd vnuerzagtem Gemüt alſo auff der Bann das beſte thün ſahe/ Verhoff/ Wo du Dich die zwen künfftigen Tag dermaſſen brauchen werdeſt/ Wir nicht kleine Ehr vnd Lob auß Franckreich bringen wöllen. Der Ritter dem Hertzogen Antwort gabe: Aller Gnedigſter Herr/ Ich nicht minder hoffnung habe/ den morgenden Tag den preyß von mennigklichen zu erlangen/ denn heut/ Wo mir anders das Glück nicht inn Widerwertigem Fall begegnen thut/ Ich meine Stercke nach meinem vermögen brauchen will. Nicht lang nach ſolcher rede/ der Hertzog mit ſampt ſeinem Volck

Gherțog se folosea pentru Duce în Germana Medievală (captură dintr-o scriere a Neamțului Jörg Wickram, secolul XVI)

Moşnenii din Muntenia mileniului I î.C. au fost menţionaţi la timpul lor şi de Grecul Pitagora (acei ţărani liberi - de la care au provenit proprietăţile denumite moşii şi diverse moşteniri - se numeau Moşteni din Bănie / Oltenia spre apus până la Istriani) dar şi de alţi Antici, ca de exemplu de către Pliniu, care i-a notat drept Mosyni. Pe de altă parte, sorgintea Marelui Herțeg Negru Vodă din Ținutul Făgăraș / județul Brașov - dar cu moșii și în Ținutul Almaș / județul Sibiu - în legătură cu dinaștii din Ținutul Hațeg / județele Alba și Hunedoara (unde au fost ultimii cârmuitori Geto-Daci independenți) pentru a fi combătută trebuie demonstrată ori măcar argumentată de către contestatari; deocamdată, nu prea există preocupări serioase istorice Românești nici în acest domeniu.

Gherga se pare că a fost inspirațional și pentru "herga", ajuns la Nordicii Medievali "hörgr" - "hearg" în vechea Engleză, în pronunție "hirg" - însemnând "sanctuar" / "altar"; de altfel, la Nordicii Europei "kirke" - alt cuvânt conectat de străvechea Ghirghe - s-a fixat ca "biserică": comunitatea credincioșilor.

Balbali = statui memoriale de Cumani din Ucraina

Academia Română a scris în "Istoria românilor" din anul 2010: "În cadrul unor ritualuri legate de cultul strămoșilor, cumanii au ridicat statui masive din piatră, cunoscute în special sub numele de 'balbali' / 'kamennye', ele fiind plasate pe movile sau în sanctuare. Acestea redau deopotrivă bărbați și femei sprijiniți pe un piedestal și ținând de obicei o cupă în mâini. Detaliile anatomice și de port sunt în general sumare. Până în prezent au fost depistate peste o mie astfel de statui, cele mai multe provenind din teritoriul delimitat de Don și Nipru. Obiceiul ridicării statuilor de piatră antropomorfe în arealul euroasiatic a fost atestat - încă înainte de Era creștină - la triburile de neam scitic, acesta fiind transmis de la etniile iraniene la cele turcice". Este de știut că și monumentele Kurgane - menhire, obeliscuri, stele, statui, etc. - au fost generic denumite "balbali" (rezonând cu Barbari dar mai ales cu glorioșii "baba", anume cei vechi, duși din Lumea Asta), primele datând din neolitic în aceleași zone unde ulterior au fost Sciții iar apoi au fost Cumanii = Kharteș / Valwen; privind cealaltă denumire - Medievala "kamennye" - se poate observa etimologia Kameniței / Cameniței ca similară Cumană (așa cum a fost Medieval denumită de pildă cetatea Dacă Petridava, pe Nistru = capitala Podoliei). În anul 2021, cercetătorul Român Ioan Costea în cartea "Arcașii lui Efraim" a scris: "Podolia era Volohia, ținutul bolohevenilor, numit de istoricii români atât de impropriu Bolohovo, care cu echivalentul lui V în B-ul slavic trebuia și trebuie pronunțat Volohovo / Volohia, ce a fost ținutul de dincolo de Nistru. Semnalăm un principiu cuman respectat cu mare strictețe: niciodată cumanii nu au luptat în alianțe împotriva altor cumani. Cumanii au trădat de fiecare dată aliațele, dar de fiecare dată! Deoarece principiul a fost respectat, și pe varianta cumanii nu au luptat niciodată cu valahii, în alianțe, putem anunța că am descoperit încă o suprapunere a valahilor cu cumanii sau încă o identificare a valahilor în cumani". Podolia - anume regiunea interfluvială dintre Nistru și Nipru, unde le sunt Văile cele mai aproape, apele săpând între Dealurile de acolo adevărate Defilee - înseamnă "de-a lungul Văilor"; în urmă cu peste 3 secole, Dimitrie Cantemir în "Hronicul vechimei Romano-Moldo-Vlahilor" a scris explicit despre Podolia că era "Țara dintre Buh și Nistru, pre care loc stă acmu Ocraina": denumirea de Ocraina era a Ucrainei

populate de Ruteni / Rusini = Rușii mărginași / de la marginea Imperială (apoi, la sfârșitul secolului XVIII, Podolia a ajuns încorporată ca "gubernie" în Imperiul Țarist / Rus).

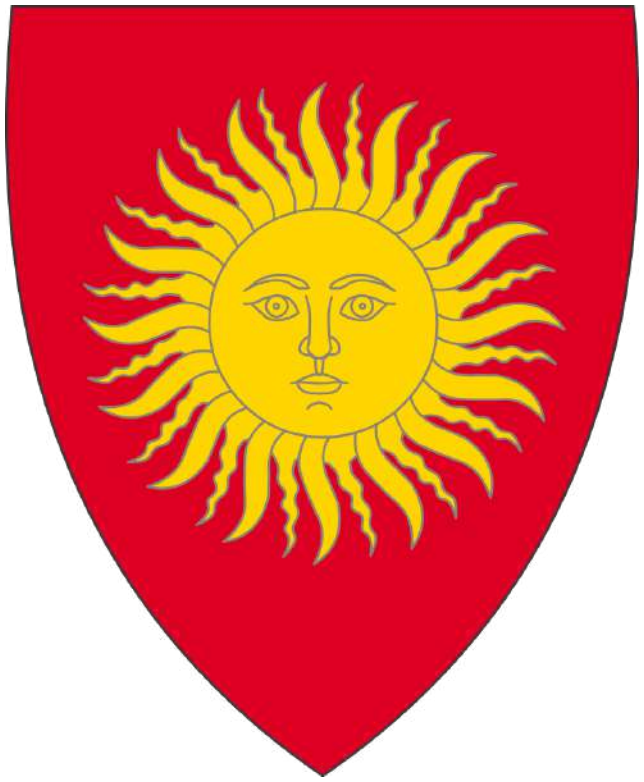

Stema Podoliei și poziția în Ucraina

În secolul XIX, istoricul Român Gheorghe Șincai a scris: "Românii care suntem de-a stânga Dunărei, măcar că Grecii ne-au poreclit Schythe și Comani, tot de-un neam suntem cu Românii cei de-a dreapta Dunărei" (savantul în "Hronica Românilor" s-a referit prin "Greci" la bizantini); ținând cont că mulți au înțeles prin "Greci" pe bizantini ori pe ortodocși, ar fi de observat că după schismă - întâmplată în secolul XI - din ortodoxie Bizanțul a mai ținut aproape 4 secole (iar ortodoxia - fără lucrătură bizantină - dăinuie și acum). În secolul XXI, academicianul Român Ioan Aurel Pop - istoric, rectorul Universității Babeș-Bolyai / Cluj-Napoca - a afirmat despre Prințul Negru de la apariția Țării Românești: "Formarea Țării Românești, proces derulat pe parcursul mai multor secole, a pornit din mai multe nuclee de putere. Trebuie reţinut că, din punct de vedere politic (cel care conta în acea vreme de formare), negrul desemna nu culoarea pielii (o piele închisă fiind injust adesea asociată cumanilor veniţi, sosiţi aici, după ce trecuseră şi stătuseră o vreme prin ţinuturile ruşilor 'mai deschişi la culoare'), ci nordul, conform terminologiei culorilor pentru punctele cardinale, preluate de la chinezi şi dezvoltate de către tătari. Este astfel posibil ca Negru Vodă să însemne 'voivodul din nord' (adică voivodul din Ţinutul Făgăraşului), ceea ce este relevant şi pentru întinderea puterii şi impactul dominaţiei tătare asupra teritoriilor dintre Dunărea de Jos şi Carpaţii Meridionali, cu precădere în ultima parte a secolului XIII". (Primul Domnitor al Țării Românești - care la sfârșitul secolului XIII, anume în anul 1290 - a descălecat din N Carpaților Meridionali în S Carpaților Meridionali a fost herțegul Negru Vodă, corcit Cuman; despre Tătari, e de remarcat că în Evul Mediu erau considerați drept succesorii Sciților: de exemplu, Boierul Aromân din Moldova Nicolae Milescu 1636-1708, spătar al Domnitorului Aromân Gheorghe Ghica din Țara Românească în 1659-1660, egala contemporanii Tătari cu înaintașii Sciți, ca înțeles Medieval Tătarii fiind "Tătucii" Stepei EurAsiei - știuți de Iraniani ca "mesageri călări" / care descălecau abia când ajungeau la destinația finală - Mongolii zicându-le "Tata" iar Chinezii "Dada").

Rumânia (Cezar Bolliac, 1855)

Arheologul Român Cezar Bolliac în anul 1863 a afirmat că Dorianii / Heraclizii - plecaţi la începutul Epocii Fierului din N cotului Dunării spre S / în Balcani şi mai departe - prin Uriaşi înţelegeau Munteni (caracteristice lor fiind construcţiile de "kule" / cule: case întărite foarte înalte, cu arhitectura specifică în formă de turnuri, căci casele slabe - la nivelul solului - erau colibe). În anul 2008, Adriana Nica şi Laurenţiu Nistorescu prin lucrarea "Între Dochia şi Dacia - femeia în societatea dacă" au localizat între cotul Dunării şi curbura Carpaţilor, pe baza şi a hagiografiei Musaios, conectată de numele Râului Buzău, preotesele / inclusiv Paparudele - adică Zânele tipice Bazinului Dunării inferioare - care practicau primăvara, când răsăreau Pleiadele, ritualul Gherghiţei al vâscului / "Creanga de Aur" (motiv de pace, dragoste şi armonie regăsit până în literatura Română Modernă, Raluca Mateş analizând aceasta într-o lucrare publicată de către Academia Moldovei); mărgăritărelelor - vâscului cu fructe în formă de bobiţe galbene de pe goruni - li se ziceau "georgiţe" / mai ales în Banat:

Georgiţe

Pe de altă parte, Pleiadele erau însoţitoarele Zeiţei Artemis Gergithia, care era numită popular de Români "Cloşca cu pui" (una din cele 7 minuni ale lumii Antice fiind Templul din Efes / Anatolia ridicat în cinstea ei). În județul Galați a fost culeasă povestea "Găinușa de aur", analizată temeinic în lucrarea "Interpretarea esoterică a unor basme românești" de către filozoful Vasile Lovinescu (cu termeni ca fiind despre "Pasărea Măiastră din Tradiția Primordială", ca "fapta omului - indiferent de-i bună sau rea - face să intre în acțiune o lege, fiind ilustrarea Apurvei, adică a legii acțiunilor și reacțiunilor concordante", că "este cel puțin semnificativ că Dumnezeu l-a numit pe Gheorghe 'Fiul Meu iubit', nume dat în Evanghelie Mântuitorului", etc.):

"A fost odată un om sărac numit Gheorghe. De sărăcie nu se plângea că era învăţat cu ea ca ţiganul cu scânteia. Muncea pe la cei bogaţi şi slavă Domnului o scotea la capăt şi punea cele trebuitoare pe masa nevestei şi a celor trei copii. Altul era necazul care-l rodea. Sădise în faţa casei în anul când se însurase, un pom care nu creştea şi nu se împlinea. Îl săpa, îl uda, dar pomul parcă era blestemat, rămăsese chircit. Auzise de la oameni că unde pomul nu umbreşte prispa casei să stai duminica la sporovăială cu prietenii şi rudele, acolo nu-i noroc şi Doamne-ajută. Îi părea rău că-l sădise. Se potrivise la un schimnic de la mănăstire, la care după îndemnul mamei sale mersese înainte de căsătorie.

- Du-te, fiule, la Sfânta Mănăstire, la schimnicul cel vechi de zile şi spovedeşte-te înainte să aduci femeie în casa ta, ca să ai noroc şi binecuvântare. Putea să n-asculte? Schimnicul i-a dat canon:

- Să sădeşti un pom în faţa casei, să stai la umbra lui cu nevasta şi copiii, iar când vei fi bătrân să povesteşti cu nepoţii. Şi să rămână pomul acesta în veac urmaşilor tăi. Că nu se pot şterge păcatele altfel decât prin fapta bună. Iar faptă mai bună ca sădirea unui pom nu se află. Aşa sădise pomul în anul când se căsătorise, dar pomul era tot pipernicit şi nu se împlinea, deşi îl îngrijea bine. Auzise din bătrâni că acesta era semn de nenoroc şi de aceea era tare amărât. Nici de tăiat nu-l putea tăia că era doară de la canon. Într-o zi pe când se întorcea de la lucru, trecând pe lângă mlaştină i se întâmplă un lucru de mirare. În smârcuri căzuse un bătrân cu părul alb şi barba albă. Mlaştina era adâncă şi multe nenorociri se întâmplaseră. Încercaseră oamenii s-o sece dar nu putură şi mergea vorba că era blestemată. Gheorghe n-a stat mult pe gânduri văzând bătrânul cum se scufundă. A sărit îmbrăcat, l-a înhăţat pe bătrân, s-a luptat cu smârcurile şi cu greu a ieşit la mal. 'Se vede că m-a întărit Dumnezeu' îşi zicea Gheorghe gâfâind şi curăţindu-se de noroiul de pe faţă, mâini şi haine. Când priveşte pe bătrân, minune nemaivăzută: bătrânul era liniştit şi curat de parcă nici nu-l atinsese noroiul, cu faţa blândă, cu ochii albaştri şi cu părul argintiu şi strălucitor. Bătrânul a vrut să-l răsplătească şi l-a întrebat ce-şi doreşte. Lui Gheorghe i-a fost frică şi a spus:

- Cu nimic, Doamne!

- Asta nu se poate, a spus bătrânul.

Atunci Gheorghe s-a gândit la pomul din faţa casei şi i-a cerut un pom ca lumea. Bătrânul l-a întrebat:

- Vrei un pom bogat sau un pom frumos?

După o clipă de gândire, Gheorghe a cerut un pom frumos. Şi-a spus în sine că şi cu un pom bogat tot sărac va fi.

- Dă-mi un pom frumos, Doamne!

Bătrânul i-a spus că a doua zi de dimineaţă în faţa casei sale va fi un pom, mare şi frumos şi aşa va rămâne. Va fi de aur, cu roade de aur şi în vârf cu o pasăre de aur, cu pui de aur, care va cânta, dar că nimeni, nici el, nici urmaşii lui, nu trebuie să atingă pomul, căci de-l atinge careva, acela moare, iar pomul de aur piere şi în locul lui apare alt pom. Apoi, bătrânul s-a făcut nevăzut. Întors acasă, Gheorghe îi spune nevestei că a scos pe Dumnezeu din mlaştină şi aceasta crede că el a înnebunit. Femeia începe să se văicărească:

- Ce ţi-am făcut Doamne de ai trimis nebunia peste omul meu! Mai bine se îneca în mlaştina blestemată.

Dar îl crede, când a doua zi în faţa casei găseşte pomul de aur cu cloşcă în vârf. Femeia îşi cere iertare, iar Gheorghe îi povesteşte totul. A povestit şi vecinilor de s-a dus vestea şi veneau oameni de hăt departe să vadă pomul de aur. Chiar împăratul a venit să vadă minunea. Deşi pomul cel minunat era admirat de toată lumea şi îi face faimoşi, ei tot săraci rămân. Iar femeia începe să cârtească:

- Ce folos avem de la pom?

- Femeie, linişteşte-te şi nu cârti că vei mânia pe Dumnezeu!

Nevasta se liniştea un timp şi apoi reîncepea:

- Taie-l, dracului, că îmi face rău să văd atâta aur când noi suntem în sărăcie!

Dar când Gheorghe se odihnea sub pom şi asculta cântecul păsării, se liniştea, uita greul zilei, îşi bucura sufletul şi o pace adâncă îl cuprindea dându-i putere. Şi oricât ostenit ar fi fost nu era seară să nu stea sub pom. Anii au trecut, copiii au crescut şi erau acum şapte. După câţiva ani, pentru a-şi îndulci sărăcia, femeia pune pe feciorul cel mare să doboare pasărea din vârf. 'Că ce o să se întâmple? Nu se ating nici cu degetul de pom, doar doboară pasărea să vadă ce este cu ea, s-o vândă, să se scape de sărăcie'. Când săgeata porneşte din arc, cât ai clipi găinuşa şi puii îşi iau zborul spre Înaltul Cerului, iar pomul de aur, cu un freamăt grozav se preface într-un minunat pom cu fructe foarte mari şi roşii. Seara Gheorghe vine de la muncă şi rămâne trăsnit. A strigat, i-a batjocorit, i-a ameninţat…Zadarnic! A plâns amarnic ceasuri în şir. În zilele următoare a simţit că nu mai are nici-o putere şi nici-o bucurie. 'De acum are să fie tare greu!' Noaptea, în vis, Dumnezeu îi vorbeşte lui Gheorghe şi-i spune:

- Eu sunt Dumnezeul tău şi tu eşti Fiul Meu iubit. Întăreşte-ţi inima şi nu lăsa înstrăinarea să-ţi doboare sufletul. Bucură-te, că eu n-am uitat ce ai făcut pentru mine…Drept aceea, găinuşa cu puii, care îţi umpleau inima, sunt în Cer, nu ţi-au fost luate cu totul. Uită-te pe Cer şi unde vei vedea un cuibar de stele acolo-i Găinuşa de Aur, unde n-o mai ajunge nici-o săgeată. Şi o poţi privi ori de câte ori te simţi supărat, ori obosit şi vei prinde putere şi încredere, liniştit şi curăţit.

Iar din pomul din faţa casei, care se numeşte măr, de-ţi va cere un om bun să-i dai, iar de-ţi va cere un om rău, să-i dai şi lui, ca să se răspândească sămânţa şi să te pomenească".

Eroul Gheorghe a reuşit să realizeze în el însuşi o purificare şi o armonizare superioară stării sale anterioare, trecând de la starea contemplativă la aceea de legătură directă cu divinul; faptul că a primit dezlegare de la Dumnezeu ca să dea sămânță din pom (deci să răspândească știința secretă) la oameni atât buni, cât și răi, a reprezentat o adevărată investire a lui Gheorghe cu calitatea de "Guru", adică de ajutor pentru purificarea altora: după ce și-a lucrat Pământul - în sensul de agricultor al lui Gheorghe - respectiv s-a purificat, el a avut și sarcina de "semănător" (cu toate implicațiile de fertilitate).

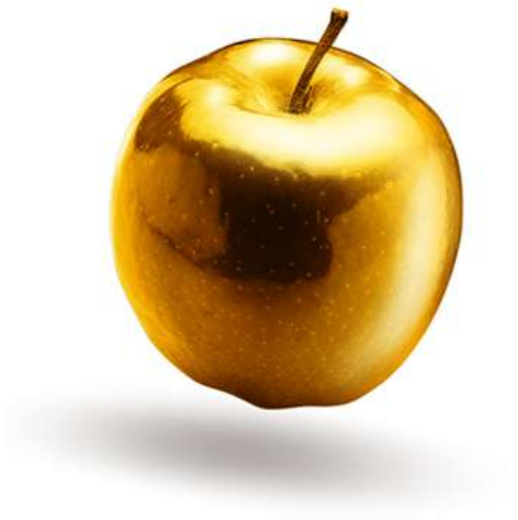

Masiv, în mileniul II î.C. - înaintea Războiului Troian - o parte din populaţia Gherghinei, la îndemnul cârmuitorilor ei, a urmat Lâna de Aur / Cerga ajungând până în Istria (căci argonauţii ar fi apucat cu ea în susul Dunării), un număr mare de locuitori urmărind cu înverşunare argonauţii până la Adriatica și rămânând acolo - ca Ginta Istrianilor; de pildă, în judeţul Buzău comuna Ghergheasa - formată prin unirea dintre Ghergheasa Veche şi Ghergheasa Nouă - are pe teritoriul său vestigii din mileniul V î.C. (în anul 1931 - pe când trăia academicianul Neculai Iorga - Ghergheasa a fost numită chiar aşa, cu numele aceluia: "Neculai Iorga").

Profesorul Roman de retorică Claudius Aelianus a scris: "Misii care îşi au aşezările lângă pământul Scitic povestesc în cântările lor că Medeea a săvârşit, cu mâini nelegiuite, acea crimă împotriva fratelui ei; într-adevăr, Misii cântă și acea faimă nefericită a vrăjitoarei din Colchida. Ei pescuiesc astfel: un Istrian, pescar de meserie, mână lângă malul Istrului o pereche de boi, dar nu pentru că are cumva de arat, căci precum se zice, nu are nici în clin nici în mânecă boul cu delfinul. Astfel cum ar putea să lege prietenie mâinile pescarilor şi plugul? Dacă omului îi stă la îndemână o pereche de cai, foloseşte caii. El duce pe umeri jugul, merge acolo unde socoteşte că e bine să se aşeze şi crede că e loc prielnic de pescuit. Leagă de mijlocul jugului [animalelor] capătul unei funii trainice şi foarte potrivită pentru tras, punând nutreţ din belşug boilor sau cailor. Iar aceştia mănâncă pe săturate. În partea cealaltă, leagă de funie o undiţă puternică şi grozav de ascuţită. Înfige în ea un plămân de taur şi o aruncă somnului din Istru [momindu-l cu] o mâncare foarte plăcută. De sfoara care leagă undiţa atârnă atât plumb, cât să ajungă, ca să fie o greutate pentru tras [în jos]. Când simte carnea de taur, peştele porneşte îndată s-o prindă. Apoi întâlneşte din abundenţă şi fără nici o piedică ceea ce doreşte: deschide gura mare, ca să apuce hrana la care nu se aştepta şi care l-a momit şi trage la el nenorocita hrană. Lacomul se întoarce mulţumit şi, fără să simtă, e străpuns de undiţa pe care am amintit-o. Dorind să scape de nenorocirea ce l-a copleşit, smuceşte în jos şi scutură funia cât poate de tare. Pescarul bagă de seamă acest lucru şi se bucură nespus. Apoi sare din locul unde aştepta şi lasă îndeletnicirea pescăriei [pentru a deveni plugar] precum face un actor de tragedie care îşi schimbă masca. El mână boii sau caii, iar între animale şi puternicul cetaceu se încinge o luptă. Animalul din Istru trage în jos cu toată puterea ce o are, iar perechea de animale trage funia în partea opusă. Dar împotriva aceluia sunt mai mulţi, nu unul. Peştele e biruit de opintelile celor 2 animale şi, răpus, este tras pe ţărm". În vechea Greacă, Ardealul era notat şi ca Adria / Adrian (printre alţii, de pildă în secolul II î.C. de către geograful Scymnos din Insula Chios), onomastica echivalentă între regiunea Ardeal şi Marea Adriatică sugerând prezenţa Ardelenilor la Adriatica, odată cu migrarea provocată de Cergă / Lâna de Aur, din Bazinul Dunării / Istru în Peninsula Istria (şi coasta respectivă, Dalmată); geograful Antic Strabon VII 5:9 a afirmat că Adrias - Marea Adriatică, ştiută şi ca Dalmată - şi-a primit numele după un Râu (cel notat de geograful Antic Ptolemeu ca Atrianus - local zis Tartara / Tartaro, cu izvorul în S Lacului Garda, avându-şi gura pe coasta Veneţiei lângă actualul oraş Adria 45,03 lat. N, 12,03 long. E). De altfel, Dr. Sorin Paliga - lingvist de la Universitatea Bucureşti - a regăsit aceeași onomastică neolitică "Deal" atât la "Ar-Deal", cât și la "Dal-mația" / coasta Deluroasă Adriatică, populată și de către cei cândva ajunși acolo din Ardeal. Conform poetului Roman Varro, Etruscii / ziși "Rasenae" din Adria au introdus "atriul" = cerdacul la casele din Peninsula Apenină / Italiană. O conexiune logică (Adri-Odry) ar fi sugerată pentru onomastica Adriatică de la Odrysii / "Od-rișii" Balcanilor, Traci organizați de Perși care - astfel cum a prezentat Dr. Jan de Boer în anul 2002 - au avut prima capitală în Bisya / Kirklareli: așa cum cândva anterior Oceanul Atlantic și-a primit numele de la răsăritenii Atlanți ajunși pe țărmurile sale, vecinele Mări Ionică și Adriatică și-au primit numele de la răsăritenii ajunși pe țărmurile lor (anume, de la Anatolienii

Ionici, respectiv de la Tracii Odryși, care și-au mutat apoi capitala la Adrianopol).

Istoricul Roman Trog/us Pompei/us - pentru care mai ales populaţia dintre Nistru şi Istru (la margine fiind cetatea Gherghina), era Istriană - a scris în secolul I î.C. că de la Istru / Dunăre au fost luate urmele argonauţilor pe Râul Sava şi apoi bărboşii urmăritori din Gherghina au trecut peste culmile Munţilor, ajungând la coasta Adriatică dar nu s-au mai întors (călătoria fiind lungă şi dificilă), rămânând în V Balcanilor, fiind numiţi Istri după numele Fluviului de la care au sosit; şi episcopul Got Isidor din Sevilla a consemnat (9:2) că "neamul Istrilor își trage originea de la Colchii care au fost trimiși să urmărească pe argonauți: cum ei au intrat din Pont pe fluviul Istru, au fost denumiţi de la numele fluviului pe care s-au îndreptat de pe mare" (de altfel, din Bazinul Istrului până în Peninsula Istria au rămas Vlahi până în Epoca Modernă; așa cum a consemnat Peter Heylin în "Cosmografia" din anul 1657, pe atunci încă se putea afirma că: "Peninsula Istria, foarte împădurită, furnizează materiale lemnoase de calitate Veneției deopotrivă pentru ambarcațiuni și pentru clădiri).

Schiță de Italianul Piero Favero

Înaintea Războiului Troian - deci în Epoca Bronzului - în zona Veneției așa cum au existat Veneți comercializând electrumul Nordic (inclusiv Baltic) și Caucazieni preocupați de aur din E Pontic, au fost inclusiv luntrași Veneți Finici, din NE European, unde Karelii și azi sunt dominați de bărbații genetic Gherga, negustori îndeosebi de blănuri / de la care au rămas interesante inscripții în arealul Nordic Adriatic, lângă laguna Venetă. Arheologic, după Războiul Troian a fost conectată în N Italic sosirea Venetilor pe Valea Po cu Cultura VillaNova, aflată în conexiuni evidente - documentate și de către academicianul Român Vasile Pârvan - cu Cultura Bănățeană a metropolei Cornești. Carianul Hecateu din Milet în secolul VI î.C. a fost primul Antic care a scris despre Istriani, aceia întâi stabilindu-se lângă Laguna Veneţiei, apoi cucerind şi unele Insule Adriatice / derivate Gherga apărând în toată acea zonă, până la strada Gerga din actuala Veneţie (e de remarcat că preşedintele din prezent al provinciei Italiene Gorizia - de la graniţa cu Slovenia - se numeşte Enrico Gherghetta). Aflată la Vest de fosta Țară a Dacilor, Veneția = fosta Țară a Dogilor încă de la început s-a constituit ca expresie Imperială acvatică: un ecou al ancestralului Imperiu Atlant.

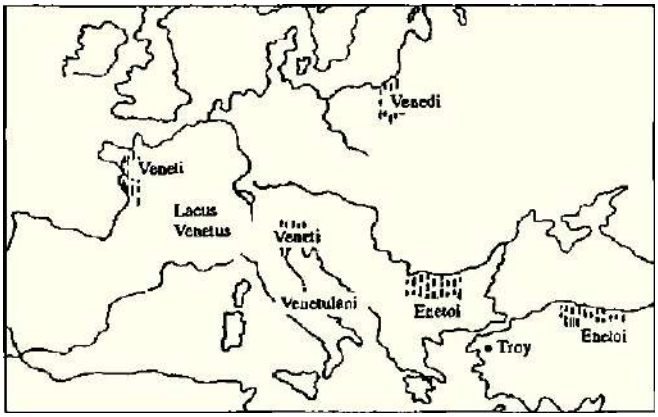

Schiță de Dr. Jozko Șavli

Este interesant că lingvistul Francez Xavier Delamarre a propus în "Dicționarul Galic" (limbă Celtă dispărută) din anul 2003 ca Indo-Europenii / Kurganii să fie desemnați drept "Veneți"; de pildă, Hitiții / Kheti = Indo-Europeni au notat pe unii Oameni ai Mărilor ca "Wa-na-at-ti-ja-ta" (însemnând cei din clanuri). În anul 2014, cercetătorul Andres Paabo - de origine Estonă - a susținut că în vremurile pre-Romane străvechii luntrași Finici erau activi pe rutele de negoț Europene la fel cum Sudul Mediteran a ajuns dominat de navigatorii Fenicieni (aceia fiind activi mai ales din Vestul Asiei până în Vestul Africii); de pildă, în Epoca Bronzului - anterior apariției Sudicilor Fenicieni - Nordicii Finici din Bazinul Baltic ajungeau până în Bazinele Pontic și Adriatic, o colonie Finică existând inclusiv în Laguna Veneției, în preajma căreia au rămas inscripții tipice lor (semănând cu cele de pe unele Tăblițe Gete / alfabetul respectiv fiind păstrat în regiunea Veneto tot până în Antichitate): acolo era capătul importantei rute continentale Europene dintre Baltica și Adriatica de transport a chihlimbarului / electrumului și blănurilor - cu pirogile dar și cu caii - o denumire relevantă de pe marele traseu fiind și stația Viena (la Finici "vene" = "barcă") pe Fluviul Dunărea, unde se întâlnea artera Pontică. El a observat la cele mai vechi inscripții găsite, începând din secolul XIX, de arheologi în jurul Veneției, că nu rezonează Indo-European (Ilir, Celt, Latin sau Sloven), ci ne Indo-

European, respectiv Etrusc și Finic - inclusiv privind venerarea Zeiței Rhea, mătușa Zeiței Leto - ceea ce le-ar înrădăcina în ancestrala Atlantidă HiperBoree: de altfel, urmașii Atlanților Est-Europeni au fost atestați Antic și în N Africii (unde erau beneficiarii unor importante resurse de sare, după cum a scris de exemplu istoricul Carian Herodot 4:184-185, ca vecini cu Garamanii / Car-manii și cu Ghetulii). În "Getica, o protoistorie a Daciei" din anul 1926, academicianul Român Vasile Pârvan a scris explicit și repetat despre Geții și Dacii de la Vistula, răspândiți până la gurile Fluviului, la Marea Baltică: "Dacii nu sunt la Vistula o excepție, ci ei sunt foarte numeroși", "Dar nu numai până la Vistula și chiar dincolo, către Oder, erau Daco-Geții în Epoca Fierului acasă la ei", "În ce privește migrațiile Getice spre N până la Oder și gura Visulei, pare probabil că ele au fost în special pricinuite de curentul de migrație Scythică pe la N Carpaților", "scriitorii antici, în continuarea excelentei tradiţii a lui Herodot, mai ales prin marea operă geografico-etnografică a lui Poseidonios din Rhodos, capătă interes din ce în ce mai viu pentru chestiunile etnografice şi notează mai amănunţit numele şi felul popoarelor din regiunile Nordice ale Europei: ei constată pretutindeni, pe vastul teritoriu dintre Vistula şi Nistru, neamuri Getice", "numeroase triburi Getice din Carpaţii Nordici, împinse de migraţiile Scythice, s-au stabilit, până la gura Vistulei, tocmai în regiunea dintre Vistula şi Oder; ba chiar am putut stabili 2 nume de aşezări cu caracteristicul '-dava' Getic: Setidava pe Warthe şi Susudava pe Oder", "Geţii din Bulgaria şi Dobrogea nu sunt decât o mică parte din marele neam Getic (întrebuinţăm mereu acest nume pentru Thracii Nordici), care se întindeà până la Oder şi Vistula", "Graniţa dată Daciei de Agrippa (la E stepa Sarmatică, la N Marea Baltică, la V fluviul Vistula, la S Dunărea), se confirmă etnografic într-un chip neaşteptat prin numele de popoare şi localităţi păstrate la Ptolemaeus; chiar graniţa lui Agrippa însă nu e exactă spre S, căci şi dincolo de Dunăre, până la Adriatică și Egeea s-au întins neamurile Daco-Getice în timpul celei mai complete expansiuni a lor, adică pe vremea migraţiilor Cimmero-Geto-Iraniene dintre anii 900 î.C. şi 500 î.C.", etc.

Zeița Bendis la Grădiștea Muncelului, secolul I (ulterior, Balticii au preluat-o ca Zeița Freya)

Istoricul Roman Tacit a scris în "Germania" 45 că la gurile Vistulei națiunile Aesti o venerau - purtând măști de vieri - pe Mama Zeilor, știută încă din vremurile pre-Romane ca Rhea (Nordicii au venerat-o până în Evul Mediu pe matroana Freya / "F-Reya" - ceea ce evident o reda pe Zeița Rhea - iar vocabularul German a reținut că "Frau" = "Doamna"): ei i se sacrificau de Crăciun - inclusiv în Estonia pre-creștină - vieri (zișI "kult" în Estonă, respectiv "karju" în Finică); de altfel, Trieste - vecinul Estic al Veneției - se numea Latin "Terg-Este", primul port al Romei fiind Ostia / Latinul "ostium" ajungând să însemne "poartă" / "deschidere" (la Finici "ostja" = "cumpărător"), Dunărea / Fluviul Rheii era "Ist-Ru", etc. Zeița Bendis era ca "Men-dis" (anume partea feminină / muierească a divinului Men, considerat în Anatolia - mai ales de către Frygieni - drept Zeul Lunii, Domnul ploilor, stăpânul Ținutului morților, profilul său fiind între Sumerianul Enki și Egipteanul Min). Corespunzător și marii enciclopedii Ungurești "Pallas" de la sfârșitul secolului XIX, s-ar remarca Bendida = Zeița Geto-Dace Bendis - respectiv Zeița Artemis / Hekate cu venerarea centrală la Cariani - ca Zeița Vanadis la Nordicii Baltici; istoricul Român Mihai Bărbulescu a scris în anul 1971 - ulterior a ajuns membru corespondent al Academiei Române - "Despre cultul zeiței Bendis la daco-geți" (pornind de la atestarea sa ca Tracă): "Prima problemă care se pune în privinţa teritoriului Daciei vizează mărturiile literare care să ateste cultul zeiţei Bendis şi în nordul Dunării. Se pare că singurul izvor scris care ne aduce lămuriri mai directe este Diodor Sicul în 'Biblioteca istorică' 1:94, dacă el confundă pe Bendis cu Hestia, lucru ce ni se pare firesc, datorită însuşirilor asemănătoare: 'Într-adevăr, se povesteşte că la ariani, Zathrausthres / Zoroastru a făcut să se creadă că o zeiţă bună i-a dat legile întocmite de el. La aşa-numiţii geţi, care se cred nemuritori, Zalmoxis susţinea şi el că a intrat în legătură cu zeiţa Hestia'. Iar dacă interpretăm acest pasaj în sensul că în panteonul dacic Hestia-Bendis era o divinitate mai veche decât Zalmoxis, cum pare să rezulte, atunci înţelegem şi asimilarea dacă nu chiar contopirea care a existat probabil în ţinuturile noastre între Bendis şi acea Mare Zeiţă, atestată arheologic, prin reprezentări, din Ere străvechi. Dăm dreptate aşadar istoricului Vasile Pârvan: 'existenţa marii zeiţe pre-indoeuropene, a acelei Fecioare crude din Bosforul cimmerian, a acelei Aphrodite Urania, Artemis 'Regala', sau mai târziu, chiar sub Imperiul Roman, Diana Regina, a fost perfect asigurată. Mai există câteva izvoare literare a căror luare în considerare este mai riscantă, datorită subiectului cvasilegendar - amazoanele, deşi unii cercetători (ca Dinu Rosetti în 'Magazin istoric' din 1969) s-au străduit să dovedească arheologic prezenţa femeilor războinice în nordul Dunării. Într-un poem din ciclul epic homeric, Arctinos considera pe amazoana Pentesileia, fiica lui Ares, de neam trac. Cînd vorbea de amazoane, Eschil spunea: 'Fluviul Istru se laudă că pe malurile lui cresc asemenea fecioare'. În fine, Pîndar, vorbind despre Apollo, declara: '(Zeul) se îndreaptă spre Xanthos, ducându-se la amazoanele cele dibace la călărie / Şi spre Istru'. Din aceste mărturii antice rezultă că vechii greci plasau un grup de amazoane pe malurile Istrului, eventual pe malul de nord al fluviului. Poate continuarea cercetărilor arheologice va aduce noi lămuriri pentru dovedirea existenţei amazoanelor, în spiritul în care s-a încercat pînă acum. Elementele reale din povestirile greceşti - persistenţa unor forme matriarhale în unele ţinuturi - coroborate cu cercetările arheologice ne interesează în

măsura în care ele sprijină ipoteza unui cult al Bendidei. În concepţia grecilor, amazoanele o venerau în mod deosebit pe Artemis. Nu este exclus ca vagi ştiri despre venerarea de către femei în nordul Dunării a unei zeiţe asemănătoare Artemidei să fi ajuns la vechii greci, ceea ce i-a făcut să plaseze acolo o legendară ţară a războinicelor amazoane. Aceasta ne face să ne gândim, pe de o parte, la femeile gete care o venerau poate, ca şi cele trace, pe Artemis Regina, iar pe de altă parte la rolul femeilor în practicile cultului religios la daco-geţi".

Principala rută a electrumului
(conform arheologului Polonez Jerzy Wielowiejski, 1980)

Se poate reflecta la Zeița Leto (HiperBoree, conform și istoricului Antic Diodor din Sicilia 2:47), zisă Etrusc Letun - mama gemenilor Gherghiți Artemis și Apollo, cu importante centre Cultice inclusiv în Anatolienele Calinda / Calynda din Caria și Letoon din Likia - că își avea onomastica regăsită în denumirile Lituană, respectiv Letonă; conform cercetătorilor Paul Kretschmer, Erich Bethe, Pierre Chantraine, ș.a., Leto = Zeița Maternității a fost pre-Greacă (era fiica HiperBoreului Polus / Koios, fratele mai mare al lui Cron / Crăciun și al sorei Phoebe / "Pură", des asociată cu Selena / Sf. Lună, care era foarte iubită de Carianul / Gherghitul Endy-mion). În lucrarea "Străvechea limbă Venetică" din anul 2014, cercetătorul Andres Paabo a scris: "Inițial, cele vorbite în zona Veneției - la capătul Sudic al rutei electrumului ce avea la Nord Balticii - nu au fost nicicum în legătură cu ulterioara Latină; în lipsa oricărei traduceri a străvechilor inscripții de acolo în vreo altă limbă a Vechii Lumi - pentru a putea face comparații - rămân doar indiciile, ce toate conduc spre originea Nordică a primei limbi Venetice, în sensul nu al căutării cuvintelor Nordice în Venetă, ci al găsirii cuvintelor Venete în Nord. Trebuie ținut cont că la început, Europa nu era Indo-Europeană / Euro-Indiană; așadar, cu mult înaintea Romanilor, inclusiv zona Veneției - între Delta Po și Alpi - nu a avut de a face cu Indo-Europeni (de exemplu, târzia Latină s-a ivit ca limbă Indo-Europeană). Arheologii au fost uimiți să descopere că în Bazinul Dunării vânătorii-culegătorii și agricultorii au convieţuit fără să se amestece, în ciuda contactelor avute pentru foarte mult timp, ceea ce a însemnat că fiecare respecta teritoriul celuilalt, căci în loc de a-și însuși practicile reciproc, au preferat să aibă schimburi între ei, făcând negoț: ivirea comerțului în zona lor a fost consecința pozitivă a traiului diferiților oameni în același mediu; prin natura ocupațiilor, regiunile s-au dezvoltat cu ajutorul negustorilor, care au apărut nu din sânul agricultorilor legați de glie, ci dintre nomazii vânători-culegători. Astfel, chiar competitori împărtășind același mod de trai conviețuiau pașnic, înțelegând să-și împartă resursele, câștigurile fiind ale tuturor (o paralelă ar fi cu târgul având diverse dughene - aflate în competiție pentru clienți - toate însă colaborând în general pentru existența pieții). Înaintea organizării la alt nivel, interesele mutuale ale comunităților au favorizat contactele economice și culturale dintre ele: în vremurile timpurii ale Vechii Lumi așa se desfășurau treburile, un observator extern putând vedea asocieri și cooperări chiar între oameni cu limbi și culturi complet diferite (deși după perioade de multe generații, comunitățile învecinate puteau converge lingvistic și cultural, din motivele practice ale facilitării mai eficace a legăturilor); de pildă, după Epoca Pietrei au fost multe comunități independente ce chiar dacă nu formau aceeași națiune se asociau, utilizând și aceeași limbă, astfel cum au fost în Epoca Bronzului colaborările Micene din Balcani sau diversele orașe-state din Epoca Fierului vorbind Greaca. În Europa Antică, cel ce a organizat politic administrarea având impactul mai serios a fost Imperiul Roman: a transformat partea continentală Sudică de la nivelul civilizațional natural bazat pe comportamentul social și pe negoț în ierarhia de obedienţă faţă de noii stăpâni care dominau armat, prin forță. Astfel, acumulările îndelungate - inclusiv cele de sorginte ne Indo-Europeană - au fost erodate și înlocuite cu valorile puternicilor momentului (minoritari și dictatoriali): ancestralele rețele orizontale au fost înlocuite de impunerea verticală autoritară (de sus în jos); inclusiv limba a fost

impusă, ca oficiala Latină, astfel încât circulația Venetei - datând din Epoca Bronzului - a avut mult de suferit (Indo-Europenii au fost războinici mereu - care mai de care - iar Romanii au confirmat). Vechea Europă o venera pe Marea Zeiță Rhea și era orientată feminin iar Indo-Europenii orientați masculin îl venerau pe Zeul Războiului; întâlnirea dintre vechii Europeni și Indo-Europeni a avut loc cu mult înaintea Romanilor, transferurile civilizaționale ale lor petrecându-se în Epocile metalelor. Primii Veneți aparțineau Vechii Europe - dinaintea Indo-Europenilor - iar sfârșitul lor a fost în Antichitate, când au apărut Romanii: inscripțiile rămase de la vechii Veneți au fost dinaintea încheierii existenței lor în zonă (ultimii Veneți vechi au fost contemporani cu vecinii Etrusci din Sud); în Vechea Lume, îndeosebi negustorii utilizau Tăblițe dure, ca de exemplu metalice / din bronz, cu ceară pe ele, în grosimea căreia își scrijeleau notițele (ceară ce după topire era reutilizată la scris), sistemul - remarcat atât la Finici / N, cât și la Fenicieni / S - fiind folosit din vremuri imemoriale și pe vaste întinderi de cei care își transportau bunurile, cu reprezentări deopotrivă pictografice / populare de pildă în Extremul Orient, ca la Chinezi sau fonetice / populare în rest. Unii din Vechea Lume scrijeleau definitiv Tăblițe, în lemn - material perisabil - sau în lut (ca Sumerienii de pe Fluviile Mesopotamiei); în ultimele inscripții ale vechilor Veneti a fost împrumutat alfabetul Etrusc, apoi cei din zona Veneto au preluat alfabetul Latin: până acum, nimeni nu a studiat faptul că vechea Venetă nu era Indo-Europeană (la fel ca vecina limbă Etruscă)". În Antichitate explicit, în secolul V î.C., istoricul Carian Herodot s-a referit la Eneti din Iliria (1:196) și la Veneti de la Adriatica (5:9) iar în secolul II î.C., istoricul Elen Polybius a susținut că anterior lui cu 2 secole, adică în secolul IV î.C., Veneti - deși apropiați de Geți - nu au fost Geți; în NE Italiei de exemplu Ravenna / "Ra-venna" (denumire Etruscă) e semnificativă în onomastică vechilor termeni Rhea = pura divinitate venerată și acolo, împreună cu "venna" = cuvântul nominalizându-i credincioșii luntrași din portul său Adriatic (buni navigatori cu b/arca).

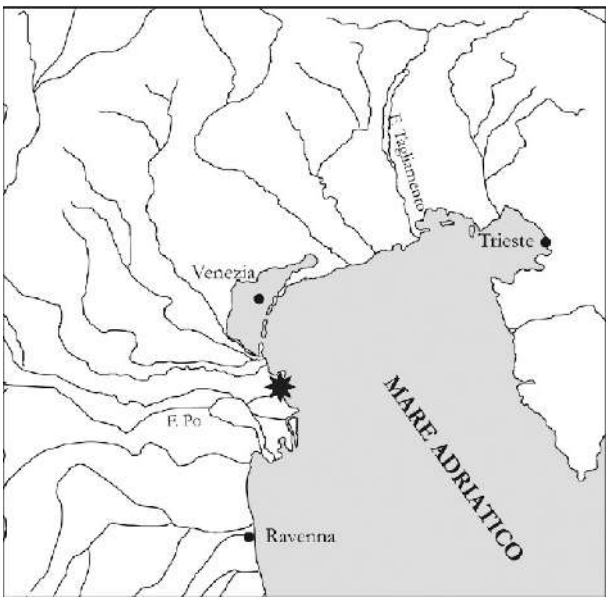

Delta Padului / Po are în N Veneția și în S Ravenna

În Evul Mediu, nobilul Venețian Nicolo Zeno 1515-1565 a trasat legăturile directe dintre Geți și Venețienii care au constituit "Republica Dogilor" iar istoricul Venețian Antonio Zaccaria 1714-1795 a scris: "Veneții își trag numele și originea din Eneți - populație din Paflagonia - care erau fie Goți / Geți, fie vecini de-ai lor; oricum ar fi fost, și unii și alții erau locuitori ai Pontului Euxin / Mării Negre, amândouă populațiile având obiceiul să migreze spre ținuturi îndepărtate, unde să creeze colonii (căci, așa cum a mărturisit Sf. Isidor, din Geți - care apoi s-au apelat Goți - au avut origine și Ghetulii Africani, războinicii nemiloși despre care a scris și poetul Vergiliu)". Așadar, nimeni alții decât autohtonii Medievali Venețieni - din "Republica Dogilor" / "Țara Dogilor" - își revendicau (ca urmașii organizați ai Dacilor) sorgintea Getă Antică; vechii Armâni / Vlahi ziceau Veneției "Vinitia". În prezent, pe coasta Italiană Adriatică - opusă celei Balcanice / Dalmate - ca de pildă în regiunea Marche (vecină cu Emilia-Romagna și San Marino în N, Toscania, Umbria și Lazio în V, respectiv Abruzzo în S) e cea mai numeroasă răspândire a numelui de familie Ghergo din Peninsula Italică:

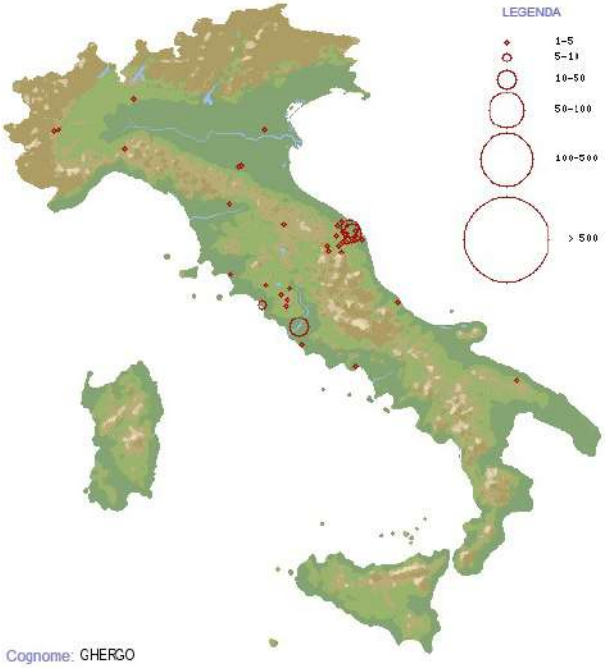

De exemplu, istoricul Italian Giuseppe Alfano în descrierea Regatului Napoli din anul 1798 a arătat că în Dioceza Rieti din Abruzzo se aflau în proprietatea casei Gargo feudele / moșiile Borgo cu populația de 275 locuitori, Collefegato cu populația de 32 locuitori, Colle Orso cu populația de 76 locuitori, Poggio Valle cu populația de 93 locuitori și Villa cu populația de 140 locuitori:

ISTORICA DESCRIZIONE
DEL REGNO DI NAPOLI
DIVISO IN DODICI PROVINCIE,
OPERA
DI
GIUSEPPE MARIA ALFANO.
NAPOLI
M. D. CC. XCVIII.

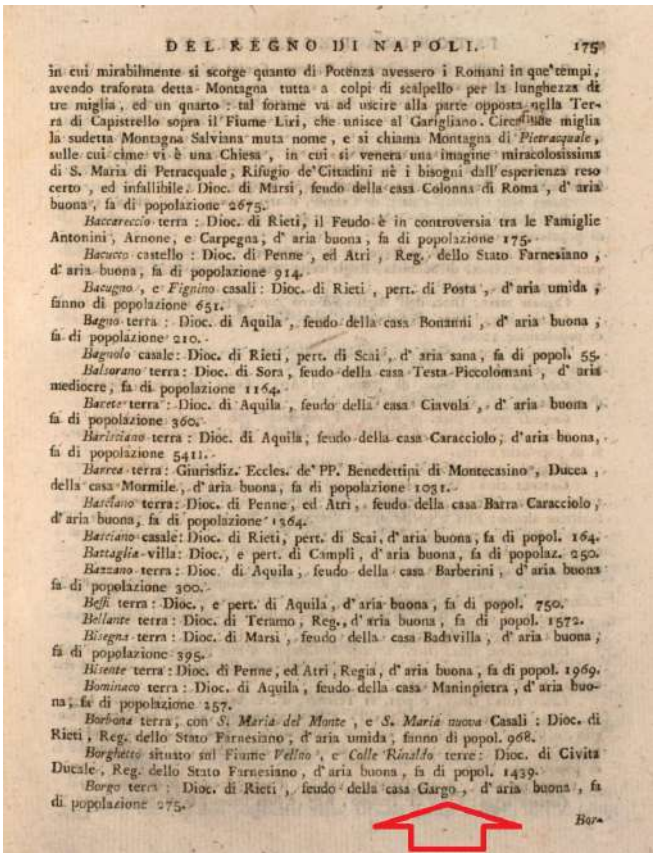

DEL REGNO DI NAPOLI. 175

in cui mirabilmente si scorge quanto di Potenza avessero i Romani in que' tempi; avendo traforata detta Montagna tutta a colpi di scalpello per la lunghezza di tre miglia, ed un quarto: tal forame va ad uscire alla parte opposta nella Terra di Capistrello sopra il Fiume Liri, che unisce al Garigliano. Circonda miglia la sudetta Montagna Salviana muta nome, e si chiama Montagna di *Pietracquale*, sulle cui cime vi è una Chiesa, in cui si venera una imagine miracolosissima di S. Maria di Petracquale, Rifugio de' Cittadini nè i bisogni dall'esperienza reso certo, ed infallibile. Dioc. di Marsi, feudo della casa Colonna di Roma, d' aria buona, fa di popolazione 2675.

Baccarecchio terra: Dioc. di Rieti, il Feudo è in controversia tra le Famiglie Antonini, Arnone, e Carpegna, d' aria buona, fa di popolazione 175.

Bacucco castello: Dioc. di Penne, ed Atri, Reg. dello Stato Farnesiano, d' aria buona, fa di popolazione 914.

Bacugno, e *Fignino* casali: Dioc. di Rieti, pert. di Posta, d' aria umida, fanno di popolazione 651.

Bagno terra: Dioc. di Aquila, feudo della casa Bonanni, d' aria buona, fa di popolazione 210.

Bagnolo casale: Dioc. di Rieti, pert. di Scai, d' aria sana, fa di popol. 55.

Balzorano terra: Dioc. di Sora, feudo della casa Testa-Piccolomini, d' aria mediocre, fa di popolazione 1164.

Barete terra: Dioc. di Aquila, feudo della casa Ciavola, d' aria buona, fa di popolazione 360.

Barisciano terra: Dioc. di Aquila, feudo della casa Caracciolo, d'aria buona, fa di popolazione 5411.

Barrea terra: Giurisdiz. Eccles. de' PP. Benedettini di Montecasino, Ducea, della casa Mormile, d' aria buona, fa di popolazione 1031.

Barciano terra: Dioc. di Penne, ed Atri, feudo della casa Barra Caracciolo, d' aria buona, fa di popolazione 1364.

Barciano casale: Dioc. di Rieti, pert. di Scai, d' aria buona, fa di popol. 164.

Battaglia villa: Dioc., e pert. di Campli, d' aria buona, fa di popolaz. 250.

Bazzano terra: Dioc. di Aquila, feudo della casa Barberini, d' aria buona fa di popolazione 300.

Beffi terra: Dioc., e pert. di Aquila, d' aria buona, fa di popol. 750.

Bellante terra: Dioc. di Teramo, Reg., d' aria buona, fa di popol. 1572.

Bisegna terra: Dioc. di Marsi, feudo della casa Badivilla, d' aria buona, fa di popolazione 395.

Bisente terra: Dioc. di Penne, ed Atri, Regia, d' aria buona, fa di popol. 1969.

Bominaco terra: Dioc. di Aquila, feudo della casa Maninpietra, d' aria buona, fa di popolazione 157.

Borbona terra, con *S. Maria del Monte*, e *S. Maria nuova* Casali: Dioc. di Rieti, Reg. dello Stato Farnesiano, d' aria umida, fanno di popol. 968.

Borghetto situato sul Fiume *Velino*, e *Colle Rinaldo* terre: Dioc. di Civita Ducale, Reg. dello Stato Farnesiano, d' aria buona, fa di popol. 1439.

Borgo terra: Dioc. di Rieti, feudo della casa Gargo, d' aria buona, fa di popolazione 275.

Bor-

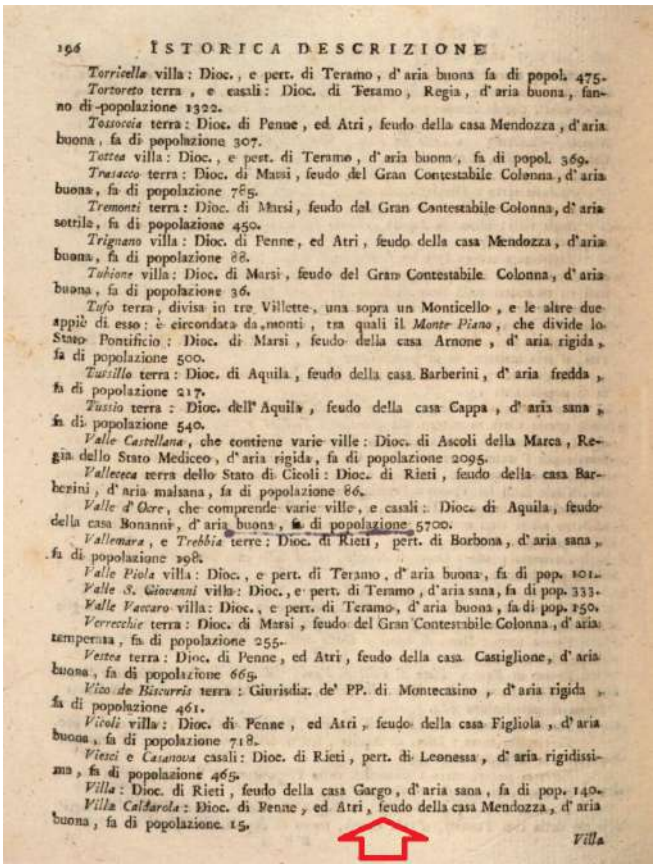

196 ISTORICA DESCRIZIONE

Torricella villa: Dioc., e pert. di Teramo, d' aria buona fa di popol. 475.

Tortoreto terra, e casali: Dioc. di Teramo, Regia, d' aria buona, fanno di popolazione 1322.

Tossicia terra: Dioc. di Penne, ed Atri, feudo della casa Mendozza, d' aria buona, fa di popolazione 307.

Tottea villa: Dioc., e pert. di Teramo, d' aria buona, fa di popol. 369.

Trasacco terra: Dioc. di Marsi, feudo del Gran Contestabile Colonna, d' aria buona, fa di popolazione 785.

Tremonti terra: Dioc. di Marsi, feudo del Gran Contestabile Colonna, d' aria sottile, fa di popolazione 450.

Trignano villa: Dioc. di Penne, ed Atri, feudo della casa Mendozza, d' aria buona, fa di popolazione 88.

Tubione villa: Dioc. di Marsi, feudo del Gran Contestabile Colonna, d' aria buona, fa di popolazione 36.

Tufo terra, divisa in tre Villette, una sopra un Monticello, e le altre due appiè di esso: è circondata da monti, tra quali il *Monte Piano*, che divide lo Stato Pontificio: Dioc. di Marsi, feudo della casa Arnone, d' aria rigida, fa di popolazione 500.

Tussillo terra: Dioc. di Aquila, feudo della casa Barberini, d' aria fredda, fa di popolazione 217.

Tussio terra: Dioc. dell' Aquila, feudo della casa Cappa, d' aria sana, fa di popolazione 540.

Valle Castellana, che contiene varie ville: Dioc. di Ascoli della Marca, Regia dello Stato Mediceo, d' aria rigida, fa di popolazione 2095.

Vallececa terra dello Stato di Cicoli: Dioc. di Rieti, feudo della casa Barberini, d' aria malsana, fa di popolazione 86.

Valle d' Ocre, che comprende varie ville, e casali: Dioc. di Aquila, feudo della casa Bonanni, d' aria buona, fa di popolazione 5700.

Vallemara, e *Trebbia* terre: Dioc. di Rieti, pert. di Borbona, d' aria sana, fa di popolazione 398.

Valle Piola villa: Dioc., e pert. di Teramo, d' aria buona, fa di pop. 101.

Valle S. Giovanni villa: Dioc., e pert. di Teramo, d' aria sana, fa di pop. 333.

Valle Vaccaro villa: Dioc., e pert. di Teramo, d' aria buona, fa di pop. 250.

Verrecchie terra: Dioc. di Marsi, feudo del Gran Contestabile Colonna, d' aria temperata, fa di popolazione 255.

Vestea terra: Dioc. di Penne, ed Atri, feudo della casa Castiglione, d' aria buona, fa di popolazione 665.

Vico de Biccurris terra: Giurisdiz. de' PP. di Montecasino, d' aria rigida, fa di popolazione 461.

Vicoli villa: Dioc. di Penne, ed Atri, feudo della casa Figliola, d' aria buona, fa di popolazione 718.

Vienzi e *Castanova* casali: Dioc. di Rieti, pert. di Leonessa, d' aria rigidissima, fa di popolazione 465.

Villa: Dioc. di Rieti, feudo della casa Gargo, d' aria sana, fa di pop. 140.

Villa Caldarola: Dioc. di Penne, ed Atri, feudo della casa Mendozza, d' aria buona, fa di popolazione 15.

Villa

Casa Gargo din Regatul Napoli avea moşii în Dioceza Rieti din Abruzzo (Giuseppe Alfano, 1798)

Principala Zeiță a Veneților Antici a fost Rhea / Reitia, având atributele de "Sahnate" - care aducea sănătate - și de "Pora", adică Pura: credincioșii ei Reți s-au întins în N după Tirol, până în Elveția (urmașii vorbind și azi Reto-Romana).

Situația lingvistică la sfârșitul Epocii Fierului

Cu iradiere semnificativă începând din Veneția independentă = "Țara Dogilor" / denumită "Republica Dogilor" de Imperiul Bizantin, cronologia Medievală Gherga timp de un mileniu (până la începutul Epocii Moderne) în general a urmat traseul Veneția - Balcani - N Dunării. De exemplu, șeful Rausaioi = Ragusei / Dubrovnikului pentru Veneția în 1281-1283 a fost Giovanni de Giorgi (în cartea "Aromânii" din anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a notat că "prin Raguza, unde știm că Valahii aveau contoare încă din secolul XIV, se desfăceau și se exportau manufacturate din Moscopole și din Pind; în aparență, în ciuda numelor, Aromânii erau din centre Aromânești: cine ar îndrăzni - de pildă - să spună că numele Giorgi nu era Dalmațian, Georgiades / Gheorghiade nu era Grec, Georgiev / Gheorghiev nu era Bulgar ori Georgevici / Gheorghevici nu era Sârb? Și totuși, au fost purtate de Aromâni; spre exemplu, Aromânul Olimpiot Ghiorgachi a luptat împotriva lui Tudor Vladimirescu, titlul de 'Coemgiopol' a fost purtat de 2 mari figuri Bucureștene: de starostele argintarilor și de fiul lui, mare negustor de lipscănie - adică de stofe - ambii fiind Gheorghe, ș.a.m.d"). Cercetătorul Cristea Sandu - din Timoc, stabilit în Timișoara - în "Cântece bătrânești și doine" din anul 1967 a scris: "Legătura culturală cu cetățile Adriatice - Raguza, Zara, Spalato / Split, etc. - o făceau în special negustorii raguzani, care la Vădin (după cum apărea Vidin în documentele Asăneștilor) aveau o colonie, precum și un consulat; acei negustori de sare și alte produse aduceau de la Adriatică cântece și duceau spre Raguza și Zara alte cântece"; s-ar observa că Ragusa - numele Medieval al cetății Dubrovnik / Croația - a fost în centrul țărmului Dalmat al Diocezei Daciei (în S Dunărean - până la Marea Adriatică - a fost organizată Dacia după retragerea Romană din N

Dunărean). În anul 2018, cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Serbia a scris despre "Câțiva Morlaci remarcabili": "În Croația sunt 2 ramuri ale familiei nobiliare Jurjevic, una de Zadar și alta străveche din Bosnia. Moșiile ramurii Bosniece erau Toul / Toholj, Cerna Rika și Gresanica iar Perica Jurjevic în a doua jumătate a secolului XIV a fost cneaz al orașului Split. Astăzi în Croația sunt sute de gospodari ce poartă acest nume, cei mai mulți fiind înregistrați în Zadar (350), Zagreb (250), Split, Korcula și Rijeka".

Gherbul Jurjevic

O figură politică aparte a făcut în 6 II 1423 Ioan Gherga - Latin notat Johannes / Giovanni Georgio şi Slavon Ivan / Zan Zorzi - ambasadorul Veneției în Bosnia / "Bos-nia": la Sutjeska 43,47 lat. N, 18,10 long. E, acela s-a înțeles - printr-o serie de documente - cu cârmuitorul Bosniei şi Herţegovinei de atunci împotriva Cneazului din Cetin 45,08 lat. N, 15,43 long. E / Croaţia, care le obstrucţiona comerţul (în anul 1387, Împăratul Sigismund de Luxemburg a oferit moșia Cetin cadou Cavalerului Ivan Krčki / din clanul Frankopan). După cum a studiat în anul 2014 cercetătorul Costa Roşu din Serbia, Banul Bosniei / "Bos-niei" în 1180-1204 a fost Morlacul / "Vlahul Negru" Kulin, respectiv Călin; acela în anul 1189 a acordat privilegii localnicilor, fixând următoarele: "dacă pârăşte vreun Vlah pe un Sârb, să se judece înaintea banului Bosniac iar dacă pârăşte vreun Sârb pe un Vlah, să se judece în faţa cneazului Raguzan" (termenul "Vlah" însemna inclusiv "Raguzan" iar cel de Sârb însemna "supus al banului din Bosnia" / "Bos-nia"). Față de Morlacii răspândiți la Vest de Sârbi e de știut că la Est de Sârbi au existat Torlaci - Vlahi Slavizați - răspândiți între Coșava / Kosovo și Craina / Timok, până inclusiv în Carașova / Banat (privind Slavii - începând de la cei timpurii - ar fi de observat că nu a existat vreo Țară Slavia); concentrații semnificative Gherga s-au înregistrat vremuri îndelungate - de secole - în comunele vecine Bănățene Torlace din județul Caraș-Severin Carașova și Lupac / îndeosebi în Rafnic 45,13 lat. N, 21,47 long. E. Cu 2 ani înainte de a răposa în anul 1528 ca starețul Mănăstirii Hilandar de pe Muntele Athos, fostul tipograf Macarie - care a introdus tiparul în Țara Românească în vremea marelui pârcălab Gherghina și a nepotului aceluia Vodă Radu "cel Mare" - a scris despre hotarele Daciei și Moesiei Superioare (rezumat geografic, cu Raguza = Siracuza): "Dacia prima: hotarul din părțile de miazănoapte ajunge până la Rusia Mică; iar hotarul dinspre apus, până la râul Tisa, care coboară din Țara numită Ghermania, care este Ungaria; hotarul dinspre miazăzi, marele și slăvitul râu Dunărea, care coboară de la râul Tisa spre Marea Neagră, până la Nistru; hotarul dinspre părțile de răsărit, Nistrul, râu mare, al cărui curs desparte Tataria și Dacia, care este Țara MuldoVlahia și UngroVlahia, care și Muntenia se cheamă. Hotarul Misiei de Sus: dinspre apus, Dalmația, până la Marea de Apus, acum se numește Skenderia și Țara Cernoevicilor, până la însăși Sava, râu mare, și până la Siracuza, care este Dubrovnicul; dinspre miazăzi, Machidonia, care este și se numește acum Serez; dinspre răsărit, Trachia, până la Dunăre, râu mare; iar hotarul dinspre miazănoapte, marele râu Sava și de asemenea Dunărea, cum s-a spus și mai înainte, și până la Ghermania, care este Ungaria". În "Cosmografia" din anul 1657, Britanicul Peter Heylin a consemnat ce se știa pe atunci, anume că "Bosnia se numește astfel de la Dacii Bessi, izgoniți din Țara lor de către Bulgari (inițial Besii au trăit în Basarabia)"; se poate observa și azi că în partea Sârbă a Bosniei-Herțegovina există de exemplu orașul Vlasenica 44,10 lat. N, 18,56 long. E - ecou Vlah - în centrul zonei denumită acolo "Romanija".

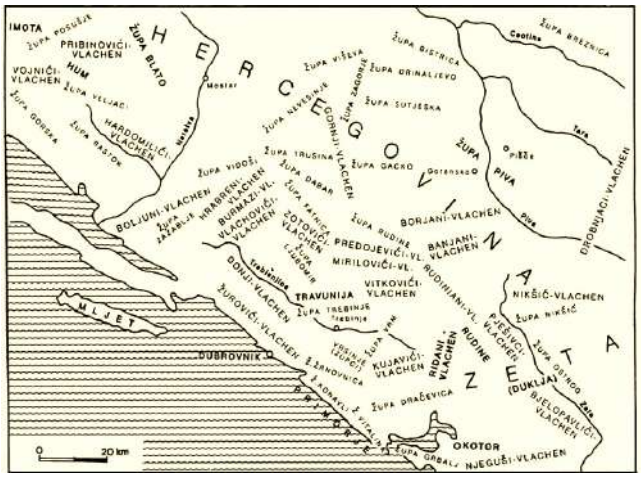

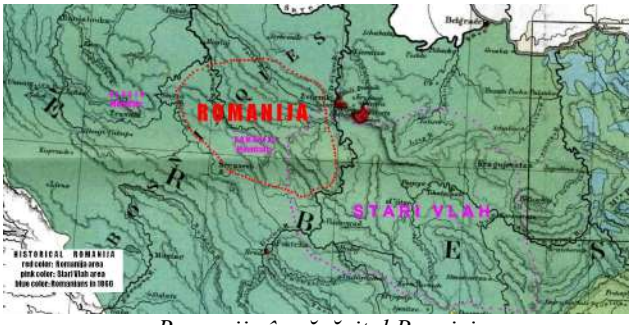

Romanija în răsăritul Bosniei

În anul 1912, Bucovineanul Isidor Ieșan a scris în "Istoria Balcanului": "Poporul Românesc a existat prin tot Evul de Mijloc pretutindeni, prin tot Balcanul, în mase compacte, formând pretutindeni chiar majoritatea poporațiilor indigene, contrar opiniilor diverșilor istoriografi Slavi și unor imitatori ai acelora; tocmai poporul Românesc a fost acel element puternic care a luat parte decisivă la toate evenimentele mari din istoria Balcanului, că tocmai el a fost elementul cel puternic de cultură, de formație, de desvoltare a tuturor statelor Balcanice. Strabon istorisea că Besii ocupară partea cea mai mare a Hemului / Balcan, cum că ei se mărgineau spre Apus de Iliri și de Panonia. În munții lor (va să zică în Balcani) aveau un oracol renumit, unde administrau serviciul divin niște preoți care se chemau în limba lor națională Bessi. După numirea acelor preoți căpătase poporul întreg numele Bessi ('besa' însemnează astăzi credință în limba Albaneză). Ptolemeu 3:5 anunța că Bessii locuiau și în Carpații Nordici. Capitala lor a fost Bessapara, ale cărei ruine se văd și astăzi lângă Staro-Gradište / Grădiștea Veche. Horațiu în 'Oda' 1:18 numea pe Bachus Tracic ca 'Bassareus'. Oare din acest cuvânt nu s-ar putea deduce foarte bine și cuvântul Basaraba la Români? În regiunea Pindului găsim localitatea Bessarica. Și astăzi cuvântul 'bes/sa' în limba Albaneză înseamnă credință dar și răsbunare; dar aceste cuvinte n-au nimic de a face cu popii ce serviau în templul Bessilor. Bessii au fost totodată mari exploatatori ai minelor de aur din munții Hem. Așa găsim în poema Sfântului Paul de Nola 'Bessus colligit aurum' iar Latinus Pecaius zicea 'Bessus eruisset'. Bessii au fost Tracii cei mai viguroși și mai rezistenți, fiind ei un trib nu numai sacerdotal, ci totodată și militar; apoi, ei au știut să-și menție lung timp și naționalitatea. Bessii au fost tribul cel mai răsboinic dintre Traci și erau deci cei mai buni militari ai armatei bizantine. Când oastea bizantină a trecut munții Rodopei, teritoriul Bessilor, contra năvălitorilor Avari, un soldat Bess a strigat camaradului său - ce mergea înainte și avea un catâr încărcat cu merinde, de pe care picase sarcina fără să observe - 'torna, torna, fratre'. Se pare invederat că de la Bessoi sau Bessii din Dacia s-au numit și munții Beskid din Galiția. Dr. Ion Sbiera, în opul său 'Istoria Românilor de la originea lor' - Cernăuți, 1906 - zicea că în Ardeal pe timpul năvălirii Ungurilor în Panonia, la anul 895, era un al patrulea ducat Român, locuit de Besseni și de Români. Ce puteau fi acei Besseni, în acel timp, în mijlocul Românilor compacți, înconjurați jur împrejur numai de Români? Deci dară și Bessii sau Bossii posteriori, din Bosnia până la venirea Slavilor în țară, chiar și până mai târziu, până unde aflăm amintit numele lor în țară, nu vor fi fost altceva decât tot numai Români și atunci numirea de Bosnia - dacă o deducem de la 'Besseni' sau 'Bosseni' - nu e așijderea altceva decât numai o numire Românească. Mai multe populații, nu numai cele din Bosnia și Herțegovina de azi, dar și unele din Dalmația, ce locuiau între Narenta și Cârca / Kreka, se uniră încă de pe la 170 î.C. la un loc, formară o confederație spre a lupta împreună și spre a se apăra contra înaintării atât de puternice a Romanilor. Locul principal al acelei confederații era orașul Delminium și de la acel oraș se numără de acum înainte populațiile unite în confederație, Delmatii sau Dalmatii (în Albaneză 'dele' se folosește la oaie). Acea confederație veni în curând în gâlceavă cu Romanii. Încă din 158 î.C. se iscase un răsboiu, ce se sfârșise cu aceea că la anul 155 î.C. ocupase Cornelius Scipio orașul principal al Dalmaților - Delminium - și îl ruinase. Orașul Delminium stătea aproape de orașul de astăzi 'Sinj' în cantonul Split din Dalmația, și anume, pe ridicătura muntelui Gordun, aproape de râul Cetina. Însă succesele Romanilor nu erau durabile, ei trebuiau să se lupte de mai multe ori cu acele ginte curagioase și acelor stirpe neastâmpărate le mai ajutară și vecinii, Scordiscii. Numele Iliria / Illyricum - ca provincie - și-a pierdut însemnătatea sa veche și a devenit numai o numire geografică. Pentru unele părți se dăduse provinciei chiar numiri ca Dalmația și Panonia. Bosnia și Herțegovina de astăzi nu forma o provincie teritorială deosebită, independentă, ci o parte din ea, și anume cea din Nord, aparținea Panoniei iar altă parte - și anume partea cea mai mare - aparținea Dalmației, astfel că Bosnia Nordică de azi forma frontiera dintre Dalmația și Panonia; acea frontieră însă nu era constantă, ci dânsa varia în estindere când spre Nord, când mai spre Sud. Bosnia - partea Nordică - aparținea Panoniei iar partea cealaltă, cu Herțegovina, aparținea Dalmației și s-a estins sub dominația Romană până la Drin. Hoardele Barbare - din Goți, Gepizi, Alani, Huni, Vandali, etc. - nimiciră în Balcani aproape toată cultura Romană. În anul 535 începu Justinian răsboiul de 20 ani cu Goții, după care fu, în fine, distrus Imperiul Ostgotic, iar Dalmația, cu Bosnia și Herțegovina, veni sub dominația bizantină; abia fură Ostgoții alungați din Moesia, iată că năvăliră Avarii într-un mod și mai impetuos. Invazia teribilă a Avarilor se întâmplă când Chanul Avarilor intră în Panonia (Sirmia) și porni spre Salona, pe calea Romană ce ducea prin Bosnia, pustiind țara în modul cel mai grozav; cuvinte hibride Românești ce se află atât în Bosnia și Herțegovina, cât și în Dalmația și Croația, dar și multe, multe alte cuvinte curat Românești, ne dau argumentul cel mai bun pentru susținerea noastră cum că limba Română a trebuit să existe lung timp prin acele țări și că prin urmare a trebuit să existe un lung timp și o populațiune Română chiar foarte considerabilă. Se zice că Justinian (care a domnit până în 565), din cauza luptelor multe ce le avea cu năvălitorii în Imperiul Ost-Roman, uzându-se de o tactică nouă, adică de a aţâța o populație contra alteia și apoi de a nimici pe toți la un loc, i-ar fi chiemat pe Avari, numiți și Ogari, contra Slavilor și Bulgarilor care năvăleau în Imperiul Ost-Roman. Avarii erau de rasă Mongolă și de sémințe Ural-Altaică, locuiau pe lângă Marea Caspică și se îndușmăniră cu semințiile consângene ale Turcilor. Ei fură învinși de aceia iar mai mulți din ei, un grup mai mare, se refugie în ținuturile munților Caucasului. De acolo îi chemă împăratul Justinian. Din aceleași considerații de luptă, de a-i avea în ajutor, se folosiră și strâmtorații Longobarzi, numiți așa de la lungile barzi (pari, druci) ce le purtau ei. Longobarzii îi chemară pe Avari în ajutor contra rezistenților Gepizi și împreună înfrânseră cerbicia acelora, învingându-i la anul 566, nimicindu-le dominația. Drept răsplată pentru ajutorul căpătat, primiră Longobarzii pe Avari ca să se așeze cu statornicie în șesurile Dunărei de mijloc. Astfel veniră ei în Nord-Vestul Balcanului, în țările de astăzi ale Bosniei, Croației, Slavoniei și Banat, totodată în nemijlocită atingere cu Imperiul Ost-Roman. În urma acelei statorniciri, stârpiră Avarii nu numai pe învinșii Gepizi, dar ei se năpustiră acum chiar și asupra binefăcătorilor lor, peste Longobarzi, astfel ca aceia la anul 568 au fost constrânși să părăsească țările ce le domniseră și să plece împreună cu mai mulți Saxoni peste Alpi în Italia sub ducele lor Alboin (care a domnit până la 573). Acolo Longobarzii cuceriră Italia de Sus, se statorniciră printre Goții răsăriteni și-și întemeiară un Dominat propriu, ce dură

până la anul 774, când fu cucerit de Carol-cel-Mare. Fiind Longabarzii acolo în număr covârșitor, dădură acelei părți de țară numele Longobardia, astăzi Lombardia, se încreștinară, primiră cultura Romană și se Romanizară împreună cu Goții răsăriteni. După plecarea Longobarzilor în Italia, rămaseră Avarii singuri stăpâni preste Țările de la Dunărea de mijloc. Aici întemeiară un Imperiu propriu și primiră într-însul, încetul cu încetul, pre Slavii ce veneau încoace, mai ales din Nord, parte pe furiș, parte refugiați, strâmtorați fiind prin alte părți, de alte populații. Simțindu-se Avarii bine întăriți prin ariile ocupate de ei, nu se astâmpărară, ci întreprinseră excursiuni de pradă pretutindeni. Dar în curând se văzură Avarii strâmtorați din toate părțile de felurite semințiі, când de Francii care tindeau la lățirea domniei lor spre răsarit, când de Românii din Dacia-Traiană, care nu voiau să renunțe la guvernarea țărilor pe care le posedau, când - în fine - de Bulgari, care năzuiau spre înființarea unui Imperiu propriu la Dunărea-de-Jos. Sub astfel de împrejurări soarta tristă a Imperiului Avar era ușor de prevăzut, mai ales deoarece firea lor cea neastâmpărată nu-i lăsă să trăiască în pace cu vecinii. După nimicirea Avarilor, se simțiră libere și în largul lor toate semințiile din jur, anume cele Germane, Române, Slave, de pe teritoriul stăpânit de dânșii, mai ales Românii, atât cei din Vestul Balcanului, ce locuiau prin Panonia (Croația Nordică, Slavonia, Bosnia), Iliria (Dalmația, Herțegovina, Muntenegrul) și Dacia-Aureliană (Serbia de azi), cât și cei din Dacia-Traiană, care puteau acuma a se estinde mai liber".

"În secolul VI, Românii din Dacia-Traiană au avut mult de lucru și multe de a suferi din partea Avarilor. Scriitorul bizantin Menandru spunea că așezându-se Avarii cu statornicie în locul Longobarzilor la Dunărea-de-Mijloc, prin ținuturile dintre râurile Tisa și Sava, și supuindu-și populațiile Române, Germane și Slave de pe acolo, trimeseră soli și la Domnitorii din Dacia-Traiană ca să le ceară supunere și tribut anual; acelor soli răspunseră Ducele Daurite împreună cu ceilalți conducatori ai poporului de pe aici: 'Există oare vreun om sub soare care ar putea supune și îmblânzi puterea noastră? Noi suntem deprinși a domni asupra ținuturilor altora iar nu ca alții să domnească asupra ținuturilor noastre. Și aceasta e la noi sigur, până când vor mai fi războaie și săbii'. Înfuriindu-se solii Avarilor de acest răspuns sumeț, săriră la arme, dar fură uciși cu toții. Această sumeție și batjocură făcută Avarilor - după cum au meritat - nu se grăbiră Avarii să o răzbune și tocmai această împrejurare ne face să credem că locuitorii Daciei-Traiane insuflau respect și grijă celor ce cutezau să-i atace sau să-i supuie. Abiă mai târziu încercară Avarii să se răzbune asupra Românilor, dar și acuma nu de-a dreptul, ci prin surprindere. Pe la începutul domniei împăratului Tiberiu Constantin 578-582, prădară Sclavinii din Dacia orientală (adică țara între Carpați și Nistru) și țările din dreapta Dunării-de-Jos, până în Imperiul Bizantin. Fiind ocupată oastea bizantină contra Perșilor, ceru împăratul Tiberiu ajutor de la Avari care trecură Dunărea în stânga și atacară, dar nu găsiră ceea ce căutară, adică aur, de aceea se întoarseră îndărăt pe unde veniră, fiindcă în curând după aceasta s-au luptat cu bizantinii pentru ocuparea Sirmiei de lângă râul Sava. Slavii s-au îndesat mereu, pe furiș, căutând un trai mai bun decât acela ce-l aveau, decât acela ce-l au și astăzi în sărăcia lor de casă, și anume ca servitori, ca sclavi (Slavi), ca servi (Sârbi) angajați pe la Români, pe unde învățară a lucra pământul și a face alte servicii casnice inferioare, obscure, de unde și numele ce-l căpătară de Sclavini / Slavini, Sclavi / Slavi, servi / Sârbi. În Bucovina până azi mai ales pe la boierii Români serviciile cele mai proaste de casă sau de curte sunt făcute de Ruteni, Poloni sau Ruși din Galiția învecinată, aceia fiind numiți de Români - cu părere de rău - ca struji / slugi. Sclavinii se întindeau, după Jornandes, de la Dunăre până la Nistru și apoi spre Nord până la Vistula. Textul lui Jornandes, unde îi numea pe Slavii din Nord-Ostul Balcanului ca Sclavini - desigur de la 'sclavus' - a însemnat astfel: 'Hotarele Sclavinilor încep de la Dunăre în fața Nicopolei, apoi de la Olt și din Dobrogea spre Nord și spre Răsărit până la Vistula și până la Nistru, pe unde nu sunt orașe ci numai bălți și păduri'. Invasiunile, adică imigrările, mai mult secrete, ale Slavilor, mijlociră, tot așà ca și ale Hunilor, de a aduce Sclavi pentru lucrarea pământului. Populația așa numită Slavă consta din multe semințiі răslețe dar Românii numiră pe toți după firea lor generală servilă, sclavică sub un nume general de comun: Sclavi. Câte odată ajutară Avarii prin aceea că ei eliberară pe Sclavi de sclavia bizantină. De la Sclavinii (Sclavii, Slavii) din Nordul Dunării avem în limba Română cuvântul 'Schiau' și anume o deducțiune curată de la Latinescul 'sclavum', o numire veche ce dădeau Românii încă din Evul Mediu până în timpul cel mai nou (secolul XIX) Bulgarilor cu care veniră Românii prin tot Evul de Mijloc până în timpul cel mai nou în necontenită atingere și anume: numirea de 'Schiavi' o căpătară mai întâiu toți Slavii / Sclavii din Orient care veniră în atingere cu Românii, apoi devenind Bulgarii înșuși Slavi și stând Românii de pe amândouă maluri ale Dunării prin tot Evul de Mijloc cu Bulgarii în atingere într-un mod foarte intensiv căpătară în fine și aceia acest nume de 'Schiavi', ca un nume general pentru toți Slavii. De acolo avem și numirea 'Șcheia'. Și Procopius a scris că Sclavinii au apărut odată în Nord-Ostul Balcanului, pe care Justinian i-a primit în Moesia / Tracia spre a lucra pământul slab presărat cu populațiune, tot așà o altă stirpă de Sclavini făcând în Sud de Panonia, în Iliria,

până la Marea Adriatică, mai adesea ajutați când de Goți, când de Avari, până ce în fine și aceia au fost primiți ca să lucreze pământul Iliric cel slab populat și să facă diferite alte servicii nobililor Imperiului Bizantin. Deci toți Slavii, precum vedem, atât cei din Ost cât și cei din Vest, ce au sosit în Balcani, și care erau cunoscuți Europei în Evul Mediu, au fost pretutindeni numiți de către istoriografi în general 'Sclavi', 'Sclavini', 'Sclavoni' iar țara pe unde locuiau ei 'Sclavenia', 'Schiavonia'. Aceasta trebuie să fie o cauză mai profundă, o causă fisiologică, și nu poate fi numai o simplă întâmplare și fără sens. Se vede că acest popor dăduse chiar de la începutul existenței sale, de la prima convenire cu popoarele culte, contingentul cel mai mare de 'servitori', sau, precum se zicea pe atuncea de obiceiu, de 'sclavi' și 'servi', și de acolo se poate ușor deduce originea și sensul cuvântului 'Slav' / 'sclavus' și 'Sărbi' / 'Sârbi', carele a devenit astăzi un nume general, care nume le-a rămas cu totul caracteristic și care însemnează că acest popor al Sarmaților a fost din capul locului un popor de 'sclavi', de 'servitori', că ei n-au fost niciodată destinați pentru ceva mai mare, ceva mai însemnat, că în zadar e toată falsificarea istoriei din partea istoriografilor Slavi în folosul lor, că în zadar e toată grandomania Slavilor de azi, de a arăta lumii de azi, poate numai celei ignorante, că rasa lor ar fi cea mai valoroasă rasă, că în zadar e și deducțiunea ce o fac ei singuri fără temeiu, că cuvântul 'Slav' ar veni de la cuvântul vechiu 'slava' = mărire. Căci în modul acesta căutând cu forța după cuvinte sinonime s-ar puteà face deducțiunile cele mai bizare și mai ridicole din lume".

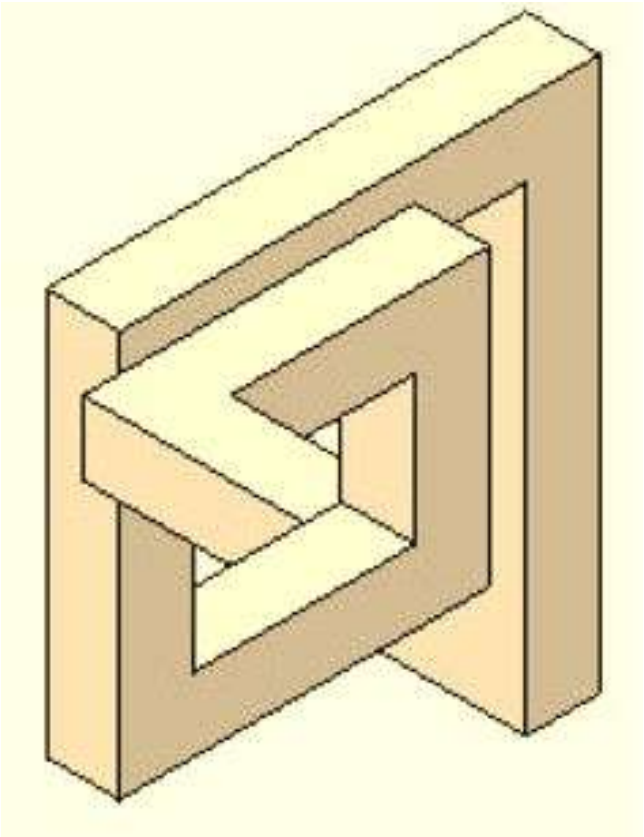

"Se pare că însuși cuvântul 'Sârb' a fost într-o vreme oarecare un nume generic pentru întreaga ramură Bohemă. Așa-zișii 'Sarobi' sau 'Sorbi', care își dădeau și numele de 'Sârbi', întocmai ca și Sârbii din Balcani, vorbesc un dialect Bohem amestecat cu elemente Polone. Nu e apoi fără însemnătate că în Cronica Bohemă a lui Dalimil, scrisă pe la anul 1300 pe baza legendelor populare, ne întâmpină următorul pasagiu despre 'Ceh', fabulosul părinte al naționalității Boheme: 'La gintea Serbă este o țară care se numeste Croația; în acea țară era un boier care se numia Ceh'. Scriind aceasta pe la finele secolului XIII, Dalimil nu putea avea în vedere vreo altă Serbie sau vreo altă Croație decât singurele care existau atunci și care există și până astăzi. Prin urmare, unicul sens legendar care se poate da într-un mod firesc pasagiului este că la Bohemi era încă proaspătă în secolul XIII tradițiunea despre legătura lor strânsă de neam cu Sârbii și cu Croații și despre vechia răspândire a numelui 'Sârb' preste întreaga ramură Bohemă. Dalimil se împăca pe deplin în această privință cu ceea ce susținea Constantin Porfirogenetul (în secolul X). Istoriografii Slavi afirmă că primele începuturi de organizațiune ale poporului Sârbesc, primele teritorii ale statului vechiu Sârbesc s-ar fi aflat imediat dupa invazia lor în Iliria, la Marea Adriatică, că acel stat ar fi ajuns până aproape de Ragusa. Apoi că încetul cu încetul s-ar fi estins puterea Sârbilor spre Ost peste Rascia (Novi-Bazarul de azi). Cât privește însă Rascia, toate aceste comunicari din partea unor scriitori Slavi fanatici nu sunt deloc adevărate. Rascia n-a fost niciodată o țară Sârbească, cu atât mai puțin pe timpul invaziunii lor. Această țară a purtat de când există -poartă și în prezent - numele de 'Stari Vlah' = Vlahia Bătrână (e vechia Dardania, adică teritoriul în care e cuprins sangiacul Novi-Bazar și partea Nordică a vilaetului Cosovo, țară numită în timpul Romanilor ca 'Aurania'). În decursul secolului XIV deveniră Sârbii tot mai mult depărtați de malul Mării Adriatice prin diferite împrejurări politice, mai ales spre Bosnia și Rascia. Banii Bosniaci dominau la început numai valea apei Bosna, ce se află cam departe de Mare, dar pe timpul primului rege se estinse Bosnia până la Mare. Pe valea râului Bosna-de-Sus era încă din timpurile vechi un teritoriu foarte însemnat și aci se uniseră mai multe zupane / jupane într-o administrațiune comună, sub numirea de 'Rama'. În Balcan numirea și dignitatea de Ban a fost primită direct de la Românii care descălecară; cazuri de descălecări ale Românilor din Panonia și din Dacia-Traiană în Slavonia, Croația, Bosnia, Herțegovina, Serbia, etc. au fost multe: foarte însemnată era cea întâmplată în secolul III pe porunca împăratului Marc Aurelian când a retras Romanii din Dacia-Traiană, apoi cea provocată de năvălirile Avarilor în secolul VI, apoi cea din secolul IX provocată de invasiunea Maghiarilor din părțile de Ost ale Europei sub conducerea lui Arpad. Românii - mai ales cei din Dacia-Traiană, care au venit în aceste părți din Nord-Vestul Balcanului - au adus cu sine și instituțiunea veche Persiană a 'Banilor' și a 'Banatului'. Emigrarea Românilor din Dacia-Traiană a rupt cu sine și fragmente mai mari Ungare spre Balcani. Așà găsim fragmente de Unguri în anul 1020 în Macedonia lângă râul Vardar. Împăratul bizantin Vasilie II Bulgaroctonul spunea că în întreaga Bulgarie se aflau pe atunci împrăștiate cete de Unguri. Un alt fragment de Unguri a fost cel de lângă Ohrida amintit de prințesa Ana Comnena; despre acei Unguri de lângă Ohrida a vorbit și Anonimul regelui Bela, când a spus că în invasiunea lor peste Dunăre, pierzand ei pe căpitanul lor, din prostie nu s-au mai întors în Ungaria. Până la Banul Culin - care a murit în 1204 - țara Bosnia nu avea o numire sigură, ci se chiema când Rama, când Terra Besiorum, când Bassante, etc.; abia el puse definitiv numirea țării, luându-și titlul de 'Ban al Bosniei' (sub Banat se înțelegea Ducat). Cei mai mulți Bani erau membri ai

familiilor domnitoare ori se trăgeau din casta nobilitară Română a Sarabilor sau a Basarabilor. Cuvântul Jupan va fi fost desigur un cuvânt hibrid, o compoziţiune din ‘sub’ şi sus amintitul cuvânt Persian ‘Ban’ adică ‘sub-ban’, de acolo vulgarizat în ‘Jupan’ (şi dacă cercetăm mai de aproape însemnătatea acestui cuvânt Jupan, apoi vedem că el corespunde pe deplin dignităţii sale, adică e ceva mai puţin decât Ban)”.

“Regele Ladislau al Ungariei denumi în 1091 pe ducele Almus - un bărbat just şi foarte viteaz - de guvernor al Croaţiei. Oare acest duce de Almus să nu se fi chemat el mai corect duce de Almaş şi să nu fi fost un Român? Şi oare Almaş să nu fie egal lui Amlaş, despre care amintea Niculae Iorga că ar fi esistat dincolo de Olt, pe un teritoriu Românesc, un dominat al Amlaşului şi care e astăzi Ţinutul Făgăraşului? Românescul Amlaş din Transilvania a dat Ungurilor prin toate timpurile multă nobilime şi bărbaţi destinşi în lupte şi în glorie. Abia ce se urcase regele Coloman / Koloman pe tronul Ungariei, că ducele de Almaş făcu pe loc pretenţiuni la coroana Ungariei şi se răsculă făţiş contra domniei Ungare; regele se îndreptă contra ducelui de Almaş, atacă pe acela pe neaşteptate, îl prinse şi îi scoase ochii lui şi fiului său Belu/s - zis Ungureşte Bela - apoi sili pe rebelii magnaţi Croaţi să se supuie, puse 12 din cele mai însemnate familii Croate în privilegii şi spre a aduce în ţară ordine şi disciplină, organiză o nouă armată, sub conducerea unui Ban, de unde se născu mai târziu numirea de Banduri / Panduri. Împăraţii Comneni în secolul XII cu scopul spre a restabili periferia de odinioară a Imperiului Bizantin şi spre a restitui splendoarea coroanei lor începură războaie contra lui Ştefan II (1114-1131), fiul lui Koloman. Ca să ajungă bizantinii scopul lor, trebuiau să învingă mai întâiu pre regii Ungariei, să-i alunge pre aceia din Croaţia, apoi să-i bată pre Normanii din Italia de Sud, şi în fine să aducă sub stăpânire pe toţi din Peninsula Balcanică, mai cu seamă pre Sârbii care începură pe atuncea a se mişca. Pe altă parte era cu totul natural ca atât regii Ungariei, cât şi Marele Jupan al Sârbilor şi căpeteniile Normanice să caute a se apropia către olaltă, pentru ca cu puteri unite să poată ei mai uşor preîntâmpină soarta pre care voiau să le croiască Comnenii. În sensul acela încheie regele Ştefan II o alianţă cu Uroş, Marele Jupan al Sârbilor, contra împăratului bizantin Ioan Comnen, şi pentru ca acea alianţă să fie mai durabilă, însură Ştefan pre nepotul său, orbul Belu / Bela, cu principesa Elena fiica lui Uroş, Marele Jupan al Sârbilor. Sub Bela orbul - care era fiul nenorocitului Român Almaş, fostul Ban al Croaţiei - a apărut Bosnia de prima dată în o relaţiune mai intimă cu Ungaria. Renumitul Belus (adică Belu) era pe atuncea Român şi eu cred de origine din Macedonia; numiri Belu avem şi astăzi o mulţime, atât prin Banat şi Transilvania, cât şi prin Macedonia: în Evul Mediu mulţi nobili şi magnaţi Români din Macedonia şi Bulgaria plecară peste Dunăre în părţile Ungariei, a Banatului, a Transilvaniei şi în Ţările Româneşti. Nepotul regelui Bela II orbul, anume regele Bela III, l-a nominat pre Culin / Kulin de Ban al Bosniei, care domni până la 1204. Cu moartea împăratului Emanuil Comnenul în 1180 încetă pentru Slavii de Sud orice pericol din partea Imperiului Bizantin pentru toate timpurile: Emanuil a fost ultimul împărat care a încercat a aduna toate statele Balcanice din nou sub împărăţia bizantină; după moartea sa decăzu foarte repede Imperiul Bizantin. Banul Culin - al cărui nume provenea de la cuvântul Românesc ‘Colină’ - aduse îndeosebi în zona Bihaci, din Bazinul Una, băieşi din Banat şi Transilvania (de pe Valea Mureşului) din care cea mai mare parte erau Români. Văzând Banul Culin importanţa religiunii sectare bogomilă pentru ţara sa, văzând el că tot poporul său aparţine cu toată însufleţirea acelei doctrine, proclamă doctrina de religiunea statului. În Sudul Bosniei era ‘Romania’, în miezul Bosniei era ‘Morlachia’, în Slavonia era ‘Vlahia Mică’, etc. O parte din Croaţia Vechie a devenit Craina Bosniacă de azi, împărţită între Dalmaţia şi Herţegovina. Tot aşa se află punctul de gravitaţiune al Serbilor şi capitala lor în Novi-Bazarul de astăzi: această zonă se chema odată Rascia şi avea pe timpul Asanilor şi a urmaşilor o populaţiune preponderentă Română, chiar şi astăzi se află Români Macedoneni şi numiri topografice Române pe acolo. Acest Ţinut nu e şi nici n-a fost atât de Sârb precum declară în forţă istoriografii Sârbi; de la acest nume Rascia vine numele Sârbilor de azi Slavisaţi din Români, Raiţii / Ratii, precum sunt numiţi Sârbii din Slavonia, fiindcă veniră din Rascia. Craina / Kraina Bosniacă avea pe atunci populaţiune preponderentă Română şi era bogomilă; de acolo erau cei mai renumiţi şi temuţi corsari / piraţi, care neliniştea tot comerţul Venetian pe Mare, zişi Uscoci, ca Haiducii din Ţările Româneşti şi din Balcani (la 14 August 1618 fură mai multe mii de corsari public spânzuraţi de către Austrieci ca exemplu de spaimă pentru ceilalţi, pe coasta din faţa Insulei Krk: acei Uscoci - acei corsari - erau Români emigraţi din Bosnia). George Castriota a fost domnitorul Român din Albania când Constantinopolul (capitala Imperiului Bizantin) a devenit în secolul XV capitala Imperiului Otoman, cu numele de Stambul / Istanbul. Apoi o parte a Bosniei fu guvernată de voivodul Român din Transilvania cu numele Nicolai Olahul, coborâtor din familia lui Ioan de Huniadi, care avea şi titlul de ‘rege al Bosniei’. (Nu întreprinse sultanul nimic contra Bosniei cât trăise Matiu, ci din contră se declarase gata a ceda toată Bosnia şi Herzegovina regelui Ungariei şi de a nu ataca acele ţări, dacă îi îngăduia drum liber prin Ungaria ca să poată intra şi prăda în Germania; regele Matiu respinse cu indignare acea ofertă, deşi se afla cu Nemţii pe atunci pe picior de războiu). Împrejurarea tristă că Ioan, fiul regelui Matiu, fost Ban al Bosniei, muri în 1504 contribui mult la agravarea situaţiunei: cu moartea lui Ioan - iar în anul următor a fiului său - se

stinse ultima descendență directă din renumita familie Română a lui Huniadi (a Corbenilor) și cu cât pierduse prin moartea lui Ioan armata creștină, pe atât se ridicase dorul de luptă al otomanilor. Deși urmașul Andrei Bota, încă un Român din naștere, era energic și bun conducător strategic, totuși el nu putu mult reuși, deoarece nemulțumirile în aristocrațimea Ungurească, discordiile și luptele ce le întreprindeau magnații erau generale. Bosnia căzu întreagă sub otomani în secolul XVI".

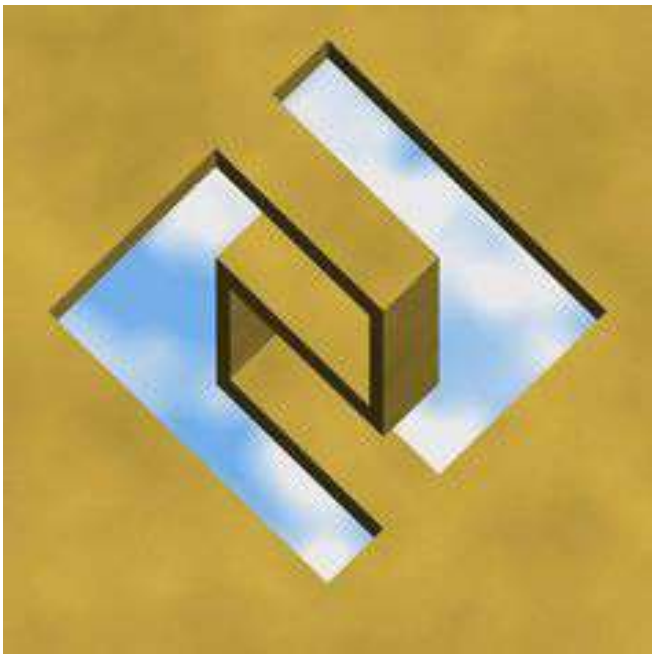

Cronicarul Sas / Saxon Widukind von Corvey 925-973 a scris: "Avares autem, ut quidam putant, reliquiae erant Hunorum" (adică "Avarii - după cum cred unii - erau relicvele Hunilor") și "Avares quos modo Ungarios vocamus" (adică "Avarii pe care îi numim Unguri"), respectiv "De Ungariis, qui et Avares dicuntur" (adică "Ungurilor li se mai spune și Avari"). În anul 974, "Chronicon Salernitanum" a scris: "Hunni et Avares eadem gens fuere qui postea Hungri seu Hungari apellati sunt, et adhuc apellantur" (adică "Hunii și Avarii au fost aceiași oameni numiți mai târziu, inclusiv acum, Unguri"). Privind "Ogarii" / Avarii dar și alții - dinainte de aceia și după aceia - lingvistul Dan Alexe a scris în cartea "De-a dacii și romanii: o introducere în istoria limbii și etnogenezei românilor" (din anul 2023) că "despre gepizii și avarii care au rămas sute de ani prin ceea ce este România astăzi nu știm nimic cu certitudine. Despre gepizi, părerea universală este că erau germanici, iar despre avari se afirmă în mod convențional că ar fi fost un neam turcic, însă adevărul este că nu știm nimic. Puteau fi și un neam iranian, cum fuseseră sciții sau cum aveau să fie alanii / iașii, sau chiar - de ce nu? - puteau fi o coaliție de triburi cercheze, acei cerchezi trăitori într-un soi de fundătură geografică și culturală: coasta Mării Negre între Caucaz și Crimeea. Nici despre huni nu știm absolut nimic și nu există nici un indiciu, cât de mărunt, în legătură cu limba lor. Toate aceste 'popoare' trebuie să fi fost puțin numeroase și în mod sigur cooptau alte coaliții tribale în drumul lor spre vest și sud. Vedem asta din felul în care mai târziu regatul Ungariei a permis așezarea în Pannonia a cumanilor și iașilor (alani) fugiți din calea invaziei mongole în secolul XIII și care au sfârșit prin a se asimila total, deși din fericire ne-au rămas urme scrise care ne permit să îi identificăm. Poate chiar și secuii - așezați de regii maghiari în arcul Carpaților pentru a păzi trecătorile - au fost un astfel de neam, înainte de a se maghiariza. Tentative similare de a coloniza și de a crea zone-tampon trebuie să fi fost și instalarea temporară de către Ungaria a cavalerilor teutoni în Țara Bârsei, dar și 'descălecările', instalarea unor valahi militarizați și ierarhizați feudal de partea cealaltă a munților - în Câmpulung și Curtea de Argeș în Muntenia, la Baia și, ulterior, Suceava în Moldova. Dar în acel moment limba română era deja formată, identică în ambele grupuri de coloniști, cu întreaga sa structură balcanică și identitatea ei tipologică cu albaneza și bulgaro-macedoneana, precum și întreaga liturghie slavă și tot vocabularul balcanic. Doar așa se explică slavismele balcanice din Maramureș, precum și slavizarea totală a cultului ortodox ardelean, ca să nu mai vorbim de Moldova și Muntenia, o slavizare uniformă și identică de o parte și de alta a munților și atât de înrădăcinată, încât chiar și la sfârșitul secolului XVIII, eruditul episcop și baron român ardelean Inochentie Micu-Klein își putea spune, cu un termen arhaic bulgăresc, 'vlădică' (arhiereu) și tot așa înțelegem de ce tipăriturile din Ardeal în limba română erau încă în alfabet slavon, cu reguli nefixate, care variau de la un text la altul. După 'mileniul de tăcere' (271-1241), așadar, românii apar deodată venind de peste munte, din Ardeal, și vorbind o limbă balcanică". La sfârșitul secolului XIII, marele herțeg Negru Vodă a "descălecat" din N Carpaților Meridionali în S Carpaților Meridionali, zona sa de influență fiind la jumătatea distanței dintre Bosnia-Herțegovina / Balcani și Ținutul Herței / dintre Bucovina și Basarabia. Despre Morlaci = Vlahii "Negri" din NV Balcanic e de observat că erau contemporani cu Rumânii = Valahii "Negri" din N Dunării, cârmuiți de Dinastia "Negrilor" Vodă în Bazinul intra-Carpatic al Oltului începând cu anul 1080 (conform cronicarului Medieval Român Miron Costin, anul fiind reconfirmat și de cronicarul Nicolae Costin - fiul său - în "Letopisețul" din anul 1712); legăturile lor se confirmă și în acel an al fondării Dinastiei lui "Negru" Vodă pe Valea Oltului superior - Râu Carpatic ce curge în Dunăre - pe când Morlacul / Vlahul "Negru" Zorzi poreclit "Dracul" activa lângă reședința Regală Croată de atunci (de la sfârșitul secolului XI): desigur că atât Vlahii din Sudul Dunării, cât și Vlahii din N Dunării, erau organizați în Vlăhii = "Rumânii populare" (care - de altfel - au existat în multe părți ale Europei Medievale). Apoi - în secolul XIII - de exemplu Banii Bosniei în anii 1235, 1240, 1249, etc. i-au menţionat pe Vlahii din Raguza, Marko Perojevic în "Istoria Bosniei şi Herţegovinei" din anul 1942 explicitându-i pe acei Vlahi Raguzani ca Români; după violenta pandemie de ciumă - "Moartea neagră" - ce la mijlocul secolului XIV a ucis jumătate din Europeni, corespunzător documentelor timpurilor, Rausaioi / Ragusa a fost repopulată cu mii de Vlahi din Dalmaţia. Armânii / Vlahii au făcut şi în Croaţia Medievală o figură aparte: "Legea Vlahilor" / "Lex Valachorum" emisă în anul 1436 de Banul din Knin, având o mare cetate lângă izvorul Râului Krka (în secolul următor, astfel cum a studiat în anul 2020 Dr. Géza Dávid de la Universitatea "Loránd Eötvös" din Budapesta, otomanii structurând în zonă sangeacul - districtul organizat administrativ ca o prefectură - cu semnificativa denumire de Kırka / Gerga), stipula că "Vlahii sunt liberi să-şi aleagă proprii lor conducători, care vor fi de asemenea Vlahi. Nici un Vlah nu va putea fi spânzurat pentru crimele sale. Croaţii

nu au dreptul de a avea Vlahi în serviciul lor, cu excepţia unui cioban de gospodărie. Vlahii sunt obligaţi să presteze serviciul militar călare şi cu arme doar vara. În cazul nerespectării acestei obligaţii, ei vor plăti amendă o vacă. Calul Vlahului nu poate fi amanetat. În cazul unei campanii militare, 2/3 din oameni vor fi combatanţi iar restul se vor ocupa de cai şi hrană. Vlahii vor plăti taxe de 2 ori pe an: de Sf. Gheorghe un berbec sau o oaie şi un ţap, plus o monedă de aur de gospodărie iar la Sf. Martin un dinar pentru fiecare cal; ei sunt scutiţi de taxele de păşunat la munte şi în aşezările lor de iarnă".

Sangeacul Kırka / Gerga 1574-1688
(din Bosnia şi Croaţia, cu reşedinţa la Knin)

În 5 X 1630, Împăratul Ferdinand II Habsburg (1578-1637) a acordat celor 50 de localităţi Armâne de la frontiera Slovenă cu Imperiul Otoman actul solemn "Statuta Valachorum" - extins apoi şi la frontiera Croată - prin care erau scutite de "toate taxele, corvezile şi alte obligaţii asemănătoare"; pe graniţa Slovenă Armânii erau grupaţi în 3 căpitănii, având în frunte câte un jude "bărbat înţelept şi cunoscător al legilor strămoşeşti", secundat de 8 judecători asesori, eligibili anual de Sf. Gheorghe (cârmuitorul administrativ era căpitanul ajutat de un vicecăpitan, în vreme ce stegarii reprezentau şefii militari, toţi bărbaţii cu vârstele de 16-60 ani fiind obligaţi să presteze serviciul militar împotriva oricăror duşmani ai Împărăţiei). În anul 2017, cercetătorul Muntenegrean Miroslav Ćosović a afirmat: "De când există etnia Sârbă în Bosnia-Herțegovina și Croația? Până în secolul XIX, populația în Bosnia-Herțegovina și Dalmația în procent de 90% era de origine Vlahă. Naționalitatea Sârbă pe acele teritorii, Bosnia-Herțegovina și Dalmația, a fost inventată în secolul XIX, la fel ca în MunteNegru. Am scris de multe ori și repet că Belgradul în prima jumătate a secolului XIX a decis să Sârbizeze apusul Balcanic iar înainte de toate, să impună numiri Sârbești ca fiind numiri populare, naționale în MunteNegru și peste Râul Drina. Cu acea ocazie în MunteNegru a venit Sima Milutinović Sarajlija, care a ajuns dascălul cneazului Radu Toma (Petru Petrović Njegoš), reușind să îmbuibe capul aceluia cu ideologia națională Sârbă iar Njegoš a răspândit acea ideologie mai departe printre MunteNegreni. Ilija Garašanin - om de stat Sârb - nu a știut în 1844 că în Bosnia existau Sârbi: în lucrarea sa despre programul naționalist Sârb nu a pomenit nicăieri că în Bosnia existau Sârbi și a avut dreptate, însă Vlasii Bosniei au fost relativ ușor Sârbizați, luând în considerare că Bosniecii au fost subjugați veacuri în șir de otomani, necunoscând tendința de eliberare așa cum o cunoșteau MunteNegrenii. Astfel, când Belgradul le-a îmbuibat capul Bosniecilor cum că Sârbii pe vremuri, vezi Doamne, erau o forță mare, Bosniecii au crezut acele baliverne ca fiind parte din istoria lor, deoarece altă istorie nu cunoșteau. Conform acelor mitomanii și azi se pălăvrăgește despre un Munte Negru Sârbesc, despre Dubrovnik care nu a fost niciodată al Croaților, că dacă nu a fost al Croaților 'evident' era al Sârbilor! Împăratul Habsburg Ferdinand în 1630 a proclamat Constituția Vlahă și nu Sârbească, Constituția fiind numită Statut Valachorum. Oricine se poate informa că în acea Constituție cuvântul Sârb sau Sârbi nu există! În 2008, academicianul Sima Ćirković a spus că Vlasi nu erau păstori Sârbi. Astăzi, în Scoția 95% din cetățeni vorbesc limba Engleză însă ei sunt și pe mai departe tot Scoțieni! Academicianul Vladislav Skarić a explicat cum Vlasii din Bosnia au fost convertiți în Sârbi prin Ilija Garašanin, ministrul de interne al Serbiei. Acela a pledat că Vlah era un nume rușinos și trebuia să fie peste tot schimbat în Sârb. Mulți Vlasi din Dalmația au ajuns și ei convertiți în Sârbi. Filologul și reformatorul de limbă Sârbă Vuk Karadžić afirma în cartea sa din 1852 în mod cinstit că populația Dalmată era de origine Vlahă, susținând că toți erau numiți Vlasi și Morlaci iar numele de Vlah nu era un nume rușinos". Râul Sava - inițial numit Saos iar în partea inferioară numit și Noarus - e navigabil 600 km, în susul său de la vărsarea în Dunăre (ce e la Belgrad 44,49 lat. N, 20,27 long. E / capitala Serbiei) până în prezenta Croaţie, izvorul fiindu-i lângă actuala graniţă Italo-Slovenă; Sava aduce în Dunăre cel mai mare aport de apă dintre afluenţii Fluviului (gura sa e în avale

de gura Tisei, ce are cu Bazinul său cea mai mare arie de colectare dintre afluenţii Fluviului): aşadar, la graniţa Sudică a Banatului, acum în Serbia - în amonte de Gherdap - se întâlnesc la Măreţul Fluviu atât Sava, cât şi Tisa, cele 2 mari ape curgătoare constituind principalele culoare / rute de comunicare ale marii artere Fluviale Dunărea (Valea Sava - străvechea legătură dintre Veneţia şi Banat - trece prin Ljubljana / capitala Sloveniei, Zagreb / capitala Croaţiei şi Belgrad / capitala Serbiei).

Bazinul Savei

Dunărea Bănăţeană este între gura Tisei şi sfârşitul Gherdapurilor iar Sava / Sau - alimentat şi de Râul Kărka / Krka - e cel mai important afluent de pe partea dreaptă a Fluviului. În extremitatea Nord-Vest Balcanică - cea Montană din care-şi culege apele marele Râu Sava - reţeaua hidrografică Kerka, populată majoritar de Vlahi inclusiv în Evul Mediu / conform şi cercetătorului Croat Ivan Muzic în anul 2010, are Râurile şi Pâraiele Krka cu Bazinele cumulând suprafaţa de aproape 10 mii de kmp în 5 Ţări, anume în Austria, Slovenia, Ungaria, Croaţia, Bosnia şi Herţegovina (onomastica Kerka / Krka fiind concludentă până la Marea Adriatică / Mediterană, pornind din părţile superioare ale Dravei lungă de 710 km şi Savei lungă de 990 km / marea apă curgătoare cu gura la hotarului Banatului, regiunea de la capătul inferior al Savei, unde onomastica Gherga e concludentă şi acum):

Ghergul / Drapelul Carintiei şi Alpii Gurktal

- Râul Gurk - Antic era zis şi Corcoras, apoi Sloven numit Korka / Krka, prima menţiune documentară fiind din anul 831 ca “ubi Curciza in Curcam influit” - lung de 157 km, cu izvorul în Lacul Gurk / Gurksee 46,49 lat. N, 14,06 long. E din carsticii Alpi Gurktal în Carintia / Austria şi gura în Drava 46,36 lat. N, 14,31 long. E tot în Carintia / Austria (e cel mai mare Râu doar al Carintiei), pe Valea sa fiind târgul Gurk 46,53 lat. N, 14,17 long. E cu Mănăstire de maici şi reşedinţa Gurk menţionată în anul 864 în Straßburg 46,54 lat. N, 14,20 long. E din regiunea Carintia, moşia Gurk schimbându-şi stăpânul în anul 898 la voinţa Regelui Arnulf al Carintiei / care i-a avut ca aliaţi pe Ungurii “Cuceritori” ai Panoniei. Un afluent semnificativ vine din Stiria / Austria, denumit Steirerbach în partea superioară şi Görtschitz în partea inferioară (Sloven numit Krčica, însemnând Krka “Mic”), lung de 27 km: se varsă în Râul Gurk / Krka la Brückl 46,45 lat. N, 14,32 long. E / Carintia (localitate ce a fost numită Görtschitz / Görtschach până la mijlocul secolului XVI). Pentru Krka în Carintia / Austria au fost onomastici ale numelui de bază German Gurk, anume în perioada 83l-1264 au fost scrise versiunile Curca, Gurca, Gurka, Gurkch, Gurch, Gurga, Gorka şi bineînţeles Gurk; există versiuni similare pentru afluentul Krčica (“Micul” Krka), consemnată în documente din aceeaşi perioadă: Curciza, Kurciza, Kurkiza, Gurzica, Guruza, Corsitz, Gorsitz, Gvrzista şi Gorschitz. Bazinul total Gurk / Krka = 2582 kmp (se află integral în Austria)
- Râul Krka / în pronunţie “Kărka”, Latin “Corcoras” - în Graiul local, din Dolenjska / regiunea Carniola a Sloveniei, “Corca” atestat astfel în anul 799, alte vechi denumiri notate fiind de pildă Gurka în anul 1062, Gurca în anul 1209, Gurka fluvio în anul 1249, Kierka în anul 1295, Gurke în anul 1423, etc. - lung de 111 km, este carstic, bogat în peşte, cu izvorul în Gradicek 45,53 lat. N, 14,46 long. E lângă

localitatea Krka 45,52 lat. N, 14,46 long. E din Slovenia şi gura în Sava 45,53 lat. N, 15,36 long. E, ca afluent tot în Slovenia (Valea sa e zisă "Valea Castelelor" iar pe cursul inferior, Râul Krka udă cea mai mare pădure Slovenă, denumită Krakovski / Cracovia); documentele Medievale au reţinut că în perioada 1208-1477 au fost consemnate şi hidronimele Gurk, Gurke, Gurcgka, Gurch, Gurgi, Gurk, Gurkg, etc. Bazinul = 2315 kmp (integral în Slovenia)

- În NE Sloveniei există Pârâul Krka cu izvorul 46,30 lat. N, 16 long. E lângă Juršinci (notat în anul 1409 ca Georgendorf), lung de numai 9 km, curgând în Râul Pesnica, afluent al Dravei; pe o parte a micului său curs există laleaua de mlaştină / "Fritillaria Meleagris" = specie protejată, la fel ca în marele Codru Krakovski / Pădurea Cracovia (pe unde trece Râul Krka, cel mai lung Râu integral al Sloveniei)
- Râul Kerka - Sloven numit Velka Kerka / Velika Krka, însemnând Krka "Mare" - lung de 69 km, cu izvorul în regiunea Mura, cea mai Nordică parte a Sloveniei, la Kerkafő / numele Maghiar, localitatea având denumirea Germană Ober Gurkdorf, acum Čépinci 46,51 lat. N, 16,13 long. E în Slovenia, contopit în cel mai Estic punct al Sloveniei cu Râul Ledava 46,28 lat. N, 16,35 long. E, împreună curgând în Râul Mura, afluent stâng al Dravei; Râul "Mic" Krka - Sloven numit Mala Krka, Maghiar fiind Kerca-patak / Kis-Kerka - are lungimea de 18 km, cu izvorul tot în Slovenia dar lângă Muncu / Domanjševci 46,47 lat. N, 16,17 long. E, trece prin Kerca-Szomor 46,47 lat. N, 16,20 long. E, localitate din Ungaria de la graniţa cu Slovenia, rezultată din fuziunea a 2 aşezări iniţial separate (Kerca în partea Estică - existând când au venit Ungurii în Panonia, găzduind Gardienii zonei împădurite Őrség - şi Szomoróc în partea Vestică), apoi vărsându-se în Râul Kerka "Mare", deci şi cursul său în cea mai mare parte este prin Ungaria, de la confluenţa Râurilor Kerka "Mic" şi "Mare" numele Râului fiind considerat simplu doar Kerka: Valea Kerka din SV Ungariei a fost dens populată de Gherga - arhivele stării civile având multe date explicite despre familiile Gherga ale zonei / până în Epoca Modernă - fiind plină de toponime / aşezări semnificative, ca de exemplu Kerkáskápolna, Kerkafalva, Kerkanemetfalu, Kerkakutas, Kerkaújfalu, Kerkabarabás, Kerkateskánd, Kerkaszentmihalyfa, Kerkaszentkirály (cum anunţa denumirea era moşie crăiască = Regală), Kerkaszentmiklos / Kerka-Szent-Miklos, etc. Bazinul = 1762 kmp (partea superioară este în Slovenia iar restul - cea mai mare parte - este în Ungaria)
- Râul Krka (Antic "Korkoras") în Dalmaţia lung de 73 km, cu izvorul aproape de graniţa Croaţiei cu Bosnia, lângă Knin 44,02 lat. N, 16,11 long. E / fosta capitală a Regatului Croaţiei la poalele Muntelui Dinara, cel mai înalt din Ţară - zonă populată de "Vlahii Regali" = Morlaci, aşa cum a documentat inclusiv academicianul Român Silviu Dragomir - şi gura în Marea Adriatică 43,43 lat. N, 15,51 long. E, pe Valea sa fiind Mănăstirea Sârbă Krka din Croaţia în Parcul Naţional Krka din Croaţia / unde e din abundenţă iris = floarea naţională Croată, Râul Krka având pe curs cascade şi hidrocentrale; Bazinul = 2650 kmp (este integral în Croaţia)
- Pârâul Krka cu izvorul în municipalitatea Bosniacă Bihać, la Veliki Cvjetnić 44,26 lat. N, 16,10 long. E, unde se afla străvechiul conac Gradina Krčka (ale cărui ruine de piatră nu au fost cercetate arheologic / Tradiţia fiind că aparţinea unor vechi Unguri) e afluent din dreapta al Râului Una din Parcul Naţional Una al Bosniei şi Herţegovinei; Pârâul Krka - în lungime de doar 6 km - curge 5 km pe graniţa cu Croaţia a Bosniei şi Herţegovinei printr-un defileu / canion şi se varsă la Donji Grbići 44,25 lat. N, 16,08 long. E în Una (ce apoi ajunge în Sava). Bazinul său colector are 119 kmp (partea mai mică este în Croaţia, partea mai mare este în Bosnia şi Herţegovina)

iuxta Gurcam fluvium, 1187 … *fluvii qui Gurka dicitur*; RaumN. Gurktal zwischen Leßnitz (Gem. Weitensfeld-Flattnitz) und der Mündung der Metnitz (südlich Friesach) (PB Sankt Veit an der Glan, Kärnten), 898 *in Gurcatala*, 975 *in pago Gurketal*, 1072 (Fälschung 12. Jh.) *in valle Gvrka*, 1169 *in valle Gurg*, usw.; ON. Gurk (PB Sankt Veit an der Glan), 864 (Kopie 13. Jh.) *in loco vocato Kurca*, 898 *curtem … Gurca*, 982 *curtibus … Curca*, 1051 *de curtibus … Curca*, nach 1060 *de Gûrka*, 1106 *curtim suam Gurca*, latinisiertes Adjektiv 11./12. Jh. (*ecclesiam*) *Kurcensem*, *episcopus Gurcensis*, *episcopo Curchensi*. ↗Görtschitz. – Hausner/Schuster, *Namenbuch*, S. 465–473.

– [2]Gurk, sloven. *Krka*, r.z. Save, entspringt südöstlich von Ljubljana (Slovenien) und mündet nach 111km bei Brežice. – (63 v. Chr.-19 n. Chr.) Strabon (4, 6, 10; 7, 5, 2) *Korkóras*, (496/506, Kopie 13./14. Jh. nach Kopie um 700) Rav. 4,20 *Corcac* (var. *Corcat*).

– [3]Gurk, sloven. *Krka*, ung. *Kerka*, l.z. Mur zwischen Kerkaszentkirály und Szemenyecsörnye (H).
Aus ves.-ig. (vorslaw.) **Kūr-k-ā*, Onymisierung des Verbaladjektivs ig. **k̂ūro-* < **k̂uh₁-ró-s* 'kräftig, stark' (ai. *śūra-* 'kräftig', griech. *kyrios* 'Herr', lit. GwN. *Kūrà*) mit *k*-Suffix, vgl. „alteuropäische" Gewässernamen wie *Sarca*, **Serka*, **Arkos*, lit. *Alkà*, *Nerkà*. **Kūrkā* > vulgärlat. **Kurka*, abair. *Curca*, (später dissimilatorisch?) *Gurka*, slaw. **Kъrka* > sloven. *Krka*. *Korkóras* bei Strabon zeigt Erweiterung um ein-*r*-Suffix und Harmonisierung des Wurzelvokals an den betonten Vokal (**Kurkóra-* > **Korkóra-*). Parallelname: *Krka*, Fluss z. Adriatischen Meer (Kroatien). – Anreiter, *vorrömische Namen*, S. 228f.;

Dr. Albrecht Greule - lingvist German, profesor universitar - a studiat etimologiile despre Gurk şi le-a

prezentat detaliat (astfel cum s-a putut vedea în fragmentul anterior, capturat din cartea "Deutsches Gewässernamenbuch: Etymologie der Gewässernamen und der zugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen", publicată în anul 2014).

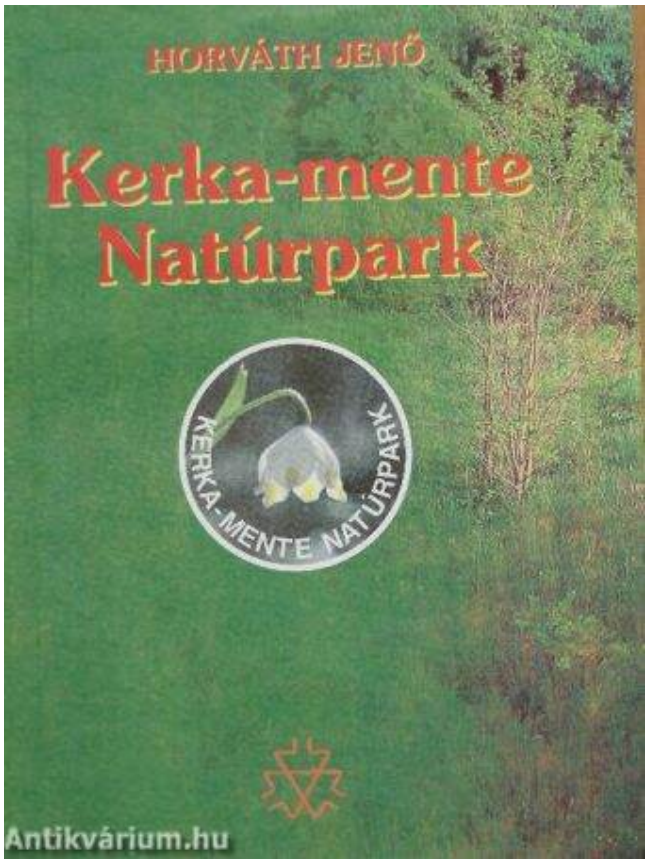

Regiunea Kerka din SV Ungariei are Parcul Naturii Kerka

În anul 2002, cercetătorul Marjan Korelc din Slovenia a scris despre "Originea numelui Kerka": "Pentru Kerki din Ungaria sunt menționate următoarele variante în perioada 1257-1387: Karka, Carka, Karaka, Kareka și Kerka de astăzi. Nu există date în hărțile Medievale pentru Pârâul Krka din Slovenske Gorice. Toponimele istorice derivate din Gurk și Krk sunt după cum urmează: deasupra izvorului în anul 1689 se afla castelul numit Verch Kerka / Ober Gurck (azi nu există nici o urmă a castelului, care probabil s-ar numi Vrh Krka) iar așezarea Kerschka de sub izvor e astăzi satul Krška; localitatea Kerka e astăzi Krka lângă izvor, Gurkfeld sau Gurk Feld este azi Krško polje sau Krška kotlina iar Gurkfeld e astăzi localitatea Krško, Gorschka vas / Kerschka vas este azi Krška vas deasupra gurii în Sava. Există toponime Krk din Gurk al Carintiei / Austria și Krk din Kerk al Ungariei. Numele de astăzi al Râului Krka din Dolenjska cu versiunile sale Germană și Maghiară își au sorgintea în denumirile Antice din Greacă - pronunțat Korkoras - și Latină Corcora / Carcora. Specialiștii etimologi consideră că acele nume Antice nu au fost originalele pentru numele de astăzi, ci la rândul lor s-au întâlnit cu mult înainte, în vremurile anterioare Antichității: ei au presupus - judecând după unele rădăcini - că aparțineau stratului lingvistic paleo-European (o părere similară au avut și despre numele altor ape majore Europene dar și despre originea numelor unor Munți ori vechi așezări). Ar fi mai potrivit să folosim denumirile străvechi ale Râului, mai degrabă decât să recurgem la utilizarea unor instrumente complet inadecvate ori la nume nenaturale sau străine pentru moștenirea noastră. În acest sens, este de menționat în primul rând opinia - probabil de origine Germană - că numele German Gurk a derivat din cuvântul Latin 'gurges,-it / -is' însemnând izvor, vârtej, bazin, apă adâncă, etc. (prin verbul German 'gurgeln' însemnând a face gargară). Gurk ar trebui să însemne o apă curgătoare având un izvor cu debit turbulent, când se aude un fel de gâlgâit / vărsătură de apă. O astfel de teză este puțin probabilă. Dolenjska Krka este - văzut în ansamblu - un Râu cu debit predominant calm, și numai în timpul ploilor abundente izvorul său devine puțin mai turbulent, deoarece apa provine și din Krška jama, iar întregul debit, cu excepția cascadelor și pragurilor, este relativ calm chiar și la nivelurile mari ale apei, mult mai rapide. Bezlaj în anul 1956 a respins inclusiv părerea etimologilor Germani că Gurk ar fi derivat direct din numele de loc German Kurkus sau Kurken, considerând-o ca explicație inacceptabilă; el a susținut elaborat că numele Gurk a derivat din numele Sloven Krka, în principal în felul următor: Dialectele din Nordul Carintiei au 'G' pentru Slovenul 'K' iar Gurk în Dialectul din Carintia a fost adoptarea numelui Sloven Krka. Același etimolog consideră că toate denumirile care sunt legate de Gurk / Krka se bazează pe înlocuitorul Sloven Krka al Grecului Korkora: nume Antic, scris și de Strabon. Alte nume predominant Latinizate care apar în înregistrările Antice pentru Krka au fost similare: Corcas, Corcora, Carcorus, Cancorus, Corcara. Cel mai probabil, Corca / Kokra aparține și el acestui grup de nume. Cu toate acestea, se poate presupune (din mai multe motive) că numele Krka nu a fost doar de origine veche, ci chiar străveche. Înaintea Antichității, oamenii - ca negustorii - și triburile în timpul migrărilor, călătoriilor ori marșurilor se deplasau în principal de-a lungul Văilor și Luncilor de-a lungul cursurilor de apă mai mari și, astfel, Râurile mai mari cu numele lor erau ghiduri / indicatoare mai mult sau mai puțin fiabile și recunoscute, având deja numele lor. Astfel, se știe în general că denumirile Antice mai mult sau mai puțin cunoscute ale Râurilor și ale unor localități au fost cel mai probabil pre-Antice. De exemplu, pentru Sava de astăzi: Saon în Greacă și Savus în Latină; pentru Drava de astăzi: Drabos în Greacă și Dravus în Latină; pentru Kolpa de astăzi: Kolapis în Greacă și Colapium / Culpa în Latină. Numele Grec Kolapianoi - cu versiunea Iliră Kolapiano - sugerează,

de asemenea, că numele menționate sunt de origine pre-Antică. Acel trib Ilir era stabilit de-a lungul unor ape mari ca Sava, Krka și Kolpa, învecinându-se cu tribul Ilir Japodov din zona Gorski Kotar de astăzi și triburile Ilire Latobiki și Norika din Stiria și Carintia în jurul anului 800 î.C. (conform lui Grafenauer, 1965). Și mai mult: Bezlaj în 1956 a susținut chiar că originea numelui Krka ar trebui căutată nu numai în stratul lingvistic proto-Indo-European, ci chiar și în stratul lingvistic paleo-European (la fel, originile multor nume de Râuri, Munți și locuri Antice au fost cel mai probabil paleo-Europene); el și-a justificat presupunerea prin faptul că numele cu rădăcinile 'ker-', 'kor-' și' kr-', poate și 'kar-', sunt comune în Europa, cum ar fi de exemplu numele etnic Korkontoi, Munții Uriași din Cehia, Korkira pentru Insula Corfu (Kerkura / Kerkira în pronunție veche Greacă), în Spania / Iberia Corconte, Corcuera, etc. Dacă urmărim această teză, denumirea Râului Korana - ce curge din Lacul Plitvice și se varsă în Kolpa lângă Karlovac - poate avea de asemenea o astfel de origine. N-ar fi imposibil ca denumirile regionale Carusadius - Karst, Carantanum - Carintia, Karavanke, etc. să fie și ele de aceeași origine paleo-Europeană, inclusiv denumirile unor regiuni și chiar de state istorice, Ducate ori formațiuni similare. Originea grupului etnic Karni (trib Celt) și - în consecință - denumirile regionale Carnia, Carniola ori Creina, mai târziu Kranjska și Krain, respectiv toponimul Carnium pentru orașul Kranj pot proveni și ele din stratul lingvistic paleo-European. În concordanță cu teza descrisă despre originea paleo-Europeană și nu Indo-Europeană a numelui Krka, Bezlaj a considerat că numele Krka nu a putut fi legat de hidronime ori toponime de origine proto-Indo-Europeană din Orientul Mijlociu / Apropiat, care ar putea fi conectate de Krka și versiunile sale istorice datorită asemănărilor. Acelea sunt toponime și hidronime orientale, precum Kherka Wadi în Palestina, Kerkuk / Kirkuk în Irak, Râul Kercha și nume de locuri cu rădăcini similare în Iran, ș.a.m.d. În sfârșit, ceva despre numele Krka în Dalmația: etimologia hidronimului Râului Krka din Dalmația nu a fost investigată (astfel cum a observat și Ladan, în 1996); este cunoscută o înregistrare istorică din Evul Mediu despre acest Râu 'flumen Karka'. Potrivit lui Skok în 1972, numele popular al orașului Korčula a provenit de la numele Grec Kourkoura (pronunțat koirkoira) sau Kourkra (pronunțat koirkra), așa cum a fost scris de Constantin Porphyrogenet în secolul X. Aceste denumiri sunt foarte asemănătoare cu derivatele numelui scris de Strabon și foarte apropiate de gândirea lui Bezlaj din 1956. Pentru denumirile Insulei și ale orașului Krk, datorită apropierii lor, ar fi de așteptat aceeași dezvoltare sau similară ca și pentru Râul Krka. Cu toate acestea, Skok în 1972 a considerat că originea a fost complet diferită. Se spune că ar fi derivat din vechiul nume Curicum (numele etnic fiind Curicta, însemnând Kŕčan [Slovenă] și Kŕčanin [Croată] ca locuitor al Krk [Insula și orașul])". Nomenclatura Kerka abundent existentă între Panonia și Marea Adriatică / Mediterană a avut ecouri puternice datorită prezențelor Gherga timpurii printre Valahii Balatonului (din SV Ungariei) și Vlahii Balcanilor Vestici (inclusiv Dalmatini, din Slovenia, Croația, ș.a.); până acum Slovenii au anual la 12 Martie "Gregorjevo" = sărbătorirea Sfântului Grigor, ziua când - după Tradiție - "păsările se cunună" (pentru a nu se confunda cu celebrarea Sf. Grigore "cel Mare" - papa care a răposat la 12 III 604 - creștinii au stabilit aniversarea aceluia la 3 IX, ziua hirotonirii sale).

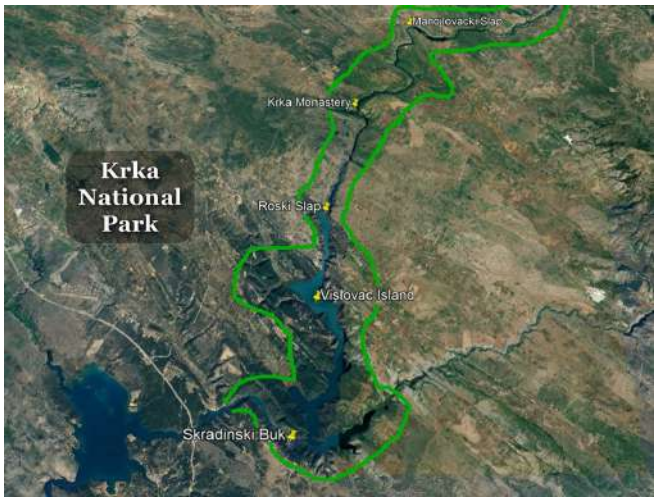

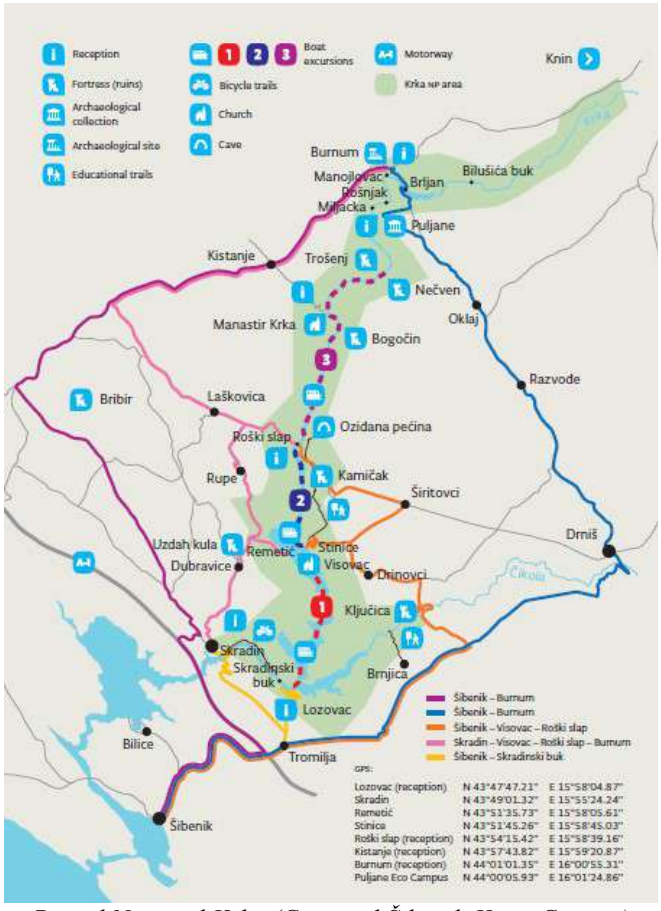

Parcul Național Krka (Cantonul Šibenik-Knin, Croația)

În Slovenia, Ziua lui Grigor e Ziua Îndrăgostiților; se știe că Sf. Grigor aduce lumina și atunci se aruncă lumină pe apă, coborând Gregorii = "Gregorčki" pe apele curgătoare (Pâraie și Râuri): în ajunul sărbătorii, artizanii obișnuiesc să fluture în aer torțe din mănunchiuri de crenguțe date cu rășină iar apoi să le lase în coșuri pline cu rumeguș să plutească arzând la Vale, luminarea fiind întreținută atunci cu lumânări / candele prinse pe acele mici încropeli primăvăratice.

Gregorii / "Gregorčki" în Slovenia plutesc de Sf. Grigor / "Gregorjevo", la fiecare 12 III (Ziua Îndrăgostiților)

Tărâmurile Reţelei Kerka din NV Balcanilor, cu apele ajungând în Drava și Sava - apoi în Dunăre - ori în Marea Adriatică, au fost cârmuite de exemplu în mileniul I de diverși Gherga / Kerka = Corca / Gurk, inclusiv de către Ungurii "Cuceritori" iar în mileniul II, în timpul Regelui Bela III al Ungurilor (născut de Rurika Eufrosina a Kievului), adică la sfârșitul secolului XII, de Cneazul Grgur sau la mijlocul secolului XV din Timișoara / Banat de către Iancu "de Hunedoara", ș.a.; ele se pare că au fost stăpânite emblematic de nobili Români Gherga (de la care acele Bazine să-și fi tras onomastica, aceia fiind cei mai importanţi acolo, teritoriile lor însumate depășind chiar suprafețele unor Țări mici: ţinând cont de cea mai veche atestare onomastică documentară că a fost Antică, înseamnă că vechimea le era anterioară, din Epoca Fierului / Bronzului). La sfârşitul Epocii Bronzului, Gherganii din Gherghina - după ce au trecut prin Gherdap / Banat - s-au stabilit dincolo de izvorul Savei, în regiunea Veneţiei (înţelesul de "veniţi" este evident), unde au început comerţul cu aur, fiind întăriţi ulterior de sosirea unor refugiaţi Troiani conduși de Atenor, fost consilier al lui Priam, camarad cu Enea (conform istoricului Roman Tit/us Livi/us, provenit din aceeași zonă); regiunea Veneto e la S de Lacul Garda și are centrul administrativ Veneţia. Așadar, se știe că după Războiul Troian în Veneția au ajuns Vest Anatolieni: de la Venețiі care o slăveau pe frumoasa Zeiță Afrodita din Caria - cu principalul centru de Cult în Vechea Lume lângă Sanctuarul Gherga - s-a consacrat denumirea Venus (înrudirile onomastice fiind deopotrivă cu "a venera" pentru "a onora" dar și cu boala venerică, cu veninul, etc). În anul 1620, călugărul Mihail Moxa de la Mănăstirea Bistrița (ctitoria Boierilor Craioveşti - din Valahia / Țara Românească - pe când marele pârcălab era Gherghina, a cărui fiică Hrusana "Gogoșoaia" era cununată cu marele vornic Danciu Craiovescu) în capitolul despre "Împărăția Grecilor apuseni, cei de la Roma" al "Cronografului" / "Cronicii universale" a scris că "după prădarea Troiei, Enia / ginerele lui Priam craiu - sau scăpat sau de-l sloboziră oștenii - se mută cu toate rudele lui, cu câte scăpaseră, în Țara Veneției". Pasiunea pentru aur s-a perpetuat de-a lungul timpului, Veneţia ajungând mare putere Medievală (din anul 697, independentă faţă de Imperiul Bizantin, timp de exact 11 secole fiind condusă de Dogi): independenţa Veneţiei a survenit la 17 ani după constituirea Imperiului Scito-Vlah = Bulgaro-Armân / dominat de Makedoni (care a oprit influenţa spre apus a Imperiului Bizantin / dominat de Traci, permiţând astfel emanciparea Veneţienilor). În căutarea unui altfel de trai, mulți din Imperiul Bizantin, unde populația majoritară era formată din Traci s-au mutat în Imperiul Bulgaro-Armân / Scito-Vlah, unde populația majoritară era formată din Makedoni (invers nu prea existând mișcări semnificative între Imperii): așadar, apusenii au beneficiat de aport bizantin. Apariția în secolul VII a Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân a refăcut oarecum Imperiul Get al Împăratului Burebista din secolul I î.C. (continuat până la sfârșitul Antichității de Daciile din S și din N Dunării inferioare, căci pe Dunărea superioară - adică începând de la Dunărea mijlocie în sus - erau Țările Nemților = "Deutsch" iar Daciile = Țările populate de Daci au fost pe Dunărea mijlocie și de Jos): majoritatea covârșitoare a populației Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân a fost formată din Geto-Daci și din urmași, organizați în structuri foarte puternice pe ambele maluri ale Istrului - deopotrivă în vremurile Dacilor, Goților, Hunilor, Gepizilor, Avarilor / Ouarilor, ș.a. - din timpurile Sciților (așa cum au fost de exemplu în Dobrogea = Sciția Mică) până în timpurile Șchiailor / Bulgarilor care s-au extins începând tocmai din Dobrogea; în Balcani, aceia au fost sprijiniți mai ales de Makedoni / Armâni (=Vlahi). Se poate observa că multe dintre capitalele unor actuale Țări - pe lângă desigur București / capitala României și Chișinău / capitala republicii Moldova - au fost în zonele Geto-Dace, ca acelea de pe Dunărea mijlocie în Imperiul lui Burebista (Viena / capitala Austriei, Bratislava / capitala Slovaciei, Budapesta / capitala Ungariei, Belgrad / capitala Serbiei) ori în Daciile Romane Balcanice, ca Sofia / capitala Bulgariei, Skopje /

capitala Macedoniei Nordice, Priștina / capitala Kosovo, Podgorița / capitala MunteNegrului): influența Antică stră-Română s-a manifestat puternic Medieval între Bazinele Fluviale ale Niprului și Dunării mijlocii, respectiv între Bazinele Marine Pontic și Adriatic; iar Nordicii Geți liberi - întinși până în Bazinul Baltic și denumiți Goți - au fost la baza Europei Moderne (puterea lor manifestându-se strașnic în EurAsia, N Africii și N Americii). În secolul XIX, academicianul Petriceicu Hașdeu a scris: "Fiind vorba despre numele 'Bulgar', pe care şi l-au însuşit mai târziu slavinii lui Iornande şi ai lui Procopie, aici este locul de a observa în treacăt că până în timpii de tot noi el era cu desăvârşire necunoscut Românilor. Moşii şi strămoşii noştri numeau totdeauna pe Bulgari 'Șchiai'. Aşa, de exemplu, despre cucerirea Bulgariei de către Turci, cronicarul Oltean Moxa zicea: 'Baiazid prinse pre şuşmanul domnului Șchiailor de-l tăie, an 1395, atunci luară Turcii Țara Șchiailor cu totul'. Cuvântul 'Șchiau', ca simplu epitet, căpătase în gura poporului Român înţelesul de 'naiv' sau 'rustic'. Limba bisericească mai cu deosebire, adică vechea Bulgară, a servit a forma limba Rusească cea literară, dându-i un aspect mai depărtat de graiul Rusesc poporan şi apropiind-o într-un mod artificial de graiurile Slavice trans-danubiane şi aceeaşi limbă bisericească a fost în curs de secole limba oficială şi literară a Sârbilor, astfel că la prima vedere Ruseşte, Sârbeşte şi Bulgăreşte se pare a fi mai-mai totuna, deşi în realitate aceste 3 graiuri aparţin la 3 unităţi dialectale diferite. Prin fonetism, până şi prin accentuaţiune, întrucât nu s-a amestecat în ele substratul cel Românesc, Bulgara este un vechi dialect Polon, Sârba un vechi dialect Bohem. La Bulgari, fără îndoială, înrâurirea Românească se resimte mai puternic decât la Sârbi".

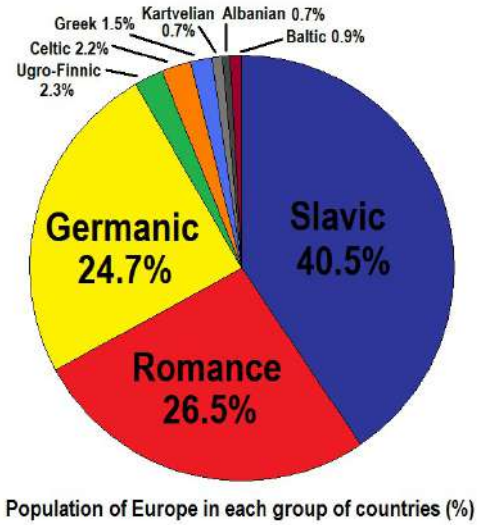

Proporțiile popoarelor Europei

Bulgarii au început să se Slavizeze odată cu creștinarea, anume în secolul IX, când de exemplu pentru cârmuitorul "Khan" au început să utilizeze "Kneaz", când au adoptat oficial Slavona pentru gospodărirea supușilor Slavi, etc. (ar fi de observat că - așa cum între presiunile creștină și islamică elita Imperiului Khazar a ales religia mozaică - vechea elită Românească a preferat ocolirea presiunii Latine sau Grecești, alegând Slavona); în partea Vestică a Stepei EurAsiei s-a manifestat un fel de continuitate onomastică, nu religioasă: după ce în mileniul I în N Caspic s-au ivit mozaicii Kazari / Cazari, în mileniul II la apus / în N Pontic s-au ivit creștinii Kazaci / Cazaci iar la răsărit / în N Aralic s-au ivit musulmanii Kazahi / Cazahi. Imperiul Bulgaro-Vlah = Vulgaro-Vlah a fost demantelat la începutul secolului XI de către Imperiul Bizantin - acela formal folosind Greaca - iar apoi, de la sfârșitul secolului XII, dinaștii Asănești / Asanizi ai Imperiului Valaho-Bulgar = Valaho-Vulgar, vorbitori nativi de Română, nu au insistat spre alte schimbări majore ale situației lingvistice existentă pe atunci / perpetuată pe tot parcursul Medieval. După dezmembrarea Imperiului Hun, la presiunea Românilor au apărut Slavii - care în prezent formează cea mai mare familie de popoare ale Europei - așa după cum se poate vedea pe schița următoare (din studiul cercetătorului Finlandez Osmo Joronen, în anul 1998):

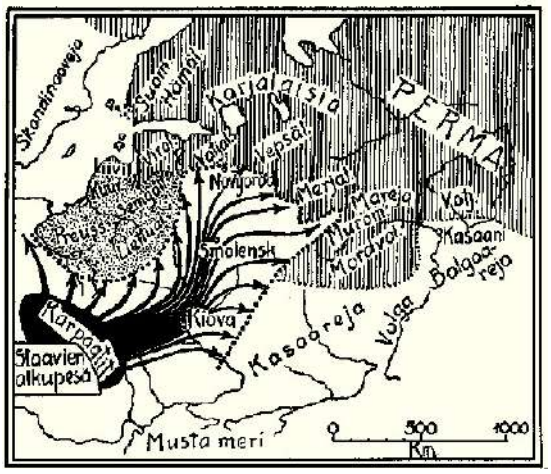

De altfel, "Cronograful" tipărit la Kiev în anul 1736 (cu preluări din cronicarul bizantin Constantin Manasses 1130-1187, după cum a observat în anul 1940 academicianul Ștefan Ciobanu 1883-1950 / născut în județul Tighina, Basarabia) a indicat originea Slavilor și Rușilor astfel: "Slavienii și Roșienii cu neamurile lor se despărțiră de la Pontul Euxin și se duseră de la frații lor pe laturile lumii, ca niște vulturi cu aripi ascuțite zburând prin multe pustii, căutând loc lor de sălășuit". Academicianul Rus Valentin Sedov 1924-2004 a schițat ivirea Slavilor în secolul VI (în vecinătatea Nordică a Românilor):

Primii Slavi s-au ivit în N Românilor

În secolul XX, lingvistul Lazăr Şăineanu din România a scris: "Din aceleaşi Stepe de la Nordul Mării Negre au pornit un şir de popoare ca Hunii (secolele II-IV), Avarii (secolele VI-IX) şi Bulgarii (secolele VII-X) despre care ştiinţa de astăzi nu poate afirma nimic pozitiv în privinţa naţionalităţii lor (din cauza nulităţii resturilor lingvistice), dar care par a fi ocupat o poziţie intermediară între ramura Ugrică şi cea Tătărească, constituind un amestec de elemente Finice şi Turce. Dintre aceste popoare, Bulgarii (adică o hoardă a lor de la Volga, nomadă şi idolatră), după ce luară în posesiune în secolul VI teritoriul de pe ţărmul drept al Dunării, conservară aproape 8 secole limba şi dominaţia lor peste o mare parte a Peninsulei Balcanice, până ce se dizolvară în masa compactă a Slavilor danubieni, adoptându-le traiul, limba şi religia şi impunându-le numai numele, aşa că, în secolul X sub Bulgară se înţelegea exclusiv vechea Slavonă. Tocmai fuzionarea aceasta de elemente diverse etnice într-una şi aceeaşi naţiune a făcut aşa de complicată problema despre originea naţionalităţii Bulgare înainte de completa ei Slavizare".

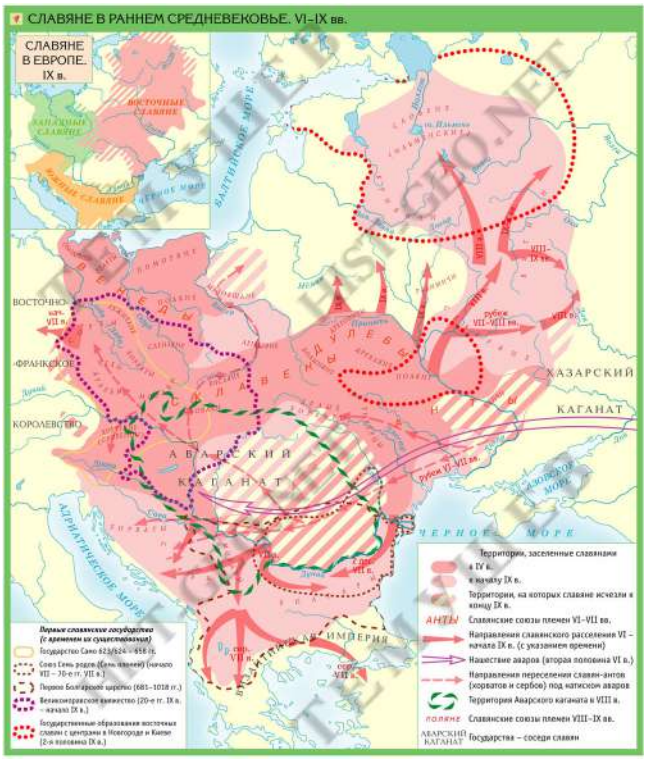

Secolele VI-IX în E Europei

În "Istoria Românilor pentru poporul Românesc", academicianul A/Român Niculae Iorga a scris: "Slavii trăiau mai mult pe lângă malul apelor, căutând de gospodărie câmpenească sau hrănindu-se din pescuit. Dunărea era plină de luntrile lor, scobite dintr-un singur copac. Numele râurilor celor vechi, aşa cum fuseseră puse de Traci şi Sciţi, s-au păstrat numai pentru Tisa, Timiş, Mureş, Criş, Jiu, Olt, Siret şi Prut; cele mai multe din râurile noastre se numesc cu nume Slave. Căci mai ales de ape erau îndrăgiţi Slavii. Toată mitologia lor - cu zei blânzi - e în legătură cu negurile, cu valurile râurilor, cu adâncimea iazurilor. Stăteau în grupe amestecate prin grupele de sate ale noastre, ei având o vale, noi alta. Fiecare sat al Românilor era locuit de urmaşii aceluiaşi 'moş': tot pământul pe care-l avea satul - şi vatra, şi câmpul, şi pădurea - formau 'moşia'. Urmaşul cel mai aproape al întemeietorului îndeplinea sarcina de judecător: de aceea s-a început a i se zice de la un timp 'jude'. Mai multe sate alcătuiau un grup, locuind în aceeaşi vale sau în acelaşi ascunziş, unde Barbarii nu-i puteau găsi lesne pe oameni, pentru a-i globi sau jefui. O astfel de vale putea să aibă un singur 'jude', când satele se alcătuiseră unul din altul, şi atunci valea toată, cu câte sate erau într-însa, se chema 'judeţ'. Slavii aveau - de la cuvântul German 'konig' însemnând 'rege' - un nume al lor deosebit pentru 'jude', pe care ni l-au trecut şi nouă: 'cnez'. Mai multe judeţe laolaltă, fiind vecine, se uneau însă pentru război, pentru apărarea de duşman sau pentru căutarea de pradă, pentru răzbunare; atunci călăuzul se chema - cu un cuvânt împrumutat din Slavoneşte - 'voevod', adică 'duce'. În aceasta se încheia rânduiala noastră cea veche". Este interesant că, ţinând cont şi de limba "întoarsă" / "îndărăt", la modul invers "Slav" apare în legătură cu "Valul Sfânt" ("Val-S"). Începând cu formarea sa, Imperiul Scito-Vlah = Bulgaro-Armân s-a bazat în Balcani pe Vlahii de acolo, care au considerat ca potrivit să aibă în frunte Dinastia lui "Is-por" = "As-paruh" / Asparuh ("prunc de As"), mezinul lui Gurg / Kurt = Kubrat, descendent din Împăratul Kherei Attila: Gherei "Tătila" / "Tătucul" Hunilor; respectul pentru aceeaşi aristocraţie - mereu Imperială / şi pe timpul Geto-Dac ori pe timpul Goţilor sau Hunilor - i-a determinat pe Valahii / Vlahii = Aromânii / Armânii secolului VII să prefere cârmuirea exercitată de către liderii Sciţi / Bulgari = Schei / Vulgari (sosiţi în anul 680 de pe Volga), aparţinând aceleiaşi dinastii străveche şi nobilă, membrii săi apoi atrăgând un mare număr de sclavi dintre Slavii tocmai apăruţi, servitorii Avarilor / "A-Varilor", stăpâni Avari slăbiţi după atacul eşuat din anul 626 asupra bizantinilor: Imperiul Bizantin se baza mai ales pe Traci (de pildă, patriarhul Serghie a purtat icoana "Vlahernitissa / Vlahernskaya" în procesiune pe zidurile Constantinopolului atunci când oraşul a fost asediat de Avari). Cronicarul Medieval Maciej Stryjkowski - din Polonia, care a călătorit printre vechii Bulgari şi Valahi - a documentat despre Bulgarii ajunşi în Balcani că "Volgarii de la Volga atunci când au venit printre Valahi au fost însoţiţi de Volâni" (regiunea acelora Volânia / Volînia - onomastic rezonând cu Alania - e vecina Podoliei şi Galiţiei, în Nordul Românilor); inclusiv denumirea de Croat - neam provenit în poziţia Balcanică din Nordul Românilor - poate se folosea pentru casta cârmuitorului Kubrat (după cum au studiat cercetători ca Otto Kronsteiner, Dr. John Bury, ş.a). Începând cu vremurile Medievale, relaţiile Românilor cu majoritatea vecinilor a rămas reflectată şi de terminologie: ca o înrudire cu onomastica Valachă, Slavul "Veliki" îi reda pe "Măreţi", reciproc Sclavii ajungând Slavi; "Insula de Românitate într-o Mare Slavă" - expresia acvatică lansată de academicianul A/Român Niculae Iorga - reda forţa stăpânilor faţă de fostele slugi, realitatea reflectând puterea Valachă / Rumână (care - dacă ar fi fost altfel - ar fi ajuns contopită de vecinii Slavi, aflaţi atât în Nordul Românilor, cât şi în Sudul Românilor), şansa mare Românească fiind existenţa pe atunci a centrului Imperiului Avarilor în Banat, astfel Slavii nereuşind să se impună tocmai în arealul Român. Este interesant că în Bazinul Pripeat din Polesia - leagănul Sclav / Slav - sunt 2 Râuri denumite identic Sluci, cel Sudic din Ucraina lung de 451 km izvorând între izvoarele Râurilor Bug iar cel Nordic venind din Belarus, lung de 228 km: Văile lor par - prin poziţionări şi prin onomastică - să fi fost rezervoare de slugi,

în timpul timpuriu al începutului Medieval, când se căutau vârtos Sclavi.

Expansiunea onomasticilor Slave (Dr. Jurgen Udolph, 2016)

Dr. Remus Mihai Feraru a publicat în anul 2013 despre "Vlahii din Peninsula Balcanică în lumina izvoarelor literare bizantine": "Începând din 602 - odată cu prăbușirea frontierei dunărene a Imperiului Bizantin - avarii și slavii s-au revărsat în teritoriile bizantine sud-dunărene. Slavii au ocupat întreaga Peninsulă Balcanică până în punctul ei cel mai meridional. Ei au ajuns până în sudul Peloponezului, pe ţărmurile şi în insulele Mării Egee şi chiar în Asia Mică. Îndată după instalarea lor temeinică în Balcani, slavii au pus bazele unor formaţiuni politice cu caracter prestatal, denumite Sclavinii în izvoarele bizantine, care acopereau teritorii întinse îndeosebi din vestul şi nordul Peninsulei Balcanice. Sclaviniile erau teritorii pe deplin autonome în care nu se manifesta autoritatea imperială bizantină. Singurele puncte de sprijin ale Imperiului Bizantin în Peninsula Balcanică au rămas Constantinopolul, Thessalonicul, câteva cetăţi de pe coasta Mării Adriatice: Iader (Zadar), Trogurium (Trogir), Spalatum (Split), Ragusa (Dubrovnik), Acruvium (Kotor), Butua (Budva), Scorda (Skadar), Lyssus (Liš) şi Dyrrachium, la care se adaugă câteva insule de-a lungul ţărmului adriatic. O masivă bulversare etnică s-a produs în Peninsula Balcanică odată cu instalarea bulgarilor. În 680, hoarda bulgarilor în frunte cu Asparuch s-a stabilit în nord-estul Peninsulei Balcanice, undeva în regiunea oraşului Odessos (Varna); de aici, bulgarii şi-au extins treptat dominaţia în câmpia dintre Dunăre şi Balcani, în vechile provincii Moesia Inferior şi Scythia Minor. Momentul instalării bulgarilor în nord-estul Peninsulei Balcanice a coincis cu întemeierea statului bulgar cu capitala la Pliska, condus de către hanul Asparuch (680-702). Urmaşii lui Asparuch au extins progresiv teritoriul statului bulgar, care în secolul X cuprindea aproape întreaga Peninsulă Balcanică. Instalarea slavilor pe teritoriile bizantine sud-dunărene şi expansiunea statului bulgar au pricinuit profunde modificări demografice în Peninsula Balcanică şi au reprezentat o cotitură decisivă în destinul romanităţii sud-dunărene. Populaţie de agricultori seminomazi, slavii s-au aşezat în regiunile de câmpie şi pe văile râurilor. Ei au dizlocat masa populaţiei romanice din provinciile sud-dunărene şi au împins-o spre regiunile muntoase din sudul Peninsulei Balcanice. Romanicii au fost nevoiţi să se stabilească pe versanţii Munţilor Balcani sau au fost purtaţi de valul slav până în Macedonia centrală şi meridională, la sud de aşa-numita linie Jirecek, care separa, la nivelul Peninsulei Balcanice, regiunile cu populaţie greacă de cele ocupate de populaţia romanizată. O parte a populaţiei romanice s-a refugiat pe coasta dalmată şi în insulele învecinate şi, probabil, în nordul Dunării, în teritoriile abandonate de către slavi. Un caz excepţional îl constituie populaţia romană din Dalmaţia care nu a fost dizlocată de către slavi din teritoriile ocupate, ci a păstrat un caracter compact, fiind obligată să plătească tribut Sclaviniilor vecine. O mare parte a romanicilor sud-dunăreni au rămas în locurile de baştină unde au format adevărate insule de populație latinofonă, fiind asimilați cu timpul de comunităţile slave. Aşadar, majoritatea populației romanice şi-a continuat existenţa în cadrul formaţiunilor politice slave din Serbia, Croația, Macedonia, Grecia continentală şi în statul bulgar, mai cu seamă după expansiunea acestuia din secolele IX-X. Doar o mică parte a romanicilor a reuşit să se refugieze în teritoriul controlat efectiv de Bizanț în Balcani, teritoriu limitat în secolele VII-VIII la o îngustă fâşie de coastă, care se întindea de-a lungul ţărmului Mării Egee, de la Constantinopol şi până la capul Malea (situat la extremitatea sudică a Peloponezului). Izvoarele scrise din secolele VII-IX nu ne furnizează aproape nici o informaţie cu privire la populaţia romanică cuprinsă în Sclaviniile slavilor şi pe teritoriul primului stat bulgar; această populaţie a revenit în atenţia scriitorilor bizantini de-abia la sfârşitul secolului X, când ea a început să fie desemnată în sursele bizantine cu etnonimul de vlahi. La originea etnonimului de vlah se află numele unui trib celtic - Volcae - aflat în sud-estul Galliei, care în secolele IV-III î.C. și-a exercitat dominația asupra întregului teritoriu din stânga Rinului. Într-o primă fază, triburile germanice din sud-vestul actualei Germanii care au intrat în contact cu tribul volcilor, au preluat numele acestora și l-au extins sub forma walha asupra tuturor celților de pe teritoriul Galliei. După cucerirea şi romanizarea Galliei, triburile germanice au desemnat prin etnonimul walha populaţia latinofonă din Gallia romană. Cu timpul, acest termen va desemna pe toţi vorbitorii de limbă latină din Imperiul roman. Odată cu migraţia triburilor germanice spre vest, etnonimul walha s-a răspândit în provinciile romane din Occident, fiind atestat sub diferite forme, dintre care menţionăm forma walch / walach, documentată în sudul Germaniei. Ca urmare a contactelor dintre germani şi slavi, termenul în discuţie a fost preluat de către lumea slavă începând cu secolul IX. Etnonimul walch / walach este atestat pentru prima oară la începutul secolului X la slavii meridionali sub forma vlah, cu sensul de străin sau neslav de limbă romanică. De la forma vlah a derivat și numele slav al regiunii populate de romanici, Vlaška. Bizantinii, care au intrat în contact cu slavii meridionali în secolele VIII-IX în Macedonia meridională și nordul Greciei, au preluat de la aceştia din urmă termenul vlah sub forma blachos. O dovadă în sprijinul acestei ipoteze o constituie prima menţiune a etnonimului vlah, documentată către mijlocul secolului IX într-o cronică locală de la mănăstirea athonită Kastamonitou;

acest izvor atestă prezenţa vlachorynchinilor - vlahii de pe valea râului Rhynchos (din proximitatea Peninsulei Calcidice) - aliaţi cu tribul slav al sagudaţilor, care au invadat Macedonia, ajungând până la Muntele Athos, în timpul crizei iconoclaste. Fixarea graniţei imperiale pe Dunăre de către împăratul Ioan Tzimiskes (969-976), în urma anexării la Imperiu a teritoriului ţaratului bulgar, a coincis cu reintrarea sub stăpânirea Bizanţului a populaţiei romanizate din Balcani. În noul context istoric, izvoarele bizantine ne furnizează informaţii consistente despre vlahii sud-dunăreni. Pe baza informaţiilor oferite de izvoarele literare bizantine, ne propunem să studiem organizarea social-politică, militară şi bisericească a vlahilor balcanici, statutul lor juridic şi fiscal în cadrul Imperiului Bizantin, precum şi imaginea vlahilor la scriitorii bizantini din secolele X-XII. Prima mențiune a vlahilor apare la cronicarul Georgios Kedrenos şi datează din anul 976. Kedrenos ne relatează despre revolta bulgarilor împotriva Bizanţului, care a izbucnit în Macedonia la moartea împăratului Ioan Tzimiskes (ianuarie 976). Cronicarul bizantin ne informează că, la scurt timp după acest eveniment, David, unul dintre conducătorii revoltei, a murit ucis de niște vlahi călători, între Castoria și Prespa, la așa-numiții Stejari frumoşi. Vlahii sunt menționaţi în două diplome emise de către împăratul Vasile II Bulgaroctonul (976-1025), una din 979/980, la care face aluzie un secol mai târziu scriitorul grec Kekaumenos, cealaltă din 1020. În perioada imediat următoare, informațiile despre vlahii balcanici se înmulțesc simțitor. Pe măsura afirmării tot mai puternice a vlahilor, pe toate planurile, în viaţa Imperiului Bizantin, sporesc și informaţiile despre aceştia în actele de cancelarie, dar şi cele furnizate de scriitorii bizantini. Acţiunile vlahilor balcanici au fost consemnate fie de către scriitori ocazionali (precum este cazul strategului tessalian Kekaumenos) fie de personalităţi literare (Anna Comnena, Ioan Kinnamos, Theodor Prodromos)".

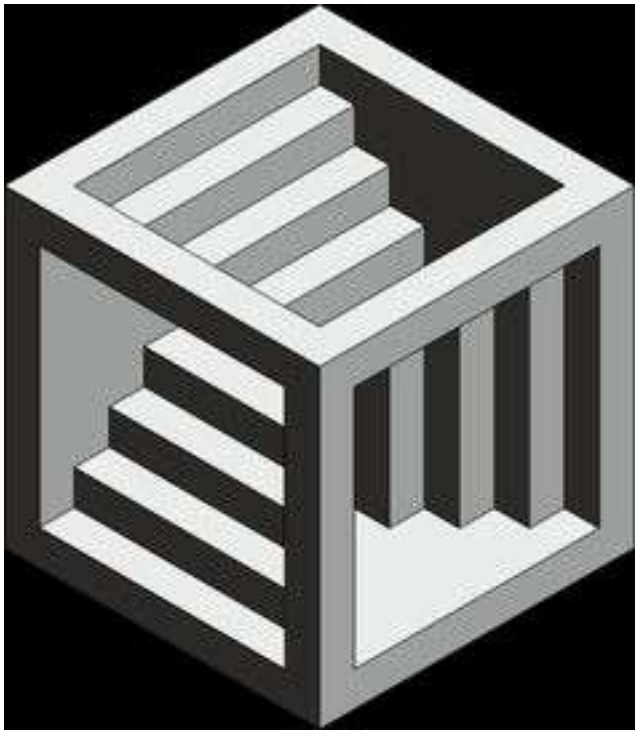

"La începutul secolului XIII, vlahii au făcut obiectul lucrării lui Nichita Choniates, în contextul participării lor la mișcarea de emancipare politică a popoarelor din Balcani de sub autoritatea Constantinopolului. La sfârșitul secolului X și începutul secolului următor, când încep să fie menţionaţi în izvoarele bizantine, vlahii balcanici se împărţeau în trei ramuri distincte: o ramură nordică, care popula versanţii Munţilor Balcani, o ramură apuseană care popula teritoriile Serbiei medievale, ţinuturile bosniece, Croaţia și Dalmaţia și o ramură sudică, care cuprindea pe vlahii stabiliţi în Albania, Macedonia, Epir, Thessalia şi restul Greciei. Izvoarele bizantine consemnează caracterul patriarhal, precumpănitor pastoral al comunităţilor vlahilor balcanici. În marea lor majoritate, vlahii practicau păstoritul. Ei îşi desfăşurau activitatea pe domeniile imperiale şi mănăstireşti, având obligaţii faţă de stat sau faţă de mănăstiri. Kekaumenos descrie practica transhumanţei păstorilor vlahi din Thessalia. În timpul primăverii, aceştia, însoţiţi de familiile lor, îşi duceau turmele la păscut în munţii Pindului şi Rodopi, iar toamna reveneau pe păşunile din câmpia Thessaliei. Păstorii vlahi din Thessalia practicau transhumanţa normală, câmpie-munte-câmpie. Fenomenul transhumanţei este definitoriu pentru vlahii balcanici. Ea a fost practicată chiar şi în secolele XIX-XX de către păstorii aromâni din aceeaşi regiune, precum rezultă din descrierile călătorilor şi etnografilor străini care au observat direct acest fenomen şi l-au descris în detaliu. Practicarea transhumanţei de către vlahi şi deplasarea lor continuă între câmpie şi munte pe itinerarii bine stabilite, a indus-o în eroare pe Anna Comnena care afirma că vlahii duc o viaţă nomadă. Prinţesa comnenă a confundat nomadismul cu transhumanța, făcându-i pe unii istorici moderni să le atribuie uneori vlahilor, în mod eronat, nomadismul ca o caracteristică existenţială. Vlahii constituie un însemnat factor economic în Balcani. Ei sunt producători de produse lactate şi pânzeturi. La începutul secolului XII, păstorii vlahi îi aprovizionau cu lapte, brânză şi lână pe călugării de la Muntele Athos. Produsele vlahilor, în special brânza şi ţesăturile, erau apreciate pe piaţa constantinopolitană. Un document păstrat la mănăstirea athonită Marea Lavră (datat în februarie 1094) ne informează că păstorii vlahi din thema Moglenei (situată la nord-vest de Thessalonic), stabiliţi pe proprietăţile mănăstirii Marea Lavră aveau statutul de şerbi ai mănăstirii. Vlahii puteau să-şi pască turmele pe păşunile mănăstirii, fiind obligaţi faţă de aceasta la plata anuală a păşunatului. În schimb, ei erau scutiţi de dări către stat. Acelaşi statut de şerbi ai mănăstirilor îl aveau vlahii stabiliţi la Muntele Athos la începutul secolului XII. Ei aprovizionau Sfântul Munte cu lapte şi pânzeturi, având în schimb dreptul de a-şi paşte turmele pe domeniile mănăstirilor. Vlahii erau dependenţi de patriarh, fiind scutiţi de obligaţii financiare faţă de fiscul imperial. Obligaţiile vlahilor faţă de Biserică decurgeau din concesiunea unor drepturi regaliene de natură fiscală din partea împăratului către patriarhul ecumenic. Sporirea obligaţiilor fiscale ale vlahilor de către autorităţile bizantine a dus la revoltele acestora din Thessalia (1066) şi Haemus (1185). O îndeletnicire de bază a unei părţi însemnate a vlahilor a rămas agricultura. Kekaumenos aminteşte de vlahii stabiliţi la câmpie, a căror principală ocupaţie o constituia, fără îndoială, munca câmpului. Câteva familii de vlahi s-au stabilit în oraşe, precum este cazul vlahului Verivoi din Larissa, în a cărui casă a fost pusă la cale revolta vlahilor, bulgarilor şi grecilor din Thessalia (1066). O altă categorie socială a vlahilor era cea a călătorilor. Cercetătorii au pus în legătură termenul cu cuvântul sârbesc 'kjelatori', care

transliterează românescul călători şi desemnează în documentele medievale sârbeşti pe vlahii cărăuşi şi paznici ai drumurilor. Aşadar, termenul românesc 'călători' a fost preluat întocmai de către sârbi şi tradus în greacă de către cronicarii bizantini. Vlahii călători erau obligaţi să presteze toate serviciile în legătură cu păstoritul, să-şi dea caii pentru transporturi şi să îndeplinească serviciul de chirigii. Din hrisoavele sârbeşti emise la sfârşitul secolului XII aflăm că vlahii chirigii aveau obligaţia să transporte mărfurile regelui şi ale mănăstirilor. Ei transportau produse locale în oraşele de pe coasta dalmată, de unde aduceau în interiorul peninsulei grâne, vin şi mai ales sare. Pe de altă parte, s-a emis şi ipoteza că vlahii călători menţionaţi în cronica lui Kedrenos ar fi asigurat paza căii Via Egnatia, iar incursiunea în zonă a bulgarilor în frunte cu căpetenia lor David i-ar fi obligat să apere cu armele acest important drum care traversa Peninsula Balcanică. Onomastica vlahilor balcanici este puternic marcată de simbioza cu slavo-bulgarii. Majoritatea vlahilor menţionaţi în izvoarele bizantine din secolul XI poartă nume slave. Este cazul lui Verivoi Vlahul şi Slavota al lui Carmalac amintiţi de către Kekaumenos. Acestea sunt considerate primele două nume de români care apar în istorie. Onomastica vlahilor din Munţii Haemus este puternic influenţată în secolele XII-XIII de către cumani şi bulgari, precum rezultă din expunerea lui Nichita Choniates, unde apar nume ca Asan, Belgun, Ivancu, Dobromir Chrysos, Slav, Boril. Trebuie semnalat faptul că numele de origine străină (slavă, bulgară sau cumană) sunt purtate de persoane aparţinând micii nobilimi vlahe. Adoptarea de către nobilimea vlahă a numelor slave, bulgare sau cumane a fost dictată de modă, de prestigiul social şi, nu în ultimul rând, de fidelitatea faţă de clanurile conducătoare aparţinând acestor grupuri etnice dominante din punct de vedere politic. Nu este exclus ca împrumuturile onomastice să dea măsura asimilării vârfurilor populaţiei vlahe de către feudalitatea sud-slavă. În schimb, documentele bizantine de cancelarie menţionează vlahi cu nume româneşti (Radu, Peducel, Stan), care sunt purtate de către persoane aparţinând păturilor de jos ale populaţiei vlahe, ceea ce pare să indice o rezistenţă în faţa împrumuturilor onomastice străine. Forma de organizare tipică a păstorilor vlahi din Peninsula Balcanică era cătunul. Povestirea referitoare la istoria Muntelui Athos, redactată către anul 1109, de către monahul Ioan Trachaniotes ne furnizează prima atestare documentară a cătunului vlah. Călugărul athonit relatează conflictul provocat în sânul comunităţii sale monahale de stabilirea la Muntele Athos, între anii 1100-1104, a unui grup destul de numeros de păstori vlahi transhumanţi, împreună cu familiile şi turmele lor. O parte dintre monahii athoniţi au reacţionat împotriva prezenţei femeilor vlahe la Sfântul Munte, deoarece ele tulburau sufletele călugărilor, făcându-i pe aceştia să renunţe la post şi rugăciune şi să se dedea preocupărilor lumeşti. Ei l-au înştiinţat pe patriarhul Nicolae al III-lea (1084-1111) cu privire la prezenţa femeilor vlahe şi au trimis o delegaţie la împăratul Alexie I Comnenul, cerând alungarea vlahilor. Însă, majoritatea călugărilor s-au împotrivit alungării vlahilor, dându-şi seama de utilitatea economică a prezenţei acestora în vecinătatea mănăstirilor. Într-una dintre scrisorile schimbate între patriarh şi împărat în scopul stăvilirii scandalului, se consemnează că cele trei sute de familii de vlahi stabilite la Muntele Athos alcătuiau cătune, supuse patriarhului. Un cătun cuprindea între 10 şi 105 familii de vlahi, cel mai adesea în jur de 50. Aşadar, între anii 1100-1104, existau în preajma Muntelui Athos, între trei şi şase cătune de vlahi. Un inventar al bunurilor Lavrei athonite, datând de la sfârşitul secolului XII, menţionează o serie de katounai vlahe din Moglena, dăruite mănăstirii de arhontele Nichifor Kephalas. O altă formă de organizare a vlahilor era fălcarea (din latinul falcaria), care grupa mai multe 'familii pastorale' (fumel'i). Fălcarea este întâlnită până în secolul XIX la aromâni, însă acest termen nu a fost niciodată consemnat într-un act oficial bizantin sau de altă provenienţă. Fălcarea a fost cunoscută în urma anchetelor etnografice întreprinse pe teren, într-o epocă târzie, când instituţia încă mai exista. Kekaumenos nu menţionează fălcarea, în schimb evocă deplasarea sezonieră a familiilor vlahe din care erau constituite fălcările, numindu-le prin termenul famil…ai, care poate fi o transcriere a aromânescului fumel'i. Cătunele şi fălcările aveau în fruntea lor căpetenii menţionate în izvoare sub diferite denumiri: celnik¸ primikjur. Kekaumenos menţionează un celnik, în persoana lui Slavota Carmalakes, unul dintre conducătorii revoltei vlahilor din 1066. Căpeteniile vlahilor aveau atribuţii judiciare şi erau însărcinaţi cu strângerea dărilor faţă de stat şi mănăstiri. În cadrul Imperiului Bizantin, comunităţile vlahilor s-au bucurat de autonomie juridică şi fiscală".

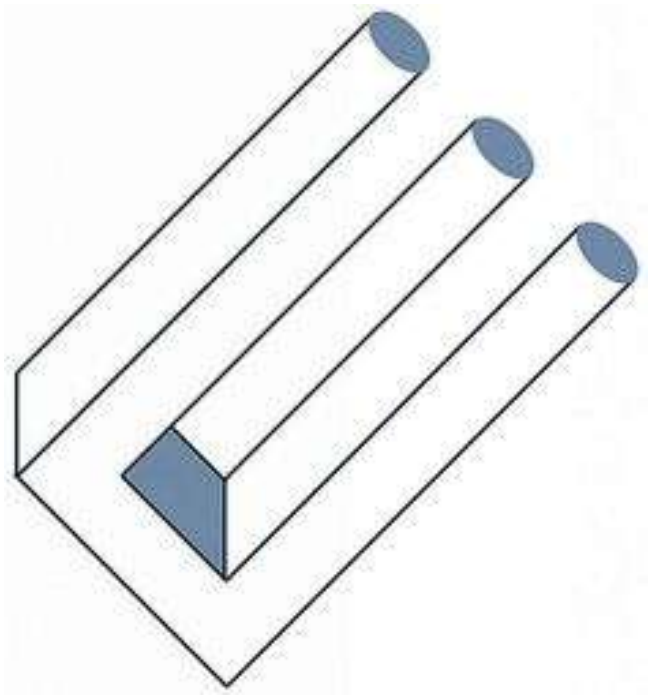

"Cea mai veche atestare a unei organizări aparte a vlahilor este cea menţionată în decretul lui Vasile II din 979/980, prin care lui Niculiţă din Larissa i se acordă conducerea vlahilor din thema Eladei care includea teritoriul Thessaliei. Acest 'comandament' constituie nucleul din care s-a dezvoltat Marea Vlahie, care era considerată la sfârşitul secolului XII o toparhie, aşadar o autonomie locală, condusă de un toparh. Izvoarele medievale menţionează un număr mare de Vlahii în spaţiul balcanic, care erau zone de compactă locuire romanică, organizate în confederaţii de obşti ţărăneşti. Ele dispuneau de privilegii fiscale şi juridice şi de o relativă autonomie politică. Izvoarele bizantine îi atestă pe vlahi ca un valoros element militar. Ele ne furnizează primele informaţii cu privire la rolul important pe care l-au jucat vlahii ca oşteni în slujba Bizanţului sau a

duşmanilor lui. Vlahii îndeplineau serviciul militar, fiind recrutaţi în armata bizantină. Kekaumenos ne informează că Niculiţă din Larissa a fost numit comandant al trupelor recrutate din rândul vlahilor din thema Eladei. În 1091, în timpul războaielor cu pecenegii şi cumanii, Alexie I Comnenul a ordonat înrolarea vlahilor şi bulgarilor în armata bizantină. În 1166, din ordinul împăratului Manuel I Comnenul, generalul Leon Vatatzes i-a atacat pe unguri dinspre Marea Neagră, cu o oaste în care erau înrolaţi o mare mulţime de vlahi. În timpul revoltei din Thessalia (1066), vlahii îşi dovedesc din plin calităţile lor militare în luptele purtate împotriva armatei bizantine la fortăreaţa Servia. În timpul răscoalei din 1185 condusă de către Petru şi Asan, vlahii participă alături de cumani şi bulgari la războiul împotriva Bizanţului. Izvoarele bizantine ne furnizează o serie de informaţii referitoare la organizarea bisericească a vlahilor balcanici. După cucerirea ţaratului bulgar al lui Samuel (1018), împăratul Vasile II Bulgaroctonul a dat o nouă organizare bisericească teritoriilor anexate Imperiului bizantin. Printr-o diplomă imperială emisă în 1020, basileul a redus Patriarhia bulgară de Ohrida la rangul de arhiepiscopie autocefală subordonată direct împăratului şi nu patriarhului ecumenic. Noua arhiepiscopie cuprindea un vast teritoriu care se întindea de la Dunăre până în Thessalia şi de la lanţul munţilor Rila (situat în sud-vestul Bulgariei actuale) până pe ţărmul Mării Adriatice; hotarele sale coincideau cu cele ale ţaratului bulgar al lui Simeon şi Petru. Alături de cele 31 de episcopii sufragane arhiepiscopiei de Ochrida, hrisovul imperial îi menţionează şi pe vlahii ‘care sunt răspândiţi în toată Bulgaria’, aflaţi, la rândul lor, sub autoritatea noului arhiepiscop al Ochridei. Se cuvine să precizăm faptul că decretul îi are în vedere doar pe românii din thema bizantină a Bulgariei, creată de către Vasile II pe teritoriul fostului ţarat al lui Samuel. Astfel, împăratul a creat pentru vlahii din vechiul ţarat bulgar un regim privilegiat, deoarece i-a scos de sub jurisdicţia episcopilor locali şi i-a pus sub autoritatea arhiepiscopului Ochridei. Organizarea bisericească a românilor din Balcani s-a desăvârşit în secolul XI. Deoarece plasarea vlahilor sub autoritatea arhiepiscopului Ochridei era necanonică, s-a simţit nevoia creerii unei episcopii proprii pentru aceştia. Astfel, într-o listă episcopală care datează din timpul domniei împăratului Alexios I Comnenul este menţionată, pe locul 23, o episcopie a vlahilor supusă arhiepiscopului de Ochrida. Într-o altă listă episcopală care datează din secolul XI se precizează că episcopia vlahilor avea reşedinţa la Vreanoti; această localitate a fost identificată de către cercetători cu oraşul Vranje, situat pe cursul superior al Moravei de sud, pe teritoriul Serbiei de astăzi. La episcopia vlahilor balcanici face referire şi o însemnare pe un manuscris din secolul XI, păstrat în biblioteca bisericii Sfântul Clement din Ohrida, care ne atestă, la o dată necunoscută, existenţa unui preot al acestei episcopii: ‘Ioan, preot al preasfintei episcopii a vlahilor’. Preotul Ioan este considerat primul cleric vlah sud-dunărean cunoscut după numele său. Cronicarii bizantini fac numeroase precizări cu privire la originea vlahilor. În secolul X, împăratul Constantin VII Porfirogenetul consemnează originea latină a locuitorilor Dalmaţiei. El menţionează populaţia romanizată de pe coasta dalmată sub numele de rhomani, deosebind-o în mod clar de rhomei, cum erau denumiţi cetăţenii Imperiului de către cronicarii bizantini. Se cuvine să precizăm că, începând din secolul IX, termenul desemna populaţia de limbă greacă a statului bizantin, pierzându-şi sensul originar de om vorbitor de limbă latină. Menţionarea în izvoare sub numele de romani a populaţiei romanizate din Dalmaţia a fost explicată, luându-se în considerare situaţia sa politică. La începutul secolului VII, slavii nu au dizlocat populaţia română din oraşele de pe coasta Dalmaţiei şi de pe insulele din imediata sa vecinătate. În timpul domniei lui Vasile I Macedoneanul (867-886), Bizanţul şi-a întărit autoritatea pe ţărmul răsăritean al Mării Adriatice, unde a fost creată thema Dalmaţiei (870) care cuprindea oraşele şi insulele dalmate. Însă crearea themei Dalmaţiei nu a însemnat instaurarea deplină a stăpânirii bizantine asupra coastei dalmate, în condiţiile în care oraşele dalmate erau obligate să le plătească tribut slavilor din imediata lor vecinătate. În aceste condiţii se poate vorbi despre existenţa pe coasta dalmată a unui condominium slavo-bizantin, în care romanii dalmatini plăteau tribut triburilor slave vecine, deşi se aflau sub dominaţia nominală a Constantinopolului. Sub acest condominium, populaţia romanică din Dalmaţia forma o ‘Romania’ locală de tipul Sclaviniilor balcanice. Acesta este şi motivul pentru care romanii dalmatini sunt menţionaţi în izvoare sub propriul lor nume şi nu sub cel al locuitorilor Imperiului. Pe de altă parte, faptul că Constantin Porphyrogenetul menţionează populaţia romană de pe coasta dalmată sub numele de romani, dovedeşte că el a remarcat incompatibilitatea dintre sensul cuvântului Rhomaios - care în vremea sa definea pe cetăţeanul Imperiului, vorbitor de limbă greacă - şi conţinutul etnic al populaţiei latinofone din Dalmaţia. În secolul XI, răscoala vlahilor din Thessalia (1066) a provocat mari neplăceri Bizanţului, stârnind indignarea lui Kekaumenos care afirmă că vlahii sunt urmaşii dacilor şi bessilor care locuiau în ţinuturile de lângă Dunăre şi Sava; aceştia din urmă s-au răzvrătit împotriva romanilor sub conducerea regelui lor Decebal. După ce au fost înfrânţi de către împăratul Traian, strămoşii daci şi bessi ai vlahilor au emigrat în Epir, Macedonia şi Thessalia. În viziunea lui Kekaumenos, vlahii din Thessalia, Macedonia şi Epir sunt descendenţii dacilor şi bessilor care locuiau odinioară în ţinuturile dunărene, în timpul împăratului Traian. În acest caz, cronicarul bizantin aminteşte de o tradiţie istorică cunoscută în societatea bizantină a epocii sale, care stabileşte o relaţie directă între vlahii sud-dunăreni şi popoarele barbare antice ale dacilor şi bessilor. Kekaumenos consemnează această tradiţie din două motive: el urmăreşte să-i pună într-o lumină negativă pe vlahi, evocând înclinarea lor naturală către trădare şi răzvrătire şi atitudinea lor ostilă atât faţă de împăraţii romani, cât şi faţă de cei bizantini; pe de altă parte, cronicarul thessaliot, care are cunoştinţă despre romanitatea vlahilor, le-o contestă, identificându-i cu dacii, pentru a rezerva exclusiv bizantinilor calitatea de moştenitori legitimi ai Romei. Ostilitatea lui Kekaumenos faţă de vlahi se datorează atât atitudinii lor de nesupunere faţă de autorităţile bizantine, dar mai ales revendicării de către aceştia a titlului de urmaşi ai romanilor. Pe măsura afirmării vlahilor ca o forţă politică ostilă Bizanţului, revendicarea de către aceştia a originii lor romane nu mai putea lăsa indiferent statul bizantin pentru care ei au început să reprezinte o iminentă ameninţare. Pe linia lui Constantin VII Porfirogenetul, Ioan Kinnamos consemnează originea latină a vlahilor sud-dunăreni. El afirmă că aceştia sunt descendenţii coloniştilor romani din Italia. Nichita Choniates afirmă că misienii sunt una şi aceeaşi populaţie cu vlahii care locuiesc în Munţii Haemus. La origine, termenul ‘misieni’ denumea uniunea tribală

tracică, care popula teritoriul dintre Balcani şi Dunăre, iar după cucerirea romană a regiunii, el va desemna populaţia romanizată din provincia imperială Moesia. Raliindu-se unei tradiţii care circula în mediile intelectuale bizantine - care identifica pe misieni cu descendenţii romanizaţi ai vechii uniuni de triburi trace din Balcani - Nichita Choniates îi confundă pe aceştia din urmă cu vlahii balcanici. La Choniates, termenul 'misieni' are un înţeles etnic, fiind un dublet savant al etnonimului popular 'vlahi'. Ambii termeni definesc pe românii din Haemus. Prin identificarea misienilor cu vlahii, Nichita Choniates eludează tradiţia originii romane a vlahilor din Balcani, atribuindu-le, din raţiuni de ordin politic, o sorginte 'barbară'. Spre deosebire de ceilalţi autori bizantini, Nichita Choniates punctează faptul că vlahii formează o etnie sau un neam. Ei au o limbă proprie. În virtutea acestui fapt, se poate afirma că vlahii balcanici se constituie într-o naţiune distinctă, alături de celelalte popoare balcanice, posedând o identitate proprie. Kekaumenos şi Nichita Choniates au realizat un 'portret' al vlahilor, evidenţiind trăsăturile morale ale acestora. Kekaumenos îi prezintă pe vlahi ca un neam de oameni stricat şi necredincios, fără credinţă dreaptă faţă de Dumnezeu şi împărat, faţă de rudă şi prieten; vlahii sunt înşelători şi mincinoşi. Cronicarul bizantin evocă înclinarea naturală a vlahilor către furt, sperjur, felonie şi răzvrătire. Ei sunt priviţi cu suspiciune şi dispreţ, fiind consideraţi vrăjmaşii ordinii bizantine. Nichita Choniates îi asimilează pe vlahi cu barbarii. Vlahul reprezintă imaginea 'celuilalt', a străinului care refuză integrarea în societatea bizantină prin afirmarea propriei identităţi. În concluzie, restabilirea graniţei imperiale pe linia Dunării de către împăratul Ioan Tzimiskes, în urma anexării la Imperiul bizantin a teritoriului ţaratului bulgar, a coincis cu reintrarea populaţiei romanizate din Balcani sub controlul administraţiei imperiale din Constantinopol. Conștienți de ponderea şi valoarea elementului vlah, romanic, din Peninsula Balcanică, încă din timpul domniei lui Vasile II bizantinii au promovat o politică adecvată, menită să-i desfacă pe vlahi de legăturile cu lumea slavo-bulgară şi să-i integreze în structurile civile, militare şi religioase ale Imperiului. Pe linia acestei politici s-a înscris organizarea vlahilor din Thessalia într-o unitate administrativă cu rol militar care a constituit nucleul zonei autonome a 'Vlahiei Mari'. La aceasta se adaugă crearea unei episcopii proprii pentru vlahii din fosta Bulgarie, cu reşedinţa la Vranje, aflată sub jurisdicţia arhiepiscopiei de Ochrida. Această măsură a avut drept scop delimitarea vlahilor de bulgari și integrarea lor în sfera de influenţă a Bisericii imperiale din Constantinopol. Bizanţul a contribuit în mod decisiv la fixarea statutului politic, social, juridic şi a regimului fiscal al vlahilor balcanici. Ei erau constituiţi în comunităţi care beneficiau de o largă autonomie, precum şi de o serie de privilegii juridice şi fiscale. Denumirile comunităţilor şi conducătorilor vlahilor (cătun, fălcare, celnik, primikiur) oglindesc, pe de o parte, vechimea şi originea lor locală, pe de altă parte, îndelungata simbioză a vlahilor cu slavii. În schimbul privilegiilor fiscale, vlahii aveau obligaţii militare faţă de Bizanț. Izvoarele bizantine consemnează înrolarea vlahilor în armata Imperiului. La sfârșitul secolului X şi începutul secolului XI, vlahii sud-dunăreni revin în atenţia scriitorilor bizantini. Interesul acestora pentru vlahi nu este pur ştiinţific, ci se subordonează intereselor economice, politice, militare şi religioase ale statului şi Bisericii bizantine. În general, informaţiile despre vlahi furnizate de cronicarii bizantini sunt obiective. În schimb, în discursul scriitorilor bizantini îşi face loc subiectivismul atunci când aceştia vorbesc despre originea vlahilor balcanici. Deşi erau conştienţi de originea romană a românilor sud-dunăreni, scriitorii bizantini i-au numit pe aceştia vlahi, termen pe care bizantinii l-au împrumutat de la slavii meridionali în secolele VIII-IX. Recurgând la numele etnic de vlahi aplicat doar românilor, bizantinii au urmărit să eludeze romanitatea acestora, exprimată de numele etnic folosit de toţi românii pentru a se desemna pe ei înşişi (Romani). Bizantinii şi-au rezervat doar pentru ei înşişi numele latin de romani care le oferea calitatea de moştenitori legitimi ai vechii Rome. În schimb, ei le aplică românilor numele de vlahi, care marchează înstrăinarea acestora de Imperiu şi decăderea lor în barbarie. În plus, unii scriitori bizantini, precum Kekaumenos şi Nichita Choniates, deşi erau conştienţi de romanitatea vlahilor, le-o contestă, identificându-i pe aceştia cu dacii, bessii sau misienii, pentru a le rezerva exclusiv bizantinilor calitatea de moştenitori legitimi ai vechii Rome. Ei eludează tradiţia originii romane a vlahilor, atribuindu-le din raţiuni de ordin politic o origine barbară. Prin aceasta, Kekaumenos şi Nichita Choniates îşi manifestă în mod făţiş ostilitatea faţă de aspiraţiile de libertate ale vlahilor sud-dunăreni, pentru care ideea originii romane constituia probabil una dintre ideile-forţă ale mişcării lor de emancipare politică de sub autoritatea Constantinopolului".

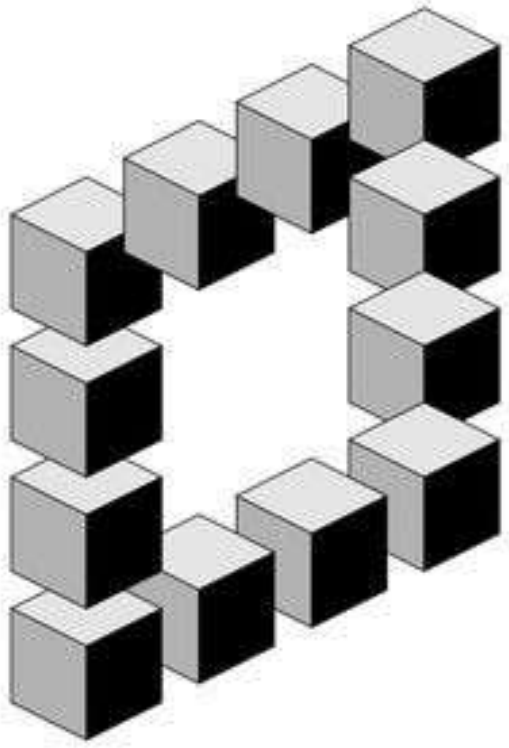

Românii au la E Pontul / Marea Neagră - ce îi desparte de Caucazieni - și au la V Maghiarii, care îi despart de Nemți / Austrieci (Ungurii instalându-se Medieval în fostul spațiu Antic al Sarmaților "Ia-Zygi", care - aflați pe Dunărea mijlocie / în Panonia - au reușit să despartă Geto-Dacii de primii Germani / "Deutsche", sosirea Ungurilor în Panonia în anul 896 fiind pe fondul disensiunilor ivite după decesul liderului Moraviei "Mari" care a controlat zona până în anul 894); Academia Română în "Istoria românilor" din anul 2010 a scris: "O știre din anul 892, cuprinsă în 'Annales

Fuldenses' relata despre rugămintea adresată de regele german Arnulf (al Carintiei) cneazului bulgar Vladimir 889-893 de a nu permite moravienilor cumpărarea de sare. Aceasta provenea probabil din Transilvania. Mai târziu, Anonymus a pomenit și el de extracția sării din interiorul arcului carpatic: 'De acolo se scoate sare și materii sărate'. În secolul XI, voivodul bănățean Ahtum, urmașul lui Glad, instituia în porturile de pe Mureș, până la Tisa, vameși și paznici pentru plutele ce transportau sare extrasă din Transilvania". (Trebuie reținut adevărul istoric că Ungurii au fost chemați din Bazinul Niprului de către Regele Arnulf al Carintiei 887-899, pentru a stăvili în Bazinul Dunării Mijlocii puterea Moravilor: odată ajunși în Bazinul Dunării Mijlocii / Panonia, Ungurii nu au mai plecat).

Situația la sosirea Ungurilor în Panonia

Conform "Enciclopediei Britannica", Sciții / Bulgarii timpurii - care nu erau Slavi - au trăit la V de Volga de la sfârșitul secolului IV; corespunzător geneticienilor (ca de exemplu în anul 2013 Sena Karachanak, Desislava Nesheva, Yordan Yordanov, Angel Galabov, Draga Toncheva din Bulgaria și Antonio Torroni, Nadia al-Zahery, Vincenza Battaglia, Valeria Carossa, Viola Grugni, Simona Fornarino și Ornella Semino din Italia), primii Bulgari / Sciți au cuprins inclusiv profilul genetic al bărbaților Gherga, cu următoarele explicații: "Haplogrupul 'N' - caracteristic celor din Altai și vorbitorilor Turki din Asia Centrală - apare printre Bulgari cu frecvența de doar 1,5%. În termeni istorici, cea mai timpurie civilizație documentată în actuala Bulgarie a fost a Tracilor. Strămoși ca Asparuh - dintre Turki - au preluat la sfârșitul secolului VII conducerea peste mai numeroșii Slavi din areal și de aceea contribuția genetică de acel tip n-a avut un rol semnificativ în regăsirea printre majoritatea Bulgarilor din prezent. Leagănul proto-Bulgarilor a fost numit Balhara de către Indieni și Bactria de către Greci: a fost situat la poalele Pamirului / Munților Hindu Kuș. La sfârșitul Antichității, proto-Bulgarii au ajuns bine organizați în E Europei".

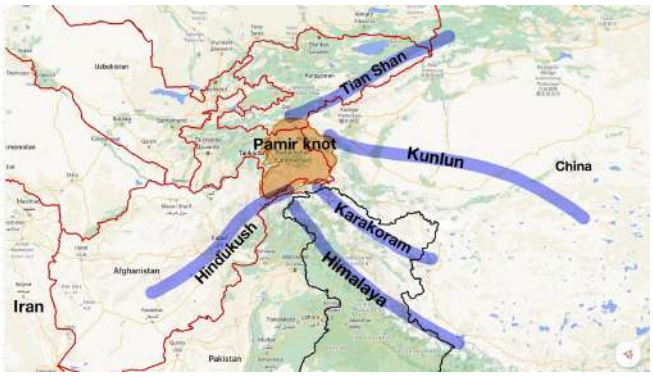

Nodul Pamirian (Tadjik, în N Afgan)

Așa cum au studiat inclusiv în anul 2018 Dr. Li Qiang și Dr. Stefanos Kordosis, în secolul VI istoricul bizantin Teofan a scris explicit că la răsărit de Fluviul Don erau "Turki, anterior numiți MasaGeți", din partea cărora în vara anului 563 Împăratul bizantin a primit la Constantinopol delegația ce reclama fuga supușilor Avari; ulterior și Sf. Teofan "Mărturisitorul" a scris despre aceeași prezență Turkă la Curtea Imperială, urmată de o altă delegație Turkă la Constantinopol, în anul 568 (între timp, Avarii veniți de la răsăritul Panoniei aliați cu LongoBarzii din Nordul Panoniei au desființat Regatul Ghepid - al "pruncilor Geți" - din Panonia, cu baza în Banat). Teofilact din Simocatta - istoriograf bizantin din secolul VII - a afirmat că Turkii erau atât foștii Parți, cât și Hunii. În anul 1726, geograful Mathias Bell din Bratislava - aflat pe atunci la documentare în Banatul tocmai cucerit de la otomani - a scris că după ce în vremea răscoalelor Galilor (din secolul III) nu altcineva decât Goții s-au unit cu Dacii și au izgonit Romanii pe partea dreaptă a Dunării, s-au ivit puternicii "Hunovares". Se poate observa - imediat după destructurarea MasaGeților din istoria lumii - ivirea cvasi-sincronă în istorie a Turkilor și Slavilor, anume: rudele răsăritene / Asiatice ale stăpânilor sclavilor și respectiv sclavii / slugile din Europa (leagănul Tureg = Turk a fost Asiatic / Mongol iar leagănul Slav a fost European). Academicianul Leonid Potapov din Altai a documentat în anul 1969 că în Altai "Kergheii erau Tirgheși / Turgheși, adică stră-Turki, forma lor distorsionând-o pe cea de Turkiji, așa cum i-au notat analele Chineze pe urmașii Yuezhi, formați din Tocari și Azi / Ași"; Dr. Yuri Zuev (Turcolog Kazah) a studiat în anul 2002: "Din analiza inscripțiilor runice aflate în Mongolia, Azii / Uti au fost Turghii Negri, mai numeroși decât Tocarii" (așa cum oricine poate observa, în Stepa Asiei, Turegii / Turkii au fost succesorii imediați ai predecesorilor lor, înrudiții Huni). Dr. Zhivko Voynikov din Bulgaria în studiul "Cine au fost vechii Bulgari sau proto-Bulgarii?" din anul 2018 a concluzionat: "În formarea vechilor Bulgari s-ar distinge 3 straturi. Primul a fost constituit de Tocharii cârmuiți de Yuezhi, din răsăritul Tian Șan. Al doilea a fost legat de Sarmații din Bazinul Aral. Al treilea s-a ivit în apusul Caspic, în trecătorile Caucaziene. Dr. Tsvetelin Stepanov - profesor universitar de istorie în Sofia - susține ipoteza formării primilor Bulgari între India și Mongolia". Iată așadar conexiunile cercetătorilor Bulgari din Epoca Modernă despre primii Bulgari că-și aveau sorgintea în MasaGeți (denumiți Yuezhi de către Chinezi): de aceea nici nu a fost întâmplătoare alianța vechilor Bulgari cu Valahii / Geții în Balcanii Medievali (împreună reușind să se opună Imperial bizantinilor, care tocmai au început să fie controlați de către Eleni). Pe baza cercetărilor lui Bozhidar Dimitrov -

directorul "Muzeului de Istorie" al Bulgariei - "analizele genetice, factorii lingvistici şi etimologia redau originea Bulgarilor în N Afgan, ei aparţinând Iranienilor / Caucazienilor; erau predominant carnivori şi foarte înalţi - media scheletelor deshumate în N Bulgariei fiind de 1,80 metri - ceea ce înseamnă că aveau mari turme / cirezi (de tot felul de animale). Marele lider Kubrat - al cărui mormânt din secolul VII a fost găsit lângă Poltava / Ucraina, fostă capitală Bulgară - a murit creştin". În secolul X, cronicarul Irakian Ibn Fadlăn - călător în anul 921 între Bagdad şi Bolghar 54,59 lat. N, 49,03 long. E / capitala Bulgariei de pe Volga - a remarcat că Sciții / Bulgarii de pe Volga făceau comerţ cu Finicii şi că Sciții / Bulgarii arătau la fel ca Varegii = Vikingii / Vichingii Rus; el a mai scris despre cea mai mare Insulă a Fluviului Nipru - numită Gheorghe după cum știau bizantinii / conform cărții "Administrarea Imperiului" din același secol X, azi Ucrainizată Cortița - că era stația Varegă de rugăciuni către Zeul Odin a negustorilor Nordici Vikingi în drumul spre Constantinopol = capitala Imperiului Bizantin. Ar fi de precizat - conform și istoricilor, ca Dr. Ryan Lavelle / profesor universitar de arheologie în Regatul Britanic, ș.a. - că Vikingii nu au format o etnie Nordică, ci o categorie profesională, constituind o pătură de negustori care și jefuiau când aveau ocazia sau invers, erau jefuitori care comercializau ce prădau când puteau (avantajul lor fiind și că erau voinici / solizi, mai înalți cu circa un cap decât restul Europenilor, dezvoltările fizice ale lor datorându-se mediului violent în care trăiau dar și aportului de hrană mai serios); contemporanii lor Anglo-Saxoni prin "Wicing" indicau "Piraţii Mărilor": termenul exista de la sfârșitul secolului VII, consemnat de glosarul Épinal-Erfurt. La fel ca în mileniile precedente, exerciţiul migrator uman din E spre V a funcţionat pe deplin şi în mileniul I (continuă şi în prezent): iată aşadar "continuitatea" caracterizând nu doar imobilismul sedentarilor, ci şi fenomenul marilor "mişcări" umane, ce tot continuă (întotdeauna, destinațiile migranților au fost zonele promițătoare - nu cele ostile - astfel fiind în Vechea Lume spațiul Românesc / atractiv pentru numeroși migranți, așa cum acum, în Epoca Modernă, țintele migranților sunt zonele dezvoltate ale lumii). În Peninsula Balcanică, existența Aromânilor a oprit Slavizarea Elenilor, asemănător cum la Nord de Peninsula Balcanică existența Avarilor a oprit Slavizarea Românilor: în Balcani, dacă la momentul apariției Slavilor nu ar fi fost Vlahii / Armânii - foarte puternici între Slavii Sud Dunăreni și Sudul Balcanic, ca un "zid" între părți - limba Greacă în Peninsula Balcanică ar fi dispărut, la fel cum a dispărut și Latina în Peninsula Italică (Grecii Peninsulei Anatolice oricum au dispărut, fără zidul sau valul uman Armân / Vlah azi poate doar în Insulele Est Mediterane s-ar fi păstrat Greaca); limbile Antice - ca Greaca și ca Latina - erau sortite pieirii iar dacă în calea Slavizării Balcanilor n-ar fi fost "tamponul" uman / "zidul" Aromân / Valah dintre Marea Egee și Marea Ionică, acum Elenii din Sudul acelui "zid" / "tampon" ar fi vorbit vreun Grai Slav (umanitatea - și în primul rând micuțul popor Elen - ar putea aprecia, chiar în prezent, că limba Greacă a fost protejată, la propriu reușind să se prezerve, datorită Vlahilor / Aromânilor, care nu numai că i-au fost apărători / protectori dar i-au fost și propagatori, prin circulația avută și întreținând-o constant).

Turkii la începutul Medieval

Este de observat şi că în Turcă "doglu" / "dogulu" = "oriental", etimologia pentru cuvântul Veneţian de "Dogi" derivând direct din orientalii Daci mai degrabă decât din "Duci" (termen nobiliar apusean, desprins din înţelesul pentru aristocraţii Daci, similar în răsărit fiind legătura dintre C/Hun şi K/Han, titlurile de "Hani" sau de "Khani" - cu echivalentul "Cnezi" - derivând de la primordialii Cuni / Chuni, adică de la Huni şi respectiv Cumani): în V EurAsiei, titlul de "duce" provenea de la Daci iar în E EurAsiei, titlul de "Han" provenea de la Huni; Dacii și Hunii și-au avut capitalele sub cei mai mari cârmuitori ai lor în spațiul Românesc, la Români pentru "Duce" fiind echivalentul "gherțoi" / "gherțeg" = "herțeg" iar pentru "Han" / "Khan" fiind echivalentul "Cneaz" ("gherțoi" sau "Cneaz" însemna același titlu de "Duce", adică de nobil Dac). Este de ştiut că Medieval s-a fixat termenul Slav "kuna" / "ku-na" pentru "jder" / "Martes", a cărui blană - denumită cuniţă, cu care se plătea văcăritul / birul - era mult preţuită din Dalmaţia (Croaţii având banul "kuna") până în Finlanda (unde are numele întors "no-kia" / "nokia"); hainele din jder au fost dintotdeauna de foarte mare valoare (purtate de nobilii Români până în Epoca Modernă): cuvântul "jder" folosit de Români poate avea legătură cu legendarul Finlandez Ajatar = "Diavolul Pădurii" - jderul fiind un animal ce sare sprinten din pom în pom - tocmai la Români existând şi "ajder" pentru "Balaur" / "Dragon". În fruntea aristocraților Geto-Daci au fost dinaștii Ghergoi (consonantic "GRG" = "Gurag"): acelora li se zicea și Zuraz / Duras, respectiv Dura / Dulo (iar oriental "dogulu" / "doglu" a fost versiunea Turkă pentru "Duce", în Veneția fiind "Doge"); termeni înrădăcinați în marea vechime (pe baza nobilei moșteniri din Eden, cu consonanța "DN" ca a apelor curgătoare "danu", cu exemplul grozav al celor dintre Don și Dunăre, partea din Rai care a fost leagănul Românilor = "Oamenii Râurilor") s-au regăsit Medieval de la cei emigrați din Peninsula Jută / Iută - dintre Dani / Danezi în Arhipelagul Britanic, stăpânit de "Domni Prieteni" - până în Peninsula Iberică, unde "Dona" pentru Doamnă și "Don" pentru Domn au devenit titluri consacrate respectuos, propagarea până acolo fiind facilitată mai ales de rețelele creștinilor. Se poate observa că denumirea de "don/a" e conectată de cea a riveranilor Donului, Dunării, etc. iar mai mult, prima pereche de numere la Slavi e legată de divin, putându-se observa că "Unu" - zis de pildă "Jedan" în Bosniacă și Sârbo-Croată, "Edin" în Bulgară, "Jeden" în Cehă, Poloneză și Slovacă, "Eden" în Macedonă, "Odin" în Rusă, "Odyn" în Ucraineană, etc. - îl redă pe Zeul Odin iar "Doi" ("Dva" la majoritatea) o redau pe Divă = Doamna-Zeu. Tot cu rădăcini în Vechea Lume, inclusiv șefia școlară superioară a ajuns exercitată de către "decan" (legăturile de exemplu cu Geto-Dacii răspândiți European de la sfârșitul

Antichității nefiind coincidențe, de pildă sistemul de numărare fixat rămânând cel zecimal / bazat pe "10"); de altfel, vechii Greci au apreciat - începând cu prima lor Școală, anume cea din Milet / Caria - marile învățăminte dobândite de la Geți (după cum au mărturisit, inclusiv în scris) pe care i-au întâlnit când colonizau coastele Pontice / ale Mării Getice, acum Neagră, ce a fost în Nordul lor: pe atunci, Geții se întindeau între Indieni și Europeni, aportul lor Civilizațional în Vechea Lume fiind stimat inclusiv de ulteriorii Imperiali Romani, care au avut statui glorificând tocmai Geto-Dacii, pe care au ajuns să-i respecte foarte mult, până la sfârșitul Antichității (probabil unele statui au fost însușite de Romani atunci când au intrat în Dobrogea, sculptorii acelora poate fiind meșteri Cariani din cetățile Grecești de pe litoralul Mării Negre - ca rezultate din bunele conviețuiri ale coloniștilor cu indigenii - alte statui fiind realizate ulterior, prin comenzi Romane).

"Tamga" / Sigiliul Dulo

Este de știut că la începutul Medieval al Turkilor - în secolul VI - la poalele Munților Tian Șan, în preajma Lacului Balkhaș din răsăritul Kazah, exista confederația tribală Dulu, cuprinzând jumătate din cele 10 triburi ale Turkilor Vestici de pe atunci: ei taxau Drumul Mătăsii și gospodăreau ca reședință principală orașul Suyab 42,48 lat. N, 75,11 long. E / Kârgâ-stan (posibil că erau rudele Asiatice ale clanului European Dulo); o parte din Dulu - cea maniheistă / practicând dualismul apărut în Imperiul Săsan - a fost știută ca Turgheș (considerată Altaică de către lingvistul Rus Nikolai Baskakov 1905-1995), care a cârmuit direct din capitala Suyab în 699-766 khaganatul Turk / Tureg, denumit după ei ca Turgheș.

Khaganatul Turkilor Vestici
după victoria din 557 contra Hunilor Albi / Heftaliți

În Europa, "hârțogăria" era tipică "herțegului", căci era nobilul care avea documente (la fel fiind și cu "harta" - din aceeași grupare cu "cartea" - inițial așa ceva aparținând doar celor culți dar și potenți financiar, adică avuți). Istoricul Basarabean Alexandru Gonța a scris: "Termenul 'gintă' și-a avut originea în sanscritul 'gan' însemnând 'a naște'. Goții au moștenit și au transmis mai departe cuvântul sanscrit 'gan' și sub forma 'kan' pentru cel care procrea, 'kuni' și 'kine' fiind pentru 'femeie' și 'gintă', de acolo, cuvântul 'kaneg' / 'kanez' pentru șeful ginții, păstrat în vorbirea curentă de locuitorii vechii Dacii sub forma 'cneaz', pentru desemnarea conducătorului comunității teritoriale. Burghezii și ilirii au folosit cuvântul 'para' pentru a indica un convoi nomad, alcătuit din unități gentilice; același termen a fost folosit și pentru conducătorul unei ginți, astfel că 'fara' a devenit mai târziu denumirea pentru terenul ocupat de o gintă. 'Fara' / 'Ginta' forma o grupă de bărbați și femei care aveau aceeași origine comună prin naștere, dintr-un singur strămoș. Bărbații și femeile se bucurau de egalitate în drepturi și libertate deplină în cadrul comunității; prima datorie a tuturor membrilor ginții era răzbunarea sângelui unei rudenii, vărsat de un străin. La geto-daci, numele sub care apărea comunitatea gentilică era ca și în sanscrită: 'dzana' / 'dzîna' în legătură cu ideea de naștere / viață, păstrat până azi în cuvântul 'zână' = 'fată' în limba tracă (zâna zorilor, zâna codrilor), cuvânt care trebuie pus în directă legătură cu iranianul 'zen' = 'femeie', având șef un 'canez' (ca la goți). Confirmarea acestui adevăr o avem prin prezența cneazului în fruntea tuturor comunităților teritoriale de pe întregul cuprins al Daciei. Termenul latin 'gens' pentru 'gintă' a fost folosit și de geto-daci, concomitent cu acela de 'dzâna', așa cum alături de 'kan' / 'kneaz' a fost întrebuințat cuvântul 'jude' secole la rând, în Evul Mediu ('kunig' / 'kneaz' a fost de origine vizigotă). 'Dzana' ca simbol al nașterii în comunitatea consanguină a fost păstrată de geto-daci și urmașii lor în mica familie, în care 'zâna' = fata nemăritată devenită, după căsătoria cu cneazul, 'cneaghină' (după cum ne este cunoscut din documentele medievale). În secolul I, Dio Chrysostom în 'Orații' 72 a povestit că 'unii traci, numiți geți, au pe cap un fel de bonetă ca macedonenii și arimaspii iar alții o tiară, ca bactrienii și parții'; o întrebare se pune acum: exista oare vreo deosebire între cei cu bonetă și cei cu tiară? E probabil că da! Căci erau 2 uniforme purtate de geți, văzute de un martor ocular. În 'Istoria geților', astăzi pierdută dar folosită de alanul Iordanes din Sciția Minor, se afla un text din care rezulta că șefii ginților purtau 'pileus' = bonete de lână, din care cauză se numeau 'pileați'; din rândul acelora se alegeau regii, preoții și comandanții militari. Tot după Dio Chrysostom și Iordanes știm ce rang social ocupau și purtătorii de tiară (scufiță roșie de scumpie): aceia erau nobilii cei mai înțelepți, care au învățat teologia, proveniți din rândul comandanților militari, deveniți preoți; spre această idee ne duce faptul că Decebal purta tiară dar și că papa de la Roma poartă tiară, nu bonetă frygiană. Împreună cu acești preoți, șefii ginților - pileații - au alcătuit o aristocrație a dregătorilor, numiți 'superiorii': termenul și-a avut originea comună cu 'sipia' goților - dat rudeniilor de sânge - și 'stăpân' la greci (de aici 'Diurpaneu' purtat de fratele lui Decebal, ca membru al dinastiei); termenul de 'jupan' a fost păstrat de români pentru dinastici până în Evul Mediu. Instituțiile ortomanilor 'tara-bostes' / 'pileati' ori a 'jupanilor' la traco-iliri s-au păstrat ca 'războinici' / 'juzi' prin 'judecii' și moștenite de generațiile din Evul Mediu după

pătrunderea goților sub cuvintele de 'viteji' / 'vikingi' și 'cneji' stăpâni de 'holde' / cnezate". (Echivalentul străvechiului "Cavaler" a fost Medievalul "Cneaz" / "Viteaz"). În Evul Mediu, ceea ce era Veneţianul "Doge" s-a fixat în Europa ca "Duce": titlul de mare nobil literalmente provenea din respectul pentru măreţii Daci, care efectiv au ajuns liderii Europei la sfârşitul Antichităţii ("duc" la Catalani, "dug" în Galeză, "duke" în Engleză, "vojvoda" în Sârbă, "kherţog" în Bulgară, "herceg" în Maghiară, "herţoh" în Ucraineană", "herţog" în Estonă, "hercogs" în Letonă, "gherţog" în Rusă, "săsaka" în hindi, etc). Dinaintea dezmembrării Imperiului Roman deja Dacii au fost foarte cinstiţi, peste tot în raza Imperială Dacii bucurându-se de reprezentări monumentale în piatră, ceea ce a influenţat profund Cultura Europeană, până la arta contemporană; de exemplu, academicianul Român Papadopol Calimah a anunțat în anul 1873 ce a fost cu mai puțin de un secol înainte de a scrie: "Dacii solii lui Decebal trimiși să ceară pace de la împăratul Traian au avut statui de marmură, cioplite din ordinul Senatului Roman, care s-au pus în Capitoliul Romei și au existat până la 1775" (erau reprezentați atât conducătorul delegației după războiul Romanilor contra Geto-Dacilor din 101-102, anume fratele Regelui Decebal, cât și fiul mai mare al Regelui Decebal, lăsat gaj la Roma, a cărui moarte acolo - survenită curând - a fost pretextul următorului război, cel din 105-106 / urmat de alte realizări artistice monumentale).

Statui în Roma: probabil fratele și fiul Regelui Decebal

Așa cum a cercetat de exemplu în secolul XIX istoricul Român George Tocilescu (cu datele prezentate în cartea "Dacia înainte de Romani" din anul 1880), după peste un secol Dr. Leonard Velcescu a scris: "Nici un alt popor subjugat de Roma nu a beneficiat de atât de multă atenţie din partea artiștilor plastici Romani. Se poate afirma că, mai mult decât Galii, Germanii sau alţi 'Barbari', Geto-Dacii au ocupat un loc privilegiat în arta Romană și în inima Romei, în Forul lui Traian. Poporul Daco-Get a fost, putem spune, glorificat într-o manieră fără precedent de către Romani". Uriașa Columnă din Roma - realizată din ordinul împăratului Marcu Traian al Imperiului Roman - este încă pe locul său din centrul capitalei; după cucerirea unor Daco-Geți din N Dunării, în Imperiul Roman au fost realizate excepționale sculpturi din piatră ale acelora, cu mult mai mari decât ale altora, taliile lor depășind mărimile naturale. În mileniul I, într-o bună parte a Europei, de la Anticii Daci a provenit termenul Medieval de "Duci" pentru nobilii cârmuitori; într-o altă bună parte a Europei, termenul echivalent folosit era de "Gherţeg" (ca - literalmente - la Schei = vechii Bulgari sau la Sciți = vechii Ruși): acela nu aparţinea nici unei mari familii lingvistice, căci deşi fiind ca Gherțeg / "Herţeg" atributul întemeietorului Țării Românești, n-a fost Românic, chiar dacă adăugat Bosniei ca "Herţegovina" n-a fost Slav, chiar dacă răspândit ca "Hertig" până în Regatul Suediei n-a fost Germanic și respectiv nici Ugro-Finic, căci sorgintea termenului alternativ de "G/Herțeg" pentru "Duce" = "Vodă" nu era de la vreo familie lingvistică specifică ci era nominal explicită de la Regii Gherghiţi / Gherghi ai Geto-Dacilor. Se poate observa lesne în Europa că aria de răspândire a

termenului lingvistic "G/herțeg" s-a suprapus peste arealul genetic de răspândire al bărbaților Gherghi; explicația se datorează extraordinarelor puteri ale dinaștilor Gherga: de exemplu, avându-l ca "mâna dreaptă" / vistiernic pe Cavalerul Venețian Grigore, Negru Vodă - "Mare Herțeg" / întemeietorul Țării Românești în anul 1290 - se pare că a făcut parte dintre dinaștii Gherga (analiza genetică ar preciza mai științific aceasta, însă în prezent e interzisă, rămânând evident doar contextul onomastic al geografiei din Nordul Carpaților Meridionali, ca Ținutul Herțegului / Hațegului - vecin cu Ținutul Gugulanilor / Cărășenilor = "Negrilor" / "Nordicilor" - și Ținuturile Amlașului, respectiv Făgărașului, stăpânite de Herțegul Negru Vodă). Contrar abordării universale a dinaștilor Regali ca amestecați în general cu alogeni, acum mulți Români acceptă doar Basarabi autohtoni: strădania demonstrării purității Române la Basarabi însă nu a dat încă roade, cercetările rezumându-se doar la declarații de voință, fără valoare istorică.

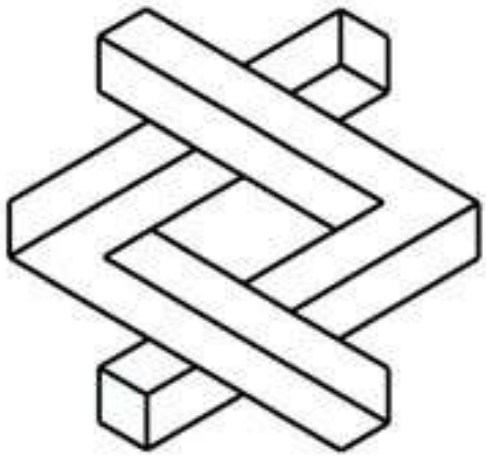

În anul 1933, profesorul universitar Nicolae Drăganu - membru corespondent al Academiei Române - a scris în cartea "Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticei": "cel dintâiu care s-a gândit la o origine Pecenegă a numelui Basarab și al Basarabiei a fost Jerney Janos (1800-1855). Iată ce zicea el, după ce a constatat că nu cunoștea încă o explicare pentru numele Basarabiei: 'Martin Bronovius, trimisul regelui Polon Ștefan Bathori în 1579, în lucrarea sa Descriptio Tartarae, publicată în Köln, 1595, spunea numai atât la începutul unui capitol: Moldaviae seu Valachiae inferioris Pars, quae ohm Bessarabia dicta fuit. Samuele Timon a notat în 1762: Extrema pars Moldaviae, quam Bessarabiam quidam recehtiores nuncupaverunt. Unul o considera deci numire nouă, celălalt veche; care avea dreptate? Unii voevozi ai Țării Românești au avut porecla Bazarab, Bazarad, Besaraba, Bozarad, Bassaraba, scrisă în deosebite chipuri. Ce înseamnă aceasta, de ce i-au numit așa, este vreo legătură între numele lor și cel al provinciei? N-am putut primi lămuriri satisfăcătoare de la învățații Moldoveni. Mihail Kogălniceanu a derivat vechia familie Băsărabă de la moșia Basarovița dintre Morava și Dunăre. Poate să aibă dreptate. Eu cred că numele provinciei deriva direct din bas, bes sau vas (scytha, bessus), numele poporului Peceneg. Silaba întâie ne spune limpede acest lucru; n-am putut găsi de unde vine arab, după alți scriitori arav; știu numai că în documentele noastre Pecenegii sânt numiți și vosciani și wosseraui'. Jerney Janos arăta că din radicalul 'bessus' ar fi numele de localități: Vosciani, Vosian, Vuosian, Bosian, Bassan - Ungurește Bosany / Varsany - care se găsesc adeseori alături de Besen, Beseny, Besnye, Besenev, Beseneu, Besnyo, Besenyö, etc. Într-adevăr dintr-un *Vasaravus > *Basaravus (conform Basarovic, Basarovica) s-ar fi putut desvolta ușor un Basarab, Băsărabă. Dar numele nu indica totdeauna originea etnică. Chiar și dacă numele Basarabilor era de proveniență Pecenegă sau Cumană, Gheorghe Brătianu are dreptate să susțină că originea lor etnică rămâne îndoelnică. Numele cu aspect Peceneg sau Cuman al Basarabilor nu înseamnă neapărat și originea Pecenegă sau Cumană; 'el poate fi numai rezultatul influenții firești a vecinătății cu Românii de la Dunăre', 'o mărturie a legăturilor noastre cu neamurile Turco-Tătare'. De-asemenea are dreptate și când rectifică ipoteza domnului Andrei Veress care căuta pentru figura heraldică de pe coiful voevozilor Munteni aceeași origine Pecenegă sau Cumană pe care au găsit-o alții pentru numele lor, întru cât 'stemele cu armele Ungariei și cu semnele heraldice proprii de pe cimier rămân cea mai sigură dovadă a influenții'. În 'Originea stemelor Țărilor Române' din 1931 e scris: 'pe monetele Românești pasărea e figura heraldică proprie a neamului Basarabilor și această pasăre nu e nici vultur, nici corb, precum se crede în general, ci un șoim, semn strămoșesc adus de Basarab încă din Asia, de sub poalele Uralului, unde au viețuit veacuri lungi împreună cu Cumanii, Tătarii, Turcii și Ungurii cu care popoare erau înrudiți'. 'La sfârșitul veacului XIII Basarabii cu o mână de oameni războinici, veniți de pe plaiurile dintre Prut și Siret pe care au locuit cine știe câtă vreme laolaltă cu Cumanii, au cucerit poporul Român aflat pe șesul Dunării, alcătuind acolo un stat' (conform lui Réthy Laszlo în revista 'Turul' din 1884). 'Emblema heraldică a Basarabilor e identică cu aceea a Ungurilor, numită turul - nume citat de cronicarul Kézai - care cuvânt Turcesc înseamnă șoim (conform lui Nagy Gyula în revista Turul din 1883), 'ca și cuvântul Latinesc corespondent astur, care însemna de asemenea șoim, cuvântul Latinesc figurând în cronica Anonimului regelui Béla', 'emblema turul era simbolul hanilor Oguzilor și ai Guzilor, care popoare locuiau la Răsărit de Marea Caspică'. 'Venind însă spre Apus o ramură a acestora din cele 6 cunoscute, câte trăiau împreună la un loc, sub același turul, ea ni se înfățișează pe pământul Moldovei de astăzi ca Cuni, Cumani ori Comani' (conform lui Thury József în revista Turul din 1886), 'deci Basarabii erau înrudiți cu Cumanii, având aceeași stemă strămoșească cu ei'. Despre vultur și despre schimbarea vulturului în corb în emblema peceților domnești a vorbit Ioan Bogdan în 1931. În special merită mențione deosebită din punctul de vedere al influenței Ungare unde se arată că se întrebuința vulturul într-o sumă de peceți ale nobililor Unguri: după el, vulturul 'pare a fi împrumutat de la bizantini' iar corbul 'pare introdus la noi din herbul Corvinilor'." Despre "poluarea" castei Basarabe a Românilor - pe lângă cea cu Beseni / Pecenegi = predecesorii Cumanilor, la care îndeosebi s-a referit savantul Nicolae Drăganu - și alt savant al Românilor, anume Dr. Neagu Djuvara, a pomenit de posibile contribuții ale Cumanilor; comentariul aici ar fi de observat cu atenție aparițiile printre Români ale Basarabilor, Pecenegilor și Cumanilor, în cronologia istorică.

Herbul Corvinilor

Corbul negru pe blazonul Domnesc Medieval la Români a fost emblematic și anterior dinaștilor Corvini / Corvinești: în secolul XI, bastardul Arpadian Gheorghe / Gyorgy = fondatorul Dinastiei Negrilor Vodă și-a avut de la mama Gherga - pe lângă nume - și ghergul / herbul cu corb, conform Tradiției consemnată în secolul XVII de cronicarul Miron Costin: corbul ca atare a durat de atunci pe stemele Domnești jumătate de mileniu - până la Huniazi / Corvinești inclusiv - din ramura Basarabilor Domnitori Valahi (astfel cum a fost atestat în secolul XIV la Vodă Vladislav I al Valahiei / Țara Românească) ulterior fixându-se pe stema României acvila încoronată, astfel cum este și acum. Negru Vodă aparținea unei Dinastii Negre / Nordice - veche de peste 2 secole deja la momentul afirmării sale prin "descălecarea" din Țara Românească de la sfârșitul secolului XIII - existând mențiuni despre Negru Vodă în secolul XII / din anul 1185 (de către preotul Ionaș Mone în anul 1728) ori dinainte cu 105 ani, în secolul XI / din anul 1080 (de către cronicarul Miron Costin în anul 1686): în limbajul vremurilor sale - pe atunci bizantinii ziceau Ungurilor că erau Turki - Negru Vodă era mai exact "Cara" pentru "Negru" și mai mult "Mare G/herțeg" decât "Vodă" (pe atunci, termenul Slavon "Craș" sau oriental "Cara" - însemnând "Negru" - domina zona Gugulană Caraș-Severin a Nordului Severinului iar "Herțeg" nu era numai în Amlaș / Sibiu ori Făgăraș / Brașov, ci și în Hațeg, Ținut Hunedorean aflat între actualele județe Alba și Caraș-Severin); au fost mai multe menționări despre cârmuitorii Valahilor "Negru" Vodă în secolele XI-XIII (din surse foarte diverse și ca atare chiar credibile), așa că nu e deloc plauzibilă ideea inventării sau a falsității Medievale privind durata dinastiei respective în spațiul Românesc, care a început Montan în Munții Banatului și după un stagiu în Făgăraș - la miazănoaptea celor mai înalți Munți ai Carpaților Meridionali - s-a încheiat în Muntenia / la miazăzi de cei mai înalți Munți ai Carpaților Meridionali.

DESPRE POPORUL

MOLDOVEĬ SI AL ŢEREĬ ROMÂNESCĬ

DE

MIRON COSTIN

MARE LOGOFETŬ AL ŢEREĬ MOLDOVEĬ

OPISANIE ZIEMI

MOLDAWSKIEJ I MULTANSKIEJ

PRZEZ

MIRONA COSTYNA

WIELKIEGO LOGOFETA ZIEMI MOLDAWSKIEJ.

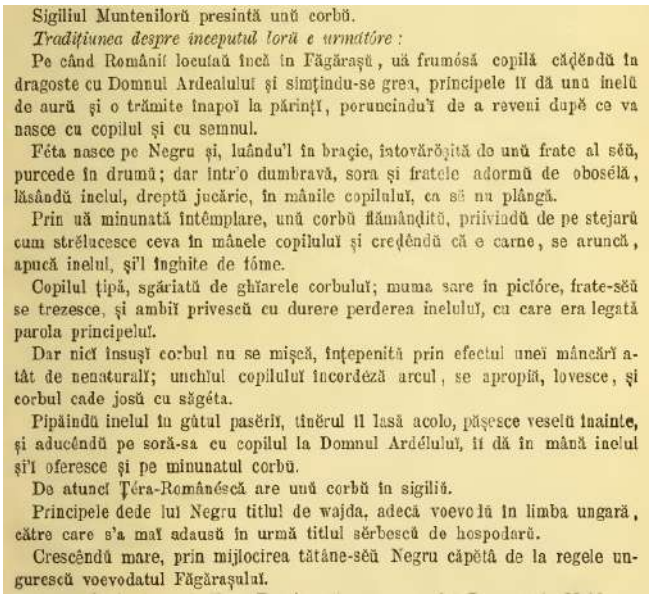

Sigiliul Munteniloră presintă unŭ corbŭ.

Tradițiunea despre inceputul lorŭ e următóre:

Pe când Românii locuiaŭ încă în Făgăraşŭ, uă frumósă copilă căḑêndŭ în dragoste cu Domnul Ardealuluĭ şi simţindu-se grea, principele îĭ dă unŭ inelŭ de aurŭ şi o trămite înapoĭ la părinţĭ, poruncinduĭ de a reveni după ce va nasce cu copilul şi cu semnul.

Féta nasce pe Negru şi, luându'l în braţie, înfovărŏĭtă de unŭ frate alŭ sĕŭ, purcede în drumŭ; dar într'o dumbravă, sora şi fratele adormŭ de obosélă, lăsându inelul, dreptă jucărie, în mânile copiluluĭ, ca sĕ nu plângă.

Prin uă minunată întêmplare, unŭ corbŭ flămânditŭ, priivindŭ de pe stejarŭ cum strălucesce ceva în mânele copiluluĭ şi creḑêndŭ că e carne, se aruncă, apucă inelul, şi'l înghite de tóme.

Copilul ţipă, sgăriatŭ de ghiarele corbuluĭ; muma sare în picióre, frate-sĕŭ se trezesce, şi ambiĭ privescŭ cu durere perderea ineluluĭ, cu care era legată parola principeluĭ.

Dar nicĭ însuşĭ corbul nu se mişcă, înţepenită prin efectul uneĭ mâncărĭ atât de neaturalĭ; unchiul copiluluĭ încordéză arcul, se apropiă, lovesce, şi corbul cade josŭ cu săgéta.

Pipăindŭ inelul în gâtul pasĕriĭ, tînĕrul îl lasă acolo, păşesce veselŭ înainte, şi aducêndŭ pe soră-sa cu copilul la Domnul Ardéluluĭ, îĭ dă în mână inelul şi'ĭ oferesce şi pe minunatul corbŭ.

De atunci Ţéra-Românéscă are unŭ corbŭ în sigiliŭ.

Principele dede lui Negru titlul de wajda, adecă voevolŭ în limba ungară, către care s'a mai adausŭ în urmă titlul sĕrbescŭ de hospodarŭ.

Crescêndŭ mare, prin mijlocirea tătâne-sĕŭ Negru căpĕtă de la regele ungurescŭ voevodatul Făgăraşuluĭ.

Corbul a fost emblematic la Negru-Vodă
(Miron Costin, 1684)

În anul 1684, la Daszów 51,33 lat. N, 16,36 long. E / Silezia inferioară, cronicarul Miron Costin a scris pentru Ioan III - Regele Poloniei - documentul "Despre poporul Moldovei și al Țerei Românesci", în care a prezentat apariția Corvină la primul Negru-Vodă (text publicat în anul 1872 de academicianul Mihail Kogălniceanu). Se remarcă: dinaștii Negru Vodă au fost în Nordul Carpaților Meridionali; după "descălecarea" în Sudul Carpaților Meridionali, a dispărut denumirea dinastică Neagră (așadar, denumirea Neagră a fost importantă poziționlă, neavând vreo legătură cu vreun aspect fizic negru al nobililor astfel numiți). Dr. Mihai Vinereanu în "Dicționarul etimologic al limbii române" publicat în anul 2009 a enunțat: "Se consideră în general că veneţii au fost un trib iliric stabilit în nordul peninsulei italice a căror limbă seamănă mult atât cu latina, dar şi cu alte limbi italice. Acest lucru este doar o prezumţie, dată fiind apropierea acestei limbi de glosele ilirice care au supravieţuit timpului. Trebuie arătat, în schimb, că Titus Livius 1:8 a spus că veneţii erau urmaşii troienilor veniţi cu Antenor după căderea Troiei, care după ce i-a alungat pe localnici s-au aşezat pe valea Padului între Alpi şi Adriatica, spre deosebire de troienii lui Aeneas / Enea care s-au amestecat cu băştinaşii. Dacă vom considera

că veneta este urmaşa graiului vorbit la Troia, diferenţele dintre dialectul vorbit de troieni şi cel vorbit de latini nu erau mari, cele 2 grupuri găsind multe puncte comune în limba pe care o vorbeau, precum şi în tradiţiile lor. Aşa se explică şi faptul că Enea / Aeneas după moartea lui Latinus a putut să-i declare pe toţi latini, astfel că au devenit curând un singur popor. Acest amănunt istoric consemnat de Titus Livius explică asemănarea limbii venete cu dialectele ilirice, deoarece tracii erau troieni, iar dialectele ilirice erau similare cu cele tracice. Datorită faptului că veneţii i-au alungat pe localnici, ei şi-au păstrat multă vreme intact dialectul troian, desigur până la instalarea puterii Romei pe valea Padului şi câteva secole după aceea. Ca urmare, credem că limba venetă este o sursă extraordinară pentru înţelegerea limbii traco-dace, deşi acest lucru ar putea părea bizar unor cercetători. Istoricii antici care s-au ocupat de popoarele italice afirmă că diferitele grupuri italice au emigrat în peninsula italică din regiunile locuite de traco-daci din nord-estul peninsulei balcanice".

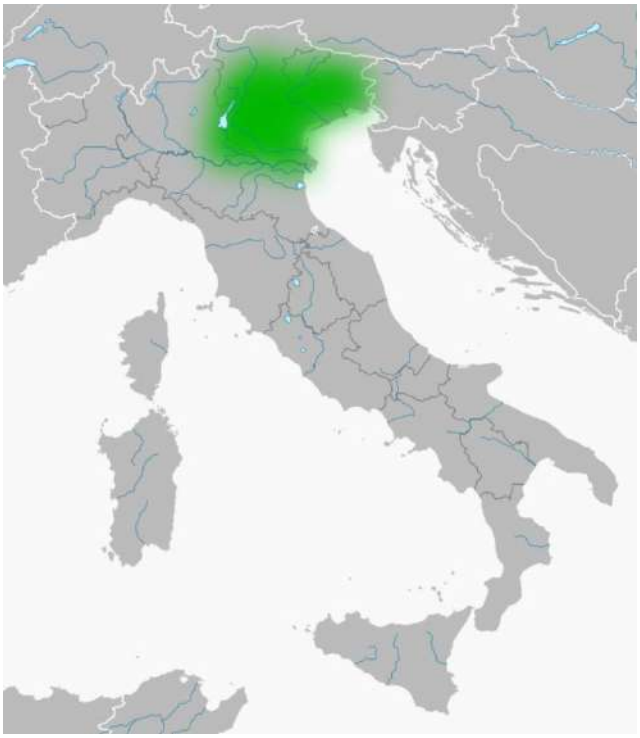

Râul Po / Pad şi zona Veneției

Aşadar, imediat după Războiul Troian s-a vorbit aceeaşi limbă în Troia, în Tracia şi la gura Padului; prima zonă unde limba s-a schimbat - în Epoca Fierului - a fost Troia, unde a apărut Greaca. Dr. Mihai Vinereanu a susținut în anul 2021 că vechea Venetă - din care s-ar putea reconstitui Traca și Daca Antică - s-a vorbit până inclusiv în Antichitate, adică "în tot mileniul I î.C. și în primele secole ale mileniului I". Pad / Po de 652 km e cel mai lung Râu din Peninsula Apenină; își are izvorul lângă Platoul Valasco / Valah din Alpii Maritimi și își are Delta la Veneția: Valea sa a constituit în Nordul Peninsulei principala arteră - "rută" de migrări, inclusiv de transhumanță - fiind corespondența Vestică a Văii Savei din Est, între cele 2 mari ape curgătoare aflându-se coasta Veneto / regiunea Veneției (diferențele dintre nomadism și transhumanță sunt că nomazii nu au așezări stabile - ca acelea ciclice, de vară și de iarnă, la cei practicând transhumanța - ori că nomazii se deplasează cu tot avutul lor, inclusiv turme, pe când în transhumanță uneori se deplasau numai ciobanii, pentru păstoritul turmelor altora, etc). Cu timpul - până în Epoca Modernă - pastoralismul, cuprinzând deopotrivă fenomenele de nomadism și de transhumanță, s-a restrâns în EurAsia pe ariile relevate de imaginea următoare (practicanții cei mai Nordici fiind Asiatica populație Dukha în N Mongoliei și în Siberiana Tuva, respectiv Europeana populație Saami în N Peninsulei Kola și în N Scandinav, păstorii din ambele populații fiind preocupați cu turmele de reni):

Pastoralismul în prezent

Este de ştiut că Veneția - al cărei simbol e leul înaripat auriu pe fond purpuriu / culori tipic Ghergane - își are autorizat creştin din anul 1094 carnavalul cu măşti, ce se ţine anual pentru a marca începutul primăverii (cel mai vechi carnaval celebrat constant din lume): denumirea de "carnaval" reda faptul că avea o ambarcațiune în fruntea petrecerii populare (ceremonia înrădăcinându-se în marile sărbători / festivaluri păgâne).

Steagul Veneţiei

În anul 1916, academicianul A/Român N. Iorga - care a locuit în oraşul lagunar în clădirea unde acum e sediul "Institutului Cultural Român" - a scris despre Veneţia Medievală: "Dogii Veneţieni nu erau decât succesorii Bizanţului. Biserica Sf. Marcu (sfinţită în anul 1094 pe locul unde din anul 828 era Capela Dogilor) nu e altceva decât o bazilică bizantină, nepotrivită alături de Palatul Dogilor. Îmbrăcămintea chiar a Dogilor nu era altceva decât vechea îmbrăcăminte Constantinopolitană. Luntrile din Bizanţ se văd şi azi în gondolele Veneţiene". Catedrala "Sf. Marcu" - e cea mai mare dintre Bisericile Veneţiei - datorită înfăţişării sale opulente (ca simbol al prosperităţii şi forţei Veneţiene) a ajuns supranumită "Biserica de Aur": a fost realizată în stil Gotic şi bizantin.

Centrul Veneţiei, văzut de pe Catedrala "Sf. Marcu"

Cei veniți din Gherghina / Tirighina - de la Istru / Dunăre - şi au dus la denumirea Istriei au avut ca oraş important acolo Tergheste, cu înţelesul de "târg" / azi Trieste, Romanii numind locuitorii dintre Trieste şi Verona drept Carni, printre care Antic s-au amestecat Celţi / Ghergoi veniţi din N, de la ei derivând numele regiunilor Nordice vecine Carnia în Italia, Carniola în Slovenia şi Carintia în Austria (străbătută de Râul Krka); după cum a studiat și istoricul Scoțian John Pinkerton în anul 1814, Carianii din Dobrogea, Carpii din Carpați, Carinii din Pomerania, ca și cei din Carintia / Austria, ș.a., erau amestecați cu Sciții / Goții (la fel ca întemeietorii Scoțieni înrădăcinați în Sciții Scandinaviei, respectiv în Goții Scandiei). În anul 1992, Dr. Ervino Curtis din Trieste a observat că într-un document din anul 1181 al stareţei Mănăstirii "Sf. Maria" din Aquileia 45,46 lat. N, 13,22 long E / Italia, coloniştii aşezaţi pe terenurile mănăstireşti din Valea Tagliamento (râu traversând Carnia) "aveau nume sigur Româneşti"; despre proveniența Istro-Românilor, în anul 1901 academicianul Român Ovid Densuşianu a considerat că erau din Banat şi SV Ardealului - cu ultimele migrări la sfârşitul mileniului I - iar în anul 1998, cercetătoarea Elena Scărlătoiu i-a considerat şi din S Coșavei / Kosovei ori din Timoc.

Republica Veneţiei la sfârşitul mileniului I

Academicianul Român Gheorghe Brătianu a scris în cartea "Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană": "Întâlnirii dintre iranieni și greci, care determinase pe malurile Mării Negre prima perioadă de mare prosperitate comercială și de civilizație urbană din Antichitate, i-a corespuns, printr-un paralelism semnificativ, în Evul Mediu cea dintre mongoli și italieni. Pentru a desăvârși egalizarea

dintre termenii acestei comparații, pătrunderea comerțului mediteran a precedat și de această dată formarea imperiului nomad, căruia i-a datorat apoi extinderea traficului și accesul la marile drumuri continentale. Prin aceasta, istoria Bazinului pontic s-a întâlnit cu cea a comerțului și a dezvoltării orașelor din Europa în Evul Mediu, în afara sferei de influență bizantină care le separase în perioada precedentă. Datorită superiorității flotei bizantine, navigația spre Orient nu a fost niciodată întreruptă, chiar dacă riscul era uneori considerabil, ca urmare a atacurilor corsarilor musulmani. Cruciadele aveau să provoace la rândul lor o amplă deplasare a navigației spre apele Levantului; pentru majoritatea orașelor italiene, impulsul a fost dat cu mult înaintea apelului lansat de papă și de jurământul de la Clermont-Ferrand. Trebuie să facem distincție între orașele din Italia aflate în dependență directă față de Imperiul bizantin și cele ale căror relații cu Orientul se datorau altor cauze; Veneția și Amalfi aparțineau în mod indubitabil primei categorii. Ele au început prin a fi autonomii 'periferice' ce s-au desprins încetul cu încetul de Imperiu, pe măsură ce ducii lor, care erau mai întâi slujbași bizantini, au fost aleși de adunări locale, obținând din partea Constantinopolului confirmarea unui titlu onorific. Ca urmare firească a evoluției, ele au ajuns la independența completă, menținând cu Bizanțul relații mai strânse decât cu orice altă cetate. Se înțelege fără dificultate cât de mult a profitat Veneția de legătura cu o lume atât de diferită de Occidentul european. I-a datorat nu numai prosperitatea comerțului, căci ea a inițiat-o și în acele forme superioare de civilizație, în acea tehnică perfecționată, în acel spirit de afaceri, în acea organizare politică și administrativă care i-a asigurat un loc aparte în Europa Medievală. Începând din secolul VIII, ea s-a consacrat cu un succes din ce în ce mai mare aprovizionării Constantinopolului. Corăbiile sale transportau acolo produsele din ținuturile cu care se învecina: grâne din Italia, lemn din Dalmația, sare din lagune și - în ciuda prohibițiilor papei și împăratului - sclavi pe care marinarii săi îi procurau cu ușurință de la slavii Adriaticii. Ei aduceau în schimb țesăturile prețioase produse de bizantini, ca și mirodeniile pe care Asia le furniza Constantinopolului. În secolul X, activitatea portului a atins deja proporții extraordinare. Odată cu extinderea comerțului, setea de câștig s-a manifestat în mod irezistibil. În acea privință, venețienii nu și-au făcut nici un scrupul. Religia lor era o religie a oamenilor de afaceri. Puțin le păsa că musulmanii erau dușmanii lui Christos, dacă negoțul cu ei putea fi profitabil. În cursul secolului IX, ei au început să frecventeze din ce în ce mai mult Alepul, Alexandria, Cairo, Damascul, Palermo. Tratate de comerț le asigurau pe piețele islamului o situație privilegiată. Un text adesea comentat, viața Sf. Geraud d'Aurillac, din prima jumătate a secolului X, a opus în mod izbitor mentalitatea negustorului venețian, pe care pelerinul l-a întâlnit la Pavia, celei a contelui, străin oricărui spirit de câștig sau de speculă și fără alt orizont economic decât cel al domeniului său feudal. Achiziționând la Roma o bucată de stofă brodată, el a arătat-o negustorului din Veneția, care l-a întrebat de preț și l-a comparat cu cel de pe piața Constantinopolului, pentru a-l felicita apoi pe interlocutor că a făcut o afacere bună, plătind mai puțin scump decât în Bizanț. Dar Geraud s-a temut că nu a achitat ceea ce el considera acum drept 'prețul adevărat', revendicat de preceptele Bisericii și s-a grăbit să trimită la Roma diferența dintre suma pe care a plătit-o și cea pe care ar fi trebuit s-a achite dacă s-ar fi găsit la Constantinopol. Aici a fost prins pe viu contrastul dintre seniorul occidental, tip reprezentativ al unei economii fără piață de desfacere și a unei concepții ce consideră orice câștig comercial drept un păcat și negustorul venețian, deprins cu afacerile, cunoscând deja 'cursurile' pieții, și capabil să realizeze avantajele diferențelor de la o piață la alta. Veneția era în adevăr la acea vreme o enclavă bizantină la marginea Occidentului; spiritul capitalist ce domnea acolo era cu mult mai aproape de cel al piețelor chazare și varege, unde negociau bizantinii, decât mentalitatea, cu totul alta decât cea comercială, a provinciilor europene. Aproape în măsură identică, aceeași concluzie e valabilă pentru Amalfi: mari negustori aveau casă în Constantinopol, întrețineau ospicii în Ierusalim și Antiohia, donând bisericii din orașul lor frumoase lucrături bizantine. Dar în cazul acestui oraș din sud, care oferă încă și azi atâtea urme ale influențelor greco-arabe, dezvoltarea s-a oprit în a doua jumătate a secolului XI. Cu siguranță amalfitanii au deținut încă un loc însemnat în comerțul Levantului, dar cucerirea normandă, care în 1073 le-a încorporat cetatea la regatul Siciliei, a împiedicat-o de atunci înainte să rivalizeze cu republicile maritime ce și-au păstrat independența. Veneția dimpotrivă, cu lagunele sale, a profitat de rivalitatea dintre Imperiul bizantin și noul Imperiu din Occident, pentru a urma o dezvoltare ce a făcut din ea una din principalele puteri comerciale ale Evului Mediu. Guvernarea dogelui Pietro II Orsseolo (991-1008) a marcat un prim apogeu: anul 992 trebuie reținut. Atunci a fost încheiat un tratat cu împăratul Otto II privind comerțul cu Lombardia, iar aproape în același timp o chrisobulă consacra importante privilegii eliberate negustorilor venețieni în Imperiul bizantin de către împăratul Vasile II. Taxele puse mărfurilor erau mai mici și majoritatea porturilor se deschideau pentru negoțul lor; dar nici o aluzie nu menționa permisiunea de a face negoț dincolo de Bosfor, în Marea Neagră, pe cale de a deveni atunci un lac bizantin și unde Imperiul înțelegea să-și păstreze monopolul".

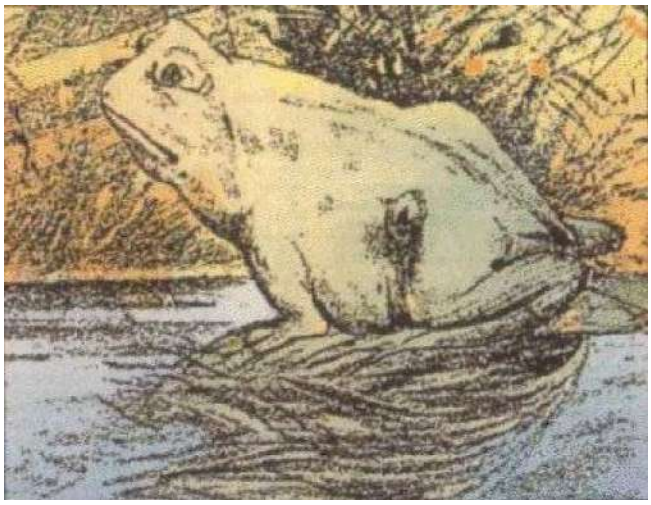

Broască pe orizontală sau cal pe verticală?

"Vicisitudinile istoriei bizantine din secolul XI aveau să crească prestigiul și profitul pe care îl urmărea politica venețiană. Când împăratul Alexios Comnenul, care ducea lupte împotriva invaziei turcilor din Asia și din Europa, s-a aflat amenințat și de cea a normanzilor din Italia meridională, dogele nu a ezitat să-și trimită flota în ajutorul escadrelor bizantine; Veneția își apăra în același timp dominația asupra Adriaticii și libertatea navigației în Mediterana. Ea a fost recompensată, atât prin victoriile sale asupra normanzilor la asediul de la Durazzo, cât și prin marea

chrisobulă obținută în 1082 din partea bazileului, adevărat fundament al măreției ei viitoare. El îi conferea privilegiul nemaipomenit de a putea trafica liber în toate porturile enumerate de acel document, fără să plătească vreo taxă autorităților bizantine. Lista era lungă: ea începea cu porturile din Syria de Nord, pe care Bizanțul nu a încetat să le revendice, urma coasta Asiei Mici până în Efes, ca să treacă apoi în Europa și să menționeze succesiv litoralul Albaniei și insulele Ionice, Peloponezul, Atena și Teba, Eubeea, Tesalonicul, mai multe puncte de pe coasta Egeeii, altele pe malurile Marmarei, pentru a se termina, în sfârșit, cu Megalopolis - 'marele oraș' - ce nu era altul decât Constantinopolul. Se vede totuși că în acea perioadă de criză, în care făcea concesii atât de importante, Bizanțul tot își rezerva monopolul comerțului pontic. Nici un port de pe litoralul Mării Negre (nici din Asia Mică, nici din Peninsula Balcanică, nici din Caucaz sau din Crimeea, unde Imperiul își mai menținea încă pozițiile) nu figura în chrisobula lui Alexios Comnenul. Marea Neagră rămânea închisă comerțului apusean. Cu atât mai mult ea nu avea să se deschidă rivalilor venețienilor, ajunși după ei pe piața Bizanțului. Spre deosebire de dezvoltarea istorică a Veneției și a comerțului său, cea a celorlalte cetăți maritime, chemate să joace un rol în afacerile Levantului, au prezentat, de la început, aspecte total diferite. Genova și Pisa au fost în esență, pentru tot ceea ce privea expansiunea maritimă - iar aceea era principala lor rațiune de existență - un produs al cruciadei, în sensul larg al cuvântului, dacă am clasa în această rubrică războiul împotriva sarazinilor, purtat de cele 2 orașe la începutul secolului XI în largul coastelor italiene și pe litoralul african. Mult diferiți de venețieni, genovezii și pisanii s-au considerat față de islam drept oștenii lui Iisus și ai Bisericii. Ei erau încredințați că îi vedeau pe Arhanghelul Gavriil și pe Sfântul Petru conducându-i în luptă împotriva necredincioșilor iar doar după măcelărirea 'preoților lui Mahomed' și după jefuirea moscheilor semnau avantajoase tratate comerciale. De aceea ei s-au lansat, cu tot elanul imprimat de credință, în marea aventură a expedițiilor spre Locurile Sfinte. Genovezii și-au făcut apariția acolo încă din 1097, cu o flotă ce aducea întăriturii asediatorilor Antiohiei. Ei au luat parte la asaltul Cezareeii în 1101, contribuind câțiva ani mai târziu la cucerirea altor cetăți, printre care Tripoli. Pisanii l-au însoțit în 1099 pe arhiepiscopul lor, care avea să devină patriarhul Ierusalimului; în 1108 ei se aflau sub zidurile Lattakiei, în 1110 au luat parte împreună cu genovezii la asediul și cucerirea Beirutului. Venețienii au intrat la rândul lor în linie, împinși de ambiția de a nu lăsa concurenților lor beneficiul exclusiv al unei piețe care se deschidea în condiții excepționale: încă în primăvara anului 1100 ei se aflau la asediul Haifei iar una din flotele lor atacase, în preajma Rhodosului, escadra pisană ce se întorcea din Palestina și i-a scufundat o mare parte din vase. În 1110 ei l-au ajutat pe regele Ierusalimului să cucerească Sidonul, iar apoi, în 1124, Tyrul. Coloniile lor s-au instalat în porturile de la Locurile Sfinte, la fel ca și cele ale genovezilor și ale pisanilor. Acea rivalitate avea să se extindă în mod firesc asupra marilor resurse economice ale Imperiului bizantin, unde Veneția avea avantajul unor poziții privilegiate. Încă din 1111 pisanii obținuseră concesiunea unui cartier pentru negustorii lor în Cornul de Aur; ei aveau să fie ulterior considerați drept prietenii fideli ai Imperiului. Genovezii au sosit ultimii pe piața Bizanțului: încercarea lor de a ajunge la un acord cu Ioan Comnenul, în 1142, nu a reușit. De-abia în 1155, în timpul domniei lui Manuel Comnenul, s-a încheiat un tratat autentic, ale cărui clauze principale constau în concesiunea unui loc de așezare la Constantinopol, dreptul de vamă de 4% și libertatea de a face comerț în acele condiții în orașele Imperiului 'excepție făcându-se pentru Rossia și Matracha'. Dacă până atunci se putea deduce prin omisiune interdicția de a naviga pe Marea Neagră, de acea dată restricția era formulată. Trebuie oare să înțelegem prin aceasta 'Marea Rusiei', adică Pontul Euxin în întregime, și că 'Matracha' ar reprezenta Marea Azov sau cele 2 nume indicau doar arhontate bizantine ce existau pe vremea Comnenilor la gura Donului și la intrarea Mării Azov? Prezența negustorilor italieni nu a fost relevată pe litoralul pontic înaintea cotiturii decisive făcută de cruciada IV. Bizanțul și-a exercitat acolo monopolul și l-a menținut: avea tot interesul, ce era dictat de necesitatea de a aproviziona cu alimente și de politica prețurilor mărfurilor, la al căror control nu era câtuși de puțin dispus să renunțe. Să reamintim că în urma invaziilor cumanilor, pe de o parte, și a luptelor împotriva turcilor selgiucizi, pe de altă parte, comerțul Mării Negre se limita mai curând la schimbul de produse naturale din ținuturile de pe coastă, pe care autoritățile bizantine le rezervau nevoilor populației Constantinopolului și ale Imperiului. Pătrunderea concurenței străine în acel teritoriu rezervat nu ar fi fost deloc avantajoasă; jumătate de mileniu mai târziu, politica Imperiului otoman a fost identică. Începuturile dinastiei bizantină a Anghelilor au fost marcate de răzvrătirile vlahilor balcanici și a bulgarilor în 1186, care au întins între Macedonia și Dunăre Imperiul Asăneștilor. Cucerirea latină a Constantinopolului și împărțirea 'Romaniei' - a ceea ce rămăsese din Imperiul bizantin - între venețieni și cruciați, a reprezentat lovitura de grație. Cel mai curios a rămas totuși faptul că documentul ce fixa detaliile cu toată precizia necesară pentru 'partitio Romaniae', redactat probabil în toamna anului 1204, după alegerea primului împărat latin, Balduin I, nu a menționat drept posesiuni pontice decât unele deme de pe coasta nordică a Asiei Mici, acele teritorii cuprinzând o parte din litoralul anatolian. Nu făcea nici o aluzie la Trapezunt și la provinciile vecine cu Caucazul, nici la posesiunile de 'dincolo de mare', din Crimeea și din Marea Azov. Gurile Dunării, coasta Dobrogei și aceea a Bulgariei se aflau deja în mâinile Asăneștilor: Varna fusese cucerită de Ioniță - 'țar al vlahilor și al bulgarilor' - în 1201. La Marea Neagră călătoriile au ajuns lipsite de siguranță, ce decurgea în mod firesc din fragmentarea excesivă a puterilor politice. Coasta Asiei Mici se împărțea între Imperiul latin care deținea Strâmtorile, Imperiul de la Niceea care îi râvnea posesiunile, Sultanatul selgiucid stăpân pe Sinope și Imperiul de la Trapezunt. Transcaucazia era aproape unificată sub supremația regatului georgian iar mai la nord o puzderie de formațiuni alane și cumane supravegheau vecinătatea stepei. În spatele zonei ocupată de cumani, ce se întindea dincolo de gurile Dunării, la hotarele Imperiului Asăneștilor, cnezatele rusești păreau destinate unei anarhii veșnice. Dar încă din 1221, un corp de cavalerie, apărut din Iranul de Nord, a invadat Georgia, după care a dispersat coaliția popoarelor caucaziene și după încă un an i-a zdrobit pe Kalka, un mic râu de lângă țărmul Mării Azov, pe cumani și pe cnejii ruși, trimițând un detașament să prade Soldaia în Crimeea. Apoi el a dispărut tot așa de repede precum se ivise, urcând văile Donului și ale Volgăi, către stepele Asiei Centrale. Era avangarda marii invazii mongole, ce avea să constituie la nordul Bazinului pontic unitatea unui

mare Imperiu şi să deschidă astfel drumul unor contacte economice mai frecvente şi unor schimburi mai întinse". Aşa cum a consemnat academicianul Virgil Cândea 1927-2007 în "Mărturii româneşti peste hotare", e de ştiut că Arhivele Veneţiei mai păstrează registrul notarului Busciano Manoli cuprinzând acte din 1381-1383 referitoare la vânzările de sclavi, între care unii erau Vlahi / Aromâni. Gherga pe coasta Adriatică a fost în Evul Mediu bogat menţionat, ca de pildă, "Codexul diplomatic Dalmat" 13 a notat o scrisoare redactată Latin trimisă în 23 III 1361 din Zagreb - de pe malul Savei - despre nobilii Gherga, proprietarii moşiei Dolech 45,45 lat. N, 13,40 long. E dintre Trieste şi Veneţia: "Gurdak filio Gerga, nobilibus de Dolech" (e de ştiut că prima formă scrisă despre Zagreb - din anul 1094 - era sub forma Zagrabiti / "Zagra-biti", cu posibil înţeles şi ca "beţele - stâlpii sau ţăruşii - lui Zagra" / Gagra ori Garga; oraşul Zagreb - acum capitala Croaţiei - s-a dezvoltat în jurul Dealului pe care s-a aflat aşezarea Gradec a meşteşugarilor ce ţineau un târg vestit, mult vizitat de negustorii de pe Valea Savei, fiind lângă un vechi braţ al Râului: de exemplu, în vecinătatea Zagrebului, arhivele Bisericilor locale au consemnat familii Gherga la Bistra 45,54 lat. N, 15,51 long. E în 23 V 1694, la Brdovec 45,52 lat. N, 15,46 long. E în 20 VI 1695, ş.a).

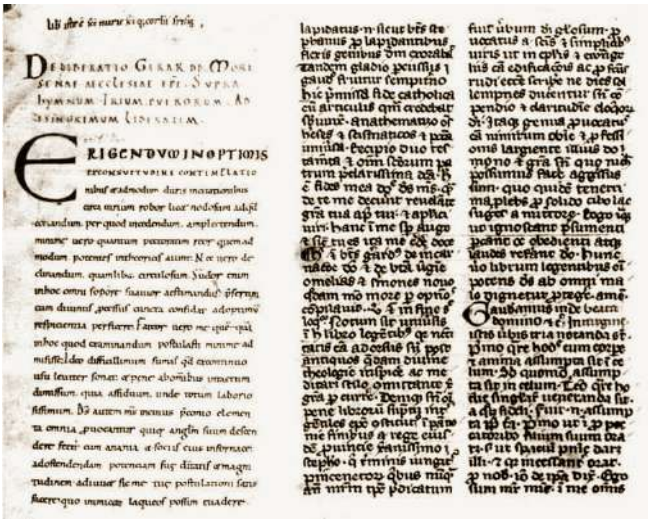

"*Armonia lumii" scrisă de Sf. Gerardi*

În contextul legăturilor documentate de către academicianul Român Ovid Densuşianu / nepotul savantului Nicolae Densuşianu - că în secolul X au fost ultimele contacte directe migratorii între Istro-Români şi Românii Bănăţeni, respectiv Ardeleni - e de remarcat că din Veneţia Medievală în actualul spaţiu Român au fost emblematici 2 Gherga / Gheorghe: cel care - născut în anul 980 şi botezat Georgio ca tatăl său Veneţian - şi-a avut baza în Banat la Morisena / Cenad, judeţul Timiş, lângă apele Mureşului ca ale lagunei natale, loc unde s-a instalat după moartea ultimului stăpân independent din Dinastia lui Glad Vodă şi a creştinat Ungurii pentru primul Rege creştin al Maghiarilor (a fost ucis în anul 1046 prin rostogolirea de către păgâni de pe Dealul Budei într-un butoi cu cuie, canonizat ca Sf. Gerardi / pentru Maghiari, St. Gellert) şi cel care a fost menţionat drept Cavalerul Veneţian Grigore la 1185 în Ţinutul Făgăraşului ca vistierul / trezorierul familiei herţegului Negru-Vodă, a cărui dinastie a dat primul Domnitor al Ţării Româneşti, notat "Gregorius Venetus thesaurarius Voivodae Nigro"; contextual, prezenţele Veneţienilor printre rudele Române pe partea stângă a Dunării în secolele XI şi XII (exemplari fiind acei Veneţieni Gherghi, respectiv Gherard / ca exponent al forţei religioase în N Banatului şi Grigore / ca exponent al forţei financiare în S Ardealului) îi încadrau fenomenului ofensiv împotriva Bizanţului, ce a culminat la începutul secolului XIII cu ocuparea Constantinopolului / Tracia - în anul 1204 - şi jefuirea acelei capitale Imperiale, o bună parte din tezaurul Împărătesc fiind transportat de Veneţieni îndeosebi în Catedrala "Sf. Marcu" din oraşul lor (în anul 2012, Dr. George Metallinos - originar din Corfu / Insulă din Marea Ionică, parte cândva, ca şi Insula Chefalonia, din "Mica Vlahie" - a scris: "vreme îndelungată, corăbiile au transportat bogăţiile oraşului Constantinopol în apus, unde împodobesc şi azi biserici, muzee şi colecţii private").

Constantinopol / Tracia: capitala bizantină

Există mai multe elemente privind anul 1080 care conectează reperele Ghergane menţionate, dintre lagunara Veneţie a Adriaticii şi Veneţia de Jos a Ardealului: la o generaţie după decesul Sf. Gherard / Gherhard din Veneţia - care şi-a avut reşedinţa finală în Banat, pe malul Râului Mureş, la Cenad, el fiind Giorgio / Gheorghe, după cum i-a confirmat explicit numele însuşi "Legenda majoră" în acelaşi secol XI - pe când Ungurii erau cârmuiţi de zveltul Laslău / Ladislau "cel Sfânt" 1077-1095, interesul de expansiune

printre Români al aceluia se manifesta serios, de interes pe atunci fiind bastardul unui cârmuitor din Ardeal, consemnat în anul 1686 de către cronicarul Miron Costin ca Negru Vodă "la veletul de la Hristos 1080", cu moșie pe Valea Oltului (acel fiu de lider de peste Carpați a fost indicat de către cronicarul Moldovean și drept "Crai Unguresc", cu toate că, având mama Românca și tatăl din Dinastia Arpazilor - Ungaro-Română - era de fapt mai mult Român, însă venea dinspre Ungaria, ca "Ungurean" / corespunzător limbajului Medieval); de pildă, pe Valea Oltului a fost atestată "Insula Sf. Gherard" = actualul sat Bradu 45,43 lat. N, 24,19 long. E din județul Sibiu (acum zona aparținând orașului Avrig / "Av-rig"), în centrul a ceea ce a fost notat Latin Medieval "Terra Blachorum" = "Pământ Vlah". În anul 1080 - a fost la 184 ani după intrarea Ungurilor în Panonia iar Regatul Ungariei era proaspăt constituit - preluarea puterii de către bastardul Arpadian Gheorghe a gospodăririi Ținutului Amlașului / județul Sibiu și Ținutului Făgărașului / județul Brașov corespundea politicii generale în Ardeal de reorganizare, cu amestec Unguresc, a bazelor pentru constituirea ca Principat a Transilvaniei (majoritar Românească atunci - ca și acum - de aceea Transilvania fiind de-a lungul vremurilor separată de Ungaria mereu): Valea Oltului - la Nord de Carpați - era axa / coloana vertebrală a domeniului Herțegului Gheorghe = primul Negru-Vodă. Tot în anul 1080, la Spalato = Split - cel mai mare port Dalmat - a fost atestat Vlahul "Negru" / Morlacul Zorzi "Draculus", alături de Petru "Dracul", care slujea Biserica locală (acolo domnea fostul Ban al Croaților zis "Vestitorul păcii" = "Zvoni-mir", însurat cu ruda sa mai îndepărtată Elena 1050-1091, Prințesă Arpadiană / fiica Regelui Bela I a Ungurilor din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor). În anul 2018, cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Banatul Sârbesc a scris: "Demetrius Zvonimir a fost rege al Croaților din Dalmația în 1075-1089. A fost încoronat la Solin în 1076. Înaintea încoronorii a fost banul Slavoniei pentru un deceniu (1064-1074). A construit trei Biserici în Knin. Unchiul său se numea Streza (nume Românesc). A fost cununat cu Elena - sora regelui Ladislau I al Ungurilor - care i-a născut un fiu, pe Radu / Radovan și două fiice, Claudia și Vinica: la sfârșitul secolului XI, Claudia s-a cununat cu voivodul Vlah din Lika iar Vinica cu nobilul Mihail, tot de origine Vlahă. În Lika, boierii de Corbu s-au organizat din secolul XII în jupania medievală Corbavia / Krbava, unde în secolul XIV s-a distins familia Grgur - cu care erau înrudite ramurile Kurjak și Gusa - ai cărei reprezentanți s-au stabilit în Bosnia, Slavonia, Ungaria, Istria și Veneția (din secolul XV, boierii de Corbu s-au înrudit cu nobili din familiile Frankapan, Rohonci, ș.a.); nobilii de Corbavia s-au menținut peste două secole la putere atât în Croația, cât și în Ungaria, unde au fost primii Croați care au obținut cele mai înalte titluri de dregători (boierii de Corbavia erau și crescători de cai de rasă, pe care îi vindeau la Ragusa / Dubrovnik și Veneția)". Este de știut - așa cum a scris Dr. Laurențiu Rădvan în cartea "Orașele din Țările Române în Evul Mediu" din anul 2011 - că "pentru Ungaria, Munții Carpați nu au reprezentat un obstacol major, căci ținta spre sud-est era Marea Neagră, la fel cum Adriatica fusese spre sud-vest". Este foarte posibil ca acea atestare din secolul XI de pe coasta Dalmată să fi fost chiar a bastardului Arpadian George / Gyorgy = Gheorghe / Gherga întors din Britania - via rudele Dalmate - în Nordul Dunării, ca fondatorul Dinastiei Negru Vodă: el era Nordic = Negru, cu nobila mamă Gherga Vlahă (Bănățeană / Cărășană), poate Basarabă timpurie; în anul 1080 la Spalato / Split, "Dracul" Zorzi putea fi ori menționea bastardului Arpadian Gyorgy, aflat doar temporar acolo - căci menționea cronicarului Român Miron Costin despre el a fost că s-a stabilit pe Oltul superior - ori era un apropiat al Prințesei Arpadiane Elena, ambii provenind din aceeași Panonie (așa cum în același secol Sf. Gherard împreună cu anturajul său a putut ajunge din Veneția / de pe coasta Adriaticii în Panonia - stabilindu-se la Cenad / în colțul Bănățean - și reciproc unii Bănățeni / din SE Panoniei au putut apoi ajunge pe coasta Adriaticii, ca zisul "Dracul", de pildă în anul 1070 la un caz Dalmat fiind atestat martorul Vlah Negulus din Zara Vecchia, ș.a). Deopotrivă Croații și Ungurii - la fel ca Venețienii - erau împotriva Imperiului Bizantin, ceea ce apropie ipoteza conlucrării lor, pe de o parte fiind puternica familie Venețiană Zorzi (cu documentate rădăcini Dalmate / Croate, ultima migrare atestată fiind în secolul anterior a strămoșului Sfântului Gherard / Gerardo de la gura Râului Krka / Corca, în Veneția) iar pe de altă parte fiind puternicele rude în Banat ale clanului Croato-Venețian Zorzi / Gherard: succesorii Sf. Gherard din Veneția s-au regăsit la E de Cenad, cu ecouri atât în secolul decesului său, cât și în secolele următoare (la Margina și Jdioara / județul Timiș, la Caransebeș și Ilidia / județul Caraș-Severin, pe Valea Oltului, etc).

Veneția la Vest de Banat

Mai multe elemente i-a apropiat pe cei 2 lideri Venețieni Medievali din cele 2 secole consecutive în cele 2 regiuni aflate în centrul spațiului Românesc Nord Dunărean: etnicitatea Venețiană, confesiunea creștină, onomastica înrudită Gerhard și Grigore, pozițiile de cârmuitori - religioasă a Benedictinului / respectiv binecuvântatul călugăr "negru" Gherard cu baza în județul Timiș și financiară a vistierului Grigore / trezorierul dinaștilor Negri cu baza în județul Brașov - intervalul temporal relativ strâns dintre ei (s-au scurs 139 de ani între decesul Sf. Gherard stabilit în Banat și atestarea Cavalerului Grigore stabilit în Ardeal), prezența Venețiană atestată în Cenad / Banat prin Sf. Gherard și toponimia conectată atestată în Ardeal, ca "Insula Gherardă" în perimetrul orașului Avrig / județul Sibiu, respectiv cea Venețiană în județul Brașov, etc.; se poate observa că între ei a trăit un alt tiz Gherga, anume bastardul Regal Gyorgy / Gheorghe - care în anul 1080 a fondat Dinastia Negru Vodă - născut în Banat și răposat în Ardeal (adică viața lui a fost conectată de zonele unde s-au remarcat cei 2 Venețieni de marcă printre Românii Medievali, majoritari în Nordul Carpaților Meridionali). "Călătorind" pe spirala trecutului, acei Venețieni din spațiul Medieval Român al secolelor XI-XIII (căci Cărășanul / Gugulanul Negru Vodă - întemeietorul Țării Românești la 1290 - încă îl avea la dreapta sa pe urmașul Cavalerului Venețian Grigore / probabil erau apropiați nu doar ca lideri, ci și ca rude) se pot conecta atât cu

Dinastia lui Glad de la Gherdap, stăpânind peste Banat - începând cu Caraş / Ţinutul Gugulanilor, academicianul Român Ioan Aurel Pop considerând între limitele ipotetice ale stăpânirii lui Glad Vodă că ar fi cuprins și Ținutul Hațegului - în secolul IX, cât şi cu Gepido-Hunii secolului VI din acelaşi areal, bărbaţi descendenţi genetic identic Gherga cu rădăcinile între Anticii Regi Geto-Daci, ca rudele lor îndepărtate (care și-au avut ultima capitală în Ținutul Hațegului): în secolele VII-VIII, acei vechi Români au fost cârmuiți de către înalţii Ouari / Avari sosiţi din Bazinul Tarîm - nesupuși GogTurkilor - care și-au avut centrul politic în Banat (în secolul VI, istoricii bizantini Simocata şi Menander i-au notat pe liderii lor "Varkhon", înțelegând prin acea cumulare "Var-Khon" termenii "Var" pentru "Hunii Albi" şi "Chuni" pentru Hunii Regali, însă rezonanţa termenului era foarte concretă deopotrivă atât cu înțelesul lupesc din Asia Centrală, cât şi cu apelativul Garghon al reprezentanţilor totemici / Avarii fiind singurii migratori din istorie care obișnuiau să-și înconjoare aşezările cu palisade = garduri solide din lemn, pentru apărare, știute ca "prisăci", Ungurii apoi zicându-le "gyepu"); de altfel, în prezent numele Varkony / "Var-kony" e popular la Maghiari (Țara lor Ungaria existând în Panonia, tocmai acolo unde la începutul Evului Mediu și-au avut centrele Imperiale atât Hunii, cât și Avarii), înțelesul onomastic recunoscut fiind cel compus din "Var" de la Avar și "kony" de la Chun / Hun.

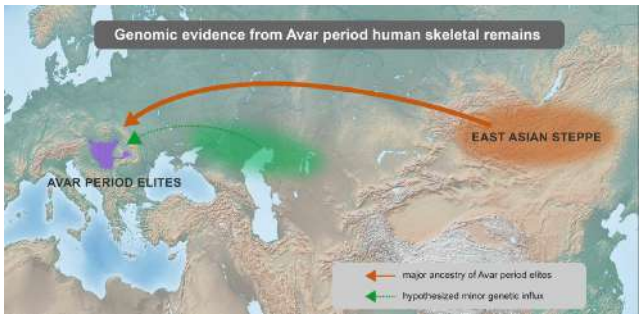

Schiță din 2022 a colectivului internațional de geneticieni coordonat de Gnecchi Ruscone

În secolul VI - la venirea Avară în Ardeal - arheologii au observat că aveau monede Săsane și ritualuri de îngropări ca Hunii Albi din Valea Fergana: etimologic - prin echivalența "B"/"V" - "bine" ar fi apropiat de "vine" iar "Oamenii Buni" = Bhuni ar fi Oamenii Vuni / Vhuni, legătura cu Finicii "Vene" ivindu-se atât onomastic, cât și ca sorginte, căci Hunii erau înrudiți cu Finico-Ugrii; astfel, indiferent de inițială, din Bhuni, Chuni, Fhuni, Vhuni, ș.a. s-ar înțelege Huni = Finico-Ugri considerați buni. Corespunzător cărții "Imperiul Stepelor" a academicianului Francez Rene Grousset, numele de "Avar" era de la "Var" / "Uar" ("Var" fiind de la aşezare iar "Uar" de la Uiguri): "Avarii și-au stabilit capitala în răsăritul Panoniei, lângă cea a Hunilor din secolul precedent: străvechiul Imperiu - dintre Volga și Dunărea mijlocie - s-a revigorat cu hanul Baian (cu titlul de 'Gagan', conform consemnării contemporanului Grigore din Tours), care a refăcut ce a putut după împăratul Attila al Hunilor". (Conform istoricului Ardelean Denis Sinor 1916-2011, titlurile cârmuitorilor Avarilor erau Khan, Tarkhan, etc.; se poate observa că Avarii au fost în aceleași spații ca Hunii, nu doar în Banatul având acum onomastic cei mai mulți Gherga din lume, ci de exemplu și în Daghe-stan / fosta Țară Ghergară - respectiv Albania Caucaziană, de la Marea Caspică - unde sunt toponime Gherga și acum).

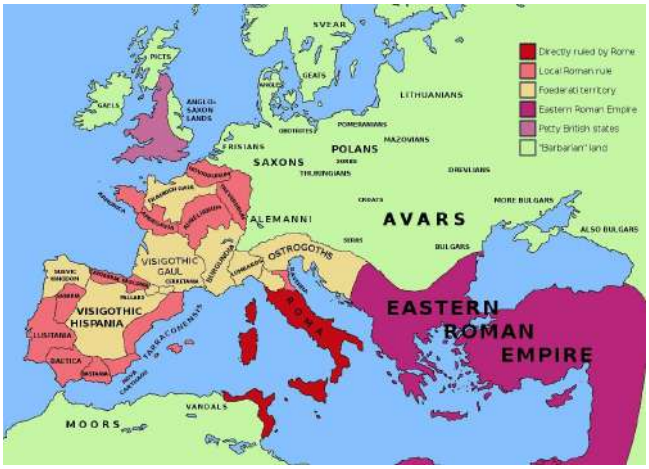

Europa în secolul VI

Academia Română în "Istoria românilor" din anul 2010 a indicat echivalările celor care au fost contemporani Avarilor cu foștii Huni dar și înrâuririle reciproce ale Avarilor refugiați după pierderea Panoniei în regiunile învecinate, locuite de diferiți Slavi (Ungurii - care s-au așezat în Panonia dominată înaintea lor de Avari și Huni - afirmând că și ei, la fel ca Secuii, descindeau din puternicii Huni): "Geograful anonim din Ravenna, care își redactase opera în cursul secolului VII, notifica faptul că hunii, numiți și avari, locuiau în vremea sa în 'Datia' (=Dacia) 'prima et secunda', denumită și 'Gipidia'; din câte deducem din înșirarea cursurilor de apă din cuprinsul regiunilor dacilor, acestea din urmă corespundeau în accepțiunea geografului din Italia cu Banatul, Crișana și Transilvania intracarpatică. În 'Annales regni Francorum' stă scris că drept urmare a atacului din anul 796 al lui Pepin / fiul împăratului Carol cel Mare avarii s-ar fi refugiat dincolo (la E) de Tisa: 'Pippinus autem Hunis (=Avaris) trans Tizam fluvium fugatis eorumque regia'. Potrivit călugărului Eginhard - biograful împăratului Carol cel Mare - toată aristocrația 'hunilor' (avarilor) ar fi pierit în timpul luptelor; totodată, el a apreciat că prăzile capturate din palatul căpeteniei avarilor (construcție de lemn, din apusul Banatului), însumând mari cantități de aur și argint, ar fi fost extrem de consistente. Instanțele ecleziastice superioare din Salzburg își reproșau prin 'Epistoale Karolini aevi' din 799 că n-au fost suficient de consecvente în opera lor de misionarism, astfel că o parte din avarii convertiți s-a dezis de

preceptele creștine: 'Hunorum (=Avarorum) vero, sicut dixisti, perditio nostra est neglegentia'; arhiepiscopul Arn și succesorii săi s-au dovedit totuși stăruitori în opera de evanghelizare din zona Panoniei, profitând și de extinderea spre est a statului franc. În cartea de învățătură 'Administrarea imperiului' pentru fiul său Romanos, împăratul Constantin Porfirogenetul a folosit sintagmele 'slavii sau avarii' și 'slavii numiți / ziși și avari'. Etc".

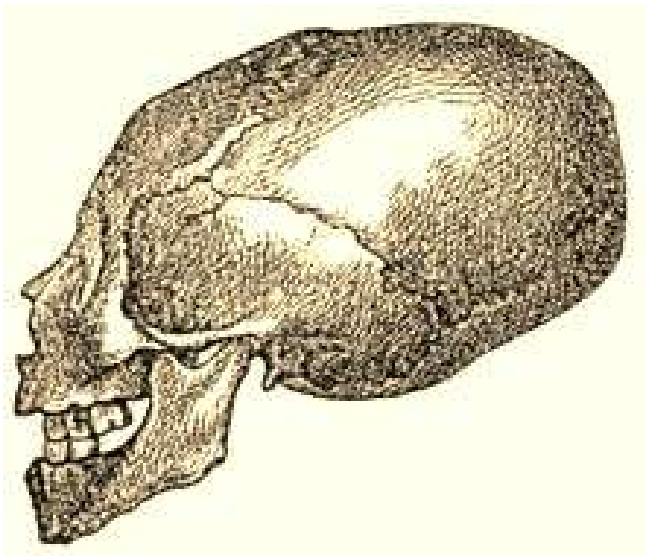

Cranii de Neanderthal, de Homo Sapiens și deformat de Avar

Unii Avari - aidoma unor Goți și Huni - practicau deformarea craniilor, alungindu-le (poate în ancestrala idee a egalării străvechilor căpățâni Neandertale, ale Uriașilor la care părțile creierelor erau egale - astfel aceia având trăiri deosebite - sau în credința dobândirii unei staturi mai înalte, ca a acelor voinici, legendele despre cei din Vechea Lume circulând pe atunci mai intens, în plus și rămășițele Neandertale ori Cro Magnon încă putând fi întâlnite relativ mai facil prin diverse locuri din EurAsia); ceea ce a rămas intrigant însă este că pe glob modelarea forțată a capetelor pentru alungiri a fost documentată istoric întâi în America de Sud, apoi în Africa: așa ceva s-ar explica doar prin schimburi Culturale inter-continentale (dar Uriașii Vechii Lumi n-au existat nici în America de Sud, nici în Africa, ci doar în EurAsia / iar și dacă ar fi existat - conform Dr. Svabo Paabo în anul 2018 - n-ar fi trecut Oceanul, deoarece "ei erau rezonabili și nu navigau dacă nu vedeau țărmul, nefiind așa 'nebuni' ca Homo Sapiens, căci numai oamenii s-au aventurat pe tot globul, traversând întinderi imense de ape, fără să vadă pământ la orizont"). Nu se pune problema vreunui aport al străvechilor Uriași peste Oceanul Atlantic din America în Vechea Lume, deoarece aceia nu au existat în America, așa cum de altfel nu au existat nici Homo Sapiens în America decât după ultima glaciațiune; explicația constă în conservarea obiceiului presării capetelor din vremea Neandertală, așa cum de exemplu în anul 1982 antropologul American Erik Trinkaus de la Universitatea Harvard din Cambridge / Massachusetts a studiat relicvele datând de 45 milenii din Peșterile Șanidar 36,48 lat. N, 44,14 long. E ale Munților Zagros / Irakul Kurd - având cele mai timpurii deformări artificiale ale craniilor din Vechea Lume - și transmiterea treptată din Asia: pe de o parte, urme străvechi de gen s-au găsit Asiatic în Valea Iordanului, etc. iar pe de altă parte, transferul în America a avut loc la sfârșitul glaciațiunii (după care a avut loc o lungă întrerupere a comunicărilor serioase inter-continentale).

În zona Kurdă au fost primele cranii alungite din lume

Mai mult, în Vechea Lume de exemplu Avarii au fost de 2 tipuri, foarte scunzi și foarte înalți, ceea ce înseamnă că s-au amestecat cu oamenii întâlniți, neizolându-se ca endogami în propriile comunități, ci fiind exogami. Istoricul Igor Kolomicev în "Secretele Sciției Mari" a scris despre cranii alungite că au fost în Fergana secolelor V-III î.C., apoi - via Turkmenistan - în Kazahstan (secolele III-I î.C.) și pe Volga din secolul I; în anul 2019, arheologul Rus Yevgheny Krupnov a datat în secolele IV-V craniul alungit ca un ou al unei femei de lângă Nazran 43,13 lat. N, 44,46 long. E / Ingușeția iar în anul 2018, cercetătorii coordonați de Krishna Veeramah și Michaela Harbeck au datat în secolele V-VI un craniu alungit ca un ou găsit în Bavaria, al unei persoane care provenea din Banat. Aluzii la straniul obicei străvechi - considerat nobil inclusiv de către Hitiții / Kheti care nu au mai existat după secolul VII î.C. - al capului alungit e reprezentat și în prezent puternic de către Iraniene sau Turcoaice prin felul în care se acoperă (evidențiind sub cârpă mai mult ca părul / cocul):

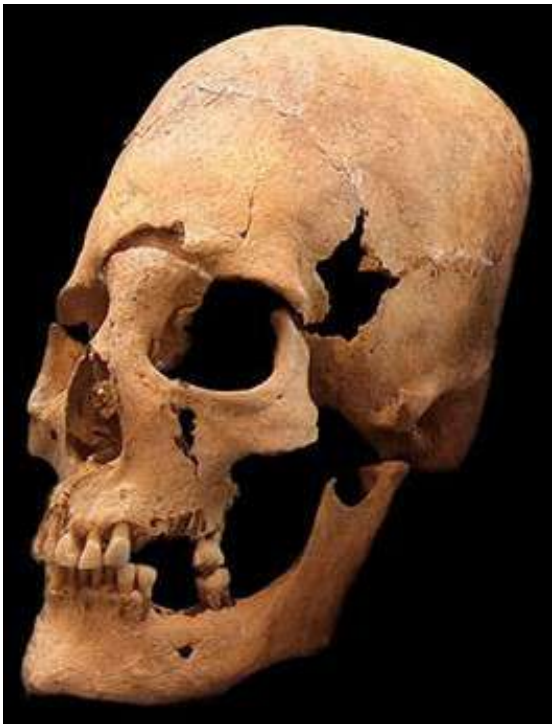

Academia Română a observat că unele rămășițe Avare din România erau Altaice (cu statură mai redusă ca media Europeană de atunci, având trupuri tipice Nordice, mai mici pentru a reține căldura): aceia însă au fost în proporția de numai câteva procente printre restul Avarilor. La sfârșitul secolului VI, hanul Tardan al Avarilor - care a urmat hanului Baian, remarcat prin instalarea Avarilor în Panonia - a scris Împăratului bizantin despre sinonimia Avarilor cu celebrii Huni (care în secolul anterior - anume, în secolul V - s-au evidențiat sub cârmuirea Împăratului Attila).

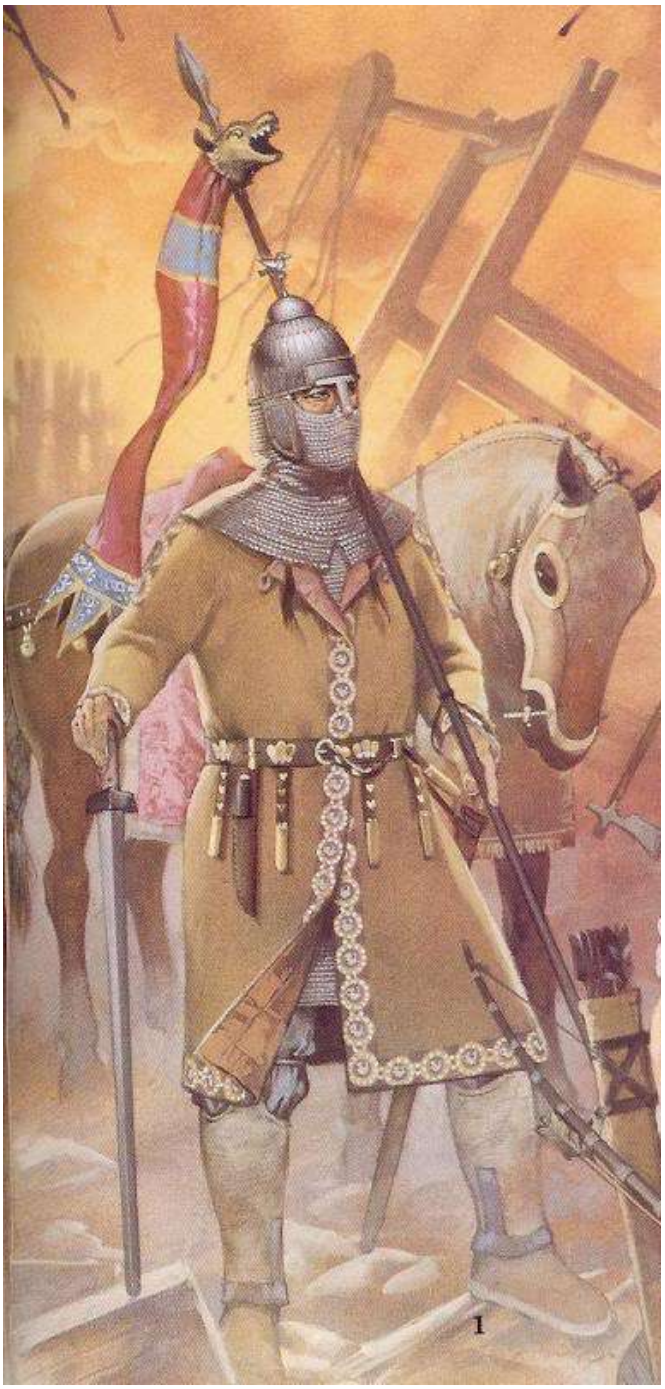

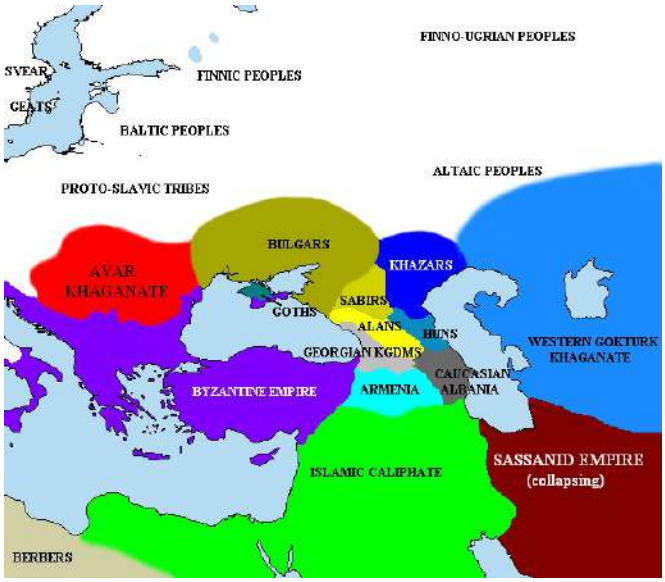

Avarii la mijlocul secolului VII

În studiul "Fermentul Aromân în Sud-Estul European" din anul 1955, Dr. Constantin Papanace / Dr. Costache Papa-Nace 1904-1985 (Armân = Vlah născut lângă Veria, în Selia / Macedonia istorică) a scris: "În secolele V-VII, Peninsula Balcanică a fost obiectivul jafurilor năvălitorilor germani, avari și slavi. Conducerea bizantină a putut să-i domine pentru câtva timp, nu însă să-i asimileze. Dintre barbarii care se revărsau în Balcani, germanii și avarii au trecut ca niște vifore; aceia însă care au reușit să se mențină - ca o pâclă - și să prevaleze datorită unei infiltrații lente, au fost slavii. La sârbi și bulgari, termenul de 'țințar' care a înlocuit pe cel de 'vlah' conținea și o anumită nuanță de batjocură. De multe ori, acest nume este sinonim cu avar. Același fenomen s-a petrecut și cu diaspora evreiască, unde termenul de 'jidan' este încărcat cu multe nuanțe peiorative, din care nu lipsește nici înțelesul de avar. Popoarele sedentare, care înfruntă mai puțin riscul nesiguranței, nu țin seamă că numai prin acest excesiv spirit de economie, care în Statele Unite se cheamă 'spiritul yankeilor' (adică al pionierilor) se poate forma instrumentul capital pentru opera de progres economic și social. Mai mult decât această funcțiune socială de 'capital spoliator', la originea pornirii băștinașilor împotriva diasporei care-i fermentează, stă contravenirea la legea de bază a teritoriului, adică legea după care orice națiune trebuie să trăiască pe propriul său teritoriu. Pornirea răbufnită sub diferite forme, devine cu atât mai mare, cu cât starea economică a elementelor intruse este mai înfloritoare; și se atenuează pe măsură ce aceste elemente se asimilează. Cum remarcă Gustav Weigand: 'Rolurile de bază pe care le joacă aromânul îl va face să nu fie iubit de celelalte popoare conlocuitoare'. Spiritul de economie al oamenilor de afaceri, dus uneori până la avariție, nu trebuie privit și judecat prin prisma omului comun. Pentru omul de afaceri, banul nu reprezintă numai sursa pentru o existență comodă, dar și posibilitatea de luptă pentru afirmarea sa în societate. Averea înseamnă putere, prestigiu, glorie, adică satisfacerea a o serie întreagă de pasiuni fundamentale ale omului. Dar la aromâni - spre deosebire de alte popoare ferment - această mentalitate utilitaristă se manifestă numai până la acumularea averii. După aceea încep să-și ia avânt pornirile idealiste și altruiste originare. O comparație mult mai potrivită și edificatoare ar fi cea făcută cu armenii, populație puțin numeroasă ca și armânii, de îndepărtată origine tracă, conservată nealterată în munți, de unde s-a revărsat continuu, în cadrul Imperiului Bizantin, împlinind până în zilele noastre același rol de ferment în diaspora lor. O altă comparație, dar pe un alt plan, diametral opus, s-ar face cu albanezii care, deși de aceeași origine traco-iliră, conservați în același cadru muntos balcanic, în diaspora lor, n-au îndeplinit decât rolul de oameni de arme (mercenari). Comparația cu aceste 2 grupuri etnice înrudite prin substratul comun trac (armenii și albanezii) ar fi cu atât mai interesantă, cu cât muntenii albanezi au jucat față de aromâni același rol perturbator pe care l-au îndeplinit față de armeni războinicii kurzi. Arheologul Antonis Keramopulos din Atena a remarcat: 'Când se întâmpla - scria el - ca un aromân să se cunune cu o femeie străină de la câmpie, atunci se stabilea acolo, căci nevestele nu mergeau cu bărbații la munte; astfel că rasa la munte rămânea nealterată'. Este un sistem pe care îl practică atât armenii, cât și evreii. Din cauză că ideea de 'fară' (gen) era dominantă, fiindcă de numele ei se legau toate faptele care aduceau faimă, precum și cele ce produceau discreditare, preocuparea față de eugenie era foarte mare. Organizarea în fare (ginți) cu ierarhia interioară, rezultată mai mult din selecție, pe calități pozitive ce implicau însușiri morale, intelectuale și capacitate de conducere, evita cristalizarea de categorii sociale și crea un mănunchi de indivizi cu personalitatea bine conturată. Prin acele celule sociale, ce corespund mediului geografic muntos și compartimentat, s-a putut menține o milenară stabilitate etnică la aromâni, care se observă atât sub raport somatic, cât și moral. Dr. Dușan Popovici - profesor la Universitatea din Belgrad - a afirmat: 'Dacă s-ar pune în cumpănă serviciile datorate unor oameni de origine aromână pentru binele și progresul poporului nostru, cu aportul evreilor din partea croată, care sunt și astăzi un factor însemnat în viața socială, se poate vedea cât de recunoscători trebuie să fie poporul sârbesc din Serbia veche și de pretutindeni, românilor din Macedonia'. Mai multe similitudini s-ar putea găsi în diaspora armenească: atât

originea comună, dat fiind că strămoșii armenilor ca și frygienii, înrudiți cu tracii, au tot origine balcanică; ei - armenii - s-au conservat și dezvoltat într-un mediu geografic muntos și în climatul moral al aceluiași Imperiu Bizantin. Iar kurzii turciți au jucat în trecutul lor rolul pe care l-au avut albanezii turciți în evoluția istorică a aromânilor, prin determinarea unor exoduri în masă, fortuite. Din cauza ambivalenței sufletești idealist-realiste, cu o gamă întreagă de manifestări, funcțiunea de ferment a aromânilor a avut un caracter colectiv. Cum a relevat învățatul Italian Oscar Randi, la aromâni s-a produs o împătrită selecțiune: 'o parte din ei s-a dedat la păstorit, alta la comerț, a treia armelor și a patra, cea mai recentă, la redobândirea libertății naționale a popoarelor balcanice'. Circulația valorilor nefiind stingherită de vreo barieră de prejudecată sau de categorie, a permis crearea și menținerea osmozei trupești și sufletești între membrii colectivității naționale. Aici și-a avut originea acea instinctivă 'solidaritate aromânească', atât de necesară în diasporă. Această osmoză a asigurat pentru orice individ o varietate de predispoziții, care i-au înlesnit adaptarea la mediile și situațiile cele mai deosebite, făcând din ei, după cum spunea Padre Faveyrial (care i-a cunoscut de aproape) 'un popor prin excelență misionar'. Ca și celelalte popoare ferment, care se mimetizează în mijlocul națiunilor unde își desfășoară activitatea (armeni, eleni, evrei), aromânii 'cu spiritul lor practic, dându-se totdeauna cu cel mai tare' - cum remarca Dușan Popovici - încercau în realitate să-și satisfacă setea de putere, prin influențe indirecte. Acest fapt a fost de natură a irita sensibilitatea autohtonilor. De aceea, cu toate că aromânii din diasporă - ne referim mai mult la cei din Balcani - au fost un ferment și pe planul armelor, ca promotori de revoluții (ceea ce nu s-a întâmplat cu armenii, elenii și evreii), totuși li s-a reținut și imputat numai partea speculativă, care prin însăși natura ei, este antipatică. Funcțiunea de element ferment a aromânilor nu a fost apanajul unei elite, ci a avut un caracter general. Cândva, Jacques Maritain a definit pe evrei ca 'poporul care împiedică lumea să doarmă'; păstrând proporțiile, s-ar putea spune același lucru pentru aromâni în raport cu popoarele conlocuitoare. Numai că la aromâni actele de altruism - cum arată faptele lor de binefacere - sunt mult mai frecvente decât la celelalte popoare ferment, la care ne-am referit. Poate faptul se explică prin aceea că, în vreme ce formarea aromânilor ca entitate bine distinctă s-a petrecut în cantoanele munților, adică în plină natură - care nu alterează formele genuine ale impulsurilor generoase, expresia unei mari vitalități - evreii, elenii sau armenii, trăind de secole în atmosfera de ghetouri ori mahalale, au aceste impulsuri vitale sleite. Pe întreaga gamă - între idealismul pur și realismul viguros - energia aromânească s-a exercitat ca un permanent stimulent. Valențele sufletești ale aromânilor - complexe din cauza mediului geografic, a evoluției istorice și a vieții sociale avută încă de la început - permanent au dobândit trăsături și nuanțe noi; acea polivalență accentuată în diasporă prin contactul avut cu diferite neamuri i-a mărit virulența ca ferment, fără însă a-i altera trăsăturile congenitale. Dacă pentru ținuturile natale, populațiile de păstori conduse de celnici (instituție străveche) au fermentat prin capitanatele de armatoli, ca promotori ai libertății, factorul diasporei a fost la început cărvănarul / chirigiul care avea monopolul cărăușiei pe uscat (din cărvănari s-au desprins apoi hangiii, care ofereau baze în pozițiile-cheie ale Peninsulei Balcanice, și oamenii de afaceri pe toate planurile). Numai elemente autohtone, expresia mediului, pornite de la munte, cu puternică tradiție păstorească și haiducească, puteau îndeplini o astfel de funcțiune în ținuturi atât de excentrice, ocupate de un mozaic de popoare. Evreii și elenii, buni negustori, nu riscau în afaceri, capitalul și viața în ținuturi nesigure și periculoase; ei nu aveau aptitudinea să vorbească limbile balcanicilor cu corectitudinea naturală, nu aveau darul curajului și sprinteneala de a ieși din situațiuni grele în ținuturi depărtate de marile centre, același lucru putându-se afirma și despre armeni, în relație cu spațiul balcanic. De aceea aromânii în viața socială și politică a Peninsulei Balcanice - cu multiplele lor funcțiuni - au devenit un ferment permanent printre popoarele din acest sector și (în același timp) un catalizator în conviețuirea lor socială, economică și politică; în mozaicul de popoare, diaspora lor a constituit un factor de progres și de echilibru indispensabil".

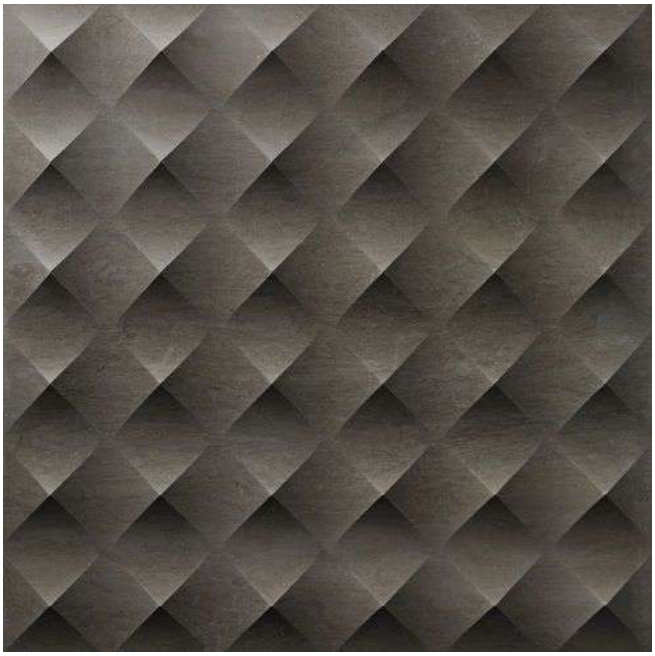

În "Originea Secuilor și Secuizarea Românilor" din anul 1935, Gheorghe Popa Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - a susținut că "la Avari exista tradiția Hunică, Avarii socotindu-se urmași ai Hunilor"; în completarea afirmării acelui adevăr, în anul 2010 cercetătorul Turkmen Aidogdy Kurbanov a documentat că Avarii au fost Huni Albi și a afirmat: "Altaicii aveau 'Warwalîz' / 'Varvaliz' ca 'orașul Awar' - 'Varva' însemnând 'înalt' iar 'liz' fiind 'fort' - acela devenind capitala Tochară". Privind faptul că Barbarii nomazi / migratori în general obișnuiau să stea laolaltă și nu să se risipească printre autohtoni, în legătură cu înțelesul - prin echivalența "B"/"V" - ca "Varvari" din cauza vocabulei "var" = "oraș" se poate face analogia cu condiția lor de "orășeni", spre deosebire de înalții independenți indigeni izolați (prin cătune / sate): aglutinările umane urbane erau ale noi-veniților, nu ale localnicilor veterani rurali. În anul 2019, un colectiv de cercetători din care au făcut parte Gal Szilard de la Muzeul din Tg. Mureș / România, Neparaczki Endre de la Universitatea din Szeged, Torok Tibor de la Institutul Genetic al Academiei Ungariei, ș.a. au studiat profilurile genetice "N" ale bărbaților Avari deshumați din răsăritul Panonic al Ungariei, de la Szegvar 46,35 lat. N, 20,13 long. E, Kunpeszer 47,04 lat. N, 19,17 long. E, Szekkutas 46,30 lat. N, 20,32 long. E, Kunszentmiklos 47,01 lat. N, 19,07 long. E, Mako-Mikocsa

46,13 lat. N, 20,28 long. E, Kiskoros 46,37 lat. N, 19,17 long. E, etc. (dar și bărbați genetic "N" din perioada venirii Ungurilor cârmuiți de Arpazi, de la Karos 48,19 lat. N, 21,44 long. E, Kenezlo 48,11 lat. N, 21,31 long. E, etc.), identificând asemănările Avarilor din secolele VI-VII cu Koryakii și cu Eskimoșii iar ale Arpazilor de la sfârșitul secolului IX cu Karelii, Finicii, Saami, Tătarii Volgăi și cu Yakuții: toți erau bruneți, majoritari cu ochi căprui și minoritari cu ochi albaștri. Printre Avari au fost mai mulți bărbați genetic "N" decât printre Ungurii aduși de Arpazi, în elita cărora au identificat totuși mulți bărbați genetic "N" (respectivii cercetători au mai constatat că "Avarii au avut în elita lor bărbați genetic surprinzător de omogeni Ruru = Rourani / Mongoli și Buriați = de la Baikal / izvorul Enisei; Arpazii au fost mai conectați de Finici și de toate liniile descendente importante ale Hunilor").

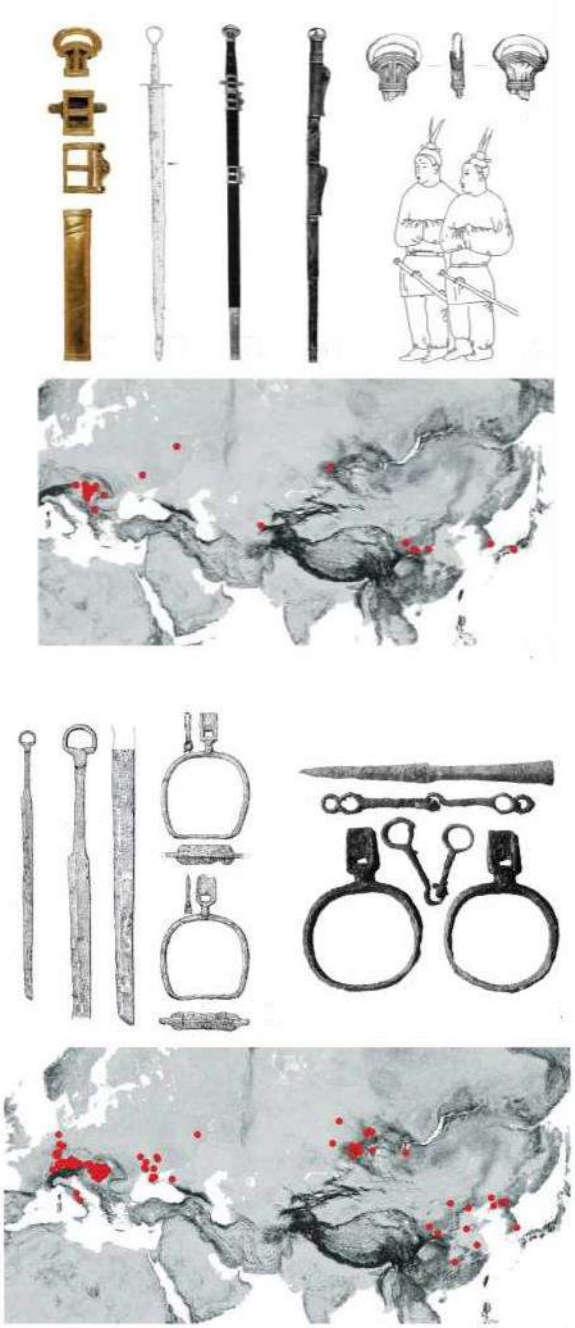

EurAsia, secolul VII:
aceleași săbii cu mânere rotunde și scărițe la călărit

În anul 2020, un colectiv de cercetători Maghiari - prin coordonarea asigurată de Csaky Veronika, Szeczeny Nagy și Vida Tivadar de la Institutul de Arheologie al Academiei Ungare - după studierea elitei Avare din Panonia Medievală timpurie dominată de bărbații genetic "N" (așa cum au confirmat analizele celor deshumați din cimitirele Kunszallas 46,46 lat. N, 19,45 long. E, Petofiszallas 46,37 lat. N, 19,50 long. E, Kecskemet 46,54 lat. N, 19,41 long. E și altele din Ungaria) a concluzionat că la început, vreme de câteva generații, familiile Avare au fost patriarhale și endogame: Avarii - la care bărbații aveau puterea absolută - nu s-au grăbit să se amestece cu Panonicii; profilele genetice Avare - deopotrivă masculine și feminine - au fost înrădăcinate îndeosebi din Asia Centrală (dintre Sudul Siberian și Nordul Afgan). În anul 2024 a fost publicată confirmarea cercetării de către un grup mai larg (format din Guido Alberto Gnecchi-Ruscone, Zsófia Rácz, Levente Samu, Tamás Szeniczey, Norbert Faragó, Corina Knipper, Ronny Friedrich, Denisa Zlámalová, Luca Traverso, Salvatore Liccardo, Sandra Wabnitz, Divyaratan Popli, Ke Wang, Rita Radzeviciute, Bence Gulyás, István Koncz, Csilla Balogh, Gabriella Lezsák, Viktor Mácsai, Magdalena Bunbury, Olga Spekker, Petrus le Roux, Anna Szécsényi-Nagy, Balázs Gusztáv Mende, Heidi Colleran, Tamás Hajdu, Patrick Geary, Walter Pohl, Tivadar Vida, Johannes Krausel și Zuzana Hofmanová), specialiști care au dezvoltat subiectele cununiilor elitei Avare, uniunilor levirate - de exemplu, prezentate biblic prin "Deuteronomul" 25:5 că le practicau și vechii Evrei - respectiv patrilocalizările tipice societăților Asiatice, inclusiv din Marea Stepă, cu exogamia feminină perpetuată la sedentarizarea Avarilor în Panonia / începând din mijlocul pustei: "În interfluviul Dunăre-Tisa, bărbații cu haplogrupul 'N1a' au tins a se grupa; acea descendență nu a fost comună numai între siturile Kunszállás / unde toți bărbații au fost din același grup genetic 'N1a' și Kunpeszér / unde au jumătate din bărbați au fost din grupul genetic 'N1a', ci - de asemenea - a fost împărtășit de elita Avară din perioada timpurie (interesant este că persoana presupusă cu cel mai înalt statut dintre acele locuri - cu înmormântarea solitară la Kunbábony, care a fost interpretată ca o posibilă înmormântare de tip khagan pe baza simbolurilor de statut bogat găsite - are cel mai mare număr de conexiuni între locații dintre toți)".

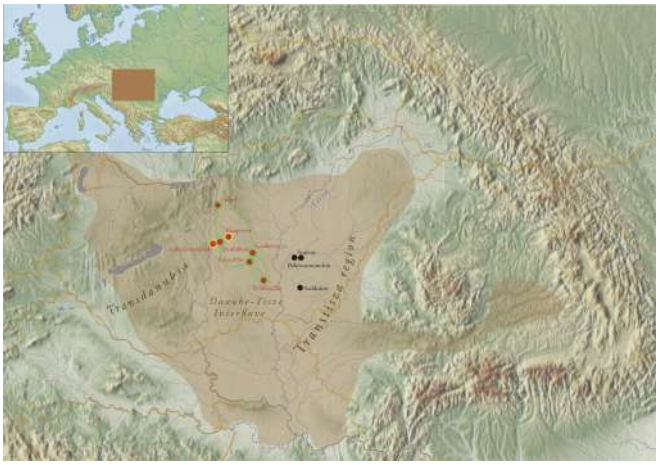

Avarii genetic "N" în secolul VII

Despre cei anteriori Avarilor în E Panonic - inclusiv în Banat - anume Gepizii, în "Istoria românilor" din anul

2010 de Academia Română stă scris: "În deceniul 4 al secolului IV vandalii au fost amintiți pe cursul Mureșului inferior (la sud, datorită presiunii exercitate de gepizi): acolo în 335 vandalii au fost învinși de vizigoți, dată după care cel puțin o parte a lor s-a refugiat în Pannonia. Prezența gepizilor în zona nord-vestică a României pe parcursul secolului IV ar putea fi indicată de 'Tabula Peutingeriana', deoarece unii autori au propus lectura 'ge/piti' pentru numele acelor 'piti' localizați pe hartă în vecinătatea unei populații 'gaete' (probabil vizi/goți), la nord de Porolissum" (adică Moigrad 47,11 lat. N, 23,08 long. E / comuna Mirșid, județul Sălaj: în apropiere, Zalău - reședința județului Sălaj - poate și-a tras numele de la "Zăul" = "Moșul Zeu" / Zalmoxe care și-a avut cândva sălaș / altar în codrii din zonă). Ziarul "Năzuința" din județul Sălaj a acordat atenție de exemplu în anul 1975 șahistei Elena Gherga din Zalău - profesoară de sport cu specializarea în gimnastică - ori arhitectului Ionel Gherga care în regimul comunist a proiectat ansamblul de clădiri având în centru Casa Armatei din Zalău / reședința județului Sălaj ("inima" Ținutului Silvaniei).

Cetatea Antică Porolissum (Ardeal)

Istoricul bizantin Procopiu - secolul VI - a scris despre înrudirea Vandalilor cu Gepizii și că ei vorbeau același Grai Got (se poate observa că în vocabularul Românesc a rămas despre a umbla "vandra" ca fiind "a hoinări", ceea ce Vandalii au făcut, din Europa până în N Africii, ei ajungând și să-și întemeieze Regatul Medieval timpuriu cu capitala Cartagina: la Germanici, verbul "wand" e legat de mersul pe jos, o conexiune Nordică existând la Finici cu termenul "vene" pentru "barcă", la Lituanieni "vanduo" fiind "apă" / Letonii pentru "apă" având "udens"). Despre cei mai dinainte din areal, aceeași sursă academică Română a consemnat: "Sarmații au făcut parte din ramura vestică a populațiilor iraniene. Încă de la început au ocupat o suprafață foarte întinsă. Potrivit studiilor arheologice cu privire la patrimoniul cultural sarmatic - extrem de bogat și de variat - precum și asupra teritoriilor largi din Asia și Europa afectate de numeroasele lor migrații, istoria sarmaților a cunoscut până la sfârșitul antichității, de-a lungul a aproximativ 11 secole de existență, 4 perioade distincte: perioada sarmaților vechi (secolele VII-IV î.C.); perioada sarmatică timpurie (secolele IV-II î.C.); perioada sarmatică mijlocie (secolele II î.C. - I); perioada sarmatică târzie (secolele II-IV). Sarmații, care s-au oprit temporar în teritoriile dacice extracarpatice și au ajuns în ținuturile de șes din Câmpia Tisei, au avut multe elemente comune în ceea ce privește obiceiurile de port și practicile funerare, datorită strânsei lor înrudiri. Dar între ele au existat și deosebiri, determinate mai ales de procesul lor de etnogeneză, de separarea lor încă din prima jumătate a secolului I, precum și de mediul cultural local deosebit în care a poposit fiecare. Semnificativă în acest sens a fost orientarea generală S-N a înmormântărilor iazige și N-S a celor aparținând roxolanilor. De asemenea, împrumuturile sarmatice de la localnici prezintă deosebiri evidente în cele 2 mari regiuni, din est și din vest, despărțite de Carpați. Astfel, în mormintele sarmatice din regiunile extracarpatice lipsește ceramica dacică lucrată cu mâna, fiind prezentă numai aceea lucrată la roată. În schimb, în mormintele sarmatice din vest apar atât vase dacice lucrate cu mâna, cât și altele lucrate la roată, atestând conviețuirea lor mult mai strânsă. Raporturile dintre daci și sarmați au fost uneori exagerate, considerându-se că între ele s-ar fi ajuns la un amestec cultural mai mare decât a fost în realitate. Numai în zona iazigă din vest s-a ajuns într-adevăr la o conviețuire a celor 2 populații în aceleași așezări; fenomenul a fost posibil datorită procesului de sedentarizare la care au fost supuși iazigii. Situația a fost cu totul diferită în teritoriile extracarpatice, unde dacii liberi și sarmații au rămas separați până în secolul IV, când procesul de aculturație din perioada migrației gotice a topit într-o singură cultură toate populațiile din zonă".

Sarmați

Dr. Sorin Paliga și arheologul Eugen Teodor au scris în anul 2009: "Sarmații reprezentau aristocrația stepelor, dominând mari întinderi de pământ, de la Volga la Dunărea mijlocie. Întreaga zonă a fost un teren al veșnicelor amestecuri, intersectând influențe grecești și romane din porturi cu tradiții și obiceiuri persane / iraniene (sarmații fiind rude cu aceia) dar și cu mai vechi neamuri getice, și cu mai noi neamuri ale germanilor răsăriteni, apoi și grupe de populații turcice din Asia Centrală, din ce în ce mai multe, odată cu trecerea timpului. Poate că sarmații s-ar fi sedentarizat iar viața pe țărmurile Pontului s-ar fi schimbat, însă dinspre răsărit au venit, în valuri succesive, noi populații nomade: hunii (secolul IV), avarii (secolul VI), bulgarii (secolul VII), ungurii (secolul IX), pecenegii (secolul X), cumanii (secolul XI), tătarii (secolul XIII)". Este de știut că primii Sarmați care au intrat în contact cu coloniile Cariane Pontice - și s-au "Grecizat" - au fost Syrakii / Siracii (întinși între Caucaz și Marea Azov / Karga, activi între secolele V î.C. și II mai ales în Bazinul Kuban), despre care geograful Antic Georgiano-Anatolian Strabon a scris (XI 5:8) că puteau strânge până la 20 mii de călăreți: aceia au fost vecini cu populația de Aorsi / "A-ursi" = avangarda Alană din fosta Albanie Caucaziană.

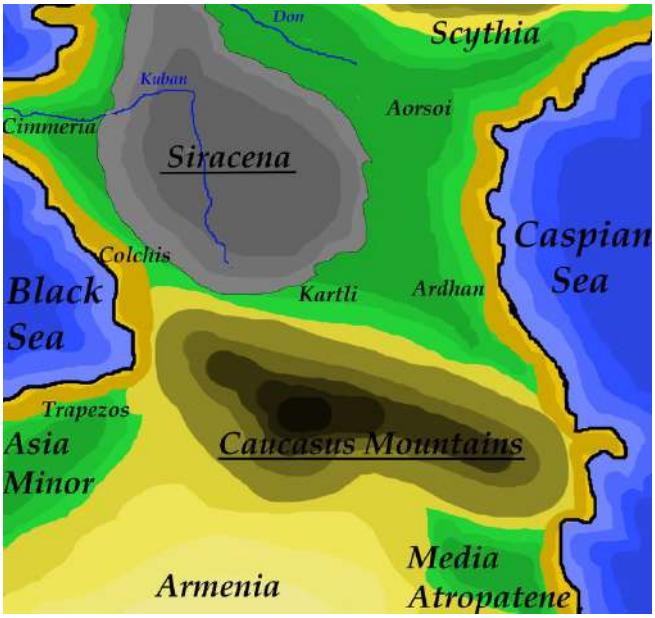

Sfârșitul secolului V î.C.

În prima jumătate a mileniului II, Banatul a continuat să fie central în exercitarea puterii pe spațiul său înconjurător (așa cum a fost pe parcursul întregului mileniu anterior, anume în mileniul I); câteva jaloane Bănățene de atunci - privind poziția centrală Bănățeană de putere - au fost:

- în secolul XI, din capitala Morisena / Cenad - județul Timiș - a fost cârmuit răsăritul Panonic (Banatul și Crișana) direct de către Ajtony / Ahtum Vodă, apoi practic de către Venețianul Sf. Gherard, care a creștinat Ungurii iar apoi spre răsărit, pe Valea Oltului superior, a preluat cârmuirea bastardul creștin Regal Gheorghe, născut în Banat, fondatorul Dinastiei Negre cu stăpânirea în Nordul Carpaților Meridionali
- în secolul XII, dintre Gugulani - având capitala Caransebeș / județul Caraș-Severin - s-a afirmat ferm Negru Vodă, cu ajutorul Cavalerului Venețian Grigore, în stăpânirea Nordului Carpaților Meridionali, respectiv a Sudului Ardealului (Ținuturile Amlașului și Făgărașului)
- în secolul XIII, magistrul șamanic George (care a strâns armată în Timișoara) a trecut dincolo de Timișiana / Banatul Severinului - în Bănie - pentru pedepsirea răzvrătiților frați Lito-voi = "Latinul războinic" și Iancu "Bărbat"
- în secolul XIV, primul Rege ne-Maghiar al Ungariei și-a construit - cu banii confiscați de familia sa de la Cavalerii Templieri - reședința în Timișoara / județul Timiș (azi în acel castel e "Muzeul Banatului")
- în secolul XV, din Timișoara - castelul Regal din centrul orașului rămânând știut de atunci ca "Huniade" - Banatul, Transilvania și Ungaria au fost cârmuite de Huniazi (nobila Bănățeană Elisabeta - mama lui "Iancu de Hunedoara" / Ioan Huniade și bunica lui Matia / cel mai mare Rege al Ungariei - și-a avut strămoșii din Morsena, moșia ei din Margina / județul Timiș fiind la marginea Ținutului Pădurenilor, în vecinătatea Ținutului Gugulanilor)

Despre ceea ce a fost în Banatul secolului XV a scris și profesorul Patriciu Drăgălina - în secolul XIX - în lucrarea "Din istoria Banatului": "Din conținutul unor documente de donații de atunci, se confirmă că districtul Caran era cu totul deosebit de al Sebeșului. Orașul Sebeș cuprindea odinioară ambii țărmi ai râului de același nume; iar în fața sa, pe țărmul drept al Timișului se afla Caranul: din contopirea lor s-a format un singur oraș, cu numele Caransebeș. Despre districtul Sebeș s-a făcut pomenire și în secolul anterior, XIV; e caracteristic că acest district aproape un secol mai târziu - în secolul XV - se zicea 'provincia' Sebeș: nu vom trage la îndoială că vechea noțiune a cuvântului 'provincie' își pierduse din însemnătatea de odinioară, însă fiindcă termenul - care în secolele XII și XIII s-a considerat ca atribut numai al comitatelor genuine - acum, aplicat la Ținutul Caransebeșului, prin aceasta se ridică nu numai însemnătatea politică, ci și vechimea acestui district". La începutul secolului XX, Andrei Ghidiu și Iosif Bălan au scris în "Monografia orașului Caransebeș" din anul 1909: "Gorgana / Corcana e un deal cu pădure, spre SV de oraș; probabil că derivă de la numele familiei Corcan". În "Buletinul Muzeului limbii Române" din anul 1926, lingvistul Vasile Bogrea a scris că "în CăvranSebeș e și forma Caravan-Sebeș supt care vorbea de acel 'oraș mare și slăvit' Dionisie Eclesiarhul" (călugăr din Vâlcea născut în secolul XVIII): acolo era mare stație de convoaie / caravane, fie acelea comerciale ori parte ale transhumanțelor, căci Caransebeșul a fost la intersecția de mari drumuri din cele mai vechi vremuri (de pildă, transportul de sare Ardeleană spre Dunăre pentru Balcani - anume bolovani de sare aduși de exemplu de la Turda - cu carele / căruțele era pe acolo, pe culoarul Timiș-Cerna); savantul - membru corespondent al Academiei Române - a mai notat despre Caransebeș că "pentru o eventuală legătură cu Kavarii, conlocuitori cu Turkii / Ungurii în Țara Pecenegilor, poate fi văzută 'Administrarea Imperiului' de împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul". Kavarii s-au desprins din Khazari - marii comercianți dintre Kazahi și Crâmlani - au fost avangardă Ungurilor în migrarea de la sfârșitul secolului IX în Panonia și i-au avut ca urmași pe Tarcanii din Crișana; academicianul Român Gheorghe Brătianu în cartea "Marea Neagră" a scris: "Caracterul urban și comercial al statului varegilor, ce a constituit o trăsătură distinctivă a civilizației vechii Rusii de Kiev, în secolul IX, și-a găsit în parte explicația în relațiile cu chazarii, ce au asigurat în Bazinul Mării Negre o continuitate în evoluția economică de care Europa Apuseană a fost lipsită. Acel popor, la fel ca bulgarii - pe care i-au dislocat - a aparținut vechiului grup turcic occidental, a cărui ultimă rămășiță ar constitui-o acum ciuvașii. Cuvintele ce se cunosc din limbajul lor erau turcice: 'Tangri' zeul cerului, 'qaghan' conducătorul hoardei, 'tarkhanii' care îi alcătuiau aristocrația, etc. Tot turcică era și toleranța, ba chiar indiferența în materie de religie, care permitea chazarilor să adopte, poate chiar simultan, în proporții variabile, iudaismul, creștinismul sau islamismul. Pare posibil ca și evreii, și creștinii, și musulmanii să fi avut cu toții prozeliți la chazari și ca fiecare din cele 3 religii să fi avut momentul său de superioritate, fără a exclude cu toate acestea persistența vechiului șamanism păgân, comun tuturor nomazilor. Chazarii și-au făcut apariția mai întâi în stepa din Daghestan și nordul Caucazului. Teritoriul lor, mărginit de Caspica, numită de altfel de arabi Marea chazarilor, s-a întins de la vărsarea Volgăi la cotul acelui mare fluviu, acolo unde el se apropie de unghiul drept al Donului și a sfârșit prin a atinge Marea Azov și Crimeea, ce a păstrat numele de Chazaria / Gazaria sub care au desemnat-o genovezii din secolele XIII-XIV. Stăpâni ai strâmtorii Kerci, unde pe ruinele Anticii Phanagoria au ridicat orașul lor Matarka / Matracha și străduindu-se să-și impună dominația asupra celor din Caucaz, chazarii au controlat deopotrivă, timp de 2 secole, comerțul Caspicii și al răsăritului Bazinului Mării Negre. Acel comerț a fost mai cu seamă de tranzit, foarte activ. În vremea chazară, volumul comerțului bizantin cu nordul, prin intermediul porturilor de la Marea Neagră, era mai puțin însemnat decât cel al negustorilor arabi, al căror negoț urca de-a lungul Caspicii pe la azeri și Derbend ca să treacă apoi în mâinile chazarilor, care le exportau monedele până la Baltica (acolo s-au găsit monede arabe în număr mult mai mare ca monedele bizantine, dovedind acea realitate). Spre deosebire de celelalte Imperii ale stepei, statul chazar avea o capitală, care nu era doar o tabără întărită, un 'ring' ca cel al avarilor. În secolul X, călătorul arab Ibn Haukal a vizitat Itilul, capitala situată la vărsarea Volgăi, pe care a descris-o ca un mare antrepozit comercial cu corturile și bazarurile sale de lut bătătorit, ce adăposteau negustori finici, slavi, greci, arabi și horezmieni. Când puterea chazarilor a început să slăbească, mercenari turcici din Horezm au alcătuit garda chaganului și au devenit o forță ce își impunea uneori voința; apariția lor a marcat însă sfârșitul puterii chazare".

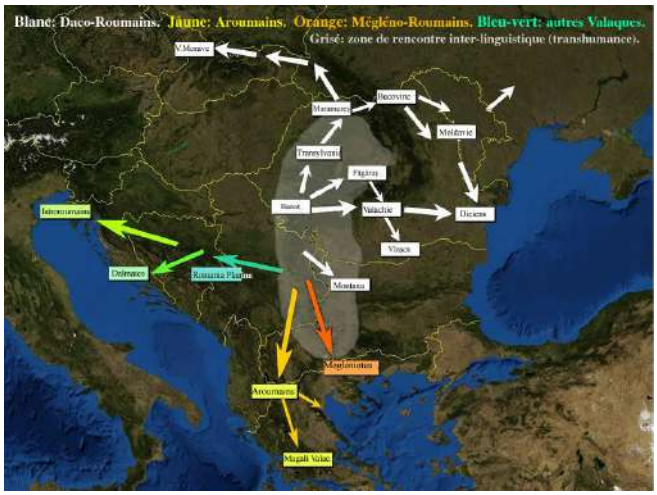

Transhumanțele Românilor

Onomastica de Sebeș poate fi urmărită deopotrivă în Crișana ca localitățile "Sebiș" pe Crișul Alb / județul Arad și Crișul Negru / județul Bihor ori ca "Sebeș" în județul Caraș atât la apa curgând din Muntele Mic / Țarcu în orașul denumit după localitățile Caran și Sebeș, anume CaranSebeș / capitala Ținutului Gugulanilor, loc unde e confluența cu Râul Timiș, cât și la numeroasele ape și localități din Ardeal (unde de exemplu pe Râul Sebeș ce curge în Râul Mureș la Alba Iulia există orașul Sebeș 45,57 lat. N, 23,34 long. E / județul Alba, pe Râul Sebeș ce curge în Râul Olt lângă Turnu Roșu există localitatea Sebeșu de Jos 45,39 lat. N, 24,20 long. E / județul Sibiu, pe Râul Sebeș ce curge în Râul Olt lângă orașul Făgăraș există localitatea Sebeș 45,43 lat. N, 25,01 long. E / județul Brașov, orașul Sfântu Gheorghe = reședința județului Covasna, pe Oltul superior se știe ca denumit "Sepsi", adică Sebeș, după vechii săi coloniști din Sebeș / Alba, etc.); mai mult, se poate remarca inclusiv conexiunea dintre Sebeș / Sebiș și Sibiu / Cibin, ș.a.m.d.: conform istoricului Leonard

Tonitza în anul 2017, denumirile Sebeș, Sebiș, Sibiu ori altele apropiate - ca de exemplu Cibin - ar reda străvechile Sibile / Cybele, preotesele Marii Zeițe Mamă a Pământului, cu manifestarea tocmai în acel areal încă din neolitic (de pildă prin Cultura Vincea-Turdaș). Banatul Severinului și Sudul Ardealului - redate pe harta următoare în N Valahiei / Țării Românești - cuprindeau împreună, de la V la E, Ținuturile Gherdapurilor, Almăjului, Gugulanilor, Păduranilor, Hațegului, Amlașului și Făgărașului (se poate remarca despre vecinele Ținuturi ale Gugulanilor, Păduranilor și Herțegului / Hațegului că-și au denumirile consacrate uman iar nu geografic - ca la celelalte Ținuturi - ceea ce s-a datorat realității cârmuirii supreme exercitată de acolo deopotrivă spre apus / unde e Dunărea și spre răsărit / unde sunt izvoarele Râurilor Mureș și Olt):

Banatul Severinului + Sudul Ardealului

Până la începutul secolului XIII, în Banatul Severinului nu au intrat Maghiari, abia ulterior nobilii Români de acolo înțelegându-se cu Arpazii de la cârmuirea Regatului Ungariei privind gospodărirea comună, ceea ce a dus la demantelarea Tradiționalei unități cu ceilalți Români (începând cu cei mai apropiați lor - din N Carpaților Meridionali, până în Ținutul Făgărașului - și respectiv cu cei de peste Carpați). În anul 1941, Dr. Traian Simu din Lugoj a scris: "Importanța covârșitoare ce au avut-o în istorie banii Severinului, a căror reședință a fost la Caransebeș, începând cu anul 1233, adică de când apar în documente, a eclipsat, în mod firesc, activitatea celor 2 castelani ai cetății, numiți și vicecomiți. Nu se poate vorbi izolat numai de cetate, fiindcă trecutul ei a fost în strânsă legătură cu orașul și districtul Caransebeș. Banatul de Severin cred că a luat ființă înainte de anul 1233, când adică a fost pomenit prima dată în cronici, în funcția de ban, Luca. (Printre banii Severinului aflăm ridicați la această demnitate și foști cnezi, ca de pildă Ioan Huniade, în secolul XV). Iată ce a afirmat în privința aceasta Patriciu Drăgălina: 'Luca n-a putut fi cel dintâi ban al Severinului, deoarece dispozițiunile regale referitoare la această provincie ne îndreptățește a presupune că n-avem de lucru cu pământ nou câștigat'. Înaintașii Bănățeni, ca oameni de cetate și ca apărători ai granițelor, alcătuind miliția, și-au creat o situație superioară, stăpânind pământul strămoșesc în deplină libertate, o situație cu totul aparte față de ceilalți Români. Proprietatea strămoșească a lui Glad și Ahtum devenise pentru regii maghiari, în decursul secolelor, un zid de solidă rezistență împotriva inamicului din afară. Românii autohtoni de aici, servind cu credință interesele regilor Arpadieni, cu brațul lor de luptă, își păstraseră moșiile și toate drepturile politice avute. Cei mai viteji și devotați regelui fură răsplătiți cu slujbe și moșii noi și - ca urmare - mulți dintre foștii cnezi deveniră nobili feudali. Desigur feuda, la început, a fost temporară, ca - la urmă - cei mai credincioși dintre nobilii Români să primească drept deplin asupra feudei și s-o treacă ca moștenire copiilor și nepoților lor. Aceasta a fost situația Românilor Bănățeni în secolele XI și XII. Documentele din secolele XIII și XIV, care s-au păstrat după invazia Tătarilor, ne prezintă o serie întreagă de nobili Români, aproape Maghiarizați, după ce primiră și catolicismul, îndeplinind funcțiile de bani, comiți, castelani, etc. Țăranii de la sate, în frunte cu cnezii lor, cărora încă le era deschisă calea la înaintare, se bucurau de toate libertățile, păstrate de la strămoși, drept recompensă pentru serviciul militar ce-l prestau la nevoie, formând armata cea mare la granița Banatului. Din acest motiv șerbia propriu-zisă era aici necunoscută. Ajungând Banatul sub Turci, situația privilegiată a Românilor Bănățeni a dispărut pentru totdeauna. În secolul XVII, atunci când principele Transilvaniei l-a cedat otomanilor, Caransebeșul a apus; cu reocuparea Caransebeșului de creștini în 1688, nu s-a mai ridicat la o nouă viață nici Caransebeșul, nici celelalte districte. În secolul XIX, istoricul Pesty Frederick (1823-1889, născut în Timișoara) a constatat că districtul Caransebeșului jucase rolul conducător printre celelalte districte, cu tendință de expansiune și care, prin preponderența politică, aduse cu sine primejdia nimicirii districtelor".

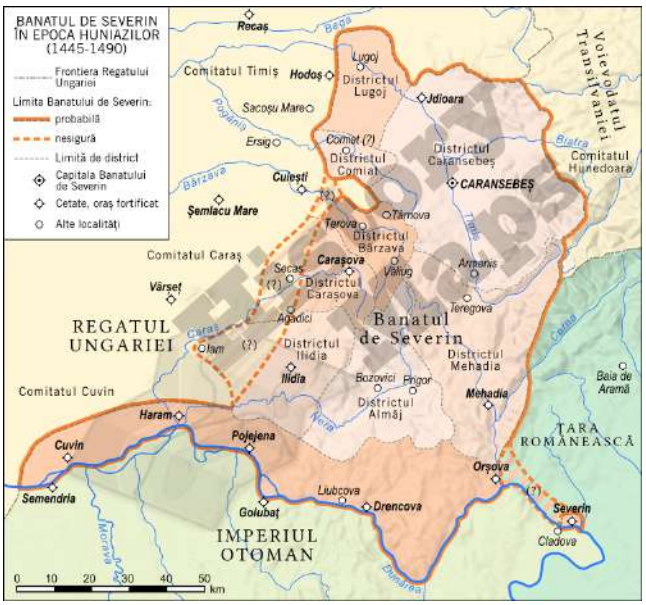

Banatul Severinului în secolul XV

Așadar, timp foarte îndelungat - până la sfârșitul Evului Mediu - Gugulanii au fost cei mai puternici dintre Românii Bănățeni; după primele 5 secole ale mileniului II - când și-a dominat efectiv arealul - în general Banatul a continuat să fie atractiv în celelalte 5 secole, chiar dacă din ele au fost aproape 2 secole sub administrație otomană, 2 secole sub administrație habsburgă și un secol a trecut de la împărțirea Banatului (practic acum sub administrație Românească / două treimi și Sârbească / o treime). Academicianul Ioan Cavaler de Pușcariu în cartea "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" din anul 1895 a scris despre Banatul Severinului: "Numirea Severin se vede a-și avea originea de la orașul ce s-a format pe lângă podul antic, în râpa stângă a Dunării. La sfârșitul secolului II legiunile Romane din Misia / Moesia și Dacia erau

comandate de Septimiu Sever care prin acele legiuni - după moartea lui Comodu - fu proclamat de împărat al Romei. Fie că încă de pe timpul comandei sale în Dacia sau după alegerea sa ca împărat, făcându-se întărituri la capul podului s-a numit de la vreun turn principal al acelor întărituri - în onoarea lui Severin - Turnu Severinului și de la acela și numele provinciei ca Ținutul Severinului, care a jucat în Evul Mediu rol însemnat în istoriile României, Bulgariei și Ungariei. Marginile acestei provincii s-au extins în diferite timpuri în deosebite moduri. Notarul Anonim afirma că la invaziunea Ungurilor în Panonia (sfârșitul secolului IX) i-a întâmpinat Glad, Domnul teritoriului până la Mureș, care ieșind din Vidin s-a luptat cu Ungurii lui Arpad lângă râul Timiș. Dinastia lui Glad a domnit mai departe acolo, până când în secolul XI un strănepot cu numele Ochtum / Achtum, care avea reședința în Morisena - Cenadul de azi, lângă Mureș - fiind omorât, Regele Ștefan I i-a descris teritoriul (corespunzător cărții 'Viața Sf. Gherard') în următorul chip: 'Serviebat eidem viro terra in fluvio Keres usque ad partes Transilvanas et usque ad Budin et Zeren, quae omnia sub sua uniter erat potestate'. De aici se vede că provincia lui Ahtum / Ochtum se întindea de la Kriș / Criș peste Hunedoara și Alba, apoi peste Mureș până la Zeren / Severin și Budin / Vidin. Regele Bela IV în diploma din secolul XIII a conferit Cavalerilor Ioaniți 'totam terranu de Zeurino' dimpreună cu 'Kenazatibus Ioannis et Farcasii usque ad fluvium Olth'. Din aceasta se vede că Provincia Severinului - precum o contempla Regele Bela IV - se mărginea cu Oltul. Întrebarea poate fi numai între aceste margini au fost situate singuraticile Knezate amintite în diplomă? Dacă vom lua orașul Severinului ca punct de plecare, ordinea topografică aduce cu sine ca să căutăm Knezatele lui Ioan și Farcaș în vecinătatea cea mai aproape, pe Văile Motrului și Jiului. Terra Hatszoc - ce s-a excepționat - nu poate fi decât Ținutul Hațeg. Provincia Severinului - de care s-au ținut și cele 8 Districte Valahe din Banat - a devenit teren de luptă între Imperiile Ungar și Româno-Bulgar, până când Provincia Severinului s-a împărțit în Bănie / Banatul Craiovii rămas la Valahia și Banatul Temeșian la Ungaria".

SANCTI GERARDI
SAGREDO
PATRICII VENETI
PROTOMARTYRIS APOSTOLI
VITA
Per D. Arnoldum Ysingrinum Flandrum
Monachum Sancti Benedicti de Mantua:

Gerardi

Este de ştiut despre Sf. Gherard / Gerardi de la Morisena / Cenad din umeda Vale a Mureșului (înalt prelat care a trăit înaintea schismei dintre catolici şi ortodocşi, avându-l drept patron spiritual pe Sf. Gheorghe / după cum a scris în anul 2016 Dr. Remus Mihai Feraru) că a fost primul Sfânt creştin din Banat, canonizat de catolici în anul 1083, odată cu Voicu / Ștefan = primul Rege al Ungurilor, cel care l-a invitat în Banat, ei 2 (purtând şi acelaşi blazon) având de altfel inclusiv singurele sarcofage de cârmuitori gravate cu cruci bizantine din istoria Ungurilor; se poate observa că sanctificarea ambilor a avut loc la 3 ani după ce puternicul bastard Arpadian George - având gherg / gherb = blazon asemănător, regăsit ulterior ca emblematic la Basarabi - a fondat Nordica Dinastie a lui Negru Vodă, care a condus Românii de la poalele Nordice ale Carpaților Meridionali. Gherard / Gheorghe fiind născut în Țara Dogilor, în laguna Veneției, viața lui a fost descrisă în "Legendele sfinților" de localnicul Petrus devenit episcop în anul 1370, apoi în anul 1597 "după cel mai vechi manuscris autentic" - sub g/herbul = blazonul complementar cu Zorzi al lui Babenberg din Carintia / dinastie înrudită, ca şi a nobililor Sagredo din Nordul Regatului Spaniei / în Spaniolă "Sagrado" însemnând Sacru - de călugărul Arnold din Douai 50,22 lat. N, 3,45 long. E / Franţa, în Timişoara de scriitorul Bănăţean Pelbart 1430-1504, cu elogieri de la Nicolae Olahul / Valahul, nepotul lui "Iancu de Hunedoara" / Ioan Huniade, ş.a.; de pildă Geza II / Regele Maghiarilor 1141-1162, a invitat colonişti din Veneţia să se stabilească în Argheal / Ardeal, un exemplu fiind în Bihor cei care au dat naştere cartierului Velenţa din Warod / Oradea (în Bihor ulterior a mai fost şi "Civitas Olosig", adică "Oraşul Italienilor", etc). "Cronica ilustrată a omenirii" - realizată în anul 2008 de profesori universitari Germani de istorie - a consemnat: "La mijlocul secolului VI î.C., familia limbilor venete, de origine indo-europeană, era răspândită în multe ţări; din Panonia - Ungaria de azi - veneta a ajuns până în nord-estul Italiei".

G/herbul = blazonul Zorzi

În vremurile Imperiale Romane, cei mai importanți Romani obișnuiau să poarte tunici cu o mare bandă purpurie, următorii Romani - ca importanță - aveau tunici cu 2 dungi

roșii, etc.; începând cu secolul IV, unii Alani au ajuns mercenari pentru Romani, o reprezentare "Insignia Viri Illustris Magistri Equitum" din anul 430 ilustrând semnul Alan - alb / roșu - așa cum se poate vedea (Alanii au fost Arianii ajunși în Marea Stepă a EurAsiei):

Insigna Alană

Este emblematic că la Aromâni e populară exact combinația culorilor Mărțișorului, a albului cu purpura (inclusiv blazonul / gherbul sau steagul contând, prezent și la cununii); în anul 2018, cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Serbia a scris despre Tradiții la Aromâni: "Un element important în cadrul nunții este steagul, numit 'hlambura', considerat simbolul trainiciei. Materialul steagului poate consta dintr-o bucată de pânză roșie-albă sau tricoloră, cu franjuri sau garnitură de dantelă. Pânza albă semnifică puritatea, cea roșie virginitatea". Giorgi / Zorzi a fost o nobilă familie (așa cum au scris Venețianii Antonio Longo 1758-1822, Giuseppe Tassini în anul 1866, ș.a.) rămasă în Tradiția Nordului Italiei din anul 411 - când domnea Împăratul bizantin Honoriu, fiul Împăratului bizantin Teodosiu "cel Mare" - ca înrudită cu Anticii cârmuitori = măreții Duci din Bazinul Moraviei, de altfel denumirea Moravă venind de la "Mare" / "Măreț" în extremitățile apusene ale arcului Carpatic, fie pe partea stângă a Dunării la V de actuala Slovacie, fie pe partea dreaptă a Dunării, în actuala Serbie, ambele Morave - zonele "Măreților" - fiind puternic populate la sfârșitul Antic de Daci și la începutul Medieval de urmașii acelora, anume de Vlahi, adică de oamenii aceluiași popor / neam; de exemplu, până în Epoca Modernă pentru Moravia Nordică (acum aparținând Cehiei) s-a folosit oficial numele de Wallachia iar mulți Vlahi încă trăiesc în Moravia Sudică (acum aparținând Serbiei). În arealul Nord Italian, fondul Gherga exista deja de peste un mileniu și jumătate (prin coloniștii Caucaziani, Istriani și Troiani, stabiliți după vânarea hoților Cergii / Lânii de Aur și respectiv după Războiul Troian): se poate observa / remarca rezonanța Zuraz-Zorzi-Zorza cu Românul Gherga (Đerđa-Giorgi-Gorga) din Epoca Modernă, prin versiunile din Antichitate și din Evul Mediu Geto-Dacă, Balcanico-Venețiană, Vlaho-Armână, Zorzi / Giorgi fiind în legături cu anterioara Dinastie Regală Antică Geto-Dacă Zuraz și cu posterioara filiație A/Română Medievală Zorza pentru stolnicul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" al Țării Românești, tatăl paharnicului Gherghinu, ș.a.m.d.

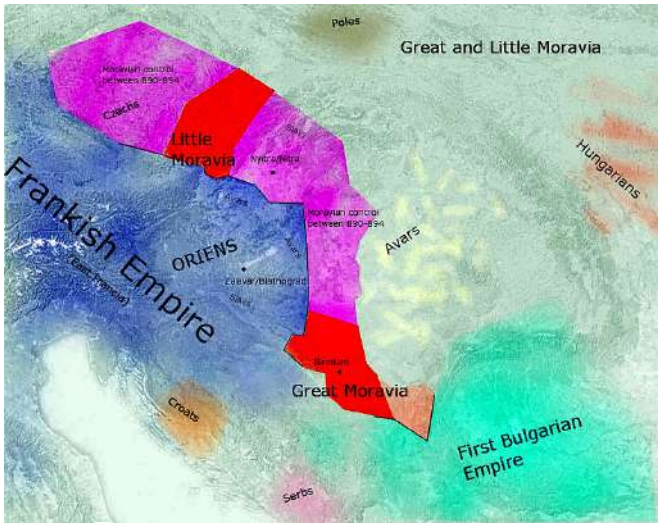

"Mărețiile" = Moraviile înaintea Ungurilor

Dr. Emidio De Felice 1918-1993 a consemnat echivalențele Zorzi cu Zorza, Zorzan, Zorzati, Zorzato, Zorzet, Zorzin, Zorzini, ș.a., afirmând că e tipic în zona Veneto, inclusiv în Padova (fostă așezare Sarmată): "Zorzi se traduce în Giorgio, transformarea numelor cu 'G' în 'Z' fiind tipic Venețiană; a derivat din latinul Georgius, adaptat din grecul Gheorghios (tradus ca 'agricultor')"; de exemplu, la Universitatea din Padova în 1458-1462 a fost profesor de teologie Dominicanul Donato Giorgi, ajuns apoi (în 1481-1493) episcop în răsăritul Herzegovinei, cu sediul în Travunia / Trebinje 42,42 lat. N, 18,20 long. E.

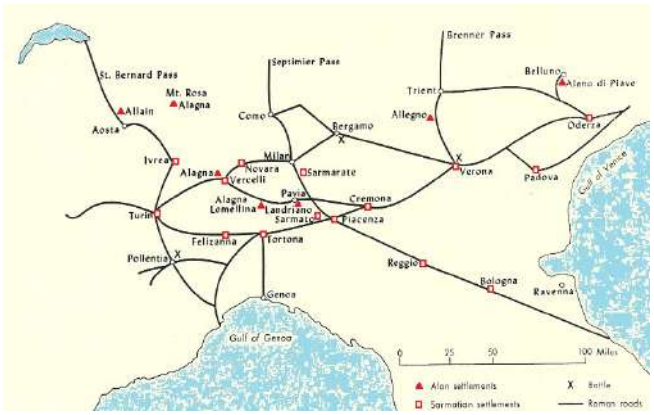

Așezări Alane și Sarmate în N Peninsulei Apenine

În anul 2023, Dumitru Ioncică - managerul Editurii Uranus din România / care în anul 2023 a publicat și ediția II a "Dicționarului etimologic al limbii române" de Dr. Mihai Vinereanu - a scris: "Alaric din neamul Balților s-a reîntors în Italia și a prădat Roma; după moartea lui Alaric (anul 410), cumnatul său Ataulf, însoțit de Sigesariu - episcop got din școala lui Ulfila - a acceptat în anul 414 propunerea de a

merge în Spania". Studiile genealogice internaţionale au reflectat asupra identităţii întemeietorului Dinastiei Zorzi ca fiind Cavalerul Got Giorgi intrat în slujba Împăratului Honoriu la un an după cucerirea Romei de către Goţi; în anul 411, ViziGoții cârmuiți de AtaWulf = "Tatăl lup", cumnatul Regelui Alaric - au plecat din Peninsula Apenină în Galia: atunci nu toți Goții au urmat acea direcție (primii Giorgi = Zorzi în N Italiei au fost Geți / Goți). La Ticinum 45,11 lat. N, 9,09 long. E (devenită capitala Regatului LongoBarzilor Pavia / de la Papia, în legătură cu papalitatea), urmașul Gherga știut drept Cavalerul Giorgio s-a evidenţiat prin eliberarea cetății asediate în timpul episcopatului lui Epifanie 466-496: familia avea acolo mai multe proprietăți, numele consolidându-se ca Giorgi / respectiv Zorzi în Dialect Veneţian (datorită Hunilor, din anul 452 principala ramură a familiei s-a așezat cu reşedinţa permanentă în "Țara Dogilor" / Laguna Veneției, contribuind la fondarea puterii Medievale a sa, atunci începând concret orașul, construit cu cherestea și piatră aduse de pe coasta Dalmatină, în special din Peninsula Istria; Veneția se află în N Deltei Po / Pad, în S Deltei Po / Pad fiind Ravenna devenită capitala OstroGoților în același secol / căci aceia nu au vrut Roma, ci fostul port militar Imperial Roman de la Marea Adriatică).

Steagul Ravennei

În anul 1871, Venețianul Vicenzo Zanetti a scris că în Pavia (capitala LongoBarzilor în 572-774) "ramura rămasă a familiei și-a păstrat numele Giorgio, așa cum de exemplu a fost acolo nobilul Pietro Giorgi în secolul XVI; și în Veneția s-a păstrat mult timp numele Giorgi: în anul 756, prin Trieste au ajuns în Laguna Veneției unii Giorgi, care au fost printre locuitorii Malamocco (acolo se afla, de 12 ani, reședința oficială a Dogelui). Tribunul Veneției în anul 804 a fost Foscari Giorgio, al cărui fiu Gregorio Giorgio a locuit în Malamocco, unde a devenit consilier. În 857, căpitanul Pietro Giorgio din Veneția s-a distins în luptele contra Dalmaților. Veneția secolului X a trimis, ca oratori / ambasadori, în 905 pe Alberto Giorgio la Constantinopol iar în 934 pe Girolamo Giorgio la Curtea Franceză. Giovanili Giorgio a murit în 1043 la Zara. În 1070, Giorgio Giorgio a fost un foarte valoros căpitan al Venețienilor în luptele contra Normanzilor. În secolul următor, din aceeași familie s-au manifestat căpitanii Paolo Giorgio în 1177 contra Împăratului Frederic Barbarossa și Michiele Giorgio împotriva Ragusei, în 1199. Familia Giorgio a dat Veneției oameni distinși nu numai sub arme, în navigație, jurisprudență, diplomație sau cultură, ci și religios: Marco Giorgio în perioada 1194-1220 a condus San Giorgio Maggiore. Ș.a.m.d." (În secolul V, Veneţia s-a consolidat ca oraş lagunar, printre familiile constituante fiind cea a lui Gherga, cu numele Zorzi - inițial Giorgi - în Dialect: în timp, Carianul / Grecul Gherga/s a devenit Getul Zuraz/is, respectiv Gotul Zorza / Zorzi).

Regatul OstroGot vreme de un secol
în V Balcanic şi în Peninsula Apenină / Italiană

Vreme de un secol - din anul 453 / de la moartea Împăratului Attila al Hunilor, până în anul 553 - Regatul OstroGoților a fost la apus de Dunărea mijlocie (la răsărit de care s-a constituit Regatul Ghepizilor / care i-au împins spre Marea Neagră pe Hunii cârmuiți de mezinul Împăratului Attila, fondatorul Dinastiei Dulo) și totodată s-a aflat în vecinătatea Vestică față de Diocеza Dacia a Imperiului Bizantin. Dr. Titus Filipaş a studiat "Istoria veneţiană mai veche. Posibile puncte de legământ între Dacia romană şi strălucitoarea Veneţie": "Înainte de a exista orașul Veneția, se formaseră deja mici comunități pe traseul cel mai scurt între Aquileia (oraș din Câmpia Friuli distrus de hunii lui Attila la anul 452) şi Ravenna. Pe vremea invaziilor barbare, siguranţa relativă oferită de zona de coastă Veneto şi puzderia de insule veneţiene atrăgea refugiaţi din localităţile înconjurătoare, ameninţate de barbari. Un detaliu mai puţin cunoscut, însă important pentru noi, este acela că mulţi dintre veteranii legiunii Macedonica se retrăgeau la Veneto chiar din timpurile romane cele mai autentice (după bătălia de la Actium din 31 î.C., veteranii din legiunea Macedonica au început a se stabili în Veneto; mai târziu, alţi militari ai legiunii Macedonica l-au însoţit pe Traian peste Dunăre: este plauzibil să credem că exista legătură între Dacia romană şi Veneto încă din secolul II). Populaţia în Veneto şi insule a crescut datorită influxului de refugiaţi. Organizarea lor

citadină a venit abia cu bizantinii care i-au înfrânt pe ostrogoţi. Afluxul populaţiei alungate din ţinuturile depărtate de ţărm a sporit iarăşi, odată cu invazia longobardă din 568. Funcţiona încă instituţia Tribunilor Mării, aleşi pe plan local, menţinându-şi puterile administrative încredinţate din Era imperială romană. Atunci când, în secolele VII-VIII, puterea bizantină în Italia a slăbit, guvernarea zonei veneţiene a trecut la magistrul local numit doge (duce / voivod). De la 742, administraţia dogelui şi-a avut centrul politic în Malamocco. Francii lui Charlemagne i-au înfrânt pe lombarzi în 774 şi în 803-810 a urmat o încercare a francilor de a cuceri zona Veneto. Bizanţul i-a ajutat pe veneţieni iar la 812 a fost semnat între Charlemagne şi împăratul Mihail I (care domnea din 811) un tratat hotărând suzeranitatea Bizanţului asupra Dalmaţiei şi Veneţiei. Cum a ajuns Mihail I împărat la Constantinopol? În anul 809, bulgarii conduşi de Krum au ocupat oraşul bizantin Serdica (azi Sofia); împăratul Nicefor a contra-atacat dar a fost ucis într-o ambuscadă în 811. Fiul lui, deşi grav rănit, a reuşit să scape din ambuscadă; ajuns muribund la Adrianopol, a transmis puterea cumnatului Mihail. Unul dintre copiii macedoneni luaţi ostatici de Krum (eliberaţi mai târziu) şi-a făcut educaţia de viclenie şi putere barbară atât de bine, încât prin înşelăciune şi crimă şi-a croit drum în fruntea imperiului bizantin, fondând dinastia macedoneană. Prin tratatul bizantino-francic din 812 s-a garantat dreptul Veneţiei de a practica liberă comerţul cu toată partea apuseană a Mediteranei. În 829, întreprinzătorul Buono da Malamocco a adus din Alexandria egipteană moaştele Sf. Marcu, care a devenit patronul ceresc al Veneţiei". Se pare că rămăşiţele respective erau de fapt ale Împăratului Alexandru "cel Mare" născut în Macedonia, nu ale evanghelistului Marcu / nepot al apostolilor Andrei și Petru, mama sa Maria fiind sora lor: era măritată în Ierusalim cu un bogat urmaș Iebuseu (frate mai mare al lui Gherghe-seu) pe Colina Sion - având în proprietate și locul Cinei de Taină - iar fiul Marcu s-a mutat ca adult la Alexandria / unde era celebra Bibliotecă Antică, în Egipt creștinarea începând cu apostolul Iacov / al cărui frate a fost evanghelistul Matei, împreună cu concitadinii din Cana Galileeii, Simon Zilotul și apostolul Bartolomeu / care a stat un timp în Oaza Kharga; apostolul Bartolomeu - din duzina apostolilor de la Cina cea de Taină - după ce l-a ajutat pe apostolul Filip în Anatolia, a sfârșit jupuit de viu în fața Ghergarilor din Albania Caucaziană care l-au găzduit, fiind executat de către fratele Regelui Armenilor (propovăduirea creștină în Țara Ghergarilor din Caucaz a fost continuată de apostolul Eliseu, care a reușit să ridice Biserica Ghiș acolo - prima Biserică din Caucaz - însă curând a ajuns martirizat în apropiere, la altarul moșului Gher = Ghel-meț din Daghe-stan, tot parte a Țării Ghergarilor / Albania Caucaziană, pe când intenționa să ridice următoarea Biserică). Este de remarcat că Ghergarii Caucazieni erau receptivi pentru creștinism, pe lângă interesele apostolilor Bartolomeu și Eliseu din Galileea secolului I reușita deplină fiind după peste 2 secole, prin interesul Sf. Grigore "Luminătorul", de la evanghelizarea căruia a rămas în istorie oficial că prima Țară creștină din lume a fost Armenia, începând cu anul 301: Sf. Grigore "Luminătorul" a creștinat în Caucaz deopotrivă Albania și Armenia dar Albania Caucaziană = fosta Țara Ghergară - natală a sa, unde și nepotul său a activat / sfârșind martirizat pe malul Caspic - nu mai există, dăinuind însă vecina Armenie / Țara pe care Sfântul Grigore "Luminătorul" a reușit s-o convertească de la păgânism la creștinism.

Leoaică din Gaulia / Anatolia

Inițial, ghergul = g/herbul - adică blazonul - familiei Gherga = Zorzi era tot din 2 straturi, cu un leu negru pe un câmp cu flori de aur (și leul a fost simbol Daco-Get); apoi, a fost folosită banda purpurie pe fond auriu, respectiv argintiu: în heraldică, Gherga a lansat - ca premieră mondială - reprezentarea sa nobiliară prin dungi orizontale cu purpuriu / roşu (la început cu o bretea, apoi cu mai multe, în funcție de gradul înrudirii în cadrul neamului). Din anul 963, episcopul diocezei Castello / Olivolo din N Veneției (lângă Arsenal) era Gregorio Giorgio, fiul lui Andrea Georgii: aceia au fost tatăl și bunicul Sfântului Gherard din Banat și Ungaria (Gregorio Giorgio / Georgii - tatăl lui Gherard - a murit în anul 985 la Ierusalim, de atunci fiul lui, cel care a ajuns primul Sfânt creștin în Banat, fiind crescut de călugării săi pe Insula Burano a Veneției).

Burano

Murano

Este de observat / conform şi repertoriului genealogic realizat în anul 1830 la Veneţia de secretarul guvernamental Francesco Schroder că familia Sagredo, adică Sacră (care l-a avut ca Sfânt pe Gerardo / Gherard), ştiută ca de origine Greacă, provenea de pe coasta Dalmată - de la gura din Croaţia a Râului Corca / azi Krka, aflată între Split şi Zadar - şi în anul 480 o parte a ei s-a mutat în "Ţara Dogilor" / Laguna Veneţiei, lângă rudele Zorzi aflate din generaţia anterioară refugiate acolo datorită Hunilor; g/herbul = blazonul Sagredo - purpuriu / roşu pe fond auriu / galben - era superior celui utilizat de Zorzi (purpuriu / roşu pe fond argintiu / alb), care prin stabilirea deja în "Ţara Dogilor" / Veneţia la momentul sosirii ramurii Gherga din Sebenico / Şibenik, de la gura Râului Corca / Krka, recunoştea astfel distincţia respectivă: Gherga de la gura Corca / Krka din Iliria / Dalmaţia, în larg semnificativă fiind Insula Žirje / Zurium 43,39 lat. N, 15,39 long. E, s-a instalat la Veneţia în anul 480 probabil şi cu facilitarea nobilului Roman devenit abate iar apoi ajuns fericitul papă Felix III, la aşezarea în "Ţara Dogilor" / Laguna Veneţiei primind porecla "Sagredo" - "Sa-Grego" în Dialect însemnând "Sfânt Grec" - pentru individualizarea faţă de ramura Zorzi (localnicii din lagunara Veneţie / "Ţara Dogilor" denumind astfel ramura Gherga nou sosită - care utiliza scrierea Greacă în loc de scrierea locală Latină - pentru deosebirea de Zorzi, de cealaltă parte manifestându-se acceptarea, prin însuşirea numelui de Sagredo). De altfel, invers - vorbirea "îndărăt" fiind o practică curentă, dovedită în Vechea Lume - din Grecul / Carianul "GERGAS" literalmente e "SAGREG" iar rezonanţa Venețiană a fost Sagredo: aşa ceva - în Graiul local - aducea cu semnificaţia misterioasă de "Secret". În "Dicţionarul istoric al familiilor patriciene Veneţiene" publicat în anul 1758 de Giuseppe Bettinelli, despre Sagredo autorul a notat că era "neam clar din Salonic"; aşadar, acea ramură a familiei Sagredo venită în "Ţara Dogilor" = Veneţia nu provenea de fapt din V Peninsulei Balcanice / de pe coasta Adriaticii - unde fu în tranzit - ci de pe coasta Egeeii: originea sa era în E Peninsulei Balcanice, în cel mai mare oraş al Macedoniei istorice - unde Balcanicul Împărat Galeriu născut de preoteasa Romula din Oltenia în Gamzigrad 43,53 lat. N, 22,11 long. E / Timoc pe la mijlocul secolului III, a ridicat Arcul de Triumf plin cu reprezentări de mândri Geţi în secolul precedent ajungerii Goţilor Zorzi în Veneţia, anume în anul 304 - un timp şi un loc când acolo, pentru cinstirea monumentală, puteau fi aşezaţi membri Sa-Gredo nu ca Greci, ci chiar ca parte a Regalei Dinastii Zuraz / Duras din nobila ramură Amală / OstroGotă care pe atunci încă îi cârmuia pe Geţi / Goţi (Galeriu "cel Tânăr" - nepotul lui Galeriu "cel Bătrân" - avea numele Dac Dara).

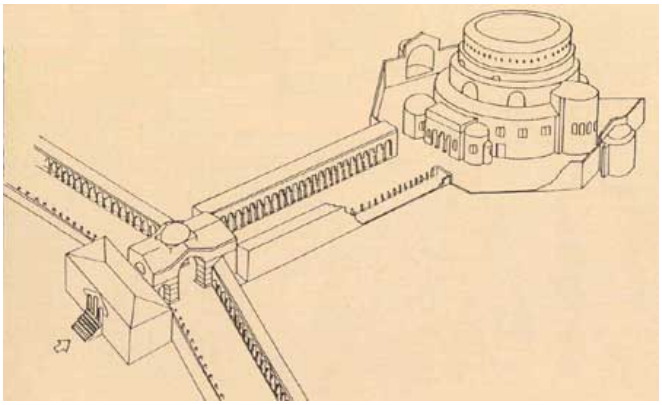

Rotunda din Săruna / Macedonia

Probabil acei nobili Geţi / Goţi Gherghi îngrijind în Săruna = Salonic / Tesalonic altarul Împăratului Galeriu din secolul IV - Rotunda / Rotonda de lângă Arcul de Triumf - ruda lor Geto-Dacă, au acceptat la sfârşitul secolului transformarea sa în Biserică, cu hramul "Sf. Gheorghe" / ruda Anatoliană tocmai canonizată (monumentul devenind "Agios Georgios"); memorabilul gest a fost reţinut ca sublim, pe lângă nobleţea făptuitorilor săi, mutaţi imediat la Veneţia / via Dalmaţia ce curând a devenit OstroGotă. "Rotunda" - numele avându-l de la forma sa rotundă / zidurile au peste 6 metri grosime, având marmură din Insula Tasos - e una dintre Bisericile cele mai timpurii din lume consacrată marelui Sfânt militar Gheorghe şi e cea mai veche funcţională din Salonic / Macedonia:

În Salonic = Săruna,
uriașa Antică Rotunda a devenit Biserică

G/herbul = blazonul dungat purpuriu-auriu / roșu-galben (de extracție Regală Getă) s-a răspândit - în numai câteva secole - din Balcani via "Țara Dogilor" / Veneţia şi Coasta de Azur până în Peninsula Iberică; se poate remarca despre tricolorul Românilor că e format din roşu-galben-albastru, cuprinzând acele culori ale nobililor Geți (de exemplu, Dr. Gheorghe Iscru a susținut existența Draconului / stindardului tricolor la MasaGeții din Iranul secolului IX î.C.): tricolorul - înaintea adoptării ca drapelul Românilor / Românilor în Revoluția pașoptistă - a mai fost folosit de pildă de Boierii Buzești loiali Voivodului Mihai "Viteazu" la sfârșitul secolului XVI ori de pandurii revoluționarului Tudor Vladimirescu la începutul secolului XIX. În anul 1943, academicianul Ion Nistor în "Originea românilor din Balcani" a scris: "episcopul Ioan de Nichiu din Delta Nilului (661-700) a arătat în cronica sa că în anul 609 provinciile romane de la Dunăre fuseseră pustiite de barbari, oraşele dărâmate iar populaţia robită şi dislocată de cuceritori; numai Cetatea Salonicului, Saruna Vlahilor, a mai putut ţine piept barbarilor cotropitori". Venețianul Gherga - zis "Gherard", devenit Sfântul din Banat / Cenad, care a fost creștin, însă nici catolic, nici ortodox, activitatea sa fiind înaintea schismei - putea aparține familiei Sagredo, familiei Zorzi, nici uneia din acele familii sau ambelor familii; deoarece era un "SaGredo", adică "Sfânt Grec" din ramura mai nobilă decât Zorzi, dintre cele 4 versiuni, pentru valabilitate deplină, ultima - ca aparținând ambelor familii - a rămas ca fiind completă (cu mențiunea că în Veneția / "Țara Dogilor", Sa-Gredo era mai nobilă iar Zorzi acolo era mai veche).

G/herbul = blazonul Sagredo

G/herbul = blazonul pe fundal auriu / galben avea întâietate în fața celui pe fundal argintiu / alb (culoarea mierii înaintea culorii laptelui): corespunzător "Dicţionarului familiilor nobile din Veneţia" realizat în anul 1780 de Giuseppe Bettinelli, o altă parte a familiei Gherga s-a mutat de la gura Corca - așa cum a fost atestată denumirea Râului Krka în anul 799 - la Veneţia în anul 900 (Andrea Georgii / Andrei Gherga - fiul capului emigrației - fiind bunicul Sfântului Gherard), apoi o altă parte a ei în Austria şi Nordul Regatului Spaniei, acei Gherga atunci ajungând să folosească

alfabetul Latin; g/herbul = blazonul său Medieval e sugestiv, prin banda orizontală purpurie / roşie pe fond auriu / galben (în timp, datorită înrudirii cu Austriecii Babenberg şi îndeosebi din cauza înmulţirii descendenţilor Balcanici, banda roşie s-a multiplicat în arealul aparţinătorilor, fondul devenind argintiu / alb, cei care l-au preluat - inclusiv Arpadienii şi Basarabii - fiind heraldic de importanţă secundară, recunoscând primatul Dalmaţilor Gherga / Balcanicii care au preluat stilul g/herbului = blazonului Georgii, având dungi orizontale purpurii pe fond auriu, apoi fiind fraţii Asan / "As-An" care au întemeiat în anul 1185 Imperiul Armâno-Bulgar, redând legătura lor nobiliară: istoricul bizantin Niketas Choniates din Bazinul Meandrului, care a trăit în anul 1185, a scris despre Vlahii contemporani lui din N Balcanic / azi Bulgaria că erau foştii Moeşi / Mysi ce locuiau şi în Munţii "Hae-Mus" / Haemus = actualul lanţ Montan Stara Planina, bizuindu-se pe "strâmtori" - adică pe trecători - pe care le apărau şi pe numeroasele cetăţi "înălţându-se drepte pe stânci prăpăstioase"). Anul 1185 ca reper dublu al celor 2 Dinastii cârmuitoare ale Românilor - din S Dunării şi din N Dunării - nu a fost o coincidență: e atestat istoric că în anul 1185 forțele din ambele părți ale Dunării inferioare s-au sincronizat în cooperare și s-au coordonat reciproc pentru cârmuirea Rumânilor / Românilor (dacă în N Dunării inferioare nu ar fi fost structură Valahă organizată temeinic, atunci sprijinirea Vlahilor din S Dunării inferioare nu ar fi putut exista); în anul 1185, distinșii Cavaleri care au fost dinaștii Vlahi Asan din Sudul Dunării au preluat puterea cu ajutorul Valahilor din Nordul Dunării iar atunci în Nordul cârmuit de dinaștii Valahi ai lui Negru Vodă - pe partea Cavalerească și financiară - s-au lansat dinaștii Grigorie cu sorgintea în Sudul Venețian (ascensiunile din același an 1185 ale Valahilor / Vlahilor, cu sprijin Cavaleresc Venețian, au fost de succes, față de Valahii din Nordul Dunării impunându-se Negru Vodă cu Venețianul Grigorie iar față de Vlahii din Sudul Dunării impunându-se Vlahii Asan). Pe de altă parte, se poate remarca și prezența de atunci a Cavalerilor Templieri în Ținuturile Amlașului și Făgărașului, apoi apărând Cavalerii Teutoni în Ținutul Bârsei, respectiv a Cavalerilor Ioaniți în Banatul Severinului. La ivirea lor, cele 3 rețele Cavalerești Medievale din spațiul Românesc erau în legături mai ales cu cruciații / cruceferii Venețieni și s-au suprapus la Dunărea inferioară cumva cu succes Tradiției stră-Românilor a puternicilor Cavaleri Dunăreni Antici / din mileniul precedent; e de știut despre Veneția Medievală că a fost foarte influentă în zona Valahă, începând cu vecina Peninsulă Valcanică / Balcanică, atât în S Dunării, cât și în N Dunării. Despre cele petrecute la Nord de Dunăre în secolul anterior anului 1185 și al apariției în centrul spațiului Românesc al primilor Cavaleri / cei din Ordinul Templierilor, preocupați de transferarea internațională a banilor, pentru legătura cu care trezorierul Grigore al lui Negru Vodă = Cavaler Venețian a avut cel mai evident rol, istoricul Român Radu Constantinescu a afirmat - referindu-se la destinația școlară a lucrării "Deliberatio" realizată de Veneţianul Gherard - că el "iniţiase un adevărat învăţământ superior la Cenad, prelegerile sale comentate inaugurând un curs de filozofie, înaintea deschiderii primei lecţii universitare din Europa, la Bologna" (în anul 1088, la Bologna 44,30 lat. N, 11,21 long. E / Italia a fost întemeiată prima universitate din lume, existentă şi azi; Gherard a studiat dreptul la Școala Juridică din Bologna ce fusese întemeiată acolo în anul 967 de către papalitate). Apoi Gherard s-a cunoscut în Veneția cu sora Regelui Ștefan al Ungurilor - care era măritată cu Dogele - și astfel a avut recomandarea să-l educe la Curtea Regală din Panonia pe Prințul moștenitor iar apoi a continuat creștinarea supușilor Maghiari (proces dificil, lansat printre acei păgâni odată cu încoronarea creștină a primului lor Rege). Dr. Teodor Arieșan - conferențiar la Universitatea de Vest din Timișoara - a scris despre "Modele și repere estetice în opera Sf. Gerard de Cenad" din anul 2013: "Originea sa veneţiană sau măcar venetă este confirmată de 'Legenda Minor' ce-i narează mai sobru şi mai concis viaţa ('per Venetos parentes sortitus') dar şi de 'Vita maior Stephani regis' ('Gerardus de Venetia veniens'); s-a născut într-o zi de 23 aprilie şi a fost socotit ulterior membru al distinsei familii de Sagredo (legenda respectivă a fost prima dată menţionată scriptic în 'Catalogus sanctorum' apărut chiar la Veneţia, în 1516)". În anul 2017, Nicolae Markov - președintele Uniunii Bulgarilor din Banat - a scris: "Sfântul Gerhard, născut la 23 IV 980 în Veneția, decedat la 24 IX 1046 în Buda, a fost un călugăr benedectin, hirotonit episcop în 1030. Martiriul lui a avut loc pe Dealul din Buda, fiind ulterior cinstit ca primul Sfânt martir al Ungurilor. Sarcofagul lui este păstrat în biserica din Cenad. El a înființat la Cenad o Școală, prima atestată de pe teritoriul actual al României. De asemenea, a scris un tratat teologico-filosofic, păstrat actualmente la Munchen" / primul director al Școlii din Cenad a fost "magistrul Waltherius".

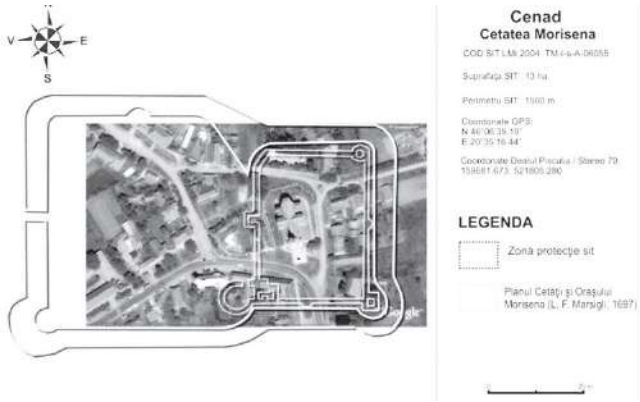

Planul cetății Morisena / Cenad

Dr. Claudiu Mesaroș - conducător de Doctorate în domeniul filosofiei la Universitatea de Vest din Timișoara - a observat în anul 2012 la Sf. Gherard de Cenad că ViziGotul "Isidor din Sevilla rămâne sursa sa directă recunoscută, pentru informații sistematice, organizare și stil; Gerard s-ar situa, astfel, în generațiile de intelectuali formați după Etimologiile lui Isidor" / înțeleptul episcop din Peninsula Iberică. În anul 2013, același Dr. Claudiu Mesaroș a scris în volumul (publicat la Szeged) "Filosofia Sfântului Gerard de Cenad în context cultural și biografic": "Sfântul Gerard de Cenad beneficiază de mai multe variante ale numelui, dat fiind destinul său multicultural remarcabil, oarecum inedit în raport cu așteptările noastre față de un personaj din Evul Mediu. Numele său de botez era Giorgio. În timpul primilor ani de studiu, tatăl său pe nume Gerardo moare într-o campanie militară, ceea ce îl determină pe Giorgio să își schimbe numele după tată. În scris s-a folosit versiunea latină Gerardus, dar poporul maghiar, care l-a canonizat încă din anul 1083, l-a numit Gellert. În spațiul germanofon s-a răspândit însă o versiune germanizată, Gerhardus (sau Gherardus), astfel încât este legitimă folosirea ei, pe tradiția

intelectualității transilvănene și bănățene, formată în acest spirit. Se mai folosește și Gerhard, ca variantă germană. Avem deci următoarele variante: Gerardo (italiană), Gerardus (latină), Gerhardus sau Gherardus (lectura germană a numelui latin), Gerhard (germană), Gellert (maghiară), Gerard (propus de Radu Constantinescu, primul traducător în română)". În anul 1984, când a fost publicată în România traducerea lucrării "Deliberatio" - ca "Armonia lumii" - de către Radu Constantinescu, acela a susținut că totuși la Veneția "a fost ales numele de Giorgio / George în amintirea lui Gerard din Aurillac, rudă a matematicianului Gerbert din Aurillac, devenit papă sub numele de Silvestru II"; iată așadar o opinie științifică despre numele complet al Sfântului Venețian, ca Giorgio Gerardo: în Româna Bănățeană = Gheorghe Gherard. În anul 2013, episcopul catolic Bănățean Martin Roos a afirmat: "născut la Veneția, Gerard vine ca preot și călugăr la curtea regelui Ungurilor, fiind trimis de monarh în anul 1030 la limita de sud-est a regatului său pentru a prelua o nou-întemeiată dieceză. Drept reședință și sediu de scaun episcopal îi este atribuit un loc oarecum protejat ce poartă numele Morisena. Din acest loc Gerard începe, cu ajutorul câtorva colaboratori, să pună bazele structurilor unei dieceze, construind, predicând, învățând, fondând parohii, ridicând și consacrând biserici. În preajma catedralei sale, el întemeiază o școală pentru formarea tânărului cler indigen iar în acest scop el nu a venit cu mâinile goale: pe lângă cărțile necesare în uzul liturgic, Sf. Gerard a deținut și chiar a redactat el însuși lucrări cu caracter teologic. Sfântul Gerard a activat circa 15 ani în cadrul episcopiei sale, Dieceza de Cenad, anii din urmă fiind marcați de frământări politice și neînțelegeri legate de succesiunea la tronul regatului, între timp, defunctului Sfânt Ștefan. Personalitate recunoscută în întregul regat, Gerard cade la Buda în mâna unor rebeli ce visau resaurarea vechilor credințe păgâne și care doreau păstrarea unei linii dinastice indigene, fiind ucis la 24 IX 1046 pe malul Dunării împreună cu însoțitorii săi. Ulterior Gerard a fost înmormântat în orașul său episcopal, iar în 1083, în timpul domniei regelui Ladislau, canonizat împreună cu Regele Ștefan și cu fiul aceluia, Prințul Emeric. Gerard de Cenad - așa cum este cunoscut el în literatura teologică catolică - a întemeiat pe lângă catedrala sa prima școală cunoscută de pe aceaste melaguri, a fondat Capitlul Catedral de Cenad, care a ființat ca 'locus credibilis' și concomitent ca prim notariat public până târziu în secolul XIX, primul episcop de Cenad fiind totodată și primul scriitor cu caracter teologico-filozofic cunoscut, din această regiune europeană și din colțul sud-estic al continentului nostru. Pe lângă toate acestea Gerard este și un cunoscut sfânt al Bisericii Catolice, căruia îi este dedicată o considerabilă literatură hagiografică, ale cărei fundamente se regăsesc adânc înrădăcinate în realitățile veacului XI și în însăși viața și activitatea sfântului. În timp ce alte dieceze întemeiate în Panonia de Sfântul Rege Ștefan, pe durata a decenii întregi nici nu își au menționate numele primilor episcopi, noi urmașii vechii Dieceze de Cenad, suntem mulțumită personalității primului nostru episcop relativ bine informați cu privire la începuturile noastre. Tot Gerard este și acela care a făcut cunoscut numele de 'urbs Morisena' / Cenad până departe în apusul Europei prin opera sa și prin legendele și scrierile hagiografice legate de viața și de activitatea sa". De exemplu, în același secol XI ecouri Morisene / Bănățene au ajuns până la Curtea Regală Scoțiană - prin nobilul George / Gheorghe = primul Negru Vodă - iar în secolul ce a urmat (prin rețeaua creștină Europeană, prin Cavalerii cruciați, prin comerțul internațional, etc.) în zonă au ajuns activități semnificative ale unor Ordine religioase dar și militare prestigioase.

Moartea Sfântului Gherard (ilustrații din anul 1340 în Codex Vaticanus Latinus 8541, folia 69)

Succesorul Sf. Gherard în fruntea Episcopiei Cenadului a fost unul dintre însoțitorii săi de la început, anume călugărul Benedictin Maurus - numele redând Bănățeanul Negru / Nordic, de pe Mureș, din Morisena / localitatea fiind încă știută ca Morisena până în secolul următor, apoi rămânând doar Cenad - care a murit cu un an înaintea schismei, adică în anul 1053; Academia Română în "Istoria Românilor" din anul 2010 a precizat ce a fost în viața Cenadului: "Mănăstirea Ioan Botezătorul de acolo a fost transformată după anul 1030, de către autoritatea ungară victorioasă în lupta cu formațiunea politică locală, în sediul unei comunități călugărești de lege apuseană, cu benedictini ocrotiți de primul episcop de Cenad, venețianul Gerardus". Sf. Gherard a început prin asigurarea unui nou loc călugărilor bizantini pe care i-a găsit în Morisena / Cenad, despre așa ceva academicianul Maghiar Henszlmann Imre notând în anul 1871 că aceia i-au fost recunoscători, ei îngrijindu-se și de înmormântarea sa: "Pe sarcofag se găsesc sculptate cruci bizantine, acelea fiind probabil executate de călugării Greci ca ofrandă binefăcătorului lor în stilul încetățenit în patria lor; spun binefăcător, fiindcă Sf. Gellert, atunci când a îndepărtat călugării Greci / bizantini din abația benedictină, pentru a face loc călugărilor din acest Ordin, a ridicat o altă mănăstire, mai bună pentru Greci decât cea existentă la Cenad".

impunea ca o necesitate stringentă datorită creşterii numărului credincioşilor şi al clericilor.[117] Episcopul Gerard a construit în Cenad, pe malul Mureşului, o mănăstire şi o catedrală episcopală închinate Sfântului Gheorghe, unde şi-a transferat sediul episcopal.[118] Regele Ştefan I a contribuit cu suma de 1000 de mărci pentru înălţarea mănăstirii Sfântul Gheorghe.[119] Arheologii au propus localizarea catedralei „Sfântul Gheorghe", la nord de actuala biserică catolică din Cenad, în zona unde s-a aflat vechea albie a Mureşului.[120]

În anul 1037, Gerard a întemeiat la Cenad cea dintâi mănăstire benedictină închinată *Fecioarei Maria*, pe care şi-a ales-o ca loc de înmormântare; această mănăstire a fost ridicată cu sprijinul regalităţii, fiind înzestrată de regele Ştefan I cu 500 de mărci şi cu alte lucruri preţioase.[121] Potrivit arheologilor, această mănăstire se afla în vecinătatea fostei mănăstiri „grecești" din Cenad, probabil pe locul unde astăzi se găseşte biserica ortodoxă sârbă.[122] Pe o hartă a Cenadului întocmită în prima jumătate a secolului al XVIII-lea se remarcă faptul că în colţul nord-estic al incintei cetăţii medievale se plasează Biserica „Sfânta Maria" împreună cu corpul principal şi anexele mănăstirii care se desfăşoară în prelungirea laturii de sud a bisericii. Biserica este formată dintr-o navă dreptunghiulară şi un cor alungit, uşor decroşat faţă de zidurile laterale ale navei, prezentând o absidă de formă semicirculară. La sud de biserica „Sfânta Maria" figurează planul bisericii mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul"[123] (cf. Fig. 2).

Al treilea obiectiv major al activităţii misionare a Sfântului Gerard l-a constituit combaterea erezilor şi a păgânismului cu a căror recrudescenţă s-a confruntat Regatul Maghiar după moartea regelui Ştefan I (1038). În lucrarea *Deliberatio*, Gerard îşi exprimă îngrijorarea faţă de mişcările eretice care au apărut în Biserica „greacă", mai precis în teritoriile de la sudul Dunării care aparţineau Imperiului Bizantin. El afirmă că mulţi dintre „greci" susţin o erezie manihеist-dualistă de factură gnostică şi îl venerează pe arhanghelul Uriel.[124] În decursul lucrării *Deliberatio*, Sfântul Gerard expune elementele învăţăturii acestei erezii. El combate teza potrivit căreia lumea nu este în totalitate

[117] *Legenda maior* 12, p. 31: „Factum est autem cum episcopus egrederetur cum fratribus suis visitare dyocesin, ut consecraret eorum cymiteria, qui erant ecclesias constructuri..."; *ibidem*, 13, p. 32: „Crescente igitur numero fidelium et clericorum, ecclesias vir Dei per urbes singulas fabricabat...".
[118] *Ibidem*, 11, p. 30: „Episcopus autem, inito consilio cum comite Chanadino, eundem Graecum abbatem cum monachis suis transtulit in Oroszlanos, monasterium vero ipsorum episcopo cum fratribus suis assignavit, qui in eodem habitaverunt, donec *monasterium beati Georgii martiris* perficeretur"; *ibidem*, 13, p. 32: „... principale quoque *monasterium*, quod in honore *beati Georgii martiris* ad litus Morosii construxit, sedem Morisenam appellavit"; A. A. Rusu presupune existenţa unui palat episcopal la Cenad, în ciuda faptului că nu există absolut nicio informaţie cu privire la existenţa unei astfel de construcţii în această cetate, nici măcar pentru o perioadă istorică mai târzie. În sprijinul ipotezei sale, arheologul clujean aduce ca argument „planimetria aşezării – cunoscută dintr-o hartă a locului întocmită la începutul secolului al XVIII-lea de către inginerii militari habsburgi – cu flancuri lungi orientate sud-sud-est, în paralel cu zidul de incintă", care, în opinia lui, „reprezintă un indiciu elocvent pentru a presupune existenţa la Cenad a unui ansamblu palatial"; A. A. Rusu, *op. cit.*, p. 198.
[119] *Legenda maior* 15, p. 34: „Ad opus quoque sancti Georgii martiris mille marcas promisit, quas in diebus suis integraliter juxta promissum adimplevit".
[120] Petru Iambor, Ştefan Matei, Adrian Bejan, *Cercetări arheologice...*, p. 94; vezi şi Dumitru Ţeicu, *Geografia...*, pp. 76-77.
[121] *Legenda maior* 15, p. 34; vezi şi D. Ţeicu, *Geografia...*, p. 22.
[122] P. Iambor, Şt. Matei, A. Bejan, *Cercetări arheologice...*, p. 94
[123] Zsuzsanna Kopeczny, *The Archaeology...*, p. 117; D. Ţeicu, *Geografia...*, p. 82.
[124] *Deliberatio* VIII, p. 137: „Graeci autem haec et unum, unique Uriel, qui ignis Dei dicitur, quem specialius haeretici invocare dicuntur...". (Pe lângă aceştia, grecii îl mai au pe Uriel, care se tălcuieşte „focul lui Dumnezeu" şi pe care îl invocă mai ales ereticii...).

opera bună a lui Dumnezeu ei şi a diavolului.[125] În opinia ereticilor, lumea şi oamenii au fost creaţi de Sathanael; de aceea, întreaga lume vizibilă este împărăţia diavolului.[126] Totodată, Gerard combate învăţăturile provenite din dualism. El justifică faptul că recunoaşterea valorilor Vechiului Testament este necesară pentru mântuire, iar acesta nu este opera diavolului.[127] În consecinţă, ereticii resping categoric cultul, ritualurile, ierarhia bisericească şi întreaga organizare a Bisericii creştine.[128] Această revoltă împotriva Bisericii implica refuzul ordinii civile existente a cărei susţinător spiritual era Biserica. De aceea, mişcarea bogomilă a reprezentat expresia protestului împotriva statului şi a celor puternici şi bogaţi.[129]

Gerard afirmă că această erezie s-a răspândit în Franţa, Germania şi în mai multe oraşe din nordul Italiei (Veneţia, Ravenna şi Verona).[130] S-a presupus că Gerard ar face de două ori o aluzie vagă la răspândirea erezilor în Ungaria; în ambele cazuri el se referă în mod concret la păcatele şi simonia care sunt răspândite în Pannonia.[131]

Învăţăturile eretice pe care le combate Gerard, sunt specifice *bogomilismului*, o erezie care s-a manifestat în Peninsula Balcanică în secolele X-XIV. Ea a apărut în Bulgaria în timpul ţarului Petru I (927-967). Bogomilismul a luat avânt în perioada de închegare a orânduirii feudale (secolul al X-lea) şi apoi în timpul cuceririi bizantine a Bulgariei (secolul al XI-lea). Această erezie a servit ca suport ideologic unor mişcări populare antifeudale şi chiar revoltelor antibizantine din Peninsula Balcanică.[132] În secolele XI-XII, bogomilismul s-a răspândit în Serbia şi Bosnia, câştigând numeroşi adepţi printre vlahii care populau teritoriile Serbiei medievale şi ale Bosniei.[133]

[125] *Deliberatio* I, p. 2: „Manichaei dicunt, quod non omnia creaverit valde bona Deus, conantes ut bonorum, sic malorum omnipotentem asserere creatorem". („Maniheii spun că nu pe toate le-ar fi creat bine foarte Dumnezeu, încercând să afirme că creatorul celor rele este deopotrivă atotputernic cu al celor bune").
[126] *Deliberatio* VI, pp. 96-97.
[127] *Deliberatio* V, pp. 65-66; vezi şi László, Szegfű, *Eretnekség és Türannizmus*, pp. 505-506.
[128] *Deliberatio* IV, pp. 50-51; VII, pp. 119-120.
[129] G. Ostrogorski, *op. cit.*, p. 296.
[130] *Deliberatio*, IV, p. 51: „Nimirum dixi, quia filii diaboli, qui potestates sunt tenebrarum, ubique regnant et dominantur: Italia non consuevit hereses nutrire – ad praesens in quibusdam partibus heresium fomentis habundare audimus. Gallia vero felix, quae his munda perhibetur. Graecia infelix, sine quibus nunquam vivere voluit. Verona urbium Italiae nobilissima his gravida redditur. Illustris Ravenna, et beata Venetia, quae nunquam inimicos Dei passae sunt ferre. Infelices et miserrimi, qui Dei et ecclesiae adversarios quaestu lucri attollunt". („Fiindcă, precum am zis, fii diavolului, care sunt puterile întunericului, împărăţesc şi stăpânesc pretutindeni. Italia, care au obişnuia să hrănească ereziile, acum auzim că în unele părţi este plină de cuiburile lor. Gallia este fericită că se ştie curată de acestea. Nefericita Grecie n-a voit niciodată să trăiască fără ele. Verona, cea mai nobilă dintre cetăţile Italiei, este îngreunată de ele. Ilustra Ravenna şi fericita Veneţie n-au suferit niciodată pe vrăjmaşii lui Dumnezeu"); *Deliberatio* V, p. 70: „Si prophetis falsi nihilominus sunt in terra non pluta – quamquam saepissime pluta – et immunda, illi narrare possunt, qui vix psalmis auditis in schola cathedras arripuerint episcopales. De cetero Germania narret". („De sunt profeţi mincinoşi în pământul neudat de ploaie – deşi ploaia adesea – şi necurat, să spună aceia care, abia ce au auzit Psalmii la şcoală, şi numaidecât au răpit scaunele episcopale. Despre restul să povestească Germania").
[131] *Deliberatio* III, p. 37: „Quantum reor, tam aestimata recte capsa dicta, et cur in talibus privatio sit facta. Vae autem nobis, qui contra istiusmodi imperium victutare non formidamus. Nullos tam caros nostra Pannonia consuevit habere ut tales. In illa vero, qui istiusmodi differt laborare, non differtur ab omnibus insectari. Beatus autem et felix, qui in hac parte neminem honorat, nisi veritatem, quae nullam inimicitiam mundi timet"; *Deliberatio*, V, p. 70: „Si prophetis falsi nihilominus sunt in terra non pluta – quamquam saepissime pluta – et immunda, illi narrare possunt, qui vix psalmis auditis in schola cathedras arripuerint episcopales ... et Pannonia non sileat"; vezi şi László Szegfű, *Eretnekség és Türannizmus*, pp. 509-510.
[132] Nicolae Chifăr, *Istoria creştinismului*, vol. III, Ed. Trinitas, Iaşi, 2002, p. 158; Georgije Ostrogorski, *Histoire de l'État byzantin*, Éds. Payot, Paris, 1996, p. 296.
[133] E. Glück, *Considerații privind lucrarea „Deliberatio"*, pp. 193-194.

Identitatea etnică, de credinţă şi contactele dintre românii de pe ambele maluri ale Dunării au facilitat pătrunderea ideilor bogomilismului pe teritoriul fostului voievodat al lui Ahtum.[134] În cartea I din *Deliberatio*, enumerând diferite erezii, el îi aminteşte la un moment pe novatieni despre care afirmă că „îi botează pe cei deja botezaţi, ceea ce se întâmplă adeseori la noi". („Novatianii baptizatos rebaptizant, *ut plerumque apud nos contingit*").[135] Deoarece erezia novaţiană a dispărut în secolul al VIII-lea, s-a presupus că în acest caz Gerard face referire, în mod concret, la o situaţie locală cu care s-a confruntat el însuşi în dioceza sa.[136] El face aluzie la novaţieni, întrucât învăţătura acestora prezenta elemente comune cu mişcarea eretică pe care se străduia să o combată. Probabil aici se face aluzie la faptul că bogomilii desconsiderau botezul.

Episcopul Gerard deplânge situaţia gravă în care a ajuns Biserica, afectată de „erezia nemaiauzită a veacului", ai cărei adepţi contestă autoritatea episcopului şi a clerului şi disprețuiesc rânduielile şi învăţăturile Bisericii. Deopotrivă, ei tăgăduiesc învierea trupului.[137] Informaţiile furnizate de Gerard în lucrarea *Deliberatio despre* existenţa bogomilismului în episcopia Cenadului pot fi corelate cu câteva descoperiri arheologice izolate; este vorba de câteva morminte descoperite în aşezările din sudul Banatului (Gornea-Târcheviște, Pojejena şi Ilidia), locuite de populaţia românească care datează din secolele IX-XIII. În unele cazuri defuncţii sunt înmormântaţi cu braţul îndoit în direcţia capului, ceea ce dovedeşte folosirea unui ritual de înmormântare de factură gnostică.[138]

III. Concluzii

Informaţiile furnizate de către cele două izvoare prezentate au fost confirmate parţial şi completate de descoperirile arheologice şi de alte izvoare scrise, cum ar fi *Gesta Hungarorum* a lui Anonymus redactată în secolul al XII-lea sau cronica dragomanului turc Mahmud Terdżuman care datează din secolul al XVI-lea. Se pare că una dintre sursele de inspiraţie a lui Anonymus o constituie episodul central al *Legendei maior* în care ni se furnizează informaţii despre voievodatul lui Ahtum şi conflictul său cu Ştefan I. „Anonymus cunoştea acest episod dintr-o versiune, astăzi pierdută a biografiei

[134] Cf. Ş. Turcuş, *op. cit.*, p. 134; „Exegezis afirmă că acest text a fost elaborat în contextul în care în dioceza misionară de Cenad era prezentă o concentrare de populaţie de origine bulgară cu evidente caracteristici de sectă dualistă, care sunt identificaţi ca bogomili".
[135] *Deliberatio* I, p. 10.
[136] E. Glück, *Considerații privind lucrarea „Deliberatio"*, pp. 194-195.
[137] *Deliberatio* IV, pp. 50-51: „Pro dolor, vero nunc multi pullulant in ecclesia, immo iam totum occupant orbem, et nemo est, qui talium ineptiis contradicat. O quantos sentio diaboli filios, quibus loqui non patior. [...] Hoc tempore omnes maledixerunt apud nos concitati zelo non solum divinis ritibus et ecclesiae et sacerdotibus, quin etiam ipsi Dei Filio Iesu Christo Domino nostro. Omnibus mundita saeculi haereses [*sic!*] repetere elemosinas pro animabus defunctorum Christianorum more expensas ... Omnes uno paene simul ore carnis negant resurrectionem, qua iniquitate nulla unquam in mundo maior iniquitas arbitranda". („Vai, însă! Acum mulţi eretici s-au ridicat în Biserică şi nu este nimeni care să combată ineptiile unora ca aceştia. O, pe câţi îi ştiu fii ai diavolului, despre care nu sufăr nici să vorbesc! În vremea aceasta cu toţii au luptat, aprinzându-se de râvnă nu numai împotriva dumnezeieştilor rânduieli, a Bisericii şi a preoţilor, ci chiar împotriva Fiului lui Dumnezeu, Isus Hristos, Domnul nostru. *Erezia nemaiauzită în veac* este că toţi resping mulostenile îndătinate pentru sufletele creştinilor răposaţi ... Toţi aproape cu o singură gură tăgăduiesc învierea, or decât hula aceasta nicio fărădelege de pe lume nu poate fi socotită mai mare").
[138] Ilie Uzum, Gheorghe Lazarovici, *Aşezarea feudală Ilidia în lumina izvoarelor scrise şi cercetărilor arheologice*, în „Banatica", 1, 1971, pp. 157-162; Ilie Uzum, Gheorghe Lazarovici, Ion Dragomir, *Descoperiri arheologice în hotarul satelor Gornea şi Stoicovița*, în „Banatica", 2, 1973, pp. 418-419; Ilie Uzum, *Două cimitire feudale împărți la Gornea și Pojejena* (jud. Caraș-Severin), în „Tibiscus", III, 1974, pp. 160-164; Ilie Uzum, *Cimitirul medieval de la Gornea-Tîrcheviște*, în „Banatica", 3, 1975, pp. 131-132 *apud* Eugen Glück, *Considerații privind lucrarea „Deliberatio"*, p. 195, nota 30.

Episcopia Cenadului pe care a înființat-o Sf. Gherard ținea de Mitropolia bizantină de Tourkia
(Dr. Remus Mihai Feraru, 2016)

Academicianul Ioan Cavaler de Puşcariu a scris în cartea "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" din anul 1895: "Ochtum / Achtum - din stirpea lui Glad - stăpânea teritoriul dintre Vidin şi Criş; el fu omorât prin trădarea lui Sunad / Cinad şi ţara lui supusă Regelui Ştefan I. După ce Achtum, Ducele Marisianei, carele avea monastire cu episcop adus din Vidin, şi-a pierdut Domnia, călugării se strămutară la Oroszlámos. Afară de aceea se mai aflară monastiri bizantine la Veszprém, Tihany, Vişegrad, etc. - toate locuri unde au existat 'pastores Romanorum' - şi de acolo spre Drava şi Sava ('Valachia major et minor'). Géza I până era Ducele Ardealului, unde se aflau Românii ortodocşi, căpătă de la împăratul bizantin coroana cu Sfinţi şi inscripţiuni Greceşti pe care apoi - ajungând Regele Ungurilor - a împreunat-o cu cea dată Regelui Ştefan I". (Despre Oroszlámos 46,04 lat. N, 20,15 long. E - însemnând "El e leu" / motivul leonin putând proveni de la Leul Venețian / simbol ajuns acolo prin Sf. Gherard - este de ştiut că se află lângă Măidanul Sârbesc şi oficial se numeşte Банатско Аранђелово / Banatsko Aranđelovo, adică "Arhanghelii Gavriil şi Mihail în Banat" după vechea Mănăstire ce era acolo având intrarea decorată cu lei / întemeiată în secolul XI de cei din Măidan şi Cenadul Vechi, în Maghiară Őscsanád, sat zis şi Cenadul German 46,08 lat. N, 20,35 long. E, judeţul Timiş, care s-a contopit cu Cenadul Mare Românesc; Achtum putea fi forma Latină a vechiului termen Turc "Altyn" / "Altîn" pentru "Aur", ca porecla "Auritul").

Medalie Benedictină

Ordinul Benedictinilor - Latin însemnând "Binecuvântați" / al "călugărilor negri" - a fost întemeiat de Sf. Benedict 480-547, discipol timp de 3 ani al Sfântului Romanus din Subiaco 41,56 lat. N, 13,06 long. E / Italia, călugăr eremit decedat în Burgunda Auxerre / Franța, unde și-a ctitorit Mănăstirea (primele sale date biografice au fost prezentate de papa Grigore "cel Mare", contemporan cu studenții Sf. Benedict, în "Dialogurile" pe care le-a scris după discuțiile cu aceia): în anul 529 - pe când se afla în stăpânirea OstroGotă - Sf. Benedict a întemeiat (între Napoli și Roma, pe locul unui fost Altar dedicat lui Apollo) Mănăstirea de pe Monte Cassino 41,29 lat. N, 13,48 long. E, unde a și murit, în același an cu geamăna sa, Scolastica = maica întemeietoare a ramurii feminine Benedictine; după cum a documentat și cercetătorul Italian Paolo Pirlo în anul 1997, Regele OstroGoților Totila - cu numele original Băduilă, cu care era rudă Regele ViziGoților din Peninsula Vestică Iberică - cârmuitor al Peninsulei Estică Italică în 541-552, l-a respectat profund pe călugărul Binecuvântat (Regele OstroGot i-a adus personal omagiu, înaintea decesului Sfântului care a concretizat învățăturile Dobrogeanului Ioan Casian în Ordinul religios / creștin pe care l-a întemeiat). "Benedikt" în Gotă, respectiv "Benedecto" în Latina Vulgară însemna "Binecuvântat": aceea era porecla Sfântului din Umbria (nu se cunoaște numele de familie); în mod real, Sf. Benedict - considerat de creștini ca patronul Europei - a fost puternic influențat de învățăturile Sf. Casian din Dobrogea / Sciția "Mică" (întemeietorul monahismului creștin în apusul European - în prima parte a secolului V - prin important sprijin Got).

Palat Zorzi în Veneţia

De-a lungul istoriei, ramurile Zorzi s-au aflat în Korcula, Zattere, San Provolo, Santa Giustina, în Veneţia lângă Ponte dell'Angelo, Ponte dei Greci (unde în anul 1436 și-a ridicat palatul - azi Hotelul Liassidi - pe ruinele altei construcţii), etc.; în studiul "Aromânii" din anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a scris: "Frumoasa Biserică Grecească 'San Giorgio dei Greci' din Veneția era frecventată de negustorii Aromâni în relațiuni cu capitala Dogilor sau stabiliți aici". În secolul XI, Pappon Zorzi / Pepone Gheorghi a cucerit Insula Korcula şi a purtat titlul de

conte, Insula devenind proprietatea Senatului Veneţiei / "Ţării Dogilor", în schimb primind domeniul Friuli populat de Carni (structurat începând cu anul 1077 în cel mai bine organizat teritoriu dintre entităţile Medievale Nord Italiene); apoi, din anul 1254 până în anul 1797 - deci timp de peste jumătate de mileniu - Insula Korcula a aparţinut familiei Zorzi / Georgi, începând cu domnia lui Marsiliu Gheorga din Ragusa / care l-a crescut pe exploratorul Marco Polo, zis "Milion" (Arhivele Veneţiei au mai reţinut şi că familia Zorzi a stăpânit în 1331-1362 Insula Leucas = Levcada / Lefkada 38,43 lat. N, 20,39 long. E - numită pe atunci Santa Maura - în Marea Adriatică).

Stema şi steagul Ragusei

În Evul Mediu, la cârmuirea atât a Veneției cât și a Ragusei s-au aflat urmași ai Regelui Antic Decebal, Zorzi / Giorgi (e de știut că Dalmația în tot secolul V - ca și ulterior - a fost dominată de Goții ajunși acolo din Bazinul Dunării inferioare). Stema / Ghergul = g/herbul Medieval al Ragusei - acum Dubrovnik în Croaţia - avea la baza sa g/herbul = blazonul Zorzi / Giorgi, împreunat la mijlocul său (printr-o dungă roşie şi una albă) cu blazonul = g/herbul Babenberg din Carintia, ce reflecta în simetrie inversă roşu-alb-roşu pe cel din Veneţia alb-roşu-alb: rudenia vecinilor era emblematic reprezentată (în plus, după cum au semnalat mai mulţi cercetători, o Tradiţie locală lega familia Latină Georgi / Zorzi din Ragusa şi de Roma); despre Carintia e de știut că a găzduit ultimii Avari, regrupați acolo sub cârmuirea creștinului Teodor în anul 805, așa cum a consemnat "Annales Fuldenses" ("Capcanus princeps Hunnorum Aquis ad imperatorem venit et, ut postulavit, inter Sabariam et Carnuntum habitandi locum accepit, … erat anim christianus nomine Theodorus"). Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" a scris în "Administrarea Imperiului" din anul 949 că anterior cu jumătate de mileniu - adică în anul 449, când în Banat a murit Împărăteasa Kerka, soția lui Attila - unii nobili de la Curtea Salonei / capitala Dalmației s-au mutat (probabil de teama Hunilor) la Pitaura / Ragusa Veche; autorul explicit l-a citat acolo întâi pe Grigore (forma Balcanică pentru Gherga). La mijlocul secolului X, același Împărat bizantin Constantin "Porfirogenetul", în "Cartea de învăţătură pentru fiul Romanos", a scris: "Să se ştie că împăratului Diocleţian tare i-a plăcut de Dalmaţia; de aceea, aducând de la Roma oameni mulţi cu familiile lor, i-a aşezat cu sălaşele lor pe aceia în acea ţară a Dalmaţiei: acelora li s-

au zis Romani, pentru că de la Roma au fost mutaţi şi această denumire o poartă până în ziua de azi. Să se ştie că Croaţii care locuiesc în părţile Dalmaţiei se trag din Croaţii nebotezaţi. Acei Croaţi s-au prezentat la împăratul Romeilor Iraclie pe timpul când Arabii au izgonit cu război de acolo pe Romanii pe care împăratul Diocleţian aducându-i de la Roma i-a colonizat acolo; de aceea s-au şi numit Romani, pentru că ei de la Roma au fost strămutaţi". Ar fi de remarcat că Dacul Galeriu a fost ginerele lui Diocleţian: Galeriu - ultimul Împărat al Imperiului Roman cu capitala la Roma, căci succesorul Constantin "cel Mare" a mutat capitala Imperială în Tracia - s-a născut la mijlocul secolului III în Timoc, tatăl său fiind acolo mare proprietar de turme iar mama sa Dacă era din Oltenia (Timocul şi Oltenia sunt regiuni vecine, de o parte şi de alta a Dunării). Este de ştiut că Mediteranean, "Dal-Matia" era "Divina Mamă", "Dal-matin" fiind "divinul răsărit"; de altfel, datorită curenţilor Adriaticii, Marea este mai caldă pe coasta Dalmată decât pe coasta Italiană (numele Antic al Podgoriţei - capitala MunteNegrului, la Slavi "Pod-Gorica" însemnând "Sub Muncel" - a fost Diocleea): în prezent, lângă Mănăstirea Moraca 42,42 lat. N, 19,22 long. E din N Podgoriţei există tiparul bărbătesc genetic "N" ca al lui Gherga (corespunzător analizelor ştiinţifice). Aşa cum a documentat Aleksandra Boskovic în anul 2017, cea mai veche Biserică MunteNegreană funcţionează de 9 secole (iniţial ar fi avut un tunel de sub altar la Râul Moraca): Biserica Sf. Gheorghe din capitala Podgorița (ultima oară renovată de fraţii Armâni Ginovski / înaintea primului război mondial); în secolul IV - când Romanii au oficializat creştinismul - MunteNegru făcea parte din Dioceza Dacia.

G/herbul = stema Dalmaţiei

În secolele V-VI, coasta Dalmată a fost controlată de OstroGoţii plecaţi din N Dunării inferioare - aceia organizându-se la V de Dioceza Dacia - în secolul VII acolo apărând Croaţii sosiţi din N Carpaţilor (în anul 1797, Dr. Josip Mikoczy a scris la Zagreb despre Croaţi că descindeau din Sarmaţi / Mezi iar în anul 2003, Dr. Samar Abbas a afirmat că "fiind legaţi de Jaţii Indiei şi de Iranienii 'Surya Mada' după cum era versiunea Prakrită pentru Sarmaţi = Solarii Mezi, denumirea de Croaţi e conectată de Carpaţi, în secolul următor Regatului Goţilor - cuprinzând Dalmaţia, Veneţia, etc. - ei plecând din Carpaţii Nordici, au traversat Panonia şi s-au aşezat la Adriatica, astfel fiind consemnat în cronica lor cea mai veche, despre Regatul Croaţilor"). Dr. Srinivasan Kalaynaraman de la "Centrul de Cercetări Sarasvati" din Chennai / Madras 13,05 lat. N, 80,16 long. E - capitala statului Indian Tamil Nadu - pe lângă observaţia că pentru "cupru" există termenii Slavi "med" Bulgar, Ceh, Rus şi Slovac, "medz" Belarus, "miedz" Polonez, "mid" Ucrainean, etc. (iar Grec e "khalkos") a evidenţiat apropierea cuvântului Croat "med" pentru "mierea" (având culoarea asemănătoare cuprului) de apelativul Sanscrit "Madhu" = "Mieros" al lui Krişna; în aşa accepţiune, de pildă Media ar corespunde şi ca tărâmul apicultorilor Gherga. Onomastica la nivel statal s-ar vedea şi la conectarea Sanscritei Sarasvati - Afgana, respectiv Iraniana Harauvati - de Hravat a Croaţiei (remarcând şi flamura Croată ca reproducând tabla şahului, joc cu răspândirea tocmai din India în Europa): cu asemenea interpretări, se pot remarca şi legături între Bharat pentru India, respectiv Hravat pentru Croaţia ori Sanscritul "Bhaga" similar Croatului "Bog" la "Zeu" (ceea ce rezonează atât cu onomastica oraşului Bagdad ca "darul Zeului", a Râului Bega din Banat ca divin, etc). El a mai relevat şi că Sanscritul "val" - în Română însemnând identic "val" - e la fel inclusiv Croat: "val". De fapt, în Evul Mediu, Graiul Dalmat - acum dispărut - a fost Românic, nu Slav (a rămas puternic până în secolul XX pe coasta Mării, mai ales între Golful Rijeka din N - de la Peninsula Istria - şi Golful Kotor din S, în MunteNegru); unele documente vechi - aşa cum se poate vedea în imaginea următoare - tratau Dacia şi Macedonia împreună (ele cuprindeau împreună zona dintre Munţii Carpaţi şi Marea Mediterană):

"Cosmographia Scoti"
(realizată în 1436 după acte vechi de un mileniu)

Este de ştiut că o parte a coastei Dalmate - din N Albaniei şi tot MunteNegru, inclusiv Golful Kotor ori Grbali - au făcut parte din "Noua Dacie" = Diocеza Dacia a Imperiului Bizantin: capitala provinciei Praevalitana / "Pre-Valis" - cea mai Sud-Vestică a Diocezei Dacia, care cuprindea şi SV actualei Serbia - a fost Scutari / Şcodra din actuala Albanie (acolo şi în secolul XX au fost atestaţi Gherga - ca de exemplu Gheorghe, Naum, Theodor, ş.a. - astfel cum a documentat de pildă Armânul Mitu Dona în anul 1914, aşa cum a fost prezentat atunci în publicaţia Arădeană "Românul"); Diocleea - din actualul MunteNegru - făcea desigur parte din provincia Praevalitana a Diocezei Dacia (Prevalis / Prevalitana avea Moesia Superioară în N, Dardania în E, Epir în S şi Dalmaţia în V).

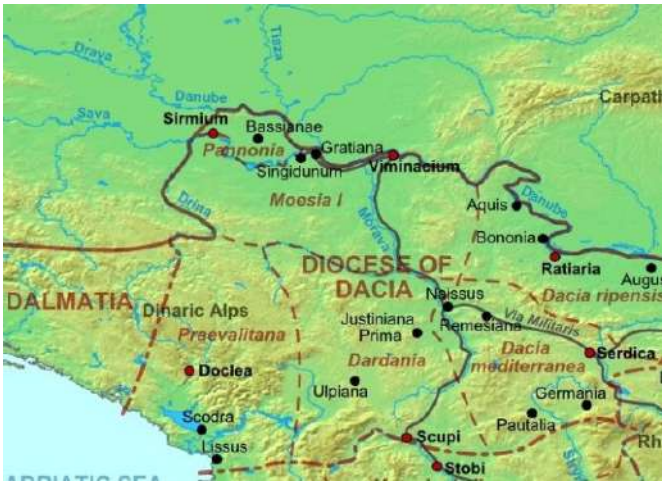

Prevalis / Praevalitana la Adriatica - cu capitala Scodra / Scutari, parte a Diocezei Dacia - a existat între secolele III şi VII

În secolul III pe partea stângă a Dunării mijlocie şi inferioară nu exista nici o armonie între Romani şi Daci căci administraţia Imperială Romană şi-a retras toţi cetăţenii Romani din Barbaricum / dintre Barbari (e ciudat cum de şi-au imaginat unii că după secolul IV la Nordul Dunării a crescut Latinizarea pentru formarea poporului Român, căci de atunci pentru mult timp încoace în spaţiul Românesc au dispărut zonele urbane / ce mai puteau uşura asemenea fenomen: în plus, chiar e ciudat de imaginat şi că autohtonii majoritari din spaţiul României ar fi fost asimilaţi de minoritarii urmaşi ai coloniştilor Romani). În secolul IV, Romanul Flavius Vopicus a scris despre întemeierea Daciei Balcanice în secolul III: "Văzând că Iliricum este devastat şi Moesia ruinată, Aurelian a părăsit provincia întemeiată de Traian spre Dunăre (Dacia), pierzând speranţa de a o mai putea menţine, retrăgând din ea armata şi pe provinciali; oamenii luaţi de acolo i-a aşezat în Moesia şi a numit noua provincie 'Dacia' ce acum desparte cele 2 Moesii". În secolele care au urmat, puterea celor din spaţiul Românesc s-a întins în continentul European pe teritorii mai mari decât a avut Imperiul Roman: prin Daci din Peninsula Balcanică până în susul Bazinului Dunării şi prin Goţi = foştii Geţi în celelalte mari Peninsule Europene din Mediterana, care au constituit Regatul OstroGot în Peninsula Italică şi Regatul ViziGot în Peninsula Iberică. Este de ştiut că la Sud de Dunăre, respectiv la Sud de Gherdap = Defileul Dunării, în Dioceza Dacia, lângă Scutari (ce era capitala Prevalis, pe malul Lacului Scutari / cel mai mare Lac Balcanic) a existat din vremea Împăratului bizantin Iustinian - adică din secolul VI - Mănăstirea Sfinţilor Serga şi Vah, devenită Benedictină din secolul XI; acolo Ragusa a făcut negoţ intens cu Vlahii zonei de-a lungul întregului Ev Mediu (între ele - Scutari e în N Albaniei iar Ragusa în Sudul Croaţiei - se află scurtul ţărm MunteNegrean: a fost coasta Diocezei Dacia la Adriatica). În anul 1862, Andrew Paton / consulul Britanic la Ragusa a scris în "Cercetări despre Dunăre şi Adriatică": "Întemeierea Ragusei a avut loc între 639 (când colonia Greacă Epidauros de la 20 km înspre Sud a fost parţial distrusă de Avari) şi 656 (când localitatea Epidauros a fost complet ruinată de atacul Croaţilor); Croat / Chrobat deriva din Crapat, numele regiunii Montane Carpatice dintre actualele Ungaria şi Polonia (Sârb / Serb se pare că era de la Servian / Sarmat)". Ar fi de observat că în secolul IV î.C. filozoful Aristotel din Macedonia a scris că în Peloponez / Sudul Balcanic cetatea Epidaur 37,38 lat. N, 23,08 long. E a fost stăpânită de Cariani (faptul a fost notat şi în secolul I de către geograful Strabon VIII 6:15); identitatea onomastică - astfel cum a dăinuit până la începutul Medieval în Vestul Balcanic - ar releva traseul nomad / migrator uman al coloniştilor. Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" a consemnat în lucrarea "Administrarea Imperiului" despre cine era autohton acolo la vremea năvălirilor alogenilor, anume că la început o seamă de nobili, în frunte cu Gregorios / Grigore, s-au mutat în Rausaioi / Ragusa (Latineşte, Rausaioi / Ragusa era înţeleasă ca "Râpă" şi i se zicea "Lausaioi" / "Lausa"): Gregorios a fost un lider important al comunităţii Ragusane, din moment ce a beneficiat de atenţia Imperială prin notificarea respectivă. Ragusa - denumită Dubrovnik azi, de la Româneasca "Dumbravă" însemnând "pădure de stejari" / goruni - s-a întemeiat ca oraş pe locul unui port Antic, folosit pentru escalele corăbiilor ce navigau de-a lungul coastei Dalmate iar de fapt numirea Ragusei a fost conectată de cea veche Albaneză pentru "strugure" (proto-Albanezul "raguşa"), acum folosindu-se cuvântul Albanez "ruş" / "rrush": Vlahii viticultori, cultivând struguri negri - pentru vinurile roşii - erau mari gospodari Rumâni ai ciorchinilor "ruş". Se ştie că în secolul VII, printre Românii din N Balcanilor s-au instalat strămoşii celor care acum sunt principalii Slavi din Balcani: Croaţii din Nordul Carpaţilor cu vecinii lor Sârbi şi Sciţii Bulgari / Schei (împreună cu ultimii, Valahii / Aromânii - respectiv Vlahii / Armânii în pronunţie locală - constituind o structură Imperială ce a dăinuit peste 3 secole, anume Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Aromân). Este de observat că la Sud de Epidauros / Ragusa "Veche", ce exista din secolul VI î.C., era Ιόνιο Πέλαγος = "Ionio Pelagos" / Marea Ionică şi că primul Rege al Ilirilor - din Vestul Balcanic - a fost din Vestul Anatolic (unde era Ionia); Sfântul Vlahilor - foarte respectat în Ragusa, acolo fiind Catedrala cu moaştele lui - era din Anatolia secolului IV: vechile legături între oamenii celor 2 mari Peninsule vecine - Anatolică şi Balcanică - s-au păstrat în timp (împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" în "Administrarea Imperiului" din anul 949 a scris că la Ragusa erau şi moaşte ale Sf. Pancraţiu din Frygiana Synnada / Şuhut, martirizat la Roma în anul 304 iar mai mult, inclusiv moaştele Sfântului Vlasie / al Vlahilor au ajuns la Ragusa, documentele cetăţii reţinând că Valahii - notaţi Murlaci / "Dogiu Valasi" - din secolul VIII s-au înmulţit acolo). Faptul că Vlahii / Românii au fost aproape înconjuraţi de Slavi dar aceia n-au ajuns apoi decât să se împartă în Slavi Nordici şi Slavi Sudici, denotă puterea Românească extraordinară (Slavii constituie atât cea mai

nouă, cât și cea mai numeroasă familie etnică Europeană): în prezent, România are ca vecine Țări Slave, atât în Nord / Ucraina, cât și în Sud / Bulgaria și Serbia (Bulgarii / Scheii și Sârbii sunt separați inclusiv azi de către Timoceni = Vlahi / Români, din acea cauză limbile lor Sud Slave ajungând diferite). Totuși, puterea Vlahă / Rumână nu a reușit să se mențină în Balcani până în prezent, în Epoca Modernă petrecându-se ultimele demantelări.

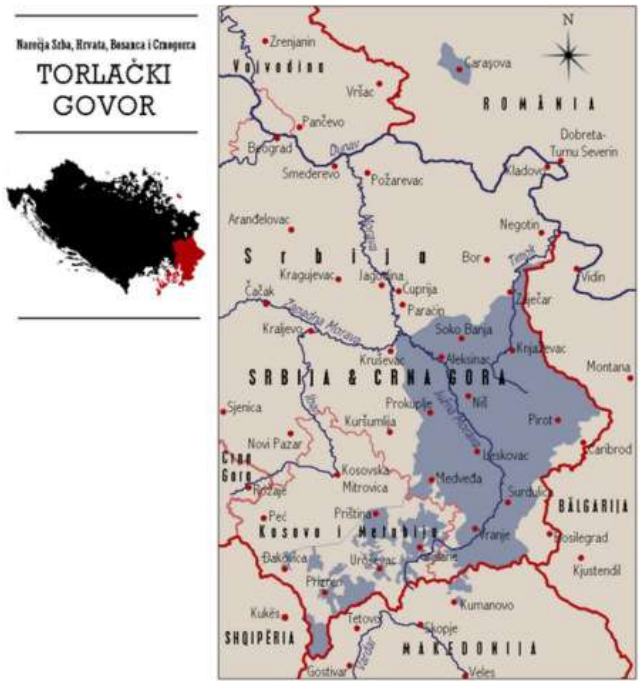

Torlacii

Cercetătorul Român Vlad Cubreacov, din Basarabia, a scris că "Torlacii, grup etnic misterios" datau în Balcani dinaintea secolului VI: "Torlacii - zișI și Șopi - din Serbia, Bulgaria, Macedonia și Kosovo, sunt un grup etnic misterios, de limbă slavă (nici bulgară, nici sârbă), având un șir de elemente etnografice comune cu românii și aromânii, făcând geografic legătura între blocurile dacoromân și aromân-meglenoromân, dar și cu cel albanez, păstrând un important lexic rezidual românesc și considerați a fi criptoromâni, adică români slavizați cu secole în urmă. Termenul Torlac pare să aibă un element comun cu termenul Morlac (corupt fonetic după MauroVlah = Mavro + Vlah). Există ipoteza că Torlac ar fi o formă coruptă fonetic a unui cuvânt compus Târlă + Vlah, cu sensul de român / valah târlaș. De remarcat că în sârbă și bulgară Torlac înseamnă exact ca și Târlan în română: om de la țară, provincial, persoană credulă, ușor de înșelat, fraier, mitocan, persoană prost crescută. Vom reține de asemenea că în română târlaș înseamnă: stăpân - sau îngrijitor - al unei târle, oier, cioban de târlă. Torlacii sunt cunoscuți tradițional ca oieri / păstori. Acest grup etnic nu a făcut niciodată obiectul cercetărilor metodice și sistematice ale etnografilor și lingviștilor români. O particularitate a graiurilor Torlace este - în contrast cu limbile slave - prezența articolului substantival hotărât în poziție finală. Un șir de particularități fonetice îi apropie pe Torlaci de românii zișI vlahi din Timoc. O altă particularitate a graiurilor Torlace este omiterea completă a sunetului H, exact ca în graiurile dacoromâne din Văile Timocului, Moravei și Dunării, atât din Bulgaria, cât și din Serbia de astăzi. Vocabularul Torlac - atât cât a fost fixat de dialectologii sârbi și bulgari de-a lungul timpului - cuprinde cuvinte pe care bunăoară Svetozar Đorđević le consideră a fi de origine română. Păstrarea importantului lexic rezidual românesc în graiurile Torlacilor / Șopilor nu pot fi explicate fără o prezență masivă românească în trecut în Torlacia / Țara Șopilor. Cuvântul Șop este preroman, păstrat în română, inclusiv în aromână și albaneză, provenind din substratul traco-iliric. A se conferi cu Șop, Șopan, Șopă, Șopârcă, Șopârlă, Șopină. Unul dintre subgrupurile aromânilor fârșeroți din Albania este cel al Șopanilor. Spațiul de răspândire al Torlacilor / Șopilor, situate în partea centrală a Peninsulei Balcanice, este numit în diverse moduri: Torlacia, Torlacico, Șopsco, Șopluc, adică Țara Torlacilor sau Țara Șopilor. Principalele orașe din spațiul locuit de Torlaci / Șopi au fost, până la invaziile avarilor și slavilor în Balcani, Niș / Naissus, Sofia / Serdica și Lebene / Iustiniana Prima". În mileniul I, urmașii numeroșilor Geto-Daci din Antichitate, amestecați cu Sciții / Sarmații, s-au răspândit în primul val ca Goți - dând naștere marii familii Germanice - iar în al doilea val ca Slavi (având centrul de difuziune din Polesia / Mlaștinile Pripeatului, Râu lung de 761 km, cu izvorul în Volînia, afluent de dreapta al Fluviului Nipru).

Leagănul Slav: Polesia

Este interesant că și în prezent locuințele sezoniere ale Rușilor se numesc "dacea", cei trăind în ele având un stil de trai distinct (în Epoca Modernă, dictatorul sovietic Iosif Stalin 1878-1953 - cel mai mare criminal din istoria omenirii după comunistul Mao Zedong 1893-1976, care a epurat în China mai mulți oameni - și-a avut "dacea" favorită în Gagra 43,20 lat. N, 40,13 long. E / Georgia, la poalele Munților Caucaz, pe malul Mării Negre, acolo petrecându-și o mare parte a vieții); încă din Vechea Lume pentru așezări s-a folosit "daki" - Europa Estică nefiind izolată - așa ca în Anatolia / Asia "Mică" la sufixul regiunii Capadochia / "Kapa-dokia" ori la Sanctuarul Gherga din regiunea Caria - "Gherga'daki" - etc. sau în Europa la Daci / Daki (cu înțelesul de "Cei Așezați") din Dacia, până în Europa Nordică Medievală la Dioceza Dacia: ar fi de observat că în Japonia casa Tradițională de lemn e denumită "mașia". Se poate remarca despre Regele Sigismund "cel Bătrân" din Dinastia Jagello (genetic Gherga) că a efectuat "Reforma Valaką" începând cu Lituania, inclusiv în SamoGiția, Polonia și Rutenia, din anul 1547: proprietățile / moșiile au fost cartate în unități agricole denumite "volok" - "valakas" în Lituană, "voloka" în Rusă, etc. - pentru rotația culturilor, organizarea respectivă dăinuind până la introducerea sistemului metric, în

anul 1921 (fiica Regelui genetic Gherga, Sigismund "cel Bătrân", Prințesa Ana Jagello 1523-1596 s-a măritat cu Ștefan Bathory - însemnând "Bravul" - principele Transilvaniei, a cărui familie își avea rădăcinile în clanul Suedezo-German Gut-Keled / Cled-Gut, nume care poate reda "Paloșul Got"). Academicianul Rus Boris Rybakov 1908-2001 a scris în cartea "Străvechiul păgânism slav" din anul 1981 că numele Sf. Vlasie / Vlaho al Valahilor - patronul păstorilor - a fost mult slăvit de Slavi (care până s-au creștinat l-au venerat pe Zeul Veles / Volos, considerat forța supranaturală a Pământului, a apelor și a Lumii "de Dincolo", asociat cu Dragonii și Magia, fiind mărețul oponent al Zeului Perun al Furtunilor, după cum credeau Slavii, la fel cum Vedicii îl aveau pe inamicul Vala al Zeului Furtunilor Indra ori în mileniul III î.C., Anatolienii Hatei - strămoșii Kheti / Hitiților - în Festivalul Puruli al primăverii celebrau omorârea Dragonului); tipic pentru zonele umede, arborele Zeului Volos / Veles a fost răchita / salcia: de exemplu, în Iaroslavl 57,37 lat. N, 39,15 long. E / Federația Rusă - lângă Moscova - când pe locul fostului altar înconjurat de sălcii / răchite al Zeului Veles a fost ridicată prima Biserică de acolo, aceea a fost dedicată Sf. Vlasie, Armean din Anatoliana Sebastia / Sivas (ale cărui moaște se află în fosta Catedrală a Vlahilor din Ragusa = Dubrovnik / Croația iar din anul 855 și în St. Blasien 47,45 lat. N, 8,07 long. E din Munții Pădurea Neagră / Germania, în centrul spațiului Românesc orașul Blaj din județul Alba - la confluența Târnavelor - avându-și astfel legată onomastica, etc). O apropiere a Zeului Veles - patron al pădurii - e atât lingvistic de Slavul "les" лес (utilizat de pildă Bulgărește pentru pădure), cât și onomastic de V'lasi, ca "Oamenii pădurii"; în Valahia / Țara Românească - la N de Bulgaria - Codrii Vlăsiei sunt relevanți, acolo fixându-se expresia "Codru-i frate cu Românul". În anul 2016, cercetătorul Basil Chulev din Macedonia de Nord în studiul său despre Vlahi a observat că Poloneza "Wołochia" pentru Valahia și vechile forme "Łiachi" / "Łechii", în Latină "Blacus" = Vlah, erau termeni rezonând astfel până în Balcani (în Țara lui de exemplu "Laski" лашки - dar și Vlaški - înseamnă Vlah).

În Ucraina constructorii Bisericilor din secolele X-XII au fost Valahi / Români (Jurij Dyba, Universitatea din Liov, 1996)

În anul 1996, Jurij Dyba de la Universitatea din Liov - istoric al arhitecturii Ucrainene - a scris: "Conform vechilor colinde, pe întreg teritoriul Ucrainean, primii constructori ai bisericilor - dinaintea năvălirii Mongole, adică în secolele XI-XII, perioadă când bisericile se făceau din lemn - au fost Volohi (la Ucraineni, etnonimul de Volohi înseamnă Românici, respectiv Români / Moldoveni). Exemple: 'în pădure zumzăie Valahii, construiesc biserici' (Dimer / districtul Kiev), 'în grădină Valahii beau, au construit 10 biserici' (Gornostaypol / raionul Rudomysl), 'în pădure Valahii beau, căci biserica e construită' (Pliska / raionul Borzensky), 'zumzăie Valahii, construiesc biserica' (Snitynky / districtul Vasylkiv), 'în pădure Valahii cântă și construiesc biserici' (Budy / regiunea Cernihiv), etc. În acțiunile de construire 'Volohe' există menționate băuturi și cântări; numai acțiunea cântării - în sensul cântării bisericești - pare potrivită. Semnificația se găsește în înțelesul vechii limbi, datată în secolele X-XIV: zumzăiala s-ar corela cu acompanierea prin instrumente cu coarde, bătăi din palme și dansuri tropăite, îndreptate împotriva păgânismului. Privind băutul, ar fi vorba despre băutura rituală, căci băutura obișnuită era condamnată de biserică. Au rămas și ilustrații religioase ale combinărilor băuturii rituale lângă harpe / instrumente cu coarde și lângă vase pentru sacrificii. Un set de acțiuni tipice ale Valahilor din colinde e asemănarea fonetică cu magii / lupii, desemnând stratul socio-cultural al slujitorilor profesioniști cultici, anume preoții. În cultura populară Bulgară, vechiul epitet de 'Vlahi' era asociat multor atribute ținând de sfera sacră; de pildă, limba Vlahă / Valahă însemna limbajul sacru / preoțesc, deși în cea mai mare parte se folosea cu sensul de etnonim. 'Păstorul' corespundea imaginii mito-poetice originale asociată cu Volos / Veles, ca zeul patronând țara / statul. Participarea magilor la construirea bisericii a fost explicată de un citat al cârmaciului de la Ryazan, în 1284: termenul de biserică era sinonim cu termenul de templu-idolatru. Se știe că păgânismul nu a dispărut la creștinarea demarată prin botezarea din anul 988; multă vreme, diversele pături ale populației, în frunte cu elita păgână, au rezistat noii credințe, în timp ce se adaptau la aceasta și transformau doctrina tradițională (ca în secolul X, având Măreața Moravie în Vest și Kiev în Est). Legendele Ucrainene despre crearea lumii, despre trai și despre altele, aveau pronunțat caracter dualist / maniheist, bazându-se pe literatura apocrifă răspândită dinspre Nordul Balcanic (Serbia și Bulgaria) spre Sudul Rus: combinate cu ideile tradiționale păgâne, apocrifele au găsit teren favorabil în Ucraina medievală. Combinația dintre păgânism și creștinism a dus la răspândirea în secolele XI-XIII spre Rusia în rândurile unor mari părți din populație a unui sistem religios deosebit, ce a absorbit elemente ale tradiției păgâne și ale ideologiei maniheiste; purtătorii acelui concept religios au fost magii: în clădirile bisericilor menționate de colinde, ei erau reprezentanții unui asemenea sistem de viziune al lumii, mai degrabă decât politeismul tradițional. Veștile istorice despre introducerea creștinismului în țările peri-Carpatice începând cu călugării misionari Chiril și Metodiu - așa cum a consemnat savantul Yakiv Holovatsky în 1882 la Liov - au fost despre închiderea Volohilor care ridicau biserici iar Cronica Rusă a pomenit persecutarea magilor: în 1024 magii din Suzdal au fost pedepsiți, în 1071 magii și Volohii din regiunea Rostov (și de mai departe, de la Lacurile Albe), s-au răsculat, etc".

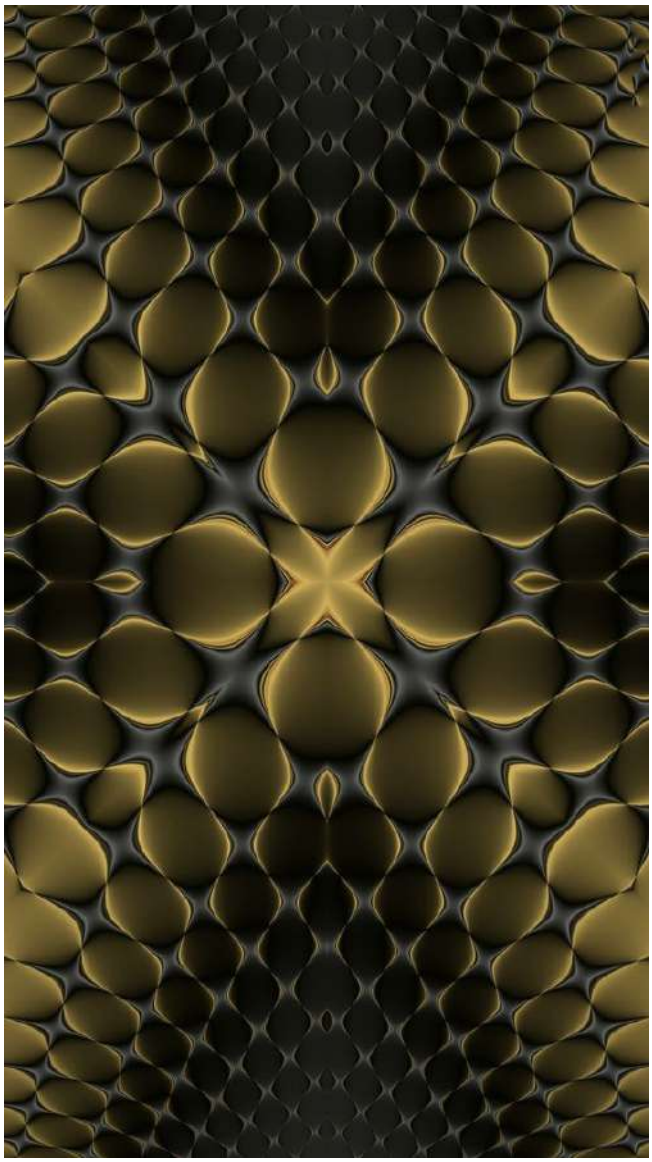

În anul 2009, Dr. Sorin Paliga și arheologul Eugen Teodor au scris în "Lingvistica și arheologia slavilor timpurii / O altă vedere de la Dunărea de Jos": "Zeul Perun / stăpânul fulgerului era răspunzător de fertilitatea pământului, respectiv chiar de viața comunităților: a fost adoptat ca zeu protector al dinastiei prinților varegi de Kiev, care i-au și ridicat, la Kiev și Novgorod, statui impresionante, cu puțină vreme înaintea trecerii lor la creștinism; mai târziu, a fost echivalat cu Sf. Ilie, călător prin cer cu caleașca lui de foc (cunoscut ca figură de primă mărime în credințele populare ale românilor). Soarele era întruchipat de zeul Svarog / Svarga, probabil și zeu al focului, inclusiv al căminului. Un alt zeu puternic a fost Volos, zeul turmelor: numele lui Volos a fost amintit de Cronica lui Nestor, imediat după Perun; importanța primilor 2 zei a rezultat și dintr-un fapt din 971, când la încheierea tratatului cu bizantinii, Sviatoslav s-a jurat că va păstra pacea sau va atrage mânia zeilor Perun și Volos. Un demon al cehilor purta același nume, ceea ce poate semnifica o răspândire inițială mai mare a cultului său; s-a mai speculat că numele portului pomerian Wolin ar putea veni tot de la Volos. Rolul său de protector al turmelor poate fi mult mai important decât ar putea să apară la prima vedere, vitele fiind principala avuție a comunităților, dar și un criteriu de evaluare socială, până în plină Epocă Modernă. Cel mai interesant aspect este echivalarea sa cu Sf. Blasius al bizantinilor (Vlas sau Vlah în liturghia slavonă, Vlasie ca patronim românesc), și el protector al vitelor. Asocierea Volos-Vlah nu este deloc întâmplătoare. Vechea cronică rusă a pomenit la marginile sud-vestice ale pământurilor locuite de ruși neamul 'volohilor', aflat undeva pe cursul superior al Nistrului sau pe cursul superior al Tisei. Cronica lui Nestor i-a amintit printre cei care au făcut necazuri slovianilor la Dunăre, referindu-se la cei pe care azi îi numim slovaci. Volohii și slovianii au fost amintiți opunându-se trecerii ungurilor prin pasurile Carpaților nordici, atunci când aceia hotărâseră că Pannonia va fi noua lor țară. Cronica lui Anonymus (cronicarul anonim al regelui Bela IV) a afirmat că ungurii au găsit în Pannonia pe olahi, 'păstorii romanilor'. Dacă Volos era o trimitere transparentă la volohi, ce indicii 'etnice' ar fi pentru Perun și Svarog? Perun avea un frate lituanian, Perkunas pe nume, cu aceleași atribute, existând și replicarea letonă Perkuons: numele său străluce și în cuvântul polonez pentru 'fulger' = 'piorun'. Cât despre Svarog, numele său a fost recunoscut de lingviști ca fiind unul de sorginte iraniană, adică sarmatică. Perun reprezenta puterea suverană, legitimă și sacră. Svarog era brațul înarmat. Volos era păstorul, ca expresie a 'poporului', a celui care asigura hrana; trimiterea la turme nu era însă una oarecare: într-o societate premonetară turmele de vite reprezentau chiar 'valuta', expresia metaforică a bogăției (în limbile moderne, 'pecuniar' a venit de la crescătorul de vite), Volos având deci o valoare apropiată de Hermes, ca zeu 'al comerțului' fiindcă 'pecunia' = 'avere / bani' guverna orice schimb. Cele 3 zeități principale ale vechilor slavi par să contureze mai mult decât schema socială tipică a indo-europenilor, relevând chiar sorgintea etnică a adoratorilor: Perun era baltic, Svarog era sarmat iar Volos era … român; mare încurcătură! Forma preluată în maghiară de 'olah' (deja uzuală în secolul IX, când călăreții lor au adăstat pentru prima oară în Țara Volohilor din Carpații nordici) mărturisește împrumutul pe filieră orientală, căci 'olah' nu putea veni din 'vlah', ci din 'voloh'. Substratul volohilor au fost cei generic numiți 'daci liberi' (în sensul că n-au fost supuși de romani): ei au fost locuitorii antici ai dealurilor Carpaților nordici și ai teritoriilor nord moldave, zona primelor nuclee proto-slave. Limba slavă arhaică (sau 'primitivă') s-a constituit pe un fond baltic sudic, cu elemente vest-iranice, nord-trace / daco-trace și germanice, cărora ulterior li s-au adăugat elemente vechi românești (mai ales în limbile slavilor sudici). Marile migrații - pe care nu proto-slavii le-au provocat, ci goții și hunii - au creat condițiile pentru ca să apară slavii; imperiul avarilor - parte a marilor migrații - a creat nevoia unei limbi de comunicare, adică un mix spontan și ireversibil. Privind un eveniment din 595 petrecut în sudul Dobrogei, cronicarul bizantin Teofilact Simocatta a descris barbarii 'sclavini' ca 'geți', cu explicația că ar fi fost numele lor vechi: la echivalența geți-sclaveni avem de reflectat". Se pare că păgânii Slavi îl venerau pe Svarga / Svarog și ca Zuarasiz = "Sfântul-rege".

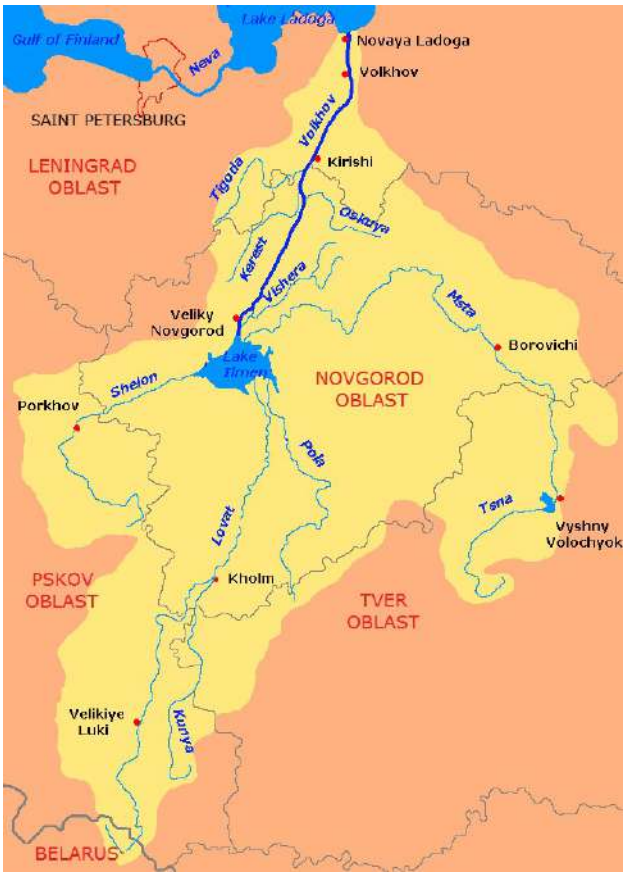

Bazinul Volkhov

De altfel, Slavii au rădăcina "Velik" pentru "Mare" iar așa ceva constituie încă un motiv de reflecție, rezonanța fiind a mărețului vecin Valak / Valah; tot din apropiere / vecinătate, termenul "volk" are înțelesul Rus de "lup" iar cel German de "oameni" (de unde și "popular", "folclor", etc.), ceea ce înseamnă alte reflecții: e interesant că pentru "umiditate" / "umezeală" vocabularul Ucrainean are "volohist" вологість iar cel Rus "vlazhnost" влажность. La Nord de Valahi - spre Marea Baltică - Rurik = primul Rege Rus / literalmente fiind Rege-Roșu sau popular știut ca "Roșu-Împărat" și-a avut capitala la Garða / Novgorod, pe Râul Volkhov, nume care, conform și lingvistului Max Vasmer 1886-1962, era conectat de Finicul "Velho" pentru "Magician" / "Vrăjitor", în Rusă - după cum a scris inclusiv Petr Zolin - termenul "volhkv" fiind "preot păgân" (iar la Ruși "volhov" = "Dragon Marin", termenul "volosti" fiind folosit pentru "parohii" / "colonii"): Râul Volkhov e navigabil integral, curgând din Sudicul Lac Ilmen / "Il-men" (al Sfinților) în Nordicul Lac Ladoga / "La-Doga" = cel mai mare Lac din Europa, găzduind inițial flota Regatului Garða. De altfel, în anul 2017 geneticianul Rus Serghei Kozlov a prezentat apropierile genetice de Novgorod - reședința primului cârmuitor al Rușilor - putându-se observa situarea majorității rudelor genetice la Sud de Garða / Novgorod:

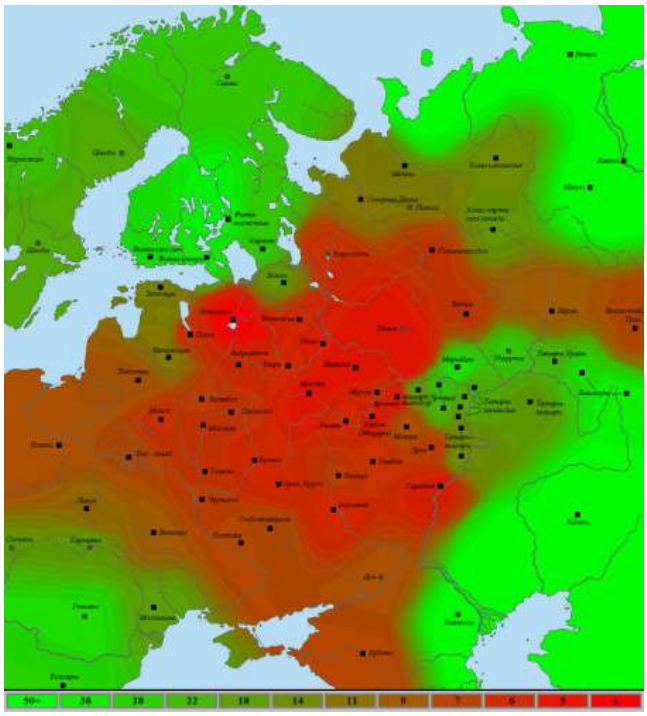

Novgorod / Federația Rusă și înrudirile genetice

Rurik - primul Rege al Rușilor - a fost genetic Gherga, profilul său paternal fiind "N" (grup bărbătesc mai redus procentual în V Baltic / Scandinavia, însă mult mai semnificativ în E Baltic, anume crescător numeric între Lituania și Finlanda).

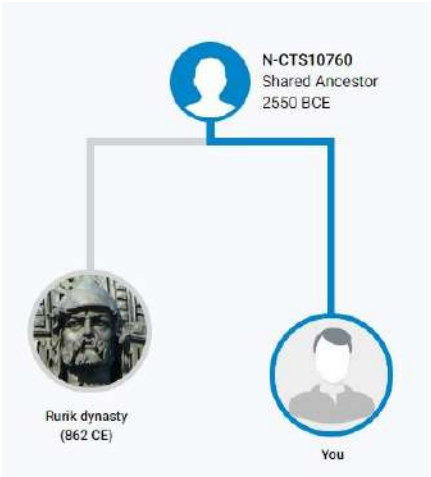

Dinaștii Rurik au avut exact același haplotip ca Gherga ("FamilyTreeDNA", 2023)

Veliky Novgorod = Rurikovo Gorodișce (adică "Mărețul Nou Oraș" / "Marele Oraș Nou" al Regelui Rus Rurik) era denumit Vareg / Viking ca "Holm-Garðr", literalmente însemnând "Ostrovul Oraș", la Nordici "Holm" fiind "Insuliță" / "Ostrov" - de exemplu ca la "Stock-holm" - iar "Roer" = "Vâslaș", "Roer-rik" / Rurik putând literalmente însemna și cârmuitorul / Regele vâslașilor: era la ieșirea Râului Volhov / Volkhov din Lacul Ilmen (de unde se naviga până în Karelia). Corespunzător unor documente Germane din secolul IX, ca "Analele Xanten" scrise de nobilul Gerward / Gherard la Mănăstirea din Lorsch 49,39 lat. N, 8,34 long. E sau "Analele" Mănăstirii Fulda 50,33 lat. N, 9,40 long. E - ori a altor documente Medievale - cârmuitorul acolo înaintea lui Rurik a fost Gesti-mus / Gosto-mysl: "moșul Ghest" / adică găzduit, respectiv "vechiul oaspete" (care stăpânea inclusiv Slavii locali). Influența Gherganului Rege al Rușilor Rurik din Novgorod = "Noul oraș" a fost între Nipru și Neva (ulterior, Rușii au avut capitale și pe acele ape, anume la Kiev și la St. Petersburg); Kiev este în Ucraina iar St. Petersburg este în Ingria = regiunea Finică legând Estonia de Finlanda - în Estul Golfului Finic - cu întinderea din Estul Estoniei până în Carelia / Karelia, la începutul Medieval fiind populată inclusiv de către așa-zișii Voți (notați de Ruși și Vod, Wat, Chud, ș.a).

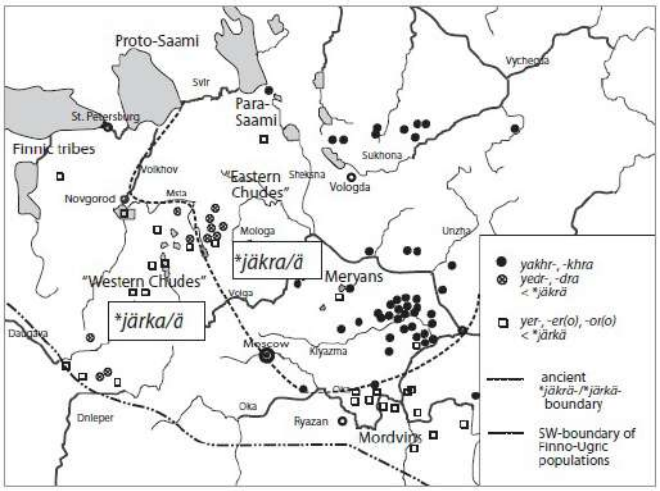

Denumirea "jarka" pentru "baltă" / "lac" era inclusiv în Bazinul superior al Niprului

Despre Fluviul Nipru, navigabil aproape integral - în Bazinul superior al căruia, ce se află în actualele Federația Rusă și Belarus, la începutul Medieval se folosea "jarka" pentru baltă sau Lac - e de știut că își are partea cea mai lungă a cursului în Ucraina, apele însă avându-le strânse în majoritate din Bazinul superior; Fluviul Nipru se varsă în Nordul Mării Negre, în estuarul Râului Bug (limita răsăriteană a TransNistriei): în Vechea Lume, Niprul - zis Var de către Huni, Goții avându-și la sosirea acelora, în secolul IV, după "Saga lui Hervor și Heid-rek", reședința Regală Arheimar pe malul său - a fost o arteră principală a rețelei chihlimbarului. La N de izvorul Niprului - conform și cercetătorului Pauli Rahkonen din Finlanda în anul 2011 - hidronimele Bazinului Volkhov au fost Chude / Cude (adică ale populației de la începutul Medieval dintre Garða / Novgorod și Baltica / Estonia, în rezonanță cu cea Gotă): "limba acelor Cudi - absorbiți ulterior de Slavi, căci din secolul XI nu au mai fost menționați documentar - nu era Finică; Cudii au trăit răspândiți până în Karelia". Dr. John Abercromby 1841-1924 a scris despre "Preistoricii Finici" în anul 1898: "Cudii Balto-Finici - dintre Estoni și Kareli - au fost cunoscuți ca Voloki; inițial ei taxau trecerile apelor, ulterior au rămas ca pădurarii întinsului codru Nordic (Cudii vegheau în zona Lacului Ilmen ruta dintre bizantini și Varegi iar mai târziu Rușii treptat au extins spre Siberia - depășind chiar zona mitică Finică - termenul de 'Cud' pentru oricine era autohton / vechi)". În anul 2005, lingvistul Pavel Limerov a scris despre miturile pădurarilor Nordici: "Cudii - alături de Varegi - au fost printre întemeietorii statului Rus (Cudii au fost numeroși și în regiunea Komi, unde erau considerați strămoșii locuitorilor)"; e de remarcat că în regiunea Komi 2/3 din bărbați sunt genetic Gherga. În anul 2008, cercetătorii Natalia Drannikova din Federația Rusă și Roald Larsen din Regatul Norvegiei au consemnat că în folclorul Nordic extrem al Europei Cudii au fost reținuți ca "nomazi", "străini" și "hoți" (similari au fost considerați de către vechii Români unii Goți - urmași ai înaintașilor Gheti - ori Nordicii G/Huțuli, care au dezvoltat rasa hutulă de cai); de altfel, în secolul VI cronicarul Iordanes a scris în "Getica" despre Regele Ermana / Ermanaric al tuturor Goților - ultimul mare cârmuitor necreștin al Goților / căci credea în păgânul Zalmoxe - că la sfârșitul secolului IV acela a avut de a face în Nordul stăpânirii sale cu populația "Thiudos" (probabil populație Cudă / Gotă, fostă Getă): e foarte posibil ca să fie similară și sorgintea populației Ciuvașă (de asemenea cu importante procente bărbătești genetice Gherga). În anul 1960, cercetătorul Eston Edgar Saks a scris despre populația Cudă că a fost cea Estonă, având în stăpânire inclusiv Garða / Novgorod (zona unde a domnit Rurik, primul Rege al Rușilor, în secolul IX); el a observat că onomastica Chudă a inspirat cuvântul Rus чужак "chuzhak" însemnând "străin" (în Românește rezonanța fiind cu "ciudat") și a scris: "cronicarul Slav Nestor - care a trăit într-o vreme când puterea Cudă deja era de domeniul trecutului istoric - a consemnat apelul luptătorilor Cudi către Varegi să-i ajute contra Slavilor, Varegii răspunzând favorabil în războiul civil Cudo-Slav, reușind să se impună (întâi la Lacul Ladoga, apoi în rest). În 880-882, Oleg - urmașul lui Rurik - în fruntea unei alianțe Varego-Cudă a cucerit Kievul și principalele localități ale Slavilor (ca Smolensk din Rusia, de pe Fluviul Nipru, unde era legătura de transbordare cu Fluviul Düna / Daugava). Deteriorarea relațiilor dintre părți a fost după ce Vladimir s-a creștinat - în anul 988 - iar în anul 1030 cronicarul a notat sec că Iaroslav / Yurislav i-a atacat și i-a cucerit pe Cudi, astfel întemeind orașul Jurjew / Tartu" (denumit după Yuri, numele de botez al lui Iaroslav / Yuri-slav, azi fiind cel mai mare oraș din Estonia după capitala Țării); e de remarcat că în acele vremuri - astfel cum au scris contemporani de seamă ca Ahmad ibn Rustah, Abu Said Gardezi, Constantin Porfirogenetul, ș.a. - orașului Kiev i se spunea și "Sambatas" / "Zanbat", poate ca rezonanță a marelui târg ținut acolo sâmbăta, poate "Sam-batas" semnificând bâtul (de hotar) Saami / Finic, înțelesul Turk / vechi Tătar pentru Kiev fiind de "mire" cu sensul de "ginere": se pare că inițial în Kiev a fost primit de către Casa conducătoare locală prin cununie răsăriteanul care a rămas - prin postura avută - eponimul târgului, așa ceva arătând că acolo întâi nu au fost nici anteriorii Turki, nici ulteriorii Ruteni / Rusini (apăruți abia în secolul IX, denumirea Kiev neavând etimologia Ucraineană sau Rusă). De pildă, în vremea Imperiului Hunilor, Casa cârmuitoare a târgului - a

clanului negustoresc cel mai bogat - putea fi Finică / Saami sau Scită (anterior, pe acolo au fost Goții / Geții liberi).

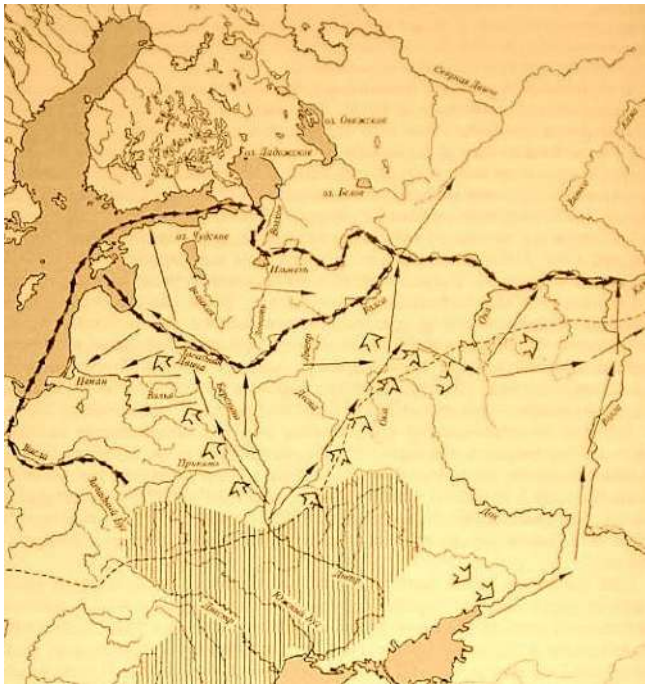

Incursiuni Gote în secolele III-IV
(schiță de arheologul Leton Michel Kazanski, 1992)

În N Europei de la începutul Medieval, egalitatea Chudă / Cudă = Gotă din răsărit era sinonimă cu egalitatea Ghetă / Getă = Gotă din apus: Get=Cud=Got. Aprovizionarea cu apă a Lacului Ilmen venea din Sudicul BelaRus / Velarus - zonă căreia Nordicii îi zic Valgevene în Estonă, Valko-Venaja în Finică, Vitryssland în Suedeză, etc. - prin Râul Lovat pe care se naviga iar apoi și pe Râul Kunya (Varegii, mari vâslași care au fost deopotrivă negustori și luptători, zișI Varyagi de către Ruși, se duceau și pe acolo la Nipru - Fluviu zis Var de către Huni, conform lui Iordanes în "Getica", ale cărui praguri sunt azi denumite "volnyi" / de la "valuri" - spre Kiev / cel mai mare oraș de pe malurile sale și mai departe, în Marea Neagră, la Valahi, navigând spre capitala bizantină pe lângă litoralul Dobrogean: în prima Țară Română / Valahă independentă din Evul Mediu - anume "Vlașca de la Dârstor" - au rămas vestigii Varege / Vikinge în așezământul creștin de la Basarabi-Murfatlar, unde la sfârșitul mileniului I / în secolul X cârmuitorii au fost atestați ca jupanul Gheorghe și ca judecătorul George, aceia fiind conectați cu dinaștii Vlahi din Balcani; după cum a observat în anul 2002 și cercetătorul Roman Zakharii de la Universitatea din Oslo / capitala Regatului Norvegiei, termenul de Varegi din Estul European era apropiat termenului Grec de Varvari / Barbari, folosit pentru străini). Iar "vlașcă" - după cum a explicat lingvistic în anul 2000 și Dr. Mihai Ciubotaru născut în Timișoara / profesor la Universitatea Ioan Cuza din Iași - înseamnă "loc mlăștinos", deci "Vlașca de la Dârstor" efectiv era "Mlaștina Durostorului": de acolo încep Marile Bălți ale Dunării, dintre Bărăgan / partea stângă a Fluviului și Dobrogea / partea dreaptă a Fluviului (Bălțile Dunării ținând până la Barboși / Gherghina, azi Galați). Este de remarcat continuitatea atât onomastică din Bazinul Niprului, de la denumirea ca Var de către Hunii secolelor IV-V, până la denumirea riveranilor săi în secolul IX ca Variahy, cât și genetică a liderilor de acolo, demonstrați pe linie masculină ca bărbați genetic Gherga, de la Huni până la Varegi (respectiv Ruși în răsăritul Europei, Vikingi în apusul Europei; privind denumirea Greacă Βαριάγοι "Variagoi" ori Slavonă Варѧгъ "Varegu" se poate remarca rezonarea cu divinul Voreas / Boreas: Zeul Vântului Nordic). Din cauza Khazarilor (cei având aspectul tipic cu cozi, care controlau îndeosebi comerțul din Bazinele inferioare ale Fluviilor Volga și Don - din Nordul Mărilor Caspică și Neagră - Khazarii făcând tranziția de la Avari la Cazaci), cei din Valea Fluviului Nipru - sprijiniți din S de Crâmleni, din Vest de Valahi și din Nord de Varegi - s-au emancipat față de aceia / Khazarii fiind catalogați de istoricul Român Mihai Tiuliumeanu în cartea "Împărățiile Răsăritului" din anul 2020 că au ajuns să reprezinte elita Turkă a secolului VII: Khazarii s-au întins între ulteriorii Kazaci / Cazaci din V - având clasicele cozi, ca Moții din Munții Apuseni - și Kazahi din E (cozile din capetele rase parțial regăsindu-se inclusiv la răsăritenii Mongoli). La sfârșitul secolului X, în cea mai Nordică regiune Balcanică - adică Dobrogea, aflată pe calea de la Greci la Varegi - cârmuitorii Gherga, anume Gheorghe și George ai Vlahilor / Valahilor au avut legături (atestate inclusiv arheologic) cu Varegii; după ce în Antichitatea Românească Dinastia Gherga a fost cunoscută și ca Zuraz / Zurazis la Regii Traci, inclusiv la cârmuitorii Geto-Dacilor, în principalele porturi ale Adriaticii Medievale - respectiv Ragusa și Veneția - a cârmuit Casa De Giorgi / Zorzi, cu ramuri de exemplu în mileniul II la N Dunării ca Sf. Gherard la Cenad, Cavalerul Grigore la Curtea Marelui G/Herțeg Negru Vodă, dregătorii Gherga / Zorza la Curtea Domnitorului Mircea "cel Bătrân" în timpul ierarhului ortodox Nicolae Gherga = Sf. Nicodim, ș.a. până la (de pildă, cu afirmarea la Moscopole / Albania iar apoi de cealaltă parte a Dunării, la Mișcolț / Ungaria) Casa Comercială Gheorghiu / Gherga: mari negustori Aromâni / Vlahi.

Cavaler ducând un prizonier
(reprezentare pe un vas din Tezaurul de la Sânnicolau Mare)

"Cronica Ragusei" (păstrată în Arhiva Agram / Zagreb, capitala Croaţiei) scrisă în secolul XIV după manuscrise vechi cuprinde: "În anul 743 a venit şi s-a stabilit pe teritoriul Ragusei populaţie foarte multă din Bosnia; şi au mai venit Murlaci din codrii de asupra Narentei, mai mulţi Cătunari / Centurioni, dintre care unul era cap peste toţi şi venise cu o mare mulţime de animale domestice de diferite rase. Anul 744: Iar după aceea, au venit Daci Valahi / 'Dogiu Valasi'; ei începură să pună la cale ca să separe pe fiecare generaţie pentru sine însăşi, fiind oameni cu averi mari, de aur, argint, vite şi alte lucruri, între care erau mulţi Cătunari / Centurioni, şi fiecare din aceştia se considera ca un comite, având fiecare directorii săi. Unul era mai mare peste cai, altul peste vitele cele mari, altul pentru animalele mai mici, altul peste porci; unul pentru rânduiala casei şi altul care să dea ordine la supuşii amintiţi mai sus. Apoi era unul peste toţi, care se chema Marele Cătunariu / 'Chatunar Grande' şi acesta era din Neamul Păstorilor / 'Pecorale', fiindcă astfel se numeau ei, considerându-se ca nobili, atât erau ei de avuţi de vite şi mai cu seamă de oi. Aceşti Cătunari / Centurioni amintiţi mai sus au făcut un consiliu şi împărţiră populaţia în 3 clase, după starea fiecăruia: în o parte se aflau oamenii de neam (nobilii), în alta oamenii din popor, iar în a treia servitorimea, fiindcă veniră din Valahia / 'Vulachia' atâtea slugi pentru vite încât formau o mulţime mare de oameni". "Vulachia" / "Dogiu" din care în anul 743 ajunseră la Ragusa Valahi Negri / Morlaci şi în anul 744 acei mulţi "Valasi" nu putea fi decât o parte a Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân constituit de 64 ani, în anul 680; în Evul Mediu, prima "Valahie" / "Dacie" Nord Dunăreană s-a constituit în Banat după 59 de ani, plătind tribut Împăratului Crum / Krum al Imperiului Scito-Vlah = Bulgaro-Armân născut în Panonia iar prima Ţară Română Medievală de sine stătătoare / independentă - "Vlaşca de la Dârstor" după cum i-a zis academicianul Neculai Iorga - s-a format după încă 33 de ani, în anul 836, tot la Dunăre, în mod distinct faţă de celelalte structuri Imperiale Scito-Vlahe / Bulgaro-Armâne: aşa cum a scris Dr. Mihai Vinereanu în "Adevăruri incomode despre limba română" din anul 2018, "Crum" = Crud / Crunt. În 1205-1358, Veneţia / "Ţara Dogilor" a fost suverana Ragusei, apoi Ragusa prin Tratatul de la Zadar a fost scurt timp vasală Ungariei iar ulterior s-a organizat ca republică Dalmată timp de peste 4 secole, având "g/herbul" = stema semănând cu dungile lui Arpad, multiplicând "g/herbul" = blazonul Zorzi atestat ca existent din secolul V (ultimul ei cârmuitor din independenţă, în anul 1814 - Ragusa fiind cucerită de armata habsburgă, deoarece era aliată cu Împăratul Francez Napoleon Bonaparte - a fost Cneazul = "rectorul" Simone / Sabin De Giorgi, care l-a avut ca guvernator pe nobilul Vlaho Caboga); e de remarcat că patricienii Georgi / Zorzi au avut Medieval principala Casă nobiliară în Ragusa populată majoritar de Vlahi, aflată sub patronajul Sf. Vlaho din Sebastia: de exemplu, Matei Gherga 1329-1400 (notat în arhive ca Matteo de Giorgi) a fost Ducele / Cneazul Ragusei în anii 1372, 1377 şi 1380, el fiind cel care a transformat castelul Gotic = Ghetic / Getic din centrul cetăţii în "Palatul Rectorilor", sediul pentru autoguvernare, canalul din faţa sa fiind deja umplut - din secolul XII - pentru unirea părţii continentale cu vechea Insulă Ragusa (localnicii au fost cei mai buni navigatori şi comercianţi Medievali în Mediterana - cheresteaua pentru ambarcaţiuni o aduceau şi de pe Masivul Gargano de pe malul Adriatic opus - Veneţia atacând fără succes rivala Ragusa de pildă în secolul X, în anii 948 şi 972, cu succes abia în secolul XIII, după a patra cruciată / cruciadă, cu ajutorul cruciaţilor care în anul 1204 au ocupat în Tracia capitala Constantinopol a Imperiului Bizantin).

Republica Ragusă

În 1290 (anul formal al întemeierii Ţării Româneşti, într-un timp când reţeaua Cavalerilor Ospitalieri era una dintre cele mai puternice structuri Europene şi reţeaua Cavalerilor Templieri era una dintre cele mai bogate structuri din Europa, eforturile lor însă disipându-se în Europa, atunci fiind pierdută "Ţara Sacră" a creştinilor), generalul Pietro Zorzi - nepotul lui Marin / Marsiliu Gheorgu din Ragusa - a cucerit Insula Rodos; el şi-a expus în Insula Korcula o pânză cu o dungă formată de sângele său, similară g/herbului = blazonului familiei.

Nobilul Bartolomeu Gorgis în închisoare

În 1266-1273, trubadurul Bartolomeus Gorgis în Latină / Bertolome Zorzi în Veneţiană a compus în Occitană - limbă Românică, înrudită cu Latina vulgară - 18 piese protestatare, inclusiv faţă de războiul porturilor Genovei şi Veneţiei / dar şi un poem cu aluzie la Grwgi / Gurci (Cavaler al Regelui Arthur, răposat în anul 580, conform Analelor Cambriei; e de ştiut despre Clotaire 497-561, fiul lui Clovis / primul Rege al Franţei, că printr-un edict a numit Occitania ca "Roumanie"): capturat de Genovezi pe când era într-o caravană de negoţ în Imperiul Bizantin a fost închis 7 ani, la eliberare Dogele = şeful Veneţiei dăruindu-i castelele Koroni 36,47 lat. N, 21,57 long. E şi Methoni 36,49 lat. N, 21,42 long. E de pe litoralul Sud-Vestului Peloponezului, unde s-a îndrăgostit de o frumoasă nobilă şi a rămas acolo - cu ea -

toată viaţa (domeniul Gargaru / Gargarou din acea zonă acum e o atractivă destinaţie de vacanţă).

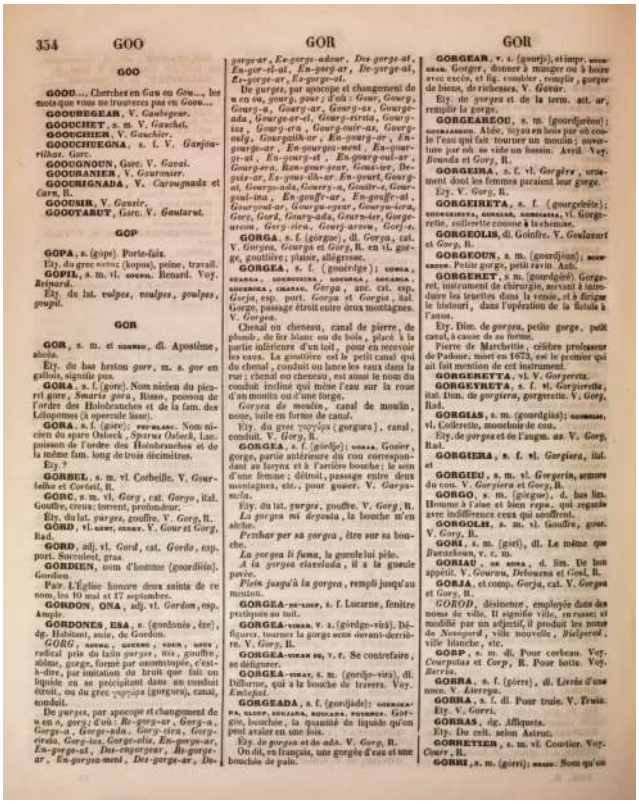

354 GOO GOR GOR

GOO

GOO..., Chercher en Gau ou Gou..., les mots que vous ne trouverez pas en Gou...

GOUBREGEAR, V. *Gaubregear.*

GOUCHET, s. m. V. *Gauchet.*

GOUCHIER, V. *Gauchier.*

GOUDCHUEGNA, s. f. V. *Ganjoa-rihar.* Garc.

GOUGNOUN, Garc. V. *Gaoui.*

GOURANIER, V. *Gournier.*

GOURMIGNADA, V. *Carougnada* et *Carn.* R.

GOUSNIR, V. *Gausir.*

GOUTARUT, Garc. V. *Gautarut.*

GOP

GOPA, s. (gope). Porte-*laix.*
Ety. du grec κοπος (kopos), peine, travail.

GOPIL, s. m. vl. Rayard. Voy. *Brinard.*
Ety. du lat. *vulpes, voulpes, goulpes, goupil.*

GOR

GOR, s. m. et GORRE, dl. Apostème, abcès.
Ety. du bas breton *gorr*, m. s. *gor* en gallois, signifie pus.

GORA, s. f. (gore). Nom nicéen du picrotoxe, *Smarta gora*, Risso, poisson de l'ordre des Holobranches et de la fam. des Lophopomes (à opercule lisse).

GORA, s. f. (gore): PROVENÇAL. Nom nicéen du spare Osbeck, *Sparus Osbeck*, Lac. poisson de l'ordre des Holobranches et de la même fam. long de trois décimètres.
Ety. ?

GORBEL, s. m. vl. Corbeille. V. *Gourbillon* et *Corbeil*, R.

GORC, s. m. vl. *Gorg*, cat. *Gorgo*, ital. Gouffre, creux; torrent, profondeur.
Ety. du lat. *gurges*, gouffre. V. *Gorg*, R.

GORD, vl. GARD, GARDE. V. *Gour* et *Gorg*, Rad.

GORD, adj. vl. *Gord*, cat. *Gordo*, esp. port. Succulent, gras.

GORDIEN, nom d'homme (gourdiin). *Gordien.*
Voir L'Eglise honore deux saints de ce nom, les 10 mai et 17 septembre.

GORDON, ONA, adj. vl. *Gordon*, esp. Anglo.

GORDONES, ESA, s. (gordonis, ése); dg. Habitant, ante, de Gordon.

GORG (GARGL, GARGRE, GORGE, GORR, GORRE), radical pris du latin *gurges*, itis, gouffre, abîme, gorge, formé par onomatopée, c'est-à-dire, par imitation du bruit que fait un liquide en se précipitant dans un conduit étroit, ou du grec γαργαρα (gorgura), canal, conduit.
De *gurges*, par apocope et changement de *u* en *o*, *gorg*; d'où : *Re-gorg-ar*, *Gorg-a*, *Gorg-a*, *Gorge-ada*, *Gorg-ira*, *Gorg-irada*, *Gorg-ita*, *Gorge-ola*, *En-gorg-ar*, *En-gorge-at*, *Des-engorgear*, *Re-gorge-ar*, *En-gorgea-ment*, *Des-gorg-ar*, *Des-gorgear*, *En-gorg-ear*, *En-gorge-at*, *Re-gorg-ar*, *Re-gorge-at*, *Re-gorge-ar*, *Re-gorge-at*.
De *gurges*, par apocope et changement de *u* en *o*, *gourg*; d'où : *Re-gourg-ar*, *Gourg-a*, *Gourg-ada*, *Gourg-ira*, *Gourg-irada*, *Gourg-ita*, *Gourg-ouit-as*, *Gourg-ouit-ar*, *Gourg-ouit-as*, *Gourg-ouit-ar*, *En-gourg-ar*, *En-gourge-ar*, *En-gourga-ment*, *En-gourg-at*, *En-gourg-et*, *En-gourg-ouit-ar*, *Gourg-ora*, *Ran-gour-gout*, *Gouz-ier*, *Degaiz-ar*, *Es-gous-illh-ar*, *En-gourt*, *Gourg-at*, *Gourg-ada*, *Gourg-a*, *Gouit-e*, *Gourgouil-ina*, *En-gouff-ar*, *En-gouff-at*, *Gourgouil-ar*, *Gourga-spar*, *Gourga-iera*, *Gore*, *Gord*, *Gourg-ada*, *Gourn-ier*, *Gourgarou*, *Gourg-iera*, *Gourj-arou*, *Gourg-a*.

GORGA, s. f. (gorge), dl. *Gorga*, cat. V. *Gorges*, *Gourga* et *Gorg*, R. en vl. gurge, goutière; plaisir, allégresse.

GORGA, s. f. (gouirége); GORGA, GORGALA, GOURGUERIA, GOUGANDA, GOURGERA, CHANAU. *Gorga*, anc. cat. esp. *Gorja*, esp. port. *Gorga* et *Gorga*, ital. Gorge, passage étroit entre deux montagnes. V. *Gorges.*
Chenal ou chenesu, canal de pierre, de plomb, de fer blanc ou de bois, placé à la partie inférieure d'un toit, pour en recevoir les eaux. La goutière est le petit canal qui du chenal, conduit ou lance les eaux dans la rue; chenal ou chenesu, est aussi le nom du conduit incliné qui mène l'eau sur la roue d'un moulin ou d'une forge.
Gorga de moulin, canal de moulin, meuse, isile en forme de canal.
Ety. du grec γαργαρα (gorgura), canal, conduit. V. *Gorg*, R.

GORGEA, s. f. (gioûje); GORGA. Gosier, gorge, partie antérieure du cou correspondant au larynx et à l'arrière bouche; le sein d'une femme; détroit, passage entre deux montagnes, etc., pour gouer. V. *Gargasmula.*
Ety. du lat. *gurges*, gouffre. V. *Gorg*, R.
La gorga mi degouja, la bouche m'en sèche.
Pezchar per sa gorga, être sur sa bouche.
La gorgea li fuma, la gueule lui pète.
A la gorgea clavelada, il a la gueule pavée.
Plein jusqu'à la gorgea, rempli jusqu'au menton.

GORGEA-DE-LOUP, s. f. Lucarne, fenêtre pratiquée au toit.

GORGEA-VIRAR, v. a. (gioûje-viré). Déjiguer, tourner la gorge sens devant-derrière. V. *Gorg*, R.

GORGEA-VIRAR SE, v. r. Se contrefaire, se défigurer.

GORGEA-VIRAT, s. m. (gioûje-viri), dl. Difforme, qui a la bouche de travers. Voy. *Emlegat.*

GORGEADA, s. f. (gourijade): GOURGEADA, GARGEADA, GOUGADA, GOUGADO, GOUGOU. Gorgée, bouchée, la quantité de liquide qu'on peut avaler en une fois.
Ety. de *gorgea* et de suff. V. *Gorg*, R.
On dit, en français, une gorgée d'eau et une bouchée de pain.

GORGEAR, v. a. (gourijé), et impr. GORGA. Gorger, donner à manger ou à boire avec excès, et fig. combler, remplir, gorger de biens, de richesses. V. *Gavar.*
Ety. de *gorgea* et de la term. act. *ar*, remplir la gorge.

GORGEAREOU, s. m. (gourdjarèou); GOURGAREOU. Abée, tuyau en bois par où coule l'eau qui fait tourner un moulin; ouverture par où se vide un bassin. Avril. Voy. *Bounda* et *Gorg*, R.

GORGEIRA, s. f. vl. *Gorgiera*, ornement dont les femmes paraient leur gorge.
Ety. V. *Gorg*, R.

GORGEIRETA, s. f. (gourgeirète); GOURGEIRETA, GOURGERA, GOURGARA, vl. Gorgerette, collerette couvre à la chemise.

GORGEOLIS, dl. Goinfre. V. *Goulazet* et *Gorg*, R.

GORGEOUN, s. m. (gourdjioun); GOURGEOUN. Petite gorge, petit ravin. Ash.

GORGERET, s. m. (gourdjéré). Gorgeret, instrument de chirurgie, servant à introduire les tenettes dans la vessie, et à diriger le bistouri, dans l'opération de la fistule à l'anus.
Ety. Dim. de *gorgea*, petite gorge, petit canal, à cause de sa forme.
Pierre de Marchetti, célèbre professeur de Padoue, mort en 1673, est le premier qui ait fait mention de cet instrument.

GORGERETA, vl. V. *Gorgereta.*

GORGEYRETA, s. f. vl. *Gorgieretta*, ital. Dim. de *gorgiera*, gorgerette. V. *Gorg*, Rad.

GORGIAS, s. m. (gourdjias); GOURGIAS, vl. Colleretie, mouchoir de cou.
Ety. de *gorgea* et de l'augm. AS. V. *Gorg*, Rad.

GORGIERA, s. f. vl. *Gorgiera*, ital. et

GORGIEU, s. m. vl. *Gorgerin*, armure du cou. V. *Gorgiera* et *Gorg*, R.

GORGO, s. m. (gioûgue), dl. bas lim. Homme à l'aise et bien *repu*, qui regarde avec indifférence ceux qui souffrent.

GORGOLIN, s. m. vl. Gouffre, gour. V. *Gorg*, R.

GORGI, s. m. (gioû), dl. Le même que *Bwatchoun*, v. c. m.

GORIAU, OU AOUA, d. lim. De lun appétit. V. *Gourau*, *Debouera* et *Gord*, R.

GORJA, et comp. *Gorja*, cat. V. *Gorgea* et *Gorg*, R.

GOROD, désinence, employée dans des noms de villes. Il signifie ville, en russe; et modifié par un adjectif, il produit les noms de *Novogorod*, ville nouvelle, *Bielgorod*, ville blanche, etc.

GORP, s. m. dl. Pour corbeau. Voy. *Courpilas* et *Corp*, R. Pour boîte. Voy. *Berrin.*

GORRA, s. f. (gôrre), dl. Livrée d'une sorte. V. *Livreya.*

GORRA, s. f. dl. Pour truie. V. *Truia.* Ety. V. *Gorri.*

GORRAS, dg. Affiquets.
Ety. Du celt. selon Astruc.

GORRETIER, s. m. vl. Courtier. Voy. *Courr*, R.

GORRI, s. m. (gôrri); MARIN. Nom qu'on

GOU GOU GOU 359

GOURBELIN, s. m. (gourbelin); GOUR-BELHEYA, GOURBESSAT. Dim. de *gourbo*, corbillon, petite corbeille dans laquelle les femmes du peuple serraient leurs cuillers. Voy. *Corbeil*, R.

GOURBEOU, Aub. V. *Corpaïza.*

GOURBIET, s. m. (gourbié); BAQUET, dg. Demi panier qu'on suspend au mur d'un pigeonnier, où les pigeons font leur nid.

GOURBILHOUN, s. m. (gourbillioun); GOURBOUON. Corbillon.

GOURBIN, s. m. (gourbîn); GOURBA. Corbeille étroite et profonde; grande manne d'osier dans laquelle on transporte du foin; on en place une de chaque côté du bât. V. *Corbeil*, R.

GOURBINA, s. f. (gourbine). Grand panier, corbeille en paille. V. *Palhoura.*

GOURBINIER, s. m. m. s. qu. *Banastounier*, v. c. m. et *Corbeil*, R.

GOURBION, s. m. (gourbie-n). Nom que les cordiers de Castelnaudary, donnent à l'émerillon. V. *Cordier.*

GOURD, ODE, radical dérivé de l'esp. gui *gordo*, gros, gras, épais, et fig. lourd, dur, bouché, d'où le latin *gurdus*, qui a la même signification.
De *gordo*, par apoc. et changement de *o* en *ou*, *gourd*; d'où : *Gourd-ada*, *Gourd-in*, *Gourd-ou*, *En-gourd-ir*, *En-gourd-it*, *En-gourd-issa-ment*, *Des-gourd-ir*, *Des-gourd-it*, *Des-gourdissament*, *En-gourg-oufit*, *Gob-i*, *Gorfa.*

GOURD, OURDA, adj. (gour, ourde), dl. *Gordo*, esp. port. *Gurdus*, lat. Gros, bien nourri; engourdi par le froid, Garc. V. *Gobi.*
Ety. de l'esp. *gordo*, m. s. V. *Gourd*, R.

GOURDA, V. *Cougourda* et *Calabassa.*

GOURDELHAR, v. a. (gourdelhâ); dl. Entortiller. V. *Enterrolhar* et *Cord*, R.

GOURDILHAR, v. a. (gourdillî); GOURDINAR, GOURDISSAR, dl. Travailler. V. *Tirailhar*; traîner avec une corde. V. *Cord*, Rad.

GOURDIN, s. m. (gourdîn). Gourdin, bâton gros et court; corde nouveuse, avec laquelle on frappe les forçats aux galères, dague à prestol.
Donner de coous de gourdin, gourdiner.
Ety. du lat. *gurdus*, sot, étourdi; pris fig. pour lourd, on a fait *gourd*, pesant, et *gourdin*. V. *Gourd*, R.

GOURDOU, s. m. (gourdou). Oiselet. V. *Barlingou.*
Ety. de l'esp. *gordo*, épais. V. *Gourd*, R.

GOURET, s. m. (goure). Chef ouvrier cordonnier. V. *Plan.*

GOURETA, s. f. (gourète); GOURETA, dl. Terme de boulanger : *Faire goureta*, noyer le meunier; on le noie lorsqu'on met dans le pétrin plus d'eau qu'il n'en faut pour détremper la farine. Sauv.

GOURG, s. m. (gour); GOURGE, GOURGE, GOURGAS, GOUR, GOURGA, GOUR, GOURGUE, GOURGA. Flaque, lieu profond d'une rivière où l'eau, cessant d'être rapide, offre l'apparence d'un petit lac, ce que l'on peut rendre en français, par lagune, crône, gord ou abîme; quand le gour est très-profond, on dit aussi fosse d'eau, gouffre.
Ety. du lat. *gurges*, gouffre, mer; selon l'auteur de la St. des R.-du-Rh. ce mot est ligurien et a été conservé sans altération dans notre langue. V. *Gorg*, R.
Dins les gros gours se prend leis gros peissouns. Prov.

GOURG, s. m. GOURGA, GOUGA, GOUR, VAUCL. GOUGADA. Cuvette de jardin où l'on amène l'eau pour la répandre de là sur les planches.
Ety. du lat. *gurges*, ou de l'hébreu *goub*, creuser, ou de *gebé*, puits. V. *Gorg*, Rad.

GOURGA, s. f. (gourgue), dl. VAUCL. Bassin ou réservoir d'eau de pluie, de fontaine, qu'on lâche, et où l'on puise pour arroser un jardin; fossé où les eaux croupissent; amas d'eau. V. *Gourg.*
Ety. du grec γαργαρα (gorgura), canal, conduit, ou du lat. *gurges*. V. *Gorg*, R.

GOURGA, s. f. dl. CANNEBIÈRE. La conduite d'une fontaine.
Ety. V. le mot précédent.

GOURGANDINA, s. f. (gourgandine). Gourgandine, femme de mauvaise vie, coureuse.

GOURGAR, v. a. (gourgâ), dl. Tremper, faire tremper entièrement; abreuver ou faire regorger d'eau : *L'aigua li gourga*, l'eau y nage partout.
Ety. de *gourg* et de *ar*, mettre, plonger dans un gour. V. *Gourg*, R.

GOURGAREOU, s. m. (gourgarèou). Auget d'un moulin.

GOURGAS, s. m. (gourgas), d. rouerg. Dépôt. de *Gourg*, v. c. m.

GOURGAS, s. m. (gourgâs), dl. Un pâté d'encre. V. *Pure.*
Ety. de *gourg* et de *as*. V. *Gorg*, R.

GOURGAT, Rap. MARSEILLE. V. *Gorg*, R.

GOURGEADA, V. *Gorgeada* et *Gorg*, Rad.

GOURGEAREL, s. m. (gourdjarèl), dg. Gosier. V. *Gousier*, *Gargamela* et *Gorg*, R.
Del prigoun del gourjarel.
Du fond du gosier.
Bergeyret.

GOURGEAREOU, s. m. (gourdjarèou). Aqueduc. Aub.

GOURGEIRETA, V. *Gorgeireta.*

GOURGERA, dl. Gosier. V. *Gousier* et *Gorg*, R.

GOURGIAS, V. *Gorgias.*

GOURGOURIAS, s. m. (gourgouriès), dl. Excellent, exquis, par contre vérité. Voy. *Gorg*, R.

GOURGOUL, s. m. (gourgoul). La calandre du blé. V. *Canarean dous blad* et *Courcussoun.*
Ety. du lat. *curculio*, d'où *courceul* et *gourgoul*. V. *Courcou*, R.

GOURGOULH, s. m. (gourgôil), d. béarn. Bruissement, murmure des eaux. V. *Gargouilhament.*
Ety. de *gurges*, lat. V. *Gorg*, R.

GOURGOULHAR, v. a. (gourgouillâ), dl. Ronger, en parlant des charançons qui rongent le blé.
Ety. de *gourgoul* et de *ar*. V. *Courcou*, Rad.

GOURGOULHAR, dl. Grouiller. Voy. *Gargouilhar* et *Gorg*, R.

"cal castrat" se foloseşte termenul "valach" în Germană, Daneză, Suedeză, Poloneză, Lituaniană, etc. (denumit astfel după cel al primilor furnizori: Valahii - până în Epoca Modernă - au fost mari crescători de cai). În secolul IV, Ammian Marcellin - din Antakya / Turcia - în "Istorie Romană" 17:12 a enunţat "Caii de care se folosesc Sarmaţii sunt cei mai mulţi castraţi, pentru ca să nu se agite la vederea iepelor şi în luptă să meargă liniştiţi, să nu trădeze - prin nechezat - pe călăreţi" iar istoricul militar Procopiu din Cezareea Palestinei (născut la 109 ani după decesul aceluia) în lucrarea "Despre războaie" 3:2 a precizat: "Neamurile Gotice erau şi sunt şi astăzi multe la număr dar - dintre toate - cele mai mari şi mai vrednice de luat în seamă sunt OstroGoţii, Vandalii, ViziGoţii şi Gepizii; altădată li se spunea Sarmaţi şi Melanclaeni iar unii îi numeau neamuri Getice. Toţi aceştia se deosebesc între ei prin nume dar încolo sunt în toate la fel. Toţi sunt albi la trup şi cu părul blond, înalţi la statură, frumoşi la chip şi folosesc aceleaşi legi. Toţi au o singură limbă, numită Gota. Eu cred că la obârşie se trag toţi dintr-un singur neam iar mai târziu s-au deosebit după numele şefilor care i-au condus. Acest neam locuia din vechime dincolo de Fluviul Istru iar mai târziu, Gepizii au preluat stăpânirea pe ambele părţi ale Fluviului, inclusiv în Singidunum şi Sirmium, aşa cum e în prezent" (menţiunea "dincolo de Istru" însemna spaţiul Românesc actual iar oraşele Singidunum = Belgrad / pe Dunăre şi Sirmium = Mitroviţa / pe Sava sunt în actualul spaţiu Sârbesc; anterior Melanclenii - rezonând cu Sanscritul Mlecchi pentru străini - au fost localizaţi de Anticii Herodot şi Pliniu între Mlaştina Maeotă / Marea Azov = Karga şi Fluviul Volga: erau consideraţi Geţi iar la începutul Medieval - aşa cum reiese din atestarea bizantinului Procopie - vorbeau Gota până în Bazinul Volgăi).

Europa în secolul II

Cronologic, după ce la sfârşitul Epocii Bronzului populaţia Enetă din Paflagonia (S Pontic / N Anatoliei), cârmuită pe atunci de "Pylae-menes", conform lui Pseudo-Apollodorus în "Biblioteca" 1:9 descendent al lui Phineus, considerat fiu al lui Poseidon, aliată aşa cum a scris poetul Homer în "Iliada" 2:844 cu populaţia Troiei în Războiul Troian - Prinţul Enea / ginerele Regelui Priam al Troiei probabil îi aparţinea - a existat populaţia de Veneţi în NV Mării Adriatice dar şi populaţia Antică Sarmată Venedă în

Ecouri Gherga printre unii termeni Occitani / Provensali (Dr. Simon Honnorat, 1847)

Filozoful Francez Xavier Fourvieres 1855-1912 în "Micul tezaur" a scris: "cei care încă vorbesc dialectul primitiv în S Galiei sunt Valahi". Este interesant că pentru

răsăritul Vistulei, geograful Antic Ptolemeu notând că până pe malul Sudic al Balticii = "Marea Venedică" trăiau Veleti (legendarul Phineus - însurat cu Nordica fiică a lui Boreas sau cu o Scită - avea numele rezonând Finic dar și ca posibil fiu al eponimului Fenician Phoenix iar urmașul său Πυλαιμένεα în pronunție "Pula-men" pretindea că descindea din Dardan / ginerele întemeietorului Troiei, ca atare fiind înrudit deopotrivă cu contemporanul Rege Priam din Războiul Troian); în Antichitate, inclusiv în Vestul Europei existau Veneti printre Celții / Galii din Bretania - astfel cum a consemnat liderul Roman Iuliu Cezar în "Bellum Gallicum" - vestiți navigatori, cu baza principală în portul Vannes 47,39 lat. N, 2,45 long. V, ei fiind cei mai puternici din Armorica, adică zona cuprinzând Normandia și Bretania, unde în secolul VI cârmuia cel știut Breton ca Gwereg, înrudit cu Cerdic din Wessex / Anglia și cu Caradog din Wales / Țara Galilor, șeful Cavalerilor Mesei Rotunde ai Regelui Arthur (Britanic notat Gwawrddur / "Gwawrd-Dur", în pronunție "Guaurd-Dur"): liderul Dur/as Gwereg, pronunțat Ghereg, zis și Waroch, cârmuia Domnonia în Bretonia - formațiune dăinuind în paralel cu Dumnonia din Britania - acelea fiind direct înțelese Românește ca zonele Domnilor (fiica sa Trifina a fost canonizată, ea ajungând la baza legendei lui "Barbă Albastră"). Romanul Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii" 4:18 a scris că în Bretania existau Anticii Maritimi "Carios-Veliți" - inclusiv în jurul St. Malo, la limita cu Normandia - al căror nume însemna "Cei Veniți": conform academicianului Francez Jean Baptiste Bourguignon d'Anville 1697-1782, ei aveau lângă St. Brieuc 48,30 lat. N, 2,45 long. V reședința denumită Finiac, populată de Finici. Sarmații Venedi / Venezi - care desigur că făceau negoț, de pildă verbul Românesc "a vinde", ca și cel Latin "vendo", etc. fiind în legături cu așa ceva - au fost descriși de Anticii Pliniu, Tacit, Ptolemeu, Mela, ș.a.

Tabula Peutingeriana despre Veneți Dunăreni

La începutul secolului II, Gepizii = "pruncii Geților" din Bazinul Vistulei aveau ca vecini populațiile Finică și Veletă = Venedă / Vendă, de acolo desprinzându-se apoi Vandilii / Vandalii, după cum a studiat în anul 1926 și istoricul Danez Gudmund Schutte 1872-1958 (prin clasica echivalența "V"/"B", populația Vendă - formată din Vendiți - sau Vandală s-ar vedea literalmente ca "Bendă" ori "Bandală" / "Bandită"; Dr. Mihai Vinereanu a scris în anul 2009 că termenul "bandit" a provenit din Gotă, ajungând răspândit prin Europa tocmai pe principalele rute Vandale): așadar au fost asemănări atât ale "bandiților" cu Vandalii - care în hoinărelile lor vandalizau în bandă / hoardă - cât și ale "hoților" cu VeszGoții / ViziGoții (Vandalii au fost Barbarii Antici proveniți dintre Lugii / Lygianii, Sorbii / Sorabii și Polonii Vistulei, a căror putere la retragerea Romană din Dacia - în secolul III - era până în Panonia / pe Dunărea mijlocie iar apoi, din cauza Goților și Hunilor au migrat, aliați cu Alanii, spre Vestul Europei, ajungând în Galia și Iberia, fiind puternici până în secolul VI inclusiv în N Africii, Sorbii = strămoșii Sârbilor stabilindu-se în V Balcanilor la începutul secolului VII, după o generație de la ivirea Avarilor în Bazinul Panoniei). Vandalii și Alanii cârmuiți de Regele Gense-ric 428-477 (născut lângă Lacul Balaton / Panonia) și-au stabilit capitala Regatului comun în Cartagina; în secolul VI, bizantinul Procopie în "Istoria războaielor" 3:2 i-a descris pe Vandali ca blonzi înalți. În secolul VI, cronicarul Iordanes a consemnat în "Getica" despre Veneți că trăiau începând de la izvorul Vistulei și erau răspândiți pe mari distanțe, regăsiți până și pe malurile Lacului Constanz din Alpi / denumit Lacul Veneti; inclusiv în portul Ventspils / Windau 57,25 lat. N, 21,32 long. E la Marea Baltică / din V Letoniei - în regiunea Curland, la gura Râului Venta - după cum a scris preotul catolic Henricus de Lettis / adică Henric din Letonia la sfârșitul secolului XII mai trăiau Vendiți (de la care a provenit steagul alb-cărămiziu Leton, așa cum a consemnat "Cronica Livoniei" / "Livländische Reimchronik" în anul 1279), acolo reușind Cavalerii Teutoni să-și instaleze o bază. În secolul VII, "Cronica lui Fredegar" - din Burgundia - a scris că "la fel cu apartenența Avarilor la Huni se remarcă rudenia Vandalilor - 'Winedos' / 'Winidi' - cu Sclavii / Slavii". Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" (care l-a indicat pe Împăratul Attila al Hunilor și ca predecesorul Avarilor) a scris că în secolul VII dintre ultimii Vendiți - denumiți Sorabi / Sorbi - care trăiau între Vistula și Selawa / Elba au ajuns în Balcani cei numiți Sârbi: atunci Avarii erau stabiliți deja.de o generație în Panonia. Însemnările de la Mănăstirea Bavareză Wessobrunn 47,52 lat. N, 11,01 long. E de la sfârșitul secolului VIII au egalat Vandalii / "Van-Dalii" cu Sciții, precizând că Țara lor era Panonia, pe Dunărea mijlocie. Este posibil ca după Vendii Vistulei - vestiți prin faptul că nobililor lor li se ziceau Cneji - Federația Rusă să fi fost numită Vene de Estoni, Venea de Kareli, Venaja de Finici, etc. (printre întemeietorii Garða / Novgorod - prima capitală Rusă - au fost Finicii Voți / Vendiți, răspândiți și în Ingria, regiunea dintre Bazinul Narva / Estonia și Lacul Ladoga / Karelia); în vechea Prusacă - așa cum a scris în secolul XIV învățatul Peter Holcwesscher din Pomerania - "wend" era conectat cu înțelesul pentru ape.

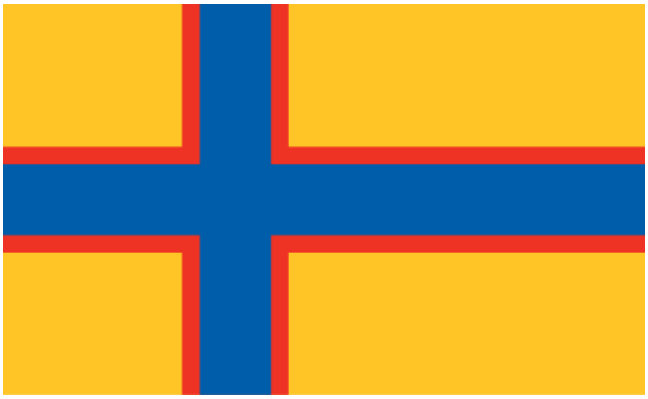

Tricolorul Ingrian

Este de știut - așa cum a consemnat "Tabula Peutingeriana" - că în Antichitate Sarmații Baltici au fost Lupiones și Wieleci = Wilki, echivalați ca Lupi ori Valahi,

literalmente (în Polonă s-a fixat cuvântul "wilk" pentru "lup"): acei Lupiones / Wieleci au reprezentat singura populație a regiunii atestată documentar atât Medieval, cât și Antic (când nu existau Slavii); e de reținut că strămoșii Geto-Daci ai Valahilor au avut lupul ca animal totem (la foștii Valahi / actuali Români - corespunzător dicționarelor - prin "venetici" sunt înțeleși adesea peiorativ "străinii", începând cu Venețienii Medievali).

Inițial, la E de Vistula,
Gepizii erau vecini cu Finicii și cu "Veniții" Venedi

Goții - adică foștii Geți din spațiul Român / Valah - s-au despărțit când au sosit Hunii dinspre răsăritul Europei: în cei care s-au asociat cu năvălitorii Huni, "strălucitorii" OstroGoți (chipurile mai nobili, cârmuiți de Amali), care au rămas pe loc și în "înțelepții" ViziGoți (chipurile mai viteji, cârmuiți de Balți), care s-au mutat spre apusul Europei; după destrămarea Imperiului Hun, o parte din OstroGoți a plecat de asemenea din spațiul Român spre V - căci au început să sosească alți năvălitori dinspre E - ramura aceea OstroGotă a Goților stăpânind V Peninsulei Balcanice și Peninsula Italică, stabilindu-și capitala în regiunea Emilia-Romagna, la Ravenna / "Ra-Venna" 44,25 lat. N, 12,12 long. E (în Nordul Italiei, nu departe de Veneția, între ele aflându-se orașul Adria) până în anul 540, când "Ra-Venna" / Ravenna a fost cucerită de bizantinii Împăratului Iustinian. Paznicii Grifoni s-au regăsit în aceleași posturi simetrice ca Gardiani deopotrivă la Cariani (ca de exemplu în Templul din Didyma, unde erau venerați Gherghiții), la Geto-Daci (ca de exemplu pe matrița de bronz din capitala SarmiseGetusa a Regatului Dac), la OstroGoți (ca de exemplu în Catedrala din capitala Ravenna a Regatului lor), la Venețieni (ca de exemplu în Palatul Dogilor), etc.:

Catedrala San Vitale din Ravenna (secolul VI)

Templul Carian Didyma (secolul III î.C.)

Dat fiind contextul anteriorului secol V, al apariției Zorzi (versiunea Venețiană pentru Giorgi) în N Italiei dinspre răsărit atunci şi al sosirii Goților tot atunci şi tot dinspre răsărit în N Italiei - conform și cercetătorilor Italieni - se pot facil conecta nobilii Zorzi ca ramură din Dinastia Regală Geto-Dacă Zuraz (a Regelui Decebal și succesorilor): stabilirea Zorzi în N Italiei la 411 - după un an de la devastarea Romei de către Goții Dobrogeni, imediat după decesul în Peninsula Apenină a Regelui Ala / "Ala-ric", născut în Delta Dunării, care i-a cârmuit - e chiar semnificativă (atât în timp și spațiu, cât și nobiliară, respectiv onomastică); pe atunci, în Banat erau deja născuți nobilii frați Zerkon / Kerkon şi Kerka, care nu s-au mai mutat în V, în schimb alții din clanul lor Zuraz au făcut-o, numiți Veneţian Zorzi (Zerkon / Kerkon a ajuns cârmuitorul Bănățenilor - din SE Panoniei - iar sora sa Kerka a ajuns Împărăteasa Hunilor, ca prima soție a lui Attila, atunci când acela a devenit Împărat). Din timpuri străvechi, femeile obișnuite autohtone numai se amăgeau pentru relații lungi cu aristocrații, căci aceia - în mod obișnuit - se cununau din motive de alianțe cu străine ori dacă nu reușeau astfel, atunci se căsătoreau cu rude, pentru păstrările reciproce ale averilor. Despărțirea Goților (adică a Geților liberi) așa a şi fost consemnată de istorie, în OstroGoți şi ViziGoți - datorită sosirii Hunilor - cârmuitorii Goților fiind din Dinastia Zuraz pe ramurile Amali la OstroGoți şi respectiv Balți la ViziGoți iar Venețienii Giorgi / Zorzi erau de sorginte ViziGotă, ca aristocrații urmași Zuraz / Gurag, adică Gherga, Bănățenii Zerkon / Ghergon şi Kerka / Gherga fiind dintre mai nobilii OstroGoți (prezența Gherga în cele 2 ramuri dinastice Gote Regale relevând că de fapt a fost la baza lor - în secolul I - cel mai marcant reprezentant atunci fiind Decebal, ultimul Rege al Geto-Dacilor, decedat la începutul secolului II); după destrămarea Imperiului Hunilor, Teodoric "cel Mare" - Regele OstroGoților, născut la actuala graniță a Ungariei cu Austria, în V Panoniei / Burgenland, pe malul Lacului Neusiedler 47,49 lat. N, 16,44 long. E alimentat de Râul Wulka - a luat conducerea în Ravenna, inclusiv peste ViziGoții din N Italiei. De altfel, distanța dintre Banat şi Marea Adriatică este apropiată / aceeași cu cea până la Marea Egee sau până la Marea Neagră; inclusiv în prezent, milioane de persoane de origine Română - îndeosebi din cauza fenomenului migrator Modern - sunt în cele 3 mari Peninsule Europene de la Marea Mediterană: Balcanică, Apeninică / Italică și Iberică.

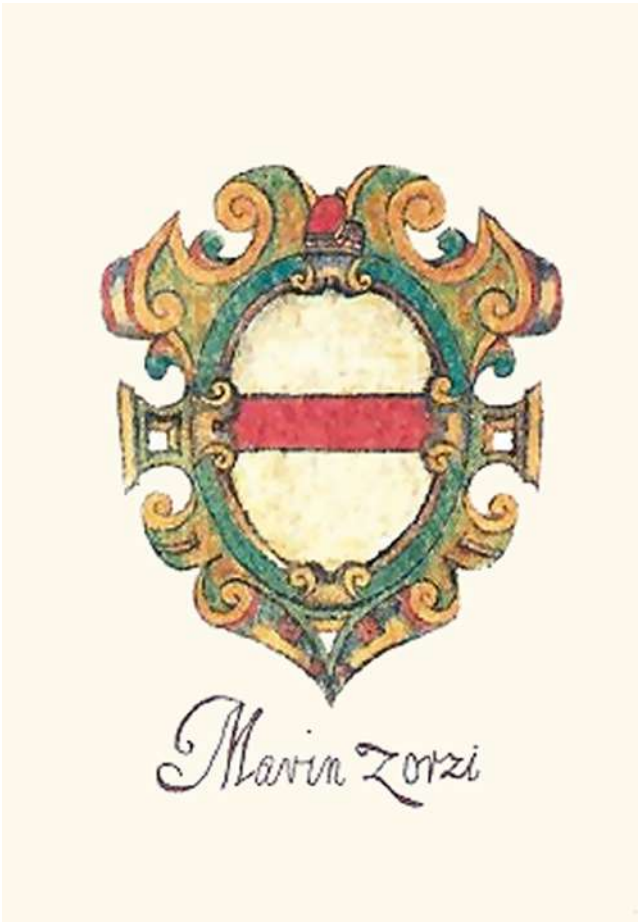

G/herbul = blazonul Dogelui Marin Zorzi

Marin Zorzi 1231-1312 a fost Dogele Veneţiei în ultimul său an de viaţă; iniţial, era ambasadorul Veneţiei / "Ţării Dogilor" la Roma şi fiind în vârstă - considerat Sfânt deja când trăia, căci ajuta săracii şi a ridicat Biserica "San Domenico" / acum dispărută - a fost invitat să cârmuiască "Ţara Dogilor" = republica Veneţiană, pentru a restabili bunele relaţii cu papalitatea (din anul 1309, Roma era foarte deranjată de ocuparea Ferrara de către Veneţia: papa Clement V, la cârmuirea catolică în perioada 5 VI 1305 - 20 IV 1314 - adică Gasconul născut Raymond de Got, care în anul 1307 a interzis Ordinul Templier - a excomunicat Veneţia şi a declarat că ierta de păcate ori scutea de penitenţă pe oricine ucidea un Veneţian). În registrul papei Clement V s-a păstrat un act din 21 V 1313, cu referire la Guorga din Aragon:

REGESTVM

CLEMENTIS PAPAE V

EX VATICANIS ARCHETYPIS

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

LEONIS XIII PONTIFICIS MAXIMI

NVNC PRIMVM EDITVM

ANNO MDCCCLXXXVIII

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA VATICANA

Annus octavus 379

donationi reservatur, non obstante quod canonicatum et praebendam ac archidiaconatum de Guarga, cui imminet animarum cura, in ecclesia Iaccen. obtineat et de ecclesia parochiali de Cantaveylla Cesaraugustan. dioecesis sibi provisum fuerit, quamvis eius possessionem nondum fuerit assecutus. (cap. 803, f. 258*b*).

Dilecto filio Iohanni Lupi canonico Oscen. Laudabile testimonium quod.... Dat. apud Castrumnovum Avinionen. diocesis, XII kal. iunii, anno octavo.

In eundem modum venerabili fratri.. episcopo Cesaraugustan. et dilectis filiis.. decano Meldens. ac.. sacristae Maioricen. ecclesiarum.

9892. — Apud Castrum novum, 21 maii 1313.

Interventa eiusdem regis Berengario nato Petri Marchi civis Barchinonen. eius thesaurarii Clemens confert canonicatum ecclesiae Valentin. et praebendam nec non unam de praeposituris seu mensatis eiusdem ecclesiae, quae nec dignitates nec personatus existunt nec curam habent animarum, si vacant ad praesens, secus eadem proximo vacatura beneficia ipsi post acceptationem conferenda donationi reservat apostolicae, non obstante quod in ecclesiae statutis caveri dicatur, ne quis praeposituram vel domos obtinere valeat in eadem, donec actu praebendam percipiat et de numero existat canonicorum, sive quod in ecclesia de Cervera Tirasonen. dioecesis aliquam portionem praestimonialem, cuius reditus decem librarum Turonen. parvorum valorem annuum non excedunt, obtineat et ab episcopis Cesaraugustan., Oscen. et Valeatin. quasdam pensiones, quae centum quinquaginta librarum dictae monetae summam non excedunt, percipiat annuatim et in ecclesia Barchinonen. auctoritate pontificia sub expectatione vacaturae praebendae in canonicum sit receptus sive quod paciatur in aetate defectum, cum in anno aetatis suae anno tantum sit constitutus. (cap. 804, f. 259*a*).

Dilecto filio Berengario Marchi nato dilecti filii Petri Marchi civis Barchinonen. canonico Valentin. Laudabilia tue iuventutis indicia.... Dat. ut supra.

In eundem modum dilectis filiis.. archidiacono de Guorga Iaccen. et.. Maioricen. ac.. Oscen. sacristis ecclesiarum.

9893. — In prioratu de Grausello, 22 aug. 1313.

Licentia mittendi nuntios ad soldanum Babyloniae. (cap. 805, f. 259*b*).

Carissimo in Christo filio Iacobo regi Aragonum illustri. Ex parte venerabilis fratris nostri.. archiepiscopi Terraconen. ac celsitudinis tue fuit nobis cum instantia supplicatum, ut, cum tu pro liberatione dilecti filii nobilis viri Dalmatii de Roccabertino germani archiepiscopi supradicti et quam plurium aliorum nobilium et etiam inferioris gradus personarum de regno et terris tuis, qui ipsum dudum in terra soldani Bambillonie (*sic*) persecutoris efferi nominis christiani in nostri Redemptoris opprobrium ab hostibus fidei orthodosse miserabiliter captivati gravibus carceris squaloribus macerantur, tuos intendis ad soldanum et terram predictos ambasciatores et nuntios destinare, tibi transmittendi ad eosdem soldanum et terram unam navim, que dictos ambasciatores et nuntios ac certos mercatores et merces non vetitas deferant, licentiam concedere dignaremur. Nos igitur predictis captivis pio et paterno compatientes affectu et ad liberationem ipsorum volentes favorem apostolicum impertiri celsitudini tue mittendi navim predictam ad soldanum et terram prefatos cum ambasciatoribus, nuntiis, mercatoribus et mercationibus illis, que sunt specialiter per constitutiones apostolice sedis prohibite, non tamen cum armis, ferro, lignaminibus et aliis vetitis a iure communi, constitutionibus, prohibitionibus et processibus apostolice sedis spirituales et temporales sententias, penas continentes et multas contra transfretantes * cum mercibus et mercationibus in Alexandriam et ter-

* Ms. *transfetantes*.

Guorga din Aragon în registrul papei Clement V, 1313

Este de observat că Dogele Marin Zorzi / Giorgi a fost cel care l-a lansat, prin comenzile sale de hărţi nautice pentru "Ţara Dogilor" / Veneţia - mare putere Maritimă a timpului - pe geograful Pierro Vesconte, devenit astfel primul cartograf profesionist din lume. Dogele Marin Giorgi / Zorzi - de o profundă spiritualitate religioasă - a murit la lucru şi a fost înhumat în Biserica Zanipolo din Veneţia. În anul 1520, familia - care din anul 1422 stăpânea Mel 46,04 lat. N, 12,05 long. E - a mai ridicat Palatul Zorzi acolo (acum primăria acelei localităţi de lângă Veneţia) dar a deţinut şi alte palate, ca de exemplu în Veneţia Palatul Secco Zorzi, Palatul Correr Contarini Zorzi / în anul 1317, Casa De Giorgi a acordat titlul de furnizor oficial de sticlă Venețiană firmei Barovier din Murano, întemeiată de 22 ani, cu care s-a și înrudit, aceea avându-și acum sediul oficial în Palatul Contarini de lângă Piața San Marco din Veneția, etc.; în prezent, încă există descendenţi Veneţieni Zorzi, proprietari ai unor bune părţi din Veneţia şi împrejurimi.

Palatul Zorzi din Mel

În Peninsula Balcanică, marchizatul Budoniţa / Vodoniţa întemeiat după cruciada din anul 1204 pe Muntele Kallidromo 38,44 lat. N, 22,32 long. E pentru a păzi Trecătoarea Termopile a fost cârmuit de militari Zorzi din anul 1335 până la includerea sa din anul 1414 în Imperiul Otoman (la creştini, cruciada / cruciata era "războiul Sfânt", având drept corespondenţă ceea ce era la musulmani "gihad" / "jihad"): până la sfârşitul mileniului I, răsăritul Europei - conectat cu Drumul Mătăsii și cu Calea de la Greci la Varegi - a prosperat, schisma creștinilor (catolici față de ortodocși) iar apoi cruciadele catolicilor fiind motivate mai mult de bani decât de credință. Nicolae Giorgi / Niccolo Zorzi a fost însurat cu Guglielma - supranumită "Doamna Termopile" - şi l-au avut ca fiu pe Francis Zorzi 1337-1388, care a cârmuit marchizatul din anul 1345 (la început împreună cu mama) până când a decedat. Puterea a fost preluată apoi de către fiul său mai mare Iacob Zorzi / Giacomo Giorgi; fratele său Nicolae Giorgi cârmuia cetatea Karystos 38,01 lat. N, 24,25 long. E - administrând inclusiv Sudul Negroponte - şi în încercarea de a-şi proteja supuşii datorită invaziei otomane, Iacob i-a transferat lui Nicolae mulţi dintre oamenii săi (e de ştiut că "Ţara Dogilor" / Veneţia în anul 1402 a dat legea pentru încurajarea Armânilor să emigreze în Insula NegroPonte - Grec numită Chalkida, după capitala sa Chalkis 38,28 lat. N, 23,36 long. E - şi mulţi au ajuns acolo, N ei numindu-se "Noua Vlahie"). În timpul asediului otoman din anul 1410, Iacob Giorgi (conform unui document Veneţian redactat de către fiul său) "a preferat - ca un înţelept şi adevărat creştin ce era - să moară decât să se predea" apărând cu vitejie Termopile de "noua invazie Persană", însă fu ucis prin trădare; e de remarcat că soţia Spartanului Leonida/s - care în anul 480 î.C. a murit în luptele cu Perşii din Trecătoarea Termopile, acolo murind și 2 fii ai Împăratului Darius, astfel cum a scris Herodot Karka 7:224 - a fost Regina Gorgo: fiica unui Rege Spartan, soţia unui Rege Spartan şi mama unui Rege Spartan (una dintre puţinele femei despre care a scris istoricul Herodot Karka / fiind de remarcat că în acele vremuri Sparta practica poliandria - adică practic femeile erau la putere - astfel cum de exemplu a cercetat în anul 2019 și Dr. Giuliana Proietti din Padova / Italia). După cum au studiat în anul 2011 inclusiv istoricii Joseph Roisman şi Ian Worthington, pe atunci Makedonii cooperau cu Perşii (contra vechilor Eleni); Makedonii / MakIdonii - credincioşii Marii Ide / Zeiţa Mamă - au deprins multe de la Perși, ceea ce și ulterior le-a fost util, căci (cârmuiți de Alexandru "cel Mare") în secolul următor au reușit cucerirea chiar a Imperiului Persan. Nicolae Zorzi / Giorgi - fiul mai mare al lui Iacob Giorgi - a menţinut poziţia timp de un an iar apoi a transmis unchiului Niccolo / Nicolae Giorgi din Karystos cârmuirea marchizatului (acela controla şi târgul Anatolian - fost Gherghit - Lampsac, lângă Dardanele) şi s-a refugiat în Veneţia. În 20 VI 1414, otomanii au preluat stăpânirea marchizatului - pe atunci la N, în Ţara Românească, principalii dregători ai lui Vodă Mircea "cel Bătrân" erau Zorza / Gorga şi fiul său Gherghina - iar Niccolo / Nicolae Giorgi a fost ambasador pe lângă papa Martin 1417-1431, în anul 1425 la Curtea Împăratului creştin Sigismund (născut în Nurnberg / Bavaria și îngropat la Oradea / Crișana) iar apoi la curtea din Adrianopol / Tracia a Sultanului Murad II, din ordinul căruia însă a fost otrăvit în anul 1436. Frumoasa lui fată Chiara Zorzi a fost Ducesa Atenei din anul 1451 - de care s-a îndrăgostit nobilul Veneţian Bartolomeo Contarini, care şi-a omorât nevasta pentru a fi împreună cu ea şi s-au cununat la Atena în anul 1453 - însă când Sultanul Mohamed II a cucerit Constantinopolul / Tracia, un Italian a ucis-o pentru ca să se pună bine cu noua putere, astfel şi Atena intrând în stăpânirea otomană (e de ştiut că de exemplu în anul 1400, cârmuitorul Atenei - cetate supusă Veneției - nu era Elen, ci era Ioan Vlahul / după cum a studiat în anul 1889 și istoricul Constantin Sathas 1842-1914).

Posesiuni Veneţiene

Iacob Zorzi - fiul lui Nicolae Giorgi / Niccolo Zorzi - a cârmuit inclusiv Sudul NegroPonte / Eubea în 1436-1447 iar apoi a fost Antonio Zorzi, până în anul 1470, când

otomanii au luat în stăpânire şi acea zonă (în anul 1475, negociatorul "Țării Dogilor" / Veneţiei cu Sultanul Mohamed II "Cuceritorul" - pentru încheierea armistiţiului dintre acele puteri - a fost Geronimo Giorgi / Zorzi); stăpânirea "Țării Dogilor" / Veneţiei asupra Insulei NegroPonte / Eubea era din anul 1205. Dinastia Zorzi era foarte puternică în acele timpuri în Mediterana; de exemplu, în 14 VIII 1430 Veneţia / "Țara Dogilor" l-a autorizat pe Carlo Zorzi să se alăture cu galera sa flotei din Malta şi să atace Tunisia.

Venus dormind, de Giorgione

Giorgio Zorzo (născut la CastelFranco în anul 1477 şi mort de ciumă la Veneţia în anul 1510) s-a bucurat de mare popularitate, el introducând în pictura Medievală nudul integral; supranumit "Giorgione" / "Zorzon" - adică "Marele George" sau "Bărbătosul George" - a fost maestrul unor artişti ca de exemplu printre discipoli avându-l pe pictorul Tiţian 1490-1576, care i-a terminat unele dintre opere. Stilul lui Giorgio Zorzo a rămas cunoscut în Renaştere ca "giorgionism", fiind urmat în timp de mulţi pictori. În anul 1501, Giorgione / Giorgio Zorzo l-a găzduit în Veneţia pe inventatorul Leonardo da Vinci, acela lăudându-l ca "poet al culorilor", "un fin muzician", "ultrasensibil la graţiile feminine", etc. (şi sculptorul Michelangelo Buonarroti l-a numit "un poet plin de farmec"); întors din Veneţia la Florenţa / Toscana, Leonardo da Vinci - a cărui primă operă ca artist a fost reprezentarea Gorgonei - a realizat în anul 1503 portretul vecinei Lisa Gherardini, probabil ruda Toscană Ghergană a artistului Veneţian / pe atunci, idiomul Toscan se numea "Lingua Romanesca" (tabloul a devenit cel mai faimos din lume, ştiut ca "Mona Lisa"): ea de câțiva ani era soţia negustorului Francesco Giocondo, de unde şi apelativul său "Gioconda" (Medievalul istoric Irlandez Daniel O'Daly 1595-1662 a scris despre Gherardini că proveneau din Troia).

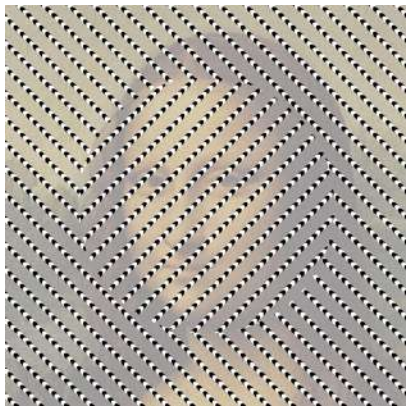

Lisa Gherardini

Despre savantul Medieval Leonardo da Vinci e de știut - așa cum a documentat profesorul universitar Italian Carlo Vecce în anul 2023 - că a fost născut de către Circasiana / Chercheza Caterina, fiica Prințului Iacob din Nordul Caucazian de lângă Marea Neagră, răpită de Tătari și vândută Venețienilor: așadar, doar tatăl său a fost Italian, acela și întocmind actul de eliberare din sclavie a ei în anul

1452, când l-a născut pe Leonardo în municipiul Vinci din Toscana; în primăvara anului 1485, Leonardo da Vinci a călătorit în Panonia special ca să-l întâlnească pe Regele Matia Corvin. Alt fapt deosebit din acele vremuri: în anul 1506, Bartolomeu Columb - fratele exploratorului Cristofor Columb - l-a întâlnit la Roma pe Veneţianul Alessandro Zorzi, căruia i-a descris Caraibele şi partea de continent American apropiată de Arhipelag, crezând că era India / Asia (fraţii Columb - Evrei Sefarzi din Genova / rivala Veneției - nu ştiau că era alt continent).

Casa Columb - natală - din Genova / Italia
(fotografie din 2020)

Este de remarcat despre navigatorul Genovez Cristofor Columb că a fost desemnat amiral cu sabia ceremonială Regală utilizată oficial după ce Granada - însemnând "Rodia" în Spaniolă - a fost cucerită de creştini de la musulmani: aceea avea inscripționat mottoul Nodului Gordian - "Tanto Monta" - care era asociat intenționat în capitala Toledo pe ghergul / stema Regală Spaniolă cu Jugul Get semnificând unirea și cu Săgeţile Gete (Regatul Spaniei s-a întregit Iberic abia la sfârșitul secolului XV); e de știut despre semnificația Gordiană a lozincii Regale Spaniole - folosită inclusiv la debutul colonizării cu Europeni a Americii - că a fost prezentată chiar în Toledo și chiar în acea vreme, de către istoricul contemporan Sebastian de Horozco (1510-1579).

Filozoful şi teologul Francisci Georgii (1466-1540) a publicat în anii 1525 şi 1536 lucrări de Cabală creştină - ştia Ebraica şi Greaca / avea o importantă bibliotecă - prin care s-a ocupat de teoriile microcosmului şi macrocosmului: credea că în Cabala era dovedit adevărul creştin; a fost ştiut şi ca Francesco Zorzi / Giorgio "Veneţianul". Era aşa de respectat, încât Regele Henry VIII al Angliei 1491-1547 l-a contactat în 1527-1533 de mai multe ori - la fel ca mulţi jurişti, teologi, ş.a. - pentru sfaturi (fiind invitat câţiva ani la Curtea Engleză, unde - conform și studiului din anul 1979 al Britanicei Frances Yates despre filozofia ocultă - a determinat constituirea Bisericii Anglicane, separată de Biserica Catolică); apoi, în Veneţia, lângă Arsenal şi Castello, din anul 1534 Francesco Georgii / Giorgio a participat la concepţia ridicării Bisericii Francesco, arhitectura sa urmând codul trinităţii:

Ruda lui Francesco Giorgio, cardinalul Gasparo Contarini, a fost finanțatorul Ordinului Iezuit tocmai înființat în acel timp de un nobil de pe domeniul Basc Gherga. În Munții Pirinei - dominând Val d'Orba / adică Valea Valdorba - de la începutul Medieval a existat castelul Gherga, situat în vârful stâncilor Untzue, la o altitudine de 990 de metri: de acolo există priveliști lungi, mai ales spre Sud și spre Vest; la Nord și la Est, lanțul Montan Alaitz = Sierra de Alaiz limitează ușor peisajul. La Vest de castelul Gherga se află una dintre principalele axe ale Navarei, anume cea de la Tutera la Iruñea - denumiri Basce - adică de la Tudela la

Pamplona (azi cu cale ferată și cu autostradă); lângă se află pasul = trecătoarea Carrascal, o intrare în Pamplona.

Castelul Gherga în Țara Bascilor / Regatul Navarra

Castelul Gherga din Regatul Navarra / Țara Bascilor oferea protecție cetățenilor din jur iar în cazul în care apărea o urgență, aceia apelau la el, ducându-și ce aveau mai de preț acolo. Primele mențiuni documentare cunoscute despre castel - sub numele de Gerga - datează din a doua jumătate a secolului XIII, însă nu se poate exclude ca mai devreme să fi apărut în documente sub altă denumire, ca Erga, Horeyz (în anii 907-908), etc.: înălțimea sa a fost un punct de supraveghere unic pentru toate Erele și - fără îndoială - ar fi existat acolo o clădire din vremuri îndepărtate; construcția Gherga se pare că a fost nominalizată astfel din secolul V - când acolo s-a instaurat puterea ViziGotă - și a cunoscut administrare locală vreme de 8 secole (până la Garzia Gil Arruiz / secolul XIII).

Detaliu al zidului răsăritean, din gresie,
bine despărțit de calcarul din jur (Castelul Gherga, 2001)

Datorită unui document, se știe că în anul 1265 castelanul = gardianul castelului Gherga a fost Garzia Gil Arruiz, numit acolo de către Teobald II, Regele Navarei și conte de Champagne / regiunea Franceză a șampaniei (mama lui a fost Marguerite de Bourbon iar tatăl lui a fost Teobald I, născut la Troyes / Franța și mort la Pamplona); în 9 VIII 1277, Regele Filip III al Franței - deoarece ruda Teobald II a murit - i-a cerut lui Garzia Gil Arruiz să-i plătească datoria rămasă de la tatăl său decedat. Se pare că acela n-a făcut-o, căci după aceea gardienii castelului au fost Francezi: în anul 1294, Raolin Chamblon a făcut fântâna castelului, următorul gardian al castelului fiind Renalt Le Chat din anul 1306, ș.a.m.d. Academicianul Arturo Campion (1854-1937) a publicat evenimente de la castelul Gherga: de pildă, în anul

1335 lui Johanet de Lizasoain i s-a tăiat limba pentru că a dat mărturie mincinoasă, în anul 1338 au fost spânzurați acolo hoții Leormandia și Guillemot din Mauflauquino (ce furau și înșelau pelerinii care făceau Calea Sfântului Iacob), în anul 1340 Mikaela Alliko a fost înecată pentru că a ucis un bărbat iar Maria Zabiel a fost arsă. Arhivele au înregistrat că multe castele au avut probleme cu vânturile; având în vedere locația, nu este de mirare că și castelul Gherga a avut probleme. În anul 1319 acoperișul turnului principal al castelului Gherga și locuințele gărzilor au trebuit să fie reparate; au fost probleme cu turnul principal și în anul 1349: o piatră a căzut pe bucătărie, fiind nevoie să se construiască o nouă bucătărie. În anul 1356, nu numai acoperișul turnului principal, ci și ceea ce se numea palatul principal au fost zdrobite de vânt: erau din lemn. Gardianul castelului Gherga - post Regal - pe lângă îndatoririle obișnuite trebuia să aibă grijă inclusiv de lanțul Montan Alaitz: în acea activitate de supraveghere, putea impune penalități; cheresteaua obținută din pădurile lanțului Montan Alaitz a fost utilizată la consolidările castelelor zonei (Gherga, Tiebas, etc). În anul 1366, Carol II "cel Rău" (Regele Navarrei în perioada 1349-1387) i-a ordonat gardianului castelului Otsoa Perez Artieda să fortifice locuitorii din Untzue, Etxague, Oloriz și Muru să repare și să întărească castelul, deoarece trebuiau să se refugieze acolo în situații de urgență; în acel text, castelul a fost denumit Guerge. În secolul următor, castelul a fost cunoscut sub numele de Untzue. Ultimele știri despre castel au datat din anul 1514, apoi acela a fost distrus: armata Aragonului și Castiliei - care a ocupat Regatul Navarrei, după secole de conflicte - pentru a preveni rebeliunea localnicilor, a început atunci demolarea castelului Gherga. Decizia distrugerii castelului a aparținut Regelui Ferdinand II "Catolicul" 1452-1516, ce deja avea în Sudul Iberic castelul Ghergal - notat Gergal - cucerit de la Mauri (pe care l-a menținut).

Stânca din Sudul castelului Gherga a fost cioplită, pentru a se construi un zid pe ea (în Vale se vede localitatea Untzue)

Întinderea castelului acoperea întreaga suprafață a stâncosului Vârf / Pisc Unzue: avea 65 de metri lungime și 18 metri lățime, deci "talpa" castelului a fost de 1170 mp (în timp, numărul de nivele a fost diferit, deci și suprafața utilă totală a castelului a fluctuat). Au rămas foarte puține urme ale castelului Gherga. Printre pietrele căzute din castel se găsesc bucăți de ceramică Medievală glazurată.

Ceramică din secolele XIII-XIV
(Castelul Gherga din Sudul Pirineilor)

Au lăsat urme până în prezent atât turnul principal, fântâna și zidul înconjurător, cât și palatul principal și bucătăria / ce au fost realizate în parte și din lemn (clădirile paznicilor au fost numai din lemn). Astăzi, cele mai clare rămășițe ale castelului aparțin zidului din gresie de la capătul Estic, pe lungimea de 4 metri, înălțimea de 0,70 metri și grosimea de 0,70 metri. Peste tot există stâncă cioplită. Aproape de capătul Vestic se află o scobire în piatră (de 4 metri lungime și 3 metri lățime), ce poate să fi fost fundul fântânii. Pe latura Nordică se afla intrarea.

Trepte sculptate spre castelul Gherga

Accesul la castelul Gherga se face din centrul localității Unzue: de lângă Primărie se merge pe strada Arkaitz iar apoi pe potecă aproape o oră (există 2 căi, anume o scurtătură abruptă printre stânci ori un drum clasic, în serpentine).

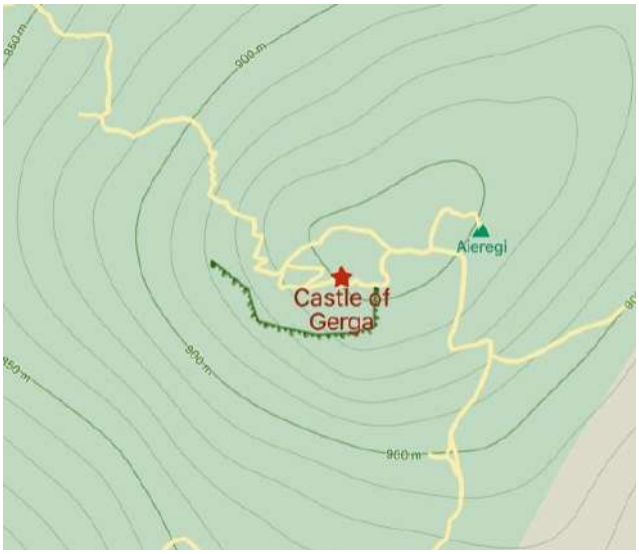

Castelul Gherga din Pirinei / Țara Bascilor
e la 987 metri altitudine, pe Peña de Unzué

Registrele catolice au păstrat însemnări despre Gherga - Gerga / Guerga - în Navarra (cele mai recente fiind din Epoca Modernă), ca de exemplu în forma Gerga botezarea Manuelei Gerga, fiica lui Melchora Gerga, la 2 I 1825 în Biserica San Miguel / Arhanghelului Mihail din Eslava 42,34 lat. N, 1,27 long. V, botezările lui Sabin/o Gerga, fiul lui Cirilo Gerga = Chiril Gherga la 6 X 1892 și José Gerga, fiul lui Pio Gerga, la 15 II 1921 în Tafalla 42,31 lat. N, 40,28 long. V, ș.a., respectiv în forma Guerga botezările lui Gabriel Guerga, fiul lui Gregoria Guerga, la 19 III 1876 și Julian Guerga, fiul lui Laureano Guerga, la 10 I 1905 în Aguilar de Codés 42,36 lat. N, 2,23 long. V, ș.a.

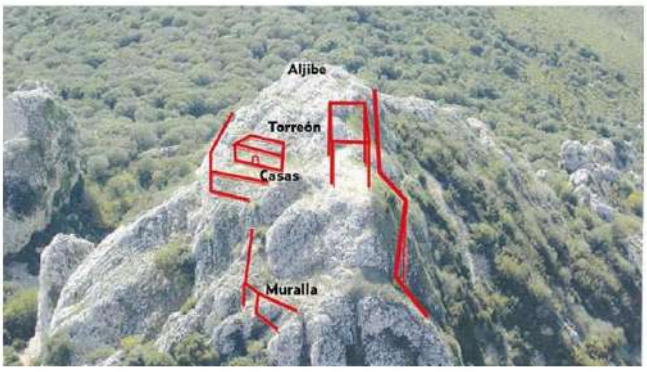

Distribución del castillo de Guerga en la peña de Unzué. / IÑAKI SAGREDO

Ruinele castelului Guerga în Navarra
(arheologul Basc Iñaki Sagredo, 2012)

În anul 1593, după ce fizicianul Galileo Galilei din Pisa / Ducatul Florenţei a propus Veneţiei / "Ţării Dogilor" mărirea vaselor, Christoforo de Zorzi - şeful şantierului naval din Arsenal - i-a răspuns că atunci s-ar majora fragilitatea ambarcaţiunilor (ceea ce practic dar şi ştiinţific s-a demonstrat ca real: practicianul ştia mai bine decât teoreticianul); de altfel, strădaniile lui Galileo Galilei din mileniul II de a demonstra că Pământul "totuşi se mişcă" - în jurul Soarelui - erau în virtutea celor susţinute în mileniul I î.C. de astronomul Aristarchos 310-230 î.C. din Gherghita Samos, despre care învăţatul Arhimede 287-212 î.C. a scris: "Aristarchos a publicat o carte conţinând ipoteze în care - din presupunerile admise - urmează că Universul este mult mai mare decât cel cunoscut iar Pământul se mişcă în jurul Soarelui pe circumferinţa unui cerc" (pentru lucrarea "Dialog despre cele 2 mari sisteme ale lumii", Galileo Galilei s-a sfătuit cu bunul său prieten - un alt Ghergan - nobilul matematician Giovani Sagredo 1571-1620 din Veneţia / opera lui Galileo Galilei fiind interzisă oficial de Vatican până în anul 1992). De altfel, în urmă cu 2 milenii - adică în secolul I - chiar în Peninsula Italică se ştia ceea ce savantul Roman Gaius Plinius / Pliniu "cel Bătrân" a scris în "Istoria naturii" despre sfericitatea Pământului şi orbitarea în jurul Soarelui: "Există o înverşunată dezbatere în rândul învăţaţilor şi al vulgului dacă sunt oameni răspândiţi peste tot în lume, astfel încât ei stau cu picioarele îndreptate spre alţii. Dacă cineva se întreabă de ce oamenii din partea celalaltă nu cad, îi întrebăm direct, la rândul nostru, dacă nu cumva oamenii din partea cealaltă se întreabă de ce nu cădem noi. Este într-adevăr de minune că Pământul formează un glob, când e atât de multă suprafaţă plană pe câmpii şi pe mări, astfel încât nu este niciodată noapte şi niciodată zi în acelaşi moment peste tot Pământul, pentru că pe jumătatea de glob îndepărtată de soare este noapte".

Concordia Sagittaria - din N Lagunei Veneţiei - are stemă Ghergană

În istorie au rămas numeroşi nobili, oameni politici, artişti ori negustori Zorzi (numiți direct așa, pe lângă mai fiind multe ramuri Gherga, ca de pildă Bona / Bunic, Contarini, Sagredo, ș.a.); astfel, la mijlocul secolului XV, Marco Zorzi / fiul lui Bertucci Zorzi a fost ambasador la Regele Carol VIII al Franţei 1483-1498, Giorgio Zorzi / fiul lui Giovanni Zorzi - născut în anul 1582 - a fost ambasador în Polonia, Alexandru Zorzi născut în 11 IX 1747 în Veneţia a fost Iezuit în Ferrara unde a şi murit în 14 VII 1779, Antonio Zorzi născut în anul 1745 la castelul Novegradi / Novi-Grad de lângă Zara / Dalmaţia a fost episcop în regiunea Veneţiei şi apoi cardinal, fiind în anul 1803 înhumat în Domul din Udine 46,04 lat. N, 13,14 long. E, ş.a. În prezent, în Palatul Zorzi din Castello este sediul UNESCO din Veneţia (construcţie începută în secolul XIV, remodelată în anul 1480):

Sediul UNESCO din Veneţia în Palatul Zorzi

La N de Veneţia, în Alpii Dolomiţi, anume în Sudul Tirolului - vechii locuitori ai Dolomiţilor fiind ştiuţi ca "Valaci" / acolo existând şi acum Muntele Valacia, cu Vârful Om avut drept cel mai înalt - şi azi a rămas, la poalele Masivului Gherdacia, Graiul Gherdein ca parte a Ladinei (limbă Românică, de care era apropiată Latina vulgară), răspândită îndeosebi în Bazinul Gherdeina; tot în Tirolul de Sud este comuna Gargazon 46,35 lat. N, 11,12 long. E (atestată documentar cu acel nume din secolul XIII), cu denumirea provenită - conform "Institutului Italian de Geografie" în anul 2004 - de la "o persoană Garganthius": e de ştiut că legendele Celte numeau vechii Uriaşi (cei din dispăruta Epocă a Pietrei) ca Gargantua. Una dintre principalele localităţi ale regiunii - Nemțește numită "Welsch Tirol", adică "Tirolul Vlah" - e Cortina 46,32 lat. N, 12,08 long. E din Valea "Largă" / "Ampezzo", atestată documentar în anul 1156; principalii locuitori ai zonei au fost păstorii Valaci, "Codex Rotari" din anul 643 afirmând despre drepturile păstorilor că erau aspru pedepsiţi cei care nu-i lăsau să treacă: transhumanţa Valacilor era îndeosebi în Alpii răsăriteni, între Dolomiţi şi Dalmaţi (unde trăiau Valahii Negri = Morlacii, care Medieval au ţinut legăturile atât cu cei din Tirol, cât şi cu cei din Timoc şi din Timiş). Este de știut că arhivele Tirolului Sudic au reținut despre Fiore Gerga - fiul lui Stefano Gerga - că în anul 16 VIII 1592 s-a cununat cu Zuamaria Lorenzon în Strigno din comuna Valsugana și Tesino 46,03 lat. N, 11,27 long. E (acum regiunea autonomă Trentino-Alto Adige / Italia).

Steagul Tirolului

Steagul Karintiei

Se poate observa că Râul Drava - curgând în paralel cu Râul Sava, la N, alimentat și de afluentul Gurk / Sloven Krka - își are izvorul în Sudul Tirolului, traversează Karintia / Carintia și S Panoniei, vărsându-se în Dunăre la V de Voivodina, anume la Aljmaș 45,31 lat. N, 18,56 long. E / Croația, între Mohaci 45,56 lat. N, 18,38 long. E / Ungaria și Vukovar 45,21 lat. N, 19 long. E / Croația (după Osijek 45,33 lat. N, 18,40 long. E / cu denumirea Antică Mursa; corespunzător "Acta Croatica" - "Enciclopedia familiilor Croaților" din anul 2007 - în orașul Osijek și în prezent există familii Gjergja).

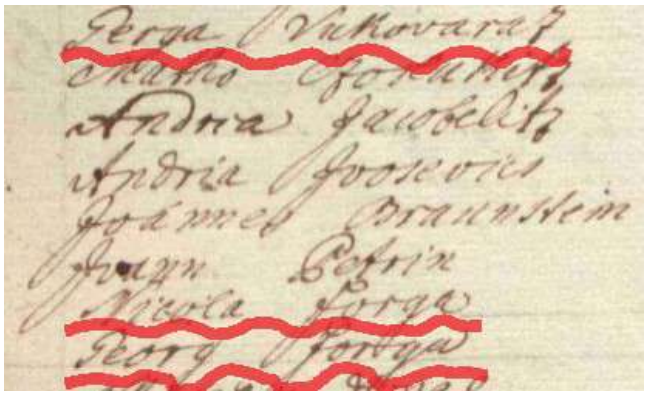

"Acta Croatica": Registrul din Vukovar (secolul XVIII)

În orașul Vukovar / "Vuko-var", fost Walk / Volko, aflat la gura Râului Vuka / însemnând "Râul Lupului" - de unde denumirea sa ca "Orașul Lupului", căci "var = "oraș", onomastică rămasă de la Anticii Volcae atestați acolo - de

pildă la 1749 au fost Latin atestați Nicola Jorga și Georg Jorga (care desigur că nu erau nume Croate în acea localitate, cu poziția la intersecția vadurilor dintre Sudicii Sârbi și Nordicii Maghiari, respectiv dintre Esticii Valahi și Vesticii Venețieni).

Gherdeina şi Gherdacia

În spaţiul Balcanic dintre Macedonia Nordică = Peonia, Panonia şi "Ţara Dogilor" / Veneţia s-au dezvoltat Armânii iar înaintea Romanilor (dar după Puni / Fenicieni), Imperiul Macedon a fost o mare putere mondială Antică, care a pornit din zona populată ulterior - Medieval - de urmaşii Vlahi / Armâni: ca exemple religioase / creştine, în Evul Mediu Sf. Nicodim, ctitorul Mănăstirilor Vodița de la Gherdap / Banat, Prislop dintre Ținutul Pădurenilor și Ținutul Hațeg, Tismana din Bănie, etc. = "părintele" ortodoxiei Românești, a fost Armânul Nicolae Gherga din Coșava / Kosovo iar după cum au documentat academicianul Nicolae Iorga, Dr. Valer Papahagi, ș.a., Casa Comercială Gheorghiu = Gherga - a negustorilor Armâni Gherga - a fost cea mai importantă din Moscopole (metropolă Armână, cel mai mare oraș din Imperiul Otoman după capitală), la sfârșitul Evului Mediu; în Epoca Modernă, urmașul Atanasiu Gherga ca naș a cununat în Mișcolț perechea Șaguna și apoi l-a botezat pe fiul Anastasiu - canonizat ca Sf. Andrei Șaguna - Aromânul care a reușit, ca mitropolitul Transilvaniei, separarea oficială a Bisericii Ortodoxe Române de Biserica Ortodoxă Sârbă în Ardeal și Banat, în secolul XIX.

Flamură Armână

În anul 1900, "Marele dicționar geografic al României" - de George Ioan Lahovari / președintele Societății pentru Învățătura Poporului Român, generalul Constantin Brătianu / directorul Institutului Geografic al Armatei și academicianul Grigore Tocilescu / directorul Muzeului Național de Antichități - a prezentat despre Gherghina: "Era așezată pe un platou cu diametrul de 70 metri și la vreo 50 metri deasupra nivelului ordinar al Siretului. A fost de formă rotundă și înconjurată de un zid circular. O eșitură în formă meșteșugită în forma unei punți, mărginită de 2 ziduri paralele, lega acest platou cu cel al malului apropiat, fortificat și el. Orașul vechiu se presupune a fi fost așezat la picioarele platoului. În cetate s-au descoperit: o subterană care conținea mormintele probabil ale unor înalte personagie antice, judecând după valoarea obiectelor găsite în jurul resturilor, și cari erau foarte îngrămădite, o mulțime de bani vechi de argint și de bronz purtând efigiile împăraților Romani. Aproape de o baie și o casă de ape, ce aducea apă din Siret

prin țevi de plumb, s-au mai găsit în oraș temeliile unui templu, care era - se presupune - închinat Venerei. În apropiere trebuie să fi fost o mare olărie, de unde și denumirea ulterioară de Țiglina (de la țigle). Înainte de a fi ocupată Dacia de Romani, este probabil să fi fost aici un stabiliment Galic. Asemenea se crede că Romanii fundară aici un oraș numit Capul Bourului / Caput Bovis, care deveni Galați. Cronica lui Hur a pus cetatea Capul Boului în stânga Dunării la colțul natural de SV al Moldovei, cel mai apropiat de Moesia, și primul ei pârcălab al ei a fost la întemeierea Moldovei sub Dragoș. Poziționea înălțimii de la Gherghina este încântătoare: de pe ea se privesc grădinile orașului Galați așezate spre S, în colțul dintre malurile stângi ale văilor Dunării și Siretului, fluviul și valea Dunării, înspre înălțimile Bugeacului". În anul 1939, Gheorghe Popa Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - a comentat în volumul 13 din "Izvoarele istoriei Românilor" despre "Goții în Dacia": "Cu prilejul sosirii Hunilor, Ammian Marcellin ne spune că Visigoții au căutat să se apere. Regele lor Athanaric pune să se facă de zor întărituri 'a superciliis Gerasi fluminis ad usque Danubium Taifalorum terras praestringens'. Pasagiul acesta a fost de obiceiu greșit interpretat de istorici. S-a crezut anume că 'a superciliis Gerasi' ar putea să însemne de la izvoarele Gerasului, adecă ale Siretului - unii au crezut că ale Prutului - și s-a căutat să se arate că aceste întărituri s-ar fi făcut din Bucovina până la Dunăre. Supericilium însă, pe lângă înțelesul său primitiv, mai însemnează și margine, mal sau țărm. În acest sens îl găsim de mai multe ori în Ammian. Deci 'a superciliis Gerasi' însemnează de la malurile Siretului și întărîturile făcute de Athanaric ar corespunde cu fortificațiunile de la Barboși-Galați. Athanaric, regele Visigoților, neputând rezista Hunilor și neavând posibilitatea de a trece în Imperiul Roman, s-a retras în Caucaland, într-un loc de refugiu, gonind de aci pe Sarmați: 'ad Caucalandensem locum altitudine silvarum inaccessum et montium cum suis declinavit, Sarmatis inde extrusis'. Numirea de Caucaland, subt forma sa adjectivală de Caucalandensis, o întâlnim numai la Ammian Marcellin. Cuvântul este format după cum se poate ușor vedea din radicalul Cauca și apelativul Germanic Land. Unde este Caucalandul? Cei mai mulți au identificat Caucalandul cu regiunea Buzăului. Vorba Caucas, a cărei etimologie nu e sigură, însemnează munte foarte înalt iar scriitorii Romani - Plinius și Mela - ne vorbesc și de alți munți purtând acest nume, în afară de munții Caucas ce despart Europa de Asia. Și întrucât Sarmații s-au pripășit în țara noastră, venind din regiunile Caucasului, e de presupus că popularizarea acestui cuvânt, în detrimentului cuvântului de Carpați, s-a făcut mai ales de Sarmați. Apropierea dintre Caucasus și Cauca este evidentă și ea a fost constatată acum o jumătate de veac de Xenopol în 'Istoria Românilor'. În Caucasus putem deci recunoaște ușor radicalul lui Cauca și suntem siguri că Ammian Marcellin a înțeles prin retragerea lui Athanaric în Caucaland, retragerea în munții Caucasului, adecă ai Carpaților. Istoricul Constantin Giurescu a ajuns la următoarea concluzie: 'Pare probabil că Vizigoții, în retragerea lor, să fi apucat pe Valea Buzăului în sus. Pentru cine vine din Moldova Sudică - și știm că de acolo veneau Vizigoții, după ce încercaseră zadarnic să se împotrivească Hunilor - Valea Buzăului este prima vale largă ce se deschide spre munte. Pentru a scăpa de năvălitori, Vizigoții aveau 2 posibilități: sau să treacă peste Dunăre în Imperiu sau să se retragă în locuri mai depărtate, părăsind câmpia cea atât de proprie urmăririlor: este soluția la care s-au oprit Vizigoții sub conducerea lui Athanaric. Ei au apucat deci pe Valea Buzăului care se deschide largă spre munte, străjuită spre apus de puternicul masiv, încă în bună parte acoperit de păduri, al Istriței. Acest masiv, înalt de 749 metri, domină câmpia și prin înălțimea lui se distinge imediat ori din ce direcție ar veni călătorul. Nu-i de mirare prin urmare că posesorul tezaurului descoperit la Pietroasa - mulți cercetători cred că acesta a fost Athanaric - să fi ales ca ascunzătoare un loc tocmai pe această înălțime ușor de recunoscut în eventualitatea unei înapoieri. Înaintând pe Valea Buzăului în sus, era natural ca o parte a Vizigoților să fi cercetat și văile afluenților acestui râu, prin urmare și Valea Bâscei, pe care e așezat, în munte, satul Chiojdu. Aci va fi ajuns moartea pe unul din conducători; așa s-ar explica prezența fibulei luxoase, de argint și aur, împodobită cu pietre roșii din mormântul de acolo'." Iată așadar că Goții - datorită ivirii Hunilor - s-au retras de la cetatea Gherghina / Barboși spre Carpați, prin regiunea Buzău: la Pietroasa / județul Buzău a fost găsit Tezaurul Goților (după Tezaurul Dacilor - deținut de Regele Decebal - a fost cel mai mare tezaur din spațiul Românesc).

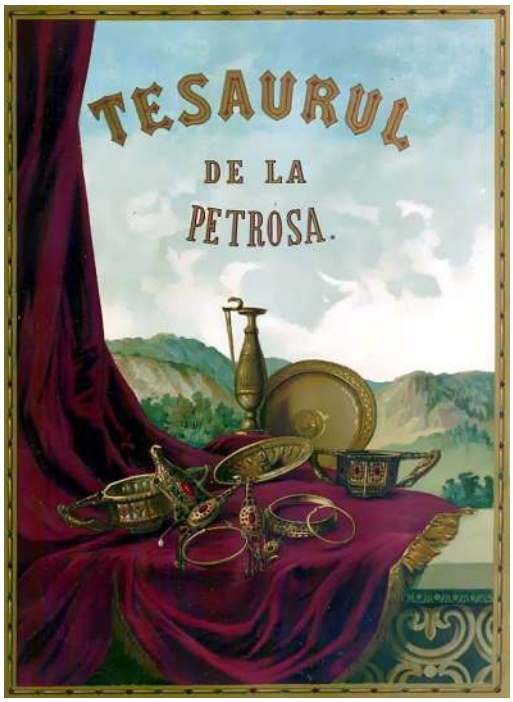

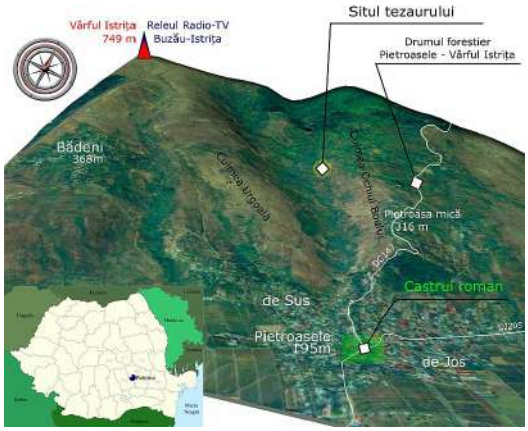

Zona Pietroasele cu figurarea locului Tezaurului descoperit în 1837
(de pe linia defensivă din secolul IV Ghergheasa-Gherghina)

Gherga în Peninsula Balcanică

Mai recent

Mai demult

Documentele Medievale despre Românii din S Dunării inferioare au fost mai timpurii decât cele despre Românii din N Dunării inferioare. Documentele Medievale despre Românii din N Dunării inferioare au început să se înmulțească odată cu sporirea diferitelor tranzacții, importanței titlurilor sau din cauze conflictuale diverse. Lipsa documentelor Medievale - sau mai vechi - în spațiul Românesc actual ar însemna și lipsa luptelor, lipsa schimbărilor nobiliare sau de proprietăți importante, etc.; dinamica vieții nu s-a corelat însă mereu cu cantitatea documentară (mai ales într-un mediu conservator antibirocratic ca spațiul stră-Românesc), astfel că unele evenimente semnificative - dar și stăpâniri, genealogii, cronici, povești / legende, ș.a.m.d. - fie nu au fost consemnate, fie nu s-au mai găsit. Răspândirea compactă a Valahilor propriu-ziși, printre care și Gherga, n-a fost doar în spaţiul actualei Românii, ci Vlahii au fost masiv la Vest până la Veneția, în N până după Carpații Păduroși, în E până după Fluviul Nipru / Var și în S până după Muntele Olimp din Balcani (de pildă - dintre exemplele de leagăne Vlahe - habitatul Lagunei Veneției și al limanurilor din NV Adriatic, cu multe mlaştini şi bălţi, seamănă mult și în prezent cu cel al lagunelor și al limanurilor din NV Pontic, cu multe mlaştini şi bălţi; în ambele cadre - mai recent și de mai demult - au fost repere Sudice Ghergane puternice: în Epoca Fierului şi Antichitate, pe coasta V Anatoliană Caria cu marele Sanctuar Gherga şi respectiv apoi, în Evul Mediu, pe coasta V Balcanică Ragusa cu dominanta Casă Gherga a primilor nobili / cei mai vechi acolo). Statistic onomastic, cei mai mulţi Gherga sunt acum în România, Țara mărginind Balcanii la N (în Peninsula Balcanică, nici o Țară nu este așa de mare ca România, nici ca suprafață, nici ca populație); însă statistic genetic, cei mai mulți cu structura genetică Ghergană sunt acum în N Europei. Toponomia Gherga, care a lăsat lângă Istru / Dunăre denumiri relevante ca a cetăţii Gherghina şi a aşezării Ghergheasa 45,16 lat. N, 27,12 long. E din judeţul Buzău (de pe Râul Ghergheasa), se regăsește în - și lângă - Peninsula Istria, după cum sunt echivalențele până în prezent pentru unele denumiri de acolo, ca de exemplu Gherghesi = Grgezi, Gargani = Grgani, Ghergosani / azi Skabici, etc. unde încă se vorbește în Grai Istro-Român; zona ce în timpul Romanilor a fost păstrată ca o aceeași regiune, ecleziastic Medieval fiind aceeași provincie - acum împărțită de Slovenia și Italia - la momentul stabilirii bărboșilor Ghergani de la Dunăre plecați în urmărirea hoților Lânii de Aur a fost puternic colonizată, pe continent ei stabilindu-se mai ales în Valea Râului Natiso / Italia și Delta Râului Naro / acum Neretva în Croația, fiind întemeiate (după Trog Pompei, Apolloniu din Rodos, ș.a.) localități relevante mai ales pe coasta Adriatică - între Verona 45,26 lat. N, 10,59 long. E / Italia până în Orikos 40,19 lat. N, 19,25 long. E / Albania - ca Tergeste / azi Trieste 45,38 lat. N, 13,48 long. E în Italia, Capodistria / Koper 45,33 lat. N, 13,44 long. E în Slovenia, Salona devenită capitala Romană a Dalmației / lângă care a apărut Split, acum cel mai mare oraș Croat după capitală, în MunteNegru Dulcigno azi fiind Slavizat Ulcinj / inițial Colchinium 41,55 lat. N, 19,12 long. E după Colchis / Georgia din Caucaz, locul de proveniență al majorității coloniștilor săi întemeietori, etc. printre altele, conform și scriitorului Roman Gaius Hyginus, populând și Insulele Adriatice Arba, Chersos, Kerkyra, Krk, etc.; privind orașul Ulcinium - acum Ulcinj - se poate observa că vechiul cuvânt Albanez “ulk” pentru “lup” a fost apropiat de Iranianul “gurg” pentru “lup”. În secolul XVII, “Cosmografia” Britanicului Peter Heylin a consemnat: “Georgia se numește astfel de la Sf. Gheorghe / martirul Capadochiei - patronul ei - ori de la episcopul care ulterior a creștinat-o, unii considerând că denumirea s-a deformat de la indigenii Gordiaeni ai Munților săi; cel mai probabil cred că și-au luat numele de la națiunea Caspică Georgi despre care a scris Pliniu (la sfârșitul capitolului 14 din ‘Istoria naturii’). Pentru corectitudine: numele Georgia cuprinde întreaga Albanie - ce e la miazănoapte de Media - se extinde peste Iberia și cuprinde o parte din Armenia Mare. Georgienii sunt războinici, puternici la trup, foarte buni în lupte: și-au apărat existența pentru mult timp între Perși și Turci. În secolul IV, creștinismul a fost transmis influent printr-o credincioasă străină aflată ca vindecătoare la Curtea Regală și de atunci e neîntrerupt în Georgia, în ciuda presiunilor păgâne ori islamice: Biserica Georgiană e în comuniune cu Patriarhia Ecumenică dar mai mult preferă să se dezvolte separat. Albania - care în trecut era știută și ca Sairia - e acum parte a Georgiei: e scăldată la răsărit de apele Caspice ale Mării Hyrcane iar solul e bogat. Albanii sunt puternici și foarte curajoși iar femeile sunt chiar masculine: ele sunt urmașele directe ale Amazoanelor. Principala apă curgătoare a Albaniei e cea a Fluviului Cyrus / Kura”. Geograful Maur Al Idrisi a publicat în anul 1154 la Palermo 38,07 lat. N, 13,22 long. E / Sicilia harta lumii, unde coasta respectivă, pe care a vizitat-o, a notat-o ca fiind a Ţinutului Garuasia (compus lingvistic al construcţiei pentru tărâmul Garu-Asia; acelaşi de pildă a notat Dobrogea ca “Burgean”, Marea Neagră fiind Marea Burgar iar Borgeanii fiind cei care au întemeiat la sfârşitul secolului VII Imperiul Scito-Vlah = Bulgaro-Armân în Balcani / pentru Arabi, Borga = Volga): pe “Tabula Rogeriana” - harta ilustrându-i descrierile - în anul 2009 Dr. Ioan Hațegan a identificat localitatea notată “TNYSBR” ca fiind Timișoara. În anul 2012, Academia Română în “Istoria românilor” a

considerat că "românescul 'domn' provine direct din forma populară latină 'domnus', documentată din antichitatea târzie în Peninsula Balcanică, unde la Spalato - lângă Salona - în secolul X exista încă Biserica 'Sf. Domnus' (martir din perioada împăratului Diocleţian / din Dioclea, adică din Dalmaţia) conform împăratului bizantin Constantin Porfirogenetul, care a scris 'Cartea de învăţătură pentru fiul Romanos'." (Sf. Domnus / Domnius s-a născut în anul 289 în Antiochia / Antakya - pe apa Arantu / Orontes - și a fost decapitat de Împăratul Diocleţian în anul 304, moaștele fiindu-i ulterior depuse de creștini peste mausoleul lui Diocleţian, loc devenit Catedrala Splitului; e de știut că după 12 ani la Sebastia printre cei 40 de mucenici pe lângă Gorgonius a fost martirizat și Domnus: folosirea termenului Domnesc s-a folosit ca atare, în Evul Mediu, până și în Arhipelagul Britanic).

În Croaţia, numele Grga e ştiut ca gutural, considerat distinct Cultural prin a face o puternică impresie asupra oamenilor (de pildă cu acel nume, în Alpii Dinarici, la poalele Munţilor Velebit 44,32 lat. N, 15,14 long. E - dominând Morlachia / Morlaca = Ţinutul Morlacilor / Vlahilor "Negri" - există Dealul Grga; Velebitul formează cel mai lung lanţ Montan din Croaţia, de 145 km).

Munţii Velebit, în vechime populaţi de Morlaci / Vlahi

Cercetătorul Român Alexandru Arbore 1890-1953 a scris: "Vlahi se găsesc și pe litoralul Croației, în regiunea Munților Velebitului, precum și la Vest de aceia, în Ținutul Podgorje. Cei din regiunea Velebitului dispuneau de cneji și juzi. Cnejii Vlahi își adăugau titlul de 'Vladika', ceea ce însemna că ei erau căpeteniile acelor organizațiuni. Cei din Ținutul Podgorje - care era plin de Vlahi - erau numiți de Venețieni 'Morlaci', de unde și numirea întregului Ținut 'Morlacca' (când stăpânirea Venețiană s-a așezat definitiv pe coasta Dalmației, termenul de 'Vlah' a fost înlocuit de numirea 'Moro-Vlah', 'Morlac' / 'Murlac': o mare parte din acei Vlahi ajungeau acolo din partea Nordică a Velebitului, pentru a-și ierna turmele în asemenea zonă maritimă). Venețienii au văzut că Morlacii sunt de mare folos atât pentru supușii republicei, cât și pentru stăpânire și de aceea au început ca să atragă cât mai mulți dintr-înșii, așezându-i în apropierea porturilor. În secolul XVI s-au fixat toate coloniile Morlacilor în Istria; originea lor era - după mărturia din 1490 a preotului Iacob Unrest din Carintia - 'între Croația și Bosnia'. Numele de 'Vlah' s-a dat întregii populațiuni Dalmate - de pe coasta Adriaticei - adică Ragusanilor (secolul XIII): acea denumire provenea de la cancelaria banilor din Bosnia; în schimb, cancelaria conducătorilor din Serbia a întrebuințat (începând cu același secol XIII) numirea de 'Vlah' numai pentru populațiunea Românească. Denumirea de Morlaci / MoroVlahi = Vlahi Negri s-a întâmpinat pentru întâia oară la preotul din Diocleea (în secolul XII) și s-a răspândit prin cancelaria dogilor din Veneția. Vlahii erau chirigii sau turmari, ocupându-se cu transportul mărfurilor Ragusanilor în interiorul Balcanilor, ca sare și postavuri, aducând la țărm ceară și piei, plătind o taxă obișnuită de negoț: 'tergovina'; unii din acei Vlahi trăiau pe domeniile regale iar alții în preajma cetăților: organizațiunea lor se numea 'Universitas Valachorum'. Dr. Simon Glinburaz a afirmat despre Dalmația anului 1672 că 'acum toți țăranii se numesc Vlahi / Vlassi'; pentru cei care se ocupau cu păstoritul, 'cătunul' însemna așezarea păstorească, termen ce în Croația însemna însă 'sat'. Toponimia Serbiei e împestrițată cu nume de origine Românească. O serie de mărturisiri dovedesc nu numai că Morlacii - Vlahii din Vestul Peninsulei Balcanice - constituiau o naționalitate proprie, după originea lor, dar că ei mai vorbeau Românește până în secolul XVII (aceeași limbă care s-a vorbit în Krk / Veglia și Istria până nu demult)".

"Muzeul din Colchinium" / Ulcinj

În prezent - însă în proporţii mai reduse decât în trecut - de la Marea Neagră până la Marea Adriatică sunt Români / răspândiţi pe mari distanţe, căci geografia Muntoasă duce la altă suprafaţă reală decât cea a hărţii (ca şi o hârtie mototolită ce netezită ocupă orizontal o suprafaţă mai mare, aşa şi suprafaţa reală a oricărei Ţări având Munţi e mai mare decât suprafaţa topografică înfăţişată pe harta orizontală): din apusul Mării Negre (între Peninsula Crimeea şi Strâmtoarea Bosfor), până în răsăritul Mării Adriatice (între Laguna Veneţiei şi Insula Chefalonia din Arhipelagul Ionic) iar în S până la Muntele Balcanic Olimp; de exemplu, dezvoltarea Veneţiei în N Adriatic s-a datorat navigaţiei pe lângă coasta Balcanică - plină de Insule - nu pe lângă coasta Italică. Krka / Korka, cel mai lung Râu din Slovenia, considerat limita Vestică a Balcanilor, bogat în peşte, cu o floră unică de alge datorită travertinelor pe care le străbate (ce-i colorează apa în verde) izvorăşte din Valea triunghiulară a satului Krka. Zona pe care o străbate este superbă - organizată într-o porţiune în Parc Naţional - şi istoria sa se confundă cu cea a Ţării, malurile Râului Korka / Krka fiind locuite în Evul Mediu de călugări şi castelani, cu impact până în prezent în Tradiţiile locale (cele mai vechi scrieri dar şi cele mai impunătoare construcţii Medievale din Slovenia sunt pe Valea sa). În Germană e ştiut cu denumirea Gurk un afluent al Dravei: Râul Krka / fost Korkoras (în Austria existând în Bazinul său o Mănăstire cu respectivul nume Gurk, dedicată Fecioarei Maria, renovată de către un preot Gherga înaintea schismei, în anul 1043, cu finanţare din partea văduvei contese Ema de acolo, fiind un loc pios - religios cel mai important din regiunea Carintia / Ducat ce era independent din anul 976 prin Dinastia Babenberg care, conform datelor de la Mănăstirea Tismana, era înrudită cu Armânii Gherga - din anul 1920 fiind cea mai Sudică parte a Austriei; de altfel, în Austria şi în prezent sunt multe familii Gierga iar în Ţara Sudică vecină - Italia - azi sunt mulţi Ghirga, în ambele acele Ţări literalmente astfel fiind notarea Gherga). La sosirea Ungurilor în Panonia se poate vedea situaţia Vestului Balcanic, la răsărit de Veneţia fiind Istria, Carintia, Dalmaţia, Kosovo (aparţinând Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, ca şi Macedonia), precum şi alte zone de interes pentru Gherga:

Academicianul Nicolae Drăganu în lucrarea "Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi onomasticii" a scris: "Kerka - identificat cu Slovenul Krka şi Germanul Gurk - nu era de origine Slavă. Maghiarii sunt de părere că numele Kerka ar fi fost dat după cursul cotit al apei. Totuşi, 'cursul cotit' nu e în legătură cu Maghiara, ci cu Albanezele kerk / kark (în Latină circus, Română cerc, etc.) din care s-a păstrat jocul popular cherc la anumite sărbători ale Românilor". Croaţii - unii de sorginte Iraniană / după cum au probat mulţi savanţi - au ajuns din apusul Galiţiei, din regiunea Krakoviei / Bazinul Vistulei, în ceea ce le e Ţara acum la invitaţia din anul 626 a Împăratului bizantin Heraclius 610-641, ca să stăvilească năvălirile Avarilor, pe atunci stabiliţi deja de 2 generaţii în Panonia (în secolul VII - după stingerea Dinastiei Iustiniene - mulţi Slavi au început să-şi închege oficial formaţiuni statale în S Dunării, începând cu Croaţii); e de ştiut că în Bazinul Vistulei mijlocii - după cum a documentat în anul 2009 şi istoricul Aromân Ion Grumeza - în Antichitate exista Geti-dava / Seti-dava (în centrul Poloniei, între Kalisz 51,45 lat. N, 18,04 long. E şi Konin 52,13 lat. N, 18,16 long. E, pe Râul Warta - conform academicianului Român Vasile Pârvan - leagănul străluciților Costoboci): importantă așezare a Geților Nordici (aceia de altfel întinzându-se în Bazinul Vistulei, numele Antic al Fluviului fiind Istula, până pe cursul inferior - adică la Marea Baltică - după cum a studiat academicianul Român Vasile Pârvan, pe partea sa dreaptă / răsăriteană, corespunzător Romanului Mela 3:5 fixându-se populaţia Belcae / Velcae = Pelasgă Nordică, în conformitate cu savantul Nicolae Densuşianu, similaritatea dintre Velcae şi Volcae fiind evidentă). De altfel, sunt interesante numeroasele hidronime cu sufixul "ava" - ca Virava, Vodava, Bregava, Morava, etc. - existente în N Carpaților (denumiri influențate fie de "davele" Geților / Goților, fie de riveranii vecini ai Avarilor / "Avarilor", anume Slavii / "Sl-Avii"):

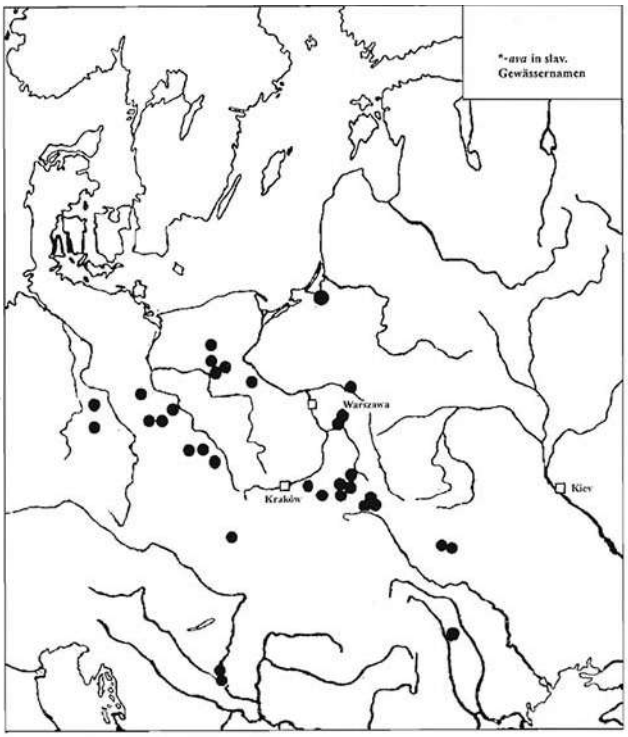

Ape cu sufix "ava" în N Carpaților
(conform Dr. Jurgen Udolph)

La fel ca predecesorii Goți care au ajuns din N Carpaților în Dalmația, după un scurt interval temporal Croații au ajuns din N Carpaților în Dalmația (zona centrală a plecării Croaților - din N Carpaților - a fost Cracovia): "Kra" în Polonă, Slovacă și Cehă înseamnă "sloi" - de gheață, plutind pe apă - iar în Kroată / Croată și Sârbă e "hoție". Istula - numele vechi al Vistulei - rezona cu Ister / Istru, numele vechi al Dunării: ambele Fluvii au găzduit în Bazinele lor Valahi, la fel cum aceia au fost riverani și pe Văile altor ape curgătoare mari din Europa (inclusiv în Valcani / Balcani), încă din vremurile Pelasge.

Râul Krka

Catedrala Insulei Kerkita / Krk 45,04 lat. N, 14,36 long. E a fost ridicată în secolul VI: când Croaţii au ajuns pe Insulă - cea mai mare de la coasta Adriatică Croată - au găsit Episcopatul, ce a supravieţuit invaziei Avarilor stabiliţi în Panonia / care făceau dese incursiuni în Balcani şi l-au denumit în limba lor Krk la fel ca şi aşezarea unde era, ce purta numele Insulei (după cum a atestat Dr. Andrija Lovric în anul 1998, numele marii Insule Adriatice anterior Croaților era Khârk); se poate remarca notarea KRK a Insulei identică notărilor mai vechi Cariană și Feniciană din răsăritul aceleiași Mări Mediterane. Din Insula Krk provin cele mai preţioase documente Croate (în anul 640, Porga - stabilit în Split / numele său nefiind Croat, aşa cum a studiat şi academicianul Franjo Racki - a fost primul cârmuitor creştinat al Croaţilor, apoi sediul Prinţilor Dalmaţiei mutându-se în N, spre Krk, la Nin 44,14 lat. N, 15,11 long. E, lângă Ghiara / Zara, acum Zadar 44,06 lat. N, 15,13 long. E; pentru mărirea influenţei creştine, în anul 925 episcopul Grgur din Nin s-a înţeles cu Ducele Dalmat Tomislav / "Tomi-Slav", care a devenit primul Rege al Regatului Croat domnind în perioada 925-928, ca serviciul religios să nu mai fie în Latină, ci în Croată, ceea ce a atras mânia papei - în jurisdicţia căruia era Dalmaţia, ce a rămas astfel şi după schisma dintre catolici / creştinii apuseni şi ortodocşi / creştinii răsăriteni din anul 1054 - în anul 928 acela mutând sediul Episcopiei înapoi la Split, Grgur rămânând foarte respectat pentru intenţie în memoria colectivă Croată inclusiv azi / în anul 1080, lângă Split, pe când acolo cârmuia Arpadiana Elena, a fost atestat Armânul Zorzi "Draculus"). Se poate observa că începând cu anul 1080 stăpânirea primului dinast Negru-Vodă - bastardul Arpadian Gheorghe / George - pe Valea Oltului din S Ardealului a fost pe fâșia stăpânită din S Panoniei (unde e și Banatul), de Cavalerii Gladiferi încă din secolul IX: când Ungurii au ajuns în Panonia - anul 896 - Banatul era condus de Vodă Glad / șeful Ordinului Gladifer. Istoricii Croaţi au cercetat motivele revoltei ierarhului creştin Grgur - care a fost cinstit de oraşele Nin şi Split din Dioceza Zadar prin statui centrale - şi au constatat că nu chiar limba de Cult a fost principală în acţiunea sa (el fiind Armân / Vlah iar metoda lui de propovăduire în limba credincioșilor fiind aceeași cu a misionarilor frați Chiril și Metodiu din secolul precedent), ci scopul a fost pentru putere, în sensul măririi jurisdicţiei Episcopatului.

Grgur în Nin

Documente - ca acelea păstrate în Mănăstirea Velebit de lângă Dealul Grga din Morlaca / Ținutul Vlahilor "Negri" - indică prezenţa Vlahilor pe Insula Khârk / Krk la 650 dar şi la 1321, etc. (cel din 10 XI 1465 îl indica drept "capul" Morlacilor din Insula Krk pe judele Gherga - supranumit "Buduli" / adică "Existentul" - cu terenul de păşunat al căruia Veneţienii şi-au stabilit hotarul la Castel Muschio, cea mai veche parte locuită de acolo); e de remarcat că Gheorgos, episcopul din Khârk / Krk, a fost la sinodul de la Niceea în anul 787 (nu era Balcanic ci Anatolian, din localitatea Cariană Bargylia, acum Bogazici 37,12 lat. N, 27,34 long. E, de lângă Lacul Tuzla / Turcia, în marginea actualului Bodrum, fost Halicarnos). În secolul I, poetul Roman Lucan 4:406 a scris că Insula Curetum era iniţial populată de puternicii Curecţi / Cureţi (numele Insulei Curicta / Krk şi a capitalei Curicum / Krk au provenit de la Kureţi / Cureţi, care l-au avut ca prim Rege pe Gargoris, înrudiţi cu Karkinoi, adică Dactilii Idei / metalurgii de pe Masivul Anatolian Garganos). În anul 2011, cercetătorul Român Bogdan Lupescu a afirmat: "Krk a fost insula ciobanilor vlahi; în străvechime i se zicea 'Aurea', 'Insula de Aur a Adriaticii'. O peşteră mult vizitată are numele straniu de Biserujka. La anul 650 - înainte de invazia croaţilor - vlahii erau pe toată insula, numeroşi şi puternici, drept dovadă că slavii i-au alungat cu greu din cetăţile lor, obligându-i să-şi pască oile în zonele sărăcăcioase din Rudine şi pe lângă alte aşezări vlahe dimprejur, ce azi nu mai există. Croaţii i-au împrejmuit, dându-le însă drepturi excepţionale, în schimbul acelui sacrificiu al izolării. Chiar fondatorul Dinastiei Frankopane (Frânge-Pâne, după cum arăta şi blazonul său, cu 2 lei frângând o pâine), întâi cneaz al insulei Krk, ajuns ban al Croaţiei, a mărturisit că era de alt sânge decât cel croat. În 1857, lingvistul român Ioan Maiorescu (tatăl celebrului Titu Maiorescu), remarca din satul Poljica de pe insula Krk: 'Păstorii vlahi în Dalmaţia erau mai vechi decât croaţii şi sârbii; croaţii au coprins cea mai mare parte a ţerei lor şi Dalmaţia, cari mai înainte aveau în părţile acestea Banatul lor şi de la cari ducele crovaţilor a luat titlul de ban, cuvânt românesc'." (În Evul Mediu, conţii Insulei Krk au stăpânit şi în oraşul Senia 44,57 lat. N, 14,54 long. E / Croaţia - pe coasta Dalmată - unde a funcţionat mult timp un important Scaun de judecată al Morlacilor; e de remarcat că Scaunele de judecată în Evul Mediu au fost instituții tipice Românilor, de exemplu pe partea cealaltă a Dunării - specific în Ardeal - Scaunele Secuilor ori Saşilor nu au avut corespondente în spațiile Unguresc sau Nemțesc, acelea neîntâlnindu-se în Ungaria sau în Germania). În anul 1856, cercetătorul Simeone Gliubich din Insula Pharos / Hvar a Dalmaţiei - din vecinătatea Insulei Korcula - a susţinut că Frankopane era legat de familia Italiană Frangipani (aşa cum din secolul VIII a început a se numi vechiul clan Roman Anicii); 4 fraţi Frangi-pani s-au mutat în anul 837 din Roma în Veneţia şi pe coasta Dalmată, urmaşii lor intrând în stăpânirea Insulei Krk. O biserică din secolul IX - ale cărei ruine încă există - de pe Insula Krk / Cârc era închinată Sf. Armân Kârşevan / Kârşe-van (cardinal care a fost în funcţie şi la Roma, ştiut ca "Sfântul florilor"). La sfârşitul secolului XIX, etnologul Român Teodor Burada 1839-1923, membru corespondent al Academiei Române, a găsit ultimii Vlahi care mai numeau Insula Krk "acasă" (acolo rugăciunea "Tatăl nostru" începea sub forma "Ciacia nostru kirle iesti in cer"); pe Insula Krk, în anul 1890 preotul din Poljica l-a dus în cimitirul Bisericii şi i-a arătat lespezi de piatră (morminte fără cruci), afirmând: "Aici dedesupt au fost aruncaţi de stăpânire toţi Vlahii care s-au împotrivit şi peste ei s-a turnat var". Savantul Român a notat epitaful Mariei Jurj, răposată în anul 1836: "Sora Maria, pliena de milosti, Domnu cu tire. Blagoslovit est tu intra muierle, si blagoslovitui ploda della utroba ta, Iisus. Sora Maria, Majulo Domnu roghe Domnu za noj, acmocce si in vraime de mortea nostu. Assasifi". În anul 2014, cercetătorii Români Matei Florian, Claudiu Tîrziu şi Cristi Curte au documentat: "Kârşevan vindecătorul a ajuns să cunoască orice fel de plantă care creştea din pământul pietros al insulei. S-o folosească pentru binele oamenilor şi să-i vindece, pe fiecare în parte, de boala sa. A fost menirea lui. Kârşevan, sfântul oamenilor de aici, sfântul pe care biserica catolică, venită mai târziu pe insulă, nu l-a recunoscut niciodată. Pentru că nu era al ei, pentru că oamenii care locuiau atunci, acum mai bine de o mie de ani, aveau o altă credinţă, un alt fel de creştinism. 'Ăsta a fost sfântul nostru, copilul unor ciobani aspri, care a vindecat prin puterea şi plantele lui orice fel de boală'. În cinstea lui a fost ridicată biserica aceasta ciudată, una dintre cele mai vechi din întreaga Croaţie. În cinstea lui, a vindecătorului cioban sihastru, oamenii vin şi acum şi lasă rugăciuni sub altarul pe care tot ei l-au ridicat. Istoria, scrisă întotdeauna de noii stăpânitori, nu l-a recunoscut niciodată. Acest Kârşevan, ciobanul vindecător, a rămas doar o legendă a locului, o poveste spusă de bătrânii care nu au vrut să uite. Au încercat s-o şteargă. Aproape că au reuşit, dacă şi astăzi, în inima unei păduri pitice, ferită de lume şi încă vie, nu s-ar ridica mai departe, ca un semn de întrebare, biserica lui ciudată. În poveştile de bătrâni, sfântul acesta a trăit mulţi ani şi a înfăptuit multe miracole. A murit ca un sihastru, rostind 'Ciacia nostru kirle iesti in cer'. Limba vorbită atunci era alta şi a fost nevoie de veacuri şi de sânge ca ea să fie ştearsă. Sfântul îşi dezveleşte încet povestea. Aici, în mijlocul unei realităţi lucii, în care cei mai mulţi oameni zâmbesc şi ridică încet din umeri. Suntem încă vii, iar urmele ne-au dus spre casă. Biserica părăsită a unui sfânt uitat, biserica unui sfânt care ştia tainele plantelor. 'Sveti' Kârşevan nu apare în nici o informaţie a celor care au stăpânit, de-a lungul vremurilor, insula. Călugărul Anto Garic de la Mănastirea Glavotok - de pe Insula Krk - afirmă: 'Nu se ştie nimic despre această biserică, înăuntrul ei nu se slujeşte, cei care se roagă acolo - pentru că aşa vor ei - sunt oamenii locului'. Să n-ai dovezi a ceva ce există. Să simţi, să atingi şi să te rogi într-o biserică care e a nimănui. Să afli despre ciobani sihaştri care tămăduiau cu plante. Să descoperi povestea unor oameni care au existat şi au fost şterşi până la unu şi - totuşi - să nu mai fie

cineva care să-şi amintească de ei. Să vezi cum istoria oficială se scrie altfel decât îţi spune inima. Cum şterge, pur şi simplu, oamenii de pe harta unor locuri pe care ei le numeau acasă. Să-ţi asculţi inima, singurul fel în care poţi ajunge la adevărul unei poveşti, iar inima să-ţi spună că sfântul ăsta care e al nimănui, e al tău. Că el, Kârşevan, din poveştile bătrânilor, fiul de cioban, a ajuns aici înaintea celorlalţi, şi că ăsta e un adevăr care nu poate fi spus, care nu poate să încapă în manualele de istorie".

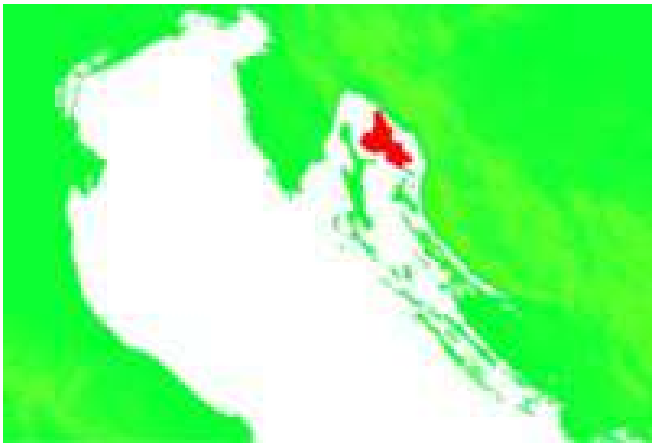

Insula Krk

Dr. Petar Skok 1881-1956 era de părerea că Vlahii din Insula Krk au fost originari din Munţii Velebit / "Velebit", de pe coasta Dalmată (ca probe aducând şi numele Gerd, Gerdovici, ş.a). La mijlocul secolului XV, Krk - sau Vekla / Veglia - era ştiută ca populată de Morlaci (adică Vlahi Negri / Maritimi Nordici) şi de la sfârşitul acelui secol a devenit bijuteria puterii Veneţiene, Dialectul Armân Istrian fiind vorbit pe Insulă până la sfârşitul secolului XX / numit Croat "Krko Rumunjski"; în prezent, Insula Krk e legată de ţărm printr-un pod (fiind cea mai apropiată Insulă Adriatică de continent) şi are de peste un secol ca una dintre atracţiile turistice importante Hanul Gherga.

Hanul Gerga pe Insula Krk

În anul 2010, cercetătorul Trinţu Măran din Banatul Sârbesc a afirmat: "Odinioară, întreaga Peninsulă Balcanică era plină de vlahi. O Românie mai mare, dacă aş putea spune aşa. Dar unde se vorbeşte despre istoria reală a Banatului? Nicăieri. În Dalmaţia, până şi prin insulele din Adriatica (ca Far / Hvar, Brazza / Brac, ş.a.) oamenii îşi zic şi astăzi că-s vlahi. Un fel de imperiu ciobănesc al vlahilor, din Tesalonic până în Tatra. Croaţii, bosniacii, sârbii, austriecii, maghiarii, n-aveau stâne. Pur şi simplu, nu creşteau oi. Doar vlahii făceau transhumanţa, acest străvechi sistem de păstorit este specific românesc, moştenit de la geto-daci. În Burgenland / Austria e o zonă vlahă. Preotul Petrer Jandrisevitz din Burgenland a notat în 1938: 'Vlahii au fost un popor trac care a locuit în România de mai târziu. Erau extinşi în toată Peninsula Balcanică. Atunci când slavii au pătruns în Balcani, acei traco-români s-au retras în munţi, ca păstori, în regiuni ce fuseseră tot ale lor odinioară'." Arhiva Bisericii Catolice din secolul XIX de la Castua = Kastav 45,22 lat. N, 14,21 long. E / Croația - în Nordul Istriei, pe drumul dintre Fiume = Rijeka și Trieste - are înscris botezul fiului lui Luca/s Gherga, născut de Elena / Hellena, anume Matia / Mathias Gherga:

În Istriana Castua / Kastav la 15 II 1834
s-a născut Mathias Gherga, fiul lui Lucas Gherga

În anul 2004, cercetătorul Canadian Grant Karcich a scris: "Peninsula Istriană, Insulele Krk, Vis, etc., se evidenţiază ca depozitarele unei străvechi terminologii Iraniene. O variantă de cromozom patern de pe Insula Krk se găseşte la Ucraineni, Polonezi şi Ruşi. Propriul meu nume de familie Karcich apare în documentele Medievale din Krk. Genealogii au observat distincţii între populaţiile învecinatelor Insule Hvar, Brac, Korcula şi populaţiile continentale".

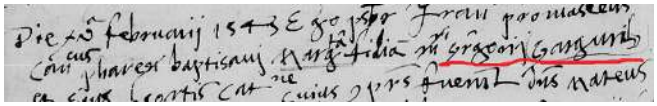

De exemplu, în 15 II 1543 Grgoaij Gargusici - Grigore Gargu - și-a botezat fiica pe Insula Hvar iar Insula Krkar / Corchira 42,57 lat. N, 17,07 long. E (vechiul nume al actualei Korcula, de unde a provenit Marco Polo, exploratorul în răsăritul Asiatic de la sfârşitul secolului XIII, care a urmat Antica Tradiţie Est Mediterană a călătorilor spre destinaţii îndepărtate, cum au fost cele dintâi din lume, efectuate de cei din zonele Ghergane ale Cariei şi Feniciei) a fost locul de unde corsarii Slavi au atacat Gargano, de pe malul Italian opus, peste Marea Adriatică, în anul 642: Anatolianul Strabon a scris în capitolul 3 din a șasea carte a Anticei "Geografia" că pe Muntele Gargano / Garganum - din "Magna Graecia" - a funcționat Oracolul Calchas / Garghas (al marelui profet din Războiul Troian); e de știut că incubația se practica la fel ca în Oracolul marelui profet Calchas de pe Vârful Drium / Drion din Daunia - menționat de Strabon VI 3:9 - și pe malul opus Adriatic, în Epi-Dauros / pe coasta Dalmată. În anul 2014, Dr. Nina Spicijarić Paškvan de la Academia Croată a publicat despre "Vlahii din Insula Krk și din zona Istria în sursele primare istorice și literare", afirmând: "Etnonimul 'vlah' este un împrumut preslav din limba gotică, pe care germanii și slavii l-au folosit pentru a-i denumi pe vecinii lor romani, adică pentru a reprezenta 'omul de origine romană'. V(a)lahii au fost menţionaţi în documentele Peninsulei Balcanice din secolul X iar dovada privind originea romană a lor apare deja în lucrarea 'Ljetopis popa Dukljanina' din secolul XII. Ei au ajuns şi pe teritoriul croat, în diferite regiuni de la Cetina până la Velebit, în special în ţinuturile muntoase din Dalmaţia, de unde au pătruns spre litoral. Populaţia valahă s-a slavizat treptat şi a acceptat etnia ţării. Toponimele de pe teritoriul regiunilor Kvarner, Istria şi Gorski Kotar sunt denumiri ori derivate în care apar cuvintele 'vlah' și 'morlac'. Există mai multe teorii despre originea etnonimului vlah. O posibilitate este să fi provenit din cuvântul germanic 'blak' / 'bloek' însemnând 'negru' și se explică prin faptul că germanii numeau toate popoarele sudice negre din cauza pielii întunecate. O altă teorie este că Vlah, adică Voloch, a provenit de la verbul slav 'volochit' însemnând 'a târî', sensul referindu-se la nomad, adică la un membru al unui grup fără locuință permanentă, cineva care prin mișcare 'le târâște pe ale sale' (conform Nikola Vukčević, 1981). A treia - și cea mai acceptabilă teorie - e cea a lui Petar Skok, că etnonimul Vlah e cuvânt de împrumut proto-slav din gotică. Probabil a venit în limbile slave din gota balcanică de pe limesul Dunării inferioare, unde slavii au întâlnit romanii la începutul medieval. Acest termen a intrat în limbile germanice de la numele pentru poporul celt 'Volcae', menționat de Gaius Julius Caesar, fapt confirmat de Titus Livius, Strabon, Pliniu cel Bătrân, Ptolemeu și Iustin.

'Volcae' > '*Walhoz' a fost numele utilizat de goți pentru vecinii lor celți din sud și din vest, atestat în secolul III î.C. După romanizarea celților - între secolul I î.C. și secolul IV - a fost introdus numele de roman iar în secolul V s-a folosit din nou Walhos pentru vorbitorii de neolatină. Astfel, poporul roman se numea în germana veche *Walhisk, în germana mijlocie Wälsch iar în germana modernă Welsch (< Walh-), în vreme ce latinul 'theodische' se folosea pentru o limbă neromanică, 'tiusch' sau 'diutisch' fiind vechiul termen sas / saxon 'thiudisc' (> Dutch, Deutsch). Numele e legat de 'þeodisc' din engleza veche ca 'aparținând poporului' < 'þeod' pentru oameni și de proto-germanul '*theudo' pentru 'popor' (< '*teuta-' pentru 'oameni'). Germanii au înțeles 'om' prin acest termen de origine celtică sau galică, pentru ca mai târziu termenul să se refere la locuitorii zonelor unde au trăit celții și galii (italienii și francezii). Pe lângă vechiul apelativ 'Welsch' pentru romani, germanii folosesc numele Walache pentru români iar pentru fostul Principat Român al Munteniei și Olteniei folosesc numele Walachei. Slavii - pe de altă parte - folosesc acest termen pentru a-și numi vecinii: italieni și români. Cuvântul vlah este prezent în toate limbile slave, folosit de ruși ca Voloh, de polonezi ca Wołoch, de cehi și de slovaci ca Valach (> cehescul Valašsko), inițial în slavă însemnând 'om de origine romană', în special român și italian. Astfel e apelativul sloven 'láško' pentru italian și 'laš' pentru limba italiană. În plus, din aceeași rădăcină există forme diferite în maghiară și în unele limbi slave, pentru italieni și români. Astfel, cehii și slovacii îi numesc pe români ca Valach și pe italieni ca Vlach, polonezii spun Wołoch românilor și Wloch italienilor, în timp ce ungurii folosesc Oláh pentru români, în timp ce pentru italieni folosesc Olasz; întrucât Oláh a căpătat conotații negative, ei numesc astăzi românii ca Román/ok. Petar Skok în anul 1971 a mai indicat 2 compuși vlahi legați de etnie: acestea sunt Karavlah - conform turcescului Kara-iflak însemnând vlah negru, care se referă la o parte a României de astăzi, adică Muntenia și Oltenia - și Turkovlah, în sensul de Morlak otoman; compusul turcesc Kara-iflak era de fapt traducerea bizantinului 'Maurovlahos' Μαυρόβλαχος pentru vlah negru, de la care a provenit numele Morovlah > nume venețian Morlacco, din care a derivat croatul Morlak / Murlak. Vlahii au fost înregistrați de documentele balcanice după revolta din anul 976, în zona dintre Kastoria și Lacul Prespa; au fost amintiți în războaiele când au luptat sub steagul bizantin împotriva sarazinilor (1027), împotriva normanzilor (1082) și împotriva cumanilor (1091, 1095). Vlahii au fost menționați în a doua jumătate a secolului XI în Tesalia - care se numea Țara Românească Mare - de unde au început să se deplaseze spre Salonic, unde a fost menționat Ținutul Flachiei / Vlahia în secolul XII. Cu excepția Marii Țări Românești la acea vreme exista și Țara Românească Mică în Etolia și Acarnania și Țara Românească Superioară în Epir. Din secolul XII până în secolul XIV, vlahii au fost menționați și de documentele sârbești, în jurul Skopjei, lângă Priștina, etc. Documentele din Raguza / Dubrovnikul secolelor XIII-XIV au scris despre vlahii de la mănăstirea din Zeta, de pe râul Morača, de la mănăstirea din Polimlje, precum și despre vlahii din Trebinje, Nikšić, Dračevica, Konavalo, etc. Toți acei vlahi au trăit în cătune și sate cu nume patronimice, oameni ocupându-se în general cu creșterea animalelor. Nume slave cu sufixuri românești se regăsesc în letopisețul / cronica preotului Dukljanin din secolul XII: 'După ce au venit în Macedonia, s-au apropiat și de toate țările latine care erau atunci, acum numindu-se negri latini, cu care împăratul are multe lupte'. În Evul Mediu a avut loc un transfer în sud-estul Europei al sensurilor prin care numele de vlah - pe lângă etnonim - a ajuns să fie și eticheta unei categorii sociale. În secolul XIII, bosniacii i-au numit ca vlahi pe locuitorii din Dubrovnik (Nikola Vukčević, 1981). Pentru insularii dalmați (Hvar, Brač, Pelješac, Vis, Korčula, etc.) vlahii erau locuitorii coastei, până în spatele înălțimilor; acest nume (vlah / vlaj) a căpătat și conotații negative, de 'țăran', 'ignorant' (Ivan Botica, 2007). În Istria, etnonimul vlah se folosea pentru a face diferența între nativii din Istria / populația istro-română în secolele XV-XVI și slavii nou stabiliți (Sandi Blagonić, 2008). Adjectivul posesiv Vlaški se găsește în numeroase toponime; în plus, numele de familie derivate din etnonime vlahe - de exemplu Vlah, Lah, Vlašić, Vlahov, Vlahović, ș.a. - sunt prezente în multe părți ale Croației (și nu numai). Numele Vlah / Valah este un nume etnic pentru aromâni, meglenoromâni și istroromâni, dar nu pentru dacoromâni (Zef Mirdita, 2009). În romanistică și în dialectologia românească se consideră că limba română include 4 dialecte: daco-român (la nord de Dunăre), istro-român (în Istria) iar aromân și megleno-român în părțile sudice din Peninsula Balcanică (August Kovačec, 1993); cele 4 dialecte istorice s-au dezvoltat din presupusa limbă proto-română, legăturile dintre sudul și nordul Dunării întrerupându-se în Evul Mediu. Toți acești vorbitori sunt conștienți de particularitățile limbilor lor și de legăturile cu româna, însă nu simt nici apartenență națională, nici lingvistică. Astfel, istro-românii se declară croați, megleno-românii se declară macedoneni și aromânii se declară albanezi sau eleni; pe de altă parte, vorbitorii de vlahi din Serbia sunt sârbi iar doar o mică parte dintre ei sunt considerați vlahi după naționalitate. Toți vorbitorii românici de pe partea continentală balcanică sunt astăzi bilingvi și sunt în general asimilați împreună cu oamenii care sunt majoritari în țara unde trăiesc. Din anul 1115, insula Krk a fost feuda prinților Krk, numiți mai târziu Frankopani. În a doua jumătate a secolului XV, în părțile mai puțin populate sau complet nelocuite ale insulei erau pășunile celor de pe continent (Bolonić-Žic, 2002); este vorba despre partea de vest a insulei, cu parohiile Dubašnica și Poljica / zona dintre castelele Omišalj și Dobrinj: în principal erau vlahi catolici sau morlaci din zona Velebitului. Până în secolul XX, ciobanii Velebit au păstrat parțial numărarea în limba română. Există locuri pe insula Krk unde s-au stabilit acești vlahi adevărați, preponderent cu nume patronimico-asociative după numele sau adjectivul șefului clanului de acolo: Nenadić, Bajčić, Brusić, Milohnić, Žgaljić, Kapovci în parohia Poljička și Bogović, Kremenić, Milčetić, Zidarić, Radić, Žgombić, Oštrobradić, Vantačić, Turčić, Ljutić, Strilčić, ș.a. în parohia Dubašnica. Au traversat Canalul Podgorski, care se numește Canale della Morlacca în italiană, până în zona nelocuită a insulei Krk. Unii dintre ei și-au continuat călătoria spre Istria, în zonele devastate de ciumă și de malarie, stabilindu-se în jurul Učka, în zona Ćićarija, încă trăind în satele Žejane, Šušnjevica, Nova Vas, Brdo, Jasenovik, Kostrčan, Letaj, Miheli, Škabići, Trkovci, Zankovci, fiind și ei bilingvi: aceștia sunt vorbitori de istro-română, cel mai occidental dialect românesc, care a fost studiat atât lexical, cât și gramatical. Din păcate, este în extincție; se află pe lista UNESCO a limbilor pe cale de dispariție. Vlahii - sau Morlacii - stabiliți pe insula Krk în secolul XV erau de profesie crescători de vite și în mare măsură erau deja bilingvi. Prin urmare, numele Vlach sau

Morlak în secolul XV nu mai avea sens etnic sau lingvistic, referindu-se la populația care în cea mai mare parte creștea animale; ei și-au adaptat rapid numele (de exemplu, deja în secolul XV găsim Zenevrić, Budulić) și, de asemenea, au încetat să le mai folosească pe al lor în limba vlahă (așa-zisa Krk-română). Documente în limba respectivă au înregistrat rugăciunile 'Tatăl Nostru' și 'Bucură-te Maria, pe care le prezentăm conform consemnării preotului Ivan Feretić din anul 1819:

Otče naš poljiški

1. Čače nostru, kirle jesti in čer
2. Neka se sveta nomelu tev
3. Neka venire kraljestvo to
4. Neka fiè volja ta, kasi jaste in čer, asa si prepemint
5. Pire nostre desa kazi da ne astec
6. Si lasne delgule nostre, kasisi noj lesam al delsnic a nostri
7. Si nun lesaj in ne napasta
8. Nego ne osloboda de rev. Asasifi.

Zdrava Marija poljiška.

1. Sora Maria pliena de milosti Domnu kutire
2. Blagoslovitest tu intre mulierle, si blagoslovituj ploda dela utroba ta Isus
3. Sveta Maria, majula Domnu, rogè Domnu za noj akmoče si in vrajme de morte

a nostru. Asasifi.

Rugăciuni în "Krk-Română" (captură din studiul Dr. Nina Spicijarić Paškvan de la Academia Croată)

În ciuda faptului că vlahii Velebitului - Morlacii - erau în mare parte catolici, printre ei au fost și români adevărați, după cum reiese din anumite nume de familie: Bučul, Čutul, Prendivoj, Hamet (> satul Hametovci lângă Poljica), Kapo, Sebikoč (> satul Sebikoč), Cako, Delebrajde, Čepulado (Mihovil Bolonić, 1986). Având în vedere că românii au trăit în simbioză cu slavii multe secole, dialectul lor conținea multe elemente slave. Pe de altă parte, sunt rămășițe lexicale românești vizibile în slava insulei. Acest lucru este vizibil în special într-un anumit număr toponime pe insula Krk. Zona numită Šotovento este situată sub câteva vârfuri mai mici. Unul dintre ele este Vŕhure (238 metri), un hibrid de croată + -ure (-uri este pluralul românesc pentru substantive neutre). Alte toponime: Sekara (< în română secară), Fintîra (< în română fântână), ceea ce dovedește că Krk-româna aparține aceluiași grup dialectal ca și istroromâna, Färeča (< în română ferigă), Šügari (< în română sugari / pui). Pe insulă este prezent și antroponimul Katunar (astăzi familia Katunar din Vrbnik are una din cele mai faimoase crame de pe insula Krk), care provine de la cuvântul pastoral 'kàt.ūn', sat de munte sezonier lângă o pășune unde se duc vitele în timpul verii (Vladimir Anić, 2004) < în română cătun. Lingvistul Pavao Tekavčić în anul 1956 a scos în evidență lexeme de origine română în graiul insulei Krk. De exemplu 'špilišôr' - sau după nota lui Bogoslav Šulek 'špirišôr' - derivat din românescul spin / ghimpe, cu sufixul românesc adverbial diminutiv '-șor'. Documentele istorice scrise glagolitic, puse în 'Acti Croatica' de Ivan Kukuljević Sakcinski la 1863 - transcrise chirilic de către Đura Šurmin la 1898 - mărturisesc despre prezența Morlakă pe insula Krk. Documentul din zona Dobrinjština ce mărturisește 'Țările Vlahe' datează din 8 XI 1321. În acel document s-a afirmat că bisericii Sf. Ambrozie din Dobrinje i s-au dat anumite pământuri, printre care sunt amintite și pământurile Țării Românești: 'Puponin i-a dat pământuri (deci) libere arate și nearate, și pășune, în țara numită Ograda și în țara Kabalina și în țara Ponikvarska și la teritoriile Kneža, care se numesc Țara Românească'. Aceasta dovedește că încă înainte de jumătatea secolului XIV insula era locuită de vlahi. Documentul nr. LXXVIII din 10 XI 1465, la Omišlj: acest document atestă că personalul castelului Omišalj a dat în judecată vlahii / morlacii care treceau hotarele domeniului. 'S-au plâns de Vlahov, așezat în Kaštelmušća de pe Carst și s-au înfuriat numind juzii Morlaci Bodolić Gherga și Menković Vid, care-i îndrumau cu vitele; reprezentanții Omišalj au solicitat autorităților ca acele hotare să fie strict determinate. Vor să aibă hotare respectate iar Murlakii să se abțină a se servi de acolo'. Carta nr. LXXVIII din august 1468 de la Krk: în acel document, prințul Ivan Frankopan a interzis vlahilor / morlacilor să treacă hotarele sale; el amintește nume vlahe, printre care Gherga Budulić".

Korceak în NE

Despre Slavi (egalați în secolul VII cu Geții de istoricul bizantin Teofilact din Simokatta / Alexandria Egiptului, care a afirmat că aceia erau "Slavi sau Geți, deoarece așa erau numiți Antic") filologul Vasile Bogrea 1881-1926, membru corespondent al Academiei Române, a susținut în "Anuarul Institutului de Istorie Națională" din anul 1922 următoarele: "e știut că latinul 'sclavus' a devenit apelativul 'slavus', prin faptul aservirii lor, captivi ai creștinilor; cea mai veche atestare pe care o cunosc e în 'Vita Johannis Georginesis' din secolul X" (Slavii - urmașii Sciților - erau cei din același spațiu Cultural lingvistic, Slov fiind acela care vorbea aceeași limbă).

Slavii în secolul VI

Istoricul Englez Arnold Toynbee a explicat: “Avarii nomazi au fost ispitiţi să năzuiască dincolo de hotarele stepei lor eurasiatice de baştină ca să ia şi ei parte la prădarea Imperiului Roman. Ajunşi într-un mediu înconjurător agricol ce li se părea ciudat, acei copii pierduţi ai stepei şi-au dat osteneala să-şi adapteze străvechiul lor mod de a fi cu noile împrejurări în care se aflau. În stepă, avarii îşi câştigaseră traiul ca păstori ai cirezilor de vite. În ţinuturile agricole în care acei păstori au ajuns, ei şi-au dat seama că turmele cu care îşi puteau câştiga traiul nu mai erau de vite, ci de ţărani; şi astfel au început să se poarte suficient de raţional pentru a ajunge păstori ai unor fiinţe omeneşti: în loc să vieţuiască pe meleagurile sălbatice ale stepei de pe urma produselor animalelor, avarii - întocmai ca alte hoarde nomade care s-au purtat la fel - s-au gândit să-şi asigure existenţa nu de pe urma roadelor pământului prefăcute prin digestia animalelor, ci de pe urma recoltelor efectuate de munca populaţiei înrobite. Întocmai cum se obişnuiseră mai înainte să se năpustească asupra turmelor vecinilor lor - nomazi ca şi ei - pentru a le cuceri şi a face să rodească vreun ţinut nou de păşuni, tot astfel ei au început să caute în jurul lor, să afle unde ar putea găsi vreo cireadă de oameni ca să repopuleze provinciile pustiite ce le căzuseră în mâini. Şi au găsit ce căutau la slavi. I-au mânat ca pe nişte turme şi i-au oprit într-o vastă regiune circulară, în jurul pustei panone unde-şi aşezaseră tabăra. Astfel pare a fi fost procesul în virtutea căruia avangarda apuseană a oastei slave - strămoşii celor de azi - şi-a făcut târziul şi umilul debut în istorie”. Avarii, consideraţi din cauza parcursului lor şi ca foşti Evrei / Iviri, strămoşi Khazari, genetica şi confirmând comunul grup bărbătesc “J” printre ei, s-au diferenţiat prin faptul că pretindeau localnicilor jumătate din roade - cam cât taxează acum statul Român pe salariaţi - spre deosebire de “zeciuiala” tradiţională (a cărei depăşire în timp - înainte şi după ei - chiar în cuantumuri nu aşa de exagerate a provocat totuşi destule răzvrătiri pretutindeni, anume răscoale, războaie, etc., căci procentajul Avar de 50% a şocat oamenii obişnuiţi cu tradiţionala zeciuială = 10%, azi însă avariţia ajungând obişnuită şi oficială prin taxările / impozitările excesive în multe locuri din Lumea Modernă); de altfel, într-o scrisoare din secolul VII a unui şef Khazar, Ardealul era menţionat ca “Ţara Ardil”: cu 2 secole înaintea sosirii Ungurilor, era atestat numele Românesc al Ardealului (termenul “Erdely” a fost împrumutarea lingvistică Maghiară din versiunea Română). Cronicarul bizantin Teofilact Simocata - contemporan cu Avarii începutului Medieval - a scris despre Avarii de la Dunărea mijlocie şi inferioară că “aceşti Huni care locuiesc lângă Istru sunt neamul cel mai necredincios şi mai nesăţios dintre cele care duc o viaţă nomadă”; pe de altă parte, cercetătorii Csáky Veronika, Gerber Dániel, Koncz István, Mende Balázs, ş.a. care au studiat genetic elita Avară din Panonia în anul 2019 au afirmat că “haplogrupul bărbătesc ‘N-Tat’ arată cromozomial anumite legături paterne între Avarii secolului VII şi Ungurii timpurii”: aşadar, continuitatea Huno-Ungară apare demonstrată, via componenta Avară, atât istoric de către cronicarul Medieval timpuriu, cât şi genetic tocmai prin bărbaţii de tip Gherga a fostei elite, conform analizei ştiinţifice publicată chiar de către geneticienii din Ungaria Epocii Moderne.

G/herburi = steme din Evul Mediu

În Antichitate, Insulei Krkar / Korcula i se mai spunea şi Corfu Negru: Kerkyra / Corcyra Nigra. În Corcula a început să se utilizeze Croata abia din perioada interbelică / secolul XX, Istrianii Nicolae Polo şi fiul său Marcu / Marco la timpul lor lansându-se prin afaceri de la Pula / Pola 44,52 lat. N, 13,51 long. E din Peninsula Istria - unde şi acum printre localnici există Gherga - până la Marea Neagră, în zonele unde se vorbea aceeaşi limbă (comerţul la distanţă pe uscat era dintotdeauna mai costisitor din cauza taxelor impuse tranzitării diverselor teritorii şi în plus călătorii riscau să fie atacaţi de tâlhari, de unde transportul pe apă ce a îmbogăţit şi Veneţia); în călătoria sa către Orient, pornit pe căile Hiperboree - utilizând plăcuţa de liberă trecere Gherega instituită de Hanii Mongoli - Aromânul Marco Polo nu a întâlnit aşezări ori oameni în număr aşa mare cât cel de Gorgane / morminte ce se ridicau la orizontul Stepei infinite. Se poate remarca scrierea Anticului Pliniu “cel Bătrân” (“Istoria naturii” 3:23) că în Peninsula Istria întemeietorii coloniei Pula au fost Colchi: Gherghi din Georgia. Heraldica Croată a transformat g/herbul = blazonul Giorgi / Zorzi - Zurgovic, Durdevic - prezenţa leului apărând în timp inclusă (aşa cum a fost cândva, iniţial):

Este de ştiut că din anul 1370 Casa Giorgi din Ragusa a intrat oficial şi în “Cartea de Aur” a Genovei iar după ce Regele Matia Corvin a cooperat cu succes cu Damiano de Giorgi din Ragusa - avându-i inclusiv ca ambasadori pe fraţii Marin Giorgi şi Sigismund Giorgi - i-a făcut pajii săi pe cei 5 fii ai lui Damian de Giorgi şi a agreat introducerea corbului pe g/herbul = emblema / blazonul Giorgi. Dr. Tiberiu Ciobanu din Timişoara despre “Corvin - secvenţe lămuritoare” a precizat: “Referitor la membrii familiei Huniazilor la numele cărora se poate adăuga cognomenul de Corvin, în mod normal aceia ar fi doar Matia şi descendenţii săi; a-l desemna pe tatăl puternicului monarh al Ungariei cu numele de Corvin e complet greşit, căci la vremea sa Iancu de Hunedoara nu l-a cunoscut, neexistând încă”. În anul 2010, cercetătorul Ardelean Alexandru Simion a scris: “Este de reținut că Matia nu s-a numit niciodată ‘Corvinus’; supranumele devenit nume a fost folosit abia de către fiul său Ion”. Așadar concret, pentru categoria “Corvinești” s-a calificat doar Ion - penultimul Huniade, nepotul lui Ioan / Iancu de Hunedoara - care a murit cu nici un an înaintea decesului fiului său Kristof născut în 1499, în Bihaci 44,49 lat. N, 15,52 long. E / Bosnia (Ion Corvin s-a stins în anul 1504, în conacul Regal din Krapina 46,10 lat. N, 15,52 long. E, lângă actuala graniță dintre Croația și Slovenia, acum acolo primar e Zoran Gregurovic; în același an a murit unchiul său Ștefan “cel Mare”, Domnitorul Moldovei dintre Nistru și Carpați - aparținând dinaștilor Moroșeni / Maramureșeni care cârmuiau din Bucovina - iar pe atunci Țara Românească era practic cârmuită din Muntenia de marele pârcălab Gherghina, bătrânul unchi al Domnitorului Radu “cel Mare”, bolnav de gută / “boala Regilor”); puterea Medievală organizată între Carpați și Adriatica nu s-ar fi putut exercita fără contribuția decisivă a Românilor / Vlahilor din areal:

Ioan Huniade cârmuia
între Munții Carpați și Marea Adriatică

Din Timișoara - unde și-a avut reședința principală - Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara a cârmuit la Marea Adriatică porțiunea de coastă Dalmată dintre Ragusa și Veneția (în partea cea mai Vestică a stăpânirii sale au fost și Bazinele Râurilor Kerka / Krka, unde liderii Gherga au fost atestați din Epoca Bronzului până în Evul Mediu, ca Morlaci = Vlahi Negri); Casa Huniade a avut ca aliată principală Casa de Giorgi, puternică deopotrivă în Medievalele Ragusa / Dubrovnik și Veneția (cercetătorul Ceh Konstantin Jirecek l-a evidențiat pe Iacob Gherga = notat Jacobus George de Catarino respectiv "Jacobus Georgii comitis Triphonii", ca șeful Golfului Kotor la sfârșitul secolului XIII: acela a fost contemporan cu părinții lui Iancu de Hunedoara). În "Iancu de Hunedoara - secvențe lămuritoare", același autor Alexandru Simion a scris: "Cavalerul Voicu și-a botezat fiul cel mare ca Ioannes, la care i-a adăugat porecla Olahus (adică Românul); acela a avut un frate mai mic, tot Ioannes, ceea ce demonstrează că într-adevăr primul era Iancu iar al doilea era Ivașcu (botezarea de către Voicu a 2 dintre copii cu același onomastic era - practic - imposibilă). Faptul că Ioan de Hunedoara avea un frate, numit tot Ioan, vine în sprijinul acestei situații, căci duplicarea numelui era un obicei întâlnit în acea vreme în cazul în care unul dintre copii avea tatăl diferit. Indiscutabil că aceia în timpul copilăriei lor - pe când locuiau împreună la reşedinţa părintească - au purtat nume diferite, deşi (cu siguranţă) ambele derivau din Ioan: acela era un nume în forma sa cultă, între formele populare fiind Iancu şi Ivaşcu (Ioan cel Tânăr = Ivaşcu a murit în 1441 lângă Belgrad, într-o luptă cu otomanii), după decesul celui mai tânăr dintre fraţi, Iancu impunându-se - pentru totdeauna - ca Ioan de Hunedoara; marii cronicari bizantini l-au notat Gianco, Giango, Ghiangou, ş.a. (grecește chiar sub forma deformată de 'Choniat'). Într-un document din 10 X 1454 redactat în Italiană la Ragusa, autorităţile din Veneţia erau informate că 'guvernatorul Iancu a trecut Dunărea cu o mare mulţime de oameni, luna trecută'. Însuşi Huniade îşi spunea Iancu, marele feudal român numindu-se Ioan, ambele variante fiind în deplină legitimitate". În "Familia lui Iancu de Hunedoara", Dr. Tiberiu Ciobanu a scris: "Iancu a avut 2 fraţi şi 4 surori. Nu se ştie cu exactitate când le-a murit mama şi unde i se odihnesc rămăşiţele pământeşti; se cunoaşte însă o legendă potrivit căreia ar fi fost înmormântată într-o biserică din Baia lui Crai, construită din porunca lui Ioan / Iancu (actualmente aflată sub apele lacului de acumulare Cinciş)". Iancu de Hunedoara după ce a dobândit experiență la curtea despotului Ștefan / fiul Țarului Lazăr, a preluat cârmuirea Banatului Severinului - a cărui inimă a fost Ținutul Gugulanilor - în anul 1439 de la Banul Franko din Insula Korcula (care, avându-și reședința în Carașova / județul Caraș-Severin, cârmuia - inclusiv pe partea cealaltă a Dunării - și Belgradul, ținând legături strânse cu Ragusa); e de remarcat că Insula Korcula a aparținut familiei Giorgi / Zorzi neîntrerupt între secolele XIII și XVIII.

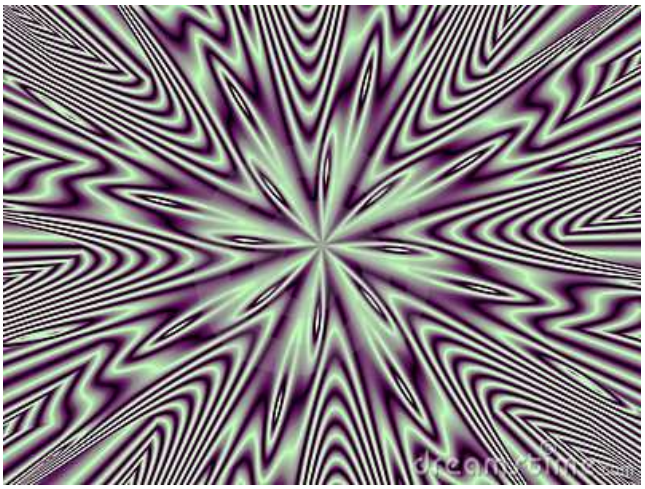

În anul 1865, "Almanahul Gotha" - despre înalta nobilime Europeană - a prezentat familia Giorgi ca patriciana cea mai veche din Ragusa / Dubrovnik, de exemplu guvernatorul zonei Ragusa-Zara pentru Imperiul Bizantin în 1036-1042 fiind Gregor: neamul de-a lungul mileniului II a fost notat în forme variate, de genul Çorçi, De Georgiis, De Giorgi, Georgio, Đurđević, Žurgović, Zorzi, etc. În anul 2003, cercetătorul Italian Riccardo Musso a scris că în Genova una dintre cele mai de vază familii ale secolului XII a fost Guarco / Goarco - "a cărei origine, în ciuda eforturilor genealogilor, n-a fost încă aflată" - care în secolul XIII făcea comerţ în Marea Neagră iar apoi (în secolul XIV, când şi Genova și-a introdus funcţia de Doge - cu denumirea locală "Dux" / având înţelesul de "Duce" - după modelul Veneţiei, însă fără faima de acolo) a dat ca Dogii Genovei pe Niccolo Guarco 1378-1383 şi fiul său Antonio Guarco în anul 1394; în acelaşi timp cu cel al afirmării Goarco / Guarco ca una dintre cele mai nobile familii Genoveze - era vremea primelor cruciade - cârmuirea oraşului a fost exercitată de către Grimaldo (strămoşul familiei Grimaldi, cea care din anul 1297 conduce Principatul Monaco de pe Coasta de Azur / la V de Genova, pe același țărm: Prinţul Albert II de Monaco din prezent - capul Casei Grimaldi şi şeful micului dar bogatului stat - se pare că aparţine aceluiaşi grup genetic patern Gherga / având însă strămoşul în secolul XIV pe altă linie masculină decât cea Tradiţională, anume de la Chalencon 45,17 lat. N, 3,59 long. E, din aceeaşi regiune cu Clermont / Claromonte). Învățatul Venețian Francesco Loredano 1607-1661 a scris (cu pseudonimul Henri Giblet) că la începutul domniei lui Janus de Lusignan în Cipru 1398-1432 guvernatorul Famagustei 35,07 lat. N, 33,56 long. E - supărat pe Genovezi că i-au ucis fratele - a fost nobilul Guarco = Gargo:

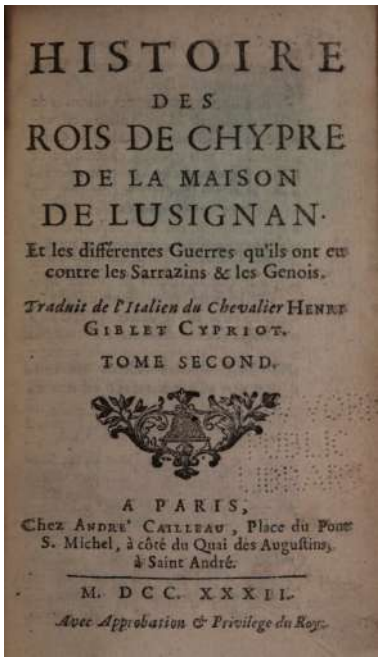

HISTOIRE
DES
ROIS DE CHYPRE
DE LA MAISON
DE LUSIGNAN.
Et les différentes Guerres qu'ils ont eu contre les Sarrazins & les Genois.
Traduit de l'Italien du Chevalier HENRI GIBLET CYPRIOT.
TOME SECOND.

A PARIS,
Chez ANDRE' CAILLEAU, Place du Pont S. Michel, à côté du Quai des Augustins, à Saint André.
M. DCC. XXXII.
Avec Approbation & Privilege du Roy.

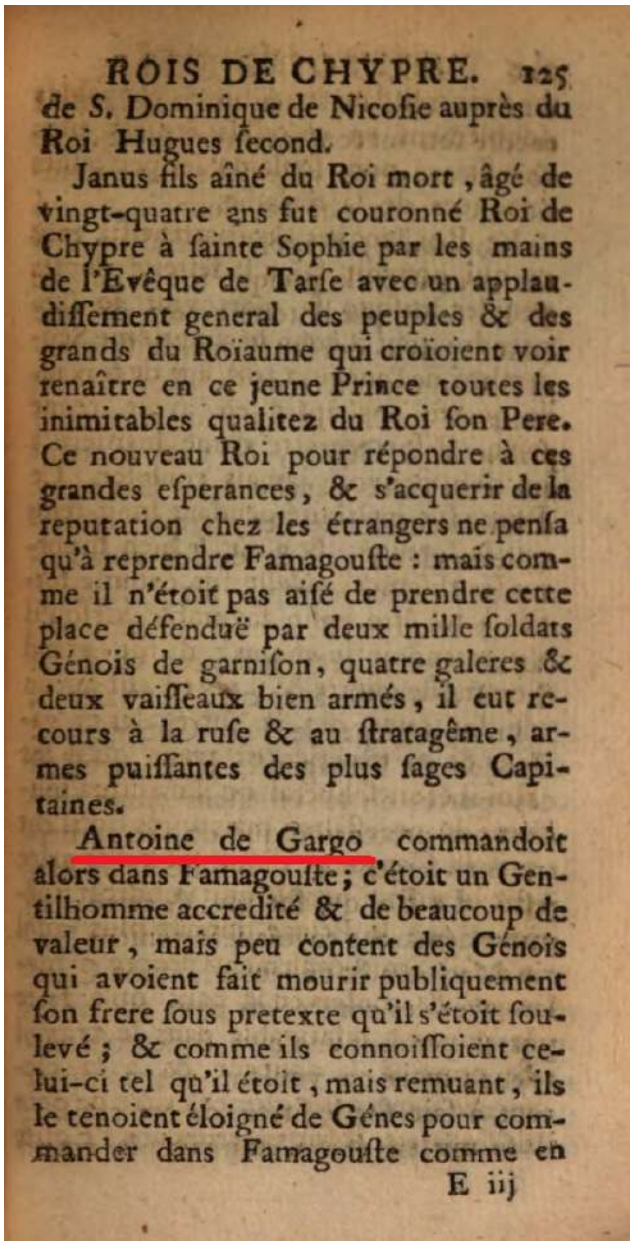

ROIS DE CHYPRE. 125
de S. Dominique de Nicosie auprès du Roi Hugues second.

Janus fils aîné du Roi mort, âgé de vingt-quatre ans fut couronné Roi de Chypre à sainte Sophie par les mains de l'Evêque de Tarse avec un applaudissement general des peuples & des grands du Roïaume qui croïoient voir renaître en ce jeune Prince toutes les inimitables qualitez du Roi son Pere. Ce nouveau Roi pour répondre à ces grandes esperances, & s'acquerir de la reputation chez les étrangers ne pensa qu'à reprendre Famagouste : mais comme il n'étoit pas aisé de prendre cette place défenduë par deux mille soldats Génois de garnison, quatre galeres & deux vaisseaux bien armés, il eut recours à la ruse & au stratagême, armes puissantes des plus sages Capitaines.

Antoine de Gargo commandoit alors dans Famagouste; c'étoit un Gentilhomme accredité & de beaucoup de valeur, mais peu content des Génois qui avoient fait mourir publiquement son frere sous pretexte qu'il s'étoit soulevé ; & comme ils connoissoient celui-ci tel qu'il étoit, mais remuant, ils le tenoient éloigné de Génes pour commander dans Famagouste comme en

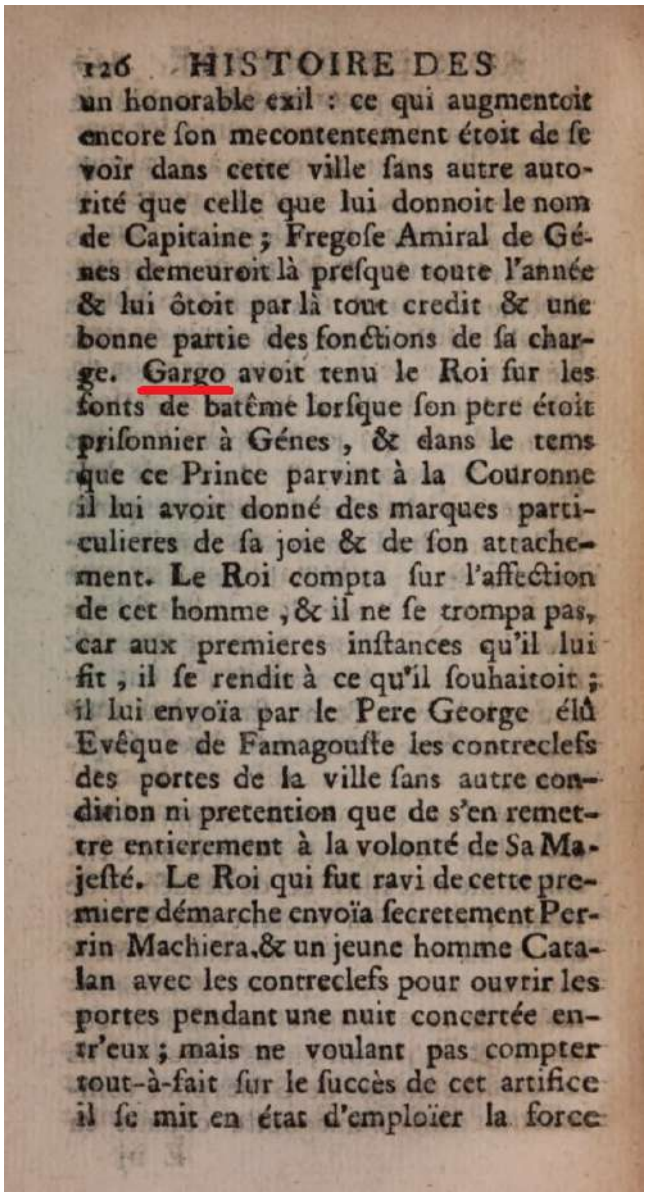

126 HISTOIRE DES
un honorable exil : ce qui augmentoit encore son mecontentement étoit de se voir dans cette ville sans autre autorité que celle que lui donnoit le nom de Capitaine ; Fregose Amiral de Génes demeuroit là presque toute l'année & lui ôtoit par là tout credit & une bonne partie des fonctions de sa charge. Gargo avoit tenu le Roi sur les fonts de batême lorsque son pere étoit prisonnier à Génes, & dans le tems que ce Prince parvint à la Couronne il lui avoit donné des marques particulieres de sa joie & de son attachement. Le Roi compta sur l'affection de cet homme, & il ne se trompa pas, car aux premieres instances qu'il lui fit, il se rendit à ce qu'il souhaitoit ; il lui envoïa par le Pere George élû Evêque de Famagouste les contreclefs des portes de la ville sans autre condition ni pretention que de s'en remettre entierement à la volonté de Sa Majesté. Le Roi qui fut ravi de cette premiere démarche envoïa secretement Perrin Machiera, & un jeune homme Catalan avec les contreclefs pour ouvrir les portes pendant une nuit concertée entr'eux ; mais ne voulant pas compter tout-à-fait sur le succès de cet artifice il se mit en état d'emploïer la force

Guvernatorul Famagustei / Cipru
la începutul secolului XV a fost Gargo

Steagul Medieval al Genovei / capitala Liguriei - apărut la sfârşitul secolului XI - a fost Crucea Sf. Gheorghe:

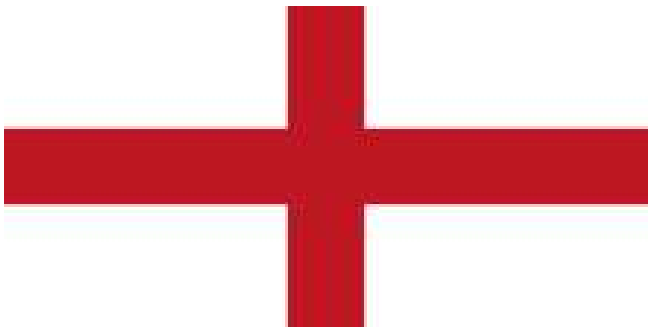

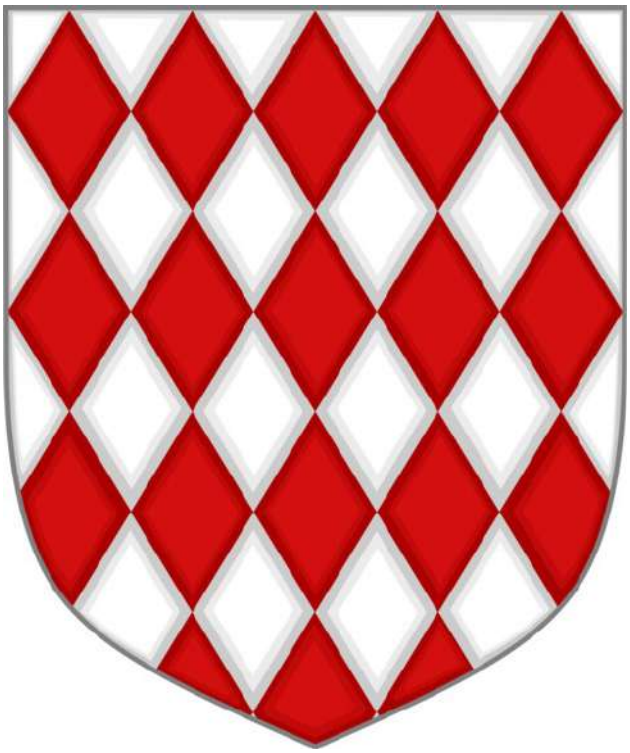

Steagul Genovei și stema Monaco

G/herburile = Blazoanele Durassa și Gherardesca

Casei Grimaldi îi aparținea și familia Durazzo / Durassa, numită astfel - după cum au documentat cercetători ca Angela Valenti Durrazzo și Franco Bampi în anul 2003 - fiindcă fondatorul Giorgio a plecat din portul Durres / Albania împreună cu soția și cei 3 copii mici în anul 1387, din cauza asaltului otoman (care după 2 ani a ajuns în Kosova, ș.a.m.d.); familia Durazzo - fondată de acel Balcanic Giorgio în Genova - a dat Medieval acolo 9 Dogi, 30 de senatori, 16 ambasadori, 2 cardinali și 5 episcopi.

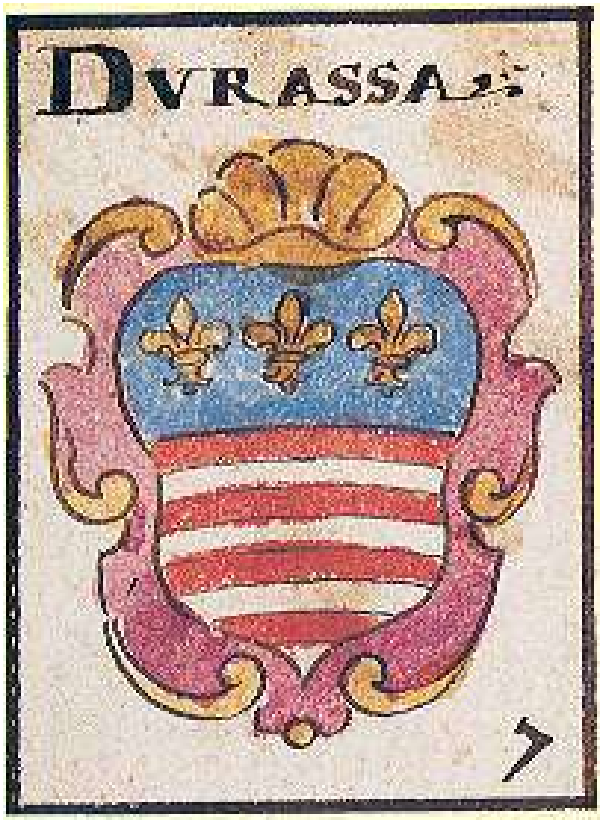

La hotarul Liguriei / NV Italiei cu Coasta de Azur / SE Franței e Trecătoarea Gargo despre care au scris unii autori, ca istoricul Cais di Pierlas 1842-1900, în anul 1884 "Jurisdicția Ventimiglia se oprește la Trecătoarea Gargo și la Muntele Negru, unde contează domeniul Seborga":

I CONTI DI VENTIMIGLIA

IL PRIORATO DI SAN MICHELE

ED

IL PRINCIPATO DI SEBORGA

MEMORIA DOCUMENTATA

DEL

Conte E. CAIS DI PIERLAS

TORINO

STAMPERIA REALE DELLA DITTA G. B. PARAVIA E C.

di L. Vigliardi

1884

126 E. CAIS DI PIERLAS

vintimilii usque ad podium et usque Apium et Cagalono et flumen Rodoie et clauditur ad dictam portam Laccus et omnes aqueductus fluminis Rodoie a dicta porta Laccus usque ad Beveram sunt propriae iurisdictionis et dominii Monasterii Lirinensis et predicta per dictos dominos Episcopum et consules sibi nomine Lirinensis monasterii adiudicari petebat . quod dicti sindici quantum ad iurisdictionem penitus et in presenti quantum ad totam proprietatem negabant . dicti vero Dominus Episcopus et Consules auditis petitionibus et responsionibus utriusque partis et receptis testimoniis Ugonis Curli . Otonis Bonabella - Fulconis Belaverij . R . Bolferii . Wilielmi Saisi . Colradi Castella . Petri Rostagni . R . Prioris . R . Saonesii . Petri Paerii . Oberti Cape . et Petri Envio . quorum testimoniis utraque pars contenta erat et eis stare promiserant . dictas questiones sententiaverunt et sententiando dixeruut . quod castrum de Sepulcro et eius territorium sicut incipit in capite montis Nigri ad locum qui dicitur Elesebella et descendit per vallonum dicti montis ad passum del Gargo et inde ad roccam scuram . et de dicta rocca decendit ad passum de lalona et progrediens in sursum per vallonum de Batalho usque ad territorium *Castri de Junco* est proprie iurisdictionis et dominio Monasterii Lirinensis et homines dicti castri non tenentur ex aliqua iurisdictione prestatione seu avaria parere nec respondere Comuni Vintimilii nisi delinquissent in territorio vintimilii . De terris et possessionibus Massetorte dixerunt et sententiaverunt quod sunt et sint monasterii Lirinensis . sed homines Vintimilii in locis non cultis agregatis de vitibus . vel ficubus . vel blado possint pascere cum suo averi. De terris vero quod dictus Abbas petebat a Vintimilio usque ad Podium et Apium et Cagallono et Flumen Rodoie dixerunt et sententiaverunt quod molendina prata . orti et terrae cultae et incultae quae sunt a Porta Laccus et itur insursum subtus rupem Paramuri et per viam quae est super bedale molendinorum Ecclesiae Sancti Michaelis et subtus Sanctum Stefanum et ex alia parte versus Rolinium sicut sunt arbores popli positae in ripis pratorum iuxta dictum flumen et descenditur ad equalitatem dictae portae . cum domibus . terris et ortis oliveti sancti Mich . sunt et sint monasterii Lirinensis exceptis possessionibus Beatae Mariae et Sancti Stephani quae sunt ante sanctum Stephanum . Aliae autem possessiones petitae a dicta via et supra versus montes per

126

Gargo: Trecătoarea dintre Liguria și Coasta de Azur (Cais di Pierlas, 1884)

În anul 2004, istoricul Italian Giorgio Pistone a analizat: “Gargo e sigur de origine pre-Latin, anume Celt, la fel fiind și Seborga. Într-un act din 3 IV 954, Contele Ventimigliei - care pleca într-o expediție contra musulmanilor - a pomenit Trecătoarea Gargo în Latină astfel: ‘Incipit a Cola Crucis, et descendit per vallonum Vallis Organae et Mallazini et progreditur infima convallium, usque ad Passum de Lona et de dicto Passu ascendit ad Rocham Scuram supra Sepelegium, et ex alia parte sicut a dicta Cola Crucis progreditur per altiora loc montium medio existentium usque ad Montem Nigrum et descendit per vallonum dicti Montis usque ad Passum de Gargo et iungitur ad dictam Rocham Scuram’. Mai multe documente Medievale au menționat importanța Gargo (cu zicerea și Garga / Gargu): Trecătoarea Gargo în anii 954, 1177, 1248, 1249, 1585, etc., Gargano în 1460, Valea și Regiunea Gargale în 1759, Posada Gargo, ș.a.m.d. Sunt certe 2 forme verbale, care tratează numele la masculin și feminin, cu altă vocală finală. Trebuie să fie legat de Provensalul ‘*gariga’ însemnând Ținut mlăștinos, dar nu se pot exclude ecourile din ‘*gurgus’ pentru vârtej de Râu, cu referire ca la toponimul Gorgo de lângă Mantua / Mantova, din Latinul ‘*gurges’ (vârtej, dar și mlaștină), din Lombardul ‘gorga’ pentru groapă - inclusiv de colectare a apei dintr-o moară de ulei - sau ‘*gorgant’: vârtej de Pârâu. În Sanscrită, masculinul *Garga a fost demult numele unui înțelept, al unui astronom, al unui medic, ș.a. în timp ce ‘gargara’ înseamnă vârtej și este - de asemenea - numele unui instrument muzical. O altă linie de investigație se concentrează pe ‘*garricium’ și ‘*garrice’ = terenuri necultivate; mai puțin probabil din ‘*garbus’ (tufiș) sau din rădăcina Ligură ‘*gar’ pentru a vorbi (în legătură cu Latina ‘garrulus’). O proveniență din ‘*garilium’ este din ce în ce mai puțin credibilă; ‘*garavuglia’ = dispută, ceartă; ‘*garibo’ = curbură sau îndoitură arcuită; atunci (și încă astăzi) politețe, educație; ‘*gargota’ dialectal însemnând tavernă; ‘*garbusio’ = varză; ‘*garba’ = măsură a capacității. Lângă Varenna / Lacul Como se află Pârâul Gargantino. Garga - punct de frontieră milenar al Principatului Ligur - ar putea avea relații cu promontoriul Gargano sau cu numele Gargano; este obișnuit în Franța, în vechile așezări ale Galilor ca Gergobina, Gergovie, Guerande, Gorgon, Râurile Gorganne, Gorgonne, Gargonne, Gargonde, Dealurile Gargatte, Jariatte, etc. În cele din urmă, a existat Uriașul Gargantua și consemnări istorice despre un asemenea personaj la Vienne - în Valea Rodan - la 1471”. (Ar fi de remarcat și localitatea Lombardă Gargnano 45,41 lat. N, 10,39 long. E - port la Lacul Garda - cu notarea Garniano în anul 937).

Chiarito che le due forme *Clisebella* e *Clasebella* dipendono da chiarissimo errore del copista nella trascrizione della lettera iniziale, è indubitabile trattarsi di **ilex* = leccio (REW 4259) con l'aggettivo "bella" certamente riferito all'esemplare.
Indubbiamente si è trattato di una pianta colossale ([48]), assunta come vertice del confine che divideva Seborga da Sanremo e Ventimiglia; il toponimo vitale per oltre quattro secoli, probabilmente è sopravvissuto alla pianta per qualche tempo; ai tempi del Vinzoni si cercava di individuarne la localizzazione, con molta malizia.

***

Fascia Piana, *(a vagu in a fascia ciana), Fascia ciana, Fascia piana,*1759, *Fascia piana,* Vinzoni; *Rocca di Fascia Piana*, 1759; *Rocca di fascia Piana*, Vinzoni; *Regione di Fascia Piana*, Vinzoni; *Fascia Piana*, 1900; *Fascia Piana o Balestra*, 1900.
In questa fascia vi è il *Cimitero dei Catari*.
Da **fascia* (REW 3208) già in epoca tardo imperiale, con l'aggiunta dell'aggettivo Piana, da **planum* (REW 6581).

***

Forche, *Passo delle Forche*, 1759; *Passo delle Forche*, Vinzoni.
A Coldirodi *Pian Forcheto*, 1900, con altra origine; ad Alassio *Faccia da Furca*, probabilmente *Fascia da Furca*. Si tratta, con fortissimo dubbio, del luogo ove venivano erette le forche per giustiziare i condannati a morte, in epoca non documentata.

***

Fornello, (a *vagu ai furneli*). *Vallon del Fornello*, 1759.
Altrove si trova *Fornetu*, *Furnu* e simili, sempre con il riferimento al luogo in cui è stato costruito un forno, perciò sempre nell'abitato. In questo caso l'origine è diversa, trattandosi di luogo molto lontano dalle case, ed anche per il diminutivo; può essersi trattato di piccoli forni per la cottura di coppi o terrecotte, ma anche per la cottura di ganga metallifera; nei pressi vi è una antichissima galleria. A Seborga vi è anche *Fornace*, così come a Coldirodi.

***

Gargo, *(a vagu in u garga, in a gargu). Passum de Gargo*, 954; *Passum de Larvo*, 954; *Passum de Gargo*, 1177; *Passum de lo Gargo*, 1248; *Passum de la Gargo*, 1249; *Passum del Gargo*, ante 1460; *Passum del Gargo*, 1585; *Passo dello Gargano*, 1460; *Passo del Gargo*, 1759; *Passo del Gargo*, Vinzoni; *Vallone del Gargo o sia Gargale*, 1759; *Vallone del Gargo o sia Gargale*, Vinzoni; *Regione del Gargo*, 1759; *Regione del Gargo*, Vinzoni; *Rocche del Gargo*, Vinzoni.
Sono certe le due forme verbali attuali, che trattano il toponimo al maschile e al femminile, invertendo la vocale finale.
Probabilmente deve rapportarsi al provenzale **gariga*, che significa terreno paludoso, ma non si possono escludere riflessi da **gurgus* (gorgo, vortice di fiume) con riferimento al torrentello (come nella località *Gorgo* presso Mantova, dal latino **gurges* (gorgo, ma anche pantano), dai lombardi *gorga* (bottaccio, fossa di raccolta delle acque sporche di un mulino o frantoio) o **gorgant* (gorgo di torrente).
In sanscrito il vocabolo **garga*, sost. masch., è il nome di un antico saggio, di un astronomo, di un medico, mentre *gargara* significa mulinello ed è anche il nome di uno strumento musicale ([49]).
Altro filone di indagine è volto a **garricium* e **garrice* = terre incolte ([50]); meno probabilmente da **garbus* (cespuglio) ovvero dalla radice ligure **gar*, parlare (dalla quale il latino *garrulus*).
Sempre meno credibile una provenienza da **garilium* ([51]) ; **garavuglia* = contesa, lite ([52]); **garibo* = curvatura o piegamento ad arco, poi (ed ancor oggi) gentilezza, educazione, ([53]); **gargota*, dialettale che significava osteria; **garbusio* = cavolo cappuccio, ([54]) ; **garba* = misura di capacità, ([55]); **garbeirata* ([56]); vicino a Varenna vi è il torrente *Gargantino*.
Garga, millenario punto di confine del Principato, potrebbe avere rapporti con il promontorio del Gargano oppure con il nome di Beleno Gargano; è frequente in Francia negli antichi insediamenti Galli di Gergobina, Gergovie, Guerande, Gorgon, dei fiumi Gorganne, Gorgonne, Gargonne, Gargonde, delle colline Gargatte, Jariatte.
Infine c'è il gigante Gargantua ([57]) e si ha notizia di un personaggio

anno 1892, pag. 338.
[48]) V. Cocco, *Il problema di Ilex*, in *BIBL*, XXIII, 1957, 59-79.

[49]) T. Pontillo, *Dizionario Sanscrito-Italiano*, Vallardi, 1993.
[50]) Cais de Pierlas, *Cartulaire de Nice*.
[51]) L.T. Belgrano, *Illustrazione del Registro Arcivescovile di Genova*, in *ASLP*, 1870.
[52]) G. Rossi, *Statuti di Naticini*.
[53]) T. Belgrano, *Documenti inediti riguardanti le due crociate di Luigi IX re di Francia*, Genova, 1859.
[54]) N. Calvini, *Statuti di Sanremo*, cap. 55.
[55]) *Statuti di Apricale*.
[56]) *Statuti di Nizza*.
[57]) Prima dell'opera di Rabelais, venne descritto da C. Billon, *Grandes et inestimables*

Genova e capitala Liguriei, care din secolul VII a fost cârmuită de Lombarzii / LongoBarzii ajunși acolo din Panonia (după ce - împreună cu Avarii - au distrus Gepidia); născut la mijlocul secolului VII în Belluno - cel mai mare oraș al Dolomiților Italieni, fostă așezare Alană - strămoșul LongoBard Villo, tatăl Ducelui Pemmo al Ducatului Friuli din N Veneției, a fost întemeietorul familiei Gherardesca / numită astfel după nobilul Gherardo, care în secolul X a avut în Toscana castelul Bolgheri 43,14 lat. N, 10,37 long. E (denumit astfel după aliații Sciți / Bulgari ai LongoBarzilor, contra bizantinilor, așa cum a documentat lingvistul Italian Silvio Pieri 1856-1936). Din Chiusdino 43,09 lat. N, 11,05 long. E / Toscana a fost - în timpul dominației familiei Gherardesca - Sf. Galgano / Galgani 1148-1181, Cistercianul Cavaler al Domnului, care la Mănăstirea lui a reușit să-și înfigă sabia în piatră așa cum se vede în imaginea următoare (din Rotonda Cisterciană, el a fost canonizat de papă după 4 ani de la deces, în 1185 / an când Venețianul Grigore - atestat documentar în Veneția de Jos / Ținutul Făgărașului - s-a alăturat Marelui G/herțeg Negru Vodă):

Sabia Sf. Galgano

Istoricul Croat Miho Barada 1889-1957 a identificat explicit numele Gherga între locuitorii din perioada 1310-1331 ai portului Trogir 43,31 lat. N, 16,15 long. E / al cărui centru face parte acum din patrimoniul mondial UNESCO (în răsăritul aceluia era din anul 840 la Putalj / Kaștela 43,34 lat. N, 16,24 long. E prima Catedrală a Croaților creștini: a Sfântului Jurga / Gheorghe); în 30 XI 1375, comitele Trogirului era Franciscus "de Georgio" (după cum a consemnat în anul 1959 şi academicianul Român Silviu Dragomir 1888-1962, în lucrarea "Vlahii din Nordul Peninsulei Balcanice în Evul Mediu").

Mănăstirea Kerka

Pe malul Râului Croat Kerka - numit astfel ulterior stăpânirii Romane, cunoscut drept Gherga / Cherca de către Italieni - cu frumoase cascade, ce izvorăşte din Alpii Dalmaţieni şi se varsă în Marea Adriatică, în preajma căruia e organizat Parcul Naţional Kerka, este şi Mănăstirea Kerka 43,57 lat. N, 15,59 long. E / azi Sârbească, ridicată în anul 1345 de Elena Nemania, fiica lui Ştefan Decianski şi a Mariei Paleologu, pe locul catacombelor Romane unde s-a oprit în Antichitate delegaţia Sfântului Pavel (al cărui propagandist era medicul Luca din N Canaanului populat de Ghergani); anterior, experienţa Balcanică a Sf. Pavel începuse prin prima sa creştinare din Europa, anume botezând-o în Filipi 41 lat. N, 24,17 long. E / Estul Macedoniei pe Lidia Khalkeria (Lydiană / Vest Anatoliană comercializând acolo "khalke" - adică "purpură", de aceea fiind ştiută ca Purpuraria - după cum a rămas scris în Noul Testament / "Faptele Sfinţilor Apostoli" 16): "14. Şi o femeie, cu numele Lidia, vânzătoare de porfiră, din cetatea Tiatirelor, temătoare de Dumnezeu, asculta. Acesteia Dumnezeu i-a deschis inima ca să ia aminte la cele grăite de Pavel. 15. Iar după ce s-a botezat şi ea şi casa ei, ne-a rugat, zicând: De m-aţi socotit că sunt credincioasă Domnului, intrând în casa mea, rămâneţi. Şi ne-a făcut să rămânem". Clienţii pentru purpură erau doar nobilii iar bogata Lidia din Tiatira / V Anatoliană - iconografic constant înfăţişată înveşmântată în purpură / khalke - probabil era nobilă Ghergară; aşa cum în Galileea anterior cu 2 decenii Iisus şi adepţii au fost finanţaţi de femei bogate - în frunte cu Maria din Taricheae / Garighe, zisă Magdalena conform numelui Evreiesc Magdala al localităţii ei, avută în migdale - şi Lidia Khalkeria / zisă Purpuraria (după cum a studiat în anul 1998 şi cercetătorul biblic John Cumming) a finanţat răspândirea creştinismului prin găzduirea delegaţiei Sfântului Pavel în Macedonia. Acţiunea lui Pavel = Evreu din diaspora / nu din Canaan, a fost după apostolatul European al fraţilor pescari Galileeni Andrei la Geţi şi Petru la Romani, Lydiana Khalkeria fiind - împreună "cu casa ei" din Macedonia, în care Pavel a exorcizat şi o slujnică - prima femeie creştinată (atestată biblic) din Europa: amândoi erau negustori Anatolieni de pânzeturi, Evreul Saul / Paul - adică Pavel - comerciant de corturi din Cilicia iar Khalkeria din Lydia vânzătoare de porfiră / purpură. Imediat după botezarea ei, Pavel a fost închis în Filipi (dar a profitat de un cutremur şi a evadat) iar Lidia a fost canonizată - cu celebrarea în 20 V - ca "egala apostolilor" / titlu conferit ortodox; în imaginile următoare se pot vedea în Filippi - răsăritul Macedoniei - Lidia Gherga la Biserica "Sf. Lidia" şi locul din acel oraş Antic unde a fost închis Sf. Pavel:

Apoi, fostul comerciant Evreu de corturi Saul / Pavel şi cei din anturajul său (toţi cu nume Latine, după cum reiese din Noul Testament) a petrecut o întreagă iarnă în Nicopole / Nicopolis 39 lat. N, 20,44 long. E - în Epir / regiune despre al cărei nume geograful Antic Strabon X 2:10 a observat că însemna continent, corespunzător Grecului "ipeiros" ήπειρος - evanghelizând V Balcanic: "Epistola către Tit" 3:12 (dar şi s-a mai întors în vizite în Macedonia pe la Khalkeria Lidia); în acelaşi secol I, Sf. Andronic și Iunia - rudele Sf. Pavel - au creștinat în Nord cât au putut din Panonia Romană (provincie Imperială întinsă între regiunea Banat - aparținând Regatului Dac cârmuit de Regele Decebal - și N Peninsulei Apenine / aproape de regiunea Venetă). În Evul Mediu, de pe Valea Kerka, care în Iliria reprezenta limita Nordică a Dalmaţiei, s-au ridicat Morlacii, îmbrăcaţi în negru, folosind corturi negre - ce în vechime era culoarea bucuriei - legaţi de MunteNegru, Moscopolia şi de Moloşii din Epir dar şi de Moscalii / Muscalii din N Carpaţilor care în Bazinul superior al Fluviului Ră / Volgăi au fundat Moscova la începutul mileniului II, întemeietorul capitalei Federaţiei Ruse actuale, printre Finicii Mari, fiind Prinţul Gyurgi / Yuri 1099-1157 din Dinastia Rurik, genetic ca Gherga (se ştie că o evidentă parte a Românismului s-a dezvoltat prin Moşneni / Moşteni - Momârlani - Morlaci - Mocani - Moţi - Moroşeni, ş.a). O ipoteză a sorgintei dinaștilor Rurik ar fi cea provenind din secolul VIII de la Gherdap (Defileul Dunării, între Timoc și Banat); generalul Român Teodor Nicolau - de origine Moț - a scris în revista "Pontice" nr. 4 din anul 1939 despre "Românii din Timoc și Dacia sub Carol cel Mare": "Din lipsa de isvoare istorice naţionale, ecoul depărtatelor vremi nu a ajuns până la noi, iar cronicele străine, în care se mai găsesc documente sporadice relative la trecutul neamului nostru, nu au fost îndeajuns răsfoite. Dacă aceste cronice ar fi cercetate cu mai multă răbdare şi meticulozitate, am credinţa că s-ar putea găsi în ele date certe, că rădăcinile neamului nostru sunt mult mai adânc înfipte în trecutul veacurilor decât le cunoaştem. Cercetând cronicele şi lucrările istorice străine, am constatat că există documente referitoare la neamul nostru încă de la finele veacului VIII şi începutul veacului IX. După cucerirea Bavariei de către Carol cel Mare, râul Enns a devenit frontiera între Imperiul Avarilor şi Francilor. Avarii prădând în mai multe rânduri teritoriile de la Vestul acestei

frontiere, Carol cel Mare a pregătit o mare campanie contra lor. La aflarea acelei ştiri, Avarii au trimis, în anul 790, delegaţi la împărat, spre a discuta chestiunea frontierei dintre cele 2 state. Neajungându-se la o înţelegere, Carol cel Mare a ordonat, în anul 791, ca 2 armate puternice să înainteze pe cele 2 maluri ale Dunării contra Avarilor. O numeroasă flotă lega cele 2 armate şi asigura aprovizionarea lor. După o serie de lupte grele, armata imperială a ajuns în câmpia Panoniei. Avarii înfrânţi au cerut pace. În toamna anului 822 împăratul Ludovic cel Pios - fiul şi succesorul lui Carol cel Mare - a convocat un convent la Frankfurt, pentru a cerceta nevoile părţilor orientale ale imperiului. În acel convent şi-au expus doleanţele lor delegaţii Slavilor, ai Bohemilor, ai Moravilor, ai Praedenecenților și Avarilor din Panonia. În anul 824 împăratul a primit concomitent cu delegaţii Bulgarilor şi pe ai Abodriților care în mod vulgar se numeau și Praedenecenți; aceştia din urmă locuiau în Dacia învecinată cu Dunărea şi limitrofă cu Bulgaria (‘Caeterum legatos Aboditrorum qui vulgo Praedenecenti vocantur et contenum Bulgaris. Dacia Danubio adiacentem incolunt quia ipsi adventare nuntiabantur ilic venire permissit’). Delegaţii lor au venit să se plângă împăratului de necontenitele prădăciuni la care era supusă ţara lor din partea Bulgarilor, cerându-i cu stăruinţă ajutor. Cererile Praedenecenţilor au fost satisfăcute, ale Bulgarilor nu. Cronicarul Analelor Regatului Franc (‘Annales Regni Francorum’) a arătat că solii Bulgarilor s-au înapoiat fără nici un rezultat. Tratativele dintre Franci şi Bulgari au continuat. În anul 825, Omortag - fiul lui Krum, cel mai viteaz dar și mai crud dintre toți cârmuitorii Bulgariei - a trimis la împărat o nouă solie, cerându-i să încheie pace, solia având misiunea de a stabili definitiv frontierele dintre cele 2 state. Frontierele rămăseseră netrasate din cauza Românilor din Timoc care trecuseră sub suzeranitatea Francilor, a căror guvernare era mult mai umană și mai civilizată decât a Bulgarilor. Documentele mai sus citate confirmă existenţa, la începutul veacului IX, a Românilor Timoceni şi a celor din Dacia, pe aceleaşi meleaguri pe care sunt și azi. Referitor la Românii din Dacia, din datele istorice citate mai sus, rezultă clar 2 noţiuni. Prima este constatarea neîndoelnică a faptului că, după distrugerea Imperiului Avar, Dacia a trecut sub dependenţa Francilor. Un istoric contemporan a arătat că, după ce Carol cel Mare a înfrânt pe Avari și a supus Panonia și Dalmația, a subjugat și Dacia (‘Panonias etiam victor subiecit utrasque, Arva Liburnorum vel que vacituntur ab Histro nec non Dalmatiam subdedit etiam Daciam, Sclavos populus censum sibi solvere fecit’). Provinciile şi popoarele din Orientul Europei s-au prezentat, după distrugerea Imperiului Avar, sub 3 forme diferite faţă de Imperiul Franc. Panonia şi Dalmaţia au fost supuse dominaţiunei France. Ele făceau direct parte din Imperiul lui Carol cel Mare, după cum a indicat autorul prin cuvântul ‘subiecit’. Dacia era numai subjugată ‘subdetit’ iar popoarele Slave au fost forţate să plătească tribut. Această nuanţare are o deosebită importanţă pentru noi. Istoricul, făcând distincţie între situaţia Daciei şi aceea a popoarelor Slave faţă de Imperiul Franc, a arătat, implicit, că în Dacia era alt neam de locuitori decât Slavi. Cine era poporul care locuia pe acele timpuri în Dacia? Erau Abodriţii, despre care istoricul ne arată că poporul îi numea şi Praedenecenți? Traducerea în adevăratul sens al cuvântului Praedenecent este acela de băştinaş: ‘prae’ = înainte şi ‘decens’ = adevărat, adică adevăraţii înaintaşi. Abodriţi sau Praedenecenţi nu erau decât locuitori băştinaşi ai Daciei, adică Români. Aceasta reiese din diferenţierea făcută între Slavi şi locuitorii Daciei, din numele lor pur Latin şi din semnificaţia acestui nume. Isvoarele istorice confirmă afirmațiunea de mai sus. Abodriții, numiți popular şi Praedenecenţi, locuiau în Dacia, provincie vecină cu Dunărea şi în hotar cu Bulgaria (‘Praedenecenti conternum Bulgaris, Dacia Danubio adiacentem incolunt’). Totul concordă în a arăta că după campania din 796 Dacia a căzut sub stăpânirea Imperiului Franc şi că Praedenecenţii, care au trimis solii la împărat, pentru a se plânge de năvălirile şi jafurile Bulgarilor şi a-i cere ajutor, nu erau decât strămoşii noştri. Am credinţa că aceste noi izvoare istorice sunt o preţioasă dovadă a continuităţii elementului Românesc din Dacia”.

Steagurile Mecklenburg și Pomeraniei Vestice

Pe de o parte, istoricul Polonez Joachim Lelewel în anul 1832, academicianul Slovac Pavel Șafarik în anul 1837, ș.a. au echivalat Praedenecenţii cu Branicevii - din regiunea Branicevo / Serbia - iar alții, ca arheologul Român Silviu Oța de la Muzeul Național de Istorie al României în anul 2014, i-au considerat ca Merehani / Moravi (documentul geografului Bavarez din secolul IX “Descriptio civitatum et regionum ad septentrionalem plagam Danubii” - însemnând “Descrierea orașelor și regiunilor de la Nordul Dunării” - plasându-i între cele 2 Moravii / Sudică din Serbia și Nordică din Cehia); pe de altă parte, Abodriții - al căror nume s-ar conecta de Râul Bodrog, cu gura în Tisa la Tokaj, în Nordul Ungariei - ar fi avut o rapidă mișcare spre Nord, pe Odra și Elba (ape cu izvoarele în Cehia), stabilindu-se în Vestul Pomeraniei, unde cronicarul Adam din Bremen / Germania i-a denumit Reregi, un târg important al lor fiind Reric, în regiunea Germană Mecklenburg. Mulți istorici au studiat filiația dinaștilor Rurik - deveniți puternici din secolul IX - cu legăturile Baltice: la N de Rumâni aceia - pe filieră bărbătească fiind genetic Gherga - au întemeiat statul Rus (iar așa cum a fost multiplu dovedit, profilul genetic masculin Gherga - existent inclusiv acum în

Banat - a fost documentat atât în Panonia Epocii Fierului, cât și în Balcani); răsăritul și centrul Europei au fost dominate de Ghergani și Medieval aproape ca în Antichitate (în prezent - anume în Epoca Modernă - prezențele Gherga s-au restrâns semnificativ față de mărețul trecut, când proporțiile în populația generală au fost chiar mult diferite comparativ cu cele actuale). Dr. Constantin Cihodaru - decanul Facultății de Istorie a Universității din Iași - a scris despre "Localizarea unor triburi din lista Geografului Bavarez" în anul 1970: "Prima redactare ar fi putut să aibă loc cel mai devreme între anii 827 și 829, când Imperiul franc avea granițe comune cu Bulgaria. Observăm că s-au înregistrat triburi făcând parte din grupa slavilor apuseni şi a neamurilor baltice. Excepție au făcut numai bulgarii. Locuitorii de pe malurile Odrei / Oderului s-au împărțit în obodriții nordici care au fost împinși spre hotarul danez și obodriții sudici; aceștia au fost la Dunăre, împărțiți în 2 grupe: vestici supuși de franci la începutul secolului IX și estici, în câmpia bănățeană. Existau în secolul IX mai multe drumuri de pătrundere din Europa centrală spre răsărit. Cel mai important era acel care mergea de-a lungul Dunării spre gurile ei. Altul prin Polonia, pe Odra şi Vistula, mergea prin Cracovia spre Kiev. Al treilea mai la nord, prin Lituania ducea la Novgorad. Teritoriul de azi al României, străbătut de lanțuri de munți greu de trecut și acoperit de păduri dese, era ocolit. După înșirarea primei serii de triburi situate imediat lângă frontiera răsăriteană a Imperiului german, lista pretindea să înregistreze neamurile vecine spre răsărit. De fapt, ea nu făcea altceva decât să redea triburile întâlnite de negustori pe cele 3 drumuri arătate. Primele erau neamurile care sălășluiau în apropierea Dunării. Autorul acelei părți a listei avea informații din aceste locuri despre abodriți / obodriți. Foarte multi istorici și lingviști s-au ocupat de localizarea obodriților estici fără a ajunge la rezultate definitive. Față de informațiile date de unele cronici medievale germane, ipotezele emise de unii cercetători cehi sau poloni, care caută pe obodriții estici pe la gurile Odrei, în Pomerania, trebuiesc respinse, ca fiind lipsite de orice temei. Cheia pentru localizarea lor o dă mențiunea din 'Annales Francorum'. Textul este destul de precis. Din el se vede pe de o parte că avem de a face cu o singură seminție, nu cu două - așa s-a afirmat de unii istorici - iar pe de alta, că ea se situa în Dacia, aproape de Dunăre și că se învecina cu bulgarii (astfel, academicianul Vasil Zlatarski și-a însușit teza că numele predenecenților ar deriva de la Branicevo de pe Dunăre iar pe obodriți i-a localizat pe malul opus al fluviului, prin Banat; arheologul Lubor Niederle de asemenea a localizat o seminție în sudul Dunării - cu Branicevo - iar cealaltă seminție ar fi ocupat regiunea străbătută de râul Bodrog, în Subcarpații Ruteniei). Pe de altă parte obodriții erau și vecini ai francilor, care puteau să-i ajute în cazul unui război cu bulgarii. Pe la începutul secolului IX, ei deveniseră supușii hanului bulgar din Preslav. Neputând suporta mult timp acea stăpînire, împreună cu timocianii, s-au răzvrătit și au schimbat-o cu suzeranitatea francă. Solii lor s-au prezentat împăratului. Deci abodriții se situau între stăpînirea francă și cea bulgară. Erau apoi vecini cu timocianii, care nu pot fi decât locuitori de pe valea râului Timoc din Bulgaria. Se poate constata că ei locuiau în Dacia, lângă Dunăre. Textul nu arată la care Dacie se referea autorul. Nu credem că în acea vreme el mai avea noțiunea Daciei creată de Aurelian în sudul Dunării. Pentru dânsul Dacia era acolo unde a pus-o și geograful din Ravenna, în Banat şi dincolo de Munții Apuseni. Întrucât obodriții se situau între stăpânirea francă și cea bulgară, putem să afirmăm, fără a greși prea mult, că ei ocupau pe la începutul secolului IX câmpia bănățeană și regiunea mlăștinoasă de la vărsarea Tisei în Dunăre. Denumirea de predenecenți era răspândită la curtea caroligiană de solii bulgari cu scopul de a pune într-o lumină defavorabilă triburile care se eliberaseră de sub stăpânirea hanilor din Preslav. Termenul predenecentes reproducea probabil un cuvânt de ocară care deforma în mod trivial și voit, un alt nume pe care și-l dădeau ei și anume acela de 'dunăreni'. Din analele france se poate constata care era direcția expansiunii primului stat bulgar în cele dintâi decenii ale secolului IX. Exista dorința de a pune stăpânire pe teritorii din nordul Dunării, dar nu și posibilitatea de a le menține. Rezultă limpede din analele amintite cât de efemeră și de șubredă fusese o astfel de stăpânire asupra triburilor din preajma Olteniei și a Banatului, care scuturaseră de curând jugul avar și refuzau să-l înlocuiască prin altul". Ruta primilor Abodriți / Obodriți a fost din Banat - fost miez al Imperiului Avar - via Valea Bodrog din N Panonic prin Bazinele Odra și Elba până în N German, la frontiera Daneză. Cel mai timpuriu cârmuitor al Abodriților / Obodriților a fost Visan, aliat din anul 780 cu Împăratul Carol cel Mare (a fost ucis de Sași în anul 795, în Saxonia Inferioară); i-a urmat fiul Drogo / Thrasco - ucis de un vasal al Danezilor la Reric, în anul 810 - cârmuirea Nordicilor Abodriți / Obodriți fiind continuată de celălalt fiu, Slawomir (care în anul 817 nu a mai agreat alianța cu Imperiul Împăratului Ludovic cel Pios, ci s-a aliat cu Danezii / Vikingii). În perioada 819-826 Abodriții / Obodriții Nordici au fost cârmuiți de Cedragus / fiul lui Drogo iar apoi de un șir de nobili ridicați dintre ei până în secolul XII, când s-au creștinat; urmașii au condus neîntrerupt zona din SV Baltic până în Epoca Modernă, la primul război Mondial (în secolul XX).

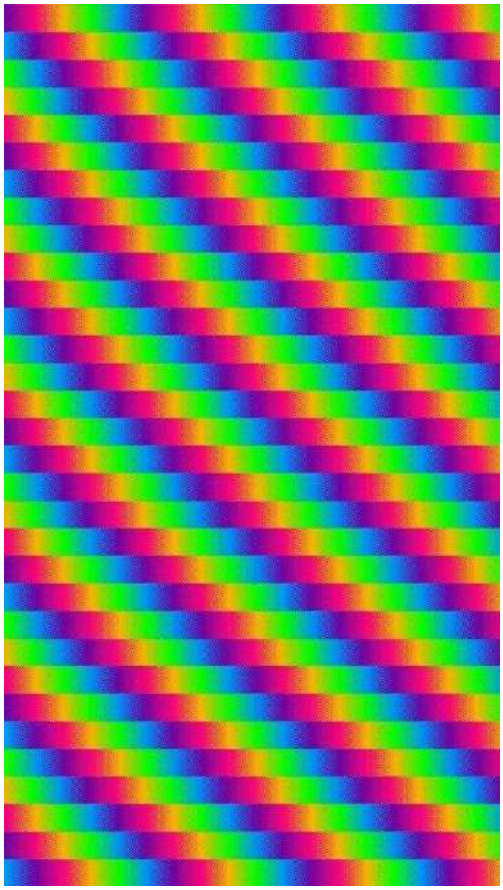

În anul 2009, Dr. Sorin Paliga de la Universitatea București și arheologul Eugen Teodor în "Lingvistica și arheologia slavilor timpurii / O altă vedere de la Dunărea de Jos" au scris: "Secolul VII a fost cel în care s-a inițiat și istoria bulgarilor, la Dunărea de Jos. Poporul slav al bulgarilor este doar unul dintre popoarele Europei moderne care au un nume de împrumut (precum rușii sau francezii). Vechii bulgari erau o populație turcică alungată de chazari din stepele nord-pontice, spre vest. În deceniul 8 al secolului VII s-au așezat în zona Deltei Dunării, sub conducerea lui Asparuh, al cărui nume mărturisește influențe iraniene (cam ca tot ce venea din pustă / stepă). O vreme nu au fost deranjați de bizantini, prea ocupați cu scoaterea capitalei dintr-un asediu arab. Confruntarea a avut loc în 680, probabil undeva în Dobrogea, și a avut un rezultat în care probabil nu crezuse nimeni: bulgarii au câștigat și au ocupat toată Bulgaria de NE din zilele noastre; mai rău, bizantinii s-au văzut chiar obligați de a plăti tribut, în schimbul păcii. La evenimente au participat și triburile slave ale 'severianilor' ale așa numitelor 'șapte-triburi'. Foarte probabil, ele se aflau de ceva vreme în zona gurilor Dunării, schimbând - cu acea ocazie - doar stăpânul. Sigur este că numele 'severianilor' a fost cunoscut și din surse rusești de mai târziu, fiind unul dintre componentele etnice de bază din sudul Rusiei. Unul dintre cele mai curioase aspecte ale istoriei foarte timpurii a slavilor a fost duplicarea numelor etnice - dar și a hidronimelor - pe întinse suprafețe geografice. Croații au fost pomeniți pe Donețul superior, pe Elba superioară (2 mii de km mai la vest!) și pe coasta dalmată. Sârbii au fost cunoscuți pe Elba mijlocie (în centrul Germaniei!) dar și la Cazanele Dunării; tot ei par 'vinovați' de duplicarea numelui Moravei, cea din Cehia și cea din Serbia. Există un râu Bug de sud și unul de vest, într-o maximă criză de inspirație. Existau 'drago-vichi' / 'dregovici' în nordul Eladei dar și în Bielo-Rusia / BelaRus. Exemplele ar putea continua, însă cel mai important a fost - probabil - cazul populațiilor purtând un nume apropiat de numele generic: slovenii la Adriatica, slovacii în Europa centrală și slovianii în jurul Novgorodului (nordul Rusiei inițiale); e interesant de observat că, la margini atât de diferite, precum Marea Adriatică sau lacul Ladoga, slavii se numeau la fel (slovenii și slovacii vor fi putut reprezenta, înaintea venirii ungurilor, o singură populație, locuind de o parte și de alta a Dunării mijlocii). Chestiunea numelor duplicate pare să confirme teoriile migraționiste. Doar că direcția sugerată este una mai degrabă confuză. Dacă în cazul croaților și sârbilor - limpede - a existat o migrație de la nord la sud, cel puțin în cazul slovianilor și severianilor direcția sugerată este inversă, fiindcă au fost certificați în zona Dunării mult înainte de a fi pomeniți în câmpiile ruse". Pentru vecinii Slavi Sudici - Bulgari și Sârbi - Banatul Severinului era Banatul Nordic față de ei, căci "Sever" = "Nord" la cei mai mulți Slavi (termen înrudit cu Latinul "caurus" ori Germanul "schwartz" = negru); între Dunăre și Nipru Slavilor timpurii li s-a zis Severiani / Siveriani iar regiunea Severia a ajuns să fie știută cea de la intersecția Ucrainei cu Belarusia și Federația Rusă (termenul Sarmat / Iranian "seu" însemna "negru", Rușii denumindu-i pe Oamenii Nordici ca Severi). Conform Dr. Viorel Achim în "Istoria unei provincii de frontieră: banatul de Severin" din anul 2006, ultimele elemente ale instituției băniei au existat până în Epoca Modernă, anume până în anul 1831.

Secolele VIII-IX: în haşură = comerț Vareg

În anul 2009, protopopul Englez Andrew Phillips a afirmat: "Sunt 4 ramuri de Ruși, cei Mari în Rusia, cei Mici în Ucraina, cei Albi în BelaRus şi cei Carpatici în TransCarpaţi; de acolo au emigrat Croaţii Albi la Adriatica. Inclusiv numele de Croaţi a derivat de la cei de pe 'creste', din Carpaţi (ei fiind Croaţi Albi de la neaua de pe crestele Carpaţilor, pentru că au trăit acolo până în secolul VII); autohtonii Carpato-Ruși - din Carpații Păduroși / sau TransCarpaţi, denumire inventată recent - își spun Rusini / Rusnaci şi formează cea mai mică ramură din cele 4 ramuri Ruse, cândva grupată în Rutenia, ei fiind primii Ruși creștinați, începând cu anul 863 (denumirea de Ruteni e cea Latină pentru Rusini). Sosirea Ungurilor i-a separat pe Rusini / Ruteni de restul Rușilor, partea Huțulă fiind influențată de Români". Croaţii Albi se întindeau spre răsărit până aproape de Kiev / Kiovia (baza lor era în Carpaţii Păduroşi, cu capitala în Voivodatul SubCarpatic, la Premislia / Przemsyl 49,47 lat. N, 22,46 long. E, cel mai vechi oraș din Polonia după Cracovia), fiind notaţi ca Oghuri Albi atât în "Administrarea Imperiului" de către Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul", cât şi în "Po-vest" / Povest = "Povestea anilor de altădată, de unde a pornit Țara Rusiei și cine a început primul să domnească la Kiev și cum a luat ființă Țara Rusiei" de către călugărul Rus Nestor din Kiev / acum capitala Ucrainei; e de ştiut că la Premislia / Przemsyl - în Bazinul Râului San - în anul 1353 a fost menţionat episcopul Chiril Valahul (documentar notat "Kiryllo Wolloszyn"), în tot acel areal SE Polon fiind sute de localităţi cu nume Românești, în aceeași perioadă fiind exercitată puterea juridică acolo de către Giurgio din Stupnica / Voivodul Valahilor, după cum a notat profesorul de istorie Stanislav Lukasik de la Universitatea din Cracovia în lucrarea din perioada interbelică "Polonia şi România". De altfel, istoricul Alexander Maciejowski (profesor la Universitatea din Varșovia) i-a studiat temeinic pe cei despre care a scris: "Geto-Dacii Vistulieni și Niprieni, strămoșii Polonilor"; etimologic, "Pol-ski" (auto-denumirea Polonilor / Polacilor) = "Oamenii Câmpului", similar cu "Oamenii Șesului", vecinii răsăriteni - dinspre Stepă - ai Sașilor: Sudul Montan al Poloniei în Evul Mediu timpuriu era populat de Volohi /

Români iar cei spre miazănoapte - de la Șes, până la Baltica, aflați la Est de Sași - au devenit "Oamenii Șesului / Câmpiei" (cuvântul polonez "wielka" înseamnă "mare").

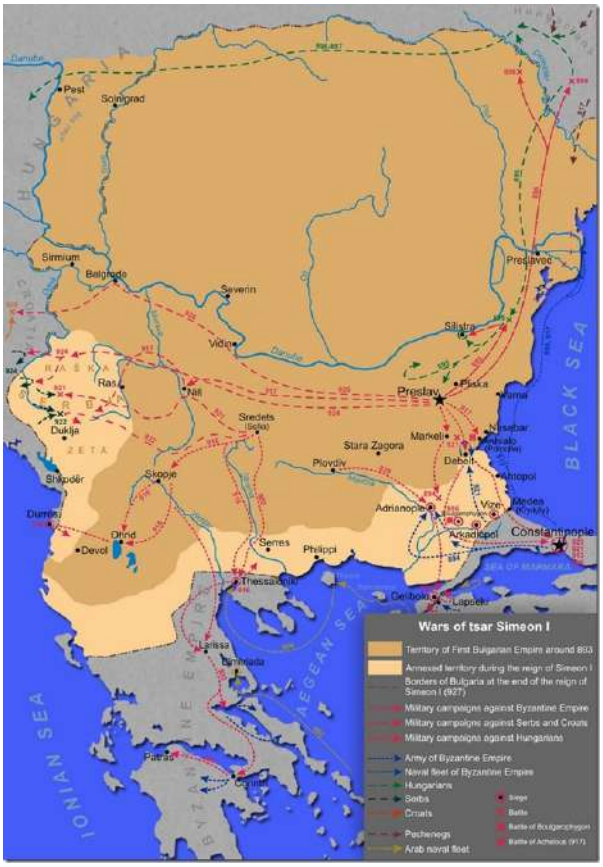

Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân
când Ungurii au ajuns în Panonia

Inițial - de pildă și în secolul VII, când s-au mutat în Balcani - vechii Sârbi, vechii Croați și vechii Bulgari nu au fost Slavi; Dr. Osman Karatay a consemnat: "Croaţii au plecat din N Carpaţilor în Balcani; ei n-au fost Slavi (în V Afgan există o regiune cu care e asociat numele de Croat). Croaţii şi Sârbii au fost Iranieni care au ajuns în V Balcanic după ce au trecut prin Munţii Caucaz şi Carpaţi. Cronicarul Priscus a scris că în 463 au intrat Turkii Ogur în E Europei, dintre care - după cum a scris călugărul Nestor în cronica 'Povest' - 'Albii Ogur' au fost Croaţii iar 'Negrii Ogur' au fost Ungurii. Mecanismul etnic stereotip în EurAsia era că atunci când gruparea politică 'X' domina populaţia 'Y', ea îşi răspândea numele peste toţi, ca o identitate superioară: în acel fel, un număr redus de oameni schimbau identitatea mai multora, în sensul lor. Dinaştii As / regăsiţi la Alani şi Dulo / regăsiţi la Bulgari probabil s-au cununat şi au dominat E Europei timp de aproape un mileniu. În 'Cronografia Latină' din 354, a apărut scris că Vulgarii (adică Bulgarii din N Munţilor Caucaz) se trăgeau din Ziezi. Cei mai mulţi Bulgari nu au fost de fapt Bulgari, aşa cum cei mai mulţi Huni nu au fost de fapt Huni; cu timpul, aşa cum mulţi ne-Huni au ajuns Huni, mulţi ne-Bulgari au ajuns Bulgari. Cei mai vechi Bulgari au fost Oguri (din Bazinul Lacului Aral), înrudiţi cu Oguzii / Turkii. Malalas şi Teofan au scris despre Gordas / Kourt - strănepotul lui Attila - care a condus Bulgarii. Croaţii necreştinaţi - din Polonia Mică şi Saxonia - au devenit Sârbi iar conducerea migrării Bosniece a fost asigurată de Dinastia Chorbat (urmaşă a lui Kubrat); denumirea 'chor' avea înţelesul de 'prinţ' (Chorbat nu venea de la Croaţi). În timpul împăratului bizantin Heraclius, Croaţii au sosit în Balcani, i-au învins pe Avari şi au ocupat ţara în care sunt şi acum; Croaţia Albă din care au venit se întindea în Galiţia (între Râul Bug şi graniţa Ucraineano-Polonă), în Moravia, etc.: e de ştiut că de la măreţii săi locuitori - în pronunţie Maghiară 'Marot' pentru liderii lor - regiunea din apusul Carpatic străbătută de Râul Morava şi-a primit denumirea Moravia (după cum au scris şi Ungurii, că la sfârşitul secolului IX au trebuit să se lupte cu acei oameni măreţi din zonă, cei din Valea Râului Balcanic Morava - la S de Panonia - fiind tot oameni foarte înalţi = 'măreţi'). Până atunci, Croaţii au fost înrudiţi îndeaproape cu Bulgarii conduşi de Kubrat. Trecerea Croaţilor dinspre Nord înspre Dalmaţia a fost prin Vestul Avarilor. Întemeierea unei ţări pe un anumit teritoriu nu e conectată doar cu geografia, ci şi cu geocultura milenară a experienţelor locale, multe dintre statele actuale avându-şi proiectele în vremuri străvechi (în general, continuitatea tradiţiei fiind mai importantă decât continuitatea etnică). Bosnia - organizată Medieval - în Antichitate a aparţinut Dalmaţiei / Iliriei şi mult anterior, în neolitic, a făcut parte din Cultura Vincea, influenţată apoi de către Kurgani: migrarea Kurgană în Iliria a continuat până în timpurile istorice. Împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a scris că în secolul X 'Bosnia - numită Pagania - a ajuns sub control Sârb'. Bosniecii din munţi au rezistat creştinării mult timp - fiind păgâni - iar unii păgâni de pe coasta Dalmată s-au îndeletnicit cu pirateria. Păgânii din centrul Bosniei nu erau Sârbi; unii au ajuns acolo unde-i azi Bosnia dintre strămoşii Beceni / Pecenegi din N Pontic şi nu s-au instalat într-un tărâm gol, ci populat de către Iliri: în plus, se mai ştie că în Bosnia Medievală au trăit şi vechi Bulgari".

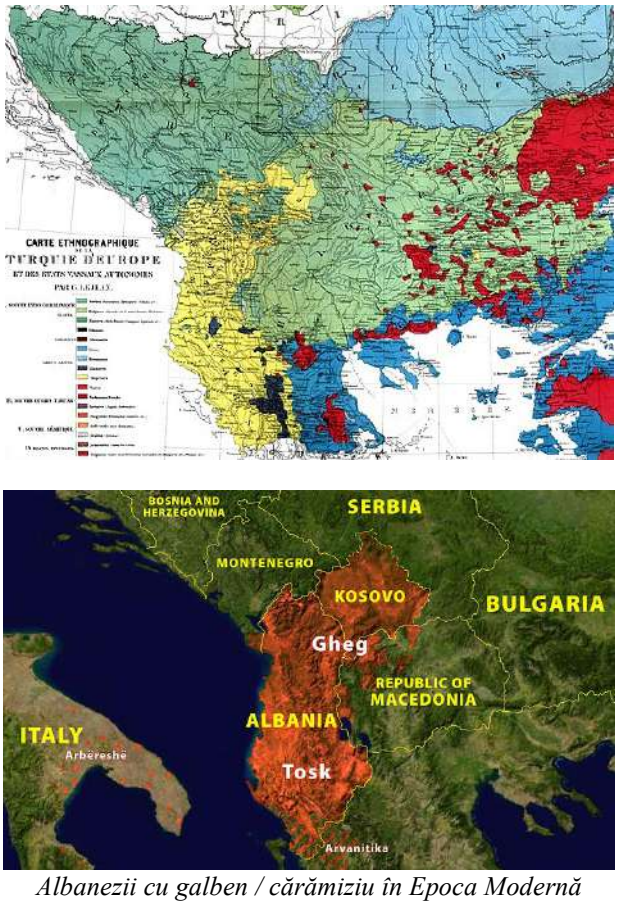

Albanezii cu galben / cărămiziu în Epoca Modernă
(secolele XIX și XXI)

Gheghii = Albanezii Nordici încă au Canonul - Tradiționalul cod de legi, zis "Kanun", cu elemente datând din preistorie, așa cum au studiat în anul 2002 cercetători ca Helmuth Schneider ori Hubert Cancik - având în centru Besa (adică onoarea, bazată pe cuvântul dat / promis), Bulgarii cunoscând Beza iar vechii Români având pentru divin termenul Boz; cei din Bosnia apar așadar ca Oameni Drepți - în sens judiciar - astfel încât prin Bosnieci s-ar înțelege "cei Drepți" ori "cei Divini". După cum a fost scris în lucrarea bizantină "Administrarea Imperiului" din secolul X, regiunea Balcanică Bosona - populată de Beșeni = Pecenegi, știută ca baza etimologică a Bosniei - a fost pe Valea Râului Bosna, în vecinătatea Sârbilor; când au apărut, Pecenegii au fost notați și ca Besi (e interesant că la vechii Iranieni "beș" însemna codru): de altfel, enciclopedia bizantină "Suidas" a egalat Besenii / Pecenegii cu Geto-Dacii (Tracii - începând cu liderii Besi - s-au răspândit după Războiul Troian la Marea Neagră iar Bessii / Pecenegii au pătruns în Balcani dinspre Marea Neagră, prin "Besi-rabi" confirmându-se încă o dată rolul de cârmuitori deținut de Besi în spațiul Ponto-Balcanic, în acele vremuri). Medievalii Pecenegi - ca Turki Oghuzi emancipați din secolul VII - au înaintat în Europa pe urmele Ungurilor / Maghiarilor, fiind puternici până în secolul XIII; au rămas interesante denumirile nobile Pecenege ca ale vâslașilor Küerči pe malul Estic al Fluviului Nipru, ca ale călăreților G/Yula cârmuiți de înspăimântătorii Qorqutai (pe malul Vestic al Fluviului Nipru), ș.a. În Antichitate, o parte din Bosnia a aparținut Moesiei Superior (vecina Daciei); în anul 1103 a fost documentat că o parte din teritoriul său aparținea Regatului Rama iar ulterior în Evul Mediu călugărul Mauro Orbini din Ragusa a confirmat - în anul 1601 - onomastica "Bos-niei" ca legată de foștii Besi. Bucovineanul Isidor Ieșan a scris "Despre originea cuvântului Bosnia" în anul 1906: "Se pare că amândouă numirile - Rama și Bosnia - au existat lung timp lângă olaltă, și că abea în secolul XIII a devenit numirea Bosnia generală. Tot așa se pare că numirea de Rama e mai vechie decât Bosnia. Se poate ca această numire Rama să aibă originea ei încă de pe timpul lui Aurelian, care a retras legiunele Romane din Dacia-Traiană împreună cu aristocrațimea Romană, care se va fi așezat prin aceste părți ca să fie mai aproape de Roma. Se poate încă, ca această numire să fi venit aci odată cu descălecarea Românilor prin această țară din părțile Pannoniei prin secolul IX întâmplată cu ocaziunea năvălirei Maghiarilor în Pannonia de nord și dată mai întâi pentru un teritoriu cam restrâns, pe unde a fost această descălecare Românească împinsă spre sud, de către năvălirea Maghiarilor". La început, Croații din N Munților Carpați - fiind înrudiți cu Bulgarii / Sciții - erau implicit înrudiți cu Hunii și cu Geții; la primii Bulgari / Sciți, despre Ziezi - rezonând cu Gheti - nu se știe ca etnonim decât un nepot Semit al patriarhului Noe, ceea ce însă real n-a fost cazul pentru Bulgarii / Sciții ne-Semiți. Fiul lui Argan - notat Organa de către patriarhul Nichifor în anul 619 - era Gurg / Kurbat = Kubrat iar nepotul Asparuh al lui Argan a fost primul Împărat al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân. Ogurii și Oguzii au fost înrudiți: Ogurii preferau zonele mai călduroase și mai joase iar Oguzii pe cele mai răcoroase și mai înalte; există multe mărturii despre Oguri și Oguzi ca trăind amestecați (cum au fost de exemplu Cumanii, Khazarii, Tocharii, Turkii, ș.a). Rotacismul Turk - bine documentat - s-a caracterizat și prin egalarea "s"/"r", astfel încât ceea ce Oguz era "As", Ogur era "Ar" (iar așa ceva a devenit pe larg parte a multor etnonime).

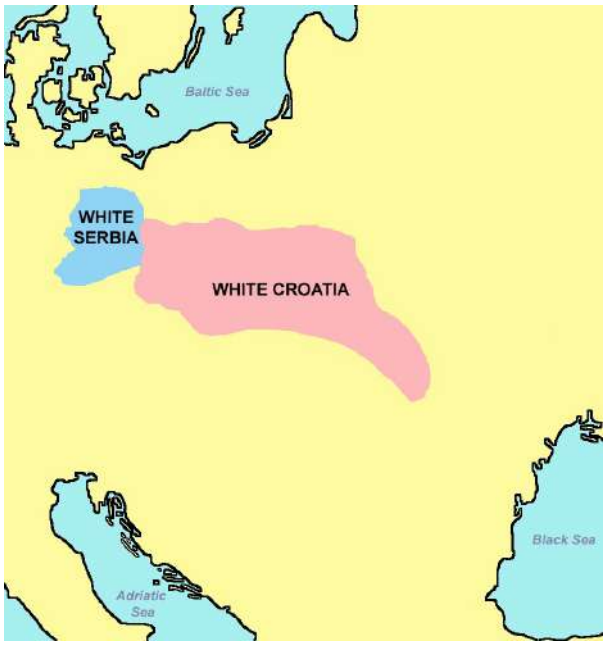

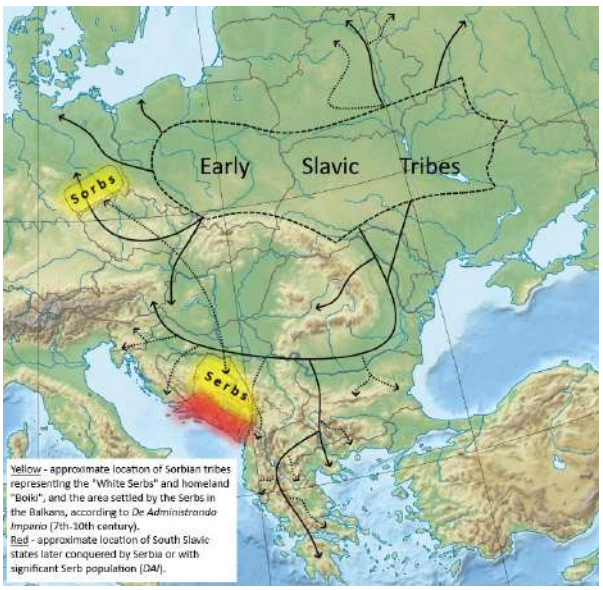

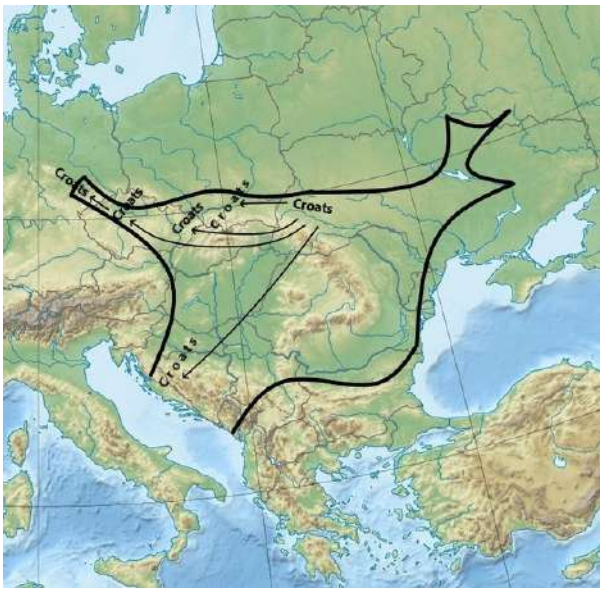

Secolul VI: față de Slavi, "Veli-Sârbii" și "Veli-Croații" erau Vestici = "Albi" (zișI "Beli")

Primul inamic neitalic al Romanilor a fost “Sfântul Rege” Pirus / “Pi-rus” 319-272 î.C., cârmuitorul Moloşilor din ceea ce azi e Albania (Moloşii - a căror denumire era legată de Mleccha din N Indiei - foarte posibil că divinizau focul, fapt personalizat istoric mai ales prin Zeul Moloh din Orientul Apropiat şi N Africii, patronul sacrificiilor pruncilor / îndeosebi a primilor născuţi). Episcopul Martin Cromer 1512-1589 din Cracovia / Polonia, oraș Medieval plin de Nemți - citat de stolnicul Constantin Cantacuzino 1655-1716 în “Istoria Ţării Româneşti” - afirma că în primul mileniu “a fost multă amestecătură a Moscalilor şi Românilor” (din actuala Ucrainã până la Marea Adriatică), toţi ajungând în Biserică să utilizeze Slavona / vechea Bulgară, limba celor de pe Volga; Bucovineanul Mihai Eminescu - cel mai mare poet Român - a scris în anul 1876: “Nu există un stat în Europa Orientală, nu există o ţară de la Adriatica până la Marea Neagră care să nu cuprindă bucăţi de naţionalitatea noastră. Începând de la ciobanii din Istria, de la Morlacii din Bosnia şi Herţegovina, găsim pas cu pas fragmentele acestei mari unităţi etnice în munţii Albaniei, în Macedonia şi Tesalia, în Pind ca şi în Balcani, în Serbia, în Bulgaria, în Grecia şi până dincolo de Nistru, până aproape de Odesa şi de Kiev” (şi azi se pot observa simetrii din Timoc = Craina, via Craiova, în Ucraina, etc. de tipul Români-Ruteni-Ruşi, ş.a., Românii la număr - exceptând Ucrainenii, adică “mărginenii” - fiind cât ceilalţi vecini la un loc = Bulgari + Sârbi + Unguri). Ar fi de observat că atunci când Rușii au cucerit portul Moldoveanca de la Marea Neagră, Țarina Rurikă Ecaterina “cea Mare” a poruncit ca să se numească Odesa - era anul 1794 - denumire păstrată până în prezent (“Moldovanka” a rămas cartierul vechi al portului Odesa); statuia Țarinei din oraș - simbol al prezenței Rușilor - a fost demolată la 29 XII 2022. Geograful Arab Al Muqaddasi (născut în anul 946 la Ierusalim) a consemnat că în anul 985 “o armată Rum, ce se numeşte Rus, a atacat Khazaria”: neamul numit Rus era Rum / adică Rumân (fapt confirmat şi de geograful Afgan Abu Gardîzî - decedat în anul 1061 - că din secolul IX “locuitorii dintre Doneţ şi Dunăre făceau parte din neamul Rumilor / Rumânilor, având un stat Rum / Rumân”); baza lor din răsărit s-a stabilit pe Nipru / Var, la Kiev (acum capitala Ucrainei), ce din secolul X - conform şi Dr. Andrei Groza - le era “avanpost atât militar, cât şi economic, prin importantul său târg”, acolo cârmuitorii fiind din Dinastia Rurik / cu tiparul genetic patern ca Gherga.

Ghergul / Gherbul Rurikid

O caracteristică Geto-Dacă a denumirii cetății a fost sufixarea “va” (în “dava”); sufixarea “va” s-a regăsit și în numele Kiev - la fel ca Moskva, Neva, etc. - nume care nu e Slav, ci Ugro-Finic; în anul 1858, cercetătorul Rus Alexander Veltman a conectat etimologic apariția denumirii Kiev de la Khuni / Huni. Legenda atribuie întemeierea Kiovei - așa cum era ştiută prima denumire a perimetrului Kiev - lui Kubrat (urmaşul după 2 secole al Împăratului Attila al Hunilor şi al Împărătesei Bănăţene Kerka), istoricul Armean Zenob Glak notând că acela a sosit acolo din TransCarpaţi, dintre Paluni / Polani, în secolul VII: arheologul Ucrainean Mykhailo Braichevsky 1924-2001 l-a studiat pe eponimul Kyi / Kii - conectat atributului Got de “kneaz” - afirmând că stăpânirea aceluia se întindea de la Carpaţi până la Kiev (în anul 2014, Dan Schuessler a scris în Ghidul despre Kiev că acela putea fi târgul metropolitan menţionat în secolul II de geograful Ptolemeu, prin care - conform unei legende - a trecut apostolul Andrei şi a susţinut despre Kiev că într-adevăr avea înţelesul de aparţinere lui Kii / Kyi).

Zona Kievului a aparţinut Culturii Cucuteni

Este de ştiut - aşa după cum a indicat şi cercetătorul Murad Adji din Federația Rusă în anul 2004 - că "în legătură cu capitala Kiev, vechiul grai Turk / Cuman folosea 'kia' pentru 'loc pe graniţă' (ceea ce era la marginea teritoriului) iar Ukraina literalmente înseamnă 'la margine'; de exemplu, oraşul de graniţă al Khazariei a fost Kiy. Primii Kipchak = Cuni au apărut în spaţiul Ucrainean după conflictul Turkilor - sosiţi din Altai - cu puternicii Alani pe Don, în secolul IV; Kipchak / Chunii au fost numiţi Huni de către Greci, un document bizantin din 572 explicit consemnând despre ei în forma: 'Huni, pe care obişnuit îi chemăm Turki'. În urmă cu mult timp, Ukrainenii au fost porecliţi Cherkasini". (Iar între Cherkasi și Ghergasi parcă nu e chiar mare deosebire). De altfel, în secolul VI episcopul Zaharia al Insulei Lesbos a consemnat în "Istoria bisericii" existența - la vremea sa - a Nord Caucazienilor Hros / Rus la S de Kiev: aceia probabil erau Ghergari Caucazieni = proto-Ruși (dinspre răsărit), la întâlnirea acolo cu Rumânii (dinspre apus); academicianul Ucrainean Omeljan Pritsak - în "Originea Rușilor" din anul 1981 - a studiat termenul Syriac "Hros" (scris așa de către acel episcop provenit din Canaan), afirmând că "într-o notiță din lucrarea despre 'Istoria bisericii' apare misiunea de creștinare a Hunilor Nord Caucazieni condusă de Kardast / 'Karda-st', considerat 'erou' la fel ca uriașii parteneri ai Amazoanelor, termenul Grec de 'heros' pentru erou ajungând adaptat Syriac ca 'hros'."

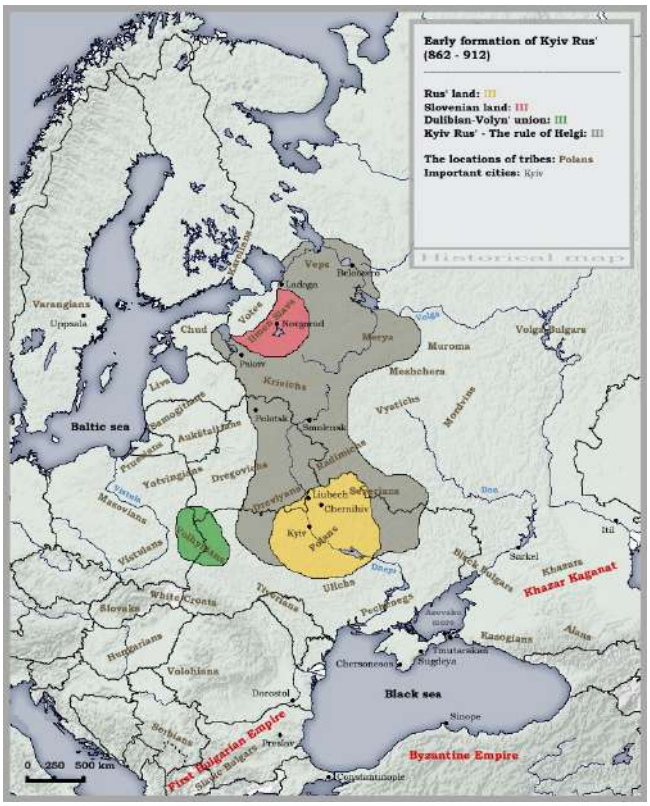

Primii Ruşi s-au întins între Kiev / S și Novgorod / N

Până la apariția Federației Rusiei, în areal nu a fost vid (căci Federația Rusă nu a apărut din neant); savanții Epocii Moderne au observat apropierile onomastice de "Rus" a termenilor ca "Rusalka" = Zâna apelor, "ruslo" din limba Rusă pentru albia de Râu / canal, în trecut Rușii fiind înțeleși ca vâslași / cârmaci inclusiv pe partea cealaltă a Balticii - în Scandinavia, de unde numele Eston / Finic de "Ruotsi" al Suediei - ceea ce conferă sensului de "Oamenii apelor" semnificația reală pentru vechii Ruși: așa ceva era ecoul Nordic al Rumânilor = "Oamenii Râurilor", știuți în Vechea Lume ca Valahi = "Oamenii Valurilor" (vecinătatea Rumâno / Romîno - Rusă s-a menținut până în Epoca Modernă). După mutarea în secolul IX a capitalei Rușilor de la Garða / Novgorod pe Nipru la Kiev, Varegii au numit acel loc Kœnungarðar / "Kœnun-Garðar", literalmente însemnând "orașul cârmuitorului" (similar cum Valahii ziceau capitalei bizantine "Țari-grad" = "orașul cezarului" / Împăratului): pe scurt, Kiev a găzduit marii Knezi / Cnezi ai Rușilor timpurii; privind denumirea de "Va-regi", se poate observa și că în Estonă "riigi" = "Regat". Dr. Fjodor Uspenskij de la "Institutul de Studii Slavice" al Academiei Ruse a explorat în anul 2011 denumirea Kievului atât în legătură cu legendarul luntraș Kii la vadul peste Nipru de acolo - care avea la Dunăre locul numit Kievetz ce-i plăcea enorm - cât și ca legat

de “Okijan gorod” = “orașul Okeanului” fiindcă era la apa mare Fluvială (Varegii înțelegeau zona ca așezarea populată de “kijani”, adică de aceia gospodărind trecerea acvatică, îndeosebi fiindcă luntrilor lor - tip canoe - le ziceau “kona” / “kœna” iar pentru oraș Nordicii utilizau termenul Kønu-garðr = “orașul bărcilor” dar și al cârmuitorului care facilita traversarea).

Situația la schismă: Românii erau între Romei și Ruși

Academicianul German Ludwig Schlozer a consemnat în “Analele Rusiei”: “Volohii nu erau nici Romei, nici Bulgari, ci Vlahi / Rumuni, urmași ai marii și străvechii seminții de popoare a Tracilor, Geților și Dacilor, care și acum își au limba lor proprie și cu toate asupririle, locuiesc în Valahia, Moldova, Transilvania și Ungaria în număr de milioane”.

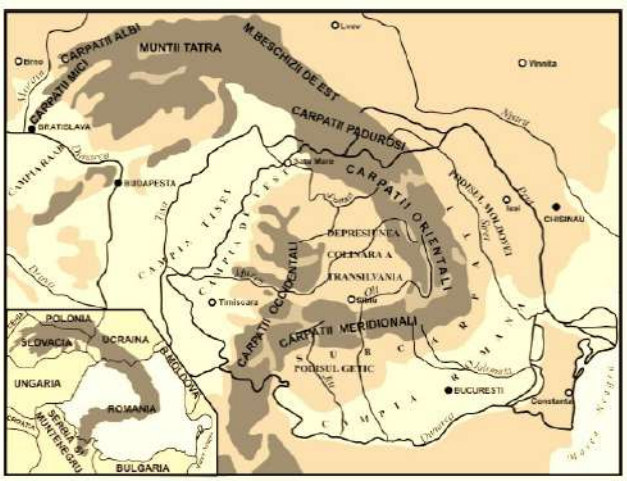

Populații Române în Carpații Nordici

În “Originile Principatelor Române”, academicianul Dimitrie Onciul a scris: “Analele Ruseşti sub numele de Bolochoveni cunoșteau pe Volochi (=Români). Bolochovenii sunt arătaţi ca locuind în vecinătatea Principatelor Ruseşti de Haliciu şi Kiev, întinzându-se în Nord-Estul Carpaţilor până dincolo de Nistru şi ajungând chiar peste Bugul superior. Un teritoriu Bolochov în Podolia lângă Principatul Kiev, unde apoi se află Ţara Bolochovenilor, este menţionat la anul 1150. Ei sunt identici cu Vlahii de la hotarul Galiţiei, cunoscuţi bizantinilor în anul 1164. Pe teritoriul ocupat de ei, Bolochovenii se bucurau de oarecare independenţă, trăind sub conducători proprii, numiţi cnezi ca şi la Românii din Ardeal” (expansiunea Bolochoveană / Volohă s-a oprit după invazia Mongolă, o cronică Polonă din anul 1259 anunțând subjugarea acelor Volohi notați “Bessarebenis” / Basarabi, mișcarea generală spre NE fiind continuată de atunci din Bazinul Niprului / Var de către oamenii liberi ortodocși denumiți Cazaci după vechii Khazari - așa cum a scris contemporanul “Codice Cuman” din Veneția, Dr. Ilia Zaftur / locțiitorul prefectului Tiraspol, redactorul publicației “Transnistria” afirmând că la Cumani denumirea de Cazaci însemna “Oameni liberi” Rumâni iar nu Ruteni sau Ruși - înveșmântați în faimoasele chercheze, specialiști în luptele călare, căci inițial Cazacii însemnau războinici = militari profesioniști, care au ajuns în câteva secole să domine Siberia, cucerind-o pentru Ruși / declanșarea cuceririi Siberiei a fost de pe vremea ultimilor țari Rurik); de pildă, ar fi de remarcat că printre Cazacii anului 1649 au fost atestați documentar 5 Basarabi (care în opinia academicianului Petriceicu Hașdeu ar fi provenit dintre Românii Hațegului sau Munteniei / Valahiei). Academicianul Nicolae Iorga în expunerea despre “Legăturile Românilor cu Rușii Apuseni și cu teritoriul zis Ucrainian” a susținut la 11 III 1916 în plenul Academiei Române că “Dimitrie / Mitru - născut de Maria, fiica lui Ștefan-cel-Mare, moartă la 18 III 1518 și îngropată la Putna - deci nepot al lui Ștefan-cel-Mare a fost șeful Cazacilor încă de pe la 1540; a pierit la Constantinopol în cârligele grozave ale căngilor, ca rebel, în 1563. Calea Cazacilor era acum deschisă spre Moldova. Ei alergară bucuroși la chemarea lui Ioan Vodă cel Cumplit în 1574, ca să apere tronul contra Turcilor. Pribegii Moldoveni alergau la ei. Moldova ajunse pentru ei câmpul clasic al aventurilor răsboinice și comoara prăzilor. Pe când până acum ei jucaseră un rol ca al ‘Marilor Companii’ din Apus gata de luptă pentru oricine, acuma, deschizându-se lupta cea mare cu Turcul, cu Tătarul, ei sunt pentru Domnii noștri ceea ce pentru regii Franței au fost Svițerii, cu falanga lor de nebiruită infanterie”. Din anul 1556, baza Cazacă a fost la gura Niprului, pe Insula Sf. Grigorie / azi Khortiția 47,49 lat. N, 35,06 long. E, în Ucraina (nobilul istoric Rus Vasily Tatishchev 1686-1750 -

descendent Rurik, deci genetic ca Gherga - care a denumit capitala Urală Ekaterinburg după Ţarina Ecaterina I / soţia Ţarului Petru "cel Mare", susţinea despre Cazacii de pe Don, în fruntea cărora era, că aveau originea comună cu Circaşii, anume autohtonii dintre Caucaz / Georgia şi Marea Azov, pe coasta Pontică vorbind A-Dâga): istoricul Român Bucovinean Ion Nistor 1874-1962 a scris explicit "Cazacii erau strânşi dintre moscali şi români", Cazacii fiind de unii consideraţi şi ca urmaşii Cumanilor (dansul lor popular "cazacioc" - datând din Evul Mediu - a plăcut dintotdeauna vecinilor Nordici / Ruşi); ar fi de observat că şi Tătarii Crimeeii au fost urmaşii Cumanilor. Dr. Nicolae Popp a scris în cartea "Transnistria - încercare de monografie regională" din anul 1943: "Numele 'Cazac' şi organizaţia însăşi a fost împrumutat de la triburile Chirghize (Kazac = corsar). Unii deveneau Cazaci de profesiune, iar mulţi se întovărăşeau numai vremelnic pentru vreo expediţie de pradă. În scopul acela numeroşi aventurieri de toate limbile, mânaţi de dorul de haiduire, îşi găseau refugiul la Cazaci. Aşezarea Cazacilor în Ucraina n-a pornit din imboldul unei idei superioare de Stat şi nici din hotărârea de a face la Nipru zid de apărare contra păgânităţii Nogaice. Dimpotrivă, originea organizaţiei Căzăceşti ar trebui căutată mai curând în nevoile şi neajunsurile politice şi sociale ale ţărănimii cis- şi trans-Nipriene, precum şi îngrămădirea de bejenari din ţările vecine. Dintru început Domnii Moldovei şi în genere ai Principatelor Române intrară în strânse legături cu Cazacii, mai ales în luptele contra otomanilor". Vocabularul Românesc cuprinde termeni străvechi Româneşti (aşa cum a studiat cercetătorul Lucian Costi în cartea "Limba Română - natura şi falsurile istorice"), de genul substantivului masculin "cazic" = ţăruş de lemn ce se introduce în Pământul malului pentru legarea ambarcaţiunii ori de genul substantivului feminin "cazulcă" = unealtă pentru pescuitul peştilor răpitori în timpul iernii sub gheaţă; faptul că dintre Românii răsăriteni s-au desprins Cazacii spre E - pe marile ape până în Extremul Orient - reconfirmă similitudinea numelui lor şi a cuvintelor respective Româneşti de practică navală, toate în conexiune cu cele care caracterizau Valahii, "Oamenii Valurilor / Râurilor". Privind onomasticile populaţiilor din răsăritul şi din apusul Munţilor Caucaz, întinşi între Mările Neagră şi Caspică (la N de Caucaz fiind "Cazarii" / "Ka-Zarii"), acelea se pot vedea şi azi ca fixate drept Cazaci / "Ka-Zaci" în N Mării Negre (apropiaţi de "Sfinţii Daci") şi Cazahi / "Ka-Zahi" în N Mării Caspice (apropiaţi de "Sfinţii Dahi"): de altfel, echivalenţa "Z"="D" a existat şi la dinasticii Zuraz - regăsiţi în clanul Regal Duras / Dulo, cu reşedinţa la începutul Medieval în Mangup = fostul fort Dory / Doros 44,35 lat. N, 33,48 long. E din Crimeea, având denumirea şi ca Gotthia - care au cârmuit Daco-Geţii iar ulterior pe urmaşii acelora, cu baza în Pământul Dunărean al "Duros-torului" = "Duros-Terra", adică Dârstor / Distria, azi Silistra (baza Daco-Getă a clanului Duras a ajuns în Doros, devenită capitala Goţilor din Crimeea şi ocupată de Khazari după ce - la sfârşitul secolului VII - clanul Dulo a preluat puterea în N Balcanic, în fruntea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân), o denumire rezonantă fiind şi promontoriul Dolojman / Dolo-ş-man din perimetrul Jurilovca / "Juri-lovca" însemnând al vânătorilor Juri în Delta Dunării, unde a existat cetatea Argame a Argadeilor / Arga-deilor = Sfinţilor Arga, întemeiată de Carianul moş Gorga, locul aparţinând "Oamenilor Sfinţi Dolo", aşa cum erau numiţi cei din neamul Duras / Zuras; e de ştiut că la S de Caucaz, înţelesul Arab faţă de termenul "Dah" s-a fixat în dezacord, în legătură cu "dihonia" / "discordia" (iar cuvântul Arab "daes" înseamnă "călcător", cu sensul de "cel care striveşte / zdrobeşte").

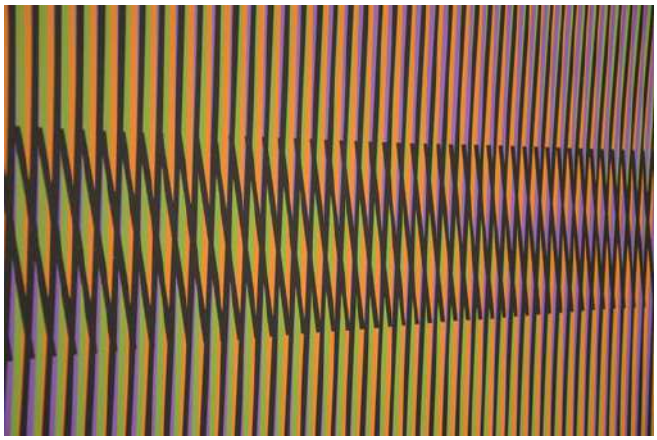

Autorul Elen Dionisie Fotino în "Istoria Daciei" - pe care a publicat-o în anul 1818 la Viena / pe atunci capitala Imperiului Habsburgic, acum capitala Austriei - a scris despre Galiţia că era ştiută ca "Rusia Neagră" (totuşi, regiunea din Nordul Carpaţilor, pe lângă Galiţia a fost mai frecvent denumită şi Rutenia sau "Rusia Roşie"); tot el a notat în aceeaşi lucrare că termenul de Român exista în Antichitate (de exemplu în timpul ocupării de către Romani a Sudului Daciei vechi: în vremea Împăratului Roman Caracalla 212-217 - care şi-a omorât fratele Geta - "s-a făcut înscrierea locuitorilor liberi Daci cu privilegiul de cetăţeni Romani, după care în loc de Daci s-au numit Români"). Ar fi de remarcat că Tradiţia Mănăstirii Caracalu de pe Muntele Athos / Macedonia a conectat existenţa Mănăstirii de pe timpul fratelui mai mare al lui Geta, adică a Împăratului Caracalla (ei au fost fiii Împăratului Septimiu Sever / de origine Ghetul, adică Get din N Africii); e de reţinut că Dinastia Severilor a cârmuit Imperiul Roman în perioada 193-235, pe atunci existând Dacia la N Dunării / pe teritoriul României. Despre Muntele Athos e de ştiut că spre sfârşitul Antichităţii a fost loc de retragere a creştinilor pentru ca să se ferească de persecuţiile Romane iar în perioada iconoclastă din Evul Mediu timpuriu mulţi călugări din Imperiul Bizantin = Imperiul Roman de Răsărit s-au retras acolo ducând cu ei numeroase icoane şi moaşte. Despre Basarabi e de ştiut că istoricul Ceh Wilhelm Tomaşek - ajuns academician Austriac - a afirmat că erau urmaşii Tracilor Besi, renumiţi preoţi / conform Anatolianului Herodot şi respectiv războinici feroci / conform Anatolianului Strabon, prezenţa lor fiind atestată istoric de la marele Sanctuar Perperikon până în Carpaţi (literalmente Basarabi, adică "Basa-rabi" = "cârmuitorii Besilor"); de la Besii din S Dunării - cu care, conform aceluiaşi savant, erau conectaţi Burii din N Dunării - s-a tras în Tracia denumirea Byzantion / Bizanţ (ulterior Constantinopol / Istanbul): încă şi acum cel mai mare oraş din Europa. Istoricul German Joannes Leunclavius a scris în secolul XVI că Basarabia / Ţara Basarabilor se numeşte aşa de la numele Besilor. Academicianul Român Dimitrie Onciul a recunoscut în Basarabi un vestigiu al numelui Tracilor Besi (explicând metateza Bessapara - nume toponimic din Rodopi - ca însemnând forumul Bes = târgul Besilor); Anticul Herodot i-a indicat pe Besi ca preoţii cei mai distinşi ai lui Dionysos / Bahus, Zeu Trac numit "Za-Bazios" / Zabazios: sacerdoţii Basari au fost străbunii Basarabilor (în anul 551,

cronicarul Iordanes a scris despre casta domnitoare a Geților că era formată din Zarabi, adică Basarabi iar în "Cronica pictată de la Viena" din secolul XIV Basarab a fost scris numai Bazarad / "Baza-Radu"). Datorită sinodului Patriarhiei Ruse din anul 1654 (pe când domnea Alexei Romanov, tatăl lui Petru "cel Mare"), cei de rit vechi din Imperiul Țarist care s-au împotrivit - începând cu episcopul din Novgorod - pentru a nu fi arși pe rug, au emigrat: urmașii Cazacilor de pe Don și de pe Nipru care s-au stabilit în Bugeac / S Basarabiei și Delta Dunării, până la fostul fort Orgame - întemeiat în Epoca Fierului de Gherghiții din Caria - din cauza acelei persecuții religioase, intensificată în timpul Țarului Petru "cel Mare", care din anul 1703 a mutat capitala Imperială la St. Petersburg, sunt azi știuți ca "Ruși Lipoveni" ("lipa" însemna "tei" - lemn din care își făceau ramele lotcilor / bărcilor - așa cum de exemplu anterior a fost denumit portul Bănățean Lipova pe Mureșul inferior, renumit pentru producerea ambarcațiunilor, din teii zonei); e de observat că pe atunci hatmanul Cazacilor a fost Moldoveanul Dănilă Apostol 1654-1734, refugiul acelora ajungând să fie spațiul Rumânesc. Bucovineanul Isidor Ieșan a scris în "Istoria Balcanului" din anul 1912: "În Evul Mediu, nașterii și lățirii extraordinare a paterenismului i-au stat în ajutor 4 factori principali. Mai întâiu tradițiunile vechi păgâne încă foarte vii ce se aflau în conștiința și memoria popoarelor, apoi textele apocrife ce erau lățite pretutindeni de către patereni, apoi activitățile febrile ale manicheilor Armeni veniți din Asia Mică / Syria, împreună - în fine - cu intoleranța și urmărirele foarte barbare atât din partea bisericii apusene, cât și a celei bizantine. Secta bogomilă / paterenă - a milioanelor de oameni buni - a dominat odată toată Bosnia și Herzegovina de azi, dar nu numai atâta, ci ea s-a lățit și preste hotarele acelor 2 țări relativ mici, adică preste tot Balcanul. Aflăm pe patereni / cathereni în Dalmația, Croația, Slavonia, Serbia, Bulgaria, Macedonia, Tracia, apoi trecând Dunărea în țările Românești până departe spre Nord în Rusia, unde și astăzi avem încă urme din secta paterenă de exemplu pre Lipoveni (pre care îi avem și noi în Basarabia, Bucovina și Dubrudja); apoi trecând Marea Adriatică a venit dânsa în Italia de Nord (Veneția, Torino, Padua, etc.), apoi în Italia de Sud (Apulia, Sicilia), în Franța, Spania, în o parte din Germania până la Rin și Elba, a ajuns spre Bohemia și Moravia făcând astfel un turneu, un ocol prin întreaga Europă, pretutindene sub diferite numiri - catari, eretici, etc. - băgând în boale atât pre papă, cât și pre patriarh, cât și statele cele grozav apostolice-creștine. Vieața sectei paterene, cam între secolul X până la XV, a fost strâns legată de istoria Bosniei. Bosnia ajunsese pe acel timp, pe timpul ei de înflorire, sub cârmuitorii proprii indigeni, focarul în jurul căruia s-a cristalizat acel element, a fost vatra de unde a crescut și a luat avânt flacăra acelui foc, ce a cuprins într-un timp relativ scurt aproape toată Europa, în jurul cărui focar s-a dezvoltat, a rezistat și s-a stins cu desăvârșire acea sectă, pentru că Bosnia era legalminte unicul stat pateren / bogomil independent. Paterenismul a format statul Bosniac, l-a dominat mai multe secole, l-a susținut, și tot prin el s-a și prăbușit acel stat, băștinașii trecând la islam. Nașterea, lățirea, culmea cea mai înaltă de dezvoltare, adică floarea adevărată a paterenismului a picat cam împreună cu introducerea creștinismului la Slavii din Balcani și în special pe timpul încreștinării Bulgarilor, va să zică cam între începutul secolului IX până în secolul XV, până la stăpânirea otomană. În Balcanul Medieval timpuriu lângă scrierile vechi creștine - multe orientale - soseau și altele noi, cari reoglindeau tradițiunile vechi păgâne, modul de gândire a poporului căpătând tocmai prin acea calitate mare reputațiune și popularitate. Toate popoarele Balcanice aveau parte în abundență de acele scrieri, și așa veniră ele mai cu seamă la Românii din Balcani (la cei din Hemus și din Pind), căci ei veniră cu ocaziunea primului Imperiu Româno-Bulgar la o vieață spirituală mai ridicată, mai radicală, mai înaltă și la acțiuni mai puternice. Românii din Balcani (Hemus și Pind), cât și cei de pe malul stâng al Dunării primiră preste tot în biserica lor atât limba cea vechie glagolită, cât și scrierile bisericești cu scrierea glagolită. Originea Balcanico-Română a manuscriptelor Rusești e evidentă, tot așà e de tot caracteristic și faptul că Rușii primiră preste tot în biserica lor scrierile bisericești, cât și toată limba bisericească în forma cea vechie glagolită din Balcani. Mai pe urmă a intrat în uz pretutindene, în biserică și în literatură, scrierea cu literile cirilice, toate acelea din cauza fanatismului și ambițiunii clerului ortodox cari avea mare grije ca poporul Român să nu primească cumva, atras fiind de vecinatatea cu Roma și prin afinitatea de rasă, prin asemănarea limbii sale (pe atunci desigur mult mai Latină decât astăzi) cu cea Latină și confesiunea Latină. Din cercetările istoriei vechi a Românilor până în vremurile mai noi, din care am aflat cât au suferit Românii sub presiunea bisericei Slave, e argumentat îndestul că biserica ortodoxă Slavă ne-a tâmpit conștiința noastră națională atât de necesară desvoltării noastre ca popor aparte și ne-a luat posibilitatea ca să devenim un popor mare, puternic și de sine conștient. Tot Balcanul și tot Orientul chiar până la Don și Cherson ar fi astăzi Român dacă n-ar fi dat Slavismul preste noi".

Regiunea Kherson este în N Crimeeii (între Estuarul Bug-Nipru și Marea Azov)

"Secta paterenă / bogomilă a luat avânt în Macedonia și la Românii din Pind iar acea doctrină era o amplificațiune a doctrinei manicheilor venită din Syria / Asia-Mică. E interesant să constatăm cu această ocaziune că secta de Slavi așa-numită 'bogomilă' nu era deloc o creațiune Slavă, precum se trudesc cu atâta încordare și în mod atât de exagerat istoriografii Slavi s-o arate, nici nu e dânsa iscodită sau lățită de un Slav care s-ar fi chemat Bogumil, precum o pretind cu atâta mândrie tot istoriografii Slavi. Din contră, noi am aflat cu date autentice că secta era numai o amplificată reînviere a sectei Asiatice (din Syria, Anatolia) a manicheilor, înființată de Manes și Paul din Samosata, pornind din principiul dualistic al veșniciei, al luptei dintre bine și rău. Bogomilismul era o ramură a vechilor manichei. El se strecurase din Asia în Peninsula Balcanică încă de prin secolul VIII sub împăratul Constantin Copronimul. Din

Tracia, el se răspândise repede spre Sud de munții Hemului, spre apus prin Macedonia și prin munții Pindului, deci prin locuri ocupate numai de Români. Deci Românii din Tracia și Macedonia au fost acei cari au primit mai întâiu doctrina manicheilor. Ei au dezvoltat-o, au lățit-o apoi mai departe prin scrieri Românești și Slave, pentru a atrage și pre Slavi prin acea propagandă. În Balcani, Armenii care stăteau cu Românii au venit din Macedonia în Bosnia și deveniră mai târziu patereni / bogomili. Deja (în secolul IX) împăratul Romăno-Bulgar Boris se deplânse în scurt după ce primise creștinismul că Armenii predicau în statul lui o altă doctrină, ce nu era în toate asemenea cu cea creștină: ei puteră afla doctrina lor ușoară, foarte înțelegătoare și foarte liberală, inclusiv prin cărți - așa numite apocrife dar ce vorbiau foarte viu la inima poporului - cu atâta trecere și intrare în popor, ce cruțau cât se putea tradițiunile păgâne. Totodată doctrina manicheică a Armenilor stătea mai aproape de spiritul poporului decât biserica bizantină cu punctuațiunile sale aspre, severe, posomorâte, de tot dure, și ceea ce era păcatul cel mai mare era totodată că ele erau de tot misterioase și nepricepute, umflate steril, întunecat; pe când doctrina manicheică / paterenă (bogomilă) știa a răspunde precis și ușor la înțeles la toate întrebările, pe când atât canoanele, cât și doctrina bisericei creștine, tăceau mereu: tăcerea sfântă a celor 'săraci cu duhul' la toate chestiunile mai profunde, sau răspundea ori evasiv și pe neînțeles (prea filosofic) ori cu pedepsele și cu muncile eterne ale iadului, cu focul cel grozav și nestins arzând în întuneric, etc., tot așà precum o face și astăzi încă biserica creștină - adică popismul - când i se pun înainte chestiuni profunde și importante. Sectarii știau a tămădui boale, dureri și slăbiciuni numai prin punerea mânilor, prin post și prin chiemarea spiritului sfânt, adică a spiritului nerval (magnetismul vital) ce zace în om, pre care spirit îl întrebuințară Christos, apostolii, ș.a., prin așa ceva captivând ei în asalt fantesia poporului; dar tocmai pentru că purtau o vieață morală, tocmai pentru influența lor binefăcătoare și salvatoare asupra poporului, fură ei urmăriți cu toată furia de către popii trântori și corupți ai bisericilor creștine, care nu știau alta decât numai de a trăi în îmbuibări și desfrânări. Doctrina bogomilă ce apăruse de prima dată dintre Armenii Asiei-Mici nu era nimic alta decât gnosticismul reformat cel vechiu din Asia-Mică, sau mai bine zis, manicheismul reformat în secolul VII din Samosata. Paterenii erau nu odată grozav persecutați de către împărații bizantini, erau chiar nimiciți cu miile, și mulți martiri chiar mai mari decât la creștini se aflau în rândurile lor; și împăratul Boris al Imperiului Romăno-Bulgar dădu lui Iosif - primul episcop din Tracia - porunca să proceadă aspru contra paterenilor. În secolele XI-XII au încercat sectarii adeseori ca să alunge pre bizantini din Balcani, sau cel puțin să le nimicească împărăția drept răsbunare pentru persecuțiunile de odinioară și cele întreprinse contra fraților lor de o credință. Incursiunile Pecenegilor, Cumanilor, Valahilor în Imperiul Bizantin s-au mărit teribil. Acele invaziuni erau ușurate prin nemulțumirea generală din Balcani, care afară de ura cea mare avută contra bizantinilor era nutrită încă și prin urmărirea teribilă a sectarilor de către bizantini. În anul 1078, când Cumanii / Valachii prădară Imperiul Bizantin până la Adrianopole, și când în interiorul Imperiului se afla o confusiune nedescriptibilă, a insurecționat Luca - un sectar Român din Filipopol - populațiile din Tracia și Bulgaria (cari erau pe atuncea în cea mai mare parte Române). La început, așa se zice, fu armata insurgentă de vreo 80 de mii de sectari Români, ce era neorganizată și rău înarmată, bătută și împrăștiată de un corp bizantin cu mult mai mic, însă după 8 ani, după ce insurgenții sectari au exersat mânuirea armelor și purtarea răsboiului, s-au aliat la anul 1086 cu Românii din stânga Dunării (cu așa numiții Cumani ai lui Konstantin Jirecek) și - sub comanda sectarului Român Luca - au prădat Tracia bizantină. Sectarii Români împreună cu frații lor din stânga Dunării au ocupat apoi Silistra (Drâstor) și tot șesul Dunărean din Bulgaria ce era al bizantinilor. În anul 1087 hanul Teglu al Pecenegilor în unire cu sectarii Români de pe amândouă malurile Dunărei bătu armata Imperială, iar împăratul bizantin - care conducea acea armată - abia își scăpă vieața (1088) din acel măcel crâncen. Abia în anul 1091, cu mare greutate, la revărsarea apei Marița, a scăpat în fine Imperiul Bizantin de pericolul ce amenință deja pe atuncea din partea sectarilor Români și Cumani. La răscoala din anul 1186 a fraților Asănești, sectarii bogomili Români au dat contingentul principal și din acea cauză favorizară frații Asănești foarte mult doctrina sectară, ba se crede chiar că ei - frații Asănești - ar fi și aparținând acelei doctrine, deși aproape toți frații trăiră lung timp în Constantinopole. Și tocmai din acea cauză, pentru că ei știau prea bine cine erau bizantinii și cât valorau ei, urau ei pre bizantini și tot ce venia de la bizantini și desigur că acea ură față de bizantini va fi fost și una din cauzele principale pentru ce au intrat în relațiuni religioase cu papa. Imperiul Romăno-Bulgar a ajuns covârșit de sectari. Asăneștii i-au lăsat în pace, pentru că și ei erau mai mult sau mai puțin adepții lor, și pentru că ei înțeleseră prea bine situațiunea și spiritul timpului în care se aflau, pentru că atât dinaștii Asănești, cât și poporul sectar erau Români iar în așa caz nu le permitea inima Română ca să facă rău poporului propriu, și - în fine - pentru că Asăneștii puneau baza domniei lor tocmai pe acei credincioși sectari Români. Numai 2 împărați cari însă nu erau mai mult din familia Asăneștilor, anume Borilă la 1211 și Alexandru la 1350, i-au urmărit pre sectari. Sectarii din Sudul Franței (având în centru Toulouse) și din Nordul Italiei (având în centru Albona / Lacul Garda) au susținut o comunicațiune foarte vie atât întreolaltă, cât și cu coreligionarii lor din Balcani, adică cu cei din Bosnia, Macedonia, Serbia, Bulgaria, chiar și cu cei din stânga Dunărei din Dacia-Traiană. Înainte de cucerirea Constantinopolului de către cruciați și înaintea ocupării aceluia de otomani, au existat totdeauna înțelegeri și comunicațiuni spirituale și religioase secrete între credincioșii sectari din Orient și Occident. Ultimele urme ale sectarilor în Balcani s-au pierdut în secolul XVIII, când ultimii adepți au trecut la islam".

Cazacii între Rumâni și Ruși

Hetmanatul Căzăcesc a avut ca axă Fluviul Nipru, fiind oficial peste un secol, în perioada 1649-1764, între Rumâni și Ruși; oferta "Estului Sălbatic" a însemnat în răsărit cucerirea de către Cazaci a Siberiei și includerea aceleia în Imperiul Țarist iar în apus plecarea viguroșilor Cazaci a permis Rușilor să ajungă vecinii imediați ai Rumânilor: un exemplu ulterior a fost dat inclusiv de bunicul matern al autorului - Vasile Guțu, blond cu ochi albaștri, a cărui fiică Maria s-a măritat Gherga în Banat - care s-a născut pe Nistru (în Imperiul Țarist), ajungând să vorbească deopotrivă de bine limbile Română și Rusă, decedând în Banat. În anul 2007, Basarabeanul Veaceslav Stăvilă - Doctor în științe istorice - privind genealogia lui Vasile Guțu 1909-1973 (așadar, bunicul autorului lucrării "Originea Gherga"), a scris: "cele mai apropiate rude (purtătoare a numelui Guțu) actualmente locuiesc în satul Colborâș (în componenţa Ucrainei); strămoșii lui Vasile Guţu (n. 1909, în s. Sălcuţa) au venit în s. Colborâș din s. Taraclia unde, la fel locuiesc, rude (mai îndepărtate decât cele din Colborâș) ale lui Vasile Guţu". Ar fi de observat că Taraclia 46,34 lat. N, 29,06 long. E din raionul Basarabean Căușeni până la includerea în Imperiul Țarist era localitate integral Românească - cu semnificativii Guțu acolo - însă la mijlocul secolului XIX a fost colonizată cu Rusini din Ținutul Gotin = Hotin (dintre Prutul superior și Nistrul superior, acum Ucraina); este de știut că Porfira Caterina Guțu din Ținutul G/Hotin, cununată cu Boierul Ion Stroescu, l-a născut în anul 1845 pe Vasile Stroescu, senator ajuns primul președinte al Parlamentului României "Mari", care în discursul de deschidere de la 1 XII 1919 - aplaudat prelung - a zis (printre altele): "De acum a venit timpul ca să ne aşezăm treburile înlăuntrul ţării. După obiceiul care a devenit a doua natură, ne uităm împrejur cine ne-a ajuta ca noi de-a gata să gustăm fructele muncii altora. Nu, domnilor aşa nu mai merge! Trebuie să muncim şi să ne îngrijim singuri de binele nostru. Este o vorbă: Cu mâna străinilor e bine numai foc să iei. Poate că e bine, dar nu creştineşte şi nici omeneşte! În viaţa noastră trebuie să avem gânduri şi mâini curate. În incinta acestui lăcaş (parlament) trebuie să intrăm ca în biserică în faţa sfintei cuminecături. Toate patimile, pornirile egoiste, urile să le lăsăm la pragul intrării şi să intrăm cu gândul numai la binele şi propăşirea neamului Românesc şi ţării noastre. Să zicem cu toţii: Aşa o voim, aşa Dumnezeu să ne ajute!" (Ar fi de știut că din cauza Uniunii Sovietice, care din al doilea război Mondial a înglobat Basarabia, autorul lucrării "Originea Gherga" - care are unchi, mătuși, verișori și verișoare pe acolo, în republica Ucraina și republica Moldova - nu a avut contacte cu rudele, legăturile pierzându-se; în prezent, numele Guțu e bine reprezentat în acele Țări).

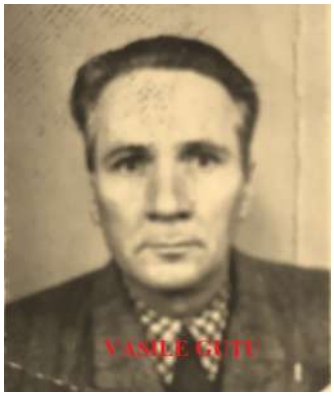

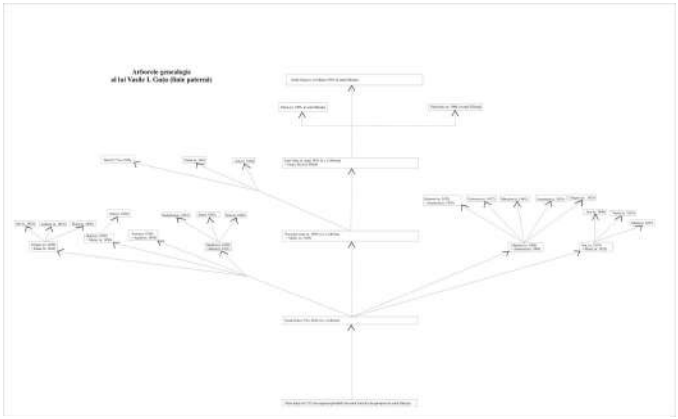

Cercetarea Guțu de Dr. Veaceslav Stăvilă, 2007

Toţi Românii, nu doar cei din Ţara Românească = Valahia, erau numiţi de către cei din jur ca Valahi; de exemplu, "Cronica Moldo-Polonă" - din anul 1566 - a notat Moldovenii ca "Volohi" (anterior - în anul 1554 - istoricul Polonez Stanislav Orzekowski a precizat că "Moldovenii se cheamă pe limba lor Români"), Ungurii / Maghiarii numeau Românii Ardeleni ca "Olahi", etc. Arheologul Polonez Tadeusz Sulimirski 1898-1983 a susţinut că "arealul format de Carpaţii Nordici din Polonia şi colinele lor a fost locuit în preistorie de triburi Trace". În anul 2015, arheologul Polonez Marcin Rudnicki - care a descoperit în Bazinul Vistulei, din Carpaţii Nordici până la Marea Baltică, monede Romane falsificate de către Daci, zeci de brăţări Ardelene, ceramică Dacă şi alte artefacte Dace - a afirmat că acelea proveneau din Dacia / România iar o parte au fost realizate acolo: "Prezenţa dacilor în zona Poloniei a început în secolul III î.C., conform unor cercetări bazate pe descoperirea, la noi, a unor monede din arealul dacic. Motivul prezenţei lor poate fi legat de implicarea Daciei în bănosul comerţ cu sclavi, de care Roma avea mare nevoie. Apoi, pe vremea regatului lui Burebista (în jurul anului 60 î.C.), obosit de veşnicele incursiuni ale triburilor boilor pe teritoriul său, marele rege geto-trac a trecut la atac şi a provocat, undeva pe râul Tisa, una dintre cele mai mari bătălii din istoria dacilor. Boii au fost practic raşi de pe faţa pământului de daci. Acela a fost momentul când ceramica specific dacică a apărut masiv în nordul Slovaciei şi în sudul Poloniei. Din punctul meu de vedere, acea apariţie a fost legată de extinderea regatului dac al lui Burebista spre nord. Pentru mine, prezenţa 'ceştii dacice' şi a altor forme de ceramică dacică, în zona noastră, e proba directă a prezenţei fizice a dacilor aici! Eu însumi am descoperit, într-un mormânt al unei aşezări din Pelczyska, o ceaşcă dacică. Să spui că o astfel de ceramică, făcută de mână - era foarte rudimentară - ar fi un import, e pur şi simplu o prostie. E o ceramică foarte primitivă. Nu ai cum să importi aşa de la atâţia kilometri distanţă! Prezenţa ceştii dacice în Polonia nu se poate explica decât prin faptul că dacii au venit aici cu tradiţiile lor de olărit şi cu obiceiurile de a le folosi. Foarte posibil, puterea lui Burebista a fost atât de mare, încât să se fi extins până în Polonia. Contactele dacilor cu nordul Europei erau mai puternice decât ne imaginăm iar în acest sens, există informaţii nepublicate încă. Majoritatea monedelor republicane romane, pe care le-am găsit în Polonia, nu vin direct din sud, pe direcţia Moraviei, ci vin prin Dacia. Probele acestei teorii sunt monedele de aici, imitaţii dacice ale unor denari romani. Arată destul de bine, dar ştim că sunt imitaţii, pentru că faţa monedei este de la un tip de denar, iar

reversul este de la altul, e un mix de două monede într-una singură. Avem tot mai multe descoperiri de acest fel, care sunt complet nepublicate! Se vede o imitaţie de inscripţie romană, făcută în cel mai pur stil barbar, pentru că e evident că meşteşugarul dac nu ştia să scrie, iar atunci a mâzgălit nişte semne care aduceau, cumva, în mintea lui, cu literele alfabetului latin. S-au găsit monede similare şi în România, deci nu e nici un dubiu că nu ar fi dacice. Periodizările monedelor de acelaşi tip găsite în Polonia şi România se suprapun perfect, ceea ce e extraordinar, un alt argument că ele au ajuns aici din Dacia. Nu e o coincidenţă! Toate aceste noi descoperiri aduc mari schimbări în informaţiile noastre legate de daci. Prezenţa dacilor aici, în secolul I î.C., este certă. Cei de aici erau mai conectaţi cu dacii decât cu romanii (şi mai mult decât cu oricine altcineva). E clar că dacii nu sunt de pe altă lume, că sunt parte din realitatea noastră preistorică, sunt parte din istoria noastră!" În anul 2010, în cartea "Origini", istoricul George Cadar din Maramureş a scris: "Introspectând teritoriile purtătoare de însemne româneşti, nu pot să nu amintesc, asemenea istoricului polonez Augustyn Maciey, despre păstorii români din lanţul carpatic de nord, adică de Gorulii din Polonia, stabiliţi încă înainte de invazia hunilor pe ramificaţiile Carpaţilor Beskizi. Românii Goruli din satul Koniakow - sat situat la cea mai mare altitudine din Polonia - îşi recunosc clar originile româneşti şi văd în România patria originară. Aceştia mai păstrează în limbă cuvinte ca: măgură, brânză, fluier, vatră, merinde, cătun, mioară, etc. Învăţatul rus Emil Kaluzniacki a dovedit că bolohovenii erau români care locuiau la poalele Carpaţilor Nordici, din Colomeea până la Liov. După Mihai Eminescu, Guţulii / Huţulii ar fi daci slavizaţi, uzitând terminaţia 'escu'; felul de viaţă, tehnica preparării brânzei şi a mierii sunt româneşti. În studiul 'Familia Dragoş în Polonia', istoricul polonez Ludwig Wyrostek afirma că Dragoş a creat Episcopia Haliciului, dorind să facă un principat între Maramureş, Moldova Nordică şi Polonia Meridională. Marele arheolog Tadeusz Sulimirski susţinea şi el - cu dovezi - că toate populaţiile evocate erau de origine dacă, nu slavă, dacii fiind primii păstori din Carpaţi. Nu întâmplător teritoriul Pocuţiei (cu centrul istoric Colomeea) a constituit obiect de dispută între Moldova şi Polonia secole de-a rândul. Despre Pocuţia, Ştefan cel Mare scria: 'Ţara aceasta nu e scrisă în zapise şi e ţara mea din vremuri vechi, ţinându-se de Ţara Moldovei, de aceea am venit la dânsa ca la ţara mea. Eu voi ţine ce e al meu şi în ruptul capului'. Din secolul XVI, la Liov exista o suburbie moldovenească, biserica moldovenească avându-l drept ctitor pe Constantin Corniac şi bourul moldav zugrăvit pe zid. Ştefan Petriceicu al Moldovei şi Constantin Basarab al Ţării Româneşti şi-au găsit sfârşitul la mănăstirea Lavriv" (la început ortodoxă, acum unită cu Roma, ctitorită în anul 1278 în mijlocul multor aşezări Româneşti existente în acea zonă pe atunci, de către Cneazul Lew - eponimul oraşului Leov = Liov / Lviv, însemnând "Leul" - fiul lui Daniel Romanovici 1201-1264 / stăpânul Galiţiei, din Dinastia Rurik / Ghergană, a cărui mamă a fost Prinţesa bizantină Ana, rudă cu Isac Anghelul, cel care a cârmuit Imperiul Bizantin până la cruciada din anul 1204, împotriva aceluia ridicându-se în Balcani fraţii "As-An" / Asan care au întemeiat Imperiul Româno-Bulgar); ea a fost cununată cu Roman "cel Mare" - din Dinastia Rurik, bărbat de stat genetic Gherga - care începând cu anul 1168 a domnit în Novgorod iar în anul 1199 a unit Volânia cu Galiția sub sceptrul său (stăpânea și Kievul). Academicianul Rus Alexei Șakhmatov 1864-1920 a analizat proveniența denumirii de "Volân", concluzionând că era conectat de vechiul termen German "Walah", respectiv Celtul "Volcae" (ceea ce însemna Român, conform savantului Cicerone Poghirc); e interesant că Ruteana / Ucraineana folosește владѣти "vladeti" pentru cine deține - controlează sau conduce - cu rădăcina Medievală волдѣти "voldeti": o rezonanță Volohă / Valahă (de altfel, istoricul Ucrainean Mikhaylo Hrușevsky 1866-1934 a precizat că până în secolul XI Varegii din preajma Kievului se numeau Variahy).

Leov / Liov = "orașul leului"

La N de Români s-a conservat mai pregnant sufixul "va" din străvechiul "var" pentru "oraș", fost termen VarVar / Barbar, perpetuat de Valahi (așa ca la Mora-via, Craio-va, Molda-via, Kie-va, Krako-via, Varșo-via, Mosk-va, Lio-va, ș.a.m.d.); e de știut că la Leov / Liov - capitala Ruteniei, adică a Regatului Galiției-Volâniei / "Val-Huniei", în marginea Nordică a Bazinului Nistrului - în anul 1150 a fost înhumat Ducele Valahilor Ioan "de Onads" (așa după cum a redat o icoană de acolo, reprodusă de publicistul Român Romulus Seișanu în "Atlasul istoric" din anul 1936): Onads putea fi Onut 48,34 lat. N, 26,03 long. E de pe Nistru / din Ținutul Hotinului ori chiar Cenad de pe Mureș / din Banat. După cum a scris în anul 1898 academicianul Władysław Łoziński 1843-1913 despre Liov "fântâna publică monumentală a fost finalizată în 1589 de către Andrei Gargo din Chios, aparținând bogatei colonii de negustori Levantini din oraș":

SZTUKA LWOWSKA

W XVI I XVII WIEKU

ARCHITEKTURA I RZEŹBA

PRZEZ

WŁADYSŁAWA ŁOZIŃSKIEGO

Z 103 RYCINAMI W TEKŚCIE

WE LWOWIE

NAKŁADEM KSIĘGARNI H. ALTENBERGA

1898.

47

Drugą do pewnego stopnia bezpośrednią wskazówką jest spółka z Pawłem Rzymianinem, w której, jak to podnieść należy, Piotr Barbon był stroną niewątpliwie górującą, raz, że jakto z testamentu widać, on obracał pieniądzmi i odbierał honoraria, powtóre, że cały inwentarz żywy i martwy był jego własnością. Nasuwa się stąd wniosek, że Paweł Rzymianin dlatego ugodzony został przez bractwo Stauropigijskie do budowy nowej wspaniałej cerkwi, że już przedtem dał się poznać z ważnych robót architektonicznych, a mógł się dać poznać tylko jako młodszy i na drugim dopiero planie stojący spólnik Piotra Barbona i chyba przy budowie wieży, jako najważniejszej ówczesnej budowy lwowskiej, która na krótki czas tylko poprzedziła pierwsze starania około rozpoczęcia nowej cerkwi. A nietylko on, ale i jeden z tych, którzy po nim prowadzili tę budowę, wyszedł niejako ze szkoły Piotra Barbona, bo i Ambroży Przychylny, z którym w r. 1598 zawiera Bractwo Stauropigijskie ugodę, pracował w r. 1588 u niego jako towarzysz jeszcze *(muratoriae artis socius)*, jak to wypływa z testamentu, w którym Piotr zeznaje, że towarzyszowi Ambrożemu należy się 15 złotych.[1])

Pośrednią ale wcale ważną jest wskazówką, że jak to dowiedzieliśmy się z testamentu, Piotr Barbon budował ową monumentalną publiczną studnię, którą odwdzięczając się miastu za otrzymane prawo obywatelstwa, ofiarował się własnym kosztem zbudować Tomasz Alberti, a którą w r. 1589 dał wykończyć jego siostrzeniec Andrzej Gargo. Tak Alberti jak i Gargo pochodzili z Chios, i należeli do tej samej bogatej kolonji kupców lewantyńskich,[2]) do której się zaliczał i której był najznamienitszym reprezentantem Konstanty Korniakt — co także przemawia za naszem przypuszczeniem. Szereg tych wskazówek zamykamy niemniej ważnym argumentem, że Piotr Barbon obok Pawła Rzymianina był jedynym w całym tym okresie czasu znakomitym budowniczym we Lwowie, i że po za tymi dwoma mistrzami, na których się zresztą kończy ta najlepsza epoka architektury w ruskiej stolicy, nie masz nikogo ani z Włochów ani z Polaków, komu by przypisać można było dzieło tego znaczenia, co wieża przy cerkwi wołoskiej.

Wieża Korniaktowska ukończona została ostatecznie w r. 1580 i jest jednym z najznakomitszych pomników starożytnej architektury we Lwowie, kto wie czy nie najpiękniejszą wieżą renesansową na ziemiach polskich; nie darmo też przypomina nieco wieżę San Spirito w Rzymie, którą Burckhardt nazywa „najszla-

[1]) Ibidem.

[2]) Cf. Władysław Łoziński. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. Wydanie drugie. 1892. Str. 18.

"Fântâna publică monumentală a Liovului a fost finalizată de bogatul negustor Andrei Gargo în anul 1589" (academician Władysław Łoziński, 1898)

În anul 1941, Dr. Nicolae Popp a scris: "Un lucru este bine cunoscut de toată lumea: că dintre toate neamurile locuitoare ale Carpaților, poporul cu viața pastorală cea mai intensă și cu destinul mai legat de munte ca nici unul altul, au fost Românii. Cutreierând golurile muntoase cu turmele lor și trecând din munte în munte, Românii - până prin secolul XIII - ajunseseră în Moravia. Ambele versante Carpatice, și cel Slovac și cel Galițian, le erau la fel de familiare. Carpații aceștia - deși împărțiți de Slovacia și Polonia - nu sunt locuiți nici de Slovaci, nici de Poloni. Astăzi, întreg muntele este cufundat în marea Ruteană, după cum în trecut intra în patrimoniul Românilor. Toponimia munților este înțesată de numiri Românești până departe, terminologia pastorală de asemenea. Dar infiltrația Românească în miazănoapte n-a fost numai păstorească în Carpați, ci și agricolă în Galiția. Cucerirea Pocuției a permis instalarea Moldovenilor dincolo de Ceremuș" / denumirea apei curgătoare fiind ca aceea pentru "mosul Cerului" = "Cere-muș" (Râu cu izvorul în Carpați, afluent al Prutului, Valea sa fiind granița dintre Bucovina și Galiția; Pocuția / "Po-Cuția" - însemnând "Sacrul Colț" / "La Colț" - e pe stânga Râului Ceremuș și aparține Galiției: la marginea răsăriteană a Pocuției - la fel ca la Bucovina și la Basarabia - se găsește Nistrul; e de știut - așa cum a scris inclusiv Romulus Seișanu în "Atlasul României" din anul 1936 - că Domnitorul Moldovei de la începutul secolului XV "Alexandru cel Bun a stăpânit și Pocuția").

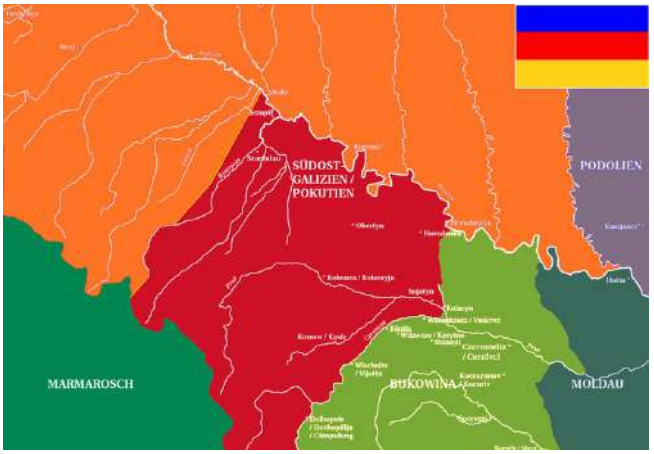

Pocuția între Maramureș și Bucovina

În Nordul lanțului Muntos, Pădurosii Carpați Gorgani = Munții Beskizi - dintre TransCarpați și regiunea

Liovei / Liovului - sunt Gorgany în Ucraina, Bieszczady în Polonia și Bukovec în Slovacia ("buk" e "fag" în Ucraineană, prin Bucovina înțelegându-se regiunea cu fagi); în anul 2014, Dr. Jawor Grzegorz - istoric din Polonia - a studiat păstoritul transhumant din acel lanţ Muntos pe durata întregului secol XV și a afirmat că "acel tip de păstorit includea exploatarea sezonieră a pajiștilor montane, numite în zonă 'poloniny', acei munți din Carpaţi rămânând până în secolul XVI în afara statutului de locuire permanentă: acolo imigranţii valahi veniți din Transilvania au putut să îmbine, cu măiestrie, activitățile artizanale și cele rurale". Este de știut că în anul 1624, Domnitorul Transilvaniei a înnobilat familia Românească Gergely / Gherghei, care a avut moșia Ciocotiș 47,33 lat. N, 23,47 long. E (comuna Cernești, județul Maramureș), atestată documentar de la sfârșitul secolului XVI, anume din anul 1591.

Munții Gorgany / Carpații Păduroși

În anul 2015, arheologul sătmărean - din Oaș - Robert Gindele și-a exprimat credința despre prezența Dacă în Nordul continentului că a fost consolidată după războaiele Daco-Romane, când mai multe grupuri de Daci s-au retras către Nord din fața trupelor Romane: "În ultimii ani, în nord-vestul României am identificat un imens centru de producţie ceramică al dacilor liberi din Câmpia Someşului, ca de exemplu la Medieşu Aurit. Exact în acea perioadă au început să producă marile centre ceramice din zona Cracoviei de azi: toate cuptoarele au fost de modelul celor de la Medieşu Aurit". Regiunea Pocuției - parte a Galiţiei cu capitala Liov - își avea reședința în Colomeea 48,31 lat. N, 25,02 long. E pe Râul Prut iar numele Poloniei se trage de la Polanii / "Pola-Anii" care în secolul VIII trăiau în Bazinul Warta (mare Râu navigabil, lung de 808 km, cu izvorul lângă Krakowia) astfel fixându-se cuvântul Slav "polje" pentru Câmpie / Șes; "Po-lacii" / Polonii erau cei stabiliți în larga Câmpie cu mii de Lacuri întinsă din N Carpaților până la Marea Baltică, primii Poli / Polani - așezați la începutul Evului Mediu acolo - avându-și se pare denumirea de la popii Cultului Ra (urmașii străvechilor parteneri ai Amazoanelor, cu ultima mențiune istorică la sfârșitul Antic în Carpați). Dr. Lucian Boia în "Istorie și mit în conștiința românească" a scris: "Budai Deleanu a văzut în Dacii nevoiți să-și părăsească țara pe strămoșii Polonezilor"; ar fi de remarcat triunghiul echivalenților consonantice "B"-"P"-"V", unde Polonii / Polanii pot fi văzuți ca sinonimi cu Volânii ori cu Bolohovenii. Podolia - "regiunea de sub dealuri" - are ca principală localitate Cameniţa 48,41 lat. N, 26,35 long. E / Ucraina (ce a fost cetatea Dacă Petridava / Clepidava); ambele regiuni - Pocuţia din Nordul Maramureşului și Bucovinei, împreună cu Podolia din Nordul Bucovinei și Basarabiei - au fost bazele "Ţării Bolochovenilor" / Volohovenilor (în lucrarea "Românii din Răsărit", istoricul Român Emil Diaconescu a considerat că "înspre Nord-Est, Bolohovenii au fost, în cea mai mare parte, Români din Transilvania, emigrați prin secolul XI, odată cu apariția Ungurilor în regiunile locuite de ei, spre a-și putea duce viața în libertate").

G/herbul = stema Cameniței

În lucrarea "Satul în Moldova Medievală", istoricul Basarabean Alexandru Gonța a precizat: "Conținutul 'Cronicii Voscresenskaia' la anul 6406 - adică 898 - a notat un fapt nerelevat de nimeni până acum, că ungurii, înainte de a trece munții în Panonia, au purtat lupte cu volohii din Volânia. Textul este foarte important, pentru noi. În el e vorba clar de cea dintâi mențiune a românilor de la răsărit de Carpați până spre Bugul superior, în secolul IX. În secolul XII, aceia au fost numiți de către 'Cronica Ipatievscaia', bolohoveni. Epopeea germană 'Cântecul Nibelungilor' ce amintea de episcopul Pihiligrim 971-991 a numit teritoriul de la răsărit de Carpați 'Țara Valahilor', menționând participarea ducelui / voivodului Ramunc cu 7 sute de voinici la cununia regelui Ștefan cel Sfânt - supranumit 'Attila' - cu Gisela de Bavaria, numită în text Crimhilda. Poemul a înșirat oaspeții sosiți la nunta întemeietorului statului creștin al ungurilor: 'Fiecare - fără teamă - își arată obiceiurile din patria sa. Și de la Kiev - țară îndepărtată - veneau unii oameni. Aici era ducele Ramunc din Țara Valahilor, cu 700 de voinici venise el în grabă. Ca păsările venite în zbor se vedeau pornind pe caii lor'. Fără să fi fost organizați într-un stat ca ungurii și vecinii lor polonii și rutenii, ei nu ar fi fost luați în seamă de un rege ca Ștefan cel Sfânt. În izvoarele medievale au fost cunoscuți numeroși 'vlahi' / 'volohi' în Pocuția, Galiția și

Podolia din vremuri străvechi iar în secolele X-XIV au supraviețuit 442 de sate organizate după dreptul valah (conform documentelor ruse și polone), populate de bolohoveni, ca să nu mai vorbim de cei din Țara Volohîniei / fostă Valhunia". În secolul XIX, academicianul Român Petriceicu Hașdeu a scris despre secolul XIII: "În 1220, o parte din Basarabi, emigrați de demult din Oltenia, au întemeiat câteva cnezate Românești peste Nistru în Podolia și-n Volinia, numiți în cronicile Rusești contemporane Principi Bolohovești, mereu în lupte cu Rutenii și Polonii; pe de altă parte, Basarabii rămași în Oltenia, având un voivod în capul cnezilor, s-au afirmat ca elemente energice în dușmănie neîncetată cu Ungurii și Sașii".

Volohovenii / Bolohovenii

Moldova și-a întins hotarul Estic peste Nistru, până la Râul Bug / Buh (fosta apă Hypanis, cu lungimea de 806 km - nume la fel cu al Râului Kuban / Pișîz - având izvorul la limita dintre Volânia și Podolia iar la gură având Antica așezare Olbia a Gherghiților Cariani); de exemplu, în secolul XVII Miron Costin în cronica sa "Cartea pentru descălecatu dintâiu a Țărei Moldovei" a precizat despre "hotarele Daciei: la răsărit era Nistru; sunt o seamă de istorici care dau și Podolia și Câmpul preste Nistru, până în apa Buhului" (Râul Bug). În lucrarea "Satul în Moldova Medievală", istoricul Basarabean Alexandru Gonța a scris: "În gramote din 1395 și 1401 ale Patriarhiei de Constantinopol, apare 'RusoVlahia', adică 'Vlahia de lângă Țara Lituaniei' (aceea ajunsese stăpână în anul 1342 peste Podolia și după 1362 peste ținuturile de pe stânga Nistrului până la Marea Neagră și era cunoscută contemporanilor ca 'Țara Rusească' sau 'LituoRosia'). În acea vreme, statul Moscovei era numit 'Sarmația Neagră' iar Ținutul Haliciului - cunoscut ca 'Rusia Roșie' - era ocupat din 1349 de Polonia, având în sud granița până la Camenița pe Nistru. Titulatura episcopului moldovean, ca ierarh ortodox, era dată de patriarhie îndeosebi, pentru că îngloba în eparhia sa și părțile de pe litoralul Mării Negre, de pe stânga Nistrului, și nu pentru că 'Valahia Neagră' se afla sub suzeranitatea rusească (cum au susținut eronat unii istorici). Teritoriul locuit de români de la răsărit de Carpați s-a numit 'Valahia Minoră', 'MoldoVlahia', 'MauroVlahia', 'RusoVlahia' și 'Moldova'; după asimilarea popoarelor migratoare încă din primele secole ale erei noastre și în evul mediu, a apărut la lumina istoriei poporul vlahilor sau românilor, adevărații stăpâni ai acestui teritoriu". În anul 1766, militarul Rus Andrei Konstantinov a constatat că între Bug și Nistru - în "u Craina" - se vorbea "doar Românește". În N, Românii Medievali erau până în Podolia, Pocuția și Polonia. Academicianul Român Nichita Smochină a scris despre "Moldova de dincolo de Nistru" în anul 1941: "Se presupune că păstorii Români ocupau din secolul XI regiunea Nistru-Bug împreună cu ținuturile Vistulei și ale Mării Negre. În orice caz, prima organizare în stat a Românilor din stânga Nistrului a apărut în statul Bolohovean; acela cuprindea o parte din Volhînia, Kiev și Podolia actuală. Bolohovenii erau Români, după cum rezultă din cercetările istorice făcute asupra lor. Cronica Ipatiev s-a ocupat de ei, arătând și numele localităților; astfel, în 1146 toate numele dovedeau o toponimie Românească. Istoria Bolohoveană s-a caracterizat prin lupta înverșunată împotriva Principatului de Kiev, care căuta să-i supună; pentru a-și păstra independența, șefii Bolohoveni au încheiat alianțe cu Tătarii. Totuși, în 1240 au fost supuși de principele Kievului, omorâți sau făcuți prizonieri iar cetățile lor distruse. După acel fapt, Românii au apărut ca șefi militari și luptători distinși mai ales în părțile Niprului, precum și în organizația Seci, care era un fel de Ordin Teutonic. De atunci Românii au pătruns adânc în ținuturile de peste Nistru și le-a crescut mult numărul în regiunea Nistru-Bug. Regiunea Bug-Nipru era puntea de trecere de la Moldoveni la Cazaci. Ea a fost ocupată de Ruși în 1740, numindu-se Rusia Nouă; până atunci locuitorii ei trăiau liberi, neplătind la nimeni nici un tribut. Stăpânirea Rusă a găsit în noul ținut brațe de muncă foarte puține, căci el era aproape pustiu. Pentru ca să poată valorifica regiunea, s-a început colonizarea ei. Operația s-a făcut cu elemente Românești din stânga Nistrului. După ce ajunse stăpâna regiunii dintre Bug și Nistru, numărul mare de Români a determinat-o pe țarina Ecaterina II să înființeze între Nistru și Bug Principatul numit Moldova Nouă". La sfârșitul Imperiului Țarist (în timpul primului război mondial), colțul său Sud-Vestic era astfel:

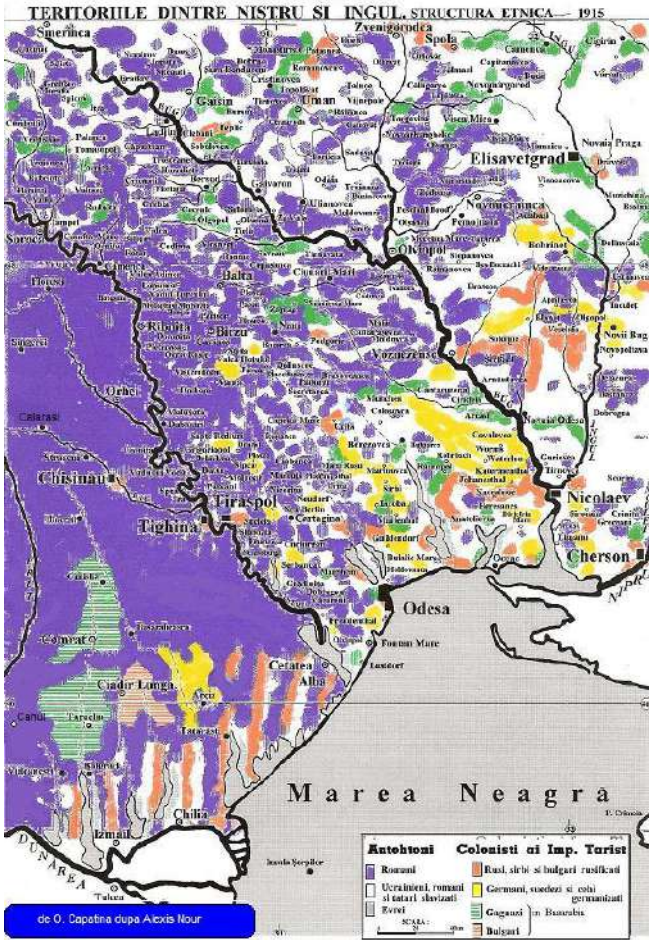

În general, Românii au fost răspândiţi la N de Dunăre în mod compact între Tisa şi Nistru (dar cu ramuri pe tot lanţul Carpatic - inclusiv la V de Tisa - şi în răsărit chiar mult la E de Nistru, de pildă semnificativ până în Bazinul Niprului) iar la S de Dunăre în toată Peninsula Balcanică; în imaginea următoare se poate vedea cu roşu răspândirea Românilor la răsărit de Fluviul Nistru (conform academicianului Român Nichita Smochină 1894-1980) şi constituirea la E de Nistru a republicii Moldoveneşti în perioada interbelică de către comunistul Grigore Cotosvchi 1881-1925 - acum entitate teritorială redusă la Transnistria - care a afirmat la înfiinţarea sa că încă trăiau 2 milioane de Români în Uniunea Sovietică:

Deoarece Fluviul Nistru era Antic numit Tyras, capitala TransNistriei e Tiraspol, adică "oraşul de pe Tyras / Nistru"; în al doilea război mondial (anii 1941-1944), Românii au controlat Transnistria - dintre Nistru şi Bug - cu 13 judeţe:

România în al doilea război mondial a controlat Transnistria (zona dintre Nistru și Bug)

Academicianul Basarabean Andrei Eşanu a cugetat: "În urma unor lecturi de durată şi a unor investigaţii proprii, am observat că majoritatea cercetărilor privind istoricul întemeierii Ţării Moldovei, de altfel, interesante, au un punct vulnerabil şi anume: se are în vedere apariţia la est de Carpaţi doar a unui centru voivodal şi de aceea se încearcă să se stabilească succesiunea, cronologia şi continuitatea sau discontinuitatea dinastică a voivozilor cunoscuţi, punându-i în legătură cu un singur voivodat. Or, până la încheierea unificării teritoriale a Ţării Moldovei în graniţele sale istorice au existat şi alte nuclee statale, trecutul cărora este învăluit în negura timpului. Admiterea coexistenţei paralele într-o anumită perioadă istorică a două sau mai multe voievodate în

spaţiul est-carpatic pare să ofere o soluţie mai clară în problema succesiunii şi cronologiei voivozilor în spaţiul geografic al Moldovei istorice. Trebuie să amintim că puţinele izvoare scrise rămase ne oferă informaţii exclusiv despre voivozi maramureşeni, care s-au implicat în evenimentele din răsăritul Carpaţilor, care au stimulat procesul de constituire a Ţării Moldovei". Armeanul Vardan "Răsăriteanul" - născut în Kilikia, decedat în anul 1271 - a notat în "Geografia" sa ce se afla pe atunci în S Rus / N Pontic: "În vecinătatea Ruşilor se găseşte neamul Ulach / Vlach, apoi cel al Bulgarilor, care se întinde până la Ţara Sarmaţilor; iar de acolo se merge la Iberieni" (Ivirii Caucazieni). Cazacii - inspiraţi de Valahii care au populat Văile din spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic şi totodată inspiraţi de Varegii / Vikingii care au înfruntat valurile Atlantice dintre EurAsia şi America de Nord - au colonizat Siberia străbătând valurile marilor ape de acolo; desigur că nu au ezitat să apară teze naţionaliste, ca de pildă de tip Rus despre Cazacii Siberieni că erau oricine altcineva decât Cazacii Cherkasini / Ucraineni, de tip Ucrainean despre Cazacii Ucraineni că erau oricine altcineva decât urmaşii Sfinţilor Daci ori ai Khazarilor, etc. (similare au fost tezele despre anteriorii Goţi / că erau oricine altcineva decât foştii Geţi sau că - la rândul lor - Geţii n-aveau nimic de a face cu strămoşii Guţi, ş.a.m.d). Medieval în Balcani, embrionul Albaniei / "Al-Baniei" a fost Ducatul Musachia cu capitala la Berat / oraș în "Mica" Vlahie, cârmuit de Dinastia Muşat - însemnând "Frumoasă" / din vechiul dezmierdat "Fru-moşat" - provenind, corespunzător Dr. Skender Anamali / arheolog Albanez, chiar de la poalele Moscopolei, din Korca = Ghiorgea (așa a fost consemnată denumirea orașului Corița / Curceao din SV Lacului Ohrida de către profesorul Anastase Hâciu în cartea "Aromânii - comerţ, industrie, arte, expansiune, civilizație"); în anul 1444, Gherghe Arianitul - cu moșia familiei lângă Durraciu / Durres, însurat cu Maria Mușat, cu fiica lor ajungând să se cunune Gherghe Castriotul "Scanderbeg" - a decis înglobarea Ducatului în primul stat al Albaniei (azi în județul Berat din Albania există localitatea Gjergjove 40,28 lat. N, 20,21 long. E, posibil fost cătun ori moșie Ghergană): e de știut despre cea mai veche Biserică din Berat, oraș numit Vilardi de Vlahi, că e Vlaherna, dedicată Fecioarei Maria - zidită în secolul V pe locul unui fost locaș religios - în conexiune cu pe atunci contemporana Vlaherna din Constantinopol (Biserica ridicată în capitala bizantină pentru cârmuitorul Vlah al Dobrogei / cea mai Nordică regiune Balcanică).

Biserica Vlaherna din cetatea Berat (Albania, 2024)

Cercetătorul Român George Grigore a scris despre "Biserica Sf. Maria (Valaha) aflată la Berat, veche urmă de spiritualitate": "Urmele valahilor din Balcani și a vechii lor Biserici Valaho-Egiptene au trecut testul timpului și iată că ne apar la lumină, numai bune de vizitat și consemnat. Lăcașul este cel mai important monument istoric și arhitectural din oraș. În secolul V, în timpul perioadei bizantine, orașul era cunoscut ca Pulcheriopolis (de la Pulheria) după numele surorii împăratului Bizantin Theodosius care a preluat conducerea orașului. Denumirea Pulheria nu a fost dată întâmplător orașului; acesta devenea un centru puternic cu o mare dezvoltare culturală. În secolul VII au început invaziile bulgare, care au durat până în secolul XI, aceștia numind Berat-ul ca Belograd: Orașul Alb. Odată cu căderea Imperiului Bizantin, Berat a devenit unul dintre cele mai importante centre ale autorităților religioase din Epirus. Era reședința lui Komnen, conducătorul centrului clerical Epirus. În secolul XIV orașul a fost transformat în capitala unui mare principat, sub domnia unei familii de nobili, Muzaka. Un obiectiv demn de vizitat este Codicele Purpuriu din Berat (numit Beratinus), care conține fragmente din Biblie, fiind unul dintre cele mai vechi documente din care a fost preluat textul pentru Noul Testament. La vremea la care a fost scris (undeva prin secolul VI), codicele era unul dintre cele 5 existente în lume. Codex Aureus reprezintă al doilea codice ca importanță în Berat și este un manuscris din secolul IX. UNESCO a manifestat o foarte mare atenție față de protejarea acestui patrimoniu unic al vechii literaturi liturgice în istoria lumii. Codicele din Berat este înscris în Lista Patrimoniului Mondial. Alte puncte de atracție sunt: Muzeul Național al Icoanelor situat în incinta vechii Catedrale a Adormirii Maicii Domnului - secolul XVIII - cu stil reliefat printr-un minunat iconostas din lemn aurit (colecția de icoane datează din secolele XIV-XIX și include lucrări importante ale marelui artist Onufri și ale ucenicilor săi) și Muzeul Etnografic amplasat într-una din cele mai bine păstrate case tradiționale din Berat, clădire ce datează din secolul XVIII, în interior fiind un pavilion arheologic, o imitație a bazarului medieval, un pavilion arhitectural și ornamentele tipice pentru o casă din secolul XVIII".

Catedrala Adormirea Maicii Domnului din Berat, Albania

În anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a scris despre Vestul Balcanic: "În secolul XIII, ținutul cuprins între Valona, Canina, Berat și Elbasan se numea Musachia, cu capitala Berat-Villardi, stăpânită de familia Musatius (Musachius / Musachi), de unde îi vine numele ce-l poartă. Principii au stăpânit Canina, Selenița, Tomorul (Musachia Mică), Opar, Corița, Marele Devol, Micul Devol, Castoria, Ducatul Prespa, etc., până în secolul XV, când a trecut sub stăpânirea otomană. Această Musachia, cea mai bogată, așezată pe cele două maluri ale râului Semeni și de-a lungul Adriaticei, numită și hambarul Albaniei, cu centru mare Fearica / Fieri, plus Cavaia și Fușa Tracul, în valoare de 80200 hectare, este exclusiv locuită de Aromâni. Coloniile Moscopolei se întindeau dincolo de Ohrida, spre Est, în regiunea Bitoliei și mai ales spre Vest, până la Adriatica, cu întreaga Musachie și - de-a lungul Mării - de la Durațo la Valona. Consulul Franței Francois Pouqueville la Ianina a plasat întemeierea Moscopole în secolul XI, pe ruinele vechii cetăți Mosca / Mosches, care - prin corupție - ar fi dat și numele regiunii Musachia, înainte (adică în secolele mileniului I) acolo fiind o simplă tabără de păstori" / târg ciobănesc = probabil stație a turmarilor Vlahi practicând Tradiționala transhumanță. Este de știut că Prințesa bizantină Ana Comnena a scris în secolul XI despre primii Mușați / Mușatini; începând cu secolul XIII, Mușatinii Aromâni de lângă Adriatica au fost aliați ai Angevinilor (la insistența Angevinilor, care apreciau asocierea cu puternicii și drăguții / frumoșii Armâni) iar în secolul XIV - când Ungurii au fost cârmuiți de Angevini - Mușatinii Români au preluat independenți cârmuirea Moldovei: internațional, Ungaria a fost prima Țară Medievală care a recunoscut oficial noul stat Românesc al Moldovei. Lingvistic, s-au remarcat termenii proto Indo-Europeni "*mag^{h}os" pentru "tânăr" și "*mag^{h}oti" pentru "fată" ca rădăcinile din care au derivat "mușații" însemnând "frumoșii", inclusiv cu numele proprii de Mușatini. Academicianul Neculai / Niculae Iorga în "Istoria poporului românesc" a menţionat că Armânii practicând transhumanţa aveau "o patrie de vară şi alta de iarnă", fiind nu numai cei mai ridicaţi păstori dintre Adriatica şi Carpaţi, ci şi foarte mari negustori în SE Europei (de exemplu, în vechime prima denumire a naiului - instrument muzical tipic Românilor - a fost "moscal" / "muscal"); calendarul de vară / de munte era între Sf. Gheorghe = 23 IV și Sf. Dumitru = 26 X (pe stil nou / Gregorian, căci pe stil vechi / Iulian perioada era 6 V - 8 XI). Se pot remarca în lume exponenții cei mai proeminenți ai transhumanțelor ca fiind - cei mai mulți până în Evul Mediu - Kîrgîzii în Asia Centrală, Georgienii în Caucaz, Saami în Scandinavia, Vlahii / Românii în centrul Europei și Tuaregii în Sahara. La sfârşitul Epocii Bronzului frumoasa Troiană Andromaca - soţia Prinţului Hector, primul născut al lui Priam, Regele Troiei - a devenit sclava lui Pirus, fiul lui Ahile (care a fost în Calul Troian) şi aşa l-a născut pe Molos / de unde la începutul Epocii Fierului în Epir s-au răspândit Moloşii, cei care au crescut câinii ciobăneşti şi de vânătoare deveniţi strămoşii actualilor buldogi; ea l-a mai născut şi pe Pergam - care a plecat în Anatolia, zona strămoşilor săi materni, unde cetatea lui i-a luat numele, inscripţiile secolului XII î.C. pomenind prezenţa forţei Moschi / Musku a neamului din Frygia până la Eufrat / Puratu (Moschienii în Capadochia au devenit mai numeroşi decât Ghergarii, foştii parteneri ai Amazoanelor, cu care de altfel au fost aliaţi) - după care, ca văduvă, a rămas Regina Epirului, în Sudul Albaniei Balcanice.

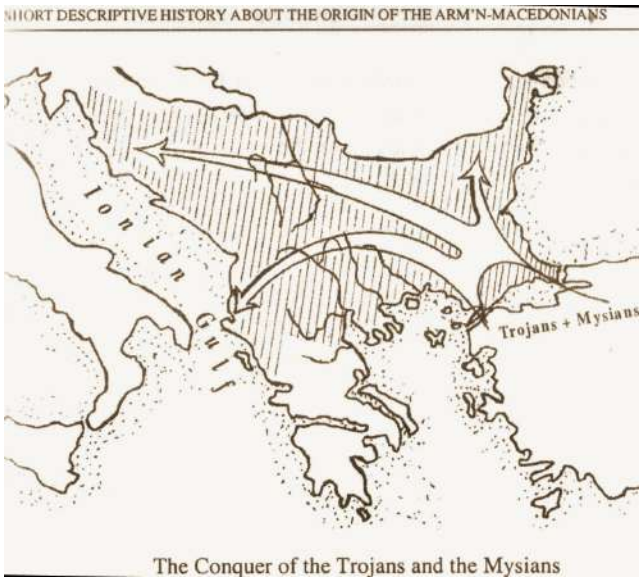

Macedonul Antic Alexandru "cel Mare" a fost, pe linie maternă, din neamul Moloşilor, în Evul Mediu cu urmaşii dezvoltându-se în N Macedoniei localitatea "Moscopolis" / Moscopolia - populată integral de Armâni / Vlahi - ca oraşul cel mai mare din Balcani după capitala otomană Istanbul / Tracia (mormintele înaintaşilor Împăratului Alexandru Macedon sunt în oraşul Armân Veria 40,31 lat. N, 22,12 long. E / azi în N republicii Elene); în secolul anterior Împăratului Macedon Alexandru "cel Mare" istoricul Herodot Karka 8:138 a scris că la poalele Muntelui Bermios / Vermio - unde e oraşul Veria al Armânilor se afla extraordinara grădină cu trandafiri parfumați a Prințului Midas, fiul Regelui Gordias al Frygiei: din acea zonă până în Nordul Epirului și centrul Albaniei - deci într-o bună parte a Macedoniei, inclusiv în Salonic - a trăit populația de Brygoi / Frygieni (etimologul German Friedrich Kluge în anul 1995 de pildă considerându-i pe Medievalii Burgunzi ca rudele lor Vestice). Anticul Hyginus în Fabula 274 a scris că mama lui Midas a fost Zeița Cybele, care era soția lui Gordias; filozoful Aristotel în "Politici" a cugetat că Midas - care prin atingere transforma orice în aur, inclusiv trandafirii din grădina sa - a murit de foame (despre așa ceva a scris și poetul Antic Claudian): oricum, legendarul fiu al lui Gordias - care în Anatolia a stăpânit deopotrivă peste Frygia și Lydia - a fost mult mai bogat decât ulteriorul Rege Cressos al Lydiei (cel care a scos atâta aur din Râurile Regatului său încât a emis primii bani de aur din lume, căci exploata aluviunile aurifere rămase după spălarea celor atinse de Midas / fiul lui Gordias). Autori Antici ca Cicero, Ovidiu, Filostrat, ș.a. l-au descris pe Midas / fiul lui Gordias că a asistat la competiția de cântat câștigată de Zeul Apollo cu lira = instrument muzical cu coarde în fața mai vechiului instrument muzical de suflat și că s-a declarat nemulțumit de rezultat, despre el inclusiv frizerul său afirmând că avea urechi de măgar, ascunse în părul bogat (așa a confirmat și Hyginus, în Fabula 191); ceea ce a rămas deopotrivă de interesant a fost arbitrajul celebrei competiții de către ginerele Tmolus al divinului Iardan/os (care era însurat cu fiica Omphale a puternicului Iardan, de la el primindu-și denumirea Muntele Tmolus în care își are izvorul auriferul Râu Pactolus, pe care s-a aflat Sardis, capitala Lydiei): Gherganii erau prezenți în legendele Anatoliei, căci competiția muzicală s-a desfășurat în Caria pe Valea Marsyas la Sanctuarul Gherga, arbitrată de ginerele divinului Iardan, asistată inclusiv de nemulțumitul Midas / fiul Regelui Gordias (în anul 2004, cercetătoarea Sarah Morris a demonstrat că în Epoca Bronzului urechile de măgar / catâr - considerate urechi nemuzicale, acordate unui alt ritm - erau atribut Regal, așa cum a apărut de exemplu pe un sigiliu Hitit despre Regele Tarkon-demos / Tarkas-nawa al Mirei / Arzawa = Regatul cu capitala Efes, cuprinzând Lycia, Caria și Mysia). În Epoca Fierului, Asirienii au remarcat că Regele Midas - însurat în Vestul Anatoliei / cu o Prințesă din Cyme - avea influență până în Estul Anatoliei, ca lider peste Mușki (pe aceia Grecii numindu-i Moschoi, Georgienii numindu-i Meskhi, ș.a.: se poate vedea în denumirea de Mușki / "Muș-Ki" semnificația de "Moșii Pământului" - respectiv "Vechii Pământeni" - acela fiindu-le sensul pretenției lor de putere după Războiul Troian, odată cu "Întoarcerea Heraclizilor"). Este de remarcat că Medieval orașul Moscopole - "ridicat de păstorii neadormiți Vlahi în secolul XI pe ruinele vechiului oraş al Moscilor, în zilele noastre ajungând oraş îmbogăţit prin comerţul său cu Germania" / Imperiul Habsburgic, după cum a consemnat în anul 1820 istoricul Francez Francois Pouqueville - devenit "metropola comercială a Epirului", a prosperat şi cu aportul marilor comercianţi Armâni Gherga (așa stând mărturie de exemplu documentele secolului XVII din Arhivele Veneţiene studiate de profesorul Niculae Iorga în anul 1915 şi de studentul său Valer Papahagi în anul 1935); fostul judeţ Muscel din România interbelică - având capitala la CâmpuLung / Grădiştea, ce întâi a fost prima reşedinţă a Ţării Româneşti, decisă așa de familia herţegului Negru Vodă cu care Gherganii Veneţieni şi Armâni au lucrat de la început - este semnificativ atât onomastic, cât şi istoric (Gherţegul / "herţegul" Negru-Vodă era Ghergan Gugulan / Cărăşan: de altfel, Vlahii Nordici / Negri în Turcă au fost numiţi "Kara-Ulahi" - în Română prin "carauli" înţelegându-se "gardieni" - ceea ce de fapt făceau, începând din secolul XII, dinaştii Negru-Vodă / "Vlahi Negri" în Nordul Carpaţilor Meridionali, ca străjeri, păzind graniţa de miazănoapte a stăpânirii lor, adică teritoriile Românilor organizaţi din N Dunării). Mai multe elemente - timpul, locația, contextul, etc. - conduc la ideea fundamentării Moscopole ca aşezare permanentă de iernat a ciobanilor Nordici, cu turmele lor, prin contribuţia nobililor Gherga (descendenţii guvernatorului / premierului George - zis "Sursuvul" - de la Curtea Împărătească a Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în secolul X), mai ales deoarece principala Casă Comercială din Moscopole în Evul Mediu a negustorilor Armâni / Vlahi era cea a lui Gheorghiu = Gherga; în acel secol XI, acţiunea de revigorare a Moscopolei pe ruinele vechii cetăți Mosca / Mosches din regiunea Musachia a fost între dezmembrarea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân de la 1018 şi sosirea de la 1043 a Albanilor din Caucaz - din fosta Țară a Ghergarilor - în Balcani (Moscopole fiind în Albania actuală, pe primul Munte din SV Lacului Ohrida): în paralel, pe atunci - în anii restaurării Medievale a Moscopolei - dominația bizantină la Dunărea inferioară asupra primei Țări Rumâne Medievale = "Vlașca de la Dârstor" / Silistra a dus la pierderea teritoriului Balcanic al aceleia, formațiunea Rumână / Română independentă retrăgându-se din Dobrogea în anul 1048 doar la Nordul Fluviului (în Codrii Vlăsiei / Muntenia).

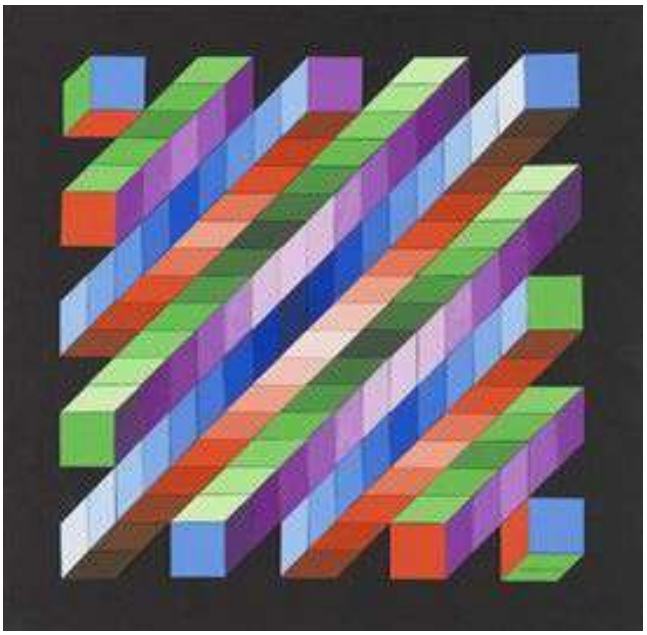

După bătălia de la Klokotnița 41,58 lat. N, 25,30 long. E / Bulgaria din 9 III 1230 contra cârmuitorului Teodor Comnen al Epirului câștigată de Împăratul Ioan Asan II al Imperiului Româno-Bulgar, în marginea capitalei Imperiale Marea Târnavă / Veliko Tarnovo - la câțiva km de centru - au fost colonizați Arnăuți (Boieri din Albania), de unde a rămas numele suburbiei ca Arbănași: acolo s-a stabilit anturajul frumoasei Irina - fiica liderului Teodor Comnen Dukas al Epirului - cu care Împăratul Ioan s-a și cununat, ea născându-l pe urmașul la tron Mihai, Domnitor în 1246-1257; și Sultanul Baiazid II - primul născut al Sultanului Mohamed "Cuceritorul", care a cârmuit Imperiul Otoman începând cu anul 1481 - a încurajat după campania sa în Albania ca să se stabilească în Arbănași aproape 2 sute de familii Aromâne. Negustorul Pavel Đorđić / Georgici din Ragusa în scrisoarea din 10 I 1595 către Sigismund Bathory - principele Transilvaniei - a scris că în Arbănași pe atunci trăiau circa 1500 de "Albanezi" (adică Aromâni). Istoricul Ceh Constantin Jirecek a afirmat că așezarea a fost întemeiată de locuitori din Epir de același neam cu cei din Moscopole; folcloristul localnic - din Târnovo - Petko Slaveykov 1827-1895 / care și-a luat acel nume de familie la Bulgari însemnând "Privighetoarea" (el în 1866-1872 a editat ziarul "Makedonia" iar în anul 1873 a scris pentru Bulgari celebrul poem "Gergana") făcând comparația cu Moscopole a scris că sub toate raporturile Arbănași a fost întemeiat și locuit de coloniști Aromâni mai ales de la începutul secolului XVI. Profesorul Anastase Hâciu în cartea "Aromânii" din anul 1936 a scris: "Mulți cercetători serioși au dovedit pe deplin Aromânitatea acestui centru - Arbănași - printre care Constantin Jirecek, Petko Slaveykov, Felix Kanitz / etnograf Evreu, Ioan Caragiani / academician Aromân, Alexandru Protici / directorul Muzeului Național din Sofia (care a găsit că arhitectura caselor din Arbănași este cu totul deosebită de aceea a oricărui sat din Bulgaria), ș.a. Așezat la aproape 3 km de Târnova, vechea capitală a Imperiului și un fel de 'Versailles' al acesteia, Arbănașii au fost odinioară un centru înfloritor prin comerț, după cum se vede din ruinele de frumoase biserici, clopotnițe și alte edificii mărețe, întreținând cu regiunile Dunărene un important negoț de vite (avea legături comerciale cu Valahia, Rusia, Polonia, Ungaria, etc. iar Bucureștiul a fost cel dintâi oraș cu care a închegat asemenea legături). Academicianul Neculai Iorga vorbește de negustorii de la Arbănași venind în Țara Românească pentru afaceri și i-a identificat în companiile 'Grecești' cu centre în Brașov, Sibiu și Tokaj, cu privilegii de la Gheorghe Rakoczy, alături de Bulgari. Vanghele Hrisicu în 'Boabe de grâu' se întreba dacă Arbănași n-ar fi fost o așezare a Românilor din Epir sau un loc de popas mai îndelungat pentru Boierii Români în drum spre Constantinopol (familiile Brâncoveanu, Brătianu, Cantacuzino, Filipescu, Văcărescu, ș.a. își aveau vile acolo)". Singura localitate din Bulgaria acceptată azi ca "Albaneză" e Mandrița 41,22 lat. N, 26,07 long. E - pe Valea Râului Alb / "Byala Reka", la granița cu republica Elenă - cuprinsă în teritoriul Bulgar prin Tratatul Balcanic din anul 1913, pe când avea aproape 2 mii de familii (întemeietorii au sosit în anul 1636 de la Vithkuq 40,31 lat. N, 20,35 long. E / Albania - așezare de veghe strategică pe drumul dintre Korcea și Berat - fiind vecina Sudică a metropolei Moscopole). Este de ştiut că în Evul Mediu Armânii Gherga au fost prezenţi prin toate teritoriile Balcanilor, îndeosebi în N Eladei, Albania (inclusiv în populaţia Ghegă), MunteNegru, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Kosova / fosta Dardarie (de unde Gherga a trecut organizat Dunărea cel mai timpuriu Medieval), Serbia, Bulgaria, ş.a. În Croaţia există şi Pădurea Gherga 45,21 lat. N, 18,56 long. E iar în SV Ungariei există Valea Kerka 46,28 lat. N, 16,36 long. E (locuită în secolul IX când au sosit Ungurii), ce e afluentă Râului Mur dar şi Izvorul Kerka 46,47 lat. N, 16,24 long. E, Dealul Kerka / acum Hetes 46,47 lat. N, 16,30 long. E, aşezarea Kerka / azi Tornyiszentmiklos, etc. Din acea zonă a Ungariei - până la Gerjen 46,29 lat. N, 18,54 long. E de pe Dunăre - au fost nobilii Geregye împroprietăriţi în secolul XIII cu danii Regale la răsărit de Tisa, inclusiv în Bihor (de pildă, Nicolae Geregye - al cărui tată Pal / Pavel Geregye s-a afirmat la începutul acelui secol în Croaţia - după ce Ungaria a fost slăbită de invazia Mongolă, a domnit peste Ardeal / Transilvania de 2 ori, în 1267-1268 şi 1272-1274); familia Geregye - în pronunţie Gherghi / Ghereghie - a intrat în conflict cu Maghiarii pentru cârmuire în Ardeal / Transilvania (în timpul celor 2 domnii): ar fi de ştiut că în 1272-1273 Banul Dalmației / Croației a fost Nicolae / Nicholas Aba - din clanul Aba / fost Kabar - genetic Gherga. Fondatorul Dinastiei Geregye a fost nobilul Ecce / Eth Geregye, comite de Alba - după cum a studiat în anul 2011 şi Dr. Kovacs Andras - Vodă al Transilvaniei în anul 1200 (el a fost tatăl lui Pavel / "Paul" Geregye şi bunicul lui Nicolae / "Nicholas" Geregye); e de observat că Regelui Laslău / Ladislau Cumanul - care și-a început domnia în anul 1272 - i s-au opus nu numai nobilul Mihail Litovoi al Românilor, ci și Nicolae Geregye. Ugrin/us - din clanul Csak - avându-și capitala pe malul Dunării la Ilok 45,13 lat. N, 19,23 long. E (de unde stăpânea şi S Banatului), a intrat în conflict atât cu Vodă Nicolae Geregye al Transilvaniei în anul 1274, cât şi cu Negru Vodă, Domnitorul Ţării Româneşti, 16 ani mai târziu; Ugrin a murit în anul 1311 iar cetatea Ilok în anul 1354 a intrat în stăpânirea clanului Garai: Nicolae Garai I 1325-1386 (fiul lui Andrei Garai) l-a avut drept cuscru pe Țarul Armân / Vlah Lazăr din Coşava / Kosovo 1329-1389, care era din clanul MunteNegrean Gherba, văr primar cu Nicolae Gârca = Sf. Nicodim de la Tismana. Clanul Garai - cu moșii în apusul Banatului - înrudit cu clanul Durusma, probabil că era format din descendenți ai clanului Duras / Dulo (care - în mileniul precedent - l-a avut ca exponent de marcă pe Împăratul Attila

Gherai, ecoul Gurag = Zuras / Duras fiind Gherai pentru Durai).

Sigiliul lui Nicolae Geregye

Se poate observa ridicarea Gherganilor în Bazinul Dunării inferioare după retragerea Mongolilor din anul 1242 (a căror invazie a dezmembrat Imperiul Româno-Bulgar al Asanilor / nume purtat de Cumani - zişi Kharteş de către Armeni - cu atestare în secolul precedent, în Sanscrită de pildă "asan" însemnând "sânge"): Geregye în fruntea Ardealului şi la 1265, intervenţia magistrului Georgius din Banat în Oltenia la 1277, preluarea cârmuirii Bulgariei de Gherghi la 1280 şi instalarea la 1290 cu sprijinul lui Grigore a familiei Negru Vodă în Ţara Românească. În acel secol XIII, istoricul Kirakos Guiragos 1200-1271 (născut în localitatea Azeră Ganja 40,40 lat. N, 46,21 long. E - din Albania Caucaziană / fosta Ţară a Ghergarilor - şi decedat în localitatea Armeană Getik 40,39 lat. N, 45,16 long. E / de pe Râul Getik, care a fost prizonierul Mongolilor) a scris: "Pentru Mongoli, expediţia a fost o confirmare a superiorităţii lor militare, însă pentru popoarele afectate de 'Avalanşa Mongolă' ea a avut urmări dintre cele mai nocive. Tătarii aveau o înfăţişare respingătoare şi inimi nemiloase; rămâneau neînduplecaţi la plânsetele mamelor, fără respect pentru părul alb al bătrânilor. Alergau cu bucurie când era vreun măcel, ca la o nuntă sau la o petrecere. Peste tot cadavre, cărora nimeni nu le găsea mormânt. Prietenul nu mai avea lacrimi pentru cel care-i fusese drag; nimeni nu îndrăznea să verse lacrimi pentru cei care pieriseră, de teama acelor ticăloşi. Biserica s-a cernit în doliu, frumuseţea şi splendoarea sa dispăruseră; slujbele au fost oprite, vocea cântăreţilor din strană nu s-a mai făcut auzită iar cântările religioase nu au mai răsunat. Populaţiile preferau noaptea zilei iar pământul a rămas lipsit de locuitorii săi. Fiii străinului îl străbăteau, înhăţând tot ce se găsea. Sordida lor lăcomie era de neostoit". După cum a studiat istoricul Rudolf Schmidt, la sfârşitul secolului X pe malul Tisei s-au amestecat Frânco-Peceneg în localitatea Becej 45,37 lat. N, 20,02 long. E, azi în Voivodina, Serbia clanurile Beche şi Gergely / Gregor (printre altele, ambele clanuri au fost întemeietoarele în Banat ale Marelui BeciCherec / actualul Zrenjanin 45,22 lat. N, 20,23 long. E, BeciCherecului Mic 45,49 lat. N, 21,02 long. E lângă Timişoara, etc.); numele localităţilor din Câmpia Banatului au fost mai degrabă Turanice Pecenege decât Frânce (prin Frânci în vechime se înţelegeau urmaşii Frygienilor, anume cei din Veneţia şi cei de la V de ea inclusiv Francezi / iar Maghiarii ziceau Pecenegilor "Becenak", de exemplu în judeţul Timiş, Beşenova desprinsă din moşia BeciCherec - acum Dudeşti - e atestată ca fiind denumire Besenă / Pecenegă, Dudeştii Vechi 46,03 lat. N, 20,29 long. E având azi majoritatea Bulgară iar în Dudeştii Noi 45,50 lat. N, 21,06 long. E o parte din locuitori fiind Armâni / Aromâni, ambele comunităţi apărute în Epoca Modernă / despre Pecenegi e de observat că procedau la fel ca Hunii, adică îşi aşezau căruţele în cerc, ca ţarc pentru animale şi pentru apărare în loc deschis, cu rost militar, întăritură denumită "carrago" de către Geţi, Gali şi Goţi): e de observat că în Vechea Lume reuşita Hunilor de impunere războinică a fost că de la început au preferat să lupte din goana cailor ridicându-se în picioare pe scările agățate de șei (ceea ce predecesorii lor nu au făcut până la ei, chiar dacă domesticirea cailor exista de milenii). În anul 1726, geograful Mathias Bell - din NV Panoniei - a avansat onomastica Beci-Cherec din Banat ca provenind de la Anticii Besi (argumentând și că geograful Antic Strabon în cartea 7 a indicat răspândirea Besilor din Balcani până la contactul cu Panonii); astfel, în Banat / SE Panoniei la baza acelor denumiri ar fi fost Besii Gherghi / Kerki. Pe de altă parte, e de remarcat că încă din mileniul I "g/herbul" = stema Franconiei (adică zona dintre Bavaria și Turingia, în N Dunării superioare) era alb-roşie, nobilii Leonrod / literalmente "Leii roșii" - care au avut în secolul XIII castelul Lewenrode 49,24 lat. N, 10,39 long. E din Bavaria - fiind Cavaleri Teutoni, cu blazonul așa cum se poate vedea în Biserica Sf. Jakob din Nürnberg 49,27 lat. N, 11,05 long. E sau în Domul din Eichstätt 48,54 lat. N, 11,11 long. E:

În anul 2015, Dr. Mihai Florin Hasan - istoric Ardelean - a susținut: "Simon de Keza în cronica sa, în primul Appendix, acolo unde arată originea unor mari familii nobiliare maghiare, afirmă despre neamul Becs-Gergely [Bechagregorium, Bechegregor, Beche et Gregorii, Bechegereger] că: '11. Betse et Gregorius de Cornis. Betse vero et Gregory similiter de Francia generatio oritur, ex cognatione Guilielmi dicti Cornes'. Această afirmație era coroborată cu cea despre neamul Zsámboki [Samboki], care, prin Sambuk / Sumbuk provenea din comiții de Champagne. 'Chronicon Dubicense', preluând informații din același loc comun cu Simon de Keza sau copiindu-l, afirma la 1358: 'Berse autem et Gregory generacio de Francia est, ex consanguinitate Guillermi dicti Cornes'. Thuróczi în cronica sa, dedicată istoriei maghiarilor, scrie după modelul antecesorilor săi în partea a doua a operei sale, doar numele fiind greșit redate: 'Caput XV. De generatione Mersa et Georgii. Mersae autem et Georgii generacio de Francia est, ex consanguinitate Guillermi dicti Comes'. Interesant de remarcat este termenul folosit de Keza și de cei ce l-au compilat ulterior: consangvinitate, un neologism francez provenit din latină, implică rudenia de sânge dintr-un strămoș comun, dar, în special, rudenia de sânge după tată, fără a fi și după mamă. Johann Grafen Mailáth, care scria în prima jumătate a secolului XIX o istorie a maghiarilor arăta că Simon de Keza vorbea despre descendența celor doi: Beche și Gregor, dintr-un cavaler francez: Guillermus. Istoricul afirma faptul că cei doi erau deja bine cunoscuți în timpul regelui Bela III [1172-1196], iar nume precum Meusa sau Gerse erau citiri eronate pentru nume ca Beche sau Gregor în anumite cronici din secolul XV, fie chiar de către autori sau de anumiți editori [cazul Thuróczi-Schwandtner], alții pur și simplu le-au omis. Mailáth afirma, în continuare, faptul că surse despre descendenții acestora erau însă cunoscute la acea dată: Kátona, Cornides, Colecția Muzeului Național Maghiar, actele conventului din Jászov sau documente din diverse colecții sau arhive, precum cel publicat de Kereszturi în istoria sa dedicată episcopiei de Oradea. Kereszturi, de altfel, pusese în circulație un document din 1298 ce amintea un transfer de posesiuni dintre membri ai neamului Bechgregor, inclusiv din rândul viitoarei familiii Bethlen, și un anume Ladislaus, fiul lui Hegun, fapt ce avusese loc în fața capitlului bisericii din Oradea. Acesta se găsea în colecția Simonchicz și, asemenea altor documente publicate în compendiul său, erau folosite de autor ca argumente în diverse demonstrații asupra istoriei episcopiei orădene. Nagy Iványi analizând, la rândul său, familiile nobiliare maghiare, atunci când scrie despre familia Apafi [în vechea grafie maghiară: Apaffy], care știm că s-a desprins din acest neam Becse-Gergely la sfârșitul secolului XIII - începutul secolului XIV prin Gegus, scria că, în conformitate cu mai multe legende sau istorisiri, pe care le amendează parțial, Sarolta, sora lui Ștefan I și soția fostului rege Samuel Aba, rămasă văduvă fără urmași, în urma morții soțului, s-a recăsătorit cu un cavaler străin venit din Franța, comitele Guilielmus Cornes, căruia i-a născut un fiu Marhard, ce a continuat linia familiei prin fiul său Laurentius, cunoscut ca și Bult, ce a dat naștere unui număr de cinci fii: Bochon, Boncz, Bencze, Csák și Bethlen, din care vor porni familiile Bethlen [acesta va primi și scutul heraldic: un șarpe încoronat, cu un măr în gură, în fapt un glob cruciger] și, mai apoi, Apafi [nu întâmplător, poate, rezidența familiei Apafi va fi la Mălâncrav= Almakerék = Mărul rotund, magh., fiind cunoscută ca și Almakeréki Apafi sau Nagyfalui Apafi]. Prin reproducerea genealogică a acestei legende, până la ipotetica separare a familiilor Bethlen de Iktár de Apafi, Nagy Iványi o asumă, însă, în scrierea sa. Tot acolo, istoricul reproducea scutul heraldic al principelui Mihail Apafi în care era reprezentat un coif străpuns de o spadă. La 1901, Karácsonyi János afirma că, desigur, părea mult mai adevărat faptul că familia să fi avut posibile legături cu spațiul francez pe linie feminină, căci numele din neamul Becse-Gergély, nu par a fi franceze. De altfel, istoricul înregistra informații despre o familie Le Cornu, care, printr-un William / Guillaume / Wilhelm Le Cornu slujea în flota regelui Neapolelui, Carol d'Anjou, la 1266, iar poate o verișoară / rudă a acestuia să se fi căsătorit în spațiul maghiar, numele acestui cavaler ajungând să fie vehiculat în cronicile perioadei. Foarte recent, Marius Diaconescu, analizând nobilimea și structurile sale din Transilvania în perioada angevină, atunci când aduce în discuție originea neamului, ca punct de pornire pentru familiile Bethlen, Apafi, Léli Tóti, Nemegyey, Somkeréki și Virágosberki, amintește ambele puncte de vedere, atât cel al cronicarului de Keza, cât și cel al lui Karácsonyi, fără a se pronunța pentru vreunul, ci consemnându-le ca două ipoteze de lucru. Engel Pál în studiul său genealogic asupra nobilimii maghiare [2000] considera aserțiunile lui Karácsonyi asupra părintelui lui Ant și Becse ca și ridicând semne de întrebare. În studiul său binecunoscut, Regatul Sfântului Ștefan, medievistul maghiar asumase o origine maghiară a neamului, căci scria: '…unui oarecare Becse și a fratelui său, Dorozsma (Drusba), care apar ca deținători de pământuri din Câmpia Ungariei, într-o diplomă a regelui Geza I, din anul 1075. Becse a devenit strămoșul clanului Becse-Gergely, pe când de la fratele lui s-a tras clanul Dorozsma, de care a aparținut și celebra familie Garai'. Practic ambivalența privind originile clanului se extind până în prezent, fără vreo soluționare clară, până la apariția unor noi dovezi, care să permită completarea acestui 'dosar'. Cert este faptul că și în favoarea unei imigrații franceze din nordul Europei există dovezi, care ar putea susține aserțiunile inițiale ale lui Keza. De altfel, inclusiv grafia numelui acestui cavaler problematic: GUILIELMUS, așa cum o transmite Keza, trimite spre un mediu italo-normando-francez, putând fi și o influență a mediului în care cronicarul a activat. În acest sens, a ceea ce afirmam mai sus, putem menționa o familie normando-franceză Le Cornu, care

participă la cucerirea Angliei de către ducele bastard Guillaume, devenit William the Conqueror [1066-1087] și primește posesiuni în comitatul Devon, conform 'Domesday Book', anume Thornbury, cu obligația precisă de a păzi alături de abatele de la Tavistock, oricând va fi chemată, granița sudică a regatului. La 1289 un William Le Cornu și, mai apoi, urmașul său, Roger plăteau taxe pentru cinci proprietăți din Devonshire abatelui de Tavistock. Dicționarul numelor de familie din Wallonia și zona Bruxelles înregistrează ca și sobrichet Cornu, Cornut de la 1180 [Johannes Cornuts] în diverse locații, prima variantă Le Cornu fiind înregistrată la 1251 [Jakeme Le Cornu] la Dettes-Ypres. Conform autorilor acest sobrichet se leagă de un element de coafură, care, văzut din spate semăna cu niște coarne, dar și, posibil, se putea referi la un om bizar, extravagant, bogat, opulent. Practic, direcțiile de cercetare ale acestui sobrichet ne trimit spre Normandia și Wallonia, Regatul Angliei și Regatul Neapolelui dar având ca loc de pornire Normandia, ceea ce nu poate decât să întărească ideea unei imigrări din această regiune nordică, normando-francă, a unui nobil ce s-a făcut remarcat la marginile christianitas-ului prin bizareria coafurii sale. Ca o concluzie finală, indiferent de acceptarea uneia sau alteia dintre punctele de vedere istoriografice: origine franceză pe linie paternă, origine franceză pe linie maternă, este clar faptul că acest neam, cel puțin în secolul XIII, avea conștiința unei 'descălecări' occidentale, care îl așeza alături de marile familii aristocratice ale timpului lor. Simbolurile heraldice comune folosite de familiile Garai, Bethlen, Erdélyi, ce aduc în prim plan șarpele încoronat transmit la origini comune ce s-au perpetuat până în secolul XV. Domeniile inițiale ale familiei s-au aflat în comitatele vestice ale Ungariei, la 1298 capitlul orădean înregistrând posesiuni din comitatul Bihor, în vecinătatea voivodatului transilvănean. O evoluție a domeniului neamului Becse-Gergély a fost punctată de Karácsonyi în anul 1901, menționată în treacăt și de către Marius Diaconescu atunci când menționează evoluția familiei Bethlen, dar și a nobilimii din comitatele ardelene. Evoluția ramurilor neamului, care la începutului secolului XIV avea deja patru ramificații: Léli [după 1258], Bethlen [după 1282], almakeréki Apafi [după 1298], Somkeréki [după 1298], a continuat și pe parcursul secolului XIV în cadrul familiei Somkeréki începută de Gelet [atestat între 1298-1304], prin urmașii acestuia desprinzându-se familiile Nemegyei [după 1325] și Virágosberki [după 1325] și apoi 'Erdélyi somkeréki' [după 1391] în urma dispariției ramurii directe Somkeréki [după 1391/92-1410] prin moartea urmașilor nepoților lui Ladislaus [atestat între 1325-1364]. Ramurile Virágosberki și Nemegyei vor dispărea, la rându-le, după 1392, respectiv, după 1415 [după părerea noastră, mai târziu] astfel încât familia Erdélyi Somkeréki va rămâne moștenitoare a familiei de Somkerék, până la dispariția ei și preluarea moștenirii de către familia Bánfi, apoi Teleki în secolul XVII. În secolul XIII neamul Becse-Gergély, stabilit în Transilvania, cu maxim douăzeci de ani anterior marii invazii mongole din 1241/42 achiziționase în comitatul Dăbâca patru posesiuni, în comitatul Alba din Transilvania un domeniu format din șapte moșii, în partea estică a comitatului Solnocul Interior au deținut încă de la finalul perioadei arpadiene posesiuni situate între domeniul cetății Ciceu și satele din zona Bistrița-Rodna: 23 de posesiuni, din care 9 ale familiilor Bethlen și Apafi, iar 14 ale familiilor Somkeréki, Nemegyei și Virágosberki, împărțite de abia în 1391. Familiile Bethlen și Apafi mai dețineau în celelalte comitate alte 12 moșii. Ulterior neamul a mai achiziționat trei posesiuni în scaunul Mediaș. La 15 XI 1410 reieșea că nobilii Somkeréki, împreună cu nobili din familiile Suki, Zsombori și Sztrigyi, se găseau într-un proces prorogat la Sântimbru, prin care solicitau primirea a ¼ din posesiuni ale lui Michael Dályai: Hennengfalwa, Demeterpataka, Wyfalw, Vereseghaz, Birbow, Vingarth, Gergerfaya, Rengenkyrh, Kugfalwa și Benchench. Trebuie să fi fost vorba de ceva înrudiri pe linie feminină și vreo desherență în ramurile familiei cu origini greviale. Pe data de 5 IX 1458, la Szegedin, frații Somkeréki schimbă posesiunile preluate de la rudele Sztrigyi, anume Dâncul Mare, Dâncul Mic și Mărtinești, din comitatul Hunedoara cu moșiile Petherlaka [Petrilaca de Mureș, jud. MS] și Kerthewlfaya [Periș, jud. MS] din comitatul Turda. Cel cu care se face schimbul este regele Mathias, care dorea să alipească cetății sale, Hunedoara, aceste domenii, iar în schimb [per modum concambii] le oferă două moșii ce țin de cetatea Gergen [Gurghiu, jud. MS] ['damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas salvo iure alieno']. Din alt act păstrat în arhiva Teleki, datat în 18 IV 1465, emis de voivodul Transilvaniei către vicevoivodul său, Stephanus Erdélyi, nu este clar dacă moșia Petrilaca de Mureș [Petherlaka] intrase în posesia familiei, din moment ce această posesiune și posesiunea Pethele [Petelea, jud. MS] se găseau 'in suburbio dicti castri' Gurghiu [Gergen] decima fiind rezervată întreținerii castrului".

§ 10. ***Sambucii de origine din Gallia.***

Sambucii însă se trag din comiții Campaniei din Franța.

§ 11. ***Beche și Gregorius de Cornis.***

Iar neamul lui Beche și a lui Gregory se trag deasemenea din Franța, din familia lui Guilielm, numiți Cornes.

Neamul Gregorius / Gergely a existat
în Regatele Franței și Ungariei (Simon de Keza
despre nobilii străini în "Cronica Ungurilor")

Lingvistul Aromân Pericle Papahagi - membru corespondent al Academiei Române - în "Numiri etnice la Aromâni" din anul 1925 a scris: "Sub 'Frâncu', Aromânii înțeleg în genere pe Francezi și pe toți apusenii. Orice European, pentru Aromâni este 'Frâncu'. Cam același lucru ce se înțelege la Daco-Români prin termenul de 'Neamț'. Iar 'Frânțesc' are aceleași accepțiuni ca și 'Nemțesc' la Daco-Români. Aromânul 'poartă Frânțește' înseamnă tot atât ca Daco-Românul 'poartă Nemțește': 'haine Frâncești, Nemțești, Europene'. Vechimea cuvântului în Aromână nu poate fi câtuși de puțin pusă la îndoială, după cum arată prefacerea 'Frâncu'='Francus'. Dacă ar fi intrat de curând prin vreuna din limbile Balcanice, prin limba Greacă de pildă, ar fi fost 'Frangu' (în neo-Greacă zicându-se 'Frangos'). Faptul că-l găsim și în Daco-Română sub forma de Frânc, cum rezultă din literatura poporană și din mărturisirile cronicarilor, unde-l găsim cu sensul de 'European de rasă Romanică', ne face să înclinăm a crede că 'Frânc' a fost introdus în Română înainte de despărțirea Aromânilor de Daco-Români. Este foarte posibil că ceea ce a contribuit la lățirea acestui cuvânt printre Aromâni să fi fost și rolul jucat de cruciați în Orient. Aceia în cântecele populare Balcanice

au fost pomeniți întotdeauna ca Frânci". Structura toponimică asemănătoare cu Gherga - "G" fiind înlocuit de "K" - era demult în V Balcanilor, unde au fost Istro-Românii (adică aceia de la Istru / Dunăre, Medieval autointitulați "Rumeri"), găsindu-se de pildă și în vechiul nume al Insulei Corfu, cea mai mare din Arhipelagul Ionic, în largul coastei Albaneze: în Epoca Bronzului și a Fierului, pe când era puternic împădurită - și azi "Insula Nimfelor" Corfu din Marea Ionică e cea mai verde Insulă Greacă - se știa că era a frumoasei Nimfe Dardane Gherghi = Kerkyra / Korkyra (sufixul "ra" - de sorginte Hurită / Canaanee - răspândindu-se Balcanic ca Gherghi-ra); de altfel, se pot lesne observa paralelele toponimice dintre fostul Regat Ghergar din Albania Caucaziană - cu locuri Gherga, respectiv cu oameni Gherga - și Insula Gherghira / Kerkyra din largul Albaniei Balcanice (Țară având populație Gherga până și în secolul XX). Localnicii presupun că numele Insulei Corfu - capitala Arhipelagului Ionic - a fost dat de Gorgo / Gorgyra sau Korkyra / Kerkyra, iubita Zeului Poseidon (lingvistul Dimitrie Dimitrakos - în "Lexicul de bază al limbii elene" - a consemnat, fără să emită o ipoteză, despre Kerkira că doar e considerat un nume străin). Diodor din Sicilia 4:72 a precizat: "Iar pe Corcira o duse Poseidon într-o Insulă, numită Corcira după numele ei. Poseidon a zămislit cu ea pe Phaiax, de la care s-a tras numele Feacilor. Phaiax a avut un fiu, pe Alcinou, acela care l-a readus pe Odiseu / Ulise în Itaca" (Feacii - care n-au participat în Războiul Troian - au fost excelenți navigatori, apreciați de exemplu de către Homer în "Odiseea", ei fiind modele pentru ulteriorii Fenicieni, chiar identificați ca atare și de către istoricul Român Constantin Daniel; în legături cu străvechii Feaci din marile Insule V Balcanice Kerkyra, Korcula, Krk, ș.a., poetul Roman Lucan a scris despre "Bellaci gente Curetum" din Insula Krk / Veglia, adică despre Belacii / Blacii Antici de acolo, deveniți Vlachi Medievali, o posibilă conexiune etimologică putând fi și ca "Balaci" = Balcanici). Este de știut că protectorul creștin al Insulei Kerkyra / Corfu e Sfântul Spiridon 270-348 din Insula Cipru, prieten cu Moșul Nicolae din Gergetha / "Patara" Πάταρα (ei cunoscându-se ca episcopi în anul 325, la primul sinod de la Niceea). Moaștele Sf. Spiridon - el inițial fiind păstor, mereu umbrindu-și capul cu o împletitură din crenguțe de salcie, având denumirea efectivă pentru coș σπυρίς = "spyris" / de unde onomastica sa - au fost duse la Constantinopol de teama musulmanilor, în secolul VII din Trimitunda = Tremetousia / Insula Cipru (de acolo fiind și episcopul Gheorghe care a fost la al doilea sinod de la Niceea, cel din anul 787); preotul Gheorghe din Gherghira / Kerkyra, știut ca "Binevoitorul" = "Kalocheretis" Καλόχερετης, a mutat moaștele în Insula Corfu = Kerkyra la câțiva ani după cucerirea de către musulmanii otomani a cetății creștine bizantine. Sf. Spiridon a fost păstrat multă vreme în capela bogatei familii Voulgaris - unde s-a măritat Amisia / fiica preotului - iar după anul 1577 a ajuns găzduit în Bazilica din capitala Kerkyra (ce are clopotnița cea mai înaltă de pe Insulă / similară cu turnul Bisericii San Giorgio dei Greci din Veneția).

Gherghira / Kerkyra

Argonautul Iason și Medeea - hoții Lânii de Aur - s-au cununat în Kerkyra / Corfu (au fost găzduiți de cârmuitorii locali iar ca să evite furia păgubiților au rămas pe Insulă). Acolo, potrivit "Odiseii" lui Homer, Ulise - cel cu ideea Calului Troian - a făcut ultima oprire din periplul său de 2 decenii înaintea întoarcerii acasă; în V Europei, Ulise a ajuns să întemeieze Lisabona 38,42 lat. N, 9,11 long. V, unde primul Rege al Portu-Galiei a ridicat apoi castelul Sf. Gheorghe pentru protecția capitalei, înconjurat de Zidul Cerca. Astfel cum a scris în anul 1652 Portughezul Luis Marinho de Azevedo, vechea denumire a Țării de Lusitania era după fiica lui Gargoris = Regele Gargo:

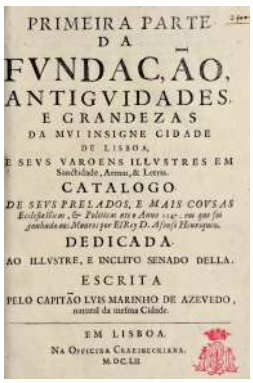
PRIMEIRA PARTE
DA
FVNDAÇ.AO,
ANTIGVIDADES,
E GRANDEZAS
DA MVI INSIGNE CIDADE
DE LISBOA,
E SEVS VAROENS ILLVSTRES EM
Sanctidade, Armas, & Letras.
CATALOGO
DE SEVS PRELADOS, E MAIS COVSAS
DEDICADA
AO ILLVSTRE, E INCLITO SENADO DELLA.
ESCRITA
PELO CAPITÃO LVIS MARINHO DE AZEVEDO,
EM LISBOA.
NA OFFICINA CRASBEECKIANA.
M.DC.LII.

& grandezas de Lisboa. 161

Malaga hũa cidade Vlissea, & o templo de Minerua, no qual estauão pendurados os escudos, & petrechos maritimos, com que elle escapou de tantos naufragios.

Fundarãose para isto em dous lugares, que temos allegado de Estrabão, que por serem distinctos derão lugar a este engano, parecẽdolhes, que duplicàra o Geographo as fundaçoens de Vlissea, & templo de Minerua. E quando este fora o pensamento de Estrabão (o que se nega) não se pode inferir do contexto de sua Geographia: porque citando o primeiro liuro de Homero, comenta os versos, q̃ já temos allegado dizendo, que mostraua manifestades nelles, que as tempestades arrojarão Vlisses ao Oceano, & declara o poeta que foi em noue dias do mar de Sicilia ao Atlantico, sem tomar outro porto, senão o nosso: pelo q̃ nesta occasião, não podia elle fazer fundação na costa de Andaluzia, nem tomar porto junto a Malaga, a donde dizem, que fez a de Vlissea por ser no mar Mediterranco.

Concordão todos os Escriptores das cousas de Vlisses, que gastou sete annos na conuersação de Calypso, ou fosse a da ilha Ogygia, ou a nossa Lusitana filha de Gargoris: os quaes (conforme a boa razão) são os que se deteue na fundação, augmẽto, & amplificação da nossa Lisboa, & templo de Minerua, que nella oue, porque para tão grande machina, como demostra a altissima torre, que desde então se conserua no castello desta cidade com a memoria de seu nome, chamandose torre de Vlisses (como atraz temos dito) não era necessario trabalho de menos tempo: principalmente quando os Gregos vinhão tão debilitados dos passados, que necessitarião de alento, & regalos com que os esquecessem; & dado, que fossem ajudados dos antigos naturaes, largamente se hauia mister sete annos, para tal machina ficar perfeita: como ficou. Os que tratão dos trabalhos de Vlisses dizem, que gastou nelles dez annos; consumidos os noue, muitos mais trabalhos passou em hum, que lhe restaua, & não podia dentro nelle fazer segunda fundação.

Tambem faz em fauor da nossa vnica Vlissea parecer cousa verisimil, que o templo que Vlisses nella leuantou a Minerua sua protectora fosse, porque lho ouuesse votado em algũ dos grandes naufragios em que se tinha visto, pẽdurando por memoria delles os despojos, que saluára: & se nesta fundação, tinha elle gastado tão largo tempo: como tornando para a patria hauião os Gregos de arriscarse a gastar outro tanto, perdendo as esperanças de tornar a ella? Por ventura começa uase então a pouoação do mundo, que hauia Vlisses de andar feito fundador de cidades, & templos? Ou

O 3 quan-

Lusitania a fost fiica lui Gargoris
(Luis Marinho de Azevedo, 1652)

Enea, în trecerea sa din Troia spre Italia, a jefuit coastele Insulei Corfu. Apoi, refugiaţii Troiani, conduşi de profetul Helenus prin Iliria şi Epir, au întemeiat oraşul Butrint 39,45 lat. N, 20,01 long. E pe coasta Albaneză şi au ajuns în N Corfu, unde s-au unit cu vechii locuitori, începând propriuzisa etapă Gherga pe Insulă, Fenicienii ajungând ulterior acolo prin Insula Sicilia (aveau Civilizaţie deosebită, fiind marinari excelenţi, muncitori şi iubitori de pace, monogami, cu puterea legislativă în mâinile unui parlament ales de către popor). Cele mai vechi Temple de pe Insula Kerkira / Gherghira sunt ale Zeiţelor Hera - de la sfârşitul secolului VII î.C. - şi Artemis Gergithia de la începutul secolului VI î.C., care avea un uriaş frontispiciu reprezentând-o pe Gorgona / în calitate de mare divinitate încinsă la brâu cu 2 şerpi împletiţi iar pe pavaj apărând mama Gorgonă Meduza cu fiul Chrysaor, Regele Iberiei (numelui lui însemna "Auritul"; a fost tatăl marelui proprietar de vaci Gherion).

Gorgona pe Templul lui Artemis din Gherghi-ra

Pe Insulă şi-a găsit refugiu filozoful Makedon Aristotel, căzut în dizgraţia Elenilor (după perioada sa de creaţie în Troia, Lesbos şi Macedonia) mulţi ani trăind acolo şi Alexandru "cel Mare" - înainte de preluarea puterii, în fruntea Macedonilor; Insula era sub protecţia lui personală. Kerkyra / Corfu a plătit scump oferind azil lui Brutus 85-42 î.C. şi Cassius 85-42 î.C., senatori care în Roma au contribuit, de sărbătoarea din 15 III 44 î.C. - "Idele lui Martie", când se celebra Cultul Mamei de pe Masivul Anatolian Ida - la eliminarea generalului Iuliu Cezar, cârmuitor autoimpus (care l-a capturat pe liderul Galilor după asediul capitalei "Ghergovia" / Ghergovia şi a cărui intervenţie în Egipt a cauzat incendierea Bibliotecii Alexandriei, numită "Museion" - pierdere ireparabilă pentru omenire - revigorată apoi parţial de către adversarii lui Cezar prin transferul a multor pergamente din Pergam / Anatolia, distruse însă şi acelea în anul 646 de Arabi, din cauză că n-au găsit printre ele Coranul, atunci cărţile de acolo servind drept combustibil băilor lor): Romanii au măcelărit cu o sălbăticie nemaipomenită toţi copiii şi tinerii Insulei, etapa Gherga în Corfu sfârşindu-se atunci. Ar fi de ştiut despre vechii Arabi că au fost ignoranţi în privinţa bogăţiilor spirituale ale Vechii Lumi; califul Omar / Umar - socrul profetului Mahomed - care a cârmuit vechii Arabi vreme de un deceniu, în perioada 634-644, a aprobat deopotrivă distrugerea în Asia a Bibliotecii Imperiale Săsane din Ctesifon (de pe Fluviul Tigru) cuprinzând o mare parte din tezaurul intelectual Persan, cât şi apoi în Africa a Bibliotecii din Alexandria (de pe Fluviul Nil), zicând: "Dacă aceste cărţi sunt în acord cu înţelepciunea Coranului, atunci nu avem nevoie de ele iar dacă sunt opuse Coranului, atunci să fie distruse". Nobila Kerkira - fiica generalului Querculin, guvernatorul Kerkyrei / Insulei Corfu a fost convertită la creştinism de Sf. Iason - rudă cu Sf. Pavel - fiind pomenită la 28 IV. Privilegiile Insulei Kerkyra / Corfu din Marea Ionică au atestat prezenţa Vlahilor / Armânilor în zonă şi în anul 1294; în acel secol XIII a fost ridicat castelul Gardiki acolo, de către despotul (din Dinastia Comnen) al Epirului / de pe coasta Ionică. Insula Kerkyra / Corfu a fost "Poarta Veneţiei": în perioada 1401-1797, Insula - populată în mod consistent de Vlahi - a fost controlată de Veneţia.

În regiunea Meglen din actualul S Macedonean - leagănul Megleno-Românilor, care iniţial se autonumeau Rumâri / Rumâni şi acum Vlaşi - pe Râul Vardar (utilizat corespunzător geografului Antic Strabon pentru coborârea spre piraterie în Marea Mediterană de "Pe-Onii" / Peonii de sorginte Pelasgă, dintre Dardani şi Moloşi, după Războiul Troian în care ei, locuind Valea Axios - numele Grec al Râului "Var-dar" / Vardar - conform lui Homer, au luptat de partea Gherghiţilor asediaţi), există oraşul Ghevghel, acum Ghevghelia / Gevgelia 41,08 lat. N, 22,30 long. E, lângă fosta aşezare Antică Gortys sau Gordinia / Gortinia, protejată de masive ziduri din piatră în secolul V î.C., ce era o importantă sursă producătoare de arme din fier a Balcanilor; locul de altfel a fost acela ce s-a individualizat drept embrionul formaţiunii statale din care au apărut Machedonii şi apoi s-a dezvoltat Imperiul Macedon (toponimia sa rezonând cu Frygianul Rege Gordias şi cu capitala Cretei Gortina, istoricul Paul Beekes afirmând de altfel şi că "denumirea de Gordunia / Gortinia în Macedonia ori Creta e clară ca fiind dintr-un substrat pre-Grec, sigur provenind din Anatolia"). Numele Antic Gortys / Gortynia a fost schimbat de Slavi - după cel al ghergheliei / hergheliei unde-şi ţineau localnicii numeroşii cai - în Gevgelija; Vardar / Axios - Râul cel mai mare al Macedoniei, lung de 388 km - a cărui Vale a fost populată de Peonii aliaţi Troiei, e în aceeaşi grupă onomastică şi cu Axon / Râu în Caria, Oxos / Fluviu important al Asiei Centrale, etc. (toate în mare vechime - în etape diferite - populate de Gherga): pe Valea Vardar în localitatea Gorgari - după cum era numit de localnici Armâni Megleni, Gorgopi în Greacă, Gorgopik în Macedonă - trăiau circa 500 de Armâni, aproape la fel de mulţi ca şi în Ghevghelia (după cum a estimat în anul 1892 Ioan Neniţescu, membru corespondent al Academiei Române). În anul 1924, publicația "Cultura poporului" din Cluj a consemnat în textul "Din trecutul Megleniei. Ținut pur Românesc în Macedonia" că exista "Ghergheli, oraș așezat la o depărtare de 78 km Nord de Salonic, cu mai multe fabrici de tutun și mătase, în inima Megleniei": orașul notat atunci Ghergheli acum e Slav denumit Ghevghel și e scris Gevgelija; Balcanicii Gherghi au făcut important negoț cu tutun încă din secolul XVIII (de exemplu, în Timișoara autorul prezentei lucrări - "Originea Gherga" - a donat în anul 1975 "Muzeului Banatului" o scrumieră simplă din bronz având inscripționat anul 1715, rămasă în familia Gherga din acele vremuri). Dr. Theodor Capidan în cartea din anul 1942 "MacedoRomânii" a scris: "MeglenoRomânii au aflat despre poporul Român şi despre limba Română la Sfântul Munte. Încă înainte de 1864, Ioan Popa-Gheorghe din Oşani (Meglen), voind să se călugărească, a plecat la Sfântul Munte. Fiind însurat, călugării Greci n-au voit să-l primească la mânăstire. Atunci s-a dus la schitul Românesc Prodrom. În acel schit el a petrecut o iarnă întreagă, învăţând bine Româneşte. După aceea s-a întors în Meglen ca preot, introducând în biserică limba Română. Cu toate că Patriarhia Greacă din Constantinopol l-a pedepsit pentru acea inovaţie în biserică, totuşi întrebuinţarea limbii Române printre săteni s-a întins din ce în ce mai mult şi - numai după câţiva ani - cu ajutorul dascălilor MacedoRomâni, MeglenoRomânii au deschis şcoli Româneşti". Este de ştiut că lângă aşezarea Oşani a Megleno-Românilor la începutul mileniului II - pe locul unui Altar dedicat Zeiței Artemis - a fost ridicată o Mănăstire ortodoxă, monument istoric în prezent: e pe lanțul Munților Kerkini, în regiunea Macedoniei Pella, vecină cu regiunea Macedoniei Kilkis - fostă Kalkis - căreia Aromânii îi spun "Culcuș" (poziția e chiar în Nordul Peninsulei Khalki-diki / în extremitatea răsăriteană a căreia e Muntele Sacru Athos). Dr. Georgia Stratouli - șefa arheologiei din regiunea Kilkis - a afirmat în anul 2025: "La 18 km de Pella - capitala Antică a Macedoniei - era orașul Evropos / în cadrul regiunii Kilkis. Conform mitului, Evropos a fost legat genealogic de eroul eponim al Macedonenilor, Evropos / fiul lui Macedon și al fiicei lui Cecrops. Zona unde se afla Evropos era în împădurita Vale a lui Axiós / Vardar, Râu pe atunci navigabil, care se varsă în Golful Thermaic. Legătura etimologică cu numele continentului nostru este - desigur - evidentă. Știm de la Tucidide că în perioada clasică orașul avea ziduri foarte puternice (ce în anul 429 î.C. l-au protejat de atacul Regelui Trac Sitalkes). Din Evropos a provenit Seleucus I Nicator, fondatorul Dinastiei Seleucide, considerat de către istoricul Arrian cel mai important dintre succesorii Împăratului Alexandru cel Mare, care printre multe alte orașe a întemeiat și Dura-Evropa pe Fluviul Eufrat, într-o zonă ce semăna mult cu locul său natal. Am săpat doar o mică parte a vechiului oraș și a cimitirelor sale. Orașul - care a început să se formeze în secolul X î.C., adică în Epoca Fierului - a prosperat până în Antichitate în principal datorită poziției sale strategice, care controla rutele comerciale de la Egeea spre interiorul Balcanilor, precum și amplasarea în Valea fertilă a Râului Axiós, ce oferea posibilități de dezvoltari nu doar cerealelor, viticulturii și măslinelor, dar și creșterii animalelor. Chiar și astăzi, în regiunea Kilkis creșterea bovinelor este amplă. Și să nu uităm de Kilkis că este o zonă bogată în resurse minerale primare". Dr. Vasile Scurtu 1906-1968 în "Termenii de înrudire în limba română" (lucrare premiată de Academia Română) a afirmat: "În meglenă, pentru noţiunea de fată se întrebuinţează - rar - şi termenul chercă / kerka"; e de remarcat că un supranume al lui Apollo a fost Peon / Paion, semnificând "Vindecătorul", Românii dând epitetul dezmierdător "păunaş" unui tânăr frumos, mândru, voinic. În Evul Mediu, Valea Vardar a vechilor Peoni (e de ştiut că Peonia era Macedonia de Nord) a fost puternic populată de Vlahi; denumirea Râului Vardar la Traci avea înţelesul de "întunecat" / "negru" - Grecii îl notau Βαρδάριος / "Bardarios" - derivarea putând fi din rădăcina Indo-Europeană "werg" însemnând "lucru" (capitalei Gorgan a Gherganiei / Hyrkaniei i se mai zicea Wergen).

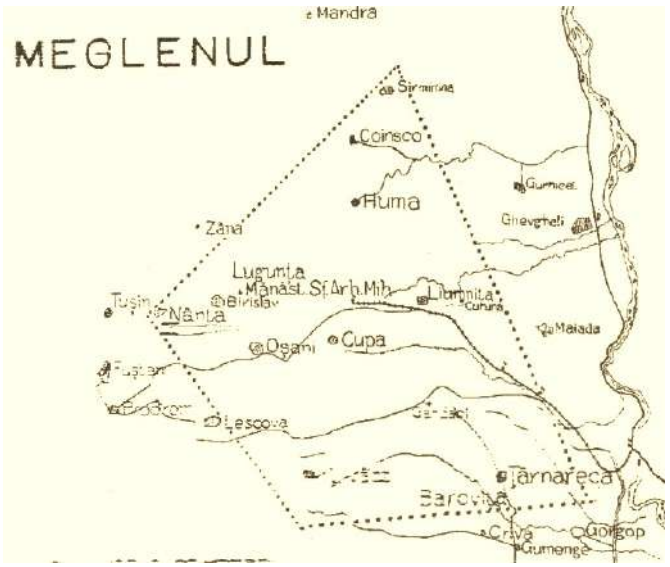

Gortinia la Ghergheli / în Ghevghelia

Pa-Eonii / Peonii - locuitorii ajunşi întinşi între Kosova şi izvorul Strumei / Strymon, pe malurile Lacului Cercinitis, Muntele Orbelus / Osogovo 42,09 lat. N, 22,31 long. E separându-i de Dardani - au spus în anul 514 î.C. lui Darius, Împăratul Perşilor, aflat în expediţie în Balcani, că-s descendenţii Troianilor Teucri (conform învăţatului Athenaeus din Naucratis vorbeau la fel cu cei din Mysia / Anatolia, de la N de Eolia și Ionia; o parte din ei - mai ales cei înalţi, renumiţi pentru hărnicia lor - au şi fost deportaţi atunci, la sfârşitul secolului VI î.C., de către generalul Persan Megabazus în Anatolia, la Sardis, capitala Lydiei / la poalele Muntelui Tmolus: Tracii şi Macedonii au fost Europenii care au făcut parte din Imperiul Perşilor când acela s-a extins în N Balcanic). Înaintea Războiului Troian - în Epoca Bronzului - Dardania a fost o regiune Anatoliană a Regatului Troiei iar după Războiul Troian, Dardania a ajuns în Balcani zona unde acum e Kosovo; se știe că la începutul Epocii Bronzului Dardanii = riveranii Dardanelelor au întemeiat Troia iar la începutul Epocii Fierului - după căderea Troiei - au migrat în ceea ce azi e Kosovo, geograful Strabon VII 5:6 anunțând că la vremea sa - în Antichitate - Dardanii nu mai trăiau în V Anatolic, ci în V Balcanic, printre Iliri (Dardanii și-au constituit Dardania la N de Makedoni) iar apoi Romanii au cuprins Dardania, respectiv ceea ce în prezent e Kosovo, în Dacia Sud-Dunăreană. “Lexiconul universal” din anul 1698 al Elveţianului Johann Jacob Hofmann a localizat populația Dardă în Apulia / Italia - regiunea cuprinzând în “tocul” Peninsulei Apenine frumoasa zonă Gargano - ca “Apuliae Dauniae populi” (legăturile galbene cu Dardanii Balcanilor și Dardanii Troiei / Anatoliei putându-se vedea în schițele următoare ale dubletelor):

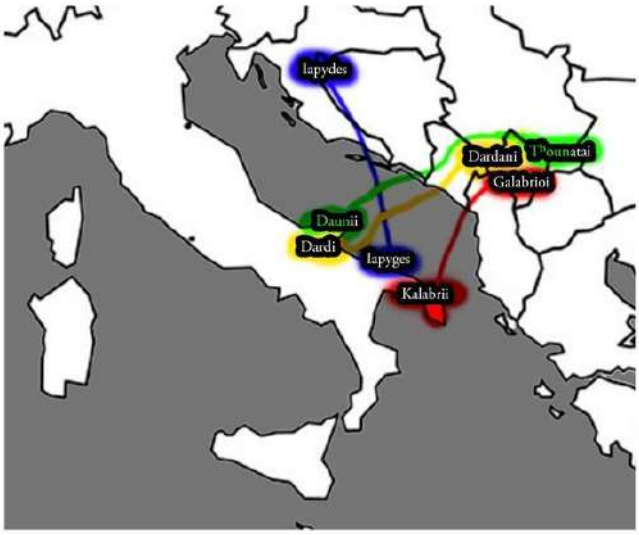

Dublete Anatoliene-Balcanice și Balcanice-Apenine

În primul capitol al cărții despre “Afinitățile Asiatice ale vechilor Italieni” din anul 1870, savantul Robert Ellis de la Universitatea Cambridge / Regatul Britanic a scris: “Indiferent dacă populația inițială ar fi fost din Iliria, Dacia și Maesia, se pare că în cele din urmă a fost Arianizată, așa cum a fost cu siguranță în Tracia; însă în munții din inima Peninsulei Balcanice o rămășiță a locuitorilor originali Turani poate s-a păstrat între Paeoni, riveranii îngrămădiți în jurul Lacului Prasias, după cum i-a descris Herodot. Probabil cu ei s-au înrudit locuitorii Lacurilor Elveține. Conform lui Herodot, Paeonii au fost coloniștii Teucrilor din Troia, ai căror urmași cu siguranță s-au numit Gherghiți și probabil locuiau la Gergis și Gergithus, în teritoriul Lampsac. Gergeti este un oraș Oset din centrul Caucazului. Riveranii Lacului Prasias își tăiau lemnul de pe Muntele Orbelus iar Orbelianii erau o familie Princiară din Georgia (conform Sf. Martin, ‘Amintiri despre Armenia’). Dacă în Europa existau oameni de origine Caucaziană, atunci este puțin probabil ca în Asia Mică să nu fi fost. Cea mai eminentă națiune de acolo pe care aș fi înclinat s-o consider ca Turanică sau Caucaziană ar fi a Lycilor, a căror limbă nu avea nici caracter Arian, nici Semitic. Am mai discutat oarecum chestiunea în ‘Originea Armeană a Etruscilor’ și voi selecta ceva de observat aici: termenul Lycian pentru soție a fost ‘lade’, ce poate fi derivat drept Caucazian cu ajutorul limbilor Circasiană / Cercheză și

Lesgă". Lacul Prasias 41,13 lat. N, 22,45 long. E - împărțit de actualele republicile Elenă și Nord Macedonă - în prezent se numește Lacul Doiran: riveranii săi - zișI Doberi - au fost descriși în secolul V î.C. de către Carianul Herodot în "Istorii" 5:16 (s-au întins în regiunile Serres, Kilkis și Stromnița).

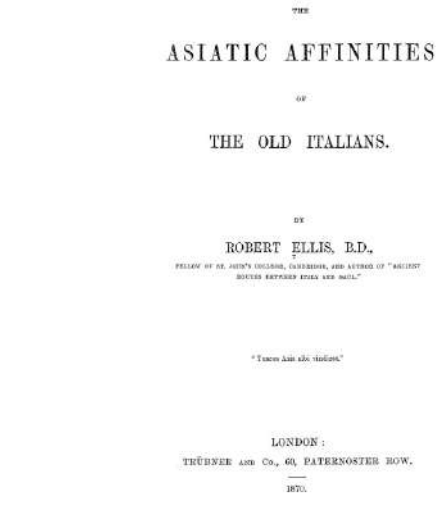

THE

ASIATIC AFFINITIES

OF

THE OLD ITALIANS.

BY

ROBERT ELLIS, B.D.,

FELLOW OF ST. JOHN'S COLLEGE, CAMBRIDGE, AND AUTHOR OF "ANCIENT BOUNDS EXTENDED EGYPT AND BABYLON."

"Τύποι Ἀσίας εἰσὶ τάδε."

LONDON:
TRÜBNER AND CO., 60, PATERNOSTER ROW.
1870.

THE OLD ITALIANS. 19

left in the Pæonians, with the dwellers on piles whom Herodotus describes on Lake Prasias; the kindred, perhaps, of the Swiss lake-dwellers who have of late excited general interest, and whom "Realmah" has made so popularly known. The Pæonians represented themselves, according to Herodotus, as a colony of the Teucrians from Troy, and their remains were certainly called *Gergithes* (v. 22), and probably dwelt at *Gergis*, *Gergithium*, or *Gergithus*, in the territory of Lampsacus (Strabo, p. 589). *Gergeti* is an Ossetic town in the centre of the Caucasus. The pile-dwellers on Lake Prasias cut their timber in Mount *Orbelus*, and the *Orbelians* were a princely family in Georgia.*

If there were people of Caucasian origin in Europe, it is not likely that Asia Minor would be without them. The most eminent nation here that I should be inclined to consider as Turanian and Caucasian would be the Lycians, whose language, which is neither Aryan nor Semitic in character, appears to me to present signs of such an affinity. I have discussed the question at some length in my *Armenian Origin of the Etruscans*, and shall only select a very few points for notice here. The Lycian term for "wife," *lade*, deserves consideration in the first place, and may be thus derived from the Caucasian by the aid of the Circassian and Lesgi languages:—

Circassian ... *lay*, *l'lay* } "flesh."
lay, *t'hlay* } "blood."
tlay, "husband."

* St. Martin, *Mémoires sur l'Arménie.*

Paeonii au fost colonișTii în Balcani ai Gherghiților Troiei
("Afinitățile Asiatice ale vechilor Italieni"
de Robert Ellis, 1870)

După cum a scris și arheologul George Gergov din Bulgaria, în Antichitate Râurile Struma și Mariţa erau navigabile pe mari porţiuni din cursurile lor. Medieval, malurile Lacului Cercynitis se ştie că au fost puternic populate de Armâni. De exemplu, Peștera 42,02 lat. N, 24,18 long. E / Bulgaria "așezată la poalele Munților Rodopi, în Valea Mariței, a fost o veche așezare de negustori Aromâni refugiați din Moscopole", conform profesorului Anastase Hâciu din România, în cartea "Aromânii" (în Evul Mediu, Moscopole era metropola Aromânilor, din răsăritul Albaniei). Este de remarcat că mult anterior, Asteropaios / liderul ambidextru al Peonilor în Războiul Troian - mânuind sincron câte o sabie de argint cu fiecare mână - a fost singurul combatant care a reuşit să-l rănească în luptă pe Ahile (cel mai grozav războinic al Aheilor, doborât apoi de Prinţul Troian Alexandru Paris cu o săgeată otrăvită, ce i s-a înfipt în călcâi; primul ucis de Ahile în Războiul Troian a fost fiul lui Calyce, divinul Cycnus, cârmuitorul Kolonai 39,41 lat. N, 26,09 long. E din S Troiei). În anul 1832, Britanicul John Cramer în "Descrierea Asiei Mici" a notat: "Populaţia Peonă apare ca una din cele mai vechi şi mai larg răspândite dintre cele care s-au putut găsi între aşa-numita Grecie, Dunăre, Marea Neagră şi Adriatică; este greu de crezut că acei oameni - purtând toate însemnele măreţei lor vechimi - aflaţi în strânse legături cu naţiunile vecine Tracă şi Iliră, să-şi fi revendicat sorgintea din vreun neam obscur al unei mici regiuni Anatoliene. Homer a precizat că Peonii erau aliaţii Troianilor şi că ei au trimis o forţă armată în ajutorul regelui Priam; şi niciunde nu s-a consemnat că ar fi fost supuşii aceluia. Aceasta arată că exista o puternică afinitate între cei din Macedonia şi cei din Asia, ce se datora originii lor comune. În timpul când Herodot scria (Istorii 5:13), Gergis - sau Gergithae - era singurul oraş Troian care mai păstra unele vestigii ale vechilor Teucri / Teucriani. Apelarea era cea iniţială a Troianilor, aşa după cum vechiul nume de Grai - sau Greci - a înlocuit apelativele de Ahei sau Eleni" / Elini. Anatolianul istoric Herodot Karka a precizat că Pe-Ionii / Paeonii au fost la început colonişti Troiani; ei ca "Sacri Yoni" = "Pa-Ioni" (Ionia era între Troia şi Caria) susţineau Festivalul "Paionia" - iniţial celebrat în Sanctuarul Paionion de pe partea Nordică a gurii Meandrului "Mare" - de slăvire a Zeului Poseidon, în interiorul uscatului Balcanic ajungând dedicat vindecătorului Zeu Apollo / nepotul aceluia. Carianul Pausania 10:13 a scris: "1) Un cap de bronz, simulacru al unui bizon - adică a unui taur Paionic / Peionic - l-a trimis la Delfi Dropion, fiul lui Deon, regele Paionilor / Peonilor. 2) Bizonii aceştia sunt dintre fiarele pe care le prinzi cu foarte mare greutate vii iar lanţuri atât de tari ce să poată rezista furiei lor nu se pot confecţiona. Vânătoarea acestora se face în felul următor: dacă cei care vânează găsesc un loc în pantă, ce se termină cu un şes, mai întâi acest loc îl împrejmuiesc cu o puternică palisadă şi în al doilea rând acoperă coborâşul, ca şi locul neted de jos, unde sfâşeşte panta, cu piei de curând jupuite; dacă din întâmplare le lipsesc pieile, atunci ei transformă cu ajutorul untdelemnului şi pieile uscate în piei lunecoase. Apoi, cei mai buni călăreţi adună bizonii pe locul pomenit. Bizonii, îndată ce au călcat pe primele piei, alunecă şi se rostogolesc pe pantă, până la locul neted de jos. La început, sunt lăsaţi acolo - aşa cum au căzut - iar în ziua a patra sau a cincea, foamea şi suferinţa le domolește în mare parte furia iar aceia care cunosc meşteşugul îmblânzirii le dau bizonilor ce se află culcaţi fructele cele mai mici de pin, curăţate de coji, căci la început fiarele nu se ating de altă

hrană. În cele din urmă, îi transportă legaţi. Bizonii sunt aşadar capturaţi în modul amintit". Este de ştiut că până în Antichitate Peonii au ajuns să populeze pusta din N lor, având în răsărit Carpaţii, denumită Latin după ei ca Panonia, ce are în colţul Sud Estic - în partea cea mai apropiată de Peonia - Banatul, locul cu cea mai mare populaţie Ghergană şi acum (în secolul X, "Cartea de învăţătură către fiul Roman" / "Administrarea Imperiului", a Împăratului bizantin Constantin "Porfirogenetul", la începutul capitolului 31, referindu-se la Panonia secolului VII, a declarat-o ca "Turcă", fiind de remarcat că prima atestare a etnonimului explicit de Turc a fost în Asia secolului precedent, din anul 552: în "Hunatul" / Hanatul dintre Fluviul Oksos / Oxus şi Marea Ghergană / Caspică; e de ştiut că la începutul lor European, deopotrivă Avarilor şi Ungurilor li se ziceau Turci, mai târziu asemănător şi ortodocşilor zicându-li-se Greci, cu toate că etnic nu era potrivire). Turcii - în Persana veche "Turk" însemna "frumos" - spun și acum "Țet-Be-Țet" / "Gedd-Bi-Gedd" strămoșilor / oamenilor veritabili, Românii conservând expresia pentru cei neaoși (persoanelor cu apartenența etnică de netăgăduit) ca "Get-Be-Get": rădăcinile în sufletul matern Ba și spiritul patern Get sunt evidente (Geţii fiind autohtonii milenari ai Asiei Centrale - în Antichitate deja vechi - rămaşi în conştiinţele identitare deopotrivă ale celor din subcontinentul Indian ca Jaţi ori în Asia "Mică" sau în actuala Românie ca strămoşii ancestrali, ca Oamenii Pământului Gheia / Gaia). În stihurile de la încoronarea din 5 IV 1081 a Împăratului bizantin Alexios Comnenul, poetul Teodor - zis "Cerşetorul" - s-a exprimat: "Tu stăpâneşti peste Deucri, tu domneşti peste Huni şi Panoni"; în anul 1982, "Institutul de Studii Sud-Est Europene" a notat pentru Academia Română: "Pentru Deucri e posibilă şi lectura Teucri, în acest caz având de a face cu Turcii din Asia Mică; prin Huni autorul înţelegea Pecenegii sau Cumanii iar Panonii erau locuitorii din Panonia".

Panoniile dintre Moravii

În secolul XII, cronicarul bizantin Ioan Zonaras a scris în "Lexiconul" său: "Peonii = neam Trac sau Latin; unii le spun Macedoni iar alţii cred că sunt cei numiţi azi Panonieni. Panonii sunt Bulgari" / Sciți (tot el i-a identificat pe Pecenegi cu Dacii). În secolul XV, Laonic Chalcocondil în "Expuneri istorice" a scris: "Peonia începe de la Viena - oraş al Germanilor - şi înaintând împreună cu Dunărea către răsărit ajunge la Daci şi la Tribali iar spre miazănoapte ajunge la Boemi, care sunt numiţi Cehi. Unii cred că Peonii au fost în vechime Geţi şi că locuiau sub Munţii Haemus iar - fiindcă erau năpăstuiţi de Sciţi - au urcat spre ţara aceasta în care locuiesc şi acum. Eu unul n-aş spune aşa de lesne ce va fi fost la început acest neam" (e de observat despre Țara unde trăiesc Pemii / Boemii, anume Cehia - corespunzător şi Dr. Sorin Paliga - că şi-a primit denumirea de la înţelesul Trac pentru "Ceafa Muntelui", la fel ca şi Ceahlău / unde staţiunea Durău e centrală, etc., Boemia fiind regiunea având la E Carpații și la S Dunărea).

Cehia e la cumpăna apelor

În anul 2009, lingvistul Sorin Paliga - de la Universitatea Bucureşti - a cugetat că "apar probleme serioase de interpretare istorică, fiindcă etnonimul ceh / Cehia este, mai degrabă, înrudit cu toponimele din zona Carpaților românești; în consecință, apare problema locuitorilor și a limbii de substrat de la care slavii au preluat numele (toponimia preslavă din arealul ceh este în bună parte celtică iar în arealul slovac tracică)". Academicianul George Coşbuc a scris despre "Puterea Limbii Românești": "Pe granița dintre Moravia și Boemia am auzit eu însumi limba Românească a ciobanilor de acolo care coborâseră la târg să-și vândă 'brenze'; era un amestec de limbă, curioasă și uneori ridicolă, dar în fondul său Românească". Moravia / Wallachia - străbătută de Râul Morava / inițial cu denumirea Mora - are ca vecină Vestică Boemia / Voemia, unde au trăit Voii / Boianii (războinici Celți învinși de Împăratul Burebista al Geto-Dacilor, de la ei rămânând denumirea regiunii).

Steagul Boemiei

În "Cronica Boemilor" scrisă în Praga - capitala Cehiei - de preotul Cosma 1045-1125 e prezentată întemeierea Boemiei de către Ducele Krok, a cărui fiică a fost strămoașa primei Dinastii Cehe (cronicarul Nicolae Costin a scris despre descălecarea Țării Leșești în "Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii până la 1601" că frații Sarmați Leh și Ceh au existat în anul 550 iar apoi legendara stăpânire s-a consolidat la sfârșitul secolului VI, prin emanciparea față de Imperiul Avarilor din răsărit, consolidarea fiind făcută după anul 630 la S - în actuala Austrie - de către cârmuitorul zis "Valuk", notat "Wallucus dux" iar în rest de către cârmuitorul zis "Samo", mare negustor al Francilor, desprins de lângă Ducele Valuk / "Wallucus dux"); e de remarcat că unii cercetători au conectat Ducele Krok din Cehia / Țara Pemilor de Cavalerul Krak, întemeietorul Krakoviei / Cracoviei = "Cracău" din Polonia: deopotrivă apropierea onomastică, teritorială vecină, temporală, nobiliară, etc. motivează așa ceva.

Apusul Panonic în secolul VII

Pe Râul Axios / Vardar, Peonii (menţionați de "Iliada") aveau Abydon ca un important oraș al lor: denumirea - devenită și Amydon - o reproducea de fapt pe cea a vadului Abydos de la Dardanele. Registrul Bisericii Ortodoxe Armână din Mișcolț / Panonia a consemnat că la sfârșitul secolului XI acolo au sosit Greci - adică ortodocși - din Balcani: aceia erau din fostul Imperiu Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, plecați din S din cauza Imperiului Bizantin (Armânii și bizantinii având conflicte îndelungate pentru putere).

Ambele vechi populaţii vecine - Peonii din actuala Macedonie, care se întindeau în N până în Bazinul Mariţa / Hebros şi Dardanii din actuala Kosova - au provenit din aceiaşi Ghergani Troiani, de la Dardanele (anterior au fost reproduse "g/herburile" = stemele Dardaniei și Panoniei, desenate de călugărul Hristofor Zefarovic din Macedonia în anul 1741). Primul război dintre Romani şi Macedoni s-a datorat alianţei pe care Regele Macedonilor, Filip V (238-179 î.C.), a avut-o cu generalul Hanibal Barca, cârmuitorul Punilor. În al doilea război, Romanii conduşi militar de Anicius Gallus în anul 168 î.C. au intrat în Macedonia şi au ocupat-o integral după 2 decenii iar în al treilea război în final Romanii l-au învins pe Andriscus - stăpânul Golfului Adramyttenos / Idaios Sinus de la poalele Masivului Ida / Gargaros, inclusiv al Podgoriei Gargara de acolo - care pretindea că era fiul ultimului Rege al Macedoniei (Dr. Fanula Papazoglu din Macedonia în anul 1978 afirmând că "Dardanii şi-au păstrat individualitatea ca unitate etnică şi la sfârşitul Antichităţii au jucat cel mai mare rol în geneza neamurilor care le-au înlocuit pe cele vechi din regiune"). Ei au fost printre creştinii de la început din Balcani: la primul consiliu ecumenic - sinodul din Niceea / Bitinia, în anul 325 - a participat şi episcopul "Dacus Dardania" (atunci din Anatolia au fost episcopii Georgius şi Gorgonius din Bitinia, respectiv episcopii Gorgonius din Galatia şi Capadochia); de altfel, cronica bizantină din anul 1105 menţiona Armânii existenţi masiv la N de Peoni, din Bazinul Mariţa până în Kosovo, inclusiv la Nissa / Niş (acum cel mai mare oraş din Serbia, după capitala Belgrad).

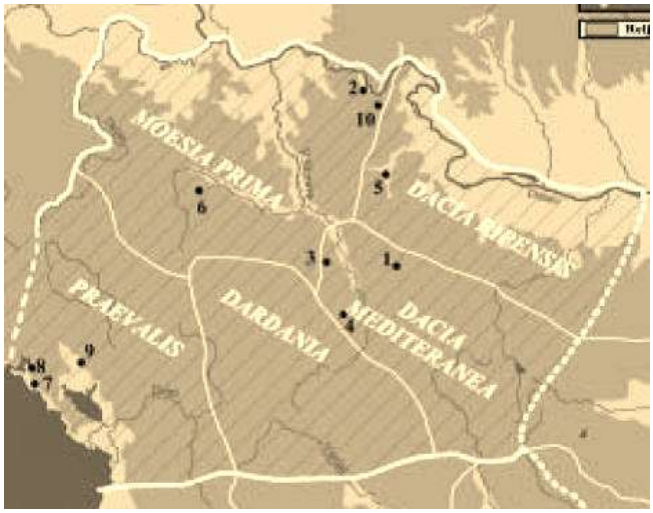

Dioceza Dacia, între Banat / N și Adriatica / S

Este de ştiut ce a scris în secolul II Romanul Appian în a treia sa carte despre războaiele Ilire (3:14), anume că "Paeonii sunt o mare naţiune la Dunăre, ei întinzându-se de la Iapyzi / Dalmaţi până la Dardani. Sunt numiţi de Greci Paeones, dar de Romani Panoni. Sunt consideraţi de Romani ca parte a Ilirilor, motiv pentru care mi se pare potrivit să-i includ în istoria mea Iliră. Au fost renumiţi din perioada Macedonă prin Agriani, care au acordat un ajutor foarte important lui Filip și Alexandru, fiind Paeoni din Pannonia de Jos, la granița cu Iliria". Cei mai mulţi Dardani au locuit în Bazinul superior al Râului Axios / Vardar, pe lângă Râul Drin Alb (unde şi acum sunt 2 localităţi - foste Vlahe - Gjurgjevik, "Mic" şi "Mare"), în Valea Moravei până la Niş şi la Râul Timoc; e de ştiut că Muntele Garganus - de pe partea Apenină a Adriaticii - era denumit Drion (acelaşi apelativ Drion folosindu-se și la Balcanicul Drin, ce îşi are Delta în Golful Drin de lângă Durres / Durracium). Cercetătorul Român Constantin Târnoveanu a studiat în anul 2013: "Romanii au denumit Dardania una din provinciile din Balcani, care se afla relativ în spaţiul din sudul Serbiei şi Cosovo - în prezent - şi făcea parte din Dioceza Dacia de la sudul Dunării, după retragerea aureliană, dioceză ce cuprindea Dacia Mediteraneană, Moesia Superioară, Prevalitana şi Dacia Ripensis, fiind vecină cu diocezele Epir, Dalmaţia, Moesia, Tracia și Macedonia. E cunoscută în istorie sub numele de Dardania Romană, pentru a se face distincţie faţă de Dardania întemeiată de Dardanus în vestul Anatoliei. Acest fapt ne dezvăluie migraţia dardanilor din vestul Anatoliei în sudul Dunării, şi nu numai dar implicit şi a culturii, religiei şi obiceiurilor specifice anatolienilor, de care se uită mereu, care au înglobat desigur şi teonime, andronime, toponime, metonime, etc". Daciile Sud-Dunărene cu semnul lupului - unde erau incluși și Dardanii Dardaniei cu semnul leului - au dăinuit oficial Imperial până în secolul VI; pe harta anterioară a Diocezei Dacia - realizată de Dr. Olivera Ilic de la "Institutul de Arheologie" din Belgrad în anul 2006 - sunt marcate cu numere locații creștine timpurii Balcanice importante din Timoc, ca (5) Romuliana în Dacia Ripensis, (1) Remesiana și (4) Iustiniana Prima în Dacia Mediteranea, (6) Gradina în Moesia Prima, (7) Grbalj, (8) Kotor și (9) Dioclea / lângă Podgorița în Prevalis, ea consemnând despre episcopul Niceta din Remesiana: "la cumpăna dintre secolele IV și V, a fost un mare evanghelizator al Dacilor, Goților, Sciților, Hunilor, precum și al încăpățânaților Besi din Bulgaria". Dioceza Dacă făcea parte - împreună cu Dioceza Macedonă - din Prefectura Iliră a Imperiului Bizantin:

Dioceza Dacă era între cea Tracă / E și cea Panonică / V

Din secolul VII, după destructurarea Noii Dacii, adică Diocezei Dacia dintre Marea Mediterană / Adriatică și Dunăre, în plus și datorită schimbării limbii oficiale Imperiale în Greacă, autohtonii s-au organizat în Vlăhii, în plus și

sprijinind ridicarea Imperiului Scito-Armân / Bulgaro-Vlah împotriva Imperiului Bizantin; dominarea Balcanilor s-a împărțit, anume: bizantin Estul / Tracia, Sudul / Elada iar restul Armân / Vlah. Acele mari schimbări au coincis cu ivirea islamului, care curând a reușit să sfârșească inclusiv stăpânirile ViziGote din N Africii și din V Europei / Peninsula Iberică, de atunci doar spațiul Românesc - dintre Balcani și Baltica - rezistând în continuitate, până acum, inclusiv ca preponderent creștin (poporul Român - fiind principalul factor - perpetuându-se până în prezent). "Cosmografia" din secolul XVII realizată de Britanicul Peter Heylyn a scris despre întinderea spațiului Dac între Albanezi și Polonezi, având la miazăzi Macedonii și Tracii, la răsărit Marea Neagră iar la apus Sclavonii, cuprinzând 6 provincii: Transilvania, Moldova, Valahia, Rascia, Serbia și Bulgaria ("primele 4 fiind din 'Vechea' Dacie iar ultimele 2 din 'Noua' Dacie; Transilvania are la miazănoapte 'Rusia Neagră' - controlată de Polonezi - iar Moldova are la Nord Podolia"). Etimologul Francez Bernard Sergent a afirmat în anul 1995 că termenul pentru Dardani era legat de peri / pomi fructiferi (spre deosebire de Gargari, termen pe care Georgienii l-au legat de caişi, alţi pomi fructiferi); în Banat, Gugulanii sunt şi acum mari cultivatori de pomi fructiferi / îndeosebi de peri şi de meri.

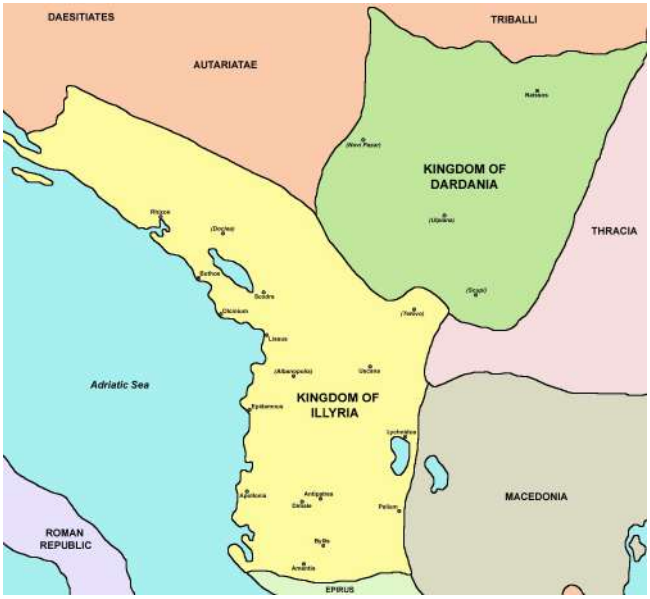

Secolul III î.C.

Faţă de Imperiul Macedon din secolul IV î.C., la maxima sa extindere Imperiul Roman aproape că l-a egalat în termeni de populaţie şi de suprafaţă; e de ştiut că iniţial - până în anul 27 î.C. - Romanii au înglobat Elada în provincia Macedonia iar apoi au constituit Sudul Balcanic ca provincia Ahaia. În primul război mondial, Elenii - fiindcă Armânii s-au arătat ostili cauzei lor - au intrat în localităţile Meglenilor şi au executat, la vederea tuturor, pe unii bravi localnici, între care au fost Gheorghe Ghiurce şi Nicu Gheorghi din Liumniţa / azi Skra 41,05 lat. N, 22,22 long. E (la actuala graniţă dintre republicile Elenă şi Macedonă), Dumitru Gheorghe din Oşani / azi Archangelos 41,04 lat. N, 22,10 long. E / republica Elenă, ș.a.

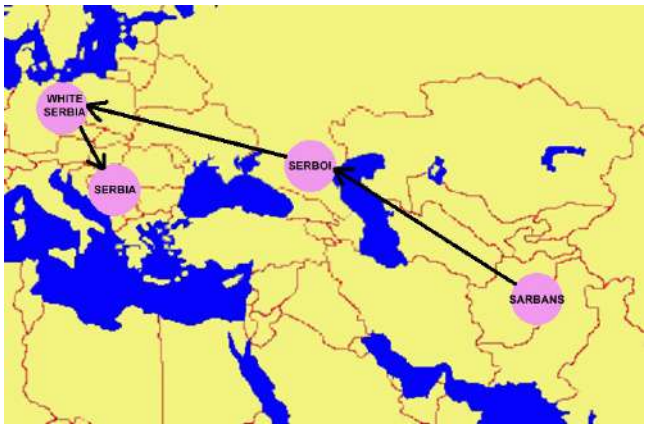

Migrarea Sârbă

În anul 2003, Dr. Samir Abbas din India a scris despre "Originea comună a Jaţilor, Croaţilor şi Sârbilor": "Croaţii = 'Hrvati' sunt descendenţii vechilor locuitori ai Bazinului Sarasvati = Ghaggar; au fost menţionaţi de inscripţiile împăratului Darius ca populaţia Haruavat (religia lor iniţială deriva din cea primordială Iraniană a venerării Soarelui, steagul lor e tabla de şah, etc). De exemplu, 'Cronica Regatului Croaţilor' şi 'Cronica popii Dukljanin' (adică a arhiepiscopului Grgur din Bar / MunteNegru, din secolul XII) sunt documente Medievale bazate pe tradiţiile Croaţilor şi Sârbilor ca foşti Goţi, care au traversat Panonia dinspre Nord, până între Dalmaţi / Dal-Maţi; aşa ceva e important, ţinând cont de echivalenţa Jat = Got (forma Latină pentru Get). Originea Sârbilor a fost comună cu a Croaţilor; ei au fost în legături cu Sarmaţii, adică 'Surya Madas' sau Mezii Solari / Magii Soarelui (la Iranieni, prin 'Sarmata' se ştia 'Consiliul': forma socială de organizare Alană - ca structură supremă - cu puterea de desemnare a conducătorului iar influenţa Alană a fost până printre Poloni, care se autonumeau Sarmaţi / Sar-Maţi). În 1934, istoricul Britanic Arnold Toynbee a afirmat că 'n-ar fi deloc fantastic de considerat Teutonii Goţi şi Scandinavii Gauţi ca descendenţii Indo-Europenilor Geţi, ştiuţi ca MassaGetae şi ThyssaGetae în Stepa EurAsiei, reprezentaţi în prezent de Jaţii din Punjab'; pe de altă parte, în 1970 un alt mare istoric, anume Dr.

Dominik Mandic din Herţegovina, a estimat că o treime dintre Sârbii Bosniei descindeau din Croaţi şi peste jumătate dintre Sârbii Bosniei descindeau din Vlahi". În anul 1980, Dr. Bhim Singh Dahiya din India privind ThyssaGetae indicaţi în zona izvorului Donului la mijlocul mileniului I î.C. de istoricul Herodot din Asia "Mică" i-a echivalat pe TisaGeţi cu Micii Jaţi - complementari Marilor Jaţi, adică MasaGeţi - ai căror urmaşi au fost atestaţi mai ales printre Kazahii dintre China şi Europa (Chinezii i-au notat "Siao-Yueche" / "Yuezhi"). Veniţi de la Nordicii Sarmaţi / Sar-Maţi spre Sudicii Dalmaţi / Dal-Maţi, în anul 630 Sârbii au apărut în zona Raşca / Rascia - notată Medieval şi Rasia / Răsia - din Vlahia Veche ce îşi avea capitala Iania (Sârbii = "Rase" au numit oraşul Răsia, ştiut în vechime şi ca Târgovişte, drept Novi Pazar 43,09 lat. N, 20,31 long. E - acolo primul lor Rege în secolul XII ridicând Mănăstirea "Đurđevi stupovi" pe locul vechii Biserici a Sfântului Gheorghe - iar Valahia Veche au numit-o "Stara Vlaska"); venirea lor în Imperiul Bizantin - ce tocmai şi-a început perioada Elenă în acel secol VII - a fost permisă din N Slovaciei, respectiv din Saxonia, de către Împăratul bizantin, ca să ajute lupta contra Avarilor, conform înţelesului lor Asiatic de "nebiruiţi" (Tezaurul de aur al Avarilor, având 10 kg, a fost găsit în anul 1799 în Banat, la apus de capitala lor Cornești / judeţul Timiş - la Sânnicolau Mare 46,04 lat. N, 20,37 long. E / judeţul Timiş - şi e într-un Muzeu Vienez). La începutul secolului VII, mutările vechilor Croaţi şi vechilor Sârbi din Nordul Carpaţilor în Sudul Carpaţilor au urmat aceleaşi căi pe care le-au avut înaintea lor Goţii, ce începând cu secolul III au început să se mute din N Carpatin spre S iar de la sfârşitul secolului IV până în secolul VI Goţii au dominat exact Balcanii Vestici unde din secolul următor s-au dezvoltat Croaţii şi Sârbii. Cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Banatul Sârbesc a scris în anul 2018: "Analizele genetice au dovedit că Sârbii sau Croaţii ori Bosniecii nu sunt Slavi, ei trăgându-şi originea de la indigenii Balcanici: Iliri, Traci şi Daci. Cercetătorul Vukajlija din Serbia spunea: 'Slavii când au venit în Balcani au cucerit băştinaşii şi le-au impus limba şi cultura proprie şi s-au amestecat cu ei. Însă, cu toate acestea, Slavii au fost şi atunci foarte minoritari. Unde au putut atâţia Iliri, Traci şi Daci să dispară? Singura explicaţie ar fi un genocid sau o expulzare de proporţii enorme, dar nicăieri nu este menţionat aşa ceva de nici un izvor istoric, ceea ce înseamnă că aşa ceva nici nu s-a întâmplat. Astfel, dacă privim un pic mai aproape naţionalismul pan-Slavist propagat în ultima vreme de marea majoritate, precum şi preamărirea culturii şi a panteonului Slav, de fapt reprezintă preamărirea culturii cotropitoare, care ne-a ocupat şi ne-a impus propria cultură, religie şi limbă. Dacă tot vrem să ne aflăm rădăcinile, nu ar fi mai bine şi mai logic să ne ocupăm cu cultura Ilirilor, Tracilor, Dacilor şi a altora? Iată câteva date despre care vorbesc: studiile genetice au concluzionat că Sârbii sunt predominant Balcanici iar doar un mic procent ar fi Slavic; genele arată că Slavii / Sârbii Albi s-au amestecat cu Balcanicii Românici în zonele unde s-au stabilit, făcând limba şi cultura lor dominante în etnogeneza populaţiei regiunii. Astfel, Sârbii sunt descendenţii de fapt ai celor ştiuţi anterior ca Iliri, Traci, Daci, ş.a'. Dr. Walter Goffart considera că 'Getica' scrisă de Iordanes făcea parte din planurile împăratului Iustinian şi a maşinăriei de propagandă de la curtea sa. El dorea să se creadă că Goţii (şi alţi Barbari înrudiţi) nu făceau parte din lumea Romană, întărind astfel pretenţiile Imperiului Roman de Răsărit asupra apusului. După părerea mea, bizantinii începând cu Iustinian, temându-se de o eventuală unire a Traco-Ilirilor şi a Geţilor, căutau cu vârf şi îndesat să dezbine Balcanicii. Bizantinii - folosind vechiul proverb Roman 'divide et impera' - trebuiau neapărat să facă în aşa fel încât Balcanicii să lupte între ei, pentru a putea fi mai uşor stăpâniţi. În secolul IX au fost angajaţi Chiril şi Metodie, 2 diplomaţi foarte încercaţi, probabil de origine Macedo-Română, să le introducă Slavilor alfabetul Glagolitic, care de altfel s-a folosit în Dalmaţia - considerat de către Morlaci ca scrierea lor Vlahă - încă de pe vremea Sfântului Ieronim (de origine Ilirică, născut în secolul IV la limita dintre Panonia şi Dalmaţia) iar limba Slavă minoritară să fie aprobată de Constantinopol ca limbă oficială a Imperiului, pe lângă Greacă: patriarhul bizantin Fotie a propus iar împăratul bizantin Mihail III - de origine Armean - a poruncit misiunea creştinării Slavilor, pentru a-i controla (promiţându-le avantaje, inclusiv comerciale), ipoteza autorului American Imre Boba că fraţii călugări Makedoni din Salonic au început acţiunea în Moravia Sudică părând verosimilă. În felul acela, bizantinii s-au pus la adăpost, atât pe plan intern, cât şi extern. Intern, Balcanicii din Imperiu pentru a avea privilegii erau nevoiţi să se declare Slavi - mai târziu Sârbi sau Croaţi - iar pe plan extern Goţi / Germanici sau Ruşi. Oare nu acelaşi scenariu care s-a făcut prin Chiril şi Metodie s-a întâmplat şi cu Ulfila / Wulfila la Goţi, cu jumătate de mileniu mai devreme? Vorba proverbului: 'Istoria se repetă!' Până şi cele 2 alfabete, cel Gotic al lui Ulfila şi cel Glagolitic al lui Ieronim, par a fi foarte apropiate!"

Monumentul fraţilor Chiril şi Metodiu în Ohrid / Macedonia de Nord

În anul 1898, prin cartea “Ulfila, viața și doctrina lui sau starea creștinismului în Dacia Traiană și Aureliană în secolul IV” (imediat după care autorul Constantin Erbiceanu - membru corespondent al Academiei Române - a ajuns academician titular) a rămas notat: “noi, vechii locuitori ai Daciei Traiane, nu suntem de eri de alaltăeri creștini, căci îndată după Era apostolică au fost semenate ideile creștine pe malurile Dunărei iar în fine - pe la jumătatea secolului II - era bine cunoscut creștinismul; în secolul IV creștinii din Dacia Traiană deja suferiră persecuții cumplite din partea Goților, când un număr forte mare dintre creștini au primit cununa martirică. Odată constatat acest fapt, nu mai au cuvânt nici Slavii, nici Ungurii, nici Serbii sau Bulgarii să mai susțină fără dovezi că noi am fi fost creștinați prin Chiril și Metodie, adică odată cu ei, ba unii zic încă, că am fi primit creștinismul prin ei și de la ei. Nu erau aceștia încă nici veniți pe aceste locuri în curgerea întreagă a secolului IV” (când a trăit episcopul V/Ulfila al Goților - activ în spațiul Românesc - prețuit de către poporul German ca părintele alfabetului Gotic, fiindcă a scris Biblia în Gotă = istoric prima traducere în Europa / a făcut-o după versiunea Greacă, înainte ca aceea să fie scrisă în Latină ca “Vulgata”, de către Ieronim din Stridon / Dalmația = “Doctor al Bisericii”).

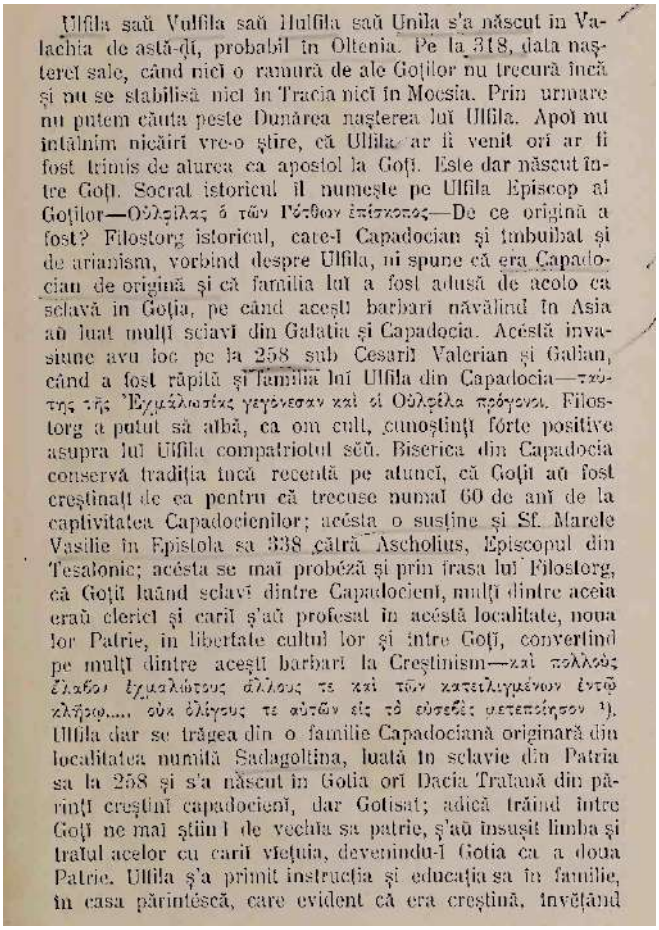

Ulfila saŭ Vulfila saŭ Hulfila saŭ Unila s'a născut în Valachia de astă-qi, probabil în Oltenia. Pe la 318, data naşterei sale, când nici o ramură de ale Goţilor nu trecură încă şi nu se stabilisă nici în Tracia nici în Moesia. Prin urmare nu putem căuta peste Dunărea naşterea lui Ulfila. Apoi nu întâlnim nicăiri vre-o ştire, că Ullila ar fi venit ori ar fi fost trimis de alurea ca apostol la Goţi. Este dar născut între Goţi. Socrat istoricul îl numeşte pe Ulfila Episcop al Goţilor—Οὐλφίλας ὁ τῶν Γότθων ἐπίσκοπος—De ce origină a fost? Filostorg istoricul, care-l Capadocian şi îmbuibat şi de arianism, vorbind despre Ulfila, ni spune că era Capadocian de origină şi că familia lui a fost adusă de acolo ca sclavă în Goţia, pe când aceşti barbari năvălind în Asia aŭ luat mulţi sclavi din Galatia şi Capadocia. Acéstă invasiune avu loc pe la 258 sub Cesarii Valerian şi Galian, când a fost răpită şi familia lui Ulfila din Capadocia—ταύτης τῆς Ἐχμαλωσίας γεγόνεσαν καὶ οἱ Οὐλφίλα πρόγονοι. Filostorg a putut să aibă, ca om cult, cunoştinţi forte positive asupra lui Ulfila compatriotul sĕŭ. Biserica din Capadocia conservă tradiţia încă recentă pe atunci, că Goţii aŭ fost creştinaţi de ea pentru că trecuse numai 60 de anĭ de la captivitatea Capadocienilor; acésta o susţine şi Sf. Marele Vasilie în Epistola sa 338 către Ascholius, Episcopul din Tesalonic; acésta se mai probézá şi prin frasa lui Filostorg, că Goţii luând sclavĭ dintre Capadocieni, mulţi dintre aceia eraŭ clericĭ şi carii şi'aŭ profesat în acéstă localitate, noua lor Patrie, în libertate cultul lor şi între Goţi, convertind pe mulţi dintre aceşti barbari la Creştinism—καὶ πολλοὺς ἕλκοσι ἐχμαλώτους ἄλλους τε καὶ τῶν κατειλιγμένων ἐντῷ κλήρῳ..... οὐκ ὀλίγους τε αὐτῶν εἰς τὸ εὐσεβὲς μετεπείσαν [1]). Ulfila dar se trăgea din o familie Capadociană originară din localitatea numită Sadagoltina, luată în sclavie din Patria sa la 258 şi s'a născut în Gotia ori Dacia Traiană din părinţi creştini capadocienĭ, dar Gotisaţ; adică trăind între Goţi ne mai ştiind de vechia sa patrie, şi'aŭ însuşit limba şi traiul acelor cu carii vieţuia, devenindu-i Gotia ca a doua Patrie. Ulfila şi'a primit instrucţia şi educaţia sa în familie, în casa părintéscă, care evident că era creştină, învĕţând

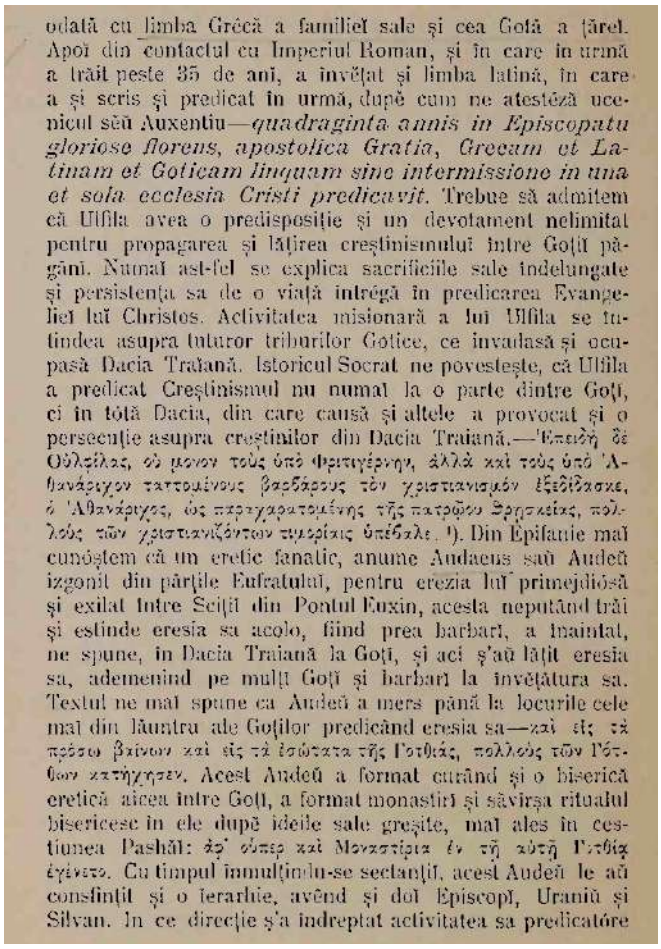

odată cu limba Grécă a familiei sale şi cea Gotă a ţărei. Apoi din contactul cu Imperiul Roman, şi în care în urmă a trăit peste 35 de anĭ, a învĕţat şi limba latină, în care a şi scris şi predicat în urmă, după cum ne atestéză ucenicul sĕŭ Auxentiu—*quadraginta annis in Episcopatu gloriose florens, apostolica Gratia, Grecam et Latinam et Goticam linguam sine intermissione in una et sola ecclesia Cristi predicavit.* Trebue să admitem că Ulfila avea o predispoziţie şi un devotament nelimitat pentru propagarea şi lăţirea creştinismului între Goţii păgâni. Numai astfel se explica sacrificiile sale îndelungate şi persistenţa sa de o viaţă întrégă în predicarea Evangeliei lui Christos. Activitatea misionară a lui Ulfila se întindea asupra tuturor triburilor Gotice, ce invadasă şi ocupasă Dacia Traiană. Istoricul Socrat ne povesteşte, că Ulfila a predicat Creştinismul nu numai la o parte dintre Goţi, ci în tótă Dacia, din care causă şi altele a provocat şi o persecuţie asupra creştinilor din Dacia Traiană.—Ἐπειδὴ δὲ Οὐλφίλας, οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ Φριτιγέρνῃ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπὸ Ἀθαναρίχον ταττομένους βαρβάρους τὸν χριστιανισμὸν ἐξεδίδαξε, ὁ Ἀθανάριχος, ὡς παραχαραττομένης τῆς πατρῴου θρησκείας, πολλοὺς τῶν χριστιανιζόντων ἐμαρτύρησε [1]). Din Epifanie mai cunóştem că un eretic fanatic, anume Audaeus saŭ Audeŭ izgonit din părţile Eufratului, pentru erezia lui primejdiósă şi exilat între Sciţii din Pontul Euxin, acesta neputând trăi şi estinde eresia sa acolo, fiind prea barbari, a înaintat, ne spune, în Dacia Traiană la Goţi, şi aci şi'aŭ lăţit eresia sa, ademenind pe mulţi Goţi şi barbari la învĕţătura sa. Textul ne mai spune că Audeŭ a mers până la locurile cele mai din lăuntru ale Goţilor predicând eresia sa—καὶ εἰς τὰ πρόσω βαίνων καὶ εἰς τὰ ἐσώτατα τῆς Γοτθίας, πολλοὺς τῶν Γότθων κατήχησεν. Acest Audeŭ a format curând şi o biserică eretică aicea între Goţi, a format monastiri şi săvîrşa ritualul bisericesc în ele după ideile sale greşite, mai ales în cestiunea Pashăi: ἀφ' οὗπερ καὶ Μοναστήρια ἐν τῇ αὐτῇ Γοτθίᾳ ἐγίνετο. Cu timpul înmulţindu-se sectanţii, acest Audeŭ le aŭ consfinţit şi o ierarhie, având şi doi Episcopi, Uraniŭ şi Silvan. În ce direcţie şi'a îndreptat activitatea sa predicatóre

Captură din cartea despre V/Ulfila
(autor Constantin Erbiceanu, 1898)

Cercetătorul Arădean Costea Ioan în cartea “Arcașii lui Efraim” din anul 2021 a scris despre “Slavizarea Dacilor” (intervenită după jumătate de mileniu de la Gotul Ulfila, în Imperiul Scito-Valah, după desăvârșirea evanghelizării / începută prin apostolul Andrei din secolul I): “În secolul IX, cârmuitorii bulgarilor și românilor au gândit că odată cu creștinarea supușilor, limba nouă trebuia să fie una diferită de limbile puterilor creștine din jur. Care putea fi? Slavona! Slavona nu era nici latină și nici greacă! Nici cu papa de la Roma și nici cu patriarhul de la Constantinopol! De altfel, în vecinătățile românilor sau între granițele românilor exista și egalitatea medievală ‘necredincios = negru’.”

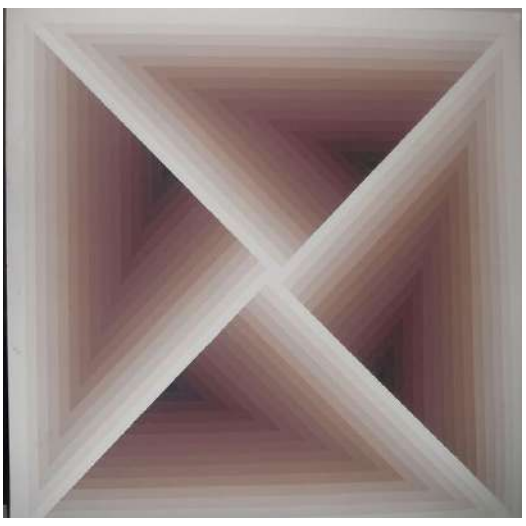

În imaginea următoare apare un Bănăţean de aproape 2 metri din timpul Avar - secolul VII - expus la "Muzeul din Zrenjanin" / Becicherecul Mare (de altfel, academiciana Cehă Bohumila Zasterova 1915-1987 a susținut că prin "Avar" se înțelegea "Uriaș"):

Schelet de Avar în Banat (Muzeul din Zrenjanin / Serbia)

Este de ştiut că la începuturile lor, Croaţii şi Sârbii au fost dominaţi / cârmuiți de aristocraţi Sar-Maţi din N Mării Negre: Choravatoi / Krevatas şi Serboi (pomeniţi de textele bizantine; în secolul IV, cârmuitorii Sarmaţi / "Sar-Maţi" din Banat erau numiți Argaraganți). Harta de cupru gravată în anul 1770 și păstrată la Londra / capitala Britanică indică Serbi printre Sarmații Caucazieni:

Academicianul N. Iorga susţinea în lucrarea "Observaţii şi probleme bănăţene" din anul 1940 că numele regiunii Banat s-a regăsit la mijlocul mileniului I: "aşezându-se în Panonia, Avarii au avut un control și asupra Banatului iar banul, prin urmare, nu reprezenta altceva decât avangarda cruciatei" ("Cronica din Ravenna" - din regiunea Romagna, în pronunţie "Romania" - menţiona Banatul ca "Dacia Secunda" la 679 = anul când Scheii / Bulgarii - desprinși de tumultoasa vecinătate Khazară - au sosit dinspre răsărit la gurile Dunării).

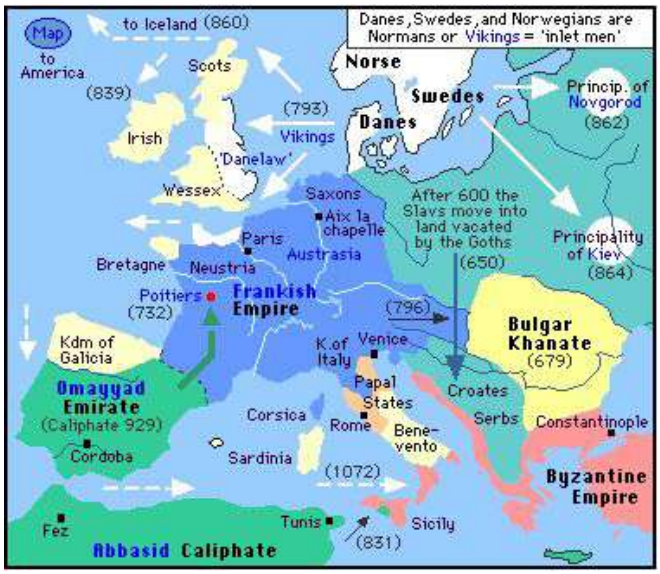

În anul 2010, Dr. Ioan Stanciu a scris pentru Academia Română: "Avarii ajunși în Europa n-au provenit dintr-o singură regiune asiatică; analizele antropologice au indicat că între ei cei mai mulţi aveau caracteristici pamiride şi mai ales de tip europoid (răspândit în zona de stepă din răsăritul european). În 558 au ajuns în nordul Munţilor Caucaz, după ce - prin intermediul alanilor - au cerut primirea în Imperiul Bizantin; în 565, la câteva zile după moartea lui Iustinian, noul împărat a renunţat la alianţa cu avarii (atunci avarii au ocupat Gepidia, ulterior extinzându-se în întreaga Panonie). Avarii n-au venit în bazinul carpatic cu o cultură gata formată, ci ea s-a cristalizat din surse diferite, în componenţa sa intrând așa-numita 'cultură a stepelor' - răspândită pe un spaţiu întins, din Asia centrală până în estul Europei - spaţiul caucazian şi nord-pontic, la care s-a adăugat puternica influenţă bizantină". Avarii - a căror denumire era

fie de la Iviri / Iberi, fie de la Evreii stabiliţi printre Iberii Georgiei, de unde au apărut K/Hazarii - au fost cei mai aprigi jefuitori din istoria Românilor (Hazar = H/Avar); opinia oficială a majorităţii specialiştilor Români este că tocmai în timpul de peste 2 secole al stăpânirii Avarilor s-au consolidat bazele actualei forme a limbii Române:

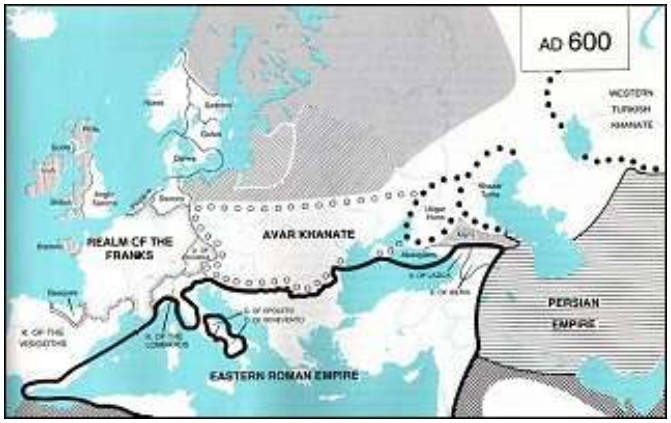

Baza Avară a fost în Banat

Avarii / "A-Varii" au realizat la începutul Medieval legăturile foarte concrete dintre Daghe-stan / Țara Dagă - unde și azi au urmași - și fosta Dacie la Dunăre (via Iveri = Iberi / Georgieni, care cândva au fost atât de viguroși - plecați din Caucaz, din limita Estică a continentului European - încât și în limita Vestică a continentului European și-au impus numele Peninsulei Iberice); mai mult, numele Gherga e regăsit până în prezent atât în Daghe-stan, cât și în Banat (regiunea din N Gherdap care a fost "inima" Imperiului Avar / "A-Var"). În anul 2010, Academia Română a scris în "Istoria românilor": "Istoria avarilor dinaintea primelor contacte cu Bizanţul este puţin cunoscută. Examinarea diferitelor categorii de surse indică o dublă origine: o populaţie numită în izvoarele chinezeşti Şuan-Şuan, care spre sfârşitul secolului IV preluase controlul asupra unor teritorii din Asia Centrală (munţii Tien-şan şi Altai), apoi o parte a hunilor heftaliţi, care locuiau în regiunea dintre fluviile Sîr Daria şi Amu Daria. Turkii îi numeau 'var-chonitae' / 'varchonitae', termen care are acelaşi sens, deoarece 'chunni' reprezintă o variantă a etnonimului 'huni' iar prin denumirea 'var' / 'uar' putem înţelege acea populaţie Şuan-Şuan. Că avarii ajunşi în Europa nu proveneau dintr-o singură regiune o sugerează şi descoperirile arheologice mai timpurii din bazinul carpatic. Analizele antropologice au indicat inferioritatea tipului mongol, mai bine reprezentată fiind o grupă cu caracteristici pamiride şi mai ales tipul europoid, răspândit în zonele de silvo-stepă şi stepă din răsăritul Europei. Stabilindu-se în stepa est-europeană şi servind interesele 'politicii fără arme' a Bizanţului, sub conducerea kaganului Baian (circa 560-583) au supus populaţiile din zona nord-pontică, atingând în cele din urmă linia Dunării inferioare. La câteva zile după moartea lui Iustinian şi încoronarea lui Iustin II (565), noul împărat, hotărât să renunţe la alianţele cu unii dintre barbari, anunţa soliei avare condusă de Targitios refuzul de a plăti subsidiile. Din 568, avarii au devenit, timp de peste 2 secole, stăpânitorii bazinului carpatic. S-a presupus - dar este puţin probabil - că războinicii avari ar fi ajuns în Câmpia Panonică înaintând de-a lungul malului nordic al Dunării şi trecând apoi prin defileul Porţilor de Fier; însă, este mult mai sigur că ei au urmat 'traseul clasic' în direcţia Panoniei, parcurs şi de alte populaţii nomade venite din răsărit, adică ocolind Carpaţii pe la nord. La început, avarii s-au aşezat în teritoriul dintre Tisa şi Dunăre, apoi s-au extins în întreaga Câmpie Panonică. Pe o anumită durată, avarii au controlat - direct sau indirect - un teritoriu vast, din stepele pontice până la Alpi şi de la Carpaţii nordici până la Dunărea inferioară (şi la ţărmul Mării Adriatice), dar destinul lor istoric s-a consumat în interiorul bazinului carpatic. Kaganatul avar a avut o structură multietnică iar în decursul vremii au intervenit între populaţiile bazinului carpatic relaţii de aculturaţie în planul culturii materiale dar şi asimilări şi diferenţieri etno-lingvistice. Resturi ale populaţiei gepide au supravieţuit în interiorul kaganatului avar timp de încă un secol după dizolvarea regatului lor: supuşi noii ordini instaurate după 567, gepizii au fost colonizaţi de avari în zonele periferice, de graniţă, aşa cum indică cimitirele ce pot fi puse pe seama lor în acel timp, mai rar cunoscute fiind aşezările. Gepizii au supravieţuit în interiorul lumii avare până în ultima treime a secolului VII, fiind asimilaţi în cele din urmă structurilor etnice din kaganat. În expediţia din 599-601 condusă de generalul bizantin Priscus au fost menţionate în Banat 3 sate gepide, apoi prizonieri avari, gepizi 'şi alţi barbari'; ceva mai târziu, contingente de luptători gepizi au sprijinit în 626, alături de bulgari, slavi şi perşi, asaltul avar al Constantinopolului".

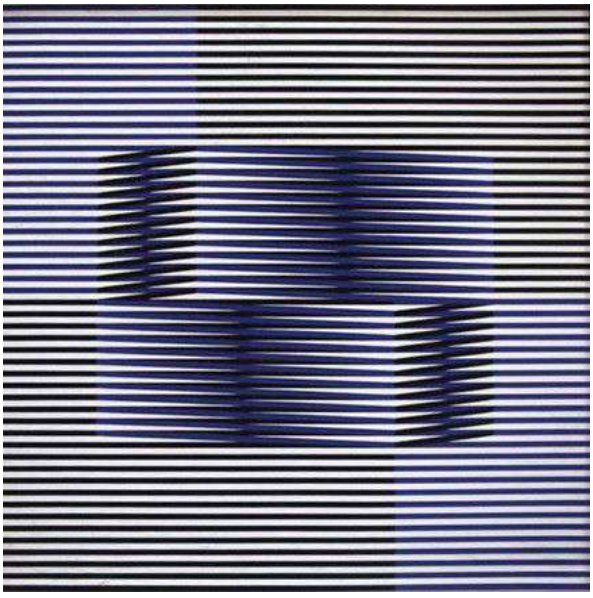

Cercetătorul Român Nicu Pârlog a scris în anul 2013: "Astăzi, urmaşii cei mai direcţi ai avarilor constituie cel mai numeros grup etnic din Daghe-stan; despre vechii avari nu se cunosc foarte multe dar actualii avari se dovedesc a fi un popor deosebit de interesant, cu o cultură aparte. Popor de nomazi călări, cum au fost toate popoarele migratoare de sorginte asiatică care s-au năpustit asupra Europei la început de Ev Mediu, avarii din vechime au fost un popor de neam turcic provenit din inima Asiei Centrale. Mulţi istorici îi consideră ca rude apropiate ale hunilor, pe baza asocierii dintre avarii ajunşi prin Europa şi huni. Această ipoteză se bazează pe scrisoarea trimisă de hanul avar Tardan către Constantinopol, precum şi pe cronicile istorice chinezeşti. În urma deselor lupte pentru putere între avari şi triburile Gok-Turk, precum şi în urma respingerii lor de către trupele imperiale chineze, acei călăreţi ai stepelor s-au avântat înspre Europa aidoma rudelor lor mai celebre, hunii. În încercările lor repetate de a scăpa de raidurile triburilor Gok-Turk, primele hoarde avare s-au stabilit în stepa dintre Marea Caspică şi cea Neagră; loviţi de alte triburi turcice, avarii s-au văzut nevoiţi din nou să migreze spre apus, stabilindu-se aşadar în Europa de Est şi Centrală. Astăzi, limba care se aseamănă cel mai mult cu avara veche este cea vorbită de minoritatea ciuvaşă din Federaţia Rusă. Se pare că deja în secolul VII societatea avară era compusă dintr-o pătură de agricultori slavi şi călăreţi avari care trăiau într-o armonie perfectă. În aceeaşi notă, inclusiv poporul germanic al gepizilor a fost asimilat de societatea avară. Cum asaltul triburilor turcice nu mai contenea, avarii originali au fost asimilaţi de confederaţia tribală a kutrigurilor, un neam turcic al cărui hani au adoptat numele de avari din considerente pur politico-diplomatice, pentru a profita de faima de războinici a avarilor şi a cere pământuri Imperiului Bizantin. Hanul Bayan a condus o uniune de triburi avaro-kutrigure-bulgare care s-a stabilit în Câmpia Panonică, undeva în preajma anului 568. De acolo, 'noii' avari şi-au constituit o entitate statală care în scurt timp s-a extins şi a inclus cnezatele româneşti timpurii, Balcanii, ajungând în vest până pe teritoriul Elveţiei de astăzi. Puterea lor a crescut atât de mult, încât în anul 617 au fost cât pe ce să cucerească oraşul-cetate al Constantinopolelui, acesta fiind cruţat doar după ce bizantinii au plătit avarilor o mare cantitate de bunuri şi aur. Succesul lor nu a durat mult, deoarece în scurt timp hanul Kubrat al bulgarilor s-a răsculat împotriva suzeranităţii kutrigur-avare - respectiv khazară - obligându-i pe invadatori să rămână în Panonia şi în Transilvania. Loviturile care au dus la prăbuşirea hanatului lor au fost date de campaniile francilor conduşi de Carol cel Mare în persoană. Campaniile începute de franci în anul 790 i-au zdrobit pe avari şi s-au soldat cu cucerirea Panoniei până în dreptul râului Tisa; ulterior, o forţă militară croată, ajutată de franci, a dus la dispariţia aproape completă a avarilor din Europa. Avarii au influenţat mai toate neamurile şi seminţiile cu care au intrat în contact, cărora le-au distrus şi ars aşezările la cel mai mic semn de revoltă. Cele mai multe conflicte le-au avut cu bizantinii şi slavii. Faţă de populaţiile din frontaliile vechii Dacii, avarii au avut însă o atitudine moderată. Conform cronicarului Mihai Sirul, ne rămâne peste ani porunca dată de avari locuitorilor unei localităţi mai mari (după cum a consemnat Ioan din Efes că au zis avarii celor din Belgrad / pe malul opus Banatului): 'Ieşiţi în pace, semănaţi şi seceraţi, noi vă vom lua doar jumătate ca dare'. Acei nomazi ai stepelor au fost atraşi de câmpia din estul panonic, în Banat şi Crişana. De fapt, reşedinţa lor, întocmai ca cea a hunilor, a fost în viitoarea pustă ungurească dintre Tisa şi Dunăre, de unde năvăleau în Balcani, Italia şi Germania. Avarii ne-au influenţat istoria, limba şi cultura într-un mod neaşteptat, dar hotărâtor, căci avarii au fost cei care i-au împins pe slavi dincolo de Dunăre. Altfel, poate că limba şi obiceiurile noastre ar fi fost mai mult influenţate de slavi. Astfel, acest al doilea popor turano-altaic, după huni, a consolidat închegarea şi întărirea elementului strămoşesc român prin acea curăţire efectivă de slavi a spaţiului carpato-dunăreano-pontic. Anterior, hunii au avut un efect asemănător în purificarea elementului valah, prin izgonirea goţilor. Pe baza celor mai multe evidenţe istorice, se pare că secuii de astăzi nu sunt altceva decât urmaşii unui trib avar maghiarizat în trecut şi colonizat în partea de est a Transilvaniei. Scrierea veche secuiască cu semne are, de altfel, o asemănare izbitoare cu scrierile popoarelor turcice de odinioară. Avarii de astăzi se constituie în populaţia cea mai numeroasă din republica Dagestan, situată în nord-estul Munţilor Caucaz. Astăzi, mai trăiesc aproape un milion de avari, majoritatea acelora în Federaţia Rusă, urmată de Azerbaijan şi Turcia. Limba vorbită de avarii din prezent aparţine grupului lingvistic nord-estic caucazian, fiind numită nakh-dagestană. Avarii sunt azi un popor de munteni foarte asemănător în obiceiuri şi tradiţii cu alte popoare de munte din Caucaz, precum ingušii, cecenii, rutulii, dagii, darginii etc. Sunt în mod tradiţional agricultori şi crescători de animale, ocupându-se şi de apicultură şi vânătoare. Atât artizanatul masculin, cât şi cel feminin au o îndelungată tradiţie. Bărbaţii mereu au fost apreciaţi cioplitori în lemn şi piatră. Avarii sunt prelucrători excelenţi ai metalelor şi pietrelor semipreţioase, bijuteriile, armele şi obiectele create de ei fiind dintotdeauna căutate în spaţiul ex-sovietic şi cel musulman. Femeile ţeseau şi lucrau covoare tradiţionale şi diverse obiecte de îmbrăcăminte. Au jucat un rol important în istoria spaţiului dagestanez. Izvoarele iraniene şi arabe amintesc despre vechiul lor regat ca fiind principala formaţiune politică din Caucazul medieval. Cu toate că acum sunt adepţi ai islamului sunit, avarii din prezent păstrează totuşi multe credinţe vechi, păgâne, precum şi unele sărbători agrare. Spre exemplu, încă există o sărbătoare de primăvară consacrată primei brazde de plug. Casele lor sunt construite din piatră şi orientate cu intrarea spre sud, lipite unele de altele şi având în spate versantul muntelui. Organizarea lor socială are la bază comunitatea sătească patrilineară, administrată în mod tradiţional de bătrânii satului. Sunt foarte devotaţi valorilor familiale tradiţionale şi dreptului cutumiar, foarte răspândit în Caucaz. Contrar renumelui negativ lăsat de strămoşii lor îndepărtaţi, avarii din prezent nu cunosc zgârcenia, fiind extrem de ospitalieri. Fetele avare se mărită în general la vârsta de 15 ani. Fenomenul răpirii viitoarelor mirese, atât de caracteristic Asiei Centrale şi Caucazului, este de asemenea foarte răspândit în Dage-stan. Din anul 1813, în urma tratatului din azerul Gulistan dintre Rusia şi Persia, Dagestanul a intrat în componenţa Imperiului Ţarist". Potrivit cronicilor Chineze, Avarii / "A-Varii" - vorbind un idiom Indo-European - au emigrat din Bazinul Tarîm / N Afgan; corespunzător manuscrisului Chinez "Liang-şu", Varii erau înrudiţi cu Mongolii (avându-i ca strămoşi pe aceiaşi Rurani din Asia Centrală). În anul 2020, geneticienii Christine Keyser de la Universitatea din Strasbourg / Franţa, Patrice Gerard de la Universitatea din Toulouse / Franţa, Florence Jagorel de la "Institutul de Transfuzii Sanguine" al Franţei, Turbat Tsagaan de la Academia Mongolă, ş.a. au dovedit înrădăcinarea

genetică în Bazinul Tarîm al Epocii Fierului - unde existau inclusiv bărbați de tipul genetic Gherga - ale Sciților Siberieni, Hunilor, Avarilor și Ungurilor: iată încă o contribuție științifică prin care genetica confirmă istoria, relevantă fiind îndeosebi confirmarea că Hunii i-au avut ca strămoși pe Sciții Siberieni, astfel cum în secolul V cronicarul bizantin Priscus (care s-a întâlnit cu Împăratul Attila la Curtea Imperială a aceluia din Banat) a scris, anume că Hunii erau foștii Sciți; iar în anul 2021, colectivul de geneticieni coordonat de Maroti Zoltan din Ungaria - având contribuția inclusiv a lui Gall Erwin de la Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" din România - a anunțat că "apariția Hunilor în Europa secolului IV a fost precedată de dispariția Xiongnu din China și în mod asemănător apariția Avarilor în Europa secolului VI a urmat colapsului Imperiului Ruran, posibilele relații Xiongnu-Huni și Rurani-Avari rămânând însă de clarificat, datorită precarității datelor existente".

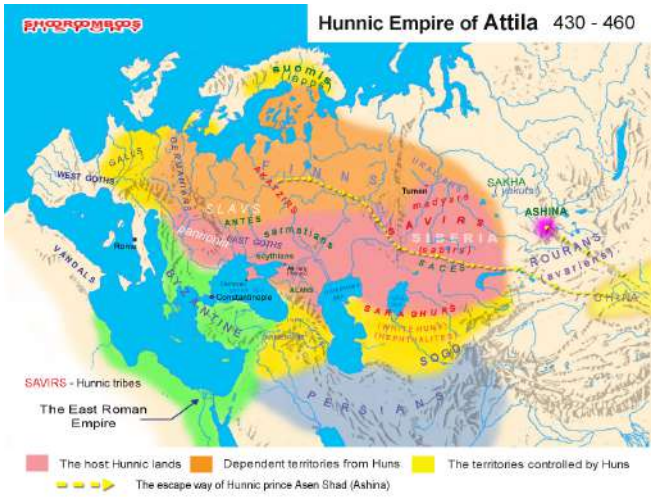

În secolul V, cronicarul Priscus - născut în Panion 41,14 lat. N, 29,07 long. E = partea Europeană / Tracă a Constantinopolului, adică Istanbulul de azi - care l-a vizitat și pe Împăratul Attila al Hunilor în Banat, a scris că Avarii / "A-Varii" erau din jurul Lacului Kazah Balhaş / Balkas (respectiv "Val-Kas"), forţaţi de Hunii Siberieni / Si-Verieni = Sabiri să se mute spre apus, adică spre Bazinul Volgăi / "Vol-Găi" şi după acela: înfrânţi de către Chinezi, în anul 463 Avarii / "A-Varii" au fost menţionaţi la Marea Neagră ca "Var-Chuni" = proto-Bulgari.

Kazahi

Regele Sarosios al H/Alanilor - din actuala Ucrainã - în relaţiile sale diplomatice din anul 557 cu Împăratul bizantin Iustinian (născut în Makedona Dardanie din Dioceza Dacia, la Grădiștea / Tauresium) a afirmat că "A-Varii" / Avarii care se îndreptau spre Panonia erau Heftaliţi / Huni Albi renegaţi. Corespunzător fragmentului 43 rămas de la istoricul bizantin Menander - născut în secolul VI, tot în capitala Constantinopol / Tracia - circa 20 de mii de Var-Choni = Avari au scăpat de Turki ("pruncii lupilor", după cum i-a echivalat pe Turki și cercetătorul Igor Kolomiytsev, în "Secretele Sciției Mari"). În anul 629, cronicarul bizantin Teofilact a consemnat despre cei mai timpurii lideri Avari că au fost "Var" şi "Chuni", el făcând şi deosebirea dintre Avarii Caucazieni / NE Imperiului Bizantin şi Avarii Panonici / NV Imperiului Bizantin: între ei se găsea Fluviul Nipru, zis Var de către anteriorii Huni; în anul 2004, Dr. Dobrovits Mihaly a afirmat: "Aşa-zişii 'Pseudo-Avari' din Panonia erau Oguri Avari care au fugit de Turki". În anul 679, o bună parte dintre Românii răsăriteni - aflați în sfera Avară - au cooperat cu Scheii / Bulgarii sosiți din Est, pentru a se delimita mai ferm de bizantinii Elenizați din Sud: e de știut că vechii Bulgari au parcurs, la V de Marea Caspică, același traseu ca anterior Avarii, având și ei de pildă un stagiu în Daghe-stan (parte a Albaniei Caucaziene / fosta Țară a Ghergarilor). Cronicarul German Einhard 775-840 a scris că în anul 796 Împăratul Carol "cel Mare" a cucerit Panonia şi "Dacia de dincolo de Dunăre", adică Banatul: acolo era atunci un Voivodat populat de Valahi; formaţiunea respectivă Bănăţeană - de la sfârşitul secolului VIII - a fost atacată de către armata Imperiului Carolingian din cauza Avarilor prezenţi printre localnici dar zona a intrat curând în componenţa Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (la începutul secolului IX); oficial Avarii în Vestul Pontic au cârmuit 230 de ani (perioada 566-796), retrăgându-se treptat - până în vremea Împăratului Krum al Imperiului Bulgaro-Armân - în Vestul Caspic / în Daghe-stan. Iată aşadar consemnarea unui contemporan despre existenţa şi la sfârşitul secolului VIII a unei formaţiuni numită "Dacia", cu teritorialitatea în Banat (iar acolo trăiau autohtonii Români), după atestarea în secolul anterior de către "Cronica de la Ravenna" a "Daciei Secunda" tot în Banat.

Republic of Dagestan

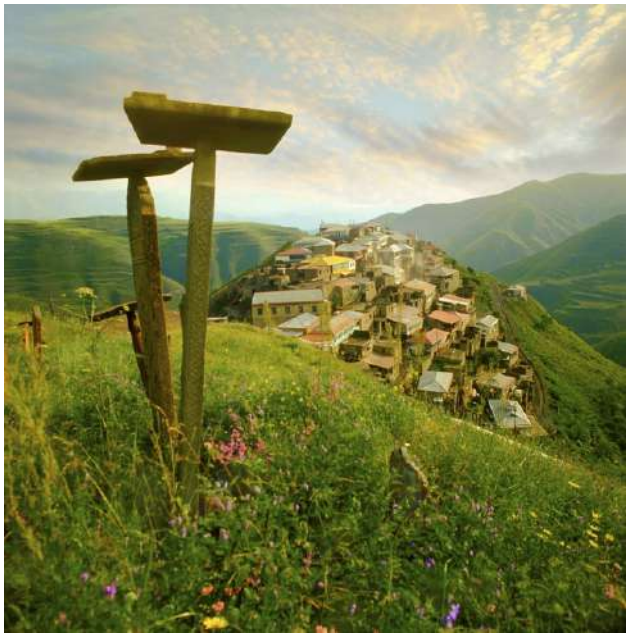

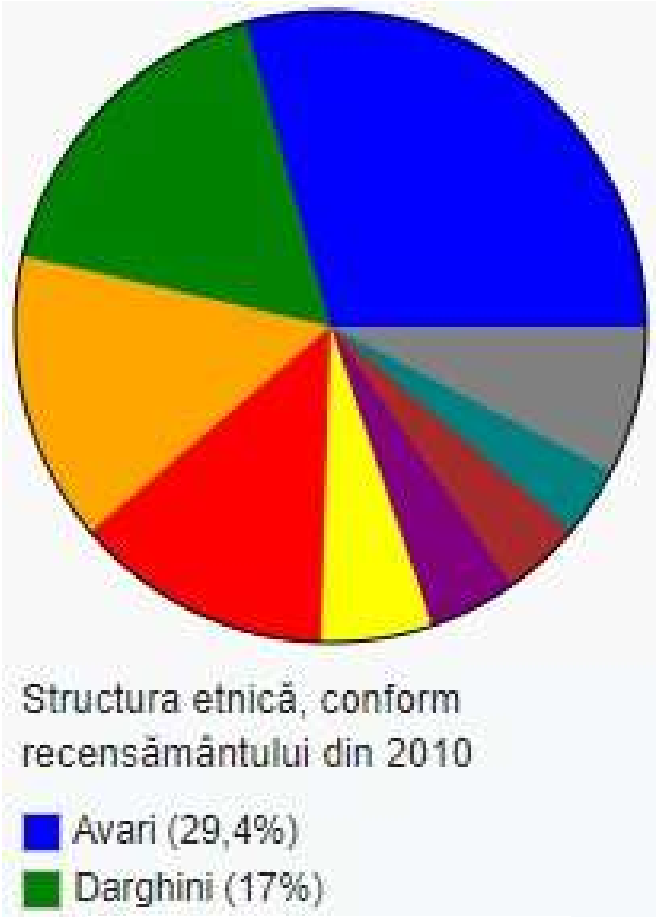

Sat Avar - cu altar păgân - azi în Daghe-stan

"Istoria românilor" realizată de Academia Română a mai consemnat: "Perioada dintre secolele VIII şi X a lăsat în părţile sud-vestice ale teritoriului românesc un elocvent monument de artă şi civilizaţie. Este vorba de cele 23 de vase din aur găsite la Sânnicolau Mare, recipiente de metal preţios care - purtând o extrem de bogată decoraţie zoomorfă, vegetală şi geometrică, cu simboluri creştine şi inscripţii în limba greacă şi turcică, cizelate în forme şi cu tehnici foarte diverse, ţinând în egală măsură de ecouri ale Orientului Îndepărtat şi Apropiat, de unele moşteniri antice greco-romane, de arta bizantină, ca şi de unele tradiţii locale - exprimă o autentică sinteză culturală. O sinteză specifică acestui ţinut dintre Mureş şi Dunăre, unde românii autohtoni formau elementul etnic majoritar". (De exemplu, "Res Gestae Avarum" a redat ştirea despre Împăratul Carol "cel Mare" care s-a întors în Francia trecând pe la Daci - cronicarul Einhard în "Annales Regni Francorum" menţionându-i pe aceia în Bazinul mijlociu al Tisei, adică în Panonia - iar Austriacul Jansen Enikel, care în anul 1277 a scris "Cronica lumii", despre secolul VIII a menţionat că "Împăratul Carol cel Mare 742-814 în campania spre răsărit a întâlnit Valahi"). Tot despre începuturile Medievale din România, mai e scris şi despre ce a fost apoi în răsărit, în "Vlaşca de la Dârstor", unde unii lideri erau Gherga: "În domeniul arhitecturii de cult, o menţiune specială o merită curioasele dar atât de expresivele monumente rupestre de la Basarabi-Murfatlar, datând din secolele X-XI şi legate de o comunitate monastică din Dobrogea bizantină, ce folosea, săpate în cretă, stângaci trasatele capele cu bolţi semicilindrice, stâlpi şi încăperi tradiţionale pentru monumentele Orientului creştin, cu un decor primitiv, frust, plin de pitoresc şi de spontaneitate;

acesta era incizat mai superficial sau mai adânc în pereţii locaşurilor, într-un repertoriu foarte bogat cu motive simbolice, geometrice, zoomorfe şi antropomorfe, ce-şi găsesc analogii până în Cappadocia şi în lumea stepelor, până în nordul scandinav, în spaţiul rusesc şi acela balcanic, reprezentând plastic - după cum o fac, pe plan lingvistic, inscripţiile scrijelate tot la Basarabi-Murfatlar - o diversitate culturală ce poate fi bănuită şi printre rândurile textelor cronicarilor bizantini, care au evocat împrejurări politice şi religioase de la Dunărea de jos". Unii Sârbi Albi s-au stabilit pe Valea Bistriţei / Aliacmon - a celui mai mare Râu Grec, ce izvorăşte din Muntele Gramos şi se varsă în Delta Axios / Vardar - iar apoi s-au mutat în fosta capitală Frygiană Gordium (acolo fiind asimilaţi). La Sârbi, cei mai vechi nobili au fost ştiuţi că erau Vlahi; despre vecinii Croaţi e de ţinut cont că au sosit din N Carpaţilor iar despre vecinii Bosniaci, foarte important este că au cele mai ridicate procente de grupuri genetice paterne în S European atât "I" (cum e cel mai numeros la Români), cât şi "N"/"X" = Gherga. Restul vecinilor Românilor de asemenea au fost marcaţi Ghergan: vechii Bulgari / Sciţi au fost iniţial cârmuiţi de dinaștii urmaşi ai Împăratului Attila Gherei iar vecinii din N au avut Dinastiile Regale Ghergane sub forma celei ştiută ca Rurikă din secolul IX la Cherkasini / Ucraineni şi Arpadiană din secolul X la Unguri / Maghiari. În anul 2022, cercetătorul Român Pătraşcu Zamfirache a scris despre "Războinicii avizi după aur care au stăpânit teritoriul României aproape două secole": "Un grup de triburi misterioase de călăreţi veniţi din marile câmpii asiatice, acum un mileniu și jumătate, au reușit să domine timp de 2 secole Europa Centrală şi de Est, construind un imperiu al stepelor mai durabil şi mai puternic decât cel al hunilor. De numele lor se leagă una dintre cele mai chinuitoare patimi umane. La mijlocul secolului VI, Europa încă fumega după atacurile neamurilor barbare. Imperiul Bizantin cunoştea o perioadă de stabilitate şi reuşise să se impună ca o mare forţă, creatoare de echilibru politic, în zona Balcanilor dar şi a Mediteranei. De cealaltă parte a Europei, în Vest, francii reușiseră să închege un stat care de asemenea promitea un viitor stabil într-o zonă răvăşită de războaie şi invazii. În acea Eră francă şi bizantină care promitea pacea de la un capăt la celălalt al continentului, la fruntariile Europei, din întinsele stepe nord-pontice, apărea o nouă forţă care avea să trezească în neamurile europene ecourile terorii aduse de invaziile hunice. Erau numiţi avari şi asemeni hunilor din urmă cu un secol, veneau să ucidă şi să jefuiască din goana calului, dornici de pradă şi cucerire. Au antrenat mase întregi de barbari care aveau nevoie de o singură scânteie pentru a porni din nou la război. În cele din urmă au clădit ultimul mare imperiu al stepelor în Europa: un trib misterios care a luat locul hunilor. Originile avarilor se pierd undeva în stepele din Extremul Orient. Noile cercetări genetice arată că avarii timpurii - sau avarii originali - erau de origine mongolă şi ar fi făcut parte, aşa cum arată şi istoricul Cristoph Baumer, dintr-o mare federaţie de triburi cunoscută sub numele de Hanatul Rouran, situat în nordul Chinei. Practic din acea federaţie făceau parte şi hunii, unii istorici avansând ipoteza că avarii şi hunii ar fi avut o origine comună. Avarii erau cunoscuţi de chinezi sub numele de juan-juan şi s-ar fi născut undeva pe malurile lacului Baikal, în stepa siberiană. Avarii timpurii - parte a Hanatului Rouran - erau călăreţi războinici care duceau viaţa nomadă a stepelor, trăind din 'taxele de protecţie' impuse comunităţilor rurale din preajma stepelor, din creşterea vitelor şi a cailor dar şi din vânătoare şi pradă de război. Pe scurt, războiul şi modul de viaţă nomad defineau total acele triburi juan. Avarii timpurii erau cunoscuţi, fiind consemnaţi de istoricii bizantini împreună cu hunii şi alte triburi de călăreţi războinici din apropierea stepelor eurasiatice. Au fost menţionaţi de Priscus din Panium în 463, plasându-i alături de sabiri sub controlul hunilor. După ce puterea hunilor s-a dezintegrat, avarii au intrat în confederaţia cunoscută sub numele de Hanatul Rouran. La un moment dat, însă, Hanatul Rouran a fost spulberat de o puternică uniune de neamuri turcice, cunoscuți sub numele de gok-turk. Hanatul Rouran şi-a încetat existenţa probabil undeva la începutul secolului VI. Triburile de călăreţi care compuneau acel hanat cu origini mongole s-au dispersat în lumea stepelor. O parte au plecat către vest pentru a scăpa de moarte, dar şi de dominaţia triburilor turcice. Juan sau avarii au călătorit către Caucaz şi mai departe către stepele nord-pontice. În drumul lor au antrenat şi alte triburi de călăreţi războinici, suferind transformări substanţiale la nivel etnic şi lingvistic. Pe scurt, avarii care au apărut la Dunăre în anul 560 erau diferiţi de avarii timpurii din cadrul Hanatului Rouran. Avarii care au ajuns în Europa - la mijlocul secolului VI - vorbeau o limbă turcică şi erau de fapt un amestec de triburi mongolice de tip triburi heftalite dar mai ales turci-oguri. Tocmai de aceea unii specialişti cred că de fapt avarii au fost la origine turci din zona munţilor Altai. Alţii au rămas convinşi de faptul că la origine avarii erau proto-mongoli care în drumul lor către Europa au suferit modificări substanţiale la nivel etnic, ajungând să fie conduşi de o pătură turcică, care le-a împrumutat numele. După o serie de lupte cu ceea ce mai rămăsese din huni dar şi cu triburile bulgarilor în stepele nord-pontice, noii avari au ajuns la Dunăre. Erau triburi de refugiaţi care efectiv căutau un loc unde să se aşeze. Aveau să ia locul hunilor reuşind să semene teroare în Europa asemeni rudelor lor asiatice. Ajunşi în zona Dunării, avarii au cerut bizantinilor, principala forţă în zonă, pământ şi apă. Iustinian I i-a angajat ca mercenari şi i-a folosit împotriva altor barbari. Avarii şi-au demonstrat priceperea în luptă, uimindu-i pe contemporani mai ales că foloseau aceleaşi tactici şi chiar aproape aceleaşi arme ca hunii. Călare pe cai mici de stepă, capabili să ucidă cu arcul din goana calului sau să taie capul infanteristului din şa, avarii au început să domine toată zona carpatică şi stepele nord-pontice. Populaţiile aflate în acel areal erau nevoite să plătească jumătate din recoltă şi din tot ceea ce aveau pentru a fi lăsaţi în viaţă, de avari. Hanul avarilor a încercat în repetate rânduri să forţeze trecerea Dunării sau să înainteze către vest, dar a întâmpinat rezistenţa fermă a bizantinilor şi a francilor. Aşa că avarii s-au mulţumit cu statul de mercenari nomazi în serviciul bizantinilor. Lucrurile s-au complicat atunci când urmaşul lui Iustinian I, anume Iustinian II, a renunţat la serviciile avarilor. Bayan a forţat din nou trecerea Dunării. Pentru a evita o invazie în Balcani, Iustinian II i-a asmuţit pe avari contra gepizilor în Panonia. Avarii au năvălit în Panonia şi au găsit deja un război. Gepizii se luptau pentru putere cu lombarzii, ambele triburi germanice. Avarii s-au aliat cu lombarzii şi i-au alungat pe gepizi. Regele lor Cunimund a murit pe câmpul de luptă iar hanul Bayan i-a luat craniul şi l-a făcut cupă de băut. Avarii au profitat de moartea regelui Alboin al lombarzilor, ucis chiar de fiica lui Cunimund, şi i-a alungat din Panonia. Lombarzii au plecat către Italia iar avarii şi-au instalat taberele lor întărite în Pannonia. De acolo, hanii avari şi-au extins stăpânirea,

realizând un imperiu al stepelor, mai longeviv decât cel al hunilor. Stăpânirea lor s-a întins pe teritoriul de astăzi al Ucrainei şi României, în vest până în Austria şi Elveţia. Nimeni nu era în siguranţă în preajma avarilor. Bogăţiile Imperiului Bizantin i-au atras cel mai mult. În anul 579, avarii au atacat în forţă Imperiul Bizantin. S-au prefăcut că-i atacă pe slavi dar au asediat oraşul Sirmium (în Serbia de astăzi, pe Sava). După 3 ani au cucerit oraşul. Hanul Bayan a atacat şi devastat Balcanii, trecând prin foc şi sabie Tracia. În anul 617, s-au oprit doar la porţile Constantinopolului. Marea capitală a Imperiului Bizantin a fost salvată cu câteva tone de aur predate avarilor sub formă de stipendii. În anul 626, forţa hanilor avari a ajuns la apogeu. Capitala Imperiului Bizantin a devenit din nou o ţintă a acelor războinici ai stepelor. Bizantinii păreau condamnaţi. Avarii se aliaseră cu sasanizi persani şi încercuiseră Constantinopolul. Doar forţa flotei bizantine şi neînţelegerile dintre căpeteniile avare au împiedicat dezastrul. Avarii au fost înfrânţi, urmăriţi şi măcelăriţi prin Balcani. Cu toate acelea şi-au păstrat forţa şi aproape 2 secole, până la începutul secolului IX, au stăpânit uriaşul lor imperiu din Europa Centrală până în lumea stepelor nord-pontice. Puterea avarilor a slăbit odată cu noile triburi de călăreţi războinici care presau din stepele central asiatice, din est, în special bulgarii. Lovitura decisivă le-a fost dată de Carol cel Mare, regele francilor. Puternicii războinici franci i-au învins pe avari chiar în centrul stăpânirii lor, în Pannonia. Imperiul avar a dispărut ca printr-o vrajă. Aşa cum au apărut brusc la fruntariile Europei aşa s-a risipit şi puterea avarilor. Rămăşiţele triburilor avare au putut fi identificate în zona Dagestan, de astăzi. Avarii aveau aspecte etnice şi rasiale mixte, spun unii specialişti. Unii aveau şi trăsături mongoloide în timp ce alţii semănau cu turcii. Erau maeştri ai războiului de stepă: capabili să-şi domine adversarul cu forţa lor de atac şi totodată prin tehnicile lor de retragere simulată. 'Aceste neamuri aspre aflate sub o singură conducere în care urmările greşelilor cad în sarcina comandanţilor sunt stăpânite nu prin dragoste, ci prin frică, şi ele îndură în linişte muncile şi suferinţele. Rabdă căldura, frigul şi celelalte lipsuri de lucruri trebuitoare, deoarece sunt neamuri de păstori. Caută cu grijă clipele potrivite şi le folosesc fără tărăgănare şi se străduiesc să înfrunte duşmanii nu atât cu braţul, cât cu înşelăciuni, năvăliri pe neaşteptate şi strâmtorări de la cele de trebuinţă. Se înarmează cu zale, săbii, arcuri şi suliţe, iar în lupte mulţi dintre ei au 2 rânduri de arme. Poartă suliţe pe umeri şi ţin arcurile în mâini, dar se folosesc de amândouă, după nevoie şi cum le vine la îndemână. Nu numai ei au arme, ci şi caii comandanţilor de seamă sunt ocrotiţi în părţile din faţă cu fier şi pături de pâslă' scria istoricul bizantin Mauricius în secolul VI. Cronicarii bizantini au făcut referire şi la aspectul lor fizic. 'Întregul oraş s-a adunat pentru a-i privi, deoarece asemenea popor nu s-a mai văzut. Ei purtau părul foarte lung la spate, legat cu panglici şi împletit, iar restul portului era portul obişnuit la huni', scria Theophanes. Numele avarilor a rămas de-a lungul secolelor şi este folosit chiar şi de cei care nici măcar nu ştiu de existenţa acestui popor. Astăzi, avarul desemnează o însuşire negativă, un personaj zgârcit, avid să acumuleze cât mai multe bogăţii. Conform aceloraşi cronicari bizantini, avarii erau renumiţi pentru dorinţa lor de a acumula cât mai multe bogăţii. De altfel, aurul i-ar fi convins să facă orice. 'Fiind bănuitoare, cu gânduri ascunse, neprietenoase, lipsite de încredere şi stăpânite de pofta de bani, ele calcă jurământul şi nu păzesc înţelegerile făcute şi nu se satură de daruri, ci înainte de a le primi pun la cale gânduri viclene şi întorc pe dos ce au hotărât', scria despre ei Mauricius. Teritoriul de astăzi al României, în special Banatul și Transilvania au făcut parte din componenţa marelui imperiu avar. În urma lor, avarii au lăsat aşezări şi multe morminte tumulare, dar şi numeroase tezaure. Celebru este tezaurul de la Sânicolau Mare descoperit în 1799. Acela conţine obiecte din aur masiv, toate de provenienţă grecească, dar care au aparţinut unui important lider avar. În plus, în mormintele avare au fost descoperite arme, piese de harnaşament şi podoabe, arătând măiestria acelui popor îndrăgostit de aur şi nestemate. Avarii au preferat zona Transilvaniei în special pentru păşunile sale, bune pentru vitele şi caii avarilor, dar şi pentru aur şi sare. 'Transilvania a fost unul dintre teritoriile pe care avarii le-au avut în vedere în cadrul politicii lor de expansiune. Kaganii avari doreau controlul asupra sării, probabil a aurului şi, nu în ultimul rând, urmăreau accesul fără îngrădiri la păşunile din Podişul Transilvaniei, atât de necesare tumelor lor de animale. Dorinţa kaganilor a fost îndeplinită, astfel încât pe parcursul secolelor VII-VIII războinicii avari de elită, urmaţi de suitele lor militare, au invadat Transilvania şi au realizat în numele kaganilor un control eficient asupra unei bune părţi din nord-vestul României, precum şi a Banatului', a precizat Călin Cosma în lucrarea 'Războinici avari în Transilvania'."

Cetatea Baba din Vidin

După 4 secole de la retragerea oficială Romană din N Dunării, în anul 681 deja era format primul stat Armân mare în S Dunării - cu ajutorul Vlahilor autohtoni - cârmuit de Sciții / Bulgarii având capitala la Plişca 43,23 lat. N, 27,07 long. E (prima menţiune a unor populaţii proto-Bulgare la Dunărea inferioară a fost cu 2 secole înainte, în alianţă cu

Gepizii din anul 480, când unii - "împinşi" de "A-Vari" / Avari - s-au stabilit în Balcani cu permisiunea Împăratului bizantin iar prima incursiune importantă Vulgară / Bulgară în Balcani a fost în anul 540, tot cu sprijin Gepid, așa cum a studiat și istoricul Igor Kolomiytsev din Krasnodar / N Pontic; primii Schei / Bulgari au intrat în Bazinul Dunării după încetarea dominației Hune - venind din răsărit - căci după moartea Împăratului Attila au decis cu ai lor din Bazinul Volgăi că Imperiul Bizantin era destinaţia de ţintit): în Balcani, stabilirea Sciților / Bulgarilor după anul 680 n-ar fi reuşit fără sprijinul Vlahilor, care i-au primit în mijlocul lor, pentru ca - beneficiind de ajutorul acelora - să se distanţeze de bizantinii în structurile de cârmuire ale cărora se infiltrau tot mai mulţi Eleni (care au și schimbat limba Imperială). În anul 1970, "Atlasul istoric" publicat la Belgrad - capitala Iugoslaviei atunci, acum capitala Serbiei - a înfățișat prezența Slavilor din secolele VI-VIII în Vestul Balcanic (cu toată propaganda ostilă, anume anti-Românească, din Epoca Modernă, a fost acceptată existența Vlahilor - cu bej - în acele vremuri în Sudul Sârb, peste tot în Kosovo, în apusul Makedon și în Nordul Elen) astfel:

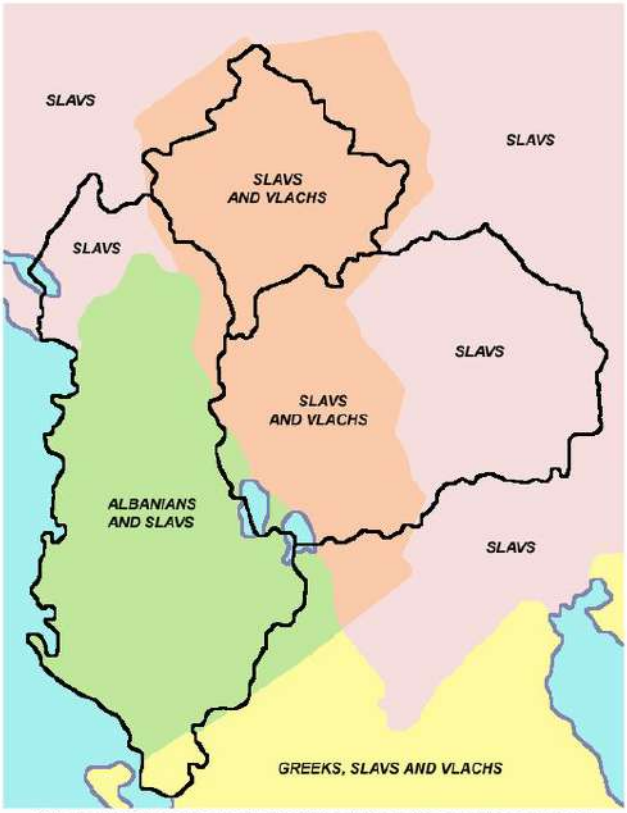

Vlahii în "Marea Sud Slavă" din secolele VI-VIII

Aflat în documentare la Bitolia / Macedonia în anul 1892, Ioan Neniţescu - membru corespondent al Academiei Române - a notat ce se ştia acolo în acel timp: "Bulgarii n-au avut puterea şi menirea de a crea un stat, imperiul apărut nefiind Bulgar, ci Româno-Bulgar. Când Aspa-ruh, fiul lui Cubrat, trecu Dunărea, Bulgarii lui se aşezară între Traco-Români / Armâni şi le-au cerut prietenia, pe care o primiră; după ce a murit Asparuh, s-a iscat ceartă între Bulgarii conduşi de regele Terbeliu şi împăratul bizantin Constantin cel Nou. În toate luptele ce Bulgarii au dus în contra Imperiului Bizantin vedem şi pe Armâni. Dar să admitem că ar fi unii care, îndoindu-se de faptul acesta din urmă, că Armânii dar şi Românii au ajutat pe Bulgari cu oştile lor, ar zice: istoria Bulgară este pe de-antregul a Bulgarilor şi numai a Bulgarilor. Împăratul bizantin Constantin cel Nou când porni cu 2 oşti în contra aşa-zişilor Bulgari, una pe uscat şi alta pe apă, înaintă pe Dunăre în susul apei în Dacia Traiană! Deci Românii erau amestecaţi în acel război, căci în ţara lor voia să pătrundă împăratul bizantin, care după ce se ciocni cu Daco-Românii se întoarse ruşinat în capitala sa; şi în ce fel au fost amestecaţi: în aşa fel, încât împăratul bizantin trebui pe ei să-i atace dintâi iar nu pe Bulgari! După 680, mulţi Daco-Români trecură Dunărea şi se stabiliră în Balcani - adică în coastele Imperiului Bizantin - iar acei Bulgari (?) veneau din interiorul Daciei Traiane, unde trăiau Românii. Istoria a dovedit că Bulgarilor le-a mers bine numai când erau lângă ei Românii, de pe ambele părţi ale Dunării. Viaţa Daco-Românilor şi a Traco-Românilor în acele timpuri a fost foarte amestecată cu a Bulgarilor; istoria nu se citeşte ca o poveste, ci se studiază cu răbdare şi se întreabă stăruitor iar dacă ştii s-o întrebi, ştie şi ea să-ţi răspundă. Azi Bulgarii au statul lor, însă independenţa le-a dat-o Românii din stânga Dunării şi Rușii, Românii care în nevoile de la Griviţa şi de la Plevna au ajutat chiar pe puternica Rusie, Românii care din viaţa lor au dat viaţă totdeauna Bulgarilor, Românii care din toate tovărăşiile câte au avut cu Slavii păgubaşi au ieşit". (Iar sensul inițial pentru Slavi se poate sesiza că a fost cel de "Slabi" / "Sclavi": avântul fostelor slugi peste foștii stăpâni a fost strașnic; de exemplu, Sârbii - Medieval în mileniul I notați "Sorabos" - în sens Românesc erau ca "Sufletul Soarelui" = "Sora-Bos", anterior aceiași asociere "sufletistă solară" având-o Împăratul Burebista, Valahii, ș.a). Academicianul N. Iorga în "Oamenii Pământului" a scris despre Schei / Bulgari: "Noii veniţi au fost tot aşa de Huni ca şi Hunii şi de Avari ca şi Avarii. Cercetările antropologice au ajuns ca rezultat la echivalenţa Huno-Bulgară. S-a semnalat asemănarea şi cu Ciuvaşii a Bulgarilor de pe Volga, de unde au plecat aceia din cari Bizanţul a făcut - în a doua jumătate a secolului VII - noii săi 'federaţi'. Desigur că între vechii Bulgari, veniţi din stepă după o chemare a Bizanţului - căruia i-au trebuit totdeauna astfel de soldaţi - şi între rămăşiţele Hunice, a fost o strânsă legătură. Nu e vorba decât de întrebuinţarea alternativă a unui nume Turanic sau a celuilalt. Bulgarii apar ca Vulgares în 'Panegiricul lui Ennodius', ca neam îndărătnic, lângă Huni". (De altfel, inclusiv în prezent Bulgarii acționează tipic dând din cap de sus în jos la negație și mișcând orizontal capul de la dreapta la stânga pentru aprobare, astfel procedând - prin contaminație - și mulți Eleni din S lor). Ioan de Sultanieh, arhiepiscop Dominican și ambasador al lui Timur Lenk / Tamerlan, a scris în "Libellus de notitia orbis" din anul 1404: "Dincolo spre miazănoapte este Vulgaria sau Bulgaria, și a fost o țară mănoasă dar acum e devastată de Turci. Ei au o limbă a lor și aproape Latină, iar după cum se povestește, se trag din Romani, căci atunci când un împărat Roman a pus stăpânire acolo, unele grupuri dintre Romani văzând că țara e mănoasă, însurându-se acolo au rămas acolo. De aceea sunt numiți Vulgari de la limba Romană Vulgară. De aceea ei se fălesc că sunt Romani, și

lucrul se vădește în limba lor, căci ei vorbesc ca Romanii iar în cele duhovnicești ei i-au urmat pe Latini și nu pe Greci decât că îi au pe Greci vecini". Din textul lui Sultanieh s-ar reține deci că Valahii erau considerați Vulgari - adică Bulgari - pentru că vorbeau o Latină vulgară.

Aprobarea azi în Europa

În anul 2018, Dr. Andrei Groza în cartea "Limba rumână - fundament al nașterii societății umane" a scris "despre Bulgaria Rumână": "Istoria Bulgariei se întemeiază pe cunoscuta teorie care susţine că în anul 679 o parte din bulgarii, de neam hunic, care trăiau în nordul Mării Negre, între Don și Nipru, au trecut Dunărea și, obţinând câteva victorii în luptele cu bizantinii, s-au aşezat cu traiul între Dunărea de Jos și munţii Stara Planina, teritoriu considerat ca populat de slavi din prima jumătate a secolului VI. Mai apoi, în următorii 150-200 ani, slavii fiind mult mai numeroși, i-au asimilat pe cei veniţi, preluând numele de bulgari și Bulgaria. Sus-numita teorie a fost elaborată în a doua jumătate a secolului XVIII de călugărul slav Paisie care, cutreierând Balcanii, trecând pe la mănăstirile din Muntele Sfânt Athos, a aflat că în Balcani cu multe secole în urmă a existat un stat mare și puternic pe care grecii îl numeau Bulgaria. Pornind de la faptul că la acel moment slavii în Balcani alcătuiau majoritatea el formulează concluzia precum că statul bulgar din secolele VII-XIV a fost un stat slav. În anul 1762, Paisie a publicat lucrarea 'Istoria slaveano-bulgară despre popor și regi', care, mai târziu, fiind transcrisă și răspândită de istoricii ruși, bulgari, sârbi, ș.a., a făcut ca teoria să se înrădăcineze atât de adânc încât azi este acceptată de toţi fără a fi pusă la îndoială. Mai mult chiar, cei care încearcă să ceară unele probe sunt priviţi cu suspiciune și neîncredere. Această teorie ar părea că este bazată pe fapte, dar la o simplă verificare se poate constata că realitatea de atunci a fost cu totul alta. Etnonimul 'bulgar' provine de la cuvântul 'bulgăr' cu sens de bucată de pământ, cuvânt care în forma de mai sus se întâlnește numai în limba rumână. 'Bulgăr' / 'Bulgăre', așa era numit conducătorul unei comunităţi rumânești din teritoriile din nord-estul Mării Azov, care, în secolul VII, a venit și s-a aşezat cu forța, prin război, cu traiul printre confraţii de pe malul drept al Dunării de Jos. Tot atunci, localnicii, i-au numit pe noii veniţi de la numele conducătorului lor - bulgări / bulgari. Așadar, venind încoace bulgarii nu s-au aşezat printre slavi, fiindcă la acel moment, pe acele teritorii trăiau rumânii. Conform mai multor istorici din acele timpuri sclavinii au trecut Dunărea și s-au aşezat pe teritoriul stăpânit de bizantini nu în Tracia ci cu totul în altă parte, între Morava, Sava și Marea Adriatică iar aceasta a avut loc în timpul domniei lui Heraclios (anii 610-641) și cu permisiunea aceluia. 'Deoarece Serbia de azi, Pagania, Țara Zachlumilor, Tervunia și Ținutul Canaliţilor - scria Constantin Parfiroginetul - se aflau sub stăpânirea împăratului rumân iar toate aceste ţări ajunseseră goale de locuitori din pricina avarilor, împăratul a colonizat în aceste locuri pe serbi, și ei erau supuși ai împăratului roman. Împăratul a adus misionari din Roma, i-a botezat, i-a învăţat să îndeplinească cu cinste legile bunelor purtări și le-a impus credinţa creștină'. Situaţia de la Dunărea de Jos a rămas neschimbată pe tot parcursul timpului până la venirea bulgarilor. 'Trecând Dunărea - scria Theophanes - ei (bulgarii) au găsit locuri aşezate în deplină siguranţă și străjuite în spate de fluviul Dunărea, iar în faţă și în lături de strâmtorile munţilor, de Marea Pontică și de neamurile învecinate ale sclavinilor, de așa-zisele 7 seminţii: pe severieni i-au strămutat din faţa strâmtorii Veregavilor în părţile dinspre răsărit, iar în ţinuturile dinspre miazăzi și apus în toată ţara avarilor aveau înţelegere cu restul celor 7 seminţii'. 'Văzând locuri întărite și apărate din toate părţile, între fluviu și ţinuturi inaccesibile - confirma patriarhul Nicephoros - ei (bulgarii) s-au aşezat acolo. Au cucerit și neamurile sclavinilor care locuiau în apropiere și i-au pus pe unii să păzească locurile vecine cu avarii, iar pe alţii, pe cele din preajma romanilor'. Aşezându-se cu traiul între Dunărea de Jos și munţii Stara Planina bulgarii au devenit vecini cu sclavinii, atât cu cei care s-au aşezat pe malul stâng al râului Morava pe timpul lui Heraclius spre Marea Adriatică cât și cu cei care încă din secolul VI se găseau între munţii Carpaţi, gurile Dunării și Nistru. Folosindu-se de faptul că avarii nu mai prezentau o mare forţă militară și de slăbiciunea Imperiului Bizantin la acel moment bulgarii au supus ambele grupe de sclavini și, după cum arată Nicephoras 'i-au pus pe unii să păzească teritoriile vecine cu avarii iar pe alţii pe cele din preajma romanilor'. Aşadar, către momentul aşezării bulgarilor în sudul Dunării, sclavini în Tracia, în special între Dunăre și munţii Stara Planina, nu locuiau. Izvoare care ar afirma contrariul nu există. Aici ne putem întreba: atunci pe ce se întemeiază teoria asimilării bulgarilor de către slavi? Răspunsul se poate depista analizând lucrările consacrate istoriei Bulgariei. Istoricii contemporani vorbesc despre asimilarea bulgarilor de către sclavini ca despre un lucru atât de clar, atât de cunoscut încât nici în gând nu poate fi de pus ceva la îndoială, ei nici nu se consideră necesar de a aduce probe, de a argumenta cele afirmate. Noi însă insistăm și cerem probe, iar întrucât ele lipsesc la autorii din perioada contemporană, am fost nevoiţi să 'coborâm' la cei care au scris cu câteva secole mai în urmă. Dar nici la ei nu am găsit trimiterile de rigoare. Cu toate acestea cunoscând satisfăcător lucrările istoricilor de atunci în care se vorbește despre bulgari am înţeles că acești 'ziditori' de istorie au folosit lucrarea lui Theophanes Confessor și anume pasajul referitor la aşezarea bulgarilor la sud de Dunăre. Numai că pasajul cu pricina l-au tradus în limba rusă în așa fel că să se înţeleagă că acolo unde s-au aşezat cu traiul bulgarii locuiau mai demult sclavinii. 'Ei (bulgarii) au văzut un loc bine întărit - se

arată în traducerea făcută în limba rusă - la spate de Dunăre, din faţă şi din lături, de strâmtorile munţilor şi Marea Pontică. Supunând din triburile care locuiau acolo aşa-numitele 7 ginţi: pe severieni, bulgarii i-au aşezat de la defileul Veregava până la regiunile de răsărit, iar la sud şi vest până în Aragva - celelalte ginţi care le plăteau lor tribut'. Aşadar, o asemenea traducere a impus cititorilor concluzia dorită, care mai apoi, repetată de mii de ori, în toate lucrările, s-a transformat într-un adevăr incontestabil. Ar fi fost bine, cel puţin, dacă cineva ar fi atras atenţia la cele scrise de Nicephoros şi ar fi văzut că acesta îi arată pe slavini ca vecini ai bulgarilor şi acesta era adevărul fiindcă era confirmat de alte izvoare. Cele ce se încearcă a le pune în gura lui Theophanes nu se confirmă de alte izvoare. Afirmând că în secolele VI-VII pe malul drept al Dunării de Jos nu locuiau sclavinii considerăm necesar de a răspunde la o altă întrebare care se impune aici şi anume, ce neam, totuşi, locuia acolo? Răspunsul îl putem găsi în aceleaşi izvoare vechi. Este cunoscut faptul că până la aşezarea goţilor la sud de Dunăre (sfârşitul secolului IV) aceste pământuri erau populate de traci, care erau de acelaşi neam și vorbeau aceeași limbă cu geto-dacii. În pofida evenimentelor care au avut loc aici mai târziu, inclusiv plecarea, la sfârşitul secolului V a multor geţi (goți) spre Europa de Apus, o parte mare dintre aceştia au rămas să trăiască la sud de Dunăre. După cum menţiona la mijlocul secolului VI Iordanes 'goţii care sunt în număr mare şi care l-au avut ca episcop pe Ulfilas locuiesc și în Moesia, în regiunea Nicopolis, la picioarele Hemimontului' (între Dunărea de Jos şi munţii Stara Planina, acolo unde s-au aşezat bulgarii lui Asparuh). Despre faptul că cei care locuiau în Tracia, în secolele VI-VIII, erau români, ne vorbesc aceiaşi Teofilact Simocata, Theophanes Confesor şi Niceporos. Astfel, Simocata şi Theophanes Confesor, descriind luptele de la sfârşitul secolului VI dintre trupele avare și armata bizantină, care era completată din băştinaşi relatează un episod destul de semnificativ şi anume, că într-o noapte, atunci când bizantinii încercau să se apropie de tabăra duşmană unul din animalele de povară și-a scuturat sarcina de pe el. Cei care veneau în urmă şi vedeau animalele de povară târând în dezordine sarcina după el, strigară la stăpân: 'Torna, torna, fratre' ('Întoarce-te, întoarce-te, frate'), ca să se întoarcă şi să îndrepte povara de pe animal. Mulţimea care auzise glasul a luat greşit acele strigăte drept un semnal care se părea că era pentru fugă, ca şi cum duşmanii s-ar fi ivit pe neaşteptate. S-a produs o mare învălmăşeală - fiecare striga tare să se întoarne şi se îndemna unul pe altul în limba lor să se întoarcă, grăind cu foarte mare tulburare 'Torna, torna'. Aşadar, atât cei veniţi din teritoriile de nord ale Mării Negre cât şi cei de pe loc, din componenţa Imperiului Rumân (Bizanţ) vorbeau una şi aceeaşi limbă".

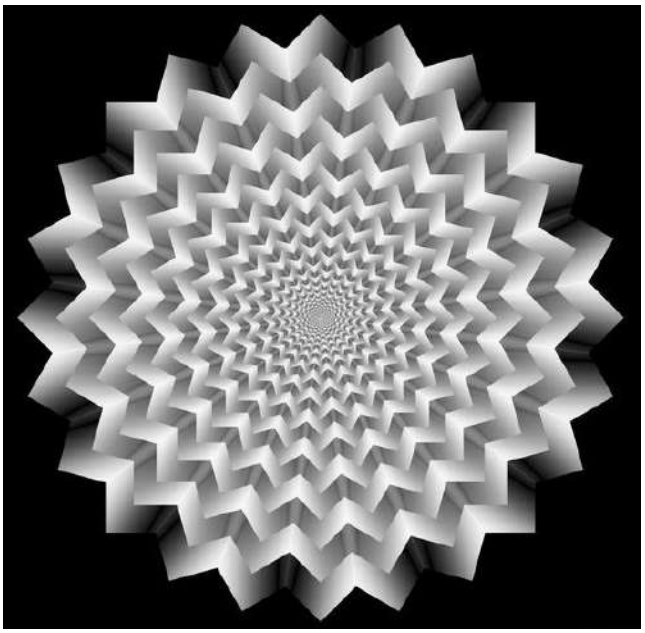

"Consolidându-şi poziţiile, aşa-numiţii bulgari îşi încep a edifica propriul stat, intrat în istorie sub numele Bulgaria. Faptul că populaţia Bulgariei mult timp, cel puţin până în secolele XVI-XVII, a vorbit rumâna şi nu limba slavă ne-o dovedesc mai multe izvoare scrise. Aici am vrea să amintim un moment foarte semnificativ şi, totodată, un argument că regele Bulgariei Simeon, armata bulgară şi statul pe care îl conducea era rumân iar nu slav, cum se afirmă. Aşadar, conform unor izvoare, în anul 923, în timpul asediului Constantinopolului, regele Simeon, care se afla în mijlocul armatei, se îndreaptă spre partea din faţă pentru a se întâlni cu împăratul. Trecând printre ostaşi, aceştia îl salutau cu zângănit din arme şi cu urale în limba rumână. Or, după câte ştim, n-a fost nici un caz în istorie când armata l-ar fi salutat pe împăratul său într-o altă limbă decât cea a ţării. Mai mult, conform aceloraşi izvoare scrise, pe pecetea sa împărătească Simeon a încrustat următoarele cuvinte: 'Simeon, întru Hristos, împărat al rumânilor' iar garda de corp îl saluta pe acesta în limba rumână, ca pe un împărat. Arătând cine locuia în secolul XI pe teritoriul de azi al Bulgariei, scriitoarea, istoricul, fiica împăratului din Constantinopol, Ana Comnena spunea că acelea erau comunităţile numeroase şi bogate ale dacilor şi tracilor. Autorii cronicii 'Povesti vremennâh let' din Rusia Kieveană, care au trăit şi au scris în jumătatea a doua a secolului XI - prima jumătate a secolului XII, enumerând neamurile slave şi arătând locurile unde acestea trăiau, nu i-au numit printre ele pe bulgari. Puteau oare autorii să numească toate comunităţile slave, chiar şi cele mai mici, iar pe bulgari, care erau destul de numeroşi, să-i treacă cu vederea? Desigur că nu, autorii nu-i numeau pe bulgari printre triburile slave, fiindcă aceia nu erau slavi. Mai mult decât atât, ei vorbeau despre bulgari ca despre un cu totul alt popor. La aceeaşi concluzie ne conduc şi mărturiile unor istorici ai timpului, precum Ana Comnena, Nichita Choniat, Clari şi alţii, care numesc pe unul şi acelaşi popor şi 'bulgar', şi 'vlah / valah'. Aceasta ne-o dovedesc şi cele scrise în testamentul lui Vasile II, împăratul care în 1018 a pus stăpânire pe o parte însemnată a Bulgariei rumâne: 'Dacă vlahii vor încerca să se răscoale, atunci viitorul împărat trebuie să-i biruie aşa cum i-am biruit eu'. Despre faptul că bulgarii şi vlahii sunt unul şi acelaşi popor şi vorbesc aceeaşi

limbă a mărturisit și Rodrigo Jimenez de Rada (anii 1170-1247) în lucrarea sa 'Istoria gotică'. Aici grupul de exemple ar continua, dar credem că și acestea de mai sus sunt suficiente pentru a pune la îndoială versiunea oficială a componenței etnice a Bulgariei medievale. Situația s-a schimbat după cucerirea acesteia de către turci. Rumânii, numiți mai mult Vlahi, au continuat să se împotrivească ocupației otomane, dar toate acțiunile, toate manifestările de nemulțumire, de regulă, spontane, nepregătite, erau înăbușite cu cruzime. Mulți rumâni au fugit în stânga Dunării, iar o bună parte au fost strămutați în Asia Mică. Astfel, pe parcursul secolelor XV-XVIII (timp de 4 secole), numărul rumânilor din Balcani, la sud de Dunăre, a descrescut permanent, iar locul lor l-au ocupat la vest - slavii, la sud - grecii și la sud-est - turcii. Pe la jumătatea a doua a secolului XVIII, din neamurile care locuiau în Balcani, nimeni nu se mai recunoștea ca bulgari. După cum au mărturisit contemporanii acelor timpuri, dacă se întâmpla ca cineva dintre străini să-i numească pe cei de acolo bulgari, aceia se supărau și se considerau ofensați. În așa împrejurări slavii care deveneau tot mai numeroși au început să-și caute propria istorie. Călugărul Paisie, despre care am vorbit ceva mai sus, a terminat în anul 1762 de scris Istoria, care a fost transcrisă și răspândită între slavi. Tot atunci Imperiul Rus, în dorința de a pune stăpânire pe strâmtorile Bosfor și Dardanele ajunge în Balcani, a luat cunoștință de lucrarea lui Paisie și a susținut întru totul ideile expuse acolo. Ele îndreptățeau acțiunile armatei ruse, prezentându-le astfel drept măsuri de apărare nu numai a creștinilor, cum se făcea până atunci, ci și a unui popor care de mult timp trăia aici. Odată cu dezvoltarea mișcării de eliberare națională de sub turci, ideile lui Paisie au prins rădăcini și mai adânci. Peste vreo 2-3 generații rândurile slavilor crescuți și educați în baza povestirilor istoriei 'bulgaro-slave' s-au mai mărit. Cu sprijinul direct al Rusiei aici s-au deschis școli slave (până în secolul XIX aici nu existau școli unde s-ar fi studiat în limba slavă sau istoria slavilor), în care bulgarii din trecut erau prezentați drept strămoși ai slavilor. Treptat spre mijlocul secolului XIX majoritatea slavilor de aici au început a se numi bulgari. Numele de bulgar s-a încetățenit și mai mult în timpul războaielor contra turcilor. Înrolându-se în detașamentele de voluntari, slavii se considerau drept urmași ai bulgarilor din trecut care au fost cândva independenți, au avut statul lor liber și se numeau cu mândrie 'bulgari'. Mai târziu, când slavii din sudul Dunării au devenit independenți, ei erau deja cunoscuți ca 'bulgari', iar țara lor - Bulgaria. În extinderea acestui nume asupra slavilor din Balcani a contribuit mult, după cum s-a menționat mai sus, Rusia țaristă. Și nu numai prin susținerea acordată în editarea manualelor, pregătirea cadrelor didactice, deschiderea școlilor slave, etc. Armata țaristă de multe ori prezentă în Balcani a pus stăpânire pe un număr mare de documente și lucrări scrise vechi care au fost duse în Rusia și care au permis atunci și mai târziu istoricilor ruși și bulgari să interpreteze faptele istorice după bunul lor plac, de multe ori numai în interesele politice. Mai târziu în perioada contemporană, rumânii, fiind parte componentă a familiei popoarelor din lagărul socialist, nici nu puteau admite să se gândească să pună la îndoială istoria vecinilor lor".

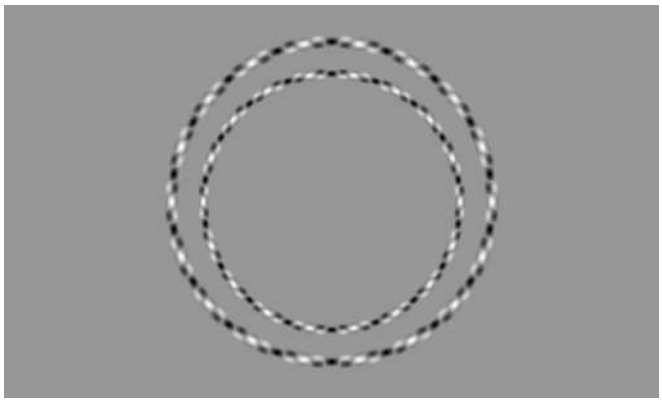

Cercuri concentrice

Constant aliaţi cu Armânii, Vulgarii / Bulgarii când au fost conduşi de Crudul sau Cruntul Krum / Crum - e de remarcat că primii cârmuitori Bulgari beau vin din craniile dușmanilor, obicei Scit din mileniul anterior, la fel obișnuind și Hunii - în anul 803 au luat de la Avari Banatul şi Crişana, stăpânind Valea Tisei şi răsăritul Panonic până în anul 896, la sosirea Ungurilor (Cruntul sau Crudul Krum / Crum, al cărui nume rezona cu "scrum", Bulgarii folosind скръм "skrum" pentru "funingine", reproducea şi apelativul de Crâmlean, adică din Crimeea, în bătălia de la Plişca din 26 VII 811 l-a ucis pe Împăratul bizantin Nichifor - descendent Ghasan - şi i-a folosit craniul drept cupă favorită); influenţa Scito-Vlahă / Bulgaro-Armână a fost în Panonia secolului IX prin partaj cu Regatul Morav de la Râul Morava din actuala Serbie până la Râul Morava din actuala Slovacie ce se varsă în Dunăre la Bratislava 48,08 lat. N, 17,07 long. E, în cuprins având şi Peşt / Pesta pe malul răsăritean al Dunării - acum Budapesta / BudaPesta 47,28 lat. N, 19,03 long. E - Regatul respectiv fiind de obârşie Scito-Vlahă / Bulgaro-Armână, prezenţa Imperială Scito-Vlahă / Bulgaro-Armână ajungând şi în "Ţinutul Barzei" / Ţinutul Bârsei cu capitala sa Barasu / Braşov 45,39 lat. N, 25,36 long. E, în centrul actualei Românii (în răsărit, în Bălţile Dunării, Delta Dunării şi o bună parte a Dobrogei, cârmuiau numai Rumâni, deoarece de la sfârşitul domniei lui Krum / Crum au apărut conflicte religioase provocate de Vulgarii / Bulgarii păgâni - în anul 813, când Crum / Krum a asediat Adrianopol, a deportat din zonă peste Dunăre 10 mii de persoane - ceea ce a dus din anul 836, cu sprijin bizantin, la auto-determinarea autohtonilor creştini pe cursul inferior al Fluviului, sub forma unei formaţiuni a Vlahilor / Valahilor între Silistra şi Sulina: prima Ţară Rumână independentă din Evul Mediu).

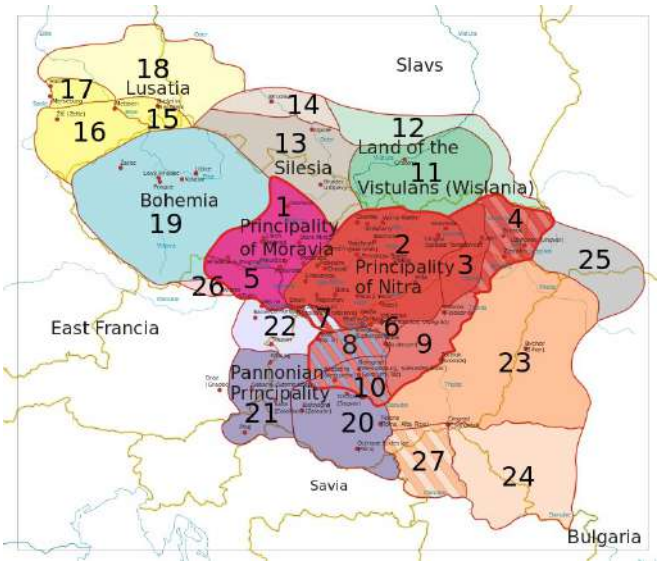

După stăpânirea lui Samo (secolul VII)
a fost "Marea" Moravie (secolul IX)

În secolul IX, între Nordica Moravie și Sudica Moravie - la Est o onomastică similară Moravă / Măreață având-o Râul Mureș, regiunea Maramureșului / "Mara-Mureșului" cu izvorul "Marelui Mureș" = Tisei, etc. - s-a organizat Moravia "Mare": o structură teritorială amintind de stăpânirea din secolul VII a Regelui Samo 623-658 originar din Vestul Panonic (de pe Dunăre / din zona Vienei), stăpânind peste Venzii Panoniei notați de cronicarul contemporan Fredegar ca Winedos / Venetiorum, când Sârbii au plecat din N formațiunii sale în Balcani; despre Viena e de știut că pe atunci Avarii îi ziceau "Beci" - acolo fiind un important depozit al transporturilor pe Dunăre - ulterior Ungurii preluând denumirea pentru Viena ca "Becs" (în pronunție Beci, exact ca în Română). Apogeul "Marii" Moravii a fost în vremea lui Svatopluk / "Svato-Pluk" 870-894, la Slavii timpurii, de pe atunci, "Svato" / "Sviato" fiind "Sfânt", "Pluk" = "Volk" fiind "Vlah", originar din Munții Tatra / Vestul Carpatic, lider care l-a preluat pe călugărul Mihail / Metodie din Macedonia deopotrivă pentru alfabetizarea și creștinarea Panoniei - însă nu l-a acceptat pe discipolul aceluia Gorazd / Goragd ca episcop, coleg cu Armânul Naum, în fruntea Bisericii sale - reușind preluarea de la Imperiul Bulgaro-Român / Scito-Vlah a răsăritului Panoniei (astfel, pe atunci de pildă Banatul și capitala Cracovia a Polacilor / Polonilor pe Vistula - inclusiv izvoarele Gutthalus / Odrei și Albis / Elbei - erau împreună, în aceeași Măreață administrație, practic Vlahă): în vremea sa, păgânul Rege Rurik cârmuia în NE Regatul Rus pe care l-a întemeiat și în SE Imperiul Scito-Vlah = Bulgaro-Armân era oficial creștin iar Imperiul Roman de Răsărit, adică Imperiul Bizantin, a sprijinit acolo misiunea călugărului Metodie / Metodiu (decedat în anul 885), căci Scheii / Bulgarii abia erau oficial creștinați iar Biserica Bizanțului se impunea pe atunci / în secolul următor Imperiul Bulgaro-Armân și-a instituit propria Patriarhie.

Moravia la sfârșitul domniei Sf. Vlah

Svato-Pluk = "Sfântul Vlah" a fost un Măreț lider Valah, vasal în ultimii săi ani Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, care a acceptat misiunea de creștinare a călugărului Makedon Metodiu - emisar bizantin, desemnat și de papă în anul 870 ca arhiepiscopul Panoniei, la cererea Ducelui Kocel, liderul Panoniei inferioare = Principatul Balatonului / Valaton, Slovac notat "Blatenské kniežatstvo" iar Sloven notat "Blatenska kneževina", de pe partea opusă a Dunării mijlocii față de stăpânirea Ducelui Kean "cel Mare" - însă nu a mai acceptat și organizarea succesorală clericală după moartea aceluia; Svatopluk / Sf. Vlak a cârmuit Vlahii și Slavii dintre N Panoniei și S Panoniei, adică pe cei dintre Măreții Vlahi ai Moraviei Nordice și Măreții Vlahi ai Moraviei Sudice: Ungurii (cei mai Sudici Finici) sosiți în fostul său Ducat, după 2 ani de la decesul lui, au separat definitiv atât Valahii / Românii - care populau Panonia - de restul poporului, cât și pe Slavii Sudului de Slavii Nordului / strămoșești. Până în secolul X / sfârșitul mileniului I, Românii se întindeau la Vest până în Alpi, Munți în care se învecinau cu Nemții; așadar, până atunci Românii / Valahii au populat în majoritate întregul arc Carpatic, inclusiv întreaga Panonie (aflată - la fel ca Transilvania - în interiorul arcului Carpatic). În "Lingvistica și arheologia slavilor timpurii" din anul 2009, Dr. Sorin Paliga - de la Universitatea București - a scris: "Nu trebuie uitat că, până la stabilirea maghiarilor în Pannonia, strămoșii slovenilor și ai slovacilor se învecinau de-a lungul Dunării mijlocii, chiar dacă acolo putem admite și populație romanizată. Se vorbește și de o limbă romanică azi dispărută, idiomul vorbit în Pannonia, cunoscut cu totul fragmentar din câteva inscripții foarte scurte. Trebuie să fi fost de tip proto-românesc, făcând legătura cu idiomurile de tip ladin și reto-roman din Europa Centrală Alpină. Pe teritoriul Pannoniei istorice - Ungaria de azi - a existat continuitate de habitat din neolitic până astăzi, dar tradiția lingvistică s-a schimbat de câteva ori: după ce teritoriul a fost ocupat de grupuri tracice în est și de grupuri celtice în vest, a ajuns romanizat (un idiom pannonic, fără atestări, este probabil) iar apoi zona a fost intens populată de germanicii gepizi, pentru ca ulterior să înceapă să se infiltreze slavii; din secolul X, maghiarii au produs o nouă dislocare etno-culturală, fie asimilând, fie dislocând grupurile românice și slave. Nici un cercetător serios nu ar putea afirma că nu

există continuitate de habitat pe teritoriul Ungariei, și aceasta de milenii. Continuitatea de habitat nu este însă identică tradiției culturale și lingvistice care - am văzut - s-a modificat de câteva ori. Similar, la sud de Dunăre, teritoriile slave și teritoriul albanez au cunoscut mai întâi romanizarea zonelor ilire, pentru ca ulterior să fie, în majoritate, aculturate din nou, de grupuri tracice mai nordice (Albania) și de grupuri slave (Bulgaria, Macedonia, Serbia, Croația). Modelul unei aculturații repetate pe un fond romanizat pare modelul cel mai plauzibil pentru zonele sud-dunărene slave și pentru Albania. Aceasta explică cel mai bine, pe de o parte, tradiția iliră romanizată, pe de altă parte caracterul nord-tracic al albanezei și, nu în ultimul rând, marele număr de cuvinte romanice, de caracter atât proto-românesc, dar și proto-dalmat autohton. Până la contrargumente serioase și convingătoare, acesta este modelul propus: albaneza este un idiom de tip neo-dacic / carpic care asimilează un fond autohton ilir romanizat de tip dalmatic, dar împrumută și elemente protoromânești".

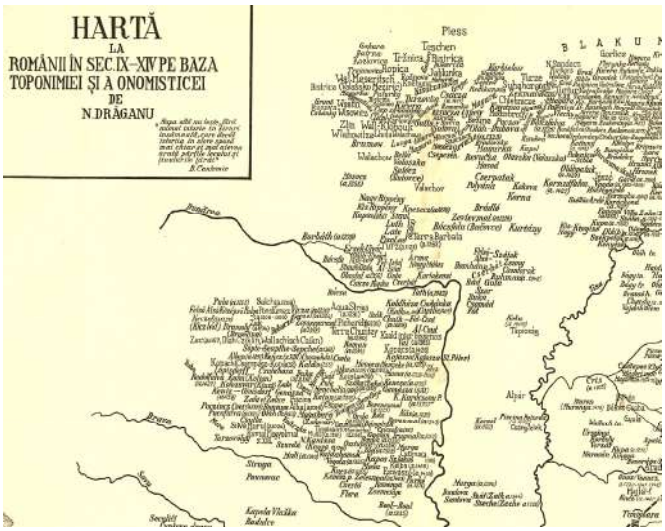

La Slavii timpurii (din secolele IX-XII) termenul "pluk" așa cum s-a regăsit de pildă în denumirea Mărețului lider al Moraviei "Mari" Svatopluk - cu varianta "polk" așa cum s-a regăsit de exemplu în denumirile Măreților lideri Ruriki Yaropolk și Sviatopolk I & II puternici în Kiev sau Iaroslav Polkovici / fiul lui Sviatopolk II în Volânia și Rutenia - avea înțelesul de "plug" dar și de "luptător": cuvântul se înrudea - conform și lingvistului Olandez Rick Dersen în "Dicționarul etimologic al lexiconului moștenit slavic" din anul 2008 - cu Germanicul "volk" / "folk" pentru identitatea omului autentic al Gliei strămoșești (specialiștii conectând popularul "Volk" de Volcae / Valachi); este interesant că Saami și Laponii au "pulk" / "pulkke" pentru săniile trase de reni ori de câini iar vechii Finici foloseau pentru același mijloc de transport - pe nea / gheață - cuvintele "pulkka", respectiv "kelkka". Pentru sprijinirea Ducelui Svatopluk = "Sfântul Vlah" - inclusiv contra concurenților - Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân i-a oferit administrarea Estului Panonic (cuprinzând Banatul, Crișana și Oașul), anume la răsărit de "Marele Mureș", adică de Tisa, măreața apă curgătoare izvorând în Mara-Mureș, cu gura în Dunăre, aproape de Morava Sudică; moartea liderului Svatopluk / "Sfântului Vlah" al Moraviei "Mari" a declanșat dispute succesorale. Imperiul Scito-Armân / Bulgaro-Vlah și-a reluat coordonarea directă a Estului Panonic - prin Banatul cârmuit de Vlahul Glad din Vidin și prin Crișana cârmuită de Menu-Morut din Biharia / "avatarul" marelui lider Morav decedat (după cum a consemnat - despre el, tocmai așa - "Gesta Hungarorum") iar Ungurii au invadat după 2 ani Dunărea mijlocie, demantelând ce a mai rămas din Moravia "Mare": astfel - prin așezarea în centrul Panoniei, pe Dunărea mijlocie - Ungurii / Finicii, veniți pe urmele rudelor Avare, au separat definitiv atât pe Românii / foștii Daci din E de Nemții / "Deutsche" din V, cât și pe Slavii arealului, anume pe Slovacii și Cehii din N de Croații și Slovenii din S (pe atunci, Sârbii se aflau mai departe în Sud, după izvorul Moraviei Sudice / Balcanice). Lumea Nemțească de atunci nu s-a mai învecinat cu Românitatea în E, învecinându-se pe uscat doar cu Italienii în S și cu Francezii în V iar Slavii apăruți în N Românilor, în Mlaștinile Pripetului / Ucraina, au ajuns separați de Slavii din S Românilor - din fosta Iugoslavie și din Bulgaria - îndeosebi datorită nucleului "dur" Românesc din ceea ce este actuala Românie. Așadar, Românii - existenți ca popor cu mult dinaintea Slavilor, inclusiv a Ucrainenilor / sau a Ungurilor - își probează suplimentar vechimea în spațiul lor, o perspectivă fiind miraculoasa prezență a Românilor între Slavi (ca "Insula Românității în Marea Slavă"), altă perspectivă, chiar mai corectă, fiind despărțirea Slavilor în Nordici și Sudici din cauza anteriorilor Români și ulteriorilor Unguri.

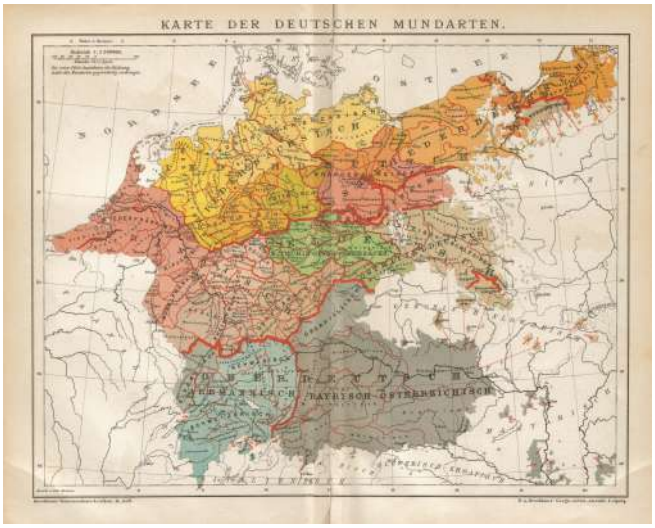

Dialectele Germane în 1894

Academicianul Român Dimitrie Onciul a studiat "Românii și Ungurii în trecut", enunțând - în materialul intitulat astfel - despre Panonia și despre situația de pe partea stângă a Dunării, atunci când s-au întâlnit vechii Români cu primii Unguri: "Dacă autorii contemporani, atât occidentali cât şi bizantini, nu dau ştiri despre populaţia acestor părţi, locuite de Români şi Slavi, e fiindcă și unii și alţii sau o trec sub tăcere sau o confundă cu Bulgarii. În intervalul dintre stăpânirea Avarilor și cucerirea Ungurească, când statul Bulgar turanic era singura putere dominantă la Dunărea de jos, părțile de la nordul fluviului, numite pe atunci la bizantini 'Bulgaria dincolo de Dunăre', erau în oarecare dependenţă de stăpânirea Bulgară, care, după mărturii occidentale, se întindea până la Tisa superioară (în vecinătatea Moravilor). Era, bine înțeles, o stăpânire numai nominală, cu oarecare supremație asupra unor organizațiuni naționale mai mult sau mai puțin dependente de statul Bulgar". Bizantinii îi considerau Sciți atât pe Rumânii din Dobrogea, cât și pe

Schei / Bulgari; în "Pontica" din anul 2010, Dr. Mihai Cățoi a scris: "Pentru autorii bizantini, în special clerici, în prima jumătate a secolului IX denumirea de sciți se referea nu numai la întreaga regiune nord pontică, ci și la bulgari. În acest sens, în primul rând ar trebui valorificată informația transmisă de Genesios care, la mijlocul secolului X, a consemnat schimbul dur de replici pe care Boris / Mihail l-ar fi purtat cu împărăteasa Teodora: autorul spunea că arhiepiscopul bulgarilor, căruia romanii îi permiseseră să locuiască în Durostorum și Moesia, a amenințat cu război imperiul; înțelegând că demersul său nu va avea o finalitate fericită, 'scitul a hotărât să rămână în țara lui'. Afirmații de același fel descoperim în 'Sinaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae'. Astfel, în Sinaxarul zilei de 26 Iulie s-a consemnat că 'în această zi se face amintirea fraților noștri creștini omorâți în Bulgaria în timpul împăratului Nichifor', în anul 811. Aceia - după cum reiese din text - erau soldați în armata imperială condusă de Nichifor, au reușit să scape cu viață din ambuscada nocturnă pusă la cale de Krum, însă nu s-au putut refugia în imperiu. Capturați, li s-a solicitat 'să uite învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos și să urmeze credința sciților' și - de vreme ce au refuzat - au fost omorâți. În varianta prescurtată a Sinaxarului din ziua de 23 Iulie, bulgarii au apărut menționați sub forma Σκυθοβούλγαροι = SkythoVoulgaroi. Un creștin născut în Bulgaria în acea perioadă îl cunoaștem în cazul martirului Tadeu. Teodor Studitul afirma că 'era scit' (Scytha erat), 'născut în Scythia' (Thaddaeus noster e Schythicis natalibus), în condițiile în care, prin Scythia, egumenul de Studios desemna Bulgaria acelei perioade, deoarece afirma că 'sciții și arabii au pornit război împotriva noastră, omorând poporul lui Dumnezeu'. În acel caz, considerăm că identificarea sciților și cu bulgarii nu poate fi contestată, deoarece în acea perioadă nu se cunosc incursiuni devastatoare ale popoarelor stepei nord-pontice care să lase impresia unui război de exterminare. În schimb, cel puțin după 811, conflictul dintre Bizanț și Bulgaria a căpătat un tot mai accentuat caracter ideologic, asemănător celui cu islamul. Suntem de părere că pentru Krum semnificația simbolică și ideologică a victoriei din 811 pare să fi fost chiar mai mare decât cea militară. El nu doar că a împiedicat distrugerea și dispariția Bulgariei, foarte puternic afectată de campaniile bizantine conduse de Constantin V (741-775) și Nichifor I (802-811). După cum relata Theophanes în 'Chronografia', Krum a făcut din capul lui Nichifor un potir pe care îl folosea în special la mesele pe care le dădea în cinstea solilor. Gestul, considerat de bizantini de o sălbăticie nemaivăzută, venea să-i consolideze autoritatea ideologică în fața celorlalți păgâni balcanici. Avarii văzuseră cum armata unui împărat creștin le dezintegrase statul în totalitate. De cealaltă parte, aceiași avari vedeau cum un păgân ca și ei a ucis pe câmpul de luptă și acum sorbea vlaga din tivga unui împărat creștin. Practic, Krum le demonstra păgânilor Europei că unificați - evident în jurul lui - puteau ține piept ofensivei militare și ideologice pe care Imperiile Creștine o porniseră împotriva lor. Deși - credem noi - din cele expuse se poate concluziona destul de clar că pentru bizantini, în prima jumătate a secolului IX sub denumirea de sciți pot fi recunoscuți și bulgarii, dorim să mai aducem în atenție un aspect încă neclarificat al istoriografiei românești. În contextul disputelor care aveau loc între Constantinopol și Roma cu privire la disensiunile provocate de numirea lui Fotie în scaunul patriarhal constantinopolitan, împăratul Mihail III i-a trimis papei Nicolae I o scrisoare în care finețea diplomatică lipsea. Textul aceleia nu se cunoaște, dar s-a păstrat răspunsul prelatului roman, din care se pot deduce acuzațiile de care era învinuit. Papa scria epistola în vara anului 865, răspunzând invectivelor împăratului punct cu punct. La un moment dat, împăratul i-a reproșat episcopului Romei că vorbea o limbă 'barbară și scită'. Discuția iscată de acel reproș i-a determinat pe cercetători să presupună aceasta ca fiind o aluzie la existența unor sciți vorbitori de latină, care au fost identificați cu românii din stânga Dunării. Răspunzând, papa Nicolae I aducea o serie de argumente pentru a dovedi că limba greacă și cea latină erau egale ca importanță în propovăduirea Evangheliei. Unul dintre argumente era faptul că, pe Crucea Răstignirii, vina Mântuitorului Hristos a fost scrisă în limbile aramaică, greacă și latină. Un altul era că barbarii și sciții l-au cunoscut pe Dumnezeu în limba latină: 'Iată, pe când toți barbarii și sciții trăiau precum animalele fără judecată, pe Dumnezeul cel Adevărat nu-l cunoșteau, în schimb adorau lemne și pietre; când pe Dumnezeul cel Adevărat l-au cinstit, a fost în limba latină, astfel încât aceasta a fost mai presus de limba barbară sau scitică'. Pe lângă acelea, papa îi reproșa lui Mihail III că se numea împărat al romanilor dar nu cunoaștea limba acelora, deoarece aceea era latina. Dincolo de surda bătălie a declarațiilor, ne întrebăm dacă papa Nicolae I cunoștea existența unor creștini sciți de limbă latină în Balcani și dacă pe acea realitate și-a construit răspunsul. Față de barbarii care au cunoscut învățătura lui Hristos în limba latină, părerea general acceptată este aceea că ei erau occidentalii care în ochii bizantinilor au fost considerați barbari. În ceea ce privește sciții, părerea că aceia ar fi fost doar românii din stânga Dunării ar trebui - după părerea noastră - modificată. Cunoscând talentele unui împărat ca Mihail III, este mai greu de acceptat că printre acelea se număra și compunerea de scrisori într-o dispută atât de serioasă, cum era cea a legitimității și canonicității lui Fotie în scaunul patriarhal. De aceea, consider că, fiind vorba de o corespondență cu Roma, cel care a compus scrisoarea a fost un cleric, și nu ar fi exclus ca însuși Fotie să fi fost acela, de vreme ce el putea să răspundă cel mai bine acuzațiilor aduse la adresa sa. În definitiv, nu contează cine a redactat scrisoarea, ci faptul că invectiva căreia Nicolae I se simțea obligat să-i răspundă a pornit din Constantinopol (barbaram vos et Scythicam vocatis). Cu alte cuvinte, bizantinii au fost cei care au pus în circulație afirmația, iar dacă pentru ei barbarii erau popoarele occidentale, sciții vorbitori de latină pot fi identificați printre locuitorii din Balcanii vecini, cu precădere în zona de influență bulgară, atât la sud cât și la nord de Dunăre. Este important în această discuție faptul că latina era privită de la Constantinopol, la vremea aceea, ca o limbă scitică (Scythicam linguam), întrucât bizantinii au fost cei care au atestat prezența unui alt grup lingvistic, de această dată latinofon, în aceeași zonă scitică. După părerea noastră, afirmația de față nu face decât să întărească ideea existenței mai multor grupuri vechi creștine pe teritoriul Bulgariei, oficial încă păgână. Nicolae I n-a întors argumentul în favoarea lui fiindcă, după acea discuție, continuarea făcea referire la situația detronării lui Ignatie. Practic, el nu a sesizat oportunitatea pe care bizantinii i-au oferit-o. Totodată, acel schimb de scrisori nu făcea parte din discuțiile legate de jurisdicția bisericească (romană sau bizantină) asupra Bulgariei și considerăm că aserțiunile de mai sus nu pot fi interpretate ca o încercare a papei de a-și argumenta dorința de supremație în Balcani bazându-se pe populația creștină

vorbitoare de limbă latină de la nord de Dunăre, întrucât acel dosar încă nu fusese deschis. Este posibil ca bizantinii să fi realizat gafa făcută care - practic - îi oferea Romei un argument serios în disputa care va apărea ulterior cu privire la jurisdicţia asupra Bulgariei. Când, în 870, au sosit la Constantinopol delegaţii lui Boris / Mihail, discuţia a fost deturnată în altă direcţie. Adresându-se adunării sinodale, solii bulgari au spus: 'până astăzi am fost păgâni însă acum am primit harul creştinismului'. Răspunsul imediat al legaţilor papali a fost că bulgarii trebuiau să se supună Romei deoarece, în vremea lui Nicolae I, suveranul pontif le trimisese episcopi şi preoţi, la solicitarea lor (a Sancta Romana Ecclesia sacerdotes nos petiisse et succepisse). Ţinând cont de cele afirmate mai sus, considerăm că am expus suficiente argumente pe baza cărora să putem concluziona că, în prima jumătate a secolului IX, bizantinii denumeau prin sciţi nu doar popoarele care locuiau în regiunea nord pontică, ci şi pe bulgari, iar tomitanii nu ar fi fost decât unul dintre celelalte grupuri etnice din acea zonă scitică, din care mai făceau parte românii, avarii, bulgarii, slavii, etc".

Este de observat şi că numele Buda - regăsit la Budapesta / Buda-Pesta - era de la acei Buzi Mezi (din Ghergania), rudeniile Tracilor Besi, legătura lor făcând parte din cea dintre Guţi şi Geţi; spre exemplu, profetul Ezechiel din Ghargheea / Chaldeea - menţionat de Vechiul Testament - era fiul preotului Buzi (Iezechiel 1:3). În anul 59 î.C., Împăratul Burebista al Geto-Dacilor a întărit cu fort aşezarea de pe Dealul Buda (acum Dealul Gellert / "Gellert-hegy", numit astfel deoarece acolo a fost ucis Sf. Gherard care a creştinat Ungurii): "dava" - adică fortul - lui Burebista era "Bu-da" / Buda (onomastica de la care a pornit numele capitalei Ungariei), probabil cu garnizoană formată din Buzi / "Biesi", trib Geto-Dac pomenit de geograful Antic Ptolemeu în partea Bănăţeană a Bazinului Mureşului; Romanii şi-au numit tabăra lor militară de lângă izvoarele termale din Buda ca Aquincum (în evidentă conexiune cu dimensiunea acvatică a vadului Dunării, pe care-l străjuia, Anticul steag local tricolor - roşu, galben, albastru - fiind şi acum al Budapestei / cel mai mare oraş de pe Fluviu). Azi în Bulgaria - între Troyan 42,53 lat. N, 24,43 long. E şi Gabrovo 42,52 lat. N, 25,20 long. E - există localitatea Gergini / Gherghini 42,53 lat. N, 25,15 long. E, în regiune fiind şi Valea Trandafirilor, cea a mormintelor Regilor Traci, în Gorgane (patrimoniu UNESCO); la Troyan se unesc Râurile Osam Alb şi Negru, care aşa formează Râul Osam ce curge în Dunăre având gura în Vestul oraşului Nicopole; de pe malurile sale au emigrat în Banat - ca de exemplu la Lovrin - Bulgari ca Demetrius Georgiov născut în anul 1770 la Pitik-Ladenzi, ş.a. (în registrele parohiale din Lovrin 45,57 lat. N, 20,46 long. E / judeţul Timiş apar familiile: Gyergyo - Gergiov, Georgiof, Gerjo, Gyergyof, Gyergyov, Gergiov, Gergioff, Gergiof, Gorgiov - în 1777-1796, Gergihaila în anul 1777, Girikan în anul 1782, Gyurka / Giurka în anul 1783, fiind consemnate acolo şi cununia lui Petrus Gergiov în anul 1784, proprietatea lui Dimitar Giergiov în anul 1786, ş.a). În secolul XIX, în Gyurgyova / Đurđevo 44,45 lat. N, 20,54 long. E, la 6 km de oraşul Cuvin / Kovin - pe malul Bănăţean al Dunării - s-au mutat Bulgari dar şi Maghiari (din Banatsko Novo Selo = "Satul Nou Bănăţean" - unde şi în prezent există Gherga - Secui / Ceangăi din Bucovina, ş.a).

La momentul mutării Ungurilor în Panonia, adică anul 896 - conform primei cronici a acelora, numită "Faptele Ungurilor" - Banatul era de 2 ani guvernat de Armânul Glad din Vidin / Timoc, care pentru apărarea de ei a consolidat şi fortăreaţa Timişoarei / ca prisaca Avarilor ("Glad" însemna "Paloşul": el era cârmuitorul care avea dreptul de a ridica spânzurători şi de a judeca pricini capitale, urmate de pierderea averilor condamnaţilor / în Graiul timpului "gladiş" fiind cel mai mieros arţar, din lemnul căruia se confecţionau cele mai bune arcuri - atât de necesare pe atunci - ceea ce poate apropia titulatura de Glad cu funcţia de moşier ori meşter a aşa ceva, în plus putându-se foarte eficient lua în considerare că Goţii / urmaşii Geţilor, foloseau pentru "sabie" termenul "galga" iar prin Glad, stăpân exact în locurile unde anterior cu câteva secole ei au condus, să se înţeleagă Galga sau Gherga; Latin, "L" frecvent s-a suprapus peste anteriorul "R"). Un exemplu elocvent a fost Galgacus / Calgacus = cârmuitorul rezistenţei Scoţienilor - însemnând "Spadasinul" - când Romanii conduşi de Galul Iulius Agricola (după cum a scris Tacit, ginerele lui) i-au atacat în anul 83. Cercetătorul Cristea Sandu din Timoc a înaintat în anul 1967 şi ipoteza echivalenţei Glad = Glaudiu / Claudiu iar în zonă (ca Gardienii Văii Dunării) au fost atestaţi militari Romani din legiunea Claudia, ceea ce i-ar conecta rădăcinile războinice până în Antichitate, Dr. Ionel Bota - directorul Teatrului Vechi Mihai Eminescu din Oravița / județul Caraș-Severin - în lucrarea "Ordinul Cavalerilor Teutoni în Ţara Carașului" din anul 2014 observând că "în Banat activa o ramificaţie a

Ordinului Teuton, Ordinul Cavalerilor Gladiferi, cu ascendența membrilor în 'unitățile' speciale creștine din vremea voivodului român Glad, Gladius, Claudius, Cladius, Clodius" iar despre ivirea Ordinului Teuton care în secolul XIII a fuzionat cu autohtonul Ordin Gladifer a scris: "stăpânirea - formală / oficială - a teutonilor urma linia Munților Mehedințeni, apoi Carpații Meridionali, mai precis, din interpretarea corectă a unui specialist interbelic, ignorată sau combătută fără argumente solide postbelic, de la Carașova cărășană / bănățeană până la hotarele brodnicilor / spre Moldova, o întreagă fâșie frontalieră; în 1234, gladiferii din ţinutul cărășan mai erau la datorie, în preajma cetăţii Caraşova dar nu excludem prezența lor în cetățile Iladia, Mehadia, Urscia, ș.a. În acel an, abatele Fredericus de Hamborn a venit în zona bănățeano-ardeleană pentru a face un raport-bilanț. Astfel, în Catalogus Ninivensis al călugărilor Ordinului Premonstratens, se vorbea de filialele aceluia, de bisericile de rit catolic ridicate în Banat şi sudul Transilvaniei, de cele aflate sub autoritatea Vaticanului sau, în numele Vaticanului, administrate în cadrul organizărilor cavalerilor teutoni". Pe Valea Râului Caraș - la Grădinari 45,07 lat. N, 21,35 long. E / între Ticvaniu, Vărădia și Greoni - se găsește Turnul Medieval al Cavalerilor Gladiferi (din preajma lui în secolul XVIII au migrat mai mulți coloniști la Nicolinț / acum Banatul Sârbesc):

Turnul Gladiferilor din Grădinari / județul Caraș-Severin

Dr. Popescu Sireteanu - lingvist Bucovinean - a studiat numele Glad: "Este posibilă explicarea numelui Glad, cum se numea ducele din sud-vest, prin cuvântul latin gladius 'sabie', ca supranume al luptătorului viteaz din secolul IX; în acest caz, numele lui adevărat nu-l vom ştii, probabil, niciodată. Precizăm aici că din familia lui gladius fac parte cuvintele gladiator 'luptător în arenă, la circ' şi gladiolă 'plantă erbacee ornamentală cu tulpina înaltă, cu frunze lungi în formă de sabie şi cu flori mari de diferite culori'. Cum latina era limbă oficială în lumea europeană, nu este exclus ca explicaţia noastră să aibă acoperire în realitatea din secolul IX. Fiind vorba de un supranume, el s-a pietrificat în forma aceasta fără să fi trecut la forma *Ghiad, cum s-a întâmplat cu grupul consonantic 'gl' evoluat în 'ghi' ca în cuvintele moştenite ghindă sau ghiaţă. Un loc numit Glădiţa era în comuna Devesel, judeţul Mehedinţi. Glădiţă înseamnă 'arbore asemănător cu salcâmul, cu ramuri spinoase, flori mici şi fructe păstăi, cultivat pentru perdele de protecţie în păduri'. Considerăm că a fost numit astfel după aspectul de sabie al fructului-păstaie. Tot aşa întâlnim cuvântul glădici,

cu variantele gladij, gladiş, gladeş cu sensul ‘arbust cu frunze ascuţite şi cu flori albe’. În Banat se numeşte gladeş ‘un soi de salcă’ şi un curs de apă. Atât originea maghiară, cât şi cea slavă se exclud, ca să nu mai vorbim de cea gepidă. Glad nu putea fi maghiar pentru simplul fapt că, la sosirea ungurilor, el era duce al acelei patrii, care se întindea în nord de la râul Mureş, până în sud la Dunăre şi în vest până în Panonia; graniţa de răsărit putea fi pe Olt. Slav nu putea fi acel duce din cauză că era stăpânitor al unei ţări româneşti. Numele topice Galad, Gilad din judeţul Timiş derivă de la numele Glad al acelui duce (sau al altor persoane numite astfel, până acum necunoscute istoriei). Între numele topice care ar păstra amintirea lui Glad în părţile de sud-vest au fost Gladska, azi apă secată şi cetatea Glad, pe malul acelei ape, ocupată de turci la 1551. În Caraş-Severin sunt Gladna, sat şi Galadna, pârâu menţionat într-un document din 1364, Gladova, sat, cu menţiunea că şi în judeţul Arad au fost 5 sate cu numele Kladova; în Timiş este menţionat satul Glad. Numele Gladna montană din judeţul Timiş a fost atestat în 1454. Gladeş este numele unui pârâu care curge prin satul Brădişoru de Jos, fost Măidan, judeţul Caraş-Severin iar Gladiţa este o apă care curge prin Gladna română. Dr. Iovan Erdeljanovici a spus că termenul glade cu sensul ‘colibi păstoreşti’, folosit în Muntenegru, a fost moştenit de la păstorii vechi, desigur vlahi”. Istoricul Roman Pliniu “cel Bătrân” a aflat de la medicul Grec Apolodor că “Barbarii, pentru a fi mai sprinteni şi mai vârtoşi, aspirau pe gură fum de săbiuţă / gladiolus” iar scriitorul Balcanic Plutarh referindu-se la Râul Ebru / Mariţa a scris că acolo era o plantă asemănătoare cu şovârful / oregano, ale cărei capete “Tracii le culeg spre a le arunca în foc, după ce sunt sătui de mâncare, absorbind prin dese aspiraţii fumul ce se ridică din ele, îmbătându-se şi picând într-un somn adânc”.

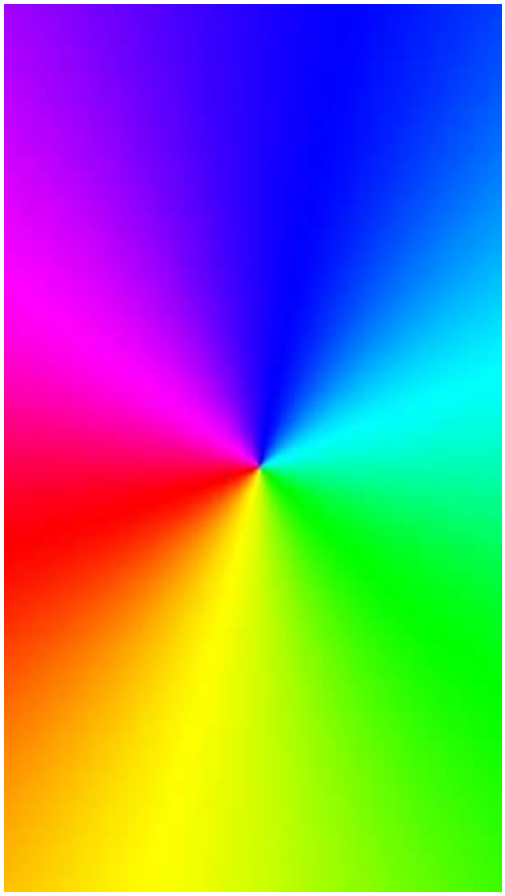

Este foarte plauzibil că tatăl lui Glad a fost unul dintre călugării Aromâni Gheorghi care au creştinat Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân pe Valea Dunării - începând cu anul 870 - puterea Imperială fiind exercitată în timpul său de Simeon, Regele Sciților / Bulgarilor şi Valahilor / Aromânilor, de la acela, al cărui nume “Si-meon” îl echivala pe “Sfântul om”, fiind inaugurat şi titlul de “ţar” al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, el fiind cumnatul “premierului” / “guvernatorului” George, având titlul Slavon “Sursuvul” / “Sursubul” (la sfârşitul secolului IX, neamul acelui George / Gheorghe “Sursuvul” acţionând puternic atât în N - la Gherdap / Porţile de Fier - cât şi în S, pe coasta Dalmată / în Valea Krka, Ragusa, etc.); nobilul Glad / Galga - contemporan cu “guvernatorul” / “Sursuvul” George, ei poate fiind feciorii acelor primi preoţi creştini Gherga ai Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân - conform unor cronici Medievale, probabil descindea din Împăratul bizantin Teodosiu (ultimul cu acel nume a fost în secolul precedent): într-o cronică a fost consemnat doar “Împăratul Teodosiu” şi în altă cronică a fost sesizat că George “Sursuvul” avea întotdeauna prioritate în Tracia la Curtea din Constantinopol, la Împăratul bizantin (fapte remarcabile, notate Medieval ca atare, căci la Împărat nu se ajungea oricum şi nu de către oricine). Este interesant ce a consemnat episcopul Liucius / Liutprand al Cremonei 922-972 despre mezinul surorii lui George, că acela a studiat Magia şi “poseda puterea de a se transforma în lup sau într-un animal straniu”. Creştinarea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân s-a petrecut de la E la V - exercitată de Aromâni - printre cârmuitorii acelei mişcări evidenţiindu-se Gherga; “sursa” susţinătoare a stăpânirii în susul Dunării - devenită îndelungată prin dinastia sa - iniţial a fost şi din prima Ţară Rumână independentă, emancipată în Bălţile Dunării faţă de puterile Imperiale în acel secol IX. Că era posibil ca Glad să fi fost Ghergan au indicat descendenţii Medievali din N Dunării, inclusiv prin legăturile din S Dunării cu Casa Giorgi, cârmuitoarea Ragusei (din care se pare că era Glad Vodă). Este de observat că dintre Dalmaţii Gherga ajunşi în Veneţia la sfârşitul secolului IX, în timpul domniei lui Glad din Dii / Vidin, aşezare denumită Dunonia de Celți - Ragusa fiind “capitala” Dalmaţiei - liderul acelora a fost străbunicul Sfântului Gherard, personaj stabilit după decesul lui Ajtony / Ahtum = Ohtu / Optum Vodă, ultimul (poate al optulea) din Dinastia lui Glad, în Morisena / Cenad, unde acela îşi avea reşedinţa; în secolul următor acelui fapt tot din Veneţia a fost trezorierul Grigore / Gregorius al familiei G/herţegului Negru Vodă (care era Cumano-Română, înrudită cu Gherga, respectiv şi cu neamul lui Glad Vodă / titlul Nordic de “Negru” al G/herţegului Negru-Vodă avându-şi echivalentul Bănăţean în Caraş, teritoriul din Nordul Carpaţilor Meridionali pe care l-a organizat iniţial administrativ ţinând de Banatul Severinului: timpul dinastic al G/herţegului Negru Vodă din Făgăraş, în paralel cu Negru = Caraş din Banat, era acelaşi cu al existenţei de la Veneţia spre Balcani - în Dalmaţia - al Vlahilor Negri / Morlacilor, când Vlahii populau MunteNegru, Bosnia era Vlahia Neagră adică MoroVlahia / Morlaca, etc., aşadar era continuitate între Veneţia Adriatică din V Ţinutului Morlacilor / Vlahilor Negri şi Veneţia Ardeleană din E Ţinutului Făgăraş); Gregorius / Grigore - ca numele Cavalerului Venețian care a fost vistierul lui Negru Vodă - se poate vedea mai apropiat de versiunea onomastică Românească decât Venețiană (Grigore fiind forma utilizată în Vestul Balcanilor - în vecinătatea Veneției - pentru Gherga, așa cum cercetătoarea Charlotte

Yonge 1823-1901 în "Istoria numelor creştine" a pus egalitatea Grigore = Gherga).

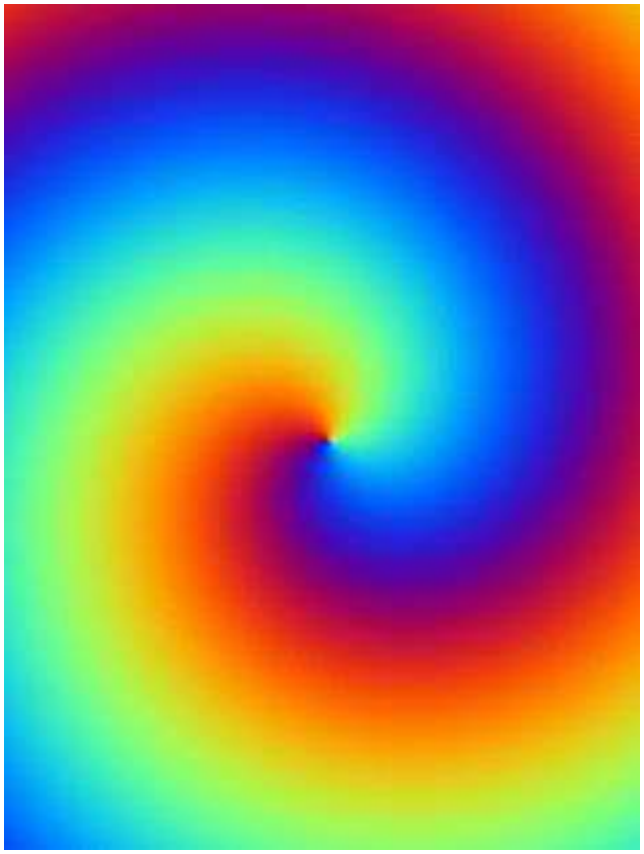

După urmaşul Ohtu / Ahtum din secolul XI al lui Glad Vodă - care avea reşedinţa la Morisena / Cenad, judeţul Timiş şi corbul ca însemn oficial, pe atunci zis Karga în Graiul ne-Latin al regiunii / respectiv Latin "Corvus" - Cavalerul Voicu de la Curtea Regelui Sigismund de Luxemburg (având acelaşi însemn nobil, considerat cu ascendenţă Cumană inclusiv de către Glatz Ferenc / preşedintele Academiei Ungare poate datorită mariajului celor din Ardeleana Dăbâca în familia G/herţegului Negru Vodă) s-a cununat cu nobila Bănăţeană Elisabeta Morsina / posibil descendentă atât din Ahtum Vodă de la Morisena, cât şi din anteriorul Împărat bizantin Teodosiu, ca o cununie între rude îndepărtate, primul lor motiv fiind cel al dobândirii puterii, concretizat prin fiul lor Ioan Huniade / "Iancu de Hunedoara", declarat în premieră istorică cu titlul de "Contele Secuilor şi Vodă al Transilvaniei", care i-a iniţiat în arme pe Vlad "Ţepeş" şi pe Ştefan "cel Mare", contemporanul istoric Maghiar Thuroczi Janos 1435-1489 consemnând că pe linie paternă Huniazii erau descendenţi Huni, însă cărturarul Ardelean Gaspar Heltai 1490-1574 presupunând că Elisabeta Morsina l-a avut pe fiu ilegitim cu Împăratul Sigismund de Luxemburg; după ce Ioan Huniade s-a născut în Banat, familia sa a fost împroprietărită cu castelul având izvor termal şi domeniul aferent de la Hunedoara (bărbaţii erau buni luptători, însă nu şi bogaţi): moşia Margina a nobilei, ajunsă în proprietatea unor refugiaţi catolici din Ţara Românească datorită ortodoxiei mutate de la Vicina la Curtea-de-Argeş în anul 1359 cu binecuvântarea nobilului ierarh Nicolae Gherga devenit Sf. Nicodim, aceia stabilindu-şi reşedinţa la Recaş, a fost atestată documentar în anul 1389 şi ca Morsina / Mursina - în marginea Banatului, azi Estul judeţului Timiş - învecinându-se cu Ţinutul Pădurenilor din Nordul regiunii Haţegului iar axa centrală a Ţinutului Pădurenilor (din Munţii Poiana Ruscăi) era "apa neagră" a Cernei Hunedorene, la poalele răsăritene existând domeniul castelului Hunedoarei, intrat după nunta ei în proprietatea familiei, lângă castel fiind un iaz / helesteu cu păstrăvi, ce a existat până în secolul XIX. Ar fi de remarcat că în anul 1389 - când a avut loc prima Bătălie de pe Câmpia Mierlei a creştinilor contra otomanilor - în Banat cu întinderea între Oravița și Valea Bârzavei a apărut menționat documentar satul Gherghilor notat până în anul 1434 și Gergefalva, Gergerfalva, Gergelyfalva (astfel cum a publicat Dr. Csanki Dezso în cartea "Era Huniazilor" din anul 1894); e foarte posibil că acolo - în ceea ce a fost Măidanul Cărășan - atunci s-au instalat Ghergani din Coșava / Kosovo (în paralel, în Valahia / Țara Românească la vârful ortodoxiei se afla Aromânul Nicodim Gherga venit din Kosovo - considerat Sfânt încă din timpul vieții - decedat în anul 1406 la Tismana, a cărei Mănăstire a construit-o începând din anul 1377). Cercetătorul Român Gheorghe Miclea care în "Analele Banatului" din anul 1930 a considerat Gerge-falva = satul Ghergonilor cuprins din anul 1389 în perimetrul Măidanului Cărășan a mai scris: "este, după părerea mea, nu numai un interes local reconstruirea istoriei acestor plaiuri, ci și un interes care privește istoria generală a Românilor, cum ar fi de exemplu stabilirea fostei reședințe a ducelui Român Gad sau Glad. Măidanul se mărginește la Nord-Vest cu satul care poartă numele oficial de Agadici. Poporul însă nu cunoaște numele de Agadici, ci atât sătenii din comună cât și vecinii numesc satul din timpurile cele mai vechi cu numele său original: Gădiș. Numele de Agadici l-a căpătat de la Unguri, cari din timpurile cele mai vechi aveau mania de a Maghiariza totul și au adus numele satului cu Ungurescul 'agyagos' ce înseamnă lutos; origină Turcească de la vreun 'aga' nu putea să aibă satul, pentru că-și avea numele încă înainte de invazia Turcilor în Europa. Hotarul comunei Gădiș e despărțit de hotarul comunei Măidan prin pârâul Gladeș. Este foarte interesant că ambele aceste nume conțin în rădăcina lor numele ducelui Român din Banat: Gad în Gădiș și Glad în Gladeș. Apoi împrejurarea că Gădișul în secolul XV pe la început încă era oraș, după părerea mea încă dovedește că Gădișul a fost cândva reședință de Domni". (Ar fi de remarcat atestarea Gherga - deopotrivă veche și numeroasă - atât în Măidan, cât și în Gădiș / Agadici). Împăratul Sigismund de Luxemburg - fiu al Elisabetei de Pomerania - a avut-o ca mătușă maternă pe Dorotea, nepoata lui Vodă Nicolae Alexandru (fiul "Marelui" Vodă Basarab I - "Întemeietor" - al Țării Românești): a domnit jumătate de secol (în perioada 1387-1437) și a fost înhumat la Oradea / reședința județului Bihor. Românul Ioan Huniade (inițiat în arme de Armânul Ștefan - fiul Țarului Armân Lazăr Grbali / Gârba - liderul Sârbilor până în anul 1427) a cârmuit Transilvania pentru 15 ani și Ungaria pentru 6 ani din reședința sa militară de la Timișoara; Românul Ioan Huniade și-a început cariera prin demnitatea de Ban al Severinului (reședința fiind la Caransebeș / capitala Gugulanilor): abilitățile sale de luptător s-au înrădăcinat în experiențele Cavalerilor Gladiferi ai zonei. Maria zisă Oltea - grozava mamă a celui ajuns Vodă Ștefan Mușat zis "cel Mare", cu mare influență în cariera aceluia - contemporană cu Ioan Huniade, se pare că era din Valea Oltului / Ținutul Făgărașului, Bogdan II Mușat / fiul Domnitorului Mușat Alexandru "cel Bun" al Moldovei întâlnind-o pe frumoasa

blondă cu ochi albaştri fie acolo (pe când era găzduit de ruda sa Vlad “Dracul” / fiul lui Mircea “cel Bătrân”, care l-a avut în anul 1431 ca fiu pe Vlad “Ţepeş” la Sighişoara iar din anul 1436 a preluat tronul Ţării Româneşti), fie la Olteni / pe Valea Trotuşului unde a fost măritată, Ştefan Muşat mai având 2 surori şi 3 fraţi vitregi; după ce l-a susţinut în anul 1440 pe Vladislav III din Dinastia Jagello / genetic Gherga să preia tronul Ungariei, Ioan Huniade - care a fost în relaţii foarte bune cu Bogdan II Muşat - l-a susţinut pe acela să preia tronul Moldovei în anul 1449 (pe atunci, Ioan Huniade cârmuia - din Timişoara - direct Banatul şi Transilvania, fiind inclusiv Regentul Ungariei, căci Vladislav Jagello a murit în bătălia de la Varna din anul 1444) iar ulterior Vodă Vlad “Ţepeş”, căci Vodă Bogdan II Muşat a fost ucis în anul 1451, l-a susţinut pe Ştefan Muşat / fiul aceluia să preia tronul Moldovei în anul 1457: aşadar, tatăl Bogdan II Muşat şi fiul Ştefan Muşat au fost deopotrivă susţinuţi pentru tronul Moldovei de Românii cârmuiţi întâi de Ioan Huniade, cârmuitorul Banatului, Transilvaniei şi Ungariei iar apoi de Vlad “Ţepeş”, cârmuitorul Valahiei / Ţării Româneşti. Dr. Tiberiu Ciobanu - istoric din Timişoara - a scris despre “Blazonul Huniazilor - secvenţe lămuritoare”: “Similitudinea emblemei lor cu stema Ţării Româneşti (o pajură care ţine o cruce în cioc) a dat apă la moară celor care considerau că Voicu şi ai săi erau români veniţi de la sud de Carpaţi şi se înrudeau cu dinastia princiară a Basarabilor. O legendă, destul de cunoscută, referitoare la naşterea lui Iancu de Hunedoara şi la originea blazonului familiei sale, vorbeşte despre relaţia amoroasă înfiripată între Regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg, aflat în trecere prin Transilvania, într-o călătorie ce avea ca destinaţie Ţara Românească, cu fiica unui boier român din zona Hunedoarei, căreia, la despărţire, i-a dăruit un inel pe care să-l folosească copilul ce va rezulta din povestea lor de dragoste - care nu era altul decât viitorul erou de la Belgrad - ca să fie recunoscut, când va veni la Curtea Regală (Sigismund cerându-i iubitei sale temporare ca atunci când rodul legăturii lor păcătoase va creşte mare, să-l trimită la el). În conjunctura dată, tânăra femeie a fost măritată, în mare grabă, cu un boier originar din Ţara Românească, pe nume Voicu, care se refugiase în ţinutul hunedorean din cauza numeroaselor incursiuni interprinse de turci la nord de Dunăre”. Este de ştiut că şi folclorul Sârbesc atribuie paternitatea lui Ioan Huniade altcuiva decât Cavalerului Voicu “Corvus” / Karga, anume lui Ştefan / fiul Ţarului Lazăr Gârba (văr primar cu Nicolae Gârca / Sf. Nicodim): Armânul Ştefan - din clanul Balcanic Gârba / Grbali - l-a iniţiat în arme pe Iancu de Hunedoara. Cavalerul Voicu - tatăl oficial al lui Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara - a fost fiul Boierului Şerban din Corbii de Piatră / judeţul Argeş, unde în secolul XI a fost Curtea Românească strămoşească (după pierderea în V a Banatului şi Crişanei de ruda Ahtum Vodă către Unguri iar în E a Dobrogei de ruda Vlad Vodă către Pecenegi); după cum a scris în anul 2023 cercetătorul Român Mircea Ţicleanu în “Mesajul principal al baladei populare ‘Meşterul Manole’: renaşterea unui punct al rezistenţei valahe din secolul XIII (curtea voivodală de pe Argeş) prin transfer de sacralitate”, ar fi de ştiut că “aşa cum au studiat profesorul Ştefan Dumitrache şi Oreste Trofali, pe Argeş ar fi existat încă din jurul anului 900 o arhiepiscopie care astfel reprezenta practic sediul Bisericii de la sud de culmea Carpaţilor”.

Cu roşu stăpânirea despotului Ştefan, la S de Banat (între Imperiul Otoman / E şi Bosnia / V)

În anul 2024, Dr. George Grigore a scris în cartea “Geţii negri”: “Mănăstirea Cetăţuia este situată la 22 km sud-est de oraşul Câmpulung (vechi loc al Curţilor Domneşti ale Ţării Româneşti / Valahia), pe şoseaua naţională Câmpulung-Târgovişte-Bucureşti, pe frumoasa vale a Dâmboviţei, între satele Cetăţeni şi Cotenești. De la şoseaua principală şi până la mănăstire, drumul parcurs pe jos, se face aproximativ în jumătate de oră. Cunoscută cu denumirea ‘Schitul Cetăţuia Negru Vodă’ (cu hramul ‘Adormirea Maicii Domnului’ până în 1918), mănăstirea, foarte veche, este construită pe vârful unei creste stâncoase, la o altitudine de 881 metri, pe malul stâng al râului Dâmboviţa. Frumoase note de călătorie ne-au fost transmise în timp de preotul şi scriitorul Grigore Pisculescu cunoscut cu numele de Gala Galaction: ‘Ne împresoară trecutul, ne împresoară umbrele celor ce îngenunchiau în Cetăţuie, ce tăiau calea şi viaţa inamicului intrat în valea aceasta’. Aşezată pe o culme de piatră, între Valea lui Coman, Valea Chiliilor şi apele Dâmboviţei, care se învecinează la nord cu culmea Carpaţilor Musceleni şi spre sud cu Valea Dâmboviţei. După această culme ni se înfăţişează spre miazăzi o privelişte minunată: valea larg deschisă a Dâmboviţei şi şoseaua asfaltată care o însoţeşte până în depărtări. În timp ce în alte locuri (Munţii Buzăului) bisericile rupestre pot fi reconstituite doar prin presupuneri, având la bază puţine date materiale, există însă un grup de biserici rupestre care şi-au menţinut până azi funcţiile sacre de ‘Altar al Domnului’, acestea fiind situate într-un fel de ‘triunghi tainic’, într-o nişă ecologică ocrotitoare a obiceiurilor, datinilor şi tradiţiilor româneşti. Este vorba de zona Muscelului, iar bisericile rupestre încă în funcţiune sunt: Mănăstirea Corbii de Piatră, Mănăstirea Nămăieşti şi Mănăstirea Cetăţuia Negru Vodă. Cele trei biserici rupestre alcătuiesc un triunghi echilateral cu latura de 20 km. Prima se află în comuna Corbi, pe şoseaua Câmpulung-Domneşti, a doua la câţiva km de Câmpulung Muscel iar cea de-a treia pe şoseaua Câmpulung-Târgovişte, în comuna Cetăţeni. Călătorul cunoscător, care păşeşte printre stâncile argintii ce ascund nenumărate taine şi ajunge în preajma Sfântului Locaş, este surprins de asemănarea izbitoare cu Schitul Meteora din Balcani, motiv pentru care scriitorul Mihai Rădulescu l-a numit ‘Meteora României’, fiind profund impresionat de acest colţ de rai, aflat pe pământ românesc”.

(Creștinătatea Est Europeană s-a bazat pe trinitatea Constantinopol-Athos-Meteora din Balcani, foarte sprijinită de Români). Cronicarul Maghiar Thuroczi Janos - în secolul XV, deci apropiat în timp - l-a considerat pe Cavalerul Voicu / tatăl lui Iancu ca Boier refugiat din Ţara Românească din cauza pericolului otoman (ajuns în Ţinutul Pădurenilor - având capitala Ghelar 45,42 lat. N, 22,47 long. E / judeţul Hunedoara - la momentul când a murit Nicodim de la Tismana, în luna următoare întâlnirii din Turnu Severin a bătrânului Ghergan cu Împăratul Sigismund de Luxemburg: după cum a scris în anul 2000 și istoricul Ioan Drăgan în "Nobilimea românească din Transilvania", Ioan / Iancu de Hunedoara s-ar fi născut în anul următor, 1407). O altă versiune a plasat nașterea viteazului Român Ioan / Iancu anterior cu 2 decenii, el ajungând recompensat de Regele Ungariei cu domeniul Hunedorean pentru meritele sale militare: tatăl și bunicul său - foști militari de carieră în Valahia - erau catolici, plecați din Țara Românească după ce Nicodim a orientat decisiv crezul oficial acolo (respectând inclusiv voința vechii Curți Basarabe "schismatice" - adică ortodoxă - după cum s-a convins primul Rege Angevin, în urma bătăliei de la Posada). Se știe despre Românul Mușina - tatăl Elisabetei - că a fost Cneaz în Ţinutul Pădurenilor, cu reşedinţa la Răchitova 45,36 lat. N, 22,44 long. E / judeţul Hunedoara, unde turnul fortificaţiei sale avea pereţii de 1,80 metri grosime şi laturile de câte 8,50 metri înălţime, cu 4 etaje (în secolul XIV, moșia lui Mușina - nobil notat Morsyna / Morsinay - includea și Densuș / județul Hunedoara din Ţinutul Haţegului, în acele localități, ca și în orașul Hațeg, existând familii Ghergane inclusiv azi); foarte posibil că a fost de confesiune catolică, așa cum s-au convertit mulți nobili Români din interiorul Carpatic, datorită Ungurilor. Problemele în istoriografiile Românească, Maghiară, etc. nu-s doar cu dubla dată a nașterii lui Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara, ci și legate de dubletul Dăbâca / anume existenţa a 2 localităţi Dăbâca - faţă de Cenadul numit în secolul XI, una mai îndepărtată şi una mai apropiată - ori cele izvorâte de la dublul înțeles pentru "Latin" (deopotrivă cu înțeles lingvistic și religios), etc.; față de cetatea Devei - la Daci davele fiind fortificații serioase - așezările Dăvâca / Dăbâca par "pui" (doar așezări întărite). Privind 2 Dăbâca: fie Dăbâca era din fostul Voivodat Ardelean al lui Gelu - în judeţul Cluj - fie a fost Dăbâca 45,39 lat. N, 22,44 long. E, acum în comuna Topliţa / judeţul Hunedoara de pe Râul Cerna din Ţinutul Pădurenilor / Munţii Poiana Ruscă, la graniţa răsăriteană a Banatului (poate aparţinând Episcopatului Dibiscos al Gugulanilor, nume consemnat bizantin în anul 1020 / probabil cu reşedinţa în Tibiscum: castrul Jupa, judeţul Caraş-Severin, acum parte a orașului Caransebeș; colindătorii din Ţinutul Pădurenilor dar și de pildă din Coșava, unde în secolul XX a preoțit Tiberiu Gherga, sunt denumiţi după "dube" = tobe Dubași, într-o bună apropiere și de Dibiscos / Tibiscum - cu Dăbâca Pădurenilor drept centru - ei de sărbători regăsindu-se dintotdeauna pe Valea Mureşului de la Deva în avale în Banat până la vărsarea Râului, după Cenad). Denumirea Cenad pentru Morisena a provenit în secolul XI de la ginerele lui Ahtum Vodă, anume nobilul Cinad care s-a instalat acolo, numele probabil fiind versiunea în Maghiara veche după neamul Cândea / Coandă, Cnezial în Ţinutul Haţegului (aparţinătorii bogaţi în secolele următoare Maghiarizându-se Kende - cu ulterioarele ramuri Kendeffy și Kenderessy - forma Românească de Cândea păstrându-se totuși la alții; sinonimele în N Britanic s-au impus - conform studiilor etimologiilor Medievale onomastice - la formele de Kennedy, Kenneth, ș.a).

În partea apuseană a Ţinutului Haţegului - la limita cu Banatul - este Ţinutul Pădurenilor; o apă curgătoare importantă în zona Montană e Râul Cerna, numit şi Cerna Ardeleană spre a se deosebi de Cerna Bănăţeană ce curge din Munţii Godeanu în Dunăre. Cerna Ardeleană izvorăşte din Munţii Poiana Ruscă, formează Cheile Cernii de peste 6 km lungime (în prezent rezervaţie naturală oficială), străbate Ţinutul Pădurenilor curgând prin localităţile Dăbâca, Topliţa, etc., alimentează Lacul Cinciş, trece prin oraşul Hunedoara - în centrul căruia e Castelul Huniazilor - şi se varsă în Râul Mureş. În anul 1984, geologul Georg Krautner a scris despre locuitorii Ţinutului Pădurenilor din Munţii Poiana Ruscă / NE Banatului: "o populaţie băştinaşă cu rădăcini adânci în trecutul neamului românesc; ei reprezintă o 'insulă etnografică' în care s-a păstrat cultura populară arhaică, extrem de originală şi de diferenţiată faţă de aceea a regiunilor învecinate. Trăsăturile principale ale acestei culturi constau în: amplasarea aşezărilor pe culme, culturi agricole în dealuri terasate, lipsa olăritului, portul specific - în special al femeilor - şi graiul" / aşezările pe culmi au fost încă din Epoca Pietrei - când uneori sus era mai cald decât jos, în Văi / în prezent și Evreii din Israel avându-și astfel localitățile, pe înălțimi - iar lipsa olăritului era o marcă a nomadismului ori a unei populaţii pendulante. Este de ştiut că popular se folosea cuvântul "ruscă" pentru "oaia roşcată", onomastică a poienilor munţilor respectivi ce - pe lângă poziţia lor geografică pe ruta majoră a transhumanţei Românilor şi celelalte caracteristici principale ale oamenilor săi - le-a conturat portretele pastorale. Fetele îşi împleteau părul în 2, o coadă petrecând-o peste urechea dreaptă unde ea se îmbina cu cealaltă împletită cu părul de la ceafă; văduvele purtau pe cap cârpă albă. Până în perioada interbelică, bărbaţii au purtat părul lung iar iarna ieşeau la vânătoare de lupi, mistreţi, vulpi, etc. sau lucrau la pădure. Una din marile sărbători era cea a Cailor de SânToader - de la începutul postului Paştilor - ce marca sfârşitul torsului şi începutul ţesutului (încheierea sezonului şezătorilor, când începea împerecherea cailor): Anatolianul Teodor "Tiron" / însemnând "Recrutul" din Himialon, în Mitropolia Amasiei Pontice - localitatea geografului Antic Strabon - a fost martir creştin în 17 II 306 (cu reprezentare rupestră inclusiv în Biserica 4 din complexul Murfatlar-Basarab / Dobrogea, în secolul X, unde erau înscrişi cârmuitorii de atunci, jupanul Gheorghe şi judecătorul George), acela rămânând venerat ca SânToader = Sf. Toader. La înmormântările din Ţinutul Pădurenilor, bradul deschidea cortegiul funerar - în care femeile cântau - iar la cimitir, bradul se punea la căpătâiul mortului. Dr. Grigore Leşe a

studiat ceremonialul de moarte din Ţinutul Pădurenilor: "Majoritatea jocurilor de priveghi aveau o pronunţată tentă erotică, urmărind în plan mitic o nouă naştere, pentru restabilirea echilibrului în colectivitate şi totodată în ideea învierii în lumea cealaltă; azi, acele jocuri tradiţionale de priveghi au fost înlocuite cu altele - ca jocurile de cărţi sau de table - având singura utilitate de a menţine starea de veghe a celor prezenţi". În anul 1938, istoricul Stanislav Lukasik de la Universitatea din Cracovia / Polonia a afirmat că "în secolul I î.C., consulul Roman Agrippa a fixat frontiera Nordică a Daciei spre Marea Baltică, între Vistula şi stepa Sarmată" iar în anul 2013, muzeograful Michal Kawulok din Wisla 49,39 lat. N, 18,51 long. E - oraş în Silezia / pe Vistula, nume ce Polon e tocmai Wisla - din SubCarpaţi, de la "Muzeul Munţilor Beskizi", a celor mai Nordici Carpaţi, a susţinut că portul Vlahilor Goruli / Gorali de acolo era acelaşi cu cel din Ţinutul Pădurenilor / România (inclusiv termenii utilizaţi de exemplu la haine în cele 2 Ţinuturi fiind identici, ca "bundă", "ceapsă", "cheptar", "colţuni", "fotă", etc.); de pildă, un document din anul 1390 îl menţiona în SE Polon în moşia din Valea Stupnica 49,46 lat. N, 22,28 long. E - la jumătatea distanţei dintre Liov / V Ucrainei şi Cracovia / S Poloniei - pe Giurgio drept "Voyvoda Valachorum": Voivodul Valahilor din Carpaţii Păduroşi (numiţi acolo Munţii Gorgany). Aşadar, legăturile dintre Ţinutul Pădurenilor și Carpații Păduroși - aparținând rutei de transhumanță ancestrale Românești Nordice - s-au confirmat Medieval onomastic, cu cârmuire Ghergană, în Grai egal cândva.

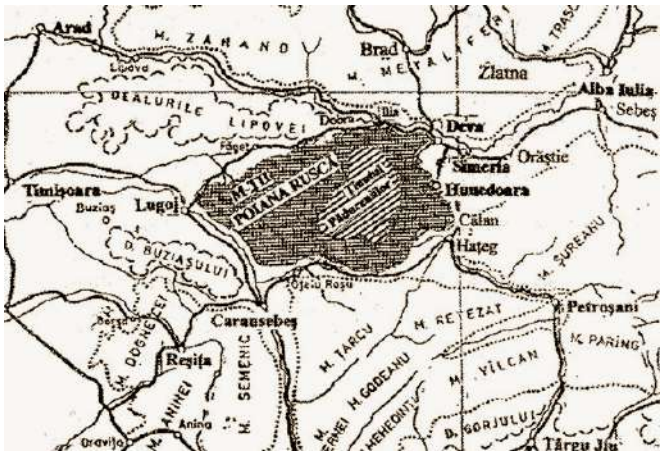

Ţinutul Pădurenilor (haşurat)

Profesorul universitar Nicolae Drăganu - membru corespondent al Academiei Române - în cartea din anul 1933 despre "Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticei" a scris: "Românii au fost găsiți de Unguri nu numai pe teritoriul pe care-l locuesc astăzi, ci chiar pe o întindere mult mai mare, în locuințe statornice și în organizații politice și militare. Dacă Românii ar fi venit în ținuturile cucerite de Unguri numai după năvălirea acestora, nu putea rămâne nemenționată în cronici și acte colonizarea unui element atât de numeros, pe care-l găsim în același timp, chiar din secolul XI, în Panonia, Moravia, Carpații Nordici și Galiția, Banat, Munții Apuseni și Ardeal. Fără îndoeală pe Românii din Carpații Nordici i-a dus acolo transhumanța caracteristică vieții lor pastorale: unii s-au întors acasă de la locurile bune pentru pășune găsite în ei, alții s-au stabilit pe ele. Dar până să ajungă să se așeze la distanțe așa de mari și să formeze din câte o casă izolată sate statornice, au trebuit să treacă cel puțin 100-200 de ani. Astfel unii din ei au putut să se găsească în Carpații Nordici chiar la venirea Ungurilor, la sfârșitul secolului IX. Alții au putut ajunge acolo numai prin secolele X-XI și chiar mai târziu. Românii din Panonia și cei din Oltenia, Banat, Munții Apuseni și Ardeal nu pot fi mai noi decât cei din Carpații Nordici. Așezarea prin transhumanță și nomadism nu înaintează decât treptat. Prin urmare, ca să se ajungă la așezări statornice în Moravia, Galiția și chiar în Crimeea, Românii trebuie să fi avut mai întâiu așezări statornice în Panonia, Oltenia, Banat, Bihor, Ardeal, Maramureș și Moldova (inclusiv Basarabia). Și dacă în secolul XI găsim Români în Moravia și Galiția, chiar și în lipsa altor dovezi, putem presupune că în secolele IX-X au trebuit să existe Români în Panonia, în Munții Apuseni și în Carpații Meridionali. Într-adevăr, numele topice Românești din Panonia sunt mai vechi decât cele din Moravia; cele din Bihor sunt mai vechi decât cele din Maramureș; cele din Moldova și Basarabia, mai vechi decât cele din Ucraina. Și dacă am avea documente, unele din numele topice Românești din Ardealul cucerit de Unguri mai târziu decât Panonia, cu siguranță nu ar fi mai noi decât cele din aceasta". Așadar, faptul că Ungurii atunci când au ajuns în Panonia - la sfârșitul secolului IX - au întâlnit Români (autohtoni, cu care s-au și luptat) înseamnă datarea acelor Români acolo anterior cu cel puțin cu 1-2 secole, adică Românii erau pe pozițiile acelea Nord Dunărene măcar din secolele VII-VIII; ținând cont că omogenitatea unei limbi este asigurată de mișcarea vorbitorilor săi iar împărțirea dialectală nu se datorează vechimii limbii, ci opririi circulației vorbitorilor săi, intervine

o flexiune logică: cei care susțin că Româna e mai nouă ca limba Maghiară - anume limba Maghiară ar fi mai veche ca Româna - ar avea în prezent de explicat problema existenței limbii Maghiare unitare (la fel ar fi discutarea absențelor dialectale ale limbilor Slavilor Sudici - Sârba și Bulgara - considerate de aceiași diversioniști lingviști ca limbi unitare mai vechi decât Româna). La Ahtum Vodă, notat Optum de academicianul Român Treboniu Laurean și Ajtony de istoriografii Maghiari (ultimul din Dinastia lui Glad Vodă / probabil strănepotul aceluia) nu e de ignorat g/herbul = blazonul ginerului Sunad / Cinad, al cărui tată era din Dăbâca: corbul (mama lui Cinad probabil era fiica lui Iuliu / Gyula III, comandantul cetăţii Alba Iulia de pe Râul Mureş, având primul port de pe cursul navigabil al aceluia, ultimul port de pe cursul navigabil al aceluia fiind înaintea vărsării în Tisa, la Morisena / ulterior Cenad, formațiunile cârmuite din Bălgrad / Alba-Iulia, respectiv din Morisena / Cenad învecinându-se); după peste 3 secole, Dăbâca Hunedoreană a făcut parte din domeniul Huniazilor (care au preluat corbul ca "g/herb" = emblemă), prima nobilă din acea familie fiind Bănăţeana soţie a Cavalerului Voicu - mama lui Ioan Huniade / "Iancu de Hunedoara" - ea fiind ştiută încă de pe atunci ca urmaşa celor din Cenad. Imediat după preluarea puterii, fiul lui "Iancu de Hunedoara", adică Domnitorul Matia zis postum Corvin, a confirmat prin actul din 10 III 1458 pentru merite ostăşeşti etalate încă din timpul tinereţii sub tatăl său Ioan Huniade pe Gerke - interpretat de pildă ca Gheorghe de către Dr. Ioan Drăgan / din anul 2012 directorul Arhivelor Naţionale din România - împreună cu fraţii săi în moşia din Valea Strei (dintre Haţeg şi Hunedoara, Râul curgând în Mureş la Simeria, etimologic fiind - la fel ca numele Bi-striţei, Sili-strei, Stry-mos / Stru-ma, etc. - înrădăcinat în Indo-Europeanul "srew" însemnând "a curge"), azi teritoriul în cauză al moşiei lui Gerke / Gheorghe din secolul XV fiind cel al comunei Bretea Română 45,39 lat. N, 23,01 long. E / judeţul Hunedoara. Izvorând din Munţii Şureanu şi curgând în Mureş după ce a străbătut Ţinutul Haţegului, Râul Strei - numit Petros în amonte - a fost Antic ştiut ca Straius (al straielor, după cum ziceau Geto-Dacii îmbrăcăminţii). Pe Valea sa, din mare vechime localnicii amenajau gropi - nu prea mari - în care abăteau apa Râului pentru a înmuia lâna ce o tot băteau cu maiu, făcându-şi din materialul obţinut haine şi pături groase: cergi; asemenea straie se făceau doar de către păstorii Daci - care aveau cirezi / turme de ordinul miilor de capete - meşteşugul fiind cunoscut perfect de către ei (transhumanţa determinându-i să ajungă pentru iernat în Balcani, unele Văi primind denumirile respective tocmai de aceea). În asemenea întreg context s-ar explica de ce Regele Matia "Corvin" - fiul lui Ioan şi nepotul lui Voicu, botezat nu după evanghelistul Matei, ci după Sf. Matia / apostolul care l-a înlocuit pe trădătorul Iuda - întreţinea relaţii pe coasta Dalmată cu Casa Giorgi din Ragusa (probabil înrudită cu Dinastia Timoceanului Glad Vodă din Vidin), acceptând din postura de Rege introducerea corbului pe g/herbul = blazonul aceleia; Regele Matia "Corvin" a întemeiat la Buda un mare depozit de manuscrise vechi - adunate cu cheltuieli enorme după căderea Imperiului Bizantin, din toate părţile aceluia - însă când otomanii au cucerit cetatea, depozitul / biblioteca a ars (o mulţime de scrieri chiar străvechi - unele unicate - au dispărut atunci, altele au putut fi recuperate, biblioteca lui Matia fiind cea mai mare din Europa după cea papală, de la Vatican): e de ştiut că după ocuparea Regatului Ungariei de către Imperiul Otoman din anul 1526 - şi transformarea sa în paşalâc - Transilvania, care în secolul XVI putea strânge armată mai numeroasă, așa cum a consemnat contemporana "Cosmografie" din secolul XVII a Britanicului Peter Hweylyn, a fost Principat / stat independent, până în anul 1699 (apoi Transilvania ajungând inclusă în Imperiul Habsburgic, cu capitala la Viena). Până la ocuparea Ungurilor de către otomani în secolul XVI, principalii lor lideri - ai Ungurilor / Maghiarilor - au fost orientalii = răsăritenii Arpazi și indigenii = Românii Corvini (în Epoca Modernă, reapariția Ungariei s-a făcut pe alte baze - apusene / întâi nu independentă, ci ca parte a Imperiului Habsburgic - similar în Epoca Modernă ivindu-se tot pe baze apusene și alte state, ca Israel, etc.); pe harta următoare - despre secolul XVI - se poate vedea retragerea Ungurilor / Maghiarilor spre N și înaintarea otomanilor spre N (pentru Imperiul Otoman, cea mai bogată parte a fost cea Europeană, de altfel și capitala Imperială fiind în Tracia):

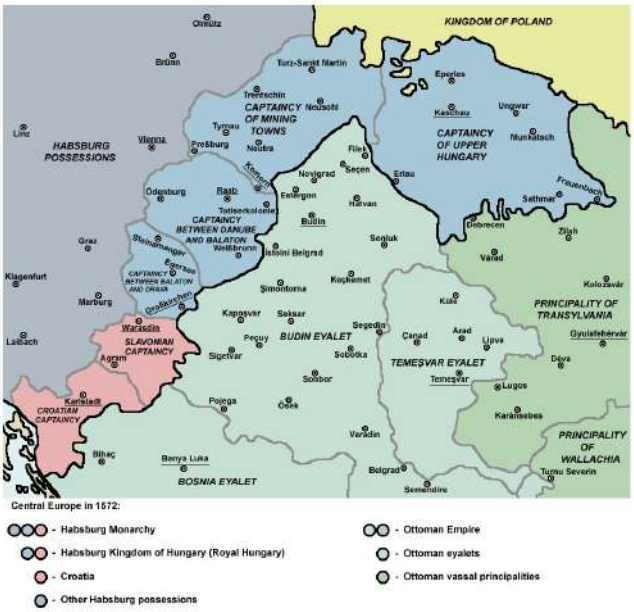

În acel secol XVI - după dispariția Ungariei Medievale - cartografii Europeni includeau Panonia în Dacia, astfel cum au reprezentat Elveţianul Sebastian Münster în anul 1545 sau Flamandul Abraham Ortelius în anul 1595:

De altfel, Franciscanul Elveţian Sebastian Münster 1488-1552 (ajuns rectorul Universităţii din Basel 47,33 lat. N, 35,15 long. E) în "Cosmografia" sa a prezentat - printre multe altele - şi nobilii Iberici, între care Gherga:

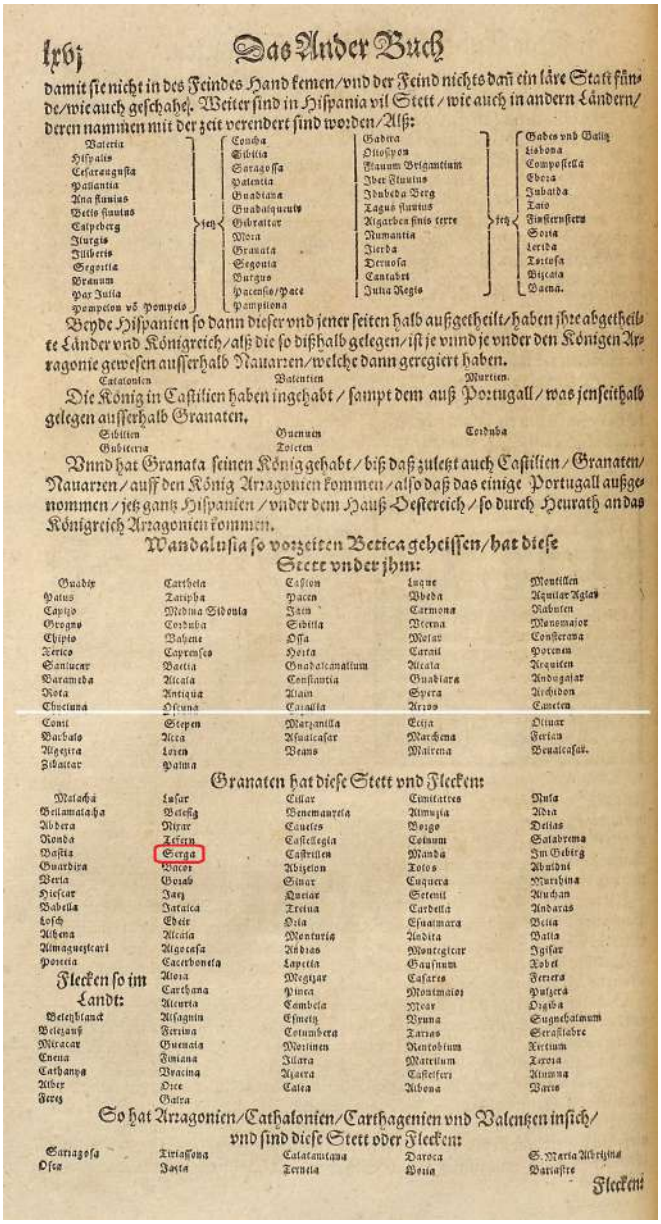

lxvj Das Ander Buch

damit sie nicht in des Feindes Hand kemen/vnd der Feind nichts dar ein lâre Statt fünde/wie auch geschahe. Weiter sind in Hispania vil Stett/wie auch in andern Ländern/deren nammen mit der zeit verendert sind worden/Alß:

Baeteria
Hispalis
Cæsareaugusta
Pallantia
Ana fluuius
Betis fluuius
Calpeberg
Iturgis
Illiberis
Segontia
Brauum
Par Iulia
Pompelon vō Pompeio

Consba
Gibilis
Saragossa
Valencia
Guadiana
Guadalquiuir
Gibraltar
Mora
Granata
Segouia
Burgus
Pacensis/Pace
Pampilona

Gadera
Ostispon
Flauum Brigantium
Iber Fluuius
Idubeda Berg
Tagus fluuius
Algarben finis terre
Numantia
Jherda
Dernosa
Cantabri
Juha Regis

Gades vnd Baitig
Lisbona
Compostella
Ebora
Iubalda
Taio
Finsterstern
Soria
Lerida
Tortosa
Biscaia
Baena.

Beyde Hispanien so dann dieser vnd jener seiten halb außgetheilt/haben jhre abgetheilte Länder vnd Königreich/alß die so dißhalb gelegen/ist je vnnd je vnder den Königen Aragonie gewesen ausserhalb Nauarren/welche dann geregiert haben.

Catalonien Valentien Murtien.

Die König in Castilien haben ingehabt/sampt dem auß Portugall/was jenseithalb gelegen ausserhalb Granaten.

Sibilien Guenuen Cordoba
Gubiteria Toleten

Vnnd hat Granata seinen König gehabt/biß daß zuletzt auch Castilien/Granaten/Nauarren/auff den König Aragonien kommen/also daß das einige Portugall außgenommen/jetz gantz Hispanien/vnder dem Hauß Oesterreich/so durch Heurath an das Königreich Aragonien kommen.

Wandalusia so vorzeiten Betica geheissen/hat diese Stette vnder jhm:

Guadix Carthela Caston Luque Montillen
Hatus Tarapha Pacen Ubeda Aquilar Agles
Capito Medina Sidonia Jaen Carmona Rabuten
Gregno Cordoba Sibilla Werna Manomaior
Chipio Vahene Ossa Motar Conferena
Ferico Coprenses Horta Carati Porcuna
Santiuear Baetia Guadalcanalium Alcala Arequien
Barameda Alcala Constantia Guadiara Andugajar
Rota Antiqua Alaun Spera Archidon
Chucuna Hisuna Canalla Arcos Cancten
Conil Stepen Marganilla Ecija Olinar
Barbate Acca Asalcasar Marchena Ferian
Algezira Loren Beans Mairena Benalcasar.
Zibaltar Palma

Granaten hat diese Stett vnd Flecken:

Malacha Lusar Cillar Cunitarres Anta
Beilamalaha Belesig Benemanesa Almuna Alda
Abdera Nijar Caueles Boige Delias
Ronda Teferi Castellegia Cotium Salabrena
Vastia Gerga Castriles Manda Im Gebirg
Guardira Bacor Abizelon Tolos Abaldni
Berta Goiab Gimar Cuquera Murshina
Hiescar Jaez Quetar Setenil Alachan
Babella Jatalca Treina Cardella Andaras
Losch Ebeir Oela Esualmara Belta
Athena Alcala Monturis Aadita Balta
Almaguetcari Algecasa Abdias Montegicar Igisar
Ponteia Cacerboneta Lapella Gausinum Jodel
Flecken so im Landt: Alora Megijar Casares Ferrera
Carthana Pinea Montmaios Hulgera
Alcurria Cambela Mear Ogiba
Belchblanck Alfagnin Esnetz Pruna Sugnehalmum
Belejauf Ferina Columbera Tarias Serasslobre
Miracar Guenata Mertinen Rentobium Arcium
Enena Jniana Jllara Matrilum Tarcia
Cathanya Vbacina Ajaera Castelfero Aruuna
Alber Orce Calea Albena Varas
Jerez Gatra

So hat Aragonien/Cathalonien/Carthagenien vnd Valentzen insich/vnd sind diese Stett oder Flecken:

Sariagosa Tiriassona Calatanaiuna Daroca S. Maria Albrzima
Osca Jacta Ternela Boria Barriastre
Flecken:

Este de observat că primul Împărat bizantin Teodosiu - din secolul IV, fiul lui Teodosiu "cel Bătrân", nepot al Împăratului Dardan Constantin "cel Mare" - a trăit în 347-395, fiind cel care a declarat creştinismul ca unică religie în Imperiul Bizantin şi e de remarcat că Prinţesa bizantină Pulcheria 398-453, din Dinastia Teodosiană / sora Împăratului bizantin Teodosie II, a sprijinit ridicarea în anul 450 la Constantinopol / Tracia a Bisericii Blachernae, a Vlahilor (mărită de Împăratul Dac Leon - Bes din Tracia, conform cronicarului bizantin Ioannes Malalas - în acelaşi secol, respectiv renovată de Împăratul Dac Iustinian în secolul următor / cel care a introdus Vlahii în "Prima Iustiniana", întemeiată în centrul Diocezei Dacia); în studiul "Romanus şi Valachus" din anul 1939, autorul Toli Gogu a scris: "La mijlocul secolului V exista impozitul Vlakonomion pe care autorităţile îl percepeau de la astronomii Greci (mult consultaţi pe atunci de popor)". Dr. Kelly Ross în studiul din anul 2003 "Legătura Vlahă şi alte reflecţii despre istoria Romană" a scris: "Ceea ce a fost împăratul răsăritean Iustinian este o parte mai puţin remarcată istoric; împăratul Iustinian - care a recuperat pentru Imperiu Italia şi Nordul Africii - era dintr-o familie Makedonă cunoscătoare a limbii Latine. Aşa cum oamenii dintr-o asemenea familie cunoscătoare a Latinei la Iberi au evoluat la limba Spaniolă sau în Galia au evoluat la limba Franceză, în Balcani au evoluat la limbă Românică, denumită Vlahă în Sudul Dunării şi Română în Nordul Dunării. Aşadar - pe scurt - Iustinian era un Român, fie în vechiul sens, fie în sensul Modern. Un împărat Român al Romaniei (adică al Imperiului Roman de Răsărit = Imperiul Bizantin). Acest aspect provoacă mai multe discuţii:

1) Însuşi termenul Vlah este interesant. Pentru mult timp, Vlaha a fost doar vorbită, nu şi scrisă; când a început să fie scrisă, a fost cu alfabetul chirilic. Limba Românei Moderne - cu alfabet Latin - pentru claritate poate fi numită Daco-Română. În Balcani au supravieţuit Insule Vlahe, care vorbesc Armâna; Meglenii ar fi urmaşii neamului lui Iustinian.
2) În secolul următor lui Iustinian, Greaca a ajuns limba oficială a Curţii Imperiului, ceea ce nu s-a deosebit de perioada anterioară, când limba Latină era oficială: era doar limba comunicării universale a guvernării, nu şi limba etniilor componente imperiale; de pildă, Romanul Marc Aureliu nu a fost Grec fiindcă îşi ţinea jurnalul în Greacă iar Grecii Medievali îşi ziceau Romei (de exemplu, o parte importantă a populaţiei Imperiale era formată din Armeni, însă la fel ca Vlahii, nici ei nu au practicat scrisul decât târziu).
3) Vorbitorii Daco-Români au avut ca axă Dunărea; în lipsa surselor scrise, e dificil de argumentat că limba vorbită de Daci ar fi dispărut, când dovezile antropologice şi arheologice probează continuitatea populaţiei. Spre deosebire de toţi vecinii lor, Vlahii / Românii nu s-au creştinat în masă - erau creştini când s-au ivit vecinii în jurul lor - şi nu şi-au trimis delegaţi la marile întruniri ecumenice organizate de Constantinopol sau de Roma. În Balcani, Vlahii şi-au constituit împreună cu Bulgarii Imperiul propriu".

Împăratul Daco-Român Iustinian, zis "cel Mare" (Makedon din Dioceza Dacia, care a domnit 38 de ani) a rămas în istoria mondială prin ridicarea în Tracia la Constantinopol - capitala Imperiului - a uriașei Catedrale Sf. Sofia, cea mai grozavă construcție creștină din lume pentru foarte mult timp.

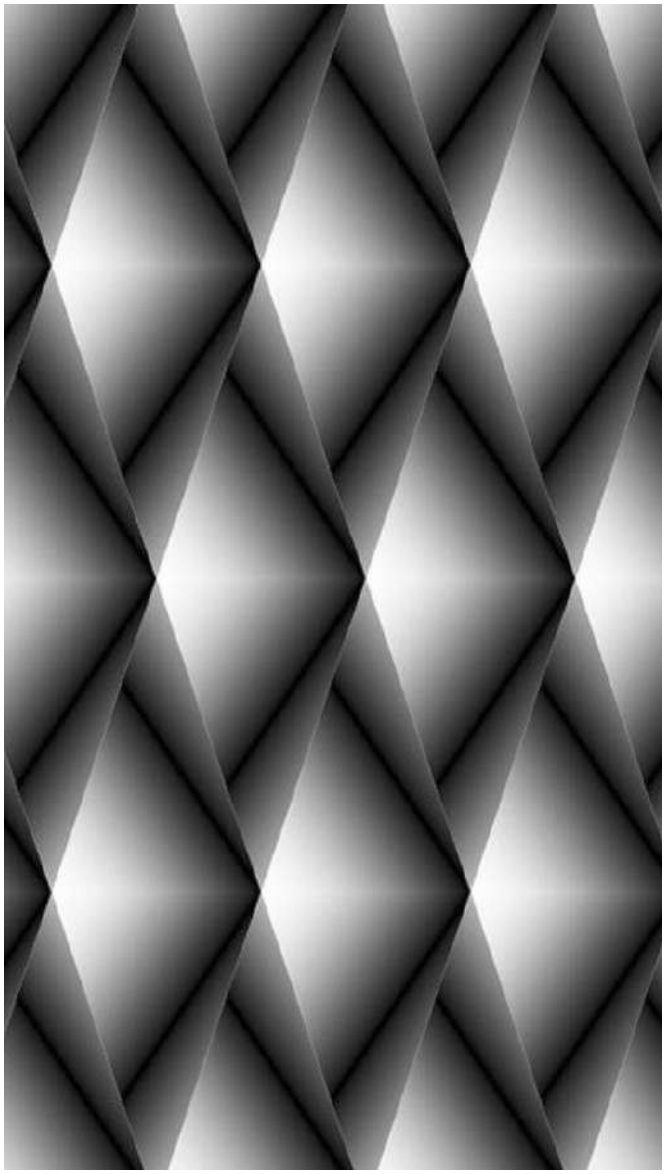

Dinastia lui Glad Vodă a cârmuit fără conflicte majore provincia Dunăreană până la decesul Împăratului bizantin Vasile "Bulgaroctonul", însă de acel fapt a profitat Regele Ștefan al Ungurilor, ca să atace, principalul interes avându-l, conform Dr. Remus Feraru în anul 2013, să nu mai plătească sarea exportată de Ardeleni pe Mureș, ultimul cârmuitor dinastic - probabil al optulea - fiind Optum / Ahtum, care a rezistat atacurilor Ungurilor până în anul 1028 (urmașii lui s-au înrudit atât cu Arpazii, cât și cu nobilii Ardeleni din Dăbâca, utilizând blazonul = g/herbul corbului, ginerele Cinad al lui Ahtum a fost - conform "Gesta Hungarorum" 11 - nepotul Regelui Ştefan "cel Sfânt" / "nepos Regis", numele de familie al aceluia fiind "Doboka" / Dăbâca); după cum a observat și cercetătorul Român Cornel Bîrsan în anul 2015, atunci Banatul a devenit doar vasal Ungurilor - alți membri ai familiei lui Ahtum fiind menționați de izvoarele istorice ca deținând diverse proprietăți în zonele din jur timp îndelungat - regiunea efectiv intrând în stăpânirea Coroanei Maghiare abia după un secol și jumătate (moment când înspre răsărit, în Ţinutul Amlaşului şi Ţinutul Făgăraşului, puterea peste Români a fost documentată ca exercitată de către familia Bănăţeanului - Gugulanului / Cărășanului - Negru Vodă, avându-l ca trezorier / vistiernic pe Cavalerul Veneţian Grigore). În fierăria de la Clujana Dăbâca deja la sfârșitul mileniului I erau creuzete și forme de tipar pentru turnat asemănătoare celor din fierăria Bănăţeană de la Gherteniș 45,25 lat. N, 21,34 long. E din comuna Berzovia / judeţul Caraş-Severin - de la începutul primului mileniu - aflată pe Valea Bârzavei, ce se aproviziona din Ocna de Fier 45,20 lat. N, 21,46 long. E / judeţul Caraş-Severin, așa ceva însemnând populare Ardelenei Dăbâca dinspre Sud, cu cei din Banat și respectiv (datorită onomasticii) cu cei din Haţegana / Hunedoreana Dăbâca: unii Pădureni - din Munții Poiana Ruscă, de la limita Banatului cu Ţinutul Haţegului - au migrat din zona lor până în Nordicii Carpați Păduroși (așa cum Medieval au fost atestați, până în S Poloniei, unde erau cârmuiți de Voivodul Valah Giurgio). La începutul secolului XI, cât timp Ahtum Vodă a stăpânit doar Banatul, n-a avut probleme cu Ungurii: ginerele lui - care s-a botezat bizantin în Vidin odată cu el, așa cum a documentat Dr. Szentklaray Jeno în anul 1898, probabil după căderea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în anul 1019 - era nepotul Regelui Ungurilor iar vărul său îndepărtat Gherard de la Veneția era dascălul Prinţului / fiul Regelui Ungurilor; în plus - după cum a estimat și academicianul Român Ioan Pop în anul 2016 - oastea lui Ahtum Vodă era mai mare decât oastea Regelui Ștefan. Însă când Ahtum și-a extins stăpânirea și peste Crișana, atunci n-au mai fost relații cu Ungurii, ci război: Regele Ungurilor era strănepotul lui Menu-morut și nu putea tolera așa ceva, el determinându-și nepotul să-l trădeze pe socrul Ahtum, care a fost nu numai înfrânt, ci și ucis, la Morisena - în fosta sa capitală, de atunci acea localitate primind denumirea de Cenad / de la fostul ginere Cinad - fiind instalat acolo înruditul Gherard, doar în calitatea de lider religios (dar cu foarte mare putere și aceea). Voivodatul înaintașului Glad își avea granițele pe Mureș, Tisa, Dunăre și Carpați - adică era Banatul - reședința sa dintâi fiind la Dii = "Vi-Din" / Vidin iar apoi în castrul Ursa / Urscia, acum Orșova, în stăpânire având și alte castre, ca Pescari sau Palanca / însemnând "Baraj" în judeţul Caraş-Severin, Morisena pe malul Bănățean al Mureșului / acum Cenad în județul Timiș, etc. (atunci când Ungurii l-au înfruntat pe Glad Vodă, "oastea lui era formată din Români, Bulgari și Pecenegi" / "Beseni" - istoricul și episcopul Maghiar Horvath Mihaly 1809-1878 apreciind însă că "armata lui Glad era integral formată numai din Români" - el cârmuind Banatul atât în anul 927, cât și în anul 933, când a mai fost atacat de Unguri). Probabil "guvernatorul" George - socrul Împăratului care din anul 893 cârmuia Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân - aparţinea de Casa Giorgi din Ragusa și l-a avut frate pe Glad, acela din Vidin stăpânind și Banatul, începând cu anul 894 (a fost întâlnit de Ungurii care în anul 896 s-au stabilit în Panonia); un frate al lor - străbunicul Sfântului Gerhard - s-a mutat în anul 900 de la gura Corca / Krka în Veneţia intrând în Biserica de acolo iar celălalt frate, Grgur din Nin / tot de pe coasta Dalmată, a urmat și el chemarea clerică a părinților lor, fiind episcopul Zadarului (corespunzător "Acta Croatica" - "Enciclopedia familiilor Croaților" din anul 2007 - și în prezent există Gjergja în Nin). Se poate observa la cei 4 Vlahi contemporani că în răsărit cei

2 - George “Sursuvul”=“Guvernator” printre Bulgari / Sciți și Glad Vodă printre Români - erau apropiați puterii politico-militară, adică administrativă, a Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân iar în apus ceilalți 2 - episcopul Grgur printre Croați și călugărul Georgii printre Venețieni - erau apropiați puterii religioase a Bisericii Romane, adică toți 4 activau în afara puterii Imperiului Bizantin ce pe atunci controla Ragusa populată de Vlahi (unde Casa Giorgi era cea mai veche nobiliară).

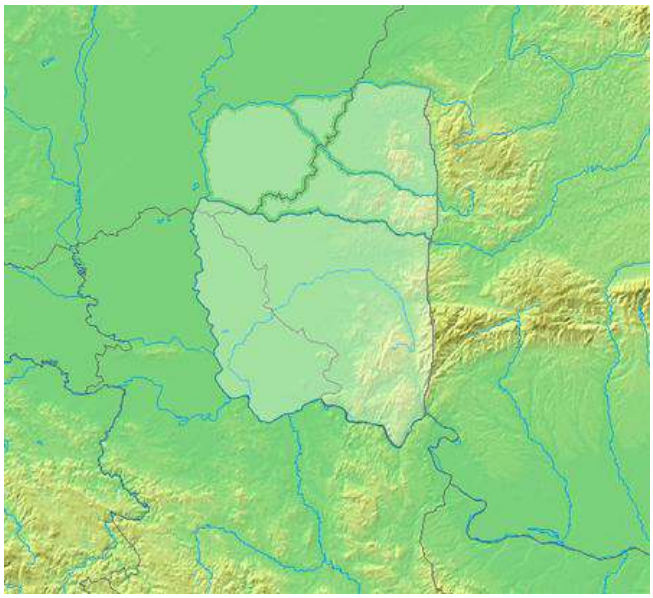

Stăpânirea G/herțegului Ahtum / Optum

G/herțegul = Ducele Ahtum / Ohtum - urmaș al lui Glad / ultimul cârmuitor independent din acea dinastie - și-a extins puterea din Banat și în Crișana (preluând ceea ce a fost a Nordicului Menu-morut la sosirea Ungurilor, căci acela s-a stins de bătrânețe fără a avea fii moștenitori - adică urmași direcți / vecinul Sudic Optum / Ahtum fiind o rudă mai îndepărtată - stăpânirea lui Ahtum de atunci având limita Nordică în cetatea Oradiei, unde apoi înaltul Rege Laslău / Ladislau al Panoniei 1046-1095 a ridicat Mănăstirea “Fecioara Maria”); Ohtum / Ahtum a mutat de aceea reședința Voivodatului Banat-Crișana la Morisena - azi Cenad, județul Timiș - ca să fie în mijlocul stăpânirii sale (imediat după ce Vodă Ahtum a murit, acolo s-a instalat, de fapt în baza dreptului de moștenire după moartea stăpânului dinastic direct, ruda Gherard din Veneția - Maghiarizat Gellert - care a apărut în Panonia ca dascălul Prințului Emeric, fiul Regelui Ștefan al Ungurilor și a înființat o Școală preoțească, unde știut ca Gherard / Georgii și-a scris operele, nu în Maghiară, ci în Latină și în Româna veche = limba neamului său). Gherard - ca văr sosit din Veneția - era totuși rudă de sânge cu răposatul Optum / Ahtum Vodă, ceea ce era mai mult decât succesiunea ginerului Cinad din Dăbâca. Cronica despre “Faptele Ungurilor” / “Gesta Hungarorum” a consemnat despre clanul lui Menumorut - nume ce literalmente, ca “Menu-Morut” însemna “Omul Măreț”, fiind Gepid pe Crișuri ca “Menumor-rut” care însemna “Omul roșu” iar nu chiar ca “Omul de pe Mureș” adică “Mureșanul” - că stăpânea zona de cel puțin jumătate de mileniu, afirmând că Împăratul Attila al Hunilor “a răpit prin violență țara de la strămoșul lui Menumorut” (deci exista o continuitate dinastică în stăpânirea Crișanei, de la Gepizii aflați în contacte cu Hunii); anterior Hunilor, Crișana - regiune vecină cu Banat și Ardeal - n-a fost cucerită de Romani (era populată de Dacii liberi), granița dintre Imperiul Roman și Crișana fiind pe Râul Mureș = limita dintre Banat și Crișana.

Crișana Românească

Academicianul Alexandru Xenopol a scris că “un ducat vasal Bulgarilor este arătat de ‘Cronica Ungurilor’ realizată de Ioannes de Turocz ca existând încă neatârnat pe timpul lui Ștefan cel Sfânt, care l-a supus autorității Maghiare. Acela era ducatul lui Kean, care ocupa o regiune întărită de natură, ce trebuie căutată în Sudul și Estul Transilvaniei. Tradiția asupra luptei ducelui Kean cu Ștefan cel Sfânt este cu atâta mai de crezut, cu cât fusese păstrată de preoții de la Biserica ‘Sfânta Fecioară’ din Alba Iulia, căreia Ștefan îi dăruise din prețioasele tezaure dobândite de la Kean”. Denumirea de Kean a Ducelui putea deriva din Kagan / Khan - la mozaicii Khazari fiind “cohen” / termen ca la mozaicii Evrei - însemnând “cârmuitor” / “Cneaz” (“G/herțeg” în Balcani, el fiind vasal Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân). Ducatul / Cnezatul lui se întindea la poalele Nordice ale Carpaților Meridionali - cuprinzând actualele reședințe de județ Alba Iulia, Sibiu și Brașov - respectiv cursurile superioare ale principalelor Râuri din centrul spațiului Românesc, Mureșul și Oltul (ambele izvorând din Ținutul Secuiesc) și temporal era în paralel cu “Vlașca de la Dârstor” / prima Țară Română Medievală independentă, existentă de aproape 2 secole în S Carpaților Meridionali, cuprinzând Muntenia și Dobrogea, cârmuită de Basarabii / Basa-rabii din Valea Dunării inferioare. Faptul că Ștefan “cel Sfânt” / descendent al lui Menumorut = “Omul Măreț” (primul Rege al Ungurilor, care a cerut ca într-un document oficial Latin să fie scris “tată”, ceea ce însemna că și în familia sa vorbea limba maternă Română - după cum au observat cercetători Ardeleni ca de exemplu Dr. Mircea Dogaru, Dr. Ion Coja în anul 2014, ș.a. - mama sa fiind urmașă a lui Menumorut / cârmuitorul Crișanei) a ocupat Cnezatul / Ducatul cârmuit de G/herțegul Kean, l-a determinat pe Ahtum Vodă - de asemenea fost vasal Imperiului Scito-Vlah = Bulgaro-Armân - să reacționeze, prin extinderea stăpânirii sale din Banat și în Crișana, mai ales că de la căderea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în urma războiului din anul 1018 cu Imperiul Bizantin a primit ca ajutoare mulți luptători refugiați din Balcani; apoi, Ahtum / Optum Vodă al Banatului și Crișanei s-a confruntat timp de un deceniu cu Regele Ștefan al Ungurilor - notat oficial într-

un document al Cancelariei Maghiarilor ca “Vaik Olachis” = “Voicu Valahul” - şi a fost învins din cauza trădării ginerului său (nepot al acelui Rege): contrar diversiunilor politice ulterioare, Ungurii iniţial de fapt au profitat de luptele Românilor între ei - pentru ca să prindă cheag în spaţiul Valahilor / Românilor - iar apoi să Maghiarizeze cât puteau. Dacă pe atunci în exteriorul Carpaţilor prima Ţară Română Medievală independentă - formând Ducatul din Dobrogea şi Muntenia - era în raport de vasalitate cu Imperiul Bizantin, celălalt centru de putere al Românilor în N Dunării, vasal Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, a fost cel din interiorul marelui arc al Carpaţilor, cu Banatul cârmuit de Ahtum / Ohtum Vodă din Dinastia lui Glad, ultima formaţiune statală dependentă de Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân; Ducele Kean era Gugan / Cărăşan, în relaţie mai mare decât cea de simplă vecinătate cu stăpânirea lui Ahtum / Optum Vodă, aşa după cum a fost şi situaţia Crişanei (vecina Nordică a regiunii Banat, cârmuită timp foarte îndelungat de către Dinastia lui Menumorut), cândva de asemenea integrată / vasală Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân: în secolul XI, revendicarea lui Ahtum / Optum Vodă, strănepotul lui Glad Vodă din secolul IX - în N faţă de ceea ce a fost a celui poreclit Menumorut = “Omul Măreţ” şi în E faţă de ceea ce a fost a lui Kean - se baza pe multe elemente decisive, ca vasalitatea şi proximitatea, însă în primele rânduri fiind apartenenţele religioasă şi etnică (probabil incluzând rudenia, ca argument final). Iată aşadar că Voicu / Ştefan = primul Rege al Ungurilor şi Gotul Ahtum / Optum = ultimul cârmuitor al Banatului şi Crişanei au fost rude, via Gepidul Menumorut, puternicul Voivod care nu a putut fi învins de Arpad, astfel că acela (în calitate de lider al instalării Ungurilor printre vechii Români) nu a găsit altă cale decât să-şi însoare fiul - genetic ca Gherga - cu Gepida Prinţesă Bihoreană, fiica Voivodului / Ducelui Menumorut; ar fi de remarcat că Transilvania nu a fost niciodată Ungurească: de la sosirea Ungurilor - care l-au ucis în Ardeal pe Voivodul / Ducele Gelu, zis popular astfel, Gelu de la Georgelu, numele real fiind Gheorghe / astfel cum a explicat lingvistul Pericle Papahagi, membru corespondent al Academiei Române - s-au succedat un şir de Voivozi / Principi foarte diverşi în Transilvania, până la Unirea Transilvaniei cu România (eveniment petrecut fără violenţă în secolul XX). La început - vreme de secole - Ungurii s-au străduit să cucerească Transilvania, pe porţiuni, însă mereu existând diferite grade de autonomie în cadrul Regatului Maghiar (ce a apărut în secolul XI); aşadar iniţial Transilvania a fost parţial cucerită de Unguri iar când Transilvania s-a împlinit ca structură - în secolele următoare - a avut autonomie: Voivozii / Principii Transilvaniei au avut roluri similare guvernatorilor sau viceregilor. După dezastrul din secolul XVI - când Ungaria a devenit paşalâc al Imperiului Otoman - Voivodatul / Principatul Transilvaniei a avut şi mai mare autonomie iar din secolul XVIII Transilvania a devenit parte a Imperiului Habsburgic cu capitala la Viena iar din secolul XIX a fost în Imperiul Austro-Ungar, cu capitala tot la Viena (nu la Budapesta); de altfel Ungaria - ca stat independent - a reapărut pe harta lumii după Unirea Transilvaniei cu România.

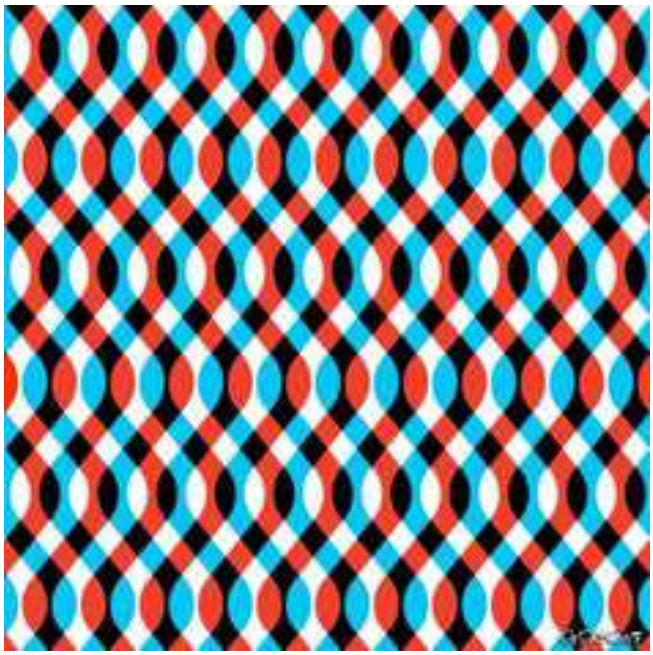

În anul 1898, Bănăţeanul Corneliu Diaconovici - autorul primei enciclopedii Româneşti - a scris: “În partea Sud-Estică a Ardealului exista un ducat numit de Unguri ducatul lui Kean / Khan, până în timpul lui Ştefan cel Sfânt care l-a supus pe la 1003. Numai după supunerea acelui ducat Ardealul a intrat sub stăpânire Ungurească, cu un guvernator propriu, numit ‘voevod’; titlul de ‘voevod’ (de origine Slavonă), cum şi instituţiunea cnezatelor Române în Ardeal şi în Ungaria, a fost urma vechii organisaţiuni Româno-Bulgare, dinaintea cuceririi Ungureşti”. După cum a observat și Dr. Alexandru Madgearu în cartea “Expansiunea maghiară în Transilvania” din anul 2019 “toponimul Călan din județul Hunedoara poate păstra amintirea lui Kulan” (fratele Ducelui Kean, ucis de Regele Ștefan I - “cel Sfânt” - al Ungurilor): cârmuitorul Kulan - din orașul Călan 45,44 lat. N, 23 long. E de pe Valea Râului Strei, cu onomastica poate conectată de “cal tânăr” zis Românește chiar “călan”, așa cum a studiat Dr. Ion Russu - se pare că era conducătorul Ținutului Hațegului / Herțegului iar fratele său Kean domnea la răsărit până în Ținutul Secuiesc (ambii frați - Kulan și Kean - au căzut omorâți de Unguri în anul 1003, în bătălia de la Orăștie / județul Hunedoara). În secolul IX, în Voivodina - acum Serbia - lângă gura Tisei, la Titel 45,12 lat. N, 20,18 long. E, a fost reşedinţa lui Kean “cel Mare”, cârmuitorul Voivodatului întins între Tisa şi Dunăre (în vecinătatea Vestică a Banatului); “Cronica Ungurilor” / “Gesta Hungarorum” a consemnat că la sfârşitul acelui secol IX nepotul său S/Alanus - contemporan cu Glad Vodă al Banatului - era Valahul vasal Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, cârmuitor al acelui Voivodat, care s-a opus pătrunderii Ungurilor în Panonia dar apoi lui Arpad “ducele Salanus i-a cedat un foarte mare teritoriu, fie din dragoste, cum se spune, fie din frică, ceea ce se tăgăduieşte”: urmaşul lui Vodă Khan “cel Mare” de la Vest de Banat din secolul IX a fost Cneazul Khan / Kean la E de Banat la începutul secolului XI (contemporan cu Ahtum din Banat, ultimul Vodă din Dinastia lui Glad dar și cu Sunad / Cinad - ginerele Arpadian al lui Octum / Ahtum Vodă - care era nepotul Regelui Ștefan “cel Sfânt” și primul dinast în Banat pentru Unguri). Nume ca Sf. Alan = Salan, Kean, Kulan, Gyula, Sunad, Cinad, ș.a. în Bazinul Tisei inferioare - fosta inimă

Imperială Avară dar și leagăn Românesc - par a fi ecouri ale corciturilor autohtonilor cu alogenii sau consemnări distorsionate de scribii străini după cum le auzeau / după cum considerau să le noteze (savantul Ardelean Treboniu Laurian a scris - în "Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre" din anul 1862 - că Ducele Salan al Ținutului dintre Tisa și Dunăre era din familia cârmuitoare a Imperiului Bulgaro-Român); așa cum a studiat Dr. Dorel Micle de la Universitatea de Vest din Timișoara / "capitala" Banatului Modern, "în anii 1-900 a fost o perioadă de răcire, cu temperaturi medii multianuale mai scăzute, precipitații mai abundente și evaporația redusă iar în anii 901-1600 cercetările geografice au evidențiat existența unei perioade mai uscate și mai calde, pe care geografii au numit-o medievală caldă, ce s-a caracterizat prin creșterea temperaturii medii multianuale, scăderea cantității de precipitații și creșterea evaporației (care au determinat restrângerea suprafeței mlaștinilor)": unii cercetători ai trecutului istoric presupun că abia după încălzirea vremii s-au ivit Vlahii / Armânii în Balcani, Rumânii / Românii la Dunărea inferioară, Varegii / Vikingii la Baltica, Rușii între Var / Nipru și Volkhov / Bazinul Neva, Ungurii în Panonia, ș.a.m.d. Dinastia Arpazilor / ce a dăinuit la putere până în anul 1301 a fost Ungaro-Română, începând prin cununia fiului Zulta / Zolta al liderului Ungurilor Arpad (notat "Soltanu" de Ardeleanul Treboniu Laurean), cu fiica Gepidului Menumorut, puternicul cârmuitor al Românilor Crișanei, Voivodatul aceluia fiind în Bazinele celor 3 Râuri Criș - anume Alb, Negru și Repede - între Carpați și Tisa, în Nord-Vest vecin cu Măreții Moravi iar în Sud-Est vecin cu Voivodatele lui Glad din Banat și al lui Gelu din Ardeal.

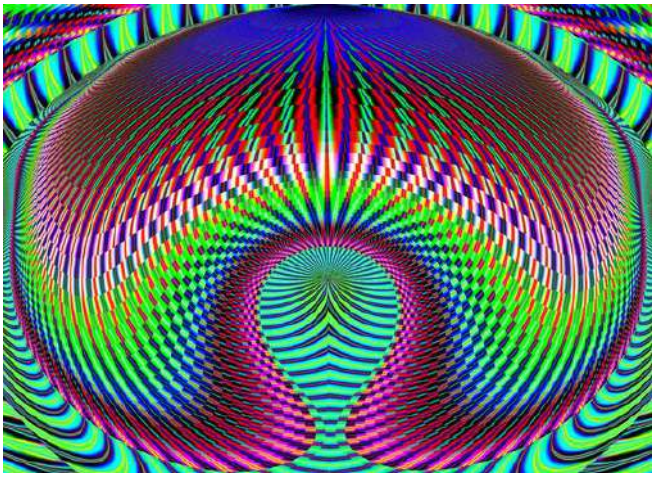

În anul 1928, parlamentarul Român Ion Rusu Abrudeanu în cercetarea sa despre Moți (termen în legătură cu Moesii, cei din Moesia - dar și din Mysia - purtând moț, Ținutul Moților fiind vecin cu regiunea Crișanei, căci se află pe cursul superior al Crișului Alb și în Bazinul Arieșului, nume Arian conectat cu Zeul Războiului Ares, așa cum sâsâit pronunțau Grecii iar Romanii echivalându-l cu Mars / Marte) a notat că "într-un document din 1231 se spunea: 'moșia Sâmbăta - ce azi se află în însăși Țara Valahilor - fu alipită către pământul Făgărașului încă din vremile când Țara Valahilor era Țară Bulgărească'." (Se poate observa că sâsâirea se manifestă inclusiv în Epoca Modernă și la unii Români / zicând de exemplu "Hasdeu", "Densusianu", ș.a). Documentul era din timpul Imperiului Româno-Bulgar, cârmuit de Împăratul Ioan Asan II 1218-1241, făcând referire la precedentul Imperiu comun, cel Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, dezmembrat de către Imperiul Bizantin în anul 1018 iar pe de altă parte, Armânul Tache Papahagi a afirmat că "Geografia Munţilor Apuseni împarte populaţia sa în 2: Moţi şi Mocani" (în general Moții fiind spre Crișana iar Mocanii fiind spre Ardeal); Armânii şi Moţii se caracterizează prin acelaşi fel de sălăşuire Montană dispersată, rotacism similar, marcarea specifică - până în Epoca Modernă - a mormintelor tinerilor cu sulițe / lănci, etc., Moţii fiind răspândiţi în actualele judeţe Arad, Bihor, Hunedoara, Alba şi Cluj. Spre deosebire de Mocanii înrudiți cu Cumanii, Guganii - prezenți în Bănie, Banat şi Ţinutul Haţegului, vecini cu Momârlanii - aveau ca populaţie centrală Gugulanii din ceea ce azi e judeţul Caraş-Severin; teritorialitatea G/herţegului Kean (din actualul judeţ Alba - întins şi în Ţinutul Haţegului / prin intermediul fratelui său Kulan - în judeţul vecin Sibiu şi în judeţul vecin aceluia Braşov) de la începutul secolului XI s-a păstrat şi la sfârşitul secolului următor, când Ţinutul Amlaşului / judeţul Sibiu şi Ţinutul Făgăraşului / judeţul Braşov au fost stăpânite împreună de către G/herţegul Negru-Vodă, atunci titulatura stăpânilor Gugani de G/herţeg = cârmuitor trecând de la "Cneaz" = Kean la Vodă: denumirea generică sub care au fost cunoscuți cei din Dinastia Cărășană / Gugulană care au cârmuit direct zona până la sfârșitul secolului XIII - în acel timp ei extinzându-și dominația și în exterior, prin unirea cu Țara Română a Basarabilor din Sudul Carpaților Meridionali, astfel apărând Țara Românească - era cea de "Negru-Vodă", adică "liderul Nordic" (de exemplu, Gherțan / Ghiertan 46,08 lat. N, 24,31 long. E din județul Sibiu a ajuns după secolul XIII - datorită colonizării cu Sași - să se numească Viertan / Biertan, acolo poate fiind o fostă cula a Marelui Gherțeg). Este de remarcat că din Antichitate până în Epoca Modernă, îndeosebi de la Orăștie până la Brașov, cimitirele Românești - dominante în zonă - la mormintele bărbaților n-au prea avut cruci creștine, ci stâlpi funerari (parte a Kurganului = Indo-Europeanului Cult al Coloanelor, mozaicii și musulmanii având stâlpi funerari și acum): așa ceva la Români a fost o rămășiță religioasă păgână cel puțin Geto-Dacă, acolo cu cea mai mare pregnanță din spațiul României - după cum au observat profesorul Otto Lauffer în anul 1926, istoricul Dan Olteanu în anul 2002, ș.a. - tocmai în partea Nordică a Carpaților Meridionali, cea controlată Medieval în bună parte de Gugani / Cărășani (iar în anul 2016, Dr. Mihai Zamfir a scris despre "slujbele stâlpilor" ținute de preoți la capul mortului, aflat mereu între 2 Coloane, redate de cârja sa și de lancea sa, înfipte de o parte și de alta a capului răposatului, în poziție similară cu simbolistica ancestrală "iYi" a iluminării); e interesantă credința în fenomenul Moroilor, cea mai puternică răspândire printre Români fiind de la Momârlanii dintre Bănie și Banat - prin Ținutul Pădurenilor - până în Ținutul Moților (dintre Ardeal și Crișana). Ar fi de remarcat că încă din Epoca Pietrei stâlpii / pilonii - cu forme diferite, inclusiv ca menhire, obeliscuri, coloane, etc. - au fost ecouri ale Cultului Fertilității; de pildă, pietrele falice puse - din vremuri imemoriale - la morți au ajuns popi / stâlpi (și azi de exemplu în cimitirele musulmanilor este așa). Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în secolul IX i-a avut pe cei de la poalele Nordice ale Carpaților Meridionali ca principalii Gardieni septentrionali - coordonarea fiind tutelată din Banat de către Dinastia lui Glad - iar după 3 secole, formarea Imperiului Româno-Bulgar a fost, la cererea liderilor Vlahi "As-An" / Asan, tocmai cu ajutorul militar şi politic decisiv al Dinastiei

Cărășanului Negru-Vodă din N Munţilor Făgăraş (care - după destrămarea Imperiului Româno-Bulgar - a preluat și cârmuirea Țării Românești din S Carpaților). Primul atlas realizat în România "Mare" - de Victor Șiaicariu și Ștefan Constantinescu, în anul 1920 - a redat legăturile dintre Ținuturile Gugulanilor, Haţegului, Amlașului și Făgărașului, în aceeași formațiune Medievală Românească (întinsă ca o fâșie între Gherdap / Banat și Brașov / Ținutul Bârsei):

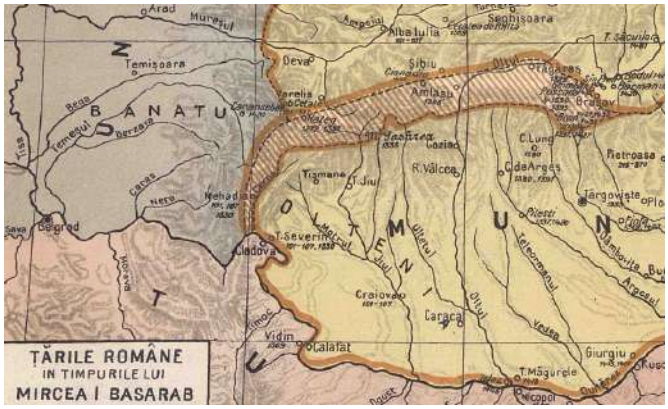

Extras din primul atlas publicat în România "Mare"

Studiul "Românii și Ungurii în trecut" de Dimitrie Onciul (devenit președintele Academiei Române în 1920-1923) a prezentat situația respectivă astfel: "Un Ținut Românesc autonom, ca și Voivodatele, era 'Țara Românilor' / 'Terra Blacorum' în Ardeal, cu menționarea în documentele din prima parte a secolului XIII, împreună cu Ținutul Secuiesc și Ținutul Bârsei al Cavalerilor Teutoni, aduși la 1211. Din această parte, unde Cronicile Ungurești au arătat Ducatul lui Kean supus lui Ștefan cel Sfânt la începutul secolului XI, Tradiția noastră istorică a adus pe descălecătorii Țării-Românești, cu legendarul Negru-Vodă. Un asemenea Voivod național nu a fost constatat aci sub stăpânirea Ungurească. După cât reiese din știrile ce avem asupra părților Transilvane, 'Țara Românilor' - cu 'Pădurea Românilor' / 'Silva Blacorum' - așezată la confiniile Meridionale, cuprindea teritoriul Românesc din Ardeal ce nu aparținea nobililor Unguri sau Ținutului Secuilor ori Ținutului Sașilor și al Cavalerilor 'Teutoni (a căror posesiune a fost unită apoi cu Ținutul Sașilor), fiecare din acele teritorii deosebindu-se prin organizația proprie. Ca și Ținutul Maramurășului și alte Districte Românești autonome, ea era Domeniul Coroanei, care în anume condițiuni putea să dăruească pământuri ca proprietate alodială, sau să le confere ca posesiune feudală, sau să dispună de ele altfel. În acest mod, întinderea ei, mai mare la început, a fost succesiv tot mai redusă, până când ea a fost desființată ca autonomă, fiind parte cuprinsă în organizația Comitatelor, parte unită cu alte Ținuturi. Pe asemenea teritoriu Regal, supus direct Coroanei, numai rar populat de Românii și Slavii găsiți de Unguri, au fost aduse coloniile de Secui (așezați în secolul XI la hotarele Răsăritene ca grăniceri) și de Sași (aduși în secolul XII), formând 'Ținutul Secuiesc' și 'Ținutul Sașilor' ca părți autonome ale provinciei Transilvane. Tot așa a fost conferit Cavalerilor Teutoni 'Ținutul Bârsei', expus incursiunilor păgânilor (Cumanilor din Moldova și partea limitrofă a Țării-Românești), din care cauză era 'pustiu și nelocuit' ('deserta et inhabitata'), cum a scris Diploma de donațiune, ceea ce, bine înțeles, nu poate fi luat în sens literal. Nomenclatura topografică Româno-Slavă ce Cavalerii au găsit aci arată locuirea de Români și Slavi (Șchiai, Românizați în cele din urmă), vechii locuitori ai Țării. Restul teritoriului Transilvan locuit de Români, cât nu aparținea nobililor sau clerului și nu era cuprins în organizația Comitatelor, era 'Țara Românilor' cum se găsește la începutul secolului XIII. În această Țară a Românilor, regele Andrei II a confirmat în 1223 Mănăstirei din Cârța (pe Olt) o posesiune așezată între râurile Arpaș și Cârța în Ținutul Oltului, care îi fusese conferită mai înainte 'eximată de la Români' ('Terram exemptam de Blaccis'), adică scoasă de sub dreptul Românesc. Tot așa a fost dată prepoziturei din Sibiu posesiunea Brodnic / Prodnik, în schimbul satului Cisnădioara, conferit în 1223 Mănăstirei din Cârța, așezată de asemenea în părți Românești. În privilegiul lui Andrei II din 1224 pentru Sașii Transilvani, începând de la Orăștia până la Baraolt, s-a acordat acelora dreptul de a folosi 'Pădurea Românilor și Pecenegilor' în comun cu Românii și Pecenegii / Bissenii. Acea Pădure, corespunzând cu linia Orăștia-Baraolt, indica întinderea Țării Românilor, așezată între Ținutul Sașilor și Alpii Transilvani / Carpații Meridionali. Aci erau Ținuturile Românești: Ținutul Făgărașului (cu Munții Făgărașului și Munții Perșani), între Munți și Olt până la Sud-Vest de Baraolt, învecinându-se la Răsărit cu Ținutul Bârsei al Cavalerilor Teutoni, Ținutul numit mai târziu al Amlașului (cu Munții Cibinului), la Miază-zi de Sibiu, și Ținutul Hațegului (cu Munții Hațegului și Munții Sebeșului), la Miază-zi de Orăștia. Aceste Ținuturi Românești, cuprinzând laturea de Miază-noapte a Alpilor Transilvani (cu Munții interiori) până la hotarele Ținutului Sașilor și Ținutului Bârsei, formau Țara Românilor ca teritoriu autonom la începutul secolului XIII. De ea ținea și Pădurea vecină cu Ținutul Sașilor, cărora privilegiul din 1224 le acorda dreptul de a o folosi în comun cu Românii și Pecenegii. Pecenegii au stăpânit părțile de la Răsărit de Carpați, de la sfârșitul secolului IX până în a doua jumătate a secolului XI, când i-au înlocuit Cumanii. De acolo ei au trecut și în Ardeal, unde la 1224 se găseau încă în vecinătate cu Țara Românilor, fiind constatați și mai pe urmă la Nord-Est de Ținutul Făgărașului (la Racoș pe Olt, în Comitatul Târnava Mare, și la Racoșul de Sus, în Comitatul Odorhei), cum și în Comitatele Alba de Jos și Trei-Scaune (cu localități numite Beseny). În acea vecinătate ei aveau parte la Pădurea numită a Românilor și Pecenegilor, care - vecină cu Sașii 'de la Orăștia până la Baraolt' - era mai ales în cuprinsul Țării Românilor, stăpânitorii ei de baștină. Pe atunci, Țara Românilor din Ardeal se întindea în câtva și pe laturea de Miază-zi a Alpilor Transilvani / Carpaților Meridionali. În 1233, Bela IV ca coregent al tatălui său Andrei II, care i-a cedat partea Răsăriteană a Regatului, a dăruit Comitelui de Tălmaci 'Ținutul Loviștea', de la apa Lotrului (care îi fu confirmată și în 1265). Acea donațiune dincoace de Munți, unită cu posesiunea Transilvană Tălmaci (la Sud de Sibiu), era în părțile ce țineau de Țara Românilor, care pe atunci cuprindea, cum se vede, și laturea Meridională a Munților până pe apa Lotrului, în Oltenia. Asemenea întindere a stăpânirii Ungurești dincoace de Munți e constatată și la Răsărit de Olt, în legătură cu Ținutul Bârsei al Cavalerilor Teutoni, vecin cu Ținutul Făgărașului, de unde, după Tradiție, a fost descălecată partea Răsăriteană a Țării Românești. Vom căuta să lămurim mai de aproape această descălecare de peste Munți, cum și pretențiunile Ungurești ce au rezultat de aci cu privire 'la părțile TransAlpine' (cum Ungurii numeau părțile dincoace de Munți), unde cei dintâi Voivozi cunoscuți au fost constatați în dependență de Regatul Ungar. În asemenea

raporturi cu Ungaria, Voivozii din Țara Românească aveau în posesiune, ca feud Unguresc, și unele părți ale Țării Românilor din Ardeal. Așa Ținutul Hațegului 'cu apartenențele sale' s-a găsit la 1247 (când prima dată a apărut în documente, sub numele Harszoc, mai târziu Hattzok, Hatzek, Hatzag), în posesiunea Voivodului din Ținutul Severinului, în schimbul unui tribut; iar apoi fiind retras Voivodului Român, învinuit de 'infidelitate', se uni cu Comitatele Transilvane, sub un Comite de Hațeg (constatat prima dată la 1276). Totuși Românii din această parte au mai păstrat autonomia lor sub Cnezi naționali, care aci foarte mulți deveniră pe urmă nobili. Tot așa Ținutul Făgărașului și Ținutul Amlașului, părți constatate în secolul XIII în stăpânirea Ungurilor, s-au aflat apoi (în secolul XIV și XV) în posesiunea Domnilor Țării-Românești, ca feud Unguresc cu titlul de Ducat; iar după ce le-au fost retrase acelora, în urma legăturilor de vasalitate cu Imperiul Otoman, ele au fost unite cu Ținutul Săsesc. Așa s-a desființat 'Țara Românilor' din Ardeal. Loviștea se numește azi plaiul de Miază-noapte al județului Argeș. Mai înainte însă, sub acest nume se cuprindeau ambele maluri ale Oltului, de la pasul Turnului-Roșiu până mai jos de gura Lotrului, care District ținea de județul Argeș, așa încât acesta cuprindea și partea de Nord a județului Vâlcea de astăzi (Loviștea Oltenească), învecinându-se cu județul Gorj. Districtele Românești autonome ce alcătuiau odinioară vechea Țară a Românilor, bucurându-se de vechile drepturi ce le erau recunoscute, s-au aflat reprezentate și în Adunarea provincială a Transilvaniei. La Adunarea ce Andrei III, ultimul rege Arpadian, ținu în 1291 la Alba-Iulia, unde s-a cercetat și o chestiune de proprietate din Ținutul Făgărașului - prima Adunare provincială constatată până atunci în Ardeal - au luat parte 'nobilii Sași, Secui și Români din părțile Transilvane' iar regele a hotărât după ce a ascultat pe reprezentanții acestor 4 națiuni ale Țării. Când Ținutul Făgărașului, care la 1291 era încă un Ținut autonom al Transilvaniei, a apărut apoi iarăși în documente, s-a găsit în posesiunea Domnilor Țării-Românești ca feud Unguresc. Instituția Românească a Cnezatului și Voivodatului, ca organizație autonomă a Românilor în Regatul Ungar, cu drept propriu Românesc și cu autonomie judiciară și administrativă a Districtelor Românești, reprezentate prin Adunările lor, libertăți 'folosite din vechime, de când oamenii țineau minte', cum afirmă înseși documentele Ungurești, s-a găsit răspândită peste tot pământul Românesc de sub stăpânirea Ungurească, de la Alpii Transilvani până la Tisa și până în Munții Maramurășului. Cele mai multe mărturii documentare sunt însă din Ardeal, mai ales Comitatul Hunedoarei (cu Ținutul Hațegului) și Ținutul Făgărașului, ca și din Banat, mai ales Comitatul Caraș-Severinului, și din Ținutul Maramurășului. Acestea erau cele mai însemnate centre ale vieței autonome Românești în Regatul Ungar. Aci s-au găsit și cei mai mulți nobili Români, descendenți de Cnezi și Voivozi nobilitați, care s-au contopit apoi cu nobilimea Ungurească, înstreinându-se astfel de neamul lor. Asemenea nobili Români întâlnim și în celelalte Comitate Românești sau cu populație mixtă, din Ardeal până la Tisa, cu părțile de la Miază-noapte vecine cu Maramurășul, pe unde se aflau Cnezi și Voivozi Români. Cu astfel de autonomie națională, unită cu drepturi politice, Românii s-au găsit în Regatul Ungar, atât sub Dinastia Arpazilor, cât și sub regii următori. Această autonomie, recunoscută lor din vechime, iar nu acordată prin privilegii, ca drepturile și libertățile celorlalte națiuni, venite sau aduse după cucerirea Ungurească, a fost în cele din urmă din ce în ce tot mai redusă, până când ea dispăru cu totul. După desmembrarea Regatului (1526), Românii din Principatul Transilvaniei - sub regimul faimoasei 'Unio trium nationum', încheiată în 1437 între nobilii Unguri, Secui și Sași ca națiuni privilegiate - s-au găsit lipsiți de orice drepturi politice naționale, fiind reduși la starea de iobăgie deplină. Decadența politică a Românilor de peste Munți, cu pierderea autonomiei naționale ce ei au putut să mai păstreze și să desvolte după cucerirea Ungurească, era rezultatul fatal al decăderii lor sociale și economice, cășunată prin desnaționalizarea succesivă a Voivozilor și Cnezilor Români deveniți nobili și catolici, care au sporit rândurile nobilimei Ungurești, și prin căderea consecutivă în șerbie a Cnezilor rămași credincioși bisericei și naționalității lor. Acest proces, care s-a manifestat sub regii post-Arpadieni și a ajuns la ultimele consecuențe sub principii Transilvani, efect funest al regimului de opresiune practicat în condițiunile politice și confesionale ale acelor timpuri, a îndeplinit aservirea desăvârșită a poporului Românesc sub stăpânirea Ungurească".

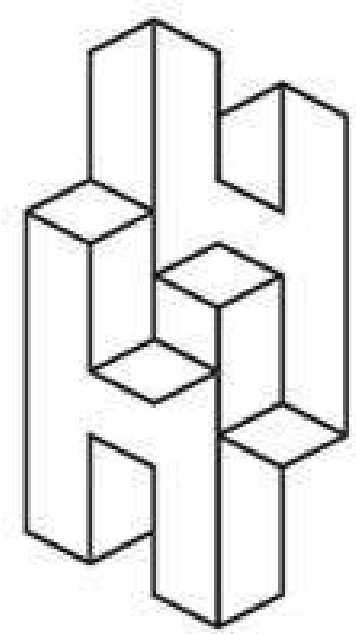

La începutul secolului XI, G/herțegul Kean și fratele său Kulan / Călin cârmuind Românii din S Ardealului, de la răsărit de Banat, erau urmași ai G/herțegului Kean "cel Mare" care în secolul IX a cârmuit Românii din S Panoniei, de la apus de Banat (legăturile acelor Duci Kean / Khan au traversat Banatul), orașul Călan din Ținutul Herțegului / Hațegului - pe Râul Strei - putând fi reședința acelui cârmuitor Călin / Kulan; în secolul IX, Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân a alungat Avarii de pe partea stângă a Dunării - dintre Bănie și Panonia - ajutând instalarea în Banat a nobilului cârmuitor iar în Crișana revigorând, ca vasală nu Avarilor ci lor, vechea dinastie stăpânitoare, care la sfârșitul acelui secol (când au sosit Ungurii) l-a avut ca lider pe Menumorut / "Menu-morut": "Omul măreț" (de altfel, prima cronică a Ungurilor a scris despre Ducele Menumorut al Crișanei că "a fost nepotul Ducelui Morut", adică al Ducelui Măreț). Legăturile celor din Caraș / E Banatului și din Crișana / N Banatului apar apropiate nu doar geografic, ci și onomastic; iar istoric e dovedită populare lor etnică veche

Românească (zona Cărășană a fost dintotdeauna faimoasă ca fiind cea străbătută temeinic de cărăușii cărând cu carele / căruțele bunuri la și de la Dunăre / Gherdap ca reper). Acţiunea Împăratului "Crunt" / "Crud" = Krum / Crum al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân pe partea Nordică a Dunării, în amonte de Gherdap, adică în Sudul Panoniei, pentru îndepărtarea Avarilor și instalarea puterii sale, fiind la începutul secolului IX, a precedat acţiunea apoi avută de el în josul Fluviului, din care a rezultat acolo - la guri, începând cu Bălţile Dunării și Delta Dunării - prima Ţară Română Medievală independentă. Crudul / Cruntul Împărat Krum / Crum în susul Fluviului n-a făcut abuzuri așa cum ulterior a făcut în avale, ca atare Românii organizaţi anterior în amonte au rămas integraţi și vasali Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, spre deosebire de cei care au format "Vlașca de la Dârstor", formațiune ce în acel secol IX a ajuns să se autodetermine în prima Ţară Română Medievală independentă (pentru început, cu extindere în Dobrogea, Bărăgan / Muntenia și Bugeac / Moldova). Este de ştiut că Regele Ștefan "cel Sfânt" pentru uciderea G/herţegului Kean din Nordul Carpaților Meridionali a trebuit în anul 1002 să-și înfrângă fratele mamei, pe unchiul Iuliu / Jula (notat Gyula III de către Unguri), comandantul cetăţii Alba Iulia / administrând acolo primul port de pe Râul Mureș, cel mai din amonte, deoarece era în alianţă cu Kean, Cneazul Românilor, cârmuitorul Sudului Ardealului; Iuliu / Gyula III își avea reședința în Alba-Iulia / Bălgrad, istorici Români ca Dr. Vlad Georgescu 1937-1988 ori Dr. Florin Curta / Medievalist la Universitatea Floridei considerându-l înrudit cu puternicii Pecenegi - spaima Ungurilor - sosiți în Sudul Ardealului printre Românii dintre Brașov și Alba-Iulia. În "Istoria românilor" din anul 1984, Dr. Vlad Georgescu - pe atunci directorul Secției Române a Radioului "Europa liberă" din Munchen / capitala Bavariei - a susținut: "Băștinașii, români, slavi, elemente maghiare rămase de pe urma primului val, au continuat să viețuiască în cadrul vechilor voivodate amestecați și cu pecenegii veniți din stepa nord-pontică la sfârșitul secolului X, numeroși mai ales în Moldova, Muntenia și sudul Transilvaniei. Ofensiva maghiară nu va fi reluată decât după creștinare, când regele Ștefan cel Sfânt, luând ca pretext refuzul voivodului transilvan Gyla de a se creștina, a ocupat țara, înlocuindu-l cu dregătorii săi (1003-1004). Gyla pare să fi fost de neam peceneg; izvoare bizantine vorbesc despre existența unui trib peceneg numit Gylas, iar una dintre 'viețile' regelui sfânt menționează luptele purtate de acela cu pecenegii în inima Transilvaniei. Cu toată acea cucerire, organizarea efectivă a voivodatului ca parte a regatului maghiar nu va avea loc decât după expulzarea definitivă a pecenegilor din Transilvania și trecerea lor în Dobrogea (1085)". Iuliu / Gyla III era nepotul lui Horca, care a extins stăpânirea lui Gelu - din vecinătatea răsăriteană a stăpânirii lui Menumorut, cuprinzând și cetatea Dăbâca - până în Alba-Iulia, unde și-a avut reședința, căci se pare că acolo a fost însurat cu o nobilă Pecenegă; deoarece a găzduit refugiați religioși și politici fugiți de creștinarea impusă în apus de nepotul Ștefan / Regele Ungurilor a fost capturat de acela - era fiul surorii sale - și ca atare fiii i s-au implicat mulți ani după aceea în luptele cu Ungurii pentru putere (până în anul 1046, când au murit atât Regele Petru Venețianul al Ungurilor, cât și Venețianul Gherard de la Cenad): din Alba-Iulia, Gyula / Iuliu cât a cârmuit a întreținut în jos pe Mureș cu vecinul Ahtum de la Morisena / Cenad bune relații (atât comerciale, cât și de familie, căci nepotul său Cinad a ajuns ginerele lui Ahtum / dar acela și-a ucis socrul, ca să-i ia locul). "Cronica pictată de la Viena" (din secolul XIV) a notat ce s-a întâmplat: "În cele din urmă, fiindcă Gyula a fost dușman al Ungurilor care locuiau în Panonia și și-a făcut o situație grea în multe privinţe, a fost trecut de regele Ștefan cel Sfânt în Panonia"; facilitatorii legăturilor dintre cele 2 porturi Mureșene Alba-Iulia și Cenad, reședințe ale cârmuitorilor Românilor de la începutul secolului XI, nu au fost cei din Nordul Râului Mureș, respectiv nu Moții și Mocanii preocupați de Munții Apuseni - furnizori doar de bărci / plute - ci cei din Sudul Râului Mureș, anume Guganii care dominau Ținutul Hațegului și Gugulanii care dominau Banatul Severinului (dintre Dunăre / Gherdap și Mureș), fiind cei care valorificau transporturile: în același secol, la răsărit de Alba-Iulia, în Ținuturile Amlaș și Făgăraș - foste zone de influență, din actualele județe Sibiu și Brașov, ale cârmuitorului Iuliu și cneazului Kean - s-a impus pe Valea Oltului din Nordul Carpaților Meridionali în anul 1080 bastardul Gyorgy / George ca Mare Gherţeg, acela fiind primul dinast Negru-Vodă (a cărui mamă nobilă Ghergană a fost Cărășană / Gugulană iar ca tată i-a fost Regele Andrei I / dintre Arpazii genetic Gherga). "Istoria românilor" publicată de Academia Română în anul 2010 a enunțat: "După moartea lui Ștefan I (cel Sfânt), Regatul arpadian a trecut printr-o criză deosebit de acută, datorată, pe de o parte, luptelor pentru tron dintre regii Petru și Samuel Aba iar, pe de altă parte, răscoalelor cu caracter social-economic și religios din anii 1046 și 1060-1063. Foarte probabil că, profitând de acea situație, voievodatul transilvan și-a recâștigat parțial independența, astfel că la 1068 a fost pomenit ducele Gyula IV, care în acel an a întreprins o incursiune pe teritoriul Ungariei. Regele Salamon, împreună cu principii Geza și Ladislau, au răspuns acelei incursiuni, pătrunzând pe teritoriul Transilvaniei și, după ce au așteptat o săptămână în orașul Dăbâca, au pornit spre Chiraleș, unde s-a dat lupta principală dintre unguri și pecenegi".

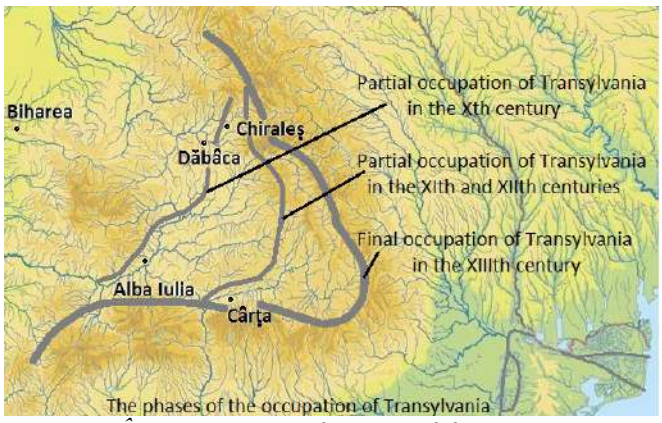

Înaintarea Ungurilor în secolele X-XIII

În secolul XI, în fosta reşedinţă a lui Ahtum Vodă al Banatului şi Crişanei s-a instalat episcopul care a creştinat Ungurii, anume Veneţianul Gherard (din anul 1028) iar în cel următor - anume, în secolul XII - în reşedinţa Marelui Herţeg Negru-Vodă al Amlaşului şi Făgăraşului s-a instalat Cavalerul vistier al trezoreriei aceluia, Veneţianul Grigore (din anul 1185): aşadar iată 2 Veneţieni de rang înalt - ambii cu rolul de mâna dreaptă pentru cârmuitorii corespunzători - în 2 secole consecutive, în 2 locaţii Româneşti; cei 2 Veneţieni - Gherard şi Grigore - proveniţi din Veneţia, de la

Vest de Balcani, au fost pe urmele Aromâne în N Dunării la cele 2 momente de hotar ale formaţiunilor Imperiale Balcanice, anume unul la sfârşitul Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân şi altul la începutul Imperiului Româno-Bulgar. Arheologii Maghiari în anul 1868 au apreciat bazilica (construită din cărămidă arsă Romană şi piatră cioplită) din Morisena / Mureşana, adică de la Cenad / judeţul Timiş, ca fiind din secolul IV, peste ea ridicându-se o Biserică bizantină cu un baptiseriu şi 2 cripte, ce a fost sediul primei Episcopii din Banat: peste aceea s-a ridicat ulterioara Biserică în stil Gotic (fost Ghetic / Getic). După Ahtum / "Optum", cârmuirea Cenadului a fost preluată de episcopul Veneţian Gherard / Gerard, care de acolo i-a creştinat pe Unguri / Maghiari (proces de creştinare similar celui anterior cu peste un secol, exercitat în S Dunării de Vlahi printre Bulgari / Sciți); la începutul secolului XI, din Veneţia, Gherard / Georgii n-a ajuns întâmplător de la ferma Regală denumită Zirc 47,15 lat. N, 17,52 long. E, poate botezată aşa de la numele său, de pe înălţimile Bakony - unde a fost dascălul Prinţului Ungur - tocmai la Cenad (fosta reşedinţă a lui Optum / Ahtum) dacă nu se revendica din acelaşi trunchi dinastic, desprins în secolul IX dintre vechii Români / Valahi: "Legenda mare a Sf. Gherard" a relatat că atunci când Gherard era în raclă, văduva lui Ahtum - cârmuitorul independent de Unguri al Crișanei, Banatului și Hațegului, decapitat de ginerele Cinad cu ajutorul miraculos al Sf. Gheorghe / corespunzător acelei relatări Medievale - i-a sărutat mantia (aşa ceva se făcea doar de către cei apropiaţi iar Ahtum / cârmuitorul politic al marelui Voivodat Vestic Românesc - cuprinzând în Timoc inclusiv Vidin în Bulgaria - şi Gherard / cârmuitorul creştin care i-a urmat se pare că au fost veri Armâni / Vlahi). În anul 1995, Dr. Adrian Bejan în "Banatul în secolele IV-XII" a scris că "reiese clar existenţa a 3 monumente în secolul XI în interiorul Cenadului, aproape unul de altul:

- Mănăstirea de călugări greci, închinată Sf. Ioan Botezătorul, construită de Ahtum încă la sfârşitul secolului X şi în care, după înfrângerea lui vodă, Gerhard - primul episcop din noua dieceză - a activat până la construirea catedralei
- Catedrala închinată Sf. Gheorghe
- Mănăstirea cu hramul 'Sf. Maria' - clădită de Gerhard - aflată în vecinătatea fostei mănăstiri greceşti, unde a fost adus trupul arhiepiscopului în 1053" (deshumat ritualic creştin după 7 ani de la deces)

Deoarece Obeliscul Sf. Gerhard a fost distrus - iar Gherard / Gerhard era strănepotul capului emigraţiei Aromâne = Morlacă / Valahă "Neagră" de la gura Krka din anul 900 în Veneţia - nu altcineva decât un Aromân, Alex Nacu 1785-1848 (contele Sânnicolaului Mare / judeţul Timiş, familia fiind înnobilată de Împăratul Habsburg deoarece un angajat al său a găsit acolo faimosul tezaur de aur datând din mileniul precedent, ce a trecut prin mâinile multora), i-a ridicat statuia în Bănăţeanul Cenad / judeţul Timiş:

Sf. Gherard

Este de remarcat că de pe aceeaşi Vale Kerka / Krka (de unde la sfârşitul secolului IX - când au năvălit Ungurii în Panonia - au emigrat mulţi în Veneţia) anterior s-au mutat - în anul 743 - şi acei Morlaci / Vlahi "Negri" în Ragusa, care acolo au fondat Casa Gheorga = Casa Gherga, cea mai veche nobiliară din cetate, cu rol cârmuitor în oraş şi în jurul metropolei Medievale Adriatice timp de peste un mileniu. În anul 1905, academicianul Aromân George Murnu în "Vlahia Mare" a explicat contextul: "Pe lângă cei din văile şi podişurile Carpaţilor, găsim, din secolul X încoace, o populaţie deasă de Români în Munţii Balcani şi în Pind. În afară de aceştia mai erau şi alte grupări mai mici sau mai mari şi am putea zice, mai că nu erau munţi şi locuri de păşuni pentru vite în Peninsula Balcanică, unde să nu fi fost cătune de-ale Românilor. O grupare a Românilor Balcanici o găsim aşezată peste tot cuprinsul Munţilor Hemos / Balcani, zidul de despărţire al Traciei de Bulgaria; ramurile ei ajungeau până în Nordul Albaniei şi Serbia şi veneau, de bună seamă, în atingere cu populaţia Românească din stânga Dunării, care la început nu putea să ocupe decât o parte anumită din Banat şi Oltenia şi din munţii învecinaţi. Ţara Românilor din Hemos se numea Vlahia (posibil Albă). Că Românii din Pind şi din Hemos nu erau localnici, ci veniţi denspre Nord - după toate probabilităţile din Bulgaria apuseană şi din Serbia de astăzi - nu poate fi nici o îndoială; despre aceasta ne încredinţează nu numai istoria, ci şi mai ales documentele vii ale limbii noastre, a cărei unitate - adică coincidenţa aproape a tuturor fenomenelor linguistice observate de toate dialectele Româneşti - presupune cu necesitate unitatea teritorială a Românismului primitiv. Limba Românească poartă prea multe urme şi amintiri Balcanice, ca să ne închipuim că s-a format numai şi numai pe teritoriul Daciei şi că a stat acolo izolată în o mare parte a Evului Mediu; ştiinţa filologică, ale cărei rezultate sunt astăzi tot aşa de întemeiate ca şi ale oricărei ştiinţe pozitive, nu ne mai îngădue să tragem o altă încheiere. Legături neîntrerupte, legături intime au fost negreşit de la început, între marile grupuri de Români şi au urmat, oricât de slăbite, până în cele din urmă timpuri ale Evului Mediu; ele şi numai ele ne dau deslegarea identităţii lor etnice recunoscute aproape unanim din cele mai îndepărtate timpuri până astăzi. Aceste legături nu erau greu de păstrat, căci o mare parte din Români erau îndemnaţi, prin însăşi îndeletnicirea lor de frunte, păstoritul în cel mai larg înţeles al cuvântului, să cutreiere Peninsula Balcanică de-a lungul şi de-a latul, să se apropie şi chiar să se amestece între dânşii. Că erau oarecari deosebiri între aceste grupări mari de Români ne-o arată cele 2 dialecte mai însemnate Româneşti, dialectul Macedo-Român şi cel Daco-Român. Graiul mijlocitor între aceste amândouă dialecte a fost cel vorbit odinioară de Românii din Hemos şi în genere în Nordul Peninsulei Balcanice; acesta nu pare a se fi deosebit de cel Daco-Român decât prin elementele împrumutate în decursul vremii de la Românismul din Pind".

Evreul călător Benjamin 1130-1173 din Tudela 42,03 lat. N, 1,36 long. V / Regatul Navarrei a notat despre Arumânii / Aromânii din Pind (Munţii Pindului sunt în S Macedoniei, despărţind Tesalia din răsărit - ce iniţial se numea Eolida - de Epir din apus): "Aici este începutul Vlahiei, ai cărei locuitori ocupă munţii iar ei înşişi poartă numele de Vlahi. Asemenea cerbilor de iuţi la fugă, ei se coboară în Ţara Elenilor ca să despoaie şi să prade. Nimeni nu-i poate ataca prin război, nici un împărat nu-i poate supune. Datinele creştineşti le ţin şi se cheamă cu nume Evreieşti, din care cauză unii spun că ar fi neam de Evrei iar pe Evrei îi numesc fraţii lor. Pe aceştia numai îi atacă dar nu-i ucid, aşa cum ucid pe Eleni; în sfârşit, ei trăiesc fără legi" (el comparându-i pe Vlahi cu Druzii din Sidon / Liban, autonumiţi Ghulăt, care - la fel cum anterior a făcut-o Ordinul Asasinilor - s-au desprins dintre şiiţi). În document - păstrat la Londra, de "Muzeul Britanic" - exploratorul din Tudela / Regatul Navarrei a mai consemnat, despre Împăratul bizantin contemporan Manuil Comnenul 1118-1180, că avea "o deosebită înclinaţie sau simpatie faţă de Vlahi / Aromâni ca unul care se trage din neamul lor"; fiindcă produsele Armâne erau căutate în Tracia pe piaţa Constantinopolului, Evreii nu erau omorâţi deoarece Armânii aveau nevoie de ei pentru ca produsele - miei, lână, etc. - să ajungă prin intermediul acelora la clientela bizantină. Academicianul George Murnu în "Vlahia Mare" a mai scris: "că Aromânii îşi dădeau nume Evreieşti, e foarte probabil; obiceiul acesta de a-şi da nume biblice s-a păstrat la ei întrucâtva până astăzi, coincidenţă interesantă cu ceea ce s-a constatat că a fost la Românii din Făgăraş (conform şi academicianului N. Iorga în 'Sate şi preoţi în Ardeal')". Dr. Theodor Capidan a scris în anul 1925: "Locuinţele primitive ale Aromânilor au fost în Tesalia şi Pind, nu în Macedonia. Numai în aceste părţi s-au păstrat până azi unele nume de localităţi de origine Română şi tot numai în aceste părţi Aromânismul mai continuă să existe încă până astăzi, în centre cu o populaţiune compactă. De aci, din Tesalia şi Munţii Pind, s-au întins Aromânii între secolele XII-XIII în Munţii Gramoste şi în Albania şi numai mai târziu o parte dintre cei din Albania îi vedem grupaţi împrejurul Moscopolei, cel mai însemnat centru cultural al lor din secolul XVIII". Etnograful Aromân Tache Papahagi a indicat ca una din ramurile principale Armâne pe aceea formată din "Grămoşteni, care locuiesc la frontiera dintre Grecia şi Albania, în regiunea Bitoliei, precum şi în Munţii Traciei (Serbia şi Bulgaria Sudică)". Autorul Anastase Hâciu

a scris în cartea "Aromânii" din anul 1936: "Două treimi din populaţiunea Aromânească a Bitoliei erau Moscopoleni, care trebuie să se fi aşezat acolo cu mult înainte de distrugerea din secolul XVIII. În Bitolia / Monastir câteva firme de mari negustori erau din Pisuderi, ca firma Gherca, de coloniale en-gros, cu întinse moşii în cazaua Florina. Comerţul cu coloniale era - în mare parte - în mâinile Aromânilor; în Monastir / Bitolia, o firmă de coloniale era și cea a lui Dota Ghiorghi din Gopeși iar tot din Gopeș a fost și PapaGheorghe. Majoritatea hanurilor erau ale Aromânilor din Crușova, Pisuderi și Gopeși". ("Colonialele" erau articole alimentare provenite de la străini, din colonii sau din alte Ţări - "cazaua Florina" 40,47 lat. N, 21,24 long. E era o municipalitate Vest Macedoneană populată de Aromâni, Gopeși aparţinea municipalităţii Bitoliei / Monastir iar comuna Pisuderi era la S de orașul Monastir / Bitolia).

Grgor în Bar

Grgur / Gregory - adică forma Iliră / Dalmată pentru Gerga / Gherga conform filologilor specializaţi în onomastică și etimologie - arhiepiscopul din Bar 42,06 lat. N, 19,06 long. E / Muntenegru începând din anul 1172, având primatul catolic asupra Sârbilor, supărat că arhidioceza sa înfiinţată în anul 1089 nu mai activa de 3 decenii (atribuţiile fiind acoperite de Biserica Croată a Splitului) și pentru a sublinia întâietatea localnicilor, printre care a evidenţiat Morlacii, a tradus până în anul 1196 când s-a stins, din Slavonă în Latină, un pachet de 6 cronici, dintre care cea mai veche era din anul 753; s-a născut în Ghiara / acum Zadar pe coasta Dalmată iar după moartea lui - a fost poreclit "Auritul" = "Grizogono" - arhidioceza s-a reactivat, funcţionând și în prezent (în Zara / azi Zadar - vechea denumire Ghiara / Gheara, conform Dr. Ioan Russu 1911-1985, având etimologie Getă, Croaţii zicându-i Zadar de la Iedera Vlahă = planta cu gheare cățărându-se peste tot - la 1428 comitele Morlacilor, care lucra pentru Veneţieni, era Alexandru Georgie: Dogele i-a scris atunci că "aşezarea Morlacilor pe pământurile Dalmaţiei e de cel mai mare folos"). Când cârmuitorul Ştefan Nemania al Sârbilor 1113-1199 - Cneaz care în anul 1166 a pus bazele statului Sârb - a asediat cetatea Bar în 1185 (în același an, profitând de căderea Dinastiei Comnen de la cârmuirea Imperiului Bizantin, Normanzii = "Nordicii" au jefuit Salonicul, în paralel cu Armânii din Bulgaria, cârmuiţi de fraţii "As-An" / Asan, care s-au răsculat atât împotriva Bizanţului, cât și împotriva apusului controlat de papă - însă colaborând cu Cavalerii Templieri prin asigurarea drumurilor Balcanice pentru aceia la transportul valorilor, fapte pentru care încasau mari sume - iar în Veneţia de Jos / Ţinutul Făgăraşului a fost atestat trezorierul Grigore Veneţianul al familiei G/herţegului Negru Vodă, care a constituit Valahia / Ţara Românească în N Dunării), tot atunci Grgur / Gheorghe conducând apărarea localităţii Bar ca mare patriot - regiunea pe atunci era puternic populată de Armâni / Vlahi - reușind să scape de represalii însă pierzându-și proprietatea, căci Ștefan Nemania, tatăl Sfântului Sava care a ajuns primul arhiepiscop ortodox al Sârbilor, printr-un edict în anul 1198 a dăruit Cnezatul / "judecia" Vlahului Ghiorughe / Giurgea având satele Gjiurgevo, Batine, Rodno, etc. împreună cu peste 170 de familii Vlahe din MunteNegru și din Sudul actualului Kosovo, Mănăstirii Hilandar / Chiliandari de pe Muntele Athos / Macedonia; e de știut că Mănăstirea Hilandar - din Nordul Muntelui Sacru Athos, acum a patra ca importanță - a fost ctitorită în anul 980 de navigatorul Gheorghios "Helandarios" (la bizantini "chelandia" = "galeră", de la care s-a păstrat denumirea), ea fiind părăsită spre sfârșitul secolului XII: Împăratul bizantin a dat atunci așezământul familiei Nemania (acolo în secolul XIV a ajuns șef Cuviosul Nicolae Gherga, care la evenimentul inaugurării Mănăstirii Deceani din Kosovo - fosta Dardanie - s-a cunoscut cu călugări Atoniți / din Macedonia și a plecat cu ei, ajungând starețul Mănăstirii Hilandar iar apoi, printre Românii din N Dunării, a devenit Sf. Nicodim de la Tismana). Aflată în fosta Dioceză Dacia, Mănăstirea Deceani din Coșava / Kosovo - realizată aproape de casa unde s-a născut și a crescut Sf. Nicodim Gârd / Gârc = Nicolae Gherga - a fost construită timp de 8 ani, începând din anul 1327, de meșterul MunteNegrean Vita, al cărui tată Trifun era parohul Bisericii "Fecioara Maria" de lângă Poarta Gurdić (Sudică a portului MunteNegrean Kotor 42,25 lat. N, 18,46 long. E - cetate patronată de Sf. Gheorghe - condusă de nobilul Iacob Gherga la sfârșitul secolului XIII, așa cum a cercetat de exemplu Konstantin Jirecek): e de remarcat că pe coasta Dalmată Gherganii din Golful Kotor / MunteNegru aveau rude nu departe, anume printre Gherganii din Ragusa / Croația (azi Dubrovnik); în anul 2018, cercetătorul Pompiliu Sfera din Serbia a scris despre secolul XIV - când în Kosovo a fost ridicată de zid Mănăstirea Deceani - că "istoricii muntenegreni Kovijanić și Stjepčević au constatat despre preotul Vita Trifunov zis Čuča (în pronunție Ciucia) de la Biserica Sf. Maria din Gurdić că a fost o personalitate remarcabilă în acea perioadă. În afară de Vita, la hram au lucrat și Anghel cu Petru, din Zadar. Anghel / Anđelo a construit cunoscuta biserică închinată Sfântului Vlah din Dubrovnik (echivalat Slavic cu păgânul Zeu Veles / Volos) iar fratele său, Biserica Sfântul Martin din același oraș. La construcția hramului Deceani a mai fost angajat și cel mai cunoscut pietrar din regiune, Marko Marinov zis Gogo, din Ragusa / Dubrovnik, care a ridicat palatul Buća din Kotor și mai sunt amintiți Dragoš Ivanov cu încă 2 persoane din Kotor". Iată așadar că Dalmații din Kotor / MunteNegru, din Ragusa = Dubrovnik și Zadar / Croația s-au implicat în

realizarea de zid a Mănăstirii Deceani / Kosovo (cu situarea în interiorul continental, față de coasta Dalmată): acele zone pe atunci încă erau populate consistent de Vlahi / Aromâni.

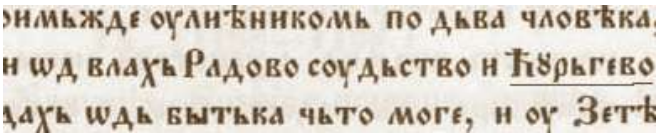

Donația prin edictul păstrat acum în Arhivele Dubrovnik

Autorul Român Isidor Ieșan a scris în "Istoria Balcanului" din anul 1912: "Sârbii au fost încreștinați în mai multe rânduri / perioade și în mod particular, nu ca poporul Bulgar deodată și în mase compacte împreună cu cârmuitorul lor Boris. Tot așa au devenit Sârbii creștini numai prin concursul puternic al Românilor autohtoni din Balcani. Astfel se și explică adoptarea datinelor, obiceiurilor și instituțiunilor Românești la toate serbările creștinești de preste an de către poporul Sârb, precum: colindele, urările de ajun și Anul nou, coliva, dramatizarea nașterei lui Hristos prin travestiri și mai ales acceptarea cultului familiei de la Români. Apoi toate datinele și obiceiurile poporale lățite în poporul Sârb precum cele la nașteri, botezuri, cununii, înmormântări, bocete, purtarea doliului, apoi în fine portul, etc., toate sunt adoptate de la Români". Istoricul Oscar Randi / Randa 1876-1949 din Dalmația a scris despre "Fenomenul Aromânilor" în anul 1939 (la sfârșitul perioadei interbelice, înaintea izbucnirii ultimului război mondial): "Printre răzvrătiții contra influenței Bizanțului în secolul XII au fost statul Valaho-Bulgar al Asanizilor și domnia federală Sârbească Nemagna, dinastie cu siguranță de origine Valahă. Romanii din părțile occidentale se numeau mereu în apus Romani iar aceia din Peninsula Balcanică și de la Dunăre au fost numiți de lumea orientală Vlasi (la singular Vlah). Este interesant să constatăm că în cel mai mare nucleu de dincolo de Dunăre se numeau de la sine Români și cei împrăștiați în Balcani Aromâni: niciodată n-au acceptat apelativul de Valahi. Este nevoie să amintim și alte numiri ce li s-au dat de către popoare vecine, cu care au avut relații: Grecii îi chemau Romei, Venețienii le ziceau Morlachi (de la Mauro-Vlahi), Albanezii le spuneau Rumeri. Slavii nu au venit să creeze state, ci să găsească pământ. De aceea se opreau pe șesuri, nu întemeiau orașe și nici nu căutau să invadeze prea multă vreme cetățile locuite de A/Români. În limbajul Slavilor Balcanici concepția de 'popular' se confundă cu cea de 'național': toți cred că propriile costume 'populare' sunt și 'naționale'. Aromânii au dat Slavilor obiceiurile vieții sociale, instituțiile administrative, felurite meșteșuguri, elementele comerțului și chiar arta culinară; de exemplu: cine are ochiul deprins, distinge și azi în Macedonia tipul de 'casă Valahă', în Muntenegru, Serbia, Bosnia, deosebită de cea Slavă. Un meșteșug al Aromânilor e fabricarea brânzei speciale: 'Casens Valachicus'; în Macedonia și Bulgaria se zice 'keșkeval', etc. Sunt de origine Aromână Dinastiile Cotroman din Bosnia (secolul XIII), care cu un secol înainte era numită de Unguri Principatul Roma, Nemogna / Nemania din Serbia (secolul XIII), Balsa / Balș din Muntenegru (secolul XIV), Karagiorgio din Serbia (secolul XIX), poate și Petrovici din Muntenegru (secolul XIX). Foarte mulți Aromâni au fost asimilați de Eleni, de Bulgari, dar în special de Sârbi; încă în Evul Mediu se numeau 'Vlasi', atât era de evidentă desnaționalizarea. Aromânii din Balcani se micșorară fiind absorbiți de alții iar Românii din Nordul Dunării asimilară un număr remarcabil de alte fracțiuni de popoare, cu deosebire Slave. Furtuna otomană a tulburat odată mai mult Valahii. Din acel timp au apărut în partea occidentală a Balcanilor - în zona Veneției - cei care se opriră într-un nucleu mai important pe Monte Maggiore în Istria și risipiți de-a lungul Carsului Triestin și Gorițian, uneori în Câmpia Friuleană. Apoi vin urmașii Mauro-Valahilor din Epir, presărați în toată Dalmația; de acei Morlachi s-a servit Veneția ca de cei mai buni militari ai săi pentru lupta și rezistența față de otomani: acei Morlachi au rămas credincioși Veneției până la căderea aceleia. Alte 2 grupuri mai mici de Morlachi au fost aceia care, amintindu-și limba Română, se așezară la poalele Munților Mosor în Dalmația și pe Velebit (la răsărit de Fiume / Rijeka). Austriecii au făcut ca și Venețienii: au primit pe refugiații Valahi și s-au folosit de ei în lupta contra otomanilor. Îndeosebi după victoria lui Eugen de Savoia, unii Valahi au fost trimiși să ocupe 'granița militară', documentele Austriace amintind partea occidentală a Sloveniei sub numele de 'Parva Valacchia' (adică Mini Valahia). Un alt grup - mai mare - a fost azvârlit tocmai dincolo de Carpați, în Moravia (ex-Cehoslovacia), unde există o regiune cu numele 'Valacchia' ai cărei locuitori - azi Cehi - păstrează trăsături nesterse ale originii lor Aromâne. Grupul cel mai numeros al Aromânilor, din Pind, s-a alipit cauzei Elenilor și a luptat alături de ei în diferite etape. Iar pentru că otomanii avură puterea mai mare pentru primul moment, Aromânii își plătiră scump generozitatea. Astfel, orașul Moscopole - de 60 mii de locuitori - fu distrus în 2 rânduri: în 1769 și 1821. Locuitorii fugiră risipiți în toate Ținuturile Balcanice și ale Bazinului Dunărean (până la Buda-Pesta și Viena). Figurile distinse Aromâne au făcut bine popoarelor care odinioară le-au adăpostit strămoșii în refugiu. În Austria, o serie de ofițeri de la ex-frontierele militare au devenit mai cunoscuți, ca generalul din războaiele napoloniene Duca, generalul Mamula / primul guvernator militar al Dalmației în perioada constituțională imperială, mareșalul Boroevici pe Cars în Marele Război, în secolul XIX Nicolae Dumba (care patrona 'România Jună' în Viena și a fost vicepreședintele Societății de Muzică a Imperiului Habsburg), probabil faimosul jurist Anton Randa - din secolul XIX - venit din colonia Valahă Moravia, ș.a. Cele mai pronunțate și energice personalități ale politicii Bulgare sunt în majoritate de origine Macedoneană. În Croația, Aromâni - toți din familii orășenizate de Morlachi Slavizați - au fost Ivan Mestrovici / cel mai mare sculptor, primul ministru de externe, ș.a. În Serbia, Nicolae Tasici (al cărui tată se numea Tasa și era din Valea Timocului), comediantul Branislav Nusici, miniștrii Kumanudi, Marcovici, Nincici, Stoiadinovici, Naum Kanara - coleg al lui KaraGiorgio - care avu același sfârșit, Gavrilo Princip / atentatorul de la Sarajevo din 1914, în mod evident Aromân, ș.a. În Ungaria, ministrul Deak Francisc, căruia Fiume / Rijeka i-a intitulat corso-ul cel mai frumos al orașului ca recunoaștere pentru meritele avute la mărirea portului, contele Alex Nako / guvernator la Fiume / Rijeka în 1906-1910, ș.a. S-ar putea completa lista necontenit".

Steagul Fiume / Rijeka

Caşcavalul / "Caş-Cavalul" însemna - de la început - literalmente "Brânză Cavalerească" (Românii folosesc pentru "brânză" cuvântul "caş", înrudit cu numele străvechiului Cuş, fiul cel mai mare al lui Ham): originea Românească a caşcavalului / "caş-cavalului" - adică brânza tare, ca premieră mondială, cu vechime atestată Antică iar conform academicianului Aromân Theodor Căpidan în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1929 cei mai pricepuți producători fiind la vremea sa Fârșeroții - a fost analizată în anul 2004 inclusiv de către Dr. Zora Mijacevic și Dr. Snezana Bulajic de la Facultatea de Medicină Veterinară a Universității din Belgrad / capitala Serbiei Moderne (de altfel, păstoritul a fost ocupație de bază a Geto-Dacilor / strămoșii Românilor Moderni); un alt cuvânt conectat și foarte vechi e "urda" - extrasă din zer prin fierberea aceluia - Dr. Mihai Vinereanu arătând în anul 2009 despre "zer" ca având "origine traco-dacă", conform Hititului "uar" = "a arde" sau Armeanului "varem" = "a aprinde" / urda posibil fiind legată de lumea Kurdă (lingvistul German Gunter Reichenkron 1907-1966 a susținut că "zer" - ca și verbul Sanscrit "kṣărati" pentru "a curge" - provenea din rădăcina pre Kurgană / Indo-Europeană "ser" = "a curge"). Feta - celebra brânză știută ca tipică Grecească - cântată din Epoca Fierului de bardul Homer în "Odiseea", a fost consacrată în Balcani de către Aromânii din Trikala; ar fi de remarcat că Sanctuarul Zeului Medicinii Asclepios a fost în Trikala iar în relativ apropiata Larisa a trăit Hipocrates, părintele medicinii: păstorii Vlahi au dominat istoric acolo. În N Canaanului - Țara Sacră a mezinului / fiului cel mai mic al lui Ham - se poate remarca denumirea capitalei Zer a Regatului Gheșur populat de Sfinții Gherghe la poalele Înălțimilor Golan, acolo unde curge Râul Iordan în Lacul Galileeii: etimologia onomasticii e cea conectată de strămoșii Valahilor / Vlahilor; de altfel, s-ar observa că în Greacă γάλα "gala" = lapte, ceea ce confirmă și lingvistic faptul biblic că acolo - Galileea fiind centrul Canaanului, cu populația formată din Goimi = neamurile considerate animalice de către Evrei - chiar era Sfântul tărâm unde "curgea lapte și miere" (în Vechea Lume, apicultori vestiți - mari producători de miere - au fost Geto-Dacii, strămoșii Valahilor / Românilor). În Balcani, dinaștii Nemănești / "Ne-Magna" = Nemagna / Nemania sau Nemoianu, adică "Ne-Măreții" Vlahi (din cauza lipsei posesiunilor) s-au ivit în secolul XII din Dinastia lui Vukan / Uroș - presupus de Isidor Ieșan în "Istoria Balcanului" din anul 1912 ca Românul Ursu - prin voinicul fondator Ștefan, la putere în fosta Sclavenie din anul 1166; urmașii săi au emis legi aspre - pline de ură - contra Vlahilor (inamici redutabili adesea au fost dintre proprii semeni, poate mai răi decât dușmanii "oficiali"): numele avea înțeles demonic, în Sârbă și acum "nemanu" fiind "monstru" iar la Românii vechi - așa cum a documentat de exemplu Dr. Popescu Sireteanu în anul 2006 - "nămaie" fiind animal. Lucrarea arhiepiscopului Grgur / Gheorugheco (care era un apropiat al familiei domnitoare din MunteNegru / formaţiunea statală de acolo atunci încă purtând numele Roman Dioclea, Slavizat Duklja) a fost o valoroasă compilaţie de surse scrise şi Tradiţii în 47 de capitole despre Goţi, viaţa lui Constantin "cel Mare", istoria şi creştinarea MunteNegrului, "cronica Travuniei" - adică a zonei dintre Cotor şi Ragusa - hagiografia Sfântului Vladimir (pentru Slavi "mir" = pace), etc.; a menţionat invazia Goţilor din secolul V - care au stăpânit Nordul Epirului în 403-535 - apoi a Avarilor şi că descendenţi Goţi stăpâneau apusul Balcanic, inclusiv Regatul Morav în secolul IX când au sosit Ungurii în Panonia (letopiseţul său făcea distincţia între Slavi ca Bosniaci / adică aceia din regiunea Rama, Croaţi, Sârbi, ş.a. oferind informaţii unice despre genealogii, teritorii şi situaţii, ajungând de exemplu să fie ca inspiraţie şi scriitorului Medieval Britanic William Shakespeare 1564-1616 pentru comedia "Furtuna"). De altfel, e de ştiut că azi în Bosnia şi Herţegovina există Masivul Gargaş 43,37 lat. N, 17,36 long. E. Arhiepiscopul Grgur a observat că năvălirea Slavilor în urmă cu secole a determinat, pentru evitarea persecuţiilor, mutarea autohtonilor pe înălţimi, care şi-au ridicat acolo întărituri pentru a fi liberi, ceea ce a dus la apariţia comunităţilor izolate de Armâni / Vlahi (dintre care şi acum sunt câteva), o preocupare majoră a lor fiind păstoritul în Balcani - uneori cu transhumanţă pe distanţe mari - ciobanii Armâni / Vlahi având pentru recunoaştere sculptat în capătul toiagelor stindardul Get; e de ştiut caracteristicul dans Armân / Aromân în hora cu cerc dublu: femeile în interior şi bărbaţii în exterior (acum predomină cercul simplu, deschis), primul stil fiind foarte vechi, existent Cultural printre Ghergani. Inclusiv cercetătorul Ioan Mugioiu din Elveţia, care în anul 1985 a studiat revoluţionarul cuvânt "gard" din limba Română - dar şi alţii - au subliniat sinonimia dintre Geţi şi Goţi, ca predecesori ai Românilor.

În anul 1253, cârmuitorul Ragusei / Dubrovnikului - oraş populat de Vlahi / Armâni - era, conform lucrării "Documente privitoare la istoria Românilor" a academicianului Eudoxiu Hurmuzaki 1812-1874, principele Marsiliu Gheorghiu (în Latină Marsilius Georgius / Marsilii Georgii):

Marsiliu Gheorghiu

"Marele dicţionar Croat" - publicat în anul 1880 la Zagreb - a indicat că sensul cuvântului "Vlah" era "sinonim cu locuitor din Dubrovnik, până în secolul XIII"; conform studiului Britanicului Thomas Graham din anul 1887, acelaşi Marsiliu Gheorgu în anul 1265 deja cârmuia pe deplin Insula Korcula (atunci, Marco Polo a copilărit acolo - fără tată, căci acela era plecat cu afaceri Veneţiene - fiind crescut sub influenţa cârmuitorului Gheorgu / Gheorghiu şi a plecat în Asia abia după ce şi-a cunoscut tatăl natural, în anul 1271). Este de ştiut că în anul 1339 călugărul catolic Gergely - Latin consemnat ca "Gregorius de Hungaria" - a plecat într-o delegaţie papală pe Drumul Mătăsii până în China: întâi a navigat din Constantinopol în Crimeea, apoi a trecut prin teritoriile Tătarilor şi Mongolilor; s-a întors în Europa în anul 1353 (a plecat pe când Ungaria era cârmuită de Angevinul Carol Robert şi a revenit pe când Ungaria era cârmuită de fiul aceluia / Ludovic iar papii erau în Avignon - Sudul Francez - iar nu la Vatican). Pe harta următoare - realizată de istoricul American William Shepherd în anul 1911 - se poate vedea situaţia din anul 1265 (din vremea tinereţii Aromânului Marco Polo şi a cârmuitorului Marsiliu Gheorghiu al Ragusei), cu Ragusa în colţul NV şi Valahia Tesaliană în centrul Balcanilor:

Timp de mai multe secole, în zona Ragusei au funcţionat Ghergani - notaţi divers în anale - ca în 22 VIII 1439, când comisarul Zorzi al Cotorului a primit o moştenire din Ragusa (ori în 7 IX 1439, când a fost consemnată activitatea negustorului Georgius de Ragusio, ocupat cu comerţul de haine finisate); în 7 V 1449, a fost notată existenţa lui Zorzi de Ragusa, etc. (istoricul Ceh Konstantin Jirecek 1854-1918 a afirmat că familia Giorgi din Ragusa probabil avea o ascendenţă în Kotor). Prin testament, la 1 VIII 1470 Zuanne de Zorzi din Ragusa a lăsat o moştenire prietenului comisar Albertin, din localitatea vecină, Almissa; în 14 VI 1520, un cleric / ierarh în Ragusa era Paulus Georgii, în 19 II 1682 la Biserica "San Giovanni" din Veneţia a fost consemnată activitatea preotului Lucieta de Zorzi din Ragusa, ş.a.: de exemplu, Ignatio Georgio din Ragusa (1675-1737) şi-a publicat în Veneţia poeziile pastorale şi erotice dar a documentat şi popasul Sf. Pavel în Dalmaţia:

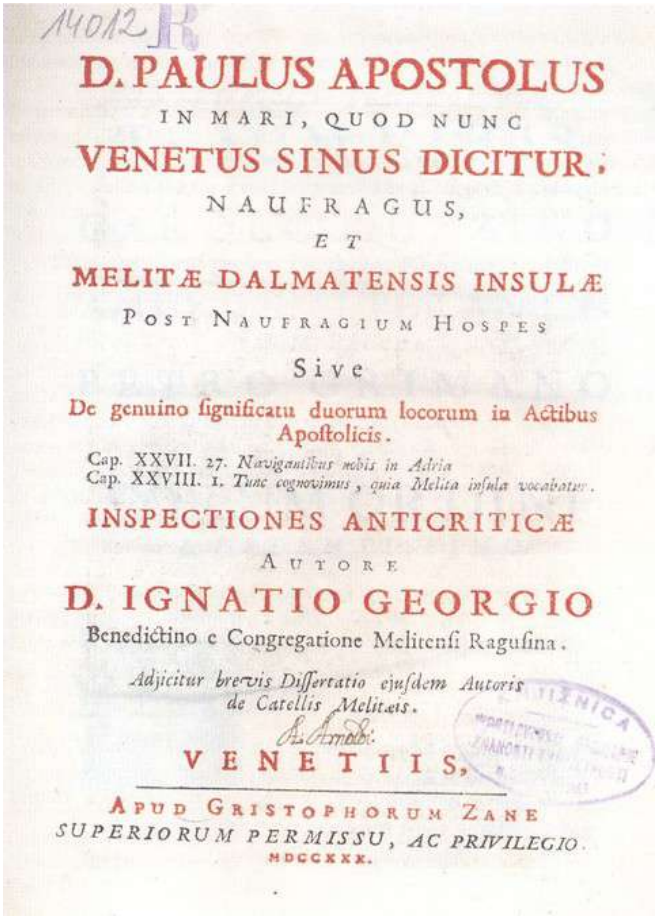

14012 R

D. PAULUS APOSTOLUS
IN MARI, QUOD NUNC
VENETUS SINUS DICITUR:
NAUFRAGUS,
ET
MELITÆ DALMATENSIS INSULÆ
POST NAUFRAGIUM HOSPES
Sive
De genuino significatu duorum locorum in Actibus Apostolicis.
Cap. XXVII. 27. *Navigantibus nobis in Adria*
Cap. XXVIII. 1. *Tunc cognovimus, quia Melita insula vocabatur.*
INSPECTIONES ANTICRITICÆ
AUTORE
D. IGNATIO GEORGIO
Benedictino e Congregatione Melitensi Ragusina.
Adjicitur brevis Dissertatio ejusdem Autoris de Catellis Melitæis.
VENETIIS,
APUD CRISTOPHORUM ZANE
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.
MDCCXXX.

În anul 2002, cercetătorul Zdenko Zlatar de la Universitatea Australiană Sydney 33,52 lat. S, 151,12 long. E a scris: "În 1358 - când a devenit autonomă faţă de Veneţia - Ragusa a intrat în auto-guvernarea denumită patriciat = 'vlastela' iar în 1440 (când a început să plătească tribut otomanilor) oraşul mai avea 33 de familii nobile din cele vechi, printre care a fost Georgi, ştiută de asemenea ca Zorzi: erau nume sinonime; puterea casei patriciene Georgio a crescut în timp, de la 216 funcţii publice exercitate în secolul XIV, la 357 funcţii publice de-a lungul secolului XV şi 573 în secolul XVI (în secolul XIV, familia Georgio era a treia în influenţă politică şi a doua în bogăţie din Ragusa). După 1440, prezenţa neamului de frunte Georgio / Zorzi în Consiliul Cetăţii s-a redus ca implicare sub forma numărului de membri, însă prezenţa s-a manifestat în alte domenii ale comunităţii (judecători, profesori, comercianţi / negustori, diplomaţi, etc.)". Este de ştiut că în timpul războiului din 1378-1381 dintre Maghiari şi Veneţieni, cârmuirea Ragusei - în care familia Georgio / Zorga avea rol proeminent - a apelat la Regele Bosniei pentru a i se trimite un contingent Vlah în ajutor (de remarcat că patronul Ragusei e Sf. Vlaho).

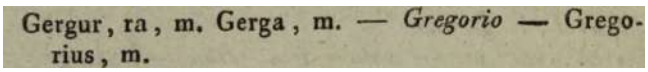

Gergur, ra, m. Gerga, m. — *Gregorio* — Gregorius, m.

"Dicţionarul Iliro-Italian" realizat în anul 1803 de lingvistul Croat Josip Voltic = Giuseppe Voltiggi a egalat numele masculin Gherga / Gerga cu Gergur / Ghergur şi Gregorio, la fel notând (după 16 ani) şi etnograful Csaplovics János 1780-1847; "Acta Croatica" - "Enciclopedia familiilor Croaţiei" din anul 2007 - a redat răspândirea actuală în Ţară a familiilor Đerđa (cu cele mai mari concentraţii în Zemunik

44,06 lat. N, 15,22 long. E, din județul / cantonul Zadar, în orașul Rijeka / Reka, port Dalmat lângă Insula Krk / Khârk - fostă Kyrikon pentru vechii Greci - și în Krapina, unde a murit ultimul Corvin):

Đerđa acum în Croația

În legătură cu formele Slavone ale numelui Gherga, Gheorghe, George, ș.a., Croatul Domagoj Vidovic în anul 2007 a contribuit printr-un studiu antroponimic, cu consideraţii astfel: "Numele personal Đerđa a fost scris şi Zorzi, Jorga, Georgije, Đorđe, Juraj, Kalađurđ, etc. Sfântul Gheorghe a apărut sub multe forme, din 1059 ca Juray până în 1254 ca Đurьđь, împrumutul fiind din Grecul Georgios / Slavul Jurja; numele său circula din secolul VI în Germania şi Franţa, din secolul VIII în Anglia, etc. (pe teritoriul Croat fiind cunoscut de mai devreme). Este foarte interesant că în Croaţia la 1280 deja numele George a derivat în Juran şi femininul Jurislava iar apoi Jurko, la Sloveni Yuri, la Slovaci Jura, la Cehi Jiri, etc.; la Sârbi - ca de exemplu în Mănăstirea Deceani / Deciana - pentru George / Gheorghe era diferenţă între numele sfânt Juraj şi cel personal Đur[a]đ. De sorginte Dalmată au fost Girgi, Gurgi, Georgi, ș.a.: Românicul 'ghe' / 'ghi' a devenit ž / dž; Georgius a ajuns Žorž, Žurga, etc. (la Ragusa în 1304 exista Žurgo, la 1413 era Zorçi). Încă din secolul XIII, formele de Zorzi, Jorga, Đeorđije, Đorđe, Đorđo, ș.a. au fost confirmate ca Vlahe; deoarece Grecul 'Ge' era 'Đ', în secolul XIV Sârbii la Mănăstirea Deceani au scris şi Đeorđi, Đorđ, Đurđic, Đurđ, etc. (o posibilă corelaţie Croată ar fi între Đordo / Đordan şi Italianul Giorgio / Giordan: ca şi între Juraj / Jordan şi Iordania / Iordan). La Sârbii de la Mănăstirea Deceani s-a constatat că după adjectivul Grec 'kalo' însemnând 'frumos', la fel cum Caloian = frumosul Ioan / An, Kalođurđ = frumosul Djurdj; de exemplu, la 1413 cancelarul din Cotor / Kotor era Ştefan Caloiurgij. Sistemul antroponimic Croat a înregistrat Đerđa / Gjergja, care trebuie corelat cu Albanezul Juraj şi Maghiarul György din Nord; numele de familie s-a păstrat rar - mai ales sub influenţa Bisericii Ortodoxe - versiunile Croate fiind Georgijević, Georgijev, Georgijevski, ș.a. Žurga / Žurgo era Veneţianul Zorzi / Georgius (însă confuzia nu era şi în Epir): numele era împrumutat de la Greci de Latini şi Slavi, în Balcani practicându-se şi porecla Đúre / Đùrās. Popularitatea numelui a fost întărită de migrările populaţiilor şi de convingerile creştine, ce au propagat până în substrat toate acele variante". Academicianul Român Silviu Dragomir a scris în 1959 despre Medievalii Vlahi Kosovari: "cătunele vlahilor Gjuraşevski dăruiţi mănăstirii Deceani - care există şi azi cu numirea de Mali Gjurgjevik şi Veliki Gjurgjevik - sunt situate în ţinutul Drinului Alb" (localităţile Kosovare Gjurgjevik 42,36 lat. N, 20,39 long. E - populate în Evul Mediu de Vlahii domeniului Cnezial al familiei celui devenit Sf. Nicodim Gârca - acum aparţin Districtului Pec). Profesorul Pachia Tatomirescu din Timişoara - Doctor în filologie - a explicat denumirea de Balcani: "Valahic ca determinativ apare în sintagma / toponimul compus, Munţii Balcani (cu vectorizarea semantică Munţii Valahimii), ce - de câteva secole - a substituit în mai toate 'geografiile de cancelarie' termenul secund / vechi 'Munţii Hemus'; din pelasgo-valahul 'balcan' a rezultat tot ce este specific Balcanilor / 'de-al Valahimii', ca în toponimul compus, Peninsula Balcanică".

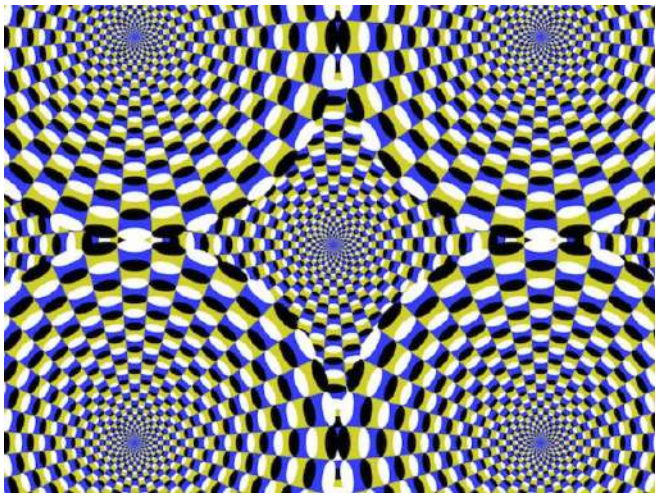

Gherga şi Goţii

Tracii la începutul mileniului I

Spaţiul Românesc a fost Gotic - de fapt Getic - de pildă înaintea spaţiului German; au fost şi sunt încă unii "fermecaţi" la Goţi de Germanitatea lor mai mult decât de Românitatea lor: totuşi, efectiv Goţii au dominat Imperial vreme de secole Sudul European - cu capitale în ceea ce azi sunt România, Italia şi Spania - acolo unde partea Germanică nu s-a evidenţiat, căci s-a fixat partea Românică. Savantul Român Gabriel Gheorghe a sintetizat: "Istoriografii medievali, mai ales germani, în dorinţa de a-şi afla o identitate, au inventat un popor al goţilor, fără origine cunoscută, care nu a existat independent de geţi şi nici nu putea să existe". S-au agitat destui imaginând că Rumânii ar fi altceva decât Românii, Vlahii decât Valahii, Goţii decât Geţii, ş.a.: câte o vocală ar cauza grozavele deosebiri, căci altfel nu s-au identificat diferenţe (unii se zbat şi acum a separa Goţii de Geţi, Vlahii de Valahi, Românii de Rumâni, cu o literă de fapt separând popoare); astfel cum mulţi Daci s-au regăsit ca Deutsche - în Germania / centrul Europei - tot astfel mulţi Geţi s-au regăsit ca Goţi. În Europa, spre deosebire de vechii Greci care s-au răspândit mai ales în Sud, Goţii - foştii Geţi - au ajuns peste tot (iniţial, Romanii din Sudul European i-au considerat pe majoritatea Barbarilor din Nordul European - din afara stăpânirii lor Imperiale - fie Geţi, fie Germanici, spre sfârşitul Antic la modul generic pe mai toţi ca Goţi); se poate observa că deşi autorii contemporani Goţilor n-au scris că erau în general alţii decât Geţii, s-au găsit unii autori în Epoca Modernă (cu pretenţii de onorabilitate) care să insiste pe invenţia că Goţii nu ar fi fost Geţi: acceptă alternanţe de genul Valahi-Români, Eleni-Greci, Nemţi-Germani, Maghiari-Unguri, etc. dar nu acceptă Geţi-Goţi, zbătându-se în evidente contradicţii de gândire (chiar fără să-şi dea seama de defecţiunile elementare), ca de exemplu ignorând coincidenţa că iniţial Goţii de la Marea Baltică s-au dus, din toate zările posibile, chiar la Geţii de la Marea Neagră, susţinând că Goţii au format un alt popor, nou faţă de cel al Geţilor, afirmând însă fără nici o reţinere că Goţii respectau aceiaşi vechi cârmuitori ai Geţilor ca Împăratul Burebista, Regele Deceneu, ş.a. ori afirmând fără nici o reţinere că Goţii - chipurile nou apăruţi în istorie imediat după ce Geţii / Gheţii ar fi dispărut din istorie - slăveau acelaşi vechi Zeu Zalmoxe, etc. Au rămas interpretări despre cele 3 soiuri ale Goţilor - OstroGoţi, ViziGoţi şi Gepizi - ca fiind "Ostro / Austro" însemnând luminoşi sau strălucitori, de pe Ostroave / Insulari (dar şi Estici) la OstroGoţi, "Vizu" ca acvatici ori viteji (dar şi Vestici) la ViziGoţi, respectiv "pedu" ca prunci, începeţi / leneşi la înalţii Ghepizi = Gepizi; aceia concret au existat Imperial oficial - cu organizări statale denumite ca atare - din Antichitate până în Evul Mediu timpuriu, istoric dăinuind Esticii OstroGoţi / cu capitala în Italia şi leneşii Gepizi / cu capitala în România până în secolul VI iar vitejii ViziGoţi / cu capitala în Spania până în secolul VIII (ultimii Goţi din lume mai existând atestaţi după un mileniu, în Crimeea secolului XVIII: acolo au fost cei mai apropiaţi geografic de leagănul strămoşilor). În anul 1859, savantul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg a scris în cartea sa despre Geţi că aceia cu timpul au căpătat denumirea de Goţi iar în vremea Împăratului Ermanarik (secolul IV) Imperiul Got se întindea între Fluviile Don şi Vistula, în general majoritarii absoluţi OstroGoţi fiind între Don şi Nipru, ViziGoţii fiind între Nipru şi Dunăre iar până la Vistula, datorită altor populaţii, Goţii fiind în majoritate relativă; atunci era deja începută creştinarea unora dar până la cea deplină, păgânii Goţi (OstroGoţii ajungând în Peninsula Italică şi ViziGoţii ajungând în Peninsula Iberică, în Nordul Peninsulei Balcanice rămânând Gepizii = pruncii Geţilor / Goţilor) au divinizat acelaşi Zeu Ceresc Zalmoxe / Zal-moxe = "Zeul-moş" iar păgânii Goţi zişi Germanici în Peninsulele Daneză şi Scandinavă ce închid Marea Baltică pe lângă că au slăvit acelaşi vechi Zeu Ceresc, l-au divinizat şi pe Odin, formele fiind înrădăcinate la Dunărea inferioară / în Nordul Peninsulei Balcanice, unde au trăit strămoşii Gheţi şi Dachi, aşa cum au documentat, cu localizări şi cu nominalizări, cronicari Medievali celebri care nu au fost Români, ca Ibericul Isidor în "Etimologii" ori ca Islandezul Snorr Sturluson în "Oda" / "Edda". Dr. William Moulton 1914-2000 (preşedintele "Societăţii Lingvistice Americană") şi Dr. Anthony Buccini au descris pentru "Enciclopedia Britanică" limba Gotică / Gotă ca fiind cea mai veche din familia Germanică (mult anterioară faţă de limbile Nordice şi Vestice, cu care nici nu a fost în filiaţie lingvistică directă, adică Gota nu s-a tras din ele, nici ele din Gotă):

early runic	200–600
Gothic	350
Old English (Anglo-Saxon)	700–1050
Old High German	750–1050
Old Saxon (Old Low German)	850–1050
Old Norwegian	1150–1450
Old Icelandic	1150–1500*
Middle Netherlandic	1170–1500*
Old Danish	1250–1500*
Old Swedish	1250–1500*
Old Frisian	1300–1500*

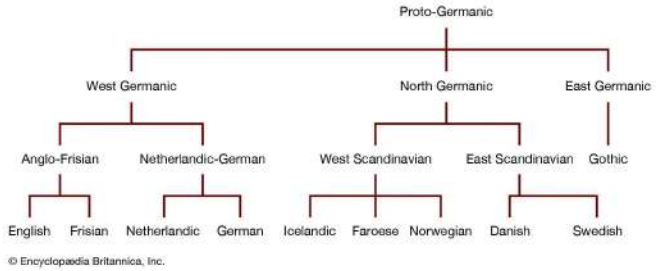

Gotica a fost limbă Estică (Enciclopedia Britanică)

În încheierea prologului "Prose Edda", Medievalul Islandez Snorr Sturluson a scris despre ce a fost între sfârșitul Epocii Fierului - când Odin a plecat din Nordul Istrului / adică din spațiul Românesc - și sfârșitul Antichității: "În Saxland, Odin a avut 3 fii. Unul se numea Vegdeg: era un Rege puternic și conducea Saxonia de Est; fiul său era Vitgils; fiii săi erau Vitta, tatăl lui Heingistr și Sigarr, tatăl lui Svebdeg, pe care îl numim Svipdagr. Al doilea fiu al lui Odin a fost Beldeg, pe care îl numim Baldr: el avea Pământul care acum se numește Westfalia. Fiul său era Brandr, fiul său Frjódigar, (pe care îl numim Fródi), fiul său Freóvin, fiul său Uvigg, fiul său Gevis (pe care îl numim Gave). Al treilea fiu al lui Odin se numea Sigi iar fiul său Rerir. Acei strămoși au condus peste ceea ce se numește acum Frankland; și de acolo se coboară Casa cunoscută sub numele de Völsungs. Din toate acelea au izvorât multe și mari Case. Apoi, Odin și-a început drumul spre Nord și a intrat în Țara pe care a numit-o Reid-Gothland; iar în acea Țară a pus stăpânire pe tot ce-i plăcea. El a pus deasupra Țării pe acel fiu al său numit Skjöldr, al cărui fiu era Fridleifr; și de acolo coboară Casa Skjöldungs: aceia sunt Regii Danezilor. Și ceea ce se numea atunci Reid-Gothland se numește acum Iutlanda. După aceea a plecat mai spre Nord, unde Țara se numește Suedia; Regele de acolo se numea Gylfi. Când Regele a aflat de venirea acelor oameni din Asia, care se numeau Æsir, a mers în întâmpinarea lor și i-a oferit lui Odin să aibă o putere în tărâmul său, la fel cu ce el însuși o avea. Și o mare bunăstare a urmat, încât oriunde au locuit au fost anotimpuri bune și pace; și toți au crezut că au provocat acele lucruri, deoarece stăpânii Țării au perceput că nu seamănă cu ceilalți oameni pe care îi văzuseră, atât în corectitudine, cât și în înțelepciune. Terenurile de ales din acele părți i s-au părut corecte lui Odin, iar el a ales pentru sine locul unui oraș care acum se numește Sigtún. Acolo a stabilit căpetenii după moda care predomina în Troia: a înființat 12 șefi pentru a judeca legile țării; a rânduit, de asemenea, toate legile, așa cum au mai existat, în Troia. După aceea a mers și mai în Nord, până când a fost oprit de Ocean, ceea ce oamenii credeau că se află în jurul tuturor Țărilor Pământului; și acolo și-a așezat fiul peste acel Regat, care acum se numește Norvegia. Acel Rege era Sæmingr; Regii Norvegiei își urmăresc descendența de la el, la fel și Jarlii și ceilalți oameni puternici, așa cum se spune în Háleygjatal. Odin l-a avut alături pe unul dintre fiii săi, numit Yngvi, care a fost Rege în Suedia după el; iar acele Case vin de la el, care se numesc Ynglings. Æsirul a luat soții din Țară pentru ei înșiși iar unii și pentru fiii lor; și acele rude au devenit numeroase, astfel încât în toată Saxonia și de acolo în tot Nordul s-au răspândit până când limba lor, chiar și vorbirea oamenilor din Asia, a fost limba maternă peste toate acele Țări. Prin urmare, oamenii cred că pot percepe, din numele strămoșilor lor care sunt notați, că acele nume aparțin acestei limbi și că Æsirul a adus limba aici în regiunea de Nord, în Norvegia și Suedia, în Danemarca și în Saxonia. Dar în Anglia există liste Antice de nume de locuri care pot arăta că aceste nume provin dintr-o altă limbă decât aceasta". De exemplu, un vechi termen pentru Suedia a fost "Swede" / "S-Wede": ca al Sfântului Vodă; în cartea "Lupii Mărilor", autorul Lars Brownworth a atras atenția asupra moștenirii Vikinge, arătând că "în limba engleză, 3 dintre zilele săptămânii sunt numite după zei vikingi, iar numele unui rege viking înnobilează aplicația Bluetooth, tehnologia fără fir care face legătura dintre telefoane și computere, omniprezentă în zilele noastre (miercuri / Wednesday pentru Odin, joi / Thrusday pentru Thor și vineri / Friday pentru Frey)".

Oamenii lui Odin și Dacii liberi în Nordul Românesc la mijlocul secolului III

Realitățile în Vechea Lume au fost că - în timp - Goții au fost precedați de Geții de la Marea Neagră și de Guții din S Mării Caspice; e interesant că în Româna pastorală "gâți" se folosește pentru miei, iezi, purcei, etc. (adică pentru cei mici). Goții - respectiv Geții "mici" sau "tineri" / "noi" - au apărut până și la Marea Baltică, ca popor format dintre Geții ajunși acolo (la rândul lor, Geții desprinzându-se dintre Tracii Nordici, cel mai mare popor din Europa Antică, așa cum a atestat inclusiv istoricul Carian Herodot): e evident despre cel mai mare popor din Europa acelor vremuri că a determinat așa ceva, căci nu era o populație oarecare din vreun cotlon European, ci - după Indieni - forma cea mai importantă aglomerație umană din Vechea Lume, cu puternice ramificații EurAsiatice (apariția la Marea Baltică a Goților se observă în secolele I-II, exact din timpul când Romanii au agresat Geții Dunării inferioare / primii Goți fiind Geții refugiați atunci în N; anterior, în secolul I î.C., generalul - și consulul - Roman Vipsanius Agrippa a indicat că Geto-Dacii aveau ca granițe Nord-Vestice Fluviul Vistula și Marea Baltică).

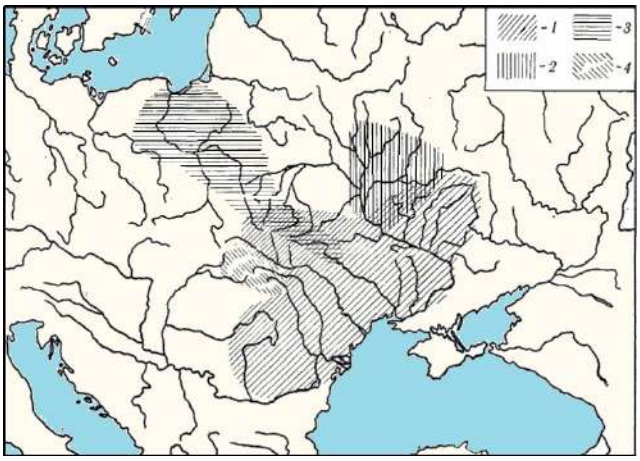

Culturile arheologice din secolul I
(conform cercetătorului Valentin Stetsyuk din Liov / Ucraina)

Cercetătorul Ucrainean Valentin Stetsyuk a susținut - îndeosebi pe baza toponimiilor - că Goții au ajuns în Pomerania / Sudul Baltic din zona mlăștinoasă Prîpeat, ilustrând situația Culturilor arheologice de la începutul mileniului I, dintre care semnificativă a fost Cultura Velbar, astfel cum s-a putut vedea în imaginea anterioară, cele 4 hașuri fiind 1) spațiul Carpato-Dunăreano-Pontic, 2) zona mlăștinoasă Prîpeat, 3) Bazinul Vistulei și 4) Galiția; el a documentat că plecați prin Bazinul Vistulei - Fluviu cu izvorul în Carpați - Goții au întemeiat, printre altele, inclusiv Danzig / Gdansk (port din Pomerania, la Marea Baltică), argumentând că "Gotul 'rauþs' pentru roșu amintește izbitor de Finicul 'ruotsi' înrudit etimologic cu verbul 'a vâsli': cu acest cuvânt - însemnând 'vâslitori' - Finicii i-au numit pe Suedezi iar lingviștii l-au conectat apoi cu 'Rus' (Goții s-au învecinat - la Nord, în același timp - atât cu Finicii, cât și cu Suedezii)".

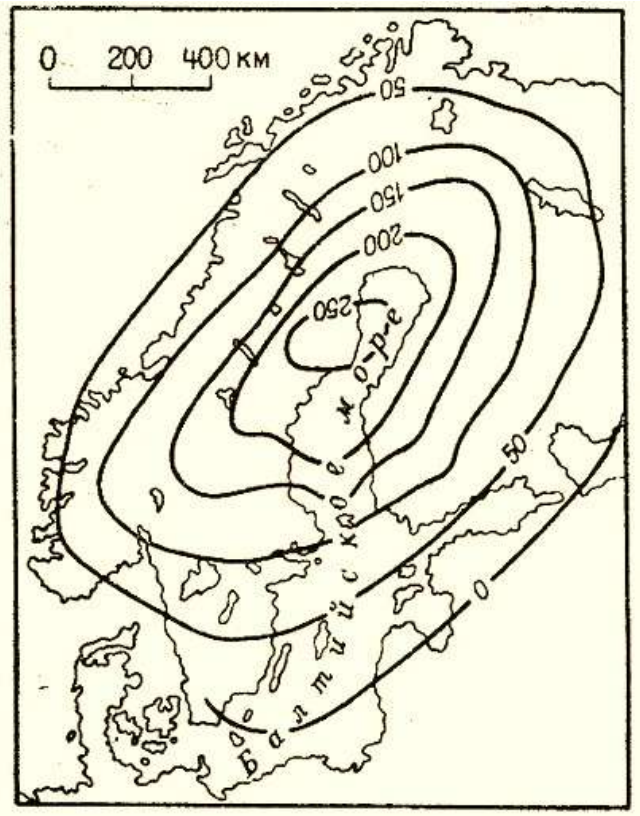

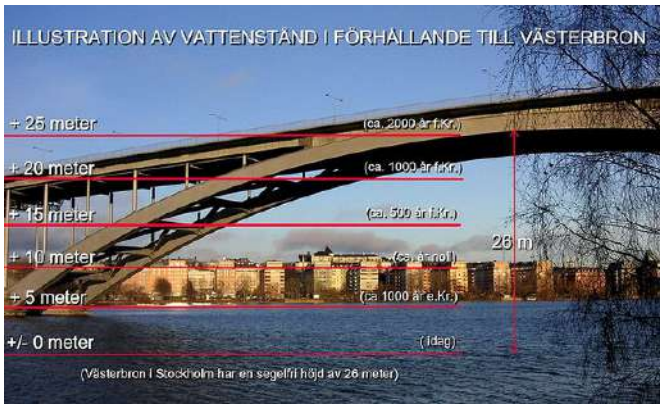

Este de știut că după glaciațiune eliberarea de imensa greutate a gheții calotei polare topite - prin încetarea presiunii verticale ce a apăsat relieful timp îndelungat - a determinat ridicarea zonei Baltice și Scandinave cam cu 10 metri pe mileniu: așadar, suprafețe mult mai întinse de acolo se găseau în Antichitate sub ape, uscatul mărindu-se cu timpul (fostul nivel Baltic se poate vedea de exemplu în ilustrația anterioară, la un pod din Stockholm / capitala Regatului Suediei); ca suprafață, Baltica era mult mai avansată teritorial în trecut - inclusiv spre Sud - ca în prezent (zona udă fiind în Țările Baltice - inclusiv în Polonia - mult mai mare ca acum). Deoarece luciul apei era mai întins, distanța de la Văile Carpaților populate de Valahi la valurile Baltice era mai redusă decât acum: în prezent, litoralul Baltic e mai îndepărtat spre N decât a fost mai demult; de asemenea - în Antichitate - Scandinavia nu întrunea condiţiile de densitate umană pentru ca să fi constituit "rezervorul" furnizor al Goţilor (de altfel, Scandinavia mereu a fost un teritoriu colonizat) iar nici un "izvor" / vreo resursă istorică - ori vreo dovadă arheologică - nu există despre vreun conflict între Goți și Geți, deoarece ei au format același popor.

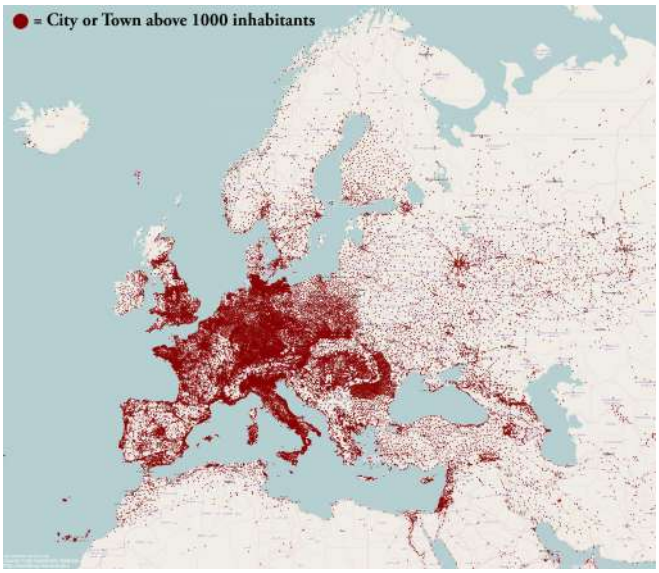

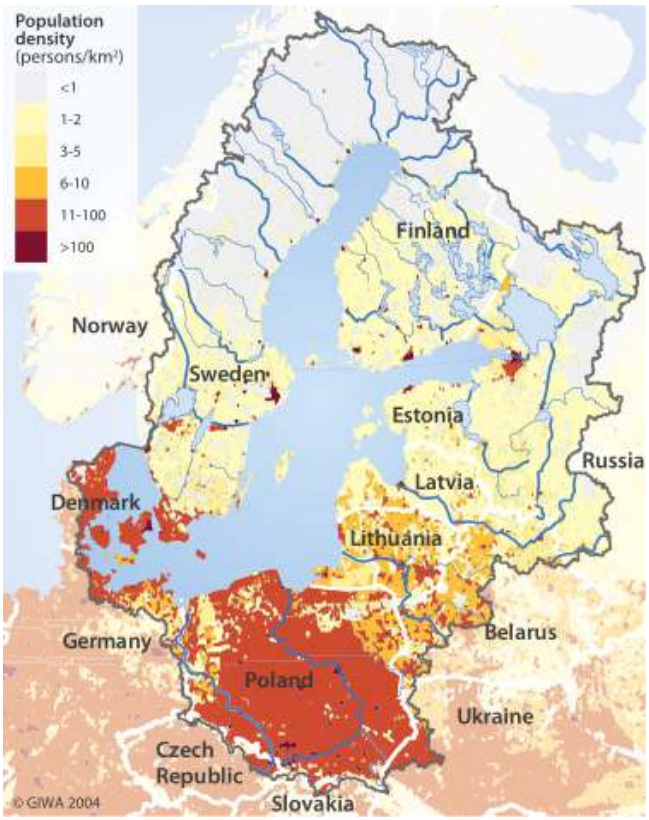

Densitatea umană în Europa și în Bazinul Baltic

Despre asemenea aspecte a scris în Evul Mediu de exemplu istoricul German Sigismund von Herberstein 1486-1566 (ambasadorul Habsburgilor din Viena la Curtea din Moscova a Rurikului Vasili III / botezat Gavril, a cărui mamă Zoe a fost nepoata ultimului Împărat bizantin Paleolog): savantul Neamț a demonstrat cu rigoare că leagănul Got a fost Sud Baltic iar nu Nord Baltic; de altfel, în Germania limba oficială nu e Scandinavă, însă în Scandinavia limbile oficiale au ajuns să fie cele Germanice (așa ceva reflectă - încă o dată - influența din S în N). Mereu Sudicii au fost mai numeroși ca Nordicii (fie Siberieni, Scandinavi, ș.a.); cine își închipuie invers se află într-o gravă confuzie: contrar datelor științifice - istorice, statistice, genetice, etc. - unii cercetători din Epoca Modernă nu au considerat posibilă mișcarea Getă dintre Mările Neagră și Baltică, ci doar au considerat posibilă mișcarea Gotă dintre Mările Baltică și Neagră. Similar cum Românii în vechime au fost Rumâni, tot așa Goții în vechime au fost Gheți / Geți: în ambele cazuri, măreața diferență produsă de o vocală s-a datorat măruntelor diferențe temporale - căci au fost denumirile aceloraşi oameni, de-a lungul timpurilor - iar diferende teritoriale n-au existat (căci Românii s-au regăsit în spațiul Rumân, la fel cum s-au regăsit Goții în spațiul Ghet); lipsa conflictelor Români-Rumâni sau Goți-Geți (care au trăit pe același areal, succesiv fără dispute teritoriale) reflecta realitățile Antice și Medievale, deoarece formau același popor. Spre deosebire de faptul că puțini au insistat despre Români că ar fi alții decât foștii Rumâni, mai mulți au insistat însă despre Goți că ar fi fost alții decât foștii Geți (fără a explica cumva eficient că în același spațiu Românesc s-ar fi întâmplat dispariția bruscă a unora și apariția subită a altora). La peste 4 secole după aserțiunea Vest Anatolianului Dio Chrysostomos = Dion "Gură de Aur" despre Geți, Dobrogeanul Iordanes în "Getica" a reiterat despre Goți (era secolul VI): "Goții n-au fost lipsiți de oameni care să-i învețe filozofie; de aceea, Goții au fost totdeauna superiori Barbarilor și aproape egali cu Grecii". Tot cronicarul Iordanes a scris în "Getica" că "Filimer, Regele Goților, fiul marelui Gardaric, care după plecarea din Insula Scandia era al cincilea Rege al Goților, a intrat cu neamul său pe Pământul Sciției". Insula Scandia a fost plasată de Iordanes care în "Getica" a proclamat-o "pântecul națiunilor" la gura Vistulei - Fluviul vărsându-se în Baltica printr-o Deltă - iar prin numărătoarea Regală Gotă, Garda-rik fiind al patrulea Rege, pornirea a fost de la Berig / Be-rik, primul Rege, anterior cu peste un secol, dat fiind numărul generațiilor dintre ei; se poate remarca onomastica asemănătoare dintre Regele Berig / fondatorul Dinastiei Gote Nordice și cârmuitorul Belgienilor din secolul I Verica - alungat de Britanici de pe Insula lor pe continent - respectiv onomastica asemănătoare cu ulteriorii Varegi, descendenți Goți în Evul Mediu timpuriu, cu ivirea la gura Vistulei relativ curând după Iordanes: acela a fost un cronicar ancorat foarte bine în realitățile vremii sale.

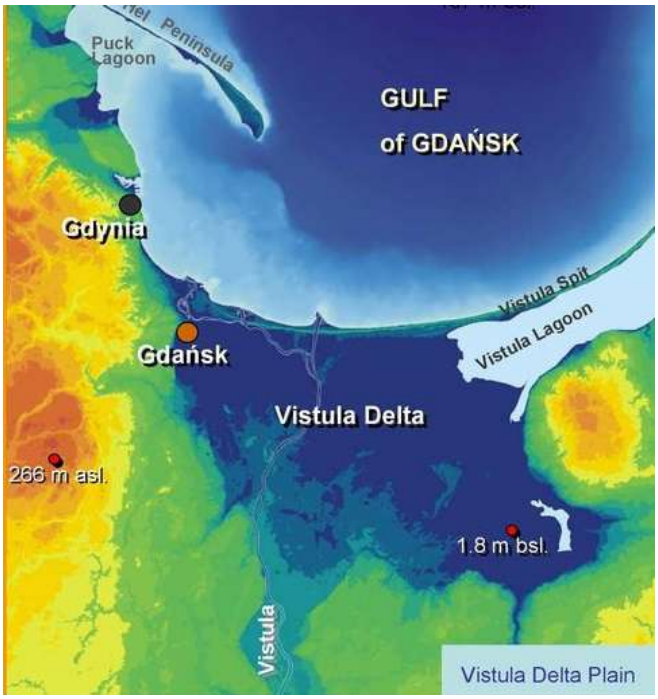

Delta Vistulei începe cu peste 50 km Sud în Pomerania

Goţii au fost Geţii liberi - nomazi / pribegi - şi în secolele III-IV n-au trăit altundeva decât reveniţi de la Baltica, mai ales din "Po-Merania", în fosta Dacie, eliberată de Romani, numită Guţia / Goţia atât de către ei, cât şi de către contemporanii lor (în prima lor jumătate de mileniu, Goţii niciunde n-au stat oficial mai mult decât în spaţiul actualei Românii - atestaţi foarte concret în perioada 212-376, egalând durata prezenţei oficială Romană - şi ar mai fi rămas, dacă o parte însemnată a lor, formată din ViziGeți = Vizigoți / vitejii Goți Vestici, n-ar fi fost alungată de către Huni, o altă parte însemnată a lor, formată din OstroGeți = Ostrogoți / Goții Ostroavelor din Est, rămânând împreună cu Hunii, până la moartea Împăratului Attila Gherai = "Tatăl" Gherai, care a fost în anul 453 / deci în teritoriul Românesc timpul total oficial Got, chiar socotind de la retragerea Aureliană din anul 275, fiind mai îndelungat față de timpul oficial Roman precedent; în istoria Românilor, despre influența anteriorilor Romani s-a făcut mult mai mare caz decât despre influența

ulteriorilor Goți, care așadar au avut o prezență mai consistentă în spațiul stră-Român, atât din punct de vedere temporal / fiind inclusiv mai recenți, cât și din punct de vedere numeric / fiind mai numeroși, în plus starea dintre Goți și Geți nefiind una aspră tensionată / conflictuală, așa cum a fost cea dintre ocupații Geto-Daci și ocupanții Romani: de fapt, impactul Got în spațiul Get n-a ajuns tratat consistent de istorici din cauza evidentei egalități Got=Get). De altfel, în secolul VII nimeni altcineva decât un ViziGot de vârf, anume Sf. Isidor - episcopul Sevillei / Regatul Spaniei - în "Etimologii" 14:4 a consemnat că "Goția e în Dacia": fiind în Peninsula Iberică, celebrului "Doctor al Bisericii" îi putea fi egal dacă menționa Peninsula Scandinavă, însă n-a făcut-o, ci explicit a notat adevărul / realitatea (el fiind deopotrivă contemporan cu cei despre care scria și chiar fiind Got identitar); la Isidor, însuși etimologia numelui său e interesantă, redând Egipteanul "dar al lui Isis" = "Isi-dor" (tatăl Severian a fost comandantul Noii Cartagine de pe coasta Mediterană a Peninsulei Iberice iar episcopul Isidor a lucrat consonant cu creștinismul bizantin contra arianismului în S Iberic, convertind la credința dreaptă nu doar pe ViziGoți, ci și pe indigenii Tartesi / Garghesi).

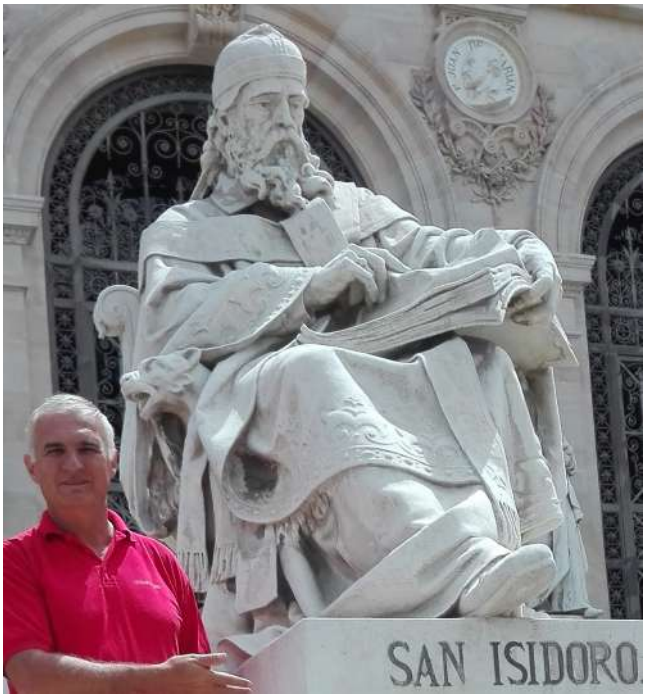

Sf. Isidor în fața Bibliotecii Naționale din Madrid / capitala Regatului Spaniei

Goții au rezultat și din combinația Marilor Geți / MasaGeților - respectiv a Masivilor Geți ori a Sfinților Geți - cu Sciții (Skyții / Skuții); de altfel - conform și unor cercetători Polonezi, ca de exemplu Tomasz Kosinski în anul 2018 - onomasticile le reflectau profilele: Ostro-Goții erau de pe Ostroavele răsăritene, din Estul European iar Vizi-Goții erau de pe Vistula / Bazin dinspre Vestul acelora, inclusiv denumirile dinastiilor lor cârmuitoare redând cine erau, ca Amală (A-mală / nu de pe maluri - ca în Mol-dova - ci chiar din Ostroave) și respectiv ca Baltă (desigur Baltică). În anul 2006, cercetătoarea Britanică Pam Millington (coordonatoarea "Observatorului triburilor") a scris: "Goții care n-au luat parte la migrarea din Scandinavia / Marea Baltică la Azov / Balta Meotidii și au rămas în zona Baltică au fost menționați de istorici ca Gautoi / Geates. 'Enciclopedia Britannica' afirmă că Iuții au fost Eotenii Anglo-Saxoni, adică ramură a Geților din Tracia (episcopul Venantius Fortunatus 530-609 din Veneto i-a notat pe Iuți ca Euthioni / evocând Edonii). Odin a venit mai degrabă de la Goți decât de la Suedezi, căci Odin a derivat de la Edoni. Suedezii au provenit din aceeași rădăcină ca Goții". Așa cum anticarul Suedez Johan Peringskiold 1654-1720 a publicat în "Þiðreks Saga" (despre Regele Teodoric "cel Mare" al Goților, născut în Panonia la un an după moartea Împăratului Attila al Hunilor), inițial Suedia - inclusiv Gotaland = Sudul Suedez - se numea Vilkina / Wilcina iar Goții și Valachii în spațiul stră-Român au fost aceiași. Se poate remarca apropierea onomastică dintre Zeul Odin = Oden / "O-Den", ca patronul Stepei EurAsiei - știută de la sfârșitul glaciațiunii ca Eden - și Danus / etnonimul Danezilor, Dac știut ca primul lor cârmuitor, Regii Danezilor intitulându-se până la sfârșitul Evului Mediu "Reges Daciae" (vechii Danezi aveau și obiceiul Scit de a bea din craniile dușmanilor / încă un element Estic în geneza lor); părintele istoriografiei Latine, senatorul Roman Tacit - contemporan cu Decebal / ultimul Rege al Dacilor - fost guvernator al Cariei / Țara Gherghiților, a scris în "Germanica" că divinul Thor (a cărui mamă a fost Jörð = Gherga care personifica Pământul) îl echivala pe Hercule iar tatăl său Odin era Mercur = Hermes: bunicul Gherga (pe Tyr - fratele lui Thor - Tacit l-a egalat cu Marte). Onomastica Zeului Thor - primul născut al divinei Jörð și al Zeului Odin - reflecta atât taurul / simbolul Tauridei = Crimeeii (fief Got) din N Pontic, cât și că era ecou Taurus / din S Pontic iar onomastica tatălui Odin era conectată de fostul Eden, unde cândva au trăit și strămoșii Caucazienilor Ghergari Udi.

"Harja" ᚺᚠᚱᛃᚠ (secolul II)

Pe Insula Daneză Funen 55,21 lat. N, 10,21 long. E - din Marea Baltică - a fost găsită cea mai veche inscripție cu rune databilă (din anul 160), anume un pieptene gravat că aparținea lui Harja: acea versiune Antică Harja putea fi cea locală pentru Gherga; în secolul XIX, academicianul Britanic Henry Bradley a observat că runele în general proveneau din alterarea vechilor litere Grecești, adaptate pentru a fi sculptate în lemn.

The Goths certainly did not invent these letters for themselves, and there has been a great deal of discussion on the question how they got them. If we compare the oldest runes with the Latin letters, or, what is very much the same thing, with an early form of the Greek letters, we see at once that several of them are just the Latin or old Greek characters, altered so as to render them more convenient for cutting on wood. It is usually believed amongst scholars that the runes are of Latin origin; but as the evidence seems to show that they were first used in the far north-east, where Roman influences could hardly have reached, we prefer to accept the view of Dr. Isaac Taylor, that they are a corruption of an old Greek alphabet used in certain colonies on the north-west coast of the Black Sea.

Captură din "Povestea Goților"
(carte de academicianul Henry Bradley)

Se poate observa că Germanicul "harjaz" s-ar conecta pentru "războinic" cu proto Kurganul / Indo-Europeanul "koryos", cuneiformul "kăra", vechiul Grec "koiranos", Leahul / Lituanianul "kăras", etc., o discuție a specialiștilor fiind despre existența în inscripție a vechii rune "Jera" - având peste 2 secole în alfabetul Gotic al episcopului Ulfila din spațiul Românesc echivalarea "Jeran" - alocată deopotrivă anului zis pre-Germanic "gera" și sezonului / recoltei (astfel corelându-se atât dansul în "horă", cât și măsura timpului cu "ora"): în scrierile runice ulterioare, alăturarea celor 2 bumerange din reprezentarea runei "Jera" a dispărut - așa cum a observat în anul 1998 și cercetătorul Scandinav Lars Enoksen - echivalarea cu Latinul "G" ulterior dezvoltându-se ca "Gher" / "Ar" mai ales pentru înțelesul agricol.

Runa "Jera"

Dr. Charles Anthon 1797-1867 în "Dicționarul clasic" din anul 1841 a scris despre Odin: "Printre formele numelui său au fost Wodan, Guodon, Godan, Vothin, Othin, etc. Wodan a fost Zeul Comercianților, corespunzător Zeului Hermes al Grecilor. În toate Tradițiile Scandinavei păstrate de cronicari e menționat șeful Odin care a venit din Asia urmat de mulți adepți, denumiți Asi: după cucerirea Scandinaviei, el a introdus scrierea runică, fiind în general legislatorul și Civilizatorul Nordului; a fost considerat mare Magician și era venerat din Antichitate (unii au presupus că a condus Sciții refugiați în N din cauza atacului Împăratului Darius - la sfârșitul secolului VI î.C. - alții că a fost în fruntea migrării din secolul I î.C. a celor de la Marea Neagră din cauza invaziei Romanilor, ceea ce a rămas mai cert fiind că era Caucazian ajuns în Scandinavia, corespunzător tuturor cronicilor). Legenda lui Odin are elemente orientale ca ale lui Buda (s-ar putea compara termeni divini utilizați în EurAsia, ca în Sanscrită 'Coda', în Afgană 'Chudai', în Persană 'Ghuda', în Gotă și Germană 'Got' și 'Gott', în Daneză 'Gud', ș.a.; e curios că Votan a apărut și în Mexic, despre care geograful German Alexander von Humboldt a afirmat că era același cu Gotul Odin)". Academicianul Britanic Henry Bradley 1845-1923 în prima sa carte din carieră - intitulată "Povestea Goților, din cele mai vechi timpuri până la încheierea dominării Spaniei" - a enunțat: "Un fapt foarte interesant cunoscut, respectând starea timpurie a Goților, a fost că aveau un alfabet al lor, cu literele numite 'rune'. Cu toate acestea, nu putem presupune că aveau o literatură scrisă extinsă, căci ei par să nu fi folosit în vremurile lor păgâne nici un material de scris mai convenabil decât tablele de lemn, pe care erau sculptate inscripțiile lor. Probabil că oamenii în majoritate nici nu știau a scrie / citi. Cuvântul 'rună' în general înseamnă un secret sau un mister și asta arată că arta scrisului era privită cu uimire superstițioasă ca un fel de înzestrare pe jumătate miraculoasă. Foarte probabil cunoașterea acesteia a fost păstrată cu grijă în mâinile preoției sau în cazurile unor învățați. Goții și-au folosit runele pentru a înscrie numele eroilor morți pe pietrele funerare și pentru marcarea săbiilor și bijuteriile lor cu numele proprietarului. Înțelepții lor au scris vrăji prin care să alunge spiritele rele din case sau pentru aducerea norocului. Uneori - poate - vreo nouă lege putea fi sculptată în lemn pentru a fi transmisă ulterior; literele (foarte concise, foarte precise) puteau fi trimise de la un șef altuia despre chestiuni prea grele pentru a fi transmise cu încredere din gură în gură; sau un poet putea din când în când să apeleze la rune pentru a se memora vreuna dintre producțiile sale. De asemenea, poate au fost și niște încercări nepoliticoase de a scrie istorie, așa cum a făcut-o la început Cronica Saxonă, cu doar scurte amintiri ale evenimentele menționate până la acea vreme, spunând de pildă că 'astfel a murit regele, cutare așa a fost făcut rege, Gepizii s-au luptat cu Goții, Gepizii au fost bătuți cu mare măcel, cutare șef a fost ucis', etc. Toate sunt doar de ghicit, deoarece puține inscripții Gotice - iar acelea foarte scurte - s-au păstrat. De la Goți a trecut alfabetul runic la națiunile înrudite locuind lângă Marea Baltică, găsindu-se pe sute de pietre funerare și stâlpi memoriali în Scandinavia, în Islanda și în Insulele Britanice. Se pune întrebarea de unde aveau Goții runele. Ele întâi au fost utilizate departe de influența Romană, așa că preferăm să acceptam viziunea Dr. Isaac Taylor, că au derivat din vechiul alfabet Grecesc utilizat în coloniile de pe țărmul Nord-Vestic al Mării Negre; dar nu avem mijloace pentru a răspunde la cum a fost transmisă acea cunoaștere alfabetică la Goți și la ce a determinat schimbările pronunțiilor unor caractere. Există un punct care trebuie atins, pentru că ne afectează înțelegerea unor părți ale succesului istoric: în Antichitate, tărâmurile din Nordul gurilor Dunării erau locuite de un popor numit Ghet (Getae în Latină)".

The origin of the Runes has been the subject of prolonged controversy, the most diverse theories having been maintained. The opinion now generally accepted was first put forward in a book published in 1879, entitled "Greeks and Goths; a Study on the Runes," in which the author of the present paper maintained that the runic writing was derived from a variety of the Hellenic alphabet used in the Greek colonies on the Black Sea about the 6th century B.C. It would seem that the Goths, who then occupied the region between the southern coast of the Baltic and the upper waters of the Dnieper, must have obtained a knowledge of the art of writing from the merchants of Olbia and other Greek colonies on the Euxine, who, according to Herodotus, voyaged forty days' journey to the North by the great trade route of the Dnieper. At some subsequent but very early period, certainly before the time of Ptolemy, a portion of the Gothic people migrated northward across the Baltic, where they have left their name on the Swedish province of Gothland. In the 2nd century A.D. other Gothic hordes marched southward and invaded the Eastern empire, reaching the Danube in the reign of Caracalla. The language of the Scandinavian and the Danubian Goths was the same. The inscription on the Tune stone in Norway, which is assigned to the 3rd century A.D., is pure Gothic, such as was used by Ulfilas in the 4th century for a translation of the Bible, made for the benefit of the Goths then settled on the Danube.

Captură din cercetarea Britanicului Isaac Taylor, 1886

În secolul V î.C., istoricul Carian Herodot a scris despre compatrioții săi Cariani că pentru comerț urcau și 40 de zile pe Fluviul Nipru spre Nord (ceea ce era foarte departe); în Antichitate - cârmuiți de către Gherghiți - coloniștii Cariani din NV Pontic au fost "părinții" runelor folosite de Geți / Goți (iar apoi utilizate de mulți alți Europeni, din vremurile Antice până în Evul Mediu timpuriu); la Nordicii Europei - după cum just a observat Britanicul Isaac Taylor în studiile sale din 1879 și 1886 - tocmai în lipsa competiției cu alte alfabete, runele au dăinuit mai mult.

Tobă șamanică Saami cu lumile supraterană și subterană

Istoricul Britanic Edward Dawson a scris despre "Originea lui Odin" în anul 2014: "Mereu a fost ceva deosebit cu Odin / Oðinn. Poveștile Nordicilor l-au descris ca pe un magician, nu ca personificând vreo forță supranaturală. Numele și cuvintele în general se schimbă de-a lungul timpurilor. Analizând numele Celte, de multe ori greul 'G' sau asprul 'K' aveau echivalentul 'W'. De exemplu codrul zis 'coed' / 'goed' în Țara Galilor e înrudit cu Englezul 'wood'. Pentru codru era cuvântul 'coed' în Galia dinaintea sosirii acolo a Romanilor; permutarea 'ku' / 'gu' - 'w' a fost străveche. O mențiune Antică a fost cea Grecească despre Celți, notați Celtoi / Keltoi, care au ajuns și Gali ori Gălățeni. În Evul Mediu, LongoBarzii - după cum a scris Diaconul Paul în 'Gestis Langobardorum' 1:9 - îl venerau pe Godan, care e sugestiv privind permutarea 'G'-'W'; anterior, Strabon a scris că la Gali erau stimate 3 categorii, anume cele formate din 'barzi' / artiști, 'ovați' / învățați și 'druizi' / judecători: ovații erau inițiații în științe, acționând ca un tip de magicieni. Ce are asta de a face cu Odin? O formă veche a sa era Wodan / Wotan și nu ca nume, ci desemnând ocupația de magician (filologul Julius Pokorny a indicat că numele bărbătesc Woden era înrudit cu 'vat', de la 'ovați'); iar cuvântul Germanic vechi 'guthan' pentru divinitate era înrădăcinat în termenul proto Indo-European 'ghut' pentru invocare. Cum de Odin a devenit zeu? În istorie se știe că Germanicii și-au preluat cea mai mare parte a magiei de la Saami: Nordicii Europei aveau pentru Univers împărțirea similară cu cea șamanică EurAsiatică redată și pe toba Saami din imaginea anterioară. Din Asia, hindușii Asura - care din oameni au devenit zei - au ajuns Saxon numiți Os. Odin apare în numeroase genealogii regale, ca expresia directă a descendenței divine (dintr-un zeu). Practicarea magiei - conectată de Odin - a fost fie nativă Germanicilor, fie adoptată de la Finici ori de la Celți. Inițial, triburile Germanice existau doar în ceea ce e azi e Danemarca; ei au întâlnit variate triburi de Saami / Finici în nord și de Celți în sud. Printre Nordicii Europei, șamanicii Finici / Saami erau faimoși ca magicieni. Oricine compară cosmologia tribală Siberiană - ultima care a păstrat străvechile tradiții ale EurAsiei - cu cea Nord Europeană (veche Scandinavă și veche Germană) vede evident că preoții păgâni ai vechilor Germani au preluat cosmologia și tehnicile principale de la ne Indo-Europeni / cele mai multe de la Finici". În Uppland / Regatul Suediei a fost găsită o placă din secolul VI înfățișându-l pe Zeul Odin / Oden înfruntând, la fel ca Sfântul Gheorghe (din Capa-Dochia, anterior cu 2 secole) un mare șarpe, fiind însoțit de câte un corb - înainte și înapoi - de remarcat în plus fiind că avea căciulă Gheto-Dacă, moțul aplecându-se pe frunte:

Zeul Odin / Oden

Goţii au fost consideraţi ca prima migrare amplă în Europa mileniului I iar în anul 2012 și Dr. Gheorghe Iscru a afirmat că "Goţii n-au fost alţii decât Geţii, continuând acţiunile de atacare a Romanilor inclusiv după retragerea în S Dunării a Romanilor, în scopul refacerii Geţiei / Daciei, care iniţial era pe ambele părţi ale fluviului" (formaţiunea statală Geţia n-a fost doar N Dunăreană, aşa cum - exceptând regiunea Dobrogeană - e România azi, Țară succesoare parțial în Epoca Modernă a străvechii structuri Imperiale

Geto-Dace): Geto-Dacii n-au dispărut după retragerea din secolul III a Romanilor în S Dunării, ei manifestându-se (numiţi şi Goţi) încă mult timp după aceea nu numai în spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic, ci mult lărgit, din Sciţia până în Scoţia şi din Dacia până în Danemarca. Din cauza agresiunii Romanilor, Geto-Dacii liberi și "iuți" au ajuns să se stabilească în Peninsula "Iut-land" / Jutland (Țara Danezilor) pentru controlul "Porții" Balticii: acolo acum e cel mai lung pod al Europei, între Regatele Danemarcei și Suediei; viteza de acțiune în vremurile Vechii Lumi, fie pe valurile apelor, fie printre valurile de Pământ, a fost o caracteristică a Geto-Dacilor "iuți", dibaci navigatori, respectiv mari călăreți (modelul Călărețului Valah - ecou al anteriorului Cavaler Trac - a ajuns larg apreciat în Europa Medievală). În anul 2016, profesorul Flemming Kaul, arheolog la "Muzeul de Istorie" din Copenhaga (capitala Regatului Danemarcei / "Dane-Marcei" = Țara Danilor, a celor veniți de la "Danu" însemnînd "Fluviu", respectiv de la Danubiu / Dunăre, adică veniți din Dacia) a afirmat: "Cazanul Gundestrup - numit aşa după mlaştina din nordul Jut-landei / Regatul Danemarcei unde a fost descoperit - este un vas dacic sau tracic. Făcut din argint aurit, este una dintre cele mai frumoase şi importante descoperiri de pe teritoriul danez. Aşa ceva numai pe malurile Dunării, în Dacia, se putea face; tehnica de lucru şi chiar unele reprezentări - războinici sau animale fantastice - sunt foarte asemănătoare cu cele de pe coifurile descoperite în România, la Agighiol, Coţofeneşti, Cucuteni sau Peretu: vasul are o tehnică de realizare unică şi câteva detalii strict dacice, pe care nu le găsim în altă parte. Alte piese sunt colierele cu un sistem particular de prindere în capete: ele apar în Danemarca / în nordul Jutlandei, în Suedia / pe insula Gotland, în Ucraina şi la Marea Neagră, de parcă o mână uriaşă le-a presărat pe toată această întindere. În muzeu mai avem 2 cupe de argint din Mollerup, care sunt cu siguranţă dacice: ele sunt identice, stau pe un picior ce are la jumătate un nod proeminent; datorită altor descoperiri din România, ştim că aceste pocaluri provin din zona central-vestică a Daciei. Modelele încrustate sunt o copie a artei greceşti, însă într-un stil regional dacic: cea mai mare asemănare există între aceste vase şi cele descoperite în tezaurul de la Sâncrăieni, în Ardeal şi - cel mai probabil - au ajuns în Danemarca în secolul I î.C. Se ştie că au existat contacte între lumea aceea şi cea de aici, mai ales prin partea sud-estică; dacă ne referim strict la legătura dintre Dacia şi zona scandinavică, aceste cupe cred că sunt printre cele mai elocvente exemple: cu siguranţă ele atestă relaţii clare între Dacia şi Danemarca. Cam din aceeaşi perioadă avem multe similitudini şi în ceramica descoperită la noi, foarte asemănătoare cu cea din cultura Poieneşti. Se pare că dacii au venit fie prin Polonia şi au mers mai departe peste Marea Baltică, fie au venit pe la graniţa Serbiei de astăzi cu România, prin Timişoara; au fost poate războinici sau comercianţi: ce este important este că aceste urme există, deci cu siguranţă au trecut pe aici. Un pandativ de aur găsit în Danemarca, în estul Jutlandei la Bredballe Mark, similar cu cele găsite în Suedia, pe insula Gotland, e la fel cu cel găsit în România, la Peretu, într-un mormânt, unde şi mărgelele par identice. Legăturile clare dintre Dacia şi Scandinavia au fost încă din Era pre-romană: ies în evidenţă nişte coridoare prin care se comunica, fie prin Polonia de azi şi Germania de nord, fie pe cursul Dunării; dar acele legături - confirmate în mod evident pentru acea perioadă - erau de fapt mult mai vechi, încă din epoca bronzului, când Ardealul şi nordul Europei erau cu siguranţă legate prin adevărate reţele de comunicare. În funcţie de săpăturile arheologice şi pe baza noilor tehnologii, cred că este doar o chestiune de timp până când vom avea în faţă adevăratul trecut al strămoşilor noştri comuni".

Dr. Tadeusz Makiewicz din Poznan 52,24 lat. N, 16,55 long. E / Polonia - profesor universitar de arheologie - după ce a examinat în anul 1970 la Janikowo 52,45 lat. N, 18,06 long. E, în Voivodatul Kuyavia-Pomerania din Polonia, rămăşiţele unei clădiri Antice cu o podea de lut în centrul căreia era gravat un pătrat cu laturile duble, a susţinut: "Obiectele acestea au analogii foarte clare în culturile tracică şi dacică. Caracterul lor identic, ornamentarea lor, tipul clădirilor în care au fost găsite, situaţia cronologică, toate arată că obiectele de la Janikowo sunt rezultatul influenţelor care îşi au izvorul în spaţiul traco-dacic. Vetrele de pe teritoriul Poloniei nu sunt decât un lanţ în difuzarea structurilor din zona dacică, în Germania şi chiar în Danemarca, la Norre Fjand".

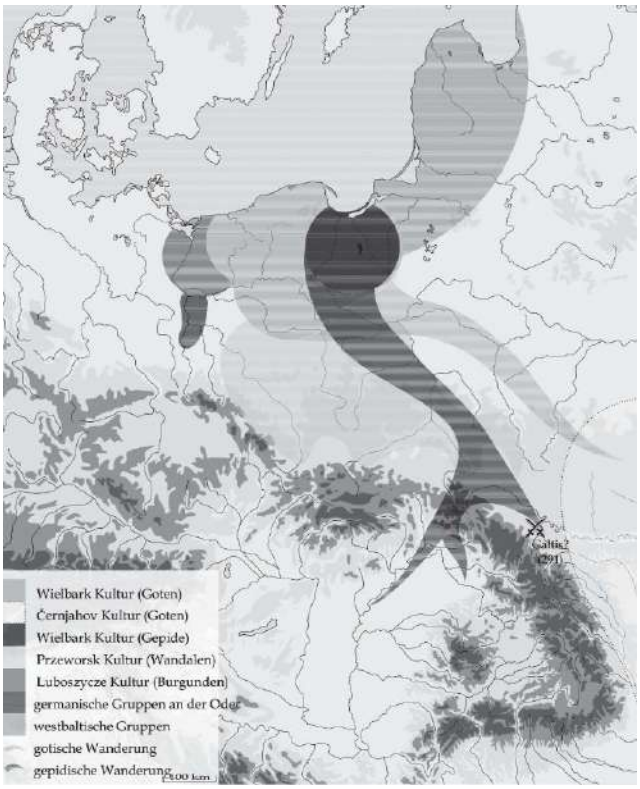

Goţii în secolele colorate I-IV

Cercetătorul Danez Torben Egebjerg de la "Muzeul de Arheologie" din Skjern 55,57 lat. N, 8,30 long. E (de lângă fiordul Norre Fjand de la Marea Nordului, ce avea deschiderea spre ajungerea rapidă în Norvegia, în zona Viken, acolo oamenii numindu-se Vikingi spre sfârșitul mileniului I) a declarat în anul 2016: "Vetre dacice sunt și la Ginderup, Hurup sau Tofting". Danii din Danemarca și-au avut onomastica de la Dacii Dunăreni / "Dună-reni" (din Bazinul Danubian, Danubiu / "Danu-viu" fiind "Fluviul Viu"): Danezii erau riveranii de la dane / "dăne" (străvechiul cuvânt Arian / Iranian al apelor din Eden, unde Zeul suprem a fost Odin / "O-Din", ai cărui frați erau Vili și Vîha, mama lor fiind Vestia / Bestia); și azi termenul de "dană" e zona portuară situată de-a lungul cheiului pentru acostarea navelor. În mileniul I, au fost 2 mari migrări de la miazăzi la miazănoapte (a Gheților din Sudicul spațiu Carpato-Dunăreano-Pontic spre Goții din Nordul Baltic): la începutul mileniului / din cauza Romanilor și către mijlocul mileniului / din cauza Hunilor; ambele mari mișcări de oameni au fost urmate de întoarceri, înregistrate de istorie în prima jumătate a mileniului ca a Goților și în a doua jumătate a mileniului ca a Varegilor / Vikingilor: în spațiile unde a fost posibil, s-au instalat răsăritenii Finico-Ugri (majoritatea în Nordul Europei, cei mai Sudici - și ultimii în istorie - fiind în anul 896 Ungurii, în Panonia). "Arborele" limbilor Balto-Slave redă geneza întâi Leahă / Lituaniană și Letonă iar apoi ale celorlalte:

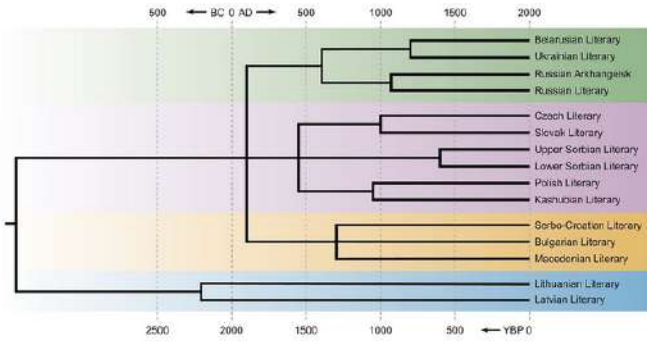

Unii istorici au enunţat că Goţii au năvălit dinspre Nord spre Nistru - Fluviu lung de 1362 km - plecând din Gotlandia (Sudul Scandinaviei) prin SamoGeţia / regiunea din Lituania la răsărit de Delta Vistulei, unde Medieval, după cum a scris episcopul Martin Cromer în secolul XVI "SamoGiţii folosesc limba poporală diferită cu totul de limba Slavă şi în care se află nu puţine cuvinte de origine Latină" şi Pomerania = "Po-Merania", adică "Tărâmul de la Mare" (regiunea dintre Polonia şi Germania, la apus de Wisla / Vistula, Fluviu lung de 1047 km ce izvorăşte din Carpaţi, pe malurile căruia Polonezii şi-au ridicat principalele aşezări, de la Krko'via / Cracovia 50,03 lat. N, 19,56 long. E - ce a fost capitala Polonă până în anul 1596, denumire derivată din proto-Slavul Krak pentru Adunarea Gherga = "Sfatul Judecătorilor" / rezonând cu Ghergo'via, capitala Galilor - până la actuala capitală Varşovia 52,13 lat. N, 21 long. E, de altfel, povestea Poloneză a întemeierii Cracoviei, apărută în anul 2004 în "Poveşti şi legende din istoria Euroregiunii Carpatice", cuprinzând zona Polonă din S Cracoviei, Liov în Ucraina, Mişcolţ în Ungaria, Oaş, Maramureş şi Bucovina, relatând că oraşul a fost numit aşa "pentru ca numele curajosului Cavaler Krak să dăinuie în veci") iar cu prezenţa oficială a Goţilor din anul 212 în actualul spaţiu Românesc / la 106 ani de la distrugerea Sarmisegetusei, au determinat şi ei în 271-275 retragerea oficială a Imperiului Roman din Dacia, la S de Dunăre; în general şi formal, Goţii = "Geţii liberi" s-au aliat cu Carpii din preajma Carpaţilor abia din secolul următor, până atunci greul luptelor localnicilor împotriva invadatorilor Romani fiind de pildă al autohtonilor Geto-Daci ocupaţi, cârmuiţi şi de "Regal-Ion" / Regalian - strănepot din Moesia al Regelui Decebal Zurazis (fapt consemnat de "Historia Augusta" în "Tyranni Tiriginta" 10:8), ajuns general în Imperiul Roman şi autoproclamat Împărat - răsculat în N Dunării din anul 260 iar după uciderea lui în Panonia, soţia sa Sulpicia a preluat şefia Rezistenţei. La numai câteva generaţii după ocuparea din secolul II - căci numai atât timp au reuşit Romanii să stăpânească în N Dunării doar o mică parte din spaţiul Geto-Dac - Regalian şi soţia s-au apucat să refacă vechiul stat Dac, utilizând aceleaşi tehnici de luptă ca ale înaintaşului Decebal din secolul precedent: tehnica gherilei, tehnica "dublei gândiri" - adică şiretenia de a se pune în locul duşmanului pentru a-i anticipa reacţiile - etc.; Romanul Lactanţiu (adică Lucius Caecilius, născut la Cirta sau Mascula - în Africa Nordică - până la mijlocul secolului III, profesorul de retorică al Împăratului

Diocleţian / cuscru cu preoteasa Dacă Romula din Oltenia, mama Împăratului Galeriu "cel Bătrân" al Romanilor) în "Romanos Dominarentur" a scris că deja la vremea sa Dacii Nord-Dunăreni au ajuns stăpânii Romanilor. Dinast Duras / Zuraz, puternicul Regalian a fost un exemplu concret Daco-Get care n-a acceptat "Romanizarea" - existând chiar în ciuda istoricilor din Epoca Modernă propagandişti ai simbiozei Daco-Romane ce ar fi născut poporul Român - iar el n-a fost singur, în deceniul său de glorie când a reuşit izgonirea Romanilor peste Dunăre emiţând chiar monede:

Regalian

Înaintea lui Regalian, pe sarcofagul militarului Ulpius Celerinus aparţinând legiunii auxiliare Adiutrix, găsit în tabăra de la Brigetio / Szony 47,44 lat. N, 18,10 long. E din Ungaria (datând din timpul Împăratului Roman Caracalla), a apărut inscripţia "Interpres Dacorum", adică "Interpret de Dacă": "Latinizarea" celor din N Panoniei se îndepărta pe atunci de Graiul local al autohtonilor, anterior cu 2 secole dovedindu-se ca mai compatibile acolo de către alt înscris (sensul lingvistic astfel fiind probat ca invers faţă de propaganda din Epoca Modernă despre Romanizarea entuziastă a Dacilor, fie ei ocupaţi sau liberi, căci a apărut nevoia translatorului dintre Romani şi Daci); născut în Galia, Împăratul Caracalla a ajuns ca în anul 212 să-şi omoare fratele co-Împărat Geta - ca să fie singur la cârmuirea Imperială - şi a interzis pomenirea numelui Geta în Imperiul Roman, acţiunea fiind de gen "damnatio memoriae", aşa cum anterior a fost de exemplu în Egiptul mileniului II î.C. ştergerea amintirii publice a Faraonului monoteist Amenhotep IV / soţul Ghergarei Nefertiti (se poate observa că doar după acel an 212 a apărut în circulaţie denumirea de Got, în loc de Get). Membrul corespondent al Academiei Române Gheorghe Popa-Lisseanu în "Continuitatea românilor în Dacia" din anul 1940 a scris: "Goții n-au venit în regiunile noastre - și e bine să se știe aceasta - după părăsirea Daciei, ci îi întâlnim și mai înainte printre daci. Descoperirile arheologice făcute în diferite regiuni ale țării și mai ales în Valea Mureșului, la Sântana, Lechința, Tg. Mureș și în alte părți ale Ardealului, fac dovada că ei încă din secolul II se găseau în mijlocul populațiunilor dace. Ei continuau să trăiască în Dacia ca federați ai romanilor și după părăsirea țării de romani iar urmele lor se întâlnesc peste tot locul. Tezaurele descoperite la Pietroasa, Chiojdul, Apahida, Șimlăul Silvaniei și în alte părți ne arată nu numai existența acestor neamuri dar și gradul lor de civilizație, după cum se vede aceasta, din arta lor". În anul 2015, cercetătorul Român Timotei Ursu a precizat că "Dio Cassius 87:3 a scris: 'Era de ajuns ca cineva să scrie sau numai să rostească Geta pentru a fi de îndată pierdut, aşa că poeţii nu mai foloseau acest nume în comediile lor, ţinând seama că până şi bunurile din testamentele celor în care se afla scris acest nume au fost confiscate'. A avut vreun rol acea 'damnatio memoriae' la înlocuirea numelui de get cu acela de got?" Tot în anul 2015, cercetătorul Român Marius Fincă a deschis cu fondatorul Dinastiei Severilor "lista împăraţilor romani de origine traco-daco-iliră" - cuprinzând 48 de lideri Imperiali, ultimul fiind bizantinul Focas la Constantinopol / Tracia - astfel: "1) Septimius Sever 193-211, numit în batjocură 'micul trac' de fudulii senatori romani, pentru a arăta diferenţa ce exista între măreţia romană şi 'uzurpatorul get născut în Tracia' (era de origine ghetulă şi vorbea limbile punică, tracă, greacă şi latină); 2) Caracalla 198-217, fiul lui Septimius, care prin constituţia promulgată în 212 a transformat privilegiul de cetăţean roman într-un drept al tuturor oamenilor liberi din imperiu; 3) Geta 209-211, fratele lui Caracalla (care a instituit după moartea sa 'ştergerea memoriei' lui Geta, ceea ce a constituit primul pas care a dus la înlocuirea denumirii de get cu cea de got)". În anul 2020, istoricul Român Mihai Tiuliumeanu a scris în cartea "Împărățiile Răsăritului" că: "În anul 193, împăratul Pertinax a fost asasinat la Roma de garda pretoriană, care a scos apoi tronul la licitație. În timp ce în capitală Didius Iulianus își cumpăra domnia cu 25 mii de sesterți, comandanții legiunilor din provincii s-au revoltat, refuzând să-i recunoască autoritatea. În acele împrejurări, legiunea Gemina - cantonată la Carnuntum - l-a proclamat împărat pe comandant, Septimius Sever / guvernatorul Pannoniei. Născut în Libia, provenea dintr-o familie care își avea rădăcinile în pământurile geților, sau cel puțin așa se spunea despre el, căci tatăl, fratele și unul dintre fiii săi au purtat cu mândrie porecla Geta (Getul). Și poate că nu întâmplător, Septimius și fratele său Geta au primit guvernarea provinciilor Pannonia, respectiv Dacia Porolissensis, cunoscută fiind aversiunea oștenilor de la Dunăre față de comandanții care nu erau din neamul lor. Septimius știa limba geților, după cum a demonstrat-o când l-a întâlnit pe Maximin. Nu doar originea îi adusese lui Severus respectul militarilor săi, dar și faptul că 'împărțea cu aceia greutățile campaniilor, dormea într-un cort simplu, mânca și bea asemenea lor și cu nici o ocazie nu făcea uz de confortul sau plăcerile care s-ar fi cuvenit rangului său' (Herodian în 'Historia' 2:11). În drumul spre Roma i s-au alăturat și restul legiunilor dunărene, formate în cea mai mare parte din nativi ai Pannoniei și Moesiei. Deși la început a fost declarat inamic public, în cele din urmă, de frica legiunilor dacice, senatul l-a proclamat împărat (Didus a fost ucis de garda sa ori - după spusele unora - ar fi luat otravă după ce senatul a hotărât să-i ofere tronul lui Severus). În echipament complet de luptă, oștenii de la Dunăre defilau pe străzile Romei, împodobite cu ghirlande de flori și frunze de laur, în ovațiile mulțimii adunate să-l vadă pe învingător. În fruntea legiunilor șuierau în vânt draconii colorați, spre marea mirare a romanilor, care nu cunoșteau teribilul stindard de luptă al dacilor decât din poveștile isprăvilor lui Traian. Atât de solemnă era atitudinea legionarilor de la graniță, neobișnuiți cu asemenea festivități, încât aveai impresia că participă nu la un triumf, ci la o ceremonie religioasă. Severus i-a pedepsit cu asprime pe ucigașii lui Pertinax, garda pretoriană a fost dezmembrată iar membrii săi alungați din Roma. Noul împărat a completat-o cu cei din regiunile locuite de daci. Pe de o parte, le răsplătea oștenilor săi susținerea iar pe de alta, însărcina paza tronului Romei unor oameni cu o înfățișare mai respectabilă și purtări mai simple dar cu un mai pronunțat simț al onoarei, căci dacii aveau un mai mare respect față de disciplina militară

(conform lui Dio Cassius 74:2). Începea astfel dacizarea structurilor militare ale Imperiului Roman, fenomen care a căpătat amploare în timpul urmașilor lui Severus. În același timp, legiunile dunărene - conștiente de puterea lor - au încercat să-și impună de atunci acolo proprii comandanți pe tronul Romei, oameni din neamul dacilor, călițiți în războaie, care aveau priceperea și putința de a le apăra așezările amenințate de sarmați sau germani. În anul 235, legiunea Italica, formată din nativi ai Pannoniei, l-a proclamat ca împărat pe comandantul Maximin, în condițiile în care Alexandru - ultimul dintre Severi - se arătase neputincios în fața invaziei sarmaților la Dunăre și a germanilor pe Rin. Maximin se născuse în provincia Moesia, într-o familie sărmană de origine getă, și în tinerețe fusese păstor. Numele tatălui său era Micca iar al mamei sale Ababa (după cum el însuși lăsase a se înțelege, cu o anume ocazie). 'Historia Augusta' afirmă că se născuse într-un sătuc al Traciei, într-o familie barbară, tatăl său fiind got - după spusele unora - iar mama sa alană, dar aceasta este o fabulație. Mai mult ca sigur, originea sa era getică, de vreme ce goții aveau să își facă apariția în preajma Dunării mai târziu de 180, anul aproximativ al nașterii lui Maximin. Aceeași 'Historia Augusta' a scris - de altfel - că 'el era cu adevărat iubit de geți, fiind unul dintre aceia' (conform 'Maximini Duo' 1:5). Cât despre Tracia, istoricii romani numeau așa jumătatea Moesiei dinspre mare sau chiar întreaga Moesie în virtutea tradiției grecești, care nu încadra acea regiune în fruntarii precise. Pentru autorii greci timpurii, Tracia cuprindea toate teritoriile situate la nord de Tesalia, inclusiv Macedonia și Sciția Mică. Strabon VII 9:1 susținea că Tracia mărginea Macedonia și se întindea până pe țărmurile Euxinului (Mării Negre) și Propontidei (Mării Marmara). Termenii Tracia și traci erau folosiți pentru a cuprinde laolaltă triburile traco-gete care locuiau la nord de Macedonia, până la Dunăre și Pont. Precizarea că Maximin se născuse 'într-un sat al Traciei de la graniță' și că, adolescent fiind, făcuse parte dintr-un grup de tineri care luaseră armele pentru a-și apăra casele de invadatorii goți lasă să se înțeleagă faptul că locul său de obârșie trebuie să fi fost în preajma Dunării, de vreme ce provincia romană Tracia nu se afla pe frontieră. Faptul că mai târziu, în armata romană, a condus un detașament de tribali pare să indice Tribalia ca fiind regiunea sa natală. De foarte tânăr a intrat în armată, unde statura și puterea lui fizică au fost repede apreciate. Primit ca îngrijitor de cai în corpul ecvestru, Maximin a fost remarcat de Septimius Severus cu ocazia celebrării zilei de naștere a fiului său mai mic, Geta. În onoarea sărbătoritului au fost organizate întreceri între militari, Maximin câștigând toate trofeele de argint; atunci când a fost prezentat împăratului, acela i-a dăruit un colan de aur și l-a luat la Roma, însărcinându-l cu paza sa personală. 'Micul trac' - cum era alintat de împărat - a devenit faimos printre oșteni, iubit de tribuni și admirat de camarazi. Severus i-a fost ca un părinte, ajutându-l să urce în ierarhia militară. Prin statura și forța sa, cu ochii săi mari și pielea sa albă, Maximin părea hărăzit unui destin măreț, în ciuda originii modeste. În Pannonia, la Sirmium și în împrejurimile sale, s-au născut nu mai puțin de 10 împărați ai romanilor: Deciu (249-251), Herennius (251), Hostilian (251), Claudiu Gotul (268-270), Quintillus (270), Aurelian (270-275), Probus (276-282), Maximian (285-310), Constanțiu II (337-361) și Gratianus (367-383). Alți 7 împărați și-au avut originile în provincia vecină, Dacia Traiană: Ingenus (259-260), Regalian (260-268), Aureol (268), Galeriu (293-311), Valerius (306-307), Daia (308-313) și Liciniu (308-324). Dacă îi adăugăm acestei liste pe Maximin Tracul (235-238), Constanțiu Chlorus = Albinosul / nepot de frate al lui Claudiu Gotul (305-306) și pe fiul său, Constantin cel Mare (309-337), nativi ai Moesiei, avem 20 de împărați ai romanilor cu origini dacice în mai puțin de un secol!" Goţii Thervingi - aliaţi cu Goţii Heruli - s-au stabilit în Dacia Traiană după ce au fost învinşi lângă Niş în anul 268 de către Romani (acolo au trăit împreună cu Goţii Greuthungi / din care s-a tras Împăratul Teodoric "cel Mare", cumnat cu Clovis, primul Rege Franc); văduva lui Regalian i-a capacitat imediat în oastea pe care a strâns-o, despre care istoricul Zosimos în "Istoria contemporană" a scris că era uriaşă, ceea ce l-a făcut în anul 270 pe Împăratul Roman Aurelian - tot de origine Getă - să trateze pacea (el anunţând apoi abandonarea oficială de către Imperiul Roman a Nordului Dunării): inclusiv "Istoria Augustă" din secolul IV - adică din secolul următor evenimentelor - a consemnat din întâmplările începute prin eforturile lui Regalian, strănepotul Regelui Decebal Zuraz / Zurazis (care s-au bucurat de succes prin retragerea Romanilor la S Dunării pe când Geţii liberi erau cârmuiţi de Amal, din Moldova vecină provinciei Dacia). De altfel, cercetătorul Român Cornel Bîrsan a numărat 23 de războaie şi răscoale ale Geto-Dacilor cu Romanii în timpul celor 164 de ani ai prezenţei Imperiului Roman în N Dunării. Academicianul Român Vasile Pârvan a evidenţiat în Ardeal 2 documente Gote din secolul IV ce făceau referire la titlul administrativ de "jude" pentru judecător: demnitate foarte veche, provenită din "Sfatul Bătrânilor" / Adunarea Gherga (în acel timp, militarul Ammianus Marcellinus - născut în Antiochia / Antakya, contemporan cu evenimentele - l-a notat pe cârmuitorul Banatului ca Rumon). Istoric urmând Gheţilor din secolul anterior (învinşi şi ocupaţi de Romani în anul 106), raidurile Gote în S din acea perioadă - până la retragerea Aureliană / a Romanilor din N Dunării - se pot vedea schiţate astfel:

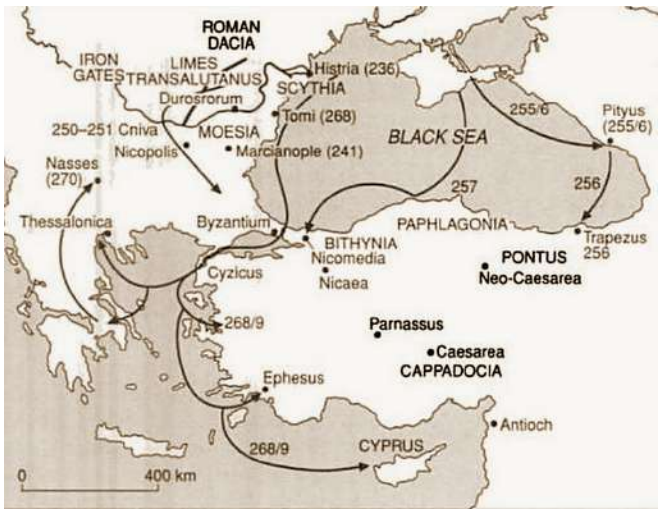

Până la năvala Hună, timp de peste un secol, aproape toată Dacia N Dunăreană a lui Decebal a fost cârmuită de Thervingi, cu numele de "Ţara Goţilor": Gutthiuda.

Dacia Balcanică
(hartă de Howard Wiseman, Universitatea Griffith, 2011)

Din cauza invaziei Hunilor din anul 376, când a murit Regele Arman = "Ermana-ric" / Ermanaric (ultimul cârmuitor al Goților uniți), Goții s-au împărțit în 2 ramuri: cea a Goților Estici / OstroGoților, adică Goților din Ostroavele Stepei, cărora li se ziceau Greutungi / Goți "strălucitori" iar cea a Goților Vestici / ViziGoților, adică a Goților de la Vistula, cărora li se ziceau Tervingi / Goți "pădureni" = "codreni" (Goții s-au divizat în OstroGoți, dedicați verbului "a fi" / oameni și ViziGoți, dedicați verbului "a avea" / bunuri); în secolul IV, Hunii - uniți cu Alanii / după cum a scris contemporanul Ammian Marcellin - au fost atrași spre apus de grandoarea uriașului Regat Got al marelui Rege Ermanaric (acela a și trăit foarte mult iar domnia lui a fost îndelungată, în timpul cârmuirii sale reușind să stăpânească între Mările Neagră și Baltică, peste o bună parte a Estului European, de exemplu cercetătorul Eston Edgar Saks notând în anul 1960 că în secolul IV coasta Estonă era stăpânită de Goți).

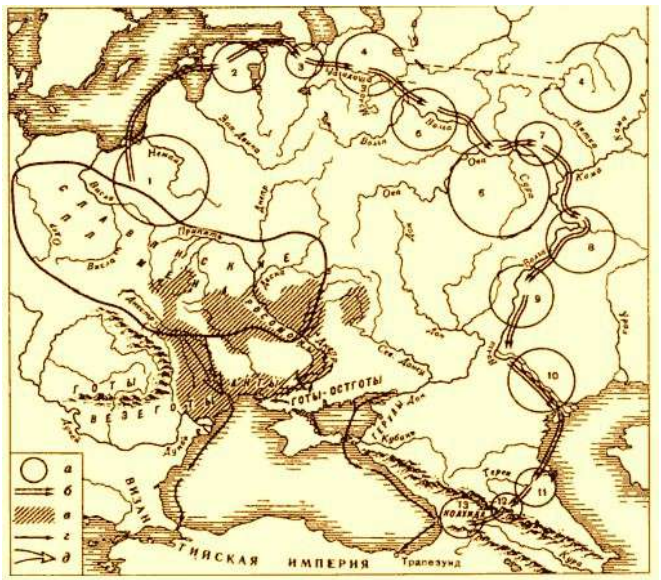

Cuceriri Gote în E Europei (Dr. Boris Rybakov 1908-2001, directorul Institutului Istoriei Ruse)

În "Istoria Goților", academicianul Austriac Herwig Wolfram a scris: "Pe baze lingvistice - din motive de sistematizare - savanții moderni au inventat pentru Goți termenul artificial de 'Germanici răsăriteni', ce e utilizat în prezent (la care ar trebui renunțat, căci corect sunt doar 'Goți', conform surselor). Prima oară a apărut termenul de Gutoni, în secolul I; la mijlocul secolului II, Ptolemeu știa despre populația Guti pe Vistula, spre Marea Baltică. Până în secolul III, n-a existat nici un termen cu referire la ceva 'Gotic'; prima mențiune din istorie a fost inscripția lui Șapur I 'cel Mare' - fiul întemeietorului Imperiului Săsan - care a notat că în 245 i-a învins pe Romani dar și pe Goți. Cea mai veche evidență Latină e din 269, a Romanului Claudius - învingătorul de la Niș - care și-a asumat titulatura triumfală de 'Gothicus'. Din 270, au început și Grecii ori Perșii să scrie despre Goți. Primele forme epigrafice au utilizat în special puternica formă 'Gut', regăsită în numele țării lor 'Gutthiuda', populată de 'Gutani' / Goți; din secolul IV, s-a folosit numai forma Gotă. Cronologia denumirilor cauzează dificultăți datorită puternicei forme Gută - atestată Pontic - cu derivația moale Gutonă; lingvistic, prin Gutoni (datorită sufixului '-oni') se înțelegeau 'tinerii' Goți. În etnografia Antică, prima 'Gutthia' a fost pe țărmul Mării Negre, în actuala România; din toate toponimiile Gotice, 'Gothia Dacă' a fost cea mai puternică: ca termen geografic, s-a răspândit prin hagiografii bisericii în secolul IV, când partea stângă a Dunării inferioare - cea care a fost Dacia - era egalată cu Goția (ulterior, Goția a fost înlocuită cu Gepidia). La începutul secolului V, Goții refugiați în Tracia datorită Hunilor își numeau țara pierdută 'Gutthiuda'; Hunii au distrus patria Goților de la Marea Neagră și ei au plecat spre apus, pentru a-și crea altă țară (Medieval se credea că Austria cândva s-a numit tot Goția iar în secolul VIII, Galia era numită de asemenea Goția, totodată viguros fiind și 'Gotismul' Suedez). Teologul Galician Paul Oriosius 375-418 a scris despre cei mai sălbatici răsăriteni contemporani lui: Alanii, Hunii și Goții (de aceea nu e surprinzătoare asocierea Amazoanelor cu Gotele)". În ce privește răspândirea numelor de familie, se poate remarca despre cele mai numeroase că-s Getici și Popovici în MunteNegru, respectiv Popa în România - cu semnificații apropiate, legate de "preot" - sau Gruber în Austria (de origine Bavareză, însemnând cel de jos, ca "om din grotă" ori "locuitor din vale"), respectiv Rossi în Italia sau Garcia în Regatul Spaniei (de origine Gasconă / adică Bască - din Munții Pirinei - însemnând "urmaș al lui Gerald", adică Garza / descendent al lui Gherard, așa după cum mai era consemnat ori fiind cu înțelesul de "urs tânăr"): este foarte probabilă sursa Getă / Gotă a acelor patronime foarte populare (primele din topurile onomastice ale numelor de familie din Țările menționate). Heraldica internațională a evidențiat după sfârșitul Antic blazonul nobiliar Gherga - fascia / dâra sângerie pe fond auriu - mai des în Vestul European, ceea ce a rezultat din faptul că o seamă a elitei Ghergană Getă / Gotă s-a aflat în fruntea ViziGotă ca avangardă, ecourile secundare fiind prin fascia / dâra sângerie pe fond argintiu mai ales în ariergarda OstroGotă; pe baza frecventului transfer lingvistic "B"/"V": ViziGoții s-ar putea vedea și ca BisiGoți, adică Goți-Besi sau Besi Gotizați.

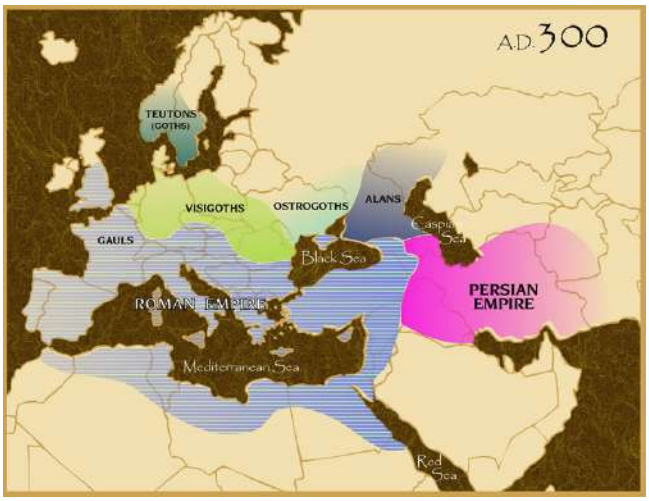

În anul 520, cronicarul Ştefan din Bizanţ a consemnat despre Goţi că formau "un neam care a locuit mai înainte lângă Lacul Moetic (adică Marea Azov) dar mai târziu s-a mutat în interiorul Traciei"; iar despre Anticii Besi se ştie că erau fruntaşi Traci. Începutul Imperiului Bizantin prin primul Împărat creştin, Tracul / Dardanul Constantin "cel Mare" / supranumit "Carpicus Maximus", i-a împins pe Goţi la N de Brazda lui Novac - Val de Pământ ce începea la Bistriţa 45,15 lat. N, 19,51 long. E / acum capitala Voivodinei = oraşul Novi Sad, consolidat atunci pentru apărare îndeosebi între Porţile de Fier şi cetatea Pietroasa din actualul judeţ Buzău (ce era cetatea înfrăţită cu Gherghina de la vărsarea Siriatului / Siretului în Dunăre, având aceiaşi întemeietori Uriaşi) - însă datorită şi presiunii Hunilor de la răsărit, la sfârşitul secolului IV linia defensivă Gherghina-Ghergheasa-Pietroasa-Gherdap a fost părăsită de către Imperiul Bizantin iar Goţii au străbătut Sudul Europei ajungând până în Peninsula Iberă. Urmele "Zidului lui Constantin" au fost găsite între Dunăre şi Râul Buzău, cu verde pe harta următoare:

(Brazda lui Iorgu / Novac a fost fortificată de către Împăratul Dardan Constantin "cel Mare" pe sute de km, din V, de la Porţile de Fier / Gherdap, pe linia Craiova - Piatra Olt - Costeşti Argeş - Găeşti - Ploieşti - Mizil şi apoi de-a lungul Râului Buzău până în E, tot la Dunăre / Gherghina; ea de fapt a şi fost marcată de la început în acelaşi sens, dinspre apus spre răsărit, având rolul de delimitare prin ritualul de întemeiere Civilizator ce începea astfel - prin trasarea brazdei - fiind o cale importantă de circulaţie a Hiperboreilor, "pe vechiul hotar", ce a fost limita convenţională din mileniul V î.C. între Culturile Ghergane matriarhală şi patriarhală). La fel ca împărţirea anterioară a Geţilor în E şi Dacilor în V, Goţii - adică Ghenţii "mici", "tineri" sau "noi" - s-au împărţit în OstroGoţi (Goţii "strălucitori" din E / plecaţi din Dobrogea) şi ViziGoţi (Goţii "înţelepţi" din V / plecaţi din Oltenia), aşa după cum se poate vedea pe schiţele produse de Universitatea din Edinburgh 55,57 lat. N, 3,11 long. V, capitala Scoţiei / Regatul Britanic:

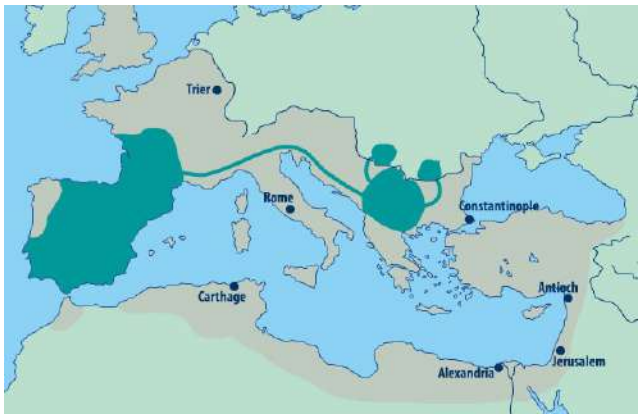

Vizigoţii

Ostrogoţii

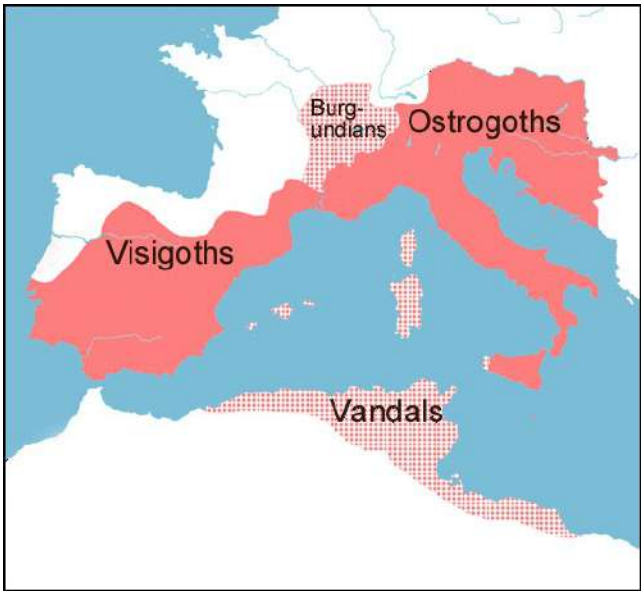

Goţii - unii cercetători Români bănuind că literalmente aşa a apărut termenul de "hoţi" / anterior, Perşii înţelegând similar prin "Dahâ" - au plecat spre Vest (în cele 2 mari valuri, formate din vigilenţii ViziGoţi şi din străluciţii OstroGoţi, care dacă ar fi fost doar Estici atunci ar fi fost simplu denumiţi "Ost-Goţi"), începând cu secolul IV din Valea Dunării inferioare, zonă care până în secolul precedent, adică secolul III, a fost în general controlată de Romani şi

populată - conform tuturor izvoarelor istorice - de Geți; oficial, Romanii au părăsit în anul 275 Dacia Nord Dunăreană, populată de Daci și Geți: "metamorfoza" din Geți / Gheți în Goți - lingvistică și teritorială - a fost accentuată ulterior / în timp de tot felul de confuzii, în majoritate induse voit (primordial cauzate de scopuri politice). În secolele IV-VI, Geţii / Goţii şi urmaşii lor au migrat masiv din spaţiul Român spre apusul Europei - cei mai mulţi fără intenţia întoarcerii - după ei rămânând puţine bunuri ori cuvinte în vocabularul actual Românesc (un termen rămas pare-se fiind cel de "hoţi", căci luau din comunităţi ce era mai de preţ şi apoi dispăreau pentru totdeauna); de altfel Romanii, contemporani cu Geto-Dacii, foloseau pentru bandiți / hoți termenul de "latroni" - care lătrau / ca lupii și atacau în hoarde / ca lupii - Rumânii / Românii fixând pentru aceiași termenul de "lotri" (unii dintre aceia fiind ulterior asimilați și ca haiduci): așadar, apucăturile erau Antice, în toponimia Carpaților Meridionali rămânând denumiri semnificative, ca Munții Lotrului sau Râul Lotru, înrădăcinate în Dacii și Geții de acolo având asemenea îndeletniciri - conform istoricului Român Dan Oltean - o învecinare lingvistică ajungând inclusiv latrina / haznaua. Incomparabil mai valoroși decât manipulatorii ulteriori ai separărilor Geți / Goți au fost contemporanii lor, care au lăsat mărturiile esențiale, respectiv istorice (spre deosebire de interpretările celor care n-au trăit în vremurile acelea și deci nu i-au cunoscut direct): la începutul Evului Mediu, Dacii sau Danii = Danezii erau considerați aceiași, Danemarca - din Nordul Germaniei - fiind numită Getia, Gothia și Dacia, notată ca atare pe hărțile vechi (Jut - numele Peninsulei Daneze, străjuind ieșirea din Marea Baltică - provenea din Get / Got; Regele Hygelac al Danezilor - mort în anul 521, al cărui rudă a fost legendarul Beowulf - era numit Get = "Rex Getarum" de episcopul Englez Aldhelm 639-709 în "Cartea monștrilor" și Got în "Cartea istoriei Francilor" din anul 727 / unde mai apare că Francii au plecat din Troia pe lângă Marea Neagră iar apoi pe Valea Dunării în sus până în Bazinul Rinului, confirmând ceea ce anterior a scris și episcopul Gal Grigore Georgius = Sf. Grigore din Tours).

În unele Saga ale Varegilor / Vikingilor a apărut că la începutul secolului VI în capitala Lejre 55,36 lat. N, 11,58 long. E de pe Insula Zealand / "Zea-land" (cea mai populată Daneză, străjuind intrarea în Marea Baltică) peste Danezii organizaţi în Regatul Lejre domnea - sub semnul lupului - Regele Roluo Kraki: acolo era tărâm legendar - unde "lerul" era "ler" - sub stăpânirea supremului Zalmoxe / "Zal-moxe", adică "Zeul-moş", căruia i se aduceau ode cu ritualuri acvatice, localnicii numindu-l ca Zeul Odin / Wodan (patronând inclusiv Lombarzii ajunşi aşezaţi în N Italic, a căror denumire de "Longo-barzi" însemna cei cu bărbi lungi); de altfel, lucrarea bizantină "Etymologicum Magnum" - apărută în Constantinopol / Tracia la sfârşitul secolului X - a consemnat (la paragraful 230) "Gepizi: cei numiți LongoBarzi, adică GetiPaides = 'prunci de Geți'." (Populațiile LongoBardă și Ghepidă au fost considerate Germanice, ele confruntându-se fratricid în actuala Ungarie atunci când LongoBarzii sosiți din actuala Slovacie s-au aliat cu Avarii sosiți din actuala Românie, după aceea - profitând că Regatul OstroGot tocmai a dispărut din ceea ce ulterior a ajuns Italia - LongoBarzii mutându-se acolo iar Ghepizii rămânând pe loc împreună cu Avarii, până la capăt / Ghepizii fiind în general triplu identificați, ca prunci Gheți, ca Germanici răsăriteni sau ca Goți). Se poate observa că în rezonanță cu termenii Turki "yurt" pentru "cămin" sau "yert" pentru "loc", Danezii au cuvântul "jord" pentru "pământ".

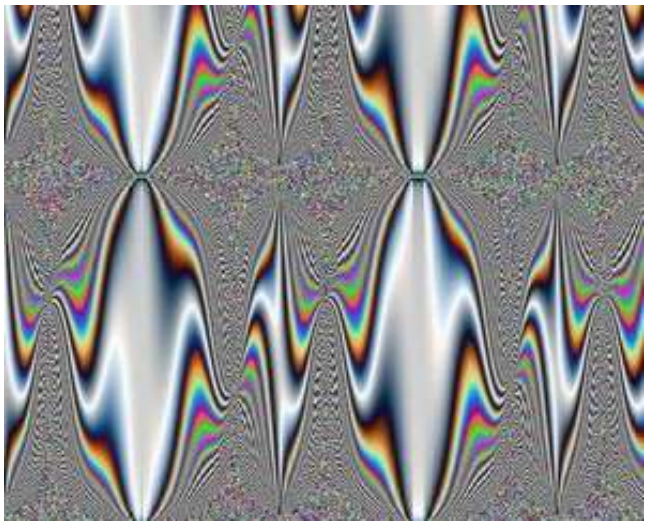

Goţii erau foarte mândri că descindeau din Geţi, primele echivalenţe între Geţi şi Goţi apărând la nimeni altcineva decât la contemporanii lor, ca istoricul Aelius Spartianus de la curtea din Dalmația a Împăratului Diocleţian 284-305 care a scris că pe vremea Împăratului Caracala "Goții erau Geți", filozoful Iamblichos 283-333 din Khalkis / Qinnasrin care afirma că religia Geților era practicată cu mare cinstire de Goți, filozoful Themistius 311-390 din Paflagonia care în relatarea unui discurs Imperial a consemnat referirea la "căpetenia Getică" Athanaric / cârmuitorul Goților, eruditul Ieronim 347-420 de la granița dintre Panonia și Dalmația, care a consemnat că "există îndreptăţire pentru a-i numi pe Goţi Geţi, autoritatea fiind că şi în trecut toţi învăţaţii au folosit pentru Goţi numele Get", Împăratul bizantin Iulian "Apostatul" (conform studiilor Dr. Gheorghe Bichir 1926-2003), istoricul Philostorgius 368-425 din CapaDochia care a scris despre cei de la Istru / Dunăre că "cei vechi îi numeau Geţi iar cei de acum îi numesc Goţi", poetul Claudian /

Claudius Claudianus 370-404 care îi numea pe Goţi ca Geţi, istoricul Galician Orosius care a notat că "Geţii se numesc astăzi şi Goţi", istoricul Lydian Ioannes 490-565 care a scris că "Goţii sunt numiţi şi Geţi", titlul de "Geticus Maximus" al generalului bizantin Belizariu / Belisarius 505-565 - născut lângă Kustendil / Bulgaria în fostul oraș Makedon Γερμανός Germane = Sapareva Banya 42,17 lat. N, 23,16 long. E din Dioceza Dacia - care i-a învins pe așa-zișii Goți în Italia, ș.a.; ar fi de remarcat niște fapte interesante: în secolul VI, cronicarul bizantin Procopius în "Războaie" 2:19 și 2:28 a scris că generalul Makedon Belisarius în campania sa contra Imperiului Săsan a fost ajutat de prietenul George - "om de mare discreție, cu care își împărtășea secretele" - care a reușit, ca diplomat bizantin, negocieri de succes (acolo unde armata bizantină nu a putut izbândi militar). Pe ruta avută de Goți dinspre locul lor Baltic / Scandinav de staţionare - din acel timp deja limita Sudică a răspândirii majoritară a genelor paterne "N" tipice Gherganilor, ce în prezent sunt grupate majoritar în Nordul Scandinav - până în actualul spaţiu Românesc (Antic pentru Got ca denumire iniţial se utiliza Gheud, preoţii lor numindu-se Goðar în Gotă) pot fi identificate în legătură cu Gherga de pildă în S Regatului Suediei inscripţii runice la Sunnerbo 57,19 lat. N, 13,43 long. E după cum a descifrat Birgit Sawyer în anul 2004, Parohia Gerga din Horda = Halleberga 56,42 lat. N, 14,19 long. E conform lui Hans Bekker în anul 1968, Medieval Scandinav Gherga însemnând "Protector", Gerga 52,36 lat. N, 14,01 long. E în fosta zonă Prusacă şi a Teutonilor, la graniţa Germaniei cu Polonia, unde Dialectul Casubian / Kaşubian din acea regiune, Pomerania, conform cercetării din anul 1994 făcute de Hanna Taborska cuprinde în vocabular cuvântul Gherga ori Gerga ca nume de familie în localitatea Slovacă Mokroluh 49,18 lat. N, 21,13 long. E, etc. Caşubienii şi azi zic cu mândrie că ei n-au fost - de când se ştiu - nici Polonezi, nici Germani; lângă localitatea Bukowina 54,25 lat. N, 17,50 long. E din Caşubia / Pomerania există "Cimitirul din pietre al Geţilor şi Gepizilor" Wesiory 54,13 lat. N, 17,51 long. E, zona fiind cunoscută ca Vlasia, cu "Drumul Vlasilor" - pe lângă "Dealul Vlasilor" - la Sanctuarul megalitic Kurgan din pădure (după cum a studiat şi cercetătorul Român Cătălin Manole, în anul 2016):

În anul 2016, Dr. Anders Kaliff - profesor la Universitatea din Uppsala / Regatul Suediei - a susţinut: "Între vechiul teritoriu al Suediei şi vechiul teritoriu al României au existat legături clare. Ca arheolog, am studiat contactele timpurii dintre Scandinavia şi zona Mării Negre. Acum există o extraordinară deschidere pentru a le afla, mai ales în lumina ultimelor descoperiri, realizate cu ajutorul studiilor genetice. Cercetările recente confirmă în mod clar că au existat contacte timpurii între aceste zone şi că dacii au avut legături cu Scandinavia; de asemenea, descoperirile arheologice sugerează contacte foarte strânse în Era pre-romană cu zona Sântana de Mureş din România. Descoperirile dacice importante din locuri precum Gatebo, Linneberg, Skalv, Smorkullen, ş.a. sunt ţinute în conservare: nu apar în muzee. Populaţia veche era întâlnită şi în Suedia, se întindea şi în Polonia - în regiunea Pomerania - şi în Ardeal, până la Nistru şi Kiev; cele mai clare dar şi frecvente argumente sunt necropolele cu cercuri de piatră şi lespezi aşezate în picioare - al căror înţeles s-a pierdut - asemănătoare întrucâtva cu Sarmisegetusa: cred că acea populaţie nu a migrat masiv (cel mai probabil a fost un amestec cu grupurile dominante de goţi şi - cu siguranţă - alianţe prin cununii). Cuţitul curbat - de tip dacic - e comun în toate descoperirile din Oster-Gotland, având şi un pandativ interesant şi 2 brăţări identice cu cele găsite în Polonia, despre care arheologii de acolo spun că sunt dacice". Este interesant că în Pomerania - regiunea din S Mării Baltice - până în Evul Mediu (așa cum a studiat de exemplu și Jan Piskorski) cele mai importante populații au fost denumite ca Veletă și Wolină, rezonând cu mai Sudicele populații Valacă / Valahă și Volână / Volînă.

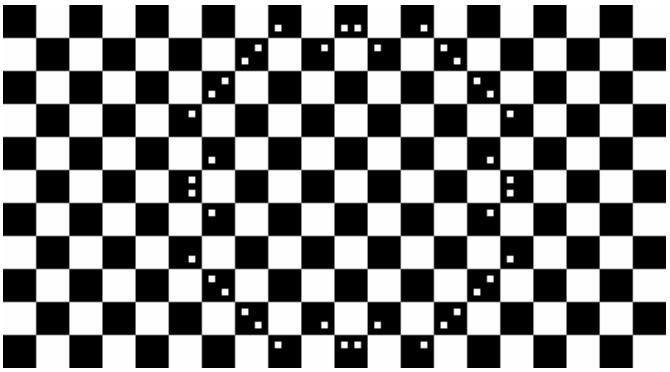

Istoricul Polonez Jan Dlugosz 1415-1480 i-a studiat pe Samo-Geţii şi pe foştii Sarmaţi = Leahii / Lituanienii de la Marea Baltică (pe care Românii / Valahii = "Ba-Lahii" îi numeau "Leahi" / "Leşi", Medieval înregistrându-se multe evenimente între "Leşi" / "Leahi" şi "Ba-Lahi" / Valahi,

adică Români): "Cum, când şi în ce calitate a venit gintea Lituanilor şi a SamoGiţilor în ţinuturile din Nord, unde locuiesc astăzi, şi din ce fel de trunchi li s-ar trage originea, nici un autor n-a scris nimic. Există însă o prezumţie pe care o confirmă forma limbii şi concluziile ce rezultă din alte împrejurări, că Lituanii şi SamoGiţii formează un popor de neam Latin; cu toate acestea, originea lor nu derivă de-a dreptul de la Romani, ci se trag însă dintr-un popor Latin, părăsindu-şi pământurile strămoşeşti şi vechile lor locuinţe în timpul războaielor civile ale lui Iuliu Cezar şi ale următorilor. Au venit cu femeile, cu turmele şi cu familiile lor în regiunile acestea Nordice, vaste, pustii şi străbătute numai de fiare sălbatice. Lituanii şi SamoGiţii, înainte de primirea creştinismului, aveau aceleaşi rituri religioase şi aceleaşi ceremonii ca păgânii Romani, însă cu toate credinţele şi datele religioase, ei nu înfăţişau în mod destul de clar pe Romani; de altă parte, vieţuirea lor la un loc cu Rutenii - şi amestecul lor cu aceştia - le-au schimbat în multe privinţe natura Antică, însă nu le-a stins-o cu totul. Lituanii şi SamoGiţii - cu toate că au numiri etnice deosebite şi cu toate că sunt divizaţi în mai multe familii - au format odată un singur popor, constituind o naţiune ce a rămas timp îndelungat necunoscută şi obscură. La început, ei trăiau după bunul lor plac, şi fiindcă vecinii lor nu le puneau nici o piedică, se sporiră şi înmulţindu-se încontinuu, împoporară ţara dinspre Prusia, în urma ei ocupară şi ţara vecină cu Polonia; limba lor era Latină şi se deosebeau de aceasta numai prin o mică varietate, fiindcă - din cauza comerţului ce-l aveau cu popoarele vecine - au adoptat în idioma lor şi cuvinte Slave". De altfel, în Arhiva Conciliului din Costanz - desfăşurat în 1414-1418 - a rămas notat: "Prusacii trăiesc în Sarmaţia şi sunt o mulţime; Prusacii SarmoGiţi sunt 'SarmoGetae' după vechiul nume"; tot în Evul Mediu, istoricul German Joachim Cureus 1532-1573 din Polonia a scris despre Pruși - Prusieni / Prusaci - că proveneau din Carpați, urmașii străvechilor Samo-Giți / Sarmo-Geți formându-și cu timpul în zona Baltică un stat militar (după cum a scris cercetătorul Joseph Pashka în anul 2012, pentru "codru" SamoGeții aveau termenul "mede"). Se poate observa că nu doar în N Baltic pentru Leahi se folosea "Leși", ci și că în S Adriatic Slovenii pentru Valahi foloseau "Laşki".

Conform istoricului German Caspar Peucer 1525-1602, care afirma că în timpuri îndepărtate "Valahii împreună cu șefii Sarmați au umplut de-a valma - prin colonişti - Lituania iar de acolo Livonia și Borusia vecină" (Livonia / Liuonia era între Letonia și Estonia iar Borusia = Prusia), Sașii se autonumeau Detchen, indicându-și strămoșul ca Gether; de exemplu, judecătorul Albert Huet 1537-1607 din Sibiu a susținut în fața Dietei Transilvaniei în anul 1591 originea Getică a Sașilor (se știe că genericul Germanilor - autodeclarat despre ei înșiși - este Deutsche: etimologia a provenit de la Daci / vechii lor cârmuitori); de altfel, de Saşi / "S-Aşi" se poate apropia și sensul de "Sfinți Ași". Istoricul Philip Cluver (1580-1622), născut în Prusia Regală - o fostă provincie a Regatului Poloniei - scria în lucrarea "Germania Antiqua" din anul 1616 că Goţii nu erau identici cu Scandinavii, ci cu Prusacii iar pentru un alt istoric originar din acea regiune, Matthaeus Praetorius (1635-1707), în "Orbis Gothicus" din anul 1688, Goţii au locuit, la începuturi, în Polonia: "Goţii - identici cu Sarmaţii - erau de fapt Geţi şi nu Suedezi" a concluzionat autorul în capitolul "Dacă Geţii şi Goţii au fost acelaşi popor?" Inclusiv istoricul Friedrich Menius 1593-1659 din Pomerania a scris în anul 1632 despre originea Românească a Balticilor, arătând că Românii s-au extins spre Marea Baltică în 2 valuri principale, la apariţiile Hunilor și Slavilor (acele valuri au dus - printre altele - la formarea nobilimii locale din regiunea Baltică). La începutul secolului II, filozoful Grec Dion Hrisostomos din Bursa 40,11 lat. N, 29,04 long. E / Bitinia - oraș cu denumirea însemnând "Comunitatea", din care au emigrat Gherghiții care au înființat Byrsa în N Africii înaintea Cartaginei - a scris "Despre faptele Geților", afirmând că "Geții erau Hiperborei iar legile Troianilor erau aceleași pentru Geți" (ceea ce a întărit în secolul XI și cronicarul German Adam din Bremen 53,04 lat. N, 8,48 long. E - acela afirmând că Goții, Geții, Danezii și Dacii erau Hiperborei, el consemnând inclusiv că Adunările Hiperboreilor = Consiliile Comunităților se numeau "Wahr" - ori în anul 1687 şi Carolus Lundius, preşedintele Academiei Suedeze, prin lucrarea "Zamolxis, primul legislator al Geţilor", care avea enunţuri ca "Troianii n-au fost altceva decât strămoşii Geților / Goților" sau "Geţii nu diferă de Goţi decât prin nume, toţi având trupul alb, plete blond roşiatice, foarte înalţi şi frumoşi la chip, legile fiindu-le comune şi nici cultul zeilor nu-i deosebeau" / traducătoarea sa în Română - profesoara Maria Crişan - observând că "Geţii s-au numit de la rădăcina Ge, însemnând Pământ"); academicianul Suedez a mai notat: "Zamolxis - ca zeu - mai era numit Krono sau Rono, adică Saturn. De asemenea Attis, cel cu un singur ochi - fiul Râului Sangarius din Frygia, Poseidon la Sciţi - căruia i s-a atribuit şi Cultul lui Hercule (Hercules ca zeu militar, cel mai puternic dintre zei). Zamolxis a mai fost numit şi Bal / Aballur sau Apollo; în funcţie de context, se poate deduce despre cine anume e vorba. Anticii - inclusiv Macrobius - i-au zis şi Soare. De asemenea, a mai fost identificat şi cu Liber Pater, adică cu Dionyssos-Bacchus, cu Marte şi cu Mercur, nu un altul fiind obiectul de cult; şi cu Aesculap - care însemna 'sănătate' - şi cu Serapis, care tot zei ai Soarelui erau (astfel, identificarea cu Adonis, Osiris şi Horus nu indica altceva decât tot Soarele)". În imaginea următoare se vede Zeul Serapis - soțul Zeiței Isis / ca sincretismul dintre fratele Osiris și taurul Apis - găsit printre artefactele Egiptene de la Gherghina (acum suburbia Barboși a orașului Galați, de la gura Siretului):

Zeul Serapis

Până în Antichitate, răspândirea blonzilor Geţi a fost pe uriaşele distanţe Indo-Europene - anume, îndeosebi în EurAsia - între India / unde erau numiţi şi Jaţi, până în Scandinavia / unde erau numiţi şi Goţi (azi cea mai mare concentraţie a blonzilor din lume e la Baltica - mai ales între Finici şi Scandinavi - iar în acelaşi areal populaţia masculină genetic de tip Gherga acum este şi cu densitatea cea mai mare din lume): limitarea existenţei Geţilor doar la Istru e chiar o viziune limitată - căci după Inzi, ei au format cel mai mare popor din lumea Antică - iar urmele istorice îi dau pe Geţi răspândiţi cu mult mai mult decât în Valea Dunării inferioare (spre comparaţie, India este totuşi un subcontinent). Aşadar, datorită invadării Văii inferioare a Dunării de către Goţi, cetăţile înrudite din N Bărăganului, Gherghina şi Pietroasa, au fost abandonate de către Imperiul Bizantin (între acelea pe Râul Ghergheasa era aşezarea din Epoca Pietrei Ghergheasa lângă Lacul Ghergheasa iar în Sudul Gherghinei era - până în anul 1900, când a fost indicat de George Lahovari în "Marele dicţionar geografic al României" - iezerul Fundul-Gherghe); de altfel, prima scriere proto Germană - "într-un idiom Vandal / Trans-Danubian", după cum a afirmat în anul 2004 cercetătorul Român Timotei Ursu - n-a fost realizată altundeva în lume decât tocmai în Bărăgan / România, de către episcopul V Anatolian Ulfila, pentru creștinarea Goților (după cum a scris filozoful Iamblichos din Khalkis / Syria - de pe fostul Râu Belus - că înaintea creștinării prin arianism făcută de către episcopul Ulfila, Goții practicau Cultul Zalmoxian, adică religia Getă): Sf. Ieronim din V Balcanic - născut pe când trăia episcopul Ulfila - a scris explicit că acela se afla în fruntea creștinilor din "Țara Geților" iar nu în "Țara Goților" (afirmație reluată în continuarea "Istoriei Bisericii" începută în secolul IV de episcopul Eusebiu din Cezareea). Dr. Adrian Negru a scris în anul 2016: "Din nordul Dunării se cunoaște episcopul Teofil 'al Gothiei' participant la lucrările primului Sinod de la Niceea din anul 325, titulatura sa explicându-se prin aceea că la data respectivă teritoriile nord-dunărene erau sub stăpânirea goților. În anul 336 a fost hirotonit la Constantinopol un ucenic al lui Teofil, Ulfila, unul din marii misionari din ținuturile nord-dunărene (unul din părinți era grec, altul got). Potrivit relatărilor unui istoric de atunci, Filostorgiu, el 'a fost hirotonit episcop pentru toți creștinii din țara getică', deci dintr-o țară ai cărei locuitori erau considerați 'geți'. Reîntors în nordul Dunării, el a predicat în limbile gotă, latină și greacă (pentru descendenții grecilor luați în captivitate de goți). A început traducerea Bibliei / Noului Testament în limba gotă, folosind un alfabet nou, creat de el. În anul 348 a fost nevoit să se refugieze - cu mulți credincioși - în sudul Dunării, din cauza persecuțiilor îndreptate împotriva creștinilor de conducătorii goților, continuându-și acolo activitatea până la moarte (circa 383)". În Vestul Gherghinei, pe Dealul Istriţa 45,06 lat. N, 26,34 long. E, azi în judeţul Buzău, a fost descoperit cel mai faimos tezaur din România - "Cloşca cu puii de aur" - atribuit Goţilor de către Alexandru Odobescu 1834-1895 (arheolog Român care s-a sinucis prin supradoză de morfină); însă Goţii sosiţi în regiune n-aveau atunci ateliere ca să prelucreze bijuterii de asemenea anvergură (în anul 2006, profesoara Viorica Enăchiuc a afirmat că tezaurul aparţinea Carpilor). Profesorul Simion Dănilă din Banat a scris în anul 2012: "Pentru a spulbera teza că locul de baştină al tezaurului nu ar avea nici o legătură cu destinaţia cultică a pieselor, putem afirma că pentru orice lingvist, originea lor în Orgoaia - numele unui pârâu, al unei ape deci - provine de la antroponimul Orga / Oargă, atât de răspândit în onomastica noastră (nu se numea oare Cloşca, răsculatul de la 1784, Ioan Oargă?)" Ca de obicei în cazul tezaurelor mari, componentele au fost adunate în timp, fiind produse la date diferite; tezaurul respectiv a fost ascuns de teama năvălirii Hunilor. În tezaurul de tip Hiperboreu "Cloşca cu puii de aur", piesele împodobite cu pietre preţioase sunt caracteristic orientale - nu Nordice Gotice - iar cele numai din aur, fără incluziuni, sunt tipice clasicismului Grec, înfăţişând central Marea Zeiţă Anatoliană şi pe Apollo Gergithius (acel tezaur, din care mai există la "Muzeul Naţional de Istorie" al României cam jumătate dintre piese, în greutate de aproape 20 kg, a fost găsit în anul 1837 la poalele cetăţii Pietroasa, academicianul Grigore Tocilescu 1850-1909 apreciind că "reprezintă una din cele mai frumoase opere de artă veche închinată sărbătorii culesului viilor"); al doilea tezaur ca mărime de pe teritoriul României îl reprezintă acum (cumulat) brăţările spiralate din aur de circa 1 kg fiecare din care sunt apreciate că ar fi în total 2 duzini / s-au găsit mai mult de jumătate din ele, descoperite în anul 2001 de căutătorii de comori la Grădiştea

Geto-Dacilor, semănând cu cele purtate anterior de moșul Ghirga / Ghilga-meș, cel mai mare Rege al Sumerienilor:

Regele Ghirga și brățările spiralate

"Enciclopedia arheologiei şi istoriei vechi a României" - coordonată de Dr. Constantin Preda 1925-2008, directorul "Institutului de Arheologie Vasile Pârvan" al Academiei Române - tipărită în anul 1994 la Timişoara, a consemnat: "În 1834, prin stăruinţa banului Mihalache Ghica 1792-1850, pe lângă Colegiul Sf. Sava din Bucureşti a luat naştere Muzeul Naţional (de istorie naturală şi antichităţi), prima instituţie muzeală din Ţara Românească, adăpostind o 'însemnătoare colecţie' de obiecte vechi donată de însuşi iniţiatorul său. Tot din iniţiativa sa, în 1839 s-au dat primele dispoziţiuni legale privind regimul descoperirilor de 'obiecte din antichitate', prin care se instituia obligativitatea depunerii lor la muzeu şi se interziceau săpăturile prădalnice, cu scopuri mercantile. Banul Mihalache Ghica a fost totodată acela care a salvat de la pierdere celebrul tezaur de la Pietroasele şi a făcut ca el să ajungă în 1842 la Muzeul Naţional" (acțiunea a fost împreună cu fostul secretar al revoluționarului Tudor Vladimirescu, savantul Petrache Poenaru, care în anul 1827 a brevetat primul stilou cu rezervor din lume).

Tezaurul de la Pietroasa

Analizele arheometrice ale pieselor tezaurului "Cloşca cu puii" găsit în "Via Ardelenilor" de la Pietroasa, cel mai mare tezaur din Europa, al cărui ultim proprietar ar fi fost cârmuitorul Get / Got Atanaric din Dinastia Baltă / decedat în anul 381, efectuate în anul 2005 de acceleratoarele din Legnaro 45,21 lat. N, 11,58 long. E / Italia şi Paris / Franţa, au relevat că sunt heteroclite şi n-au aur Ardelean ci unele sunt din aur V Anatolian, de la Râul Pactolus, aflat în fostul Regat Lydian, a cărui capitală Sardes / Sardis de la poalele Muntelui Tmolus a fost înfiinţată pe acel Râu aurifer (între Râurile Galis şi Meandru), de către Gyges în secolul VII î.C. - cel care pentru a-şi plăti mercenarii a bătut printre primele monede din lume - şi a avut în secolul următor ca ultimul ei cârmuitor pe "părintele" sporturilor cu mingea, proverbialul bogătan Cresus / Croesus, fiul unei Cariane, din Ţinutul Gherghiţilor, care a ridicat tatălui cel mai mare Gorgan din lume; poetul Grec Bacchylides din Insula Cicladică Gia / Keos 37,37 lat. N, 24,20 long. E în anul 468 î.C. a scris că acela - pios slujitor al lui Apollo Gergithios, care a uimit omenirea cu cât aur a strâns din Râu şi a finanţat una dintre minunile lumii Antice, Templul Artemidei Gergithia din Efes - în anul 546 î.C. (datorită nepotului Cyrus "cel Mare" 600-530 î.C. care i-a inclus Regatul în Imperiul

ce-l crea) şi-a trimis în refugiu fiicele la Dunărea inferioară: în aşa-zisul Bazin Carpatic (îndeosebi în interiorul arcului Carpatic) pe atunci dominau amicii Agatârşi cârmuiţi de Dinastia Parga - e de observat că pe coasta Ionică a Peninsulei Balcanice şi acum există aşezarea Parga 39,17 lat. N, 20,24 long. E, în Epir - iar Perşii nu doreau o înfruntare cu acei cârmuitori ai Geţilor. Anterior acelui poet Antic, poetul Insulei Keos a fost Simias / Simonides 556-468 î.C. care a notat un epitaf emoționant de acolo (al tinerei muribunde Gorgo): "Acestea au fost chiar ultimele cuvinte pe care Gorgo le-a spus iubitei ei mame, aruncându-şi în lacrimi mâinile în jurul gâtului ei: 'Stai aici cu tata şi să mai naşti o fiică, mai norocoasă decât mine, pentru a-ţi îngriji bătrâneţea cenuşie'." Diodor Sicul 9:35 a reprodus atitudinea Gherganului general Harpagos atunci când a primit o solie de la Cresus pentru a încheia o alianţă: "Am să mă port cu voi în acelaşi fel în care s-a purtat cândva cu mine un om. Am vrut să mă cunun şi i-am cerut unui tată pe fiică-sa. Dar - mai întâi - acela m-a socotit nevrednic să iau în cununie pe fata lui şi a hotărât s-o mărite cu altcineva, cu un bărbat mult mai de vază decât mine. Când însă văzu, mai târziu, că am parte de cinstirile hărăzite de rege, s-a învoit să mi-o dea. I-am răspuns atunci că n-o mai vreau drept nevastă, dar că voi primi să-mi fie concubină. Şi voi, Grecilor, faceţi la fel: când Cyrus vă socotea vrednici de prietenia Perşilor, n-aţi voit s-o primiţi; iar acum, după ce împrejurările au luat altă întorsătură, vă grăbiţi să legaţi cu ei prietenie. Nu veţi mai face însă, acum, o alianţă. Perşii vor binevoi să vă ocrotească, dacă vă veţi supune lor ca nişte robi". Apoi, Perşii au efectuat premiera: au atacat masiv Dobrogea, conduşi de Împăratul Darius, şeful cel mai mare Imperiu cunoscut în istoria lumii de până atunci, între hotarele căruia trăiau circa 10 milioane de oameni (cu meşteri Vest Anatolieni au făcut în anul 514 î.C. la cetatea Ghetă Ghenucla 45,16 lat. N, 28,27 long. E cârmuită pe atunci de comandantul Aga-Târs Antyrus - în apropierea Gherghinei - primul pod peste Dunăre dar aflaţi pe malul stâng al Fluviului n-au ajuns la Pietroasa). Urme din secolul VI î.C. ale pumnalelor Sciţilor şi Perşilor s-au găsit în complexul rupestru de la Aluniş / judeţul Buzău: Herodot Karka în "Istorii" 4:119 a afirmat că în timpul campaniei Împăratului Darius împotriva Sciţilor, Agatirşii / Agatârşii din spaţiul Carpatic au dus o politică de neangajare, refuzând ajutorul cerut de Sciţi şi amenințând chiar cu ostilităţi, separaţia cârmuitorilor lor - aparţinând aceleiaşi Dinastii Regale Agatârse - devenind definitivă, din cauza pericolului Persan dar şi fiindcă anterior - în acelaşi secol VI î.C. - Saulius / "Sa-ulius" = "Sfântul Uliu" din Miletopolis / Olbia, tatăl Regelui An-tyros al Geţilor, Gherilor şi Sciţilor şi-a ucis fratele AnaCharsis / Ana-târs din Dobrogea (ei erau - conform Syriacului Lucian din Samosata - fiii nobilului Dauketes / Daucetas, respectiv nepoţii întemeietorului Aga-târs Parga), pentru că l-a învăţat pe legiuitorul Solon cum să cârmuiască Elenii iar aşa ceva n-a fost uitat; apoi - când Perşii conduşi de Împăratul Darius au ajuns în Dobrogea - cel care s-a împotrivit trecerii pe la Genucla (cu toată disproporţia de forţe) a fost acel lider Antyrus / "Anty-rus" al Geţilor. La 16 ani după ce Kyros / întemeietorul Imperiului Persan a fost ucis - la poalele Munților Caucaz, în anul 530 î.C. - de puternica Regină Tomi = "Tomi-ris" a MasaGeților și Sciților, nepotul Darius al lui Kyros (fiindcă ea era deja decedată) și-a permis să-i atace pe Geți și pe Sciți, însă pe partea apuseană a Pontului; cârmuitorul Antyrus al Geților - al cărui nume poate fi înțeles ca "opus roşului" / culoarea emblematică AgaTârsă fiind albastră - lipsit de sprijinul MasaGeților rămași fără cârmuitoare și de sprijinul Sciților care au preferat să se retragă - a înfruntat singur Perșii, cu indigenii Geți (întâi, Regele Antyrus a respins cererea Împăratului Darius de a-i da fiica de soție): ca atare, AgaTârșii lui - din interiorul Carpaților - nu au permis Sciților să se ducă la ei, aceia luând-o spre N, cârmuiți de ruda sa Idan-târs / Idanthyrsus din portul Olbia, colonia Carianâ din N Pontic, de la estuarul Râului Bug cu Fluviul Nipru / Var (istoricul Antic Justin 2:5 l-a notat pe Antyrus ca Jancyri / Ian-Kyros). Ulterior, pe Valea Prahovei Geții au ascuns de pericolul Roman "Tăbliţele de Aur" despre trecutul lor din aşezarea Genucla / Obluciţa - ajunse prin copişti până în prezent - descifrate în anul 2005 de către Armânul / Aromânul Branislav Stefanoski din Macedonia, autorul lucrării "Din arhivele Daciei"; pe acelea apare că numele Geţilor era de "Rumuni" patronați de Zeul Arimin/os, Ţara le era "Sacra Geţia" împărţită în "isprăvnicii" numite "sind", cu localităţi întărite "dabe" şi detaşamente militare ştiute ca "polcuri" (armata fiind "armosa") iar din secolul IV î.C. aveau capitala la Heracleea / Enisala 44,52 lat. N, 28,49 long. E, judeţul Tulcea, la N de Argamo / Orgame - dominând Lacurile Razim / Razelm şi Babadag - etc.

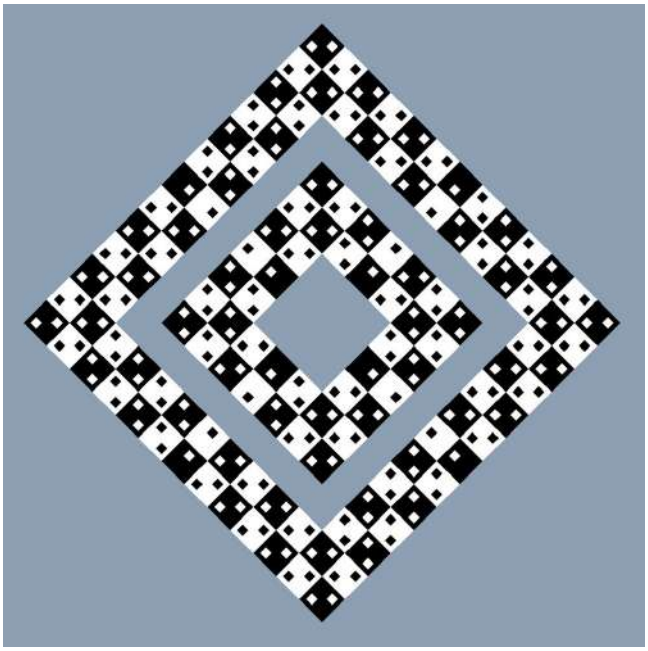

În secolul VI î.C., fiu al unei nobile Cariane măritate în Sardis - cetate la poalele Muntelui Tmolus, la confluența Râului aurifer Pactolus cu Râul Hermos / Gediz - Cresus / Kressos, însemnând "Auritul", a fost primul din lume care a emis monede de aur, însă și ultimul Rege al Lydiei independente (Aryenis - sora lui - s-a măritat în anul 585 î.C. cu Împăratul Astyages al Mediei); în prima sa carte, istoricul Herodot din Caria - Țara Gherghiților - a consemnat cum au murit tragic (nu de bătrânețe) 3 Prinți Gherga din vecinătatea Nordică a Regatului Cariei, anume 1 Prinț, nepot Carian, fiu al Regelui Cresus din Lydia și 2 Prinți Gordiani din Frygia, cu traducerea în Moldova secolului XVII astfel:

"34. Dormind Crisos, îi veni un vis carile îi adiverea lui cât va să pată fecioru lui. Pentru că Crisos avea 2 feciori: unul era stricat, căci era surdo-mut, iară celălalt era foarte ales și-l chema Atis. Deci, pre acesta, pre Atis, arăta visul cum îl va lovi o suliță de fier și-l va omorî. Iară el, sculându-

să și socotindu-și lucru, să spăria pentru vis și îndată îl însură. Și, fiind obișnuit a fi conducător preste oști, când încălecă nu-l mai lăsă să mai margă, și sulițăle, și alte câte trebuiau oaminilor la război, toate le-a scos, pentru ca să nu cază asupra lui.

35. Și fiind asupra nuntei feciorul lui, sosi un om la Crisos, fiind lovit de o mare nenorocire - cu mâinile pângărite de sânge - din neam Frigan, din ruda împărătească. Deci, mergând la casa lui Crisos, după obiceiurile lor, să ruga lui Crisos să-l curățască. Și Crisos l-a curățit, după cum le iaste obiceiul, aproape ca la noi, Grecii. Și, curățindu-l, îl întrebă Crisos: 'Omule, de unde ești, din ce neam și pre cine ai ucis, bărbat au fimei?' Iară el răspunsă: 'O împărate, eu sunt al lui Gordie a lui Mid fecioru și numile mieu iaste Adristos; am ucis pe un frate al mieu fără de nici o voe și așă m-a gonit tată-mieu și m-a lipsit și de toate unealtile mele'. Iar Crisos i-a răspuns: 'Tu ești nepot al omenilor miei prieteni și iarăși la prieteni ai nimerit, unde de nici un lucru nu vei fi lipsit rămâind lângă noi. Iară primejdia această suferindu-o pre lesni, de mult folos îți va fi'.

36. Acesta acolo lăcue, lângă Crisos. În vremea aceea se tâmplă de se ivi un gligan foarte mare la Muntile Olimbului, carile - ieșind din munte - strica bucatile Mysilor. Și de multe ori merseră Mysii asupra lui; ce tot pățeau mult rău denspre dânsul iar lui nu-i strica nimică. Iar mai apoi mearseră la împăratul soli de la Mysi zicând: 'O împărate, un gligan mare s-a ivit în țara noastră, carile ne strică lucrurile, și de multe ori ne-am strâns și nu-l putem strica. Acum te rugăm să ne trimiți pre feciorul tău, voinici aleși și câni vânători, pentru ca să-l putem prinde'. Ei așă să rugă. Iară Crisos, pomenind cuvintile visului, zisă: 'Pentru feciorul mieu nici să mai pomeniți, pentru că nu-l voi trimite, căci l-am însurat de curând și acea grijă poartă. Iar pentru voinici și câni, voi da poronci să nevoiască să-l prinză'.

37. Acestea le răspunsă și așă să dusără Mysii. Iar feciorul lui Crisos, auzind cuvintile lor ce-au zis și cum le-a răspuns că nu-l va trimite, îi zisă așa: 'Părintile mieu, ce era mai de folos și mai de cinste la noi, acestea sunt alesă: a merge la oaste și la vânat iar acum m-ai închis denspre amândouă; să nu mai iesu, nici văzând o blăstămăție la mine, nici vreo nevrere a mea. Dară amu cu ce ochi voi eși eu la oraș și prin cetate? În ce chip mă voi arăta orășanilor noștri și cătră fimeea mea cea tânără și ea la ce bărbat va gândi că lăcuiaște? Amu dar au tu mă lasă să mărg la vânat, au mă învață cu cuvântul pentru ce nu mă lași, fiind lucrul acesta mie mai de folos'.

38. Iară Crisos așă răspunsă: 'Fiul mieu, nice vro frică cunoscu la tine, nici alt lucru necuvincios n-am cunoscut la tini, ce numai o vedere de vis, arătându-mi-să în somn, mea arătat cum puțin vei să trăești, pentru că de o suliță de fier vei fi pierit. Și pentru vederea aceasta am sârguit și cu nunta aceasta să nu te trimit la trebi, având strajă că doară te-aș putea scoate, între viața mea: pentru că numai pre tine am fecioru, pentru că celălalt fiind surdo-mut îl socotesc ca și când nu l-aș avea'.

39. Iară răspunsă feciorul: 'Părintele mieu, iertat să fii pentru paza aceasta ce ai pentru mini, văzând vedenie. Iar ce nu cunoști din vis eu trebue să-ți spui. Zici singur cum visul a arătat cum de o suliță voi pieri; dară la gligan ce mâini sunt, sau ce suliță ca să mă omoară pre mini? Că de ț-ar fi zis visul să pier de vreun dinte sau altceva, ar fi să mă străjuiești și mai tare. Iară amu, de vreme ce zici de suliță, războiu nu avem cu oamenii să mă tem de suliță, ce numai ce mă lasă'.

40. Răspunsă Crisos: 'O fiule, pre o parte mă și biruești pentru vis; deci iată că, fiind biruit, te slobod să mergi la vânat'.

41. Și zicând aceste cuvinte, Crisos a chemat pe Adristos cel curățit de moarte și zisă așa: 'Adriste, eu pre tine, fiind căzut într-o primejdie, te-am curățit fără dojană și - la casa mea - dându-ți toată cheltuiala, te-am ținut. Amu dar, de vremi ce ț-am făcut eu ție bini, să răscumperi și tu cu bini: mărgând fiul mieu la vânat, te trimi socotitoru fiului mieu, pentru ca să nu vă lovască undeva niscaiva tâlhari pe drum, și încă și ție să cuvine a mergi unde să ți să ivască lucrurile, pentru că din părinți iaste ție dat acest lucru și încă de la tini vitejie iaste'.

42. Iară Adristos răspunsă: 'O împărate, într-alt chip la această ispită nu m-aș duce, pentru că omul, căzând într-atâta primejdie, nu să cuvine a întra între camarazi ce sunt norociți foarte. Nici nu-mi doresc astfel de petreceri, că de multe mă oprescu. Iar amu, de vreme ce mă îndemni și trebue a-ți face pre voe, pentru să cuvini a răsplăti, sunt gata a face aceasta și pre fiu încă să-l păzescu, cât făr-de nici o patimă să să întoarcă'.

43. Întru acest chip răspunzând lui Crisos, aceștia să gătiră și purceseră cu voinici aleși și cu dulăi și - mergând la Muntile Olimbului - cerca gliganul și aflându-l, da într-însu cu sulițele iar priatenul cel curățit de moarte, pre nume Adristos, dând cu o suliță să lovască gliganul, greși pre gligan și lovi pre fiul lui Crisos, de muri. Acesta, lovit de suliță, înplu visul ce văzusă Crisos. Și alergă oarecini la Crisos, povestindu-i moartea ficiorului său, mergând la Sardis, cum s-a bătut cu gliganul.

44. Iară Crisos, măcar că pentru moartea lui era îndurerat iar mai mult pentru că de la cela ce el îl curățisă de moarte, acela îi omorî ficiorul. Și, având multă jale, să mărturisi pe Zeus Purificatorul pentru câte păți de oaspe și tot jăluia, pentru că dintru oaspe i se tâmplă primejdia, de vreme ce întru casăle lui a hrănit pe ucigaș și pentru paznic să fie el, i-a fost mai nepriaten.

45. După aceasta, sosiră și Lydienii, aducând trupul mortului, și din-apoi vinea ocigașul. Și stătu înaintea mortului, întinzând mâinule la Crisos, să-i facă ce-i va fi voe, zicând să-l giunghe asupra mortului, zicând primejdie ce-a făcut mai nainte și - pre lângă aceea - iarăși pre cel ce-l curăți, îl omorî, deci ce iaste mai mult bună viața? Iară Crisos, auzind aceste cuvinte, i se făcu milă de Adristos, măcar că să afla întru atâta jale, și zisă cătră dânsul: 'Iată priateni că de la tini luai toată plata, de vreme ce tu singur te giudeci la moarte și cum ești tu pricina răului, ce numai cât fără de voe ai făcut. Ce poate să fie mâna divină carile îmi arăta demult mie ce iaste să fie'. Și așa Crisos își îngropă pre ficiorul său iar Adristos, fecior lui Gordie a lui Mid, acestași fiind ucigaș frățâni-său și ucigaș celui ce-l curățisă, după ce să potoliră toți oamenii, socotind cum iaste cu multe primejdii decât toți, așa să giunghie singur pre sine asupra mortului.

46. Iară Crisos, preste 2 ani, tot avia jale mare pentru ficiorul său".

În secolul VI î.C., tragica moarte a Prințului Agathon din Frygia a survenit când Prinții Gordiani s-au certat pentru o prepeliță iar tragica moarte în Mysia a Prințului Atys din Lydia a survenit când l-a nimerit lancea azvârlită spre mistreț, ambele victime decedând de mâna aceluiași dezmoștenit Adrastos (Prinț Ghergan - aprig vânător - care după cele 2 accidente în care a fost implicat s-a sinucis).

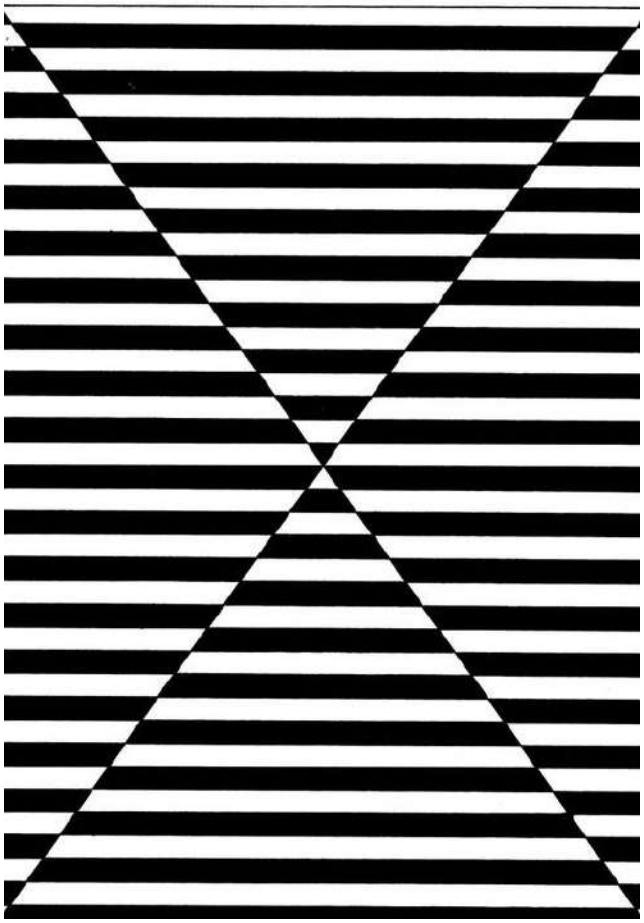

Dr. Ernest Oberlander Târnoveanu - directorul "Muzeului Naţional de Istorie" al României - în "Aurul şi argintul antic al României" din anul 2013 a scris: "Criton a transmis că Romanii au capturat din Dacia 161250 kg de aur şi 322500 kg de argint. Istoricii moderni s-au concentrat asupra provenienţei bunurilor din metale preţioase aflate în tezaurul regal dacic ce a căzut în mâna romanilor, socotind că acela a fost acumulat vreme de circa 2 secole din exploatări miniere şi comerţ; în realitate, prezenţa unor reprezentări foarte clare de forme de vase greceşti tipice pentru perioada secolelor V-IV î.C. redate în scena 'prăzii dacice' de pe Columna lui Traian dovedeşte faptul că acumularea tezaurului regal al lui Decebal a început mult mai devreme. Cea mai faimoasă zonă producătoare de aur a vechiului spaţiu dacic din toate timpurile a reprezentat-o, fără îndoială, cea a zonei 'Poligonului de aur' a Munţilor Metaliferi / Carpaţii Apuseni, având în centru Roşia Montană. Depozite aurifere primare se găseau şi în Banatul meridional, în jurul localităţilor Anina, Bocşa, Borlova, Bolvaşniţa, Moldova Nouă, Oraviţa, Sicheviţa şi Turnu Ruieni din judeţul Caraş-Severin". Împăratul Iulian "Apostatul" 361-363 a scris că Împăratul bizantin Constantin II 337-340 (fiul Împăratului bizantin Constantin "cel Mare") "învingând cu armele pe Geţi, ne-a făcut rost de o pace trainică": şi pentru el - contemporan acelora - era egalitate între Geţi şi Goţi (în acelaşi secol, Anonymus Valesianus a notat "ca urmare a operaţiunilor militare conduse de cezarul Constantin, aproape o sută de mii de oameni au murit de frig şi de foame; atunci el a primit şi ostatici, printre care şi pe fiul regelui Aoricus / Ariaricus - înfrânt în luptele de atunci - şi a încheiat pacea în acele condiţii" (în schimb Geţii / Goţii primind alimente şi subsidii băneşti).

Dioceza Dacia avea în secolul IV
Goţii în N, Tracii în E, Macedonii în S şi Italienii în V

În mileniul I î.C., Barboşi / Gherghina a fost mare târg - adevărată placă turnantă a comerţului - pentru Geţi şi Grecii vechi. Gherghina, la vărsarea Râului Gheraş / Gerasus, adică a Siriatului / Siretului în Dunăre - Râu ce izvorăşte din Carpaţii Păduroşi / azi în Ucraina - era pe atunci în relaţii cu colonia Dobrogeană Istros / Histria a Miletului, reprezentând un loc ideal de refugiu pentru Anatolieni datorită amplasamentului pe partea cealaltă a marelui Fluviu European, regiunea sa fiind dens populată, datele arheologice indicând pentru acele timpuri o densitate de locuire semnificativă acolo, cu peste 5 locuitori / kmp; apoi, aşezarea Gherghina chiar dacă n-a mai fost utilă militar de la sfârşitul secolului IV, a rămas locuită parţial până în secolul X, ca port al Ţării Rumânilor ce exista din secolul IX de-a lungul Dunării în Bălţile şi Delta Fluviului (e de remarcat că - de exemplu - în secolul XIV, la formarea Moldovei, zona avea 1 om / kmp, adică o densitate mai redusă de 5 ori). Galaţiul, aflat în extremitatea Sudică a Moldovei, în timpul stăpânirii Romane depindea de Gherghina, ce pentru apărare avea un castru iar etimologia sa - înţelesul fiind o combinaţie dintre Grecul pentru "invadator" şi apoi otomanul pentru "fortăreaţă" / otomanii îşi denumeau şi corturile militare drept "Cherga" - îi provine de la Galii Anatolieni care au lăsat nume ca Galatia peste Frygienii din V CapaDochiei / capitala Galatiei a fost Ankara, acum capitala Turciei, Galata în Istanbul / Tracia (al cărei prim pod peste Cornul de Aur a fost făcut de otomani conform proiectului lui Leonardo da Vinci), Man-Galia 43,49 lat. N, 28,35 long. E în Dobrogea (iniţial Kerbos / Cerbatis, întemeiată conform Tradiţiei de Hercule şi conform lui Mela 2:2 - primul geograf Roman - de Milesieni, numită apoi de coloniştii din Heracleia Pontului drept Callatis), Galiţia lângă Bucovina, Galia în Franţa, Galicia Iberică, etc. În secolul VI, cronicarul Jordan / Iordanes - care de asemenea, pe vremea lui, nu se complexa în a egala Geţii cu Goţii - a consemnat despre Goţi că pe atunci aveau Dinastia Regală veche de 2 milenii: "Cea dintâi îndeletnicire a lor, înaintea altor neamuri vecine, a fost aceea de a întinde arcul: întindeţi arcuri Armeneşti cu coarde Gete; înainte la ei se cântau faptele strămoşilor în cântece însoţite de ghitară. Ştim precis că s-au luptat cu bărbaţii Amazoanelor, în jurul mlaştinilor din N Mării Negre" (după cum a lăsat scris Latin "Armeniosque arcus Geticis intendite neruis" în secolul I - cu jumătate de mileniu înainte de Jordan / Iordanes - poetul Roman Lucan din îndepărtata Cor-dova = Cordoba / Andalusia, căci se ştia de legăturile Armeno-Gete până acolo, încă dinaintea războaielor Romanilor de cucerire a lor, autorul Roman mai notând în "Farsalia" 3:95 şi că "Geţii erau amestecaţi cu Dacii").

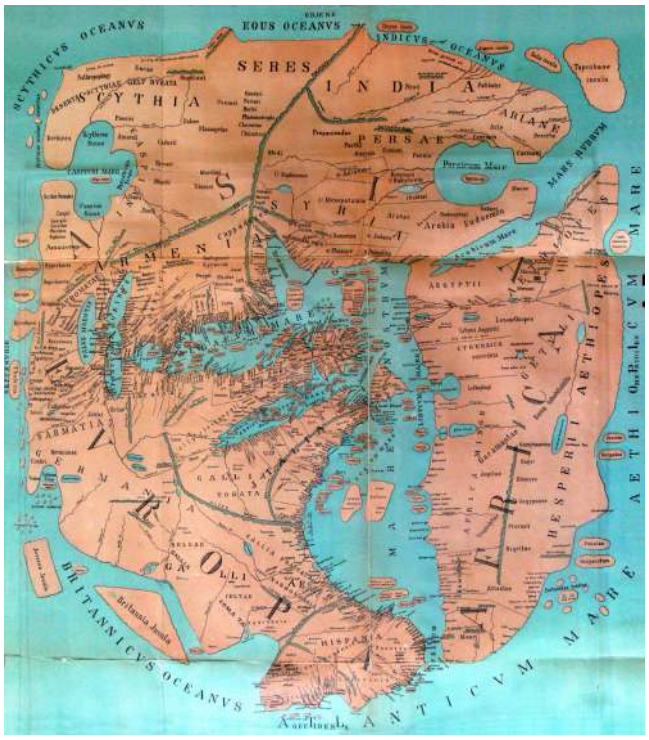

Lumea lui Mela

La "Centrul de Manuscrise" / "Colecția de Documente" din Ulan Bator 47,55 lat. N, 106,55 long. E - capitala Mongoliei - există un consistent manuscris încă netradus, în care sunt pe larg date despre Daci până în secolul VI, așa cum a afirmat în anul 2000 academicianul Ioan Borşevici din Basarabia; aşadar, ceea ce a scris Jordan / Iordanes poate fi coroborat cu elemente contemporane lui (atunci când acel tezaur documentar din centrul Asiei va fi valorificat, Dr. Nicolae Leonăchescu 1934-2019 afirmând că scriitorul Haralambie Moraru 1950-2016 l-a văzut succint acolo: mărimea documentului ar fi de circa trei sferturi de metru pe jumătate de metru, cu grosimea ca de un lat de palmă). Despre Gotul Jordan / Iordanes, contemporan cu Goții, care a realizat istoria Goților pentru șefii Goți, s-au găsit unii în Epoca Modernă să afirme că de fapt cronicarul nu știa pe atunci ce sorginte are neamul său, ci - după o perioadă de un mileniu și jumătate - știu ei mai bine (chipurile fiind altfel istoria, susținând că Goții au existat dar n-au avut de-a face cu Geții, ci brusc Goții apărând dar și dispărând în mileniul I din motive năstrușnice, croite bizar de dânșii în Epoca Modernă, argumentele fiind îndeosebi din interese politice actuale); despre Geții / Gesii din NE Anatoliei (a zonei Pontus, a Armeniei și a Georgiei / Kolkis) n-a scris doar Iordanes / care a activat în Dobrogea și în Tracia la Constantinopole, ci cu jumătate de mileniu înainte poetul Roman Valerius Flaccus - contemporan cu poetul Roman Marcus Lucan/us - ori anterior au consemnat Tăbliețele Hitiților din Turcia și Geților de la Genucla, respectiv Sinaia din România: aşadar mai multe surse, diverse - de-a lungul a peste 2 milenii - i-au conectat pe cei din Carpați cu cei din Caucaz, emanciparea celor din NE Anatolic producându-se la mijlocul mileniului II î.C, după încetarea dominației Hyksoșă în N Egiptului (ceea ce a dus la retragerea foștilor cârmuitori până în Nordul Caucazic iar Aheii au migrat din N Egiptului în S Balcanic). Germanus / Gherman - fratele marelui Împărat bizantin Iustinian / din Dioceza Dacia - era însurat cu o nepoată a Regelui Got Teodoric "cel Mare" iar Iordanes a lucrat pentru acea pereche princiară (notând Latin cele ştiute la timpul său, Iordanes care aparţinea nobilei ramuri Amale OstroGote a scris despre originea Hunilor că aceia s-au însoţit cu vrăjitoare Gote pe teritoriul de azi al Ucrainei, devenind foarte de temut în Europa / de altfel, anterior lui şi episcopul Ennodius din Galia a scris - în "Panegiricul lui Teodoric cel Mare" - despre "Forţa Getică"). Cercetători autohtoni din alte Țări decât România au enunțat demult esența despre Goți, ca Geți / strămoșii lor. De exemplu, episcopul Gascon (adică din Ţara Bascilor) Rodrigo Jimenez 1170-1247 a scris că în genealogia Iberilor foarte importanţi au fost Don Zalmoxen, Don Buruista, Don Diceneo, ş.a.: aceia reproduceau ceea ce Geţii aveau ca Zalmoxe, Burebista, Deceneu, ş.a.; de altfel, în "Istoria Goților" el a scris că "Goții se trag din Geți, zicându-și Goți fiindcă au schimbat litera 'e' cu litera 'o'." Savantul Luigi Bossi 1758-1835 din Milano (care a vizitat Românii din N Dunării) a enunțat în anul 1820: "Afirm că Italienii, Francezii, Spaniolii şi Englezii sunt toţi descendenţi ai Goţilor, descendenţi ai Geţilor; un singur popor au fost Geţii şi Goţii". De altfel, savantul Englez Robert Sheringham 1602-1678 a susţinut că strămoşii Englezilor au fost Geţi şi a scris în anul 1670: "Despre vitejia, puterea şi victoriile Geţilor nu este nevoie să înşirăm multe vorbe: e bine cunoscut, de la toţi eruditii, că Geţii au fost cei care au supus aproape întreaga lume. Despre acest adevăr depune mărturie Iustin din Asia, după Trog Pompei: 'De 3 ori au dobândit stăpânirea Asiei şi ei înşişi au rămas continuu fie neatinşi, fie neînvinşi de vreo putere străină. Pe Cyrus l-au nimicit cu întreaga lui armată, pe Darius l-au gonit din Sciţia prin fugă ruşinoasă, pe Sopyrion, general al lui Alexandru cel Mare, l-au făcut să dispară în acelaşi fel, cu toată oastea sa; tot ei au întemeiat Imperiile Bactrian şi Part. Neam de oameni rezistenţi la eforturi şi războaie, forţa corpurilor lor era uimitoare; nu făceau nimic de care s-ar fi temut să piardă iar victorioşi, nu doreau cu înfocare nimic, în afara gloriei". (Istoricul Orosius a scris în "Istoria 1:16 din secolul V: "Geţii aceia care mai sunt numiți și acum Goți, de care Alexandru a grăit că trebuie să te ferești, Pirrus s-a înfricoșat, ba chiar și Cezar i-a ocolit"). În secolul VII, episcopul Got Isidor din Sevilla a scris în "Historia de regibus Gothorum, Vandalorum et Suevorum": "Cu certitudine Goții sunt o națiune foarte veche. Mai simplu ca Gog și Magog, ei au fost numiți Geți. Interpretarea denumirii ar fi de 'protectori' / 'puternici'; într-adevăr, nu a existat altă națiune în lume care să hărțuiască Romanii așa de tare. Despre acești oameni însuși marele Alexandru a declarat că trebuie evitați iar lui Cezar îi era teamă de ei. Așa de grozavi sunt, încât au ajuns să ocupe chiar Roma, cuceritoarea popoarelor. În prezent, tuturor Europenilor le e frică de ei. Întâi au fost cârmuiți de căpetenii iar apoi de către regi".

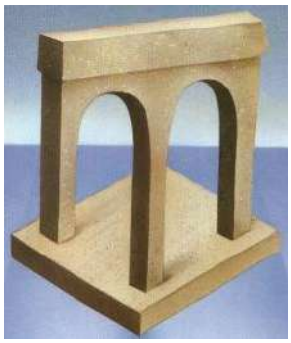

Istoricul Italian Carlo Troya 1784-1858 (născut în Napoli) în anul 1841 a explicat despre lupta din anul 87 de la Tapae / Banat dintre atacatorii Romani şi apărătorii Geto-Daci conduşi de Gezina / Vezina - probabil zis "Vişină" - fratele ori fiul Regelui Decebal: "Tacitus a afirmat că nu îndrăznea să arate numărul Romanilor ucişi, a relatat Orosius care ar fi citit aşa ceva în cărţile aceluia, atunci încă existente, azi dispărute. Geţii care s-au distins în acea luptă au fost numiţi Auseni / Aseni - adică eroi, pe care Zalmoxe îi iubea cel mai mult - şi se crede că au plecat în Scandinavia. Printre acei Aseni se găsea Gapt, strămoşul dinastiei regale de mai târziu a Goţilor. În anul 134, Hulmul - fiul lui Gapt - i-a pregătit pe Geto-Daci să se răzbune împotriva Romanilor şi aceia i-au făcut împăratului Hadrian şi urmaşilor multe necazuri". Dacă Gapt a fost scris greu lizibil Grec, atunci consoanele Latine "PT" puteau foarte bine fi în original "RG", ceea ce însemna că Gapt/os a apărut Latin - în aşa formă - în loc de Garg/os; aşa ceva ar semăna cu distorsiunea din GLIA Română (anterioară) în GAIA Greacă (ulterioară):

În "Istoria Getică sau Gotică" din anul 1844, savantul Italian Carlo Troya a precizat (începând cu Garg/os, notat Gapt/us, respectiv Gapt): "În 117, Gapt - fondatorul Amalilor - a fost cu siguranță un 'As' / 'Semizeu' care nu s-a supus Romanilor; familia sa era în fruntea Geto-Dacilor liberi. Și familia Balților a fost ilustră printre aceia, însă cea care a dominat peste națiunea liberă Geto-Dacă a fost cea Amală. În 153, împăratul Antoninus - succesorul împăratului Hadrian - a reușit să-i respingă pe Geto-Dacii liberi dincolo de Carpați. Geograful Ptolemeu i-a plasat pe Geți de la Carpați până la Baltica iar în 161 - când Imperiul Roman era cârmuit de împăratul Marc Aureliu / succesorul împăratului Hadrian - Gutonii menționați de el și-au abandonat reședința Baltică și s-au îndreptat spre Dacia Romană, Eusebiu și notând asaltul contra Romanilor dinspre Carpați al acelora, în 164. Conform lui Dio Cassius, în 181 împăratul Roman Commodus a plătit mari sume Geto-Dacilor liberi iar în 211, Tertulian a lăudat creștinarea unor Geto-Daci liberi (printre care misionarii creștini aveau acces mai facil decât printre Geto-Dacii ocupați de Romani); tot atunci, Giulio Capitolino - unul dintre autorii 'Istoriei Auguste' - a fost primul care a scris că Micea / tatăl împăratului Maximinus, născut în Tracia, era Got și era foarte iubit de Geți, cu care făcuse comerț, fiind considerat de aceia ca aproape concetățeanul lor: se demonstrează faptul că din Tracia a început să se modifice pronunția numelui Geților, în Goți (și probabil, Geții de peste Dunăre și-au mai păstrat pentru o perioadă numele nealterat). Geții liberi au fost numiți Goți - datorită unei minore schimbări de pronunție - tot așa cum s-a întâmplat cu înșiși Dacii numiți de geograful Strabon Davi / Dai sau după cum Mezii s-au numit Mizi. Geții lui Decebal au fost strămoșii Goților lui Teodoric cel Mare (din neamul Amalilor): OstroGoții lui Teodoric cel Mare au fost urmașii Geților sau Dacilor lui Decebal".

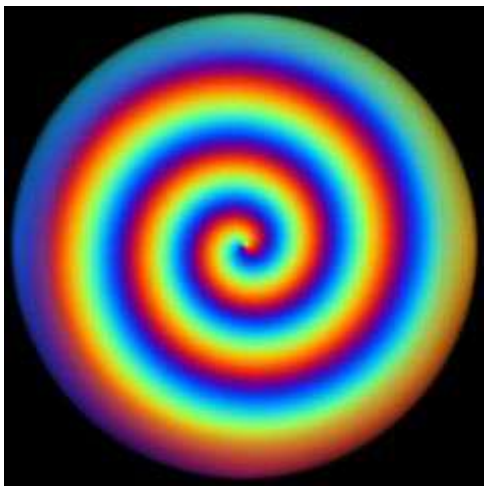

Născut de mama Alană în anul 173 și Împărat al Romanilor din anul 235, Getul Maximinus Dara, înalt de peste 2 metri, a fost primul Barbar care a cârmuit Imperiul Roman, fiind ucis în anul 238, apoi urmând Împăratul Gordian III, care a oferit plăți anuale Geto-Dacilor liberi - zişi Goți - ceea ce a suscitat gelozia Carpilor, ei devastând Tracia în anul 242, ajutați și de Pileatul Argunto / Argaito, comandant Got (în anul 238 - când primul Împărat Gordion al Romanilor și-a început domnia - Goții împreună cu Carpii au năvălit în Moesia); de altfel, în anul 251 la confruntarea cu Romanii de la Razgrad 43,32 lat. N, 26,31 long. E / Bulgaria, Goții au reușit să-l ucidă pe Gaius Decius, fapt rămas în istorie ca al primului Împărat Roman mort în luptă cu Barbarii. În plus, sunt de observat migrările cu timpul, începând cu a strămoșilor Guților, a celor din Hyrkania / Ghergania Sud Caspică - Mezii din Media - care au ajuns Mizi în Mysia Anatoliană, respectiv Misi în Moesia Balcanică, adică la Dunărea inferioară, cu populație Antică de Gheți / Geți.

Goții = Geții liberi

În anul 2025, domeniul Geneanet de pe Internet l-a prezentat pe Regele Saşilor / Saxonilor Widelphe 380-408 că s-a însurat cu nobila Gotă Amalberga = Gerga Amal, născută în anul 385 care a trăit până în anul 443 / era fiica nobilului OstroGot Walderavan, având scutul cum se poate vedea în continuare (redare de domeniul Internet MyHeritage), cu ascendenţa Amală, adică OstroGotă: era o Gherga, zisă Flavia Valiana; chiar în anul morţii tânărului său soţ, Regina Gerga a născut-o pe Basine 408-476, care s-a măritat cu Medelphus din Turingia, şeful Francilor Ripuari / de la Rin, fiica lor numită la fel ca mama ei - adică Basina - care a trăit în 438-477, căsătorindu-se cu Childeric / Regele Francilor şi l-a născut pe Clovis, întemeietorul Franţei. Aşadar, Regele Clovis al Franţei - primul creştin dintre pletoşii dinaşti Merovingieni - a fost strănepot Gherga / din ramura OstroGotă Amal; de altfel, sora sa - tot strănepoată Gherga - s-a cununat cu Regele OstroGoţilor Theodoric "cel Mare", care domnea în Vestul Balcanic şi în Peninsula Apenină / Italiană: astfel, respectivii Regi au fost cumnaţi.

Emblema nobililor Gherga / Ostrogoţi Amal: roşu cu galben

În "Arhitectura Gotică" din anul 1857, acelaşi istoric Italian Carlo Troya a scris: "În secolul VII î.C., Zalmoxe institui un Cenaclu Geto-Dacilor, unde se onora mai mult decât orice demnitatea omului, fondat fiind pe dogma nemuririi sufletului; a apărut astfel dispreţul faţă de viaţă şi speranţa de a se uni cu zeul lor în viaţa de apoi: mureau fericiţi în chinuri atroce, aruncaţi în vârfurile suliţelor (de-atunci înainte şi din acea cauză au fost numiţi 'Nemuritori'). În aceeaşi perioadă s-au înfăptuit variate caste: prima a fost casta sacerdotală 'Tarabostes' sau 'Zorabos Tercos', locul de unde ieşeau marii sacerdoţi şi regii; un alt ordin a fost cel al 'Pii'-lor care, îmbrăcaţi în veşmintele lor candide şi cu armonicele lor cetere (chitare / ghitări), concludeau acordurile publice şi puneau sfârşit războiului. Ei au fondat istoria primitivă a popoarelor Europene, cu facile şi ingenioase dialecte din etimologii ale unor puţine cuvinte; pe atunci, nimeni n-ar fi suspectat că grandoarea lor va fi fost atinsă vreodată de către Romani sau că gloria lui Traian ar fi câştigat după 8 secole o parte - doar o singură parte - a poporului lui Zalmoxe. Hellanicos din Insula Lesbos, Platon, Timeu, Diodor din Insula Sicilia şi alţii au scris despre Geţi şi despre magiile lor. Nici un popor în afară de cel Get - căruia Elenii i-au dat apelativul de Barbar - n-a avut o istorie mai certă decât cea a Geţilor sau Goţilor. Reformele lui Deceneu începură când peste Geţi domnea Burebista, care dădu numele de Pileaţi vechilor Zorabos Tereos, divizându-i astfel pe Geţi: din Pileaţi / Pilofori apăreau regii iar războinicii din Capeluţi / Criniţi, care au durat până în vremea OstroGoţilor din Italia; el scrise pentru Geţi legile numite Belagine care - după cum a atestat Iordanes în 'Getica' 11 - s-au păstrat în Italia la OstroGoţi până în secolul VI. În ce alfabet au fost scrise nu ştiu şi nici nu ştiu dacă Geţii au utilizat vreun alfabet folosit înainte de secolul IV în Asia Mică; se ştie doar că episcopul Ulfila în acel secol a redus alfabetul Getic la forma conservată sub numele de alfabetul Ulfian. Asemeni lui, Armenii - pentru a introduce conceptul de patrie - folosiră alfabetul Syriac, până la venirea călugărului Mesrob (mai tânăr, tot din timpul lui Ulfila), când acela a fixat alfabetul Armean actual. În vremea Belaginelor, idiomul 'Nemuritorilor' era deja format şi suporta amprenta gramaticii; era perioada când Romanul Ovidiu ajunse în Tomis şi încerca să exagereze comportamentele Barbare ale Geţilor, care ocupau ţinuturile de o parte şi de alta ale marelui fluviu Dunărea. Dar cine avea să-l creadă? Exilatul a scris o cărticică în limba Getă dar dacă vreun mândru Roman - plin de ură pentru acel popor - l-ar fi batjocorit - el ar fi spus că doar l-a dictat (tot ce scrise el era pentru lauda lui Augustus, cu scopul de a obţine întoarcerea la Roma: plin deci de cuvinte frumoase şi emoţionante). Augustus nu a luat în seamă schiţele concepute de Iuliu Cezar şi se mulţumi să desemneze Dunărea drept limită a Imperiului Roman; dar lamentările lui Ovidiu despre continuele treceri ale Dunării de către Geţi demonstrează că acea limită nu era respectată de către 'Nemuritori' / 'Imortali'. Faima lor îl făcu pe Evreul Giuseppe - scribul împăratului Vespasian - să studieze obiceiurile Gete, notând în particular cele ale celibatarilor de care amintise în secolul II î.C. şi Posidoniu, locuitori ai Pontului Euxin care fură asemănaţi cu Esenii / Esenienii (grup de origine incertă, de lângă Marea Moartă). Din acea cauză, originile şi anumite obiceiuri orientale ale Geţilor nu puteau rămâne indiferente nimănui. Giuseppe le dădu numele de 'Polistai' iar imediat după el Dio Chrysostom lăudă cântecele 'Pii'-lor. Se ştie că Geţii locuiră în oraşe murale, care aveau câte un colegiu sacerdotal al 'Pii'-lor; din comanda lui Deceneu se edificară peste tot mici capele în onoarea eroilor". (Scribul Giuseppe - care a trăit în secolul I - era Evreul Iosif / zis şi Flaviu, căci aparţinea Împăratului Vespasian Flaviu, fondatorul Dinastiei Flaviilor).

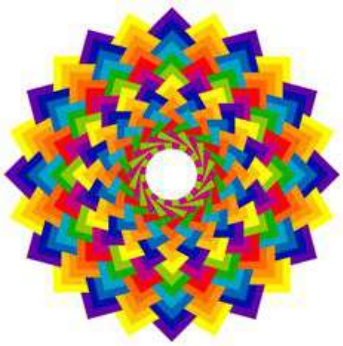

"În SamoGiţia şi Lituania - cucerite de către Ermanaric, progenitorul lui Teodoric cel Mare - rămaseră până în secolul XIV relicve în manieră deceneică ale cultului micilor Numi, precum şi amintirea Pontificatului Get: în Lituania, Zeul Pământului încă se numea Zamelusk / Ziameluski iar în Estonia - subjugată de către Geţi / Goţi după moartea lui Ermanaric - un castel se salvă cu ajutorul sunetului harpei unui preot creştin, ceea ce ne duce cu gândul la faimoasele chitare / cetere Getice. Căpeteniile Romane ştiau că traversând Dunărea era nevoie de mult noroc pentru a se întoarce nevătămaţi. După înfrângerea din anul 87 - când legiunile Romane au fost distruse de regele Decebal - imensa masă de prizonieri servi ca forţă brută pentru a ridica fortăreţe; Sarmisegetusa deveni sediul principal al Regatului Get. Imaginile Palatului Regal şi a fortăreţelor, precum şi modificarea cursului Râului Sargeţia - pentru a ascunde bogăţiile Getice - se văd şi astăzi sculptate pe Columna lui Traian, cel mai nobil monument ridicat de Romani pentru celebrarea gloriei învingătorului Daco-Geţilor. Traian spălă deci ruşinea Imperiului Roman şi aboli tributul impus pe vremea împăratului Domiţian; obţinu acestea după 2 războaie dintre cele mai dificile şi înspăimântătoare, pe care le găsim înregistrate în Analele Romane. Cât de mare i-a fost gloria împăratului care îl supuse pe Decebal şi îi cuceri o treime din vastul Regat! Columna Traiană - care mai există şi astăzi - este mărturia arhitecturii de excelenţă a Geţilor / Goţilor regelui Decebal. La Tacit se poate citi clar cât de diferiţi erau Germanii de Geto-Daci, atât prin teocraţie, prin puterea regelui, prin ordinele sacerdotale şi aristocratice, prin sacrificii şi auspicii, prin disciplinele literare introduse de Deceneu, prin condiţiile mobile ale agriculturii, ale continuelor mişcări de teren dar cel mai mult prin calitatea arhitecturii, acolo unde - în Germania - încă nu se cunoşteau oraşele şi nu se construiau bordeie unele lângă altele, ci cu ample spaţii între ele (fie datorită fricii de incendii, fie din cauza ignorării artei în edificare); Germanii nu foloseau varul sau ţigla şi nelegiuit era gândul de a ridica statui sau de a fabrica temple divinităţilor, încarcerându-le între ziduri: ştiu că unora le poate părea hilar conceptul că Germanii nu obişnuiau să ridice temple sau alte simulacre zeităţilor, dar nu vreau altceva decât să notez marea diversitate dintre Germani şi 'Imortali' / 'Nemuritori' (care aveau amprenta lui Zalmoxis şi mai ales a lui Deceneu), precum şi lipsa totală a unei arhitecturi în Germania. Pe de altă parte, e adevărat însă că nimeni niciodată şi în toată istoria, nu i-a mai lăudat pe Germani, aşa cum a făcut-o Tacit! Doar de aici se vede ce asemănări existau între aşezările periferice din sălbăticia Germaniei şi nobila Sarmizegetusa a lui Decebal, fără a mai vorbi despre celelalte oraşe Dace figurate pe Columna Traiană şi mai ales de locul în care se ascunse chiar sora regelui Decebal. Cam aşa erau Germanii în timpul lui Tacit. Dacă ar fi să considerăm ca adevărat faptul că cele 2 triburi au venit împreună în aceeaşi zi, plecând împreună din Persia / Iran, atunci ar fi nu mai puţin adevărat că ele s-au separat, înstrăinându-se reciproc şi trăind în acel mod multe secole, până la Deceneu; nu fac parte din această gândire acele părţi ale Germaniei care au fost cucerite de împăratul Burebista şi nici urmaşii care primiră natura Gotică, învăţând idiomul numit Ulfian, ce se contopi cu idiomurile Germaniei primitive, durând până în zilele noastre. Dintre toate popoarele Barbare, 'Nemuritorii' ar fi trebuit să fie primii convertiţi ai creştinismului (şi aşa a şi fost), atunci când apăru Evanghelia; în 211, Tertulian vorbea despre Daci şi despre Buna Vestire. Geţii sau Goţii necuceriţi de Romani - Dacii liberi - nu întrerupseră practicarea arhitecturii lor, fiind obligaţi de cult să ridice capele pentru onorarea lui Zalmoxe şi a Eroilor. Aurelian - unul dintre împăraţii cei mai valoroşi ai Romanilor - a înţeles câte pericole ameninţau dinspre partea popoarelor Gotice din Dacia liberă / Goţia şi printre măsurile luate au fost ridicarea unui zid împrejurul Romei ('Muralia Romana') şi abandonarea Daciei cucerite de Traian. În zilele împăratului Constantin cel Mare, s-au petrecut 2 evenimente importante: primul a fost acela că mulţi Goţi erau primiţi ca 'Federaţi' iar celălalt a fost că o mare parte din Geţii / Goţii Zalmoxieni s-au convertit la creştinism. Episcopul Epifanie - care trăi în perioada aceea - lăsă posterităţii ştiri despre Mănăstirile Maicilor edificate de către noii convertiţi Goţi. Oare se mai poate pune în dubiu că după convertirea Goţilor în Goţia - Dacia de peste Dunăre - nu a mai supravieţuit arhitectura Gotică? Mănăstirile Maicilor nu erau din lemn, ci din piatră: cum din piatră fură Cenaclul lui Zalmoxe, oraşele Uditisana şi Elis, templele lui Deceneu, sediul regal de la Sarmisegetusa şi zidurile Dacice înfăţişate de Columna lui Traian. Dacia posedată de Romani până în 275 se îmbogăţi de monumente de artă Greacă sau Latină dar Mănăstirile Maicilor nu imitară nici un monument din păgânele oraşe Mediterane. Este cunoscut cât de mult schimbă noua religie creştină obiceiurile şi cum dispărură magiile ori Pontificatul stabilit de Zalmoxis şi Deceneu. Victoriile Geţilor / Goţilor asupra Romanilor, cele dinaintea campaniilor împăratului Traian - şi în special cea asupra generalului Cornelius Fuscus în anul 87 la Tapae / în Banat - le-a adus numele de 'Asi' sau 'Semizei'; printre acei 'Asi' / Semizei s-a regăsit Balto din care şi-a tras originea Alaric, care în 410 a stăpânit Roma iar din Gapt a descins după 17 generaţii Teodoric cel Mare (strănepoţii lui Balto au condus ViziGoţii iar strănepoţii lui Gapt au condus OstroGoţii): 2 mari familii găsite în Dacia după moartea regelui Decebal şi triumful împăratului Traian. Strănepotul lui Gapt, care se numea Amal, dădu numele descendenţilor săi: Amali; astfel, Asii / Semizeii Amali, precum şi Semizeii Balţi, după ce pierdură Sarmisegetusa, din anul 107 s-au retras în celelalte două treimi necucerite ale Regatului Daciei, pe crestele Carpaţilor până dincolo de Prut - Gerasius / Geraso - de unde începură acel aspru şi continuu război contra Romanilor, ce îl constrânse într-un final pe împăratul Aurelian să abandoneze ceea ce a cucerit împăratul Traian şi să se mulţumească după anul 275 doar cu zona din Sudul Dunării. Regele Amal a domnit la jumătatea secolului III - în timpul lui Regalian, peste Goţi / adică peste Geţii liberi - iar apoi, în secolul următor, regele Greuthung Ermanaric / Ermana-ric a obţinut noi cuceriri, până şi peste Germanii Orientali (a murit în anul 376, când au năvălit Hunii / sinucis după cum a scris Marcellin, ucis după cum a scris Iordanes); chiar dacă din zilele împăratului Constantin cel Mare o mare parte din Geţii / Goţii Zalmoxieni s-au creştinat, Ermanaric a fost fidel dogmelor Zalmoxiene - care din timpul regelui Deceneu erau ştiute până şi în Egipt - şi a format în Europa un vast Imperiu, întins de la Prut şi Carpaţi până la Marea Baltică (Iordanes în 'Getica' 116 l-a asemănat cu cel din Asia al împăratului Alexandru cel Mare): succesorii lui lărgiră atât de mult graniţele, încât atinseră Estonia, Estul şi Sudul Balticii şi cuceriră Scandinavia".

“Goţii creştinaţi n-au abandonat însă organizarea Getă pe caste: din Ordinul ‘Pileaţilor’ - adică al aristocraţilor - se alegeau capii numiţi ‘judecători’ (mai mult de Goţii Amali decât de Goţii Balţi). Discipolii Selina şi Sigresariu ai episcopului Ulfila n-au devenit numai conducătorii ViziGoţilor spre Galia, ci şi îndrumători şi maeştri, traducători ai Sfintelor Scripturi în alfabetul Gulfian (după cum l-a notat Sf. Eusebiu pe episcopul W/Ulfila: Gulfila). Când au năvălit Hunii, Goţii au cerut permisiunea trecerii Dunării în S; după cum a scris Eunapiu, maicile şi călugării din Ordinul Diaconilor au făcut-o în magnifice căruţe iar ceilalţi erau îmbrăcaţi în splendide tunici de in şi încărcaţi de covoare preţioase, traversând fluviul Dunărea într-un lux nemaivăzut, femeile şi copiii fiind împodobiţi ca şi cum n-ar fi cunoscut războiul vreodată. E cunoscut faptul că episcopul G/Ulfila i-a convertit arianismului pentru a obţine beneficii de la împăratul arian al Bizanţului. Împăratul Honoriu însă îi trimise în Galia meridională cu un nou nume, care fusese deja stabilit de Constantin cel Mare: ‘Federaţi’ (autointitulându-se acolo - începând cu regiunea Burgundă - ca ‘Gentili’ / fiind de observat că în secolul împăratului Attila ghitarele / ceterele Pii-lor dispărură, însă apărură în Galia Gotică primii trubaduri); ulterior, ei au devenit stăpânii Spaniei. De atunci, nimeni nu mai poate spune că ei au pătruns în Galia şi Spania în calitate de Barbari lipsiţi de ştiinţă, de alfabet sau de arhitectură; aşadar, mă întreb care să fi fost acea arhitectură dusă de ViziGoţi în Galia Meridională şi Spania? Acea arhitectură în timp a suferit multe modificări, dacă de gândim numai la arcurile acute, numite ulterior ‘ogive’. Aşa cum am afirmat despre alfabetul Getic din timpul lui Ovidiu, mi-e necunoscută şi arhitectura de peste Dunăre în mileniul anterior, însă ştiu că a existat şi n-a fost Greacă sau Romană, ci militară, religioasă şi civilă: arhitectura Gotică. Meritul de a conserva integre memoriile arhitecturii Gotice Trans-Danubiene trebuie acordat indubitabil ViziGoţilor din Galia Meridională şi Spania: Alaric ‘Victoriosul’ le-a pus cel mai bine în lumină în Palatul Regal din Toulouse iar provincia a purtat numele de Galia Gotică până în secolul XII. Atunci când Clovis (creştinat în 496, care l-a ucis pe Alaric ‘Victoriosul’ în 507) şi regii Franţei - succesorii săi - voiră să ridice construcţii, o făcură după arta ViziGotă; după moartea lui Alaric ‘Victoriosul’, reședința regală ViziGotă fu mutată în Spania: obiceiurile patriei Trans-Danubiene n-au fost uitate iar în Toledo s-au ținut faimoasele concilii (dintre care, al patrulea - în 633 - fu prezidat de către Sf. Isidor din Sevilla, pentru reafirmarea autorității liturghiei Gotice). În 875, călugărul Ulmar din Arras / Franța dădu numele de ‘Geți’ Normanzilor, nume care de fapt le aparținea; de pildă, în 912 ducele Rollo al Normandiei (după cum a rămas consemnat în ‘Istoria Normanzilor’ din 1619) a fost un ‘Dacigena’ - adică din Dacia - și vorbea limba Dacă: el descindea dintr-un rege care avu odată în posesie atât Regatul Alaniei, cât și al Daciei (în 941 și Hermann - ducele Saxonilor - vorbea idiomul Dac). Fratele lui Rollo a început să ridice mănăstirea de pe stânca Saint-Michel iar soția lui Rollo chemă un arhitect din Galia să ridice un turn în Baieux, după care îi tăie capul, pentru a nu mai ridica asemenea construcții mărețe și pentru alții; fiindcă în acel timp mai mulți arhitecți au sfârșit tragic - faptele atroce fiind asemănătoare - i-au făcut pe maeștri să-și ascundă atât practicile, cât și procedurile matematice și să se ascundă în colegiile lor. Popoarele de sânge Daco-Get își menținеau vie limba și o antepuneau Latinei, deși actele publice erau scrise în Latină; de pildă, ViziGoții din Galia Gotică și Spania - deși scriau în Latină - foloseau între ei particularitățile limbii Ulfiene: era și un instrument pentru a nu se face câteodată înțeleși de Romani. (În armata lui Alexandru cel Mare - compusă din multe națiuni - limba sa Makedonă era folosită doar de un număr restrâns; el însuși o folosea în rare ocazii - ca de pildă când a vrut să-l ucidă pe Cleitus ‘cel Negru’ i-a chemat în Makedonă la arme pe ‘Purtătorii Plăcilor’ - Plutarh afirmând că atunci când împăratul o vorbea era semn de mare tulburare interioară). Călugării ‘Culdei’ / ‘Companionii Domnului’ se considerau inventatorii arhitecturii Gotice - mai ales a ogivei / arcului acut, contrapus arcului rotund - ei existând până și în Scoția. Istoria arhitecturii Trans-Danubiene - adusă în Europa Occidentală de către ViziGoți - a fost mult mai veche decât victoria intelectului Latin asupra Francilor și Germanilor. Din 449, Iuții din Danemarca și Norvegia au ajutat cucerirea Angliei; sub numele de Iuți erau cunoscuți pe vremea aceea Goții sau Dacii - ei nu erau de origine Germanică - căci sub conducerea regelui Ermanaric cuceriră S Baltic, inclusiv Peninsula Iutlandă, înainte de a se îndrepta spre Scandinavia. Numele de Dacia s-a impus mai târziu și în provincia Scania din Suedia; la sfârșitul mileniului I, cronicarul Dudo din Saint Quentin - primul istoriograf al Normanzilor - a scris că Zeul Thor în Scandinavia era Zeul Geților / Goților, cu statuia într-un splendid templu aurit din OstroGoția, ce se întindea până la Birka. Dovezi despre natura Zalmoxiană / Deceneică a acelei religii - plecată din Dacia Dunăreană și ajunsă până în Dania / Danemarca și Scandinavia prin reformele patronate de Odin și Thor - s-au regăsit și în scrierile despre Cultul Semizeilor / Eroilor Goți ale cronicarului German Adam din Bremen, în secolul XI. Valhalla a ajuns onorată până și în Saga Islandei. În Anglia, Iuții / Goții se opriră în Insula Tanet și în apropierea orașului Canterbury; ei transmiseră un mare număr de cuvinte Ulfiane idiomului Germanic al Anglo-Saxonilor, de aceea teologul Englez George Hickes în 1703 afirmând că vechea Anglo-Saxonă semăna extraordinar de mult cu Gotica lui Ulfila. În 1457, cuceritorii Venețieni au demolat magnifica Biserică ‘Sf. Ștefan’ din Ravenna știută ca Biserica Gotică (față de dăunarea căreia din 1254 municipalitatea a statuat mare penalizare), ridicată lângă Băile Goților de către Goți în anul 515: arhitectonic era

diferită, căci dacă era în stil Roman, ar fi lăsat-o; căderea admirabilului edificiu a fost consemnată cu amărăciune de istoricul local Desiderius Spretus - martor ocular - în cuvinte emoționante. Ogiva - arcul acut - n-a fost singura diferență dintre formele Greco-Romane și cele Gotice: amploarea construcțiilor, elevația zidurilor, turnurile, rozele, etc. erau calități ce le-au separat, Dacii și Goții având o arhitectură specială, deosebită de cea a Grecilor și Romanilor (unii autori au amintit de 'limbajul Arcan' al 'arhitecţilor laici', pe care Geţii / Goţii l-au folosit multe secole de-a rândul în Europa Nordică / idiom secret transmis de Zalmoxe); cenaclul Trac al lui Zalmoxe şi arhitectura Gotică Trans-Danubiană în 412 au fost transmise în Galia Meridională, de unde se difuzară apoi în toată Europa".

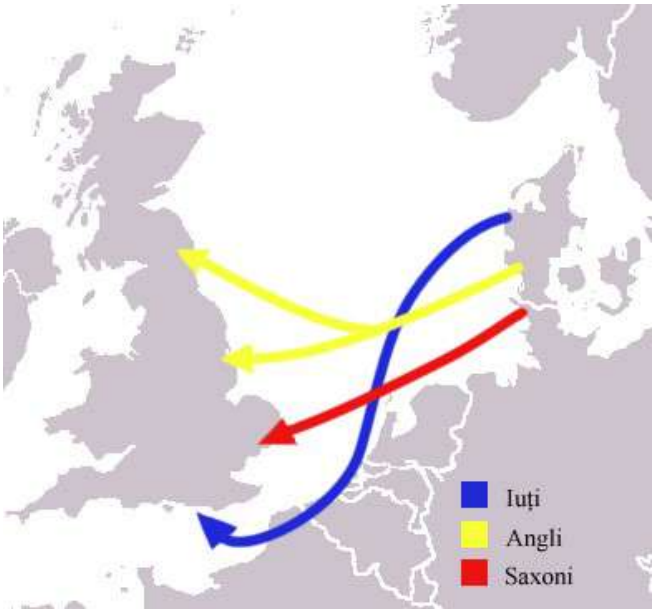

După plecarea Romanilor din Britania

Raymond Gorges 1876-1943 și-a realizat istoria familiei (documentată din Normandia secolului XI, la Gorges 49,15 lat. N, 1,24 long. V, în anturajul lui William "Cuceritorul", care a dobândit apoi - după reușita de ocupare și a Angliei - moșii în Dorset, Somerset și Devon), consemnând: "Gorges mereu a fost un nume neobișnuit. În variantele scrise timpurii apărea ca Gorge, Gorgys, Gorgis, spre deosebire de Gorgas, care era un nume diferit (de exemplu, strămoșul generalului American William Gorgas a plecat din Olanda), însă e posibil și ca transcrierile să fi amestecat numele. Toponimul Gorges de pe țărmul Normand a fost de sorginte Celto-Iberă, 'gorg' fiind 'acumulare de apă' iar 'gourge' însemnând 'sorb' (gaura prin care apa se scurge gâlgâind); în secolul XI, castelul Gorges supraveghea castelul Meautis - din mlaștina învecinată - de unde atacau Vikingii instalați din secolul precedent (printre care erau nobilii Plessis, știuți ca emigrați de la Marea Neagră după ce Romanii au ajuns acolo): după victoria din 1047 a taberei în care erau nobilii Gorges, fratele Robert al lui William Cuceritorul a împroprietărit familia Gorges cu acea mlaștină și codrii din jur, stăpânite de familie peste jumătate de mileniu, până când cardinalul Richelieu - din rivala familie Plessis - ajuns 'eminența cenușie' a impus taxe așa de mari, încât moșia a fost vândută. Cavalerul Ralf / Radolfus de Gorgis a luptat la Hastings în 1066 și a fost regăsit ca martor pe un act din 1082 al Mănăstirii Benedectine Marmoutier, de lângă Tours (care a ajuns foarte bogată, căci a dobândit patronajul asupra creștinilor din Anglia). De-a lungul vremurilor, mulți Gorges au ajuns celebri, ca de exemplu Sir Tristam Gorges 1562-1608 a fost căpitan al viceamiralului flotei Engleze Francis Drake din Devon - zis de rivalii Spanioli 'El Draque' = Dragonul / mare corsar - iar Sir Ferdinando Gorges 1565-1647 a fost supranumit 'Tatăl colonizării Engleze a Americii de Nord', el întemeind în 1622 Maine (cel mai Nordic teritoriu al Noii Anglii / colțul NE al SUA). Armorialul Gorges a fost semnificativul scut argintiu pe care era sorbul azuriu".

G/herbul Gorges

Atât Norvegia / auto-numită Noreg = cea mai Nordică Țară Scandinavă, cât şi Normandia = cea mai Nordică parte a Franței, erau populate de către "Oamenii Nordului"; acele onomastici au provenit din legăturile lor cu Danii - adică Danezii din Peninsula Iutlanda / atestaţi ca Geto-Daci - al căror nume conectat de străvechiul "danu" pentru "ape" le-a redat profilul de riverani, căci așa ceva erau: străjerii rutelor acvatice Nordice (la fel cum Valahii / Românii - adică urmașii Geto-Dacilor de pe Râurile din Bazinul Dunării - au fost străjerii rutelor Sudice). În anul 2018, Dr. Andrei Groza în cartea "Limba rumână - fundament al nașterii societății umane" a scris: "Primii care au folosit cuvintele normand / normanzi - sau oameni din nord, căci asta însemna normanzi - au fost grecii. Aceştia în a doua jumătate a mileniului I i-au numit nordici pe oamenii din nord, pe toţi cei ce populau teritoriile din nordul Mării Negre. Denumirea era generală şi se referea la toţi cei ce trăiau în această regiune, mai ales că aceia nu aveau un stat unic şi deci o numire unică, din care cauză, probabil, deseori mai erau numiţi cu denumirile vechi de sciţi, daci, geţi, goţi, sarmaţi, ş.a.m.d. Analiza celor scrise în acea perioadă ne arată că, începând cu secolul IX, o parte însemnată din

comunităţile din acea regiune forţate mai degrabă de ameninţările vecinilor decât de conflictele interne au început a se muta, a se mişca spre nord, spre Marea Baltică, unde în decurs de câteva decenii s-au aşezat cu traiul pe teritoriile din sud-estul acestei mări şi pe insulele din interiorul acesteia. Întărindu-şi poziţiile şi completându-şi rândurile cu cei care continuau să vină din nordul Mării Negre, nordicii / oamenii din nord, încep să săvârşească incursiuni în teritoriile din vestul Mării Baltice, ajungând până la insula Britaniei şi nordul Franţei de astăzi. În anul 844 aceştia atacă pe Sena oraşul Paris. Locuitorii din aceste regiuni, cunoscându-i din izvoarele scrise ca oameni din nord, le spun normanzi. Despre aceasta ne vorbesc mai multe izvoare. Astfel, cronica aşa-numitului analist saxon ne spune destul de clar că: ‘normanzii sunt numiţi în limba barbară oameni nordici veniţi din Sciţia de Jos, dinspre Asia, de la Dunăre’. ‘Normanzii sunt alcătuiţi din goţi (adică geţi), huni şi daci’ - ne confirmă şi Cronica faptelor normanzilor în Franţa. Mai mult, Cronica bavareză a împăraţilor şi papilor, scrisă în secolul XII afirmă că cei veniţi din nordul Mării Negre şi aşezaţi în Dacia (adică în Dania / Danimarca), Norvegia şi Gotlanda sunt romani. În anul 859 normanzii trec strâmtoarea Gibraltar şi atacă ţărmurile din sudul Spaniei şi Franţei. În anul 860 aceştia ajung în Italia. În anul 895, Carol, regele Franţei, transmite normanzilor în stăpânire o regiune din nordul ţării care începe a fi numită Normandia. În anul 1066, Wilhelm Normandul cucereşte Anglia unde, ca rezultat, limba vorbită acolo a fost completată cu foarte multe cuvinte rumâneşti, care se scriu la fel şi au acelaşi sens ca în limba rumână: emoţional, linie, periodic, independent, pregnant, ş.a. Această completare, îmbogăţire a limbii engleze aflată în proces de formare a fost atât de evidentă încât a fost observată de toţi specialiştii din domeniu din perioada contemporană, dar care, după cum şi era de aşteptat, au scris că limba engleză a fost acoperită cu un nou val de cuvinte din limba latină (cu toate că noi nu vedem, care ar fi legătura logică dintre normanzi, pe care ei îi consideră germani, şi limba latină). Despre faptul că normanzii erau vorbitori de limbă rumână ne vorbesc mai multe exemple, inclusiv cuvintele utilizate de aceştia. Astfel, izvoarele scrise ne spun că normanzii utilizau cuvântul rumânesc ‘gard’ şi cu sens de regiune, teritoriu sau chiar ţară. Aceştia numeau Rusia - Ostrogard, adică ţara de la răsărit, sau Hungard ca ţara în care mai înainte locuiau hunii. La fel şi denumirea etnonimului irlandez / irlandezi provine de la sintagma ţara oierilor, utilizată de normanzi la numirea insulelor unde populaţia se ocupa cu creşterea oilor. Rumânească este şi denumirea oraşului din sud-vestul Finlandei - Turku (fondat în secolul IX când o parte din vorbitorii de limbă rumână din teritoriile din nordul Mării Negre mai erau numiţi de unii istorici, turci), care, după cum se vede, a fost numit aşa după numele unora din cei veniţi din teritoriile de nord ale Mării Negre, fiindcă pe lângă denumirile arătate ceva mai sus, normanzii mai erau numiţi huni şi turci. La fel putem vorbi despre denumirea râului Aura (Aurojoki) la gurile căruia este aşezat oraşul Turku. Cuvântul ‘aura’ provine de la rumânescul ‘aur’, care în forma dată şi cu sensul de metal preţios, de culoare galbenă strălucitoare, se întâlneşte numai în limba rumână. Că normanzii vorbeau rumâna ne-o dovedeşte şi supranumele Gâscar, purtat de unul dintre conducătorii primilor normanzi veniţi în Peninsula Apenină şi unul dintre cei mai cunoscuţi conducători normanzi (anii 1059-1085), ajuns duce de Apulia şi Calabria (Italia). Cuvântul Gâscar în forma dată şi cu conţinutul corespunzător se întâlneşte numai în limba rumână. Pare incredibil, dar aşa a fost: însufleţitorul primei cruciade, preotul Petru din Normandia purta supranumele Cucu, fapt despre care ne vorbeşte cunoscuta scriitoare, prinţesa Ana Comnena. Destul de multe oraşe din Suedia, au denumiri care conţin cuvântul ‘holm’: Laholm (La+holm), Stockholm (Stock+holm), Angelholm (holmul îngerului), Hassleholm ş.a., care înseamnă deluşor, ridicătură de pământ, care în forma dată se întâlneşte în foarte multe limbi, inclusiv, asiatice, ceea ce înseamnă că este destul de vechi, şi face parte din limba primară, limba rumână. După cum mărturisesc izvoarele scrise, normanzii, adică vorbitorii de limba rumână veniţi din teritoriile de nord ale Mării Negre au adus şi au răspândit între comunităţile Europei de vest denumirile punctelor cardinale: nord, est, sud şi vest, necunoscute şi neutilizate în limbile greacă şi latină. Aşezându-se cu traiul pe teritoriile din sud-estul Mării Baltice şi pe insulele din interiorul acesteia, normanzii au găsit aici comunităţi divizate politic, economic şi religios, şi care vorbeau în mai multe dialecte ale limbii gotice inventate de Ulfila, în a doua jumătate a secolului IV dar care mai ţineau minte multe cuvinte din limba strămoşilor lor, din limba rumână. Nimerind sub stăpânirea celor veniţi, localnicii, dar posibil, şi normanzii de rând, îi numesc, în mai multe cazuri pe conducătorii lor, utilizând cuvinte populare, cuvinte comune. Astfel, de la cuvintele eu + rege (după exemplul celor din Grecia Antică, unde se întâlneau asemenea nume ca Euripide, Europa, Eugeniu, ş.a.) au format numele Eric: Eric II anii 846-850, rege al Suediei; Eric anii 930-935, rege al Norvegiei; Eric I anii 1070-1103, rege al Daniei (Danemarcei) şi mulţi alţi regi cunoscuţi sub acest nume. Cu cuvântul ‘cnut’ (bici) au fost numiţi: Cnut II anii 1019-1035, rege al Daniei (Danemarcei); Cnut I anii 1167-1196, rege al Suediei şi alţii. De la cuvântul / etnonimul dac au format numele Dan cu care au fost numiţi mai mulţi regi legendari din această regiune, de unde se trage şi denumirea statului Dania (Danemarca). Tot în această perioadă, după ce şi-a făcut apariţia în istorie cuvântul / etnonimul Vlah / Valah, aici apare şi numele Olah / Olaf cu care au fost supranumiţi mai mulţi regi, inclusiv ai Suediei (Olaf III, anii 994-1022), Norvegiei (Olaf I, anii 995-1000, Olaf II, anii 1015-1020), Daniei (Olaf I, anii 1086-1095), nume care arată originea rumânească a celor nou-veniţi, adică a normanzilor, numele normand / normanzi rămânând a fi un nume generic dat în acea perioadă tuturor rumânilor din acea regiune”.

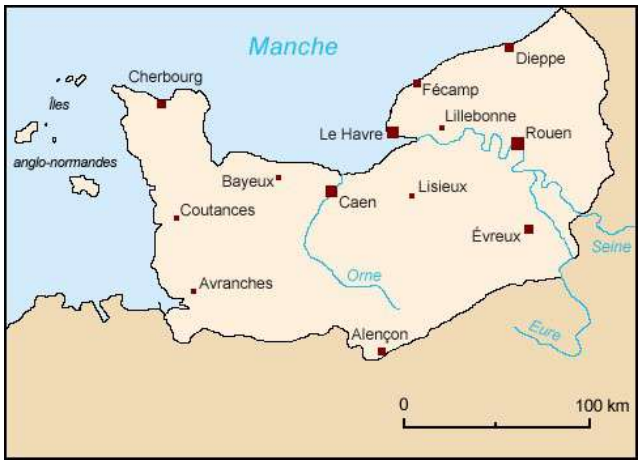

Normandia și castelul Ducilor,
unde s-a născut Wilhelm "Cuceritorul": Falaise / Franța

Așezarea Falaise 48,53 lat. N, 0,11 long. E din departamentul Calvados al Normandiei de Jos găzduiește castelul Ducilor de Normandia, locul unde s-a născut William / Wilhelm "Cuceritorul", ajuns Regele Angliei: acela a cucerit Anglia - având în anturaj și nobili Gorges - după ce a câștigat bătălia de la Hastings din 14 X 1066, alături de el luptând inclusiv Cavalerul Radulfus de Gorgis = Radu Gherga. Registrul militarilor Franței l-a înscris în 18 XI 1758 pe François Gerga, născut în anul 1737 acolo - în Falaise / Franța - după cum se poate vedea în captura următoare:

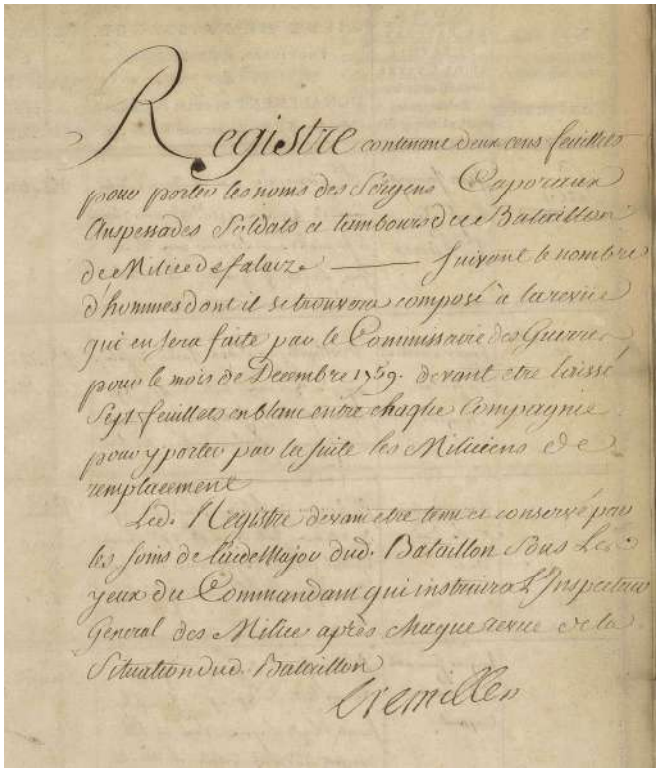

Registre contenant deux cens feuillets pour porter les noms des Seigneurs Propriétaires Ouppessades Soldats et tambours de ce Bataillon de Milice de Falaize ——— Suivant le nombre d'hommes dont il se trouvera composé à la revue qui en sera faite par le Commissaire des Guerres pour le mois de Decembre 1758. devant etre laissé Sept feuillets en blanc entre chaque Compagnie pour y porter par la suite les Miliciens de remplacement

Led. Registre devant etre toujours conservé par les soins de Lieutenant Major dud. Bataillon Sous les yeux du Commandant qui instruira l'Inspecteur General des Milices après chaque revue de la Situation dud. Bataillon

Gremilly

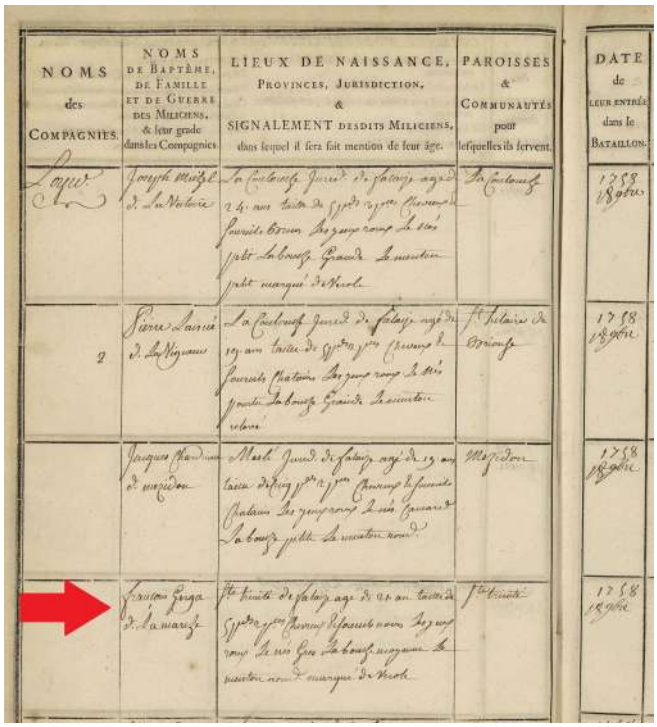

NOMS des COMPAGNIES	NOMS DE BAPTÊME, DE FAMILLE ET DE GUERRE DES MILICIENS, & leur grade dans les Compagnies	LIEUX DE NAISSANCE, PROVINCES, JURISDICTION, & SIGNALEMENT desdits Miliciens, dans lequel il sera fait mention de leur âge.	PAROISSES & COMMUNAUTÉS pour lesquelles ils servent.	DATE de leur entrée dans le BATAILLON.
Laye	Joseph Mutel d. La Valerie	Le Cadet Garçon de Falaise âgé de 24 ans taille de 5 pieds 2 pouces Cheveux Sourcils Bruns Les yeux roux Le nez fait La bouche Grande Le menton fait marqué d'Noeud	La Cadet	1758 18 9bre
2	Pierre Lavie d. La Vigneau	Le Cadet Garçon de Falaise âgé de 19 ans taille de 5 pieds 3 pouces Cheveux Sourcils Chatains Les yeux roux Le nez pointu La bouche Grande Le menton relevé	St Pierre de Semilly	1758 18 9bre
	Jacques Pierre d. Meydon	Marié Garçon de Falaise âgé de 23 ans taille de 5 pieds 1 pouce Cheveux Sourcils Chatains Les yeux roux Le nez Camard La bouche petite Le menton rond	Meydon	1758 18 9bre
	François Gerga d. La marre	Le Cadet de Falaise âgé de 21 ans taille de 5 pieds 4 pouces Cheveux Sourcils noirs Les yeux roux Le nez Gros La bouche ouverte Le menton rond marqué d'Noeud	St Cadet	1758 18 9bre

François Gerga s-a născut în 1737 la Falaise /
fosta reședință a Ducilor de Normandia

De altfel, în Normandia Arhivele Calvados din perioada 1575-1625 au consemnat cununia lui Morin Gerga cu Anne Guerin la Englesqueville-la-Percée 49,22 lat. N, 0,57 long. V (pe coasta Normandă) și apoi nașterea lui Jeanne Gerga: de acolo au trecut Canalul Mânecii luptătorii în anul 1066, când au cucerit Anglia (localitatea se numea Englescavilla / "Englesca-villa" în anul 1082); așadar, în Normandia neamul Gherga nu a fost în tranzit, ci a fost multiplu atestat ca așezat, vreme de multe generații (în departamentul Calvados din Normandia la sfârșitul Medieval au fost înregistrați oameni importanți notați ca Le Gerga, anume pe Marie Anne printr-un recensământ în Les Oubeaux 49,17 lat. N, 4,02 long. V, respectiv nașterile în Saint-Germain-de-Tallevende-la-Lande-Vaumont 48,48 lat. N, 0,54 long. V - cel mai lung nume de localitate din Franța - ale lui Charles Le Gerga și Claude Le Gerga). William / Wilhelm "Cuceritorul" Angliei 1028-1087 era descendent direct al Vikingului Rollo - fondatorul Dinastiei Normande - a cărui familie a fost indicată de primii cronicari care au scris despre el ca fiind Grim (versiunea Vikingă a Latinului Gherard, formă uneori echivalată Gherga); de pildă, cercetătorul American Harold Hemenway a arătat că William / Wilhelm "Cuceritorul" se trăgea din Varegii Kievului iar anterior nașterii aceluia, cronicarul Dudo - șeful Bisericii Saint-Quentin 49,50 lat. N, 3,17 long. E / Franța - explicit a notat despre nobilul înaintaș Rollo al cârmuitorilor Normanzilor că provenea (prin Danezi) dintre foștii Daci: de altfel, călugărul Saxon Hugo 1096-1141 de la Mănăstirea Sf. Victor din Paris (citat și de istoricul Danez Jakob Langebek 1710-1775) a susținut că Normanzii erau din Sciția Inferioară, plecați din Dacia. Textele Medievale l-au notat pe Rollo în mod obișnuit ca "Rou" / "Rhou", ceea ce rezona cu "Rău" din Română. Cronicarul Dudo/n (circa 960-1026) în lucrarea "Historia Normannorum" a scris despre "Dacisca lingua" populară la primii Normanzi, îndeosebi la Curtea lor și în zona Bessin / având localități ca Bayeux 49,16 lat. N,

0,42 long. V, Caen 49,10 lat. N, 0,22 long. V, etc.; pe atunci, Varegii / Vikingii - puternici în Peninsulele Daneză și Scandinavă - îi numeau pe Normanzi (aflați în SV lor) ca "Völsk" iar pe Slavi (aflați în SE lor) ca "Vendsk". Este de știut că Normandul Gerard - zis "din Rouen" / capitala Normandă, înrudit cu familia Regală - a fost din anul 1085 lordul cancelar al Regelui Wilhelm "Cuceritorul", care printre alte atribuții ale înaltei dregătorii păstra Marele Sigiliu al Regatului; aceeași funcție Gerard a continuat-o și pentru Regele William II "Rufus" al Angliei - fiul Regelui William "Cuceritorul" - până în anul 1092. La vremea primei cruciade, Normandul Gerard a ajuns - consacrat în anul 1096 - episcopul Hereford iar din anul 1100 (când Regele Angliei a devenit Henric I, mezinul Regelui William / Wilhelm "Cuceritorul", căruia i-a fost prim sfetnic) el a funcționat ca episcopul Yorkului; Gerard a fost mare învățat, spre sfârșitul vieții făcând donații Ordinului Cistercian (întemeiat în anul 1098): Gerard a răposat în 21 V 1108.

REGESTA REGUM
ANGLO-NORMANNORUM
1066–1154
VOLUME I
REGESTA WILLELMI CONQUESTORIS
ET WILLELMI RUFI
1066–1100
EDITED WITH
INTRODUCTIONS NOTES AND INDEXES
BY
H. W. C. DAVIS, M.A.
FELLOW AND TUTOR OF BALLIOL COLLEGE, OXFORD
SOMETIME FELLOW OF ALL SOULS COLLEGE
WITH THE ASSISTANCE OF
R. J. WHITWELL, B.Litt.
OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS

32 WILLIAM THE CONQUEROR

William Peverel; William de Falaise; Roger Bigot; Humphrey de Bohun and Richard his son; Eudo [*Hemmus*] the *vicomte*; Ralph, son of Terrerius; Hausselinus; William, the monk and Abp. of Rouen; Reginald, the King's chaplain; Bernard, son of Ospac.

[Livre Blanc de St. Florent (Archives of Maine-et-Loire), fo. 116 v° (copy).
Mém. de la Soc. des Antiquaires de Normandie, xxx. (1880), p. 682; Round, *C. D. F.* 1113.]
On the date see Round, *l. c.*

1080 April 2. Kenetford. **122.** Record of an inquest, taken at Keneteford, by the oath of the three neighbouring shires, concerning the liberties of Ely monastery. At that time the monk Godfrey was administering the property of the saint. The King sent the order for the inquiry through the Bp. of Bayeux. Among those who were present with their men, French and English, were the following: Baldwin Abbot of St. Edmunds, Wulfwold Abbot of Chertsey, Ylfchetel of Croyland, Alfwold of Holm. The envoys (*legati*) of the King were Richard, son of Count Gilbert, Hamo *Dapifer*, Tihel de Herion. The sheriffs and their men were: Picot [sheriff of Cambridge], Eustace [sheriff of Hunts.], Ralph [sheriff of Essex], Walter (appearing for Roger and Robert the sheriffs [of Norfolk and Suffolk]), Harduin, Wido, Winer, Wichumer, Odo, Godric, Norman, Colsuuein, Godwin, and many other respectable knights from the four shires of Essex, Hertford, Huntingdon, and Bedford.

[Copies in Cotton Tib. A. VI, fo. 105; Trin. Coll., Cambridge, O. 2. 1, fo. 92; O. 2. 41, fo. 101; Cotton MS. Titus A. I, fo. 26.
Inq. Com. Cant. p. 17.]
Apparently Odo of Bayeux acts here as justiciar in the King's absence. For Tihel de Herion see *D. B.* ii. 427 *b*.

1080 Easter (April 12). ? Rouen. **123.** Memorandum of a suit heard by William I and the churchmen and laymen of high degree who were assembled at the King's court for the festival. The suit was between the Abbey of the Holy Trinity at Rouen and the Bishop of Evreux, relating to the isle of Bedane (*Oscelbus, Torhulmus*).
Present: William Abp. of Rouen; Richard Abp. of Bourges; Warmund Abp. of Vienne; Geoffrey Bp. of Coutances; Gilbert Bp. of Lisieux; Robert the Count, brother of the King; Robert Count of Eu; Guy Count of Ponthieu; Roger of Beaumont and his sons Robert and Henry; Roger of Montgomeri; Walter Giffard; William of Arques, and all the greater nobles of the King's court.
Signa: William the King; Matilda the Queen; Robert and William their sons; William the Abp.; Warmund the Abp.; Robert, the King's brother; Guy Count of Ponthieu.

[Cartulary of the Holy Trinity (Archives of Seine-Inférieure), No. lxxxii (copy).
Deville, *Cart. de la Sainte-Trinité*, p. 402; Round, *C. D. F.* 78 (calendared).]

1080 May 31 (Pentecost). Lillebonne. **124.** Canons of the Council of Lillebonne, sealed with the seal of Henry I.

[Trésor des Chartes, *Normandie*, No. 1, carton J. 210 (original); ed. Teulet, *Layettes* i. 22. Labbé, *Concilia*, x, c. 391; Pommeraye, *Rotomagensis ecclesiæ concilia*, p. 103; Bessin, *Concilia Rotomagensis provinciæ*, pt. 1, p. 67; Ordericus, ii. 315 (ed. Prévost).]
See the remarks in *Musée des Archives Nationales* (1872), p. 79.

1080 July 14. Caen. **125.** Charter by William I (mutilated) to the Abbey of Lessay [in the diocese of Coutances].
Confirming the foundation.
Signa: William the King; Matilda the Queen; Robert the Count, the King's son; William, the King's son; W[illiam] Abp. of Rouen; Lanfranc Abp. of Canterbury; Nicholas Abbot of St. Ouen of Rouen; Geoffrey Bp. of Coutances; Gilbert Bp. of Evreux; Gilbert Bp. of Lisieux; Anselm Abbot of Bec; Durand Abbot of Troarn; Deodatus Abbot of Fontenai; Gontard Abbot of Jumièges;

WILLIAM THE CONQUEROR 33

Ralph Abbot of St. Taurin; Mainer Abbot of St. Évroul; Robert de la Haie; his wife; Ralph de la Haie, son of Robert; Maurice the Chancellor; Henry de Beaumont; Thomas Abp. of York; Odo Bp. of Bayeux; Osmund Bp. of Salisbury; Walchelin Bp. of Winchester; Giso Bp. of Wells; Baldwin sheriff of Exeter; Roger de Beaumont; Hugo de Gornay; Richard Archdeacon of Coutances; Benedict Archdeacon of Rouen; Humphrey de Bohun; Ranulf *vicecomes*; Henry, son of King William; Bp. . . .; Robert de Beaumont; Alan the Count; Hubert de Port; Robert de Mowbray; Eudo de Ria fitz Hubert; Roger Earl of Montgomeri; William Count of Evreux; Engelramn fitz Hubert; Ralph de Montpinchon, *Dapifer*; Richard de Curci.

[Pretended original in Archives of the Manche, H. 4601; Pancarte in Archives of the Manche, H. 4602 (copy of 16th cent.).
Gallia Christiana, vol. xi, inst. col. 226; Round, *C. D. F.* 919 (calendared); Facs. in *Musée des Archives Départementales* (Paris, 1878).]
'Quarto idus Julii &c. [as in *Gallia Christiana*] . . . notamina isdem at[testarunt H]ugone de Lafertel, Nigello de Lando; Hugone de Beauchamp. Apud Cadomum, &c. [as in *Gallia*] . . . Robertus Mauritanie comes et Mathildis, &c. . . . Gaufridus filius Riallonis, Willelmus de Lestra, Radulfus de Gorgis, &c.' . . . [text here much damaged].

126. Grant by Ingelrann fitz Hilbert. 1080.
With the consent of King William and Matilda his wife and their sons Robert and William, to Abbot Walter and the Holy Trinity, for his soul and their souls and those of his ancestors, of two-thirds of the tithe belonging to him in Bois l'Évêque; on condition that he shall always have the right of admitting one clerk to that monastery.
Signa: King William; Queen Matilda; Robert, the King's son; William, his brother; Ingelrann; Robert Count of Mortain; Vitalis, abbat; Rainald, clerk; Robert fitz Gerald.

[Cartulary of the Holy Trinity (Archives of Seine-Inférieure), No. lxxxix (copy).
Deville, *Cart. de la Sainte-Trinité*, p. 466; Round, *C. D. F.* 79 (calendared imperfectly).]

127. Confirmation by William I. 1080.
Of an agreement between the Holy Trinity of Fécamp and Richard and Turstin de Croilli, concerning the establishment of monks at St. Gabriel on the Seulles. 'Acta est autem confirmatio ista anno Incarnationis Dominicae MLXXX.' There were present King William, his sons Robert and William, Abp. William of Rouen, Michael Bp. of Avranches, Gilbert Bp. of Evreux, Gosfrid Bp. of Coutances, Gilbert Bp. of Lisieux, Robert Bp. of Séez, and great men and abbots.
Signa: [William] the King; [Matilda] the Queen; Earl Robert; [William] the Abp. [of Rouen]; [Michael] Bp. of Avranches; [Gilbert] Bp. of Evreux; [Gosfrid] Bp. of Coutances; [Gilbert] Bp. of Lisieux; [Robert] Bp. of Séez; Vitalis Abbot of Westminster; Earl Roger [of Shrewsbury]; Robert of Beaumont; Crispin; Croceus. Witnesses: [Mainer] Abbot of St. Evroul; [Fulco] Abbot of St. Pierre sur Dive; [Robert] Abbot of Séez; Malconductus Anglice ville; Willelmus Putot.

[Bibl. Nat., Paris, MS. Nouv. Acq. Lat. 1428, fo. 3 (transcript).
Round, *C. D. F.* 1410 (calendared).]

128. Abstract of a grant, made in 1080 by Walter de Lacy, and confirmed by William I, to St. Peter of Gloucester, of the land of Ledene. [1080.] Berkeley.
Signa: King William; Vitalis Abbot [of Westminster]; Walter de Lacy; Richard, son of Count Gilbert; Roger de Ivri; Odo Bp. of Bayeux; Roger Earl of Shrewsbury.

[Gloucester Cartulary (P. R. O.), fo. 104 (copy).
Cart. Mon. S. Petri Glouc. i. 374.]
The King appears to have kept the Christmas feast of 1080 at Gloucester (Symeon, *H. E. D.* 119). Ledene is entered among the possessions of the abbey in Domesday Book (fo. 165 *b*).

983 D

Cavalerul Radulfus de Gorgis
menționat de Regele William "Cuceritorul" în 14 VII 1080

În "Lupii Mărilor: o scurtă istorie a vikingilor" din anul 2014 autorul Lars Brownworth a scris: "Meșteșugarii vikingilor lucrau în lemn. Ei își petreceau verile doborând copaci, ce erau transformați în săli de ospăț, nave și - mai târziu - în biserici de lemn. Dintre toate acestea, doar ultimele rămân mai mult sau mai puțin intacte și reprezintă apusul lumii vikinge. Vikingii înșiși au consemnat în scris foarte puține lucruri. Alfabetul runic era mult mai adecvat pentru magie, vrăji și pietre de hotar, decât pentru epopei sau povești. La momentul când marele bard islandez Snorri Sturluson a compus 'Viața regilor nordici' trecuseră deja secole de la vremea vikingă. Dar acele povești reflectă o tradiție orală mult mai veche și ne permit să auzim spiritul, dacă nu chiar cuvintele înseși ale poveștilor recitate de poeții vikingi pentru ca lungile nopți nordice să treacă mai ușor. Ele ilustrează modul de gândire viking, la fel cum 'Iliada' prezenta mentalitatea vechilor riverani ai Egeeii: un adevărat războinic trebuia să pornească la drum, să adune bogății, să-și construiască tradițională casă lungă și să-și răsplătească generos supușii cei mai loiali. Gloria - și domniile - putea fi câștigată doar pe câmpul de bătălie. Înflăcărați de aceste convingeri, tinerii bărbați vikingi navigau spre ținuturi mult mai însorite, din sudul și estul Scandinaviei, pentru a dobândi o faimă veșnică". Este de remarcat că și în prezent cele mai înalte Biserici de lemn din lume sunt în Maramureș / N Român și Regatul Norvegiei / N Scandinav (unde sunt numite "Stav-Kirke" și au unele turle străjuite de Dragoni = motive pre-creștine Variahe / Varege, regăsite și pe navele Varegilor

/ Vikingilor sau pe flamurile Gote, Geto-Dacii având steagurile emblematice denumite Latin “Draco” și Grec “Drakon”); pentru cronologia istorică, religioasă, arhitectonică, etc., e de reţinut că Bisericile întâi au apărut în spaţiul Român şi apoi în cel Scandinav - nu invers - Tradiția ridicării lor având rădăcini Dace, între care mai ales se afla cea a înălţării la Cer (așa cum erau Anticii soli sacrificați în suliți de Geto-Daci pentru a-l întâlni în Cer pe Zalmoxe / “Zeul-moș” = Zeul vechi, de demult):

Biserici de lemn din România şi din Regatul Norvegiei

Este de remarcat că în prezent la Mănăstirea din Săpânța 47,58 lat. N, 23,41 long. E / județul Maramureș - autorul fiind în foto - e cea mai înaltă Biserică de lemn din lume (are 78 de metri înălțime); de altfel, ar fi de observat că printre vechii locuitori ai zonei Săpânța - dar și printre actualii locuitori - există Gherghei. Între România și Regatul Norvegiei acum încă există cele mai vechi Biserici de lemn din lume - protejate de UNESCO ca parte a patrimoniului mondial, ornamentate Gotic, respectiv Ghetic / Getic - ca de pildă în Carpații Slovaciei / mai ales în răsăritul regiunii Prešov, în Sudul Galițian al Poloniei “Mici” / regiunea cu capitala Cracovia, ce data din secolul VII, până în Insula Kizhi din centrul Lacului Onega / Karelia (pe străvechea rută dintre Garða / Novgorod și Marea Albă). Este de știut că orașul Viking Birka / Birca 59,20 lat. N, 17,32 long. E - cel mai vechi târg din Suedia - era în legătură comercială cu Garða / Novgorod, prima capitală Rusă, unde în secolul IX primul Rege a fost Rurik, în același grup genetic cu Gherga (după cum au demonstrat la începutul mileniului III analizele științifice); la Birka a fost creştinat Regele Olof (nume rezonând cu Voloh / Valah) al Va-regilor / Vi-kingilor în anul 854, de către Benedictinul episcop Ansgar al Hamburgului: “apostolul Nordului”, celebrat ca Sf. Oscar (era din Franța). La începutul Medieval în N Dunării inferioare păgânii au avut proporții însemnate: centrele urbane - cu Biserici - cam lipsind, în mediul rural Românesc Mănăstirile nu prea au funcționat, căci creștinismul nu era cerut de politica obișnuită (ca atare, sunt regiuni Românești fără urme arheologice de structuri religioase - fundații de bolovani sau locurile în care au fost stâlpii de lemn înfipți în Pământ, etc. - lipsind și textele corespunzătoare sau nomenclatura respectivă, ca de pildă nume Române de călugări sau Sfinți cu poveștile lor, ș.a.); ca atare, în prima parte a Evului Mediu nu erau incompatibilități religioase prea serioase între cei din spațiul Românesc și Nordicii Europei, între care legăturile erau destul de intense și erau libere (de tot felul de constrângeri existente pe la alții).

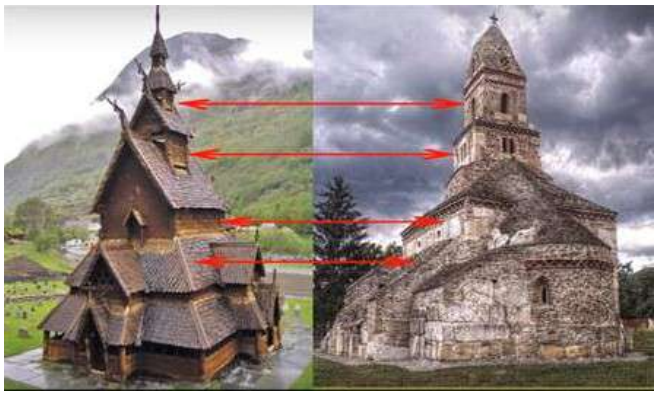

Biserică Norvegiană din lemn și Biserica Românească din piatră de la Densuș / Ținutul Hațegului

La începutul Evului Mediu - anume în secolul V - față de Dacii din Nordul Deutsche (adică din Nordul Germanilor) deveniți Danezi, la Est au fost Goți pe cea mai mare Insulă Baltică / Gotland iar la Vest au fost Raumi, care au avut Regat până în secolul VII la gura celui mai mare Râu din Norvegia: ca debit, ca suprafață Bazinală (13% din Țară) și ca lungime = 621 km; fostul nume al Râului era Raum, transformat până azi în Glâma / Glomma (curge în fiordul Oslo / unde e capitala Norvegiei). “Rauma-rik” / “Rome-rike” a fost Regatul populat de Raumi notat inclusiv de către cronicarul Iordanes în cartea sa “Getica” din secolul VI ca “Raumarici” (acela fiind numele Latin al Regatului Raum de pe Râul Raum / versiunea locală veche a apei era “Raum Elfr” pentru ceea ce acum e zis Râul Glâma, cel mai

important Râu al Norvegiei, navigabil pe lungi porțiuni, pe el până în Epoca Modernă masiv plutărind bușteni din pădurosii Munți Norvegieni spre gura de la Marea Nordului); în inima fostului Regat Raum se află Rauke-haugen 60,08 lat. N, 11,08 long. E = Gorganul Regelui Rakni, de la mijlocul secolului VI: a rămas știut drept cel mai mare tumul din Nordul Europei (are diametrul de 77 metri și înălțimea de 15 metri). Profesorul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg a susținut că principalii Geți care s-au stabilit în vechea Norvegie au fost Geții Rugi și Geții Raumi (considerați ca Mari / Uriași, extinși până în Ținutul Hada, azi Hadeland fiind cea mai fertilă parte a Țării).

Bazinul fost Raum / azi Glåma
(Sudul Peninsulei Scandinave)

În anul 1863, cercetătoarea Britanică Charlotte Yonge în "Istoria numelor creștine" a scris: "Asemănarea dintre Dumnezeu și bun - în Engleză 'God' și 'good' - e foarte izbitoare, deoarece are aceeași rădăcină; rasa celor autonumiți 'Cei Buni' - 'Guți' în Gotă, 'Geți' în Greaca veche - a fost a vecinilor Traciei, de pe Dunăre. Ei au tradus Biblia, ei au cucerit Peninsulele Italică și Iberică și ei au triumfat ca nobilitatea dominantă, deși s-au amestecat cu popoarele pe care le-au condus, anume cu națiunile Românice, rămânând știuți ca sinonimi cu Barbarii iar chiar și acum termeni ca 'gotic' ori 'gotici' la Italieni și Francezi înseamnă 'arhaic' sau 'grosolani'." Faptul consemnat în secolul XIX de istoricul Italian Carlo Troya despre aristocrații "Tarabostes" ai Gheților / Geților că erau "Zorabos Tercos" merită atenția Gherga: pe de o parte, literalmente "Zorabos" / "Zora-bos" însemna "Zori luminoși" (căci "Zora" = "Zori" iar "bos", conform Dr. Ioan Russu, era de la "bhos" cu înțelesul de "luminos", atribut existent la Tracii Besi ori la răsăritenii Beseni / Pecenegi); pe de altă parte, "Tercos" / "Terc-os" = "Gherg-os" / Gherga (pentru "Pământean", "Tercos" a fost echivalat cu Grecul "Ghe" ori Latinul "Tereos", astfel încât "Zorabos-Ghe" / "Zorabos Tereos" - însemnând "Zorii luminoși Pământeni" - într-un cuvânt să fie Zorabos-ghe = Zorabostes / Tarabostes ori popular "Zarabi", fără sufix: în consecință, n-au existat "Zorabostereos" / "Zorabostere", etc). De altfel, inclusiv la străvechiul Zoroastru / "Zoro-astru" se poate zări înțelesul de "Astrul zorilor" (numele fiind dedicat Soarelui din zori, de la răsărit). Împreună astfel, cuvintele respective "Zorabos Tercos" - pentru "Tarabostes" - așadar însemnau "Zorii luminoși Gherga". Corespunzător istoricilor Nicolae Goștar și Vasile Lica în anul 1984, "Tarabostes" se identificau în societatea Daco-Getă ca nobilii purtând căciula tipică - "Frygiană" / Anatoliană - spre deosebire de pletoșii "Capillati" (cei "cu plete", respectiv cei fără căciuli, cu capetele goale); în societatea Geto-Dacă, aristocrații / nobilii "Tarabostes" / "Tara-bostes" - adică "strălucitii cu tiară" - formau "Sfatul Înțelepților" / "Consiliul Regal": "Adunarea Gherga". Nobilii / aristocrații "Tarabostes" / "Zorabos Tercos" - respectiv "Zorii luminoși Gherga" - erau numiți și "Pilleati" (căci și ei erau pletoși, însă aveau capul acoperit cu căciuli - "pileus" ajungând denumirea căciulii - pentru a se distinge de restul, care erau "Capilleati" = "Cu plete", având pletele mai vizibile, deoarece nu purtau căciulile elitelor); "Pilleati" - "Zorabos Tercos" / "Tarabostes" - știuți ca "Zorii luminoși Gherga" se strângeau în "Consiliul Regal" = "Adunarea Gherga" și aveau mari puteri (oriental - ca de pildă în Canaan - erau denumiți pe atunci și "pleistoi", adică pletoșii de pe plaiuri cu "pileus" / cu tiară). Criton - Carianul medic al Împăratului Roman Traian - a scris că membrii săi aveau autoritate chiar în fața Regelui, impunându-se pentru a le fi urmat sfatul. Demnitățile superioare ce țineau de administrarea propriu-zisă a Regatului Geto-Dac erau exercitate de "Tarabostes" / "Zorabos Tercos", adică de "Zorii luminoși Gherga"; autoritatea aristocraților se baza evident nu numai pe originea nobilă, ci - incontestabil - și pe o mare putere economică. De altfel, membrii Consiliului Regal - adică ai Adunării Gherga - cârmuiau armata Geto-Dacă, dintre ei fiind aleși Regii și preoții (după cum a scris istoricul Anatolian Dio Chrysostomos, contemporan cu ei). Legăturile dintre acei Ghergos / Tercos "căciulari" (după cum a scris Dr. Ioan Russu) și Anatolia - unde se purta pe larg căciula respectivă iar Gherghis din Troia sau Ghergas din Caria erau așezăminte foarte populare, din Vestul Anatoliei migrând mulți în Bazinul Dunării inferioare, începând cu cetatea Gherghina dinaintea Războiului Troian, apoi în Dobrogea la cetatea Orgame în secolul VIII î.C., continuând acolo cu celelalte colonii Cariane / Gherghite, etc. - au fost foarte strânse de-a lungul timpului; în largul coloniilor Gherghite / Cariane de pe litoralul Dobrogei, a fost documentat științific faptul că Gherghiții se strângeau la sfat pe corăbii, deciziile luate astfel de ei fiind necesare în cazurile situațiilor cele mai serioase. În spațiul strâ-Român, acei nobili / aristocrați pletoși "Tarabostes" / "Pilleati" - cu căciuli - Tercos / Ghergos ("Zorabos" / "Zori luminoși", popular știuți ca "Sf. Cârmuitori" - "Zarabi" / "Za-rabi" - căci "Za" = "Sf." iar "rabi" = "cârmuitor") au fost cei întruniți în Adunările Gherga care au asigurat Consiliile Regale ale dinastiilor cârmuitoare din Bazinul Dunării inferioare în Epoca Fierului și în Antichitate, cu atestarea în secolele VIII-VI î.C. ca Agatârs Parga, în secolele I î.C. - II ca Geto-Dac Zuraz (Balcanic Đerđa, Latin Gherga), în secolele V-II î.C., intermediare celor 2 perioade menționate, presupunerea fiind că nu și-au întrerupt atribuțiile, ci au continuat să fie în ajutorul Regilor atestați care exercitau cârmuirile. Latin prin Tercos s-a fixat denumirea zilei de marți - a treia / terța din săptămână, numărătoarea începând cu prima zi, duminica - numele Latin "Martis" fiind cel folosit la nominalizarea zilei

de “marţi”: era cea când Consiliul Regal decidea dacă va fi de pildă război - sub patronajul Zeului Marte - Romanii Imperiali amplificând viziunea războinică prin declanşarea campaniile militare ale Noului An primăvara, începând cu luna Martie. Dr. Murad Adji a scris în anul 2004: “Isprăvile inițiale ale Sfântului Gheorghe au fost învăluite de cețurile creștinilor. George a fost un sfânt faimos în Marea Stepă a EurAsiei iar statistic răspândirea numelui său în Vechea Lume a fost odată cu Marile Migrații, căci numele Gheorghe / George - ca și Gregori / Grigore - a fost Barbar. Cum poate fi conectată imaginea unui sfânt cu cea a unui asasin călare? Ce se știe de fapt? În Marea Stepă, Cumanii îl cinsteau ca pe cel mai înalt gardian - străjer sau protector - al lor; lui îi adresau rugăciunile, el era invocat să le împlinească dorințele ori chiar să-i exorcizeze, căci era considerat mediatorul dintre divin și om. În Marea Stepă, George / Gheorghe era cel mai înalt după Tengri. Cumanii nu începeau vreo călătorie marți iar habotnicii lor chiar țineau post în acea zi a săptămânii și nu zâmbeau: marțea era comemorat Sfântul Gheorghe, căci se credea că el a trecut pe Lumea Cealaltă într-o zi de marți. De ce era așa de respectat Nordicul Gheorghe? Mitul luptei sale cu Dragonul e criptic, știut de cei consacrați: la întâlnirea cu Dragonul, Gheorghe nu a pornit lupta, ci și-a pus arma de o parte și i-a vorbit, puterea cuvântului său dovedindu-se mai mare decât orice, căci Dragonul l-a ascultat; așa ceva n-a fost știut în Europa. În cele mai timpurii reprezentări din lume ale lui Gheorghe nu au existat viețuitoare în jurul său, calul și Dragonul lipsind. Din Antichitate Dragonul pentru Cumanii / Turkii din Marea Stepă era emblema bărbăției - a puterii și a înțelepciunii - iar interpretarea iconografică cu Sfântul Gheorghe călare terminându-și bărbația le simboliza de fapt înfrângerea Medievală; marți era trista zi a dispariției Sfântului George, care a început să fie divers marcată, de către diferite popoare (nu au fost nicicând și niciunde la fel, fiecare națiune avându-și propriul George / Gheorghe): ceremonia fostă Alană / Osetă e eroică, cea islamică - unde George e numit Djirdjisa - e legată de numele Domnului, cea Slavă e ca a gonașului, etc”. În lume, un exemplu aristocratic celebru a fost Pilat din Pont - provenit dintre urmașii foștilor Ghesi de la litoralul Mării Negre / venerând valurile - guvernatorul pentru Romani al Iudeilor, care a ordonat crucificarea la Ierusalim a lui Iisus: era din tagma “Zorabos Tercos” / “Tarabostes”, cârmuitor în Canaan (prefect peste provincia Imperiului Roman numită Iudeea, care nu includea Galileea ori Decapolis). Istoricul Basarabean Alexandru Gonța a scris: “Compus din cuvintele ‘tari’ + ‘mostes’, termenul ‘tarabostes’ = ‘moșii tari’ sau ‘șefii tari’, căci ‘bostes’ avea rădăcina celtă ‘bass’ = ‘șef’; adjectivul ‘tari’ a supraviețuit în limba română pentru ‘puternici’.” (Așadar, pentru “bostes”, pe lângă înțelesul de “luminos”, a mai existat și cel de “cârmuitor”; de altfel, Românii au folosit uneori expresia de “cârmuitor luminos”). În plus, există mai multe opinii ale cercetătorilor preocupați de denumirea Ţinutului Almăjului din Banat - reflectând asupra etimologiei - ca derivată de la stăpânirea Antică a lui Hulmul / Almal (“alma” fiind “măr”), fiul lui Gapt / Garg, strămoşul Goţilor, “As” în lupta contra Romanilor de la Bănăţeana Tapae din anul 87, pe când domnea Decebal / ultimul Rege al Daciei independente, ai cărui urmaşi au colonizat în Evul Mediu inclusiv Ţinutul Almaş / Amlaş de la poalele Nordice ale Munţilor Şureanu: zonă ce împreună cu Ţinutul Făgăraşului la început ţinea de Banatul Severinului. Atunci când Hunii şi-au stabilit capitala Imperială în Banat, Împăratul Attila s-a însurat cu Kerka, sora cârmuitorului Zerkon al Banatului: cumnatul Zercon al Împăratului Attila era tot din tagma “Zorabos Tercos”, a nobililor Tarabostes.

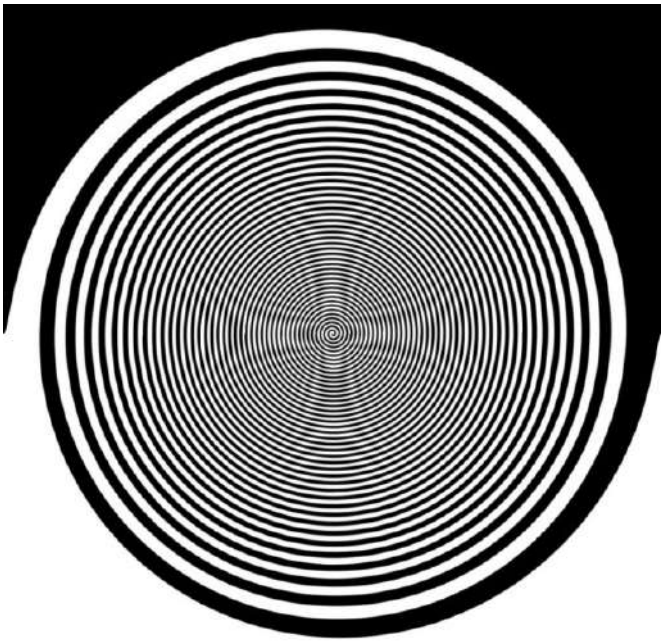

În anul 1940, Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române în “Continuitatea românilor în Dacia” a scris că “barbarii care au trecut pe la noi erau departe de a fi fost așa de fioroși cum i-au prezentat izvoarele istorice de mai târziu. Această nedreaptă judecată asupra oamenilor și asupra evenimentelor se datorește mai ales umaniștilor, mari admiratori ai antichității clasice. Acele exagerări, de o evidență netăgăduită, au fost dezmințite la tot pasul de constatările realităților. În adevăr, nici Attila n-a fost atât de barbar, cum ni-l înfățișează scriitorii de mai târziu, nici viața locuitorilor n-a fost atât de nesuferită cum ne este ea descrisă. Dimpotrivă, grecul de la curtea lui Attila căuta să-l convingă pe Priscus că viața sub barbari era de preferat vieții de sub romani, la care domneau neadreptatea, bunul plac și prigoana fiscului. Căci aci s-a putut dezvolta o comunitate de viață între autohtoni și năvălitorii barbari; hunii au fost singurii barbari care au împiedicat bizantinii să intervină în afacerile de la Nordul Dunării și numai ei au fost aceia care au putut să împiedice dezvoltarea vieții orășenești și să facă viața autohtonilor să se refugieze numai la țară, la agricultură și la păstorit. Descoperirile arheologice făcute în timpul din urmă și ceramica, mai ales a necropolelor, fac dovada coabitării autohtonilor cu năvălitorii”. De origine orientală (după cum a scris în anul 1695 şi istoricul Francez Nicolas Amelot), căciula caracteristică Dogilor Veneţiei / boneta conică - “Corno Ducale”, populara “Corno” după cum a studiat în anul 1996 şi cercetătorul Italian Pierro Pazzi sau “Zoia” în Dialectul Veneţian - era capişonul / căciula aristocratică a Geto-Dacilor Pileati, moştenită de la nobilii stăpâni Pileati ai Lagunei Veneţiei, prin cârmuitorii Goţi şi urmaşii de acolo, emblematic purtată numai de către Doge / cârmuitorul Veneţiei, versiunea Antică fiind denumită Latin “pileus” şi Grec “pilos”:

Zoia / Corno Ducale

Este de remarcat că în Laguna Veneţiană - prin Goţii Medievali - s-a conservat mediul favorit de habitat al Geţilor Antici, tipic în lagunele V Pontice, în Delta şi Bălţile Dunării ori în mlaştinile şi bălţile Sudului Panonic, dintre Banatul de Şes şi Balaton. În Bazinul Dunării inferioare, după un mileniu de la distrugerea de către Imperiul Roman a Daciei vechi (cea cârmuită de Regele Decebal / Dinastia Zuraz), tocmai în Valea Dunării inferioare - unde Antic au fost atestaţi "Zarabii" ca "Sfinţii cârmuitori" - au apărut cârmuitorii Basarabi / "Ba-Sarabi" (prefixul "Ba" fiind cel vechi pentru "suflet"); continuitatea istorică a fost probată de continuitatea onomastică, de continuitatea geografică şi de continuitatea rolului: după vechii "Zorabos" / "Zarabi", cârmuirea Medievală în Bazinul Dunării inferioare a fost exercitată de Basarabi iar Gherghii s-au regăsit şi atunci printre aceia (de pildă, pe mormântul întemeietorului în anul 1290 al Ţării Româneşti - G/herţegul Negru-Vodă, tatăl lui Vodă Basarab I "Întemeietorul" - a fost gravat în piatră numele Gherg, acela nefiind un oarecare, ajuns din întâmplare pe sarcofagul Domnitorului), aşa după cum anterior au fost ca "Zarabi" / "Tarabostes", respectiv "Zorabos Tercos" / Ghergos, până la Decebal, ultimul Rege al Geto-Dacilor. Ambii fondatori de Dinastii Gote - Amal și Balto - trebuie să fi aparţinut ultimei familii Regale a Daciei, cea a Regelui Decebal (poate erau fraţi, veri, cumnaţi, etc. / o frescă de pe Columna lui Traian înfăţişând imediat după moartea Regelui Decebal uciderea de către Romani a 2 tineri Daci, probabil din familia Regală); Amal a fost ierarhic mai important iar Balto era ştiut ca înrudit, dinastiile lor raportându-se ulterior ca atare în istorie, nobilii Geți / Goţi Amali oriental - în E Europei - iar desprinşii Geți / Goţi Baltici, urmași ai lui Balto dar și veniți dintre refugiații Gheți / Geți de la Baltica, la V de ei / occidental (de atunci, până şi acum, ca un fel de "revanşă", mulţi apuseni Europeni încercând un sentiment de superioritate faţă de restul - uneori şi pe ici-colo cu accente arogante faţă de descendenţii celor rămaşi în strămoşeasca patrie - de fapt situaţia fiind pentru compensarea inferiorității Antice şi doar alimentată de unele aspecte curente). Dr. Sorin Paliga de la Universitatea Bucureşti (specialist auto-definit în "civilizaţiile arhaice din sud-estul european, simbolistica neolitică în sud-estul european, onomastica sud-est europeană, tracologia lingvistică şi slavistica generală") a afirmat: "Forma 'gard' este considerată traco-dacă, dintr-o fază străveche a proto-românei. Forma 'baltă' a intrat demult în listele uzuale ale elementelor autohtone. Simetria tratamentului fonetic 'daltă' cu 'baltă' şi 'gard' l-ar face un candidat cel puţin la fel de plauzibil la lista elementelor autohtone. Autorul acestui studiu crede că seria 'baltă', 'daltă' şi 'gard' reflectă forme autohtone; nu avem nici un motiv serios să credem că 'daltă' ar fi un candidat mai puţin plauzibil la lista elementelor autohtone decât 'baltă' ori decât 'gard'." Asemenea cercetări - ca ale respectivului filolog Român - îndreptăţesc aserţiunea că numele Baltic conferit Mării şi riveranilor provenea din spaţiul Român, consolidat de pildă la începutul mileniului I de către Geţii refugiaţi acolo din cauza atacului Romanilor în Bazinul Dunării / unde ei tradiţional trăiau, etimologia Mării Baltice necontrazicând aşa ceva, ba mai mult, prima atestare documentară, realizată în Antichitate, confirmând aşa ceva; denumirea Baltică nu era Slavă, Germanică, etc. iar Marea Baltică are înţelesul de "baltă mare" doar la Români, nu şi pentru riveranii săi actuali. Goţii - ca şi Geţii / Dacii - îşi ţineau mâna dreaptă pe piept atunci când vorbeau cu străinii, în semn de respect; acela era salutul Get, Dac şi Got (semn amical, arătând mâna fără armă). În "Cărţi reprezentative în viaţa omenirii", academicianul N. Iorga a afirmat: "Goţii au apărut în Bazinul Istrului / Dunării inferioare identificându-se cu vechii Geţi şi prin urmare pretinzând că tot ce se găsea pe fostul teritoriu Get desigur că le aparţinea. Aristocratul Casiodor 485-580 în 'Istoria Gotică' a vrut să dovedească Romanităţii că Goţii erau foarte vechi, amestecaţi cu tot trecutul omenirii, că n-au fost Barbari, că au luat parte la toate rosturile lumii civilizate, că au dat împăraţi Romani, etc".

Goții în S Baltic (conform istoricului Igor Kolomyitsev)

De altfel, în secolul XVIII, savantul German Johann Gotter 1727-1799 a emis ipoteza originii Geto-Dace a Slavilor: aceia au apărut la contactul dintre Pontici și Baltici, la jumătatea distanței dintre Mările Neagră și Baltică, în Mlaștinile Pripetului (acolo fiind Slavia = leagănul Slavilor); e de observat că Râul Pripet / Prîpeat izvorăște în regiunea Volînia din Vestul Ucrainei, curge prin Sudul Belarus, reintră în Ucraina și se varsă în Fluviul Nipru (în Lacul Kievului). Academicianul Român Vasile Pârvan a scris în "Getica" din anul 1926: "Geții s-au întins până la cursul inferior al Vistulei, până la mlaștinile Pripetului și până la cataractele Niprului"; e de știut că în prezent a fost identificat tiparul genetic masculin "N" ca al lui Gherga la răsărit deopotrivă de Pripet și de Nipru, de exemplu în Orlivka 51,17 lat. N, 31,32 long. E / Ucraina. Istoricul Român Constantin Daniel - din Galați / Moldova - a scris în "Misteriile lui Zalmoxis" că "geții se învecinau cu popoarele baltice și erau în strâns contact cu ele", afirmând că deja "începând de la Kiev și Varșovia spre N la acea vreme erau vorbite limbile baltice".

Steagurile Varșoviei / capitala Poloniei
și Pragăi / capitala Cehiei sunt identice

Lingvistul Român Mircea Rădulescu a demonstrat existența multor corespondențe între vocabularele Traco-Dacilor și Balticilor iar cercetătorul Român Dumitru Tudor în studiul din anul 1957 despre "Răscoale și atacuri 'barbare' în Dacia romană" a afirmat că după nimicirea statului Dac de către Romani, o parte din Daci - anume cei liberi, ce n-au vrut să se supună - s-au retras spre Nord, la Balticii cu care "erau întrucâtva înrudiți". Adevărul istoric este că după Războiul Troian, bune părți din Europa au fost influențate de Geți în E iar apoi de Goți în V, începând chiar din spațiul Get; pe harta următoare (prezentând situația din secolele III-IV) se poate observa că Banatul - importantă regiune în fosta Dacie Traiană - n-a făcut parte din Goția alintată "Gutthiuda", care după retragerea Romanilor s-a organizat diferit: la începutul secolului V - când Banatul era gospodărit de Dinastia Ghergană al cărui exponent a fost Zerkon - Prințul Attila s-a cununat cu Prințesa Kerka, sora cârmuitorului Bănățean, stabilind reședința Imperială itinerantă în Banat, devenind Împăratul foarte temut de către Romani și de către aliații acelora (Hunii i-au avut ca principali aliați pe Bănățeni, dovadă fiind și stabilirea capitalei lor Imperiale în regiune, sub comanda celui mai mare Împărat pe care l-au avut, Attila / însurat acolo cu nobila localnică Kerka, Împărăteasa care i-a născut cei 3 feciori, urmașii fondând Dinastiile Regale ale vechilor - și primilor - Bulgari, Ruși, Unguri, ș.a).

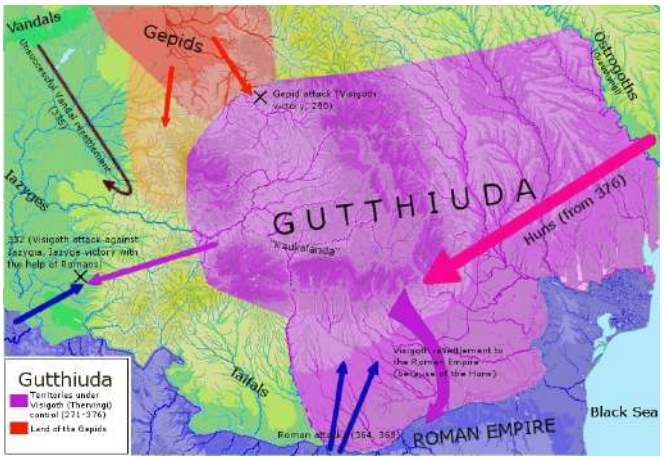

În vechea Greacă, Γοητεία = "Goitia" însemna "farmec", termen provenit din arta Magică a invocării făpturilor din "Cealaltă Lume"; atât profeții Geți, cât și profeții Goți - Geți și Goți fiind numiri ale aceluiași popor - propovăduiau aceeași nemurire: în Greacă, Γότθοι = "Gothoi" - însemnând Goți - au apărut exact în spațiul Dunărean al Geților, odată cu secolul III, tocmai când Romanii s-au retras în S Dunării (exact de atunci - de la apariția Goților - Geții "dispărând" documentar). Magia ceremonială se numea "Goetia", astfel fiind notată de pildă și de către medicul German Georg "Pictorius" din Pădurea Neagră a Munților Alpi în anul 1562: sursa practicii - împreună cu onomastica - era din Orientul Mijlociu / Apropiat, provenită de la Guții anteriori Geților / Goților, transmisă prin Greacă și în spațiul European, ajungând inclusiv până în cel central Medieval German.

Goeții

După cum a arătat Riho Grunthal în anul 2008, etimologia Finică a fost legată și de vechiul termen German pentru nomazi / migratori (vagabonzi); sorgintea denumirii Finice poate fi identificată dinaintea Antichității, la Fenicia: în Vechea Lume, Fenicienii erau deopotrivă nobilii navigând, la fel ca nobilii Finici navigând. În anul 2013, cercetătorul Jouko Pesonen din Finlanda - cu profilul genetic patern "N" ca Gherga - a scris despre "Finlanda în primul mileniu": "Pe blazoanele conducătorilor Goților era reprezentat leul (acel animal acum e heraldic pe stemele tuturor Țărilor Nord Europene). În trecut, Finlanda era mult mai întinsă decât în prezent. Finico-Ugrii trăiau între Siberia / Ural și Scandinavia, însă s-au restrâns enorm, unii fiind asimilați de

Ruși ori rămânând de pildă ca ‘insule’ în Bazinul Volga. În timpul mileniului I, înaintea rutelor Vikingilor prin Bazinul Volga, administratorii traseelor comerciale de acolo au fost Finicii, ei conectând Caspica de Baltica (mari negustori dar și pricepuți meșteșugari). Până în secolul IX, când în fruntea Finicilor din Sud s-au instalat puternicii Vikingi conduși de Rurik, regii Finicilor au fost de origine Gotă (în anul 1784, țarina Ecaterina cea Mare - descendentă a regelui Rurik - a afirmat că strămoșul ei era nobil Finic). Fondatorul dinastiei regale a Finicilor a fost, conform unei Saga, Jotun ‘cel Bătrân’ - din neamul ‘Zeului Lup’ / zis GodWulf - în anul 160; era însurat cu fiica lui Gorret, devenită regina Gotă a Finlandei (ea a murit pe Râul Somme din N Franței). Corespunzător vechilor mărturii, acel prim rege al liniștiților / pașnicilor Finici a fost Uriaș pentru acele vremuri, blond cu ochi albaștri și vorbea Gota (limba știută atunci și în Scandinavia); tatăl Uriașului rege Jotun al Finicilor s-a născut în Insula Gotland din Marea Baltică: el - împreună cu anturajul său Got - a întemeiat în răsărit tărâmul Kuan / Kven (adică Finlanda, căci la început era denumită și Qwen-land = ‘Ținutul Regal’), anunțând că neamul său avea nobilă ascendență Troiană. Bunicul voinicului Jotun trăia din timpul când în Sud împăratul Traian a reușit - după războaie ce au durat câțiva ani - să ocupe SarmiseGetusa / capitala Geților dinspre Sarmați; o piață veche a Finicilor Sudici, dedicată comerțului în zona Baltică, a fost Vanaja / Garða, devenită - prin lucrul conducătorilor Medievali din Dinastia Rurik - ‘Orașul Nou’ = NovGorod (Rușii afirmă că pe unde trec ei - indiferent de stăpânii teritoriilor pe care calcă - atunci proprietățile li se transferă și astfel s-a întâmplat Medieval inclusiv cu acel Mare Târg Finic: au pătruns în el, devenind Rus). La începutul mileniului I, Goții își aveau baza în Peninsula Crimeea - din N Mării Negre - și treptat s-au răspândit de acolo, ajungând până la Marea Baltică, în primele 2 secole Goții sosind și în Insula Gotland; până în secolul III, ei guvernau nu doar Insulele Baltice, ci și Nordul Danez, respectiv Sudul Scandinav. Pe actualul teritoriu Finlandez, Goții aveau baze mari în forturile Kari și Turku, trăind încă multe secole la Baltica, pe coastele V Finlandeză și E Suedeză; la sfârșitul secolului II, Goții și Finicii au întemeiat pe malul apusean al Lacului Ladoga o puternică fortăreață pentru apărarea târgului de acolo, conducerea fiind exercitată de către Kari / în evidentă conexiune cu numele regiunii Karelia iar fratele liderului a navigat pe Baltica spre apus și a cucerit Insula Laeso (unde - corespunzător unei Saga - s-a stabilit și a murit în anul 240): aceea avea poziție strategică - în mijlocul Strâmtorii Gattegat / Kattegat dintre Scania / Suedia și Jutland / Danemarca - aparținând familiei regale a Finlandezilor, de acolo prințesa Gerd (cea mai tânără dintre prințesele Finice de pe Insula Laeso) ajungând să se mărite la Uppsala cu regele Suedezilor. În secolul următor, legăturile regale ale Finicilor cu rudele din Insula Laeso - de strajă la Strâmtoarea Gattegat - s-au păstrat, o Saga precizând că Insula avea o mare flotă Finică în anul 380. Așadar, pe atunci regii Finicilor conduceau mari târguri și fortărețe, cele mai importante fiind în Insula Got-land, Karelia și Vanaja / ulterior Nov-gorod. Goții au ocupat Insula Gotland - denumită după ei - încă dinaintea secolului I: Goții au fost un amestec de mai multe populații, cele mai importante fiind ale Tracilor și Finicilor; Insula Gotland se afla bine plasată, în mijlocul intereselor lor de negoț, din acel motiv vasele și cunoștințele de navigări dezvoltându-se foarte mult (deoarece aparțineau vieții cotidiene). Țărmul E Suedez a fost puternic populat de Finici și Goți, în secolul III mariajul din Uppsala al prințesei Finice cu regele Suedezilor fiind un exemplu elocvent ilustrând așa ceva; în secolul IV, Finicii s-au extins spre Vest, intrând în Norvegia, sub conducerea prințului Norr / fratele regelui Finicilor: acela a devenit regele și eponimul / etnonimul Norvegienilor (a domnit până în 433). Călătoriile tot mai ample în Nordul European au rărit populația masculină a localităților Finice, care au ajuns dominate de femei: la începutul secolului VI, Finlanda era consemnată - din cauza situației existente - chiar ca ‘terra feminarum’, bărbații lipsind din așezări cu anii (ceea ce nu însemna însă că erau lipsite de apărare, toate localitățile având sisteme eficiente de protecție). Un adevăr incomod - pentru genealogiile regale din Europa Nordică - este că au la bază nobili Finici, care au reușit așa ceva prin asocierea cu Goții. Despre Rurik - primul rege al Rușilor - se știa că se trăgea direct din Odin iar în proprietatea neamului său (cu rude în tot Nordul Europei, inclusiv în Finlanda) era și profitabilul târg din Birka / Suedia: acolo soseau - prin negustorii Finici - chiar și marfă Arabă, încă dinaintea secolului VIII (anterior apariției Vikingilor). Din secolul V, traficul comercial pe apele Finlandei a început să crească: din Golful Finic s-a extins pe Valea Nevei la Lacul Ladoga și de acolo pe Fluviul Volga până la Marea Caspică, dincolo de care era Iranul / fosta Persie; apariția lui Rurik în secolul IX a fost și în beneficiul Finicilor, protejați cu ajutorul Vikingilor aceluia de raidurile Avarilor care au ajuns - după ce au pierdut Panonia - până în N European (dinaștii Norvegiei - cu stăpânirea până în Haloga / Nordul Scandinav - ai Suedezilor, Danezilor sau ai Finicilor, erau din grupul genetic bărbătesc ‘N’, la fel și ulteriorii dinești Rurik ai Rușilor). De-a lungul timpurilor, au fost înregistrate mari mutări de oameni din Finlanda în Suedia și invers; nu-i deloc adevărat că Gotlandia ar fi fost Suedeză dintotdeauna! O mulțime de conducători ai Finicilor, Suedezilor și Danezilor au fost descendenți ai nobililor frați Gorr și Norr. Coasta Sud-Vestică a Norvegiei (unde în prezent e județul Rogaland) a fost condusă în 407-420 de regele Garður - care era din aceeași familie regală cu Norr - iar descendenții săi au condus până în ceea ce acum e județul Telemark; de exemplu, un remarcabil urmaș a fost conducătorul Ve-Garður (născut în 441 în Rogaland): era cel care a deschis căile comerciale spre răsărit dincolo de Finlanda, până pe Volga. După ce Rușii au apărut datorită celor din Carpați în secolul IX, aceia au ajuns să alunge - în mod sistematic - Finicii spre Nord (care au rămas independenți până în secolul XI pe locurile tradiționale dintre Siberia și Nordul Scandinav); de pildă, ceea ce azi e St. Petersburg a fost inițial așezarea Nevanlinna a Finicilor. Populațiile Finice de pe Volga superioară și din Karelia erau formate din numeroase triburi, însă - din cauza oprimărilor pe care le-au suferit - după multe dintre ele până acum au rămas doar cântece triste. Rușii - în lăcomia lor - și-au însușit și multe dintre cântările Finicilor; în prezent, există mulți Ruși Nordici având origini Finice dar care nu-și cunosc rădăcinile străvechi (la fel - de altfel - ca și mulți dintre Finlandezii actuali). Goții s-au întâlnit cu Finicii în Sudul Estoniei, care au început să le plătească taxe la începutul mileniului I (aceasta se știe și corespunzător documentelor existente); împreună, Finicii și Goții s-au extins spre Vestul Baltic, primele centre de putere fiind în Insula Gotland și în Uppsala (ambele Suedeze acum): de exemplu, inclusiv coasta Baltică unde e Stockholm - capitala Suediei - era populată de Finici. Heraldica Nordului European - dominată de lei - datează din

secolul II (de pe vremea lui Jotun ‘cel Bătrân’ / GodWulf, regele din care au provenit dinaștii Finicilor și ai Scandinavilor, inclusiv conducătorii Goților folosind emblematic leul); așa ceva își avea sorgintea în trecutul îndepărtat, când s-au împletit mitologia cu istoria”. În Epoca Modernă considerarea Finlandei și Regatului Danemarcei ca Țări Scandinave înseamnă grave distorsionări; în Peninsula Scandinavă sunt doar 2 Țări, anume: Regatul Suediei și Regatul Norvegiei. Despre dinaștii Garður - stăpâni pe Sudul Norvegian - se poate observa că s-au lansat pe când dinaștii Gurag / Gherei au condus Hunii la apogeu, în secolul V (cel mai mare exponent, Împăratul Attila = “Tătucul” - aliat cu OstroGoții - și-a avut reședința în Banat); Dr. Vera Budanova - șefa “Laboratorului de Cercetare al Civilizației și Barbariei” de la “Institutul de Istorie Universală” al Academiei Ruse - a enunțat în studiul despre “Goții în vremea Marilor Migrări” din anul 1990 că “predecesoarea directă a Rusiei Kievului a fost stăpânirea Gotului Ermanaric, care se întindea de la Volga la Carpați, între Mările Neagră și Baltică, unde Goții au avut organizarea principală a vieții social-politice și economice specifică inclusiv Slavilor timpurii”. Așadar, sorigintea Rușilor organizați de Regele Rurik în secolul IX era înrădăcinată în ceea ce anterior cu jumătate de mileniu - adică în secolul IV - a cârmuit Regele Got Hermana / Ermana-ric: în vremea aceluia la Dunărea inferioară episcopul Ulfila - originar de lângă Sanctuarul Anatolian Gherga - a creștinat Goții, furnizând și prima Biblie în proto-Germană (pe atunci, Goții = foștii Geți și Germanii se învecinau la Dunărea mijlocie).

Situația în secolele V-X

Britanicul Peter Heylin a scris în “Cosmografia” din anul 1657 cum era văzută starea în vremea sa, la sfârșitul Medieval: “Rușii au Finicii în V, Laponii în N, Tătarii în E și S. Țara lor Rusia e străbătută de Fluviul Don și se numește astfel de la Rossii / Russii din Crimeea, care după decăderea puterii Grecilor și-au impus numele posesiunilor dinspre miazănoapte”. Cea mai îndelungată comunitate Gotă din lume a dăinuit în Sudul Crimeeii, până în Epoca Modernă: capitala Goților Crimeeii a fost Doros - ulterior Mangop / Mangup, după cum i-au zis Tătarii - unde cârmuia Dinastia Gabras (înrudită în Chaldia), din care la sfârșitul secolului XIV s-a desprins ramura Golovin la Mănăstirea Simion din Moscova, membrii săi lucrând ca trezorieri ereditari pentru cârmuitorii Ruși; în anul 1780, Stanislaw Bohusz / episcopul din Moghilău 53,55 lat. N, 30,21 long. E / Belarus - adică din Țara Rușilor Albi = Vestici - a auzit unii Tătari din Crimeea vorbind asemănător cu Germana “de Jos”: la sfârșitul secolului XVIII au fost ultimele mărturii despre Gota Crimeeii (Scoțianul John Pinkerton s-a mai referit la Gota din Crimeea Tătară în anul 1797). În “Dizertație despre originea Sciților sau Goților” (anul 1797), Scoțianul John Pinkerton a scris: “Sciții, Geții și Goții erau aceiași oameni. Acum aproape toată Europa e de sorginte Gotă, chiar dacă nu ca Imperiu cu cârmuirea unică, ci cu împărțiri; Grecii au fost precedați de Pelasgi: coloniști Sciți, respectiv Goți. Au fost denumiri diferite - Sciți, Geți, Goți - pentru cei care totuși nu erau diferiți între ei: în secolul V î.C., istoricul Herodot a scris în a patra sa carte că Sciții și Geții erau separați de apa Dunării; în secolul III, când au început să fie notați ca Goți, autorii Latini îi echivalau cu Geții, respectiv cu Sciții. De exemplu, pentru autori Antici ca Strabon, Pliniu, Ptolemeu, ș.a., Geții erau Sciți. Străvechiul rege Tanaus/is - care a luptat contra Egiptenilor - era Get conform lui Valerius Flaccus, respectiv era Scit conform lui Trogus Pompeius. În secolul III, generalul Dexippus - urmaș Keryke - a scris în ‘Scitica’ despre luptele Romanilor contra Goților (pe care i-a echivalat cu Sciții). Priscus a scris că Goții erau Sciți. În secolul IV, Grecul Eunapius - din Vestul Anatolic - a scris că Goții primiți de împăratul Valens în proaspătul Imperiu Bizantin (în Nordul Balcanic) erau Sciți. Procopius a notat în a patra sa carte că ‘națiunile Gote erau știute în trecut ca Scite’. Anastasius în ‘Cronografia’ lui a consemnat că ‘Sciții - care sunt denumiți Goți - când au traversat Dunărea în vremea lui Decius, voiau Imperiul Roman’. Georgius ‘Syncellus’ = ‘Colocatarul’ a notat că ‘Sciții își zic Goți în propria limbă’. În secolul VI, Iordanes a egalat Sciții, Geții și Goții. Vechiul nume de Scit - fără litera prefix ‘S’ - apare la multe cuvinte Grecești, de pildă Skimbri erau Kimbri, etc.; se pare că Scit = Gut - cu servila literă ‘S’ ca prefix - unde ‘G’ a fost alterat drept ‘K’, căci nici un termen Grecesc nu începea cu ‘SG’ (dar cu ‘SK’/‘SC’ au fost multe cuvinte Grecești). Manuscrisele ‘Edda’ din Islanda au reținut că Odin - marele zeu al Goților Scandinaviei - a ajuns acolo din Sciția via Nistru / Tyras. Herodot a scris că TysaGeții erau în Nordul Pontic, în inima Sciției. Adevărul istoric este al sinonimiei Sciți = Geți = Goți. Herodot, Diodor Sicul, Ptolemeu, ș.a., au afirmat despre MasaGeți că erau Sciți; iar Sciții - după cum a scris Strabon - s-au întins între Inzi și Kelți. Au fost câțiva autori Antici care au echivalat Sciții cu Sarmații, ca Ephor care a numit Sarmații drept națiune Scită, ca Strabon care a afirmat că Sarmații erau ei înșiși Sciți sau ca Procopius care a susținut că ‘Goții și Gepizii erau Sarmați, unii numindu-i Geți’; iar autori ca Strabon ori Iordanes au consemnat că Amazoanele au fost Scite. Realitatea a fost că Sciții - zișI apoi Goți - erau din Persia și au ajuns până în Scandinavia: din centrul Asiei, ei s-au deplasat ‘treptat spre NV, în Europa’. De exemplu, Herodot, Strabon, Diodorus Siculus, Solinus, ș.a., au scris despre Mezi că au fost Sarmați. În vremea lui

Herodot (secolul V î.C.), Geții din Nordul Tracilor - cei mai numeroși din Vechea Lume după Inzi - erau de fapt Sciți, întinși în tot Nordul Pontic; apoi Dobrogea a fost cunoscută ca Sciția Mică, unde se vorbea Geta (așa cum a relatat Romanul Ovidiu): de fapt, Geta / Scita era folosită nu doar în Moesia - adică în Sudul Dunării - ci și în vaste zone din Nordul Dunării, până printre Sarmați (care - ca prunci de Amazoane și Sciți, conform istoricului Herodot - au fost aliați cu Sciții contra Perșilor iar ulterior și aliați cu Geto-Dacii contra Romanilor, așa cum li se poate vedea cavaleria pe Columna lui Traian). Grecul Anatolian Strabon a scris că Geții - aflați în Nordul Grecilor - vorbeau Traca și că se întindeau până în mijlocul Germanilor (de altfel, Tracii după Războiul Troian s-au întins și în Anatolia, până în Capadochia, unde erau foști Asirieni). Grecii - care inițial nu s-au autonumit astfel, ci au fost denumiți așa de alții - au fost precedați de Pelasgi: acel nume îl cunoșteau și-l respectau, ca strămoșesc; coloniștii Pelasgi existau în răsăritul Mediteran din Sudul Peninsulei Apenine până printre Fenicieni (iar Pelasgii se știe că nu au fost Celți, Egipteni sau Fenicieni, ci HiperBorei). Germanii vechi s-au învecinat la Est cu Geții, părinții Goților; Biblia tradusă la Dunărea inferioară în secolul IV de episcopul Ulfila al Goților - în Grai Scit - are consonanțe bine știute cu vechea Germană: Teutona = vechea Germană a fost vorbită de Saxoni și de Franci. Evanghelia lui Ulfila era în Dialectul Gotic regăsit în vechea Germană și în Scandinavia (o parte a Saxonilor a cucerit Anglii iar o parte din Goții Baltici a cucerit Nordul Europei): toate indiciile îndrumă spre realitatea că Germanicii au fost progenituri ai Sciților". Goții în Europa Medievală s-au manifestat îndelung și puternic, nu doar printre Germanici: după ce în secolul VIII, ViziGoții din Sud-Vest și-au încetat influența, imediat în Nord s-au ivit Vikingii - pe bază Gotă - manifestându-se organizat până în secolul XI; imediat apoi, în fosta Țară Gotă / Getă = spațiul Românesc cârmuirea a fost preluată de George - bastard Arpadian / genetic "N" ca Gherga - care a fondat Dinastia Negrilor Vodă, întemeietoarea Valahiei / Țării Românești în secolul XIII (consecventa continuitate Getă / Gotă concretizându-se - fără întrerupere - până în Epoca Modernă, prin ceea ce e azi România, Țară oficial atestată ca populată în continuitate multimilenară).

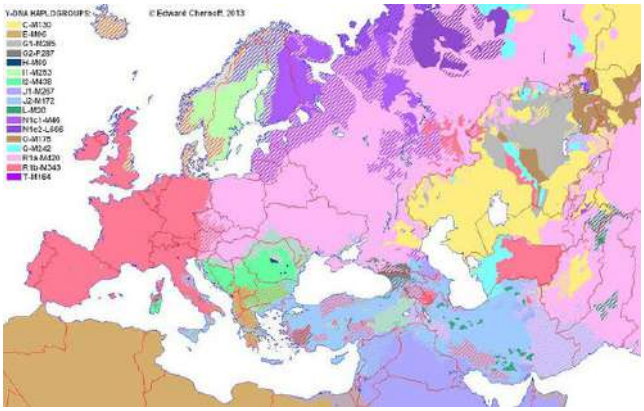

Principalele grupări genetice bărbătești azi

Faptul de a știi despre Goți că erau de la Dunăre nu a fost însă suficient unora, care au deformat redarea concretă și corectă a provenienței lor: Goții nu erau de la Dunărea superioară dintre Germani (așa cum superficial au emanat unii istoriografi Europeni), ci erau de la Dunărea inferioară dintre Geți (așa cum real au fost atestați de majoritatea surselor istorice Europene); harta genetică a bărbaților Europei redă răspândirea - cu verde - a celor din spațiul stră-Românesc și a celor din spațiul Scandinav (între găsindu-se foștii Sași / Nemții și Slavii, care ulterior i-au despărțit, împărțindu-i până la urmă așa cum sunt în prezent). Academicianul Român Gheorghe Brătianu - democrat eliminat de comuniști, anume exclus în anul 1948 din Academia Română, arestat fără judecată în anul 1950 și omorât în bătaie de un gardian în anul 1953 la închisoarea politică Sighet fiindcă a refuzat să nege public Românitatea Bucovinei și Basarabiei - a scris în cartea "Marea Neagră" (despre care - în timpul ultimului război mondial - a predat la Universitatea București): "Regiunile pontice au fost primele care au suferit efectele marii crize a invaziilor din secolul III și a multiplelor sale repercusiuni în atâtea domenii diferite; poziția lor geografică le expunea inevitabil. Evoluția istorică a fost de mare amploare, desfășurată în spațiul euroasiatic, de-a lungul zonei stepei ce marchează, până la Pacific, limita regiunilor de civilizație sedentară. În momentul când tocmai se stabilise un contact între cele 2 Imperii ale lumii Antice, Roma și China, iar Iranul primea din ambele părți aportul civilizațiilor și al influențelor, aceleași probleme s-au pus în urma unor evenimente similare și au determinat, din Europa până în Extremul Orient, soluții asemănătoare; a fost evident o Eră în care s-a manifestat cel mai clar paralelismul intereselor și al metodelor de apărare ale lumii vechi. Să nu credeți că între acele civilizațiuni sedentare, atât de îndepărtate unele de altele - se vede pe hartă ce distanță enormă separă posturile cele mai îndepărtate spre est ale Imperiului roman de cele dinspre vest ale Împărăției chineze - nu au existat legături. S-ar crede, date fiind posibilitățile reduse de comunicație ale timpului, că erau 2 lumi complet deosebite; cu cât cercetarea a mers mai departe în trecut s-a constatat că asemenea concepțiune e greșită: în ultima vreme, săpăturile au scos la iveală dovezi de contact. Așa cum a scris academicianul francez Rene Grousset în 'Imperiul stepelor', controlul exercitat de China în vremea târzie Han pe drumul mătăsii, asigurând libertatea comerțului transcontinental prin dublul lanț de oaze de la nord și sud de Tarim, a favorizat răspândirea religiei budiste și a literaturii indiene. Mai degrabă prin drumul mătăsii, care era și drumul misionarilor indieni veniți să predice budismul în Kașgaria și în China, comerțul și religia au vehiculat împreună arta greco-romană. Descoperirile pe teren ale misiunilor lui Aurel Stein și ale altora (de monede, fresce, peceți, etc.) au modificat în întregime punctul de vedere tradițional, ce considera drept absolută separarea între civilizațiile Mediteranei și cele ale Asiei Orientale. O altă continuitate de relații și de schimburi s-a afirmat în același timp pe calea stepei. În inima Mongoliei s-a găsit țesătură pontică datând de la începutul Erei creștine iar din aceeași vreme în mormintele sarmatice din regiunea Uralului s-au găsit oglinzi metalice de factură chineză. Curentul era dublu și lega totodată între ele civilizațiile sedentare, prin marile drumuri, și popoarele nomade între ele, de la un capăt la altul al întinderii euroasiatice. Cea mai mică zguduire, produsă la una din extremitățile stepei, antrena necontenit consecințele cele mai neprevăzute în cele 4 colțuri ale acestei imense zone de migrații. Una din consecințele de cea mai mare importanță, care accentuează deplin această noțiune de coeziune, este desigur adoptarea unui sistem de apărare comun împotriva atacurilor nomazilor și a unei organizări analoge pentru a face față superiorității cavaleriei lor. Două posibilități se ofereau imperiilor care guvernau

popoare cu civilizație sedentară: una era să le facă frontiera de netrecut prin instalarea unui șir continuu de fortificații. Ea a fost realizată de împărații chinezi, care au ridicat la hotarele Mongoliei masiva construcție a Marelui zid. Nordul Iranului a fost, de asemenea, apărat de cetăți a căror întreținere a fost asigurată de regii parți. Nu este lipsit de interes să notăm că apărătorii imperiilor, care reprezentau atunci stabilitatea țărilor de veche civilizație, nu s-au mulțumit deloc cu acele măsuri defensive. Îndărătul zidurilor și a turnurilor de apărare, ei întrevedeau necesitatea de a menține forțe mobile, capabile să se deplaseze rapid în întâmpinarea invadatorilor, în cazul în care aceia ar fi reușit totuși să străpungă linia fortificată și să devasteze țara. Pentru a ține piept nomadului cu oarecare șansă de succes, acela trebuia să fie combătut cu propiriile arme, să i se opună propria tactică. Este ceea ce au făcut, aproape în același timp, imperiiile sedentare, un anume avans având totuși China. Vechea metodă de luptă, care consta în a alinia pedestrimea purtând arme grele, încadrată de arcași și însoțită de care, a fost abandonată. În locul acelor formații tradiționale, au fost înmulțite unitățile de cavalerie grea, al căror model a fost oferit mai întâi de către sarmați. În vremea împăraților romani din dinastia Flaviilor și a succesorilor lor de la sfârșitul secolului I, armata chineză a dinastiei Han lupta împotriva hunilor în Turkestanul Oriental, opunând cavaleria sa celei a nomazilor. În mod special generalul chinez căuta în acea regiune o rasă de cai mari și puternici, capabili să ducă războinici înarmați din cap până-n picioare și să suporte greutatea încărcăturii. Succesele înregistrate de acțiunea părții chineze a confirmat oportunitatea și eficacitatea acelei reforme, ce avea să transforme arta războiului. În Persia, la începutul secolului III, s-a produs revolta împotriva parților lui Ardașir, care a întemeiat o nouă dinastie, cea sasană, invocând marea tradiție ahemenidă. Reprezentarea însăși a Regelui Regilor, care a ținut piept victorios nomazilor și Imperiului roman, a scos în evidență un element nou. Pe basoreliefurile din Era ahemenidă, marele rege apărea primind omagiu de la supușii săi, fie așezat pe tron, fie în picioare în mijlocul unui cortegiu, dar întotdeauna pe jos. Călare a fost figurat de-abia succesorul său sasanid pe peretele stâncos unde a pus să fie sculptată imaginea triumfurilor sale, iar acest fapt ar fi de ajuns să explice o întreagă evoluție. Armatele persane din secolul III au devenit, și ele, după exemplul parților și al nomazilor iranieni sau al turcilor din stepă, armate de călăreți, printre care escadroane cu armuri grele, constituind rezerva de șoc pe câmpul de bătaie. Romanilor nu le-a trebuit mult timp să înțeleagă avantajul acelui mod de luptă și au încercat la rândul lor să ajungă pe același plan cu adversarul. Ei au început prin a folosi efective auxiliare de călăreți sarmați, apoi au organizat la rândul lor trupe călări, dotate cu armuri și învățate să atace cu lancea întinsă liniile dușmane. Încă din secolul II, în războaiele Antoninilor, armata romană de pe Dunăre a cuprins detașamente de lăncieri cu armuri pe care i-au opus călărimii barbare. O inscripție lăuda calitățile calului alan, provenind din Borystenes (din Bazinul Niprului), pe care îl călărea Hadrian. De la un capăt la altul al lumii vechi, atât în China ultimilor suverani Han, cât și în Iran sau în Imperiul roman, tactica nouă era cea a cavalerului atacând cu lancea în mână, care în Evul Mediu a hotărât soarta bătăliilor și a supraviețuit în regulamentele armatelor moderne până în primul război mondial. Coliziunea dintre armatele din primul război mondial a mai dat unor unități de cavalerie ocazia de atac cu arme albe, ca în vremurile îndepărtate ale cavaleriei, iar unul dintre ultimele atacuri clasice înregistrate de istoria războaielor din secolul XX a fost fără îndoială sacrificiul cavaleriei române pentru a acoperi retragerea din Câmpia Română în 1916. Astfel, pentru a se apăra mai bine contra superiorității active și mobile a nenumăraților călăreți apăruți deodată din străfundurile Eurasiei, al căror asalt a devenit mai viguros în secolul III, vechea lume a civilizațiilor sedentare a abandonat tactica pedestrimii și s-a urcat pe cai ca să înfrunte, în condiții egale, armatele adversarului. Dar adaptându-se, ea însăși s-a transformat: pe nesimțite s-a lăsat antrenată de o concepție cu totul diferită de existență, de forme de viață și de cultură ce s-au opus tot mai mult modelului clasic al marilor secole trecute. Și atunci a survenit pătrunderea, nu numai a armamentului și a echipamentului din stepe, dar și a stilului animalier și a ornamentului de suprafață în arta decorativă - atât în lumea mediterană, cât și în cea persană și în Extremul Orient - precum și evoluția către ceea ce s-ar putea deja numi stilul feudal, atât a regimului proprietății private, cât și în aceea a cârmuirii problemelor publice. S-a observat adesea cât de mult a influențat statul sasanid, nu începuturile cuceririi arabe, ci Imperiul califilor din Bagdad. Cavaleri și nobilime, turniruri și bizare lupte călări, vasalitatea ca legătură socială, biserica oficială și erezia, Imperiul universal cu caracter teocratic au prefigurat forme ce au fost caracteristice pentru evoluția spre Evul Mediu; și toate acelea într-un moment când Roma nu luase încă aceeași direcție, cu aceeași hotărâre și cu același succes. În aceasta constă deci particularitatea acelei curioase formațiuni statale: ea a anticipat viitorul, cel puțin pentru un timp, mai puternic decât rivalul din vest. Imperiul sasanid a fost primul care a marcat în toate privințele trăsături specific Medievale. Valoarea acestei observații nu scapă nimănui, dar se cuvine să mergem mai înapoi, la originea acelei transformări. Cu siguranță prezintă mult interes găsirea unui model mai vechi în spațiul pontic și posibilitatea de a discerne în el, cu câteva secole înainte, un fel de prefigurare a acelor tendințe ‘Medievale’. Este de ajuns să privim cu oarecare atenție scenele reprezentate în picturile tombale de la Kerci, datând din secolele I-II. Se pot vedea călăreți cu coifuri și platoșe, echipați de nobilimea Bosforului cimerian, atacându-și vrăjmașii călări din stepă sau pe sălbaticii munteni din Crimeea. Se vede și stăpânul unui mare domeniu rural parcurgând călare, înarmat și însoțit de supuși, întinderea holdelor sale, primit de familia și slujitorii săi ce au părăsit vara orașul ca să-l urmeze la țară la adăpostul unui cort. Cu credincioșii săi își apăra recolta împotriva jefuitorilor din stepele vecine și - cine știe - poate jefuia și el un pic. Găsim aici, prin armele figurând pe aceste desene, prin ustensilele vieții cotidiene, cât și prin economia iobăgiei agricole, pe care o lăsa să se ghicească, o existență de tip feudal, nu mai puțin ‘Medievală’ decât cavaleria Iranului sasanid, asupra căreia era, de altminteri, în avans cu aproape 2 secole”.

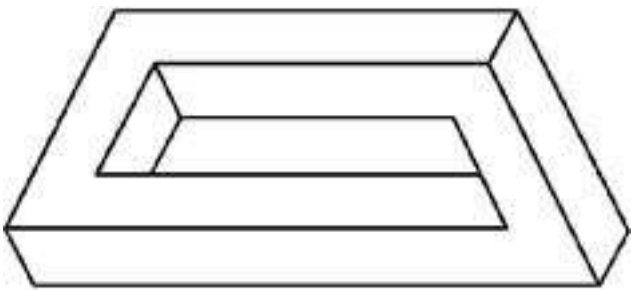

"La baza acelei transformări, ce a inaugurat una din marile schimbări din istorie, s-a aflat fără putință de tăgadă necesitatea de a se adapta la tactica nomazilor și metodele impuse de ea civilizațiilor Antichității clasice. Deoarece regiunea Bazinului Mării Negre este cuprinsă în spațiul geografic unde s-a produs ciocnirea celor 2 lumi, nu pare ilogic să o considerăm, și pe ea, și poate chiar înaintea altora, drept 'anticameră a Evului Mediu'. Credem că nu s-ar putea defini cu mai multă precizie locul său în marea dramă de la sfârșitul lumii Antice. În adevăr, cele 2 trăsături fundamentale ce s-au manifestat în criza din secolul III au anunțat nu numai slăbirea puternicului aparat adminsitrativ și militar al Imperiului roman, ci și o schimbare a însăși valorilor civilizației: orientalismul care reacționa împotriva cuceririlor spiritului grecesc și particularismul, renașterea spiritului local împotriva uniformității romane, și-au pus simultan amprenta pe provinciile și țările aflate sub protectorat pe litoralul Mării Negre. Îndeosebi reacția iraniană s-a afirmat cu forță aparte: în ținuturile Anatoliei ea a adăugat fondului imuabil al credințelor și tradițiilor autohtone influențele Persiei, pe atunci în plină regenerare. La nordul Mării Negre forța activă au format-o sarmații, prin modul de trai și arta lor, sub dublul aspect ornamental: stilul animalier și policromia gemelor și a emailurilor s-au impus la populațiile de pe litoral și au răzbătut din ce în ce mai mult prin pojghița culturii greco-romane, ce s-a fisurat peste tot. Acelea au apărut ca niște semne premergătoare ale schimbărilor ce urmau să se producă. În ordinea faptelor, factorul determinant a fost fuziunea de atâtea ori amânată și în sfârșit realizată la nordul Daciei și a litoralului pontic, a celor 2 mari grupuri de popoare ale lumii barbare din Europa Septentrională și Orientală, cel germanic și cel iranian. Încă din secolele anterioare, schirii considerați de unii de origine hunică sau sarmată și bastarnii - al căror caracter germanic pare incontestabil - pătrunseseră în regiunile pontice și suscitaseră un moment neliniștea Romei. Goții aveau să provoace o tulburare de și mai mare amploare. 'Gothia' suedeză mi păstrează încă amintirea lor, ca si orașul Goteborg și insula Gotland. Se pare că au traversat marea și au debarcat pe țărmul opus la Balticii, spre gurile Vistulei; tradiția a păstrat pentru acea porțiune a coastei numele de 'Gothiscandza', adică țărmul goților. Fără îndoială că la acea etapă din migrația lor făcea aluzie guvernul celui de-al treilea Reich, când a numit portul Gdynia ca 'Gotenhafen' după invadarea Poloniei la începutul celui de-al doilea război mondial (Gdynia împreună cu Gdansk și Sopot formează 'Trioraș': centrul administrativ al Pomeraniei). La începutul secolului III, goții s-au asociat cu dacii liberi în atacarea provinciei romane. Se pare că ei ar fi adunat încă de pe atunci sub conducerea lor popoarele diverse care locuiau în vecinătate: carpi, rude ale dacilor liberi, sarmați și iazigi. Goții - aliați cu sarmații și cu alte popoare - au trecut frontierele Imperiului, profitând de anarhia militară care făcuse ca apărarea lor să devină din ce în ce mai precară. Bătrânul Maximin încă mai respinsese, în 235, un atac al sarmaților și dacilor liberi în Banat; dar începând cu 238, carpii și goții au trecut Dunărea și războiul scitic ('Bellum Scythicum') s-a dezlănțuit. Împăratul Filip a restabilit pentru un moment situația, dar a fost răsturnat de armata care l-a proclamat pe Decius. Acela a reluat lupta împotriva goților care tocmai invadaseră Peninsula Balcanică, dar a căzut în bătălia din Dobrogea meridională. Ritmul incursiunilor s-a precipitat și s-a întins tot mai departe zona deschisă jafului: în 256 goții și auxiliarii lor au ajuns până în sudul Balcanic, după ce au devastat nord-vestul Asiei Mici. Redeveniți navigatori, ca și herulii stabiliți pe țărmurile Mării Azov, goții au străbătut apele marine, ca pirați. Doar victoria lui Claudius, pe bună dreptate denumit 'Goticul', la Naissus / Niș în 268 a oprit pentru o perioadă înaintarea lor, nu fără a-l obliga totuși pe Aurelian să evacueze Dacia câțiva ani mai târziu. Breșa fusese astupată, sacrificându-se bastionul avansat al Carpaților și punctele de sprijin dispersate între gurile Dunării și Crimeea. În același timp se încheia în regiunea Strâmtorilor un lung proces de regrupare economică și politică. Până în prima perioadă a dominației romane, centrul de gravitație al comerțului și al vieții urbane în general din Asia Mică s-a aflat în provinciile sale occidentale, de-a lungul coastei Egeeii. Acolo înflorea tradiția Ioniei Antice iar de ulterioara prosperitate a regatului Pergamului avea să beneficieze Roma. Aflat în larg față de vârful sud-vestic al Peninsulei Anatoliene, Rhodosul devenise vreme de câteva secole marea piață a Orientului Apropiat și își impusese legea sa maritimă tuturor navigatorilor din Mediterana. Dar din momentul când Roma pătrunsese mai adânc în spațiul pontic, acel centru de gravitație se deplasase pe nesimțite. Legiunile staționate pe Dunăre și litoralul pontic, garnizoanele de pe 'limes' și din orașele fortificate de pe coastă, flota care apăra Imperiul mării pretindeau o altă rețea de căi de comunicație și de aprovizionare și o circulație constantă a transporturilor terestre și maritime. Cercetările recente făcute în acest domeniu au stabilit că drumurile din Asia Mică convergeau spre Dardanele și Bosfor cu mult înainte ca Bizanțul să fi devenit Constantinopol. Întemeierea noii Rome în 330 nu a fost decât încununarea logică a acelei stări de lucruri, care marca preeminența regiunii Strâmtorilor, a cărei importanță strategică, ca nod de comunicații în spatele frontului, antrena cu necesitate dezvoltarea comerțului și a drumurilor. De aceea, cu mult înainte ca împăratul Constantin, cu o intuiție confirmată de o istorie de peste un mileniu, să aleagă, pentru a transfera capitala Imperiului în Orient, cea mai bună poziție la punctul de articulație a Europei și Asiei, Dioclețian își stabilise reședința la Nicomedia, ce nu se afla prea departe. Hotărârea lor avea să cântărească decisiv nu numai asupra destinelor regiunilor pontice, ci și ale Europei și ale lumii. Litoralul nordic al Mării Negre, în afara câtorva puncte care nu vor fi abandonate, era acum în dependența noului 'Imperiu al stepelor' întemeiat de goți". (Academicianul Victor Spinei a notat: "Termenul de 'Imperiu al stepelor' atribuit teritoriului controlat de goți nu a fost prea fericit ales. Pe de o parte, uniunea tribală condusă de goți nu atinsese o formă de organizare statală prea evoluată, iar pe de altă parte, regiunile intrate sub dominația lor cuprindeau nu numai o zonă de stepă, ci și întinse ținuturi colinare de silvo-stepă. Dacă în stepa propriu-zisă predominau neamurilor sarmato-alane, în arealul de silvostepă dintre Nipru și Nistru preponderente erau etniile germanice, iar la vest de Nistru populațiile dacice". Estul European în bună parte a fost Imperial din vremea Atlantă; după Imperiul Got al Stepelor a fost Imperiul Hun, apoi Avar, Chazar, Peceneg, Cuman și Mongol / Tătar, așa că acolo Imperiul Rus e doar cea mai recentă structură).

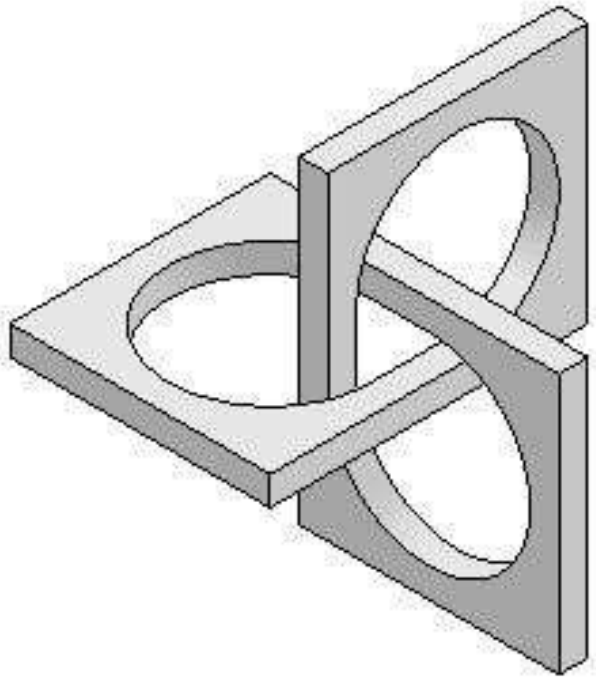

Academicianul Gheorghe Brătianu a continuat despre "Imperiile stepei": "Goții se împărțeau deja în 2 grupuri, ale căror nume, vizigoți și ostrogoți, nu aveau nici o legătură, după cât se pare, cu direcția geografică a punctelor cardinale. Primii ocupau Dacia până la Nistru, aflându-se în vecinătatea gepizilor, stabiliți în vestul podișului transilvănean, precum și în contact cu sarmații din Câmpia Panonică. Ceilalți își întindeau influența asupra întregii Ucraine până la Valea Donului, spre est până la pădurile de pe Volga superioară, ocupate pe atunci de triburile finice, spre nord până la hotarele estonilor, stabiliți la Baltica. Ei ar fi reușit pentru prima oară să unifice sub dominația lor tot spațiul de la Carpați la Ural, de la Euxin la Baltica, realizare pe care doar ulterior rușii aveau să o săvârșească din nou. Evident ar fi foarte greșit să ne imaginăm Imperiul goților din secolele III-IV organizat ca Imperiul rus din secolele XVIII-XIX. Împrejurările îi situaseră în fruntea unei confederații de popoare, așa cum fusese anterior cea a sciților și apoi a sarmaților. Aceștia din urmă nici măcar nu le cedaseră locul: unul din triburile lor, sau mai curând un popor de aceeași origine, cel al alanilor, se menținuse alături de goți într-un fel de alianță mergând până la simbioză și amestecând obiceiurile și destinele germanilor și iranienilor. Imperiul stepelor din acea vreme nu era numai al goților, ci al goților și alanilor, nefiind germanic, ci irano-gotic, ca să folosim termenul mai potrivit adoptat de istoricii artei ornamentale din perioada invaziilor. Istoricul goților, Iordanes, pare a fi fost el însuși un alan. Alanii - desemnați de izvoarele orientale sub numele de 'As' sau 'Ias' - veneau de departe. Încă în secolul II î.C. raportul unui general chinez semnala poporul nomad al An-tsai-lor care parcurgea stepele din vest, în apropierea unui mare lac, fără îndoială Aralul. Istoriografia chineză menționa chiar la o dată anterioară poporul 'Wu-Sun' (ce trebuie pronunțat Usum) căruia îi atribuia înfrângerea Yu-Ce-ilor, indo-europeni alungați de huni. Deoarece era vorba de populații 'cu ochi albaștri, cu barba roșcată', numele indicat de analele chineze a fost apropiat de cel indicat ca 'Asioi' din textele Antichității clasice, care nu erau alții decât alanii. Odată cu marea mișcare a popoarelor sarmate, ei s-au deplasat apoi spre vest: Strabon i-a semnalat rătăcind între Caspica și Don, făcând frecvente incursiuni în regiunile vecine Caucazului. În acel spațiu ei i-au întâlnit pe goți și s-a stabilit între ei acea comuniune de viață și de acțiune care a fost unul din fenomenele cele mai interesante din istoria marilor invazii. Alanii cu ușurință s-au înțeles cu goții; cele 2 popoare se asemănau chiar prin trăsăturile aspectului lor fizic. Printre sculpturile din secolul IV găsite la Hadda / Afganistan există o figură caracteristică de războinic, având mustăți lungi și păr bogat, despre care se consider că reprezintă un gal. Prezența unui celt în plin centrul Asiei nu poate să nu surprindă: nu este mai curând imaginea unui războinic din cealaltă rasă cu ochi albaștri și păr bălai, un alan din stepele Mării Negre și ale Caspicii? Cum în Evul Mediu alanii au ocupat multă vreme Moldova actuală, avem motive să ne întrebăm dacă un anume tip de țăran moldovean, ce a fost luat mult timp drept o îndepărtată supraviețuire a celților emigrați în această regiune, din cauza ochilor albaștri și a părului bălai sau roșcat, nu este mai plauzibil un descendent al alanilor care au lăsat astfel de urme fără echivoc. Să recitim descrierea goților lăsată de Ausonius sau Apollinaris și vom înțelege mai bine trăsăturile comune care îi apropiau de alani. Acea simbioză a marcat cu amprenta sa toate etapele istoriei lor. Când goții, împinși de huni, s-au deplasat spre vest și au reușit să se stabilească în Galia și în Spania, o parte din alani i-au urmat. Catalonia își datorează numele prezenței simultane a celor 2 popoare: 'Goth-Alania'. În Franța (fosta Galie) numeroase localități prin denumiri evocă stabilirea alanilor și a sarmaților, coloniști sau cuceritori în urma invaziilor. Un prenume specific breton - Alain - nu are altă origine: din nou aceeași confuzie a iranianului și a celtului! Acelui grup occidental, urmând în goana lor prin Europa pe goți și pe vandali, i s-a opus un grup oriental, pe care aceeași invazie a hunilor i-a aruncat spre sud. Goții s-au menținut în Crimeea, ca odinioară sciții, până la sfârșitul Evului Mediu: descendenții lor au locuit în cantonul muntos Mangop. Alanii orientali oferă o varietate cu mult mai mare de grupuri și de așezări. Alania propriu-zisă, cunoscută de scriitorii bizantini și de călătorii occidentali, este situată la nord-vestul Caucazului. De acolo un grup s-a stabilit în munții Caucazului: sunt 'oseții' de astăzi, a căror limbă este un martor întârziat dar fidel al iranienei din stepe. Numele lor însuși amintește pe acela al 'as'-ilor scriitorilor arabi sau al 'ias'-ilor cronicilor rusești. Mai târziu, geografii arabi i-au întâlnit în Crimeea sau la Sarai, la vărsarea Volgii, în timpul Imperiului tătar. Alții, fără îndoială nestorieni, au urmat destinul cuceritorilor mongoli în China. Marco Polo a menționat pe Fluviul Albastru, cu ocazia unui asediu, pe 'alanii creștini' din garda imperială, fără îndoială aceiași cărora papa Benedict XII le adresa în 1338 scrisori de recomandare pentru misionarii săi în Extremul Orient. În sfârșit, ne vom ocupa de o parte a acestui popor care a poposit mult timp în Moldova, unde și-a lăsat numele orașului Iași, în vreme ce câteva triburi s-au stabilit în Ungaria sub numele de iazigi, amestecându-se cu cumanii instalați acolo în secolul XIII. Nu este greu de tras concluzia că era vorba de un popor numeros, cu o vitalitate încercată de multe vicisitudini, a căror extraordinară dispersare a făcut din ei un factor important în istoria Medievală, cel puțin în ceea ce privește relațiile pe care le stabileau, prin deplasările lor, între regiunile geografice cele mai îndepărtate. Influența alanilor asupra goților a fost considerabilă în toate privințele:

i-a determinat să adopte armele și tactica cavaleriei iraniene, le-a conferit caracterul specific care îi distingea de celelalte popoare și i-a făcut mai repede receptivi la anumite forme de cultură. Nu trebuie nesocotită nici acțiunea exercitată de cetățile de pe litoralul Mării Negre, foarte iranizate la acea dată, dar care păstrau marca civilizației lor grecești”.

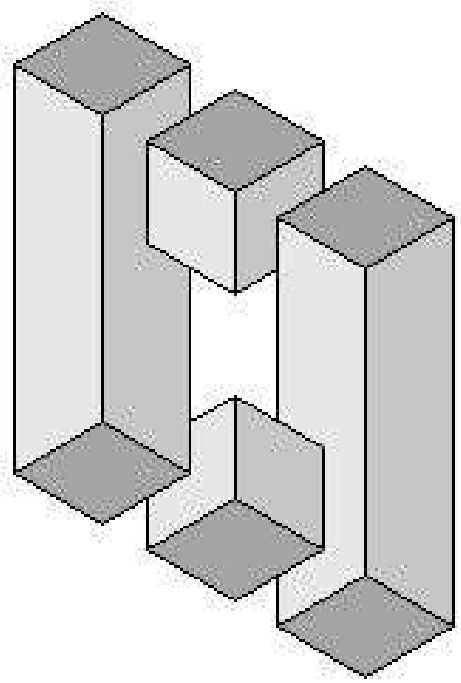

“Întreg spațiul pontic a fost teatrul acelei fuziuni de elemente grecești, iraniene și germanice, al cărei rezultat a fost noua sinteză din vremea invaziilor. Studiul raporturilor dintre arta greco-sarmată și arta chineză în timpul dinastiei Han atrage atenția asupra rolului alanilor în elaborarea acelor forme noi și trecerea lor de la o regiune la alta. Alanii și sarmații în general au adus în Rusia meridională o artă nouă, pe care o denumim artă sarmată. Acea artă avea 2 tendințe capitale. Una spre policromie, anume tendința ce a pătruns în Europa Occidentală cu sarmații și goții, conferind o trăsătură caracteristică artei merovingiene. Cealaltă tendință a ajuns la o transformare a stilului animalier, la o regenerare a acelui stil, ce murea în stepele rusești. Tocmai acele forme, reînoite de vechi modele, au fost vehiculate de sarmați și de huni până la granițele Chinei, de unde au trecut în cele din urmă la sculpturile din vremea dinastiei Han. Pe de altă parte, tendința spre ornamentul policrom, rezultând dintr-o tehnică a suprafeței metalice, încrustată cu pietre sau emailuri în culori vii, a căutat efecte tot atât de opuse celor din arta greco-romană pe cât impresionismul modern este față de pictura clasică ce l-a precedat. Originea acelui stil nou a fost mult timp discutată; teza curentă e să se atribuie invenția sa popoarelor germanice care îl răspândiseră efectiv în Europa: ei au fost ce trebuie să fi determinat schimbarea gustului și a decorației ce putea fi constatată în perioada merovingiană. Arta stepelor sau arta greco-sarmată, creată și dezvoltată pe țărmul Mării Negre, a fost preluată de goți, pentru a o transmite - ei și alanii ce îi însoțeau - celorlalte popoare germanice care invadau Imperiul roman și își formau în cadrul său regate în Italia, în Galia, în Spania și până în Africa de Nord. Acest stil, ce s-a născut în Orient și a fost elaborat în arta iraniană, s-a statornicit în stepele Rusiei Meridionale și ale Siberiei în timpul perioadei grecești: aici el a suferit modificări considerabile în mâna artiștilor greco-iranieni, iar când au venit goții, sarmații l-au adaptat la obiectele introduse de goți în Rusia Meridională din patria lor. Toată această orfevrărie policromă, ce folosea de preferință granatul în tehnica combinată cu stilul animalier în desenul ornamentelor, a fost produsul regiunii unde influențele menționate au putut să se încrucișeze și să se întrepătrundă: oricare ar fi aportul fundalului asiatic și numărul obiectelor similare descoperite mai recent în Asia Centrală, această artă ar putea tot așa de bine să se numească artă pontică. Tezaure ca cele de la Novocerkask pe Don sau de la Pietroasa în România, unde se întrepătrund atât de curios reminiscențele clasice cu ornamentul oriental sau cu imaginile de animale, care oferă privirii amestecul aproape baroc al formelor și culorilor orfevrăriei lor, ar fi de ajuns pentru a justifica această denumire. Tot în regiunea Mării Negre goții ar fi adoptat scrierea lor cu caracterele runice, care - departe de a reprezenta semnele magice propria germanilor de nord - ar fi doar litere ale alfabetului grecesc sau latin, adaptate uzului invadatorilor. Regiunea unde avea să se producă mai întâi acest contact și unde avea să se opereze acel transfer este indicată atât de istorie, cât și de geografie: primele cetăți grecești din Imperiul roman cunoscute de popoarele din nord au fost cele de pe litoralul Mării Negre. Un fapt incontestabil, între altele, a fost adoptarea creștinismului de către invadatori în secolul IV. Și în acest caz, goții au devansat celelalte popoare din rasa lor; propovăduirea lui Vulfila s-a exercitat asupra lor în regiunea dunăreană iar ‘Codex Argenteus’ (acum la Uppsala), evocând amintirea acelui prozelitism, a dovedit și el sinteza diverselor curente ale civilizației produsă în spațiul pontic: purpura Imperială a pergamentului, scrierea cu caractere de aur și argint imitată după cea grecească; sub textele Evanghelice șirul de registre pentru pictură ce reprezintă aportul iranian, etc. Totul converge astfel spre același scop și aceeași concluzie: pe țărmurile Mării Negre s-a născut acea nouă formă de viață și de cultură europeană, în timpul pe care - în lipsa unui termen mai bun - ne-am obișnuit să-l calificăm drept ‘Evul Mediu timpuriu’.”

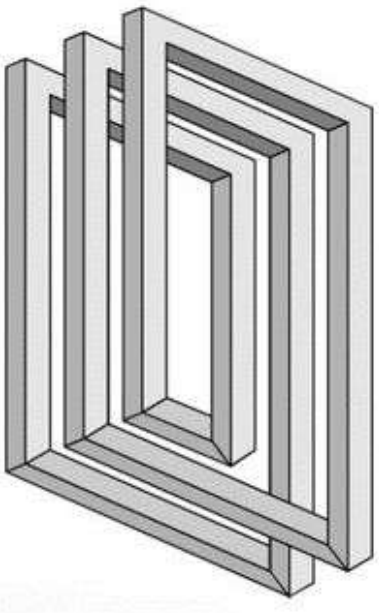

"Alunecarea spre sălbăticie avea să se accentueze în ultimul sfert al secolului IV, odată cu apariția hunilor. 'Hiung-nu', nomazi turco-mongoli (mai curând turci pe cât se pare), își exercitau de mult timp presiunea la frontierele Chinei. Un grup occidental de 'Hiung-nu' s-a instalat în stepele Aralului, unde și-a extins dominația asupra altora nomazi, turci sau alani și poate ar fi întemeiat încă din secolul I î.C. Imperiul hunilor în stepele de la est de Ural, dacă o expediție chineză nu i-ar fi împrăștiat. Grupului oriental, rămas în Mongolia, îi era sortit să se unească cu învingătorii săi și să răspundă la 'chemarea golului', ce însemna pentru nomazii din secolul IV dezmembrarea puterii chineze. În acel moment istoria Imperiului din Extremul Orient oferă un paralelism remarcabil cu cea a Imperiului roman. A fost aceeași prăbușire în fața invaziei, aceeași retragere spre sud, aceeași intervenție a factorului religios - budist în China, creștin în Europa - pentru a menține valorile spirituale ale civilizației și a le face recunoscute și adoptate de către barbari. Ne interesează revărsarea bruscă a hunilor occidentali, după o acalmie de 3 secole, în Bazinul pontic. Evenimentul s-a produs în 374. Fără ca izvoarele să ne poată da vreo explicație, ele au înregistrat trecerea într-un ritm fulgerător a Volgăi și a Donului de hoardele conduse de Balamir, înfrângerea alanilor de pe Kuban și deruta ostrogoților lui Hermanaric la vest de Nipru. A apărut atunci pentru popoarele din stepă o alternativă: fuga sau supunerea în fața cuceritorului. Grupuri însemnate de alani și de goți au fost respinse spre Caucaz și Crimeea, altele s-au supus noului invadator. Vizigoții au trecut Dunărea și au deschis în apărarea Imperiului roman o breșă ce nu avea să se mai închidă. Alanii și alții s-au pus în mișcare la rândul lor; în anii ce au urmat, jumătatea occidentală a Imperiului a fost înghițită. Căderea Imperiului roman de apus s-a aflat la capătul acelei evoluții, al cărei punct de plecare s-a plasat la nordul Mării Negre. Asistăm la dezvoltarea rapidă a Imperiului stepelor, așa cum s-a format și s-a reformat încă de mai multe ori până la sfârșitul Evului Mediu. În fruntea unei veritabile confederații de popoare diverse, sarmați și alani, ostrogoți și gepizi, hunii au ocupat toate regiunile de stepă unde puteau oferi cailor pășuni mănoase. Din Rusia meridională ei au trecut în Valea Dunării, au traversat Carpații și s-au instalat în Panonia. După domnia câtorva șefi, care par să fi guvernat împreună - Rugas, Oktar, Mundzuk - fiii celui din urmă, Bleda și Attila, le-au urmat la putere în 434. Și în curând a rămas singur Attila, 'biciul lui Dumnezeu', care s-a aflat în fruntea Imperiului. Sosirea hunilor a fost înspăimântătoare (așa cum a descris-o Marcellinus). Totuși, când puterea lui Attila, în mai puțin de un deceniu, a impus Imperiului de răsărit o pace împovărătoare, extinzându-și ravagiile până în Tracia și amenințând să supună Occidentul, aspectul nu a mai fost același. Trebuie să se recitească povestirea soliilor lui Priscus la curtea suveranului barbar, descrierea palatului din lemn sculptat, a termelor din marmură construite de către un arhitect capturat la Sirmium pe Dunăre. Acea reședință se afla probabil undeva prin Banatul actual; ea dispunea de o cancelarie unde se vorbeau mai multe limbi și care avea abilitate în redactarea tratatelor sau în găsirea pretextului de război. Faptul cel mai caracteristic a fost poate întâlnirea ambasadorului de la Constantinopol cu un negustător grec îmbrăcat ca un 'scit', care declara că a împărtășit soarta lui Onegesius și că se simțea cu mult mai bine printre barbari decât sub dominația romanilor, nemaifiind supus neîncetatelor solicitări ale fiscului și putând să-și vadă liniștit de treburi, sub protecția noilor săi stăpâni. Aici stătea secretul destinului tuturor acelor populații, romane sau romanizate, rămase pe pământul barbar, și care, odată trecut primul val de distrugeri și de jaf, s-au adaptat destul de bine la o existență mai aspră dar supuse în definitiv la mai puține biruri decât ar fi fost nevoite să suporte povara administrației imperiale. Se observă, pe de altă parte, în cursul jumătății de secol ce a separat cele 2 descrieri (a lui Marcellinus și a lui Priscus), săvârșindu-se o întreagă evoluție, a cărei reeditare exactă s-a regăsit în vremea cuceririlor mongole din secolul XIII. În aceasta a constat toată diferența între primul val de cucerire și Imperiul stepei, ce a fost fără îndoială guvernat 'călare', dar nu fără a asigura populațiilor care i-au recunoscut supremația și plăteau tribut, un minimum de securitate, ba chiar o prosperitate relativă la un nivel de cultură mai redus. Soarta Imperiului lui Attila a reprezentat o prefigurare a destinului altor Imperii traco-mongole, a căror serie s-a întins de-a lungul întregului Ev Mediu, din Europa Orientală până în China și în India. Întemeiată de o personalitate puternică, întrunind în ansamblu calitățile de comandant militar și cele de diplomat și administrator, hegemonia s-a conturat și s-a întins ca un nor de furtună deasupra unui spațiu imens. Popoarele s-au supus, vechile Imperii s-au prăbușit ori s-au clătinat din temelii. Se părea că lumea se va reuni sub pumnul de fier al unui singur stăpân, al despotului universal. Dar deodată cuceritorul a dispărut, luat de moartea nemiloasă și toată vasta construcție ridicată s-a prăbușit ca un castel din cărți de joc: urmașii lui s-au certat, supușii lor s-au revoltat, popoarele asuprite și-au redobândit libertatea. Aceasta a fost în câteva cuvinte istoria Imperiului hunilor, de la expediția victorioasă în Balcani până la invadarea Galiei și la bătălia indecisă de la 'Campus Mauriacus', care a salvat Occidentul, la incursiunea în Italia, când doar papa a reușit să evite jefuirea Romei, și la moartea neașteptată a lui Attila, urmată de îndată de marea bătălie din Panonia, unde gepizii revoltați i-au înfrânt pe huni. Imperiul stepelor era dezmembrat. Dintre fiii lui Attila, Elak s-a stabilit în Dobrogea, unde anterior căutaseră adăpost sciții și sarmații; alții aveau să primească pământuri în Moesia. Dengizich, care adunase în Ucraina ceea ce mai rămăsese din hoardele tatălui său, avea să mai pornească un atac contra Imperiului roman de răsărit pe cursul inferior al Dunării. Dar un general de origine alană, Ardabur Aspar, i-a oprit pe invadatori; capul conducătorului hun a fost expus în circul din Comnstantinopol. În stepă, cele 2 ramuri dușmane ale hunilor, kutrigurii și utigurii, au dat ocazia politicii bizantine să-și exercite 'arta de a-i conduce pe barbari', opunând un popor contra altuia, pentru profitul maxim al politicii Constantinopolului. Evenimentele s-au desfășurat sub semnul acelei abile diplomații care, menținând Imperiul bizantin și pozițiile sale avansate din Bazinul Mării Negre drept posturi de observație și de informare, a contribuit în mare măsură să protejeze de naufragiu o importantă parte din patrimoniul vechi și din valorile esențiale ale civilizației".

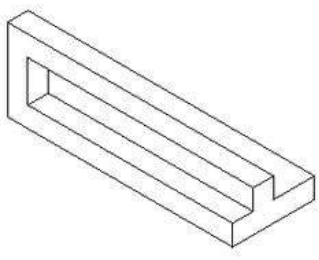

Savantul Român Gabriel Gheorghe a susținut: "Dacă 'goţii' ar avea o existenţă de sine stătătoare şi ar fi fost 'germanici' - deşi în acest sens nu este nimic dovedit şi, în afară de declaraţii, nu se găseşte nicăieri în ultimele 2 milenii nici cea mai insignifiantă probă - ei n-ar putea fi decât geto-daci, la originile Europei altă populaţie neexistând. Nicăieri, nici la Cassiodor-Iordanes, nu s-a indicat nici o dată la care ar fi apărut aşa-zişii goţi. Solul şi clima Scandinaviei n-au permis o dezvoltare normală a populaţiei, că excedentul natalităţii trebuia îndepărtat. În plus, absenţa totală a sării, de care mamiferele depind fiziologic, deci natural, a constituit un factor prohibitiv pentru creşterea populaţiei în zona nordică europeană. Deci nici nu poate fi vorba ca Scandinavia să fi fost vreodată în istoria societăţii omeneşti 'officina gentium'. Ca urmare, în Scandinavia au ajuns populaţii dinspre sud, din spaţii favorizate de natură, în nici un caz aceasta n-a putut constitui factor primar pentru dezvoltarea demografică şi popularea unor zone situate la sud de Scandinavia. Iar numerosul contingent de nume de popoare menţionat de Cassiodor-Iordanes nu reprezintă decât o formă de mitologie tardivă. Scandinavia (Scandza cum au scris autorii medievali) era necunoscută, părea un dat fabulos. În antichitate, şi mai târziu, 'Omne ignotum pro magnifico', tot ce era necunoscut părea grandios, mai ales că nimeni nu putea verifica adevărul unor astfel de poveşti. Nimeni n-a mai pomenit vreodată de multele neamuri citate (ca nume) de Cassiodor-Iordanes. Realităţile demografice sunt neiertătoare: populaţiile puţin numeroase dispar. Aşa s-a întâmplat cu năvălitorii mongoloizi (huni, avari, bulgari, pecenegi, cumani, etc.) care au dispărut fără urmă ca etnii în zona în care au ajuns în Europa. La unele din acelea au rămas numele, dar aplicate altor realităţi etnice şi ceea ce e mai important, au dispărut ca limbă. Astfel că până în prezent nu cunoaştem nici o limbă a numelor de popoare citate de Iordanes sau a fostelor populaţii migratoare care au ajuns în Europa. Bunăoară, din graiul populaţiei bulgare stabilită la 679 în sudul Dunării, nu au rămas decât 7-8 cuvinte".

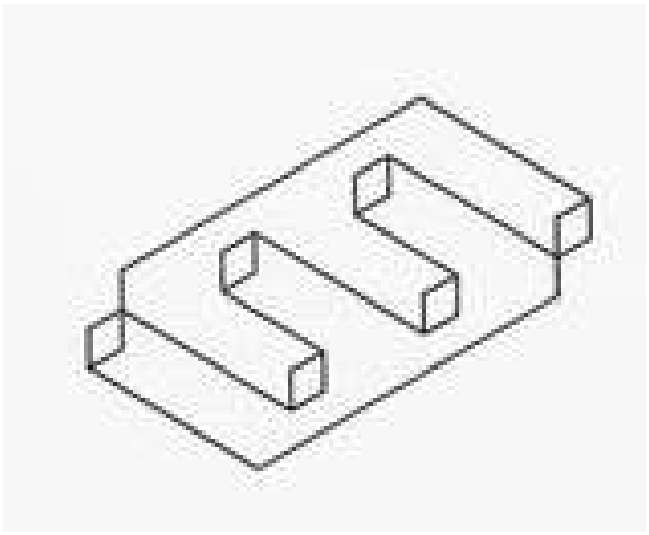

Fluxurile migratorii umane la sfârșitul Antic și la începutul Medieval (adică în secolele IV-VI, respectiv între invaziile Hunilor și Avarilor) au fost din lumea Geto-Dacică în lumea Germanică, nu invers. Dr. Sorin Nemeti - de la Facultatea de Istorie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca - a scris despre "Iordanes și gepizii. Între goticism, pangermanism și Goffart" în anul 2012: "Descoperirile arheologice recente în peisajul transilvan au condus la înmulţirea vestigiilor din secolele V-VI, constând în special din aşezări sau cimitire aparţinând 'orizontului cu morminte în şiruri'. Pornind de la menţiunile izvoarelor scrise şi de la interpretarea etnică a vestigiilor arheologice, toate aceste descoperiri sunt interpretate, cu consecvenţă, ca fiind gepide. Se resimte aici şi influenţa istoriografiei maghiare care postulează existenţa unui 'regat gepid' în bazinul carpatic, între 454 şi 567, sau, mai evaziv spus, a unei 'structuri de putere gepide'. Interpretarea 'gepidă', care a condus în ultimii ani la o veritabilă 'gepidizare' a Transilvaniei secolului VI se explică pe de o parte printr-o preocupare redusă a arheologilor pentru conceptualizarea teoretică a 'etnicităţii' barbare în antichitatea târzie şi pe de altă parte printr-o retranşare în 'pozitivism arheologic', în tipologie şi cronologie convenţionale (ca o reacţie împotriva dogmei continuităţii daco-romane, anume a intrepretării mecanice şi excesive a vestigiilor arheologice din fosta provincie Dacia ca aparţinând autohtonilor latinofoni). Viziunea modernă curentă este că aceşti gepizi sunt germanici orientali, strâns înrudiţi cu goţii şi vandalii, una dintre multele 'naţiuni gotice' antrenate în acest carusel al migraţiilor popoarelor germanice din antichitatea târzie, migraţii care au condus la dispariţia Imperiului roman de apus şi la naşterea regatelor germanice barbare, nuclee ale statelor germanice medieval-moderne. Pentru că 'germanicitatea' majorităţii populaţiilor barbare menţionate de sursele scrise la Dunăre (goţi, vandali, gepizi, sciri, heruli) se originează în naraţiunile istorice ale Erei lui Iustinian (Iordanes şi Procopius), se conturează prin 'exaltarea goţilor' (goticism) şi îşi găseşte expresia definitivă după apariţia exceselor pangermaniste, vom încerca să schiţăm o istorie a acestor momente din perspectiva originii gepizilor. Şi evident trebuie început cu primul povestitor al istoriei barbare, Iordanes şi a sa fabulă despre originea scandinavă a goţilor, unde au şi gepizii locul lor. În alte 2 pasaje din 'Getica' Iordanes reiterează varianta originii comune a goţilor şi gepizilor: 'vizigoţii au fost făcuţi de împăratul Valens mai degrabă arieni decât creştini. Din partea lor, ei predicaseră evanghelia atât ostrogoţilor cât şi gepizilor, rudele lor, transmiţându-le cultul acestei erezii şi atraseră la cultul acestei secte toate popoarele de limba lor'. Ultimul pasaj unde apare la Iordanes ideea înrudirii dintre goţi şi gepizi este referitor la bătălia de la Câmpiile Catalaunice. Regele ostrogot Valamir şi cel gepid Ardaric sunt cei pe care se baza Atila pentru a lupta împotriva 'fratelui' lor, regele vizigot (de la Tolosa) Theodorid, aliatul romanilor: 'Căci Valamir ştia să păstreze secretele, era cu vorba dulce şi priceput în viclenii, Ardaric însă, după cum am spus, era devotat şi cu sfaturi sigure. Acestora avea să le încredinţeze lupta împotriva rudelor lor, vizigoţii'. Aceeaşi idee a înrudirii între goţi şi gepizi o întâlnim la contemporanul lui Iordanes, Procopius din Caezarea în lucrarea lui 'Despre războaie', în pasajul referitor la invaziile din vremea împăratului Honorius: 'Neamurile gotice erau şi sunt şi astăzi multe la număr şi deosebite unele de altele, dar, dintre toate, cele mai mari şi mai vrednice de luat în seamă sunt goţii, vandalii, vizigoţii şi gepizii. Altădată li se spunea sarmaţi iar unii îi numeau neamuri getice. Toţi aceştia se deosebesc între ei prin nume, după cum am mai spus, dar în colo sunt în toate la fel. Căci toţi sunt albi la trup şi cu părul blond, înalţi la statură, frumoşi la chip şi folosesc aceleaşi legi. Toţi sunt de credinţa lui Arius şi au o singură limbă, cea gotică. Eu cred că la obârşie se trag cu toţii dintr-un singur neam, iar mai târziu s-

au deosebit după numele şefilor care i-au condus pe fiecare. Acest neam locuia în vechime dincolo de fluviul Istru'. Un pasaj foarte asemănător care repetă informaţia lui Procopius cu minime diferenţe se găseşte în 'Chronographia' lui Theophanes Confessores (în limba greacă) şi în 'Bibliotheca' lui Anastasius (în limba latină): 'În anul 439 se aflau multe neamuri gotice mari locuind dincolo de Dunăre, în ţinuturile nordice. Dintre acestea vrednice de menţionat sunt 4: goţii, vizigoţii, gepizii şi vandalii, care se deosebesc numai după nume şi prin nimic altceva, şi folosesc o singură limbă. Toţi ascultă de credinţa netrebnică a lui Arius'. Aceste izvoare din secolul VI sunt destul de elocvente şi toate converg în a afirma strânsa înrudire a celor 3 'naţiuni gotice' principale: goţii propriu-zişi, gepizii şi vandalii. Operând cu categoriile etnografiei antice aceste popoare sunt considerate înrudite în virtutea aspectului fizic, al faptului că au o origine comună (nordică) şi se trag la origine din acelaşi trib, al faptului că folosesc aceleaşi legi şi au aceeaşi credinţă (ariană) şi, cel mai important pentru Iordanes, Procopius, Theofanes şi Anastasius, că folosesc aceeaşi limbă. 3 probleme fundamentale ridică acest discurs al autorilor Erei lui Iustinian:

- cea a identităţii acestor barbari nordici care locuiesc dincolo de Istru în ţinuturi hyperboree (altă dată fiind numiţi sarmaţi şi geţi)
- cea a originii precise a 'naţiunilor gotice' (rezolvată de Iordanes prin introducerea fabulei cu insula Scandza 'quasi officina gentium aut certe velut vagina nationum')
- şi cea a identităţii acelei unice limbi 'gotice' folosită de toţi; pornind de la aceste informaţii antice târzii umaniştii germani, lingviştii şi istoricii Germaniei moderne au utilizat aceste surse unilateral şi au anexat 'naţiunile gotice' (gepizii incluşi) cercului populaţiilor germanice orientale"

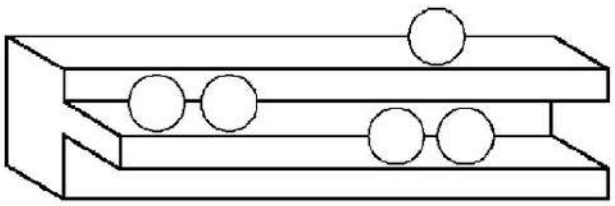

"Însă:

1. Nici un izvor antic nu califică aceste populaţii - goţi, vandali, gepizi - ca germanice, în sensul antic sau modern al termenului. Urmând procedeul literar-etnografic curent în epocă de utilizare a numelor arhaice, autorii îi identifică constant ca sciţi sau geţi (prototipuri ale barbarilor nord-pontici şi nord-dunăreni).
2. Iordanes mai cunoaşte o versiune a originii goţilor din Britannia pe care o recuză, preferând versiunea originii lor din insula Scandza (peninsula Scandinavă de azi, cunoscută în geografia antică şi medievală timpurie, de la Mela şi Ptolemeu până la Paulus Diaconus, ca o insulă). Goţii au fost puşi în legătură cu nordul îngheţat şi înaintea lui (de Ambrosius din Milano sau Claudian), dar, prin susţinerea originii din Scandza a goţilor, Iordanes spune explicit că aceştia nu aparţin lumii romane, ci vin din exterior, din periferie, din Ocean. Într-un mod similar herulii lui Procopius se întorc în insula mitică din Ocean, ubicua Thule, ţara lor originară, pentru a-şi aduce de acolo un rege. Pentru Walter Goffart toposul originii scandinave a goţilor nu indică atitudinea progotă a lui Iordanes (pretins got de neam), ci, mai degrabă apartenenţa lui la curentul propagandei bizantine anti-gote care a urmat distrugerii de către Belizarius şi Narses a regatului ostrogot de la Ravenna. În trecut ipoteza originii scandinave a fost respinsă de Kaspar Zeuss, Jacob Grimm şi Karl Müllenhoff, având în vedere faptul că singura sursă unde este prezentă este 'Getica' lui Iordanes. Isidor din Sevilla nu menţionează originea goţilor din Scandza aducând astfel dovada că Iordanes sau Cassiodorus au inventat această parte a poveştii. Isidor enumeră 3 ipoteze ale originii goţilor - două de inspiraţie clasică (sunt sciţi sau geţi) şi una de inspiraţie biblică (goţii se trag din Magog, fiul lui Iaphet, conducătorul poporului barbar închis, conform legendei, de Alexandru Macedon dincolo de Porţile Caspiene.
3. Înainte de secolul VIII, de Renaşterea Carolingiană, nu exista conştiinţa înrudirii dialectelor germanice şi doar lingvistica comparată a epocii moderne a stabilit faptul că limba gotică este înrudită cu dialectele teutonice. Pentru a vedea când aceşti 'sciţi / geţi / goţi' au devenit germanici trebuie urmărită mitologia istorizată medievală care i-a transformat pe geţi în poporul mitic al geaţilor lui Beowulf şi pe goţi în strămoşii spaniolilor, suedezilor sau ai saşilor transilvăneni.

Această fabulă a originii goţilor (şi gepizilor) din insula Scandza continuă cu migraţia lor, într-un timp imemorial, înainte de războiul troian, în Sciţia, lângă Mlaştina Meotidă, al doilea popas al lor fiind Mysia, Tracia şi Dacia. Istoria veche a goţilor transmisă de Iordanes este marcată de victorii şi cuceriri, goţii fiind cei mai înţelepţi dintre toţi barbarii (similari grecilor). Făcând din trecutul goţilor istorie romană Cassiodorus / Iordanes i-a identificat succesiv cu locuitorii locurilor de popas - sciţii şi geţii. Reluând un topos herodotean regele sciţilor / goţilor Tanausis îl învinge pe regele egiptenilor Vesosis şi cucereşte întreaga Asie, obligându-l pe regele mezilor, Sornus să plătească tribut. Fiind plecaţi într-o expediţie, femeile lor, amazoanele conduse de Lampeto şi Marpesia, au trebuit să ţină piept duşmanilor. Apoi goţii au avut un rege, Telefus, fiu al lui Hercules şi Auge şi căsătorit cu o soră a lui Priam şi prin fiul acestuia, Euryphylus, goţii participă şi în războiul troian. Lista regilor goţi celebri continuă cu regina Thomiris care luptă cu Cirus, cu Antirus care luptă cu Darius şi Xerxes, cu Gudila care îşi căsătoreşte fiica cu Filip al Macedoniei. Urmează regii din cel de-al doilea loc de popas - Buruista, Dicineus, Comosicus, Coryllus şi Dorpaneus. Cassiodorus, consilierul lui Theodoric, în intenţia lui de a scrie o istorie ilustră şi multimilenară a goţilor, pentru a înnobila un popor barbar, mobilizează o sumă de tradiţii literare greceşti referitoare la barbarii nord-dunăreni şi nord-pontici (lupta sciţilor cu Vesosis, amazoanele ca feminae Gothorum, regina

massagetă Thomiris, luptele purtate de regii daci împotriva romanilor). Cassiodorus şi Iordanes nu sunt direct responsabili de această echivalare între sciţi / geţi şi goţi, ei nu fac decât să preia o tradiţie deja veche a Antichităţii târzii, unde geţi este numele poetic-literar al goţilor. Pentru a explica această confuzie între geţi şi goţi din literatura antichităţii târzii autorii moderni au căzut repede de acord că identificarea este favorizată de raţiuni fonetice (get / got) şi de faptul că se suprapun în acelaşi spaţiu al Dunării de Jos. Explicaţia este simplă - o idee centrală a etnografiei antice (exprimată sintetic de Synesius din Cyrene în 'Oratio de regno ad Arcadium imperatore') este că nu există barbari noi, ci de fapt: 'îşi inventează tot timpul nume noi şi îşi schimbă înfăţişarea pentru a-i păcăli pe romani, lumea civilizată, dar, la drept vorbind, sciţii au rămas aceiaşi din zilele lui Herodot'. Zonele situate la nordul Istrului şi al Pontului Euxin erau puţin cunoscute în antichitate şi erau evocate de antici ca ţările fabuloase ale sciţilor. În Era augusteică Horaţiu şi Virgiliu îi amintesc pe geţi sub numele de sciţi, iar Ovidiu, relegat la Tomis, evocă şi el pletora de barbari pontici, barbarii geţi ai Sciţiei, folosind acelaşi procedeu literar al 'catalogului barbarilor'. Vocabularul creat de Ovidiu este împrumutat de scriitorii ulteriori de la Lucan, Iuvenal şi Marţial la Claudian şi Sidonius Apollinaris, pentru a defini barbarul din nord cu cele 2 trăsături contrastante - sălbăticia şi virtutea - şi el stă la baza reprezentării barbarului got al Imperiului târziu. În profilul barbarului got recunoaştem caracteristicile barbarului scit şi get: poeţii şi istoricii fac aluzii la moravurile sălbatice ale goţilor care trăiesc în căruţe, sunt îmbrăcaţi în piei de animale şi nu ştiu să lupte decât călare. În final numele get - got devin interschimbabile. De acum înainte pentru multe secole termenul 'Getae' devine numele poetic al goţilor; Prudenţiu, Claudian, Paulinus din Nola, Rutilius Namatianus nu îi desemnează niciodată altfel. Legătura între această tradiţie a identificării goţilor cu geţii în antichitatea târzie şi primele echivalări geţi / goţi, daci / dani medievale (Siegebert de Gembloux, Dudo de Saint-Quentin, Guillaume de Jumièges) este asigurată de geografia medievală. Aceasta este o mixtură curioasă de sisteme cosmografice antice, mitologie clasică şi gândire patristică, toate suprapuse pe lumea cunoscută în epocă. Nu este propriu-zis geografie, ci mitologie geografică, chiar dacă exista informaţie nouă despre regiunile nordice în special era respinsă datorită lipsei de autoritate şi faptului că contrazicea sursele clasice şi patristice. Pentru greci şi romani Sciţia era cea mai nordică parte a lumii, mărginită de munţii Riphaei şi de vastul Ocean nordic pe malul căruia locuiau Hyperboreenii. În linii mari nordul germanic al geografiei mitologice medievale este de fapt Sciţia clasică transferată la noua frontieră a cunoaşterii. Astfel geţii sunt translataţi în nord deja în 'Cosmographia' lui Aethicus Ister (unde apar Gogetae şi Magogetae). Pe cea mai timpurie hartă, 'Albi mappamundi' (începutul secolului VIII), menită să reconstituie cosmografiile lui Iulius Honorius şi Orosius, la nord de Macedonia şi Tracia, întinsă până la Oceanul nordic se află Gothia (în locul Daciei din tradiţia cartografică agrippiană). Aceeaşi viziune geografică o reîntâlnim la Anonymus Ravennas, Isidor din Sevilla, Paulus Diaconus, Dicuil, Rabanus Maurus care reproduc lumea descrisă de Orosius, ca manuscrisul de la Strassbourg, harta lui Saint Severus sau harta de la Herreford. În toate aceste lucrări geografice sau hărţi, la est de Germania, între Dunăre şi Oceanul nordic, se află Gothia sau Dacia. Aşa se explică tradiţia medievală care identifică danii cu dacii (Dacia qui et Danamarcha) şi goţii cu geţii. Goticismul (exaltarea goţilor) se defineşte prin ideea că neamul excepţional al goţilor, după plecarea din Scandza (Suedia) a cucerit şi populat aproape întreaga Europă. Această teorie, iniţiată de Ragvaldi şi Ericus Olai (circa 1460), dezvoltată de Johannes Magnus Gothus (1554), devine ideologia imperiului suedez, mai ales sub Gustav Adolf. În 1425 Poggio Bracciolini a descoperit singurul manuscris medieval al 'Germaniei' lui Tacitus şi în 1470 apare prima ediţie tipărită a 'Germaniei'. Acest mic opuscul etnografic împreună cu 'Getica' lui Iordanes au fost larg utilizate în secolul XV de umaniştii germani pentru forjarea ideologiei identitare germanice, după care germanii actuali sunt moştenitorii germanilor antici din tratatul lui Tacitus. Renaşterea scandinavă îmbrăţişează ideologia goticistă pentru a contracara hegemonia culturală latină: goţii originari din Suedia sunt prezentaţi drept cuceritori ai Europei şi ai Romei în operele lui Johannes Magnus Gothus (1554), Johannes Loccenius (1647), Olaus Rudbeck (1679), Carolus Lundius (1687). Suedezii îşi dispută calitatea de urmaşi ai goţilor cu spaniolii care în timpul Reconquistei dezvoltă propria lor variantă a goticismului. Cronicile lui Alfonso el Sabio, Rodrigo Jimenez de Rada, Pedro de Medina, Iulian del Castillo încep istoria Spaniei cu istoria geţilor (dacilor), continuând cu cea a vizigoţilor din Hispania antică târzie. Din mediul umaniştilor germani goticismul migrează şi la saşii din Transilvania care îşi inventează astfel propria lor origine ilustră, considerându-se urmaşii goţilor (geţi / daci), rivalizând astfel cu maghiarii şi secuii (urmaşii hunilor lui Atila) şi românii (urmaşii romanilor). Dintre promotorii acestei teorii a originii dacice a saşilor amintim pe Albert Huet, Johannes Tröster, Christianus Schaeseus, Laurentius Toppeltinus şi alţii".

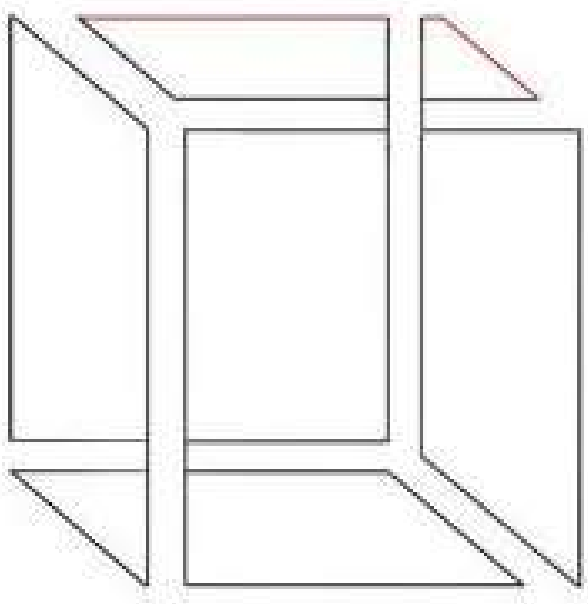

"Încă din secolul XVI umanişti germani ca Beatus Rhenanus, inspiraţi din 'Germania' lui Tacitus (mic tratat etnografic redescoperit în Europa secolului XV cu rezultate spectaculoase) şi istoria longobarzilor a lui Paulus Diaconus, au concluzionat că goţii, vandalii, francii şi alţi barbari au fost

strămoşii actualilor germani şi istoria acestora poate fi recunoscută ca istorie a vechii Germanii. La începutul secolului XX un filolog şi arheolog german, Gustaf Kossina, aplicând o metodă regresivă a împins proto-istoria şi preistoria germanilor departe în trecut până în epoca bronzului. Acesta cartează frontierele schimbătoare ale patriei originare germane şi reconstituie prima migraţie a popoarelor germane care ocupă întreaga Europă. Această idee - a migraţiei - este inerentă pangermanismului: în 1933 Karl Theodor Strasser scrie despre 'Germanischer Völkersturm' care a aruncat valuri succesive de germani asupra Europei. Există o legătură strânsă între migraţionism şi agenda politică nazistă: răspândirea culturii germanice prin migraţie şi invazie corespunde ideii rasiste a superiorităţii germane, pretenţiilor de dominaţie geopolitică şi teritorială. Cele 2 elemente cheie ale ideologiei naziste au fost: esenţa genetică a culturii înrădăcinată în 'sângele' popoarelor şi imaginea eroică a germanilor văzuţi ca distribuitori ai culturii. Astfel, imaginea consacrată vehiculată de către 'Deutsche Altertumskunde' de la sfârşitul secolului XIX şi prima jumătate a secolului XX conţine 2 idei-forţă:

1. popoarele barbare care au asediat Imperiul Roman sfârşind prin a-l distruge şi înlocui sunt germanice (strămoşii germanilor moderni) şi
2. acestea s-au angajat în migraţii dramatice plecând dintr-o zonă originară ('Urheimat')

După cel de-al doilea război mondial viziunea pangermanistă a luat o nouă înfăţişare, care evită definiţiile naţiunii barbare unite prin comunitatea de sânge şi rasă. În 1961 Reinhard Wenskus propune o teorie referitoare la formarea popoarelor (germanice) în antichitatea târzie şi la modalităţile lor de organizare politică în care susţine că popoarele germanice (definite în principal pe criterii lingvistice) devin treptat conştiente de ele însele datorită contactului cu populaţiile celtice, slave şi cu romanii. Alegerea conştientă de a nu se dizolva în 'melting-pot-ul' roman le furnizează baza conştiinţei etnice. O oarecare conştiinţă este văzută ca naturală, născută din diferenţele culturale (limbă, legi, obiceiuri), dar propune o explicaţie politică a formării triburilor: lideri însoţiţi de un număr relativ restrâns de războinici îi conduc în luptă, mai întâi în interiorul lumii germanice, apoi împotriva Imperiului Roman. Succesul atrage noi membri care se unesc cu tribul respectiv, în virtutea unor practici culturale comune (limbă, legi, vestimentaţie). Dar ceea ce ţine tribul unit este carisma liderului şi manipularea unei tradiţii eroice dinastic-genealogice. Lucrarea lui Wenskus a însemnat sfârşitul ideii că triburile germanice au migrat ca entităţi coerente etnic dintr-o patrie originară până la frontiera romană. În anii 1970-1980 Herwig Wolfram extinde şi rafinează această teorie: o elită descoperă şi inventează o tradiţie pentru a da grupului un sens şi o misiune. Aceste 'nuclee de tradiţie' trebuie, în opinia lui, să conţină 3 elemente de bază: o ispravă eroică primordială (trecerea unei ape, o mare victorie în luptă), o schimbare în registrul religios şi identificarea unui inamic principal. Esenţa teoriei Wenskus-Wolfram este că noile popoare germanice ale antichităţii târzii (franci, alamani, saxoni, goţi) se formează în contextul confruntărilor cu Imperiul roman prin gruparea unor triburi în jurul unor lideri şi a unei elite care manipulează nuclee ale tradiţiei constituite din genealogii de origine divină şi povestiri eroice din trecutul îndepărtat. Astfel triburile nu sunt sisteme în echilibru, ci procese continue de agregare de noi identităţi sociale (sau o identitate etnică fictivă şi dinamică). În centrul unor asemenea nuclee de tradiţie ostrogote se află conform lui Wolfram şi fabula originii scandinave a goţilor. Aceasta ar fi fost auzită de Cassiodorus la curtea lui Theodoric de la membrii acestei elite ostrogote, împreună cu genealogiile Amalilor şi a fost inserată în istoria sa gotică, numită abuziv de Wolfram 'Origo Gothica'. O asemenea teorie a existenţei unor tradiţii orale eroice ale goţilor înregistrate în scris de Cassiodorus-Iordanes scapă analizei istoricului modern. Nu există nici o dovadă explicită care să documenteze originea scandinavă a goţilor. Singura sursă este Iordanes şi fabula originii scandinave a goţilor şi gepizilor este proiectată într-un trecut mitic, Beric aflându-se pe acelaşi plan cu Tanausis învingătorul faraonului Vesosis sau cu femeile goţilor, amazoanele Marpesia şi Lampeto. Scandza este împrumutată de Iordanes din geografia greacă şi goticismul medieval suedez o identifică ulterior cu insula Gothland, patria goţilor strămoşi exemplari ai suedezilor. După această analiză succintă a etnogenezei germanice ce concluzii se pot trage referitoare la gepizi sau mai precis referitoare la identitatea purtătorilor culturii materiale din Transilvania secolelor IV-VII? Modelul migraţiei unor grupuri compacte de germani pe distanţe lungi în antichitatea târzie pierde azi teren în favoarea modelului imobilismului. După cum am văzut migraţia ca motor al schimbării lumii post-antice, a transformării Imperiului în regate barbare, este o idee centrală a ideologiei pangermanismului. Migraţia împreună cu metoda arheologiei aşezărilor - care presupune că aspecte, culturi şi grupuri definite pe baza culturii materiale sunt de identificat cu triburi şi popoare şi trebuie să primească numele triburilor şi popoarelor atestate de sursele scrise într-un spaţiu şi o perioadă date - au constituit modelul interpretativ central în arheologia românească în epoca postbelică. Acest model este păstrat azi inerţial şi continuă preocuparea de identificare a unor grupuri arheologice definite prin markeri culturali, grupuri văzute ca alogene şi în permanentă mişcare, pentru ca apoi acestora să li se aplice etichete etnice. Astfel, de la părăsirea provinciei de către romani până la sfârşitul Erei avare timpurii, Transilvania şi zonele limitrofe au fost un carusel al migraţiilor germanice. Astfel se perindă în secolul IV şi la începutul secolului V vandalii (taifali şi victofali) purtători ai culturii Przeworsk în zona vestică, vizigoţii şi cultura Cerneahov în est, sau, mai recent vandali sau gepizi timpurii identificaţi în aşa-zisul grup funerar Dobrodzień-Gutentager. Invazia hunică dislocă alte grupuri identificate arheologic în Transilvania, cum sunt descoperirile fastuoase aparţinând orizontului Apahida-Blučina-Tournai, atribuite succesiv ostrogoţilor, gepizilor, alanilor, scirilor, herulilor, constituindu-se în literatură un adevărat catalog al barbarilor de inspiraţie ovidiană. Pentru secolul VI s-a ajuns la un oarecare consens, majoritatea interpretând vestigiile ca aparţinând gepizilor (orizontul Moreşti). Putem concluziona alături de Procopius că existau multe neamuri gotice, anume popoarele care locuiau în Gothia / Guthiuda nord-dunăreană şi nord-pontică. Conform criteriilor lingvisticii comparate moderne, unele erau germanice orientale, adică vorbeau idiomuri azi dispărute înrudite cu cele teutonice (vorbitorii acestora fiind adevăraţii strămoşi ai germanilor medievali şi moderni). După criteriile etnografiei antice aceste neamuri erau 'scitice'. Originea scandinavă a goţilor şi gepizilor este un topos al istoriografiei bizantine din Era lui Iustinian şi nici o sursă nu atestă migraţii bruşte şi spectaculoase ale acestora înainte de invazia hunică. Este legitim să dorim să aplicăm

etichete etnice vestigiilor ‘germanice’ de la nordul Dunării în vremea migraţiilor: arheologia se ocupă cu civilizaţiile moarte şi este interesată de identitatea decedatului. Populând abuziv Transilvania cu nume tribale germanice care se succed şi se înlocuiesc cu repeziciune nu ajungem însă nicăieri, singura şansă de a înţelege ceva fiind schimbarea paradigmei interpretative”.

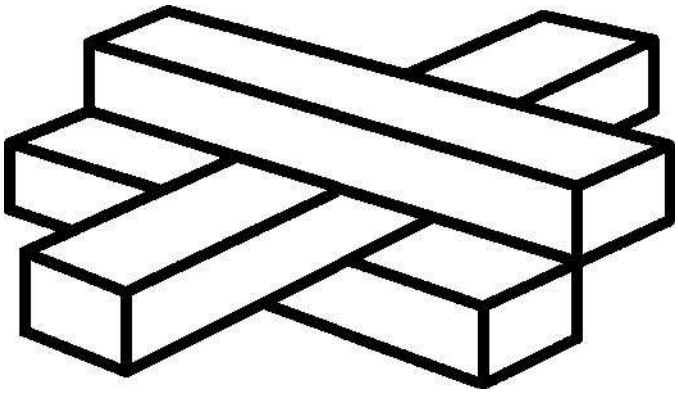

Academicianul Britanic Henry Bradley a încheiat “Povestea Goților” (carte pe care a scris-o în anul 1887 și a publicat-o anul următor) cu concluzii despre prezențele ultimilor Goți la sfârșitul Evului Mediu, în Crimeea: “Vizigoţii nu au fost niciodată alungaţi din Peninsula Iberică (Ostrogoţii au fost alungaţi din Peninsula Italică). Povestea Goților s-a contopit în povestea Spaniei. Chiar și prin cele 7 secole de stăpânire Maură, în ceea ce privește conducătorii și șefii lor firești Spaniolii nativi au continuat să ridice privirile către urmașii Goților. În colțul Nord-Vestic, creștinii din Asturia și-au susținut independența sub o succesiune de șefi Gotici, de care s-au mândrit Regii de mai târziu ai Spaniei că i-au avut strămoși. În toate revoltele creștinilor împotriva Maurilor / musulmanilor au apărut ca lideri bărbați cu nume Gotice. Fără elementul Gotic din poporul Spaniol, cavalerismul Castiliei nu ar fi fost niciodată iar Spania ar fi putut chiar rămâne sub stăpânirea mahomedană. Până astăzi familiile nobile din Spania se laudă, mereu întemeiat, de puritatea sângelui lor Gotic. Pentru ultimele urme separate ale Goților, vorbindu-și propria limbă, trebuie - totuși - privită nu Spania, ci depărtarea Est Europeană. La sfârşitul secolului IV, când Imperiul lui Ermanaric a căzut sub jugul Hunic, o mică rămășiță a Ostrogoților a găsit adăpost față de invadatorii sălbatici în Crimeea și în acest colţ îndepărtat al Europei şi-au păstrat existența ca națiune mai bine de un mileniu. La începutul secolului V au fost convertiți la creștinism iar episcopii lor au continuat multă vreme să participe la întrunirile generale ale Bisericii. În anul 1562 un călător din Belgia, numit Ghiselin de Busbecq, s-a întâlnit cu 2 emisari trimiși de această mică națiune la Istanbul / capitala otomană și a notat o lungă listă de cuvinte aparținând limbii lor. Desigur că multe dintre acele cuvinte au fost foarte stâlcite iar unele dintre ele nu erau deloc Gotice, ci împrumutate din limbile națiunilor înconjurătoare; totuși, lista a arătat destul de clar că limbajul vorbit de acei oameni din Crimeea trebuie să fi fost inițial la fel cu cel folosit de Wulfila în traducerea Bibliei. (Busbecq era nesigur dacă acei oameni erau Goți sau dacă erau Sași, dintre care unii - gândi el - posibil să fi fost trimiși până în Crimeea de către Carol cel Mare; erau suficient de numeroși pentru un corp de circa 800 de luptători pentru Hanul Tătarilor și aveau 2 orașe importante: Mancup și Scivarin). Aproape 2 secole mai târziu, pe la 1750, un iezuit din Viena, pe nume Mondorf, a răscumpărat un prizonier din galerele otomane și a aflat de la acela că era din Crimeea iar limba sa maternă avea oarecare asemănare cu Germana; e posibil ca Mondorf să nu se fi înșelat și (oricât de ciudat pare să mă gândesc!) limba lui Wulfila supraviețuia de fapt, într-o formă coruptă, doar în urmă cu un secol și jumătate. Prizonierul răscumpărat de Mondorf nu era creștin, spunând că ai lui se închinau unui copac străvechi. Până în secolul XVIII, Crimeea se mai numea și Gothia, cel puțin în documentele oficiale ale Bisericii Grecești; dar numele a disparut acum din uz și - din câte știm - limba Gotică este complet dispărută. Astfel se termină povestea națiunii odată puternice a Goților. Multe alte popoare care au jucat o parte la fel de faimoasă din istorie au murit; dar au lăsat în urma lor monumente abundente ale străvechii lor măreții. Cu Goții a fost altfel: nu au lăsat moștenire lumii comori ale literaturii, au fost fără capodopere de artă, fără clădiri splendide. (Ceea ce numim greșit ‘arhitectură Gotică’ nu are nici o legătură istorică cu Goții. Puținele clădiri ale lor care s-au păstrat sunt într-un stil complet diferit. Când a fost cuvântul ‘Gotic’ aplicat mai întâi - la stilul arhitecturii ascuțite - a fost menit să denote opusul lui ‘Roman’. Cu toate acestea, până la urmă, această utilizare a numelui este un fel de memorial al fostei măreții Gote, deoarece s-a bazat pe noţiunea corectă că a existat odată o vreme în care Romanii şi Goții au fost cele 2 forțe principale ale Europei). Goții nu au lăsat nimic remarcabil imprimat asupra instituțiilor oricărui popor European Modern însă Teutonii au memorialul lor în numele Țărilor pe care le-au cucerit: Francii și-au dat numele Franței, Burgunzii Burgundiei, Longobarzii Lombardiei iar Vandalii Andaluziei. Cu toate că Goții au murit, memoria lor nu poate muri niciodată. Istoria nu poate uita poporul a cărui vitejie i-a zguduit pe Imperialii Romani până la cădere și a pregătit calea pentru ascensiunea unei Civilizaţii mai demne”.

GOTHS IN THE CRIMEA. 363

north-west, the Christians of the Asturias maintained their independence under a succession of Gothic chiefs, to whom the later kings of Spain were proud to trace their ancestry. In all the uprisings of the Christians against the Moors, and in the last great struggle which ended in the overthrow of the infidel rule, men with Gothic names appear as leaders and champions. But for the Gothic element in the Spanish people the chivalry of Castile would never have been, and Spain might even yet have remained under Mohammedan rule. To this day the noble families of Spain boast, if not always with reason, of the purity of their Gothic blood.

For the last traces of the Goths as a separate people, speaking their own language, we must, however, look not to Spain, but far away to the east of Europe. At the end of the fourth century, when the empire of Ermanaric fell under the yoke of the Huns, a small remnant of the Ostrogoths found shelter from the savage invaders in the Crimea, and in this remote corner of Europe they preserved their existence as a nation for more than a thousand years. Early in the fifth century they were converted to Catholic Christianity, and their bishops long continued to take part in general councils of the church. In the year 1562 a traveller from Belgium, named Busbek, met with two ambassadors sent by this little nation to Constantinople, and wrote down a long list of words belonging to their language. Of course many of these words were greatly corrupted, and some of them are not Gothic at all, but borrowed from the languages of the surrounding nations. But

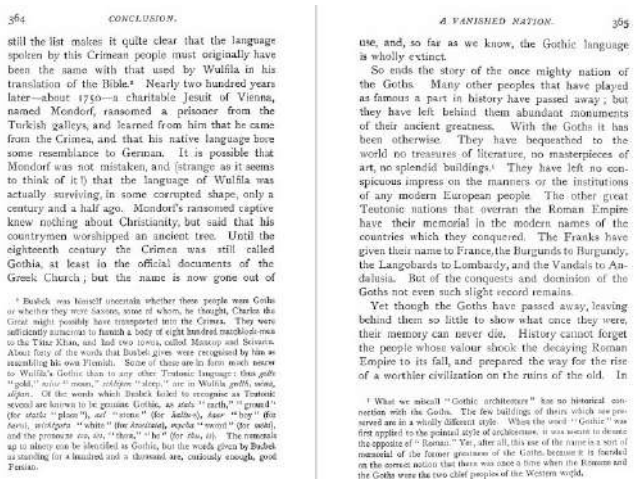

364 CONCLUSION.

still the list makes it quite clear that the language spoken by this Crimean people must originally have been the same with that used by Wulfila in his translation of the Bible.[1] Nearly two hundred years later—about 1750—a charitable Jesuit of Vienna, named Mondorf, ransomed a prisoner from the Turkish galleys, and learned from him that he came from the Crimea, and that his native language bore some resemblance to German. It is possible that Mondorf was not mistaken, and (strange as it seems to think of it!) that the language of Wulfila was actually surviving, in some corrupted shape, only a century and a half ago. Mondorf's ransomed captive knew nothing about Christianity, but said that his countrymen worshipped an ancient tree. Until the eighteenth century the Crimea was still called Gothia, at least in the official documents of the Greek Church; but the name is now gone out of

[1] Busbeck was himself uncertain whether these people were Goths or whether they were Saxons, some of whom, he thought, Charles the Great might possibly have transported into the Crimea. They were sufficiently numerous to furnish a body of eight hundred men-at-arms to the Tatar Khan, and had two towns, called Mancup and Scuaria. About forty of the words that Busbeck gives were recognised by him as resembling his own Flemish. Some of these are in form much nearer to Wulfila's Gothic than to any other Teutonic language: thus *goltz* "gold," *auice* "moon," *oehlyen* "sleep," are in Wulfila *gulth*, *mena*, *slêpan*. Of the words which Busbeck failed to recognise as Teutonic several are known to be genuine Gothic, as *stads* "earth," "ground" (for *staths* "place"), *ael* "arms" (for *ahlinô*), *kaya* "hog" (for *hêwi*, *swêkpera* "white" (for *hveitizeiô*, *myella* "sword" (for *mêkil*, and the pronouns *ara*, *ara*, "thou," "he" (for *thu*, *is*). The numerals up to ninety can be identified as Gothic, but the words given by Busbeck as standing for a hundred and a thousand are, curiously enough, good Finnish.

A VANISHED NATION. 365

use, and, so far as we know, the Gothic language is wholly extinct.

So ends the story of the once mighty nation of the Goths. Many other peoples that have played as famous a part in history have passed away; but they have left behind them abundant monuments of their ancient greatness. With the Goths it has been otherwise. They have bequeathed to the world no treasures of literature, no masterpieces of art, no splendid buildings.[1] They have left no conspicuous impress on the manners or the institutions of any modern European people. The other great Teutonic nations that overran the Roman Empire have their memorial in the modern names of the countries which they conquered. The Franks have given their name to France, the Burgunds to Burgundy, the Langobards to Lombardy, and the Vandals to Andalusia. But of the conquests and dominion of the Goths not even such slight record remains.

Yet though the Goths have passed away, leaving behind them so little to show what once they were, their memory can never die. History cannot forget the people whose valour shook the decaying Roman Empire to its fall, and prepared the way for the rise of a worthier civilization on the ruins of the old. In

[1] What we should "Gothic architecture" has no historical connection with the Goths. The few buildings of their which are preserved are in a wholly different style. When the word "Gothic" was first applied to the pointed style of architecture, it was meant to denote the opposite of "Roman." Yet, after all, this use of the name is a sort of memorial of the former greatness of the Goths, because it is founded on the correct notion that there was once a time when the Romans and the Goths were the two chief peoples of the Western world.

Final: "Povestea Goților" (academicianul Henry Bradley)

În anul 1906 academicianul Britanic Flinders Petrie și-a publicat la Londra din studiile sale despre "Migrări", acordând atenție Goților astfel: "Aspectul general Got a fost dat de Eunapius 1:161, ș.a. Goții erau înalți, cu pieptul proeminent și burta trasă înăuntru, cu piele albă, cu păr lung și uneori creț. Această descriere corespunde cu figurile din perioada Micenian (nu însă integral), astfel încât nu este improbabil ca strămoșii lor să fi intrat în Balcani până la 1500 î.C. Este posibil ca Gathaei în Arcadia și Guthion în Laconia să marcheze refugiile lor de migrarea Dorian. Faptul că Geții erau Goți a fost credința universală a Goților înșiși, afirmată de Cassiodorus și Iordanes. Deoarece îi cunoșteau direct, trebuie să acordăm toată greutatea crezului lor, anume că o astfel de identitate era probabilă. Obiecțiile Moderne la acest punct de vedere se referă doar la descendența liniară a Goților din Geții care erau deja în Imperiul Roman, ceea ce implică existența unei migrări anterioare. Ghegii au fost în partea răsăriteană iar Dakii în partea apuseană a aceluiași popor la Nord de Dunăre (Strabon VII 3:12). În mod similar, Sudul Scandiei a fost ocupat de Goutai și Daukiones; paralelismul celor 2 nume face legătura irezistibilă. Traseul ulterior al Goților - din anul 170 - prin Câmpiile dintre Vistula și Bug a constituit o comunicare atât de evidentă încât trebuie să fi fost familiară nomazilor încă de timpuriu. Într-adevăr, Râul Bug curgând în Marea Neagră își are izvorul lângă izvorul celuilalt Râu Bug, ce curge în Fluviul Vistula; numele este comun pentru drumul în jos, în oricare direcție. Probabil că mare parte din această cale de circa 700 de mile a fost parcursă anual în transhumanțele de la pășunile de iarnă la pășunile de vară; o medie zilnică de 4 mile acoperă 500 de mile în 4 luni. Foarte probabil că acel drum a fost urmat și în vremea Micenian, Cimerian ori Scită. Istoria Geților revendicată de Goți era ca și cum Danezii Moderni ar fi mândri de Regatele Normande sau ca oamenii din Jersey susținând că Ducele lor a cucerit Anglia, o mândrie pentru ei. Comunicarea dintre Mările Neagră și Baltică a fost evident una scurtă, deoarece Goții nu și-au pierdut priceperile de navigatori. După cum a scris Tacitus, Scandia era puternică prin flotele sale. Goții au avut mai multe subdiviziuni: Ostrogoți, Vizigoți, Moesogoți, Sciri, Rugi, ș.a.; nu facem distingerile lor, scopul acum fiind ei în ansamblu. Însă 2 ramuri - Gepidă și Herulă - au fost de importanțe separate, care până la urmă s-au amestecat cu alte popoare. În anul 320, Pytheas a numit Gutonii, probabil la Golful Danzig; atunci trecuseră deja din Scandia, unde totuși o parte a rămas cu numele de Gutae, în vreme ce alții au ajuns mai departe de Danzig, în Sud lângă Venedi. Din casa lor Baltică au înfăptuit cuceriri, ajungând până în arealul Euxin / Pontic, în locul Roxolanilor și Iazygilor, pe Văile Nistrului și Prutului; au avut raiduri în Dacia la 230, Tracia la 242, Bitinia la 259, Atena la 267. După anul 270, Dacia a fost predată Goților și Vandalilor. A urmat o lungă perioadă de recuperare, pe parcursul a 2-3 generații, în noua lor casă. Sub presiunea Hunilor din anul 376, circa 200000 au trecut Dunărea, au rătăcit prin Balcani (în anul 395 au intrat în Epir), în anul 401 au intrat în Italia, ș.a.m.d.; în secolul VIII au pierdut Spania".

[20] PROF. W. M. FLINDERS PETRIE.—*Migrations.*

reigns before 487, or about 300. On their march they came against Amazons, *i.e.*, Cwens* or Finns, and Finni were by 100 already west of the Galindae, and therefore quite as much in reach of the Longobards by 300. They next are attacked by Bulgarians (say at 350), a name so confused with Huns, Avars, etc., in later times (iv, 344) that it probably merely implies here eastern Slavonians at this period. It will be seen how all of these names agree to an eastward migration to the eastern borders of Prussia and then a turn southward. This is in accord with the general course of migration before 250 (Map 22); and the bend south-west later was due to the eastward pressure at 270 (Map 23): 489, they entered Rugiland (V, 143 and Map, III, 1); 520, the capital of Waccho was south-east of Prag (V, 142); 535, they subdued the Quadi (S.D.) and settled in Pannonia and Noricum (iv, 344; Map, IV, 1), and they settled in Noreia (V, 124); 540, they scatter the Heruli in South Poland (iv, 343); and about now pass on to Dyrrachium (iv, 344); 547, they occupy all west of the Danube (V, 124); 567, cross the Danube up to the Theiss (V, 139); 568, they crossed the Predil pass (V, 158) along with Saxons, Swabians, Bulgars and Slavs (O, 185); 569, taking of Milan (V, 161); 571, occupation of Tuscany (V, 164); 572, South Italy conquered (v, 518). They formed the bulk of the population of North Italy (O, 188), as the wars of Justinian with the Goths, and their expulsion, had devastated Italy until it "seemed to have sunk back into primeval silence and solitude," Paulus Diaconus (O, 181).

6. GOTH.—The general appearance of these people is given by Eunapius (1, 161), and in the account of Theodoric's person (II, 353). They were tall, with chest prominent and stomach drawn in, or waists pinched in like insects, feet heavy; skin white, hair long and curly, and worn partly over the ears. This description of the form and hair so exactly agrees with the figures on the Vapheio cups, and some other figures of Mykenaean age (but not all), that it is not improbable that these people had entered Greece by 1500 B.C. Possibly Gathaei in Arcadia and Guthion in Laconia may mark their refuge from the Dorian migration.

That the Getae were Goths was the universal belief of the Goths themselves, stated by Cassiodorus and Jordanes. As they knew both parties at first hand, we must give full weight to their belief that such an identity was probable. The modern objections to this view only refer to the lineal descent of the Goths from those Getae who were already in the Roman Empire; and Professor Bury, who has written most strongly against this descent, would welcome the view of an earlier migration of the Geatas forming the Getae. Another connection strongly corroborates this. The Getae were the eastern half, and the Daki the western half, of the same people north of the Danube (Strabo VII, iii, 12). Similarly, the south of Scandia was occupied by Goutai and Daukiones; the parallelism of the two names makes the connection irresistible. The route of the later Goths in 170 across the low plains between the Vistula and the Bug was so obvious a line of communication that it must have been familiar to pastoral nomads from early ages. Indeed, the river Bug of the Euxine runs direct from the

PROF. W. M. FLINDERS PETRIE.—*Migrations.* [21]

source of the river Bug of the Vistula; one name is common to the road down either way. Probably much of this track of about 700 miles was covered year by year in the migration from winter to summer pastures by the nomadic tribes; a shift of four miles a day, grazing onward, covers 500 miles in four months. That earlier Getae and Daki should come down this road in Mykenaean times, or in the great Kimmerian and Scythian movement of the seventh century, B.C., or in the Cimbric movement of the second century, B.C., is internally probable. And that the history of the Getae should be claimed by the Goths is as if the modern Danes were proud of the Norman kingdoms, or like the people of Jersey who claim that their Duke conquered England,—a legitimate pride in the deeds of the race. The communication across from the Baltic to the Euxine was evidently a short one, even for a national migration, as the Goths had not lost their seafaring skill by a long nomadic life. On reaching the sea they at once settled (I, 42), and soon began a great system of piracy round all the coast within reach. As Tacitus says, Scandia was powerful by its fleets.

The Goths included many subdivisions—Ostrogoths, Visigoths, Moesogoths, Tetraxitae, Taifalae, Juthungi, Sciri, Turcilingi, Rugii; but we do not distinguish these, as our purpose is the race as a whole. Two separate branches of importance, which mingled with other peoples, are dealt with in the following maps of GEPID and HERUL:—

In the fourth century B.C. (marked—320, Map 6), Pytheas named them as Guttones, probably by the gulf of Danzig; they had then already crossed from Scandia, where yet part remained in 100 A.D. as Gutae, while others were south of the Venedi below Danzig. From their Baltic home the first recorded movement south was the conquest of the Marcomen in 18 A.D. (B, 176), followed by a settlement east of the Quadi, marked 20 on map (Tacitus). The great movement took place in 170, across to the Euxine (I, 40); 211, they were in the place of the Roxalani and Iazyges, and also separated into east and west by the Dneister or Pruth (I, 43); 230, they were raiding in Dacia (i, 242); 242, in Thrace (i, 190); 248, Dacia was occupied by an army of 70,000 (i, 246); 255, Dacia was finally occupied by Goths crossing Carpathians (I, 57); 258, they took Pityus and Trapezus (I, 59); 259, they raided Bithynia (I, 60); 267, occupied Athens (I, 63), attack Thessalonika (i, 266); 269, great army defeated at Naissus, and men killed, by Claudius (i, 289); 270, Dacia was given up to Goths and Vandals (i, 294), and a large body surrendered in Macedonia (I, 68). A long period of recuperation followed during two or three generations in their new home.

332, Goths crossed the Danube, but retreated as the Crimeans were pressing on them (S.D.); 348, the Christian Goths cross the Danube and settle in Tirnova (I, 81); 376, 200,000 cross the Danube, under pressure from the Huns (I, 250); 377, the Taifili colonise Modena and Parma (iii, 109); 377, Goths ravage Thrace, and again in 378 and 379, when 20,000 women and children were taken; 380, they made a four years' expedition up the Danube (iii, 127); 383, occupied Thrace (iii, 129), and colonised in Phrygia and Lydia (iii, 129);

[22] PROF. W. M. FLINDERS PETRIE. *Migrations.*

395, invaded Peloponnesus and retired by Epirus (iii, 242 6); 401, enter Italy; 402, in Istria; 403, in Verona (iii, 500); 408, march on Rome (iii, 288); 412, enter Gaul, occupy south up to Atlantic (iii, 334); at 413, Bordeaux; 414, enter Spain, and in 418 reach the south (iii, 347-8); 451, see Map, II, 97, kingdom between Loire and Garonne (II, 108); 454, fill Pannonia (II, 480; Map, II, 513; iii, 476); 456, crush the Suevi in Spain (II, 389), and remain thinly scattered over the country (O, 130, 141); 473, enter the Rhone and the Loire (II, 481); 473, settle in Gulf of Thessalonika (III, 27); 474, take Berri and attack Auvergne (II, 486); 478, settle in the Dobrudsha to 488 (III, 27, 180); 491, settle in Italy (III, 202), thickly on Po and Picenum, fewer in Tuscany, very few in south (O, 22); 508, reduced to Septimania (iv, 118); 536, 200,000 retreat from South Italy (IV, 67, 497); 551, in Crimea (iv, 538); 553, final exit from Italy (IV, 657); 580, finally conquer Suevi in north-west Spain (O, 139); 711, lose Andalusia (v, 477); 713, lose all Spain (v. 480).

7. GEPID.—This laggard branch of the Goths was in Ptolemy's time in the same home. By 230 they were in the Upper Vistula, in Gallicia? (I, 51); between the Oder and Vistula (S.D.), where they continued till driven out by Slavs about 340 (I, 77); 370, see Map, I, 185; 451, see Map, II, 97; 454, occupy capital of Huns (iii, 476 and Map, II, 513); 460 (?) settled in Yazygia (iv, 342); 473, move from Dacia into Pannonia (III, 184); 530, in Upper Hungary and Transylvania since 454, and move into Pannonia and Noricum (iv, 342); 535, see Map, IV, 1; 547, cross the Danube to Sirmium (V, 123); 567, destroyed by Longobards (V, 139). But about the middle of the sixth century there were Gefthas still with the Wends (Scôp, 121), on the Baltic (Beowulf, 4,981).

8. HERUL.—These were the most disorganised and wandering of the Gothic peoples. They appear to have divided at the old centre about Danzig, for they are found united with Batavi in Roman troops attacking the Alemanni about 370 (S.D.). It may well be these same who crossed into Britain, and later ravaged northern Spain in ships (S.D.). The main body followed the Gothic migration to the Euxine, as they joined in the raid on Athens, 267, sailing from the Sea of Azof, where they were settled out to the Caspian (V, 104), see 270 on Map VIII; 343, they were subdued by Hermanric near the Sea of Azof (I, 77); 375, they were pushed up the north bank of the Danube by the Huns (V, 104); 454, in north of Hungary (II, 511; Map, II, 513); 454, probably in Noricum (II, 194); 460, as far as Salzburg (V, 104). About 480 they were in Hungary, east of Danube, and south of the Longobards (V, 104); 493, see Map, III, i; 507 about, moved up the Danube perhaps between Augsburg and Passau (III, 355); 508, crushed by Longobardi (V, 106), fled into Rugiland; 510 about, entered Thule (= Scandia ?) after flight across Europe. After defeat, part paid tribute to Gepidae, and then, 512, crossed into Moesia, and were accepted by Romans; 535, in North Hungary, see Map, IV, 1. The branch that fled to Scandia are probably those known in the sixth century as Herelingas, named between branches of Goths in the Scôps tale, 226.

Goții erau foștii Geți (academicianul Flinders Petrie, 1906)

Regatul Gherilor

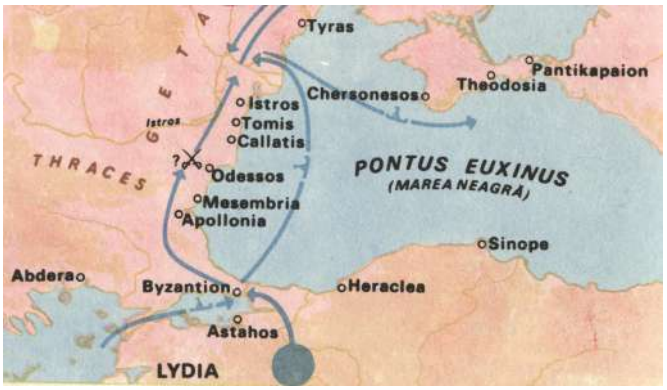

Expediția Perșilor din secolul VI î.C.

În mileniul I î.C., la sfârșitul Epocii Fierului - în secolul VI î.C. - Ținuturile din V Mării Negre erau stăpânite de Gheți iar Ținuturile din N Mării Negre erau stăpânite de Gheri (cârmuiți de Dinastia Gherga - Gurag / Gherei - din care de exemplu în mileniul I s-a distins Împăratul Attila Gherei al Hunilor, în mileniul II s-a distins Dinastia Gherei a Tătarilor, ș.a.); Perșii în drumul lor spre înfruntarea cu Sciții au străbătut ambele zone din V Pontic și din N Pontic (după traversarea Dunării pe la Genucla - așa cum a scris Carianul Herodot în "Istorii" 4:99, când trecerea Fluviului a fost asigurată pentru Împăratul Darius de către Carianul Histiaios din Milet - Perșii au trecut prin Carcinitis / Kerkinitis). La fel ca predecesorul Cyrus, care a dorit-o ca soție pe Regina MasaGetă Tomi-ris și Împăratul Darius a dorit cununia cu o nobilă Getă, cerând-o de soție pe fiica Regelui Igan-Târs / Idantârs al Sciților, notat după peste un mileniu de Iordanes în "Getica" 63 ca An-tyrus, însă Prințesa - a cărei familie Regală Aga-Târsă stăpânea peste Geții de la gurile Dunării până la Nipru iar de la răsărit de acel Fluviu peste Gheri / Ghel-Oni și Sciți - l-a refuzat, ceea ce a fost o mare ofensă a timpului (respingerea pe atunci avea consecințe sângeroase, predecesorul Cyrus / Kyrus - primul Împărat al Perșilor - fiind chiar decapitat de cea pe care a pretins-o, văduva Regină Tomiris a MasaGeților, care se pare că apoi s-a stins acolo unde și-a conceput fiul, în portul Pontic ce i-a preluat numele); în plus, atunci când Împăratul "Da-rius" / Darius a dorit o confruntare - începând din Bugeac / S Basarabean - n-a avut cu cine, populațiile retrăgându-se sistematic din calea uriașei armate a Perșilor, aplicând gherila, interceptându-i convoaiele de aprovizionare, distrugând prin foc pășunile, hărțuind sistematic detașamentele laterale, etc., ceea ce l-a determinat ca să se retragă din Marea Stepă, manevră considerată rușinoasă / umilitoare în acele vremuri (ca o înfrângere, de altfel Iordanes notând apoi - în "Getica" - că "după moartea lui Darius, fiul Xerxe, voind să răzbune insulta tatălui său, porni cu o armată uriașă la război împotriva Geților, însă nici n-a apucat să-și încerce bine forțele în luptă, că a și fost învins de curajul și dârzenia adversarilor, astfel că s-a retras precum venise, fără să dea vreo luptă").

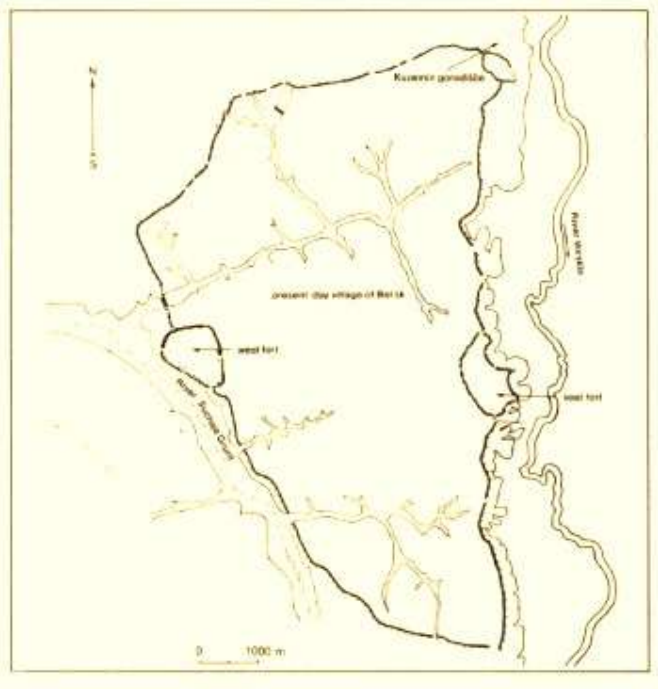

Târgul Ghelon (schiță de Renate Rolle, 1980)

Invazia Perşilor conduşi de Împăratul Darius / "Darius" a fost în anul 513 î.C. până la uriaşul târg de la Ghelon / Gelonus - lângă actualul Vilsk / Bilsk 50,09 lat. N, 34,63 long. E, unde arheologul Ucrainean Boris Shramko a măsurat 17 km locuiţi de-a lungul Râului Vorskla, exact la limita imensului codru din apropiere cu Stepa - aşezarea enormă din lemn întemeiată de Ghelon, fiul Ghergarului Hercule, cea mai mare piaţă Europeană de atunci, adăpostind vechi Gorgane şi Sanctuare Greceşti, cu cea mai înaltă palisadă de lemn din lume, de 16 metri, numită "gard", arsă odată cu Stepa dinaintea Perşilor şi abandonată de locuitori, care i-au transmis Împăratului Darius, aflat acolo împreună cu cumnatul Govria / Gobryas, mesajul în Greaca ce-o vorbeau că-s "liberi ca vântul şi tot ce-ar prinde în zona lor nu-i decât suflarea vântului" (e de remarcat referinţa despre mişcarea lor cu corelaţia din vechime, când simbolul asociat deplasării energiei era vântul); direcţia lor de dispariţie a fost spre N - atunci generalul Gobryas sfătuindu-l pe Împăratul Darius să retragă Perşii - locaţia şi timpul corespunzând de exemplu studiului din anul 2008 al academicianului Finlandez Kaalevi Wiik: în prezent (inclusiv prin Tradiţie), Laponii cu acelaşi profil genetic Gherga, adică Saami, sunt ştiuţi ca "Oamenii Soarelui şi Vântului". De altfel, studiile genetice - ca de exemplu ale lui Cavalli Sforza din anul 2000 - arată acea mişcare Antică (înainte şi după):

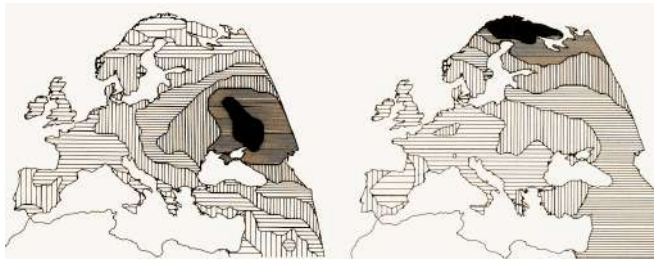

Nord Ponticii au ajuns Nord Europeni (Cavalli Sforza, 2000)

La începutul secolului XXI, academicianul Kaino Kalevi Wiik din Turku / Finlanda s-a implicat în cercetarea rădăcinilor popoarelor Europene utilizând corelat datele arheologice, genetice și lingvistice. Potrivit viziunii sale privind tabloului dominant, Europa postglaciară a fost locuită de oameni vorbind limbi necunoscute care s-au mutat spre Nord, pe urmele gheții continentale în retragere. Locul de origine al limbii Uralice primare a fost asumat din partea Siberiană a Uralului până la Marea Baltică, cu centrul în regiunea Volgăi superioare, de unde a început să se răspândească odată cu migrarea populației și s-a împărțit în diferite limbi Uralice, de la începutul mileniului IV î.C. Conform unor estimări, împărțirea și răspândirea limbii originale Uralice a avut loc mai degrabă prin schimb de limbi. Abordarea lui a îndepărtat asocierile Culturale de migrările în masă ale populațiilor, propunând că influențele Culturale - inclusiv limbile - s-au răspândit în mare parte prin învățările de la un grup la altul. În ceea ce privește dezvoltarea limbilor, savantul a fost de părere că din punct de vedere istoric convergența - adică asemănarea limbilor - a jucat un rol mai mare decât divergența. În locul modelului clasic de arbore al limbilor, el a preferat teoria contactelor, conform căreia limbile și dialectele s-au format prin influențări și asemănări cu limbile vecine și cu lingua franca. Academicianul Finic a sugerat că în loc de o singură limbă originală și divizarea multiplă ulterioară a aceleia, inițial puteau fi deja diferite dialecte iar grupurile de limbi considerate a fi apărut în timpul dezvoltării ulterioare au de fapt origini mult mai vechi. Dr. Kalevi Wiik a subliniat că studiul istoriei popoarelor și limbilor trebuie să fie interdisciplinar; și-a denumit domeniul de cercetare lingua-arheo-genetică, observând răspândirile și schimbările limbilor prin Culturile arheologice și prin grupurile umane cu anumite gene. Corespunzător opiniei sale, după glaciațiune Europa a fost populată de 3 feluri de populații (respectiv Finico-Ugrică, Bască și al limbilor necunoscute) din Sudul Europei. Vânătorii vorbitori Finico-Ugrici din refugiul Nord Pontic / Ucrainean s-au stabilit în partea de Nord a Europei eliberată de gheață, de la Urali până în Scandinavia și Nordul Germaniei (a justificat aceasta prin corespondența mai mare a gamei geografice a limbilor Finico-Ugrice cu zona post-glaciară a vânătorilor de vânat mare decât în cazul Bascilor, care și-au avut baza în refugiul Pirineic). Limba Finico-Ugrică a devenit lingua franca = limba comună de comunicare internațională pentru Nord-Europeni: drept urmare, la Samoiezii de dincolo de Urali și la Saamii de dincoace de Urali, până la locuitorii Vestului Europei (inclusiv în Insulele Britanice) limba a devenit Finico-Ugrică. În urmă cu aproximativ 7 milenii, agricultura a ajuns în Europa prin intermediul Indo-Europenilor iar o mare parte a populației și-a preluat treptat limba de la imigranții Indo-Europeni, mai înstăriți și cu statut mai înalt. În actuala zonă lingvistică Finico-Ugrică de la Marea Baltică (Estonia și Finlanda) agricultura a ajuns în urmă cu circa 5 milenii iar influențele lingvistice s-au răspândit odată cu noile competențe, însă nu a avut loc un schimb lingvistic complet, deoarece condițiile pentru agricultură erau mai puțin favorabile decât în alte părți ale Europei. Principalii susținători ai abordării academicianului au fost lingviștii Ago Künnap și Pusztay János; de asemenea, a găsit o primire pozitivă în rândul rasiștilor, fiindcă a arătat că Nordicii inițiali au fost superiori. La începuturi, când oamenii întemeiau aşezările, ridicarea palisadei din lemn ca protejare însemna înconjurarea locului cu trunchiuri aliniate vertical, înfipte în Pământ, eventual cioplite în partea superioară cu ţepi,

consolidate dinspre interior cu construcţii; înălţimea palisadei putea fi până la mai mulţi metri (opţiunea era ieftină deoarece realizarea uşoară se baza pe materiale aflate la îndemână şi excelentă pentru forturile ridicate în grabă, însă greu de păstrat pe lungă durată datorită posibilelor incendii ori armelor de asediu, fiind de obicei temporară, până la combinarea cu un val de Pământ sau construcţia unui zid permanent de piatră).

Hartă din secolul XVII

Deja din secolul VI î.C. denumirea gardurilor era de fapt după a Gargarilor / Ghergarilor ajunşi dinspre S acolo - care au constituit în Bazinul Niprului, cu capitala Ghelon, Regatul Gheros / Gheri - cuvântul provenit de la ei perpetuându-se astfel dar fiind şi inspiraţia altora aflate în legătură, ca grădină şi aşezare: "gord" era grupul de case din lemn înconjurate de un şanţ cu apă sau locul împrejmuit cu gard - evoluat în "gorod" pentru aşezare şi "grad" la fortificaţie, etc. - Dialectul Finico-Ugric din Udmurtia prezervându-l drept "gurt" pentru aşezare (o rezonanţă cu iurta Siberiană şi respectiv cort) iar în Pomerania Graiul Casubian / Kaşubian încă utilizează "gard" pentru localitate, în Engleză existând "garden" pentru grădină, etc. De pildă, pentru inima statului Ghet din timpul războiului cu Romanii - unde localnicii se păstrau foarte curaţi, având numeroase băi, bogaţii încălzindu-se prin pardoseli, betonul special fiind nedistrus până azi - în răsăritul densului populat Ţinut al Haţegului (aflat sub patronajul lui Hermes, numit Sarmis de Gheţi, ştiut de vechii Evrei ca Ham / bunicul Gherghe-seilor, numele capitalei de aceea fiind Sarmise-Getusa), Grădişcea / Grădiştea 45,43 lat. N, 23,10 long. E, azi în judeţul Hunedoara, era denumirea Getă a întregului complex fortificat de acolo, nu doar a capitalei ce găzduia Sanctuarul rotund din andezit, de tip Ghirgar / Gilgal:

Zona sacră Getă

Generalul Român Vasile Dragomir, vechi cercetător al zonei, a scris în anul 2001: "Toţi munţii din jurul Sarmisegetuzei sunt terasaţi iar versanţii sunt zidiţi. Pietrele fasonate de pe versanţi aveau o greutate şi de 3 tone. Cetăţile erau apărate de ziduri circulare. Dacă în cazul piramidelor egiptene pietrele erau transportate cu ajutorul unor sisteme cu bile şi ridicate cu scripeţi, pentru geţi aceasta nu era valabil. Rămâne un mister transportarea blocurilor imense de piatră până în vârful munţilor, cantitatea de materiale fiind superioară celei folosite la piramidele egiptene". (O explorare din satelit a relevat de exemplu scurgeri artificiale existente sub ruine, datând cu milenii înaintea Antichității, timp ce ar explica asemenea acumulare de pietre, căci doar între Împăratul Burebista și Regele Decebal perioada ar fi fost cam scurtă dacă realizările nu s-ar fi suprapus unor structuri anterioare).

Palisade

Istoricul Herodot Karka - care relativ la puțin timp după incursiunea Perșilor în Regatul Gerrhi / Gerrhos (în pronunție "Gher-hi" / "Gher-ho") a fost în N Mării Negre, inclusiv pe Ră / Volga - a scris despre dulgheria făcută de Gheloni ca având casele, statuile şi altarele complet din lemn, celebrându-l pe Dionisie prin festivaluri ale vinului în Regatul lor numit Gheri / Gerrhi, ce cuprindea Bazinul Niprului, cu ritual funerar atunci tipic Caucazian, profesorul Danez George Hinge observându-l ca similar celui practicat în Oseţia. Nordicii Gheroși / Geroși - populând Regatul Gerilor / Gherilor - erau mari comercianţi şi obişnuiau să-şi tatueze inclusiv picioarele; conform lui Pliniu, erau înrudiți cu Gheţii. În "Mirabilibus Auscultationibus" 30 (atribuită filozofului Aristotel) e scris că Gelonii / Ghelonii au văzut în zonă un cervid miraculos şi mare ca dimensiuni: un ren rar - ce pentru camuflare îşi putea schimba culoarea părului, conform ambientului - pe care l-au numit "tarandos" (probabil renul Finic de pădure - tipul cel mai mare dintre reni - rar şi în prezent). În secolul I î.C., poetul Roman Horaţiu i-a localizat pe Gheloni "la extremitatea Europei"; au existat până în secolul V (consemnaţi de exemplu în armata bizantină a Galului Flavius Rufinus 335-395 de către poetul Claudius Claudianus ca "bucuroşi când îşi tatuau mădularele cu sabia", alături de Sarmaţi, Daci, MasaGeţi "care răpuneau animalele pentru a-şi face cupe de băut" şi Alani / "A-Lani", adică din Stepă, "lan" fiind "Stepă", "care beau apă din mlaştini" - având nenorocul să se afle în calea hoardelor Hune flămânde - sau de către episcopul Sidonius Apollinaris în bătălia din anul 451 de lângă aşezarea Troyes a Galilor, de partea Hunilor). În Antichitate, de Gheri a fost legată în vecinătatea apuseană geneza la Marea Neagră a Geţilor / Gheților iar la Marea Baltică a Gher-manilor / Germanilor, Goţilor şi Ghepizilor / Gepizilor (inclusiv a celor Antic ştiuți ca Heri / Heruli - "G" fiind aspirat dialectal - Hiperborei care au populat Scandinavia dinspre Sud, după cum a scris în secolul VI istoricul bizantin Procopiu din Cezareea Palestinei).

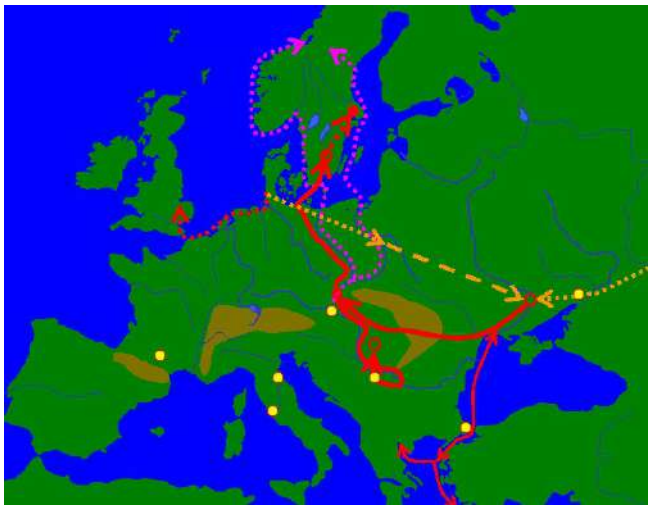

Rutele Herule

Cei din Regatul Gheri / Gerrhos s-au ridicat dintre Gherghiţii din Anatolia, o parte însemnată provenind, după cum a consemnat şi istoricul Herodot, din Milasa (prima capitală Cariană, în limba Cariană Ghelas - regăsit în numele noii capitale, a Gherilor - căpătând înţelesul de "regal"), fiind meşteri în fabricat atât săgeţi, cât şi tolbe pentru ele, "mulgători de iepe", cultivând Pământul şi făcând pâine, îngrijind grădini bogate, ceea ce i-a diferenţiat de Sciţii aflaţi în trecere prin N Mării Negre - care locuiau în căruţe - mai ales că vorbeau şi o altă limbă decât a acelora; o caracteristică a Sciţilor era că purtau cu mândrie la frâiele cailor scalpurile duşmanilor iar la cingătoare câte o cupă - câteodată făcută din craniul vreunui duşman - pentru băut (de la ei rămânând în Slavonă "skita" însemnând "nomad", de fapt Sciţi). Părintele istoriei - Herodot Karka - a scris că "Sciţii rătăcitori care locuiau în Asia, fiind bătuţi în război de MasaGeţi, au plecat de acolo, traversând Fluviul Arax din Caucaz, în Ţara Cimerianilor" / Cimerilor; autorul traducerii, Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române, a precizat: "MasaGeţii din Asia, TisaGeţii şi TiraGeţii din Europa au fost desigur unul şi acelaşi popor al Geţilor, numit deosebit după regiunile în care trăiau".

TisaGeţii aveau ca vecini pe vânătorii "Iurcae" - după cum i-a notat Herodot Karka în "Istorii" 4:22 - care observau renii / cerbii din foişoare pe care şi le făceau în copaci, pentru prinderea lor utilizând apoi câinii şi caii (vânătorii Iurcae au fost poziţionaţi de cei mai mulţi specialişti între Munţii Ural şi Marea Karga / Azov, ei având în apropiere şi Isedonii / Is-Idonii, adică "Vechii Edoni", urmaşii locuitorilor Edenului); Carianul Herodot, care în

"Istorii" a scris că Ghelon era frate cu Agatârs (strămoş al actualilor Ardeleni), frate cu Scit (strămoşul Sciţilor) şi frate cu Hyllos (eponimul Hilarimei de lângă Sanctuarul Gherga din Caria), toţi ca fii ai lui Hercule, a notat că lângă Nipru trăiau Sciţi ce se ocupau cu agricultura - dar nu arau - pe care i-a denumit Gheorgoi iar Pliniu a consemnat că vechiul nume al Sciţilor a fost "Arameos", adică Aramei (erau din aceeaşi grupare Ariană ca şi cei din N Indiei, fără trăsături orientale). În anul 1837, filologul German Georg Grotefend a sugerat că Iurcae / Jurcae din secolul V î.C. - menţionaţi de Anatolianul Herodot Karka - au fost de fapt etnonimi Turki (Turcae / Tyrcae în N Crimeeii, despre care au scris apoi Romanii Pomponius Mela şi Pliniu "cel Bătrân"); în anul 1854, "Dicţionarul geografiei Greco-Romane" de Britanicul William Smith a notat: "Iurcae / Ἴυρκαι din vecinătatea TisaGeţilor şi Sarmaţilor au trăit în ţinuturi bine împădurite, probabil fiind Ugri, aşa cum mai sunt azi urmaşi de gen în Ural". Cronica Primară - zisă a călugărului Nestor, de fapt fiind o compilație de texte vechi Rusești, datând dinaintea primelor cronici Ungurești - a menționat că au existat Ugri în trecere prin Kiev, anume Ugri Albi = Hunii / Avarii și Ugri Negri / Nordici = Ungurii; pe lângă că onomastic au fost aceiași Ugri (chiar la distanță de câteva secole), în elitele Hunilor, Avarilor și Ungurilor "Cuceritori" - cu bazele în aceeași Panonie - principali au fost bărbații Gherga, având același tipar genetic "N". Asemenea concordanțe - din perspective diferite / arheologică, genetică, literară, etc. - față de migratorii ajunși în același loc Panonic din aceeași zare cardinală, anume de la răsărit, nu se ignoră: istoria i-a plasat pe Avari între frații Huni și Unguri, toți acei nomazi fiind din aceeași parte / tabără în relațiile cu cei cu care au avut de a face; Ungurii "Cuceritori" = Ugrii Negri au fost Finico-Ugri iar Avarii sau Hunii au fost Ugri Albi, Hunii fiind - corespunzător inclusiv cronicilor - frații mai mari ai vechilor Unguri. În anul 1935, Gheorghe Popa-Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române, care a publicat Cronica lui Nestor în "Izvoarele istoriei Românilor" - a scris: "Erau Ugri Albi și Ugri Negri; Ugrii Albi sunt probabil Hunii iar Ugrii Negri sunt Ungurii care au trecut pe lângă Kiev, peste colina ce le poartă numele (în textele Slave nu se găsește numirea de Maghiari)". Iată partea a opta din "Cronica lui Nestor", despre invaziile Ugrilor, "Obrilor" / Avarilor și Bulgarilor (atestând inclusiv prezența vechilor Slavi la Dunăre și alungarea lor de către "Volochi" / Valahi = Români - dinainte de secolul VII - de acolo): "Pe când poporul Slav trăia la Dunăre, veniră din Sciția, anume de la Chazari, poporul Bulgarilor, se stabiliră la Dunăre și oprimară pe Slavi. În urmă veniră Ugrii cei Albi și luară în stăpânire țara, după ce alungară pe Volochi, care mai înainte ocupaseră pe Slavi. Acei Ugri și-au făcut apariția în timpul împăratului Heraclius și se duseră împotriva regelui Perșilor Chosroes. În același timp apărură și Avarii, care porniră împotriva împăratului Heraclius și era aproape să-l facă prizonier. Acei Avari se luptară contra Slavilor și supuseră pe Dulebi - cari erau Slavi - și violentară pe femeile Dulebilor: când un Avar voia să călătorească undeva, nu putea să se înjuge un cal ori un bou, ci poruncea să fie înjugate la care 3, 4 sau 5 femei și să tragă pe Avar; astfel asupreau ei pe Dulebi. Erau anume acești Avari mari de statură, îngâmfați în sufletul lor. Dumnezeu i-a pedepsit și ei muriră cu toții și n-a mai rămas nici un singur Avar. Și astăzi mai există în Rusia proverbul: Au pierit ca Avarii de la cari n-au rămas nici urmași, nici moștenitori. După aceia trecură pe la Kiev - în timpul lui Oleg - Ugrii cei Negri". Așadar cea mai veche cronică Rusă - scrisă la Kiev - a atestat existența puternicilor Valahi înaintea domniei Împăratului Heraclius din secolul VII (care a cârmuit Imperiul Bizantin din anul 610): prezențele Valahilor / Volochilor - adică vechii Români - au fost Dunărene, însă pe atunci nu la Sud de Fluviu (unde era Imperiul Bizantin), ci la Nord de Fluviu; spre disperarea propagandiștilor rău-voitori față de trecutul Românesc - care emană prostii în Epoca Modernă - documentul respectiv nu a fost realizat de Români (de altfel, hărțile acelor vremuri nici nu prezintă în spațiul Românesc vreo Țară Slavă / iar Ungurii au ajuns în Panonia abia la sfârșitul secolului IX). În partea a treia din "Cronica lui Nestor" a rămas consemnat: "Mulți ani în urmă Slavii se stabiliră la Dunăre, unde sunt acum țările Ungurilor și Bulgarilor. De aci Slavii se răspândiră pe pământ și și-au primit nume după țările unde s-au așezat. Astfel veniră și se așezară unii pe malurile Moravei și se numiră Moravi, alții se numiră Cehi. Și de asemeni se numără printre Slavi: Croații cei Albi, Sârbii și Carintienii. Iar când Volochii atacară pe Slavii de la Dunăre și se stabiliră între ei și-i asupriră, acești Slavi plecară și se stabiliră pe Vistula și se numiră Leși; dintre acești Leși se numiră unii Poliani / la Nipru, alții Liutici / la Odra, alții Masovieni / la Vistula mijlocie iar alții Pomoriani / la Vistula inferioară. De asemenea veniră aceștia și se așezară pe Nipru și s-au numit așișderea Poliani iar alții Drevliani, fiindcă locuiau în mijlocul pădurilor. Alții se stabiliră între Pripet și Dvina și se numiră Dregovici. Apoi alții se așezară pe Dvina și și se numiră Polociani. Slovonii cari se așezară împrejurul lacului Ilmen își păstrară numele lor și fundară o cetate pe care o numiră Novgorod. Alții se stabiliră pe Desna, pe Sem și pe Sula și se numiră Severiani. Și astfel s-a împrăștiat poporul Slav; după el s-a numit și scrierea de Slavă". Polianii / Polanii - în Rusă Поляне - au locuit în Bazinul Râului Ros (lung de 346 km, afluent pe dreapta al Fluviului Nipru); în secolul VI, niște frați Polani au întemeiat reședința Kiev, denumit după Cneazul Kîi al Polanilor (cel mai mare dintre ei); "Povestea vremurilor trecute" = așa-zisa "Cronica lui Nestor" a menționat în partea a șasea: "Pe când Polianii trăiau separați în grupuri, erau 3 frați dintre ei cari zidiră o mică fortăreață în cinstea fratelui lor mai mare și o numiră Kiev. Împrejurul cetății era o pădure mare și o dumbravă de brazi și ei făceau aci vânătoare de animale. Erau oameni înțelepți și înțelegători și se numeau Poliani; de la ei se trag Polianii cari sunt în Kiev până în ziua de astăzi. Alții - necunoscând toate acestea - au susținut despre Kîi că ar fi fost un luntraș, căci la Kiev era atunci o trecere la celălalt mal al Niprului; de aceea se zicea: Trecătoarea / Vadul Kievului. Dacă Kîi ar fi fost un barcagiu, nu s-ar fi dus la Constantinopol; mai mult încă, acest Kîi a stăpânit peste familia sa și când a venit la împărat a primit - după cum se povestește - mare cinste din partea împăratului la cari se dusese. Iar când s-a întors de aci și a ajuns la Dunăre și a găsit aci un loc ce i-a plăcut, zidi o mică cetate și a voit chiar să se stabilească aci cu nemetul său, dar locuitorii din acea regiune nu-i permiseră. Această cetate până în ziua de astăzi locuitorii de la Dunăre o numesc Kiovița. Kîi se întoarse deci în cetatea de la Kiev și-și sfârși aci viața. Și frații și sora Lybed muriră tot aci". (Ar fi de știut că numele ei - în vechea Rusă - însemna Lebăda / așa cum sună și în Română; lebăda acum în Rusă e "lebed" лебедь iar în Ucraineană = Rusină / Ruteană e "lebid" лебідь). Gheorghe Popa-Lisseanu (care a tradus "Cronica lui Nestor" în Românește) a observat că "în județul Brăila, plasa Borcea,

este o vale numită Chioveanul; s-ar putea ca cetatea Chioviţa să fi fost în apropiere". Anterior - în anul 1928 - academicianul Sever Pop (Doctor în filologie) în publicaţia "Muzeul Limbei Române" a considerat despre cuvântul "chiovean", însemnând cărăuş / negustor, că era legat de Varegii Kievului; de altfel, lingvistul Lazăr Şăineanu în "Dicţionarul universal al limbei Române" din anul 1929 despre chiovean a notat că literar era cărăuş din Kiov / Kiev. Atracţia pentru Dunărea inferioară s-a manifestat din partea vechilor Ruşi inclusiv în secolul X când concret Rurikul Sviatoslav - genetic Gherga - din Kiev şi-a fixat reşedinţa pentru 5 ani în Delta Dunării la Nufăru / judeţul Tulcea (în marginea primei Ţări Rumâne Medievale independente). Din cauza asupririi de către vechii Români la Dunăre - atât de Mijloc, cât şi de Jos - Slavii au plecat de acolo, fiind zişi Leşi (unii în N până în Pomerania, alţii în E până la Nipru şi chiar după), stabilindu-se pe locurile unde înainte au fost Goţii; Leşii au fost cei care vorbeau o limbă semănând cu Latina - zisă "Laš" de Slavi - însă ca nişte laşi şi-au lăsat leagănul: dintre ei au fost Câmpenii Nordici = Polacii de la Fluviul Vistula şi Câmpenii Estici = Polanii de la Fluviul Nipru (din ei au apărut faţă de Români vecinii Poloni la miazănoapte şi vecinii Ucraineni = vechi Ruşi la răsărit). Românii Evului Mediu timpuriu - aliaţi cu Uriaşii Avari - erau aşa de puternici încât vechii Slavi s-au îndepărtat de centrul Imperial din Câmpia Panoniei / interiorul Carpaţilor, ca Polani = Câmpeni în afara Carpaţilor, îndepărtându-se cât mai mult: spre miazănoapte în Bazinul Fluviului Vistula (cu apele provenind din Carpaţii Nordici) iar spre răsărit după Bazinul Fluviului Nistru (cu apele provenind din Carpaţii Nordici), spre Nipru. Menţionarea de către vechii Ruşi tocmai a vechilor Români - iar nu a altora - de care s-au temut vechii Slavi de nu au putut trăi strămoşii lor decât ca sclavi în spaţiul Românesc şi de aceea au ajuns departe, extra-Carpatic faţă de Câmpia Panoniei / centrul intra-Carpatic al Imperiilor de după sfârşitul Antic, adică din Evul Mediu timpuriu (secolele V-VIII), anume Hun, Gepid şi Avar, nu a fost deloc întâmplătoare, amintirea fiind încă puternică în secolele XI-XII, când au fost redactate textele "Cronicii Primare": inclusiv asocierile Românilor din secolele IX-X, în sens Imperial, cu vechii Bulgari ori cu bizantinii, i-au speriat pe primii Ruşi, care au găsit de cuviinţă să relateze aşa ceva (mărturie documentară excepţional de valoroasă, care explică de ce Românii nu s-au Slavizat, ci au rămas înconjuraţi de Slavi). Cel mai recent eveniment faţă de cronicarii lui Nestor - exemplificând contactele cu vechii Români - a fost capitala Rusină / Rusă pentru 5 ani în Dobrogea secolului X (acolo unde a funcţionat prima Ţară Rumână Medievală independentă, anume în secolele IX-XI). Călugărul Nestor din Kiev pe lângă că l-a citit pe "păcătosul" călugăr Georgios Monachos / Hamartolos din secolul IX (după cum a lăsat scris) se pare că l-a citit şi pe cronicarul Iordanes din secolul VI: a lăsat scris că fraţii Rurik veniţi pe 3 corăbii au întemeiat în secolul IX vechea Rusie, la fel cum exact cu 6 secole înainte rudele din elita Gotă - Ostrogoţi, Vizigoţi, Gepizi - cu 3 corăbii au ajuns în Dacia, atraşi în secolul III de bogăţiile Romanilor (distanţa dintre SE Baltic şi NV Pontic e de circa 1500 km / distanţa de la Nistru = Fluviu din NV Pontic până la Lacul Ohrida = "Marea Vlahă" - din inima Balcanică - e la fel iar de la Nistru până la Tisa este mai redusă cu o treime, fiind de circa o mie de km).

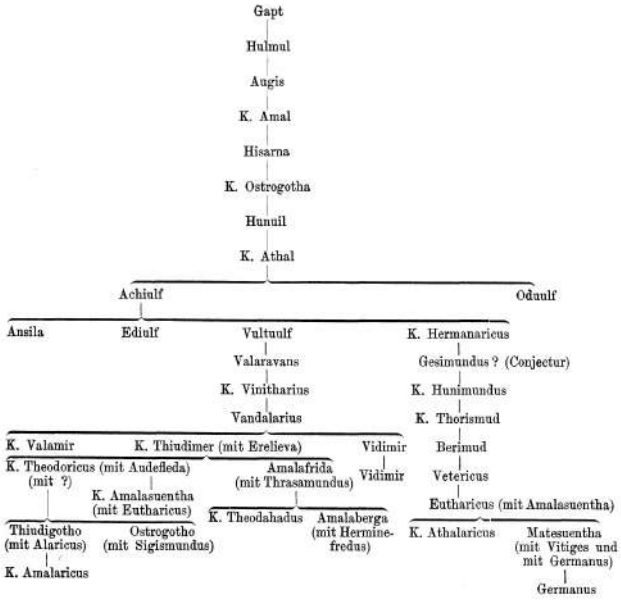

Enciclopedia Germană Pauly-Wissowa:
primii dinaşti Goţi = Amali

În volumul 14 din "Izvoarele istoriei Românilor" - publicat de Gheorghe Popa-Lisseanu în anul 1939 - apare în capitolul 17 din "Getica" cronicarului Iordanis / Iordanes: "Dacă mă întrebi cum sunt Goţii înrudiţi cu Gepizii, ţi-o spun în puţine cuvinte. Trebuie să-şi aduci aminte că Goţii, ieşind cu regele lor Berich din sânul Scandza, au fost aduşi numai pe 3 corăbii pe malul de dincoace al Oceanului, adică în Gothi-Scandza. Una dintre aceste 3 corăbii înaintând mai încet decât celelalte, se spune că a dat numele neamului, căci pe limba lor leneş se zicea 'gepanta'. De aci s-a făcut că în decursul timpului şi prin corupţie dintr-o poreclă să se nască fără intenţie numele Gepizilor şi cred că li se potrivea de minune, căci ei erau mai încetinei ca spirit şi mai greoi cu iuţeala corporală. Acei Gepizi au fost cuprinşi de invidie pe când se găseau pe o insulă a fluviului Vistula, pe care în limba părinţilor lor o numeau Gepedoios. Fastida / regele Gepizilor dând imbold poporului său liniştit, a mărit cu armele hotarele patriei sale. Provocând nebunește şi pe Goţi a călcat - el cel dintâi - printr-un atac vinovat legăturile de rudenie şi împins de o îngâmfare fără margini în vreme ce adăuga ţinuturi noi pentru poporul său, îşi împuţina de locuitori propria sa naţiune. Trimiţând soli la Ostrogotha, sub a cărui conducere se găseau încă atât Ostrogoţii, cât şi Vizigoţii, adică ambele popoare de acelaşi neam, i-a cerut, deoarece el se găsea închis de munţi înalţi şi strâmtorat de păduri dese, una din două, sau să se pregătească de război sau să-i pună la dispoziţie o parte din ţara sa. Atunci Ostrogotha / regele Goţilor, cari era un bărbat de caracter, răspunse delegaţilor că el are groază de război şi-i vine greu să-l poarte şi că - peste toate - este o crimă să se lupte popoare înrudite, dar că teritorii nu cedează. Ce să mai spun? Gepizii au pus mâna pe arme; contra lor, spre a nu părea că-i era teamă, a pornit la luptă şi Ostrogotha. S-au ciocnit lângă oraşul Galtis, pe lângă care curge râul Auha; aci s-a dat o luptă cu mare curaj din ambele părţi, ca unii cari aveau aceleaşi arme şi acelaşi sistem de luptă. Dar pe Goţi i-a ajutat şi cauza mai dreaptă şi iuţeala lor firească. În sfârşit, partida Gepizilor a început să dea înapoi, iar noaptea a pus capăt luptii. Atunci Fastida / regele Gepizilor părăsind câmpul de dezastru al alor

săi, a fugit în patria sa pe atât de umilit de rușinoasă ocară, pe cât fusese mai înainte plin de îngâmfare”.

Anul 262

Conflictul acela nu a fost între Goți și Geți, ci doar între Goți, adică între Geții liberi, din afara Daciei ocupată de Romani: Gepizii din NV au luptat pe Oltul superior - SE Ardealului - contra Goților din Regatul Oium. Centrul inițial al Gepizilor, denumit Gepedoios / “Geped-oios”, aflat pe o Insulă de pe cursul superior al Vistulei (Fluviu izvorând din Carpații Nordici) reda prin sufix Gotul “ahua” pentru apă - cuvânt înrudit cu proto Germanicul “*awjō” pentru mlaștină - astfel cum în trecut se folosea “Oium” pentru Sciția: așa cum “Oium” a fost zona timpurie Gotă, “Geped-oios” a fost cea timpurie Gepidă (a Gepizilor = leneșii sau pruncii Geților / Goților); iar fastuosul cârmuitor Fastida - aflat în fruntea înalților însă începților supuși Gepizi - prin contrast ar părea și “cel Iute” ori “Rapidul”. Gepizii leneși și-ar găsi ecouri peste timp: ar fi fost printre strămoșii actualilor Ardeleni, renumiți și acum prin lentoarea lor (oameni mai înceți). Istoricul Român Gheorghe Popa-Lisseanu, al cărui mentor a fost academicianul Petriceicu-Hașdeu, a enunțat despre toponimele Galtis și Auha: “Vechia numire de Galtis, unde s-a dat lupta între Fastida și Ostrogotha, o întrebuințează astăzi numai Sașii din Ardeal, în forma de Galt. Românii au adoptat numirea de Ungra pentru aceeași localitate, de la Maghiarul Ugra, fie că se va fi stabilit acolo o colonie de Secui, în drumul lor de colonizarea regiunei de răsărit a Transilvaniei, fie că Ungurii vor fi găsit acolo o cetate vechie din vremea Romană sau din timpul stăpânirii Goților în Ardeal, cetate pe care au ocupat-o ei. Numirea cea vechie - să admitem că va fi fost Galtis - s-a pierdut din graiul Românilor, cum s-a pierdut bunăoară și numirea orașului Morisena, dinspre gura Mureșului, care s-a înlocuit cu numirea cea nouă de Csanad / Cenad. Și dacă numirea de Galt provine din vechiul Galtis al lui Iordanes, de la cine au putut împrumuta Sașii la venirea lor în Ardeal, pe la jumătatea secolului XII, această numire, dacă nu de la autohtonii ce vor fi găsit în valea Oltului; după cum, pe de altă parte, Ungurii n-au putut împrumuta decât tot de la autohtoni numirea Morisenei de lângă gura Mureșului, înainte de a o fi înlocuit cu numirea cea nouă de Csanad? Localitatea Galt este atestată și prin documente. Astfel, documentul din 1211 scrie de castrul Noilgiant, cel din 1222 ‘castrum Noialt’ iar cel emanat de cancelaria papei tot în 1222 ‘castrum Noilgiant’, ca să nu vorbim decât de cele mai cunoscute documente. Lupta din anul 262 s-a dat la Galtis, lângă râul Auha care nu poate fi decât Oltul. Toți istoricii câți s-au ocupat de această numire - pe care o întâlnim, ca și numirea de Galtis, numai la Iordanes - au căzut de acord că Auha nu poate să fie decât numirea Oltului și au admis părerea că am avea o transcriere greșită a cuvântului Aluta sau Alutus, istoricește bine constatat”. “Cronica lui Nestor” - în partea 15 - a scris: “Slovonii, Ciuzii, Kricicii și Vesii grăiră către Varegi: ‘Țara noastră este mare și bogată, totuși în ea nu este nici o rânduială; de aceea veniți la noi să ne cârmuiți’. Și s-au ales 3 frați cu triburile lor, luară pe toți Rușii cu ei și veniră. Rurik - cel mai mare - se stabili la Novgorod, al doilea Sineus la Belozero iar al treilea Truvor la Izborsk. Și după acești Varegi s-a numit țara Novgorodului Rusească și Novgorodenii sunt de neam Vareg, mai dinainte însă erau Slovoni. După 2 ani muriră frații Sineus și Truvor. Rurik luă domnia și împărți cetățile între oamenii săi. În acele cetăți Varegii nu erau decât niște coloniști, căci cei dintâi locuitorii au fost cei care i-au chemat. Peste toți aceștia domnia o avea Rurik. Și se aflau la el 2 bărbați, cari nu erau din neamul său, ci erau boieri care îl rugară să se ducă împreună cu familiile lor la Constantinopol. Și trecură pe Nipru iar pe când mergeau înainte văzură pe un deal o mică fortăreață și informându-se despre ea ziseră: ‘A cui este această mică fortăreață?’ Li s-a răspuns: ‘Au fost 3 frați, în frunte cu Kîi, cari au zidit această fortăreață mică și murind ei, noi - urmașii lor - locuim aici și plătim tribut Chazarilor’. Atunci Askold și Dir rămaseseră în acestă cetate, își strânseră în jurul lor un mare număr de Varegi și începură să stăpânească peste țara Polianilor, în vreme ce Rurik era stabilit ca principe în Novgorod”. Așadar, în urma invitației făcută de către vechii Slavi Nord-Estici, în fruntea acelora ca să-i organizeze și să-i conducă au ajuns să fie bărbații genetic Gherga: anume, dinaștii Ruriki / foști Varegi (buni negustori, luptători puternici și mari cârmuitori); astfel a apărut Federația Rusă: mai mult, faptul că primii Ruriki au luat cu ei la Novgorod / noua reședință și în jur Ruși - deci Poliani de la Râul Ros / afluent al Fluviului Nipru - i-a îndreptățit pe urmașii Ruriki să preia ulterior Kievul / reședința Polianilor (vechea Federație Rusă a avut ca primele sale centre de putere cetățile Novgorod și Kiev). “Cronica Primară” / “Cronica lui Nestor” în prima sa parte - anume “Începutul Poveștii” - a indicat, foarte prețios, că erau Iafiți, printre alții, Varegii, Venețienii, Volohii = Rumânii / Românii, Romanii, Rușii, ș.a. (toți menționați distinct, adică separat Varegii de Ruși, Romanii de Volochi / Valahi, Venețienii de Romani) iar Carianii și Troianii, printre alții, erau Hamiți; privind Vest Anatolienii vechi - având elita Gherghită, astfel cum a fost la Cariani și la Troiani - ar fi de remarcat că Vechiul Testament l-a prezentat pe biblicul Ghergheseu = Sf. Gherghe drept Hamit: bunicul său patern a fost chiar celebrul Ham. Despre menționarea istoricului Herodot Karka 4:23 privind “Argi-pii” / Argipii, în pronunție Arghi-pei (Ἀργιππαῖοι / Ὀργιεμπαῖοι), autorul Britanic William Smith a scris în anul 1854: “Argipii trăiau la limita de miazănoapte a Vechii Lumi, în N Asiei, dincolo de care oamenii dormeau câte jumătate de an; ei erau consideraţi sfinţi, de nemolestat (nici nu purtau arme), la ei oricare fugar putându-şi găsi adăpost. Mela 1:19 a consemnat că la E de Fluviul Tanais / Don, dincolo de TisaGeţi şi Turcae, era întinsa regiune populată de Arymphai = Argipi, printre care erau mulţi preoţi (oameni sfinţi, ca Hiperboreii): ei trăiau la poalele munţilor de netrecut, identificaţi ca Altai” (se poate remarca - după cum a notat în anul 2004 și cercetătorul Murad Adji de la “Fundaţia Internaţională Sf. Gheorghe” din Federația Rusă - că “în Asia Centrală, centrul spiritual oriental era considerat Altai în N şi Himalaia în S, Şambkala

Turkilor fiind Şambala Tibetanilor; în vechea Turkă, Goth / Kut însemna Spiritual / Viguros").

Arymphaeii - sau Arimaspii, aşa cum erau numiţi când mergeau călare - au fost urmaşii străvechilor Ciclopi (având câte un ochi pe frunte), foşti Uriaşi Pelasgi. În "Istorii" 4:5, Herodot Karka a scris despre strămoşul tuturor - Sciţi şi vecini - că a fost divinul Targita / Targitaus, fiu al lui Zeus (se poate lesne observa similitudinea - inclusiv onomastică - dintre Targita sau Argi-pi şi Garga ori Gherghii din răsărit), mai mult, în înţeles Turk, "Targi" = "agricultor" iar "tai" = "clan", deci "Targi-tai" / Targitai (un nume popular şi printre Avarii care s-au aşezat în actuala Românie), însemna "strămoşul agricultor". Cercetătorul Ion Drăguşanul din Bucovina în "Datina, Biblia Românilor" din anul 2005 a scris: "Strabon X 3:7 nota că 'după cum mărturisesc sciţii, neamul lor s-a format astfel: la început s-ar fi născut pe acest pământ, care era pustiu, un bărbat cu numele de Tarkitan; şi zic ei că fiica lui era Boristena'. Nu ştiu dacă o combinaţie de genul 'Tarkit Anu', în care 'Tarkit' să însemne o însuşire a lui Anu ar fi rezonabilă, din moment ce grecii, inclusiv Herodot, obişnuiau să grecizeze nume şi mituri. Termenul îl întâlnim - totuşi - şi la etnologul Anders Hammarlund, care vorbeşte despre 'Şcoala Tarkit', cu referire la şcolile de muzică religioasă asiriene şi la 'liturghiile syriene' prin care acest gen de muzică supravieţuieşte şi astăzi, în practicile guru, în toponimie indică şi kurdă sau în patronime musulmane. Ceea ce înseamnă că o speculaţie 'Tarkit Anu' e plauzibilă, iniţial 'Tarkit' însemnând - probabil - 'cel demn de slăvit în cântec' iar în acest caz sciţii ar fi vorbit despre 'Anu, cel demn de slăvit în cântece' sau 'cel celest'. Dar Tarkitan, adică Targitaos (cum l-au preluat slavii), pe care grecii l-au asociat cu Heracles, a fost - după sumeorologul Serghei Rjabchikov - 'Tar gita', adică 'Zeul dăruit' / 'Zeul dedicat', ai cărui fii, toţi 'de aur', ar fi fost Plug-de-Aur (sau pământ arat, dar şi plugar, fermier, ţăran), Jug-de-Aur (sau boi înjugaţi, dar şi crescător de vite) şi Proţap-de-Aur (dar şi 'cel care fură vite'). Caz în care, miturile scito-dacice n-ar vorbi, în fond decât despre Saturn (sau despre Osiris), învăţându-i pe oameni tainele cultivării pământului". Sakii / Sciţii "regali" într-o vreme au fost îngropaţi prin vaste ceremonii funerare în Regatul Gherilor, cortegiile lor parcurgând mari distanţe pentru acestea, până la N de Râul Gherhus / Gerrhus - azi Ugra, în Bazinul Ră / Volgăi - având respect primordial pentru Gheri, din care afirmau că se trag (de la Sciţi derivă şi cuvântul "schi" pentru ceea ce au inventat Nordicii Saami); cercetătorul Ardelean Alex Imreh a scris: "Geneticienii leagă răspândirea indo-europenilor de migraţia regalilor saci în mileniul II î.C. Cine erau sacii, purtătorii căciulii ţuguiate, buni arcaşi şi mânuitori de topoare? Herodot 1:125 i-a numit 'dahi regali'. Mulţi istorici 'clasici' români refuză înrudirea dintre daci şi dahi fără argumente. Lăsând la o parte că aveau acelaşi port, că vorbeau aceeaşi limbă protolatină, din care au rămas suficiente cuvinte pe care le regăsim în limba română de azi, că aveau acelaşi steag de luptă - lupul cu trup şerpuitor - studiul genetic nu mai lasă umbră de îndoială: au acelaşi marcaj genetic. Dahii, daii au făcut istorie ca triburi conducătoare şi fondatoare de dinastii regale, din care parţii sunt cei mai cunoscuţi în istorie, cucerind şi imperiul persan". În anul 2013, colectivul internaţional de geneticieni coordonat de Dr. Sardana Feodorova de la Academia Medicală a Federaţiei Ruse a studiat colonizarea Siberiei de către populaţia Yakută / YaKută - genetic predominant "N", ca Gherga - afirmând că făcea parte din populaţia "Sakha", adică Scită, care a conectat Sudul Siberian cu Nordul Siberian, având urme genetice evidente ale amestecului istoric din V EurAsiei, pe care le-a transmis în E EurAsiei (Romanii - aşa cum au denumit Anatolia ca Asia "Minor" / "Mică" - au numit Dobrogea drept Sciţia "Minor" / "Mică").

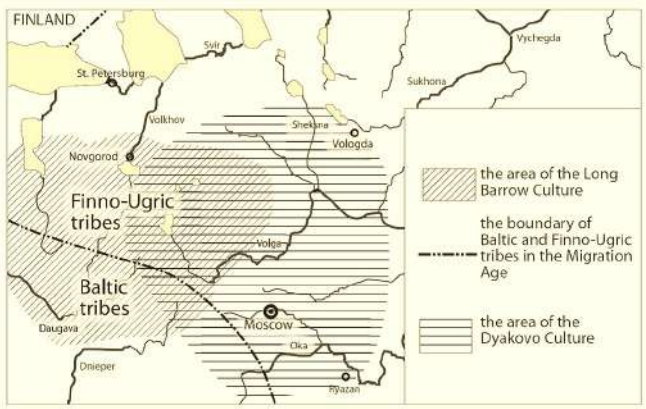

Întâlnirea Medievală timpurie dintre Finici şi Baltici (Dr. Carlos Quiles, 2019)

Mlaştinile uriaşe din Antichitate de la izvorul Niprului erau ştiute ca Gherho / Gerrhon, Regatul Gerrhos / Gherhi al Ghergarilor / Gargarilor fiind până la latitudinea Moscovei 55,45 lat. N, 37,37 long. E, caracterizând Cultura Dyakovo, populată de Finico-Ugri, conform şi cartografului American Livio Stecchini 1913-1979 (Carianul Herodot a numit ca Hiperborei pe cei din miazănoapte având mult aur, păziţi de Gardieni utilizând simbolul Grifonilor - ce uneau natura divină cu natura umană - mai ales de cealaltă parte a Uralilor, după Fluviul Enisei din centrul Siberiei ce curge între Lacul Baikal şi Oceanul Arctic, adică exact zonele probate la începutul mileniului III ca dominate de grupul genetic "N" ca al Gherga, documentat ştiinţific ca existând

acolo începând cu mileniul VI î.C., pentru Grecii vechi cei mai faimoşi Hiperborei fiind gemenii Gherghiţi Artemis Gergithia şi Apollo Gergithios); e de ştiut că denumirea de Moscova n-a provenit de la Ruşi, ci a fost de la vechiul termen Finic "moskva" pentru "albie navigabilă". În istorie aşadar între Caria / Karia şi Karja / Karelia au fost transferuri pe ambele direcţii. Întâi Hiperboreii - "extremii Nordici" - au ajuns în Karia / Anatolia iar apoi Carianii au ajuns în ceea ce a rămas ştiut drept Karja, azi Karelia. Trecerea Uralilor, în prezent puternic marcată genetic "LLY22G", adică având tiparul Gherga, era pe o veche rută, în principal utilizată şi acum de traseul Trans-Siberian: canalul de comunicaţie în EurAsia unea Mările Neagră şi Caspică (de la Don cu bărci transferate datorită relativ micii distanţe până la Ră / Volga) iar apoi pe Râul Kama ce-şi are izvorul în regiunea Udmurtia; de la Trecătoarea Sverdlovsk, unde azi se află Ekaterinburg 56,50 lat. N, 60,35 long. E, principalul oraş din Munţii Ural ("Poarta Siberiei"), erau prinşi afluenţii Fluviului Obi - ce curge din Altai şi se varsă în Marea Kara prin cel mai lung estuar din lume - dar şi Fluviul Enisei, la răsărit de care era zona propriu-zisă a Hiperboreilor în timpul lui Herodot / care în explorarea sa din secolul V î.C. se pare că a fost până la trecătoarea din Ural unde începea Siberia, oferind descrieri precise de pe teren, ca martor ocular, menţionând inclusiv iarna dură de acolo, lungă de până la două treimi din an. Calcule făcute în Epoca Modernă - ca de exemplu, de către cercetătorul Andres Paabo în anul 2018 - au relevat că încă din Epoca Pietrei legăturile dintre Fluviile Europei şi cele Siberiene se făceau practic în doar câteva săptămâni: o asemenea dinamică străveche a facilitat nu doar schimburile de mărfuri, ci însuşi fluxurile de populaţii; în N EurAsiei, oamenii călătoreau la fel de intens ca şi în S EurAsiei, chiar cu distincţia că Nordicii - folosind apele - aveau avantajul deplasărilor mai rapide şi mai îndepărtate decât Sudicii.

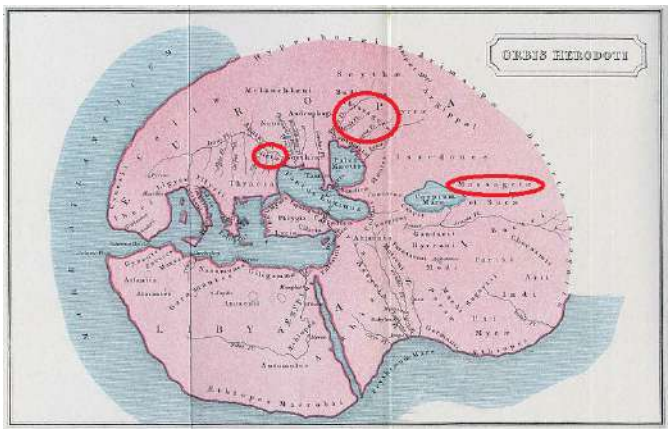

Lumea lui Herodot (Europa şi India se învecinau)

Molcomii / blajinii Hiperborei erau ştiuţi de la început de către Grecii vechi ca fiind de la originea vântului Nordic, unde soarele lumina mereu (deci după Cercul Arctic / Polar); trebuie ştiut că în Tradiţia Română au fost cunoscuţi ca "Rohmani" sau "Oameni Roşii" - celebraţi la o săptămână după Paşti - iar ulterior Slavii au numit blajinii ca "fericiţi" (în Română şi acum se zice "rumeni" celor roşii în obraji / frigul Nordic desigur provocând tuturor aşa ceva). În anul 1937 Vasile Lovinescu prin lucrarea "Dacia Hiperboreană" observa că migrarea Hiperboree - a norodului din Nord - n-a avut nimic dintr-o emigraţie ci a fost sacră, răspândirea Hiperboreilor fiind riguroasă din N Siberian până în N Dunării, după o geografie precisă vizând Dunărea inferioară, de la Fluviul Don (ce era Hiperboreu, conform şi filozofului Ambrosius Macrobius), pe ruta marcată de Brazda lui Iorgovan / Novac, în onomastică dar şi istorică legătură cu Gherga. Elita spirituală a începutului Civilizator peste Dunărea inferioară, a Anatolienilor şi a vechilor Greci, a fost Hiperboree, dominată de Ghergani (conform ansamblului indicilor temporali, spaţiali, onomastici, genetici şi logici); mărturiile Antice despre seminţie erau că a fost Sfântă, scutită de oboseală, boli şi bătrâneţe - care ar fi avut după Pindar, Cicero, etc. elixirul tinereţii veşnice - şi fericită, iniţiată Asiatic / conform istoricului religiilor Mircea Eliade (de pildă, poziţia lor mortuară era pe spate, ei schimbând obiceiul înhumării ghemuite din N Dunării inferioare şi a îngropării în afara locuinţelor, nu sub podea cum se practica până atunci). Hiperboreii - consideraţi şi mentorii Atlanţilor - au fost virtuoşi, înţelepţi, paşnici, drepţi, prietenoşi, pioşi, bogaţi, vegetarieni, foarte înalţi, energetici, dotaţi cu puteri miraculoase; au mai fost menţionaţi de Vest Anatolienii Homer, Hesiod, Alceu / Alkaios din Lesbos, Hecateus din Teos 38,10 lat. N, 26,47 long. E / Ionia în secolul IV î.C., Diodor din Sicilia, Apolloniu din Rodos, Pausania din Caria, ş.a. (Pherenicos din Heraclea Pontului 41,17 lat. N, 31,24 long. E descria Hiperboreii că "sunt cu totul nedeprinşi la război şi se trag, după cum spun tradiţiile, din neamul Uriaşilor celor vechi" / dar cu timpul au trebuit să înveţe ori să inoveze tehnici de luptă, devenind şi aprigi războinici). Bătrânii Hiperborei se sinucideau ca să nu fie povară celorlalţi (obicei original, regăsit de pildă Antic la Spartani şi Medieval la Armâni). Pindar în "Olimpicele" 8:47 a scris că Hiperboreii îşi aveau patria la Istru, Clement din Alexandria în "Stromata" 4:23 l-a notat pe Zalmoxe cu epitetul de "Hiperboreu", geograful Ptolemeu 3:10 a notat că pe Siriat / Siret era o cetate Hiperboree, Macrobiu în "Somnul lui Scipio" 2:7 a scris că regiunile udate de Dunăre erau Hiperboree, ş.a.m.d., ca de exemplu alţi autori Antici: Pliniu "cel Bătrân" scria că Hiperboreii erau din zona cea mai NE Europeană - "unde soarele răsare vara şi lumina zilei este timp de 6 luni" - Ovidiu în "Metamorfoze" a plasat Hiperboreii lângă Caucaz / pe atunci inclusiv lanţul Carpatic fiind denumit aşa, el trăind sub Axul Boreal din Ţara Geţilor (după cum a notat în "Ponticele" 2:19), Vergiliu a scris despre Orfeu că era "singuratic, cutreiera gheţurile Hiperboree, Donul acoperit de gheţuri şi câmpiile niciodată fără zăpadă" iar Anatolianul Strabon în "Geografia" XI 6:2 a consemnat: "Primii care au descris diferitele părţi ale lumii spun că Hiperboreii locuiau deasupra Mării Negre şi a Istrului" (Apolloniu din Rodos a afirmat despre Hiperborei că erau Pelasgii din Nordul Tracilor). Filozoful Român Vasile Lovinescu a scris în lucrarea "Dacia Hiperboreană" (din perioada interbelică): "Negrul a fost important în istoria iniţiatică a Daciei unde avea, înainte de orice, un sens de primordialitate. Negrul era culoarea lui Saturn, a Bătrânului Crăciun, Zeu Dac prin excelenţă. Pelasgos - tatăl lui Hiperboreus - s-a născut din 'Pământul Negru'; mama Dacică este o Mare Neagră. România este denumită de vecinii săi ca 'Pământul Negru' sau 'Pământul Negrilor' (acesta este sensul cuvântului Valah). Aceste date - la fel ca şi toate celelalte expuse în cursul studiului nostru - ne fac să ne gândim că România a fost una din 'Etiopii' şi că foarte importanta funcţie sacerodotal-regală 'Negru-Vodă' reprezentând Şeful Suprem al Centrului Dacic (Cali-man, Rege al Cerului) era aceea a unui Preot Ioan, cum o arată şi silaba IO de

învestitură. Etnologul Bezsonov a observat că în poeziile populare ale Sârbilor, Bulgarilor, Ukrainenilor, România este denumită ca 'Ţara Arabilor'. Exista asimilarea între 'Sarab' - nume al castei supreme sacerdotal-regale a Dacilor - şi 'Arab', acest termen având exact acelaşi sens pe care-l are azi în popor, şi în Harap-Alb, adică acela de Negru; a fost cazul celebru al împăratului Filip Arabul care era în realitate Filip Sarabul. Reamintim (în fine) că Basarabii, castă care a fondat iniţiatic Principatele Române în Evul Mediu, erau identici Sarabilor. Toate acestea arată că Harap-Alb (Arab-Alb) este mitul autentic Hiperborean al unui Sarab alb, ceea ce este de o excepţională importanţă, mai ales dacă ţinem seamă de redactarea sa aproape contemporană".

Phaeton

Este interesant că, aflat pentru un deceniu în Tomis / la malul Hiperboreu al Mării Negre, poetul Roman Ovidiu la începutul secolului I a scris despre cazul inedit al lui Phaeton, băiatul frumoasei Oceanide Clymene / Prinţesa apelor dulci (adică fiica Titanilor fraţi Oceanus şi Tethys), care l-a avut pe fecior fie cu Titanul Helios / fiul Cerului şi al Gaiei, fie cu Apollo Gherghitios, tatăl adevărat acceptând ca Phaeton să fie crescut de cârmuitorul Etiopiei; povestea lui Phaeton - nume ce literalmente însemna Fătul lui An, rezonând însă şi cu Zeul Ptah, ocrotitorul Egiptului - era Hiperboree. Când Phaeton a aflat că era fiul unui Ghergan, a cutezat să se ridice la Cer cu "carul purtător de văpăi" îngrijit de tatăl său adevărat (preluat de la Hefaistos / Vulcanus, pe care însă nimeni nu ştia să-l mâne); poetul Roman Ovidiu a cules datele pe când era deportat în regiunea populată mai ales de Geţi şi le-a notat cu puţin timp înaintea morţii sale, în "Metamorfoze" 2: "Phaeton ceru carul şi dreptul să mâne o singură zi caii cu picioarele repezi ai părintelui său. Tatăl se căi că jurase; zise, scuturându-şi de 4 ori strălucitorul cap: 'Din voia ta, spusele mele au ajuns primejdioase; aş putea să nu împlinesc cele făgăduite! Mărturisesc, ar fi singurul lucru pe care ţi l-aş refuza fiule, ţie. Se cuvine să-ţi schimbi hotărârea. Voia ta nu e fără primejdie. Prea mare povară îţi ceri Phaeton, la care nu se încumetă nici bărbaţii în vârstă, necum nişte copii. Soarta îţi este de muritor şi nu e pentru muritori ceea ce râvneşti. Lucrul la care nu se încumetă să ajungă nici chiar Cei de sus, tu neştiutor, cutezi a-l dori. Oricui dintre ei ar putea să le vină dorinţa; dar afară de mine nu are dreptul nimeni să se aşeze în carul purtător de văpăi. Până şi cârmuitorul Olimpului, din mâna dreaptă a căruia ţâşnesc - nimicitoare - cumplitele fulgere, nu ştie să mâne acest car. Şi pe cine avem mai mare decât pe El? La început, calea urcă pieptiş iar dimineaţa - înviorați de odihnă - caii mei o poate sui; la mijlocul cerului, drumul e de înălţime uriaşă: adesea şi mie - văzându-le de acolo - marea şi pământul îmi stârnesc frica şi de tulburătoare spaimă îmi tremură pieptul. Iar ultima cale e prăvălatică şi ea cere conducător încercat. Afându-te în car, ce ai face? Ai putea tu să lupţi împotriva rotirii cerului, fără să te laşi azvârlit de iuţeala polilor axei? Ca să nu fiu autorul unui dar funest pentru tine, fereşte-te fiule şi - cât mai e timp - schimbă-ţi dorinţa. Dovezi temeinice îmi ceri? Netăgăduită dovadă îţi dau tremurând, ca să fii încredinţat că ai purces din sângele meu: că sunt tatăl tău, ai dovadă grija mea părintească. Caii mei, cu coapsele încărcate de focul pe care îl suflă gurile şi nările lor, nu vor fi ascultători în mâna ta; abia o suferă pe a mea, când trecând prin lumea cerului, pământului, mării, piepturile li se aprind încălzite şi capetele lor năzuie să se smulgă din frâu. Neînduplecat sunt în faţa unui singur hatâr, căci cu adevărat pedeapsă ar fi aceasta, nu cinste: este o pedeapsă Phaeton ceea ce îmi ceri. Mai bine să fii înţelept'. Sfatul lui luă sfârşit; totuşi, Phaeton nu ia în seamă cele rostite şi lacom de dorinţa să se urce în car, stăruie în dorinţa sa. Deci părintele său s-a ţinut tare cât a putut iar în cele din urmă şi-a dus fiul lângă măreţul car pe care i-l dăruise Vulcanus. Osia şi oiştea erau aurite, roţile erau încheiate în obezi de aur şi întărite cu spiţe de argint; răspândite cu măiestrie pe jug, pietrele de crisolit şi alte nestemate de topaz revărsau sclipitoarele raze ţâşnite din Apollo. Ambiţiosul Phaeton privi încântat frumuseţea şi meşteşugul lucrării. Între timp, în răsăritul de azur, grijulia Aurora deschidea porţile purpurii ale palatului ei, împresurat de trandafiri; stelele - grija rostului cărora o are Lucifer - aleargă spre el, care se făcea nevăzut cel din urmă din lăcaşu-i ceresc. Apollo vede cum roşesc pământul şi cerul şi cum se topesc în capete coarnele lunii şi sprintenelor Horae le porunceşte să-i înhame caii cei repezi. Supusele zeiţe împlinesc îndată poruncile şi luând de la iesle pe iuţii patrupezi suflând văpăi şi sătui de ambrozie, le petrec strâns hăţurile. Atunci tatăl stropeşte uşor cu un elixir sacru fruntea fiului său - ca acesta să poată îndura biciuirea iute a focului - şi îi încununează capul cu o diademă de raze şi printre cernite presimţiri şi suspine adânci de nelinişte scăpându-i din piept, el spuse: 'Fie măcar acum să asculţi poveţele unui tată: foloseşte-te cât mai rar de bici, copile; mâna ta mai ales să stăpânească hăţurile vânjos. Din voia lor, aceşti cai îşi zoresc alergarea; truda este să le domoleşti avântul. Ca să aduci deopotrivă căldura în cer şi pe pământ, fereşte-te să-ţi cobori carul prea jos ori să-l urci prea sus în eter: prea sus, vei arde în flăcări lăcaşurile cereşti, prea jos, vei pârjoli pământul; cea mai temeinică este calea de mijloc. Ai grijă să nu se abată carul prea către dreapta, în nodul Dragonului, nici prea mult spre stânga, în ţinutul înclinat al Altarului. Ţine-te la mijloc, departe de ele. Restul cere-l Fortunei: prielnică fie-ţi dânsa şi să te vegheze mai

bine decât ai putea tu însuţi'. Şi - în picioare - cu trupul său tânăr el umple carul şi stă neclintit, se bucură de atingerea hăţurilor lăsate în mâinile sale şi îi mulţumeşte părintelui care încuviinţează cu părere de rău. Între timp, năvalnicii cai varsă văpăi şi fac să răsune văzduhul de nechezat iar picioarele lor izbesc opritorile. Dar povara era uşoară, caii nu mai pot recunoaşte carul, nici jugul nu-i mai apasă din greu. Lipsit aşadar de obişnuita-i povară, carul ţâşni în înaltul văzduhului, parcă era un car gol. Caii băgară de seamă şi îşi zoriră alergarea părăsind cărarea bătută şi luând-o razna la fugă. El se înfioră: nu mai ştia în ce latură să smucească hăţurile, nici drumul nu-l mai recunoştea, şi chiar de l-ar fi ştiut, nu mai avea cum să-şi domolească telegarii. Din înaltul eterului, nefericitul Phaeton descoperi departe pământul întinzându-se fără zări şi păli, genunchii îi tremurară şi deodată îl cuprinse groaza. Ce să facă? În spatele lui era mult spaţiu ceresc străbătut iar dinaintea ochilor era şi mai mult! Cu sufletul le măsoară pe amândouă şi ba acest asfinţit pe care soarta nu-i îngăduie să-l atingă îi ţintuieşte privirea, ba şi-o strămută spre răsărit. Neştiind încotro să apuce, rămâne nemişcat sub povara spaimei iar hăţurile nu le lasă din mâini, însă nici nu le mai poate strânge şi nu mai ţine minte nici numele cailor. Atunci Phaeton vede cele 4 părţi ale lumii stăpânite de incendiu şi nu mai poate să îndure biciuirile cumplite ale flăcărilor; respiră un aer încins care parcă iese dintr-un cuptor adânc iar carul şi-l vede albind în văpaie. Astfel Phaeton se rostogoleşte într-un puhoi de flăcări, de-a curmezişul câmpiilor cereşti o lungă brazdă de lumină arătându-i căderea. La fel uneori - dintr-un cer fără nor - cade sau pare să cadă o stea. Departe de patria lui, în cealaltă emisferă a lumii, largul Eridanus îl primeşte şi îi spală în ape faţa fumegândă".

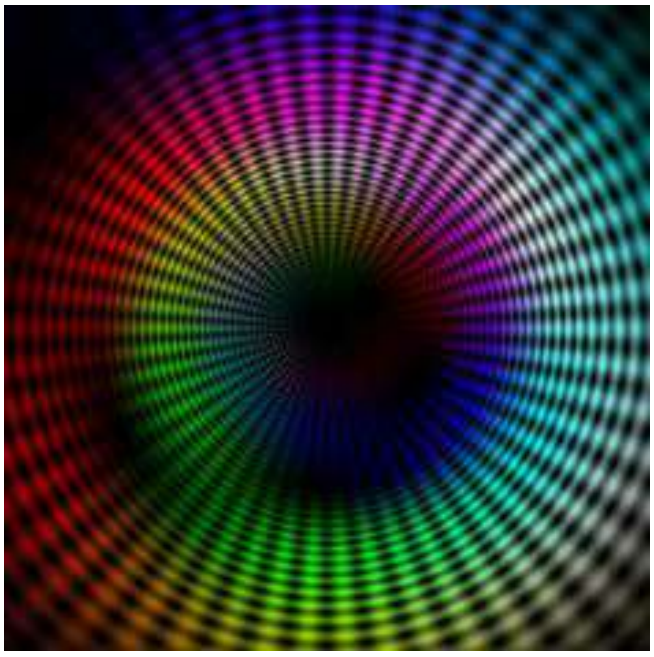

Este de observat că Poseidon - care o avea ca soră pe Hera - poseda în Templul Atlant un "car înaripat"; carul condus de Phaeton a fost preluat de la Hefaistos / Vulcan, băiatul Herei, fiica Timpului / Cronos şi a Rheii: iată că şchiopului Hefaistos / Vulcan - personificarea focului, al cărui nume Roman era apropiat de Bulcan / Balcan, cununat cu frumoasa Afrodita / Venus, născută din "spuma mării" ca fata Cerului / Uranos - i se atribuiau obiecte de mare tehnologie, ca de exemplu "carul solar" condus de Phaeton, "scutul cu egidă" folosit de Zeus, Magicul colier "Ghirdar" al Ghergarei Harmonia / sora lui vitregă, "cutia Pandorei", etc. (conform orientării din vechime - cu faţa spre V întotdeauna - cârmirea carului către "dreapta" însemna spre N şi către "stânga" însemna spre S iar "spuma mării" a fost înlocuirea legendară a ceea ce iniţial era "sperma"). Filologul Englez William Skeat 1835-1912 a conectat Sanscritul "varcha" pentru "lustră" cu Vulcan - care Latin a fost descris de poetul Roman Varro ca provenind din "fulger" - iar lingvistul Georgian Vasily Abaev 1900-2001 a comparat numele lui Vulcan cu metalurgul Wergon din basmele Nart ale Caucazului Nordic (în legătură cu înţelesul Oset de "werg" pentru "lup" şi "kurta" pentru "incandescent"); în anul 1994, Dr. Gerard Capdeville de la Universitatea Sorbona a demonstrat continuitatea dintre Minoanul Velchan al maestrului focului - companionul Marii Mame - şi sinonimul Trusc / Tusc (din care a apărut Vulcan) iar specialistul Francez Joseph Guyonvarch 1926-2012 l-a identificat pe Vulcan la Celţi ca Olcan / Organ: cercetările confirmă apelativul Ghergan al lui Vulcan (mai ales că a fost crescut de mama Graţiilor). Poetul Antic Nonnus din Egipt - de pe Nil, din dreptul Căii Ghirga - a scris că o armă a Zeului Dionysos a fost realizată de Gherghinoi / Karkinoi (după cum erau anterior numiţi Cabirii), fii ai lui Vulcan / Hefaistos: "Mai întâi din stânca abruptă şi scăpărătoare de foc a Lemnosului, făuri furtunoasă armă, aproape ca un molift mistic din Samos, 2 Cabiri - fii ai lui Hefaistos - având numele de familie al mumei lor, pe care Cabiro din Tracia îi născu mai înainte celebrului făurar". În secolul III î.C., poetul Licofron din Chalkida 38,28 lat. N, 23,36 long. E (capitala Insulei NegroPonte / Euboea) a scris despre Cadmos că era fiu al lui Hefaistos şi Cabiro - Cadmos devenind tatăl Cabirilor din SamoTracia - el egalându-l pe Cadmos / "Moşul Gat" câteodată cu Hermes: iată aşadar opinia despre Ghergarul Hermes ca fiul Ghergarului Vulcan, divergentă faţă de cea legendară că Ghergarul Hermes era fiul Ghergarului Zeus (Ghergarul Hermes - mesagerul divin cu "kerykeion" - a impresionat puternic Vechea Lume).

Hermes şi Kharon

Autorul Apolloniu din Insula Rodos în "Argonautica" 4:597 a scris că argonauții când s-au întors din Kolkha / Georgia au trecut pe la gura Eri-danus, ceea ce făcea referire la Râul Rheii / Dunărea ca "largul Eridanus": Fluviu Hiperboreu - pe malurile căruia se știa că au fost primele Grădini ale Hesperidelor - acolo prăbușindu-se temerarul Phaeton, străvechea poveste rămânând bine cunoscută de localnicii Antici (eponima Eris / "E-ris" - geamăna Zeului Ares / "A-res" al Războiului Marte - a fost născută de Zeița Hera după ce a atins un gherghin / păducel); fiul (Fătul Frumos) "Phaet-On" / Phaeton = "Fătul lui An" a căzut în Dunăre. Așa după cum din vechime s-au reținut căderile celor din Cer, acea întâmplare n-a fost singulară, de pildă - pe lângă căderile Îngerilor Gregori notate de cei din Orientul Apropiat - înaintea poetului Roman Ovidiu inclusiv senatorul Roman Figulus a consemnat o faptă similară, anume că în Insula SamoTracia cândva au căzut din Cer "Cei Măreți", care și-au făcut casă acolo (erau mai mulți decât o persoană și au supraviețuit prăbușirii). Simbolic, ruta Gherganului Phaeton din Africa în Europa reda traseul omenirii prin mișcarea sa din Etiopia în România, jalonarea temporală fiind pe de o parte cea a "Facerii" - geneza omului pornind din Etiopia, de acolo și de atunci putând data "carul" ce nu se mai știa conduce - și pe de altă parte cea Atlantă (locația tragediei, unde a căzut tânărul Phaeton și unde trăia mama sa Clymene / Clito). În "Biblioteca istorică" 1:12, Anticul Diodor din Sicilia a scris: "Egiptenii susțin că apelor strămoșii lor din vremile străvechi le ziceau Oceane, ceea ce în traducere ar fi Doici; își închipuie Egiptenii că Oceanos era Fluviul Nil, unde - după socotința lor - s-au născut Zeii". Geograful Ptolemeu din Egipt în anul 150, pe harta realizată de el între Australia și Islanda, a plasat Hiperboreii cum erau știuți atunci - la timpul său - în regiunea Arctică (de la Gheri provine cuvântul ger pentru frigul vremii foarte reci):

Hiperboreii în extremitatea Nordică

Deoarece baza pozitivă era Hiperboree, vechea societate Greacă mereu a tins spre acea perfecțiune: însemnările "Iatromantis" - ca de pildă în secolul VII î.C. ale fostului preot al lui Apollo, nobilul Aristeu de pe Insula Proconessos / acum Pașa-limanî 40,29 lat. N, 27,36 long. E din Marea Marmara - au descris pelerinajele Hiperboree din Anatolia nu fizice spre Nord ci prin experiențe mistice datorate unor puternice meditații cu posesiuni șamanice, ierarhia stărilor fiind asemănate cu ascensiunea unui Munte de lumină paradisiacă, pentru ajungerea într-un Sanctuar al păcii izolat (ca o Insulă), căutarea îndeplinind dorința de atingere a existenței primordiale, relevantă scopului nemuririi; ca și credința în nemurire din Antichitate a Geto-Dacilor, în Evul Mediu aceeași credință în nemurire s-a întâlnit la Nordicii nomazi ai apelor, Varegii / Vikingii crezând că mergeau în Valhala dacă mureau glorios (la fel cum făceau predecesorii lor Geto-Daci, care au uimit lumea prin lipsa fricii de moarte). De altfel, academicianul Român Vasile Pârvan în cartea "Getica, o protoistorie a Daciei" din anul 1926 a scris: "Nordicii credeau, la fel ca Geții, într-un fel de Walhall unde, după moartea trupului, se vor întâlni cu zeul lor suprem și vor trăi fără sfârșit". Britanica Pam Millington și Americanul John Yonge au afirmat în anul 2006: "Mitologia Scandinavă anunță că fraţii Gor şi Nor au fost primii cârmuitori Nordici - Gor peste Insule iar Nor peste Peninsulă - Nor având un fiu numit Garð, un vechi termen evocându-l pe cel Kurd, acelaşi ca şi pentru anteriorii Guţi din Iran; din Guţi / Garð se poate uşor deduce că au devenit Geţi - mai ales ca Edoni pe Râul Vardar - respectiv Uriaşi Goţi (numiţi Eoteni / Jotuni): tatăl lor Thorri / Thor a fost cârmuitorul Gotlandiei, ceea ce înseamnă că înaintea sosirii lui Odin cei dintâi în Scandinavia au fost Geţii Edoni (care aveau monede inscripţionate 'Getas - regele Edonilor', găsite până în Mesopotamia). Odin a fost însoţit de Budini - roşcovani cu ochi albaştri - despre care Carianul Herodot în a patra carte de 'Istorii' a scris că locuiau în preajma Gherilor / Ghelonilor şi a uriaşului târg Ghelon, însă 'nu vorbeau aceeaşi limbă şi nici nu aveau acelaşi stil de trai'; Enciclopedia 'Britannica' din 1911 i-a presupus ca Finico-Ugri iar istoricul Eston Edgar Saks ca populaţia Vod / a Voticilor care au întemeiat Marele Novgorod - ce Medieval a devenit prima capitală Rusă - aşezaţi până în S Kareliei, unde în Epoca Modernă a fost stabilită capitala Rusă, la St. Petersburg / 'Veneţia Nordului': Budinii erau o ramură a Geţilor Mezi, care au fost Guţi Ariani, din Iran (astfel, puternicul termen 'Eden' - al Raiului - a fost conectat de Guţi). Proto-Macedonia (unde trăiau Edonii) a fost cucerită de lăncierii Heraclizi / Doriani - cu al căror nume rezonează cel al lui Thorri / Dhorri - ceea ce a determinat migrarea acelor Traci Geţi de acolo în Scandinavia. (Este de reţinut că toate numele reproduceau grupuri reale de oameni). Germanicii - conform istoricului Roman Tacit - descindeau din Hermin, fiul lui Mannus (iar Irmin era porecla lui Odin); Mennae însemna Armenia iar Hermes aşa pare Armean (e de observat că Hermes era şi 'Thot' iar tatăl lui Mannus a fost 'Tuisto'): unul dintre triburile Germanice a fost cel format din Sitoni iar Thot / Hermes a condus şi Sidon, pe coasta Feniciană, unde se află Dor (iată-i aşadar conectaţi pe cei din 3 continente - Africa, Asia şi Europa - prin Africanul Thot / Hermes stăpân pe Asiaticul Sidon, plus Edonii Balcanici şi Sitonii Scandinavi). În Dor - o colonie a Sidonului - după Războiul Troian s-au stabilit 'Oamenii Mărilor', acolo ajungând Doriani din proto-Macedonia (unde au existat acei Edoni, care se pot vedea şi onomastic în denumirea de Makedoni / Mak-Edoni, 'Mega' în Greacă însemnând 'Mari': MakEdonii erau 'Marii Edoni' / Traci Geţi). În Meghido - locul Armaghedonului, din Galileea - era practicat Cultul Edenului iar locuitorii săi erau implicaţi în conducerea Sidonului; Strabon i-a egalat pe Mygdonii Balcanici cu Tracii Edoni iar Diodor a scris că 'unii istorici - şi Ephoros e unul dintre ei - au consemnat că Dactylii Idei, născuţi pe Frygianul Masiv Ida, au trecut împreună cu Mygdon în Europa': Dorianii erau Heraclizi iar Hercule a fost Gorgon. Dor şi Thor erau ca Tyr ori Taurus iar Gorgonii trăiau pe coasta Est Mediterană înaintea sosirii Evreilor în zonă. Fiica lui Gor - din mitul Scandinav - se numea Goi (iar Evreii se refereau la

cei diferiţi de ei ca Goimi): mai mult, înaintea tatălui Thor, stăpânul Gotlandiei şi Finlandei (inclusiv al Kareliei) a fost Kari - Zeul Vântului - evocând Carianii din Anatolia. Este foarte posibil ca Gor să fi reprodus pe Carianul Car din mitul Grec; Anatolianul Homer a anunţat despre casa Dorianilor Asiatici că era Caria. Primul fiu al lui Odin a fost Thor, născut de Jord, un nume evocând ramura Kurdă a Hurianilor (întinsă până în Georgia); apoi, Odin s-a însurat cu Frigg, un nume Frygian. Thor (Thunar / Donar) l-a avut ca frate pe Tyr - un nume reproducându-l pe cel al cetăţii Tyr de lângă Dor - acela fiind Zeul cu apucături războinice ca şi Vedicul Dyeus / Dyaus, respectiv Zeus, asimilat cu Thot sau Germanic cu Tuisto. Corespunzător studiilor, Rușii, Varangii Ruşi / Vikingii şi Suevii / Suedezii (nerespingând nici ipoteza că Suevii erau Slavi) provin din Verkhana / regiunea Gorgonă a lupilor: Verkhana era Hyrcania / Ghergania (de-a lungul timpului, au fost modificări literare, începând de la Ghergania); Suedezii se trag din acei Gorgoni de la Marea Caspică. Aceiaşi Gorgoni au fost strămoşii Dorianilor - legaţi de simbolistica taurului - iar nu întâmplător Arborele Vieţii, vulturul şi toporul erau asociate cu Thor. Proto-Ruşii au provenit din zona aflată între Ghergania şi Lacul Van din mijlocul Armenilor”.

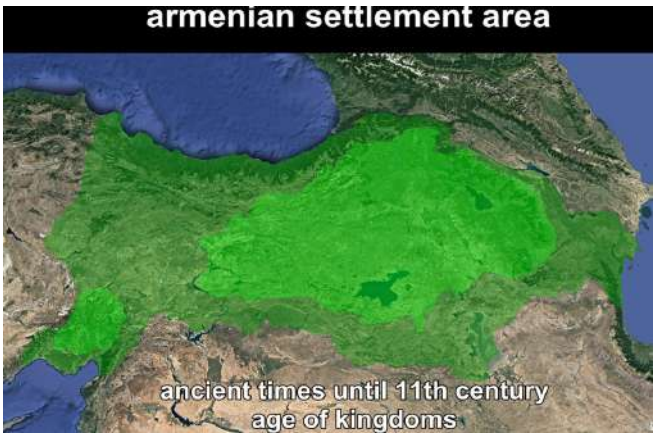

Armenii în mileniul I (cu verde)

Este de remarcat că înţelepciunea Zeului Hermes / Odin (mereu purtând mantia albastră) era simbolizată de Karga = corb iar soţia lui Thor a fost Sif: Sibja în Gotă, reproducând-o pe Sibila; despre Thor se poate observa că era legat de Tyra-Geţii de pe Nistru, cu baza în cetatea Tyras. Un alt exemplu: la Mănăstirea Doberan 54,06 lat. N, 11,54 long. E de pe malul Baltic German, “Cântecul lui Anthyr” - scris în anul 1521 - l-a consemnat pe Regele Anthyr / “An-Thyr” al Herulilor de la Marea Karga / Azov, fiul Amazoanei Marpeis, aliat Împăratului Macedon Alexandru “cel Mare”, ca progenitorul cârmuitorilor acelei regiuni Nord Europene, el fiind un descendent Agatârs / “Aga-Târs” (tatăl său era Radegeis / posibil “Radu Getul”). Azi de pildă încă se practică şamanismul înspre răsăritul fostului Regat al Gherilor, ca de pildă în localitatea Garga / Гapra 56,04 lat. N, 52,39 long. E din Udmurtia, Ural (Munţii Ural separă Asia - respectiv Siberia - de Europa). La apus de Siberia - deci şi de Ural - toponimia Ghergană e bogată doar în anumite zone Nordice şi doar cu prefixul “K” în loc de “G”, cum ar fi Karga 55,25 lat. N, 45,26 long. E, Kergany 56,56 lat. N, 46,34 long. E, Kerga 62,39 lat. N, 46,03 long. E şi 62,40 lat. N, 41,05 long. E, Kerko 60,27 lat. N, 25,38 long. E (în Finlanda), Lacul Kerg 60,07 lat. N, 36,35 long. E, Kerke / Vaska Kerka 64,08 lat. N, 57,35 long. E, aşezările Kerka 67,21 lat. N, 61,48 long. E şi 59,57 lat. N, 48,54 long. E, sălaşurile Kerka din Bazinul superior al Fluviului Peciora (ce se varsă în Oceanul Arctic): Ivan 62,26 lat. N, 57,44 long. E, Semen 63,07 lat. N, 57,24 long. E, Oleg 63,45 lat. N, 57,25 long. E, Yerman 63,36 lat. N, 57,18 long. E, Vanka 62,14 lat. N, 56,42 long. E, Vasile 63,01 lat. N, 53,45 long. E, Fed 63,52 lat. N, 53,45 long. E, Luka 63,37 lat. N, 52,08 long. E, etc.

Han Tătar

Autorul Englez Richard Haklyut a egalat în anul 1589 EurAsiaticii Kherghi cu “Asa”. În secolul următor, cârmuitorul Khorasm Abu al-Ghasi, născut în Gorganch / Uzbeki-stan (a cărui stăpânire s-a întins până pe țărmul răsăritean Caspic) a scris în “Istoria genealogică a Turcilor, Mogulilor și Tătarilor”: “La început, tribul Kherghilor nu era numeros; însă - deoarece poseda un teritoriu plin de râuri și de câmpii fertile - mulți Moguli și alți oameni s-au alăturat acestui trib, ceea ce a mărit considerabil numărul familiilor sale. Ca atare, împăratul Ghenghis Han a trimis 2 ambasadori prințului Kherghilor, cerându-i alianța iar acela a consimțit (împotrivirea de fapt fiind și inutilă)”. Academicianul Român

Victor Spinei a scris în "Marile migrații din estul Europei în secolele IX-XIII": "În afara formațiunilor de luptă obișnuite, Ghenghis-han a creat o gardă din elemente de încredere, bine instruite; forțele arcașilor Korchi au crescut întâi la 400 de oșteni iar ulterior la 1000 (garda personală a împăratului deținea un statut privilegiat, fiind o pepinieră peste pătura suprapusă din imperiul nou creat). Inclusiv în Evul Mediu gărzile speciale se constituiau din oșteni recrutați din rândul altor popoare; folosirea mercenarilor în corpurile de gardă personală avea avantajul că prezentau mai multă încredere decât acelea compuse din localnici, prin faptul că se comutau cu dificultate la disputele interne ce degenerau adesea în comploturi. Astfel de gărzi și-au organizat șahii iranieni cu armeni și georgieni având constituție fizică impozantă, după cum au beneficiat rușii de varegi, egiptenii de mameluci, papii de elvețieni, etc".

Mameluci
(reprezentare de pictorul German Daniel Kopfer 1470-1536)

În anul 1786, naturalistul Johann Forster din Pomerania a consemnat în cartea sa de călătorii: "Fluviul Volga după ce vine dinspre Nord - din Bulgaria Mare - curge într-o Mare = Caspica, a cărei înconjurare durează 4 luni; la Sud sunt înalții Munți Caucaz, locuiți de Cherghi / Kerghi - aceiași cu Circasii - și Alani, care sunt creștini, aflați în conflicte cu Tătarii (până la Poarta Derbent)". În anul 1800, istoricul Englez James Rennell a scris: "O mare porțiune din Stepa EurAsiei e acum în posesia Kirghilor; aceștia posibil că sunt urmașii MasaGeților din Bazinul Jaxartes / Sîrdaria (ce izvorăște din Kîrgîzia) și foarte probabil că în Antichitate acei MasaGeți au fost aceiași cu cei din Bazinul Pontic. Targitau a fost strămoșul tuturor Turcilor = Sciților: egalitatea dintre MasaGeți și Sciți a apărut revelată dintr-o serie de elemente, ca având aceleași haine și hrană, ambele națiuni trăind în căruțe, mari luptători călare (sacrificau cai zeităților, MasaGeții către Soare / singura lor divinitate), etc. Preponderent, MasaGeții au fost în marea câmpie ocupată de către Hoarda Mijlocie a Kirghilor". În Evul Mediu, Tătarii Kerghi / Kirghi populau ceea ce azi e Kazah-stan / Casah-stan (după cum se poate vedea pe harta următoare, realizată în anul 1806 de gravorul Britanic John Cary, unde au fost notați drept "Kirgees"); în anul 1836, geograful Scoțian James Bell a egalat Tătarii Kirghi cu populația Kalmucă din NV Caspic: acum Kalmucii / Calmucii sunt singurii budiști din Europa, originea lor fiind Kîrgîză și din Altai, ca urmași Torguzi / "Tor-Guzi" (adică "Gardienii mătăsii", anume descendenți Kherei / Ghereizi - sub semnul corbului - dintre Mongoli ai roșcovanului Împărat Ghenghis-Han, între clanurile lor fiind cele formate din Khirkhi, Jirkini, ș.a). Khereii au rămas printre localnicii Khalka din Mongolia iar unii dintre ei s-au regăsit ca Juzi mijlocii printre Kazahi până în Epoca Modernă; Kalmâkia (numele republicii din partea Europeană a Federației Ruse cu populația majoritar format din Kalmuci / Kirghi) e între Daghe-stan, Astrahan și Volgograd, în NV Mării Caspice.

Tătarii Kerghi independenți

La 11 generații după Ghenghis Han, Tătarul Hagi Gherei 1397-1466 din Lida 53,53 lat. N, 25,18 long. E / Belarus a fondat în anul 1427 Dinastia Gherei (care a cârmuit Tătarii din Crimeea până în Epoca Modernă, cunoscută ca având cununii cu urmașii Împăratului Mongolilor); el a luat puterea în Hanatul Tătarilor din Crimeea contra Hoardei de Aur cu sprijinul Marelui Ducat al Lituaniei cârmuit de Dinastia Ghediminidă (din același grup genetic masculin ca Gherga). În versiune Latină, denumirea Țării Tătarilor era "Terram Tartarorum", după cum au scris de exemplu Regii Ungurilor, ca Laslău / Ladislau Cumanul în anul 1288, Carol Robert d'Anjou în anul 1324, ș.a.; e de știut că frumoasa Arpadiană Maria Cumana / sora lui Laslău Cumanul - Regele Ungariei - era măritată în Napoli cu Regele Angevin de acolo și astfel a fost bunica primului Rege Angevin al Ungariei: Carol Robert. Tatăl aceluia - anume Carol Martel d'Anjou - a fost desemnat ca Regele Ungariei de către papa Nicolae IV

(22 II 1288 - 4 IV 1292), care a fost împotriva Regelui Arpadian Ladislau Cumanul fiindcă acela tolera păgânii şi a declarat cruciadă contra lui; Carol Martel d'Anjou nu a ajuns pe tronul Regatului Ungariei, însă fiul Carol Robert d'Anjou a reuşit. Aşa cum a scris autorul Francisco Jesús María din San Juan del Puerto 37,19 lat. N, 6,50 long. V / provincia Huelva din S Regatului Spaniei în cartea "Moştenirea serafică a Ţării Sfinte" (publicată în anul 1724 la Madrid), pentru Girolamo Masci din dioceza Ascoli Piceno 42,51 lat. N, 13,34 long. E / regiunea Italiană Marche - primul Franciscan care a ajuns papă, ca Nicolae IV, în acelaşi secol când s-a înfiinţat Ordinul - Purpura Pontificală se afla la sobrul Franciscan Gherga:

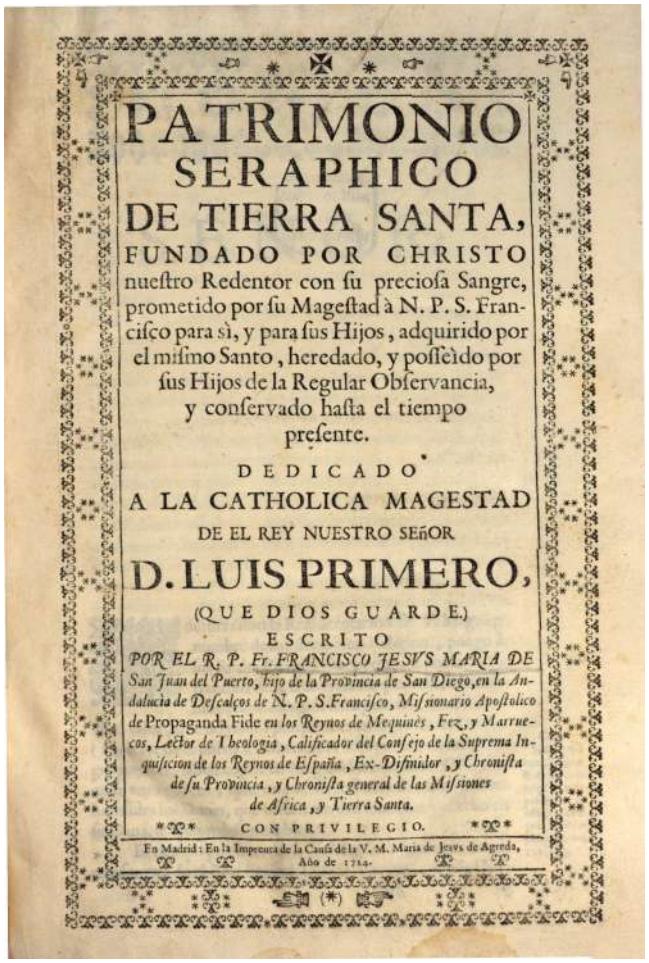

PATRIMONIO
SERAPHICO
DE TIERRA SANTA,
FUNDADO POR CHRISTO
nueſtro Redentor con ſu precioſa Sangre,
prometido por ſu Mageſtad à N. P. S. Franciſco para sì, y para ſus Hijos, adquirido por
el miſmo Santo, heredado, y poſſeìdo por
ſus Hijos de la Regular Obſervancia,
y conſervado haſta el tiempo
preſente.
DEDICADO
A LA CATHOLICA MAGESTAD
DE EL REY NUESTRO SEñOR
D. LUIS PRIMERO,
(QUE DIOS GUARDE.)
ESCRITO
POR EL R. P. Fr. FRANCISCO JESVS MARIA DE
San Juan del Puerto, hijo de la Provincia de San Diego, en la Andalucia de Deſcalços de N. P. S. Franciſco, Miſsionario Apoſtolico
de Propaganda Fide en los Reynos de Mequinès, Fez, y Marruecos, Lector de Theologia, Calificador del Conſejo de la Suprema Inquiſicion de los Reynos de Eſpaña, Ex-Difinidor, y Chroniſta
de ſu Provincia, y Chroniſta general de las Miſsiones
de Africa, y Tierra Santa.
CON PRIVILEGIO.
En Madrid: En la Imprenta de la Caſa de la V. M. Maria de Jesvs de Agreda,
Año de 1724.

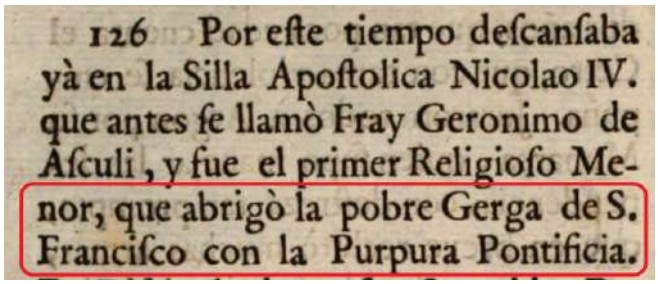

126 Por eſte tiempo deſcanſaba
yà en la Silla Apoſtolica Nicolao IV.
que antes ſe llamò Fray Geronimo de
Aſculi, y fue el primer Religioſo Me-
nor, que abrigò la pobre Gerga de S.
Franciſco con la Purpura Pontificia.

Franciscanul Gherga avea în anul 1288 Purpura Pontificală

Lingvistul Lazăr Şăineanu a enunţat despre "Tătari": "Grupul Turco-Tătar, cel mai vast dintre toate, se întinde de la Marea Mediterană până la fluviul Lena în Siberia şi se împarte în 3 ramuri foarte îndeaproape înrudite, cu toată depărtarea lor în timp şi în spaţiu: Nordic, Oriental şi Occidental. Ramura Nordică cuprinde Iakuta, grăită pe lângă fluviul Lena, cea mai depărtată şi cea mai bine conservată dintre idiomele acestui grup. Ramura Orientală, al cărui tip Antic fu Uigura, care poseda cele mai vechi texte lingvistic şi reprezentantele ei moderne: Giagatai, Türkmen, Kirghiz sau Kazac, idiome înrudite cu Nogaï, Dialectul Tătarilor din Crimeea şi de la Nordul Mării Negre; în fine, Ciuvaşii şi Başkirii de lângă Volga. Prin Tătar, numele primitiv al unui neam Mongol şi transportat apoi asupra popoarelor supuse de Ghenghis-khan, se înţelege astăzi populaţia Turcă răspândită în Rusia, în Caucaz şi în Siberia. Dintre aceste diferite categorii de Tătari ne interesează în special Tătarii din Crimeea, ce se ocupau cu păstoritul, care odinioară constituiră un stat independent sub Ghirai Han şi apoi de la 1478, când Mengli Ghirai primi investitura de la Poartă, rămaseră până la 1783 sub suzeranitatea Turciei. În acel interval ei avură frecvente raporturi şi ciocniri cu popoarele învecinate: Ruşi, Poloni, Unguri, Ardeleni, Moldoveni şi Munteni. În cronicele şi în cântecele noastre bătrâneşti răsună adesea ecoul dureros al deselor şi subitelor lor incursiuni, în Moldova. Sub Bogdan-Vodă nu trecea an să nu bântuie această ţară cu raziile lor. Spaima ce Tătarii lăsau în urma lor, se oglindeşte până astăzi în sensul peiorativ ce dobândi numele lor etnic, devenind sinonim cu drac sau naibă, ca şi numele căpeteniei lor, Han-Tătar (e curios că Necuratul poartă şi numele de Coman; dacă acest termen se raportează la Cumani, am avea şi aici o interesantă transformare etnologică). Pe de altă parte, în Muntenia şi în Ardeal, unde prezenţa Tătarilor fu mai rară şi mai puţin persistentă, Tătarii fură identificaţi cu Uriaşii şi cu Jidovii legendari, cărora li s-au atribuit originea monumentelor unei arhitecturi primitive şi devenind astfel punctul de plecare al unei cronologii îndepărtate. Căpetenia acelor Tătari se numea Han (numele dinastic Gherei şi locţiitorul Calga) şi se bucura la început de aceleaşi prerogative ca şi Domnii Moldovei, cu care împărtăşea şi modul de investitură (calpac, cabaniţă şi sabie). Cea mai de frunte familie nobilă la Tătari era Krimli / Crâmleni, care se împărţea în 2 ramuri: Şerim şi Mârza; cei dintâi aveau dreptul de a-l alege pe Han şi de a guverna ţara iar cei din urmă primeau o hoardă anumită prin drept de moştenire. Tătarii purtau un cojoc de vulpe şi un calpac din blana aceluiaşi animal: cei de rând se îmbrăcau cu cojoace de oaie cu partea zbârlită întoarsă afară, ca Mocanii noştri, ceea ce le da călare o înfăţişare înspăimântătoare. Armele lor erau: un arc cu săgeţi, o sabie şi suliţe din crăci de arbori cu ascuţişul de fier, apoi arcanul cu care apucau pe cei prinşi în război. Foarte sprinteni, nimeni nu-i putea ajunge la goană. Mâncarea lor de predilecţie era carnea de cal frăgezită sub şea până la sângerare şi băutura lor favorită laptele fermentat de iapă. Îndeaproape înrudiţi cu Tătarii din Crimeea erau Nogaii, aşezaţi în Bugeac sub Iliaş-Vodă. Nogai, după numele unui strănepot al lui Ghenghis-khan, e astăzi în special numele nomazilor din stepele între Marea Neagră şi Marea Caspică (pe lângă Kuban, Kama şi Volga) şi la Nordul Crimeeii, unde s-au coborât în secolul XV. De acolo, o parte dintr-înşii emigrară în secolul XVII în Basarabia meridională, unde Moldova deveni ţinta jafurilor şi Barbariei lor, căci 'ei de felul lor - zicea cronicarul contemporan Amiras - sunt răi şi ei de-a pururea pohtesc nepace, că pacea îndelungată lor le e sărăcie; aşa au fost deprinşi asupra Moldovei, ca nişte lupi asupra unei turme de oi'. Nogaii aveau un sultan şi fiecare hoardă câte un mârzac - Persanul mârza corespundea Turcului bey - cu titlul ereditar: sub comanda lui porneau la bătaie în cete, numite cazan. Incursiunile le făceau obişnuit

iarna, când apele erau înghețate: orașe și sate ardeau, jaful era cumplit și locuitorii se târau în robie și se vindeau apoi fără cruțare, despărțind pe mamă de fiică, pe tată de fiu. Elementul Tătăresc în stocul Turcismelor Române se referă la traiul însuși al Tătarilor Crâmleni și Nogai, care în timp de aproape 2 secole au venit în continuă atingere cu Moldovenii. De aceea vorbele Tătare figurează parte ca termeni tehnici în letopisețe, parte ele au persistat până astăzi în graiul Moldovenesc, lipsind în cel Muntean și în idiomele Balcanice (afară de cazul când acelea au adoptat forma paralelă osmanlie)".

G/herbul Dinastiei Ghediminidă

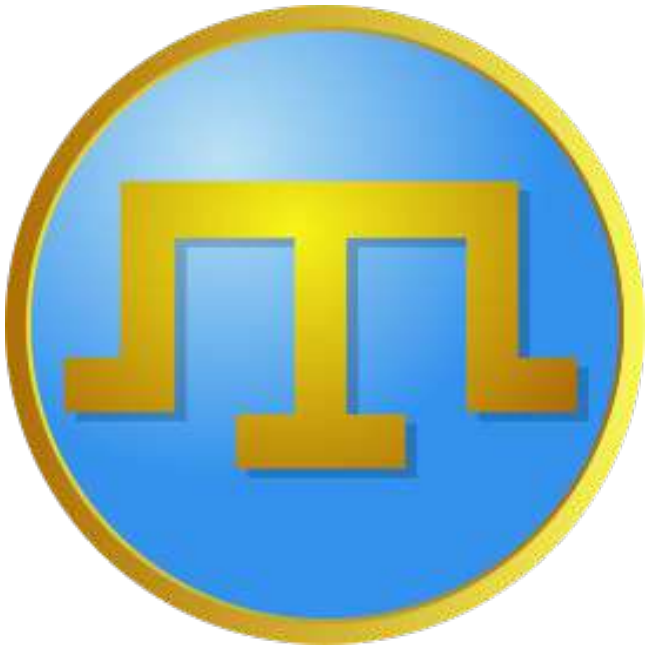

G/herbul Dinastiei Gherei

Este de remarcat că la edificarea Civilizațională Europeană au contribuit mai mulți, nu doar cuceritorii Nordici cu părul blond observați de cei dintâi Hitiți, Greci vechi și Romani, în plus forța numelui liderilor Pământului transferându-se până în Evul Mediu la Dinastia Ghereilor a Tătarilor care au cârmuit Crimeea (primul han - junele Hagi - după cum a scris Dr. Gheorghe Asachi 1788-1869 "datorând mântuirea și păstrarea sa îngrijirii păstorului Gherai, după ce fu ales de popor, spre recunoștință către binefăcătorul său adoptă numele lui de Gherai și se făcu șeful strălucitei Dinastii Tătare ce a domnit de la 1440 până la 1780 în Crimeea"); vechii Basarabeni - Românii vechi, aflați în prima linie a contactului cu Tătarii - îi știau pe acei orientali (dintre care doar o mică parte aveau aspect Mongoloid) și ca "Perși".

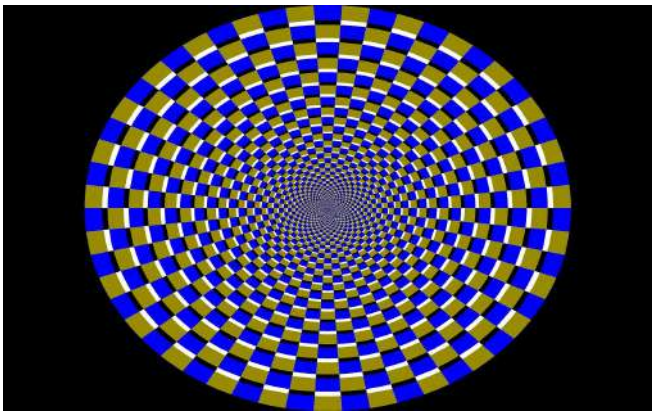

Regatul Garða

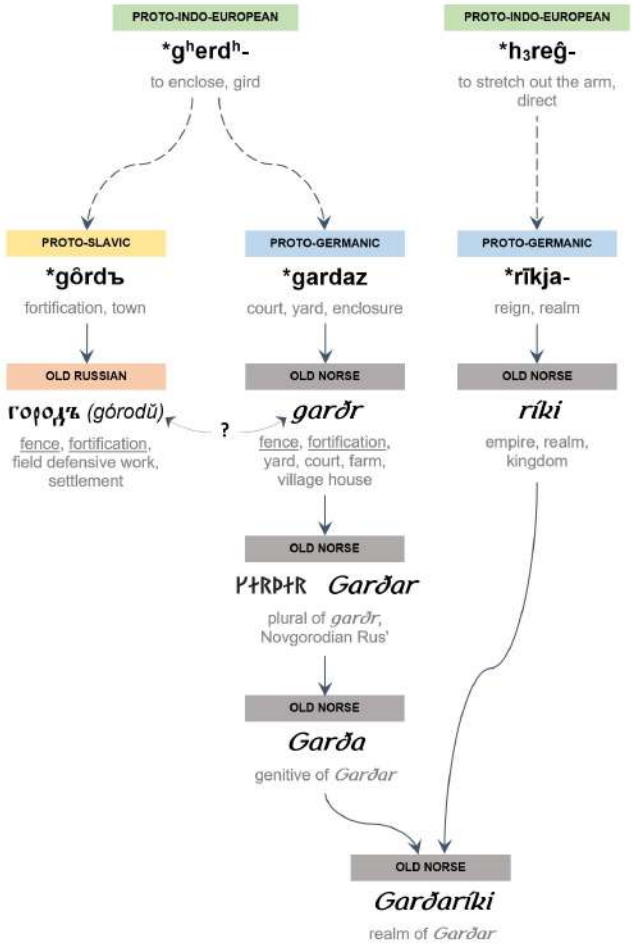

Bazinul Niprului - Antic organizat în Regatul Gherilor - la începutul Medieval era numit Garða-rike, ca

formaţiunea teritorială specifică a forturilor întărite din lemn, constituind din secolul IX primul stat Rus, cu denumirea inițială nu de Rus, ci ca Regatul Garða = Garga / Garda, așa cum a scris în anul 1998 Dr. Murad Adji din Moscova / capitala Federației Ruse în cartea "Europa, Turcii și Marea Stepă" (în anul 1821, academicianul Danez Eric Werlauf a scris că Gardariki a cuprins o parte din Federația Rusă - având capitala Novgorod - cu părți din Ucraina, Belarus, Polonia, Curlandia, Estonia, Karelia și Finlanda); în prezent, Federația Rusă - având cea mai consistentă bucată din Gardariki - este Țara cu cea mai mare suprafață din lume (a ajuns pe 3 continente - Europa, Asia și America - însă proprietățile Ruse din California au fost cumpărate de Americani iar apoi Alaska a fost vândută Americanilor în anul 1867, printr-o afacere intermediată de consulul George Pomuţ 1818-1882, Român din Gyula 46,39 lat. N, 21,17 long. E / Ungaria, localitate cu nume Cuman, conform "Institutului de Cercetări a Românilor din Ungaria" cunoscut cu capelanul Leonte / Leontie Gherga din localitatea vecină Vărșand 46,37 lat. N, 21,20 long. E / judeţul Arad, absolvent al "Institutului de Teologie" din Arad în anul 1833, preot ortodox în acel an 1867 la Micălaca, suburbie a orașului Arad, unde a preoțit ultimele sale 2 decenii de viață, 1853-1873). Păstrarea în Bazinul Niprului atât a organizării cât și a denumirii izvorâte de la Ghergari a fost constantă pentru o perioadă de peste un mileniu și jumătate: cei care susțin apariția Rușilor ca datorată Vikingilor din Scandinavia nu au explicat însă de ce Suedeza nu le-a fost limba maternă / națională; pe lângă argumentul lingvistic, în anul 2014 Dr. Anatoly Klyosov - președintele "Academiei de genealogie genetică" - a evidențiat alt argument științific, anume observațiile despre mișcările Medievale ale bărbaților patern "N" mereu dinspre răsăritul Europei / SE Baltic spre apusul Europei / NV Scandinav, explicând că "nu a fost nicicum invers, așa că - de exemplu - presupusa sorginte Scandinavă a lui Rurik e fantezistă". De pildă, în Sudul Scandinav / Suedez, pe Insula Tjurko 56,07 lat. N, 15,37 long. E - din Marea Baltică - au fost găsite amulete / medalii de aur înfățișându-l pe Zeul Hermes / Wodin = Odin, cu inscripția: "Helda a scris pentru Cunimund aceste rune pe medalia Walha" (a fost referință etnică Valahă din secolul VI, privind ultimul Rege Ghepid).

Medalie Walha

Cu toate că prin Bazinul Ră / Volgăi era o veche rută comercială între Mările Caspică și Baltică, în timp termenul Garða (care era și nume personal Vareg / Viking) a ajuns să se refere oficial la Scandinavul utilizat între secolele IX și XIII pentru tărâmul localităţilor întărite dintre Caspica și Carelia, fixându-se în final însă doar de-a lungul traseului comercial legând Imperiul Bizantin cu Lacul Ladoga - vecin cu Lacul Onega - prin Bazinul Niprului, deci între Mările Neagră și Baltică / zonele umblate de Valahi; la populația Scandinavă Saami consoana "ð" cumula pronunţia "th", similar cu fricativa "Ꞓ", Garða încă putând fi în acele timpuri ușor de văzut ca Garga, respectiv Garda (în alfabetul Latin "ð" fiind asimilat cu "d"). Dr. Arthur Koestler a scris în anul 1976: "De la lacul Ilmen, unde au găsit o insulă convenabilă - Holmgard în epopeile islandeze - unde așezarea s-a dezvoltat în ceea ce a devenit ulterior orașul Novgorod, nordicii năvăleau spre sud pe marile cursuri de apă: pe Volga până la Marea Caspică și pe Nipru până la Marea Neagră. Prima dintre acele rute străbătea țara războinicilor bulgari și khazari, a doua teritoriile diferitelor triburi slave, care au ajuns prada acelor jefuitori nordici: până la urmă, ei au ajuns să prefere Niprul, în ciuda cataractelor sale primejdioase, Volgii și Donului. Niprul a devenit cu adevărat 'marea cale acvatică' de la Marea Baltică la Marea Neagră și mai departe până la Constantinopol. Novgorodul a fost stăpânit de (semilegendarul) prinț Rurik care ținea sub puterea lui toate așezările varegilor, câteva populații finice și pe slavii de nord. Doi dintre oamenii lui Rurik, coborând pe Nipru, au văzut un loc întărit pe o înălțime ce le-a încântat privirile; li s-a spus că e orașul Kiev și că 'plătește bir khazarilor'. Cei 2 s-au instalat în oraș cu familiile lor, 'au strâns în jurul lor mulți oameni de la miazănoapte și i-au stăpânit pe slavii din vecinătate, așa cum stăpânea Rurik la Novgorod; peste vreo 2 decenii, Oleg / Helgi din neamul lui Rurik, a coborât până acolo, i-a ucis pe cei 2 și a adăugat Kievul la ținutul stăpânit de el'. Curând Kievul a depășit Novgorodul ca strălucire și importanță: a devenit capitala varegilor și 'mama orașelor rusești'; în schimb, principatul care i-a luat numele a ajuns leagănul primului stat al rușilor".

Pictură din 1899 a Karelianului Nikolai Rerikh despre Varegi la Ruși

Cronica Rusului călugăr Nestor a consemnat că liderul Rurikid Oleg / Helgi, notat Helgu de către Khazari, venit din Garða / Novgorod după 3 ani de la începerea domniei asupra Rușilor cu luntrile pe Nipru, a preluat Kievul în anul 882 prin omorârea celor 2 șefi de acolo - AsKold și

Dyr - și i-a îngropat pe înălțimea "Ugorskoie" = Ungurească din apropierea orașului; se știe că după 14 ani - adică în anul 896 - Ungurii au trecut din actuala Ucrainã în Panonia / unde este actuala Ungarie: Rurikul Helgu / Oleg a domnit în Kiev încă 16 ani, până în anul 912, ajungând (în vecinătatea Valahă a primei Țări Române Medievale independente) atât de puternic încât a atacat Imperiul Bizantin. Probabil că Helgu a fost cumnatul Regelui Rurik - în acea calitate având grijă de Prințul Igor / mezinul Regelui Rurik, care i-a urmat la tron - și era preot păgân, zis "Volhu" / "Volkhv" (preotesei Nordice / șamană i se spunea "Völva" / "Vala"); se pare că în Kiev cârmuia doar Dir / Dayr (așa cum a scris contemporanul istoric Arab Al Masudi 896-956) iar - așa cum au studiat de exemplu și folcloristul Ceh Karel Erben 1811-1870, Dr. Peter Golden în anul 2006, ș.a. - în anul 1113 notarea "Askold i Dir" din "Cronica călugărului Nestor" = "Poveștile vremurilor trecute" era transcrierea Varegului "Oskyldr" pentru "Străin", astfel rămânând în amintire liderul celor care trăiau în Kiev înaintea înglobării în Regatul Garða / Rus: poate că el a fost dinast Dur, înrudit cu cei din Doros / capitala Goților Crimeeii ori aparținând vestitului clan Dulo / Duras descendent din Împăratul Attila Gherei - iar anterior din Regele Decebal Gherei / Gurag - desigur înrudit însă diferit ca ramură de noua Dinastie Rurikă devenită cârmuitoarea Rușilor Medievali (Regatul Rus / Garða a fost inițial cunoscut ca "Volkhov Rus", la început dezvoltându-se șamanic în distantul Nord față de influența mozaică a Khazarilor și de influența creștină a bizantinilor). Despre Khazari / "Kh-Azari", e de observat că se întindeau între Azerii din Vestul Caspic și Nordul Pontic, controlând inclusiv Marea Azov / Karga:

Khazarii în secolele VII-IX

Turkul "albastru" Irbis la mijlocul secolului VII a întemeiat Khazaria în fosta Albanie Caucaziană, oamenii săi fiind un amestec mai ales de Uzi / Oghuzi și de Huni; curând urmașii au izgonit vechii Bulgari de la Volga și au avansat în Nordul Pontic iar în Sud au respins extinderea musulmanilor: principalii capi militari ai Khazarilor - în Latină ziși Găzari - au fost știuți ca Tărchani / rezonând cu Gărgani (ar fi de observat că în Turcă s-a fixat termenul "gezer" pentru călători / rătăcitori). La apogeul statalității, Khazaria a cuprins Azerbaidjanul, Daghestanul, Georgia, părți din Armenia, Vestul Kazahstanului, Sudul Federației Ruse, Estul Ucrainei și Crimeea (inclusiv vechiul Kiev - denumit Kozarî - era Khazar); la 9 decenii de la formarea statului, religia oficială a devenit mozaică iar după disoluția statului, determinată de Rurikul Sviatoslav care și-a fixat reședința în Delta Dunării pe brațul Sudic Sf. Gheorghe, diaspora Khazară a fost formată din Aşkenazi: Evreii Est Europeni. Ar fi de observat că anterior, în secolul IX (pe când Khazaria era la apogeu), avangarda forței militare a Ungurilor a fost formată din Kavari / Kabari - amintind Tradițional de Kuni / Avari - despre care în secolul X Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" a scris: "Așa-numiții Kabaroi erau din rasa Khazarilor; vorbeau limba Khazarilor și până azi au aceeași limbă dar au și cealaltă limbă (a Ungurilor) iar pentru că în războaie se arată cei mai puternici și mai valoroși dintre triburi, au fost promovați pentru a fi primul clan". Iată așadar că în fruntea Ungurilor atunci când - la sfârșitul secolului IX - au intrat în Panonia au fost Kavarii / Khazarii; iar în fruntea acelora erau ofițerii Tărcani - elita militară - care de fapt au fost principalii Cavaleri Cuceritori (Ungurii au acționat și altfel decât războinic, anume prin cununii, coruperi, etc). În imaginea următoare se poate vedea locul din Ţinutul Kur / Kurzeme - al Finico-Ugrilor autonumiţi Grus, adică berze - regiunea de pe coasta Baltică Estică cea mai apropiată de Gotlandia, cea mai mare Insulă din Marea Baltică, aflată în fața gurii Vistulei, baza Vikingilor / după ce anterior a fost baza Goţilor (ruta principală a Vikingilor / Varegilor de la Baltica spre Nipru și Volga / Ră către bizantini - Vikingii = Varegii / Variahii în 23 VI 860 au atacat Constantinopolul / Tracia - era pe Fluviul Daugava, lung de 1020 km, limita răsăriteană a regiunii, aproape de gura căruia acum e Riga, capitala Letoniei):

Portul Leton Windau / Ventspils

Va-regii / Vikingii au consemnat în povestirile denumite "saga" că părintele lor Odin / Gott era din Asia, o temă de pildă explorată de către etnograful Norvegian Thor Heyerdahl 1914-2002 la limita dintre Asia şi Europa, în Caucaz (unde încă există populaţia Udi / Udin, urmaşa Gargarilor / Ghergarilor din Albania Caucaziană; e de ştiut că Hermes / Odin, stăpânul Magiei şi strămoş al şamanismului Nordic European, care mai era denumit şi Geigaðr, a fost urmaşul Regelui Ghilfi şi a femeii aceluia Ghefiun, el avându-i cu femeia sa Frygiană printre fii pe Gaut, etnonimul Goţilor şi pe Thor, de inspiraţie Turanică - de la Tyrkia / Troia - care a fost Zeul Fulgerelor, bărbos roşcovat înarmat cu un ciocan zis "măcinător": Thor / Donar era ca şi Indra ori Jupiter, un Zeu al furtunii şi combativităţii). O asemănare inclusiv funcţională se poate vedea între ciocan - având 2 capete - şi toporul dublu, emblematic Vechii Lumi; cercetătorul Bănățean Eugen Rău a observat și apropierea dintre simbolistica securii duble / toporului cu 2 tăișuri de cea cosmogonică a Constelației Orion:

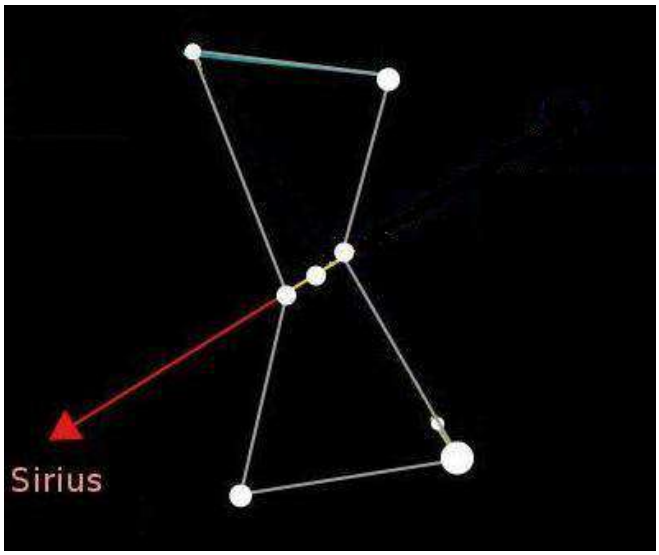

Labrys şi Orion

Savantul German Jacob Grimm (care a susținut egalitatea dintre Geți și Goți inclusiv la Academia Germană, în anul 1846) l-a prezentat pe Odin / Wodan ca patronul apelor - drept cârmuitorul Vodă - dar totodată și al vântului favorabil navigării; Wodan a avut mai mulți fii, printre care au fost Gaut care rezona cu Ghet / Got, Thor / Donar care rezona cu Dunărean, Tyr / Ziu care rezona cu Zeu, ș.a. (academicianul - considerat "părintele" filologiei Germane, fiind inclusiv autorul tratatului monumental despre "Mitologia Teutonică" / Germană - mereu a echivalat Goții și Geții). Dr. Mircea Eliade a scris că "Odin a fost dificil, refuzându-se unei definiţii simpliste: a evoluat pe căi multiple, însuşindu-şi atributele divinităţilor agricole şi ale fecundităţii, devenind căpetenia sufletelor eroilor morţi. Odin - Zeu al Războiului - a fost cârmuitorul Asenilor (clan devenit principal în panteonul nord european, probabil și în legătură cu populaţia Az din Tuva / Asia). Cultul lui Odin - comportând sacrificii umane prin spânzurare în arbori - era celebrat mai cu seamă de familiile regale, ale căpeteniilor militare şi anturajului lor".

"Val-knut": simbolul tricolor al Zeului Odin / Hermes

Arma lui Hermes / Odin - ce întotdeauna își lovea ţinta mortal - era Magica lance / suliţa Gungnir iar simbolul tricolor al Zeului Odin / Wodan era Valknut / "Val-knut" = "nodul ucisului" (culoarea centrală acum cenușie putând să fi fost în original argintie ori aurie); ritualurile erau îndeplinite de șamanele denumite "Völva", cu autoritate grozavă în clanurile Varege / Vikinge. Morţii Vikingi / Varegi se duceau pe celălalt tărâm, Valhala ("Val-hall" însemna "holul ucisului", căci "Val" = "războinicul ucis"); ultimul drum era al recilor morţi puși în nava lor numită "drekar" - bună de circulat pe Fluvii și Mări - trimisă în larg și arsă, pentru ca valurile să înghită tot: astfel - prin valuri - ei ajungeau în Valhala / "Bal-hala", al cărei tărâm suprem, sub patronajul Zeului Hermes / Odin, era Asgard / "As-Gard" (respectiv Asura, conform istoricilor Britanici Edward Dawson și Peter Kessler, care în anul 2017 au mai scris legat de Hermes / Odin că "Wotan / Odin a fost liderul învingătorilor Finicilor, care a învățat Magia de la ei iar tocmai aceia și Nordicii Saami au fost deseori notați de povestirile Saga pentru abilitățile Magice, incluzând îndemânările defensive ori atacatoare, ce nu erau simple trucuri"). De altfel, cronicarul Islandez Snorri Sturluson a precizat în "Edda" din secolul XIII că Asgard a fost Troia, cetatea divină aflată în Asia "Mică": "As-gard" = orașul Asiatic al Asirilor, adică al Zeilor; pentru Zeul Odin, Asgard era cetatea strămoșească (predecesorii săi după Războiul Troian au trecut în Europa, întâi în Tracia, apoi în Nordul Traciei - la Dunărea inferioară - pentru 18 generații = 5-6 secole iar la sfârșitul Epocii Fierului, Odin a plecat din spațiul stră-Românesc și împreună cu fiii săi a întemeiat lumea Germanică / începând din Saxonia, trecând prin Peninsula Daneză în Peninsula Scandinavă): Zeul Odin - Wodan în vechea și originala Saxonă, rezonând cu Vodă al Valahilor - a fost larg venerat în Antichitate și în Evul Mediu de lumea Germanică, de Europenii Nordici, inclusiv de Vikingi / Varegi. Prin sinonimia "V"/"B", aflată la N de Valahi / Balahi - în răcoarea HiperBoree - Marea Baltică / "Bal-tică" mistic reda "Val-tica", literalmente însemnând "cel de-al treilea ochi al războinicului ucis" ori "balta / lacrima ucisului" (prin cele 2 componente ale sale, anume "războinicul ucis" = "Val" / "Bal" și "tika" = "al treilea ochi" / "Magicul ochi"): apa rece a Balticii - vecină cu Marea Nordului din răsăritul Oceanului "Atlan-tic" / Atlantic, care a primit pe fundul său mulți morți - scălda țărmurile populate de Varegi / Vikingi = succesorii Goților / urmașii Geților (strămoșii Antici ai Românilor).

VALHALLA

Valahii / Ru-mânii - respectiv Oamenii Râurilor - de asemenea respectau valurile, îndeosebi ale celei mai mari ape din zona lor, în Valea căreia trăiau, adică sacra Dunăre; lumea Germanică - din centrul European - folosea atât denumirea pentru venerata Valhala, cât și denumirea Valahă pentru străini (cum erau de pildă cei din fostul Imperiu Roman de la Sud). Se poate observa că Valah / Balah e în legătură și cu "bălan", adică "blond"; filologul Român Ilie Gherghel a scris în anul 1920 că termenul de Valahi era utilizat de către Varegi, care l-au și răspândit puternic în Europa Medievală. Inițial, Varegii / Vikingii s-au așezat ca agricultori în regiunile de coastă ale Mării Baltice și Peninsulei Scandinave / Mării Nordului și unii din ei circulau ca negustori; mai târziu, folosind superioritatea lor în construirea corăbiilor și arta navigației, au început să practice pirateria de-a lungul coastelor, urcând și pe cursurile unor ape, manifestându-se organizat Imperial oficial istoric în perioada 793-1066: printre martorii fizici ai încetării puterii Vikinge a fost primul Negru Vodă - Valah Ghergan / bastrad Arpadian - care și-a format Garda din învingători, la anul 1080 formându-și inclusiv cu sprijinul acelora Voivodatul în Nordul Carpaților Meridionali / Sudul Ardelean. Printre Varegi / Vikingi - însemnând "jefuitori", inițial fiind denumiți Rusi de Finici - erau și mulți roșcovani, unii ajungând numiți datorită culorii respective ca Ruși (nu neapărat având părul roșu, ci și având port cu culoarea roșie, case vopsite în roșu, etc.); denumirea a fost regăsită în Ucraina pentru Rusini / Ruteni, vecini cu Rumânii, unii cercetători - ca Austriacul Friedrich Knauer în anul 1901 - corelând denumirea Sanscrită Rasah a Fluviului Volga / Ră ca fiind cea de la care a pornit onomastica (culoarea preferată roșie închisă era apropiată de cea Regală a purpurei, respectiv de cea aproape brună a sângelui). Autorul Nicolas Chaninov în "Istoria Rusiei" din anul 1929 a scris că "drumul Varegilor spre Greci" fu presărat cu numeroase centre orășenești - de la Novgorod la Kiev pe Valea Var / a Fluviului Nipru - iar Țara însăși se numi "Gardariki, adică Regatul orașelor". Păgânii Nordici Varegi și Rușii timpurii din Europa au avut de a face în Sud întâi cu Rumânii / Românii, apoi cu creștinii bizantini, cu mozaicii Khazari, cu musulmanii Asiei, respectiv cu alte confesiuni; traseele principale spre Mările Sudice erau pe Fluviul Nipru cu Marea Neagră și pe Fluviul Volga cu Marea Caspică. Istoricul Britanic Peter Sawyer a observat în anul 2002 că din Scandinavia Vikingii Suediei nu au emigrat în masă peste Marea Baltică spre E, așa cum au făcut-o Vikingii Norvegiei peste Marea Nordului spre V: condițiile Suediei au fost mai bune decât ale Norvegiei.

În cartea "Drumurile mătăsii" din anul 2015, Dr. Peter Frankopan - profesor de istorie la Universitatea Oxford / Regatul Britanic - a scris: "Când vorbim despre vikingi, ne gândim la raidurile din Marea Nordului, la atacurile lansate împotriva teritoriilor aflate astăzi în Regatul Britanic sau în Irlanda, la navele lor lungi cu prora în formă de dragon, care își făceau apariția prin ceață, pline de bărbați înarmați gata să jefuiască și să violeze. Însă bărbații vikingi cei mai curajoși și mai duri nu luau calea vestului, ci porneau spre est și sud. Foarte mulți au făcut avere și au dobândit faimă nu doar în ținuturile de baștină, ci și în noile teritorii cucerite. Ispita comerțului și a bogățiilor a fost cea care i-a îndemnat pe vikingi să pornească în călătoria lor spre sud. De la începutul secolului IX, ei au început să intre în contact cu lumea stepei și cu califatul Bagdadului. De-a lungul fluviilor Nipru și Volga au apărut așezări și avanposturi comerciale, ce s-au transformat în piețe de sine stătătoare și puncte de tranzit pentru negustorii care transportau mărfuri din și înspre sud. Navele vikingilor, atât de cunoscute în imaginarul popular, au fost modificate și micșorate de bărbații cunoscuți sub numele de 'Rus', astfel încât să poată fi transportate pe uscat, pe distanțe mai scurte, de la un râu sau lac către altul. Acele bărci cu o singură cocă porneau în șir indian în călătorii deopotrivă periculoase și lungi. Un text scris la Constantinopol, pe la mijlocul secolului X, bazat pe informații strânse de iscoadele bizantine, descrie condițiile înșelătoare la care trebuia luat aminte pe parcursul călătoriei spre sud. Cataractele de pe Nipru erau deosebit de periculoase: în mijlocul îngust se aflau câteva stânci unde îți puteai pierde viața, 'care se ridică din apă ca niște insule; apoi, apa se lovește de ele, acumulându-se și prăbușindu-se pe cealaltă parte cu un urlet puternic și înspăimântător'. Acel obstacol a fost poreclit cu umor negru: 'Nu adormi!' (a consemnat împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul în 'Administrarea Imperiului'). După cum e notat în același text, bărbații 'Rus' erau foarte vulnerabili în fața atacatorilor foarte agresivi, ce vedeau șansa de a obține câștiguri rapide de pe urma călătorilor epuizați care traversau pragurile fluviului. Nomazii pecenegi obișnuiau să aștepte în ascuns până când își scoteau 'Rus' bărcile din apă, după care îi atacau, le confiscau mărfurile și se făceau nevăzuți. Gărzilor li se ordona să fie foarte atente la atacuri neașteptate. După ce treceau de acele pericole, negustorii erau atât de ușurați, încât se strângeau pe o insulă și sacrificau cocoși ori agățau săgeți în arbori sacri pentru a le mulțumi zeilor păgâni. Cei care ajungeau nevătămați în piețele din jurul Mării Negre și Mării Caspice trebuie să fi fost cel puțin robuști fizic. 'Au o putere și o rezistență incredibile!' a notat cu admirație autorul musulman Ibn Rusta. 'Rus' - a scris autorul musulman Ibn Fadlan - erau 'înalți ca palmierii' și, chiar mai important, erau întotdeauna înarmați și periculoși ('toți au asupra lor câte un topor, câte o sabie și câte un cuțit'). Se comportau ca niște

bande de criminali înrăiți. Nici unul din ei nu ezita să-și jefuiască propriul camarad de arme, chiar dacă asta însemna să-l ucidă. Luau cu regularitate parte la orgii și făceau sex unii în fața celorlalți cu naturalețe. Dacă vreunul dintre ei se îmbolnăvea, era lăsat să moară. Ibn Fadlan a mai consemnat: 'Din vârful picioarelor și până în creștetul capului, fiecare bărbat era tatuat cu cerneală verde închis, cu modele și tot felul de desene'. Colecțiile de monede oferă cele mai grăitoare dovezi despre anvergura schimburilor comerciale cu regiunile îndepărtate. Descoperirile unor tezaure de monede pe malurile râurilor ce curgeau spre nord, găsite în tot nordul Rusiei, în Finlanda și în Gotland (cea mai mare insulă a Suediei) demonstrează obținerea unor mari sume de bani din negoțul cu musulmanii și cu califatul Bagdadului. Un expert recunoscut în domeniul istoriei monedelor a estimat numărul obținut din comerțul cu locuitorii teritoriilor islamice ca echivalentul - în termeni moderni - a unei afaceri de câteva miliarde de dolari. Recompensele trebuiau să fie pe măsură, ca să merite parcurgerea unor distanțe cu călătorii lungi de mii de km și pericolele întâlnite pe drumuri. Prin urmare, nu este surprinzător că trebuia vândut un volum mare de mărfuri pentru a genera profituri considerabile. Spre sud se trimiteau mai multe produse, dintre care cel mai important erau sclavii. Din negoțul cu oameni se puteau face bani frumoși. Când venea vorba de luarea în robie a băștinașilor și transportarea acelora în sud, 'Rus' erau de nestăpânit. Faimoși pentru 'înălțimea, fizicul și curajul lor', acei varegi 'nu aveau câmpuri agricole și trăiau din jafuri', potrivit cronicarului musulman Ibn Rusta. Populația locală trăgea ponoasele. Atât de mulți oameni au fost luați prizonieri, încât chiar și numele captivilor - slavii - a ajuns să-i desemneze pe toți cei care își pierduseră libertatea: sclavii. 'Rus' erau atenți cu prizonierii lor: 'Se poartă bine cu sclavii și îi îmbracă așa cum se cuvine, pentru că, pentru ei, sunt o marfă' a notat autorul Ibn Rusta, contemporan cu acele întâmplări. Femeile frumoase erau deosebit de prețuite, fiind vândute pe piețele khazare și bulgare de pe Volga, înainte să ajungă în regiuni și mai sudice, după ce răpitorii se culcau cu ele o ultimă dată (după cum a notat cronicarul Ibn Fadlan). Pe rutele pe care erau transportați sclavii au fost găsite cătușe, inele și lanțuri, mai ales în nordul și estul Europei, iar cele mai recente descoperiri arată că acele ustensile despre care până atunci se credea că ajutau la marcarea vitelor, de fapt însemnau oamenii care urmau să fie vânduți în orașe precum Novgorod (unde piața de schimb se afla la intersecția dintre Strada Sclavilor și Strada Mare). Mulți oameni erau trimiși în regiuni unde se plăteau bani frumoși pentru specimene excepționale. Nicăieri nu era cererea mai mare și nici puterea de cumpărare mai ridicată decât pe piața bogată și plină de viață din Atil, care alimenta în cele din urmă Bagdadul dar și alte teritorii musulmane din Asia, Africa de Nord și Spania (de exemplu, în 961 la curtea din Cordoba trăiau mai bine de 13 mii de sclavi de origine slavă). Traficul cu sclavi de origine slavă căpătase o asemenea amploare, încât a lăsat urme și în limba arabă: termenul de eunuc (șiqlabî) are la bază referirea la slavi (șaqălibî). Negustorii musulmani erau foarte activi în Mediterana. Bărbați, femei și copii din întreaga Europă de Nord erau duși la Marsilia, unde exista o piață aglomerată în care se tranzacționau sclavi. Roma era un alt centru-cheie al comerțului cu sclavi, deși unora li se părea respingător (în 776, papa Adrian I a deplâns comercializarea ca niște vite a ființelor umane); peste tot în Italia, ori de câte ori se întâlnesc, oamenii își spun 'ciao', ce nu înseamnă 'bună', ci sunt 'sclavul tău'. În Germania se obișnuia același lucru, forma de salut 'servus' fiind destul de răspândită. Printre cei care nu aveau nici o mustrare de conștiință când venea vorba de traficul cu carne vie se numărau locuitorii dintr-o lagună fără nici un fel de viitor, din extremitatea nordică a Adriaticii. Avuția obținută din comerțul cu sclavi și suferința umană au transformat Veneția în una din nestematele Mediteranei medievale. Fără să primească vreun ajutor din exterior, venețienii au avut mare succes în afaceri. Din mlaștini, s-a ridicat un oraș ce îți lua ochii, împodobit cu biserici splendide și palate superbe, ridicate cu profiturile bănoase obținute din comerțul cu Orientul. Deși astăzi reprezintă o mărturie a unui trecut glorios, scânteia care a stat la baza strălucirii de mai târziu a Veneției a fost dispoziția locuitorilor ei de a trimite în robie generațiile următoare. Negustorii s-au implicat în comerțul cu sclavi nu mult timp după independența orașului. A trecut ceva vreme până când venețienii au început să se îmbogățească. Dar inevitabilul s-a produs, după cum o dovedesc tratatele prin care venețienii conveneau să se supună constrângerilor impuse comerțului cu sclavi, inclusiv înapoierea persoanelor care fuseseră aduse prin metode ilegale în Veneția pentru a fi vândute altor orașe din Peninsula Italică. Pe termen scurt, restricțiile au fost dejucate de grupurile de atacatori care luau prizonieri necreștini din Boemia și Dalmația, pe care îi vindeau cu oarece adaos comercial. Însă pe termen lung, s-a reluat cursul normal al afacerilor. Tratate de la sfârșitul secolului IX sugerează că Veneția îi mințea pe conducătorii locali care își făceau griji că orașul nu oferea spre vânzare numai sclavi, ci și oameni liberi. Venețienii erau acuzați că îi vindeau cu bună știință pe supușii statelor învecinate, fie creștini sau nu. În cele din urmă, comerțul cu sclavi a început să-și piardă din importanță, cel puțin în centrul și estul Europei. Una dintre cauzele acelui fenomen a fost dezinteresul treptat al varegilor pentru traficul cu carne vie pe distanțe lungi și dorința lor de a-și oferi serviciile ca mercenari". (În spațiul Românesc - privind vechile influențe - se poate observa că formele folosite azi sunt "ciao" în Banat și "servus" în Ardeal; salutul "ciao" s-a răspândit din Dialectul Venețian, din forma "s-ciavo" / "schiavo" în Italiană - conectat de Latinul "sclavus", din care a provenit "servus" - însemnând sclav / servitor: se folosea cu sensul "te slujesc"). Inscripții runice din Regatul Suediei secolului XI - ca de exemplu cele de la Rytterne 59,30 lat. N, 16,21 long. E - au menționat prezența Varegilor / Vikingilor până în Garða și Gorgan în S Caspic (fosta capitală Ghergană).

Arheologul Rus - din Karelia - Nikolai Rerikh 1874-1947 a redat şi prin pictură traversările Ruse / Vikinge în Gardariki (din zona Baltică porneau numeroase bărci decorate cu Balauri); în perioada 864-1041, au fost numeroase raiduri Varege / Vikinge la Caspica, zona de interes fiind în special cea Caspico-Caucaziană a urmaşilor bogaţilor Gherga, după cum e încercuit pe harta următoare:

Vikingii la vechii Ghergari

În anul 864, Vikingii / Varegii au apărut într-un raid în portul Abaskun 37,01 lat. N, 54 long. E de la gura Râului Gorgan - ce întreţinea peste Marea Caspică fructuoase relaţii comerciale cu portul Derbent / Gelda din fosta Ţară Ghergară = Albania Caucaziană - dar n-au avut succes în jaf (nici la expediţiile ce au urmat tot acolo, de exemplu în anul 909 cu 16 nave sau apoi în anul 912, etc.); în anul 913, Vikingii / Varegii au atacat cu circa 5 sute de nave oraşul Hyrkana / Gorgan (din SE Caspic), ce pe atunci a fost cel mai mare oraş al Gherganiei şi au jefuit tot S Caspic / adică N Iranului - căruia i-au zis Tapuria - luând sclavi şi bunuri. În anul 943 s-au instalat masiv în Barda / capitala Albaniei Caucaziene - fosta Ţară Ghergară - iar în anul 965, cârmuiţi din Kiev / de pe Fluviul Var = Nipru, au distrus Khazaria (ce le incomoda principala lor rută, pe Volga). Varegii / Vikingii au fost şi angajaţi mercenari în areal, ca de pildă în solda emirului Derbentului în 987-992; ultima mare expediţie Vikingă la Marea Caspică a fost condusă de Prinţul Ingvar din Uppsala / Regatul Suediei în anul 1041 (după aceea, un detaşament format din o mie de Vikingi / Varegi a fost dat de el în sprijin Regelui Georgiei pentru ca acela să-şi păstreze tronul). Interesul constant Viking / Vareg de aproape 2 secole pentru Caspica şi Caucaz n-a fost întâmplător şi n-a fost gratuit; legăturile - cuprinzând şi Pontul / adică Marea Neagră - cu Marea Baltică au constituit o realitate Medievală de mare impact. Este de ştiut şi că din neamurile Maruneac-Orobeţ de Rusini = Ruteni din Bucovina, Lidia măritată în Timişoara - cel mai mare oraş al Banatului - cu autorul lucrării "Originea Gherga" a sprijinit pe deplin această întreagă cercetare Gherga (în Carpaţii Nordici, Rusinii = Rutenii - dintre Rumâni şi Ruşi - s-au înrudit cu Herulii / foşti Gheri, cu Huţulii / Guţulii, cu Goralii / adică cu Vlahii din S Polon şi cu Vlahii Moravi); majoritatea Rutenilor / Rusinilor - apăruţi în Evul Mediu între Romăni / Rumâni şi Ruşi - au fost înregistraţi în ceea ce acum e Ucraina.

Verde: vorbesc limba română sau un dialect;
Roşu: nu mai vorbesc limba română sau un dialect .

Vlahii Moravi au fost menţionaţi în Vestul Carpaţilor - în Munţii Vizovice ce se întind în Slovacia şi în Cehia - de pildă la Vsetin 49,21 lat. N, 18 long. E / Cehia în anul 1297, pe Valea Becva (proprietate a Cavalerilor Templieri pe atunci), în regiunea Zlin, etc.; de exemplu, în prezent analizele genetice au confirmat existenţa tiparului genetic masculin "N" ca al lui Gherga în Cehia la Bordovice 49,32 lat. N, 18,08 long. E. Cehul Jan Komensky 1592-1670 (ştiut drept Comenius = "părintele educaţiei") a scris: "Oamenii din Munţii Moraviei se numesc Vlahi şi nu se tem de războaie. Au refuzat să accepte jugul Habsburg şi, timp de 3 ani, şi-au apărat libertatea cu sabia. Locuitorii Principatului Vsetin şi ai Munţilor din jur (cei care se numesc Vlahi) continuă să lupte mai departe şi nu pot fi înfrânţi"; de altfel, în extremitatea Vestică a Carpaţilor, la Roznov pod Radhoştem 49,27 lat. N, 18,08 long. E / Cehia există în prezent "Muzeul Vlah" iar la Vest e oraşul Mezerişul Român / Valaşske Mezirici 49,28 lat. N, 17,58 long. E din Cehia şi mai la Vest fiind izvorul Odrei, apă denumită aşa de la vidrele - mamifere semiacvatice din familia jderilor - ce o populau cândva semnificativ, Râu lung de 854 km, navigabil pe o bună parte a sa, curgând în Marea Baltică în Pomerania, în Laguna de la gură având Insula Wolin 53,55 lat. N, 14,30 long. E (a cărei populaţie era asociată cu cea Veletă, în Evul Mediu ajungând cea mai puternică din Pomerania, mulţi Varegi / Vikingi trăind acolo: de altfel, Vikingii urcau şi pe Oder, în paralel cu urcările lor pe Vistula, Vikingii în Sud ajungând pe Vistula până la Cracovia / ce pe atunci făcea parte din Moravia - fosta Wallachie, după cum au notat-o pe hărţi Habsburgii - Cehii zicându-i "Valaşka").

Gherga în rune

Pe baza forturilor Gardare s-a format statul Rus, ce iniţial s-a numit Garðaríki / Garga-rike (sufixul "rike" pentru Regat - înrădăcinat în străvechile Ra şi Ki, însemnând "forţa

universală” - ulterior a devenit în Germană “reich”); arealul era ştiut drept Gardarik = “Regatul oraşelor” datorită mulţimii localităţilor (similar cum Arabii denumeau în mileniul I Marea Stepă din EurAsia, plină de aşezări, de pildă similar pe atunci la E de fosta Galie, având în centru Lacul Geneva / Elveţia, fiind Burgundia = “Tărâmul orăşenilor”: Burgunzii au plecat în secolul III de pe Vistula mijlocie şi s-au stabilit între Geneva şi Grenoble, având capitala Lyon pe Ron, unde era slăvită de către Gali Marea Mamă Frygiană Cibela / ei în secolul VI au fost cuceriţi de către Franci). În secolul IX, primul cârmuitor Rus, care a purtat numele Rurik / “Ru-rik” - însemnând “Rege Rus” - a chemat Varegii / Vikingii din Scandinavia pentru a-l ajuta să stăpânească Garðarike (atât femeile, cât şi bărbaţii, aveau ochii înconjuraţi cu rimel - ca vechii Egipteni - ceea ce impresiona pe unii din cei cu care intrau în contacte); el a fondat dinastia care a cârmuit Ruşii vreme de aproape 7 secole (iar dinastia i-a preluat numele) şi nu a fost Slav. Academicianul Bucovinean Arkadii Zhukovsky 1922-2014 a precizat în “Enciclopedia Ucrainei” că “de fapt, fondatorul Dinastiei Rurike a fost un Variah” (respectiv de pe Valea Var / Nipru ori Valah = Rumân / Român). Pe atunci, desprinsă din Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân întemeiat în anul 681, la Dunărea inferioară exista prima Ţară Română Medievală independentă, oficial înfiinţată din anul 836 pe ambele părţi ale Fluviului, cuprinzând Dobrogea, Bărăganul şi S Moldovei (inclusiv Bugeacul), fiind până la Nistru. În “Analele Bertine” există menţiunea despre Vikingi / Varegi la anul 838 “qi se, id est gentem suam, Rhos vocari dicebant”, aceia ajungând în vizită la Constantinopol / Tracia, primiţi de Împăratul bizantin Teofil din Dinastia Frygiană. Se poate observa că termenul Latin “Rus” în sens teritorial era “Câmp” / “ogor” iar în sens uman era “ţăran” (înţelesul agricol pentru Gheorghe a fost - atât vechi Grec, cât şi Românesc - tot de “ţăran” / “cetăţean”); pluralul era “rura” (de unde “rural”): “rus-tic” / rustic - însemnând “ţărănesc” - e legat de asta (sufixul “tic” fiind din “tika” / “tilaka” = “al treilea ochi”). Istoricul Ucrainean Dmytro Doroşenko 1882-1951 (născut în Vilnius 54,41 lat. N, 25,17 long. E / capitala Lituaniei - oraş aflat pe Râul Vilnia, la graniţa cu Belarus - descendentul unor hatmani ai Cazacilor secolului XVII din regiunea Cherkasy dintre Nipru / Var şi Bug) a scris: “Cuvântul ‘Rus’ a aparţinut unui trib străin care a preluat controlul Slavilor răsăriteni. Acel trib străin a organizat statul şi a dispărut, rămânând numai numele. Acest nume a devenit termenul definitoriu atât pentru populaţie, cât şi pentru noul stat. Numele ‘Rus’ a devenit termenul naţional utilizat printre noi de mult timp”. Se poate observa că atât Ucrainenii = Rusinii / Rutenii, cât şi Ruşii şi-au tras rădăcinile statale din capitala Kiev - oraşul de pe Var / Nipru - de unde au cârmuit urmaşii primului Rege Rurik; zona Kievului - dar şi a Fluviului Nipru / Var - se află în vecinătatea răsăriteană a Rumânilor / Românilor (geografic se poate remarca regiunea Cherkasî / Cherkas’Ka - onomastic semnificativă cu Gherga - tocmai pe partea dreaptă a Fluviului Var / Nipru, adică spre Basarabia / Nistru):

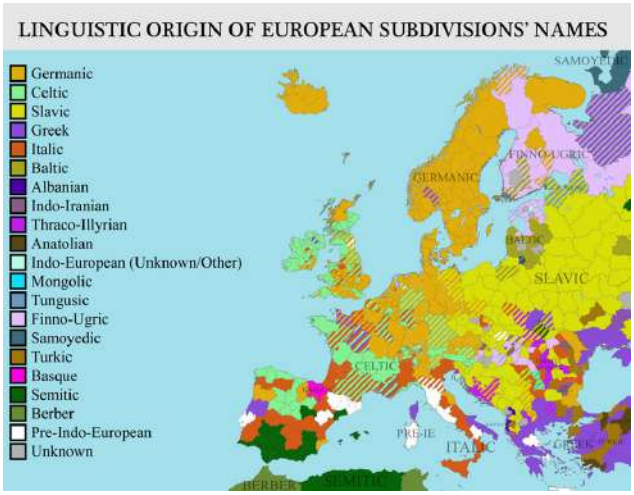

Cherkas la răsărit de Moldova

Cercetătorul Valentyn Stetsyuk din Liov / Ucraina a studiat Cherkasî ca nume proto-Bulgar, afirmând că indica sălaşurile pentru iernat (“Cher” fiind conectat de “iarnă” iar “kasî” fiind conectat de “sălaş”, respectiv de ceea ce exprima, anume “casă”: în asemenea accepţiune, populaţia premergătoare de Gheri a zonei era legată de “ger”, adică de “iarnă”); Garða / Novgorod = “Noul oraş” fiind Nordic - de unde a cârmuit Rurik - înseamnă că avea în Sud regiunea “Cher-kasî” a foştilor Gheri pentru iernat (iar ceea ce-i de remarcat este că transhumanţa a fost tipică Rumânilor, în plus cuvântul “casă” având forma Rusă “dom”, versiunea Ucraineană ca “budynok” şi cea Bulgară “kuşta”). Ucraineanul Valentin Steciuc / Valentyn Stetsyuk a mai scris: “Există localităţi Cherkasy în regiunile Liov şi Volânia din Ucraina, Czerkasy în regiunea Lublin din Polonia, Charkasy în Belarus, etc.; în Rusia sunt mai multe forme Cherkassy (în Tula, Kursk, ş.a). În Ciuvaşia sunt o duzină de toponime cu sufixul ‘-kassy’, printre care Khirkassy; cuvântul Ciuvaş ‘kasă’ înseamnă ‘aşezare’. Numele localităţii Lituaniene Kerkasiai începe cu ‘K’, echivalat de Slavi cu ‘Ch’. În înţeles Turk, termenul ‘ker’ e legat de ‘iarnă’, desemnând locul unde se retrăgeau păstorii care vara se mutau departe”. (Aşadar, sufixul “kasî” răspândit în leagănul Rus nu era legat etnic de Kasiţii Asiei, de Kuşii / Cuşii biblici, de Khazarii ori de Khazahii Caspicii, ci avea înţelesul Românesc de “casă”). Regele Rus Rurik - întemeietorul Regatului Ruşilor şi fondatorul Dinastiei Rurike - a fost din acelaşi grup genetic ca Gherga (iar aşa ceva demonstrează ştiinţific depăşirea vreunei coincidenţe: tipologic, lingvistic, istoric, genetic, etc. ivirea Ruşilor ca puternici s-a datorat organizării exercitate de Gherga).

Rurik a cârmuit Rușii din Garða / Novgorod = "Noul oraș"

Regele Rus Rurik a murit în anul 879 - după ce a cârmuit timp de 17 ani - Gorganul său fiind în capitala numită Garða / Garda (la începutul Slav în pronunție Gorodișcea - azi Novgorod 58,31 lat. N, 31,17 long. E, între Sankt Peterburg și Moscova - în mijlocul uriașului codru Volkonsky / Wolkonskie = partea Estică a Pădurii Hercinice Europene; se poate observa că pe atunci multe zone erau strașnic împădurite, de legendă fiind - de pildă, în spațiul Român - Codrii Vlăsiei în Valahia / Țara Românească, pădurile Trans-Silvaniei / denumirea chiar redând bogăția forestieră respectivă, etc). Profilul genetic patern al Regelui Rurik era "N" (conform proiectului coordonat de către profesorul Polonez Andrzej Bajor și de către cercetătorul Rus Stepan Kravchenko), ca al Gherga și al înruditei Dinastii Ghedimină, care ulterior a realizat formațiunea Balto-Polonă știută ca Marele Ducat al Lituaniei Medievale: cel mai mare stat European la vremea sa, cu capitala la Kernave 54,53 lat. N, 24,51 long. E - în patrimoniul UNESCO - la 35 km de Vilnius / actuala capitală, cu stăpânirea până în vecinătatea directă cu Valahii Sudici (din Transilvania și din Moldova). Proprietățile din "Marea" Lituanie erau așa de întinse încât în anul 1528 s-a făcut "Reforma Valaku", de introducere generalizată a măsurii "Valakas" în Lituaniană, "Wloka" în Poloneză, "Voloka" în Rusă (dimensiunea Lituaniană fiind de 21,368 hectare - cu diviziunea în 30 de unități numite "Margai" / 1 "Marga" având 1,75 acri - standardul ieșind din uz în anul 1921, când a fost introdus sistemul metric).

Lituania în timp

Calculele genetice au relevat că dinaștii Ruriki și Ghedimini au avut exact același strămoș în secolul II î.C. (pe vremea când în Delta Dunării trăia tatăl Împăratului Burebista al Geților). De altfel, acei cercetători au indicat în anul 2007 ulterioara legătură genetică cu Gherga și a familiei Regale Gagara / Gagarin din Dinastia Rurik (al cărei înaintaș Vladimir, având-o ca soție pe Prințesa bizantină Ana, a creștinat Rușii); este de știut că în anul 963, când frații Armâno-Armeni Kometopuloi / Comitopoli, adică "Fiii Comitelui" / "Fiii contelui" = "Fiii celnicului" în Armână -

Aron, David, Moise şi Samuel - au format o puternică oştire în Macedonia şi împreună cu Sciții / Bulgarii au pornit spre Constantinopol / Tracia, bizantinii - înspăimântaţi - au cerut ajutor Rus (apoi în Crimeea, Vladimir Rurik intenționat a ocupat Khersones = "Peninsula" 44,36 lat. N, 33,29 long. E în anul 988 pentru ca s-o obțină de soție pe Ana / sora Împăratului bizantin Vasile II din Dinastia Makedonă, cununia lor acolo fiind în anul următor, astfel Rușii nu doar creștinându-se, ci apoi având și ambiția Imperială a intitulării capitalei lor ca "A Treia Romă", considerându-se succesorii îndreptățiți ai Romanilor / adică a celor care au avut prima Romă și a bizantinilor / adică a celor care au avut a doua Romă): a treia capitală a Rușilor - în ordinea cronologică, după Novgorod și Kiev din secolul IX - a fost în secolul X Nufăru / România (apoi Peterburg și Moscova), în răsăritul Românesc amestecându-se autohtonii Moșneni cu Moeșii / Moesii din S și cu Muscalii din N.

Medalionul Sf. Gheorghe din ambră / chihlimbar (Nufăru, județul Tulcea / secolul XI)

Dr. Gheorghe Mănucu-Adamesteanu a scris în revista "Pontica" din anul 1984 despre "Un medalion din chihlimbar descoperit la Nufăru (județul Tulcea)", Nufăru fiind port Dunărean pe malul drept / Sudic al meandratului braț Sf. Gheorghe: "În timpul cercetărilor arheologice întreprinse la Nufăru în 1979 s-au descoperit diverse, începând din secolul IV î.C. Dintre acestea prezentăm un medalion din chihlimbar de culoare portocaliu-închis. Pe o parte este neted în timp ce pe cealaltă este redat în relief un sfânt militar în picioare, văzut din faţă. Capul, înconjurat de un nimb bine conturat, are ovalul feţei uşor alungit şi redat foarte schematic. În aceeaşi manieră schematizantă sunt trasate pe bust romburi mici care sugerează o armură; mâna stângă, îndoită din cot, susţine o lance, în timp ce dreapta se sprijină pe mânerul unei săbii atârnată la şoldul drept. Figura în ansamblul ei denotă că a fost executată de un meşter mai puţin priceput; proporţiile dintre diferitele părţi anatomice ale corpului nu sunt respectate, mâinile fiind disproporţionat de mari în comparaţie cu picioarele care, datorită nepriceperii încadrării personajului, sunt doar sugerate. Piesa este perforată longitudinal la partea superioară, fapt ce permitea să fie purtată ca medalion (lungime 30 mm, lățime 22 mm, grosime 10 mm). Prezenţa însemnelor militare - lance, sabie, armură, la care se adaugă nimbul - se constituie în tot atâtea argumente care ne permit să afirmăm că figura de pe medalion reprezintă un sfânt militar. Cultul sfinţilor militari a cunoscut o largă răspândire în secolele X-XII, perioadă de când datează şi cele mai multe descoperiri de acest fel. Primele imagini ale sfinţilor militari ne sunt cunoscute din secolele VII-IX, dar ele constituie apariţii izolate. În perioada de început sfinţii militari - dintre care se detaşează cu autoritate Sf. Gheorghe, Dimitrie, Teodor - apar îmbrăcaţi cu veşminte de ceremonie, situaţie ce se consemnează apoi din ce în ce mai rar. Din secolul XI ei apar reprezentaţi cu precădere cu echipamentul militar caracteristic. Destul de rar pentru această perioadă de început dar frecvent într-o etapă ulterioară secolului XIII, sfinţii militari apar călare luptând cu dragonul: în această poziţie apare sfântul Gheorghe, dar putem consemna o situaţie identică şi pentru sfântul Dimitrie; luptând cu dragonul sau cu balaurul, fără a fi călare, apare şi sfântul Teodor. Referitor la materialul din care este lucrat medalionul, trebuie să facem precizarea că acesta reprezintă singurul exemplar pe care-l cunoaştem, concluzie ce este valabilă atât pentru descoperirile de la noi din ţară, cât şi pentru cele din străinătate. În acele vremuri foarte răspândită era folosirea steatitului, materialul din care au fost lucrate multe piese reprezentative ale genului; la acesta se adaugă splendide repezentări pe fildeş şi alte materiale. Piesele cu reprezentări de sfinţi militari de la noi din ţară sunt destul de puţine, şi cu câteva excepţii ele provin în totalitate din Dobrogea. Cele mai timpurii şi totodată cele mai numeroase imagini cu sfinţi militari apar pe sigilii, majoritatea acestora fiind descoperite la Isaccea. Cele mai târzii exemplare provin de la Mangalia, de exemplu: un fragment de la un vas de sticlă pe care este redat sfântul Gheorghe călare. Primele reprezentări cu sfinţi militari datează din secolul VII dar despre un cult al acestora se poate vorbi începând cu secolele IX-X şi până la finele secolului XII, după care piesele cu reprezentări de acest fel devin din ce în ce mai rare. Perioada respectivă corespunde din punct de vedere istoric cu prezenţa pe tronul Bizanţului a împăraţilor din dinastiile Macedoneană şi Comnenă, aceştia fiind iniţiatorii unor războaie de durată care vizau revenirea statului bizantin la graniţele avute iniţial.

Legat de aceste evenimente se poate explica răspândirea largă pe care a cunoscut-o cultul sfinţilor militari, precum şi abundenţa descoperirilor din secolele X-XII. Revenirea graniţelor bizantine la Dunărea de Jos - la sfârşitul secolului X - luptele ce s-au purtat aici ulterior explică prezenţa pieselor descoperite în Dobrogea. Medalionul de la Nufăru se înscrie în lista descoperirilor cu caracter apotropaic, dar spre deosebire de celelalte piese descoperite în Dobrogea, care constituie importuri bizantine, despre acesta se poate spune că a fost lucrat de un meşter dintr-un atelier local din zona dunăreano-pontică. El a avut la dispoziţie o bucată neprelucrată de chihlimbar, pe care a redat apoi imaginea unui sfânt militar. Spre această concluzie ne îndeamnă prelucrarea grosolană, neîndemânatică a piesei, situaţie ce ne arată că cel ce a lucrat-o nu avea o mână formată; la acestea se poate adăuga şi unele argumente de natură iconografică: aici lancea este ţinută cu mâna stângă şi nu cu mâna dreaptă cum se întâlneşte pe celelalte piese, amănunt ce ne indică că cel care a lucrat piesa a copiat imaginea, situaţie în care a inversat poziţia lancei. Revenind la identificarea personajului, trebuie să spunem că deşi nu avem o inscripţie care să ne permită o formulare precisă, credem totuşi că se poate afirma că pe medalion apare figura sfântului Gheorghe, cultul acestuia cunoscând o largă răspândire pe teritoriul ţării noastre. Cronologic - medalionul se încadrează în secolele XI-XII - datare ce corespunde cu perioada de maximă răspândire a cultului sfinţilor militari. Prezenţa acestei piese de chihlimbar la Nufăru se alătură unor alte descoperiri şi se constituie în noi argumente care dovedesc cu prisosinţă că la Nufăru se găsea un puternic centru militar şi economic în perioada bizantină (secolele X-XIV)".

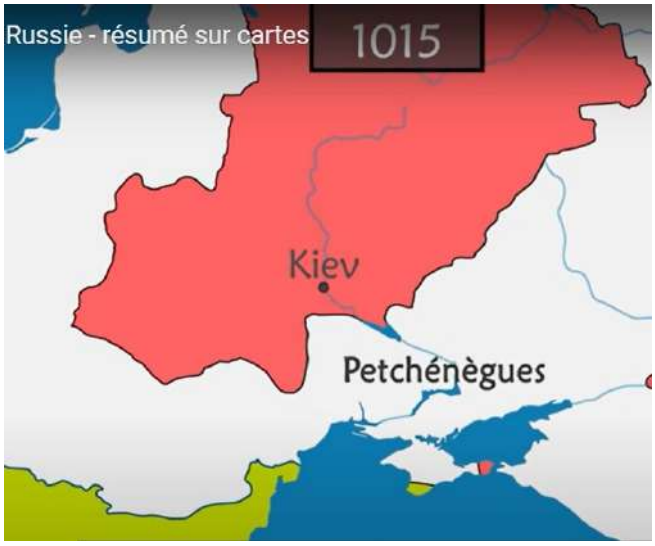

Românii au fost între Imperii şi în secolul XI

După căderea Imperiului Bulgaro-Român, la Dunărea inferioară Rumânii / Românii au fost între Sudicii Romani și Nordicii Ruși; la începutul mileniului II Imperiile Bizantin și Rus nu s-au învecinat (dacă ar fi putut, desigur că ar fi făcut-o) datorită existenței cuiva aflat între ele: poporul Român, care și pe atunci a fost așa puternic încât acele Imperii nu și-au reușit joncțiunea. Situația avea explicația în starea anterioară, a formațiunilor Românești perpetuate la Dunărea inferioară organizate în diverse feluri de la începutul Medieval; situația a continuat pe tot parcursul Medieval, formațiunile Românești rămânând organizate în diverse feluri până în Epoca Modernă, când prin unirea de la sfârșitul primului război mondial au culminat în Regatul României "Mari". De altfel, principalele rute de interacțiuni Antice și Medievale au fost pe căile marginale spațiului Românesc, astfel cum se pot vedea schițate (amplasarea lor au avut în zona centrală nucleul "tare", căci altfel ar fi brăzdat culoarele interioare folosite doar de către strămoșii Români și de către Români, pentru transhumanțe, negoț, etc.):

Rutele principale de interacțiuni Antice și Medievale implicând spațiul Românesc

În anul 1929, Dr. Stoica Nicolaescu - Aromân din Crușova / Macedonia Nordică, membru corespondent al Academiei Bulgare - a scris în publicația "Graiul Românesc" de la București / capitala Regatului România "Mare" sau "Re/Întregite": "Țările Românești au fost în curs de secole, pe timpul stăpânirii Turcești, limanul, farul de lumină, către care s-au îndreptat cu drag și multă nădejde privirile tuturor pravoslavnicilor creștini din Balcani. Voevozii și domnitorii Români, cinstiți de Biserica Ortodoxă ca diadohi, adecă moștenitori ai împărăției și culturii de Răsărit, s-au arătat demni urmași și vrednici de înalta lor chemare și nu s-au abătut niciodată de la calea cea adevărată. Patriarhia ecumenică din Constantinopol, cu cucerirea Peninsulei Balcanice și ocuparea capitalei împărăției de Răsărit de Turci, i-a recunoscut pe domnitorii și voevozii Țărilor Românești ca moștenitori ai împărăției. De atunci domnitorul Țării Românești, numai el, până în ziua de astăzi, are dreptul, e îndrituit ca și împărații Romei Noi de odinioară, să semneze pergamentul pe care se scrie sfânta evanghelie de la Ioan în fiecare an și se citește în prima zi de Paști. Acest pergament se depune spre păstrare în Arhivele Generale ale Statului. Nici un alt cap încoronat dintre domnitorii creștini ortodocși n-are acest drept". Iată așadar că pretențiile Rușilor de continuatori ai Romei - aroganțe desigur necuvenite, motivate Imperial / ireal - au oficial / real de așteptat după Români; din perspectivă religioasă, ideea "Romei 3" place Romei catolice, care după pierderea Constantinopolului în secolul XIII (anume "Roma 2", când cruciații / catolicii au condus) nu a renunțat, ci în secolele următoare a sprijinit oricând vreo posibilă recuprindere în subordine a unor creștini răsăriteni: de altfel, cu conceptul "Roma nr. x" la Români au venit în consonanță plecăciuni de tipul "mica Vienă" pentru Timișoara, "micul Paris" pentru București, etc. (fiind chiar dificilă de admis autodefinirea de către cineva ca "mic").

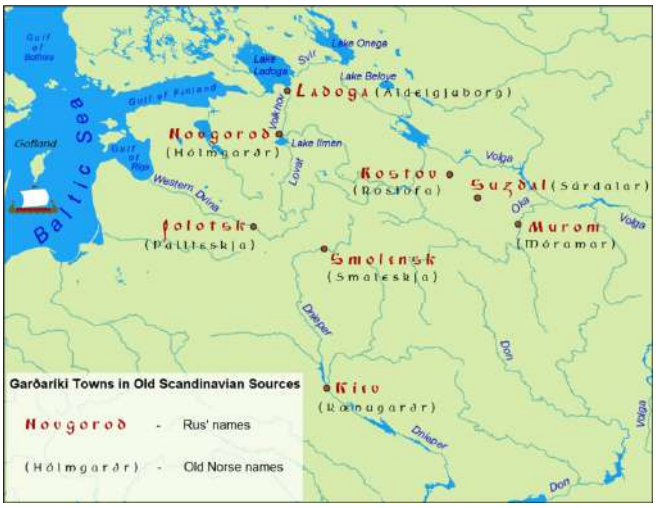

Principalele oraşe din tărâmul Garða

Istoricul Ardelean Gheorghe Şincai 1754-1816 (cu bust în Şinca Veche / Ţinutul Făgăraşului, căci familia lui se trăgea de acolo) a scris: "În 1019 domnul cetăților dinlăuntru era Bogdan, toparh peste Constanția și celelalte cetăți ce sunt de-a stânga Dunării, care părerea mea are fundament a mă face a crede că a fost Român, ca și Craca și toți ce sunt din sământa Comitopulilor". (După cum a observat în anul 1943 și istoricul Gheorghe Lisseanu de la Academia Română în lucrarea "Dacia în autorii clasici", strămoșul comite = contele / celnicul Sofiei - cârmuitorul acelei cetăți din fosta Dioceză Dacia, acum capitala Bulgariei - a avut "o mare influență la Bulgari", adică la Sciții Balcanici).

Ruşii la 3 ani după decesul primului lor Rege

Un urmaș al Împăratului Samuel / Samuilă - dintre Comitopoli / Celnici, respectiv Conții / nobilii Armâni, "Celnic" literalmente fiind conducător de ceată - a fost Împăratul Ioan Caloian 1197-1207 (dintre Aseni / Asani = Asănești), care a scris papei că era din acea semințe; fiul lui Samuilă a fost Radu Gavrilă zis Romanos, însurat cu Prințesa Margareta, sora Regelui Ștefan al Ungurilor, care l-au avut ca băiat pe Petre Deleanu, răsculat în fosta provincie Dacia Mediterană centrată în Nisa / Niș - din S regiunii Timoc - acum în Serbia (în secolul XII, cronicarul bizantin Ioan "Kinnamos" - adică Ioan zis "Scorțișoară" - a scris în "Istoria" 2:13 despre Niș / Naisus că "a fost metropola cetăților Dace"). În anul 2015, Dr. Aleksiejus Luchtanas - directorul "Muzeului Kernave" / Lituania - a afirmat: "Multe argumente despre originile dace ale lituanienilor, letonilor şi estonilor au ieşit la iveală odată cu săpăturile executate la tumuli; există multe surse documentare, din toate perioadele, care vorbesc despre originile comune ale dacilor cu balticii şi ele nu pot fi ignorate. Legăturile noastre sunt mai vechi decât perioada dacică! În mitologia lituaniană întâlnim foarte des Dunărea. Pare bizar ca o apă care udă teritoriul României să facă parte din folclorul şi legendele de aici. Aceasta este dovada că pentru strămoşii lituanienilor, zona Dunării nu era necunoscută. Acele contacte au început încă din neolitic. Un timp îndelungat, populaţia de aici a fost silvestră, trăia în păduri sau în apropierea pădurilor, agricultura nu era atât de dezvoltată. Ea a venit dinspre Dunăre, cultura neolitică a ajuns aici şi s-a dezvoltat. Vorbim, în principal, de cultura Cucuteni, venită la noi cu toate beneficiile cunoscute ale acelei civilizaţii, în special ceramica. Acela a fost primul val venit dinspre teritoriul actualei Românii către noi. Aşa au ajuns la noi, atât dezvoltarea agriculturii, cât şi sculptura de dimensiuni reduse, figurinele modelate din lut, cu formele lor specifice. Este vorba despre acele figurine mici, înfăţişând femei sau zeiţe, simboluri ale fecundităţii. În această zonă nordică, populaţia a început să le facă şi din chihlimbar, el găsindu-se din belşug aici, şi fiind cel mai preţuit material, cu puteri magice. Acela a fost primul contact dintre sud şi nord, dintre populaţiile ce aveau să fie mai târziu numite dacică şi baltică. A doua etapă a fost în epoca bronzului, la fel de importantă. Acea fază a ajuns la noi tot din Carpaţi! Tot ce este fabricat din bronz pe teritoriul Lituaniei de azi poartă amprenta 'dacică'. Deoarece în această zonă nu aveam metale, ele au venit din Carpaţi, cu tot cu cei care ştiau să le folosească şi să le lucreze. Acolo era o puternică cultură a metalului, şi întreaga Europă centrală a fost influenţată de ea, inclusiv populaţia baltică. Dacă tehnica de lucru poate să fie câteodată diferită, venind probabil cu un ocol şi de prin alte părţi ale Europei centrale, metalul folosit este absolut sigur din regiunea Carpaţilor, probabil a Apusenilor. Dar în această etapă, schimburile se făceau pe rute deja cunoscute, pe legături deja stabilite. Erau schimburi între populaţii cu un trecut şi cu o cultură deja comune. Cu siguranţă că înainte cu un secol de Christos putem vorbi de legături cu populaţia dacă şi geto-dacă, statul geto-dac fiind deja în formare. La un secol după Christos, un nou val puternic de populaţie a venit dinspre Dacia aici. Au fost astfel reluate vechile legături şi relaţii, era o relansare a lor. Dacia a devenit provincie romană şi romanii erau interesaţi de această regiune baltică, unde dacii aveau legături puternice. Contacte cu Imperiul Roman, prin diferite provincii ale sale, mai existaseră, însă de data aceasta, romanii încercau să pătrundă spre nord mai uşor, prin intermediul dacilor, care cunoşteau mai bine căile de acces şi aveau relaţii mai strânse cu nordicii. Ca obiecte descoperite, avem brăţări şi inele, cu terminaţii de cap de şarpe, ca cele

dacice, şi ştim că unele dintre ele veneau din zona Vistulei, aşa cum certifică şi descoperirile arheologice poloneze. Asemenea podoabe sunt întâlnite în tot centrul Europei. Creştinismul a fost acceptat formal abia în Evul Mediu. Cu siguranţă că dacă au existat legături între zona Dunării şi Marea Baltică, ele s-au manifestat şi în zona religioasă. Dacii şi lituanienii aveau în comun animismul, dar şi anumite tradiţii, anumite mitologii sau ritualuri. Avem informaţii despre înmormântare, de exemplu. În epoca bronzului, avem în paralel cu tradiţia înmormântării în tumuli, şi un anumit ritual al arderilor. Acela a venit dinspre Dacia, la mijlocul mileniului I î.C. Informaţiile sunt puţine din acea perioadă, este posibil să existe şi alte similitudini, cum este, de pildă, existenţa concomitentă, în România şi Lituania, a Doinei, în care era vorba adesea de... Dunăre". În toată istoria lor, Leahii / Lituanienii n-au ajuns niciodată la Dunăre, nici Latinii nu au ajuns în Lituania sau în Letonia, însă cei care au ajuns de la Dunăre printre Leahi / Lituani şi Letoni au fost "Neliniştiţii" / "Neaşezaţii" - corespunzător cronicilor Nordicilor - ale căror urme au fost "Dace", conform specialiştilor Baltici; de exemplu, leii sunt emblematici pe ghergurile = g/herburile Normandiei, Regatului Britanic, Regatului Belgiei, Regatului Ţărilor de Jos, Regatului Danemarcei, Ţărilor Scandinave - inclusiv Finlandei - Estoniei, Letoniei, Cehiei, unor zone din Slovacia și din Germania, așa ceva nefiind din cauză că leii erau tipici Nordului Europei, ci din cauză că erau tipici purtătorilor simbolisticii lor, reflectând realitatea din trecut: Sudicii au avansat înspre Nord. De exemplu, Medievalul Litovoi - din secolul XIII - cârmuia Ţinutul Haţegului = "Lytua", adică "Ţinutul de Piatră" ("lithos" în Greacă e "piatră"); cei din neamul său - ajunși răspândiți și mult spre N spațiului Românilor - erau vestiți că erau duri ca pietrele. Tradiţia Karelianã a reţinut că în anul 992 Karelianul Gherman / Herman împreună cu călugărul Sergiu din Chalki-dikos - de pe Muntele Athos - au întemeiat, pe cea mai mare Insulă a celui mai mare Lac din Europa, anume Ladoga, Mănăstirea Varlaam / Valaam 61,22 lat. N, 30,57 long. E (centrul creştinătăţii Kareliei). Realităţile sunt că primul Rege Rurik a avut profilul genetic Gherga iar capitala Ruşilor - cu mult înaintea Moscovei - a fost Garða (azi Novgorod), unde Adunarea sa legislativă se chema "Veche", cu aceleaşi puteri ca şi ceea ce din mare vechime era "Adunarea Gherga" / iar încă şi azi e Adunarea Jirga în Asia Interioară / Centrală, mai ales în Afgani-stan: o formă a democraţiei directe, cu rădăcinile mult mai vechi decât "inventarea" democraţiei de către vechii Eleni, la Atena / în marginea Sudică a Europei; mai e de ştiut de pildă că în Jaakkima / Federația Rusă - localitate din acea parte a Europei cândva cârmuită de Garða / Novgorod - şi azi există familiile Gerga şi Jerkku (sinonimul Karelian Gherga, conform cercetării Finlandezei Eeva Lehtinen în anul 2011), cu acelaşi profil genetic patern "N". Estul Europei nu a fost nicicând un deşert uman, de la Atlanți încoace având mereu populații mai mult sau mai puțin libere, mai mult sau mai puțin organizate. Garða / Novgorod, inițial târg al Goţilor - urmaşii Geţilor - a ajuns în secolul IX prima capitală a Ruşilor, apoi capitala fiind la Kiev / fost târg pe Nipru al Valahilor (urmaşii Goţilor / Geţilor), Regatul Garða numindu-se și Rutenia, după cum a scris în "Istoria Ucrainei" din anul 2010 academicianul Paul Magocsi: ambele localităţi de început ale Ruşilor au fost importante târguri ale strã-Românilor, de aceea şi dinaştii Ruşilor având profilul genetic Gherga din Dinastia Gherei / Gurag a Goţilor / Geţilor.

Asia Interioară (conform academicianului Denis Sinor, 1990)

Ar fi de observat că următoarea capitală pentru Ruși, la 105 ani de la întemeierea primei capitale Garða / Novgorod de către Regele Rurik - fondatorul Dinastiei Rurik, cu bărbații genetic "N" ca Gherga - a fost împreună cu Valahii în mijlocul Țării Rumâne de la Dunărea inferioară, anume în Dobrogea la Nufăru / județul Tulcea (doar pentru 5 ani a fost capitală, căci Rurikul Sviatoslav - liderul de atunci, distrugătorul Khazariei și respectiv al Cultului mozaic acolo - pe când mergea din Sudul Deltei Dunării de la Nufăru spre Kiev, a ajuns executat de Pecenegi pe Insula Cortiția / Sf. Grigorie de pe Nipru): de altfel, în acele vremuri când religia conta enorm, exista incompatibilitatea religioasă dintre creștina Țară Rumână de la Dunărea inferioară și păgânismul Rusesc din răsărit (mezinul său Vladimir a creștinat însă Federația Rusă, după cununia din anul 988 cu fiica Împăratului bizantin; se pare că mama sa Malușa - menajeră la Curtea Rurik, concubina lui Sviatoslav - era Valahă / istoricii Ruși a localizat-o ca fiind din Volânia, împreună cu fratele ei Dobrynya, ambii purtând cu mândrie ca blazon capul de bour = emblema Moldovei, după cum a studiat de pildă istoricul Rus Vasily Tatișciov 1686-1750).

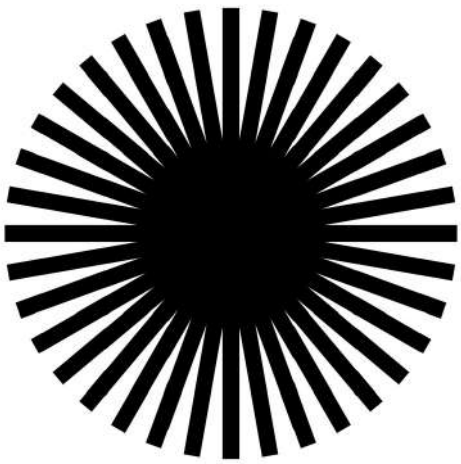

În cartea “Lupii Mărilor”, autorul Lars Brownworth a tratat tranziția Rurikă - realizată de Dinastia Rurik - “De la Rus la Rusia” astfel: “Oricât de mult ar fi admirat-o Sveatoslav pe mama lui - în semn de respect față de aceasta, el poruncise ca ea să fie îngropată după ritualul creștin - nu părea să existe un pericol atât de mare ca la Kiev credința în Thor și Odin să cedeze întâietatea în fața religiei creștine. Vecinii apropiați aveau să cadă ca niște piese de domino - adoptaseră deja sau era pe cale să adopte creștinismul - însă Sveatoslav a rămas un păgân tributar unei politici agresive, violente, în totală contradicție cu morala creștină. Thor avea nevoie de victorie și doar victoria îi putea face pe nobili să-i rămână fideli cneazului lor. Prima acțiune a lui Sveatoslav, întreprinsă atunci când mama sa încă trăia, a fost îndreptată contra khazarilor, pe care atât Olga, cât și Ingvar îi recunoscuseră drept suzerani. În decursul a 6 ani de campanii militare dure, tânărul cneaz a anihilat forțele khazare, totul culminând cu jefuirea capitalei acestora, Atil. În mod evident, el moștenise latura răzbunătoare a mamei sale, căci a distrus orașul din temelii. Un scriitor arab din secolul X - Ibn Hawqual - care a vizitat la scurt timp după aceea ruinele Atilului, remarca: ‘Nu a mai rămas nici măcar un bob de strugure sau o stafidă, nici măcar o frunză pe o creangă’. Triumful l-a inspirat pe Sveatoslav să înceapă demersuri în vederea unor noi cuceriri, de această dată spre vest. El și-a croit cu brutalitate drum prin Balcani, impunându-și dominația și asupra actualului teritoriu al Bulgariei. În doar un deceniu de la urcarea pe tron, Sveatoslav controla deja cel mai vast stat din Europa, care se întindea de pe teritoriul de azi al României până în Kazahstan. O ciocnire cu Bizanțul, marele bastion al creștinismului, era inevitabilă, dar - din păcate pentru Sveatoslav - la acel moment Bizanțul tocmai cunoștea o remarcabilă renaștere. Împăratul care o botezase pe mama lui Sveatoslav fusese înlocuit de Ioan I Tzimiskes. Printr-o serie de atacuri rapide și precise, noul împărat i-a alungat pe invadatorii Rus, obligându-l pe Sveatoslav să se retragă într-un vechi fort roman de pe malul Dunării. După 2 luni de asediu, cneazul Kievului s-a predat, fiind nevoit să traverseze fluviul vâslind singur într-o barcă, umilit, spre a-și întâlni omologul. Împăratul Ioan l-a întâmpinat călare pe unul dintre armăsarii lui de război preferați. Suveranul bizantin era îmbrăcat într-o fastuoasă armură poleită cu aur și purta pe cap greaua coroană imperială. El a acceptat să încheie pace, cu condiția ca toate forțele lui Sveatoslav să se retragă din Balcani și să renunțe la toate cuceririle recente. Dar cea mai mare umilință pentru Sveatoslav abia urma. La întoarcerea spre Kiev, în timp ce încerca să treacă de una dintre cele mai periculoase cataracte de pe Nipru, el a fost atacat de o ceată de barbari. Probabil că aceștia fuseseră plătiți de împăratul Ioan - un indiciu al neliniștii pe care i-o provoca Svetoslav suveranului bizantin. Capturat în ambuscadă, Sveatoslav a fost decapitat, iar craniul său a devenit o cupă de băut pentru barbarul care-l ucisese, ca un avertisment pentru toți liderii Rus care aveau de gând să-i urmeze exemplul. Se pare că în această ultimă confruntare, Svetoslav i-ar fi impresionat pe barbari prin vitejia cu care luptase. Liderul lor ar fi închinat în onoarea lui și ar fi băut din cupa realizată din craniul lui, rugându-se zeilor să aibă un fiu la fel de curajos ca suveranul ucis. Moartea lui Sveatoslav a aruncat Kievul în haos. Situația a fost înrăutățită de faptul că între fiii lui s-a declanșat un război civil prelungit, care a durat aproape un deceniu și l-a determinat pe mezin - Vladimir - să fugă. Deși Rus erau pe cale de a fi pe deplin slavizați, ei încă aveau legături puternice cu vikingii, iar Vladimir a ales Suedia drept loc pentru exil. Acolo a fost întâmpinat de rude ale sale, care l-au ajutat să-și găsească o prințesă suedeză drept soție și să-și strângă oaste ca să-l îndepărteze de pe tron pe fratele său. În fruntea câtorva sute de vikingi suedezi și norvegieni, Vladimir a reușit curând să pună stăpânire pe cele mai importante orașe ale cnezatului Kiev. El l-a alungat de pe tron pe fratele său, dar ulterior s-a oferit să împartă puterea cu el. Dar, când Iaropolk a sosit pentru a discuta condițiile, oamenii lui au fost atacați prin surprindere, iar fostul cneaz a fost ucis de vikingii lui Vladimir. Mezinul nu s-a mulțumit doar să preia coroana de la fratele său, ci a plecat imediat călare către mănăstirea unde văduva lui Iaropolk își găsise refugiul. Stareța a încercat să o protejeze, blocând porțile mănăstirii, dar Vladimir le-a poruncit oamenilor să ia cu asalt sfântul lăcaș și s-o caute pe femeie. Aceasta a fost găsită tremurând, ghemuită, într-o chilie. După ce a fost violată de Vladimir, văduva a fost forțată să-l accepte ca soț, pentru a atenua opoziția nobililor de la curtea lui Iaropolk față de noul regim. Ca truc politic, recurgerea la căsătorie a funcționat, așa că Vladimir o va repeta de încă 6 ori, adunând în plus - dacă este să dăm crezare izvoarelor rusești - nu mai puțin de 8 sute de concubine. El și-a trimis concubinele în fiecare oraș important, astfel încât oriunde călătorea să aibă parte de compania unui veritabil harem. Uimitorului său apetit sexual i se adăuga o ambiție și mai mare. El a extins și a asigurat granițele cnezatului său, zdrobind triburile care populau actualul teritoriu al Slovaciei și obligând triburile lituaniene și bulgare să-l recunoască - de asemenea - drept suzeran. Succesele obținute i-au sporit prestigiul, dar au provocat neliniște printre vecini. Regele Boleslav al Poloniei s-a grăbit să semneze o alianță cu Vladimir, spre a-l împiedica pe acesta să-și îndrepte atenția și către teritoriile poloneze”.

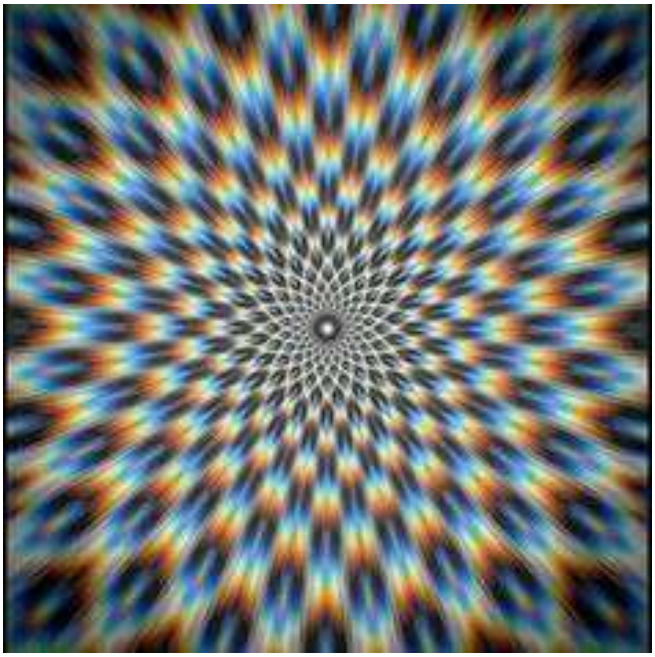

“Dar cea mai clară recunoaștere a puterii sale a venit în 988, când împăratul bizantin Vasile II i-a solicitat 6 mii de războinici, oferindu-i în schimb mâna surorii sale. Acordul prevedea ca - mai înainte de toate - cneazul Kievului să se convertească la creștinism, și probabil că acest lucru nu l-a deranjat prea mult pe Vladimir. Păgânismul avea și punctele lui slabe pentru un autocrat în devenire, din moment ce

panteonul aglomerat cu zei slavi și nordici reflecta fidel realitatea politică din teritoriile stăpânite de Vladimir, unde fiecare mic lider local avea o citadelă fortificată și se putea declara independent. Poate că Odin era 'Tatăl-Tuturor', dar cu siguranță nu era atotputernic și - la fel precum cneazul Kievului - putea fi suprimat cu ușurință de o sută de zei mărunți. Vladimir deja încercase să soluționeze problema, promovându-l pe Thor ca zeitate supremă, dar tentativa lui eșuase lamentabil. În Kiev el construise un templu uriaș, dedicat atât zeilor slavi, cât și celor vikingi, plasând în centrul edificiului o statuie a lui Thor. Dar gestul lui a fost considerat o ofensă adusă altor zei și în revolta care a urmat 2 oameni au fost uciși. Conform unei cronici, cei 2 ar fi fost de fapt creștini, iar Vladimir i-ar fi ucis ca sacrificiu uman, pentru consacrarea templului. Vladimir s-a încăpățânat să-l venereze în continuare pe Thor, dar deja lupta era pierdută. Disconfortul provocat de păgânism se reflectă într-o poveste stranie dintr-o cronică slavă timpurie, numită 'Povestea vremurilor de demult'. Convins că avea nevoie de o nouă religie, Vladimir a trimis soli pentru a afla mai multe informații despre cele mai importante credințe din lume - religiile creștină, islamică și iudaică. Islamul a fost respins din start, din cauză că interzicea consumul de alcool - fără a mai menționa și perspectiva deloc încântătoare de a fi supus procesului de circumcizie la vârstă adultă. Se pare că Vladimir ar fi spus: 'Vodca este bucuria rușilor și nu putem trăi fără ea'. De asemenea, a fost respins iudaismul, deoarece evreii nu aveau o țară a lor - un argument puternic pentru mentalitatea medievală. Mai rămânea doar creștinismul și posibilitatea de a alege între doctrina apuseană și cea răsăriteană. Decizia a devenit ușoară în momentul în care solii s-au întors din misiunile lor. Cei trimiși în apus fuseseră în Sfântul Imperiu Roman, descoperind acolo biserici mici și întunecoase, construite în stil romanic. Însă cei care se îndreptaseră spre est participaseră la o slujbă de-a dreptul divină, în interiorul catedralei Hagia Sofia. Aceștia i-au spus la întoarcere lui Vladimir, încă sub imperiul emoțiilor trăite acolo, că 'nu mai știam unde suntem pe Pământ ori am ajuns în Rai. Știam doar că Dumnezeu locuia acolo'. Este posibil ca povestea să fie apocrifă, dar ea surprinde ceva din decizia lui Vladimir. Kievul se orienta deja către Bizanț, departe de ispita care venea dinspre Orient. La drept vorbind, marea demarcație religioasă din Răsărit s-a făcut de-a lungul granitei dintre pădure și stepă. Băutorii de vodcă, care locuiau în păduri, au avut tendința să îmbrățișeze creștinismul, în vreme ce fumătorii de hașiș, din zona stepelor, s-au convertit la islam. Creștinismul, în special versiunea răsăriteană, era mult mai atractiv decât păgânismul autohton. Autocrația bizantină a fost modelată după această credință în autoritatea divină. Așa cum în Ceruri exista un singur Dumnezeu, pe Pământ trebuia să existe un singur împărat. Dumnezeu nu avea nevoie de permisiunea îngerilor sau de cooperarea lor pentru a acționa. El doar poruncea, iar poruncile lui se îndeplineau. Acesta era modelul pe care Vladimir dorea să-l impună la Kiev. În plus, mai existau și alte motive pentru a se apropia de Bizanț. Vladimir era extrem de conștient de limitele propriei guvernări, dar și de originile străvechi ale mărețului imperiu de la sud. Indiferent cât de solidă ar fi putut să pară propria-i guvernare, Vladimir învățase o lecție importantă din campaniile militare ale tatălui său. Luptătorii săi n-ar fi putut susține în Balcani genul de război pe care Bizanțul era capabil să-l ducă. Le lipseau organizarea, aparatul birocratic și o ierarhie coerentă pentru a se impune cu adevărat. Dacă nu rezolvau aceste aspecte, puterea Kievului avea să fie efemeră și cneazul urma să aibă aceeași soartă ca a altor state minore din est - vaste pentru o perioadă, dar apoi prăbușite. Concluzia la care a ajuns Vladimir - aceea de a se converti la creștinism - a fost revelația că putea realiza mult mai multe ca aliat al Constantinopolului decât ca rege al mării viking. Odată luată decizia, el a renunțat la orice legături spirituale și culturale cu moștenirea vikingă. Un observator cinic (și erau destui în acea perioadă) ar fi putut spune că această convertire a fost doar o mișcare politică. Dar, indiferent cât de ciudat ar suna, se pare că Vladimir s-a transformat cu adevărat. Acum, bărbatul care își violase propria cumnată mergea personal să împartă mâncare săracilor și bolnavilor. El i-a chemat pe cei bolnavi la masa lui și, auzind că unii dintre ei sunt neputincioși să vină, le-a trimis căruțe încărcate cu pâine, legume, pește și mied. Și-a alungat soțiile care nu erau bizantine, precum și mica armată de concubine și în mod ironic - ținând cont de cât sânge vărsase până atunci - a abolit pedeapsa cu moartea. A poruncit să fie construite școli în mai multe orașe și a donat săracilor o parte din banii proveniți din taxe. Judecând după copiii lui Vladimir, efortul de a crește nivelul de alfabetizare a fost un adevărat succes. Activitățile sale amoroase avuseseră ca rezultat venirea pe lume a unui număr destul de mare de fiice, pe care abilul cneaz le-a căsătorit cu împărați și regi din Europa. Atât de multe fiice ale lui au fost trimise la curțile europene, încât nobilii ambițioși din Kiev mormăiau - fără îndoială, pe ascuns - că duceau lipsă de soții eligibile. Ei se plângeau că 'fiecare rege din Europa se căsătorește cu o prințesă din Kiev'. Un motiv important pentru care capetele încoronate europene erau atât de atrase de prințesele kievene era educația acestora. Una dintre fiicele lui Vladimir, Anna, s-a căsătorit cu regele Henric I al Franței și s-a dovedit suficient de familiarizată cu birocrația de la curte încât să joace cu pricepere rolul de regentă pentru fiul ei, Filip. Un document datând de la începutul regenței sale este plin de cruciulițe - ca semn că nici unul dintre nobilii francezi care se angajau ca martori nu știa să scrie. Pergamentul conține o singură semnătură, care îl înfrumusețează - Regina Anna - scrisă de mâna fiicei lui Vladimir, cu caractere chirilice. Însă nu toate însușirile vikinge dispăruseră. Vladimir intenționa să transforme Kievul într-un oraș creștin și nu avea de gând să tolereze nici o opoziție. După sosirea în capitală, prima lui măsură a fost să ardă templul închinat zeilor păgâni. Statuia lui Thor a fost legată de coada unui cal și târâtă până la fluviul Nipru, unde - în mod simbolic - a fost bătută cu ciomege și apoi aruncată în apă. Ulterior, toți locuitorii orașului au fost conduși la Nipru - sub amenințarea sulițelor - pentru a fi botezați în masă. Pe ruinele vechiului templu, Vladimir a construit o biserică măreață, care le imita pe cele din Constantinopol. Biserica a primit hramul Sfântului Vasile - al cărui nume creștin a fost adoptat de cneaz. Vladimir și-a petrecut restul domniei consolidând infrastructura clericală a Kievului. La momentul morții sale, nu mai puțin de 7 clerici gestionau viața spirituală a cnezatului. Dar poate cel mai profund efect al convertirii lui Vladimir la creștinism a fost introducerea alfabetului chirilic. Acesta fusese conceput de misionarul creștin Chiril (ulterior sanctificat), care a descoperit că slavii nu aveau o limbă scrisă. El s-a inspirat din alfabetul grecesc. Vladimir avea nevoie să folosească un limbaj scris, iar runele vikinge nu erau adecvate pentru textele lungi și complexe. Adoptarea alfabetului chirilic a deschis locuitorilor cnezatului Kiev calea către tradiția

literară profundă a Constantinopolului, consolidând și mai mult legăturile culturale cu imperiul. Când fiul lui Vladimir, Iaroslav, a emis primul cod de legi al Kievului, acesta a fost transcris folosind alfabetul chirilic și se baza pe norme și spețe juridice bizantine, și nu vikinge. Și din punct de vedere material, cnezatul construit în jurul Kievului a început să semene cu vecinul de la sud. Numeroși artiști și meșteri bizantini s-au îndreptat spre nord, iar lungile clădiri de lemn ale vikingilor au fost înlocuite cu edificii de piatră. Prin grija lui Vladimir, aproape fiecare oraș a fost înzestrat cu porți de cărămidă și marmură, care le imitau pe cele din capitala bizantină, precum și biserici de piatră, cu domuri în formă de bulb, reproducând acoperișurile arcuite ale imperiului din sud. Cel mai bun exemplu este biserica Sfânta Sofia din Novgorod, construită de Vladimir. Sub domnia lui Vladimir, dar și a fiului său, micile târguri s-au transformat în adevărate orașe, cu populații de zeci de mii de locuitori. Aceștia erau în majoritatea lor slavi și nu mai erau priviți ca inamici, ci ca supuși creștini, care trebuiau protejați. Până și stilul de viață viking, bazat pe creșterea animalelor, a fost înlocuit cu cultivarea grânelor și legumelor, în vreme ce cavaleria a luat locul zidului de scuturi. Dar încă exista o conexiune sentimentală cu nordul - atât Vladimir, cât și fiul său găzduiau regi ai mării vikingi - deși începuseră să se considere total diferiți de aceștia. Cel puțin 3 regi diferiți ai Norvegiei - Olaf cel Mândru, Magnus Olafsson și Harald Hardrada - au fost găzduiți la Kiev. Ei nu mai foloseau graiul nordic și nici măcar nume vikinge, iar în decursul unei generații chiar au început să-i privească pe suedezi ca rivali, în domeniul comerțului, nu ca aliați. Până în secolul XV s-au păstrat câteva nume scandinave, însă doar într-o formă alterată. Ivar a devenit Igor, Olaf a devenit Uleb, etc. La mai puțin de un secol de la moartea lui Vladimir, urmele lăsate de vikingi în Răsărit aproape că dispăruseră complet. În ciuda rolului pe care l-au jucat în punerea bazelor primului stat centralizat de aici, practic tot ce a mai rămas în partea răsăriteană din moștenirea vikingilor se rezumă la numele Rusia și la pecetea lui Vladimir pe drapelul ucrainean. Rădăcinile vikinge au fost rispite de atracția culturală a Imperiului Roman de Răsărit, un proces care s-a finalizat în 1472, când nepoata ultimului împărat bizantin s-a căsătorit cu Ivan cel Mare. Dar, dacă vikingii au devenit slavi, și ei i-au transformat pe aceștia. Au oferit lumii slave primul stat centralizat și prima dinastie durabilă. Au instaurat ordinea într-o regiune instabilă și au pus temeliile imperiului slav de mai târziu. Poate ar fi fost de așteptat ca influența vikingă să dispară repede, din moment ce scandinavii au constituit întotdeauna o majoritate neînsemnată, în mijlocul unei populații slave dominante. Însă cel puțin unul dintre motivele pentru care în cele din urmă influența vikingă a luat sfârșit a fost că la momentul domniei lui Vladimir însăși lumea vikingă era deja în schimbare. Zilele aventurierilor liberi și ale prădalnicilor lupi ai mărilor erau încheiate. Scandinavia devenise un pământ al regilor". Rurik - genetic Gherga pe linia paternă - a întemeiat nu numai statul Rus, ci a fondat și o dinastie puternică, care generic i-a perpetuat titulatura, semnul aceleia găsindu-se și în Dobrogea la sihăstria Basarabi-Murfatlar, ce era în legătură cu Mănăstirea Dervent înființată în secolul IX, după cum a cercetat inclusiv arheologul Rus Alexander Fetisov, în anul 2007. Este interesant că - așa cum a studiat în anul 2009 și Dr. Anatoly Zhuravlev / șeful Departamentului de Etimologii și Onomastici din Institutul Lingvistic al Academiei Ruse - povestirile Rusești despre timpurile îndepărtate încep cu expresia "pe vremea Țarului Gorokha" (așa ceva fiind popular știut de oricine că era cu mult timp în urmă); atenția e atrasă atât de rezonanța numelui legendarului cârmuitor de demult Gorokha cu Gherga, cât și de înțelesul adiacent lui, conectat de folcloristul Rus Alexander Afanasyev 1826-1871 cu "Tunetul" (Gorokha fiind stimat drept divin chiar la fel ca Zeul Perun - suprem la Slavi - patronul fertilității): de pildă, în anul 1856 Prințul Rurikid Pyotr Vyazemsky 1792-1878 a scris o poezie intitulată tocmai "Țarul Gorokha" = "царя Гороха".

Izvorul Dervent / Dobrogea

Liderul Helgu / Helgi 879-912, succesorul primului Rege Rus, a mutat capitala statului de la Novgorod, pe Nipru / Var - lung de 2290 km, al treilea Fluviu al Europei, după Ră / Volga și Râul Rheii / Dunăre, atunci principala rută de negoț cu blănuri și ceară - la Kiev 50,27 lat. N, 30,31 long. E (în prezent capitala Ucrainei); el a fost atât de puternic încât în anul 907 a ajuns să atace în Tracia cetatea Constantinopol, capitala Imperiului Bizantin. Onomastica Ghergană rezonează și acum la răsărit, de pildă inclusiv în provincia Ucraineană Kharkiv, unde se găsește Kharkov / Harkov 49,55 lat. N, 36,19 long. E, cel mai mare oraș după capitală iar în Dobrogea denumirea Dervent reproducea (prin frecventa translație "B"/"V") Poarta EurAsiatică Derbent - știută ca Herga / Gelda - din Daghe-stan. Cercetătorul Român Ionescu-Nica a observat în anul 1943: "Forma Balac, Balc, Valk, Vlah, etc. se găsește în cuvinte Slave compuse, în numiri de localități, râuri, persoane, etc. nu numai în Peninsula Balcanică, dar și dincolo de Nistru. În Crimeea găsim localitatea Balac-lava, care înseamnă 'traista ciobanului', căci după 'lava' - ce urmează cuvântului Balac - este 'glava'; lângă Harkov se găsesc localitățile Balacleia, Valki, Vlasovca, etc. care sunt derivate din cuvântul 'balac' sau din cuvântul 'vlah', numirile arătând așezări ciobănești". Stabiliți în Panonia la sfârșitul aceluiași secol IX, Ungurii aveau cârmuitori tot dintre nobilii cu același profil genetic Gherga (așa cum au avut liderii stră-Românilor dar și ai Hunilor, Bulgarilor ori Ruşilor); Ungurii când au năvălit în Panonia l-au ucis pe Vodă Georgelu = Gelu, stăpân în Ardeal (una din fortăreţele sale era Dăbâca): numele consemnat - după 3 secole, în "Gesta Hungarorum" - era ca rezonanţa Gheru (cel care l-a învins pe Valahul Gelu a fost Tuhutum / Teteny = "Tătunul", unul dintre liderii Ungurilor). Filologul Aromân Pericle Papahagi - membru corespondent al Academiei

Române - a scris despre “Gelou Dux Balachorum” în revista “Pontice” 6-7 din anul 1939: “Despre Gelou Dux Balachorum, din partea nord-vestică a Ardealului, pomeneşte primul cronicar Ungur Anonimus şi apoi reputaţii noştri istorici. Că Gelou a fost Român nu există nici o îndoială şi nici o îndoială n-ar trebui să existe nici în ce priveşte Românitatea numelui de Gelou, rostit, după toată probabilitatea, Gelu. Totuş în această privinţă unii se îndoesc că numele Gelu ar fi Românesc.

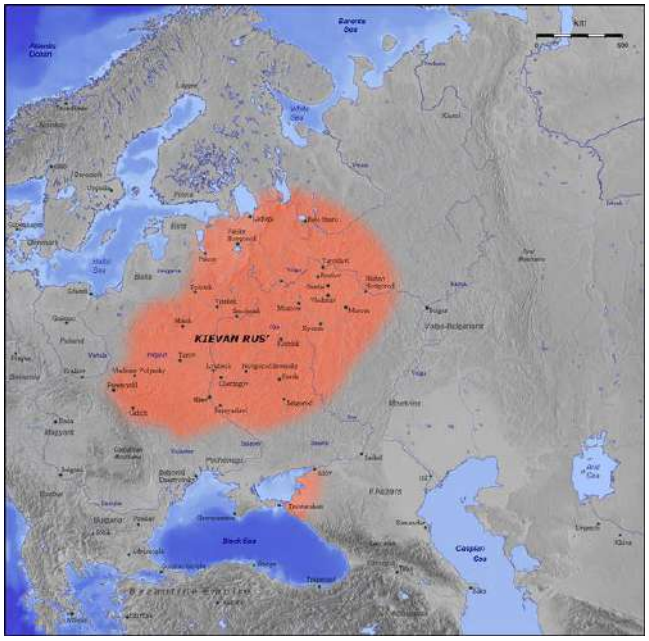

Aşa de pildă între alţii, Constantin Diculescu în lucrarea sa despre Gepizi din 1922 îl consideră de origină Gepidă şi-l derivă de la Gail / Găl. Cu toată bunăvoinţa ce am avea de a privi ca fundată teoria Gotismelor în limba Românilor din Dacia-Traiană, felul cum se explică aceste Gotisme în Română este lipsit cu totul de seriozitate, neţinându-se socoteală de criteriile ştiinţifice în asemenea cazuri. Etimologia Gotică propusă pentru Gelu este o dovadă. În adevăr, oricât am voi, nu-l putem deriva de la Gail sau Găl, chiar admiţând şi o formă scurtă a numelui Geilamir, pe lângă Gellimir, Gelumir sau Gailamir, aşa cum susţine Diculescu, căci nici o normă fonetică nu se aduce în sprijinul prefacerii sunetelor şi nici o dovadă despre existenţa vreunei forme Gelu în Gepidă. De altfel este şi firesc aceasta, întrucât origina cuvântului în chestie este curat Românească. Probă: Gelu este numit Dux Balachorum, e vorba deci de un Român şi prin aceasta de un nume Românesc, aşa că numai cu ajutorul limbii Româneşti urmează să se limpezească origina lui. În genere, poporul, şi mai ales cel Român, nu întrebuinţează mai niciodată numele proprii întregi, ci mai totdeauna cele prescurtate: Gelu, în loc de Georgel, ceea ce ar explica mulţumitor şi Românismul lui Gelou, poreclit de Anonimus. Noi credem că avem a face cu un diminutiv al numelui propriu George, aşa cum am susţinut mai demult într-o notiţă din revista Dunărea (din 1925): Românii atât cei de la nord cât şi cei de la sud, au numele propriu Georgius sub următoarele forme, după proveniența lor deosebită. Gheorghe, ca numele din calendarul ortodox Grecesc Gheorghios şi George (Giorge, Giorgiu etc.), derivat cât se poate de normal, din Latinescul Georgius, conform legilor fonetice ale limbii noastre. Diminutivele de la Gheorghe (Gheorghiţă, Ghiţă, Aromânii Gheorghică, Ghică, Ghicu, Ghicea, Ghiciu etc.) şi de la George (Georgică, Hică, Georgel/u, Gelu, Gingel/u etc.) sunt numeroase, dar ne

mărginim la următoarele: Ghiorghel, de unde prescurtatele în Aromână: Ghelu, Gheli, Ghela; Georgel, de unde prescurtatul Gel/u. Ne oprim la diminutivul prescurtat Gelu, format cu sufixul Latin elus-a-um, ce-l întâmpinăm în atâtea şi atâtea cuvinte Româneşti de origine Latină: miel, surcel, purcel, frumuşel, nepoţel etc. Nimic, prin urmare, nu arată că ar trebui să ne îndoim că Gelu derivă din Georgel/u, o derivare care păstrează toate legile de prefacere a cuvintelor Româneşti de origină Latină. Tot aşa avem pe Ionel, respectiv: Nelu şi Neli, pe Costel/u) respectiv: Stelu şi Telu, de unde: Telescu; Sandu-Săndel, respectiv: Delu, de unde Delea şi Deleanu; Teodorel, respectiv: Dorel etc. Pe când origina Latină se lămureşte în mod firesc, potrivit legilor de prefacere ale limbii noastre, derivarea din limba Germană apare cu totul nepotrivită legilor fonetice ale limbei Româneşti. Gelou Dux Balachorum este prin urmare diminutivul prescurtat a lui Georgel/u şi se datoreşte obiceiului atât de răspândit la Români, de a întrebuinţa pentru numele proprii mai totdeauna diminutivele şi încă cele prescurtate, în vorbirea curentă, atât la ţară, cât şi la oraşe".

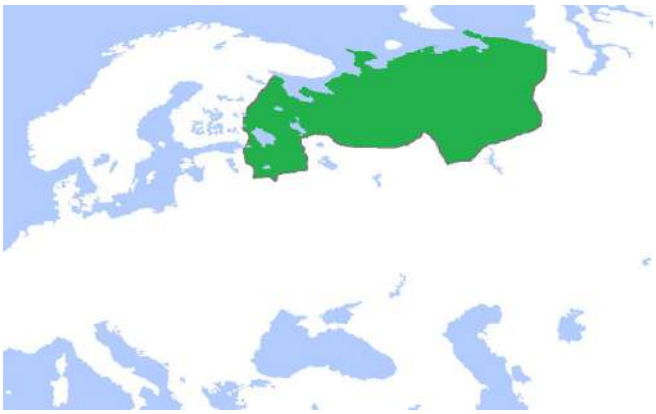

Istoricul Român Tudor Sălăgean a observat în anul 2005: "dintre toţi conducătorii de 'ducate', Gelu a fost singurul care a ieşit personal în întâmpinarea invadatorilor, imediat după încălcarea hotarelor stăpânirii sale, indiciu al faptului că 'ţara ultrasilvană' avea - din punct de vedere militar - un nivel de organizare aproape rudimentar. 'Terra ultrasilvana' a fost prima 'ţară' cucerită de unguri în întregul ei, într-o perioadă când aceia nu se simţeau încă suficient de puternici pentru a angaja confruntări decisive împotriva unor formaţiuni statale cu o structură ceva mai complexă". Vreme de 342 ani, în perioada 1136-1478, separat de Rusia Kievului, a existat un puternic stat de la Marea Baltică şi Marea Albă, până în Munţii Ural (cu verde pe harta anterioară), avându-şi capitala în fosta Garða / adică la Novgorod, ce la sfârşitul existenţei sale a fuzionat cu Marele Ducat al Lituaniei, apoi ajungând inclus în Federația Rusă; avanpostul cel mai important acolo - o zonă populată de Finico-Ugri - era Kargopol 61,30 lat. N, 38,56 long. E ("Kargo-pol" = "orașul Karga"), capitala Kargopoliei = "Câmpia Karga", între Lacul Onega și Râul Onega, la N de Lacul Yacz / Jassa, zis Lacha, în S căruia existau Kerk, așa cum se poate vedea pe harta următoare, din anul 1720:

Kargopol în Bazinul Onega (Râu având gura în Marea Albă)

Cargopol / Kargopol era un centru comercial foarte prosper al Rușilor în Evul Mediu, de unde a fost colonizat Nordul EurAsiei, inclusiv NV Americii (primul guvernator al Alaskăi a fost din Kargopol): centrului așezării - unde și acum a rămas o mare rampă de Pământ datând de la întemeiere - rezidenții îi spun "Val" / "Valuški". În imaginea următoare se poate vedea din Kargopol Catedrala ortodoxă cubică cu hramul "Nașterea Domnului", finalizată în anul 1562:

Catedrala Medievală din Kargopol

Este de știut că Peninsula Kola - dintre Marea Albă și Oceanul Arctic, a cărei parte Nordică era locuită încă din mileniul VII î.C. - populată majoritar de Saami (genetic patern ca Gherga), sosiți din Sudica Karelie, a fost disputată de Imperiul Novgorodului cu Norvegienii până în anul 1326, când a trecut în stăpânirea completă a Novgorodului / Garða: numele Peninsulei Kola e etimologic legat de popularul și străvechiul dans în cerc, Balcanic numit "kolo". Istoricul bizantin Nicetas "Choniates" (denumit astfel deoarece era din Anatoliana Colossae 37,45 lat. N, 29,15 long. E aflată în Bazinul Meandrului, de pe marele drum dintre Fluviul Eufrat și portul Efes) numea pe Ruși ca Hiperborei. Filozoful Mihai Cazacu în "Bizanțul" a scris: "Un loc aparte în configurația geografică și spirituală a Europei răsăritene îl ocupă poporul rus. În climatul Imperiului Țarist, bizantinismul a găsit mediu prielnic dezvoltării și creației, îmbrăcând forme consonante conjuncturii noi. Mulți din Constantinopole, emigrați după căderea din 1453 a imperiului sub otomani, au găsit adăpost în Rusia. Căsătorit în 1472 cu Sofia 'ultima dintre Paleologi', Ivan III 1462-1503 s-a proclamat fățiș moștenitorul împăraților bizantini și a arătat intenția ca Bizanțului să-i succeadă capitala sa, așa cum acela a succedat Romei (din zorii istoriei ruseşti, idealul Rusiei, măreția și gloria sa au fost Constantinopolul); nu a întârziat - de altfel - să fie enunțată teza: 'Moscova e cea de-a treia Romă' (sintagma dă imaginea clară a stării de spirit de la curtea moscovită și - în genere - în rândul clasei conducătoare, căci ideea răspundea râvnei de expansiune și unificarea țării sub autoritatea centrului moscovit). 'Cartea de ranguri a genealogiei țarilor' - terminată în 1563 - a completat teza: ea promova ideologia autocrației, susținând originea divină a puterii țariste și legătura ereditară dintre clasa domnitoare rusă și marile monarhii din antichitate, pe linia începând de la August până la Rurik (conținând legenda dobândirii însemnelor de țar). Statul țarist se întemeia pe ideea că era continuatorul imperial, concept de formație complexă, incluzând lumea terestră completată cu cea transcendentă. Încă de la început, stăpânirea țaristă s-a arătat impresionată de măreția, strălucirea și puterea Bizanțului, toate acele însușiri fiind apreciate drept simbol al valorilor intrinseci, de substanță divină; conducerea țaristă fu vrăjită de latura aulică a civilizației bizantine, de forța iradiatoare a curții imperiale, de fastul cultului religios, cât și a tuturor ceremoniilor care înălțau gradul ierarhic al împăraților deasupra lumii contingente, fereastră deschisă spre formele de viață ceresc-îngerească". (De altfel, lângă Moscova a fost întemeiată Mănăstirea Vlahernoskoe Selo).

Leagănul Rus
(între Rumânii / Valahii din S și Finicii / Karelii din N)

Studiile genetice le-au confirmat pe cele istorice, despre ascendenţa Dinastiei Rurik - din grupul genetic "N" ca Gherga - nu doar în Imperiul Bizantin, ci şi anterior, în Imperiul Roman. Feodor, născut în 31 V 1557, fiul lui Ivan IV / primul Ţar, care a domnit în 1533-1584, om de stat vizionar, atunci Cazacii începând să cucerească Siberia pentru Imperiu (Ţar Cult, activând şi ca teolog şi publicist, care a consolidat citadela Moscovei = "Kremlin", supranumit "Groaznic" datorită vânării Boierilor care i-au otrăvit soţia Anastasia Romanov, cel căruia ultimul Muşatin, fostul Vodă Bogdan Lăpuşneanu 1533-1572 - deoarece avea mama din Dinastia Rurik - i-a lăsat prin testament ca moştenire Moldova) şi a inaugurat Biserica înaltă de 65 metri ce a dat denumirea Pieţii Roşii, a fost ultimul cârmuitor al Ruşilor din Dinastia Rurik: în timpul domniei lui - în anul 1589 - a apărut Patriarhia Rusă la Moscova, el decedând în 17 I 1598 iar apoi, după 15 ani de "Timpuri tulburi" / Polonezii ajungând să ocupe Moscova, puterea în Imperiu a fost preluată de vărul său primar, respectiv de Dinastia Romanov (ai cărei membri erau doar Boierii Dinastiei Rurik când aceea s-a stins).

G/herbul Moscovei

Este de remarcat că Moscovia / Moscova a devenit capitala statului în anul 1918 - după execuţia familiei ţariste Romanov - prin decizia Evreului Vladimir Lenin (1870-1924), primul conducător comunist din lume, până la el capitala fiind Petrograd / oraşul Sfântului Petru: Petrograd = Sankt Petersburg, în S Kareliei (ajuns cel mai Nordic oraș European cu peste un milion de locuitori). Actualul preşedinte al Federației Ruse - Vladimir Putin, născut la St. Petersburg - s-ar putea trage din nobila familie Rurikă Putyatin (în Federația Rusă au mai existat familii cu același nume, care însă nu erau ramuri Rurik): analizele genetice pot dezvălui multe, la mulţi.

Extinderea Rusă în Siberia s-a datorat îndeosebi Cazacilor - un amestec etnic - care s-au ridicat în secolul XIII din Bazinul Niprului, după năvala Mongolă (drumul spre răsăritul Europei al Mongolilor - în timpul când erau cârmuiți de roșcovanul Ghenghis Han - a fost uşurat de victoria acelora din 31 V 1223 prin bătălia de la Kalka, în N Kerci, în Bazinul Doneţ / Ucraina). În anul 2007, academicianul Victor Spinei a scris: "Călugărul Iulian, membru al Ordinului dominican din Ungaria, a fost trimis în anul 1237 într-o misiune în Hungaria Magna. Acesta fusese înştiinţat că un anume principe din Ţara cumanilor, Euthet, care stăpânea asupra unei regiuni foarte întinse, cu numeroase cirezi, fusese atacat de principele cuman Gureg, care l-a înfrânt, silindu-l să pribegească împreună cu cei 2 fii ai săi şi câţiva însoţitori la şahul horezmian de la Gurganj. Rememorând vechile lor raporturi încordate, acesta a dispus executarea lui Euthet prin spânzurare. Cei 2 fii ai săi au reuşit să se salveze, dar, în imposibilitatea găsirii unei soluţii mai convenabile, au apelat la mărinimia lui Gureg, care însă l-a suprimat pe cel mai mare dintre ei. De data aceasta, fiul mezin, care a supravieţuit, s-a refugiat la principele mongol Gurgutan, instigându-l să pornească împotriva lui Gureg. Din datele care ne sunt înfăţişate, acest episod cu turnură dramatică a avut loc cu puţin timp înainte de anul 1221. După cum se ştie, în anii anteriori declanşării războiului cu Gingis-han din 1218, acesta avusese ciocniri cu cumanii şi îşi extinsese teritoriile în dauna lor. Chiar dacă numele protagoniştilor naraţiunii fratelui Iulian sunt flagrant deformate, nu avem însă de ce să avem dubii asupra substanţei sale informative". În anul 2012, cercetătorul Român Cristian Negrea a scris: "Poate unii vor crede că glumesc vorbind în contextul bătăliei de la râul Kalka despre asocierea românilor la acel eveniment. Vorbim despre o mare bătălie care a însemnat, prin înfrângerea ruşilor, un important recul din istoria lor, reducându-i timp de peste 3 secole ca tributari şi supuşi tătarilor, de sub suzeranitatea lor reuşind să se desprindă abia în secolul XVI, dată de la care au început să-şi clădească marele lor imperiu ale cărui efecte le vedem şi le simţim până şi în ziua de astăzi. Întrebarea care rămâne este cum ar fi arătat harta Europei, sau chiar a lumii, dacă ruşii nu ar fi fost zdrobiţi şi stopaţi din expansiunea lor timp de 3 sute de ani în urma acelei bătălii? Iar foarte puţini ştiu faptul că românii au avut un rol important în acea bătălie care a modelat istoria viitoare a

Europei. Românii, respectiv brodnicii conduşi de voievodul Ploscânea, au participat la marea bătălie de pe râul Kalka, unde s-a înscris intrarea ruşilor sub dominaţia tătarilor pentru următorii 3 sute de ani. S-a putut stabili de către istorici că acei brodnici erau de fapt valahi, la fel şi zona aproximativă în care se întindea Ţara Brodnicilor. Cuvântul brodnic era o deformare a lui 'bronnici', adică purtători de zale. Mergând după localizarea lor, putem spune că ar putea fi un fel de precursori ai cazacilor de Don, care se poate presupune astfel că au fost urmaşi şi ai valahilor. Nu se ştie exact când Ploscânea, voivodul brodnicilor, a încheiat alianţa cu mongolii, dar se presupune că ar fi vorba de iarna dintre 1222 şi 1223. Ţinând cont de faptul că generalul Subotai avea doar 20 de mii de oameni, o alianţă cu mercenarii lui Ploscânea nu strica deloc. Putem face doar o estimare asupra forţelor brodnicilor lui Ploscânea. Ţinând cont de faptul că 3 decenii mai devreme putea trimite un corp de 14 mii de oameni, nu cred că la acea dată să nu fi avut posibilitatea să strângă câteva mii de oameni. Dar prin faptul că a luat aripa stângă cu încă 2 comandanţi mongoli şi cu trupele lor, tragem concluzia că ori trupele brodnicilor erau mai puţine, ori mongolii nu aveau încredere deplină (logic, având renumele de mercenari) ca să-i lase aripa stângă numai lui Ploscânea. Mai este şi aspectul militar, tacticile mongolilor fiind cunoscute numai de ei înşişi, aşa că era nevoie de încă o trupă mongolă care să-i dirijeze pe aliaţi. Efectivul total al armatei mongole este estimat între 20 mii şi 40 mii de oameni, de aici putem deduce că brodnicii lui Ploscânea erau între 5 şi 10 mii de oameni. Ulterior bătăliei de la Kalka, ruşii după 3 zile, epuizaţi şi lipsiţi de apă, au acceptat inevitabilul: capitularea. Mongolii l-au trimis pe Ploscânea ca parlamentar, care le-a promis viaţa în schimbul capitulării. Pentru a fi siguri, principii ruşi l-au pus pe acela să sărute crucea, după care au capitulat; dar mongolii nu s-au ţinut de cuvânt, o parte din luptătorii ruşi fiind masacraţi imediat ce au ieşit din tabără. După părerea mea este improbabil ca Ploscânea să fi ştiut dinainte de planurile mongolilor referitoare la prizonieri, altfel, ca şi creştin, nu ar fi jurat pe cruce. Sau poate da? Pentru Rusia a urmat o perioadă de 3 secole de suzeranitate mongolă sau tătară, sub conducerea Hanatului Hoardei de Aur, care s-a desprins la sfârşitul secolului XIII din marele imperiu mongol, atunci când acela s-a împărţit. Fără acea suzeranitate, în faţa unui popor cuceritor ca ruşii, poate altfel ar fi arătat harta Europei. E suficient să ne gândim cât au cucerit ruşii după ce s-au scuturat de tătari, din secolul XVI, ca să ne imaginăm ce ar fi fost fără intervenţia acelei forţe care să le frâneze ambiţiile cuceritoare. Nu se ştie ce s-a întâmplat mai departe cu Ploscânea, dar brodnicii au continuat să existe cu tot cu ţara lor, ultima referire făcându-se despre ei la 1359. După acea dată s-au făcut referiri doar la valahi sau moldoveni, deoarece era normal ca aceia să graviteze spre noul stat constituit de către maramureşanul Bogdan. Fără existenţa pe acele locuri a unei caste de români luptători care să formeze osatura şi baza noului stat şi să se unească în jurul unui lider militar autentic reprezentat de Bogdan şi apoi de urmaşii săi dinastici, Moldova nu ar fi avut cum să cuprindă în mai puţin de 4 decenii întregul teritoriu până la Nistru şi Marea Neagră. Istoricul basarabean Alexandru Boldur 1886-1982 a studiat valul de pământ numit de popor 'Troianov', întins de la târgul Magherov din Galiția prin județul Kameniței până la Nistru, cu înălțimea de până la 5,5 metri. Acel val a fost făcut de brodnici pentru apărarea ţării lor împotriva ofensivei haliciene, întrucât graniţele acelei ţări coincideau cu linia valului în mare parte a întinderii lui, iar pe cât nu coincideau, valul arăta, probabil, hotarele iniţiale ale acelei ţări. Era firesc ca brodnicii să numească acel val cu numele lui Traian, despre care trebuiau să aibă amintiri, emigrând de pe teritoriul fostei Dacii". S-ar părea că în legătură cu Brodnic / Vrodnic e termenul "vrednic" pentru omul iute, capabil / competent, demn; Brodnicii au fost oamenii vrednici care s-au ocupat de vaduri, atât prin străjuirea trecerilor la valul de pământ, cât și la traversările Văilor / apelor curgătoare: de-a lungul vremurilor, Valahii mereu au fost știuți ca paznicii trecătorilor / strâmtorilor, ca vestiți Gardieni ai traversărilor - între Balcani și Baltica - iar nu întâmplător, Dr. Mihai Vinereanu a cuprins cuvântul "vrednic" în "Dicţionarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică". În anul 2019, Dr. Mircea Dogaru a documentat "Națiunea ucraineană ca invenția serviciilor secrete" și a scris - reconfirmând ce a enunțat în perioada interbelică (anul 1938 în volumul 12 din "Izvoarele Istoriei Românilor") istoricul Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române - că "foștii Pruteni erau Bruteni / Brodnici, aceia la cumpăna mileniilor I și II ajungând să fie și Ruteni = Români Slavizați"; de altfel, Dr. Alexandru Rosetti în "Resturi de limbă Scito-Sarmată" din anul 1930 pornind de la forma Scită și adăugând că Prutul în Evul Mediu era numit "Alanus fluvius", a trimis la Gatha (limba părții versificate din Avesta): Avestanul "paratav" = trecere / vad / punte (probabil Românii Pruteni = cei de pe Prut - îndeosebi de pe cursul superior al Râului - au devenit Ruteni).

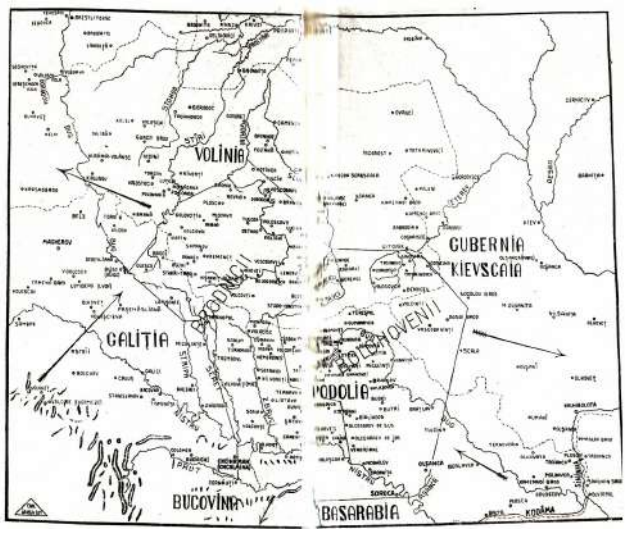

Planșă de istoricul Alexandru Boldur

În lucrarea despre "Brodnici" din anul 1938, istoricul Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române, care a studiat atestările lor documentare din 1147-1359, a scris despre o danie din Ardealul anului 1223 - din timpul când Brodnicii cârmuiți de Românul Ploscânea luptau pe Râul Kalka - sub forma că "regele Andrei II luase de la Biserica din Sibiu moșia Cisnădioara în schimbul moșiei Brodnic (în lectură Unguresacă Borothnik) și a dat-o preotului Gocelinus, care la rândul său a dăruit-o Mănăstirii din Cârța; regele a smuls de la Români ('exemptam de Blaccis') proprietatea ce au avut-o la Cârța până sus la munte: Românii fiind ortodocși - și deci schismatici - probabil că chiar acel fapt va fi fost motivul pentru care li s-a luat de rege moșia lor de la Cârța. După unii

Slavişti, vorba Brodnic ar veni din radicalul ‘brod’ = ‘vad’ şi sufixul ‘nic’, însemnând ‘locuitorii de la vaduri’ / ‘locuitorii de la poduri’. Brod înseamnă şi în limba noastră ‘pod plutitor’; ‘brodar’ - cu aceeaşi însemnare ca ‘podar’ - ne arată pe cel care mână brodul / podul. Tot din brod pare a veni şi cuvântul nostru popular a brodi sau a se brodi, adică a ajunge la o apă tocmai în momentul potrivit, când te poţi urca pe brod ca să te treacă pe celălalt mal. Iar tot din brod derivă şi brodite, pe brodite, adică pe nimerite. Fără îndoială, din verbul ‘broditi’ - care în limba Slavă înseamnă ‘a merge încoace şi încolo’ - s-a ajuns la concepţiunea de ‘nomazi’ dată Brodnicilor în limba Germană. Academicianul Nicolae Iorga a zis: ‘Oameni de vad, în părţile Dunărene, Brodnicii nu pot fi căutaţi decât la vadurile Dobrogene şi Basarabene ale Dunării şi marilor ei afluenţi, acolo unde e vadul de la Isaccea, marele vad, vadul de la Măcin, Vadul-lui-Isac pe Prut, Vadul-lui-Vodă pe Nistru’; şi fiindcă numele lor de ‘cancelarie’ trimitea la o organizaţie, domnia sa crede că ar putea fi vorba de formaţiunile Dârstoriene şi Dobrogene care ar fi format un fel de ‘Vlaşcă’. Brodnicii se găseau peste tot - şi în Muntenia şi în Moldova şi în Ardeal - unde domnia sa îi constatase altă dată (iar nu numai la vadurile Dobrogene şi Basarabene). Istoricul Constantin C. Giurescu constată existenţa neîndoielnică a Brodnicilor în ţara noastră, că acei Brodnici erau o populaţiune care locuia lângă vaduri - şi anume lângă vadurile din răsăritul Munteniei şi din Sudul Moldovei - că ‘Ţara Brodnic pare a fi avut o întindere apreciabilă, de vreme ce a fost amintită alături de Cumania’, socoteşte că (ţinând seama de împrejurarea că la data când au apărut Brodnicii, asimilarea Slavilor era un fapt împlinit) nu este lipsită de temei ipoteza care îi considera drept Români; domnia sa nu separă pe Brodnicii voivodului Ploscânea care la 1223 luptaseră la Calca, de Brodnicii din ţara noastră. Istoricul Alexandru Boldur a stabilit identitatea dintre Brodnicii analelor Ruseşti şi Brodnicii din regiunile noastre şi supunând unei amănunţite cercetări atât cronicele Ruseşti, cât şi toponimia provinciilor Volâniei, Podoliei, Kievului şi Galiţiei, a ajuns să constate un surprinzător de mare număr de localităţi de origine Românească; şi dânsul consideră că - într-o vreme - raporturile dintre Români şi Ruşi erau de o strânsă legătură. Din regiunea Brodnicilor, ca şi din cea a Bolohovenilor, istoricul citează o sumedenie de localităţi care dovedesc aşezările Româneşti ale Brodnicilor; astfel, pe lângă numeroasele localităţi care păstrează în radicalul lor numele de Volohi, Bolohi, Vlahi, Vlasi, etc. - numiri întrebuinţate de Slavi spre a desemna pe Români - citează 3 comune numite Plosca (după care desigur s-a numit voivodul Brodnicilor, Ploscânea). O schimbare radicală în configuraţiunea Românească s-a produs numai prin marea invazie Tătărească din 1241. Cu acea împrejurare Românii şi-au părăsit lăcaşurile lor din Ţările Brodnicilor şi Bolohovenilor - unde se stabiliseră demult şi unde poate erau autohtoni - şi au emigrat, unii spre Sud în Moldova, unii spre Vest în Polonia şi alţii în Văile Ucrainei / inclusiv pe Valea Niprului; cei care au rămas pe loc s-au deznaţionalizat complet şi n-au lăsat după ei decât o amintire în toponimia regiunilor Ruse. Numele de Brodnic este după noi - şi faptul îl prezentăm ca o simplă ipoteză - traducerea în limba Slavă a numelui de Prutean, locuitor al regiunii de la Prut. Se ştie că Românii, în afară de numele lor de origine, au purtat şi un al doilea nume distinctiv, luat după cursul apelor în jurul cărora s-au aşezat: Olteni cei din Valea Oltului, Crişeni cei din Valea Crişului, Timoceni cei din Valea Timocului, Bănăţeni cei din Valea Timişului, Moldoveni cei din Valea Moldovei, ş.a.m.d.; tot astfel s-au numit Pruteni cei din Valea Prutului. Numirea de Pruteni - întâlnită în cronici şi în documente - găsindu-se în luptă de întrecere cu numirea de Moldoveni (sub care nume odinioară erau cunoscuţi numai locuitorii de lângă râul Moldova), a fost biruită şi ea a cedat locul; astfel s-au numit - cu trecerea vremii - Moldoveni nu numai locuitorii din Valea Moldovei, ci şi cei din Valea Siretului, din Valea Prutului şi din alte văi: şi s-ar putea ca înlăturarea cuvântului Prutean să se fi datorat tocmai faptului că s-a generalizat întrebuinţarea cuvântului tradus în limba Slavă. Între râurile ce se vărsau din teritoriul Scitic în fluviul Istru, Herodot - cu câteva secole înainte de Christos - a citat şi râul Porata, numit de Greci Pyretos (însemnând în limba Tracilor o apă peste care se putea trece cu plutele sau cu podul de lemn, Istrul - ori Dunărea - neputând fi trecut decât cu bărcile sau corăbiile). Slavii dând în drumul lor spre miazăzi de Românii Pruteni - adică peste Românii de la vadurile sau de la podurile Prutului - le-au tradus numele în limba lor, numindu-i Brodnici. Asupra originii numelui de Prut s-au dat felurite etimologii; pare că vorba e de obârşie Iraniană, modificată de fonetica Tracă şi având însemnarea de trecere, vad sau pod. Românii Pruteni - în traducere Slavă, Brodnici - se întâlnesc pe întregul teritoriu locuit de poporul nostru, şi în special în Moldova, regiunea lor de origine (deci îi găsim - în acelaşi timp, după cum o constată documentele - şi în Muntenia şi în Ardeal). Rezultă că Românii s-au dezvoltat şi menţinut pe un teritoriu foarte extins şi cum ei, în timpul migraţiunilor popoarelor, n-au putut rămânea cu totul neatinşi de acele migraţiuni, nu e de mirare că îi întâlnim în regiuni atât de îndepărtate de vatra lor din Carpaţi. Deşi dislocarea Românilor s-a făcut în mare parte odată cu venirea Ungurilor, când pământul autohtonilor a trecut în proprietatea regelui dar lăsându-li-se dreptul de migraţiune, este sigur că o aşa de mare masă de Români nu putea să imigreze în regiunile din Galiţia şi din Polonia răsăriteană şi să-şi menţină - în acelaşi timp - şi instituţiunile şi drepturile lor (se citează în Galiţia peste 5 sute de comune cu ‘Jus Valachicum’) dacă n-ar fi fost demult imigraţi acolo şi consideraţi oarecum ca autohtoni în acele părţi. Prutenii - şi câteodată numele Pruteni se confunda cu al Prusienilor, după cum numele Dacilor se confunda cu cel al Datilor din Danemarca - s-au întâlnit în lupte uneori alături de Tătari. Nu trebuie să ne mirăm de faptul că Românii, fie că se numesc Pruteni sau Brodnici, fie că se numesc Vlahi sau Volohi, se întâlnesc în regiuni atât de îndepărtate de vatra lor”. (Se mai poate observa că înspre N bradul e un copac / conifer tot mai răspândit iar Brod-nicii / Brodnicii - la fel făcând şi alţii - foloseau masiv lemnul de brad la realizarea plutei / podului plutitor).

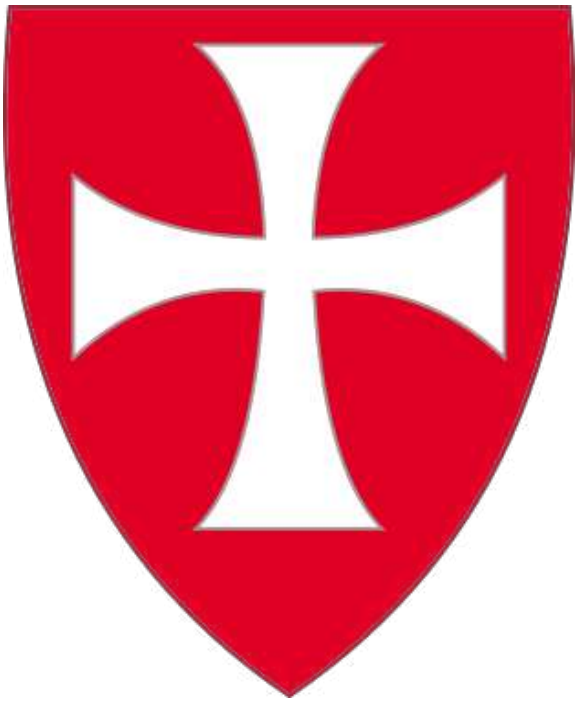

Volânia în secolele XIII-XIV
(cu blazonul şi cu emblema capitalei)

Nordul Românesc în Evul Mediu a fost în amestec mare Rutean iar "P-Rutean" / Prutean ca etnonim e serios de considerat (de pildă, izvorul Prutului - Râu lung de 953 km - se află în Carpații Pădurоși = leagănul Rutean): încă o dată dimensiunea acvatică Română / Valahă se evidențiază pregnant; în prezent, pe Râul Prut e granița dintre republica România și republica Moldova (2 state având Româna ca limbă oficială, ambele republici Românești învecinându-se cu Ucraina, republica găzduind cel mai mare număr de Ruteni / Rusini).

Răspândirea Rutenilor / Rusinilor Carpatici

Din Galiția-Galiciu, se poate observa îndeosebi onomastica Haliciului 49,08 lat. N, 24,43 long. E, fosta capitală a Valhuniei / "Val-Huniei" = Volânia / Volînia (Galațiul era știut ca Haliciul "Mic"); Episcopia Haliciului - creată în secolul XIV de Dragoș Vodă - avea jurisdicția în "Rusia Roșie" / Volânia (se poate remarca despre termenul de Rusini că e cel folosit de Slavi pentru Ruteni / care e termenul folosit de ne-Slavi: începuturile Rusinilor au fost legate de Valahi iar începuturile Rușilor au fost legate de Variahy / Varegi).

Volânia între Moldova și Lituania

Apariția în Bazinul Niprului = Fluviul Var a Cazacilor s-a datorat amalgamului dintre Valahi şi Variahy = Varegi de acolo, în urma marilor lovituri Mongolo-Tătare (din areal, unele comunități Khazare - de religie mozaică - au migrat în Polonia, pe loc rămânând creştinii, strănepoții Ucrainenilor şi Rușilor mai ales din Donbas); de altfel, istoricul Evreu Abraham Polak a scris în anul 1943 la Tel

Aviv despre națiunea Khazară că a fost ramură Ghetă / Gotă. Istoricul Britanic Arnold Toynbee a scris: "A apărut un nou stil de viaţă şi o nouă organizare socială, evoluţie care a îngăduit unei societăţi sedentare nu numai să-şi apere ţara împotriva nomazilor eurasiatici, nu numai să-i înspăimânte prin expediţii de pedeapsă din timp în timp, dar chiar să realizeze cucerirea durabilă a solului nomad şi să schimbe faţa peisajului prin prefacerea pășunilor pentru cirezile de vite ale nomazilor în ogoare şi înlocuirea taberelor lor cu sate temeinice. Cazacii, care au realizat acea ispravă fără precedent, erau oamenii de graniţă ai creştinilor ortodocşi care fuseseră făuriţi şi călіţi pe nicovala războaielor de graniță împotriva nomazilor eurasiatici. Cazacii îşi datorau numele - pe care l-au făcut legendar - dușmanilor lor; nu era altceva decât termenul turcesc ce însemna 'nelegiuit' pentru cine nu recunoştea stăpânirea celui care voia să se impună ca 'legiuitul' stăpân (în sens literal, 'cazac' însemna 'săpător', adică truditor tributar pe hotarul stepei, lucrător al pământului, în mod firesc potrivnic stăpânirii nomazilor). Comunităţile de cazaci s-au răspândit pe o arie mare, de-a lungul Asiei, toate izvorâte dintr-o singură comunitate de baştină: cazacii de pe Nipru. Acei cazaci de baştină constituiau o confraternitate militară semi-monastică, prezentând puncte de asemănare cu confraternitatea spartană sau cu ordinele de cavaleri ale cruciaţilor. Prin metodele lor de a duce războiul fără încetare împotriva nomazilor, ei îşi dăduseră seama că, dacă o civilizaţie voia să poarte război cu succes împotriva nomazilor, ea trebuie să se lupte împotriva lor cu alte arme şi cu alte mijloace decât ale lor. Cazacii i-au făcut pe nomazi să fie neputincioşi pe câmpurile de bătaie după propriul lor mod de luptă, luând în stăpânire fluviile, ce erau singurul element natural al stepei care nu încăpuse sub controlul nomazilor şi care acţiona mai degrabă împotriva lor decât în sprijinul lor. Pentru călăreţii nomazi, cursurile de apă erau copleşitoare ca obstacole şi fără folos pentru transport, în vreme ce ţăranii şi pădurarii erau meşteri în navigaţia pe râuri. Cu luntrea - şi nu călare - au izbutit cazacii să ajungă la stăpânirea EurAsiei: au trecut de la Nipru pe Don, de pe Don pe Volga, pe urmă au străbătut ţinutul pe unde trecea cumpăna apelor dintre Volga şi Obi (în anul 1586) iar apoi exploatarea căilor de apă ale Siberiei i-a dus la ţărmurile Pacificului". (Vestitele lor mantale lungi se numeau "chercheze" / cuvânt preluat din Caucaz, baladele eroice ale Cazacilor Kirghizi fiind printre cele mai grozave în descrierile vitejiilor lor; la otomani, Hîrca şi Kurk erau veşmintele lungi şi groase de iarnă, atât pentru bărbaţi, cât şi pentru femei). Este de ştiut despre Fluviul Volga - cea mai mare apă curgătoare a Europei, iniţial numită Ră şi ştiută ca "Albă" - că în timp a primit multe denumiri, ca "Valki" în proto-Urală, "Vlăha" în Slava apuseană, "Idel" în vechea Turcă, "Indil" în Cherchezâ, "Borga" în vechea Arabă, etc.; Volga se găsește integral în Federația Rusă iar în limba Rusă "Volka" Волка înseamnă lup: inclusiv în prezent, Bazinul Volgăi are cea mai mare concentrație de lupi din Federația Rusă (după Siberia). În anul 2013, Viorel Dolha din Arad - președintele Asociației Învățătorilor din România - a scris: "Transnistria în sens geografic este delimitată de malul de 800 km al Nistrului, de malul de 600 km al Bugului şi litoralul de 150 km al Mării Negre. Prin români transnistreni înţelegem însă pe toţi cei de dincolo de Nistru, cuprinzând Podolia şi mergând până la Nipru ba chiar Don, în Crimeea, Caucaz şi Siberia. Începuturile întinderii marginii estice a românităţii la est de Nistru se regăsesc în simbioza dintre tyrageţi (geţii de la Tyras sau Nistru), deci între supuşii lui Burebista, care la gurile Bugului stăpâneau Olbia şi românii ale căror urme se găsesc la tot pasul. Din vremuri foarte vechi a început între români şi ruteni sau ucrainieni un vădit proces de interpenetraţie etnografică şi demografică, continuat în decursul veacurilor prin colonizări şi emigrări ale acestor 2 rase. Stăpânirea cnejilor bolohoveni se afla pe cursul râului Sluci şi pe Bugul superior, care au fost şi cei care i-au precedat pe cazaci. Istoricul ucrainean Volodimir Antonovici scria în 1885 că nici dreapta, nici stânga Nistrului 'nu a aparţinut nici principilor halicieni, nici altor principi ruşi'. Lupta corp la corp cu triburile slave şi turaniene nu a împiedicat realizarea statului moldovean în secolul XIV, principatul de la Baia alăturându-se altor aşezări româneşti mai vechi, unele răspândite până în Polonia şi Volhinia. Între voivozii bolohovenilor mai cunoscuţi sunt Alexandru din Belţi şi Gleb al lui Ieremia. Încă la debutul mileniului II, acea românitate era destul de puternică, surse scandinave din veacul XI semnalând prezenţa 'blakumenilor' dincolo de Nistru, iar o cronică veche rusească menţiona pe aceiaşi 'volohove' în zonă. În Crimeea ne întâmpină în secolul XIII un Crăciun, în secolul XV Radu, Stanciu, Stoica în aceeaşi colonie, etc., elementul românesc cunoscând iată din excesul său de vitalitate şi fenomenul de diasporă. La 25 V 1455, orăşenii din Cetatea Albă, nemulţumiţi de acţiunile piratereşti ale genovezilor din castelul Lerici de la gurile Niprului, au pus stăpânire pe acea fortificaţie şi i-a trimis captivi domnitorului Petru Aron pe conducătorii cetăţii. Podolia perioadei lui Ştefan cel Mare a fost socotită de istoricul român Nicolae Iorga ca aparţinând 'de fapt nimănui', deşi succesiv ţinuse nominal de cnejii tătari, Marele Cnezat al Lituaniei şi Polonia. Pe nesimţite s-a născut o Moldovă 'nouă' dincolo de Nistru cu sate din ce în ce mai numeroase. Cetatea Lerici a fost ocupată de Moldova în anii 1455-1475. Ştefan Bathory într-o scrisoare către Înalta Poartă arăta că întinderile dintre Bug şi Nipru erau populate cu o adunătură de oameni compusă din români, poloni litvani și moscali. Cazacii erau strânşi dintre români și moscali. Prin denumirea de cazac, tătarii înţelegeau vagabond. Hatmanul lor Dumitru Vişnovieţchi se cobora dintr-o soră a lui Petru Rareş. A pretins şi scaunul Moldovei. După Ioan Vodă cel Cumplit, cazacii au năvălit în Moldova de mai multe ori aducând cu ei 'Domnişori' - fii adevăraţi sau închipuiţi de dincolo de Nistru ai domnilor de odinioară ai Moldovei. Ioan Nicoară Potcoavă a fost primul hatman ales de întreaga Sece Zaporojeană. El a reuşit să ocupe pentru scurt timp tronul Moldovei şi acelaşi noroc l-au încercat şi alţi români din fruntea cazacilor: Alexandru şi Constantin Potcoavă, Petre Lungu, Petre Cazacu, ș.a". Este de ştiut că Gabriela Gherga din Timișoara / capitala Banatului - sora autorului lucrării "Originea Gherga" - a fost o vreme măritată Zaporojan, având din acea cununie fiul Victor.

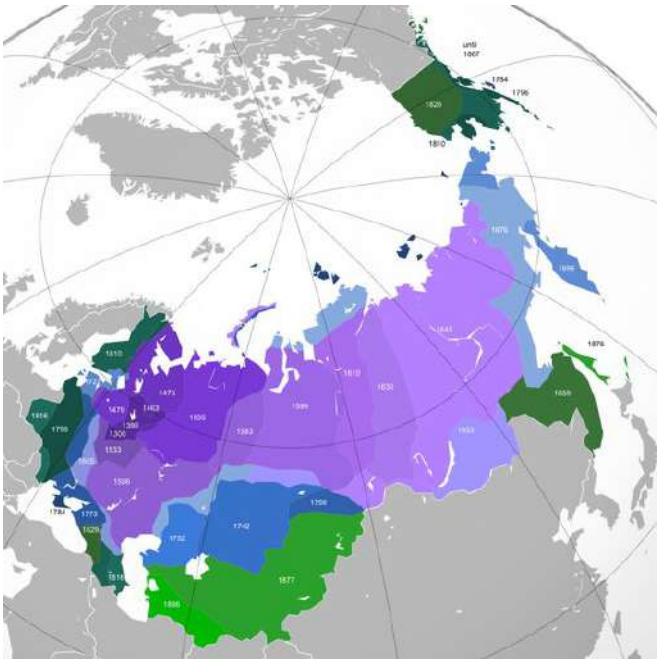

Expansiunea Rusească în secolele XIV-XX

Dr. Mircea Dogaru a scris în anul 2014: "Cazac în tătară însemna 'pribeag' și în turcă 'lotru' / 'haiduc'. Căzăcirea la pragurile Niprului a fost un fenomen similar celei din NV spațiului românesc, adică haiducirii din mlaștinile Tisei: fuga țăranilor români de pe moșii în zonele de margine (în rândul comunităților românești vechi dar rare). Militar, erau organizați pe 'centurii', adică 'sute', de unde în pronunție slavă 'sotni'; erau conduși de căpitani, numiți după românescul 'hatman' (legat de germanul 'hauptman' / 'ataman'). Fenomenul a luat amploare în secolul XVI. În 1574, Cancelaria polonă îl informa pe Maximilan II Habsburg despre cazaci că erau 'nu numai din ținuturile noastre, ci și din cele ale Moscovei, Valahiei și din țările Luminăției voastre', adică erau români fugari de pretutindeni, inclusiv din Transilvania. Același fenomen se întâmpla între Nipru și Don, căzăcimea de pe Don fiind formată din ruși și români colonizați din rațiuni militare. A fost motivul pentru care - în același an 1574 - marele vizir Mehmed Sokoll informa cancelariile europene că 'sărăciți, s-au unit munteni, moldoveni și moscoviți și au făcut multe pagube musulmanilor noștri'. Un an mai târziu, Ștefan Bathory - principele Transilvaniei și regele Poloniei - îi informa pe Habsburgi că, în ansamblu, cazacii de pe Nipru erau 'oameni proveniți din diferite popoare, ruși, români și chiar supuși de-ai noștri', adică polonezi și lituanieni. Cei de la pragurile Niprului însă - declara Cancelaria polonă în 1578 - erau 'cei mai răi dintre moldoveni'. Prima încercare de unificare a tuturor obștilor volohe căzăcești sub un singur hătman a fost făcută de un os domnesc, pretendentul la tronul Moldovei în 1563: Dimitrie, nepotul de fiică al lui Ștefan cel Mare. A fost însă învins de Despot Vodă 'la Vercicani, pre Siret', predat otomanilor și executat la Galata / Istanbul. Românii cazaci l-au adus apoi, sub conducerea atamanilor Lobodă și Nadabaicu pe unul de-al lor și l-au pus Domn: Ion Vodă 'cel Cumplit' 1572-1574. Abia fratele aceluia după mama armeană însă, Nicoară Potcoavă (armean botezat Garabet) adus de atamanii Ceapă și Șah, a impus titlul - pentru un veac și jumătate - de 'Domn al Țării Moldovei și căpitan al Marginii' / adică al Ucrainei. A fost urmat de Domnii Petru Cazacul, Constantin Potcoavă, Constantin Lăcustă, Petru Șchiopul, Ioan Lungu din Lăpușna, Ioan Cazacul, Ștefan Răzvan, ș.a., până la Gheorghe Duca".

Cazac

În anul 2008, Elena Bogdanova, ministrul adjunct pentru politicile naţionale şi relaţiile cu asociaţiile religioase din Karelia Rusă, a afirmat: "În Karelia la 4 XI e 'ziua unităţii naţionale', denumită - din vechime - Kergi, sărbătorită la încheierea anului agricol, acum sub patronajul Maicii Domnului, obiceiurile celebrării Kergi fiind de stocare a recoltelor, de vizitări şi planuri de nunţi cu pregătirile zestrelor, etc. (festivalurile ţinute atunci cuprinzând cântece populare şi dansuri Antice), totul în scopul întăririi familiilor".

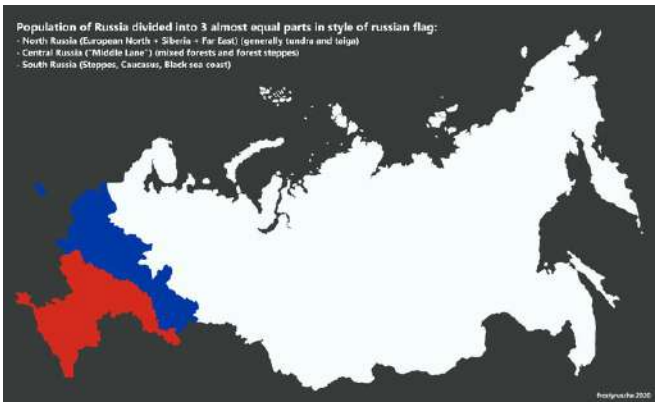

Populația Federației Ruse, împărțită în 3 părți egale

Federația Rusă, cea mai întinsă Țară de pe glob - aflată în EurAsia, cuprinzând cam pe trei sferturi din arie Siberia / în partea sa Asiatică - găzduieşte un mare număr de oameni cu profilul genetic Gherga (un număr mult mai mare ar fi în China, însă de acolo - începând cu populația Yi din

provincia Yunan vecină cu Tibetul și cu India / indicată de Proiectul Genografic primordial legată de bărbații "N" - lipsesc statisticile de gen): Chinezii, ajunși puternici pe planetă în prezent prin implementarea conceptului "o țară, două sisteme" (comunist și capitalist), ar avea cei mai mulți bărbați genetic Gherga din lume; e de observat și că din perspectivă Chineză, Europa este doar o Peninsulă a Asiei, conceptul de EurAsia fiind o găselniță Europeană.

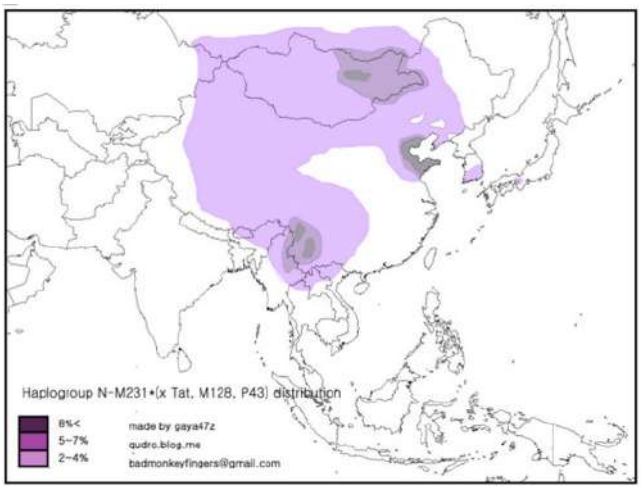

Prezența grupului genetic masculin de care aparține Gherga între IndoChina și Siberia

Corespunzător statisticii oficiale din anul 2002, China nu este o Țară populată armonios, căci pe teritoriul Estic de 43% se află 94% din populație - deci pe 57% (partea Vestică) se află 6% din oameni - demarcarea fiind prin "Linia Tengchong-Heihe":

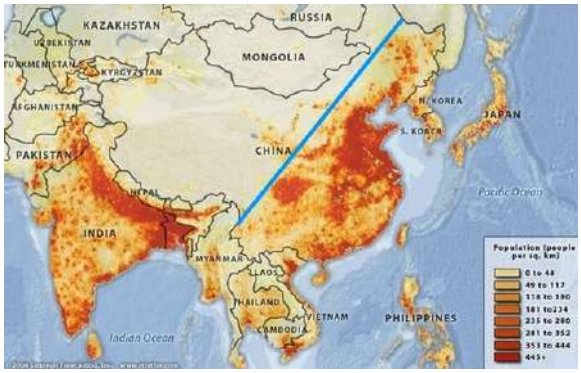

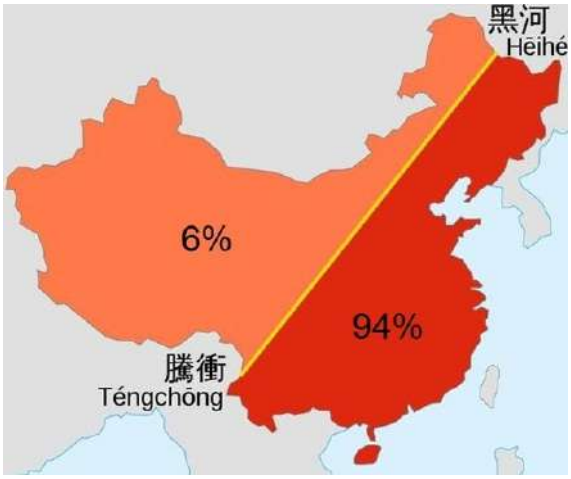

Biblia a arătat în ultima sa carte - anume în "Apocalipsa" 9:16 - că sfârșitul lumii va fi când o armată va avea "douăzeci de mii de ori câte zece mii de călăreți", adică 200 milioane de militari; în prezent, 2 Țări ar avea asemenea potențial: China și India. În anul 2015, Dr. Anatoly Klyosov / președintele "Academiei de genealogie genetică" a estimat că "în China ar trăi 140 milioane de bărbați cu profilul genetic 'N' - adică 2/3 din totalul de pe glob - în Rusia circa 10 milioane, apoi urmează Ucraina"); așadar, inclusiv totalul bărbaților genetic Gherga ar putea fi agregat într-un corp uman de peste 200 milioane: ținând cont că România - având cei mai mulți Gherga din lume - se învecinează pe uscat cu Ucraina iar pe Marea Neagră cu Federația Rusă, discontinuitatea grupului genetic masculin uman "N" parcă nu e așa de abruptă cum ar părea.

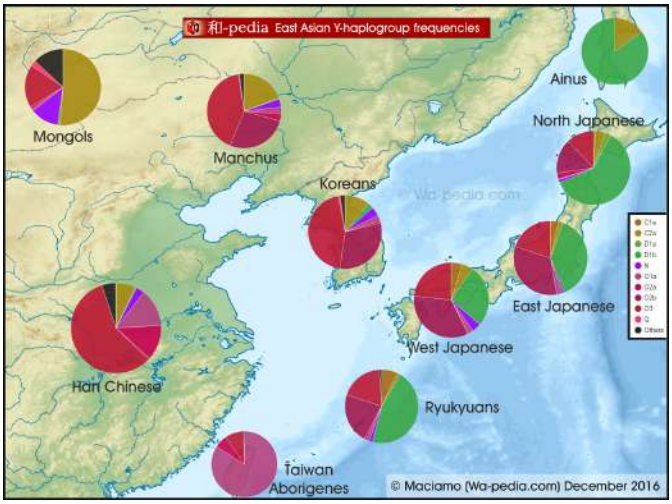

S-ar putea observa un aspect: conceptul de "rasă galbenă" a fost inovat doar în Epoca Modernă, până atunci deosebirile oamenilor rezumându-se a fi numai ca negri sau ca albi (inclusiv Mongoloizii - având tipicul pliu de piele la ochi - au fost considerați albi, până în Epoca Modernă). În anul 2013, cercetătorul Rus Vadim Rostov a afirmat: "Rezultatele cercetărilor oamenilor de ştiinţă Ruşi despre genofondul naţiunii Ruse resping cu vehemenţă conceptul 'Slavilor'; populația Rusă este Finico-Tătară, mai apropiată genetic de Finici decât de Slavi (chiar şi majoritatea lexicului Rus nu e Slav). Distanţa genetică a Ruşilor faţă de Tătari şi Finici este aceeaşi, Ruşii fiind cei mai apropiaţi genetic de Ugro-Finici. În urma cercetărilor, poporul Rus a fost numit Finic, la fel ca Ucrainenii din Estul Ucrainei. În schimb, populaţia din Vestul Ucrainei provine de la Sarmaţi. Adică nici poporul Ucrainean nu s-a dovedit a fi de etnie Slavă. Descoperirea cercetătorilor nu este pur şi simplu senzaţională, ci o adevărată bombă, care poate submina toate cunoştinţele existente despre conceperea popoarelor de până acum".

Ucraina: între România, Ungaria (Ugro-Finică) și Federația Rusă (Finico-Ugră)

Cercetătorul Alexander Dubinianski a cugetat despre "Misticismul steagului Rusesc" în anul 2018: "Se pot observa similaritățile dintre dispunerile culorilor steagului Rusesc și localizările principalelor grupuri genetice bărbătești în Rusia. În viețile popoarelor și țărilor uneori apar fatalități iar așa ceva s-a întâmplat și în Rusia. Tricolorul Rusesc - alb, albastru și roșu, semnificând pacea, credința și energia - a apărut în anul 1668, în timpul Dinastiei Romanov. Impactul climatic - așa cum în America de Nord a dus la existența a 2 mari state, anume Canada și SUA - s-a remarcat și în imensa Rusie; climatul Nordic își crează propria mentalitate, specific Nordică, neplăcută Sudiștilor (și neacceptabilă). Analizele genetice din secolul XXI au relevat că Nordul Rusesc e dominat de bărbații genetic 'N' iar Sudul Rusesc e dominat de bărbații genetic 'R'. Reprezentarea lor schematică pe harta Rusiei redă tricolorul prin albul Oceanului Arctic, albastrul haplogrupului 'N' și roșul haplogrupului 'R':

Este de evidențiat că haplogrupurile 'N' și 'R' sunt foarte diferite: haplogrupul 'N' este cel al Mongolo-Tătarilor, știuți în Europa ca Huni (e caracterizat de spiritul gregar) iar haplogrupul 'R' (caracterizat de înclinația spre egoism) este al celorlalți, care nu au reușit să facă față agresivilor Huni; în prezent - la începutul mileniului III - din nou conduc Hunii. Indiferent ce forțe se manifestă în Rusia ori în vecini, nu se pot confrunta 2 mari obstacole: climatul și genetica; în mod esențial, ce e de făcut acum este de gestionat situația pașnic și frumos, pentru a avea cât mai puține victime". Principalii strămoși ai Rușilor - al căror prim lider a fost Rurik, însemnând "Regele Roșu", care genetic era Gherga - au fost Anticii Roxolani, adică "Alanii Roșii" (echivalați ca "Geții Roșii" ori "Hunii Roșii" - respectiv "întunecați" / spre "Negri" - Hunii Albi acționând numai în Asia), cu răspândire mai ales între Peninsula Crimeea și Valea Dunării inferioare; în secolul VI, călugărul bizantin Teofan a scris (în fragmentul 4) că la Marea Azov / Karga erau "Kermi-Chioni", în secolul IX istoricul bizantin Teofan "Mărturisitorul" menționând și el "Erme-Chionii", aceia fiind considerați de savantul Harold Bailey de la Universitatea Cambridge ca "Huni Roșii". Istoricul George Vernadsky 1887-1973 în "Originile Rusiei" din anul 1959 a scris: "În perioada Sarmată, 'Rus' a fost asociat Alan; termenul Alanic 'Rux' însemna 'Radiant', astfel că etnonimul 'Rus' putea fi înțeles ca 'Alan strălucit'. Dublul nume Rux-Alan pentru Roxolan era de la împreunarea a 2 clanuri, fiind o combinație a lor, fapt dedus din cauză că de mai multe ori numele de Rus a fost folosit separat de Alan". (Prima oară, Roxolanii au fost în Crimeea la sfârșitul secolului II î.C., în Kerkinitis 45,11 lat. N, 33,22 long. E). Poveștile Românești cu "Roșu Împărat" - ca de pildă a eroului Greuceanu - ori de exemplu toponimiile roșii din spațiul Român (având și în vecini așa ceva), capătă cu această cheie așadar și alte sensuri, confirmate deopotrivă logic, istoric, genetic, etc., de numeroase dovezi; iar primordial se poate reține despre Geto-Daci că aveau emblematic roșul / permanent, așa cum a scris în secolul XIX academicianul Român Simion Florea Marian.

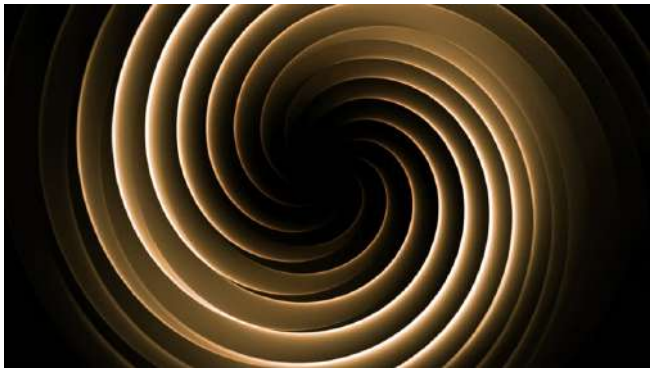

Înainte cu 2 ani față de afirmațiile cercetătorului Vadim Rostov despre aspectele genetice ale Rușilor din Federația Rusă și ale Rutenilor / Rusinilor din Ucraina, în anul 2011, Dr. Andrei Groza - conferențiar universitar în Chișinău / capitala republicii Moldova - a scris "Despre Rusia getică (ne-slavă)": "Aceia care s-au numit ruși în secolele IX-XIII n-au fost slavi, ci erau urmași ai geților. Până în prezent, rușii nu dau o explicație clară: de unde își trag numele pe care îl poartă? Istoricii au înaintat mai multe ipoteze referitoare la etimologia cuvintelor 'russkii' (rus) și 'Rossia' (Rusia), dar ele au rămas la nivel de ipoteze. Prima și cea mai răspândită e formulată în renumita lucrare 'Povesti vremennîh let' ('Povestea timpurilor demult trecute'), care susține că numele de 'rus' și 'Russia' provin de la niște oameni numiți 'ruși' care în anul 862, la invitația sclavinilor (conform tuturor izvoarelor scrise latine și grecești, acela era numele adevărat, pentru că cei mai mulți sclavi folosiți în Imperiul Roman se trăgeau din acest neam), din orașul Novgorod și unele comunități nesclavine din acea regiune, toți au venit acolo de după mare, împreună cu conducătorii lor, pentru a-i conduce pe localnici. Încercările cercetătorilor contemporani de a-i găsi pe rușii de atunci între strămoșii neamurilor din nordul Mării Baltice nu s-au încununat de succes. Nici unul dintre popoarele baltice n-a cunoscut și nu știe despre prezența vreunui trib sau a vreunei comunități cu numele de 'rus' printre strămoșii lor. A doua ipoteză arată că rușii și-ar trage numele de la râul Rosi, ce curge la sud de orașul Kiev, afluent

din partea dreaptă a fluviului Nipru. Autorii altor ipoteze au încercat să găsească rădăcinile cuvântului 'russkii' în legendele şi cântecele populare, toponimele şi hidronimele din Rusia, Belarus, Ucraina, etc. dar o explicaţie argumentată nu a fost formulată. Prima menţiune, în izvoarele scrise latine, despre existenţa unui popor 'rus', se conţine în 'Analele Bertine', scrise în secolul IX la Mănăstirea Sf. Bertin din Franţa şi se referă la anul 839. Acolo se arată că regele lor purta numele de 'hacan'. Ştiind că pe atunci 'hacani' erau numiţi conducătorii comunităţilor din regiunea Dunării de Jos, munţilor Carpaţi, nordului Mării Negre, munţilor Caucaz şi fluviului Volga, am încercat să-i căutăm pe ruşi pe teritoriul dintre Dunărea de Jos şi Volga, adică în nordul Mării Negre. Şi nu fără succes. Despre faptul că patria ruşilor a fost acea parte a lumii ne vorbesc destul de clar istoricii, geografii, călătorii arabi, perşi şi turci din acele timpuri, printre care Gardîzî, Ibn-Ruste, Marvazi, Hudud Al-Alam, Mutahhara Ibn-Tahira Al-Makdisi, Mubarak-şah, Aufi, Al-Dimaşki, ş.a. Aceia, în lucrările lor, au arătat expres că ruşii din secolele IX-XI locuiau pe o insulă care avea lungimea şi lăţimea egală cu distanţa parcursă de un om în 3 zile. 'Ruşii - afirma Ibn-Ruste - trăiesc pe o insulă cu suprafaţa de 3 zile de mers'. 'Rus - confirma Gardîzî - este o insulă care se găseşte în mare. Pe insulă trăiesc în jurul la o sută mii de oameni'. Acelaşi lucru l-au menţionat şi ceilalţi autori. Studiind cele scrise, înţelegi foarte uşor că este vorba de Crimeea. Gardîzî a notat despre locul aflării insulei iar geograful Al-Dimaşki în lucrarea sa 'Cosmografia' a scris: 'Ei (ruşii) au în Marea Maiotis (Azov) insule pe care le locuiesc şi corăbii de luptă'. Din cele scrise de Gardîzî, Marvazi, Şukrula, Muhamadd Katib, Ibn-Iiasa, ş.a., se înţelege clar că sclavinii şi ruşii erau vecini, că ţara sclavinilor se găsea în imediata apropiere de ţara ruşilor. Ei au descris modurile de viaţă a ruşilor şi a sclavinilor, religiile acelora, incursiunile reciproce cu scop de pradă, capturile de robi, ş.a. Ştiind că teritoriul din nordul Mării Negre, dintre Dunărea de Mijloc şi munţii Caucaz, inclusiv Crimeea, au fost populate din cele mai vechi timpuri de ramura nord-estică a traco-geţilor şi că, în pofida ciocnirilor interne sau invaziei khazarilor, nu a fost abandonat de geţi până în secolul XIII, până la venirea tătaro-mongolilor, avem tot dreptul să afirmăm despre comunitatea ruşilor constituită în secolul IX că era o comunitate de-a urmaşilor geţilor. Leon 'Diaconul', istoric din secolul X, descriind cum ruşii îşi îngropau morţii în anul 972, după o bătălie cu bizantinii, a arătat că aceia aduceau jertfe conform obiceiurilor deprinse de ei de la înţelepţii lor Zalmoxis şi Anachorsis. Este ştiut că acelor zei se închinau geţii, dar nu sclavinii. Istoricul Gardîzî a arătat expres că toţi acei care trăiau în a doua jumătate a secolului IX în partea dreaptă a râului Rus (Severskii Doneţ de azi) până la Dunăre 'făceau parte din neamul rumilor (rumânilor)' iar împreună cu ceilalţi istorici perşi, arabi şi turci susţinea că statul acelora se numea Rum (Rumânia), ceea ce înseamnă că ruşii de atunci făceau parte (erau o parte) din neamul rumilor / rumânilor, aşa cum azi moldovenii, oltenii, ardelenii, ş.a. fac parte din neamul românesc. Acest lucru a fost confirmat expres de Mukaddasi, care a arătat că 'neamul care se numeşte Rus este din Rum'. Despre existenţa unei formaţiuni statale a rumânilor în secolul IX, mai exact în anul 839, care cuprindea o mare parte din teritoriul Ucrainei de astăzi, pomeneşte una din cele mai vechi cronici turceşti, intitulată 'Oguzname', scrisă în secolul XI. Autorii acestei cronici numeau acel stat 'Ţară a rumânilor'. Despre acelaşi lucru a scris şi Ghiliom de Rubruc, care în 1253-1255 a întreprins o călătorie din Constantinopol, prin Crimeea, nordul Mării Azov, spre reşedinţa conducătorilor tătaro-mongoli. Acela a consemnat că a fost trecut peste râul Don de ruşii care trăiau în 'casele' de pe mal, ori nu se poate pune la îndoială despre cuvântul 'casele' că e românesc şi nu sclavin. Lista argumentelor de acest fel poate continua… Aşadar, ruşii din secolele IX-XIII se trăgeau din marele neam al geţilor şi limba vorbită de ei era ca şi a celorlalţi urmaşi ai geţilor, numită și astăzi română. Pentru a-i deosebi pe ruşii de atunci, care nu erau sclavini şi care făceau parte din neamul rumilor (rumânilor), de ruşii de azi, îi putem numi pe primii geto-ruşi. Aceia, în anii '30 ai secolului X au preluat controlul asupra sclavinilor răsăriteni, care până atunci, timp de peste un sfert de mileniu, au fost supuşii altor ramuri ale geţilor. Astfel, denumirea de Rusia a început a se răsfrânge şi asupra sclavinilor. Ca avanpost al ruşilor-geţi, la mijlocul secolului X, în partea de nord a teritoriilor getice, conform aceluiaşi Constantin Porfirogenetul, era cetatea Kiev, numită şi Samvatas. Acolo erau dislocate unităţile militare ale geto-ruşilor, se desfăşurau importante târguri la care sclavinii îşi aduceau produsele şi le vindeau. Geto-ruşii administrau regiunile sclavine prin intermediul cnejilor ce erau numiţi de marele cneaz şi care aveau în subordine detaşamente înarmate de geto-ruşi. După moartea lui Iurii Sclavinul, adică Iurii stăpânitorul sclavinilor (numit mai târziu de slavi Iarii Slavul, de unde l-au făcut şi Iaroslav), cnejii geto-ruşi, care au fost în fruntea regiunilor sclavine, au început a nu se supune Kievului şi au încercat să se comporte ca independenţi. Pentru aceasta, ei au recurs la sprijinul sclavinilor, incluzându-i în drujinele lor iar cu timpul, chiar în sfatul / duma boierilor. Toate acestea, şi aflarea permanentă în masa mare de sclavini a grupurilor răzleţe de ruso-geţi conducători, i-au slavizat. În anul 1223, geto-ruşii dintre Donul de Jos, Marea Azov, râul Kuban şi cei din nordul Mării Negre şi Crimeea, au fost cuceriţi de tătaro-mongoli, iar cei rămaşi în viaţă au fugit spre nord ori au fost duşi în robie, lăsând teritoriile care le-au aparţinut milenar. În anul 1237, tătaro-mongolii au năvălit asupra Rusiei cuprinsă între Nipru (regiunea oraşului Kiev) şi Carpaţi (regiunea cursului superior al Nistrului). Oraşul Kiev a fost distrus complet. În urma acelor invazii, geto-ruşii, ca şi comunitate, au dispărut: cea mai mare parte a fost nimicită, o parte a fugit în alte regiuni, o parte a fost dusă în robie şi doar o mică parte a mai rămas pe loc, inclusiv în regiunea dintre Nistrul de Mijloc şi Bugul Superior, de asemenea în Crimeea şi Caucazul de Nord. Regiunile sclavine au suferit mai puţin. Cea mai mare parte dintre acelea nu au fost atinse de hoardele tătaro-mongole. Mai târziu, în secolele XV-XVI, cnezatele sclavine s-au unit sub conducerea cnezatului Moscovei, cnejii căruia mai aveau rădăcini getice. Acea nouă formaţiune statală, de rând cu denumirea de Moscovia, a continuat să se mai numească Rusia. Cu timpul, noţiunea etnică de sclavin a început a fi identică cu cea de rus (numele de slav l-a înlocuit pe cel de sclavin prin secolele XIV-XV). În secolele XVIII-XIX, când ruşii slavi şi-au scris istoria, ei au notat istoria Rusiei getice ca pe o istorie a Rusiei slave, lipsindu-ne de o parte însemnată a istoriei noastre. Denumirea de Rossia a început a fi utilizată de cnejii moscoviţi de la sfârşitul secolului XV. Rossia de la râul Rosi. De ce? Probabil, pentru a şterge din istorie faptul că slavii au fost supuşii ruşilor-geţi, ceea ce le-a reuşit. În prezent, însă, când există alte posibilităţi, noi suntem obligaţi să ne revedem istoria, să ne-o

recuperăm, în amintirea strămoşilor şi a viitorului copiilor noştri. Asta nu trebuie să supere pe nimeni".

Curtea lui Rurik (din "Cronica Radvilă", păstrată de castelanul capitalei Lituaniei)

Rurik, întemeietorul Federației Ruse - cel mai întins stat pe glob - şi totodată fondatorul Dinastiei Rurike care a cârmuit Imperiul respectiv de la început pentru peste 7 secole a fost genetic Gherga; de fapt, în Evul Mediu, ceea ce e actuala Ucrainã era o parte constituantă majoră a Federației Ruse (acum Federația Rusă fiind în NE aceleia, în SV aceleia fiind România și Ungaria): toate aceste state - vecine reciproc între ele - Medieval au avut întemeietorii probaţi genetic ca Gherga (spre deosebire de Federația Rusă, Ucraina şi Ungaria - unde grupul genetic ca al lui Gherga a fost confirmat de savanţi de la început la cârmuitorii lor de seamă - în România analizarea genetică a Voivozilor a fost interzisă de Ministerul Culturii, căci posibila sorginte "Cumană" a primilor Voivozi Munteni emoţionează profund, ceea ce însă n-ar trebui, deoarece strămoşii Chuni, atât ai Cumanilor, cât şi ai Hunilor, ș.a., au fost de fapt Mari Geţi iar Geții sunt asumați cu mândrie ca strămoși de Români). Istorisirile Vikinge - generic denumite "Saga" - au referințe valoroase despre strămoși: de exemplu, Saga Regelui Heid "Înțeleptul" al Goților (cârmuitor notat Heidrek / "Heid-rek", ginerele Regelui Garða al Regatului vecin Garða / Garda-rike), transcrisă în Islanda secolului XIII, a transmis fapte de vechime considerabilă, cum au fost cele anterioare cu 9 secole, anume că în secolul IV Goții se învecinau cu Hunii în mlaștinile Mării Azov, când Regele Heid al Goților - care își avea reședința pe Fluviul Nipru - s-a retras spre apus din cauza Hunilor și a murit în Horvatya / Carpații Pădurоși = areal devenit leagăn Croat (bătălia finală contra Hunilor - condusă de fiul aceluia - având loc pe Dunăre), că la miazănoapte Gardarike putea fi Pomerania / ale cărei ținuturi erau numite "Gards" de către Scandinavi, etc.; e de remarcat și că pe Var = Nipru orașul Kiev - știut demult ca Samvatas / "Sam-batas" - putea însemna, dacă nu "târgul de sâmbătă", atunci fiind "bâtul lui Sam" / probabil ca locul stâlpului totemic al liderului păgân Sam (poate străvechi Finic, ca Saami, căci Finico-Ugrii au fost numeroși la N de Marea Neagră până în mileniul I, când s-au retras - în final - de acolo în N European, la începutul mileniului III Finico-Ugrii fiind majoritari numai în Țările din Estul Baltic). Cronicarul Danez Saxo 1150-1220 a scris că în vremea Regelui Knut "cel Mare" (1019-1035) pirați Curoni amestecați cu Estoni devastau porturi Olandeze; în anul 1049, în vremea Regelui Svend II (1047-1076) în Bisericile Daneze a fost introdusă oficial rugăciunea pentru protecția față de Esticii Kurși / Curioni: aceia pe atunci erau așa teribili încât își permiteau să devasteze orice loc Viking ("fie Danez, fie Scandinav, fie Islandez" / după cum a scris în anul 1960 cercetătorul Eston Edgar Saks). Așa cum anterior Englezii se rugau pentru protejarea față de Vikingi, ulterior și Vikingii au ajuns să se roage pentru protejarea față de piraţii Kuri sau Cudi / Estoni; au rămas ca mărturii monumente funerare Vikinge inscripționate runic ale celor morți în încleștările cu puternicii Estului: aceia erau implicați pe larg și în structurile de putere din tărâmul Garda-rike.

Steagul Kurilor

În anul 2020, Dr. Adam Rutherford - genetician Britanic - a susținut, pe baza coeficientului genetic de convergență, că Europenii actuali / din Epoca Modernă se trag în majoritate covârșitoare din Vikingi / deci din Evul Mediu iar pe baza aceluiași coeficient de convergență genetică dar la nivel global majoritatea covârșitoare a oamenilor au cam aceiași strămoși din Epoca Bronzului (cu circa o sută de generații în urmă); printre numele celebre de Vikingi / Varegi au fost Ragnar la Danezi, Rurik la Ruși, Rollo la Normanzi, ș.a.: familiile acelora au avut - printre altele - și vechi intersectări Românești.

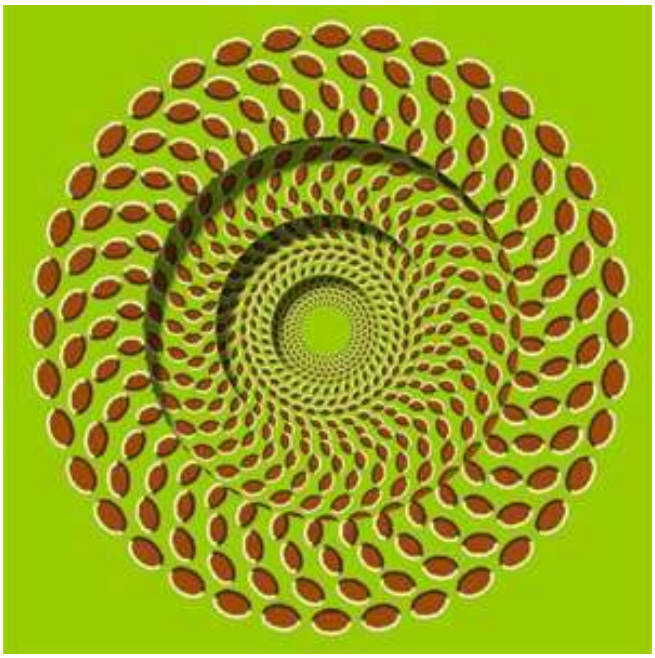

Vikingii / Varegii Garða

În mileniul I, Vikingii / Varegii (începând cu cei de la Marea Baltică) şi Valahii (mai ales cei de la Marea Neagră / Dunărea inferioară) iubeau deopotrivă valurile: erau buni şi mari vâslaşi, căci deplasările prin Țările lor pe atunci erau cel mai facil de efectuat pe ape (în plus, deopotrivă Valahii / Vlahii și Varegii / Vikingii au avut etichete profesionale înaintea etichetelor etnice, ca păstori și negustori ori ca negustori și luptători); e de remarcat că - așa cum Valahii, înțelegând prin aceia mai mulți decât Românii, erau mai ales astfel denumiți de către alții decât ei - și Vikingii erau mai ales astfel denumiți de către alții decât ei (aflați în Nordul Europei, ei aveau diverse Țări, constituite prin energiile diferitelor neamuri, care au format națiunile autodenumite Germană / Prusacă, Polacă / Poloneză, Baltice, Finică / Finlandeză, Daneză, Suedeză, Norvegiană ori Islandeză și insistau să fie cunoscuți astfel iar nu să fie apelați în general ca Vikingi). Trebuie știut că Viking este un construct recent, din Epoca Modernă: abia după încheierea puterii respective din Evul Mediu s-a ivit acea denumire; cel mai corect istoric e vorbirea despre Varegi. Atât Valahii Medievali, cât și Varegii / Vikingii aveau aceiași strămoși, anume stră-Românii = Valahii Antici din arealul Dunăreano-Pontic, care au ajuns să aibă mai multe Țări Medievale, fiind urmașii direcți ai Geților iar Varegii / Vikingii din arealul Baltic, care au avut mai multe Țări Medievale, fiind urmașii direcți ai Goților (aceia trăgându-se din Geți). De pildă, însuși denumirile lor au relevat aceeași sorginte: Valahii respectiv Varegii / Vikingii slăveau valurile (Varegii / Variahii ca "regii valurilor" iar Vikingii tot așa, căci la Danezi = "părinții" Vikingilor - avându-i pe Daco-Geți drept strămoși atestați, la fel ca Valahii - de exemplu s-a conservat semnificația de "vig" = "golf" / "fiord" și "king" = "rege"). Inclusiv vecinii Germani (aflați în "Deutsch-land") din S Danezilor - și respectiv din S Baltic - i-au avut printre strămoși pe numeroșii Daco-Geți; dacă în Antichitate Tracii au format cel mai mare popor European, atunci și succesorii lor au rămas numeroși (atât oamenii, cât și urmașii / succesorii, nu au dispărut brusc, de pildă Traki - denumiți la fel ca strămoșii din Epoca Bronzului - încă existând azi în Balcanii Epocii Moderne): în prezent, cele mai mari popoare Europene sunt urmașele mărețului și străvechiului popor Trac, anume cel German / în centrul Europei și cel Rus / în răsăritul Europei (numeroșii Traci și-au început dominarea acvatică deopotrivă în Marea Egee și în Bazinul Dunării, după care cei cu asemenea abilități s-au extins - în timp - spre Nordul European foarte umed). În cartea din anul 2014 "Lupii Mărilor: o scurtă istorie a vikingilor" autorul Lars Brownworth a scris că "victimele neajutorate ale atacurilor vikinge au ajuns să-i numească pe nordici 'Lupii Mărilor', sursa de inspirație fiind prădătorii care cutreierau în întunericul din afara habitatului uman"; ar fi de remarcat totemul Geților / Goților - strămoșii Valahilor / Românilor - că a fost lupul (iar Romanii - care au dominat Sudul Europei - au avut-o pe lupoaică). În anul 1981, Estonianul Edgar Saks - ministrul educației din exilul Estonian, autorul cărții "Vikingii Estonieni" - a scris: "La sfârșitul Antic și la începutul Medieval, Vandalii din Sudul Baltic și-au demonstrat abilitățile de buni navigatori în Sudul Europei, cu vasele lor ușoare, pentru maxim 40 de oameni și 2 cai (așa cum mai târziu au folosit inclusiv Vikingii); asemenea ambarcațiuni erau realizate de către însuși utilizatorii Vandali, modelul respectiv fiind necunoscut Romanilor. Înaltele mobilități pe uscat - cu ajutorul cailor - iar pe ape ca navigatori cu acele vase ușoare și rapide erau tipice Finicilor (de la Baltica, inclusiv Kurilor / Curonilor, Estonilor, ș.a.); în secolele V-VI, Finicii Vandali și-au demonstrat excelentele capacități marinărești în Mediterana, devastând coastele Peninsulelor Sud Europene și Africii de Nord (doar erau cei mai grozavi navigatori ai Balticii). În Sudul Baltic puterea acvatică a Finicilor a fost încheiată abia în secolul XIII, prin intervențiile Cavalerilor Teutoni: întâi a fost zdrobită rezistența Kurilor (de pe coasta Curonă, până atunci aceia fiind vestiți corsari / pirați). Apoi au urmat Livonii (de pe coasta Livoniei): 'Argonautica Orfică' a menționat existența îndemânaticilor arcași Nordici 'Lelion', aceia probabil fiind Livoni, trăind până pe Podișul Valdai. Dimensiunea internațională a Balticilor s-a manifestat semnificativ din vremuri străvechi, mai ales prin negoțul cu chihlimbar, intens în Epoca Bronzului, așa cum au rămas urme în Sudul îndepărtat (la Golful Persic și la Marea Mediterană); în Epoca Fierului și în Antichitate, traficul Pontic - pe unde se ținea legătura cu spațiul Egeeii - a fost monopolizat de Cariani: coloniile Carianilor din Nordul Pontic / Mării Negre țineau

legăturile comerciale cu cei de la miazănoapte, furnizori de chihlimbar, blănuri, etc. (așa cum a notat Pliniu cel Bătrân în 'Istoria naturală' 37:11, contemporanii Sciții zicând chihlimbarului 'sacrium'). Printre produsele exportate de Estonii vechi erau chihlimbar, blănuri, piei, ceară și miere. Scandinavii nu au agreat sauna așa ca Finicii; la Constantinopol - unde mergeau Nordicii cu mari interese - sauna special realizată pentru ei de către bizantini rezultă că era dedicată Finicilor, nu Scandinavilor". Într-adevăr, băile erau diferite, la răsăriteni contând temperatura aerului mai mult ca temperatura apei (Vesticii apreciau apa caldă, pe când Esticii apreciau mai mult aerul cald): similar au observat delegații bizantini că se îmbăiau Hunii la Curtea Împăratului Attila (atunci când cronicarul Priscus a fost primit acolo, în secolul V); așadar, în Vechea Lume unii stând în jurul focului se îmbăiau cu aer cald / și se udau cu apă neîncălzită - chiar rece - alții făceau băi cu apă fierbinte chiar dacă aerul din jur era rece (băi de aer versus băi de apă). În Epoca Modernă circulă 2 mari abordări despre Varegi / Vikingi, că sorgintea lor a fost fie din Sudul Crâmlean = Nordul Pontic, fie din Nordul Baltic / Hiperboreu (așa ceva de exemplu ducând în mileniul I de 2 ori la prezența Suedezilor în Kiev - pe Nipru - întâi ca Goți, apoi ca Varegi); deosebirile rezultă din abordările diferite, cum ar fi de pildă că densitatea umană Scandinavă a fost întotdeauna redusă - ca atare neputând deveni rezervorul celor mulți care au dominat Europa - sau că analizele trecutului frecvent se opresc comod la cele mai recente aspecte, fără a explora elementele în profunzimile timpurilor.

Coif Viking găsit în Râul Siret (la Pașcani, în 2010)

Nordicii Varegi / Vikingi - de la Marea Baltică - nu au fost în Evul Mediu pionierii navigărilor pe marile ape curgătoare spre Sud, ca Fluviul Volga în Marea Caspică sau Fluviile Don și Nipru în Marea Neagră: deja demult așa ceva făceau Sciții ori Goții (atestarea Varegilor / Vikingilor a fost cu peste un secol înaintea închegării statului Rus); urmele Varege au rămas consistente la marile popoare din apropierea Nordică a poporului Român, anume în Ucraina / cu ieșire la Marea Neagră și în Polonia / cu ieșire la Marea Baltică. Academicianul Ucrainean Omeljan Pritsak a scris în "Originea Rusă" din anul 1975: "În EurAsia secolelor VIII-X, existau doar 2 tipuri de târguri / așezări negustorești (permanente ori semi-permanente): în răsărit orientalul 'var' / în clasicul 'polis' iar în apus ceea ce era zis Germanic 'vik' / în vecinătatea bisericii sau burgului; granița dintre cele 2 tipuri - 'var' și 'vik' - era Elba. În ambele tipuri de așezări lucrau autohtoni și străini, care serveau ca paznici / gardieni, mercenari, navigatori, etc. (așa cum au făcut mai târziu Cazacii în Estul Europei). La Vest de Elba acei oameni se numeau Vikingi iar la Est de Elba acei oameni se numeau Varegi. Din când în când, acei muncitori își smulgeau independența de la angajatori, Cronicile Medievale denumind așa ceva ca 'tragedii miraculoase': e în van încercarea stabilirii naționalităților Vikingilor / Varegilor, căci formau o categorie profesională a vremurilor, ei fiind gata oricând să servească pe cei care aveau nevoie de abilitățile lor și care le puteau plăti serviciile; sursele de asemenea confirmă cooperarea dintre nomazii apelor și nomazii stepelor, de pildă nomazii stepelor avându-i ca ajutoare în târguri pe Varegi / Vikingi (un exemplu au fost strămoșii Ungurilor, care din starea inițială de nomazi Finici pe râuri au ajuns partenerii nomazilor Turki ai stepelor)".

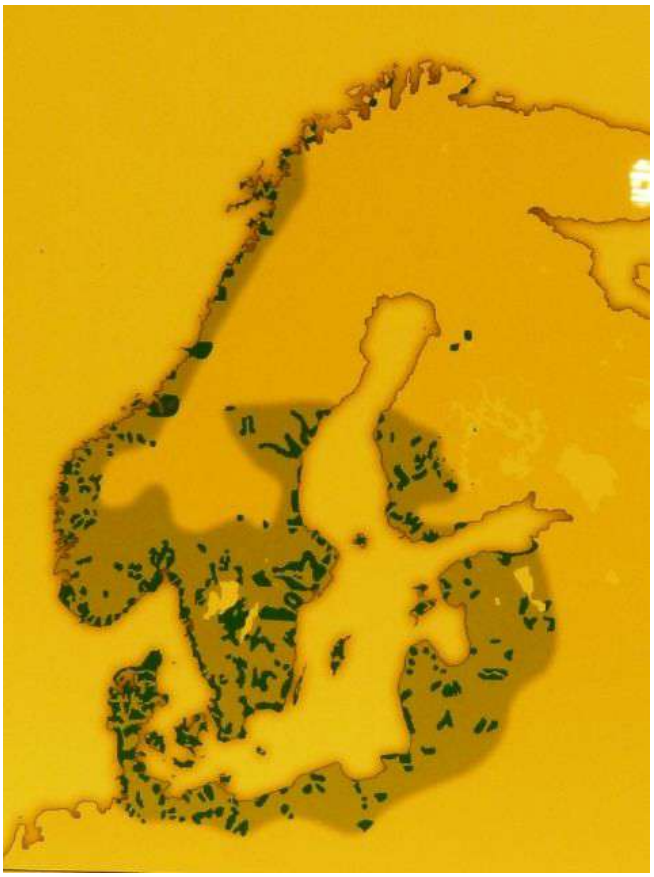

Fieful Vareg / Viking din N Europei

Se poate observa că în Europa secolului VIII când s-a redus puterea Avară / centrată Banatic a crescut puterea Varegă / centrată Baltic iar Ungurii atunci au plecat din ceea ce azi e Ucraina / centrându-se Panonic: la Lacul Balaton / Valaton. Așa cum a scris în anul 2017 inclusiv cercetătoarea Heather Pringle, în Evul Mediu Europenii Varegi / Vikingi au fost așa de puternici încât s-au răspândit între Afganistan / Asia Centrală și Canada / Nordul Americii. La fel ca înaintașii direcți Goți - împărțiți în Estici / OstroGoți și Vestici / ViziGoți - în Bazinul Baltic al secolului VIII au apărut răsăritenii denumiți Varegi și apusenii denumiți Vikingi; grozavii Garðari - cândva Goți / Geți în Bazinul Baltic, la contactul mai ales cu cei din zona irigată de apele Carpaților - erau în Est ca nobilii Varegi iar în Vest ca vitejii Vikingi (similar cu împărțirea strămoșilor - nobili ca răsăritenii OstroGoți = "Goții Ostroavelor" și voinici ca apusenii ViziGoți = "Goții de vază" - reflectând Tradiția liderilor dinastici Geți din ramurile nobililor Amali și respectiv vitejilor Balți): de altfel, s-a și consacrat denumirea "Lupilor de Mare" = "Warg" / "Wearg" iar asemenea apariție lupească pe valuri se poate conecta deopotrivă cu simbolistica lupească Ghetă pe de o parte și respectiv cu apelativul de "Wulfingi" = "Lupi Vikingi" al Scandinavilor Baltici pe de altă parte - de pildă știuți explicit ca Geați răsăriteni în provincia Suediei OsterGot-land / OstroGothia - emblematic la prova vasului Vareg / Viking ajungând capul lupoaicei ori al Dragonului, același simbol anterior fiind în frunte la strămoșii Geto-Daci (un erou Geat a fost cel zis BeoWulf, ca metafora combinației urs-lup = un compozit asemănător câinelui-lup).

De altfel, de la Vikingi a rămas legendarul Krake / Kraken ca monstrul Marin care prin vârtejul teribil ce-l făcea putea și scufunda ambarcațiuni (numele Krake/n a fost cunoscut în Atlanticul de Nord până și în Groenlanda, pe timpul expansiunii Vikingilor - "Lupilor de Mare" - acolo).

Războinic Viking = "Berserker"

Pe de altă parte, cercetătorul Român Adrian Nicolae a scris în anul 2010 despre vechii luptători voinici ca urșii și nemiloși ca lupii, de gen vârcolaci: "Nicicând în istorie nu au existat războinici mai fioroși și mai temuți decât Berserkerii scandinavi. Într-o societate în care cultul luptătorului nordic era adânc înrădăcinat în conștiința oamenilor și în care până și poemele de dragoste conțineau liste ale dușmanilor uciși pe câmpul de luptă, o categorie războinică fără egal avea să se ridice, șocând prin violență până și pe cei mai încercați dintre vikingi. Se spunea despre Berserkeri că ar fi fost posedați, că se aruncau în luptă ignorând orice pericol, goi sau acoperiți de blănuri, urlând asemeni animalelor sălbatice, mușcându-și armele și atacând tot ceea ce la stătea în cale. De multe ori, în frenezia luptei, se întâmpla ca unii dintre ei să se năpustească asupra unui copac sau asupra unei stânci pe care o confundau cu dușmanul, sau să ucidă fără discriminare pe adversarii sau aliații din jurul lor. Teroarea născută din furia lor incontrolabilă avea să devină legendară și chiar să fie asociată, în mod greșit, tuturor războinicilor vikingi. Primele mențiuni despre temuții războinici nordici apar în creațiile medievale scandinave, așa numitele saga, opere eroice sau istorice apărute, cu precădere, la sfârșitul primului mileniu și începutul celui de al doilea. Poate cel mai vechi document cunoscut, în care au fost pomeniți Berserkerii, a fost un poem istoric viking din secolul IX, scris de către poetul Thorbiorn Hornklofi în cinstea primului rege al Norvegiei; aici este menționat că regele avea grupul luptătorilor de elită Ulfheonars - cei acoperiți de blănuri de lup - denumire din care se pare că a derivat și cea de Berserker, însemnând 'cel care poartă blănuri de urs'. De altfel, se pare că legătura totemică dintre războinicii nordici și cele 2 sălbăticiuni era una extrem de puternică, atâta vreme cât, pe câmpul de luptă, Berserkerii împrumutau ferocitatea și comportamentul

acelora, până acolo încât erau confundați cu animalele sălbatice. În poemul 'Ynglingatal', apărut tot în secolul IX, unde e de asemenea o înșiruire a regilor nordici din prima dinastie, cea de Yngling, Berserkerii erau asociați zeului suprem din mitologia scandinavă, Odin, și au fost descriși asemenea unor ființe cu puteri supranaturale: 'Iată bărbații lui Odin, înaintând fără armură, mușcându-și scuturile asemenea câinilor turbați sau lupilor. Sunt puternici ca urșii sau taurii sălbatici, pot omorî oameni doar cu suflarea și nici fierul, nici focul nu îi poate atinge'. Comportamentul violent al Berserkerilor s-a dovedit prea mult chiar și pentru societatea vikingă, cea care a ajuns să-i repudieze si i-a silit să trăiască în afara comunităților. Temuții războinici nu au mai fost invocați decât cu prilejul războaielor, acolo unde erau folosiți în grupuri de câte o duzină, ca trupe de șoc care să creeze breșe în rândurile inamicilor sau care să susțină trupele aliate care dădeau semne de slăbiciune. Ordinul a fost oficial interzis în secolul XI, deși a mai trecut încă un secol până când grupurile organizate de Berserkeri au dispărut pentru totdeauna. Nu s-au păstrat informații despre modalitățile în care temuții luptători nordici puteau atinge starea de furie nestăvilită care îi mâna în orice luptă, indiferent de pericole. Se știu, în schimb, simptomele pe care le manifestau aceia înainte de bătălie și după aceasta. Vechile texte nordice îi descriau ca pe niște hibrizi om-lup sau om-urs care, în accese de frenezie, își mușcau armele și scuturile înaintea luptei, se înroșeau puternic la față, urlau asemenea sălbăticiunilor și nu simțeau durere, fiind capabili să lupte chiar și după ce primiseră lovituri groaznice; odată încheiată bătălia, Berserkerii ieșiți din transă sufereau de slăbiciune, dureri puternice de cap și amnezii parțiale (se întâmpla chiar ca unii dintre ei să nu supraviețuiască unor asemenea stări). Nici astăzi nu există o explicație clară asupra acelor fenomene, deși au fost lansate numeroase teorii cu privire la cauzele care puteau determina un asemenea comportament. Cea mai cunoscută ipoteză este cea a inducerii stării de nebunie prin intermediul drogurilor. Se știe că nordicii cunoșteau proprietățile ciupercilor halucinogene, fiind posibil ca acelea, consumate în amestecuri cu alcool, în cadrul unor ritualuri sacre, să poată induce starea de frenezie din timpul luptelor. Testele efectuate în laboratoarele de medicină au infirmat însă teoria, demonstrând că asemenea practici ar fi dus, mai degrabă, la o slăbire a organismului și o pierdere semnificativă a capacităților de luptă ale celor implicați. O altă teorie cunoscută este cea a autoinducerii stărilor de furie extremă prin practici rituale. De altfel, se pare că Berserkerii trăiau în clanuri separate în care nu puteau intra decât cei inițiați. Majoritatea celor care reușeau să acceadă în grupul războinicilor deveneau în mod automat adepți fanatici ai zeului Odin ale cărui însușiri le căpătau. Probabil ca de acolo a plecat și ideea transformării acelora în diferite sălbăticiuni, caracteristică pe care numai Odin o avea din întreg panteonul. O mare parte dintre Berserkeri primeau dupa inițiere cognomenul Bjorn sau derivate ale aceluia, care însemnau 'urs'. În 'Grettirs saga', un alt poem scandinav, a fost descris un proces de accedere în clanul Berserkerilor, proces în care tinerilor li se aruncau armele în bârlogul unui urs: aceia erau obligați să înfrunte și să ucidă animalul din blana căruia urmau să își confecționeze hainele caracteristice ordinului. Un exemplu în favoarea autoinducerii stării de nebunie prin practici rituale îl constituie și lucrarea împăratului bizantin Constantin VII: 'Cartea ceremoniilor la Curtea Bizantină'; aceea pomenește despre un ritual practicat de către membrii gărzii varege (garda imperială bizantină formată numai din războinici scandinavi), în care luptătorii executau dansuri misterioase, îmbrăcați în piei de animale și purtând măști cu motive zoomorfe. Nu se știe exact momentul în care au apărut Berserkerii ca parte distinctă a armatelor nordice. Se pare că o primă formă de manifestare a acelora au descris-o romanii. Tacitus a menționat că în momentul invadării teritoriilor germanice de către trupele imperiale, latinii au fost întâmpinați de războinici impunători care nu numai că își acopereau trupurile în culori amenințătoare și blănuri de animale, dar uzau și de o ferocitate naturală, așa cum numai sălbăticiunile puteau avea; de altfel, Roma a renunțat la ideea de a cuceri triburile germanice, dupa o serie de înfrângeri răsunatoare. În schimb, este cunoscut momentul în care Ordinul războinicilor a fost trecut in ilegalitate: în secolul XI; motivele pentru care aceia au fost interzișI sunt incerte, deși este posibil ca o mare influență să o fi avut duelurile clasice vikinge, care au fost interzise tot atunci. Se pare că astfel de înfruntări între războinicii nordici erau des întâlnite în acea perioadă. Ba mai mult, erau guvernate de legi stricte astfel încât, orice bărbat care refuza o provocare era considerat nu numai un laș, dar și un infractor. Regulile erau destul de simple. Cei 2 luptători luptau în fața martorilor. Dacă inițial duelurile se încheiau la prima vărsare de sânge, pentru a se evita pierderile inutile de vieți, și aveau ca miză bani, se pare că la sfârșitul mileniului I acelea nu se opreau decât în momentul în care unul dintre combatanți era ucis, iar celălalt primea drepturi depline asupra familiei și bunurilor aceluia. A fost momentul în care Berserkerii descoperiseră cea mai la îndemână metodă de îmbogățire. Cum foarte puțini dintre războinicii vikingi le puteau face față, apăru o adevărată afacere pentru luptătorii de elită. Duelurile și practicile Berserkerilor au fost interzise oficial de către rege, deși ele au continuat să fie practicate în secret până în secolul XII. O altă lege care prevedea exilul pentru orice manifestare sau adunare a Berserkerilor a fost Codul Creștin Islandez, cel care vedea în astfel de practici rămășițe ale ritualurilor păgâne. De altfel, mulți dintre urmașii războinicilor nordici aveau să fie capturați, torturați și uciși în urma refuzului lor de a renunța la vechiul Cult al lui Odin în favoarea religiei creștine". Dr. Andrei Oișteanu în cartea "Narcotice în cultura română " din anul 2014 a considerat că pentru provocarea stărilor de "furor religiosus" ca ale războinicilor Varegi / Vikingi Berserkeri - îmbrăcați în blănuri de urși ori de lupi - se utiliza ciuperca muscariță = "pălăria șarpelui", stările amintind de consemnările autorilor clasici care au descris năravurile Kurganilor / Indo-Europenilor Kóryo/s (inclusiv Iranieni, Sciți, Geto-Daci și Germanici).

Eroul BeoWulf al Gheatilor a trăit la sfârșitul secolului V

În EurAsia, Geții / "Ghetii" au fost de mai multe feluri, diversitate regăsită istoric și la Sciți / "S-Chiti"; disoluția Sarmaților - cei răsăriteni fiind Asiatici iar cei apuseni fiind Europeni - s-a întâmplat în paralel cu ivirea celor știuți ca Huni la Dunărea inferioară, respectiv Cuni / "C-Huni" în rest (baza acelora fiind în centrul Bazinului Carpaților). Imediat după C/Huni, în vecinul Bazin Baltic - alimentat în partea Sudică de apele Carpaților - s-au individualizat Sclavinii în S și Scanii / "S-Canii" în N, ei fiind cei care în Bazinul Baltic au dus la apariția Slavilor Medievali timpurii în partea de miazăzi și la apariția Scandinavilor Medievali în partea de miazănoapte (Scania și azi e cea mai Sudică parte a Regatului Suediei): aceia la răsărit se învecinau cu Saami / Finici din Suomi / Finlanda. În "Civilizații și tipare istorice", Dr. Neagu Djuvara a scris: "Slavii, la început, nu au fost invadatori războinici, ci imigranți neorganizați. E simptomatic să constatăm că într-o primă fază ei nu formau nicăieri minorități dominante, ci numai mase reduse adesea la servitute (slav = sclav) fie de către bizantini, fie de către avari sau germanici, și că primele state slave s-au organizat sub impulsul unor minorități străine slavizate: bulgarii în sud, scandinavii în Rusia, cele 2 grupuri dând țărilor numele lor". De pildă, se poate facil observa că Dinastia Romanov a Rușilor s-a bazat pe puterea Finico-Ugrilor de la Marea Baltică / Golful Finic (cu Finici în N, Kareli în E și Estoni în S): la sfârșitul Evului Mediu, Țarul Petru "cel Mare" dintre Romanovi iar apoi urmașii Romanovi au cârmuit din ceea ce azi e metropola Sankt Peterburg (la gura Nerei / Marea Baltică, în V Kareliei).

Karelia - dintre Mările Baltică și Albă - e împărțită de Ruși și de Finici

De asemenea, se poate observa că numele de familie cel mai răspândit al Finicilor e Korho-nen (însemnând pruncul lui Korho / Gorho), urmat de Virta-nen, ceea ce ar reflecta o apropiere onomastică de Gherga-nen / Ghergo-nen, sursa fiind "pruncul lui Gherga": inclusiv în prezent, majoritatea bărbaților Finici aparțin grupului genetic Gherga, așa că potrivirile nominală și genetică nu-s întâmplătoare.

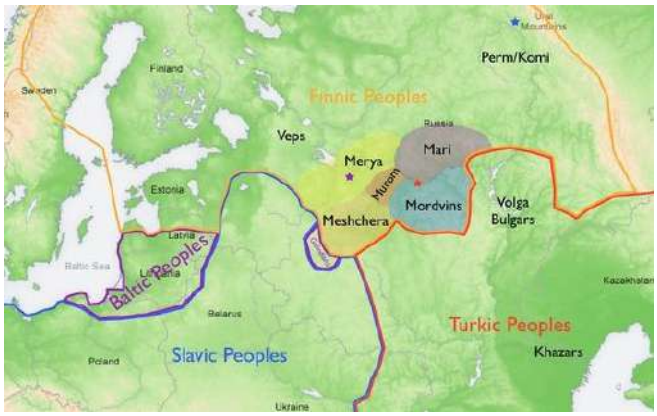

NE Europei la sfârșitul secolului VIII (Finicii și Turkii se învecinau)

Emblematic din vecinătatea Finico-Turkă a începutului Medieval s-a dovedit istoric apariția simbiotică a Ungurilor, considerați înrudiți deopotrivă cu Finico-Ugrii și cu Turkii iar la sfârșitul secolului IX, Ungurii au ajuns în Panonia, pe fostul loc al Sarmaților Iazigi / Asigi = "tamponul" dintre Daci și Deutsche, inclusiv azi Ungaria existând între spațiul Românesc / al vorbitorilor de Română și spațiul Nemțesc / al vorbitorilor de Germană, Țara la V de Ungaria / pe Dunărea mijlocie fiind Austria iar Țara la E de Ungaria / pe Dunărea inferioară fiind România. Conform istoricului Finlandez Eero Kuussaari 1891-1978, cuvântul "Varegi" corespundea termenului Finic "vartio" = "gărzi", în forma veche a limbii Finice "Varakko-Ruotsit" însemnând "Navigatorii Mărilor" (corespunzător autorului Osmo Joronen, "ruotsi" însemnau "vâslași", Varegii literalmente fiind "vâslași Varaki", la Nord de Valachi; acum Ruotsi e denumirea Finică a Regatului Suediei): așa cum se știe, roșul era emblematic Anticilor Geto-Daci, la fel fiind și pentru descendenții lor direcți, Medievalii Goți - răspândiți până în Bazinul Baltic - ca și pentru Rușii timpurii (despre aceia "Dicționarul" din secolul XI al învățatului Mahmud Kașgari - din Bazinul Tarîm / centrul Asiei - a consemnat că Turkii numeau ca Ruși pe vâslașii care își câștigau existența prin transporturile pe ape). Populațiile de la sfârșitul Antic și de la începutul Medieval în Bazinul Baltic erau la fel ca în Bazinul Pontic (ambele Bazine fiind alimentate de apele curgătoare din Carpați): oamenii lor erau conectați nu doar cu același mediu vălurit, ci și organizați simetric atât la miazăzi / împărțiți în Esticii OstroGoți și Vesticii ViziGoți, cât și la miazănoapte / împărțiți în Esticii Varegi și Vesticii Vikingi (mai mult, pe tot parcursul primului mileniu, legăturile dintre populațiile Pontice și cele Baltice s-au păstrat strânse, rolul central - cel puțin geografic - în ambele direcții fiind exercitat de către Valahii Carpaților). Ținând cont că termenul Finic "vuori" însemna "munte" iar vechiul cuvânt "vaara" se folosea pentru "deal", Osmo Joronen a susținut că Finicii acționând ca Gardienii apelor pe atunci aveau așezări "var" protejate de palisade din lemn pe înălțimile reliefului - la distanțe vizibile reciproc - de unde semnalizau cu fum în caz

de pericol, acei Balto-Finici ajungând oamenii "regelui roșu" Rurik, întemeietorul Federației Ruse în secolul IX; la Finici există numele Ruurikki și în prezent (acela nu e tipic în lumea Germanică).

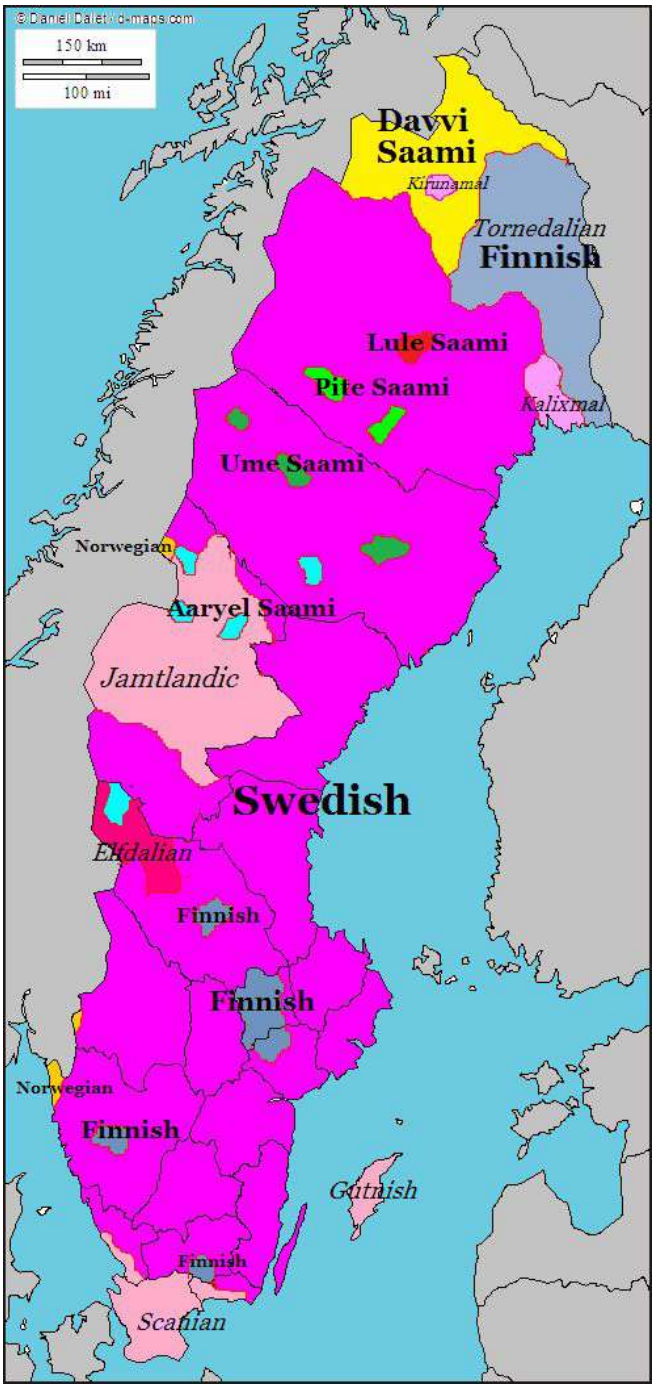

Suedia lingvistică actuală

Autorul Osmo Joronen a mai scris în anul 1998: "Finicii au condus Scandinavia înaintea apariției Suedezilor și Arhipelagul Britanic înaintea apariției Celților. Varegii au fost Finici Baltici care s-au distins față de cei din Suedia prin Graiul Uralic; ei trăiau în Livonia / Estonia, Vestul Finlandei și în Insulele Baltice, mai ales între Riga și Arhipelagul Alandiei. Sursele Ruse au atestat diferite tipuri de Varegi: războinicii de gen Kaleva și Karelian erau aliați pentru protecția față de raidurile Vikingilor Vestici; corespunzător dovezilor arheologice, cele mai timpurii vase de transport dar și de asalt - în stil Vareg / Viking - au fost Kareliane, în răsăritul Baltic. Cei care au intrat în Rusia aveau Finici printre ei - care cunoșteau fiecare apă și fiecare codru - căci Finicii erau gardienii Estului Baltic (Suedezii erau cei noi): Finicii aveau reputația de gardieni, nu de lupi ai mărilor, ca Suedezii. Suntem siguri că la Garða / Novgorod cei mai mulți dintre oamenii lui Rurik au fost Finici (ei conduceau teritoriile de la Nord și numeau Regatul lui Rurik ca Rurima); de acolo, rutele Varegilor au ajuns până la bizantini". (De pildă, Vikingii urcau cu vasele lor și pe Vistula până la Cracovia / capitala Polonilor din anul 1038). Cercetătorul Norvegian Bjorn Berge a scris în cartea din anul 2016 "Pe urmele țărilor dispărute": "Kalevala - epopeea națională a Finlandei - se bazează pe materiale adunate din Carelia Răsăriteană. În Carelia Răsăriteană se practica metoda agricolă a pârjolirii, care purta denumirea locală de 'huuhta' (în norvegiană înseamnă molid) și care fusese perfecționată de-a lungul a câtorva milenii de către țăranii care au utilizat-o până în Epoca Modernă. Principiul era unul simplu: pădurile de conifere erau tăiate și lăsate la uscat peste iarnă după care erau pârjolite. Apoi, în stratul de cenușă rămas în urma focului, se plantau secară și napi, de obicei în 2 rotații pe an, utilizând resursele solului, dar care rămânea suficient de hrănitor pentru a putea servi drept loc de pășunat pentru oi până la refacerea pădurii. Pentru ca metoda agricolă să fie eficientă, era nevoie de un spațiu larg de desfășurare, de aceea distanța dintre gospodării era destul de mare, ceea ce nu a însemnat doar formarea unor tipuri de personalități excentrice, dar și faptul că fiecare gospodărie trebuia să dețină propriul hambar necesar uscării secarei. Alături de clădirea principală alcătuită dintr-o afumătoare și o saună, gospodăriile erau organizate mai haotic decât celelalte gospodării din apusul Scandinav. Iar datorită accesului permanent la lemn, se făcea foc peste tot și tot timpul. Atmosfera astfel creată - învăluită când de fum, când de îngheț - le-a venit în întâmpinare celor doritori să descopere atmosfera ancestrală, care din exterior părea să fie autentică și neatinsă de nici o altă cultură. Cu o suprafață de 50 mii kmp, în perioada 1917-1923 Carelia Răsăriteană - întinsă din nord de la Marea Albă până la lacurile Ladoga și Onega din sud, având silvicultura ca principala industrie - și-a încercat independența dar a ajuns republică sovietică; a fost recucerită de Finlanda în al doilea război mondial, în perioada 1941-1944, cu susținerea forțelor germane (scopul suprem al lui Hitler a fost ocuparea Uniunii Sovietice de la un capăt la altul, de la Peninsula Kola până la Crimeea)". La Marea Baltică, în mileniul I, întâi au fost Goții iar apoi au fost Varegii / Vikingii (de pildă, preoții Vikingi erau "gothi"): inclusiv succesiunea respectivilor Baltici confirmă legăturile dintre cele 2 populații - Goți / foști Geți și Varegi / Vikingi - care s-au aflat pe același areal, la un interval temporal de câteva secole; după cum se știe, Bazinul Baltic începe din Sud cu cumpăna apelor Carpaților (apele curgând spre miazănoapte din Munții Valahilor ajungând în Marea Baltică a Varegilor).

Rutele Varege între Mările Baltică și Neagră

De exemplu - foarte concret ulterior - în secolele IX-XI Valahii și Variahii / Varegii au fost vecini inclusiv între Bazinele Nistrului și Niprului (așa cum se poate vedea și pe harta următoare, publicată în anul 2017 de ediția Românească a revistei "National Geographic"):

În N European / la Marea Baltică, tranziția de la Geți la Varegi - respectiv de la Goți la Vikingi - a durat 2 secole: în secolul VI, după erupția groaznică a Vulcanului Krakatao - ce a provocat pe glob o răcire prelungă timp de ani - severitatea condițiilor de trai a determinat deopotrivă mărirea mobilităților Nordicilor (ajutată de introducerea velelor la ambarcațiunile lor în secolul următor - VII - acelea devenind tot mai perfecționate pentru rapiditatea deplasărilor), mulți dintre aceia migrând spre Sud / așa cum a studiat în anul 2014 și arheologul Andres Tvauri din Estonia și totodată mărindu-se abilitățile lor războinice, ceea ce în secolul VIII a dus la invadările vecinilor lor, începând cu a celor din Insula Saaremaa, cea mai mare Insulă Estonă, în Golful Riga, cu jumătate de secol înaintea invaziei Vikinge în Britania; arheologul Eston Andres Tvauri a scris că "după catastrofa climatică, în perioada pre-Vikingă, Finicii au dezvoltat contacte de primă-mână cu cei din Nordul actualei Germanii și din actuala Ucrainã". Despre așa ceva a scris în anul 2017 și autorul Român Cătălin Gruia, referindu-se la "Homo Homini Lupus": "În Scandinavia anului 536 a început o iarnă de 14 ani. Părea că va fi sfârșitul lumii, al celei a oamenilor și zeilor deopotrivă. O rafală de meteoriți sau comete urmată de megaerupția unui vulcan au creat o uriașă draperie de praf pe care mâna implacabilă a destinului a tras-o peste văzduh. Soarele a dispărut și recoltele s-au prăbușit odată cu temperaturile. În vârtejul de foamete și lupte ce a urmat, locuitorii din zona Scandinavă, majoritatea fermieri pașnici, au pierit pe capete. Pacea, prosperitatea, proprietatea, libertatea, dreptatea sau arta sunt fructele firești ale unui context socio-istoric stabil. Însă când resursele se împuținează sub limita supraviețuirii, se activează de sub pojghița de civilizație resorturile fiarei perfecționate în milenii de luptă cu foamea, cu moartea, cu ghearele și cu dinții. Și omul redevine lup pentru om. Când jaful este singura cale de a supraviețui, civilizația se reinventează printr-o prismă de valori inversate. Așa s-a întâmplat cu vikingii când vara a revenit în sfârșit în Nord: supraviețuitorii se coagulaseră într-un nou tip de societate războinică, unde ura, agresivitatea, viclenia, forța erau noile virtuți. Și ar fi continuat să se omoare între ei, poate până la ultimul om, de nu s-ar fi ivit vela în secolul VII. Cu acea nouă aripă tehnologică, în lungile corăbii cu dragoni, conchistadorii Evului Mediu timpuriu european au trecut prin foc și sabie zeci de țări. Vreme de aproape 3 secole au explorat teritorii îndepărtate, au prădat dar au și colonizat zone bogate, au jefuit dar au și construit orașe prospere. În tot acest timp, drumul către Sud și - la un moment dat - către Vest a fost sinonim cu drumul către putere. 'Nu am văzut niciodată un fizic mai desăvârșit ca al lor' observa Ahmad Ibn Fadlan, un diplomat arab din Bagdad în secolul X. 'Își machiau ochii, se îmbrăcau cu haine colorate țipătoare și purtau bijuterii grele. Dar acea împodobire avea un scop serios: fiecare obiect spunea o poveste despre aventuri externe, despre nesăbuință și curaj răsplătit. Echipat cu prada de război, un viking era un afiș viu de recrutare pentru viața de raid, chemându-i pe tineri să depună un jurământ de loialitate în schimbul unei părți din captură' afirma Canadiana Heather Pringle. Într-un spațiu geografic uriaș, din Afganistan în Canada, aventurierii vikingi au întâlnit, au luptat, au jefuit și au făcut comerț cu zeci de popoare, inclusiv în spațiul românesc". În anul 2023, jurnalistul Pătrașcu Zamfirache din România a scris: "În anul 536, Europa a fost învăluită de un nor ciudat, care a adus dezastrul. În unele zone mai nordice, cu iarnă violentă

îndelungată, mortalitatea s-a ridicat la 90%. Procopius din Caesarea, Cassiodorus dar și alți cronicari din zona mediteraneană au pomenit de apariția bruscă a unui nor negru, care ar fi învăluit toată Europa. Era descris ca fiind un soi de ceață densă și întunecată, un fel de nor de praf ce bloca lumina soarelui. Consecințele au fost devastatoare. În primul rând temperaturile au scăzut și au rămas foarte scăzute și pe timpul verii, iar iernile s-au dovedit a fi cumplite, marcate de fenomene meteorologice extreme. O treime din populația Europei s-a stins în acea perioadă, în primul rând din cauza foametei și a frigului. Nici până astăzi nu se știe care a fost originea acelui nor de praf misterios". Unele păreri au avansat ipoteza erupției din Islanda = Insulă Vulcanică (la acea vreme nelocuită), aflată în mijlocul Oceanului Atlantic.

Desprinsă din Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (constituit în anul 680), prima Țară Română independentă din Evul Mediu - ivită din anul 813 la Sudul și Nordul Istrului / Dunării inferioare ca "Vlașca de la Dârstor" după cum a numit-o academicianul Neculae Iorga - se învecina în NE din anul 862 cu Regatul Rus întemeiat de Rurik / bărbat genetic Gherga, care avea gardă Vikingă; vecinătatea Valaho-Varegă (Rumâno-Rusă) s-a consolidat după sfârșitul secolului IX, Ungurii în anul 896 deplasându-se dinspre răsărit în apusul Valahilor și s-a diluat în secolul XI, când pe de o parte "Vlașca de la Dârstor" și-a încetat existența în anul 1048 din cauza Pecenegilor - restrângându-se în Bărăgan / Muntenia - iar pe de altă parte Vikingii și-au pierdut în anul 1066 ultimul Rege, la invazia Angliei (pe atunci, Rușii erau cârmuiți din Kiev de Demetrius Rurik / zis Iziaslav 1024-1078, fiul Sfintei Anna = Prințesă Vikingă / tatăl ei a fost Regele Olof din Suedia): îndeosebi în NE spațiului Românesc, Rușii / Varegii în acele timpuri au fost prezențe concrete nu doar pe partea dreaptă a Nistrului, ci chiar și pe partea dreaptă a Prutului (vecinătatea lor cu Valahii vremurilor - de pildă în Moldova, chiar dacă în prezent poate ar tulbura profund - a fost evidentă). Varegii / Vikingii au provenit dintre Nordicii Europei = Hiperboreii / HiperVoreii dominați genetic de bărbații având tipologia paternă Gherga (cei mai numeroși bărbați cu amprenta genetică masculină Gherga de pe continent se găsesc și acum în N European); toporul dublu le-a fost emblematic: așa după cum nobilii Traci - cei mai Nordici fiind Geții - foloseau "labrys", Vikingii (succesorii din N Europei ai Goților) foloseau aceeași puternică și caracteristică armă. Concentrarea genetică bărbătească majoritară "N" ca a lui Gherga în 4 Țări vecine actuale din răsăritul Baltic - anume Lituania, Letonia, Estonia și Finlanda - nu s-a produs întâmplător, ci redă o situație existentă și în jurul imediat al lor (adică în Polonia, Federația Rusă, Regatul Suediei și Regatul Norvegiei), rezultată dintr-o compactare / aglutinare străveche, dinaintea existenței statelor respective; ținând cont că separarea organizațională a fost Medievală, înseamnă că Antic exista o aceeași populație, reflectată masiv pe atunci doar de către Geto-Dacii care au dominat Nordul European (căci în Sudul European erau Romanii): limita dintre cele 2 mari puteri Antice ale Europei - Romană cu capitala Roma / Italia și Daco-Getă cu capitala SarmiseGetusa / România - a fost Valea Dunării, în Europa ea constituind granița Sudică a Geților liberi, respectiv granița Nordică a Romanilor din Imperiul Roman (pentru Daco-Geți, limita Nordică a răspândirii a fost Marea Baltică / Scandinavia, zona de unde Medieval s-au manifestat Varegii / Vikingii, Marea Baltică ajungând denumită datorită lor și Marea Varegă, așa cum de pildă a consemnat cronicarul Nestor al Rușilor Medievali).

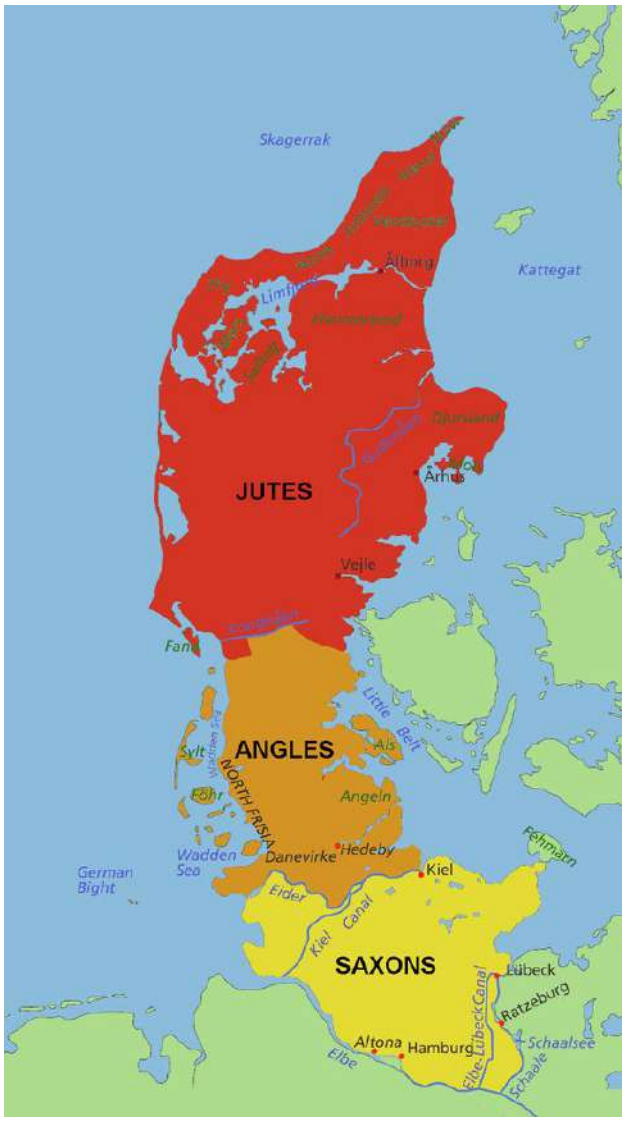

Situația din SV Balticii la mijlocul mileniului I

În anul 2001, Dr. Florin Pintescu - de la Universitatea din Suceava / Bucovina - a studiat elementul Viking în spațiul Românității orientale prin deosebirea interesului primar pentru comerț la mare distanță, nu pentru posedare teritorială, căci în E Europei Varegii nu voiau bunuri fixe (ca în V Europei), ci voiau bunuri mobile: "Sursele medievale au înregistrat o listă de toponime, ca Gardar sau Ruscia pentru Rusia Europeană, Gardariki / Suedia, Greka / Grecia, Vulgaria / Bulgaria, Polena / Polonia, etc. 'Blokkumannaland' în diverse scrieri Vikinge la început semnifica 'Valakia' dar apoi doar 'Africa'. Faimoasa rută a Varegilor spre Greci trecea pe litoralul Românesc, prin Sulina, Sf. Gheorghe și Constanța: Dobrogea era regiunea de contact cu Bizanțul". Totuși, Varegii / Vikingii și-au lăsat amprentele în teritoriile Medievale, coloniile lor existând la formarea Federației Ruse, în Normandia, Islanda, Groenlanda, Canada, Sicilia, ș.a.m.d. În anul 2003, arheologul Bulgar Valeri Yotov a scris la Varna - pe coasta Vest Pontică - despre "Vikingii în Balcani": "Principala rută a Varegilor spre Constantinopol a fost frecventată în secolele IX-XI (cu vasele denumite 'mono-xylon' de către bizantini); ceea ce îi atrăgea deopotrivă pe Varegii obișnuiți - dar și pe nobilii lor - erau soldele generoase ca mercenari în gărzile împăraților bizantini. După 1070, Varegii au fost înlocuiți de mercenari Englezi, Varegii numind Nordul Dobrogei ca 'Noua Anglie', căci noii mercenari și-au făcut baza acolo; în NE Bulgariei și în SE României - dar și de-a lungul Dunării - au rămas din acele vremuri ca artefacte Varege săbii, podoabe, etc. expuse în muzee". (Prezențele vechilor Britanici nu au fost neobișnuite în spațiul actualei Românii, de exemplu unele fiind Antice - anterioare cu circa 9 secole - după cum au rămas inscripții Romane, astfel consemnând inclusiv istoricul Ioan Șchiopul în 1945, despre: "cărămizi din stâlpii podului peste Dunăre inscripționate 'Cohors Britanorum' la Drobeta, pietre și cărămizi inscripționate 'Singulorum Brittanicorum' la Jupa, 'Singulares Britanici' la Cigmău, 'Tribuno Britanorum' la Alba Iulia, 'Cohors Britanica' la Cașeiu, 'Quaestor Britanicorum' la Orăștie în anul 186, etc"). Este de remarcat că în acel context Medieval a reușit la 1080 nobilul George - repatriat din N Britanic în N Dunării inferioare deja de câțiva ani - să preia de pe Valea Oltului superior cârmuirea Țării Românești, ca fondatorul Dinastiei Negru-Vodă / apelativul "Negru" fiind pentru "Nordic": cel dintâi Negru-Vodă, anume bastardul Arpadian Gherga / Gyorgy (zis Gheorghe / George, al cărui fiu Ion / Marius - poate "Mureșanul", datorită Mureșului inferior de unde îi era tatăl - a fondat Clanul Drummond în Scoția) în acele timpuri nu era singurul venit din Britania în spațiul Românesc; în continuare se pot vedea principalele rute ale mercenarilor pentru gărzile Împăraților bizantini / vizantini - inițială din Karelia prin Dobrogea, respectiv ulterioară din Britania prin Normandia - și imaginea de pe un mozaic bizantin a unui mercenar din garda Împărătească (nu toți erau blonzi cu ochi albaștri, de exemplu în secolul X Împăratul Constantin Porfirogenetul notând - în "De ceremoniis aulae" - că în Garda Imperială bizantină existau Turki din Fergana / Asia Centrală).

În anul 2007, Dr. David Faux în "Cultura Kurgană din Scandinavia" a studiat rădăcinile central Asiatice ale Vikingilor: "Este general acceptat că descendenţii vânătorilor-culegătorilor după glaciaţiune şi-au găsit ultimul cămin European în Scandinavia. Dovezile mişcării lor de-a lungul multor milenii există cu rădăcini în Asia Centrală până înaintea timpului Vikingilor. Genetica multor Scandinavi semnalează legăturile directe cu Munţii Caucaz şi cu Asia Centrală, căci urmele genetice pe liniile masculine sunt ajutate deopotrivă nu doar de către cercetările arheologice, ci şi de către rămăşiţele cailor lor, originari din Mongolia. Toate grupele de date (genetica umană, genetica animală, descoperirile arheologice dar şi relatările istorice ori mitologice, sursele lingvistice, etc.) converg spre creionarea parcursului din Altai până în Norvegia, cu o mulţime de similarităţi în Estul Europei. Ceea ce însă e mai puţin documentată este semnificativa mişcare de oameni şi bunuri înspre Scandinavia din timpurile imediat premergătoare Erei Vikinge (în secolele anterioare). Din secolul VIII, Nordicii Scandinavi au scuturat lumea 'civilizată'; ştiuţi ulterior ca Vikingi, acei bărbaţi misterioşi - 'Lupii Nordici' - au terorizat mănăstirile creştine, au luat sclavi pe care i-au vândut pe pieţele dintre Bagdad şi Dublin, au colonizat teritoriile ocupate şi au practicat inimaginabile ritualuri sângeroase. Nordicii erau conduşi de către străvechii As-Eir, prinţii care au ajuns în fruntea lor din legendara 'casă' As-Gaard. Până în mileniul V î.C., Scandinavia a fost sporadic populată, predominanţi fiind nomazii vânători-culegători ai Epocii Pietrei. La sfârşitul mileniului I î.C., termenul 'got' / 'guz' însemna 'clan' / 'trib'. Puternice dovezi arheologice evidenţiază că în secolul V era o continuitate culturală între Afganistan şi Scandinavia, ce nu se datora numai unui negoţ crescut, ci şi migrării persoanelor care şi-au transportat tradiţiile. De exemplu, un gorgan din fiordul Norvegian Eveboe conţine sticlă Syriană din secolul V, o jucărie ce exista pe atunci numai în Afganistan şi Iran, stilul înhumării fiind cel Hunic din arealul Dunărean; alte artefacte, ca de exemplu un sigiliu Scit şi plăcuţe de bronz cu Grifoni găsite într-un mormânt din Borre / Norvegia, evidenţiază influenţele orientale inclusiv după căderea Imperiului Roman (prin Sciţi se înţeleg Alanii = 'Ase' şi Hunii = Germanicii Goţi, căci Hunii nu erau doar triburile Turce ale EurAsiei, ci cuprindeau şi pe numeroşii lor aliaţi: 'German' însemna 'puternic' iar printre Estici erau şi coloniştii Greci din Phanagora de la Marea Azov, din aceeaşi confederaţie cu Bulgarii migraţi din Valea Balkh - centrul Bactriei / Nordul Afganistanului - ramură a As-Tocharilor MasaGeţi, umbrela Alanilor conduşi de Dinastia 'Aşilor'). Până în 450, dinspre Sud au sosit cei care şi-au stabilit centrele de putere în Bornholm = Insula Burgunzilor / aparţinând Danemarcei şi Gamla Uppsala / Suedia: Odin cu amestecaţii Heruli / OstroGoţi şi forţele Alane / Hune, care au stabilit dinastiile conducătoare Nordice, cu evidente rădăcini cromozomiale / genetice pe filieră paternă în Asia Centrală. Mulţi istorici privesc cu scepticism povestirile - de gen 'Saga' din Islanda, de pildă - despre timpurile dinaintea Vikingilor, conţinând relatări despre zei, Uriaşi, ş.a.; analogii pot fi cu 'Iliada' lui Homer, 'Eneida' lui Vergiliu, etc., văzute de mulţi savanţi ca lucrări de ficţiune (însă citind atent, Germanul Heinrich Schliemann a descoperit Troia, confirmând existenţa sa şi locaţia sa, ambele indicate de Grecul Homer, în acelaşi timp dovezile confirmând scrierea Romanului Vergiliu despre migrarea Troianilor în Italia)".

Schiţă de Maria Kvilhaug (istoric Norvegian), 2017

"Cronicarul Islandez Snorri Sturluson a notat că Odin a fost progenitorul conducătorilor Germani şi Scandinavi, el ancestral provenind din Asia: 'a plecat cu un mare număr de însoţitori de pe tărâmul Turc; n-au avut nici o destinaţie finală. Întâi au ajuns în teritoriul Saxon / German - unde Odin şi-a lăsat 3 fii, marii strămoşi ai conducătorilor de acolo - apoi un fecior a rămas în Iutlanda / Danemarca şi altul în Suedia (unde ştiindu-se că erau din Asia li s-a spus Asir), după care Odin a trecut în Norvegia, acolo fiul său fondând casa regală. Oamenii Asir s-au însoţit cu localnicele, care le-au născut prunci'. Se pare că acea migrare a fost un preponderent fenomen masculin; într-adevăr, genetic pe linie feminină sunt puţine legături Asiatice ale Scandinavelor. Snorri Sturluson a avut o bună reprezentare a geografiei: faţă de Marea Neagră, numea Asia ceea ce era la Est şi Europa ceea ce era la Vest; delimitarea o făcea Fluviul Don, a cărui Vale se numea Vana. El a numit partea răsăriteană ca tărâmul Asa, în care se afla Asgaard, capitala lui Odin ('Askel' la vechii Turci însemna 'Castelul Alb' al conducătorului As, vechii Bulgari numind aşa castelul urmaşilor împăratului Attila al Hunilor din Kiev = Belgorod la Slavi); AsGaard putea foarte bine fi în Caucaz ori lângă Lacul Aral. Conform cronicarului Islandez, plecarea oamenilor lui Odin dinspre SE către NV a fost în timpul Romanilor (Dr. Thor Heyerdhal a avansat anul 63 ca acela al plecării ultimilor şefi As de la gura Donului / Marea Azov, spre N, ca lideri ai celor emigraţi din Azerbaidjan în Scandinavia, el observând şi onomastica paralelă dintre Lacul Van din Turcia, respectiv Valea Vana / a Donului); ei prima dată au ajuns în Gardarike / Rusia, un tărâm al mlaştinilor, lângă Lacul Ladoga (spre apus au intrat pe Valea Dunării, până în Ţinuturile Germane). Capitala AsGaard a lui Odin (unde acela şi-a lăsat 2 fraţi), presupusă de unii să fi fost chiar Troia, a fost căutată începând din Altai; Stepele se întind de acolo prin Ucraina - pretinsa ţară unde a apărut Cultura Kurgană care a domesticit caii - până în Carpaţi. În Epoca Fierului, Sciţii - întinşi între Altai şi Carpaţi - i-au înlocuit pe Cimerianii din Nordul Pontic. În E, Uigurii din Bazinul Tarîm au fost descendenţi Huni; numele lor Dingling rezonează cu cel Yngling menţionat de Saga ca al Dinastiei As care a condus în Scandinavia. Pe de altă parte, numele de Azeri, ca şi cel de Asiri / Asirieni (însemnând 'înalţi', ca şi 'Aşiri') e semnificativ, cronicile notându-i pe Sciţii Aşkenazi ca 'Asguza'. Oamenii 'As' au migrat ca Alani din Bazinul Pontic / al Mării Negre spre V, în Bazinul Dunării (la sfârşitul secolului IV, acolo s-au amestecat Hunii cu OstroGoţii); moştenirea 'As' e de asemenea păstrată de tradiţia Bulgară" (adică Scită, a celor ajunşi în Balcani după

ce au plecat de pe Volga, “As” regăsindu-se ca prefix şi în onomastica “Os-etă” / “Os-eţiei” - “eţi” fiind “ţară” - sau la “Es-eni”, în Canaan, etc.; cu înţelesul de “cal” - în Prakrită “assa” ori în Sanscrită “aşva” - sau ca “tărâmul cailor”, în Prakrită “assaka” ori în Sanscrită “aşvaka”, particula respectivă s-a regăsit ca prefixul în ceea ce a devenit numele poporului Afgan şi denumirea Ţării Afgani-stan, etnograful Britanic Walter Bellew 1834-1892, cercetând egalitatea dintre Afgan şi Alban, afirmând: “ceea ce în răsărit era zis de Perşi ca Paştuni = Afgani, în apus era numit de Armeni ca ‘Alvani’ = Albani, echivalând înţelesul de ‘Puştani’ - adică Munteni - semnificativi rămânând astfel cunoscuţi Daghii în fosta Albanie Caucaziană, în V Caspic”). În spaţiul Caspico-Caucazian, echivalenţa Albani = Alvani (prin egalitatea consoanelor “B”=“V”) a considerat - prin similitudinea “V”/“U” - Albania / Alvania ca Aluania. Vecina Vestică a Albaniei / Aluanei - în acelaşi spaţiu - era Iberia = Kartli:

În Antichitate, Aluania - fosta Aran - a găzduit Alani, dintre aceia însă mulţi plecând din Albania Caucaziană / Ţara Ghergarilor, alţii preferând să rămână în spaţiul Caucazian ca Oseţi printre Georgieni iar Odin rezona cu populaţia Udi / Uti, urmaşa din zonă a populaţiei Guti (onomastic, la curbura Carpaţilor - în Munţii Buzăului - cândva a fost Ţinutul Luanei: o rezonanţă Alană, cu obârşia în Aluania = Albania Caucaziană; unii cercetători Români au observat că Ţinutul Luanei în Vechea Lume efectiv putea fi “Ţinutul lui Ana”, adică al Marii Zeiţe Mamă, partenera Marelui Zeu An). Localnicii de pe partea Caucaziană a Caspicii erau numiţi de către Georgieni ca Răni iar apoi, musulmanii Medievali le-au zis Al-Răni (vechii Greci le spuneau Albani). Pe plan doctrinar / religios - în sfera morală - “aşa” / “arta” era conceptul confesional decisiv al adepţilor Magului Zoroastru (corespunzător termenului Vedic “rta” = “adevăr”, conectat cu Iranianul “ard” şi cu proto Indo-Europeanul “har”); cârmuitorii “Aşi” / “As” ai Goţilor - strămoşii Vikingilor / Varegilor - au preluat denumirea aşa de la Masivii / Marii Geţi, originari din Asia Centrală (astfel - de la “As” - provenind şi numele Asiei): la limita Europei cu Asia, onomastici ca aceea Azeră, a Mării Azov, etc., au evidenţiat aceeaşi influenţă. În MasaGeţi = Marii Geţi - care au urmat străvechilor Guţi - şi-au avut sorgintea şi Cunii (strămoşii celor ştiuţi de la Huni până la Cumani), nu doar Caucazienii Uti / Udi ori credincioşii N Europeni ai lui Odin numiţi Varegi / Vikingi. Termenul de “odă” a rămas în vocabulare şi de la cântecele închinate lui Odin de către unii credincioşi conduşi de Vodă pe căile ude ale răsăritului European; de pildă, în Greacă s-au fixat cuvinte ca “ᾠδή” / “odi” pentru “cântat” sau “οδός” / “odos” pentru “cale”, în proto-Germană “Woden” / “Wuotan” se înrudea cu Latinul “Vates” pentru “Bard” / “Profet”, etc. Romanii - după cum a scris şi Anticul Tacitus - îl egalau pe Zeul Odin cu Her-mes (Mercur la ei), ca ghidul spre Lumea “Cealaltă”: era divinitatea perfectă a călătorilor, a negustorilor, a exploratorilor și chiar a hoților (ceea ce a corespuns în toate privințele Varegilor / Vikingilor); iar la Slavii Sudici, “Vodă” = “Cârmuitor” / “Lider” (ceea ce a corespuns de la început descrierii Romane al lui Odin / Vodan, echivalat cu Mercur / Hermes, ca supremul călăuzitor, mesager, ghid). Istoricul Miloș Milojevic 1840-1897 a susținut că Sârbii și Danezii aveau aceiași strămoși, analizele genetice recente relevând procentele bărbătești ridicate “I” la ambele popoare; de altfel, ambele națiuni au avut negustori îndemânatici. Academicianul Croat Radoslav Katicic în anul 2008 a remarcat apropierea dintre Zeul Volos / Veles - al Slavilor - și mlăștinoasele / udele Câmpii Elizee = “Elysion” (tărâmul lui Hades / Zeul Hăului), divinitățile Valkyrie și Valhala = palatul Zeului Odin / Zeului Óðinn, adică “O-Gin”, care mai avea 2 frați, Vili și Ve: probabil cu forma inițială “Ve-res” = “regele Ve”, “Ve-les” / Veles era păstorul celor care au părăsit Lumea “Asta”; așa cum Odin / Hermes a fost “Tată”, pentru “tată” exista Sumerianul “adda”, Hititul “attas”, Lydianul “ata”, vechiul cuvânt Grecesc “atta” - preluat Latin identic - cu sinonimul Românizat “fadar”, în vechea Suedeză “ata”, în Sârbo-Croată e termenul “otac”, etc. (foarte concret, ancestralii “tătuci” au fost bărbații Caucazieni Udi / Uti, urmașii strașnicilor Ghergari din Vechea Lume / partenerii legendarelor Amazoane, astfel cum e deopotrivă atestat, atât mitic, cât și științific). În anul 1995, academicianul Tătar Mirfatyh Zakiev a enunţat: “La Nord de Iranieni erau Turkii iar la miazănoapte de aceia erau Finico-Ugrii. Cu denumirile de Sarmaţi - şi apoi de Alani - au fost ştiuţi strămoşii Turki; de pildă, Tătarii Nogai au fost Alani. Etnonimul Alan a fost As, cu numeroase variante fonetice (regăsit la Turki, Kîrgîzi, ș.a.); savantul Al Bîrunî 973-1048 a scris că limba Aşilor / Alanilor o reproducea pe aceea din Chorasmia, vorbită de Cumani (toţi cândva făcând parte din uniunea MasaGetă, în care au fost şi Hunii). Bulgarii de pe Volga erau numiţi de către Ruşi ca Yasi. Kîrgîzii erau Aşi. Etnonimul As desemna Turki. Oguzii erau nobili Usi. Tătarii se autonumeau Suas”. În anul 2000, Dr. Agusti Alemany din Catalania a scris despre Alani: “Etimologia lor nu e Iraniană, ci Turkă, având înţelesul de ‘Oamenii Stepei’; astfel, Alanii se potrivesc foarte bine celor din zonele de deltă ale Lacului Aral (însemnând ‘livezi’). Pe de altă parte, rotacismul ‘s’/’r’ e foarte bine documentat în Turkă: ‘Ar’ la Oguri însemna ‘bărbat’ iar la Oguzi a devenit ‘As’, semnificând ‘om’; astfel, sufixul ‘-as’ (cel mai răspândit) la unele populaţii a avut şi paralele în terminaţii ca ‘-uz’, respectiv ‘-ar’. Etnonimul ‘As’ regăsit la Azeri / ‘As-Eri’ = ‘As-oameni’. Numele tribal pentru ‘oameni’ a fost ‘As’ iar locaţia lor a fost ‘Alan’, adică ‘Stepa’. Alanii au fost nomazi iar Oseţii au fost sedentari; Iraniana s-a adăugat Osetei: n-a fost substratul acelui grai Caucazian. Analizele genetice denotă că bărbaţii Oseţi n-au legături cu bărbaţii Perşi, doar circa un sfert dintre Osete relevând legături cu orientalele, ceea ce înseamnă că potenţii Caucazieni au avut cândva orientale în haremurile lor. Forma Georgiană ‘-os’ probabil a avut aceeaşi origine ca ‘-as’. Etc”. În anul 2015, cercetătorul Român Dan Alexe a susţinut (“În apărarea lui Neagu Djuvara: au fost Basarabii cumani?”) că “la oseţi (vechii alani), multe familii de nobili erau de origine cercheză”. (De exemplu, în prezent un mare dirijor fără baghete, considerat “omul-orchestră” al lumii - multiplu decorat internațional - e Osetul Valery Gergiev / ambii lui

părinți fiind din Nordul Oseției = Alania; el e acum directorul Filarmonicii din Munchen / capitala Bavariei, cetățean al Federației Ruse iar în Rotterdam / Regatul Țărilor de Jos chiar există Festivalul Gergiev în fiecare an). "Oguz-name" (cea mai veche cronică Turkă) a consemnat în secolul XI despre ceea ce a fost în secolul IX: "Când Quipchaq I (personificarea Pecenego-Cumanilor) a crescut mare și a devenit voinic, țările Urus (Varego-Rușilor), Ulak (Românilor), Magar (Ungurilor) și BasKurd (Bașkirilor) au devenit dușmane și n-au vrut să se supună, atunci hanul Oguz i-a oferit lui Qipchaq mult popor și numeroși oșteni, poruncind să meargă în părțile Volgăi și Donului dar și Nipru sau Dunăre, pentru ca să-i aducă sub ascultare"; poporul care a rezistat sub toate stăpânirile în Nordul Pontic, din vremea Hunilor - secolul IV - până la ofensiva Bisseno-Qipchaq / Pecenego-Cumană din secolul XI a fost poporul Ulak / Ulaq, adică Român (termenul Turk "Qipchaq" folosit pentru "Cuman" însemna "Scit Roșu").

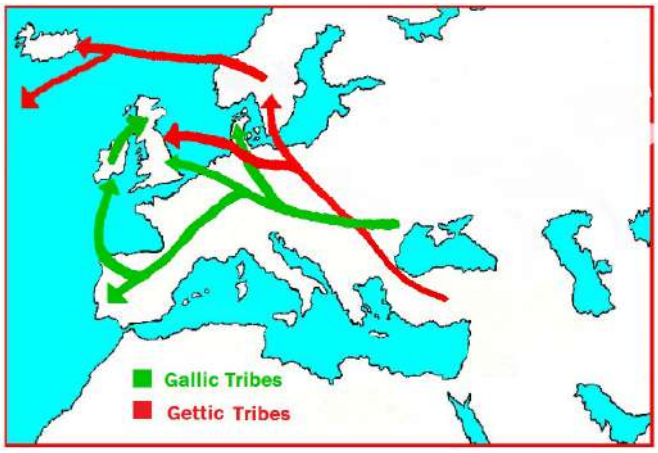

Așa cum Vasile Guțu / bunicul matern al autorului a putut să se mute în interiorul spațiului Român o mie de km, din Basarabia în Banat (de lângă Nistru până lângă Tisa), tot așa strămoșii Gherga, în timp de milenii au parcurs mii de km, global de-a lungul vremurilor deplasându-se nu numai în același spațiu - ca Guțu, în interiorul spațiului Românesc - ci și între mai multe spații; Basarabia - regiunea dintre Nistru și Prut - a fost leagăn atât pentru Geți, cât și pentru Goți iar Guțu de pe Valea Fluviului Nistru pare descendent al acelora (cel puțin numele fiind evident). Legătura dintre Munții Pamir / Asia Centrală și Marea Baltică / Europa Nordică s-a realizat prin Văile celor 2 Fluvii ce se vărsau în aceeași Mare Caspică (Hyrkană / Ghergană): Oksos din Sud și Volga din Nord (primii Gherghi care au coborât de la izvorul Oksos la Caspica s-au grupat în Ghergania / Hyrkania din Sudul Mării Caspice, apoi în Țara Ghergarilor / Albania Caucaziană din Vestul Mării Caspice, ajungând în Nord până în mlaștinile Gherho de dincolo de izvorul Volgăi, în tărâmul stăpânit de Varegii / Vikingii Garða). Faptul că în Evul Mediu mulți Varegi / Vikingi erau Gherga (unii ca urmași direcți - după un mileniu - ai navigatorilor Cariani, alții cu rădăcinile directe din migrarea Caucaziană sau având printre strămoși plutași de pe apele din Bazinul Dunării / cei mai recenți în filiație fiind Geții / Goții) a dus la rezultatul actual: în Bazinul Baltic, cuprinzând și Scandinavia, grupul genetic "N" - al lui Gherga - are cea mai mare răspândire din Europa.

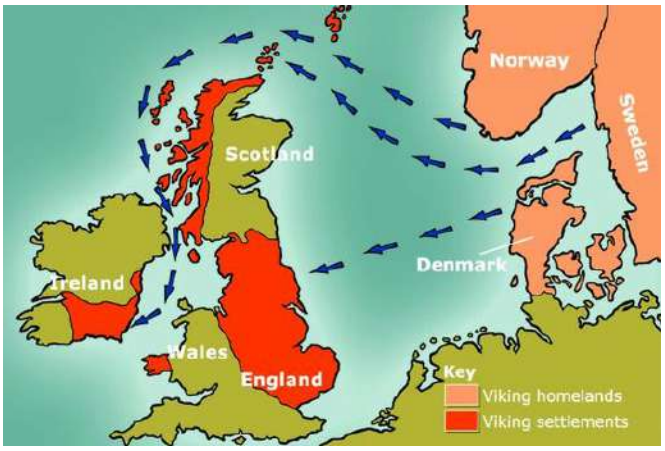

Legendarul lider Viking Ragnar zis "Loðbrók" = "Nădragi mițoși" / pe care îi purta mereu ca să se ferească de șerpi, corespunzător "Völsunga Saga" despre dinaștii Volsung direct descendenți din Zeul Odin - prin cârmuitorii Sigi și Rerir ai Hunilor - a fost echivalat istoric ca Regele Danez Horik I 827-854, fiul Regelui Gøtrik, după cum era consemnat Danez ("Got-rik" literalmente însemnând "rege Got"), care a cârmuit Vikingii Danezi în 804-810 / tatăl aceluia poreclit "Sigurd" = "Sigurul" respectiv "Protectorul" fiind vestit că a omorât un Dragon; Ragnar - în versiunea de atunci notat "Regin-heri" - însemna "luptător Regal" iar varianta Vandală "Raginari" a fost atestată din secolul V (după cum a studiat o inscripție în anul 1955 istoricul Francez Christian Courtois; Vandalii / Vandiții au plecat din N Volohilor / Valahilor = Românilor în N Africii înainte de ViziGoți iar după aceea, Varegii / Vikingii s-au ivit în aceleași vaduri Europene). Înaintașii Vikingului Ragnar (născuți în secolul VIII), anume tatăl Got și bunicul Sigurd / "Protector" - viteaz faimos printre vechii Germanici pentru vitejiile sale redându-le pe cele ale Cavalerului Gheorghe - au fost de asemenea interesanți, cu aură legendară: unii cercetători l-au văzut ca ascendentul lor pe cârmuitorul Antic Armenius / fiul lui Sigimer (16 î.C. - 21), șeful Cheruscilor / strămoșii Saxonilor, despre care a scris Romanul Tacit în "Anale" 2:88 că "fără îndoială, a fost eliberatorul Germanilor" după ce i-a învins în anul 9 pe Romani în bătălia de la Kalkriese, în Pădurea Teutoburgică 52,24 lat. N, 8,07 long. E / Saxonia inferioară. Faptul că Vikingul Ragnar era fiu de Got / Get e plauzibil: Goții încă existau pe atunci, de exemplu ultimul Regat Got din lume a fost cel ViziGot din Peninsula Iberică, în secolul VIII; de altfel, pentru Regatul Danemarcei s-a utilizat oficial denumirea Dacia încă multe secole de atunci iar vecina Germania - întemeiată și de Saxoni - e "Deutsch-land" inclusiv azi. Așa cum se știe, Geto-Dacii = Tracii Nordici - care formau cel mai mare popor al Europei Antice, strămoși nu doar ai Românilor Medievali și Moderni, ci și ai altora - nu au dispărut (la modul hocus-pocus) tot în Antichitate, când din secolul III unii au început să scrie despre Goți dar au ținut să și precizeze că foștii / vechii Geți erau "noii" Goți: prezența Gotă a fost pretutindeni în Europa Evului Mediu timpuriu - în mileniul I - inclusiv la temelia Vikingă (așa cum oamenii de știință temeinic au documentat ceea ce a rămas cunoscut popular). Vikingul Ragnar, după ce s-a luptat cu vărul său mai mare Harald Klak 785-852 pentru domnie (care după ce a pierdut s-a creștinat), s-a însurat cu nobila Kraka și a avut mai mulți fii, printre care cel zis "Hvit-särk" = "Alba robă", identificat de savanți, ca

academicianul Suedez Olof von Dalin 1708-1763 sau Dr. Leontii Voitovych în anul 2016, drept "Străinul" ("Oskyldr" / "Askold") ce a cârmuit Kievul în timpul Regelui Rurik / întemeietorul Federației Ruse, care pe atunci domnea din Garða / Novgorod: el a pretins șefia Kievului având aceiași strămoși Duri - din clanul Dulo - ca și fondatorul Dinastiei Rurik, însă a sfârșit ucis de cumnatul Regelui Rurik (fratele soției aceluia) pe "Colina Ungurească" din marginea Kievului, în anul 882. După un sfert de mileniu / în secolul XII, cronicarul Danez Saxo "Învățatul" a scris despre "Străin" / "Roba albă" = fiul lui Ragnar că a obținut Kievul de la Prințul Daxon - a cărui mamă era Scită iar al cărui socru era Regele Rutenilor - care i-ar fi oferit fata ca soție. Steagul Viking a fost produs de Kraka - soția liderului Ragnar Horik - redând corbul divin al Zeului Odin (emblematic neamului ei):

Flamura Vikingă

Este de știut că unii cercetători au încercat să-l coreleze pe nepotul Rorik al lui Harald Klak cu Rurik / primul Rege al Rușilor (ambele abordări savante - Germanică și Crâmleană - converg deopotrivă cu Gherga, atât genetic prin profilul bărbătesc, cât și prin înrudirea cu Clanul Dulo / Duras = Ghergan, așa ceva fiind cel mai important din perspectiva filogeniei Gherga, indiferent de filiera abordării, căci în Epoca Modernă există evidente interese politice în istorie, Germanice sau Slavice; din fericire, istoria nu se negociază și nici nu e capricioasă, adică nu se supune toanelor vreunor istoriografi): de fapt, cârmuitorii timpurii deopotrivă din Kiev și Novgorod au fost genetic "N", înfruntarea lor fiind în fond "fratricidă". Regele Ragnar Horik - zis "Lod-brok", adică "brăcinari mițoși" - l-a avut pe fiul Bjorn ca fondatorul vechii Dinastii Regale în Suedia, cu reședința pe Insula Munso 59,25 lat. N, 17,33 long. E (nu departe de târgul Birka): după cum au cercetat istoricii, "Casa Uppsala" - așa cum a mai fost cunoscută Vechea Dinastie - era înrădăcinată în străvechii Yngling; cârmuitorul Bjorn a ținut legătura cu fratele său vitreg Halfdan, care și-a stabilit reședința la Jorvik / York 53,57 lat. N, 1,05 long. V, capitala Yorkshire (unde a întemeiat Dane-law / zona din N Englez dominată de Vikingi). Este de știut că în castrul York a decedat generalul Constanțiu "Palidul", tatăl celui proclamat acolo ca Împăratul Constantin "cel Mare" al Imperiului Roman (care a mutat capitala din Roma în Bizanț și a acceptat creștinismul): conform Dr. Timothy Gregory și "Dicționarului Oxford al Bizanțului" (editat în anul 1991 de academicianul Alexander Kazhdan), Dardano-Ilirul Constanțiu s-a născut la 31 III 250 în Ratiaria 43,49 lat. N, 22,54 long. E / principalul port Dunărean al "Moesiei Superior"; prosperul târg Ratiaria era pe malul opus al Daciei Traiane (de unde erau aduse prețioase bunuri). Mărețul cârmuitor Ragnar și-a avut așadar fiii în cele 4 zări, anume la Marea Baltică, pe Fluviul Nipru, în Peninsula Daneză și în Insula Britaniei; în anul 2019, cercetătorul American Hunter Provyn a documentat sorgintea neamului respectiv dintre Finici, ca genetic "N" - la fel cu bărbații Gherga - așa cum se poate vedea (el considerând situația drept "o prolifică descendență Finică în Anglia Vikingă"):

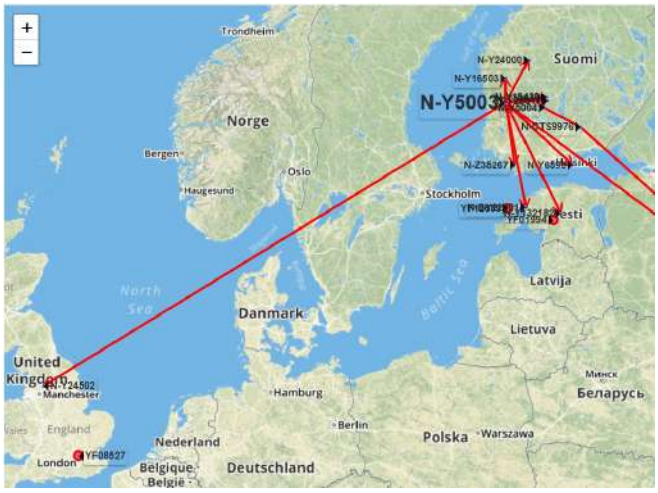

Începând cu anul 865, frații "Străinului" / "Robei Albe" care a ajuns în Kiev - anume ceilalți fii din Danemarca ai răposatului Rege Ragnar Horik - au condus "Marea Oaste Păgână" Vikingă ce a invadat Arhipelagul Britanic, jefuind acolo vreme de 14 ani: vestea morții marelui Rege Rurik - întemeietorul statului Rus - a atras după anul 879 o parte a Vikingilor din Britania în Garðarike (Regat denumit astfel în Cronicile Medievale iar nu Federația Rusă), pentru a continua să acționeze așa cum știau ei mai bine, ceea ce au și făcut îndeosebi spre bogatul Sud oriental, fiind des prezenți la Mările Caspică și Neagră, în vremurile durând peste un secol ce au urmat. Este de știut ce s-a întâmplat cu Eric, primul născut al lui Ragnar "Brăcinari-mițoși", care fiind luat prizonier în disputa pentru succesiune, a preferat datina străbună Getă / Gotă: s-a consacrat supremului Zeu Odin cerând să fie aruncat în sulițele înfipte în Pământ; e de remarcat și că într-o Sagă apare prezența Vikingului Ragnar explicit într-o bătălie la gurile Dunării.

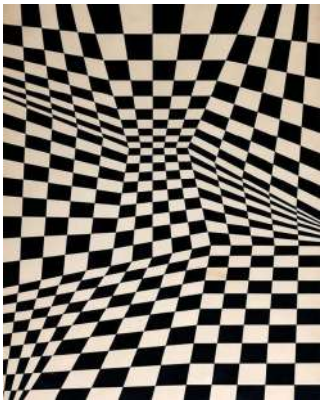

Dr. Andrei Groza a scris în cartea “Limba rumână - fundament al naşterii societăţii umane” din anul 2018: “La întrebarea în ce limbă vorbesc locuitorii Franţei, Germaniei, Rusiei, altor state, toţi vor răspunde fără ezitare - cei din Franţa în franceză, cei din Germania în germană, cei din Rusia în rusă, ş.a.m.d. Exact aceleaşi răspunsuri le vom primi şi la întrebarea în ce limbi în aceste ţări se publică actele de stat, se ţin slujbele în biserici, se comandă în forţele armate, ş.a.m.d. Dar dacă vom încerca să clarificăm dacă o asemenea situaţie a existat în toate timpurile, adică de la momentul apariţiei acestor neamuri şi până în prezent, suntem siguri că vom primi răspunsuri diferite. Unii, şi anume cei care cunosc istoria, vor răspunde că nu întotdeauna a fost aşa şi vă vor da exemple din istoria Franţei, Germaniei şi altor state în care în perioada timpurie a evului mediu, în primele secole de existenţă a acestora, acolo, în cancelariile de stat, în biserici, în instituţiile de învăţământ ş.a. se scria şi se vorbea în limba latină. Înseamnă oare acestea, că în Franţa, Germania şi alte state din acea perioadă nu trăiau, nu existau francezi, germani, ş.a.m.d.? Înseamnă oare că, cei care trăiau în Franţa, Germania şi alte state de atunci vorbeau cu toţii latina şi alcătuiau un singur popor - poporul latin? Clar lucru că nu. Cunoscând istoria acestor state vom răspunde că utilizarea în cadrul acestora a limbii latine mai multe secole la rând, nicidecum nu a însemnat inexistenţa francezilor, germanilor şi altor neamuri. Atunci de ce afirmăm că în aşa-numitul Imperiu Roman de Răsărit, inclusiv în Constantinopol, în care s-a scris în limba greacă, era populat de greci, adică de vorbitori ai limbii greceşti, şi de ce nu admitem că şi aici putea să aibă loc aceeaşi situaţie ca în Germania, Franţa şi alte state din Europa medievală, adică când în capitală, la palat, în instituţiile statului se scria şi se vorbea în limba greacă iar oamenii simpli, care în marea lor absolută nu erau ştiutori de carte, vorbeau o altă limbă? În continuare, vom încerca să clarificăm care era situaţia reală, în ce limbă vorbeau oamenii de rând şi se deosebea sau nu aceasta de cea vorbită oficial, bazându-ne pe date, fapte reale cunoscute, dar care nu au fost luate în calcul de cei care au scris istoriile statelor lor. Aşadar, izvoarele scrise ne arată că în toată perioada de existenţă a aşa-numitului Imperiu Bizantin toţi oamenii simpli au vorbit limba tracă, adică, populară, simplă, comună, adică o altă limbă decât cea greacă, vorbită la palate, în biserici, în şcoli şi teatre. La păstrarea limbii părinteşti, limbii populare, în mare măsură au contribuit şi permanentele valuri de goţi, sciţi, adică de vorbitori de rumână, care într-un număr destul de mare, deseori treceau Dunărea şi se aşezau cu traiul pe teritoriile din Peninsula Balcanică. Limba populară, limba rumână din Imperiu este numită de Teofilact Simocata (secolul VII) - limbă băştinaşă, părintească şi aduce exemplul cu ostaşii rumâni (bizantini) care, aflându-se în marş, în munţi, noaptea, văzând că un bagaj a căzut de pe un cal a strigat ‘Torna, torna, fratre’ ca cineva să intervină să-l lege la loc. ‘Ostaşii - spune acesta - au început a striga în limba băştinaşă’ ca, peste câteva pagini să menţioneze că aceştia vorbeau în limba părintească. Aşadar, ostaşii şi deci toată lumea vorbea în limba părintească. Atunci ce fel de limbă era greaca? Simplu - era o limbă inventată, care era departe de oamenii simpli. Despre faptul că în Rumânia (Imperiul Bizantin) se utilizau 2 limbi ne vorbeşte şi istoricul grec Leon Diaconul (secolul X). Acesta, în lucrarea sa ‘Istoria’ ne arată că locuitorii din Crimeea în limba greacă erau numiţi taurosciţi iar în limba populară - ruşi (de la culoarea roşie, cuvânt care în forma dată se întâlneşte numai în limba rumână), de unde se vede destul de clar că limba părintească, limba populară este de fapt limba rumână. Despre acestea ne vorbeşte şi Ana Comnena, fiica împăratului Alexei, în lucrarea ‘Alexiada’. Aceasta ne spune că una era cea simplă, comună, iar cea de-a doua era limba elenă. Toţi ştiu că Imperiul Bizantin s-a constituit la sfârşitul secolului IV, în urma dezmembrării Imperiului Roman şi a existat până în secolul XV, când a fost cucerit de turci, dar foarte puţină lume cunoaşte că în toată această perioadă acest stat, practic, nu s-a numit, nu a fost numit Bizanţ sau Imperiu Bizantin. Acest termen a început a fi utilizat peste o sută de ani după căderea Constantinopolului şi dispariţia statului, atunci când istoricul german Hieronymus Wolf a folosit noţiunea de Imperiu Bizantin pentru a deosebi istoria antică romană de istoria medievală greacă. Preluată şi de ceilalţi istorici europeni, cărora în cea mai mare parte le convenea denumirea statului, această a prins rădăcini atât de adânci încât astăzi nimeni nu mai pune la îndoială prezenţa în istorie a unui asemenea stat cu o asemenea denumire. Dar care totuşi a fost denumirea adevărată a acestui stat? În actele oficiale, în izvoarele scrise acolo, statul despre care vorbim şi care a lăsat în istoria omenirii o urmă destul de importantă era numit Rumânia, prescurtat Rum, iar pe cetăţenii săi, corespunzător îi numea rumâni sau rumi, cuvântul provenind de la numele zeiţei Rumâna (rumen - culoare roşie aprinsă, trandafirie), care din cele mai vechi timpuri, în rând cu alte lucruri, era venerată pe întreg arealul Asiei Mici, Peninsulei Balcanice, nord-vestul Mării Negre şi Peninsulei Apenine, ca ocrotitoarea tuturor copiilor nou-născuţi. Aceasta era reprezentată ca o femeie tânără, îmbrăcată în roşu trandafiriu, ţinând un prunc în braţe. Toţi bărbaţii şi toate femeile, toată lumea, toţi erau consideraţi copii ai zeiţei Rumâna şi, alături de numele comunităţii / statului în care trăiau (roman, trac, get, pont ş.a.m.d.), îl mai purtau şi pe cel de rumân / rum. Statele şi comunităţile se modificau, dispăreau, apăreau altele noi, însă numele iniţial de rumân / rum, transmis din generaţie în generaţie, rămânea neschimbat. Arabii, turcii, iranienii şi alte neamuri totdeauna i-au numit pe oamenii din Rumânia, din aşa-numitul Bizanţ, după cum era şi firesc, rumâni / rumi. Şi astăzi bulgarii, italienii, germanii, lituanienii şi mulţi alţii îi numesc pe români, ca şi pe strămoşii lor care au fondat şi au trăit în acel stat, la fel - rumâni iar nu români. Aceste neclarităţi îşi găsesc explicaţie în interesele comunităţilor mari care au clădit istoria după propria lor viziune şi dorinţă. Astfel, în acelaşi timp când rumânii din Constantinopol îşi numeau statul Rumânia, comunităţile europene, mai exact istoricii europeni continuau cu înverşunare să-i numească romani, bizantini, greci, numai nu rumâni. De ce? Fiindcă aveau interes. Ei judecau cam în felul următor: au fost cineva, cândva, posibil, puternici, posibil cu cultură şi ştiinţă, dar acum nu mai sunt, acum suntem noi. Cu totul alte poziţii au ocupat istoricii arabi, iranieni, turci, ş.a. din Asia. Aceştia tot timpul au numit Rumânia - Rumânie sau Rum şi pe rumâni - rumâni sau rumi. Nouă nu ne rămâne altceva decât să restabilim adevărul istoric, în speranţă că timpurile s-au schimbat şi că acest adevăr nu supără pe nimeni”.

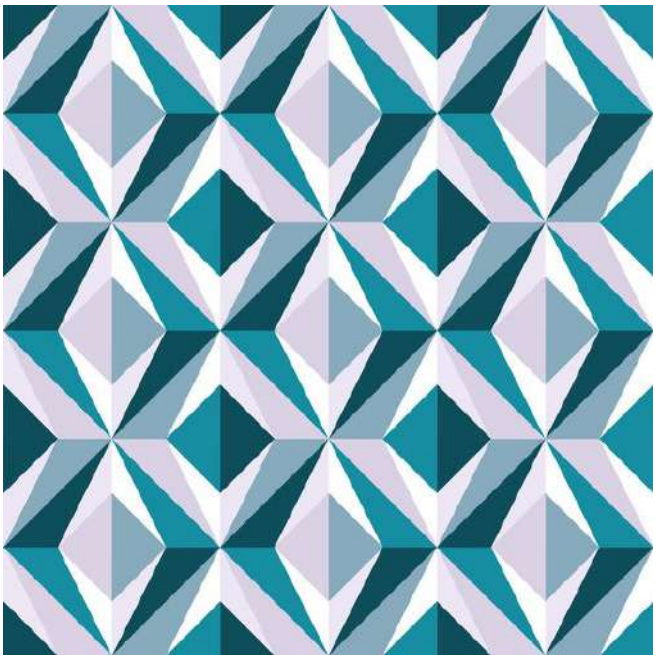

“S-a discutat mult de-a lungul timpului, s-au scris foarte multe cărţi despre cum, când şi unde s-a constituit comunitatea slavilor. Răspunsurile au fost şi mai sunt diferite. De ce? Probabil, fiindcă fiecare dintre aceste neamuri care au o rădăcină comună, doreşte să-şi scrie istoria aşa cum ar fi mai bine pentru dânsul şi pe toţi nu-i aranjează să ‘sape’ până la rădăcini. Este greu de formulat o părere convenabilă pentru toţi, mai ales atunci când este ignorat adevărul istoric. Şi totuşi, de ce sclavini şi cum s-a ajuns de la ‘sclavini’ la ‘slavi’? Aşadar, conform izvoarelor scrise, la sfârşitul secolului V - începutul secolului VI, cea mai mare parte dintre sclavii care erau vânduţi sau care lucrau în oraşele şi satele Rumâniei (Imperiul Roman de Răsărit / Bizanţ) o alcătuiau reprezentanţii comunităţilor din partea stângă a Dunării, din care cauză aceştia încep a fi numiţi sclavini. Sclavinii, ca şi buneii lor (daco-geţii), vorbeau aceeaşi limbă populară, limba rumână, ca şi cei din Imperiu (la acel moment în Constantinopol un număr nu prea mare de oameni se foloseau de limbile oficiale latina şi greaca), dar se deosebeau după modul de trai şi mai ales prin religie - ei mai credeau în zei. Pentru prima dată despre ‘sclavini’, ca o comunitate, ne vorbesc la mijlocul secolului VI istoricii Iordan şi Procopie din Cezareea în lucrările ‘Getica’ (anul 551) şi, corespunzător, ‘Războiul cu goţii’ (anul 555). Sclavinii sunt arătaţi ca destul de numeroşi şi că deseori treceau Dunărea pentru a prăda oraşele şi satele de acolo. Fiind puşi în dificultate de a-i respinge la timp şi eficient, împăraţii din Rumânia s-au adresat după ajutor către avari, o altă comunitate rumânească din nord-estul Mării Negre. Avarii, folosindu-se de faptul că sclavinii erau divizaţi, nu aveau un singur conducător, reuşesc în a doua jumătate a secolului VI să preia controlul asupra acestora. Astăzi, nimeni nu pune la îndoială (lucru pe care nu-l vom face nici noi) că acei sclavini au stat la bază, au pus începutul slavilor de azi, sau cel puţin de la ei, de acolo, provine numele de slavi, cu care sunt numiţi polonezii, cehii, bieloruşii, ruşii, ucrainenii, bulgarii, sârbii, ș.a. După constituirea statului avar, care i-a inclus, practic, pe toţi cei ce trăiau în nordul Mării Negre, de la Don până la Dunăre, incursiunile împotriva Imperiului Rumân nu au încetat. Din contra, acestea au început a fi şi mai frecvente, mai organizate şi mai masive. Pentru a opri pericolul care părea să nu mai aibă sfârşit, împăraţii din Constantinopol au hotărât să-i încreştineze pe confraţii lor barbari din nordul Dunării, în speranţa că un creştin nu va ridica mâna asupra altui creştin, nu va omorî şi nu va distruge casele celor de-o credinţă cu ei. Mai mult, văzând că sclavinii din dreapta Dunării sunt în căutarea unei noi limbi pentru a se adresa Creatorului, pentru a se salva în timpul sfârşitului lumii care se apropia (în acea perioadă oamenii credeau că se apropie sfârşitul lumii şi se vor salva numai cei care se vor adresa Celui de Sus într-o altă limbă, într-o limbă nouă şi curată, adică nu în limba rumână, limba populară plină de păcate), aceştia i-au sprijinit pe fraţii Chiril şi Metodiu din oraşul Salonic să inventeze un alfabet şi o limbă aparte pentru a le propovădui celor din stânga Dunării creştinismul. Noul alfabet şi noua limbă au început a fi denumite: alfabetul - chirilic, iar limba - sclavină. Treptat, în mai multe valuri, de-a lungul mai multor secole, limba sclavină s-a răspândit de la cursul de mijloc al Dunării spre râul Odra, spre fluviile Elba, Vistula şi nordul munţilor Carpaţi, mai apoi spre cursul de mijloc al fluviului Nipru, cuprinzând noi şi noi teritorii. Limba sclavină, ca şi multe alte limbi inventate anterior, a păstrat, a menţinut destul de multe cuvinte populare, rumâneşti. Ca exemple aici pot fi aduse cuvintele ţar, sceptru, imperiu, plug, gospodar, voivod, ș.a. Fiecare comunitate, în virtutea unor circumstanţe, atât obiective cât şi subiective, a mai schimbat ceva în limba lui Chiril şi Metodiu, încât au apărut mai multe dialecte, care mai târziu s-au transformat în limbi aparte. Încă mai târziu, în secolele XII-XIV, ‘sclavinii’, folosindu-se de faptul că în limba latină de atunci, în limba italiană care se forma, în alte limbi cuvântul ‘sclavin’ se scria fără litera ‘c’ adică se scria ca ‘slav’ / ‘slavin’, au început şi ei a se scrie ca ‘slavi’ / ‘slavini’, lucru lesne de înţeles: cuvântul ‘slav’ se asociază foarte uşor cu cuvântul ‘slavă’ şi una este să-ţi tragi originea de la cuvântul ‘sclav’ şi cu totul alta de la ‘slavă’. Astfel, relativ nu demult, 8-9 secole în urmă, o parte mare din vorbitorii de limbă rumână din nordul Mării Negre, fiind încreştinaţi prin intermediul noii limbi inventate de Chiril şi Metodiu, au trecut de la supranumele, porecla de ‘sclavi’ / ‘sclavini’ la numele de ‘slavi’ / ‘slavini’.”

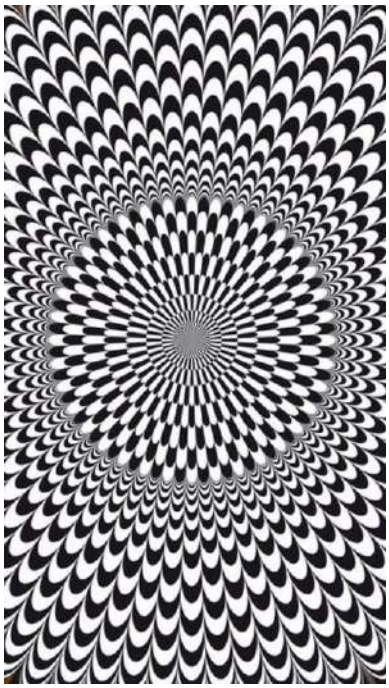

În anul 2020, mai mulți geneticieni - printre care Rasmus Nielsen, Thomas Werge și Eske Willerslev de la Universitatea din Copenhaga / capitala Regatului Danemarcei - după studierea rămășițelor a 442 de Vikingi, au indicat prezențele unor bărbați genetici "N" astfel:

- "FGC14542", "S23232", "Y10933", 2 x "Y21546" (au avut mame diferite), "Y30126", "Y4706" în Salme 58,10 lat. N, 22,15 long. E / Estonia (secolul VIII)
- "CTS2929" în Gnezdovo 54,46 lat. N, 31,52 long. E / Federația Rusă, pe Fluviul Nipru (secolele X-XI)
- "L1026", "S18447", "Y5005" în Insula Gotland / Regatul Suediei (secolele X-XI)
- "L550" în Oland 56,48 lat. N, 16,43 long. E / Regatul Suediei (secolele III-IV) și "BY21933" (secolele IX-XI)
- "BY21973", "FGC14542", "Y7795" în Varnhem 58,22 lat. N, 13,39 long. E / Regatul Suediei (secolele X-XI)
- "S9378" în Nordland 67,17 lat. N, 14,25 long. E / Regatul Norvegiei (secolele VI-X)
- etc.

În Evul Mediu, pe partea Nord-Estică a Oceanului Atlantic se știa din secolul VI de navigările călugărului Irlandez Naomh Bréanainn - rămas cunoscut ca Sf. Brendan - pe întinsul apelor, în căutarea "Paradisului pierdut", "Pământului promis", "Insulei Binecuvântaților", etc.; înspre Vest, Vikingii / Varegii - care au străbătut și căile spre Islanda, Groenlanda ori America de Nord în urmă cu mai bine de un mileniu - au făcut-o printr-o înțelegere profundă a vântului și a curenților Oceanici.

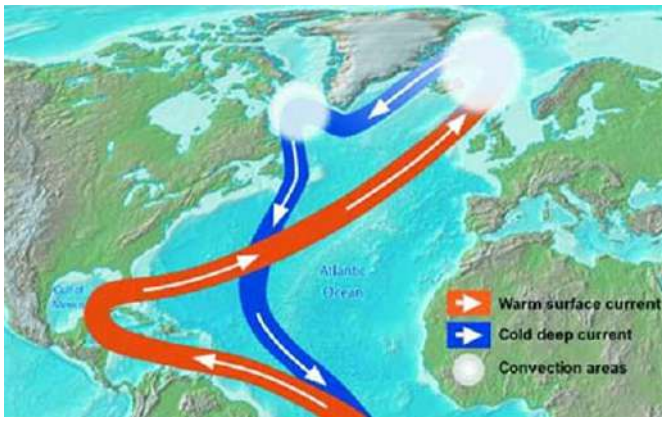

Rutele Vikingilor

Islanda - Insulă în mijlocul Oceanului Atlantic, la întâlnirea plăcilor Europeană și Americană - era descrisă de Romanul Pliniu "cel Bătrân" (care a murit la erupția Vulcanului Vezuviu din anul 79) drept locul unde "în miez de vară nu există noapte și pe de altă parte, în miez de iarnă nu este lumină; de fapt, unii cred chiar că noaptea stăruie acolo timp de 6 luni". În anul 2007, arheologul Bjarni Einarsson a descoperit în răsăritul Islandei la Stöd - lângă localitatea denumită inițial Kirkjuból 64,50 lat. N, 13,52 long. V - o fierărie Vikingă într-o casă lungă construită în jurul anului 800. Vikingii / Varegii au început să locuiască din secolul IX Islanda - atunci împădurită aproape pe jumătate - ei numind-o Insula Garðar, după numele pionierului Garðar care a condus din localitatea de azi Husavik 66,03 lat. N, 17,19 long. V (acela era din Insula Daneză Zealand - de la Marea Baltică, din S Regatului Suediei - și avea soția din Arhipelagul Hebride / V Scoției); în anul 1967 și autorul Barthi Guthmundsson al lucrării "Originea Islandezilor" a scris că primii colonişti au fost Heruli, din S Regatului Suediei. Este de ştiut că acei Heruli din S Suedez au ajuns acolo de la Gherdap, unde în secolul VI aveau în stăpânire malul drept al Dunării, după cum a scris în Latină contemporanul cronicar bizantin Procopiu despre războaiele Goţilor (3:33): "Împăratul a dat Herulilor câteva locuri în Dacia, în jurul Singidunului, unde ei locuiesc şi astăzi. Mai înainte, pe când Dacia era tributară Goţilor, Gepizii nu se mişcau din fostele lor locuinţe dincolo de Dunăre, căci atâta se temeau de Goţi, încât nu cutezau a trece fluviul. Acum, Gepizii stăpânesc Singidunul şi Sirmiul, cu regiunea învecinată".

Capitala Islandei

(Dacia la care făcea referire cronicarul Imperial era provincia “Moesia Superior”, vecină în S cu Dardania şi Dalmaţia; în N avea Dunărea, pe partea cealaltă a Fluviului - în Banat - fiind Gepizii până în anul 565, când din cauza invaziei Avarilor au trecut în Sudul Balcanic în jurul cetății Sirmium, Goţii Heruli din jurul Belgradului plecând în N, la Marea Baltică: se poate observa ivirea în secolul următor în “Moesia Superior” a Sârbilor şi în “Moesia Inferior” a Bulgarilor / Moesiile constituind nucleele actualelor state ale acelora în vecinătatea Balcanică a Românilor). “Părintele Asiriologiei”, Englezul George Rowlingston 1810-1895, a afirmat despre strămoşii direcți ai Românilor că “Dacii par a fi fost strămoşii Danezilor” - din N Germanilor - şi a observat că “vechii Germani numeau Islanda ca Valland” (asociere de nume ce nu putea fi întâmplătoare); în Islanda Medievală, corpul de legi se numea Gragas. Regatul Danez - Medieval ştiut ca “Daciae” - anume Danemarca a tutelat Valland / Islanda şi Groenlanda până în Epoca Modernă (acele Insule au cele mai Nordice capitale din lume). Prezenți în Groenlanda - cea mai mare Insulă din lume - dinaintea apariției eschimoşilor Inuiți acolo, Varegii / Vikingii au colonizat-o din secolul X şi i-au fixat capitala numită tocmai Garðar / acum Igaliku 60,59 lat. N, 45,25 long. V, din anul 1124 acolo funcţionând sediul Episcopiei Groenlandei (legătura oficială a Sudului Groenlandei fiind pe continentul European cu Lund, cea mai Sudică Dioceză Suedeză). Biserica Garðar era cu hramul “Sf. Nicolae” şi avea 16 / 27 metri, ridicată din gresie pe moşia Garðar a ginerului celui care a fost E-rik, supranumit Erik “cel Roşu” 950-1003, primul cârmuitor al Groenlandei (criminal urmărit în Europa); de altfel, e de remarcat că etimologia şi istoricul numelui Jerrik - varianta pentru Erik în Daneză, limba Vikingilor - lingvistic redă rezonanţa Gherga (iar în Groenlanda, Kerta e actuala versiune feminină a vechii Gerðr - Gearda la Saami - respectiv Gerda = forma Germanică legată de Gerhard).

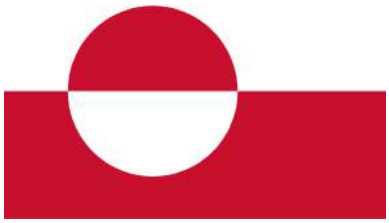

Garðar, prima capitală a Groenlandei

Cu Thorvard, bogatul proprietar al Moşiei Garðar, Prinţesa Vikingă Freydis, fiica lui Erik “cel Roşu”, s-a măritat în Groenlanda din interes material, soţii Garðar cârmuind la începutul secolului XI colonia înfiinţată pe coasta Atlantică a Americii de N, cu ei încheindu-se domnia şi consemnările din cronicele Vikingilor despre Vinland / “Vin-land”, adică Ţinutul Vinului (denumire datorată bogatelor păşuni şi producerii vinului acolo), reşedinţa lor fiind la - ceea ce acum e - L’Anse aux Meadows 51,35 lat. N, 55,31 long. V, în Canada: în secolul XI, cronicarul German Adam din Bremen a scris în “Gesta” 4:39 despre Vikingii din Vinland / America de Nord; s-ar putea observa - prin vechea echivalență “V”/“F” - şi că “Vinland” rezona cu “Finland”, Finicii fiind Medieval considerați în unele locuri inclusiv ca “Veniți” (prezența Finicilor în fruntea Vikingilor a fost atestată încă de la începuturile navigărilor acelora). Este interesant că zonei din Nordul Vinland = “Finlanda Canadiană” i s-a zis albă = Albania, populată de Albani - după cum a observat în anul 2001 şi profesoara Geraldine Barnes de la Universitatea din Sydney / Australia - iar în Europa, Albania a fost Țară Ghergară (fie în Caucaz, fie în Balcani).

Vinland

Trebuie ştiut că la sfârşitul mileniului I şi începutul mileniului II temperatura medie a globului a fost, conform datelor, cu 2 grade mai mare decât în prezent: o modificare climatică favorizantă deplasării Va-regilor / Vikingilor, mai ales în N EurAsiei şi N Atlanticului.

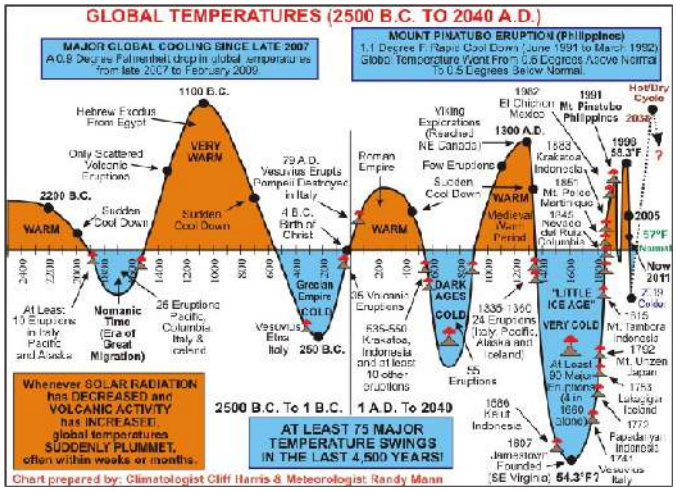

Fluctuaţii climatice globale

În secolul XVI, cartograful Flamand Abraham Ortelius a înfăţişat clar la V de Groenlanda "misteriosul" teritoriu numit "Groclant" (ştiut şi ca "Ţinutul Gorc"):

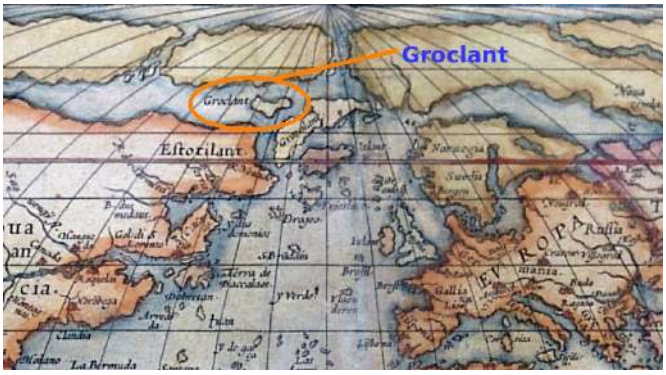

Datând de la mijlocul secolului XIII, textul Norvegian "Konungs Skuggsjá" (însemnând "Oglinda Regelui") a consemnat că în Groenlanda acelor vremuri cheresteaua era importată; în anul 2023, arheologa Lísabet Guðmundsdóttir de la Universitatea Islandei a examinat structurile celulare ale lemnelor din 5 aşezări Medievale ale Groenlandiei, pe care le-a datat între mijlocul secolului X şi mijlocul secolului XV, observând că o parte proveneau din copaci ce nu erau originari de acolo sau din Nordul Europei, ci din Nordul Americii. În Epoca Modernă, primul artefact Viking descoperit în America de Nord a fost inscripţia runică din anul 1362, considerată falsă tocmai deoarece a fost găsită de către un emigrant Suedez, care i-ar fi înţeles semnificaţia şi valoarea, în anul 1898 la Solem 45,8 lat. N, 95,41 long. V / Minnesota - în centrul Americii de Nord, lângă Dakota - lăsată de un grup în care erau 8 persoane din Gotland / Marea Baltică, cei ajunşi tocmai acolo, aşa cum au scris, aflându-se în explorarea Vinland / "Vin-land" (după cum a rămas consemnat pe piatra expusă la "Muzeul Kensington" / SUA): traversarea Oceanului Atlantic a fost realizată de foştii Goţi = Geţi liberi cu mult înainte de Cristofor Columb (acel navigator fiind Evreu creştinat, conform cercetătorului Evreu Simon Wiesenthal 1908-2005 / întemeietorul "Centrului de Documentare Evreiesc"), care - după ce a trecut Atlanticul - nici n-a ştiut unde a ajuns, crezând că era în India, Americile de aceea fiind numite şi ca "Indiile de Vest" iar băştinaşii Americani / descendenţii Siberieni fiind denumiţi "Indieni"; altă inscripţie runică - zisă Narragansett / Quidnessett - a fost găsită în Rhode Island 41,34 lat. N, 71,27 long. V / SUA (dar mai există şi alte relicve, etc., capitala Vinland - aflată în Canada la L'Anse aux Meadows - fiind găsită de arheologi abia în anul 1960). Aşa ceva ar explica de ce în a doua jumătate a secolului XIV au fost în America foarte mulţi morţi (corespunzător arheologilor): marea ciumă din EurAsia acelor vremuri a trecut cumva oceanul; posibil că succesorii Vikingilor au fost printre purtătorii maladiei. În acele timpuri, în Nordul Europei Medievale, urmaşii Vikingilor - în colaborare cu Cavalerii Teutoni - s-au implicat în "Liga Hanseană / Hanseatică", termenul Germanic vechi "hansa" însemnând "convoi", ale cărei principale rute comerciale erau între Rușii Estici și Englezii Vestici (între Estica Garða = "Noul Oraş" / Novgorod și Vestica "Noua Troie" / Londra):

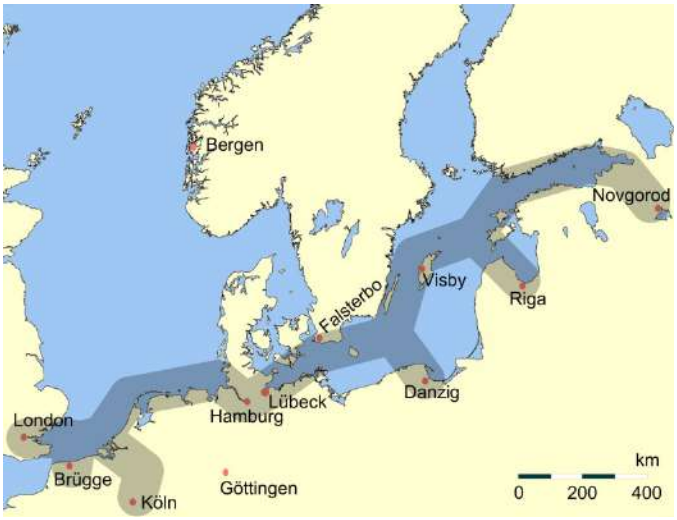

Rutele Hanseane

S-ar remarca primele prezențe organizate Vikinge - din secolul VIII, ca reacții Nordice la înaintările celor de la miazăzi spre miazănoapte datorită încălzirii globale ivită atunci - întâi în Golful Finic / Estonia, apoi în Arhipelagul Britanic: acelea au fost peste secole tocmai capetele rutelor Hanseane / Hanseate (conturate din secolul XII - prin contribuțiile Saxonilor / Sașilor centrați în Nord la Baltica din jurul Lubeck 53,52 lat. N, 10,41 long. E / Germania iar în Sud la Bazinul Oltului superior, din Ardeal / România - tocmai pe vechile zone de interes material dintre Baltici și Balcanici); Vikingii și-au încetat clasicele manifestări organizate în secolul XI, datorită creștinării majorității lor (dar au rămas apropieri - inclusiv în ulteriorul mediu Hanseatic - ca Gdansk / Dansk = între Golful Gdansk de la gura Vistulei și Dansk pentru Danez, etc). Regatul Danez - aflat la mijlocul rutelor Hanseane / Hanseatice - a fost de pildă denumit "Daciae" în bula papală din anul 1133; denumirea "Dacia" era folosită de catolici pentru a defini o parte din Letonia, Estonia, întreaga Scandinavie, Islanda și Groenlanda, până în anul 1527 (numele "Dacia" pentru N Europei a fost oficial începând cu papa Agapet II, născut la Roma de o Grecoaică, el funcționând la Vatican în 10 X 946 - 8 XI 955, pe vremea Vikingilor, atunci începând creștinarea organizată a Nordicilor): văzut din Sudul Europei, pe atunci Nordul Europei era Dac.

Dacia în secolul X

După ce Romanii în secolul II au ocupat Dacia (și - corespunzător unei ipoteze bizare - ar fi exterminat Dacii), au păstrat denumirea Dacia în Bazinul Dunării inferioare oficial până în secolul VII iar din secolul X papalitatea de la Roma a utilizat oficial până în secolul XVI denumirea Dacia pentru Nordul Europei: între acele zone - anume între Dacia Antică de la Dunărea inferioară și Dacia Medievală din Europa Nordică - există și acum oficial Moderna Deutsch-land (adică Germania), în centrul Europei; e interesant - așa cum a observat de exemplu și savantul Frederic Bergmann în cărțile sale despre Sciți din anul 1858, despre Geți din anul 1859, etc. - că Laponii până în Epoca Modernă i-au denumit pe Danezi ca Dazhi. În anul 2012, Institutul pentru Studii Nordice al Universității din Copenhaga / capitala Regatului Danemarcei a publicat despre Dacia (studiu îngrijit de Dr. Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen): "Denumirea Latină Medievală pentru Danemarca a fost Dacia, în pronunție [Da-kia], [Da-sia] sau - probabil cel mai apropiat de pronunția Medievală - [Da-tjia]. Forma mai evidentă Dania a aparținut - în general - doar unei perioade ulterioare. Din punct de vedere lingvistic, a fost o cale lungă de la Dacia la Dania și Danemarca iar același lucru se aplică și în ceea ce privește istoria numelui când te uiți mai atent la locul de unde provine de fapt numele. Dacia era, în secolele din preajma Nașterii lui Christos, denumirea unei zone de uscat din centrul Europei de Est (din Panonia până în Ardeal) corespunzând aproximativ Ungariei de astăzi și provinciei Românești Transilvania. Legătura cu Danemarca Medievală inițial avea o înțelegere destul de bună, însă mai târziu a ajuns neînțeleasă. Istoricul și geograful Antic Paulus Orosius (în jurul anului 400) a relatat despre 'Dacia, unde se află și Gotia'. Acea formulare a fost reluată și de Isidor din Sevilla (în jurul anului 600), ambii autori fiind citiți și copiați pe scară largă de-a lungul Evului Mediu. Goții au fost un popor care în perioada migrațiilor (aproximativ 400-800) s-au mutat mai întâi prin Europa de Est și apoi prin Europa de Sud. Localizarea lui Orosius și Isidor datau din vremea Goților Europei de Est și a fost astfel suficient de corectă iar legătura dintre Dacia și Goții rătăcitori i-a determinat ulterior pe istoricii Medievali să plaseze Dacia la latitudinile noastre, împreună cu Götland. Prima dovadă pentru o localizare explicită a Daciei Nordice s-a găsit la 2 autori Normanzi din secolul XI, Dudo din St. Quentin și William de Jumieges, care știau amândoi că oamenii Daciei se numeau 'Danezi' iar Țara lor 'Danemarca'. Neînțelegerea a fost în Biserica papală / catolică abia la sfârșitul secolului XII, când un cardinal în anul 1192 s-a referit într-un inventar pur și simplu la Danemarca ca Dacia iar termenul a devenit rapid denumirea standard a Bisericii pentru Danemarca și Țările Nordice. Acest lucru a fost valabil mai ales pentru 2 noi Ordine monahale de Dominicani și Franciscani, care, la înființarea lor la începutul secolului XIII, au împărțit Europa în provincii și a fost evident că ambele Ordine au ales denumirea Romano-catolică nou înființată pentru Nord: Dacia. Cele 2 Ordine monahale au contribuit la consolidarea folosirii termenului și mai mult, inclusiv în regiunea Nordică însăși, așa cum pe continent oamenii de origine Scandinavă erau adesea porecliți 'Daci', de exemplu în sejururile la universităţi din Germania, Franţa şi Italia".

Sigiliu aparținând Ordinului Dominican / Predicatorilor pentru provincia Nordică Medievală Dacia

"Textul sigiliului: 'Sigiliul Priorului Provincial al Daciei al Ordinului Predicatorilor'. Unul dintre primele exemple Nordice ale utilizării termenului se găsește în Analele Ry din secolul XIII, unde se menționa 'Dania, care se numește Dacia' (Dania que nunc Dacia). Pentru a face confuzia și mai mare, termenul de Dacia era folosit atât pentru întreaga Scandinavie = 'Provincia Dacia', cât și pentru Regatul Danemarcei = 'Regio Dacia' și nu este întotdeauna ușor de înțeles despre ce se vorbea în izvoarele Medievale. Expansiunea din Danemarca spre restul Nordic se lega de faptul că regiunea Nordică - văzută dintr-un context European continental - a fost o anexă a Regatului primar, Danemarca. Arhiepiscopia Daneză de Lund a fost pentru o perioadă centrul ecleziastic al întregii provincii ecleziastice Nordice, care, în context clerical-Latin, a primit, așadar, numele colectiv de Dacia, chiar și după separarea Arhiepiscopiilor Norvegiană și Suedeză în secolele XII și XIII, deoarece Biserica Romană în multe contexte a continuat să trateze cele 3 zone ecleziaste și ca un singur Regat bisericesc; tratamentul comun depindea - printre altele - de faptul că într-o Europă cu granițe politice în schimbare frecventă, s-a găsit mai practic în cadrul Bisericii papale ca să funcționeze cu unități administrative înființate pe baza limbii: auzite de urechile Europene, Scandinavii au vorbit 'Daneza' până în Evul Mediu. În Danemarca Modernă, Dacia a rămas un nume feminin respectat".

Dacia în secolul XVI

Bărbosul senator Venețian Nicolo Zeno (care - în secolul XVI - având ca resurse mai ales manuscrisele bogatei biblioteci a familiei sale, a scris mai multe cărți, el trăind în primul secol de la introducerea tiparului în Europa) a descris voiajul precolumbian în Atlanticul Nordic, până în Noua Scoție / Canada = America de Nord, al unora dintre proprii strămoși Venețieni - pricepuți navigatori - la sfârșitul secolului XIV împreună cu unii Britanici, finanțatorul expediției ajungând considerat în anul 1784 de naturalistul Scoțian Johann Forster 1729-1798 ca să fi fost Henry Sinclair, zis "Zinclir", notat Venețian "Zichmi", șef al Insulelor Orkney și Baron de Roslin / nepot al ultimilor Cavaleri Templieri legali; același nobil autor Nicolo Zeno din Veneția Medievală în lucrarea "Despre originea Barbarilor (până în anul 800)", publicată în anul 1557, a prezentat în scris diverse elemente interesante - evidente la vremea sa - printre acelea explicit afirmând ori reconfirmând de pildă și că:

- Gherghinii / Telchinii din Insula Rodos au fost primii navigatori Maritimi din lume
- Uriașii au avut orașul Enos în Liban
- au fost mai multe Potopuri
- Noe a fost Uriașul zis Ianus
- Gorgonidele în Vechea Lume erau faimoase ca glorioase / luptătoare
- Amazoanele (denumire derivată din "A-mamele", adică fără piepturi uriașe) erau Ghete
- sacerdoții Geți se numeau "Pii"
- împărțirea în Amali / Asiatici și Balți / Europeni era mult anterioară Goților; Fluviul Don - care în Vechea Lume separa Asia de Europa - a delimitat inițial MasaGeții de Geți iar apoi pe OstroGoți / cârmuiți de către dinaștii Amali, de ViziGoți / cârmuiți de către dinaștii Balți (respectiv de cei bine încinși cu brâurile sacre cărora le spuneau "balți" / în limbile Germanice "belt" devenind "curea")
- Geții / Ghеții l-au învins pe Faraonul Sesost-ris
- Circe - a cărei mamă a fost Hecate - s-a cununat cu Scita / fiu al lui Hercule Egipteanul (iar urmașii Sciți au rămas printre Geți)
- prezența dușmănoasă la Troia a lui Hercule nu era adevărată

- Priam / Regele Troianilor se înrudea cu Telef / cârmuitorul Geților (Telephe / Telephus - urmaș al lui Hercule - era ginere al Regelui Priamos)
- Regina Tomi-ris (urmașa Regelui Filimer / Filimer care a fixat MasaGeți în partea Tramotană a Mării Caspice numită Baccu, întinsă până la Fluviul Arax / Aras) și-a pierdut fiul după ce Împăratul Ci-rus al Perșilor a făcut un pod peste acea apă curgătoare; Regina MasaGeților - după ce l-a decapitat pe Împăratul Perșilor - a cucerit toate populațiile Pontice (pe traseul Asia "Mică" / Anatolia - peste Strâmtoarea Bosfor - apoi Tracia și Moesia / inclusiv Dobrogea), ajungându-se până la preluarea numele ei de către un port Gherghit / Cariano-Get, în expediția de răzbunare din Asia în Europa Împăratul Da-rius al Perșilor în anul 514 î.C. urmând aceeași rută ca Regina Tomi-ris a MasaGeților
- migrarea inițială Getă a fost din Armenia în ceea ce la timpul autorului era Valahia / Țara Românească, până la Marea Baltică (el nominalizând ca destinații Gete și Carelia, Laponia, Scandinavia, Groenlanda, ș.a.)
- sediul principal al Goților = Gheților a fost Dacia
- Împăratul Aurelian - care în secolul III a retras Romanii din Dacia Nord Dunăreană în Dacia Sud Dunăreană - era Dac
- în Germania, coloniștii Geți / Gheți erau denumiți Cați (aceia ajungând să locuiască din Turingia până în Regatul Țărilor de Jos)
- Hunii aveau mamele Gete
- mândrii Barbari au distrus Imperiul Roman
- Gepizii și Goții erau rude
- Vandalii și Geții proveneau din aceeași stirpe
- LongoBarzii / Lombarzii erau Barbarii cu bărbi lungi
- în secolul VIII, Maurii au reușit să intre în Europa ajutați de unii nobili ViziGoți, nemulțumiți de Regele avut (așa s-a încheiat domnia / stăpânirea ViziGotă în Peninsula Iberiei)
- etc.

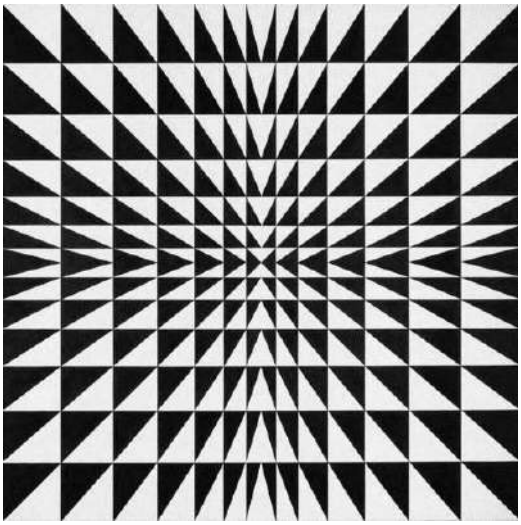

Doctorul în istorie Ionuț Țene a scris în anul 2025 despre "Canada - frontiera de vest a Daciei Nordului din secolul XI": "În ziua de azi tot mai mulți canadieni doresc ca țara lor Canada să adere la Uniunea Europeană, fapt ce este un lucru firesc, cel puțin din 2 puncte de vedere: Canada aparține regatului Marii Britanii și regele canadienilor este regele englez Charles III iar o parte din țara stejarilor cuprinde un teritoriu de cultură și limbă franceză Quebec, legat ombilical de Franța și astăzi. Astfel se explică că circa 50 la sută dintre canadieni doresc unirea cu Europa instituțională datorită originilor sale provenite din civilizația bătrânului continent. Dar ispita europeană a Canadei stă în originea străveche, încă din secolele X-XI, din strămoșii europeni, în special vikingi, care au descoperit acest teritoriu în numeroasele lor aventuri și peripluri pe oceane. Astăzi istoriografia mondială recunoaște că vikingii au descoperit la sfârșitul secolului X continentul american pe care l-au și colonizat în primii ani ai secolului XI, prin Erik cel Roșu apoi prin fiul său Leif Erikson și urmașii aceluia, care au întemeiat 3 colonii pe teritoriul actual al Canadei: Helluland (Ţinutul pietrelor) considerat de cercetători a fi Peninsula Labrador, al doilea purtând numele de Markland (Ţinutul lemnului), insula Newfoundland iar al treilea ţinut denumit Vinland (Ţinutul vinului). Acești temerari vikingi se trăgeau dintr-o țară Danemarca, care purta numele oficial, în cronicile medievale și documentele papale, de Dania, etnonim provenit de la Donaris (Dunărea) sau denumirea de Dacia. Istoricii contemporani pentru a face deosebirea dintre Dania (Danemarca) și Dacia dunăreană a lui Burebista sau Decebal au numit acest imens regat medieval care cuprindea Peninsula Iutlanda, Norvegia, Suedia și Finlanda ca Dacia Nordului. Legătura dintre cele 2 țări Dacia era una istorico-lingvistică prin 'limba gutycă' provenită din insula Gotland, care se interpretează ca o similaritate și originaritate dintre limba gotică și getică, dar și mitologic-simbolică prin scrierile lui Iordanes din lucrarea 'Getica' (secolul VI) în care făcea difuzia, nu confuzia, dintre geți și goți care au trăit peste 250 de ani în spațiul carpato-danubiano-pontic, între secolele III și V. Acest fapt istoric a dus la o colaborare politico-economică, militară și religioasă. O parte dintre acești 'geto-goți' ajungând în Peninsula Iutlanda au întemeiat în secolul IX o nouă țară Dania sau 'Dacia' cartografică, recunoscută cu acest nume de Papa Agapet II. La 24 IX 954, acesta în bula papală numea Danemarca cu termenul Dacia, apelând astfel la un Rex Daciae. Papa - 'slujitorul slujitorilor lui Dumnezeu' - transmite un salut regilor și prinților din nord, în special celor din 'Uppsala și Dacia'. Papa face referire la un rege suedez Sveinot 'al Daciae', pentru a confirma granițele între regatul Scando și Daciae. Atunci documentele se refereau la Scandia ca la o insulă uriașă, iar 'pro-regis Daciae' erau conducătorii Daciei Nordului. Papa se referea la Scandia ca la 'Insula Dana', adică a dacilor. Despre Dacia Nordului a scris o carte de istorie excelentă un româno-suedez: 'Provincia medievală Dacia în Europa nordică' (publicată în anul 2010). Poate vă întrebați ce legătură are existența acestei simbolice, mitologice și istoriografice Dacii a Nordului cu Canada. Lucrurile sunt clare astăzi. Exploratorii vikingi care au descoperit America, teritoriul canadian de azi în zona Peninsulei Labrador și insula Newfoundland au fost vikingii lui Erik cel Roșu care erau supuși ai regilor Daniei și Norvegiei - 'Dacia Nordului'. Erik cel Roșu a descoperit și colonizat Groenlanda, numit 'ținutul verde', ca apoi să se aventureze spre un teritoriu la vest, în actualul continent

american. Toate aceste explorări se făceau cu acceptul şi binecuvântarea regelui Daniei, adică a Daciei Nordului ai cărei supuşi erau. 'Saga lui Erik cel Roşu' susţine că America a fost descoperită din întâmplare după ce Erikson a luat-o razna cu cursul corabiei. 'Saga groenlandezilor' susţine totuşi că descoperirea a fost parte a unui plan. Explorarea decurgea din familie: Erikson - născut pe la 970 - era fiul lui Erik cel Roşu, creditat cu descoperirea Groenlandei. Voiajul în urma căruia primii europeni au debarcat în America a fost organizat în urma unei convorbiri dintre Leif şi un anume Bjarni Herjólfsson. Conform 'Saga Grænlendinga', acesta din urmă participase în expediția din 985-986 care urmărea colonizarea Groenlandei. Vasul său fiind împins de vânturi puternice către sud, acesta a observat un ţinut nou, deluros şi bine împădurit. La întoarcerea în Groenlanda, Bjarni Herjólfsson a povestit cele văzute, impulsionându-l pe tânărul Leif Erikson să caute această misterioasă masă terestră. Încurajat de comunitatea locală dornică să descopere noi terenuri arabile, Leif a organizat, aproape de anul 1000, o expediție către acest nou ţinut, fiind însoțit de 35 de exploratori. Urmărind indicațiile lui Bjarni Herjólfsson (considerat primul european care a văzut continentul american), Leif a debarcat pe coastele a 3 ținuturi, amintite mai sus. 'Saga Grænlendingade' scrie impresiile pe care ţinutul Vinland le-a făcut asupra echipajului condus de Leif Erikson: 'Vremea era bună. Iarba era plină de rouă iar primul lucru pe care ei l-au făcut a fost să o pună pe buze şi li s-a părut că era cel mai dulce lucru pe care îl gustaseră vreodată (…). Râurile şi lacurile erau pline de somoni, cei mai mari somoni pe care îi văzuseră. Clima le părea atât de primitoare încât animalele nu ar fi avut nevoie de furaje: apele nu îngheţau şi iarba nu se usca'. Leif şi echipajul său au campat pe durata iernii în acest nou ţinut, întorcându-se în primăvara următoare în Groenlanda. Doi ani mai târziu, fratele lui Leif - Thorvald - a organizat o nouă expediţie în Vinland, urmând acelaşi itinerariu. Intrând în conflicte cu populaţia locală, Thorvald a fost ucis şi îngropat în noul ţinut. Echipajul lui s-a întors în Groenlanda peste un an, aducând cantităţi mari de lemne și de struguri. În afara informațiilor oferite de cele 2 cronici amintite, nu se cunosc alte date cu privire la viaţa şi activitatea lui Leif Erikson de după descoperirea Americii. Cercetătorii estimează că acesta a locuit în Groenlanda până în jurul anului 1020, fără să fi organizat vreun alt voiaj în Vinland. Despre descoperirea Vinlandei a mai scris și episcopul Adam din Bremen la sfârșitul secolului XI, care făcea confuzia dintre geți și scandinavi. Unii istorici consideră că 'Drago' - adică dragonul de pe corăbiile vikinge - era preluat, datorită difuziei geto-gotice, de la stindardul geto-dacilor. Coloniștii vikingi și urmașii lui Leif Erikson au întemeiat colonia L'Anse aux Meadows, pe insula Newfoundland, unde au fost găsite dovezi arheologice privind existența aici a unei așezări timpurii a vikingilor. În prezent, teritoriul aparține de provincia canadiană Terranova și Labrador. Ea a fost descoperită în anii `60 de o familie de arheologi norvegieni, familia Ingstad. Această colonie a funcționat ani buni și a fost cea mai vestică localitate a regatului Daniei - ultima frontieră a simbolicei Daciei Nordului. Thorvald - fratele lui Erik - a făcut parte dintr-o expediție pentru explorarea Vinlandului și a devenit primul european care a murit în America de Nord în afara Groenlandei. Datorită răcirii climei, dar și a conflictului cu indigenii indieni Skrælingi, strămoșii culturii Beothuk, europenii vikingi s-au retras în Groenlanda și Islanda.

Trebuie să menționăm că Leif Erikson și urmașii săi erau creștini și au adus preoți să creștineze populațiile locale în Groenlanda și Vinlanda (America). În Saga lui Erik cel Roșu și Saga Groenlandeză - cunoscută în mod colectiv sub numele de Saga Vinland - Gudrid Thorbjarnardóttir și soțul ei Thorfinn Karlsefni au condus o expediție în Vinland, unde s-a născut fiul lor Snorri Thorfinnsson, fiind de altfel prima naștere europeană cunoscută în America (în afara Groenlandei). Membrii acestei familii au contribuit la creștinarea Vinlandului și au locuit în localitatea americană L'Anse aux Meadows, de unde au plecat la presiunile indienilor în Islanda și Norvegia. La finalul vieții, această urmașă a lui Leif Erikson s-a călugărit într-o mănăstire islandeză. Am amintit toate aceste fapte și evenimente ca să evidențiez profunda legătură a Canadei cu Europa Evului Mediu timpuriu, faptul că a fost descoperită de vikingi, supuși ai țării Dania, parte etno-lingvistică, economică, militară și politică a Norvegiei, supranumită simbolic, documentar și istoriografic: Dacia Nordului. Consider că teritoriul canadian din secolul XI a fost cea mai vestică frontieră a Daniei. În 1964, Congresul Statelor Unite ale Americii a cerut președintelui să proclame 9 octombrie drept 'Ziua Leif Erikson'. Astfel putem considera Canada o țară cu străvechi origini europene și a reprezentat granița de vest a simbolicei și mitologicei țări 'Dacia Nordului' din secolul XI. Întoarcerea Canadei la Europa este astfel un demers firesc, de fapt o reîntoarcere la originile vechii Europe, unde au trăit strămoșii noștri geto-daci".

Urmaşii Ghergarilor

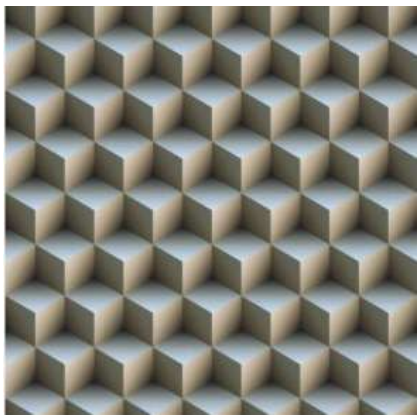

La încheierea Epocii Pietrei - adică la sfârşitul mileniului IV î.C. - Gargarii / Ghergarii din Caucaz şi din Capadochia s-au răspândit pe coastele Peninsulei Anatoliei, îndeosebi în Vestul ei (între Caria şi Dardanele), declanşând Epoca Bronzului / ce a durat acolo până la căderea Troiei, respectiv sfârşitul mileniului II î.C. De atunci încoace, de-a lungul ultimelor 3 milenii, s-au evidenţiat în principal 3 ramuri ale descendenţilor Gargarilor / Ghergarilor Caucazieni: pe lângă ramura păgână din mileniul I î.C. ce apoi a condus la apariţia în Europa a Garðarilor Va-regi / Vikingi, ramura creştină din mileniul I a Ghergarilor s-a amestecat în fosta Albanie Caucaziană cu populaţia Udi / Uti - urmaşa Guti din Asia Centrală - din care o parte a emigrat în Vest drept Uzii denumiţi "Găgă-Uzi" / Găgăuzi în Basarabia, Dobrogea şi Bulgaria (ajungând până în Albania Balcanică, unde a consolidat populaţia Ghegă) şi ramura sedentară din mileniul II, rămasă pe Pământul Caucazian Antic, acum formând o redusă populaţie ortodoxă printre Azeri. În secolul XIX, academicianul Papadopol Calimah din România a scris: "Pe la anul 900 aflăm încă pe Uzi în Basarabia, Moldova și Valahia. Ei au fost același neam cu Comanii, în care nu știu dacă n-ar trebui să vedem pe strămoșii Mocanilor noștri. La 869, Uzii și Pecenegii au izgonit pe încălcătorii Unguri din Moldova. Uzii, Pecenegii, Comanii și Iașii au bătut și au distrus Imperiul vecin al Chazarilor pe la 1022, în conlucrare cu Rușii, care l-au bătut dinspre partea lor. Bizantinul Glycas ne-a transmis că Uzii erau una cu PacinaKiții iar Ana Comnena că Pacinakiții și Comanii aveau aceeași limbă. Porfirogenetul în 'Administrarea Imperiului' i-a așezat pe Pacinakiți în fața cetății Distriei / Silistrei, în părțile de jos ale Dunării, unde se întindea Țara Pecenegilor. Porfirogenetul a afirmat că Țara Albanilor și Uzilor mergea spre Nistru". În anul 1901, academicianul Român Petriceicu Haşdeu prin lucrarea "Cine sunt Albanezii?" a susţinut că "grosul Carpilor - adică a Gheţilor liberi - a trecut odată Dunărea şi nu s-a mai întors, păşind spre Iliria pe urmele fraţilor lor Costoboci, lângă care ei au format ramura cea Nordică a Albanezilor: Gheghî" (savantul a observat şi că Gheghii aveau aceeaşi etimologie cu Carpii); istoric e ştiut că în anul 295 Romanii au acceptat deplasarea Carpilor în Balcani (începând cu retragerea Romană din anul 271, Carpii - cei mai numeroşi dintre Geţii liberi - preluaseră cârmuirea Daciei din N Dunării).

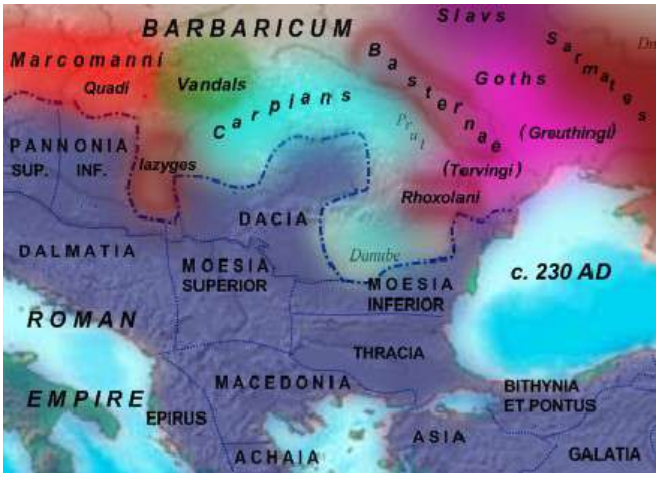

În mileniul I î.C., Gargarii / Ghergarii - încă formând cea mai mare populaţie Caucaziană, în ciuda migraţiilor anterioare şi a împuţinării Amazoanelor - au început să se amestece mai ales cu partea feminină din populaţiile Gardman şi Udi / Uti (provenită din Sudicii Guti / Guţi, care au fost strămoşii Gheţilor şi Goţilor); atunci au apărut Gagarii în zonele joase Caucaziene iar în Nordul European - zonă dominată de Garðari - Hermes / Odin (personaj legat de Udinii Caucazieni) a devenit cel mai mare Zeu. Profesorul German Wolfgang Schulze - de la Universitatea din Munchen / Bavaria - s-a preocupat de trecutul Alban, Gargar şi Udi / Uti: "Gargarii - reperați etnic mai evident ca Albanii sau ca populația Udi / Uti, localizați în Azerbaidjan, inclusiv pe cursul mijlociu al Fluviului Kura din Georgia ori pe afluentul Gargar al Fluviului Arax din Armenia, atestați și în Antichitate de către geograful Strabon XI 5:1 - erau majoritari în răsăritul provinciei Utik, administrând statul Albaniei Caucaziene (acum parte din Daghe-stan / S Rusiei), de la creştinarea timpurie până la disoluţia de după anul 705. Udii au învăţat să scrie în regiunea Gargară după anul 430. Gargar-Udii au fost moderat influenţaţi de Armeni până în anul 650 şi au inspirat limba Udi de azi".

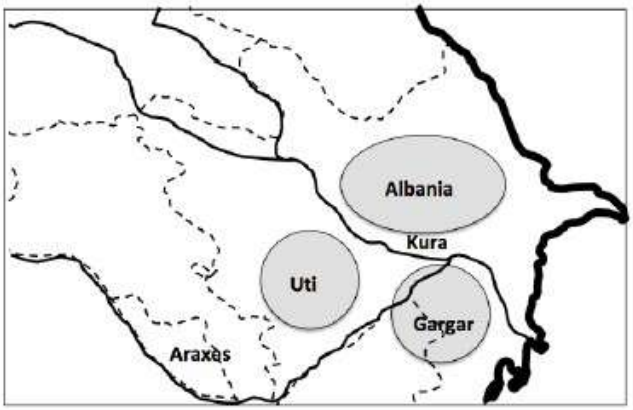

Schiță de Dr. Wolfgang Schulze, 2017

Lingvistul German Jost Gippert a considerat că limba Udi din actualele Azerbaidjan și Daghe-stan corespunde limbii Medievale Gargare. La mijlocul mileniului I, centrul Asiei - cunoscut cu denumirea de Altai - era controlat de Khitai, urmași Dahi; Chinei de pildă Bulgarii îi

spun Kitai (la fel cum își pronunță Chinezii numele propriei Țări). Altaicii Uzi se deosebeau față de Caucazienii Udi: erau mai distanțați atât geografic, cât și temporal (fiind mai recenți). Uzii l-au avut ca erou etnonim pe Oghuz - care era localizat iarna pe malurile Tigrului și vara în Ținuturile Montane - iar ca Zeu suprem pe Celestul Targan "Tangri" / "Tengri" = "Din Cer", adică Anu / "Prea-Înaltul" (îndrumătorul tuturor ritualurilor importante era șamanul); practicau înhumările în tumuli / gorgane (e de știut că Oghurii / în pronunție Hună erau în contrapondere cu Oghuzii / în pronunție Turkă). Așa cum a documentat inclusiv academicianul Basarabean = Român Victor Spinei în cartea "Marile migrații" din anul 1999, vechii Ruși ziceau Uzilor că erau Torți / Torki, în Turkă prefixul "og" însemnând clan, "oq" fiind săgeată.

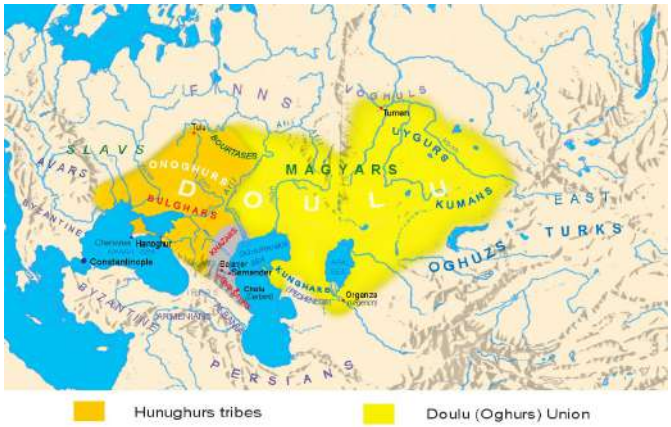

Oghurii Dinastiei Doulu

Uții / Uzii au fost cercetați de către academicianul Român Victor Spinei ca Torki. În anul 1999, în lucrarea "Marile migrații din estul Europei în secolele IX-XIII", savantul a scris: "În izvoarele contemporane lor, Uzii au fost desemnați sub forma Oghuz de către populațiile turcice, Ghuz de către arabi, Ouzoi de bizantini, Torki de ruși, etc.; prefixul etnonimului Oghuz / 'Og-Huz' deriva probabil din rădăcina turcică 'og' pentru 'clan' ('Og-Huz' = 'clan Huz'). După deplasarea din ținuturile de azi ale Mongoliei spre vestul Asiei, oamenii 'Uz' au început a fi desemnați în textele vremii și sub denumirea de turkmeni / turci. Într-o narațiune legendară colportată la mijlocul secolului IX de Gardîzî, uzilor / guz li s-a concedat unul din rolurile cele mai importante din procesul etnogenezei triburilor turcice. Din observațiile consemnate de al-Kașgari, au rezultat apropierile lingvistice dintre oghuză și kipceakă / cumană; pe baza aprecierilor sale, a analizei inscripțiilor turcice, a termenilor comuni și a antroponimelor uzilor menționate în cronici, specialiștii moderni au diferențiat în cadrul grupei de limbi oghuze 3 subgrupe: oghuza-turcmenă, oghuza-bulgară și oghuza-selgiucidă. În cea dintâi s-a inserat limba uzilor / oghuzilor din centrul Asiei, în cea de-a doua limba uzilor din arealul ponto-caspic iar în cea de-a treia limba turcilor selgiucizi (descendenți din uzi). În întinderile uriașe ale EurAsiei, turka dobândise statutul de limbă de cultură și de comunicare de largă circulație internațională, fiind o adevărată 'lingua franca', rivalizând cu araba. Monumentul cel mai vechi și cel mai revelator de limbă paleoturcică le constituie celebrele inscripții de pe Orhon, râu de la sudul lacului Baikal, nu departe de Karakorum, unde - jumătate de mileniu mai târziu - s-a fixat capitala Imperiului Mongol; acele inscripții semnalau înrudirea turcilor cu oghuzii. Toate resorturile modului de viață al uzilor corespundeau cvasintegral cu acelea ale predecesorilor din lumea stepei, fiind adânc înrădăcinate de milenii. Cronicarul Rașid Al-Din din Media / Iran avea cunoștință despre uzii 'Qarqin' dar și despre uzii 'Becene' (menționați și de Al-Kașgari sau de Al-Ghasi), etnonim prin care erau denumiți pecenegii. În secolul X, geograful Ibn Haukal din Turcia a notat că uzii se învecinau cu o ramură a bașkirilor. În ultima parte a secolului X, din cadrul masei uzilor s-a desprins un grup viguros, aflat sub conducerea lui Selgiuc: de la impetuoasa irupere a arabilor din secolul VII, nici o forță politică nu s-a manifestat în Asia precum au făcut-o turcii selgiucizi, între ținuturile vizate numărându-se și cele caucaziene; Imperiul bizantin, care încorporase Armenia în prima jumătate a secolului XI, n-a dispus de forțe suficiente pentru a-i asigura protecția, astfel că în anul 1064 capitala Ani - în pofida puternicelor fortificații - a fost devastată și majoritatea regiunilor caucaziene au devenit tributare selgiucizilor (efectele cele mai pregnante s-au resimțit printre azeri - de origine iraniană - care în mare parte au fost turcizați). O opoziție tenace împotriva hegemoniei selgiucide s-a conturat în Georgia, care - extinzându-și suveranitatea sau influența asupra unor părți din Armenia - a reușit degajarea de sub vasalitatea străină în secolul următor". Hanul Selgiuk al Uzilor - dintre Lacul Aral și Marea Caspică - fiu al războinicului Dukaq și nepot al maestrului de yurte Kerequchi, a trecut la islamul sunit în anul 985, evidențiindu-se în lupta contra Khazarilor (a murit în anul 1021); urmașii săi au constituit Imperiul Selgiucid - numele Seljuk / Selçük însemnând "Udare" - ce a dăinuit până în anul 1194, moștenirea din Anatolia fiind continuată de otomani. În anul 2000, Dr. Agusti Alemany - profesor la Universitatea Autonoma din Barcelona / capitala CatAlaniei - a prezentat Alanii cu vechile denumiri ca Osi de către Georgieni / în evidentă legătură cu denumirea Osetă, Uzi de către Bulgari, Iasi / Iași dar și Olani de către Români, ș.a. În anul 2007, geneticianul Basarabean Alexandru Varzari împreună cu o echipă internațională de specialiști a schițat apropierile genetice ale Românilor cu Uigurii, Uzbecii, Kirghizii, Kazahii, Turcii, ș.a.:

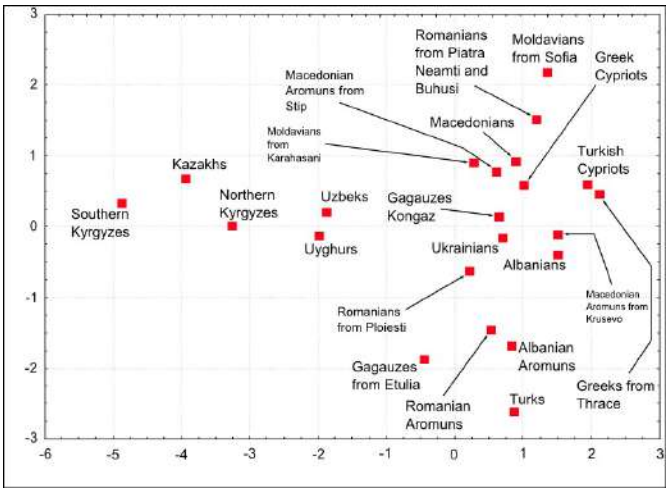

Plecați din Caucaz datorită islamului - ca Ghuzi / Uzi - unii dintre ei au traversat Nordul Pontic și în anul 1064 au trecut Dunărea, din Basarabia în Dobrogea și în Bulgaria (deja vorbeau limba populației Oghur / Oghuz venită din Altai, în care a fost scrisă la sfârșitul secolului VIII Epopeea

lui Gorgud, "părintele neamurilor"; se ştie că după înfrângerea bizantinilor din anul 1071, în centrul Anatoliei s-a format Sultanatul Rum / versiunea orientală pentru Roman, în care au început să se stabilească masiv Oghurii / Oghuzii - inclusiv Dinastia Ghermiană în V Anatoliei - care apoi au întemeiat Imperiul Otoman: structură internaţională Medievală, dominată de Turci).

Cancelarul Imperial bizantin Ioan Zonaras a scris (18:9): "Cârmuitorii oraşelor paristriene au încercat să oprească trecerea neamului Uzilor, însă nu au izbutit. Luându-se la luptă cu ei, Barbarii au învins armata pe care aceştia o aveau şi - trecând Dunărea - au umplut tot ţinutul din preajma ei. Căci erau - după cum se spune - mai mult de 60 mii de oameni în stare să ia armele". În anul 1086, când centrul Dobrogei - după cum a scris Prinţesa bizantină Ana Comnena - era sub stăpânirea autohtonului Tatos Chalia / Gharia, Guzii / Uzii stabiliţi acolo s-au amestecat cu rudele lor, foştii Sarmaţi numiţi Pecenegi, însemnând "Pădurari", originari din V Siberiei şi Kumanii - respectiv Kuşii / Kipceacii Vestici - cei din Bulgaria fiind colonizaţi în apus, unde a apărut populaţia Ghegă (acum majoritar musulmană, datorită influenţei otomane); de exemplu, în anul 1996 Britanicul Norman Davies prin lucrarea "Europa: o istorie", a consemnat legătura Găgăuză cu Nordul Epirului (în timpul Imperiului Otoman, Găgăuzii islamizaţi au fost în comunităţi compacte îndeosebi printre Armânii creştini din Albania, N Greciei şi Macedonia). Găgăuzii de lângă Marea Neagră au rămas ortodocşi până în prezent, mai ales în Bugeac - Sudul Basarabiei - unde s-au mutat din Dobrogea masiv, după anul 1812 (anul ocupării acelei regiuni de către Imperiul Ţarist, când acolo le-au fost oferite de Ruşi privilegii pentru stabilire). În Caucaz, acum ortodocşii Udi - care încă vorbesc o limbă de inspiraţie Ghergară - sunt mai ales în Azerbaidjan, grupaţi în enclave, ca minoritate creştină în cadrul majorităţii musulmane de acolo. În imaginea următoare - realizată în anul 1883 - este o femeie Udi:

Academicianul N. Iorga în "Armenii şi Românii: o paralelă istorică" din anul 1913 a scris: "Poporul nostru îşi află perechea în anumite provincii Asiatice, loc de întâlnire între Ariani şi Turaniani, leagăn al unor activităţi prădalnice şi cuceritoare. Aceste provincii sunt cele de la izvoarele Tigrului şi Eufratului, precum şi dintre Caucaz, laturea de apus a Mării Caspice şi cea răsăriteană a Mării Negre: Iberi, Georgieni şi mai ales Armeni. Dacă n-ar fi străvechi înrâuriri de cultură şi schimburi comerciale, dacă n-ar fi coloniile Armeneşti cu miile de locuitori Armeni ai solului Românesc, însemnaţi în vieaţa noastră politică şi culturală, oameni de stat, învăţaţi şi poeţi, până la nobilul suflet care a dăruit Academiei noastre, fără condiţii, o avere şi încă aceste asemănări, bogate în explicaţii nouă, ne-ar îndemna la studiul din punctul nostru de vedere. Numele ţerilor - Georgia, un termin geografic introdus de călătorii apuseni din speţa lui Marco Polo, Gurghi-stan, ţara de lângă râul Gur / Kur - numele naţiilor, Iberi (sau cum ziceau strămoşii noştri, Iviri) şi Armeni ascund prin diversitatea lor o absolută unitate primitivă, care e Europeană. După îndelungate războaie cu Asiria viguroasă şi crudă, ale elementelor Turanice Muntene de la izvoarele Tigrului şi Eufratului, Hitiţii - ale căror cetăţi cu mii de rulouri de pământ ars, purtând caractere cuneiforme într-o limbă încă neînţeleasă, se descoperă acuma - Khaldii din ţara Urarti a civilizaţiilor Mesopotamiene, după uzarea acestui străvechiu element în lupta cu Sciţii Hunici din stepa de la răsăritul Caspicei, după încetarea (în secolul VII î.C.) a dinastiilor primitive, care au lăsat până târziu moda numelor lor, un element Aric a venit să-i înlocuiască: Armenii - rasa 'Arme' - înrudită cu Tracii (adică Daghii şi Dacii cari locuiră Daghe-stanul / Oseţii, al căror nume vine de la 'oss' = 'blond' - Khardeş în Armeană - erau desigur Europeni, deşi istoricul Francez Ernest Chantre îi crede, ca şi pe Curzi, cu dialect

Persan, veniţi din părţile Medo-Persice, el socotind că bronzul a fost adus de o asemenea emigraţie nu numai la Ural dar şi la Dunăre), în stăpânirea cărora, prin puternice imigraţiuni, ajunsese a fi şi Asia Mică; ei au trecut în regiunea vulcanică, a craterelor stânse, cuprinzând lacuri sărate, a coastelor bune pentru păscutul oilor, care ajunse apoi aşa de mult patria lor, încât istoricii naţionali au aşezat în acele părţi chiar leagănul naţiunii. Osebirea teritoriului în basine închise favoriză de la început vieaţa locală, alcătuirea mai multor Armenii, precum dincolo - spre Caucas - înşirarea văilor (ca la noi) îndemna la crearea unei vieţi politice deosebite pentru Georgieni, Iberi şi triburile lor, pomenite deosebit de cei vechi. Invazii Cimeriene, de sânge Traco-Celtic, întăriau numărul şi energia noilor stăpâni ai munţilor deasupra Mesopotamiei. Precum înaintaşii noştri Traci au apărat linia Dunării împotriva statelor mari, astfel acele seminţii apărară linia Eufratului împotriva regatelor Mesopotamiene. Tezaurul de la Pietroasa, marile depozite de bani ce se scot din pământ, arată că ne ţineam prin comerţ între Răsărit şi Apus, acelaşi care făcu şi prosperitatea Panoniei lui Attila; tot aşa Armenia se ţinea prin vama negoţului dintre Indii şi Marea Neagră, care - după mărturia lui Pliniu cel Bătrân - întrebuinţa o săptămână pentru ca să ajungă prin Bactria la ţărmul Trapezuntului (Macedonenii lui Alexandru cel Mare cercetară coasta Caspicei şi se gândiră chiar la un canal ce ar lega-o cu Marea Neagră). Ceea ce dădu acestui loc de refugiu, acestui popas de caravane caracterul unei patrii pentru un popor - care şi în timpurile celei mai largi şi mai depărtate diaspore şi-a adus aminte de dânsa - sunt condiţiile speciale în cari fu primit creştinismul: şi la Georgieni şi la popoarele vecine ar fi fost o predicaţie apostolică a lui Andrei, căruia i s-a atribuit locul de căpetenie în părţile noastre; dar creştinarea întregului popor e pusă în legătură cu persoana Iluminătorului Grigore, de rasă regală. Când Pontul s-a lichidat - la începutul perioadei creştine - Armenia a primit regi de origine Georgiană. Georgia evanghelizată de Sf. Andrei şi de fabuloasa Sf. Nino, ca şi Albania - Aghovania Armenilor - avură alte litere, cărora li se dădu un aşa de vast rol ca în Apusul lui Chiril şi Metodiu, mai noi cu 4 secole. Despărţirea deplină de vecinii răsăriteni şi apuseni - deci izolarea religioasă şi naţională - caracterizarea culturală a Armenilor se făcu în decursul secolelor V şi VI. Cu Imperiul Bizantin s-au însemnat legăturile de familie cu împăraţii; Maria Armeanca a fost soţia lui Constantin Porfirogenetul, ba chiar proclamări de Armeni ca împăraţi: Bardanes la 711-713, Leon Armeanul 813-820, ş.a. (şi Georgienii au avut astfel de relaţii cu Bizanţul, Bagrat IV luând-o pe Elena, fata împăratului Roman Argyros, ş.a). În secolul XII a domnit vestita domniţă Thamar - 'Semiramida Caucazului' - fiică a regelui Gheorghe, clăditoarea bisericilor din Bethania, Caben, Varţia, etc., a mănăstirii din Ghelati, bogate în sculpturi decorative, asemenea cu colacul împletit care înconjură bisericile noastre; literatura Georgiană - cu traduceri din Sfinţii Părinţi - a înflorit tocmai în acel secol, prin refacerea şi completarea vechilor traduceri, de scriitori care în mare parte erau Athoniţi. În secolul XIV, Armenia ajunse cu totul Latină iar Bizanţul însuşi se Latiniza prin legăturile cu Veneţia, cu Genova, prin ajutoarele Catalanilor şi cruciaţilor, prin înrudirea cu Casa de Savoia a lui Andronic cel Tânăr; actele se scriau numai în limba Franceză şi graiul naţional s-a păstrat doar în peceţi şi monede. Titlul cel nou suna pe vremea lui Leon III 'regele tuturor Armenilor', titlu corespunzător cu al domnului 'a toată Ţara Românească'. În Ţara Românească - ca și în Moldova - tălmacii făceau carieră, şi unul din cei mai însemnaţi agenţi diplomatici ai lui Mihai Viteazu a fost Armeanul Petru Grigorovici, de la care s-au păstrat scrisori şi însemnări: el iscălia cu litere străbune; în sprijinirea lui Mihai, el s-a gândit puţin şi la ţara lui, căci se zvonea în 1599 că pe urma înfrângerilor otomane de la Dunăre se mişca Armenia Mare".

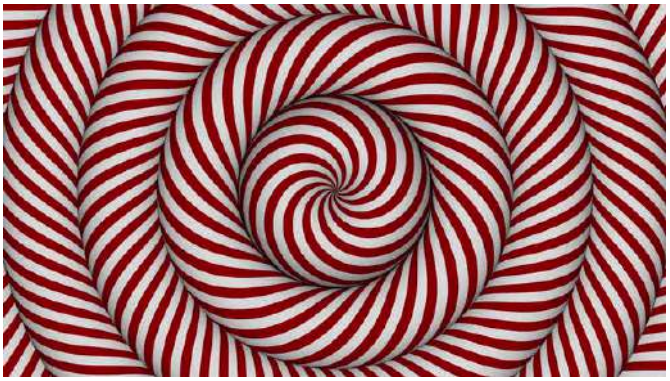

Academicianul Victor Spinei a scris în anul 1999 despre Cumani că "Armenii îi numeau Khartes, grupurile turcice i-au numit kun și rumân, grecii kumanoi, în textele latine medievale phalagi, cuni, cumani, etc. Problema etimologiei etnonimului 'kipcak' rămâne în zona incertitudinii. Majoritatea specialiștilor atribuie termenului 'cuman' înțelesul de palid / galben luminos (pe care l-ar fi avut în vechile dialecte turcice): e foarte probabil că denumirile pentru acest neam erau traduceri ale etnonimului turc, pentru că în armeană - așa cum a scris în a doua jumătate a secolului XI și armeanul Matei din Edessa - cuvântul 'khartes' avea accepțiunea de 'blond / palid'; de altfel, contemporanul Adam din Bremen nici n-a folosit numele cumanilor sub forma germană ('valani' / 'valwen' = 'palid'), ci traducerea latină 'pallidi'. În ceea ce privește etnonimul slav 'polovtzy', acela a fost explicat printr-o derivare de la termenul 'pole' = 'câmp' sau de la 'polov' = 'palid', astfel că ar fi avut semnificația fie de 'poporul stepei', fie cea de 'popor palid'. Apartenența cumanilor la marea familie a popoarelor turcice a fost atestată de numeroase izvoare contemporane orientale; cea mai veche mențiune sigură a lor (inscripția chaganului uigur de pe râul Selenga din Mongolia) i-a nominalizat - fapt semnificativ pentru originea lor - sub forma turk-kibcak". Se poate observa că termenul Khartes folosit de Armeni pentru Cumani deriva de la blonzii / bălanii Gherghi Nordici (onomastica fiind împrumutată de la aspectul lor); pe de altă parte, se poate observa că Georgienii - vecinii Nordici ai Armenilor - se autonumesc Kart-veli, etnonimul trăgându-se de la străvechea populație Kart (echivalată cu Kurd), știută în Mesopotamia drept Karda / Chaldeană, segmentul "-Veli" de la "Kart-Veli" / Kartveli pentru Georgieni fiind de aceeași sorginte ca la Valahi: ei au ridicat mari valuri / ziduri în Caucaz. Academicianul Georgian Elguja Khintibidze - întemeietorul "Fundației pentru Studii Kartveliane" în anul 1992 și șeful aceleia de atunci - a scris despre etimologia Georgienilor: "Desemnările Europene ca etimologii populare față de Georgieni și Georgia trebuie că-s eronate, fie a) legarea semantică de 'plugar' = 'georgos' sau 'agricol' = 'georgicus', fie b) derivarea de la numele Sfântului George / Gheorghe (probabil provenind de la desemnarea Persano-Arabă

'Gurg'); se poate observa că termenul Georgia n-a fost întotdeauna transcris la fel, prefixul fiind diferit, ca 'J' / Jorgia, 'Gi' / Giorgia ori 'Ge' / Georgia. Desemnarea Rusească pentru Georgia ca Gruzia derivă de asemenea din Persanul 'Gurg', via dezvoltarea sa Syriacă 'Gurz-ăn'; 'Gruzin' și 'Gruzia' sunt forme modificate din 'Gurzi', termenul Medieval folosit de cronicarii Ruși pentru Georgia. Desemnarea mai recentă Persană atât pentru Georgieni cât și pentru Georgia ca 'Gurg' și 'Gurgăn' a pornit din desemnarea mai veche Persană 'vrkăn', 'warucăn'; varianta veche Greacă 'Urkanea' a corespuns străvechii regiuni Trans-Caspice Gurgan - așa cum era numită oriental - iar etnonimul vechi Armean 'Veria', 'Virk' pentru Georgieni era din aceeași sursă. Prezentul studiu se bazează pe cercetările lingviștilor Georgieni: a) inter-schimburile 'B'/'V' și 'R'/'L' la aceiași oameni, din cauza surselor diferite; b) sufixele geografice Armene și Georgiene; c) încadrarea Indo-Europeană. În opinia mea, termenul 'Iberia' de asemenea trebuie conectat cu aceeași străveche denumire Iraniană 'Vrkăn', nu numai fiindcă a fost folosit și de Parți, ci și deoarece au fost mai multe cauze: la 'Iberia', rădăcina a fost 'Ber' (de exemplu, denumirile Armene de 'Veria' / 'Virk' au derivat din rădăcina 'Ber' / 'Ver'). Rădăcina 'Uel' / 'Vel' a fost reconstruită din cea inițială desemnând lupul în limbile Indo-Europene. Nu toate denumirile Georgienilor derivate din acel totem au apărut prin vechea Persană, așa cum a fost atestat de termenii vechi Armeni 'Veria' și 'Virk', conectați de rădăcina 'Uel' / 'Vel'; rădăcina 'Ber' a etnonimului Iberia a echivalat aceeași rădăcină 'Vel' / 'Uel'. Străvechiul Persan 'Vark-Ăn' a devenit 'Gurg-Ăn' în noua Persană. Schimbarea consoanei 'K'/'G' a fost un fenomen fonetic în lumea proto-Ariană, respectiv lumea străveche Persană iar alterarea 'V'/'G' a fost dialectală Persană. Auto-denumirea Georgienilor pe baza rădăcinii 'Kart' ('Kartli', 'Kartveli') s-a legat de etnonimele Georgienilor, pe care o consider ca o paralelă lingvistică cu străvechea formă Iraniană denumind pământul Georgienilor ('Vark-ăn', 'Waruc-ăn', 'Gurg-ăn'); legătura dintre rădăcina Georgiană 'Kart' și cea Persană 'Gurg' a reieșit din regulile foneticii. Etimologia vechiului termen Iranian 'Vrkăn' corespunzând termenului geografic Persan / Part de 'Gurg' e clară; 'Varkăn' a derivat din străvechiul cuvânt Indian pentru 'lup' și însemna 'Țara lupilor': la oamenii străvechi lupul - ca animal totemic - producea etnonime. Corespunzător religiei de demult și noțiunilor mitice ale Georgienilor, lupul ca totem i-a patronat, așa ceva păstrându-se în arta ritualică". Ca fapte diverse: se poate observa că acum în Afgani-stan minoritatea nomadă Turkmenă vorbește un Grai Oguz, cea transhumantă / semi-nomadă Kîrgîză vorbește un Grai Cuman iar cea sedentară Tadjikă / Galca vorbește un Grai Pamirian. Lingviștii au remarcat însă că nu oriunde aria vorbirii unei limbi corespunde zonei sale originare, ca de exemplu:

- Basca - dovedită ca provenind din Caucaz - acum există doar în Pirinei (în prezent, pe traseul său nu mai e nici un ecou semnificativ)
- acum, cea mai apropiată limbă de Latină nu-i Italiana - vorbită în aceeași Peninsulă - ci Româna
- Graiurile Celte, cândva utilizate într-o mare parte a Europei, mai sunt acum doar în Bretania și Arhipelagul Britanic (zone ce n-au constituit leagănul lor)
- pentru aproape 4 secole - între vremurile lui Attila și Arpad - în actuala Ucrainăă s-a vorbit Maghiara (acum e limba oficială a Ungariei)
- până târziu în Evul Mediu, Turca n-a fost cunoscută în Anatolia (iar acum nu mai e utilizată în răsăritul originar)
- cei care mai pot înțelege acum direct Vikingele Saga nu-s Suedezii (ai căror strămoși le-au scris), ci Islandezii
- etc.

Gherghii / Gurghii

Leagănul Turanic

După Războiul Troian, dinaștii Gherghi / Gurghii Regali au fost numiţi S/Parga de către Iranienii AgaTârşi sau Gurag - Zuraz ori Duras - de către Geto-Daci; totemul lor era lupesc, numit Gorg la Caspica = Marea Gorgană (în N căreia erau Mari Geţi, în E căreia erau Dakhi, în S căreia erau Hyrkani / Ghergani iar în V căreia erau Daghi), astfel răspândindu-se şi emblematicul lor generic "Gherg" / "Gurg", inclusiv în Epoca Fierului. Gherghii / Gurghii şi Turkii aveau onomastica apropiată deoarece au împărtăşit aceeaşi geneză, începând cu Jaţii iar apoi Gutii / Guţii din Asia Centrală, via Anticii Gheti / Geţi - şi respectiv Goţi - la Ghuni / Huni, Medieval formând o mare populaţie "Turkă", aflată printre Turani (înaintaşii Turkmenilor şi Turcilor actuali). Parcursul de la Geţi - urmaşi Guţi - a fost întâi sub forma Khunilor / Hunilor (notaţi şi Cuni iar apoi Cumani), dintre care s-au ridicat Turkii: liantul lor a fost constituit din Gherghi / Gurghi

- în perioade diferite şi în locaţii diverse - ceea ce a fost posibil tocmai şi numai deoarece cârmuitorii erau dinastic GuRag / ZuRaz (adică Đerđa = Gherga). În Asia Centrală "Gurghii" însemnau "lupii" iar mitul lupesc a fost deopotrivă cel întemeietor Ghet / Dakh dar şi Turk; Gorgăn / Ghergania - adică Ţara Gurghilor - era în N Iranului, la NE având Turkmenia iar la NV având Turcia (ambele Ţări Turce învecinându-se cu Iran). Este interesant că Turcia - a cărei denumire e legată de culoarea turcoaz (albastru deschis) foarte apreciată din mare vechime de către Troiani, Turanici şi alţii / căci a fost şi a lui Krişna din N Indiei, care a fost botezat şi învăţat de Marele Preot Gărga - are steagul dominat de roşu, în schimb albastrul regăsindu-se dominant acum pe steagul Ţării vecine, republica Elenă; motivele stabilirilor culorilor steagurilor din Epoca Modernă ale celor 2 Ţări vecine au fost în secolul XIX primul Rege al Elenilor şi în secolul XX primul preşedinte al Turcilor, tot aceia fixând şi capitalele, în localităţile ce pe atunci aveau câte aproximativ 3 mii de locuitori, Atena şi Ankara.

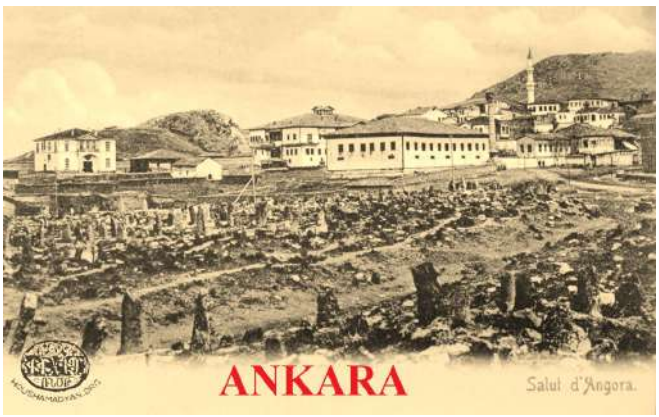

Atena şi Ankara în secolul XIX

În mare vechime, turcoazul era văzut drept azuriul rezultat în urma refracţiei soarelui (care şi în alte părţi era numit Ra / Re) în "râuri" / apele curgătoare; apele stătătoare - bălţi, Lacuri, etc. - erau "ghioluri": "ochii" Gheii / Pământului. De la credincioşii / "man" = Oamenii de pe Râuri - care îl venerau pe Ra - au apărut Românii, ulterior deveniţi Romani şi Români iar de la "dagh" pentru înălţimi / munţi a rezultat şi titulatura Dacă (de pildă Ka-Pa-Dokia / Capadochia era regiunea cu înălţimi - Dokia - a "energiei supreme a sufletului": Ka = energia sufletului, Pa = suprem); Daghii din Daghe-stan erau din Ţara Ghergarilor (cu elocvente toponimii Gherga şi azi). În anul 2012, istoricul Român George Cadar a enunţat: "Poporul nostru îşi are originea în zona ce se întindea imediat după ultima mare glaciaţiune în actualul teritoriu al ţării noastre, puţin în Nordul Crimeeii, în zonele Podişului Anatolian şi Peninsulei Balcanice, în perioada când Marea Neagră nu era decât un lac. Diluviul a făcut ca acel vechi imperiu sacru al păstorilor noştri să se împrăştie şi să se disipe până a ajuns să se întindă în apropierea Tibetului, Nepalului, Caşmirului Indian sau Pakistanului, de-a lungul Afganistanului, până în Kârghistan şi Daghestan, căci însuşi denumirea 'dachistanilor' însemna în limba bătrână 'dacii de stâncă' sau 'dacii de piatră'."

Prea puţini cercetători au studiat transformările Jaţi / Guţi = Gheţi / Goţi iar apoi mai ales ale MasaGeţilor = Marilor Gheţi în Chuni (proto-Turki / "Gok-Turci" = Turci Cereşti / Albaştri - adică răsăriteni, conform culorilor convenţionale din Marea Stepă a EurAsiei - conduşi în Altai de Tunguşii Aisin / Aşina), deveniţi Cumani; Asena - după cum a notat şi Cronica Chineză "Zhou" în volumul 50 din anul 636 - a fost lupoaica sacră ce l-a hrănit pe pruncul care a devenit primul cârmuitor Turk ("Asena = Kurt" conform şi Dr. Şahin Filiz - profesor la Universitatea din Antalya / Turcia - în anul 2009 iar "Kurt" literalmente era "Gurg"). Clanul Aşena / Achina (al aristocraţilor Stepelor, după cum a studiat şi istoricul Karelian Lev Gumilev) stăpânea începând cu secolul V tărâmurile foştilor MasaGeţi din Provincia Xinjiang / NV Chinei, folosind alfabetul din Transoxania / Sogdia, de inspiraţie Aramaică; iar sugestiv e că Sciţii / Bulgarii şi apoi Cumanii au sosit în Europa Estică exact din acel areal - avându-i ca şefi pe "Gurghi = Aseni" - în secolul XII fraţii Asen (Asan / Auson) din Balcani / S Dunării întemeind Imperiul Aromâno-Bulgar cu sprijinul Cumano-Român din N Dunării: desigur că aceste afirmaţii nu convin cercetătorilor înţepeniţi doar în ideea "roirilor" Românilor, adică emigrărilor Românilor de-a lungul timpurilor din propriul spaţiu spre alte zări, obtuzi în faţa dovezilor / evidenţelor că numere mari (poate inconfortabile) de oameni de-a lungul timpurilor au sosit în spaţiul Românilor şi din vecini. Turkmenii, Turcii, ş.a. există şi azi, restul făcând istorie iar acum sunt numai urmaşi de-ai lor, de diverse naţionalităţi (posibil că în prezent deranjează - politic ori altfel - legăturile Iranienilor cu Geţii, ale Geţilor cu Hunii ori ale Hunilor cu Turcii dar şi cu Bulgarii, cu Ruşii, cu Ucrainenii ori cu Ungurii / toţi apropiaţi de Români, începând cu dimensiunea geografică).

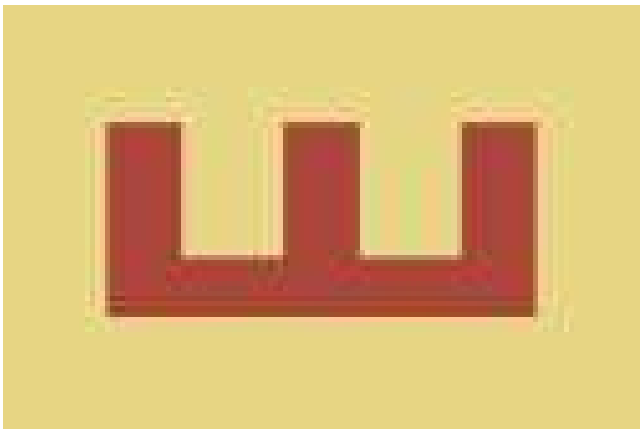

Steagul dinaștilor Aseni
care au cârmuit Imperiul Româno-Bulgar

Istoricul Român Mihai Tiuliumeanu în cartea "Împărățiile Răsăritului" din anul 2020 a scris: "Strămoșii primilor 'tukue' (conform surselor chineze, 'tukue' însemna 'coif de luptă' și se referea la forma - asemănătoare unui coif - a Munților Altai, regiunea de baștină a primilor turci) locuiau în părțile de la miazănoapte ale Xiongnu, într-un singur 'aimak' = trib; Xiongnu era confederația tribală a nomazilor de origine turco-mongolă, formată la granița de nord a Chinei în secolul III î.C., care controla întreaga Asie Centrală, având ca centru Mongolia de azi. Într-una din luptele cu triburile vecine, din 'aimak' a supraviețuit doar un fecior schilodit, salvat de o lupoaică cu blană albastră, în final el fiind omorât de dușmani iar ea găsind refugiu într-o peșteră din 'Kin-Șan' (adică Muntele de Aur, aceea fiind denumirea pe care chinezii au dat-o lanțului montan Altai; numele Altai derivă din cuvântul mongol 'altan' ce înseamnă aur, și i se spunea astfel nu pentru că s-ar fi găsit aur în acei munți, ci fiindcă atunci când erau învăluiți de razele soarelui, din cauza goliciunii lor, căpătau o tentă aurie). Acolo - în acea peșteră - s-au născut 10 fii, ai băiatului salvat și ai lupoaicei cu blana albastră. Ajunși la vârsta bărbăției, cei 10 fii - pe jumătate oameni, pe jumătate lupi - și-au găsit neveste prin triburile vecine și astfel, cu timpul, neamul oamenilor-lup s-a mărit și a prosperat. Mai inteligent și mai puternic decât frații săi, Așina a fost recunoscut conducător al noului trib. Atunci când numărul oamenilor lui Așina a crescut - ajungând la câteva sute de familii - acela și-a condus poporul la poalele Muntelui de Aur, unde s-au așezat printre avari ('ruan ruan' sau 'zhuang-zhuang', desemnați de cronicile chineze ca o populație cu origini mongole care la sfârșitul secolului IV a pus bazele unei structuri statale în nordul Chinei, între râurile Orhan și Tula; unii istorici consideră că este vorba de avari, pornind de la un fragment din 'Istoria dinastiei Liang': 'În perioada Wei și Chin, Hsiung-nu (hunii) erau împărțiți în numeroase triburi, fiecare trib având numele său, Ruanruan fiind unul dintre acele triburi' / puterea khaganatului Ruanruan - sau Rouran - ajungând sfărâmată în anul 555, de către turci, cu sprijinul regatelor chineze Qi și Zhou și al triburilor nomade din Asia Centrală). Așina și-a numit tribul 'tugu' = coif, după forma pe care o avea Muntele de Aur. Stindardul clanului Așina a devenit un cap de lup auriu pe fond albastru, în amintirea lupoaicei cu blana albastră precum cerul nemărginit al stepei. Tradiția descendenței dintr-un lup legendar era foarte populară printre primii turci, după cum au relatat cronicile chineze. 'Pei-șih' a spus că 'în fața porților taberei, (turcii) înfipseră un steag cu un cap de lup pe el, arătând prin aceasta că nu și-au uitat originile'. Povestea steagului cu cap de lup a fost confirmată și de 'Chou Șu': '(Turcii) își pun capete aurii de lupi pe steaguri. Turcii descind dintr-un lup și nu vor să-și uite originile'. Peștera ancestrală este - de asemenea - prezentă în tradițiile turcilor, transmise prin intermediul scrierilor chineze. 'Yu-yang tsa-tsu' (adică Legenda Spiritului Lacului) spune că numele peșterii legendare ar fi Așihte, de la care ar fi derivat numele celui mai important clan al turcilor, Așina; ea vorbește de o 'peșteră a nașterii' iar 'Chou Șu' spune că, în fiecare an, khaganul turcilor conducea căpeteniile poporului său 'în peștera ancestrală, pentru a face un sacrificiu'. 'Cartea lui Sui' - istoria oficială a dinastiei Sui, scrisă la cererea împăratului Taizong, terminată în prima jumătate a secolului VII - spune că în anul 439 împăratul Taiwu din Tuba l-a detronat pe împăratul Mujian din Gansu, ocazie cu care 500 de familii de 'tugu' ale clanului Așina au fugit spre miazănoapte, în khaganatul avarilor. Dacă la început numele 'tugu' aparținea unui clan de la poalele Muntelui de Aur, treptat el a început să fie folosit de toate triburile care, sub stindardul lupului, s-au ridicat împotriva avarilor, stăpânii lor. La acea vreme, khaganatul avar era cea mai importantă structură politică din Asia Centrală, controlând cu autoritate un vast teritoriu din stepele Răsăritului. La jumătatea secolului VI, turcii 'tugu' încep să fie menționați mai des în cronicile chineze. În regiunea munților Altai puterea turcilor crescuse, ei formând o confederație de triburi care contesta autoritatea avarilor. Acea nouă realitate nu putea scăpa conducătorilor Chinei, condusă de dinastia Wei. Un schimb reciproc de ambasadori a pecetluit colaborarea militară dintre turci și chinezi împotriva avarilor, ale căror raiduri de jaf la granița de nord a Chinei deveniseră de neoprit. În anul 552, cu sprijin militar din partea chinezilor, conducătorul turcilor, Bumin, a reușit să înlăture stăpânirea avarilor, zdrobind în luptă armata khaganului Anakui. Se povestește că Bumin a fost mâniat de refuzul lui Anakui de a-i oferi una dintre fiicele sale, pe motiv că peițitorul provenea dintr-un neam de 'sclavi fierari'; această poveste confirmă faptul că primii turci extrăgeau și prelucrau fierul pentru stăpânii lor avari, împotriva cărora s-au revoltat. După moartea khaganului Bumin, puterea a fost preluată de fiul său Kolo, care a reușit, în foarte scurta sa domnie, să obțină victoria decisivă împotriva avarilor. A fost momentul când khaganatul turcilor celești - 'gokturk' - a devenit principala putere militară a Asiei Centrale iar avarii și-au mutat definitiv centrul de putere în nordul Mării Caspice. După moartea lui Kolo, puterea a trecut în mâinile lui Mugan - al doilea fiu al lui Bumin - care a condus triburile turcilor celești între anii 553 și 572. După alte păreri, puterea în khaganatul turc a fost împărțită între Mugan și unchiul său Ișteni, cunoscut în cronicile bizantine sub numele de Sizabul. Mugan domnea peste părțile răsăritene ale împărăției turcilor, având-și centrul de putere în stepele Mongoliei, în timp ce Sizabul avea sub ascultare părțile apusene. Despre Mugan, cronica chineză spune că 'avea cea mai neobișnuită înfățișare: fața sa era de lungimea unui picior și de culoare roșie, iar ochii îi erau lucioși precum sticla; mintea îi stătea numai la îndeletniciri războinice'. În anii următori, unchiul și nepotul s-au lansat într-o serie de campanii militare care au lărgit frontierele împărăției turcilor. În Răsărit, au fost ocupate regiunile locuite de kitani și kirghizi, Mugan devenind un rival de temut al împărăției chineze. În anul 561, Baoding - conducătorul regatului chinez Zhou din nordul Chinei - aflat

în conflict cu rivalul său din regatul Qi, a primit în ajutor o sută de mii de turci trimiși de Mugan! Până la urmă, ajutorul s-a dovedit o adevărată pacoste, pentru că turcii nu au făcut altceva decât să jefuiască și să se întoarcă acasă încărcați de prăzi. Neîndrăznind să-l înfrunte pe Mugan, Baoding s-a învoit să-i plătească anual o sută de mii de baloți de mătase. În Apus, Sizabul a reușit să zdrobească puterea hunilor heftaliți / albi, atingând frontierele împărăției Iranului. Impunându-și stăpânirea asupra Sogdianei (regiunea din Asia Centrală aflată la granița răsăriteană a împărăției iranienilor), turcii controlau Drumul Mătăsii și contestau, încă timid, supremația Iranului în regiune. Menandru a scris că în anul 560 sogdienii - care erau supuși până atunci heftaliților - au cerut protecția lui Mugan pentru a trimite un ambasador la iranieni, în încercarea de a obține permisiunea pentru a vinde mătase în Iran. Sub protecția turcilor, ambasada condusă de Maniakh Sogdianul și-a prezentat cererea la curtea șahului Chosroe I ('spiritul nemuritor', 'regele regilor' între anii 531 și 579). Prezența amenințătoare a turcilor în apropierea granițelor sale l-a determinat pe Chosroe să refuze acordarea permisiunii, ba mai mult, mătasea pe care o transportau sogdienii a fost confiscată și arsă. Mugan a trimis și a doua ambasadă la curtea lui Chosroe. În același timp, pornea și o ambasadă spre împărăția bizantină, cel mai mare cumpărător de mătase din părțile Apusului. Solii aveau misiunea de a tatona terenul, stabilind un cap de pod peste împărăția Iranului. Ambasada a sosit la Constantinopol în anul 563, a fost primită de împăratul Iustinian și s-a întors cu vești încurajatoare. Șahul Chosroe nu s-a lăsat înduplecat nici a doua oară, iranienii considerându-i pe turci răi și înșelători, bănuind că nu urmăresc altceva decât să pătrundă în împărăția Iranului dându-se drept negustori. Din porunca lui Chosroe, ambasadorul a fost otrăvit iar membrii delegației uciși cu toții. Iranienii au răspândit zvonul că trimișii khaganului Mugan se prăpădiseră pe drum, din pricina arșiței, de vreme ce, fiind obișnuiți cu ținuturile muntoase, acoperite de zăpadă, nu puteau trăi în locuri mai călduroase. Mugan nu a atacat împărăția iranienilor / arianilor, așa cum se aștepta toată lumea, ci a dat dovadă de un talent diplomatic neobișnuit printre cei din neamul său: Maniakh - ambasadorul său din Sogdiana - a luat calea Apusului și i-a prezentat împăratului Iustin II (565-574) proiectul unei alianțe militare împotriva iranienilor!"

Migrări Bulgare

Despre Huni = Phuni ca Turco-foni s-a ştiut dintotdeauna (în vechea Turcă, termenul "Turk" a dobândit înţelesul de "puternic"); în mileniul I î.C., printre strămoşii Hunilor se poate observa existenţa notată de Chinezi din secolul IV î.C. ca "Hsiung-nu" / "Xiongnu" - Chinezii având pronunţia "Ghiuăn" / "Kiăn" = Kun - K/Hunii din Asia fiind individualizaţi în Nordul Siberian al Marilor Geţi de către Chinezi imediat după decesul Împăratului Alexandru "cel Mare" şi împărţirea Imperiului Makedon, prin Tratatul cu ei din anul 318 î.C. iar ulterior secolului IV î.C., după peste un secol, la sfârşitul secolului III î.C., acei proto-Huni unindu-se şi cu alţii având profil similar (astfel - de cealaltă parte - ajungându-se la ideea construirii Marelui Zid Chinezesc): acei Huni timpurii s-au emancipat - căci până atunci plăteau tribut Marilor Geţi - şi i-au atacat pe Tochariani în secolul II î.C., ajungând să se stabilească în Bazinul Volgăi în secolul I î.C. (e foarte posibil ca Împăratul Burebista al Geţilor Europeni să se fi bazat şi pe forţa lor răsăriteană când şi-a creat Imperiul). Este interesant că termenul Mongolilor pentru "lup" e "chono", ceea ce apropie Chunii / Hunii de înțelesul lupesc, figură emblematică și în Europa Antică (la Geto-Daci, Romani, ș.a.): ca o apropiere asemănătoare, Românii au cuvântul "câini" pentru descendenții domestici ai lupilor iar câinii de pază sunt "dulăi" (foarte puternicul clan Dulo a condus în Evul Mediu timpuriu destinele multora din răsăritul European, trasând nucleele unora dintre statele actuale). În secolul I, istoricul Roman Pliniu "cel Bătrân" i-a notat pe Huni ca "Phuni", nume apropiat de "Phini" = Finici, adică actualii Finlandezi din Finlanda (Yakuţii / "Ya-Kuţii" aveau pentru Hun termenul de Kurykan / Guligan - o derivare din Gurghi / Gurgan pentru Gurigan - Românii prin "găligan" înţelegând "om foarte înalt": așa cuvânt - pentru cei înalți - rezona cu Marii / Masivii Geți). Romanii au plătit tribut în secolul I Geto-Dacilor Europeni ca să nu fie atacaţi / până la Împăratul Traian iar în secolul II - după înfrângerea Regelui Decebal - cel care a urmat Împăratului Traian, anume Împăratul Roman Hadrian, în spaţiul actual Român a plătit tribut Roxolanilor / "Rox-Alanilor" din Bărăgan şi Aszilor / Iazygilor din răsăritul Panonic (acele populaţii - la fel ca aceea a Hunilor - erau răsăritene, mai precis Iraniene; de exemplu, "Luminoșii Sâgi" / "Ia-Sygii" = Iazigii / Iazygii din E Panoniei de fapt au fost zoroaştrii Yazdi / Yezdi din Iran: Ghebrii orientali au ajuns şi în Europa, ca Alani apuseni). "Cronica Chineză a ultimului Han" a consemnat că în secolul I Alanii se aflau între Lacul Aral şi Marea Caspică (ei înaintând apoi mult spre apus, numele lor provenind de la ceea ce Chinezii în secolul IV î.C. înțelegeau și au scris ca "Lan" = "Stepă", formând unul dintre cele mai importante triburi cârmuitoare Hune / MasaGete): privind marile migrări, Antichitatea n-a fost o Eră de excepție (migrări serioase au fost pe scară largă atât anterior, cât şi ulterior). Milioanele de bărbaţi din Turcia de acum aparţinând grupului genetic Gherga (acelaşi ordin numeric fiind şi în Finlanda) reprezintă tot atâtea dovezi de prezenţe umane deloc întâmplătoare - ci masive - care confirmă proveniența lor de "Turki" şi respectiv de "Gurghi" = Gherghi ca descendenţi pe filierele masculine enunţate; se poate observa în spaţiul Român - cu periodicitatea de circa 2 secole - că au fost unele evenimente importante:

- secolul I - apariţia populaţiilor Iraniene de "Rox-Alani" = "Alani Roşii" în Estul spaţiului Român şi de "Gugu-Alani", împreună cu Aşii Asiei, respectiv Asii Pământului "Aszi / Iazygi"

în Vestul spaţiului Român; tot atunci, Romanii Pomponius Mela şi Pliniu “cel Bătrân” au scris despre populaţia Turcae / Tyrcae din N Mării Karga / Azov (spre sfârşitul acelui mileniu, între Mările Neagră şi Baltică au apărut Ruşii, ai căror dinaşti au fost din grupul genetic masculin Gherga la fel ca şi la cei din spaţiul Român ori din vecini)

- secolul III - după retragerea Romanilor la Sud de Dunăre, a fost respectarea reciprocă dintre C/Huni şi Geţi / Goţi (luptători contra Romanilor); pe atunci, Geţii şi Hunii erau vecini în N Pontic, neavând interese să se lupte între ei (pe atunci, creştinismul nu era oficial nici unde în Vechea Lume)
- secolul V - apariţia proto-Bulgarilor (înrudiţi cu Hunii); începând cu anul 480, Vulgarii - chemaţi de bizantini - au luptat contra OstroGoţilor, adică împotriva nobililor Goţi / Geţi răsăriteni (care au câştigat, respingându-i pe Vulgari / Bulgari)
- secolul VII - năvala Bulgarilor / Vulgarilor din N Dunării în S Dunării; în anul 680, au constituit împreună cu Vlahii / Aromânii Imperiul Bulgaro-Armân (Vulgaro-Vlah)
- secolul IX - năvala Ungurilor (înrudiţi cu Hunii) în Panonia; în anul 896, aceia au început a se lupta cu Valahii / Românii
- secolul XI - apariţia Cumanilor (Turanici, aşa fiind anterior lor şi Hunii); în anul 1070, Cumanii sosiţi dinspre E au trecut Nistrul, începând a se instala în teritoriile Românilor
- secolul XIII - invazia Mongolilor; în 1241-1242 aceia au devastat spaţiul Român
- apoi intruziunile a tot felul de alţi Turanici (ca Tătarii, otomanii, ş.a.)

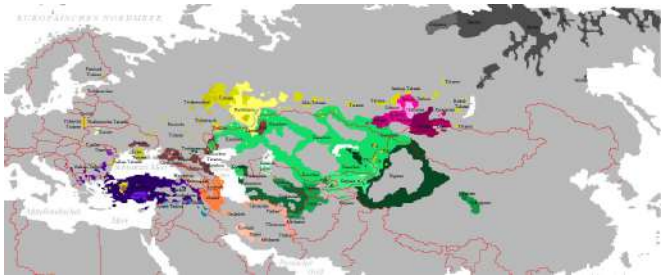

Populaţii Turce

Este de remarcat că termenul “Turanic” e folosit pentru tipul uman “Pontic” / “Caucazian” de Siberian Sudic (echivalat ca “Turcic” de către antropologul Britanic Cort Haddon 1855-1940 - Medieval regăsindu-se inclusiv în elita otomană - şi populând mai ales zona Altai, conform antropologului German Egon Eickstedt 1892-1965). În istorie, au fost multe populaţii Turanice, printre cele mai recente numărându-se / alfabetic: Avarii, Bulgarii, Cumanii, Hunii, Kazahii, Khazarii, Kyrgyzii, Pecenegii, Tadjikii, Tătarii, Uigurii, Ungurii, Uzbekii, Yakuţii, ş.a., aria lor principală de întindere fiind între Afgani-stan şi Ucraina (în anul 2010, geneticienii Eric Crubezy, Sylvain Amory, Christine Keyser, ş.a. au afirmat că “Yakuţii - sau Sakha - contrastează cu ceilalţi Siberieni, atât prin ocupaţii, cât şi prin Grai: provin de la Baikal şi s-au amestecat cu Tunguşii, astfel găsindu-i Ruşii Medievali când au intrat în contact”); divina băutură “Sake” - lichior de orez - şi-a primit denumirea astfel, transmisă prin Bazinul Fluviului Galben (lung de 5464 km, curgând din Tibet în Oceanul Pacific). Atlasul Vidal Lablanche din Franţa anului 1898 a înfăţişat partea apuseană a Imperiului Ţarist (atunci Khirghizii trăind la răsărit de Volga inferioară):

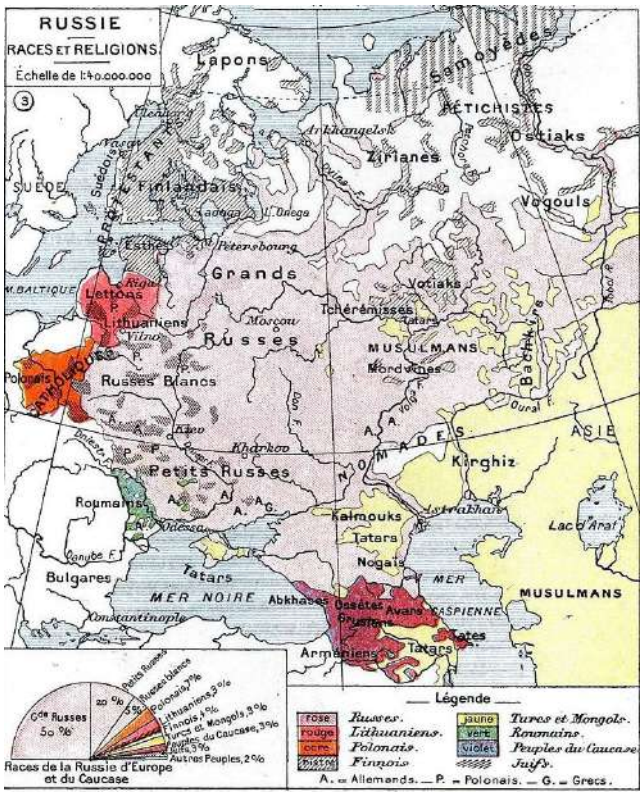

Antropoloaga Poloneză Maria Czaplicka 1884-1921, care a predat la Universitatea Britanică Oxford, a afirmat despre “Kirghi” (adică despre “Gherghi” / “Gurghi”): “Milioanele de Kirghi ‘Siberieni’, organizaţi în hoarde, au migrat între Jungaria / Asia şi Volga / Europa; ei erau adevăraţii Turanici, înrudiţi mai ales cu Turcii şi Cazacii. Strămoşii Kirghi (din prima jumătate a mileniului I) au fost agricultori şi în funcţie de locurile unde au ajuns s-au numit Kirghi ‘Negri’, Kirghi ‘Munteni’, ş.a.; Medieval s-au amestecat cu Altaicii, cu Cumanii şi mulţi alţii, deoarece au fost strict exogami: fetele lor erau libere să se iniţieze sexual în clan dar măritişul obligatoriu se petrecea în afara clanului”. (Jungaria - locul atins de acei vechi Kirghi, la E de Jurasan, în marginea occidentală a actualei Chine - este locul cel mai îndepărtat de oceane din lume, cu supranumele de “polul inaccesibilităţii”: se află între Munţii Altai / N şi Munţii Cereşti / S; e de ştiut că Europenii Antici le ziceau răsăritenilor Asiatici ca Oamenii Sacrului Soare “Syri” / Sirieni, folosind până în Extremul Orient pentru China numele de Serica, acelor locuitori spunându-le Seri / “Se-Ri”). În prezent, “Kurgi-stan” / “Gurghi-stan” (după cum a notat şi geograful Scoţian Tobias Smollett 1721-1777 ca fiind “mărginită la N de Circasia, în E de Daghe-stan, în S de Armenia şi în V de Marea Neagră, cuprinzând cele mai mari părţi din vechile Colchis, Iberia şi Albania, locuită de Gurghi”) e Georgia, anume Ţara Caucaziană din E Pontic iar Kîrghi-stan e Kirghizia, Ţara din Asia Centrală având în E China, în S Tadjiki-stan, în V Uzbeki-stan şi în N Kazah-stan

/ Casah-stan; fosta Gherganie - plasată între ele, în S Caspic - acum e redusă la Provincia Gorgăn din Iran. După cum a studiat în anul 2004 şi istoricul German Martin Schottky, ultimii Huni din istorie - care au rezistat organizat - au fost aşa-zişii "Huni Iranieni" în Sudul Afgan (Arabii le-au zis "Hayătela"): savantul a scris despre ei că "au fost 'Huni Albi', diferiţi şi separaţi faţă de Hunii nomazi - după cum a consemnat Procopius în lucrarea 'Despre războaie' 1:3 din anul 551 - deosebiţi la înfăţişare şi ca stil de viaţă, urmaşii lor devenind lideri Iranieni" (după sfârşitul Imperiului Săsan, adică după anul 651). Procopius din Cezareea / Canaan a scris: "Heftaliții sunt din neamul Hunilor; cu toate acestea nu se amestecă cu Hunii cunoscuți de noi, căci nu ocupă terenurile apropiate de ei. Teritoriul Heftalit se află imediat la Nord de Persia; într-adevăr orașul lor, numit Gorgo, este situat vizavi de frontiera Persană și este - în consecință- centrul unor dispute frecvente privind liniile de delimitare dintre cele 2 popoare. Căci nu sunt nomazi ca alte popoare Hune, deoarece deja de o perioadă îndelungată s-au stabilit într-un pământ bun. Ca urmare a acestui fapt, nu au făcut niciodată vreo incursiune pe teritoriul Roman / bizantin decât împreună cu armata Mezilor. Ei sunt singurii dintre Huni care au trupuri albe și chipuri care nu sunt urâte. De asemenea, este adevărat că modul lor de viață este diferit de cel al rudelor lor: nu duc o viață sălbatică ca aceia și sunt conduși de un singur rege iar fiindcă au o constituție legală, respectă dreptatea în relațiile lor atât unul cu celălalt, cât și cu vecinii lor (în mod egal și cu Perșii și cu Romanii)". Arheologul Britanic David Bivar 1926-2015 (profesor de studii Iranice la Universitatea Londrei) a cercetat în anul 2003: "Orașul Gorgo este de obicei interpretat ca referindu-se la Medievalul Jorjān, lângă actualul Gonbad-e Qābus (capitala Deșertului Turkmen / Iran). Cu toate acestea, există la istoricul Armean Lazăr o relatare a unui martor ocular Persan care a descris războaiele împăratului Sasanit Pērōz cu Heftaliții, înfrângerea și amploarea cuceririi graniței răsăritene: 'câțiva bărbați au scăpat de măcel; ajungând la Vrkan au povestit fiecare dintre acele evenimente grele'. Se pare astfel că Heftaliții totuși nu au ajuns la Gorgān iar referirea poate să fi fost mai degrabă la Gorgānj / Jorjāniya din Choresmia".

Adăposturi MasaGete

Biciul lui Dumnezeu

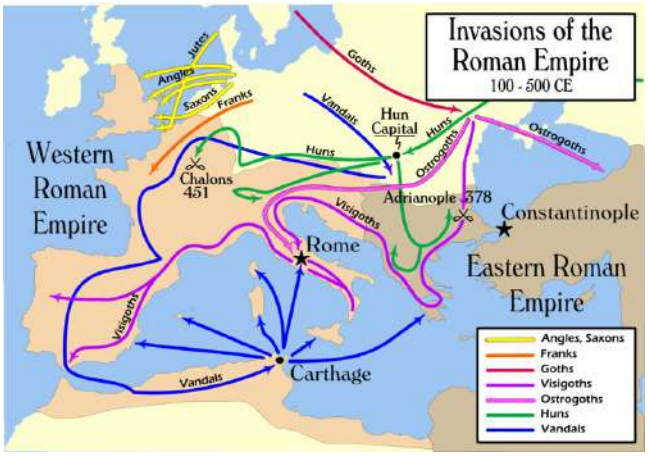

Principalele năvăliri în Imperiul Roman

În secolul V, cel zis popular "Biciul lui Dumnezeu" - anume Împăratul Attila, cu baza Imperială atestată istoric în Panonia - de fapt își secera dușmanii folosind legendara bardă a Zeului Marte. După cum se știe din istorie - și după cum se poate observa pe orice hartă a invaziilor răsăritenilor de-a lungul vremurilor în Europa - principalul areal de intrare a fost cel Românesc; așa ceva avea un motiv mai puternic decât existența vreunei căi de transport mai facilă (ce nu exista amenajată nici în ceea ce e România, nici în restul Europei): răsăritenii erau atrași - în stil magnetic - de nivelul traiului, cu relativ de toate, în general de bunăstare față de media vremurilor iar așa ceva exista în spațiul Românesc, unde repede (față de alte părți ale Vechii Lumi) se reușea adaptarea ori refacerea. Dacă Nordul European ar fi fost mai dezvoltat - așa cum a ajuns în Epoca Modernă - atunci rutele migranților Medievali ar fi trecut pe acolo, ocolind spațiul Românesc: culoare / coridoare = căi / drumuri au existat în Vechea Lume conectând Nordul European dintotdeauna - deci nu lipseau - motivele / interesele migratorilor nepoticnindu-se în cazurile când nu ar fi fost amenajate frumos. Banatul a fost mereu o regiune Magică, atrăgând până în prezent oamenii, din cele mai vechi timpuri (din Epoca Pietrei): de exemplu, în paleoliticul îndepărtat, primii Homo Sapiens din Europa au trăit în Banatul Montan (dovezile au fost găsite în Peștera cu Oase de lângă Anina), în neolitic cel mai vechi Templu din Europa a fost în Banat la Parța, cea mai mare fortificație de Pământ din Europa Epocii Bronzului și începutul Epocii Fierului a fost în Banat la Cornești, în Antichitate centrul puterii Imperiale al Geților - având în Europa teritorii mai ample decât ale Romanilor cârmuiți de Iuliu Cezar - era în Banat la Vărădia (capitala itinerantă Arge-dava a Împăratului Burebista), Romanii când au atacat Dacia au făcut-o trecând Dunărea în Banat iar în Evul Mediu timpuriu, Împăratul Attila al Imperiului Hunilor / cu sensul Gotic de "Omul" / "Tatăl" - "Al tuturor" - zis "Biciul lui Dumnezeu", notat Latin ca "Aquila" = "Acvila" de "Cronica Polonă" având blazonul cu dungi roșii / corespunzător "Cosmografiei" din secolul XVII a Britanicului Peter Heylin, cârmuitorul Hunilor, Mezilor, Goților și Dacilor "Dei Gratia Hunnorum, Medorum, Gothorum, Dacorum Rex" așa cum a scris și cronicarul Antonio Bonfini de la Curtea Regelui Matia Corvin, ș.a., și-a avut reședința în Banat, grație primei lui cununii, cu nobila autohtonă Kerka / sora cârmuitorului regiunii; privind onomastica Împăratului Attila e de

considerat că în Gotă "athal" se folosea pentru nobil = "omul poporului" (nu doar în baza lui Bănățeană - leagăn Dac dar și Get / Got - ci în toată Lumea Veche, el era știut ca "tatăl" Barbarilor: istoricul bizantin Procopius în secolul VI - contemporan încă unor Huni - a scris despre Huni că erau urmașii Cimerianilor iar savantul Ardelean Treboniu Laurean la 1862 în "Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre" a scris că unii Huni erau din zona Calmucă / Vestul Caspic).

Sublinierea din "Cronica pictată de la Viena", capitolul 6: "Vlahii în vremea lui Attila au rămas de bună voie în Pannonia"

Magia Bănățeană s-a manifestat și în Epoca Modernă pentru regimul actual, reperul fiind cel al izbucnirii Revoluției Române în Timișoara, cel mai mare oraș al regiunii, care a schimbat ordinea politică în România, din fosta dictatură în actuala democrație (astfel luând sfârșit comunismul impus în Țară după ultimul război mondial / în lume fiind cea mai sângeroasă Revoluție anticomunistă - dintre toate - de la sfârșitul Războiului Rece).

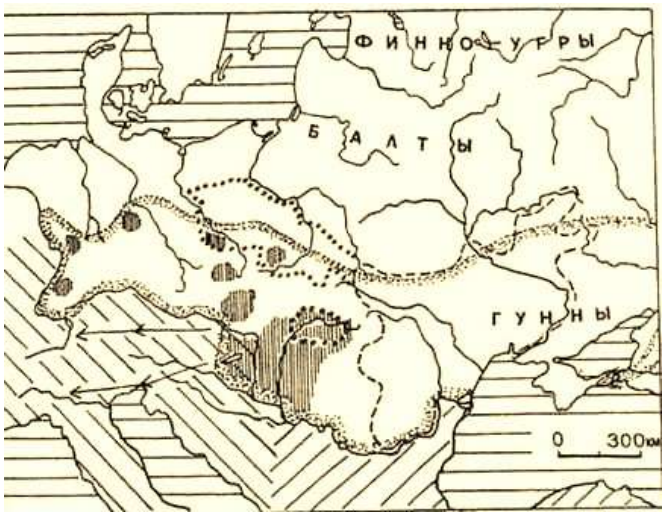

Zonele cu cele mai multe artefacte Hune în Europa sunt hașurate vertical

Hunii s-au ivit în ceea ce acum e România la exact un secol după retragerea Romanilor: Hunii se înrudeau cu contemporanii lor, proto Turkii. La sfârșitul secolului IV, istoricul Eunapiu / Eunapios din Sardis - fosta capitală a Lydiei - a comparat Hunii cu Sciții Regali ai istoricului Herodot, care au ajuns să trăiască la Istru / Dunărea inferioară. La începutul secolului V, contemporanul Philostorgios cu Hunii a scris în "Istoria Bisericii" că Hunii erau ca Neurii (Nordici / Baltici despre care Herodot în patra sa carte de istorie a scris că urmau obiceiuri Scite - dar care totuși nu s-au aliat Sciților când aceia au fost atacați de Perși, invocând la fel ca AgaTârșii că nu era lupta lor - iubind în mod deosebit lupii / aveau ritualuri licantropice, lupul fiindule totem); în același secol V, Tracul Priscus - cronicar bizantin, care l-a întâlnit pe Împăratul Atilla Gharai la Curtea aceluia din N Dunării inferioare - a scris despre faptul că pe atunci exista Regele Curidacus / Curi-Dacus care cârmuia din Moldova până la Don. În secolul VI, cronicarul Iordanes în "Getica" a conectat Hunii de Îngerii Căzuți; în același secol VI episcopul Grigore din Tours în "Historia Francorum" i-a numit Chuni și pe Avari iar episcopul Andrei / Andreas 563-637 din Caesarea Capadochiei - azi Kayseri / centrul Anatoliei - în cartea sa despre "Comentarea Apocalipsei" a scris că "Gog și Magog au fost Sciții din Nord pe care îi numim Huni". Concret - cum a scris în cartea "Lumea Hunilor" istoricul Austriac Otto Maenchen-Helfen - "puterea Hună s-a manifestat pentru 8 decenii, între sfârșitul secolului IV și mijlocul secolului V (vreme de 3 generații)": centrul Imperial al Hunilor a fost același cu anteriorul centru Imperial al Daco-Geților - ca și cu ulteriorul centru Imperial Avar - anume în centrul spațiului stră-Român (pe atunci - amploarea Hunilor ajungând la apogeu în secolul V - strămoșii actualilor Români trăiau pe teritorii mai largi decât cele ce sunt în prezent de pildă ale României și Ungariei împreună); de exemplu, dacă între Huni și Geto-Daci n-ar fi fost legături, atunci centrul puterii Daciei - Ținutul Hațegului și împrejurimile / adică Ținutul Herțegului, însemnând Ținutul "Cârmuitorului" - nu s-ar fi numit până acum tocmai județul "Hunedoara" (de acolo lansându-se după un mileniu și cârmuitorii Medievali Huniazi ai Românilor și Ungurilor din interiorul arcului Carpatic). Așa cum a observat în anul 2017 inclusiv cercetătorul Român Ionel Cionchin: "Valahunland / 'Valahun-land' = 'Țara Valahilor' prin afereză a devenit Hunland / 'Hun-land' = 'Țara Hunilor'." Titlul Împărătesc al lui Attila - lider mai mult Valah decât Mongoloid - al cărui terenuri favorite de vânat erau cele din Banat și Hațeg / Ținutul Herțegului, avea (foarte important, pe atunci) între desemnarea ca liderul Hunilor și al Goților / Geto-Dacilor pe cel de lider Med: importanța recunoscută a Mezilor, plasați în titulatura oficială a Împăratului imediat după Huni și înaintea localnicilor Geto-Daci, a fost evidențiată inclusiv în Evul Mediu iar Attila Gharai = "Tătucul" Gharai nu întâmplător era în fruntea lor (răspândirea Medă în EurAsia pe atunci fiind puternică între Ghergania din Sud-Estul Mării Caspice și Veneția / Dalmația din Nord-Estul Mării Adriatice, unde trăiau Eneți sosiți de-a lungul vremurilor din răsăritenele Media și Anatolia, așa cum au scris istoricii Antici Herodot Karka 5:9, Polybius, ș.a.); academicianul Ucrainean Omelian Priceac / Omeljan Pritsak a observat în anul 1975 că "Tăt" era termenul Turk pentru negustor Iranian - inclusiv Med - ceea ce ar apropia apelativul "Tătucului" Attila de comerțul Caspic (unii cercetători au conectat porecla Attila a Împăratului Hunilor de Atil = denumirea Volgăi folosită de ulteriorii Turki / Tătari, de asemenea, capitala Khazariei - până la sfârșitul mileniului I - fiind Atil 46 lat. N, 47,49 long. E, în Delta Volgăi iar alții - după cum a notat Dr. Anton Salmin / cercetător la Muzeul de Antropologie și Etnografie al Academiei Ruse în anul 2014 - au observat popularitatea numelui Herkke la păgânele Ciuvașe / Hune Sabire).

Atil în Delta Volgăi

În anul 1954, academicianul Român Petre Constantinescu-Iași în "Relațiile culturale româno-ruse din trecut" a observat că Volokhii menționați la începutul secolului XII de călugărul Nestor din Kiev în "Cronica vremurilor trecute" la funeraliile Împăratului Attila din secolul V - anul 453 - au fost cele mai vechi mențiuni istorice despre Valahi / Români; acolo apare - la 660 ani de la eveniment - și textul: "după deces, trupul împăratului Attila a fost purtat de războinici printre Valahi și Germani, pentru a fi plasat în Panonia" (traducere din Rusa veche de către Rusul Demetrius Dvoichenko-Markov, în "Cronica primară Rusească și Vlahii Europei Estice", 1979). În Evul Mediu, documente ale Regilor Ungurilor au consemnat că în vechiul Ardeal pe lângă Români au ajuns să trăiască Huni, ca de exemplu: Regele Ludovic I "cel Mare" - fiul Regelui Carol Robert d'Anjou - a constatat în anul 1366 că "Românii din Sâm Petru, de lângă Bistrița, stăpâneau teritoriul acolo de peste un mileniu; am aflat că hotarele teritoriului încă cu ocazia intrării Hunilor au fost desemnate și sunt imutabile"; Regele Matia Corvin - cel mai important Huniad - a constatat în anul 1488 că "să se știe și să se păzească pe unde mergeau marginile hotarului Rășinarului, peste tot înprejuru, precum vechea carte hotarnică, cea de la bunul și vechiu Craiu Attila din 420" (de altfel, Biserica realizată în secolul XVIII la Rășinari are inscripția în piatră despre Biserica veche de acolo că era tot din anul 420). Indicarea de către documentul Medieval din secolul XIV a timpului "de peste un mileniu" al existenței Românilor însemna că acela a fost secolul IV, cel mai târziu (în secolul anterior - adică în secolul III - în Ardeal au fost atestați Geto-Dacii și Romanii); iar momentul atestării Bisericii Rășinari - acum în județul Sibiu - denotă atât că tânărul Attila era asociat la domnia unchiului Rugila (fratele tatălui său), cât și că autohtonii creștini erau acceptați de Huni: jafurile făcute de Huni în Imperiul Roman țînteau și Bisericile fiindcă aveau odoare scumpe - multe luate de creștini de la păgâni - Împăratul Atila ajungând poreclit "Biciul lui Dumnezeu". La mijlocul secolului II, geograful Claudiu Ptolemeu 3:5 din Alexandria / Egipt - cu notarea "Khounoi" - ori Dionisie "Periegetul"="Călătorul" din Bitinia / Anatolia folosind "Unni" iar alţii "Chuni", au indicat întinderea Hunilor în Europa, de la gura Volgăi / Marea Caspică până la gura Donului / Marea Karga (azi Azov, fostă Meit, adică o rezonanță Asiatică / Medă); timp de mai bine de 2 secole, Hunii Europeni - notați Guni Гýнны în Federația Rusă - au trăit relativ liniştiţi în acel areal (ei aveau Grai Ugro-Finic, spre deosebire de Hunii Asiatici, care aveau Grai Altaic: în anul 1992, Dr. Talat Tekin de la Universitatea din Istanbul - fostă metropolă Tracă, cel mai mare oraş al Turciei şi al Europei actuale - a scris că "analele Chineze furnizează numeroase şi consistente atestări pentru afilierea Hunei la ceea ce nomenclatura lingvistică actuală ar numi limbă Turkă, gramatica însă fiindu-i Siberiană"). De altfel, istoricul Chinez Sima Qian 145-86 î.C. a scris admirativ despre mândrii Huni Asiatici Antici - cu care a fost contemporan, cunoscându-i direct - și a indicat că strămoșii Hunilor s-au înrudit cu urmașii dinaștilor Xia ai Chinezilor (care și-au pierdut puterea când a intervenit climatul sever în EurAsia din cauza erupției Vulcanului Santorini, în mileniul II î.C. / istoricul Igor Kolomiytsev în "Secretele Sciției Mari" considerând că Hunii descindeau din Indo-Europenii Kurgani): iată așadar încă o posibilă verigă genetică masculină "N" (dat fiind și faptul că printre Chinezi sunt cei mai numeroși bărbați genetic "N" din lume); Hunii s-au evidențiat mereu față de Chinezi prin aspectul lor Caucazian, cu nasuri cârne, etc. (după cum au notat vechii cronicari Chinezi).

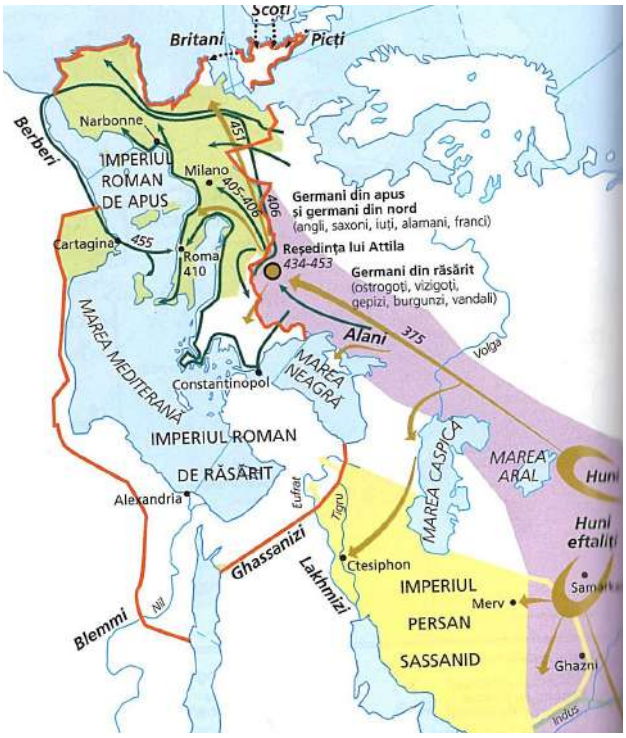

În secolul IV Themistius ajuns prefectul Constantinopolului, scriitorul Claudian iar mai târziu și istoricul Procopius au scris că Hunii erau MasaGeți; în anul 391, generalul bizantin Ammianus Marcellinus 31:2, originar din Antakya / Turcia, a consemnat că Hunii EurAsiatici - pe care i-a scris "Chionitae" - se întindeau pe un mare teritoriu, de la Marea Neagră până la Oceanul Arctic şi că se numeau cândva MasaGeţi = Mari Geți, episcopul Synesios 373-414 din N Africii în lucrarea "Despre Regalitate" 11 a afirmat că

Hunii erau "născuţii Pământului" iar Balcanicul "Doctor al Bisericii" Ieronim a scris că Hunii se învecinau pe Don cu MasaGeţii, apoi istoricul bizantin Socrates 380-440 din Constantinopol / Tracia notând că în N Pontic Hunii erau vecini cu Goţii / Geţii consideraţi ca Europenii Geţi "Mici" / "Minori", în contrast cu Asiaticii Geţi "Mari" (Cunii / Hunii au fost îndeosebi Ugro-Finici, printre Huni fiind numeroşi descendenţi Hiperborei ai Marilor Geţi). În anul 1991, cercetătorul German Felix Wolfgang a scris: "Împăratul Săsan Şăpur II şi-a petrecut iarna 356/357 în teritoriul Cusenilor - Cuni ori Kuşani - care îl serveau militar (la fel ca Albanii, Ghelanii şi Sacae), cele 4 contingente ajutându-l la asedierea Amida / Anatolia din 359. În textul apocaliptic Iranian 'Bahman Yaşt', Chunii au apărut ca destinaţi să fie cuceritori (fiind menţionaţi împreună cu Tibetanii şi Turkii); notaţi şi ca Xyoni / Chioni, Chunii au fost Hunii (care proveneau din Altai) împărţiţi în 'strălucitori' = Huni Albi şi 'întunecaţi' = Huni Roşi / Negri. Pseudo-geograful Armean Moise Chorenaţi 1:34 a notat că pe afluentul Dymos al Fluviului Amu Darya trăiau Walchonii / Wal-Chonii împreună cu Hunii Albi iar cronicarul Medieval Bar Hebraeus 3:159 a scris că în 790 adjunctul patriarhului Syriac era Chion şi că la Mosul grănicerii care păzeau frontiera Săsană de bizantini au fost Xyoni; numiţi Qadiş, ei erau identici cu cei din regiunea Afgană Herat". Tot în acelaşi an 1991, Dr. Richard Frye a afirmat: "Chionii - iar apoi Hunii Albi - vorbeau un grai Iranian; a fost ultima oară în istoria Asiei Centrale când nomazii vorbind Iraniană au jucat un rol semnificativ (după ei, toţi nomazii au vorbit numai graiuri Turke)". La fel cum legăturile Geţilor şi Grecilor vechi cu Hiperboreii au fost extraordinar de stimate, inclusiv şi Maghiarii şi-au evidenţiat mândri rădăcinile lor Ugro-Finice, fiind de fapt vorba despre aceiaşi Hiperborei = Finico-Ugri dominaţi genetic de grupul în care a fost identificat Gherga (Finico-Ugrii erau Nordicii EurAsiei, care s-au amestecat cu urmaşii Kurgani / anume cu Indo-Europenii). În secolul IV, la N de Hindu Kuş / Gherghi-stan, Hunii (constituind populaţii Caucaziano-Mongole care nu erau Indo-Europene) s-au separat în 2 mari ramuri: ramura mai mică - Hunii "Albi" - cu îndreptare generală în Asia asaltând Culturile înaintate ale Indiei (acolo domnind Gupta) şi Chinei = "Kin", unde au stabilit capitala Ţării, stăpânită în S până la Fluviul Galben, în ceea ce azi e Beijing 39,54 lat. N, 116,23 long. E iar Hunii "Negri", adică Nordici, în general s-au îndreptat spre Europa; istoricul Turc Kemal Cemal în studiul din anul 2002 despre Europa Barbară a scris că "toate dovezile arată că Hunii şi Turkii au avut aceeaşi origine". În anul 417, istoricul Galician Paulus Orosius - stabilit în Betleem / Palestina - a menţionat că existau Chuni şi în Peshawar (însemnând "oraşul bărbatului" de la graniţa Paki-stanului cu Afgani-stanul); Sanscrit, pentru Huni se folosea "Huna": Hunii au fost împinşi în Hindu Kuş - şi mai departe - de către Chinezi (anterior, Romanii Pliniu 6:47 şi Mela 1:2 au scris despre Choamani / Comani = "Oamenii Bactriei" / Daxiei, aceia fiind printre strămoşii Chunilor / Hunilor dar şi strămoşii ulteriorilor Cumani). Orientalistul Britanic James Tod în "Analele şi antichităţile din Rajastan" a scris că "Geţii şi Hunii au fondat 36 de case regale în Punjab; Geţii erau foarte conştienţi de identitatea lor aparte şi-şi respectau tradiţiile istorice şi strămoşii (în Gujarat, Geţii formau 'tribul ascuns' - în sens ritualic - având părul blond-roşcat şi ochii albaştri)".

Hunii "Negri" - adică Nordici, care nu au fost Mongoloizi - au sosit în Europa Centrală din Asia Centrală spre sfârşitul secolului IV, ca o populaţie complexă (fiind înrudiţi cu Finicii şi Estonii dar mai îndeaproape cu ulteriorii Bulgari / Sciţi şi Unguri / Maghiari), instalându-se în Bazinul Panonic; în timpul lui Attila, capitala lor itinerantă a ajuns să fie în răsăritul Tisei, chiar în Banat, posibil la Iarcuri-Cornești / judeţul Timiş (în Europa, întâi i-au invadat pe Alani - care ocupau Câmpiile dintre Ră / Volga şi Don - iar apoi i-au învins pe Goţii care trăiau între Don şi Nistru). Este de ştiut - aşa cum a studiat şi antropologul Uzbek Telman Khojayov, care a studiat craniile din Marea Stepă - că până la sfârşitul mileniului I între Nordul Chinei şi Europa nu au fost Mongoloizi.

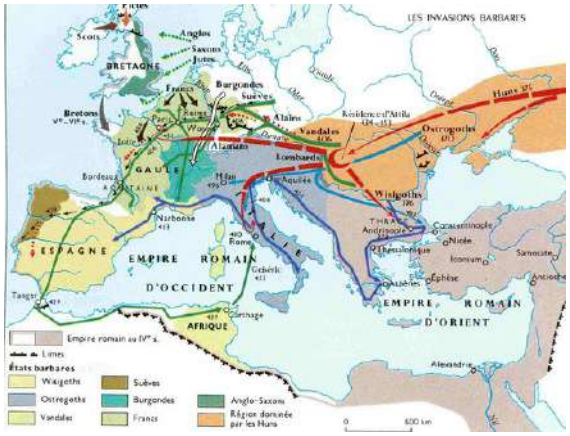

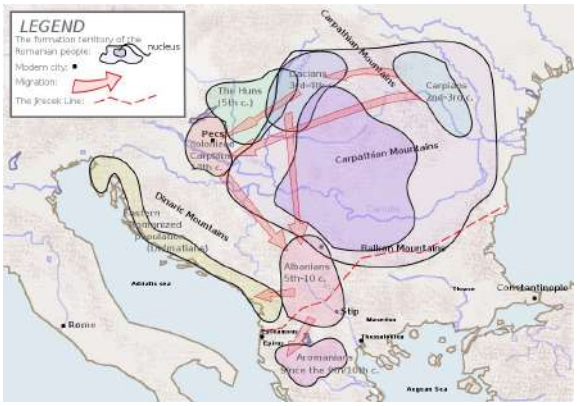

În anul 376, Hunii i-au înfrânt şi pe Goţii de pe teritoriul dintre Nistru şi Istru, ajungând la graniţa de pe Istru / Dunăre a Imperiului Roman / Bizantin - unde au fost 2 poduri plutitoare de lemne, la Sucidava / Corabia şi la Drobeta / Turnu Severin - şi s-au aliat cu Carpii din Carpaţi, împreună atacând Imperiul Bizantin. Generalul bizantin Ammianus Marcellinus 325-391, din Antiochia de pe Orontes, a notat cum a fost atunci, după ce episcopul Ulfila - aşa cum a scris în urmă cu peste 2 secole istoricul Gheorghe Şincai în "Hronica Românilor" - l-a înduplecat pe Împăratul bizantin să-i accepte pe Goţi ca refugiaţi de teama Hunilor, la cel mai frecventat vad al Dunării / Istrului, la Durostor / Silistra (denumirea Durostorum / "Duros-torum" rezona cu Ranistorum / "Ranis-torum" - "iluminata" / "însorita" tabără a Împăratului Marcu Traian al Romanilor de lângă capitala Sarmisegetusa atunci când l-a învins pe Regele Decebal al Geto-Dacilor - "torum" / "storum" însemnând, conform lingvistului Român Gligor Haşa, sufixul "divinităţii", "Duros-tor" / "Duro-stor" aşadar fiind reşedinţa "Durilor Sfinţi"): "Avându-l şef pe Alavivus, Goţii au ocupat malurile Dunării şi au trimis soli la Valens, cerându-i cu umilinţă să fie primiţi în imperiu, făgăduindu-i că vor trăi în pace şi vor da la nevoie ajutoare. În timp ce se petreceau aceste lucruri la hotare, s-au răspândit zvonuri înspăimântătoare despre noi primejdii, mai grozave decât cele obişnuite, anume că neamurile de la miazănoapte se află în mişcare şi că, pe întreaga întindere de la Marcomani şi Quazi până în Pont, un mare număr de populaţii Barbare necunoscute, fiind izgonite din lăcaşurile lor de o putere neaşteptată, rătăcesc lângă Fluviul Istru, răsfiraţi ici şi colo împreună cu fiinţele lor scumpe. La început, vestea a fost primită cu neîncredere de către ai noştri, pentru faptul că în părţile acelea oamenii din depărtare află despre războaie abia după ce s-au terminat sau după ce au fost potolite. Dar încrederea în cele petrecute creştea mereu şi a fost întărită mai pe urmă de sosirea unor soli străini, care cereau cu rugăminte stăruitoare ca mulţimea cea fugară să fie primită dincoace de fluviu. Treaba se arăta mai degrabă un prilej de bucurie decât de teamă şi linguşitori iscusiţi ridicau în slavă norocul împăratului, care avea să primească din ţinuturi îndepărtate, fără să se fi gândit la aşa ceva, atâţia soldaţi destoinici încât, unindu-şi puterile sale cu cele din afară, putea să-şi făurească o armată de neînvins, iar ajutorul militar plătit anual de provincii urma să arunce în tezaurul statului o importantă sumă de bani. Hrăniţi cu astfel de nădejdi, ei au trimis tot felul de oameni pentru a strămuta dincoace, în corăbii, mulţimea aceea sălbatică. Ei se străduiau cu grijă să nu fie lăsat dincolo nici unul dintre cei care aveau să distrugă mai târziu statul Roman, chiar dacă ar fi fost atins de o boală ucigătoare. Având deci îngăduinţa împăratului de a trece Dunărea şi să lucreze ogoarele din părţile Traciei, ei se luptau cu valurile ziua şi noaptea, îngrămădiţi în corăbii, bărci sau trunchiuri de copaci scobiţi, plutind pe un fluviu ce e atât de greu de trecut şi care atunci era umflat din pricina ploilor dese. Siliţi de îmbulzeala prea mare şi de împrejurarea că trebuiau să meargă împotriva valurilor, unii au încercat să înoate, dar mulţi dintre ei au fost înghiţiţi de ape. Atât de pornit era zelul celor care se grăbeau să ducă la pieire lumea Romană! Într-adevăr, un lucru rămâne neîndoielnic de ştiut de toată lumea, că nefericiţii slujbaşi care au fost însărcinaţi cu trecerea mulţimii Barbare, făcând de mai multe ori încercarea s-o numere, s-au oprit încurcaţi, deoarece după cum glăsuieşte un mare poet: 'Cine ar dori să-i afle numărul e asemenea celui care ar vrea să ştie cât nisip suflă vântul în pustiul Libiei'." (Aceea a fost prima invazie Barbară în Imperiul Bizantin - estimându-se că Dunărea a fost trecută de circa 90 mii de oameni - şi a declanşat Războiul Gotic, până în anul 382, deoarece bizantinii nu i-au putut hrăni; în bătălia de lângă Adrianopol din 9 VIII 378, însuşi Împăratul bizantin Valens a fost omorât de Goţi). Este de observat că apoi Goţii s-au împărţit: în bătălia din anul 451 de pe Câmpiile Catalaunice / Franţa, când pe Cer strălucea cometa Halley, tatăl patronului lui Iordanes - dintre OstroGoţii aliaţi cu Hunii cârmuiţi de Attila - l-a ucis pe Teodoric, şeful ViziGoţilor (aliaţi cu V Europenii care însă până la urmă au câştigat lupta). Istoriograful Nicolae Olahul / Valahul, nepot al lui Ioan / "Iancu de Hunedoara", Vodă al Transilvaniei 1441-1456, a scris că de teamă, cei înspăimântaţi de venirea Hunilor au migrat masiv şi spre miazănoapte, mai ales în Regatul Danemarcei şi în Regatul Norvegiei, Scandinavia fiind loc de refugiu anterior şi pentru foştii Geţi, atunci când a fost invazia Romanilor peste ei (în anul 2014, cercetătorul Tomas Giedraitis din Regatul Britanic - administratorul proiectului de genetică Medievală "Centaur" - într-o corespondenţă cu autorul prezentei lucrări a observat asemănarea puternică dintre profilul genetic Bănăţean Gherga şi datele despre Lituania secolului V, asociate fiind şi nume de familie ca Gedroyc, Girski, Juraga, ş.a.) iar cronica "Gesta Hunnorum et Hungarorum" a notat că de frica Hunilor inclusiv mulţi Românici din Dalmaţia au trecut Adriatica în Peninsula Italică: s-au declanşat cele mai mari migraţii din istoria de până atunci, Hunii trecând Caucazul şi prădând Anatolia, respectiv pătrunzând spre centrul Europei, ruta lor Europeană fiind - datorită Imperiului Bizantin - prin N Mării Negre; pentru Huni, ceea ce era departe de Altai era denumit "Alman" / Arman, astfel fiind pentru ei Germanii ori Catalanii).

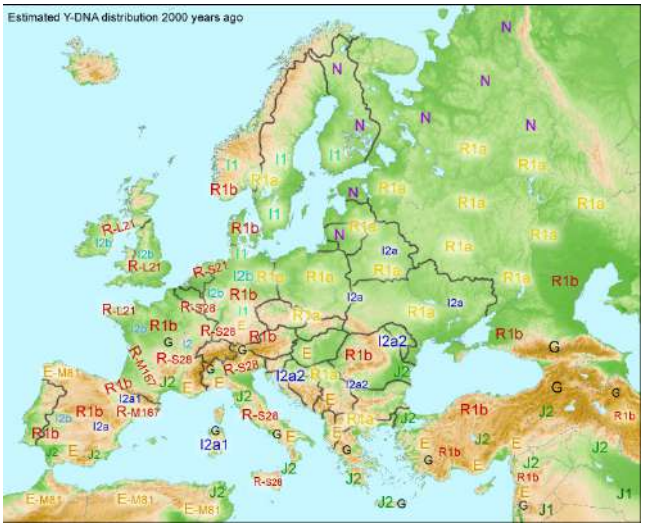

Europa genetică în timpul lui Iisus

Balticii Estoni şi Finici au cel mai răspândit tipar genetic Gherga dintre Europeni, spre exemplu conform analizelor efectuate de către colectivele internaţionale conduse de Dr. Siiri Rootsi din Estonia, proveniența Asiatică certă - dublând izvoarele istorice - fiind evidenţiată de studiile acelora; deja la naşterea lui Iisus cei din grupul genetic "N" al Gherga erau răspândiţi pe locurile lor, aşa după cum reiese din harta anterioară.

Capitala Estoniei

Sciții Bulgari / Vulgari au ajuns în Balcani ulterior Hunilor, de pe cursul inferior al Volgăi - cel mai lung Fluviu din Europa, în Bazinul său trăind acum aproape jumătate din populaţia Rusă - de la Marea Caspică / ştiută ca Marea Gherganilor, de unde a pornit Cultura Gorgană la mijlocul mileniului V î.C. (zona Nordică Munţilor Caucaz, învecinată Tribului Gargar din Epoca Pietrei, respectiv a Gherganiei din Antichitate), inclusiv din Daghe-stan, unde şi acum este atestată prezenţa Gherga. În secolul VI, negustorul Cosma din Alexandria / Egipt în cartea 3 din "Topografie creștină", într-o înșirare de la E la V a celor care au cunoscut creștinismul până în vremea sa, a scris că după Hyrkani și Heruli erau Bulgarii / Sciții iar apoi Balcanicii, Goții, ș.a. Savantul Nichifor Gregoras din Heracleea Pontului / Paflagonia în "Istoria Romeilor" 1:2 - adică "Istoria bizantinilor" - a scris despre originea Bulgarilor / Sciților şi instalarea lor în Balcani: "Este un ţinut aşezat în părţile de dincolo şi de la Nord de Istru şi curge printr-însul un fluviu nu mic: Vulgas îl numesc localnicii; de la acesta şi-au luat numele de Bulgari şi ei" (Vulgas = Volga). Bulgaria "Mare" apoi a fost ştiută şi ca fiind în "Marele Israel", din care s-au desprins Khazarii / Cazarii (răspândirea mozaică la răsărit de bizantini - de la sfârşitul secolului VII - era reacţia la apariţia islamului, convertirea mozaică a Khazarilor / Cazarilor fiind treptată, în secolele VIII-IX, însă nu a fost a tuturor): succesul mozaic în vecinătatea foştilor Colchi / Gorghi - adică Georgieni - s-a datorat calchierii acolo pe trecutul legăturilor cu Faraonicul Egipt, anterioare cu 2 milenii şi jumătate (de unde pe urmă s-a desprins profetul Moise fugit în Canaan împreună cu triburile pe care le-a ghidat), la acei Caucazieni practicându-se şi circumcizia importată din S, astfel încât şi din acele motive noua religie a prins context prielnic în Evul Mediu; o influență semnificativă privind religia mozaică la Khazari au avut-o și Evreii din Crimeea (existenți acolo din secolul II, după revolta contra Romanilor din anul 135).

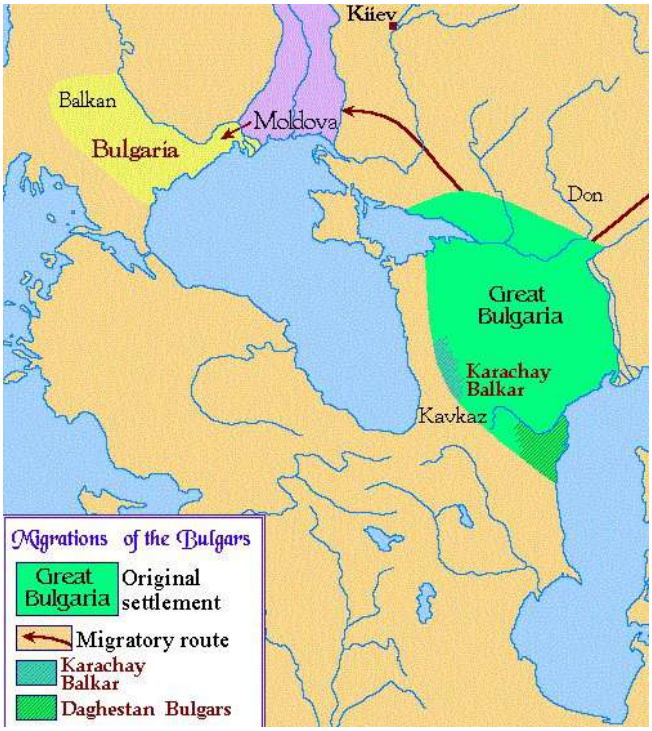

Migrarea Bulgară

Așa cum a studiat în anul 1997 și Atanas Stamatov în lucrarea "Bulgarii din Armenia - o cheie a istoriei Bulgarilor timpurii", Caucazienii ajunși la începutul Medieval de la Volga inferioară în Balcani erau Bulgari timpurii din Armenia (ca atare, apariția - după secolul VII în Balcani / la N de Eleni - a termenului de "Armâni" ar corespunde - via vechii Bulgari - cu cel de "Armeni" în mai multe dimensiuni, ca temporal, geografic, onomastic, etc). Ungurii au ajuns în Panonia ulterior Hunilor, Sârbilor şi Bulgarilor (dintre cele 4 naţiuni vecine Românilor, ultimii stabilizaţi au fost Ucrainenii, ordinea cronologică a stabilizărilor lor - relative - fiind şi în sensul orar faţă de gurile Dunării: Bulgari, Sârbi, Unguri, Ucraineni); privind cele 4 Țări constituite de ei în jurul Românilor, ordinea formării însă s-a schimbat, căci întâi au fost cele 2 din E - ale Bulgarilor şi Ucrainenilor - apoi cele 2 din V, ale Ungurilor şi Sârbilor. "Cronica ilustrată a omenirii" - realizată la începutul mileniului III în Bavaria - consemnează că "ungurii reprezintă ponderea cea mai însemnată a maghiarilor, care nu beneficiază de o structură etnică unitară, asigurând totodată şi conducerea acelor triburi"; unii propagandişti Maghiari susţin că au cucerit Ardealul pe timpul când acela chipurile ar fi fost pustiu şi Românii ar fi existat doar în S Dunării, nimeni neprecizând însă cu cine s-au luptat atunci bravii războinici Unguri de au reuşit cucerirea Transilvaniei, în aşa situaţie fiind - se pare - singurii războinici din lume care au ajuns să cucerească un teritoriu "pustiu". În Tradiţia pre-creştină din Ungaria, adică de la sfârşitul mileniului I, a rămas că vărul primar cu Gherga, Nimrod - cel care s-a străduit să ridice Turnul Babel - a avut cu Eneth 2 fii: Hunor şi Magor (ai căror descendenţi - prin femei Alane / adică prin urmaşe Masa-Gete - au dat naştere Hunilor şi Maghiarilor). Conform Francezului Samuel Bochart 1599-1667, numele Caucaz a derivat din ceea ce însemna "Fortăreaţa diabolicului Gog" iar Magog însemna locul lui Gog - căci particula de sorginte Sumeriană "Ma" era ştiută ca fiind cea de desemnare a unui Ținut - în mod asemănător cu Maghiar, ce ar însemna teritoriul casei sau a lui Gher (corespunzător şi etnografului Canadian Montague Chamberlain, în studiul din anul 1888 despre limba şi rasa Eschimoşilor); Gog - însemnând "albastrul Ceresc" în vechiul înţeles al culorilor descrise natural - numit Gugu de către Asirieni, care îşi afirma ascendenţa în divinitatea Gherga, a fost identificat ca Gyges, Regele Carian al Lydiei la începutul secolului VII î.C., când a apărut Templul Anatolian Gherga din piatră (fiind - după însemnările Carianului Herodot 1:7 - cel care a curmat domnia Dinastiei Heraclide ce cârmuia acel Regat de 22 generaţii, adică vreme de 505 ani, respectiv în perioada 1192-687 î.C. / conform calculului efectuat de Britanicul Russell Meiggs de la Universitatea Oxford în "Istoria Greciei" din anul 1975: după Întoarcerea Heraclizilor de la Dunărea inferioară / spațiul Românesc în Caria / Țara Gherghiților, în N Râului Mândru / Meandru puterea a fost exercitată de Dinastia Heraclidă vreme de peste jumătate de mileniu, începând cu Regele Manes, care l-a avut nepot pe Lydus, de la ei rămânând onomastica regiunii Maeonia / Lydia, frații lui Lyd fiind Heraclidul Car în Doriana Karya / Caria și Mys în Mysia / Moșia Troiei). Istoricul Herodot Karka - din secolul V î.C. - a scris că Heraclizii erau urmașii lui Hercule și ai unei sclave pe care o avea divinul Iardanos, stăpânul apelor din N Kariei; fiica Omphale a lui Iardanos l-a avut pe Hercule ca sclav (l-a luat de la Zeul Hermes, căci Hercule pentru a se purifica după ce și-a omorât prietenul Iphitos - Iafet din colonia Kyme dependentă de capitala Chalkis a Insulei Evia din Marea Egee, întemeiată de Anatoliana Cume a Gherghinilor - trebuia să fie sclav cel puțin 3 ani). Poate că - după cum au scris alți autori Antici - divina Omphale / fiica lui Iardanos a avut cu divinul Hercule un fiu, indicat de Carianul Pausania 2:21 (din regiunea vecină cu Lydia) ca Tyrsenos, inventatorul trompetei clasice, despre care Carianul Dionisie din Halicarnas 1:28 a scris că a fost etnonimul Etruscilor, urmașii Pelasgilor ajunși în Epoca Fierului din Peninsula Anatoliană / Lydia în Peninsula Apenină la N de Râul Tibru; faptul că puternicul Iardanos - cu care era contemporan puternicul Hercule - a fost nominalizat la originea Meionilor / Lydienilor (care l-au avut ca prim Rege pe Manes, bunicul eponimului Lydus, menționat de istoricul Carian Herodot 1:94 când a descris colonizarea Țării Truscilor / Thyrrenia) denotă puterea Gherganilor în Vestul Anatoliei dinaintea Războiului Troian deopotrivă în Troia, Frygia, Lydia, Caria, etc.: ultimul Rege din Dinastia Heraclidă a fost Myrsilos - zis "Kandaulos" pentru meniurile tipic luxoase ce îi plăceau - care pentru că-și expunea goală frumoasa Regină spre a fi admirată a fost ucis de către curteanul Gyges / Get (fondatorul dinastiei încheiată de bogatul Rege Cressos). Se poate remarca termenul oriental pentru "străin" - la Indieni "firangi", la Iranieni "farangi", în vechea Arabă fiind apropiat "afranj", la Etiopieni "faranj" însemnând "om alb", etc. - de care au fost conectate atât Afriki / Frygia în Asia "Mică", cât și ulteriorii Frânci în Europa, care Medieval au avut Franconia / Francia în spațiul German și respectiv Franța (Francii întinzându-se între Bavaria și Belgia): sorgintea Frankă - de care vocabularul a conectat și "franc" pentru omul onorabil, cu caracter loial, cinstit, care spune pe față, deschis, ceea ce gândește - a fost orientală, printre Europenii Evului Mediu timpuriu (atunci când au apărut Frâncii) știindu-se despre proveninența strămoșilor lor dintre Anatolienii Frygiei Antice: în vocabularul Grec s-a fixat termenul "afros" αφρός pentru spumă (de exemplu divina Cariană Afrodita / "Afro-dita" ivindu-se din spumă). În anul 1092, mitropolitul Teofilact al Ohridei (care a fost educatorul Împăratului bizantin Constantin Ducas 1074-1095) a scris că "acel vestit Gyges - care lovea fără să fie văzut şi el însuşi nu era lovit - a fost Scit" (pe atunci, ca Sciți erau știuți Nordicii, începând cu Dobrogenii): corectul curtean Gyges - șeful gărzii Regale Lydiene - a fost mercenar Cariano-Get (pe atunci, Scița "Mică" - adică Dobrogea Geților - era o regiune puternic colonizată de către Cariani. Sfântul Augustin 354-430 din Algeria, care afirma că era descendent Canaaneu, în "Cetatea lui Dumnezeu" 20:11 a scris că "Ginţile acestea, pe care Apocalipsa le numește Gog şi Magog, nu sunt a se înţelege altfel decât precum unii îi numesc Geţi şi MasaGeţi" (inclusiv episcopul Got Isidor 560-636 a scris că "Gog și Magog însemnau Gheți"); Sf. Ambrozie - Doctor al Bisericii - în "De fide ad Gratianum Augustum" 2:16 a considerat că Gog erau Goții / Gheții iar episcopul Quodvultdeus în "Liber de promissionibus es praedicationibus Dei" a susținut că Magog era denumirea folosită pentru MasaGeți. De altfel Biblia - în "Facerea" 10:2 / Vechiul Testament - a consemnat că Magog a fost fiul lui Iafet (deci etnonimul MasaGet era "însemnat" - așa cum se știau urmașii Iafeți, ca Însemnați, probabil cu "tika" = al treilea ochi, cel din frunte - ceea ce confirma poziția lor Asiatică / spre deosebire de poziția Europeană a lui Gog, etnonimul Get); faptul că Iafetul / Europeanul Get Gyges - care avea un părinte din Caria, astfel cum a studiat și

Ion Ghica / fost președinte al Academiei Române - a oprit domnia Heraclidă în Regatul Lydian avea inclusiv sensul unei răzbunări târzii, după ce strămoșul Hercule și-a omorât prietenul Iafet. Episcopul Isidor din Sevilla a scris că "Goţii se crede că au fost numiţi astfel de la Magog, după asemănarea ultimei silabe. Cei vechi i-au numit mai mult Geţi decât Goţi, neam tare şi foarte puternic, înalt prin statura corpurilor, îngrozitor prin felul armelor. Despre ei, Lucanus spunea 'de aici să ne atace Dacul, de dincolo Getul'. Dacii au fost mlădiţe ale Goţilor şi se crede că au fost numiţi Dagi, fiindcă s-au născut din neamul Goţilor. Despre ei spunea cunoscutul poet Paulinus din Nola: 'Vei merge departe la miazănoapte, până la Daci'. Goţia se spune că a fost numită de la Magog; teritoriul ei a fost odinioară foarte mare, căci se întindea din răsărit de la India, la miazănoapte prin Lacurile Meotice între Dunăre şi Ocean, până la hotarele Germaniei". (Lacurile Meotice erau Iezerul Meit = Marea Azov împreună cu mlaştinile de lângă, o zonă Mediană unde Hunii au trăit în Antichitate). Hunii au fost legaţi de Hurianii din Caucaz şi Orientul Mijlociu, mai ales prin ulteriorii Bulgari şi Unguri (vorbitori de Maghiară). Lingvistul Hamori Fred în anul 2007 corela Troiana Gergitha de Transilvana Harghita locuită de Secui, din secolul XI aceia fiind Maghiarizaţi / conform "Enciclopediei Americane Columbia", al căror nume ar fi şi derivat din Troianii comercianţi Sikili, între care exista Gherga (atestaţi şi pe coasta Canaanului în secolul XII î.C.); pe de altă parte, Insula Sicilia şi-a primit numele de la Sicani - cei mai vechi locuitori ai săi, ce nu erau Indo-Europeni - care s-au amestecat cu colonişti Etrusci şi Fenicieni zişi Siculi (spre exemplu, în Insula Favignana 37,56 lat. N, 12,20 long. E din apusul Siciliei azi există localitatea Di Giergi): episcopul Petrus Ransanus 1428-1491 născut în Palermo afirma că Secuii erau descendenţii coloniştilor Romani din Sicilia / Insulă numită de bizantini ca Sikelia (după ce o parte din Ardeal a fost înglobat în Imperiul Roman). Ceea ce-i cert este că Secuii - azi numiți "Székelyek" în Maghiară - erau în actualul lor spaţiu Ardelean înaintea venirii Ungurilor iar în vechea lor practică judecătorul suprem era numit Carcha / Gargha, după cum a scris în anul 1897 academicianul Maghiar Jekelfalussy Jozsef 1849-1901 în "Mileniul Ungariei şi al oamenilor săi" (acea demnitate la Ungurii din Ardeal, semnalată astfel încă din secolul X de către Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul", Latin a fost transcrisă Carchas; de altfel, Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" - fiul Împăratului bizantin Leon "Filozoful" - i-a numit pe Vlahi ca Români, deosebindu-i de Romei / adică de bizantini): Secuii au fost cei aşezaţi între "sâgi" / gresii şi mânuiau bine "sica" (sabia scurtă curbată din vechime). De pildă, în anul 1917 Germanul Anton Karl Fisher a indicat explicit că în interiorul Carpatic - în locurile stăpânite pe atunci de Unguri - numele de familie Gherga era legat de vechiul Parga, Regele Agatârs din Bazinul Mureşului a cărui dinastie a fost notată Grec ca Spargapithes / "Sparga-pithes" (literalmente însemnând pruncii / Prinții Sfântului Parga), savantul Nicolae Densușianu indicând că "numele nu era individual, ci nume de familie sau de neam al dinastiei regale din Ţara Agatârşilor", plasându-l printre strămoşii Basarabilor: "în istoria poporului Român de la Dunărea de jos, neamul cel mai nobil, mai vechi şi mai puternic"; Parga era patronimul lui Zarab, care a dat Basarab (de exemplu, Dinastia Zuraz a Geto-Dacilor - al cărei ultim Rege a fost Decebal - era Zarabă = sacră cârmuitoare, ulterior numită Basarabă de Românii Medievali). Conform notiţelor istoricului Herodot Karka 4:76, înţeleptul Anacharsis din Dobrogea - al cărui discipol a fost legislatorul Solon al Elenilor - era strănepotul Regelui Spargapithes al Agatârşilor din Carpaţi şi unchiul Regelui Agatârs al Geţilor şi Sciţilor care au fost atacaţi de Perşi în anul 514 î.C. (în secolul II, Syriacul Lucian 24:4 a scris că Anacharsis era fiul lui Dauketes, adică al "Dacianului" / Dicienii fiind cârmuitorii Tradiţionali ai Dobrogei, Carianul Herodot notându-l pe tatăl lui "Ana-charsis" / "Ana Charsis" din secolul VII î.C. ca Gnuros / "Gnu-ros" însemnând "regele vinului", căci Caucazian "gini" = "vin"). Tatuaţii cu albastru Agatârşi - de sorginte Iraniană, denumirea însemnând "cârmuitori cu toiege", respectiv cu cârje / constituiau cea mai veche populaţie consemnată documentar din Ardeal, însă după Siginii / Sfinţii Gini din Banat - fiind urmaşi ai lui Hercule, stabiliţi în răsăritul Transilvaniei la începutul secolului VI î.C. datorită expansiunii înrudiţilor Sciţi; se caracterizau prin gingăşie, bogăţie în aur, poliandrie şi orgii prelungite, cu ocupaţii îndeosebi de oierit, plugărit, viticultură (au fost mari consumatori de vin) și explotarea minereurilor - ajungând s-o facă până la Roşia Montană, în Munţii Apuseni - o trăsătură tipică lor fiind că-şi vopseau părul albastru ca Lydianii / Lizii din V Anatoliei, în secolul IV învăţatul Roman Maurus / Marius Servius relatând că mulţi dintre ei s-au mutat în Scoţia / culoarea naţională a vecinilor Irlandezi în vechime fiind tot albastră, schimbată la sfârşitul Evului Mediu în verdele trifoiului: în Scoţia, cimpoaiele lor au rămas până azi instrumente foarte populare, profesorul Bănăţean Petru Pilu - arătând că în vestimentaţia Gugulanilor predomină azuriul / culoarea turcoaz - susţinând despre instrumentul muzical că a căpătat amploare în N Arhipelagului Britanic în Antichitate datorită celor migraţi din arealul Gugan care s-au amestecat cu Celţii (de altfel, în secolul IX călugărul Galez Nennius a scris despre prezența AgaTârsă în Scoția, aspect reluat de "Cartea din Ballymote" 54,05 lat. N, 8,31 long. V / Irlanda în secolul XIV). În anul 2025, academicianul Marek Figlerowicz - pe baza analizelor genetice masculine a multor schelete - a afirmat că dinaștii Piași ai Polonilor (care la început și-au avut baza în castelul Wawel din Cracovia și au cârmuit în secolele X-XIV) se înrudeau cel mai îndeaproape cu Picții Medievali timpurii / din Scoția secolelor V-VI; concluzia savantului a fost că în Polonia rămâne de studiat de unde au venit Piaștii - orice ipoteză fiind deschisă - și cum de strămoșii lor au ajuns să se înrudească cu Picții din vechea Scoție.

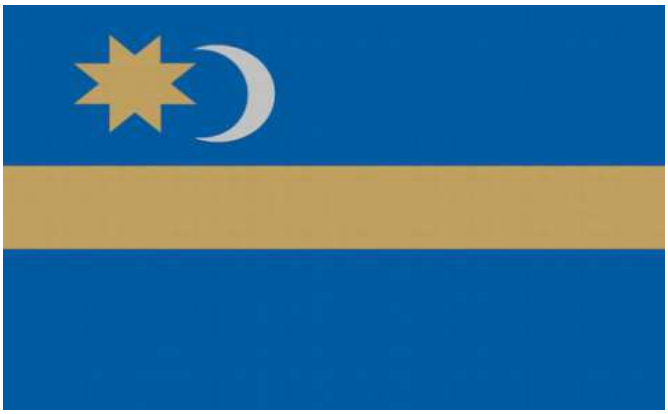

Steagul Secuiesc

După cum a remarcat în anul 2015 și cercetătorul Român George Rotaru, despre steagul Secuilor puțini știu că

a fost - la cererea din anul 1599 a cârmuitorului Moise Secuiul - o realizare Medievală a lui Vodă Mihai "Viteazu", creat ca puternic simbol anti-Unguresc (culorile dominante sunt răsăritenele galbenă și albastră, regăsite și pe steagul Ucrainenilor); emblematic pe steagul Secuiesc sunt prezente Soarele și Luna: simbolurile Tradiționale Românești. Este de observat că Mureș - cel mai mare afluent al Tisei şi cel mai lung Râu al României - ce izvorăște în Ţinutul Secuiesc, la început drenează Depresiunea Giurgeu iar apoi traversează Munţii foşti vulcanici Căliman-Gurghiu (se pot observa denumirile păstrate în Maghiară de Secui despre Gurghiu = Gorgeny și Gyergyo pentru Bazinul Gheorgheni de pe Mureșul superior / zone populate de Goţi în secolul IV); un nume de familie Tradiţional în zonă - inclusiv printre Ceangăii din Valea Siretului - e Gherca (ca de exemplu cu menţionare documentară în anul 1560 la Moacșa 45,52 lat. N, 25,58 long. E / judeţul Covasna, în anul 1772 la Nicoreşti 46,14 lat. N, 26,38 long. E / judeţul Bacău, etc). În Dialectul Maghiar Ardelean, "Ceangău" înseamnă tocmai Gherca, cu explicaţia de "umblător" / "schimbător de loc" (în răsăritul Ardealului - chiar dacă acum vorbesc Maghiara / limbă pe care au preluat-o din Evul Mediu - Secuii n-au fost Unguri, analizele genetice de la începutul secolului XXI relevând de altfel, spre uriașa surpriză a unora, inclusiv apropierea genetică mai mare a Secuilor de Români decât de Unguri).

Lacul Frumoasa, județul Harghita

Prezenţa în răsăritul Ardealului / în Carpaţii Orientali a etnonimelor Gherga dar și a eponimelor / toponimelor Ghergane - întâlnite până azi - se datorează Geto-Dacilor liberi (buni mânuitori ai securilor = săbiilor curbe zise "sica"), cârmuiți de dinaștii Regali Gherghi aflaţi în prima linie față de graniţa răsăriteană, chiar Nord-Estică a provinciei Dacia Traiane: de atunci și până acum s-au păstrat acele onomastici tipice, urmașii conservându-le, fără însă a le mai reține profund semnificaţiile (estompate după înţelegerile Secuilor cu Ungurii, în sensul extinderii Maghiarizării); de exemplu, în secolul XIX au existat preoții Gergely, ca György născut la 5 VII 1847 în Eliseni 46,17 lat. N, 24,56 long. E, comuna Secuieni / județul Harghita (în parohia Frumoasa 46,27 lat. N, 25,51 long. E / județul Harghita pe perioada 1878-1924), cu fiii János născut în anul 1873 (episcop la Odorheiu Secuiesc 46,18 lat. N, 25,18 long. E / județul Harghita în 1916-1919) și Viktor născut în anul 1882 (din anul 1911 în parohia Făget 46,35 lat. N, 26,03 long. E / județul Bacău, decedat în anul 1967).

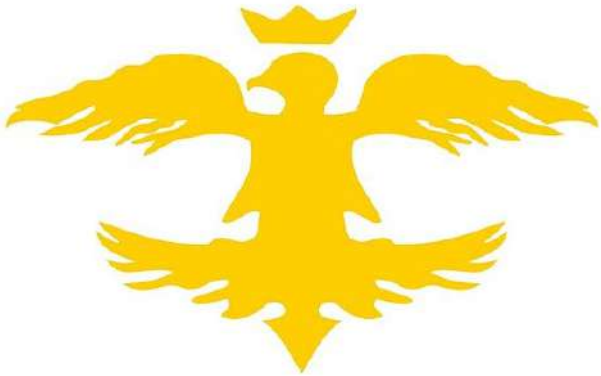

Imperiul lui Attila

În anul 2009, cercetătorul Român Nicu Pârlog a scris despre "Nomazii care au umilit Roma": "Date istorice credibile arată că hunii erau prezenţi în nordul Mării Caspice în secolul III. Mânaţi de o secetă cruntă ce le-a distrus iarba pentru cai şi vite, hunii s-au văzut nevoiţi să migreze spre vest. Primii care au avut nenorocul să se afle în faţa hoardelor flămânde au fost alanii: nu au avut nici o şansă. Continuându-şi drumul spre vest, hunii au întâlnit triburile goţilor, mai precis ale ostrogoţilor; sorţii celor din urmă au fost cruzi. Regatul lui Ermanaric a fost şters de pe faţa pământului: barbarii goţi au fost eliminaţi de alţi barbari, mai puternici; în acelaşi timp, o altă parte a hunilor a trecut fulgerător Munţii Caucaz pentru a răvăşi regatul armean, ajungând în final până în însorita Syrie. Succesele hunilor s-au datorat în mare măsură unui animal domestic banal la prima vedere, calul. Fără de cai, hunii nu s-ar fi putut mişca în voie în caz de atac şi nici nu şi-ar fi desfăşurat pe câmpurile de bătălie manevrele şi tertipurile lor unice, în faţa cărora temutele legiuni romane s-au văzut neputincioase. În stepe, calul era la fel de important ca aerul; caii erau necesari pentru migraţie, transport, vânătoare, comerţ şi război. Povestea cu carnea ţinută sub şaua calului nu e deloc o legendă: hunii - la fel ca

toţi migratorii - se hrăneau preponderent cu cărnuri de vită, oaie sau cal, care au texturi tari şi fibroase după ce au fost fripte; pentru a le frăgezi, hunii îşi puneau următoarele mese sub şa, carnea fiind frăgezită de greutatea călăreţului, sărându-se în acelaşi timp de la transpiraţia sărată a calului. Istoricul francez Marcel Brion - considerat cel mai mare specialist în istoria hunilor - evoca sursele romane când le-a făcut o prezentare teribilă: 'Niciodată nu s-au văzut astfel de oameni, nici la perşi, nici la etiopieni; aveau braţe lungi, piepturi late şi picioare crăcănate de la timpii petrecuţi în şeile cailor. Feţele le erau turtite, în care ochii mici, traşi spre tâmple, păreau că aveau sclipiri de cruzime vicleană'. Hunii umblau tot timpul îmbrăcaţi în piei de animale tăbăcite şi trăiau în jurul turmelor, aflându-se în perpetuă mişcare în căutarea păşunilor proaspete. Femeile, copiii, bătrânii şi cele jefuite erau transportate cu căruţele. Secretul succesului lor militar a rezidat în arcul cu săgeţi, pe care l-au dus la perfecţiune: arcul hunic era o armă comodă, foarte uşoară, lesne de transportat şi foarte puternică (era un arc compozit realizat din straturi succesive din lemn elastic, întărit cu coarne de animal). Tacticile lor militare nu puteau fi anticipate: când zăreau alte triburi la linia orizontului, pur şi simplu atacau în forţă, după care dispăreau subit, doar pentru a reapărea din altă parte şi a lovi din nou; dacă erau la rândul lor atacaţi, îşi ascundeau într-o clipită animalele, femeile şi copiii în spatele unui cerc făcut din căruţe, în timp ce luptătorii treceau la atac (după ce potopeau inamicul cu săgeţile, călăreţii huni pătrundeau între adversari tăind în stânga şi dreapta cu săbiile). Eficienţa lor i-a făcut foarte căutaţi pentru a fi angajaţi ca mercenari; ca o culme a ironiei de care dă dovadă uneori istoria, cetele de călăreţi huni au fost cele care au înclinat sorţii bătăliei de pe Râul Sava din anul 388, când armata romană de răsărit a zdrobit-o pe cea romană de apus" (acea luptă a avut loc lângă Siscia / Segestica - capitala Panoniei, stabilită de Împăratul Roman Diocleţian - azi Sisak 45,28 lat. N, 16,23 long. E / Croaţia şi a fost câştigată de Împăratul bizantin Teodosiu "cel Mare"). Este de ştiut că - în conformitate cu arhiva Bisericii din Siscia / fosta capitală Antică a Panoniei Inferioare - Doroteea Gherga (măritată acolo) și-a botezat fiul Iacob în 12 VII 1702.

Imperiul Hunilor a inclus mulți Europeni

În Tradiţiile Hune, ruşinea cobora pe întreaga familie dacă vreunul dintre membri era surprins neapt de luptă (regula Stepei a fost că în caz de pericol, fiecare era alarmat). Istoricul militar bizantin Procopius din Cezareea - contemporan cu Hunii - a notat că femeile lor erau fostele Amazoane. Întinderea Imperiului lui Attila, având capitala itinerantă pentru o vreme în Banat, a fost exact pe spaţiile controlate de Geţi, Goţi, Germanici, ş.a. - aliaţii Hunilor - de la Volga / E, la Dunăre / S, la Rin / V, până în S Scandinav / N (locul de unde după 3 secole au pornit Varegii / Vikingii, care de asemenea i-au jefuit pe creştinii Europei). Gherei / Gheray Attila s-a născut fix la 3 secole după decesul lui Decebal Zuraz / Gurag: e de observat, în afară de onomastica apropiată de familie, la ambii bărbaţi de stat, anume Decebal din secolul II și Attila din secolul V, că au fost genetic la fel - afirmaţia rezultând prin deducţia contextuală, având descendenţii aparţinând aceluiaşi grup genetic Gherga iar nu prin analizele biologice / căci trupurile lor, al Regelui Decebal Gurag şi al Împăratului Attila Gheray, încă n-au fost găsite - şi mai e de observat, dintre elementele foarte importante, că ambii mari lideri (regele Geto-Dacilor şi Împăratul Huno-Dacilor) s-au născut, au trăit şi au murit chiar în acelaşi spaţiu stră-Român. Desigur că mulți în Epoca Modernă îl separă pe Împăratul Attila (al Hunilor și Dacilor) de Regele Decebal (al Dacilor și Geților) ca să fi fost - de fel, ca persoană - mult mai străin decât era Decebal / născut în ceea ce acum e România față de Împăratul Traian al Romanilor / născut în ceea ce acum e Regatul Spaniei; desigur că nu ar fi fost nici o apropiere între Barbarii Attila și Decebal, cârmuind populația din același teritoriu, opuși aceluiași Imperiu Roman (ei nu au fost contemporani): propagandistic - politic iar nu istoric - se caută și azi în mod oficial apropierea dintre contemporanii Decebal și Traian (chiar dacă Traian l-a omorât pe Decebal). Născut Dragomer / după cum a voit Ardeleanca lui mamă să-l numească și supranumit Ethela / Attila - însemnând în Gotă "Tatăl" / "Tătila", poreclit "Biciul lui Dumnezeu" - cel care a ajuns Împăratul Hunilor a fost fiul Regelui notat Medieval Bendekus / "Ben-Dekus", ceea ce rezona cu "Bunul Dac" = "Dacul Bun", protoTurk zis "Mundzuk" = "Giuvaerul" (care a rămas în legendă ca descendent din Nimrod, constructorul Turnului Babel), din neamul Gherei / Kerei, având Svastica - crucea cu braţe egale - ca g/herb = blazon; de altfel, Mundzuk / "Mun-Dzuk" = "Bărbat / Om Dac" ("Mun" / "Man" = "Om" iar "Dzuk" / "Dzac" = "Dac") ori "Mânz Dac" sau Μουνδίου / cum l-a scris în secolul următor istoricul bizantin Teofan, adică "Mund-Zu" = "Zeul Lumii", respectiv ecoul Turc "Mücevher" pentru "Ființă scumpă" ori "Nestemat".

CHRONICA HUNGARORUM.

I MAGISTRI P. BELAE REGIS NOTARII

II MAGISTRI SIMONIS DE KEZA

GESTA HUNGARORUM.

III CHRONICON PICTUM VINDOBONENSE.

AD FIDEM CODICUM RECENSUIT, OBSERVATIONES, DISQUISITIONEM DE AETATE BELAE REGIS NOTARII, ET ANIMADVERSIONES CRITICAS ADIECIT

M. FLORIANUS.

LIPSIAE 1883.

110

IV. De electione Atyle regis hungarorum et de victoria eiusdem monarchiali.

(10) Anno ab incarnatione domini quadringentesimo primo, ab ingressu vero hungarorum in Pannoniam anno XXVIII-o hungari siue huni concordi voluntate Atylam filium Bendekuz consuetudine romanorum super se regem prefecerunt, qui primo unus de capitaneis habebatur, et ipse Budam fratrem suum de flumine Tysce usque Don principem constituit ac rectorem, vocarique se faciens regem hungarorum metum orbis flagellum dei. Atyla dei gratia filius Bendekus, nepos magni Magor, nutritus in Engadi rex hunorum medorum gottorum danorum metus orbis terre et flagellun dei. Erat enim rex Atyla colore teter, oculis furiosus, elatus incessu, pectore lato, barbam prolixam deferebat, venereus etiam erat ultra modum. In archa sua es tenere contempnebat, audacie quidem temperate. Astutissimus in preliis ac sollicitus, fortitudinis competentis suo corpore habebatur. In voluntate magnanimus, armis politis mundis thabernaculis cultuque utebatur. Amabatur siquidem ab extranea natione, eo quod esset liberalis ac communis, ex natura vero serenitatem [1]) quam habebat, mirabiliter a suis timebatur. Linguarum ideoque diuersarum nationes de finibus orbis terre ad eum confluebant, quibus liberaliter pro posse affluebat. Habebat enim decem milia curruum falcatorum, diuersas machinas, et omnia ingenia, quibus castra urbesque confringuntur, que in suo exercitu secum ferebat. Thabernacula quidem variis modis diuersorum regnorum operata habere consueuerat. Vnum tamen habebat sic celebre ac sollempne, ut ex laminis aureis mirifice coniunctim solidata, modo solui et nunc reconiungi attendencium staret voluntate. Columpne eius ex auro laborate habentes iuncturas, opera ductilia, in medio tamen

[1]) seueritatem hab.

Tatăl Împăratului Attila a fost Bendekus / "Ben-Dekus" = Bun Dac / Dac Bun (Gesta Hungarorum, Simon de Keza)

Sora mai mare a Împăratului Attila a fost Érelicia Gherai, care s-a măritat cu OstroGotul Winithar cârmuind Greuthungii (răspândiți în ceea ce azi sunt Ucraina și Rusia), decedat în anul 438; fiul lor Vandalarius - care a murit în anul 459 - a fost tatăl Regelui Theodomir al OstroGoților (care a murit în anul 474, pe când fiul său Theodoric "cel Mare" avea 20 de ani). Astfel cum a studiat de pildă şi cercetătorul American Carter Findley în anul 2005, neamul Kerait - notat și Kirei - în Crimeea / Peninsulă Nord Pontică, Antic făcând parte din Imperiul Geţilor cârmuit de Împăratul Burebista, a fost continuat dinastic apoi de Giray / Gheray timp de multe secole (acolo, ciobanii Gherei / Gheray au susţinut că roșcovanul Ghenghis-Han - Împăratul de tip Caucazian al Mongolilor - le-a fost rudă iar în Evul Mediu, după cum a scris şi Dr. Hakan Kirimli în anul 2004, Prinții Gheray din Crimeea erau încredinţaţi în N Caucazului nobililor Circasieni / "Circ-Asieni" pentru instrucţie, ajutaţi de anturajul format din Tătari Nogai = Gîrgeali, prestigiul acelor Gherai devenind astfel și mai mare, cei încoronaţi ajungând să poarte titlul "Qalga Sultan"); "Enciclopedia Mării Caspice" din anul 2010 a anunțat despre cei mai mulți descendenți Nogai - vorbind Dialecte Cumane - că se află în Daghe-stan / fosta Țară Ghergară știută ca Albania Caucaziană. Lingvistul Lazăr Șăineanu 1859-1934 (Evreu - descendent Khazar - din România) a scris: "Locurile ocupate astăzi de Nogai și anume Stepa din Bazinul Kuma, din Caucaz, era odinioară patria Cumanilor, un popor de același neam cu Nogaii, din care făceau parte și Pecenegii, așezați primitiv la Nordul Mării Caspice și învecinați la Sud cu Cumanii. Acele popoare au jucat un rol însemnat în istoria Europei orientale din secolele IX-XIII și în special în trecutul Medieval al Românilor". (Râul Kuma - lung de 802 km - curge din Cerchezia până la granița Nordică a Daghe-stanului și se varsă în Marea Caspică). În "Cosmografia" din secolul XVII, Britanicul Peter Heylin a scris ce exista în vremea sa: "Între Nogai și Circasi există Kirgesi, la gurile Volgăi. Cea mai mare parte a vieții lor sunt în mișcare continuă, mutându-se mereu împreună cu toată familia; se autoguvernează în caravanele lor, sub lumina Stelei Polare. Cei mai mulți sunt Gentili. Nu-și îngroapă morții, ci îi atârnă de copaci. Fac negoț pe Valea inferioară a Fluviului Volga". La sfârșitul secolului IV, placa turnantă principală a legăturilor dintre E Panonic şi E Europei era Dania = Crimeea, tocmai preluată în administrarea Hună de la Goţi; Crimeea fiind marea Peninsulă din N Pontic de lângă gurile Dunării, comunicarea se făcea pe Valea Fluviului (Panonia e traversată de cursul mijlociu al Dunării), scurtătura preferată reprezentând-o Brazda lui Iorgu / străvechea Cale Sacră, proaspăt întărită - în secolul IV - de către Împăratul Dardan Constantin "cel Mare", întemeietorul Imperiului Bizantin: prin Dania / Crimeea, contactele se făceau spre E, după Marea Karga = Azov, cu cei din Stepa Ponto-Caspică - din N Caucazului - şi respectiv apoi cu cei de după Marea Ghergană / Caspică spre răsărit (anume, cu cei din Stepa Asiei, unde cârmuitorii aveau titlul "As" până în Altai). Este de remarcat despre Crimeea că se afla pe Calea Gorgană - marcată cu lespezi spre apus de Brazda lui Iorgu şi cu gorgane / kurgane spre răsărit - în zonă aflându-se nu doar urmaşii vânătorilor Jurcae / Iurcae după cum a consemnat istoricul Carian Herodot (scrişi Turcae de Romanii Pliniu şi Mela) sau urmaşii coloniştilor Cariani notaţi Gheorghi de către geograful Antic Georgiano-Anatolian Strabon dar şi vecinii Gurghi ori alţii, ca de pildă Gheloni sau Gheri / Gheruli, deveniţi Heruli / OstroGoţi care în secolul VI au ajuns stabiliţi la Gherdap iar apoi au migrat la Marea Baltică; printre toţi aceia erau Ghergari, care din Peninsula Crimeea - unde până în Epoca Modernă a cârmuit Dinastia Gheră, formată din Tătari înobilaţi datorită traiului îndelungat împreună cu autohtonii - s-au evidenţiat de exemplu în secolele IV-VI prin contactele avute cu rudele din Banat şi reciproc: expansiunea Hunilor spre centrul Europei a fost facilitată de mariajele dintre Goţi / Ghepizi - adică urmaşii Gheţi - şi ei sau femeile lor (în anul 1983, Dr. Liptak Pal - antropolog Maghiar - a afirmat că Ghepizii tipologic erau ca Europenii Nordici actuali).

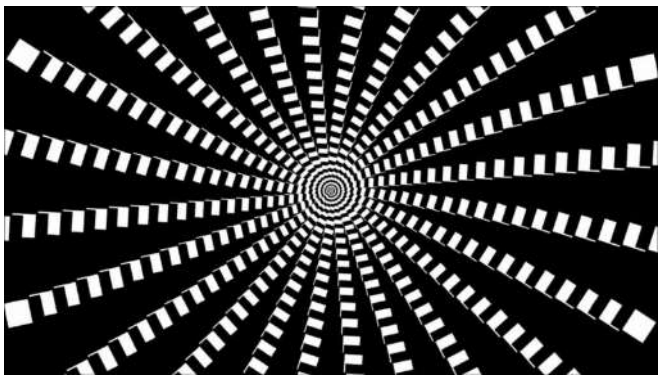

Gherai / Kerei Attila s-a născut în anul 406, când domnea bunicul său Ghepid Uldin - fiu de Hună - şi a crescut la Curtea Huno-Ghepidă până a avut 12 ani, apoi a fost dat Romanilor drept garanţie; istoricul Austriac Otto Helfen

1894-1969 (care în perioada interbelică a lucrat în Moscova şi a scris o istorie a Hunilor) a sugerat că numele nobililor Huni - ca generalul Chelcal, Gordas lângă Meotida, ş.a. - nu erau decât porecle, ele fiind de sorginte Germană răsăriteană, modificate pentru a se ajusta Graiului Got iar istoricul Britanic Peter Heather a admis în anul 2005 că "posibilitatea originii Germanice a împăratului Attila nu poate fi exclusă". În anul 1998, Dr. Zufar Miftakhov de la Universitatea Kazan (capitala Tatar-stan, la gura Râului Kazanka în Fluviul Volga), a scris în "Istoria Tătarilor": "Trecutul Federaţiei Ruse a fost grav mutilat de către sovietici, până acum puţini savanţi încumetându-se să prezinte adevărul istoric. Leagănul Hun a fost în Cultura Kurgană, de aceea pretutindeni unde erau gorgane Hunii ştiau că acele tărâmuri au aparţinut strămoşilor lor. În anul 360, Hunii deja erau organizaţi în Djuraş / Giuraş, adică în N Daghe-stanului; la sfârşitul acelui secol IV, un important clan proto-Bulgar - care şi-a mărit atunci influenţa printre Hunii dintre gura Volgăi şi gura Dunării, clanul Dulo ajungând înrudit cu el - a fost marele clan Kharka, remarcat după ce bunicul lui Attila a luat puterea (acela a fost îngropat într-un gorgan la Kiev, marcat cu semnul autorităţii Regale Ψ, tridentul perpetuându-se şi ca emblematic la ulterioara Dinastie Rurik, cârmuitoarea Ruşilor Medievali). Nepotul Attila a ajuns să-şi aibă capitala între Timiş şi Tisa (ambele râuri fiind afluente pe stânga ale Dunării). Nevasta Kharka a împăratului Attila a fost prinţesă MasGută" (respectiv Getă / Gotă; neamul Împăratului Attila a fost Kharka / Kerei - notat şi Kerai / Gherai - iar neamul Împărătesei Kharka a fost Kherka / Gherga: cununia între ei - rude Gherga - a fost din motivul prezervării puterii Imperiale, ceea ce, atunci când au făcut-o, în condiţiile secolului V, le-a reuşit cu mare succes). În anul 1967, istoricul Italian Guido Mansuelli în cartea "Civilizațiile Europei Vechi" a scris: "Aetius s-a servit de Huni împotriva Vizigoților, Burgunzilor și Francilor; le-a consolidat așezarea în Panonia; acolo, ei au întemeiat un stat sedentar, cu regalitate ereditară și dominația unei aristocrații îmbogățite prin jaf, în care s-au găsit evidente urme ale influenței Iraniene. Când Attila a ajuns la putere, a dispus de o forță de temut; a jefuit Balcanii în incursiuni anuale, pretinzând tributuri din ce în ce mai grele. Honoria - sora lui Valentinian III - i-a propus căsătoria". După cum a studiat și Fargat Nurutdinov, tridentul a fost emblematic atât pentru clanul Dulo, cât și pentru Dinastia Rurik (dovedită prin analiza genetică paternă și aceea ca Gherga, similari anterior fiind dinaștii Duras / Dulo). Este de ştiut că pe Tăbliţa 74 de la Sinaia au fost menţionaţi comandanţii Geţilor din ultimul război cu Romanii, numiţi "Duro" Cozen şi "Duro" Radu - duri / dârji şefi militari - plecaţi în N Pontic să ceară ajutorul Iazigilor: acei lideri - purtând titlul "Durilor" - probabil au fost printre strămoşii dinaştilor Huno-Bulgari "Dulo", având ghergul = g/herbul nobil "IYI" / stimaţi ca formând autoritatea de comandă "Yu" / "Io" sau "Iio", la singular însemnând "fiinţă luminoasă" = "Iluminatul", caracteristică specifică păstrată în titulatura Domnitorilor Români Medievali, cea mai populară redare fiind în Ardeal mândrul "Io" pentru "Eu" (în Antichitate a figurat pe Tăbliţele Geţilor, a avut-o şi Împăratul Alexandru Macedon - numit de Armâni ca Alexandru "cel Mare", căci a fost strămoşul lor - etc.); de altfel, se poate remarca identitatea dintre Duras / Dura (numele clanului Regal Geto-Dac), cei notaţi Duro de Tăbliţa respectivă şi clanul Regal Dulo: probabil dârjii / durii emisari Cozen şi Radu - trimişi după ajutor la riveranii Mării Karga / Azov din N Pontic - au fost nepoţii Regelui Decebal Duras / Zuraz al Geto-Dacilor, care au organizat împreună cu Iazigii şi cu alţi Geţi Mari, respectiv cu Dacii liberi din răsărit rezistenţa, după ultimul război cu Romanii (ce a dus la moartea Regelui Decebal), Dulo apoi rămânând forma Estică pentru Dura/s, prin clasica echivalenţă "R"/"L", aşadar Antica Dinastie Duras / Duro a Geto-Dacilor generând clanul Dulo al nobililor Huno-Bulgari, cu Împăratul Attila Gherai ca important membru. "Nominalia" - lista cârmuitorilor în spaţiul Dunăreano-Pontic după Împăratul Attila timp de 3 secole - s-a păstrat în 3 manuscrise (cu diferenţe între ele, deoarece au provenit de la ramuri diferite ale neamului); Împăratul Attila Gherai (născut la 3 secole după Regele Decebal Gurag = Zuraz / Duras) deschidea în "Nominalia" lista urmaşilor Duro / Dulo: anterior lui cu 3 secole - în timpul înaintaşului Decebal - 2 lideri Duro / Dura au fost notaţi de arhiva Geto-Dacă găsită la Sinaia ca trimişi speciali după ajutor în NE (poate ei inaugurând ramurile Amală şi Baltă ale OstroGeţilor şi ViziGeţilor). Ulterior, acelor "duri" Gherghi Duras / Dulo - printre care, la timpurile lor, au fost Decebal şi Attila - le-a aparţinut şi Arpad, liderul Ungurilor pe care i-a condus pentru stabilirea în Panonia (el a decedat la începutul secolului X, atât cronicile cât şi analizele genetice redând legătura Gherga a sa: Arpad l-a avut ca strămoş patern pe Attila şi pe linie masculină era genetic "N" / desigur la fel ca a înaintaşului); din clanul Dulo / Duras (al Geto-Dacilor, Hunilor, Sciților / Bulgarilor, Ungurilor, care în E avea rude Ogure) s-a desprins în secolul IX o ramură Nordică, formându-se Dinastia Rurik, începând cu primul Rege al Ruşilor, dovedit genetic tot "N" ca Gherga. Cronicarul Medieval Bihorean Simon de Keza al Ungurilor (din Crișana Ungurească, de la moșia Chiza / Kéza - azi Mezőgyán 46,52 lat. N, 21,32 long. E, județul Bichiș / Békés - ajuns cleric în Oradea), a consemnat la sfârșitul capitolului 2 din "Chronicon Hungaricum" / "Gesta Hungaricum" - publicaţie Latină tipărită în Buda la jumătate de mileniu după ce a scris-o - despre Hunii lui Attila: "Modul de îmbrăcăminte şi fasonul lor era cel al Mezilor" (anume al celor din Ţara Magilor, respectiv din Ghergania, adică de la Marea Caspică); în prima parte, autorul a scris în capitolul 4 că atunci când Hunii au sosit "păstorii Valahi au rămas de bună voie în Panonia" (aşa ceva confirmând - ca sursă Maghiară Medievală timpurie - că în Panonia Valahii existau dinaintea Hunilor) iar în capitolul 7 că după moartea Împăratului Attila în Panonia au rămas Valahii care i-au fost supuși.

§ 7. *Qui, post electos Hunnos, Pannoniarum domini?*

Postquam autem filii Ethele in prelio Crumhelt cum gente Scitica fere quasi deperissent, Pannonia exstitit X annis sine rege, Sclavis tantummodo, Grecis, Teutonicis, Messianis et Ulahis aduenis remanentibus in eadem, qui uiuente Ethela populari seruicio sibi seruiebant. Surrexit tandem Zuataplug filius Morot princeps qui-

Valahii supuși ai lui Ethele / Attila au rămas în Panonia secolului V (fragment din "Chronicon Hungaricum")

Gheorghe Popa-Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - în anul 1935 a scris în volumul 4 din "Izvoarele Istoriei Românilor" despre Valahii păstori ai Romanilor din Panonia indicați de Cronicile Medievale că "nu poate fi vorba nici de Romanii Imperiului apusean deja dispărut, nici de Romanii Peninsulei Balcanice, fără legături, pe acele vremuri, cu populația din Pannonia". Cronicarul Simon de Keza a scris: "Când, mai demult, după prăpădul

Potopului, a fost nimicită toată omenirea în afară de Noe și fiii săi, s-au născut în urmă, din Ham, Sem și Iafet, 72 de triburi; din Ham 33, din Sem 22 iar din Iafet 17. Uriașul Iafet Menrot a avut în Persia / Iran 2 fii, Hunor și Magor, din care se trag Hunii și Ungurii / Maghiarii. Tatăl lor și-a dat învoirea ca ei să intre cu toate lucrurile în Bălțile Meotide și să rămână acolo. În adevăr, regiunea Meotidă este vecină cu patria lor Persia. După ce au ajuns în Bălțile Meotide, au rămas aci neîntrerupt 5 ani. În anul al șaselea însă, ieșind într-un loc pustiu, găsiră, din întâmplare, stând în niște corturi, fără de bărbați, pe soțiile și copiii fiilor lui Belar, pe care le-au luat, împreună cu lucrurile lor, și le-au dus în fuga mare în Bălțile Meotide. Între tineri s-a întâmplat să fie prinse și 2 fete ale Principelui Dula al Alanilor. Dintre acestea pe una a luat-o de soție Hunor, pe cealaltă Magor. Din aceste femei și-au tras origina toți Hunii și toți Ungurii. Și, rămânând ei mai multă vreme în aceste Bălți, au început să se sporească într-un popor foarte puternic, pe care Ținutul n-a mai putut, cu vremea, nici să-i mai încapă, nici să-i mai hrănească. De aceea, s-au hotărât să cerceteze Sciția și după ce au cercetat Regatul Scit, au intrat în el cu copiii și cu turmele lor, cu gândul de a rămânea pentru totdeauna în noua patrie. În 108 familii s-au împărțit odinioară fiii lui Hunor și Magor, când au invadat Sciția. Adevărata Ungarie are 108 neamuri, nu mai multe. Iar celelalte care s-au unit cu ele sunt sau străine sau provenite din robi. Căci din Hunor și Magor se trag numai cele 108 familii din Meotida, în afară de cele străine, a căror obârșie o descriu pe rând la sfârșitul cărții". Se poate vedea în părintele Menrot / "Men-rot" al lui Hunor și Magor pe "Omul roșu" sau ceea ce legendar s-a reținut (inclusiv de către strămoșii Românilor) ca "Roș Împărat"; literalmente acela era înțelesul în Gotă - limbă oficială la Curtea Împăratului Attila, vorbită de aliații OstroGoți, adică de "Goții Ostroavelor" din răsărit / în Germană "Oster" consacrându-se ca Estic, Goții fiind Geții liberi - sensul de "bărbat roșu" rămânând și în Germana actuală (oficial în titlul Împăratului Attila al Hunilor era și că a fost "Rege al Goților"). Faptul că era Iafet - cel mai Nordic gen - și din Persia / Iran, îl plasa ca Med, din Nordul Iranului (cu Împărăția învecinată Meotidei / zona Azov, din Nordul Mării Negre): cel mai însemnat descendent al său, anume Împăratul Attila al Hunilor, a fost - după cum și-a avut oficial titlul - și "Rege al Mezilor" / înainte de a fi inclusiv "Rege al Dacilor". După cum au studiat în anul 2024 Anna Kotłowska de la Facultatea de Istorie a Universității din Poznan și Ryszard Grzesik de la Academia Poloneză, unii cronicari Medievali l-au considerat pe înaintașul Magor că a crescut în pustiul Enghedi din Canaan - loc menționat de Vechiul Testament - iar pe urmașul Attila l-au conectat în forma Latină de Aquila = Acvila, răpitoare semănând păsării mitologice "Turul" (lângă Veneția există Aquileia, primul oraș din Peninsula Apenină jefuit de Attila). Gherai Attila credea profețiile șamanilor și respecta Civilizația, având sfetnici Alani, Germani și Greci: a murit în anul 453, cârmuind Hunii începând din anul 434 - când a murit fratele său Vleda / Bleda, de la care unii au presupus că a rămas denumirea fortăreței Vuda / Buda pe Dunăre / fosta "dava" a lui Burebista ce proteja cu Buzi așezarea numită mai târziu Pesta de pe malul opus - Împăratul Gherai Attila având în suita sa inclusiv localnici din actuala Românie (pe ghergul / blazonul = g/herbul lui Gherai Attila de altfel figurând și că era "Rege al Dacilor"). Dr. Manole Neagoe 1930-2019 în cartea "Attila, Ginghiz-Han și Tamerlan: viața și rolul lor în istoria românilor" din anul 1971 a explicat că în deficitul demografic tipic vremurilor Antice și Medievale - când terenuri erau destule, valorând însă numai dacă era cine să le lucreze - Hunii încurajau autohtonii "să se lege" de Glie, îngrijindu-se chiar ca să recupereze fugarii (așa cum au făcut des - inclusiv prin înțelegeri - de la vecinii bizantini, începând cu Tratatul din anul 434 de la Margus / Podul lung = azi Pojarevăț, reședința districtului Branicevo din regiunea Timoc, zonă ajunsă în Epoca Modernă în Serbia). Imperiul Hun oficial a cerut Imperiului Bizantin să nu primească în Sudul Dunării pe Huni sau pe supușii acelora și nici să nu se alieze cu eventualii lor inamici (astfel evitând Tradiția Imperială de anulare a puterii vreunui Barbar opunându-i alt Barbar).

Imperiul Hun la moartea Împăratului Attila

Imperiul Hun a atins apogeul sub domnia sa, când Împăratul Geray / Gherai Attila a continuat în forță ceea ce înaintașii Geți făceau de secole, anume lupta anti-Romană (întinderea era de la Dunăre la Marea Baltică și de la Munții Ural la Rin): Gherai Attila a unit Hunii pentru atacarea Imperiului Roman, textele Bisericești indicându-l ca "Biciul lui Dumnezeu" / "pedeapsa divină" (creștinismul atunci fiind deja religie oficială în multe locuri, Gherai Attila - credincios în Tengri / Tura, adică Zeul Solar Targan / Anu = "Prea-Înaltul", clasificat în anul 2001 de lingvistul German Stefan Georg ca provenind din zona dintre Altai și Enisei - a jefuit numeroase locașe de Cult, deoarece grupau odoare / bogății), considerațiile deosebite despre barda / sabia lui Attila regăsindu-se ulterior simbolic reluate la sabia Regelui Arthur, despre care se presupune că era confecționată dintr-un meteorit; de altfel, Tracul Priscus Panites a consemnat că Attila folosea meteoritica sabie a Zeului Marte, bardă găsită în fosta Dacie (istoricul Nicolae Bălcescu în "Românii supt Mihai-Voievod Viteazul" a consemnat că în anul 1597 a fost văzută la Bogdan Sasul - nepotul Doamnei Chiajna - barda lui "Attila, vestitul Rege al Hunilor, biciul lui Dumnezeu, purtată în războaiele sale; tăișul sabiei, foarte bine lucrat, era de 7 palme în lungime și 4 în lățime" / în Anglia Regele Arthur folosind probabil o copie a acelei barde grozave). Prima nevastă a "Tatălui" / "Tătilei" Ethela / Attila - erau de aceeași vârstă - cunoscută de acela în spațiul Românesc, Hunii stăpânind Banatul din 410 / anul când Geții plecați de la Dunăre au reușit cucerirea Romei, cea care din anul 422 i-a fost alături ca soție "permanentă", inclusiv la preluarea puterii asupra Hunilor și i-a dăruit 3 urmași (descendenții lor ajungând la bazele unor genealogii aristocratice, mai ales din Bulgaria până în Germania), a fost ruda Creca / Kerka, o nobilă despre care unii considerau că-l avea ca tată adevărat pe cel care a fost Împăratul Flavius Honorius 384-423, cu care ar fi rămas gravidă frumoasa ei mamă; faptul că prima soție a lui Kerei / Gherai Attila a fost "Kerka" / Gherga

corespunde parcursului istoric / temporal, genetic / biologic, geografic / Bănăţean şi onomastic / nominal, confirmând spusa că "în spatele fiecărui bărbat puternic se află o femeie".

Împăratul Gherai Attila: Biciul lui Dumnezeu

În delegaţia diplomatică a Imperiului Bizantin condusă de militarul Maximinus, secretarul Trac Priscus care a dus Împărătesei Kerka / Gherga daruri în anul 448 la palatul străjuit de turnuri din reşedinţa Bănăţeană, a descris-o înconjurată de servitori, într-o încăpere din lemn importat - pădurile din jur lipseau, căci vastul vechi codru din răsăritul Panonic deja era majoritar tăiat - cu stâlpii din buşteni, fixaţi de grinzi şlefuite şi având între ei minunate panouri sculptate (Pădurea Hercynică, veche şi densă - ce se întindea în Bazinul Dunării în susul Fluviului între Carpaţi şi Alpi până în Pădurea Neagră din S German - cu uriaşi stejari ce o întunecau, făcea parte din eco-sistemul post-glaciar temperat forestier de foioase din Europa, despre ea făcând referiri Aristotel în "Meteorologica" sub numele Arkynia, inclusiv Iuliu Cezar în "Războiul Galic", Pliniu "cel Bătrân" în "Istoria naturii", ş.a.; lingvistul Evreu Julius Pokorny i-a comparat denumirea cu Celtul Kerku / Querqus pentru gorun).

Reşedinţa Imperială Hună din Banat
(cu turnuri din lemn, nu cu yurte)

În capitala Hunilor - aflată în Banat - Împărăteasa a întâmpinat delegaţia Bizanţului stând într-o canapea moale, aflată pe o platformă la o înălţime moderată, acoperită de covoare din pâslă şi lână - neobişnuite pentru bizantini, care le ştiau doar pe cele Persane - unde ajutoarele ei (având părul împodobit cu monede şi purtând bijuterii de la vârste mici), brodau lenjerii pentru ornamentarea hainelor, ca şaluri şi basmale, astfel cum azi încă fac Guţulii / Huţulii, care şi aveau în vocabular pentru aşa ceva termenul dedicat de "guni"; "mâna ei dreaptă" era eunucul Grec Adamis, în casa căruia oaspeţii bizantini au fost invitaţi de ea la banchetul protocolar de acreditare (cu rugăciune înainte de masă).

Asemănări (Epoca Modernă) între portul Huţul şi Ciuvaş

Academicianul N. Iorga în "Oamenii Pământului" a observat despre acel moment că "în ce priveşte obiceiurile, cântecele fetelor - la Turci nu cântă femeile - arată originea lor Gotă sau Gepidă, care se vede de altfel şi din vălurile lor, ce pot fi împrumutate din cele milenare, trăind şi până astăzi, ale Tracelor. Covoarele ce se ţeseau 'în culori felurite' aparţineau unei datini artistice (cu aşa scoarţe se acopereau - ca şi acum în gospodăriile noastre săteşti - paturile): erau

vechile ţesătoare Trace, ale căror urmaşe sunt meşterele femei ale lumii noastre ţărăneşti. Masa aminteşte mai mult ospeţele Trace decât sobrul fel de hrană al rasei Turceşti". Cronicarul bizantin Priscus a notat-o pe Împărăteasă Kreka / Creca (în anul 1838, reverendul Englez William Herbert observa că se mai utiliza Cerca de către traducători ori era preluată ca H/Erka de către alţii, Dr. Jakob Bleyer 1874-1933 analizând-o drept Kerka - Germanizată Helca / Helga - Dr. Pavel Poucha în anul 1955 conectând-o pe soţia Împăratului de apelarea Asiatică Gherghei, studiul din anul 1982 al Ucraineanului Omeljan Pritsak de la Universitatea Americană Harvard asupra limbii Hune şi clanului lui Attila indicând de fapt apelativul soţiei Gherga / "Gergan" sub acea denumire), etc. Caracteristic nobilelor Hune era portul diademei, podoabă confecţionată dintr-o bandă de aur decorată policrom, sub influenţă Sasanită, în producţie de obicei Crâmleană: din atelierele Crimeeii (în Bazinul Dunării astfel de accesorii n-au existat înaintea Hunilor şi nici după aceea).

Pătrunderea Hunilor în Europa

Împărăteasa Hunilor Kerka / Gherga a exercitat o considerabilă influenţă asupra afacerilor lui Gherai Attila, de-a lungul mariajului lor ce a durat mult pentru acele condiţii (ea a murit în anul 449, după aceea declanşându-se decăderea lui Attila / Aţel, care s-a înconjurat cu un harem, a avut mai multe neveste şi a efectuat o expediţie fără succes în V Europei - a fost învins în anul 451 pe Câmpiile Catalaunice lângă Troyes de o coaliţie a Romanilor conduşi de generalul Flavius Aetius = Flaviu Eţiu din Durostor / Silistra cu Vizigoţii conduşi de Teodoric / fiul lui Alaric şi cu Burgunzii - sfârşind beat ca mire în noaptea unei nunţi pe care o făcea cu Burgunda Gudrun / Grimhild, ulterior Germanizată Hilda sau Maghiarizată Ildiko, lângă Sighişoara 46,13 lat. N, 24,47 long. E / judeţul Mureş, pe Dealul Aţel 46,09 lat. N, 24,28 long. E / judeţul Sibiu, sicriul său triplu din aur, argint şi fier cu rămăşiţele fiind dus pe Mureş în jos, în reţeaua mlaştinilor Banatului, undeva între Felnac 46,07 lat. N / 21,09 long. E, judeţul Arad şi Seghedin / Szeged acum, probabil lângă Morisena / Cenad 46,15 lat. N, 20,08 long. E / judeţul Timiş, unde era un mare depozit de sare, fiind poate îngropat pe un braţ al apei, sub albia Râului deviat, într-un loc ţinut secret prin uciderea groparilor; cronicarul Iordanes şi senatorul Casiodor de la Curtea Regelui Got Teodoric "cel Mare" - care colabora cu Gherganul papă Agapet, la cererea cărora Iordanes a realizat "Getica" - au scris că Împăratul Attila a fost găsit mort în dimineaţa de după nuntă şi a fost înhumat în sicriu de aur, cuprins într-unul de argint iar acela într-unul de fier, în pusta Panoniei omorându-se cei care-l înmormântară: "s-a rezervat aceeaşi moarte acelora care l-au coborât în pământ, îngropându-i împreună cu cel îngropat"). Este de ştiut că Romanii au avut castrul cel mai Vestic al Daciei la Partiscum = Seghedin, pe fosta Insulă Bănăţeană de la vărsarea Mureşului în Tisa (oraşul Szeged s-a dezvoltat în general pe partea dreaptă a Tisei); similar cumva a fost cazul Aradului: cetatea Arad a fost pe malul Bănăţean al Mureşului dar oraşul s-a dezvoltat în general pe partea dreaptă a Râului (pe Mureşul inferior, Romanii au avut castrele de graniţă cu Crişana Dacilor liberi pe partea Bănăţeană = "Limes Marisiensis", la gura Râului - adică la Partiscum / Szeged - la Morisena / Cenad, la Arad, la Lipova, la Bulci, etc). Este interesantă denumirea Râului din Banat lung de 116 km cu izvorul în SV oraşului Arad, ce curge în Tisa şi traversează zona, prin Sânnicolau Mare: apa sa e numită Aranca în partea Românească şi Zlatiţa - însemnând "Aurită" - în partea Sârbească; academicianul Sextil Puşcariu a scris în "Muzeul limbei Române" din anul 1926 că "la prima vedere ar părea identificarea cu Ungurescul 'h/arang' pentru 'clopot', în realitate însă Arancă e totuna cu Armeancă, căci feminina Ariancă, având corespondentul masculin Arian, are înţelesul de Armean/ă, în acelaşi chip cu Arian-Iran". O legendă Bănăţeană afirmă că Împăratul Attila - ori unul dintre fiii săi - a fost îngropat pe cea mai mare Insulă Bănăţeană, anume Ostrov 44,43 lat. N, 21,37 long. E din Clisura Dunării / Gherdap (între Moldova Veche / pe malul stâng al Fluviului şi Golubăţ / pe malul drept al Fluviului) iar mormântul importantului lider Imperial n-a fost secret, ci loc de pelerinaj acolo, la intrarea în canionul / Defileul Dunării; fiecare vizitator depunea un coif de Pământ peste movila sa, atât de mulţi vizitatori având, încât a rămas Gorganul vizibil şi acum, acolo:

Gorganul de pe Ostrovul din Gherdap

Este foarte posibil ca fiecare prezumtivă locație funerară Hună de vârf din Banat să cuprindă membri ai familiei Imperiale, începând cu cel al Împărătesei Kerka și sfârșind cu Prinții. Descoperirea arheologică a mormântului lui Attila / Împăratul Hunilor în Banat (regiunea care i-a fost cea mai dragă), dacă n-a fost vandalizat de Gepizi sau de Avari, ar fi de o extraordinară importanţă istorică; cronicarul Got Iordanes în "Getica" 258 a scris: "au adăugat în mormânt arme luate de la duşmanii uciși, coliere prețioase prin felurita strălucire a pietrelor scumpe și insigne de tot felul din care se compun podoabele regale". Așadar, din perspectiva Germanică Medievală despre nevestele lui Attila, prima - măreața crăiasă Kerka - a fost Bănăţeana Helga şi ultima a fost Burgunda Hilda; după moartea Împăratului Attila, partea din Imperiul Hun ce cuprindea capitala sa Bănăţeană a fost desființată de Ghepizi / Gepizi (care - cât a trăit acela - au fost aliaţi cu Hunii, Ghepizii fiind conduşi pe atunci de Regele Ardaric / "Arda-ric", însurat cu o fiică a Împăratului Attila, cronicarul Got Iordanes consemnând în "Getica" că "peste nenumărata armată a Gepizilor era rege acel prea faimos Ardaric, care - prin marea-i fidelitate față de Attila - făcea parte din Consiliul aceluia, căci Attila, cântărindu-i sagacitatea, pe el şi pe Valamir / regele OstroGoţilor îi preţuia mai mult decât pe ceilalţi regişori"). Valamir / "Vala-mir" a fost cârmuitorul "ValaGoților" - adică al Goților Valahi - din Panonia și era aliat de nădejde al Împăratului Hun Kerei / Gherei Attila însurat în Banat (adică în SV Panoniei) cu Kerka; cârmuitorul SV Panoniei / Banatului Kerkon / Zerkon, împreună cu sora Kerka - Prinţesă devenită Împărăteasa Hunilor prin cununia cu Kerei / Gherei Attila - și împreună cu Valamir / "Vala-mir", șeful Valahilor Goți din Panonia, respectiv Regele Arda-ric / Arcadiu al Ghepizilor, erau din aceeași familie, a Regelui Rumon atestat ca stăpânul Banatului în secolul precedent, camarad / rudă pe atunci cu Regele Zizais / Ghigais în Panonia (care - ca indigeni - au luat împreună puterea în anul 334 de la Sarmații Argaraganthes / Arda-ghantes iar în anul 359 au fost atacați de Împăratul bizantin Constanțiu II, ce a ajuns să încheie pace cu ei, admițându-le valoarea militară și recunoscându-i oficial ca liderii celor de pe cealaltă parte a Dunării): în timpul unui raid al Scirilor din anul 465 - populație înrudită Got / Germanic din care apoi a descins generalul Odoacru care a fost omorât de Teodoric "cel Mare" / Regele OstroGoților - Valamir / Balamir a căzut de pe cal și a murit (Teodoric "cel Mare" a fost nepotul lui Vala-mir / care a avut 2 frați, pe Vidi-mir și pe Theode-mir - tatăl lui Teodoric "cel Mare" - ei fiind din ramura Regală Amali a Goților). Se poate remarca apropierea Amal / "A-Mal" de "mal", așa cum erau la vremea lor Geto-Dacii liberi (față de Romani) în Moldova / Moldova, zona davelor de la mal: și azi acolo se practică onomastici de gen Aromânesii, Agheorghesii, Agrigoroaie, ș.a., astfel încât Anticul Amal - care a ajuns reper dinastic - să fi fost modelul; dinaștii Geto-Dacilor, incluzându-l pe Împăratul Burebista care și-a realizat Imperiul Get după moartea puternicului Anatolian Eupator = Mitradates VI al Pontului, l-au avut drept referință pe Regele Decebal al cărui Regat a fost organizat de Imperiul Roman ca provincia Dacia, însă stăpânirile lor erau mult mai ample, dovadă fiind Regalitatea ulterioară Gotă cunoscută ca Amală la cei Estici (iar Moldova - inclusiv Basarabia - se află în Estul Românesc și a constituit fieful Gheților / Goților din vecinătatea imediată a Imperiului Roman care i-au atacat neîncetat pe ocupanții Imperiali ai Daciei până au reușit, fiind sub cârmuirea lui Amal / după cum a studiat istoricul Italian Carlo Troya în "Arhitectura Gotică" din anul 1857, îndepărtarea acelora de Dunăre, succes datorită căruia ramura dinastică respectivă a păstrat onomastica Amală). Anterior cu peste 3 secole de cârmuitorul Amal, anume în secolul I î.C., o parte a elitei Anatolianului Eupator / Mitradates VI - însurat în Caria, care a unit Ponticii - s-a grupat imediat după moartea aceluia în anturajul nobilului Burebista, continuând proiectul unirii, de la Marea Neagră = Getică la Imperiul Get; zona de convergență a fost Dobrogea, având coloniștii Anatolieni / Cariani pe litoral și riveranii Geți la Dunărea inferioară / Istru. Burebista nu a fost deloc izolat în Lumea Antică; experiențele acumulate timp de multe secole din coabitările Gherghiților Cariei și Ghergarilor circum-Pontici au ajutat organizarea Imperială a Împăratului Burebista, care nu s-a ridicat doar cu Geții, ci desigur și cu decisiv ajutor răsăritean. Mai multe argumente converg spre așa ceva: succesiunea cronologică consecutivă după Eupator, vecinătatea imediată, același interes anti-Roman, implicarea acelorași populații - sau a rudelor lor - etc. Aportul Ghergan de la răsărit în spațiul Român - de pildă din Asia "Mică" / Anatolia - a fost demonstrat că exista cu secole înaintea Împăratului Burebista, inclusiv în Dobrogea, regiune în Estul Românesc / după cum a studiat în anul 2005 Dr. Zoe Petre tocmai cârmuitorii sacri Gherghiți din Caria în "Histria. Spațiu public și organizare politică în secolele VII-V î.C.", continuând și după Regele Decebal / după cum a fost de pildă episcopul Ulfila (originar din Estul Sanctuarului Carian Gherga) în secolul IV: acela la Dunărea inferioară a scris în alfabetul Gotic / devenit proto-German (Nemții i-au preluat literele, folosindu-le în locul runelor).

Ghepizii / Gepizii - cu sensul de “cei înzestraţi / fericiţi”, consideraţi “Germani târzii” - erau de la Visla / Vistula (“Ge-pizi” = “prunci Geţi”); după plecarea unor Nordici Goţi spre SE European (la mijlocul secolului II), Gepizii / Ghepizii au rămas pe loc, urmând o evoluţie separată de atunci: între străvechiul termen “bete” pentru “bețe” și Latinul “pedes” pentru “picioare” au fost evidente apropieri, indicând de fapt descendența (de pildă, Drago-bete = urmașul lui Drago / fiul Drag). În secolul IV, Gepizii / Ghepizii s-au sedentarizat în răsăritul Panonic iar moartea Împăratului Attila Gherai al Hunilor - descendent de fapt dintre ei - le-a oferit recâștigarea libertății (prin eliminarea urmașilor aceluia care nu s-au retras înspre răsărit, ca întotdeauna, cei mai buni în a rezolva fundamental chestiunile fiind direct cei implicaţi): în anul 454, pe Valea Nedao din S Panonic - Râu afluent al Savei - nimeni altcineva decât Ghepizii l-au ucis pe succesorul Elac, primul fiu al cuplului Helda Kerka - Attila Kerei / Gherai (care era urmașul la cârmuirea Imperiului Hun, având numele într-o stranie rezonanţă cu Olac / Olah sau Vlah, ca o menţiune timpurie a acelei denumiri, datorită mai ales mamei sale); nepotul Elac a fost ucis de unchiul Arcadiu / Arda-ric, Regele Ghepid. (Cronicarul Simon de Geza / Gheisa - de la Curtea Maghiară - în “Gesta Hunnorum et Hungarorum” a scris: “După ce fiii lui Attila au pierit aproape toți împreună cu populația Scită în lupte, Panonia a stat un deceniu fără conducător, rămânând în ea numai Vlahii, Mesianii, Teutonii, Grecii și Sclavinii, care în timpul vieții lui Attila i-au servit aceluia ca robi”; desigur că Sciții Împăratului Attila au fost Hunii, în Evul Mediu Est Europenii - ca rudele Bulgare, Ungare, Ruse, ș.a. - fiind generic considerate Scite, la fel ca Hunii). În secolul VII, scriitorii bizantini încă foloseau pentru zona Bănia-Banat denumirea Gepidia, Valea Oltului în întregime - a Râului de la izvorul din Ţinutul Secuiesc până la vărsarea în Dunăre - fiind graniţa răsăriteană Ghepidă, un important culoar reprezentându-l Sudul Ardelean, pe cursul Oltului superior, anume Ţinutul Făgăraşului / judeţul Braşov şi Ţinutul Almaşului / judeţul Sibiu, sub controlul Guganilor din Ţinutul Haţegului / dintre Bănie și Banat, din Ţinutul Pădurenilor / dintre Ardeal şi Banat şi din Ţinutul Gugulanilor / Banat (ultima menţionare a Gepizilor a fost în secolul IX, când erau supuși Avarilor; în lexiconul bizantin “Etymologicum Magnum” din secolul X a rămas scris că Gepizii au fost “prunci Geţi”: numele “Gepaides” folosit Grec pentru Gepizi deriva din “Getai” = Geţi şi “paides” = prunci); în Evul Mediu, timp de multe secole după Ghepizi, Ţinuturile Amlaşului / Almaşului şi Făgăraşului - din N Carpaţilor Meridionali - au rămas sub jurisdicţia Banatului Severinului (până după constituirea Ţării Româneşti), liderii fiind Cărăşeni însemnând Negri, adică Nordici, o reprezentare de seamă în istorie de pildă având-o Dinastia G/herţegului Negru Vodă, amestecată Cuman / Coman. O ipoteză este că în acelaşi spaţiu SE Panonic / Bănăţean actuala confirmare paternă Gherga - atât nominală, cât şi genetică - în timpul C/Hun putea fi împărţită: genetic după părinţi, în plus şi nominal după mamă; fiii lor în lipsa rudelor după tată şi-ar fi putut lăsa unii descendenţi să fie crescuţi ca Gherga de neamurile nobilei mame (cu resursele la dispoziţie - avutul din partea lor şi adăpostul / grija din partea rudelor materne - fiind o soluţie plauzibilă în acele vremuri tulburi). Împărăteasa Kerka / Gherga probabil era deja bunică atunci când a murit. Genetic, din aceeaşi grupare Finico-Ugră de gen masculin “N*”, la începuturile Medievale în spaţiul Românesc au fost - de la C/Huni până la Cumani - tot felul de năvălitori răsăriteni (la fel ca la Huni, oamenii erau jertfiţi şi de Cumani pe mormintele cârmuitorilor / la moartea unor simpli indivizi se mărgineau să sacrifice doar cai); ceea ce este sigur e că între timp Hunii au dispărut din Banat iar Gherga există în Banat. Fondul genetic patern “N*” Gherga (deoarece transmiterea nu putea fi prin mamă) era numai prin bărbaţii clanului primei soţii a lui Gherai Attila, cu sau fără contribuţia Hună; e de observat că Prinţul Arpad 845-907 (fiul lui Almos / “Al-moş”, liderul Ungurilor în 858-895, adică până la instalarea acelora în Panonia) patern genetic “N” - ca Gherga - afirma că descindea din Împăratul Attila, ceea ce înseamnă că Gherai Attila avea acelaşi fond genetic bărbătesc Gherga. De altfel acum la Ciuvaşii din Bazinul Ră / Volga (urmaşi Huni), peste un sfert din populaţie e patern genetic “N” (ei sunt plasaţi între populaţiile din Kursk - unde e cea mai mare anomalie magnetică din lume, datorată fierului din scoarţă - şi urmaşii vechilor Sciţi / Bulgari, acele populaţii vecine de asemenea având procente semnificative genetic “N”, ca Gherga); Ciuvaşa - limba nativă a aproape 2 milioane de Ciuvaşi din Federaţia Rusă / care în amintirea strămoaşei Hune a păstrat în vocabular pentru “10” termenul “wunnu”, la fel conferind înțelesul și vecinei limbi Finice / “Finnu”, după cum a studiat în anul 2014 și istoricul Ciuvaș Alexander Zaryanin - e acum singura supraviețuitoare din ramura Turkă Ogură (a fost clasificată împreună cu Huna, Avara, proto-Bulgara, Khazara, etc.): în prezent, Ciuvaşa nu poate fi înțeleasă de către vorbitorii altor limbi Turce. În anul 1993, Giyasaddin Geybullayev - Doctor în istorie - a consemnat despre Ciuvași că-și știau strămoșii veniți din partea cealaltă a Munților Caucaz și că erau Alpani / din fosta Albanie Caucaziană = Țara Ghergară (unii i-au considerat pe strămoșii Ciuvașilor ca Bulgari Albi, vorbind o limbă semănând cu Avara).

În anul 2013, cercetătorul Bakhtiyar Tunjay de la Departamentul de Mitologie al Institutului de Folclor din Academia Azeră a enunțat: “Potrivit istoriei Albaniei Caucaziene este clar că rolurile principale legate de primii Turki au fost jucate de Albani și Gargari. Triburile Albane care au participat la formarea etnogenezei Turkilor în spațiul Azer au trăit pe țărmul Nordic al Fluviului Kura, având Țara care a fost menționată în sursele istorice ca Albania. În Epopeea Dede-Korkud există date despre Albani, unul dintre principalii eroi fiind descris ca lider al Alpanilor / Albanilor. Orientalistul Suleyman Alyarov a menționat aceasta și a scris:

'Cercetări ale cărții Dede Korkud au determinat un flux nou, neașteptat al dezvoltării istorice a Azerbaidjanului. De pildă scena în care iscoada dușmanilor și-a informat trupele că puternicul lider Alpan - Kazan Han - a fost implicat într-o vânătoare și trebuia acționat atunci când dormea beat, împreună cu fiul său. Este un fapt foarte interesant că a fost folosit numele de Alpan pentru lider'. Alt element valoros apare în carte sub forma: 'Am văzut caii Alpani, am luat unii strălucitori, albi și gri'. Alpanii / Albanii au trăit în Azerbaidjan din secolul IV î.C. până în secolul X. Albanii au trecut granița în Evul Mediu timpuriu și au mers în Turkistan, la marginea Kazahstanului. Putem găsi informații despre formarea națiunilor Kazahă și Kîrghiză ori despre rolul Albanezilor acolo, în 'Lucrări alese' de Chokan Valikhov. Privind etnia Kîrghiză, există date foarte valoroase despre rolul Albanilor în formarea acelei națiuni și în cartea lui Kamishiyev 'Națiunea Ozbekă a Tadjikistanului', unde apare că Ozbecii aparțineau națiunii Albane. Cartea lui Jdanko despre 'Istoria Garagalpagilor' a relevat faptul că și acea etnie - de asemenea - s-a înrudit cu Albanii. Cercetările lui Giyasaddin Geybullayev au clarificat datele potrivit cărora Gargarii - dintre Albani - vorbeau limba Gipchag Turkă. În vechiul Azerbaidjan se pare că Turkii Gipchag erau la fel de populari ca Turkii Oguz. A fost cunoscută și o competiție între acele 2 triburi, potrivit Epopeii Dede Korkud. Este - de asemenea - un fapt evident că alfabetul Alban a fost format pe baza limbii Gargar-Kipchak și că acea limbă a jucat funcțiile atât literară, cât și de stat. Unii - indicând tradiția sovietică - spun că limba Gargarilor era din grupul de limbi Caucaziene. Realitățile arată altceva: faptul este legat de Epopeea Kîrghiz-Turkă Manas, unde a fost descris personajul cu numele Gargar, tatăl eroului principal Manas. Tribul căruia îi aparținea Manas se exprima uneori Kipchak / Gargar. Acest fapt a fost confirmat în cărțile academicianului Bartold. În cartea lui Abramzon 'Kîrghizii și relațiile lor etnografice și istorico-culturale' apare intruziunea Kipchak-Gargar în evenimentele din secolul XVI petrecute în Karakișlak. Nizami Jafarov a spus: 'Cele mai mari tensiuni între triburile Oguz și Kipchak au fost în secolele IX-X. Epopeea Dede Korkud a cuprins în general afacerile etno-politice, lingvistice și culturale nu pe alt teritoriu decât în cel Azer. Kipchakii au fost prezentați în mai multe surse istorice drept Kazari. Datorită locațiilor lor, teritoriile în care s-au răspândit Kipchakii au fost în Caucazul Nordic și în regiunile înconjurătoare. Kipchakii au fost numiți cu diverse nume la cumpăna mileniilor I și II, cum ar fi Kazari, Kumani, Poloveți, Pecenegi, ș.a'. Din păcate, 'Istoria Albană' a lui Musa Kalankatli și 'Eposul Alban' al lui Mkhitar Gosh nu au putut ajunge în vremea noastră în versiunile originale, putând citi doar traduceri distorsionate. Trebuie subliniate principalele perturbări:

1. Meșrop Maștoț a făcut mai multe simboluri în funcție de mai multe versiuni Gargare, numindu-le caractere; împietatea traducerii a fost că el ar fi realizat un nou alfabet pentru Gargari.

2. Limba Ghergară a fost echivalată cu limba Kazarilor Albi. Corespunzător lui Musa Kalankatli, Maștoț a încercat să ajusteze alfabetul Armean pentru Kipchaki, deoarece existau unele opinii că necesita modificări. Așadar, a creat noi simboluri, exprimând Kipchaka. De fapt, aceleași litere exprimau în alfabetul Alban altceva decât în alfabetul Armean.

3. Potrivit lui Moise Khorenați și Musa Kalankatli, Gargarii erau știuți și cu numele de Kazari Albi. Există cărți dedicate Kazarilor, scrise de oamenii de știință Ruși Artomonov Pletnava și Lev Gumilyov; corespunzător cercetărilor lor, s-au putut determina 2 ramuri de Kazari: Albă și Neagră. Cu siguranță, aici vorbim despre Kazari Albani / Albi sau Gargari. Istoricul Armean Moise Khorenați a scris despre Kazari că au trăit pe teritoriul Azer încă din secolul III, istoricul Georgian Leonti Mrovelli remarcând că strămoșii lor existau din secolul VII î.C. Numele Kazar trăiește atât în teren, cât și - desigur - în Marea Kazară / Caspică. Murad Adji a scris: 'Au existat mai multe cărți sfinte în limba Turkă scrise cu alfabetul Armean. Dacă au existat rugăciuni în limba Turkă în Armenia, înseamnă că închinarea a fost în Turkă. Cine a construit locurile de cult pentru Armeni? De ce sunt direcțiile lor spre Est?' Fără îndoială, Bisericile din spațiul Azer care poartă numele de Armene nu au fost toate construite de Albani. Armenii au migrat acolo târziu - cu ajutorul Rușilor din secolul XIX - și au obținut Bisericile Albane. Ca exemplu pentru această problemă este Biserica localității Khipchak / Gipchag aflată în regiunea Artik din provincia Shirak (a fost construită în secolul XII). Istoria Armeană a recunoscut că Gargarii / Kipchak locuiau în Vestul Azer. De exemplu, Akopyan a scris în cartea sa 'Albania / Alunak: surse vechi Greco-Romane și Armene' din anul 1987 că a existat regiunea Gargar în Mox, pădurea Gargar în Tsopka și Kilikya de Vest, sate în Lori și Parisos, etc. Mai mult, știm că există Munții Gargar lângă Meghry. O Biserică care a aparținut Gargarilor este în regiunea Zangazur din Vestul Azer. Acest complex a fost cunoscut mai întâi ca 'Gargavang', în anul 1283 apărând Biserica Maria adiacentă clădirii. Mai degrabă a fost cunoscută Mănăstirea decât Biserica Maria, acest complex fiind amintit ca unul dintre cele mai interesante și prețioase exemple de arhitectură Albană din Azerbaidjan. Există informații despre zonele rezidențiale ale Ghergarilor în vechile surse Armene. De exemplu, Moise Khorenați (în secolul V) a afirmat că Albanii și-au creat alfabetul pe baza limbajului vorbit în patrulaterul Gargar. Gevond (în secolul VIII) a vorbit despre Șesul Gargar iar Marele Vartan (în secolul XIII) a pomenit numele provinciei Gargar. Artsruni Tovma a scris despre comandantul de origine Turkă Bugha că s-a ridicat din Șesul Gargar și a intrat în orașul Barda. În general, sursele scrise Antice aveau suficiente informații despre Gargari și zonele lor de locuire. De exemplu, Strabon a scris că Amazoanele trăiau în vecinătatea Gargarilor, unde se ridicau Munții Albaniei. Acest nume de triburi sunt foarte familiare topografiei Caucaziene și Asiei Centrale. Daghestanul din secolul XIX a înregistrat sub numele de Gargar multe, ca Piața Gargar din Tbilisi, Gargar-Pelican, Muntele Gargar, Gargaris și altele. În plus, locuri Gargare - acum ruine - au existat în regiunea Gabala, precum și câteva sate Qarqar situate la granița Karabakhului (unul dintre ele astăzi e Gerger, altul e Kharkhar, etc). Putem adăuga 2 Râuri Gargar pe teritoriul Karabakh. Există, de asemenea, așezări numite Gargar, Kharkhar sau Gerger în Turcia și în Azerbaidjanul de Sud / Iran. Putem observa că Gargarii au trăit și în Asia Centrală. Potrivit lui Dionisie Periegetul (secolul II), Gargarii au trăit pe un teritoriu vast, până la Munții Emod și Fluviul Gange".

În povestirile Medievale timpurii au fost elemente interesante legate de relaţiile dintre Huni şi Goţi: “Saga lui Thidrek” (adică a Regelui OstroGot Teodoric “cel Mare”) a notat-o ca Erka pe prima soţie a lui Attila; ea era fiica Regelui Osant / Osantrix, primul născut al Regelui Hertnit din Garða = Novgorod / Federaţia Rusă. Conform lucrării “Enciclopedia Tradiţiei Nibelungilor” publicată în anul 2002 de Francis Gentry, Winder McConnell, Ulrich Muller şi Werner Wunderlich, Regele Osant / Oserich din Garða = Novgorod avea ca vasală Vilkina / “Vilkina-land”, după cum mai era ştiută Gothia / “Gota-land” (adică S Suediei), tributul primindu-l de la Nordian, cârmuitorul de acolo al Geaţilor; Regele Ose-rich / Osant s-a însurat cu frumoasa Oda - fiica şefului Milias al Hunilor - având-o ca fată pe Erka, cea care a devenit nevasta lui Gherei / Kerei Attila: aşadar, nobila Kerka l-a avut ca tată pe Regele As = “Ose-rich”, adică “Os Regal” (“Ose” / “As” desemnând filiera Getă a nobililor Gherga, inclusiv a celor din Dinastia Regală Gurag). A fi fost cineva “din os de Domn” a însemnat nu doar în Antichitate, ci şi Medieval ori chiar Modern - de fapt, dintotdeauna - o cinste deosebită, de aceea curiozitatea semenilor despre vreo persoană ca fiind de “Os” (ori “As”) legându-se de sorgintea dinastică cea mai respectabilă, asemenea credinţă fiind înrădăcinată în Siberia paleolitică, unde Cultul Oaselor exista dinaintea Potopului Pontic. La 4 secole după Erka şi după Împăratul Kerei / Gherei Attila, tocmai la Garða = Novgorod s-a lansat “Ru-rik” / Rurik, primul Rege Rus (din acelaşi grup genetic bărbătesc cu Attila şi respectiv cu Arpad - contemporanul său mai tânăr - care a devenit primul cârmuitor al Ungurilor în Panonia); înaintea Ruşilor, Garða / Novgorod - prima lor capitală, însemnând “Noul oraş” - a fost un important târg stăpânit de Geţi: iată încă o confirmare a legăturilor istorice şi genetice dintre strămoşii Românilor şi Ruşilor, Antica Dinastie Gurag / Zuraz a Geţilor din spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic ajungând să controleze la începutul Medieval inclusiv Nordicul târg Garða (aflat pe ruta comercială dintre Mările Neagră şi Baltică), ulterior numit Novgorod / “Noul oraș” = prima capitală Rusă. În anul 1896 - pe când era directorul Arhivelor Statului din capitala României - academicianul Petriceicu Haşdeu prin lucrarea “Românii Bănăţeni” a studiat momentul întâlnirii ambasadorului bizantin cu Împărăteasa Hunilor, considerând că a avut loc în Banat la Vârşeţ (în acel sens el şi schiţând ruta diplomaţilor, urmând câteva din notiţele de atunci ale cronicarului Priscus):

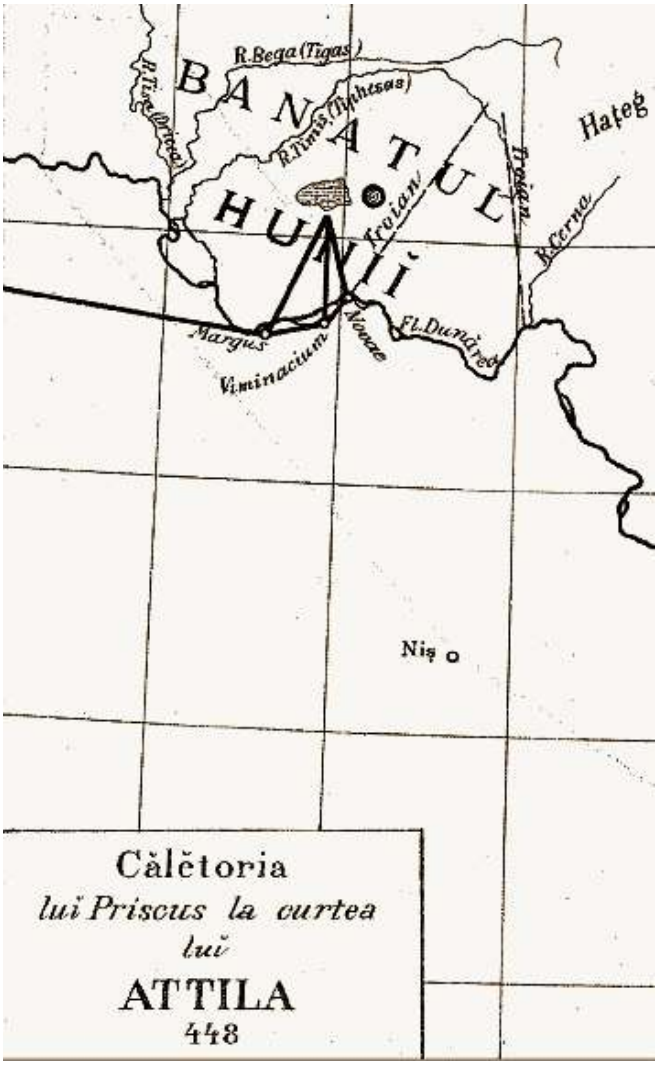

Totuşi, el nu a respectat naraţiunea lui Priscus întocmai, după cum a observat şi academicianul Bănăţean Atanasie Marienescu, căci secretarul delegaţiei bizantine a relatat că după trecerea Dunării din Balcani în Banat “a înaintat spre nord pe un întins şes, a trecut râurile Timiş şi Timişul Mic / Bega şi a ajuns într-o parte băltoasă” (acea locaţie însă necorespunzând pentru Vârşeţ - apreciat doar pentru panorama strategică oferită de Dealul său asupra Câmpiei Banatului - ci pentru Iarcuri / Cornești); e de observat - astfel cum a scris în anul 1936 Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române în volumul 8 din “Izvoarele Istoriei Românilor” - că: “De la Dunăre, caravana a călătorit timp de ‘7 zile’ până să întâlnească pe Împăratul Hunilor. Acesta, după ce a fost informat, în secret, de Edecon despre complotul urzit la Constantinopol ca să fie asasinat, n-a mai voit să primească delegația bizantină și a cerut ca ea să se întoarcă. În cele din urmă însă, mulțumită abilității lui Priscus ea a fost primită la reședința lui Attila, ce ar fi fost după unii în apropiere de confluența Mureșului cu Tisa” (așadar traseul de la Dunăre la baza Hunilor nu a fost direct, ci în zig-zag, mai lung decât obișnuit / direct).

Iarcuri-Corneşti

Academicianul Petriceicu Haşdeu a considerat că Tracul Priscus în anul 448 a făcut "cea mai veche menţiune istorică a unei vorbe curat Româneşci", fiind impresionat la banchetul de la Curtea Hună de distracţia oferită de un autohton, Ausonul Zercon - respectiv Ghergon, prin clasicele suprapuneri "Z" şi "C" peste "G" - care vorbea într-o "Romană rustică", între Latină şi Greacă (e de ştiut că primul Auson a fost fiul lui Circe cu Ulise, etnonimul Ausonilor din Laţiu - vecinii băştinaşilor Oscani care au distrus Italiana Cume - iar "Suidas" a explicitat despre acel Zercon întâlnit de Priscus că era Rege / cârmuitorul Bănăţenilor), printre alţii şi istoricul Maramureşean Alexandru Filipaşcu 1902-1952 susţinând că apoi populaţia Ausonă / Auşonă a devenit în NE Panoniei cea majoritar Oşană. În lucrarea "Origini" din anul 2010, istoricul George Cadar din Maramureş a consemnat: "Marele istoric polonez Jan Trynkowski a scris că polonezii ar fi urmaşi ai acelor daci care, neîmpăcându-se cu cucerirea romană, şi-au părăsit locurile de obârşie, retrăgându-se mai la nord. Oşenii, auşenii, ausonii sunt, împreună cu maramureşenii, descendenţi ai celei mai vechi populaţii europene. Sunt purtători ai reminiscenţelor unor civilizaţii ale pământului demult dispărute. Sunt, poate, cei care mai au - în grai, port, dans şi cântec, proverb, pilde şi zicători, forma de organizare, arhitectura caselor şi locaşelor de cult - ultimele semne ale satului arhetipal, primordial european. Doresc să atrag atenţia asupra superficialităţii cu care a fost tratat adevărul istoric al Europei, faptul că - deşi s-a ştiut - nu s-a recunoscut niciodată concret că goţii, alamanii, sunt din acelaşi sânge cu geţii, cu dacii; că numai bazinul intracarpatic putea, în timpurile vechi, genera migraţii ale unor populaţii europene, întrucât din zona Scandiei, nelocuită din cauza condiţiilor climatice, nu se putea migra, şi nici un istoric serios nu îndrăzneşte a susţine o asemenea teorie. Marile mişcări demografice s-au comportat potrivit dictonului 'lumina vine de la răsărit'." (Gota ar fi fost o limbă aflată între Latină vulgară şi Germana veche).

Este foarte posibil că Zercon / Ghergon - Regele Bănăţenilor - era Ghergan şi dat fiind contextul, era chiar fratele Împărătesei, aşadar cumnatul lui Attila / de altfel, Romanul Vergiliu în "Eneida" 4:349 a scris că Peninsula Apenină / Italiană iniţial era ştiută ca Ausonia Teucriană (adică Ghergană); cronicarul bizantin Priscus l-a notat ca "Zercon din Mauretania" / adică Algeria - invadată de Vandali pe atunci de câţiva ani - deoarece a fost trimis de Împăratul Gherai Attila "în dar" lui Flavius Aetius / Eţiu (Got / conform cronicarului Iordanes, devenit general, botezat creştin de episcopul Auxentius - fiul adoptiv al Anatolianului Ulfila - în Durostor / Silistra, locul naşterii sale, comandant în apusul Imperial Roman, care anterior a fost ţinut ostatic de Ruga, Împăratul Hunilor dinaintea lui Attila): Zercon a revenit - îndemnat şi de Edecon / şeful Herulilor, tatăl lui Odoacru - mai ales că avea şi soţia Scită / Dobrogeană lăsată cât a fost plecat la Eţiu / Aetius, fapt pentru care "Attila s-a supărat că s-a întors la dânsa" dar Attila şi Zercon fiind cumnaţi, Zercon îşi permitea chiar să fac haz despre asta la Curtea Hună (din Banat). Este de ştiut că în anul următor morţii Împăratului Attila al Hunilor, pe care numai generalul Got Flavius Aetius 390-454 a reuşit să-l învingă, la ordinul Împăratului Valentinian III 419-455 acela a fost asasinat la Ravenna - regiunea Romagna - generalul Got fiind însă totuşi răzbunat de nimeni altcineva decât chiar de către prietenii săi

Huni (care - după jumătate de an - l-au omorât pe Împărat în Roma). Practic, în Antichitate Auson a ajuns să însemne Roman, de exemplu poetul Ovidiu - exilat la Marea Neagră - afirma în "Tristia" 2:200 că regiunea aceea era "de foarte puţină vreme sub jurisdicţia Ausonă" (adică Romană); Aușonii - din care s-a tras și denumirea Oșană, a Oșenilor - probabil îi aveau printre strămoși pe cei știuți ca "Moși", respectiv "cei vechi". Ausonii vorbeau altceva decât Latina (cronicarul bizantin - la care Latina era oficială - a făcut clar distincția între limbile Ausonă și Latină). Preotul Maghiar Otrokocsius Foris în "Originile Ungare" din anul 1693, referindu-se la limbile consemnate de cronicarul bizantin Priscus 410-473 că erau folosite la Curtea Împăratului Attila, a tras concluzia că "Hunii îşi dădeau silinţa să înveţe Gota, limbă înrudită cu Alana şi Ausona, adică Valaha, aproape ca Latina vulgară". ("Non neglexit Priscus illud etiam nobis consignare; quas ille linguas expertus est circa Atilam, in usu potissimum fuisse… Supponit in his, quod ipsorum quoque Hunnorum aliqui, ob commercia cum Romanis, operam dabant Linguae Gothicae (quae cognata Alanicae) & Ausoniae. Ubi per Ausoniorum linguam, intelligo Walachicam, quasi corruptam Latinam").

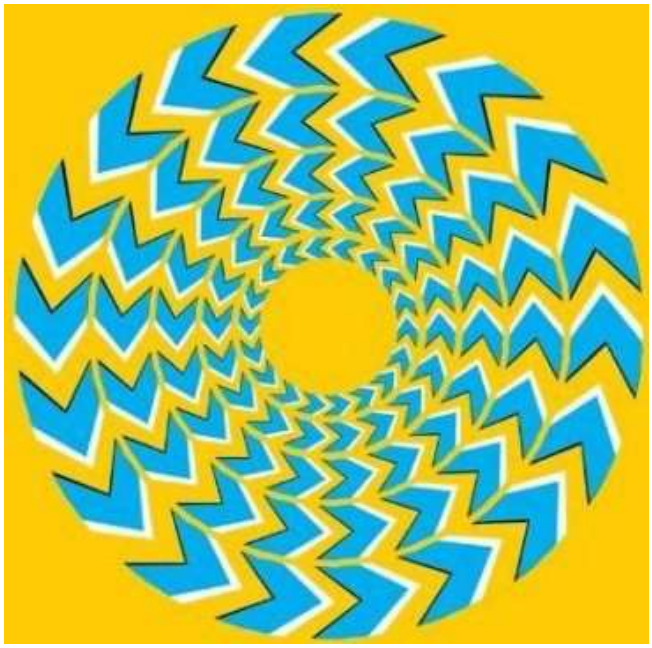

Academicianul Român Atanasie Marienescu (care în anul 1884 a realizat şi studiul "Patria veche a Dacilor în Asia"), a observat că autohtonii Bănăţeni s-au acomodat cu noii cuceritori Huni, cu care au intrat în asociaţie ca parteneri: "Attila a arătat demnitate, seriozitate şi simţ de dreptate şi apăru - nu numai poporului său, ci şi popoarelor străine - ca un domnitor puternic, căruia popoarele de bună voie i s-au subordonat, în acest fel formându-se o alianţă puternică de popoare, în care pe lângă împărat existau şi regi, principi" (Gherganii fraţi - Zercon / cârmuitorul Banatului şi Kerka / Împărăteasa Hunilor - corespunzând acelui context regional al secolului V; cronicarul bizantin Zosimos în acel secol V a şi consemnat că Hunii din anul 380 erau aliaţi cu Carpii). În "Oamenii Pământului", academicianul A/Român Niculae Iorga a scris: "În 'Curtea' lui cu cerdac şi cu covoare, Hanul Attila - acest vechi 'Turc' mare - era, înaintea Românilor (acum aproape deplin formaţi), un fel de 'Domn Român', ca şi Decebal din Munţii Haţegului; căci condiţiile trainice impuse de natură şi întărite de lungul curs al dezvoltărilor istorice sunt mai tari, nu numai decât schimbarea şefului dar şi decât succesiunea popoarelor". Institutul de Arheologie în "Izvoarele istoriei României" - lucrare publicată pentru Academia Română în anul 1970 - a enunţat despre ce era pe atunci în Banat: "este vorba de o populaţie agricolă, sedentară, care nu era de origine hună şi nu prezenta nici o însemnătate politică, ci una economică, politica şi războiul intrând în atribuţiile hunilor; putem vorbi de o simbioză între hunii stăpânitori şi supuşii lor. Ceea ce merită reţinut, în ansamblu, este liniştea şi chiar relativa bunăstare ce predomina în ţinuturile stăpânite de huni. Dominaţia hunilor era nu numai suportabilă, dar şi o garanţie pentru locuitorii căzuţi sub stăpânirea acelui popor de călăreţi. Merită să ne oprim asupra convorbirii cu un grec întâlnit de Priscus în capitala lui Attila, care prefera să rămână în teritoriul hunic 'deoarece străinii îşi petrec viaţa în linişte, fiecare se bucură de ceea ce are şi nu supără pe nimeni, iar în schimb nu este supărat deloc'. Acest episod dovedeşte că în timpul lui Attila existau la nord de Dunăre condiţii de viaţă preferabile celor din imperiu. Imensul teritoriu asupra căruia se întindea stăpânirea hunilor, inclusiv Dacia, era numai controlat şi nu ocupat direct şi permanent. Controlul se exercita prin 'vizite' şi expediţii de pedepsire împotriva celor care nu-şi îndeplineau obligaţiile de supuşi. În Dacia intracarpatică nu s-au descoperit nici urme de aşezări hunice şi nici măcar morminte izolate. În schimb, s-au găsit urmele unor sate aparţinând autohtonilor". Academia Română a enunţat în "Istoria românilor" din anul 2010: "Fără îndoială, în ţinutul respectiv, cu o populaţie sedentară bine situată economic, populaţia vorbea limba ausonilor, limbă pe care autorul Priscus a menţionat-o de 3 ori în cursul povestirii sale. Populaţia aceea din secolul V, văzută la faţa locului de retorul istoric, nu putea fi alta decât cea autohtonă latinofonă, care trăia sub dominaţia hunilor, fapt confirmat şi de rezultatele cercetărilor arheologice şi ale studiilor despre circulaţia monetară. Este de observat că Zercon 'amestecând limba ausonilor cu a hunilor şi a goţilor, i-a umplut pe toţi de veselie' şi că la acel ospăţ Priscus a relatat că lângă el stătea un 'barbar', 'care înţelegea limba ausonilor', fiind, probabil, un tălmaci. Este vorba, deci, de o limbă latină pe care o vorbea populaţia de la nordul Dunării. Menţiunea că o astfel de limbă 'românică' era folosită 'când unii dintre huni aveau de-a face cu romanii' edifică asupra caracterului latin al acelei limbi pe care o vorbea doar populaţia locală, moştenitoare a culturii şi a civilizaţiei romane. (Despre o asemenea limbă latină ce se utiliza la nordul Dunării a relatat şi Procopius din Caesarea / Procopiu din Cezareea 500-565, pentru secolul următor: în luptele din anul 545 de pe teritoriul Munteniei, a fost prins un prizonier care 'vorbea latineşte'). Populaţia vorbea o limbă latină populară 'ausonică', ce ulterior a devenit limba vorbită a poporului român". În anul 1936, Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române a scris în volumul 8 din "Izvoarele Istoriei Românilor": "Barbaria - adică Imperiul Hunilor - era o amestecătură de popoare de toate limbile iar graiul oficial al acestui conglomerat nu era numai limba Hunică adică Tătară, ci și limba Gotică și limba Latină, nu însă limba Greacă, despre care Priscus spune precis că nu se vorbea la Nordul Dunării. De altfel, mai toate personalitățile de seamă de la Curtea lui Attila erau străine: Edecon un Scir / German, tatăl lui Odoacru, Onegesius și fratele său Scotta, după toate probabilitățile Greci de origine, Tatulus și fiul său Oreste

Romani, cancelaria împăratului era formată din scribi Romani, Adamis intendentul împărătesei Kreca un Grec și desigur încă mulți alții, fără să mai numărăm pe Ardaric regele Gepizilor, Valamir regele Ostrogoților care se bucurau de favoarea împăratului Hun. La Curte forfoteau străinii, după cum, câteva secole mai târziu, la Curtea regilor Arpadieni mișunau Nemții. Limba Latină era limbă curentă. Aproape toți, dacă nu chiar toți, comesenii de la masa lui Attila știau Latinește; altfel n-ar fi făcut atâta haz - 'toți' spune Priscus - de glumele lui Zerkon. Iar dacă Barbarul care a convorbit la masă cu Priscus știa Latinește, suntem noi siguri că el era Hun din naștere? Și numai el va fi fost în această categorie? Însăși cererea 'Barbarului' adresată lui Priscus de a nu divulga secretul privitor la familia lui Attila arată că un adevărat Barbar n-ar fi cutezat să destăinuiască o prorocie defavorabilă neamului Hunic unui bizantin care numai simpatie n-avea pentru Barbarii de la Nordul Dunării și căruia speranța de a vedea pierind familia regală a lui Attila i-ar fi umplut desigur inima de bucurie. Și poate tocmai fiindcă Barbarul era un Roman l-a conjurat pe Priscus să nu destăinuiască secretul și să nu-l trădeze. Și apoi ne mai punem întrebarea, de unde vor fi învățat limba Ausonilor toți acești Barbari de la Curtea lui Attila? Limba aceasta a Ausonilor în care s-a urmat discuția a fost desigur limba Latină vulgară ori limba Romanicilor de la Nordul Dunării. Căci în Barbaria - adică în Imperiul Hunilor - trăiau în simbioză 2 populațiuni diferite, una Barbară (Huni, Goți și Gepizi) și alta indigenă. Indigenii nu puteau să fie Slavi, fiindcă Slavii nu se stabiliseră încă pe acea vreme în Banat. O vagă amintire a acestei simbioze o întâlnim și în documente (oricât de nesigure ar fi ele) și în toponimie".

Academicianul Petriceicu Haşdeu a apropiat noţiunea de Auson / Auşon atât de auşel / tartalac - cea mai mică pasăre cântătoare din Europa, asociată cu piţigoii - cât şi de Regalitate: "La intrarea Goţilor şi Hunilor în Bănat, Românii de acolo erau elementul etnic cel indigen, care avea tot dreptul de a se făli că ei sunt aborigeni, autohtoni, cei bătrâni, stăpâni ai ţării; şi tocmai aceasta cată să fi spus ei lui Priscus la întrebarea lui că cine sunt dânşii, căci tocmai aceasta vrea să zică Româneşte 'Auşoniu'. Cuvântul 'auş' prin sufixul '-uş' (acelaşi sufix dezmierdător ca în feminina 'mătuşă') însemnează până astăzi pe 'bătrân' nu numai în Dialectul Macedo-Român dar şi la Olteni, de unde rezultă că altădată - înaintea separaţiunii dintre Daco-Români şi Macedo-Români - a fost o vorbă comună tuturor Românilor. În România, pe lângă 'auş', ba chiar mai răspândit în grai, este diminutivul auşel (la 'moş' se zicea 'auş' şi prin urmare 'auşel' înseamnă 'moşneguţ': cea mai mică dintre toate păsărelele, câte provin în Europa, şi totodată una dintre cele mai frumuşele, este auşelul, numit şi tartalac. Auşelul e răspândit mai peste toată Europa. Petrece vara prin codri iar primăvara şi toamna prin grădini. Nutreţul auşelului sunt diferiţi cărăbuşi şi alte insecte mici. În toate celelalte limbi neo Latine, ba mai în toate limbile din Europa, numele auşelului este iarăşi un diminutiv, dar anume de la cuvântul 'rege'; aşa sunt în Franceză 'roitelet', Italiană 'reillo', Spaniolă 'reyezuelo', Germană 'zaunkonig', Rusă 'korolek', Cehă 'kralicek', etc. (deja în Latina clasică numele auşelului era 'regulus'). Dacă diminutivul din 'auş' are sensul de 'crăişor', atunci intensivul 'auşoniu' cată să fi avut sensul de 'rege', negreşit nu ca cel mai bătrân în accepţiunea materială a cuvântului, ci în accepţiunea cea morală: ca cel mai venerabil, de unde şi Latinul 'senior' - literalmente 'mai bătrân' - a devenit la neo Latini 'sire', adecă tocmai rege. Suntem Auşoni, ceea ce vrea să zică cei mai bătrâni aici, adevăraţi băştinaşi, moşteni şi domni ai acestui pământ, au zis Românii către Priscus; şi dânsul a înregistrat întocmai declaraţiunea lor, cu singura deosebire că alfabetul Grecesc îl silea vrând-nevrând a pune un 's' în loc de 'ş'. Până acum era o nestrăbătută enigmă de a găsi în secolul V la Priscus, lângă Goţii şi Hunii lui Attila, pe 'Ausonii' sau 'Ausones' din Antica Italie, un termen etnic care atunci devenise de veacuri deja un simplu epitet poetic în literatura Latină, şi care nici chiar în Italia - cu atât mai puţin în provinciile Romane - poporan n-a fost niciodată. Şi câte enigme de felul acesta mai rămân nescotocite şi nedezlegate în 'istoria începutului Românilor în Dacia'! Enigme prin care foarte multe s-ar fi descifrat până acum, dacă istoricii noştri s-ar deprinde a studia izvoarele în texturi originale - nu în traduceri - şi dacă ar fi mai tari în ştiinţa limbii, fără care istoria veche nu poate decât să şchiopăteze în cazul cel mai bun. Naţionalitatea Română cea de lângă Timiş a avut mult a face cu Gepizii. Iordanes în 'Getica' 12 a anunţat că Gepizii stăpâneau Dacia întreagă, pe care iarăşi întreagă - după el - o stăpâniseră mai înainte Goţii. Când ajunge însă a delimita topografic hotarele acelei dominaţiuni a Gepizilor, zice că ei şedeau lângă râurile Criş şi Mureş. Aceasta-i întreaga Dacie? În alt pasaj, Iordanes trage hotarele teritoriului Gepidic altfel, şi anume: 'Prin Ţara Gepizilor curg râuri mari şi renumite, căci dinspre Nord şi Vest o scaldă Tisa, dinspre Sud marea Dunăre iar dinspre Est o curmă râul Timiş, ale cărui unde iuţi şi spumânde se reped furioase în Dunăre'. Gepizii au locuit foarte îndelungat într-o parte a Bănatului, fiind astfel vecini cu Românii de acolo, cu Auşonii. Pe la anul 600, un general bizantin a mai dat lângă Tisa peste urme de Gepizi, care însă atunci nu mai erau o naţionalitate compactă, ci nişte şubrede rămăşiţe. Numai în Bănat a rămas de la Gepizi un preţios monument arheologic scris cu rune, anume tezaurul de aur dezmormântat în 1799 la Sânnicolau Mare. Oricum ar fi, Gepizii au locuit într-o parte a Bănatului cel puţin până în secolul VII. Dintre cele 2 cuiburi ale Românismului, unul la Olt şi celălalt la Timiş, Oltenia a fost scutită aproape cu desăvârşire de invaziuni străine, şi totuşi nu se poate zice că ea şi-a păstrat naţionalitatea mai bine decât Bănatul, unde Românul a fost necontenit în contact cu tot felul de neamuri Barbare. Cei mai plugari dintre toţi Românii prin însăşi natura unui pământ roditor peste măsură, Bănăţenii se împăcau cu Hunii, cu Gepizii, cu Avarii, cu Slavii, cu Ungurii, hrănindu-i pe toţi rânduri-rânduri şi lăsându-i apoi pe toţi să plece înainte, pe când Românul rămânea pe loc, adevăratul Auşoniu al ţării de la Attila până astăzi. Neîntrerupta atingere cu străinii l-a făcut pe de o parte mai gelos de propria sa naţionalitate şi mai conservator de

frica de a n-o pierde; dar totodată, pe de altă parte, memoria acelei atingeri s-a pietrificat pe nesimţite, ca nişte straturi suprapuse, în graiul şi în legenda Românilor din Bănat, astfel că numai la dânşii găsim unele tradiţiuni etnice pe care în deşert le-am căuta în Oltenia, şi cu atât mai puţin în Ardeal. Voi da un exemplu: am vorbit mai sus despre Gepizi, care nu erau decât o ramură de Goţi; după ei, Bănatul a fost cotropit de Avari, pe care însă i-au nimicit Francii, gonindu-i din regiunea Tisei. Bănăţenii dară cunoscură acuma 2 popoare Germanice: pe Goţi şi pe Franci. 'În Bănat până-n ziua de astăzi - zice Simeon Mangiucă în Albina din Viena, 1866 - când vine vreun Neamţ prin satele Româneşti, se iau copiii după el şi strigă drept semn de batjocură: Nemţ! Nemţ! Goto-Frenţ!' Din generaţiune în generaţiune, mumele Romance din Bănat au făcut pe copiii lor să urască pe vechii asupritori Goţi şi Franci, care vorbeau deopotrivă Nemţeşte şi ale căror nume, întrunite în singurul Goto-Frenţ au ajuns până la noi ca un arhaism supravieţuit în graiul cel copilăresc. Bănăţenii sunt cei din Bănat, cuvântul aplicându-se mai în specie la Românii de acolo. Între Românii din Bănat se deosebesc aşa-numiţii Frătuţi de aşa-numiţii Bufani, cei dintâi fiind Bănăţeni de baştină, ceilalţi veniţi acolo din Ţara Românească. Bănăţeana se distinge întrucâtva prin port de Romînca din Bănie / Oltenia. Cuvântul 'Bănăţean' funcţionează şi ca adjectiv - sinonim cu Bănăţenesc - dar atunci femininul e Bănăţeană, nu Bănăţeancă. De multă căutare se bucură grânele Bănăţene, cerga Bănăţeană, vinul Bănăţean, caii Bănăţeni, etc".

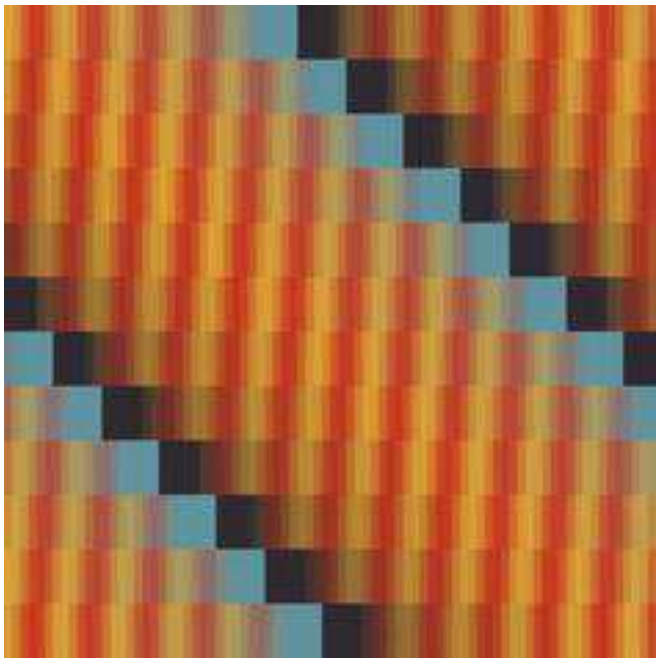

Nemţii azi sunt cei din Vestul Panonic, anume Austriecii şi cei întinşi până în Sudul Baltic, anume Germanii, dispuşi la apus de foştii Goţi, care preponderent au dominat Bazinul Dunării mijlocii şi inferioare; despre "Frătuți", adică Bănățenii transhumanți - purtând haine tipice cu ciucuri - se știe că iernau cu turmele pe Colinele Olteniei sau în Șesurile Munteniei (așa cum a documentat și academicianul Aromân Theodor Capidan - născut la Prilep / Macedonia de Nord - în studiul "Românii nomazi" din anul 1927), plătind până la sfârșitul Evului Mediu doar taxe pentru păşunat proprietarilor terenurilor din Țara Românească unde ajungeau, fără să fie supuși dărilor la stat. Se poate observa că în spaţiul Românesc vechi fenomenul hoţiei s-a manifestat îndeosebi în zonele joase, unde au trăit cei din partea Getă care Cultural se deosebea astfel, atât faţă de restul Geţilor, cât şi faţă de Dacii din zonele înalte; de altfel, istoricii Antici - ca de pildă Herodot Karka cu 8 secole înaintea despărţirii Goţilor în ViziGoţi şi în OstroGoţi - au scris despre traiul din jafuri practicat ca stil de viaţă caracteristic la unii Geţi (urmaşii lor Goţi nedezminţind moştenirea, la fel ca unii descendenţi Români azi), de aceea dintre ei OstroGoţii fiind consideraţi mai nobili decât ViziGoţii: asemenea tipar de Tradiţii - distins prin cinste şi necinste - provenea din obârşia diferită a Geţilor, sosiţi pe Valea Dunării din diverse părţi ale Asiei (fie din Asia "Mică" / Anatolia, fie din grosul Marilor Geţi de la Caspica şi Aral, adică dinspre Asia Centrală). În spaţiul Românesc, la sfârşitul secolului IV nobilii şi cinstiţii OstroGoţi s-au aliat cu Hunii iar ViziGoţii - intraţi în conflicte cu Hunii - au trebuit să migreze spre V Europei, fiind aliaţi cu Vandalii (de la care vocabularul a reţinut termenul de "vandalizare" / aceia fiind Germanici obişnuiţi încă din secolul II cu spaţiul Românesc: ViziGoţii împreună cu Vandalii au ajuns parteneri în SV Europei şi NV Africii, de exemplu Andalusia - din S Iberic - a fost regiune Vandală / V-Andală (de unde denumirea Vandalusiei, anume de la Vandali); se poate observa că vechiul termen Grec "banda" - provenit din Carianâ - însemna "victorios" iar prin sinonimia "B"/"V", Vandalii = "Victorioșii"). Deoarece Hunii şi ViziGoţii erau ca 2 săbii care nu încăpeau în aceeaşi teacă, episcopul V/Ulfila le-a facilitat unor ViziGoţi plecarea pe la Dunăre - via Imperiul Bizantin, unde l-au omorât pe Împăratul Valens - apoi au luat-o spre apusul Europei (episcopul V/Ulfila - foarte respectat atât de către Goţi, ca un descendent al Dinastiei Regale Gurag, cât şi în Imperiul Bizantin - a murit la 2 ani după Împărat, de bătrâneţe; dat fiind contextul său - cu neamul născut lângă Sanctuarul Gherga și apropiat Goţilor Dunăreni, activitatea religioasă printre urmaşii Geţi şi profilul nobil Gurag - îndreptăţesc concluzia despre Civilizatorul episcop V/Ulfila că a fost din neamul Gherga). Este de remarcat că până în Epoca Modernă, în spaţiul Românesc înalt - de Dealuri şi Munţi - au existat multe zone care n-au cunoscut încuietorile la gospodării: aşa ceva se baza pe străvechea Tradiţie de cinste şi onoare a localnicilor (cu reflexii mai mult Dace / mai puţin Gete).

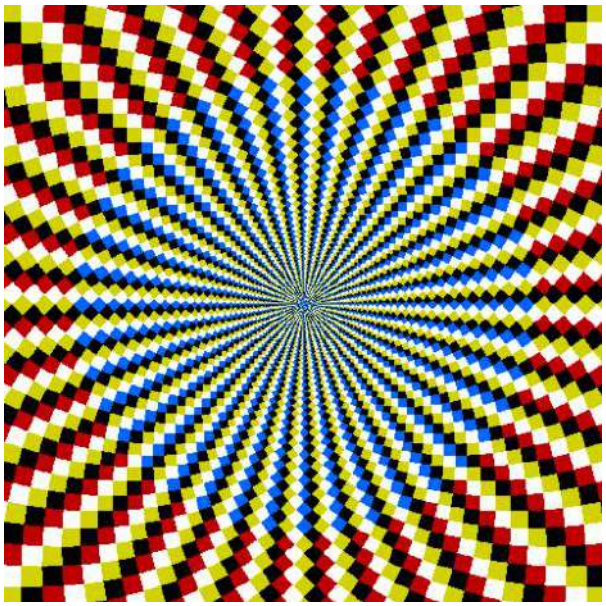

În anul 1920, Dr. Ilie Gherghel - întemeietorul la 1912 al cercetăşiei în România - în "Câteva contribuţiuni la cuprinsul noţiunii Vlah" a semnalat că a existat bărbatul Vlah al Reginei Sabirilor / Hunilor Siberieni, menţionat ca aliat bizantinilor de "Cronografia" cronicarului bizantin Ioan Malalas 491-578 şi ulterior de cronica nobilului Teofan "Mărturisitorul" din Constantinopol / Tracia, respectiv de continuatorul Iosif Genesios (care a afirmat că Vlahul nobil creştin din Dobrogea a murit în anul 450 - anul următor decesului Împărătesei Kerka a Hunilor - pe locul din Constantinopol / Tracia unde Prinţesa bizantină Teodosiană Pulcheria atunci, la înţelegere cu văduva lui Sabiră / adică Hună Siberiană, a ridicat Biserica Vlacherne, cu hramul "Fecioara Maria"; dacă în secolul IV Cunii din Caucaz erau sub semnul crucii, în secolul V şi unii Huni din Bazinul Dunării au ajuns sub semnul crucii): profesorul universitar Cicerone Poghirc 1928-2009 în "Romanizarea lingvistică şi culturală în Balcani" a afirmat despre creştinism că "s-a făcut simţit, mai ales în nordul Balcanilor, chiar de la începutul existenţei sale". Aşadar, în Tracia la Constantinopol - capitala Imperiului Roman de Răsărit deja de 120 ani - la 56 ani de la oficializarea creştinismului ca religie constitutivă, Împărăteasa bizantină (călugărită din anul 441, după ce a fost cununată cu arianul Alan Aspar, care a ajuns dascălul Regelui Got Teodoric "cel Mare") împreună cu văduva Sabiră / Hună au ridicat prima Biserică dedicată special Vlahilor, adică veteranilor Romani de război; e de ştiut că ulterior - în secolul VIII - Benedictinul cronicar LongoBard / Friulian (de lângă Triest) Paul "Diaconul" a scris despre Boarix, cârmuitoarea Sabiră a Hunilor, văduvă din anul 522 după Regele Valah: a fost încă o mărturie de la începutul Medieval despre mariajele Huno-Valahe practicate între dinastele Dulo şi autohtonii Români. În prima jumătate a secolului V, istoricul creştin Sozomen din Gaza a scris că "în 20 IV se face pomenirea lui Teotim, care cârmuia Biserica din Tomis, pe care Barbarii Huni ce locuiau lângă Dunăre, copleşindu-l cu laude şi admiraţie pentru virtutea lui, îl numeau Dumnezeul Romanilor; într-adevăr, Hunii au fost puşi la încercare cu minuni dumnezeieşti din partea lui" (textul continuă cu câteva fapte prin care au fost îmblânziţi Hunii şi chemaţi la credinţă, "Fericitul" Ieronim de la limita dintre Panonia şi Dalmaţia = traducătorul Bibliei în Latină / realizatorul "Vulgatei", notând despre împrejurările acelui timp: "Hunii învaţă Psaltirea iar de frigurile Sciţiei se încălzesc la căldura credinţei"). Sf. Teotim din Tomis - respectiv Constanța / Dobrogea - era prieten cu Sf. Ioan "Gură de Aur", care a pus bazele unui Seminar Gotic în Tracia la Constantinopol (după cum a documentat Dr. Emilian Popescu în anul 1992): învățăturile propagate erau și contra creștinilor "Iudaizanți" (adică împotriva celor care credeau că Evreii ar fi contribuit la creștinism; originar din Antakya, unde au rămas predicile sale scrise din 386-387, Sf. Ioan "Gură de Aur" / "Chrysostom" cunoștea bine realitățile Sudicului Canaan).

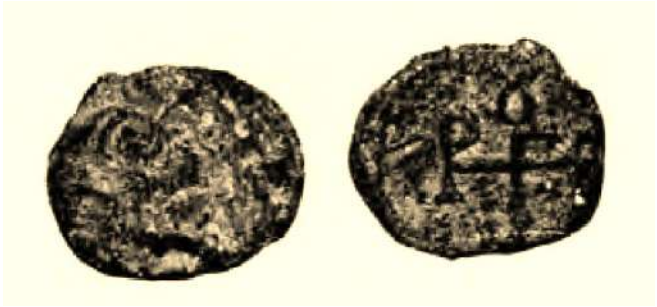

Sigiliul din plumb al lui Gheorghis din Tomis / Constanța (secolele V-VI)

Dr. Emilian Popescu în "Descoperirile arheologice de la Lazu / Constanța" din anul 1965 a scris că "numele Gheorghe e pomenit de sigiliul din secolele V-VI, prezentat în urmă cu jumătate de secol de către arheologul Harilaos Metaxa în publicația 'Plumburi de marcă de la Tomis'." (Deci orizontul temporal al sigiliului din plumb al lui Gheorghe - de fapt notat Georgis - din Tomis / Constanța a fost în perioada anilor 401-600). În "Buletinul Comisiunii monumentelor istorice" nr. 29 / 1915, arheologul Harilaos Metaxa - colaborator al academicianului Vasile Pârvan / el devenind membru corespondent al Academiei Române - a scris: "Plumburile de la Tomi datează din secolele V-VII. Au toate o formă circulară și sunt prevăzute cu un canal interior, în sensul lungimii diametrului, prin care se petrecea sfoara cu care aceste plumburi erau prinse în special de acte fie oficiale, fie particulare, spre a le autentifica și asigura integritatea și secretul. Din acest punct de vedere, întrebuințăm denumirea, adoptată curent, de 'sigiliu'. Din toate timpurile sunt sigiliile numite imperiale, cu înfățișarea pur monetiformă, cu caracterele specifice aversului şi reversului unei monete. Sunt sigilii având diametrele de 20-24 mm, cu legendele de pe față și revers în caractere Latine, sau numai pe o faţă astfel, iar pe cealaltă în caractere Greceşti. Foarte numeroase și comune sunt sigiliile care prezintă pe fiecare din fețe câte o monogramă de obicei foarte greu de descifrat. Tot aşa de numeroase sunt cele cari au pe faţă un chip de sfânt, din bogata iconografie byzantină, iar pe revers o monogramă, care ascunde numele posesorului sigiliului. Nu ştim să se fi găsit la Tomi, până acum, sigilii - foarte numeroase în alte părţi din ţinuturile Imperiului de Răsărit - din plină Eră byzantină. Sigiliul unui oarecare Gheorghe are faţa deteriorată jos, din cauza canalului, stricat la extremitatea aceasta. Efigia e, în general, ştearsă; ceea ce a mai rămas din contur pare a indica o figură călare spre stânga - probabil Sf. Gheorghe. O atare reprezentare - a Sf. Gheorghe călare, omorând balaurul - nu e frecventă. În monograma cruciformă, cu caractere Greceşti, citim numele Gheorghis. Acest plumb se află în colecția Muzeului din Constanța".

Georgis / Gheorghis la Tomis / Constanța (anii 401-600)

Istoricul Francez Victor Langlois în anul 1867 a scris că pe Muntele Athos din Macedonia Mănăstirea Xeropotamu - denumită așa după pârâul sec pe Valea căruia a

fost ctitorită - avea fundația de pe vremea bizantinei Pulcheria, adică din secolul V, fiind cu hramul "Sfinții 40 de Mucenici" martirizați în secolul precedent în Anatoliana Sevastia iar în anul 920 Împăratul bizantin Romanos Lecapenos 870-948 din Dinastia Macedonă a autorizat renovarea sa; în Evul Mediu, mulți Români bogați au contribuit la refacerea și întreținerea Mănăstirii Xero-Potamu, ca Neagoe Basarab, Vlad Vintilă, Alexandru Coconul, Alexandru Lăpușneanu (care împreună cu Doamna Ruxandra a renovat și pictat Biserica mare, pe ușile sculptate existând stemele Valahiei / Țării Românești și Moldovei), ș.a. Privind secolul V, se pot observa cununiile paralele ale acelor contemporani de la Dunărea inferioară (pe lângă mariajul Prinţesei Kerka - al cărei frate era Regele Zerkon - cu Împăratul Kerei Attila): nobilul Blachernos / cârmuitorul Dobrogei era însurat cu o aristocrată Hună, poate sora Împăratului Attila, trăind la Noviodunium = Vadul Isaccei iar Zercon / cârmuitorul Banatului era însurat cu o Scită, respectiv Dobrogeană; e foarte posibil ca acei înalți demnitari, autohtoni Dunăreni - ca Valamir, Arda-ric, Kerka, Zerkon şi Blachernos - să fi fost rude (respectiv chiar nepoți ai Împăratului bizantin Teodosiu "cel Mare" / cel care a impus creştinismul ca unica religie Imperială şi a permis Goţilor instalarea oficială la Dunărea inferioară). Pe atunci (în prima jumătate a secolului V) ei stăpâneau ca Regi Valahi în Valea Dunării inferioare, cei 4 bărbați ca șefi în 4 regiuni importante - Vala-mir în Panonia, Arda-ric în Crișana, Ghergon / Kerkon în Banat și Blachernos în Dobrogea - iar Kerka era Împărăteasa Hunilor, cu baza în Banat. Arheologul Român Ion Barnea a prezentat în revista "Pontica" din anul 1990: "Sigiliul de la Noviodunum (Isaccea, județul Tulcea) cu Sf. Gheorghe are diametrul de 15 mm și e destul de bine păstrat. Pe avers e bustul din față al sfântului Gheorghe, în costum antic, purtând nimb și în atitudine de orant. De remarcat lipsa oricărui atribut militar (platoșă, lance, scut). Nici o inscripție. Pe revers este o legendă în 3 rânduri cu litere mari, clare, bine conturate: Gheorghios. Datarea: secolele VI-VII. Legenda de pe revers și figura tânără a acestuia susțin identificarea lui cu sfântul Gheorghe. Sigiliul prezintă o deosebită importanță iconografică, fiind - după câte cunoaștem - singura piesă care-l înfățișează pe cunoscutul sfânt fără atributele lui militare. O astfel de reprezentare constituie un argument pentru datarea mai timpurie a micului obiect".

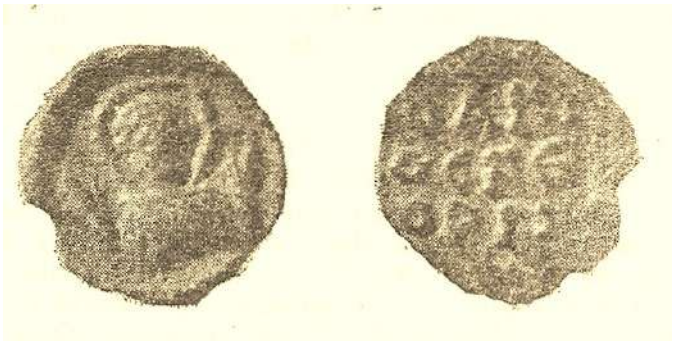

Sigiliul cu Sf. Gheorghe din Novio-Dunum / Isaccea (secolele VI-VII)

Același Dr. Ion Barnea 1913-2004, arheolog și istoric de artă Bisericească, membru de onoare al Academiei Române, a scris despre "Sigilii bizantine inedite din Dobrogea" în revista "Pontica" din anul 1983: "În colecția Institutului de Arheologie din București se află sigilii de la Noviodunum cu Sf. Gheorghe din secolul XI, ca de pildă al lui Constantinos Kavalakis - de la sfârșitul secolului XI - cu diametrul de 18 mm, știrbit la extremitățile canalului pentru șnur. Pe avers în chenar periat e bustul unui sfânt militar tânăr, din faţă, cu părul cârlionţat, îmbrăcat în chlamidă, nimbat, ţinînd lancea pe umărul drept şi scutul lângă cel stâng. Din inscripţia cu numele sfântului abia se distinge că figura îl reprezintă pe sf. Gheorghe. Pe revers legenda în traducere este: 'Doamne ajută lui Constantin Kavalakis'. Lectura este sigură. Patronimicul Kavalakis nu ne mai este cunoscut din altă parte. El derivă cel mai probabil din numele fortăreţei Kavala, ce se afla în Asia Mică, la V de oraşul Iconium, şi de la care îşi trage numele oraşul Kavala din Grecia. Fortăreaţa microasiatică este menționată de cronicarii bizantini Skylitzes, Theophanes Continuatus şi Zonaras. După cum se ştie, în urma catastrofei de la Mantzikert (19 VIII 1071), unde armata bizantină a fost nimicită, iar împăratul Roman IV Diogene făcut prizonier, turcii selgiucizi au pus repede stăpânire pe toată Asia Mică, întemeind în anul 1080 sultanatul de Rum sau sultanatul de Iconium, sub conducerea sultanului selgiucid Soliman, vărul sultanului Alp Arslan, învingătorul de la Mantzikert. Cum era de aşteptat, un mare număr de greci din ţinuturile ocupate şi-au găsit refugiul mai departe spre V. Printre refugiaţi presupunem că se afla şi titularul sigiliului de la Noviodunum, ajuns probabil în oraşul de la Dunărea de Jos sau în vreun alt centru bizantin, de unde scria cuiva din acest oraş. El apare ca un simplu particular, probabil negustor, care nu deţinea nici un titlu şi nici o funcţie". Iată aşadar - și prin acest element - încă o dovadă a faptului că Tradiționalele legături dintre Anatolia și Dobrogea au continuat inclusiv în mileniul II; relativ curând Noviodunum / Isaccea a devenit reședința altor răsăriteni, anume a Tătarilor Nogai (cu semnificativ procent genetic bărbătesc Gherga): aceia - de pildă, la sfârșitul secolului XIII - au controlat Dunărea inferioară în sus până la Gherdap (atunci Herțegul Negru din N Carpaților Meridionali - la înțelegere cu Hanul Nogai - a descălecat la S de Carpații Meridionali, în Valahia / Țara Românească).

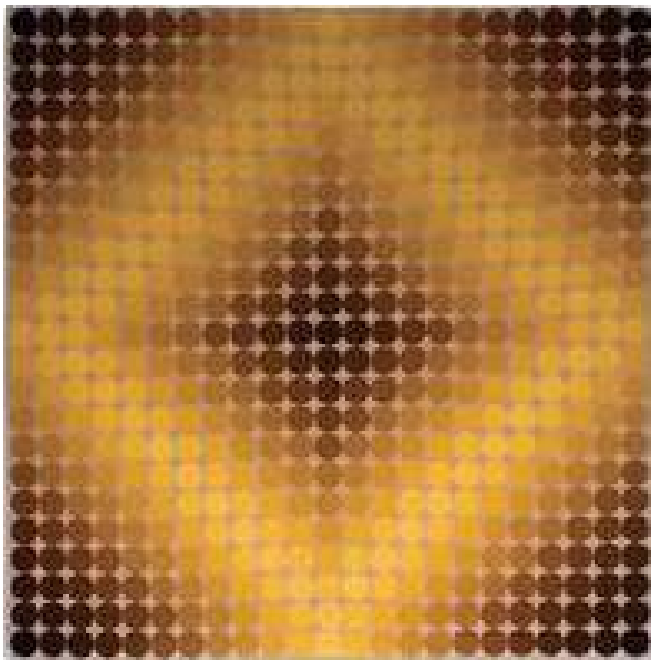

Privind secolul XIV: despre mama lui Ioan Huniade, Bănăţeana Elisabeta Morsina - probabil urmaşa Dinastiei lui Glad, care şi-a avut ultima capitală la Morisena, zonă de unde au plecat Moroşenii spre N, în Oaş - a fost consemnat Medieval că descindea din Împăratul bizantin Teodosiu, ceea ce i-ar plasa pe nobilii fraţi Kerka şi Zerkon (din Banatul unde Attila şi-a avut capitala) printre strămoşii ei; etnic, toţi aceia - Kerka, Zerkon, Ardaric, Blachernos, Valamir, Glad, până la Elisabeta - erau Vlahi / Români (aşa după cum au fost recunoscuţi şi succesorii Huniazi / Corvini, toţi înrudiţi cu Basarabii, a căror primă apariţie istorică - încă din Antichitate - a fost nu altundeva decât în Valea Dunării inferioare, zona cârmuită de ei). O mulţime de elemente conferă "Biciului lui Dumnezeu" / Împăratului Hunilor - adică "Tatălui" / "Tătilei" = Attila - identitatea Ghergană: apropierea prezentată de unii cercetători a provenienţei neamului său din Asia Centrală - dintre MasaGeţi - stabilirea nu în Extremul Orient / China unde au fost Hunii Mongoloizi, ci în Europa, tocmai între Gepizii, conform "Chronicon Pascale" - "prunci" Goţi / Geţi, conform "Etymologicum Magnum" - din Crişana, fixarea capitalei sale în Banat, unde era însurat cu Kerka, conform cronicarului Trac Priscus (cununia între rude / verişori fiind o cutumă în acel timp), ghergul / blazonul cu dungi roșii, Graiul rustic pe care-l înţelegea şi alţi factori de gen, inclusiv genealogia urmaşilor dovediţi patern ca aparţinând grupului genetic Gherga, redau de fapt buchetul de argumente despre cine a fost Împăratul Attila / "cu faţă lată şi bronzată", conform cronicarului Iordanes în "Getica"; savanţi ca Otto Helfen, Peter Heather, ş.a. au observat că numele fratelui său Bleda - cununat cu o Alană - era de origine Germanică (probabil deoarece Gota era limba cancelariei Imperiale Hune) iar în anul 2013, Dr. Hyun Jin a scris că "numele fraţilor Bleda şi Attila erau Gote". Savantul Român Gabriel Gheorghe în "Studiu introductiv la Getica" a scris: "La Câmpiile Catalaunice Atila a ţinut hunilor, ostrogoţilor, gepizilor şi celorlalte populaţii din tabăra sa un discurs de îmbărbătare pentru a porni la luptă. În ce limbă le-a vorbit, ca să-l înţeleagă atâtea felurite neamuri? Unii au zis că ar fi fost o limbă gotă, strămoaşă a germanei de azi, ceea ce este o aiureală. Istoria limbii germane arată clar că actuala germană e o confecţie târzie, de la sfârşitul medieval, iar o limbă gotă nu a existat niciodată". În anul 2016, cercetătoarea Americană Sarah Pruitt de la televiziunea internaţională "History" - sintetizând datele din mai multe surse - a documentat că de tineri "atât fratele mai mare Bleda, cât şi mezinul Attila, vorbeau deopotrivă Gota şi Latina"; considerând realitatea egalității Gotă = Getă și că aceiau erau printre urmașii Geto-Dacilor aflați anterior cu un secol de venirea Hunilor sub ocupația Romană folosind Latina, situația că frații respectivi vorbeau "Gota și Latina" echivalează de fapt Geto-Daca = limba Română veche. "Letopiseţul Cantacuzinesc" = "Istoria Ţării Româneşti" a scris: "Acest Atila - carele a stătut întâi craiu în Panonia - era om ascuțit la minte, în lucrurile oștii foarte pățit și știut, cu inimă mare, vârtos în trup, a înșela pre vrăjmași, hiclean. Portul lui și în casă când era, și afară când ieșiia, era frumos, luciu și curat. Purta în cap și pene de șoim. Atila era nesățios în slavă și în oștiri, căci și mai toate câte făcea, norocite îi ieșiia. Era și însuși viteaz. Direpт aceia nu să nici stâmpăra la un loc și cătră cei ce mai timpuriu i să ruga, să pleca lesne. Și pre cine lua și-l ținea în credință o dată, deci până la moarte îl păzea; și a meșteșugi și a face lucruri împotriva vrăjmașilor lui, minune era și în nemerele și în graba ce lucra. Și mai marea-i minune era starea-i și răbdarea în primejdiile ce să supunea. Iară precum era milostiv celor ce să da și să închina lui, așa neplecat și neîmblânzit era celor ce-i biruia (foarte aceasta ca un Varvar și ca un crud făcând-o). Haine direpт aceia lucii purta părându-i că și acelea la mărie părtinesc. La prânzare rar ședea, iară la cină mult mânca și mai mult carne, iar pâine mai nimic. Vin bea fără măsură, mai vârtos când să odihniia, însă tot firea a ș-o ținea nevoia și altele multe ca acelea avea și ținea. Banii încă și dupre a mai marilor lor învățătură îi ocărâia și încă mai vârtos nu-i poftiia. Carele adeseori încă zic că-l auziia toți, zicând că banii mai mult dau întristăciune și voie rea, când îi piiarde neștine și-i răpune, decât îi dau veselie și părere bună, când îi câștigă și-i dobândește. De trup craiu Atila încă era mai mic decât de vârstă tocma; pieptos, vârtos, capul can mare, ochii can mici, barba rară, amesteca căruntețe. Să cunoștea și fața-i că iaste mojicoasă, cum le era feliul; graiul groaznic și spăimos și pentru Varvarul lor graiu, era și tare de urechi; umbletul lui trufaș. De la acesta dar și mai înainte a rămas a să numi crai Unguresc, cuprinzând supt stăpânire toate locurile de-a valma cu cei denainte rămășițe ale Romanilor stăpânitori au rămas. Unde dar Ardealul încunjurat de munți fiind și loc ca acela tare de a să putea apăra în toată vremea de trebuință fiind, plin de oameni era. Iar de când și acolea osebită domnie iarăși s-au așezat, pre larg va putea neștine afla, de unde și vodă Negru aici în țară a pogorât, precum letopisețele cele de obște arată".

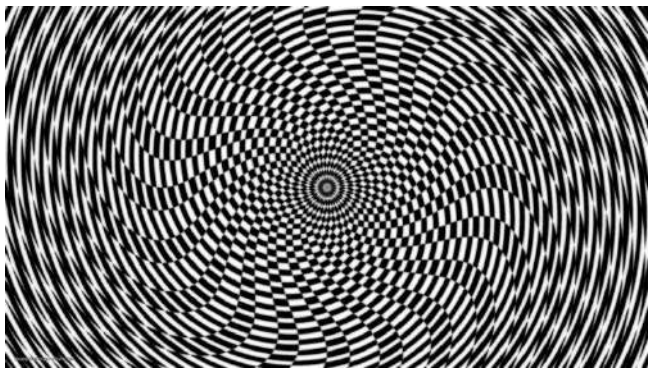

Faţa "mojicească" a Împăratului Attila era de "mujic" / "muzik", adică tipică de Muscal, deci Nordică; mărturiile despre feţele Hunilor au rămas ca brăzdate de numeroase cicatrici / dobândite nu atât în lupte, cât făcute intenționat - în ritualuri sângeroase / darea drumului la sânge fiind o veche formă orientală religioasă de exprimare a dragostei - iar o altă caracteristică remarcată la Huni au fost nasurile proeminente, cârne. Scunzii fraţi Bleda / Vleda şi Attila - cumnatul Zerco / Zerkon fiind şi mai scund - prin staturile lor şi-au redat ascendenţa Finico-Ugră / Nordică (trupurile cu suprafeţe reduse păstrând căldura mai bine). Ei au preluat cârmuirea Hunilor de la unchiul Ruga / Rua, cu care tatăl lor zis "Giuvaerul" - denumit Mundzuk / "MunDzuc" = "Om Dac" - a fost frate; bunicul Uldin - care la începutul secolului V era instalat la cârmuirea Hunilor - a fost ştiut ca nobil, titlu aristocratic caracteristic sedentarilor / cum au ajuns în timp Geţii şi nu caracteristic nomazilor / cum au fost Hunii (foarte posibil, "Dacul" Uldin / Uldis după tată a fost Gepid din ramura Regală Amali a Geţilor): de exemplu, Uldin ca apărătorul Goţilor de la Dunărea inferioară, după ce în anul 400 l-a decapitat pe Gotul Gaina/s, comandantul militar al Gotului Alaric din ramura Gotă Balti - care a ajuns

după un deceniu să cucerească Roma - la cererea bizantinilor / Romanilor din anul 406 a comandat în Nordul Italic mercenari Huni contra ViziGoţilor cârmuiţi de nobilul Radagaisus / Rado-gost = Radu "găzduitul / oaspetele", plecat din Estul Panoniei (anume, din Crişana-Banat, probabil a fost strămoşul nobilului Menumorut, viteazul Bihorean care a înfruntat Ungurii), pentru a devasta Roma. Impunerea nobilului Uldin în fruntea Hunilor (faţă de Romani / bizantini, el s-a remarcat şi "neinvitat", prin incursiunea din anul 408 în Timoc, la "Castra Martis" 43,53 lat. N, 22,31 long. E - plecând din N Dunării - ceea ce a fost model al expediţiilor de jaf pentru urmaşi) s-a datorat mai mult faptului că era de spiţă Regală şi că era la comanda mercenarilor Huni / recunoscători lui pentru ce succes aveau, ca să-l aprecieze drept lider, decât pentru faptul că era însurat cu o Hună; de altfel, mariaje de top Geto-Hune au mai fost consemnate istoric, ca de exemplu - tot în secolul V - a cârmuitorului Vlah Dobrogean cu o aristocrată Hună Siberiană (iar Uldin - nepotul lui Djilka mort în anul 363 şi bunicul patern al lui Gherai Attila - probabil nici n-a fost însurat cu vreo Hună, ci cu o nobilă bizantină, din Dinastia Teodosiană / de pildă, aliatul său Flavius Stilicon 359-408 a fost un general Vandal însurat cu o nepoată a Împăratului bizantin Teodosie "cel Mare": mai relevant însă era că Uldin a aparţinut grupului genetic masculin Gherga, el fiind parte a şirului bărbaţilor Gherga dintre strămoşul Decebal Gurag / Zuraz şi urmaşul Gherei / Kerei Attila). Afinitatea lui Uldin / Uldis - nume Ugro-Finic care Asiatic avea înţelesul de "Credincios", Got fiind apropiat de Ulfil, adică "micul lup", aşa cum a fost contemporanul Ulfila / primul episcop al Goţiei, care era în viaţă atunci când s-a născut Huno-Gepidul Uldin - pentru Huni şi Gepizi / Goţi s-a datorat faptului că a crescut printre ei (mama lui a fost Hună, tatăl lui a fost Gepid / Got): denumit ca echivalentul pentru Gotul Ulfila, Gepidul Uldin s-a născut în anul 376, odată cu prima invazie Hună în spaţiul actualei Românii şi foarte tânăr a devenit părinte (aşa cum erau vremurile pe atunci) iar apoi bunic; aceasta explică adiţional de ce atunci când au sosit Hunii, unii Geţi au migrat ca Goţi în V Europei iar alţi Goţi au rămas ca aliaţi strașnici - de mare nădejde - în spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic. Huno-Gepidul Uldin / Uldes a murit în anul 412, în ultimii lui 3 ani rămânând cu tot mai puţini Huni în jur, din cauză că principalii săi subordonaţi au dezertat, mituiţi de bizantini: încă un fapt demonstrând că pe atunci nu exista unire Hună (la putere - în fruntea Hunilor - au urmat fiii săi, Ruga / Rua fiind precedat de Optar; e de remarcat că o singură familie cârmuitoare, cea fondată de înaintaşul Balamber, tatăl lui Uldin, care a cârmuit deopotrivă OstroGoţii şi Hunii / conform "Geticii" lui Iordanes, a reuşit să realizeze Imperiul Hun în Europa - culminând cu Împăratul Kerai Attila - iar forţa la care au ajuns Hunii, de temut pe continent, s-a datorat mai ales alianţelor de putere consolidate prin relaţiile Împărătesei Kerka şi ale fraţilor ei).

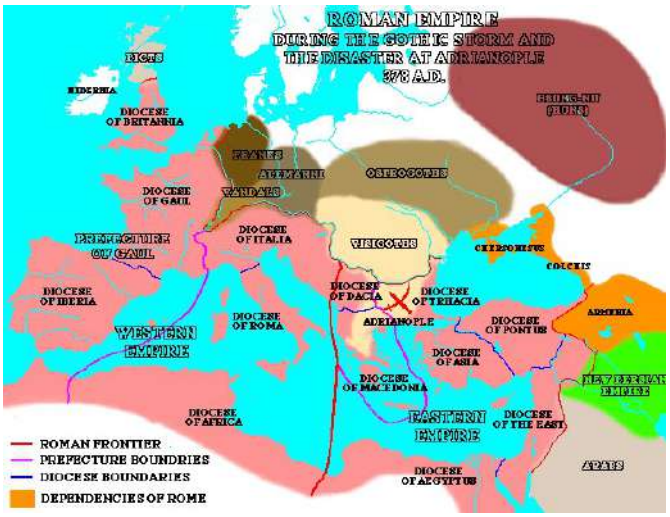

Situaţia în anul 378

În plus, e util de observat că până când Attila a preluat cârmuirea singur, impactul major asupra Romanilor n-a fost al Hunilor, ci a fost acela exercitat de Geți / Goți, care de exemplu, fără ajutor Hun, în 9 VIII 378 la Adrianopol l-au ucis pe Împăratul bizantin Valens (şi au măcelărit 2/3 din armata aceluia), în 24 VIII 410 - plecaţi din Dobrogea / Delta Dunării - au devastat Roma / pentru prima oară în istoria ei de peste un mileniu, etc.; de altfel, Hunii au ajuns masiv în Panonia dinspre răsărit - din preajma Caucazului - abia după ce Geţii / Goţii de la Dunărea inferioară au cucerit Roma (deci după anul 410, mobilizaţi de coruperea anturajului Hun al liderului European Uldin): în prima jumătate a secolului V, aşadar Romanii au fost loviți succesiv și puternic întâi de Geți / Goți, apoi de Huni.

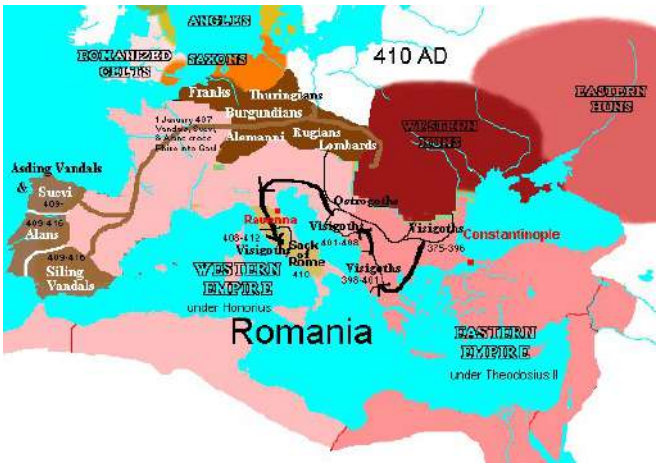

Hunii - masiv sosiţi dinspre răsăritul Europei începând cu anul 376 - n-au luptat la Adrianopol în anul 378 (când Romanii au suferit cel mai mare dezastru militar după cel cauzat de generalul Cartaginei Hanibal în urmă cu 6 secole); Hunii nici nu s-au evidenţiat semnificativ contra Imperialilor Sudici, în perioada de 3 scurte generaţii - la ritmul vieţii de atunci - scursă între sosirea şi unirea lor de către Gherei / Kerei Attila (însurat în ramura Amală din Dinastia Zuraz / Kerk a Regilor Daco-Geţi / Goţi, în E Panoniei, aceeaşi din care i-a fost bunicul patern: de exemplu, cumnatul Bănăţean Zerkon cârmuia regiunea unde Kerei Attila - cununat cu sora Kerka a aceluia - şi-a avut Curtea, acolo obiceiurile de ţesut, cântat, grăit, etc. fiind tipic Gepide / Gote, după cum au observat şi academicianul N. Iorga din România în secolul XX ori istoricul Igor Kolomicev din Federaţia Rusă în secolul XXI). Hunii au contat serios în Europa timp de o generaţie, sub Împăratul Attila Gherei / Kerei, culminantă fiind perioada de 15 ani 434-449, exact în timpul Împărătesei Kerka; după moartea ei a fost declinul lui Attila, care a mai trăit 4 ani iar feciorii lor n-au mai putut opri destrămarea Imperiului Hun (structură realizată în Europa primei jumătăţi a secolului V cu masivul ajutor al Geţilor răsăriteni / respectiv al OstroGoţilor). Conform mărturiilor contemporanilor - şi corespunzător dovezilor istorice - Hunii au provenit dintre Geţii orientali, ei fiind descendenţii Marilor Geţi / adică MasaGeţi din EurAsia (amestecaţi Ugro-Finic în partea Vestică şi Mongoloid în partea Estică): adevărul dur e că nu au existat Chuni / Huni "pur-sânge"; nici Împăratul Attila n-a fost Hun "pur-sânge" (pe de altă parte, cercetătorul Murad Adji din Federaţia Rusă a afirmat în anul 2004 că "e îndoielnic ca vreun European să se poată lăuda cu originea sa curat 'occidentală', căci nu trebuie uitat despre strămoşii Europenilor că toţi au sosit din Asia"). Poate pare straniu, îndeosebi celor obişnuiţi cu raptul identitar, ca de genul că Attila - Împăratul Hunilor - era stră-Turc, stră-Ungur, ş.a., însă el a fost Gepido-Get (după tată, Gepid = "prunc de Get" iar după mamă, Got = Get); situaţia s-a concretizat în faptul că Gherei / Kerei Attila a fost nepot de Hună şi s-a însurat cu ruda sa Kerka: pe atunci, familiile aveau mulţi membri - femeile năşteau de câte ori puteau - ajungând foarte lărgite / adevărate clanuri. După cum Regele Decebal n-a fost Român, nici Împăratul Attila n-a fost Român (toată planeta ştiind că a fost Împăratul Hunilor, completarea de aici fiind doar că era de sorginte Gepido-Gotă / adică urmaş Get iar mai mult, date fiind elementele contextuale - prezentate în această lucrare - Attila era înrudit cu cei din Antica Dinastie Ghergană căreia i-a aparţinut şi Decebal, elita atunci deja de peste un mileniu a cârmuitorilor celor din actualul spaţiu Român).

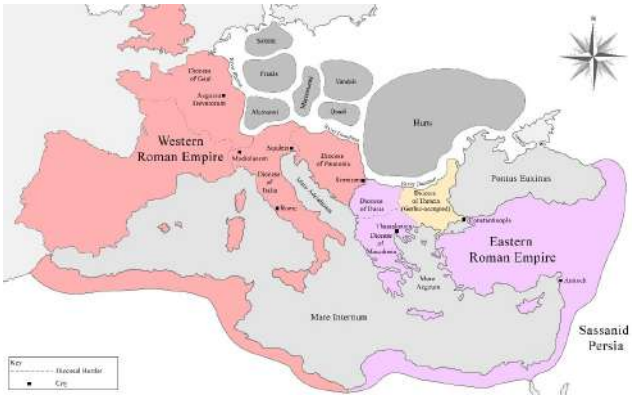

Ambii părinţi ai lui Gherei Attila au fost din spaţiul Român iar bunicul patern Uldin - domnind până în Bazinul Dunării mijlocii - a fost nobil Gepid, dinastic Regal din ramura Gotă Amală (descendenta directă a Anticilor Regi Geto-Daci din Bazinul Dunării inferioare), cu care era înrudit şi contemporanul episcop Ulfila care a creştinat Goţii de pe Valea Dunării inferioare, originar de lângă Sanctuarul Anatolian Gherga, Anatolia făcând pe atunci parte din acelaşi Imperiu Bizantin în care era cuprins şi Sudul Dunării inferioare: aceeaşi temporalitate = secolul IV, aceeaşi teritorialitate = Bazinul Dunării, aceeaşi etnie = Getă, aceeaşi onomastică, acelaşi profil genetic, ş.a.m.d., se adaugă faptului că ambii lideri - Gotul Ulfila şi Gepidul Uldin - erau din aceeaşi Dinastie Gherga.

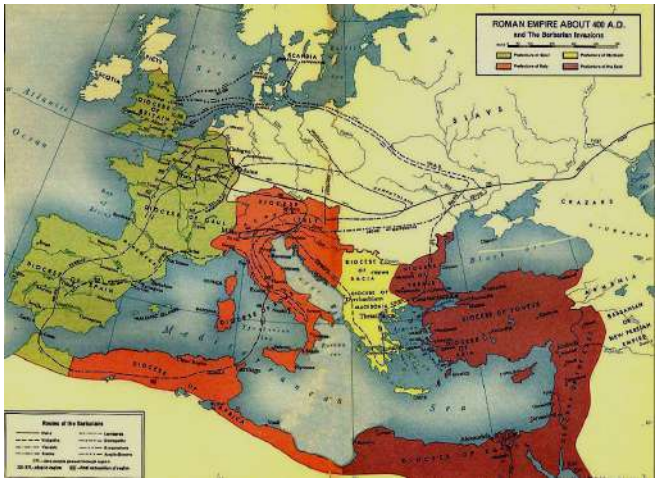

Bunica maternă a lui Attila (mama lui maică-sa) era Hună, din părinţi Huni - aparţinând primului contingent Hun care a sosit în Ardeal, via Crimeea / Taurida - şi s-a măritat acolo cu un localnic Got / Get, astfel încât mama lui Attila, cea care l-a născut pe Împăratul Hunilor, a fost Getă / Gotă după tată şi Hună după mamă; tatăl lui Attila, cel cu care ea s-a măritat, era nobil Gepid (din E Panoniei), nepot de Hună, având Huni la Curte, astfel încât Attila, născut de cei 2, era în mod real mai puţin Hun şi mai mult - după părinţi - era de fapt Gepido-Got: a trăit însă printre rudele Hune şi anturajul corespunzător de Huni, aşa că atunci când a preluat puterea peste Huni de la unchiul său Rua / Ruga, a fost uşor acceptat de către Huni (pe de altă parte, datorită originii, Attila avea deschidere şi printre Gepizi, respectiv Goţi / foşti Geţi, ceea ce a dus la alianţe solide cu autohtonii spaţiului Carpato-Dunăreano-Pontic, mai ales când a cimentat bunele relaţii şi prin mariajul cu ruda Kerka, Prinţesa Banatului, în timpul său Imperial stabilind itineranta Curte Hună la Iarcuri-Cornești / judeţul Timiş, în mijlocul teritoriului familiei ei, cumnaţii Ausono-Gepizi - adică stră-Români / Valahi, anume fraţii ei - fiindu-i cei mai apropiaţi camarazi în construcția Imperială).

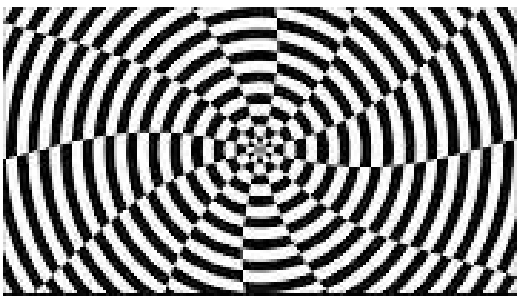

În titlul oficial al lui Attila apărea “Regele Dacilor” (care era de mare mândrie, de exemplu deja până atunci cele mai grozave statui ale Romanilor înfăţişând Daci în poziţii impozante - ca nimeni altcineva din Imperiul Roman - în secolul precedent Împăratul Dac Galeriu ridicând în anul 304 Arcul de Triumf din Salonic decorat cu Daci, nepotul său Împăratul Dac Dardan Constantin “cel Mare” ridicând în anul 316 Arcul de Triumf din Roma decorat cu statui Dace, ş.a.), acel titlu - de mare rezonanţă în Vechea Lume - nefiind uzurpat, ci meritat al “Tatălui” / “Tătilei”, justificat deopotrivă prin naşterea din “MunDuc” = “Om Dac” şi prin cununie, la care pentru Attila s-a adăugat titlul oficial de “Împăratul Hunilor” / “Regele Regilor”: pe atunci, Hunii / Chunii - ca descendenţi ai Marilor Gheţi - au fost acceptaţi de către OstroGoţi ca rudele răsăritene, apusenii ViziGoţi însă respingându-i şi de aceea au migrat spre V Europei; în Vechea Lume controlată de Goţi = urmaşi Gheţi - care de pildă pe când Attila avea 4 ani au cucerit Roma - alianţele pentru putere ale Hunilor s-au bazat în special pe reţeaua Regală a Dinastiei OstroGote / ramura Amală, a Asilor Gherga, cu autoritate din N Balcanilor şi Crimeea până la Marea Baltică (central acel uriaş spaţiu având Banatul / răsăritul Panonic, acolo şi ajungând să fie capitala Imperiului Hun în timpul lui Attila / Banatul fiind una dintre regiunile conduse direct de familia soţiei sale Kerka). Puterea Hunilor față de Romani s-a datorat mult și slăbirii inițiale a Romanilor de către Goți, care și-au organizat puternice structuri în fostele stăpâniri Romane din Vestul Europei. “Cronica pictată de la Viena” - din secolul XIV - a consemnat: “Împăratul Atila era de culoare negricioasă cu ochii fioroși, cu pasul maiestuos, lat în piept, purtând o barbă mare, afemeiat peste măsură. Nu-i plăcea să ție bani în caseta sa, de o îndrăzneală însă moderată. Era în lupte foarte viclean și prevăzător, era de un corp ce se potrivea cu vitejia sa. De o voință extraordinară, se folosea de arme strălucitoare, de corturi curate și civilizate. În adevăr, el era iubit de popoarele străine, pentru că era darnic și popular; din cauza severității sale însă pe care o avea de la natură, era grozav de temut de ai săi. De aceea, națiuni de diferite limbi alergau la el de la marginea pământului cărora le da bucuros ajutor după putință. Căci avea 10 mii de care prevăzute cu coase, diferite mașini și toate uneltele cu care se sparg castrele și cetățile și pe care le ducea cu sine în armata sa. Avea obiceiul să aibă corturi făcute după diferitele chipuri ale diferitelor țări. Unul însă îl avea totuși așa de celebru și de extraordinar că era minunat încheiat din lame de aur așa că aci se desfăcea, aci se strângea din nou, după voia celor ce-l întindeau. Coloanele lui lucrate din aur și având capiteluri mobile, fiind însă la mijloc goale, se legau în cheutori cu pietre prețioase, artistic lucrate. Chiar și staulele sale, când pleca cu armata, erau pline de cai din diferite țări, pe care, deși ținea mult la ei, îi dădea bucuros celor ce aveau lipsă, așa că uneori de abia mai rămânea cu 2 pentru trebuința călăriei sale. Iar acele staule aveau o paratură de purpură și de pânză de in; șeile regale însă erau lucrate din aur și pietre prețioase. Masa lui era în întregime din aur, de asemenea și vasele lui de bucătărie. Iar patul lui, o minunată lucrare din cel mai curat aur, îl purta cu sine în armată. Prin acestea și alte străluciri de acest fel din timpul său, Atila, împăratul Hunilor, a rămas celebru. Iar oștirea sa, în afară de popoarele străine, era formată dintr-un milion de ostași, așa fel că dacă se întâmpla ca un Scit să moară, altul să-l înlocuiască îndată. Armele oștenilor săi erau lucrate mai ales din diferite metale și piei; ei aveau arcuri și de asemenea lănci foarte ascuțite și cuțite încinse la brâu. Gherbul împăratului Atila, purtat de obicei pe propriul său scut, avea asemănarea unui vultur în cap cu o coroană; acel gherb Hunii au purtat întotdeauna cu ei în armată, câtă vreme au trăit în comunitate”. În mod corect față de istorie, Imperiul lui Attila a fost Daco-Hun / sau Goto-Hun (dar popular a rămas doar ca Imperiul Hun); în mod similar s-a petrecut apoi - după peste 2 secole de la Imperiul Hun - cu Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (cunoscut mai pe scurt doar ca Imperiu Bulgar). Datorită şi Imperiului lui Attila în secolul V s-a fixat pentru Germanii de pe Dunărea superioară auto-denumirea în pronunţie “Doici” ori numele Danez în Peninsula Jută populată de Geto-Daci (între Marea Baltică şi Marea Nordului); în secolul VI - când în Dobrogea Gotul Iordanes scria “Getica” - încă exista Gepidia pe Dunărea mijlocie, în zona centrală a fostului Imperiu Daco-Hun / Goto-Hun (unde i-a fost capitala, anume în Banat = spaţiu Românesc) iar în secolul VII, la 114 ani după dezmembrarea Gepidiei, Bulgarii / rude Hune au întemeiat cu ajutorul Vlahilor, începând de la Dunărea inferioară, Imperiul Bulgaro-Armân / Vulgaro-Vlah în Balcani. Se poate observa că în secolul VIII, imediat după ce în Vestul Europei au dispărut ViziGoții, în Nordul Europei au apărut alți înrudiți cu Germanicii, anume Vikingii / Varegii: vechea forţă Antică Daco-Getă pe atunci încă se manifesta puternică între Balcani şi Baltica, în secolul VIII din S Suediei / S Scandinaviei începând constituirea Imperială a Varegilor / Vikingilor, care în secolul IX au ajutat în Câmpia E Europeană formarea Imperiului Rus (Dinastia Regală Rurik a sa fiind genetic Gherga); apoi, la începutul secolului X, a murit Arpad - primul cârmuitor al Ungurilor în Panonia, care a fost tot genetic Gherga - şi care afirma că descindea din Attila. Iată aşadar - foarte succint - un parcurs prin energiile mileniului I în Europa, baza fiind cei din spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic (adică din actuala Românie, locul unde Geto-Dacii, Alanii ca Iazigii / Azigii ori Roxolanii, Hunii, Gepizii, Avarii, ş.a. şi-au avut capitalele). Ideea / ipoteza despre “Tatul” / “Tătila” = “Attila” ca descendent din familia Geto-Dacă a lui Decebal poate fi pentru unii (care se amuză oricând de anecdota Secuiască a puiului de Dac numit Attila) de neacceptat, Împăratul Hunilor probabil fiind preferat prin clişeul sălbaticului sosit din fundul Asiei ce a înfricoşat Vechea Lume decât ca excelentul organizator care - cunoscând suficient Romanii - stăpânea restul Europei deoarece o ştia foarte bine ca autohton; desigur că Attila se baza militar pe hoardele de războinici iscusiţi sosiţi din Asia - pentru care luptele erau ceea ce ştiau mai bine să facă - fapte ce au impresionat contemporanii, amintirile rămânând despre Hunii Asiatici în alte dimensiuni decât despre stimaţii Geto-Daci Europeni (la fel de viteji, însă băştinaşi / localnici, nu străini / nomazi): de aceea, mărturiile s-au referit mai mult la străinii sosiţi dinspre răsărit decât în general la bine ştiuţii indigeni, aspectele Gote / Geto-Dace părând secundare (numai că - foarte important - ele au existat şi au apărut în istorie, astfel încât nu pot fi decât relevate, considerate la justele valori). La Dunăre, după puternica manifestare a liderului religios Wulfila / “Wulf-ila” în secolul IV, a fost puternica manifestare a liderului politic Attila / “Att-ila” în secolul următor, V. Împăratul Hunilor zis “Tatul” - termen tipic stră-Român, căci terminaţia “ilă” / “ila” a poreclei e specifică Românească, ca de exemplu cu regăsiri la Dănilă, Gavrilă, Vintilă, Ulfila, ş.a., reluat în Vechea Lume ca “Attila” - a fost reţinut documentar ca aparţinând Dinastiei “Gherai” (o formă ulterioară şi externă însuşită pentru

anterioara și interna Dinastie “Gurg” a Regilor Geto-Dacilor), redările de gen Gherai fiind de fapt despre dinași Gherga / așa cum rezultă nu doar onomastic, ci și contextual: trebuie observat că demonstrațiile din această lucrare sunt doar o parte din cele posibile (elaborate, ele sunt foarte numeroase, aflate și la temeliile multor genealogii din Europa).

LI.

267. Erant si quidem et alii Gothi, qui dicuntur minores, populus inmensus, cum suo pontifice ipsoque primate Vulfila, qui eis dicitur et litteras instituisse. Hodieque sunt in Moesia regionem incolentes Nicopolitanam ad pedes Emimonti gens multa, sed paupera et inbellis nihilque habundans nisi armenta diuersi generis pecorum et pascua siluaque lignarum: parum tritici citerarumque specierum terras fecundas. Vineas uero nec, si sunt alibi, certi eorum cognoscent ex uicina loca sibi uinum negotiantes; nam lacte aluntur plerique.

LI.

Goții Minori din Moesia. Ulfila.

Se mai găsesc și alți Goți cari se numesc Minori, popor foarte numeros cu un pontifice al lor propriu, Vulfila care este un șef al lor și de care se spune că i-ar fi învățat arta scrisului. Ei locuesc și astăzi în Moesia în ținutul dela Nicopolis la poalele Emimontelui popor mare dar sărac și neräzboinic, neavând altă bogăție decât turme de diferite feluri, pășuni și păduri cu lemne; ei produc puțin grâu, deși țara lor este roditoare în diferite cereale. Cât despre vii sunt unii cari nici n'au auzit de existența lor, vinul neavându-l decât din negoțul cu popoarele vecine; cei mai mulți se hrănesc cu lapte.

Vulfila / Ulfila - în secolul IV - a fost episcopul Goților Minori / “Mici” (a scris episcopul Iordanes în capitolul 51 din “Getica”, secolul VI)

Regatul Gepid - care a urmat în ceea ce a fost nucleul Imperiului Hun, a început cu cârmuirea de către Regele Arda / Arda-ric, Gepidul de încredere al Împăratului Attila, care însă la moartea Împăratului imediat i-a omorât primul fiu, determinând plecarea Hunilor spre E - cuprindea Crișana și Banatul, împreună cu Ardealul și Bănia / Oltenia (după ce Avarii sosiți din răsărit au dizolvat Regatul Gepid în anul 566 - apoi convingându-i pe aliații LongoBarzi să migreze în N Peninsulei Apenine slăbită de luptele bizantinilor contra OstroGoților - bizantinii au știut ca Gepidia doar regiunile Bănia-Banat); în secolul VI, Iordanes a scris în “Getica” 12: “Goția - țara strămoșilor numită Dacia - acum e numită Gepidia”. În anul 1939, academicianul postum Gheorghe Popa-Lisseanu (care a publicat “Getica” în originalul Latin și în Românește) a scris despre “Viața lui Iordanis: Iordanes sau Iordanis - în manuscrisele de a treia mână Iornandes - este un nume ce se întâlnește de mai multe ori în literatura Latină de mai târziu, atât subt forma vulgară de Iordanis, cât și subt forma clasică de Iordanes. Anul nașterii sale nu-l cunoaștem; probabil s-a născut la sfârșitul secolului V sau la începutul secolului VI. Din ceea ce însuși susține, Iordanes pare a fi fost un Got, de origină Alană. În capitolul 4 al scrierii sale ‘Getica’ afirmă clar: ‘Paria / bunicul meu a fost secretarul lui Candax și eu am fost - înainte de convertire - secretarul fiului surorei lui Gunthiges / magister militum’. Acel Candax era un șef al Alanilor care, de voie de nevoie, se găsea subt steagul lui Attila și după moartea acestuia, scuturând jugul Hunilor, s-a retras în părțile Dobrogei. Aci probabil s-a născut Iordanes, poate chiar la Durostor. În afară de faptul că autorul nostru dovedește, din tot ce scrie, că părtinește neamul Goților, în ultimul capitol al ‘Geticei’ spune precis că el își trăgea originea din această nație a Goților. Faptul că bunicul său a fost secretar la un Alan și el la un Got, ne-ar putea explica îndeajuns predilecția sa pentru istoria Goților, fără ca să fi și fost un Got din naștere. Nu știm sigur ce va fi însemnând ‘înainte de convertirea mea’. Probabil că însemnează înainte de a fi intrat în mănăstire sau cel puțin în viața de ascet. S-ar putea însă ca Iordanes să fi înțeles prin acea convertire renunțarea sa la arianism. În orice caz, atitudinea sa față de creștinism ni-l arată ca facând parte din tagma preoțească. De asemenea nu putem ști dacă Iordanes a fost sau nu episcop. De fapt, în unele manuscrise ale operei sale intitulate ‘Romana’ - nu și în ‘Getica’ - găsim în titlul cărții ‘Iordanis episcopus’.”

Academia Ungară a publicat în anul 2001 studiul lui Bona Istvan despre Gepidia: “Nu e nici un dubiu că din anul 451 Ardaric și Gepizii săi erau numai la dreapta împăratului Attila; centrul Hunilor - în Panonia la E de Dunăre - era în teritoriul Gepid. Cei mai semnificativi Huni depindeau economic, politic și militar de Gepizi. Ardaric nu era un ‘administrator-șef’, ci un lider absolut; puterea sa nelimitată era împletită cu autoritatea de necontestat a lui Attila: înțeleptul Ardaric a canalizat respectiva putere imperială în avantajul propriilor săi oameni, ceea ce s-a confirmat prin relicvele arheologice Gepide din perioada Hunilor. Când a murit împăratul, singurul din imperiu care avea mijloacele de a se implica în succesiunea la putere contra fiului mai mare al lui Attila a fost Ardaric: el după bătălia câștigată pe Râul Nedao a intrat în stăpânirea fostei Dacii, având pe Dunăre granița cu aliatul Imperiu Bizantin (Oltenia - ce era regiune Hună tipică - a făcut parte din Gepidia până în anul 567, când au sosit Avarii). La fel ca OstroGoții ori Hunii, Gepizii n-aveau o capitală fixă, ci itinerantă; mormintele Regale Gepide de la sfârșitul secolului V - ale Dinastiei lui Ardaric, dezvelite în Apahida / județul Cluj - prin fastul lor n-au avut pereche în Europa acelui timp, fiind aproape egalate doar prin mormintele contemporanilor Regi ai Francilor, cum a fost de pildă cel al lui Childe-ric / fiul lui Merovech și tatăl lui Clovis (iar așa ceva exprimă multe față de cine erau Gepizii în lumea de atunci); reședințele nobililor Gepizi se aflau în conace, ei conducând zonele aferente, titlul fiindu-le ‘regiae’. În secolul VI, Regatul Gepid a fost distrus de Avari”. (Apariția Franței - prin statul Francilor - a fost determinată ca reacție deopotrivă

la invadarea Europei de către Huni şi la slăbirea Galilor de către ViziGoţi; e interesant că în Bretania s-au emancipat harnicii nobili Guerchia / Guerche = Germanizaţi Gwerc / Werka - după cum de pildă a studiat lingvistul Francez Herve Abalain 1934-2014 vechea onomastică Bretonă - înrudiţi cu vecinii Normanzi şi Angevini, o reşedinţă a lor fiind La Guerche-de-Bretagne 47,56 lat. N, 1,13 long. V). Ultimul Rege independent Ghepid / Gepid a fost Cunimund / "Cuni-mund", respectiv "Cneazul / Şeful lumii", fiica sa Rosamunda / "Rosa-munda", adică "Trandafirul lumii", ajungând soţia Regelui Lombard Alboin 565-572 (din Dinastia Gotă Gausiană); fiind forţată să se mărite cu Alboin, care folosea craniul tatălui ei în chip de cupă, a organizat asasinarea lui în Verona şi apoi s-a cununat cu exarhul Longinus al Ravenei - adică şeful bizantin de acolo - ajungând însă să fie otrăvită de către ucigaşul primului ei soţ (care apoi s-a sinucis): zbuciumata viaţă a Rosamundei - ultima Prinţesă Ghepidă / născută pe când neamul său Regal era la putere - a inspirat în domeniul Cultural multe tragedii, începând din Evul Mediu.

Din punctul său de vedere Moldovean, în "Cartea pentru descălecatu dintâiu", cronicarul Medieval Miron Costin a scris: "Iară după ce s-au pustiit de Attila, unii s-au mutat preste Dunăre la Dobroge, unii preste munţi asupra Oltului (cei din Ţara Muntenească), cestilalţi la Maramorăş". În "Istoria României până în secolul VIII" - coordonată de academicianul Petrescu Dâmboviţa - e scris despre ce a fost în N Dunării inferioare după secolul V: "În cadrul aşezărilor, locuinţele erau dispuse în mai multe şiruri, aproape paralele, alcătuind adevărate uliţe, de-a lungul cărora casele erau grupate în 'cuiburi', pe criterii familiale. De asemenea, s-a constatat că aşezările se deplasau de pe un loc în altul, revenind - după o anumită vreme - pe aceeaşi vatră. Acele deplasări se efectuau, de obicei, în cadrul unor subunităţi geografice distincte (valea unui râu, depresiuni, etc.) şi erau determinate de necesitatea de a se obţine pământuri noi pentru agricultură, pentru că locurile arabile - cultivate câţiva ani la rând - sărăceau cu vremea şi trebuiau schimbate. Desigur, existau şi alte cauze care determinau satele să-şi părăsească temporar vetrele iniţiale, cele mai frecvente fiind desele raiduri militare ale nenumăratelor grupuri de migratori, dar şi unele calamităţi (incendii, inundaţii, etc). De multe ori comunităţile săteşti îşi continuau existenţa în alte locuri, nemairevenind pe vechea lor vatră, astfel că cercetările arheologice au înregistrat frecvent concentrarea unor numeroase sate în unele subunităţi geografice. Ele au format, încă din secolele V-VII, aşa-numitele 'romanii', ţinuturi cu o mare densitate de populaţie de limbă latină. Analizându-se structura internă a aşezărilor autohtone, conţinutul culturii materiale, ca şi structura necropolelor din acea vreme, s-a putut constata că, încă din secolele VII-VIII, între membrii obştilor săteşti începuseră să apară unele diferenţieri social-economice. Acele diferenţieri s-au accentuat cu vremea, de la caz la caz, fie din pricina existenţei proprietăţii private, fie datorită unor situaţii politice şi militare deosebite. În legătură cu existenţa unor pături sociale diferenţiate, din rândul căreia au început să se detaşeze unii conducători politici, juzii şi cnezii, este de pus şi ridicarea, de pe la sfârşitul secolului VIII, a unor cetăţi întărite cu valuri de pământ, palisade de lemn şi şanţuri de apărare, construite prin munca obligatorie şi dirijată a membrilor unor obşti. Asemenea cetăţi, unele din ele chiar sediul unor juzi sau cnezi, au fost atestate arheologic în tot spaţiul carpato-dunărean, printre cele mai importante fiind şi Dăbâca în judeţul Cluj. Din categoria regiunilor diferenţiate prin organizarea social-economică şi politică proprii au făcut parte 'ţările' Severinului, Haţegului, Maramureşului, Făgăraşului, Bârsei, etc. Asemenea mici formaţiuni politice au existat şi în alte părţi ale teritoriului de la nordul Dunării de Jos, unele purtând nume de 'voivodate', ca acela de la Alba Iulia, fie de 'codri', câmpuri' sau 'ocoale', ca de exemplu Codrii Vlăsiei, Ocolul Câmpulungului, etc". În urmă cu peste un secol, savantul Nicolae Densuşianu - membru corespondent al Academiei Române - a scris: "Ştim cu perfectă certitudine că Ţinutul Haţegului forma în vechime un complex de districte Româneşti, cari se numeau în diplome 'Districtus Olachales'. Ştim că întreaga nobilime de acolo era nobilime Românească, în sensul etnic şi politic. Ştim că nobilimea aceea era o categorie socială diferită de nobilimea Ungurească, distinsă de ea prin originea, prin istoria şi natura privilegiilor sale. Ştim că acea nobilime nu a fost creată de Ioan Huniade, nici de regii Ungariei; că - din contră - era o nobilime veche: acea nobilime era numită în diplomele regilor Ungureşti 'Nobiles Olachi' / Valachi, spre distincţiune de 'Nobiles Hungari'. Şi - pe lângă districtele Româneşti, pe lângă nobilimea naţională - mai exista în Ţinutul Haţegului un drept particular Românesc. Românul nu putea fi lipsit de proprietatea sa, nici în caz de înaltă trădare, decât numai dacă era judecat de semenii săi: de nobilii, chinejii şi bătrânii Români. Aflăm în Ţinutul Haţegului

instituţiunea juraţilor Români şi un sistem Românesc de impozite, tot atâtea particularităţi străine de spiritul legislaţiunii Ungureşti. Afară de Banatul Severinului şi Ţinutul Haţegului, mai erau în partea meridională a Transilvaniei / Ardealului încă 2 provincii Româneşti: districtele Omlaşului şi Făgăraşului. Astăzi ne aflăm în plăcuta poziţiune de a publica o colecţiune de documente cu privire la Făgăraş, extrase din interesanta arhivă a avocatului Aron Densuşianu. Banatul Severinului forma în sânul Regatului Unguresc o provincie politică Română: era împărţit în 8 districte Româneşti, toate formând o unitate politică cu drepturi şi libertăţi particulare, cum erau de exemplu cele 7 scaune ale Secuilor şi cele 7 judeţe ale Saşilor. În Banat exista numai o singură nobilime şi aceea era Românească; ea se bucura de imunităţi şi drepturi ce nu derivau de la regii Ungariei. În tot Banatul era în vigoare un drept special Românesc, numit 'Jus Volahie, Antiqua Lex Districtum Volachicalium'. Documentele revarsă o interesantă lumină asupra organizării sociale, politice, judiciare şi militare asupra vechii constituţiuni a poporului Român din Ţinutul Făgăraşului. Anume, în Făgăraş exista numai o nobilime istorică, care-şi păstrase vechea sa numire de boieri. Boieria din Ţinutul Făgăraşului nu era o simplă prerogativă nobiliară, dar era totodată şi un oficiu în ce priveşte afacerile publice ale ţinutului; unica condiţiune aşa-zicând inerentă a boieriei era să presteze servicii militare ecvestre: boierimea de acolo şi în timp de pace era organizată milităreşte, se boierizau chiar şi moşiile, adică se investiau cu caracterul juridic al acelei instituţiuni. Natura moşiilor boiereşti din Ţinutul Făgăraşului era ca averi ereditare şi inalienabile ale familiei, cu caracterul deplinei proprietăţi pentru posesorul boier. Aceea ce forma caracterul general al nobilimii Române din Banat, Haţeg şi Făgăraş era misiunea ei de a fi pururea în arme. Aşa aflăm pe nobilii din Banat apărând încontinuu fortăreţele şi vadurile Dunărei, pe nobilii din Haţeg formând o armată stabilă pe la castelele de acolo iar pe boierii din Făgăraş în datina veche de a presta servicii militare ecvestre; pe când - din contra - nobilul Unguresc era chemat la arme numai în timp de resbel. Astfel, nobilimea Română îşi are instituţiunea sa în instituţiunea militară. Românul a devenit boier şi a fost donat cu moşii fiindcă era militar, dar nu i s-a conferit nobilitatea pentru ca să fie vasal şi pentru ca prin donaţiune şi titlu să fie obligat la servicii, cum era natura feudalităţii Ungureşti şi Germane". Ceea ce a publicat savantul Român, pe bazele documentelor și ale fratelui său - ambii au locuit în zonele studiate, respectiv în Ținuturile Hațegului și Făgărașului - a fost despre caracteristicile privilegiate ale zonelor Românești din Estul Banatului și din Sudul Ardealului, realitate înrădăcinată înaintea Ungurilor Medievali, motivată îndeajuns de serios încât de exemplu Arpazii să considere între districtele Bănățene în mod deosebit pe cele 8 ale Severinului (din Banatul Montan, dintre Dunăre / Gherdap, Timișul superior și Râul Mureș): acolo - în răsăritul Banatului - era centrul de putere Românesc (același de fapt din vremuri îndepărtate, din timpurile strămoșilor / stră-Românilor). La încheierea secolului IX, Ungurii sosiți din răsărit s-au stabilit în Panonia; în E Panoniei, incluzând Crișana și Banatul, a existat - până în secolul VI - Gepidia / Regatul Gepizilor (adică al "pruncilor Geților", ascendenți Germanici): Regatul Gepizilor - desprins în secolul V din Imperiul Hunilor - a inclus de la început în conducere pe strămoșii cârmuitorilor din secolul IX Menu-Morut în Crișana și Glad în Banat (în secolele VII-VIII, răsăritul Panoniei a făcut parte din Imperiul Avarilor, cu centrul în Banat); faptul că Gepizii - "puii" Geți - erau mai înrădăcinați în arealul Românesc decât alți Barbari s-ar demonstra și din lipsa regăsirii lor altundeva, față de ultima lor prezență în ceea ce azi e România. La încheierea secolului IX, Ungurii s-au ciocnit în E Panonic de Menumorut / cârmuitorul Crișanei și de Glad / cârmuitorul Banatului (ambii lideri colaborând cu liderii Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, formațiunile lor făcând parte din respectiva structură Imperială); Glad Vodă - străbunul lui Ahtum Vodă - s-a creștinat în Vidin / Timoc (la capătul Balcanic al Gherdapurilor) iar dinastia sa a cârmuit Banatul până după căderea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân: în secolul XI, ultimul cârmuitor independent al Banatului - care a inclus și Crișana în stăpânirea sa, de aceea reședința Voivodală ajungând la Morisena / Cenad - a fost descendentul / urmașul Ahtum Vodă ("Optum" în versiune Românică / Latină, care reda "opt", exprimat "acht" în versiune Germanică, deoarece Optum / Ahtum Vodă era ultimul dinast care a cârmuit independent cele 8 districte strămoșești din răsăritul Banatului, foarte importante la individualizarea nobilă a neamului). Ahtum / Optum Vodă - șeful celor 8 districte Românești din Banatul Montan, care a cârmuit și peste Ținutul Hațegului / Herțegului - a refăcut o bună parte din Gepidia înaintașilor, prin anexarea Crișanei după dispariția Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, ceea ce a dus la conflictul cu puterea Arpadiană, el de aceea fiind omorât în Banatul de Șes; urmașii din Banatul de Sus (adică din Estul Banatului, anume din Banatul Montan) și-au păstrat privilegiile deosebite mult timp după aceea: cele 8 districte Românești, care au scăzut în dimensiuni față de ceea ce au fost cândva, după cum și-a publicat în anul 2017 studiul despre ele Dr. Iusztin Zoltan din Timișoara, au fost inima Banatului Severinului în secolele următoare, cooperarea ulterioară - via Ținutul Herțegului / Hațegului - cu Românii din Ținuturile Omlașului și Făgărașului concretizându-se prin "descălecarea" din secolul XIII în Muntenia / Țara Românească a Marelui Herțeg "Negru" Vodă (născut în Banat, conform stolnicului Constantin Cantacuzino).

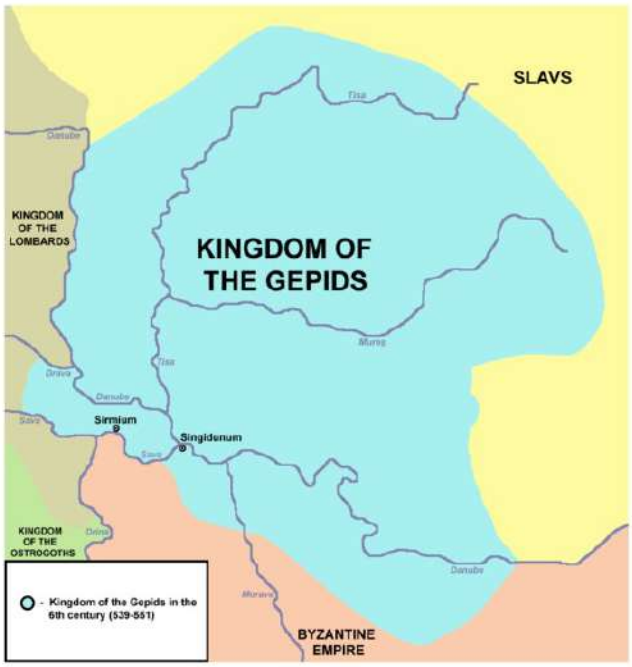

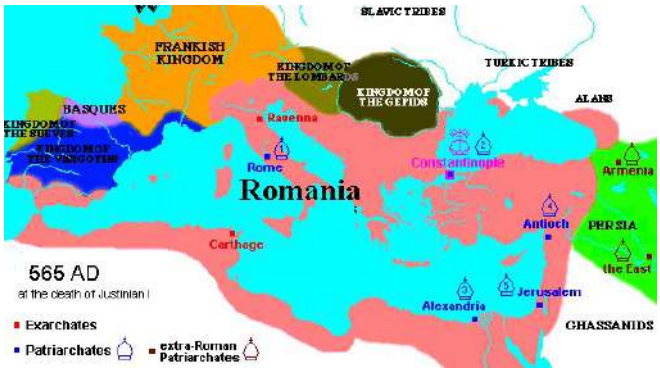

Gepidia

Despre Evul Mediu, e de observat că Banatul după administrarea din secolul V de către Ghergani a fost din secolul VI sub jurisdicţia creştină a Primei Iustiniana din mijlocul Diocezei Dacia a Imperiului Bizantin / pe când era cârmuit de Gepizi (de exemplu, aflată pe partea Bănăţeană a Dunării, cetatea Vărădia - cu zona Cărăşană aparţinătoare - a fost explicit inclusă de "Novella XI"); în secolul VII, Banatul a fost stăpânit de Avari (a căror dominaţie s-a încheiat la sfârşitul secolului VIII), în secolul IX fiind controlat de Bulgari / Sciţi şi Armâni, apoi - în secolul X - devenind independent, începând cu Glad Vodă.

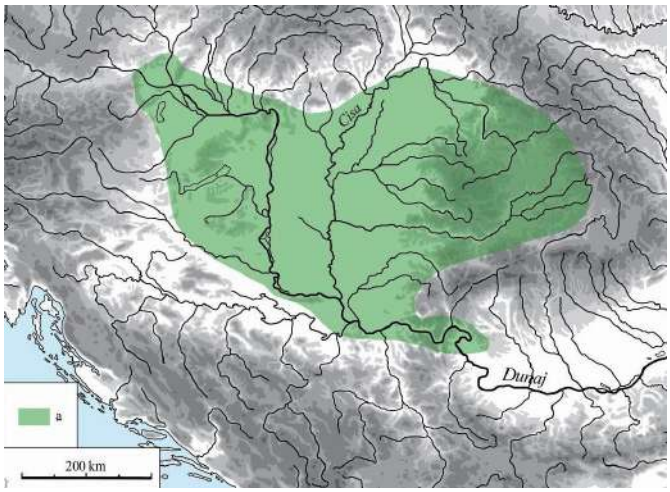

Avarii la sfârşitul secolului VII
(Dr. Heinrich Tamaska, 2011)

La fel ca Împăratul Traian al Romanilor, care în anul 106 după ce a trecut Dunărea între Cladova / Timoc şi Severin şi-a extins cârmuirea în N Fluviului, cucerind de la Regele Decebal al Dacilor o parte a teritoriului Regatului Dac, începând cu Banatul (dintre Defileul Dunării şi Mureşul inferior), după 788 ani, anume în anul 894, Glad Vodă din Vidin / Timoc şi-a extins cârmuirea în N Fluviului, preluând Banatul - dintre Dunăre şi Mureş - via Severin; descendentul Ahtum Vodă - care a domnit până în anul 1028 - şi-a extins cârmuirea şi în Crişana, preluând astfel o parte mai însemnată din fostul Regat Dac (în vremea Romană, Dacia Traiană nu a cuprins Crişana, ci Ţinutul Herţegului / Haţegului la S de Mureş şi Munţii Apuseni din Carpaţi la N de Mureş): urmaşii şi-au păstrat organizarea prin districtele Româneşti ale Banatului Montan, cu gruparea în puternica formaţiune a Banatului Severinului - dintre Dunăre şi Mureş - pe tot parcursul Medieval (iată aşadar o structură înrădăcinată Antic şi continuată îndelung prin Banatul de Munte / de Sus). Se poate observa că axa - drumul drept / cel mai scurt - dintre Dunăre / Severin şi Mureş are la mijloc oraşul Caransebeş = capitala Gugulană, ce a fost reşedinţa Banatului Severinului în secolele următoare. Cronica Medievală "Faptele Ungurilor" a consemnat despre Crişana - regiunea din Bazinele Crişurilor / de la S la N Râuri mai mari fiind Crişul Alb, Crişul Negru, Crişul Pietros = afluent al Crişului Negru şi Crişul Repede - că, după ce în Antichitate nu a fost ocupată de Romani / fiind populată de puternicii Daci liberi, în secolul V era stăpânită de dinastia din care era Menu-morut (Vodă acolo la sfârşitul secolului IX, când au sosit Ungurii în Panonia); formaţiunea respectivă - care în secolul V a făcut parte din Imperiul Hun iar apoi a fost vasală Gepizilor şi Avarilor - putea fi stră-Română, emancipându-se în mai mare putere doar după creştinarea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, adică la sfârşitul secolului IX: de altfel, "Cronica lumii" - Medievală Austriacă - a consemnat că la sfârşitul secolului VIII, deci cu un secol înainte, în Panonia trăiau Vlahi (creştinul MenuMorut domnea la apus de Ardeal, între Râurile Mureş / S, Tisa / V, Someş / N şi Carpaţi / E, în stăpânire având şi mulţi Khazari). După ce în Antichitate Mureşenii au fost atestaţi celebri plutaşi pe Mureş - mai ales între portul Alba-Iulia şi confluenţa marelui Râu cu Tisa, anume la N de Ţinutul Pădurenilor - stăpânirea la începutul Medieval a Dinastiei lui MenuMorut (însemnând a "Omului de pe Mureş", adică Mureşan) era la N de Mureş / în Crişana iar mai la N era MaraMureş, până la poalele Nordicilor Carpaţi Păduroşi, unde au migrat mulţi dintre Montanii / Muntenii Ţinutului Pădurenilor, din zona care domina culoarul Carpatic al marelui Râu Mureş; dată fiind situaţia din secolul V - când strămoşul lui Menu-morut stăpânea Crişana - se poate trage concluzia că dinastia sa era înrădăcinată între nobilii OstroGoţi ai acelui timp / foşti Gheţi Regali (respectiv Ghepizi = "prunci Gheţi"), un reprezentant semnificativ din vremea Împăratului Gherei Attila fiind Arcadiu / Arda-ric, Regele Crişanei: acela - rudă Ghergană şi mâna dreaptă a cârmuitorului Hunilor şi Dacilor - pare să fi fost strămoşul lui Menu-morut, stăpânul Crişanei.

Reconstituiri ale Medievalilor timpurii din V Stepei EurAsiei

În anul 2009, deputatul Basarabean Vlad Cubreacov a scris: "Crihana Veche, comuna mea natală, situată între Cahul şi Reni, pe Prut la vale, este una dintre cele mai vechi aşezări româneşti din sudul Basarabiei, fiind atestată documentar pentru prima dată în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, la 16 V 1425, ca parte a ţinutului Hotărniceni, existând dovezi certe ale locuirii neîntrerupte pe vatra ei cu mult înaintea 'descălecării' ţărilor române. Numele 'Crihana' a fost în general considerat de origine turcică, fiind pus - absolut eronat - în relaţie cu românescul cherhaná care îl redă pe turcescul 'kerhane' ('cherhana = construcţie situată în imediata apropiere a unei ape şi destinată primirii, sortării, preparării şi depozitării temporare a peştelui prins în zona respectivă, din turcul kerhane' conform 'Dicţionarului explicativ al limbii române' din 1984). Către această etimologie se pare că ar fi trebuit să încline pe de o parte dezvoltarea intensă a pescăritului în zonă, iar pe de altă parte apropierea geografică de raialele turceşti dinspre care s-au produs anumite iradieri lexicale. Nu numai că tratăm cu prudenţă, ci chiar respingem această abordare simplistă şi uşoară, fiind tentaţi să încercăm o analiză etimologică a numelui în contextul mai larg al toponimiei româneşti. Numele localităţii Crihana Veche este anterior contactelor românilor cu turcii. Niciodată vatra satului nu a fost locuită de populaţie vorbitoare de limbă turcă. Se ştie că sute de ani Crihana Veche s-a situat pe linia marilor căi de transhumanţă a mocanilor ardeleni, populaţia localităţii primind în etape diferite, importante aporturi de element românesc transilvan. Schimbarea accentului de pe ultima silabă pe cea de-a doua şi metateza care să conducă de la 'cherhana' la 'crihana' nu se justifică în nici un fel. Avem de a face în acest caz mai degrabă cu o etimologie populară, apărută din necesitatea cea mai elementară a spiritului omenesc de a explica lucrurile pornind de la elemente de suprafaţă, primele care îi stau la îndemână celui care vrea să le invoce. De aici însă până la o etimologie ştiinţific fundamentată este o distanţă uriaşă. Chiar dacă nu are replică identică în spaţiul românesc, Crihana se află cât se poate de evident în legătură cu alte toponime, hidronime şi antroponime româneşti destul de răspândite, toate cu vechime remarcabilă şi cu presupusă origine preromană, probabil dacică. Nume cum sunt Crihan, Crihană, Crigan, Crişan (antroponime de largă răspândire în întreg spaţiul românesc), Criş (hidronim), Crişana (toponim) reprezintă un şir din care Crihana nu poate lipsi. Interpretarea contextuală se impune. Avansăm aici ipoteza că toponimul Crihana este o formă locală a toponimului Crișana, dată fiind alternanţa fonetică Ş/H caracteristică graiurilor româneşti din sudul Basarabiei. Aşa cum între antroponimele Crişan şi Crihan există o legătură evidentă, diferenţa fonetică explicându-se prin ariile dialectale româneşti diferite în care se întâlnesc cele 2 nume, tot astfel şi între toponimele Crișana și Crihana există o legătură greu de contestat. Ar fi de asemenea de luat în seamă - în încercarea identificării unei etimologii cât mai exacte a toponimului Crihana - şi următoarele cuvinte româneşti destul de vechi: 'crihan' = regionalism cu sensul de bucată mare, codru, halcă, talcan, etc. atestat de 'Dicţionarul de arhaisme şi regionalisme' din 2002, 'crihală' cu sensul de udătură, umezeală, etc. atestat de 'Dicţionarul de sinonime din 2002', 'crihancă' = regionalism cu sensul de raţă sălbatică, atestat de 'Dicţionarul de arhaisme şi regionalisme' din 2002; de reţinut că substantivul comun 'crihan' are un corespondent semantic în regionalismul 'crișcă' cu sensul de bucăţică, drob, atestat de 'Dicţionarul de arhaisme şi regionalisme' din 2002. Alternanţa fonetică 'H'/'Ş' este pe faţă. Acelaşi fenomen al alternanţei H/Ş poate fi observat şi în cazul corespondenţei semantice dintre substantivul 'crihancă' (specie de raţă sălbatică) şi alt înțeles pentru 'crișcă' = regionalism și cu sensul de pasăre de baltă, fată naivă, atestat de 'Dicţionarul de arhaisme şi regionalisme' din 2002. Precizăm, de asemenea, că antroponimul Crişan şi corespondentul său Crihan, Crihană ar putea reda adjectivul regional Crişan (-ă, -e, -i), cu sensul de norocos, bogat, etc. sau s-ar afla în relaţie cu arhaicul Criş cu sensurile de fericit, mare, puternic, robust (vezi în ambele cazuri 'Dicţionar de arhaisme şi regionalisme' din 2002)". Sensurile pentru "umezeală" şi respectiv cel pentru "raţă" - conectate cu Crihana / Crișana - ar putea deriva din radicalul proto Indo-European "Ker" pentru "a izvorî" / "a curge"; cercetarea Basarabeanului Vlad Cubreacov poate aduce atingere retragerii în secolul V din Crișana-Banat spre răsărit a Prinţului Gherei Ernac - mezinul Împăratului Gherei / Kerei Attila - în zona dintre Sciția "Mică" / Dobrogea și Crimeea, nobil care a trăit până în anul 503, stăpân peste o bună parte din Valea Dunării inferioare şi actuala Ucrainã (un urmaş al său a fost în secolul următor creştinul Gurg = Kubrat, strămoşul direct al liderilor vechilor Bulgari şi Unguri, zis "Tatăl rebel"): Curtea din Crimeea a Prinţului Gherei Ernac era în "Patria Onogur" / "On-Ogur", adică teritoriul celor 10 triburi Oguze - "On" fiind "10" - dintre care unii au ajuns în Ardeal curând după moartea Regelui Gurg / Kubrat (conform "Cronicii de la Viena"), în acel secol VII astfel ajungând să se stabilească în spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic, până în Panonia, inclusiv Khazari, aşa cum s-au regăsit după 2 secole în Voivodatele lui Gelu şi Menu-morut. Cu înțeles vechi Tătar, "gherei" = "plug" (termen folosit în spațiul fostului

Regat al Gherilor, în N Pontic); în E Pontic, pentru "plug" Caucazieni ca Armenii sau Georgienii folosesc cuvântul "gutan". În secolul XV, cronicarul Antonio Bonfini a scris (citat de Dimitrie Cantemir în "Hronicul Româno-Moldo-Vlahilor"): "niște rude a Attilii, Evmegiur și Vultizic, să fi apucat Dachia Măluroasă (carea iaste din Tisa până în Olt), iară o parte de Uni împrăștiindu-se până la Machedonia și la Țara Grecească să fi agiuns, aceștia cu toții pe-ncet, pe-ncet s-au potopit; de unde a rămas la Unguri dzisa carea dzice: Ca Unii în Greția s-au dus, adecă carii ce s-au făcut nu s-a mai știut". În acea parte a Balcanilor unde s-au dus rudele Împărătești menționate - Gherei / Kerei - au luat-o și unii OstroGoți, care până în secolul următor și-au avut un Regat foarte puternic în apusul Peninsulei Balcanice și în Peninsula Apenină; alți OstroGoți s-au regăsit pe lângă mezinul Ernac al Împăratului Attila în răsărit, până în Peninsula Crimeea: puternicii Goți ai Ostroavelor - așa cum OstroGoții / IstroGoții au dominat Istrul = Dunărea inferioară vreme de secole - i-au avut în frunte pe durii dinești Duras / continuatorii Anticilor dinești Geto-Daci Zuraz (Ernac Gherei - mezinul Împărătesei Kerka și al Împăratului Attila = Tatăl - fiind recunoscut ca fondatorul clanului Dulo, stăpânind din Durostor / Silistra până în N Pontic, urmașii manifestându-se efectiv în areal în secolele VI-VIII, apoi acolo ivindu-se prima Țară Română Medievală independentă, atestată internațional după 3 secole de la decesul Prințului Ernac). Considerat de către Împăratul Attila ca fiul său favorit, Ernac - care s-a însurat cu fiica șefului MasaGeților / Alanilor - a unit Hunii săi cu vechii Bulgari, succesor fiindu-i Djuraș / Juraș, despre care se presupune că era fiul său, ce a condus până în anul 515: acela a cârmuit de pe partea stângă a Dunării inferioare până în Crimeea. Primul său născut - numit Tatra - a domnit 5 ani, după care a urmat Gorda/s (în perioada 520-528) și în fine mezinul Mugel / Mughel, notat Moagheras de Dimitrie Cantemir în "Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor", pentru 2 ani; ultimul dinast din clanul Dulo a fost craiul Sevar, decedat în anul 753: acela a cârmuit vreme de 15 ani Imperiul Bulgaro-Armân / Scito-Vlah.

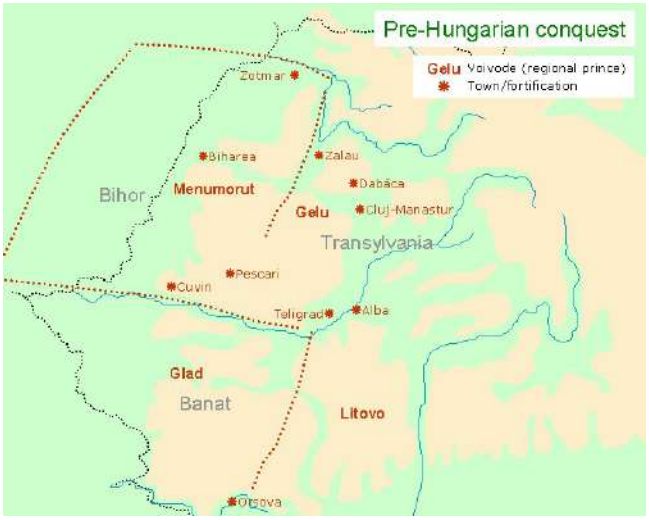

Sfârșitul secolului IX

Existența formațiunilor Române în N Dunării la sfârșitul secolului IX (a lui Glad în Banat, a lui Menu-Morut în Crișana, a lui Gelu în Ardeal dar și altele) a fost precedată - în același secol IX - de întemeierea pe Dunărea inferioară, în Bălțile și Delta Dunării, a primei Țări Române Medievale independente = "Vlașca", explicit atestată istoric, cu capitala la Dârstor / Silistra: locul de unde începeau ramificațiile Fluviului, spre vărsare. Academicianul N. Iorga în "Istoria Românilor prin călători" a scris că "acea domnie cu cetatea Silistrei Românești e foarte bine desluşită în paginile vestitei scriitoare bizantine Ana Comnena. În partea aceea era un voevod, Tatul, nume foarte caracteristic Românesc, popular. De aici a rămas în nomenclatura țării noastre - ca o urmă despre acel voevodat - numele de Vlașca, ce înseamnă 'Țară Românească'; i se zicea Slavonește fiindcă în cancelarie se folosea limba Slavonă (şi multe localităţi aveau 2 nume: unul popular, altul de cancelarie)". Este de observat că în vechea Română numele Tatul - așa cum era al acelui Vodă Dobrogean din secolul XI, care își avea reşedinţa în Durostor / Silistra - însemna "Tatăl"; de la Episcopatele din Silistra şi Vidin - ce funcționau în Slavonă pentru creștinarea Sciților / Bulgarilor - s-a tras limba Slavonă în Biserica Românilor de la N Dunării, îndeosebi prin refugierea multor monahi de partea cealaltă a Fluviului după distrugerea de către Imperiul Bizantin a Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân.

Prima Țară Rumână Medievală independentă

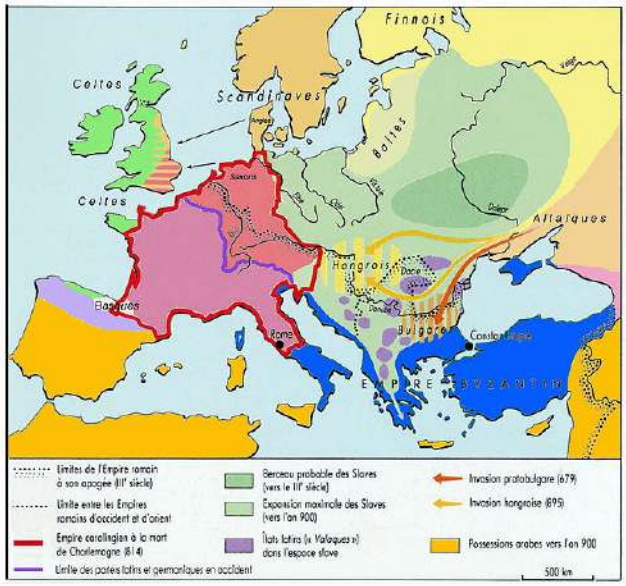

Acum - la începutul mileniului III - se poate afirma că statalitatea Românilor e multimilenară: de exemplu, istoric e dovedită continuitatea statală de la încheierea mileniului I î.C., când Împăratul Burebista a realizat, din mai multe formațiuni vechi teritoriale, Imperiul Geților în Europa, cu centrul în spațiul strâ-Român, cu continuarea în Antichitate prin Dacia - inclusiv cea Romană - iar în Evul Mediu prin multe altele (până în Epoca Modernă, la România actuală), fără întreruperi; desigur că și în mileniile anterioare perioadei menționate în același spațiu strâ-Român au fost diverse structuri, chiar Imperiale - de gen Atlant, Borean, Dunărean, Gorgan / Kurgan, Pelasg, etc. - referința semnificativă mai recentă fiind în Evul Mediu prima Țară Română deopotrivă independentă și deopotrivă numită chiar Română, anume Rum sau "Blako-Rum" = "Vlachorum" ori "Vlașca de la Dârstor" după cum i-a spus academicianul Nicolae Iorga (a fost atât în S Dunării inferioare, cât și în N Dunării inferioare - cu capitala un timp la Durostor / azi Silistra - Țara Rum fiind de sine stătătoare / independentă, respectiv "neatârnată" față de puterile vecine din acea vreme, anume Imperiul Bizantin = Imperiul "Roman de Răsărit" din SE și Imperiul Scito-Vlah = Imperiul "Bulgaro-Armân" din SV).

De la Sudul Dunării inferioare au început să conteze Imperial pe partea Nordică a Fluviului doar otomanii, din secolul XV / când a căzut Constantinopolului; până atunci, de la retragerea din Dacia Traiană - ce a fost în secolul III - Romanii după secolul IV, constituiți în Imperiul Bizantin, vreme de peste un mileniu, nu au mai trecut pe termen lung Dunărea: motivul a fost că de partea cealaltă Românii erau prea puternici, căci în caz contrar Romanii răsăriteni = bizantinii s-ar fi extins (de exemplu, de la sfârșitul secolului VII, vechii Români împreună cu vechii Bulgari au avut - până la începutul secolului XI - Imperiul Vulgaro-Vlah, pe ambele părți ale Dunării inferioare). Trebuie remarcat că, așa cum a scris inclusiv academicianul Dimitrie Cantemir în "Hronicul vechimei Româno-Moldo-Vlahilor", în marginea Sciției "Mici" - anume îndeosebi în Bălțile Dunării, dintre Silistra / Dârstor și Gherghina / Galați - în secolul V a cârmuit Ernac / mezinul Împăratului Attila, retras acolo cu o parte a oamenilor săi din Banat (apoi - în secolul VI - au condus urmașii lui, știuți ca aparținând clanului Dulo); de altfel, în Sudul Dobrogean aparținând acum Bulgariei, municipalitatea Dulovo - loc unde s-a născut mama autorului lucrării Originea Gherga, pe atunci zona fiind în Regatul României "Mari" - a fost denumită după Dinastia Dulo. Durul Ernac a ajuns pe Dunăre în jos din Banat până tocmai acolo după ce a murit nobilul Vlah / Blachernos care conducea Dobrogea, ce a fost însurat cu o Prințesă Hună: aceea - ca Prințesă Hună - era desigur din familia Împăratului Hunilor, posibil să fi fost sora ori fiica lui Attila, respectiv mătușa sau sora Prințului Ernac, ca văduvă și ca neam găzduindu-și nepotul ori fratele fără Imperiu, însă viu, până la finele vieților lor (legăturile dintre Banat și Sciția "Mică" / Dobrogea în afară de cea geografică - Fluvială Dunăreană - au fost atestate în vremea Hună inclusiv prin legătura amoroasă a cumnatului Ghergon = Kerkon / Zerkon din Banat al Împăratului cârmuitorilor Hunilor cu o Scită / Dobrogeană, aspect atestat de bizantinul Priscus care s-a întâlnit cu nobilul Bănățean Ghergon / Zerkon atunci când a fost primit de Împăratul Attila); în etnogeneza Română / Valahă - fie că place, fie că nu place - o parte concretă a fost cea Hună, căci o seamă de Huni și-au avut familiile printre vechii Români. Încă de la începutul Medieval în Europa au fost numeroase "Vlăhii" = Românii populare, cu cea mai mare concentrație între Balcanii / de la miazăzi și Ucraina, Polonia ori Cehia / de la miazănoapte (în Epoca Modernă în mijlocul arealului constituindu-se România); în jurul actualei Românii, în sens orar atât geografic, cât și cronologic al sosirii vecinilor Românilor, Țările acelora au înglobat deopotrivă Români și teritorii strâ-Române, unde au fost formațiuni Românești anterioare apariției statelor acelora, de exemplu - de referință, printre altele - astfel:

- față de Bulgaria, existența Vlăhiei Dobrogene din prima jumătate a secolului V, cârmuită de nobilul Vlah înhumat în Biserica Vlachernae din actualul Istanbul / fostul Constantinopol din Tracia; în al doilea război mondial, Bulgaria a preluat Cadrilaterul din România "Mare"
- față de Serbia, existența Banatului cârmuit din secolul IV de Rumon / "Ru-mon" ori din secolul V de Zerkon / Kerkon; după primul război mondial, Serbia a preluat - în cadrul Provinciei Autonome Voivodina - o treime din Banat (cu denumirea de atunci ca "Banatul Sârbesc")
- față de Ungaria, existența Crișanei cârmuită de Dinastia lui Menumorut / "Menu-morut" încă din secolul V (Valahă, tocmai conform atestărilor Maghiare timpurii); după primul război mondial, noua Ungarie a preluat apusul Crișanei, împreună cu mici părți din Banat și din Oaș
- față de Ucraina, existența și azi a unor părți din România "Mare" interbelică preluată de aceea pe când era în Uniunea Sovietică (Insula Șerpilor / Dragonilor = Ostrovul Zmeilor, Bugeacul / Sudul Basarabiei, Ținutul Herței, Bucovina Nordică, Nordul Maramureșului istoric, etc.)

Hartă dinaintea Tratatului de la Trianon

De altfel, primii Regi din lume au apărut în spațiul stră-Român (în Epoca Pietrei); arheologic au fost găsite cele mai vechi sceptre din lume - simbolurile Regești - în spațiul stră-Român, ceea ce demonstrează cea mai mare vechime a cârmuirilor de gen Regesc de pe glob nu altundeva decât în spațiul stră-Românesc: organizările statale ale stră-Românilor au fost cele mai vechi de pe planetă iar așa ceva a dus la Tradiția multimilenară a Țării Rumâne / Române, de la Rai până de pildă la Medievala Rum - independentă de Imperiile timpului - sau la România de azi. Iată aspecte pornind din Antichitate: după retragerea Romană din secolul III, cea mai veche formaţiune Română independentă a fost cea din Banat cârmuită de Rumon în secolul IV; apoi (cronologic / istoric) se mai ştie din secolul V de Crişana, cârmuită de Regele Gepid Arca-dius / Arcadie strămoşul lui Menumorut şi de Dobrogea cârmuită de nobilul Vlachernae, pe când Banatul era cârmuit de Kerkon / Zerkon, cumnatul Împăratului Kerei / Gherei Attila al Hunilor (căci sora sa - Bănăţeana Kerka - a fost mama celor 3 Prinţi Huni, fiii lui Attila / urmaşii mezinului ajungând primii cârmuitori ai Sciților / Bulgarilor, Ruşilor şi Ungurilor). Evul Mediu a început cu formațiuni Românești incluse sau vasale Imperiilor vremilor: în secolul VI au cârmuit Gepizii / "Ge-pizii" = "pruncii Geți" iar ulterior Nordul Dunării inferioare, în secolele VII-VIII, a ajuns sub influenţa Avarilor / "A-Varilor". Academicianul Ucrainenan Omelian Prițac / Omeljan Pritsak a scris în "Originea Rusă" din anul 1975: "La mijlocul secolului VI, o mică bandă de aventurieri tineri dar întreprinzători din Asia Interioară - de origini Altaici și Iraniani, numărând în total doar câteva mii - au apărut în Europa. Se autonumeau Avari, denumirea aparținând unei foste puteri a Marii Stepe: utilizarea acelei denumiri asigura noului grup obedienţa triburilor mai îndepărtate, cândva îngrozite de adevărații Avari. Ajunși până în mijlocul Europei, pseudo-Avarii i-au ales pe Slavi - până atunci neștiuți în lume - să-i servească în 2 scopuri: întâi, au selectat Slavi pe care i-au instruit să fie 'jupani' (literalmente 'ciobani ai bovinelor umane'); apoi, au folosit populația Slavică la sacrificiu, cronica atribuită Francului Fredegar din Burgundia secolului VII consemnând că 'la atacuri erau puși în prima linie, procedând ca Hunii, acum știuți ca Avari'. Selectarea de către pseudo-Avari a Slavilor a marcat în același timp revelarea lor și - de asemenea - ivirea lor (a Slavilor) în istoria lumii".

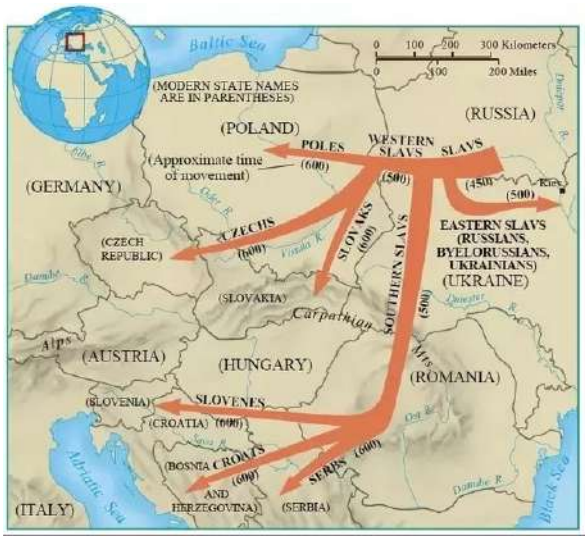

Primele mișcări Slave

În istorie se poate observa că după mișcările Goților din secolele anterioare - dinspre Nord, prin spațiul stră-Român fost ocupat de Romani - pe exact aceleași trasee s-au mișcat și unii Slavi timpurii. În anul 2004, Dr. Viorica Enăchiuc - menționând alt bizantin Priscus decât cel "Bătrân" din secolul V care a fost în Banat la Împăratul Attila al Hunilor - a scris: "Istoria bizantină se referă la domnia împăratului Mauricius 582-602 și a fost redactată între anii 630-640, semnatarul fiind deci contemporan cu evenimentele descrise. În cele ce urmează ne vom referi la campania armatelor bizantine conduse de Priscus în primăvara anului 594, la nord de Dunăre. Acela fusese trimis de împăratul Mauricius la Dunăre pentru a împiedica năvălirile sclavinilor în Imperiul Bizantin. Când Priscus a ajuns cu armatele la Dunăre, a sosit o solie din partea hanului avar care își avea reședința în Câmpia Panoniei, condusă de Coh. Solii avari au ținut să precizeze că Priscus, venind cu armată multă la Dunăre, dorea să calce învoielile pe care le-a încheiat hanul cu împăratul Bizanțului. Priscus le-a răspuns că a pornit război împotriva sclavinilor, iar prin învoielile cu avarii, bizantinii nu erau obligați să înceteze și războiul cu geții. Această informație este foarte importantă pentru istoria organizării vlahilor în secolul VI. În primul rând, dacă valahii s-ar fi aflat sub supunerea hanului avar, atunci teritoriul ocupat de ei ar fi intrat în învoielile cu bizantinii. În cazul de față, avarii au intervenit ca aliați ai valahilor. Valahii erau aliați și cu sclavinii pentru că, dacă ar fi fost sub stăpânirea acelora, bizantinii nu ar mai fi făcut precizări de tipul am pornit război împotriva sclavinilor sau nu erau obligați să înceteze războiul cu geții, pentru a supune din nou teritoriile eliberate de valahi de sub dominația bizantină după moartea lui Iustinian. Priscus a trecut Dunărea în a 12-a zi după sosirea sa la Silistra împotriva sclavinilor conduși de Ardagast, care erau aliați cu valahii locuind în bălțile Dunării și la nord de gurile fluviului. Luându-i prin surprindere, pe mulți i-a trecut prin sabie iar pe mulți i-a făcut prizonieri și i-a trimis la Constantinopol. Înaintând pe teritoriul Bărăganului, s-a rătăcit și cu multă greutate a ajuns la râul Ialomița iar după ce l-a trecut a dat de valahii aliați cu sclavinii. Aceia, fiind învinși, s-au retras într-o regiune mlăștinoasă, dar au fost scoși de acolo prin trădarea unui gepid, probabil mercenar în armata valahă. Priscus a pus să cerceteze pe valahii prinși ca să știe de ce neam sunt, dar aceia, împinși într-o deznădejde de moarte nu țineau seama de pedepse, ca și cum loviturile de bici ar fi căzut pe trupurile altora. Cei prinși nu erau sclavini, pentru că

bizantinii îi cunoșteau bine pe aceia și nu mai era nevoie să-i cerceteze de ce neam erau. Gepidul i-a promis lui Priscus că-l va da pe mâna bizantinilor pe Musocius, conducătorul barbarilor chinuiți, care în limba lor îl numeau rege. Gepidul s-a dus la regele Musocius și - înșelându-l - ceru o mulțime de monoxile pentru a-i trece râul Buzău pe sclavinii aliați aflați în primejdie; dar, după ce obținu monoxilele, gepidul și trecu în cursul nopții pe bizantini, care au surprins pe valahi în timpul somnului. Însuși regele Musocius nu s-a putut apăra, deoarece era sub influența vinului folosit cu o zi înainte la libațiile organizate la înmormântarea fratelui său. Valahii care au reușit să scape de primejdie s-au recules și, pe când Priscus și armatele sale se odihneau sărbătorind victoria, cei învinși s-au strâns la un loc și au dat năvală asupra bizantinilor; înfruntarea lor ar fi fost și mai grozavă decât atacul bizantinilor, dacă liderul acelora n-ar fi adunat trupele de pedeștri și n-ar fi învins în luptă. Probabil că regele Musocius se afla cu trupele sale într-o tabără de luptă în apropierea cetății Barboși. Priscus a primit poruncă de la împăratul Mauricius să ierneze împreună cu trupele dincolo de Dunăre, dar oștenii nu au fost de acord și s-au răsculat deoarece aici gerurile sunt de neînchipuit și mulțimile barbare de neînvins. De aceea au părăsit în grabă nordul Dunării și au iernat în Tracia. Nu este de mirare că harta în mozaic descoperită în satul iordanian Madaba a notat pentru secolele VI-VII anumite situații și cetăți în Câmpia Română, pe Dunăre și pe afluenții săi sau în podișul central al Moldovei, deoarece în secolele II-III au fost aduși coloniști și armate din Palmyra și Syria în Dacia romană pentru a înfrânge rezistența autohtonilor. Astfel, cultele palmyriene au fost consemnate într-o cincime din inscripțiile descoperite în Dacia romană. Harta în mozaic de la Madaba reprezintă o verigă între reprezentările cartografice și interesul negustorilor din Orientul Apropiat pentru legăturile comerciale cu teritoriul vechii Dacii între secolul II și hărțile geografilor arabi din secolul XII. Acest document cartografic are o deosebită importanță pentru istoria românilor deoarece atestă, prin notarea cetății Ata = Pietroasa, organizarea geto-dacilor liberi într-un stat după căderea regelui Decebal și prin celelalte consemnări până în secolul VII. Cercetările arheologice din cadrul cetății defensive descoperite la Dridu completează datele despre ființarea unei formațiuni statale între secolele IX-XI. Acea fortificație a avut ca rol apărarea integrității teritoriale a valahilor împotriva migratorilor. Un document din acea perioadă precizează că Vlad, regele valahilor, i-a învins pe pecenegii conduși de hulpavul Kegenes, iar pe pecenegii conduși de Tyrach i-a obligat să treacă de la nord de gurile Dunării în imperiul bizantin, în iarna anului 1048. Documentul cartografic descoperit la Madaba pune în evidență legăturile comerciale, diplomatice și militare dintre statul valahilor în secolele VI-VII și diferite corporații de negustori din Orientul Apropiat. Este un document care vine să facă lumină alături de altele, în așa-numitul mileniu întunecat al istoriei românilor, precizând că organizarea social-economică, militară și politică era cel puțin la aceeași înălțime cu a popoarelor vecine. Astfel cade acea ipoteză potrivit căreia poporul valah / român este considerat un popor nou, în timp ce el există aici prin strămoși de milenii, fără să fi venit din altă parte sau să fi plecat pentru cuceriri de alte teritorii". În anul 2018, Dr. Beatrice Leal de Universitatea Angliei Estice a scris în "Reconsiderarea hărții Madaba" că mozaicul din vremea Împăratului bizantin Iustinian de la Biserica Sf. Gheorghe față de dimensiunea actuală a fost mai întins (cu suprafață mai mare), ca pavaj de zeci de mp - redând și marile drumuri comerciale ale timpului său legând Orientul Apropiat de Europa - dar a ajuns acoperit de construcții ulterioare: vechi mărturii au relatat că reprezentarea includea și Roma; în prezent, la Madaba 31,43 lat. N, 35,48 long. E / Regatul Iordaniei este păstrată în mozaic partea despre Locurile Sfinte din Orientul Apropiat, existând inclusiv personificarea Gregoriei între Madaba și Roma.

Biserica Sf. Gheorghe din Madaba
(Regatul Iordaniei, 2022)

În anul 2011, Dr. David Woods de la Universitatea Irlandeză Cork a considerat alăturările Gregoriei și Romei lângă personificarea Madabei - din mozaicul secolului VI al Bisericii cu hramul Sfântului Gheorghe din localitate - ca întruchipând "Vigilența" și "Puterea"; în studiul întreprins - intitulat "Atenționare împotriva tentației sexuale" - cercetătorul a scris: "Numele de Gregoria și de Roma din mozaic nu ar fi de orașe, ci de virtuți asociate de artist Madabei, ca justificările morale ale unor scene mitologice. Nu e vreo problemă la identificarea în Greacă a Madabei, ci există probleme în identificările celor 2 însoțitoare ale sale, etichetate Roma și Gregoria. Roma trebuie să fi fost cea din Italia sau Constantinopolul ca Noua Romă (așa cum i se zicea și în Orient din secolul V). Gregoria constituie însă marea problemă: nu se știe nici un oraș cu această denumire. Poate Gregoria a fost vreun cartier prin Constantinopolul acelor vremuri, unde să fi fost vreo Mănăstire ctitorită de vreo Doamnă Gregoria în timpul

domniei împăratului Teodosiu I (în secolul IV) sau Gregoria a fost o bogată Doamnă localnică care a finanțat mozaicul, pusă între Madaba și Roma, figurile astfel fiind - de la dreapta la stânga - ale orașului gazdă Madaba, binefăcătoarei Gregoria și capitalei imperiale Constantinopol; ar exista și opinia că Gregoria era porecla Antiochiei Syriei, zisă astfel după faimosul patriarh Gregorie (570-592), asocierea în mozaic semnificând plasarea Madabei alături de cele mai importante orașe din răsăritul bizantin: Gregoria = Antiochia și Roma = Constantinopol. O altfel de interpretare consideră numele Grec al Romei ca însemnând Putere iar numele Grec al Gregoriei ca însemnând Vigilență. Faptul că acele nume puteau fi virtuți confirmă că au fost intenționate scrise, pentru a fi așa citite acolo. Mai mult, se pare că făceau aluzie la momentul când Iisus și-a găsit ucenicii dormind în Grădina Ghețimani și le-a zis (Matei 26:41, Marcu 14:38) 'Căci duhul este osârduitor dar trupul neputincios', cerând vigilență împotriva căderii pradă ispitei / tentației, pentru că spiritul voia iar carnea era slabă. Astfel, însuși Christos a atestat puterea fizică drept necesară vigilenței. De aceea, Gregoria și Roma nu erau orașe asociate Madabei, ci erau virtuțile creștine ale ei. De ce Madaba ar fi avut nevoie de acele virtuți? Împotriva tentației sexuale exercitată de către Afrodita, era nevoie de putere și de vigilență, pentru a nu-i cădea victimă. În coșul Gregoriei se aflau aceleași flori ca ale lui Eros. Includerea scenei mitologice în mozaic era avertizarea față de posibilele vicii, mesajul fiind: puternic și vigilent ca Madaba, reziști ispitei sexuale! Este clar că autorul mozaicului aparținea unei societăți în care povestirile păgâne Grecești erau cunoscute". Madaba atunci - la realizarea importantului mozaic - se afla pe marea cale comercială ce străbătea Orientul Apropiat; ivirea islamului în secolul VII a dus în secolul ulterior VIII la întreruperea marii căi comerciale a bizantinilor către S / Delta Nilului și mai departe, în schimb învigorându-se în secolul IX marea cale comercială a bizantinilor către N / Delta Dunării și mai departe: în Dobrogea - regiunea Pontică de pe principalul traseu "de la Greci la Varegi" - vechii Români au existat de la început (fără vechii Bulgari): în secolul X acolo riveranii Valahi s-au dezvoltat mai puternic. Despre ce a urmat în secolul XI - năvala Pecenegilor cauzând cele mai mari probleme - Academia Română în "Istoria românilor" din anul 2010 a prezentat: "Incapabile să se opună eficient conaționalilor ce recunoșteau autoritatea hanului Tyrach, triburile comandate de Kegen - înfrânte într-o dispută disproporționată numeric - au fost silite să-și caute refugiul în Imperiul bizantin, unde au trecut în anul 1046, având asentimentul împăratului Constantin IX Monomahul. În iarna 1046/1047 au fost urmate de comunitățile din subordinea lui Tyrach care, profitând de înghețul Dunării, au pătruns la sudul fluviului fără asentimentul autorităților bizantine, lipsite de mijloace pentru a stăvili exodul turanicilor, care aveau să provoace grave perturbații în themele balcanice ale Bizanțului timp de peste 4 decenii. Nu întâmplător, într-un text redactat în 1083 de cărturarul Grigore Pakourianos, pecenegii erau desemnați drept 'cei mai groaznici și cei mai aroganți dușmani' nu numai ai imperiului, ci și ai tuturor popoarelor creștine". (Cărturarul Grigore "Pakourianos" - dintr-o familie Georgiană - a murit într-o luptă cu Pecenegii în anul 1086, pe teritoriul Bulgariei de azi). Istoricul bizantin Ioan Zonaras 1074-1159 a scris (14:21) că vechii Bulgari, veniți la Dunărea inferioară în secolul VII, au întâlnit Ρωμαϊχάζ = Țări Românești: atestarea sa e de remarcat ca afirmând vechi organizări Române, chiar distincte față de cele Imperiale Romane de Răsărit (care - după ce a abandonat Latina în acel secol - pe atunci era sub dublul asalt al Elenizării pe de o parte și al Arabizării / islamului pe de altă parte); altă mărturie Medievală a fost dată de "Descrierea Europei Orientale" / "Descriptio Europae Orientalis" - scrisă în anul 1308 de un călugăr Franciscan - că în secolul IX Românii dintre Panonia și Moesia se găseau constituiți în 10 Regate (pe ambele părți ale Dunării). O încercare de înșirare a celor 10 formațiuni statale Românești din secolul IX ar fi: 5 indicate nominal și 5 deduse contextual, anume cele cârmuite de Gelu, Menumorut, Glad, Salanus și nepotul lui Salanus pe de o parte, respectiv celelalte putând fi ale Valahilor de la Balaton, Maramureșul / la Tisa superioară, Ținutul Hațegului / la Mureș iar la Dunărea inferioară Bănia și Vlașca de la Dârstor = aceasta fiind de fapt prima Țară Română Medievală independentă. Despre așa ceva (cu observația că vechimea era de pe vremea Hunilor, din secolul V) a scris în anul 1934 Gheorghe Popa-Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - în volumul 2 din "Izvoarele Istoriei Românilor": "Păstorii Romanilor, numiți uneori și 'Vlachi' sau numai 'Coloni' ai Hunilor, la venirea Maghiarilor trăiau în Pannonia, constituiți probabil nu în Regate, în sensul de astăzi al cuvântului, dar având șefii lor ce se vor fi numit uneori Regi, în sens etimologic, ori Principi și Duci, sau numai Voivozi ori Cneji (Almus însuși a fost numit uneori Rege / Rex, deși Cronicile l-au designat cu titlul de Duce / Dux). Citâm cronicari și Cronici care au constatat existența acestor păstori în Pannonia: Odo din Deuil / cronicar Francez, secretarul anonim al Regelui Bela, Thomas din Spalato / Dalmația, Richardus / călugăr din Ordinul Praedicatorilor, Simon de Keza, Chronicon Pictum Vindobonense, Chronicon Posoniense, Chronicon Dubnicense, etc. La anul 1210, Românii au luat parte în expediținea contelui Joachim împotriva lui Ascenus Burul din Vidin și mai târziu, împotriva Cehilor, în armata lui Bela IV. Anonimul poet al 'Cântecelor Nibelungilor' de prin secolul XII, Rudolf din Ems la jumătatea secolului XIII în opera sa intitulată 'Weltchronik', apoi Stirianul Ottocar - tot din secolul XIII - în poema sa 'Osterreichische Reimchronik', ș.a. vorbesc cu destule amănunte despre Vlachi care nu puteau să fie, pe acele vremuri, simpli ciobani nomazi. Astfel, 'Descriptio Europae Orientalis' vine să confirme, încă o dată, spusele Cronicilor Ungare în privința Vlahilor ce se găseau preste tot locul la venirea Maghiarilor în ceea ce azi e Ungaria".

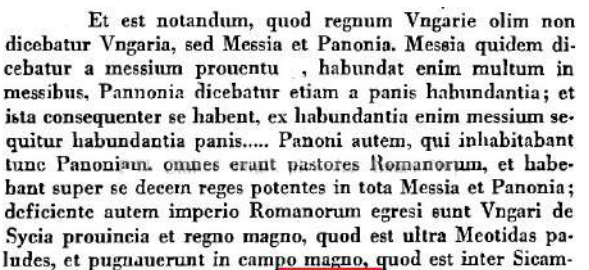

Et est notandum, quod regnum Vngarie olim non dicebatur Vngaria, sed Messia et Panonia. Messia quidem dicebatur a messium prouentu , habundat enim multum in messibus, Pannonia dicebatur etiam a panis habundantia; et ista consequenter se habent, ex habundantia enim messium sequitur habundantia panis..... Panoni autem, qui inhabitabant tunc Panoniam. omnes erant pastores Romanorum, et habebant super se decem reges potentes in tota Messia et Panonia; deficiente autem imperio Romanorum egresi sunt Vngari de Sycia prouincia et regno magno, quod est ultra Meotidas paludes, et pugnauerunt in campo magno, quod est inter Sicambriam et Albam Regalem cum X regibus dictis et optinuerunt eos et in signum uictorie perpetuum erexerunt ibi lapidem marmoreum permaximum, ubi est scripta prefata uictoria, quiad huc perseuerat usque in hodiernum diem .

Fragment din "Descriptio Europae Orientalis", cu evidențierea celor 10 Regi Români (Manuscrisul Latin nr. 5515, Biblioteca Națională din Paris, publicat de Dr. Olgierd Gorka)

Același Gheorghe Popa-Lisseanu (membru corespondent al Academiei Române) în volumul 11 din "Izvoarele Istoriei Românilor" / anul 1937 a susținut: "La venirea Maghiarilor în noua lor patrie, existența în masă a Românilor / Vlachilor ca urmași ai populațiunilor Trace se

constată nu numai în Dacia, ci și în Pannonia și în Nordul fostei Ungarii; populațiunile Românești în secolele IX-X nu erau organizate în state cu alcătuiri definitive, ci erau mici organisme, puse subt conducerea unor Voivozi și a unor Cneji, adică a unor Duci și a unor Juzi, având vremelnic o cârmuire supremă străină". După ce în secolul VIII a funcționat Imperial Vulgaro-Vlah / Bulgaro-Român structura comună de putere a riveranilor Dunăreni contra Imperiului Bizantin, în secolul IX, după apariţia Sciților / Bulgarilor dar înaintea existenţei statale ale Ruşilor şi Ungurilor, la limita N Balcanică s-a constituit prima Țară Română Medievală independentă propriu-zisă, atestată istoric explicit astfel, pe ambele maluri ale Dunării inferioare, de la Silistra la Sulina, în Bălţile Dunării şi Delta Dunării, cu extindere în NE după gurile Fluviului, până la Valea Niprului - cu baze în reședințele Dinastiei Zuraz = Duras / Dulo ca de exemplu cele din Crimeea și Durostor / Silistra - având principalele așezări în N Dobrogei (un fort bun era Gherghina de pe Dealul Barboși / Galați, în exteriorul cotului Dunării - pe malul stâng al Fluviului - pe malul drept fiind o seamă de localităţi ce au înflorit economic în următoarele 2 secole, la cel mai înalt nivel al timpurilor): Gherghina de la cotul Dunării a fost capitala statului Nord Trac ce exista înaintea Războiului Troian între Munţii Hemului şi Moldova (deci în Epoca Bronzului) iar după Războiul Troian - până în vremea Romanilor - Gherghina / acum Galaţi a fost o importantă cetate Getă. Este ştiut că Geţii - "Oamenii Pământului" - erau cei care preferau zonele joase / agricole iar Dacii le preferau pe cele înalte / pastorale, ei împreună, Geți și Daci, fiind strămoşii Modernilor Ru-mâni / Români, adică ai foștilor oameni atât din Munţii Carpați cu plaiuri ca în Rai, cât și de pe Râuri (Bălţile şi Delta Dunării constituind mediul fertil ideal al lor, similar cum în spaţiul Român mai erau mlaştinile Banatului); Dr. Alexandru Madgearu - de la "Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară" din București / capitala României - a susținut explicit în cartea "Expansiunea maghiară în Transilvania" din anul 2019 că până în anul 1000 nu au existat Români în Dobrogea sau în părțile joase ale Munteniei și Moldovei, deci s-ar înțelege că Makedonii / Vlahii din Imperiul Bulgaro-Armân au dominat începuturile primei Țări Rumâne independente din Evul Mediu (anterioarele Vlăhii Balcanice = Românii populare nu au fost independente, ci s-au constituit în cadrul mai larg Imperial iar acelea oricum au fost la Sud față de spațiul Dunărean / Tradițional Românesc): cu toate că în Antichitate părțile joase ale Moldovei și Munteniei împreună cu Dobrogea - având între ele Marile Bălți ale Dunării și Delta Dunării - au fost bazele Tracilor Nordici, fiind leagănul Geților = strămoșii Românilor, totuși în Evul Mediu se pare că Rumânii / Românii au ajuns atestați pe acolo în mod consistent abia din mileniul II (procesul Romanizării fiind inexistent tocmai în regiunea unde Romanii - urmați de bizantinii = Romanii Răsăriteni utilizând Latina oficial până în secolul VII - au dominat cel mai mult din tot spațiul Românesc). Ar fi de remarcat că în prima Țară Rumână Medievală independentă rolul cârmuitor l-au avut Aromânii, faptul inițiat atunci regăsindu-se ulterior la Românii Nord-Dunăreni: Aromânii - din Sudul Dunării - au avut importante roluri cârmuitoare în formațiunile statale Românești de-a lungul Evului Mediu, până în Epoca Modernă. În general, Românii Medievali au fost la fel ca strămoșii Geto-Daci, refuzând scrierea (susținând că așa ceva - anume scrierea - era pentru cei proști, fără ținere de minte): opinia populară - de tip conservator - era că scriau doar cei incapabili să memoreze; mai mult, se fixau în mod necuvenit cele scrise, căci după un timp nu mai corespundeau realităților curente, ceea ce le evidenția inutilitatea. Lipsa documentelor a favorizat ideea istorică a lipsei oamenilor: aberația place șovinilor.

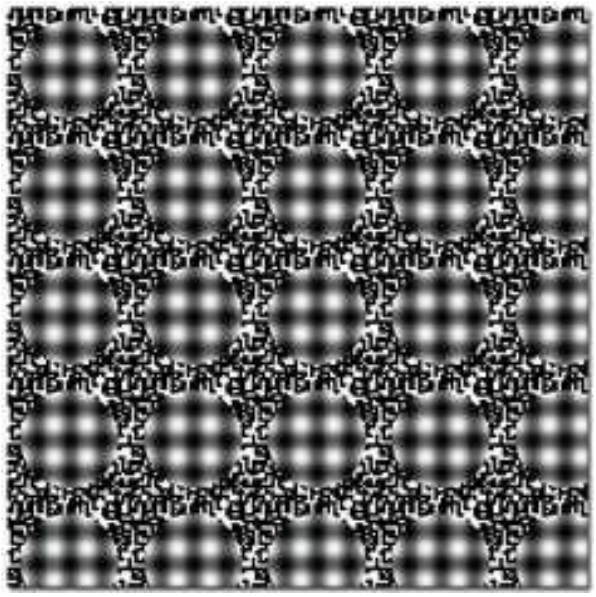

Dr. Mihai Netea - membru al Academiei Europaea din anul 2015 și al Academiei Regale pentru Științe și Arte din Regatul Țărilor de Jos din anul 2016 - a scris în cartea "O istorie genetică (incompletă) a românilor" din anul 2022: "Formarea poporului român a fost un proces complex care a început din punct de vedere genetic încă de când Homo Sapiens modern a intrat pentru prima dată în Europa cu mai mult de 45 de milenii în urmă, și a continuat de-a lungul diferitelor Ere istorice prin migrația și contopirea unor valuri succesive de populații care au ajuns pe teritoriile carpato-dunărene. După secolul X, slavii vor fi asimilați la nord de Dunăre, iar la sfârșitul acestui proces de integrare putem vorbi despre poporul român și limba română". După secolul X a fost secolul XI = primul secol al mileniului II, așadar concret Românii ar exista în istorie de numai un mileniu - acum fiind primul secol al mileniului III - Românii deci fiind cei mai noi din areal, mai noi decât vecinii, gata formați în secolul VII la Sud (Sârbii și Bulgarii), respectiv în secolul IX la Nord (Ucrainenii și Ungurii): s-ar părea că vigoarea tinereții poporului Român a reușit impunerea Românească după secolul XI - miraculos, pe un larg spațiu - între acele vechi popoare vecine (deja vechi de secole pe locurile ce le au și azi în jurul României). Cineva i-a împiedicat pe Sârbi / iviți în secolul VII, Bulgari / iviți în secolul VII, Unguri / iviți în secolul IX și Ucraineni / iviți în secolul IX să se învecineze direct între ei, pe Carpați: enunțul existenței Românilor doar din mileniul II chiar contrazice întâmplări din mileniul I, ca de pildă cei cu care Bulgarii și-au avut primul Imperiu (adică stat cu mai mult de un popor, căci statul cu un popor e Țară), cei înfruntați de Unguri când au venit, etc.; în lipsa notițelor Românilor, oameni mult prea serioși pentru a scrie, în vechime însă s-au găsit unii străini, mai proști, să scrie niște chestii, probabil fiindcă nu aveau despre ce altceva să scrie (iar în Epoca Modernă s-au găsit și unii Români să comenteze ceva chestii, poate din aceleași motive, al lipsei de preocupări ori din deturnările de la altceva).

Academicianul A/Român Sextil Pușcariu a scris: "Dacă istoricii și cronicarii nu pomenesc de Români, nici la Nord nici la Sud de Dunăre, veacuri multe, e fiindcă unele izvoare nu văd starea, ci mișcarea, fiindcă existența românilor în aceste regiuni, unde se găseau din vechime, era ceva firesc, ce nu trebuia relevat. În cronici se notau evenimentele, nu curgerea uniformă a vremii; invaziile popoarelor noi, nu stârnirea celor autohtone; războaiele, nu viața pașnică; organizațiile de stat noi, nu lipsa de organizație a celor cuceriți. Întâile știri despre Români apar abia când încep și ei să se miște, când se răscoală, iau parte la expediții războinice, sau au o oarecare legătură cu anumite personalități istorice". Mai multe surse documentare Medievale s-au referit la cele petrecute în secolul IX: cronicile bizantine (şi Nichifor Gregoras a scris de noua Țară "de peste Istru" de atunci, întâi Bulgarii / Sciții deportând Rumâni care au ajuns până în Bugeac / S Basarabiei, pe partea stângă a Dunării trăind în S Moldovei şi Bărăgan - adică într-o bună parte a Munteniei - iar pe partea dreaptă a Dunării în aproape toată Dobrogea), prima cronică Turcă, cronicarul Afgan Abu Gardîzî, ş.a. De exemplu, istoricul Român Aurel Decei 1905-1976 în "Românii din veacul al IX-lea până în al XIII-lea" a analizat ce a scris geograful Armean Moise Chorenaţi (înainte de secolul X): "La descrierea Sarmației Europene, nelămurit până acum e pasajul său 'Țara necunoscută, căreia îi zice Balak'. Pe baza informaţiilor istorico-geografice vechi, Țara Bulgarilor se hotărnicea cu Țara Balak. Apare clar ca lumina zilei că Țara aceea necunoscută căreia i se zicea Balak numai a Valahilor - adică a Românilor - poate fi. Prin această știre, se determină acea Țară Balak la Nordul Bulgarilor (pe care îi aşezase între Tracia şi Sarmaţia Europeană, deşi formal ei încăpuseră anterior în Sarmaţia Europeană: termenul înlocuia mai vechea Sciţie; iar o parte din Sciţia - Sciţia Mică - după cum se ştie o constituia Dobrogea). Era o Țară care înainte n-a fost cunoscută: Bulgarii - arhicunoscuți la Bizanţ - se întindeau până la nişte munţi şi până la 'Țara necunoscută, căreia îi zic Balak'. Numele pe care şi-l dădeau ei înşişi - acei locuitori ai Țării rămase de altfel tot în semiobscuritate - nu-l cunoştea geograful Armean; el a auzit de la alţii că se numea aşa: Balak. Numele însuşi nici nu interesa atâta, odată ce fură astfel cunoscuţi de către vecinii lor. Căci este ştiut că numele de Vlah, cu toate variantele lui, a fost răspândit în Sud-Estul Europei de către Slavi, primindu-l la rândul lor de la neamurile Germanice, care se aflau de la început în raza acelora cărora le aplicau acest nume: a Românicilor. Termenul acesta Germano-Slav desemna deci totdeauna o populaţie de origine Română, fie în apusul Europei, fie în răsăritul ei. Ştirea despre 'Țara Balak' este de o importanţă foarte mare pentru trecutul nostru: ea ne arată că o populaţie hotărât Românică era aşezată în secolul IX - şi desigur în cele anterioare - în ţinuturile Dunărene şi în preajma Carpaţilor, deosebită de Bulgari şi de Slavi, pe care geografia îi cunoaşte şi îi menţionează (aceeaşi geografie care pe Unguri încă nu-i cunoaşte). Geografia Armenească nu confirmă numai existenţa pură a Românilor în locurile pe care ei le ocupă astăzi, ci îi înfăţişează ca trăind într-o 'Ţară Românească', prin urmare ca având o unitate teritorială, care firește nu putea fi numită stat, însă totuşi nu mai puţin era o 'terra'. Nu ni se dau în această 'Geografie' nici întinderea, nici natura organizaţiei Țării / precum oaste, biserică, negoţ - după cum nici în documentul Cancelariei Ungureşti, care aminteşte 'Terra Blacorum' în Ardeal, nu se dau - însă e destul atâta, cu atât mai mult cu cât Moise Chorenaţi - trăind în secolul IX - a fost contemporan cu evenimentele. Putem afirma aşadar că, începând cu secolul IX, în Nordul Dunării, până în plaiurile Carpatine, se poate vorbi - fiind cunoscută şi mai ales atestată - despre o Țară Română". O hartă publicată în Ravenna / regiunea Romagna din N Italiei la sfârşitul secolului VII - refăcută de cercetătorul German Konrad Miller în anul 1898 - arată că V Mării Negre era pe atunci populat de Dardani (aceia fiind Ghergani urmaşi ai celor din fostul Regat Antic al Gherilor, de pildă Crimeea stăpânită de Goţi la sosirea Hunilor - în secolul IV - numindu-se Dania):

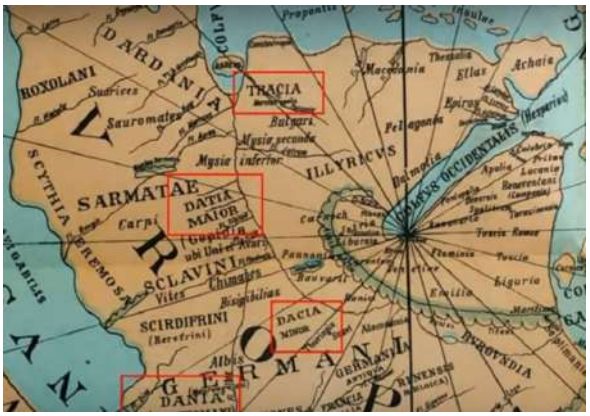

România = Datia Maior, Germania = Dacia Minor, Danemarca = Dania

Împreună cu cercetările arheologice şi alte abordări ştiinţifice (antropologice, istorice, genetice, etc.) se poate observa contextul formării primei formaţiuni teritoriale Rumâne / Române Medievale independente, impulsul datorându-se aroganţei Bulgare / Scite. În Balcani, de la sosirea Sciților / Bulgarilor din Bazinul Volga, Vlahii colaborau cu ei la construcţia Imperiului comun: ca mândri indigeni, Vlahii - urmaşii Geto-Dacilor şi veteranilor Romani - şi-au prezervat importante drepturi de gospodărire autonomă mai mult prin alianţa cu războinicii Sciți / Bulgari decât cu cârmuitorii bizantini, însă în urma conflictului Bulgaro-bizantin din 811 (pierdut de bizantini, însuşi Împăratul lor fiind omorât atunci), învingătorul Împărat Krum / liderul păgân Bulgar / Scit a silit mii de familii Vlahe să se mute din Dobrogea peste Dunăre, pe motivul principal că erau creştine ca şi victimele sale bizantine, ceea ce desigur că a atras şi reacţiile strămutaţilor; împreună cu pruncii lor şi ceilalţi autohtoni din zonele unde au ajuns - din acele părți fiind Dinastia Zuraz / Duras, pe al cărei ultim Rege Decebal l-au învins Romanii anterior cu 7 secole - Rumânii s-au organizat serios / temeinic iar după un sfert de secol, Valahii strămutați de Sciți / Bulgari, împreună cu autohtonii N Dunăreni, au întemeiat "Țara Rumânilor" (separată de

Bulgari / Sciți, desigur formată cu sprijin de la bizantini / urmașii Romanilor răsăriteni), anume: "Vlașca de la Dârstor" (adică Vlașca=Valahia de la Distria=Silistra). Distria = "Durostor" / "Dâr-stor" era fostă reședință a dinaștilor Duri - din clanul Duro / Dulo, "stor/um" însemnând "divin/i", respectiv "măreț/i" - ex-centru de putere al Dinastiei Regală Geto-Dacă Duras / Zuraz (din care unii exponenți Zuraz / Gurag au marcat mai mult decât istoria stră-Română, mari cârmuitori ca Regele Decebal, Împăratul Attila al Hunilor, lideri ai Valahilor / Românilor, Bulgarilor, Rușilor, Ungurilor, ș.a. - semnificativi în istoria Europei / universală - avându-și rude acolo); de altfel, pentru "măreț" la Slavi s-a fixat termenul "bole" / "vole" (așa cum au fost în Evul Mediu timpuriu măreții Valahi). Privind termenul "stor" / "storum" de la "Dârstor" / "Durostorum", corespunzător "Dicționarului etimologic român din 1966", "storiște" = "țarc" iar echivalentul - corespunzător "Dicționarului limbii românești" de Dr. August Scriban - "toriște" = "loc de adunare" (la vadul Fluviului, în bătătura dintre semănături, de hrănire a cirezilor): în înțeles străvechi - la fel ca la Fluviile Asiei Centrale Sâr-Darya și Amu Darya - în Europa Centrală "Darya" avea sensul similar de "Divin Râu" / adică Fluviu, ceea ce egala "dâra" de apă curgătoare din vocabularul Român, fortul Durostorum de la Dunăre efectiv fiind "Țarcul de la Fluviu", locul Adunării durilor / dârzilor din străvechea Dinastie Duras / Zuraz (respectiv Gurag / Gherga); de altfel, onomastica Duras rezona - ca aducere aminte - cu străvechii Doriani, printre care și-au avut rădăcinile dinaștii respectivi.

Distria / Dârstor (azi Silistra)

În anul 2010, Academia Română a publicat în "Istoria românilor": "În anul 813, după un atac nereușit asupra Constantinopolului, Krum a asediat Adrianopol, ridicând din acest oraș și din satele din jurul lui un mare număr de locuitori - după unele izvoare 10 mii, după altele 40 mii - pe care i-a așezat în 'Bulgaria de dincolo de Dunăre' (Leon Grammaticus, Symeon Magister, Georgius Monachus). Șederea a durat vreo 25 de ani, până în timpul împăratului bizantin Theophil, când, la rugămintea celor surghinuiți, li s-au trimis de la Bizanț corăbii, pe care, cu toată împotrivirea bulgarilor, care au chemat în ajutor și pe ungurii aflați prin stepele răsăritene, au izbutit să se îmbarce și să se întoarcă în imperiu. Deportarea făcută în scopul lucrării pământului va fi avut loc probabil în sudul Moldovei, în orice caz într-o regiune apropiată de gurile Dunării, unde populația se diminuase numeric din cauza repetatelor invazii 'barbare'. De veacuri, locuitorii din regiunile ce se întind de o parte și de alta a Dunării se aflau în strânse legături unii cu ceilalți, relațiile politice dintre sudul și nordul Dunării fiind firești, favorizate și de amestecul dintre populația românică, respectiv poporul român, cu populația slavo-bulgară, cu normale și reciproce influențe. Astfel se explică diferitele vestigii, îndeosebi ceramice, de tradiție romană provincială, amestecate cu vestigii slavo-bulgare". Dr. Mihai Cățoi a scris în "Pontica" din anul 2010: "Ceea ce ne interesează - iar peste acest aspect considerăm că s-a trecut destul de ușor - este faptul că cercetătorii nu au insistat asupra statutului juridic pe care l-au avut adrianopolitanii în momentul aducerii lor în stânga Dunării, deoarece din relatarea lui Simeon Magister reies 2 amănunte interesante. Primul amănunt este acela că orașul Adrianopol a fost asediat îndelung de Krum, iar pentru că apărătorii nu aveau de unde primi ajutoare şi mureau de foame, locuitorii aceluia s-au predat (Simeon Magister, Cronografie). Predarea denotă, după părerea noastră, faptul că între Krum şi asediaţi s-au purtat negocieri. Gestul locuitorilor nu a fost urmat de o devastare totală a oraşului, iar negocierile au fost purtate, foarte probabil, de mitropolitul Manuel care avea să fie şi el deportat împreună cu concetăţenii săi. Faptul că în urma negocierilor s-a stabilit un anumit raport între adrianopolitani şi bulgari reiese din cel de al doilea amănunt al relatării lui Simeon Magister. Cronicarul a afirmat că prizonierii deţineau cu ei şi 'întreaga lor pregătire de război'. Statutul lor juridic, aşadar, nu a fost acela al unor supuşi fără drepturi şi explică mult mai uşor de ce ei au fost capabili să dezvolte ulterior o adevărată autonomie în stânga Dunării. Din relatarea lui Leo Grammaticus aflăm că, o generaţie mai târziu, prizonierii bulgarilor se constituiseră într-un adevărat stat autonom: regiunea se numea Macedonia. Deţineau o formă de organizare socială bazată pe categorii sociale distincte; aveau un conducător de oşti numit Cordyles care, la un moment dat, l-a lăsat pe fiul său, Bardas, 'să domnească în locul său asupra macedonenilor aflaţi dincolo de fluviul Dunărea', un gest care sugerează o adevărată succesiune dinastică. Cordyles a plecat în Constantinopol unde s-a întâlnit cu împăratul Teofil şi a negociat ajutorul flotei bizantine pentru repatriere. Uşurinţa cu care acela a pătruns la împărat arată că nu era vorba de primul contact al macedonenilor dunăreni cu autorităţile bizantine centrale. Poate că nu întâmplător în jurul anului 832 împăratul Teofil a creat Thema Klimata, care avea sub supraveghere şi regiunea de la gurile Dunării, unde - ulterior - a fost atestat un anumit protospătar Toma. De asemenea, era remarcabilă capacitatea organizatorică a acelor macedoneni. Se pare că în momentul plecării lui Cordyles spre capitala imperială, cei rămaşi au început preparativele de plecare, astfel încât, în momentul apariţiei corăbiilor, îmbarcarea să fie cât mai

rapidă. Suntem de părere că repatrierea bizantinilor a fost un proces organizat, existând o bună coordonare între autorităţile din capitală şi deportaţii de la Dunăre. Este vorba de aspectele practice ce ţin de stabilirea momentului şi locurilor unde urma să fie făcută îmbarcarea, deplasarea bizantinilor către acele locuri, astfel încât să nu existe decalaje care să poată pune în primejdie operaţiunea. Evident că zvonurile au circulat, 'stăpânii' bulgari au aflat de planul 'supuşilor' lor şi s-au decis să intervină în forţă, dar confruntarea armată, care se pare că a avut loc pe malurile Dunării, deoarece bulgarii nu au reuşit să treacă, s-a soldat cu înfrângerea 'stăpânilor'. De teama unui atac bizantin terestru dinspre Tracia, bulgarii s-au ferit să deplaseze un număr însemnat de trupe la nordul Dunării pentru a contracara revolta macedonenilor, iar din acel motiv 'bulgarii n-au putut trece dincolo şi au recurs la unguri, vestindu-le toate în legătură cu macedonenii' (Leo Grammaticus în Cronografia). Apelul la unguri demonstrează stabilitatea structurilor militare dezvoltate de urmaşii celor deportaţi, semn că aceasta era o funcţie permanentă. Exemplul cel mai concludent - în acest caz - l-a oferit intervenţia acelui Leon 'care, după aceea, a ajuns eteriarh'; acel Leon, ajutat de 'alţi şefi mai mărunţi dintre macedoneni, i-au pus pe fugă (pe unguri)', în momentul în care ceilalţi compatrioţi se urcau pe corăbii". Despre acel episod din secolul IX a scris în 1862 Treboniu Laurian în "Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre", localizându-l la Gherghina / Galaţi: "Se încinse o luptă sângeroasă între Românii ce se pregăteau de drum și Ungurii ce voiau să-i despoaie; în fine, Românii frânseră și alungară pe Unguri și îmbarcându-se se întoarseră la Constantinopol, și de acolo trecură în patria lor. În acea străplântare a Românilor fu și copilul Basiliu Macedon, care mai în urmă se făcu împărat, și alți oameni însemnați. Locul unde se așezase acea colonie se pare a fi fost aproape de gura Siretului și a Prutului. Ungurii se arătară pe scena lumii pentru întâiași dată; ducele suprem al lor (voivodu) se numea Lebedia".

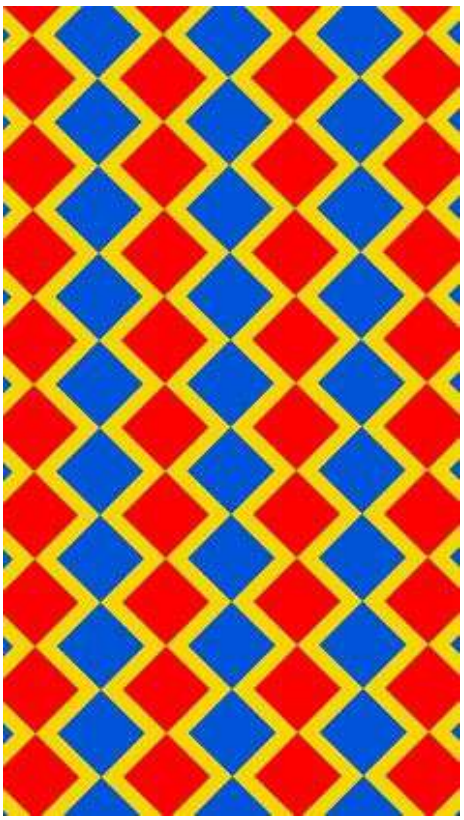

În secolul IX, atunci când "Analele Bertine" din Franța au menționat numele Rus în premieră internațională, pentru anul 839, prima cronică a Turcilor, denumită "Oghuz-name" / "Ogusmame", citată de istoricul Mehmet Ali Ekrem 1926-1999 din Dobrogea, preciza existenţa unei Ţări Româneşti de la Dunăre până spre Nipru - care a sprijinit formarea Regatului Garða, respectiv a Rusiei Kieviene / cu care a ajuns să se învecineze - supusă de Kipceak / Quipchaq, eroul etnonim al Cumanilor (atunci au fost primele formaţiuni Româneşti Medievale în N Dunării iar la Distria / Silistra funcţiona în acel timp Templul Tangra / Tura al lui Tarkon / Targan). Cercetătorul Sorin Damian - în publicația "Lucus" nr. 2B / 2014 din România - a considerat că în anul 839 Cumanii au reușit să cucerească de la vechii Români partea interfluvială dintre Nipru și Nistru:

"Anul 839. Oguz-Han, conducător al formațiunii cumane din stepa ponto-caspică, trimite o oaste împotriva formațiunii politice proto-românești (localizată, în cronica ce menționează evenimentele, 'Oguzname', la 'Ulug-suvî' - probabil fluviul Nistru), care opune rezistență, dar este până la urmă supusă".

Anterior cu circa 2 secole, acolo a fost leagănul vechilor Bulgari; același cercetător Sorin Damian a scris în publicația "Lucus" nr. 2A / 2014:

"Anul 617. Hanul Kubrat al bulgarilor turanici este creștinat la Constantinopol, atragerea la creștinism fiind realizată prin intermediari din zona gurilor Dunării, care va intra treptat sub controlul politico-militar al acestuia.

Anul 665. La moartea lui Kubrat, han al bulgarilor turanici devine fiul său Batbaian. Sub autoritatea acestuia se află și unele ținuturi de la gurile Dunării. Trei ani mai târziu, el va pierde controlul Crimeeii în favoarea khazarilor și-și va exercita autoritatea doar în bazinul Nistrului inferior.

Anul 668. După decesul tatălui său Kubrat, hanul Asparuch și gruparea utigură (circa 50000 de oameni) din coaliția bulgarilor turanici părăsește ținuturile Nistrului și se așează în Moesia, în zona dintre Odessos / Varna și Durostorum / Silistra. În anii următori, va prelua controlul asupra grupărilor slave din regiune, cu ajutorul aristocrației locale romanice din orașele portuare dunărene și din Pontul Stâng".

În Bazinul Niprului / Fluviului Var exista Circazia / azi Cherkasî (Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" a scris că după un secol acea entitate, Ţara Română, a fost cotropită de Pecenegi iar cronicarul bizantin Ghiorghios "Kedrenos" - adică literar Gheorg din Codrul Salonicului numit pe atunci "Kedrenus", anume Pădurea aflată la Delta Râului Vardar - la sfârşitul secolului XI a menţionat formaţiunea politică stră-românească cu centrul în Constanteia / Constanţa având mai multe aşezări întărite, în subordinea cetăţii Dârstor / Silistrei, formaţiunea fiind numită de istoricul N. Iorga "Vlaşca din Dârstor", academicianul indicând provenienţa Aromână a întemeietorilor: Constantia şi Distria erau nume Române). Bavarezul Medieval Johann Schiltberger 1380-1440 a comunicat despre "Salonichi de pe malul Mării Valachice" (Salonic = port la Marea Egee). La Armâni / Aromâni "codru" însemna "înălţime împădurită", pentru Români "codru" fiind numele pădurii dese, bătrâne; "codru", "curtea", "cartier", etc. - aparţinând aceleiaşi familii lingvistice Ghergane - aveau înţelesul bucăţilor de Pământ în sensul primitiv de formă pătrată (astfel derivând Latin şi "quadra" pentru 4, numărul laturilor pătratului: simbolul Pământean / Gheia - Mama Pământului - avea asociată acea

figură). Gheorghe "Chedrinul" - din codrul Salonicului, unde erau copaci buni pentru construcțiile corăbiilor - a scris despre khaganul Gheorghei "Tzul" din cetatea Kerci / Crimeea, cârmuitorul Khazarilor, inamic în anul 1016 al bizantinilor (când aceia se străduiau să lichideze Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân); e de știut că vechiul termen Mongol "khagan" echivala înțelesul de "Regele Regilor" - sau de "Regele Pământului", așa cum a studiat inclusiv Christopher Beckwith, profesor la Universitatea Indiana - fiind utilizat în secolul XII ca "Gurkhan" în Regatul Khitan unde s-a impus religios enigmaticul părinte Ioan / Gorgan, contemporan ivirii oficiale a Cavalerilor creștini în Canaan.

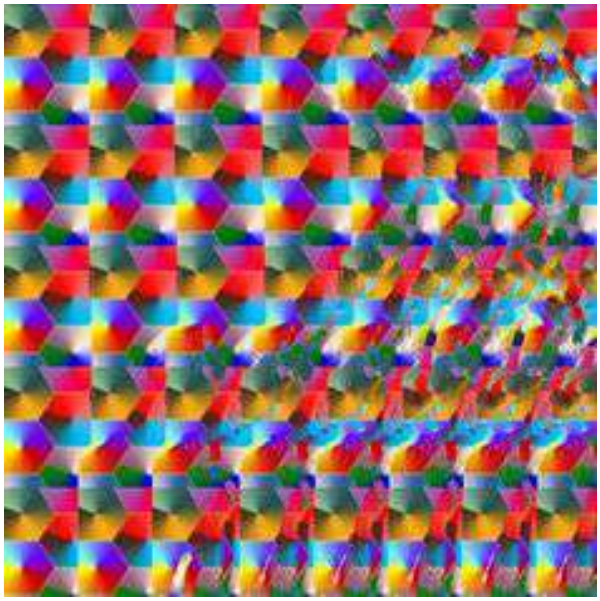

Academicianul Niculae Iorga în "Chestiunea Dunării" din anul 1913 a susținut: "Dacă se iea cineva după istoria obișnuită, ar crede că Hunii represintă un popor, Avarii al doilea, că, mai târziu, când vin Tătarii, sau, între aceștia, Pecenegii și Cumanii, când vin toate neamurile acestea, avem a face în fiecare cas cu un popor deosebit. Nu se poate o mai mare greșeală. Din masa Uralo-Altaică, masă amorfă, în care se amestecă multe seminții, luând parte pe rând la cutare sau cutare expediție, așezându-se în cutare sau cutare parte de lume, din masa aceasta amorfă Uralo-Altaică, se desfac în anume timpuri seminții mai bine înzestrate, mai viteze. Atunci ele întreprind o operă de cucerire, și mândria lor nu e să-și zică precum și-au zis alții înnainte, ci să-și iea fiecare un nume deosebit. Astfel ziceam, cu privire la Germani, că nu trebuie să ne lăsăm înșelați de numele felurite ale lor, că nu trebuie să credem că, de câte ori e un nume nou, este și un popor nou, sau de câte ori este același nume, este și același popor pe care l-am întâlnit înnainte, ci trebuie să admitem o necontenită înlocuire, asupra maselor supuse, a unei clase dominante, cu un nume, prin altă clasă dominantă, care iea alt nume. Tot așa trebuie să facem și în ceia ce privește elementele Turanice care se înlocuiesc unele pe altele în regiunile din Orientul și Centrul Europei. Și aici vin câteva sute de oameni, care, în legătură cu cutare împrejurare, poartă cutare nume de războiu: și ele supun elemente care înnainte fuseseră supuse altei seminții și dau ilusia apariției unui popor nou. Dacă am avea o istorie mai amănunțită a rosturilor Avarilor, desigur că ni s-ar înfățișa o genealogie foarte bogată, din care am vedea cum de la întâiul strămoș a plecat un al doilea stăpânitor, de la dânsul altul și așa mai departe până s-ar ajunge la acela care a întemeiat confederația nouă, a Avarilor. Când se zice: după sfărâmarea Statului Hunic, Panonic, elementele lui s-au risipit, nu trebuie să luăm aceasta în sens literal. Desigur că o bună parte din elementele Hunice au rămas, și elementele acestea, căpătând o formă particulară în decursul veacului VI, iată că avem pe Avari. Organisația Avară nu se deosebește întru nimic de organisația Hunilor. Că i se zicea lui Attila, în izvoare, rege, și că se zice celorlalți stăpânitori, peste Avari: Hagani, aceasta nu dovedește nimic. Titlul de rege al lui Attila e fără îndoială numai o traducere după titlul Barbar de Hagan, căci Hagani se chemau toate căpeteniile Turanice. Și acel stăpânitor al Bulgarilor care în veacul IX a trecut la creștinism, Boris, care și-a zis apoi Mihail, și el e numit în izvoarele Latine contimporane din Apusul Europei, Hagan. Prin urmare la toți șefii aceștia de confederații, dominate de elementele Uralo-Altaice, Haganul e mai mare. El e acela care conduce pe Avari, precum alții cu același titlu conduseseră înnainte de dânșii pe Huni. Acum, în activitatea Avarilor, întâlnim iarași aceeași linie conducătoare pe care o întâlnim în activitatea Hunilor. Hunii căutaseră să se folosească de situația lor în Panonia, de unde li se deschideau mai multe drumuri, ca să atace în același timp Imperiul Roman de Răsărit și Imperiul Roman de Apus. Cutreieraseră în Serbia de o mulțime de ori, luaseră mase întregi de poporație și le strămutaseră dincolo de Dunăre și, pe de altă parte, făcuseră cele două expediții pe care le cunoaștem: în Galia și în Italia. Evident că Avarii ar fi fost dispuși să facă același lucru. Tendința lor de a merge către Apusul Europei nu lipsia, numai cât Apusul, pe vremea lor, începuse a se organisa. Întâiu Avarii n-au avut a face în părțile Apusene decât numai cu seminții Slave răzlețe și slabe. Dacă iea cineva analele Regatului Franc după Clovis, întâlnește nume de stăpânitori Slavi cari trăiau în ascultarea Avarilor. E cutare vestit negustor-rege Slavo-German pe care-l pomenesc analele France din veacul VII, Samon, care arată că în margine cu Regatul acesta al Francilor, care va deveni o Împărăție, exista o forță Slavă care însă nu se manifesta în chip independent, ci în atârnare de Avari. Dar, dincolo de masa aceasta Slavă se întindea formațiunea Statului Franc, care închidea pentru totdeauna orice putință de întindere în Apusul Europei. Pe lângă aceasta, situația spre acest Apus era mult mai rea decât înnainte și din causa presenței pe lângă Franci a altui element, anume a elementului Saxon, cu care Carol-cel-Mare va avea lupte îndelungate, în care el își va sacrifica mii de ostași, ceia ce arată că, dacă cineva a putut să resiste forțelor lui Carol-cel-Mare, cu atât mai mult ar fi putut resista incursiunilor Avare. Astfel prin existența în Apusul depărtat European a unui Regat Franc, care va ajunge Imperiu, prin existența elementului Saxon, destul de numeros și de puternic ca să poată împiedeca stăpânirea Francă timp de decenii, Avarilor li se închisese calea Europei Apusene, și Europa Apuseană nu va mai vedea năvălitori de rasă Turanică decât târziu de tot, la sfârșitul veacului IX, când Ungurii vor ocupa Panonia și timp de aproape un veac vor prăda necontenit în Ținuturile din Centrul Europei. Dar, între Huni și Unguri, regiunile acestea Centrale ale Continentului sunt scutite de alergarea sălbatecă a elementelor Turanice. Deci Statul Avar nu are altceva de făcut decât sau să încerce din nou legătura cu Stepa, sau să se coboare în Peninsula Balcanică. Să încerce legătura din nou cu Stepa, era foarte greu pentru Avari. Odată ce pleca o semințe Turanică din țara de origine, locul gol era ocupat imediat de alta. E foarte interesant în felul acesta să se cerceteze istoria Ținuturilor, să se vadă cum, îndată după descălecarea unui element războinic, alt element războinic vine și i se substituie. De exemplu, după Avari vor veni Bulgarii; Bulgarii vor ajunge la gura

Donului, vor trece în Moesia; îndată vor veni Cazarii; dar se vor distruge peste puțin și vor veni Pecenegii; vor fi distruși și aceștia de Bizantini, și vor veni Cumanii; abia se va odihni lumea de Cumani, și vor veni Tătarii. Și până târziu vom vedea că se substituie tot felul de seminții Turco-Tătare în Stepa de Răsărit a Europei. Prin urmare cine a trecut până în Panonia, greu se poate întoarce înnapoi spre a juca un rol de oarecare însemnătate. S-ar putea ca Avarii să se întindă în țările noastre, și să iea în stăpânire regiunile pe care le locuim noi acum, dar această ocupație militară a Avarilor era și ea imposibilă. Nu supt raportul militar: Avarii erau fără îndoială în stare să biruiască bietele organisații rudimentare ale Slavilor din părțile noastre. Șefii acestor Slavi se numiau uneori, din amabilitate am zice, din partea scriitorilor Bizantini, regi; însă regi de aceștia de baltă, stăpânind câteva trestii, aceasta nu înseamnă mare lucru. Pentru Avari, o astfel de stăpânire în țările noastre ar fi fost foarte ușoară, însă Avarii n-aveau interes să stăpânească în aceste părți. Și un Stat din timpurile îndepărtate, un Stat Barbar nu poate fi asămănat cu unul din timpurile noastre, care se îngrijește de toate hotarele sale și care apără pretutindeni patrimoniul național. Statele acestea n-aveau hotar, n-aveau grăniceri, n-aveau hărți făcute pentru fixarea frontierelor în cutare parte sau în cutare alta. Prin urmare ele se alcătuiesc totdeauna dintr-un vast teritoriu de care n-aveau nevoie, un teritoriu în care nu se coborau, și dintr-un teritoriu mai îngust asupra căruia se îndrepta toată luarea amiute. Avarul se întâlnește unde are de cules un profit, o vamă; unde are un vad: acolo venia fără îndoială. Se întâlnia unde mai era un oraș care dăinuia, unde se ținea un bâlciu. Acolo se înființa Haganul ca să culeagă ceia ce i se cuvenia. Se mai întâlnește Avarul iarăși într-un punct mai important supt raportul militar și unde se așezau ostașii în ceată, cum mai târziu Ungurii așezau un număr dintre Românii noștri, pe cari-i numiau 'iobagii cetății', cuvântul iobag el însuși fiind un cuvânt Turanic. Avarii se mărgeniau să visiteze celelalte locuri, să trimeată, la anume timpuri, strângători înnarmați de dijme, cum se trimet în timp de campanie anume soldați cari să strângă din părțile vecine ceia ce trebuie pentru hrana oștirii. Astfel, afară de elementele care se trimeteau în felul acesta din când în când pentru a hrăni tabăra și a aduce bani, Avarii se îngrămădiau în partea de unde puteau sa atace lmperiul Bizantin. Însă Imperiul Bizantin se putea ataca, ar zice cineva, pe toată linia Dunării, și, deoarece nimeni nu mai era până la gurile fluviului, ar fi putut să se realiseze un Imperiu de la Cetatea-Albă, de la gura Nistrului, până la Sava și Drava și la țărmul Mării vecine. Ei bine, n-o făceau și, ca să înțeleagă cineva de ce n-o făceau, trebuie să se gândească la înfățișarea acestor locuri prin veacurile VI și VII. În acest timp cetățile de pe malul celălalt al Dunării, de pe malul drept, existau. Un scriitor Bizantin spune chiar că drumul care duce de la cetățile acestea către Constantinopol se păstra încă, drum care pe urmă a fost pierdut cu totul și n-a mai fost înnoit. Însă cetățile erau într-o totală stare de sărăcie, de umilință, folos mare de la dânsele nu putea să aibă iar Avarii nu erau destul de numeroși ca să se gândească la așezarea lor în ele. De altfel o asămănare între viața și mișcările Avarilor și ale Tătarilor din Crimeia poate fi de cel mai însemnat folos. Avarii deci s-au așezat la Dunărea Sârbească. Nu știu dacă Silistra este cu adevăr 'cheia Dobrogii', dar e sigur că Singidunum e cheia Panoniei, și cine stăpânia odinioară Sirmium și Singidunum avea intrarea liberă în Peninsula Balcanică. Împotriva Avarilor, Imperiul Bizantin n-avea necontenit la îndămână o armată regulată. E de ajuns să spun că sistemul de apărare Bizantin, derivând din sistemul Roman, era mult inferior acestuia. Întâiu că Bizantinii din veacurile VI și VII nu mai puteau conta pe așa-numiții federați, cari dădeau o parte așa de însemnată de cavalerie armatelor Romane și cari luptau după datinile lor, formând anume aripi ale legiunilor în luptă. Și se înțelege bine de ce Imperiul Roman de Răsărit nu mai putea să aibă pe acești federați: fiindcă Barbarii se isprăviseră. Ce rămânea atunci? Să se întrebuințeze elemente așa de slabe cum erau Anatolienii Isaurieni, Armenii, ș.a., cari nu puteau ține piept unor dușmani așa de feroci, ca Avarii. Se va vedea că supt Iustinian se întrebuințează pentru a salva Imperiul lipsit de armată un sistem nou, acela de a se da în arendă alcătuirea unei armate, cum s-ar fi dat facerea unui pod sau aducerea de muncitori la câmp. Ni putem închipui de ce calitate era o armată de felul acesta. Prin urmare, astfel drumul era deschis către Constantinopol și acest drum era cu atât mai mult deschis, cu cât drumul pe la Singidunum e drumul cel mare către Capitala lumei Bizantine, drumul care mai târziu se va chema calea Belgrad-Niș-Adrianopol-Constantinopole. Acest drum de căpetenie și pentru negoțul de astăzi, trecea prin Sirmium și Singidunum în vremurile de odinioară. Și în privința aceasta, Avarii jucau aici rolul pe care l-au jucat Turcii la alt drum, și în Asia Mică și în Europa. Aceștia nu umblau nebuni după glorie, care, ca și acuma, la ei era un lucru absolut indiferent, ci, când au venit în Europa, se gândiau la altceva: să stăpânească drumurile de comerț. În două-trei direcții în care se deschidea un drum de comerț, s-a întins ofensiva Turcească, pentru ca nici un negustor să nu scape. Tot asemenea și Avarul: el era păianjenul așezat în centru, țesându-și rețeaua. A fost un timp, înnainte de Iustinian, când Imperiul Bizantin avea o situație din cale afară de grea în apărarea hotarelor sale, iar după Iustinian, după ce aparența de glorie războinică, de putere militară s-a împrăștiat, Avarii se poate zice că au fost multă vreme stăpânii Peninsulei Balcanice. Dacă ar fi fost mai mulți, dacă ar fi avut mai multe aptitudini culturale, ar fi fost liberi să și rămâie. S-ar fi întemeiat atunci o Avarie și mai departe în Balcani, fiindcă de fapt o 'Avarie' peste Dunăre a și existat și, când hoarda Bulgărească a venit de și-a stabilit hotarul în legătură cu Bizanțul, se spune că granițele noului Stat sunt: pasurile Balcanilor, Marea Neagră, Dunărea și Avaria. Aceasta însemna că Avaria era la Apus, că deci o parte a teritoriilor de dincolo de Dunăre, pe la Sirmium și Singidunum, aparținea Avarilor. Prin urmare, dacă Avarii ar fi fost mai stăruitori, dacă ar fi avut gânduri de organisare, poate că altfel s-ar fi desvoltat lucrurile în Peninsula Balcanică. Și față de dânșii, ca și față de Bulgari, s-ar fi făcut încercari de încreștinare, și Avarii creștini, primind obiceiurile Romane prin Bizantini, ar fi împiedecat revărsarea ulterioară a popoarelor de aceiași rasă din Stepa Răsăriteană a Europei".

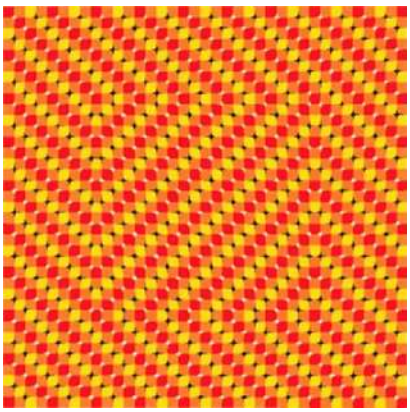

Este de observat că în anul 837 a fost prima pătrundere a Ungurilor - înrudiţi cu Vulgarii / Bulgarii de pe Volga - în preajma Dunării, în zona Deltei (unde era Ţara Rumână / Română Medievală independentă, menţionată de prima cronică Turcă) şi au fost respinşi; faptele au fost descrise de continuarea cronicii călugărului bizantin Gheorghe "Amartolos" / "Hamartoli" - adică "Păcătosul" - conţinând "primele referinţe la Unguri care să fie demne de încredere" (conform Dr. Kontler Laszlo în anul 1999, Medievalist Maghiar), notiţele contemporane evenimentelor afirmând că războinicii Unguri au intervenit în conflictul dintre Sciți / Bulgari și bizantini: în Evul Mediu, "Marea Ungarie" - Țară în răsăritul Europei - era denumită "Mag-Garije" de Arabii Medievali, ca și Țara "Magilor Garige" (Garighe / Gherghi), termenul cuprinzător de "Maghiari" acoperindu-i pe toți Ungurii. Istoricul Basarabean Alexandru Gonța în cartea "Românii și Hoarda de Aur" a scris: "Pământul vechii Dacii și locuitorii ei au suportat după romani timp de un mileniu invaziile a nenumărate popoare migratorii, venite în majoritate de la nord-est, mergând pe același drum, pe lângă gurile Nistrului și Dunării. N-au fost în stare să alcătuiască state durabile la nordul marelui fluviu european, deși toate au venit cu intenții de cucerire; neputința lor se explică mai ales din cauză că stepele de la nordul Mării Negre, de la gurile Niprului și Dunării iar apoi pe stânga Dunării, unde și-au așezat taberele, au fost încălcate de năvălitorii următori ori pustiite în lupte de oștile bizantine. Dispariția totală a acelora a fost cea mai puternică dovadă că popoarele migratoare, venite până în secolul IX, au ocolit - în majoritatea lor - regiunile muntoase, acoperite cu păduri ale Daciei. E foarte posibil că același destin i-ar fi așteptat și pe unguri, dacă ar fi rămas aici. Ungurii și-au avut leagănul primitiv în Marea Ungarie = Bașkiria / Baș-Kirda, situată între Munții Ural și Volga; arabii le cunoșteau țara sub denumirea de Maggarije / Mag-Garije, bizantinii îi ziceau Lebedia iar ungurii Dentia. Strâmtorați de lipsuri și presați de pe-cenegi / pa-cinați, o mare parte din locuitorii acelei țări și-au părăsit patria și s-au așezat în 888 între Nipru și Bug; după 7 ani, la 895, au fost chemați în ajutor de către împăratul bizantin Leon 'Filosoful' 886-911 în contra bulgarilor, pe care i-a obligat - printr-o rapidă campanie - să încheie pace cu Imperiul Bizantin. Supărat de acel atac în spatele oastei sale, țarul Simeon, în dorința lui de răzbunare, a trecut în anul 896 Dunărea, Nistrul și Bugul și le-a distrus așezările întâlnite în cale, tocmai în momentul când pecenegii îi atacau dinspre răsărit. Prins între 2 focuri, Arpad părăsi complet regiunea dintre Nipru și Bug, îndreptându-se spre Poarta Verețke din Munții Beskizi și trecu în Panonia, pe care o și ocupă. Curățind regiunea Atelkuz (dintre Nipru și Bug, termenul Maghiar 'etelkoz' însemnând 'între râuri'), țarul Simeon reveni din stânga Dunării și lăsă calea liberă pecenegilor, care s-au întins peste români până în vecinătatea Panoniei (fiind nomazi, și-au dus viața în corturi). Constantin 'Porfirogenetul' scria între anii 945-953 că noua așezare a ungurilor se mărginea la răsărit cu bulgarii, de care îi despărțea Istrul numit și Danubiu (e vorba deci de vecinătatea Banatului de pe Dunăre) și la nord cu pacinații, care - împreună cu cumanii - au prădat și au făcut 'multe neajunsuri' țării lui Gelu, ducele valahilor, înainte ca Tuhutum cu ungurii să năvălească dinspre Poarta Mezeșului; ei au ajuns în apusul Banatului, de la gura Mureșului pe Tisa până la gura Tisei pe Dunăre, chemați în ajutor de către Glad Vodă (întâlniți acolo alături de români, bulgari și pecenegi). După decesul lui Glad, ungurii - în înaintarea lor spre răsărit - au întâmpinat rezistența opusă îndeosebi de români și pecenegi. Șefii triburilor lor se numeau 'gylas'; de exemplu, căpetenia de la Alba Iulia care purta numele de Gylas s-a opus regelui Ștefan cel Sfânt cu înverșunare timp de 3 ani (până în 1003), când a fost capturat și în locul lui învingătorii l-au pus pe Zultan. Nu mult după aceea, în anul 1021, izbucnind certuri între pecenegii din stânga Dunării, 60 de familii ale unor șefi pecenegi din Țara Românească au trecut munții și i s-au închinat 'cu toate averile lor, stabilindu-se în Panonia'. Neînțelegerile au continuat și au culminat în răscoala lui Kegen, așezat la gurile Dunării, în contra marelui han Tyrah din stepa Mării Negre; bătut, a intrat în serviciul bizantin al lui Constantin 'Monomahul', pentru a apăra granița imperială fixată pe fluviu în contra celorlalți pecenegi. În 1070, principele Volâniei a chemat pecenegi, împreună cu români din Moldova și cu ruteni, împotriva Cracoviei; în acel an, pecenegii din Dobrogea - cu principele Tatul la Silistra - sub suzeranitatea lui Isac Comnenul au apărat granița nordică a Imperiului Bizantin". Trebuie știut că în secolul IX, Uzii împinși dinspre Lacul Aral de Khorasmi i-au determinat pe Pecenegi s-o ia către apus, care la rândul lor i-au împins pe Unguri să migreze spre Vest. Academicianul Victor Spinei a scris în cartea "Marile migrații din estul Europei în secolele IX-XIII": "Țarul Simeon, supărat de prejudiciile aduse comercianților săi, a declanșat operațiuni militare împotriva bizantinilor; împăratul Leon 'Înțeleptul' - angajat într-un război cu arabii - a făcut apel la sprijinul ungurilor. Emisari ai săi s-au prezentat cu daruri consistente la Kurszan / Korcan și Arpad, îndupleçându-i să pornească împotriva bulgarilor. Corpul expediționar a fost trecut de flota bizantină la sudul Dunării, unde a reușit să înainteze până la capitala Preslav; surprins de vigoarea atacului, țarul și-a găsit refugiu în puternica cetate de la Silistra. Pentru a-i convinge să se retragă din teritoriul său, suveranul a fost nevoit să remită ungurilor preț mare de răscumpărare a prizonierilor luați în timpul expediției; totodată, el a trebuit să sisteze ofensiva împotriva Bizanțului și să încheie pace cu împăratul. Ambițiosul și abilul țar nu a consimțit însă să renunțe la planurile sale și imediat după ce s-a descătușat din încleștarea bizantinilor și ungurilor, a întreprins unele importante demersuri diplomatice: spre a nu mai risca o lovitură dinspre hotarele nordice ale țaratului, el a încheiat o alianță cu pecenegii pentru o acțiune comună împotriva ungurilor. Atacul bulgarilor s-a declanșat în 896, profitând de plecarea grosului efectivelor maghiare într-o expediție, pentru a le nimici familiile și pe cei lăsați să le protejeze; pe de altă parte, înfruntarea decisivă dintre pecenegi și unguri a avut loc lângă gura Donului (ceea ce ar pleda pentru ideea că o parte a confederației tribale a celor din urmă nomadiza în preajma acelui fluviu). Anonymus înregistrase tradiția că strămoșii ungurilor erau numiți 'Dentumoger', printr-un termen omonim fiind desemnată și Sciția, pe care o ocupaseră înainte de a se deplasa spre vest (denumirea în discuție derivă de la hidronimul Den = Don și de la etnonimul moger = maghiari, având sensul de 'ungurii de pe Don': acea nomenclatură sugera faptul că tradiția din Pusta Panoniei ar fi înregistrat ultimul lor sălaș din răsăritul continentului înainte de a se fixa în noua patrie). Migrarea spre vest a triburilor maghiare a fost pusă de unii cercetători în conexiune cu perturbaţiile ecologice produse spre sfârşitul mileniului I; potrivit constatărilor prilejuite de anumite investigaţii paleogeografice, s-ar fi creat mari alternanţe între regimul pluvial din zonele forestiere şi de şes, repercutate - între altele - în nivelul Mării Caspice şi din Delta Volgăi. În vreme ce aceasta din urmă se confrunta cu inundaţii catastrofale, în stepe se instaura un climat arid,

care ar fi cauzat daune comunităţilor de păstori nomazi, obligându-i să se replieze spre regiuni mai puţin afectate de flagelul secetei. Cu migrarea pecenegilor din vestul Asiei spre estul Europei, etniile turanice au redobândit supremația în stepele nord-pontice (întreruptă prin interpunerea temporară a ungurilor); iruperea lor viguroasă a fost de natură să zdruncine echilibrul labil al ţărilor din răsăritul continentului. Confederație tribală de neam turcic, pecenegii au apărut desemnați de izvoarele contemporane lor, ca: Bessi în textele latine, Becanag la tibetani, Bajanak la arabi, Besenyn la unguri, Pacanak la georgieni, Paținaki în textele grecești, etc. Termenul de 'baci' - ca 'ruda mai vârstnică' - ar fi o formă legată de numele pecenegilor. Constantin Porfirogenetul a consemnat, la mijlocul secolului X, că pecenegii mai dotați și de neam mai ales / ceea ce ar sugera o ascendență diferită - care au ajuns la vest de Nipru - erau denumiți și Kangar". Mai multe documente s-au referit la Românii / Vlahii secolului IX, inclusiv din alte părţi ale actualului spaţiu Român, ca o scrisoare primită în anul 860 de stareţul Grimald al Mănăstirii "Sf. Gall/en" din Elveţia prin care acela era informat că în N Dunării trăiau Vlahi (ştiuţi şi ca Daci) împreună cu Germani, "Sacra Moravia" despre ucenicii călugărilor Chiril şi Metodiu care le-au răspândit învăţătura - ca Moznopon "în Munţii Vlahilor" ori Zandov "în Dacia" - "Cronica Rusului Nestor din Kiev" = "Povesti vremenâh let" care a menţionat că după ce au trecut "Poarta Rusiei" / Pasul Vereţke din Carpaţii Păduroşi, în anul 896 "Ungurii începură să lupte cu Volohii care anterior au izbutit să alunge toţi Slavii de la Dunăre făcându-i să plece spre Nord", etc.

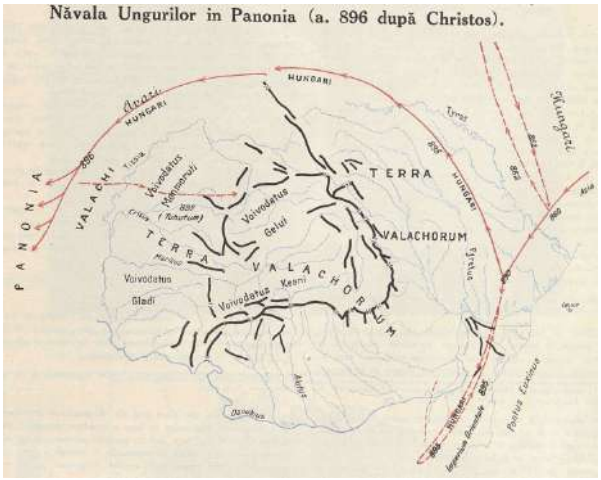

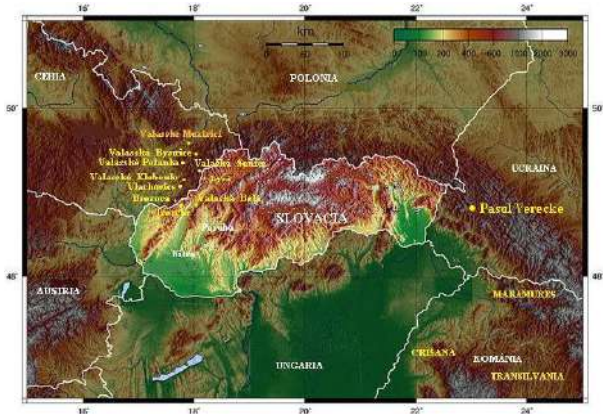

Este de ştiut despre Pasul / Trecătoarea Verețke 48,49 lat. N, 23,10 long. E - având denumirea și de "Poarta popoarelor" - că s-a bucurat de pază încă din timpul Împăratului Burebista prin marea cetate Dacă de la Mala Kopanya 48,10 lat. N, 23,05 long. E din TransCarpați / acum în Ucraina (ce a controlat traficul de sare de pe Tisa - transportată din Maramureș în Panonia - până la sfârșitul Evului Mediu). Politica Imperiului Bizantin față de prima Țară Română / "Vlașca de la Dârstor" - ajunsă să fie numită "Paristrion" / "Podunavia" - a fost corelată contradicției cu politica Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (în Paristrion - la sărbătoarea Sf. Dumitru din anul 1185 - a izbucnit răscoala fraților Asănești, care a reușit formarea Imperiului Româno-Bulgar cu ajutorul Românilor din stânga Dunării); pe de altă parte, Ungurii nu s-au stabilit la Dunărea inferioară / Paristrion, unde Românii = Valahii pe atunci erau prea puternici, ci s-au stabilit la Dunărea mijlocie / Panonia, acolo Valahii des luptând contra lor. Țara Românilor de la Dunărea inferioară - centrată Dobrogean - s-a întemeiat în anul 836 (prin intervenţia Imperiului Bizantin cârmuit de Împăratul Teofil), datorită morţii lui Malamir / nepotul lui Krum; la cârmuirea sa posibil că au fost rudele Peonului Ghega, menţionat ca parte a dinastiei care a dezvoltat în următoarele secole Dobrogea la cel mai evoluat nivel al Europei răsăritene (după cum a observat Academia Română, în "Istoria românilor"): întemeierea primei Ţări Române Medievale independente a fost la 33 de ani de la revigorarea din anul 803 a Ţărilor Române din Nordul Dunării - aflate în Vestul Carpatic - între care curge marele Râu Mureș: Banat şi Crişana, ambele vasale Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân. La 83 de ani după prezența militară a Vlahilor în actuala Bulgarie - când la o confruntare cu Avarii a fost consemnat de cronicarul bizantin Theophanes / Teofilact (570-640) îndemnul rostit în limba părintească "torna, torna, fratre!" = "întoarce-te, frate!" - Vlahii s-au aliat, în anul 670, cu Vulgarii / Bulgarii de pe Volga, constituind apoi împreună Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (începând cu anul 681: construcţia Imperială realizată în vecinătatea Imperiului Bizantin de către Vlahi / Armâni şi Sciți / Bulgari - cu cârmuirea asigurată de către vechii Bulgari / Sciți - a fost prima formaţiune statală Medievală de amploare a Românilor / Vlahilor, care a dăinuit pe ambele părţi ale Dunării timp de 337 ani / până în anul 1018). Este de remarcat că în secolul VI - înainte de celebrul îndemn "torna, torna, fratre!" - istoricul bizantin Procopiu din Cezareea = Procopius din Caesarea Palestinei în "De Aedificiis" 4 a notat multe toponime Românești pe Valea Dunării inferioare, acelea fiind denumirile unor fortificaţii renovate de Împăratul bizantin Iustinian născut în Dardania din Dioceza Dacia (transcrise aşa cum le-a auzit): "Argentares" = Argintari, Arsa, "Dousmanes" = Duşmani, "Faskiai" = Fâşii, "Gemenos" = Geamăn, "Kaminos" = Cămin, "Kastellnouva" = Castel Nou, "Laboutza" = Lăbuța, "Loupophantana" = Fântâna lupului, "Scares" = Scara, "Septecases" = 7 case, "Stenes" = Stâna, "Tredetilili" = 30 tei, etc.; ținând cont că în secolul VI acele locuri erau vechi - fiindcă necesitau reparații - înseamnă că au fost construite cu ceva vreme înainte (în secolul III au fost părăsite de către Romani, denumirile lor fiind deci anterioare, astfel încât - judecând și după aceste toponime - rezultă că stră-Româna de atunci nu era mult diferită față de Româna actuală).

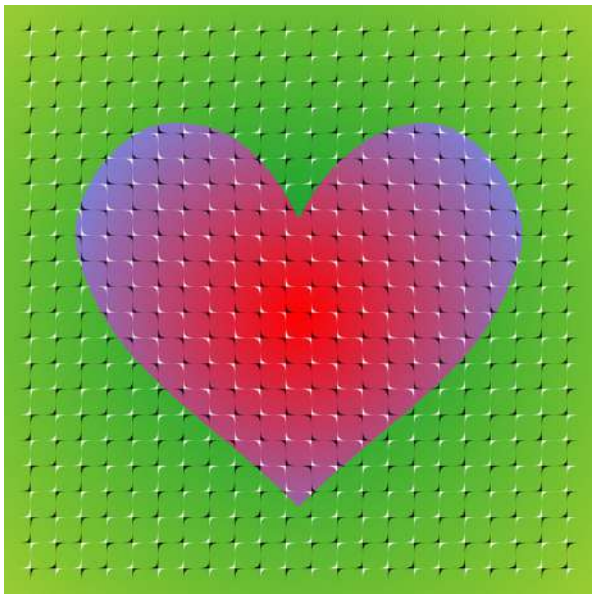

În anul 836 - atunci când Rumânii s-au organizat de sine stătător, adică după circa 3 secole de la acele consemnări despre locaţii Române la Dunăre - erau împliniţi 155 ani de cârmuire Scită / Bulgară, 234 ani de la încetarea stăpânirii bizantine pe Dunărea inferioară şi 561 ani de la retragerea Romană din Dacia Nordică (după 454 ani, în N Dunării s-a oficializat Ţara Românească, cu existenţă neîntreruptă până la România actuală: Gherga - sub forma Ghega - probabil a fost în cârmuirea primei formaţiuni politice Rumâne şi cert sub forma Gherg ulterior a fost în cârmuirea Ţării Româneşti a G/herţegului Negru-Vodă, de la început). După ce Krum / Crum l-a ucis pe Împăratul bizantin, relaţiile alianţei dintre Sciţii / Bulgarii păgâni şi Vlahii creştini s-au tensionat, Crum / Krum începând prin a deporta Vlahi, care erau - la fel ca bizantinii - creştini (semnificativ fiind martirajul de la Adrianopol 40,41 lat. N, 26,33 long. E din 22 I 814 al episcopului Gheorghe din Debelt 42,24 lat. N, 27,16 long. E / Bulgaria, executat prin decapitare deoarece n-a vrut să renunţe la creştinism): Valahii / Vlahii au ajuns în a terţa stare, nefiind nici în Imperiul Bizantin, nici în Imperiul Bulgar. În "Istoria Balcanului" din anul 1912, Isidor Ieşan a scris: "A fost Român şi împăratul bizantin Vasilie Macedoneanul, care fusese printre captivii strămutaţi de Bulgari pe teritoriul Daciei-Traiane în anul 812 şi carele se eliberase de acolo prin vitejia şi prin iscusinţa sa; el veni apoi la Curtea Imperială, unde începu în curând demnităţi înalte, ajungând în 866 a fi Cesar".

Dr. Warren Treadgold, profesor universitar în SUA - născut în Oxford / Anglia, însurat cu o Româncă - a scris în anul 1997 faptul că primul sfert de secol al vieţii celui care a ajuns Împăratul bizantin Vasile Macedoneanul s-a petrecut în ceea ce s-a conturat ca prima Ţară Română Medievală independentă (la Dunărea inferioară), acela ajungând să fie între primii extraşi de acolo prin operaţiunile militare bizantine, în anul 836, când structura statală Românească a şi luat amploare. Datorită emancipării Valahilor / Rumânilor creştini prin formaţiunea teritorială din răsăritul Imperiului Scito-Vlah = Bulgaro-Armân, în anul 839 Sârbii din apus - cu care până atunci n-a fost nici o dispută Balcanică - au fost atacaţi de către Bulgarii aflaţi sub conducerea lui Presian (strănepotul lui Crum / Krum), pentru extindere; pe atunci, Imperiul Bizantin era cârmuit de Împăratul Teofil din Dinastia Amoriană / Frygiană, însurat cu Teodora din Dinastia Gregoridă (care a ajuns să sprijine nu numai pe Rumânii din Bălţile şi Delta Dunării, ci şi pe Sârbi, să reziste Sciţilor / Bulgarilor). Privind actuala configuraţie a hărţii - România având pe uscat ca vecine Bulgaria, Serbia, Ungaria şi Ucraina - se poate observa că Românii n-au pierdut vremea în organizare (doar erau cei mai vechi din areal): pe lângă implicarea în Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, şi-au constituit şi prima Ţară Română Medievală - de sine stătătoare - în istorie fiind urmaţi structural / organizatoric, în afară de Sciţii / Bulgarii aflaţi la cârmuirea Imperiului comun, de către Ucraineni, apoi de Unguri (care curând au sosit în Panonia) şi de Sârbi.

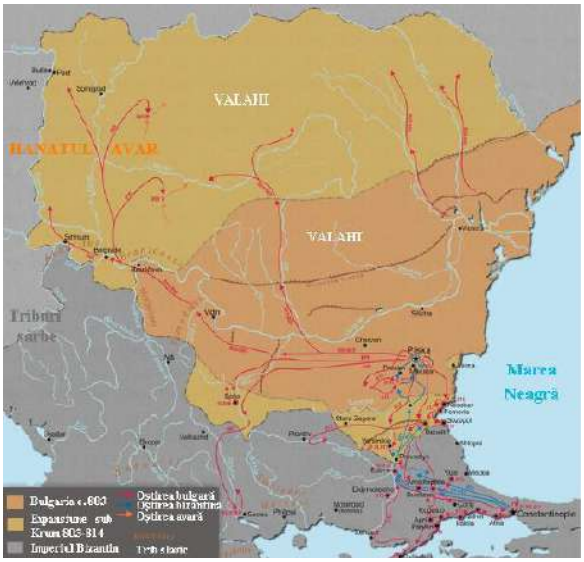

Problemele ideologice ale Sciţilor / Bulgarilor cu Rumânii au durat doar jumătate de secol, deci numai timp de 2 generaţii (anterior Împăratului Krum / Crum - care îl respecta pe Zeul Targan "Tengri" / "Tura" - unii lideri Sciţi / Bulgari au fost creştini, astfel încât controversele religioase apărute datorită aroganţei lui n-au fost prea solide), însă odată formată, prima Ţară Română Medievală independentă - "Vlaşca de la Dârstor" - a dăinuit peste 2 secole, numită deoarece era lângă Marea Neagră şi ca "România Neagră", vecină cu "Bulgaria Neagră"; odată cu domnia Împăratului Simeon în Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (cumnat cu George "Sursuvul" = "Guvernatorul" / "Premierul"), prima Ţară Română Medievală s-a aliat Imperial, făcând parte din sistemul său de la Dunărea inferioară - atitudine foarte importantă odată cu apariţia la miazănoapte a Imperiului Rus. De exemplu la Prislav, azi comuna Nufăru 45,09 lat. N, 28,55 long. E /

județul Tulcea (pe malul drept al brațului Sf. Gheorghe al Deltei Dunării) și-a avut din anul 967 reședința Regală liderul Sfentostlav / Sviatoslav 942-972, păgânul cârmuitor al Rușilor - primul dintre dinaștii Ruriki ce n-a purtat nume Nordic, căci "Sviato-slav" = "Sfântul glorios" - care a fost tatăl lui Yaropolk I / "Yaro-polk" = "Caldul Voloh" 958-980, primul său născut, urmașul lui în Kiev; cu sprijinul Voivodului / generalului Vareg zis Sveneld / Sveinald = "Lebăda bătrână" care s-a îmbogățit prin jefuirea Albaniei Caucaziene, "Sfântul glorios" a anihilat Khazarii din E - ultimele lupte avându-le cu aceia în Daghestan - iar apoi s-a războit atât cu Bulgarii, cât și cu bizantinii din S (a fost ucis de khanul Kurya al Pecenegilor la Khortytsia / Cortiția = Insula Sf. Grigorie, pe Nipru / azi Ucraina): "Povestea vremurilor de demult" = "Cronica primară Rusă" a scris că în reședința Dunăreană a "Sfântului glorios" Sviatoslav / "Sviato-slav" era un târg important "unde se găseau toate bogățiile, fluxurile fiind de aur, mătase, vin și diverse fructe de la Greci, argint și cai de la Unguri și Boemi, blănuri, ceară, miere și sclavi de la Ruși, etc. iar Svyatoslav a zis ca nu mai avea nici o plăcere să domnească din Kiev, ci de acolo, loc care să fie centrul teritoriului Rușilor". Se poate observa că aroganţa Ruşilor - după exact un mileniu de la aroganţa rudelor Scite / Bulgare - tot la gurile Dunării, anexând Basarabia în anul 1812, a dus la Unirea Românilor, care după 106 ani au format România "Mare": procesul a început în anul 1859 - prin unirea cu Valahia a ceea ce a mai rămas din Moldova după anexarea Basarabiei din anul 1812 - şi s-a încheiat în anul 1918, când s-a format România "Mare" / pe atunci, Garda Națională din Timișoara îl avea comandant pe Dr. Lucian Georgevici din Recaș, județul Timiș; așadar, aroganţele celor care au avut de-a face cu Românii de fapt au condus la consolidările acelor Români, prin unirile lor, ca să fie mai puternici. De fapt, se poate observa că profitând de declanșarea revoluției comuniste de către Vladimir Lenin în Imperiul Rus / Țarist, Basarabia și-a proclamat Unirea cu România, în același an 1918 la fel procedând Românii din interiorul arcului Carpatic, anume din Bucovina, din Transilvania și din Banat, care - profitând de înfrângerea Imperiului Austro-Ungar în "Marele Război" / primul război mondial - și-au proclamat Unirea cu Românii din exteriorul arcului Carpatic.

Svato-Slav = "Sfântul glorios"
(pe o monedă Ucraineană și pictat în secolul XIX)

Păgânul Rurikid Sviato-Slav I (tatăl lui Vladimir "cel Mare" - care a creștinat Rușii timpurii - acela fiind născut de Valaha Maluța / concubina cârmuitorului Sviatoslav care a rămas în istorie și ca învingătorul Khazarilor) purta tipicul moț / coc - Slav "khokhol" - creastă ce a fost preluată de Vikingi, așa cum a scris Dr. Sverrir Jakobsson, profesor de istorie la Universitatea Islandei, în cartea "Varegii" din anul 2020, ulterior stilul respectiv regăsindu-se și la Cazaci: moțul era caracteristic Anticilor Geto-Daci (ce își aveau chica emblematică deseori sub căciula cu moț evident, pletele fiind strânse sub cușma Tradițională, toți - anume bărbați și femei - având părul lung), cu păstrare de exemplu până în Epoca Modernă în Carpații Apuseni / România la Moți.

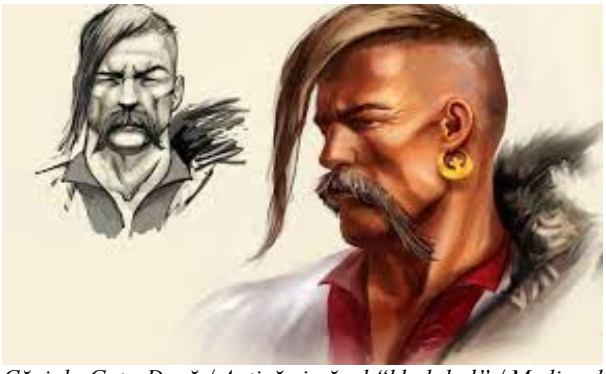

Căciula Geto-Dacă / Antică și părul "khok-hol" / Medieval

În general, istoriografii oficiali din Epoca Modernă păstrează "liniștea" despre faptul că în spațiul

României Medievale au fost și capitale ca ale Imperiilor Goților, Hunilor și Avarilor, ca aceea din Delta Dunării a Rușilor timpurii / cârmuiți de Dinastia Rurik (la Nufăru pentru aproape un cincinal = jumătate de deceniu, a lui Sviatoslav I, la Kiev fiind a tatălui său Igor 877-945 iar la Novgorod / Garða fiind a bunicului său Rurik = fondatorul Dinastiei Rurike și întemeietorul Federației Ruse), după 3 secole la Isaccea a fost capitala strănepotului Împăratului Ghinghis al Mongolilor - anume Tătarul Nogai / cârmuitorul Hoardei de Aur - sau în mlaștinile Banatului la Timișoara o vreme fiind capitala Ungurilor Medievali, cetate în castelul căreia și-a avut reședința Regală primul lor Rege Angevin / venit din Peninsula Italiană, ș.a.; după un secol de la domnia Rurikului Svatoslav I = "Sfântul slăvit" / "Sfântul glorios" (voinic blond cu ochi albaștri ce a voit formarea unui mare Imperiu Valaho-Vareg sau Scit, cuprinzând deopotrivă Bulgarii din Balcani, Românii, Rutenii și Rușii) în aceeași zonă din Delta Dunării s-au instalat mulți dintre Anglo-Saxonii emigrați după bătălia pierdută de la Hastings din anul 1066 cu Normanzii, care - organizați acolo în "Noua Anglie" / "Angli orientales" - au cooperat cu Arpadianul Gheorghe = fondatorul Dinastiei Negru Vodă / în anul 1096 o parte din ei fiind atrași de acolo în prima cruciadă: e de remarcat că Regele Got Alaric - cel care în anul 410 a cucerit în premieră mondială absolută Roma / capitala Imperiului Roman - era din Dunavățu de Jos / comuna Murighiol (din același județ Tulcea), căci zona Dunăreană a brațului Sf. Gheorghe a fost un areal Regal în Lumea Veche încă din Antichitate, când Dinastia Duras / Zuraz = Gurag a Regilor Geto-Daci s-a lansat în istorie tocmai de acolo iar apoi urmașii din clanul Medieval timpuriu Duro / Dulo s-au manifestat în același perimetru, un rezultat notabil al acelor bravi dinești fiind și existența primei Țări Române Medievale independente la care nu doar au contribuit, ci în fruntea căreia s-au și aflat. Este de știut că și azi există Gherga în Murighiol / județul Tulcea (Petru Gherga - profesor de limba Română în Murighiol - a absolvit în anul 1981 Facultatea de Filologie din Timișoara); iar în județul vecin Constanța, tot recent s-a înregistrat prezența Gherga în Săcele 44,29 lat. N, 28,38 long. E (la N de Corbu / Kargalîk).

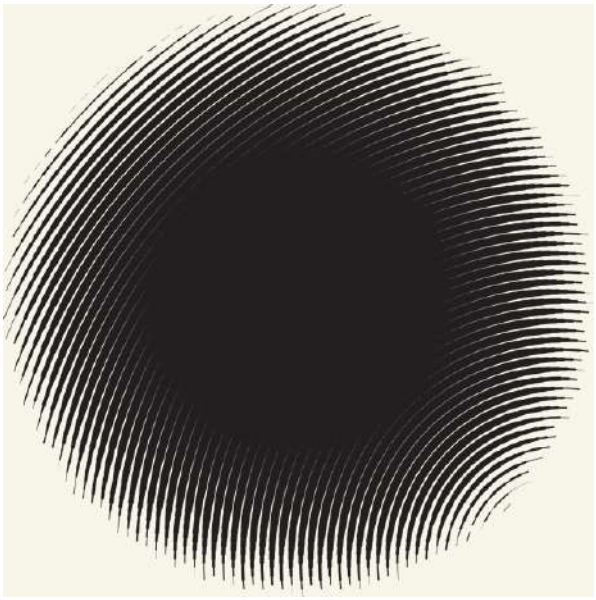

În "Chestiunea Dunării" din anul 1913, academicianul Nicolae Iorga a scris despre "Rușii Chievului la Dunăre": "Bizantinii, ca să înlăture pe Bulgari, recurseseră la o forță nouă, și ea apare la Dunăre în aceleași împrejurări în care înainte de acea perioadă apăruse o forță Barbară nouă împotriva altui element îndușmănit mult timp cu Imperiul. Rolul pe care-l jucaseră Ungurii împotriva Bulgarilor, rolul acesta îl joacă acuma Rușii. Să caracterisăm rostul ce-l au aici Rușii de la Chiev, prin urmare rostul noii tendințe cuceritoare care vine de la Nord către Dunăre, al noii invasiuni Slave, care, plecând și ea din regiunea septentrională, se îndreaptă către râul de graniță Nordică al Împărăției Bizantine. Supt numele de Ruși s-au înfățișat în deosebite timpuri popoare foarte deosebite. Rusia pe care o întâlnim în izvoare prin veacurile XV-XVII e cu totul altceva decât Rusia din timpul nostru, care, pe vremea lui Dimitrie Cantemir, a luptei de la Stănilești, se numia la noi Moscul, și Rușii erau una, iar Muscalii alta. Rusia a fost o provincie Polonă din vremea lui Casimir-cel-Mare (veacul XIV) și până în vremea lui Petru-cel-Mare (veacul XVIII), pe când Moscovia se întindea în interior, și a trebuit să se împartă Polonia pentru ca Moscovia, cuprinzând acum și Rusia, să ajungă a fi în hotar cu noi, păstrând numele provinciei pe care o desființase în forma ei specială, de atârnare față de Polonia. Dar numele acesta de Rusia al provinciei Polone de dincolo de Nistru e în legătură și cu vechea viață Slavă în aceste regiuni. Acei care au locuit în jurul Chievului, pe amândouă malurile Niprului și râurilor vecine, cari și-au întins puterea până la Marea Neagră, pe cari-i întâlnim în izvoarele Bizantine, începând cu veacul IX, aceia sunt adevărații Ruși, cari și-au împrumutat apoi numele și au cedat misiunea lor istorică, pe drumul bătut de dânșii, Rușilor celorlalți, Răsăriteni. S-ar putea zice că între Rușii din Moscova și Rușii propriu-ziși, de cari se deosebesc supt multe raporturi, e tot atâta deosebire cât era între Franci și Saxoni, câtă era, în lumea Germanică, între elementele Germane de la Apus de Rin și cele de la Răsăritul acestei ape. Deosebirea aceasta e tot așa de netedă în casul Rușilor și Moscoviților ca și în casul Francilor și Saxonilor, și asămănarea între un grup German occidental și un grup Slav de la Răsăritul Europei, perfectă. Problema ne interesează foarte mult chiar din punctul special al problemei Dunării, pentru că viteazul luptător Barbar de la Silistra n-a fost fără îndoială un aventurier care să fi căutat ceva în afară de drumurile firești de desvoltare ale poporului său, ci Sviatoslav a represintat într-un moment dat nevoia de viață și aspirațiile națiunii sale. Visa un mare Imperiu, care să se fi întins din adâncul mlaștinelor de unde izvorește Niprul, până la Constantinopol. E o întâie formă Rusească a idealului Moscovit de mai târziu. Și ceia ce Țarii cu puterea lor n-au putut împlini, pe jumătate a împlinit-o Sviatoslav. Când ne gândim la deosebirile dintre Franci și Saxoni, un element din aceste deosebiri sare de la început în ochi: Saxonii sunt mai Germani decât Francii, și de aceia, mai târziu, după întemeierea Imperiului Roman de națiune Germanică, acesta, strămutându-se la Saxoni, ajunge din ce în ce mai German, menit să se prefacă într-o formație de Stat național German, represintând ea, și nu Austria, necesitatea de viață a poporului German. Lumea Francă s-a format din amestecul cu Galo-Romanii, care e evident, și nu numai atât, dar în regiunile Pirineilor a fost un amestec cu poporația Iberică, din cele mai vechi ale Europei. În felul acesta și aspectul e transformat și limba se pierde, pe când, dincolo de Rin, elementul Romanic se află numai în Sud-Vest, lângă linia limes-ului, și un element Slav se întâlnește numai în regiunea Răsăriteană a Elbei, care n-a fost regiune pur Saxonică, ci regiune de colonisare (trei Germanii: Germania Francă, Germania Saxonă și Slavia Elbică, colonisată de Saxoni). La Slavii din Răsărit e același lucru. Dacă vrea cineva să aibă pe Slavul cel adevărat, fără un amestec vechiu și adânc, trebuie să caute

pe Muscal. S-a amestecat, se zice, rasa Slavă cu rasa Tătărească: amestecul era foarte greu, căci întâiu nu trăiau laolaltă, ci hoarda era așezată unde era, în fund, în Stepă, pe când în regiunile celelalte dăinuiau satele Rușilor, plătind dijma și luând numai arareori drumul primejdios care ducea la culcușul temut al stăpânilor. Dacă e vorba de amestec, să-l căutăm doar în părțile Nordice, care corespund celor de dincolo de Elba pentru Germanism: acolo a fost o foarte bogată poporație Finică, din care au rămas numai Finicii, Finlandesii, lângă Letiții, Leții, Litvanii de pe malul Mării Baltice iar mai departe, în Peninsula Scandinavă, Laponii. Un popor destul de numeros s-a contopit cu Rușii, dând exemplarele omenești mici de talie, cu ochii cârpiți, care vădesc nu strămoși Tătari, ci Finici. În ceia ce privește pe Rușii Apuseni, e cu totul altceva. Rușii care se numesc Ruteni in Austria, Rușii-Mici, din Rusia Roșie, nu din Rusia Albă, Rusnecii, cum li zicem noi, sau, cum li zice în batjocură poporul Rusesc, 'Cațapii', nu sunt de rasă pură Slavă. Desigur că au fost amestecați și cu sânge German - să ne gândim la rolul mare al Goților în părțile acestea - dar în măsură mult mai mare cu sânge Tracic. Unul dintre dânșii, profesor la Universitatea din Lemberg / Liov, care este în același timp propagandist Rutean contra Rusiei, Domnul Mihail Hrușevschi, afirmă în primul volum dintr-o întinsă și stufoasă istorie a Rutenilor că tot ce a fost în Carpați și la Dunăre până la Decebal e prefața istoriei poporului său și că tot ce se poate spune despre lumea Carpatico-Dunăreană intră în viața poporului Rusesc. E desigur o exagerare, explicabilă pentru o naționalitate care nu-și are încă Statul și care-l așteaptă de la Austria, desigur doritoare de încă un tampon față de Rusia, dar și de la o conștiință națională exasperată. Și trebuie numai puțină isteține ca să-i scoți pe Rușii cei mari din toate cetățile vechi, politice și culturale, și să dovedești că Rutenii au făcut totul, ceilalți fiind numai ucenicii lor. Ceea ce e adevărat în teoria aceasta este că în vinele Rutenilor de astăzi, în afară de desnaționalisarea a mii de Români în timpul nostru, desnaționalisare făcută supt scutul Austriei și care înaintează, în afară de aceasta, zic, este sângele Traco-Roman de odinioară. În Bucovina uneori recunoști pe Rutean după înfățișarea lui fisică, blond, cu ochii albaștri, părul moale, mai mare și mai puhav decât Românul, dar foarte adeseori nu-l recunoști, chiar când e Rutean curat, pentru că în făptura acestor Ruteni este o parte foarte mare de împrumut de la poporația aborigenă din aceste regiuni. Întocmai deci ca la Franci. Și, cum la Franci s-a format o limbă nouă, în care ei, Germanii, au dat doar câteva cuvinte iar restul l-a dat poporația supusă, dincoace, numărul năvălitorilor fiind mai mic, poate și calitatea lor mal slabă, a resultat nu o limbă Traco-Romană cu elemente Rusești, ci un dialect Rusesc în care se simte, și prin anume cuvinte, dar înainte de toate prin anumite sunete, influența altui graiu. Există deci un dialect Rutean, malo-Rus, deosebit de dialectul Rusesc-mare, velico-Rus. Dialectul malo-Rus e inteligibil pentru Rusul Muscal, dar deosebirile sunt totuși atât de mari, încât se poate scrie în malo-Rusă, deși mulți privesc limba numai ca o caricatură de jargon. Totuși, dacă Ruteanul Nikolai Gogol în 1835 a scris despre Cazacii Ruteni, în 'Taras Bulba', tot în limba Rusească literară, s-au ivit în Austria scriitori cari au întrebuințat malo-Rusa, căutând să facă din ea o limbă literară, și au izbutit. Comparând pe Franci cu Saxonii, se mai constată o deosebire; Saxonii au fost cuceriți la creștinism cu sila, mânați cu sabia în cristelniță, pe când Francii s-au supus numai unui semn venit din partea regelui lor, care, în urma unui calcul în cursul luptei, a hotărât să primească creștinismul, și scaunul creștinismului Apusean a ajuns o bucată de vreme mai puțin în Roma decât la Galo-Franci; apărătorii cei mai călduroși, represintanții cei mai credincioși ai creștinismului catolic, au fost regii Franci, ai căror urmași au căpătat pentru aceasta dreptul și titlul de regi prea-creștini. Ei bine, aceeași deosebire o întâlnim și în lumea Rusească. Rușii de Răsărit s-au creștinat Dumnezeu știe cum, în împrejurări pe care nu le-a însemnat nici o cronică, dar desigur în împrejurări asămănătoare cu acelea în care mulți Saxoni au fost siliți de Carol-cel-Mare să se boteze, pe încetul, supt influența Vlădicilor, marchisilor, ostașilor de la graniță. Dar, precum știm împrejurările în care s-au creștinat Francii din Apus, tot așa știm exact împrejurările, foarte importante, dramatice, în care s-au creștinat Rușii din Chiev. După botezul clandestin la Constantinopol al Olgăi, mama lui Sviatoslav, Vladimir, fiul acestuia (972-1015), se va face creștin după luarea Chersonului pentru a fi soțul principesei bizantine Ana. Nu ni se spune în Grigorie de Tours, care povestește cele d'intâiu timpuri ale regalității merovingiene, care va fi fost legătura comercială între Galia d'inaintea botezului lui Clovis și între Italia vecină și întrucât legăturile acestea comerciale, presența negustorilor străini au putut să înrăurească asupra schimbării religioase. Prea adeseori se uită lucrurile acestea, acest factor important pentru transmiterea de idei religioase care e negustorul: creștinismul s-a răspândit doar în mare parte în felul acesta, de la o colonie la alta (săria scânteia religiei nouă și aprindea sufletele). Desigur că mulți se vor fi creștinat pe această cale în Galia și desigur, iarăși, că rolul de căpetenie în creștinarea Rușilor de la Chiev l-au jucat legăturile de comerț și de pradă, care merg alături, între Constantinopol și regiunile acestea ale Niprului. Și altă dată s-a vorbit despre rătăcirile pe Mare ale Rușilor în veacul X. Rătăcirile acestea se făceau în niște condiții de regularitate perfectă, care ni arată că trebuie să admitem astfel de regularitate și în ceea ce privește rătăcirile prădalnice ale altor popoare, în alte împrejurări. În cartea despre administrația Împărăției a lui Constantin Porfirogenitul, care a cules în deosebiți scriitori Bizantini tot ce era necesar pentru orientarea în cârmuirea provinciilor și în care diferitele știri sunt împărțite pe materii, se arată cum veniau Rușii aceștia și care erau popasurile lor. Între ele era și Selina, care e Sulina de azi. De acolo mergeau de-a lungul coastelor Dobrogii și a Bulgariei de astăzi până la Constantinopol".

"Bizantinii avuseră totdeauna legături cu Nordul, unde au păstrat cetățile pentru ca de acolo să spioneze, să atâțe în unele împrejurări, să conrupă pe popoarele septentrionale. Ei păstrară, până la Vladimir, în Crimeia Chersonul, prin care stăteau în legături strânse cu Cazarii din veacurile VII-VIII, parte păgâni, parte de lege Evreiască, ce stăpâniau toată Rusia până în regiunea Niprului, cum au făcut mai târziu Tătarii în veacul XIII în regiunile Muscălești. Și, precum Imperiul avea aici posturi depărtate, pe care nu le părăsia în nici un chip, tot așa trebuie să admitem că un șir întreg de cetăți pe malul Nistrului și al Dunării erau încă ocupate de soldații lor: multă vreme după ce s-au așezat Bulgarii în Moesia cu Asparuh, cetățile de pe malul Dunării au avut garnisoană Bizantină. Deși la mijloc erau Bulgarii, cetățile se puteau aprovisiona foarte bine pe Dunăre, căci și Turcii, în veacurile XVI-XVII, trimeteau flotele lor, nu numai pe Dunăre, dar și pe Morava, și toată Dunărea, până la Pesta în sus, în luptele dintre Turci și Imperiali era cutreierată de mici flote de șeici, făcute după moda Cazacilor (se chemau de Unguri 'Nasadiști' cei cari formau echipagiul acestor mici corăbii). Chersonul se întreținuse prin faptul că flotele Bizantine stăpâniau Marea Neagră și cetățile din Dobrogea desigur că foarte multă vreme au fost alimentate pe Mare, și, prin urmare, n-au intrat în stăpânirea Bulgarească. Și tot așa și Dunărea însăși își putea păstra o dependență de Bizanț, din causa acestei putințe de aprovisionare. În luptele Turcilor cu creștinii de dincoace de Dunăre, de câte ori n-au fost cei d'intâiu aprovisionați pe această cale, fără să fie comunicație directă cu Constantinopolul! N-au mers la 1445 cruciații Apuseni până la Nicopole, cu galere de Mare, pe Dunăre? Prin urmare Bizantinii aveau legăturile lor cu Nordul, pe de altă parte, doritori de a scăpa de prădăciunile Rusești făcute pe Mare, s-au gândit că mijlocul cel mai potrivit este să atragă pe acești Barbari în sfera influenței Bizantine, să întrebuințeze și față de Ruși același sistem care se întrebuințase față de Bulgari, adecă, dacă nu înrudirea cu familia împărătească, măcar acoperirea cu onoruri cu titluri înalte. Au și făcut-o cu Olga, și vor merge până la onoarea alianței de familie cu Vladimir. Dar greutatea cea mare era aceia că, dacă la Bulgari astfel de relațiuni puteau fi continuu întreținute, dacă soția țarului Bulgăresc putea fi chemată cât de des la Constantinopol, residând acolo aproape permanent și crescându-și copiii în datinele Bizantine, părțile acestelalte nu erau tot așa: prea se găsiau departe! În orice cas, pentru ca Barbarii să se plece la oarecare cruțare față de Bizanț, trebuia o consolidare a hotarului. Rușii însă, cu cât ajungeau mai mult în contact cu împărăția, cu atâta trebuiau să se prindă mai mult de patima de a o înlocui. Precum în Apus n-a fost un singur Barbar care să fi venit în legătură cu Roma veche fără ca în sufletul său să se trezească ambiția de a se apropia cât mai mult cu putință măcar de posesiunea materială, dacă nu și de autoritatea ideală care decurgea din posesiunea materială a Romei, același lucru trebuia să se întâmple și în părțile Răsăritene. Primirea creștinismului din partea Barbarilor era pentru Bizanț o armă, dar putea constitui și o primejdie. Bizanțul judeca așa: dacă dușmanul devine de aceeași esență ideală cu noi, dacă se închină la același Dumnezeu în aceleași forme și cu aceleași serbători, dacă observă aceleași rituri, el nu se mai poate privi ca mai înainte: se va înfrăți cu noi și înfrățirea cu unul mai mare înseamnă totdeauna subordonare; Barbarii vor intra în ordinea politică a Imperiului. Nu se gândiau însă, cu toată experiența repetată făcută în același sens, la un lucru: că, de îndată ce Barbarii primesc creștinismul - și Sviatoslav, ca fiu al Olgăi, era poate un creștin în ascuns - de îndată ce principii lor aveau și sânge împărătesc în vinele lor, de îndată ce-și dădeau seama de faptul că au intrat în această ordine politică Bizantină, trebuie să aibă ispita de a juca rolul prim în această lume care-i adopta. Un singur lucru ar fi scăpat Bizanțul de această primejdie: dacă ar fi fost, ca în unele monarhii Asiatice sau ca în unele Regalități Germane, caracterul sfânt al dinastiei, o dinastie care să se cheme că se coboară din zei; dinastia lui Clovis se cobora din cutare zeu Germanic; dinastiile Japonese, Chinese tot așa. În împrejurări ca acestea, nimeni care nu presintă un certificat de genealogie divină, nu poate avea pretenția de a înlocui pe suveran. Dar aici, când Rusul se putea uita la măreția împăratului pentru a recunoaște foarte bine supt coroana aceia cu vechi pietre scumpe, supt hlamida moștenită de la Constantin-cel-Mare - și cu cât veșmântul era mai vechiu, cu atât sfințenia era mai desăvârșită - putea recunoaște, zic, în mijlocul acelei străluciri a aparatului împărătesc, pe cine?, pe un vechiu tovarăș al lui, pe cutare Armean cu care ar fi servit împreună în gardă sau în alte părți, natural că nu putea fi împiedecat Rusul de a râvni către coroana pe care, în împrejurări mai mult sau mai puțin imorale, mai curând cu hapca, o prinsese cine știe cine. Sviatoslav - deși fără vreo înrudire cu Bizantinii - nu numai că se visa împărat, dar se îmbrăca împărătește, cum ni-l descrie cronicarul Grec, cu platoșă de aur, cu coif strălucitor pe cap; el căuta să treacă drept un fel de basileus. Și el lupta, la Dunăre, la Silistra împotriva lui Ioan Tzimiskes, care era, Armean curat (în cronică-i zice: Ianis). Așa fiind, Sviatoslav poate crede că el, care aduce puteri nouă Imperiului, o întreagă oaste până atunci neprimejduită și nedecimată de lupte, că el ar fi mai vrednic să ocupe Scaunul Imperial decât dibaciul om de Curte și istețul om de partid care izbutise să pună mâna pe putere. Și aceasta fără a mai vorbi de împărătese ca Irina a cării viață putea fi adeseori pe dreptate criticată. Astfel e foarte natural ca stăpânitorul Rușilor din Chiev să viseze de împărăția cea mare. Chemat împotriva Bulgarilor, el înțelege, nu numai să înlocuiască pe aceștia - și-i înlocuiește, făcând, va să zică, o nouă stăpânire Slavă, în care era să se amestece dreptul Bulgarilor de până atunci cu energia Rusească de acum - ci, trecând cu totul peste Bulgari, înlăturându-i, pătrunde în Tracia, să atace cetățile și să ajungă o primejdie pentru Constantinopol. Dacă Silistra a jucat un rol atât de important în luptele lui Sviatoslav cu Bizanțul, explicația trebuie căutată în altceva decât în tăria unei cetăți care-și datorește reputația exagerată de astăzi întăriturilor făcute după planuri Prusiene în timpul războiului Crimeii: se pare că el a voit o Capitală mijlocie pentru stăpânirile sale. El, care era Domn la Chiev, care cucerise Preslavul de lângă Marea Neagră, Capitala Statului Bulgăresc, el avea nevoie de un punct mediu de unde să se poată trece foarte ușor, și în regiunea Bulgărească supusă, și în regiunea Rusească de unde plecase. Ce loc mai potrivit putea găsi pentru aceasta decât Silistra? În privința aceasta, metoda pe care o întrebuințăm - a paralelismului istoric - ni dă o lămurire foarte prețioasă. În afară de faptul că la Silistra putea să ajungă cineva prin gurile Dunării, în afară de faptul că gurile Dunării erau perfect cunoscute Rușilor, că de secole întregi mergeau pe aceste guri, moștenind tradițiile Ostrogoților, cari și ei au locuit în regiunile Niprului și obișnuiau a face același drum, în afară de faptul acesta, ne ajută esențial un paralel din veacul XVII pentru a face ca lucrurile să se înțeleagă și mai bine. La sfârșitul veacului XVI, contimporan cu Mihai Viteazul, domnia în Moldova Aron-Vodă. Ambii Domni au atacat de atâtea ori cetățile Turcești de pe malul stâng al Dunării. Din partea lor, Polonii urmăriau un vis mare: Ioan Zamoyski a căutat să

puie stăpânire asupra Moldovei și a așezat deci pe Ieremia Movilă în Scaunul din Suceava. Pentru ca să se apere Turcii, atât împotriva ofensivei Domnilor noștri, cât și, mai ales, împotriva tendinței de dominație Polone, au întrebuințat acest mijloc: au așezat pe Tătari în Bugeac. Dar, pentru ca să nu se mai teamă niciodată de un atac din partea Poloniei și să țină în frâu pe Domnii noștri, ei au întemeiat un beglerbegat, căruia-i era supusă și Dobrogea, în sensul întreg al cuvântului, până la Varna, și Bugeacul și regiunea de la Nistru cu Benderul și regiunile dintre Nistru și Nipru, unde era o cetate foarte însemnată, pentru stăpânirea căreia Rușii au pierdut atâta lume: Oceacovul (Transnistreana Vozia, de la estuarul Niprului). Reședința acestui beglerbeg, care trebuia să aibă paza asupra Moesiei întregi, apărând-o întâmplător împotriva atacurilor Domnilor Moldovei și Țerii-Românești și care trebuia în același timp să împiedece orice atac venit din Răsărit, să stăpânească, deci, toată regiunea care se întinde de lângă Vidin până la Nipru, era Silistra, care, atunci, ajunge un centru firesc de supraveghere și stăpânire. Ei bine, acest lucru trebuie să-l admitem și în casul lul Sviatoslav. El e la Chiev, e la Preslav, tinde către pasurile Balcanilor, și de aceea alege Silistra. Planul lui Sviatoslav era fără îndoială acesta, și importanța cea mare a episodului Rusesc la Dunăre stă aici: că pentru întâia oară, în forma Chievianâ, poporul Rusesc, care începuse a locui în văile superioare ale râurilor Moldovei - ca dovadă sunt localitățile cu nume terminate în 'ăuți', care corespund lui 'ovce' și Germanicului 'owitz' - a Nistrulul și a Prutului și chiar a Siretiului, coborându-se spre Dunăre, arată dorința de a se așeza lângă această apă, pe care a introdus-o și în cântecele lui. Căci e plină poesia epică Rusească de cântece închinate Dunării, și chiar cântecul, vestit, al lui Igor îi cuprinde lauda. Ajungând la Dunăre și dorind să o stăpânească, a trebuit să se ivească în mintea lui Sviatoslav idealuri Imperiale, și lupta aceasta a lui Tzimiskes, terminată cu moartea lui Sviatoslav, omorât de Pecenegi, înseamnă cea d'intâiu ivire a elementului Slav din vecinatatea noastră Răsăriteană în concurența pentru stăpânirea lumii orientale, pentru moștenirea Imperiului Roman de Răsărit".

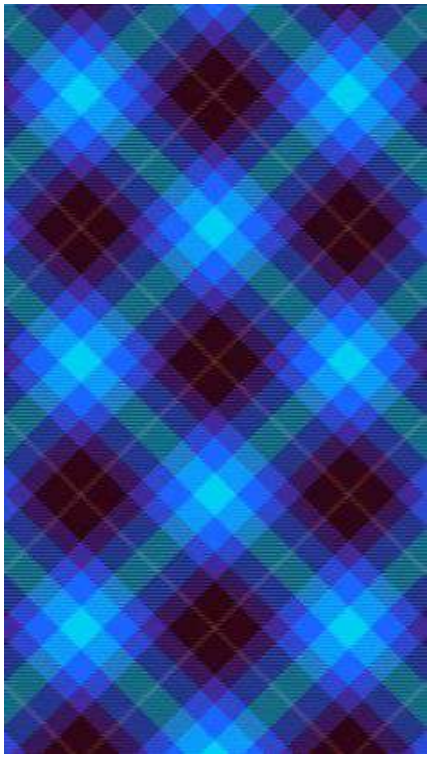

Academicianul Niculae Iorga a scris în "Istoria Românilor prin călători" din anul 1928: "Încă de pe la anul 1000 fusese o întemeiere de Domnie Românească, sprijinită pe cetăţile de pe malul Dunării, pe Silistra în rândul întâi, cetate Românească zisă de noi Dârstor (care e foarte bine desluşită în paginile vestitei scriitoare bizantine Ana Comnena); de aici a rămas în nomenclatura ţării noastre - ca o urmă despre acest Voivodat - numele de Vlaşca, care înseamnă Ţară Românească". Istoricul Nicolae Bălcescu a scris: "Pe la 865, Bulgarii, popol Finic, prin Romanii din Dacia nouă primesc religia creştină şi împreună înfrăţiţi întemeiară un stat puternic, alegându-şi regi dintre Români" (ca exemplu fiind George "Sursuvul" / "Guvernatorul", posibil fiu al lui Gheorghi - şeful Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Aromâne, care în 870 a întemeiat Episcopia Silistrei şi apoi a Belgradului - ai cărui nepoţi au cârmuit Imperiul Bulgaro-Armân ca ţari); creştinismul consolidat de Gheorghi / capul Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Aromâne atât în capitala Vlaşcăi, cât şi acolo unde azi e capitala Sârbă, a confirmat de fapt liantul Românesc de pe malul drept al Fluviului pe atunci patronat de Gherghi. Aranjamentele de putere deopotrivă creştineşti şi Valahe în anii 865-870 la Istru l-au determinat pe Prinţul Rollo - zis "Vestitul Lup" - să se desprindă pentru a-şi realiza alt viitor, printre rudele din apusul Europei: născut în anul 846, a plecat cu un puternic anturaj în susul Dunării iar apoi a coborât pe Rin la Marea Nordului; pe atunci Vikingii vizitaţi - din Danemarca şi Norvegia - invadau Arhipelagul Britanic, el reuşind să capaciteze destui şi pentru o altă destinaţie, cea continentală unde anterior Vikingul Ragnar a avut raiduri de succes, anume Normandia (s-a instalat pe Râul Sena la Rouen 49,26 lat. N, 1,05 long. E în 876, Francii acceptând să-şi aibă Ducatul Normand acolo fără lupte, căci s-a creştinat). Cercetătorul Român Matei Florin a scris despre "Rollo - Lupul cel vestit": "Rollo s-a născut în 846, în Dacia. Cronicile normande o pomenesc ca pe o ţară aflată între munţi înalţi, un fluviu binecuvântat, Dunărea, şi ţărmul blând al unei mări, Marea Neagră. Istoria nu reţine însă numele tatălui său; ni se spune doar că a fost un mare rege, neînfrânt în bătălii, care stăpânea Alania şi Dacia. Alungat, la moartea tatălui său, de un rege viclean, Rollo a părăsit ţara, urmat de războinicii săi. A ajuns până în Scandinavia, pe corăbii. În urma unui tratat semnat în anul 911, regele Franţei, Carol cel Simplu, a recunoscut oficial Ducatul Normandiei. Rollo s-a stins din viaţă în 930, la 84 de ani. Sub conducerea fiilor, nepoţilor şi strănepoţilor săi, Normandia a devenit o forţă de temut, care a ajuns să întemeieze, în 1066, prin Wilhelm Cuceritorul, marele regat al Angliei. Rollo a fost tatăl lui William Spadă Lungă, bunicul lui Richard Neînfricatul şi străbunicul lui Wilhelm Cuceritorul. Cronicarul Dudo de San Quentin - care a realizat lucrarea 'De moribus et actis primorum Normanniae Ducum' - a fost unul dintre apropiaţii lui Richard Neînfricatul, nepotul lui Rollo şi a petrecut suficient timp la curte, astfel încât i s-a încredinţat scrierea primei istorii normande. Începând cu 996, Dudo a scris o carte de istorie vie, una hrănită din poveştile celor care le-au trăit. Normandia era încă tânără iar istoria ei se întâmpla atunci. Doar că acea carte are, în toate cele 60 de capitole ale sale, o uriaşă problemă: nu există nici un singur loc în care să pomenească întemeietorii vikingi, ci doar despre neînfricaţii daci. Atunci când adevărurile nu mai convin, istoria este rescrisă: 'Când Dudo pomeneşte de daci, se referă, de fapt, la danezi' a reformulat istoria un călugăr francez, la mai bine de 4 secole după moartea lui Rollo. 'Dacia înseamnă de fapt Danemarca' au strigat apoi istoricii care l-au urmat. Dacii au fost transformaţi în

vikingi. 'Rollo este al nostru' au spus istoricii danezi 'pentru că Dudo vorbește despre daci, iar prin asta a vrut să scrie danezi'. 'Nicidecum!' au spus istoricii norvegieni. 'Dudo pomenește limpede de o țară cu munți iar Danemarca nu a avut nicicând așa ceva. Rollo nu poate fi decât norvegian!' Nimic despre Dunăre, nimic despre Marea Neagră, nimic despre acel regat estic Dacia, învecinat cu Sciția și Alania, așa cum a fost consemnat în cronică. 'Dudo nu știa prea bine geografie!' spun de data asta împreună, și istoricii danezi, și istoricii norvegieni. (Ne întrebăm și ne mirăm, deși nu suntem istorici: oare chiar nimeni de la curtea lui Richard Neînfricatul, nepotul lui Rollo, n-a fost în stare să-i spună lui Dudo că greșește amarnic, căci ei normanzii nu se trag din daci, ci din vikingi?). Prima trimitere la o Dacie scandinavă apare în tratatele publice ale lui Alfred cel Mare, în 878, la puțin timp de la sosirea acolo a marelui dac, Rollo! De atunci, vreme de secole, inclusiv în edictele papilor, scandinavilor nu li s-a spus altfel decât daci, iar Danemarcei, Dacia. Rollo nu doar că a întemeiat Normandia, dar a schimbat istoria nordului. Atunci când cronicile sunt citite exact așa cum au fost scrise, adevărul este simplu: în anii aceia de demult, dacii cucereau Europa. Geneticienii Andaine Seguin Orlando din Danemarca și Per Holck din Norvegia au analizat dinții cârmuitorilor înhumați la mănăstirea benedictină Fecamp - Richard Neînfricatul și fiul aceluia Richard cel Bun - concluzia fiind că 'nu au fost nici danezi, nici norvegieni; vom continua demersurile pentru a le afla identitatea'." În anul 2022, Alexandru Stan din România a documentat: "Unul dintre strămoșii reginei Elizabeth II a fost Rollo, care s-a căsătorit cu Gisela, o prințesă francă și fiica lui Carol cel Simplu. Rollo a fost strămoșul normandului William Cuceritorul, care a devenit regele Angliei în 1066 și care a introdus stema roșie cu leii aurii în regalitatea engleză. După peste 2 secole de năvăliri vikinge, în 1066 Anglia a intrat în posesia Casei de Normandia, de origine franco-daneză, rămasă la putere până în secolul XV. Între secolele XV și XVIII a fost rândul vecinilor galezi și scoțieni să aibă un cuvânt de spus. Dar în Epoca Modernă, începând cu secolul XVIII, Casa Regală Britanică, deși vorbitoare de engleză, este mai degrabă una germană din punct de vedere genetic. Rollo a venit din Danemarca de azi conducând o armată de prăduitori cu care a invadat Franța și a asediat cetatea Chartres în 911. Regele franc Carol cel Simplu i-a acordat terenuri la gura Senei, unde este acum Rouen. În schimb, Rollo a trebuit să pună capăt jafurilor, i-a jurat loialitate, s-a convertit la creștinism și s-a angajat să apere estuarul Senei de invadatorii vikingi. Rollo a fost ducele Normandiei până în 928. Oamenii lui s-au amestecat cu populația indigenă francă și galo-romană, devenind cunoscuți ca 'Normanzi'. Strănepotul său William Cuceritorul a pus bazele dinastice ale Casei de Normandia la Londra. Nepoata aceluia Matilda s-a cununat Anjou, Casa regală descendentă fiind cunoscută pe scară largă sub 2 nume, Anjou-Plantagenet. Angevinii (din termenul francez 'Anjou') au stăpânit în secolele XII și XIII peste Imperiul Angevin (Imperiul Anglo-Francez), care se întindea între Pirinei și Irlanda. Casa de Plantagenet - vorbind franceza - a rămas la putere în Anglia până în 1399, după care a început războiul îndelungat știut ca al Rozelor, între 2 ramuri ale Plantageneților - Casele de York și Lancaster - vorbind de atunci la curte engleza". În anul 2012, genealogistul Etienne Pattou a documentat că de la fiica Ducelui Rollo a fost începutul legendar al nobililor Haves-Kercke, importanți în Regatul Belgiei, în Franța și în Germania de la sfârșitul mileniului I încoace:

Descendenții Haves-Kercke ai Ducelui Rollo au blazonul Gherga

Legături serioase între diverse părți ale Vechii Lumi - mai mult sau mai puțin îndepărtate - au fost realități dovedite consistent: astfel de exemple includ anterioarele prezențe ale Dacilor până în Britania Romană, ale Goților până în Sudul Europei, etc. dar și în secolul următor lui Rollo ale Anglo-Saxonilor inclusiv la consolidarea Ducatului lui Negru-Vodă, în mijlocul Românilor (imediat după ce Normanzii - a căror elită se știa ca provenind din Văile Carpaților - au cucerit Anglia, o seamă de Englezi au ajuns la poalele Carpaților); este interesant că în Normandia băutura alcoolică populară e "calva" / "apa vieții" = rachiul distilat din cidru, mere și pere, învechit în butoaie din lemn de gorun (exact ca la Gugulani, faimoși cu Tradiționala țuică de mere, așa cum a observat în anul 2011 Bănățeanul Mihai Ioan zis "Uica Mihai" - din familie Gugulană, de la Armeniș - promotor al zestrei culinare Bănățene). Despre ce a fost la Dunărea inferioară după plecarea Prințului / Ducelui Rollo spre Vest a scris și istoricul Român Alexandru Madgearu în anul 2001: "S-a demonstrat că 4 sigilii din sudul Dunării au aparținut lui 'Gheorghios archiepiskopos Boulgarias'; Gheorghios a fost arhiepiscop al Bulgariei cândva între 870 și 918, adică în perioada când conducătorul Bisericii Bulgare avea rangul de arhiepiscop".

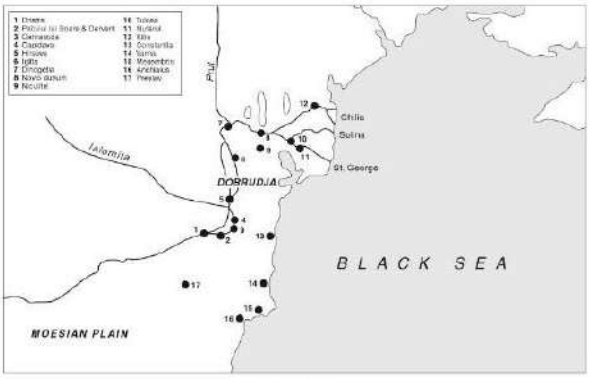

Paristrion / Podunavia
(conform Dr. Paul Stephenson, 2000)

Ulterior, în perioada 945-972, patriarhul Damian al Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Armâne și-a avut reședința în Silistra, ca o recuperare Imperială a fostei capitale (din secolul anterior) a primei Țări Române Medievale independente, aceea retrăgându-și sediul ecleziastic în complexul Bisericesc = Mănăstirea de la Basarabi-Murfatlar, zonă unde în anul 982 cârmuiau jupanul Gheorghe și judecătorul George; apoi, prima Țară Română Medievală independentă și-a păstrat ultimele teritorii Dobrogene încă 66 de ani (după anul 1048 funcționând numai pe partea cealaltă / stângă a Dunării, căci pe partea dreaptă a Dunării inferioare domina Imperiul Bizantin). Valahii / Rumânii au avut mai multe formațiuni statale în N Dunării la sfârșitul secolului IX - cu care s-au confruntat și Ungurii când au invadat Panonia / ce atunci au ocolit Voivodatul Maramureșului, prin N Carpaților - ca de exemplu cele cârmuite de Gelu în Ardeal, Menu-Morut în Crișana, Glad în Banat, ș.a. (iar în S Dunării erau și s-au format mai multe Vlăhii / Romanii populare); primele organizări de sine stătătoare au fost încă de la sfârșitul secolului IV în apusul Carpaților - după plecarea în Europa Vestică a celor zișI ViziGoți, adică Geți liberi, din cauza năvălirii Hunilor - când cei rămași pe loc au fost cârmuiți de Rumon în Banat și de strămoșul lui MenuMorut în Crișana (pentru ambele formațiuni vecine Vest Rumâne rămânând dovezile existențelor la sfârșitul secolului IV, fiind incluse de Huni în Imperiul lor: aliațele dintre Goții rămași, ValaGoți / OstroGoți și Hunii Negri / Nordici au fost rentabile reciproc părților iar conform călugărului Galez Nennius din secolul IX, Alanus - considerat cel mai vechi cârmuitor European Medieval - l-a avut ca fiu pe Armenon / tatăl ValaGothilor iar nepotul a fost etnonimul Polonilor / Polacilor). Cronicarul Galez Nennius s-a bazat în anul 830 pe studiile călugărului Beda (considerat "părintele istoriei Englezilor") iar în anul 1974, Antonia Gransden - Medievalistă la Universitatea din Nottingham 52,56 lat. N, 1,11 long. V / Regatul Britanic - a susținut despre cronicarul Nennius că îndeosebi a utilizat lucrul călugărului Ghilda / Gildas 500-570, care a ctitorit Mănăstirea din Rhuys 47,30 lat. N, 2,50 long. V / Bretania: Ghilda a făcut parte din familia Regală Irlandezo-Scoțiană și era amic cu Regele Arthur al Englezilor (a studiat în Mănăstirea Vale 51,24 lat. N, 3,29 long. V din județul Glamorgan al Țării Galilor - ce găzduia cea mai veche școală a Britaniei, întemeiată în anul 395 în onoarea Împăratului bizantin Teodosiu "cel Mare", născut în Castilia și Leon / dintre Țara Bascilor și Galicia, care a ridicat creștinismul la rangul de religie oficială Imperială - unde a fost coleg cu nobilul Paul "Leul Aurit" / Aurelian, fiul bărbosului Gundleus / cârmuitorul Glamorgan și respectiv nepotul legendarului Rege Glywys, devenit episcop în Bretania cârmuită de Childebert, fiu al Regelui Clovis / primul Rege al Francilor); călugărul Ghilda a binecuvântat-o pe Nonita pe când era gravidă cu Sf. David, patronul Galezilor (Ghilda a murit la ctitoria sa Bretonă, principala lui lucrare rămânând "Ruinarea Britaniei", realizată după groaznica erupție a Vulcanului Krakatao din 535 - cu efecte resimțite în lumea întunecată din acea cauză pentru mulți ani - inclusiv atunci un Vulcan Islandez activându-se groaznic, acela afectând îndeosebi Europa). După cum a studiat "Institutul Elvețian pentru Cercetarea Pădurilor, Zăpezilor și Peisajelor", e de știut că teribilul eveniment natural a redus media temperaturii pe glob cu 4 grade vreme de niște ani; de exemplu în Peru au fost 3 decenii de inundații intense urmate de 3 decenii secetoase severe iar în Peninsula Arabă scăderea temperaturii a provocat o creștere a fertilității, ceea ce a contribuit în mare măsură la expansiunea Arabă dincolo de propriul mediu, favorizând cuceririle islamice.

Vulcanii mari au influențat semnificativ omenirea

Călugărul Ghilda / Gildas a scris despre cârmuitorul Englezilor numit Ambrosius Aurelianus (descendent dintr-un fost guvernator Roman), echivalat cu unchiul Regelui Arthur - fratele tatălui - ori chiar cu Regele Arthur: ei au fost cel puțin amici - dacă nu cumva rude - astfel explicându-se atenția călugărului față de acel Rege, prin menționarea respectivului în textul lucrării (prima din istorie). Călugărul Ghilda a scris - printre altele - și despre primul martir creștin Britanic: Sf. Alban (din Antichitate, decapitat de Romani). Călugărul Nennius în "Istoria Britonilor" a explicat fiii "Însemnatului" Iafet din Biblie ca "din Gomer / primul au fost Galii, din Magog / al doilea au fost Sciții și Goții, din Madai / al treilea au fost Mezii, din Iavan / al patrulea au fost Ionianii / Grecii, din Tubal / al cincilea au fost Iberii, din Meșeh / al șaselea au fost Moschii / Capadochii și din Tiras / al șaptelea au fost Tracii" iar pe Alanus - descendent al lui Iafet - l-a considerat strămoșul Europenilor: "Alanus a avut 3 fii, din Hisicion / primul au fost Francii, Romanii, Germanii și

Britonii, din Armenon / al doilea au fost Goții, ValaGoții, Gepizii, Burgunzii și LongoBarzii iar din Neugio / al treilea au fost Bulgarii, Vandalii, Saxonii și Turingii". Călugărul Nennius din Țara Galilor a mai scris că primul Rege al răsăritului Angliei a fost Guillem Guercha (considerat de cercetători ca parte din Yngling / prima Dinastie Scandinavă Regală, deoarece la începutul Medieval - de exemplu în secolul VI, când a fost datat - partea aceea a Britaniei era cârmuită numai de Europeni Nordici); Ari "cel Înțelept" 1067-1148 (primul istoric Islandez) a scris că progenitorul Dinastiei Ynglingare a fost Rege Turk = "Tyrkja-konungr" iar Islandezul Snorri Sturluson în "Ynglinga Saga" din anul 1220 a prezentat cununiile Regale timpurii dintre cârmuitorii Finicilor și Suedezilor: inelul strămoșului Yngvi - inscripționat runic ca atare - a fost găsit în Tezaurul de la Pietroasa / România (împreună cu "Cloșca cu puii de aur"). Prenumele lui Guercha / Gherga în versiune Scandinavă era Vilhelm - apropiat de Valah - în manuscris forma consemnată Guillem fiind versiunea Latină, tipică lumii Valahe, adică fostă Romană; Anglia de Est / răsăriteană are în vecinătatea de miazăzi Essex (fosta zonă Estică a Saxonilor / Sașilor, coordonată din Wessex, fosta zonă Vestică a Saxonilor / Sașilor, de către Casa Cerdic, sosită în Sudul Britaniei / Sussex - din Nordul Germaniei - la sfârșitul secolului V).

Distribuţia aşezărilor în Anatolia şi Balcani la mijlocul secolului V

O revedere succintă a unor date mai relevante din N Balcanilor, începând cu secolul V (căci în secolul IV - când a fost martiriul Sfântului răsăritean Gheorghe, respectiv Gherga - s-a stabilit capitala Imperială în Tracia la "Noua Romă" = Constantinopol / capitala Vizanțului sau Bizanțului, azi Istanbul / cel mai mare oraș din Europa și la sfârșitul acelui secol Templul Gherga din Vestul Anatoliei și-a încheiat oficial activitățile), indică deplasarea Sf. Gherman / Gheorghe din Dobrogea, născut în anul 350, mentorul călugărului Ioan Casian = părintele monahismului apusean născut în jurul anului 360 într-una din fostele cetăți Cariane dintre Calatis și Argamum / Orgame, la Roma în anul 404, unde a răposat, sigiliul din plumb al lui Gheorghis din Tomis / Constanța studiat și de arheologul Harilaos Metaxa, cel mai vechi cântec Românesc / compus de episcopul Vlah Niceta al Besilor, din Palanca de lângă marea cetate Niș a Dacilor - mort în anul 414 - notările învățatului bizantin Procopie din Palestina cu denumiri Vlahe ca "Șapte case", "Fântâna lupului", etc., prezența Vlahilor "de bună voie în Panonia" în timpul Împăratului Attila al Hunilor, așa cum a notat Maghiarul Simon de Keza în "Chronicon Hungaricum", consemnarea de vorbe Românești în Banatul anului 448 de către delegatul bizantin Priscus / exprimate de Ausonul Ghergon = Zercon, existența ca Vlah a nobilului Dobrogean pentru care în anul 450 văduva lui Hună / Sabiră a ridicată Biserica Vlahilor din Constantinopol / Tracia, apariția primilor Sciți / Bulgari la Dunărea inferioară în anul 480 (când Prințul Ernac - mezinul Împăratului Attila - care cârmuia acolo era bătrân sau poate răposat) intraţi în alianţă cu Vlahii / în mijlocul cărora au fost primiţi, moartea în anul 522 a Regelui Valah care a lăsat războinica văduvă Hună / Sabiră Boarix despre care bizantinul Teofan "Mărturisitorul" a scris că era în fruntea a o sută de mii de oameni, fixarea în anul 527 de către călugărul Dobrogean Dionisie "Smeritul" a numărării anilor de la naşterea lui Iisus în calendarul creştin pe glob / situaţie perpetuată universal până azi, constituirea Mitropoliei Prima Iustiniana peste Vlahi în anul 535 şi a Chesturii Iustiniane în anul 536, participarea în anul 536 la sinodul din Constantinopol / Tracia a arhimandritului Gheorgos / Gregorius din Khoros, lucrul călugărului monotelit Gheorg/os cu patriarhul Constantinopolului în 536-552, atestarea vorbelor Vlahe / Armâne în anul 587 şi pe actualul teritoriu Bulgar de către cronicarii bizantini Teofilact şi Teofan, crucea inscripţionată Latin pentru creştinul Vlah / Armân Gheorghi din Dobrogeana localitate Lazu în comuna Agigea, judeţul Constanţa / căci după aceea Împăratul bizantin a schimbat limba oficială în Imperiu din Latină în Greacă - fiind prima menţiune Ghergană Medievală din România - menţiunea "Strategikonului" lui Maurikios din anul 602 că din N Dunării nişte "Romani" s-au refugiat în Imperiul Bizantin, lucrările prolificului poet Gheorgu Pisidianul la Curtea Imperială bizantină în 622-627, apariţia în Balcani a Croaţilor în anul 626 (iniţial, populația Croată a fost Carpată), înfiinţarea cartierului Vlahilor din capitala Imperiului Bizantin în anul 627, apariţia în Balcani a Sârbilor în anul 630 (cosași / secerători veniți din Sudul Saxonilor / Nemților, termenul Sârb "srp" fiind "seceră"), întemeierea în anul 639 a Ragusei Medievale de către Vlahi, atestarea Vlahilor pe Insula Krk în anul 650, regruparea unor Români / Vlahi spre S datorită invaziei Scite / Bulgare din anul 680, patronajul sinodului din anul 680 de către patriarhul George I 679-686 al Constantinopolului, prezenţa Ghergană puternică şi la sinodul din anul 692 de la Constantinopol / Tracia prin mulţimi de călugări şi episcopi, dobândirea independenţei Veneţiei faţă de Imperiul Bizantin în anul 697 / în Veneţia de peste un sfert de mileniu o familie însemnată fiind Giorgi / Zorzi, creştinarea Vlahilor la Muntele Athos / Macedonia începând cu anul 726, când Împăratul bizantin Leon Syrianul (care trebuie să fi fost descendent al lui Gurg / Kubrat, urmaşii săi pe linie masculină fiind genetic "N" ca Gherga, timpul şi partea din lume de unde era şi confirmând aşa ceva) a interzis icoanele, prefectul Gheorgos al Constantinopolului / Tracia activ la mijlocul secolului VIII / nobil a cărui soţie a fost Eukratia, stabilirea multor Vlahi / Valasi la Ragusa în 743-744, menţionarea Vlahilor "Negri" în anul 753 de către episcopul Grgur din Var = Bar / MunteNegru, stareţul Georgios / Gregorius al Mănăstirii Pega din Constantinopol / Tracia aflat la sinodul din Niceea în anul 787, participarea episcopului Gheorgos din Krk / Croaţia şi a reprezentantului Georgos al episcopului Cefaloniei la sinodul de la Niceea din anul 787, episcopul Gheorghe al Adrianopolului executat de Sciți / Bulgari în anul 814, Gheorgos = monahul cronicar al lui Mihail "Beţivul" 842-867, ultimul Împărat bizantin din Dinastia Frygiană, cel care a sprijinit apariţia alfabetului glagolitic al fraţilor călugări Chiril și Metodiu, el introducând şi clopotele în Biserici, deoarece până în anul 852 credincioşii erau chemaţi la rugăciune cu toaca / în prezent, doar de Paştile ortodox nu se trag clopotele, ci se bate toaca, etc.; călugărul Gheorgos era poreclit

"Păcătosul" / "Hamartoli" - epitet obişnuit, avut şi de patriarhul Africii în 616-630 - şi a publicat în Greacă la Constantinopol / Tracia 4 cărţi (istoria de la Adam la Alexandru "cel Mare", istoria Vechiului Testament, istoria Romană de la Iuliu Cezar la Constantin "cel Mare" şi istoria până la timpul său), traduse curând după moartea sa în Georgiană, Slavonă, etc. Este de remarcat despre clopot că e mijloc al comunicării dintre Pământ şi Cer; prin forma sa, clopotul reprezintă o unificare a principiului masculin (limba sa) cu cel feminin (cămaşa în formă de pară).

Georgio pe crucea din Lazu / secolul VI

În anul 1965, Dr. Emilian Popescu în "Descoperirile arheologice de la Lazu, judeţul Constanţa" - unde a fost găsită cea mai veche notare Ghergană în alfabetul Latin din România - a enunţat: "Crucea de marmură poartă ca decor pe braţul de sus o crenguţă cu frunze stilizate caracteristice perioadei târzii romane-bizantine (sfârşitul secolului VI - începutul secolului VII); pe braţul de jos se păstrează un strugure stilizat, ce creşte dintr-o frunză rombică. 'G' are o formă foarte rar întâlnită, cu bucla de sus mai mare. Influenţa greacă este prezentă prin dublarea lui 'G' cu Γ şi cu forma semilunară a lui 'E'; caractere paleografice asemănătoare se află în inscripţii sau manuscrise datate în secolele VI-VII sau chiar mai târziu, prin secolele X-XI. Litera 'G' cu forma din inscripţia aceasta e întâlnită într-o scrisoare a împăratului Mauriciu din 586 (păstrată la Biblioteca Vaticanului) dar şi în alte documente - manuscrise sau inscripţii în piatră - din secolele VII-VIII şi chiar X-XI. Pe baza lor şi având în vedere realităţile istorice dobrogene, artefactul se poate data către sfârşitul secolului VI - începutul secolului VII. 'Conservus' se întâlneşte pentru prima oară în documentele epigrafice din Schytia / Sciţia; numai prin acel cuvânt s-a numit cel care a avut grija monumentului (nu şi-a dat numele, gradul de rudenie, titlul de stare civilă, ci doar a înţeles să susţină că era de o credinţă cu el). 'Conservus' era un titlu de devoţiune şi umilinţă, dar şi de mândrie, pe care şi-l luau persoanele aderente ale religiei creştine. Din documentele cunoscute - în general puţine - înţelegem că persoanele care se considerau 'Conservi Dei' erau foarte apropiate: soţ, soţie, frate. Este de presupus despre cel care a avut grija mormântului lui George / Gheorghe - fiul lui Murinus - să fi fost o persoană apropiată, membru al familiei. Dacă între ei cei 2 adoratori se chemau 'Conservi', când exprimau legătura lor faţă de divinitate îşi ziceau 'Servus Dei'; de aceea în inscripţie s-a făcut menţiunea de acel raport prin cuvintele 'Servo Tuo' (trebuie să înţelegem 'Domine'). Numele Gheorghe a fost extrem de rar în Sciţia dar nu cu totul neîntâlnit; răspândirea lui cea mai mare o întâlnim în Asia Mică şi mai cu seamă în Capadocia, patria cunoscutului martir şi sfânt: de acolo a trecut în Balcani şi mai departe în părţile noastre". Trebuie remarcat că în acel secol VI - de când datează Crucea Ghergană din Lazu / în vecinătatea Sudică a oraşului Constanţa, fost Tomis - regiunea Dobrogei împreună cu regiunea Cariei au făcut parte din aceeaşi Chestură Iustiniană a Imperiului Bizantin: organizarea lor Imperială comună a determinat şi aport Gherga din Anatolia în Balcani (Dobrogea fiind singura regiune Balcanică a actualei Românii). În Dobrogea şi după 4 secole - la sfârşitul secolului X - au fost atestate nume Ghergane, ca jupanul Gheorghe şi judecătorul George, în inscripţiile creştinilor de la Basarabi-Murfatlar / judeţul Constanţa (cea mai lizibilă fiind - corespunzător Dr. Petar Dobrev - "ZHUPAN I IMAET GEORGE ONC TEBE TAM ESTEK KRAIN I REZHET"):

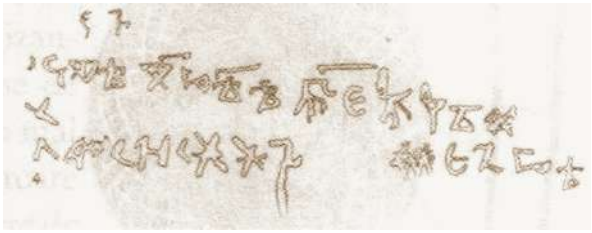

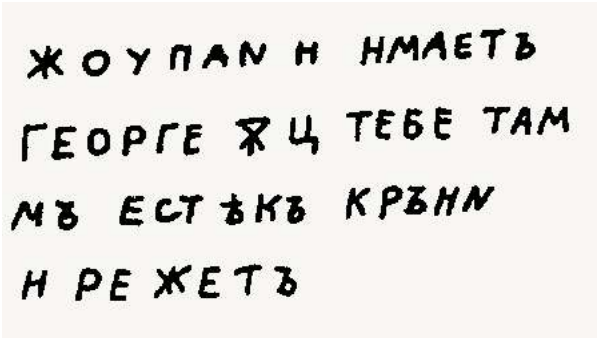

Inscripţii din secolul X în Biserica Basarabi

Pe scurt: în secolul VII, o parte din Vlahi - mai conservatori - erau încă păgâni şi (datorită începutului Elenizării Imperiului Bizantin, care insistau pe creştinarea Greacă, nu Latină) s-au aliat cu Sciţii / Bulgarii, dintre care unii erau creştini iar unii păgâni; în secolul VIII, bizantinii - mai ales prin cârmuirea iconoclastului Împărat Leon Syrianul din Gurgum - au reuşit convertirea acelor Vlahi, descendenţii Geto-Dacilor din Moesia / "Moşia" Tracă dar şi ai veteranilor Romani la creştinism iar aceia (la rândul lor) în secolul următor IX au început creştinarea Sciţilor / Bulgarilor: pe atunci, mărirea Bisericii - prin creşterea numărului credincioşilor - era politică de stat. Aiconismul introdus de Gherganul Împărat bizantin Leon Syrianul / "Ereticul" s-a inspirat din propaganda musulmanilor - care, la fel ca Evreii, n-au icoane - justificându-se prin a doua poruncă din Decalog: "Să nu-ţi faci chip cioplit"; atunci s-

au creştinat restul Vlahilor (cei care coabitau cu Sciții / Bulgarii), convertiţi tocmai datorită aprecierii conceputului abstract şi simplist al lipsei icoanelor. Ulterior - din cauza marelui număr de neliterați - iconismul a revenit fiindcă pictările icoanelor reprezentau cele scrise dar necitite și astfel atingeau mai profund: ca privitul prin geamul unei ferestre, scopul nu era văzutul sticlei geamului, ci ceea ce se vedea în cealaltă parte a sa. În anul 1893, academicianul Petriceicu Haşdeu a schiţat prezenţa Românească în N Balcanic, între retragerea Romanilor din N Dunării şi instalarea Slavilor în S Dunării (cu cărămiziu fiind vorbitorii de Greacă):

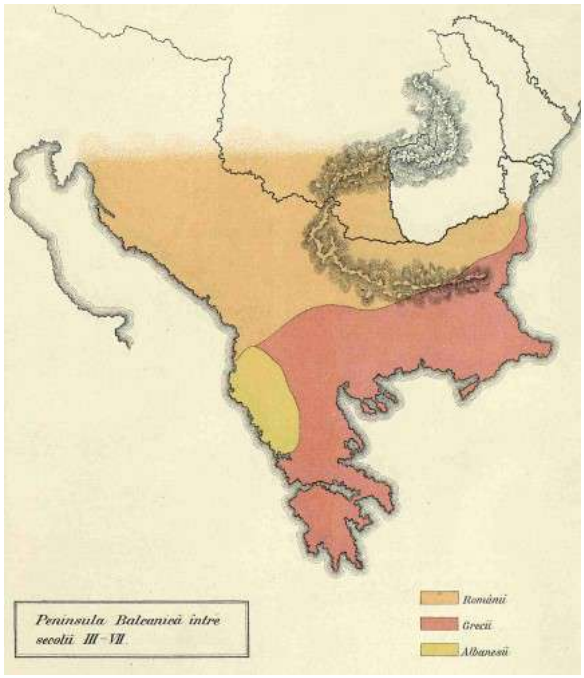

Pe lângă ramura Ghergană Est Balcanică (care a fost la baza constituirii acelei Vlahii / Țări Românești Estice din anul 836, menţionată documentar la 839), în zonă din secolul VIII - ori anterior din Constantinopol / Tracia, inclusiv din apusul Anatoliei, căci până la începutul secolului VII răsăritul Balcanic era în aceeaşi Chestură / organizare administrativă Imperială bizantină împreună cu Cipru, Ciclade şi Caria, toate zone Ghergane - şi-a avut rădăcinile şi ramura Vest Ghergană: Armânii Gherga din Vestul Balcanic, până la Veneția / ce se bucura de la sfârşitul secolului VII - cu sprijin Armân de pe coasta răsăriteană Adriatică şi în secolul VIII - de independenţă (unde în secolul IX a fost călugărul Georgius care a realizat prima orgă cu aer, în secolul X trăiau Gheorghe / Gerardo - tatăl şi fiul / devenit Sf. Gerard în Banat - în secolul XI s-a evidenţiat generalul Gheorgu "Maniacul", în secolul XII a existat vistierul Grigore al familiei G/herţegului Negru Vodă, ş.a).

Împăratul Vasile Macedonul şi fiul său Constantin (împreună cu soția Elena)

Grupul genetic patern "N" al lui Gherga s-ar regăsi şi la Împăraţii bizantini din secolul VIII - de exemplu la Dinastia Isauriană începând cu primul, Leon Syrianul din Gurgum, până la ultimul, Constantin "Orbul" - iar din secolul IX și la liderii Ruşilor ori Ungurilor (ce au fost urmaşii lui Constantin "Orbul", Împărat bizantin care a avut 2 fii: pe primul născut Leon / Urus - tatăl lui Rurik / întâiul Rege Rus şi al lui Jilka sau Ugyek / bunicul lui Arpad, Prinţul Ungurilor - şi pe mezinul "Basil", adică "şeful", înalt şi foarte puternic fizic, vestit îmblânzitor de cai, devenit Împăratul bizantin Vasile Macedonul, fondatorul Dinastiei Macedone / Armene a Imperiului Bizantin, indicat de Arabii contemporani lui ca Rus, care Imperial a cârmuit prin aparţinătorii săi în 867-1056). În anul 2013, Dr. Valery Kubarev - mare Prinţ Rus, şeful Casei Imperiale Rurik, genetic "N" ca Gherga - a afirmat despre rădăcinile Dinastiei Rurikilor (care a cârmuit Rușii în perioada 862-1598, aproape în paralel fiind Dinastia Arpazilor, care a cârmuit Ungurii în perioada 896-1301): "Lumea a fost condusă timp de peste 5 milenii de elita Finico-Ugră, din vremea Vechiului Egipt, atât în Orient, cât şi în Europa. Un urmaş al împăratului Attila al Hunilor - liderii Huni erau genetic 'N' - a fost Rurik, via Ernac / Ernakh 463-489 (mezinul lui Attila, care a condus şi Bulgarii de pe Volga). În 805-855, stăpânul peste Bazinul Volga a fost 'Avarul' / Aydar Urus - de la care provine numele Rus - care a avut mai mulţi copii, primul născut fiind Jilka care i-a urmat la conducere în 855-882 iar mezinul fiind Rurik (născut în 822, utilizând ca simbol şoimul sacru, numit Lachin în Slavonă, de la care Dinastia Macedonă a Imperiului Bizantin a fost ştiută şi ca Lecapenos), copiii crescând în Kiev; neputând stăpâni în S / zonă condusă de fratele său mai mare Jilka, din 862 - conform analelor Ruse - Rurik s-a instalat în N, la Novgorod, unde s-a aliat mai ales cu Va-regii / Vikingii (versiunea originii sale Scandinave sau Slave e eronată). După moartea taţilor lor fraţi Rurik şi Jilka, Igor - fiul lui Rurik - a domnit din Kiev peste Ruşi iar Almoş - fiul lui Jilka - a domnit peste Unguri. Progenitorul Urus - tatăl lui Jilka şi al lui Rurik - s-a născut în 797: se consideră că Leon / 'Leul', fiul împăratului bizantin Constantin Orbul - cu Teodora, a doua sa soţie - a murit bebeluş, însă de fapt a fost dus de rudele Ugriene / Bulgare pe Nipru şi a primit numele de Urus / 'Marele Urs' (fratele său mai tânăr de asemenea a dispărut de mic din Constantinopol, mai târziu devenind împăratul bizantin Vasile Makedonul, însurat cu Vikinga / Va-rega Eudochia; el din 869 a fost asociat cu nepotul Rurik, pentru facilitarea răspândirii creştinismului în N de către rudele lor, călugării Chiril şi Metodiu). Arpad - fiul lui Almoş / Al-moş, deci nepotul lui Jilka - a aparţinut grupului genetic Ugric 'N' al Ruşilor, care a fost regăsit patrimonial la împăraţii Romani Vespasian (9-79), Gordian I, II şi III, ş.a.; recent şi profesorul Feher Tibor din Ungaria - care a investigat mormintele Dinastiei Arpadiene - a identificat grupul genetic 'N' printre luptătorii săi. Numeroşi istorici au declarat reprezentanţii dinastici Macedoni / Lecapenos ai împăraţilor bizantini ca etnici Armeni: ideea a fost îmbrăţişată îndeosebi de cercetătorii Armeni, pentru a consola măreţia Armeană (dar şi de masonii Evrei, care eronat au conferit Dinastiei Lakapin / Lecapenos etnia Armeană); de exemplu, despre limba lui Vasile Macedonul - care vorbea rău Greaca dar ştia bine un grai necunoscut - decizia a fost că era Armeană, când de fapt nativ el era Rus. Acei Macedoni / Lecapenos aparţineau genetic grupului Ugriano-Rus 'N' (elemente dovedite în lucrarea 'Vedele Ruse' din 2009); primii Lecapenos au fost fraţii Jilka şi Rurik". Cercetările Dr. Valery Kubarev leagă conducătorii,

contemporani între ei, a unor părţi din răsăritul European (Macedonia, Bulgaria, Panonia, Karelia), însă nu numai - în centrul European, în Polonia şi Germania, de asemenea existând sub semnul vulturului clanul "von Gorka" / înrudit cu Rurik - şi explică prezenţa gărzilor Vikinge ale Împăraţilor bizantini; Împăratul bizantin Constantin "Orbul" era fiul Khazarului Leon, Împăratul bizantin în 775-780, băiatul Împăratului bizantin Constantin "Copronimul" / "Cufuritul" 741-775, ce l-a avut ca tată pe Împăratul bizantin Leon Syrianul / Gherganul Anatolian care a interzis icoanele creştine (născut în 685 la Gurgum, în 717 a preluat tronul Imperiului Bizantin prin forţă - ca să fie aproape de rudele sale Scite / Bulgare, aflate în Balcani de 36 ani, care atunci au ajutat în Tracia apărarea Constantinopolului de Arabi - şi a fondat Dinastia Isaurică a Împăraţilor bizantini, la putere până în 802). În acel context din secolul IX - când Gherganii erau printre puternicii timpului - cu cauze majore ca tactica exaltată a Sciților / Bulgarilor de a-şi agresa aliaţii, ajutorul oferit de bizantini (interesaţi să aibă amici la Fluviu) şi desigur iscusinţa organizatorică a Românilor, s-au născut primele formaţiuni Medievale doar Române, începând cu formarea Ţării Rumâne independente la Dunăre; în acel secol IX, apariția sa la Dunărea inferioară - ca "Vlașca de la Dârstor", după cum a numit-o academicianul Niculae Iorga - a favorizat emanciparea din N a Rușilor, creștinarea din S a Sciților / Bulgarilor și mutarea Ungurilor de la E Rumânilor / Românilor la V Rumânilor / Românilor: mari / importante consecințe, ceea ce i-a determinat pe nobilii Gherghi implicați în cârmuirea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân să-și apropie prima Țară Română, așa cum a acționat de exemplu și premierul / guvernatorul George, cumnatul Împăratului Simeon - primul Țar al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân - care a facilitat integrarea formațiunii în sistemul Imperial de putere, pe lângă ameliorarea relațiilor cu Imperiul Bizantin (familia lui s-a înrudit cu Dinastia Macedonă). Astfel, prima Țară Română / Română a ajuns vasală Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân dar apoi a trecut ca vasală Imperiului Bizantin (de fapt, motivul principal al ivirii formațiunilor teritoriale ale Românilor, Rușilor și Ungurilor în secolul IX fiind dispariția Imperiului Avar - întins între N Mării Negre și Munții Alpi, Hanatul Avar avându-și capitala acolo unde era reședința hanului, adică în Banat - la sfârșitul secolului VIII).

Leon Syrianul şi fiul său Constantin

Academicianul N. Iorga a explicat contextul secolului VIII din Imperiul Bizantin: "Leon a interzis icoanele la sfatul unor călugări rătăcitori (fundamentalişti creştini) şi al unor Evrei cari i-au prezis pe vremea când urmărea să ajungă împărat că nu va izbuti decât dacă va distruge icoanele; fiul său Constantin Copronimul / Cufuritul avea porecla injurioasă datorită unui accident neplăcut în timpul botezului, primită fiindcă era fiul celui care a interzis icoanele. Astfel, împăratul bizantin Leon - fondatorul Dinastiei Isaurice - lua şi din puterea călugărilor, spre mănăstirile numeroase ale cărora aceia s-au îngrijit ca fiecare să aibă cel puţin o icoană 'făcătoare de minuni' şi ca atare beneficiau de cele mai multe şi mai bune resurse imperiale, prin donaţiile foarte dese". Împăratul bizantin Leon Syrianul din Gurgum descindea din Gurg / Kurt - cel care a format în anul 632 Bulgaria "Mare" - la fel ca şi Împăratul Asparuh al Bulgarilor / Sciților, contrările celor 2 Dinastii fondate de ei (cârmuitoarele Imperiilor "Roman de Răsărit" / Bizantin şi Scito-Vlah / Bulgaro-Armân) favorizând formarea primului stat Român Medieval independent; în secolul X, hagiograful bizantin Simeon - ştiut şi ca "învăţatul Leo" - a scris despre cei fixaţi la N de Dunăre (după victoria de la Adrianopol) de către Împăratul Krum / Crum că erau "Makedoni" de neam, adică altfel decât bizantinii ajunşi dominaţi de Eleni / Greci: Armânii până şi azi sunt numiţi Makedoni (în secolul IX, la Dunărea inferioară trăiau Aromâni pe partea dreaptă şi Români pe partea stângă). Emanciparea Medievală a Românilor a fost în 2 faze: în mileniul I faţă de Sciți / Bulgari şi în mileniul II faţă de bizantini; timp de peste jumătate de mileniu, Românii / Rumânii răsăriteni - din Bazinul Dunării inferioare - au făcut legătura între Romei / bizantini şi Ruşi (din Bazinul Var / Niprului), prezenţele reciproce ale lor fiind remarcate în acele vremuri atât prin Rumâni la Kiev, cât şi de exemplu în Dobrogea prin Ruşi, Vikingi utilizând rune, Pamirieni, Greci, ş.a. la Basarabi-Murfatlar, în cea mai mare Biserică de cretă de acolo apărând inscripţiile din secolul X despre cârmuitorii George şi Gheorgu: de altfel, urmaşii Caucazienilor Gargar-Udi erau Varegii Gargari venerându-l pe supremul Zeu Odin / Hermes iar Vikingii / Varegii din Bazinul Baltic erau legaţi de Vulgarii din Bazinul Volga (se poate observa echivalenţa onomastică prin consonanţa VLG-VRG-VLC, între Vulgar pentru Bulgar / de pe Volga, Vareg - numele bizantin pentru Viking - şi Vlach / Vlak pentru Valah, la Dunăre, căci toţi iubeau valurile). În anul 841, Walafrid "cel Saşiu" - stareţul Mănăstirii Reichenau / Germania 47,41 lat. N, 9,03 long. E, de la Lacul Constanz din Alpi - în "Cărticica despre începuturile şi dezvoltările unor obiecte bisericeşti" a scris: "De la Greci am primit pe 'kyrch' / biserică de la 'kyrios' = domn, 'papst' / papă de la 'papa' = părinte (cuvânt care arată o anumită paternitate şi se potriveşte cu vrednicia clericilor), 'herr' / stăpân de la 'heres' şi multe altele. Dacă ne întrebăm cu ce prilej au ajuns până la noi aceste urme de Grecitate, trebuie să spunem că şi Barbarii au fost oşteni în statul Roman şi că mulţi au venit printre aceste fiare ca să lupte împotriva păcatelor şi că din aceste pricini ai noştri au învăţat multe lucruri folositoare, pe care nu le cunoscuseră mai înainte, mai cu seamă de la Goţi, care se chiamă şi Geţi, întrucât pe vremea când au fost aduşi la credinţa lui Christos ei trăiau în ţinuturile Grecilor, însă vorbeau limba noastră Germană. Şi după cum mărturisesc istoriile, învăţaţii acelui neam au tălmăcit pentru ei cărţile Dumnezeieşti pe înţelesul limbii lor, din care se păstrează şi azi urme la unii din ei. Am aflat din cele istorisite de o seamă de fraţi vrednici de crezare că mai ales la Tomitani slujbele Dumnezeieşti se săvârşesc până astăzi în aceeaşi limbă". În anul 1970, "Institutul de Arheologie" a observat pentru Academia Română că "era vorba de goţii trăind în părţile Constanţei de azi; textul e de văzut în legătură cu runele rupestre de la Basarabi-Murfatlar". Dr. Mihai Ovidiu Căţoi a scris "În legătură cu localizarea sciților tomitani consemnați de Walafridus Strabo" în revista "Pontica" din anul 2010: "Simpla consemnare 'a quasdam Scytharum gentes maxime Tomitanos', care foloseau în slujbele religioase cărţi pe care le păstrau de câteva secole, despre

existenţa cărora Walafridus a aflat de la nişte fraţi vrednici de crezare (‘fidelium fratrum didicimus’), devine un argument foarte serios al continuităţii creştine pe fostul teritoriu imperial ocupat de bulgari, ţinând cont de nivelul redus al informaţiilor pe care le deţinem cu privire la acest subiect. Păstrarea limbii şi a cărţilor de cult, aşa cum le tălmăciseră învăţaţii lor înaintaşi, demonstrează că acest grup a deţinut şi menţinut instituţii interne capabile să copieze acele cărţi, să transmită învăţătura şi să săvârşească cultul divin. Nu mai puţin important este faptul că regruparea goţilor, despre care personal consider că erau urmaşii acelor ‘Gothi minores’ evocaţi de cronicarul Iordanes în jurul fostului scaun eclesiastic de la Tomis poate fi un argument pentru supravieţuirea centrului bisericesc până la această dată. Aceşti sciţi tomitani reprezintă un bun exemplu de adaptare şi supravieţuire a structurilor creştine antice, în condiţiile destrămării autorităţii bizantine, administrative şi bisericeşti, de la Dunărea de Jos începând cu secolul VII, şi nu ar fi exclus ca în procesul de creştinare a Bulgariei să înţelegem nu numai o acţiune pornită ex nihilo faţă de unele grupuri, ci şi reformarea unor structuri bisericeşti antice încă existente, evident, acolo unde era cazul”. În anul 2008, cercetătorul Radu Oltean - ale cărui ilustraţii despre Basarabi-Murfatlar sunt redate - a reflectat despre situaţia din secolul X acolo: “Cetatea unde dorea cneazul Kievului - nepotul lui Rurik - să întemeieze o nouă capitală a fost identificată de arheologi în satul Nufăru de pe braţul Sf. Gheorghe al Dunării; acolo au fost dezgropate ruine ale unor case de lemn foarte asemănătoare cu cele descoperite la Kiev. Cetatea de pe insula Păcuiul lui Soare şi cetatea de la Nufăru sunt singurele cetăţi bizantine construite de la zero de pe teritoriul dobrogean. Prezenţa armatelor ruseşti şi ale aliaţilor în Dobrogea e o realitate dovedită şi arheologic, nu numai documentar. De ce nu ar fi trecut aceştia şi pe la complexul monastic de la Basarabi-Murfatlar? În fond, acest loc se află exact pe drumul de la Silistra la Constanţa sau către Nufăru”.

Basarabi-Murfatlar

Tot în anul 2008, Dr. Ionuţ Holubeanu de la Facultatea de Teologie din Constanţa - în zona căreia este complexul vechilor Biserici de la Basarabi-Murfatlar, inscripţionate cu zeci de semne Regale “IYI” / după cum a documentat şi Dr. Petar Dobrev - a enunţat: “Arhitectura e specifică secolului IV, însă nu s-au găsit dovezi suplimentare. În cea mai mare biserică e reprezentat Sf. Teodor. În acea vreme de funcţionare a sa, complexul oglindea mozaicul etnic al regiunii. S-au descoperit şi schelete ale unor nordici, probabil erau vikingi, căci pe aici, pe malul vestic al Mării Negre, trecea drumul cunoscut ‘de la varegi la greci’, adică de la vikingi la bizantini. E posibil ca unii vikingi să fi murit în zonă sau chiar să fi rămas să viețuiască. Alţii spun că au fost şi bizantini, căci avem inscripţii nu numai în rune, ci şi în greacă. Iar alţii spun că au fost şi autohtoni, proto-români - deci strămoşii noştri - pentru că inscripţiile acestea în limba greacă au greşeli de ortografie şi e clar că au fost scrise de cineva care nu stăpânea foarte bine alfabetul grecesc. Cea mai sigură ipoteză este că la Basarabi a fost un loc de pelerinaj”. (Amplificarea atracţiei pentru o varietate de creştini - dar nu numai - datorându-se şi celebrei Podgorii Murfatlar de acolo, aparţinând cârmuitorilor Vlaşcăi de la Dârstor / prima Ţară Română Medievală independentă). În imaginile următoare se pot vedea în paralel Coloana Cerului din neoliticul Oltean - după cum a studiat arheologul Român Dumitru Berciu în anul 1939 - şi Arborele Vieţii, emblematic stilizat “iYi” (în pronunţie “iui” / “io”, legat de iluminare):

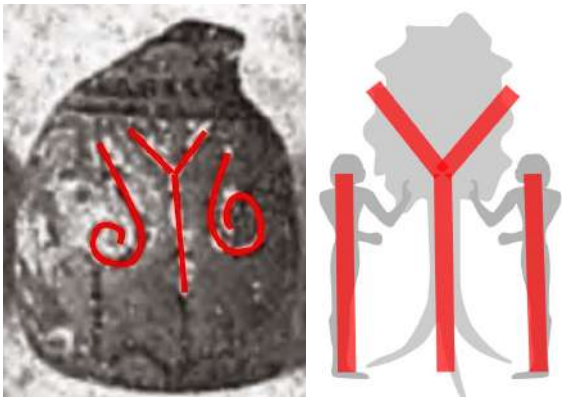

În anul 2011, Dr. Mihai Opreanu a consemnat: “Ansamblul din Murfatlar (Basarabi) e datat în secolele IX-XI şi este alcătuit dintr-o serie de încăperi rupestre, printre care se numără 4 bisericuţe, locuinţe, cavouri, galerii ramificate, grupate în mai multe zone cu legături între ele. Săpate în masivul de cretă, ele reproduc şi amplifică în sculptură, spaţii şi volume cunoscute în arhitectura construită a secolelor VII-X. Atât pe paramentele încăperilor cât şi ale carierei vechi, au fost incizate cu unelte ascuţite desene cu caracter laic şi religios. În strânsă legătură cu desenele, sunt incizate inscripţii. Cea mai mare parte a inscripţiilor e într-o scriere enigmatică ce n-a putut fi descifrată până în prezent; este asemănătoare cu scrierea runică, ce se întâlneşte în Scandinavia. În strânsă legătură cu ansamblul rupestru, a fost degajată în imediata lui apropiere o aşezare formată din locuinţe construite deasupra terenului din materiale locale, vetre de foc şi un cimitir”. Atestarea din secolul X la Basarabi-Murfatlar (în cea mai mare Biserică de acolo) a liderilor Gherga - judecătorul George şi jupanul Gheorghe - confirmă schema de putere a primei Ţări Rumâne formată în regiune din secolul precedent, IX. La sfârşitul aceluiaşi secol IX, a fost documentată istoric existenţa altei Ţări Române, cârmuită

de Timoceanul Glad din Vidin, extinsă preponderent în Banat (regiunea cu actuala răspândire nominală Gherga cea mai bogată); iată aşadar Ţări Române în secolul IX - în legătură directă cu Gherga - ambele pe Valea Dunării, cea a foştilor Geţi în Bălţile şi Delta Dunării şi cea a foştilor Daci de la Defileul Dunării, amândouă formaţiunile fiind manifestări atât autonome Valahe / Rumâne faţă de Imperialii Balcanici, cât şi de evidentă emancipare în străvechea vatră autohtonă. Românii / Ru-mânii - Oamenii de pe Râurile ce curg pe Văi - erau Valahi, care trăiau pe malurile apelor cu valuri iar Dunărea (cea mai mare apă din spaţiul lor Valah / Ţara Românească de pildă având denumirea de Valahia până în Epoca Modernă) produce cele mai importante valuri, aşadar fiind şi natural firească apariţia primelor Ţări Române pe Valea Dunării, Valahii nefiind doar pe câte o Vale oarecare, ci mai ales în Valea celei mai mari ape. Ambele Ţări Române formate în secolul IX (cea din Bălţile şi Delta Dunării + Dobrogea, respectiv cea de la Defileul Dunării, cuprinzând mai ales Timocul + Banatul), au fost vasale în secolul X - Imperiului Bizantin / cea Estică și respectiv Imperiului Scito-Vlah = Bulgaro-Armân / cea Vestică - fiind ocupate în secolul XI de Nordici: Voivodatul apusean de Unguri iar Voivodatul răsăritean de Cumani (la 2 decenii după ocuparea Banatului de către Unguri). Prima Ţară Română Medievală independentă aşadar a dăinuit în perioada 836-1048: a fost centrată pe Bălţile şi Delta Dunării, era creştină iar printre cârmuitorii săi au fost Ghergani, ca jupanul Gheorghe şi judecătorul George, menţionaţi la 982 în cea mai mare Biserică rupestră de la Basarabi-Murfatlar, la graniţa cu Imperiul Bizantin (marcată de valul de Pământ dintre Cernavodă / "Cerna-Vodă" şi Constanţa); la disoluţie, părţile sale apusene au fost stăpânite de vasalii bizantini din Dârstor / Silistra în S Dunării - în anul 1054 a intervenit schisma creştină - respectiv de Vodă Vlad în N Dunării / Muntenia (după cum a consemnat "Codexul Rohonc" găsit la Rechnitz / Rohonc 47,18 lat. N, 16,26 long. E în Burgenland, lângă regiunea Kerka din Vestul Panonic, fosta zonă Vlahă de la actuala graniță dintre Austria și Ungaria - vecină cu Savaria de unde a fost Sf. Martin din Tours în secolul IV = protectorul dinaștilor Merovingieni ai Francilor - cronică scrisă cu caractere semănând celor din Bisericile rupestre de la Basarabi-Murfatlar dar și cu anteriorul script al Tezaurului Avarilor de la Sânnicolau Mare / Banat).

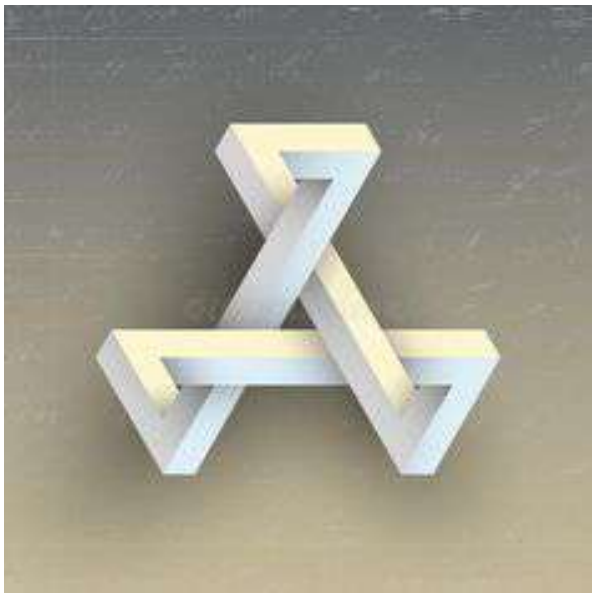

La începutul secolului XVIII, Dimitrie Cantemir / fost Domn al Moldovei a scris în "Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor" că Ruric era din Bazinul Vistulei (al Fluviului curgând din Carpați în Marea Baltică), cu strămoșii Antici identificați în secolul I pe 2 ramuri, până la primul Împărat Roman și până la primul Prusac: Baltic dintre apa "Vislii" / Fluviului Vistula și apa Râului Neman (lung de 937 km, cu izvorul în BelaRus și gura în Lituania). Academicianul Gheorghe Brătianu a scris despre acele vremuri, de timpurie independență Românească, din secolele IX-XI, în cartea "Marea Neagră", privind cele petrecute în vecinătatea răsăriteană: "Se cunoaște versiunea oficială, înregistrată de Cronica numită a lui Nestor: după menționarea unui prim atac împotriva Constantinopolului din 852 și a tributului plătit de slavi varegilor, urmează apelul adresat de către slavi străinilor în 862, ca să vină să le organizeze și să le conducă țara: 'Neamurile se certau, erau gâlcevi și făceau război între ei. Atunci și-au spus: să căutăm un cneaz care să domnească peste noi și să ne judece după dreptate. Și merseră dincolo de Marea varegilor la ruși; căci acei varegi se numeau ruși, alții se numeau goți, alții suedezi, alții normanzi, alții angli. Iar slavii, vesii, ciuzii, krivicii spuseră rușilor: Țara noastră e mare și bogată dar nu e rânduială la noi; veniți să ne cârmuiți și să ne gospodăriți. Și 3 frați s-au adunat cu neamurile lor și au luat cu ei pe ruși. Merseră întâi la slavi și clădiră orașul Ladoga iar Rurik, cel mai mare, s-a așezat acolo, al doilea Sineus pe țărmurile Iezerului Alb iar al treilea Truvor la Izborsk'. Trebuie să recunoaștem că numele rusești indicate de cronică, cele ale nobililor din anturajul cnejilor, sunt nume germanice. Împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a indicat 2 denumiri pentru fiecare cataractă a Niprului, notând șirul ce constituia o suită de obstacole pentru navigație, primul fiind nume rus iar celălalt slav: primele nume nu lasă nici o îndoială asupra originii lor scandinave. Mișcarea varegilor spre sud a făcut parte din marea expansiune normandă, care i-a împăștiat pe vikingi pe toate mările și a aruncat Europa Occidentală pradă incursiunilor lor piratерești. Varegii nu aveau în fața lor vastul orizont al Oceanului, ca norvegienii sau danezii; pe țărmurile răsăritene ale Balticii, ei se găseau într-o țară de lacuri și păduri, al căror labirint trebuiau să-l străbată ca să ajungă în văile marilor fluvii, pentru ca de-a lungul lor să poată apoi coborî până la marile piețe ale Orientului. Ei s-au infiltrat, profitând de neîncetatele rivalități dintre triburile slave sau finice, oferindu-și serviciile de mercenari sau exercitându-și îndeletnicirile de negustori, care se dublau cu cele de pirați (ce aveau să-i orienteze de timpuriu spre marile centre de trafic și spre căile ducând la ele). Cronica amintește drept una din primele inițiative ale lui Rurik întemeierea orașului Novgorod, 'poarta de vest' a Rusiei, deschisă spre țările baltice; îndată după aceasta, același text a menționat plecarea a 2 conducători varegi, Askold și Dir, 'ca să meargă la Constantinopol' și popasul lor pe Nipru, unde au întemeiat Kievul, pe care Oleg, succesorul lui Rurik, l-a luat în stăpânire în 881. Numele de 'Sambatas' indicat de Constantin Porfirogenetul pentru a desemna acel oraș ar putea fi ungurescul 'Szombat' pentru fortăreață și ar aminti astfel trecerea maghiarilor, în drum spre Europa Centrală, pe care cronica lui Nestor nu a omis să o înregistreze. Așa se încrucișau pe Nipru căile popoarelor în mișcare. Pentru niște navigatori ca varegii, era lesne să coboare cursul acestui mare fluviu, conducându-și bărcile ușoare în așa fel încât să evite vâltorile cataractelor. Ei au ajuns probabil pe malurile Mării Negre încă de la mijlocul secolului IX. Din acel timp datează fără îndoială informația culeasă de istoricul Al

Masudi, care numea Pontul Euxin 'Marea Burgar, Ros, Pacna, Baggard'; ultimele nume sunt ale 'popoarelor turcice', anume ale pecenegilor și ungurilor dar cronicarul arab a scris tot așa de clar 'Marea rușilor', al căror nume l-a transpus împreună cu cel al varegilor, de la Marea Neagră la Baltica. Începând cu 860, atacurile s-au succedat împotriva Constantinopolului, amenințat de flotele lor la intrarea în Bosfor. Tot Constantin Porfirogenetul a fost cel care ne-a oferit informații asupra itinerariului lor: de la gurile Niprului ei ajungeau la Delta Dunării, nu fără a fi expuși (în secolul X) atacurilor pecenegilor, care preluaseră în această regiune locul maghiarilor: de acolo ei se îndreptau spre sud, făcând escale la Constantia (ce înlocuise Tomisul, în Dobrogea)".

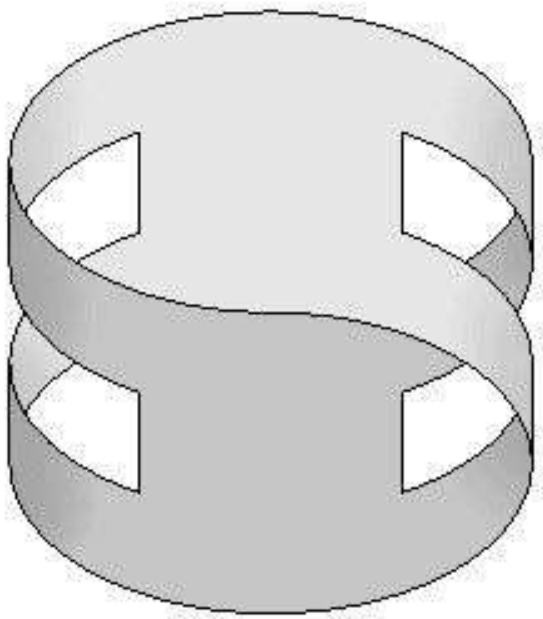

"În 907, o expediție a obligat Imperiul bizantin să încheie un tratat comercial cu acei noi adversari, care reînnoiau împotriva sa isprăvile goților și ale herulilor din secolul III. În 941 atacul rusesc contra Bizanțului pare să fi fost unul dintre cele mai importante: a eșuat datorită focului grecesc, care a distrus bărcile varegilor. Când - 3 ani mai târziu - cneazul Igor și-a adunat armata la gurile Dunării, ca să reînceapă atacul ce fusese respins, bizantinii au socotit preferabilă angajarea de negocieri. Ele s-au finalizat cu tratatul din 945, ale cărui prevederi păreau mai favorabile Imperiului decât acelea din 911. Stipulațiile sale erau întru totul caracteristice atât pentru spiritul întreprinzător al varegilor, cât și pentru politica economică a Bizanțului, din vremea când 'Cartea Prefectului' reglementa până în cele mai mici amănunte tranzacțiile comerciale. Cartierul Mammas din Constantinopol a fost rezervat negustorilor ruși dar le era interzis să-și petreacă iarna acolo, astfel că trebuiau să se întoarcă acasă. Navigația pontică respecta regula de a nu înfrunta furtunile anotimpului rece. Negustorii erau grupați după orașele de unde veneau: Kiev, Cernigov, Pereiaslavl; ei trebuiau să intre în capitala bizantină printr-o singură poartă, în grupuri de câte 50, sub conducerea unui ofițer imperial. Alte articole se refereau la teritoriul Chersonului, pe care cneazul rus se angaja să-l respecte și să-l apere la nevoie de 'bulgarii negri'. Era interzis să se atingă de epave iar pescuitul în estuarul Niprului era liber însă și acolo rușii s-au angajat să nu ierneze. Acel tratat a pus bazele unei înțelegeri și a unei adevărate colaborări între Imperiul bizantin și statul varegilor: acele relații aveau să se dezvolte în a doua jumătate a secolului X, nu fără a întâmpina anumite dificultăți. Varegii figurau de atunci încolo printre războinicii de elită ai armatei imperiale. Aceasta le-a verificat valoarea pe câmpurile de luptă din Bulgaria, unde Sviatoslav, fiul lui Igor, dorea să-și extindă dominația; a fost nevoie de efortul lui Ioan Tzimiskes pentru a-l opri în 971 sub zidurile Silistrei. Politica de echilibru, preconizată de tratatul lui Constantin Porfirogenetul, a făcut restul; conducătorul rus a fost măcelărit la înapoiere de pecenegi. Mai greu a fost însă de încheiat socotelile cu succesorul său, Vladimir: un contingent vareg venise să-l ajute pe împăratul Vasile II să înăbușe răscoalele din Asia Mică, iar cârmuirea bizantină promisese cneazului Kievului mâna unei prințese imperiale; ar fi însemnat în direcția varegilor o reluare a politicii matrimoniale, aplicată altădată pentru a încheia alianța cu chazarii. Dar era vorba de a da o Porfirogenetă unui barbar; de aceea, odată pericolul îndepărtat, curtea bizantină - al cărei prestigiu crescuse mult sub împărații din dinastia macedonă - nu a mai vrut să îngăduie acea mezalianță. A fost nevoie de asediul Chersonului și de cucerirea orașului respectiv de către Vladimir, în 988, pentru a-l obliga pe bazileu să-și țină promisiunea și să-și sacrifice sora, pe prințesa Ana. Dar ceea ce a rezultat, botezarea prințului rus și convertirea poporului la creștinism, au compensat cu prisosință acele incoveniente și au deschis civilizației bizantine o sferă de influență încă neegalată: hotărârea lui Vladimir a avut pentru Europa Răsăriteană consecințe nu mai puțin considerabile decât botezul lui Clovis în Occident. De atunci încolo relațiile au fost cordiale, cu excepția unui conflict din 1043, când o nouă expediție navală împotriva Constantinopolului a avut aceeași soartă ca și cele ce o precedaseră. În sistemul pontic al Bizanțului, marele cnezat al Kievului a înlocuit atunci Imperiul chazar, care încetase de a mai fi o putere de prim rang. Varegii își încercaseră norocul în acea direcție, dar în același timp câștigau poziții pe litoralul Mării Negre".

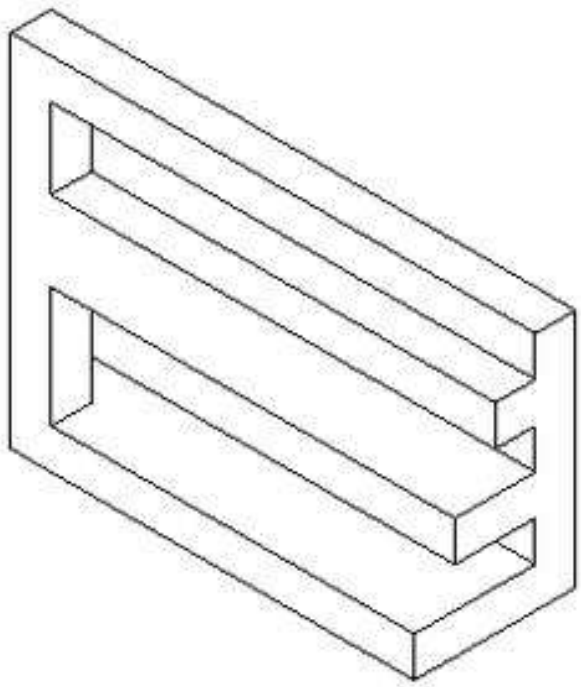

"Al Masudi a relatat amănunțit o expediție rusă care după ce a coborât pe Nipru și a ocolit Crimeea a

traversat, spre 913, teritoriul chazar, cu permisiunea chaganului, ca să coboare în Valea Volgăi și să meargă să prade așezările musulmane de pe malurile Caspicii. La întoarcere lucrurile au mers mai puțin bine, căci garda horezmiană a suveranului chazar și musulmanii care erau mai numeroși în statul său, au ținut să-și răzbune coreligionarii și au distrus ceata varegă care se întorcea încărcată cu pradă. De aceea Sviatoslav înainte de a-și întreprinde expediția în Balcani, unde avea să se ciocnească de forța renăscută a Bizanțului, a avut grijă să-și impună mai întâi dominația asupra bulgarilor de pe Volga, să năruie puterea chazară și să supună pe alanii de la nordul Caucazului. El s-a vădit prin acelea un diplomat neînzestrat, căci victoriile sale au deschis calea pecenegilor, al căror pericol avea să-l înfrunte singur. Nu a fost mai puțin adevărat că, îndată după convertirea lui Vladimir și îndeosebi sub domnia lui Iaroslav cel Mare, cele 2 piese principale ale politicii din Bazinul pontic au fost bizantinii și varegii: împreună, au lichidat ceea ce mai rămăsese încă din dominația chazară. Religia a adăugat o nouă legătură celor stabilite prin comerț (în acel domeniu Rusia kieviană a urmat direct Imperiului chazar și i-a continuat relațiile). Constantinopolul deținea la ruși un prestigiu a cărui influență s-a păstrat de-a lungul secolelor. De la el au primit creștinismul, de la el au împrumutat arta, scrierea, folosirea monedei și o bună parte din organizarea administrativă. Nu e nevoie de mai mult pentru a dovedi rolul jucat de comerțul bizantin în viața lor socială. Fără îndoială, formele prin care el s-a exercitat au fost primitive, dar ceea ce contează nu au fost formele acelui trafic, ci acțiunea exercitată de el. Se poate spune că în adevăr el a determinat la rușii din Evul Mediu timpuriu constituirea societății. Printr-un contrast izbitor față de ceea ce s-a constatat la contemporanii lor din Europa carolingiană, nu numai importanța, dar chiar ideea unei proprietăți funciare le era necunoscută. Noțiunea lor de bogăție nu cuprindea decât bunuri mobile, din care mai prețioase erau sclavii. Ei nu se interesau de pământ decât în măsura în care, prin dominația pe care o exercitau asupra lui, își puteau însuși produsele sale. Și dacă acea concepție era a unei pături de războinici cuceritori, fără îndoială că s-a menținut atât de mult, pentru că acei războinici erau în același timp și negustori. Să adăugăm că gruparea rușilor în 'gorod'-uri, motivate la început de necesități militare, a corespuns admirabil și necesității comerciale. O organizație creată de barbari pentru a menține sub jug populații cucerite s-a adaptat genului de viață care le-a devenit propriu de îndată ce au fost supuși atracției economice a Bizanțului și a Bagdadului. Exemplul lor arată că o societate nu trebuie să treacă neapărat prin faza agricolă înainte de a se deprinde cu comerțul. Lucrurile s-au petrecut astfel deoarece rușii chiar de la început în loc să fie ca locuitorii Europei Occidentale izolați de lumea exterioară, au fost dimpotrivă împinși sau mai bine zis antrenați să comunice cu ea. De acolo opozițiile atât de tranșante prin compararea organizării lor sociale cu aceea din Imperiul carolingian: în locul unei aristocrații domeniale, o aristocrație comerciantă; în locul șerbilor atașați de pământ, sclavi considerați ca instrumente de lucru; în locul unei populații trăind la țară, o aglomerație de populații la orașe; în fine, în locul unei simple economii de consum, o economie de schimb și o activitate comercială regulată și permanentă. În secolul XI, vreo 50 de orașe din Rusia kieviană dispuneau de o organizare comunală, al cărei organ esențial era adunarea 'vece' care își opunea voința celei a cneazului, într-o vreme când în Occident comuna de-abia se înfiripa. Antichitatea lăsase moștenire întregului Bazin pontic tradiția civilizației înfloritoare a cetăților grecești și a comerțului lor cu interiorul regiunilor scitice, sarmatice sau getice. Bizanțul menținuse acolo majoritatea pozițiilor Romei, pe care aceea avea să le piardă în Occident. Imperiul chazar își întemeiase la rândul său puterea pe dezvoltarea comerțului și a orașelor și practicase comerțul cu lumea arabă, mai mult încă decât cu Imperiul bizantin. Acele antecedente istorice nu puteau rămâne fără consecințe. Rusia kieviană în prima perioadă a evoluției sale avea să moștenească în mod firesc particularități de la predecesorii săi. La fel ca aceia, era un stat aproape eminamente comercial; ca și aceia, a încercat să ocupe litoralul Mării Negre, iar viața sa politică și culturală, ca și a lor, a fost orientată către sud și est, spre Grecia și Orient iar nu către vest, spre lumea romană din Occident. Acea orientare era facilitată prin noul echilibru realizat în primii ani ai secolului XI, care deschidea influenței Constantinopolului cele mai ample perspective pentru o penetrație pașnică. În jurul anului 1000, varegii ruși de la Kiev, armenii de la Ani, micii regi din Georgia și din Iberia priveau spre Bizanț, care se afla din nou în apogeul măririi sale. Prin relațiile ce se stabileau pe de altă parte cu monarhiile din nord și din vest, Rusia se integra tot mai mult în politica și civilizația acelei mari unități creștine care avea să fie Europa. Dar înainte de sfârșitul secolului XI, invaziile turcice aveau să modifice încă o dată cursul evenimentelor".

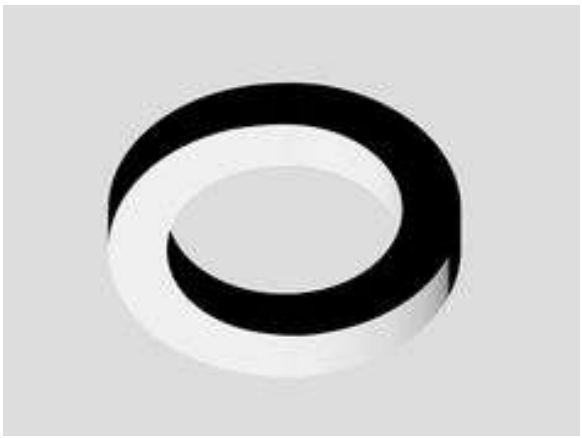

În "Istoria Românilor pentru poporul Românesc" din anul 1926, academicianul A/Român Niculae Iorga a scris: "Puțin după anul 1000, pe vremea Pecenegilor, cu îngăduința acelora și oarecum sub înrâurirea bizantinilor din vecinătate - care aveau Marea și Dunărea - căpetenii Românești au întemeiat, cu ajutorul locuitorilor din orașele care se păstrau, cele dintâi State ale noastre, între Silistra și cetatea Vicina a Dobrogii. De pe urma acelui Stat, se cheamă 'Vlașca' (Slavonește, pentru 'Țara-Românească') unul din județele de câmp Muntene. Dunărea rămânea în tot acest timp împărătească / bizantină, cu străji pe amândouă malurile". Codicele "Rohonc" - păstrat de Academia Ungariei - fiind copia din secolul XVI a primei Cronici Muntene, prezintă aspecte din secolele XI şi XII (între pierderea Dobrogei de către prima Ţară Română Medievală independentă şi includerea apoi a primei Ţări Rumâne Medievale independente în Imperiul Româno-Bulgar); documentul a ajuns în răsăritul Austriei - la Dunărea mijlocie - probabil datorită înrudirii localei Dinastii Babenberg cu Basarabii Românilor (care au cârmuit pe Valea Dunării inferioare şi îndeosebi în N Dunării la începutul mileniului II): e de observat că în secolul XV a existat înrudirea dintre Rohonci şi Vlahii Grgur = Boieri de Corbu având reşedinţa în Ţinutul Lika din Croaţia la

Udbina 44,31 lat. N, 15,45 long. E, după cum a documentat în anul 2018 cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Serbia (transmiterea Cronicii "Rohonc" putând fi prin acei Grgur, documentați ca nobili Vlahi puternici pentru secole în acele părți, legați la sfârșitul secolului XI inclusiv de fondatorul George al Dinastiei Negru Vodă din fruntea Românilor Carpatici). După cum a studiat Dr. Dumitru Țeicu 1954-2018 - directorul "Muzeului Banatului Montan" din Reșița / reședința județului Caraș-Severin - în "Geografia ecleziastică a Banatului Medieval" din anul 2007, la circa un km răsărit / în amonte de portul Periam 46,02 lat. N, 20,52 long. E / județul Timiș de pe Râul Mureș, zis Grădiște în Română, respectiv Priamus în Latină, exista pe malul Bănățean de la sfârșitul secolului XII Mănăstirea Benedictină Rohonca, spre localitatea Satu Mare 46,04 lat. N, 20,57 long. E (Ungurește "Temes-Nagy-Falu"): de acolo binecuvântații călugări "negri" țineau legăturile cu vasta rețea Benedictină Medievală (care - conform cercetătorilor Marcel Pacaut și Jacques Rossiaud în anul 1982 - încă de la sfârșitul secolului XI depășea în Europa mia de locașuri); Mănăstirea Rohonca din Banat, împroprietărită de Regele Arpadian Andrei II în anul 1232 cu moșia "Terra Jara" din comitatul Cenadului, a fost distrusă de invazia Tătaro-Mongolă din anul 1241 iar apariția Rohoncă ulterioară din partea opusă a Panoniei - unde a fost păstrat Codicele "Rohonc" - poate fi corelată cu evenimentul respectiv (datorită atacului răsăritenilor din secolul XIII, acea Cronică - puternic marcată creștin, așa cum se poate vedea în document - a fost salvată în apus). În anul 2016, soții Țiplic de la Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu au documentat asaltul catolic dinspre Nord asupra Românilor din Sudul Ardealului - cu bej pe harta următoare - înaintea invaziei Mongolo-Tătare din anul 1241 (absența penetrării catolice însemna deosebita organizare Românească la poalele Nordice ale Carpaților Meridionali / gospodărirea în zonele respective fiind exercitată de către dinaștii Negru):

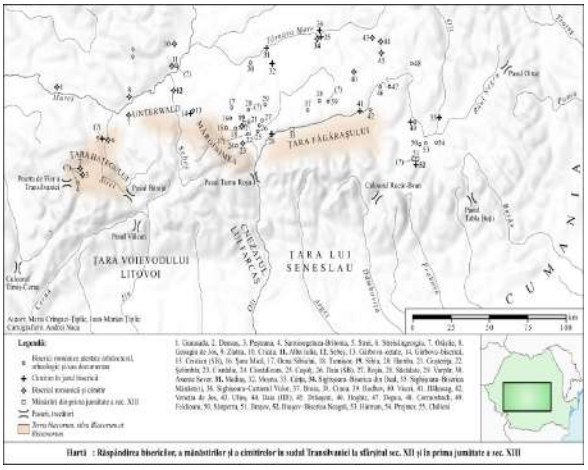

Hartă : Răspândirea bisericilor, a mănăstirilor și a cimitirelor în sudul Transilvaniei la sfârșitul sec. XII și în prima jumătate a sec. XIII

Se poate observa continuitatea Voivodală Românească începând cu anul 836: de-a lungul a peste 2 secole, dezvoltarea unor localităţi ale sale au atins niveluri extraordinare pentru Europa vremurilor, însă în anul 1048 bogata regiune a Dobrogei a fost ocupată de Pecenegi, până în anul 1185 teritoriul Ţării Române extinzându-se spre V, din Muntenia în Oltenia ("Cronica Rohonc" - începând de la Vodă Vlad - acoperind concludent tocmai acea perioadă); apoi, în cadrul Imperiului Româno-Bulgar din 1185-1242 (de la înființare până la năvala Mongolă), în N Carpaţilor Meridionali a dominat Dinastia G/herţegului Negru Vodă, Cavalerul Gregorie Veneţianul fiind - de la început - emblematic pentru aceea / ajutând decisiv instalarea Imperială a Dinastiei Asan la Târnovo / Bulgaria, în anul 1290 datorită înfrângerii Cumanilor fiind întemeierea oficială a Ţării Româneşti, prin "descălecare", fapt reţinut istoric ca debutul unui "nou" Voivodat, al UngroVlahiei, adică al Vlahilor de lângă Unguri.

Prima Cronică Munteană: "Codicele Rohonc"

De la sfârşitul secolului III (după anul 275 - adică după retragerea Romanilor din N Dunării în S Dunării - cei de pe malul stâng al Istrului / Dunării inferioare, dintre Banat / Panonia şi Deltă, s-au putut auto-organiza, chiar dacă au fost hărţuiţi pentru vasalitate Imperială în următorul secol de către cei din S şi apoi de migratorii din N, etc). Propriu-zisa emancipare Vlahă în Dobrogea a fost încă de la mijlocul secolului V, soţia Hună a cârmuitorului Blachernos de acolo ridicând în Tracia la Constantinopol (capitala Imperiului Bizantin de 120 ani) Biserica "Blachernae" pentru nobilul său soţ răposat: el era din familia Imperială, căci nu numai Prinţesa Pulcheria din Dinastia Teodosiană a ajutat ridicarea edificului creştin dar şi fondatorul Dinastiei Trace a Imperiului Bizantin în acelaşi secol a fost înhumat acolo. La Tomis / azi Constanța, în secolele V-VI era în uz sigiliul de plumb al demnitarului Gheorghe - astfel cum a documentat arheologul Harilaos Metaxa - iar pe moșia de la Lazu / judeţul Constanţa (din S orașului Tomis) a fost îngropat creştinul Gheorghi, de la care a rămas crucea de marmură inscripţionată în aşa-numita Latină vulgară: puternicii Vlahi Gheorghi din Dobrogea acelor vremuri au lăsat mărturii (nu era la îndemâna oricui pe atunci să aibă sigiliu ori cruce de marmură; de altfel, însuşi denumirea braţului Sf. Gheorghe - cel mai vechi al Dunării - este semnificativă / acum e braţul cel mai Sudic al Deltei). În secolul VII, datorită Elenizării Bizanţului, Vlahii s-au auto-determinat / s-au delimitat în Imperiu, din anul 680 inclusiv cei Dobrogeni preferând intrarea în Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, acceptând separarea de bizantini până în secolul IX, când contextul i-a determinat să-şi formeze propria Ţară Română, pe ambele maluri ale Dunării de Jos: Dobrogean şi Muntean (curând - în acelaşi secol IX - în susul Dunării, la Gherdap / tot pe ambele maluri ale Fluviului, s-a consolidat şi cealaltă Ţară Română, cea apuseană, vasală Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, ambele Voivodate Româneşti din Valea Dunării existând dinaintea sosirii Ungurilor în Panonia, care atunci când au năvălit s-au confruntat cu alte 2 Voivodate Româneşti ale acelui secol IX, aflate pe cele 2 părţi ale Carpaţilor Apuseni, în Ardeal Voivodatul cârmuit de Gelu = Georgelu corespunzător Dr. Pericle Papahagi iar în Crişana Voivodatul cârmuit de Menu-morut). Este de ştiut că în timpul Hunilor (secolul V), atât formaţiunea Dobrogeană cârmuită de nobilul Blachernos / Vlachern, cât şi cele 2 formaţiuni din apusul

Carpaţilor - a Banatului sub cârmuirea lui Zerkon şi a Crişanei cârmuită de dinastia din care era Menumorut - existau, însă de-a lungul timpului n-au fost independente ori de sine stătătoare / aşa ca prima Ţară Română de la Dunărea inferioară, cea din secolul IX. Dr. Marki Sandor a reflectat datele din Cronica "Gesta Hungarorum" pe harta înfăţişând situaţia relatată de acel document la momentul sosirii Ungurilor în Panonia (anul 896):

Privind situaţia de la Dunărea inferioară din acele timpuri Medievale, au fost de pildă şi hărţi Germane, ca de exemplu cea din "Atlasul Istorico-Geografic" publicat în Berlin la 1824 despre anul 900 - cu existenţa a 5 formaţiuni teritoriale Româneşti - ori alta prezentând Principate Române în timpul cruciadei din anul 1190 condusă de Împăratul Frederic "Barbă Roşie", etc. În publicaţia "Acta Centri Lucusiensis" = "Lucus" 7A / 2019, Laurenţiu Nistorescu şi Romulus Popovici au scris despre "Identitatea ulichilor şi câteva marginalii metodologice": "În anul 940, trupele comandantului militar Sveneld al cnezatului de Kiev, care se aflau de mai multă vreme în stare de război cu daco-românii / vlahii din zona Nistrului Mijlociu, reuşesc, după asedierea unei importante fortăreţe vlahe din vecinătatea fluviului, să forţeze o parte a locuitorilor romanici din zonele de la est de Nistru să se strămute în teritorii mai aproape de protectoratul Imperiului de Constantinopol. (Merită reţinută posibilitatea cu un foarte ridicat grad de probabilitate ca acest nou conflict dintre vlahi şi kieveni să aibă legătură directă cu pregătirea, de către cneazul Oleg, a campaniei maritime împotriva Constantinopolului din vara anului următor, kievenii dorind astfel să-şi asigure spatele frontului în perspectiva confruntării cu Imperiul, ceea ce implică şi faptul, plin de semnificaţii, că vlahii aveau în acel moment - dacă nu chiar pe termen lung - un statut de aliaţi / vasali ai Imperiului). Relaţiile conflictuale dintre vlahi şi kieveni datau cel puţin din generaţia anterioară, dovadă fiind faptul că, în anul 885, între cele două părţi avuseseră loc mai multe confruntări armate în care vlahii beneficiaseră de sprijinul neamului vecin şi înrudit al tyrageţilor, astfel că, atunci, şi vlahii, şi tyrageţii au reuşit să-şi păstreze independenţa faţă de statul kievean al cneazului Oleg, spre deosebire de poliani, derevliani, severiani şi radimichiani, care intraseră sub autoritatea noii puteri răsăritene. Tyrageţii vor cădea (doar vremelnic, până la apariţia în regiune a pecenegilor) sub hegemonia Kievului cândva, la cumpăna dintre secolele IX şi X, fiind obligaţi să ia parte la campania pe care cneazul Oleg o va duce împotriva Imperiului de Constantinopol între anii 904 şi 907, dar vlahii vor continua să reziste în faţa expansiunii kievene, chiar cu preţul unor cedări teritoriale în spaţiul dintre Nistru şi Bug, până când instalarea în regiune a pecenegilor va schimba radical balanţa de forţe. (Pecenegii sunt atraşi în conflictele din regiunea dunăreană începând cu anul 916, în urma propunerii de alianţă antibizantină pe care le-o face ambasada ţarului bulgar Simeon, dar se vor instala durabil în spaţiul dintre Volga şi gurile Dunării abia în anii de sfârşit ai primei jumătăţi a secolului). Deşi reflectate în surse de primă mărime - şi de mare notorietate - precum aşa-numita cronică a lui Nestor, întâmplările de la sfârşitul secolului IX şi prima jumătate a celui următor au fost aproape cu totul ignorate în istoriografia noastră, chiar în condiţiile în care aceasta este marcată de o, doar parţial justificată, lamentaţie despre 'tăcerea documentelor' de-a lungul mileniului migraţiilor, şi mai cu seamă al veacurilor VII-X. Lipsa de interes faţă de informaţiile referitoare la spaţiul şi societatea din spaţiul carpato-danubian - din vechea Dacie Magna sau, în abordare retrospectivă, din arealul de sinteză (de 'etnogeneză') daco-română - pe care le conţin izvoarele de notorietate ale acestei epoci ar putea fi de înţeles într-o anumită măsură dacă acestea ar releva aspecte marginale sau detalii insignifiante despre starea de lucruri din arealul nostru. Nu este însă cazul în exemplul dat, datele de mai sus fiind, dimpotrivă, de natură să reconstituie o stare de lucruri cu relevanţă majoră: ele atestă că, în epoca dată (secolele IX-X), în spaţiul dintre Carpaţii nord-estici şi cursul mijlociu al Nistrului, cu largă desfăşurare şi la răsărit de acesta, funcţiona o formaţiune politică cu stabilitate multigenerațională, cu un conţinut etno-demografic de certă provenienţă daco-romană, bine organizat (în termenii epocii şi ai contextului regional, desigur), în particular dispunând de suficiente resurse militare pentru a face faţă unei puteri emergente care putea provoca frecvent aşezământul imperial al Constantinopolului, şi care devenise un factor de polarizare politică regională. Că nu recurgem la nici o supralicitare interpretativă, ne asigură deopotrivă informaţiile din câteva izvoare anterioare şi imediat ulterioare întâmplărilor relatate. Astfel, Geografia Anonimului Bavarez (în titulatura sa consacrată, 'Descriptio civitatum et regionum ad septentrionalem plagam Danubii', o sursă de mare notorietate pentru înţelegerea realităţilor europene din veacul IX, şi ea îndeobşte ignorată în istoriografia noastră), redactată pe la anul 870, îi menţionează şi ea pe vlahii de la nordul Dunării de Jos, din bazinele Siretului şi Nistrului, consemnând - detaliu ce nu face decât să confirme şi expliciteze capacitatea formaţiunii politice a acestora de a rezista în faţa presiunii kievene - că era formată din nu mai puţin de 418 comunităţi / 'civitates'; vecinii tyrageţi sunt şi ei atestaţi de sus-amintita Geografie, de asemenea cu precizarea că aveau în componenţă 516 comunităţi / 'civitates'. De asemenea, în succesiunea întâmplărilor de la cumpăna secolelor IX şi X, care-i contrapun pe vlahi kievenilor, formaţiunea politică a vlahilor de la Nistrul mijlociu este explicit atestată, ca parte a nou-constituitei confederaţii pecenege, fiind înregistrată în tratatul 'De Aministrando Imperio' al împăratului Constantin Porfirogenetul sub titulatura de despărţământul Irtim; dacă apartenenţa la confederaţia pecenegă se exprima, fatalmente, printr-un regim politic care dădea clanurilor acestei populaţii imigrate principalele poziţii în elita politico-militară (începând cu conducătorul formaţiunii, pe

nume Baitzas la data redactării tratatului împăratului bizantin), nu poate exista nici un dubiu că majoritatea semnificativă a populației a rămas cea vlahă, devreme ce aceasta este consistent atestată atât înainte de sosirea pecenegilor, cât și după plecarea acestora. Un detaliu din tratatul lui Constantin Porfirogenetul ne dă și sugestia unui statut privilegiat pe care acest ducat al vlahilor ajunși sub hegemonie pecenegă îl prezervaseră în noua confederație nord-pontică: doar trei dintre cele opt despărțăminte ale confederației, ducatul Irtim numărându-se printre acestea trei, au conducători beneficiari ai rangului de 'kangar', 'pentru că sunt cei mai nobili și viteji dintre toți pecenegii'. Prezentul nostru demers nu este însă focalizat pe reconstituirea istorică în cheie procesual-evenimențială, obiectiv căruia i-am alocat alte studii, ci pe o problematică circumscrisă teoriei și metodologiei istorice: înțelegerea cauzelor care au favorizat un atare dezinteres cvasigeneralizat față de acest set de date esențiale pentru cunoașterea evoluțiilor istorice din spațiul de sinteză daco-română - și, generalizând, față de alte informații explicit furnizate ori deductibile cu cvasicertitudine din izvoarele literare și sursele asociate acestora. Desigur, nu ne putem nici măcar apropia de o abordare exhaustivă a problematicii, dar putem iniția acest demers - și o vom face aducând în atenție preocupare - sau mai bine zis lipsa preocupării - pentru corecta echivalare a etichetelor identitare atribuite, în mod diferit în funcție de contextul spațio-temporal și cultural-politic, respectiv, în funcție de sursă, unuia și aceluiași personaj colectiv al istoriei, fie el organic (macrocomunitate, societate individualizabilă, ansamblu etno-cultural) sau instituțional (formațiune etno-politică, stat / protostat ș.a.m.d). În exemplul referențial pe care l-am selectat, avem a face observația că izvorul-bază - în speță, 'Povestea Vremurilor de Demult' / 'Povest Vremennyk Let', ori, mai exact, a celor două versiuni târzii a acesteia, Codexul / Letopisețul Laurentian și, respectiv, Codexul Hypatian - nu operează, în relatarea evenimentelor citate, cu termenul de vlahi (pe care altminteri îl folosește ca atare în alte contexte), ci cu unul formal diferit: ulichi (Уличи, respectiv, Уличі, în cele două versiuni supraviețuitoare ale izvorului)".

"O etichetă identitară foarte apropiată, dar totuși suficient de diferită încât, trebuie să deducem, i-a putut deruta pe puținii cercetători care s-au aplecat critic asupra izvorului în ansamblul său și care, astfel, tributari și unei lecturi grăbite, n-au mai sesizat că este vorba de unul și același personaj colectiv. Ce ne garantează însă că ulichii sunt, cu adevărat, nimic altceva decât vlahii (daco-românii) din vecinătatea Nistrului? Primul indiciu care ar fi trebuit să dea de gândit este localizarea lor geografică, sursa fiind explicită în a-i raporta pe deloc misterioșii ulichi (precum și pe vecinii și asociații lor tiverți) la malurile fluviului Nistru. Asocierea nu este una accidentală, care să lase eventual loc unei prezumții că populația în cauză se afla în migrație sau că am avea de-a face doar cu o prezență pur militară, de coloană în deplasare, ci în termenii fermi ai apropierii teritoriilor din vecinătatea Nistrului: ulichii / vlahii dețin pe malurile acestui fluviu cel puțin o fortificație importantă, iar conflictul lor cu kievenii are ca miză principală (chiar dacă, probabil, nu singura) tocmai controlul teritoriilor de la est de cursul râului. Faptul că exact în același areal geografic vor fi menționați în generațiile și secolele următoare, din abundență, vlahii, constituie deja argumentul necesar și suficient pentru a admite completa identitate dintre ulichi și vlahi. Invocată uneori de câțiva dintre cercetătorii străini care s-au aplecat (mai mult decât cei de la noi, dar cu aceeași lipsă de rezultate științific opozabile), mențiunea lui Constantin Porfirogenetul potrivit căreia 'rușii (kievenii - n.n.) locuiesc de-a lungul Nistrului' nu numai că nu se constituie într-un contraargument, ci, dimpotrivă, întărește atât izvorul de referință, cât și cheia noastră de lectură. Și iată de ce: tratatul 'De Aministrando Imperio' al lui Constantin Porfirogenetul este redactat la circa un deceniu după întâmplările din anul 940, an în care - după cum am văzut - trupele kievene ale lui Sveneld au reușit să-i alunge pe ulichi / vlahi de pe malul stâng al Nistrului pe celălalt. Așadar, kievenii sunt nou-veniții, în timp ce autohtonii vlahi, deși obligați să se replieze, își mențin în continuare prezența în regiune, inclusiv prin acceptarea suzeranității pecenege în formula ducatului Irtim, și după războiul cu armata cneazului Igor și a lui Sveneld. Ca un argument suplimentar, subliniem că spre același rezultat ne conduce și analiza etnonimului. Termenul ulichi nu apare din senin, el își găsește corespondent într-un pachet amplu de izvoare, de emergență preponderent turco-mongolă, unde, cu consecvență, vlahii sunt numiți cu termenul 'ulaq' - în mod vădit, o adaptare la fonetica proprie acestei familii de populații a etnonimului de care iau act prin contactul cu romanitatea bizantină. Faptul că izvorul 'Povestea Vremurilor de Demult' utilizează atât varianta 'ulichi', cât și pe cea de 'vlahi' (dar, nota bene!, în contexte diferite) își are explicația sa cât se poate de simplă. Cronica slavă nu este un izvor literar propriu-zis, adică un text omogen și consecvent sieși, ori măcar o compilație / rezumare ai cărei epitomatori să fi fost preocupați de adaptarea și echivalarea surselor încorporate, ci un agregat neunitar de izvoare, o punere laolaltă cu un efort minimal de prelucrare a unor texte preluate din surse diferite. În cazul vlahilor, avem a constata că, în pofida unor contacte directe ale kievenilor cu vlahii de la Nistru încă din perioada de individualizare etno-politică a celor dintâi (de la orizontul secolelor VIII-IX), vlahii nu dobândesc nici o etichetă identitară în documentele scrise ale puterii emergente de pe Niprul Mijlociu din simplu, motiv că, în acest orizont de timp, rușii kieveni nu sunt generatori de documente scrise. Când, peste multe secole, vor începe să-și constituie propriile arhive, acestea vor prelua informațiile consemnate în scris

din două surse privilegiate, singurele accesibile: cea de origine turco-mongolă (familie căreia îi aparțin, chiar începând cu orizontul evenimentelor relatate, pecenegii instalați în vecinătate și parțial interpuși între kieveni și vlahi, dar care fusese precedată în regiune de o largă suită de populații tardeno-hunice, precum kutrigurii, utigurii, bulgarii turanici ș.a.m.d.) și, în primele faze fără un contact direct, nemediat, administrația imperială de la Constantinopol. Așa se explică, de altfel, și faptul că Geografia Anonimului Bavarez îi reține la rândul său, chiar înaintea surselor încorporate de cronica slavo-kieveană, pe aceiași ulichi / vlahi cu un termen - 'unlizi' - care nu este decât ecoul lipsit de acuratețe al termenului aflat în circulație în aria turco-mongolă, cu care sursele documentului bavarez intraseră în contact pe traseele de migrație și comerț ale Europei continentale din veacul IX, în vreme ce aria de circulație a variantei originale 'vlahi', cea bizantină, era pe atunci ocultată pentru spațiul germanic în principal de interpunerea avarilor și a slavilor occidentali. Să mai adăugăm aici că lectura noastră, singura care nu necesită artificii interpretative de natură să distorsioneze elemente dintr-unul sau altul dintre izvoarele corpusului incident, se verifică și în cazul neamului vecin, asociat și înrudit cu vlahii ulichi, anume tyrageții. Pe aceștia, cronica kieveană îi menționează sub eticheta de 'tiverți', o simplă transliterare a termenului arhaic perpetuat în și dinspre spațiul romanității bizantine; spre deosebire de ulichi / vlahi, însă, ei nu vor mai apărea în alte contexte și cu denumirea lor originală, antică, întrucât - aflați într-o poziție geografică expusă tuturor mișcărilor de populație din bazinul nord-pontic, își vor pierde în cele din urmă identitatea, înainte de sfârșitul primului mileniu creștin. (La instituirea confederației pecenege, ei vor fi încorporați în noul 'imperiu de stepă' sub forma, consemnată de tratatul 'De Administrando Imperio', despărțământului Charaboi, condus de principele Kaidoum; aceasta va fi practic ultima atestare a tyrageților ca entitate politico-teritorială). Dimpotrivă, ulichii / vlahii nistreni își vor continua existența de sine stătătoare, cu vădită autonomie politico-teritorială și stabilitate etno-culturală, sub etichetele derivate de 'volohoveni' și 'blakumeni', până la încorporarea lor în nucleul generator de stat al Principatului Moldovei".

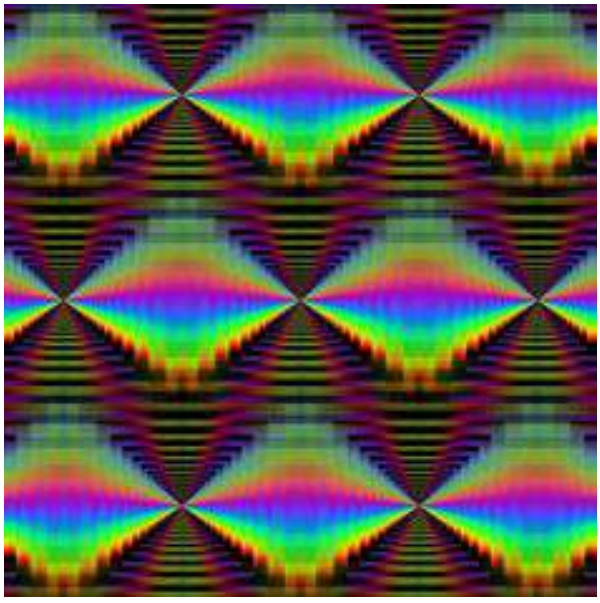

Istoricul Dobrogean Mehmet Ali Ekrem a realizat în anul 1977 lucrarea "Din istoria turcilor dobrogeni" (interzisă de regimul comunist, publicată după Revoluţia Română ce a avut loc în anul 1989), în care a scris: "Menţiunea documentară despre existenţa 'Ţării românilor' în veacul IX e în textul cronicii 'Oguzname' ('Cronica Hanului Oguz' = cea mai veche cronică turcă), din care reiese că 'Ţara românilor n-a voit să se supună lui Oguz Han, care a trimis împotriva ei o oaste numeroasă'. Dobrogea - veche provincie istorică între Dunăre şi Marea Neagră - a fost locuită în timpuri străvechi de geto-daci şi sciţi. Cu alte cuvinte, sciţii au fost primul popor proto-turc, care - sosind din Asia Centrală - a intrat în contact cu dacii. Regretatul turcolog Mihail Guboglu susţinea că în vinele sciţilor 'curgea cel mai vechi sânge proto-turc' (alţi cercetători au afirmat că sciţii erau de origine iraniană). Începând cu perioada romană, teritoriul dintre Dunăre şi Marea Neagră - Dobrogea - a căpătat denumirea latină de Sciţia Minor (ulterior, populaţia scită stabilită în Sciţia Minor / Dobrogea a fost asimilată). După scindarea Imperiului roman - sfârşitul secolului IV - Dobrogea a revenit Imperiului bizantin, până la începutul secolului VII, când a fost părăsită, sub presiunea avarilor (popor de origine turcă) şi apoi a făcut parte din primul ţarat bulgar. Începând cu secolul IX au apărut primele popoare turceşti propriu-zise, sosite pe acest teritoriu din Asia Centrală, parcurgând distanţe imense prin nordul şi sudul Mării Negre. Primii au sosit pecenegii, ramura vestică a turcilor oguzi / vechi (turcii albaştri au fost strămoşii comuni ai tuturor turcilor); în anul 1048 - cu învoirea Împăratului bizantin Constantin Monomahul - o parte din ei s-a stabilit în Dobrogea (ei organizau incursiuni în sudul Dunării şi înainte de acea dată, în sprijinul acestei afirmaţii ţinând să menţionăm informaţia potrivit căreia valul de piatră dintre Cernavodă şi Constanţa a fost înălţat de către bizantini la sfârşitul secolului X, ca linie de apărare împotriva duşmanilor din nord, 'în primul rând contra pecenegilor, care apăruseră la Dunărea de Jos', după cum au studiat Ion Barnea şi Ştefan Ştefănescu). Uzii au fost următorul grup etnic turc propriu-zis - al doilea - stabilit în Dobrogea în anul 1064, venind tot dinspre Asia Centrală (şi ei erau din aripa vestică a oguzilor); acea populaţie a fost menţionată de izvoarele ruseşti sub numele de 'torki' iar în izvoarele bizantine cu numele de 'uz' (era aşa de numeroasă încât începuse să trezească o anumită îngrijorare printre ruşi). Când uzii au trecut Dunărea, au fost învinşi de către pecenegi, însărcinaţi cu paza frontierei dunărene; acelei înfrângeri i s-a adăugat şi o molimă groaznică (astfel, câţi au mai rămas dintre uzi - consideraţi în vechile cronici 'cei mai însemnaţi dintre pecenegi din punct de vedere al nobleţei neamului şi al numărului' - s-au aşezat în Macedonia şi în Dobrogea, formând actuala populaţie găgăuză, ştiută ca de gardieni, porecliţi 'ciutaci'). Cumanii - numiţi latin 'cuni' - au constituit al treilea grup de populaţie turcă stabilită în Dobrogea; ei aveau tenul alb şi părul blond-roşcat, cu o construcţie robustă şi proporţionată (femeile cumane erau foarte frumoase). Este de ştiut că în perioada dinastiei sasanide 226-651 prezenţa cumanilor a fost atestată în zona nord-pontică (inclusiv în vechea cronică gruzină / georgiană). Cumanii - deşi au fost în contact cu românii din secolul IX - au atins masiv linia Dunării abia în anul 1067, împingându-i pe uzi în sudul fluviului. Marea majoritate a cumanilor locuia în zona Dunării de Jos şi de aceea erau numiţi cei 'de la Dunăre'; cumanii - în colaborare cu pecenegii - au organizat numeroase expediţii în sud împotriva Bizanţului, în apus împotriva ungurilor iar în răsărit împotriva ruşilor. Prezenţa populaţiilor migratoare de păstori pecenegi, uzi şi cumani în România este dovedită de o seamă de toponime, ca şi de

unele documente istorice; membri ai triburilor pecenege şi cumane au pătruns chiar în rândul clasei stăpânitoare româneşti. Următorul grup de populaţie turcă stabilită în Dobrogea l-au constituit tătarii (renumitul cărturar Mahmut Kaşgarli - care a trăit şi scris în secolul XI - i-a menţionat printre triburile turce din Asia septentrională). Victoria obţinută pe râul Kalka - în anul 1223 - asupra ruşilor a deschis drumul forţelor lui Ghenghiz Han spre alte regiuni din Europa. Este ştiut că Berke Han (1257-1264), după ce a islamizat Hoarda de Aur, a stabilit relaţii strânse cu lumea musulmană din Orient; urmaşii prinţului Nogai (1266-1299) s-au aşezat la Isaccea şi teritoriul stăpânit se întindea până la Porţile de Fier. O altă mărturie referitoare la populaţia turcă din Dobrogea întâlnim la geograful arab Abdulfeda (1273-1331): 'Isaccea e un oraş în Ţara Vlahilor'; din menţiune reiese că Isaccea era una din localităţile unde alături de populaţia românească se stabilise - în Evul Mediu - şi populaţie de origine turcă. Stabilirea unei numeroase populaţii dintre turcii selciugizi, în anul 1263 - la Babadag, sub conducerea dervişului Sarî Dede - a constituit preludiul aşezării turcilor osmanlîi de mai târziu, venind din Anatolia / Asia Mică în Dobrogea (mausoleul lui Sarî Dede se află şi astăzi la Babadag / Baba-Dag); unii dintre cei stabiliţi definitiv pe pământul Dobrogei s-au creştinat, dând naştere populaţiei actuale găgăuze iar alţii au intrat în masa turcilor musulmani. Despre populaţia turcă din sudul Dobrogei - cunoscută sub numele de 'gîrgialî' - se crede că ar fi urmaşi ai turcilor sosiţi împreună cu Sarî Dede. Populaţia de origine turcă din Dobrogea descinde atât din grupurile etnice sosite pe drumul stepelor nord-pontice, cât şi din grupurile de oguzi sosiţi pe drumul meridional; izvoarele relevă faptul că grupurile de pecenegi, uzi, cumani, tătari, cât şi oguzii au vatră comună de formare în Asia Centrală şi aparţin aceleiaşi mari comunităţi a popoarelor turce. În secolul VIII, pecenegii ocupau regiunile din jurul lacurilor Issîk / Kîrgâ-stan şi Balkaş / Kazah-stan, din Asia Centrală, alcătuind ramura apuseană a turcilor vechi din confederaţia oguză. Uzii formau aripa vestică a populaţiei turce oguze. Originea cumanilor constituie încă o problemă nerezolvată pentru oamenii de ştiinţă; unii specialişti au avansat ideea originii indo-europene a cumanilor (există însă consens în ceea ce priveşte faptul că triburile cumane ulterior au fost asimilate de popoarele turce). De altfel, Asia a constituit un uriaş 'creuzet' unde s-au produs 'marile revoluţii etnice'. În ceea ce priveşte ramura tătară a strămoşilor turcilor dobrogeni, cel mai vechi document cunoscut până acum - şi anume inscripţiile de pe valea fluviului Orhon / Mongolia, datând din 731 - menţiona acea ramură etnică printre triburile turce. Izvoarele musulmane din secolul X îi încadrau pe tătari în 'familia turcilor oguzi'. Etnonimul 'tatar' - întâlnit în secolul V şi în analele chineze - s-a generalizat după formarea Hoardei de Aur; Ghenghiz Han - care a dirijat în Asia o uriaşă forţă militară şi politică - era o personalitate tătară, statul creat de el fiind condus de tătari ('oguz' venea de la numele comandantului Selciuk iar 'osmanlî' / otoman de la numele întemeietorului Imperiului otoman, Osman). Turcii difereau ca tipuri între ei, fiind bruneţi la sud, blonzi la nord, mongoloizi la est şi indo-europeni la vest; ni se pare foarte interesant faptul că printre turcii şi tătarii din Dobrogea se întâlneşte şi astăzi tipul blond-roşcat: nu există nici o îndoială că această culoare specifică este moştenită de la cumani. Orice cetăţean de origine turcă din Dobrogea - tânăr sau bătrân - ştie precis dacă aparţine subramurii gîrgeali / nogai, kerci, tat, etc. Cercetările arheologilor români au dus la descoperirea unor morminte pecenege, cumane, oguze pe teritoriul României; acele populaţii adorau zeii pământului şi ai apei, crezând în existenţa unei lumi dincolo de mormânt. Uzii / oguzii cunoşteau sculptura în lemn; astfel de statui au existat până în secolul XVIII şi la populaţia cazahă, din Asia Centrală. În Dobrogea - aproape de Năvodari - se află un sat numit 'Şaman' (azi Luminiţa, în comuna Corbu - fostă Kargalîk - judeţul Constanţa); este probabil că acest sat a fost întemeiat (sau locuit) de un şaman. Cultul focului e atestat cu pregnanţă în manifestările prilejuite de sosirea primăverii: la Naurez / Nevruz - între 9 şi 21 Martie - turcii dobrogeni aprind focuri mari şi toţi sar peste foc; potrivit cultului focului, în felul acesta omul se purifică de duhurile rele. În folclorul turcilor dobrogeni se păstrează şi urmele cultului unor animale, cum ar fi de pildă cultul lupului, ursului, caprei, taurului, calului, etc. În epopeea naţională turcă despre ciclopul 'Dede Korkut', lupul este înfăţişat ca animal sfânt; până nu demult, în Dobrogea copiii obişnuiau să poarte la gât un talisman alcătuit din păr şi colţi de lup, înfăşuraţi într-o cârpă (colţii şi părul de lup se credea că protejau împotriva nenorocirilor, căci lupul era considerat un animal ce aducea noroc). Colindele au o poleială de natură religioasă; lumea turcă - înaintea adoptării islamului - a avut o serie de alte credinţe, mai vechi: aceste credinţe s-au păstrat în tradiţie şi după trecerea la islam. Credinţa nomadului şi ţăranului turcmen era un sincretism rezultat din îmbinarea tradiţiilor idolatrice vechi turceşti cu vechi credinţe locale. O caracteristică a folclorului este atenţia acordată sosirii primăverii; colindul - numit 'navrez' este un imn închinat frumuseţii primăverii şi un îndemn în acelaşi timp pentru munca câmpului, între 9 şi 15 Martie tinerii şi copiii pornind în grupuri cu colindul (fiecare grup ducând o creangă mare împodobită):

Priveşte, a sosit primăvara!
Fă-mi un dar pentru această veste!
Ogorul să-ţi fie verde ca raiul.
Frumoasă primăvară, alungă-mi tristeţea!
A sosit primăvara!
Auziţi voi oameni de pretutindeni,
Plugurile s-au înfipt în ţărână.
Frumoasă primăvară, alungă-mi tristeţea!
A sosit primăvara! E lumină peste tot
Vitele slăbite (iarna)
Încep acum să năpârlească.
Frumoasă primăvară, alungă-mi tristeţea!
A sosit primăvara! Va fi şi vară!
Sosesc cocorii din văzduh,
Cântă privighetorile.
Frumoasă primăvară, alungă-mi tristeţea!
A sosit primăvara!
Înfloreşte grădina din faţa casei tale
Caută mătuşă în boccea şi fă-ne dar o năframă sau bani
Frumoasă primăvară, alungă-mi tristeţea.

Cei sosiţi din Anatolia şi Crimeea ziceau cântecului 'turku' iar catrenelor 'mani' ('gîr' în Dobrogea). Islamizarea turcilor dobrogeni s-a făcut odată cu islamizarea Hoardei de Aur, adică la sfârşitul secolului XIII, supuşii lui Berke Han părăsindu-şi vechea lor credinţă - şamanismul - şi devenind apoi musulmani. În 1557, Erasm Otwinostski a scris despre zidul ce începea la Poarta Albă şi se întindea până la Marea Albă / Marmara, ce a fost zidit din cauza deselor năvăliri ale bulgarilor, tătarilor pecenegi şi cumanilor în Grecia (adică Bizanţ). Mangalia a fost cucerită de Baiazid, care i-a dărâmat cetatea şi a instalat acolo oguzi din Anatolia, localitatea fiind populată de lazi islamizaţi (georgieni, vorbind un dialect specific). În 1864, mii de cerchezi s-au aşezat în Dobrogea. În Dobrogea

otomană erau 2 aşezări Kargalîk - de Sus / Gargalâcul Mare devenit Corbu şi de Jos / Gargalâcul Mic devenit Stanca, acum în aceeaşi comună Corbu din judeţul Constanţa - Kartal / Şoimu, Herghelegi şi Gherherli în domeniul Babadagului, etc. Tătarii şi turcii din Dobrogea sunt urmaşii atât ai grupurilor etnice turce sosite pe drumul stepelor nord-pontice, cât şi al celor sudice (oguze) sosite pe drumul meridional; populaţia respectivă s-a aşezat în Dobrogea cu aproximativ un mileniu în urmă".

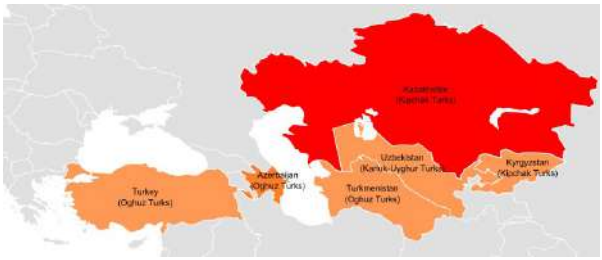

Oguzii, Cumanii şi Turcii

"Cronica Oguz-nâme" e acum păstrată în Biblioteca Centrală din Aşgabat 37,58 lat. N, 58,20 long. E / capitala Turkmenă (Turkmenia / Turkmeni-stanul e Ţara de pe litoralul răsăritean Caspic, la N de Iran şi de Afganistan, poporul Turkmen fiind Oghuz); manuscrisul cuprinde istoria Turcilor până în anul 1035 şi a fost scris în Geaga-tai (limba vorbită pe atunci de Afganii Nordici, de Uzbeci şi de Kyrgyzi, utilizând litere Arabe). "Cronica Oguznâme" a consemnat: "Când Kipceak a crescut mare şi a devenit voinic, Ţările Başchirilor, Maghiarilor, Ruşilor şi Românilor i-au devenit duşmane; atunci hanul Oguz i-a oferit lui Kipceak ostaşi şi i-a poruncit să meargă în părţile de la Volga şi Don ca să-i aducă pe inamici sub ascultare" (menţionând şi "Apa Valahilor" care separa Ţara Cumanilor de Ţara Valahilor); se poate observa la Kipceak / Kipsac că invers era Caspik. Academicianul Nicolae Dabija în cartea "În căutarea identităţii" din anul 2002 a afirmat: "Deci exista o ţară a valahilor care a avut puterea să i se opună marelui han Oguz, de vreme ce acela a pornit cu hoarda sa împotriva ei; dacă valahii aveau oaste, capabilă să-l înfrunte pe Oguz-han, aveau deci şi o formă de organizare statală încă din secolul IX". Oguzii / Guzii au fost urmaşii Guţilor (strămoşii Geţilor, începând cu MasaGeţii / Marii Geţi).

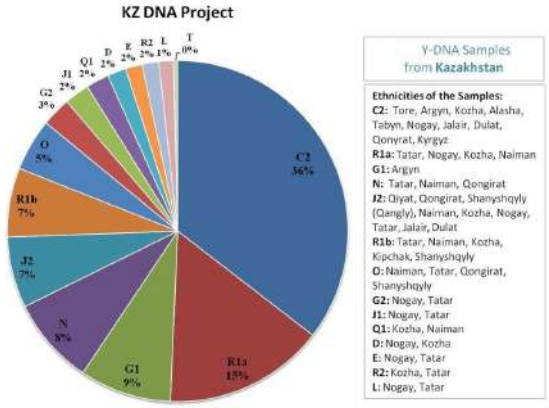

Din bărbaţii Kazahi, 8% sunt genetic "N"

În anul 2015, istoricul Ilhan Cengiz a scris: "Haplogrupul 'N' - cu procent ridicat între Tătari - a fost prezent la proto-Turci, fiind destul de răspândit şi printre Oguzii din Turcia; acestea indică faptul că Oguzii genetic 'N' - în drumul lor spre Asia Mică - au plecat din zona aflată între Caspica şi Ural (caracteristica haplogrupului 'N' este că apare frecvent în Nordul EurAsiei, concentraţia sa crescând spre miazănoapte)". În limba Azeră, "Dədə Qorqud" a rămas ca înţeleptul Oguzilor - Gorgud / Korkut - din secolul VII, "cu puterea de a prezice" (conform unui contemporan al profetului Mahomed): înţeleptul Gorgud al Oguzilor (aceia au fost - conform academicienilor Andrei Kononov şi Victor Zhirmunsky - strămoşii Turkmenilor, Azerilor şi Turcilor) l-a vizitat pe profetul Mahomed iar convertit la islam a trecut Munţii Caucaz în fruntea unor ostaşi musulmani însă a fost omorât de păgânii din Daghestan şi înmormântat într-o peşteră de lângă cimitirul Kırklar al Derbendului.

Statuia lui Dede Korkut în Aşgabat / capitala Turkmenă

Epopeea lui Gorgud - sub forma narării faptelor Oguzilor ca "Oguzname" - a descris evenimente din Nordul Azer (fosta Albanie Caucaziană = Ţara Ghergară în Vechea Lume): a rămas cea mai veche literatură populară Oguză,

ca patrimoniu specific şi în Kazah-stan, respectiv în Kîrgîstan, din anul 2018 făcând parte din patrimoniul mondial UNESCO; eroul Gorgud al Oguzilor - zis şi "Ata" dar mai frecvent "Dede" / însemnând "bunic" - a fost Ghergar, foarte respectat, inclusiv azi. Despre Gîrgeali - în Dobrogea rămaşi ca oamenii hanului Tătar Nogai / cel mai Vestic exponent Imperial Mongol - e de remarcat că genetic în prezent aparţin grupului Gherga în proporţia de 16%; răspândirea Gîrgealilor Nogai în prezent este mai ales în Daghe-stan, Cecenia şi Cerchezia / toate vecine cu Georgia. Mai îndepărtat, la răsărit de Volga şi de Marea Caspică, hoardele constituante Kazahe ale Casah-stanului / Kazah-stanului au fost ştiute Medieval cu denumirea de "Juz" (jumătatea apuseană a Ţării - întinsă între Caspica şi China - fiind a Micilor Juzi / Juţi, urmaşi Nogai, adică Gîrgeali):

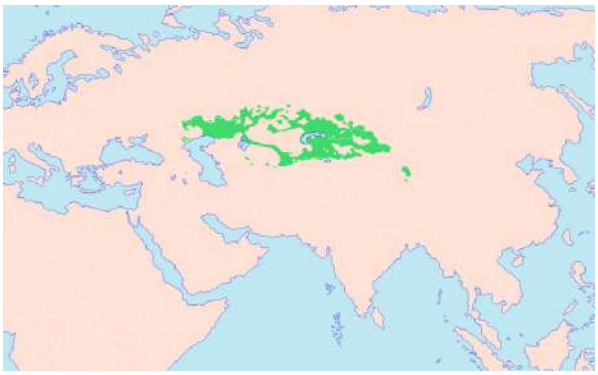

Kazahii şi Kazah-stanul

Despre endoreicul Lac Issîk 42,25 lat. N, 77,15 long. E din Kyrgy-stan - după cum a notat cercetătoarea Română Adina Murat în anul 2011 - "localnicii afirmă că găzduia la începutul timpului nişte creaturi umane foarte înalte: stăpânii Pământului, fără nas şi urechi, după cum au studiat inclusiv Paul Stonehill şi Philip Mantle, că la fel au fost mumificaţi şi unii Egipteni. Uriaşii marini au fost semnalaţi în diverse variante şi în alte colţuri ale lumii, fiind prezenţi în mitologii ca zei civilizatori. O legendă kirkiză vorbeşte de un întreg oraş scufundat în lac; conducătorul atunci era regele Ossounes. În mileniul I î.C., pe malul lacului se întindea o metropolă bogată a masageţilor. Mormintele se aflau la 5 metri adâncime şi a fost nevoie de scufundători ca să cerceteze siturile arheologice. În morminte s-au găsit adevărate comori, pe 2 artefacte de aur fiind reprezentate fiinţe umanoide cu coadă de peşte". Despre Bazinul endoreic e de ştiut că defineşte zona din care apele nu ating oceanul planetar (numele legendarului Rege Ossounes / "Oss-Ounes" - rezonând cu AsAn - a fost semnificativ, însemnând stăpânul "oceanului" de acolo); harta următoare înfăţişează principalele arii de drenare din Africa şi EurAsia (putându-se observa şi alte fapte interesante, de exemplu că din Europa şi din Africa Văile Dunării şi Nilului aparţin aceluiaşi uriaș Bazin, anume cel Mediteran):

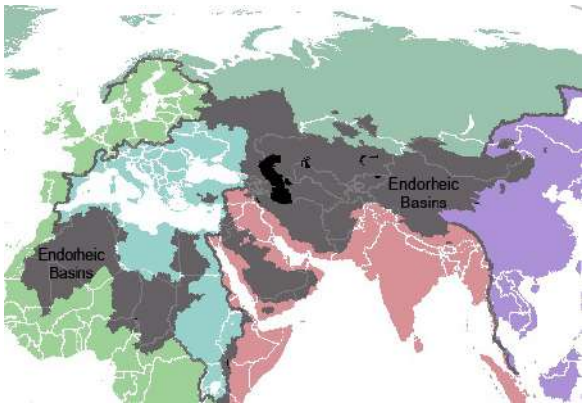

Aşadar, Armânii / Vlahii (din S Dunării) împreună cu Rumânii / Valahii (din N Dunării) au întemeiat prima Ţară Română / Valahă Medievală independentă în apusul Mării Negre, la Dunărea inferioară; în acelaşi secol IX, o altă Ţară Română / Valahă luase fiinţă în susul Dunării, cuprinzând îndeosebi Timocul şi Banatul, la sfârşitul acelui secol ajunsă sub cârmuirea Dinastiei Armânului Glad, formaţiunea din Crişana - cârmuită de Dinastia lui MenuMorut / care era nepotul lui Morout, corespunzător "Cronicii Ungurilor" - emancipându-se iar în Ardeal a apărut Voivodatul = Ducatul lui Gelu, vecin cu ambele şi în colaborare cu ele: toate acele formaţiuni Româneşti / Valahe Nord Dunărene - anterioare chiar celei de la Dunărea inferioară - n-au fost însă de sine-stătoare (ca şi prima Ţară Română Medievală independentă, de la Dunărea de Jos), ci după ieşirea din dominaţia Imperiului Avar au fost vasale Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân = Vulgar. De altfel, de ambele părţi ale Dunării, din secolul IX au fost întemeiate mai multe Vlăhii / "Românii populare", cu manifestări în secolele X-XI, în secolul XII constituindu-se chiar Imperiul Româno-Bulgar / Valaho-Vulgar iar apoi - în secolul XIII - formându-se Ţara Românească = Valahia în N Dunării inferioare. Privind sfârșitul secolului X, imediat după ce capitala comună Rumâno-Rusă de la Nufăru / Dobrogea și-a încheiat existența (anul 972), se pot observa paralelele Gherga dintre 2 complexe religioase importante creștinilor acelor vremuri, ambele situate în NE Balcanic, anume Dobrogeanul Basarabi-Murfatlar - unde au fost atestați în anul 982 cârmuitorii Ghergani, anume judecătorul George și jupanul Gheorghe - respectiv Makedonul Munte Athos

din răsăritul Peninsulei Chalki-diki / la Golful Strumei, unde pictorul Gheorghe, specialist în miniaturi / zis ca atare "Zugravul" a început tocmai în anul 972 ceea ce a devenit Mănăstirea Zografu dragă Bulgarilor iar în anul 980 navigatorul Gheorghios / zis "Helandarios" a început ceea ce a devenit Mănăstirea Hilandar dragă Sârbilor; Dr. Kyrill Pavlikianov - profesor la Universitatea din Sofia / capitala Bulgariei - a scris despre "Cordonul ombilical al Bisericilor din Bulgaria și Serbia cu Muntele Athos" în anul 2008: "Fără îndoială, ctitorii - contemporani - ai Mănăstirilor Zografu și Hilandar au fost Greci. Ghiorghios 'Pictorul' = 'Zographos' a fost confirmat de 'Typikonul' din 'Arhivele Athos' la 972 (semnătura sa Γεώργιος ὁ ζωγράφος de întemeietor și ca egumen / stareț a fost înregistrată la 18 VIII 980). În anul 982, corăbierul Giorgio - un ex-marinar care avea o galeră - a ctitorit Mănăstirea Hilandar, pentru întemeierea căreia a colaborat cu vecinii Iviri / Georgieni Tornikios și Eutimio, corespunzător notiței despre tranzacționarea terenului din 'Arhivele Athos', Mănăstire preluată mult ulterior (după peste 2 secole) de Sârbi".

Muntele Athos și principalul său port, 2023

Se poate remarca faptul că Medievalii Aromâni / Valahi au fost frecvent menționați ca "Greci", fiind bilingvi: pe lângă Greaca devenită din secolul VII limba oficială a Imperiului Bizantin, ei știau Latinește și erau diferiți de Eleni (aflați în Sudul Balcanilor, unii dintre Elenii Medievali emancipându-se la Curtea Imperiului Bizantin - ceea ce nu era agreat de către restul Balcanicilor - iar în consecință, nici stabilirile Elenilor printre Balcanicii Nordici nu au fost bine venite); pe atunci, Armânii / Vlahii erau o forță în N Balcanic, fiind recunoscuți îndeosebi ca Macedo-Români. Existența primei Ţări Române Medievale independente - după 212 ani de funcţionare - în întâia sa formă a luat sfârşit datorită ocupării răsăritului ei în anul 1048 de către peste 20 de mii de Pecenegi, conduși de Kegen (din anul 1037 - corespunzător "Cronicii Rohonc" - Ţara Română era cârmuită de Vodă Vlad, care după 11 ani s-a retras cu stăpânirea doar în partea Vestică / Muntenia, Pecenegii intrând în posesia părții Estice / Dobrogei); Împăratul bizantin i-a dat acelui Kegen titlul de "patriciu", oamenii lui creștinându-se acolo. După destrămarea primei Ţări Române Medievale independente - adică după secolul XI, nucleul ei independent atunci fiind doar în Muntenia - onomastica Dicienilor retrași în Deltă (Dobrogeni autohtoni, care se numeau așa datorită cetății Vicina - principala lor bază, cu onomastica apropiată de Antica denumire pentru Victorie / cuvântul Latin "vici" însemnând câștig - vorbind un Grai Român amestecat cu Greacă datorită colaborărilor cu bizantinii) s-a regăsit sub forma Mănăstirii Deciana / "Veliko Deceanski": cel mai grozav așezământ în stil bizantin din Kosovo - regiune populată majoritar de Aromâni / Vlahi până în secolul XIV - de pildă academicianul Alexandru Xenopol făcând legătura între Vicina / intrată în negoţ cu Genova şi Albania (în Kosovo / Coşava pe atunci erau importanţi Cnezii Armâni Gherga - cârmuitorii Vlahilor / Armânilor din regiune - dintre ei remarcându-se Nicolae Gherga, devenit Sf. Nicodim de la Tismana, pomenit de Biserica Ortodoxă Română în a doua zi de Crăciun).

Vlăhii / "Românii populare"

Despre "Romanitatea românilor", Dr. Adolf Armbruster 1941-2001 a scris: "Împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a înfățișat în 'Administrarea Imperiului' deosebit de bine întrepătrunderea lumii paleo-slave cu cea proto-românească, venind parcă să confirme teoria 'pânzelor de populație'. Prezentând acea populație - proto-românească pentru perioada narată dar mai mult românească pentru momentul scrierii, adică mijlocul secolului X - Constantin Porfirogenetul i-a aplicat un termen surprinzător pentru un autor bizantin și încă

împărat, anume acela de 'romani', în vreme ce pentru bizantini el folosea denumirea de 'romei'. Faptul e surprinzător pentru că din împrejurări anterioare (Carol cel Mare) şi ulterioare (Otto cel Mare) lui Constantin Porfirogenetul cunoaştem gravitatea implicaţiilor politice ale folosirii acestui termen pentru realităţi nebizantine. Evident, împăratul bizantin nu putea ignora pretenţia imperiului pe care îl conducea de a fi singurul moştenitor al Imperiului roman. Orice încercare din afara Bizanţului de a uzurpa acea succesiune adoptând numele Romei nu putea fi tolerată şi n-a fost acceptată teoretic niciodată de către bizantini; concesiile făcute occidentalilor în acea direcţie au pus întotdeauna în evidenţă caracterul de inferioritate politică al titlurilor lor 'romane' în raport cu poziţia eminentă a împăraţilor bizantini. 'Strategikonul' lui Maurikios a menţionat existenţa elementului roman la nord de Dunăre la începutul secolului VII iar în 'Acta S. Demetrii' e dovada persistenţei elementului roman la nord de Dunăre la sfârşitul secolului VIII şi în cel următor; ele s-au referit la o populaţie proto-românească, mai mult romană încă, decât românească. În 'Acta S. Demetrii' se surprinde o conştiinţă romană antică, orientală şi legată exclusiv de trecut. La Constantin Porfirogenetul constatăm tocmai prezenţa acestei conştiinţe elementare, decisivă pentru afirmaţia noastră că avem de-a face cu un nou popor, de origine romană, dar nu romanic, ci român; faptul că împăratul 'născut în purpură' i-a aplicat numele strămoşilor (situându-se mai degrabă la sfârşitul unei tradiţii decât la începutul uneia noi, căci după el nici un alt izvor extern nu i-a desemnat pe români cu termenul de romani timp de câteva secole) arată că acest termen nu-şi făcuse apariţia în lumea bizantină prin intermediul slavilor, venind să confirme adevărul că românii nu s-au numit pe ei înşişi altfel decât după numele cetăţii Roma şi că ideea care stă la originea termenului de 'valachus' trebuie căutată la români, unde semnificaţia generală a numelui s-a transformat într-una specială. În 'Strategikonul' scris la jumătatea secolului XI de generalul Kekaumenos, remarcăm următoarele despre români: 'valahii nu ţin niciodată credinţă cuiva, cum nu au făcut-o nici vechilor împăraţi romani. Împăratul Traian a trebuit să se lupte cu ei şi i-a zdrobit făcându-i prizonieri. Aşa-zisul rege al lor, Decebal, a fost ucis şi capul său expus în mijlocul Romei pe o lance. E vorba aici de aşa-numiţii daci şi besi'. Elementul cel mai preţios furnizat de Kekaumenos este legătura pe care a făcut-o între valahi şi cucerirea Daciei de către Traian; el nu a ezitat să mute începuturile valahilor chiar în Era Daciei antice pentru a dovedi 2 lucruri: o permanenţă istorică într-o atitudine a valahilor faţă de împăraţii romani (necredincioşi lui Traian la fel ca şi lui Constantin Ducas în timpul căruia se răsculaseră) şi legitimitatea moştenirii romane a Bizanţului. De aceea generalul-strateg nu i-a numit pe valahi 'romani' ci i-a identificat cu 2 popoare antice, dacii şi besii. Ostilitatea lui Kekaumenos faţă de valahi avea rădăcini profunde; explicaţia noii atitudini bizantine trebuie căutată nu în schimbări survenite în mentalitatea şi programul politic imperial de la Constantin Porfirogenetul - care le acordase românilor titlul nobil de romani - la Constantin Ducas, ci în transformările petrecute în societatea românească. Dacă în vremea lui Constantin Porfirogenetul vlahii sud-dunăreni nu constituiau o forţă politică ostilă Imperiului bizantin, constatarea nu mai era valabilă pentru timpul lui Kekaumenos. Într-un secol, societatea românească a evoluat atât de mult din punct de vedere etnic şi politic, încât se încumetase să înfrunte puterea imperiului; iar nesupunerii i se adăuga o altă 'provocare': revendicarea titlului glorios de urmaşi ai romanilor, nu cu finalitate politică, ci cu motivări etnice, mai apropiate de realitate. În acelaşi secol XI, geograful persan Gardîzî, descriind realitatea etnică şi politică a Europei răsăritene, a aşezat între bulgari, unguri şi ruşi 'un popor creştin din Râm, mai numeroşi dar mai slabi decât ungurii'; ca aşezare geografică, Gardîzî a fixat poporul într-un spaţiu cuprins între Dunăre şi Carpaţi. Demn de subliniat ni se pare că geograful persan, străin mentalităţii politice bizantine, raporta poporul la Imperiul roman, înţeles în primul rând ca entitate etnico-lingvistică, ca Romania deci, şi nu ca organizaţie politică; altminteri, românii din opera lui Gardîzî ar fi intrat în componenţa Bizanţului". În cartea a treia din "Alexiada", Prinţesa bizantină Ana Comnena - nepoata lui Isaac Comnen 1057-1059 / primul Împărat dintre Comnenii care s-au grupat într-o Dinastie Vlaho-Cumană - a scris despre un episod petrecut în timpul domniei aceluia, implicând "Romanii" / adică bizantinii şi "Dacii" / adică Românii din N Dunării inferioare (pe când mai marele lor era Vodă Vlad în Bărăgan / Muntenia, prima Ţară Română Medievală independentă fiind micşorată deja de un deceniu din cauza instalării Pecenegilor - notaţi ca Besi - în Dobrogea, cu sprijinul Imperiului Bizantin): "Conducătorii Dacilor au decis să nu mai respecte tratatul încheiat anterior cu Romanii iar Sarmaţii când au auzit, li s-au aliat. Înainte, Istrul separa Ţara lor de Imperiul Roman dar ei s-au ridicat în masă şi au trecut în teritoriul nostru. Motivul acelei mişcări a fost duşmănia ireconciliabilă a Dacilor faţă de vecinii lor, pe care i-au hărţuit prin raiduri constante". (Este de observat că la mijlocul secolului XI, Împărăţia bizantină nu ţinea în vigoare un Tratat Imperial - încheiat oficial de precedenta Dinastie Macedonă - dacă Românii n-aveau structură statală: acel Tratat bizantin nu era cu nişte persoane private, ci cu prima Ţară Română Medievală independentă, restrânsă de un deceniu numai pe partea stângă a Dunării inferioare; dovezile continuităţii organizatorice a foştilor Daco-Geţi / vechilor Români au dăinuit inclusiv până acum / în prezent, însă în general nu-s evidenţiate la justa valoare pentru luminarea celor petrecute nu doar în urmă cu un mileniu, ci chiar şi în urmă cu mai multe milenii, nu întâmplător Valahii / Românii ajungând să se emancipeze - prin prima Ţară Română Medievală independentă - exact în mediul lor cel mai propice, anume cel acvatic, pe Valea inferioară a celei mai mari ape curgătoare a lor, la malul celei mai importante Mări a lor, anume Pontus Euxinus). În anul 1922, Dr. Constantin Brătescu - membru corespondent al Academiei Române - în "Cele mai vechi ştiri despre Români în Dobrogea" a evidenţiat: "Scriitoarea bizantină Ana Comnena, povestind în opera sa 'Alexiada' o legendă în legătură cu fundarea bisericii Sf. Tecla din Constantinopole, a dat următoarele amănunte istorice: După ce Ungurii (numiți de scriitoare Daci) au rupt învoiala cu împăratul Isaac Comnenul, Pecenegii (numiți Sarmați, Misi, Moesi) s-au ridicat și ei contra Imperiului și, amenințați de Cumani (numiți Geți) au atacat linia Dunării. Pe acea linie erau 'orașe' și 'țări'. Împăratul a pornit atunci cu armată contra lor și a ajuns la Sofia, apoi la Muntele Lovcea de unde, silit de furtuni și abia scăpând de un trăsnet, ce doborâse fagul lângă care se adăpostise, s-a întors la Constantinopole și a zidit biserica Sf. Tecla".

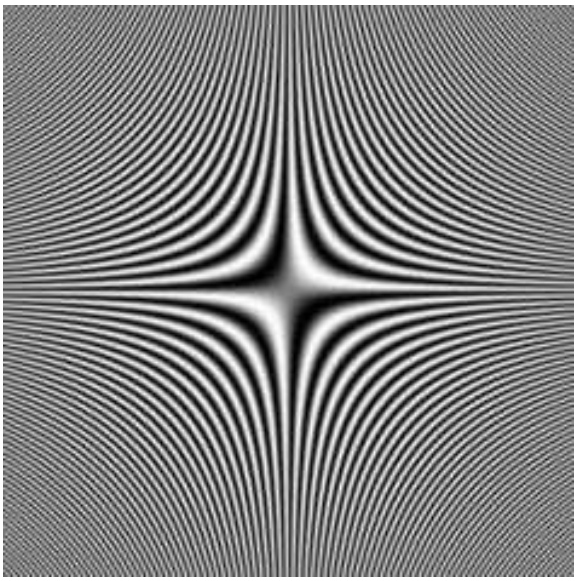

În anul 2016, cercetătorul Lucian Costi în cartea "Limba Română - nașterea și falsurile istorice" a scris: "Toți termenii legați de organizarea statală și de funcționarea administrației sunt străvechi în românește (vodă, pecete, etc). Contrar afirmațiilor că statul a dispărut la noi pe toată durata năvălirilor și s-a înființat abia în mileniul II, studiul obiectiv al originii vorbelor noastre ne spune că niciodată statul nu a dispărut la români, dovadă fiind continuitatea folosirii slovelor legate nemijlocit de aparatul statal. Orice întrerupere ar fi dus la dispariția cuvintelor specializate". Din anul 1080, pe Valea Oltului superior - zonă populată majoritar de Români, unde au domnit dinaștii știuți ca Negru Vodă - a fost atestată de către cronicarul Miron Costin stăpânirea craiului Gheorghe / Gyorgy, bastard al Regelui Arpadian Andrei I (în fosta zonă de influență a cârmuitorului Kean învins de Ștefan, primul Rege al Ungurilor la începutul acelui secol XI); academicianul Dimitrie Onciul în studiul "Românii și Ungurii în trecut" a scris: "Ștefan supuse și un ducat ce se menţinuse până atunci în 'locuri foarte tari' ale Ardealului (în partea sud-estică), in- dependent de Unguri și în oarecare legături cu Statul Bulgar, pentru care legături ducele respectiv a fost numit, în cronicile Ungurești, ca 'duce Bulgar' (cu nume Kean sau Kaan, care ar corespunde cu turanicul Khan = principe, titlu întrebuințat și la vechii Bulgari). Pe teritoriul acelui ducat, supus atunci (după anul 1002), s-a găsit apoi, în cele dintâi documente privitoare la acele părți (de la începutul secolului XIII), 'Țara Românilor' (Terra Blacorum) din Ardeal, ca autonomă. Din această parte, tradiția noastră istorică a adus pe legendarul Negru-Vodă ca descălecător al Țării Românești". Primul Mare Gherțeg / "Herțeg" - la înțelegere cu Românii de pe Valea Oltului inferior, inclusiv din Muntenia / continuatorii primei Țări Române Medievale independente - a întemeiat, la SE de expansioniștii Unguri care veneau dinspre Panonia / Dunărea mijlocie, Țara Românească din N Carpaților Meridionali (cuprinzând Ținuturile Făgărașului, Amlașului, Hațegului și Gugulanilor / Bănățean Montan) și a fondat atunci, în secolul XI, Dinastia lui Negru Vodă. Academicianul Ioan Cavaler de Pușcariu - din Ținutul Bârsei - în "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" din anul 1895 a scris: "Districtul Hațeg în Diploma Ioaniților din 1247 se numea 'Terra Hartzoc' și făcea parte din provincia Severinului. Districtul Amlaș / Omlas era numit de Români ca Amnasiu. Domnii Fogarasului și Amnasiului vecin și-au ținut vacile la Vacarasiu = Fogarasiu iarna, apoi vara la Amnasiu. Emblema Fogarasiului / Făgărașului era o luntre în care se aflau 2 bărbați; nu știm care era emblema familiei Văcărești. Fogaras / Făgăraș = 'Terra Blacorum' a figurat mai întâi ca Ducat, apoi ca parte întregitoare a Comitatului Alba". Este interesantă reprezentarea Ținutului Valah al Făgărașului cu 2 bărbați în luntre; simbolistic, în acea vreme Cavalerii Templieri erau reprezentați ca 2 bărbați pe un cal. După 105 ani de la organizarea zonei din anul 1080 prin familia lui Negru Vodă, odată cu Cavalerul Venețian Grigore de la 1185 "Fogaras s-a ținut de Imperiul Româno-Bulgar de odată cu înființarea aceluia; după ce Negru Vodă - strâmtorat de Coloniile Săsești - a trecut peste Carpați și întrunind Cnezatele de acolo a fondat Statul Valahia, aflăm pe Domnitorii Valahiei a se intitula ca Domni ai Făgărașului și Amlașului".

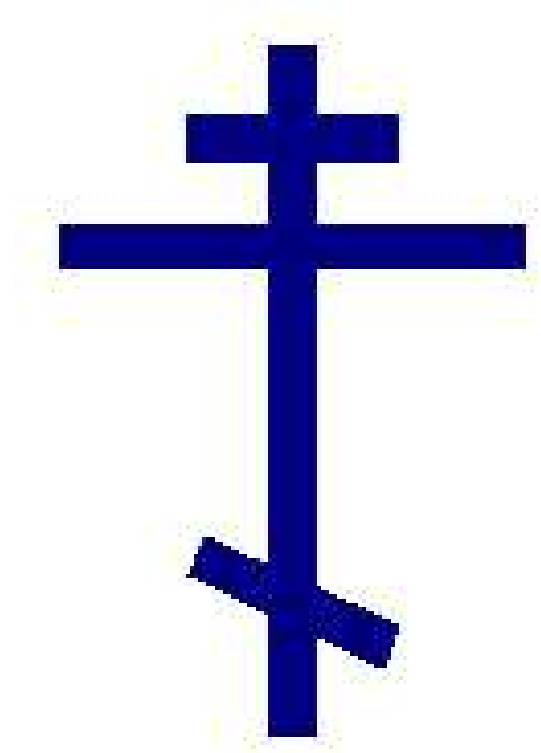

Crucea Ortodoxă

Ordinul Cavalerilor Templieri - înființat după schismă de Biserica Catolică - respecta Crucea Ortodoxă (îndeosebi deoarece afacerile Cavalerilor Templieri erau foarte mari printre creștinii orientali) și printre motivele interzicerii Ordinului Templier în anul 1307 de către Biserica Catolică a fost inclusiv demonizarea denumită "Baphomet" în genul "Bisericii orientale" / "Basilicii profetului Mahomed" iar relațiile respective ulterior au fost preluate în secret de către masoni, care până în Epoca Modernă stimează în unele conjuncturi semnul considerat diavolesc Baphomet.

Țara Cărvunei / Despotatul Dobrogei 1320-1388

În secolul XIV, în partea răsăriteană a fostei prime Țări Rumâne Medievale independente s-a revigorat independent o altă formațiune, ca Principatul / Despotatul Cărvunei - cuprinzând întreaga Dobroge, până la Delta Dunării - stat configurat din anul 1320, cu sprijinul puternicilor dinești Șișman, de Vlahul Balică, având reședința / capitala în Balcic 43,25 lat. N, 28,10 long. E / Bulgaria (port la Marea Neagră); el / de la care s-a schimbat denumirea capitalei Karvuna în Balcic și fratele său Dobrotiță / de la care s-a schimbat denumirea regiunii dintre Dunăre și Mare în Dobrogea erau din celebra familie Terter (din anul 1388 - fiindcă era atacată de otomani - Vodă Mircea "cel Bătrân" a inclus toată acea zonă "a caravanelor" în Țara Românească / Valahia, astfel fiind și scris în testamentul ultimului cârmuitor Ivanco / Ioan, fiul lui Dobrotiță).

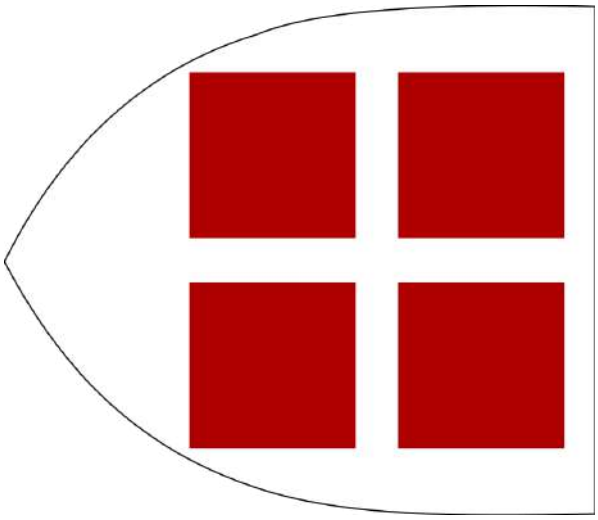

Steagul Dobrogei Medievale independente

Academicianul Român Ioan Aurel Pop a studiat "Istoria și semnificația numelor de român / valah și România / Valahia", notând: "Denumirea de Dacia s-a pierdut probabil, treptat, la nivelul poporului încă la finele antic. Sub romani, numele de Dacia a avut mai mult sens politic decât etnic. Ea a primit, prin urmare, o lovitură serioasă chiar atunci când vechiul regat al lui Decebal a devenit în mare parte provincia romană omonimă, deoarece nu mai era vorba, de fapt, despre vechea Dacie, ci despre o Romania, împărţită apoi în mai multe Romaniae. Acestea, după retragerea şi căderea Romei, au ajuns să fie treptat entităţi latine, mai mari sau mai mici, situate şi la nord şi la sud de Dunăre şi înconjurate de populaţii nelatine. Latinitatea lor este dovedită deopotrivă de numele propriu, intern, acela de Romaniae şi de cel extern, dat de alogeni, de Valachiae. Romaniile sau Vlahiile sud-dunărene s-au tot redus şi, în parte, risipit după migraţia masivă a slavilor (după anul 602) şi după formarea statelor acestora. Ultima mare zvâcnire a unei asemenea Vlahii, adică a unei vieţi politice superior organizate de românii de la sud de fluviu, dar în alianţă cu slavii, a fost Ţaratul Vlaho-Bulgar format la finele secolului XII, sub dinastia vlahă (vlaho-bulgară) a Asăneştilor. Romanicii orientali ai Europei erau pentru ei înşişi români / rumâni iar pentru ceilalţi erau vlahi (cu variante), încă din secolele IX-X". Iată aşadar că unul dintre cei mai importanți istorici - din anul 2018 este președintele Academiei Române - admite atât existența Medievală timpurie Românească atât etnică, cât și statală: prima Țară Rumână Medievală independentă a funcționat din secolul IX (unele argumente fiind prezentate foarte concret și în această lucrare, "Originea Gherga").

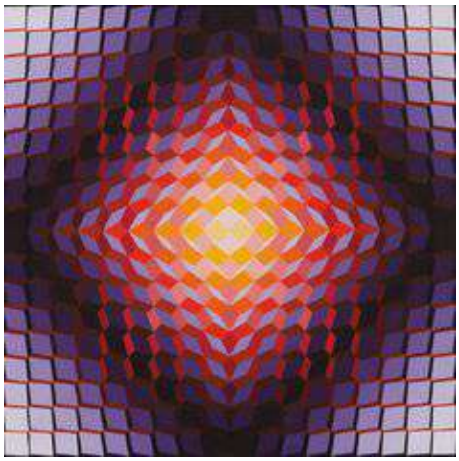

Şamanul Gheorghe

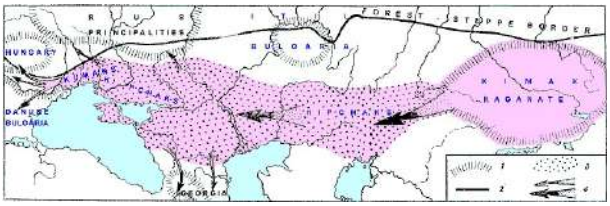

Nomazi la începutul mileniului II

Parcursul genetic, geografic, istoric şi lingvistic îndreptăţesc consideraţii de genul următoarelor (redactate de autorul lucrării "Originea Gherga" în anul 2011, cu afişarea pe Internet încă de atunci, în cea mai mare parte):

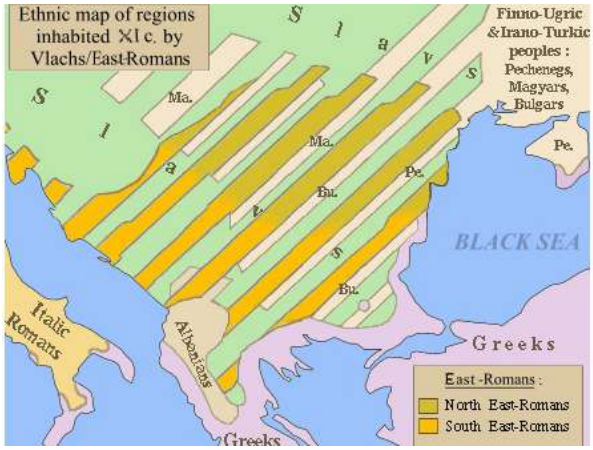

Românii la începutul mileniului II

Curtea lui Laslău / Ladislau Cumanul, Regele Ungariei între anul 1272 şi anul 1290, era dominată de la Dunărea mijlocie, nu departe de Banat, de fraţii Gergye - cu pronunţia Gherghi - din Gerjen / Gergenszeg (în monografia acelei aşezări, realizată de George Danis în anul 2001, e menţionată includerea "j" în denumirea localităţii ca din ultimul secol doar, până atunci fiind de sorgintea Pecenegă a secolului XI); începând din anul 1211, numele masiv atestate documentar în zonă au fost Gergeny, Gergyennek, Gergenzeghy, Guergen, George, etc. Localitatea acelor Gherghi Dunăreni exista de 5 milenii, Ungurii ajungând acolo în anul 930, catolicismul fiind introdus în anul 1061, un document din anul 1200 notând Pământul şi apa locală drept Gergel / Gherghel. Fraţii Pecenegi Gherghi, factori de decizie pentru tânărul Rege Cuman, au fost printre cei care au hotărât acţiunile înspre răsărit cauzate de faptele Latinului Vodă Litovoi ce cârmuia Litua - o zonă numită asemănător cu toponimul Aromân de sub Muntele Olimp dar şi cu Lituania - adică Ţinutul Haţegului (după Dr. Virgil Ciocîltean, Haţeg era denumire Cumană / Kharteş, Românii ştiind ca "haţeg" codrul tânăr - Ţinutul Pădurenilor fiind la limita cu Banatul - iar Bănăţenii numind vântul venind de acolo ca "Haţegan") şi zona Nordică a Olteniei de la Tismana în V, până la Râul Olt în E, care profitând că Regele Ungariei în primii ani de domnie era copil a ocupat partea de peste Carpaţi / Estică a Banatului Severinului; în secolul X, Împăratul bizantin Constantin "Porfirogenetul" a afirmat: "Neamul Turcilor / Ungurilor tare se teme şi îi este frică de Pecenegi, pentru că deseori au fost biruiţi de aceia şi daţi pierzării aproape cu desăvârşire; şi de aceea totdeauna mare le este Turcilor / Ungurilor groază de Pecenegi şi se tupilează în faţa lor" (în acelaşi secol şi din acelaşi loc, enciclopedia bizantină "Suda" / "Suidas" precizând "Dacii, care acum se zic Pecenegi", academicianul N. Iorga în "Oamenii Pământului" lămurind "că Pecenegii au ajuns în simbiosă cu Românii o arată pasagiul de la 1018 din Skylitzes în care se vede cum, într-o expediţie depărtată a lor, fac o 'adunare' care se chiamă la ei 'komentos', deci 'koventul' Albanes, 'cuvântul' nostru"). În secolul XI, cărturarul Mahmud Al Kaşgari (din Bazinul Tarîm) a relevat paralelismele limbii Pecenegilor şi cu alte idiomuri ale etniilor din Asia Centrală: Oghuzi, Kuni / Cumani, Kirghizi, ş.a. (Pecenegii s-au desprins dintr-un areal vecin Altailor). Învăţatul Kaşgari a scris că a fost informat de către Ibn Al Gharqi, care i-a spus ce a aflat pe un şir direct de la profetul Mahomed: "numele de Turki le-a fost dăruit acelora chiar de către Allah, ca armata răsăriteană a gloriosului Dumnezeu". După înfrângerea de către Imperiul Bizantin a Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, în anul 1019 pe Râul Alta din Bazinul Niprului / Var a fost singura bătălie a Valahilor contra Varegilor / Vikingilor, aflaţi în armata lui Iaroslav "cel Înţelept" 978-1054 (care a domnit în Novgorod), fiu al Rurikului Vladimir "cel Mare": acela - pentru a prelua puterea completă în Marele Cnezat al Novgorodului şi Kievului - şi-a omorât atunci, în anul 1019, vărul primar, pe Rurikul Sviatopolk I / "Sviato-polk" însemnând "Sfântul Vlah", zis "Viciosul", în vârstă de 39 ani, care domnea în Kiev de 4 ani, ca succesorul Regelui Vladimir "cel Mare" (Sviato-polk I / "Sfântul Vlah" I a fost apărat de Valahi - "Blokumenn" în versiune Varegă - dar a fost ucis prin trădare de către un descendent al lui Valuk "Cuceritorul" / "Wallux dux Winedorum" din Ducatul Carintiei); mama lui Sviatopolk I = "Sfântul Vlah" I a fost frumoasa călugăriţă Iulia răpită din Balcani în 971 iar tatăl lui a fost Rurikul Yaropolk / Yaro-Polk, care a cârmuit din Kiev păgânii Ruşi în 972-980 (până când a fost ucis de Varegii fratelui său vitreg, Vladimir "cel Mare", cel care în anul 988 a ajuns să creştineze Rușii şi care probabil la momentul omorârii lui Yaro-Polk = "Caldul Vlah" a violat-o pe văduva lui, Vlaha / Armâna Iulia - ştiută şi ca Greacă - astfel Iaroslav / Iaro-Slav putând fi tatăl adevărat al lui Sviato-Polk I). Păgânii Ruşi probabil au prins gustul creştin prin cârmuitorul Sviatoslav I, care a avut-o ca parteneră pe Valaha / Voloha Maluşa din Volânia sau din Moldova, cea care l-a născut pe Vladimir (ajuns "cel Mare" după ce a creştinat Rușii); ea fie era creştină, fie ca neam aparţinea poporului Român creştin de la gurile Dunării, loc unde imediat după ce păgânul Sviatoslav a distrus Khazaria şi i-a curmat Cultul mozaic şi-a fixat capitala până la sfârşitul vieţii (în ultimii săi 5 ani): păgânul Sviatoslav - cârmuitorul Rușilor - şi-a avut reşedinţa în mijlocul Românilor creştini din Dobrogea iar fiul Vladimir (care după 8 ani de la decesul tatălui a luat puterea peste Ruşi) i-a creştinat pe aceia după încă 8 ani, atunci când s-a cununat creştineşte cu fiica Împăratului bizantin. Aşadar, înaintea creştinilor bizantini, Rușii au avut serios de a face cu creştinii Români, înregistrându-se deopotrivă la vârf înrudirea Rurik-Română (păgâno-creştină) şi reşedinţa Regală Ruso-Română (pentru nişte ani, anume 5) la Nufăru / Delta Dunării; "Vlad-mer" / Vladimir "cel Mare" - care a cârmuit până în anul 1015 - a fost curând canonizat: deoarece a trăit înaintea schismei, a rămas respectat de către toţi creştinii.

La fel ca în toate părțile Românești, inclusiv în Moldova principalele localități - populate de Români - au fost cu mult mai vechi decât formarea Țării Medievale; istoricul Basarabean Alexandru Gonța a afirmat că în secolul XI s-a constituit de fapt Țara Moldovei, documentele indicând și alte acțiuni Românești în acel areal pe atunci, ca de exemplu ajutorul acordat de Iaroslav "Înțeleptul" cumnatului Cazimir "Restauratorul" 1016-1058 (care a recuperat Silezia și Pomerania pentru Polonezi) prin înrolarea în anul 1040 de "Geți, Daci și Ruteni" în armata sa, prezența Valahilor Moldoveni - aliați cu Pecenegii - în bătălia de la Chiraleș 47,05 lat. N, 24,18 long. E / județul Bistrița-Năsăud din anul 1068, prezența în anul 1070, conform cronicii Polonezului Medieval Jan Dlugosz, a Vlahilor din Moldova, împreună cu Rutenii și Pecenegii, în armata lui Vișeslau / "Vole-Slav" = Boleslav "Generosul" al Poloniei / fiul lui Cazimir "Restauratorul" și al Mariei din Kiev / sora "Înțeleptului" Iaroslav, în anul 1085 la Varda 48,13 lat. N, 22,05 long. E / oraș zis "Oradea Mică", Valahii / Românii, aliați cu Rutenii și Pecenegii pentru a-l susține pe fostul Rege Solomon / Salaman al Ungurilor 1052-1087, fiul Anastasiei din Kiev și al Regelui Andrei I al Ungurilor, tată susținut de Sf. Gerard din Morisena / Cenad ca să cârmuiască Ungurii, au fost înfrânți de ruda aceluia Regele Laslău / Ladislau "cel Sfânt" al Ungurilor (născut la Cracovia), Solomon găsindu-și refugiu în Moldova iar apoi decesul ca ermit în Histriana Pula, etc. Este de știut că unul dintre nepoții Regelui Rurikid Iaroslav "Înțeleptul" (având numele creștin Gheorghe) a fost Sviatopolk II / "Sfântul Vlah" 1050-1113 (cu numele creștin Mihai), care din Kiev a cârmuit Rușii în timpul ultimelor 2 decenii ale vieții: în vremea domniei sale, călugărul Nestor a scris "Povestea vremurilor trecute"; băiatul Regelui, anume Prințul numit Iaroslav "Sviato-Polkovici" 1070-1124, notat la întemeierea din anul 1091 a Mănăstirii Benedictine din Somogy 46,34 lat. N, 17,38 long. E / Ungaria ca Gerasclaus / "Geras-claus" = "fiul Regelui Rutenilor", a cârmuit Volânia în 1100-1118 ("Sfinții Vlahi" Ruriki, adică fiul Iaroslav / Geras-claus = cârmuitorul Volâniei și tatăl Mihai = cârmuitorul Rușilor) probabil s-au cunoscut cu ruda Gyorgy / Gherga = primul Negru Vodă, Domnitorul Românilor de la interiorul curburii Carpaților începând din anul 1080. Situația încurcată de la Ruși a ramurilor Dinastiei Rurike - care până la năvălirile Mongolilor din secolul XIII au avut 2 centre de putere, în Garða / Novgorod din N și în Kiev din S, areal acum Ucrainean, unde până atunci au influențat consistent inclusiv Valahii / Rumâni, cârmuitorii din Kiev autointitulându-se "Mari Cnezi", spre a se deosebi de cârmuitorii din Novgorod (ce însemna "Orașul nou"), care erau doar "Cnezi" - n-a fost singulară în Evul Mediu. Așa cum a documentat în anul 2019 Dr. Alexandru Madgearu în "Expansiunea maghiară în Transilvania", pe atunci între Khazari, Rușii Kievului și Unguri erau puternice legături, începând cu cele comerciale, ceea ce - fiindcă Valahii se aflau între ei - au contribuit la bunăstarea, la dezvoltarea și la consolidarea formațiunilor Române în primele secole ale mileniului II. În secolul XI, la Unguri succesiunea ramurilor Dinastiei Arpadiene respecta principiul senioratului, prin care erau preferați la tron frații mai tineri ai Regelui în defavoarea fiilor monarhului. Datorită acelei Tradiții, liniile masculine mai tinere ale Dinastiei Árpád puneau în primejdie succesiunea la tron a fiului Regelui în funcție. Linia dinastică a lui Andrei a fost rivala ramurii vechi Árpád, căreia îi aparținea Regele Ștefan și tatăl lui. Rivalitatea dintre cele 2 ramuri se axase în principal pe conflictul dintre creștinism (ramura veche) și păgânism (ramura tânără).

Estul Europei la începutul mileniului II

Când a murit Regele Ștefan "cel Sfânt", dispariția liniei masculine a ramurii vechi a deschis conflictul pentru succesiune la tron iar ramurii tinere a Casei Domnitoare i s-au deschis noi oportunități. Analiza genetică publicată în anul 2018 de Olasz Judit, Szentirmay Zoltan, Szabados Gyorgy, Melegh Bela, Kasler Miklos, Verena Seidenberg și Susanne Hummel a relevat că Regele Bela III - din secolul XII - era Caucazian aparținând grupului masculin "R" (iar nu genetic patern "N", ca vechii Arpazi, de până în secolul anterior, XI); o posibilă analiză genetică a predecesorului său din secolul XI Regele Andrei I - înhumat în Biserica Mănăstirii pe care a ctitorit-o lângă Lacul Valaton / Balaton, mormântul fiind intact - ar lămuri ce profil patern a avut: acela a înzestrat-o cu mai multe sate și moșii - toate cu nume Românești, ca Gămaz, Genusara, Gislav, Lupa, Petra, Ursa, Vila Popii, Zăcădat, etc. - iar personalul de asemenea avea nume Românești de sorginte, ca Albus, Florian, Foca, Micula, Petruș, Voicu, ș.a. Nașterea lui este estimată în perioada 1013-1015 (corespunzător "Vieții Sf. Gherard", tatăl său a fost Vazul / Vasile iar corespunzător "Cronicii pictate de la Viena" tatăl său a fost Laslău, fratele acelui Vasile; de fapt, tatăl său adevărat n-a fost cunoscut decât de mama sa - care era fie din clanul Tatony, fie Ruteană - căci și ea a rămas neștiută): Andrei I putea fi pruncul oricui, născut din dragoste dar prezentat, cel puțin de către mamă, ca dinast egal Arpazilor (o realitate grozavă a prezentului este că testul de paternitate - dar și cel privind mama, dacă e necesar - există concludent în Epoca Modernă). Succesorul Regelui Ștefan "cel Sfânt" - canonizat fiindcă a creștinat Ungurii cu ajutorul Sfântului Gherard din Veneția - a fost, deoarece fiul i-a murit, nepotul cunoscut ca Petru Venețianul, ajuns Regele Ungurilor în 1038-1041 și 1044-1046 (era băiatul Dogelui Urseolo 1008-1026 care a facilitat mutarea Venețianului Gherard la reședința din Zirc a Regelui Ștefan al Ungurilor, mama lui fiind sora Regelui Ștefan "cel Sfânt"); bunicul lui Petru Venețianul / Regele Ungurilor a fost Dogele Pietro

Urseolo 991-1008, care a cucerit Dalmația - inclusiv Ragusa - pentru Veneția (acei nobili Urseolo / Orseolo erau descendenți ai războinicului Orso / Ursus 726-737, primul Doge istoric, căci ambii Dogi predecesori aceluia au fost din clerul Eracleii / de lângă Veneția). Venețianul Sfânt Gherard - stabilit în Morisena / Cenad după moartea lui Optum / Ahtum Vodă al Banatului, Crișanei și Hațegului - a decis să-l susțină pe Andrei (tot nepot al Regelui Ștefan "cel Sfânt") dar n-a mai apucat să se bucure de reușită, căci a fost ucis în anul urcării aceluia pe tron. Regele Andrei I / Andraș al Ungurilor - zis "Albul", decedat la Zirc, unde din secolul următor, anume din anul 1182, a funcționat o Mănăstire Cisterciană / verigă în rețeaua Templieră - l-a avut ca fiu ilegitim / bastard pe Gyorgy / Gheorghe, indicat de mai multe surse, printre care, pe când domnea Angevinul Ludovic în Ungaria 1342-1382, a fost "Chronicon Pictum" = "Cronica pictată de la Viena" din anul 1358 în capitolul 49, ce a scris "Rex Andreas de concubina autem quam habuit de uilla Moroth genuit Georgium" = "Regele Andrei dintr-o concubină pe care a avut-o în așezarea Moroth a născut pe George", astfel că nu a fost doar legenda Medievală știută de cronicarul Moldovean Miron Costin la 5 ani după ce Scoțianul William Drummond a scris despre așa ceva. Așadar, despre bastardul Arpadian din secolul XI au consemnat cel mai relevant 3 cronici (cele mai apropiate): a Maghiarilor în secolul XIV / "Chronicon Pictum" scrisă de Mark Kalti, "Chronicon Dubnicense" legată la sfârșitul secolului XV în Oradea - ce a consemnat că la botez și-a păstrat numele de la naștere - și cea scrisă în secolul XVII / "De neamul Moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor" de Miron Costin (documentul din Ungaria la 268 ani de la fondarea Dinastiei Negru Vodă iar documentul din Moldova după încă 328 ani); menționarea acelui bastard Regal - Arpadianul George - pe când mulți alți bastarzi Regali de-a lungul vremurilor au fost neglijați dar el nu (inclusiv cu apariția bastardului Arpadian Georgium / George sau Gheorghe / Gyorgy în mai multe surse din medii diferite) denotă existența sa deosebită. Din documentarea cronicarului Miron Costin - al cărui tată Iancu Costin, mort în anul 1650, a fost hatman în Polonia - se poate afla că neamul Românului Negru Vodă care a descălecat de la Oltul superior (adică din Ținutul Făgărașului) în Țara Muntenească la 1290 se trăgea de la "Craiu Ungurescu care a stătut la veletul de la Hristos 1080": deci dinaștii Negri erau descendenții bastardului Gheorghe al Regelui Andrei I al Ungurilor (acela fiind bastard / fiu ilegitim - și încă Regal - nu era constrâns de rigorile societății, ba ca primul-născut al Regelui fiind chiar cumva privilegiat și se putea manifesta independent, ceea ce a și făcut). Au mai fost de exemplu și un studiu publicat în anul 1959 la Varșovia / capitala Poloniei, apreciat de "Europaeische Stammtafeln" = "Genealogiile nobililor Europei" (enciclopedie Germană lansată din anul 1935, cu apariție inclusiv în prezent) dar și de Tradiția Britanică, ce l-au plasat pe bastardul Arpadian George ca strămoșul clanului Drummond / "Drum-mond" din Scoția, blazonul său Ghergan devenind pentru acela emblematic / însuși denumirea apărută fiind un ecou Scoțian al clanului Duras = Dulo de origine, aflat la capătul Vechii Lumi, după un lung drum:

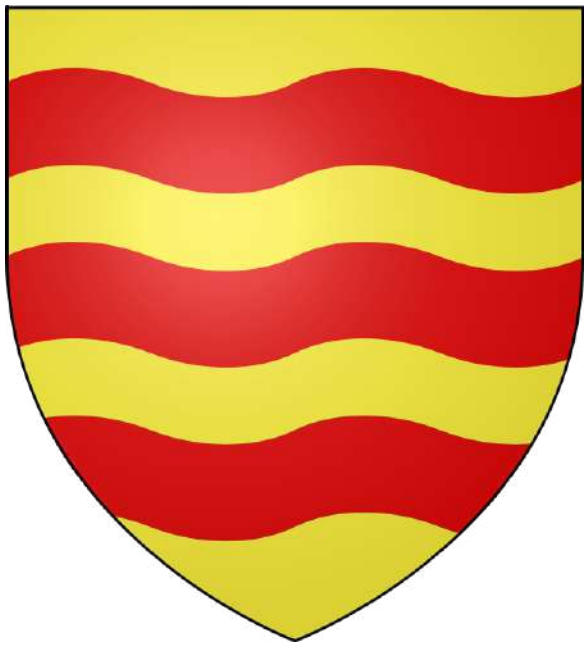

G/herbul = Blazonul lui George

În Britania - Albion fiind Anglia, Alba fiind Scoția / Europa întreagă fiind străbătută de motivul Alb, anume din Albania Caspico-Caucaziană via lanțul Montan Alpin, până în apus, la Oceanul Atlantic - organizarea pe clanuri nu era originală, ci provenea de pe continent (de exemplu, în Balcani, printre Albanezi - ca de pildă clanurile Ghega - ori solidaritatea clanurilor Aromâne care au rămas până în Epoca Modernă foarte puternice); privind începuturile Medievale, primii lideri ai Bulgarilor / Sciților erau din același clan al Împăratului Attila al Hunilor din spațiul Românesc al secolului V (iar primii lideri ai Ungurilor au fost tot din același clan). În Albionul / Anglia secolului VI, contemporan cu Regele Arthur al Englezilor - mort în anul 535, când a fost uriașa erupție a Vulcanului Krakatoa ce a generat prelunga iarnă planetară documentată până în anul 549, care o avea ca soră pe Gorgana / Morgana iar ca anturaj i-a avut pe legendarii Cavaleri ai Mesei Rotunde = reprezentanții principalelor clanuri din Regat - a fost Regele Cerdic al Saxonilor / Sașilor din Wessex (ajuns din N Germaniei în Britania - împreună cu fiul său - cu 5 vase în anul 495, domnind în paralel cu Regele Arthur, din anul 519 până la acel eveniment geologic, în Wessex / regiunea primită de la Regele Arthur: zona lor comună era Dumnonia); Cerdic - având ca drapel un Dragon auriu pe fond purpuriu - a fondat Dinastia Cerdic / Casa Wessex, al cărei ultim reprezentant la putere a fost Edgar II, care după moartea Regelui Harald III în bătălia de la Hastings 50,54 lat. N, 0,29 long. E din anul 1066 a fost proclamat Regele Anglo-Saxonilor, însă nu a fost încoronat datorită învingătorilor Normanzi, faptul cauzând retragerea sa în Scoția (la N de Zidul lui Hadrian - ridicat în secolul II - păzit în Antichitate de cohotele Dace). Nobilul George / ilegitimul fiu al Regelui Andrei I din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor - cu care a crescut moștenitorul coroanei Engleze - a ajuns împreună cu familia aceluia în S Britaniei (în anul 1057) iar după bătălia de la Hastings / Anglia a ajuns în N Britaniei (în anul 1068): argumentul dublu a fost că ei nu numai au copilărit împreună, ci au fost și rude. În Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor, Regele Vasile - notat de Unguri "Vászoly" / "Vázul" - tatăl Regelui Andrei I, era văr cu Regele Ștefan "cel Sfânt": a fost strămoșul multora din Dinastia Arpadiană - Ungaro-

Română - începând cu fiul Andreiaș / Andrei (deci din secolul XI până în secolul XIV).

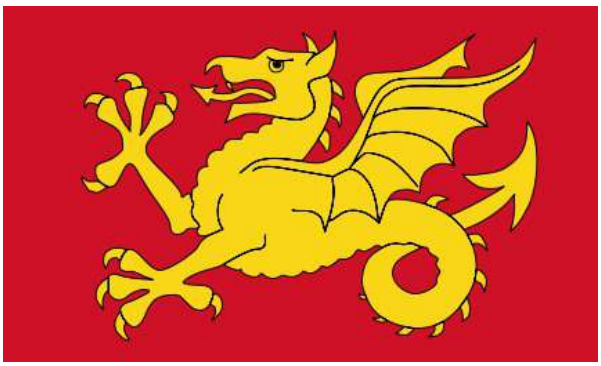

Dragonul lui Cerdic

Începutul n-a fost ușor, căci după moartea lui - pentru a evita disputele pentru tron - fiii săi au fost exilați, Andrei ajungând în anul 1039, pe când avea 24 de ani, să se însoare în Kiev cu Prințesa de 16 ani Anastasia, fiica "Înțeleptului" Iaroslav (adică Iurii, șeful Slavilor) din Dinastia Rurik / care cârmuia Rușii de la început: soția lui Andrei era prima născută de către Sfânta Anna (a cărei tată a fost Regele Olof al Vikingilor 995-1022, patronul colonizărilor Nordului Atlantic) iar tatăl ei Iurii "Înțeleptul" - liderul peste Slavi și peste Ruși - era genetic Gherga. În anul 2015, Dr. Peter Frankopan - profesor de istorie universală la Universitatea Britanică Oxford - a afirmat despre Europa de la începutul mileniului II: "Locurile care contau cu adevărat nu se aflau în orașe ca Paris sau Londra, în Germania sau în Italia, ci în Est. Kievul a devenit un element de legătură al lumii medievale, lucru evidențiat prin căsătoriile membrilor dinastiei conducătoare din secolul XI. Fiicele lui Iaroslav cel Înțelept, care a domnit până în 1054, s-au căsătorit cu regele Norvegiei, regele Ungariei, regele Suediei, respectiv regele Franței. Unul dintre fiii săi a luat-o de soție pe fiica regelui Poloniei iar altul pe o membră a familiei imperiale de la Constantinopol. Căsătoriile încheiate de generația următoare au fost chiar mai impresionante. Prințesele Rusiei Kievene s-au căsătorit cu regele Ungariei, regele Poloniei și puternicul împărat german Henric IV. Printre alte mariaje ilustre s-a numărat cel al Githei, soția lui Vladimir II Monomahul, Mare Prinț al Kievului: ea era fiica lui Harold II, regele Angliei, ucis în Bătălia de la Hastings, din 1066. Familia conducătoare de la Kiev avea cele mai bune legături de rudenie dintre dinastiile europene". Nepoata nobilei Daneze Gytha - mama ultimului Rege Anglo-Saxon al Dinastiei Cerdic - a fost Prințesa numită tot Gytha / Githa, care s-a cununat cu Rurikul Vladimir II / Marele Cneaz al Kievului în anul 1074, născând mulți copii, printre ei fiind și Yaropolk II, ajuns Mare Duce al Kievului; în acele vremuri - anul 1080 - anturaj Britanic / Anglo-Saxon a avut și Arpadianul Gheorghe = primul dinast Negru Vodă la poalele Nordice ale Carpaților Meridionali (care a salvat în Scoția familia Regală Anglo-Saxonă): pe atunci Arpazii și Rurikii erau genetic ca bărbații Gherga. Ar fi de știut despre tată aceluia = Arpadianul Andrei că după 7 ani de la cununie, a fost invitat de cele 2 puteri esențiale ale Ungurilor de pe atunci - anume de clerul Ungurilor și de nobilimea Ungurilor - să se întoarcă de la Kiev ca să preia tronul Ungurilor (atunci a fost omorât principalul său susținător, Venețianul Sf. Gherard de Cenad / Banat), ceea ce Andraș / Andrei I a și făcut, cârmuind până în anul 1060; abia la 7 ani după ce a preluat conducerea, Regina Anastasia i-a născut primul Prinț, pe Solomon: Regele Andrei I însă nu și-a așteptat primul fiu atâția ani, avându-l pe bastardul George / Gheorghe din primul an al domniei, născut în afara cununiei sale tot de o Ghergană, anume ruda sa Gugulană pe care a chemat-o din Banatul Montan la Cenad să aibă grijă de rudele refugiate din Casa Cerdic (academicianul Maghiar Kristo Gyula 1939-2004 a scris că "Gyorgy s-a născut din dragostea lui Andrei I cu o Doamnă de Onoare a soției sale Anastasia, în satul Marot" adică Moroda 46,22 lat. N, 21,45 long. E, județul Arad; Marot - însemnând "Măreț", înainte de "Morav" / fiind de știut și că a existat un sat Pilis-Marot 47,47 lat. N, 18,52 long. E la granița Ungariei cu Slovacia, atestat documentar abia în anul 1138 - a fost locul Românesc al concepției bastardului Gheorghe / George, ce putea fi ori acea așezare de pe afluentul Cigher al Crișului Alb ori locuința "măreață" a nobilei muieri, mama pruncului ilegitim, descendenta puternicului Menu-Morut din secolul precedent, Vodă care în Crișana sa avea inclusă și "Marot-laka" / Morlaca 46,51 lat. N, 22,55 long. E de pe Crișul Repede, așezare conectată de academicianul Român Constantin Lacea 1875-1950 cu cărăușii / chirigiii Vlahi-Negri = "Morlaci" din Alpii Dinarici). După cum a studiat în anul 1996 și academicianul Maghiar Kristo Gyula, în anul următor schismei Regele Andrei I / Andreiaș a ctitorit Mănăstirea Tihany 46,54 lat. N, 17,53 long. E în Nordul Lacului Balaton / Valaton, care era lavră pentru pustnicii ortodocși / călugări eremiți, el acolo stabilindu-și necropola (a făcut apoplexie în anul 1057 dar i-a mai cârmuit pe Unguri - așa paralizat, din pat - până în anul 1060, când a fost ucis de fratele său Bela I zis "Bizonul" și înmormântat în Biserica "Fecioara Maria" a ctitoriei sale, atunci lăcașul conectându-se rețelei Benedictinilor știuți drept "Călugării Negri": poate că fiul ilegitim al ctitorului - Gyorgy / Gheorghe - care a fondat Dinastia "Neagră" era conectat cu călugării Benedictini respectivi, căci în Nordul stăpânirii sale Românești au fost atestate masiv activitățile acelora în timpurile ce i-au urmat). Ca fapt divers: la ceremonia de încoronare din anul 1063 a minorului Solomon = fratele vitreg mai mic al lui Gheorghe / primul Negru Vodă, mama aceluia - fosta soție Anastasia din Dinastia Rurik a lui Andreiaș / Andrei I din Dinastia Arpazilor - a prezentat barda Împăratului Attila, ceea ce încă o dată reconfirma legăturile dintre liderii Rumânilor / Românilor, Hunilor, Ucrainenilor / Rușilor și Ungurilor (documentarea fiind și genetică, demonstrată prin grupul "N" al Casei Gherga). Trebuie știut că din Casa Cerdic, Eduard "Exilatul" - ce ca bebeluș după cucerirea de către Danezi în anul 1016 a Angliei a fost îndepărtat de învingătorul Knut "cel Mare", care a fost sprijinit de trupe Polone, fiind trimis la fratele vitreg al aceluia Olof / Regele Suediei - și-a petrecut o bună parte din viață la Kiev, unde din anul 1019 era măritată în Casa Rurik a Rușilor Sf. Anna, fiica Regelui Olof (el a fost crescut de Sf. Anna și când ginerele ei Andraș / Andrei - exilat de asemenea, ca și familia Regală a Englezilor, în Kiev - a preluat tronul Ungurilor, a mers și el din Kiev împreună cu acela ca să-l sprijine): Regele Knut "cel Mare" - care a cârmuit până în anul 1035 Danemarca, Scandinavia și Anglia - despre care cronicarul Sas / Saxon Adam din Bremen, născut în Mișnia / Meissen 51,10 lat. N, 13,29 long. E pe Elba, a scris că era fiul unei Prințese Polone, a fost nepotul întemeietorului Poloniei creștine, Misica / Mieszko 935-992 din Dinastia Piastă (considerat descendent Sarmat / Vandal - "Misica Dux Vandalorum" - conform preotului Bavarez Gherhard din Augsburg 48,22 lat. N, 10,54 long. E / capitala Șvabiei). Găzduit de Regele Andrei I / Andraș din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor în Banat din anul 1046,

Eduard s-a însurat cu nobila Agatha iar după ce au avut 2 fiice - Margareta și Cristiana - în anul 1051 li s-a născut fiul Edgar, ultimul membru pe linie masculină al Casei Cerdic din Wessex (timp de un deceniu, în Banatul cârmuit de Cnezi / Knezi reprezentanții Casei Cerdic din Anglia au fost în grija Casei Gherga, în anul 1056 Eduard "Exilatul" fiind invitat în Anglia de unchiul Eduard "Confesorul" să moștenească tronul dar plecat cu familia sa și cu bastardul Gheorghe / George al Regelui Andraș / Andrei I, a murit a doua zi după ce a ajuns în Anglia / poate extenuat de călătorie, poate otrăvit de concurență). Ținând cont că la funeraliile din anul 1046 ale Sfântului Gherard - Venețian descendent Morlac = Vlah "Negru" - văduva lui Ahtum / Optum (ultimul Vodă din Dinastia lui Glad = Optum / Ahtum Vodă fiind decedat deja de 18 ani) s-a purtat ca în familie, se consolidează ideea că bătrâna văduvă nu stătea în Cenad cu ginerele ucigaș al soțului ei, ci împreună cu rudele mai apropiate pe moșia din Banatul Montan; despre mămicile din Banat ale pruncilor Regești - Agatha / muierea lui Edgar și Gherga / muierea lui Andreiaș - nu se știu prea multe, ele putând fi chiar surori (nepoate ale răposatului Optum / Ahtum Vodă - al 8-lea șef dinastic de la Glad peste cele 8 teritorii Românești din Banat - fiind cele mai nobile din regiune și ca atare primele calificate în categoria potențială respectivă, de a fi partenere Regale): pe de o parte, numele Gheorghe / George pentru fiul ilegitim al Regelui Andrei I / Andraș îl reflecta pe cel al mamei Gherga iar pe de altă parte - corespunzător specialiștilor genealogi și experți în onomastici - numele Agatha al soției dinastului Cerdic, ca și al progeniturilor lor, copii respectiv nepoți, au fost evident Est-Europene. După decesul neașteptat din Anglia al moștenitorului coroanei Anglo-Saxonilor Eduard "Exilatul", pentru un deceniu ceilalți membri ai familiei sale - împreună cu încă minorul Gheorghe / George - au trăit la Curtea Regelui Eduard "Confesorul", care a murit în anul 1066; deoarece la sfârșitul anului - după bătălia de la Hastings - cârmuirea Angliei a fost preluată de Normandul Guillame / William "Cuceritorul" (bastard în Normandia natală, urmaș al marelui Duce Rollo din secolul precedent - fizic Uriaș, poreclit "Gaange" fiindcă nici un cal nu-l putea duce - descendent Dac, văr primar cu răposatul Eduard "Confesorul") iar în anul 1067 Edgar împreună cu surorile și Gheorghe / George au fost ținuți captivi de învingător în Normandia, în anul 1068 ei au avut de ales: fie să se întoarcă la Curtea Arpazilor - unde domnea Regele minor Solomon / fratele vitreg al lui Gheorghe - fie să se refugieze mai aproape, în Nordul Britanic, printre urmașii ultimilor Agatârși ajunși din spațiul Românesc după retragerea Romanilor la Sudul Dunării, anume la Curtea Scoției (ceea ce atunci au și făcut, Regele Scoților, tocmai văduv după nepoata din Norvegia a lui Harald III, ultimul Rege Viking / fost subordonat al generalului bizantin Gheorghios / Gyrgir "Maniacul", chiar însurându-se cu Margareta / sora lui Edgar - notat istoric ca Edgar II - în anul 1070, atunci el adoptând ca emblemă Regală a Scoției leul purpuriu pe fond auriu). Regina Margareta 1047-1093 a fost "Perla Scoției": a născut 3 Regi ai Scoțienilor (Edgar 1097-1107, Alexandru 1107-1124 și David 1124-1153); în chip tragic, a murit la câteva zile după ce a primit la castelul din Edinburgh - noua reședință Regală a Scoției - vestea morții în luptă cu Normanzii a soțului și a primului fiu (papa a canonizat-o în anul 1250). Fratele ei Edgar II nu s-a mai putut apropia de tronul Angliei; a fost în prima cruciadă (1096-1099) și a murit în anul 1126. Când a ajuns împreună cu ei în Scoția, Gheorghe / George (fratele vitreg al Regelui Solomon 1063-1074 din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor) avea 21 de ani; după ce o nobilă de la Curtea Scoției i-a născut fiul numit Maurice (versiunea pentru Marius sau Maris / Moris = Mureș, Râul în Bazinul căruia s-a născut și a crescut tatăl Gyorgy / Gherga până să ajungă în Britania), Gheorghe / George = Gyorgy / Gherga a decis că îi trebuia proprietate în stăpânire iar așa ceva era mai simplu de dobândit în spațiul natal Român decât în cel Scoțian, unde și-a lăsat feciorul și femeia sub protecția celor cu care a ajuns acolo / bine instalați în Curtea Scoției - astfel apărând clanul Drummond, pe moșia Drymen 56,03 lat. N, 4,27 long. V - el luând-o pe drumul retur în spațiul de unde provenea: de aceea a rămas notat de pana cronicarului Român Miron Costin - după 6 secole - că bastardul cârmuitorului Ardealului în anul 1080 a reușit să aibă moșie pe Valea Oltului (Râu "frate" cu Mureșul).

G/herbul = Emblema Regală Scoțiană

Pe atunci, Vlahii din Balcani aveau multe structuri teritoriale, ale căror existențe au fost încă din vremurile Imperiale Bulgaro-Armâne și au continuat în vremurile Imperiale Româno-Bulgare; acum ar fi injustă judecarea că numai în S Dunării Vlahii / Armânii s-au putut organiza iar în N Dunării Valahii / Românii nu: același popor, în condiții chiar mai bune la stânga Fluviului - căci la dreapta Fluviului era Imperiul Bizantin - a reușit să se gestioneze în cadrul propriilor formațiuni teritoriale și la cumpăna dintre mileniile I și II (așa cum a reușit deopotrivă anterior și ulterior).

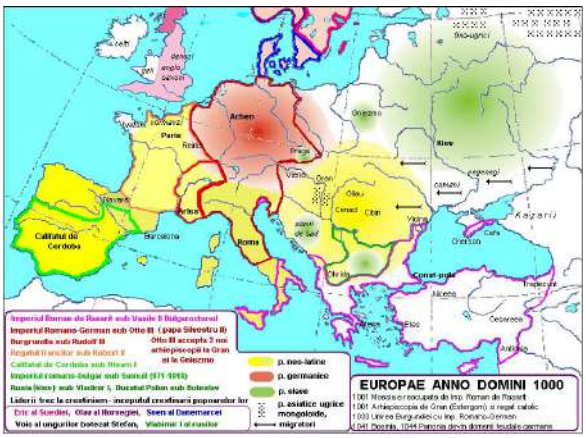

În anul 2011, Dr. Laurențiu Rădvan a afirmat: "Vecinătatea la Dunăre cu Imperiul Bizantin (după 1018) nu a avut consecințe, căci pentru imperiu zonele nord-dunărene erau doar regiuni de frontieră. Cu toate că unii istorici, puțin ce e drept, au încercat să argumenteze că a existat o influență bizantină, aceasta nu are susținere. Căutarea unor elemente bizantine în orașele din țările române reprezintă un drum înfundat. Nici măcar în orașele-

port de la gurile Dunării și ale Nistrului, ce au intrat în jurul anului 1400 sub controlul Țării Românești și Moldovei, nu s-au putut identifica prea multe elemente de organizare bizantine". Conform "Istoriei Transilvaniei" - coordonată de academicianul Ioan Aurel Pop și de Thomas Nagler - stăpânirea Ungurilor în Ardeal a ajuns la sfârșitul secolului XI dinspre apus până la Râul Târnava Mare: de partea cealaltă a acelei granițe, stăpâneau Românii; în anul 1080 de acolo înspre Sud a preluat puterea Gyorgy / Gheorghe, fondatorul Dinastiei "Negre" (ce era la Nord față de Românii din Sudul Carpaților Meridionali).

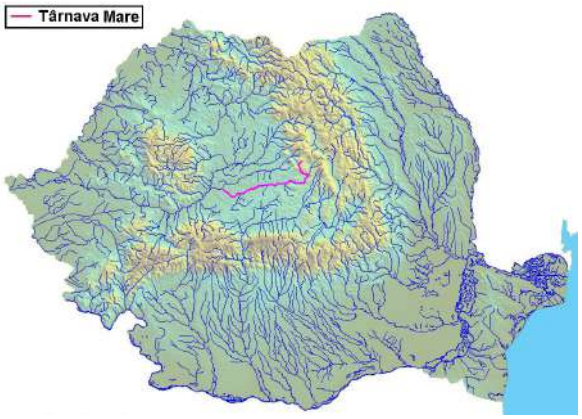

Granița dintre Unguri și Români
la sfârșitul secolului XI / începutul secolului XII

În Bazinul Oltului atunci au fost primele terenuri ale dinaștilor "Negru" Vodă (George / Gheorghe având urmași acolo, toți numiți dinastic ca "Negri" cu înțelesul lor fie de Crișani, fie de Cărășani / Gugulani, așa cum a fost el, fondatorul G/herțeg = Negru Vodă, din puternicul clan Ghergan Bănățean / Cărășan care a oferit sprijin serios încă mult timp dinaștilor Negru Vodă); așadar, primul Negru Vodă s-a născut în Banatul anului 1047 și a fost din părinți Gherga (tatăl era Rege din Dinastia Ungaro-Româno a Arpazilor iar de la mamă avea atât numele Gheorghe, cât și locul de concepție Crișan, respectiv locul de naștere Cărășan): Gheorghe, primul Negru Vodă - emancipat în Bazinul Oltului, pe când avea vârsta de 33 ani - era bastardul Regelui Andrei I din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor (rege care a domnit peste o parte a Banatului și a Sudului Ardealului în 1046-1060). Se poate observa ca foarte posibilă apelarea bastardului Arpadian Gheorghe / Gyorgy ca "Negru", deoarece era public exclus din linia Regească paternă, să fi fost mai mult întărită pe linia maternă a neamului prin calitatea nobilei sale mame de Morlacă = Valahă "Neagră" (din NV Balcanilor), în legătură și cu Morlacul / Vlahul "Negru" Zorzi zis "Dracul" documentat la 1080 lângă Split tocmai în anturajul Reginei Croaților, Arpadiana Elena. Despre primul Negru Vodă - Gheorghe / Gherga, fondatorul Dinastiei - nu se știe până când a trăit (el însă nu s-a mai întors în Scoția, la fiul Marius / Maurice, fondatorul clanului Drummond purtându-i blazonul Ghergan), despărțirea lor dureroasă probabil ducând la decizia supărată și reciprocă de rupere a relațiilor pentru totdeauna; așadar, după periplul Vest European ce a durat circa 17 ani / în perioada 1057-1074, ținând cont că era contemporan cu Edgar II și că după întoarcerea în spațiul Carpato-Dunărean la 6 ani de la încetarea domniei fratelui său vitreg Solomon / Salamon s-a impus, în anul 1080, la cârmuirea Românilor N Dunăreni (iar în S Dunării, dacă nu a fost el atestat la Split, atunci Armânul / Morlacul Zorzi "Dracul" - Vlah "Negru", din neam / clan - coopera privind relațiile sale pe coasta Dalmată, acolo cârmuind frumoasa Elena, rudă din Dinastia Arpadiană, Regina Croaților), e foarte posibil ca Gheorghe = "Negru" Vodă I să fi apucat începutul secolului XII, marcat de apariția Cavalerilor Ioaniți / Ospitalieri: Gheorghe / Negru Vodă I s-a născut înaintea schismei și colabora cu cei din Biserica Anglicană iar apoi dată fiind situația sa de independență - atât față de Ungurii catolici / fiind bastard Arpadian, cât și față de bizantinii ortodocși / Banatul natal ținând din anul 1019 de Mitropolia Ohridei - poate că avea deschidere spre șamanismul noilor veniți din răsărit (mai ales Pecenegi și Cumani), cu care deopotrivă el și copiii lui din spațiul Românesc au avut de a face. În Scoția, clanul Drummond a fost vecin cu clanul Regal Gregor, relațiile dintre ele de-a lungul vremurilor fiind atât de dispute pentru zonele de vânătoare, cât și de înrudire (după cum de pildă au cercetat George Way și Romily Squire în anul 1994); cei din clanul Gregor (Scoțian știuți și ca MacGregor - în Graiul local Ghriogair - un nobil faimos din clan fiind viteazul Rob Roy, despre care a scris Walter Scott 1771-1832, a cărui legendar drum avea drept capăt moșia Drymen ori strănepotul aceluia, generalul Gregor MacGregor, mâna dreaptă a "Liberatorului" Simon Bolivar 1783-1830 al Americii de Sud față de Imperiul Spaniol) au fost printre cei care au utilizat dintâi cimpoaiele în folclorul Scoțian - după cum a scris James Porter în anul 2007 - și au stabilit ținuta vestimentară a tartanelor / kilturilor în linia lor specifică, denumirea înrădăcinată în mai vechii termeni "quelt" / "kjalta" de altfel rezonând cu Gherga: primii Gregori / Ghriogairi Regali datau în Scoția din secolul IX, ca urmașii Regelui Grig / însemnând "Vigilent", una dintre reședințe având-o la Glen Orchy 56,28 lat. N, 4,49 long. V / județul Argyll, altele fiind la Glendochart, Glenlyon, Glengyle, Glenstrae, etc. / la Scoțieni "Glen" fiind Vale iar "Loch" fiind Lac, de unde cuvântul "Low" pentru Jos (genealogul Scoțian Iain Moncreiffe 1919-1985 i-a indicat ca descendenți ai Regilor Celți - suverani peste Alba = Scoția în Gaelică - pentru așa ceva inclusiv lozinca neamului "Regalitatea e firea mea" fiind sugestivă, ca și blazonul cu capul leului purtând coroana "Or"), clanul Regal Gregor - prin natura sa - sprijinind ivirea clanului Drummond, apoi și înrudindu-se. Autorul William Anderson al studiului "Națiunea Scoțiană" a scris în anul 1863: "Numele Drummond era în legătură cu moșia Drymen; a fost al clanului care - la fel ca acela al Gordonilor - rezida la marginile Munților Scoției. Originea sa a fost trasată de tradiție dintr-un nobil Ungur numit Maurice, al cărui tată l-a însoțit pe Edgar și cele 2 surori ale aceluia în 1068, pentru a scăpa de ostilitatea lui William Cuceritorul (nava care a adus fugarii regali ar fi fost condusă de tatăl lui Maurice); ei au fost primiți ospitalier de Malcolm, care s-a însurat cu Margareta - sora mai mare al lui Edgar - împroprietărind cu moșia Drymen pe Maurice și urmașii lui, aceia preluând numele respectiv: conform unui descendent al lui Maurice (care a ajuns conducătorul cetății Perth / fosta capitală Pictă), 'Drum' în Gaelică însemna 'înălțime' iar 'onde' = 'val', numele dat Ungurului Maurice exprimând galant cum a fost condusă nava cu refugiații regali - anume Edgar și cele 2 surori - până pe coasta Scoției. Gordonii - formând o străveche și distinsă familie, care nu era Gaelică - au ajuns în Scoția din Normandia, unde strămoșii lor Gourdon au avut mari moșii (unii susțineau că erau Makedoni din Gordonia / Ghevghelia care s-au mutat în Galia); primii Gordoni au ajuns în Britania odată cu William Cuceritorul, în 1066. Gregorii - din clanul MacGregor - erau din cel mai stimat neam (și cel mai pur) dintre Celți: au fost descendenții direcți Albani / Alpini care au fost primii stăpâni ai Scoției; se pare că reședința lor

inițială a fost Glenorchy / Glen Orchy. În secolul IX, Griogar - aparținând clanului respectiv - a fost regele Scoției". (Numele acelui Rege era inspirat din cel al Anatolianului Sfânt Chiric / Quriaqos, apreciat în N Britanic după misionarismul Sfântului Patriciu în Irlanda încă populată pe atunci de Scoți; e de știut că Wallace - clan rezonând Valach, cu lozinca "Pro Libertate" scrisă Românește, sosit în Scoția din Bretania în secolul XI / conform studiului Fyfe Hendrie din anul 1997 - a ocupat reședința Gordon din castelul Huntly în secolul XVII: ar fi de remarcat că în secolul XIV, nobilul William Wallace a fost "inima neînfricată" a Scoției).

G/herburile = Blazoanele Gregor, Gordon și Wallace

Preotul Scoțian James Taylor 1813-1892 a scris în "Istoria marilor familii ale Scoției" din anul 1887: "Fondatorul familiei Drummond a fost considerat 'un Domn Ungur' pe nume Maurice, despre care William Drummond - lordul Strathallan - în istoria din 1681 a familiei (tipărită în 1831 într-o sută de exemplare), susținea că ar fi cârmit un vas pe care se afla Edgar și cele 2 surori ale lui; din cauza unei furtuni, au debarcat la Queensferry și au fost primiți de regele Malcolm la Curtea din Dungermline (acolo era capitala, înainte de Edinburgh). După ce Malcolm s-a însurat cu Margareta, Domnul Ungur a fost recompensat - pentru îndemânarea cu care a reușit navigarea pe marea periculoasă și fiindcă a evitat o tragedie, reușind aducerea prințesei la rege - cu moșii și titlu: fiindcă a fost amiralul familiei regale Engleze, numele Drummond și l-a căpătat după numele corăbiei (însemnând 'Creasta valului'). Ascendența Ungurească a lui Maurice Drummond - care a primit cel dintâi pământ de la regele Malcolm în Dumbartonshire - a fost prin tatăl său George, fiul regelui Andrei al Ungurilor. Bancherul Henry Drummond 1786-1860 (membru al Societății Regale, ales în 1839, odată cu Charles Darwin) a scris în splendida sa lucrare 'Familiile nobile Britanice' din 1846 despre regalitatea Arpadiană consolidată a strămoșului clanului". (Respectivul bancher a finanțat apariția în 1835 a Bisericii Nouapostolice, cu milioane de adepți în prezent / cei mai mulți în Africa). La 6 secole de la fondarea clanului Drummond în Scoția, William Drummond a scris (pe atunci, Ungaria nu mai exista de peste un secol și jumătate, în loc fiind Pașalâcul Buzii al Imperiului Otoman, deci referința nobilului Scoțian nu avea corespondență contemporană Ungurească): "Pe corabia ajunsă în Scoția cu prințul Edgar au fost mama Agatha a aceluia, surorile Margareta și Cristiana ale aceluia și un anturaj format din nobili Englezi și Unguri; amiralul care a condus voiajul a fost puternic stimat pentru calitățile sale și prețuit de către rege. Pentru a-l distinge față de alții ca eroul care a săvârșit o acțiune deosebită, nobilului Ungur de la cârmă i s-a dat oficial numele corăbiei pe care a condus-o, devenit relevant pentru faptă ('Drummond' însemnând 'Creasta valului'); i s-a dat să conducă Ținutul Lennox, foarte bogat în ape - are cele mai mari întinderi de ape dulci din Britania - păduri și munți (în centru având Valea Leven), blazonul său fiind adaptat ingenios prin 3 unde să reprezinte realitatea naturalizării sale Scoțiene: acele favoruri au fost acordate nobilului străin la scurt timp după cununia regelui Malcolm cu prințesa Margareta. După moartea acelora (anul 1093), nobilul Drummond a fost atestat ca numit Maurice - unii susținând că adevărat era Ion - dar lipsesc alte date concrete despre el, neștiindu-se cu certitudine cât a trăit, etc.: se pare că a murit odată cu regele, în bătălia de la Alnwick; de pildă, doar călugărul Franciscan Adam Abell de la Mănăstirea din Jedburgh / Scoția a scris în 'Roata timpului' = 'Roit of Tyme' din 1537 - manuscris păstrat la castelul Roslin / Rosslyn al clanului Sinclair, fondatorul venind din Saint-Clair / Normandia pe corabia cârmită de nobilul Ungur, numele Gaelic / Celt al acelui clan fiind Cearda, în pronunție 'Kiarta' - că Borthwick, Creichton, Drummond, Fotheringham, Giffard, Leslie și Mauld au sosit din Ungaria în Scoția împreună cu regina Margareta. Se știe că acel Maurice Drummond a avut 2 fii, primul născut numindu-se Malcolm / ca regele binefăcător iar celălalt numindu-se Maurice / ca tatăl". (Probabil că în măcelul din anul 1093 când a fost ucis Regele Scoției a murit și primul Maurice = Marius ca tânăr luptător, fiind bărbat în floarea vârstei pe atunci, având vreo 23 de ani; poate că tatăl său Gyorgy = Gheorghe - care din anul 1080 stăpânea în N

Dunării prima Țară Rumână Medievală independentă - mai trăia când teribila veste din Regatul Scoției a decesului fiului Ion zis Mureșanul / Morisan = Marius / Maurice a sosit pe Valea Oltului: respectivul călugăr Scoțian - născut la 387 de ani după moartea primului Drummond - a consemnat cele știute în acele vremuri Medievale, obârșia Ungurească = nobilă Arpadiană notată bazându-se pe ceea ce îi era mai la îndemână, anume adevărul, în plus apropierea dinaștilor Negru Vodă - dar și a Arpazilor - de Cavalerii Templieri rămânând în amintirea dragă a unor Cavaleri Templieri din acel clan Britanic Sinclair / înrudit cu clanurile Drummond, Gordon și Gregor). De altfel, în anul 1884 Britanica Charlotte Yonge în "Istoria numelor creștine" a scris: "Georgios mereu a prevalat în Est și a ajuns în Scoția printr-un import important din Ungaria, odată cu strămoșul Casei Drummond, care a pătruns prin Anglia (acela era de pe un important Râu al Ungariei, având emblematic 3 valuri pe blazon tocmai pentru aducere aminte despre așa ceva); probabil aceeași sursă Ungurească a dus la răspândirea Georg / Jurgen printre Germani".

Regatul "Dal Riata" (cu verde) la sfârșitul secolului VI

Domniile foste Celte = Gaelice care au fost la începutul Medieval erau pe ambele maluri ale Canalului Nordic - dintre Irlanda și Britania - unde a existat Regatul "Dal Riata", cuprinzând Ulsterul / Nordul Irlandei și Argyll / Vestul Scoției; între cele 2 părți ale Canalului Nordic, foarte importante pentru Riatani / Gaeli - denumiți Gattheli, așa cum a consemnat documentul Medieval "De Situ Albanie" - erau pastoralismul și transhumanța, via Insulele Hebride: vara conta Britania, iernatul fiind în Irlanda. Este de știut că Picții (populând - așa cum s-a putut vedea în imaginea anterioară - partea galbenă din Scoția) încă din Antichitate erau numiți de către Irlandezi ca Pritani, de unde a apărut termenul Latin de Britani dar și denumirea Insulei răsăritene - cea mai mare din Arhipelag - ca Britania; privind termenul "Pritani", la vechii Greci "Prytaneis" formând executivul democraților, Românii - ca și o bună parte din Slavii apuseni - înțeleg cuvântul echivalent foarte elocvent de "Prieteni" (e interesant că în Ucraineană la singular "Prieten" = "Odyn" iar la plural "Prieteni" = "Druzi", la vechii Greci δρῦς / "drys" fiind "stejar" iar din Antichitate în Britania și Irlanda "Druizii" fiind - alături de Cavaleri - conducătorii): în Vechea Lume, așa cum cei din Peninsula Bhărat / Indiană erau considerați Frați, cei din Insula Britania erau considerați Prieteni. Academicianul Irlandez Thomas O'Rahilly 1883-1953 i-a descris pe "Pritani" ca fiind primii Celți - Keltoi / Ghergoi - din Arhipelagul Britanic; corespunzător deopotrivă "Historia Brittonum" / scrisă în secolul IX de călugărul Galez Nennius, "Cărții invaziilor" / "Lebor Gabala" scrisă în secolul XI, etc., Gaelii au fost Milesiani (în Latină "Miles Hispaniae" = "Militarii Spaniei", adică "Militarii Apusului", putându-se remarca rezonarea dintre Hispania și "Hesperia" pentru "Vest", așa cum a analizat și Britanicul Peter Heylin în "Cosmografia" din anul 1657) ajunși din Iberia în Irlanda, care atunci când au sosit pe Insulă s-au ciocnit de autohtonii păgâni riverani "Tuatha De Danann": în anul 2004, cercetătoarea Patricia Monaghan în "Enciclopedia mitologiei și folclorului Celt" a conectat Galicia de Gaeli iar studiile genetice ulterioare au demonstrat legăturile descrise de documentele Medievale. Dr. James MacKillop în "Dicționarul mitologiei Celte" din anul 1998 a explicat că la Irlandezi Anu / Ana echivala fantoma Morrigan / "Mor-riga", adică "Teribila Regină"; în Irlanda, un reper străvechi al ei a rămas în toponimia din județul Kerry, unde 2 Coline foarte apropiate una de alta sunt numite "Sânii lui Anu" (52 lat. N, 16,09 long. V). Ceea ce apare grozav din acel trecut legendar e semnificația păgânilor "Tuatha De Danann", cu traducerea ca "Tribul Divin" = "Tată De Zei", asociat Marii Zeițe Danu / "D-Anu", despre care autorul John Koch al studiului din anul 2006 "Cultura Celtă: o enciclopedie istorică" a scris că patrona "Fluviul viu" = Danu-bian / Dunărea; conform cercetătorului Român Dinu Linta în anul 2016, "Tuatha" rezona și cu "Guatha", respectiv cu străvechea populație Ghetă care s-a răspândit în Europa începând cu Epoca Fierului (tocmai în aceeași perioadă când au apărut Celții). Episcopul Irlandez Cormac MacCuilennain (răposat în anul 908) o considera pe Anu ca fiind Mama Zeilor Irlandezi; ca atare - corespunzător "Dicționarului limbii Irlandeze" editat în anul 1990 de Academia Irlandeză - credincioșii săi erau divini, așa cum indică particula de legătură "De" iar "Domnann" (cum de pildă în anul 1997 a scris John Carey în "Perioada eroică Celtă") poate fi conectat cu "Dumnonii" din S Britanic, așa cum a studiat și Dr. James MacKillop în anul 1998: Dumnonia - locuită de Dumnoni / notați în secolul II de geograful Claudiu Ptolemeu ca Damnoni - a fost un Regat în ceea ce azi apar grupate regiunile Devon (denumire care desigur poate fi apropiată de înțelesul regiunii cu Dave / Deve = cetăți așa cum aveau Dacii) și CornWall, Peninsula încornoraților Valahi, etimologia sa legându-se nu direct de vreun "Zid" = "Wall", ci corelându-se prin termenul timpuriu Germanic "Walhaz" cu vecinii Welși / Galezi dar și cu Valais din Sudul Elveției sau cu Valahii, studii semnificative fiind făcute în aceste sensuri inclusiv de către autorul John Davis în "Istoria Galilor" din anul 2007. Privind Britania secolului II, geograful Claudiu Ptolemeu - Makedon din Egipt - a notat că "Damnonii" / "Damnii" trăiau și în Sudul Scoției (ulterior confirmați de călugărul Ghilda = "Gildas" din secolul VI zis "Înțeleptul" = "Sapiens" sau de cercetările din anul 1975 ale arheologului Britanic Lloyd Laing): asemenea referințe rezonau cu ceea ce au fost dintotdeauna în Română "Domnii".

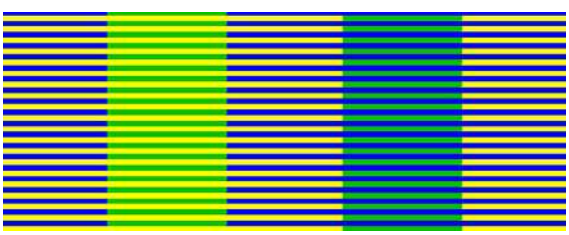

Despre fiul ilegitim George al Regelui Andrei I din Dinastia Arpazilor au fost cel puțin 5 surse - ale Românilor, Ungurilor, Polonezilor, Germanilor, Britanicilor - diferite atât spațial, cât și temporal, ceea ce conferă veridicitatea existenței lui; cele din extremele geografice au avut specificul lor (cele intermediare s-au referit la călătoria sa, din E în V): din capătul Vestic / Britanic au rezultat 2 aspecte relevante, că după primul deceniu petrecut acolo George a avut de ales între rămânere sau întoarcere (în zona natală) și că în Britania fiul său a fost primul din nobilul clan fondat - care a murit acolo - iar din capătul Estic / Românesc, consemnarea cronicii de la sfârșitul Medieval, anume că bastardul cârmuitorului Ardealului s-a instalat pe Valea Oltului, deschide discuția despre 2 zone relevante (dacă pe Valea Oltului a fost Țara Oltului / pe cursul superior din N ori Oltenia / pe cursul inferior din S). Sursele / izvoarele documentare au menționat drumul lui George / Gyorgy din centrul Europei în apusul Europei și moartea fiului său acolo, însă nu și moartea lui acolo, ci menționarea a fost că în final el a reușit să-și aibă posesiunea râvnită pe Valea Oltului; ținând cont că "bastardul Voivodului Ardealului" - după cum a scris cronicarul Moldovean Miron Costin - și-a întemeiat stăpânirea pe Valea Oltului, dintre cele 2 structuri teritoriale (Nordica Țară a Oltului, respectiv Sudica Oltenie), aceea era Ardeleana Țară a Oltului, adică Ținutul Făgărașului; iar ținând cont că relațiile urmașilor săi dinastici au fost ca proprietari peste Carpații Meridionali - în Sudul Muntean - rezultă întemeierea la sfârșitul secolului XI într-adevăr a unei formațiuni teritoriale serioase, cuprinzând prima Țară Română Medievală independentă din Muntenia (din stânga cursului inferior al Oltului) împreună cu Țara Oltului (din stânga cursului superior al Oltului): cârmuirea de către Negru Vodă peste toată partea stângă a Oltului nu a fost datorită vreunei alianțe temporare, ci rezultatul unei cununii ce a permis lansarea dinastică (în S Ardealului, partea dreaptă a Oltului de la început aparținea Ținutului Amlașului, ceea ce a dus la denumirea dinaștilor ca Negri deoarece erau Nordici Carpaților Meridionali, proveniența fondatorului Gheorghe fiind - de altfel - Cărășană, adică Neagră / Nordică). Penultimul dinast Negru-Vodă, care stăpânea în Nordul Carpaților Meridionali Ținuturile Amlașului și Făgărașului dar și Muntenia în Sudul Carpaților Meridionali (chiar prin vasali, ca de pildă Mihai / Mișelav sau Seneslau, indicați de diploma Cavalerilor Ioaniți de la 2 VI 1247), la sfârșitul secolului XIII a reușit formarea Țării Românești prin includerea Olteniei - cârmuită de Basarabi - tot prin aceeași metodă a cununiei interesate / așa cum era cutuma în acele vremuri mai ales la nobili, de atunci pe partea dreaptă a Oltului nu numai Ținutul Amlașului, ci și Oltenia aparținând Valahiei; privind Valea Oltului, Dinastia Negru-Vodă prin Gheorghe / primul dinast a intrat în posesia Țării Oltului iar prin Tihomir / penultimul dinast Negru-Vodă a intrat în posesia Olteniei, așa că ambele structuri teritoriale consolidate de pe Valea Oltului - adică Țara Oltului din N Carpaților Meridionali și respectiv Oltenia din S Carpaților Meridionali - în final au intrat în posesia nobililor dinești Negru Vodă: se poate observa că agregarea teritoriilor cârmuite de Dinastia Negru-Vodă a fost tumultoasă, la finele secolului XI începând prin unirea din Nordul Carpaților Meridionali - între actualele județe Caraș-Severin și Brașov - după un secol, la sfârșitul secolului XII, înaintarea Maghiară separând Banatul Severinului de restul iar apoi, în secolul XIII, continuându-se asaltul Maghiarilor spre răsărit, ajungându-se la "descălecarea" Românească peste Carpații Meridionali în Sudicul Câmpulung, unde s-a proclamat reședința noi întemeiatei / măritei Țări Românești, "descălecătorul" Negru Vodă bazându-se și acolo pe Saxoni / Sași, astfel cum și dinaștii Negri dinaintea sa au făcut-o, începând cu fondatorul Dinastiei Negru-Vodă Gheorghe având anturaj Anglo-Saxon (în secolul XIII la consolidarea Câmpulungului Muscel contribuind și unii Cavaleri Teutoni). Ar fi de remarcat că similar cum Vikingii = Varegii n-au fost o etnie ci o categorie, Basarabii nu au fost un neam / clan, ci o castă / categorie socială nobilă, cu componență diversă. Dinastia "Negru-Vodă" - denumită așa, fiind a dinaștilor cârmuitori Negri - formal a durat 210 ani (foarte concret, în perioada 1080-1290): nesocotind primul și ultimul dintre dinaștii Negri, înseamnă că au fost 7 generații între fondatorul Dinastiei Gheorghe = bastardul Regelui Andrei I și Vlaicu / Iancu = Basarab I "Întemeietorul" Țării Rumânești (Vlaicu / Vlaiko a fost notat Slavon în cancelarie și ca Iancu / Ivanko, apropierea lingvistică Vlaicu-Iancu / Vlaiko-Ianko semănând cu cea dintre Vlaicu și Vlad sau dintre Iancu și Ioan); în Țara Românească, un hrisov din anul 1639 al Domnitorului Matei Basarab l-a pomenit pe "răposatul Negru Vodă și fiul său Vlad Vodă", ceea ce ar echivala Vlaicu / Vlad ca și Iancu / Ioan (fie referința era la un singur Negru Vodă având un singur fiu, fie referința era la dinești Negri, căci multe alte documente Medievale au scris despre Negru Vodă, cu datări atingând mai mult decât viața unui om, ceea ce astfel la G/herțeg ar presupune pluralul parental, adică mai mulți titulari ai Dinastiei Negre - la fel cum au fost mai mulți membri ai castei Basarabe, în succesiunea sa imediată - ceea ce e și mai logic decât comprimarea tuturor dovezilor într-un singur super-personaj / într-un unic Negru-Vodă). Există cercetători - Români sau străini - care în contradicție cu faptul că admit mai mulți Domnitori Basarabi, refuză să accepte mai mulți Domnitori Negri, anume exact înaintașii acelora; așa cum au urmat mai mulți Basarabi, aceia au fost precedați de mai mulți Negri, nu doar de un singur Negru Vodă: un prunc are 2 părinți, 4 bunici, 8 stră-bunici, ș.a.m.d. (similar, mai mulți copii pot genera mai mulți nepoți, în plus și mai mulți stră-nepoți, ș.a.m.d). Fenomenul dinastic a durat multe secole și a fost prezent deopotrivă la Domnitorii Basarabi, la predecesorii Negru Vodă, la înaintașii Dulo / Duras ai acelora (cu atestările în Antichitate ca Zuraz), ș.a.m.d.: procesul - inclusiv în dimensiunile nobiliare / Regale - a fost mult mai complex decât considerarea trivială doar pe indivizi / persoane, excluderile din cercetările științifice / serioase începând a fi chiar și fără a ține cont de legăturile existente (tocmai în timpurile și în calea marilor migrări ale omenirii); în vremurile când mari mase de oameni se deplasau, unele pe distanțe chiar imense - continentale sau intercontinentale - nici autohtonii spațiului stră-Român nu au rămas "paralizați" / "înfipți" în glia ancestrală, ci au avut deplasări, mai mici sau mari, mai apropiate ori mai îndepărtate (începând cu mișcări în zonele lor de influență / în zonele strămoșești propice de habitat, lungul fenomen Medieval al transhumanțelor Valahilor / Românilor - atestat ca de fapt înrădăcinat Antic - între Mările Neagră / E, Egee / S, Adriatică / V și Baltică / N fiind doar unul dintre numeroasele exemple). La sfârșitul secolului XVII, stolnicul Constantin Cantacuzino a scris despre sfârșitul secolului XIII, notând că Tihomir (penultimul dintre dinaștii "Negri") era născut în Banat, la fel ca Gyorgy / Gheorghe din secolul XI (primul dintre dinaștii "Negri"): pe parcursul celor 2 secole dintre ei, poate și alte generații de dinești "Negri" și-au tras seva - prin cununii "interesate", corespunzătoare cutumelor vremurilor - din același leagăn nobil Bănățean, despre Tihomir / penultimul

dinastic Negru Vodă (născut în Banat) știindu-se că prin cununia cu nobila Ana, fiica lui Bărbat Basarab din Bănie, l-a avut ca urmaș pe Iancu / Vlaicu "Întemeietorul", ultimul Negru-Vodă dar și primul din noua grupare a Basarabilor, zis și Basarab "cel Mare"; în legătură cu primii Basarabi din Bănie, există și studierea înrudirilor lor cu Besenii = Pecenegii din Banat (cârmuitorii "Basa-rabi" din Bănie fiind urmașii cârmuitorilor "Bessi" din Banat).

În anul 2005, Dr. Alexandru Madgearu a scris: "Raidurile pecenegilor s-au desfăşurat în Transilvania probabil încă de la începutul secolului X, dacă este să dăm crezare menţiunii din 'Gesta Hungarorum' despre atacurile pe care Gelou le suferea din partea războinicilor denumiţi Picenati. Prima atestare cu dată relativ precisă a unui atac al pecenegilor în Transilvania (la Alba Iulia) este din anii 1015-1020, consemnat de Hartvig în Legenda 'Sancti Stephani'. În a doua jumătate a secolului X, vestul Transilvaniei era stăpânit de conducătorii maghiari care se instalaseră la Alba Iulia, dar estul se afla probabil în afara dominaţiei lor. Nu există prin urmare nici o probă pentru o instalare a unor grupuri de pecenegi în Transilvania încă din secolul X. Pecenegii se separau de confederaţie dacă aveau posibilitatea de a intra în slujba unor conducători suficient de puternici pentru a-i putea plăti, şi care aveau nevoie de mercenari pentru operaţiuni ofensive sau pentru paza graniţelor. Aceasta exclude deplasarea unor grupuri în Transilvania înainte de consolidarea autorităţii regatului Ungariei asupra acestei regiuni. Integrarea pecenegilor în armatele feudale a condus la abandonarea modului de viaţă nomad. Ei sunt cunoscuți in izvoare cu numele de 'Bisseni', care este latinizarea numelui dat de unguri pecenegilor ('Besenyö'). Forma românească 'pecenegi' este aceeaşi cu cea folosită de bulgari, dar nu este obligatoriu ca ea să derive din bulgară. Este posibil ca ea să fi fost preluată direct de la pecenegi. În Ungaria, sedentarizarea grupurilor de pecenegi a fost şi consecinţa transformării lor în comunităţi de grăniceri. Considerăm că Ungaria a dizlocat în Transilvania centrală şi de sud-est grupuri de grăniceri pecenegi abia după ce pecenegii din afara arcului carpatic au încetat să mai reprezinte o putere militară, ceea ce corespunde cronologic cu perioada în care regatul Ungariei şi-a instalat autoritatea efectivă acolo, în prima jumătate a secolului XII. Românii din Transilvania i-au cunoscut pe grănicerii pecenegi aflaţi în serviciul Ungariei doar ca 'bisseni'. Amintirea primilor pecenegi, cei care au atacat Transilvania în secolele X-XI, s-a estompat. S-a impus numele maghiar al pecenegilor, dar acela nu a pătruns şi în zonele montane unde nu existau grănicerii bisseni, respectiv în sudul Banatului, Haţeg şi pe versanţii Făgăraşului; toponimele din Carpaţii Meridionali sunt relicve ale convieţuirii românilor cu pecenegii într-un habitat mai puţin obişnuit pentru nomazii turanici: în cazul acelor toponime, amintirea pecenegilor s-a fixat înainte de colonizarea 'bissenilor' de către unguri. Prin urmare, acolo pecenegii au ajuns pe altă cale, nu prin instalarea lor ca grăniceri de către Ungaria. În cazul oronimului 'Peceneaga' din Făgăraş, atragem atenţia asupra faptului că şi numele râului Argeş care izvorăşte din apropiere pare să fie tot peceneg. El ar proveni din cuvântul turkic 'argiş' ('înălţime, ridicătură de teren'), aşa cum sugerează primele forme atestate: 'Argyas' (1369), 'Argies' (1379), 'Arghiş' (1427). Teoria originii getice nu se poate susţine, fiindcă hidronimul antic 'Argessis' (neatestat) a fost reconstituit pornind de la forma 'Ordessos' (atestare unică la Herodot), tocmai pentru a proba legătura dintre 'Ordessos' şi 'Argeş'. Nici 'Argedava' (capitala lui Burebista) nu are vreo legătură cu zona Argeşului. Putem presupune că denumirea râului a fost dată atunci când pecenegii sedentarizaţi s-au refugiat împreună cu românii în faţa agresiunii cumanilor. Cel mai probabil, numele a fost dat mai întâi aşezării Argyas (Curtea de Argeş), după care apoi a fost denumit râul. Un document din 1224 vorbeşte tocmai despre o asemenea convieţuire româno-pecenegă. Discuţiile purtate până acum în privinţa aşa-numitei 'silva Blacorum et Bissenorum' s-au concentrat asupra localizării ei, pornind de la toponimia de origine pecenegă, dar au insistat mai puţin asupra importanţei acelei asocieri dintre o populaţie sedentară şi una iniţial nomadă, care au ocupat împreună o regiune denumită 'silva'. Sursa menţionează în mod explicit convieţuirea celor 2 etnii într-un anumit tip de habitat. Pecenegii sedentarizaţi au ales ca habitat pădurea. Trebuie să ţinem seama de sensul pe care îl avea în epocă termenul 'silva', pus în evidenţă de Stelian Brezeanu: regiuni care nu erau desţelenite, sălbatice, în sensul etimologic al acestui cuvânt românesc ('selvaticus'). Totuşi, chiar şi în păduri existau resurse de trai, fiindcă în Evul Mediu s-a practicat intens creşterea animalelor în pădure (porcine, ovine, bovine), astfel că se poate admite că acea 'silva' din documentul de la 1224 era chiar o pădure pe care o foloseau şi pecenegii pentru a-şi duce traiul alături de români. Suntem de acord cu amplasarea 'silvei Blacorum et Bissenorum' între Munţii Făgăraş şi Valea Oltului, în zona străbătută de numeroase ape, unde există o densitate apreciabilă de toponime şi hidronime de origine

turcică. Se conturează astfel existenţa mai multor microregiuni de convieţuire româno-pecenegă, în sudul Transilvaniei şi în regiunea vecină de la sud de Carpaţii Meridionali, într-un mediu geografic deosebit de cel în care s-au instalat de obicei nomazii turcici (câmpia), şi în acelaşi timp marginal în raport cu teritoriile ocupate de saşi. Extinderea dominaţiei cumane, conjugată cu cea a Bulgariei, în primele decenii ale secolului XIII, a provocat probabil refugierea spre zonele de deal şi împădurite nu doar a unor comunităţi românesti, ci şi a unor comunităţi pecenege. De asemenea, se poate lua în considerare şi o migraţie a pecenegilor din Bulgaria, care poate explica toponimul 'Pecinişca' de la Băile Herculane. Prin acea convieţuire s-a ajuns la apariţia unor toponime româneşti care au transmis numele 'peceneg' în forma aceasta, nu în cea maghiară, şi la impunerea de către pecenegi a unor denumiri de importanţă majoră precum 'Argeş'. Acolo, în Argeş, a luat fiinţă tot în secolul XIII şi un mic centru de putere românesc, mai întâi la Cetăţeni, mutat apoi la Curtea de Argeş după invazia tatară din 1242. Au avut oare vreun rol pecenegii în cristalizarea voivodatului făgărăşean, care iniţial s-a aflat în legături de vasalitate faţă de cumani, iar apoi faţă de Ungaria? Numele 'Basarabă', compus din 2 cuvinte türcice care însemnau 'tată dominator', a fost răspândit mai ales în Bănie, Banat și Ardeal, ca antroponim sau ca toponim. Cea mai veche atestare în Transilvania este din 1341 ('Bazarab'), într-o localitate de pe Valea Târnavelor. În Banat, numele apare în 1358 la Craşova ('Bozorad') şi la Caransebeş în 1592 ('Bazaraba'), adică tot în Craina, unde este atestat numele 'Pecinişca'. Numele 'Basarabă' a fost frecvent în Haţeg, fiind menţionat începând din 1398 la Râuşor (apoi la Vaidei, Peşteana, Costeşti şi Cornești), precum şi în Oltenia. Fără a intra în detalii asupra originii acestui nume şi asupra originii etnice a voivodului întemeietor al Ţării Româneşti, atragem atenţia asupra recentei contribuţii a lui Stelian Brezeanu, care observă o corelaţie între atestările atât de frecvente ale acestui nume în Transilvania şi Banat începând din 1341 şi zonele unde există toponime de origine pecenegă. Prin urmare, numele 'Basarabă' nu a fost nici tătar, nici cuman, ci peceneg. Ideea a mai fost enunţată anterior şi de către lingvişti precum Ovid Densuşianu şi Nicolae Drăganu. Denumiri derivate din 'Basarabă' există şi la bulgari şi sârbi. Se pare că atestarea cea mai veche a antroponimului în mediul balcanic datează din 1249: un martor la un contract comercial încheiat la Raguza se numea 'Martinus Basababa' (de etnie necunoscută): mai mulţi cercetători au apreciat că numele era, de fapt, 'Basaraba'. Doar prin preluarea de la pecenegii instalaţi în Peninsula Balcanică începând de la mijlocul secolului XI poate fi explicată pătrunderea numelui 'Basaraba' la sud de Dunăre. Având în vedere probabila origine pecenegă a numelui voivodului întemeietor al statului care s-a format în Argeş, precum şi numele tatălui său Tocomer, care era tot de origine türcică, putem lua în considerare posibilitatea existenţei unui aport al familiilor de grăniceri pecenegi la geneza acestui stat". Contextul repatrierii cu câțiva ani înainte de anul 1080 a nobilului Gheorghe - Arpadian ilegitim / bastard - din spațiul Britanic în spațiul Românesc a fost odată cu "valul" multora plecați din cauza înfrângerii catastrofale întâmplată în anul 1066 (când nobilimea Saxonă din Anglia și-a pierdut posesiunile), spre cea mai semnificativă putere din Europa acelor vremuri, anume către Bizanț: după înfrângerea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân din anul 1019, Imperiul Bizantin și-a consolidat condiția de mare forță mai ales în Balcani și era cel care putea plăti serviciile altor mercenari decât Vikingii - pe care i-a avut până la timpul ultimului Rege Viking - sau care putea oferi celor primiți alte condiții de trai.

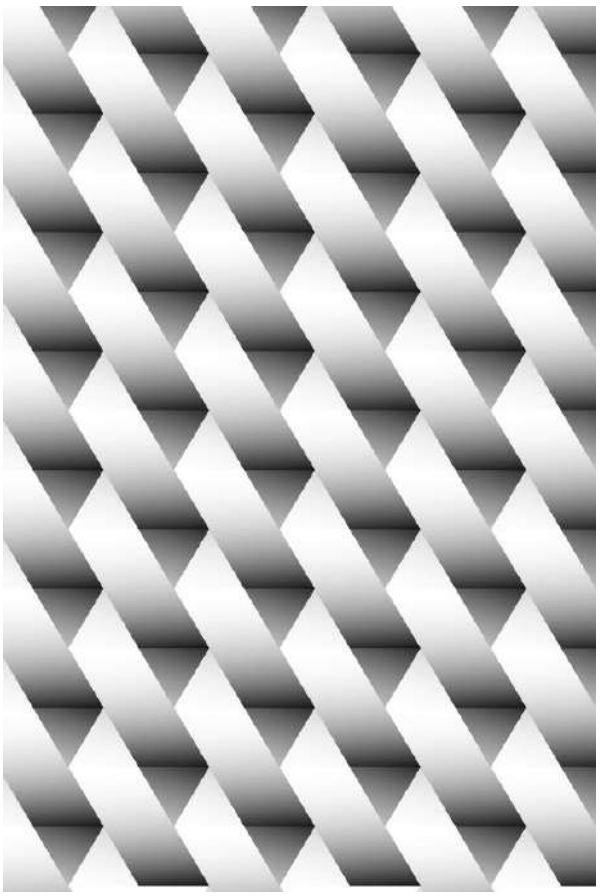

De exemplu, contemporanul călugăr Benedictin Goscelin din Canterbury a scris în anul 1090 despre Englezii plecați în Bizanț iar "Chronicon Universale Anonymi Laudunensis" (scrisă de un cleric / ierarh Englez apropiat Cistercianilor în anul 1219 la Mănăstirea din Laon 49,33 lat. N, 3,37 long. E / Franța) a relatat că în Tracia, anume în Constantinopolul anului 1075 au ajuns 4350 de emigranți Englezi, pe 235 de vase: unii s-au angajat în garda Împăratului bizantin (ultima prezență Engleză în garda Imperială bizantină a fost documentată în anul 1404); alt document Medieval, anume "Játvarðar Saga" (scrisă în Islanda despre Regele Eduard "Confesorul" al Angliei 1042-1066, căci Játvarðar = Eduard) a notat că îndeosebi din portul Plymouth 50,22 lat. N, 4,08 long. V / Cornwall = SV Angliei au plecat 350 de vase spre Constantinopol / Tracia iar mulți dintre cei ajunși acolo, ghidați de nobilul care a cârmuit Gloucester 51,52 lat. N, 2,14 long. V - de lângă granița Angliei cu Welsch / Țara Galilor - au intrat pe Marea Neagră și s-au stabilit la 6 zile Nord de Constantinopol / Tracia, adică în Dobrogea, așa cum a scris în anul 2003 și arheologul Bulgar Valeri Yotov, zonă de aceea denumită "Nova Anglia", respectiv "Angli orientales", unde coloniștii și-au luat clerici din Regatul Ungariei, căci nu-i interesa schismatica ortodoxie bizantină. Asemenea deplasări masive ale Britanicilor spre Români și Romei / bizantini - într-un singur sens doar, anume dusul, pentru mii de oameni, cu sute de corăbii - așa ca atunci au fost cele mai mari din întregul Ev Mediu (nu au mai fost vreodată la asemenea dimensiuni decât după câteva secole - peste Oceanul Atlantic - la colonizarea Americii), ceea ce implică existența unor garanții serioase, inclusiv din partea Cavalerului George. Împăratul bizantin Alex Comnen =

"Kirjalax" a permis refugiaților Englezi să se stabilească în Dobrogea - "în regiunea care a aparținut cândva Imperiului, pentru îndepărtarea păgânilor" - dar după ce Englezii s-au instalat și a sosit colectorul bizantin al tributului, aceia l-au ucis: de teama represaliilor - ca răzbunarea Împăratului - o parte din Gardienii Englezi ai săi au dezertat și s-au alăturat coloniștilor Englezi, ei ca Insulari Britanici apucându-se de piraterii, așa cum au făcut în areal cândva demult pirații Cariani / Gherghiți. Călugărul Orderic 1075-1142 (născut în Anglia) a scris în "Istoria eclezială" / "Istoria bisericii" că "după ocuparea Angliei de către Normanzi, mulți Englezi - deranjați de pierderea libertății - au plecat în floarea vârstei spre tărâmuri îndepărtate, oferindu-și cu bravură serviciile militare împăratului bizantin Alexius, un lider foarte înțelept: acela i-a luat în garda sa și i-a pus să păzească unele dintre bogății; totodată le-a permis altora să se așeze într-un loc nou denumit Civitot, la distanță de capitala imperială" / Civitot era port militar Anatolian la Marea Albă = Marmara și autorul a considerat că ei s-au dus în Ionia, fosta coastă fief a piraților Cariei (ținând cont că Britanicii / Englezii s-au dus totuși spre miazănoapte, adică nu în Sudica Mare Egee, ci în Nordica Mare Neagră - la 6 zile de navigare față de Constantinopol / Tracia - în Epoca Modernă Dr. Caitlin Green a presupus că ei au ajuns pe malurile Mării Azov, în Mlaștina Maeotică / NE Pontic, însă la acel timp Imperiul Bizantin nu avea autoritate acolo, după cum a studiat în anul 2008 și Dr. Angeliki Papageorgiou). Stabilirea Englezilor - despre care Dr. Jonathan Shepard a presupus că erau fideli ultimului Rege al Englezilor, anume neîncoronatului Edgar II refugiat în Scoția / companionul bastardului Arpadian George - a fost la 6 zile de navigare spre N de Constantinopol / Tracia, respectiv în Delta Dunării (la limita influenței bizantine), de unde foarte bine puteau pirata diversele transporturi; nobilul Gheorghe / bastardul Arpadian, evidențiat pe strașnica furtună de lângă coasta Britanică la conducerea corabiei ce a reușit să salveze Curtea Angliei în Scoția, era bun plutaș - îndeletnicire populară Valahă - și odată stabilit, la întoarcerea din Britania, pe Valea superioară a Râului Olt, nu numai că a organizat dar și controla exporturile de sare ori de cherestea calitativă spre Sud (unele dintre marile bogății ale Ardealului, foarte solicitate în Balcanii bizantini), prin transporturile cu plute pe tot Oltul, până la Dunăre: probabil George / Gheorghe colabora, prin mesaje secrete, cu Britanicii / Englezii din Delta Dunării - cărora le-a facilitat cler catolic din Ungaria - pentru ca aceia să jefuiască la vărsarea Dunării în Pont ceea ce vindea cumpărătorilor bizantini, astfel mărindu-și veniturile și mai mult / el a ajuns extrem de bogat relativ repede (iar foarte posibil Englezii de la gurile Dunării, care fie traficau mai departe lemnele și sarea, fie piratau, acționând pe coasta Pontică până în Crimeea / Marea Azov, în N Pontului / N Mării Negre - unde pe atunci încă se vorbea Graiul Gotic / ancestral pentru Saxoni - ar fi dus-o și ei relativ bine, îndeosebi deoarece Khazarii și-au pierdut influența încolo). Autoarea Nicoleta Grancea a studiat "Boierii din Veneția Făgărașului. Începuturi", oferind în "Revista de lingvistică și cultură românească" nr. 33 / 2022 "Informații despre Veneția de Jos": "Țara românilor de Făgăraș este considerată cea mai frumoasă și întinsă entitate socio-politică a Transilvaniei, având și cea mai numeroasă populație românească. Este Terra Blahorum de Fugras, atestată documentar încă din anul 1222. Este așezată în centrul țării, mărginită de Carpați și de apele Oltului. Este locul unde se întretaie drumurile istoriei spațiului carpato-dunărean. Aici zărești turlele semețe ale celor două biserici, care par că plutesc în albastrul cerului senin și știi că ai ajuns într-un sat din alte vremuri, care, deși puțin consemnate, parcă îți vorbesc din colbul așternut pe ulițele satului, prin ferestrele caselor vechi. Este satul Veneția de Jos (în maghiară Alsovenice, în germană Unter-Wenitze). Oltul precum și ultimele descreșteri ale munților Perșani închid hotarul de sud și de nord al acestei comune. Satul este un sat de tip adunat. Este străbătut de o vale, Valea Veneției, care se varsă la o distanță de aproximativ 500 metri, departe de sat, în râul Olt. Hotarul comunei cuprinde nenumărate câmpuri, iar în depărtare se zăresc pădurile Veneției. Gârbova este dealul cel mai înalt al pădurilor, cu o înălțime de 999 metri. Există mai multe teorii cu privire la numele satului. Le voi lua în ordine cronologică: Istoricul grec Herodot afirma că în vecinătate cu geții locuia un popor numit veneți sau vineți; se poate deduce că un astfel de popor ar fi putut da denumirea unei localități după numele lui. A doua teorie leagă numele satului de Serrenisima Veneție a Italiei. Nicolae Densusianu afirma în lucrarea sa 'Dacia Preistorică' faptul că satul ar fi fost înființat de coloniști romani stabiliți în Dacia, în vecinătatea geților și susține că Veneția din Țara Făgărașului ar avea aceeași origine cu Veneția din Italia. Împăratul bizantin Alexios Comnem încheie în 1082 un tratat cu Venețienii prin care le acorda în schimbul ajutorului în luptă cu Normanzii dreptul comerțului în Imperiu, cu scutiri de taxe, precum și controlul principalelor porturi ale Imperiului bizantin, inclusiv gurile Dunării. Transilvania având unele dintre cele mai importante depozite de sare din Europa, a devenit de-a lungul timpului un pion principal în comerțul cu sare. Tranzitul acestor bunuri se făcea pe așa numitele 'Drumuri ale sării' din Transilvania, atât terestre, cât și fluviale: de pe Mureș, dar și pe cursul superior al Oltului până la Dunăre. Venețienii, având gurile Dunării sub control, preluau cu vasele lor sarea venită pe Olt la Dunăre. Se pare că în incursiunile lor pe Drumul sării au fondat această localitate lângă Olt, dându-i numele lor. Un argument care să susțină ipoteza unui comerț înfloritor în zonă încă din vremuri îndepărtate, precum și legăturile cu porturile de la Marea Neagră îl reprezintă și descoperirea arheologică întâmplătoare, în anul 1965, a unei monezi romane imperiale bătută la Tomis și datată secolele II-III. Despre numele satului exista și o variantă a lingvistului Alexandru Graur și anume că denumirea de Veneția provine de la 'vinețeală'. Vinețeala este de fapt un praf albastru care se adaugă în var la spoitul caselor și care dă pereților culoarea vânătă (albastră). Cu toate acestea este puțin probabil să fie așa, deoarece majoritatea satelor din zona foloseau această culoare pentru casele lor fără a se denumi după aceasta. Deși nu se cunoaște cu exactitate data întemeierii satului, există totuși mențiuni despre trecutul îndepărtat al satului, Veneția de Jos existând chiar înainte de întemeierea Țărilor Române, în primii ani ai mileniului II. Izvoarele intuiesc oarecum faptul că meleagurile venețene au fost locuite din primul mileniu, doar că nu s-au păstrat urme arheologice sau încă nu au fost descoperite. Tradiția spune că Veneția ar fi fost așezată la început pe Văile Mănăstirii și Vinecioarei, unde a existat și o mănăstire, puțin mai sus înspre munte și pădure față de actualul sat. Satul este menționat în câteva documente vechi sub denumite forme: Venetijs (1235), Venecze (1372), Venche (1374), Velenche (1486), ca mai apoi să se stabilizeze definitiv la Venicze. Prima mențiune scrisă despre o persoană provenind din Veneția se află într-un document papal din 13 XI 1235, prin care Papa Grigore IX poruncește efectuarea unei cercetări în pricina dintre episcopul Transilvaniei și mai mulți preoți din zona Țării Făgărașului, printre care și un anume 'Conrad de Venetiis'.

Aceasta ar putea fi prima atestare scrisă despre actualul sat".

Plutași pe Olt - lângă Vâlcea - în Epoca Modernă

Bizantinii au fost impresionați de Englezi deopotrivă prin masiva mutare ca refugiați la ei, de virulența lor - fie ca paznici / Gardieni Imperiali, fie ca pirați de li s-a dus vestea - astfel încât după 2 decenii sugestia primei cruciade pe care bizantinii au lansat-o în Occidentul Europei probabil că a fost și astfel încurajată (formarea apoi în Orientul Apropiat de către cruciați a Ordinelor Cavalerești a avut consecințe imediate printre Români, dintre care au și fost unii Cavaleri); stabilirea Englezilor în N Dobrogei - în Delta Dunării - a fost în timpul înaltei prosperități demonstrată istoric că a fost acolo pe atunci, în multele localități (unele dispărute) ce au existat în zonă: Pecenegii - care după anul 1048 controlau Dobrogea - au fost atestați și printre Românii din codrii de la poalele Nordice ale Carpaților Meridionali / unde își aveau baza dinaștii Negri (desigur că Turkii Pecenegi au colaborat, începând cu Gheorghe, primul dinast Negru). De altfel, Cavalerul George / Gyorgy nu s-ar fi întors în spațiul natal Românesc din spațiul Britanic la modul solitar, fără vreun anturaj: a fost foarte respectat deopotrivă de către Curțile Angliei și Scoției, adică de către Albion și de către Alba, astfel încât - corespunzător și cutumelor Medievale în vogă atunci - în deplasarea lui prin Europa până la destinație desigur că a fost însoțit de diverse ajutoare umane (probabil Anglo-Saxoni, care - plecați de acasă din cauza invaziei Normande - tratau similar dacă erau în Scoția sau în "Sciția", așa cum se mai știa spațiul Românesc). După stabilirea pe Valea superioară a Oltului, de legăturile Cavalerului George / Gheorghe cu Englezii / Anglo-Saxonii de la gurile Dunării se ocupau tocmai Anglo-Saxonii lui (care au facilitat nu numai cler catolic din Regatul Ungariei pentru camarazii lor din Delta Dunării, ci și coordonau transporturile de mărfuri pe ape în jos - dintre mărfuri predomina sarea ori în susul apei, ca peștele abundent de la Fluviu - convenind împreună ce destinații finale să aibă acelea): succesul unor Scoțieni și al unor Anglo-Saxoni din spațiul Românesc - atât de pe Valea superioară a Oltului, cât și de pe Valea inferioară a Dunării - a fost așa de consistent după începerea domniei din anul 1080 a lui Gheorghe = primul Negru Vodă încât după nici 2 generații au demarat instalările organizate ale Saxonilor / Sașilor pe Valea superioară a Oltului, începând din zona Sibiană / de unde Râul o ia spre miazăzi pentru a străpunge Carpații, pornind din anul 1141 (bastardul Arpadian Gyorgy / Gheorghe după tată și după mamă Cărășan, adică "Negru", având anturaj Nordic iar ca atare așa reconfirmându-se apelativul de "Negru" = convenționala culoare pentru Nord - fiind fondatorul Dinastiei Negrilor Voivozi cârmuind peste Amlaș și Făgăraș - îl cunoștea pe Arpadianul Duce de Amlaș / Almos născut în anul 1070, care a ajuns să se însoare cu Prințesa Rurikă Predslava din Kiev, ei având-l ca fecior pe Bela II, Regele Ungariei în 1131-1141, imediat urmat la tron de fiul Geza II / însurat cu Eufrosina Kievului); coloniștii Sași / Saxoni apăruți la invitația regelui Ungurilor în Ducatul dinaștilor Negru Vodă s-au așezat acolo - la poalele Ardelene ale Carpaților Meridionali - cu voia acelor cârmuitori locali (succesul Saxonilor în spațiul Românesc din vremea primului Negru Vodă - anume George - a favorizat după 2 generații parteneriatul Ducatului lui Negru Vodă cu Regatul Ungurilor pentru colonizări Saxone / Sase). De fapt nici nu e de mirare acum - în Epoca Modernă, după aproape un mileniu - că Medieval s-au ivit coloniști Britanici (Scoțieni și Anglo-Saxoni) în actualele județe Sibiu și Brașov din centrul spațiului Românesc, urmați curând de coloniști Sași / Saxoni, ș.a.; anterior cu circa un mileniu - în Antichitate - cohorte Dace din spațiul Românesc au fost atestate la Zidul lui Hadrian dintre Anglia și Scoția (ca părți ale armatei Romane în Britania, acolo încă după un mileniu - respectiv în secolul XII - la Birdoswald / Banna 54,59 lat. N, 2,36 long. V = principalul fort al vechiului Zid, cel mai mare proprietar de oi numindu-se Radul): așadar, astfel cum a fost posibil sensul Antic de deplasare din spațiul Românesc în spațiul Britanic, s-a putut și invers în Evul Mediu, anume din spațiul Britanic în spațiul Românesc (de observat că a fost chiar după foarte mult timp, așa cum s-a întâmplat la sfârșitul secolului XI, între timp însă nefiind un hiatus, adică nu a fost o lipsă a mutărilor oamenilor în Europa). Cu toate documentările că de exemplu în Antichitate unii Daci au ajuns în Britania iar în Evul Mediu unii Arabi au ajuns din Asia până în Spania / Vestul Europei sau unii Vikingi din Nordul Europei au servit în Garda Imperială a Bizanțului, etc., unii din Epoca Modernă nu pot concepe că unii Britanici au putut ajunge până în fosta Dacie / spațiul Românesc (astfel cum au fost Britanicii apropiați primului Negru-Vodă, anume George / Gheorghe din Nordul Carpaților Meridionali, anti-Normanzi care au cooperat cu Venețienii anti-Normanzi); curând, Cavaleri apuseni / din Vestul Europei au ajuns în răsărit până în Țara Sfântă din Levant, cu ocazia cruciadelor. Ivirile Saxone în Sudul Ardealean - adică în mijlocul Românilor - la începutul mileniului II au fost după ce în mileniul I - anterior cu câteva secole - unii dintre strămoșii lor au migrat din arealul consacrat Got, fost Geto-Dac, în arealul German / Deutsch): colonizările sporadice din vremea primului dinast Negru-Vodă / bastard al Regelui Arpadian curând au fost urmate de colonizări organizate - ale celor vorbind Nemțește = Deutsche - din vremurile altor Regi Arpazi, la cele mai vechi generații Saxone putându-se considera înrădăcinări evidente ca succesori Daci. În secolul XII, cei dintâi coloniști Sași iviți în Nordul Carpaților Meridionali - printre ei poate fiind nepoți ai celor din primul val, al celor activi în jurul dinastului Gheorghe instalat pe Valea Oltului superior din anul 1080, deci anterior cu 61 de ani - au fost notați "Saxones" de documentele Arpazilor și "Flandrenses" de documentele papale (ei fiind inclusiv Flamanzi / Vlamanzi și Valoni - din "Țările de Jos" - Franci / Germani, ș.a.), sosirea lor în Transilvania la marginea răsăriteană a Maghiarilor nefiind bruscă, ci precedată de fondul / contextul tocmai descris; în cadrul stăpânirii Dinastiei "Negre" fondată de bastardul Arpadian Gheorghe / George - între Caraș / Banatul Montan și Ținutul Montan al Făgărașului - traiul nu a fost liniștit, căci în mod constant în teritoriile respective au pătruns, de-a lungul vremurilor, Vestici interesați, apăruți acolo deopotrivă din cauza Românilor și Ungurilor (s-au înregistrat numeroase

conflicte - consemnate de cronicile Medievale - dar și cununii ori combinații contractuale comerciale sau bancare): Cavaleri Templieri utilizând stabilimentele călugărilor Cisterciani - așa cum a fost, ca exemplu, marea Mănăstire din Cârța - Cavaleri Venețieni ca Grigore la Curtea lui Negru Vodă, Cavaleri Teutoni, Secui și Sași răspândiți în Bazinul superior al Oltului, ș.a. (se poate observa dubletul Cârța pe Valea Oltului, în amonte de Mănăstire fiind comuna cu acel nume Cârța - Karcfalva în Maghiară - din județul Harghita). Privind apelativul dinaștilor ca "Negri" și emblematicele cruci ale Cavalerilor cruciați - anume, crucea Templieră / roșie pe fond negru și crucea Teutonă / neagră pe fond alb, în vogă pe atunci - se poate observa utilizarea negrului la cele 2 Ordine ale Cavalerilor Templieri și Teutoni (tocmai cei mai activi Cavaleri în arealul cârmuit de Cavalerii Dinastiei "Negre", dintre care penultimul Negru Vodă - cel documentat ca "Mare Herțeg" după cununia cu Ana Basarab / fiica lui Bărbat Basarab din Oltenia - a descălecat în Țara Românească, avându-și reședința la CâmpuLung Muscel, în județul Argeș / Muntenia, el fiind însoțit de o mulțime de Sași). Vlachii - notați Slavon "Blachi" - erau în perspectivă Nemțească "Blacki", adică "Negri": stăpânirea Românească - prin Dinastia "Neagră" - era de fapt forma Latină a exprimării Nemțești, despre certitudinea acelor vremuri că la putere erau Vlachii, cârmuiți de Dinastia Vlachă (înregistrările catolice - cu alfabetul Latin - ale realităților exprimate German / Nemțesc prin Sașii și Teutonii trăind mai aproape de Români / Vlachi decât Ungurii / Maghiarii au redat genul liderilor din Nordul Carpaților Meridionali, care erau consemnați prin alfabetul chirilic sau alfabetul Grec ca "Blacki", adică în mod simplist "Negri" / în traducerea imediată); de altfel, Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor a încurajat în zona cârmuită de Dinastia Vlachilor / Blachilor = Negrilor - aflată la hotarele sale - colonizările de Sași (= "Deutsche") lângă foștii Daci, recunoscuți de Germanii Medievali ca strămoșii lor.

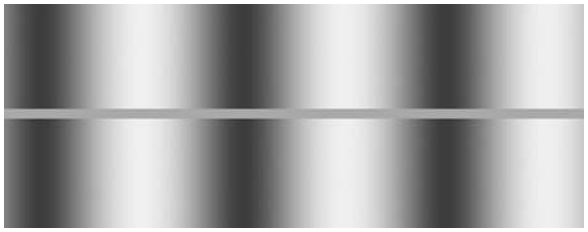

La început, Gheorghe - fiul ilegitim al Regelui Andrei I / Andreiaș din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor - a preluat de la bătrânul Vlad Vodă (poate ca ginere, cununia cu fiica aceluia având-o cândva până la 1080) Țara Rumână Medievală independentă restrânsă doar în N Dunării din anul 1048 datorită Pecenegilor instalați în Dobrogea și prin urmași a dezvoltat-o având ca reper esențial Valea Oltului, cu posesiuni inclusiv la miazănoapte de Carpații Meridionali, în apuseanul Ținut Amlaș și în răsăriteanul Ținut Făgăraș, via Banat și Balcani / Dalmația ținând legăturile cu Europa Vestică, începând cu Veneția; în anul 1185 - când alături de Negru Vodă ca trezorier / vistiernic era Cavalerul Venețian Grigore - din N Dunării au fost sprijiniți dinaștii Asănești din S Dunării, care au adoptat g/herbul = blazonul Gherga al dungilor orizontale purpurii pe fond auriu, arătând că Arpazii cu dungile purpurii pe fond argintiu nu le erau suverani, inclusiv astfel contribuind la construcția Imperială Româno-Bulgară ce a făcut posibilă ocuparea de către Cavalerii cruciați (îndeosebi Venețieni) în Tracia a Constantinopolului / capitala bizantină, în anul 1204. Până la invazia Tătaro-Mongolă din 1241-1242, Românii cârmuiți de dinaștii Negri - "Carași" în limbajul vremii - au cooperat deopotrivă în N Dunării cu vecinii catolici Unguri / Maghiari și Sași iar în S Dunării cu vecinii ortodocși Vlahi / Rumâni și Bulgari (dinaștii Asani din S Dunării, fiind fundamentaliști ortodocși declarați, au preferat ca aliații din N Dunării - anume, dinaștii "Negri" - să întrețină relațiile principale cu Ordinele Cavalerești ivite din cruciade); dezmembrarea Imperială Româno-Bulgară (cauzată de șocul masiv Tătaro-Mongol) a dus la emanciparea Rumânilor din N Dunării, culminată în vremea Regelui Laslău / Ladislau Cumanul: politic, intervenția aspră a magistrului Georgius = "șamanul Gheorghe" față de Rumânii din dreapta Râului Olt cârmuiți de Basarabi a grăbit unirea cu Rumânii din stânga Râului Olt cârmuiți de Dinastia lui Negru Vodă, înfăptuită în anul 1290, după decesul Regelui Laslău / Ladislau Cumanul 1272-1290 din Dinastia Arpazilor, la începutul domniei lui Andrei III zis Venețianul 1290-1301, ultimul Rege din Dinastia Arpazilor (separarea Rumânilor cârmuiți de dinaștii Negri de Ungurii cârmuiți de dinaștii Arpazi a dus deopotrivă la formarea Țării Românești și la sfârșitul Dinastiei Ungaro-Române a Arpazilor). "Letopisețul Țării Rumânești din descălecătoare și de unde au venit Rumânii de s-au așezat în Țara Românească" de Tudosie "Dascălul" a consemnat în anul 1764: "Iar când a fost la cursul anilor de la Adam 6798 (adică anul 1290 de la nașterea lui Iisus), fiind în Țara Ungurească un Vodă ce l-a chemat Negru, Mare Herțeg pre Almaș și pre Făgăraș în zilele lui Andreiaș Craiu, rădicatu-s-au de acolo cu toată casa lui și cu mulțime noroade: Rumâni, Papistași, Sași, tot felul de oameni, pogorându-se pre apa Dâmboviței, început-au a face țară nouă" ("Popistaș" / "Papistaș" - sinonim cu "Letin" / "Latin" - însemna "catolic", acela putând fi Maghiar, Neamț, Român, ș.a). Tradiția - chiar și în lipsa unor documente - a păstrat apariția marelui herțeg Negru Vodă al Rumânilor ca legată de craiul / Regele Andrei / Andreiaș din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor: inițial, primul dintre dinaștii Negri ai Rumânilor a fost Gheorghe - fiul ilegitim / bastard al Regelui Arpadian Andrei I - iar ultimul dintre dinaștii Negri ai Rumânilor a fost contemporan cu Regele Arpadian Andrei III (ultimul din Dinastia Arpazilor); desprinderea dinaștilor Negri pentru întemeierea Țării Românești complet separată de Unguri, dublată de dispariția dinaștilor Arpazi, a determinat aducerea de Regi alogeni care să cârmuiască Ungurii: primul venit - Carol Robert din Casa Anjou, nepot deopotrivă Arpadian și Cuman - și-a clădit cu banii confiscați de la Cavalerii Templieri castelul Regal în Banat (la Timișoara) și s-a năpustit peste "nesupusul" Basarab I care cârmuia Țara Românească din CâmpuLung = fiul penultimului Negru Vodă, pentru ca să-i rămână "fidel", însă a fost învins în chip zdrobitor de acela la Posada, în anul 1330. Contextul atunci a fost că Regele Ungariei s-a grăbit - și numai cu o parte a armatei sale - să dea o lecție Domnitorului Valah, imediat după ce Domnitorul Bulgariei Mihail Șișman, ajutat de Basarab cu 3 mii de luptători Români, a fost învins de Sârbi lângă Kustendil (denumit Velbužd în acea vreme), la 28 VII 1330: aflând de înfrângerea liderului Bulgarilor - care a și murit atunci - iar prin urmare a destrămării sistemului politic patronat de acela, cârmuitorul Ungariei a decis aducerea teritoriului Românesc din Sudul Carpaților la ascultare față de coroana sa, prin acțiune armată (era sigur pe superioritatea sa militară și mai mult, se baza că Bulgarii nu mai puteau ajuta Românii); ar fi de reținut că o descriere anonimă a

Europei din anul 1308 afirma că Dunărea curgea prin mijlocul Imperiului Bulgar - "per medium istius imperii transit Danubius fluvius" - istoric fiind de pildă cunoscute stăpâniri Bulgare în S Băniei la Turnu ori în E Bărăganului, la gura Ialomiței, etc. Anterior acelui moment, "descălecarea" = separarea decisă de Marele G/herțeg Tihomir a determinat încetarea existențelor ambelor Dinastii, atât a Arpazilor, cât și a Negrilor, la începutul secolului XIV puterea luând-o la Unguri Angevinii alogeni iar la Români Basarabii autohtoni (se poate remarca apariția oficială a Țării Românești odată cu dispariția oficială a Arpazilor); totodată, pe lângă distanțarea etnică (fapt manifestat încă din secolul XI, când fondatorul Gherga / Gheorghe al Dinastiei "Negre" - iubit de propriul neam, însă fiind bastard a fost formal renegat în public - s-a individualizat în fruntea Rumânilor dintre regiunile Banat și Bârsa, ceea ce a dus la delimitarea finală de la sfârșitul secolului XIII / din anul 1290), a apărut și distanțarea creștină (fapt manifestat în secolul XIV / în anul 1359, când casta Basarabă a optat pentru ortodoxia Rumânilor, cu binecuvântarea Sfântului Aromân Nicodim Gârca = Nicolae Gherga): pe atunci, în acei 69 de ani dintre acele mari evenimente, Ungurii nu au avut nici o inițiativă de succes, căci ambele distanțări - națională / statală și religioasă / confesională - au fost făcute de Rumâni. După cum au observat inclusiv autorii Cornel Bîrsan, Cristian Moșneanu și Adrian Anghel în "Istorie furată. Întemeierea Țării Românești: Radu Negru Vodă, între legendă, mit și adevăr" din anul 2016, Ținutul Făgărașului era autonom în secolele XIII-XIV față de coroana Maghiară, fiind stăpânit de cârmuitori Români localnici, abia la începutul secolului XVI pierzându-și statutul de autonomie (ca urmare a unor răscoale generate de Români); autonomia pronunțată a Ținutului Făgărașului s-a evidențiat și prin faptul că numeroase localități ale sale au fost menționate pentru întâia oară în actele Domnilor Munteni din secolele XIV-XV. Inclusiv în prezent, unii cercetători abordează politic iar nu istoriografic datele despre Negru Vodă, refuzând acceptarea dinaștilor, înțelegând doar existența unui singur Negru Vodă, anume "Descălecătorul" de la sfârșitul secolului XIII (sindromul semănând cu cel al credinței despre un singular și uriaș Potop planetar - global general - în Epoca Pietrei / nicicum inundații mari, etc.); privind subiectul Negru Vodă, îndeosebi în istoriografia Românească, apare politic de asemenea cu insistență "puritatea", fie religioasă / neapărat ortodoxă, fie etnică / neapărat Română (neadmițându-se nici o altă ascendență în neam, ca de pildă mama Cumană a lui Tihomir / penultimul dinast Negru Vodă ori alte exemple de așa gen).

Stindardul Cuman

Ajunși în Europa din Bazinul Ob / Obi, mândrii, dârjii, vitejii, îndrăzneții și chipeșii Cumani, descriși astfel în "Alexiada" / adică istoria tatălui Alex, de către Prințesa bizantină Ana Comnena 1083-1153 - înrudiți cu Pecenegii - purtând capul de lup ca stindard și având ca totemuri păsările răpitoare, dintre care acvila de Munte a devenit simbol heraldic pe "g/herbul" = stema Țării Românești, refugiați în anul 1238 din actuala Ucrainâ datorită năvălirii Mongolilor, au fost îndrumați de către Maghiari să colonizeze Valea inferioară a Tisei (în apropierea Văii Dunării, unde erau Pecenegii dintre care prin recrutări se asigurau escortele militare de elită); Turanicii Cumani au fost denumiți și Cuni ori Kumi, Kumani, Kuși / Kiptșaki, Kengheri, Khardeș, etc. (prima lor mențione a fost în inscripția Uigurului El-Elmi 747-759 în Valea Selenga din N Mongol): profilul lor genetic patern era majoritar Ghergan. Ar fi de observat că în vechea Turcă termenul "Kum" pentru Câmp a fost la baza denumirii Cumane ca "Oamenii Câmpului" / "Oamenii Câmpiei" sau "Oamenii Șesului / Stepei". Atacați de alte populații, Cumanii au căutat să acapareze teritoriile Uzilor și Pecenegilor, care - la rândul lor - au trebuit să se replieze spre Vest; migrarea Uzilor în Balcani a permis Cumanilor să intre în posesia unei regiuni extrem de vaste, ce se întindea până în Bărăgan (nume Cuman). Apoi, regiunea Bănățeană a ajuns în Cumania "Mare" (vecină cu Cumania "Mică", dintre Tisa și Dunăre). În anul 2009, Peter Golden pentru "Enciclopedia Iranică" i-a localizat pe Qepciăqi / Cumani între Khorasmia / Jurasan, V Siberiei și Marea Neagră, afirmând: "Etnogeneza lor rămâne o chestiune complexă. Ei apar cu denumiri diferite, ca Turcici, Cumani, Cuni sau ca traducerea 'palizilor' / blonzilor (ca de exemplu din Armeanul 'Kartyaș', la singular Kartya / Garghea). Etnonimul are origine incertă, probabil conectat cu Kangar / Ghienghir și Kăşgari; Medieval, ei s-au stabilit în Georgia și s-au creștinat, cei Vestici ajungând până în Ungaria. Au fost proeminenți în etnogeneza multor populații din Caucaz și Asia Centrală (inclusiv ai unor Kirghizi / Ghirghizi și Altaici)". Cumanii - fugiți de Mongoli - nu au fost Mongoloizi; Cumanii au fost blonzi, înalți, frumoși, cu pielea albă, Caucazieni iar Cumanele erau așa de frumoase încât au ajuns să se cunune cu nobili Europeni.

Razboinic Cuman

Pe acel fond, locţiitorul lui Laurenţiu Aba, Banul Severinului - dintre Banat şi Bănie - "neliniştitul" magistru Baksa Georgius, interpretat de cercetătorul Maghiar Feher Jeno 1913-1978 ca Gheorghe "Şamanul" ("Baksa" fiind cuvântul de inspiraţie Kirghiză pentru "Şaman", conform şi antropologului Francez Anatole Lewitzky 1903-1942), împreună cu Grigore / episcopul Cenadului, a strâns pentru Regele Laslău / Ladislau Cumanul în anul 1277 la Timişoara oaste contra Latinului Vodă "Litovoi", ca şef al armatei fiind apoi menţionat, prin actul Regal de danie din 8 I 1285, drept cel "care, luptând împotriva aceluia cu cea mai mare credinţă, l-a ucis pe el iar pe fratele lui, cu numele Bărbat, l-a luat în captivitate şi ni l-a adus nouă; pe deasupra, pentru răscumpărarea acestuia noi am stors o sumă nu mică de bani şi astfel prin serviciile acestui magistru Georgius a fost reaşezat iar tributul nostru din acele părţi". În cartea "O istorie a maghiarilor" din anul 2014 - coordonată de Ferenc Pall-Szabo - e scris că la vechii Maghiari "șamanii au fost persoane care de regulă erau alese de la naștere (având defecte fizice, ca 11 degete sau născute cu dinți)".

Ana Basarab, fiica Basarabului Iancu "Bărbat", a fost prima soţie a G/herţegului Negru Vodă şi mama lui Iancu / Ioan Basarab "Întemeietorul" - primii Domnitori ai Ţării Româneşti - cu urmaşii lor Gherganii înrudindu-se (potrivit cutumei timpului, pe filiaţia nobilă uneori se atribuia acelaşi nume, astfel încât Iancu a fost atât bunicul Bărbat, cât şi nepotul Basarab I, soţul ei Tihomir l-a avut cu numele de Tih - semnificând "Zid" - atât pe tată, cât şi pe bunic, ş.a). Rucsandra / Ruxandra, fiica lui Ivanco / Iancu Basarab I "Întemeietorul", s-a măritat Gherga (denumirea Basarabă / Bha-zarab ar proveni din străvechiul Sanscrit "Bha" de la Bharata = denumirea Indiei, al Sarabilor cu tiară / în mitologia hindusă "Şarabha", nume conservat şi de Ugrieni, folosit pentru creatura cu 8 picioare imaginată ca un amestec leu-cerb), filoloaga Maria Cionei afirmând în anul 2008 că "tarabostes - nobilii daci - au fost Basarabii, întemeietorii ţărilor româneşti de mai târziu" ori din contracţia "ban" pentru cârmuitor în combinaţie cu "za" pentru Sfânt şi "arab", ce era denumirea populară pentru "negru" - însemnând funcţia de şef peste Nordica populaţie ţărănească lucrând Pământul negru din Bazinul Dunării inferioare - sorgintea unora care Medieval au preluat titulatura respectivă fiind Cumană, respectând Tradiţia locală a castei liderilor "Sarabi" / "Zarabi", mai ales că, după cum a sugerat lingvistul Român Sorin Paliga în "Mitologia tracilor" din anul 2009, Basarai era haina de ceremonie la ritualul lui Bahus; era în conexiune cu Pământul arabil, căci a lucra terenul = a ara, academicianul A/Român N. Iorga apropiind proprietatea Pământului - "araba" - de mai târzia "ohaba" = moşia moştenită, prefixul Bas având-şi sorgintea în etnia Besilor: Traci vestiţi pentru prosperitatea lor datorată exploatărilor miniere de aur şi argint, care şi-au avut capitala la Uscudama - ulterior Adrianopol / azi Edirne - înrudiţi cu Tracii Dii de la poalele Bulgare ale Munţilor Rodopi). Un colector de taxe pentru Imperiul Bizantin, cu reşedinţa în Bisanthe / Tekir-dag 40,58 lat. N, 27,30 long. E în Tracia secolului IX, a fost nobilul Gheorghiu / Georgios: pe sigiliul său încă se mai pot citi cuvintele "Γεωργίῳ βασιλικῷ κανδιδάτῳ καὶ διοικητῇ Ρεδεστοῦ", adică "Gheorghiu basileul, paznicul și șeful Redestu" (cetatea Bysanthe Βυσάνθη a fost bizantin denumită și Rhaedestus); pe atunci, arhonul / cârmuitorul regiunii respective - Heracleia Traciei - era Grigorios / Gregorios. Ana Basarab, fiica lui Bărbat, s-a măritat cu Tihomir / Tugomir (în Latină Tatamir / Thocomerius), însemnând "Fier călit" / "Călitul", fiul unei Cumane din Făgăraş - înrudită cu hanul Berke / Bărqă al Hoardei de Aur care sprijinea creştinii Caucazieni - şi fiul Armânului Constantin supranumit Tih / Tiş, adică "Zid" / "Pacificul" din Dinastia Asanilor / Asăneştilor, care era înrudit cu urmaşii fostului Ţar Samuil, mort odată cu Litovoi, în anul 1277: Tih - în timpul căruia au fost menţionaţi documentar Vlahii existenţi în Balcanicul Prilep / Prislop, după cum a notat şi academicianul Român Ion Nistor - a ajuns astfel să facă parte din familia Română a G/herţegului Negru Vodă, existentă de la sfârşitul secolului XI / ca şi banoveţii secolului XIII dintre Carpaţi şi Dunăre Mişelav / Mihai, Seneslau, Ioan, Fărcaş, ş.a., după cum a observat şi istoricul Ardelean Samuil Micu în anul 1792; Dimitrie Cantemir a remarcat că verişoara ei primară - fiica Latinului Litovoi / "Lito-voi", adică literalmente a luptătorului Lito - a fost prima soție a despotului Sârb Milutin Ștefan Nemania / nepotul primului Rege Sârb, cununia lor fiind în anul 1274 însă durând doar 4 ani, aceea ajungând abandonată după ce tatăl i-a fost ucis de magistrul Gheorghe (apoi, despotul Sârb cununându-se cu altă Românca, fata cârmuitorului Sciților / Bulgarilor). În anul 1935, Turcologul Rasonyi Laszlo a avansat ipoteza că penultimul dinast Negru-Vodă - tatăl lui Vodă Basarab I "Întemeietorul", știut ca "Toq-temur" / "Tok-temir" - ar fi fost descendent direct al roșcovanului Împărat Ghenghis (Tătar Negru, care s-a evidențiat și prin lansarea codului său secret "Yassa", interesant fiind că Rușii folosesc pentru șopârlă / Dragon termenul "yaşer" iar simbolul emblematic al războinicilor Geți era Dragonul: de altfel, lingvistul Samuel Linde 1771-1847 din Torun / capitala Pomeraniei, oraș aflat pe Fluviul Vistula, în "Dicționarul limbii Polone" a arătat că literalmente vechiul cuvânt Germanic "get" = "jos" la Dalmați - ca la Români - ceea ce probabil reda nu doar starea reptiliană apropiată Pământului, ci și poziția Getă din josul Dunării); mai rezonabil ar fi transcriptul Latin "Thoco-Meriu" - la fel ca Slavul Tatomir - de la ce se înțelegea ca "Dac Mare" sau "Duce Mare", adică Herțeg. Despre fiul Marelui Herțeg, anume Ioan / Iancu Basarab "Întemeietorul" - Domnitorul Țării Românești - se știe (din diploma contemporană, datată 26 XI 1332, a lui Carol Robert d'Anjou, Domnitorul Ungariei) că era "Olacus", adică Român și că era "schismatic", adică ortodox: cu mama Ana din ortodoxa castă Basarabă, fiul Iancu / Vlaicu era de aceeași confesiune cu supușii (iar catolicii Templieri - cu care cei de pe linie paternă au colaborat pentru bani - tocmai au fost oficial interzișI / înaintea domniei sale, chiar de către dinaștii Angevini). În anul 1788, episcopul Chesarie al Râmnicului a scris că Oltenia = "Țara Românească Mică" s-a aflat "un veac de ani sub oblăduirea Basarabilor banoveți, care au fost așezați de Râmleani (Romani, adică bizantini) să oblăduiască cu titlu de bănie până când s-au supus celui dintâi Domn, Negru Vodă";

despre "Râmnic" e de ştiut că înseamnă Vale umedă, cu peşti. Iată asemănări între g/herbul = blazonul Asanilor - care, conform studiului "Unitate romanică şi diversitate balcanică" din anul 2004 a soţilor Anca şi Nicolae Tanaşoca "s-au încadrat în lumea catolică a cărei ierarhie au acceptat-o, adoptându-i limbajul heraldic" - şi cel al lui Litovoi / Liten-Vodă, însemnat cu ghearele negre de leu, prezentate în Armorialul Francez Wijnbergen din anul 1265 (cu regăsire şi în reprezentarea cruciaţilor Catalani, influenţă foarte posibilă ca exercitată de către puternicii Ghergani Iliri de la gura Râului Krka din actuala Croaţie, familia Sf. Gherard având rudele Sagredo în N Italiei şi N Spaniei iar modelul roşului orizontal fiind atât la Austriecii Babenberg - alt clan Medieval înrudit - cât şi la Ragusanii Zorzi / preluat de Ungurii Arpadieni şi Românii Basarabi / titulatura domnească literară "IO" folosită de Românii Medievali fiind Catalan numeric "10", adică "zece", în pronunţie "Deu", ca pentru "Domnul", g/herbul = blazonul având pe scut 10 dungi orizontale):

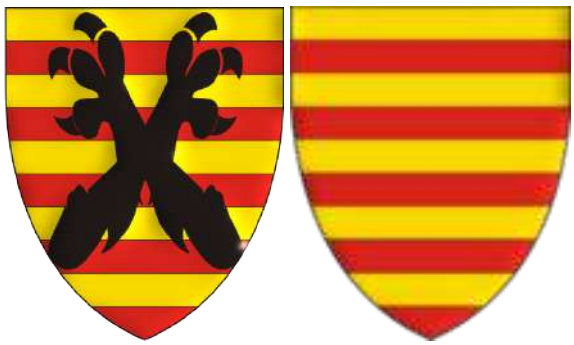

Trebuie remarcat un fapt important: "Granzii" Iberici - respectiv cei mai înalți nobili, aflați în ierarhia monarhică imediat lângă familia Regală / demnitățile fiind oficiale în Regatul Spaniei din Evul Mediu până acum, însemnând câteva sute de familii în total - își anunță cu mândrie sorgintea de niciunde altundeva decât tocmai dintre aristocrații ViziGoților; Granzii - reprezentând grandoarea / măreția Imperiului Spaniol - spre deosebire de majoritatea nobililor mai puțin înstăriți, nu au mers în colonizările Americii Centrale și de Sud, neavând pe acolo haciende / latifundii, preferând să rămână în Regatul Spaniei, aproape de Rege: atitudine tipică puternicilor. Ţinând cont de cele exprimate în "Teoria cunoştinţei" de filozoful Român Nicolae Bagdasar, că întotdeauna "pentru o concepţie completă şi adevărată, descrierea e necesară şi indispensabilă, însă insuficientă fără explicare", mai sunt de ştiut unele aspecte. Cruciaţii Catalani - "mai catolici decât papa" - au fost foarte activi printre Vlahi în preajma interzicerii Cavalerilor Templieri; de exemplu, din anul 1303 mercenarii Catalani - la început conduşi de Cavaleri Templieri - au avut o lungă campanie în Balcani, păstraţi în folclorul din Albania până în Bulgaria cu rele amintiri, deoarece printre altele au jefuit Biserici ortodoxe. Este de remarcat apoi şi drapelul Imperiului Otoman, combinând aceleaşi culori emblematice:

Academicianul Dimitrie Onciul 1856-1923, director al Arhivelor Statului din România, a susţinut că "statul lui Negru Vodă îşi are originea chiar în Imperiul Asăneştilor, de care a ţinut multă vreme, ei întemeind cea dintâi organizaţie de stat Român; pe timpul Asăneştilor, în Valea Oltului s-a instituit un voivod ca locţiitor sau vasal lor". Prima Ţară Română Medievală independentă - întemeiată în anul 836 / pe când nu existau Rumânii dinaşti Nordici / Negri sau Sudici / Asănești - datorită pierderii Dobrogei, după anul 1048 s-a restrâns în Bărăgan / Muntenia, întinzându-se până în Valea Oltului; când luptele cu invadatorii Unguri (care îşi ţinteau stăpânirea până la Fluviu) au determinat Românii din N Dunării să accepte pentru ajutor stabilirea a tot mai mulţi Cumani printre ei ca aliaţi, ei şi-au păstrat independenţa între bizantinii din S Dunării şi Ungurii din N Carpaţilor Meridionali încă 137 de ani, până în anul 1185: atunci formaţiunea lor teritorială a intrat pentru 56 de ani în componenţa Imperiului Româno-Bulgar cârmuit de Dinastia Asanilor, formând baza Ţării Româneşti / Valahiei clasice din Evul Mediu. După unirea cu Oltenia, Valahia a găzduit noua capitală / la CâmpuLung Muscel, din anul 1290 (până atunci, a fost loc favorit de păşunat pentru turmele Dinastiei Negru Vodă, aşa cum a notat în secolul XVII Paul de Alep = cronicarul Pavel din cetatea Alep / Nordul Syriei); cronicarul bizantin Kekaumenos / Cecaumenos - ginerele Armânului Niculiţă - a consemnat că în anul 1066 un şef al populaţiei Române din Balcani era Verivoi (în Ţinutul Făgăraşului se află localitatea Berivoi 45,44 lat. N, 24,58 long. E / judeţul Braşov) iar cronicarul Miron Costin 1633-1691 a afirmat că familia G/herţegului Negru Vodă exista din anul 1080, cu moşii pe Valea Oltului, el adăugând că "după legendă, acel întemeietor era bastard al unui Voivod Ardelenesc": într-adevăr, marele G/herţeg Gheorghe - fiul ilegitim al Regelui Andrei din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor şi frate vitreg cu Regele Solomon - a fost cel care a reuşit să preia cârmuirea Românilor în N Dunării după restrângerea din anul 1048 a primei Țări Rumâne Medievale independente, de la Vlad Vodă / ultimul şef al aceleia (de aceea, codicele Rohonczi = cronica de atunci a ajuns în păstrare în Panonia, salvarea fiind făcută de rudele apusene ale dinaştilor Negru Vodă). Dr. Lukacs Antal a demonstrat în lucrarea "Ţara Făgăraşului în Evul Mediu" din anul 1999 că formațiunea Românească cu baza în Ţinutul Făgăraşului - întemeiată la sfârşitul secolului XI - inițial cuprindea şi o zonă la N de Râul Olt dar că prin expansiunea Ungurească acea zonă a fost ruptă în prima jumătate a secolului XII de "Ţara" Românilor; după cum a notat Dr. Alexandru Madgearu în cartea "Expansiunea maghiară în Transilvania" din anul 2019, acel Voivodat Românesc autonom a dăinuit până în secolul următor, anume secolul XIII (la sfârşitul căruia Negru Vodă a descălecat la S de Munții Făgăraș și a întemeiat acolo oficial Ţara Românească / Valahia, cu prima reședință pe întinsa Vale din Muscel, la CâmpuLung, în anul 2011 Dr. Laurențiu Rădvan în "Orașele din Țările Române din Evul Mediu" argumentând că prima capitală - unde Vodă și-a avut Scaunul Domnesc - de fapt ar fi fost Curtea-de-Argeș). Academicianul Român Popa Lisseanu a scris în "Continuitatea românilor în Dacia" din anul 1940: "Voivodatul a fost o veche instituție românească. Organizația administrativă a Ardealului prezenta aceleași note caracteristice ca și voivodatul Țării Românești și al Moldovei, că, adică, spre deosebire de voivozii popoarelor slave, unde ei erau numai conducători de oaste, voivozii români aveau atribuțiuni și administrative și judecătorești, pe lângă cele militare. Acest voivodat s-a impus și stăpânirii ungurești nevoită să-l adopte pentru Ardeal. În

Muntenia și în Moldova, pe lângă numirea de voivod (conducător de oaste 'belli dux'), împrumutată de la slavi, s-a mai păstrat în limba poporului și numirea de 'domn'. Textele latinești din Evul Mediu au tradus termenul de voivod prin dux sau duca: nume apelativ, cu sens de duce. Cum însă cronicarul Anonymus afirma că vorba se găsea în graiul localnicilor, pare evident că aceia erau români. Voivodatul avea atribuția principală de a organiza apărarea teritoriului iar cnezatul de a împărți, în special, dreptatea printre oameni. Voivodatul își exercita jurisdicția asupra unui teritoriu mai întins, numit 'terra' (țară), pe care erau așezate mai multe unități teritoriale; cnezatul era o unitate teritorială mai restrânsă, condusă de un cneaz, care avea ca principală îndatorire distribuirea dreptății, 'iustitia'. Acea dreptate se împărțea în scaune de judecată, latinește 'sedes', ungurește 'szekek', germană 'stuhle'. Scaunele erau unități teritoriale, uneori mai mici, alteori mai mari, cât un județ. Nici ungurii, nici germanii n-au cunoscut organizarea distribuirii dreptății pe scaune. Este interesant de a constata că ungurii, după ce au cucerit Ardealul, n-au adus aici, ca guvernatori, pe comiți, n-au organizat țara după modelul adoptat de la germani de Ștefan cel Sfânt, în comitate, ci au păstrat voivodatul. Cnezatul s-a dezvoltat mai mult în Ardeal decât în teritoriul din exteriorul Carpaților, unde cnezatul a fost înlocuit de 'boieronat'. Așa se explică de ce în Ținutul Făgărașului - bunăoară - nu întâlnim cneji ci numai boieri. Fiind feud dat domnilor români de regii ungurilor, Ținutul Făgărașului a dat o mai mare dezvoltare, întocmai ca și Țara Românească și Moldova, instituției boierimii. Tot din acea cauză, boierii Făgărașului n-au devenit nobili-nemeși și nu s-au prefăcut unguri".

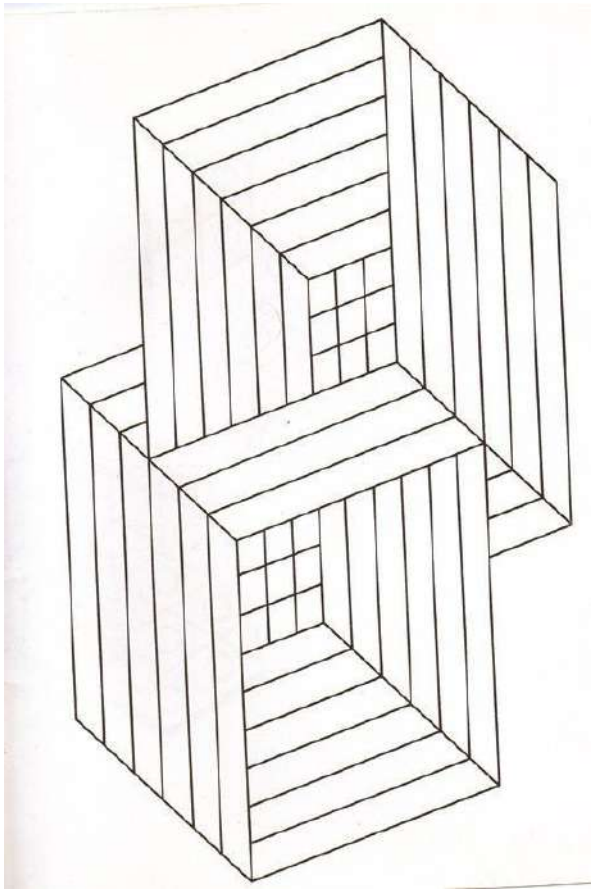

Dr. Mihai Zamfir a analizat în "Studii și cercetări restitutive" - din anul 2016 - existența la începutul mileniului II în Bazinul Râului Olt pe cursul superior a "Țării Oltului" și pe cursul inferior a "Olteniei", anume 2 teritorii Oltenești semnificative ale spațiului Românesc (cursul Râului Olt se află integral în România): "Mult timp am fost preocupat de existența celor 2 ducate intracarpatice Amlașul și Făgărașul. Interesul meu a fost stârnit de 2 fapte pe care le-am socotit de relevanță istorică specială. Este vorba, în primul rând - în sensul că apare ca imediat - despre faptul că cele 2 ducate au fost fiefuri tradiționale ale voivozilor munteni, nu ca persoane, ci ca dinești. Persoana voivodului putea să se schimbe, dar, odată urcat pe tron, vodă ajungea duce de Amlaș și Fagăraș, deci era un atribut al funcției, al instituției voivodale valahice. În al doilea rând, trebuie să observăm (și aceasta în strânsă legătură cu observația anterioară), că acele ducate erau unități administrative caracterizate printr-un anumit grad de autonomie valahică și care - în acea calitate - reveneau ca posesiuni naturale ale monarhului valah. Au fost 2 mici Valahii în interiorul unei Valahii (Transilvania) aflată sub ocupație străină. Înainte însă de a merge mai departe, ar trebui să facem o sumară examinare a celor 2 toponimice. Dacă în privința Făgărașului povestea este ceva mai lungă și va avea parte de o discuție ceva mai detaliată, în privința Amlașului avem de făcut o singură observație, pe care o socotim relevantă. În Persia există, de asemenea, o localitate numită Amlaș. Acest lucru poate fi interpretat în 2 feluri. Cu superficialitate și rea credință, afirmând că suntem în fața unei coincidențe. Dar un asemenea punct de vedere ar avea o lipsă majoră - aceea de a ignora înrudirea dacilor cu persanii, care este notorie pentru orice specialist, fie el și cu nivelul profesional modest. Cea de-a doua interpretare - credem noi specifică unui profesionist - ar fi că numele are vechimea orizontului de timp în care exista un fond daco-iranian de termeni. În ceea ce ne privește, considerăm termenul ca fiind o probă de străvechime a fondului dacic al ducatului. Aceste considerațiuni, nefiind cunoscute cancelariei ungare, numele a fost păstrat fără grijă, ajungând până la noi. În privința Făgărașului, lucrurile stau însă cu totul altfel. Situația este chiar ciudată. Ciudățenia cea mai mare constă în faptul că Făgărașul sau Ținutul Făgărașului este, ca toponimie, o excepție foarte greu de înțeles în raport cu regula generală că toponimicele - nume de localități - provin din hidronime: Lăpuș / Ținutul Lăpușului, Dorna / Ținutul Dornelor, etc. Făgărașul însă provine de la un oronim: Munții Făgăraș. Dacă am dori să admitem această situație ca fiind naturală - gândindu-ne la Ținutul Oașului sau la Ținutul Zărandului - ar trebui să ignorăm 2 fapte deosebit de semnificative. Ținutul Făgărașului sau Ducatul Făgărașului - cum zic documentele cancelariei ungare - se mai numește și azi Țara Oltului, adică chiar așa cum este regula: de la hidronim la toponim, ceea ce dovedește faptul că această ultimă denumire era cea inițială. Așa se și explică faptul (dar nu doar prin aceasta), că poporul numește ducatul Țara Oltului, și nu Ținutul Făgărașului. Tot documentele de cancelarie mai folosesc pentru ducat termenul de 'Terra Blachorum' iar pentru Olt - termenul de 'râul valahic'. În acest punct al discuției noastre ar trebui să arătăm de ce ungurii înțelegeau prin Țara Oltului pământul valahic ('Terra Blachorum'), așa cum înțelegeau și dacii, și valahii băștinași. Cea mai simplă și convingătoare explicație credem că ar fi enumerarea câtorva nume de așezări din acest ducat: Cârța, Cârțișoara, Scorei (corespunzător lui Scorilio), Olteț, etc. Este evident faptul că documentele de cancelarie au operat o alegere între termeni. Aceasta nu putea admite că, în teritoriul Transilvaniei subjugate, era obligată încă să admită existența unei țări a valahilor. De altfel, feudalitatea ungară, în efortul continuu de subjugare a dacilor, pe care acum îi

numea valahi (ca fiind altceva decât daci), a edificat cetatea Făgărașului, dorindu-și menținerea unui control opresiv asupra băștinașilor. Faptul nu a fost întâmplător, Oltul fiind încă din antichitate linia frontului între daci și romani. Dacii ocupau malul stâng, adică munții, în timp ce romanii ocupau malul drept, adică șesul. Din această perspectivă, pentru valahii-daci malul drept constituia moștenirea de ostilitate pe care ungurii au preluat-o. Încă o explicație a polarizării: dacii au rămas cu Țara Oltului, ungurii îmbrățișând cu fervoare Ținutul Făgărașului. În ceea ce privește Țara Oltului, monarhia ungară era și mai nemulțumită de termen, deoarece făcea trimitere la Iuliu I (zis cel Bătrân), conducătorul Transilvaniei, tatăl lui Iuliu II (zis cel Tânăr) și al celor 2 fiice gemene Șarolta și Carolta (Șarolta fiind chiar mama așa zisului Ștefan cel Sfânt). Cu alte cuvinte, acest termen de Țara Oltului face o trimitere directă la o dinastie valahică (dacică), pe care o putem numi, de ce nu, Dinastia de Olt. Spunem Dinastia de Olt deoarece Iuliu I și-a botezat fiicele Carolta și Șarolta, adică Piatra / Pământul Oltului, respectiv Apa Oltului. În acest sens, cronica monarhiei ungare a manifestat o apreciabilă consecvență a politicii de falsificare a adevărului istoric, încercând se elimine originea de Olt a numelui Șaroltei, punând în circulație ideea că numele Șaroltei ar fi însemnat, într-o limbă turcică, Jderul Alb. Evident că valoroasa cronică uită să răspundă la 2 întrebări de bun simț:

- de ce Iuliu I, care lupta cu acele neamuri turcice invadatoare și-ar fi botezat copilul cu un nume din limba dușmanilor săi?
- dacă Șarolta însemna Jderul Alb, Carolta ce însemna în aceeași limbă turcică?"

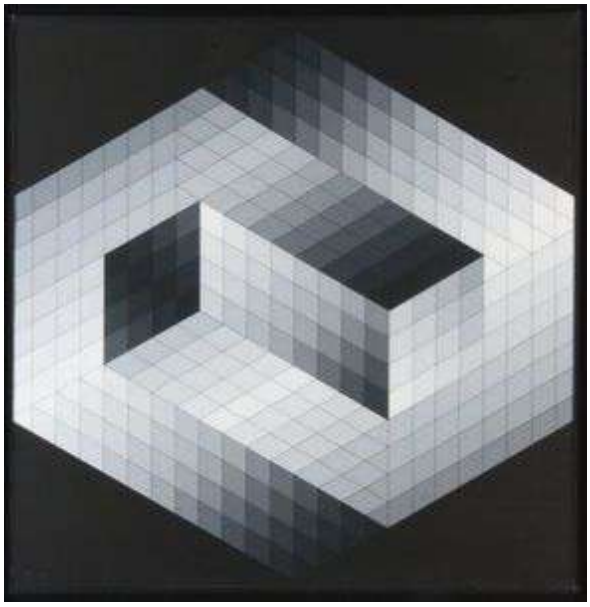

"Să observăm că prin cele 2 antroponime (Carolta și Șarolta) avem proba continuității daco-valahice: încă și azi multe fete din Transilvania se numesc Șarolta… Cu alte cuvinte, cât nu era de dorit să vorbești de o Țară a Valahilor, încă și mai puțin de dorit era să vorbești despre o Țară a Oltului care, evident, era condusă de o Dinastie de Olt… Acele realități care se doreau uitate și îngropate la anul 1200 și care făceau referire la anul 950, erau destul de neplăcute pentru monarhia ungară, care trebuia să-i admită lui Mircea cel Bătrân titlul de duce (herțeg, în limba germană) de Amlaș și Făgăraș. Ca duce de Făgăraș, Mircea cel Bătrân ar fi putut fi numit totodată și duce de Olt sau duce de Valahia ('Terra Blachorum'). Cum era ca Mircea cel Bătrân - voivodul Valahiei - să fie 'Duce de Valahia' în interiorul Transilvaniei, care, la rândul ei, era plină de valahi? Iată, așadar, cum ducele de Făgăraș nu apărea ca urmaș legitim al lui Iuliu I, conducătorul Valahiei Transilvane. Despre acea Valahie Transilvană trebuie să spunem că, pe atunci, se numea Dacia, iar conducătorul ei (așa cum îl numea o cronică germană) a construit în capitala sa - Alba Iulia - o biserică, în care l-a instalat pe episcopul Ieroteu adus din Bizanț! După cotropirea Daciei Transalpine de către unguri, la Alba Iulia a fost instalată episcopia lor, ca organ de represiune și diversiune a dacilor-valahi. Dar, oricât au suferit, aceia și-au iubit biserica mamă martiră, au apărat-o și i-au rămas credincioși. Mai mult decât atât, așa-zisa întemeiere a Munteniei și-a avut originea tot în Țara Oltului sau Țara Valahilor (originea intracarpatică a Basarabilor s-ar fi explicat ca de sorginte valahică / dacică de la Olt). În plus, în acest fel devenea evidentă nu numai continuitatea dinastică, dar și cea teritorială, precum și drepturile istorice ale monarhului valah asupra Transilvaniei. A fost motivul pentru care acele ducate au încetat să mai fie feude ale monarhilor valahi. În acea Țară a Oltului (în Ducatul Făgărașului, cum îi spunea cancelaria ungară), au existat multe mănăstiri și biserici, fapt care pleda pentru existența unei țări daco-valahice foarte bine structurată. Exact din acel motiv al ștergerii urmelor acelei țări, Adolf von Bucow, marele criminal distrugător al lăcașurilor ortodoxe de cult, a distrus tocmai în Făgăraș cel mai mare număr de biserici și mănăstiri din întreaga Transilvanie! (În privința clerului a fost mult mai simplu, preoții și călugării fiind torturați și omorâți). Evident, în mod civilizator. Or, acest fapt al originii în Făgăraș a monarhiei sudcarpatice se articulează foarte bine cu faptul că, în Valahia, cel mai mare feudal după domn era banul Olteniei (al Craiovei). Dar acea Oltenie merită și ea o analiză atentă, căci constituirea ei ca structură feudală nu s-a realizat după mecanismele naturale. După acele mecanisme naturale Oltenia - ca structură - ar fi trebuit să se dezvolte pe ambele maluri ale Oltului. Or, privind harta, se vede limpede că Oltenia apare în dreapta Oltului, și nu pe ambele maluri, așa cum ar fi normal! Dacă admitem că Oltenia s-ar extinde, în fapt, și la est de Olt, ar urma că aceea să fi fost inițial mai mare și apoi s-ar fi stabilizat ca structură feudală numai la vest de Olt. Dar o Oltenie așa de mare putea fi - inițial - însăși Țara Românească (valahică): o autentică dezvoltare a Țării Oltului (Făgărașului) la sud de Carpați. Însăși casta Basarabă făcea, prin numele ei, o trimitere la spațiul intracarpatic, în care numele de Basarab era foarte frecvent în Eră, putând fi, în opinia noastră, un nume care ținea de fondul ancestral dacic. Prin aceasta vrem să spunem că acei Basarabi - nu întâmplător pomeniți în unele documente ca Besarabi - își puteau avea originea în neamul bessilor. Multe comune din Transilvania purtau, până la reforma administrativă de după ultimul război mondial, numele de Băsești. Comuna de origine a patriotului Ion Pop de Băsești a rămas la numele originar numai cu prețul unei revolte violente a locuitorilor ei. Mentalului colectiv nu i se putea contrapune voința administrației comuniste. Tot mentalului colectiv îi datorăm un fapt care spune mult despre subiectul nostru. În partea nordică (de munte) a județelor Vâlcea și Dâmbovița, localnicii le spuneau confraților de peste munți (deci mult mai la vest de Făgăraș / Țara Oltului) nici mai mult nici mai puțin decât 'olteni', cu sensul precis al termenului de mai târziu de 'ungureni', termen rămas în uz până azi. Analiza acestui fapt ne conduce la următoarele concluzii:

- acei transfugi ‘olteni’ nu puteau proveni decât dintr-o Oltenie, odată ce sunt numiți olteni și odată ce termenul exclude Oltenia sudcarpatică, așa că vorbim despre o Oltenie Transilvăneană
- localnicii la care ne referim, nefiind din zona din sudul munților Făgăraș, cum ar fi Prahova, de exemplu, ne vedem obligați să admitem faptul că termenul de olteni nu se referă la Țara Oltului, Ducatul Făgăraș fiind inițial un termen general, prin care erau desemnați transfugii Transilvăneni conaționali și coreligionari
- dacă ținem cont de faptul că acei refugiați Transilvăneni erau numiți olteni, termen derivat de la Olt, apare în mod logic întrebarea: de ce nu se numeau mureșeni, odată ce regatul lui Iuliu I și al lui Iuliu II își avea capitala la Alba Iulia, pe Mureș, iar Mureșul curge paralel cu Carpații, care constituie granița de nord a Olteniei? (Termenul olteni nu este unul geografic, zonal, cum ar fi ialomițeni, vasluieni, crișeni, etc., ci unul etnopolitic, reflectând o realitate politică genuină; singura explicație a acelei situații ar fi că era vorba de un etnonim, care ne trimite la un regat oltenesc intracarpatic)”

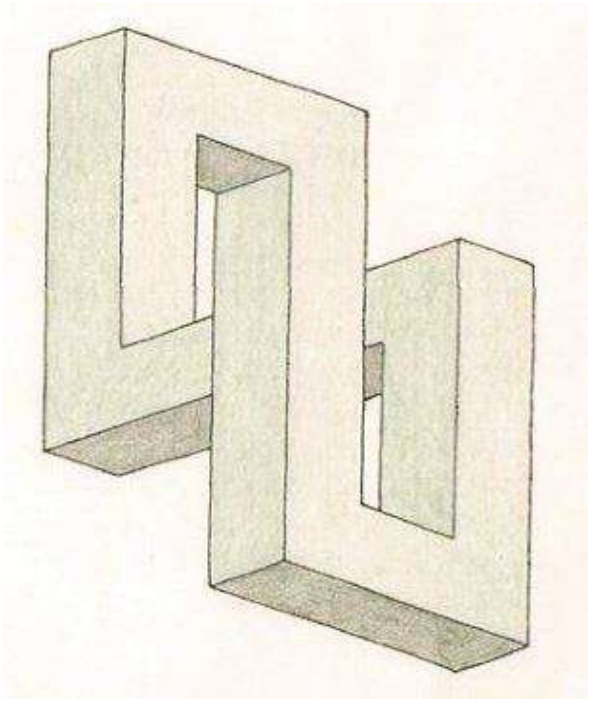

“Toate aceste lucruri pe care încercăm acum să le înțelegem ar fi fost de domeniul evidenței dacă domnul Valahiei ar fi fost în acte Duce de Valahia în Transilvania sau Duce de Olt în Transilvania, regiune care fusese condusă la 950 de Dinastia de Olt. Așa, ca Duce de Făgăraș, totul era acoperit convenabil cu o etichetă neutră, care nu trimitea nicăieri, ocolind istoria adevărată a Daciei, cunoscută și ca Valahia. Țara Oltului, cum zice până azi poporul, sau Ținutul Făgărașului, adică Ducatul Făgărașului, cum zic cronicile monarhiei ungare, a fost o structură autonomă valahică rezultată din restrângerea progresivă a drepturilor locuitorilor daci ai Daciei Transalpine, adică ai Transilvaniei. Regatul dacic, ortodox al Transilvaniei, condus de Dinastia de Olt, a fost distrus (cotropit) de către monarhia ungară cu scopul declarat de a-l trece la catolicism. Refuzul populației a fost însă categoric. Represiunea ungară a făcut ca, din toată Transilvania, Țara Oltului să-și păstreze un minim de drepturi. Din acel teritoriu a erupt mișcarea de întemeiere a Valahiei, poate inițial ca un banat al Olteniei. În favoarea acestei ultime presupuneri vine următorul fapt, mult timp ignorat de istoricii noștri, remarcat de domnul Constantin Arimin Olariu, dar consemnat fără un comentariu adecvat. Cronica medicului iranian Frazel-Ullah/Rașid, scrisă în jurul anului 1302. Relatând marea invazie mongolă din anul 1241, vorbea despre înfrângerea conducătorului Valahiei, care se numea nici mai mult, nici mai puțin decât Bazaram/bam! Cu alte cuvinte, dacă operăm cuvenitele corecturi pentru pronunțarea titlului (numelui) conducătorului valah Bazaram/bam, obținem Basarab ban, așa cum arată și bizantinologul Petre Năsturel. Același cronicar, descriind evenimentul, menționa și o țară, Ilaut, plasată în spațiul intracarpatic. Dar, dacă revenim la Basarab ban, reprezentantul Basarabilor la acea dată (1241), constatăm că acel Basarab avea titlul oficial de ban, deci statul din sudul Carpaților își începea viața ca banat care conținea Oltenia... Este vorba despre o Oltenie care și astăzi are, poate, cel mai mare număr de mănăstiri din țara noastră. Or, existența unui cler atât de numeros la acea vreme traduce existența unei structuri statale bine structurată (putem spune că, din acel punct de vedere, Oltenia a fost ‘Bucovina’ Munteniei). Oricum, odată întemeiată Valahia, voivozii ei și-au afirmat suveranitatea asupra Ducatelor Amlaș și Făgăraș (Olt), pe care le considerau fiefuri de origine. Pierderea Ducatelor de către voivozii valahi voia să fie, în concepția ungară, un act de ștergere a urmelor dacilor-valahi din Transilvania. Dar continuitatea Dinastiei de Olt prin Negru Vodă, întemeietorul coborât din Țara Oltului și stăpân peste Țara Oltului (ducatul) și peste Oltenia (banatul), nu va fi ștearsă niciodată din istorie de către nimeni. Valahii ortodocși ai Munteniei au fost succesorii direcți ai dacilor-valahi ai Transilvaniei. Distrugerea formațiunii dacilor-valahi intracarpatici a fost o victorie iluzorie a așa-zisului Ștefan cel Sfânt căci, trecând Carpații, acei daci-valahi au întemeiat la sud de Carpați un nou regat, care și-a ridicat fruntea sub conducerea unui Basarab (pe care Carol Robert și-l dorea vasal). Oltul, râul valahic, a dus cu sine, din inima Transilvaniei până-n apele Dunării, semnele dăinuirii dacilor, pe care nimeni și nimic nu i-a putut smulge din pământul și din credința lor. Concluzii:

- timp de 6 secole, pe teritoriul actualei Transilvanii a existat un regat Terra Alutia sau Țara Oltului
- capitala acelui regat se numea Ponti Aluti, care se traduce Podul Oltului
- opinăm că termenul Oltenia și oltean, ca și-n alte situații (exemplu Bessipara, bessi etc.), reprezintă o altă formă pentru Dacia și respectiv dac
- respingem ca nefondate și hilare pretențiile latinizante asupra cuvântului Olt, nelatinizarea constituind proba că termenul Olt a fost mult prea dacic pentru a fi abandonat în favoarea celui latinizat (de fapt, termenul pare a avea o origine pelasgică)
- există o generalitate istorico-geografică a termenului Olt: Țara Oltului (Făgărașului) cu Basarabii; Șarolta / Carolta (Alba Iulia), Ponti Aluti, Bazarambam, etc.”

"La anul 1002, Ștefan cel Sfânt al Ungurilor, fiul Șaroltei (sora geamănă a Caroltei), a anexat Transilvania teritoriilor moștenite de la tatăl său. Cel puțin așa au fost prezentate faptele în Cronica pictată de la Viena. Pentru ce a cucerit de la fratele mamei sale, Iuliu / Gyula, Ștefan cel Sfânt a folosit numele de Ardeal. Chiar dacă acest termen e unul românesc - de fapt, dac - folosit pentru desemnarea Transilvaniei, era destinat să evite un altul mult mai periculos pentru cotropitor, Țara Oltului. Dacii au preferat termenul lor Olt celui latin de Alutus, dar - mai mult - ei au format și au lăsat moștenire termenii derivați de la Olt, care se regăsește în mod vestigial în întreaga Europă, dar nici unde nu a produs efecte lingvistice atât de ample ca-n Transilvania. Termenul Olt provine din limba unei populații europene foarte vechi, care se întindea din Munții Caucaz până la Oceanul Atlantic, pe care îi putem numi indo-europeni, euro-indieni, pelasgi, etc. În fine, nu denumirea, ci fenomenul demografic este cel important. Ne referim la cea mai veche populație europeană, formatoarea tuturor popoarelor antice ale Europei. Nu întâmplător, numai în limba română se păstrează numele Olt pentru unul din cele mai importante râuri ale României. În confruntarea cu termenul latin Alutus, Oltul își elimină fără efort concurentul, ca dovadă a inconsistenței ideii de latinizare și, desigur, în temeiul unui autohtonism indiscutabil. Nu același lucru îl putem spune despre Oltul francezilor L'Olt, care a devenit Lot, în fuga după o iluzorie identitate originală. Prin comparație, atașamentul românilor la forma Olt se constituie într-o probă a descendenței directe a acestora din poporul primar al Europei. Ceva mai mult, marea cantitate de toponimice și antroponimice din limba română, precum și existența unor modele de formare a lor, ne conduce spre aceeași concluzie. Cu toate că sensul originar al termenului Olt încă nu a putut fi reconstituit, putem reține ca definitive 4 concluzii:

- termenul aparține indo-europenilor, primii locuitori ai Europei
- termenul încă persistă, prin derivatele sale, în multe limbi europene, sub forma unor relicve antroponimice și toponimice
- termenul aparține limbii române, în care se găsesc cel mai mare număr de derivați hidronimici, toponimici, antroponimici, etc. astfel încât nici o altă limbă europeană sau neeuropeană nu-l poate revendica a fi propriu, în dauna limbii române care și-l adjudecă la diferențe categorice
- termenul, fiind în același timp și indo-european, și românesc, singura soluție logică rămâne descendența directă și foarte strânsă a românilor din indo-europeni"

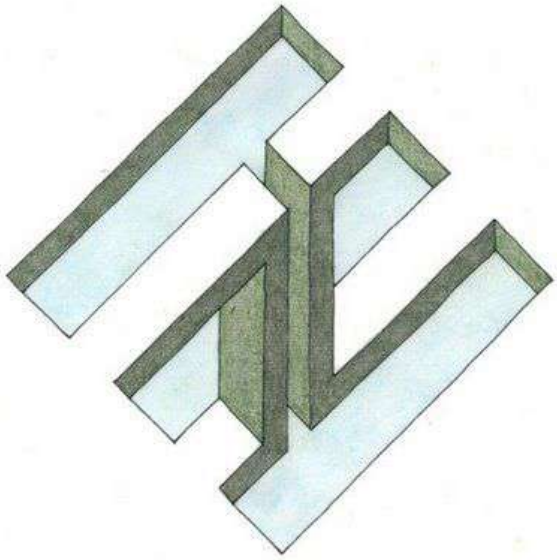

"Dar, dacă apartenența la limba română și proveniența din indo-europeană sunt pentru noi lucruri certe, mai există un aspect cert, extrem de interesant, legat de problema derivării antroponimice. Ne-a preocupat acest aspect din perspectiva consecințelor lui istorice. Este vorba, de fapt, de antroponimica dinastică și, concomitent, de aspectele etnonimice implicate. Și în acest sens menționăm seria Oltacos, Saraolta / Carolta, Oltea, nume legate de casele domnitoare ale poporului nostru, în primul rând. Procedând la o scurtă rememorare, vom detalia. Oltacos a fost regele dandarilor, aflați pe malurile Mlaștinii Meotide (Marea Azov), în aria de locuire masagetică, numele său adevărat fiind, desigur, Olt căci Oltacos nu poate fi decât forma grecizată. Cum în zona în cauză nu s-a pomenit nici un râu Olt, putem conchide că acel Oltacos, care a fost rege al dandarilor (nu al dardarilor) putea să fi ajuns acolo venind dintr-o zonă getică, unde chiar era un râu Olt și că dandarilor poate li s-o mai fi spus și olteni. Un asemenea râu oricum există în Caucazul occidental, în zona Adjariei, și are numele Olty. În orice caz, asupra acestei posibile migrații, pentru moment, vom adopta o atitudine de expectativă prudentă. În orice caz, acel rege Oltacos era un aliat al lui Dromihete, ceea ce sugerează posibilitatea ca dacii și dandarii (aflați în spațiul masagetic) să fi fost foarte probabil înrudiți, dacă nu cumva era vorba despre 2 regate ale aceluiași popor… Continuând seria antroponimicii dinastice, ajungem în anul 950, când regelui Iuliu / Gyula al valahilor / dacilor i s-au născut 2 gemene, pe care le botează cu numele tipice dacice, Carolta și Sarolta / Șarolta. Gestul a fost simbolic și era un act de legitimare a pretențiilor asupra pământului și apei Oltului, adică a unui teritoriu pe care îl numea Olt și constituia regatul său. Dacă Sarolta poate avea sensul propriu imediat inteligibil de apa Oltului, pentru Carolta sensul de pământul sau piatra unui râu (Olt) este ceva mai dificil de interpretat. Ca piatră a Oltului ar putea semnifica o zonă de cataracte, iar ca pământ al Oltului ar avea sensul imediat de albie a Oltului. Nu acela era sensul simbolului, ci de pământ și apă, prin care se

definea suveranitatea asupra unui teritoriu. La anul 972 Sarolta s-a măritat cu ducele Gheza al Ungurilor, cu care l-a avut ca fiu pe cel devenit rege sub numele de Ștefan cel Sfânt. Să urmărim relatarea Cronicii pictate de la Viena, capitolul 37, intitulat 'Lupta regelui Ștefan cel Sfânt împotriva lui Gyula, ducele Transilvaniei': 'În urmă, fericitul Ștefan, după ce a primit prin grația lui Dumnezeu coroana maiestății regale, a purtat un faimos și folositor război împotriva unchiului său cu numele Gyula care, pe acea vreme, avea domnia peste întregul regat al Transilvaniei. Așadar, în anul Domnului 1002, fericitul rege Ștefan a prins pe ducele Gyula împreună cu soția și cei 2 fii ai săi și i-a trimis în Panonia. Aceasta însă pentru aceea a făcut-o, fiindcă, deși i s-a atras de foarte deseori luarea aminte de fericitul rege Ștefan, el totuși nu s-a întors la legea creștină și n-a încetat de a ataca pe unguri. Și întregul lui regat, foarte mare și foarte bogat, l-a unit cu monarhia sa. Regatul acela se numește pe ungurește Ardeal, este udat de foarte multe râuri, din nisipurile cărora se culege aur și aurul din această țară este foarte bun'. Textul impune următoarele precizări, unele cu beneficiu de concluzii:

- pentru ca Gyula să-i fi fost unchi lui Ștefan, el trebuia să fie frate sau cu tatăl aceluia, ducele Gheza, sau cu mama lui Ștefan, Sarolta; conflictul militar a indicat a doua situație, adică Gyula unchiul era fratele mamei sale Sarolta și, deci, fiul tatălui Saroltei, adică Gyula bunicul
- Gyula - atât bunicul, cât și succesorul său, unchiul lui Ștefan - erau de fapt regii, și nu ducii Ardealului, care era un regat foarte mare și foarte bogat
- documentul spune că regatul lui Gyula se numea în ungurește Ardeal; chiar dacă termenul ar fi fost de origine românească, el a fost, probabil, unul din mai mulți, preferat de regii ungurilor pentru a elimina termenul principal, acela de Țara Oltului, fieful dinastic al lui Gyula (în materie de toponime și antroponime falsificările ungurești sunt mai mult decât notorii, ele atingând culmi antologice ale ridicolului, așa cum este cazul Șaroltei, pe care documentele oficiale ungare ajung să o numească Jderul Alb). Totuși, ideea că Transilvania ar fi fost Țara Oltului, cel puțin în timpul celor 2 regi Gyula, dar, desigur și ceva mai înainte, își găsește un argument lingvistic extrem de puternic în existența, numai în Transilvania, a unor toponime, oronime și hidronime derivate de la formele interconvertibile Olt și Olț, ca și în cazul general de corespondențe europene, însă mult, foarte mult sub nivelul formelor Transilvănene"

Capturarea Ducelui Gyula ("Cronica pictată de la Viena")

"Acele forme posibile numai în Țara Oltului apar printr-un mecanism lingvistic de foarte mare vechime, care constă în antepunerea a 1-2 sunete, precum este cazul termenului Bara-Olt. Analiza cifrică ne conduce la concluzia că, în Transilvania, găsim o densitate deosebit de mare de termeni hidronimici, toponimici și oronimici (de ordinul zecilor) derivați de la rădăcina Olt, pe care nu o întâlnim nicăieri nici în România, nici în Europa, ceea ce sugerează concluzia că ei erau proprii unei populații foarte numeroase care a locuit în Transilvania. În acest sens, subscriem la ideea lui Vasile Pârvan asupra existenței unei Țări a Oltului pe cursul mediu al acestui râu, dar cu rezerva că acea țară era mult mai mare, ea fiind însăși Transilvania, patria acelor atât de numeroși termeni derivați de la Olt. Faptul că documentele istorice ungare s-au ferit să folosească un asemenea termen este de înțeles, deoarece el făcea în conștiința dacilor români trimitere la drepturile lor imprescriptibile, derivate din autohtonismul lor. Însăși folosirea termenului de Ținutul Făgărașului în loc de Țara Oltului, cum încă până azi românii mai spun, este un fapt semnificativ. Oficialitățile ungare au admis mai curând termenul de Dacia, pe care nu-l socoteau atât de periculos ca cel de Țara Oltului. Așa se face că, în sensul intereselor coroanei ungare, Matia Corvinul definind regatul ungar în raport cu Transilvania, spunea că el era 'suveranul Daciei Occidentale'. Orice referire la o Țară a Oltului sau la o Dinastie de Olt nu a fost făcută niciodată, fiind extrem de periculoasă și susceptibilă de a produce resurecția unui temut spirit național. În plus, menționarea unor olteni pe acolo pe unde Oltul nu trece ne face să credem că etnonimul oltean este încă una din formele foarte vechi pentru dac. Cu atât mai mult înclinăm spre acest punct de vedere, cu cât, în majoritatea covârșitoare a situațiilor, vorbim despre termeni derivați de la Olt, și nu de la Alut, ultimul termen nefiind niciodată folosit de băștinașii români, vlahi, daci sau oricum am vrea să numim poporul nostru. În schimb, în favoarea ideii că oltenii ar fi un etnonim foarte vechi se pronunță și următorul fapt legat de forma latină Alutus. În ciuda faptului că în Peninsula Italiană nu se cunoaște un râu, necum unul mare cât Oltul nostru, țăranii din satele din sudul Romei, atunci când sunt întrebați ce sunt, răspund cu promptă mirare asupra întrebării: 'Alutani, signiore'. Alutani, alutani, dar de pe care Alutus? Și, până se va descoperi unul italic, noi rămânem la convingerea că vorbim despre Oltul din inima Transilvaniei, adică străvechea Oltenie. Și în Dobrogea a existat, între secolele VIII şi XIII, un stat dacic, Țara Alutia (indiferent dacă a fost independent, inclus în altul mai mare, asociat altuia mai mare, etc). Cum aceste date sunt consonante cu altele, în cele ce urmează vom schița tabloul reconstituit de noi pe această bază conform 'Cosmografiei

Anonimului din Ravena', scrisă în secolul VII. După informaţii culese de un călător al cărui nume nu ni s-a păstrat, în Moesia Inferioară / actuala Dobroge, existau cetăţile Saci-dava şi Ponti Aluti, iar pământul pe care erau situate se numea Ţara Alutia (în realitate - adică aşa cum pronunţau localnicii - avem de-a face cu o Ţară a Oltului sau Oltenia, aşa cum, în actuala Oltenie îndelung stăpânită de romani, nimeni nu vorbeşte de Alutania, deşi foarte mulţi lingvişti insistă până-n pânzele albe cu latinizarea). În acest sens, 2 fapte cred că ar fi de natură să clarifice lucrurile. Primul: în nord, la Mlaştina Meotidă (actuala Mare Azov) a existat în timpul lui Dromichete regatul dandarilor, condus de regele Oltacos (nu Alutacos), ce-i era aliat acelui rege get. Al doilea: în timpul lui Marc Aureliu (secolul II), la Oltina trăiau mulţi daci, despre care se zice că erau romanizaţi. Aşa de romanizaţi, că exact în acel teritoriu bine stăpânit de romani, termenul oficial Altina a murit chiar de la naştere, romanizaţii de atunci şi urmaşii lor de azi spunând tot Oltenia. În secolul VII era cunoscută existenţa unei Ţări Alutia, adică Oltenia, care nu era alta decât Dobrogea. Pe teritoriul ei era Ponti Aluti, adică Pontul Oltului. Este foarte posibil ca acele toponime dobrogene să fi fost consecinţa alunecării spre sud a regatului dandarilor-olteni din tendinţa naturală de centralizare a statelor dacice într-o structură unitară. Poate că procesul a fost accelerat de presiunea altor populaţii. În fine, marea invazie mongolă din anul 1241 a fost momentul ultim în care am mai aflat despre existenţa acelei Ţări Alutia - adică Oltenia - distrusă de către acei invadatori. Despre acel ultim eveniment aflăm din cronica medicului iranian Frazel-Ullah/Raşid. Deci, din secolul VII (poate chiar VI) şi până în secolul XIII, Dobrogea dacică s-a numit Ţara Oltului sau Oltenia. Chiar şi în prezent există încă lacul Oltina şi localitatea Oltina pe malul acelui lac, după cum pe Braţul Borcea al Dunării există o altă localitate Oltina. Evident, în toate situaţiile romanizarea a avut ca efect păstrarea formei tipic dacice, derivată de la Olt". Nobilul episcop Sas Thietmar / Dietmar din Merseburg 51,22 lat. N, 12 long. E / Saxonia (975-1018) a scris că unchiul Regelui Ștefan "cel Sfânt" - fratele mamei sale, pe care a numit-o în Germană Adelaide - a fost Mesco / Misica = Mieszko / "Moşul" care în secolul X a creştinat Polanii, aceluia zicându-i-se şi "Dago-me" / "Ducele-moş" = "vechiul Duce" (tatăl lui Mieszko / Misica era ştiut ca Ziemo-mysl, fiul lui Lestek - conform călugărului Gall în "Gesta principum Polonorum" din secolul XII - iar mama "Moşului" / a lui Mieszko era ştiută ca Gorka, conform cronicarului Ceh Wenceslaus Hajek din secolul XVI); nepotul "Moşului" / Mieszko a fost Regele Knut "cel Mare" / Canute al Danemarcei, al Norvegiei şi al Angliei (care era şi nepot al Regelui Viking Harald "Dinte Albastru" al Danemarcei şi al Norvegiei, acela la rându-i fiind nepot al legendarului Hörða-Knútr / Hartha-Knut, dinast Yngling / "Yng-linga" = As, gărzile lor fiind atestate ca denumite "hirð" / "hoarde"): Danezii aveau legături cu Englezii aproape din timpul legăturilor lor cu Nemții / Saxonii = Deutsche și cu ceilalți de la miazăzi ori răsărit, de exemplu Polonii învecinându-se la poalele Carpaților Nordici cu Valahii / Rumânii (în secolul XI, bastardul Arpadian Gheorghe s-a întors din N Britanic în N Carpaților Meridionali - unde a întemeiat Dinastia "Nordică" = a lui Negru Vodă - în același secol XI de exemplu Dobrogea ajungând denumită ca "Noua Anglie" datorită Englezilor instalați acolo după retragerea Țării Românești din regiune la 1048 doar în N Dunării).

Stăpânirea lui Salan = "Sf. Alan" - cu galben - avea capitala pe Dunăre la Titel (gura Tisei)

Harta anterioară, a spațiului Valah la timpul venirii Ungurilor în Panonia (adică sfârșitul secolului IX), a fost realizată corespunzător "Gesta Hungarorum": liderul Salan/us = "S-Alan" - adică "Sf. Alan" (dar și șeful sării provenită din spațiul Carpatic / denumirea Latină pentru sare fiind "salis") era urmaș al cârmuitorului Kean "cel Mare", conducând pe partea dreaptă a Tisei până la Munții Tatra și până la Dunărea mijlocie; notarul anonim al "Cronicii Ungurilor" a scris că Salan / Sf. Alan descindea din nobilul Kean / "mare Duce al Imperiului Bulgar" iar stăpânirea sa dintre Tisa și Dunărea mijlocie ajungea în Nord până la Rutenia și Polonia - "ad confinium Ruthenorum et Polonorum" - el fiind învins de Arpad (ducatul lui Salan = Sfântului Alan se învecina cu Ducatele lui Gelu din Ardeal, MenuMorut din Crișana, respectiv Glad din Banat). Pentru ca Arpad - liderul Ungurilor - să ajungă la Ducele Gelu din Ardeal, a avut 2 bătălii victorioase contra Ducelui Salan, în TransCarpați la Ujgorod / actuala Ucrainâ și lângă Solnoca / Szolnok / actuala Ungarie: Salan/us s-a refugiat în Alba Bulgară = Belgrad / actuala Serbie iar Gelu din Ardeal a fost ucis, apoi Menumorut din Crișana a fost atacat dar a rezistat, Arpad încuscrindu-se cu el (fiul lui Arpad s-a însurat cu fiica puternicului Menumorut = "Omul Măreț" din Biharia); în Banat, Ungurii nu au avut succes decât mult ulterior, în secolul XI asupra lui Ahtum Vodă / descendent al lui Glad, după care Ungurii treptat - fiindu-le foarte greu - au înaintat spre Banatul Montan / Banatul Severinului (pe care l-au disputat cu Românii timp îndelungat). În Evul Mediu timpuriu (înaintea sosirii Ungurilor în Panonia), stăpânirea Ducelui Salan pe toată partea dreaptă a Tisei - de la izvor la vărsare - era în partea Vestică a Anticei Dacia, zonă ce în Antichitate nu a fost ocupată de Romani:

În Antichitate, Dacia a fost la E de Dunărea mijlocie (cuprindea Bazinul Tisei)

Privind onomasticul “Kean” (toponimia Cenad - a Morisenei după nobilul Cenad - s-ar conecta de vechiul “Kenez” pentru Cneaz): se poate observa că titlul Marelui Kean era legat de numele “Cân-dea” / Cândea - al “Khanilor” / Cnezilor divini, de neam Român / fost Daco-Get, din Ținutul Hațegului - iar Marele Herțeg, după apariția Ungurilor și preluarea de către aceia a formațiunii de pe partea stângă a Tisei ce cumula Crișana și Banatul, cârmuită de Ahtum Vodă la începutul secolului XI, a ajuns Cărășanul / Gugulanul Negru Vodă, care în același secol XI și-a fondat dinastia stăpână între regiunea Banat și Ținutul Bârsei (urmașii dinastici cârmuind de atunci acolo - în N Carpaților Meridionali - până la întemeierea Țării Românești cu capitala la S de Carpații Meridionali, în anul 1290). De altfel, în Târgoviște - capitala Țării Românești înainte de București - a fost ridicat Turnul Chindiei în Evul Mediu, vizibil și azi: era al conducătorului (acolo fiind Curtea Domnească Rumână / Românească, a cârmuirii Valahe).

Omorârea de către Unguri a nobilului Kean
(“Cronica pictată de la Viena”)

Deputatul Român Romulus Seișanu 1884-1955 (autorul lucrării din anul 1936 “România de-a lungul timpurilor / Atlas istoric, geopolitic, etnografic și economic”) a consemnat: “Din cele mai îndepărtate vremuri până în veacurile XII-XIII, Românii au trăit împreună pe ambele versante ale Carpaților, fără nici o frontieră între dânșii. Knezatele și voivodatele ce existau în toate regiunile au durat până în veacurile XVI-XVII. Vechile organizații Românești erau mai mult de-a lungul văilor”. După cum a remarcat Dr. Mihai Zamfir în anul 2016, e de deslușit cu atenție sporită însemnările istoriografice despre acele vremuri referitoare deopotrivă la Țara Oltului / din N Carpaților Meridionali și respectiv la Oltenia / din S Carpaților Meridionali: Țara Oltului (unde la sfârșitul secolului XI s-a cuibărit bastardul Arpadian Gheorghe ca prim dinast Negru Vodă) era o prelungire a Munteniei / Țării Rumâne din răsăritul Râului Olt iar Oltenia era regiunea Basarabilor din apusul Râului Olt. Izvorul Râului Olt e în același Munte Giurgeu / Gyergyoi ca izvorul Râului Mureș (lângă orașul Gheorgheni 46,43 lat. N, 25,35 long. E / județul Harghita): la început, Râul Mureș străbate Depresiunea Giurgeu / Gyergyoi (ce are spre apusul Ardelean Munții Gurghiu / Gorgenyi) iar Râul Olt având izvorul 46,43 lat. N, 25,42 long. E tot în județul Harghita trece prin reședința aceluia Miercurea Ciuc 46,21 lat. N, 25,48 long. E - unde analizele genetice în prezent au relevat tiparul masculin “N” ca al lui Gherga - și prin Sfântu Gheorghe 45,51 lat. N, 25,47 long. E, reședința celuilalt județ din Ținutul Secuilor, anume Covasna, apoi prin orașul Făgăraș / județul Brașov, ș.a.m.d. Toponimele Ghergane din arealul respectiv (aparținând Ținutului Secuiesc) s-au fixat onomastic datorită Voivodatului lui Gyorgy - primul dinast Negru Vodă - a cărui putere la început se întindea de la Mureșul superior spre Sud: Secuii - care au colaborat cu Ungurii la sosirea acelora în Panonia, fiindu-le Gardieni - după ivirea Voivodatului Arpadianului Gyorgy s-au organizat în răsăritul Ardealului pe Scaune, inclusiv pentru protejarea formațiunii teritoriale respective (granița Nordică a Voivodatului dinaștilor zișI Negri s-a retras treptat de pe Mureșul superior pe Târnave iar apoi pe Oltul superior); după moartea din anul 1046 a Venețianului Sfânt Gherard care și-a avut baza pe Mureș în Sudicul Banat, apariția rudei Gyorgy din anul 1080 la Sud de Mureșul superior, care și-a consolidat puterea cu ajutorul unor Vestici (inclusiv Anglo-Saxoni) s-a întărit și prin apariția Sașilor / Saxonilor în formațiunea sa începând cu anul 1141 - o localitate semnificativă fiind denumită Nemțește ca a lui Hermann / “Her-mann” pentru Cibin = Sibiu, conectat de Bănățeanul / Cărășanul = Negru Sebeș al capitalei Gugulane Caransebeș - actuala suburbie Bradu a orașului Avrig / județul Sibiu de pe malul Oltului cu denumirea Medievală Latină “Pagos Santi Gerardi” adică “Satul Sf. Gherard” sau “Insula Gherardă” / Săsește “Gerardsau”, zona numindu-se Medieval Latin “Terra Blachorum”, din anul 1185 atestarea Cavalerului Grigore în localitățile Venețiene de pe Oltul superior ca vistiernic al lui Negru Vodă, etc., putându-se observa că legăturile toponimice nu erau cu Ionescu sau cu Popescu, ci tocmai cu Gherga. Aglomerarea nominală Ghergană rămasă din mileniul II în Estul Ardealului dovedește - și ea - că Voivodatul Dinastiei Negrilor Vodă / adică al Nordicilor a fost întemeiat de bastardul Regal Arpadian Gyorgy (în anul 1080) iar apoi a mai existat, la jumătatea perioadei de domnie, Cavalerul Grigore (în anul 1185) și la final nobilul Gherg (în anul 1290): atestările sunt deopotrivă despre persoane Gherga și despre locuri Ghergane.

Versiunea Românească	Versiunea Secuiască	Descrierea
Gherga	Gyorgy	George / Gheorghe = bastard Regal Arpadian în secolul XI, fondatorul Dinastiei Negru Vodă
Gurghiu	Gorgenyi	Munți din Carpații Orientali, între Mureșul superior și Târnave, cu cele mai mari înălțimi de peste 1700 m altitudine
Giurgeu	Gyergyo	Munți din Carpații Orientali, cu cele mai înalte vârfuri de peste 1500 m altitudine (prin Pasul Bicaz se trece în Moldova)
Giurgeu / Gheorgheni	Gyergyoi	Depresiune inter-Carpatică pe Mureșul superior, între Munții Gurghiu / V și Munții Giurgeu / E
Gheorgheni	Gyergyoszek	Municipiu în județul Harghita, în Depresiunea Gheorgheni / Giurgeului de pe

		Mureșul superior
Sf. Gheorghe	Sepsiszentgyorgy	Municipiul reședință a județului Covasna, pe Oltul superior
Joseni	Gyorgyóalfalu	Localitate din județul Harghita - în Depresiunea Giurgeu din Bazinul Mureșului superior - cu Biserica datând de la 1213 (de acolo fiind preotul de la care după ce a învins Maghiarii în anul 1567 au pornit pelerinajele în Șumuleu)

Privind Evul Mediu, academicianul Petriceicu Haşdeu a considerat principalul aport Basarabesc din Oltenia în N Carpaţilor Meridionali, notând că "pe la 1160-1180, anexându-se către Banatul Severinului teritoriul Făgărăşan rupt din corpul Transilvaniei, acea creştere a statului Românilor pe socoteala Maghiarilor a început a se exprima de atunci încoace prin 'Ungro-Vlahia', ca şi când s-ar fi zis Făgăraş-Severin, care nume, denotând noua compoziţiune administrativă a ţării, a luat loc în titulatura celor 2 capi ai naţiunii - dintâi principele şi mai târziu mitropolitul - dar numai în actele Slave şi Grece (căci în cele Latine ar fi provocat o intempestivă susceptibilitate din partea Ungariei contra unei nomenclaturi corespunzătoare literalmente cu 'Terra Ungriae et Vlachie'). O întreagă dinastie a Basarabilor a trecut din Oltenia în Făgăraş până la 1180; în secolul următor, Oltenia încă gemea de mulţimea norodului, după cum au constatat prin formularea 'populi multitudo' bulele papale din 1236-1239" (regii Maghiarilor - ca de exemplu Geza II - care controlau Ardealul, au favorizat în vremurile lor stabilirea Valahilor dar şi a Veneţienilor ori Saşilor pentru consolidarea statală, popularea regiunilor, exploatarea resurselor economice şi apărare). Entitatea Medievală Severin-Făgăraş, examinată de către academicianul Petriceicu Haşdeu, avea în partea Vestică Ținutul Gugulan, în centru Ținutul Hațeg - Nemțește "Wallenthal" - și Ținutul Amlaș / Almaș iar în partea Estică Ținutul Făgăraș, cârmuirea sa fiind consemnată ca exercitată de "Negru-Vodă" (adică de un cârmuitor "Nordic", corespunzător înțelesului de atunci pentru "Negru") împreună cu Cavalerul Grigore din Dinastia Venețiană Zorzi, colaborând cu călugării "negri" = Benedictini: dintre ei, nobilul lider Negru Vodă nu era din S Dunării, ci din N Dunării, la fel ca Gugulanii / Cărășanii avându-și Ținutul Românesc în Banatul Severinului ("Caraș" în înțelesul Turk al vecinilor Unguri însemna "Negru", culoarea atribuită și Medieval pentru "Nordic"); de altfel și călugării Benedictini / "Binecuvântați" - al căror Ordin exista din secolul VI, cu mult dinaintea schismei creștine - aveau ca vestimentație tipică îmbrăcămintea monahală neagră. În anul 1905, academicianul A/Român George Murnu a scris în "Vlahia Mare": "Căderea Imperiului Bulgar în deceniile dintâi ale veacului XI şi deci trecerea Românilor sub un regim politic şi administrativ nesuferit de dânşii le va fi dat, foarte probabil, un nou prilej de băjenărit şi răschirare (credem că tocmai în acea perioadă se va fi întărit şi înmulţit Românimea din Carpaţi; o dovadă că Românii nu erau destul de tari şi compacţi până atunci în Carpaţi ne pare a fi tăcerea păstrată asupra lor de Constantin Porfirogenetul în 'Administrarea Imperiului', când el a dat amănunte interesante despre toate neamurile care locuiau în veacul X spre Nordul Imperiului). Retragerea din Balcani spre Carpaţi va fi culminat însă în Era Asanizilor şi se va fi încheiat la venirea Turcilor, dar se pare că ruperea dintâiu şi cea mai de căpetenie s-a săvârşit în decursul veacurilor VIII şi IX, tocmai în timpul cel mai întunecos al istoriei bizantine. Pe atunci, Barbarii de la Volga, revărsaţi peste Dunăre, au cutropit prin puterea armelor cea mai mare parte din cuprinsul Peninsulei Balcanice, iar pe de altă parte Imperiul Bizantin a trecut prin grea cumpănă, nu numai în luptele stârnite de iconoclaşti, ci şi în secătuirea deplină a vieţii culturale din Bizanţ. A fost acea vreme ca o noapte viforoasă ce s-a abătut peste peninsulă şi a învălmăşit popoarele şi a sguduit din adânc temeliile şi rândueala din trecut. O lume nouă răsări, deplin închegată, din acele 2 veacuri de întunerec, din acel vălmăşag de neamuri: naţiunile moderne. Pe mormântul popoarelor Asiatice şi Greco-Romane s-a înălţat adevăratul 'bizantinism': naţiunea Elenă de astăzi; din altoirea Bulgarilor Barbari pe tulpina Slavilor au răsărit Bulgarii pravoslavnici iar din amestecul unui popor Slav cu rămăşiţele Latine s-a născut naţiunea Sârbă. Nu e de mirare dar că tot atunci din trunchiul marelui popor Traco şi Daco-Roman, stăpânitorul Daciei - în amestec mai mult sau mai puţin cu Slavii - s-a născut un nou vlăstar: Românii. Dar patria lor, pe ambele maluri dunărene, pe vremea aia era potopită de puhoiul străin; şi ei, călăuziţi ca de o faclă luminoasă de simţul firesc ce păstrează popoarele, au străbătut valul şi şi-au căutat mântuire şi adăpost pe plaiurile cele mai înalte şi tari, în care şi-au putut înlimăni fiinţa şi avutul moştenit din străbuni. O asemenea faptă, de s-ar fi întâmplat într-o Eră liniştită şi normală, n-ar fi scăpat din vedere istoriei; nici Halcondyles, la constatarea identităţii Românilor din Pind cu cei din Carpaţi, n-ar fi strâns din umeri întrebându-se 'dacă cei dintâi au venit de la ceilalţi, ori dimpotrivă'. Românii s-au concentrat în Carpaţi, unde s-au simţit în largul lor şi au putut să se organizeze fără primejdia de a fi cutropiţi de Elenism sau de Slavism". Cercetători - ca Dr. Florian Banu, ş.a. - au observat că activităţile călăuzelor, cărăuşilor şi comercianţilor cumulau informaţii foarte valoroase de exemplu pentru curţile conducătorilor; autohtonii adesea cumpărau date culese de călători (sau ofereau date la schimb): puterile informative deţinute de reţelele Armânilor în Balcani şi Bazinul Dunării - inclusiv de spionaj - erau foarte respectate de liderii vremurilor (şi preţuite ca atare). Astfel, rolurile unor Armâni au ajuns de prim rang în societăţile Medievale din spaţiile de acţiune ale acelora; în zonele lor, Armânii au coordonat constant nu doar căile caravanelor (pe care le conduceau întotdeauna foarte bine înarmați), ci şi ale ciobanilor, coloniştilor, cruciaţilor, Cavalerilor, etc. Dintre referinţele Ghergane mai relevante din acel timp şi areal e de remarcat în secolul XI cârmuitorul Ghega - "cu ţară aparte" - din cetatea Roşie ce proteja sihăstria Ivanovo (din care au plecat colonişti în Giurgiu Mare / fost Rusciuc, acum Ruse - pe malul Român al Dunării / opus fiind Giurgiu - în Ruşi / acum Roşiorii de Vede, acei oameni ajungând în sus pe Dunăre până la Ruşava / Orşoba, în Banat); acel Ghega trebuie să fi fost în legătură cu jupanul Gheorghe şi judecătorul George de la sfârşitul secolului X - menţionaţi în complexul bisericesc Basarabi-Murfatlar drept cârmuitori în Dobrogea - respectiv cu meşterul olar Gheorghios, cu forma prescurtată ΓΕΟ din ΓΕΩΡΓΙΟΣ, apărut pe o ştampilă de bronz de la începutul secolului XI ca localnic în Insula Păcuiul lui Soare (după încetarea caracterului militar al cetăţii bizantine de acolo), lângă Dobrogeana Distria / Silistra,

artefactul servind pentru marcarea amforelor, la fel existând și în Dinogetia.

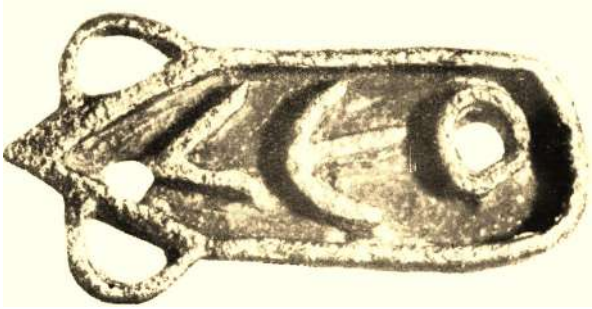

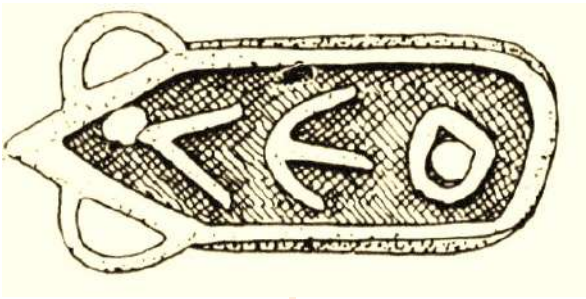

Ștampila de bronz ΓΕΟ de la Păcuiul lui Soare (arheolog Silvia Baraschi, 1973)

Rădăcinile Ghergane au fost în Macedonia şi Pindul secolului IX (formaţiunea bizantină "Vlaşca de la Dârstor", întinsă între Basarabov / V şi Basarabi-Murfatlar / E, a avut Ghergani printre liderii săi timp îndelungat, până la "kapetanul" - adică "ducele" în variantă Latină - Gregoros al Dârstorului / Distriei, în anul 1088): şi profesorul Tănase Bujduveanu a afirmat în anul 2002 - în lucrarea "Românii şi Muntele Athos" - că aşezământul religios de la Basarabi-Murfatlar se datora "bogomililor" Armâni / Vlahi din Macedonia şi Bulgaria (adepţii maniheismului). Cronicarul Radu Popescu 1655-1729 (numit astfel după moşia Popeşti a Boierilor Băleni, căci era nepotul Aromânului Gheorghe Carida din Tricala, mama lui Maria fiind fiica marelui Ban Gheorghe Băleanu, ei toţi aflându-se în adversitate cu Cantacuzinii) în "Istoria Domnilor Ţării Româneşti 1290-1728" a scris că în secolul XIII Negru Vodă doar şi-a mutat scaunul / reşedinţa din Făgăraş - peste Carpaţi - în Muntenia, din nevoia de a apăra mai bine moşia sa Ardeleană, căci în Sudul Carpaţilor era pe teren prielnic; de altfel, în secolul XIV Regele Ludovic al Ungariei - fiul Regelui Carol Robert d'Anjou - a recunoscut Ţinuturile Amlaşului şi Făgăraşului ca feude = Ducate Româneşti / în terminologia Medievală (Dinastia Anjou / "An-Jou" era din Regatul Napoli, succesorul Ducatului Napoli).

Castelul Anjou din Napoli (ridicat din 1279) şi "G/herbul" = stema Napoli

În anul 1875, Petriceicu Haşdeu în "Istoria critică a Românilor" a scris că "Pe la 1160-1180 vedem supunerea Ducatului Făgăraşului; este un fapt pe care l-a demonstrat diploma Maghiară din 1231, bizantinul contemporan Cinnamu şi piatra genealogică a familiei Monea, 3 fântâni separate, de toate nedependente una de alta, dară a căror coincidenţă e cu atât mai decisivă. După 1180, apucă zona Muscelului, fără care nu-i chip a menţine o legătură teritorială între Făgăraş şi Severin, dând astfel configuraţiunea schiţată grosolan (ce e de studiat cu atenţie)":

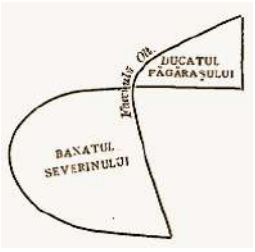

Sfârşitul secolului XII

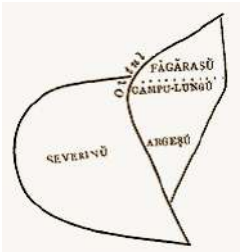

Începutul secolului XIII

O posibilă reconstituire a ceea ce a fost, începând cu secolul XI - după restrângerea primei Ţări Române doar pe partea Munteană, căci partea Dobrogeană a fost pierdută datorită Pecenegilor - ar fi debutat cu cununia unei nobile / Basarabe, având zestrea o moşie pe Valea Oltului din S Carpaţilor, cu Cneazul Gugulan / Cărăşan zis "Negru-Vodă", identificat ca bastardul Gheorghe / Gherga (o urmă a cununiilor Basarabilor Gherga în apus e şi copia

Medievală a primei cronici Muntene privind secolele XI-XII, găsită în Panonia apuseană la Rohonc, datorită înruditei Dinastii Babenberg / conform şi mărturiilor vechilor călugări de la Tismana despre originile Sf. Nicodim Gârca); la mijlocul secolului XII, moşierii Gherga din Muntenia / regiunea din S Carpaţilor răsăriteană Oltului (cu proprietăţi ca Roşiorii de Vede, Podgoria Gherghiţa, etc.), interesaţi de favorurile domeniilor din N Carpaţilor Meridionali / fenomen declanşat de Regele Ungurilor, au sprijinit stăpânirea familiei G/herţegului Negru-Vodă în arealul dintre Amlaş şi Făgăraş iar când Balcanicii Basarabi Asan / "As-An" le-au cerut ajutorul împotriva bizantinilor, Muntenii Gherghi au facilitat legătura cu Nordicul Negru-Vodă, care de aceea a fost recompensat prin instalarea Veneţianului Grigore ca mâna sa dreaptă, probabil provenind din ramura Veneţiană a Sf. Gherard, care s-a aşezat în Banatul secolului precedent: astfel s-ar explica şi că - după o generaţie, la începutul secolului XIII - ambii (Negru-Vodă şi trezorierul Grigore) au ctitorit împreună în Muntenia, ei poate atunci fiind deja şi înrudiţi. După mai mult de 2 secole de la prima cununie dintre Dinastia G/herţegului Negru Vodă şi casta Basarabă, a fost altă cununie a lor, cea care a dus la proclamarea Ţării Româneşti prin "descălecarea" din anul 1290.

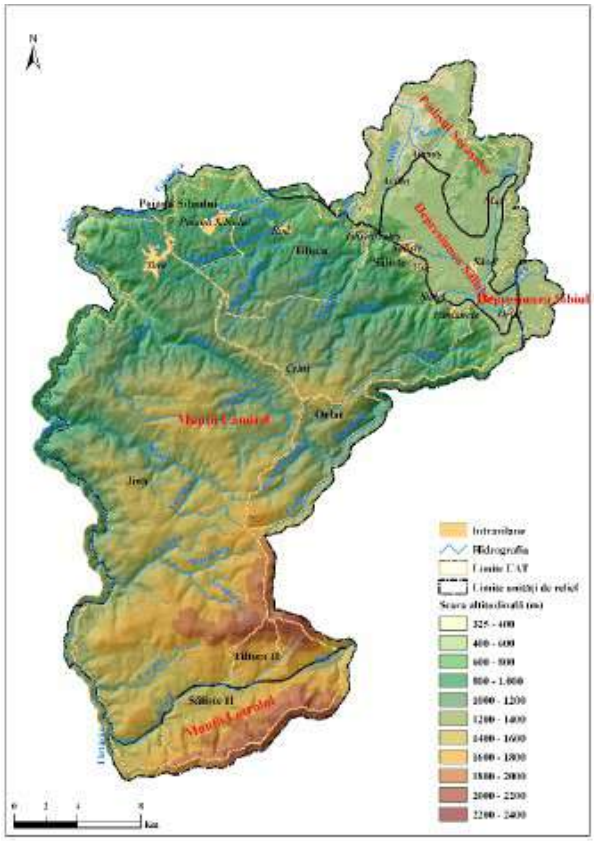

Ţinutul Amlaşului

Academicianul Român Dimitrie Onciul - care considera Ţinutul Amlaşului ca "aşezat între Ţinutul Făgăraşului şi Ţinutul Haţegului, cu o parte dincoace de munţi, până în Valea Lotrului" - a menţionat în "Originea Principatelor Române" din anul 1899 că Ţinutul Amlaşului / Almaşului aparţinea de Banatul Severinului: "Pe lângă Mehedinţi şi o parte din Gorj, Ţinutul Haţegului aparţinea la Banatul Severinului. Tot aşa aparţinea la acest Banat şi ţinutul numit apoi al Amlaşului (vecin cu Ţinutul Haţegului). Prin Ţinutul Amlaşului şi prin partea limitrofă din Vâlcea (Valea Lotrului), Banatul Severinului se întindea, de-a lungul munţilor, până la Olt. Nu toată Oltenia a aparţinut la acest Banat. Partea de căpetenie a Bănatului era în comitatul Caraş-Severin de astăzi" (se poate observa că etimologic, în vechea Română, Almaş avea acelaşi înţeles ca şi Dalmat / din Dalmaţia: era pluralul de la "suflet"; în Maghiară - sau vechea Turcă - "alma" era "măr", astfel fiind de pildă numele fostei capitale Casahe / Kazahe Alma-Ata 43,16 lat. N, 76,53 long. E, de lângă Kârgâ-stan, loc unde şi azi trăiesc bărbaţi genetic "N" ca Gherga, printre Românii vestiţi cultivatori de mere fiind Gugulanii, din Banatul Montan, inclusiv pe Valea Almăjului din judeţul Caraş-Severin / acolo, pe Cheile Gârliştei şi Rudăriei, Tradiţia a reţinut că morăritul cu apă era din timpul Geto-Dacilor).

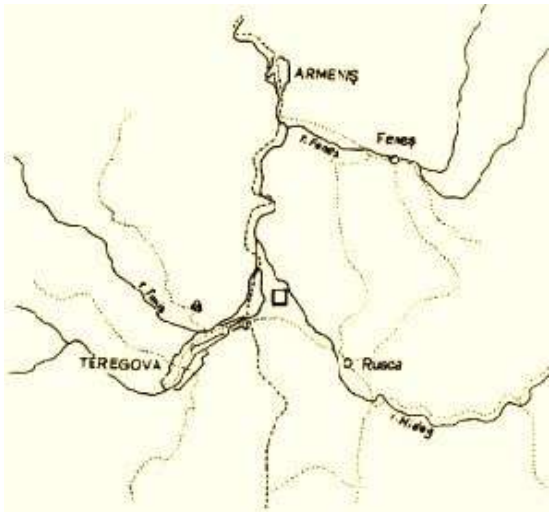

Pătratul din centru a fost castrul Pannonios de la Teregova

Una dintre cele mai importante localităţi ale Gugulanilor e Teregova / judeţul Caraş-Severin - în care şi azi există Gherga, ca de exemplu viceprimarul Ilie Gherga, ales în anul 2012 - aşezare despre care în anul 2013 cercetătoarea Bănăţeană Sorina Lungu a scris în "Toponime pre-romane": "Etimologia localităţii Teregova pune anumite semne de întrebare, întrucât nu se ştie exact ce înseamnă tema toponimului. Prima atestare a localităţii datează din anul 1447 'Twreguba', apoi - peste un secol - apare sub altă formă: 'Thwrygowa'. Forma iniţială a localităţii ar putea avea legătură cu armânul 'gaură'." Este de ştiut că la 2 km de Teregova, la vărsarea apei Hidegului venind de la Rusca în Râul Timiş, Romanii au avut castrul Ad Pannonios - numele fiind de la coloniştii Panoni - de veghe la "Porta Orientalis" (importanta trecătoare din Culoarul Timişului, în Ţinutul Gugulan).

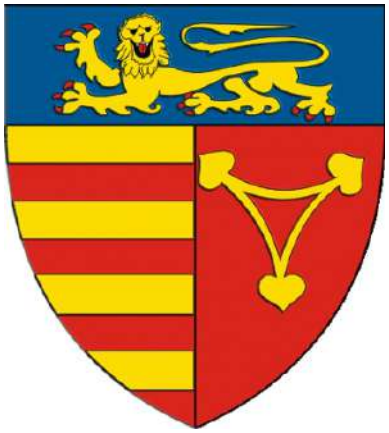

"G/herbul" = stema judeţului Sibiu

Feuda Amlașului cuprindea localități în apusul județului Sibiu ca orașul Sălișteː 45,47 lat. N, 23,53 long. E, Tilișteː (unde a existat o cetate Dacă), Cacova Sibiului, Mărginimea Sibiului, Poiana Sibiului, Sibielul, etc. În anul 2010, Dr. Pavel Horațiu a scris despre Ținutul Amlașului: "Începând din anul 896, ungurii au pătruns în Câmpia Tisei. Ei au început expediții în toate direcțiile, dar fiind învinși în vest de împăratul german (în Bavaria anului 955, la râul Lech, afluent al Dunării) s-au orientat îndeosebi spre est, către Transilvania. Aici, încet-încet, au început să-și extindă influența, reușind în 2 secole să domine aproape întreaga provincie românească. Până la sfârșitul secolului XII au ajuns în Valea Târnavelor și au înființat comitate. În sud-estul Transilvaniei ungurii au pătruns abia la sfârșitul secolului XIII, dar nu au organizat comitate. Fiind o națiune puțin prolifică și cu o putere de expansiune redusă, nu au putut să-și extindă teritoriul decât prin folosirea altor naționalități. Constrângerile la care au fost supuși românii din acest spațiu odată cu colonizarea sașilor printr-o serie de privilegii acordate noilor veniți care vizau și intrarea în posesie a unor munți ai regiunii au determinat schimbări în viața pastorală a autohtonilor. Astfel, s-a încercat extinderea pășunilor prin defrișare, dar mai ales căutarea de locuri pentru pășunat în alte părți, ajungându-se astfel la practicarea transhumanței pe larg. Aceasta este considerată o fază avansată a păstoritului, una din formele cele mai complexe ale economiei pastorale. A reprezentat așadar o soluție ingenioasă de intensificare a păstoritului, deficitul de masă vegetală utilizată pentru stabulație fiind asigurat prin transferul în alte teritorii, mai favorabile, inclusiv climatic (Banat, pusta Panonică, Dobrogea, Bulgaria, Basarabia, Crimeea, Caucaz). Era - de fapt - o ocupație ancestrală înscrisă în structura intimă a spațiului arhitipal carpatic, perfecționată de-a lungul secolelor, permițând rezistența populației la presiunile externe și, în același timp, alimentând emanciparea ei, precum și păstrarea legăturilor permanente cu românii de la sud de Carpați".

Ținutul Făgărașului

Capitala Ţinutului Făgăraşului (regiune Latin notată Terra de Kyrch, German notată Cherzer Land, etc.) la început era Cârţa din judeţul Sibiu / în Maghiară Kerc şi în Germană Kertz, o localitate aflată la 43 km de oraşul Sibiu pe drumul spre Braşov, cu care în secolul XIV au devenit egale în importanţă răsăritenele Sf. Gheorghe / reşedinţa judeţului Covasna - sediul administrativ al Secuilor - şi aşezarea Braşovului / reşedinţa judeţului cu acelaşi nume, oraş aflat la poalele Cetăţii Timpului / Tâmpei din Ţinutul Barzei / Bârsei, sediul administrativ al Saşilor; e semnificativ că o referinţă la Ţara Românilor - înaintea constituirii Ţării Româneşti Medievale de la 1290 - a fost în "Cântecul Nibelungilor" (realizat în anul 1204 pe malul Bavarez al Dunării), existenţa Românilor fiind menţionată şi de "Manuscrisul Vienez" despre "Getica" lui Iordanes, anterior cu 2 secole: în anul 1983, arheologii Saşi Thomas Nagler şi Martin Rill - din Sibiu - au săpat la baza Mănăstirii Cârţa, remarcând schelete de oameni înalţi, ca "lungan de 1,85 metri, etc". Istoricul Român Nicolae Bălcescu a scris că "până la 1467 Domnii Ţării Româneşti păstrară stăpânire peste ducaturile Amlaşului, Făgăraşului şi Rodna în Transilvania" (cârmuirea a fost preluată de fiul Românului Iancu de Hunedoara / comitele Secuilor şi guvernatorul Transilvaniei, anume de Matia Corvin / Regele Banatului, Transilvaniei şi Ungariei, care după aceea şi-a mutat capitala din Timişoara la Buda iar apoi în cetatea Vienei, ce astfel a devenit reşedinţă Regală pentru întâia dată în istoria ei, acum capitala Austriei, azi Timişoara fiind "mica Vienă"; pe atunci, în Ţara Românească domnea Vodă Radu "cel Frumos" iar în Moldova domnea Vodă Ştefan "cel Mare": tustrei lideri Români erau veri).

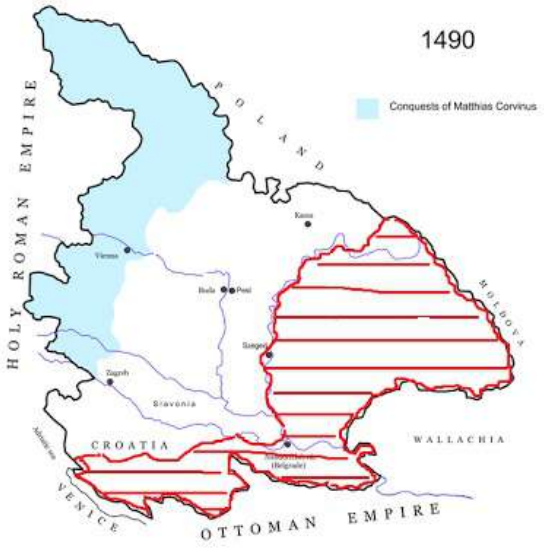

În anul 1490 când a murit, Regele Matia Corvin a avut cea mai puternică armată din Europa

Aşa cum se vede la teritoriul controlat de Regele Matia Corvin, prezenţa majoritară Românească din secolul XV e haşurată iar cu albastru deschis e ceea ce a cucerit el. A fost urmat de Jagello - ramură Regală dinastică Ghedimină, genetic Gherga - până la includerea Ungariei în Imperiul Otoman, prin bătălia pierdută în anul 1526 la Mohaci / Ungaria (pe Valea Dunării, lângă actuala graniță cu Croația; atunci a murit Regele Ludovic II, ultimul din

Dinastia Jagello peste Ungaria: tânăr - avea 20 de ani - fără urmași). În anul 1514 - când domnea Vladislav II / tatăl său - a fost executat Secuiul Gheorghe Doja / capul unei mari răscoale, în Piața Maria din Timișoara (Banatul după ce a fost cârmuit de Huniazi, a fost cârmuit de Jagello); exact în aceeași Piață Maria din Timișoara, după 475 de ani a izbucnit Revoluția din România, în urma unui incident al autorităților comuniste cu preotul Tokes Laszlo: în acel loc Magic - inima Banatului - așadar au fost, cu momente importante, revoluționari semnificativi. Este de remarcat că Jagello - ramură Ghedimină / "Ghedi-mină" - era forma Polonă a numelui Leah / Lituanian Jogaila = "Ghioga-ila" iar terminația "-ila" / "-ilă" era tipic Geto-Dacă (de fapt, stră-Română / Valahă), întâlnită anterior de pildă la Regele Scorilo, Împăratul Attila, ș.a.: Dinastia Jagello 1386-1572 (genetic Gherga) a început cu botezarea creștină a fondatorului în Cracovia iar apoi el s-a ocupat oficial de creștinarea Leahilor, începând cu Altarele / Templele Romuva din Sam-land = Peninsula Kaliningrad, din răsăritul Lagunei Vistulei / Prusia orientală; în anul 1326, cronicarul Petru din Duisburg 51,25 lat. N, 6,45 long. E / Germania - al Cavalerilor Teutoni - scria că numele Romuva era stră-Român (păgânii preoți ai Cultului Romuva erau denumiți "vaidila" / "vaid-ila" și cântau "daina" când oficiau slujbele lângă copacii sacri la altarele cu foc).

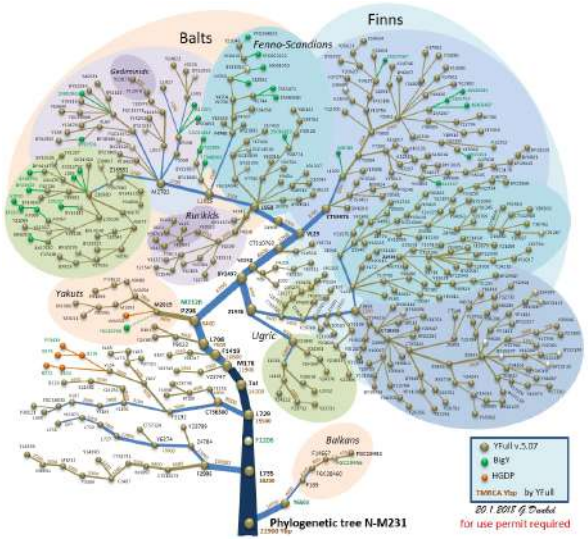

Arborele bărbaților genetic Gherga

În anul 2018, cercetătorul Georg Dunkel din Finlanda - care a ilustrat pe arborele bărbaților genetic "N" inclusiv Rurikii și Ghediminii, între ramurile Balcanică și Baltică - a acceptat special prezentarea lucrului său în "Originea Gherga" (așa cum s-a putut vedea în imaginea anterioară); în Evul Mediu, dinaștii Jagello - de gen Finico-Ugric - i-au cârmuit pe Finico-Ugrii apuseni, cuprinzându-i inclusiv pe cei Baltici și pe cei Panonici / respectiv Maghiarii din Ungaria (între Rușii din NE, din vecinătatea Moscovei cârmuită de dinaștii Rurik și Rumânii - Vlahii Dalmației - din SV, din vecinătatea Veneției cârmuită de Dogi). Iată stăpânirea dinaștilor Jagello / ai căror bărbați au făcut parte din grupul genetic masculin Gherga - Regi peste Lituania, Polonia, Boemia și Ungaria - între Mările Baltică, Neagră și Adriatică (până în secolul XVI):

Stăpânirea Dinastiei Leahe / Lituană Jagello (genetic Gherga)

În secolul XIV, într-o diplomă de-a lui Vlaicu Vodă al Țării Româneşti, Ţinutul Amlaşului era "Noua Plantație": un nume sugestiv pentru acel "Ducat", la răsărit de care - pe Valea Oltului superior - se afla în mod distinct alt "Ducat", al Ţinutului Făgăraşului, formând în Nordul Carpaţilor Meridionali cele 2 teritorii Ardelene aparţinând Cărăşenilor şi apoi, respectiv Basarabilor (din Sud). Banatul Severinului în secolul XIII (cuprindea Banatul Montan și Bănia / Oltenia, cu reședința Banului în cetatea Severin și judecările pricinilor în Caran-Sebeș); profesorul Bănățean Patriciu Drăgălina în cartea de la 1899 "Din istoria Banatului Severin" (tipărită la Tipografia Diecezană în Caransebeș) a scris: "se constată destul de timpuriu existența unor Districte Române în Banatul Severin. Districtele însă nu ni se presintă încă ca o corporațiune organică, cu prerogative și jurisdicțiune autonomă. Comunitatea Districtelor Române, ca o corporațiune de sine stătătoare, se constată abia pe la mijlocul secolului XV, care timp se poate zice Era de Aur a Românilor din Ungaria și Transilvania; în Severin erau 8 Districte Române, care sub numele Districte Valahice apar în actele oficioase. Guvernatorul Ungariei Ioan Hunyadi, printr-o epistolă cu datul 8 VI 1451, dă poruncă tuturor pretorilor din 7 Districte Valahice ca să convoace într-o zi anumită nobilii provinției celor 7 Districte Valahe la locul de judecată ('nobiles comprovinciales praescriptarum septem sedium Valachicalium ad unum certurn et brevem terminum sedis vestrae Iudiciariae'). Sediul de judecată al celor 7 Districte era Caransebeșul".

Banatul Severinului era Nordic față de Bulgari

În anul 1728, protopopul din Veneţia de Jos 45,52 lat. N, 25,12 long. E / Ţinutul Făgăraşului (pe Valea Oltului, în amonte de Platoul Gruielor de la Şona, unde sunt morminte piramidale ştiute ca făcute de Uriaşi / Gealaţi), printr-o piatră inscripţionată în Latină, cu textul "1185 - a trăit Grigore cel dintâi Veneţianul, vistierul herţegului Negru Vodă; la 1216 s-a născut Grigore II iar acela a născut un alt Grigore..." susţinea despre strămoşul său că a fost Gregorius Venetus / Grigore Veneţianul, care vorbea greceşte, trezorierul familiei herţegului Negru-Vodă la 1185, ce pentru acele servicii "a fost dăruit cu 4 văi, cu păduri şi câmpii" (acele moşii, codrii şi ocoale / Câmpii - pe lângă apuseanul Almaş / Amlaş şi răsăriteana Veneţia din mlaştina Oltului, unde erau 3 dintre Văile primite - trebuie să mai fi fost Cârţa în N Carpatic, de pe partea stângă a Râului Olt, ca sediul administrativ al Ţinutului Făgăraşului şi iniţiala Podgorie Gherghiţa în S Carpatic, devenită reşedinţa de vară a Domnitorilor Ţării Româneşti): anul de debut 1185 coincidea cu anul de început al puterii Dinastiei Asanilor din S Dunării (atunci, la începutul răscoalei contra Imperiului Bizantin - după cum a relatat istoricul Frygian Nicetas Choniates 1155-1216, contemporan evenimentelor - Armânii cârmuitori fraţi Asan au trecut la Nord de Dunăre, spre a solicita sprijin "şi căpătând ajutor Cuman, au intrat în Moesia, nemulţumindu-se să poată păstra ceea ce era a lor, ci nu mai îndurau să nu aducă daune împărăţiei şi să nu unească domnia Misianilor - adică a Românilor şi a Bulgarilor - într-una singură, aşa cum fu odinioară"), atunci ei reuşind, printr-un atac de noapte, să-l învingă pe Ioan Cantacuzino, cumnatul Împăratului bizantin. Fondatorii Dinastiei Asan / din S Dunării nu ar fi cerut ajutorul Dinastiei Negrilor / din N Dunării dacă aceia ar fi fost neînsemnaţi: ei nu erau nişte oarecari aventurieri / devălmaşi tocmai propăşiţi în zona central Carpatică = miezul Românesc, ci dăinuiau organizaţi deja de 105 ani - din anul 1080 - astfel încât au fost în măsură să-i sprijine consistent / decisiv pe răsculaţii Rumâni din zona central Balcanică împotriva Imperiului Bizantin. Cu ajutorul serios al Vlahilor care pe atunci populau puternic Munţii Haemos / Balcani, contemporanul istoric Nicetas notând despre cei "care locuiesc peste tot cuprinsul Munților Hemos care înainte se numeau Mysi iar acum Vlahi se cheamă" şi cu ajutor Cumano-Rumân din N Dunării, Imperiul Româno-Bulgar (în cronologie a doua structură statală de anvergură la Dunărea inferioară, după Imperiul / Ţaratul Bulgaro-Armân = Scito-Vlah, ce a fost în 681-1018 prima structură statală de anvergură) s-a suprapus - dar mai lărgit - peste întâia stăpânire: Asanii voiau ceea ce a fost odată (de exemplu, cronicarul bizantin Georgius "Cochinos" / adică "Muşcătorul" a scris că în anul 1196 Ţarul Armân Petru Asan domnea peste ambele părţi ale Dunării, având vaste teritorii; în 1282-1290, Împăratul bizantin Andronic Paleologu a reuşit să mute Armâni din Tracia în Anatolia, însă manevra nu a perturbat semnificativ Românitatea din Balcani, Vlahii / Armânii fiind foarte mulţi). Mărturii din judeţe diferite - ale centrului actualei Românii - au asociat familia G/herţegului Negru-Vodă cu Cavalerii Grigore / Gheorghe, încă dinaintea închinării Basarabilor din Bănie. Restrângerea Imperiului Bizantin datorită Imperiului Româno-Bulgar constituit de Armânii / Vlahii Asanizi a facilitat ocuparea în Tracia a Constantinopolului ortodox în anul 1204 de către cruciaţii catolici în cruciada IV, fapt petrecut la comanda Dogelui Veneţiei - deranjat în interesele sale de interferenţa propriilor negustori cu negustorii bizantini - Bizanţul rămânând sub control Veneţian timp de 57 de ani; conjunctura Venețiano-Valahă opusă Imperiului Bizantin se manifesta de 19 ani - din anul 1185 - şi o atestare elocventă a alianței Valaho-Venețiană a fost înregistrată în Ținutul Făgărașului, unde de atunci începând cârmuiau împreună Cavalerul Negru-Vodă și Cavalerul Venețian Gregorius / Grigore.

Biserica lui Negru-Vodă în Câmpulung (foto din 1933)

Datorită apariţiei Cavalerilor Teutoni în Ţinutul Bârsei, G/herţegul Negru-Vodă în anul 1215 a ctitorit Biserica din CâmpuLung - ridicată de "părintele Gabriel din Ciprovţi" 43,23 lat. N, 22,53 long. E / Timocul Bulgăresc (după cum a scris în 4 II 1779 Gardianul Bonaventura Andreiu) pe Râul Târgului / afluent al Argeşului, lângă Grădiştea unde Antic a fost o mare tabără Romană numită Jidova / "Ji-dava" - urmaşul său ştiut tot ca Negru-Vodă (după cum a scris în anul 1909 şi academicianul Atanasie Marienescu că "Negru era poreclă de familie") stabilind acolo în anul 1290 prima capitală a Valahiei / Ţării Româneşti, ulterior capitala statului fiind mutată la Curtea de Argeş; academicianul Dimitrie Onciul - care a certificat că vechea Biserică din CâmpuLung s-a surpat în anul 1628, după restaurare inscripţia menţionând prima ei zidire la anul 1215 - a cules şi Tradiţia din CâmpuLung despre cel dintâi Negru Vodă că nici "nu era viţă de Basarabi": iată încă un argument despre necesara cununie a ulteriorului Negru Vodă pentru a deveni Basarab.

Negru-Vodă la Cetățuia

Cărășanul Negru Vodă şi vistierul Grigore / Gheorghe Veneţianul au fost pictaţi alături la intrarea în naosul Bisericii Mănăstirii Cetăţuia Negru Vodă din Cetăţeni 45,11 lat. N, 25,13 long. E, judeţul Argeş, un loc numit Grigoroaia şi marcat cu simbolul Cavalerului Trac, ca în Sanctuarul Anatolian Gherga (la retușarea din anul 1859 nu a mai fost refăcută pictura portretului vistierului Gheorghe Vineţeanu, ci numai figura lui Negru-Vodă); cetatea Cetăţeni - construită de Cavalerii Teutoni - în care e Mănăstirea Cetăţuia, era similară cu cetatea Breaza 45,42 lat. N, 24,53 long. E, comuna Lisa, judeţul Braşov / Depresiunea Făgăraş, datată din secolul XIII, ştiută ca a G/herţegului Negru Vodă iar Câmpulung avea cartierele denumite identic după aşezările din Ţinutul Făgăraşului din care le-au sosit locuitorii. Academicianul Român Ioan Cavaler de Puşcariu a scris că "în 1860 am putut descifra inscripţia din casa veche a lui Ionaşcu Mone din Veneţia inferioară, însemnată deasupra cu un corb având crucea în gură ţinând atârnată o cunună de mărgele: 'VIXIT GRI VENETUS ANNO DOMINI 1185 GENEALOGIA AUTHENTICA MONESTICA GREGOR VENETUS THESAURAR VAIVODAE NIGRO A QVO DONATUS IV VALIBUS CU SILVIS ET CAMPIS GEN. GRIGORASCUM A. 1216 HIC G. GRIGOR. EX QVO MAILAT FI 1250 LIA KOMANA ET II GRIGOR HI DIVISI 1279 M. IA VAL KUTSULATA K II VAL G. III VAL 1390 VENECZIA ET RIVOLU SALSU SORTS GR. GEN. III GRIGOR'." (Textul redat reproduce exact începutul plăcii respective).

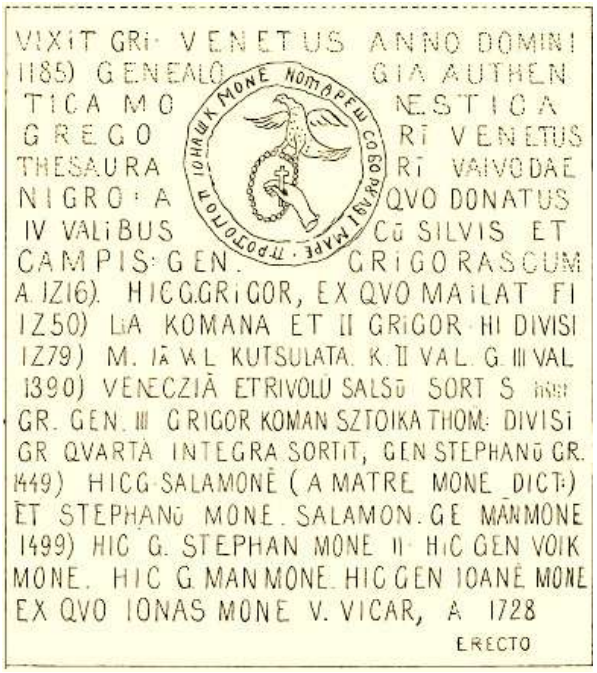

Placa din Veneţia de Jos

Istoricul Ardelean Samuil Micu 1745-1806 a găsit în casa din Veneţia de Jos / Ţinutul Făgăraşului a protopopului Ionaşcu Monea acea piatră (studiată şi de istoricul Austriac Cristian Engel 1770-1804, transcrisă de savantul Român Nicolae Densuşianu, cu completarea abreviaţiilor): "Vixit Gregorius primus Venetus Anno Domini 1185. Genealogia authentica Monestica. Gregorius Venetus Thesaurarius Vaivodae Nigro a quo donatus quatuor vallibus cum silvis et campis; genuit Gregorium secundam Anno 1216. Hic genuit Gregorium ex quo Mailath, 1250 filia Komana et secundus Gregorius. Hi divisi 1279 Mailath primam vallem Kutsulata, Komana secundam vallem, Gregorius tertiam vallem (1390), hoc est Venetiam et Rivulum salsum sortiti sunt, et Gregorius genuit tertium Gregorium, Komanum, Stoicam, Thomam; divisi Gregorius quartam integram sortitus genuit Stephanum, et Gregorium (1449). Hic genuit Salamonem (a matre Mone dictum) et Stephanum Mone. Salamon genuit Man Mone 1499. Hic genuit Stephanum Mone secundum. Hic genuit Voik Mone. Hic genuit secundum Man Mone. Hic genuit Ioannem Mone, ex quo Ionas Mone venerabilis Vicarius generalis. 1728". În traducere: "A trăit Grigorie cel dintâi Veneţianul în anul Domnului 1185. Genealogia autentică a familiei Monea: Grigorie Veneţianul, vistierul lui Negru Vodă, din partea căruia a fost dăruit cu 4 văi, cu codri şi câmpuri, a născut pe Grigorie al doilea, anul 1216. Iar acesta a născut pe Grigorie, din care s-a născut Mailat 1250, fata Comăna şi un alt Grigorie. Aceştia împărţindu-se în 1279, Mailat a căpătat valea dintâi Cuciulata, Comăna valea a doua, Grigorie valea a treia, adică Veneţia şi Pârâul Sărat (1390) şi Grigorie a născut pe al treilea Grigorie, pe Coman, pe Stoica şi pe Toma. Aceştia împărţindu-se, Grigorie a căpătat întreaga vale a patra şi a născut pe Ştefan şi Grigorie (1449). Iar acesta a născut pe Solomon (care după mumă-sa s-a numit Monea) şi pe Ştefan Monea. Şi Solomon a născut pe Man Monea (1499). Acesta a născut pe al doilea Ştefan Monea iar acesta pe Voicu Monea, acesta pe alt Man Monea şi acesta pe Ion Monea, din care s-a născut Ionaşcu Monea, venerabilul vicar general. 1728". Academicianul Ioan Cavaler de Puşcariu 1824-1911 fost Puşcaş (din judeţul Braşov / descendent al Maramureşeanului Iuga) a scris în "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" în anul 1895: "Din această inscripţiune se vede că Ionaşcu Mone, care a fost vicar al Făgăraşului, a căpătat încă de la Leopold armoaria ce prezenta un corb cu crucea în cioc iar în mijlocul coroanei se vede o mână ţinând crucea. De unde a luat el datele inscripţiunii - în care se vede o săritură cronologică de la anul 1279 la anul 1390 - nu putem ştii; ce ştim e ceea ce mi-a spus comisarul de prefectură în 1854, Anton Mone - fiul perceptorului Mone de la Haţeg, pensionat în Cluj - că la tată-său a văzut hrisoave vechi de la Domnitorii Ţării Româneşti. Emblema lui Ionaşcu Mone se vede şi pe monumentul criptei familiei sub turnul Bisericii din Veneţia, unde însă mâna ţine o carte şi numai corbul are crucea în rostru". Academicianul Petriceicu Haşdeu în lucrarea din anul 1898 "Negru-Vodă, un secol şi jumătate din începuturile statului Ţării Româneşti 1230-1380" a analizat: "Deşi inscripţiunea datează abia din începutul secolului XVIII şi deşi între anii 1279 şi 1390 în genealogia cea lapidară este o lacună, totuşi Samuil Micu zice că protopopul Ionaşcu Monea nu putea să născocească o minciună şi deci admite că acea piatră este o fântână istorică pentru secolul XII şi că un Negru-Vodă existase în realitate la anul 1185. Cu alte cuvinte, Samuil Micu îmbrăţişează în fond explicaţiunea lui Dimitrie Cantemir că a fost un neam întreg Negru-Vodă tradiţional, din care s-a tras Negru-Vodă cel istoric, o personalitate deosebită, descălecător al Ţării Româneşti. Ideea foarte luminoasă Micu a împrumutat-o de la Cantemir dar a modificat-o aşa-zicând Ardeleneşte, împăcând amorul propriu al Transilvaniei: el stăruieşte adecă cu orice preţ a lăsa intactă în textul cronicii Munteneşti întemeierea Ţării Româneşti de către un Făgărăşan de viţă Negru la 1290, pe când la Cantemir acel întemeietor fusese numai câtva timp pribeag în Făgăraş, reîntors de acolo în patria sa România Dunăreană pe la 1274". Asocierea celor 2 - vistierul Gregor şi G/herţegul Negru Vodă - nu era întâmplătoare prin reprezentarea creştină sau reprezentarea sculpturală, ci şi

prin reprezentarea heraldică, g/herbul = blazonul Basarabilor cuprinzând modul de ilustrare Gherga (anteriorul blazon = g/herb al Dinastiei "Negre" / "Nordice" - care a inspirat și g/herbul = blazonul Dinastiei Asanilor - a fost al dungilor orizontale purpurii pe fond auriu, spre deosebire de reprezentarea de rang secundar al Arpazilor și al Basarabilor, pe fond argintiu / alb):

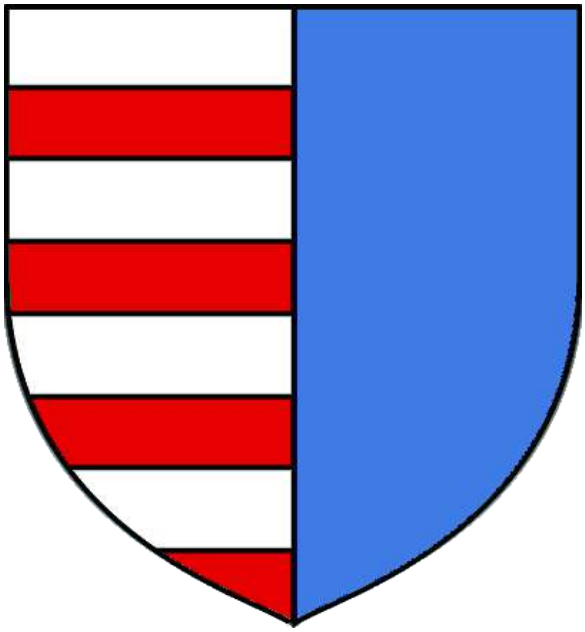

Blazonul = G/herbul Basarabilor

În anul 2002, Dr. Adina Berciu - profesoară la Universitatea Bucureşti - a scris: "Fenomenul heraldic şi, în general, manifestările heraldice sunt foarte vechi, apărând prima oară în antichitate şi evoluând odată cu societatea omenească. Blazonul era un semn convenţional, specific unui stat, oraş, familie, persoană etc. De la persoane, familii, instituţii (puterea centrală, puterea eclesiastică), blazonul a fost treptat adoptat de ţări, regiuni, oraşe, cetăţi, asociaţii, case de comerţ, ateliere, etc. Heraldica are la bază culorile sau smalţurile, termen ce îşi are originea în vopsirea stemelor sau blazoanelor pe mobile, pe arme, pe vase de aur şi de argint. Arta heraldică foloseşte smalţuri desemnate prin 2 metale: aurul care este galben şi argintul care este alb. După modul de prezentare, blazoanele pot fi simple (unul singur) şi combinate (unul sau mai multe unite sau nu). Din punct de vedere al modului cum a fost creat, există blazon de concesie şi blazon transformat, incluzând toate adăugirile şi modificările ulterioare. În heraldică, blazonul este analizat ca fiind purtat de posesorul lui, respectiv din spate. În consecinţă, latura privită din faţă la stânga este socotită, de fapt, la dreapta, iar cea privită din faţă la dreapta este la stânga". Aşadar, poziţia simbolului Gherga (alb-roşu) de pe blazon era la dreapta scutului Basarabilor, partea cea mai respectată. Instalarea Cavalerului Veneţian Grigore în anul 1185 ca trezorierul familiei herţegului Negru Vodă s-a datorat relaţiei cu Asanii Balcanici, ca efect al schimbului aliaţilor: din partea Asanilor a fost priceputul Cavaler Grigore Veneţianul iar din partea clanului G/herţegului Negru Vodă a fost sprijinul îndeosebi Cuman în disputa cu bizantinii. În secolele XIII şi XIV, g/herbul = blazonul Basarabilor avea pe jumătate din câmp dungile alb-roşii orizontale preluate de la Zorzi / Gherga inclusiv de înrudita Dinastie Babenberg - din care a provenit steagul Austriei - de g/herbul = stema Ragusei Vlahilor / liderii acolo fiind Giorgi ori de g/herbul = blazonul Regal al Dinastiei Arpadiană Ungaro-Română (deoarece Veneţianul Georgii / Gherard a creştinat Ungurii / Maghiarii, cu regăsire în prezent pe steagul Ungariei), etc.; e de observat că motivul dungilor orizontale albe cu roşu - dintre atâtea alte combinaţii posibile de compoziţie în culori şi poziţii - a fost preluat din secolul XVIII şi de steagul American (cea mai populată Ţară din Lumea Nouă): de altfel, emblema armatei Americane - acum cea mai puternică din lume - ori a Senatului American, etc. au simbolic în vârf faimoasa căciulă a Moşului Crăciun / Geto-Dacă, numită de Americani "Căciula Libertăţii" (pe care a purtat-o şi Marianne - simbolul libertăţii republicii Franceze - după cum a reprezentat-o artistul Michel Moreau în acelaşi an 1775, care a precedat declararea independenţei Americanilor). Este de remarcat că prima recunoaștere diplomatică a independenței Americane a fost din partea Ragusei.

În "Ştiinţa şi arta heraldică în România", istoricul Dan Cernovodeanu 1921-1999 a explicat ghergurile = "g/herburile" Românilor: "Scutul dinastic al Basarabilor se prezenta iniţial despicat, cu primul câmp fasciat de 4 până la 8 piese, şi al doilea plin. Simbolurile armoriate ale primei dinastii a Ţării Româneşti au cunoscut mai multe etape de dezvoltare, şi anume: 1) perioada iniţială de alcătuire, atunci când Basarabii nu erau decât mici dinaşti locali; 2)

faza imediat următoare ascensiunii lor pe tronul principatului valah; 3) etapa finală, de desăvârşire a stemei dinastice odată cu realizarea independenţei statului feudal Ţara Românească. În prima fază de unificare a teritoriilor româneşti de la sud de Carpaţi şi de întemeiere a principatului valah, Basarabii au conservat posibila lor stemă de familie adoptată în cea de-a doua jumătate a secolului XIII fără a-i aduce vreo remaniere prin adaosuri de mobile heraldice sau prin modificări de ordin cromatic. Stema dinastică a Basarabilor a continuat să apară pe aversul monedelor până la Basarab Laiotă inclusiv, dispărând definitiv odată cu încetarea la acea epocă a emisiunilor monetare a domnilor Ţării Româneşti, nemaifiind întâlnită ulterior pe nici un alt vestigiu de ordin epigrafic" (pe atunci, la momentul încetării circulaţiei ducaţilor, "prim-ministrul" timpului / respectiv "guvernatorul" Ţării Româneşti era marele pârcălab Gherghina, monedele autohtone fiind înlocuite de asprii circulând în Imperiul Otoman, acea operaţiune de conversie valutară naţională - petrecută la începutul domniei cumnatului lui Gherghina, Vodă Vlad "Călugărul" - îmbogăţindu-i enorm pe cârmuitorii respectivi).

Foarte probabil, familiile lui Gregorius / Grigore şi a G/herţegului Negru Vodă erau înrudite, fie matern, fie patern (după ce în anul 2011 a apărut public pe Internet lucrarea "Originea Gherga" - corelând istoria cu genetica - în anul 2012 arheologul A/Român Puiu Haşotti, pe atunci ministrul Culturii din România, care a afirmat despre "Tăbliţele de la Tărtăria" că sunt aberaţii, poate dezamăgit de neseriozitatea unor cercetări, a interzis analizările genetice ale Cavalerilor Români "pentru ca să nu le fie tulburat somnul de veci": pe linie feminină Negru Vodă şi Gherga puteau fi cumnaţi, însă dovedirea genetică a înrudirii pe linie paternă ar duce la concluzia că numele primului Domnitor al Ţării Româneşti - ştiut popular ca Negru Vodă - a fost chiar Tihomir Gherga); în lume, rezistenţe la analizele genetice au apărut şi sub motive că ar bulversa unele genealogii - întocmite cu mari eforturi dar frecvent fanteziste - sau că ar deranja drepturile de proprietate (de parcă dreptul la proprietate ar depinde de traiul într-un loc de la începutul istoriei / după aşa criteriu, nimănui nu i-ar aparţine propria proprietate), etc. În 25 VII 2012, un consorţiu al Proiectului Genografic - în care s-au implicat cercetătorii Eugen Maier, Ioana Mihai, Mihai Netea, Ramona Ionescu, Sandu Boengiu, ş.a. - a publicat studiul genetic al unor persoane vii din România având legătură cu numele de Basarab, la diversitatea găsită concluzia fiind că pentru lămurire sunt necesare analizele genetice directe ale rămăşiţelor Voivozilor (la persoanele investigate n-a fost identificat grupul genetic patern "N"), pe de o parte fiind discrepanţa neverosimilă între neomogenitatea lor genetică şi omogenitatea onomastică, aşa rezultând că numele dinastic a fost preluat de la nobilele Basarabe - deci pe linia feminină - iar pe de altă parte filiaţia masculină, dinastic cea mai importantă, rămânând nedesluşită fără analiza regilor / Voivozilor. De altfel, anterior cu mai mult de un secol, despre pluralitatea Basarabilor academicianul Petriceicu Haşdeu a scris: "Basarabii n-au fost o familie, ci o castă. Basarabii cuprindeau nu o singură, ci o mulţime de ramuri, unele rămase în fiinţă până astăzi. Buzeştii bunăoară erau Basarabi. Alte ramuri de Basarabi erau aşezate de veacuri în Ţinutul Haţegului; la 1398, un Basarab era acolo cneaz la Râuşor. Am găsit sub anul 1592 la marginea Haţegană a Banatului pe nobilul 'Bazaraba de Karansebes'. Crengile 'neamului Băsărăbesc' erau foarte întinse în afară de dinastia propriu-zisă: nu era o familie, ci o colectivitate de familii cu tradiţiuni comune, un fel de castă care îşi avea cuibul în Oltenia şi în Haţeg, adecă cuprindea Dacia lui Traian (la Daci, 'saraba' era un titlu care circula cu sensul comun de 'cap'). Din acel cuib circum-Oltenesc unii Basarabi în cursul timpului emigrau în diferite direcţiuni, dar tulpina lor rămânea curat Oltenească. Am dovedit că Dinastia Muşăteşcilor din Moldova a fost şi ea o ramură a Basarabilor. Poate să fi fost Basarabi şi Asanii. Dacă Basarabii ar fi fost numai o familie şi nu o clasă predomnitoare, atunci Ţara Românească n-ar fi căpătat numele 'Ţării Basarabilor' pe care l-a purtat deja în secolul XIII. Însuşi Mircea cel Mare (Mircea cel Bătrân), la 1403 şi-a dat titlul de 'mare voivod şi domn autocrat a toată Ţara Basarabească'. Se pare că era un obicei ca în fiecare familie din acest neam numai unul să poarte numele Basarabă şi încă să-l poarte în locul numelui său de botez. Din dată ce stăpânul ţării monopoliza numele Basaraba, boierii din 'neamul Băsărăbesc' erau siliţi a lua alte porecle, din cauza cărora cu timpul li se uita originea şi putea să se pară că Basarabii cei foarte mulţi de altă dată s-au stins aproape cu totul. O paranteză: asemănarea fonetică între elementul '-sarabă' din numele Basarabă şi Sârb fiind foarte mare, unii s-au apucat a face pe Basarabi de origine Sârbească; e confuzia - total necunoscută cronicilor Sârbeşti - datorată în fond numai numelui cel primitiv 'Sarabă'. Dar ce este acest 'Sarabă'? De unde vine? De când începe? 'Sarabi' (însemnând căpeteniile) era numele castei nobiliare la Daci. La Daci exista o castă nobiliară şi sacerdotală care nu umbla cu capul gol ca poporul, ci purta pe cap 'tiare' (căciula tipică Tracă) ei numindu-se în limba Dacă 'Zarabi terei' (după cum a scris Iordanes), respectiv 'Sarabas tiareos' (după cum a scris Peutinger). În compusul Ban-Saraba, Dacicul 'saraba' a ajuns până la noi cu vocalismul neîntunecat şi cu 'b' între vocale, numele nefiind trisilabic Ba-sa-rab, ci tetrasilabic Ba-sa-ra-bă; de pildă, după silaba tonică '-ra', 'b' s-a păstrat în 'scărăbuş', diminutiv din 'scărăbu' = 'scarabeu'. Sarabii au fost cunoscuţi vecinilor sub porecla de Arabi; în poezia poporană epică Bulgară şi Sârbă, foarte adesea Românii au fost numiţi Arapi. Sarabii lui Dio Chrysostom ('Gură de Aur', Grec din Bursa / Anatolia), care fusese el însuşi în Dacia, unde cunoscuse casta nobilitară a Sarabilor, ca şi Basarabii posteriori, îşi aveau cuibul în munţii Olteniei şi Haţegului, căci în jurul Severinului şi Sarmisegetusei fusese centrul Statului lui Decebal iar prin urmare şi al castei celei nobiliare. Haţegul şi Oltenia sunt tocmai zona pe care, sub raport hidrografic, o reprezintă râul Giu / Jiu, izvorând din Haţeg şi străbătând

apoi pe lângă Vulcan pentru a şerpui în lung prin întreaga Oltenie; ei bine, în geografia lui Ptolemeu n-are alt nume decât 'Arabibus fluvius', adecă 'râul ce se pogoară de la Arabi'. Capitolinus vorbeşte de o inscripţiune în care se menţiona că împăratul Gordian III fusese învins de Filipi - adecă de Filip Arabul şi fiul său - apoi adăugând că Liciniu, cumnatul lui Constantin cel Mare, a distrus acea inscripţiune fiindcă 'pretindea că se trage din neamul celor 2 Filipi'; înrudirea dintre Liciniu şi Filip nu putea să fi fost decât identitatea de castă: amândoi Sarabi. Lactanţiu - contemporan cu Galeriu - spune foarte lămurit că era din Dacia cea veche şi nu a fost Latin; Galeriu era foarte mândru de originea sa: pe când alţii îl porecleau 'Armentarius' / 'cioban', el pretindea că era din neam zeesc (după Lactanţiu) sau neam de balaur (după Aurelius Victor). Ceva şi mai hotărâtor este însuşi numele 'Galerius': când se ştie că el era nu numai Dac, dar încă se pretindea a fi de o origine ilustră, atunci ne izbeşte împrejurarea că 'Galerius' însemnează tocmai 'pileatus' - Latinul pentru căciulă - derivând din 'galerus' sinonim cu 'pileus' ('galerus est genus pilei' zicea Servius către Vergiliu) şi prin urmare nu este altceva decât o traducere literală a Daciculuí Saraba. Mai e ceva: din Dio Chrysostom am văzut că Sarabii erau la Daci nu numai o castă nobilitară, dar şi sacerdotală totodată; ei bine, Lactanţiu spunea că muma lui Galeriu cea 'transdanuviană' era o bogată preoteasă păgână a 'zeilor de munte'. Cunoaştem dară un mileniu din istoria Basarabilor, fie sub numele primitiv de Sarabi, fie după alipirea către acest nume a titlului de Ban. De vreme ce Sarabii înainte de secolul V şi Basarabii după secolul XII constituiau neîntrerupt o castă nobilitară, tot aşa a fost şi între timp; casta lor fusese organizată de Burebista şi a dat Dacilor cei mai mari regi, în frunte cu Decebal, apoi a dat Romei împăraţi iar Românilor un lung şir de eroi". După cum a menţionat academicianul în citatul dat, e de observat că Egiptenii vechi ştiau prin scarabeu gândacul Khepra - reprezentat şi pe Eufrat, în Terga - iar Regele Decebal, un reprezentant de seamă printre primii Basarabi (ori Sarabi, care pot fi văzuţi şi ca "Sa-rabi", adică "sfinte căpetenii"), era din clanul Zyrax / Duras / Zurazis, numele dinastiei sale fiind sinonim cu Đerđa, ceea ce denotă prezenţa Gherga în casta respectivă de la începutul Antic: cei mai timpurii Sarabi / Basarabi au fost şi din neamul Gherga; academicianul Petriceicu Haşdeu a scris despre pluralitatea Basarabilor Medievali - proveniţi din fosta Dacie Romană - care aşa după cum Negrii din Făgăraş erau Cărăşeni / din Banat, tot aşa şi Basarabii din N Dunării erau Olteni / din Bănie (iar Gherga a fost printre acele categorii, ajungându-se printr-un instrument uzitat pe atunci - anume cununia pentru alianţă - să şi pecetluiască mariaje între rude / mai mult ori mai puţin apropiate). Geografic, "îmbrăcarea" de către aceiaşi oameni a Carpaţilor Meridionali a fost similară cu cea realizată de Croaţi în jurul Bosniei, la N, V şi S (pe ale cărei înălţimi s-au individualizat Munteni deosebiţi - inclusiv genetic la fel cu străvechii Români - începând din Herţegovina). În Evul Mediu - la un mileniu după Regele Decebal - era firesc despre cârmuitorii celor din acelaşi spaţiu al fostei Dacii să fi fost recunoscuţi dintre cei cu aşa rădăcini Antice Sarabe / Basarabe (înaintea altor Pământeni autohtoni); posibila înrudire Negru-Gherga ar fi putut fi chiar de la prima generaţie, deoarece la 3 decenii după consemnarea de la 1185 a prezenţei Veneţianului Gregorius împreună cu familia herţegului Negru Vodă în Ţinutul Făgăraşului - din N Carpatic - a fost ctitorită Biserica de la CâmpuLung - din S Carpaţilor - Gregorius fiind în S Carpaţilor proprietarul moşiei Gherghiţa (iar în acelaşi secol a fost întemeiată Mănăstirea de la Cetăţeni, pe drumul cărăuşilor / chirigiilor de la CâmpuLung Muscel către Târgovişte, cu Biserica din Peştera Moşului şi Schitul Cetăţuia, Negru Vodă şi Gheorghe "Vineţeanu" apărând înfăţişaţi împreună drept ctitori, în plus rămânând în Tradiţia călugărilor că acolo obişnuia Negru Vodă să-şi ascundă de Tătari tezaurul: exact ocupaţia vistierului Grigore / Gheorghe. La vremuri de urgie, bogăţiile erau ascunse într-o grotă mică şi greu accesibilă, rămasă cu numele de "Chilia lui Negru Vodă". Biserica "din stâncă" a Mănăstirii Cetăţuia e alcătuită din altar, naos şi pronaos, adăpostind şi o nişă numită "Altarul Papistăşesc", despre care se spune că a fost construit pentru soţia Latină / catolică a lui Negru Vodă; de pe stâncile numite "Colţii Doamnei" şi-a găsit tragicul sfârşit soţia lui Negru Vodă, care s-a aruncat în prăpastie, crezându-şi soţul mort într-o bătălie. Mănăstirii Cetăţuia - a lui Negru Vodă - i se spune "Meteora României".

Mănăstirea Cetăţuia

Editura Mitropoliei Banatului a tipărit lucrarea "Arta feudală în ţările române" realizată de istoricul Ioan Ştefănescu 1886-1981, în care acela a scris: "Cercetările arheologice întreprinse de Dinu Rosetti au dat la iveală vestigii de monumente şi materiale arheologice din secolul

XIII în zona Schitului Cetăţuia (zis al lui Negru Vodă), situat la sud de Câmpulung; friza donatorilor cuprinde portretul ‘jupanului’ Gheorghe, cu bărbie rotundă, frunte îngustă, nas uşor turtit şi umerii obrajilor aşezaţi sus”. Localitatea Cetăţeni era foarte importantă în dirijarea schimburilor comerciale dintre Ţara Românească şi Argheal / Ardeal, prin Ţinutul Bârsei, fiind în N judeţului Argeş pe Valea superioară a Dâmboviţei, la capătul Defileului Dâmboviţei (la celălalt capăt fiind Pasul Bran, ştiut din vechime ca Trecătoarea Jidovilor / adică a Gealaţilor); un document din timpul domniei lui Mircea “Ciobanul” a consemnat că moșia Cetățeni a fost pierdută de Hrusanta “Gogoșoaia” / fiica răposatului Gherghina “în zilele lui Vlad Vodă Înecatul” (1530-1532). Academicianul Dimitrie Onciul în “Originile Principatelor Române” a scris: “Negru Vodă este nume poetic, nu un nume de personagiu real. Înainte de a se întemeia un stat Român în partea răsăriteană a ţării, această parte se numea ‘Neagră’: mai întâiu ‘Cumania Neagră’, apoi ‘Vlahia Neagră’. Pe timpul invasiunii Tătarilor în anul 1241, banii Basarabi erau la apus de Olt iar Românii din partea de răsărit de Olt se află numiţi, într-o cronică Persană, ‘Kara-Ulaghi’, adecă Vlahi Negri; conform istoriei ţarilor scrisă în 1762 de Paisie, proigumenul Mănăstirii Hilandar din Muntele Athos, ‘Asan a luat în stăpânirea sa amândouă Vlahiile’: Oltenia Basarabilor ce s-a închinat lui Negru-Vodă şi Vlahia Neagră a lui Negru-Vodă. Astfel, ‘Negru Vodă’ este personificarea originilor la ‘Românii Negri’ din ‘Vlahia Neagră’. Uniunea Românilor cu Bulgarii în Imperiul Asăneştilor a durat până la invasiunea Tătarilor în anul 1241. După acea invasiune, cele 2 voivodate ale Ţării Româneşti se găsesc în dependenţă de Ungaria, precum arată diploma din 1247 pentru Ordinul Ioaniţilor: pe atunci, în Oltenia domnea Lytuon iar în partea răsăriteană Seneslau”. Este de observat că în particula Indo-Europeană “Ner” îşi are originea cuvântul “Nord” iar în Balcani până în acel secol XIII existau Vlahi Negri, printre Armâni: Morlacii din Dalmaţia şi MunteNegru, liderii acelora fiind Gherga, mai ales în cea mai importantă localitate a lor, Ragusa - pe atunci dependentă de Veneţia - aceea fiind important port Adriatic la poalele Dalmate ale Herţegovinei / azi cel mai Sudic oraş al Croaţiei; portul Ragusei / Raguzei se numea Gruz / Gruj, însemnând al “Crucii”, străjuit de Insula Daksa. Academicianul Român Silviu Dragomir a scris în lucrarea “Vlahii şi Morlacii” din anul 1924: “Cât de mare era terenul de acțiune al chirigiilor Vlahi se vede și din Convenția încheiată în anul 1335 între Raguzani și nobilii Albanezi: ‘item quod si homines Durachii voluerint mercimonia portanda ad predicta mercata per Vlacos, Albanenses seu alios’.” (Durachii era Durazzo / Durres, port la Marea Adriatică). Romulus Seișanu a scris în “Atlasul României” din anul 1936: “Mongolii / Tătarii au năvălit în Transilvania în anul 1241. Ei au pătruns împărțiți în 2 coloane: prin Carpații Bucovinei (trecătoarea Iacobeni) în direcția Rodna, Bistrița, Cluj, Oradea și prin Carpații Moldovei (trecătoarea Oituz) în direcția Făgăraș din Țara Oltului, Sibiu, Valea Mureșului, Tisa. În cronica Persanului Rașid-ed-Din se povestește lupta în Țara Oltului cu armata lui Bazaran-ban și se pomenește de poporul ‘Ulag’ / Român din acele părți. Mongolii / Tătarii trecură în Ungaria, zdrobiră armata Maghiară la Sajo și pustiiră acea țară; în timpul acela nu existau în Ungaria orașe fortificate. Regele Ungariei, Bela IV, a fugit în Croația. Mongolii / Tătarii, pretutindeni învingători, au primit ordin să se retragă din Ungaria, în urma morții împăratului lor, prin România”.

Academicianul Român Gheorghe Brătianu a scris în “Revista istorică” din anul 1920 despre “Piatra de mormânt a lui Negru Vodă” de la Biserica “Sf. Nicolae” din Curtea de Argeş: “Existenţa pietrei e neîndoielnică. Într-un raport din 1887, Grigore Tocilescu a descris-o astfel: ‘Rezemată de un stâlp, este o statuie mare de piatră, reprezentând o figură de om din faţă, de tot ştirbită, cu părul lung, cu barbă, în cap cu o căciulă înaltă, o haină pe deasupra cu o rondelă, în formă de manta cu ciucuri. Tradiţia spune că e Negru Vodă. Costumul se aseamănă cu al lui Negru Vodă de la Mănăstirea de Argeş’. Chiar la întâia vedere, ‘statuia’ apare ca o piatră de mormânt, pe a cărei faţă superioară e săpat în relief un chip de om culcat, cu mâinile aduse pe piept. La dreapta lui, pe lature, o săpătură în dinţi de fierăstrău face ocolul pietrei, un vârf rotunjit alternând cu unul ascuţit. În capătul de sus, după câteva urme de litere şterse, se desluşesc următoarele slove chirilice: GERG. A crede cu domnul Virgil Drăghiceanu (secretarul Comisiei Monumentelor Istorice din România, deschizătorul mormântului) că ele reprezintă ‘semnătura maestrului sculptor Gherghe’ înseamnă o simplificare poate excesivă a problemei. Sub ele, o floare rămasă întreagă e - după domnul Dimitrie Onciul, preşedintele Academiei Române - o floare de crin ornamentală. Partea cea mai interesantă rămâne însă, fără îndoială, figura culcată deasupra mormântului. Din ce a rămas necălcat şi neştirbit - şi n-a rămas mult - se pot totuşi deosebi următoarele: mortul era înfăţişat cu barbă şi plete, 2 şuviţe lungi atârnând fiecare pe un umăr. Purta o căciulă înaltă cilindrică, având un fel de bordură deasupra frunţii. O haină lungă, strânsă la gât, cobora până la picioare; deasupra, rotunjită pe piept şi suindu-se spre umeri, un fel de pelerină foarte scurtă, cu marginea tăiată în dinţi lungi şi subţiri. Deasupra mâinii drepte şi sub marginea pelerinei e reprodus un motiv, pesemne de cusătură, o ramură cu frunze. Desigur, nu e singurul mormânt Românesc pe care să fie închipuit cel îngropat. Pe mormântul de la Stăneşti, din Vâlcea, Stroe Buzescu nu-şi află odihna, ci străpunge cu spada, de pe cal, un Tătar ce se apără zadarnic cu arcul. Dar a înfăţişa mortul culcat pe mormânt, acesta nu-i obiceiul ţării: e ceva specific, caracteristic apusean”. Din pricina pistilului “ruşinos” - cu aspect falic - crinul era un simbol al zămislirii şi a fost ales heraldic pentru a indica prosperitatea neamului; inelul găsit în mormântul catalogat arheologic ca “nr. 10” are asemănări stilistice și aceeași inscripție “Iesus autem transiens per medi” = “Iisus mergea, trecând prin mijlocul lor” cu cel aparținând “Prințului Negru” al Angliei (Edward 1330-1376), primul născut al Regelui Edward III al Angliei 1312-1377 care a declanșat “Războiul de 100 de ani” pretinzând tronul Franței, fiindcă era descendent al Regelui Filip “cel Frumos” al Franței 1268-1314: inelul e

păstrat la “Muzeul Luvru” din Paris / capitala Franței iar un inel similar mai e la “Muzeul Britanic” din Londra / capitala Britanică (Dr. Adrian Ioniță de la “Institutul de Arheologie Vasile Pârvan” al Academiei Române a afirmat că literele Gotice ale acelor inele deosebite - “făcute la comandă foarte înaltă” - erau din N Peninsulei Apenine). Așa ceva confirma legăturile cârmuitorilor Românilor cu liderii Vestici / inclusiv Britanici (astfel cum au fost de exemplu cele anterioare ale Englezilor cu fondatorul Dinastiei Negru Vodă): cercetători din România, ca Alexandru Simon sau Beatrice Kelemen, au afirmat despre cel înhumat la Argeș (a cărui înălțime după un secol de la prima dezvelire din Epoca Modernă a scăzut) că poate inițial a fost înhumat în vechea Biserică de acolo - datând din secolul XIII - iar mama sa probabil era din N Indiei / zona de unde au sosit primii Țigani printre Români.

Piatra de mormânt Voivodală realizată de Gherg/a

Grigore Băjenaru a scris despre momentul deschiderii mormântului (mantia înhumatului fiind brodată cu Svastici): “Hainele, ca prin minune, îi erau neatinse de vreme. Avea o tunică roşie ca vişina putredă şi era încins cu un cordon de aur, cu catarame, reprezentând un castel medieval. Părul, barba şi mustăţile se conservaseră foarte bine. Vodă ne-a uimit prin statura lui impozantă: avea aproape 2 metri şi era foarte spătos! Ia uitaţi-vă mă, ăsta Român!” Acel stil de monument funerar exista în Franța din secolul XII, sculptorul Gherg / Gherga putându-l prelua din Nordul Peninsulei Apenine fie via Veneția, fie din familia trezorierului răposatului (semnalată ca a lui Grigore / Gregorius Veneţianul), căreia acel realizator Gherga / Gherghe îi putea aparţine; de altfel, prezența Aromânilor Veneţieni mai semnificativă printre cei din Nordul Dunării era încă din secolul XI, ca de exemplu în Banat a celui canonizat ca Sf. Gerardo, fiul Veneţianului Gherard / Gheorghe. În anul 2012, “Istoria românilor” realizată de Academia Română a precizat: “Cele mai numeroase districte româneşti au fost în Banat iar în rest, primele ţinuturi româneşti menţionate în secolul XIII au fost Haţegul, Făgăraşul şi Maramureşul. Lespedea culcată a defunctului din Biserica Sf. Nicolae Domnesc de la Curtea de Argeş şi lespedea funerară a comitelui Laurenţiu de la Câmpulung Muscel - decedat în anul 1300 - prezintă similarităţi” (în Câmpu Lung, conducătorul Sas / German Laurenții / Laurencius - intitulat Românește “greav”, în Germană “graf”, pentru “comite” / jude - a fost al Popistașilor / Papistașilor din “Cloaşter” = “Claustrum”, adică a Mănăstirii funcționând pentru Bărăția, comunitatea din Ținutul Bârsei aşezată acolo dinaintea constituirii Ţării Româneşti, “datorită fertilității pământului”, după cum a scris în anul 1640 Italianul Angelo Petrica; e de ştiut că fiul G/herţegului Negru Vodă - Ioan / Iancu Basarab I “Întemeietorul” - cât şi feciorul aceluia, care i-a urmat la domnie, s-au cununat cu catolice, Ţara Românească atunci afirmându-şi oficial ortodoxia, la îndemnul concludent şi al Sfântului Nicodim / cu numele de familie Gherga). De altfel, documentul nimănui altcineva decât tocmai a judelui Gherghina desemnat spre cercetare de către Vodă Constantin Șerban - din anul 1656 - cuprindea despre CâmpuLung că “această Biserică care se cheamă Cloaşter a făcut-o Doamna Marghita - Doamna Negrului Vodă - că acea Doamnă fost-au catolică, care se cheamă Papişte” (ctitoria ei - cu hramul Sf. Iacob, apostol ale cărui moaște sunt în Compostela / capitala Galiciei - era Franciscană, unde rasa / roba călugărească se numea “garb”, parte a rețelei agreate de Cavalerii Templieri); priceperea meșteșugărească a Sașilor timpurii a fost de ajutor la închegarea primelor reşedinţe ale celor 3 Principate cu majorități Române, anume Alba-Iulia / Transilvania, CâmpuLung / Valahia și Baia / Moldova. În CâmpuLung, prima Biserică a fost cea cu hramul “Sf. Maria” - protectoarea Cavalerilor Teutoni - începută în anul 1213 (pisania indicând anul sfințirii 6723, ceea ce a însemnat anul 1215 de la naşterea Domnului Iisus / unii cercetători însă considerând anul respectiv ca o eroare în restaurare, chipurile inițial având cu un secol mai mult):

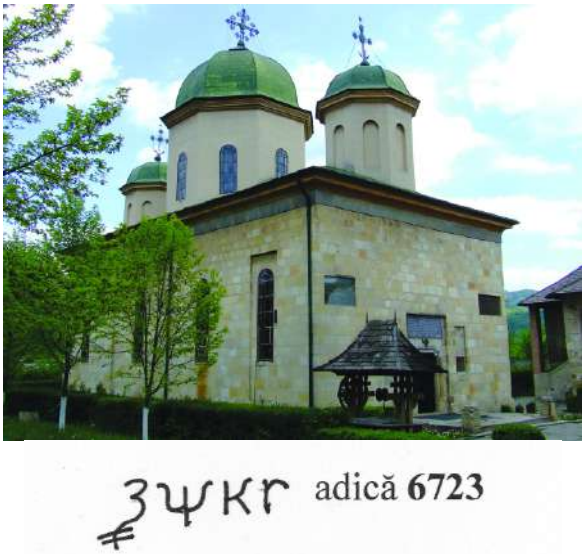

Biserica Veche din CâmpuLung

Conjunctura la N Dunării inferioare în acea perioadă a fost că după bătălia de lângă Adrianopole / Tracia din anul 1205 - când Ghiță comandantul Românilor din N Dunării inferioare l-a ajutat pe Împăratul Vlah Ioniță “Caloian” (adică “Frumosul”) al Imperiului Româno-Bulgar să-l captureze pe primul Împărat al cruciaților din Constantinopol - a murit în anul 1207 Împăratul Ioniță, fratele răposatului Împărat Asan: Ghiță și Ioniță puteau fi cumnați (Ghiță posibil că a avut-o ca soră pe Ana, cu care s-a cununat Ioniță / care se știe că avea soția din N Dunării inferioare iar rangurile celor 2 cârmuitori Români de ambele părți ale Dunării inferioare - Ghiță și Ioniță - ar fi corespuns nu numai alianței lor, ci și înrudirii lor), ulterior copiii Împăratului Ioniță crescând lângă cei ai Împăratului Asan în N Dunării inferioare = zona condusă de Românul

Ghiță, până în anul 1218, când fiul cel mare Ioan II al lui Asan în fruntea unei oști dominată de Valahi Brodnici coborâți cu o mie de bărci pe Siret, Prut și Nistru la Dunăre - după cum au documentat inclusiv istorici Bulgari ca Vulkan Vulkanov în anul 2000 ori Plamen Pavlov în anul 2016 - a preluat tronul Imperiului Româno-Bulgar din capitala Târnova; prezențele respective din N Dunărean, respectiv din exteriorul Carpatic, inclusiv ctitoria din Câmpulung, Podgoria Gherghița sau puterea viteazului Ghiță care a comandat Românii Nordici pentru victoria Împăratului Ioniță contra cruciaților dar și găzduirea între Românii Nordici a urmașilor Asănești până s-au putut întoarce la puterea efectivă Imperială - așa cum a documentat inclusiv Bucovineanul Isidor Ieșan în "Istoria Balcanului" din anul 1912 - ar confirma aserțiunea că de fapt orice asemănări cu realitatea nu au fost întâmplătoare (mai mult, Ghiță - zis "Kotzo" în versiune Cumano-Slavă - ar fi fost diminutivul de la Gheorghiță, nume similar atât Boierului având moșia Gherghița de la poalele Carpaților Meridionali, cât și acelor Gheorghi / Grigori dintre dinaștii Negri ai Românilor Nordici, la putere după 1080, anul fondării lor de către bastardul Arpadian Gyorgy / Gheorghe, lideri vrednici care deja în anul 1186 i-au ajutat pe Asănești / Asanizi să formeze Imperiul Româno-Bulgar). Ar fi de știut că văduva Ana - căci a fost soția răposatului Împărat Ioniță Caloian / "Frumosul" - a rămas până în anul 1213 în capitala Imperială Târnova ca femeia nepotului Florilă / zis Boril de Bulgari (care a preluat tronul), după care s-a călugărit ca Anisia: pruncii ei - copiii Împăratului Ioniță - au crescut însă nu cu ea, ci la familia ei în N Dunării, împreună cu feciorii fostului Împărat Asan = fondatorul dinastic; iar Ioan II - primul născut al lui Asan - ajutat de Românii din N Dunării, în anul 1218 și-a detronat vărul Florilă / Boril din Târnova și a cârmuit de acolo Imperiul Româno-Bulgar până în anul 1241 (a murit la marea invazie Mongolă de atunci). Largul sprijin dovedit atât prin anii de îngrijiri ai copiilor ambilor foști Împărați ai Imperiului Româno-Bulgar în N Dunării inferioare - Asan și Ioan I / Ioniță - cât și prin forța armată oferită din N Dunării inferioare pentru întronizarea Imperială putea fi asigurată desigur de către cine altcineva decât militarul Ghiță, strălucitul comandant al Românilor din N Dunării inferioare evidențiat încă din anul 1205 la lupta de lângă Adrianopole (alături de Împăratul Ioniță, mezinul dintre frații Asănești), când primul Împărat cruciat din Constantinopol a fost învins și capturat.

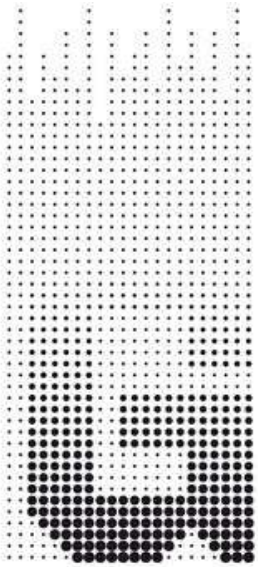

În "Dicţionarul limbei istorice şi poporane", academicianul Român Petriceicu Haşdeu a acordat atenţie Argeşului: "În cuvântul Argeş / Argiş, sufixul ('eş' / 'iş') nu e un sufix Românesc; cuvântul dară întreg Argeş sau Arghiş / Argiş cată să fie un împrumut dintr-o altă limbă. Avem un râu Argeş şi un târg Argeş. Râul Argeş - vestit prin limpezimea apei sale şi prin frumuseţea malurilor, întotdeauna plutitor pentru vase mici - izvorăşte din Muntele Albina şi se varsă în Dunăre. Pe malul acestui râu se află orăşelul Argeş, numit mai adesea Curtea-de-Argeş. Neagoe Basarab a dres acolo mănăstirea despre care pe atunci stareţul Gavril a scris: 'Şi sparse mitropolia din Argeş din temelia ei şi zidi în locul ei altă sfântă biserică'; a terminat-o ginerele şi urmaşul pe tron, viteazul Radu de la Afumaţi, care - apucându-se a isprăvi cele începute de socru - nu avea nici un cuvânt a nu întrebuinţa pe aceiaşi meşteri, nu pe alţi noi, şi mai ales pe acelaşi artist decorator, căruia i se datorau cele făcute deja mai dinainte. Grigore Tocilescu a observat despre această mănăstire: 'Bisericile Armeniei şi Georgiei, toate anterioare cu mai multe secole monumentului nostru, ne dau, dacă nu prototipul, dar cel puţin o mare parte din elementele necesare pentru a compune decoraţiunea sa sculptată. Găsim aici acelaşi sistem de arcaturi, adesea întrebuinţat pe feţele bisericilor din Caucaz, brâul sculptat, aceleaşi împletiri şi ornamente, şi în fine - ceea ce îşi are importanţa sa - aceleaşi proporţiuni în înălţime, acelaşi spirit, acelaşi stil'. În Evul Mediu, multe cete de Armeni au colonizat Peninsula Balcanică, ajungând a se urca şi pe scaunul împărătesc al Bizanţului. Bulgaria era plină de Armeni, cărora în mare parte li se datorează acolo naşterea sectei eretice a bogomililor. De peste Dunăre, ei străbătuseră atunci până în Transilvania, documentele menţionând nu departe de Argeş la 1355 pe episcopul Armenesc la Tălmaciu. Dar există ceva şi mai lămurit. În Armenia, lângă Lacul Van, există un oraş foarte vechi numit Argeş, rostindu-se cuvântul întocmai ca Româneşte, unde la începutul secolului XIV era şi un episcop: 'Zaharia Argis'. Ce înseamnă acest nume la Armeni, nu se ştie. În secolul II - după cum a notat geograful Ptolemeu în Greacă - Lacul Van se numea Argeş (în Armeană Արճեշի ծով: Marea Argeş). Deci, întrucât:

- Românii n-au avut niciodată colonii în Armenia, pe când Armenii au avut în România
- Argeşul cel Armenesc e mai vechi decât al nostru Argeş
- fiinţarea coloniilor Armene tocmai lângă Argeş se constată prin episcop Armean la Tălmaciu
- la un loc cu identitatea perfectă a celor 2 nume Argeş, ce nu poate fi un simplu joc al întâmplării

rezultă că târgul Argeş din Carpaţi - cel de lângă Râul Argeş - fusese colonizat de către pribegi Armeni din târgul Argeş (cel de lângă Lacul Argeş). La 1275 - după o notiţă contemporană de cronicarul Armean Simpad - mai multe localităţi de lângă Lacul Van, iar mai cu deosebire Argeş, fuseseră aproape dărâmate printr-un şir de cutremure, care se repetară cu urgie în interval de un an întreg. Poate atunci, poate într-un timp mai vechi (nici într-un caz mai nou) o ceată de Armeni pribegiseră de acolo şi ajunşi în Carpaţi, au întemeiat - în memoria cuibului lor - un nou Argeş, dând acelaşi nume râului, după cum tot aşa se chema în vechime Lacul Van. Clădind o biserică în stil Armenesc, acei Armeni aveau un episcop, care - strâmtorat de Români - s-a mutat în urmă la Tălmaciu, în Ardeal: 'episcopus

Armenorum de Tulmachy'; iar vechea biserică Armenească, păstrând cu stăruinţă tiparul său arhitectonic şi decorativ Armenesc, a devenit Mitropolia Ungro-Vlahiei. Vechea marcă a târgului Argeş, aşa cum o găsim de când cunoaştem peceţile sale municipale - nu de ieri sau alaltăieri - este vulturul cu 2 capete: această pecete - anume în pecetea municipală, nu cea bisericească - înfăţişează vulturul împărătesc, cu care Românii n-avură a face de când între Bizanţ şi Români s-au aşezat Bulgarii. Dindată ce ştim că oraşul Argeş fusese colonizat cam în secolul XIII de un stol de Armeni, plecaţi din Argeşul cel de lângă Lacul Van şi veniţi în Muntenia prin Imperiul Bizantin, este de crezut că tocmai dânşii au fost aceia care dăduseră coloniei lor drept marcă pe acel vultur, lăsându-l apoi moştenire Românilor, dimpreună cu numele Argeş şi dimpreună cu măiastra biserică. Să se ia bine aminte că Armenii cei aşezaţi în Muntenia, deşi puteau să împrumute pe vulturul cel cu 2 capete de la bizantini, totuşi ar fi fost nu mai puţin cu putinţă, ba poate chiar mai firesc, ca dânşii să şi-l aducă de-a dreptul din Armenia, căci în regiunea Tigrului şi Eufratului acvila bicefală e fără alăturare mai veche decât la Greci. Nu Armenia o primise de la Bizanţ, ci Bizanţul a primit-o de la Armenia, vulturul cu 2 capete din cea mai adâncă vechime fiind sculptat pe stâncile din Capadochia. Această obârşie a vulturului Argeşean încetează a fi o ipoteză dacă vom recurge la luminile sigilografiei. Figurile de prin mărcile municipale, ca şi de prin cele nobiliare, se năşteau Medieval mai ales prin aşa-zisul 'rebus heraldic', adică: numele unui lucru semănând mai mult sau mai puţin cu numele unei localităţi sau familii, figura acelui lucru se lua drept marcă ereditară a familiei sau a localităţii. Despre peceţile municipale s-a zis demult că 'mai obişnuit figurează pe ele lucrul al cărui nume se aseamănă cu numele oraşului' (Heineccius în 'De Sigilis', 1702). Câteva exemple: capitala Bavariei Munchen are în marcă un călugăr = Monch; Berna din Elveţia are în marcă un urs = Bar, etc. Dacă un popor, printr-un rebus heraldic tras din graiul său, alcătuieşte marca unui oraş, acea marcă poate să treacă apoi la un alt popor, care înlocuieşte pe cel dintâi şi nu încetează de a o întrebuinţa în curs de secole, deşi nu mai are nici un înţeles. Româneşte cuvântul ''vultur' - şi orice alt cuvânt din nomenclatura păsărească sau nepăsărească - nu se aseamănă deloc cu Argeş. Armeneşte însă - şi numai Armeneşte - vulturul este rebusul herladic cel firesc al numelui Argeş, căci Armeneşte - şi numai Armeneşte - vulturul se numeşte 'argiv' deja la Hesychius. La sfârşitul secolului XIII, în Ţara Românească o colonie de Armeni, veniţi de peste Dunăre, au înfiinţat oraşul Argeş; mulţi negustori Armeni locuiau aci mai cu deosebire în apropierea Transilvaniei, cu care întreţineau relaţiuni comerciale. Însă, fie din pricina unor obiceiuri religioase divergente, fie din aceea a traiului prea retras şi ascuns, fie printr-o antipatie împrumutată deja de la bizantini, Românii nu iubeau pe Armeni. Academicianul Simeon Marian afirma: 'Românii ţin pre Armeni, nu ştiu din ce cauză, de nişte oameni spurcaţi, numindu-i - mai ales când sunt mânioşi pe dânşii - Arie spurcată; din cauza aceasta nu prea vor să împrumute mai nimica Armenilor, nici să mănânce la o masă cu dânşii, temându-se ca să nu-i spurce (mai cu seamă nu voiesc ei să le dea apă de băut din vreun vas, crezând că tot Armeanul, după ce a băut, spurcă pe Români'. Armenii sunt cei mai rău priviţi de săteni după Jidani. Poporul crede că Armeanul este totdeauna gata a te spurca, că urinează mai întâi în oală şi apoi îţi face în ea de mâncare. Unele boli Românii le botează 'Armeneşti' şi la căţele le plac a da numele de Armeancă (uneori însă numele de Armeancă se dădea şi la femei, mai adesea însă numele de Armeancă dând la Ţigănci). Din cauza urii poporane, Armenii au fost nu o dată prigoniţi de Români. Sunt puţine oraşe - mai ales în Moldova - unde să nu fie sau să nu fi fost vreo stradă numită 'Uliţa Armenească'. Vom termina prin indicarea unei coincidenţe nominale, care n-ar avea nici o însemnătate, dacă n-ar putea să arunce lumină asupra unei chestiuni istorice foarte importante: se ştie că Macedo-Românii îşi dau numele de Armâni (prin metateză din 'Români'); asemănarea acestei forme cu numele Armenilor pare a fi dat naştere unei ciudate confuziuni. Cronicile Armene pretind că împăratul Româno-Bulgar Samuil ar fi fost de origine Armean; lucrul cu neputinţă nu este dar - până la o probă serioasă - e mai de crezut că n-a fost Armean, ci Armân". Aşadar, în Argeşul Medieval de la început s-au întâlnit Armâni şi Armeni; Muntenia cu Argeşul - ca şi Ţinuturile Făgăraşului şi Amlaşului incluzând Tălmaciu 45,40 lat. N, 24,16 long. E / judeţul Sibiu de la intrarea în Defileul Oltului - au făcut parte din Imperiul Aromâno-Bulgar în 1185-1241: pe atunci, numeroşi Armâni şi Armeni din Peninsula Balcanică / îndeosebi din Bulgaria au trecut Dunărea din S în N, pentru a-şi realiza vieţi mai bune. Datorită invaziei Mongolilor din 1241-1242 care au pustiit zona, după anul 1275 colonizările în N Dunării au continuat, Balcanicii Armeni şi Armâni fiind împreună cu Caucazenii Armeni din oraşul Argeş de la Lacul Argeş / Van (pe atunci, Gherga era un nume important atât între Armenii Caucazieni sau Balcanici, cât şi între Armâni, evidentă fiind şi legătura onomastică dintre Gherga / Garghe şi Argeş). După 4 ani de la menţionarea documentară a episcopului Armean în Tălmaciu, la Curtea de Argeş a fost botezul ortodox ca "Nicolae" al Domnitorului Românilor - fiul lui Vodă Basarab I "Întemeietorul" al Ţării Româneşti - la sfatul duhovnicesc al vărului său Balcanic, Armânul Nicolae Gherga, devenit Sfântul Nicodim.

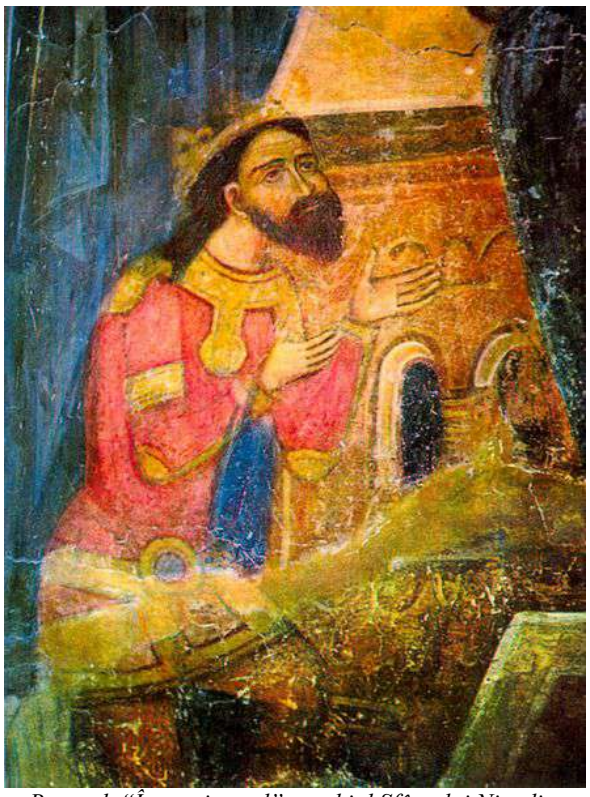

Basarab "Întemeietorul": unchiul Sfântului Nicodim

Este de observat că nepoata G/herţegului Negru Vodă, Prinţesa Rucsandra / Ruxandra, cununată cu Cneazul Gârca / Grgur originar din Kastoria / Custura (aşezare Armână, acum în N republicii Elene, lângă graniţa cu Albania, unde din secolul XI era stabilită o garnizoană de Varegi - ce în anul 1070 avea 300 de Cavaleri - întăriţi de-a lungul timpului mai ales cu Englezi), cunoscut de ea în Kosova / Coşava, unde l-a născut pe Nicolae - cel care a devenit Sfântul Nicodim de la Tismana / Mănăstire ridicată de el şi sfinţită de patriarhul ecumenic din Constantinopol - a cimentat legăturile Ghergane dintre Armânii / Aromânii din Balcani şi cei ajunşi în N Dunării: fiul lor A/Român Nicolae Gherga - rămas în cronicile Sârbe ca "Nikodim Grcic" - a fost apoi venerat ca Sfântul Nicodim, ocrotitorul Băniei; moşiile Gherghiţa şi Ghergani din Ţara Românească desigur că s-au constituit şi cu implicarea nobililor descendenţi ai lui Gregorius / Grigore Veneţianul, care şi în secolul XIII ţineau contabilitatea Basarabilor şi au trecut Carpaţii Meridionali din N în S odată cu herţegul Negru Vodă, fiind "dăruiţi" de familia aceluia cu proprietăţi (conform evidenţelor). În secolul XIV, Nicolae Gherga - Sf. Nicodim Gârca din Kosovarul Prilep = Prislop - la început a întemeiat în marginea Ţinutului Pădurenilor, în Ţinutul Haţegului, prima colonie a Aromânilor săi, pe locul unde şi acum e Mănăstirea Prislop / judeţul Hunedoara (după cum a cântat în secolul XVIII un călugăr de acolo):

"O Prislop!
Numit loc
Cum fuseşi făr' de noroc!
Ba eu bine am fost norocit,
Căci sfântul Nicodim aici s-a sălăşuit,
Şi întâi sfântul Nicodim mie
Mi-a pus temelie,
Care stă de veacuri multe
Acum de oameni trecute:
Mai 'nainte cu mulţi ani
De domnia lui Matiaş crai;
Că acestui prea-cuvios părinte şi sfânt
De la Dumnezeu Domnul i s-a vestit
Locul pişătoarelor să-l găsească
Şi acolo mănăstire să zidească;
Şi în Ţara Românească preste munte
A trecut şi a cercat locuri multe,
De şi-a tocit toiagu de fer
Privind pe pământ şi pe cer.
Locul cel ales mai întâi
Este în Surtuc sus pe Gii:
Acolo peşteră a găsit
Şi într-însa tot s-a sălăşuit,
Care peşteră şi pân-acum se găseşte
Ş-a sfântului Nicodim se numeşte.
Apoi s-a dus în ţară şi mai înăuntru
Până la apa ce se zice Motru:
Acolo puţin a conăcit
Şi după vremi mănăstire s-a zidit.
De acolo s-a dus spre Vodiţa,
Unde-i acum schitul Topolniţa;
După aceasta pişătoarele a găsit,
Unde şi sfânta lavră Tismana s-a zidit,
Unde şi moaştele sfântului se găsesc
Şi minunile toate i se vestesc.
Deci de la sfântul Nicodim s-a făcut
Tuturor de obşte început
În Ţara Românească la munte zidiri,
Biserici, schituri şi mănăstiri.
A doua lavră Cozia Mircea a zidit-o
Şi Sfântul Nicodim a sfinţit-o".

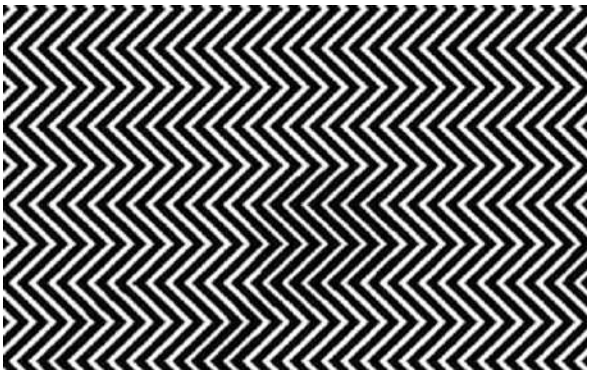

"Pişătoarele" erau mici căderi de ape curgătoare: cascade. Etimologic de pildă Carpații Beskizi (lanț Montan de circa 6 sute de km, între Ucraina și Cehia - via Sudul Poloniei și Nordul Slovaciei - unde e și pasul / trecătoarea Verecke) înseamnă uzi, ca pișați, datorită mulțimii micilor ape căzătoare: acolo s-a manifestat betacismul, "P" fiind înlocuit de "B".

Carpații Beskizi = uzi

În secolul XVII, fiul patriarhului Macarie al Antiochiei, anume arhidiaconul Paul din Alep / Syria - vizitând spaţiul Românesc - a scris: "Nicodim fugi din casa părinţilor şi veni aici prin inspiraţiunea unui înger, care-i indică sub culmea muntelui locul cel mai bun prin abundenţa pişătoarelor; atacând stânca, el îşi sfredeli singur o chilie, în care astăzi te poţi urca numai cu ajutorul funiilor şi se vesti apoi prin minuni. Am văzut la Tismana un Evangheliar scris în UngroVlahia de propria mână a Sfântului Nicodim, cu nişte caractere de o fineţe remarcabilă, pe o frumoasă membrană, împodobit cu argint, şi la fine avea data: anul 1404". În Ţinutul Haţegului la răsărit de Prislop încă după un secol de la sosirea Aromânilor Gârca - în timpul Huniazilor - erau proprietăţile Gerke / Gherke pe Valea Strei la Vâlcelele Bune şi Rele, Băţălar, Bretea, Covragiu, etc., după cum a întărit Matia Corvin pentru urmaşii preotului ortodox Antonie Gârca, fratele lui Nicodim Gârca = Sf. Nicodim de la Tismana (prelatul care a ajuns să cârmuiască ortodoxia Ţării Româneşti). Deja la sfârşitul secolului XIV, Boierii Gherga erau consolidaţi în cadrul puterii din Ţara Românească, un mare Vodă ca Mircea "cel Bătrân" - urmaş al Domnitorului

Negru Vodă - emiţând acte din reşedinţa lor de la Gherghiţa, unde paharnicul Gherga a închegat o straşnică podgorie (Armânul Gorga din Ghergani - tatăl paharnicului - fiind stolnicul aceluiaşi Domnitor). Cercetătorul Lucian Costi a afirmat în cartea "Limba Română - naşterea şi falsurile istorice" din anul 2016 că "stolnic" e cuvânt "pe românește, din morfeme românești, după regulile de construcție ale limbii române; 'stolnic' nu există în nici o limbă slavă. Statul român n-a dispărut niciodată. Cuvintele desemnând funcțiuni administrative, executive și judecătorești ale statului probează fără putință de tăgadă vechimea sa multimilenară. Cât de vechi sunt cuvintele, la fel de vechi sunt denumirile date slujbelor din aparatul de stat. Cât de vechi sunt cuvintele, atât de vechi e statul la români. Dacă ar fi dispărut o funcție, dispărea obligatoriu și denumirea ei prin nefolosire. Pe baza vocabularului, putem retrasa continuitatea funcțiilor statului până în secolul XIX, când a apărut modernizarea europenizantă. Numele de dregătorii - nefiind de origine slavă ori latină - erau în limbă și se foloseau continuu traversând perioadele de crize ale cotropirilor (cum au fost cele ale agresorilor romani în Antichitate sau ale invadatorilor din Evul Mediu); ca urmare, funcțiunile statului s-au menținut constant în tot acest mare interval de timp, deci se poate afirma că statul român a avut o funcționare zilnică pe parcursul ultimelor milenii, pentru că - dacă ar fi avut discontinuitate prin desființare - s-ar fi pierdut fără urmă termenii respectivi. Cât de vechi este atunci statul nostru? Are aceeași vechime cu numele dat dregătorilor: 'ban', 'paharnic', 'stolnic', 'vodă', etc. Dogma întemeierii statelor feudale Țara Românească și Moldova este o greșeală. A fost o reașezare, nimic mai mult. Nu se poate să întemeiezi un stat care deja funcționa cu toate mecanismele sale administrativ-executive. S-au schimbat domnii, boierii, oamenii, dar organigrama, adică structura statală, diviziunea pe funcțiuni, administrație, finanțe, bănci, era și a rămas intactă. O dogmă incorectă se sprijină pe altă dogmă la fel de falsă, aceea că 'slavii' ne-au dăruit termenii organizației statale, ajungându-se la paradoxul conform căruia apariția statului la noi s-a datorat chiar năvălitorilor care au luptat să-l distrugă. Această dublă doză de otravă a fost inoculată generațiilor postbelice cu scopul de a instala teama și complexul de inferioritate față de agresorii cotropitori, prezentați drept creatori de progres". Despre vechiul termen "stol" se poate observa - așa cum în anul 2011 a studiat Dr. Laurențiu Rădvan în "Orașele din Țările Române în Evul Mediu: sfârșitul secolului XIII - începutul secolului XVI" - că era utilizat la început pentru reședința de scaun a Domnitorului Românilor (la Bulgari "stol" стол înseamnă "masă"); la sfârșitul secolului XIV, Vodă Mircea "cel Bătrân" al Țării Românești îl avea ca stolnic pe Zorza cu cula în Ghergani (de unde o parte a neamului Gherga - cu prezența în Banat atestată din secolul XVI - s-a afirmat inclusiv în Belinț / județul Timiș, după cum a documentat profesorul Simion Dănilă în secolul XX în Monografia acelei localități): dregătorul stolnic Zorza / Gorga a fost tatăl paharnicului Gherghinu - dregător al aceluiași Domnitor Mircea "cel Bătrân" - Boierul Podgoriei Gherghița. Este de remarcat - așa cum a consemnat în anul 1879 și istoricul Venețian Pietro / Pompeo Gherardo-Molmenti 1852-1928 despre viața privată a Veneției - că "în 1173 vinurile obținute pe teritoriu Românesc se bucurau în Veneția de un atât de mare renume încât au fost exceptate de la stabilirea prețurilor maximale iar în 1293 s-au construit special în Arsenalul Veneției 15 galere pentru transportul vinurilor din ținutul Carpatin". Este de știut că în "Cercetarea preoților Țării Făgărașului", începută în anul 1658, preotul Veneţiei de Jos se numea Gherman (învinovăţit că n-a comunicat Maghiarilor moartea unui iobag), preotul din Berivoii Mari 45,44 lat. N, 24,58 long. E / judeţul Braşov se numea Radu Gheorghe - menţionat că ştia citi Româneşte - iar în anul 1746 şi mitropolitul Neofit al Ţării Româneşti, onorific şi titularul Mirei Lichiei, a indicat familia herţegului Negru Vodă în Făgăraş la 1196. (De altfel, Academia Română a scris în cea mai recentă ediţie din "Istoria românilor" / anul 2012: "În prima parte a secolului XIV, a fost o diferenţiere tot mai pronunţată în ariile habitatului din Ţara Românească, unele aşezări devenind târguri, precum Gherghiţa, Târgşor, Târgovişte, ş.a."; primele 2, conform documentelor Medievale din secolele XV şi XVI, au fost stăpânite de Gherga iar în a treia aşezare - anume capitala oficială a Ţării Româneşti în acele timpuri - Gherganii au îndeplinit numeroase dregătorii).

Kumania în 1200

Înaintea invaziei Mongole din anul 1241, Cumania se întindea între Lacul Baikal şi Dunărea inferioară; în versiune Germană - după cum a notat în secolul XIII și călugărul Franciscan Flamand William / Guillame din Rubrouck 50,50 lat. N, 2,21 long. E / Franța - Cumanii erau denumiți "Valani" (iar sinonimul "Bălani" - așa cum se poate remarca - denota aspectul acelora, anume faptul că erau blonzi, Armenii apelându-i "Kharteş"); același călugăr cronicar a mai notat Khirghizii sub forma "Kerkis": "Fluviul Tanais / Don coboară în Marea Pontului iar Etilia / Volga ce vine dinspre Bulgaria Mare formează un mare Lac împreună cu alte ape, ce se varsă dinspre Persia (Isidor i-a zis Caspica). Spre miazăzi se întind Munți foarte mari în care locuiesc, pe coastele de către Stepă, Cherkis / Chirghiji și Alani / As, care sunt creștini și se luptă și acum cu Tătarii. Toată regiunea de la marginea apuseană a marelui Lac unde sunt Porțile de Fier ale împăratului Alexandru și Munții Alanilor, până la Marea Azov unde se varsă Donul, se obișnuia a se numi Albania". Magistrul Georgius, fiul şamanului Symonis = Şimon, fiind notat în multe documente din timpul lui Laslău / Ladislau Cumanul, ca ulterior la Caransebeş / "Karansebes" în anul 1289, etc. avea superlativul Baksa, sonorizat "Bocşo", ce rezonează cu denumirea aşezării Bănăţene Bocşa / judeţul Caraş-

Severin 45,22 lat. N, 21,42 long. E, relativ aflată în apropierea Tisei inferioare - unde Șesul Panonic se încheie - locuită din Epoca Pietrei (având un castru Medieval de 29/32 metri, cu 2 turnuri, din piatră sculptată scumpă, menţionat documentar în anul următor luptei de la Posada, când nepotul lui Laslău / Ladislau Cumanul a pierdut în confruntarea cu nepotul lui Litovoi); în anul 2007, cercetătorul Român Gheorghe Chende remarca explicit că "nume de localităţi de genul Bocşa, etc. spun că ele şi-au primit denumirea de la persoana care a locuit prima oară aici, numele acesteia transferându-se şi asupra locului", astfel Bocşa putând fi acceptată drept locaţie şamanică (de altfel, oficial la Maghiari exista denumirea Olah Baksa - însemnând Bocşa Română - literar fiind acelaşi Baksa la Georgius şi la localitate). Combinaţia dintre vraci - lider spiritual - şi cea de războinic, aşa cum ar reieşi din statutul comandantului / magistrului Georgius (în Maghiară Gyorgy ori în Română Gheorghe), era o realitate a acelor timpuri; şamanii nu erau doar acceptaţi, ci chiar doriţi printre militari, ca maeştri la extracţiile de săgeţi, vindecări, etc., salvând multe vieţi (şamanismul este şi acum, printre populaţiile N Siberiene, unde gruparea genetică "N" - existentă în Banat la Gherga - are cea mai mare densitate din lume). În Epoca Modernă - printre mulţi Gherga din zona Bocşei - s-ar observa de exemplu şi cuplul care şi-a botezat acolo pruncul Stephanus (mama Berta Gerga, tatăl Joannes Sörös):

Pe ultimul rând apare mama lui Stephanus Sörös: Berta Gerga (Bocşa, 23 II 1840)

Ladislau Cumanul / Maghiarizat Kun Laszlo - mama lui era Cumană, cu anturaj şamanic, el pieptănându-se Cuman, având concubine Cumane - era foarte activ în Banat (în anul 1239, Regele Bela IV a primit circa 40 de mii de Cumani - refugiaţi datorită presiunii invaziei Mongole dinspre răsărit - din care pe mulţi i-a aşezat în jurul Pecenegilor din Fratelia / marginea Timişoarei, zona fiind şi "rezervorul" de recrutări militare a Ungurilor, aşa cum s-a întâmplat inclusiv în anul 1277, când s-a strâns oastea pentru expediţia de pedepsire a fraţilor Litovoi şi Bărbat din răsăritul Românesc); după 3 decenii - când Ordinul Templier a fost interzis în lume - Regele Ungariei D'Anjou, nepotul Napolitanei Isabela / Elisabeta, soţia Regelui Laslău / Ladislau Cumanul, a decis chiar să-şi construiască palatul Regal în Timişoara (cu banii Cavalerilor care au fost în acel Ordin): comitatul Timiş era pe atunci puternic dominat de Pecenegi şi Cumani. Regele Ladislau Cumanul s-a remarcat la vremea sa prin deosebită toleranţă faţă de Românii ortodocşi, Cumanii din actualul spaţiu Român de altfel creştinându-se în secolul XIII, în Ungaria însă Regele ajungând la conflict cu căpeteniile lor datorită rezistenţei multor comunităţi de a accepta creştinismul şi de a-şi părăsi datinile, sfârşind în anul 1290 ucis prin otrăvire în Crişana la Cheresig 47,02 lat. N, 21,41 long. E / judeţul Bihor chiar de către mercenarii Cumani colaboratori cu Românii conduşi de Roland Borşa / Voivodul Transilvaniei în 1288-1294, a cărui familie provenea din zonă şi înhumat în Banat la Cenad / judeţul Timiş - pe atunci, episcopul Cenadului fiind Grigore / Gregorius 1275-1291, totodată şi vicecancelarul Curţii Regale - în sarcofagul eruditului Veneţian Gheorghe / Gherard, pe când era episcopul Murăşanei / Morisenei, acela deja devenit, deoarece înaintea schismei i-a creştinat pe Unguri / Maghiari, Sfântul Gerhard, după numele tatălui său Gherard / Gheorghe, conform şi doctorandului în teologie Gheorghe Cotoşman în anul 1935 (mai târziu, trupul Regelui a fost reînmormântat în Oradea iar o parte din moaştele Sf. Gherard au fost duse la Veneţia); în acelaşi an 1290 (profitând de contextul eliminării lui Laslău / Ladislau Cumanul şi de instalarea pe tronul Ungariei al lui Andrei Veneţianul - care a domnit până în anul 1301 - ultimul Rege din Dinastia Ungaro-Română Arpadiană, care avea ghergul / herbul = blazonul copiat de la rudele Veneţiene Zorzi), Armâno-Cumanul Negru Vodă având la S de Carpaţi asigurate alianţe - la dreapta Oltului prin cununia cu Ana, fiica lui Bărbat şi la stânga Oltului prin acceptul hanului Hoardei de Aur a Tătarilor / succesorii Cumanilor care, cu reşedinţa în Isaccea / judeţul Tulcea, a controlat până în anul 1299 Valea inferioară a Dunării - a înfiinţat Ţara Românească pe teritoriul ştiut până atunci drept "Cumania Neagră", consolidată de fiul Basarab supranumit şi "Întemeietorul" până la înfrângerea Maghiarilor în anul 1330 la Posada, unde Românii i-au avut ca aliaţi pe Tătari: academicianul N. Iorga în "Ctitorii" a reflectat că "Băsărabă n-a fost un întemeietor, ci un continuator, iar la urmă, şi un liberator" iar istoricul Român Aurel Decei în "Românii din veacul al IX-lea până în al XIII-lea" a scris că "alături de Cumanii care l-au ucis pe Ladislau Cumanul, numai Români puteau fi".

Bugeac (între gurile Istrului şi Nistrului)

Cercetătorul Român Dan Alexe a scris despre "Basarab, ba-sar ab, la capul apei: din nou despre originea cumană a Basarabilor" în anul 2019: "Basarabia istorică nu este întreaga Moldovă de dincolo de Prut, ci este doar ceea ce turcii numeau Bugeacul, altfel zis zona de stepă și mlaștini de la nord de Delta Dunării și nordul Mării Negre, cu Tighina și Akkerman (Cetatea Albă), zonă care nu intră în componența Moldovei actuale. Basarabia istorică nu face astăzi parte din Republica Moldova pe care românii o

numesc Basarabia, Besarabia. Basarabia au fost zonele de câmpie și mlaștini din capul apei Dunării și de pe malul Mării Negre, Bugeacul. Acum, etimologia alternativă propusă ca venind chipurile din cumană și dată ca însemnând 'părinte și domn', de la 'basar': a domni, și 'aba': tată, e absurdă și artificială. În schimb, vom vedea de îndată că denumirea 'Basarab', 'Besarab' se explică imediat prin persană. Ea nu înseamnă altceva decât: — 'în capul apei' sau: — 'în marginea apei' - 'ba-sar ab' ('ba-sar - e- ab'). Acum toată lumea o să învețe pe loc puțină persană / farsi, sau măcar cuvântul 'ab' = apă. În primul rând, limba persană nu s-a modificat deloc din secolele XII-XIII încoace. O știm pentru că avem atâtea inscripții, acte scrise, hârțoage de curte și comerciale și monumente literare precum uriașa epopee 'Shah Nameh', Cartea Regilor, a lui Firdusi. 'Ba-sar ab' ('Ba-sar - e- ab') = în capul apei. Așa se spune și nu se poate spune altfel, atât în persana de azi (farsi) cât și în cea de acum 7-8 secole pe care o descoperim în 'Codex Comanicus'.

- 'ab' آب este apa în persană. Ca apa din română, da, și nu e de mirare. Persana este o limbă indo-europeană, iar 'ab' e înrudit cu românul: apă. Așadar, în persană / farsi: 'ab' = apă. De aici vine și numele Punjabului, regiunea celor 5 râuri, dintre care unul e Indusul: 'panj-ab' = 5 ape = Panjab, Punjab ('panj ' = 5 în persană ca și în hindi sau țigănește, da).
- 'sar' سر este în persană capul, dar și prepoziția echivalentă lui 'pe'. 'Sar' e capul propriu zis, dar joacă și rol prepozițional precum în: 'sar-e-mez' = pe masă ('e' fiind acolo o particulă de legătură, numită 'izafet', care nu se scrie, iar uneori nici nu se pronunță). 'Sar-e-mez' poate însemna așadar: pe masă sau: capul mesei. La fel, 'sar-e-ab' = pe apă.
- 'ba' (sau 'be', în funcție de dialecte) به este o altă particulă echivalentă cu la, în sau spre. 'Ba-mez' înseamnă la masă, sau spre masă. 'Ba-ab' = la apă sau spre apă. Așa încât: la capul apei, lângă apă, nu se poate spune decât: 'ba-sar ab', 'be-sar ab', sau: 'ba-sar-e-ab' / 'be-sar-e-ab'.

Că iranienii puteau numi anumite râuri Apa o vedem din atâtea râuri siberiene precum marele fluviu Ob = Apa. Ba chiar din Antichitate, triburile iranofone au numit întotdeauna fluviile și râurile din bazinul Mării Negre: Apa. Ce putea fi mai natural pentru nomazii ajunși la malul Mării Negre acolo unde se varsă Dunărea și începe Delta decât să-i spună Capul Apei, la marginea apei: 'Ba-sar ab'? Sigur, nu vom ști niciodată cu certitudine, dar explicația prin iraniană este perfect logică și plauzibilă, întărită de faptul că nobilimea cumană vorbea persana la fel de fluent și cu același sentiment de superioritate cu care nobilimea rusă țaristă vorbea franceza, limbă pe atunci obligatorie". În timpul ultimului Negru Vodă, Mitropolia Vicinei (bizantină / "vizantină", în Vugeac / Bugeac, adică în S Basarabiei) i-a avut atestați - conform Dr. Ioan Mălinaș în "Pentarhia" - pe mitropolitul Teodor 1285-1292 și apoi pe mitropolitul Luca, până în anul 1305; acela în anul 1302 a propus Împăratului bizantin să primească în Imperiu circa 16 mii de Alani / Oseți din Mitropolia Vicina. În Isaccea - unde se pare că era reședința mitropolitului Vicinei / ce putea fi și din Măcin, de pe Dunărea Veche ori de altundeva - a fost reședința Imperială a puternicului han Kara Nogai (la Mongoli / Tătari, "Nogai" însemna "Lup" = "Câinele Stepei"); influența sa era din Oseția / Caucaz până în Volânia / Galiția (a cârmuit direct o mare parte dintre contemporanii Rumâni și din Sciți / Bulgari): de exemplu, fiul său Chaka s-a însurat cu Elena - fiica Țarului Cuman Gheorgu "Terter" - și a cârmuit Bulgaria în 1299-1300 (un an după decesul tatălui Kara / Negru).

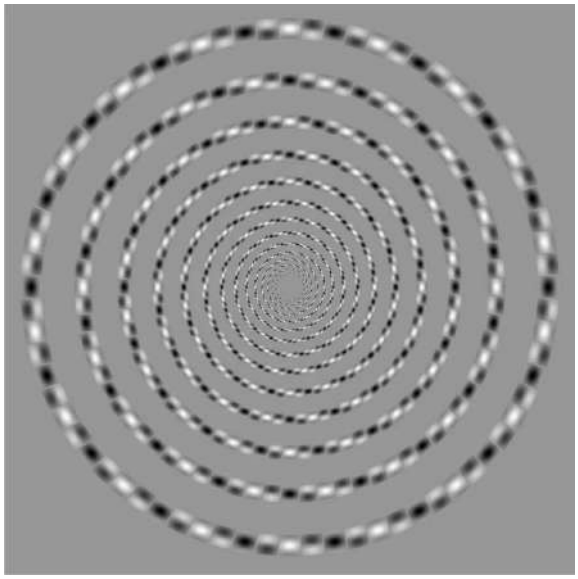

Sunt cercuri concentrice, nu spirală

Dr. Florin Curta - profesor Român de istorie Medievală la Universitatea Floridei / SUA - a echivalat "Terter" cu "Durut" iar Dr. Peter Golden - profesor emerit de istorie la Universitatea statului New Jersey / SUA - a susținut că Terter provenea din Bazinul Caucazian Kura (notat Arab "Durut" iar Rus "Terteroba"); tribului Terter / Durut i-a aparținut Khanul Koten al Cumanilor, învins de Mongoli pe Râul Kalka în bătălia din 31 V 1223 (era aliat cu Rușii): a murit la Pesta / Ungaria în 17 III 1241. Fiica lui, Elisabeta Cumana 1240-1290, s-a măritat cu Arpadianul Ștefan V - primul născut al Regelui Bela IV al Ungariei - fiind mama Regelui Ladislau Cumanul (omorât de Români și Cumani în anul 1290) și a Mariei 1257-1323, consoarta lui Carol II d'Anjou 1254-1309 / cârmuitorul din Napoli, a căror fată Margareta 1272-1299 s-a măritat cu Carol 1270-1325 / fratele Regelui Franței din Dinastia Capet, ei fondând Casa de Valois (denumire provenind de la înțelesul Normand literalmente pentru cine era conectat cu cei din "Vale"): dinaștii Valois au condus - imediat ce au apărut - pe coasta Albaniei Durres / Durazzo, urmașii (înrudiți cu nobilii Bourbon) cârmuind apoi Franța, până în Epoca Modernă. Se poate remarca atât onomastica Terter redând-o pe cea Caucaziană Ghergher, cât și sorgintea Sud Caucaziană a sa, din Bazinul Fluviului Kura al fostei Țări a Ghergarilor Albani de la Caspica: duri cârmuitori Medievali - așa cum erau știuți ca Durut sau Duras / Dulo - sângele acela, recunoscut Cuman, regăsindu-se împreună cu cel Arpadian printre liderii Europei Medievale (inclusiv de la dinaștii Negru Vodă ai Românilor Medievali, Maghiarilor Medievali, Albanezilor Medievali, Italienilor Medievali, până la dinaștii Francezilor Medievali); de altfel, academicianul A/Român Niculae Iorga în "Chestiunea Dunării" din anul 1913 a susținut despre Terter că "Numele nu e nici Bulgăresc, nici Românesc, e un nume Barbar, Uralo-Altaic, însă se poate întâmpla să poarte cineva un nume care să nu fie în legătură cu naționalitatea lui, cu limba pe care o vorbește de obiceiu. Deci singur numele lui Terter nu dovedește nimic, iar terminul de

'Cuman' e ambiguu. 'Cuman' și pe vremea aceasta, ca și înnainte, putea însemna și un membru al clasei stăpânitoare Cumane și un membru al poporului supus de Cumani, adecă Românii. În orice cas, domnitorul acesta de Vidin trebuie să fi avut rosturi înnainte de a ajunge stăpânitor de Târnova, se poate foarte bine chiar ca boierul acesta de la Dunărea vecină cu pământul nostru, coborându-se din cine știe ce strămoș Cuman, să fi avut sânge Românesc" iar în "Istoria comerțului Românesc" din anul 1925 savantul a mai scris despre "Gheorghe Terterii = 'Cuman' cu sânge Românesc, din părțile Severinului". Istoricul Gheorghe Popa Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - a studiat: "Murind în anul 1301, fără urmași, Andrei III / ultimul rege din familia arpadiană, s-au ivit 3 pretendenți la tronul Ungariei: Venceslav din Boemia, Otto din Bavaria și Carol Robert din Napoli, toți 3 înrudiți cu regii maghiari. În anarhia de atunci, tronul a fost ocupat de Venceslav care însă dezgustat, l-a părăsit curând, retrăgându-se în țara lui. În locul lui s-a încoronat Otto, care spre a se face popular a fost îndemnat s-o ia în căsătorie pe frumoasa fiică a secuiului Ladislau Kan II / voivodul Ardealului, aproape independent de regalitatea maghiară; a fost numai o cursă, căci Otto încăpând pe mâna lui Ladislau, acela îl băgă în închisoare (așteptând momentul să se suie pe tronul Ungariei - devenit acum liber - Carol Robert, pretendentul susținut de papă). La intervenții mari de afară, Otto - care era închis la Deva, capitala Ardealului pe acea vreme - a fost predat la 1308 domnitorului român, care l-a condus până la frontieră și i-a dat drumul". Dr. Laurențiu Rădvan a scris în "Orașele din Țările Române în Evul Mediu" din anul 2011 că "după eliberarea din prizonierat Otto ar fi plecat în Halici, unde regele Gheorghe (probabil cneazul Iurie 1301-1308) ar fi pornit un război în țara valahilor, împotriva unui necunoscut voivod; detaliile din Cronica lui Ottokar de Styria, situarea 'dincolo de munți', pomenirea valahilor și conflictul cu Haliciul permit identificarea acelui voivod cu un conducător din nordul Moldovei. Ultimul conducător al Haliciului a fost George-Iurie II, care la 1324 a luat titlul de 'dux Russiae'. Politica ambiguă a lui, care s-a aliat când cu lituanienii, când cu tătarii, a avut un sfârșit tragic, fiind asasinat de boieri în 1340; acela a fost pretextul unui atac al polonezilor conduși de regele Cazimir III, care a cucerit Liovul și a impus boierilor recunoașterea autorității sale în 1341, oferind în schimb păstrarea unei largi autonomii. În mod simbolic, începutul formării principatului Moldovei are ca reper anul 1342: atunci a murit hanul Uzbeg și tot atunci s-a urcat pe tronul Ungariei regele Ludovic, hotărât să se extindă dincolo de Carpați".

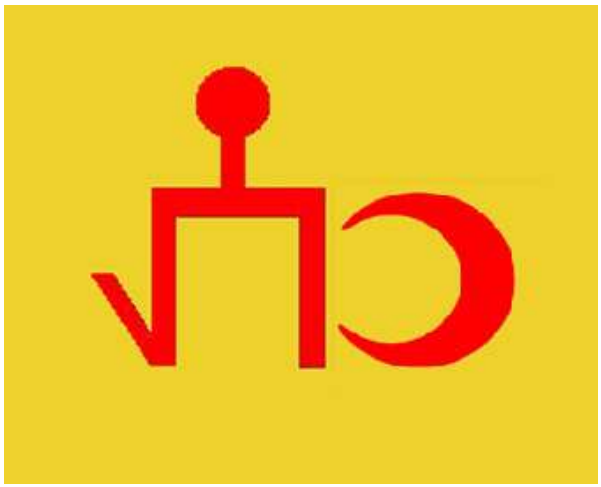

Steagul Hoardei de Aur

Pandemia de ciumă = "moartea neagră" izbucnită în Asia din anul 1330, a lovit puternic Europa după 1347 pentru câțiva ani, cauzând moartea a aproape jumătate din oameni: pe acel fundal în Bucovina s-a ivit întâi vasalul Maramureșean Dragoș-Vodă din Bedeu 48 lat. N, 23,39 long. E de pe Tisa pentru Ungaria iar apoi voivodul Bogdan I din Maramureș a organizat "Bogdania" = Moldova Medievală independentă. Este de observat că limba oficială a Hoardei de Aur - până la dezmembrarea din anul 1502 - era Cumana, scrisă cu alfabet Uigur. Numele şamanic Baksa al vracilor s-a păstrat printre Maghiari ca neam, Gheorghe fiind în Banatul secolului XIII o prezenţă certă, chiar dacă nu băştinaş ancestral (în secolul următor, ca de pildă în anul 1335, la Beregsău Mare 45,45 lat. N, 21,01 long. E şi pe Valea Râului Mureş în portul Periam / fost Grădişte au fost menţionaţi localnicii preoţi Gheorghe - ca plătitori de dijme papale - iar în 5 X 1350 un document menţiona castelanul Caransebeşului ca fiind magistrul Grigore / forma Slavonă a lui Gheorghe, comitele Caraşului / şeful său cârmuind din Ilidia): spre exemplu, în 24 VI 1405 castelanul Timişoarei era George "Parvus" / însemnând "cel Mic" iar în 27 X 1409 a fost atestat Cneazul Cărăşan Gheorghe (atunci militarul Voicu a primit - la recomandarea generalului Filipo Scolari care cârmuia Timişoara - domeniul de la Hunedoara, la S de Deva); în acele timpuri, ale castelanului Gheorghe / Grigore iar apoi a Cneazului Cărăşan Gheorghe dar şi a altora Gherga, Caransebeşul - capitala Ţinutului Gugulanilor - era deopotrivă reşedinţa districtului Sebeşului şi locul de judecată al pricinilor din Temeşiana / Timişiana, devenind sediul Banatului Severinului (Sebeş - aflat între cele 8 Districte Medievale Româneşti ale Temeşianei - se numea astfel după Râul izvorând din Muntele Mic, cu abaterea plină de mori prin oraş sub numele de Ieruga, gura aceluia fiind în Timiş). De altfel, umanistul Român Nicolae Olahul a definit în anul 1536: "zona dintre râurile Timiș și Mureș se numește Timișiana" / Temeșiana. În secolul XIV, mutarea capitalei Banatului Severinului în Caransebeş - de la Turnu Severin - s-a datorat castelanului Gheorghe / Grigore al Caransebeşului de la mijlocul acelui secol (acum, atât în Bocşa cât şi în Caransebeş 45,25 lat. N, 22,13 long. E din judeţul Caraş-Severin sau pe larg în judeţul Timiş, etc. - ca de altfel în multe alte localităţi Bănăţene - există Gherga, ca nume de familie fiind şi Gheorghe / însă prenumele Gheorghe e cel mai răspândit); în Banatul Medieval mai erau în uz şi alte forme Ghergane, ca de exemplu în 31 I 1223 un călugăr Grigore a fost afurisit de papă pentru că a făcut unele pagube în Arad / Orod, la 1 IX 1318 stăpânul moşiei Sângeorge din Timiş era magistrul Grigore, în 5 VI 1325 Grigore şi-a pierdut în Caransebeş o posesiune zălogită, în 7 III 1345 Grigore a fost numit de papă ca episcopul Cenadului, în anul 1382 primul episcop Latin al Severinului a fost călugărul Dominican (din Ordinul fraţilor predicatori) Grigore / Gregorius, ş.a.

În lucrarea din anul 1898 "Negru-Vodă, un secol şi jumătate din începuturile statului Ţării Româneşti 1230-1380", academicianul Petriceicu Haşdeu a analizat situaţia dinaintea proclamării UngroVlahiei: "Domnia lui Litean Vodă începu după 1242 (după năvala Mongolo-Tătară), până în 1278; era un principe foarte remarcabil, din viaţa lui un eveniment important fiind încuscrirea cu despotul Sârb Milutin. Dar înainte de toate, să mă opresc o clipă asupra onomasticii. Litean nu este nume de botez, nici un nume Românesc poporan. Întrucât Litean nu figurează într-o proprie subscriere personală, ci numai din partea altora, este mai curând o poreclă, după cum poreclă era la regele Ungurilor contemporan Ladislau 'Cumanul'. Lui Ladislau, Ungurii îi ziceau 'Cumanul' din cauza legăturilor celor intime ale acelui rege cu Cumanii. Românește, Liteanul are o accepţiune foarte apropiată, însemnând 'păgân'. Nu urmează că Litean Vodă va fi fost necreştin, dar se vede orişicum că era rău creştin, nu era creştin ortodox, fiind aplecat către ritul Grecesc mai puţin decât către cel Latin. Pentru viteazul voivod Oltenesc numele Litean nu era altceva decât o poreclă cu sensul de 'păgân' şi mai în specie cu acela de 'eretic' sau 'papistaş'. Neortodoxia - mai propriu catolicismul - lui Litean Vodă era în legătură cu energica propagandă papală în Oltenia tocmai în acea epocă. Într-o bulă din 1238, înainte de urcarea pe tron a lui Litean Vodă - pe când el era un simplu kneaz - papa Gregoriu IX spunea că în Ţinutul Severinului s-a înmulţit atât de tare numărul catolicilor, încât era lipsă de un episcop deosebit. Episcop nu s-a înfiinţat, dar misionari trebuia să fi fost destui. Pentru Litean Vodă papismul poate să nu fi fost decât o dibăcie politică; oricum însă, acea şovăire religioasă, acea 'lepădare de lege' se vede a-i fi atras porecla de Litean. Se naşte dară întrebarea: care să-i fi fost lui Litean Vodă numele de botez? Dimitrie Cantemir descoperise că pe la 1274 regele Sârbesc Ştefan Milutin Nemania ţinea în căsătorie pe fiica unui domn din Ţara Românească; o descoperise întemeiendu-şi acea aserţiune pe textele combinate din 2 bizantini: George 'Pachymeres' născut în prima jumătate a secolului XIII şi Nicefor Gregoras, născut la finele aceluiaşi secol, amândoi contemporani cu evenimentul. Ea fusese prima dintre nevestele regelui Sârbesc de care fără divorţ s-a despărţit după câţiva ani, trimiţând-o înapoi în România; despărţirea cată să fi avut loc după 1278, după moartea principelui Litean Vodă în timpul războiului cu Ungurii. Căpătând această trainică temelie istorică, să trecem acum la poezia epică a Sârbilor şi a Bulgarilor totodată, de unde apoi vom ajunge la Litean Vodă într-o baladă poporană Românească. Regele Sârb - zice 'Balada lui Ştefan' - a trimis peţitorii să-i aducă mireasa din oraşul păpistăşesc numit Ledian (deci vrea să-şi ia nevastă din străinătate pe fiica regelui catolic din Ledian) şi destăinuie numele de botez al lui Litean Vodă, arătând că principele se numea Mihail; în balada Bulgară poporană intitulată 'Vâlko', eroul peţeşte o prinţesă de altă religie, de 'lege lepădat', într-o variantă Litean Vodă purtând numele Smeletin, care ar putea fi o fuziune etimologico-poporană din ambele nume: Mi-Letin ('S' fiind protetic, numele personal 'Smeletin' neaflându-se în onomastica Bulgară, nici în calendarul Slavic în genere). Şi mai explicit se exprimă o cronică Sârbească din secolul XVII, adică: 'Basarabă Vodă a dăruit fiicei sale şi ginerului său, regele de la Deceani, o parte craioveană a voivodatului negru Românesc, atât oraşul, precum şi litoralul Dunărean de la Olt până la munte'; o altă cronică Sârbească (nu mai veche) vorbeşte despre Ştefan Duşan - tatăl regelui - că 'avusese şi un război cu UngroVlahia şi apucase de la ea nişte locuri, pe care însă le-a înapoiat la încheierea păcii, când s-a logodit fata lui Basarabă cu fiul său". Rezultă că cele 2 cronici Sârbeşti sunt interesante, având amănunte ca: a fost un război între Sârbi şi Români înainte de încuscrirea domnească; scena întâmplării s-a petrecut în judeţele de la Dunăre, de la Olt prin Craiova până la Munţii Carpaţi iar oraşul Ledian al regelui Mihail trebuie căutat undeva în regiunea Olteniei. În cronica Muntenească ne întâmpină un Mihail Vodă, despre care zice că era un Basarabă de la Sud, un knez din Dolj; ei bine, după istoria cea legendară a Sârbilor încuscrirea regelui Milutin cu un Basarabă numit Mihail are loc tocmai în Dolj şi tocmai Mihail era numele de botez al domnului Românesc Litean Vodă. În scurt, datele tradiţionale ale Românilor fiind pe deplin conforme cu datele tradiţionale ale Sârbilor, cele 2 curente tradiţionale independente ar constitui un fapt istoric verificat, chiar de nu i-ar veni în ajutor alte consideraţiuni concordante. Reşedinţa lui Litean Vodă - a lui 'Mihail' din varianta Sârbească - era dară în Dolj; oraşul Ledian - cel din poezia epică a Sârbilor şi a Bulgarilor - nu se potriveşte cu Craiova, ce se află departe de Dunăre, pe când acel Ledian avea a face cu navigaţiunea, ba şi variantele Româneşti indicând o poziţiune Dunăreană. Prototipul formei este învederat Românul 'Litean', de unde de-a dreptul Sârbul 'Ledian'. În balada Sârbească cea fundamentală nu era un oraş deschis, ci o cetate, 'Albul Ledian', având porţi închise, turnuri înalte şi dominând o câmpie. În balada Bulgărească cea cu regele Smeletin este un mare oraş maritim - sau în apropiere de mare - având palate; un cântec Bulgăresc cules de fraţii Miladinovtzi spune că 'de la Mare la Dunăre nici un oraş nu e mai mare decât Ledianul', unde e foarte instructivă menţiunea Dunării, care nu înseamnă altceva decât între oraşele Dunărene în sus de la revărsarea în Marea Neagră strălucea oraşul lui Litean. Dar caracteristica Sud-Slavică cea mai comună a Ledianului este aceea de a fi un cuib de eretici, de răi creştini, de 'Letini'. În varianta din colecţia fraţilor Miladinovtzi, Letinii de acolo nu sunt numiţi păgâni, ci creştini călcători de obiceie bisericeşti; o altă variantă Bulgară, culeasă în Macedonia, a înlocuit Ledianul cu România sau 'Negri-Români', revărsând asupra lor cele mai cumplite blesteme. În loc de 'Ledian' = 'România' din redacţiunea Bulgărească, în cea Sârbească ne întâmpină 'blăstămata Indiă', unde acea 'Indeia' nu e decât forma metatetică din Românul 'Nedeia'. Rezumând dară tradiţiunea Sârbo-Bulgară, poziţiunea cea mai probabilă a oraşului Ledian era undeva în România un port comercial la Dunăre, acolo unde pluteau corăbiile din Marea Neagră şi unde era răspândit catolicismul. Marele nostru culegător de basmuri, Petre Ispirescu, auzise în Muntenia - nu la Olteni - o poveste intitulată 'Fiul vânătorului', din care extrag: 'Fiule al vânătorului, mi s-a spus de un oarecine că te-ai fi lăudat că poţi aduce meşteri de la Nedeia-cetate, să-mi zideşti un palat. Să-mi dai - zise fiul vânătorului - o sută de corăbii cu sare. După o călătorie lungă, ajunse la Nedeia-cetate. Acea cetate era vestită pentru meşterii ei, care învăţaseră meşteşugul de la zâne, şi nu putea nimeni să intre acolo. Fiul vânătorului dacă ajunse, se coborî la uscat şi voi să intre la cetate; dară la porţi îl opriră ostaşii'. Acea cetate, ale cărei porţi erau închise şi până unde călătoreau corăbii, fiind un oraş industrial, vestit pentru meşteri - Nedeia din basmul Românesc - nu se deosebeşte prin fond de legendarul Sârbo-Bulgar Ledian; aci totuşi, basmul Românesc adaugă pe faţă ceva importantisim: stăpânii din Nedeia-cetate căutau sare cu orice preţ, luând sare din depărtări şi dându-le în schimb mari zidari. În Evul Mediu, aceste 2 amănunte distingeau în specie pe Veneţiani - numai pe Veneţiani - despre cari habar n-avea răposatul

Ispirescu şi asupra cărora voi insista. În geografie există oare vreundeva o localitate Ledian, care să se potrivească cu datele tradiţiunii? Nu. Din contra, Românul Nedeia este o realitate geografică. În Dolj, în plasa Bălţii, chiar lângă Dunăre, în apropiere de gura Giului / Jiului, se află o mare localitate Nedeia, aşezată la o baltă ce-i zice de asemenea Nedeia, care comunică cu Dunărea printr-un mic curs de apă numit 'Gârla Nedeilor'. Pentru a înţelege bine natura acestei poziţiuni, iată o schiţă:

Nedeia dară formează pe Dunăre un punct intermediar între Calafat pe de o parte şi Corabia pe de alta, nu departe de Rahova din Bulgaria. Trag mai dinainte cu tot dinadinsul băgarea de seamă asupra celor 2 puncturi: Calafat şi Corabia. La Olteni, 'nedeia' înseamnă târg, cuvânt în vechime comun tuturor Românilor (în Latină, 'nundinae' = bâlci / târg); cuvântul este foarte vechi la Români, având o semnificaţiune concretă, necontroversată, care nu se poate aplica decât la o localitate comercială. Iată dară ce este prin origine satul cel Dunărean Nedeia din Dolj; nici un alt sat cu acest nume ne-existând absolut nicăieri în întreaga Românie, deci la el şi numai la el se raporta Nedeia-cetate din basmul Muntenesc al lui Ispirescu. De vreo 2 secole încoace, Nedeia a scăzut, pierzând din ce în ce mai mult rolul ce-l va fi jucat oarecând mai înainte; într-un hrisov din 1530 se zice că 'Nedeia cu toate hotarele pe unde au fost hotarele cele bătrâne' aparţinuse lui Pârvu, banul Craiovei, adică unui Basarab de la sfârşitul secolului XV, a cărui moşie era prin moştenire, prin urmare o veche proprietate a Basarabilor în Dolj. Locuitorii din Nedeia sunt Nedeiani. Cândva, un număr oarecare dintre dânşii au emigrat, întemeind un mare sat în Neamţ, numit Nedeiani, de unde prin metateză Indeiani: metateză identică cu cea Sârbească. La 1657, privind biserica acelui sat Indeiani = Nedeiani, o notiţă era despre 'ficiorul popii Gligori de Indeiani'; astăzi, acel sat se numeşte Ghindăoani, printr-o etimologie poporană de la 'ghindă' (sătenii nemaiînţelegând numele cel vechi, pe când derivaţiunea cea istorică era de la Nedeia din Dolj, singurul sat Românesc cu acest nume). După ce am văzut că satul Nedeia din Dolj ('Nedeia-cetate' din basmul Muntean) era o vastă şi străbună proprietate a Basarabilor, putem să trecem la Letinii de acolo. În secolele XII şi XIII, Românii cunoscuseră mai întâi pe Veneţiani, ale căror corăbii cutreierau Marea Neagră şi nu puteau de acolo să nu viziteze din când în când Dunărea până unde e navigabilă, mai ales dară până la Vidin, deci până la Calafat; însuşi numele Calafat este un termen Italian, ce însemnează că corăbiile se opreau acolo şi se reparau pentru întoarcere: Italieneşte 'Calafato' / Calafatul explică 'Corabia' prin care trebuiau mai întâi să treacă corăbiile Veneţiene iar la mijloc între Calafat şi Corabia este Nedeia / 'Nundinae' - punctul cel mai comercial - la vărsarea Giului / Jiului în Dunăre. Veneţianii au fost cei dintâi Italieni cu cari de-a lungul Dunării, mai cu seamă în Oltenia cea avută, Românii făcuseră cunoştinţă în Evul Mediu, de unde rezultă că asupra străinilor s-a generalizat în graiul Românesc termenul 'venetic', în realitate nefiind decât numele Veneţianilor; cu sensul Românizat, de la noi cuvântul a trecut la Unguri: 'venedek' = 'oaspe' (bizantinii şi otomanii spuneau similar). Fie prin Ungaria, fie înaintând de la Dunăre, Veneţianii reuşiseră în Evul Mediu a se coloniza pe alocuri în România; proba cea mai izbitoare despre aceasta este Veneţia cea din Făgăraş, astăzi 2 mari sate Româneşti: Veneţia de Sus şi Veneţia de Jos. O familie Făgărăşană boierească de acolo şi-a pus în capul genealogiei pe un Veneţian tocmai din anul 1185: 'Vixit Gregorius primus Venetus Anno Domini 1185', adică numai cu vreo jumătate de secol înainte de Litean Vodă. Sunt nu mai puţin interesanţi Veneţianii de la Nordul Olteniei. În Gorgiu / Gorj, aşa-numiţii 'aurari' de la Novaci nu pot fi decât posteritatea unei colonii Veneţiane; ei nu sunt deloc Ţigani ca obişnuiţii 'rudari', cei mai mulţi sunt blonzi cu ochi albaştri, toţi vorbesc numai Româneşte şi păstrează tradiţiunea de a fi fost aduşi în vechime la noi 'pentru a lucra aur' iar ceilalţi Gorjeni îi privesc ca 'un alt neam, nu Români neaoşi, ci fraţi cu Românii'. Voi da îndată o dovadă dialectologică decisivă despre Veneţianismul acelor aurari. În graiul lor - folosind cuvinte pe care nu le întrebuinţează ceilalţi Gorjeni - am recunoscut din capul locului că 2 sunt exclusiv Veneţiane. Unul din cele 2 este un termen de zidărie: 'streaşina' la ceilalţi Gorjeni, în graiul aurarilor se cheamă 'sugrunde', la Veneţiani 'sotogrondal'. Cuvântul celălalt face parte din viaţa poporană cea mai intimă a Veneţianului: la aurari, 'colie' înseamnă ceva fraged, mai cu seamă despre copii (de exemplu, expresia 'erai o colie până mai deunăzi'), identic fiind în familiile Veneţiane. Probabil că erau Dalmatini sau Veneţiani aduşi în Oltenia pentru lucrarea minelor de aur. Numele, sensul şi poziţiunea cea Dunăreană a Nedeii între Corabia şi Calafat ar fi ele singure destule pentru a întrevedea amestecul Veneţianilor în secolele XII-XIII. Tradiţiunea Muntenească despre portul Nedeia-cetate şi identitatea sa cu tradiţionalul oraş Românesc Ledian al Sârbo-Bulgarilor vin a întări acea bănuială. Gheorghe Iannescu, fruntaşul geografiei noastre militare, constată că 'Lacul Nedeia intra altă dată în matca Dunării' iar prin urmare aşezarea Nedeia era atunci imediat fluvială, după cum şi figurează în secolul trecut pe harta lui Franz Sulzer; la Nedeia se află urme de zidării vechi şi urmele unui pod peste fluviu. Veneţianii erau catolici, adică Liteni sau Letini. Mercantili însă la culme, zarafi, neguţători şi meseriaşi mai presus de toate, dânşii dintre Italieni au fost totdeauna cei mai răi creştini chiar din punctul de vedere al papismului. Întrucât ei trebuiau să aibă o importantă staţie Dunăreană la Nedeia, poate chiar o colonie - mai ales când şi domnia acolo un principe Român trecut la catolicism - knezul şi-n urmă Voivodul Mihail Basarabă supranumit Litean sau Letin cel 'lepădat de lege', blăstemele ortodoxe asupra acelui oraş în poezia poporană a Sârbo-Bulgarilor se justifică. După moartea Doljeanului Litean Vodă şi după ce Genovezii au izbutit a izgoni cu totul din comerţul Mării Negre pe Veneţiani, Nedeia nu putea să-şi mai menţină mult timp fosta-i strălucire. În secolul XIV îi mai rămâne totuşi memoria internaţională într-un fragment geografic de atunci, intercalat într-o cronică Rusească: numele Slavic al Nedeii cată să fi fost 'Nedin-grad' sau 'Nedin', sufixul adjectival topic 'din' fiind obişnuit, prin analogia cu apropiatul trans-danubian 'Vidin' (în acel fragment geografic se înşiră mai multe oraşe pe Dunăre, dintre cari în Ţara Românească o singură localitate, Nedin). Mihail Vodă Liteanul fusese de baştină un bogat kneaz Doljean; devenind însă în urmă Voivod (după încetarea dominaţiunii Mongole), el trebuia mai întâi să fie recunoscut de către

ceilalţi Basarabi într-un alt punct: un centru politic al Olteniei întregi. În secolul XIII, pe când Voivodatul Oltenesc se întindea la Nord asupra Haţegului şi peste Codrul Valahilor până în Făgăraş, atunci punctul politic cel mai central, cel mai apărat din toate părţile, era zona superioară a Giului / Jiului. În adevăr, din toate oraşele Olteneşti, numai unul poartă până astăzi numele specific de Târg, adică urbe prin excelenţă. Deşi lângă Giu / Jiu era Nedeia, deşi Craiova e lângă Giu / Jiu, totuşi punctul din Gorj se numea exclusiv Târgul Jiului; ca scaun domnesc, el se zicea şi Curte, de unde o comună învecinată se chiamă până acum diminutiv Curtişoara. Din Târgu Jiu cată să se fi urnit Mihail Vodă Liteanul când s-a dus să combată năvălitorii Unguri în Haţeg (pentru Olteni, Târgu Jiu era într-o vreme ca Suceava în urmă pentru Ştefan cel Mare). Rola Piekarski - şeful cercului literar din centrul Gorjului - anunţă că în zona Târgu Jiului, în plaiul Novacilor, poporul cunoaşte foarte bine pe ‘Letin Vodă, un mare viteaz vestit pe Gilort în sus, care se bătuse cu Ungurii dincolo peste munţi’. Catolic, crescut la Nedeia printre Veneţiani, este de crezut că Litean Vodă adusese la Novaci acea colonie Veneţiană de aurari, despre care am vorbit mai sus; puternic prin vitejia, prin bogăţia şi prin cultura occidentală totodată, acel principe nu degiaba devenise un personaj epic la Români şi la Slavii de peste Dunăre. Primul Bălăcean, cel dintâi ‘nebun de vitejie’ din neamul său, ne întâmpină în faimoasa baladă poporană Sârbă; luptătorul Român de care se temeau Sârbii era un Uriaş, capul oştirii Româneşti (cu sensul Sârbesc militar, nu administrativ sau politic): el a fost favoritul lui Litean Vodă şi a fiicei aceluia, partea cea fundamentală a blazonului familiei - confirmat de Curtea din Viena - fiind leul judiciar cu sabia şi cu cumpăna în faţa fluviului, reprezentând demnitatea de kneaz Bălăcean în Teleorman.

Teleormanul - o zonă până atunci Cumanică, ba încă mai înainte Pecenegă - intrase de curând în sfera de influenţă a Basarabilor din Oltenia şi avea în capul său knezi Bălăceni, cari stăpâneau acolo peste un element Românesc amestecat cu rămăşite Turanice, de unde numirea într-un text la Franciscus Pejacsevici de ‘Tartari Bassarabi’. ‘Letopiseţul de la Putna’ (cronica anonimă scrisă la începutul domniei lui Ştefăniţă Vodă 1517-1527, despre voivozii Moldovei) prezintă legenda originii Românilor din Veneţia, ce nu se putea naşte aiurea şi-n alt timp decât în Oltenia secolului XIII, când Veneţianii aşezaţi la Nedeia / Dolj au înaintat la Novaci / Gorj iar de acolo povestea a ajuns - prin Maramureş - în Suceava. Miron Costin a scris: ‘Este un sat numit Cuha în Maramureş, unde locuia cu ai săi Dragoş - fiul lui Bogdan - iar Bogdan era mândru de înrudirea sa cu vechii domni’. Strămoşul Basarab al lui Bogdan a plecat din S Carpaţilor pe la 1285, prin gonirea Letinilor din Oltenia de către knezii ortodocşi”. Este probabil că acela a fost din neamul fraților Mihai “Litovoi” și Iancu “Bărbat” - tocmai răscumpărat din captivitatea regelui Ladislau Cumanul - stăpânind Lytua din S Ținutului Hațegului, nobil Băsărăbesc stabilit pe Valea Izei deodată cu cununia Anei (fiica lui Iancu “Bărbat”), măritată atunci cu Marele Herțeg Tihomir / Negru Vodă din N Carpaților Meridionali; printre succesorii lui Bogdan I la domnia Moldovei - urmașii săi dinastici - au fost interesanți Costea, născut în Țara Românească și ajuns acolo desigur ca parte a familiei Voivodale, împreună cu nepotul Iurga / Iuga “Ologul” (a cărui mamă era genetic Ghergană = nora lui Costea), Vodă care după ce a domnit în Moldova a răposat în Țara Românească, la începutul secolului XV, Mircea “cel Bătrân” sprijinindu-l pe Alexandru “cel Bun” = nepotul lui Costea la domnia vecinei Țări a Moldovei: legăturile Voivodale dintre cele 2 state Românești - Valahia și Moldova - au fost puternice dintotdeauna, inclusiv în timpurile organizării lor Medievale. (Ca o remarcă: în Oltenia, însuși răspândirea numelui Marin ar releva prezența Medievală Veneţiană / pe atunci mare putere Marină; în prezent, Nedeia aparţine comunei Gighera 43,50 lat. N, 23,47 long. E / judeţul Dolj - unde până în perioada interbelică a fost o staţiune de băi minerale şi nămol - iar Cuhea 47,41 lat. N, 24,16 long. E din judeţul Maramureş se numeşte azi Bogdan-Vodă, întemeietorul Moldovei avându-şi iniţial reşedinţa acolo, în Grădina lui Cârlig). Este de știut că în anul 1285 Tătarii de sorginte Alană conduși de strănepotul Împăratului Mongol Ghenghis, generalul zis Kara, adică Negru / Nordic, “Nogai” - însemnând în Graiul Mongol al Hoardei de Aur “Câinele Stepei” = “Lupul”, strămoșul Gârgelilor din Dobrogea, el fiind ginerele Împăratului bizantin Mihail Paleologul, cârmuind Est Europeni ca Oseții / Georgienii Caucazului ori Vlahii Volâniei / Galiției - împreună cu unii aliați Ruși, au atacat Ungaria (au intrat în Ardeal pe la Brașov și au ajuns până la Pesta), respectiv au atacat și Balcanii (au controlat partea dreaptă a Dunării, inclusiv Timocenii - foștii Tribali - între Ținutul Branicevo / Serbia și Ținutul Vidinului / Bulgaria, anume Sudul Gherdapurilor, la S de Banat); în acel an s-a confirmat că în Banat, moșia Belinț - “pepinieră” Gherga - era (ca și o bună parte a regiunii, până la Munții Carpați aflați în răsărit) condusă de descendentul Toma al Dinastiei din Cenad: pe atunci, Românii dinspre răsărit de Banat, de la N Carpaților Meridionali, din Ținutul Amlașului și din Ținutul Făgărașului - cârmuiți de Herțegul Negru - împreună cu Rumânii din S Carpaților (până la Dunăre) s-au înțeles cu Rușii și Tătarii cârmuiți de Hanul Nogai pentru a se desprinde atât de influența clientelară, cât și de influența catolică a Ungurilor cârmuiți de Arpazi (fiul Basarab I “cel Mare” / “Întemeietorul” Țării Românești independente ajungând denumit “schismatic” - adică ortodox - de către Carol Robert d’Anjou, primul Rege ne-Arpadian pe linie paternă - al Ungariei). După victoria de la Posada din anul 1330 - Regele Carol Robert d’Anjou al Ungariei fiind învins - Basarabii Valahiei i-au impulsionat pe Românii din Maramureș ca să se opună Ungurilor / Maghiarilor: așa s-au emancipat cei care au decis să cârmuiască Moldova din Bucovina. Imediat după anul 1290, după ce în N Dunării inferioare Românii cârmuiți de Tihomir Negru Vodă au constituit Valahia în timpul ultimului Rege Arpadian al Ungurilor, în S Dunării Sârbii cârmuiți de Ștefan Dragutin au scos din stăpânirea Bulgarilor definitiv Belgradul și Ținutul Branicevo (stăpânirea Bulgară fiind până în Ținutul Vidinului, inclusiv).

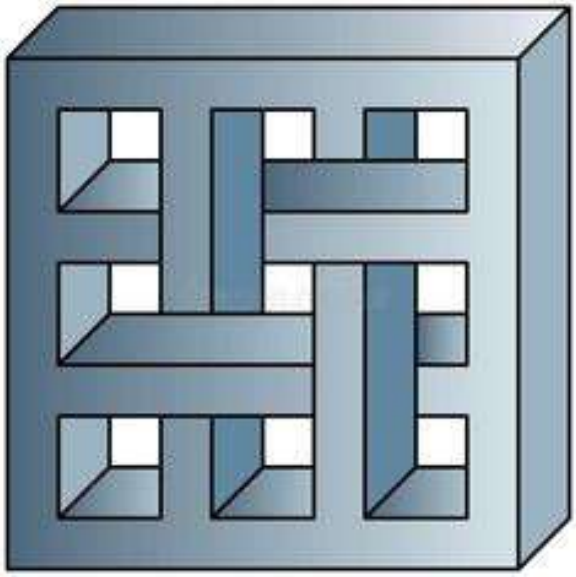

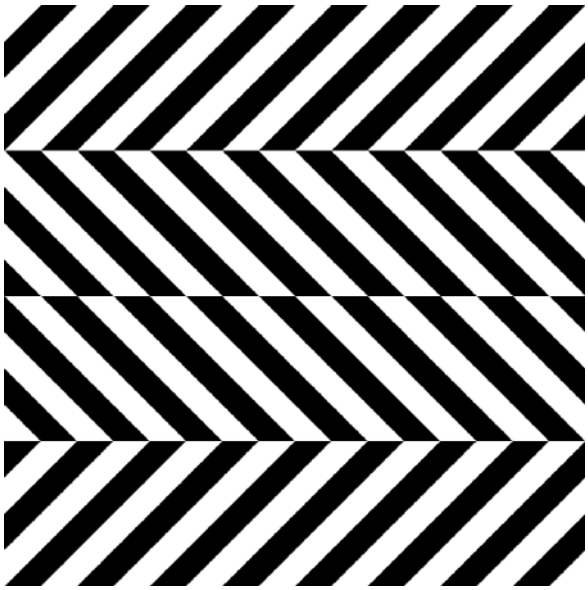

În “Dicţionar etimologic al limbii române” din anul 2009, Dr. Mihai Vinereanu a enunţat: “Craiova - capitala Olteniei - a derivat din ‘crai’, cu sufixul ‘-ova’ existent în traco-dacă. Craiova a fost capitala Olteniei dinaintea întemeierii statului feudal Ţara Românească. Liderii Olteniei s-au unit de bună voie cu principatul lui Basarab I, păstrându-şi într-o mare măsură autonomia. Este posibil ca ei să se fi numit ‘crai’ până la unirea cu principatul lui Basarab I şi de aici numele de Craiova. Dar, titlul a devenit nepotrivit atunci când autoritatea supremă a trecut în mâinile suveranului de la Câmpulung, ei numindu-se de atunci încoace bani ai Craiovei, un titlu mai mic decât acela de crai. Denumirea de Bănie este un indiciu destul de clar în acest sens. Cu alte cuvinte, numele de Craiova provine de la crai, precum cel alternativ de Bănie provine de la ban”. În cartea din anul 1924 “Criptografia şi istoria Românească” autorul Em. Grigoraş a scris: “Tradiția orașului Craiova anunță că a fost creiat de Asani și că biserica Sf. Dumitru din acel oraș a fost de asemenea zidită de Asani. Avem la 1111 o Oltenie independentă. Acolo domnia un anume Cosnilă Assan, probabil străbunicul lui Petru și Ion. El se considera nobil bizantin, căci avea un văl cu vulturul bicefal. Ori mai degrabă acei Asani erau scoborâtori ai cine știe ce împărați Romani, originari din țările noastre”. Într-adevăr, cadrul conferit de vecinii Nord Dunăreni, cu Muntenia organizată în prima Țară Română Medievală independentă din secolul IX, cu Banatul organizat de la sfârșitul secolului IX prin Vodă Glad, Sudul Ardealului organizat de la sfârșitul secolului XI prin Dinastia Negrilor Vodă - chiar pe cursul mijlociu și superior al Râului Olt - permitea organizarea Olteniei în secolul XII prin strămoșii Asanilor / Asăneștilor: Imperiul Româno-Bulgar s-a născut la sfârșitul secolului XII prin ajutorul dat de Valahii Nord Dunăreni neamurilor A/Rumâne din Balcani cârmuite de dinaștii Asani, anume Vlahi Sud Dunăreni (care au refăcut vechea structură anti-bizantină ce încetase să existe la începutul secolului XI); precizând repere calendaristice, în ordine cronologică au fost o parte din Banat cucerit de Unguri în anul 1030, Muntenia ca Voivodat Românesc restrâns din anul 1048 de pe partea Dobrogeană din cauza Pecenegilor, Sudul Ardelean cârmuit după anul 1080 de dinaștii Negru-Vodă și Oltenia atestată ca independentă la 1111 (apoi Românii Nord-Dunăreni au cooperat cu cei Sud-Dunăreni, formând din anul 1185 Imperiul Româno-Bulgar cârmuit de Asănești = dinași Vlahi).

Românii din Balcani

Balcanii

Așa cum e general acceptată în spațiul Românesc influența creștină din Galileea încă din secolul I - prin apostolul pescar Andrei și anturajul său - legăturile dintre Orientul Apropiat (Canaan, Anatolia, etc.) și ceea ce e azi România au fost multiple și puternice de-a lungul timpurilor; legăturile dintre Asia apuseană și Europa răsăriteană n-au existat doar în vechime - ori numai în Antichitate - ci ele au fost sistematice, dovedite de istorie: așa cum acelea s-au putut întâmpla în trecut, tot asemănător s-au putut întâmplat și apoi (motivele fiind diverse / nenumărate), ele petrecându-se și acum. Academicianul Niculae Iorga a început “Istoria Bisericii Româneşti” astfel: “Românii se coboară din amestecul autohtonilor, adică al băştinaşilor Iliri şi Traci, vechii locuitori ai Peninsulei Balcanice, moştenitorii sau Moştenii ei, cu elemente din Imperiul Roman, care - de seminţii deosebite - se deprinseră a vorbi limba Latină a poporului de jos. Tracii şi Ilirii au trăit şi au murit, afară de excepţii rare, în legea lor păgână. Acea lege cuprindea închinarea puterilor naturii: cerul înainte de toate, cu lumina zilei, început al tuturor lucrurilor şi veşnic îndemn la viaţă dar - în acelaşi timp - credinţa nespus de puternică şi gata de orice jertfe în viaţa veşnică a sufletului omenesc. Acei strămoşi ai neamului

nostru n-aveau nici o închipuire de Iad şi de Rai, locaşuri de petrecere dureroasă sau senină şi răsplătitoare a sufletelor desfăcute din trecătorul trup pământesc; ei nu se aşteptau la o judecată a lui Dumnezeu asupra faptelor săvârşite în viaţă, o judecată de pe urmă care să despartă pentru vremi fără sfârşit pe vrednici de nevrednici şi pe cei buni de cei răi. Ei erau siguri însă că dincolo de nori şi de albastrul văzut al cerului este sălaş de veşnicie netulburată pentru ostaşul bun, pentru femeia gospodină care a dat feciori voinici neamului, pentru toţi cei care au murit fără să-şi fi înjosit mândria şi să-şi fi pătat cinstea. Cu deosebită râvnă doreau această împărăţie a cerurilor; cel ce se năştea era căinat în leagănul său pentru suferinţele care-l aşteptau iar înaintea mortului se cântau cântece de bucurie pentru izbăvirea lui din necazuri şi intrarea lui în fericirea ce nu mai are margini. Şi, când neamul voia să trimită la cer un sol cu veste de durere şi cu chemare de ajutor, fiecare era vesel să fie ales de sorţi pentru a fi zvârlit prin aerul sfânt al zilei şi, căzând, să moară în vârful sulițelor ce-l aşteptau jos. Plugarii, veniţi din Vestul Romanizat al Peninsulei Balcanice, fără ordin şi fără conducere, coloniştii aduşi de Traian - întemeietorul Daciei Romane - ca şi aceia care înainte de dânsul se aşezară în provinciile mai vechi ale Romei cuceritoare, Iliria şi Moesia, veteranii care nu mai aveau un caracter curat Roman din punctul de vedere al neamului, erau păgâni în cea mai mare parte. Acel păgânism n-avea a face însă, îndeobşte, cu păgânismul rafinat, filozofic, al învăţaţilor din imperiu, care-şi hrăneau sufletul cu vechea filozofie Elenă, tălmăcind în abstracţiile ei sublime vechile superstiţii şi legende, vechile alegorii naive ale popoarelor de pe malurile fericite ale Mării Mediterane. Astfel, la acei Romani, de obârşii foarte deosebite, aveau o mare trecere miturile sălbatice, sumbre, orgiastice, pline de zgomot, de desfrâu, de dureri mari şi de bucurii supraomeneşti ale Asiei pătimaşe şi superstiţioase, de unde au venit pe rând toate beţiile şi toate entuziasmele. De aceea pietrele de mormânt ce s-au găsit între hotarele Daciei sau ale Moesiei pomenesc adesea, pe lângă atât de larg înfăţişatul 'Erou Trac', călăreţul pus în legătură cu cultul Cabirilor, ca ocrotitor dincolo de mormânt, pe marele zeu Mitra care se bucura de sângele jertfelor revărsat în groapă, pe zeiţa Isis a tainelor Egiptului milenar, pe o sumă de zei mărunţi ai Asiei Mici şi ai Syriei, până la invocarea zeului Apis în Ardeal. Pentru taina cuprinsă în ele, pentru jertfa lui Dumnezeu făcut om, prigonit, bătut cu vergi, înţepat cu sulițe, adăpat cu oţet şi mort de moartea ruşinoasă a crucii tâlharilor, pentru făgăduinţa unui cer de paşnică fericire se răspândise între aceiaşi coloniști şi veterani, chiar din ceasul dintâi, creştinismul, venit din aceleaşi părţi ale Asiei apropiate. El mai vorbea sărăcimii, din care mai ales se alcătuiau locuitorii cei noi ai provinciei, prin învăţătura dreaptă a egalităţii oamenilor între sine, ca fiii aceluiaşi Dumnezeu-părinte, ca fraţi meniţi să ducă o frăţească viaţă de iubire între sine, prin sfaturile de iertare a greşelilor, pentru care aşa de adeseori omul e atât de puţin vinovat şi răspunzător, prin pilda vieţii comune, în aceeaşi casă, dacă se poate, la aceeaşi masă, cu aceeaşi visterie, la care ajutase fiecare după mijloacele sale. Cu cât creştea numărul mărturisitorilor, al martirilor, simţeau o datorie şi - încă mai mult, o bucurie deosebită - să proclame această credinţă, refuzând jertfa legală şi declarând, în auzul tuturor, învăţătura cea oprită, gata să primească apoi loviturile şi moartea, prin care se încununa viaţa de pe pământ şi se deschidea triumfal cealaltă - cu atât se îmbulzea lumea la altarele mărunte, de piatră aspră, la catacombe, peşteri şi alte ascunzători ale creştinismului prigonit pentru că, singur între toate, nega cultul oficial şi rănea în inimă statul însuşi. Urmărirea creştinilor din Asia Mică n-a fost pentru credinţa lor, ci pentru rebeliunea făţişă împotriva codului imperial; din Asia Mică / Anatolia veniseră destui coloniști în părţile Dunării. Se ştie ce putere a căpătat religia lui Hristos mântuitorul de oameni în Galia, de unde iarăşi veniră oaspeţi în număr mare. Dalmaţii, care dădură lucrători pentru minele Daciei, veneau dintr-o provincie cunoscută deja pentru trecutul ei creştin. De alminteri, 'biserici' creştine, tovărăşii religioase secrete, cluburi revoluţionare religioase, erau răspândite de-a lungul tuturor drumurilor de negoţ şi orice negustor, orice călător convertit la creştinism avea ca o datorie sfântă să câştige - în cursul drumurilor sale - aderenţi noi la credinţa sa. Marea e princioasă şi circulaţiei mărfurilor şi străbaterii ideilor. Astfel, încă de curând, Dobrogea avu creştini în porturile ei, destul de înfloritoare, de la Pontul Euxin / Marea Neagră. În veacul III, creştinii de acolo îşi avură alcătuirile şi bisericile lor. Spre acel ţărm se îndrepta însă de la sine o bună parte din viaţa economică a Daciei şi Moesiei şi - prin legăturile dese pe care le aveau negustorii din porturi cu locuitorii oraşelor din interior - creştinismul s-a răspândit şi mai mult. Nici Dacii, nici ceilalţi Traci şi câţi Iliri mai erau neromanizaţi nu puteau să rămână în afara frăţiei creştine ce se înjgheba tot mai bine pe pământul lor. Legea cea nouă se potrivea în multe privinţe cu legea lor veche: aceeaşi sete de jertfă, acelaşi dispreţ pentru viaţă - scurt loc de ispăşire cu datoria de plecare grabnică - aceeaşi râvnă pentru locaşul ceresc al veşniciei sigure, aceeaşi credinţă în Dumnezeul de lumină, aceeaşi taină şi aceeaşi frăţie; astfel, semnul crucii îl făcură tot mai des degetele aspre ale ciobanilor şi vânătorilor, ale plugarilor şi pribegilor rătăcitori din neamurile surghiunite prin cătune, care însă stăpâniseră odată Peninsula Balcanică. În creştinism ca şi în Latina vulgară, a obştii poporului, găsiră învingătorii şi învinşii - stăpânii noi şi cei vechi ai locurilor - acea unitate sufletească ce corespundea unităţii politice rezultată din cuprinderea între marginile aceleiaşi împărăţii şi trebuia să corespundă pentru ca din cetăţenii şi supuşii aceluiaşi stat să se formeze încet unul şi acelaşi popor, care e al nostru. Imperiul însă nu putea să stăpânească de fapt în asemenea depărtate părţi de margine şi astfel episcopul era şi domn în ale lumii; avea grija oraşului, care într-adevăr era 'al său' sub toate raporturile: chema poporul, îl făcea să respecte legea creştină, judeca, pedepsea, dădea sfaturi politice, scria vecinilor, spovedea, lecuia, împărţea preziceri pentru toţi şi pentru toate".

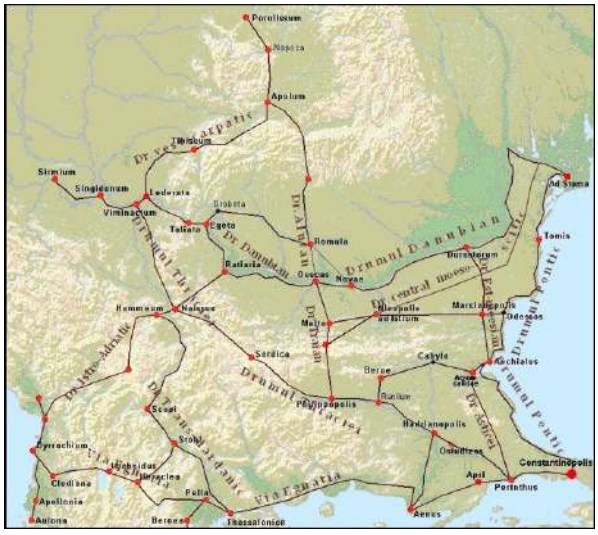

Drumuri Romane

Primul Împărat Roman care s-a creştinat, Dardanul Constantin “cel Mare”, a proclamat în 11 V 330 mutarea capitalei în Tracia unde e Istanbul în prezent - ce atunci şi-a schimbat numele vechi Trac din Bizantion în “Noua” Romă, respectiv Constantinopol, adică “oraşul lui Constantin” - cetatea Europeană exersând în Evul Mediu acelaşi rol strategic, inclusiv comercial, avut în Epoca Bronzului de Asiatica Troia în Strâmtoarea Dardanelelor, pe malul Anatolian opus (de altfel, “Istoria Augustă” - comandată de Împăratul Dardan Constantin “cel Mare” - afirma că strămoşul lui, Împăratul Roman Claudius II 213-270 din fosta Dardanie, era descendent Troian); consilierul religios al Dardanului Împărat Constantin “cel Mare” - ce l-a şi influenţat pentru a alege confesiunea - a fost creştinul Nord African Lactanţiu (care şi el - în anul 320, înainte de a muri - a atestat Sibila ca Gherghită). Astfel cum anterior cu peste 6 secole Makedonii Antici - din Nordul Peninsulei Balcanice - cu ajutorul vecinilor Traci / Geți și al Grecilor Anatolieni au reușit cucerirea Imperiului Perșilor, la sfârșitul Antic Romanii (din Peninsula Apenină, de la apus de Balcani) au decis să-și aibă capitala în Tracia / N Balcanic iar ulterior, vreme de peste un mileniu, influențele cele mai puternice ale Imperiului Bizantin au fost în părțile mai apropiate de capitală, ale Peninsulelor Balcanică și Anatolică. Din secolul următor stabilirii capitalei, adică din secolul V, poarta ceremonială a palatului Imperial din Constantinopol / Tracia s-a numit Chalke, străjuită de Gorgone aduse din Templul ArtemIdei de la Efes - una dintre minunile Vechii Lumi - și de statuile Dinastiei Teodosiană a Împăraților bizantini; deasupra Porții Chalke a fost icoana “Christ Chalkites” (emblematică pentru bizantini):

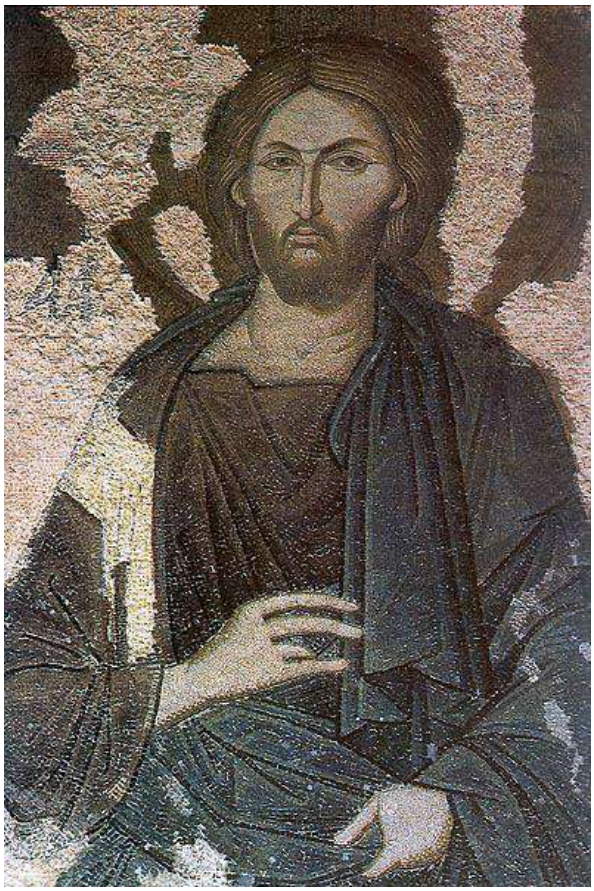

Christos Chalkites = Mântuitorul

Mesia / Mântuitorul este - pentru creștini - Iisus Christos, cel care izbăvește de păcate; în religia creștină - corespunzător de exemplu și “Dicționarului explicativ al limbii române” din anul 2009 - “a mântui” înseamnă “a (se) curăța de păcate, a (se) izbăvi, a (se) salva” (“izbăvirea” fiind “scăparea dintr-o primejdie, boală, etc.”): de pildă, creștinii au rugăciunea de salvare - liberare / scăpare - “izbăvește-ne Doamne de cel rău”. Mântuirea - însemnând și vindecarea de o boală - are sensul de “isprăvire” / “sfârșire”; sinonimul mânturii păcatelor - corespunzător de exemplu și “Dicționarului de sinonime” din anul 2002 - e curățarea / spălarea de păcate. Atributul Chalkites al Mântuitorului - emblematic ilustrat în capitala Imperială bizantină - rima cu denumirea Gherghită din răsăritul Imperiului Bizantin, așa cum de pildă a fost utilizată din vremurile păgâne în centrul Cariei / SV Anatoliei la Sanctuarul Gherga pentru mântuirea / spălarea păcatelor ori în capătul opus al marii Peninsule Anatolice, în NE Anatoliei Kolkhis - zis și Kolcha / Qulha - ca prima formă a Regatului Georgiei (în Estul Pontic), încă din Epoca Bronzului; onomastica se înrădăcina în cea Kurgană - Gurgană / Ghergană - din neolitic a Indo-Europenilor. Vocabularul Român - limbă Indo-Europeană = limbă Kurgană - cuprinde cuvântul “pă-mânt” pentru desemnarea locului sacrei mântuiri (prefixul “pă” fiind cel al sacralității): pe Sfântul “pă-mânt” era mântuirea (nu în Cerul păsărilor, nici în apele peștilor) iar Gherga, prin însuși numele purtat, redă legăturile sacre dintre Cer și Pământ. Purificarea era în Vechea Lume cu ajutorul fie al focului, fie al apei (principii complementare): în India, hindușii de la început au asociat focurile lumilor Cerească, intermediară și Terestră cu Surya, Indra și Agni - adică soarele, fulgerul și focul obișnuit - iar ciclul acvatic observat al apei Terestre ce evaporată se ridică la Cer, de unde revine ca ploaie, mitologic a ajuns de la miturile diluviene din planul macro-cosmic la riturile inițiatice din planul micro-cosmic; la marile sărbători - inclusiv în Europa ale stră-Românilor - ceremoniile ca săririle peste focuri (pentru arderea necazurilor, ca să apară fericirea), purtatul torțelor, etc. erau completate de alte operațiuni, ca fierberea apei pentru băut, sfințirea apei prin rugă = fierbintea rugăciune, ș.a.m.d.

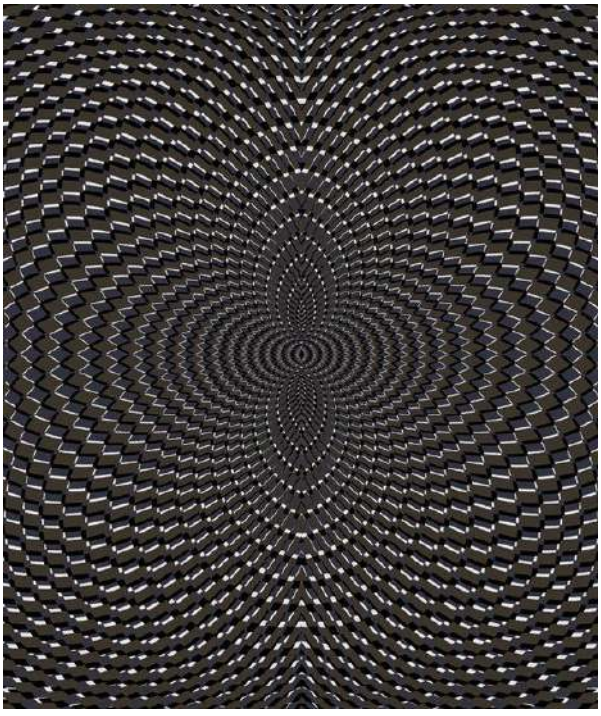

Se poate remarca despre litoralul dintre Istanbul / Bosfor și Bulgaria că face parte din provincia / județul din Turcia Europeană - fosta Tracie - cu denumirea de "Kîrk-Lareli", având reședința Kîrklareli 41,44 lat. N, 27,13 long. E în districtul cu același nume (cu o parte din populație formată din Megleni = Vlahi / Armâni). Anterior inaugurării noii capitale Imperiale în Bizanţ / "Biz-anț" - la Bosfor / "Bos-for" - Împăratul Dardan Constantin "cel Mare" a convocat şi a prezidat în anul 325 primul sinod ecumenic în Anatolia, la Niceea (lângă reşedinţa sa de vară din Nicomedia), combătând acolo arianismul, inclusiv efectuând presiuni masive pentru adoptarea tezei că Iisus este fiinţă identică cu Dumnezeu: Împăratul Dac Dardan era păgân, nu creștin (mama sa Elena 246-330 născută în apropiere, la Drepana 40,43 lat. N, 29,30 long. E / Bitinia, era creștină), el ajungând să se creștineze abia înaintea morții dar s-a implicat în organizarea sinodului de la Niceea / din Bitinia atât pentru că avea mama creștină, cât și deoarece creștinii l-au ajutat să ia puterea în Imperiul Roman (primii care l-au ajutat au fost MasaGeții / Goții, având ca semn de recunoaștere / identificare crucea devenită populară printre Caucazieni). Influenţat de Ghergarii din Caucaz, Împăratul Dac Constantin "cel Mare" a generalizat duminica drept sărbătoare săptămânală creştină obligatorie şi a legiferat obligativitatea coloniştilor de a rămâne pe locurile lor, sub grave pedepse pentru ei dacă s-ar muta şi pentru cine i-ar primi, asigurând astfel stabilitatea demografică a Imperiului. A reconstruit cetăţi în Dobrogea - singura regiune Balcanică din România - a făcut un pod de peste 2 km ce traversa Dunărea lângă Corabia (la Suci-dava) inaugurat în 5 VII 328, ce a rezistat doar 36 de ani, a restaurat drumul Imperial pe Olt până la Sarmisegetuza, a stăpânit toată Câmpia Română până la Carpaţi apărând-o cu un val de Pământ defensiv de la Porţile de Fier până la Pietroasele / judeţul Buzău - pe Brazda lui Iorgu / Novac - contribuind la consolidarea creştinismului între Carpaţi şi Marea Neagră; Împăratul Dac Dardan Constantin "cel Mare" avea încheiat un Tratat cu Goții din anul 332 (stăpânii la Dunărea inferioară erau Goții = Geții). Biserica îl pomeneşte ca Sfânt de la moartea sa, 21 V 337. După Împăratul Dac Galeriu (având mama Olteană), care a intenţionat să schimbe denumirea Imperiului Roman în "Dac", tot ca etnic Dac - însă din S Dunării - Împăratul Dardan Constantin "cel Mare", având mare preţuire pentru strămoşi, la doar 2 secole după cucerirea Daciei de către Romani a spoliat monumentele din Forul lui Traian: a şters figura Împăratului Marcu Traian din reprezentările reliefurilor, a scos grandioasele statui ale Dacilor de acolo şi le-a urcat pe Arcul de Triumf al său din Roma, a făcut dispărute scrierile despre cucerirea Dacilor de către Romani (nici un Împărat până la el nu a îndrăznit să distrugă monumentele vreunui predecesor), etc.; decizia lui de a muta capitala Imperială a fost mai mult decât un calcul militar sau administrativ, căci Roma era păgână şi avea nevoie de o capitală creştină iar centrul de greutate al creştinismului Latin pe atunci era în foarte populata Tracie - zonă clară de putere Imperială, atât prin demografia serioasă, cât și prin poziția mai apropiată de bogatul Orient - unde a stabilit "Noua" Romă (adică în Constantinopol / azi Istanbul, în prezent cel mai mare oraş nu numai din Turcia, ci şi din Europa). Întâi la Salonic lângă "Rotunda" iar apoi la Roma lângă "Colosseum" au fost ridicate la începutul secolului IV monumentalele Arcuri de Triumf ale Imperiului de către succesivii Împăraţi Galerius şi Constantin/us, înfăţişând mândrii Geto-Daci (dintre care proveneau şi ei):

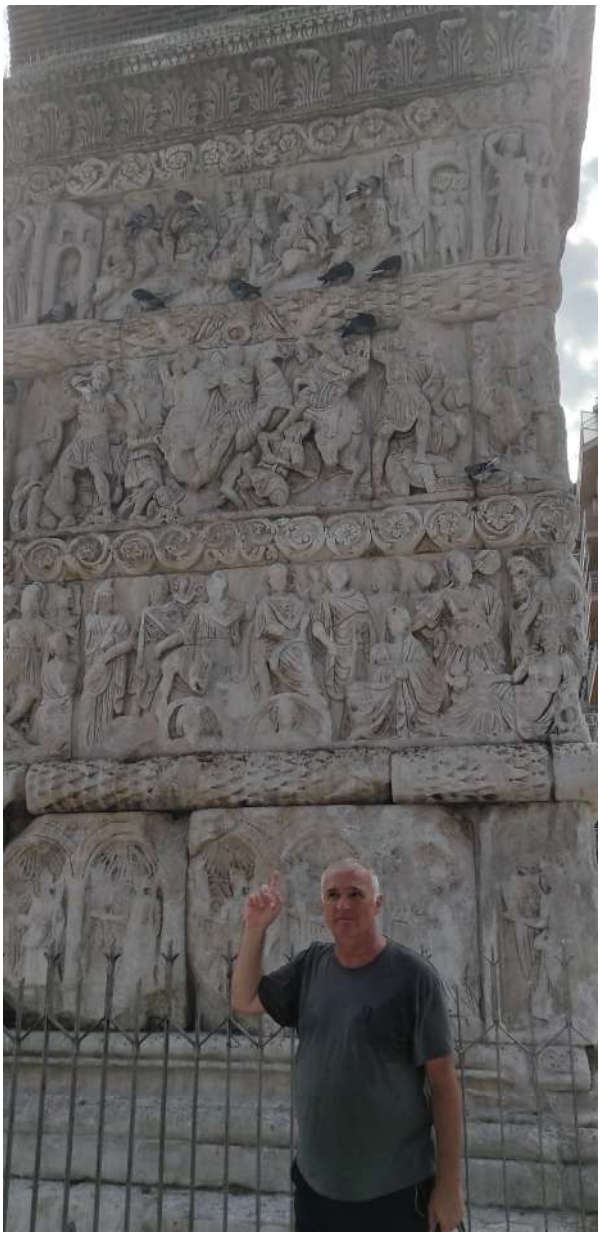

Anticele Arcuri de Triumf
din Săruna / Tesalonic (anul 304) și din Roma (anul 316)

Din anul 627, între zidurile Constantinopolului / Tracia a fost inclus cartierul Vlahilor - numit Blachernae după nobilul Dobrogean Blachernos / Vlah care își avea Biserica acolo de la mijlocul secolului V, anume din anul 450 - în palatul căruia odată cu Dinastia Vlahă / Armână a Comnenilor, adică din anul 1057, când capitala Imperiului avea deja o populaţie de jumătate de milion, până la căderea oraşului creştin, în anul 1453, fiind reşedinţa Împăraţilor bizantini (de altfel, la sinodul de la Sardica / Sofia din anul 347 - cetatea care a fost capitala Daciei Mediteraneene, unde au participat creştini proto-Români - a apărut scris "Antenodoros, a Dacia de Blacena" / şi Dr. Ilie Gherghel în "Câteva contribuţiuni la cuprinsul noţiunei cuvântului Vlach" din anul 1920 a echivalat numele Blacherna = Vlacherna, afirmând că în acea vreme de limbă Latină a Bizanţului nu era necesară împrumutarea Germană / Gotă acolo pentru Vlah, denumirea reflectând realitatea locală pentru Rumâni); de pildă, Împăratul bizantin Leon 401-474 - întemeietorul Dinastiei Trace - care a cârmuit Imperiul din anul 457, a fost îngropat în acea Biserică Vlahă din Constantinopol / Tracia (despre acela - primul Împărat încoronat de către conducătorul Bisericii, ritual devenit apoi obligatoriu în toată lumea creştină - istoricul Candidus din Isauria / Kilikia după moartea lui, la sfârşitul secolului V, a scris că era Dac iar cancelarul Imperial bizantin Ioan Zonaras a scris 13:25 "unii spun că se trăgea după neam din Traci, alţii din Dacii Iliri"). Istoricul Medieval Teofan "Mărturisitorul" a scris în "Cronografia" sa că în Vlacherna s-a înregistrat revolta semnificativă a generalului Dobrogean Flavius Vitalianus în anul 513 (unchiul său Macedonius II - fratele mamei - a fost patriarh în Constantinopol până în anul 511); în acel timp, celelalte 2 mari Peninsule Europene - din apusul Peninsulei Balcanice, anume Peninsulele Italică şi Iberică - erau dominate de Goții plecați din spațiul Românesc (OstroGoții în Peninsula Italică iar ViziGoții în Peninsula Iberică):

Cu înţelesul de "cetatea cezarului" / adică a Împăratului, este de ştiut că Românii / Vlahii au ajuns să zică în Tracia Constantinopolului în forma populară Slavonă: Ţarigrad. Malul drept al Dunării inferioare era locuit de Tracii Tribali - atestaţi încă din secolul VII î.C. - despre care geograful Ptolemeu a arătat că îşi aveau capitala în ceea ce azi e Ghighen / Gigen 43,42 lat. N, 24,29 long. E / Bulgaria (locul unde a ajuns să fie piciorul drept al podului Împăratului Constantin "cel Mare"); Tribalii se întindeau până în Dobrogea şi au fost printre Tracii Balcanici Romanizaţi puternic (acolo în anul 275 s-au retras din N Dunării legiunile Romane Macedonica şi Gemina / o legiune avea 5600 de militari). Împăratul Aurelian al Romanilor - ucis în anul 275 la Bizanț / azi Istanbul în Tracia - a constituit pe partea dreaptă a Dunării "Dacia Aureliană" (între Moesia Superior și Moesia Inferior), provincie împărțită apoi în "Dacia Ripensis" la N și "Dacia Mediterană" la S: "Ripensia" - adică "de la râpe / maluri" - denumea partea de la Gherdapuri (anume, Timocul / Tribalia) iar cea "Mediterană" era "din mijlocul Țărilor", învecinându-se la E cu Tracia și la V cu Macedonia, cuprinzând în S izvoarele Râurilor Vardar și Struma, având ca localități importante Naissus / Niș (acum cel mai mare oraș al Serbiei după capitala Belgrad de la Dunăre), Serdica / Sofia (acum capitala republicii Bulgare), Pautalia / azi Kiustendil din partea Makedonă a Bulgariei, Scupi / Skopje (acum capitala fostei republici iugoslave a Macedoniei), etc., fiind formată cu părți nu numai proprii ori din Macedonia / Dardania, ci și din Tracia; așadar, oficial (în timpul Imperiului Roman) Daco-Geții au fost organizați în Dacii atât la N Dunării / în "Dacia Traiană", cât și în S Dunării / în "Dacia Aureliană" (respectiv în "Dacia Ripensis" + "Dacia Mediterranea").

Dacii din S Dunării

De pildă, Împăratul Dardan Constantin "cel Mare" s-a născut în anul 272 la Niș - în Dacia Aureliană - și a ajuns Sfânt creștin deoarece a legalizat creștinismul în Imperiul Roman (până la domnia lui, creștinismul a fost legal doar în Armenia, grație Sf. Grigorie "Luminătorul"); el s-a remarcat în istoria lumii și prin altă mare faptă: a întemeiat Imperiul Bizantin, mutând capitala Imperială din Peninsula Apenină, din Roma / acum Italia în Peninsula Balcanică, în Tracia, în ceea ce azi e Istanbul / Turcia. După ce Imperiul Perșilor a cuprins în secolele VI-V î.C. Tracia, Macedonia și gurile Istrului / Bazinul Dunării inferioare, în mileniul dintre secolele IV î.C. și VII în acel areal 6 Imperii și-au avut bazele (3 în S Dunării și 3 în N Dunării):

- Imperiul Makedon al Împăratului Alexandru "cel Mare" cu baza în Macedonia
- Imperiul Get al Împăratului Burebista cu baza în Dacia Nord Dunăreană
- Imperiul Bizantin al Împăratului Dardan Constantin "cel Mare" cu baza în Tracia
- Imperiul Hun al Împăratului Attila cu baza în Banat
- Imperiul Avar cu baza în Banat
- Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân cu baza în Nordul Balcanic

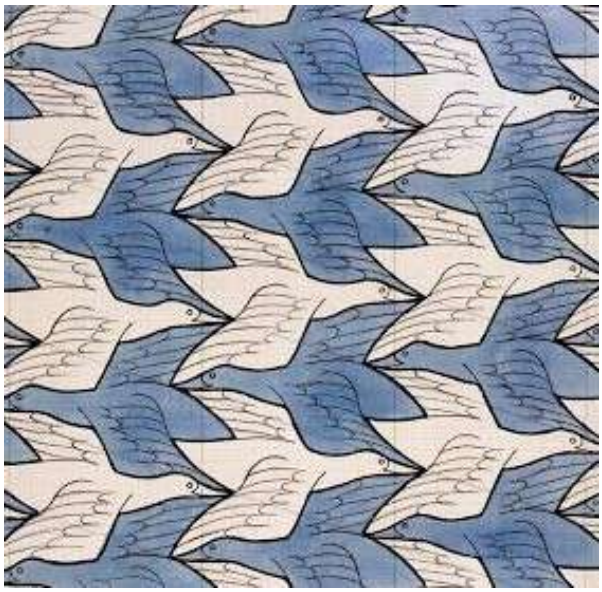

Dintre cele 6 Imperii (ivite în decursul unui mileniu în perimetrul Tracia - Macedonia - Banat - gurile Dunării), cele 2 Imperii care nu și-au avut bazele în Bazinul Dunării inferioare - anume Imperiile Macedon și Bizantin - s-au extins pe 3 continente: Europa, Asia și Africa. În cele 6 Imperii menționate din mileniul respectiv au fost implicați covârșitor strămoșii Românilor actuali; ca exemple, primele 2 Imperii - cele ale Împăraților Alexandru / Makedon și Burebista / Ghet - aveau ca limbi oficiale cele vorbite și azi de Makedonii Aromâni, respectiv de Români (cunoscuți istoric ca urmașii direcți ai Imperialilor de atunci). Începând cu secolul III, Dacii Balcanici - din S Dunării, la N de Fluviu fiind Bănia și Banat - aveau Tracii în SE, Makedonii în S și Ilirii în SV: pe acolo erau ancestralele rute de transhumanțe, pe unde mergeau la iernat uriașele turme Nordice ale stră-Românilor (după cum a prezentat și istoricul Român Dan Oltean în "Regii dacilor", Împăratul Marcu Traian al Romanilor când la începutul secolului II a pornit anii de războaie cu Dacii din N Dunării a întrerupt tradiționalele lor rute de transhumanță - ce traversau Banatul - dând astfel o grea lovitură existențială "Barbarilor" adversari). Organizarea Dacă la S de Bănie și Banat - în Balcani - a fost până în secolul VII la atacul Avar, eveniment urmat de schimbarea limbii oficiale în Țarigrad / Constantinopol (capitala Imperială bizantină) în Greacă, ceea ce a determinat emanciparea Românească serioasă: pentru a-și păstra drepturile, conservate până în secolul VII prin organizarea Dacă = Dioceza Dacia / "Dioecesis Daciae" - aparținând de Prefectura Iliră / "Praefectura Praetorio per Illyricum" cu capitala la Săruna / Salonic - urmașii veteranilor Valahi de atunci s-au organizat separat (subiectul de exemplu în Epoca Modernă a atras atenția academicianului Petriceicu Hașdeu în secolul XIX când a schițat răspândirea Românilor din acele secole timpurii dar - poate fiindcă în Epoca Modernă n-ar fi chipurile corect politic - apoi nu a mai fost abordat în forța cuvenită de ulteriorii savanți Români, căci arealul controlat de Daci în acele vremuri aparține în prezent unor Țări Sud Dunărene); Vlahii în Balcani și-au constituit rapid structuri autonome iar în anul 680 au sprijinit decisiv ca o contrapondere a Imperiului Bizantin tocmai oficial Elenizat întemeierea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân (coordonat de dinaștii Dulo / Duras sosiți din N Pontic = descendenții Împăratului Attila Gherai, lider care oficial a cârmuit din Banat în secolul V alianța Dacă-OstroGotă-Gepidă-Hună). Acum 14 secole, agresiunea Elenilor asupra Noii Rome / Țarigrad - prin schimbarea în Greacă a limbii Românice / Latine folosită Imperial din capitala denumită Constantinopol / Tracia - a fost cumva ca atacul anterior cu 19 secole prin Războiul Troian, desfășurat de către strămoșii lor Ahei tot în aceeași zonă (dar pe coasta de pe partea celalaltă a Strâmtorilor dintre Balcani și Anatolia): interesele celor din S Balcanic au fost suscitate la mare interval temporal de 2 cetăți din N (Ilion / Troia și respectiv Byzantium / Țarigrad, străjuind cele 2 Strâmtori ce leagă Marea Egee - unde erau - de Marea Neagră, acolo lăcomind să ajungă).

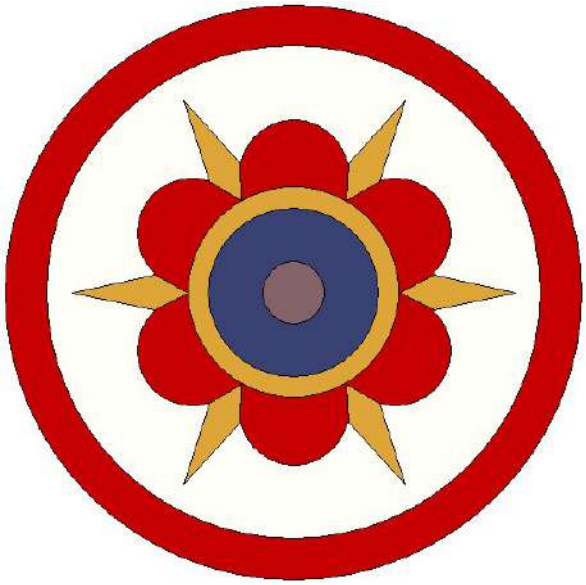

Scut emblematic din legiunea Macedonica

Legiunea Macedonica - formată din Makedoni / Aromâni - a avut un parcurs interesant (în timpul existenţei sale, între secolul I î.C. şi secolul VII, fiind cea mai longevivă legiune): a fost înființată de Romanul Brutus, participând în bătălia de la Philippi din 42 î.C. (când întemeietorul - după ce a pierdut înfruntarea - s-a sinucis), în anul 62 ajungând să fie strămutată în Armenia iar în anul 70 a fost trimisă la Ierusalim, unde a distrus al doilea Templu - cel ridicat cu ajutorul Perşilor - deportând sclavi Evrei la Roma / puși acolo la muncă, ca de pildă să construiască marele circ Coloseum, început în anul 72 ca "Amfiteatrul Flavian" la inițiativa Împăratului Roman Vespasian, fondatorul Dinastiei Flavilor. După aceea Macedonica s-a întors în Balcani, la Escus / Gigen - pe malul opus Dunărean faţă de Sucidava - şi veteranii de la Ierusalim, împreună cu militari mai tineri (recrutați inclusiv dintre Semiții Evrei, aceia ca să scape de alternativa sclaviei) s-au implicat în războaiele cu Geto-Dacii, începând cu cel din 87-88; după anul 106 - pe timpul stăpânirii Romane în N Dunării - o parte a sa a ajuns cantonată în Turda / Ardeal (în Epoca Modernă, adepții Latinizării Dacilor - înrădăcinați tocmai în "Școala Ardeleană" - nu au demonstrat cum de Geții Macedoniei, înrolați în Legiune pentru apărarea provinciei Dace, și-ar fi abandonat limba maternă, punându-și în cap să Latinizeze Geții din Dacia Romană, când ei cu toții se puteau înțelege în limba lor de acasă). După retragerea Romană din N Dunării, Macedonica a ajuns în Memphis / Egipt (un detaşament a rămas la Gigen / Oescus, fosta capitală Tribală, să păzească podul Dunărean al Dardanului Împărat Constantin "cel Mare", inaugurat acolo - cu traversarea până la Sucidava - la 3 ani după primul sinod ecumenic, în anul 328, pentru legăturile cu Goții: sufixul "escu" - folosit

în incantaţiile Magice de către Etrusci, aşa după cum ca Escu/s era numită capitala Tribalilor de la Dunărea inferioară - în prezent e la numeroşi Români, în N Dunării, ca emblematic naţional, "Ion-escu", "Pop-escu", ș.a., fiind exemple de gen; desigur că există și Români Gherghescu).

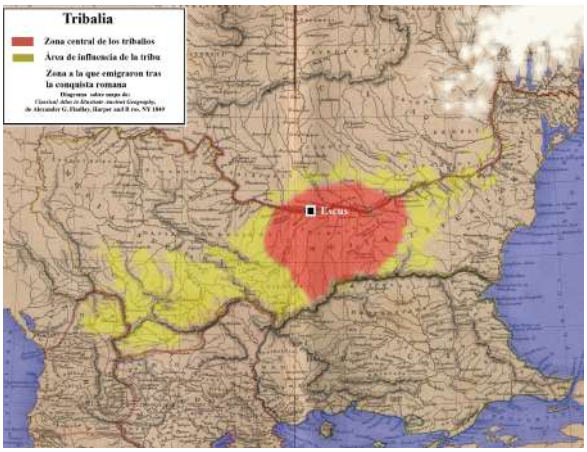

Tribalii

Alfabetul Gotic prezentat în secolul IV - îndeosebi la Nicopole 43,42 lat. N, 24,54 long. E, în inima Tribaliei ce tocmai s-a stins atunci - de "apostolul Goţilor", episcopul arian Wulfila / nume însemnând "Micul Lup" sau "Vulpoiul" (provenind, conform contemporanului Philostorgios din Capadochia în "Istoria bisericească" 2:5, de la Sadagoltina, între Parnassos și Nysa / Aydîn, spre Sanctuarul Gherga) a fost utilizat de el, folosindu-se de rune împreună cu litere Greceşti şi Latineşti, întâia oară la scrierea Bibliei pentru Goţi, adică pentru urmaşii Geţilor; arhiepiscopul Ioan Magnus 1488-1544 (ultimul șef al Bisericii Catolice Suedeze naționale / a murit la Vatican), a observat că alfabetul Ulfian utiliza literele Gete, deci alfabetul Gotic = alfabetul Getic. Savantul Belgian Bonaventura Vulcanius în "De literis et lingua Getarum sive Gothorum" (Despre literele și limbajul Geților sau Goților) din anul 1597 a scris: "Geții au avut propriul alfabet cu mult înainte de a se fi născut cel Latin. Geții cântau, însoțind la fluiere, faptele săvârșite de eroii lor, compunând cântece chiar înainte de întemeierea Romei, ceea ce o scrie Cato - Romanii au făcut mai târziu". Privind retrospectiv, acum în Epoca Modernă ar fi de răspuns întrebării: de unde au avut brusc Goții scriere? (Episcopul Ulfila a folosit literele alfabetului autohton, neinventate de el, ci doar transcrise de el). În anul 2012, Dr. Harold Kaylor - profesor la Universitatea Troia - a enunțat: "Evident că ascendența lui Wulfila / Ulfilas era Anatoliană; a fost captiv de mic Goţilor ori s-a născut în prizonierat din părinţi localnici" (timpul și locul originii aceluia corespund posibilității ca unul dintre părinții săi să fi fost Gherga; ulterior primului episcop al Goţilor - după 2 secole - un alt exeget în Moesia / Messia a fost istoricul Iordanes, acela cumulând dimensiunile de Gal-Get-Got, scriitor doar în Latină, nu și în Greacă, Peria / bunicul său Got, lucrând pentru Alani). Rolul serios din secolul IV avut tocmai de episcopul Ulfila sau Wulphila / "Micul Lup" ori "Vulpoiul" în propovăduirea Scripturilor printre Goți - foști Geți - nu era întâmplător, ci se baza pe ascendența Ghergană dată atât de proveniența sa din zona Sanctuarului Gherga cât și de cea Regală dinastică Geto-Dacă de la Dunărea inferioară / inclusiv Dobrogea (care în secolul II l-a avut tot sub semnul lupesc pe Decebal ca ultimul Rege, în fond cu rădăcini chiar în aceeași străмoșească regiune Caria); se poate presupune că "apostolul" Ulfila / "Ulf-ila" al Goților = "Lupul mic" a clamat legătura sa cu Dinastia Regală a Gheților - aflată sub semnul lupului, așa cum era popularul său stindard de luptă impus națiunii - ca descendent în secolul IV al cârmuitorilor anteriori cu 2 secole ai celor cu care avea de a face: pe atunci, se acorda mare credit legăturilor de sânge iar memorarea familiilor - mai ales ale celor publice - era foarte cinstită / neuitată (amintirile şi dăinuind pe termene mult mai lungi decât acum).

Autorul alfabetului Got

Dr. Ion Ioniță a consemnat, pentru Academia Română, în "Istoria românilor": "O direcţie importantă de înaintare timpurie a goţilor a fost în secolul III dinspre nord de-a lungul Nistrului, până la coasta de nord-vest a Mării Negre, unde se afla localitatea Tyras (fundată de milesieni ca 'Fortăreaţa Şerpilor' şi populată de tira-geţi, devenită apoi Cetatea Albă), asigurându-şi dominaţia asupra unor regiuni vaste din estul Europei, ce se întindeau din bazinul Doneţului Nordic la est, până în Transilvania / Ardeal la vest; goţii au controlat cu autoritate toate acele regiuni până la invazia hunilor (anul 375). În 258 a pornit de la Tyras o expediţie spre sud concomitent pe mare şi pe uscat, fiind atacate oraşele Histria şi Tomis; au traversat Bosforul şi au prădat Bitinia. În mâna lor au căzut Nicomedia, Niceea şi alte aşezări din Anatolia. În 267, goţii au întreprins o nouă expediţie în Asia Mică, cucerind Heracleia Pontică, de acolo prădând Galatia şi Capadochia. În deceniul al şaptelea al celui de al treilea secol, goţii au luat foarte mulţi captivi creştini, între care se aflau şi bunicii lui Ulfila, fapt pentru care legăturile goţilor cu Capadochia au rămas foarte strânse până în secolul IV. În 269, goţii au ajuns până în Ionia şi au atacat Efesul; insulele Lemnos, Rodos, Cipru şi Creta au fost prădate. În 276, din nou au pornit din zona Azov, până în Capadochia, Galatia şi Cilicia. Misionarul creştin proeminent printre goţii de la nordul Dunării de Jos a fost Ulfila, ridicat la rangul de episcop în 341" (de către Sf. Eusebiu din Anatoliana Nicomedie - cel care l-a botezat creştin pe Dardanul Împărat Constantin "cel Mare", fiind şi înrudiţi - important sprijinitor al arianismului; "Thyra" la vechii Greci însemna "zori", Germanicii derivând din aşa ceva "uşa": academicianul Român Vasile Pârvan a scris că "numele pentru Nistru a fost în secolul VII î.C. şi Tyras, 'tura' în Dacă însemnând furtunos" / iar Latin "furtunos" era Gurges, de la Tyras numindu-se şi Tighina pe Nistru - ştiută de bizantini drept Cetatea Neagră - de acolo, dintre TransNistria și actuala Găgăuzie, fiind bunicul Vasile Guţu

/ tatăl mamei autorului acestei lucrări, având un nume răspândit în Basarabia, ce Antic era populată de Geţi şi Goţi). În secolul IV, bizantinii - după ce au ridicat Zidul lui Constantin pe ruta vechii Brazde a lui Iorgu / Novac până la Râul Buzău - au avut ca politică Imperială creştinarea celor de la graniţă, anume pe autohtonii Carpo-Geţi şi pe întorşii Geţi Nordici, numiţi Goţi; istoricul Philostorgius din CapaDochia - contemporan episcopului Ulfila - a scris în "Istoria bisericească" 2:5 că acela "a fost orânduit de Eusebius - și de alți episcopi care erau împreună cu el - de episcop al creștinilor care trăiau atunci în Țara Getică"; textul a fost explicit despre "Țara Getică" iar nu despre "Țara Gotică", istoricul Anatolian notând că bunicii Anatolieni ai lui Ulfila (de lângă orașul Parnassus / Parlasan 39,03 lat. N, 33,36 long. E din apusul CapaDochiei) erau "de pe când conduceau Imperiul Valerian și Galien". Academicianul Herwig Wolfram, - în "Istoria Goților" / carte realizată pe când era directorul Institutului de Cercetare Istorică al Austriei - a concluzionat că a fost anul 257 când bunicii episcopului Ulfila au ajuns să trăiască la "Sciții TransIstriani", adică în N Dunării inferioare, o zonă desigur pe atunci populată de Geții liberi; savantul Austriac a mai susținut că Ulfila avea porecla Gotă - de "mic lup" - după tatăl Got, filiația Anatoliană păstrând-o doar prin mama sa, anume fiica celor mutați de lângă Sanctuarul Gherga în Geția. Așadar, vreme de 3 generații - adică timp de circa un secol - familia de sorginte Anatoliană a lui Ulfila (micro-Asiatică - adică Anatoliană - cel puțin pe partea mamei lui) a avut de-a face cu Geții / Goții, începutul fiind în secolul III cu bunicii lui materni; părinții lui Ulfila au fost creștini și contemporani cu Sf. Gheorghe - Cavaler care era originar chiar din aceeași parte a Anatoliei ca aceea din care se trăgea Ulfila - dar episcopul Ulfila (trăind celibatar / așa cum mereu au fost cei din înaltul cler creștin) nu a avut prunci: linia masculină a familiei s-a sfârșit la el (poate a continuat prin frați / dacă a avut). Academicianul Austriac Herwig Wolfram a cugetat în "Istoria Goților" că "tânărul Ulfila - la vârsta de nici 3 decenii - a făcut parte din delegația oficială Gotă primită în proaspăta capitală Constantinopol la Curtea Imperială: se presupune că avea un anumit statut social, căci în fața împăratului nu se înfățișa oricine; iar numai ca prelat - chiar cu retorică bună - era insuficient, mai ales fiindcă inițial Ulfila nu era preot, ci a fost desemnat brusc acolo ca episcopul Goților, de către Eusebiu din Cezareea / șeful creștinilor din Imperiul Bizantin". După primii 7 ani de episcopat, Ulfila s-a retras din N Dunării - în anul 348, folosind podul construit în urmă cu 2 decenii de primul Împărat bizantin - lăsându-l acolo (cu jurisdicţie până la Râul Buzău, adică până la Marea Brazdă) pe apropiatul său Godda, stabilindu-se pe malul Balcanic / bizantin al Dunării în Nicopole unde se bucura de protecția unui detașament al Legiunii Macedonica iar din anul 380 şi-a instalat fiul adoptiv Auxentiu ca episcop în Durostor / Silistra, după care s-a dus în capitala Imperiului Bizantin, unde a şi răposat. Conform specialiştilor, Wulfila / Ulfilas nu era nici Got, nici Get (episcopul Auxentius - fiul adoptiv - a scris că Ulfila predica în Latină / limba administrativă pe atunci a Imperiului Bizantin); Ulfila a fost probabil Ghergan / cu mama poate Carianâ, căci provenea atât din Anatolia dinspre Sanctuarul Gherga, cât şi din timpul când adepţii Templului Gherga erau tot mai puțini - când a activat el, creştinismul fiind deja oficial în Imperiu - putând beneficia în activitatea sa la Dunărea de Jos inclusiv de talentul duhovnicesc al preoţilor Anatolieni Gherga obişnuiţi să lucreze cu păgânii (în Episcopia sa având un anturaj important din zona natală). Un exemplu din arealul N Dunărean a fost în anul 370, când au ars de vii într-un cort zeci de creştini, în frunte cu preotul Querkas / Verca, oasele lor fiind strânse de creştina Regină a Goţilor şi duse pe malul Anatolian al Marmarei / Mării Albe, la Cizic / Cyzic 22 lat. N, 27,53 long. E (colonie Milesiană / Carianâ). Dr. Mircea Păcurariu a scris în "Istoria Bisericii Ortodoxe Române" că în secolul IV numeroşi Anatolieni (mai ales Cariani) "erau în ţinuturile dunărene şi păstrau legăturile cu pământul lor de baştină"; tragedia acelei arderi a fost în N Dunării probabil la vărsarea Argeşului în Dunăre (pe malul opus al Fluviului e Turtucaia / TurtuCaia, lângă Durostor / Silistra) sau la Pietroasele / judeţul Buzău, lângă care - pe platoul Cetăţuia - a apărut Mănăstirea Berca. W/Ulfila 311-385 a fost episcopul Goţiei (adică a Văii Istrului / Dunării inferioare, populată Get şi condusă Got) şi vorbea fluent 3 limbi: Gota, Greaca şi Latina (pe autohtoni îi numea Rumoneis / Rumonim). După ce a activat la Dunărea inferioară, între Tribali şi Deltă timp de 4 decenii, episcopul Ulfila al Goţilor s-a retras la Constantinopol / Tracia - capitala Imperiului Bizantin - şi a murit acolo după 4 ani (istoricul Anatolian Philostorgios, din acele timpuri / martor ocular, a scris că Împăratul bizantin Valentinian I 364-375 din Panonia - născut la Vinkovici / Croaţia 45,17 lat. N, 18,48 long. E - "îl avea în cea mai mare cinste, încât adesea, vorbind despre el, îi zicea 'Moise din timpul nostru', proslăvindu-l foarte mult pe acest om"). Din cauza sosirii Hunilor, ce pentru altfel de viaţă au migrat dinspre E, Ulfila - aflat la Dunărea inferioară - a fost unul dintre cei mai importanţi lideri care a aranjat cu Imperialii bizantini în anul 375 trecerea Dunării de către ViziGoţi, ce apoi s-au îndreptat spre Vest; în susul Fluviului - aflat la Dunărea mijlocie - liderul Gepid Balamber / Valamber n-a emigrat, ci l-a avut cu o Hună ca fiu pe Uldin (numit astfel din respect pentru ruda Ulfila - mai în vârstă - aflat în josul Fluviului), ca o formă de veneraţie pentru el de atunci numele Vladimir devenind popular: aşadar, păgânul Uldin era versiunea Gepidă a denumirii Gote Ulfila (aflat în plină putere, Uldin - care a fost aliat cu bizantinii / Romanii, probabil fiind şi însurat cu o nobilă din Dinastia Teodosiană - la Curtea sa plină de Hunii sosiţi din Crimeea din partea mamei, pe care îi avea subordonaţi ca mercenari, în anul 406 şi-a văzut nepotul Gherei Attila născut de Gota Ardeleancă care i-a fost noră). În imaginea următoare e redată o pagină din Biblia tradusă Got de episcopul Ulfila (prima carte scrisă în limba Goţilor = "străbunica" literaturii Germane):

"Codex Argenteus"

Dr. Iosif Niculescu a scris în anul 2003 despre episcopul W/Ulfila = "Wulf-ila" al Goților (sufixul "-ila" e tipic stră-Român): "Puținele date biografice pe care le deținem spun că era după tată originar din Capadocia, ba chiar acel părinte era preot creștin, care în cursul unei invazii gotice în Capadocia fusese luat prizonier și adus la nordul Dunării. Fiul său, acest Wulfila (nu i se cunoaște numele de botez), s-a născut la nordul Dunării. Fără îndoială că tânărul fiu de preot a putut crește într-o stare de mare speranță, odată cu ridicarea lui Constantin cel Mare. De aceea nu i-a fost greu să se angajeze pe drumul tatălui său, să se pregătească teologic, dar și lingvistic, adică pe lângă limba maternă subiect de discuție să învețe pe puțin și limba latină, limba oficială a imperiului roman. În istorie apare ca episcop al goților. Unde și ce studii a făcut nu se mai știe. La sinodul de la Niceea era minor, așa că nu a putut fi marcat de acel memorabil moment decât indirect, poate prin tatăl său, dacă va mai fi trăit. Activitatea lui propriu-zisă s-a remarcat când Atanaric, regele goților, desfășura o aprigă prigoană la nordul Dunării împotriva creștinilor ținând de Constantinopol. Acela nu s-a dat înapoi de a-și sacrifica propriul fiu care a preferat moartea decât de a părăsi credința niceeană. Tradiția susține că acel fapt l-ar fi întors în cele din urmă pe Atanaric la calea cea dreaptă. În contextul acelei prigoane și-a desfășurat Wulfila întreaga activitate, fiind silit în 2 rânduri a se refugia la sudul Dunării, în Moesia. Afară de activitatea pastorală, împrejurările l-au silit să aibă și o susținută lucrare de conducere efectivă a turmei sale, care - după cum se știe - l-a urmat în exilurile transdanubiene. Ceea ce însă l-a făcut cu deosebire cunoscut a fost actul, în acea vreme, de îndrăzneală, de a traduce în gotică Sfânta Scriptură, aproape integral, care traducere s-a păstrat parțial până astăzi sub numele de Codex argenteus. Prin acea operă a sa s-a creat o a doua legătură cu istoria poporului român. Biblia lui a avut un destin din cele mai curioase, incomplet cunoscută, ca în cele din urmă să ajungă în Suedia". (Biblia Anticului episcop Ulfila a fost dusă la sfârșitul Evului Mediu, în anul 1648, din Praga de către Suedezi / ca pradă de război iar contele Gabriel de la Gardie - guvernatorul Livoniei Suedeze = Sudul Estoniei și Nordul Letoniei - a depus-o la Universitatea Uppsala, unde se află și azi).

Latina a fost limba oficială utilizată de către Imperiul Bizantin până în secolul VII, când a fost schimbată cu Greaca (Elenizarea şi orientalizarea Imperiului Bizantin s-a făcut precipitat - prin nedinastici şi prin Dinastia Heraclianã din secolul VII - schimbări radicale fiind şi în rândul militarilor); acelui şoc organizatoric - început cu cel lingvistic - i s-a adăugat și șocul Cultic, al aiconismului (renunțarea la icoanele creștine), ceea ce a complicat situația: pe de o parte s-a prezervat limba Greacă - salvată și prin acel mod de la dispariție - însă pe de altă parte, divizarea credincioșilor s-a răsfrânt inclusiv în politicile statale ale locurilor și vremurilor (religia fiind oficial inclusă). În perioada Latină, din Romanitatea = Românitatea Balcanică s-au afirmat numeroşi Împăraţi şi comandanţi (majoritatea din leagănul Vlah / Armân). La începutul perioadei Elene, bizantinii au acceptat să se stabilească în apusul lor Croaţi şi Sârbi, nu Sciţi / Bulgari (istoria a dovedit că Armânii au colaborat mai mult nu cu Croaţii şi Sârbii, ci cu Sciţii / Bulgarii, constituind împreună în cronologia istorică chiar 2 Imperii, în antagonism cu Imperiul Bizantin); la sfârşitul acelui secol VII, cârmuitorii Armânilor şi ai Sciţilor / Bulgarilor (sosiţi organizat din N Caucazului în N Balcanilor) şi-au unit armatele pentru alungarea trupelor bizantine: Sciţii / Bulgarii au cooperat cu Vlahii / Armânii. Cârmuitorii Armâni au organizat "Vlahii" / "Vlăhii" mai ales în Tesalia, Macedonia şi Epir (acum în Albaneză Epir este spus Shqipëri, însemnând Albania). Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân - prima formaţiune statală constituită împreună de cele 2 populaţii, în anul 681 - a rezistat atacurilor bizantine timp de secole; întemeietorul Imperial acceptat şi cârmuitorul pentru 2 decenii a fost Asparuh / Ispor, zis "Şoimul", fiul creştinului Kubrat / Kurt - nume însemnând în vechea Turcă "Lupul" - care în anul 632, pe fondul slăbirii Imperiului Avar după confruntarea cu Imperiul Bizantin, a întemeiat Bulgaria "Mare" (neamul său descindea din familia Imperială Hună, prin unchiul matern Organa / Yurgan al lui Kurt, urmaşul mezinului lui Kerka şi Gherei / Kerei Attila: Ernakh, devenit cârmuitorul Onogurilor - formând o ramură Ogur - aliaţii Uzilor). În secolul V, cronicarul bizantin Priscus Panites - din Tracia - a scris despre un episod de la Curtea Împăratului Hunilor: "Attila era neclintit, decât că a mângâiat pe obraz şi a privit cu ochi dulci pe cel mai mic dintre copiii săi, anume Ernas, în clipa când acesta a intrat şi s-a apropiat de dânsul. Am întrebat plin de mirare de ce nesocoteşte Attila pe ceilalţi fii ai săi iar pe acesta îl are mai mult la inimă. Barbarul care stătea lângă mine şi care înţelegea limba Ausonilor - atrăgându-mi luarea aminte să nu destăinuiesc nimic din cele ce-mi împărtăşeşte - mi-a spus că nişte ghicitori ar fi prezis lui Attila că neamul său va cădea, însă va fi restabilit de acest copil al său" (ceea ce chiar s-a şi întâmplat apoi, în secolele care au urmat respectivei consemnări / autorul rândurilor neapucând să vadă împlinirea celor scrise, profeția consemnată și împlinită ulterior fiind ca atare senzațională). Istoricul Gheorghe Lisseanu - membru coresponent al Academiei Române - a cugetat în anul 1939 în cartea "Românii în izvoarele istorice medievale" că "toți comesenii de la masa lui Attila știau Latinește; altfel n-ar fi făcut atâta haz - toți, după cum a scris Priscus - de glumele lui Zercon. Cererea 'Barbarului' adresată lui Priscus de a nu divulga secretul privitor la familia lui Attila arată că un adevărat Barbar n-ar fi cutezat să destăinuiască o prorocire defavorabilă neamului unui Romeu / Roman, care numai simpatie n-avea pentru Barbarii de la Nordul Dunării și căruia speranța de a vedea pierind familia regală a lui Attila i-ar fi umplut desigur inima de bucurie. Și poate tocmai fiindcă Barbarul era un Roman l-a conjurat pe Priscus să nu destăinuiască secretul și să nu-l trădeze. Ne punem întrebarea: de unde vor fi învățat limba toți acei Barbari de la Curtea lui Attila?" Cronicarul bizantin Procopie, originar

din Cezareea Palestinei, a scris că în secolul VI în zona dintre N Caucazului şi Marea Karga / Azov - unde s-a format Bulgaria "Mare" - trăiau Cimerianii sau Hunii (istoricul Kadir Natho a scris despre ce s-a petrecut demult, anume că Maeoții - riveranii Mării Karga - au fost Kerkeții strămoși ai Circasianilor / Cerchezilor de la poalele Nord-Vestice ale Munților Caucaz = foștii A-Dâgi); în anul 528, cârmuitorul Hunilor din Crimeea era Grod / unul dintre urmaşii lui Ernac, mezinul lui Gherei Attila - istoricul bizantin Teofan sonorizându-l ca Gordas iar cronicarul Ioan al Antiochiei transformându-l în Gordian - care s-a dus în Constantinopol / Tracia să se creştineze, însă întors în Crimeea, cu toate că ai lui trăiau printre Goţii creştini, a fost respins iar fratele său vitreg l-a omorât, Hunii preferând să-şi păstreze idolii din electrum (adică din aliajul aurului cu argintul, Grecul "electron" însemnând "ambră galbenă", respectiv chihlimbar).

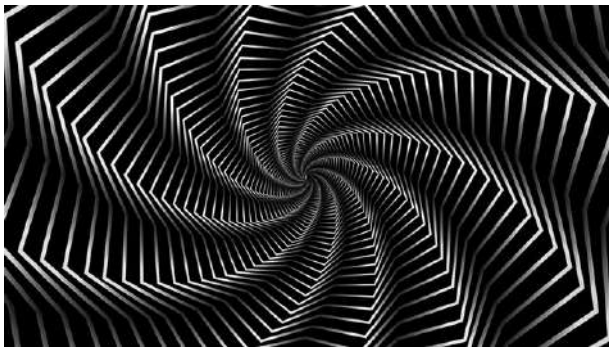

Sfântul Teofan "Mărturisitorul" - cronicar bizantin - a scris: "Pe timpul lui Constantin III, stăpânul Bulgariei vechi - zisă Bulgaria Mare - anume Kubrat, a lăsat la moartea sa 5 feciori şi le-a cerut să nu se despartă niciodată de traiul lor împreună spre a stăpâni toate neamurile şi a nu fi subjugaţi de nici unul din ele. Puţin timp după moartea lui, cei 5 feciori ajunseră la învoială şi se despărţiră unul de altul, fiecare împreună cu gloata aflată sub conducerea sa. Feciorul cel mai mare a păzit porunca tatălui său şi a rămas pe pământul strămoşesc până în ziua de astăzi. Al doilea frate trecu Donul şi se stabili în preajma fratelui celui dintâi. Al patrulea şi al cincilea trecură Dunărea: unul rămase în Panonia, regiunea Avarilor iar celălalt se îndreptă spre Pentapolia Ravennei şi ajunse sub stăpânirea creştinilor. Apoi după aceşti fraţi, cel de-al treilea numit Asparuh trecu peste Nipru şi Nistru şi ocupă regiunea Oglu (S Basarabiei) socotind că e un loc sigur şi inexpugnabil din orice latură, căci avea în faţă mlaştini iar din celelalte laturi era înconjurat de râuri şi oferea multă siguranţă pentru un neam micşorat prin separarea de ceilalţi. După ce s-au despărţit aceşti fraţi - în felul amintit, în 5 grupe şi au ajuns la fărâmiţare - s-a ridicat marele neam al Khazarilor, din adâncimile cele mai îndepărtate din prima Sarmaţie şi a pus stăpânire pe tot pământul până în Marea Pontică; acesta l-a supus pe fratele cel dintâi, stăpânul primei Bulgarii şi a luat de la el tribut până în ziua de azi. Împăratul Constantin cel Nou / IV a aflat că pe neaşteptate un neam murdar şi nespălat s-a aşezat în Oglu - dincolo de Dunăre - şi năvălind în ţinuturile din apropierea Dunării pustieşte ţara stăpânită acum de ei dar aflată atunci sub oblăduirea creştinilor. El s-a întristat peste măsură şi a dat poruncă tuturor comandamentelor militare să treacă în Tracia. După ce a înarmat o flotă, a pornit împotriva lor pe apă şi pe uscat, încercând să-i urmărească cu război: a rânduit trupele terestre între Dunăre şi Oglu iar de-a lungul ţărmului din apropiere a pus în mişcare corăbiile. Când au văzut Bulgarii acea oaste unită şi numeroasă, s-au gândit să scape, au fugit în întăriturile lor şi s-au pus la adăpost. N-au cutezat să iasă din întărituri 3-4 zile iar ostaşii nu s-au prins în lupte din pricina mlaştinilor aflate acolo. Suferind greu de picioare şi fiind silit să se întoarcă pentru o cură de băi, împăratul împreună cu 5 corăbii repezi şi cu oamenii lor au părăsit pe conducători şi gloata, după ce le-a poruncit să lupte mai departe, să-i alunge din întărituri sau să-i înfrunte cu război, dacă se întâmplă să iasă din ele; iar dacă nu ies, să stea lângă dânşii şi să-i păzească în adăposturi. Călăreţii au răspândit zvonul că împăratul fuge şi - cuprinşi de teamă - au luat-o şi ei la fugă, fără să fie alungaţi de nimeni. Când au văzut Bulgarii aşa ceva, au început să-i urmărească; pe cei mai mulţi i-au ucis cu săbiile iar pe o seamă i-au rănit. Şi urmărindu-i până la Dunăre, au trecut-o şi au mers până la Varna şi până în ţinuturile aflate mai înlăuntru. Ei s-au răspândit în acele ţinuturi şi au început a prăda cetăţile din împărăţie. De aceea, împăratul se văzu silit să încheie pace cu dânşii şi se înţeleseră să le plătească un tribut anual, spre ruşinea Romanilor, din pricina pierderilor. Căci era lucru vrednic de auzit pentru oamenii din depărtare şi din apropiere, cum o împărăţie care îi supusese pe toţi, în răsărit, la apus, la miazăzi şi la miazănoapte, fusese înfrântă de acest neam murdar şi abia ieşit la iveală".

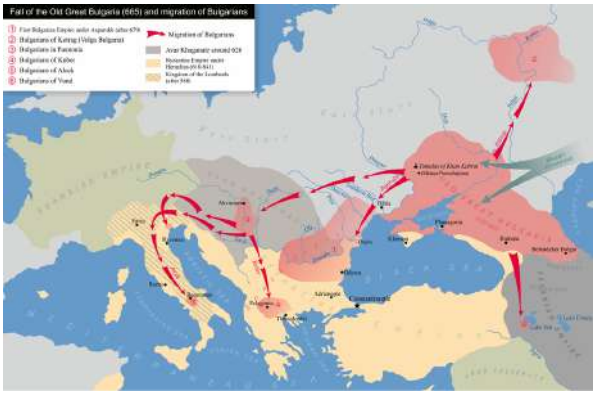

Căderea Bulgariei "Mari"

Academicianul A/Român N. Iorga a notat în "Oamenii Pământului" despre ce a fost după năvălirea Scită / Bulgară în Imperiul Bizantin: "Anarhia desăvârşită i-a întărit: Bulgarii au fost de atunci aceia la cari s-au adresat şi alţi doritori de Împărăţie; prădăciunile lor au făcut ca în locurile ajunse goale să se colonisese Armeni şi Syrieni" (atunci au apărut Kazarii / "K-Azarii" în fosta Bulgarie "Mare" din N Caucazian şi în Balcani apoi s-au tot aşezat Armeni, inclusiv în număr mare printre Vlahii autohtoni); după cum a scris istoricul Azer Bahtiyar Tuncay în studiul "Albanii şi Gargarii" din anul 2013, Kazarii / "K-Azarii" erau Albi = Gargari şi Negri / Nordici. Primul şef din Crimeea pentru Kazari / Khazari - după cum a scris Dr. Ioan Mălinaş în "Pentarhia" din anul 2010 - a fost la sfârşitul secolului VII creştinul Gheorghe, cu reşedinţa în Sudak 44,51 lat. N, 34,58 long. E; se pare că din conservatorismul celor trăind între Caucaz şi Crimeea - conservatori inclusiv lingvistic şi religios - Khazara / Ghazara se baza pe Gotă, apoi diaspora acelora (după disoluţia Khazară) ajungând la idiş: din religiile monoteiste, în ordinea inversă cronologic, indigenii din NE Pontic nu au adoptat recentul islam, nici precedentul creştinism, ci anteriorul mozaism - lăsând religia zoroastră mai ales celor din Asia Centrală - Khazarii / Aşkenazii făcând pentru religia mozaică mai multe în lume decât Semiţii / Sefarzii (rezultatele fiind evidente până în Epoca Modernă, transmise eficace îndeosebi de către majoritarii Aşkenazi,

nu de către minoritarii Sefarzi). În plus, Vechiul Testament - fundamentul religiei mozaice a Evreilor - a fost făcut cunoscut în lume cu ajutorul substanțial al numeroșilor creștini, în diverse limbi (Vechiul Testament și Noul Testament formează împreună Biblia creștinilor - existenți în proporția de câteva mii față de fiecare Evreu - iar Evreii își utilizează religios doar propria limbă, propovăduirea lor fiind numai între ei); ridicarea Khazarilor a fost în paralel cu plecarea vechilor Bulgari în Bazinul Dunării inferioare (din zona unde au avut Bulgaria "Mare", astfel ivindu-se acolo așa-zisul Israel "Mare"). În secolul XIX, Elie de la Primaudaie studiind Marea Neagră a dezvăluit apropierea cuvântului "asken" de Iranianul "akhshaena" pentru înțelesul de întunecată / închisă - așa cum era străvechea încadrare a zonei Pontice, adică a apei de la marile pante / râpe aflate la poalele Anatoliene și Caucaziene - ceea ce ar înrădăcina Aşkenazii în Sciții riverani Pontici (inclusiv onomastica Pontică ar proveni de la povârnișurile Sud-Estice ale cuvei respective: oamenii Pontului întâi au fost oamenii pantelor).

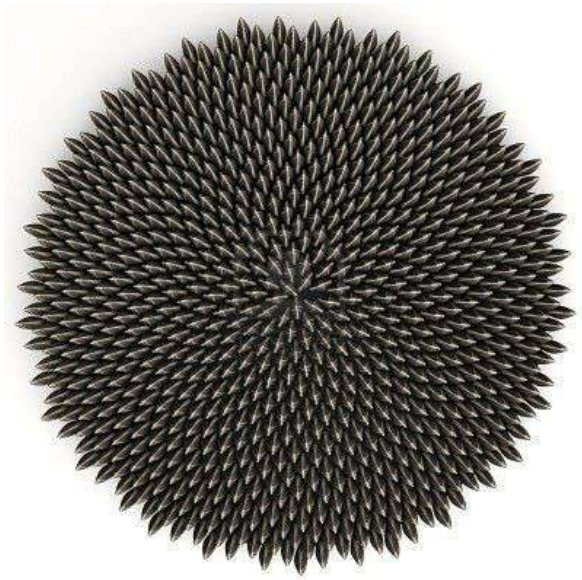

"Regele călăreților" Asparuh = "Aspa-ruh" - conducând circa 10 mii de oameni, conform unei cronici Medievale - inițial s-a stabilit pe brațul Sf. Gheorghe din Delta Dunării (locul unde s-a născut Alaric = "Ala-ric", Regele ViziGoților în perioada 395-410 - anterior domniei sale fiind creștinat de episcopul Ghergan Wulfila - care a fost primul cuceritor al Romei, numit de poetul Catalan Prudentius 348-413 "Tiran Get"): e de remarcat că din cele 3 continente unde s-au întins Romanii - anume Europa, Asia și Africa - tocmai din spațiul Românesc a venit căderea Romei; privind numele Alaric, după cum a studiat și filologul Britanic Joseph Wright 1855-1930, în Gotă "ala" = "dar divin" / respectiv "alla" = "deplin" iar "ric" = "rege" (la "Ala-ric" ecouri onomastice - ca prefix - se pot observa la Alexandru sau orientalul Ali, rezonanțe fiind și la Valahi ori la divinele Wal-Kyre / respectate de Goți, etc). Liderul Asparuh / "Aspa-ruh" al Sciților = Bulgarilor l-a învins în anul 680 în acea zonă numită Peuce a Dobrogei pe Împăratul bizantin Constantin "cel Nou" 668-686, cel care a convocat imediat primul sinod Trulan la Constantinopol, patronat de patriarhul George I originar din Cipru, cu o importantă participare Ghergană din Anatolia / atunci papa l-a delegat din partea sa pe preotul Gheorghe iar patriarhul Ierusalimului l-a delegat din partea sa pe călugărul Gheorghe din Sebastia, devenit după un deceniu patriarhul George II al Antiochiei; e de ştiut că tatăl Împăratului bizantin Constantin "cel Nou", Împăratul bizantin Constantin "Bărbosul" (al cărui tron la un moment dat a fost uzurpat de ruda sa Grigore / Gheorghius, guvernator în Karkedon / Cartagina) în anul 668 a fost ucis, pentru crimă fiind executat senatorul Iustinian, tatăl celui care a devenit patriarhul Gherman al Constantinopolului / şi cel care l-a acuzat - generalul Armean Mezezius - a fost executat: juniorul - pedepsit prin castrare - a devenit Sf. Gherman pentru că s-a opus interzicerii icoanelor de către Împăratul bizantin Leon Syrianul / decret dat în timpul mandatului său şi a murit de bătrâneţe, fiind înhumat la Biserica Chora din Constantinopol / Tracia (acum "Muzeul Kariye" în Istanbul). În secolul VII, asupra Imperiului Bizantin au fost mari urgii, conectate: apariția islamului a dus deodată atât la iconoclasm, cât și la instalarea în puterea Imperială a Grecilor / Elenilor în locul Românicilor / Latinilor: ca reacție rezultată prin contrapondere, în Balcani a apărut atunci Imperiul Scito-Vlah = Bulgaro-Armân, bazat pe forța Vlahilor / Românicilor, sub cârmuirea Sciților / Bulgarilor descendenți direcți ai anteriorilor Huni = "Geți masivi". Cartagina / Karkedon e de ştiut că a fost cucerită de Arabi în anul 698, însă imediat a fost eliberată de Regina Berberilor Dahia - zisă Kahina, adică "Vrăjitoarea" - despre neamul căreia "Enciclopedia Iudaică" din anul 1971 a afirmat că provenea din Canaan (ea îl venera pe Gurzil - Zeul Războiului la Berberi - cu Templu Antic de exemplu în Ghirza 30,57 lat. N, 14,34 long. E / Libia); istoricul Ibn Khaldun din Tunisia Medievală (care a scris despre conflictele dintre nomazi şi sedentari, dintre ţărani şi orăşeni, etc. ca factorii cei mai importanţi în istorie) a notat că după uciderea de către Arabi a Amazoanei Regine Dahia în anul 703, Berberii au continuat să fie eretici şi faţă de musulmani - aşa după cum au fost faţă de creştini - în revoltele lor religioase consimţind doar disidenţa Khargiţilor.

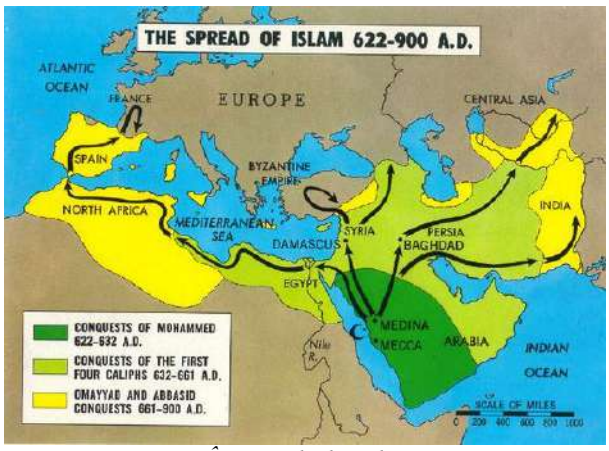

Începutul islamului

"Romanitatea Balcanică şi Civilizaţia Aromânilor" realizată de profesorul Tănase Bujduveanu a documentat că la pregătirea invaziei Sciților / Bulgarilor, cârmuitorii Armânilor erau aliaţi cu Asparuh de un deceniu (şi Academia României - în "Istoria Românilor" - a consemnat alianţa). Sinodul Trulan I (ţinut în perioada 7 XI 680 - 16 IX 681), la care au participat 174 de ierarhi, printre alte rezultate a avut şi publicarea "mărturisirii de credinţă", ce învăţa că "în Iisus sunt 2 voinţe şi 2 lucrări sau energii, corespunzătoare celor 2 firi, neamestecate şi neschimbate, neîmpărţite şi nedespărţite, precum şi neopuse una alteia, cea omenească urmând întru totul voinţei şi lucrării celei divine". O cooperare anterioară între Vlahi / Armâni şi Sciți

/ Bulgari a fost înfăţişată de “cartea a doua a miracolelor” din “Legenda Sf. Dimitrie” de la Salonic (scrisă la sfârşitul acelui secol VII): “Avarii şi Sclavinii, devastând până sub zidurile Bizanţului, au dus toată populaţia dincolo de Dunăre, în partea de Panonie ce avea de capitală Sirmium / Voivodina. Acolo chaganul Avarilor a aşezat tot poporul captiv ca sieşi supus, care - amestecându-se cu Avarii şi Bulgarii şi cu ceilalţi păgâni - crescu apoi în popor foarte numeros şi mare. Iar fiii păstrară de la părinţi firea neamului lor şi datinile Romane şi precum în Egipt s-a înmulţit neamul Evreilor sub faraoni, aşa şi la aceştia, prin credinţă şi sfântul botez, s-a înmulţit neamul creştin; şi povestind unii altora de pământul natal al strămbunilor lor, ei îşi aprinseră în suflete dorul de reîntoarcere prin fugă. După ce trecuse vreo 60 de ani şi mai bine de când strămbunii lor au suferit devastarea Barbarilor, şi devenind în decursul timpului partea cea mai mare din ei liberi ca naţiune proprie, chaganul Avarilor le-a dat un principe Bulgar cu numele Cuber. Acesta, cunoscând dorinţa poporului după ţara părintească, luă tot poporul Roman expatriat, împreună cu alţii dintre păgâni, şi desfăcându-se de chagan, porni să iasă cu ei din ţară. Deci Cuber trecu Dunărea cu tot poporul sus-numit şi, venind în părţile imperiului, ocupă câmpul Macedoniei; şi după ce se aşezară acolo, cei de credinţă dreaptă grăbiră a se duce în cetăţile părinteşti, unii la Tesalonic, alţii în capitală, iar alţii în celelalte cetăţi ale Traciei” (Deportarea acelor Romani Balcanici peste Dunăre în Voivodina a fost la începutul secolului - căci în anul 626 Avarii au fost învinşi de bizantini - întoarcerea lor, petrecută înaintea invaziei Bulgare în Balcani din anul 680, putând fi şi în descrierea făcută la 1078 de cronicarul bizantin Kekaumenos, ginerele Armânului Niculiţă, şeful Vlahiei Mari / Tesaliei, că înaintea Sârbilor mulţi Vlahi trăiau în Văile Dunării şi Savei, ei risipindu-se de acolo, începând cu Macedonia, înspre S; cu acel Cuber, academicianul N. Iorga a făcut paralela la contemporanul lider de atunci Cubrat / Gurg iar Popa Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - în studiul despre “Continuitatea Românilor în Dacia” publicat în anul 1941 a enunțat: “evenimentul relatat de legenda Sfântului Dumitru s-a petrecut înaintea venirii Ungurilor și este o dovadă a teoriei intermigrațiunii”). Este de ştiut că Imperiul Bizantin a fost un stat cu caracter de Biserică, având funcţiunea spirituală asimilată în cea politică; cu toate că din mileniul precedent mulţi Ghergani erau despărţiţi Grec şi Latin - în Peninsulele Anatolică şi Balcanică - încă existau în acele sinoduri destui care să se impună în noua rânduială Imperială a secolului VII / bazată de atunci Greceşte în loc de Latineşte. În lucrarea “Bizanţul” tipărită în anul 1995 la Timişoara, filozoful Mihai Cazacu a prezentat câteva consideraţii despre crezurile timpurilor, ca sinteza celor străvechi cu cele creştine: “Sufletele pot fi considerate oglinzi vii sau imagini ale Universului creaturilor, spre deosebire de spirite, care sunt pe deasupra imagini ale divinităţii înseşi, capabile să cunoască sistemul Universului şi să imite ceva dintr-însul: fiecare spirit în departamentul său e o mică divinitate. Între suflet şi trupul asociat există o diferenţă de evoluţie, sufletul urmându-şi legile sale proprii iar trupul pe ale sale. Sufletele acţionează după legile cauzelor finale, câtă vreme trupurile acţionează după legile cauzelor eficiente, adică ale mişcărilor. Spre deosebire de celelalte făpturi, omul este înzestrat cu raţiune - cu spirit - care îi dă posibilitatea de a cunoaşte adevărurile necesare şi eterne. Ca imagini ale divinităţii înseşi - capabile să cunoască sistemul Universului - spiritele se alătură între ele şi formează ‘Cetatea lui Dumnezeu’. Odată cu aceasta se face remarcată şi o altă armonie (pe lângă cea dintre cauzele eficiente şi finale): armonia dintre regnul fizic al naturii şi regnul moral al graţiei; Cetatea lui Dumnezeu e monarhia universală, toţi oamenii reprezentând cetăţenii aceleiaşi lumi şi alcătuind împreună un regat al Universului, supus legilor fizice şi morale şi condus de regele ceresc. În cadrul vieţii cultural-bizantine, arta îşi găsea funcţionalitatea şi strălucirea originalităţii numai în atmosferă religioasă. Biserica - locaş al cultului - reprezenta nu doar locul de expunere a creaţiilor artistice într-o expresie absolut sincretică, dar ele îşi găseau ecoul într-o receptare a lor ca exteriorizări a înseşi fiinţelor şi personalităţilor credincioşilor participanţi. Ţinând cont de acest fel de a le înţelege şi de a participa la viaţa lor, arhitectura, picturile interioare, obiectele artistic prelucrate, metalele de preţ, stofele şi în general tot ceea ce constituia lăcaşul unde avea loc ‘liturghia’ se înfăţişa de o manieră care să-l transpună pe credincios în lumea cu forma ei de după ‘înviere’. Interesant - surprinzător chiar - în Occident acest mod de a privi lucrurile a căpătat un alt sens, de pe urma secularizării psihologiei”. În anul 705, Iustinian II - fiul Împăratului bizantin Constantin “cel Nou” - a fost ajutat de fiul lui “As-paruh” / “Aspa-ruh” = Asparuh, creştinul Tervel / Terbel (nume însemnând “Lupul” în Slavonă), devenit ginerele său, să-şi dobândească tronul la Constantinopol / Tracia ca Împărat bizantin: a domnit până în anul 711 (ultimul din Dinastia Heraclianâ); Armânii au trăit în înţelegere cu Sciţii / Bulgarii - mai ales în S lor - Vlahii / Armânii ajungând de exemplu să fie menţionaţi la fostul Munte Sacru al Marii Mume, anume la Muntele Athos din Chalki-dikos / Macedonia de cronicile Dinastiei Isauriană / Syriană a Împăraţilor bizantini (care a fost în 711-802). Primele Biserici din actualul spaţiu Românesc au fost în Dobrogea (loc unde primul misionar înregistrat istoric din secolul I a rămas ca apostolul Andrei: încă din secolul II, Sf. Ipolit - posibil Ghergan, ajuns de la anul 192 preot creştin în Roma - a consemnat că apostolul Andrei “a vestit cuvântul evanghelic Tracilor” iar în secolul XII, “Povest” / “Cronica Rusului Nestor” a scris că apostolul Andrei a ajuns până în Novgorod; e foarte probabil că orientalul Sf. Ipolit - discipol al Sf. Irineu din Izmir - a fost V Anatolian / chiar Gherghit, căci genealogia Sf. Grigore din Tours, văr cu Grigore “cel Mare”, a menţionat descendenţa Ghergană din anturajul Sf. Irineu: dintre apropiaţii / discipolii aceluia, primul presupus = cel mai însemnat a fost H/Ipolit, priceput la cai - de unde numele - vorbitor de Greacă, conform cercetării din anul 1995 a Dr. Theocharis Detorakis, profesor de filologie la Universitatea Cretei). Arhitectul Cristofi Cerchez a observat pe umărul unei haine Gete de pe Columna lui Traian - ce iniţial, în secolul II, a fost integral pictată în culori - că era gravată crucea în “X” a Sf. Andrei: acela, ucenic al lui Ioan “Botezătorul”, a fost primul apostol din duzina biblică şi nu a mers să creştineze capitala Imperială - unde s-a dus fratele său mai mic - ci i-a abordat pe Daco-Geţi, care în vremea aceea erau cei mai mari rivali ai Imperiului Roman (și au rămas astfel mereu, inclusiv prin succesorii direcți, în secolul V Goții din Delta Dunării reușind să ocupe Roma iar cu Imperiul “Noii Rome” = Bizantin până la căderea din secolul XV Românii au fost în stare generală conflictuală; de exemplu, în secolele VII-XIII, când bizantinii n-au mai avut limba oficială Latina, ci Greaca, Românii s-au organizat Imperial împreună cu Bulgarii împotriva bizantinilor iar sfârșitul capitalei Imperiale bizantine Constantinopol i-a găsit pe cei din Țara Românească = Valahia având preoții Gherga autocrați - contra Bisericii bizantine - în fruntea clerului ortodox Românesc).

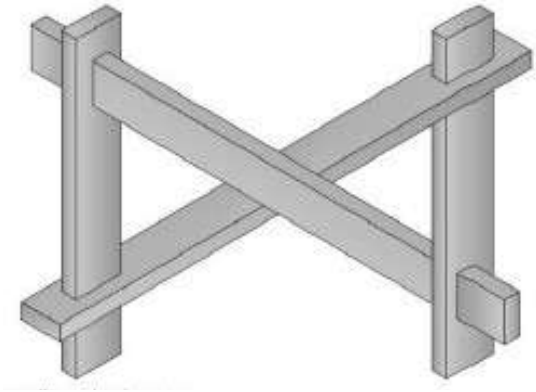

Activitatea creştină a fost în Dobrogea chiar şi în timpul cârmuitorului Valeriu Liciniu - Dac născut în Timoc (conform şi cronicarilor din Constantinopol / Tracia, ca de exemplu secretarul cancelariei Imperiale Ioan Zonaras), care s-a certat în anul 316 cu Dardanul Împărat Constantin "cel Mare" / erau cumnaţi din anul 313 - episcopul Gordian / Gordianus din Capadochia fiind martir prin tăierea capului la Tomis / azi Constanţa. Oraşul Constanţa este numit astfel după creştina soţie a lui Liciniu, sora Împăratului Constantin "cel Mare" (iar în N Balcanic, cea mai puternică influenţă bizantină a fost pe litoralul Pontic, între capitala Constantinopol și capitala Constanța a Dobrogei / fosta cetate Carianâ Tomis); este de ştiut că la primul sinod - cel de la Niceea din anul 325 - a participat episcopul Marcu din Tomis, creştinismul fiind legal atunci, bucurându-se de protecţia Dardanului Împărat Constantin "cel Mare", care după 5 ani a şi stabilit capitala Imperială în Tracia / Balcani la Bizantion / Constantinopol. După ce Grigorie "Teologul" în anul 379 la Constantinopol a fost ajutat să preia Patriarhia de către cei din casa lui și din Episcopia sa din Nazianz / Capadochia - astfel cum a fost de pildă diaconul Grigorie, menționat de Stelianos Papadopoulos în "Viața Sfântului Grigorie Teologul" - în anul 381, urmând pildele predecesorului său venit din Capadochia / ucenic al Sfântului Vasilie "cel Mare", episcopul Gherontie al Tomisului a condamnat macedonianismul - negarea Dumnezeirii Sfântului Duh - şi a completat la sinodul din Constantinopol / Tracia, prezidat de Sfântul Grigorie, simbolul credinţei cu comuniunea Sfinţilor, judecata din urmă şi învierea morţilor. Apoi, Împăratul bizantin Teodosie "cel Mare" 379-395, care a desemnat în Imperiu creştinismul ca "Biserică oficială a statului, singura îngăduită", a admis reorganizarea Episcopiei Tomisului / a Dobrogei - cârmuită de Gherontie - ca Arhiepiscopie autocefală (Mitropolie onorifică), legată direct de Patriarhia din Constantinopol; ridicată în centrul "Noii Rome" = centrul capitalei Imperiale Constantinopol (conform modelului dat de Columna Împăratului Traian din centrul Romei), Columna Împăratului Teodosie a înfățișat Goții și Sciții captivi după campania aceluia din anul 386 contra lor - bărbații fiind pletoși și bărboși, unii cu nădragi - scenă desenată minuțios de Matteo Banduri zis Anselmo Banduri 1675-1743 din Ragusa / Dalmația:

Columna din Forumul Împăratului Teodosie
a fost demolată la sfârșitul Evului Mediu

Din timpul Împăratului bizantin Anastasie 491-518, ultimul din Dinastia Leonidă - care avea un ochi albastru şi un ochi căprui şi a protejat capitala Constantinopol / Tracia cu un zid între Mările Marmara şi Neagră, lung de 78 km - Dobrogea a fost în Mitropolia Tomisului până în anul 601, când cetatea Tomis a fost distrusă de Avari (Împăratul bizantin Iustinian - născut în Dioceza Dacia - în anul 536 a grupat administrativo-militar regiunea Dobrogei împreună cu Moesia Secunda, Caria, Ciclade, Rodos şi Cipru în Chestura Iustiniană / "Quaestura Justiniana", cu capitala la Odessos / Varna, având ajutorul / vicarul la Tomis / Constanţa, în anul 2010 Dr. Emilian Popescu consemnând pentru Academia Română despre acea măsură: "Asocierea provinciilor de frontieră - Dobrogea şi Moesia - mai ameninţate şi mai sărace, cu regiuni mai sigure şi bogate a reprezentat un serios ajutor material şi militar într-o vreme plină de dificultăţi" (sfârșitul cetăților bizantine de pe litoralul Dobrogean s-a datorat apoi și sosirii vechilor Bulgari); e de ştiut că în anul 535 Vulcanul Krakatoa 6,06 lat. S, 105,25 long. E / Indonezia a erupt violent şi a cauzat cea mai severă iarnă din aproximativ ultimele 2 milenii datorită afectării climatului global, în acel timp Împăratul bizantin Iustinian - născut Petru în Grădiștea din Dardania / Dioceza Dacia - luând măsurile de instituire atât a "Primei Iustiniana", cât şi a "Chesturii Iustiniana", efectele erupţiei ţinând Cerul întunecat ani la rând, cu soare negru iar luna și stelele nu se vedeau / cercurile de creştere ale pomilor de atunci fiind foarte subţiri, în plus propagându-se şi o mare epidemie de ciumă din China, ce a rărit puternic omenirea). O dispoziţie din 18 VIII 537 a Împăratului bizantin Iustinian către chestorul armatei a stabilit de către cine trebuiau cercetate apelurile din cele 5 zone (Cipru, Ciclade, Caria, Moesia şi Sciţia / Dobrogea): "Am luat de curând o sacră hotărâre prin care am încredinţat preastrălucirii tale aceste 5 eparhii - Caria, Cipru, Insulele Ciclade, Moesia şi Sciţia - spre a sta sub oblăduirea preastrălucirii tale, adăugând că şi apelurile judiciare din amintitele eparhii să nu mai fie trimise la preavestiţii noştri eparhi, ci la preavestita ta măriminie. Dar pentru că au venit la noi prea mulţi oameni nemulţumiţi din Caria, Rodos şi Cipru şi ne-au spus că sunt siliţi să se ducă în timpul iernii în ţinuturile Sciţilor şi Moesilor, unde te afli, că introduc acolo apeluri pentru lucruri neînsemnate, că ajung în primejdie şi - după ce străbat mări întinse - sosesc în nişte ţinuturi molestate de Barbari, am hotărât să trimitem preastrălucirii tale această lege, ca înălţimea ta să asculte de faţă pricinile din Sciţia şi Moesia, care sunt apropiate, iar celelalte, adică pe cele din Caria, din insulele amintite şi din Cipru (pentru că au fost dezbătute de la început în faţa preastrăluciţilor prefecţi iar apoi din sfânta noastră poruncă au fost încredinţate conducătorului provinciei), dacă te găseşti tu însuţi în cetatea de reşedinţă,

să fie promovate şi cercetate şi acestea de către tine împreună cu preastrălucitul chestor al Dumnezeiescului nostru palat, în sacrul auditoriu, după cum dispune şi legea în vigoare privitoare la apeluri. Iar dacă te afli în Sciţia şi în Moesia, apelurile să fie aduse în faţa celui care îţi ţine locul în această fericită cetate; în genere deci cel care se află împreună cu preastrălucitul nostru chestor să asculte ceea ce i se pune sub cercetare, după natura acestor cercetări, şi să nu mai sufere oamenii neplăcerile amintite, ci să fie judecaţi de aceştia împreună, după cele spuse de noi mai înainte, deoarece ne-am hotărât să rânduim legea în aşa fel, ca pricinile să fie dezbătute cu mai multă grijă şi autoritate. Dacă ai dat tu însuţi judecător pentru provinciile amintite, va audia cel care îţi ţine locul în fericita cetate, după cum este obicei şi la preastrăluciţii prefecţi. Dacă se întâmplă că judecata a fost începută în faţa preastrălucirii tale, care se află acolo din întâmplare, dar pe urmă ai plecat spre a plăti cheltuielile ostăşeşti, atunci această judecată să fie dusă la îndeplinire fără amânare de către cel care îţi ţine locul, ca şi cum ai fi ascultat-o tu însuţi. Dacă apelul din unele provincii n-a fost trimis de la început la preastrăluciţii prefecţi, ci la altă autoritate judecătorească, noi nu mai schimbăm deloc dispoziţiunile vechi. Cele hotărâte şi lămurite de către noi prin această sfântă lege, preastrălucirea ta să le treacă la faptă şi îndeplinire şi să caute să le păstreze fără întrerupere". (În acel secol VI, istoricul Anatolian Ioannes Lydos a scris în lucrarea "Despre magistraturile statului" 3:2 că în Imperiul Bizantin cele 3 provincii ne-Balcanice din Chestura Iustiniană erau "aproape cele mai bogate dintre toate: Ciprul de acum care - potrivit legendei - şi-a luat numele de la Cypris / Afrodita, care e cinstită în acea Insulă şi Caria împreună cu toate Insulele Ioniane, care până atunci fuseseră sub magistratura cea mai mare dintre toate"); e de remarcat că limba de lucru atât în Prima Iustiniana, cât şi în Chestura Iustiniană, era Latina, oficială în areal de aproape 7 secole. La acel timp a fost inaugurată uriaşa Catedrală "Sf. Sofia" în Constantinopol / Tracia, cu materiale aduse din toate acele zone (cu rampă pentru ca lectica Imperială să ajungă la balcon); de altfel, Împăratul bizantin Iustinian - Makedon din Dioceza Dacia - l-a botezat şi pe Garda, Rege Hun.

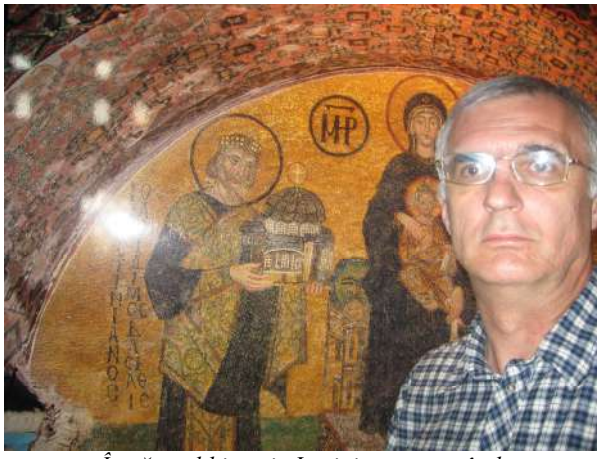

Împăratul bizantin Iustinian prezentând Fecioarei Maria macheta Catedralei Imperiale (în fostul Constantinopol din Tracia - azi Istanbul / Turcia - cel mai mare oraş din Europa)

În secolul IV, cel care i-a urmat lui Gherontie / Gerontius, Sfântul Gherman ("mlădiţă Gheorghe" conform Dr. Constantin Nistoroiu) născut într-o familie creştină de câteva generaţii, în Casimcea 44,43 lat. N, 28,22 long. E / N Dobrogei, legat din tinereţe spiritual de Sfântul Ioan Casian - Comunitatea Ortodoxă Română din Finlanda i-a considerat rude - ei călătorind împreună la diferite obşti monahale din Anatolia / Capadochia, Palestina / Betleem, Egipt / Sketia, etc., a fost hirotonit de către patriarhul Constantinopolului care era atunci, Sfântul Ioan "Gură de Aur" / "Chrysosotom" 349-407 din Antiochia / Antakya; concret, numele Gheorghi în Dobrogea a fost inscripţionat Latin doar după aproape 2 secole, pe crucea din Lazu (în relativă apropiere de Valea Casimcei, regiunea aparținând Chesturii Iustiniene a Imperiului Bizantin, împreună cu fosta Caria / Ţara Gherghiților, singura parte a Anatoliei cuprinsă în acea organizare administrativă împreună cu Dobrogea): o asemenea măsură Imperială - de alăturare a Cariei și Dobrogei în aceeași Chestură - s-a bazat și pe puternica Tradiție a secolelor precedente, de fluxuri coloniale constante ale Carianilor printre Geți (mai puțin invers, adică în general Geții nu prea au avut motive de mutări în Caria). Arheologul Român Ion Barnea a scris despre "Relațiile provinciei Schythia Minor cu Asia Mică, Syria și Egiptul" în revista "Pontica" din anul 1972: "Un cunoscut fapt istoric, care-şi va fi adus contribuţia sa la strângerea legăturilor dintre Scythia Minor şi Asia Mică, este quaestura creată de Iustinian în anul 536. Potrivit acestei creaţii militaro-administrative, provinciile Scythia (Minor) şi Moesia Secunda erau desprinse din dioceza Traciei şi puse sub conducerea unui quaestor Justinianus exercitus, investit cu puteri civile și militare şi însărcinat, pe lîngă apărarea frontierei Dunării de Jos, cu conducerea unui teritoriu a cărui întindere pare foarte ciudată, deoarece cuprindea în plus insulele Ciclade, provincia Caria din Asia Mică şi insula Cipru. Reşedinţa noului magistrat se afla la Odessos (Varna). Asocierea celor 5 provincii într-o singură mare circumscripţie era justificată numai de caracterul lor maritim și fluvial, Dunărea fiind considerată ca un apendice al Mării Negre. Noua magistratură urmărea îmbunătăţirea apărării frontierei tot mai mult ameninţate a Dunării de Jos, cu ajutorul flotei, pentru care Cicladele, Caria şi Ciprul aduceau cea mai importantă contribuţie. Rezultatele ei însă n-au fost din cele mai bune".

Mănăstirea "Sf. Victor" din Marsilia (ctitorită în secolul V de către Dobrogeanul Ioan Casian)

Gherman împreună cu Ioan Casian a plecat la Vatican în anul 404, ducând o scrisoare în apărarea Sfântului Ioan "Gură de Aur" - Doctor al Bisericii, patriarh virulent împotriva mozaicilor - fiind trecut în sinaxar în ultima zi a lui Februarie / când se face pomenirea sa şi a Sfântului Ioan Casian (care în cărţile sale a reprodus multe dintre sfaturile spirituale ale Cuviosului Gherman). Este de ştiut că Ioan Casian s-a stabilit până la sfârşitul vieţii sale din anul 435 în Marsilia 43,17 lat. N, 5,22 long. E / lângă

Delta Ronului, unde a înfiinţat împreună cu sora lui 2 Mănăstiri - una de călugări şi una de maici - fiind astfel recunoscut ca organizatorul şi legislatorul monahismului din apus şi nu s-a mai întors în Dobrogea, murind în Galia / S Franţei (a fost înhumat în Mănăstirea de călugări din Marsilia pe care a ctitorit-o, dedicată "Sf. Victor"); în ultima sa carte, a scris despre "moşia străbună a strămoşilor şi frumuseţea încântătoare a ţinuturilor - cât de plăcut se întindeau - astfel încât nu numai să desfate pe un călugăr singurătăţile pădurilor, ci să-i ofere şi o foarte mare mană de hrană" / ceea ce confirmă şi existenţa întinsului codru Dobrogean Antic (cercetătorul Român Vasile Andru a evidenţiat în anul 2010 că metoda secretă a Sfinţilor parteneri Dobrogeni - mai vârstnicul Gherman şi mai tânărul Casian - era "rugăciunea focului": o rugăciune mistică, fără cuvinte, numită "rugăciunea văzătoare", ce nu trebuia descrisă, ci practicată / foarte puţini dobândind-o în timp). Călugărul Ioan Casian s-a dus în Galia după foştii Geţi - numiţi Goţi - plecaţi de la Dunărea inferioară spre apus datorită invaziei Hune; de exemplu, episcopul Ennodius 473-521 din Delta Ronului a scris în "Viaţa Sf. Epifaniu" despre "discipolii Geţi de la Toulouse" / Tolasa (e de remarcat şi un fapt mult ulterior, anume că registrul Catedralei Saint-Etienne din Toulouse a înregistrat la 8 II 1670 înhumarea acolo a Mariei Gerga). Este de ştiut că prima capitală a Regatului ViziGot - cârmuit de către Dinastia Valtă / Baltă, ai cărei membrii erau bine legaţi, caracteristice lor fiindu-le brâurile spectaculoase cu care se încingeau - a fost la Toulouse / Franţa 410-507, apoi la Narbonne / Franţa 508-531, Barcelona / Catalania 532-566, ultima fiind la Toledo / Spania 567-711, căci Regatul ViziGot atunci a fost distrus de către musulmanii nou apăruţi, debarcaţi din N African la Gibraltar; în Grădina Guarrazar din marginea capitalei Toledo a Regatului ViziGoților - anterior acolo fiind fosta reședință a Carpetanilor / consideraţi de exploratorul Baltic Otto von Kotzebue 1787-1846 / din capitala Estonă ca proveniţi din Carpaţi - a fost descoperit în anul 1858 Tezaurul Regal ViziGot cu multe piese, dintre care unele au dispărut curând (soartă similară cu Tezaurul Goților din Pietroasa / România, descoperit cu 21 de ani înainte, anume în anul 1837):

Piese din Tezaurul Guarrazar al Curţii Regale ViziGote

Academicianul Spaniol Juan Riano 1829-1901 a scris despre Tezaurul Guarrazar: "De mare impact e luxul imens pe care îl reprezintă. Arabii când au cucerit Toledo în secolul VIII au menționat uriașele cantități de bijuterii de tot felul în posesia cărora au intrat și pe care le-au transportat de acolo. Lucrăturile în aur și argint erau de rafinamente remarcabile, ceea ce însemna ateliere de prelucrări foarte dezvoltate. Ornamentele - asemănătoare cu Tezaurul de la Pietroasa din Valahia - sunt considerate, fără dubiu, ca provenind din răsărit, fiind de origine Săsană, din secolul III (ori mai timpurii și tot orientale)". Ca fapt divers: în primul an al domniei din Toledo - anume, în anul 680 - Regele Ervig al ViziGoților a lăsat inscripția "Potentis Getarum Ervigi Regis" = însemnând "puternicul Rege Ervig al Geților" pe podul din Merida 38,54 lat. N, 6,21 long. V peste Râul Guadiana (cel mai lung pod Roman încă funcțional / are peste 7 sute de metri); acolo Romanii au stabilit capitala provinciei Lusitania / Portugalia (așadar, la sfârșitul secolului VII, în Peninsula Iberică încă era afirmarea mândră - și la cel mai înalt nivel - pentru originea Getă). Istoricul Spaniol Antonio Martín-Gamero González 1823-1874 (cronicarul oficial al orașului Toledo și directorul ziarului său "El Tajo") a scris precis despre Gerga/s în lucrarea "Ordonanțele pentru bunul regim al guvernării orașului foarte nobil și Imperial Toledo", publicată acolo în anul 1858: "Gerga/s e numai filigranat de aur și de argint".

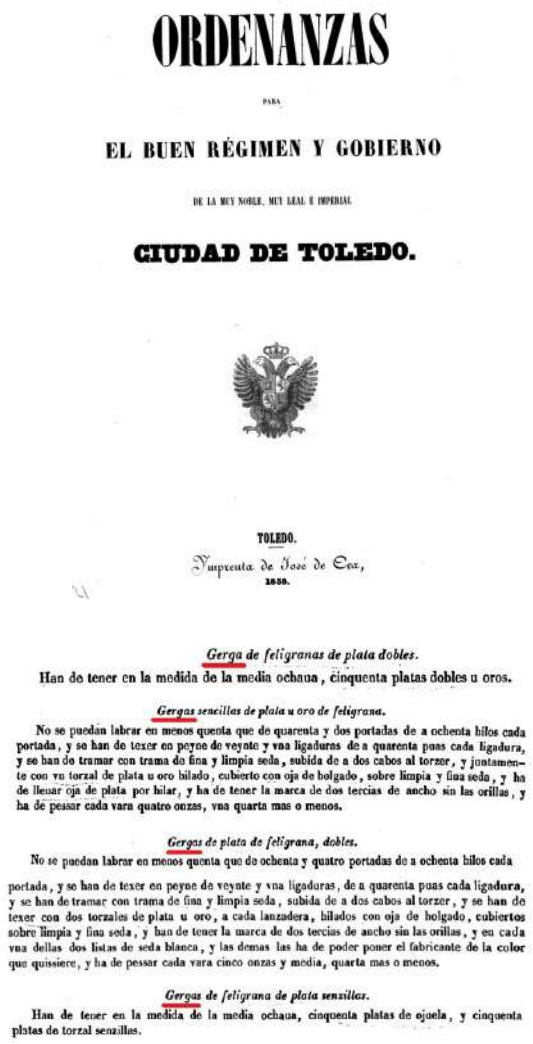

ORDENANZAS

PARA

EL BUEN RÉGIMEN Y GOBIERNO

DE LA MUY NOBLE, MUY LEAL É IMPERIAL

CIUDAD DE TOLEDO.

TOLEDO.

Imprenta de José de Cea,

1858.

Gerga de feligranas de plata dobles.

Han de tener en la medida de la media ochava, cincuenta platas dobles u oros.

Gergas sencillas de plata u oro de feligrana.

No se puedan labrar en menos cuenta que de cuarenta y dos portadas de a ochenta hilos cada portada, y se han de texer en peyne de veynte y vna ligaduras de a cuarenta puas cada ligadura, y se han de tramar con trama de fina y limpia seda, subida de a dos cabos al torzer, y juntamente con vn torzal de plata u oro hilado, cubierto con oja de bolgado, sobre limpia y fina seda, y ha de llenar oja de plata por hilar, y ha de tener la marca de dos tercias de ancho sin las orillas, y ha de pessar cada vara quatro onzas, vna quarta mas o menos.

Gergas de plata de feligrana, dobles.

No se puedan labrar en menos cuenta que de ochenta y quatro portadas de a ochenta hilos cada portada, y se han de texer en peyne de veynte y vna ligaduras, de a quarenta puas cada ligadura, y se han de tramar con trama de fina y limpia seda, subida de a dos cabos al torzer, y se han de texer con dos torzales de plata u oro, a cada lanzadera, hilados con oja de bolgado, cubiertos sobre limpia y fina seda, y han de tener la marca de dos tercias de ancho sin las orillas, y en cada vna dellas dos listas de seda blanca, y las demas las ha de poder poner el fabricante de la color que quisiere, y ha de pessar cada vara cinco onzas y media, quarta mas o menos.

Gergas de feligrana de plata senzillas.

Han de tener en la medida de la media ochava, cincuenta platas de ojuela, y cincuenta platas de torzal senzillas.

Gerga/s la Toledo
(istoricul Martín-Gamero González, 1858)

În afara spațiului Românesc, prima capitală a Regatului OstroGot a fost la Ravenna, în regiunea Romagna din N Italiei 493-540, apoi itinerantă 541-553, căci Regatul OstroGot - cârmuit de către Dinastia Amală - învecinat pe Dunăre cu Regatul Gepid, atunci a fost distrus de către bizantinii cârmuiți de Împăratul Dac Dardan Iustinian: în istorie, luptele pentru putere des au fost fioroase iar uneori au fost și fratricide.

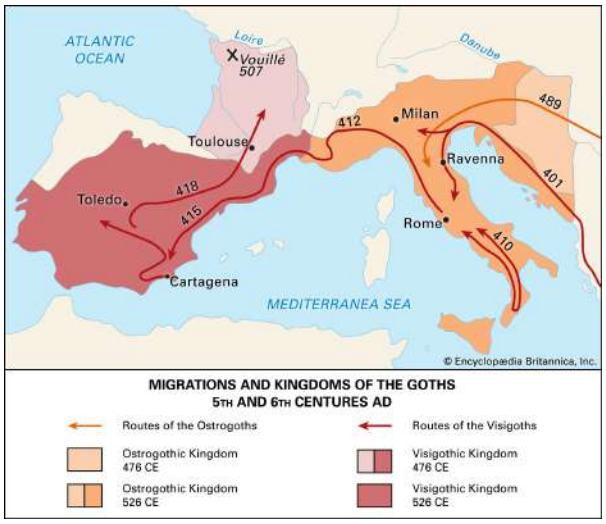

Călătorii îndepărtate se practicau în acele vremuri, de exemplu nobilul Istrian Aethicus ("născut în nordul Dobrogei, în zona localității Dinogeția" conform Dr. Gheorghe Iscru în cartea "Strămoșii noștri reali") a fost într-o călătorie în jurul lumii - descrisă în jurnalul său denumit "Cosmografia" / însoțit de un "catalog lămuritor" - fiind primit și de Împăratul Sasanit Peroz, din Dinastia Gharghină, în anul 465: s-a prezentat drept cel mai mare explorator al planetei de până atunci, descrierea pe care a făcut-o înfățișând o rută de 5 ani peste Oceanul Atlantic - via Groenlanda - prin N Americii, până în Golful Persic, întorcându-se apoi în Europa. Străvechea dimensiune acvatică la Români = "Oamenii de pe Râuri", respectiv Valahi (ai valurilor), cu puternice Tradiții de plutărit începând cu cele mai vechi timpuri, fapte regăsite și în onomastica Ghergană diluviană legată de navigație ori de pescuit, inclusiv de denumirile Ghergane ale unor pești din spațiul Dunăreano-Pontic, a fost după vremurile Antice nu

doar la nobilul Istrian înconjurând globul în secolul V, ci s-a regăsit şi la începutul secolului VIII la ViziGoţii din Peninsula Iberică iar apoi - de la sfârşitul aceluiaşi secol VIII - la Varegii / Vikingii din Peninsula Scandinavă, ş.a.m.d.: în anul 714, după peste 2 decenii de activitate în Porto 41,09 lat. N, 8,37 long. V / Portugalia, episcopul Felix / adică "Fericitul" - ViziGot menţionat în funcţie la ultimul conciliu creştin avut acolo în anul 693 - din cauza invaziei musulmanilor veniţi din Africa, a plecat împreună cu 6 episcopi spre Antillia (Insulă Atlantică având înţelesul de "Tărâmul Opus"); geograful Martin Behaim / adică "Boemul" la Nurnberg / Bavaria în anul 1492 (înaintea traversării de către Cristofor Columb a Oceanului Atlantic) a scris că până în anul 734, deci în 2 decenii, acei temerari 7 episcopi ViziGoţi - împreună cu însoţitorii lor - au reuşit întemeierea a 7 aşezări "de aur". Varegii = Vikingii - urmaşi ai Goţilor / la fel ca Valahii Istriani - au reuşit şi ei traversarea Atlanticului, prin Nordul oceanului; iată aşadar că temerari având aceeaşi origine au plecat din Europa peste Oceanul Atlantic în expediţii de succes cu mult înainte de Evreul Cristofor Columb / Cristobal Colon (care după ce a traversat Oceanul Atlantic - şi el cu succes - însă n-a ştiut că a fost în America, "descoperirea" Lumii Noi atribuindu-i-se după deces). Istoria Românilor în mod oficial cunoaşte faptele acvatice din cele mai vechi timpuri; de exemplu, academicianul Român Gheorghe Brătianu 1898-1953 în cartea sa despre "Marea Neagră" a scris că "în cuaternar s-au produs mari seisme, ce au făcut să se prăbușească podișul prin care Peninsula Balcanică era legată de Asia Mică: tocmai prin acea crăpătură adâncită între Tracia și Anatolia s-a realizat un contact direct între Mediterana și Marea Neagră și pe acolo se scurg curenții ce stabilesc circulația din una în alta".

În Evul Mediu declanșarea independenței față de Dinastia Habsburg a Elvețienilor cârmuiți de Tell prin tema săgetării mărului de pe capul propriului fiu a fost anterior prezentată de înaltul învățat Saxo "Grammaticus" = "Învățatul" 1160-1220 în "Gesta Danorum" 10:7 (prima cronică Daneză) ca fapta Vikingului Toko - nepotul cârmuitorului Gheat al Sudului Suediei / Gotaland - la Curtea Regelui Harald "Dinte Albastru" 935-987 din Peninsula Jutland: povestea probabil a fost auzită de Elvețieni în Țara lor de la Danezii negustori sau pelerini spre Roma și însușită ca spectaculoasă. Istoricul David Somervell - care a sintetizat enciclopedia Britanicului Arnold Toynbee "Studiu asupra istoriei" - a scris: "În întreg mileniul I, Occidentul European a fost o societate agrară, înlăuntrul căreia viața urbană era o curiozitate iar moneda o marfă foarte rară, în vreme ce în Orientul European exista o economie monetară bazată pe un comerţ înfloritor şi pe o industrie prosperă. În creştinătatea occidentală numai clerul avea ştiinţă de carte, în vreme ce în creştinătatea orientală exista o pătură cârmuitoare clasică, foarte bine educată". (Este de observat că în secolul IV Regatele Caucaziene Gargar, Armean şi Georgian au devenit primele creştine din lume, propagând Crucea ca semn și acolo din secolul V a fost introdusă masiv scrierea - pornind cu cea Ghergară - iar începând cu secolul VI, la voinţa Imperialilor bizantini, s-au stabilit în Balcani printre Vlahi îndeosebi Armeni dar şi Georgieni ori Ghergari / înalt educaţi faţă de contemporanii lor; abia după schismă, în mileniul II - odată cu cruciadele - apusul Europei / Occidentul şi-a demarat dezvoltarea generală, Gherganii aflându-se de atunci mai ales în răsăritul European, inclusiv printre fondatorii statali Români, respectiv până la bucuria traiului actual, la începutul mileniului III: până la cruciade, cele mai dezvoltate localităţi Europene au fost cele ale fostului Imperiu Roman). În Delta Dunării - din N Dobrogei - braţul cel mai vechi, ştiut ca sacru, al Fluviului / Antic numit Istru, la N de Histria (colonie a Miletului din Caria - Ţinutul Gherghiţilor), e Sfântul Gheorghe: onomastică prin care Tradiţia a dat nume sfinte locurilor semnificative din trecut (acolo Regele Machedon Filip II 382-336 î.C., "tatăl" lui Alexandru "cel Mare", a vrut să ridice o statuie Ghergarului Hercule); în Antichitate, de pildă conform geografului Strabon, Dunărea se numea Istru mai ales de la Gherdap / adică Porţile de Fier în jos, până la ceea ce a fost denumit braţul Sf. Gheorghe. La graniţa Balcanilor, Giurgiu 43,54 lat. N, 25,58 long. E - având ca patron spiritual şi protector al oraşului pe Sfântul Gheorghe - s-a impus documentar ca nume în anul 1394 / "Rossy Vel Jargo", Medieval "Vel" = "Bel", însemnând "Mare", într-o zonă cu morminte de Uriaşi, în apropierea locului naşterii Anticului Împărat Burebista 111-45 î.C., în timpul căruia a fost cea mai mare extindere a Imperiului Gheţilor (mort cu un sfert de an înaintea uciderii adversarului său Roman Iuliu Cezar - atunci fiind vizibilă până în China căderea celei mai strălucitoare comete vreodată - Împăratul Burebista având-şi la un moment dat capitala la Vărădia 45,04 lat. N, 21,32 long. E, pe Valea Caraşului / în Banat, loc unde în anul 1580 preotul ortodox Ştefan Gherga stabilit în Lugoj avea o casă, nepotul său Teodor Gherga în 15 VIII 1641 fiind menţionat într-o donaţie pentru Mănăstirea de acolo, veche de peste un mileniu, însă distrusă în secolul următor de otomani iar la Mercina - localitate aparţinând comunei - în anul 1803 învăţător era Frăţilea Gherga, după un secol învăţătoare ajungând Ersilia Gherga); istoricul Maghiar Mocsy Andras în lucrarea sa despre Regatul Dac a presupus că tatăl Împăratului Burebista era din Vărădia Cărășană iar profesorul Petru Pilu 1930-2014 din Obreja 45,28 lat. N, 22,15 long. E / județul Caraș-Severin în anul 2013 a susținut că "fala Gugulanilor a fost boierul de Bistra supranumit Împăratul Boierbista, nobil care a întemeiat Imperiul Dac de la Marea Caspică din Daki-stan (Daghe-stan era înainte Dachi-stan) până la izvoarele Dunării, în Munţii Pădurea Neagră" / Burebista putând însă deriva şi simplu din "tarabostus" - însemnând aristocrat - prin simpla translaţie "T"/"B", ce a dus printre Români şi la transformarea din "taur" în "bour" sau în apusul Europei, via Dacii Vestici, la folosirea "târg" ca "burg", etc.: e de observat că din vremuri Antice, bogaţii proprietari de bovine / bivoli erau ştiuţi ca Boieri, care

aveau mulţi bouri / boi şi că Rumânii - aşa cum cei vechi foloseau elefanţi în lupte - Medieval încă se slujeau de turme de bivoli în bătălii, ca de exemplu cum a făcut-o Vodă Mihai "Viteazu" lângă Giurgiu, la Călugăreni, în anul 1595. De altfel, Vărădia a fost cetatea Bănăţeană Antică Zarghe-dava / Arcidava, a Albocensilor (adică a "Albilor sacri", stăpâni pe o bună parte din Banatul Antic şi pe Valea Mureşului, până în actualul judeţ Alba, denumirea reflectând-o pe cea a Albanilor din Caucaz: Ţara Ghergarilor); se poate remarca legătura dintre Albocensii Banatului şi Albanezii Balcanilor zişi "Şkiptari", cu semn vulturesc (Tradiţional din Antichitate, vulturul trona pe vârful sceptrului, simbolizând că puterea purtătorului venea de sus).

Albania Balcanică

În secolul II, geograful Ptolemeu a consemnat că Albocensii - Albii sacri - au constituit unul dintre cele 15 triburi Geto-Dace din coaliţia condusă de Regele Decebal cu care s-a înfruntat Împăratul Roman Traian (anterior, în secolul I î.C., Împăratul Burebista al Geto-Dacilor conducea un număr mai mare de triburi). Spre comparaţie, vechii Evrei cu 12 triburi au format un popor mult mai mic iar rămaşi fără 10 triburi, numai cu 2 triburi, au ajuns ca atare şi mai puţini: Împăratul Burebista a cârmuit un Imperiu în Europa, unde organizarea tribală - pe "şatre" - era cea care conta (în paralel, Romanii aveau - ca şi vechii Greci - "ginte"), aşa ceva fiind ecouri din Epoca Pietrei; în sensul străvechi încărcat de semnificaţii, Burebista / "Bu-Re-Bista" literar a redat înţelesul de "suflet solar vestal" (Ba = suflet, Ra = soare, Bista / Vesta - prin echivalenţa "B"/"V" - fiind protectoarea vetrei). Învăţatul German Medieval Christoph Cellarius, pe baza geografiei Makedonului Claudiu Ptolemeu, a redat situaţia Antică de la Dunărea inferioară:

Dionisie Fotino 1777-1821 (profesorul folcloristului Anton Pann / compozitorul muzicii Imnului Românilor) în "Istoria generală a Daciei" a scris despre ceea ce se ştia la acel timp: "Întâiul domnitor Negru Vodă care a coborât din Ardeal în anul 1245 a ridicat din nou cetatea Giurgiu, care de către Romani se numea Sânt Georgiu, adică Sfântul Gheorghe. Pe timpul acela, Bănia era bine populată şi bine constituită sub conducerea pământenilor Basarabi. Banul de atunci, văzând aşezarea lui Vodă în toată întinderea Ţării Munteneşti şi preferând ca pe un stăpân aşa de tare să-l aibă mai bine ca apărător decât vecin ameninţător, a venit împreună cu boierii săi şi închinându-i-se, i s-a supus de bunăvoie şi cu condiţiuni ca să-i fie supus totdeauna aliat, însă autonom - ca şi strămoşii săi - în cârmuirea judeţelor sale, fără să se amestece domnul în nimic. Atunci Vodă l-a onorat cu titlul de veliţ, adică de şeful Consiliului Domnesc, cu vargă de argint; după aceasta, Bănia s-a socotit ca supusă Ţării Munteneşti şi s-a numit Romania Mică". Istoricul Român Nicolae Bălcescu 1819-1852 a scris despre Giurgiu: "Dărâmat în vremea năvălirilor Barbarilor, el fu rezidit pe la anul 1000 de genovezi, de la care luă şi numele de Sân Giorgiu, patronul acelei neguţătoare republici; pe la sfârşitul veacului XIII, Negru-Vodă, ducele Făgăraşului, întinzându-şi stăpânirea peste toată Ţara Românească până la Dunăre, mai întâi castelul Sân Giorgiu". În timpul domniei lui Vodă Mircea "cel Bătrân", Giurgiu a găzduit o colonie a transportatorilor din N Peninsulei Italice, care au ridicat în cetate o bancă şi o piaţă pentru mătăsuri şi catifele: a fost notat Zorza, Giorgio, Zorio, etc. şi a fost numit de otomani Yergogu; în secolul XVI umanistul German Johannes Leunclavius l-a notat Gergugi. În anul 2013, autorii Valeriu Ciorătan şi Ancu Damian au scris în legătură cu Giurgiu: "Jupan Zorza stolnic poate fi considerat cel de la care îşi trage numele Giurgiu, el fiind una dintre personalităţile politice din perioada lui Mircea cel Bătrân şi, probabil, unul dintre boierii care au avut proprietăţi în zonă". Aşa ceva ar conecta în mod deosebit în Evul Mediu Giurgiu de moşiile Gherga de la poalele Carpaţilor Meridionali / din Muntenia, anume Ghergani (unde stolnicul Zorza îşi avea cula) şi Gherghiţa (de podgoria căreia se ocupa primul său născut, ajuns paharnicul Gherghinu al Domnitorului): portul Giurgiu era esenţial pe drumul principal al Ţării Româneşti pentru negoţ, căci Balcanii - cu încă însemnata populaţie creştină Vlahă - erau de mare interes în relaţiile comerciale iar acei dregători Gherga, din neamul Aromânului Nicodim / şeful Bisericii Ortodoxe din N Dunării, controlau hrana şi băutura pentru Curtea Domnească în Ţara Românească / Valahia la vremea lui Vodă Mircea "cel Bătrân" (încă de la începutul mileniului II au fost documentate legăturile portului Giurgiu cu urmaşii Ghega - poate înrudiţi cu cârmuitorii de la sfârşitul mileniului precedent ai Dobrogei, respectiv ai primei Ţări Româneşti Medievale independente - şi cu clanul Negrilor Vodă din N Carpaţilor Meridionali / fondat de bastardul Arpadian George, cu Cavaleri Gregori din N Peninsulei Italice); e de remarcat că în Epoca Modernă Giurgiu a fost reşedinţa judeţului Vlaşca (întemeiat imediat după Unirea Principatelor Române - Moldova cu Ţara Românească - de către Domnitorul Ioan Cuza, judeţul Vlaşca existând până la ultimul război mondial). Ţara Românească a ajuns să plătească Imperiului Otoman birul prin vama Giurgiu-Ruse (în trecut denumit Slavon Golyamo Yorgovo, adică Giurgiu Mare, oraşul frate de pe malul Balcanic fiind mai mare, ca de altfel cum erau la început în S Dunării multe localităţi "Mari", ca Veliko Trnovo = Târnava "Mare", Ruse = Giurgiu "Mare", ş.a.); e de remarcat că în autodelimitarea tipic orientală despre cei care nu le aparţineau / astfel sectarismul locativ născând ghetoul, la fel cum aceia erau denumiţi de pildă de Evrei ca goimi / adică goi, fără spirit, ca "animale" (termen peiorativ

pentru străini, de altă religie) şi de Romi / Ţigani ca gagii - egocentrism manifestat şi la Elenii vechi, numind pe cei care nu erau de-ai lor ca Barbari - otomanii obişnuiau să-i denumească pe cei diferiţi de ei ca ghiauri: "necredincioşi". Denumirea otomană peiorativă de "ghiaur" provenea din Persanul "ghebar" / "gabr" pentru cine era zoroastru - "ghebar" a fost sinonim cu "magus", însemnând credinciosul zoroastrian - termenul de "ghebar" fiind consacrat de Sasaniţi ca apelativul ţăranului liber din Mesopotamia, cetăţean de nădejde al Imperiului lor înaintea apariţiei islamului (în Asia Centrală - de exemplu în Iran - azi folosindu-se la modul general "ghebar" / "gabr" pentru a desemna un "ne-musulman"). De altfel, un studiu în Imperiul Otoman realizat de Dr. Gottlieb Leitner 1840-1899 din Ungaria a descris printre poreclele date celor din acel timp - pe lângă Ghiauri ca "infideli" - drept Ghierghi fiind cei din oraşele Albaniei, respectiv "Fuduli" pentru Arabi, "Ciufuţi" pentru Evrei, "Frânci" pentru Europeni, etc.: identificarea printre Albanezi a acelor Medievali Ghierghi se corelează cu sorgintea Kosovară a Sf. Nicodim și cu negustorii Gherga de la Moscopole - de lângă Lacul Ohrida - care până la sfârşitul Evului Mediu au reuşit să aibă cea mai importantă Casă de Comerţ acolo (în "inima" Balcanilor). Cronicarul bizantin Ioan Canabutzes - de pe Insula Chios, unde familia sa Italiană avea proprietăţi - a scris în anul 1430 despre astfel de abordări: "Dacă ar întreba cineva de ce socoteau Elenii pe Troiani Barbari, când aveau o singură credinţă şi slăveau aceiaşi zei, am răspunde că noţiunea de Barbar se defineşte nu prin credinţă, ci prin neam, limbă, orânduire de stat şi educaţie. Noi suntem creştini şi avem o singură credinţă şi un singur botez împreună cu multe neamuri, însă socotim şi numim Barbari pe Vlahi, Albanezi, Bulgari, Ruşi şi alte popoare. Tot aşa şi Elenii Antici aveau o singură credinţă împreună cu alte popoare dar numeau Barbari pe toţi câţi erau în afara neamului lor şi a limbii Elenice". În mileniul anterior, contemporan şi provenind din aceeaşi zonă a Daciei "Mediterane" cu primul Împărat Roman creştin Constantin "cel Mare", episcopul Niceta / Nechita 335-414 din Remesiana 43,13 lat. N, 22,18 long. E - azi Bela Palanca = "Fortăreaţa Albă", lângă Niş / fosta cetate Dacă Aedava, asemănată onomastic cu numele Regelui Georgian Aetes al Regatului Kolkis, fratele lui Kirke care s-a stabilit în Italiana Cume - a predicat începând cu anul 366 atât în Sudul cât şi în Nordul Dunării, Imnul său ambrozian fiind considerat cel mai vechi cântec religios Românesc; el a creştinat "Lupii Munților" = Besii dar şi Geto-Dacii, Sciții şi Goții de pe ambele maluri ale Fluviului (a fost mai tânăr decât episcopul Ulfila care a creştinat Goții din josul Dunării, la început acționând în paralel cu acela). Spre sfârşitul secolului IV, episcopul Niceta a stabilit ritul Daco-Latin (nici Elen-Bizantin, nici Roman-Latin, ci un rit propriu diecezei Ilirice, al Daciilor) pe scheletul apostolic: citirea sfintei scripturi, sacrificiul şi cuminecarea peste care a supus elemente locale; e de observat că istoricul Roman Eutropius a notat în "Breviarul" său din anul 367 că Împăratul Marcu Traian a colonizat Dacia - adică Banatul, Oltenia şi o parte din Ardeal - cu Asiatici, Egipteni şi Gali, "proporţia cea mai mare din acele diferite elemente etnice dând-o însă Ilirii" (trebuie ştiut că, după cum a studiat în anul 1917 şi reverendul American Joseph Weidenhan, forma Iliră a lui Gherga a fost Grigore, în Balcani mulţi Grigore de fapt fiind Gherga). Anterior situaţiei actuale din Banat - ce a fost, după războaie grele, prima regiune Dacă din N Dunării ocupată de Romani - prezenţa Medievală Gherga a fost semnalată în înalta zonă din Balcani a izvoarelor Drinei şi Moravei Vestice (numele iniţial al Moravei a fost Margus iar Balcani însemnau "Munţi" în Turkă = vechea Turcă) areal împărţit azi de Macedonia, Albania, MunteNegru şi Kosova. Isidor Ieşan a scris în "Istoria Balcanului" din anul 1912: "Vlachia-Superior cuprindea în sine Epirul și toate regiunile de la Ianina până la Tricala, apoi în Pind și în ramificările sale; începând în Nord de la râul Drinul Negru, munții Șar, afluenții până la munții Rodopei, spre Sud până la frontierele Tesaliei = Vlachia-Mare, spre Vest până la frontierele Vlachiei-Mici, iară spre Ost până la Marea Egeică, cuprinzând adică toată Macedonia de astăzi cu orașele principale Scoplia, Kopriili, Camenova, Cruşeva, Prilip, Ohrida, Monastir / Bitolia, Plesa, Vodena, Meţova, Castoria, Florina, Struga, Corița, Strumnița, Melnic, Drama, Salonic, Siraco, Veria, etc."

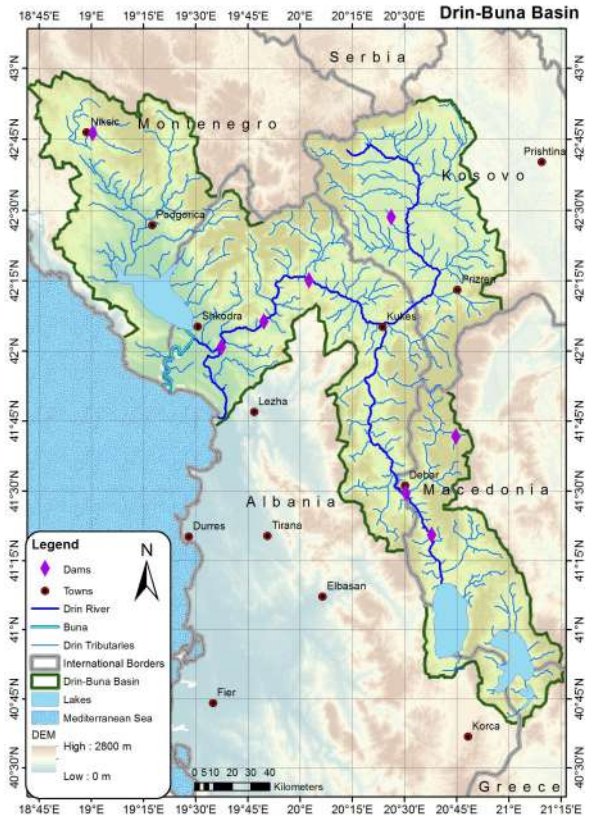

Bazinul Drina
(cuprinzând Sudicul Lac Ohrid şi Nordicul Lac Scutari)

Trăind mai ales în jurul Lacului Ohrida / Akris şi pe Valea Drinului Negru ce curge din acel Lac formând o salbă de Lacuri (Antic leagăn Ilir), în Evul Mediu Gherganii au coborât pe Valea Moravei până la Dunăre - pe care au trecut-o - stabilindu-se de cealaltă parte / integrându-se printre autohtoni, aceia fiind astfel prezenţi în spaţiul Bănăţean până în Epoca Modernă. Ioan Neniţescu - membru corespondent al Academiei Române - în cartea "De la Românii din Turcia Europeană" din anul 1895 a scris: "În timpurile mai vechi, Ohrida era capitala tribului DesaReţilor din Iliria; între anii 890 şi 1019 a aparţinut Româno-Bulgarilor iar de la 1020 la 1204 bizantinilor - pe când se afla aici o mitropolie independentă, cu însemnătatea unei patriarhii - apoi fiind a Asanilor şi liberă, în secolul XV căzând în mâinile otomane, care o stăpânesc până astăzi"; e de remarcat că imediat după ce fraţii Vlahi / Armâni Asăneşti au ajuns puternici în Târnova "Mare" - la sfârşitul secolului XII - au mutat în capitala lor Imperială moaştele ctitorului Ioan 876-946 al Mănăstirii Rila 42,07 lat. N, 23,20 long. E (aflată în fosta Dacie Mediterană, pe

drumul spre Ohrida, lângă Kiustendil / în partea Bulgară a Macedoniei). Desareţii / Dasareţii - care aveau capitala la Lychnidos / Ohrida, astfel cum a observat și Dr. Felicia Vanț-Ștef de la Universitatea București în anul 1974 - erau vecini cu Dardanii şi cu cei care i-au cârmuit pe Iliri (adică Dinastia Ardiaei / Vardiaei din Dalmaţia, cu reşedinţa în Valea Naro / Neretva, stăpână până în Herţegovina şi pe coasta MunteNegreană: e de reţinut că imediat după Războiul Troian, primul Rege al Ilirilor - la gura Râului Krka - a fost Hyllus, din V Anatoliei); la începutul secolului II, scriitorul Appian a notat că Illyrius - etnonimul Ilirilor - a avut-o ca fiică pe Dassaro, strămoaşa Dasarilor / Dasareţilor (un oraş semnificativ al lor a fost Ghertous, între Ohrida şi Anti-patrea / Berat, Illyria - în pronunţie "Iluria" - fiind considerată de stră-Români ca tărâm al Lerilor). În N Italiei, Reţii (vorbind Reto-Romana) au fost - după cum au scris Titus Livius, Trogus Pompeius, Pliniu "cel Bătrân", ş.a. - rămăşiţe E/Trusce; Reţii - răspândiţi din Tirol până în Bavaria - au fost vecinii răsăriteni ai Helveţilor, acum Graiurile Romanşe / Reto-Romane fiind vorbite din Veneţia până în Elveţia.

Svastica în mozaicurile Ohridei

"Români pentru Români" (domeniu Internet administrat în 2007-2010 de Gherga pentru dialogul Românilor din jurul României cu cei din Țară) consemna: "Fluviul Dunărea - întins de la Pădurea Neagră la Marea Neagră - pe al cărui curs final trăiesc dintotdeauna Românii, a fost mereu punte de comunicare la vremuri de pace şi graniţă la război. La S de Dunăre e Peninsula Balcanică; România nu e o ţară Balcanică, ci e o ţară Sud-Est Europeană. În Nordul Dunării, aceiaşi oameni sunt cunoscuţi ca Români iar în Sudul Dunării, ca Vlahi. (Vechiul nume al Ţării Româneşti a fost Valahia, bineînţeles locuită de Valahi, acum e România, bineînţeles locuită de Români)". De altfel, aşa după cum nu erau deosebiri de Indieni la N şi S de Gange ori de Egipteni la E şi V de Nil, nici între populaţiile malurilor Dunării - drept şi stâng - nu erau deosebiri, Românii fiind la fel pe ambele părţi ale Fluviului; cunoaşterea mai târzie a fost doar ca Vlahi / Armâni în S Dunării, respectiv Valahi / Români în N Dunării.

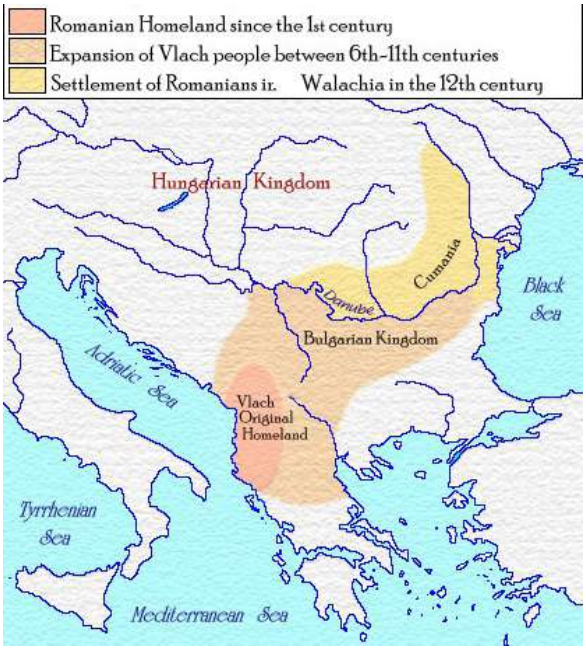

Vlahii

La sfârșitul Antichității, vatra Latină de formare Românească a fost mai lărgită în S Dunării decât în N Dunării (în fosta Dioceză Dacia, care a durat până în secolul VII); imaginea anterioară schițează dezechilibrul răspândirii Vlahe - fără fostul Regat Dac cârmuit de Regele Decebal - până după sosirea Ungurilor și respectiv până la coagularea Valahiei = Țării Românești la Dunărea inferioară, ceea ce provoacă oarece discuții: Vlahizarea interiorului Carpatic nu s-a manifestat concret fie deoarece exista din Antichitate și de aceea nu era necesară, fie s-a manifestat doar după secolul XIII, adică după preluarea administrării interiorului Carpatic - a Banatului și a Transilvaniei - de către Maghiari (care ar fi favorizat așa ceva, ceea ce însă istoria a infirmat vehement), fie reprezentarea dacă nu e incorectă, atunci e cel puțin incompletă. Academicianul Alexandru Philippide a scris în "Originea Românilor" din anul 1925: "Va să zică au trăit Dacii singuri în Transilvania până în secolul X și apoi s-au Maghiarizat? Cu alte vorbe statul Dac, după ce a fost răsturnat provizor de Romani pentru o bucată de vreme și a fost înlocuit cu o provincie Romană, și după ce Hunii s-au stabilit în el ca la ei acasă iarăși o bucată de vreme, și după ce Gepizii au făcut cu el ce au vrut iarăși o bucată de vreme, și după ce Slavii au umplut tot locul prin prejurul lui și nu l-au mai părăsit cel puțin de pe vremea Gepizilor până astăzi (și trebuie să fi trecut Slavii măcar ca un puhoiu și prin Transilvania, pentru că avem mărturii sigure că au fost Slavi pe acolo pe vremea Goților), a rămas iar în picioare, plin numai de Daci, un picior de străin într-însul, și a așteptat pe Unguri să vie (cel mai degrabă în secolul X), ca să se Maghiarizeze și să-și găsească în sfârșit capătul vieții!" În Evul Mediu, Sud-Estul Europei a fost timp îndelungat dominat de Armâni / Vlahi, organizaţi în multe Vlăhii / "Romanii populare", ca uniuni de obști împărtășind valori asemănătoare în Balcani - în zona ce până la căderea Constantinopolului s-a numit Romania, denumirea de Bizanţ fiind inventată ulterior, în anul 1557 de către istoricul German Hieronymus Wolf - apoi ei consolidându-şi prezenţa statală în N Dunării (ultima structură organizată

a lor în Balcani fiind Principatul Aromân al Pindului din 1941-1944, cu Parlamentul la Trikala). Cercetătorul Român Dan Botta a scris despre "Instituțiile Romei" în anul 1941: "Când Constantin cel Mare a mutat Senatul - ca simbol al autorității Romei - în Noua Romă, nu a putut muta și marile familii senatoriale; în Răsărit, aristocrația care s-a creat a fost - în virtutea unui vechi principiu Roman - o aristocrație de funcțiuni". În anul 2002, cercetătorul Ioan Mugioiu prin lucrarea "O mică incursiune în cultura română" afirma că "despărţirea culturii române de cultura bizantină nu este posibilă. Bizanţul - cu denumirea medievală Romania - a supravieţuit peste un mileniu: 11 V 330 - 29 V 1453".

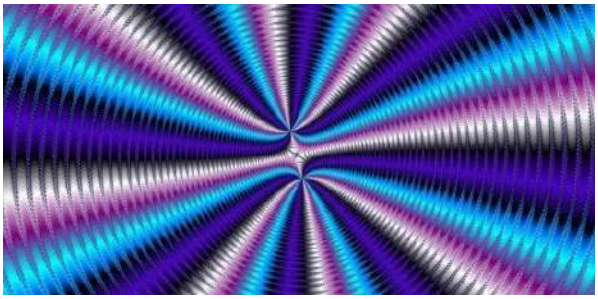

Conferențiarul universitar Andrei Groza - Doctor în istorie, prorectorul Academiei de Administrare Publică a Republicii Moldova - a enunțat în studiul "Rumân sau Român, Rumânia sau România" din anul 2014: "O parte însemnată dintre vecinii României, atât din imediata apropiere cât şi din depărtare, i-a numit şi continuă să-i numească pe români 'rumâni', iar ţara acestora - nu România, ci 'Rumânia' (a se vedea: 'rumân', 'Rumânia' - în limba rusă; 'rumun', 'Rumunia' - în limba ucraineană; 'rumun', 'Rumani' - în limba albaneză; 'rumän', 'Rumänien' - în limba germană; 'rumeen', 'Rumeenia' - în limba estonă ş.a.m.d). Francezii, englezii şi alţii, au utilizat anterior cuvântul 'Rumânia' iar după formarea statului român din 1859, l-au înlocuit cu România. Puţine sunt persoanele care atrag atenţia la faptul că aceste cuvinte percepute cu acelaşi sens sunt scrise şi pronunţate diferit, iar dacă se mai găseşte cineva, care încearcă să clarifice de ce se întâmplă aşa ceva, nu găseşte decât o singură explicaţie: specificul limbilor, în care cuvintele sunt utilizate, altfel spus, vinovat este factorul lingvistic. De ce 'rumân', fiindcă, ar părea clar de ce român? Când şi cum au apărut, au început a fi utilizate aceste cuvinte ca etnonime? Analiza izvoarelor scrise ne arată despre cuvântul 'rumân' că este cu mult, mult mai vechi decât cel de român şi că 'rumân' înseamnă culoare rumână / rumenă (nuanţă a culorii roşii). Cei care mai târziu au folosit cuvântul 'român' / 'români', au dorit să arate că purtătorii acestui nume îşi datorează numele romanilor, că îşi trag rădăcinile de la romani. Cu mult timp înainte de întemeierea Romei, întreg teritoriul Europei, Asiei de Sud-Vest şi Africii de Nord era populat de un singur neam divizat în mai multe formaţiuni statale aflate la diferite trepte de dezvoltare economică, socială, militară şi culturală. Cei din centrul şi nordul peninsulei Apenine, fiind veniţi din regiunea munţilor Carpaţi şi nordul peninsulei Balcani, aveau - practic - aceiaşi zei cu cei rămaşi acasă, printre care zeiţa Rumâna, ocrotitoarea nou-născuţilor şi mamelor cu copii mici. Numele Rumâna provenea de la culoarea rumână / rumenă a fructelor coapte de smochin care aveau forma unui sân de femeie - smochinul fiind copacul simbol al zeiţei. Existenţa cuvântului rumân / rumen în acele timpuri îndepărtate serveşte ca dovadă - ca una din multiplele dovezi incontestabile - că acel mare şi numeros neam era de obârşie stră-rumână / stră-română dacă se doreşte. Astfel, cuvântul rumân / rumen nu există nici în limba latină, nici în cea italiană. Dicționarul explicativ al limbii române, ca şi în multe alte cazuri, ne induce în eroare când ne spune că acesta provine din franceză sau slavă, uitând că acele limbi s-au format cu multe secole mai târziu. Probabil foarte puţină lume cunoaşte că Romul şi Rem, întemeietorii Romei - prin urmare şi romanii - şi-au datorat numele acelei zeiţe, la fel ca rumânii / românii de astăzi. Astfel, conform legendei - păstrată şi redată în câteva izvoare vechi scrise - fraţii gemeni, abia născuţi, din cauza păcatelor mamei lor Silvia Rea / fiica regelui Numitor, au fost puşi într-un coş şi aruncaţi în râul Albul, mai târziu redenumit în Tibrul, care tocmai se revărsa în urma unor ploi puternice (cuvintele 'rea', 'numitor', 'albul' în forma dată şi, corespunzător, în sensul de femeie rea, rege împăciuitor - care îi aducea pe oameni la un numitor comun - și râu cu apă albă / curată, se întâlnesc numai în limba rumână / română). Plutind în voia vântului şi a valurilor, coşul s-a agăţat de un ram de smochin şi - după retragerea apelor - pruncii au fost găsiţi şi salvaţi de un cioban care îşi păştea turma prin apropiere; ținând cont de faptul că arborele era simbolul zeiţei Rumâna / ocrotitoarea nou-născuţilor, fraţii au fost numiţi Romul şi Rem, scrişi mai târziu în limba latină ca Romulus şi Remus (limba latină fiind inventată, a fost utilizată numai ca limbă oficială a statului iar cetăţenii simpli au continuat să vorbească limba strămoşească, limba stră-română). Purtând acele nume, fraţii se mai aflau şi sub ocrotirea celui mai mare zeu al stră-rumânilor, a lui Jupiter, care de rând cu alte nume aşa ca 'Tunetul', 'Fulgerul', ş.a., mai purta şi numele de 'Rumân'. Mai târziu, numele oraşului Roma s-a extins asupra denumirii statului şi cetăţenilor acestuia. Astfel, de la Rumână / Rumânul s-a ajuns la Romul şi Rem, apoi la Roma şi romani. Odată cu trecerea timpului, statul roman devenea tot mai puternic, iar cei ce se numeau romani deveneau tot mai numeroşi. Cu toate acestea, cea mai mare parte a celor învinşi de romani nu au acceptat niciodată numele de roman, rămânând să-l poarte pe cel moştenit de la strămoşii lor. Astfel, la sfârşitul secolului III / începutul secolului IV, după ce italicii pierduseră rolul de conducător în statul roman şi locul lor l-au preluat traco-dacii din centrul şi nordul Balcanilor, împăratul Galerius, de origine dac, a declarat că era duşmanul numelui de roman şi că voia să schimbe titlul Imperiului Roman în Imperiul Dac. La fel şi Constantin cel Mare, pe care toate izvoarele scrise ni-l arată clar că era de origine dacă, se considera mai victorios decât Alexandru Macedon și Traian, fiindcă i-a învins pe romani, adică pe italici. Anume în perioada domniei sale, după acceptarea noii religii creştine ca religie oficială a statului, odată cu trecerea capitalei din Roma în noul oraş Constantinopol, în centrul pământurilor populate de traco-daci, s-a pus începutul utilizării noii denumiri a imperiului: Imperiul Rumânilor sau Rumânia. De ce? Fiindcă traco-dacii se considerau copii ai zeiţei Rumâna şi - în pofida diferitelor denumiri după regiuni, după numele conducătorilor ş.a.m.d. - toţi îşi ziceau rumâni. Separarea, la sfârşitul secolului IV, a Europei Centrale şi de Vest de imperiu, ajungerea încolo la începutul secolului V a goţilor, crearea de noi formaţiuni statale care nu se mai supuneau Constantinopolului - adică rumânilor - au condus la o nouă situaţie în teritoriul rămas în componenţa imperiului. Ponderea celor care îşi ziceau - se recunoşteau - ca rumâni a devenit covârşitoare. Anume din acea perioadă, de la începutul secolului V, în toate actele oficiale ale statului acela a început a se numi 'Rumania', fiindcă în limba greacă litera 'â' nu exista. Cei mai mulţi însă, foloseau în lucrările lor forma prescurtată

‘Rum’, de la care cetăţenii erau numiţi ‘rumi’. Ca ‘rumi’ se autentificau înşişi cetăţenii care au păstrat acea denumire de-a lungul timpurilor, în pofida schimbărilor ulterioare din limba greacă. Noile comunităţi europene - care foloseau limba latină ca limba comună a tuturor - nevăzând deosebiri între romanii de altă dată şi rumânii din Constantinopol (şi aceasta era adevărat, fiindcă aveau rădăcini comune), au continuat să-i numească pe aceia romani, iar statul lor ca stat roman. Toate izvoarele arabe scrise din acea perioadă, ele fiind destul de numeroase (a se vedea lucrările lui Abu Al-Hacam, Abu Ismail Muhammad, Aba Ar-Raşid Al-Bacuvi, Halal As-Sabi, Al-Hasan Al-Safadi, ş.a.), îi numeau pe cetăţenii statului cu capitala în Constantinopol ‘rumi’ / ‘rumâni’ iar ţara lor ca ‘Rum’ / ‘Rumânia’. La fel şi numeroasele neamuri ale slavilor, germanilor, turcilor, alte neamuri mai mici au început a-i numi pe cei din imperiu ‘rumâni’. Astăzi - practic - nimeni nu mai ştie că denumirea Imperiu Bizantin nu a fost cunoscută celor care au trăit în acel stat, că aceea a fost inventată cu un secol mai târziu după cucerirea Constantinopolului de către otomani; preluată de istoricii de mai târziu din alte ţări şi repetată, probabil intenţionat, în toate lucrările lor, a condus la aceea ca denumirea Imperiu Bizantin / Bizanţ să se înrădăcineze atât de tare încât în prezent toţi ştiu şi vorbesc numai de Imperiul Bizantin / Bizanţ sau, în cel mai bun caz, de Imperiul Roman de Răsărit iar nimeni nu-şi mai aminteşte despre denumirile ‘rumân’ / ‘rumâni’ şi ‘Rumânia’ utilizate de cei care au trăit în acel stat de-a lungul a peste un mileniu. Confuzia, neclaritatea existentă astăzi în utilizarea corectă a acestor cuvinte, falsificarea istoriei, inclusiv a celei medievale a rumânilor, s-a făcut mai târziu de către istoricii şi politicienii unor neamuri pentru a-şi înnobila propria istorie, pentru a arăta că, chiar dacă au existat cândva neamuri însemnate, cu istorii bogate - aşa ca babilonienii, asirienii, egiptenii, romanii ş.a. - acum acelea nu mai sunt”.

“Temelia marii falsificări s-a pus în secolele IX-XI, atunci când în Rumânia, în urma utilizării pe parcursul - aproximativ - a 2 milenii a limbii greceşti, s-a constituit o pătură de oameni din rândul conducătorilor statului, celor bogaţi, clerului, corpului de comandă al armatei, reprezentanţilor ştiinţelor şi culturii, care vorbeau, scriau şi gândeau în limba greacă şi care, practic, nu mai înţelegeau limba rumână, limba strămoşilor lor. Aceia, pentru a se afirma - şi în căutarea unor explicaţii de unde au apărut - au început a spune că erau urmaşii aşa-numiţilor eleni (nume folosit din cele mai vechi timpuri de una dintre cele mai numeroase şi puternice comunităţi ale rumânilor din Balcani, care, de asemenea, au folosit ca limbă oficială limba greacă din prima jumătate a mileniului I î.C.); aşa-numiţii eleni - adică rumânii grecizaţi - în scopul de a se deosebi de confraţii lor rumâni, care continuau să vorbească limba rumână şi care erau mult mai numeroşi, au început a-i numi pe aceia ‘blahi’ / ‘valahi’, ceea ce în limba greacă de atunci însemna ‘rumân’ / ‘rumen’, de culoare rumână / rumenă. Ceva mai târziu, în secolele XI-XII, elenii - care se considerau mai vechi decât rumânii / valahii şi decât romanii - au recunoscut că acele 2 comunităţi aveau aceeaşi rădăcină şi ca să arate acel lucru, au făcut unele modificări în alfabetul grec, una dintre care fiind schimbarea denumirii literei care se citea ca ‘u’: aceleia, după înlăturarea liniuţei / căciuliţei de deasupra au început a-i zice ‘o’, în pofida existenţei în alfabet a unei asemenea litere; astfel, alfabetul grec s-a pomenit cu 2 litere ‘o’ şi fără litera ‘u’, în schimb Rumânia a devenit Romania şi rumân a devenit roman (elenii de astăzi nu au o explicaţie plauzibilă / clară de ce alfabetul lor are 2 litere ‘o’ şi lipseşte litera ‘u’, ei ‘uitând’ adevărul istoric - ca şi mulţi alţii - sperând că acesta nu va mai fi cunoscut niciodată). Procesul de destrămare a comunităţii rumâneşti, început la sfârşitul secolului IV / începutul secolului V, a continuat în partea europeană sub loviturile confraţilor lor (ale hunilor, avarilor, bulgarilor), ale slavilor şi altor neamuri iar în cea din Asia de Sud-Vest şi Africa de Nord sub cele ale arabilor, turcilor ori altor neamuri, unde o parte însemnată de rumâni a fost nimicită iar alta impusă să se refugieze în Europa, o parte mică - cu timpul - fiind asimilată complet sau aproape complet. Acea tragedie a poporului rumân - după cum arată izvoarele scrise - s-a datorat, în cea mai mare parte, nu atât tăriei forţelor invadatoare, cât slăbiciunii interne, cauzată de mişcările separatiste care nu au încetat niciodată până la momentul căderii marelui imperiu rumânesc sub loviturile otomane. Luptele fratricide atât dintre rumânii din Balcani, adică din cadrul imperiului rumânesc, dintre cei de pe ambele maluri ale Dunării, au condus la formarea de noi state rumâneşti, cum ar fi Bulgaria, Rusia şi Ungaria; astfel, în secolul XIV, în rezultatul unor asemenea lupte, din corpul statului rumânesc Ungaria - în care maghiarii jucau un rol secundar - s-au desprins Ţara Românească şi Moldova. Călătorii, negustorii, diplomaţii europeni, trecând prin aceste locuri şi văzând că locuitorii de aici care se numeau rumâni, se asemănau după limba vorbită, modul de trai, cultură, cu italienii şi cu rumânii din Balcani (din Imperiul Rumân cu capitala în Constantinopol), au conchis că şi aceia se trăgeau din romani, mai ales ştiind că - cu mult timp în urmă - romanii au stăpânit unele teritorii la Dunăre. Astfel, în lucrările, scrisorile, rapoartele de serviciu scrise în limba latină, îi numeau pe rumânii din Ţara Rumânească, Moldova şi Ardeal, după cum era de aşteptat, romani. Acele afirmaţii au început a fi susţinute şi de unii cărturari din Moldova şi Ţara Rumânească / Muntenia, impuşi - în mare măsură - de declaraţiile unor reprezentanţi ai maghiarilor şi slavilor, precum că dânşii erau cei mai

vechi şi deci lor le aparţinea dreptul prioritar de a popula respectivele teritorii. Cu toate acelea, neamul care locuia în Moldova, Muntenia, Ardeal şi alte regiuni învecinate, se conştientiza ca neam rumânesc iar reprezentanţii săi se autentificau - îşi ziceau - rumâni. Nu romani, nu români, ci rumâni. Despre aceasta ne vorbeşte destul de clar scrisoarea lui Neacşu din 1521, cel mai vechi document păstrat şi scris în limba rumână, în care statul din nordul Dunării era numit Ţara Rumânească şi nu Ţara Românească, aşa cum scriu unii istorici de astăzi. Tot despre rumâni vorbeau Grigore Ureche şi Miron Costin. Primul spunea despre cei care locuiau în Moldova că se numeau 'rumâni' iar limba vorbită de aceia era 'rumâniască'; cel de-al doilea spunea - destul de clar, în lucrarea 'De neamul moldovenilor, din ce ţară au ieşit strămoşii lor' - că 'şi aşa neamul acesta de carele scriam al ţărilor acestora (Moldova, Ţara Muntenească şi Ardealul), numele vechiu şi mai direptu iaste rumân, tot acest nume au ţinut şi ţin până astădzi'. (În mai multe rânduri acela a accentuat că 'numele cel dreptu de moşie easte rumân'). Odată cu trecerea anilor, unii rumâni au început a-şi zice şi moldoveni; muntenii însă au continuat să-i zică ţării lor Ţara Românească, fapt mărturisit de Constantin Cantacuzino în lucrarea 'Istoria Ţării Rumâneşti': acela a scris că ţara era numită rumânească numai de locuitorii săi. Documentele istorice dovedesc că până la mijlocul secolului XIX străinii i-au numit pe băştinaşi atât vlahi / valahi, aşa cum o făceau dintotdeauna elenii, cât şi rumâni, aşa cum aceia s-au numit timp de peste un mileniu și jumătate, în pofida apariţiei și răspândirii de către unii istorici în secolele XVII-XVIII a denumirii de români. Odată cu constituirea statului național, cu necesitatea găsirii unui nume care i-ar uni pe toți, s-a acceptat ca statul să fie numit România, crezând că rădăcinile romane mai uşor ar fi rezistat în faţa celor care încercau negarea dreptului lor asupra teritoriilor stăpânite. Astfel, la mijlocul secolului XIX, rumânii au devenit români. Acceptând acest nume, rumânii - din necunoaşterea adevăratei lor istorii - s-au dezis de o parte foarte însemnată a aceleia, inclusiv de cea a Imperiului Rumân (şi nu 'Roman de Răsărit' sau 'Bizantin', cum este cunoscut astăzi), cu capitala în Constantinopol, care a existat peste un mileniu". Profesorul Anastase Hâciu în cartea "Aromânii" din anul 1936 a arătat cum era în Imperiul Otoman (care a urmat Imperiului Bizantin): "Imperiul Osmanlîilor - puternic peste tot în Peninsula Balcanică, în Principatele Române și în Ungaria până la porțile Vienei, în Anatolia, în Egipt și partea orientală a Mediteranei - a fost un Imperiu vast, supus unui singur sceptru, unei singure voințe, fără hotare și fără ezitare în primele veacuri, când Valahii, sub egida protectoare a Sultanilor / împăraților, s-au bucurat de cea mai nețărmurită libertate de mișcare, consfințită prin punctul 1 din Capitulațiunea încheiată cu înțeleptul Amurat II (1422-1451) și confirmată de Sultanii următori, punct care glăsuia: 'Înalta dreptate va fi distribuită în Țară în ființa unui cadiu / conducător, conform legilor Valahe; Valahii vor putea călători în toată libertatea, prin tot Imperiul, exercitând orice profesiune li s-ar părea bună'. În legătură organică cu acele privilegii politice a fost și libertatea organizării economice, pârghia progresului și a marelui avânt economic și - deci - organizarea în Balcani a centrelor Aromânești în 'burgade', adică cetăți libere dotate cu privilegii mari, adevărate Insule de libertate, cum le numește distinsul coleg Victor Papacostea".

Printre altele pe Internet şi portalul unor Evrei ortodocşi susţine Românizarea N Dunării ca mult influenţată din S Dunării (unde Romanii au fost prezenţi cu 3 secole mai mult, îndeosebi în Daciile dintre Adriatica şi Banat), argumentele fiind de mai multe categorii: statele Româneşti mai organizate întâi au fost în S Dunării - realizate, pe lângă Imperiul Scito-Vlah = Bulgaro-Armân început în anul 681, numai de Armâni / ca Vlahia "Mare" în Tesalia, Vlahia "Mică" în Pind, Vlahia "de Sus" în Epir, etc. - iar apoi în N Dunării, realizate şi cu aportul masiv Armân. Rumânii / Românii - ca stră-Rumâni / stră-Români din vechile vremuri ale Epocii Pietrei - au fost deopotrivă autohtoni în S și N Dunării: nici cei din N Dunării nu au emigrat masiv în S Dunării, nici cei din S Dunării nu au emigrat masiv în N Dunării; de-a lungul vremurilor, transhumanța - exercitată atât în S Dunării, cât și în N Dunării numai de către Români, căci vechii Bulgari, Sârbi sau Unguri nu au practicat nicicând transhumanța - au întreținut Rumânitatea / Românitatea de ambele părți ale Dunării, Fluviul fiind axa Rumânității / Românității încă din neolitic (de pe când exista Civilizația Dunăreană). Nici Imperialii Romani - care în Antichitate au trecut Fluviul din S la N în secolul II și l-au trecut înapoi în secolul III - nu au dominat N Dunării mai mult decât S Dunării iar azi Româna e oficială în N Dunării, nu în S Dunării (în ciuda acelor fapte): sursa Rumânismului nu a fost Roma. Academicianul Sloven Franc Miklošici 1813-1891 a avut opinia admisă de Dimitrie Onciul, fostul director al Arhivelor Statului din România și președintele Academiei Române, de academicianul Român Ovid Densușianu / nepotul savantului Nicolae Densușianu (și de alții) că: "regiunea unde și-au luat naștere Aromânii e țărmul răsăritean al Adriaticii, în provincia numită Iliria". În anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a scris în cartea "Aromânii": "Cercetătorul Teodor Filipescu susține că leagănul Românesc din Peninsula Balcanică a fost între Dalmația și Dardania (cuprinzând adică Bosnia și Herțegovina, Bulgaria Vestică, Serbia Veche, Kosovo, Albania Nordică și MunteNegru); teoria a fost emisă pentru prima dată în secolul XI de bizantinul Kekaumenos - care a scris despre Vlahii din Tesalia - iar în liniile ei mari a fost admisă de academicienii Aromâni George Murnu și Theodor Căpidan dar și de alții" (privind referința, e de știut că în "Istoria Balcanului" din anul 1912 autorul Isidor Ieșan a demonstrat că a fost plagiat în multe feluri de acel Teodor Filipescu). Înțeleptul Nikola Rajkovic, veteranul istoricilor Muntenegreni, afirma în anul 2009 că "Slavii n-au găsit N Balcanilor pustiu, ci ocupat de băştinaşi, adică de ciobani Vlahi; totul, chiar şi în Insulele din Adriatica, era pământ Vlah, organizare Vlahă, Civilizaţie Vlahă.

Practic, Muntenegru era locuit de Vlahi" (de altfel, însuşi numele MunteNegru provenea de la populaţia sa Rumânică când au venit Slavii, formată pe atunci majoritar din Armânii Morlaci, adică "Vlahi Negri", în Bosnia ştiuţi ca "Mauro-Vlahi", respectiv Vlahi Maritimi): culoarea Neagră provenea de la străvechea convenţie a desemnării Nordice, explicaţia fiind că Mauro-Vlahii - adică Vlahii Negri din MunteNegru, Bosnia şi Herţegovina, etc. - erau Nordici faţă de Vlahii Makedoni; ruta transhumanţei caracteristică în Balcani numai Vlahilor - dintre toate populaţiile - era vara din Macedonia în MunteNegru / adică în Muntele Nordic iar iernatul era invers, de aceea primăvara, la Sf. Gheorghe, Vlahii / Armânii ajungând în N pe coasta Dalmată (unde de referinţă a fost târgul Ragusa) iar toamna, la Sf. Dumitru, mergând pentru iernat în S, pe coasta Egeeii (unde de referinţă a fost târgul Săruna / Salonic); la jumătatea distanţei dintre Săruna şi Ragusa - adică între Tesalonic / cea mai importantă cetate Macedonă, de la Marea Egee şi Dubrovnik / cea mai importantă cetate Dalmată, de la Marea Adriatică - era Moscopole, ajuns la începutul Epocii Moderne cel mai important târg din Balcani, după Istanbul / capitala otomană din Tracia (Moscopole a fost cel mai mare oraş al Vlahilor / Armânilor iar Casa Comercială Gherga - notată de documentele păstrate în arhive = de exemplu în sectorul "Carte Greche" din Veneţia, în general ca Gheorghiu - a fost principala sa instituţie de negoţ). În secolul XVIII, urbea Moscopole - de lângă Lacul Ohrida - a devenit cel mai important nod Armân / Vlah (dominat de negustorii Gheorghiu = Gherga, după cum au studiat în secolul XX academicianul A/Român Niculae Iorga, Dr. Valer Papahagi, ş.a). În anul 1980, academicianul Român Ştefan Ştefănescu a scris: "Daco-romanii, ei înşişi, nu s-au numit niciodată vlahi, ci şi-au zis, de la romani, rumâni sau români, înlocuind, potrivit spiritului limbii, vocala 'o' în 'u' şi pe 'a' în 'â'. La rându-i, ţara formată din contopirea Vlahiilor nord-dunărene nu s-a numit de ei Valahia, ci România". Aromânii au constituit în Evul Mediu liantul dintre lumea Mediterană a Balcanilor şi lumea Bazinului Istrului / Dunării inferioare; în anul 2000, Aromânul Alexandru Gica din România a scris: "Din Antichitate, ideea de naţionalitate a fost foarte relativă în Balcani. Omul Peninsulei Balcanice - oricare ar fi locul unde se află - aparţine, prin structura sa etnică, mentală şi spirituală, mai multor naţionalităţi. Din acest motiv, nu trebuie să ne judecăm fraţii care consideră că fac parte din alte popoare - la drept vorbind, în majoritatea cazurilor - din naţiunile majoritare ale statelor în care trăiesc". În anul 2005, Dr. Nicolas Trifon a comentat: "După toate probabilităţile, anume acest tip de raţionament (străin în restul Balcanilor de azi dar familiar majorităţii aromânilor), este cel mai în stare să federalizeze şi să neutralizeze angajamentele pro-românesc şi pro-grecesc, pe care unii dintre ei le afişează cu o virulenţă atât de mare, încât poţi să te întrebi dacă n-o fac cumva pentru a exorciza o poziţie inconfortabilă". Folosiţi de Eleni pe post de jandarmi ai Bizanţului, Sârbii şi Sciţii / Bulgarii au reuşit să distrugă ţesătura Românică a N Balcanilor, asimilându-i pe cei mai mulţi dintre Vlahi ori împingându-i în zone izolate (cum mai există în prezent); e de remarcat că partea dreaptă a Dunării - cuprinzând actualele Serbia şi Bulgaria - în Evul Mediu era denumită Bulgară (chiar şi când nu mai exista Imperiul Bulgăresc): de exemplu, în secolul XVI "Chronicon Posoniense" consemna despre cetatea Belgradului că la 1072 era în "Bulgarense Regnum" (Bulgaria Imperiului Bizantin a existat între cele 2 Imperii Vlaho-Bulgare 1018-1185).

Bulgaria bizantină s-a întins
între Dunărea inferioară / Istru şi Vestul Balcanic / Epir

Dinaintea prezenţei Sârbilor sau Bulgarilor în Balcani, un joc al Vlahilor Machedoni - anterior regăsit la Căluşeri - datează din timpul Sfântului Dumitru / patronul păstorilor, conducătorul capitalei Macedone Salonic între 284 şi 311, adică tocmai atunci când Împăratul Galeriu al Romanilor a ridicat acolo Arcul de Triumf decorat sculptural cu Geto-Daci, personaj care (conform Dr. Mircea Eliade) s-a suprapus creştin, patriarhal / masculinizant, peste cel al Demetrei: a izvorât din mersul în transă pe cărbuni încinşi la sfârşitul anului agricol, când se uscau plantele şi se aprindeau mari focuri de sărbătorire (Tesalonicul / Salonicul - adică Therma veche din marele codru Kedrenos, la răsărit de gura Râului Axios / Vardar - şi-a avut denumirea de la Tesalonika / sora vitregă a Împăratului Makedonilor Alexandru "cel Mare", căci tatăl lor / victoriosul Regele Filip II al Macedoniei după ce a cucerit Sudica Tesalie şi-a numit astfel fiica - oraşul aparţinând Elenilor numai din secolul XX; de altfel, de-a lungul istoriei hărţile au notat mereu însemnătatea Macedoniei faţă de întinderea mică a Elenilor).

Catedrala "Sf. Dimitrie" din Salonic are catacombe

Despre ce era la târgul Salonic a scris poetul Timarion, în secolul XII (legând obiceiul Medievalilor Vlahi / Armâni de Tradiția Anticilor Cariani): "Sărbătoarea Sf. Dumitru este ca Panionienele de la Milesieni; ea este cea mai mare sărbătoare la Macedoni, căci vin cu prilejul ei nu numai mulţime de autohtoni de acelaşi neam, ci oameni de pretutindeni şi de toate felurile, neamurile felurite ale Misianilor (locuitorii Moesiei) vecini până la Istru şi din ţinutul de dincolo (de Istru), Elini - adică bizantini - Italici, Celţi de dincolo de Alpi şi Lusitani"; festivalul era inspirat de cel străvechi Pan-Ionian din V Anatoliei, la care se sacrificau bovine. Românitatea Balcanică (generic numită Vlahă de către cei care nu-i aparţineau şi Armână / Rumână de cei care-i aparţineau) - din care s-a desprins Gherga Medieval - s-a particularizat în timp prin 3 grupe de populaţii / alfabetic şi de la E la V: Megleno-Românii, Macedo-Românii, Istro-Românii (adică Megleniţii, Machedonii, Istrianii); în Sanscrită, "Valaka" însemna "Procesiune" (în anul 1892, filologul German Gustav Weigand - membru corespondent al Academiei Române - a afirmat că orice "încercare de a trata Daco-Româna şi graiurile Aromâne ca limbi dezvoltate independent din Latină ar fi imposibilă"). De altfel, numele Zeităţii Bacchos / Bachus a stat la baza lui Vach (nume devenit creştin, pătruns prin martirologii în sinaxare; de exemplu, capul Sf. Vach întâi a fost la Curtea de Argeş, acum e în Catedrala din Craiova, împreună cu capul prietenului său, Sf. Serga / ca ocrotitorii capitalei Băniei: Vah şi Serghie au fost apropiaţi ai lui Maximian 250-310, socrul primului Împărat bizantin, Dardanul Constantin "cel Mare", restul moaştelor lor rămânând în cea mai veche Biserică din Cairo). Conform autorului primei mari sinteze a istoriei Românilor, academicianul Alexandru Xenopol 1847-1920, numele de Valahi / Volohi le-a fost dat în Slavonă - vechea Scită / Bulgară - de către cei sosiţi după căderea Imperiului Roman, care erau veniţi de pe Volga şi au impus aşa denumire (Voloh-Volga), existentă şi acum în Balcani din partea Slavilor pentru Români, rima suprapunându-se aceleia provenită din palatinizarea pronunţiei strămoşilor direcţi ai Armânilor, Pelasgii: în secolul V î.C. la Grecii vechi a fost şi Belasg, în secolul VI la Goţi a devenit Belag - cu rostirea prin clasica permutare "G"/"K" apoi ca Belak - pe scurt fiind Blac, respectiv Slavonul Vlah sau Maghiarul Olah (termenul N African de "Felah" pentru ţăran a fost găsit de academicianul Elen Antonios Kerampulos 1870-1959 ca rezonând ulterior European cu Valah iar în anul 2004, Dr. Ştefan Buzărnescu, decanul Facultăţii de Sociologie şi Psihologie a Universităţii din Timişoara, în cartea sa "Un model de interculturalitate activă - Banatul românesc" (e de observat că Dunărea, inclusiv prin defileul său Gherdap, delimitează Banatul de Balcani) a sintetizat sub forma "Cuvântul 'valah' sau 'vlah' este de origine germanică şi defineşte toate populaţiile de origine românică. Astfel, velsii din Anglia, valonii din Belgia şi walsii din Elveţia sunt cu toţii urmaşii populaţiilor romanizate. Aplicarea acestei denumiri şi românilor indică aceeaşi filiaţie românică. Slavii au preluat termenul de la germanici. Termenul de Vlaşca dat de slavi Banatului consemnează denominaţia acesteia ca ţară românească").

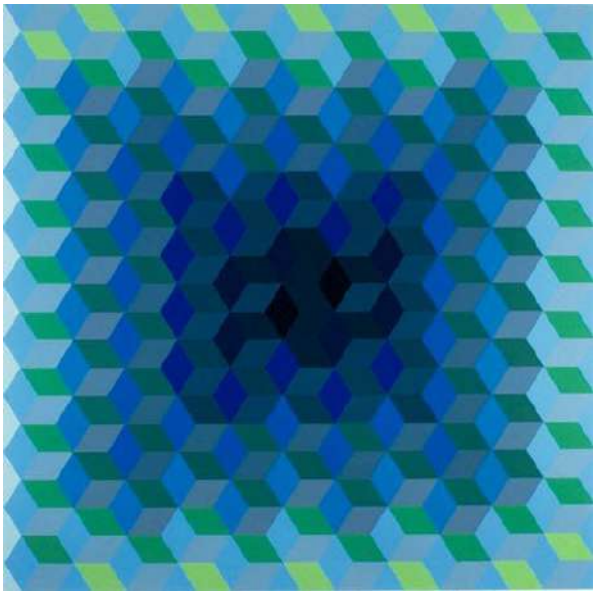

De altfel, cuvântul englez "black" pentru "negru" ar proveni din "Vlach" (în vechiul sens de Nordic / căruia îi era asociat negrul, pentru orientare; spre exemplu, pe piatra funerară G134 de la sfârşitul secolului XI din Sjonhem 57,28 lat. N, 18,31 long. E / Insula Gotland, Românii au fost nominalizaţi runic ca "Blakumen"). Valahii ca "Blakumen" (putând însemna și Vla-Kumani / Vlaho-Cumani) au fost menționați de Vikingi și urmașii lor direcți în primele 3 secole ale mileniului II; de exemplu, "Istoria Regilor Nordului" = "Heimskringla" a consemnat luptele bizantinilor cu Valahii / Rumânii în acele vremuri ori "Saga lui Eymund" = scriere Varegă i-a prezentat pe Valahi ca mercenari în conflictul dintre 2 dinaști Rurikizi, genetic Gherga - anume Gheorghie / "Iaroslav cel Înțelept" și Sviatopolk I - stăpâni ai unor teritorii Kievene / Ruse (la începutul secolului XI): puterea militară a Valahilor era apreciată, având Tradiție războinică. Profesorul universitar Nicolae Drăganu - membru corespondent al Academiei Române - a scris în cartea "Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimei și a onomasticei" din anul 1933: "Fără a putea preciza exact unde se găsia, de bună samă la o Vlahie, Vlașcă sau Vlasie a Românilor Sud-Estici se referea știrea din 'Heimskringla' a lui Snorre Sturlusson, despre o expediție a lui Alexios Komnenos I împotriva Pecenegilor din 'Blökumannaland' întâmplată la 1114. Ar puteà fi vorba atât de 'Terra Blachorum' din Valea Oltului Ardelean, cât și de Vlașca, Vlăsia sau Vlahia din Muntenia". Savantul Român prin "Terra Blachorum" din Valea Oltului Ardelean se referea la formațiunea statală

întemeiată anterior cu 34 ani de eveniment, anume în anul 1080 de Cavalerul Gheorghe - primul dinast Negru Vodă - iar prin "Vlahia din Muntenia" se referea la prima Țară Română Medievală independentă: "Vlașca de la Dârstor" - așa cum a numit-o academicianul A/Român Niculae Iorga - aflată la Bălțile Dunării deja de mai multă vreme. De altfel, în Nordul Carpaților Meridionali în secolul XI însuși Cavalerul Gheorghe - cu anturaj inclusiv Englez - a fost Vlah / Blach după mamă, fiind primul dinast Negru Vodă, căci în Engleză neamul său (pe linie maternă, după cum îi era limba maternă și Țara maternă) astfel era, anume cu înțelesul de "Black", însemnând Negru; numele său îl indica drept Nordic față de Carpații Meridionali - arealul unde și-a avut domeniile / azi acolo fiind județele Sibiu și Brașov, cu sensul străvechi de Negru ca poziție - cât și onomastic după neam, cu sensul Englez / Anglo-Saxon de Negru = Black pentru Blach / Vlah: în vechea Engleză, pe atunci chiar s-a făcut tranziția de la Frâncul "Blanc" pentru Alb la termenul de "Black" pentru opusul Negru (e interesant ecoul dat de postura primul dinast Negru Vodă - cu un transfer similar de la Alb la Negru - care a preluat posesiunea dinaștilor cu baza în Alba Iulia, reședința de pe Mureș a foștilor stăpâni Kean / Gyula învinși în acel secol în lupta pentru dominarea creștină a Ardelenilor de către Regele Ștefan "cel Sfânt", cel care l-a adus în acel scop în Banat pe Mureș la Morisena / Cenad pe Venețianul Gherard). La Kiev, "Cronica vremurilor trecute" - scrisă de călugărul Nestor înainte de anul 1113 - a menționat că "Varegii se întindeau până la Valahi și Angli", fapt observat în anul 1939 inclusiv de deputatul Român Romulus Seișanu: cei care contau ca vecini pentru puternicii Varegi au fost Valahii și Anglii (iar cel care a consemnat - în Mănăstirea de pe Fluviul Nipru - a fost contemporan cu ultimii Varegi / Vikingi). Din aceeași Insulă Gotland în secolul XIII a fost studentul călugărului Italian Toma d'Aquino 1225-1274, anume călugărul Dominican Petrus de Dacia 1235-1289, considerat primul autor literar al Suediei (chiar dacă a scris în Latină, mai ales despre stigmatele creștinei Kristina 1242-1312 din Stommeln 51,01 lat. N, 6,45 long. E / Germania, cu care a purtat o bogată corespondență); alt Petrus de Dacia - contemporan cu el, zis Petrus Dacus sau Filomen - a fost cel pasionat de astronomie aparținând clerului Catedralei Gote din Roskilde 55,39 lat. N, 12,05 long. E / Regatul Danemarcei, care în anul 1291 a publicat o lucrare de matematică foarte utilă, despre extragerile rădăcinilor cubice, el popularizând astfel pe larg cifrele Indiene, zise "Arabe" în Europa (iar în anul 1327, rectorul Universității din Paris - celebra Sorbona - a fost alt Petrus de Dacia / înaintea lui, alt rector Danez al Sorbonei, din Ribe 55,19 lat. N, 8,45 long. E, a fost Martinus de Dacia 1220-1304): în Evul Mediu, Dacii și Dacia au fost foarte populari printre foștii Goți iar așa ceva avea sens doar datorită identității Geto-Dace Antice (sorginte larg admisă / acceptată - recunoscută și celebrată - pe atunci, Goții fiind puternici la Marea Baltică mai ales între Insula Gotland și Peninsula Jutland). În sens invers Negrului - direct asociat Nordului - profesorul Român Ovidiu Bagiu, a enunțat în anul 2010: "Termenul de 'Albi' a degenerat în 'Blachi' / 'Vlachi'. Francii lui Carol Magnificul au numit sub forma de 'Blanches' populația daco-romană de la hotarele răsăritene, din Panonia și Dalmația. Populația daco-romană a fost denumită după culoarea hainelor albe specifice culturii proprii, haine rămase ca specificitate a portului popular până în zilele noastre". Este de observat și că - așa după cum Armânii denumeau caravana ca "turmă" - Românii denumeau curierul în ștafetă ca "olac": o amintire a turmarului Vlah. "Dicționarul Pfeifer al limbii germane" din anul 2004 enunța că "Wallach" era apelativul Goților din secolul IV de la Dunărea inferioară pentru o tehnică de castrare specifică acelei zone. (Căutările pentru Vlah, cu sensul de "negru", "alb", etc., au apărut doar din refuzul păcurarilor / păstorilor de acceptare a legăturii sale acvatice, derivată de la străvechii pescari, plutași, ș.a., adică de la cei apropiați de ape / Ro-mânii dintâi fiind cei din Văi - de pe Râuri - iar nu de pe vârfuri; culorilor roșie și galbenă - caracteristice Romanității - Românii le-au adăugat-o pe cea albastră tipică apelor / Mării dar și Cerului, pentru națiune foarte semnificativ fiind tricolorul / steagul națiunii). Istoricul Basarabean Alexandru Gonța a scris: "Din perioada conviețuirii cu sarmații roxolani = alanii străluciți, tyrageții au împrumutat obiceiul de a castra caii, păstrat de locuitorii satelor românești până în prezent. 'Un obicei specific al întregului neam scit și sarmat (a scris Strabon VIII 4:8) e castrarea cailor, ca să fie mai ușor struniți'. Petriceicu Hașdeu a relevat acest obicei - ce dovedește continuitatea poporului român pe aceste meleaguri - în 1885; datorită acestui obicei, caii scopiți, vânduți în Europa Centrală, au fost numiți - după poporul care-i vindea - 'walahi' / în limba germană 'wallah'. Printre tyrageți și roxolani s-au așezat în secolele II-III vandalii și goții cu cele 2 ramuri ale lor - vizigoții și ostrogoții - stăpânind ambele maluri ale Nistrului; împotriva acelora împăratul bizantin Valens a întreprins o expediție în anul 369, trecând Istrul la Isaccea".

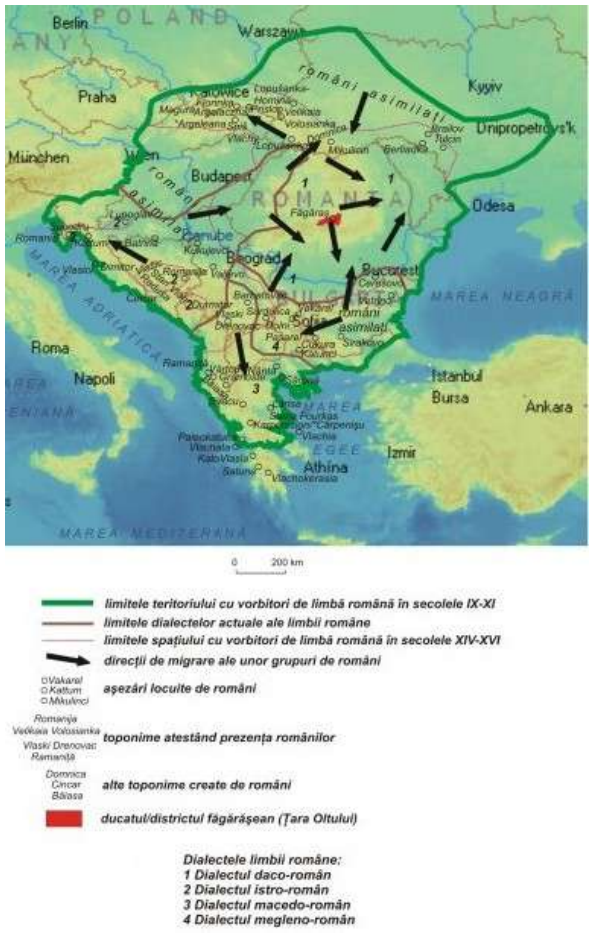

După peste un secol de la domnia grozavului cârmuitor Ermanaric al Goților - dinast Amal, decedat în anul 376 / când au năvălit Hunii - cronicarul Iordanes în cartea "Getica" a scris că moartea aceluia s-a tras dintr-o rană nevindecată cauzată de sabia trădătorilor Rosomoni

("Nam Hermanaricus, rex Gothorum, licet, ut superius retulimus, multarum gentium extiterat triumphator, de Hunnorum tamen adventu dum cogitat, Rosomonorum gens infida, quae tunc inter alias illi famulatum exhibebat, tali eum nanciscitur occasione decipere"); literalmente "Rosomoni" ar fi "oameni roșii", unii considerând că aceia au fost Roxolani (Alani roșii sau proto-Ruși = oameni de pe Rheas / adică de pe Volga): în Bazinul Volga au fost Huni, vechi Bulgari, vechi Ruși, ș.a. Academicianul Niculae Iorga a scris: "Elementele Gotice aruncate nu numai spre Vest, ci și spre Nord, au dus pe malul răsăritean al Balticii până în Finlanda ca și pe cel apusean Suedez, unde în Sudul ţării e Goția din titlul regelui Suediei, apoi Gottland și Gotheborgul, arta lineară a vechilor Traci, luată de la moștenitorii lor Românici". Iată redat un fragment din "Istoria românilor" de Academia Română: "La sfârșitul secolului VII, bulgarii turanici au ocupat regiunea de la sudul Dunării, înfiinţând pe teritoriul Imperiului Bizantin o nouă formaţiune statală (la sosirea în actualul teritoriu bulgar, ei s-au aliat cu aromânii / vlahii autohtoni ştiuţi ca Severini - însemnând iranic 'negri' iar slavic 'nordici' - cei de la care a provenit peste Dunăre numele Ţinutului Severin pe malul românesc al Porţilor de Fier / Gherdap). Aristocraţia noilor veniţi a absorbit treptat păturile suprapuse ale populaţiei autohtone, dând naștere clasei dominante feudale. Statul bulgar și-a extins stăpânirea și spre vest, cucerind regiunea Sirmium (azi Srem, în Serbia). Creștinarea clasei dominante bulgare a fost în a doua jumătate a secolului IX. Primul stat bulgar a fost desfiinţat în 2 faze: astfel, partea lui de răsărit a fost înglobată în Imperiul Bizantin în urma campaniei militare din 971; partea de apus, cu capitala la Ohrida, și-a menţinut independenţa până în 1018, când împăratul a pus capăt stăpânirii bulgare. În felul acela, bizantinii au revenit cu granița de nord la Dunăre". În imaginea următoare e schița din "Istoria Bulgariei" editată în anul 1988 de Academia Bulgară, despre Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în timpul Ţarului Simeon (cumnatul guvernatorului George):

Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân la apogeu

Istoricul Isidor Ieșan a scris în anul 1912: "La începutul domniei lui Simion a trăit un călugăr foarte însufleţit pentru răspândirea Sfintei Scripturi în graiul Bulgaro-Slavon, cu numele Tudor Dux. Acel bărbat a tradus cărți bisericești în limba Bulgară-Slavonă și a îndemnat și pre alții la acea întreprindere, în închipuirea sa foarte religioasă (bigotă), foarte proastă, că ce face e un lucru foarte plăcut lui Dumnezeu. Activitatea sa literală și culturală a desfășurat-o Tudor într-o mănăstire ce se afla la revărsatul apei Ticei. Numele acelui râu se găsește fără de nici o indicare mai aproape, la finea cuvântării a patra despre arieni a archiepiscopului Alexandriei Antanasiu (373), tradusă Slovenește la anul 906 și prescrisă de acel Tudor Dux. Cuvântul 'Ticea' nu e însă nimic altceva decât 'Tisa' de pe teritoriul Daciei-Traiane. Numele de botez 'Tudor', cât și 'Dux', sunt evident numiri curat Românești, ceea ce dovedește că acel călugăr a fost Român de origine și că el desigur se trăgeà dintr-o familie domnitoare Română din părțile Tisei, sau poate și din casta nobilitară Dacică a Sarabilor - despre care a vorbit ilustrul nostru Petriceicu Hașdeu în opul său 'Etymologicum Magnum Romaniae' - căci numai într-o atare calitate a putut el, ca călugăr să îndemne pre însuș exarchul Bulgariei la compuneri și traduceri de cărți bisericești în limba paleo-Slavă. El deci - ca Român și ca viță nobilă Daco-Română - a aflat că așa vrea Dumnezeul Slavilor, ca el să-și sacrifice puterile spirituale și fizice pentru mărirea Slavă iar nu pentru mărirea poporului său propriu, care l-a născut. Așa au făcut Românii și după dânsul. Așa sunt Românii - cu durere - și până în ziua de astăzi. Aci avem totodată și un alt argument pentru teza ce o susținem, că mai cu seamă Românii prin activitatea lor pe terenul religios-bisericesc-Slavon, au propagat și au lățit literatura Slavă, iar prin așa ceva vaza și valoarea Slavismului din Balcani. Căci însuș un călugăr Român, chiar pe teritoriul Daciei-Traiane a scris, a tradus și a propagat literatura și religiunea Slavă îndemnând chiar și pre alții, chiar pre un archiepiscop Slav la acel lucru. Deci, dar, vedem că deja pe la anul 892 era secta paterenă lățită printre Românii din stânga Dunării și că scriitorul și propagatorul înfocat era tocmai un Român de pe malul stâng al Dunărei, originar din Dacia-Traiană. Sectarii Români au existat pe amândouă maluri ale Dunării; nu numai în țările Balcanului, ci și în țările Carpaților. Și era lucru natural, deoarece între Românii de pe ambele maluri ale Dunării au existat prin secole întregi, dacă ne gândim numai la timpurile primului și al doilea Imperiu Româno-Bulgar, cât și în urmă (adică apoi), o relațiune religioasă, etnică și socială întinsă și foarte vie, numai cu unele mici întreruperi iar acelea după invaziunea otomană încoace. Îndeosebi, aproape toate războaiele purtate de către Imperiul Româno-Bulgar cu Imperiul Bizantin, au fost purtate cu ajutorul Românilor din stânga Dunării, cari erau numiți (mai ales de către istoriografii Slavi), când Misi, când Schiți, când Ausoni, când Cumani, când Ruși, când Tătari, când Slavi, etc. și numai arareori sub numirea lor adevărată de Valahi / Români. Poporul Român - atât cel din stânga, cât și cel din dreapta Dunării - nu avea pe acele timpuri de glorie și de putere a sectei bogomile (mai ales de la secolul X încoace) biserică proprie creștinească națională cu propria sa limbă, cu propria sa scriere, din acea cauză în privința credinței era neorganizare și dependență de biserici străine precum biserica Bulgaro-Slavonă, deși creștinisnul la Români era cel mai vechi, în ritul și în limba vechie. Românii nu avură nicăieri, dar absolut nicăieri, nici în Balcani, nici în Carpați, nici pe timpul trecerei lor la ritul Slav, nici mai târziu, episcopi ca păzitori ai credinței lor Românești, cari i-ar fi apărat legea, limba Română - precum aveau alții - nici Banatul, nici Ardealul, nici Maramureșul nu au avut episcopi ca păzitori ai credinței Românești, căci o credință proprie Românească (cu scrisul cu limba proprie Română) nici nu a existat prin tot Evul Mediu, ci numai o credință generală și numai cu câte un egumen prin puținele mănăstiri foarte sărace și fără rost. Să știe că oastea Imperiului Româno-Bulgar era recrutată nu numai din Românii sectari bogomili / patereni din dreapta Dunării, ci și din Românii din stânga Dunării cari erau încă sectari patereni / bogomili; aceasta a mărturisit-o și scriitorul contimporan Geoffroi de VilleHardouin (1148-1213).

Sectarii Români din Carpați respingeau liturghia, respingeau pre toți Sfinții, recunoscând de Sfânt numai pre Unul Dumnezeu Spirit Universal-Invizibil, și toate rugăciunile bisericești erau ca niște mormăituri fără sens, fără efect profund sufletesc. Numirea generală pentru Românii din stânga Dunării era cea de 'Oameni buni'. Ei condamnau - ca și cei din Macedonia - orice plăcere sexuală, privind așa ceva numai ca un mijloc iscoditor prin care se deștepta elementul diabolic și firea animalică în om. Ei pretindeau chiar o castitate sinceră și onestă de la cei aleși dintre ei, adică de la cei 'perfecți' iar pentru ca acei 'perfecți' să poată astfel trăi, se retrăgeau (cei perfecți) prin singurătăți mari, prin codri și visuini, spre a trăi isolați de toată omenimea, de acolo având - putem zice - pre 'schimnicii' sau 'pustnicii' noștri, oameni semănând încâtva în toată viețuirea lor cu 'fachirii' budiști din India. Îndecomun sectarii Români duceau sau o vieață conjugală foarte curată sau o vieață riguros aschetică, preferând mâncările vegetariene și postind nu numai cele 4 posturi de preste an, ci și 3 zile pe săptămână. Doctrina posomorâtă sectară a îmbrăcat sufletul senin al poporului nostru cu un văl întunecat de bigotism și superstiție deșartă, predispunându-l astfel către acel fatalism, care hrănit și întărit fiind și de suferințele din afară ale neamului nostru, ies la iveală încă și astăzi într-un fel de apatie nepăsătoare. Sute de ani paterenismul a înlănțuit sentimentul și imaginațiunea poporului Român, iar urmele i se resimt încă și astăzi în aplicațiunea destul de învederată a Românilor spre credință deșartă, spre superstițiune, de un caracter pronunțat sectar. Ba chiar crearea de fețe nou Sfințite, precum a fsot canonizarea zilelor din săptămână precum le numește poporul (Sfânta Miercurea, Sfânta Vinerea, Sfânta Duminica), în vederea înlesnirei mântuirii sufletești, observarea atât de riguroasă și chiar exagerată a tuturor posturilor de preste an, predilecțiunea pentru hrana vegetariană și mai ales aversiunea pentru carnea de vită, admirațiunea extatică față de vieața aschetică, etc. sunt toate reminiscențe încă vii de la stăpânirea îndelungată sectară în rândurile de jos ale poporului nostru. Doctrina dualistă a luptei între principiul răului și principiul binelui a străbătut și în literatura estetică a poporului nostru. Cine a călcat pragul țăranului Român, acela știe că printre rugăciunile în genere ale bisericei răsaritene cea mai îndeobște cunoscută este 'Tatal-Nostru', pe când celelalte rugăciuni bisericești sunt de regulă înlocuite cu o serie întreagă de creațiuni proprii populare, întocmai ca la vechii sectari patereni, cum e de exemplu cunoscuta rugăciune a zilelor din săptămână. Trăinicia erezielor paterene în poporul nostru presupune o intensivă propagandă de pe timpul său, mai cu seamă în graiul viu Românesc al credincioșilor Români, iar acea propagandă sectară paterenă desigur că a contribuit - fie cât de minim - la prepararea mai târziu a limbei Române în biserica noastră Românească, ce o avem abià astăzi, abia de un timp recent". Menţionările istorice Ghergane au apărut în Vlașca de la Dârstor, tot în 2 faze: în secolul X jupanul Gheorghe şi judecătorul George în Biserica Basarabi la 11 ani după înfrângerea Sciților / Rușilor și Bulgarilor din răsăritul Balcanic, apoi Peonul Ghega / Împăratul Roşu în Basarabovo, la mijlocul secolului următor - a cooperat cu Vlad care cârmuia Vlașca aflată în N Dunării din Jghiaburi / județul Argeş din anul 1037 - respectiv comandantul Gregoros care cârmuia din Dârstor în anul 1088 (sau poate Ghega / "Împăratul Roşu" de pe malul drept al Dunării - a cărui urmașă Maria / Moria din secolul următor s-a măritat cu Împăratul Aromân Ioan Asan I - era acelaşi cu Vodă Vlad de pe malul stâng al Dunării, astfel de fapt fiind Vlad Ghega, stăpânul vadului Giurgiu, loc de mare importanţă comercială; ulterior a fost o evoluţie timp de câteva generaţii - de la "Roşu Împărat" la "Negru Vodă" - din S Dunării în N Dunării).

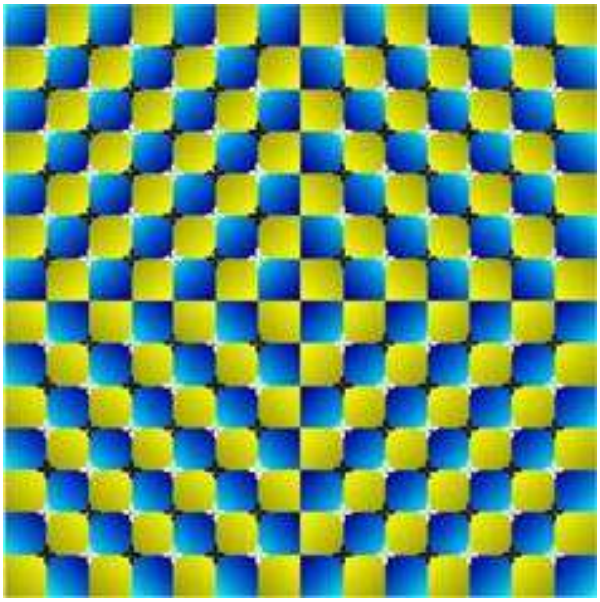

În anul 1916, istoricul Nicolae Constantinescu în "Cetatea Giurgiu - originile şi trecutul ei" a propus derivarea numelui de la "un întemeietor de sat cu numele de Jurj, Giurge". Academia Română a continuat "Istoria românilor": "Asupriţi de bizantini, atât bulgarii, cât şi vlahii de la sud de Dunăre, s-au răsculat în 1185, sub conducerea fraţilor români Petru şi Asan, în 1186 noul stat obţinând independenţa. În secolul XIII - sub ţarul Ioan Asan II - statul şi-a atins apogeul puterii, în Balcani încorporând părţi din Tracia, Tesalia, Macedonia şi Albania". (Primul Imperiu / Ţarat comun a fost în general cârmuit de Sciți / Bulgari, al doilea a fost în general cârmuit de Armâni: răscoala din S Dunării a sănătoşilor fraţi Asan - care au întemeiat Imperiul Româno-Bulgar - a reuşit doar după ce ei au primit sprijinul fraţilor lor Români din N Dunării, conduşi de Cărăşanul Negru Vodă, sprijinit Cavaleresc de Grigore Veneţianul). Gherganii au fost răspândiţi de ambele părţi Imperiale: în anul 971, cronicarii bizantini (pe atunci domnea în Imperiul Bizantin Împăratul Ioan Tzimiskes din Dinastia Armeană Gourghen / Kurkuas) au menţionat Armânii ca populaţie Romanizată; Gurghenii erau înalţi nobili Iberi Caucazieni - refugiaţi în Imperiul Bizantin datorită invaziei islamului - şi au fost în elita militară Imperială ca mari generali, de exemplu Roman Gurgen / Curcuas şi Ioan "cel Bătrân" în timpul Împăratului bizantin Vasile II Macedonul / descendent Gregorid din Armenia, Ioan Curcuas / şeful armatei bizantine în timpul Împăratului de origine Armeană Romanos Lecapenos 920-944, Teofil / fratele său mai mic de asemenea şeful armatei bizantine, activ până în anul 960 sau Ioan Curcuas / Kurkuas în 1008-1010 catepanul Italiei bizantine, ce cuprindea Italia la S de linia Gargano-Amalfi din Ducatul Napoli, Grigore Gurgen Ducele Plovdivului în 1089-1091 ("Plov-div" a fost cândva cetate / "davă" Geto-Dacă, "plov" însemnând "plat" / "plai", aşa că Plovdiv = "Cetatea Plaiului"), ş.a.; e de ştiut, conform şi academicianului A/Român George Murnu: "catepan era un titlu analog cu cel de guvernator, de la el derivând cuvântul căpitan în limbile Românice". Astfel cum a documentat în anul 2020 Federico Quagliuolo, emblema Medievală Amalfi a fost

dunga roșie în diagonală pe fond alb (în prezent, ghergul respectiv este al regiunii Campania, cu capitala Napoli):

Fosta emblemă Amalfitană acum este a Campaniei

La asediul din anul 971 de către bizantini al Durostorului / Silistrei - capitala Vlașcăi, a primei Țări Rumâne Medievale independente - a murit Curcuas, ruda Împăratului: cronicarii au scris că autohtonii Geți, adică Valahi / Români - având ca aliați luptători Rosi din Crimeea și Kiev / conduși de nepotul Regelui Rurik - i-au expus capul pe unul dintre turnuri (ceea ce i-a bucurat, însă în final - din cauza asediului de peste un sfert de an - au făcut pace cu bizantinii, care au preluat cetatea din stăpânirea lor); apoi, bizantinii au organizat militar regiunea cucerită a Dunării ca "Paristrion" / "Paradunavon" = "Podunavia" / "Po-Dunavia" iar Deltei Dunării i-au zis - doar efemer - "Mesopotamia Apuseană" (bizantinii și-au încetat influența la Dunărea inferioară atunci când s-au ridicat puternicii Vlahi Asani, la sfârșitul secolului XII / anul de referință fiind anul 1185).

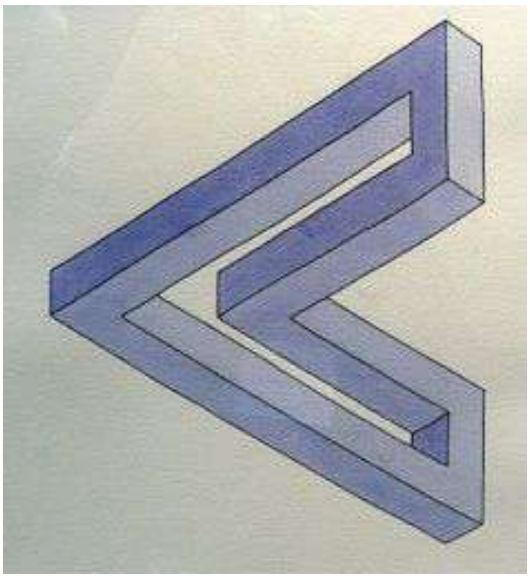

Academia Română a arătat în "Istoria românilor" din anul 2010: "În imediata apropiere a malului dobrogean al Dunării, o parte a populației, nemulțumită de abuzurile rușilor și atrasă de promisiunile bizantinilor, a trecut de partea bizantină. Un număr de comunități locale și-au trimis reprezentanți, recunoscând autoritatea împăratului bizantin și cerându-i ocrotire. A urmat un asediu pe apă și pe uscat al importantei cetăți Dorostolon, în care se refugiaseră forțele rusești. Era de fapt o bătălie pentru supremație în zona dunăreană, după ce fusese restabilită autoritatea bizantină din Tracia până la nord de Balcani. Cetatea Dorostolon a fost asediată timp de peste 3 luni, având loc nu mai puțin de 6 bătălii navale și terestre. În câteva rânduri rușii au ieșit în afara zidurilor, ducând lupte sângeroase cu bizantinii. În afara ruperii încercuirii, astfel de acțiuni au fost impuse și de nevoia asediaților de a-și procura provizii, în condițiile foametei de care începeau să sufere tot mai mult. Ele constituie, fără îndoială, o dovadă că autohtonii dețineau anumite rezerve de cereale. La sfârșitul lunii Iulie 971, Sviatoslav a fost nevoit să facă propuneri de încetare a operațiunilor militare, ajungându-se la o înțelegere între beligeranți și chiar la o întâlnire între conducătorii lor, Sviatoslav / liderul rus și Tzimiskes / liderul bizantin. În numele oamenilor săi, Sviatoslav se obliga să nu mai atace posesiunile bizantine, nici în zona dunăreană, nici în Crimeea. Erau reînnoite mai vechile privilegii comerciale consemnate în tratate, inclusiv pentru litoralul pontic. Pentru a scăpa cât mai repede de puternicul său adversar, Tzimiskes a asigurat provizii de întoarcere pentru oștile kieviene. Plecarea lui Sviatoslav de la Dorostolon însemna extinderea frontierelor imperiului până la Dunărea de Jos. Leon Diaconul a notat că Ioan Tzimiskes 'a redat romeilor Moesia', ceea ce mărturisește clar ideologia politică imperială de atunci, ce considera spațiul respectiv ca aparținând de drept Constantinopolului. În timpul asediului, au existat în mod sigur forme de colaborare cu elemente locale situate pe ambele maluri ale fluviului. În timpul asediului Dorostolonului, trupele bizantine s-au stabilit într-o serie de fortărețe, căci la un moment dat împăratul 'a chemat pe toți câți erau răspândiți pentru pază și în grabă au venit cei chemați' (Skylitzes, 'Synopsis'). În același izvor s-a consemnat că, tot atunci, în fața lui Ioan Tzimiskes 'au venit din Constantia și din alte fortărețe ridicate dincolo de Istru soli care cereau iertare pentru faptele rele săvârșite, predându-se împreună cu acele fortărețe; primindu-i cu blândețe, (împăratul) a trimis oameni să preia fortărețele și oaste îndestulătoare pentru paza lor'. În actualul stadiu al cercetării nu este posibilă o localizare exactă a pomenitelor fortificații, între altele, pentru că în izvoare nu li s-a consemnat numele".

"Cercetările arheologice relevă că în zonă exista o populație relativ densă, cu o bunăstare relativă, mai ales de-a lungul Dunării, fapt ce ar indica existența unor înjghebări politice în zonă. Prezența 'jupanilor' în spațiul dobrogean (Dimitrie, Gheorghe) sugerează o astfel de realitate, chiar dacă localizarea respectivelor cetăți în dreapta sau în stânga Dunării este încă controversată. Unii specialiști consideră că astfel de centre militare erau doar în spațiul dobrogean, în imediata apropiere a Dunării, în timp ce alții presupun că atunci au fost stabilite capete de pod și pe malul stâng al Dunării, înspre ținuturile sudice ale Moldovei, centrul Câmpiei muntene și chiar mai departe, spre ținuturile transilvănene și bănățene. Nu se știe exact în ce măsură a fost stabilită o efectivă stăpânire și administrare bizantină în părțile centrale și vestice ale Peninsulei Balcanice, problema rămânând controversată. Oricum, acolo au acționat dintre elementele locale cei 4 așa-numiți comitopoli (dușmanii bizantinilor): Aron, David, Moise și Samuel. Unul dintre aceia a pierit în anul 976 într-o ciocnire cu 'vlahii călători'." (Comitele / Comitopolul Samuel / Samuilă a fost cârmuitorul Vidinului și general al Imperiului Bulgaro-Armân până în anul 997, când a ajuns ultimul Țar al aceluia; în anul 976, la 5 ani de la alungarea de către bizantini a Rușilor de la Dunărea inferioară, după ce în Macedonia Vlahii "Călători" l-au ucis pe David - fratele lui Samuel / acei frați fiind considerați Armeni - în Macedonia pe Muntele Athos a început construcția Mănăstirii Ivirilor, Armeano-Georgiană). Cele scrise de Academia Română despre influența dincolo de Carpați la sfârșitul secolului X ar fi în legătură cu probabilele înrudiri ale cârmuitorilor primei Țări Rumâne Medievale independente din Marile Bălți ale Dunării / Vlașcăi de la Dârstor în Banat cu contemporanii dinești Gladiferi ori în Sudul Ardealului cu contemporanii Cnezi = Ducii Românilor independenți față de Ungurii care pe atunci erau intrați în Ardeal doar în fostul Voivodat al lui Gelu; după îndepărtarea Rușilor de la Istru / Dunăre, fără colaborările cel puțin ale unor lideri ai Valahilor - adică ale jupanilor, respectiv Ducilor Rumânilor / Românilor în N Dunării și ale celnicilor Armânilor / Vlahilor în S Dunării - le-ar fi fost mai greu bizantinilor să se impună, inclusiv în fața vechilor Bulgari (bizantinii de-a lungul vremurilor au avut pro și contra la marginile Imperiale - dintre vecini - deopotrivă pe Armeni în Est și pe Armâni în Vest).

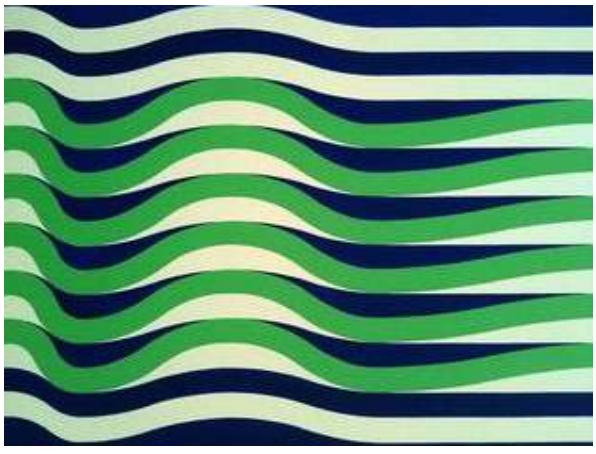

La înțelegere cu bizantinii, în anul 972 șeful Peceneg / "Pacinat" Kurca / Kurya a distrus la Khortiția - Insula Sf. Grigorie pe Nipru - oastea fostului aliat Rurikid Sviatoslav / "Sviato-Slav", în frunte cu el (apoi fiul aceluia, Sf. Vladimir "cel Mare" - care a preluat puterea în Kiev - a creștinat Rușii); e de știut că în prezent la Kiev a fost semnalat tiparul genetic masculin "N" ca al lui Gherga (din anul 2022 toată Ucraina este atacată fratricid de Federația Rusă: nu se știe câți bărbați cu profilul genetic ca Gherga scapă cu viață din lupte / proporția mai mare este printre Ruși). Academicianul Gheorghe Vâlsan 1885-1935 a scris despre "Dunărea de Jos în viața poporului Român" (cu apariția în publicația "Graiul Românesc" din anul 1927): "Dunărea - așa cum o cunoaștem în zilele noastre - se deosebește de Dunărea Antichității și Evului Mediu. Porțile de Fier formau o zonă periculoasă pentru navigație. Se simțea nevoia de a deosebi cursul superior de cel inferior. Mult timp Dunărea a avut 2 nume: Danubiu era fragmentul de la izvor până la Porțile de Fier iar Istrul era Dunărea interioară, de la Porți până la guri. Porțile de Fier au rămas până în zilele noastre fragmentul cel mai sălbatec din toată lungimea Dunării. Dar spre a înțelege valoarea acestei constatări pentru trecutul nostru e necesar să privim mai de aproape regiunea. Întreg ținutul din jurul Porților de Fier se prezintă ca un mare obstacol pentru cine vine dinspre răsărit și mai ales pentru popoarele rătăcitoare înaintate până aci de-a lungul Câmpiei Române. Înaintarea prin defileu pentru masse de oameni a fost totdeauna o imposibilitate. Rămâneau numai 2 coridoare care ocolesc ținutul și pe care se puteau scurge convoiurile de barbari: la S valea Timocului, la N valea Mehadiei prelungită cu valea Timișului. Aceste coridoare înguste sunt dominate de munți împăduriți și zăvorâte de chei: Derven - adică Poartă, pe Turcește - pe valea Timocului care răspunde la Niș și Poarta orientală lângă Teregova, prin care se ajungea în șesul Panoniei. Masivul cuprins între aceste 2 coridoare se înfățișează ca o cetate naturală, greu accesibilă atât dinspre Est, cât și dinspre Vest, spre care parte râpi formidabile, fără drumuri, o despart de valea Moravei. Această alcătuire a terenului a fost aliatul cel mai bun al grupului de Români cari s-au putut păstra până azi în această parte a Serbiei, cu toate silințele uriașe de Sârbizare din partea vecinilor noștri. Spre a nu fi bănuit de o exagerare intenționată, rezum ce a spus Gaston Gravier (elev al geografului Sârb Cvijci, neprieten al Românilor), la Paris, în 1919: 'Din valea Moravei, spre a intra în acest ținut trebue să urci un adevărat abrupt. Nici un drum, demn de acest nume, nu există. Ținutul are aspect diferit de al restului Serbiei, climă deosebită, așezări deosebite. Caracterul populației e cu totul altul; aci sunt mulți Români. Chiar cei designați drept Sârbi sunt mult deosebiți de Sârbii din rest, ca statură, ca spirit, ca costum; ei au venit din S, din Cosovo-polie și regiunea Vardarului' (deci chiar colonizările de Sârbi au împrumutat drumurile străvechi ale Românilor / nota mea). 'De aceea, e ezitant a fi recunoscuți ca Sârbi'. În tot cursul perioadei istorice, formațiunile politice rar au trecut zona muntoasă dintre Morava și Timoc. Autorul a numit această zonă 'frontiera ideală'. Dacia Ripensis din vremea lui Aurelian s-a întins până aci. Statul Bulgar din secolul X a trecut-o câtva timp, dar Statul Sârb din secolele XIII-XIV s-a oprit la ea. Aci a rămas hotarul cu o fixitate remarcabilă timp de 6 secole (pașalâcul Belgrad, provincia Austriacă, apoi Serbia regenerată). Miloș la 1833 pentru a obține Craina a invocat motivul legăturii cu România și prin ea cu Rusia. Și a câștigat! Pentru același motiv al legăturii mai largi cu România, pacea din Versailles a atribuit încă o fâșie largă pe malul drept al Timocului, în întregime locuită de Români. Am fost utilizați, indirect, ca argument pentru mărirea teritorială a Serbiei. În schimb, Sârbii au distrus unitatea Banatului, neștirbit de când există istoria. Dacă însă, urmând cotiturile unei vâlcele prăpăstioase, împădurite și sugrumate adesea de chei, izbutești să te urci pe înălțimi și privești în jur, cu mirare descoperi că ce pare

munte pustiu din valea Dunării, nu este decât o succesiune de imense podișuri, cu altitudinea dominantă de 5-600 de metri, cu șesuri numeroase și fertile, cu locuințe risipite pretutindeni. Un minunat adăpost pentru o populație agricolă-pastorală, așa cum sunt până azi locuitorii din Craina, din munții Banatului și din podișul Mehedinților. Semnificativ mai este și un alt caracter: circulația aproape imposibilă în lungul Dunării, devine mai lesnicioasă în sens transversal, adecă de-a curmezișul Dunării. Toate văile coboară perpendicular pe fluviu, ca și drumurile de culme; fluviul e uneori atât de îngust încât locuitorii se înțeleg prin vorbă de pe un mal pe celălalt. Pe alocuri apa care abia a scăpat dintre stânci, se potolește, se desfășoară lină ca un lac, înainte de a intra într-o nouă vâltoare. Toți locuitorii de pe maluri sunt minunați luntrași cari mai păstrează 'monoxilele' citate din Antichitate și pe vremea lui Mircea, adică luntrele scobite într-un singur trunchiu de arbore. Transportul prin defileu, în vremea Turcilor, se făcea numai prin populația locală, singură cunoscătoare a tainelor fluviului. Există sate lângă 'Gherdap' care erau specializate în astfel de transporturi. Această populație, identică pe ambele maluri, a fost, de când se știe, Românească, afară de câteva puncte de colonizare recentă. Pentru marea vechime a populației Românești amintesc, în afară de celebrul pasagiu din Kekaumenos (secolul X), că Românii înainte locuiau la Dunăre și la Sava: numele orașului Semendria / Smederevo vine de la Românescul Sâmedru. Deci regiunea Porților de Fier alcătuește o singură unitate fizică și umană, permițând o lesnicioasă circulație transversală pe fluviu, dar greu accesibilă atât dinspre răsărit, cât și dinspre apus. Ea se leagă de regiuni asemănătoare, atât spre Nord, cât și spre Sud. În Nord se află cuibul cel mai autentic al Românismului iar în Sud cercetările au arătat că în toți munții Stara Planina, în basinurile Niș, Pirot și Sofia, în ținutul Șopilor, a existat populație Românească, ale cărei urme s-au păstrat până azi în toponimie. Acestea sunt fapte geografice incontestabile și pe temeiul lor se poate face o serie de deducții plauzibile asupra rolului acestor regiuni în trecutul neamului nostru. În primul rând, zona a fost ostilă străinilor, care nu au fost pomeniți decât sub forma de dominatori politici, iar nu ca locuitori stabiliți. Singuri Slavii se pare că au locuit aci alături de Români, dacă toponimia e un argument de valoare etnică netăgăduită. Se știe însă că Slavii au preferat văile și șesurile, așa că înălțimile au rămas întotdeauna Românilor. Această preferință a Slavilor pentru vale și a Românilor pentru înălțime aruncă o lumină nouă asupra fenomenului de interpenetrație dintre aceste 2 popoare, în toată regiunea Carpatică Românească. E un fapt caracteristic că, în calea lor spre Sud, Slavii au acoperit toată ghirlanda Carpatică și au rămas pretutindeni, în afară de Carpații Românești, munți unde au dispărut cu desăvârșire. Aceasta - poate - deoarece Carpații Românești au 2 însușiri ce nu-s în rest: pe văile lor au trecut cei mai mulți barbari și pe înălțimile lor a locuit o populație Românească adaptată perfect vieții de munte. Slavii de pe văi s-au scurs cu râurile, de-a lungul drumurilor atât de des măturate de invazii iar Românii de pe înălțimi au rămas cu munții, cu izolarea, duritatea și conservatorismul legate de viața munților. În al doilea rând, regiunea Porților de Fier se pare că a fost o cetate ocrotitoare pentru Români. Ea a permis o viață agricolă, pastorală și pescărească acestei singure populații deprinse cu viața pe înălțimi. Când a fost posibilă o organizare politică, vedem că tocmai în jurul acestei regiuni, în Banat și Oltenia, au apărut întâile voevodate Carpatice. Se știe că până în ziua de azi în jurul acestui ținut s-au păstrat cele mai pure și mai originale manifestări de viață Românească. În al treilea rând, regiunea oferind o ușoară circulație transversală peste Dunăre, a permis legătura etnică între Carpați și Balcani. O legătură continuă și mascată, abia simțită de la un loc la altul, dar ajungând la rezultate considerabile după decenii sau secole, ceea ce explică de ce nu ne-a rămas nici o știre dacă s-au deplasat și când s-au deplasat massele de populație Românească în Evul Mediu. Pe când barbarii alergau pe câmpii, se izbeau de cetăți, călcau ogoarele semănate și atrăgeau atenția prin dezastrele lăsate în urmă, Românii la nevoe își puteau părăsi așezările statornice și se puteau strecura pe drumurile de culmi ale întregului arc Carpato-Balcanic, nesimțiți și tainici, adaptați prin secole de experiență la singura viață prielnică pe care o puteau avea în vremurile năvălirilor. Ar mai fi multe de spus în această direcție, însă semnalez numai o singură urmare a greutății de circulație prin defileul Dunării: împiedicarea navigației pe această porțiune a influențat decisiv asupra drumurilor de comerț. Calea largă de ape a Dunării superioare era nevoită să se sfârșească la Belgrad. De aci curentul comercial părăsea fluviul și urca valea Moravei până la Niș, de unde se despărțea, fie prin Sofia spre Constantinopole, fie mai ales prin Scoplie spre Salonic. Deci Dunărea superioară a Europei centrale își avea gurile comerciale în aceste 2 porturi Mediterane. Cealaltă Dunăre - Istrul - din punctul de vedere comercial începea la Porțile de Fier și se vărsa în Deltă. Era mai scurtă dar deosebit de importantă pentru latura orientală a Europei, fiindcă forma axa unui splendid amfiteatru Carpato-Balcanic, ale cărui câmpii neistovite ca producție alcătuiau cel mai apropiat și mai bogat grânar al popoarelor Mediteranei orientale. Regiunea Porțile de Fier despărțea deci 2 lumi deosebite: lumea Europei centrale și lumea Europei Sud-orientale. Fiindcă totuși între aceste 2 lumi legături erau necesare și între și prin ținuturile Carpatice și fiindcă ele nu se puteau face decât foarte slab pe calea Dunării, trebue să admitem că și în timpuri când nu avem nici o știre precisă existau drumurile pe uscat prin Transilvania și de-a curmezișul Carpaților, care legau Europa centrală de gurile Dunării".

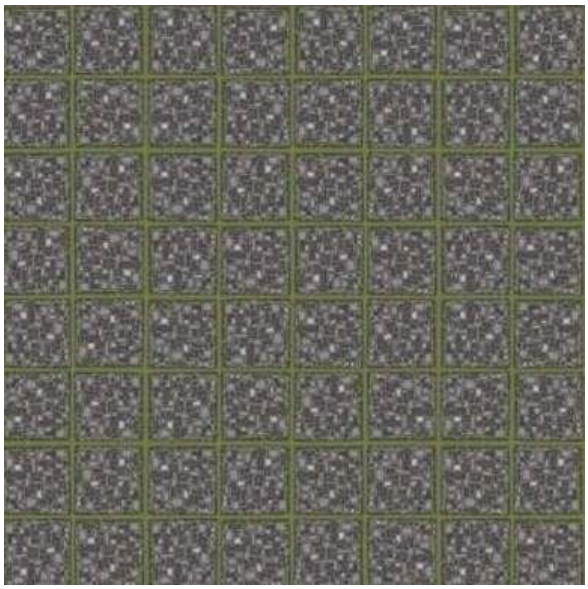

"O primă observare este că mai toate popoarele năvălitoare s-au oprit în jurul Dunării inferioare sau în Deltă. Așa au făcut și Bulgarii și Ungurii și Pecenegii, cari chiar când izbuteau să treacă fluviul întârziau cât mai mult în jurul gurilor, până ce erau nevoiți să părăsească această poziție, fie de alte popoare proaspăt sosite, fie de puterea

bizantină, stăpâna ori de câte ori putea a gurilor Dunării. Motivele acestei atitudini a popoarelor barbare și a bizantinilor nu se pot explica mai convingător decât prin foloasele fizice și mai ales economice pe care regiunea le prezintă din vechi timpuri. Lucrul apare într-o lumină vie cu prilejul stăpânirei Rusești la gurile Dunării. Impetuosul prinț Kievean Sviatoslav 'Makedonul Rusesc', care 'mergea ca o panteră în fruntea oștilor sale' sub îndemn bizantin a coborât cu zeci de mii de militari pe Nipru și s-a oprit în Deltă, cunoscută de mai bine de un secol Rușilor, moștenitori ai tradițiilor Ostrogoților. Nestor a pomenit de prima incursiune asupra Bizanțului la 863: de la gura Niprului au plutit cu bărcile până la Selina, în Delta Dunării; de acolo au înaintat pe uscat și pe mare (drumul pe uscat s-a făcut prin Constanța). Invaziunea cea mai serioasă pare a fi fost cea din 935, când Rușii au intrat în Bosfor cu mii de bărci. Sviatoslav din Deltă a început atacul pe fluviu, supunând '80 de așezări în lungul Dunării' (corespunzător Cronicii lui Nestor; recunoaștem că e surprinzător un număr atât de mare de așezări în lungul Dunării): a pustiit toată Dobrogea, a bătut pe Bulgari la Silistra și s-a întors încărcat de pradă spre a se stabili la Preslavăț, în imediata apropiere a Deltei. Kievul amenințat de Pecenegi l-a silit să părăsească cu regret noua reședință, dar după ce i-a gonit pe Pecenegi din preajma Kievului s-a întors numaidecât spre ținuturile cu climat blând de lângă Deltă. A bătut din nou pe Bulgari, jefuindu-le capitala (Prislava Mare de subt Stara Planina), făcând prizonier pe țarul Boris II și s-a fixat la Preslavăț, încercând să-și consolideze stăpânirea în jurul Deltei. Aci s-a menținut timp de 4 ani. De nu ar fi fost îndrăsnețele incursiuni până în preajma Constantinopolei și semeția obraznică a barbarului, care a ridicat armata, flota și mai ales șiretenia bizantină împotriva lui, Sviatoslav ar fi izbutit poate să întemeieze la gurile Dunării un stat Slav, care ar fi schimbat cursul istoriei în regiunile noastre. 'Cetatea păzită de Dumnezeu' - cum era numită și de barbari Constantinopole - avea însă puteri de rezistență neașteptate și interese prea mari la gurile Dunării ca să-l lase pe Sviatoslav să-și împlinească gândurile. Bătut pe uscat, bătut în Silistra, după un asediu de 3 luni, prințul Rus amorezat de Dunăre căpătă voia să se întoarcă în Kievul său, ca să fie ucis în drum, la 972, de o bandă Pecenegă asmuțită pe urma lui de înșiși locuitorii Preslavățului. Nu ascultase de cuvântul maică-si, care pe moarte, plină de presimțiri, l-a rugat să rămâie la scaunul părintesc și căreia nedomolitul prinț i-a răspuns: 'Nu îmi place Kievul! Vreau să trăiesc la Preslavăț pe Dunăre, căci acolo e centrul pământurilor mele. Toate bogățiile vin acolo: din Grecia aur și stofe, din Boemia și Ungaria argint și cai; din Rusia blănuri, ceară, miere și sclavi' (conform cronicarului Nestor, pentru anul 969). Acest pasagiu aruncă o puternică lumină asupra valorii economice a Deltei Dunării în Evul Mediu. Acest pasagiu - exact și concis, ca argumentul unui tratat de geografie economică - arată Delta nu numai ca punctul de concentrare al comerțului local, ci al unui întreg comerț internațional la care participa Europa orientală. Faptul că Nestor a scris cu peste un secol de la moartea lui Sviatoslav nu scade importanța acestor rânduri. Se dovedește numai că în vremea lui faima mișcării comerciale de la gurile Dunării era recunoscută și în acea vreme până în centrul Rusiei. Autenticitatea cuvintelor lui Sviatoslav nu poate fi pusă la îndoială (ele sunt de altfel reproduse la fel și în altă cronică, din secolul XVI). Citatul nu este un discurs pus în gura prințului din motive literare; el conține subt o formă concentrată știri în afară de domeniul retoricei și care nu puteau fi inventate de un călugăr din mănăstirile Kievului. Chiar dacă cronicarul nu le-a luat după un document anterior, desigur el a reprodus conștiincios o tradiție binecunoscută și care nu putea fi ușor uitată, căci răspunsul lui Sviatoslav trebuie să fi făcut o profundă impresie și asupra bătrânei mame și asupra sfatului de boieri în fața căruia a fost pronunțat. Era doar vorba despre cel mai viteaz și mai iubit prinț al dinastiei Kievene și de dorința foarte serioasă a acestuia de a muta reședința strămoșească cu vreo mie de km mai la Sud! O așa concentrare a comerțului internațional presupunea nu numai calea de apă a Dunării și Mării Negre, ci și căi de comerț de uscat, și anume cel puțin căile continentale pe care erau aduși caii și argintul din Ungaria și Boemia, care e greu de presupus că erau transportați pe Dunărea plină de pericole la Porțile de Fier. Din secolul X existau drumuri de uscat care aduceau la gurile Dunării avuții din Boemia, Ungaria, desigur și din Polonia și Rusia. În Deltă, sau cel puțin în jurul ei, exista o considerabilă activitate comercială, cu vase de comerț sosind și plecând din porturi, cu piețe pe care se întâlneau negustori din diferite țări, cu populație atrasă de bogăția schimbului. Și nu avem motive să presupunem că această viață concentrată în jurul Deltei ar fi încetat mai târziu. Dimpotrivă".

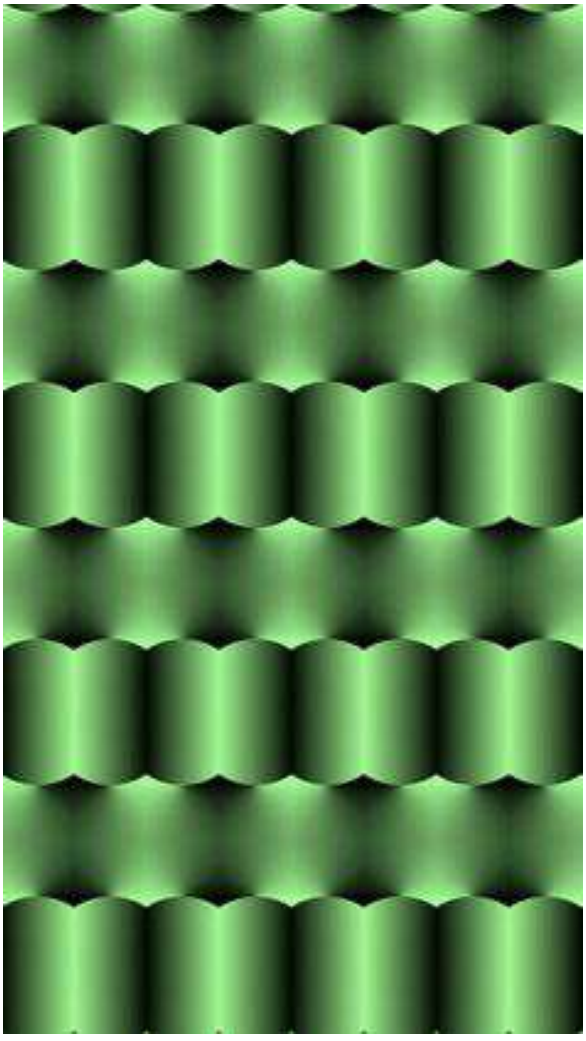

"Secolul XI e interesant de urmărit la gurile Dunării: stărui asupra lui fiindcă permite dovedirea cu fapte incontestabile activitatea comercială de la Dunărea de jos; în acest secol și tocmai în această regiune încep a ieși din negura istorică oarecare semne despre poporul Român. După distrugerea Bulgarilor, în afară de mici atacuri

aproape continui, la 1043 a fost o nouă tentativă a Rușilor, cari au debarcat după obiceiu în Deltă, apoi s-au îndreptat prin Dobrogea spre Constantinopol, ca să fie zdrobiți sub zidurile acestei cetăți. La 1048, Pecenegii lui Keghen, în număr de 20 de mii, s-au oprit într-o insulă a Dunărei, înainte de a pătrunde și a se stabili în răsăritul Bulgariei. Mai târziu, Anna Komnena a pomenit de căpetenia Pecenegă Selte, care s-a refugiat în bălțile Dunărei pentru ca să-și refacă puterile. La 1065, hoarde de Cumani au trecut Dunărea, au devastat Peninsula Balcanică și au atacat Constantinopole. S-ar crede că după astfel de peripeții nu a mai rămas nimic de orașele Dunărene. Attaliates, contimporan acestor evenimente, a scris: 'Populația pe jumătate barbară, locuind pe lângă Dunăre, murmură'. (Făceau negoț cu grâu, având interes ca această activitate să nu fie stânjenită). 'Căci sunt pe malul acestui fluviu numeroase și mari orașe, cu o populație vorbind tot felul de limbi și întreținând o armată considerabilă; în aceste orașe Schytii, veniți mai demult de pe cealaltă parte a fluviului, introduc felul lor de viață Schytic'. Acest prețios fragment se completează prin altul de la Anna Komnena. În Silistra se afla șeful localnicilor Tatos, comandant absolut al cetății, care nu voia să asculte de bizantini. Tatos a cerut ajutorul Cumanilor și Pecenegilor de peste fluviu și cu aceștia i-a bătut pe bizantini lângă niște câmpuri semănate cu mei din preajma cetății. Anna Komnena povestind acele întâmplări din 1087 a arătat că iscându-se neînțelegeri între aliații barbari, Pecenegii s-au retras în Ozolimna. Ce interesează din descrierea Ozolimnei este că purta pe apele sale 'multe, mari și greu încărcate corăbii', desigur de la și către acele 'numeroase și mari orașe, cu o populație vorbind tot felul de limbi'. Aceasta arată că barbarii, oricât de supărători pentru stăpânirea bizantină, nu puteră împiedica prosperitatea regiunilor de la gurile Dunării. Însușirile care l-au atras pe Sviatoslav cu un secol înainte, să-și părăsească patria, erau aceleași, și probabil mai crescute, căci de astă dată regiunea se afla în condiții mai mari de siguranță decât în trecut. Căci, spre a ocroti această activitate de la marginea imperiului, de la care avea folos însăși metropola, s-a organizat un Ducat. E caracteristic că acest Ducat s-a numit Paristrion, dovedind chiar prin numele său că nu Moesia sau Scythia Minoră, ci Dunărea era elementul esențial al acestei formații. Tatos era un fel de Voevod în Silistra. La Vicina era Voevod Chalis (nu cumva subt acel nume se ascundea Halici?). Tot Voevozi erau Seslav și Satza (poate Saccea). Ultimul poate domnea în actuala Isacce, care a fost des denumită în trecut - pe lângă Oblucița - și Saccea. Oricare ar fi legătura cu presupusul strămoș Satza, e sigur că acest oraș s-a numit în vechime Saccea (care pare din aceeași familie de nume cu Dracea, Stârcea, Cârcea, Borcea, etc.) și e de presupus că acesta e adevăratul său nume creștin: Isaccea s-a născut din Saccea. Ceea ce cred că nu s-a spus încă este că această instituție Voevodală nu a fost un fenomen trecător în Dobrogea și împrejurimi. Înainte de cei 4 Voevozi a fost pomenit Miltzes. Tot Voevod, undeva între Silistra și Mare, era Solomon. La 1096 a fost pomenit Voevodul Vlah Poudios / Budilă. Etc. Avem a face deci cu o instituție seculară, care în secolul XI era bine întemeiată și care a rezistat chiar când s-a schimbat suzeranul. Ținând seamă de prosperitatea comercială, dovedită din secolul X, pentru întreaga Dunăre de jos, prosperitate presupunând drumuri de comerț continentale până în Ungaria, Boemia și Rusia, ținând seamă că stăpânirea bizantină se întindea pe ambele maluri ale fluviului (conform cronicarului Kedrenos) și că în orașele Dunărene veneau adesea 'Sciți' din stânga Dunării în atât de mare număr încât schimbau felul de viață (corespunzător lui Attaliates), e firesc să ne închipuim că regiunile Carpatice se aflau în contact, cel puțin temporal, cu ținuturile Dobrogene, de unde puteau împrumuta nu numai avuții materiale ci și avuții sufletești și instituții politice. Aci e prilejul să atrag atenția asupra unui caracter geografic și etnic, reieșind clar din puținele dar substanțialele știri ale istoricilor bizantini din secolul XI: e vorba de populația amestecată a orașelor Dunărene. Dunărea are caracterul lungilor fluvii navigabile care străbat regiuni deosebite locuite de popoare deosebite. Geografii din Antichitate au numit peste 20 de popoare care se hrăneau pe malurile fluviului. Numărul popoarelor nu scăzuse în Evul Mediu. Activitatea în legătură cu fluviul permitea amestecul acestor populații în porturi, cu atât mai pestrițe cu cât regiunea era mai circulată. Cum desigur în vremurile vechi porțiunea cea mai circulată a fluviului a fost în preajma gurilor, aci apare mai accentuat acest caracter care și azi dă originalitatea și vigoarea porturilor noastre Dunărene. Dunărea inferioară era o zonă de puternică atracție chiar pentru populații mai depărtate, cu atât mai mult a trebuit să atragă în orașele sale, mari și numeroase, neamurile vecine care aveau ceva de vândut sau de cumpărat. În acest amestec de popoare la Dunăre istoricii străini au văzut Greci, Bulgari, Ruși, Pecenegi, Cumani, și niciodată Români, deși poate aceștia ar fi fost întâii de semnalat. E drept, cu numele de Vlahi aceștia nu au fost pomeniți în timpul și în regiunea ce ne preocupă. S-a vorbit numai de 'Sciții' de la Dunăre și de peste Dunăre. Academicienii Nicolae Iorga și Nicolae Bănescu au analizat atent izvoarele bizantine și au arătat că sub acești Sciți nu se pot înțelege nici Bulgari, nici Ruși, nici Pecenegi, nici Cumani. Rămâne ca mai probabil să se înțeleagă Români. Întâmplarea m-a făcut să dau de un text care mi se pare prețios. Pacymeres în 'De Anrodnico seniore' 1:37 a scris: 'Vlahii care locuiesc în mare număr în jurul Constantinopolei sunt tot de un nărav și un neam cu Sciții de la Dunăre' (pasajul a fost semnalat întâi de Gheorghe Șincai, l-am găsit reprodus și de Isidor Ieșan în 'Secta paterenă', București 1912). Avem o serioasă dovadă contimporană că subt 'Sciții de la Dunăre' bizantinii înțelegeau pe Românii din Dacia".

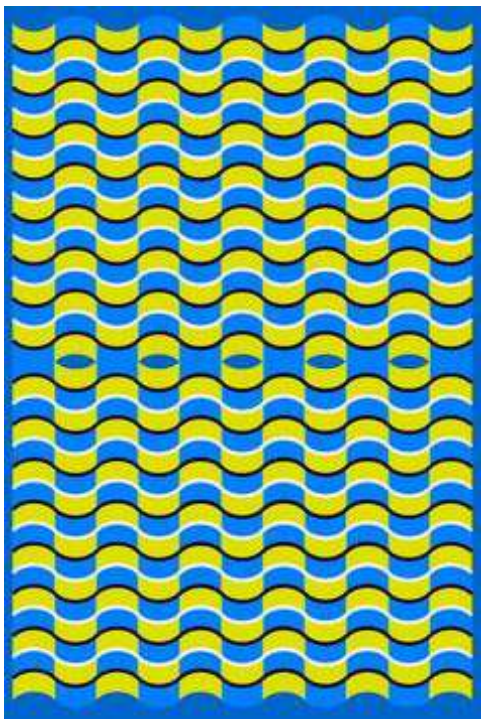

"Chiar dacă nu am avea aceste date, îmi pare că și pe altă cale putem ajunge la o concluzie similară. Ar fi nedrept să ne mărginim numai la puținele izvoare bizantine din preajma anului 1100. Când e vorba de masse de populație și de extensiunea unui neam, avem dreptul să folosim știri ceva mai îndepărtate în timp. Mișcările de popoare - cari nu erau hoarde barbare în perioada de invazie - au fost seculare și nu se pot închipui deplasări considerabile de neamuri stabile, de la un an la altul, pe distanțe mari de mii de km și în direcții variate, fără să deștepte atenția și fără să fie înregistrate de izvoarele istorice ale timpului. Puțin după 1100, chiar la 1114, aflăm că Vlahii au însoțit și au condus o oaste Cumană care mergea de la Dunăre spre Bizanț, aducând pe Leon, pretendent la scaunul imperial. La 1164 Vlahii de la Mare erau atât de numeroși încât 'roiau ca albinele' și au dat contingentul cel mai mare de militari în armata bizantină împotriva Ungurilor. Dar și aiurea au apărut Românii. La 1164, păstori Valahi au prins pe Andronic la hotarul Galiției. Pe lângă Bug exista principatul Bolohovenilor (Bolochov / Voloh = Vlah), a cărui capitală Villa Valachorum sau Bolechov a fost menționată întâi la 1150, ca oraș, ceea ce însemna că avea un trecut. În Moldova de jos, deci chiar în preajma Dunării care ne interesează, s-au semnalat în secolele XII și XIII Brodnicii - păzitorii de vaduri - pe cari documentele Ungurești îi numea Vlahi și vecini de răsărit. Tot pe acolo, dar poate ajungând până la Dunăre, locuiau Bârladnicii, populație jumătate așezată, jumătate nomadă, alcătuită îndeosebi din Români, Cumani și Slavi, cari în secolul XII au dat o armată de 6000 oameni lui Rostislavici din Kiev, iar altă dată au cucerit un oraș la gura Niprului, de unde au fost fugăriți de Ruși pe Mare și pe Dunăre până la Dicina / Vicina. Cea mai veche cronică Rusă, a lui Nestor (mort la 1114) a menționat că Ungurii au găsit la venirea lor în Panonia pe Vlahi și Slavi, iar cele mai vechi cronici Ungare (secolul XII) au recunoscut că în Ardeal și Banat existau mai multe ducate Românești (unul în Bihor, altul în SE Transilvaniei și 2 la N și S de Mureșul inferior). 'Terra Blachorum' a fost pomenită în documente la începutul secolului XIII ca teritoriu autonom din 'timpuri imemoriale'. Un ducat Românesc se pare că exista în Oltenia chiar din secolul XI, căci a fost pomenit în epopeea Nibelungilor scrisă în secolul XII. Se știe în sfârșit că peste mai puțin de 2 secole, de la perioada pe care vrem să o lămurim, micile voevodate Muntene s-au unit într-un principat cu o vigoare de o extensiune surprinzătoare. Aceste lucuri sunt știute demult și importanța lor a fost semnalată la timpul cuvenit. Dacă le amintesc, o fac numai fiindcă ele ajută ca problema să fie strânsă de aproape și fiindcă permit o interpretare geografică. Din aceste fapte rezultă două urmări foarte însemnate: când 1) în secolul XII găsim atât de numeroși Români la Mare, iar pe Românii din N Dunării răspândiți și organizați politicește pe o suprafață identică cu teritoriul etnic actual, când 2) găsim gurile Dunării și Dobrogea încadrate, de aproape, între regiuni care cu siguranță, în total sau în parte, au fost Românești, se poate admite că în secolul XI acești Români nu existau între neamurile adunate în zona activă, bogată și atât de atrăgătoare a gurilor Dunării? Desigur, numai documentul dă certitudinea. Dar sunt mănunchiuri de probabilități care, în lipsa documentului, au aproape tăria unei certitudini. De altfel, ceva mai târziu, avem o dovadă evidentă despre legăturile dintre gurile Dunării și Românii Carpatici. În timpul invaziei Tătărești de la 1242 din Transilvania, ducele Tătar Cattan a poruncit ca Românii și Săcuii din Ardeal să imite pe Sași și să nu mai facă negoț cu bani bizantini, ci cu bani Tătărești. Acești bani bizantini veneau de la bizantini și erau folosiți în negoțul cu bizantinii, negoț care nu se putea face mai bine decât pe vechiul drum de uscat care tăind Carpații în curmeziș unea Transilvania cu Dunărea de jos, unde era cel mai apropiat punct de contact al Ardealului cu Bizanțul. Prosperitatea de la gurile Dunării am văzut că nu a fost tulburată nici de năvala Tătară. Dimpotrivă, ea a crescut, pe de o parte prin apariția Veneților și apoi a Genovezilor în Marea Neagră, iar pe de altă parte prin apariția Germanilor în Ardeal și Galiția. Această prosperitate seculară a avut ca urmare întemeierea, ca orașe însemnate, a Vicinei, Chiliei și Brăilei, așezate în lungul drumului de apă, care, de la Brăila, se continua pe uscat, spre Ardeal, provocând în tot lungul lui desvoltarea târgurilor pe care le atingea, ca Gherghița, Târgșorul, Târgoviștea și poate chiar Câmpulungul. Târgoviștea și Câmpulungul erau desigur așezări foarte vechi, anterioare întemeierii Țării Românești dar Gherghița și Târgșorul erau creațiuni impuse de drumul comercial. Axa orașelor însemnate ale tânărului principat era șiragul: Brăila-Gherghița-Târgșor-Târgoviște-Câmpulung, spre Brașov, adică tocmai principalul drum comercial al țării. Tot mulțumită acestor prosperități au înflorit orașe mai vechi Dunărene, ca Silistra, pe care Turcii la venirea lor au descris-o ca pe cea mai însemnată din cetățile lui Șișman și ca mărire și ca alte însușiri, precum strălucirea clădirilor, mulțimea locuitorilor și chiar întăriturile ei; o unanimă recunoaștere de prosperitate și viață activă s-a aflat și la scriitorii Arabi cari au descris orașele Dunărene. Nu mai e nevoe să insist că o astfel de înflorire nu putea decât să atragă pe domnul tânărului principat Muntean, ca din cuibul său de munți și dealuri să-și întindă stăpânirea întâi peste drumul Branului, apoi de-a lungul acestuia să se coboare cât mai repede la Dunărea bogată de lângă guri, folosind orice prilej spre a cuceri ambele maluri ale fluviului, cu Delta și cu cetatea Silistrei până la Marea cea mare. Această numire 'Marea cea mare' care se află în primele documente Românești și în toată literatura populară este, ea singură, o dovadă de influență venită dinspre gurile Dunării și Mare. 'Marea cea mare' nu e decât 'Marea Magiore' a portulanelor, numire pe care Veneții și Genovezii au dat-o Mării Negre, socotind-o ca cea mai vastă mare din complexul de mări alcătuind basinul Mediteranei. Numirea s-a păstrat și în hărțile târzii Medievale".

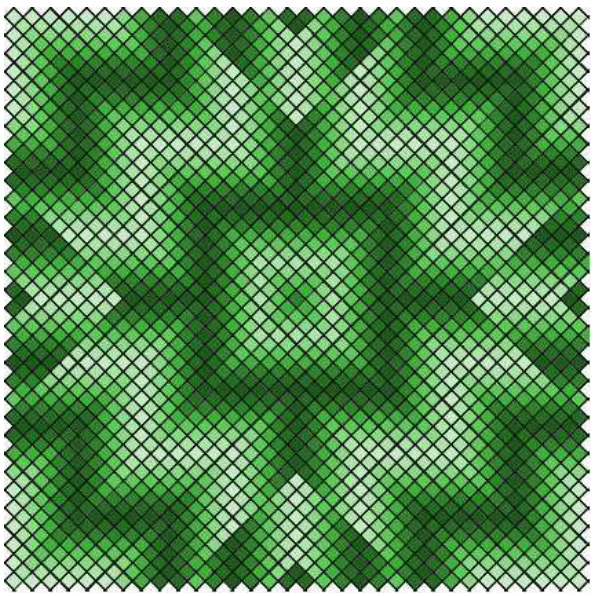

"Ce făcea pe domnii principatelor Române să-și îndrepte silințele concentric în aceeași direcție? Faptul

foarte simplu că, dacă Transilvania a fost definitiv cucerită și punctul de gravitate al Românismului aruncat peste Carpați, singura fațadă logică a pământurilor extra-Carpatice nu erau nici Dunărea, nici Nistrul, ci Marea și mai ales gurile Dunării. Aci erau cetățile bătrâne și active, aci erau 'factoriile' pe care portulanele le arătau mai numeroase ca nicăeri aiurea în jurul Mării Negre; aci erau tradițiile imperiale, civilizația, veșmintele scumpe și obiectele prețioase, bogăția, mișcarea comercială, contactul cu lumea luminată din Sud. Din această expunere, necesar incompletă, se poate vedea că singurele regiuni de mare importanță istorică au fost cele din jurul gurilor Dunării. Aci a existat o zonă de atracție - justificată din punct de vedere geografic - pentru toate popoarele care au venit în contact cu ea: popoarele barbare au locuit-o temporar sau statornic, folosind Delta ca cetate de apărare și de atac; popoarele civilizate au cercetat-o îndeosebi pentru excepționalele sale însușiri economice. În Evul Mediu, cel puțin din secolul X, la Dunărea de jos s-a desfășurat o activitate economică de extensiune continentală, aducătoare de populație, învietoare de orașe, activitate care a putut fi numai tulburată, dar niciodată distrusă de năvălitori. Această activitate a crescut mereu, fiindcă veghia asupra ei Bizanțul, care avea nevoie și de pază bună la hotarul său Nordic și de hrana ce se putea procura prin gurile Dunării. Pe măsură ce activitatea comercială creștea, Dunărea de jos a căpătat mai multe și mai mari orașe, devenind o regiune de atracție mai puternică pentru popoare vecine sau depărtate și îndeosebi pentru Români, cari îndată ce s-au organizat în state Carpatice și au câștigat destule puteri, au năzuit către gurile Dunării, pe care curând le-au cucerit până la Mare. Venirea Turcilor a tulburat această evoluție și a ruinat activitatea de la gurile Dunării. S-a repetat mereu la noi că începuturile și desvoltarea principatelor Române au fost strâns legate de venirea Germanilor în Ardeal. Să nu uităm însă că dacă acești Germani au devenit negustori și au izbutit în negoțul lor, făcând să circule averile pe drumul Branului sau Buzăului spre Brăila, sau pe drumurile Moldovenești spre Chilia, aceasta au făcut-o fiindcă gurile Dunării aveau o faimă străveche de regiune de negoț, fiindcă știau că în porturile din preajma acestei zone așteptau corăbii cu alte avuții care se puteau schimba cu câștig. Germanii - ca oameni pricepuți, veniți din țări cu tradiție comercială - au organizat și au intensificat o activitate comercială care exista cu secole înaintea lor. Germanii au însuflețit drumurile noastre principale, dar direcția acestor drumuri arată că ele nu erau decât anexe ale Dunării și deci ale Mării. Dunărea - fluviu navigabil din toate timpurile, prelungind Marea până în interiorul unor pământuri excepțional de mănoase - a fost trunchiul etern, din care au încolțit ca niște ramuri secundare drumurile de țară cu activitate greoaie și intermitentă, supusă furtunilor uscatului. De la Dunăre a venit impulsul și atracția, iar nu din activitatea drumurilor de uscat s-a născut o viață de negoț la gurile Dunării. Așa că, înainte de a mulțumi împrejurărilor istorice care au adus pe Germani în ținuturile noastre - și spre folosul nostru dar și al lor - avem a mulțumi împrejurărilor geografice care ne-au așezat pe noi în preajma gurilor Dunării, deci lângă un focar de activitate și bogăție". Împreună cu Gurghenii au fost nobilii Anatolieni Gabras, începând cu Constantin în secolul X alături de Împăratul bizantin Ioan Gurghen "Tzimiskes" 969-976 / blond cu ochi albaștri, apoi (când Dinastia Comnen a preluat cârmuirea Imperială) generalul Theodor a organizat Trapezuntul ca un stat semi-autonom și a participat în prima cruciadă; Constantin - mezinul său - a cârmuit Trapezuntul până în anul 1140 (când Împăratul bizantin Ioan Comnen a preluat ferm zona respectivă în Imperiul Bizantin), fiul aceluia, numit tot Constantin, devenind omul de încredere al succesorului la tron, Manuel Comnen: în anul 1204, la pierderea tronului de la Constantinopol / Tracia, Comnenii - înrudiți cu Gherganii - au înființat Imperiul Trapezuntului, pe care l-au cârmuit peste un sfert de mileniu.

SISTEMA
DEL MONDO
TERRAQUEO
GEOGRAFICAMENTE DESCRITTO,
Colle Provincie, Siti, e Qualità de' Popoli in esso contenuti.
Ed epilogato in oltre negl'Indici per Alfabeto
disposti alle sue Tavole.
Aggiuntavi un'Annotazion Cronologica de' Paesi Scoperti fino a questi Ultimi Tempi.
DIVISO IN DUE TOMI.
DEL S. D. S. G.
TOMO PRIMO
DELL'EUROPA.
IN VENEZIA, M. DCCXVI.
Nella Stamparia Bragadina. Appresso Antonio Groppo in Mercería.
CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

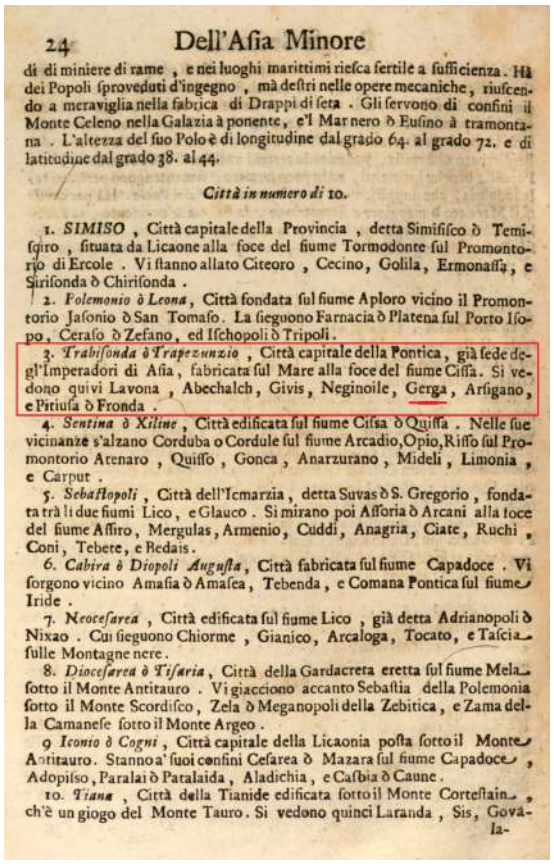

24 Dell'Asia Minore

di di miniere di rame, e nei luoghi marittimi riesca fertile a sufficienza. Hà dei Popoli sproveduti d'ingegno, mà destri nelle opere mecaniche, riuscendo a meraviglia nella fabrica di Drappi di seta. Gli servono di confini il Monte Celeno nella Galazia à ponente, e'l Mar nero ò Eusino à tramontana. L'altezza del suo Polo è di longitudine dal grado 64. al grado 72. e di latitudine dal grado 38. al 44.

Città in numero di 10.

1. *SIMISO*, Città capitale della Provincia, detta Simisisco ò Temisciro, situata da Licaone alla foce del fiume Tormodonte sul Promontorio di Ercole. Vi stanno allato Citeoro, Cecino, Golila, Ermonassa, e Sirisonda ò Chirisonda.

2. *Polemonio ò Leona*, Città fondata sul fiume Aploro vicino il Promontorio Jasonio ò San Tomaso. La seguono Farnacia ò Platena sul Porto Isopo, Cerasso ò Zefano, ed Ischopoli ò Tripoli.

3. *Trabisonda ò Trapezunzio*, Città capitale della Pontica, già sede degl'Imperadori di Asia, fabricata sul Mare alla foce del fiume Cissa. Si vedono quivi Lavona, Abechalch, Givis, Neginoile, Gerga, Arsigano, e Pitiusa ò Fronda.

4. *Sentina ò Xiline*, Città edificata sul fiume Cisa ò Quissa. Nelle sue vicinanze s'alzano Corduba o Cordule sul fiume Arcadio, Opio, Risso sul Promontorio Atenaro, Quisso, Gonca, Anarzurano, Mideli, Limonia, e Carput.

5. *Sebastopoli*, Città dell'Icmarzia, detta Suvas ò S. Gregorio, fondata trà li due fiumi Lico, e Glauco. Si mirano poi Asforia ò Arcani alla foce del fiume Assiro, Mergulas, Armenio, Cuddi, Anagria, Ciate, Ruchi, Coni, Tebere, e Redais.

6. *Cabira ò Diopoli Augusta*, Città fabricata sul fiume Capadoce. Vi sorgono vicino Amasia ò Amasea, Tebenda, e Comana Pontica sul fiume Iride.

7. *Neocesarea*, Città edificata sul fiume Lico, già detta Adrianopoli ò Nixao. Cui seguono Chiorme, Gianico, Arcaloga, Tocato, e Tascia sulle Montagne nere.

8. *Diocesarea ò Tisaria*, Città della Gardacreta eretta sul fiume Mela sotto il Monte Antitauro. Vi giacciono accanto Sebastia della Polemonia sotto il Monte Scordisco, Zela ò Meganopoli della Zebitica, e Zama della Camanese sotto il Monte Argeo.

9 *Iconio ò Cogni*, Città capitale della Licaonia posta sotto il Monte Antitauro. Stannoa' suoi confini Cesarea ò Mazara sul fiume Capadoce, Adopisso, Paralai ò Patalaida, Aladichia, e Casbia ò Caune.

10. *Tiana*, Città della Tianide edificata sotto il Monte Cortestain, ch'è un giogo del Monte Tauro. Si vedono quinci Laranda, Sis, Govala-

Gherga în Trapezunt
(semnalare de Venețianul Vittore Silvio Grandi în 1716)

Este de ştiut şi că moşierul Armâno-Armean Manuel Erotikos de pe Valea Mariţa - din Komne, lângă Plovdiv 42,09 lat. N, 24,45 long. E - în anul 978 a apărat la Niceea tronul Gregoridului Împărat Vasile II Macedonul de pretenţia unei rude, ceea ce i-a mai adus o moşie: Kastamonu 41,22 lat. N, 33,46 long. E (în Paflagonia / Anatolia); el a fondat Dinastia Comnen, fiul său Isac 1001-1061 fiind cel dintâi Împărat al dinastiei celor care au cârmuit Imperiul Bizantin până în anul 1185 (ultimul Comnen pe tronul din Constantinopol / Tracia a fost potentul Andronic, născut în anul 1118, înlăturat de la putere de către o rudă, Isac Anghelul, atunci fraţii Armâni Asan, din reţeaua Comnen, întemeind Imperiul Româno-Bulgar - cu teritoriul pe ambele maluri ale Dunării - ce a funcţionat până la invazia Mongolă din secolul următor, XIII): Comnenii au luat puterea în Imperiul Bizantin prin conspiraţie după schisma dintre catolici şi ortodocşi (primul său Împărat a fost binecuvântat de patriarhul Constantinopolului), în timpul lor fiind primele cruciade iar apoi s-au ridicat Asanii / Asăneştii - care făceau parte din reţeaua detronaţilor Comneni - colaborând mai ales cu Cavalerii Ospitalieri şi Templieri apăruţi între timp / cunoscuţi de ei printre cruciaţii cu care au avut de a face. După cum a notat şi Ana Comnena în "Alexiada", pe Râul Aseniţa / acum Chepelare, afluent al Mariţei, păstorul / "Păcurarul" Grigore - notat Grigor "Pakurian" / Iber Caucazian - a ctitorit în anul 1083 Mănăstirea Petriţa / Petritzos (azi Bachkovo 41,56 lat. N, 24,50 long. E), în Bulgaria: Grigore a fost un excelent general bizantin, despre care Prinţesa istorică a scris că descindea din nobili Armeni (era cel mai mic la statură dintre înalţii Caucazieni stabiliţi Balcanic, însă viguros); el a insistat ca în Mănăstire să fie doar călugări care ştiau vorbi limba Georgiană şi a făcut importante donaţii Mănăstirii Ivirilor / Georgienilor de pe Muntele Athos / Macedonia, la care până în anul 1065 a fost stareţ Gheorghe "Aghioritul", ucenicul lui Gheorghe "Zăvorâtul" de pe Muntele Sfintei Lumini 36,45 lat. N, 36,20 long. E de la graniţa Kilikiei / Ciliciei cu Syria, urmat de starețul Gheorghe "cel Tânăr" (în anul 1086, într-o bătălie cu Pecenegii, generalul a avut o şarjă aşa de năvalnică încât a murit izbit de un copac). Este interesantă onomastica în locuri semnificative de la E la V, anume Colchida pentru Georgia / răsăritul Pontic, Calchedon pentru partea răsăriteană a Strâmtorii Cherchel / Bosfor şi Calchidiki pentru Peninsula Makedonă ce are în partea răsăriteană Muntele Athos: denumirile au rămas semnificative pentru locuri de importanţă aparte faţă de Gherga.

Imperiul Româno-Bulgar şi capitala sa Qirqin (Marea Târnavă)

Despre formarea Medievală a Ţării Româneşti - devenită România în Epoca Modernă - se poate afirma că după realizările Armâne din S Dunării (ca formaţiunile statale denumite de vecini "Vlăhii", inclusiv în MunteNegru), a urmat realizarea Română din N Dunării, ca "Valahia" = Ţara Românească, pe teritoriul ce era atunci al Cumaniei Negre, adică Nordice; despre Ţara Românească înfiinţată în N Dunării de G/herţegul Negru Vodă - după cum a observat şi istoricul Sergiu Iosipescu pentru Academia Română în "Constituirea statelor feudale româneşti" - la sfârşitul secolului XIII "Cronica Veneţiană" a menţionat-o drept "Colonia Romanilor Negri" / Cărăşeni iar "Cronica Ilkhanidă" ca populată de "Vlahi Negri" = Cărăşeni. Prima mare cronică a Ţării Româneşti, "Letopiseţul Cantacuzinesc", consemna "Istoria Ţării Româneşti de când au descălecat pravoslavnicii creştini: Însă dintâi izvodindu-se de Rumânii care s-au despărţit de la Romani şi au pribegit spre miazănoapte. Deci trecând apa Dunării, au descălecat la Turnul Severinului; alţii în Ţara Ungurească, pre apa Tisei ajungând până la Maramureş, pre apa Mureşului şi pre apa Oltului. Iar cei ce au descălecat la Turnul Severinului s-au tins pre supt poalele muntelui până în apa Oltului; alţii s-au pogorât pre Dunăre în jos. Şi aşa umplându-se tot locul de ei, au venit până în marginea Nicopolei. Atunci s-au ales dintr-înşii boierii care au fost de neam mare. Şi puseră un neam ce le zicea Basarabi, să le fie lor cap (banoveţi, adică mari bani) şi-i aşezară întâi să le fie scaunul la Turnul Severinului, al doilea scaun s-a pogorât la Strehaia, al treilea scaun s-a pogorât la Craiova. Şi aşa fiind, multă vreme a trecut, tot ei oblăduind acea parte de loc. Iar când au fost la cursul anului 1290, fiind în Ţara Ungurească un Vodă ce l-a chemat Negru Vodă, mare herţeg pre Almaş şi pre Făgăraş, ridicatu-s-a de acolo cu toată casa lui şi cu mulţime de noroade: Rumâni, Papistaşi, Saşi, de tot felul de oameni, pogorându-se pre apa Dâmboviţei, început-au a face ţară nouă. Întâi au făcut oraşul ce-i zic Câmpul Lung. Acolo au făcut şi o biserică mare şi frumoasă şi înaltă. De acolo au descălecat la Argeş şi iar au făcut oraş mare şi şi-au pus scaunul de domnie, făcând curţi de piatră şi case domneşti şi o biserică mare şi frumoasă. Iar noroadele ce pogorâse cu dânsul, unii s-au dat pre supt podgorie, ajungând până în apa Siretului şi până la Brăila; iar alţii s-au tins în jos, preste tot locul, de au făcut oraşe şi sate până în marginea Dunării şi până în Olt. Atunci şi Basarabii cu toată boierimea ce era mai înainte preste Olt s-au sculat cu toţii de au venit la Negru Vodă, închinându-se să fie sub porunca lui şi numai el să fie preste toţi. De atunci s-a numit Ţara Românească iar titlul domnului s-a făcut precum arată tâlcuite pre limba Românească: 'Întru Christos Dumnezeul cel bun credincios şi cel bun de cinste

şi cel iubitor de Hristos şi singur biruitor, Io Negru Vodă, cu mila lui Dumnezeu domn a toată Ţara Rumânească dentru Ungaria descălecat şi de la Almaş şi Făgăraş herţeg'. Acesta este titlul domnilor de atunci, începându-se până-acum, precum adevărat se vede că este scris la toate hrisoavele ţării. Şi într-acest chip tocmitu-ş-a Negru Vodă Ţara cu bună pace, că încă nu era de Turci împresurată. Şi a domnit până la moarte, îngropându-l la biserica lui din Argeş. Şi a domnit ani 24. De aici se începe povestea altor domni, care au venit pre urma Negrului-Vodă". Despre cine a pribegit din S Dunării în N Dunării s-ar înțelege că au fost strămoșii Domnești, Vlahi / Armâni care au ajutat formarea Băniei Basarabe, până la transformarea în Domnia Voivodală la Valahi / Români, astfel mărindu-se / întărindu-se Țara Românească la N de Dunăre, fenomen reținut de cronică drept istoric; deoarece "pribegirea" din Balcani a acelor nobili Rumâni a început prin despărțirea de Romani - adică de bizantini - atunci momentul "dintâi" poate fi încadrat după disoluția Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, în perioada 1020-1185 a dominării Balcanilor numai de către bizantini, letopisețul menționând chiar existența a 3 capitale în Oltenia și indicând că "multă vreme a trecut, tot ei oblăduind acea parte de loc" (până în anul 1290). Este de ştiut că în titulatura timpurilor, "Negru" era "Kara", aşa că în loc de Negru-Vodă se poate înţelege "Cărăşan" iar "Herţeg" însemna "Duce", astfel încât şi Herţegovina avea înţelesul de "Ducat" / "domeniul Ducelui": Herţegovina = "Ţara Hum" - în S Bosniei - era vecina Ragusei (partea sa răsăriteană - cu roşu pe harta următoare - a fost inclusă în MunteNegru).

MunteNegru

În anul 2010, profesorul Român Ovidiu Bagiu a afirmat: "Cronicile Ragusane sunt un incredibil izvor de istorie românească. Astfel avem date privind pe Ştefan Tvrtko 1338-1391 care a ajuns crai (a fost primul rege al Bosniei şi Herţegovinei) în 1377, odată cu urcarea pe tron a lui Radu I în Ţara Românească. Suportul Basarabilor se pare că a fost decisiv în înscăunarea lui Ştefan - întrucât era căsătorit cu Doroteia - iar în 'Cronica Ragusei' se indica: 'Stephanus Rex cum matre Helena et coniuge Dorothea' adică Ştefan rege cu mama Elena şi soţia Doroteia. Pe linie parentală, Ştefan avea ca mătuşă pe Maria - nevasta lui Nicolae Alexandru Basarab şi bunica lui Mircea cel Bătrân. Cine era Doroteia? Din cronicile de până în 1384 (ce corespund domniei lui Radu I) rezultă că Doroteia era fiica principelui Vidinului - de pe linia dinastică a Asăneştilor - şi a soţiei sale, Ana Basarab a Ţării Româneşti. Prin urmare, familia lui Ştefan Tvrtko se bucura de sprijinul celor 2 mari familii nobiliare româneşti, a Asăneştilor şi a Basarabilor. Se pare că numele Tvrtko în limba română se pronunţa Turca / Ţurcă. În 1387, Ştefan l-a ajutat pe Jan Horvat / banul de Macva împotriva reginei Maria a Ungariei şi a cucerit cea mai mare parte a Croaţiei iar în 1390 s-a autointitulat rege al Croaţiei (inclusiv al Dalmaţiei), fără să fie contestat de cineva. Aşa s-a mai scris o pagină de istorie, cu Doroteia prinţesa de Asan-Basarab, regina Bosniei şi Croaţiei; şi pentru cunoştinţa tuturor, capitala Bosniei a fost Cosacea iar emblema cetăţii era scutul cu dungi roşii". (Cosacea 43,30 lat. N, 18,47 long. E e la actuala graniţă dintre Herţegovina şi MunteNegru, pe Râul Drina ce curge în Sava, aşadar aparţinând Bazinului Dunării; la fel și capitala Coşavei / Kosova - din răsărit - aparține Bazinului Dunării).

Stindardul Herţegovinei

Academicianul Gheorghe Brătianu în "Tradiţia istorică despre întemeierea statelor româneşti" din anul 1945 a scris: "Întemeierea Ţării Româneşti nu se datoreşte unor descălecători veniţi din Făgăraş, ci reunirii sub o singură stăpânire românească a diferitelor formaţiuni politice din dreapta şi din stânga Oltului. Dinu Arion a văzut în însuşi termenul 'descălecare' o înrâurire directă a cuvântului 'descensus' folosit de izvoarele ungureşti iar în dreptul de proprietate al Domnului asupra întregului pământ al ţării - orice posesiune fiind hărăzită sau confirmată de el - era o influenţă directă a concepţiei de drept feudal, împrumutată de la ultimii regi Arpadieni; acea stăpânire supremă a teritoriului nu ţinea numai de dreptul feudal unguresc, ci se regăsea în concepţia de proprietate a celor mai multe societăţi medievale iar descălecarea ce se potriveşte să fie o traducere a lui 'descensus' poate să fie o formulare - în termeni politici ce puteau fi înţeleşi de vecinii puternici din apus - a întemeierii statului român (decât împrumutul chiar al concepţiei noastre de stat de la aceiaşi vecini, cum le place de altfel acelora s-o afirme în orice împrejurare). Tot astfel, armele Ungariei, cu fasciile pe care le purtau în secolele XIV-XV monetele Ţării Româneşti, nu reprezentau un indiciu de vasalitate către Coroana Sf. Ştefan, ci erau o imitaţie impusă de relaţiile cu societatea feudală a Ungariei. Ion Conea a constatat că 'vatra numelui de Băsărabă pe pământul românesc este în Haţeg'. Prima menţiune a unei mişcări în sensul decălecatului, de la miazănoapte de Carpaţi spre miazăzi, se află în diploma hărăzită Ordinului Ioaniţilor la 1247. Scrierea din 1604 a ragusanului Luccari despre analele patriei sale amintea de 'Negru-Vodă din Ţara Ungurească care în 1310 şi-a aşezat Scaunul de domnie la Câmpulung';

aşa ceva corespunde noţiunii de 'ungurean' cu înţelesul românilor din Ardeal, aşa cum ne-au păstrat-o vorbirea şi literatura noastră populară, până şi balada Mioriţei. Reţinem din prima cronică română 2 elemente bine distincte în întemeierea Ţării Româneşti: o formaţiune mai veche în Oltenia, de obârşie sudică, de la miazăzi de Dunăre, şi una mai nouă la stânga Oltului, de obârşie nordică, întemeiată de un voivod venit din Ardeal; întâlnirea şi fuziunea între acele 2 curente a determinat întemeierea Ţării Româneşti. 'Cronica Română' atribuită lui Constantin Căpitanul în secolul XVII s-a întrebat pentru ce a trecut Negru-Vodă din Făgăraş în Muntenia: 'Poate să să fi învrăjbit Domnul Românilor cu Domnii Ungurilor şi cu ai Saşilor de nescaiva pricini, şi de aceea să să fi mutat dencoace. Şi nu iaste a nu să crede aceasta că, după ce a trecut Domnul dencoace, n-a mai avut stăpânire peste Români în Ardeal: ci den plaiu încolo stăpânia Ungurii şi den plaiu încoace stăpânia Domnul, până în Dunăre. Şi pentru ca să arate că nu iaste supus nimănui, să scrie în hrisoave singur stăpânitoriu. Ori aşa, ori într-alt chip să fi fost, nu să zminteşte istoria, că ori una să socotească cineva, ori alta, nu va greşi'. Ernst Gamillscheg a afirmat: 'Probabil încă din secolul X românii din Valea Timocului s-au întins spre nord, emigrând în Oltenia şi în sudul Ardealului. Limba pe care o aducea populaţia din Valea Timocului nu se deosebea în trăsăturile esenţiale de limba generală românească. Aşadar contopirea cu românii din nordul Dunării nu a prezentat nici o greutate. Către anul 1100, teritoriul în care româna a fost limba generală de comunicaţie cuprindea: Munţii Apuseni, cu regiunile colonizate de români după prăbuşirea Imperiului bulgaro-armân, Oltenia, Munţii Făgăraşului, etc.' Alexandru Soloviev a menţionat un proces judecat în 1220 de arhiepiscopul din Ohrida, în care 2 arhonţi slavi din Skopje s-au găsit în litigiu cu Constantin şi Ioan Tihomir; procesul privea drepturi de posesiune ce fuseseră întrerupte de stăpânirea vremelnică a Imperiului vlaho-bulgar. Tihomir a fost tocmai numele tatălui lui Basarab I, voivodul Ţării Româneşti în secolul următor. Nu e deci o ipoteză prea îndrăzneaţă de a socoti că stăpânirile româneşti, dovedite documentar în Oltenia secolului XIII, să fi avut legături cu lumea de dincolo de Dunăre, peste care se întinse cârmuirea Imperiului vlaho-bulgar al Asăneştilor, a cărui expansiune atinsese - în Banatul Severinului - graniţele regilor Arpadieni ai Ungariei. La 1291 - sub regele Andrei III / ultimul din Dinastia Arpazilor - încă au mai fost convocaţi ungurii, saşii şi românii la adunările pentru dieta ardeleană; aceea a fost şi ultima lor menţiune: în 1292, în locul românilor au apărut nobilii cumani (iar românii au dispărut de atunci din rândul acelora chemaţi la adunarea stărilor privilegiate ale Ardealului). Ne putem întreba dacă cumanii - care i-au înlocuit pe români - erau în număr covârşitor sau de o cultură atât de superioară pentru a fi preferaţi? Cumanii erau păstori nomazi imigraţi din întinderile stepei, motivul pentru care au fost preferaţi românilor în adunările politice convocate de Coroana ungurească avându-şi explicaţia în faptul că nimic nu era mai străin decât ei din cauza împrejurărilor de ordin confesional: românii erau creştini de rit oriental, pe când cumanii - botezaţi de curând - erau catolici; prin aşa ceva, situaţia cumanilor a fost mai potrivită pentru a figura în adunările nobilimii ardelene, decât era a românilor (dar numărul cumanilor a fost prea restrâns ca să se fi menţinut alături de unguri, secui şi saşi). S-a mai înviat o dată, la Cluj în 1355, vechiul drept al 'valahilor' / românilor de a lua parte la o 'congregatio generalis' a Ardealului, tendinţa apoi fiind numai de a înăspri şi nu de a îmbunătăţi starea locuitorilor de altă credinţă. Ipoteza unei emigrări, nu numai de 'ungureni' aşezaţi în satele carpatice, dar şi a unor elemente de conducere atrase de viaţa mai liberă de peste munţi şi izgonite de persecuţia religioasă, nu mai apare atât de neprobabilă în urma acestor constatări. Dimitrie Onciul a lămurit: 'Epitetul alb dat capitalei unei ţări principale era un obicei general la popoarele turanice. Ţara dominantă fiind albă, cea supusă a fost numită, prin contrast, neagră. În mod analog, şi Ardealul s-a numit, după cucerirea ungurească, Ungaria neagră. Faptul a fost dovedit şi de o scrisoare din 1006 a episcopului Bruno dar şi în cea mai veche cronică rusească, că 'ungurii albi au fost cei care au cucerit Panonia, urmaţi mai târziu de cei negri'. Voivodul 'Negru' din Ţara Ungurească nu putea veni - aşa cum o arată şi prima cronică română - decât din Ungaria 'Neagră', ţinutul de curând cucerit, de margine al regatului, care şi-a păstrat de altfel multă vreme o autonomie vecină uneori cu independenţa, sub puternicii săi voivozi. Ultimul deceniu al secolului XIII şi primul deceniu al celui următor au deschis în istoria regatului unguresc o perioadă de criză şi de lupte lăuntrice, care l-au lipsit de orice posibilitate de a-şi continua expansiunea sau chiar de a-şi menţine hegemonia dincolo de Carpaţi". În anul 2008, Dr. Denis Căprăroiu a observat că la sfârşitul secolului XIII "ţaratul bulgar şi formaţiunile sud-carpatice au intrat în aria de dominaţie efectivă a atotputernicului Nogai (însurat din anul 1266 cu prinţesa Eufrosina / fiica împăratului Mihail Paleologu, care a domnit peste Imperiul Bizantin în 1259-1282); repetând mutarea din anul 1280 a cumanului Gheorghe / Gherghi I la cârmuirea ţaratului de Târnovo - după un deceniu - la finele anului 1290, hanul l-a impus pe Thocomer / Negru-Vodă voivozilor de la sud de Carpaţi: aceia nu l-au ales ca domn al lor, ci s-au supus voinţei suzeranului (acesta a fost sensul închinării Băsărăbeştilor, cu toată boierimea care era mai înainte preste Olt)". Generalul Cuman Nogai - strămoșul Tătarilor Gîrgeali - a fost unul dintre strănepoții Împăratului Ghenghis Han; i se zicea "Kara", adică "Negru" și în anul 1270 și-a așezat capitala la vadul Isaccea din Dobrogea, de unde putea supraveghea mai bine Bazinul Dunării inferioare (el a controlat - la sfârșitul secolului XIII - zona dintre Carpați și Balcani). În anul 2011, Dr. Laurențiu Rădvan a scris despre momentul descălecării lui Negru Vodă din Făgăraș în Muntenia din anul 1290: "Coincidența dintre crearea unui nou stat la sud de Carpați și suprimarea autonomiei românilor din Făgăraș - prin împroprietărirea magistrului Ugrinus acolo în 1291, ca răzbunare - este prea mare pentru a nu fi luată în considerare. O altă coincidență ar fi cea dintre acele evenimente și încetarea după 1291 a numirii de bani pentru Severin. Se adaugă expedițiile mongole în Transilvania și Ungaria, întreprinse de Kara / Nogai, care și-a impus controlul asupra întregului nord al Balcanilor. Regatul maghiar nu scăpa de pericolul acelor atacuri, conducătorii bulgari rămâneau sub influența hanului, la fel cei sârbi, astfel că trebuie să admitem că și evenimentele din jurul lui Negru Vodă au avut loc în același context politic, dictat de prezența factorilor de putere mongoli". La începutul domniei ultimului Rege Arpadian, în 1290 și 1291, Tătarii aliați cu Cumanii și Românii au atacat în repetate rânduri Regatul Maghiar, provocând mari devastări (de care s-au plâns papii, în următorii ani); e bine de cunoscut ce se știa în Evul Mediu: în secolul XVI, călători în Federația Rusă cârmuită de dinaștii Rurik, ca Olandezul Albert Pighius, Venețianul Marco Foscarino sau Englezul Giles Fletcher, au scris - separat, la ani distanță - explicit că Tătarii erau foștii Sciți (de exemplu și istoricul Basarabean Sergiu Bacalov a susținut în anul 2015 că la sfârșitul

secolului XIII anturajul puternicului han Nogai de la gurile Dunării era format din Alani / foști MasaGeți). De altfel, lingviștii au demonstrat că actuala limbă Tătară - parte a grupei Turke - descinde direct din vechea Bulgară (vorbită de cei plecați de pe Volga) și din Cumană.

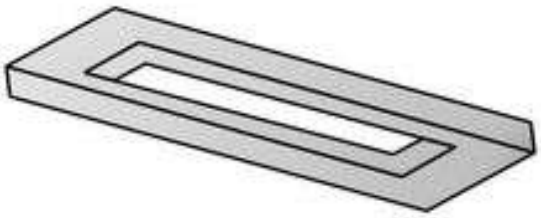

După ce a scris în "Descrierea Moldovei" la debutul părții "eclesiastică și literară" că "Dacii cei vechi s-au tras din Schiți, dupre cum zic împreună și toți istoricii ce ne sunt nouă cunoscuți", ultima operă a academicianului Dimitrie Cantemir a fost "Hronicul vechimei Româno-Moldo-Vlahilor", în care a notat unele aspecte interesante - știute la vremea sa, inclusiv din surse ce până acum s-au pierdut - printre care el consemnând: "Vechii Băsărăbești din Basarabiia (căriia acmu îi dzicem Bugiac) au trecut la Olt. Vechiul neam Tătărăsc în Svânta Scriptură să chiamă Gog și Magog. Izvorul și începătura numelui Dachiii (pre carea acmu Țara Moldovei, Țara Muntenească și Țara Ardealului stau), socotit-am că întâi foarte de triabă să fie pentru toată Schithia, adecă Țara Tătărască să dzicem, de vréme ce și a Dachilor neam (de pre carile părțile acéstea Dachia s-au numit) tot dintr-o rădăcină cu Schithii au fost, precum și alte multe și mai nenumărate năroade dintr-aceiiași Schithi - sau Tătări - cu cursul vrémilor în multe părți răzleţindu-să, ca niște întunecoase neguri, mai toată faţa pământului au acoperit și ca un potop devărsat și peste tot lăţite ape, nici la Asia, nici la Evropa, nici la Africa, vreun unghiu nepotopit și necălcat n-au lăsat, pentru a cărora năbușeale și undături pline sunt istoriile Ellinilor, a Latinilor și a altor limbi, carii stâlpii Scripturii au ţinut și mutările lucrurilor au însămnat. Nici alt neam deosăbit să fie acela de a Schithilor putem cunoaște, de vréme ce partea Crivăţului, asămănarea numelui și cumplite faptele lor carile dinceput au făcut și până acmu fac, chiar și aiiavea îi dovedește, că pomeniții Gog și Magog spre părțile Crivăţului (unde acmu Tătărâmea cea mare să chiamă) au lăcuit și încă lăcuiesc, și dintr-înșii atâtea neamuri prin toate vremile ca roii s-au pornit și într-altele părți au izbucnit, de mulţime nici Crivăţul, nici locurile lor céle late, lungi și largi mai încăpându-i. Mai vechiu decât toți scriitorii să socotește a fi Omiros. Scris-a dară istoria sa cu 99 de ani după răzsipa Troadii, în care războiu au fost precum Schithii aşé și Amazoanele vestite în vitejie muieri, dintr-același neam purcése (precum pentru aceasta a adeverit Iustin, iscusitul istoric) să fie. Hotarăle a toată Schithia sau Tătărâmea să însămneadză, capul hotarului puind de la apa Tanais (acesta-i Donul) unde să varsă în Balta Meotis (aceasta-i Marea Azacului) și de acolo purcegând spre Răzsărit și ocolind marginile Euxinului (aceasta-i Marea Neagră) cuprinde Cerchejii, Abazalii, Mengrelii, Ghiurgăii de unde iarăși spre Răzsărit să întinde pe lângă Munții ce să chiamă Cavucasul (carii despart Tătărâmea de Persiia) și lovește hotarăle Indiii denspre partea Crivăţului și aşé merge până în Ocheanul Răzsăritului. De acolo purcéde pe marginea Ocheianului întorcându-să spre Crivăţ și încungiură pe din dosul Hinii, Chitaiului, Sibirului (căruia Ellinii îi dziceau Tataria adevărată) și toată lungă și lată partea céia care acmu iaste supt oblastia împărăţiii Moscului. De ciia întorcându-să spre Apus pre după vestită cetatea Arhanghelului, mérge tot pe malul Ocheianului până unde din Ocheian să varsă Marea ce să chiamă Baltică. Apoi de acolo ia spre Amiadzidzi, cuprindzând în sine toate ţărâle câte rămân spre Răzsărit și agiunge pe după dosul Crăiii Leșești în Munții ce să chiamă Carpatichi sau Sarmatichii, cu carii, în gios lăsându-să, cuprinde Transilvania (sau cum noi îi dzicem Ardialul) și dă tocma în apa Patissos (aceasta-i Tisa), unde să împreună cu Dunărea. Iară din gura Patissului să întoarce pre cursul Dunării iarăși spre Răzsărit, până unde dă în Marea Neagră la Istropolis (aceasta-i Chiliia, acestași și cu alte nume mai pre urmă s-a chemat Licostomon, ce va să dzică Gura Lupului); de la Chiliia mérge până tréce peste apele Tiras (Nistrul), Voristhenis (Niprul) și să închéie la capul hotarului în Don. Dachii tot în Schithia au fost. Întâiași dată de la hotarăle Indiii înainte ne vine Schithia Asiatică, în carea să cuprind împărăţiile și neamurile: Sarmathia Asiatică, Ghitaiul dinlontru și din afara Muntelui Emmaus, Serica, Sogdiana, Tătărâmea pustie, Ciagatai, Turchistanul, Tătărâmea véche; aceasta-i după socoteala a mulți învăţaţi Ungu și Mongul, carile să fie Gog și Magog, și dintr-aceștia să fie neamurile Tătărești, și pentru aceasta pricină vechii gheografii Grecești au numit-o véche, adecă ca [și] cum ca o maică ar fi plodit și născut pre alte pre toate, iară acmu cu mai vestit nume să chiamă Hina. Așijderea în Tătărâmea Asiatică iaste Kazanul, Azdrahanul și Sibirul cu alalte nenumărate ţări și neamuri, iară în Tătărâmea Evropască sunt Tavrica Hersonesus (carea acmu să dzice Crâmul), Sarmația Evropască, în carea să cuprinde amândoaă Țărâle Leșești, adecă cea Mare și cea Mică, Liftanie, Rusia Albă și cea Neagră, Volynia, Podelasia, Mazovia, Livonia, Samoghitia, Prusia, Carsuvia și toată Țara Moschicească și Căzăcească; și să închide hotarul, precum am dzis, cu Munții Carpatici carii au Dachiia, în carea acmu să cuprinde Moldova, Munteniia, Ardialul și o parte de Ungaria. Pre vremile celor vechi gheografi, de la apa Donului până la hotarele Dachiii fost-au și alte neamuri, pe carii Dionisie Periighitis i-a poménit: denspre partea Mării Négre spre Crivăţ să întind cu lăcașul multe neamuri, până la Meotis, la Gura Bălții: Ghermanii, Sarmatii, Ghetii, împreună și Bastarnii. Apoi dzice: și a Dachilor nemăsurat pământ și vitéjii Alani. Aşédară s-au arătat precum Dachia între hotarăle Schithiii să cuprindă și Dachii carii pre dânsa au lăcuit tot din rodul și neamul Tătăresc au fost. De punerea locului Dachiii, precum de la Marea Niagră pre marginile Dunării, denspre Crivăţ, spre Ghermaniia și spre izvoarăle Dunării s-au întins iar nici un prepus n-a rămas; însă în lat și în lung, carile să fi fost peste tot a hotarălor obârșii, la scriitori câtăva neatocmire aflăm. Însă acea a lor netocmală nu socotim de aiurea să fie purcegând, fără numai căci unii dintre cești mai noi scriitori, mintea celor mai vechi a atinge poate fi neputând, într-alt chip au socotit decât cum ei au vrut; căci unde Stravon și Dionisie la locurile acmu pomenite dzic precum spre Răsărit până la Balta Meotis, iară denspre Apus până la Ghermanie, spre izvoarele Dunării, să să fi întins, cești mai noi într-un chip de îndrăznială nesocotită vor să-i scoaţă menciunoși, socotind că Dachii niciodată să nu să fi întins pe Dunăre în sus mai mult decât până unde dă Tisa în Dunăre. Putem cunoaște că Ghermaniia, spre carea dziceau Stravon și Dionisie că s-a întins Dachiia, n-au înţeles ei Ghermaniia precum astădzi se hotărește, ce Ghermaniia carea atuncea a fost între Thrachiia și Illiriia, iară ce dzic aceiiași scriitori că s-au întins spre izvoarăle Dunării, trebuie să înţălégem nu că

doară pănа la fântânile ei s-au lungit, ce căci spre fântânile ei, și precum dzicem noi, în susul apei pre margini s-au întins; ce din bătrâni dară hotarăle Dachiii aşé aflăm. Acmu să vinim să videm cum o hotărăsc și cești mai tineri. Mai denainte pănă a nu întra Dachia supt stăpânirea Romanilor, adică pănă la împărăţiia lui Traian, în câte ţări sau provinţii să fi fost împărţită Dachia foarte greu iaste a să desluși; căci precum de hotarăle peste tot, aşé olaturile carile într-acéle hotară să să fie cuprins, nici un scrietoriu de cei vechi, pre carii noi a-i citi ni s-au tâmplat, când Gheţiia era mai de obște și de mai lat nume decât Dachia, atuncea să véde că nu numai pănă la Buh spre Răzsărit, nici pănă la Tisa spre Apus, nici numai cu malurile Dunării spre Amiadzidzi să hotărâia, ce încă și peste Nistru pănă la Meotis (aceasta-i Balta Azacului) și peste Dunăre pănă la Illiriia; iară peste Tisa, pre Dunăre în sus pănă la Buda, s-a întins; pentru acéia și mai multe ţări a cuprins, precum în céle vechi gheografii videm pusă Ghetiia pre ambe malurile Dunării stând. Aşijderea gheografii carii au dat loc Ghetiii și Dachiii peste Dunăre, pănă la Sofia iară carii spre Buda au mai lungit-o din cei vechi a afla n-am putut, mai denainte au fost a celor vechi Dachi slobodzie. Pentru acéia și ţara acéia, adică de la Tisa pănă la Buda la scriitorii cei mai proaspeţi a Grecilor, Pano-Dachiia, adecă Dachiia de Sus, să află. Aşijderea veri Ghetii ar fi, veri Dachii, carii cu multe vremi mai denainte de Avgust Chesar peste Dunăre amândoaă Mesiile să fi ţinut. Iară céle mai sus numite și mai late Țări ale Dachiii din pomeniţii scriitori să văd să fi fost Ţara de la Meotis pănă în Nipru, carea acmu să scrie Tătărâmea Mică, pre dinafara Crâmului; Ţara Bastarnilor, carea a fost din Nipru și peste Nistru pănă în Prut, a căriia parte și Basarabiia iaste, carea acmu cu nume Tătăresc să chiamă Bugiac. Denspre uscat mai înlontru a fost Ţara între Buh și Nistru, pre care loc stă acmu Ocraina sau Podoliia Leșască. Din Buh pănă peste Nistru și pre la obârșiile Prutului pănă în Munţii Carpatici a fost Ţara carea acmu cuprinde cu o parte de Rusiia toată Pocutiia. Iară din Nistru pănă la Poarta de Fier au fost Munţii Carpatici și pănă la Poarta de Fier au cuprins Țările amânduror Vlahiilor, iară de la Poarta de Fier pănă în Tisa a fost Ţara unde acmu iaste olatul Temișvarului, iară din Tisa pănă la Buda a fost Ţara carea mai pre urmă a stătut o parte de Ţara Ungurească cea Mare. Aşijdere peste Dunăre despre Amiadzădzi au luat în sine amândoaă Ţărâle Misiii, carile acmu cu nume Turcesc să chiamă Dobrugea și Deliorman, cu o parte de Ţara Sârbască, trecând peste Munţii Emului pănă la Illiriia. Precum dară pentru hotarăle Dachiii, aşé pentru numele și niamul Dachilor nu puţină tulburare între scriitori videm a să face. Căci unii, Ghetii, Dachii tot un niam și tot un nume vor să fie, iară alţii și în niam și în nume vor să-i deosăbască. Stravon și Trogus împreună dzic precum Dachii să să fi trăgând din Daii sau Davii carii a[u] lăcuit pe la Marea Caspiii. Stravon mărturisește că Daii sunt năroade a Schithiii, Asiatici, aproape de Marea Caspiii lăcuitoare iar Schithii, dzice, carii de la Marea Caspiii să încep, mai mult Dai să chiamă. Dintr-aceia dară Gheti carii au fost Asiatici au ieșit și Dachii Dunăréni, precum Stravon mărturisește. Însă această povéste trebuie să o înţăleagă cititoriul nostru, precum cu secole mai denainte de Domnul Hristos să fi fost. Ghetii dimpotriva hotarălor sau Ţărâi Pădurii Herţinii (acea Pădure începea de la obârșiile Donului și curmând toată Ţara Rusască încă în Ţara Leșască și în Ghermaniia, tréce pănă la Munţii Italiii) stând, apoi au cuprins toţi munţii pănă în hotarăle Dachiii și pănă la gurile Dunării și la apa Nistrului cu Sarmatii amestecaţi au lăcuit".

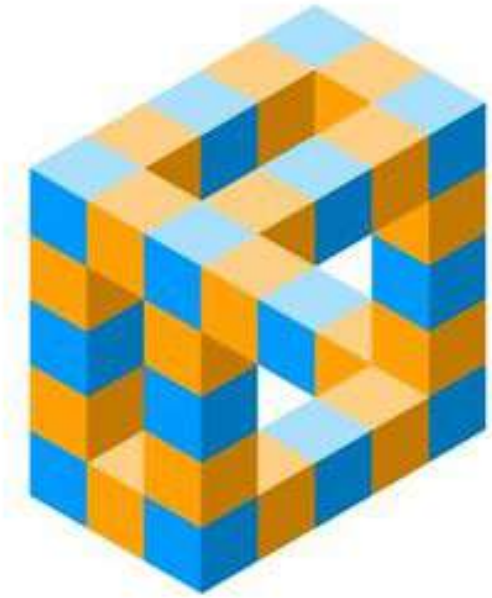

"Avrelian, nu numai ca împărat, ce și ca moșnian purta grijea Dachii; căci el era născut, crescut în Dachia ce-i dzicea 'Măluroasă'. Vornicul Preda Stambol, Român din Ţara Munteniască, ne-a spus precum în Ţara Românească, aproape de Dunăre, pre malul Oltului, să să fi vădzut niște temelii ca de cetate, cărora ţăranii de pre acolo lăcuitori, din bătrânii lor apucând, le dzic Curţile lui Ler împărat, precum și în colendele Anului Nou, și astădzi pomenesc: 'Ler Aler domnul', care nume sună Avrelie Avrelian. Aşé Dachia noastră, carea altora de Romani numai călcată și petrecută a fost, acmu să face maică și născătoare împăraţilor Romani; căci Avrelian, precum și mai sus am pomenit, a fost născut în Dachia ce-i dzicea 'Măluroasă'. Și măcar că părinţii în istorii nu să pomenesc, însă aiavea iaste că de niam prost nu putea să fie, de vréme ce altora la ofichiile hătmăniilor a întra nu să cădea fără numai celor din bună naștere ieșiţi sau cu multe lucruri vitejești vestiţi. Deci el la împărăţie ca aceasta și cu mare slavă lucrurilor oștenești a agiuns. Încă dzic că de ar fi fost Romanii noștri din Dachia tot un neam cu Romanii din Italiia, scriitorii Romanilor n-ar fi uitat a scrie pentru dânșii".

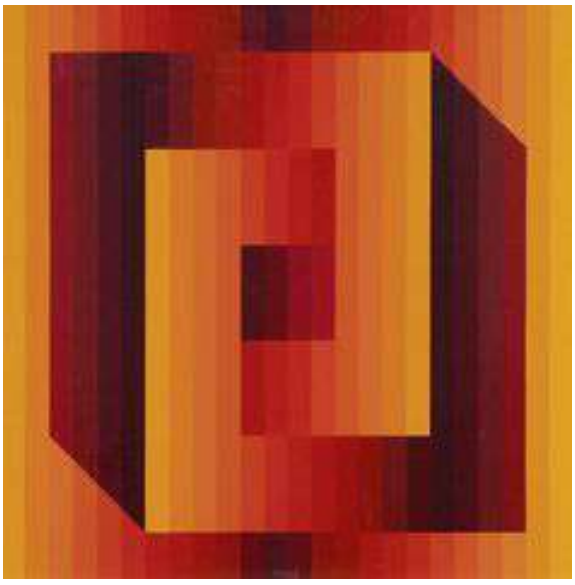

"Marginile Mării, carile sunt de la Chimeric spre Răzsărit, adecă spre parte încotro sunt acmu Cerchejii și de la Dunăre spre Ţarigrad / Istanbul, unde iaste întăi Misia și apoi Trachia, să nu să pot înţelége să fi fost cuprinsă de Gotthi, căci Hunii trecând Bosforul Chimeric, îndată au cădzut asupra Ostrogotthilor, de unde aiavea iaste că Ostrogotthii erau în Crâm (pentru aceasta și mitropolitul Crâmului astădzi să numéște a Gotthiii) și pe marginile Mării Azacului / Azov, iară Visegotthii de la dânșii spre Apus. Hunii trecând Bosforul Chimeric, de năprasnă pre Ostrogothi au împresurat și au supus; ce mai luminat poate fi decât că de năprasnă, adecă îndată i-au împresurat, pentru căci aşéși în ţermurile Mării de ceasta parte, adecă unde iaste Crâmul au lăcuit. Aceștia dară Gothi supt stăpânirea Hunilor au rămas aproape 50 de ani, până la moartea Atilii. După pieirea lui Attila, ficiorul lui cel mai mic, Ernac, luând o parte de oști, s-a aședzat în marginile Schithii Mici, carea iaste locul den afara Crâmului. Istoricul Zonoras a scris Βουλγάροι τάζ Ρωμαϊχάζ χώραζ τάζ πέραυ τοϋ Ιστρυ adică 'Bolgarii în Ţărâle Românești, céle de peste Dunăre, s-au răvărsat, pustiind'. Varvarii aceștea, cuprinzind Ţărâle Românești, precum dincoace aşé dincolo de Dunăre au dat pricină numele cel vechiu a Românilor să se schimbe în a Volohilor, după limba adecă Slovenească, precum ei chema pe Romani. Pre acea vréme, leat 700, Krac, cel dintăi al Polonilor domn, a zidit cetatea pre carea de pre numele său a numit-o Kracov. Deci de credzut iaste că de ar fi pus Bolgarii piciorul să stăpâniască și peste Dunăre precum stăpâniiau în Misia și în Thrachia, istoricii vrémilor macar cât de puţin ar fi pomenit ceva; carea nepomenind, rămâne după pravila adeverinţii istoriii să cunoaștem, că deși istoricii tac, însă Românii, în Volohia, între Bolgari și între Tătari să fi rămas lăcuitori cu nărocul lor".

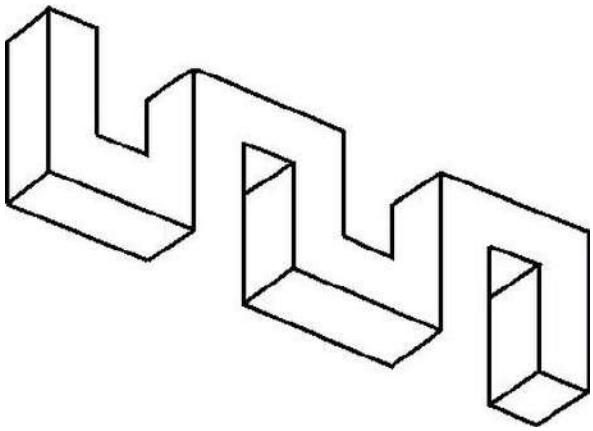

"Scriu létopiseţile Ruseşti precum, prin cursul acelor ani, să fi lăcuit pre la pragurile Niprului un feliu de limbă ce li-a fost dzicând Pecinighi (pentru carii mai pre urmă și istoricii Grecești pomenesc) și altul ce l-a fost chemat Poloviţi, pentru carii Bilschie scrie într-acesta chip: 'Poloviţii, dzice, și Pecinighii au ieșit din Timbri și din Gotthi din Litfania porniţi, și șidérea lor întăi să fi fost pe lângă Droghicin'. Iară aceaste doaă niamuri ce féliu de limbă să fi vorovit, scrie alt istoric Leşesc, Striicovschi. Poloviţii, dzice, s-au numit aşé de la Ruși, căci lăcuiau părţile locurilor spre câmp sau căci cu vânatul îșì ţineau viaţa, sau de la cuvântul [lovit] adecă căci cu tălhușaguri și cu apucatul a trăi erau obiciuiţi; iară limba le era amestecată din trei neamuri: Rusască, Léșască și Moldoveniască, sau precum Léșii, cu alalte neamuri Slovenești, astădzi a Moldovénilor dzic, Voloscaia. Socotească dară la acesta loc cititoriul și cu mente întreagă să giudece că un cuvânt ce pomenéște un istoric de credinţă, câtă lumină aduce istoriii, pentru ca curat să să poată cunoaște că, după atâta tăcut numele Volohului în Volohia trăitoriu, de la alţii mai denainte scriitori nepomenit, ca cum dintr-un adânc întunéric la lumină s-ar scoate; a înţelége să dă, că de vréme ce acéle neamuri îșì făcusă limba lor din trei limbi amestecată (din carile una a fost Moldovenească), cu bună samă și fără nici un prepus să dovédéște că Moldovénii, sau precum în Hronicul nostru să dzice, Românii, în Volohia totdeauna neclătiţi trăitori au fost pre locurile sale; cu carii Polovţii și Pecinighii aciia, aproape în vecinătate fiind și multă amestecătură cu dânșii având, aşé de la Moldovéni limba să-și fi împrumutat; iară împrumutarea și amestecarea limbii, precum în scurtă vréme să să poată face, nimea a giudeca va putea, că nici putem créde că doară neam Varvar ca acela, prin meșterșugul gramaticăi, limba Moldovenească cu a Léșilor și a Rusilor să-și fi alcătuit și aşé în curândă vréme să o fi făcut, că pre atuncea neamurile acéstea nici azbuchile avea, necum gramatica. Deci dară de credzut iaste că acéle pomenite neamuri, Moldovénilor prin multă vréme, véri supuse, veri însoţite (că aceasta a adeveri n-am putut), veri cu alt mijloc amestecate au fost; însă oricum ar fi, tot să înţelége că vréme a mulţi ani au trebuit, în carea unii cu alţii déavălomindu-să, Pecinighii la limba lor cea Rusască (căci aceasta li-a fost cea de naștere), cea Moldovenească, precum cea Léșască, să améstece, atâta cât din trei una să facă. Nici cu vreun mijloc adeverinţa lui Striicovschi pentru acest lucru să poate astupa, de vréme ce și limba Moldovénească și a tuturor Românilor, aiavea mărturiséște, maré și multă amestecaré acestor neamuri să fi avut; de la carele și ei nu puţine cuvinte s-au împrumutat, și ales trăitorii denspre Nistru, carii fără samă multe Ruseşti cuvinte în limba Românească amestecată, precum și astădzi să véde. Hronicilor Ruseşti, pentru neamurile acéstea și pentru amestecătura lor cu Românii din Dachia, tare și aproape să alătură și istoricii Grecești, arătând că cu oardele lor până în Pannonia au cuprins. Ce noi să aducem cuvintele lui Gheorghie Chedrin, carele pentru neamul Picinighilor scrie aşé: 'Neamul Picinighilor Schithicesc iaste, dintr-aciia Schithi carii să chiamă Βασιλεικοί, împărătești. Acesta neam iaste foarte cu mult nărod, și mare, căruia alt niam de Schithi nici unul poate să-i stea împotrivă; și să desparte în 13 rudenii sau precum noi acmu dzicem oarde, caréle toate supt un nume a Pecinighilor să cuprind; iară după domnii și otcârmuitorii lor, fietecarile și deosăbit nume are; lăcuiesc aceştea peste Dunăre, de la Nipru pre lăţimea câmpilor acelora și să întind până în Pannonia, macar că locuri adevărate de aşedzământ neavând, totdeauna cii și colea mutându-să, supt șétre lăcuiesc'. Vedzi aicea, cum aceşti Pecinighi, pre atuncea și locurile Ocrainii, a Pocutiii, a Moldovei, a Bugeacului și a Ţărâi Muntenești, până în Ţara Ungurească au cuprins, de la carii ș-au amestecat și limba. De vréme dară ce istoricii Grecești dzic c-au cuprins locurile Dachiii și istoricii Ruseşti mărturisesc că li-a fost limba amestecată cu Voloscaia; iată că acei de demult Volohi, sau precum le dzicem noi Români, au fost pre atuncea tot pre locurile sale céle dintăi, lăcuitori ori supuși ar fi fost, or supuitori. De începătura și de unde au ieșit acéstea neamuri, ce am putut la istorici mai de credinţă a afla, în scurt aicea a adaoge, în graţiia cititoriului, cu condeiul nu vom tréce; Bilschie, nu necunoscut scriitoriu Leşesc, dzice: 'Polovţii (carii și ei de un neam sunt cu Pecinighii) totdeodată să fi ieșit din Ţimbri, neam Gothicesc, carii, din Litfanie ieșind, întăi să să fi aşedzat pe la Droghicin'; graiul limbii lor, a fost alcătuit sau amestecat din Rusesc, Leşesc și Românesc".

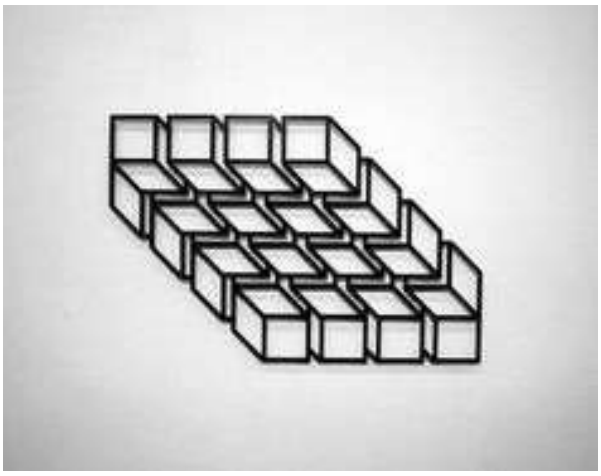

“Cartea ‘Stepenna’, carea iaste cea mai aliasă și mai de credinţă istorie a împărăţiii Rusești, pentru începătura aceştii stăpâniri și pentru stăpânitorii ei cei dintăi, într-acesta chip povéstéște: Avgust Chesar (supt a căruia oblăduire naşterea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos s-a tâmplat), dzic să fi avut un frate, pre carele l-au chemat Prus. Aceluia, Avgust i-a orânduit stăpânire pe apa Vislii, la cetatea Madboroc, supt carea era Toruné, Hvoiniţa, Gdansca și alte multe cetăţi ce era pe apa Glem, carea cade în Marea Baltică. Deci de pre numele lui Prus, și domniia acéia s-a numit Prusia, care nume și până astădzi ţine; iară mai denainte lăcuitorii părţilor acelora s-au chemat Variaghi, carii au avut supt sine alte neamuri, ce li-au dzis Ciudi, Slovéni și Crivici. La leat 862, Rusii Novogrodéni au trimis la Ruric (carile să trăgea din neamul și săminţiia lui Prus, fratele lui Avgust) și l-au rugat să vie să le fie domn. Ruric, după pofta lor, s-a sculat cu alţi doi fraţi ai lui, cu Trovur și cu Sineus și cu toate familiile lor, și au vinit la Novograd. Deci Ruric s-a aședzat în Novogrod, Trovur la Izborc, iar Sinevus la Iezerul Alb, însă Ruric era stăpânitoriu peste toată Rusiia. Pre acéiași vréme, au fost între neamul Varaghilor doi oameni mai de frunte, anume: Ascold și Dir. Acéștea încă cuborându-să cu mulţime de acei Varaghi, multe oștiri au făcut împotriva Românilor și până mai pre urmă, viind la Chiov și luându-l s-au aședzat acolo. Între acéstea Ruric murind și rămâindu-i un ficior încă mic, anume Igor, la moartea lui l-au lăsat pre mâna și paza unii rude a sale, ce l-a chemat cneadz Oghel. Acel Oghel a omorât pe Ascold și pe Dir și a luat Chiovul din mâna lor. De cie Igor, leat 903, a luat pe Olga (din cetatea Plescova născută) șie Doamnă (această Olga a priimit întăi credinţa creștinească), din carea s-a născut Sveatoslav, părintele lui Vladimir. Sveatoslav, la leat 967, mergând cu oaste asupra Bulgarilor, peste Dunăre, și pre oastea împăratului Grecesc și a Bulgarilor biruind, multe cetăţi a luat și de tot li-a pustiit. (Această a Rusilor în Bulgarie vinire o pomenéște Chedrinos, cu un an mai pre urmă, supt împărăţiia lui Roman, fiiul lui Constantin Porfiroghenit). Apoi supt acest Sveatoslav s-au întărit și s-au lăţit multe neamuri supt stăpânirea sa din rodul Slovénilor a supus, a cărora nume sunt acestea: Ciudii, Mérii, Murii, Ceremișii, Mordvii, Permii, Pecerii, Emii, Litfanii, Zimholii, Corsii, Nerovii, Liubii, Cozarii (carii sunt Bulgarii din Schithie pre lângă Don), Uhrebélii (adecă Ungurii Albi), Cehii, Léhii, Lutécii, Mozovșanii, Polianii, Drevlénii, Dregovicicii, Volinţii, Dvinénii, și alte multe părţi și cetăţi, și neamuri carile cu toatele supt un nume de obște, Slavéni să chema”.

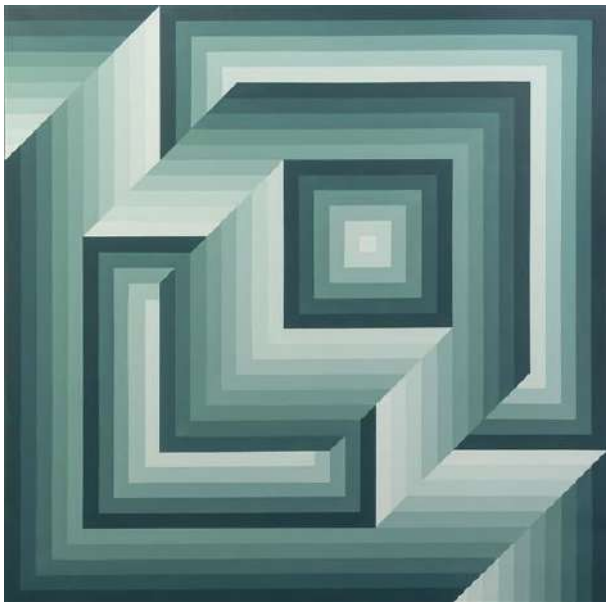

“Dlugoș, între istoricii Leșești vestit, iscusit și vrédnic de credinţă istoric, pentru Volohi sau Români la anul 1070 a ales pre locul unde-i acmu Moldova trăitori: tare și neclătită mărturie ne aduce, precum Ţărâle Moldovii (căci Léșii scriitori supt numele Voloscâi numai pre Moldova înţeleg) nu numai lăcuite și de moșnénii săi ţinute, ce încă și altor vecini agiutoriu și scutitori să fi fost, cărora adică și când ocaziia le slujiia, pentru mai bună și mai cu odihnă chivernisală stăpânirii lor. Pomenitul istoric scrie așe: Viţeslaus, voivodul Polovţilor, pre la anul pomenit, după multe și gróznice războaie carile a avut cu Zeslav, voivodul Chiovului, până mai pre urmă, nu numai pe Zeslav de tot a biruit, ce aşéși și cetatea Chiovului din mână i-a luat; și pe Zeslav din stăpânire scoţându-l, de pre acélea locuri l-a gonit. După acea izbândă, mai mult întărindu-să, vrut-a aséméne să facă și lui Boleslav craiului Leșesc; ce socotindu-să precum că cu singure puterile sale aceasta a isprăvi nu va putea, multă altă oaste de la vecinii de penpregiur, de la Rusi, de la Pecinighi, de la Volohi, adecă de la Moldovéni într-agiutoriu a luat. Atâta am vrut numai să arătăm: tăcérea istoricilor mai denainte și pentru Volohii sau Românii din Volohia prin câtăva vréme, câte puţin numai și câte oarece au pomenit, precum și Dlugoș aicea pre scurt arată că Zăslav a luat agiutoriu și de la Volohi sau Moldovéni. După regula și canonul carile noi am dat, dovedesc că Ţărâle acéstea de lăcuitorii săi de tot deșérte să nu fi rămas, și aşé această povéste, pre carea pre scurt Dlugoș o aduce, dovedéște precum și adevărată axioma dzice că: cineva nu poate da ce nu are, aşé și Volohia n-ar fi putut da Polovţilor Volohi într-agiutoriu, de nu ar fi avut lăcuitori în sine. Rușineadză-se dară macar și cu aceasta, carii pre Români, adecă pe Moldovéni și pre Munténi vor să-i facă de ieri-de alaltăieri pre acéstea locuri veniţi, că cine cât de puţin socotitoriu, nu va putea cunoaște și nu va mărturisi? (că cu greu și aşési peste putinţă iaste adeverinţii cunoscute, socoteala să nu să lipască) că de vréme ce stăpânitorii locurilor Volohiii, unde acmu să numéște Moldova, a dat altor ai săi de penpregiur vécini agiutoriu și istoricii anume îi chiamă Volohi, cum poate acei Volohi în Volohia să nu fi fost? Că aceasta de s-ar putea tăgădui, s-ar putea tăgădui și soarele fiind într-amiadzidzi, precum nu s-a făcut dzuă. Rămâne dară istoriia Hronicului nostru adevărată, că locurile Volohiii totdeauna au fost lăcuite de moșnénii săi Români, macar că nu totdeauna istoricii pentru dânsele au poménit”.

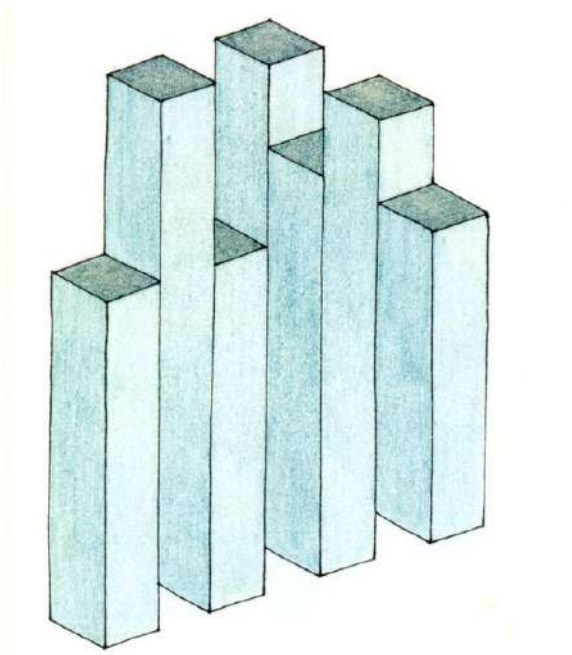

"Începătura hanilor Tătărăşti a fost de la Ghinghiz han, din carile s-au tras hanii Crâmului, supt porecla Ghierai. În urma lui ficiorul său, Octai; acesta s-a numit şi Ghierai (de pre carii hanii Crâmului şi astădzi să întitulesc cu acest nume). Ghierai acesta, ca [şi] cum lumii unul ar fi fost monarh, toate a lumii împărăţii ca pre o moşie a împărţit-o altor fraţi ai săi, unora Asia, altora Evropa, orânduind şi poroncindu-le, cineşi oarda sa luând (căci fără număr era de mulţi), să margă să-şi supuie Ţărâle ce le-au căzdut în parté lor. Unuia dară din fraţi i-au vinit Moscul, Litfa, Polonie şi Ghermanie; carile, cu oardele părţii sale sculându-să a întrat în Ţara Mosculuı şi de tot a supus-o, apoi a trecut în Litfanie şi în Ţara Léşască, a slobodzit oardele ş-a prădat spre Ţara Nemţască, cât şi cum i-a fost voia; înapoi întorcându-să, s-a aşedzat cu şedérea în Crâm, unde şed şi astădzi; însă marginele denspre Mare şi cetăţile în Crâm denspre Ţarigrad erau pe mâna creştinească. Şi aşé, de la acest ficior a lui Ghenghiz sau precum alţii vor a lui Octai, a rămas săminţiia familiii hanilor Crâmeşti, carea şi până acmu cu multă prăsilă stă. Cu multe vremi mai denainte, în Tătărâmea cea mare fost-a un loc pre denafara Hinii (căruia istoricii Arăpeşti îi dzic Cin), căruia loc îi dzic istoricii Turceşti Câmpii Capceacului. Tragu-să câmpii aceştia din apa Donului până la Hina, trecând peste apa Volgăi alături cu Uzbecul, pre care câmpi dusu-ni-au vrémea şi pe noi a-i videa. Pe câmpii acéştia lăcuia un neam de Tătari, carii să chema Oguzii".

Răspândirea Dobrogenilor Nogai / Gîrgeali

În "Analele Dobrogei" din anul 1920, învățătorul Ion Dumitrescu din Pervelia / Moșneni 43,55 lat. N, 28,31 long. E, județul Constanța a scris despre "Obicei ciudat: Într-una din zile un Român octogenar, un bătrân care-ți impune respect prin trecutul, faptele și înfățișarea lui și care trăește demult în Dobrogea, mi-a spus că există o ramură de Tătari Nohai pe care ceilalți îi numesc 'capete roșii'. Ca ciudățenie în obiceiurile lor, aceștia nu respectă nici un grad de rudenie în relațiunile lor sexuale și au o anumită caracteristică etnografică. Bunăoară, prin sărbătorile Baeramului toate femeile din sat se strâng într-o casă și toți bărbații într-alta. Într-o cameră din a treia casă femeile își lasă grămadă, fiecare, partea cea mai intimă a îmbrăcămințiı și apoi se retrag. Pe urmă vin bărbații, unul câte unul, și-și alege fiecare din grămadă o rufă și ieșind cu ea pe mână, se duce la casa unde sunt strânse femeile, o arată și întreabă cui îi aparține. Stăpâna își recunoaște albitura și-l însoțește apoi pe bărbat la casa lui, indiferent dacă-i este soră, cumnată, sau vreo altă rudă. La început n-am dat crezare și ca să mă conving, am căutat să cercetez. Doi Tătari mi-au mărturisit separat, la fel. Ca adaos, menționez faptul că virginele nu participă la practica unui asemenea obiceiu; dar n-am putut afla dacă participă flăcăii". În anul 2019, Românul Dobrogean Aurel Băjenaru a observat că învățătorul - anterior cu un secol - a menționat băutura tipică a Tătarilor Nogai: "Despre o băutură a tătarilor (nohailor) ne spune că este preparată din lapte de iapă 'câmâs' sau 'cumis', pe care tătarii o folosesc, cinstindu-se cu aceasta precum turcii cu cafea sau romanii cu vin. Sub aceeași denumire, cu aceeași pronunție, am întâlnit și eu această băutură în stepele Kazachstanului sau în munții Kirgistanului, preparată din lapte de iapă, lăsat să fermenteze cu adaos de drojdie. După câteva zile se obține o băutură puțin acră și ușor alcoolizată, care putea fi folosită și ca răcoritoare. După primele momente de surpriză, gustul poate să fie chiar plăcut pentru un european". Este de observat că în 1280-1292 Bulgarii au fost cârmuiți de Boierul Cuman Gheorgu / Gherghi - denumit Terter - impus de hanul Tătar Noqai Gîrgea, cumnatul său, care din anul 1266 a urmat hanului Bărqă / Berke la cârmuirea Hoardei de Aur; el şi fratele său mai mic - poreclit "Fier încălzit" - s-au refugiat acolo din Ungaria după invazia Mongolă ce a fost la 1241, cu el încheindu-se domnia directă a Dinastiei Asanilor / Asăneştilor. Gherghi s-a însurat cu Prinţesa Maria - sora Ţarului Asan 1259-1303, care a cârmuit înaintea lui - fiica Ana măritându-se cu Regele Sârb Milutin Nemania, devenind mama lui Ştefan Decianski 1285-1331 (Nichefor Gregor, ambasadorul bizantin la Curtea Sârbă, a consemnat despre ea că era "fiica arhontului Vlahiei", în Greacă "arkhon" / ἄρχων = "arhonte" însemnând "cârmuitor" / "Domn"); fratele ei a cârmuit Bulgarii în 1300-1322, în ultimul an avându-şi fiul George II asociat la domnie iar băiatul ei a vrut să se însoare cu Prinţesa Ruxandra, fiica lui Basarab "Întemeietorul" - Vodă al Ţării Româneşti în perioada 1310-1352 / feciorul herţegului Negru Vodă - însă aceea în Regatul Serbiei a rămas gravidă cu nobilul Armân Gârca şi l-a născut pe Nicolae Gârca = Gherga, ceea ce a provocat furia Sârbilor, exprimată şi prin hrisovul potenţialului socru Milutin din anul 1317 ori de hrisovul potenţialului mire Ştefan din anul 1330 (printre motivele respingerii de către ea a Prinţului Sârb, pe lângă că îi era văr - îndepărtat - a fost şi faptul că familia aceluia constant era împotriva Gherganilor): ea a crescut alternativ la ambele curţi, Sârbă şi Română (a G/herţegului Negru Vodă). În "Cronica Ragusană" publicată la Veneția de Giacomo di Pietro Luccari 1551-1615 din Ragusa, a rămas

consemnat despre Transilvăneanul Negru Vodă că "în anul 1310 luase în stăpânire o parte a Valahiei" (din cauza extinderii, poate în acel an a decis despre Curtea de Argeș - la 45 km V de Câmpulung / județul Argeș - să fie capitala Țării Românești, el acolo dându-și duhul): pe atunci, Regele Carol Robert d'Anjou - având și acela în anturaj Alani = foști MasaGeți - își ridica în Timișoara castelul Regal, cu banii Cavalerilor Templieri rulați de Andrei Tarnok / Banul Severinului (în documentele cancelariei Maghiare din 1309-1314 nu apare administrarea Banatului Severinului, în acea perioadă șeful respectiv - poate Dominic Cernea, care a fost Ban al Severinului apoi, până în anul 1318 - probabil consacrându-și energia la efortul construcției reședinței Regale din mlaștina unde exista castrul Timișan); includerea unei părți Valahe în Regatul lui Negru Vodă - care cârmuia Țara Românească din răsărit deja de 2 decenii - putea însemna și Banatul Severinului = zona integral Valahă / Românească a străbunilor săi (el atunci și-a asociat la cârmă fiul Basarab I = "cel Mare" - domnind împreună - bătrânul Negru Vodă mai trăind doar 5 ani / a răposat în anul 1315). Tiho-mir / Thocomer - zis "Fier călit" / "Călitul", datorită mamei Cumane - a fost primul Negru Vodă care a unit Valahii / Românii dintre Carpați și Dunăre: a domnit în perioada 1290-1315 și a reușit să se impună când Regele Laslău / Ladislau Cumanul al Ungurilor a răposat otrăvit; Banatul pe atunci găzduia mari bogății, de pildă Regele Laslău / Ladislau Cumanul - mort în anul 1290 - își păstra tezaurul Regal în Cenad, Cavalerii Templieri operau prin banii Severinului de la Caransebeș / capitala Ținutului Gugulanilor = "fruncea" Gugană, rețeaua lor fiind interzisă în anul 1307 de familia Regelui d'Anjou care până în anul 1314 și-a construit cu valorile respective confiscate reședința în castelul Regal din Timișoara, etc. (inclusiv în Banatul Românesc actual printre localitățile foarte importante au rămas acelea, anume Caransebeș, Timișoara, Cenad, ș.a).

G/herbul = blazonul Gherbali / Hrebeljanovic

În anul 1694, savantul Italian Luigi Marisgli a cerut stolnicului Constantin Cantacuzino din Țara Românească / Valahia date despre Negru Vodă (respectiv cel contemporan cu interzicerea Ordinului Templier, după care Rumânii au fost cârmuiți de Basarabi), la care a primit răspunsul: "Anul de naștere al acelui Negru nu este menționată în Analele Valahiei; el s-a născut în acea parte a Hațegului de unde a fost și originea lui Ioan Huniade, tatăl lui Matia, regele Ungariei"; iată așadar o dovadă scrisă / documentară că la sfârșitul secolului XVII - adică la 4 secole de la sfârșitul secolului XIII, când Marele Herțeg Negru Vodă și-a mutat reședința la CâmpuLung / Muntenia - a fost precizată originea Domnitorului venit din Ardeal (descălecat acolo, în Valahia), ca născut în Ținutul Hațegului / Herțegului, în partea Vestică, anume în Ținutul Pădurenilor / unde elita era formată din Gugani. De altfel, în anul 2010 Academia Română în "Istoria românilor" a precizat că după ce Negru Vodă a descălecat din S Transilvaniei în N Valahiei, în Transilvania secolului XIV populația încă era două treimi Românească iar o treime era formată din toate celelalte minorități (Maghiari, Nemți și alții) la un loc. Este de știut că Ștefan - ajuns Regele Sârbilor - a fost detronat în anul 1331 de către propriul său fiu (ajutat de Cneazul Pribac din Prilepac / Kosovo - așezare din Coșava însemnând Poienița - pe care l-a făcut cancelar, adică logofăt: Ana / Kalinikia, fiica acelui Cneaz, a devenit soția lui Radu Negru Vodă din Țara Românească - nepotul Prințesei Ruxandra - și astfel a fost mama lui Mircea "cel Bătrân" iar fiul acelui Cneaz, cununat cu Prințesa Miliția Nemania, a fost Țarul Lazăr 1373-1389, care pe linia paternă a Cneazului său tată era din clanul MunteNegrean Gherbali / Grbalj din Cotor / Kotor, regiunea Dioclea (oficial, Țarul Lazăr a figurat și printre ctitorii vechii Biserici din Curtea de Argeș); lângă acei Gherga (Gârda / Gârca) în Kosovo s-au stabilit Gherbali din învecinatul MunteNegru, zonă documentată de academicianul Branislav Djurdjev 1908-1993 din Serbia ca puternic populată de Vlahi în Evul Mediu, ambele ramuri Ghergane contemporane - Gherbali și Gârca - din vecinele MunteNegru și Coșava / Kosovo, formând același clan Ghergan din fosta Dioceză Dacia.

Sfârșitul secolului XII: Diocleea - fosta coastă a Diocezei Dacia - între Dardania / E și Dalmația / V

Moșieri Vlahi Gherga vecini în Coșava / Kosovo, Cneazul Grca (Gârca / Gîrc), tatăl Sfântului Nicodim și Cneazul Grba (Gherba / Grbali), tatăl Țarului Lazăr trebuie

să fi fost fraţi - reţinuţi documentar cu numele în variante, unul Româneşte şi unul Sârbeşte - ca fiii Cneazului Gherga (Gârda / Gîrd), originile cunoscute ale acelor Kosovari Gherga din Custura / Castoria şi Cotor redând de fapt traseul anterior al neamului din Munţii Pind în MunteNegru; în Coşava / Kosova, cu cei generic numiţi Gârga / Grga - Sf. Nicodim fiind Gârca / Grcic şi vărul primar Lazăr fiind Gherba / Grbali - era vecin clanul Brancu / Brâncovan, Sârbizat Brancovici / Brankovic (ajuns acolo din fieful Vlah / Armân al Ohridei), din care Voicu în Română / "Vuk" în Sârbă, însemnând "Lupul", a devenit ginerele Ţarului Lazăr. Dinastia Nemanizilor şi-a încetat dominaţia după fiul Regelui Ştefan, pe fostul său teritoriu fiinţând o mulţime de formaţiuni, dintre care cel mai puternic stat era cel al Ţarului Lazăr, apoi cel al lui Brancu / Brancovici (între urmaşii lor având loc ulterior alte cununii). Academicianul Petriceicu Haşdeu a scris: "În secolul XVIII, Constantin Scarlatti spunea despre neamul lui Mircea cel Mare că 'se zice a fi fost nepoţi ai regelui Sârbesc Lazăr'; principele Lazăr nu era mai vechi, ci chiar contemporan cu Mircea, urcându-se pe tronul Serbiei la 1371. Printr-o diplomă din 1396, principele Sârbesc Ştefan, fiul şi urmaşul regelui Lazăr, a dăruit mănăstirilor Vodiţa şi Tismana 10 sate în Serbia, mai adăugând că deja tatăl său fusese binefăcător al acelor 2 locaşe. Dacă Dan Vodă ţinea pe o fiică a lui Vuk Brankovici, atunci Ştefan - fiul lui Lazăr - era unchi bun al Doamnei Ţării Româneşti. Printr-o înrudire aşa de apropiată s-ar înţelege o asemenea mare dărnicie, cu atât mai vârtos că niciodată nici un alt principe Sârbesc n-a făcut nici un fel de donaţiune Ţării Româneşti. Prin singura înrâurire a stareţului Nicodim aceasta nu se explică; se poate admite însă că intervenirea stareţului Nicodim - despre care se crede că era chiar rudă cu regele Lazăr - va fi concurs mult la căsătoria lui Dan Vodă cu fiica lui Vuk Brankovici" / Brancu. (Aceea era nepoată a lui Dan Vodă, căci Ana / Kalinikia - mama lui - era sora bunicului ei Lazăr, cârmuitorul Sârbilor: cununiile de acel gen în Evul Mediu erau obişnuite).

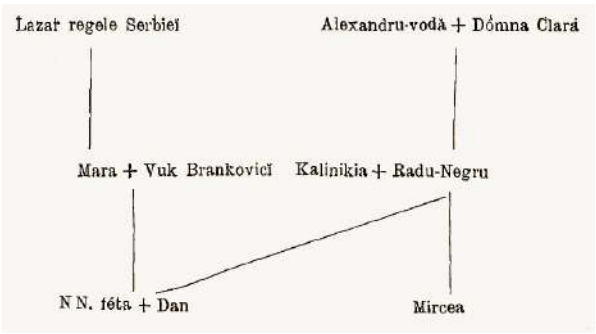

Schema academicianului Petriceicu Haşdeu

Tânăra Prinţesă Roxanda / Ruxandra îl ştia de la Curtea Ţării Româneşti pe Gherg / Grigore - a cărui familie lucra de peste 2 secole cu familia ei, a Cărăşanului / Făgăraşanului Negru Vodă - şi în Balcanii Vestici în anul 1317 i-a cunoscut rudele Vlahe / Armâne Ghergane; din acea dragoste Balcanică a ei - rămasă însărcinată în anul 1319 - a rezultat în anul 1320 Nicolae Gherga, devenit Sfântul Nicodim al Olteniei (datorită şi acelui fapt, tatăl ei Basarab "Întemeietorul", Vodă al Ţării Româneşti, pentru a-şi consolida politic partea Balcanică, a aranjat imediat măritarea surorii ei Teodora cu Boierul din Loveci 43,08 lat. N, 24,43 long. E - de lângă Troyan / Bulgaria - Ioan Alexandru din Dinastia Asanilor / Asăneştilor, care a ajuns Ţarul Bulgarilor pentru 4 decenii). Este de observat că Mănăstirea Tismana / judeţul Gorj - la care Nicodim a fost primul stareţ - consideră naşterea lui anterioară cu un deceniu, academicianul Djordjie Radojicic din Serbia anunţând că ambele rude Nicodim şi Lazăr erau Vlahi din Prilepac iar academicianul Niculae Iorga din România notând că Nicodim avea mamă Sârboaică (toate însă neştirbind semnificativ povestea Sf. Nicodim); ca fiu al Cneazului Gârda / Gîrd din jupa Kosovară Cosne / Hvosno a secolului XIII, tatăl Sf. Nicodim al liniei Gârca / "Grcic" a fost cunoscut inclusiv ca "Grec" - adică "bizantin" / respectiv "oriental" ori ortodox, deoarece era implicat în Biserica din Castoria / Custura - iar tatăl Ţarului Lazăr al liniei Gârba / "Grbali" a fost logofătul Pribac (despre neamul Gârda / Gherga prin acea ramură ştiindu-se că a ajuns în Coşava / Kosovo din Cotor / Kotor): băieţii Cneazului au marcat semnificativ ortodoxia şi gospodărirea atât a Românilor, cât şi a Sârbilor în acele vremuri (Velcani / Vukan Nemania - primul născut al întemeietorului statului Sârb - din anul 1195 era intitulat "Regele Dalmaţiei, Dioclei, Travuniei, Topliţei şi Hvosno"). În anul 2004, autorii Aromâni Anca și Nicolae Tanașoca din România în "Unitate romanică și diversitate balcanică" au scris despre Armânul "Cneaz Grda al tribului Niksic din Herţegovina care în 1597 a jucat un rol de seamă în frământările ce au neliniștit Imperiul Otoman" iar în anul 2007, "Acta Croatica" a notat despre cei mai mulți Nikșici ai Croației că au provenit de pe Muntele Velebit - areal unde și în prezent există familii Gherga - anume, tocmai din Gospic: în secolul XIX comuna natală a savantului Nicolae Tesla.

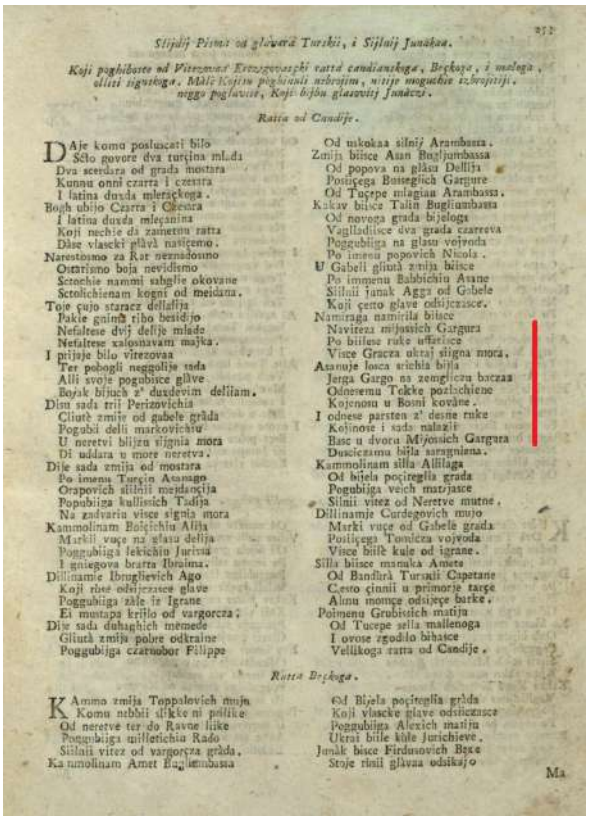
Slijdij Pisma od glaverá Turskii, i Sijlnij Junáka.

Koji poglibosto od Vitezovaz Kerszovaszkih ratta candianskoga, Brckoga, i mnogih, oblasti signutoga. Mali Kojim poglibnuli nebrojim, mitsje mogutche izbrojiti, nego poglavice, Koji bijhu glasoviti Junáczi.

Ratta od Candije.

Dáje komu poslucati bilo
Sélo povere dva turcina mlada
Dva scerdara od grada mostara
Kunnu onni czarra i czesara
I latina duxda mleczkoga.
Bogh ubijo Czarra i Czesara
I latina duxda mleczanina
Koji nechie da zamenu ratta
Dáse vlaseki glávi nasticemo.
Narestismo za Rat nemadosmo
Ostarismo boja nevidismo
Setochie nammi sahglie okovane
Setolichienam kogni od meidana.
Toje czujo staracz dellalfija
Pakie gnimu tibo besidijo
Nefaltese dvij deltje mlade
Nefaltese xalosnavam majka.
I prijaje bilo vitezovan
Ter pobogli negligolije sada
Alli svoje pogubisce gláve
Bojak bijuch z' duxdevim delliam.
Dim sada trij Perizovichia
Cliutè zmije od gubele grada
Pogubi delli markovichiu
U neretvi blizu signia mora
Di uddara u more neretva.
Dije sada zmija od mostara
Po imenu Turczin Atanago
Orapovich stilnij meidanczija
Popubliga kullisich Tadija
Na zadvariu visce signia mora
Kammolinam Bolicichiu Alita
Markii vuce na glavu delija
Poggubiga sekichiu Jurissa
I ignicgova bratra Ibraima.
Dillinamie Ibruglievich Ago
Koji rhse odsiczasce glave
Poggubiiga zále iz Igrane
Ei mustapa krillo od vargorcza;
Dije sada duhaghich memede
Gliutà zmija pobre odkraine
Poggubiga czarnobor Filippe
Od ukrskaa silnij Arambassa.
Zmija bilsce Asan Buglumbassa
Od popova na glásu Dellija
Posiczega Buisegliich Gargure
Od Tuczepe mlagian Arambassa.
Kukav bilsce Talin Buglumbassa
Od novoga grada bijelogа
Vagliadilsce dva grada czarreva
Poggubiiga na glasu vojvoda
Po imenu popovich Nicola.
U Gabeli glíutà zmija bilsce
Po immenu Babbichiu Asane
Silinij junak Agga od Gobele
Koji czeto glave odsijczasce.
Namiraga namirila bilsce
Navitreza mijassich Gargura
Po billeu ruke uffarilsce
Visce Gracza ukraj stigna mora.
Asanuje losca srichia bijla
Jerga Gargo na zemglicu baczaa
Odneremu Tokke pozlachiene
Kojenosu u Bosni kovàne.
I odnese parsten z' desne ruke
Kolinose i sada nalazi
Base u dvoru Mijosich Gargura
Dusicezamu bitla szagniana.
Kammolinam silla Alilaga
Od bijela pocigreglia grada
Pogubiiga veich matrjasce
Silnii vitez od Neretve mutne.
Dillinamje Curdegovich mujo
Marki vuce od Gabele grada
Posticega Tomicza vojvoda
Visce bille kule od igrane.
Silla bilsce mnaika Ameta
Od Bandiurà Turiatli Capetane
Czesto cinnil u primorje tarcze
Alinu momce odsijeze barke.
Poimenu Grubistich matija
Od Tucepe sella mallenoga
I ovose zgodilo bihasce
Vellikoga ratta od Candije.

Ratta Brckoga.

Kammo zmija Toppalovich mujo
Komu nebbii slikke ni pollike
Od neretve ter do Ravne like
Pogubiiga mifletichia Rado
Silinii vitez od vargorcza grada.
Kamumolinam Amet Buglumbassa
Od Bijela pocigreglia grada
Koji vlaschе glave odsiczasce
Pogubiiga Alexich matija
Ukrai bille kule Jurichieve.
Junák bisce Firdusovich Bgce
Stoje rissli glávaa odsikajo

Ma

Călugărul Franciscan Kačić Miošić a scris în 1756 despre rezistența anti-otomană din Dalmația

În lucrarea "Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în Evul Mediu", academicianul Român Silviu Dragomir a studiat formele de organizare ale liderilor Vlahi Medievali, sub forma că "În 1198, Ştefan Nemania a dăruit Hilandarului judeţia ('sudstvo') lui George; dar 'sudstvo' presupunea desigur un 'sud', românescul 'jude': numirea astfel a unei căpetenii vlahe pare de o mare vechime, pe

care n-au prezentat-o decât unii termeni de la vlahii din Bulgaria (iar primele judeţe din Oltenia purtau numele de ‘sădstvo’). Întrebuinţarea denumirii de ‘knez’ e tot atât de veche, anume de la începutul secolului XIII, când s-a menţionat în documentul de la Jicea / Zica ‘cnezul’ Grd din jupa Hvosno; îl găsim şi în hrisoavele de la Deceani şi Prizren iar raguzanii îl scriau ‘comes catuni’. În documentele sârbeşti medievale el nu s-a întrebuinţat niciodată pentru a desemna pe şefii satelor, ci pe marii demnitari ai curţii, ba chiar pe membrii dinastiei. 2 fraţi ai lui Nemania s-au numit ‘knezi’ iar în secolele IX-X tot aşa se intitulau principii bulgari (apoi întâmpinăm cneji şi între mai marii târgurilor şi oraşelor iar în MunteNegru unii şefi se numeau cnezi, ca şi mai marii cătunelor vlahe din Velebit. Pe litoralul dalmatin, comite = knez se numeau şi căpeteniile unor familii nobiliare iar în secolul XIV acel titlu l-a purtat însuşi domnitorul Lazăr. Cel mai apropiat de termenul întrebuinţat de vlahi în Serbia ne pare - pe la 1300 - demnitarul regal aşezat în fruntea unei jupe. Cnejii au fost cunoscuţi şi la românii din nordul Dunării, în fruntea satelor (dar nu se asemăna aproape deloc cu ceea ce am întâlnit la vlahii din Peninsula Balcanică). Termenul de ‘celnici’ pentru căpeteniile vlahe s-a răspândit mai ales în Bosnia şi în oraşele dalmatine. Raguzanii în 1285 au menţionat că în Serbia ‘magno celnico’ era un demnitar al curţii (întâlnit şi în secolul următor, de exemplu în persoana cumnatului cneazului Lazăr). În Dalmaţia, ‘baciul’ angajat să îngrijească de turme se numea ‘celnic’. La aromâni (după cum a scris Theodor Capidan în ‘Românii nomazi’ din 1926), termenul de ‘celnic’ a fost atestat din secolul XI, desemnând pe şefii ‘fălcărilor’. De la Cotor spre nord, şefii cătunelor se numeau ‘cătunari’; în Croaţia ‘cătunarul’ - apărut în numeroase documente - însemna căpetenie a satelor vlahe: cătunarii vlahi în Croaţia erau reprezentanţii satelor şi apărătorii autonomiei lor, având sarcina de a culege taxele plătite de vlahi (dările se strângeau la Sf. Gheorghe). Pe insula Krk / Veglia şefii vlahilor se numeau ‘capi’, ceea ce reprezenta o denumire autentică păstrată de ei. În Serbia medievală, grupele de vlahi erau recunoscute după un aspect caracteristic, fiind organizate în ‘frăţii’ (iar cei din preajma munţilor Visitor / Visător şi Durmitor - denumiri vlahe din secolul VIII, conform şi dr. Iovan Erdeljanovici - şi-au înjghebat ‘triburi’); frăţiile depindeau în mare măsură de posibilităţile de câştig ale membrilor (de aceea, forţele şi mărimile lor au variat în funcţie de vremuri şi de zone): în frăţii stăteau împreună mai mulţi fraţi (frăţiile au existat şi la vlahii din MunteNegru, Herţegovina, etc., cătunele vlahe pomenite la Raguza avându-şi denumirile după căpeteniile care erau şefii frăţiilor)”. Gherghi / George I - retras în călugărie - a murit în anul 1308 şi a fost îngropat la Mănăstirea de Piatră din Ivanovo 43,42 lat. N, 25,59 long. E, săpată în canionul Râului Cherni / Roussenski - afluent al Dunării - la S de Giurgiu Mare / Ruse (în Română Rusciuc): acel loc era protejat de Cetatea Roşie / Cherven rezidită în secolul XI de Ţarul Ghega, supranumit “Roşu Împărat” căci pentru a sfida Ţarigradul / Constantinopolul purta mantie roşie (iar purpura era însemnul Împăratului bizantin). Ghega era Peon supărat că moşia familiei sale din Macedonia - de pe Râul Bregalnica, afluent al Vardarului - a fost ocupată de bizantini în anul 1014 / domeniul a fost eliberat abia în anul 1185 de Armânii cârmuiţi de Ioan Asan, care a fost însurat cu o urmaşă a sa, Prinţesa Maria (răscoale au fost în Balcani mai multe, ca de exemplu cea din anul 1040 condusă de Armânul Petre Deleanu, nepotul Armânului-Armean Samuil, ultimul Ţar al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, care însă a sfârşit întemniţat de bizantini); e de remarcat că în anul 1020, cronica Împăratului bizantin Vasile II Macedonul / “Bulgaroctonul” a consemnat că pe Valea Vardar trăiau deopotrivă Români = Vlahi autohtoni şi Unguri / de fapt Ungureni, adică Români dinspre Unguri (după cum a scris Leon “Monasteriotes” în anul 1186, Împăratul bizantin Vasile II 958-1025 a poruncit după ce i-a distrus pe Bulgari că dacă Vlahii se vor răscula, să păţească la fel: Împăratul bizantin “Bulgarocton” n-a fost însă şi “Valahocton” deoarece ultimul Ţar n-a fost sprijinit de toți Valahii).

Ţarul Lazăr (portret din 1380)

Este de ştiut că mercenarii Vikingi / Varegi care asigurau garda Împăratului bizantin Vasile II s-au implicat - ca elită războinică - în luptele contra Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, ceea ce a determinat retragerea Valahă: Vladimir Rurik, cârmuitorul Federației Ruse - pe atunci cu capitala la Kiev / azi capitala Ucrainei - a trimis 6 mii de militari Variahy / Varegi în ajutorul cumnatului său Vasile II, Împăratul Imperiului Bizantin (ceea ce a fost forța decisivă pentru sfârșitul adversarului Imperiu Scito-Vlah / Bulgaro-Armân). Bizantinii au reușit învingerea vecinilor Balcanici - cu care se înfruntau de secole - numai după ce Nordicii Variahy au luptat împotriva Sudicilor Valahi (iar așa ceva s-a întâmplat doar după ce creștinismul bizantin s-a impus în Nordul Pontic, pe Valea Var / Nipru, fieful acelor riverani Variahy / Varegi, foști / vechi Ruși, acum Ucraineni). Rudele acelui nobil Paion / Peon Ghega probabil stăpâneau Dobrogea în anul 839 (când cronica Turcă a indicat existența Țării Române acolo) iar mai sigur au stăpânit regiunea Dobrogeană = Vest Pontică în anul 982 - anul 6490 de la Facerea Lumii - după cum a apărut în inscripţiile din cea mai mare Biserică de la Basarabi-Murfatlar, inclusiv cu nume: judecătorul George şi jupanul Gheorghe; deoarece Ghega a renovat capitala Peonilor din Macedonia, el şi predecesorii săi Gheorghe şi George din

Dobrogea - consideraţi de savanţi ca provenind din Sud - trebuie să fi făcut parte din familia cârmuitoare Peonă (adică Vlaşi / Megleniţi). Bazinul Vardar, după cum a precizat şi academicianul Român Silviu Dragomir, era zonă populată de Vlahi - aflaţi sub jurisdicţia Primei Iustiniana / al cărei sediu de la începutul secolului VII s-a mutat din Sudul actualei Serbia în Salonic, cel mai mare oraş Makedon - jupanul Gheorghe şi judecătorul George fiind consemnaţi la sfârşitul secolului X în complexul bisericesc din Basarabi-Murfatlar iar Ţarul Ghega fiind cel care a protejat, prin Cetatea Roşie pe care a consolidat-o, complexul bisericesc de la Ivanovo, inclusiv domeniul Basarabilor de pe malul drept al Dunării în secolul XI (atunci pe Dunăre erau păstrate din Ruse - numit Giurgiu Mare - legături şi cu Veneţienii din Vidin); Peonii existau în Balcani din timpul Gherghiţilor Troiani (de exemplu şi cercetătorul Britanic John Cramer 1793-1848 corelându-i). Este de observat că drumul Medieval principal de legătură a Muntelui Athos / Macedonia cu capitala Ţării Româneşti a fost prin Valea Vardar / "Var-dar". Din Banat până în Basarabia - via Timoc şi Dobrogea - Gherganii vremurilor dinaintea constituirii Ţării Româneşti erau "basarabi": jupanii Rumânilor de pe Valea Dunării inferioare.

Stema istorică a Mitropoliei Basarabiei
(cu banda roşie orizontală pe scutul argintiu)

În anul 1211, sinodiconul lui Borilă Asan a pomenit 3 mitropoliţi din Cherven - loc cu 15 Biserici şi zeci de palate - o adevărată reşedinţă Armână, cu peste 10 mii de locuitori pe atunci; în secolul XIII în zonă - probabil parte din vechea "Vlaşcă de la Dârstor" / adică de la Dristria / Silistra - a trăit şi a murit cel care a devenit Dimitrie Basarabov, ştiut ca "Dimitrie cel Nou", ocrotitorul Bucureştiului (acolo, în actuala Bulgarie, moşia Basarabi - cu reşedinţa în aşezarea Basarabovo şi Mănăstirea ridicată în canion cu hramul "Sf. Toader" / "SânToader" - a aparţinut familiei lui Vodă Basarab "Întemeietorul" Ţării Româneşti): e de făcut distincţia între Sf. Dimitrie patronul peste Salonic / cel mai mare oraş al Macedonilor şi Sf. Dimitrie "cel Nou" patronul peste Bucureşti / cel mai mare oraş al Românilor.

Cherven

Cercetătorul Român Dan Botta în "Basarabii: sensul unor mari tradiții" din anul 1941 a scris: "Propun o cutezătoare ipoteză: Sfântul Dimitrie Basarabul a fost însuși Sfântul din Săruna, Dimitrie, marele mucenic... Cultul lui printre Români e de veche tradiție. Sfânt cu atribute militare (preot și oștean) ridicat din mijlocul Balcanic Roman - Român deci, în accepțiunea primordială a cuvântului - Dimitrie întruchipează principiul de sfințenie al poporului Românesc. El apare - de la început - ca protectorul prin excelență al Românilor. Înaintea de a se ridica asupra Constantinopolei, care - sub împărați de uzurpație Elenă - răpise Românilor privilegiile imperiale, Asăneștii au ridicat o biserică Sfântului din Săruna. 'Au ridicat o biserică - scria Nicetas Acominatos, cronicarul acelor timpuri - cu hramul Sfântului mucenic Dimitrie'. În biserica lor, Asăneștii au transportat moaștele Sfântului. Acela era - incontestabil - înțelesul relațiunii cronicarului care a parafrazat, în textul său, cuvintele Asăneștilor: 'De aceea Dimitrie - ucenicul lui Hristos - a și părăsit Tesalonicul, cetatea-i de scaun, și sanctuarul său de acolo, și a venit la ei ca să-i ajute și să le fie însoțitor în luptă'. Imperiul Asăneștilor a cunoscut - sub egida Sfântului - zile de slavă nespusă. Când Imperiul acela s-a risipit, moaștele Sfântului au încetat de a fi venerate. Singură puterea lor, harul lor mirific, le arăta a fi moaște de Sfânt. Numele său de Basarab, moștenit prin singură tradiția Românească, a fost un principiu de confuzie. Poate acest nume e atributul ctitoriei Asăneștilor, derivă din titlul acelora care au servit Sfântului? Că Asăneștii înșiși au fost Basarabi se impune ca o evidență. Oricum ar fi, e plină de semnificație prezența numelui de Basarab în Imperiul de la Miazăzi..." Sfinții Vlahi Dimitrie Basarabov (= "cel Nou") şi Nicodim Gârca sunt reprezentaţi în iconografia ortodoxă mereu alăturat şi

cu capul acoperit emrit / în stil pustnic, după cum sunt înfăţişaţi de exemplu în Bisericile Ortodoxe Române din "Ţara Sacră":

Ierihon

Ierusalim

În anul 2010, Ivo Gheorghiev din Vidin / Timoc (preşedintele Rumânilor din Bulgaria, care în anul 2017 a cerut azil politic în România) a afirmat: "Legea interbelică pentru apărarea Bulgariei a prevăzut ca fiecare onomastică să primească sufixul 'ov': Ion a devenit 'Iovanov' iar Gheorghe a devenit 'Gheorghiev'. Între Vidin şi Timoc e Pădurea Basaraba, în care se găseşte Mănăstirea Albotina. La fiecare a doua zi de Paşti, aici se adună rumânii din zonă, ca să se tămăduiască prin rugăciune şi ca să joace străvechea 'horă a morţilor' (se deschideau 'morminţii', se scoteau oasele răposaţilor şi jucau oamenii, ţinând la piept rămăşiţele dragilor; apoi au jucat numai cu hainele morţilor iar azi nu mai joacă decât cu portretele morţilor, ţinând lumânări aprinse în mâini). Fac asta de secole, din 'moşii moşilor', doar rumânii, ei între ei, cu miile. E locul lor de întâlnire, o 'vatră' care încă îi mai ţine uniţi prin puterea credinţei şi a obiceiurilor ancestrale. Aici s-a călugărit ţarina valahă Teodora a Bulgariei şi a fost înmormântată pe celălalt deal, unde era o mănăstire de maici. În copilărie, ţâncii rumâni din satul meu natal Rabrova (pur rumânesc şi azi) urcau la grota ultimului călugăr - 'Mergem la gaura lu' Ghergu' - o peşteră cioplită în cremene, ca o casă, unde acum un secol a sihăstrit 'călugărul de pe urmă', vestitul Ghergu, care le zicea localnicilor că toţi înaintaşii săi monahi au fost vlahi şi că au trăit aici 'din vreme' sau 'din veac'. În peştera aceea e o firidă, la capătul căreia e săpată o boltă, ca un fel de altar: acolo îşi puneau anahoreţii candela şi icoana; iar dedesupt, muchia de jos a bolţii e scobită într-o formă rotundă, ca o farfurie, de dimensiunea capului omenesc. Acolo bătea Ghergu cu capul rugăciunile lui. Tot acolo, îşi rezemaseră frunţile şi călugării 'din veac': în aceeaşi adâncitură, moştenindu-şi unul de la altul chilia şi rânduiala; pielea frunţii lor adâncea locul, odată cu trecerea secolelor. Inscripţiile sunt datate arheologic din secolul XIII (în rumână, scrise cu litere slavone). Pădurea Basarabă se-ntinde ca o pleată unduitoare pe deasupra mănăstirii, din Timoc până în Vidin, pe zeci de km; iar dincolo de fluviu - de la Calafat mai departe - se cheamă tot la fel". Dr. Stănciulescu Bârda a susţinut în anul 2013: "Basarab I a avut 2 fiice: Teodora şi Ruxanda (şi un fiu, Alexandru). Din raţiuni politice mai cu seamă, şi-a căsătorit acele 2 fiice cu 2 tineri: Teodora cu Ioan - nepotul lui Mihai Şişman - ajuns conducătorul bulgarilor şi Ruxanda cu Ştefan Deceanski, ajuns conducătorul sârbilor; în 1347, când afemeiatul soţ al Teodorei s-a îndrăgostit de o evreică, ea s-a călugărit ca Teofana iar fiul lor şi-a stabilit capitala la Vidin". Arheologul Vălo Vălo din Bulgaria a studiat Albotina şi a scris că vatra monahală de acolo era Românească din secolul IV.

Mănăstirea Albotina din Pădurea Basarabă

Este de ştiut că pentru combaterea răscoalei Cumane de la Vidin din anul 1213, Ţarul Borilă Asan a fost ajutat de "oastea formată din Români, Pecenegi, Secui şi Saşi din Sibiu, condusă de comitele Ioachim". Privind cele petrecute în josul Fluviului, Dr. Ştefan Olteanu a scris în "Istoria românilor" editată de Academia Română în anul 2010: "Având în vedere mulţimea şi varietatea produselor europene descoperite în teritoriul dintre Dunăre şi mare, se poate afirma, pe bună dreptate, că acea provincie a constituit un nod important al comerţului 'internaţional' la acea vreme. Faptul nu este de mirare dacă se ţine seama de poziţia geografică, Dunărea constituind o arteră navigabilă deosebit de eficientă şi în evul mediu. Dintr-un anumit punct de vedere, circulaţia monetară reprezintă un indiciu privind gradul de intensitate a schimbului de mărfuri dintr-o anumită zonă. Exceptând, poate, marile oraşe ale Imperiului Bizantin, nicăieri în altă parte, în jumătatea de răsărit a Europei de la sfârşitul secolului X şi în secolul următor, nu s-a întâlnit o circulaţie atât de intensă ca în Dobrogea. Aşezările dobrogene de la sfârşitul secolului X şi din secolul XI îndeplineau condiţiile cerute unor oraşe în adevăratul înţeles al cuvântului. Caracterul lor urban era pregnant, încât chiar bizantinii au numit, vreme îndelungată, ţinuturile de la Dunărea de jos 'regiunea oraşelor de la Dunăre' sau 'regiunea oraşelor paristriene' / par-Istriene".

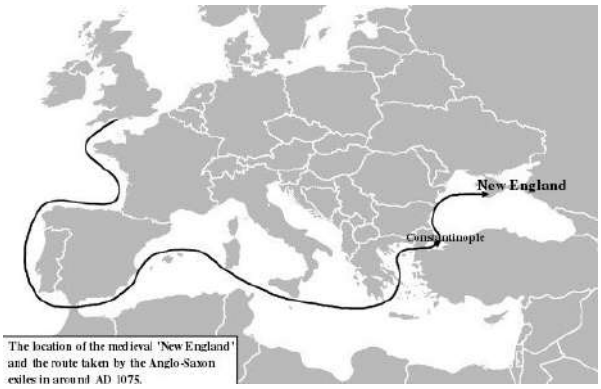

Anglo-Saxonii în exod au ajuns până în Crimeea (Dr. Caitlin Green, 2015)

Zona Nord Dobrogeană atunci - la sfârșitul secolului XI, așa cum a studiat și Dr. Raffaele D'Amato în anul 2010 - era știută și ca "Noua Anglie" datorită Anglo-Saxonilor aciuiți pe acolo după ocuparea Țării lor de către Normanzi, fiind gospodărită de Vlahii Ghergani, cu greu însă din cauza Pecenegilor sosiți din anul 1048 și Cumanilor sosiți din anul 1091 (e de ştiut că de la Dobrotiţă / Dobrotă - un membru al familiei Ţarului Terter Gherghi / Gheorgu respectiv George II - care a cârmuit din anul 1347 Dobrogea până la includerea ei în Ţara Românească de către Vodă Mircea "cel Bătrân", a rămas consolidat numele acelei regiuni dintre Dunăre și Marea Neagră; Dobrotă / Dobrotici a colaborat cu verişorii primari ai lui Nicolae Gherga / devenit Sfântul Nicodim: Ana a Valahiei - care cârmuia din Qirqin = Târnovo / Bulgaria - şi fratele ei Vlaicu / Vladislav, Vodă al Ţării Româneşti, cum a fost de exemplu recapturarea Vidinului în anul 1369, anul când Vlaicu Vodă a acceptat ideea rudei Nicodim de a ridica în Banat, pentru paza Gherdap / Porţilor de Fier, Mănăstirea Vodiţa, sediul Mitropoliei Severinului întemeiată atunci, pe când Banul Severinului era Vladislav Koroghy).

Verii Nicodim şi Vlaicu

Nicolae Gherga / Nicodim Gârca, la un deceniu după ce a susţinut înfiinţarea Mitropoliei UngroVlahiei la Curtea de Argeş, a susţinut şi înfiinţarea Mitropoliei Severinului - încă o Mitropolie a Ţării Româneşti - ce s-a întemeiat cu baza în Banatul Românesc la Mănăstirea Vodiţa, atunci când aceea a fost gata, în anul 1370 / Sf. Nicodim având 50 de ani (în Banat la acel timp exista deja o adevărată reţea de Mănăstiri ortodoxe): Banatul Severinului se întindea cu o parte în Banat şi cu o parte în Bănie (recunoaşterea Mitropoliei Severinului de către Patriarhia din Constantinopol l-a adus ca mitropolit bizantin pe Daniel Critopulos - juristul Patriarhiei de la Constantinopol - de pe scaunul de Melitene / din Armenia Inferioară = Armenia de Jos, din Bazinul Eufratului, parte a Capadochiei, sub numele de Antim, acela funcţionând acolo un deceniu, după care s-a mutat ca mitropolit în cealaltă Mitropolie a Ţării Româneşti, a UngroVlahiei, cu titlul de "exarh al Plaiurilor şi a toată Ungaria" / adică şi peste Ardeal, decedat la Curtea de Argeş în anul 1401; succesorul lui la Mitropolia Severinului a fost Atanasie din Perga - mitropolitul Pamfiliei / Anatolia - răposat la Turnu Severin în anul 1403, acel ierarh Anatolian refuzând orice supunere faţă de patriarhul din Constantinopol).

Mănăstirea Vodiţa azi

Vodiţa din Banat - prezentând particularitatea înzestrării cu pilaştri interiori încadrând absidele laterale - a devenit modelul preferat pentru Bisericile din Ţara Românească; Mănăstirea Vodiţa a avut 2 Biserici: una domnească (pentru Radu I - asociat la domnie de către fratele Vlaicu Vodă - care din respect îl numea pe vărul lor mai mare drept "kir Nicodim" / adică "unchi") şi una mitropolitană, a mitropolitului Severinului. De atunci, Ţara Românească a funcţionat cu 2 Mitropolii - a UngroVlahiei şi a Severinului - până la reorganizarea realizată de fostul patriarh ecumenic Nifon, invitat de către Vodă Radu "cel Mare" / fiul Gherganei Rada şi de către marele pârcălab Gherghina, care a definit doar o Mitropolie în Ţara Română, cu 2 Episcopii: în Bănie a Râmnicului - în locul celei a Banatului Severinului - şi a Buzăului, ortodoxia funcţionând astfel în Valahia / Ţara Românească până în Epoca Modernă (călugărul Nifon, care a copilărit la curtea lui Gherghe "Castriotul", în anul 1483 a fost ajutat de cumnatul lui Gherghina - Vodă Vlad "Călugărul" - să coboare de la Mănăstirea Dionisiu de pe Muntele Athos / Macedonia şi să preia Episcopia Salonicului pentru 3 ani, apoi Patriarhia din Istanbul / Ţarigrad pentru 2 ani). Despre cei care au aranjat organizarea ortodoxă a Ţării Româneşti e de ştiut că marele pârcălab Gherghina (adică guvernatorul Ţării Româneşti) şi sora sa Rada - mama lui Vodă Radu "cel Mare" - au fost strănepoţii Sfântului Nicodim Gârca / Nicolae Gherga; ei l-au avut ca tată pe Gherghiţă din Gherghiţa, fiul lui Gorga din Ghergani (ambii importanţi dregători ai Domnitorului Mircea "cel Bătrân"): aceia - împreună cu Vodă Mircea "cel Bătrân" / nepot al lui Nicodim Gârca - au organizat la sfârşitul anului 1406 cu multă plângere funeraliile celui care a fost Nicolae Gherga = Sf. Nicodim Gârca (intitulat de Domnitor "rugătorul domniei", Vodă obişnuind să fie însoţit de Nicodim pe unde avea treburi importante). După stingerea vârstnicului Nicodim Gârca, Vodă Mircea "cel Bătrân" a fost sprijinit puternic în continuare pentru acţiuni - în timpul celor 11 ani de domnie ce i-a mai avut - de talentul dregătorilor Gherga

(tată şi fiu), împreună cu familiile şi anturajele / echipele acelora; în plus, e de remarcat că Domnitorul Ştefan 1374-1427 al Sârbilor, ca şi tatăl lui - Ţarul Lazăr - a făcut serioase danii în sate şi mori Mănăstirii Tismana, încă pe când trăia ctitorul Nicodim iar pe drumul de întoarcere acasă din Tracia de la Constantinopol, după bătălia din 15 VI 1410 de la Kosmedion (cartier al capitalei bizantine ce îşi trăgea denumirea cumulată de la Mănăstirea "Sf. Cosma şi Damian"), a fost bine ospeţit în Ţara Românească de Gherga şi de Vodă Mircea "cel Bătrân": erau rude. În anul 2005, istoricul Ljubivoje Cerovic în "Sârbii din România" a scris: "Nikodim Grcic s-a născut în Kosovo. Despre el izvoarele spun că a fost 'un om de onoare şi simţitor, straşnic la carte, şi mai straşnic în înţelepciune, în vorbă şi răspunsuri'. Pentru construirea mănăstirilor de la Vodiţa şi Tismana a beneficiat de însemnate resurse financiare date de cneazul Lazăr, ceea ce se confirmă şi prin hrisoave de danie; hrisoavele au fost întărite, după moartea cneazului Lazăr, de către fiul său, pe atunci cneaz, Ştefan Lazarevici. Pentru întreţinerea mănăstirilor, cneazul Lazăr a donat câteva sate care - până în anul 1378 - erau în proprietatea lui Radici Rastislalici, stăpân pe Branicevo. Nicodim Grcic / Gîrcici a reuşit să-l determine pe regele Sigismund să-i acorde dreptul de patronat bisericesc şi în obştile bisericeşti ortodoxe ce erau subordate puterii sale politice; după cele obţinute de Sava Nemania / Nemanici, acelea au fost primele privilegii obţinute de la regele maghiarilor". Se ştie că după ce Regele Andrei II al Maghiarilor a izgonit Cavalerii Teutoni în anul 1225 din Ţinutul Bârsei, Sf. Sava i-a obţinut permisiunea ca pe partea Bănăţeană a Dunării să ridice 2 Mănăstiri: la Baziaş - aparţinând de Mănăstirea Pescium / Pec 42,40 lat. N, 20,18 long. E din Kosovo - şi pe Pârâul de Aur, la Zlatiţa, ambele în comuna Socol 44,51 lat. N, 21,28 long. E / acum judeţul Caraş-Severin; se poate observa că numele Sava nu e Sârbesc, căci de exemplu înaintea existenței Sârbilor a fost Sfântul Sava Gotul născut în 334 (înecat în Râul Buzău), Sfântul Cuvios Sava "cel Sfințit" născut în anul 439 lângă Cezareea Capadochiei - mort în Lavra "Mar Sava", Mănăstire bizantină ctitorită de el lângă Ierusalim - hidronimul Sava al Râului ce curge din Slovenia în Serbia, ș.a.m.d. În secolul XIII, Sf. Sava al Sârbilor - după ce s-a întors de la pelerinajul avut în anul 1234 la Mănăstirea "Sf. Ecaterina" din Sinai și în anul 1235 la Mănăstirea "Mar Sava" a Sf. Cuvios Sava "cel Sfințit" din Iudeea / de lângă Ierusalim - a murit în anul 1236 la curtea din Qirqin = Veliko Târnovo / Bulgaria a Împăratului Vlah Ioan Asan II al Imperiului Româno-Bulgar (acela era socrul nepotului său Ștefan Vladislav / Regele Serbiei, ginere care după mari rugăminți la socrul-Împărat a reușit în anul 1237 preluarea sicriului unchiului Sava și l-a înhumat la granița actuală a Serbiei cu MunteNegru): adevăratul nume al Sfântului Sava al Sârbilor a fost "Rasti-Slav" / Sârbizat Rastko, născut în anul 1175 la Târgoviște, fosta capitală a Vlahiei Vechi (localitate Sârbizată ca Stari Ras, în fostul Principat Rascia / Rașca, ce a ajuns sub cârmuirea înruditului Țar Armân Lazăr al Sf. Nicodim). Pe de altă parte, e de știut că la năvala Mongolo-Tătară din anul 1241, Banul de Cucevo și Branicevo era Greborius / Gregorius.

În anul 2007, doctorul în filozofia istoriei Neagu Giuvara (literar Djuvara) nota că în vechile documente aproape întotdeauna era scris "Voivod" / aşa cum se aude de altfel, neînţelegând de ce în ortografia Română - care e fonetică - s-a generalizat "Voievod". Sensul originar al cuvântului "Voievod" în Slavonă era căpetenie de oşti - sens păstrat de Slavi; la Români, cu vremea, a fost asociat celui de "Domn" - cel ce guvernează - sfârşind prin a fi sinonim cu acesta. Acelaşi autor a remarcat şi obsesia de continuitate a istoriografiei (deci de permanenţă, de imobilitate), ca "o viziune strâmtă şi statică; ceea ce a dat naştere Europei după Imperiul Roman a fost istoria în mişcare, adică valurile succesive pornite din adâncul Asiei - voivodatele româneşti apărând după ultimul val, cel cuman. În istoria universală a fost acelaşi fenomen: în succesiunea unei mari împărăţii, după prăbuşirea puterii şi anihilarea fostei elite conducătoare, precum şi fragmentarea ansamblului după scheme foarte variate (de pildă, după configurarea fostelor grupuri etnice sau după împărţirea zonelor de influenţă între nou-veniţi ori după imprevizibile accidente), atunci când - după veacuri - se înfiripă noi structuri statale în cadrul unui nou ciclu de civilizaţie, nicăieri noile unităţi politice menite să redea viaţă locului s-ar fi ridicat din vechea populaţie băştinaşă; aceasta, lipsită de elitele sale diriguitoare, stupefiată de cutremurul care a dărâmat fostul edificiu în care trăise - de-acum fără vlagă, parcă emasculată politic - aşteaptă ca noua ordine politică să-i fie adusă sau impusă de un grup din exterior". Mulţi eruditi au observat că legenda despre un cuceritor sosit din alte părţi învăluie începutul fiecărui popor, ceea ce corespundea unor realităţi (foarte incomode pentru propagatorii continuităţilor): de pildă, la întemeierea fiecărui stat din Europa a fost hotărâtoare intervenţia unei aristocraţii războinice ce venea din alte părţi; mai mult, există o continuitate dinastică - în sensul că fiecare grup de stăpânitori îşi are originea în alt grup cu acelaşi caracter - ce se poate stabili pretutindeni şi din cele mai vechi timpuri până în Epoca Modernă; urmând răspândirea Civilizaţiei în lume, ascendenţa stăpânitorilor apare comună prin înrudire, prezenţa Gherga fiind printre aceia, semnalată inclusiv din cele mai vechi timpuri (poate sunt elocvente stăpânirile celor din Ţinuturile Ghergarilor din răsăritul Anatoliei peste "autohtonii" Bazinului Dunării în Epoca Fierului şi Antichitate - ca Dacii din fosta Albanie Caucaziană - ori Medieval a celor din Armenia peste Vlahi, inclusiv în Albania Balcanică). Interesant este că primii Domnitori Români purtau pe căciulă deasupra frunţii un medalion simbolizând al treilea ochi (în basmele Române încă apare "Făt-Frumos cu steaua-n frunte": Arghir). Banatul Severinului a fost înfiinţat la sfârşitul secolului XII şi organizat la începutul secolului XIII; în imaginea următoare este cu albastru marele stat Românesc ce-l cuprindea,

cârmuit de Dinastia Asanilor până la năvala Mongolilor şi Tătarilor din anul 1241 - când a fost dezmembrat / capitala sa Imperială Târnovo, numită "Qirqin din Ţara Ulaghilor" / Vlahilor de cronicarul Persan Raşid Al-Din, fiind distrusă de Mongoli în anul 1242 - având influenţe puternice şi în Ardeal / de fapt, profitând şi de cruciada din anul 1204 condusă de Veneţieni, în mare parte Imperiul Român dintre Marea Neagră şi Marea Adriatică, finanţat la început de Cavalerii Templieri, suprapunându-se peste dominaţia Sciților / Bulgarilor asupra Românilor ce a fost cu jumătate de mileniu înainte (Împăratul Vlah Ioan Asan II - precedat la domnie de frumosul său unchi Caloian 1168-1207 / Kara-Ioan = "Negrul Ioan" - la început a fost însurat cu Prinţesa Ana Maria, fiica Regelui Andrei II 1177-1235 al Maghiarilor / îngropat la Igriş 46,06 lat. N, 20,47 long. E, comuna SânPetru Mare, judeţul Timiş iar după moartea ei cu frumoasa bizantină Irina Comnena):

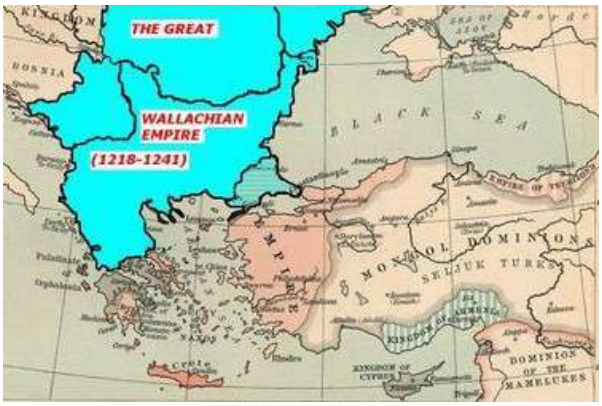

După ce arhiepiscopul Thomas Becket 1119-1170 (şeful Bisericii Anglicane) a fost exilat la Mănăstirea Pontigny 47,54 lat. N, 3,42 long. E din Burgundia / Franţa - a Ordinului Cistercian - călugări de acolo au întemeiat pe Valea Mureşului Mănăstirea Bănăţeană Igriş: ei au făcut-o la iniţiativa soţiei Regelui Bela III al Ungariei 1172-1196, anume Regina Ana din Chatillon 47,51 lat. N, 4,34 long. E - fiica Prinţesei Constanţa a Antiochiei, din neamul ei Chatillon fiind papa Urban II al primei cruciade - cumnata Împăratului bizantin Manuel Comnenul 1143-1180 (sora ei Maria era nevasta aceluia). Fiul Cavalerului Tescelin de Chatillon / Burgundia 1070-1117, după ce a intrat în Ordinul Cistercian - înfiinţat ca strict religios de catolici, membrii săi purtând robe albe tipice - şi s-a călugărit, a devenit Sf. Bernard 1090-1153: el a făcut în anul 1128 la Conciliul din Troyes ca să fie în mod oficial recunoscut Ordinul Templierilor (organizaţie religios-militară al cărei inspirator a fost); aşadar, legăturile Românilor cu reţelele internaţionale Cisterciană şi Templieră au apărut curând după întemeierile acelor Ordine - prin intermediul călugărilor Bănăţeni - fiind într-adevăr de prim rang. În secolul XIII, papa Inocenţiu IV a afirmat că: "de un secol și jumătate Valahii din Dacia traduseră pe nesimțite, în limba lor, liturghia" (aşadar rezultând că Românii după schismă - până la sfârşitul secolului XI - aveau tradusă Biblia pentru uzul ortodox). La relativ mică distanţă de Mănăstirea Benedictină cu hramul "Sf. Maria" din Cenad pe Valea Mureşului - tot în actualul judeţ Timiş - a apărut Mănăstirea Bănăţeană "Ig-riş" / "Eg-res" (întemeiată în anul 1179 de Ordinul Cistercian din Burgundia - desprins deja de 8 decenii dintre Benedictini - în mijlocul populaţiei Româneşti ortodoxe Bănățene), care apoi a avut în tutelă Mănăstirea Cârţa de pe Valea Oltului din judeţul Sibiu, inclusiv prin "frăţia" Latină / deopotrivă prin creştinism şi limbă Românică, existentă din anul 1202 în stil Gotic, adică Ghetic / Getic, în centrul administrativ, politic şi religios al Ţinutului Făgăraşului / alt loc majoritar Român ortodox, aflat în actualul mijloc al României, mereu un teritoriu de puternică viaţă Românească, notat la anul 1222 ca "Terra Blachorum", adică al Vlahilor, unde în anul 1224 era consemnată şi existenţa unui mare codru al Românilor şi Pecenegilor, uriaşa pădure luându-şi denumirea de la acea localitate: Cârţa Română (Cherţişoara, acum Cârţişoara 45,43 lat. N, 24,34 long. E / judeţul Sibiu), misionarismul religios nepracticându-se în locuri pustii, ci în zonele intens populate, în acest caz fiind un puternic bloc etnic Românesc; numele se presupune că ar fi derivat din ceea ce Slavon însemna loc defrişat Krc / Kurco, în decursul secolului XIII fiind în diferite variante ortografice: Kerch la 1223, Kerz la 1225, Querc la 1226, Kyrch la 1264, etc. (în opinia istoricului Ioan Şchiopul din anul 1945 - în cercetarea sa despre "Ţările Româneşti înainte de secolul XIV" - "numele nu poate fi explicat din limba românească dar nici din cea ungurească; unii filologi cred că la originea numelui este un radical slav, pe care însă nu l-au găsit încă").

Ruinele "Porţii Cerului" din Banat: Igriş

Istoricul Maghiar Pal Engel 1938-2001 a scris: "Valahii - adică românii - au fost întâlniți (de unguri) în jurul anului 1200, respectiv în primele diplome (ale ungurilor) referitoare la Transilvania. Pe atunci ei trăiau în partea cea mai sudică a Transilvaniei, pe versanții Carpaților - unde era 'Terra Blacorum' = 'Pământul Vlahilor', învecinându-se la vest cu sașii sibieni și la est cu cavalerii teutoni; acea regiune - Făgărașul de mai târziu - nu s-a topit între nemți și nu a devenit nici comitat. Românii trebuie să fi trăit în număr mare și în comitatul Hunedoara, unde au fost găsiți și în jurul anului 1250 iar poate - tot așa - în munții de la sud de Caransebeș". Mănăstirea Cârţa din Ţinutul Făgăraşului a fost cea mai Estică a Ordinului Cistercian iar prin ea banii Ordinului Templier - întemeietorul sistemului bancar mondial - au circulat timp de peste un secol (Templierii au fost interzişi de papă în anul 1307, ca urmare a cererii Regelui Francez de atunci, strănepotul Reginei Ana şi al Regelui Bela III al Ungariei; se poate observa că înaintea ridicării din zid a Mănăstirii Cârţa - cu 17 ani, pe când aceea era din lemn - din Ţinutul Făgăraşului Cavalerul Veneţian Grigore împreună cu Bănăţeanul / Gugulanul Negru-Vodă i-au sprijinit decisiv pe fraţii Asan din Balcani să întemeieze Imperiul Româno-Bulgar). În apus, Mănăstirea Bănăţeană Igriş avea în subordine în centrul Panoniei Mănăstirea Vertes-Keresztur 47,26 lat. N, 18,16 long. E - prin călugării căreia se ţineau legăturile cu restul reţelei Cisterciene din Vestul Europei - iar din anul 1214 avea în subordine o filie şi în Zam 46 lat. N, 22,27 long. E / judeţul Hunedoara (pe malul Râului Mureş); după martiriul din anul 1046 al Sf. Gherard al Cenadului de pe Valea Mureşului, în secolul următor - începând cu anul 1179 - prin intermediul familiei sale Veneţiene trebuie ca influenţa călugărilor Cistercieni să se fi extins spre răsărit, la Igriş, Zam şi Cârţa (acolo deja

după 6 ani - în anul 1185 - au co-existat Cavalerul Veneţian Grigore şi Cărăşanul Negru-Vodă): în Cârţa / Ţinutul Făgăraşului, cel atestat drept Grigore - ca "Veneţian" - provenea din familia Veneţianului Gherard de la Cenad (din secolul anterior) iar ca trezorier / vistier era funcţia ce o îndeplinea în postura de Cavaler Ioanit, ca atare cârmuitorul Negru-Vodă şi impunând urmaşilor săi dinaşti titulatura semnificativă "Io, Vodă".

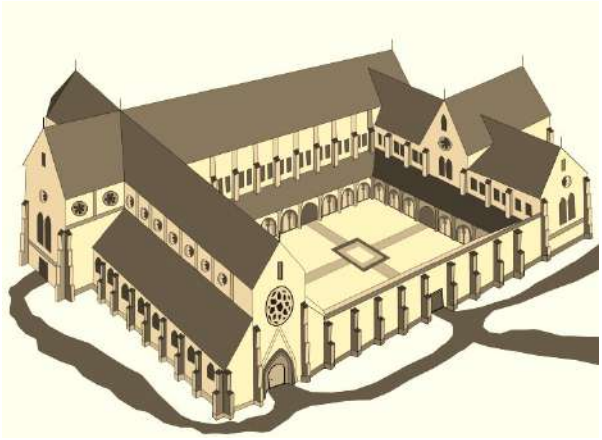

Mănăstirea Cârţa

Toate cele 3 Ordine Cavalereşti (religioaso-militare) înregistrate de catolici oficial în secolul XII au operat în Ţinutul Făgăraşului: Cavalerii Ioaniţi mai ales prin intermediul Românilor Bănăţeni - dinaşti Gugulani / Basarabi împreună cu dinaştii Veneţieni Gherard / Grigore - Cavalerii Templieri îndeosebi prin intermediul Ungurilor / Arpazilor şi Cavalerii Teutoni în general prin intermediul Germanilor / Saşilor. Cronicarul bizantin Nicetas Choniates a scris că după răzvrătirea din anul 1185 Vlahii Asăneşti căutând sprijin contra Imperiului Bizantin au trecut Dunărea: ei nu şi-au petrecut vacanţa în staţiunile de iarnă din Ţinuturile Amlaşului şi Făgăraşului, ci au obţinut ajutor concret - în bani şi militari - de la Cavalerul Veneţian Grigore şi de la Negru-Vodă (cei care pe atunci cârmuiau din cula Cârţa domeniile Nord Carpatice, facilitând şi tranzitul monetar al cruciaţilor - între Orient şi Occident - operațiunile financiare fiind îndeosebi prin intermediul Templierilor / acei Cavaleri având în Veneția o importantă bază, acolo și ținându-se în anul 1312 conciliul papal care a decis desființarea Ordinului Templier). În Banat, la Mănăstirea Igriș zisă "Poarta Cerului" - ctitoria Regelui Bela III al Ungariei și a soției sale Burgunde Ana, adăpostind și prima bibliotecă propriu-zisă de pe teritoriul României - au fost îngropați fiul lor, Regele Andrei II al Ungariei 1205-1235 împreună cu soția (sora lui - Prințesa Margareta - a avut ca domeniu de zestre, conform istoricului Român Aloisiu Tăutu în anul 1964, "părțile Sirmiului, Belgradului, Branicevo iar la nordul Dunării Banatul Timișoarei cu prelungirile până la Oravița, Hunedoara / Ținutul Hațegului și Severin, nu numai Cumania Olteniei", ea fiind măritată cu Împăratul bizantin Isac Anghelos care a murit în 1204 / anul când capitala Constantinopol din Tracia a fost ocupată de Cavalerii cruciați). Este de știut că Analele Mănăstirii Cisterciane din Ryd 54,49 lat. N, 9,32 long. E - întemeiată în anul 1210, pe țărmul Baltic la granița Germaniei cu Regatul Danemarcei, parte a rețelei Cisterciene folosită de Cavalerii Templieri, care avea Mănăstirea Cârța din centrul spațiului Românesc ca avanpostul răsăritean - cu încheierea cronicii în anul 1288 a notat "Dania que nunc Dacia" adică "Dania care se numește Dacia"; de fapt, catolicii "Predicatori" = "Dominicani", apăruți în anul 1216, știau cu genericul Dac toată Europa Nordică, din Karelia până în Groenlanda inclusiv iar la fel - ca Dacia - considerând Nordul Europei și Ordinul Franciscan, începând cu anul 1239 (așa cum a documentat în anul 2012 și Johnny Jakobsen de la "Centrul pentru Studiul Ordinului Dominican din Dacia", cercetător la Universitatea din Copenhaga / capitala Daneză, după materialul "Dacia" din anul 1957 al Danezului Jarl Gallen). Mănăstirea Bănăţeană Igriş a fost distrusă de invazia Mongolo-Tătară din 1241-1242 (călugării însă au fost cruţaţi); refăcută şi întărită a devenit aşa puternică încât Regele Laslău / Ladislau Cumanul - care a murit în anul 1290 - îşi ţinea tezaurul şi coroana la păstrare când acolo, când la Cenad, pe partea stângă a Râului Mureş (el a fost ucis de 3 mercenari Cumani şi înhumat la Cenad, în sarcofagul Sfântului Gherard care avea o particularitate ce-l deosebea de alte sarcofage: avea dimensiunile mult mai mari decât cele obişnuite). Aşa cum a studiat doctorandul Claudiu Călin din Timișoara în anul 2013 "Franciscanii și-au făcut apariția în secolul XIII la Cenad unde au preluat mănăstirea părăsită de benedictini, preluând în grijă și mormântul Sf. Gherard" (Ordinul Franciscanilor s-a format ca ecou bogomilo-catolic la 1209, în Assisi 43,04 lat. N, 12,37 long. E / regiunea Umbria, Peninsula Apenină, întemeietorul fiind vestit deoarece a reușit să îmblânzească faimosul lup din vecina Gubbio). După arestarea din anul 1307 a conducătorului Templierilor, cu banii confiscaţi de la acei întreprinzători catolici a fost ridicat castelul Regelui Ungariei în Timişoara (lucrarea a durat 7 ani); începând din secolul următor, deoarece Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara a mărit şi a întărit construcţia Regală, el cârmuind Transilvania şi Ungaria de acolo iar nu din Hunedoara unde îşi avea castelul părintesc - clădirea a rămas ştiută drept castelul Huniade (azi găzduieşte "Muzeul Banatului", în centrul Timişoarei). Pentru ca să nu mai fie atacată de otomani, Regele Matiaş Corvin - fiul lui Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara - a desfiinţat Mănăstirea Cârţa din Ţinutul Făgăraşului în anul 1474.

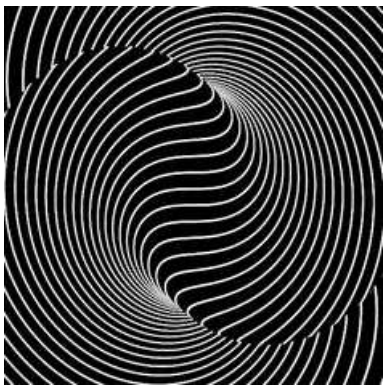

Cercetătorul Român George Teleoacă a studiat etimologic: “Se poate accepta că hidronimele de vecinătate Hârghiş-Cârţiş(oara) din bazinul Oltului reflectă etape care au condus la rădăcina Carc-Crac; concludent este faptul că alături de râul Cârţişoara există comuna Cârţa, denumire care face legătură directă cu denumirea de Cărţun aşa cum rostesc megleno-românii cuvântul Crăciun. În acelaşi bazin hidrografic există alături de râul Hârghiş şi râul Hârţa, care susţine odată în plus forma Cârţa. În bazinul alăturat al Mureşului - dar în aceeaşi zonă comună dinspre izvoare - există şi râurile Craca, Crac sau Cracului care împreună cu râurile Cricău, Curciu şi Crăciunească exemplifică modul în care sintagma teonimică arhetipală a generat în cele din urmă teonimul Crăciun. Remarcabil este faptul că şi mitologia oferă puncte de sprijin pentru lanţul acestor transformări fonetice; se constată că rădăcina mitonimică Herc, bine ilustrată de nume ca Baba Hârca sau Hercule, conduce la rădăcina Karc, care susţine formarea numelui de Crăciun. Păstrând mereu semnificaţia originară a sintagmei teonimice arhetipale, prin lanţul fonetic Volk→Vârc→Hârc→Kărc, Crăc, limba română a mai creat şi expresivul concept de Moş Crăciun cu sensul de Crăciun ‘întemeietorul de moştenire’. Ca termeni extremi ai lanţului etimologic Vâlc-Vârc-Herc-Karc, Crac există în latină cuvintele viscum - vâsc şi cracca - boabe de vâsc, tandem semantic care nu putea sa apară întâmplător. Aceeaşi imagine tainică transpare şi din unele denumiri pentru Moş Crăciun; dintre ele atrag atenţia cele de ‘Baba Chaghaloo’ din Afganistan, ‘Gaghant Baba’ din Armenia, ş.a., care împreună cu numele românesc de ‘călindău’ şi cu cele celtice de ‘chalendal’, ‘chalendaou’, etc. atribuite buşteanului care se aprinde în noaptea de sărbătoare, alcătuiesc un grup de cuvinte a căror formă provine tot de la sintagma teonimică arhetipală: prin coroborarea obiceiurilor şi elementelor de vocabular caracteristice sărbătoririi Crăciunului cu caracterul special al hidronimelor din Transilvania, se deduce că arhaicul cuvânt românesc Crăciun - cu varianta sa Cărţun - îşi are originea în sintagma teonimică arhetipală”.

Badea Cârţan

(Totodată, se poate reţine şi semnificaţia “cotiturii timpului” pentru Crăciun, marcând la Români solstiţiul de iarnă iar la Bulgari şi solstiţiul de vară, proto Indo-Europeanul “krăw” - ca o posibilă înrudire - însemnând “a înălţa”). Cert este că în acel timp Medieval Gherga lucra cu familia cârmuitoare din Caraş a Ţinutului Făgăraşului - avându-şi baza acolo, după cum a relevat şi tezaurul de argint găsit la Cârţa, datând de atunci - iar prezenţa Gherga a fost ulterior atestată în Sibiu din Evul Mediu până în Epoca Modernă (din Cârţa a fost Gheorghe - zis “Badea” - Cârţan 1849-1911, ţăran cioban care a îndrăgit mult cartea şi a drumeţit pe jos până la Roma, luptător pentru unirea Românilor, respectiv Ana Munteanu care a născut-o pe marea cântăreaţă Maria Tănase 1913-1963 / soţul aceleia fiind florarul Ion Coandă Tănase din Bazinul Jiului). Acelaşi cercetător Român George Teleoacă - de la “Asociaţia Română de Studii Semiotice” - a scris despre “Argumente toponimice din Dacia privind originea valahică a graiului uman articulat” în anul 2014: “Încă prea puţin valorificată, dar prezentă în istorie pe parcursul mai multor milenii, echivalenţa etnonimelor Vlac-Dac a fost afirmată până târziu în scrierile bizantine ‘Suidas’, ale lui Constantin Porfirogenetul (secolul X), ale lui Kekaumenos (secolul XI), ca şi în ‘Analele Boemice’ ale Papei Pius II (secolul XV). În numele acestei echivalenţe toponimele Daciei sunt valahice iar ca repere fundamentale care conduc la originea graiului uman articulat, ele conferă acestei origini denumirea de origine valahică a graiului uman articulat (chiar graiul uman articulat are la origine cuvântul ‘avlake’, aşa încât şi din acest motiv originea sa trebuie denumită tot valahică). Chiar înainte de a pătrunde în Ardeal - inima Daciei - acolo unde mai multe oiconime de formă Daia reprezintă corespondentul toponimic al lupului frygian numit daoi, voi menţiona în mod deosebit comunicarea susţinută de academicianul Vladimir Georgiev în anul 1966, care a arătat că marii afluenţi ai Dunării poartă denumiri care au câte un înţeles bine definit prin raportarea lor la rădăcinile indo-europene; de aici şi concluzia domniei sale că teritoriile udate de aceste râuri au făcut parte din cea mai veche vatră a elitei care a creat limbile indo-europene. În bun acord cu descoperirea academicianului - de la care emană o concluzie fără echivoc - am remarcat în bazinul ardelean al Oltului că denumirile râurilor învecinate Valchid, Calva, Albac şi Coveş decurg succesiv de la cuvântul primordial ‘avlake’ cu înţelesul său de râu în graiul aromânilor. Corespunzător aceluiaşi arhetip ‘avlake’ devenit ‘vlac’, atestat şi în forma ‘avrag’, mai curg în aceeaşi zonă râul Avrig cu afluentul său Givra / Jivra ca dovadă că pornind de la arhetip hidronimele se deduc succesiv, unele din altele prin anagramare, prin modificarea unor foneme, sau prin adaosul de sufixe etc. Ca dovadă că succesiunea hidronimică, deja invocată, exemplifică o legitate a gramaticii universale, menţionăm că pe lângă hidronimul Calva în ţară se mai întâlnesc alte 3 râuri cu numele de Colbu, nume care la prima vedere pare absurd pentru o apă curgătoare. Dar numai la prima vedere, fiindcă numele râurilor numai rareori au fost atribuite, aşa după cum sunt denumite străzile, de exemplu, în memoria cuiva sau a ceva, procedee care urmează de asemenea o logică a grupării (compozitori, scriitori, eroi, plante etc). Râurile cel mai adesea au fost denumite prin derivare fonetică pornind de la o primă denumire de râu căruia adeseori i s-a spus simplu ‘gârla’. Acesta este şi motivul pentru care, tot în bazinul Oltului există hidronimul ‘Gârla Mare’, iar prin raportare la ea ‘Gârlăţelul’, de la care prin pierderea consoanei ‘r’ s-a format hidronimul Galaţul pentru un alt

pârâu care curge în acelaşi bazin hidrografic. În mod similar există în bazinul Mureşului ‘Gălăoaia Mare’, în loc de ‘Gârloaia Mare’ şi pe lângă ea pârâiele denumite Gălăoaia, Gălăoaia Mică şi Gălăuţaş. Urmând raţiuni similare alte denumiri de ape curgătoare s-au format pornind de la cuvântul ‘avlake’ care înseamnă tot ‘gârlă’ în arhaicul grai aromân. Dacă ar fi să numerotăm cu 1, 2 şi 3 consoanele v, l şi c ale primei denumiri avlake, atunci în denumirile ulterioare ordinea consoanelor ar fi permutate astfel: Avlake - 123, Kalva - 321, Alvak - 213 (respectiv Albac adică 21′3 unde v→b), Koveş - 31 + eş, Avrig - 12′3′, unde l→r şi k→g, Givra - 3′12′. În zonă se mai află, însă, şi localităţile Bărcuţ, Bârghiş, Agârbiş, Richiş, Retiş dar şi Ighiş, etc., care conform notaţiei propuse se reprezintă asfel: Bărcuţ - 1′2′3 + uţ, Bârghiş - 1′2′3′ + hiş, Agârbici - 3′2′1′ + ici, Recea - 2′3, Richiş - 2′3 + hiş, Retiş - 2′3″ + iş, unde grupul de litere chi→ti (palatalizare), Ighiş - 3′ + hiş. De unde rezultă că pentru a obţine o nouă denumire, adică un nou cuvânt, s-a recurs la permutarea consoanelor, dar şi la transformarea lor după bine cunoscutele reguli de transformare fonetică ca într-un joc de imaginaţie, chiar mai simplu decât cuvintele încrucişate. Acesta este modul - acesta este singurul mod - în care s-au format principalele cuvinte, adică din unul în altul, într-o succesiune care a urmărit pas de pas nevoile de comunicare ivite în viaţa de zi cu zi. Cuvântul care deja preexista reprezenta genul proxim, de la care pornind se obţinea prin metaforizare cuvântul cel nou, a cărui diferenţă specifică se exprima cu ajutorul unei noi forme obţinută prin utilizarea unuia din procedeele de mai sus. Treptat aceste procedee s-au diversificat tot mai mult. Aşa au luat naştere cuvintele, aşa au luat naştere şi cuvintele grupurilor care roiau din vatra primordială (ulterior şi din vetrele secundare ş.a.m.d.) fiecare grup gândind în mod specific atât metafora de trecere de la cuvântul gen proxim la cuvântul cel nou, cât şi forma de individualizare a noului cuvânt. Ca urmare a faptului că şi alegerea cuvântului gen proxim putea fi diferită au apărut sinonimele. Prin asemenea evoluţii proprii diferitelor grupuri umane au apărut dialectele care cu timpul au devenit limbi de sine stătătoare. Acestea sunt principiile cele mai generale care fundamentează gramatica universală a limbilor, căutată de peste 2500 de ani de toţi marii savanţi ai lumii. Faptul că a fost dedusă pe un număr minim de cazuri nu trebuie să surprindă din moment ce denumirea Calva-Colbu paradoxală pentru o apă curgătoare a evidenţiat în mod decisiv ideea că forma noului cuvânt s-a obţinut, în mod predilect, prin modificarea formei cuvântului preexistent ‘avlake’ care înseamnă apă curgătoare. Şi Kalva-Kolbu ca hidronim înseamnă tot apă curgătoare, dar apa unui alt curs care a şi primit acest nume, în mod cu totul independent de substantivul comun ‘colb’, care în limba română înseamnă pulbere. În alt timp, în alt loc, şi un cu totul alt grup de observatori a constatat că pământul foarte bine mărunţit de roţile carelor pe drumurile de ţară dobândeşte caracteristica unui fluid care poate fi turnat ca apa râului, dar care nu este apă ci pulbere uscată, adică ar fi ca apa dar este cu totul opus apei prin celelalte proprietăţi şi atunci ca gen proxim s-a asemănat cu apa curgătoare dar NU i s-a spus ‘avlake’, ci s-a adoptat forma inversă ‘kalva’ respectiv ‘colb’ din moment ce prin celelalte proprietăţi colbul este inversul apei. Omonimele, a căror formare şi existenţă nu au fost încă explicate, sunt încă o dovadă că în Ere diferite şi în locuri diferite uneia şi aceleiaşi noi forme provenite de la un cuvânt polisemantic cu valoare de gen proxim i-au fost atribuite înţelesuri diferite. Acesta este şi motivul, încă necunoscut academicianului Georgiev, pentru care macrohidronimele din bazinul Dunării sunt omonime ale unor cuvinte de uz comun din fondul principal indo-european având, însă, aceeaşi proiecţie în setul de rădăcini indo-europene care au în vedere numai forma, dar nu şi înţelesul. Denumirile marilor râuri din bazinul Dunării se aseamănă doar formal cu anumite cuvinte de uz comun, tot aşa după cum denumirea râurilor Colbu se aseamănă doar formal cu substantivul de uz comun colb, având acest înţeles de pulbere, de această dată chiar paradoxal pentru o apă curgătoare. Revenind la hidro-toponimia din Ardeal, vom arăta că pe lângă localitatea Bârghiş se află localităţile Berghin, Merghin şi apoi Reghin, care toate valorifică, succesiv, arhetipul primordial ‘avlake’. Ca dovadă că Ardealul este vatra originară a acestei înţelepciuni adamice de a crea toponime începând cu arhetipul, adică începând cu începutul începuturilor, voi arăta că aici densitatea acestor ansambluri toponimice de vecinătate este cea mai mare. Aşa de exemplu, numai puţin mai spre est de localităţile Avrig cu replica sa Bârghiş, adică în secuime, se află localitatea omonimă Vârghiş de la care rezultă oiconimele Arcuş, Racoşul - de Sus şi de Jos - dar şi un alt Reci. De la Racoş derivă, prin pierderea (afereza) lui ‘R’, denumirea localităţii Acoş de Niraj cu omonimele Acâş pentru o localitate din judeţul Satu-Mare şi Acăş pentru o localitate din judeţul Bacău. Mai multe localităţi cu denumirea de Racova şi altele denumite Racoviţă cu structura de consoane 2′31 se află tot în Ardeal. Corespunzător hidronimului Coveş din grupul de hidronime Avrig-Bârghiş prezentat, în judeţul Covasna se află unul din cele două râuri Covasna ale ţării. Plasată tot în secuime, remarcabila serie, alcătuită din denumirile râurilor învecinate ca afluenţi ai Oltului, Vârghiş-Hârghiş-Cârţiş(oara)-Creaţa-Craca-Cracu-Crăciun demonstrează că fonemul (litera) V→H→C, dar şi că arhetipul primordial ‘avlake’ poate genera cuvintele cracă, crac, dar mai ales cuvântul Crăciun. Prin analogie cu acest lanţ etimologic, bine ilustrat din punct de vedere hidronimic, se explică felul în care Valah-Valah, numele arhetipal al Marelui Dumnezeu, nume încriptat în tetragrama sacră YHWH, a devenit pentru români Crăciun, dar zis şi Moşul, tocmai pentru a pune în evidenţă calitatea Sa de ziditor al cerului şi al pământului, pe care ni le-a dat nouă spre moştenire cu toate bunătăţile lui. Colindele noastre precreştine oferă o amplă susţinere mitică echivalenţei lingvistice dintre sintagma teonimică arhetipală Valac-Valac şi Moş Crăciun. Aşadar sensul primar al cuvântului moş, din substratul româno-albanez prelatin, nu a fost cel de om în vârstă, ci a fost cel de întemeietor de moştenire; evident, el are şi conotaţia de bătrân fiindcă este înainte mergător”.

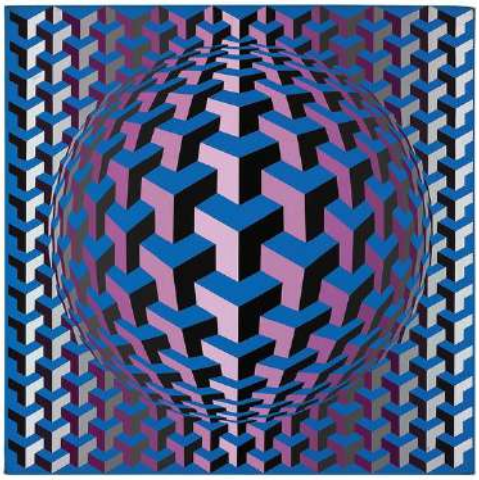

"Iată şi un alt exemplu care ilustrează că gramatica universală a limbilor a fost încredinţată memoriei milenare mai ales prin sistemul denumirilor geografice de vecinătate din Ardeal şi din zona sa înconjurătoare. În munţii Retezat, cu deschiderea spre Sarmizegetusa, Haţeg, Tărtăria, grupul de strictă vecinătate al localităţilor Vulcan, Lupeni, Uricani împreună cu vârful Peleaga (a se citi vârful pelasgilor) îşi regăseşte o primă replică tot în ţinutul secuilor. Aici în aval de localitatea Vlăhiţa, atestată documentar din anul 1301 se găseşte astăzi localitatea Ulcani, numită Vulke la anul 1550, de la care au derivat numele localităţilor învecinate Bulgăreni, Beclean, Lupeni şi apoi Păuleni. O a doua replică a grupului de strictă vecinătate Vulcan, Lupeni, Uricani se întâlneşte la trecerea munţilor, în zona Ploeşti, unde întâlnim localităţile învecinate Vâlcăneşti, Bălceşti, Lipăneşti, Păuleşti şi chiar Ploeşti, a căror apropiere geografică este o dovadă suficientă că toate toponimele acestea provin de la cuvântul Vâlcăneşti, adică de la arhetipul 'avlake' respectiv 'vlac'. Rezultă de aici, chiar şi fără alte exemple, caracterul special al cuvântului 'avlake', care în dialectul aromân înseamnă apă curgătoare, gârlă. Şi cuvântul 'avlake' este cuvânt special tocmai fiindcă desemnează apa curgătoare. Malurile râurilor au reprezentat până nu demult singurele locuri care au putut susţine existenţa comunităţilor umane în cadrul cărora trebuia să apară comunicarea prin grai articulat. Acest considerent de ordin antropologic a şi fost primul considerent care m-a ajutat să descopăr rolul fascinant al râului în dezvoltarea gândirii şi vorbirii umane. Spre norocul meu şi al acestei descoperiri, de la primele tentative am şi obţinut primele confirmări care au evidenţiat importanţa râului în guvernarea proceselor psiho-mentale privind originea graiului uman articulat. Multă vreme, însă, am bătut pasul pe loc până când primului arhetip 'ji' cu înţelesul de apă curgătoare i-am mai putut asocia cuvintele arhetipale jilav, vilaj şi istru, toate trei tot cu înţelesul de apă curgătoare. Din nefericire, cuvântul 'ji', cuvântul marelui start în epopeea devenirii umane prin vorbirea articulată, cuvânt care se află inclusiv la originea graiurilor sinice, lipseşte din dicţionarul limbii române, deşi am constatat că localnicii din zona Filiaşi îl folosesc şi astăzi cu înţelesul de apă curgătoare. Numai în virtutea acestui înţeles, importantul râu care trece prin Petroşani, Filiaşi, Craiova poartă numele de Jiu. Spre deosebire de cuvântul 'ji', care este prima mare substantivizare pentru onomatopeea râului, cuvântul 'avlake' este consemnat în impunătorul dicţionar a lui Tache Papahagi şi ilustrat prin propoziţia în dialect aromân: 'Prit hoară cură una avlake'. Cunoscut şi prin variantele sale 'avlakiu' cu înţelesul de râuleţ şi de brazdă, dar şi prin cea de 'avrag' care are numai înţelesul de brazdă, cuvântul 'avlake' se dovedeşte a fi principala matrice a graiurilor umane aşa cum a fost ea definită de postulatul lui Ernst Cassirer, dar şi temeiul sistemului de cunoştinţe organizate într-un model al lumii, sistem preconizat ulterior de Noam Chomsky. Mai apropiat de modul nostru de a gândi, Chomsky realizează, prin utilizarea calculatoarelor electronice, o imagine de ansamblu a fenomenului lingvistic şi sesizează că limbajul natural nu depinde numai de lexic şi gramatică ci şi de o bază de cunoştinţe organizate într-un model al lumii. Or, râul a fost indicat ca model al lumii încă din antichitate de Heraclit din Efes şi cu toate acestea râul nu a putut fi recunoscut ca modelul care a guvernat programarea procesorului mintal al vorbirii fiindcă apelativele primordiale pentru râu nu le căutase nimeni acolo unde ele erau de fapt, adică în substratul profund al limbii române, greşit considerată neo-latină. Uşurinţa cu care fusese considerată neo-latină ignorase nu numai cuvintele de substrat, dar mai ales faptul că arheologia conferise, deja, teritoriului dacic o poziţie centrală în vatra originară a băştinaşilor Europei, acolo unde era şi firesc să apară graiul uman. Ca model al lumii imaginat de Chomsky, râul, numit 'avlake', a oferit gândirii lingvistice atât numele său ca matrice metaforizabilă, cât şi principalele direcţii de metaforizare, deoarece ideea de râu are cel puţin zece înţelesuri. Considerând râul gen proxim, diferenţa specifică a fiecărui nou concept s-a definit prin metaforizare şi a fost individualizat prin câte un cuvânt a cărui formă reflectă vizibil, mai ales prin structura consoanelor sale, legătura sa cu forma 'avlake'. După modelul de gândire prin care s-au putut explica înţelesul şi forma conceptului de colb pornind de la 'avlake', iată în continuare alte exemple care arată că fiecare din cele minimum zece înţelesuri ale conceptului de râu denumit 'avlake' a susţinut prin metaforizare formarea a noi cuvinte. Astfel pentru:

- Înţelesul de apă, sau în legătură cu apa, în sanscrită: balaha - apă; baluka - nisip; balaka - cocor; balahaka - nor; kulabu - teren în lungul unui mal; valaki - vână; vaha - curs de apă, râu (în acest caz se constată eliminarea consoanei 'l'); vasu - apă, baltă, băltoacă (litera 'h' a fost înlocuită cu litera 's'); var - apă; varsa - ploaie; sarva - curgere, fântână; val - val de mare; în aromână: buclă - doniţă, găleată; ploscă - mic recipient cu dop pentru băuturi; în latină, lacus - lac (cuvânt format prin pierderea consoanei 'v'); în albaneză, bllacë - băltoacă; baltë - noroi; vallkua - mai pentru bătut rufele la râu / plasă pentru prins anghilele; vërshim - revărsare, inundaţie; vir - pârâiaş, şuviţă, fir de apă, fir (aceasta este şi originea cuvântului fir); vlagë - umiditate, umezeală, sevă; vlug - umezeală, sevă a pământului; vrug - mană; vurg - depresiune mlăştinoasă, zaţ negru de măsline; vesë - rouă; în germană: Wolke - nor; etc.
- Înţelesul de răcoare, în aromână: vrăhnos - răguşit; în română: frig - cuvânt asemănător cu Avrig, în care v→f, l→r, c→g
- Înţelesul de zgomot / rostire, în aromână: sălăvate - găligie mare; lavă - zgomot, zarvă; în sanscrită: kahala - sunet în general (este ca şi românescul valh - a vorbi, a lumina, a fi minunat); valk - a vorbi; klap - a vorbi; vac - a vorbi; Vāć - glas, grai, cuvânt. Noţiune cu atribute cosmogonice în mitologia vedică. 'Rig Veda' identifică această noţiune personificată cu sufletul lumii sau, pentru aceeaşi semnificaţie, cu suflul universal. Aşadar, cu patru milenii în urmă vedicii sacralizaseră cuvântul 'avlake', în varianta sa Vāć, pentru rolul său de întemeietor al vorbirii, numit aici suflul universal (în latină: versus, us - vers; ca şi în română)
- Înţelesul de lumină / culoare, în aromână: fleacă - flacără (în acest caz v→f); galbin - galben (ca formă intermediară va fi fost calvin); în sanscrită: valh - a lumina; varce - a străluci; barga - scânteie, splendoare; vlex - a vedea; lok - a vedea; în latină: lux / cis - lumină
- Înţelesul de trecătoare, cale, acces, etc., în aromână: avrag - brazdă; gavră - gaură; în

albaneză: vragë - cărare, potecă, cicatrice; lug - jgheab, adăpătoare; birë - gaură, bortă

- Înţelesul de limită, graniţă, obstacol, în sanscrită: balahaka - munte; kula - tot ceea ce se opune ca obstacol, acoperă sau protejează; în albaneză: breg - ţărm, chei, margine; buzë - buză, margine; bokë - deal; spre deosebire de bocë - o cană mare de apă
- Înţelesul de curgere, mişcare, forţă, muncă, etc., în sanscrită: pluş - a curge; valg, vanc - a merge; se observă că l→n (regula lui Schuchardt) val, vale - a merge; vakk, vakke - a se mişca; vask, vaske - a merge / a se mişca (ca altă dovadă că limba sanscrită s-a desprins din vatra limbii române, forma nu vişca = nu mişca); vaska - mişcare, continuarea mişcării, perseverenţă; vayg, vayge - a merge, a porni la drum (ca şi verbul românesc a da brânci); bayg - mişcare, mers, curs de apă, val, talaz; în aromână: filcu, vlihur - liber (ca râul în curgerea sa); vlagă - putere; versu - a turna; versu - a năvăli
- Înţelesul de habitat uman, în română: vlahie - ţinut, ţară; în latină: vicus - sat / proprietate la ţară / cartier într-un oraş; în albaneză: vis - loc, ţinut, meleag, tărâm
- Înţelesul de viaţă, viu, omenire, în aromână: plasă - neam de oameni; în latină: vulgus - norod, gloată
- Înţelesul de dumnezeire: prin analogie cu râul care este etern, atoatedătător şi atotputernic, denumit ‘avlake’, Marele Dumnezeu, care şi El este etern, atoatedătăror şi atotputernic, a fost denumit prin sintagma teonimică arhetipală ‘Vilah-Vilah’ care, în domeniul religiei a generat un mare număr de teonime; între ele şi sintagma teonimică ebraică ‘Ylah-Wilah’ prin a cărei încriptare sub forma tetragramei sacre YHWH a fost salvată tradiţia religioasă dacică”

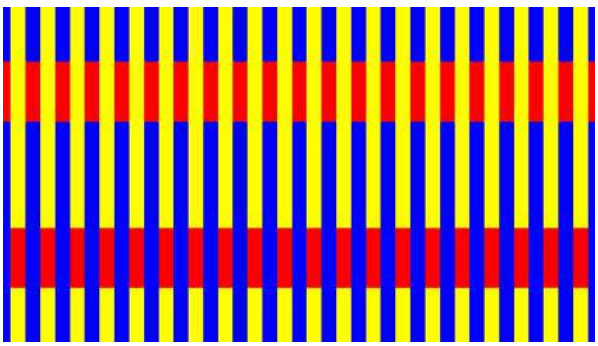

“Tot în numele autorităţii Marelui Dumnezeu, denumit prin sintagma teonimică arhetipală ‘Valac-Valac’, au fost create conceptele de autoritate sacră ‘Lege’ şi ‘Rege’ pe temeiul cărora a fost edificată întreaga civilizaţie umană. Conceptele de episcop şi cel de vlădică utilizate şi în prezent sunt foarte vechi din moment ce forma şi înţelesul lor se explică prin sintagma teonimică arhetipală. O aceeaşi provenienţă are şi verbul din limba engleză ‘to bless’: a sfinţi, a binecuvânta, a ferici. Aşadar, prin metaforizarea multiplelor sensuri ale conceptului de râu numit ‘avlake’ se confirmă în mod amplu şi direct ipoteza lui Noam Chomsky care a anticipat, pentru originea graiului uman articulat, existenţa unui sistem de cunoştinţe organizate într-un model al lumii. Abia prin descoperirea rolului de arhetip al cuvântului ‘avlake’ s-a putut dovedi că modelul căutat al lumii care a susţinut apariţia şi dezvoltarea graiului uman articulat a fost şi este modelul râului. Dar cuvintele de mai sus, structurate pe cele zece grupe, după cele zece sensuri de metaforizare ale râului, mai pot fi structurate şi numai în două grupe după criteriul profan (primele nouă grupe) şi sacru (ultima grupă). Operând cu această clasificare binară filozoful Ernest Casirrer (1874-1945), unul dintre întemeietorii semioticii, a anticipat teoretic necesara intersecţie a limbajului de uz comun cu limbajul lumii mitice în punctul originii lor comune. În eseul său ‘Mit şi limbaj’, Ernst Cassirer argumentează viguros că prin descoperirea în viitor a unei rădăcini comune celor două lumi se va ajunge la originea lor şi la raţiunea care le-a generat, respectiv la originea şi la calea edificării limbajului natural. Or, conceptul de râu, în baza exemplelor de mai sus, reflectă, în mod evident, atât legătura dintre sacru şi profan cât şi calea edificării limbajului natural pornind de la cuvântul arhetipal ‘avlake’ prin metaforizarea multiplelor sale sensuri. Iată aşadar, cum conceptul de râu numit ‘avlake’ sau ‘vlac’ poate explica originea graiului uman articulat atât din perspectiva unui postulat produs de tehnologia inteligenţei artificiale (Noam Chomsky), cât şi din perspectiva unui postulat dedus din considerente de ordin spiritual-filozofice (Ernst Cassirer). Validată prin însăşi faptul că această dezvoltare satisface simultan două anticipări de esenţă diferită, vom numi valahică originea graiului uman articulat ca expresie a faptului că se întemeiază pe arhetipul ‘avlake’ ca apelativ al râului, dar şi fiindcă valahic este teritoriul pe care a fost eternizată gramatica universală a limbilor după care a fost dezvoltat acest arhetip pentru a genera graiul uman originar. Ca mărturie peste milenii a felului în care au fost create principalele cuvinte ale omenirii, gramatica universală limbilor s-a conservat sub forma toponimelor de vecinătate mai ales în Transilvania sanctuarelor dacice, acolo unde se înregistrează cea mai mare densitate a toponimelor de vecinătate cu o evidentă înrudire lingvistică. Altfel spus, pornindu-se de la unul şi acelaşi arhetip noile cuvinte s-au format în mod autonom, pe de o parte în domeniul toponimiei şi pe de altă parte în domeniul cuvintelor de uz, dar în fiecare din cele două domenii au fost concepuţi aproape aceiaşi operatori de transformare lingvistică a cuvântului arhetipal ‘avlake’, aşa încât anumite toponime sau hidronime se aseamănă prin formă cu unele cuvinte de uz comun. Aceasta şi este principala cauză a faptelor de limbă descoperite de academicianul bulgar Vladimir Giorgiev, care a constatat că macrohidronimia din bazinul Dunării are înţeles dacă este interpretată pe baza rădăcinilor indo-europene. Fenomenul acesta numit omonimie / paronimie, are însă un caracter mai general şi este consecinţa, dar şi dovada directă a faptului că graiul uman s-a dezvoltat pe cele cinci mari direcţii ale sale - toponimie, teonimie, antroponimie, etononimie şi cuvinte de uz comun - pornind de la unul şi acelaşi cuvânt arhetipal care pentru înţelesurile specifice fiecărui domeniu în parte a furnizat forme identice sau asemănătoare. În mod similar, prin valorificarea asemănătoare a aceluiaşi arhetip în ţinuturi geografice diferite au apărut omonimele şi paronimele toponimice. Un caz de notorietate îl reprezintă hidronimele şi toponimele de forma Bistra şi Bistriţa, dar şi Nistrul, care toate derivă de la arhetipul Istru. Ţinând cont de semnificaţia sa putem considera că şi cuvântul ‘buiestru’, din substratul româno-albanez prelatin, ar putea avea o aceeaşi origine. Ideea că Bistriţele ar fi fost botezate abia începând cu secolul VI de

către slavii migratorii pare nefondată mai întâi fiindcă ei nu ar fi avut nici un motiv să schimbe numele originare atribuind o aceeaşi denumire la zeci de râuri. Deosebit de interesant este cazul omonimelor (paronimelor) interlingvistice a căror existenţă reală va trebui luată în considerare, cu atât mai mult cu cât formarea lor se explică la fel de uşor pornind tot de la arhetip ale cărui înţelesuri diferite au fost exprimate prin una şi aceeaşi formă derivată. Un astfel de caz de omonimie (paronimie) interligvistică, remarcabil prin bogăţia sa de excepţie, îl reprezintă grupul de cuvinte cu rădăcina 'marga' produsă de acelaşi arhetip al graiului uman 'avlake' urmând o transformare ale cărei etape sunt ilustrate de succesiunea toponimică de vecinătate Volco → Balc → Barcău → Marca, Marghita de pe valea Barcăului, aflată la nord de Oradea judeţul Bihor. Ca urmare a acestei filiaţii rădăcina 'marga' se regăseşte pentru toate sensurile arhetipului de la care provine, sensuri care justifică înţelesul următoarelor exemple: românescul 'merge' - a se deplasa, sanscritul 'marca' - spălare, latinul 'mergo','ere' - a se scufunda, gotul 'maurgis' - răsărit, albanezul 'mergon' - depărtat, etc. Ca o altă dovadă că şi cuvintele întemeiate pe structura 'merg' provin de la cuprinzătorul arhetip 'vlah' întemeiat pe ideea de râu, denumit 'avlake' în arhaica limba armână, menţionăm în continuare câteva hidronime asemănătoare cuvântului 'merg': Mărgău - râu în bazinul Crişurilor, Marga - afluent al Timişului, Murguşa - afluent al Mureşului, Margeş - afluent al Someşului, Marcos - afluent al Siretului, Marcu - afluent al Prutului, Marca - mai multe localităţi în România, etc. Fără a mai îngreuna prezentarea şi cu alte exemple posibile vom arăta că toponimia Daciei şi mai ales cea din Ardeal, reprezintă pentru graiul uman articulat acea gramatică universală de care Umberto Eco are atâta nevoie pentru a alege, în numele necesităţii noastre prioritare, o sigură limbă-releu destinată să optimizeze comunicarea la nivel paneuropean. Având în vedere acest deziderat major menit să depăşească păgubosul feudalism lingvistic actual, reprezentând poate cel mai important obstacol în calea unităţii reale a Europei, limba română prin caracterul ei fonetic, prin bogăţia semantică de neegalat, prin modernitatea şi prin versatilitatea ei, dar mai ales prin caracterul de matrice a tuturor celorlalte limbi are dreptul să candideze la statutul de unică limbă-releu în Europa. Ca limbă dezvoltată în chiar vatra apariţiei graiului uman articulat, mereu îmbogăţită şi mereu îmbogăţibilă prin asimilarea unitară a tuturor influenţelor, mereu egală cu sine însuşi şi prin acesta antientropică, limba română, chiar, are obligaţia să candideze la statutul de unică limbă-releu paneuropeană, cu atât mai mult cu cât lipsită de accente imperialiste va menaja mai mult decât oricare altă limbă bilingvismul preconizat tot de Umberto Eco".

Academicianul Alexandru Xenopol a scris despre Împăratul Ioniță Asan, zis "Caloianul": "Credem a găsi o dovadă asupra naţionalităţii Valahe a lui Asan şi deci a întregii sale familii, asupra căreia nici că mai poate încăpea vreo discuţie: împrejurarea că Ioniţă îi numeşte într-un loc al unei scrisori a sale pe împăraţii predecesori Simion, Petru şi Samuel, străbunii săi. Ioniţă însă pentru a-şi da mai mult drept la tron putea să se pretindă coborâtor din vechea dinastie. Aşa, tot el spune că Simion, Petru şi Samuel fuseseră împăraţi ai Bulgarilor şi Valahilor şi lucrul rămâne nehotărât, dacă nu cumva a fost aşa cum spunea Ioniţă, adică dacă Românii nu jucaseră un rol însemnat şi în prima împărăţie. Cât despre împrejurarea că monumentele Slave nu-i arată pe Asăneşti ca Români, ci ca Bulgari, ea îşi găseşte uşor explicaţia în strânsa legătură în care se aflau Românii cu Bulgarii, într-un timp când deosebirile etnice nu aveau încă nici o valoare; apoi în faptul că Dinastia Asăneştilor, deşi de origine Română, se Bulgarizase tot mai mult cu timpul şi membrii ei puteau deci să treacă drept Bulgari". (Deoarece dinaștii Asănești au fost la vremea lor atestați ca urmașii cârmuitorilor primului Imperiu Bulgaro-Aromân / Scito-Valah înseamnă că strămoșii lor erau din același neam Vlah, indiferent de "Bulgarizarea" ulterioară). În anul 1919, academicianul Niculae Iorga în "Istoria Românilor din Peninsula Balcanică" a scris că inclusiv Românii din Pind au fost întemeietori de stat în anul 1186: "Românii din Tesalia, ai căror înaintaşi susţinuseră ţaratul de revanşă din Ohrida (în secolul precedent), au întemeiat ei înşişi - şi fără nici un concurs din partea Bulgarilor autentici - acel ţarat, ce s-a stabilit mai târziu în Târnovo / Bulgaria. Căci era vorba într-adevăr de o mişcare a acelor Tesalioţi din 'Marea Vlahie'. La Tyrnavos lângă Larisa a izbucnit, după cronicarii Greci, revolta 'celnicilor'. Conaţionalii lui Asan (de la care s-a transmis denumirea dinastiei) şi Petru / Tudor au fost păgubiţi, în contra datinelor de veacuri, de dregătorii împăratului Isac Anghelul, care ceruseră dăjdii mari pentru nunta stăpânului lor iar mai mult - la protestele lor - au fost şi pălmuiţi, ceea ce era o mare jignire. Această Târnovă nu este cea din Bulgaria, ce n-a fost întemeiată decât mai târziu, după numele omonim, Tyrnavos din Tesalia. De exemplu, Ioniţă Caloianul - adică Frumosul din Dinastia Asăneştilor - a fost înfăţişat de multe ori ca 'regele Vlahiei' ori chiar 'al Bulgariei şi Vlahiei', însă niciodată ca 'regele Bulgariei', inclusiv de către cronicarii cruciaţi Francezi contemporani Geoffroi Villehardouin, Robert de Clery, Henri de Valenciennes, ş.a". Iniţial, Tyrnavos / Târnovo 39,44 lat. N, 22,17 long. E (aşezarea din S) era "Turnu Nou" sau "Tărâmul Nou" iar apoi (în N) oraşul Veliko Tărnovo 43,05 lat. N, 25,39 long. E - însemnând "Marea Târnavă", în centrul Bulgariei actuale, numit de răsăriteni drept Qirqin - a fost consolidat de Dinastia Asăneştilor / Asanilor cu numeroase construcţii: a fost capitală până în anul 1393 (acolo principala stradă din centrul istoric e Gurko, numită astfel în amintirea generalului Iosif Gurko 1828-1901, comandantul Rus care a ajutat eliberarea Bulgarilor de Imperiul Otoman în Războiul de Independenţă din anul 1878); stăpânirea acelor Armâni / Aromâni s-a întins şi în Ardeal, Bazinul Târnavelor fiind o denumire elocventă (în Banat de exemplu există localitatea Târnova 44,51 lat. N, 21,52 long. E / judeţul Caraş-Severin - cu prezenţă atestată Gherga - ori la N de Râul Mureş e Târnova 46,19 lat. N, 21,47 long. E în judeţul Arad, etc). Ar fi de remarcat că și acum în Tyrnavos / Târnava - unde încă sunt mulți Armâni / Vlahi - la începerea postului Paștilor e Festivalul "Burani" (ecou ceremonial păgân de fertilitate): onomastica - cu "B" în loc de "P" - amintește prin "Purani" baza sa falică = "Pura".

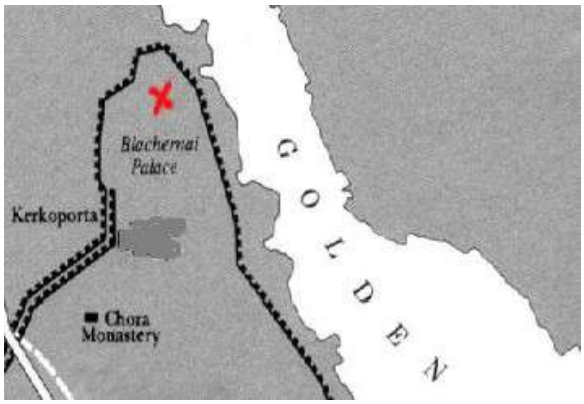

Poarta Kerka a Constantinopolului

Istoricul Frygian Nicetas Choniates a scris că Împăratul bizantin Isaac Angelos / Isac Anghelul în anul 1189 - cu ocazia celei de-a treia cruciade - a făcut Poarta Kerka în Zidul Constantinopolului / Tracia, între Biserica Vlachernai şi Mănăstirea Chora (Bosforul vechi se numea Cherchel / Kerkel), special pentru intrarea pe acolo în cetate a Împăratului German Frederic Barbarossa / "Barbă Roşie": cel care a întemeiat Inchiziţia în anul 1184 (descendent din Dinastia Babenberg); ar fi de ştiut că Inchiziţia s-a ivit la catolici pentru a combate bogomilii = proto-protestanţi (ziși occidental catari - din cuvântul Grec pentru "puri" - sau "albigenzi"), care s-au ivit dinspre direcţia orientală pe care au luat-o cruciaţii, ultimele manifestări organizate / colective fiind la poalele Pirineilor.

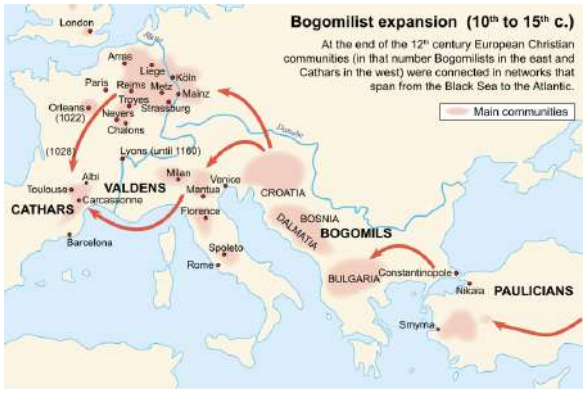

Expansiunea bogomilă în Europa
a început din Balcani prin Vlahii Medievali

Aflat în anul 1892 acolo, Ioan Neniţescu - membru corespondent al Academiei Române - a scris în cartea "De la Românii din Turcia Europeană": "Mahalaua Vlaherna după nume dovedeşte că a fost odată un cartier Românesc, aproape de zidul ce înconjura mai demult Constantinopolul de către miazănoapte şi de către apus. În acest cartier se găsesc ruinele mai multor palate, care - pe cât se pot judeca acum - numai în stilul clădirilor din Bizanţ nu sunt. Unul dintre aceste palate poartă numele de Bogdan-Serai şi a fost odată al domnilor Moldovei - când veneau ei şi marii boieri la Istanbul - căci e ştiut că Bogdania a fost numele Moldovei. În cartierul Vlaherna este şi biserica ce poartă acelaşi nume, cu hramul 'Maica Domnului', în care se cânta şi se citea Româneşte, pe timpul când palatul Bogdan-Serai găzduia boierii şi domnii Moldovei". Atunci - în anul 1189 - pe drum, Vlahii / Armânii Asani i-au propus împăratului German un ajutor de 40 mii de oameni pentru a lua parte la expediţia de "cucerire a Ierusalimului din mâinile necredincioşilor", cu condiţia ca înainte să cucerească Constantinopolul / Tracia, Petru Asan să fie recunoscut ca Împărat bizantin de "Barbă Roşie", acela însă respingând oferta (ceea ce a dus la formarea Imperiului Româno-Bulgar iar după 15 ani, în a patra cruciadă, Constantinopolul a fost totuşi cucerit de cruciaţi). La vechii Români / Valahi, etimologia Mocană poate a avut legătură cu "a mocni" = "a arde încet"; după ce în anul 1843 Dr. Gheorghe Asachi a scris că "Mocanii şi-au împrumutat numele lor de la Cumani" (şi academicianul Papadopol Calimah presupunând că Mocanii i-au avut ca strămoşi pe Comani / Cumani), Dr. Ion Ghelase în "Vechimea autohtonilor şi a transhumanţei Mocanilor" a consemnat: "O parte din acei 40 de mii de vlahi - ceea ce dovedeşte că acei vlahi erau numeroşi - veneau şi din nordul Georgiei ca aliaţi ai fraţilor Asani, însă grosul lor îl formau românii de la clisurile Balcanilor şi din Dobrogea, căci de n-ar fi locuit aici o masă compactă de români nu s-ar fi numit Vlahia lui Asan sau mai simplu Vlahia". Plecat din vecinătatea Valonă în anul 1253, călugărul Flamand William Rubruquis (auto-numirea pentru Flamand fiind "Vlaam", însemnând "Inundat"), vizitând Marea Caspică, a afirmat că Vlahii lui Asen / Asan proveneau şi de acolo: "lângă Başchiria locuieşte poporul Ilac, un nume identic cu Blac, însă Tătarii nu pot să pronunţe pe 'B'; de la aceşti Ilac au venit aceia care locuiesc în Imperiul lui Asan (amândouă aceste popoare se numesc Ilac)". Românii din S Dunării în prezent încă sărbătoresc Anul Nou după calendarul pe stil vechi, al lui Iuliu Cezar, însuşit de creştini: revelionul acolo e în noaptea de 13/14 I. În prezent, sunt proporţii Româneşti însemnate în populaţiile Balcanice.

Românii

În anul 1974, istoricul Albanez Selami Pulaha indica Gherga ca una dintre familiile care au întemeiat aşezarea Săracu / Sirako 39,36 lat. N, 21,06 long. E din Pind - în răsăritul Ianinei / Ioaninei, apelativ ce nu însemna că oamenii aveau puţine resurse materiale, ci indica traiul umil / pios creştin al lor - locuitorii ajungând ca peste Marea Adriatică, în 840, să invadeze Bari 41,07 lat. N, 16,52 long. E / acei Armâni fiind sedentarizaţi ulterior de călugărul sanctificat Cosma din Corint, locuinţele lor fiind mai ales sub forma de colibe rotunde, ca la Fârşeroţi / Fărşeroţi (a căror denumire e derivată din cea Albaneză pentru "frasin"): Armâni - mai ales Albanezi - care se autodenumesc Rumâni / Rămâni (fără proteticul A); acelaşi istoric Albanez consemna şi un primar Muntenegrean Vuk (Lup) Gherga, la 1497. În secolul XIX circula Legenda Gherga în cel mai Sudic fiord European - al Cotorului / azi Kotor - de pe coasta Adriatică (acum în MunteNegru, aproape de Dubrovnik / Croaţia), un loc unde până în prezent există o populaţie cu talie neobişnuit de înaltă: era despre un lider local evidenţiat pentru emanciparea zonei; în anul 1921, istoricul Nicolae Constantinescu - în omagiul

pentru semicentenarul lui N. Iorga - enunţa despre denumirea Dubrovnik pentru Ragusa că era Slavă, însemnând "Dumbrava Românilor" (orașul are și acum grupate circa o sută de Biserici și capele pe 15 hectare, în centrul istoric). În anul 1931 - explicând ceea ce au observat şi istoricii Români - prin "Studiile Mediterane" ale Universităţii Americane Stanford au fost explicit legate străvechea aşezare Săraca / Sarakhs din Ghergania / Girkania 36,32 lat. N, 61,09 long. E de cea Balcanică Săracu / Sirako, ce erau denumite şi populate de Sărăceni (oameni care nu erau Arabi, înţelesul fiind despre ei ca orientali - dintre Sinai şi Syria - numiţi Syriaci din Antichitate şi Sarazini ulterior, Medieval); în acea perioadă interbelică, de exemplu - conform profesorului Anastase Hâciu, autorul cărții "Aromânii" în anul 1936 - frații Papa Gheorghe din Seracu cu magazinele lor deținеau monopolul desfacerii untului și brânzeturilor în Insula Corfu / Kerkyra din Marea Ionică (acolo se afla și "depozitul saricului" = țesătură prețuită de militari): Apostol PapaGheorghiu / Papa Gheorghe din Seracu / Sirako - cu activitate și în apropiata așezare Călarii - a fost un vestit argintar ajuns să lucreze în Insula NegroPonte = "Noua Vlahie" (din Marea Egee - opusă / pe partea cealaltă a Peninsulei Balcanice - față de Marea Ionică, pe coasta căreia își avea natalul Epir). Mihail PapaGheorghiu / Gheorgopulos 1727-1796 din Vest Macedoneana Sacișta / Siatista a fost un mare filozof Armân mutat la Viena / capitala Imperiului Habsburg (în anul 1907, Dr. Pericle Papahagi a documentat că "Biserica din Kecskemet / Ungaria este datorită Aromânilor din orășelul Șaciște, altădată Românesc, acum Elenizat"); pe de altă parte, frații Megleniți PapaGheorghe - Ioan și Fani - emigrați la începutul Epocii Moderne în America, aveau hoteluri și restaurante în Cleveland / Ohio. Trebuie ştiut că Armânii Gherga se distingeau în Evul Mediu prin porturi de gală cu sarafane având aripi pe spate - ca înfăţişarea Arhanghelilor, un obicei tipic în vechime Asiei Centrale şi Caucazului - ori cu umerii proeminent ascuţiţi, având denumirea de "şăgune" (tunici de lână lungi uneori până la genunchi, cu multe falduri la spate); Academia Română a observat în "Izvoarele istoriei României" din anul 1982 că SaguDaţii care însoţeau VlahoRihinii - când în secolul VIII au ajuns pe Muntele Athos / Macedonia - erau "în legătură cu latinul 'sagum' pentru mantaua de lână cu glugă, Sagudaţii însemnând deci 'purtătorii de glugi'." Profesorul Anastase Hâciu a scris în "Aromânii" că "numeroase aşezări Aromâneşti datau încă din secolul VII, în Peninsula Calcidică, aproape de Râul Rihios, de unde şi numele lor de Vlaho-Rihini". Gheorghe Popa Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - în cartea "Continuitatea Românilor în Dacia" a scris: "Ca popor, Vlachii sunt amintiți la anii 617-619 de George Cedrenus care vorbește de Vlachorichini, adică de Vlachii de lângă râul Richios. Ei au pornit război împotriva Salonicului, numit de Aromâni Saruna. Mai târziu, sub conducerea lui Cuber / Kuber, aceiași Vlachorichini iau parte din nou la un atac împotriva aceleeași bogate cetăți. Tot ei, în unire cu alte neamuri de pe ambele maluri ale Dunării, se întâlnesc în secolul VIII luând parte în luptele dintre iconoclaști și iconoduli (așa cum a documentat istoricul Aurelian Sacerdoțeanu - directorul Arhivelor Statului - în 'Vlachii din Calcidica' și 'Considerații asupra Istoriei Românilor în Evul Mediu')". Etnograful Armân Tache Papahagi a scris despre costumul exclusiv Armân că acela cuprindea cojocul din lână cu păr de blană lung, denumit "sarcă", legat de expresia "easte di sarică": "este armân de viţă curată" (sarca era falnica haină din lână de oaie a ciobanului, ce iarna ţine de cald ca nici o altă haină şi vara ţine răcoare iar apa ploii nu stă pe ea, ci se prelinge pe firele de lână, aşa cum ploaia se prelinge de pe acoperiş); sarafanul / șaguna - sarca = sarica / serica - mai avea și vechea denumire Tracă "zeira" ori denumirea de "guna" iar purtătorii Armâni de gune negre au fost numiți în Tesalia și Acarnania ca Garaguni (după cum a documentat inclusiv academicianul Aromân Theodor Capidan în "Românii Nomazi"). Sărăcenii / Sărăcăcianii, identificați în anul 1926 de academicianul Sextil Pușcariu / Aromân după mamă și în Tesalia la Târcol / Tricala, au format o confrerie pastorală iar de exemplu etnologul Francez Arnold Gennep a încercat să-i conecteze de crescătorii de oi Iuruci - nomazi Anatolieni Finico-Ugrici - cu care s-ar fi amestecat (de exemplu, după cum a afirmat redactorul Turc Şevket Aydemir 1897-1976 al biografiei masonului Kemal Ataturk - lider blond cu ochi albaştri, primul preşedinte al Turciei, născut în Macedonia la Salonic şi decedat în Tracia la Istanbul - mama lui Ataturk era Iurucă iar tatăl lui Ataturk / "Ata-Turk" = "Tatăl Turc" era din fosta Carie; conform unui bilanţ otoman, în anul 1573 Iurucii populau 106 localităţi Dobrogene: în preajma gurilor Dunării, se poate că Medievalii Iuruci au fost în legături cu descendenții Anticilor Iurcae / Tyrcae, vecini cu Anticii TisaGeţi). Lingvistul Aromân Pericle Papahagi - membru corespondent al Academiei Române - a scris în "Numiri etnice la Aromâni" din anul 1925 că Sărăcăcianii erau Aromânii Elenizați, purtând distinctivele sarici, fiind porecliți astfel (la batjocură) de ceilalți Aromâni, anume de către cei Tradiționali; savantul a mai concluzionat că primii Turki pe care i-au întâlnit Aromânii au fost Avarii (deci din secolul VI, înaintea celorlalte rude). Academicianul Aromân Ioan Caragiani - unul dintre întemeietorii Academiei Române - a scris despre Iurucii mai recenți (de la începutul Epocii Moderne): "Nomazii mahomedani și creștini numiți Turcește 'Iuruki' emigrau iernile de pe Munții dinspre Salonic pentru iernarea turmelor în șesurile din Tracia, de unde apoi treceau în Anatolia în părțile Brusei și orașului vechi Hierapolis din Frygia. Aceia făceau migrațiunile cu familiile lor, precum făceau Românii din Pind. Atât creștinii, cât și mahomedanii Iuruchi sunt Vlahi vorbind Românește iar unii dintr-înșii de vreo 2-3 secole s-au Turcit. Între Iuruchii din Munții Brusei și din Frygia sunt asemenea mulți Vlahi. Cel care scrie aceste rânduri a vorbit cu unii dintr-înșii la 1868 într-un vapor ce mergea de la Istanbul la Varna, în care șefii de ciobani din Munții Brusei duceau berbeci pentru oștirea otomană de atunci din Varna. Ei purtau - cei mai mulți - costumul Vlahilor de la Pind".

Gheorgu "Maniacul"

Corespunzător cronicarului bizantin Ataliotos, în anul 1042 circa 2 mii dintre Albanezii Caucazieni stabiliţi în S Italiei au fost recrutaţi ca să lupte în Balcani pentru tronul Romaniei / Imperiului Bizantin de către Uriaşul Gheorghios, zis "Maniacul" datorită temperamentului: generalul Anatolian cu o înălţime de peste 2 metri, considerat "mare strateg Român" de Isidor Ieşan în "Istoria Balcanului" din anul 1912 iar de academicianul Român Nicolae Bănescu 1878-1971 ca să fi fost "de origine probabil turaniană", rudă a Împărătesei bizantine Zoe, din anul 1030 era guvernatorul Mediei bizantine - adică a Ţinuturilor de pe Valea Eufratului superior, remarcat militar datorită îndrăznelii sale în luptele cu Arabii - a eliberat Sicilia de Arabi (care au invadat-o în anul 827; în secolul XII, cronicarul Ignotus "Barensis" - adică din Bari / Italia - a scris că în Sicilia Vlahii luptau cu aceia din anul 1027 iar cronicarul Italian Lupo Protospata 1030-1102 a consemnat că armata întâi a fost condusă de "despotul Nicu", adică Armânul Niculiţă din Vlahia "Mare" / Tesalia). Niculiţă / Nicoliţa - adică "Nicolae cel Mic" - era (şi conform academicianului N. Iorga) "un nume caracteristic Românesc". Academicianul Aromân George Murnu a reflectat: "Niculiţa 'Lariseanul' în Tesalia - unde elementul Românesc pe atunci întrecea mult pe cele străine - a fost pus (în 980) de către Vasile II Macedonul în fruntea Vlahilor din Elada; acea numire pe viaţă ca domn al Vlahilor nu putea fi străină de obârşia familiei, căci ştia marele împărat că numai prin o asemenea concesie putea împăca mai bine poporul Român, unul din cele mai rebele ale împărăţiei". Deja din secolul anterior la Dunărea inferioară exista prima Ţară Vlahă / Rumână Medievală independentă (unde a crescut Vasile Macedonul, formată în anul 836 şi atestată documentar în anul 839, ce pe atunci - în anul 982 - avea în frunte, conform inscripţiilor din Dobrogea, pe jupanul Gheorghe şi judecătorul George); în plus, de exemplu geografia "Hudud-alam" = "Limitele lumii" - terminată chiar în anul 982 în N Afgan - pomenea despre existența Românilor la E de Carpați (iar Marea Neagră era notată ca Marea Georgiană = "Darya-yi Gurz").

Sigiliul lui Gheorghiu
din Tomisul / Constanța secolelor VIII-X

Cercetătorul Wilhelm Knechtel - născut în anul 1837 în Boemia, grădinarul Regelui Carol I al României în 1869-1914, realizatorul Grădinii Botanice din București, al Parcurilor Peleș / Sinaia, Cișmigiu, Cotroceni, etc. - în lucrarea "Plumburi bizantine" din anul 1915 a prezentat un sigiliu cu numele Gheorghe din Tomisul secolelor IX-X (corespunzător datării Dr. Emilian Popescu). În "Buletinul Societății Numismatice Române" nr. 24 / 1915 - sub îngrijirea arheologului Constantin Moisil / părintele numismaticii Românești - sigiliul lui Gheorghe din Constanța sfârșitului mileniului I este descris astfel chiar de către Wilhelm Knechtel: "Un sfânt călare la pas spre stânga; în jurul capului se vede nimbul, pe umărul stâng poartă o cruce mare. Pe revers e monograma: sigiliul lui Gheorghe. Lucrare bine conservată. Veacurile VIII-IX. Colecția Knechtel, Muzeul Constanța". Același a și înfățișat condițiile găsirii plumbului (sigiliul lui Gheorghe din Tomisul anilor 701-1000 / perioada temporală cea mai largă a datării): "Dintre monumentele vechi, cari stau în strânsă legătură cu numismatica, merită să fie adunate şi studiate cu cel mai mare interes plumburile bizantine, adică sigiliile, şi plumburile comerciale ce s-au întrebuinţat în Imperiul Bizantin. Monumente de acest fel s-au găsit şi în ţara noastră în număr destul de mare, mai ales în localităţile de pe malul mării, în special la Constanţa. În anii din urmă cu ocaziunea lucrărilor pentru fundaţiile clădirilor publice şi particulare ce s-au ridicat în acest oraş, precum şi cu prilejul deschiderii de strade noi, s-a scos la iveală o cantitate însemnată de obiecte mărunte, cari au fost aruncate în mare împreună cu pământul neîntrebuinţat, nu departe de locul unde erau vechile băi ale oraşului. Pe vreme de furtună, când vântul bate cu tărie, când marea este agitată şi valurile ei izbesc puternic malul, pământul acesta grămădit se năruește, părţile solubile şi cele uşoare sunt luate de valuri, iar cele mai grele se depun lângă ţărm. Depunerile acestea sunt formate din tot felul de obiecte antice mici: inele, chei, mărgele de sticlă, monete şi plumburi, cari după ce marea se potolește, sunt adunate cu multă stăruinţă de către copii, cari le vând amatorilor sau negustorilor de antichităţi. În acest chip s-au salvat până acum numeroase monumente mărunte din perioada clasică a Metropolei Pontului, şi este de regretat numai că în curând acest izvor de achiziţiuni va înceta, în urma măsurilor ce s-au luat de a se întări malul printr-un dig, care a şi început să se construiască. S-au mai găsit, atât în Constanţa, cât şi în alte localităţi dobrogene de la Marea Neagră, un număr enorm de obiecte de acest fel cu totul deteriorate, astfel că nu pot fi publicate. De altă parte s-au mai descoperit şi numeroase plumburi cu monograme de ale persoanelor particulare, cari nu pot fi nici descifrate nici datate cu siguranţă. Sigiliul lui Gheorghe a fost al unui înalt demnitar". Ar fi de observat că la Bisericuța nr. 4 din complexul rupestru Basarabi-Murfatlar (pe Valea Carasu, la 15 km de litoral, respectiv la 18 km de Constanța), au fost scrijeliți în cretă numele înalților demnitari din secolul X ai locurilor: jupanul Gheorghe și judecătorul George; date fiind distanța mică dintre Tomis / Constanța și așezământul religios, contemporaneitatea, aceeași onomastică și pozițiile de vârf în societate, inclusiv aceeași confesiune creștină, s-ar putea considera fie că înaltul demnitar Gheorghiu din Tomis - al cărui sigiliu de plumb utilizat în corespondențe a ajuns în Muzeul Constanței - era unul dintre cei 2 înalți demnitari creștini cinstiți în anul 982 la Basarabi-Murfatlar, fie toți 3 erau din același neam Ghergan cârmuind zona inclusiv atunci.

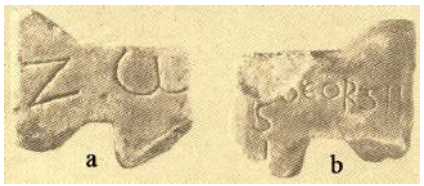

a [Φ]ῶ[ς]
Ζω[ή]
"Lumină, Viaţă".

b *Georgii*
S
". . a lui Gheorghe".

Inscripția Georgii din secolul VI în marmura Constanței

În anul 1965, după jumătate de secol de la cercetarea sigiliilor de plumb ale demnitarilor Gheorghe din Tomis (cel din secolele V-VI de către Harilaos Metaxa iar cel din secolele VIII-X de către Wilhelm Knechtel), Dr. Emilian Popescu - teolog și istoric, ajuns membru de onoare al Academiei Române din anul 2006 - în "Descoperirile arheologice de la Lazu" a indicat că pe lângă crucea scrisă Latin din secolul VI de la Lazu / Sudul Tomisului, "numele Gheorghe îl mai întâlnim într-o inscripție". Fragmentul de marmură descoperit probabil la Constanța, în condiții necunoscute, poartă pe față o inscripție Greacă (a) iar pe cealaltă (b) una Latină; datarea: secolul VI. Înălțimile literelor Grecești sunt de 5 cm iar ale celor Latine de 2-3 cm. Cuvintele = Φῶς - Ζωή = Lumină - Viață reprezintă o aluzie la 2 din principiile creștinismului, simbolizând chiar persoana lui Iisus Hristos, în baza cărora credincioșii sperau să-și găsească mântuirea: apar frecvent pe inscripţiile din orientul creştin, mai ales pe cele funerare; se crede că prezenţa acestor cuvinte ar releva caracterul lor apotropaic, la fel ca şi pe amulete. Ar fi de știut că în secolul VI Mitropolia Tomisului avea în subordine 14 Episcopii (denumirea orașului Tomis s-a menținut până în secolul X, apoi folosindu-se Constanța). Savantul Emilian Popescu a mai scris: "Arheologul Paul Nicorescu 1890-1946 a afirmat că la Lazu am avea de-a face cu un 'uicus' așezat în teritoriul orașului Tomis, 'uicus' care în Era bizantină ar fi fost transformat într-un 'castellum' refăcut în timpul lui Iustinian, iar numele lui s-ar ascunde printre numeroasele 'oppida' pomenite de Procopius în lucrarea sa 'De aedificiis'." S-ar remarca prezența continuă Gherga în acel areal Dobrogean din mileniul I î.C. - ca sacrii corăbieri Gherghiți din Caria / cârmuind, inclusiv binecuvântând, coloniștii Greci - și mileniul I prin sigilii de plumb ori prin inscripționări în marmură, cretă, etc.: ulterior - în mileniul II - numele s-a rărit pe partea dreaptă a Dunării inferioare dar s-a îndesit pe partea stângă a Dunării, la apus de Gherghina / Galați, în Câmpia Gherghiței, ș.a. Cronicarul Leon "Diaconul" în "Istorii" 9:6 a scris despre luptele bizantinilor în a doua jumătate a secolului X contra "Geţilor" din Silistra / Durostorum aliaţi cu Tauro-Sciţii "Rosi" din Crimeea (Geţi de acolo, deoarece după ce au fost înfrânţi de bizantini în anul 971 şi-au ars morţii "obicei deprins de la Anacharsis şi Zalmoxe", apoi s-au strâns în "Sfatul Oştenilor" numit "komenton", corespunzător - atât în formă, cât şi ca sens - Românescului "comând" = praznicul răposaților: bizantinii au încercat să organizeze în Dobrogea "Mesopotamia apuseană" dar pe lângă Români, în anul 976 au fost atacaţi de Sciți / Bulgari iar apoi și de Pecenegi, astfel încât în anul 1000 au renunţat). De altfel, o legătură între cele 2 mari Peninsule - Italică și Balcanică - e și că în Sicilia, la răsărit de Girgenti / Agrigento, oraș fondat de Insularii Rhodieni și Cretani, denumit Kerkent de Arabi iar din anul 1089 Girgenti de Normanzii care l-au cucerit, e Ragusa Siciliană (localitate înrudită cu Dubrovnik / Ragusa Balcanică). Saga din Islanda a lui Harald III (ultimul Rege Viking, ucis când a invadat Britania în anul 1066 de Harold II / ultimul Rege la putere al Anglo-Saxonilor din Dinastia Cerdic) care a asigurat - ca Prinţ - Garda Vikingă / Varegă a Împăratului bizantin şi a fost subordonat generalului Gheorghios, l-a notat pe marele militar Ghergan ca Gyrger; e de remarcat că Vikingii / Varegii pe lângă abilitățile de mari negustori și mari războinici, s-au evidențiat în istorie și prin ocrotirea învățaților (scrierile Saga rămase de la ei sunt foarte valoroase). Mercenarii generalului Gheorghios / Gyrger nu s-au mai întors din Balcani, ci și-au chemat aparținătorii și s-au stabilit mai ales la Berat 40,42 lat. N, 19,57 long. E, în Albania Balcanică (în anul 1203, urmaşii lor s-au alăturat Imperiului Româno-Bulgar, cârmuit din Qirqin / Târnovo de Caloian Asan iar în anul 1432, Berat a intrat în posesia lui Gherghe Arianitul / care în răsărit cârmuia până la Lacul Ohrida, inclusiv peste Moscopole); după cum a consemnat academicianul Aromân Theodor Căpidan în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1929, în Ținutul Berat erau la vremea vizitei sale mai multe localități Șin-Gherghi, adică "Sfântul Gheorghe" (iar subprefectura Tiranei se numea Șăn-Gherghi): inclusiv azi în Berat există Hanul Gjergo, cu care se învecinează Muzeul Etnografic.

Berat (Albania, 2022)

Istoriograful Kinnamos - fiind secretarul Împăratului Manuel Comnenul al Imperiului Bizantin / "Roman de Răsărit" - a notat că în anul 1166 expediţia aceluia împotriva Maghiarilor a fost ajutată de Vlahii "care sunt socotiţi drept urmaşii coloniştilor veniţi din Italia", deci care aveau ascendenţe Romane (mulţi Vlahi ajungând atunci în armata bizantină, însă nu numai dinspre Marea Adriatică, ci şi - cei mai mulţi - dinspre Marea Neagră; profitând de acel context, atunci Sârbii şi-au constituit prima formaţiune statală). În anul 1103, cronicarul Gregorio al Mănăstirii Farfa 42,13 lat. N, 12,44 long. E - în Bazinul Tibrului, la răsărit de Roma, înfiinţată de creştini Syrieni în timpul Împăratului Graţian - a menţionat acolo mormintele preotului şi monahului Adam şi Hubertus "de Gherga" / din secolul precedent (în Evul Mediu, particula "de" dinaintea numelui familiei era atribut de nobleţe mai mult decât de locaţie); e de remarcat şi că în provincia Romei la 1088 a fost atestat documentar castelul lui Gorga, după care şi azi e cunoscută localitatea cu acel nume acolo. Datorită libertăţii de mişcare şi a aptitudinilor pentru comerţ, Armânii au devenit cărăuşii / chirigiii, călăuzele şi cârmuitorii / stăpânii celor mai importante căi / drumuri din zonele lor; de asemenea, ei s-au remarcat constant prin ocrotirea învăţaţilor. Către finele secolului XVI, puterea acelor grupuri a crescut simţitor (mai ales că Soliman / Suleiman "Magnificul" - cel mai mare Sultan al Imperiului Otoman, care a domnit în 1519-1566 şi a învins Cavalerii Ioaniţi în Rodos, a cucerit Ungaria în anul 1526, etc. - le-a permis să se organizeze în căpităname conduse de celnici), însă drept consecinţă au apărut devastări provocate de bande otomane; în limbajul Balcanic al timpului, celnicul - "cefalul" / "kefalul", nume provenit de la "ceată" - era conducătorul de turme dar şi strategul: conducătorul politic şi militar (în N Dunării sinonim pentru "celnic" la Români era "Cneaz" / "Chinez"). Trebuie ştiut că localităţile integral Armâne erau guvernate de câte un "Sfat al Bătrânilor" (cu atribuţii judecătoreşti, ce rezolva neînţelegerile). Imperiul Habsburgic - cam impropriu numit aşa după dinastia ce l-a cârmuit, fiind cel cu capitala în Viena / de fapt era Imperiul Austriei - a început să facă înlesniri pentru a-i atrage pe Armâni şi pentru a-i determina să se fixeze, chiar înnobilându-i pe merituoşi. Astfel, arhivele consemnează la 1545 pe "Frumosul" Gherga ca proprietar în Boemul oraş Trebon 49 lat. N, 14,46 long. E / Cehia al caselor existente şi azi pe Str. Dlouha la Nr. 30-31 şi Str. Siroke la Nr. 77, în anul 1630 pe magistratul Andrei Gherga care a cumpărat o casă în Boemul Žatec 50,19 lat. N, 13,32 long. E / Saaz în Germană (oraş aproape de Bavaria) sau în Novi Jicin 49,35 lat. N, 18 long. E din Cehia la 2 II 1644 a fost înregistrată naşterea lui Girg Geirg, ş.a.

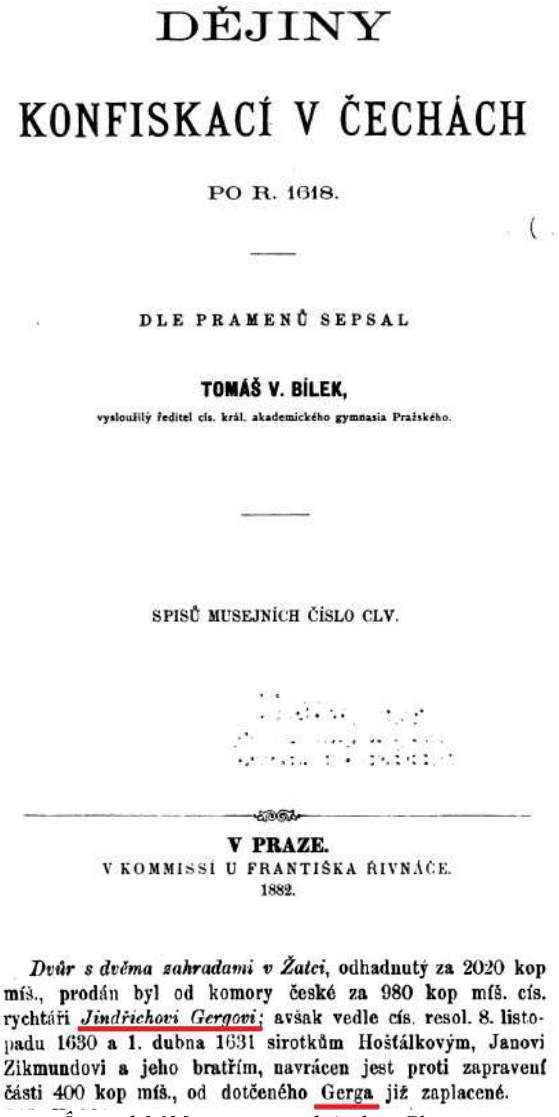

DĚJINY

KONFISKACÍ V ČECHÁCH

PO R. 1618.

DLE PRAMENŮ SEPSAL

TOMÁŠ V. BÍLEK,

vysloužilý ředitel cís. král. akademického gymnasia Pražského.

SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO CLV.

V PRAZE.

V KOMMISSI U FRANTIŠKA ŘIVNÁČE.

1882.

***Dvůr s dvěma zahradami v Žatci*, odhadnutý za 2020 kop míš., prodán byl od komory české za 980 kop míš. cís. rychtáři *Jindřichovi Gergovi*; avšak vedle cís. resol. 8. listopadu 1630 a 1. dubna 1631 sirotkům Hoštálkovým, Janovi Zikmundovi a jeho bratřím, navrácen jest proti zapravení části 400 kop míš., od dotčeného Gerga již zaplacené.**

În anul 1630, magistratul Andrei Gherga a cumpărat o casă în Boemul oraș Žatec / Cehia

Gherga ca primar al localităţii Croate Giacova / Dakovo 45,18 lat. N, 18,24 long. E, după care Gherga a fost menţionat în anul 1640 ca bun muzician la Zagreb 45,49 lat. N, 15,59 long. E (acum capitala Croaţiei), etc.; ar fi de remarcat că străzi Vlașska există și azi în Praga / capitala Cehiei - pe unde intrau în orașul Medieval turmarii Vlahi - în orășelul Boem Dačice 49,04 lat. N, 15,26 long. E, în Bratislava / capitala Slovaciei, etc.

Registro matrimoniale

La 23 XI 1867, s-a însurat Vidas Gherga în Bagnol / Insula Dalmată Arbe (azi Banjol / Insula Croată Rab)

La începutul secolului XVIII, Moscopolia şi celelalte localităţi Armâne importante din regiune (Gheorgea / Corceaua, Giumaia, Gopeş 40,49 lat. N, 19,36 long. E, Greava / Grabova 40,47 lat. N, 20,24 long. E întemeiată în anul 932, Grebena - Gherbene / Ghrevena - 40,05 lat. N, 21,25 long. E, etc.) au devenit puternice centre comerciale şi manufacturiere, bucurându-se de autonomie, având magistraţi proprii, poliţie internă, jandarmerie a caravanelor şi drumurilor, organizaţii de bresle / "ghilde", asistenţă socială, libertate religioasă şi învăţământ. La cererea Academiei din Berlin 52,30 lat. N, 13,32 long. E, Dimitrie Cantemir - fostul Domnitor al Moldovei - scria în anul 1716 că Grecii îi numeau pe Armâni "Vlahi şchiopi - pentru că şi în obiceiuri şi în graiul lor parcă şchioapătă; dar ei sunt oameni foarte tari de virtute şi mult mai răbdători la trudă şi - ceea ce este de mare minunare - deşi locuiesc de atâtea veacuri între Greci şi Albanezi, totuşi ei păstrează portul propriu, cel vechi Roman". Este de ştiut că Ţarul Ruşilor Petru "cel Mare" (pentru care a lucrat masonul Dimitrie Cantemir) până la sfârşitul din anul 1725 al domniei sale s-a prezentat ca protectorul creştinilor din Balcani - interesându-se de ei / era şi mare admirator al vinurilor Tokaj furnizate de Aromâni - ceea ce a dus la începerea încălcării privilegiilor acordate Armânilor de către otomani: Imperiile Otoman / musulman şi Ţarist / creştin s-au confruntat în mai multe războaie; în anul 1748 la Tokaj - aşa cum a documentat Dr. Pericle Papahagi - erau 95 de familii Aromâne. La 1763 Armânul Gheorghios "Papazoglu" / adică "fiul preotului" din Şiacişte / Siatista 40,16 lat. N, 21,33 long. E - popă al cărui tată a fost negustorul Ioan Gheorghiu / menţionat de Valer Papahagi în lucrarea din anul 1935 despre Armânii Moscopoleni - şambelan (adică demnitarul de rang superior însărcinat cu îngrijirea camerei / dormitorului Împărătesc) al Ţarinei Ecaterina "cea Mare" 1762-1796 a Ruşilor, a convins-o pe nimfomana Împărătească să se implice în Balcani; ea - născută în anul 1729 în Pomerania / din Dinastia Rurik - împreună cu amantul Grigore Grigorievici-Orlov 1734-1783 (după ce tocmai îi născuse aceluia din adulter bastardul fiu Alexei) a cârmuit puciul prin care Ţarul Petru III Romanov, soţul ei, a fost sugrumat şi a luat atunci puterea în Imperiul Ţarist / Rus, în lovitura de stat fiind implicat şi Gheorghios / Gregorios "Papazoli", care în armata Ţaristă avea gradul de locotenent artilerist. Gregorios / Gheorghios "Papazoglou" 1725-1775 (care l-a avut ca secretar pe Atanasie Vaida / "Vainakis" din Moscopole) a organizat din anul 1764 rebeliunea Sudului Balcanic, începând cu Insula Cefalonia, apelând mai ales la Vlahi / Armâni; despre contextul Armân al Cefaloniei, de exemplu Dr. Petre Năsturel a indicat: "în Praktikonul Episcopiei Latine din Cefalonia din 1264 e însemnat că în castelul San Giorgio - capitala insulei sub Veneţieni - locuia Vlaha şi fiul ei". Imperiul Otoman a declarat război Imperiului Ţarist în anul 1768; în anul 1769, amiralul Alex Grigorievici-Orlov 1737-1808 (fratele amantului Ţarinei / ei erau feciorii lui Grigor, guvernatorul Novgorodului până în anul 1743, care a urmat acolo guvernatorului Gagarin), a condus 14 vase de război ale flotei militară Rusă din Marea Baltică în Marea Mediterană, pentru a ataca posesiunile otomane, la acţiune alăturându-se şi bogatul proprietar de ambarcaţiuni Ioan Vlahul, zis "Daskalo Giannis" - fiindcă era foarte educat - conducătorul înalţilor Sfakiani din Insula Creta: acela - capturat de otomani - în 17 VI 1771 a fost jupuit de viu la Heraklion în faţa fratelui său, care atunci a înnebunit (aeroportul internaţional din Hania / Creta azi poartă numele martirului Vlah / Armân, în memoria sa). Acea acţiune iniţiată de Armâni şi Ruşi a determinat otomanii să atace Moscopolia - principalul centru comercial din Balcani - în anul 1769: primul atac din seria ce s-a încheiat în anul 1788 cu distrugerea principalului oraş Armân (şi cel mai mare din Balcani, după Istanbul / capitala Imperiului Otoman). Este de ştiut că Ţarina Ecaterina "cea Mare" a primit în 28 III 1770 o delegaţie condusă de Grigore II (mitropolitul Ţării Româneşti de un deceniu) în care era inclusiv arhimandritul Chesarie - nepotul lui Gheorghe din Alep / Syria - devenit după aceea episcopul Râmnicului şi stareţul Mănăstirii Căldăruşani 44,41 lat. N, 26,16 long. E şi Armânul Filaret 1735-1794, care în anul 1780, când a murit Chesarie, a devenit episcopul Râmnicului iar în anul 1792 a ajuns mitropolitul Ţării Româneşti; în timpul Rurikidei Ţarine Ecaterina "cea Mare" (care pe când Imperiul Habsburgic era cârmuit de Împăratul Iosif II a vizitat, în anul 1782, comunitatea Aromână din Mişcolţ - dominată de Gherga - dăruind Capelei Aromâne icoana Fecioarei Maria) s-au afirmat şi Rurikii Gorceakovi - originari din zona Kaluga - buni militari şi diplomaţi pentru forţa Imperială Rusă. Grigore Grigorievici-Orlov după ce a eşuat în anul 1772 la tratativele de pace cu otomanii în Focşani 45,42 lat. N, 27,10 long. E / judeţul Vrancea - moment la care a fost prezent şi Grigore II, mitropolitul Ţării Româneşti - i-a cumpărat Ţarinei unul dintre cele mai scumpe diamante din lume (Indian - montat de Ţarină în sceptrul Ţarist - însă atenţia ei deja era dedicată următorului iubit: Grigore Potemkin 1739-1791, care de asemenea a participat - era cavalerist - la puciul prin care ea a luat tronul, devenit noul ei şambelan / pasiunea Ţarinei erau tinerii ofiţeri). Concret de la Rurika Ecaterina "cea Mare" genetic descendenţii nu au mai fost Romanovi, căci urmaşii născuţi de ea nu au fost nici unul cu tată Romanov; e de ştiut că în anul 1780 la Moghilău / Belarus generalul Grigore Potemkin a propus "Proiectul Grecesc" - adoptat de Rurika Ecaterina "cea Mare" - prin care Românii uniţi în Dacia ar fi fost cârmuiţi de el (după ce pentru Imperiul Ţarist el a cucerit Crimeea şi TransNistria, a murit în Moldova; azi în TransNistria lărgită cei mai numeroşi au ajuns să fie Ucrainenii, rămânând Românii doar drept cei mai vechi).

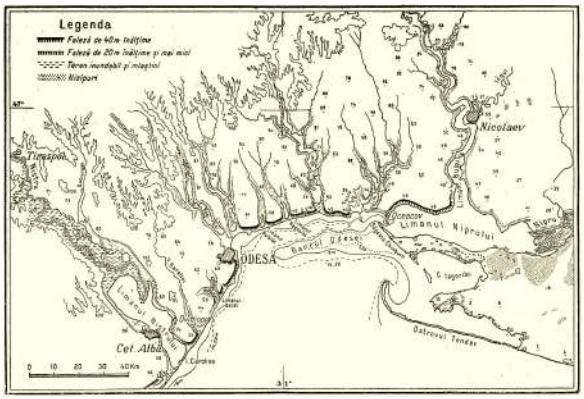

Ţărmul TransNistrean: între Limanul Nistrului şi Limanul Bug-Niprului (conform Dr. Nicolae Popp, 1943)

Este de ştiut că în timpul Ţarului Petru "cel Mare" Cneazul Matei Gargarin = Prinţul Matvey Gagarin / primul guvernator al Siberiei pentru Imperiul Ţarist (în anul 1708 el stabilindu-şi reşedinţa / capitala pe Fluviul Irtîş, afluent Obi, în aşezarea Tobolsk 58,12 lat. N, 68,16 long. E întemeiată de Cazaci, în vecinătatea regiunii Kurgan, al cărei district central Kargapolsky a fost întemeiat de coloniştii Finico-Ugri din Kargopol / Bazinul Karelian Onega în anul 1670), pe când guverna Siberia, anume în 1708-1714, respectiv în 1716-1719, a adus din China cel mai mare rubin din lume, care a ajuns pe coroana Imperială Ţaristă / Rusă; Chinezii îi ziceau guvernatorului Siberiei "Kokolin", căci le era dificil să pronunţe Gargarin / Gagarin: a fost spânzurat pentru corupţie, succesorul său fiind Alexey Cherkassy 1719-1724. Acel război dintre Imperiile Ţarist şi Otoman s-a sfârşit cu victoria Ruşilor, prin pacea încheiată în 21 VII 1774 lângă Silistra (următorul război dintre acele Imperii a fost în 1787-1792, sfârşit după victoria Ruşilor cu pacea de la Iaşi: în cursul aceluia, printre alte distrugeri, în anul 1788 în Balcani a fost devastat oraşul Moscopole iar în Banat a fost devastat Belinţ, localităţi semnificative pentru Gherga / atunci în confruntarea împotriva otomanilor s-a implicat şi Imperiul Habsburgic). Grigore II - care a fost mitropolitul Ţării Româneşti din 28 VII 1760 până la moartea sa în 18 IX 1787 - a instalat moaştele Sf. Dimitrie Basarabov, dăruite de un general Rus în 13 VII 1774, în Catedrala Bucureştiului (devenită din anul 1925 - de la înfiinţarea Patriarhiei Române - Catedrala Patriarhală); în 10 X 1776, patriarhul ecumenic - având Catedrala Patriarhiei ecumenice cu hramul Sf. Gheorghe - a acordat mitropolitului Grigore II şi urmaşilor săi titlul de "locţiitor al scaunului din Cezareea Capadociei": primul în rang la Patriarhia ecumenică - în vigoare şi azi - ca o recunoaştere a aportului adus de Români la susţinerea ortodoxiei (născut în anul 1710, Grigorie II a fost iniţial, în 1748-1760, mitropolitul "Mirelor Lichiei", el în Ţara Românească funcţionând ca stareţ al Mănăstirii Glavacioc 44,28 lat. N, 25,15 long. E / judeţul Argeş - unde în anul 1495 a fost înhumat Vodă Vlad "Călugărul" = cumnatul marelui pârcălab Gherghina - care a fost închinată de Vodă Alexandru "Coconul" din anul 1626 Mănăstirii Iviron / Georgienilor de pe Muntele Athos şi stareţ al Mănăstirii Colţea / a cărei Biserică e cea mai veche funcţională acum din Bucureşti). Ucenicul cel mai de seamă al mitropolitului Grigore II a fost Grigore, stareţul Mănăstirii Dealu (închinată din anul 1630 tot Mănăstirii Georgienilor / Iviron de pe Muntele Athos - în Macedonia - de către Domnitorul Leon Tomşa al Ţării Româneşti); el avea o frumoasă bibliotecă şi a devenit în anul 1783 mitropolit de Sidis (în SV Anatoliei / fosta Caria), decedat la 1 VI 1795: a lăsat moştenire sume însemnate Mitropoliei Ţării Româneşti, celor 4 Patriarhii apostolice, Mănăstirilor din Sinai, Athos şi unora din Ţara Românească, spitalelor din Bucureşti pentru răscumpărarea de robi şi înzestrarea a 5 fete sărace. De-a lungul vieţii, mitropolitul Grigore II a tipărit pe cheltuiala sa zeci de cărţi în Română (multe cu prefeţele sale) şi - conform "Istoriei Bisericii Ortodoxe Române" - "s-a impus drept cea mai luminoasă figură de patriot şi cârmuitor sufletesc al secolului său". În apus, un exemplu de înnobilare Habsburgă a fost Baronetul Carlo Ghega 1802-1860 (devenit doctor în matematică când a fost la majorat), născut în Veneţia într-o familie din Albania, care - printre altele - în anul 1854 a realizat calea ferată Semmering din Austria: prima cale ferată Montană în Europa; monumentul funerar al inginerului Carl von Ghega este la Viena (portretul său a ilustrat bancnota de 20 şilingi până în 2002 / anul când a apărut euro, cu bancnotele Uniunii Europene pe care de atunci sunt interzise portretele).

Ultima mutare organizată a Vlahilor / Românilor din S Dunării în Banatul Montan - ei fiind o populaţie preponderent Munteană / Montană - a fost la începutul secolului XIX, din cauza Sârbilor, din Valea Timocului în Valea Timişului, de pildă la Teregova 45,09 lat. N, 22,17 long. E / judeţul Caraş-Severin, lângă care Romanii au avut Castrul Gaganis / Gaganae, printre Gugulani, la poalele Muntelui Gugu (loc mistic şi plin de resurse, recunoscut dintotdeauna prin schimburi energetice deosebite pe relaţia Teluric-Celest); în anul 2010, cercetătorul Petru Pârvu a observat că "momâile" cu care Gugulanii şi Momârlanii au împânzit Munţii dintre Banat şi Bănie / Oltenia seamănă cu movilele de pietre ridicate de Tibetani în Himalaia (cercetătorul Bănăţean Mircea Goloşie a scris că "în jurul munţilor Ţarcu, Godeanu şi Retezat s-a format o populaţie deosebită, cei din Bazinele Timişului, Cernei, Rusca şi Bistrei spunându-şi gugulani iar cei din Ţinutul Haţeg şi Valea Jiului spunându-şi momârlani": în Munţii Parâng - din NE Văii Jiului - momâilor li se ziceau "gomile", folosindu-se acelaşi cuvânt utilizat oriental pentru cârca / spinarea cămilei, mamifer oriental avându-şi denumirea în legătură cu "gimel", alfabetic echivalând majuscula Gherga). Gugulanii sunt şi acum importanţi producători de

mere (cidrul - vinul ușor din fructe - produs de exemplu prin fermentarea mustului merelor este foarte popular în N Europei); răchia produsă de Gugulani - inclusiv rachiul de mere distilat simplu - a căpătat faimă în Banat (băuturile alcoolice din fructe sunt populare inclusiv în Balcani). Bănăţenii din Munţii aflaţi la N de Defileul Dunării / Gherdap au fost numiţi Cărăşeni - adică "Negri" - datorită poziţiei lor Nordice faţă de Fluviu (acolo Medieval au sosit numeroase grupuri din Balcani). Profesorul Tănase Bujduveanu în "Aromânii din Kosovo" din anul 2002 a scris că "la începutul secolului XIII Vlahii erau stăpânii regiunii Kosovo; în secolul XIV au fost mişcări masive ale lor, căci au migrat în număr mare din regiunea Kosovo şi de pe Vardar spre nord, pe Văile Moravei şi Timocului" iar Academia Românilor a scris în "Istoria românilor": "Caraşovenii în părţile Banatului par a fi urmaşii bogomililor din Kosovo, veniţi la nord de Dunăre în secolele XIII-XIV (în secolul X, pe teritoriul Bulgar înrăutăţirea situaţiei ţărănimii a dat naştere unui curent puternic de nemulţumire, pe care s-a grefat credinţa dualistă de origine asiatică bogomilă, numită astfel după întemeietorul său legendar - din Macedonia - 'popa Bogomil' / de fapt un calc după grecescul 'Teofil', însemnând 'iubitorul de Dumnezeu': o doctrină cu caracter protestatar, alimentată de contradicţiile lumii feudale)". Specialiştii teologi au identificat sursa "bogomilismului" ca fiind de la Armenii stabiliţi în Balcani din secolul VIII; conform preotului Cosma - activ printre Sciții / Bulgarii secolului X - bogomilii credeau că Dumnezeu a avut 2 fii: pe cel mai mare Satana, care s-a răsculat contra Tatălui - devenind astfel elementul cel rău, aruncat în Tartar - şi pe fiul mai mic, Arhanghelul Mihail (oamenii datorau trupul Satanei iar spiritul şi sufletul Domnului şi Arhanghelului).

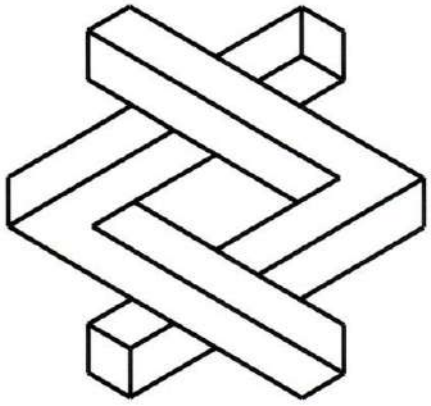

Dr. Ioan Petru Culianu a analizat paulicianismul: "În anul 870, Petru Egumenul din Sicilia a scris că paulicienii nu recunoșteau virginitatea Mariei - care după ce l-a născut pe Iisus i-a mai dăruit și 'alți fii lui Iosif' - respingeau în totalitate Vechiul Testament, făcându-i pe profeți 'mincinoși și hoți', respingeau simbolul crucii, respingeau pe preoții Bisericii, etc. Numele de 'paulicieni' trimite la o persoană, fondatorul sau un ereziarh important, pe nume Pavel / Paul. Dar derivatul grecesc normal în acest caz ar fi 'paulianoi' ('paulieni', apelativ dat, de exemplu, adepților lui Pavel din Samosata, episcop al Antiochiei în a doua jumătate a secolului III). Paulikianoi pare să conțină sufixul armenesc depreciativ '-ik-'. Paulicienii trebuie așadar să fi fost adepții vreunui Pavel neînsemnat sau adepții neînsemnați ai lui Pavel. Dar ai cărui Pavel? Nu-i decât una din întrebările pe care continuăm să ni le punem în fața enigmelor - de altminteri în majoritate artificiale - ridicate de această veche sectă dualistă. Paulicianismul prezintă importanță mai cu seamă în istoria dualismelor din Europa și din Asia Mică: existența lui e considerată ca o explicație a transmiterii doctrinelor dualiste de la gnozele Antichității târzii până la bogomilism și catharism pe de o parte, la ismailism pe de altă parte. Aceasta este teza clasică, combătută însă cu hotărâre de anumiți armenizanți. Vinovată de toata această confuzie s-a vădit a fi în primul rând o simplă apropiere fonetică: documentele armenești dau câteva informații subțiri despre erezia unor 'paylikeank'. Dar această expresie nu conține nici o referință la vreun Pavel oarecare: 'payl' înseamnă pur și simplu 'murdărie' iar 'payl-i-keank' menționați pentru prima dată în anul 555 au fost cei 'murdari în viața lor'. Sectanții astfel numiți nu au constituit obiectul vreunei refutații serioase decât la conciliul din Dvin reunit în anul 719 iar după aceea numele lor a dispărut din circulație. Poate expresia 'payl-i-keank' a înlocuit un sinonim mai vechi. Marele sinod din Shahapivan a condamnat în anul 447 erezia unor murdari / necurați considerați mesalieni. Despre acei eretici pe care izvoarele vechi îi socoteau 'impuri' prin excelență, un autor scria despre ei că-și petreceau timpul în festinuri, dezmăț și schimburi de femei. În fine, știm că mesalienii au adoptat scrierile călugărului grec Simeon din Mesopotamia, stabilit în secolul V pe Eufratul superior. N-ar trebui să ne mirăm așadar să-i vedem pe mesalieni condamnați în Armenia în secolul IV; în afară de asta, nu există totuși nici un argument serios care să sprijine identificarea între mesalieni și paylikeank. Cât despre aceștia din urmă, ei nu au avut nimic de-a face cu mesalienii, iar dacă, prin pură asociere fonetică, au fost uneori confundați cu paulicienii, faptul acoperă și oarecare adevăr: căci ei chiar au fost adepții unui 'neînsemnat Pavel', anume Pavel din Samosata. De altminteri, este foarte probabil că această erezie a continuat să existe, sub un alt nume, mult timp. La începutul secolului XI, Grigorie Magistros, guvernator în Vaspuragan și în Taron, devenit persecutorul unei secte răsărite la începutul secolului IX, a povestit istoria ei: s-a stabilit între 836 și 855 în regiunea de la nord de lacul Van; la mijlocul secolului XI, persecuțiile violente i-au împins pe adepți să fugă în Siria. Tăcerea relativă a izvoarelor armenești după 1166 nu înseamnă că erezia ar fi fost extirpată. Între 1833 și 1847 au fost descoperiți încă, la Arkweli, sectanți care au pus la dispoziția istoricilor un document neprețuit: manuscrisul, copiat în 1782, al unei vechi scrieri numită 'Cheia adevărului'. Analiza acestei scrieri originale confirmă faptul că sectanții noștri erau niște puri adopțianiști: credeau că Iisus Cristos nu era fiul lui Dumnezeu, nici concepțiunea imaculată. Dumnezeu l-ar fi adoptat la vârsta de 30 de ani, în timpul botezului; de unde necesitatea de a aboli botezarea copiilor și de a o rezerva adulților: era aceeași doctrină pe care o formulase Pavel din Samosata și pe care au susținut-o 'payl-i-keank' în secolul VII. În mod evident, numele paulicienilor nu provine de la același Pavel, ci se referă la apostolul Pavel, venerat de ei înșiși: sufixul '-ik-' desemnează, în acest caz, starea lor umilă și nu pe cea a apostolului. Pentru a conchide: 'paulikianoi' nu au legătură cu 'payl-i-keank', deși numele acestora din urmă poate să conțină, intenționat sau nu, o aluzie la Pavel din Samosata. Doctrina lui Pavel din Samosata s-a transformat în cursul secolelor, rămânând totuși de recunoscut în 'Cheia adevărului', ca și în scrierile ereziologilor armeni. De asemenea, dacă doctrina dualistă a paulicienilor descrișii de sursele bizantine a suferit ea însăși contaminări, reale sau pretinse, care ar putea trăda contacte cu sectanții, ea conține și referințe evidente la Pavel, al

treisprezecelea apostol al lui Iisus. O concluzie corectă: paulicianismul nu este capabil să explice tranziția de la dualismul Antichității târzii la dualismul bogomil și cathar".

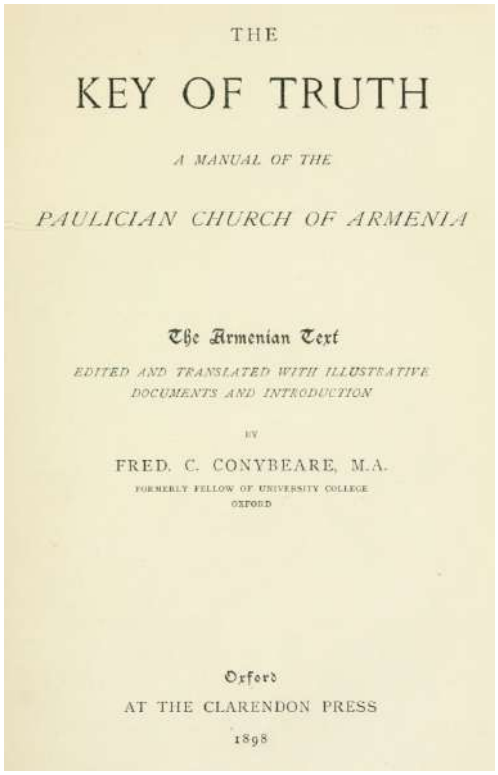

THE

KEY OF TRUTH

A MANUAL OF THE

PAULICIAN CHURCH OF ARMENIA

The Armenian Text

EDITED AND TRANSLATED WITH ILLUSTRATIVE DOCUMENTS AND INTRODUCTION

BY

FRED. C. CONYBEARE, M.A.

FORMERLY FELLOW OF UNIVERSITY COLLEGE OXFORD

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1898

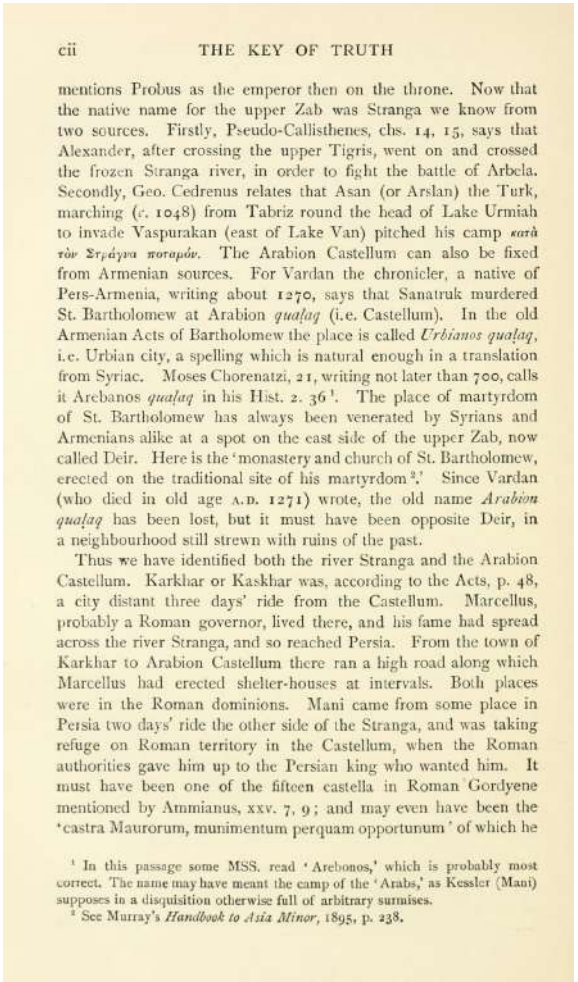

cii THE KEY OF TRUTH

mentions Probus as the emperor then on the throne. Now that the native name for the upper Zab was Stranga we know from two sources. Firstly, Pseudo-Callisthenes, chs. 14, 15, says that Alexander, after crossing the upper Tigris, went on and crossed the frozen Stranga river, in order to fight the battle of Arbela. Secondly, Geo. Cedrenus relates that Asan (or Arslan) the Turk, marching (*c.* 1048) from Tabriz round the head of Lake Urmiah to invade Vaspurakan (east of Lake Van) pitched his camp *κατὰ τὸν Στράγγα ποταμόν*. The Arabion Castellum can also be fixed from Armenian sources. For Vardan the chronicler, a native of Pers-Armenia, writing about 1270, says that Sanatruk murdered St. Bartholomew at Arabion *quałaq* (i.e. Castellum). In the old Armenian Acts of Bartholomew the place is called *Urbianos quałaq*, i.e. Urbian city, a spelling which is natural enough in a translation from Syriac. Moses Chorenatzi, 21, writing not later than 700, calls it Arebanos *quałaq* in his Hist. 2. 36[1]. The place of martyrdom of St. Bartholomew has always been venerated by Syrians and Armenians alike at a spot on the east side of the upper Zab, now called Deir. Here is the 'monastery and church of St. Bartholomew, erected on the traditional site of his martyrdom[2].' Since Vardan (who died in old age A.D. 1271) wrote, the old name *Arabion quałaq* has been lost, but it must have been opposite Deir, in a neighbourhood still strewn with ruins of the past.

Thus we have identified both the river Stranga and the Arabion Castellum. Karkhar or Kaskhar was, according to the Acts, p. 48, a city distant three days' ride from the Castellum. Marcellus, probably a Roman governor, lived there, and his fame had spread across the river Stranga, and so reached Persia. From the town of Karkhar to Arabion Castellum there ran a high road along which Marcellus had erected shelter-houses at intervals. Both places were in the Roman dominions. Mani came from some place in Persia two days' ride the other side of the Stranga, and was taking refuge on Roman territory in the Castellum, when the Roman authorities gave him up to the Persian king who wanted him. It must have been one of the fifteen castella in Roman Gordyene mentioned by Ammianus, xxv. 7, 9; and may even have been the 'castra Maurorum, munimentum perquam opportunum' of which he

[1] In this passage some MSS. read 'Arebonos,' which is probably most correct. The name may have meant the camp of the 'Arabs,' as Kessler (Mani) supposes in a disquisition otherwise full of arbitrary surmises.

[2] See Murray's *Handbook to Asia Minor*, 1895, p. 238.

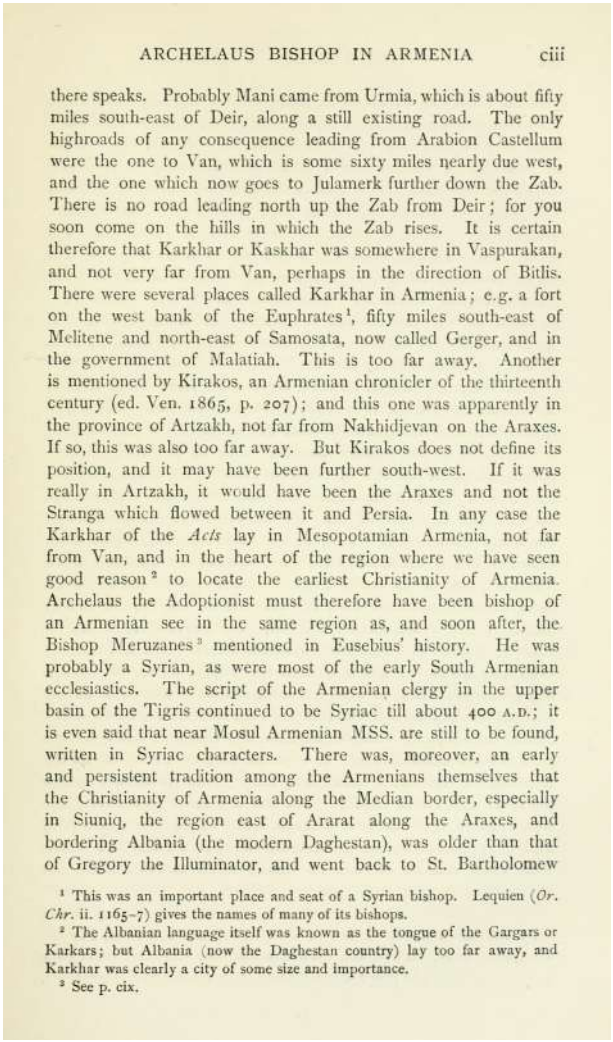

ARCHELAUS BISHOP IN ARMENIA ciii

there speaks. Probably Mani came from Urmia, which is about fifty miles south-east of Deir, along a still existing road. The only highroads of any consequence leading from Arabion Castellum were the one to Van, which is some sixty miles nearly due west, and the one which now goes to Julamerk further down the Zab. There is no road leading north up the Zab from Deir; for you soon come on the hills in which the Zab rises. It is certain therefore that Karkhar or Kaskhar was somewhere in Vaspurakan, and not very far from Van, perhaps in the direction of Bitlis. There were several places called Karkhar in Armenia; e.g. a fort on the west bank of the Euphrates[1], fifty miles south-east of Melitene and north-east of Samosata, now called Gerger, and in the government of Malatiah. This is too far away. Another is mentioned by Kirakos, an Armenian chronicler of the thirteenth century (ed. Ven. 1865, p. 207); and this one was apparently in the province of Artzakh, not far from Nakhidjevan on the Araxes. If so, this was also too far away. But Kirakos does not define its position, and it may have been further south-west. If it was really in Artzakh, it would have been the Araxes and not the Stranga which flowed between it and Persia. In any case the Karkhar of the *Acts* lay in Mesopotamian Armenia, not far from Van, and in the heart of the region where we have seen good reason[2] to locate the earliest Christianity of Armenia. Archelaus the Adoptionist must therefore have been bishop of an Armenian see in the same region as, and soon after, the Bishop Meruzanes[3] mentioned in Eusebius' history. He was probably a Syrian, as were most of the early South Armenian ecclesiastics. The script of the Armenian clergy in the upper basin of the Tigris continued to be Syriac till about 400 A.D.; it is even said that near Mosul Armenian MSS. are still to be found, written in Syriac characters. There was, moreover, an early and persistent tradition among the Armenians themselves that the Christianity of Armenia along the Median border, especially in Siuniq, the region east of Ararat along the Araxes, and bordering Albania (the modern Daghestan), was older than that of Gregory the Illuminator, and went back to St. Bartholomew

[1] This was an important place and seat of a Syrian bishop. Lequien (*Or. Chr.* ii. 1165–7) gives the names of many of its bishops.

[2] The Albanian language itself was known as the tongue of the Gargars or Karkars; but Albania (now the Daghestan country) lay too far away, and Karkhar was clearly a city of some size and importance.

[3] See p. cix.

Gargarii au fost primii creștini din Caucaz
(Cornwallis Conybeare, 1898)

Sectarismul paulicienilor a înflorit după mijlocul secolului VII în Armenia și în răsăritul bizantin (apogeul l-a avut la mijlocul secolului IX, prin proclamarea unei formațiuni statale religioase în Capadochia, destructurată relativ curând de către Imperiul Bizantin, cu forța); împărații bizantini - ca de pildă Constantin Coprominul în secolul VIII, Ioan Țimiskes în secolul X - au deportat mulți paulicieni în Tracia / Balcani (unde Vlahii - mai ales cei din Bulgaria - s-au implicat, ca adepți). În anul 1688 - pe când în Valahia / Țara Românească domnea Constantin Brâncoveanu - circa 10 mii de paulicieni au trecut la Nordul Dunării inferioare, stabilindu-se temporar în Bănie / Oltenia iar când Imperiul Habsburgic a renunțat la Bănie, pentru a scăpa de prigoana otomană, s-au așezat în Banat, contribuind la întărirea catolicismului în zonă, devenind cunoscuți ca Bulgari Bănățeni (sunt singurii Bulgari care utilizează alfabetul Latin). Frederick Cornwallis Conybeare - profesor de teologie la Universitatea Oxford - a publicat în anul 1898 traducerea în Engleză a cărții "Cheia adevărului", examinând temeinic contextul și istoricul paulician Armean (după 5 ani, a devenit academician Britanic): "În cetatea Karkhar a fost reședința guvernării Romane a regiunii unde a fost martirizat Sf. Bartolomeu; Karkhar / Kaşkar - oraș aflat în Vaspurakan - nu era departe de Lacul Van. În Armenia au fost câteva locuri denumite Karkhar: de exemplu, un fort pe malul Vestic al Fluviului Eufrat, la NE de Samosata, în prezent numit Gerger, respectiv altul nu departe de Fluviul Arax. În orice caz,

Karkhar de lângă Lacul Van a fost în inima regiunii de unde a început creștinarea Armeniei (însuși limba Albană a fost știută ca aceea vorbită de Gargari / Karkari; însă Albania - acum Țara Daghestan - este prea îndepărtată iar Karkhar evident a fost un oraș de ceva mărime și importanță). A existat o Tradiție timpurie și persistentă printre Armeni că de-a lungul hotarului cu Media, la Est de Ararat - pe lângă Arax - și la frontiera cu Albania (Modernul Daghestan) creștinarea Armeană era dinaintea lui Grigorie Luminătorul, datând de la Sfinții Bartolomeu și Tadeu". Sf. Bartolomeu a fost din Cana Galileeii; după cum au studiat cercetătorii biblici - în limba Aramaică, vorbită în zona lui natală, cândva parte din Regatul Ghirghes / Gheșur - numele Bartolomeu însemna "fiul lui Talmai": acela era nume vechi, venerat acolo fiindcă a fost purtat de către Regele Gheșurului / Ghirghes (cu a cărui fiică a ajuns să se însoare Regele David, corespunzător 2 "Regi" 3:3). La rândul său, Tadeu a fost versiunea Aramaică derivată din Teodor, nume Grecesc însemnând "Dar divin"; cu Sf. Tadeu a lucrat Sf. Eliseu, apostol martirizat în Țara Ghergarilor / Albania Caucaziană, la fel ca - înaintea sa - Sf. Bartolomeu (unul dintre cei 12 apostoli): după ce a predicat în India, apostolul Bartolomeu (vestit deoarece alunga demonii și duhurile necurate) a sfârșit martirizat în fostul Regat Ghergar - Albania Caucaziană / Țara Ghergarilor - la 11 VI 68. Chiar dacă la nunta din natala Cana Galileeii - când s-a petrecut primul miracol public al lui Iisus / cel al transformării apei în vin pentru nași și nuntași - nu el a fost mirele, ci sora sa a fost mireasa, a rămas remarcată apropierea de Ghergasei a apostolului Bartolomeu de la începutul vieții sale (prin însuși botezarea specifică, după faimosul Rege Ghirghes / Gheșur, cu a cărei fiică s-a însurat Regele David / strămoșul Fecioarei Maria), până la sfârșitul vieții sale (prin încheierea aceleia în fostul Regat Ghergar, pe când creștina Ghergarii acolo).

Sfântul Apostol Bartolomeu: născut în Cana Galileeii (din fostul Regat Ghirghes / Gheșur) și răposat în Albania Caucaziană = fostul Regat Ghergar

În anul 2017, istoricul Român Alexandru Cristian Enescu a scris despre sorgintea ereziei bogomile / paterene = pavliciane: "Transferul de populație operat de împăratul bizantin Ioan Tzimiskes dinspre Orient spre Balcani a dus la propagarea unui fenomen nou. În context și condiții complet noi dar având la bază aceeași origine orientală a pavlicianismului, în Balcani s-a dezvoltat o nouă erezie, bogomilismul. Aceasta își va croi drum până în Occident. După campanii succesive ale împăraților constantinopolitani împotriva hanatului bulgar constituit pe teritoriul Imperiului Bizantin în Peninsula Balcanică în secolele VIII-IX, basileii au schimbat tactica față de aceia. Împărații au luat în considerare propunerea patriarhilor ecumenici ai Constantinopolului și au pregătit și ajutat misiunea Bisericii de includere a bulgarilor în 'familia bizantină' prin creștinarea lor. Motivele aderării la creștinism și primirea misionarilor Bisericii constantinopolitane de către hanatul bulgar în secolul IX a fost foarte bine sintetizată de istoricul Steven Runciman: 'Pentru un monarh care se respecta, la mijlocul veacului IX, nu mai era posibil să te încăpățânezi în păgânism. De aceea, Boris, hanul bulgar, înțelegând cât de mult i-au fi putut submina autoritatea influenta Biserică a creștinilor, s-a decis a trece la religia Nazarineanului. Imediat a crescut și afluxul misionarilor de pretutindeni. Nu este necesară pentru analiza noastră expunerea luptei dintre patriarhul de la Constantinopol și papa de la Roma pentru jurisdicția asupra noilor convertiți. În cele din urmă a câștigat constantinopolitanul, mai ales pentru că le făgăduise bulgarilor o concesie importantă, aceea de a se bucura de liturghia în limba slavonă, liturghie alcătuită de fapt pentru moravi de către Sfinții Chiril și Metodie, dar care pierduse lupta în tânărul regat al Moraviei cu factiunea germană a Bisericii Morave'. La creștinarea bulgarilor din anul 863 - moment în care hanul Boris a luat numele Mihail în cinstea nașului de botez, basileul Mihail III - arhiepiscopia bulgarilor nou-înființată a fost trecută sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice. Petre Sicilianul, membru influent al Bisericii constantinopolitane i-a dăruit arhiepiscopului bulgarilor un tratat asupra pavlicienilor precum și ideile sale de trimitere a misionarilor Bisericii în teritoriile locuite de bulgari pentru creștinarea acelora. Pavlicienii se aflau în ținuturile locuite de bulgari din secolul VIII ca urmare a unui transfer de populație dinspre Asia Mică spre Tracia efectuat de basileul Konstantinos V. În momentul în care hanul bulgarilor a ales să se creștineze - ceea ce însemna trecerea Bisericii bulgare sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol - erezia pavliciană care până atunci s-a bucurat de toleranță din partea bizantinilor se simțea acum amenințată între autoritatea bizantină și bulgarii care intraseră și ei în familia creștină. După creștinarea bulgarilor, vechea aristocrație bulgară din jurul hanului bulgar precum și noua aristocrație de curte a început să copieze modelul bizantin al prestigiului și luxului ceremonial. De asemenea, ierarhii Bisericii Bulgare copiau modelul constantinopolitan al înalților ierarhi. Cu toate că liturghia era în limba slavonă se pare că populația nu a 'cuplat' la mesajul acesteia iar prăpastia dintre condiția lor și luxul afișat de aristocrația militară și ierarhii Bisericii s-a adâncit tot mai mult. Propaganda pavlicienilor din teritoriile hanatului bulgar avea la bază motive concrete. Ei conștientizau că se află între Imperiul Bizantin și hanatul bulgar - care exista pe teritoriul imperiului doar datorită incapacității temporare militare a monarhiei bizantine - și care se creștinase între timp. În timpul primului episcop al Bisericii bulgare - Sfântul Clement - propaganda pavliciană nu a avut succes, dar ulterior mesajul ei mai atractiv și mai

uman a găsit tot mai mulți adepți în segmentele sociale inferioare".

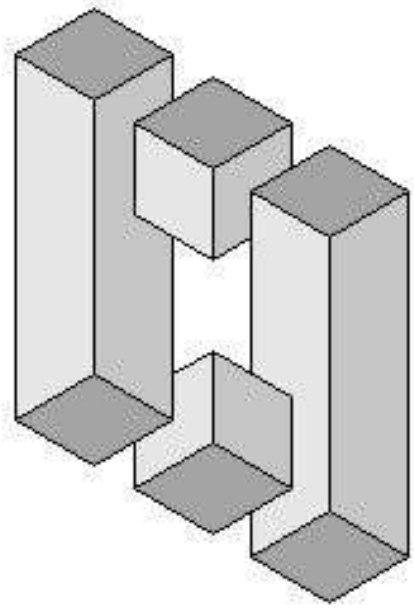

Arheologul Ilie Sălceanu împreună cu primarul Nicolaie Curici al comunei Svinița - de pe Clisura Dunării, în Banatul Românesc - au scris în "Fenomenul Svinița" (carte publicată de Uniunea Sârbilor din România): "În privința toponimului de Svinița, ar fi o traducere a latinescului 'Scrofulas', însemnând în română 'PurcelușI' / 'Porcești', denumire ce a fost ulterior tradusă în slavă - devenind Svinița - sau a provenit de la vorba veche 'sviniți'; Svinița a desemnat, de la apariția toponimului, întreaga zonă a celor 7 Cataracte ale Dunării. Svinicenii au imigrat la nord de Dunăre, venind din Balcani, cu peste un secol mai devreme decât carașovenii. Primii locuitori ai Sviniței au fost prezenți în perimetrul comunei cu același nume în secolul XI, după căderea sub bizantini a țarului Samuil, conducătorul țaratului macedonean. Carașovenii au sosit în Banat abia după represiunea dictată de principele Ștefan Nemania împotriva bogomililor, deci la finele secolului XII. În consens cu datele istorice și arheologice vin și aserțiunile savantului Mile Tomici: în 1970, în teza sa de doctorat, ca rezultatul a 7 ani de cercetare asupra limbii vorbite în vechiul Banat, a ajuns la concluzia că graiul din Svinița e mai vechi decât graiul din Carașova, care e mai vechi ca graiul 'muntenegrenilor' din Banat, ș.a.m.d. (imigrările în Banat din Balcani au fost, prin coborârea pe Morava, din Vardarul superior / Macedonia nordică la Svinița în secolul XI, din zona Prizren / sudul Kosovo la Carașova spre încheierea secolului XII, din nordul Kosovo / estul Muntenegrului - via Timoc - în Dealurile Lipovei / la sud de Mureș după Bătălia de pe Câmpia Mierlei, adică după sfârșitul secolului XIV, etc). Judecând din punct de vedere cronologic, luând în considerare că svinicenii s-au stabilit în zona actualei comune Svinița cu peste un secol mai devreme decât carașovenii, putem avansa ipoteza că primii veniți aici puteau intra în contact cu populația autohtonă. Existența unei comunități proto-române sau românești aici este firească: la Livadița - loc din comuna Svinița - au fost găsite locuințele urmașilor așezării romane, cu durata de circa 4 secole, din secolul II până în secolul V, inclusiv; arheologul Eugen Comșa a găsit locuințe din secolul VI aparținând populației locale romanizate, peste care a avut loc o suprapunere a slavilor timpurii, din secolul VII. Anonymus, cronicarul anonim al 'Faptelor Ungurilor' ('Gesta Hungarorum'), a pomenit în Banat existența slavilor, alături de români și bulgari, în secolul X. În secolul XI, la 29 VII 1014, în Kliuci, țarul Samuil (971-1018) a pierdut războiul în fața bizantinilor conduși de Vasile II Bulgaroctonul. Kliuci se află azi în Bulgaria, pe râul Strumeșnița, lângă frontiera cu Macedonia; pe atunci, locul se încadra în regiunea tradițională istorică a Macedoniei. Țarul Samuil a creat un stat cu centrul în Macedonia, împotriva ambițiilor Bizanțului. Statul acela a avut un caracter multietnic, fiind populat de macedoni, vlahi, bulgari, greci, albanezi, sârbi, croați, ș.a. Se întindea pe un spațiu mare, de la Marea Neagră la Marea Adriatică, iar în nord până la Dunăre. Cele mai importante capitale ale sale au fost la Prespa și Ohrid. Încă dinaintea domniei țarului Samuil, în Macedonia luase amploare bogomilismul, o erezie anticlericală și antibizantină. Pentru că era cea mai puternică grupare antibizantină, ea a constituit un valoros sprijin pentru țarul Samuil. Antibizantinismul era atitudinea caracteristică deopotrivă și a bogomililor și a țarului, bogomilii devenind un sprijin real pentru țar în disputa sa cu Imperiul Bizantin. Istoricii au consemnat faptul că în timpul țarului Samuil, bogomilii au încetat atacurile la adresa păturilor sociale superioare, a clerului și el aliat al țarului, de unde concluzia istoricilor că s-au încadrat în marea alianță antibizantină. Dar după înfrângerea din 1014 a țarului Samuil, 14 mii de militari ai săi au căzut în captivitate. Țarul s-a retras la Prilep și a asistat - îngrozit - la răzbunarea împăratului bizantin Vasile II. Acela i-a expediat lui Samuil grupuri de câte o sută de oșteni captivi, din armata sa, cu ambii ochi smulși din orbite; fiecare grup era călăuzit de unul din ostași, având un singur ochi valid, pentru a-i putea conduce pe ceilalți. La vederea acelor imagini înfricoșătoare, țarul Samuil a suferit un atac de cord și a murit la 6 X 1018. Țaratul a fost supus de bizantini în 1020 (după încă 2 ani de lupte grele). După 1020, Vasile II și armata sa au declanșat în Macedonia o represiune de o cruzime greu de imaginat împotriva bogomililor. Sate întregi au fost distruse cu bestialitate. Grupuri mari de bogomili au fost maltratați și uciși. Suprimarea lor s-a făcut prin cazne și prin ardere pe rug. Alte localități locuite de bogomili au fost evacuate, locuitorii fiind goniți din Macedonia. Bogomilii, îngroziți de atrocitățile săvârșite de armata bizantină, au considerat că singura lor șansă era aceeea de a fugi. Bogomilismul s-a răspândit în secolul X, cu predilecție în Macedonia istorică. Promotorul bogomilismului a fost un preot cu numele de Ieremia, care a trăit în timpul țarului Petru (976-968). În timpul țarului Samuil, bogomilismul a luat amploare având în frunte pe preotul numit Bogomil, care pare a fi același cu preotul Ieremia. În limba macedonă, ca și în alte limbi din Balcani, 'Bog' însemna Dumnezeu iar 'mile' drag. În opinia altora, numele lor ar proveni de la Bog și milui, sintagma 'Doamne miluiește' fiind frecvent folosită în timpul slujbelor lor. În timpul țarului Samuil acea credință, desemnată de teologia oficială ca erezie, a pătruns adânc în popor, dar și la curtea țarului. Fiul, nora și aproape întreaga familie a aceluia a adoptat-o și pentru că se opunea religiei promovate de Imperiul Bizantin. La acea vreme, puțini credincioși mai erau nebogomili".

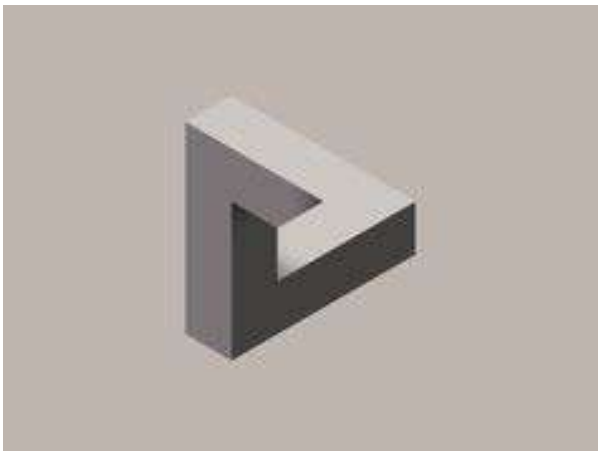

"Învățătura bogomilă avea ca esență dualismul maniheo-iranian, adică lupta veșnică dintre cele 2 principii contrare, anume binele și răul, dintre Dumnezeu și Satana, cu elemente accentuate de inspirație iraniană. Ulterior au apărut unele nuanțări în credința lor, după ce secta s-a scindat datorită disputelor teologice. Diferențe au apărut în privința lui Satan, considerat de una din grupările bogomile un zeu atotputernic și veșnic iar de cealaltă grupare, doar un fiu decăzut al lui Dumnezeu. De-a lungul timpului s-a modificat și atitudinea lor față de cruce. Acea evoluție a fost sesizată și arheologic în Banat. La a doua imigrare bogomilă din Balcani, decedații au fost înmormântați în apropierea unei biserici, ceea ce nu s-a întâmplat la prima imigrare, când în necropolele lor nu au apărut astfel de construcții de cult. Doctrina lor religioasă s-a născut în Iran. Această țară a fost de altfel leagănul tuturor concepțiilor maniheiste, a disputei dintre bine și rău, dintre Dumnezeu și Satana. Au fost detectate la bogomili o serie de elemente preluate din Iran și transportate spre Balcani, și de aici spre Occident. Bogdan Petriceicu Hașdeu a stabilit corect că o parte din operele din literatura populară sunt de natură bogomilă, avându-și originea în acea parte a Orientului, în Iran (în 1879, savantul a descris traseul corect al acelor cărți populare din Persia până la Dunăre). În afara elementelor consemnate în acele cărți populare, bogomilii au asimilat și alte elemente religioase iraniene / persane. Unul dintre ele a fost Kali/a, o zeiță a fluviilor, binecunoscută de exegeții religiei iraniene. Se deduce că spiritualitatea iraniană, la rândul ei, a preluat-o pe Kalia din panteonul religios hindus, unde ea este zeița Kali, fapt lesne de înțeles întrucât această religie a evoluat sub influența brahmanismului medieval. Cuvântul Kali înseamnă: ceartă, discordie, conflict, toate reflexe literale ale conținutului său religios, care era îndeobște malefic. Așadar Kali/a are influențe nefaste, aduce nenorociri, daune, nenoroc, supărări mari, dureri și suferințe, stricăciuni și prăpăd în gospodării și în averi. În momentul când primii bogomili au trecut Dunărea în Banat, credința în existența acestei zeițe malefice era încă proaspătă și deci foarte puternică. Ei s-au stabilit într-o zonă liniștită, ferită, mănoasă, cu o vegetație bogată, cu pământ fertil pe terasele bănățene ale Dunării, cu ape extraordinar de bogate în pești, în special sturioni, datorită Cataractelor. Au văzut moartea cu ochii în Macedonia și au ajuns la liman la nordul Dunării, departe de represiunea bizantină. Singura forță ce îi tulbura și putea să arunce nenorocirile asupra lor era zeița Kalia, care sălășuia în apele Dunării, conform unei vechi credințe împrumutată de bogomili din Iran. Pe de altă parte, aveau nevoie de forța malefică a zeiței pentru a o transforma într-o forță a binelui. De atunci, până azi, la începutul primăverii localnicii au fost siliți să o îmbuneze pe Kali, să îi invoce puterile distructive pentru a le folosi în mod benefic (inclusiv cu simbolul Pentagramei), altfel ar fi avut parte de cele mai mari nenorociri. Pe malul Dunării, la intersecții de drumuri, în ultima săptămână din luna Februarie - când pe culoarele din Balcani se abate dinspre Adriatica un curent de aer cald - ei înalță câte un rug și îi aduc jertfe zeiței Kalia, devenită în varianta locală Maika Kalia. Cei adunați aruncă în foc, pentru a fi mistuite, bucăți de carne și alte bucate, stropesc rugul cu vin și țuică, toate pentru a o îmbuna pe Maika Kalia. Conflictul dintre bogomili și bizantini a fost unul religios dar și unul social: bogomilii negau ierarhiile bisericești, nu doreau să mai fie biserici, cler, cruci, icoane, liturghii ori profeți; astfel cele 2 credințe au devenit ireconciliabile iar bogomilismul a fost decretat ca erezie. După 1020 - anul cuceririi Macedoniei - autoritățile bizantine au declanșat un masacru în masă asupra bogomililor. Cei care au scăpat cu viață nu au avut altă cale decât refugiul. Grupuri de bogomili speriați au luat-o pe o mai veche cale de circulație cunoscută din preistorie și antichitate: pe văile râurilor Vardar și Morava. Cele 2 - și Morava și Vardarul - parcurg și teritoriul Macedoniei. Dacă refugiații ar fi pornit pe Vardar spre sud, ar fi riscat să ajungă mai profund în teritoriul bizantin; dar ei au folosit Vardarul pentru a intra pe cursul Moravei: singura lor șansă era să ajungă la nord de Dunăre, cât mai departe de locurile unde era supuși supliciului, așa că e de la sine înțeles că s-au deplasat pe valea râului Morava, spre punctul de vărsare în Dunăre. În secolul XI nu existau mijloace de deplasare rapidă. Putem presupune că deplasarea lor s-a făcut pe jos, cu bunurile lor în spate sau în care trase de boi. Nu numai capacitatea redusă de deplasare, dar și inevitabilele popasuri lungi au determinat - credem - ca traseul să fie parcurs în timp îndelungat. De asemenea, trebuie să avem în vedere că acest traseu a fost străbătut și în circumstanțele unei mari insecurități. Armata bizantină s-a grăbit, după moartea țarului Samuil, să ocupe întreg teritoriul ce se întindea până la Dunăre. Or, bizantinii au adoptat în mod sigur același drum, ca și fugarii. Istoria confirmă expansiunea nordică a bizantinilor, pentru că în acea perioadă documentele pomenesc de o episcopie în Caransebeș, supusă arhiepiscopiei de Ohrid. Pentru a ajunge în nord, cea mai potrivită cale a fost tot pe valea Moravei, vale ce avea pentru coloanele de refugiați un înalt grad de periculozitate. Iar - conform cronicii 'Deliberatio' dar și a descoperirilor arheologice din Banat - numărul celor care au căutat adăpost la nord de Dunăre a fost foarte mare, toți aceia fiind obligați adesea să se ascundă. Este unul din motivele pentru care viteza lor de deplasare a fost radical încetinită. Mai este un element de care trebuie să ținem seama. E cert că deplasarea refugiaților a durat cel puțin un deceniu, dacă nu mai mult. Pe traseul parcurs cu încetinitorul, între grupurile de populații balcanice, de diferite etnii, vorbind diverse limbi, s-au produs noi amestecuri, în afara celor deja petrecute în Macedonia. Grupul care s-a așezat în cele din urmă în Banat era compus din persoane ce vorbeau graiuri diferite și care a fost astfel silit să găsească un limbaj comun. Pe toți aceia îi unea credința, dar și marea spaimă de cei ce doreau să-i reprime. Refugiații au căutat cu bună știință Banatul, care nu se găsea sub supravegherea unui stat puternic. Zona de graniță, de la Dunăre, era preferabilă pentru cei obligați să se ascundă. Ca să încercăm să detaliem, maghiarii exercitau o influență formală, cu precădere asupra nord-vestului Banatului, mai puțin asupra sud-estului; frontiera de sud a fost organizată abia după 2 secole (în secolul XIII). În jurul anului 1030, regele Ștefan al ungurilor a înființat în nordul Banatului, la Cenad, o eparhie cu primul episcop Gerard,

venețian din ordinul Benedictin. Dioceza Cenadului a fost împărțită în 5 arhidiaconate, 2 la nord de Mureș și 3 la sud: arhidiaconatele Cenadului, Timișului și Sebeșului (în sudul Banatului). Episcopul Gerard a trăit în Banat în anii 1030-1046. A fost o perioadă de 16 ani, în care a avut timp să cunoască îndeaproape provincia. În textele sale, a făcut referiri la o regiune mai largă decât nordul Banatului. Cele văzute și cele aflate, episcopul le-a descris în 2 cronici: 'Legenda Sancti Gerardi' și 'Deliberatio'. Episcopul Gerard a observat bogomilii în Banat și a făcut constatări asupra lor: ei erau refugiați din Balcani, fugiți de represiune după anul 1020, apăruți la nord de Dunăre după cel puțin 10 ani. Din lucrarea 'Deliberatio' reiese că perioada respectivă a fost caracterizată printr-o mare instabilitate. Ea s-a accentuat după moartea regelui Ștefan, la 1038, în timpul celor 2 succesori ai săi. Episcopul nu era asistat în exercițiul său de autoritățile administrative și militare. La fel a fost și înainte, din 1019, când la Caransebeș s-a înființat o episcopie sub tutela autorității religioase de la Ohrid, de îndată după căderea țarului Samuil. Așadar, Banatul în general era o provincie liberă, foarte propice pentru așezarea refugiaților bogomili. Pe aceia îi recunoaștem în lucrarea episcopului Gerard: erau maniheiști, având o religie dualistă. Îl venerau pe arhanghelul Uriel, fapt ce nu îl cunoaștem din alte surse documentare, dar care se asambla perfect în ideologia lor religioasă. Paulicienii au fost - cronologic - anteriori bogomililor, deși nu excludem o răspândire în Banat și a acelei religii sectare, din care s-a inspirat mai târziu bogomilismul. La fel, a fost posibilă o răspândire mai timpurie a bogomilismului în Banat, în acel caz cei ce au sosit din Macedonia fiind atrași și de faptul că aici erau oameni de aceeași credință".

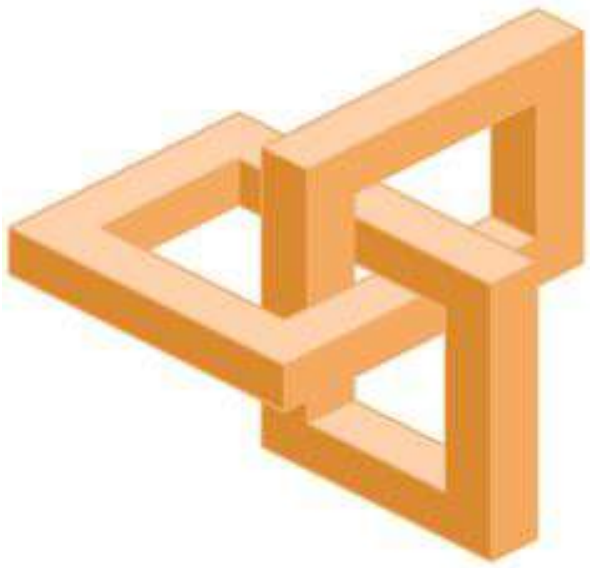

"Primul punct unde au fost sesizați arheologic cei plecați din Macedonia a fost peștera Gaura Chindiei de la Pescari (din perimetrul comunei Svinița), aflată chiar la intrarea din amonte în Clisura Dunării. Arheoloaga Maria Comșa a analizat o inscripție chirilică de acolo, constatând analogii cu literele folosite în Bitolia / Macedonia și Preslav / Bulgaria, afirmând că 'datarea e între ultimii ani ai secolului X (după anul 995), până în prima jumătate a secolului XI'; dânsa a concluzionat că peștera a slujit ca loc de cult iar în ce privește inscripția - având în vedere caracteristicile literelor - a presupus că autorul ar fi fost un român, om simplu din Balcani. Scrierea chirilică era bine cunoscută de slujitorii bisericii oficiale. Unul dintre aceia ar fi elaborat textul fără greșeli ortografice. Acela însă, cel din peștera Gaura Chindiei, nu era un preot bizantin, nu era din categoria clericală oficială, nu a studiat scrierea chirilică, ci și-a însușit-o de unul singur, cu multe goluri în cunoștințe. Cu neaderența sa la cultul bisericesc oficial, ca schismatic, nu se putea altfel. Textul era relevant, fiind despre profetul Isaia (de căpătâi la bogomili). Dintre reprezentările pictate în peștera Gaura Chindiei, arheologul a reprodus și o Pentagramă. Este știut faptul că Pentagrama este un simbol gnostic. Bogomilismul a avut rădăcini adânci, esența gnosticismului fiind preluată de maniheism, care a transmis-o bogomilismului. Episcopul Gerard a identificat în Banat o erezie maniheistă de factură gnostică, înaltul prelat având cultura și deci discernământul de a analiza aspectele credinței împărtășite de vrăjmașii bisericii. Pentagrama gnostică a fost un simbol al zeiței Kali. Prin acea Pentagramă era invocată zeița Kali. Era invocat spiritul ei pentru a i se folosi puterile răului în scopurile binelui. Energia ei distructivă era utilizată pentru distrugerea zidurilor ignoranței din jurul omului, ca omul să se bucure de cunoaștere. De asemenea se invoca energia ei fertilă pentru a dobândi calități creatoare necesare în fața tuturor provocărilor. Se invocau spaimele determinate de existența ei pentru a atinge fericirea veșnică, ș.a.m.d. Acel mod de a gândi s-a materializat în cultul zeiței Kali, devenită Maika Kalia. În Banat la Gherdap anual ea era invocată în fața rugurilor în flăcări. Prezența sa malefică, cu energia ei distrugătoare, era folosită și transformată în energie pozitivă, benefică. Studiind simbolurile din peștera Gaura Chindiei, în anul 1985 arheologul Vasile Boroneanț a găsit o analogie și cu un desen de pe un inel din regiunea Prilep / Macedonia, datat în secolele X-XII, o cronologie ce coincide cu exodul populației din Macedonia. Cele 2 desene - și cel de la Gaura Chindiei / Banatul Românesc și cel de la Ilino-Satorovo / Prilepul Macedoniei - reprezintă un simbol de forma literei 'T'. Știm că simbolul 'T' reprezintă crucea gnostică și acceptăm că bogomilismul avea aspecte gnostice. Grupurile emigrate din Macedonia au înaintat pe ambele maluri ale Dunării. Au lăsat urme arheologice semnificative pe malul drept al Dunării la Boljetin și la Haiducka Vodenica; pe malul stâng, arheologia le-a consemnat urmele la Moldova Veche, Coronini - așadar în preajma peșterii Gaura Chindiei - la Drencova, la Livadița (în comuna Svinița), etc. Alte grupuri emigrate din Macedonia s-au deplasat și s-au stabilit pe văile Nerei și Timișului. Cimitire contemporane ale acelui prim val bogomilic au fost găsite pe teritoriul bănățean la Ilidia-Cetate, Caransebeș, Cuptoare-Sfogea, ș.a. În cimitirul din Livadița au fost dezvelite 12 morminte, orientate cu capul spre apus și picioarele spre răsărit, cu mâinile așezate în poziția indicând apartenența la cultul bogomilic, datate din secolul XI, unul din morminte fiind al vlădicăi, având un inel de bronz cu 'T' incizat: reprezenta crucea gnostică, el fiind îndrumătorul religios; inelul respectiv are analogii în Balcani, deopotrivă la Biserica Sf. Nicolae din Varoș - de lângă Prilep - ori la bogomilii din Bosnia și Herțegovina (refugiați acolo din Macedonia). Este firesc să se desprindă concluzia că acea comunitate, ce și-a îngropat morții la Livadița, era originară din Macedonia (zona Prilep-Varoș). A doua imigrație balcanică în Banat a fost la sfârșitul secolului următor, XII. În 1183, principele Ștefan Nemanja a cucerit regiunea Moraviei superioare iar după 1189 a cucerit nordul Macedoniei. În acele teritorii bogomilismul luase o extraordinară dezvoltare. Pentru siguranța statului său și ca să întărească ortodoxia, el a comis mari atrocități. Conducătorii laici ai comunităților de bogomili au fost

capturați și condamnați după legile bizantine. Predicatorilor li s-a tăiat limba, dintre bogomili cei care nu s-au convertit au fost arși de vii, casele le-au fost incendiate, averile confiscate, iar cei scăpați teferi au fugit în Bosnia iar alții - cu mile - spre nordul Dunării. Până la sfârșitul domniei lui Ștefan Nemanja, în 1196, bogomilismul a fost eradicat din statul sârb. Deducem că valurile de bogomili au fugit din teritoriile stăpânite de acela în cel puțin 2 etape: primul val a pornit de frica represiunii de îndată după anul 1183, când autoritatea principelui s-a întins asupra zonei din sudul Serbiei actuale, iar următorul val după 1189, când a intrat sub ocupația sa nordul Macedoniei. Așadar, unii erau din Kosovo, alții chiar din Macedonia și vestul Bulgariei. Grupurile plecate din zona Kosovo, din nordul Macedoniei și din sudul Serbiei au urmat mai multe căi. Una dintre căi a fost clasicul drum de pe valea Moravei, de la Morava superioară până la confluența ei cu Dunărea. Însă, de astă dată, ei au mai adoptat și drumuri ce au dus la râul Timoc, pentru a se feri de represiunea lui Ștefan Nemanja, al cărui control era în partea vestică. Dacă cei din primul val au fost consemnați pe Dunăre, Nera și Timiș, cei care au pornit prin Clisura Dunării au fost sesizați arheologic în nordul comitatului Caraș, unde au ajuns pe culoarul Timiș-Cerna (unii s-au așezat chiar pe culoar). Imigranții din Balcani nu s-au deplasat compact, ci probabil în grupuri mici, fiecare făcând deplasarea pe un alt traseu și au pornit la drum în ani diferiți, deși în aceeași perioadă. De asemenea, chestiunea duratei deplasării se pune în același mod ca și la prima imigrație balcanică: a fost o deplasare de durată. Au pornit la finele secolului XII și au reușit să ajungă chiar la finele acelui secol, alții abia în cursul secolului următor, XIII. Mormintele celui de-al doilea val balcanic au fost cercetate arheologic la Berzovia, Ciclova Română, Obreja, Reșița, Svinița, ș.a. Din punct de vedere lingvistic, al doilea val de imigrație balcanică mai este sesizabil în Banat doar în graiurile vorbite la Svinița și Carașova". Următorul mare val de imigare Balcanică în Banat a fost cauzat la sfârșitul secolului XIV de înfrângerea creștinilor în Kosovo de către musulmani: cei plecați de acolo în Nordul Dunării au fost și din neamul Sf. Nicodim, nume cum a rămas popular știut înaltul Nicolae Gherga.

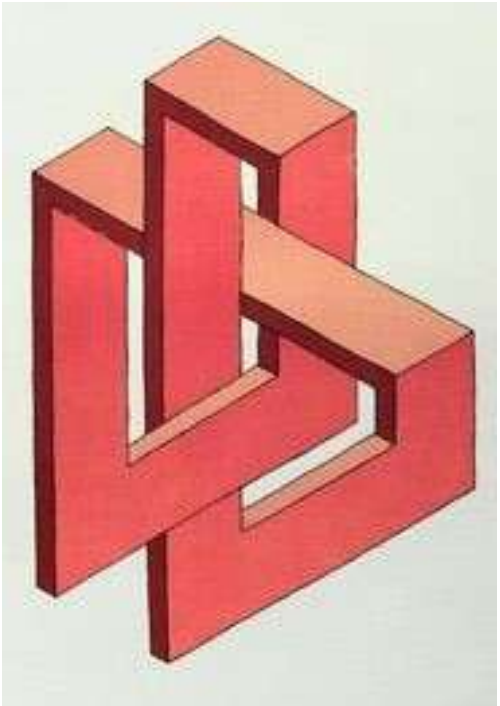

Primăria Carașova în "Strategia de dezvoltare durabilă până în 2020" a scris: "Între numele de familie ale crașovenilor sunt foarte multe de origine română, precum Gherliță, Gherga, Gruia, ș.a.; deși acum aproape toți crașovenii se declară a fi croați, ei nu au avut aproape deloc legături cu acea țară (strămoșii lor fiind albanezi, aromâni, bosniaci, bulgari, români și sârbi, rezultând un amestec de populație rar întâlnit). Numele Reșiței / Recița a fost de la crașoveni, care - păscând oile pe dealurile din împrejurimile Bârzavei - le-au coborât la apă să le adape, fiind Bârzava un râu mic, i-au spus 'Recița' = 'râul mic'. Carașova în 1719 avea 400 de gospodării, număr egal cu cele ale Caransebeșului de atunci și dublu față de cele aflate la Lugoj". Deoarece administrativ Ţinutul Amlaşului de lângă Sibiu cârmuit de Negru Vodă în secolele XII-XIII ţinea de Banatul Severinului, ţinând cont de egalitatea onomastică Negru = Caraş şi considerând că au fost mai multe generaţii ale familiei herţegului Negru-Vodă stăpânind în Ţinuturile Amlaşului ori Făgăraşului cu cule la Cârţa, Veneţia de Jos / unde în anul 1965 a fost găsită o monedă din secolul II bătută la Tomis = Constanța - ceea ce denotă legături Antice deosebite - sunt foarte posibile legăturile dinastice dintre clanurile lui Glad Vodă din Vidin-Cenad (secolele IX-XI), Veneţianului Sf. Gherard al Cenadului (secolul XI) şi ale G/herţegului Negru-Vodă (secolele XI-XIII) care conlucra economic cu Cavalerul Veneţian Grigore; cronologia, funcţiile şi teritorialitatea exponenţilor sunt printre factorii îndreptăţind apropierile - inclusiv prin cununii interesate - ale Românilor din marginea Regatului Ungurilor cu Armâni, Cumani, Veneţieni, ş.a.: începând din Valea Dunării cu Glad Vodă de la Gherdap / cu porturile Vidin (regiunea Marginea / Craina ştiută după principalul său Râu ca regiunea "Timoc"), Severin, Orşova, ş.a. având legături cu Veneţienii şi încheind cu "descălecatul" herţegului Negru-Vodă în N Dunării, conform şi celor relatate de cea mai veche cronică a Ţării Româneşti, se pot observa locuri semnificative, ca ale Cărăşenilor Gugulani din marginea Carpaţilor - de exemplu a celor din coridorul Cerna-Timiş la Rusca, Teregova, Armeniş, etc., unde încă trăiesc Ghergani - ca moşia Mercina în Bazinul Caraşului în amontele căreia sunt sate ca Giurgiova, Grădinari, ş.a. iar în avale aşezarea Armenis la S de Iam atestată în anul 1272 ori moşia Margina de la poalele Munţilor Poiana Ruscă / tot în Banatul Montan, la N de Caraş şi moşiile din Nordul celor mai înalţi Carpaţi Româneşti, gopodărite de Nordicul Negru-Vodă, ţinând de Banatul Severinului dominat de Cărăşeni (foarte probabil, titlul de "Negru" purtat de membrii mai multor generaţii predecesoare întemeierii Ţării Româneşti era forma Latină pentru "Caraş", desemnând cine erau cârmuitorii domeniilor respective, din acele părţi Nordice ale Carpaţilor iar titlul de "herţeg" era de înalt nobil Gherţeg = Gherga). De altfel, la N de Valeapai 45,29 lat. N, 21,43 long. E / județul Caraș-Severin exista toponimul Medieval Veneția / Venecze iar Bencec 45,54 lat. N, 21,25 long. E din județul Timiș își are denumirea din Wenecze / Vencze (așa după cum a fost atestarea documentară în secolul XV).

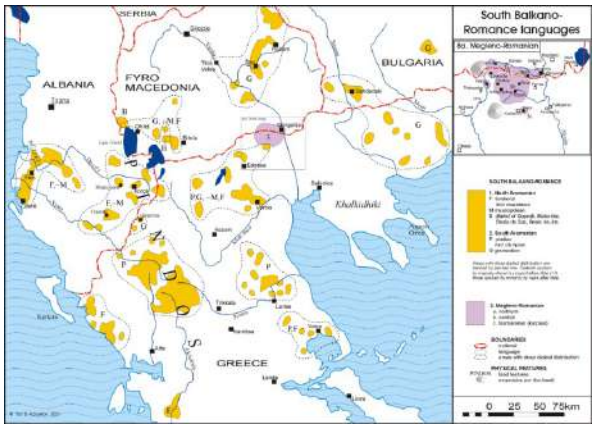

Românitatea Sud Balcanică

Memoriile căpitanului Armân Cola Nicea au consemnat printre Românii ucişi de "antarţi" - bande Elene active din anul 1903 în Balcani contra celor care nu nutreau sentimente pro-Elene - că au fost Dumitru Gheorghe din Orşani, Mitru Ghega din Gopeş, Nazari Gheorghe din Târnova, Loba / Laolea Gheorghe din Paticina, etc. (e de remarcat că nu toţi Gherga au fost notaţi Gheorghe - sau variaţii respective ca Gheorgachi / Gheorgaky, Ghiorgu, Gorga - la fel cum nu toate formele au fost transcrise Latin Gherga, ca de pildă Tănase Gheorgiu mutat în timpul Revoluţiei Paşoptiste din Sliveni / Grecia la Ploieşti / judeţul Prahova, a rămas la fel); se poate observa că în actuala Bulgarie există aşezări ca Gerge-vets 42,35 lat. N, 26,21 long. E, Gergev Trap 42,53 lat. N, 24,45 long. E, Gerge Bunar 42,17 lat. N, 27,13 long. E, etc. Enciclopedia "Britannica" din anul 1911 a scris despre Macedonia istorică (acel an fiind penultimul al existenţei sale integrale, Macedonia apoi fiind împărţită de vecini): "În Macedonia, puţini Vlahi sunt musulmani, majoritatea sunt creştini. În Macedonia, principalele oraşe sunt Salonic şi Monastir (având printre locuitori colonişti Turci, inclusiv Iuruci). Vlahii / Armânii probabil sunt descendenţi ai nativilor Traco-Iliri din Balcani, ca păstori cu aşezările împrăştiate peste tot în partea Montană a Macedoniei, cei stabiliţi la şes fiind excelenţi agricultori. În secolul IX, împăratul Krum a inclus Macedonia în împărăţia sa. Între secolele X şi XIV, Vlahii în Pind au format Marea Valahie. În secolul XI, împăratul Vasile II a inclus Macedonia în Imperiul Bizantin, consolidându-şi stăpânirea prin colonizări Asiatice. În secolul XII, Vlahii Asan au cuprins Macedonia în Imperiul Româno-Bulgar (în cârmuirea căruia a fost dinastia lor). Vlahii din marile oraşe Salonic şi Monastir sunt în mare parte urmaşi ai refugiaţilor din Moscopole, oraş fost până în secolul XVIII principalul centru comercial al Macedoniei. Cele mai compacte grupuri de Vlahi din Macedonia sunt înspre Albania şi Tesalia, unele zone din Munţii Pind, Clisură ori Valea Bistriţei - de la poalele Masivului Gramos, cu alimentarea din Lacul Castoria, până la delta sa din Marea Egee - fiind exclusiv Vlahe. În Evul Mediu, deoarece o parte a Albanezilor (numiţi Arnăuţi de Turci) au devenit musulmani - din cauza otomanilor - creştinii Macedoneni au fost împinşi spre răsărit". În anul 1913, ca urmare a "Păcii de la Bucureşti", din Macedonia istorică Elenii au luat 51%, Iugoslavia 29%, Albania 11% şi Bulgaria 9% (în anul 1922, Elenii Moderni au decis - în urma schimbului de populaţii cu noua Turcie ce se forma prin ruinarea Imperiului Otoman - ca refugiaţii din Anatolia să fie cazaţi îndeosebi în casele Armânilor):

Macedonia istorică

Mitropolia Ohridei

Secolul VI

Pentru secolul VI, linia istoricului Ceh Constantin Jirecek - paralelă în Balcani cu Brazda lui Iorgu / Novac din vechime - a reprezentat în S Dunării ceea ce cu milenii înainte era în N Dunării: demarcaţia dintre 2 influenţe. Până în secolul XVII, Românii au atârnat creştin de Balcanica "Prima Iustiniana" / din anul 535 pentru 11 secole ea având jurisdicţia şi peste Bazinul Dunării inferioare, inclusiv asupra Românilor din N Dunării: Banat, Valahia, Moldova, Ardeal; de exemplu în 1572-1588, spre sfârşitul patronajului său, ierarhul Gavril / Gabriel din Akris / Ohrida era al "Bulgariei, Serbiei, Macedoniei, Albaniei, Moldovei şi UngroVlahiei" (adică al Ţării Româneşti). Când a fost întemeiată "Prima Iustiniana" - în centrul Diocezei Dacia a Imperiului Bizantin / azi S Serbiei - nici Sârbii şi nici Bulgarii încă nu erau în Balcani (dintr-o cronică de pe Muntele Athos / fostul Masiv Sacru al Marii Zeiţe Mamă - descifrată de Grecul Gerasimos Smyrnakis în anul 1903 - reiese că până în secolul VII mulţi Valahi au fost alungaţi din N Dunării, ajungând şi în fundurile Peninsulei din Marea Egee, adică a Marii Zeiţe Mamă, mai ales după anul 602, când multe triburi Slave au trecut Dunărea în Balcani: aşa au sosit apoi organizat Sciţii / Bulgarii de pe Volga, în anul 680, care s-au Slavizat în Balcani). Despre "Vlahia Mare", iată consideraţiile din anul 1905 ale academicianului A/Român George Murnu: "În Balcani, Românii - Munteni prin excelenţă - cel puţin la început nu puteau ocupa decât locurile ce li erau îmbiate de natură şi unde-i găsim şi mai târziu, adică lanţul munţilor înalţi şi adăpostitori ce făceau din Tesalia o întăritură puternică (poziţiunea aminteşte Ardealul) şi cari, din mai multe puncte de vedere, îi ridica deasupra iobagilor de la şes. Cu deosebire trebue să-şi fi ales ei - ca mai priitor - masivul cunoscut cu numele de Pind, ce pornind din inima Greciei formează spatele apărător al Tesaliei denspre Epir şi tae adânc teritoriul Macedoniei. Aici au descălecat ei întâia dată şi de aici au purces şi s-au lăţit mai departe, cucerind încetul cu încetul cea mai mare parte din acea provincie şi întipărindu-i acel caracter naţional Românesc, care a silit şi pe străini, ba chiar pe înşişi pedanţii Elenizatori din Constantinopole, s-o recunoască drept Vlahia, întâia ţară Românească cunoscută de istorie. Aşezarea Românilor pe coastele Pindului a fost aşa de temeinică şi definitivă, încât chiar după atâtea năpraznice răsturnări şi vârtejuri ce a suferit această ţară în vreme de peste o mie de ani, ea înfăţişează şi azi pe o mare întindere muntoasă acelaş caracter Românesc, care trebue să-l fi luat din veacul întâiu al aşezării lor. Această îndărătnică şi nepilduită rezistenţă a Românilor din Pind în teritoriul ocupat de dânşii dintru început (de când adică s-au rupt din masa lor centrală) e caracteristică neamului nostru întreg. Din grupurile mari ale Românilor din Evul Mediu, numai unul a dispărut cu desăvârşire: grupul celor din Hemos / Balcani. Stingerea Românilor Medievali din Hemos - care de bună seamă au fost mai tari şi mai numeroşi decât cei din Tesalia - nu s-a datorat numai şi numai 'Slavizării' (Slavii au fost etniceşte totdeauna mai slabi decât Românii), ci în mare parte unei emigrări". Aşadar - după cum a scris şi academicianul A/Român - Vlahia "Mare" = cea mai puternică structură Armână s-a ivit prin influenţa exercitată de către Dacia Balcanică (întinsă între Dunăre şi Adriatica), de unde i-au "descălecat" întemeietorii.

Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân

Mitropolia Balcanică "Prima Iustiniana" - ce până în secolul VII a funcţionat din Sudul Serbiei - a ajuns apoi să fie exercitată, datorită acelor conjuncturi, din Macedonia Nordică. Sciţii / Bulgarii au ocupat regiunea Lacului Ohrida din anul 843 (pe atunci, printre Vlahii de acolo trăiau

Berziţi - Slavi Sudici, dintre cei care au fost strămoşii BelaRuşilor / adică "Ruşi Albi" - şi Dragobiţi / de asemenea strămoşi ai BelaRuşilor, de pe Nipru). Localitatea Ohrida 41,07 lat. N, 20,48 long. E - iniţial numită Akris, o denumire rezonând cu Akra / Acra din Israel - a fost cucerită de Sciți / Bulgari în anul 867 (imediat după creştinarea lor) şi controlată de ei timp de un secol şi jumătate.

Sf. Naum

În S Lacului Ohrid, acum împărţit de Macedonia şi Albania, învăţătorul Naum - născut în anul 830, directorul Şcolii Akhris / Ohridei din anul 893 până când a murit în anul 910, rămas Sfântul Armânilor - a înfiinţat în anul 905 Mănăstirea ce-i poartă numele, la graniţa actuală dintre Macedonia şi Albania, acolo fiind şi îngropat (Armânii Ghergani emigraţi din Moscopole în secolul XVII îl respectau în Mişcolţ 48,06 lat. N, 20,47 long. E la Capela închinată lui, înaintea finanţării - şi de către ei - a ridicării unei Biserici Armâne în acel oraş din Ungaria / căci în Evul Mediu, Mănăstirea "Sf. Naum" era în strânse legături cu Moscopole, distanţa dintre ele fiind de 32 km).

Mănăstirea "Sfântul Naum"

Domnia în perioada 893-927 a urmaşului lui Krum / Crum, creştinul Simeon (fiul lui Boris I / considerat în

"Istoria primului Imperiu Bulgar" realizată în anul 1930 de istoricul Britanic Steven Runciman drept "unul dintre cele mai grandioase personaje din istorie"), care avea titlul de "regele Bulgarilor şi Aromânilor", a fost apreciată şi de profesorul Tănase Bujduveanu drept "una din perioadele cele mai strălucite ale istoriei aromâno-bulgare"; Simeon - care a fost şi primul Împărat al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân cu titlul de "Ţar" - era cumnatul guvernatorului George "Sursuvul" / adică "Premierul" (descris de episcopul Liudprand / Liucius din Cremona - aflat în Tracia la Constantinopol - că a jignit ambasadorii la împăratul bizantin prin faptul că bătrânul avea prioritate şi "capul lui era ras, purta o centură de alamă şi pantaloni"): Petre - fiul Ţarului Simeon şi al Mariei / sora lui George - a domnit până în anul 969, Ţaratul fiind cârmuit apoi de băieţii lui (Boris II până în anul 977 şi Roman până în anul 997 / apoi - fiindcă Roman n-a avut copii - urmând Samuil, un general al lui, ca ultimul Ţar din primul Imperiu Scito-Vlah / Bulgaro-Armân). Este de ştiut că după moartea Ţarului Simeon guvernatorul George a cârmuit Imperiul, ca Regent: întâi, a început cu o demonstraţie de forţă în Tracia iar în secret - printr-un călugăr Armean de încredere - a negociat pace cu Împăratul bizantin Romanus şi acela a consimţit cununia nepoatei sale cu Petre, nepotul guvernatorului George (a fost pentru prima oară în istoria Imperiului Bizantin că o Prinţesă bizantină s-a cununat cu un cârmuitor străin, fapt ce a fost criticat de Constantin "Porfirogenetul" / ginerele Armeanului Romanus, Împăratul bizantin care a creat precedentul); e foarte posibil că "premierul" George s-a înţeles cu bizantinii via Casa Georgi / Giorgi din Ragusa (cetatea strămoşească atunci fiind în Imperiul Bizantin). Beneficiile părţilor au fost însemnate, ca de exemplu luptele au încetat un timp - Împăratul bizantin recunoscând Ţarul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân şi chiar plătind o cotă cât a trăit Ţarina, în schimb primind prizonieri - şi datorită înmulţirii creştinilor, şeful Bisericii în Ţaratul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân devenind Damian, în Silistra / pe malul drept al Dunării: în istorie, primul patriarh recunoscut de patriarhul ecumenic din Constantinopol (la conducerea Bisericii Ţaratului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, Damian a fost precedat de Grigore în Preslav şi urmat de Gherman în Prespa / erau probabil rude); se poate observa că în marginea Preslav / "Pre-Slav" e aşezarea Kirkovo - lângă Plişka, fosta capitală Scită / Bulgară - iar lângă Durostor / Silistra era Gurgen-djik (acum Pop Kralevo). De altfel, cel care a întemeiat Biserica Silistrei în 870 a fost primul şef al Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Armâne, episcopul George / Gheorghi din capitala Plişca - acelaşi care în sus pe Dunăre, tot pe malul drept al Fluviului, a întemeiat apoi şi Episcopia Belgradului - Gheorghi / George (zis şi Gherman / Gabriel) conducând până în anul 886; Gheorghi la început a lucrat lângă Ignatie, patriarhul Constantinopolului din anul 847 (nepotul Împăratului bizantin Nichifor, ucis de Krum / Crum) şi Sciţii / Bulgarii l-au acuzat că s-a instalat în capitala Plişca prin fraudă în locul ierarhului Iosif, activ acolo din anul 866: pe atunci, cârmuitorul Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân era Boris I, tatăl Ţarului Simeon (creştinat în anul 865, "convins să se supună împăratului şi să urmeze pe Romani"). De la sfârşitul anului 870, Gheorghi l-a instalat ca episcop în Durostor / Silistra pe Nicolae (acolo viaţa creştină avea vechime, de exemplu Auxentius - episcopul Dârstorului - a scris în perioada 381-397 în Latină despre viaţa tatălui său adoptiv, episcopul Ulfila al Geţilor şi Goţilor); în "Oamenii Pământului", academicianul N. Iorga a scris despre creştinarea Sciţilor / Bulgarilor că a fost "supt sugestiile unor femei din Dinastia Turanică şi mulţămită contagiunii venită de la populaţia Românică de veacuri creştină, care-şi avea episcopii-vlădici 'stăpânitori' şi în sens politic şi militar. O biserică neobservată exista în veacul IX, pe vremea împăratului Mihail (anul 870 la Cirven, unde s-a aflat piatra de mormânt Greacă a arhidiaconului episcopului Nicolae). În noua fasă, Bulgarii vreau - mai ales - dacă nu cetatea împărătească, folosinţa imperiului". Sigiliile lui Gheorghi / George, primul şef al Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Armâne şi ale călugărului George - fiul său, care îi era secretar, mult apreciat apoi şi de Ţarul Petre / fiul Ţarului Simeon - au fost găsite în mai multe locuri, din Bulgaria până în Ungaria; de altfel, după exact un mileniu, în "Statistica Românilor din urbea Silistra în 26 XI 1870" - îngrijită de dascălul Costache Petrescu de acolo, după cum a publicat învăţătorul Sandu Carp din localitate în revista "Pontice" nr. 5 / 1940 - erau 837 Români din 249 familii, printre care Bratu, Georgescu, Gheorghescu, Gheorghiu, ş.a. (se observă că datele erau cu 7 ani înaintea Războiului de Independenţă din 1877). Capitala Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în timpul Ţarilor Simeon şi Petru - care l-au avut ca prim-ministru = guvernator pe marele Boier Gheorghe / George, el fiind cumnat cu primul Ţar şi unchiul următorului Ţar - a fost Preslav 43,09 lat. N, 26,49 long. E, unde ei au mutat-o intenţionat, spre a o desprinde de anterioara şi mai păgâna capitală Plişka 43,23 lat. N, 27,07 long. E din apropiere. De armistiţiul instaurat datorită voinţei guvernatorului George - probabil fiul sau nepotul lui Gheorghi / primul şef al Bisericii Scito-Vlahe / Bulgaro-Armâne - au profitat Sârbii, la revolta lor din anul 931 armata Ţarului Petre neintervenind, astfel încât şi Sârbii au prins curaj pentru emancipare (similar cum au procedat Vlahii Dobrogei, în secolul precedent). Ţarul Simeon a finanţat traducerile a importante lucrări religioase, din Greacă în Slavonă, de către studenţii aduşi din Constantinopol / Tracia pe lângă ierarhul Armân Naum (discipol al fraţilor călugări de la Săruna / Salonic care au utilizat intensiv alfabetul glagolitic, predecesorul celui chirilic): creştinarea ultimilor păgâni din Balcani a fost făcută de clerul A/Român.

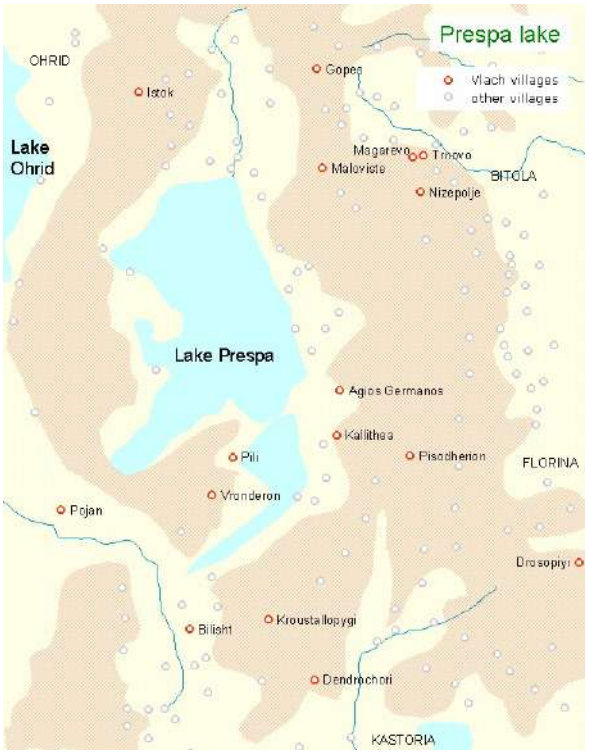

Lângă Şcoala Ohridei, deschisă în anul 886 de Sf. Clement - localnic din Devol 40,43 lat. N, 20,51 long. E / Albania, de asemenea discipol al călugărilor Chiril şi Metodiu, cu un deceniu mai tânăr decât Sf. Naum - s-a fixat reşedinţa "Prima Iustiniana" (din anul 865, de când a început creştinarea Sciților / Bulgarilor - până atunci ea având jurisdicţia asupra proto-Românilor Moderni, adică asupra A/Românilor - sediul creştin fusese în locurile unde erau liderii Sciți / Bulgari, ultima oară puţin mai în S, la Lacul Prespa, de 285 kmp, aflat la 853 metri altitudine, înconjurat de Vlahi / Armâni, azi împărţit de Macedonia, Albania şi Grecia), titulatura supremă a cârmuitorului politic cu reşedinţa chiar în Охрид Ohrida / Macedonia fiind "Ţarul Bulgarilor şi Vlahilor"; trebuie ştiut că denumirea de "Ţar" însemnând "Împărat" era conectată cu Latinul "Caesar" ("Kaiser" în Germană), titulatura de exemplu fiind apoi folosită de Ruşi până în anul 1917 şi de Bulgari până în anul 1946: în anul 913, Simeon a fost primul cârmuitor Medieval care a avut titlul de Ţar. Până atunci, cârmuitorii din răsăritul Europei - pe baza denumirii de "Khan" din Asia - foloseau denumirea de "Kneaz" (de exemplu, în Engleză "King" a derivat astfel). În Europa, titlul de "Cezar" a fost luat pentru prima oară în secolul III î.C. de Numerius Iuliu, un înaintaş al generalului Iuliu Cezar; ţinând cont că marele războinic al Şambalei Gheser / Kesar avea numele derivat din Sanscrită (după cum a demonstrat Dr. August Francke în anul 1905) şi că Tatăl Tengri / Targan a fost atestat documentar în secolul IV î.C. în N Chinei, e deductibilă preluarea faimei lui Kesar - sub forma Cezar - la Roma via Macedonii al căror Imperiu a ajuns anterior până în zona orientală unde Cezar / Gheser era slăvit: într-un asemenea concept, Sar-Maţii erau Moşii sau Mezii Regali (termenul "Tsar" / "Ţar" echivalând nobilul rol conducător în prima silabă din "Sar-mis"). De altfel, onomastica Cezară în Antichitate n-a fost largă în Occident, ci a fost foarte răspândită în Orient (de exemplu, cu marile localităţi Cezareea din Canaan până în Capadochia); mai mult, academicianul Maghiar Rona-Tas Andras în anul 1999 a conectat de orientalul nume Kesar / Cezar și denumirea Medievală a Khazarilor (aceia probabil ca mari războinici) iar după cum a studiat autorul American Kevin Brook în anul 2010 "inima Khazară era formată din ceea ce azi sunt Daghe-stan, Cecenia, Ingușeția, Oseția, Kalmukia, Astrahan, Volgograd și Rostov, în secolul VII spre răsărit Khazarii ajungând să controleze Marea Stepă până la Aral și Oxus - lângă Gurganj - iar spre apus frontiera imperială Khazară ajungând până la Nipru" (toate acele zone erau populate de urmași ai străvechilor Gargari și ale străvechilor Amazoane). Privind cârmuirea vechilor Germanici - după folosirea "ric" pentru Rege / frecventă până în secolul V - Cneazul a fost considerat "King". Cârmuitorii vechilor Ruși - adică dinaștii Rurik - au fost "mari Cnezi" de la începuturile lor, din secolul IX; ultimii dinaști Rurik, în secolul XVI, au devenit "Ţari". Cârmuitorii vechilor Bulgari au purtat titlul de "Cnezi" până în secolul X, când puternicul Simeon / Simon "cel Mare" - cumnatul guvernatorului Gheorghe / George al Imperiului Bulgaro-Vlah - a decis să fie "Ţar". Academicianul Ioan Cavaler de Puşcariu a scris în cartea "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" din anul 1895: "Cneaz - Kenez / Chinez - sinonim cu Domn, Duce, Comite, Prefect, etc. are originea foarte veche; în Sanscrită 'gnas' înseamnă 'genus' = de neam, de unde și 'Konig' (existent inclusiv la primii Români, Celți, ș.a). Instituțiunea de Knezi s-a arătat de la început în Imperiul Bulgaro-Vlah. În Banat, cele 8 Districte ale Cnezilor / Knezilor Valahi aveau Universitatea lor în Caransebeș / Karansebes; aflăm o mulțime de Cnezi / Knezi cu drepturi ereditare în Districtele Valahe Hațeg, Hunedoara, Deva, etc. care se întruneau în Universitatea lor la Hațeg. În Ținutul Făgărașului în loc de Knezi / Cnezi erau Boierii ereditari. În Secuime, Cnezii / Knezii Români au rămas până în secolul XV. Aflăm urme de Knezi / Cnezi Valahi până și în Galiția secolului XVI. De la Bulgaro-Vlahi întinzându-se vechea limbă Slavică și la Ruși, a trecut și numirea de Kneaz. În părțile Moldovei și Valahiei - de care se ținea și Ținutul Făgăraș - nu aflăm urme de Knezi, ceea ce e dovada că Pecenegii și Cumanii care au domnit pe acolo nu au folosit titulatura de Knezi. La început, Cnezii Români aveau nu numai moșiile lor ereditare, dar și funcțiunea de Prefecți ai Districtelor Românești pe lângă care în multe cazuri funcționau și Voivozi Români în calitate de comandanți ai puterii armate, uneori și ca administratori de finanțe. Cnezii Români - ca o castă de nobili - aveau Crainicii lor care conduceau pe Boierii / Vornicii lor în afaceri. În interiorul Carpatic, cu deosebire începând din secolul XV, Cnezii Români au trebuit să-și câștige diplome de nobili Ungari adesea cu jertfa trecerii lor la catolicism iar în secolele XVI-XVII la calvinism, pentru că altcum decădeau în servitute iobăgească".

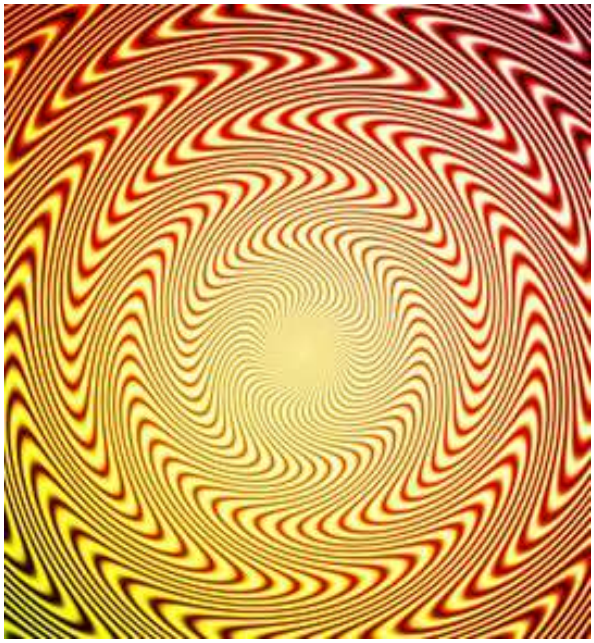

În anul 2013, Dr. Andrei Groza a publicat "Considerațiuni cu privire la originea titlurilor țar și voivod": "Atât din lucrările de specialitate, cât și din dicţionarele explicative, se cunoaşte că titlul de 'ţar' însemna conducător absolut al ţării - monarh / suveran - iar cel de 'voivod' la români domnitor / principe, la slavi conducător militar / reprezentantul regal în unitatea administrativ-teritorială (cu împuterniciri diferite, în funcţie de ţară). Titlul de 'ţar' a fost purtat numai de conducătorii bulgarilor, sârbilor şi ruşilor. Bulgarul Simeon a fost primul care şi-a atribuit titlul de 'ţar': acela - în anul 918, după mai multe victorii obţinute asupra Bizanţului şi în dorinţa de a-şi ridica statutul, atât în interiorul ţării, cât şi peste hotarele ei - a fost proclamat de către un sobor de preoţi 'din voia Domnului ţar', autocrat al tuturor bulgarilor. Mai apoi, acel titlu a fost purtat de alţi conducători ai Bulgariei de-a lungul anilor 918-1014, 1185-1396 şi 1908-1946. O perioadă de timp - destul de scurtă, din 1346 până în 1371 - au avut 'ţari' şi sârbii. Monarhii ruşi au început a purta acel titlu din anul 1547, de când marele kneaz al Moscovei, Ivan

IV, numit mai târziu cel Groaznic, s-a încoronat ca ‘ţar al Rusiei’. Rădăcinile termenului ‘ţar’ trebuie căutate în limba asirienilor / babilonienilor, atrăgând atenţia numele regilor care se terminau cu ‘sar’. Francezul Jacques Margeret în lucrarea ‘Starea Imperiului Rus şi a Marelui Knezat al Moscovei’ editată în anul 1607 la Paris (după ce a locuit câţiva ani în Rusia) a scris: ‘Cuvântul ţar a fost luat din Sfânta Scriptură, fiindcă peste tot unde se vorbea despre David şi Solomon ori despre alţi regi, ei au fost numiţi ţarul David, ţarul Solomon, traduşi de noi ca regele David, regele Solomon, ş.a.m.d.’; aşadar, titlul ‘ţar’ se folosea în limba vorbită de David 1005-965 î.C. şi Solomon 965-928 î.C. (care - după cum se ştie - era numită aramaică). Într-adevăr, conform Vechiului Testament şi altor izvoare scrise greceşti, numele multor suverani de atunci se terminau în ‘sar’ (de exemplu Nabucodonosor). Ţinând cont de faptul că în alfabetul grecesc nu există litera ‘ţ’, credem că numele conducătorilor se terminau în ‘ţar’. Că anume aşa era, ne-o dovedesc aceleaşi nume scrise în limba acadeană: ‘Nabu-cudurri-uţur’ = Nabucodonosor. Titlul de ‘ţar’ a fost purtat de monarhi din cele mai vechi timpuri de cei ce făceau parte din marele neam al arameilor (care - cu părere de rău - nu au reuşit niciodată pe parcursul istoriei să creeze un singur stat unitar). Atât romanii, cât şi cele 2 comunităţi getice = neslave ale bulgarilor şi ruşilor (cei care se numeau bulgari în secolele VII-XIV şi cei care apoi s-au numit ruşi - ca şi alte comunităţi din nordul Mării Negre - nu erau de neam slav, ci getic / bulgarii şi ruşii de azi, adică bulgarii-slavi şi ruşii-slavi şi-au luat mult mai târziu numele şi istoria acelor bulgari-geţi şi ruşi-geţi, prezentându-le ca ale strămoşilor lor) îşi trăgeau rădăcinile din aramei şi ştiau ce semnifica titlul ‘ţar’ iar atunci când a apărut necesitatea, l-au utilizat. Gaius Iulius (strămoşii căruia erau din Asia Mică / Anatolia şi făceau parte din acelaşi neam al arameilor), când a dorit să se evidenţieze şi-a luat cunoscutul titlu, numai că transcris în limba latină, în care tot nu exista litera ‘ţ’, acela a căpătat forma ‘caesar’. Titlul era apreciat ca fiind mai nobil decât cel de împărat; ca dovadă serveşte faptul că titlul de ‘caesar’ se scria întotdeauna înaintea titlului de împărat (a se vedea: Tiberius Iulius Caesar Augustus 14-37, Gaius Iulius Caesar Augustus Germanicus 37-41, Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus 41-54, Nero Claudius Caesar Augustus Germanicus 54-68, ş.a). Bulgarii ajunşi în secolul al VII din nordul Mării Negre şi aşezaţi cu traiul pe malul drept al Dunării nu erau slavi; practic, se cunoaşte că aceia erau geţi şi deci erau înrudiţi cu arameii; la începutul secolulului X - când au obţinut posibilitatea de a se afirma în faţa vecinilor, îndeosebi a bizantinilor - l-au proclamat pe conducătorul lor după cum era de aşteptat, în limba maternă: ‘ţar’. Cuvântul ‘ţar’ în limba arameilor nu putea să apară din senin, fără a avea ceva la temelie: ‘ţar’ provenea de la ţărnă (pământ), ţarină (ogor / teritoriu al unei comunităţi), ţară unde ‘ţar’ era numit proprietarul pământului / ţarinei, respectiv conducătorul comunităţii / ţării. Într-adevăr, citind Vechiul Testament, depistăm foarte uşor despre comunităţile conduse de ţari că erau organizate în structuri teritoriale numite ţări: Ţara Filistinilor, Ţara Mediei, ş.a.m.d. (exact aşa - mai târziu - şi la români au fost Ţara Românească, Ţara Moldovei, etc.); ‘ţărnă’, ‘ţarină’, ‘ţărm’, ‘ţară’ sunt nişte cuvinte prezente numai în limba română şi - după cum se vede - numai în limba aramaică: anume de acolo s-au răspândit şi au ajuns la alte neamuri cuvântul / titlul ‘ţar’, cuvântul ‘terra’ cu sensul de formaţiune statală şi multe alte cuvinte (arameii - inclusiv David şi Solomon - au fost strămoşi direcţi ai românilor şi unchii multor neamuri europene). Nu suntem de acord cu afirmaţia despre cuvântul ‘voivod’ că a apărut în urma unirii cuvintelor slave ‘voi’ ce ar însemna ‘război’ şi ‘vod’ = care conduce. La mijlocul secolului X, împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul în lucrarea despre ‘Administrarea Imperiului’ afirma că aşa-numiţii ‘turci’, care la mijlocul secolului IX se aflau în partea de nord a munţilor Caucaz (de unde, la sfârşitul acelui secol, au ajuns cu traiul între munţii Carpaţi şi Dunărea mijlocie iar mult mai târziu, peste câteva secole, au fost numiţi ‘unguri’), erau conduşi de mai mulţi voivozi, ceea ce ne permite să credem că acel titlu a apărut mult mai devreme. Ştiind că acei care erau atunci numiţi turci, ca şi în cazul celor care în perioada veche au fost numiţi bulgari şi ruşi, nu erau slavi, ci făceau parte din marele neam al geţilor care populau imensele teritorii din nordul Mării Negre, am încercat să căutăm rădăcinile acestui cuvânt în limba română şi am depistat lucruri destul de interesante. Astfel, cuvântul ‘voivod’ e compus din 2 cuvinte: ‘voi’ şi ‘vodă’. ‘Voi’ - conform ‘Dicţionarului explicativ al limbii române’ - actualmente înseamnă: rând de împletitură de papură sau nuiele într-o leasă ori fâşie de pământ arabil; ‘vodă’ = conducător. În urma studierii izvoarelor scrise vechi, putem spune că în urmă cu mai multe secole ‘voi’ mai era numit rândul de luptători şi chiar luptătorul aflat în acel rând (aceasta ne-o confirmă conţinutul cuvântului ‘voinic’: voinici erau numiţi bărbaţii, luptătorii care formau rândurile, voiurile de luptă. Cunoscând despre cuvântul ‘voi’ că însemna - mai des - rând, am înţeles că anume acela s-a aflat la temelia celor 3 sensuri, destul de diferite, ale cuvântului ‘război’: bătălie, stativă de ţesut şi covor de perete. Bătălia / răzuiala (cu sens de a omorî) dintre voiuri sau dintre voi / voinici se mai numeşte ‘război’, de la ‘răzui’ şi ‘voi’. Unealta care răzuieşte / curăţă voiurile - rândurile de materie pentru a obţine o ţesătură - e numită după cum şi era de aşteptat, tot ‘război’. De asemenea şi ţesătura compusă din rânduri - voiuri de materie colorată - se numeşte ‘război’ de la ‘a răzui’ şi ‘voi’ (adică ţesătura din rânduri / voiuri răzuite). O asemenea ţesătură - războiul - le amintea oamenilor tabloul câmpului de luptă pe care se vedeau rânduri / voiuri colorate, luptători / voi din diferite tabere, îmbrăcaţi în haine de diferite culori, după cum se întâmpla în realitate. ‘Vodă’ în vechime însemna conducător / lider şi provenea de la ‘năvodar’: ‘vodă’ era numele dat celor care ţeseau ori aşezau rândurile / voiurile într-o împletitură numită ‘năvod’ sau ‘vod’ (în alte limbi - purtătorii cărora au fost cândva supuşii geţilor - la ‘năvod’ îi mai spuneau ‘vod’). ‘Vodă’ ca titlu egal cu cel de ţar / domnitor lipseşte la ruşii de azi, în schimb se întâlneşte numai la români iar ca termen care ar însemna - pur şi simplu - ‘conducător’ îl putem întâlni la unii dintre slavi şi sub formă de ‘vadovas’ la lituanieni şi ‘vaditays’ la letoni. Titlul de ‘vodă’ semnifică conducător de formaţiune statală, conducător cu împuterniciri politice, militare, judecătoreşti, administrative, ş.a. Titlul de ‘voivod’ (numai la polonezi, ucraineni şi ruşi) însemna doar conducător militar şi - după cum se poate observa - între titlurile ‘vodă’ şi ‘voivod’ e o diferenţă destul de mare. Este interesant faptul că în lucrările cărturarilor Grigore Ureche, Ion Neculce şi Nicolae Costin, domnitorii noştri nu erau numiţi voivozi, ci ‘vodă’: Bogdan Vodă, Alexandru Vodă, Mircea Vodă, Ştefan Vodă, Mihai Vodă, ş.a., toţi ceilalţi. Cel care i-a numit voivozi pe conducătorii ţărilor româneşti a fost Dimitrie Cantemir: acela - aflându-se în Rusia - nu putea să-i numească pe domnitorii noştri ‘vodă’, egalându-i astfel cu regii, fiindcă acel lucru nu ar fi fost pe placul lui Petru cel Mare; de aceea, Dimitrie Cantemir i-a coborât în rang şi i-a numit voivozi, fapt apreciat de noi ca înjosire. Probabil - anume din acele considerente - istoricii ruşi,

ucraineni, ș.a. utilizează numai titlul de ‘voivod’ pentru domnitorii noştri iar noi (fără a suspecta ceva, fiindcă aşa am fost educaţi), am acceptat situaţia; corect ar fi ca domnitorii români să fie nominalizaţi numai cu titlul de vodă şi nu cu cel de voivod. Aşadar, cuvintele / titlurile ‘ţar’ şi ‘voivod’ au fost aramaico-getico-româneşti, care au fost impuse slavilor de către comunităţile getice în perioada când s-au aflat în supunerea acelora”.

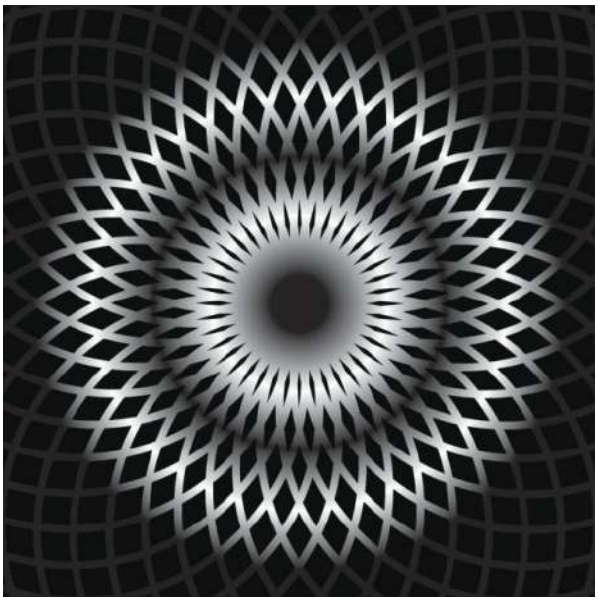

În anul 2014, Dr. Andrei Groza în “Consideraţiuni cu privire la originea românească a titlurilor rege şi împărat” a scris: “Limba de la care s-au desprins şi s-au dezvoltat limbile europene şi nu numai acestea, a fost limba română veche = stră-româna; strămoşii tuturor neamurilor europene - şi nu numai ai acestora - au fost stră-românii, care la începutul începuturilor au populat imensul teritoriu cuprins între fluviile Dunărea, Tigru şi Nil. Lucrările istoricilor, juriştilor, lingviştilor, altor specialişti din domeniu, etc., ne spun că ‘rege’ înseamnă suveran al unui regat, persoană care deţine puterea supremă într-un regat. Analiza izvoarelor vechi dovedeşte că ambele cuvinte ‘rege’ şi ‘împărat’ sunt vechi cuvinte româneşti incluse în limba latină (inventată mai târziu), rămase sau răspândite în alte limbi şi mai târziu, pe măsura formării acelora. Astfel, cuvântul ‘rege’ provine de la românescul ‘roi’ = grup mare de albine, furnici, oameni, aflat în mişcare, iar ‘împărat’ de la ‘a împuternici’. Românii de la începuturi au numit albina matcă, furnica matcă, insecta principală din roi ca regină iar principalul bărbat, respectiv conducătorul din roiul de oameni, ca rege. Cuvântul ‘roi’ cu sens de grup în mişcare există în mai multe limbi slave, însă în nici una nu există cuvintele cu aceeaşi formă ca în română ‘regină’ şi ‘rege’. În acest sens, în limba rusă se utilizează ţari / ‘koroli’; poloneză ‘krol’; croată ‘kroly’; sârbă ‘kroli’; bulgară ‘ţar’ / ‘cral’, ș.a.m.d. Cuvintele ‘rege’ şi ‘regină’ practic - sub aceeaşi formă - există în limbile din aşa-numitul grup ‘latin’ (de fapt = grupul românic): latină ‘rex’, ‘regis’, ‘regina’, ‘reginae’; italiană ‘re’, ‘regina’; franceză ‘roi’, ‘reine’, spaniolă ‘rey’, ‘reina’; ș.a.m.d. Însă în toate acestea nu există cu aceeaşi formă şi acelaşi sens (grup de albine, furnici, oameni), cuvântul românesc ‘roi’: cuvântul ‘roi’ în acest sens, în latină se traduce ‘examina’, în italiană ‘sciame’, în franceză ‘essaim’, în spaniolă ‘enjambre’, ș.a.m.d.; după cum uşor se observă, cuvintele ‘roi’, ‘rege’, ‘regină’ împreună există numai în limba română (de asemenea, numai în română există sub aceeaşi formă cuvintele ‘muşuroi’ şi acţiunea de ‘a muşuroi’ strâns legate cu cuvântul ‘roi’). Acelaşi lucru putem constata şi referitor la originea cuvântului ‘împărat’; dacă acest cuvânt, practic, cu aceeaşi formă - ‘imperator’ - şi acelaşi conţinut există atât în limbele slave, cele numite ‘latine’, cât şi în alte limbi europene, atunci în toate acestea nu există sub aceeaşi formă ca în română ‘a împuternici’ iar titlul ‘împărat’ provine anume de la românescul ‘a împuternici’: acest exemplu - de rând cu multe altele - ne permite să concluzionăm că limba română este mai veche decât toate cele nominalizate şi că anume acestea au păstrat sub forme apropiate sau au luat cuvintele româneşti ‘rege’, ‘regină’, ‘împărat’ şi nu invers, cum ni s-a spus şi ni se mai spune până în prezent. Cei care insistă că ‘rege’ e cuvânt latin, sunt rugaţi să răspundă de unde s-a luat acesta în culegerea de poeme / cântări numită ‘Rig Veda’, scrise în mileniul II î.C., adică în mileniul anterior apariţiei în istorie a limbii latine? Conform legendei, ‘Rig Veda’ a fost alcătuită de zei şi transmisă oamenilor prin intermediul celor 7 rişi / regi: înţelepţi religioşi, conducători, văzători cu sens de cunoscători ai tuturor lucrurilor şi fenomenelor, de unde şi denumirea de ‘Rig Veda’, adică poeme / cântări ale regilor care cunosc, care văd totul. Este destul de interesant că ‘Rig Veda’, care conţine multe alte cuvinte româneşti - aşa ca ‘apă’, ‘moarte’, ‘om’, ‘soare’, ‘şarpe’, etc. - a apărut şi s-a păstrat la numeroasa populaţie (de multe milioane de oameni) din Punjab / regiune împărţită actualmente de India și Pakistan, în limba căreia până în prezent se întâlnesc foarte multe cuvinte româneşti; oamenii de acolo probabil sunt o ramură veche a stră-românilor de pe malurile Eufratului şi Tigrului, care pe parcursul mileniilor au fost împinşi spre răsărit, în câmpiile din Bazinul Ind şi - hărţuiţi de vecinii din jur - practic şi-au pierdut rădăcinile româneşti: astfel s-a întâmplat cu o parte a stră-românilor din răsărit. O altă parte însă - destul de numeroasă pentru acele timpuri - s-a îndreptat, în mai multe valuri, de-a lungul timpului, spre Europa Centrală şi de Vest, unde oamenii au format comunităţi care, treptat, au început a se deosebi între ele după mai multe semne, inclusiv după grai. Când troianii / stră-românii din Troia, în frunte cu Enei (nume curat românesc) au venit și s-au aşezat cu traiul pe malurile râului Albul (cuvânt, care în forma dată există numai în limba română), numit mai târziu Tibru, au găsit acolo alte comunităţi stră-române dintre care cea mai numeroasă era a etruscilor, o ramură a stră-românilor care au venit și s-au aşezat cu traiul în nordul și centrul Peninsulei Apenine cu mult înainte de formarea Romei. După cum arată izvoarele vechi scrise, comunităţile stră-româneşti aveau conducători aleşi pe viaţă, cu atribuţii religioase, militare şi judecătoreşti numiţi regi. În scurt timp, cei veniţi s-au contopit cu cei de pe loc şi au creat o nouă comunitate, cea a romanilor: romani de la Romul / Rumul, scris mai târziu în latină ca Romulus, primul rege roman, considerat întemeietor al oraşului Roma şi al statului roman; numele de Rumul / Romul, la rândul său, provenea din limba română, de la ‘a rumeni’ / ‘rumen’ - adică roşu / arămiu - şi însemna ‘om sănătos’ / ‘voinic’ = ‘conducător’ (situaţie destul de reală dacă ţinem cont că în toate timpurile - dar mai ales în cele vechi - majoritatea absolută a numelor proprii îşi trăgeau rădăcinile de la nume de fenomene, calităţi personale, obiecte, ș.a). Că anume aşa a fost, o confirmă izvoarele arabe, persane şi turceşti scrise în mileniul I, în care oraşul Roma era numit Rum, statul roman a fost Rum / Rumânia iar cetăţenii aceluia erau rumâni; despre legătura dintre culoarea rumenă / roşie închisă (culoare rezervată numai regilor / împăraţilor) şi numele conducătorilor statului roman au relatat direct istoricii

bizantini atunci când au scris că unii împăraţi, inclusiv Constantin VII şi Constantin VIII au fost supranumiţi în greacă 'Porfirogeneţi' - româneşte ar fi Constantin VII 'Rumânul' şi Constantin VIII 'Roşcatul' - de la culoarea rumână (cărămizie a palatului dar şi a cartierului în care s-au născut). Mamei lui Romul / Rumul îi ziceau Reia Silvia, adică Silvia cea Rea, iar cuvântul 'rea' în forma dată există numai în limba română; tot numai în română e şi cuvântul 'numitor': numele purtat de bunel). Nume româneşti au purtat şi toţi ceilalţi 6 regi romani, până la instaurarea republicii. Româneşti au fost şi numele însemnelor care le purtau regii şi împăraţii romani: 'sceptrul' / toiagul împodobit, purtat de suveran ca simbol al autorităţii, cunoscut din cele mai vechi timpuri de egipteni, greci, etrusci iar mai apoi de romani, provine de la cuvintele româneşti 'sub piept' - prescurtat 'skepto' - ca denumire dată băţului lung, drept, folosit de ciobani, inclusiv pentru a se sprijini (cu pieptul) şi asociat mai târziu ca simbol al puterii păstorului, conducătorului turmei, al comunităţii religioase, al oamenilor şi statului. Românesc este şi cuvântul 'coroană' (de la 'corn', coarne de animale purtate pe cap, ca semn al puterii, de către conducătorii primelor grupuri de oameni). 'Toga' era mantia, largă şi lungă, fără mâneci care se purta peste tunică, lăsând descoperit braţul şi umărul drept. 'Curul' a fost scaunul din fildeş pe care se aşeza suveranul; cei care continuă să afirme că toate acele denumiri de însemne ale regilor aparţin limbii latine, sunt rugaţi să explice de ce scaunul pe care şedeau regii romani iar mai târziu - după alungarea acelora şi instaurarea republicii, funcţionarii de rang înalt - se numea 'Curul': cuvânt sub aşa formă nu exista în limba latină (acest cuvânt, sub o formă asemănătoare - 'culo' / 'cul' - există în alte câteva limbi, inclusiv în italiană, însă în toate acelea lipseşte litera 'r'). Aşadar, în asemenea situaţie - ţinând cont şi de alte probe convingătoare - putem afirma la sigur că şi celelalte denumiri ale însemnelor regale au avut origine română; când limba latină a fost inventată mai târziu ca limbă a religiei şi administraţiei, în ea au fost incluse multe cuvinte populare, mai ales nume proprii şi acele cuvinte care nu mai puteau fi scoase din uz din cauza rolului lor mare în istoria poporului. Din cele mai vechi timpuri, titlul de rege a fost purtat de mai multe comunităţi stră-româneşti şi din nordul Mării Negre. Astfel, conform celor relatate de Theodoretos din Cyros 393-466, conducătorul hunilor nomazi - al geţilor răsăriteni - care a fost rege până la Attila şi care era unchiul aceluia, a purtat numele de Roilă, adică de cel mai mare în roi (roiul de huni); tot în acea perioadă, aceia care au scris despre incursiunile goţilor - o ramură numeroasă a geţilor - afirmau despre conducătorii acelora că după cucerirea Romei nu au dorit să-şi atribuie titlul de împărat, ci au rămas să poarte după obiceiul lor titlul de rege: astfel, pot fi nominalizaţi ca exemple Hermanric (Herman + 'ric' / 'rege'), Atanaric (Atan + 'ric' / 'rege'), Alaric (Ala + 'ric' / 'rege'), Teodoric (Teodor + 'ric' / 'rege'), Roderic (Rode + 'ric' / 'rege'), ş.a. După cum am menţionat, cuvântul 'împărat' provenea de la cuvântul românesc 'a împuternici' (care nu exista sub acea formă în nici o altă limbă, nici în latină). Cum a apărut şi a început a fi utilizat titlul 'împărat'? Izvoarele scrise mărturisesc că - cu mult timp înainte de întemeierea Romei - la etrusci se întâlneau cazuri când regii lor erau împuterniciţi cu atribuţii mult mai mari decât în situaţii obişnuite; atribuirea acelor împuterniciri excepţionale se făcea de către adunarea generală. Acea situaţie a fost depistată - mai târziu - şi la primii romani: regii acelora, de asemenea, primeau din partea adunării generale aşa-numitul în limba latină 'imperium' (în română 'împuternicire') pe viaţă, conform căruia acesta avea dreptul, după realizarea sarcinii urmărite, să se dezică de împuternicire, ceea ce mulţi o şi făceau; cel care deţinea un asemenea 'imperium' nu putea fi tras la răspundere - niciodată - pentru acţiunile săvârşite în atingerea scopului pentru care acela era atribuit. Întrucât 'imperiumul' / 'împuternicirea' (ca regulă) se atribuia deţinătorului real al puterii de stat, acela - cu trecerea anilor - a început a fi numit împărat / în latină 'imperator'. Ulterior, titlul de 'împărat' - căpătat prin moştenire - a fost purtat de conducătorii mai multor state; în prezent, unicul împărat din lume este cel al Japoniei".

Mitropolia Ohrida

Este de remarcat că într-o prelungire a Pindului, în Masivul "Gra-mos" / Gramos din S Lacului Prespa, acum pe graniţa dintre republicile Elenilor şi Albanezilor, cel mai mare centru Armân, cu zeci de mii de locuitori - înainte de Moscopole - a fost oraşul Gramoştea 40,23 lat. N, 20,50 long. E, ce a strălucit prin meserii şi comerţ, populat şi de neamul Gherga / de altfel şi Moscopolia e apărată la miazăzi de Munţii Gramos (cronicarul bizantin Gheorghe din Salonic / respectiv George Kedrenos a consemnat că în 976, an când Carintia s-a separat de Bavarezi şi influenţa ei s-a întins până la Adriatica, nişte "Vlahi călători" - adică turmari indicaţi în anul 1959 de academicianul Silviu Dragomir ca fiind de la N de Petrizen / Prizren 42,23 lat. N, 20,48 long. E / Kosovo - l-au omorât pe conducătorul regiunii David, fratele mai mare al generalului Samuilă, întâlnit în staţia caravanelor "Stejarii frumoşi" din S Lacului Prespa; peste 3 secole, înfloritoarea moşie Gherga din acea zonă Kosovară a fost înglobată de Regatul Sârb). Savanţii - de exemplu de calibrul Britanicului Arnold Toynbee - au considerat că prin acel atentat politic a început căderea bizantină: "Adevărata cauză a fost evenimentul strict intern şi anume marele război din 977-1019, conflict fratricid între cele 2 mari puteri ale lumii creştine balcanice din acea vreme, ce n-a ajuns să se încheie până când una din acele puteri nu şi-a pierdut existenţa politică, în timp ce puterea cealaltă a suferit răni atât de grave încât nu s-a mai vindecat de pe urma lor" (exemplul Armân din zona Larisei este elocvent pentru relaţiile cu bizantinii: familia lui Niculiţă de acolo a lucrat cu Dinastia Macedonă / zisă şi Armeană iar apoi familia Asanizilor / Asăneştilor - tot de acolo - a lucrat cu Dinastia Comnen / Armână, ulterioară aceleia la putere în Imperiul Bizantin). În timp, Vlahii întâi au lovit în Bulgari / Sciţi iar după înfrângerea Bulgarilor / Sciţilor de către bizantini s-au aliat cu Bulgarii / Sciţii înfrânţi împotriva bizantinilor, reuşind proiectul durabil de constituire statală distinctivă Valahă. În secolul XI, istoricul Armean Ştefan Agoghic a scris că

începând cu anul 988 Împăratul bizantin Vasile II Macedonul / Armeanul a transportat un mare număr de Armeni în Macedonia, instalându-i la frontiera Imperială, pentru păzirea de Bulgari / Sciți; Vlahii Makedoni autohtoni au colaborat cu acei Armeni contra Bulgarilor / Sciților (după cum a scris pentru Universitatea Britanică Cambridge în anul 1948 Prinţul Rus Dimitri Obolensky - descendent din Dinastia Rurik / genetic similară cu Gherga - "Macedonia secolului X era centrul opoziţiei faţă de Bulgari, presupunându-se că acolo unii Armeni s-au unit cu descendenţii negustorilor Armeni, activi în zonă din secolul IX"). În anul 1905, academicianul George Murnu în "Vlahia Mare" a scris: "Nu cultura şi arta Elină a restituit în veacul X - veacul celei mai înalte măriri politice a Bizanţului - vechile-i hotare, ci aşa zicând redeşteptarea spiritului Roman în Vasile II, acel Traian al Constantinopolului, 'om cu trup şi suflet de fier'. Dacă Traian a bătut şi zdrobit pe Decebal şi pe Daci, Armeanul din Macedonia - succesorul său, 9 veacuri mai târziu - a culcat la pământ pe Samuil şi poporul său Bulgar, în care trăiau şi se războiau propriu zis nu Slavii răbdurii şi supuşi, ci sufletul crud şi războinic al seminţiei lui Asparuh şi Crum. Aproape 3 veacuri şi jumătate (679-1019) a ţinut stăpânirea acelor Barbari, cari au schimbat faţa Peninsulei Balcanice. Uniţi şi la urmă contopiţi cu Slavii, ei au prilejuit răzleţirea poporului Român din locuinţele sale centrale - provinciile Nordice ale Peninsulei - şi tot ei au risipit în mare parte Grecismul din Europa. Vasile Macedonul - întruparea duhului răzbunător al acestor 2 neamuri - i-a strivit sub arma nemiloasă şi a restabilit pentru cea din urmă dată vaza Romei noi între Dunăre şi Marea Adriatică. Dar relele mari şi felurite, care bântuiau statul chiar şi subt sceptrul lui Vasile, au izbucnit numaidecât după moartea lui. Ele erau mai ales de natură economică. Înstăpânirea de pământuri întinse - aşa numitele latifundii - şi deci marele bogăţii ce-şi agoniseau, dedeau familiilor ambiţioase putinţa să sgudue autoritatea împărătească. De aici urmau desele 'pronunciamente' şi nesfârşitele lupte civile, care, sleind puterile statului, pe deoparte înlesniau încercările naţionalităţilor de a scutura jugul bizantin, iar pe de alta dădeau răgaz Barbarilor din răsărit şi mează-noapte să prade şi să ciuntească împărăţia. Proprietarii mari despoiau pe cei mici şi reduceau la sapă de lemn populaţia de la ţară, făcând-o netrebnică la purtatul armelor. Trecea dar prin întreaga împărăţie o suflare de feudalism, care n-a căpătat fiinţă şi tărie deplină decât nu mult după aceea, în amestec cu cruciaţii. Pentru stârpirea acelor rele, se înţelege, s-au pus legi şi s-au luat nu arareori măsuri bune din partea celor mai energici împăraţi, dar relele erau prea adânci pentru a fi cu totul tămăduite. Este o naivitate a crede că Bulgarii s-au susţinut timp de peste 3 veacuri numai cu forţele lor proprii. Bulgarii Barbari nu au stăpânit în Peninsula Balcanică decât cu ajutorul şi conlucrarea nu numai a Slavilor mai vechi Balcanici cu care la urmă s-au şi contopit, ci şi a Sârbilor, Albanezilor şi mai cu deosebire a Românilor. Că în mare parte tovarăşi şi nu robi ai Bulgarilor au fost cei din urmă, e confirmat de Acominatos / Choniates, care spune despre Asanizi că voiau 'să împreuneze domnia Vlahilor şi Bulgarilor precum a fost odinioară'." Dr. Petre Năsturel a sintetizat: "neînţelegerile dintre aromâni şi bizantini erau înainte de toate de natură economică".

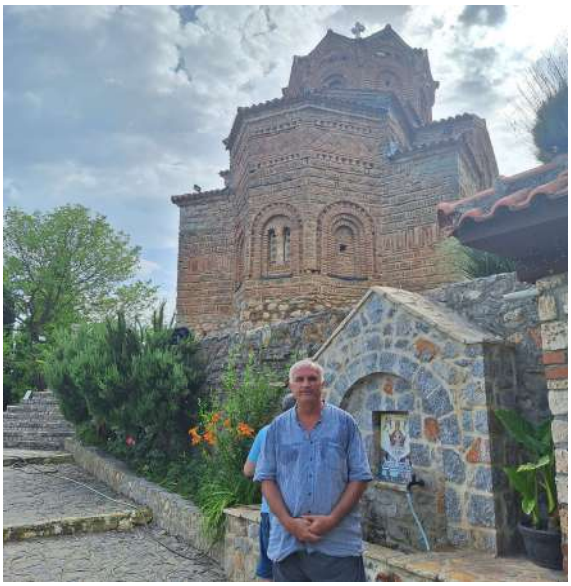

Arhitectura Bisericii Sf. Ioan - autorul Apocalipsei - din Ohrid (secolul XIII) e Armeană

Imperiul Bizantin a fost condus de cruciaţii Latini în 1204-1261 (apoi a fost preluat de generalii Macedoni Paleologu, care l-au condus până la sfârşit, formând cea mai longevivă dinastie bizantină) şi a ajuns destrămat de otomani: nobila denumire Romania însă s-a perpetuat iar din 1359, la un an de la încetarea pe coasta Dalmată a dominaţiei Veneţiei asupra Ragusei unde Casa Giorgi a nobililor era fruntaşă, influenţa în N Dunării a Vlahului Nicodim / Nicolae Gherga din Kosovo - iniţial stabilit în Ţinutul Haţegului la Prislop - a fost decisivă pentru consolidarea ortodoxiei în Ţara Românească şi Moldova (de atunci a rămas "Sbornicul" ierarhului Gherman, adus din Bulgaria); de partea cealaltă a Carpaţilor, ca reacţie după 7 ani, primul născut al Regelui Carol Robert d'Anjou învins umilitor de Români la Posada, Regele Louis / Ludovic d'Anjou - prin Decretul de la Turda din anul 1366 - a dizolvat în Transilvania "Starea Românilor" = "Universitas Valachorum" care îşi avea propria legislaţie / denumită "Jus Valachicum", excluzând din rândurile artistocraţiei ortodocşii (iar acolo pe atunci aceia erau Românii, consideraţi "schismatici").

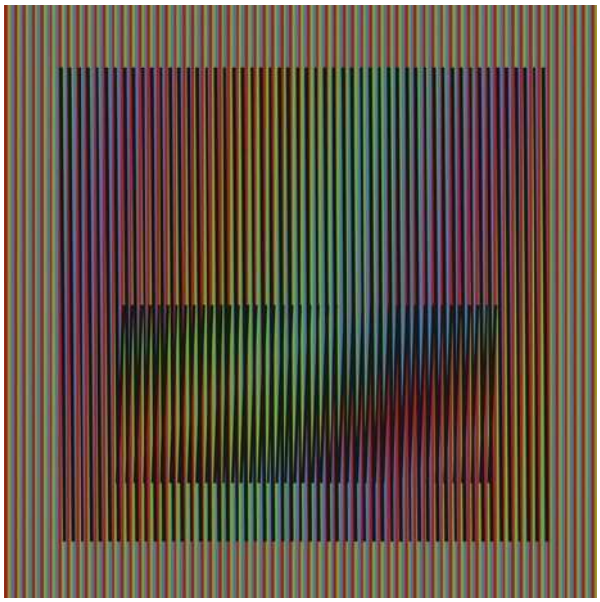

Este de ştiut că Regele Carol Robert d'Anjou - care şi-a început, cu banii confiscaţi de la Cavalerii Templieri, domnia peste Unguri, la Timişoara avându-şi castelul Regal / azi clădirea găzduind "Muzeul Banatului" - a afirmat în 26 XI 1332 că Basarab, contemporanul Domnitor al Ţării Româneşti, era "schismatic" (adică ortodox) şi că era "necredincios Român": "fiul lui Thocomerius" (nume Cuman, primit de la mama sa din Făgăraş / Ardeal, preotul Janos Karacsonyi = Ioan Crăciun 1858-1929 presupunând că Tocomer era de fapt Tatomir / alţii observând rezonanţa dintre "Toco-mer" şi "Dac mare"); în generaţia curentă, numele de Basarab al băiatului a fost primit tot de la mamă, anume din partea Românceі Ana, fiica Basarabului Iancu "Bărbat" (fratele Basarabului Mihail / Latinului Vodă zis "Litovoi", care a fost ucis de Regele Laslău / Ladislau Cumanul al Ungurilor). Femeile transmiteau - în stil catolic, deoarece erau catolice - numele băieţilor iar bărbaţii (care erau capii familiei) transmiteau - în stil ortodox, deoarece erau ortodocşi - naţionalitatea Română, a cârmuitorilor. În primul deceniu de la întemeierea Mitropoliei Ţării Româneşti, pictura bisericească din Curtea de Argeş - capitala statului pe atunci - a fost realizată de pictorii Kosovari aduşi de Gherganul Nicodim (astfel începând şi lucrul ortodox material - pe lângă cel spiritual - al Românilor Gherga la N de Dunăre). Academicianul N. Iorga a reflectat situaţia timpului: "O altă înrâurire decât cea apuseană - latină / catolică - trebuia să înlăture influenţa pe care Patriarhia o credea puternică la noi, odată ce Mitropoliile Muntene fuseseră introduse în rânduiala ierarhică a Bisericii Răsăritului, Scaunele lor fiind puse în loc de Nicomedia şi Amasia, aflătoare în teritoriile definitiv pierdute către Turci, cari aduseseră la legea lor pe locuitorii acelor provincii. Concurentul cel nou venia din Balcani. El era superior bizantinismului formalist şi amorţit, prin vioiul său avânt de credinţă, prin marea sa râvnă de muncă, prin setea de jertfă pentru legea creştină şi prin dorinţa sa nobilă de a folosi omenirii cu răspândirea de lumină, ca şi cu smerenia apostolică, cu sărăcia neîntinată, cu popularitatea simplă a celor cari-l represintau. El găsia un sprijin şi în faptul că avea în apropiere rădăcini din care se putea hrăni, pe când bizantinismul nu putea să afle nici un ajutor în vecinătatea vreunui neam care să întrebuinţeze limba grecească. E vorba de spiritul călugăresc de cărturărie din Athos, aşa cum el se mlădiază întrucâtva şi vine la noi prin 'popa' adecă ieromonahul Nicodim, un sfânt al muncii, al organisării şi binefacerilor culturale". Este de observat că anterior Sfântului Nicodim, Armânii au cooperat - dintre Latini / catolici - îndeosebi cu Cavalerii, nu cu toţi cruciaţii (spre exemplu, papa Inocenţiu III i-a scris măgulitor sistematic, încă din anul 1199, lui Caloian Asan că în venele sale curgea sânge Roman, însă neimpresionat, când primul Împărat al cruciaţilor, Baldouin din Flandra - stabilit în tocmai cuceritul Constantinopol / Tracia - i-a cerut tribut, Caloian Asan ajutat de comandantul Ghiţă al Românilor din N Dunării inferioare l-a prins lângă Adrianopole / Tracia şi l-a executat: istoricul George / Gheorghios "Acropolitul" - a cărui operă a fost continuată de istoricul George "Pachymeres" / Gregorius "Aneponymus" 1242-1310, însemnând Gheorghi "Solidul" - a notat că Asan şi-ar fi confecţionat o cupă din craniul aceluia, similar cum a procedat Crudul / Cruntul = Krum / Crum când a ucis cârmuitorul din Constantinopol); istoricul Nicetas Choniates - din Bazinul Meandrului, al cărui frate şi-a trăit ultimii ani la Mănăstirea Vodoniţa de la Trecătoarea Termopile - a mai scris că ajutoare au fost şi în anul 1199 din N Dunării, când "Vlahii cu Cumanii au trecut Dunărea şi au năvălit în Tracia" iar atunci când un preot prins căută să câştige îndurarea lui Asan "l-a implorat în limba lui, căci ştia limba Vlahilor". În "Romanitatea Balcanică şi Civilizaţia Aromânilor" publicată în anul 1997 de profesorul Tănase Bujduveanu, e scris: "La sfârşitul secolului XII, vlahii s-au răsculat împotriva Imperiului Bizantin şi sub conducerea fraţilor Asan au format, împreună cu bulgarii, Imperiul Româno-Bulgar, recunoscut de papalitate. Apoi, ţinuturile din SV Peninsulei Balcanice, muntoase şi greu accesibile, au intrat sub influenţă otomană întrucât aromânii s-au înţeles cu sultanii să le recunoască stăpânirea în schimbul unor privilegii de largă autonomie, privilegii acordate anterior de suveranii creştini. (De exemplu, aromânii din Pind s-au înţeles cu sultanul Baiazid să le recunoască stăpânirea în zonă, confirmând o veche tradiţie / de fapt - scria academicianul N. Iorga - otomanii respectau fostele libertăţi; de pildă, localităţi ale aromânilor din Tesalia au încheiat şi tratate cu otomanii sultanului Murad II - care conducea din 1421 - fiindu-le confirmate vechile privilegii în schimbul prestaţiilor militare, asemănător procedând apoi sultanul Mohamed II cu aromânii din regiunea Branicevo în 1467, Herţegovina în 1477, Bosnia în 1489, etc. iar în 1537, sultanul Soliman / Suleiman Magnificul 1520-1566 a acordat aromânilor titulatura de 'păzitorii trecătorilor' / organizaţi în căpitănii, însă titlul a fost retras după 9 decenii de sultanul Murad IV 1623-1640). Când sultanul Mohamed II a vrut prin asediul Constantinopolului să lichideze definitiv Imperiul Bizantin, aromânii nu numai că n-au sărit în ajutorul bizantinilor - cu care se aflau în conflicte de secole - dar cum rezultă dintr-o poemă grecească scrisă la scurt timp după cucerirea Constantinopolului, ei chiar au participat la asedierea acelei capitale alături de Mohamed II (în armata otomană au fost înrolaţi tineri aromâni din Larisa, Tricala, Veria, Arta, Ianina, Castoria, Skoplje, Ohrida, etc). Diferenţa de tratament în raport cu celelalte popoare balcanice supuse de turci a fost izbitoare. 'Aromânii - scria istoricul grec contemporan Aravantinos - conservă un fel de guvernământ democratic, trăind nevătămaţi şi nesupăraţi, pe când vecinii lor de aceeaşi religie erau supuşi la mii şi mii de nenorociri din partea turcilor'. În timp, când privilegiile acordate de otomani nu au fost respectate, aromânii s-au ridicat la luptă. În a doua jumătate a secolului XVIII, privilegiile acordate de sultani aromânilor au fost suprimate, ca urmare a slăbirii autorităţii centrale otomane, ceea ce a făcut ca zonele locuite de aromâni să intre sub influenţa paşalelor. Mulţi

aromâni au luat calea pribegiei. La începutul secolului XIX, aromânii au luptat, alături de celelalte popoare balcanice, pentru înlăturarea dominaţiei otomane". Impresionaţi de straşnica demonstraţie a forţei lui Vodă Vlad "Dragul" / "Dracul" din anul 1445 contra otomanilor, mulţi ortodocşi Balcanici au cerut voia aceluia de a se muta în N Dunării, coloana de refugiaţi din Bulgaria având nevoie de "3 zile şi 3 nopţi pentru traversarea Istrului" / Dunării, cârmuitorul Român apreciind acel fapt ca "o mare ispravă" (era cu 8 ani înaintea căderii Constantinopolului / Tracia); migrări au mai fost: Vodă Radu "cel Mare" - fiul Gherganei Rada - scria Braşovenilor că în anul 1505 otomanii reclamau 5 mii de oameni fugiţi din S Dunării în Ţara Românească. Pe harta realizată în anul 1584 - după cea a Nord Italianului Giacomo Gastaldi din anul 1560 - păstrată la "Muzeul Judeţean Argeş", se poate vedea regiunea Bulgară şi în N Dunării:

De altfel, Vodă Mihai "Viteazu" relata mai târziu, în 16 X 1598, despre o incursiune anti-otomană a sa - la sugestia generalului Baba Novac de la Gherdap - în N Balcanic: "De la hotarul nostru până la Sofia am ars 2 mii de sate şi pe cei dinăuntru, ce s-au găsit creştini, adică Bulgari, mari şi mici, după socoteala mea peste 16 mii de suflete cu averea lor toată, i-am trecut peste Dunăre şi celor mai săraci le-am dat în ţărişoara mea, unde s-a putut, atâta loc cât să-şi poată găsi hrana". O manevră asemănătoare de primire a Balcanicilor a făcut-o cu 3 ani înainte, la 12 III 1595 Vodă Mihai "Viteazu" acceptând 15 mii de persoane din actuala Albanie. Un exemplu Medieval de acţiune radicală a fost şi ceea ce a făcut George Brancu / Brancovici 1377-1456, nepotul Ţarului Lazăr (care în anul 1435 şi-a măritat fata Mara cu Sultanul Murad II 1404-1451): în 17-20 X 1448, la a doua bătălie de pe Câmpia Mierlei din Coşava / Kosovo - când coaliţia creştină a fost condusă de Ioan / "Iancu de Hunedoara" - şi-a ajutat ginerele cu sfaturi strategice, ceea ce a dus din nou la victoria otomanilor (la 59 de ani după prima bătălie din acelaşi loc), fapt ce a determinat furia Regelui Gherghe "Castriotul" / "Skanderbeg", care a devastat drept răzbunare domeniile Brancu / Brancovici; acţiunea bătrânului George Brancovici n-a ţinut cont că bunicul lui a murit în prima bătălie ori că Grgur - fiul său - a fost orbit în anul 1441 chiar de acel Sultan (care şi-a bănuit cumnatul de complot). Đurađ Branković / George Brancovici - însurat cu Prinţesa bizantină Irina Cantacuzino - îşi avea reşedinţa la gura Moravei iar în anul 1439 a înfigorat Podgoria Tokaj (proprietatea sa) cu viţă-de-vie din Timoc, ducând acolo şi viticultori Vlahi / Aromâni, pentru lucrul la fixarea noilor tipuri de struguri; ginerele Ilie al Sultanului Murad II - fost creştin, devenit ienicer, însurat cu fiica aceluia avută cu Mara Brancovici - era din Panarit 40,29 lat. N, 20,28 long. E (din SV Korcea): îl dușmănea pe Castriotul Gherghe "Skanderbeg" iar la asediul Constantinopolului a fost generalul cavaleriei otomane - era cumnat cu Sultanul Mohamed II "Cuceritorul" - după aceea devenind beyul Korcea zis "Ilyas Beg" (locuind în castelul Goridje din Korcea - înconjurat corespunzător unui recensământ din anul 1481 de 88 gospodării creștine și 18 gospodării musulmane - la bătrânețe, în anul 1494, a ridicat acolo Moscheea Mirahor, azi monument al Culturii în Albania, el primind de la Sultan ca dar de pensionare Moșia Giorge, după cum era scrisă în firman, nume Giorge prezentat astfel pentru Corcea și de academicianul Aromân Theodor Căpidan în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1929). Este de ştiut că otomanii - care datorită religiei nu consumau alcool - își ridicau curajul pentru lupte altfel, de pildă cu opiu sau haşiş, droguri luate masiv înaintea confruntărilor: otomanii au beneficiat la instalarea în Balcani de puternicii Armâni / Vlahi - Aromâni / Valahi - din secolele XIV-XV, aflați în divergențe atât cu bizantinii, cât și între ei; ulterioarele privilegii Armâne / Române din Imperiul Otoman și-au avut sorgintea inclusiv în așa ceva. După cea de-a doua tragedie din Kosovo, statele creştine din Balcani n-au mai putut rezista otomanilor, peste 5 ani căzând şi capitala Constantinopol / Tracia; este de ştiut că la 3 zile după ce Sultanul Mohamed II - fiul Sultanului Murad II - a cucerit Constantinopolul / Tracia, acela l-a investit cu mare ceremonial ca patriarh ecumenic pe Georgios Scholarius, călugăr faimos în timpul ultimului Împărat bizantin ca oponent al unirii ortodocşilor cu catolicii (Mohamed "Cuceritorul" era Sultanul otomanilor de la 14 ani şi pe când avea 23 de ani a cucerit Constantinopolul / Tracia). Asedierea în Tracia a Constantinopolului - capitala Imperiului Bizantin, ultimul teritoriu de cucerit pentru lansarea Imperială deplină - din anul 1453 a fost făcută de otomani inclusiv cu ajutorul armurierului Nicolae Urban din Braşov (notat "Dacul" - adică Valahul = Românul - de către cronicarul contemporan Laonic Chalcocondil), care a realizat la Adrianopol / Edirne cel mai mare tun din lumea acelor timpuri, pentru dărâmarea zidului cetăţii de pe Bosfor: ţeava era lungă de 8,12 metri, cu diametrul de 2,43 metri în partea dinainte, unde se introduceau ghiulelele grele de 609 kg (arma şi-a făcut datoria la asediul în Tracia a Constantinopolului timp de o lună şi jumătate, după care s-a prăbuşit sub propriul recul); în lucrarea "Istoria Turcilor", autorul Mustafa Ali Mehmed a arătat despre uriaşul tun că "trăgea de puţine ori pe zi, însă de fiecare dată producea pagube mari". Tunul lui Urban Dacul e considerat precursorul tunurilor ulterioare de mare putere; el a fost pionierul artileriei Moderne. În "Cărţi representative în viaţa omenirii", academicianul N. Iorga a scris: "Când Turcii au cucerit Constantinopolul, ei au pus pe Critobul din Imbros să facă biografia lui Mohamed II, cu genealogia poporului cuceritor - care ar fi fost Troianii înviaţi - iar cucerirea lor, o răzbunare târzie pentru faptele Elenilor". Academicianul Petriceicu Haşdeu a observat notiţa unui călător Neamţ din anul următor cuceririi Constantinopolului / Tracia: "în târgurile din Muntenia, numărul negustorilor Turci îl egalează pe cel al Românilor" (ceea ce reflectă climatul comercial dinamic al acelor timpuri). În imaginea următoare apar rutele transhumanţelor (confundate voit de unii istoriografi determinați politic în Epoca Modernă că ar fi fost migrări Românești), putându-se aprecia în S Dunării de exemplu poziția Coșavei / Kosovo de legătură între Timoc și Macedonia; migrarea înseamnă deplasarea definitivă dintr-un loc în altul, pe când transhumanța înseamnă deplasarea

temporară dintr-un loc în altul, însoțită mereu de revenire (mișcările umane - fie temporare / transhumante, fie definitive / migratorii - sunt însușiri nomade iar strămoșii Românii se știe că s-au înrădăcinat în Pelasgi, care la rândul lor erau văzuți în Vechea Lume ca urmașii imemorialilor vânători-culegători ai Epocii Pietrei, oameni ce nu erau statici):

În transhumanțe, Românii mergeau la alți Români: ei nu mergeau la străini; iar mersul era temporar (periodic, cu întoarceri). În migrări, desigur că sensul nu e al Românilor mergând printre alți Români, ci al Românilor mutați la străini: permanent / definitiv (fără întoarceri). Se poate observa că ambele fenomene - de transhumanțe și de migrări - au caracterizat Românii; la vecinii Românilor se poate observa că nu au avut transhumanțe, ci numai migrări: iar cele mai importante migrări la vecinii Românilor au fost cele originare ale lor, de veniri lângă vechii Români. Academicianul Român Silviu Dragomir a scris despre Vlahi - inclusiv despre Morlaci, adică MauroVlahi, respectiv Vlahii Negri / Nordici - și în anul 1959: "Conform unui document din 1465, jude al morlacilor pe atunci era Gherga 'Bodolisci'; într-un al doilea document, din 1468, dat tot de cneazul Ivan Frankapan, capul morlacilor era Gherga 'Budulisci'." Între actualele Muntenegru și Serbia era regiunea Bihor = Vlahia Veche (numită și Răsia / Rascia, Medieval și ca Raşka, acum zona respectivă fiind populată de Bosniaci; în Sanscrită, înțelesul pentru Bihor era "refugiu"); în capitala Vlahiei Vechi, știută ca vechiul oraș Târgoviște 43,07 lat. N, 20,24 long. E din Balcani - denumită de Sârbi Ras, de la fortăreața Arsa a Dardanilor Antici ce a fost acolo - a luat ființă Episcopia pentru Sârbii care erau creștinați iar o altă Episcopie a apărut pentru Timoceni, cu sediul pe malul drept al Dunării, la Caștelu / Kostolac 44,42 lat. N, 21,10 long. E (cunoscută ulterior ca eparhia Branicevo): acele Episcopii - ambele întemeiate la câțiva ani una de alta - erau rodul lucrului Valahului Gheorghi, care în anul 870 a întemeiat Episcopia Silistrei, pentru prima Țară Română Medievală independentă (care s-a desprins din Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân). În centrul Bihorului Balcanic era fortificația 42,57 lat. N, 19,54 long. E cu același nume (la N de actualul oraș Beran / MunteNegru), populația Medievală acolo fiind formată din Vlahi; vecina apuseană era Romania - în Bosnia - iar mai la V trăiau compact Morlacii / Vlahii Negri. Conform urmelor arheologice și documentelor Ragusei, fortăreața Bihor a regiunii Balcanice Bihor - din NE MunteNegrului - era pe deplin funcțională în secolul XV; ea se afla în S Răsiei / Rasciei, în partea Sudică a rutei de transhumanță a Românilor - ce avea la jumătatea sa Bihorul Carpatic - în a cărei parte Nordică erau Rusinii (Rusnacii din TransCarpați, știuți ca Ruteni). De pildă, în Timișoara mult timp ortodocșii au fost denumiți Rascieni - Românii și Sârbii fiind cei mai numeroși dintre aceia - orașul având chiar 2 primării (Rasciană și Germană), unificate în anul 1780.

Bihor și Romania în Balcanii Medievali

În jurul Lacului Ohrida - inclusiv la Moscopole - erau Armânii Fărșeroți / Fârșeroți, la S de ei fiind Armânii Grămoșteni; la 8 I 1012 s-a săvârșit din viață Grigorie, episcopul Ohridei. Prespa și Ohrida succesiv au jucat rolul de capitală a formațiunii statale cârmuite în general de Bulgari / Sciți în acele timpuri (independentă de Imperiul Bizantin iar în anul 1018 - când acela a reușit includerea zonei în componența sa - Mitropolia Ohridei a fost declarată ca a "Bulgarilor și Vlahilor"); academicianul Silviu Dragomir a scris: "Prin hrisovul împăratului Vasile II, 'vlahii din toată Bulgaria' au fost supuși de-a dreptul arhiepiscopului din Ohrida. Prin Bulgaria se înțelegea întreg teritoriul anexat de bizantini, prin urmare nu numai partea apuseană a Macedoniei, cu centrul în Ohrida, ci și regiunea din sudul Dunării, ce nu fusese încorporată până atunci. Prin aceea, împăratul a creat vlahilor o situație privilegiată, adică i-a scos de sub jurisdicția episcopilor locali. O asemenea situație de favoare au obținut la început vlahii și în cadrul statului sârbesc. 'Vlahii din toată Bulgaria' reprezentau așezările din Hemus și din valea Moravei, îndeosebi pe cei dintre Niș și Branicevo dar tot așa și pe cei din Rodope și valea Vardarului, precum și pe vlahii stabiliți la nord de Skopje". (Orașul Skopje - acum capitala republicii Macedonia de Nord - e pe Râul Vardar; Împăratul bizantin Vasile II din Dinastia Macedonă în anul 1014 i-a învins pe Bulgari în regiunea Struma / Antica "Phalaestinos" - denumirea fiind ca o rezonanță Filistină / Palestină - lupta având loc, după cum a notat cronicarul bizantin Ioanes Skylitzes 1041-1102, la Câmpu Lung / nume Armân, aceeași denumire având-o ulterior capitala Valahiei / Țării Românești și după bătălie a orbit peste 14 mii de prizonieri, pe care i-a trimis așa Țarului Samuilă, care atunci când i-a văzut astfel a murit de inimă rea la Prilep = Prislop, în Macedonia; azi locația bătăliei - purtată la poalele Munților Κερκίνη / Kerkini lungi de circa 60 km și împărțiți de 3 republici, anume Bulgaria, fosta Iugoslavă a Macedoniei / acum Macedonia Nordică și Elenă - se numește Kliuci 41,22 lat. N, 23,01 long. E / Bulgaria). Ultimul care s-a predat Împăratului bizantin - primind de la acela în anul 1018 la Adrianopol înaltul titlu de patrician al Imperiului Bizantin - a fost Vodă Krakra cu reședința în Pernik 42,36 lat. N, 23,02 long. E / Bulgaria, de lângă

izvorul Strumei (între domeniul nobilului Krakra şi Kosovo din apus au trăit Peonii); gura Râului Struma este în Estul Peninsulei Chalki-diki (ce găzduieşte Muntele Sacru Athos).

Cursul Struma

Istoricii Armeni Stepanos din Taron 39 lat. N, 41,49 long. E în secolul XI, Matei din Edessa 37,09 lat. N, 38,48 long. E în secolul XII, ş.a. au afirmat că Ţarul Samuil, intitulat ca "al Bulgarilor şi Românilor", fost general, care nu era din neamul Regal Bulgar / Scit şi a domnit din Ohrida în 997-1014, era Armean; el l-a avut ca frate pe David - cârmuitorul regiunii Prespa şi Custura / Castoria, ucis de Armânii din Kosovo când avea 30 de ani - mama lor fiind Prinţesa Armeană Ripsimia din Derjan / Tercan 39,46 lat. N, 40,23 long. E de pe Eufratul superior iar comitele Nikola / Nicolae "Comitopoli", tatăl lor (din dinastia celnicilor / conților Şişman de la Vidin), a fost guvernatorul Sofiei, vechimea Vlahilor în Bulgaria mărturisind-o şi toponimia: lângă capitala Bulgară de acum e şi Muntele Vakarel, în Armână Văcar (la V de oraşul Sofia - capitala Bulgariei - se afla satul Vlah / Armân Gurguliat, termenul Armân "Gurgul" însemnând "Rotunjor"). De altfel, în anul 1972 Dr. Peter Charanis - care a studiat demografia bizantină - a reflectat: "fiecare împărat din Dinastia Macedoneană a fost Armean sau cu origine parţial Armeană; pe lângă împăraţi, în Imperiul Bizantin au fost mulţi alţii, ca lideri politici şi militari, care erau Armeni sau erau descendenţi Armeni". Aşadar, dinaştii bizantini Armâni de fapt erau Armeni, în Balcani fiind consideraţi Makedoni, respectiv Vlahi. Anterior, o mişcare intenţionată a maselor din Caucaz în Balcani a fost efectuată de bizantini, după cum a consemnat în anul 1983 Mihai Rădulescu în "Civilizaţia armenilor" (era înaintea instalării Sciților / Bulgarilor de pe Volga în actualul teritoriu Bulgar): "Împăratul Mauriciu a scris regelui persan: 'Armenii constituie o naţie neascultătoare şi ticăloasă. Ei se află printre noi şi sunt un izvor de tulburări. Intenţionez să-i adun pe ai mei şi să-i trimit în Tracia; trimite-i pe ai tăi în răsărit. Dacă mor acolo, tot atâţia duşmani vor muri; dacă - dimpotrivă - ucid, tot atâţia duşmani vor ucide. Cât despre noi, vom trăi în pace. Însă de vor rămâne în propria lor ţară, nu va exista linişte pentru noi'. Urmaşii deportaţilor armeni se află şi azi pe teritoriul bulgar în Plovdiv, în Sofia, etc." (Împăratul bizantin Mauriciu, născut în anul 539 în Arabissus / Capadochia, acum Afşin 38,15 lat. N, 36,55 long. E, probabil de o mamă Ghergană, având o soră Gordia şi o nepoată Gordia, cârmuia din anul 582 şi - după cum a consemnat patriarhul Syriac Mihai 1126-1199 din Malatya = parohia Împăratului bizantin - a fost socrul Împăratului Khosrau II, care a domnit peste Perşi / Sasaniţi în 590-628; relaţiile lui cu papa Grigore "cel Mare" au fost importante şi a fost executat în anul 602 la Nicomedia / azi Izmit: fiul său Teodosiu - botezat de Grigore "cel Mare" - a fost ultimul din Dinastia Iustiniană, executat tot în anul 602). Emigrarea forţată a Armenilor în Imperiul Bizantin a continuat prin stabilirea multor Armeni din Districtul Gargaria / Melitene în Tracia în anul 757, un exemplu mai amplu fiind din anul 794, până şi în Sicilia (când şeful Bisericii Armene era Gheorg 792-795 din Oşakan / locul unde a fost îngropat Mesrob - creatorul scrierii Ghergară, respectiv a alfabetelor Armean şi Georgian - şi unde au fost duse rămăşiţele Împăratului bizantin Mauriciu); numărul Armenilor din Tracia era aşa de mare, încât au fost majoritarii celor care au asediat Constantinopolul - capitala Imperiului Bizantin - datorită revoltei din anul 820 condusă de generalul Toma 760-823 (Armean de origine, care a avut în oastea sa şi Geți - adică Vlahi - conform mențiunii documentare a cronicarului bizantin Iosif Genesios din secolul X: contra generalului răsculat au luptat împreună bizantinii şi Bulgarii, Împăratul Omurtag reuşind să-l încercuiască şi să-l ucidă pe Toma la Adrianopol, Geții / Vlahii din armata aceluia retrăgându-se la Dunăre, unde îşi aveau baza deja de câțiva ani, din cauza Împăratului Krum = tatăl lui

Omurtag). De altfel, în timpul păcii de 3 decenii încheiată în anul 815 între Împăratul bizantin Leon Armeanul - din Dinastia Gregoridă - şi cârmuitorul Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân Omurtag / fiul lui Krum, numeroşi negustori Armeni au dezvoltat comerţul dintre Anatolia şi Morava (via Dunărea inferioară, unde curând a apărut primul stat Român independent al Evului Mediu, oficial din anul 836); pe atunci, Românii de la Dunărea inferioară nu erau nici cu Imperiul Bizantin, nici cu Imperiul Bulgaro-Vlah: postura lor intermediară - chiar neutră, pe măsura vremurilor - le-a facilitat o prosperitate relativă, de aceea unii mulţumiţi decizându-şi traiul în prima Ţară Română Medievală independentă acolo, în arealul Dunării inferioare. Cea mai masivă mutare Armeană din istoria Imperiului Bizantin a fost în anul 970, prin colonizarea a circa 200 mii de paulicieni Armeni - o populaţie imensă pentru acele timpuri - în regiunea Bulgară Plovdiv (istoricul Bulgar Ivan Bogdanov - care a avansat acel număr al Armenilor într-un studiu din anul 1980 - a mai scris că "aceia s-au întins până la Nicopole şi treptat au fost asimilaţi de Bulgari, în anul 1650 trecând la catolicism, după cucerirea Banatului de către Imperiul Habsburgic emigrând din Imperiul Otoman acolo, pe urmele bogomililor găsiţi în acea regiune la începutul secolului XI de Sf. Gerhard" / e ştiut că în Balcani inspiratorii ereziei bogomile au fost consideraţi acei Armeni stabiliţi în mileniul I, misionarii proeminenţi ai începuturilor purtând nume ca Adrian, Dobre, Ieremia, Mihail, Petre, Ştefan, Tudor, Vasilie, ş.a). Evidente onomastici Balcano-Caucaziene sunt şi acum paralelele Armâni-Armeni, Albanezi-Albani, ş.a. (este astfel şi mai facil de apreciat parteneriatul în general dintre vechii Bulgari / Sciţi şi Armâni / inclusiv Albanezi: mereu au împărţit şi gospodărit aceleaşi spaţii). În anul 1936, Anastase Hâciu în "Aromânii. Comerţ, industrie, arte, expansiune, civilizaţie" afirma că la timpul lui "majoritatea medicilor din Tirana sunt Aromâni, ca astăzi Dr. Gherga", mai susţinând şi că "Fârşerotul este robust, înalt, mândru, zvelt, ochii negri încadraţi de sprâncene arcuite, figura albă pe care o colorează cu sânge iute şi generos; ei sunt vioi, ageri precum căprioarele, deştepţi şi foarte războinici" (în apus, Fârşeroţii treptat au ajuns - prin asimilare - Albanezi). Grămoştenii aveau localităţi bine consolidate, toate casele fiind zidite din piatră; erau conduşi de celnici: păstrătorii cu sfinţenie ai legilor străbune. Cercetătorul Vasile Christu în "Buletinul Muzeului Limbii Române" din 1931 a consemnat că în anul 1867 profesorul Dumitru Gherga a propus "Proiectul înfiinţării unei Şcoli Aromâneşti la Ohrida cu ajutorul Guvernului Român" (printre absolvenţii în anul 1890 ai Şcolii Române din Ohrida - "de băieţi" - era şi Ştefan Ghergu; acum acolo încă există Armâni / Aromâni): e de observat că apelul Gherga a fost pe când România nu era independentă - Ohrida şi Bucureştiul fiind în Imperiul Otoman - şi că era pentru Şcoală Armână / Aromână, nu Română (pe atunci România era cârmuită de Carol I 1866-1914 iar Guvernul Român n-a acceptat decât Şcoală Română). Sediul Mitropoliei Ohridei era la Catedrala "Sfintei Sofia" din oraşul Ohrid / Macedonia, pe malul Lacului cu acelaşi nume (întins încât face valuri, pe 358 kmp / mai mult decât dublul Lacului Galileeii), situl Ohrida făcând parte, cu cele 365 de locuri creştine ale sale pe care le-a avut - simbolic, unul pentru fiecare zi a anului - din patrimoniul universal UNESCO; arealul - Antic denumit Lychnid / similar cu cel mai mare Lac din Armenia, Geghar-kunik sau "Marea lui Ghegham" - era pe Via Egnatia / drumul ce unea Bizanţul de Adriatică, având denumirea Armână "Calea Mare" (în prezent, directorul "Muzeului de Istorie" din Ohrida este Armânul Iordan Tarta). Actuala Macedonie este independentă din anul 1991.

Steagul Macedoniei

După secolul IX, Ohrida a devenit faimoasă şi prin fraţii Makedoni Mihai / Metodiu şi Constantin / Chiril din Salonic, care vorbeau Armâna (cele mai vechi documente Slavone scrise de cei 2 fraţi călugări aderau foarte mult tipului Latin), care au criptat glagoliţa - vechea scriere a Slavonei - inovaţia lor pe baza scrierii Greceşti ajungând adaptată sub forma alfabetului "chirilic", ce e folosit de atunci oficial până azi de către unele popoare Slave / Bulgari, Sârbi, Ucraineni, Ruşi, ş.a., călugării respectivi fiind printre cei care i-au creştinat şi pe Bulgari / Sciţi, în anul 927 consemnându-se primul conducător al Bisericii creştine Bulgare / Scite autocefale ca Damian din Dârstor / Silistra, capitala primei Ţări Rumâne; Maghiarii în secolul XIII numeau alfabetul chirilic drept "litere Româneşti".

Az	Buki	Cherv	Dobro	Dzelo	Dzherv	Fert	Glagol	I	Izhe
Izhitsa	Jat	Jer	Jerj	Jery	Jest	Jo	Ju	Jus "E"	Jus "Je"
Jus "Jo"	Jus "O"	Kako	Kher	Ljudi	Mislete	Nash	Oht	On	Pokoj
Rtsi	Sha	Shta	Slovo	Thita	Tsi	Tverdo	Uk	Vedi	Zemlja
Zhivete									

Alfabetul glagolitic

În Banat, oficial Românii au utilizat alfabetul chirilic aproape un mileniu, până în 1869 (an când de exemplu aşa a fost scrisă prima cronică a Belinţului de către primarul său de atunci, Gheorghe Gherga), ulterior - până în prezent - pentru Română fiind folosit alfabetul Latin; sunt de remarcat preocupările literare pornite din leagănul vechi Românesc - majoritar populat de Geto-Daci - aşa cum de exemplu a făcut-o în secolul IV la Dunărea inferioară episcopul Ulfila prin alfabetul Gotic (scriere devenită proto-Germană după ce s-a răspândit în susul Fluviului) ori după jumătate de mileniu Makedonii, pe baza scrierii glagolitice, au lansat alfabetul chirilic înspre Nordici: în secolul VII, Sf. Eugen "cel Tânăr" - episcopul Toledo - a scris că "Gulfila a dat la iveală ultimele litere, pe care le vedem, ale Geţilor" ("Gulfila promsit Getarum quas videmus ultimas litteras").

În secolul IX, Makedonii fraţi călugări Constantin şi Mihai - respectiv Chiril şi Metodiu - au propus scrierea lor la Mănăstirea de pe Muntele Anatolian Olimp din Mysia / Bitinia 40,04 lat. N, 29,13 long. E (ce are la poale oraşul Bursa), unde au vieţuit câţiva ani; de acolo, în anul 858 au fost trimişi în Crimeea, în prima lor misiune de alfabetizare, pentru stăvilirea expansiunii religiei mozaice de către Cazari / Khazari - însă fără succes - iar în anul 862 Împăratul bizantin a decis să-i trimită în Panonia şi Nordica Moravie, zone cu Valahi, pentru convertirea la creştinism a populaţiilor de acolo (exact în acelaşi an, ruda lor Rurik - patern genetic "N" ca şi Gherga - la Novgorod, cu ajutorul Varegilor / Vikingilor, a întemeiat Garða-riki: Regatul Rus).

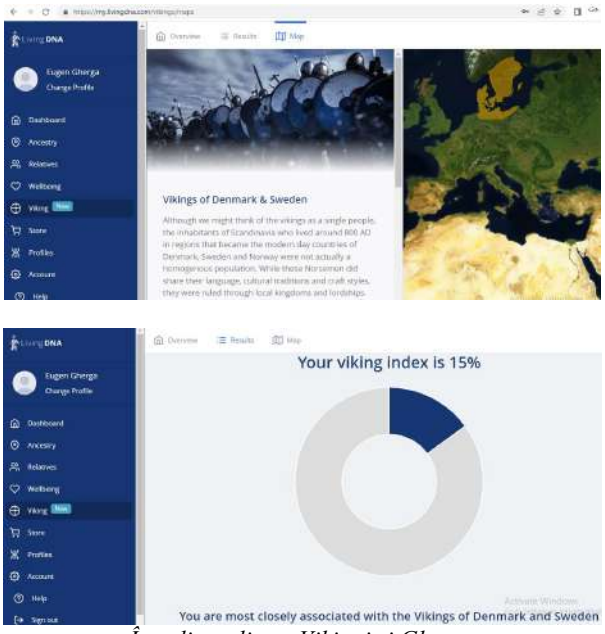

Înrudirea dintre Vikingi şi Gherga
(conform "Living DNA", 2022)

"Living DNA" în anul 2022 a prezentat înrudirea dintre Gherga și Vikingi ca în imaginile următoare, cu texte enunțând (printre altele): "Perioada Vikingă a fost în secolele VIII-XI. Printre Nordici, primii care au realizat un stat au fost Danezii. Împreună cu Norvegienii s-au extins spre apus ca Vikingi, în vreme ce Suedezii s-au extins spre răsărit ca Varegi, de la Marea Baltică (îndeosebi prin actualele Belarus, Ucraina și Rusia); principalele axe de contact cu Sudicii au fost Văile Niprului și Volgăi, după Mările Neagră și Caspică Varegii întâlnindu-i pe bizantini și pe Arabi. Luând în considerare rezultatele analizelor a 446 de Vikingi și totodată bazele de date ale urmașilor actuali, la Gherga se identifică un index de asemănare (Viking / Vareg) ca 15% asociat Danezo-Suedez". În anul 2018, Dr. Anatoly Klyosov și-a prezentat public studiul genetic privind profilul primului Rege al Rușilor, documentând mult mai numeroasele urme genetice similare cu ale sale în Sudul Baltic decât în Vestul Baltic - Suedez / Scandinav - în plus arătând că grupul bărbătesc "N" în general s-a mutat de la E spre V (iar nu pe dos, unii și azi încercând să-l facă Scandinav pe Rurik): cercetătorul Rus - ca președintele "Academiei de Genealogie Genetică" - a afirmat că Rurik = primul cârmuitor Regal al Rușilor nu era European Nordic, ci Sudic (de altfel, Federația Rusă în Finică e numită "Venaja" / termenul învecinându-se sensului de "venire" iar față de Nordicii Finici - din extremul Nordic European - primii Ruși nu puteau fi decât Sudici); în anul 2013, Dr. Marian Coman - de la Facultatea de Istorie a Universității din București / capitala României - a observat că în Evul Mediu numai la primii Voivozi Rumâni și la Rurikii Rușilor titulatura oficială a cârmuitorilor îi punea explicit doar în fruntea oamenilor iar nu a unor teritorii concret delimitate. În anul 1935 (perioada interbelică), Dr. Petre Panaitescu - membru corespondent al Academiei Române - a enunțat: "în Ucraina nu avem de-a face cu Ruși propriu zis, ci cu Ucraineni sau Ruteni = Ruși mici. Deci avem în față 2 popoare distincte: Ruși și Ucraineni. Nu este mai puțin adevărat că multe legături unesc pe cele 2 popoare. Totuși unii istorici socotesc că Istoria Statului lui Ruric, de la Kiew, este pe nedrept trecută la Istoria Rusiei, ea făcând parte din istoria altui popor". În anul 2022, Valeriya Oleksandrivna Shakhvorostova, Sergiy Kyslytsya și mulți alții din Ucraina au susținut că în vremea Țarului Romanov Petru "cel Mare" - care a mutat capitala Imperială de la Moscova la gura Nevei, într-un vechi port Baltic al Finicilor - a fost furat numele de "Rusia" de la Ucraina de către Muscali, pentru a conferi vechime Imperiului, Ucrainenii rămânând desemnați drept cei din margine. Până în acel secol XVIII, Ucrainenii erau "Rusîci" / "Rusini" (sau "Ruteni", în versiune Latină), existând numele de "Rusi" pentru fostul stat al Kievului iar Muscalii aveau ca stat Moscovia; de altfel, în anul 1903 istoricul Mykhailo Serhiiovych Hrushevsky din Voivodatul Lublin / pe atunci parte a Imperiului Țarist - ajuns academician - a atras atenția că Federația Rusă și Rușii poartă pe nedrept numele (a catalogat Muscalii - cu baza Moscovită - amestec Tătaro-Slav), afirmând că moștenitorii Federației Ruse istorice au capitala Kiev: într-adevăr, de pildă inclusiv azi unii Români din Bucovina (printre care sunt și cumnații autorului) încă zic "Ruși" - în mod popular - Ucrainenilor.

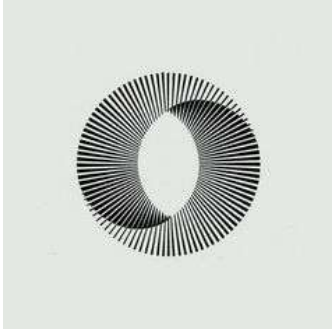

Vlahii / Armânii Medievali care în Sud erau în Tracia până la Constantinopol / Istanbul, Muntele Sacru Athos, Săruna / Salonic, poalele Olimpului Balcanic, Meteore, Acarnaia, Corfu / Kerkyra - unde din secolul XII au avut o Mănăstire, existentă şi acum la capătul pistei aeroportului Insulei, de pildă şi azi o plajă din N Insulei numindu-se Avlaki, însemnând "apă curgătoare" la Vlaki / Armâni - Ragusa şi Veneţia, în preajma schismei se aflau sub jurisdicţia Mitropoliei Ohridei; e de ştiut că în anul 1054 a fost înregistrată o supernovă în Calea Lactee (adică o explozie uriaşă, luminând tot Cerul), din care - în Galaxie - a rămas Nebuloasa Racului: în anul 2022, un colectiv internaţional coordonat de Miroslav Filipovic de la Universitatea Sydney / Australia a investigat reprezentarea evenimentului cosmic pe monedele bizantine de atunci.

Mănăstirea Vlaherne din Kerkyra / Corfu

După cum reiese din prima Cronică Munteană - de 448 pagini, scrisă într-o Română populară amestecată cu Latină vulgară şi Cumană, copiată în secolul XVI pe hârtie provenită din Veneţia şi păstrată în prezent la Budapesta - începând cu anul 1037, Vlaşca / Vlahia era cârmuită din Valea Râului Negru / acum Râul Doamnei de Vodă Vlad din Jghiaburi / comuna Corbi, judeţul Argeş, ctitor şi al Mănăstirii Aluniş din Colţi 45,23 lat. N, 26,23 long. E / judeţul Buzău (la răsărit de care solul este sulfuros datorită vulcanilor noroioşi de la Berca - în Europa acelaşi tip mai fiind la poalele Caucazului spre Marea Caspică lângă toponimele Gherga, în Peninsula Kerch din Taurida / Crimeea şi în Sicilia): în anul 1002, Benedictinul papă Silvestru II - dascălul cronicarului Normand Dudo/n, în timpul său creştinându-se Regele Ştefan al Ungurilor - a pomenit că localnicii scriau de la dreapta la stânga într-un alfabet vulgar iar în anul 2002, cercetătorul Alexandru Moeller din Germania a observat că alfabetul respectiv era foarte apropiat celui Carian (ca un produs Ghergan). La mijlocul secolului XI, în mod sigur Vlad - cârmuitorul Vlaşcăi / Vlahiei din N Dunării - colabora cu contemporanul său Ghega, cârmuitorul Vlaşcăi de la Dârstor, din S Dunării (care a fost urmat de Ducele Gregoros): pe atunci, formaţiunea primei Ţări Rumâne - existentă în zonă din secolul IX - era mult restrânsă, datorită sosirii Cumanilor. După ce Vodă Vlad s-a stins, Cumanii au preluat controlul deplin al Dobrogei: anul 1091 (de altfel, în Tracia la Constantinopol în anul 1109, Împăratul bizantin Alex Comnen a primit o delegaţie de feţe Bisericeşti Române, ceea ce însemna organizarea ortodoxă serioasă - pe atunci, când religia era politică de stat - în N Dunării). Cumanii au fost cei ce i-au împins pe Pecenegi spre apus, care la rândul lor anterior i-au împins pe Unguri în aceeaşi direcţie, la începutul mileniului II Pecenegii - vorbind aceeaşi limbă ca Kirghi-zii şi Cu-manii - pătrunzând în Banat şi Balcani (Basarabii constituind o castă amestecată Pecenego-Cumană cu Românii), tezaurul Avar de la Sânnicolau Mare putând fi ascuns acolo de către Pecenegi: a aparţinut jupanului Buta, cârmuitorul Banatului pentru Avari în secolul VIII, despre care în anul 1998 cercetătorul Lazăr Tonciulescu afirma că era Boier Român; despre cetatea Kerch din Crimeea e de remarcat că în anul 1016 cel care o controla din partea Khazară se numea Gheorghei (urmaşii creştini au fost denumiţi Cazaci, cu colibele / barăcile caracteristice ştiute de Ucraineni ca afumate, zise курінь "kurin") la începutul secolului XVIII Dimitrie Cantemir - fost Domn al Moldovei - în "Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor" efectiv notând-o drept "cetatea Gherci".

Khazaria la mijlocul secolului IX

În anul 1044, Sf. Gherard de la Cenad atrăgea atenţia că în apropiere - distanţa până la Sânnicolau Mare fiind de 7 km - era un Templu păgân cu "vase de aur şi argint ale Egiptenilor", la care a mers în vizită cumnatul Regelui Ştefan "cel Sfânt" al Maghiarilor, nobilul Kabar Samuel Aba, care domnea atunci, înrudit pe linie paternă cu Attila Gherei / Împăratul Hun şi pe linie maternă cu Tigin Gharcha'i, fondatorul Dinastiei Ghergane a Imperiului Chorasm (e de ştiut că Regele Ştefan "cel Sfânt" - mort în anul 1038, al cărui cap se află şi în prezent la Mănăstirea Dominicană din Dubrovnik / Ragusa - a fost cumnat şi cu Dogele Veneţiei, sora sa fiind măritată cu acela când Gherard a fost invitat din Veneţia ca să creştineze Ungurii); la sărbătoarea de Paşti din acel an, Regele Aba Samuel a sosit la Cenad, moment când Gherard şi-a prezis moartea, în anul 2006 "Cronologia Banatului" - editată de Filiala Timişoara a Academiei Române - comentând episodul: "Şi venind la scaunul Mureşan, la locul fericitului episcop Gerard să prăznuiască Sfintele Paşti, trimiţând în Ziua Învierii Domnului fruntaşi la fericitul episcop, ca prin mâinile sale să se aşeze pe capul său coroana crăiască, începu să-l cheme pe fericitul Gerard. Care, împotrivindu-se şi nevrând să vină, cei care erau cu el încununându-l cu mare pohfală şi alai de clerici şi norod îl duseră în biserică. Iar omul lui Dumnezeu, pogorând asupră-i Sfântul Duh şi înveşmântat în stihar alb, urcând în amvon purcese a mustra pe crai fără teamă pentru răutatea sa. Prorocirea lui Gerard era că peste 3 ani omorul săvârşit de Aba împotriva fostului rege Petru se va răsfrânge asupra sa; cum tălmaciul nu cuteza să traducă vorbele sale în maghiară (Gerard nu ştia această limbă), episcopul îl mustră şi-i ceru să le traducă,

inclusiv faptul că va fi o mare răscoală în poporul maghiar. Regele nu a îndrăznit să facă nimic împotriva sa; tot acolo, s-a desfăşurat atunci şi Adunarea Regatului. În 24 IX 1046, a fost moartea ca martir a episcopului Gerard, la Buda: ajungând la schela Pestei, 5 nelegiuiţi - Vata şi părtaşii lui, plini de diavolii cărora li se dăduseră - năvăliră asupra episcopului şi-l năpădiră cu pietre; turbară şi năvălind asupră-i, îi răsturnară căruţa pe malul fluviului iar acolo trăgându-l afară, îl aruncară de pe munte. Şi văzând că se mai zbate, îl străpunseră în piept cu suliţa iar apoi l-au tras pe o lespede, până îi sfărâmară creierul. Trupul său a fost înmormântat în Buda iar după 7 ani a fost dus în sarcofagul din Biserica Mănăstirii 'Sf. Maria' de la Cenad (în veşmântul în care fu ucis, având şi gluga, cămaşa din lână de cămilă, piatra pe care a fost strivit, gârbaciul - biciul din curele împletite - şi nuiaua cu care-şi pedepsea trupul)". În anul 2011, hermeneutul Român Radu Cernătescu a cercetat: "În 1030, după înfrângerea ducelui Achtum - pe care 'Gesta Hungarorum' l-a prezentat drept nepot ('nepos') al regelui Stephanus I iar 'Vita Major S. Gerardi' ca general păgân al lui Achtum, mai interesat de 'ţesălatul cailor decât de credinţa în Dumnezeu' - canonicii benedictini conduşi de episcopul Gerardus au ocupat mănăstirea bizantină cu hramul 'Sf. Ioan Botezătorul' din Morisena / Cenad. Mănăstirea a fost ridicată de Achtum pentru călugării graeci (nu slavoni) imediat după botezarea lui în Bizanţ de către episcopul de Vidin. (Despre începuturile ritului grecanic în acea provincie au vorbit foarte clar în secolul X împăratul Constantin Porfirogenetul şi în secolul XI cronicarul Ioanes Skylitzes; împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a fost nânaşul / naşul de botez al Charcanului Banatului / conducătorul regiunii - khazar Negru - având titlul ca o denominaţie turanică regăsibilă în toponime bănăţene ca de exemplu în judeţul Timiş Carani, în judeţul Caraş-Severin Caran / din anul 1974 denumită Constantin Daicoviciu, etc). Buna convieţuire cu călugării greci l-a stimulat pe Gerardus să înveţe la Cenad limba greacă. În anul 1044, ungurii au trecut prin 2 eclipse, una parţială de lună şi una parţială de soare, ambele vizibile de la Cenad. Aglomerarea unor asemenea evenimente astronomice ar putea explica interesul arătat de Gerardus eclipselor, teologul ţinând să comenteze nu doar ştiinţific eclipsele dar şi ca pe un semn menit să atragă atenţia oamenilor că adâncirea în întunericul necredinţei şi a poftelor lumeşti era consecinţa eclipsării lui Christos însuşi: 'eclipsa de lună este ori de câte ori luna intră în umbra pământului. Neavând lumina ei, lucru care îl ştim de mult, luna este luminată de soare, din care pricină şi suferă dispariţia dacă între ea şi soare intervine umbra pământului. În mod obişnuit spunem, ca de fiecare dată când alergăm să ne luminăm, că în acelaşi fel Christos se ascunde de noi prin faptul că noi ne dedăm la patimi'. După Samuel Aba a venit la tron Petru Veneţianul, al doilea rege al ungurilor, ceremonia de instalare ţinându-se la Alba Regală (în SV Pestei); acela n-a fost pe placul episcopului Gerardus, care a complotat pentru aducerea pe tron a lui Andreas, nepotul regelui Ştefan, însă omorât lângă Pesta, n-a mai apucat să-şi vadă visul pus în practică: Andraş a domnit până în 1060 (fiind primul rege catolic al ungurilor), în 1048 - înaintea schismei - el dând un edict conţinând o dispoziţie clară privitoare la păgânism: 'Riturile profane şi scitice, precum şi falsele divinităţi se abrogă iar statuile se demolează'. Păgânismul legendar al localnicilor a dat în Banat unele toponime sugestive, cum ar fi râul Pogăniş (de la latinescul 'paganus'), un afluent al râului Timiş ori vechea localitate Jidovini - azi, Berzovia - atestată sub acel ciudat nume încă de la 1366 (etimonul satului Jidovini reaminteşte faptul că folclorul bănăţean, în special cel din Banatul montan, abundă în legende legate de o populaţie de uriaşi blonzi cu ochi albaştri, numiţi 'jidovi', care ar fi trăit cu mult timp în urmă pe aceste meleaguri… dar poate fi o legătură cauzală între legendarii jidovi din folclorul românesc şi misterioasele 'rituri scitice' din edictul regelui Andreas?) Primele cronici ungare înţelegeau prin sciţi un amalgam polietnic de origine orientală aflat într-o strânsă legătură cu etnogeneza poporului maghiar. În secolul IX, migraţia hunilor către Câmpia Dunării a antrenat şi triburi turanice, devenite ulterior parte integrantă a naţiunii maghiare. Mai exact, este vorba de triburile kabare, un grup care s-a revoltat împotriva conducerii khazare. Khazarii erau o populaţie păgână nomadă de origine turanică care a format pentru o scurtă periodă, până la prăbuşirea şi dispariţia sa din jurul anului 959, cel mai mare şi mai bogat imperiu al vremii, ce se întindea la apogeul lui de la Marea Aral până în Carpaţi. În secolul VIII, toată conducerea khazară şi o bună parte din nobilime a abandonat practicile şamanice şi s-a convertit la iudaism. Primul 'rege' evreu din Khazaria a decis să pună capăt idolatriilor şi să adopte 'gândirea talmudist-rabinică' ca religie de stat. Şi astfel, ideologia Talmudului a devenit în scurt timp axa întregii atitudini social-politice şi economice, iar Vechiul Testament cartea sfântă a acelei populaţii care locuia tărâmul pe care antichitatea îl cunoscuse ca Sciţia. Acea ciudată convertire a khazarilor nu ar fi avut sorţi de izbândă dacă nu ar fi avut loc şi o reformă lingvistică, atât de necesară pentru înţelegerea religiei iudaice: khazarii au împrumutat alfabetul ebraic, mulţi dintre ei adoptând şi limba ebraică. Istoricul bizantin din secolul XII Ioannis Cinnamus i-a menţionat pe khalisioi (însemnând, foarte probabil, 'musulmani') în armata maghiară 'care practicau legea lui Moise, dar nu într-o formă pură'. Altfel spus, ei erau, pentru a folosi un termen popular, jidovi. Ca şef al acelor clanuri 'scitice' dintre ungurii vremii lui Gerardus, regele Aba era de religie iudaică; istoricii presupun că el a trecut de la iudaism la un creştinism formal cu ocazia căsătoriei lui. Aprofundând originea acestui ciudat iudaism maghiaro-musulman, ajungem la mitul triburilor israelite din casa lui Omri, adică din Regatul Israelului, cărora li se pierde urma în 'Cartea cronicilor regilor lui Israel' prin secolul VI î.C. Pe baza unor referinţe asiriene, este de presupus că Beth-Khumri (Casa lui Omri, ca denumire pentru Israelul de Nord) a supravieţuit până la căderea Asiriei, în 609 î.C., când acele triburi israelite au migrat spre Caucaz. Urme ale migraţiei lor se regăsesc în cronicile popoarelor vecine, care îi numesc când Khumree, Ghomri, Gomer, când Kimmeroi (Cimerieni). Lor li se datorează, probabil, crearea confederaţiei khazare de rit mozaic, un adevărat imperiu format în arealul scitic cu apogeul în secolul IX. Doar aşa se poate explica de ce triburile israelite ajung să formeze acolo aristocraţia khazară. În secolul X, geograful persan Estakhri nota în 'Cartea drumurilor regatelor' o importantă diferenţă tipologică între populaţia mozaică, numită 'khazarii albi', care erau blonzi, cu pielea albă şi ochii albaştri, care contrastau cu restul populaţiei de 'khazari negri', care formau clasele de jos şi care arătau - spune cronicarul - 'ca un fel de africani'. Dintre acei khazari albi se alegeau khaganul şi un 'prinţ' al imperiului, adăugă Gardezi, pe la anul 1050. În secolul IX, 'sciţii' israeliţi din Khazaria, cunoscuţi sub numele generic de 'cabaroi' la Porfirogenetul, au ajuns până în Europa Centrală odată cu migraţia hunilor. În Banat, asimilarea khazarilor albi cu o populaţie de uriaşi blonzi cu ochi albaştri îmbracă în forme mitologice respectul popular pentru 'mai marii locului', în maghiară: 'uri-os', de la care

s-a contaminat homofonic membrul maghiar 'orias', în daco-română 'uriaş'. Localitatea Jidovini (Berzovia), de care am vorbit, sau alte toponime precum Pădurea Jidovului, Dealul Jidovinilor, Jidoştiţa, satul Jadani (actual Corneşti, Timiş) şi chiar Reşiţa (din ebraicul 'reşit' - 'început', primul cuvânt din Vechiul Testament), o localitate atestată din secolul XIV, pot argumenta locuirea khazară pe aceste meleaguri". (Este de ştiut că Bănăţeana Berzovie a avut o puternică prezenţă Gherga, de pildă Corul Tineretului de acolo fiind înfiinţat la mijlocul secolului XX de către Gheorghe Gherga; academicianul Bănăţean Constantin Daicoviciu - fost legionar, adică membru al "Gărzii de Fier", în mare adversitate cu jidanii, care a susţinut pentru regimul comunist poziţii istoriografice naţionaliste - născut în anul 1898, a mărturisit în primăvara anului 1973, cu o lună înainte de moarte, că dogmatica teză Daco-Romană nu poate fi susţinută ştiinţific / fapt dezavuat de Dr. Zoe Petre, nepoata sa). Ardeleanul Dragoș Bîrlea a scris în anul 2022: "Mă bate gândul că bulgarii sunt daxi din Daxia, bactrieni fugiți de heptaliți și de arabi, iar khazarii sunt dakhi parți fugiți prin Caucaz, dar și pe lângă Caspică în sus pe Volga, după ce sasanizii i-au înfrânt definitiv pe arsacizi în Persia, și de aici dușmănia teribilă atât între khazari și sasanizi, dar și între sasanizi și arabi și apoi între khazari și arabi, dar și între bulgari și arabi peste care vine vârf, homo homini lupus, dușmănia între bulgari și khazari, pe ei învingându-i rușii, de fapt roshii bulgharilor, căci la 985 au făcut 'pace veșnică', 'până va înota piatra și se va scufunda hameiul', supunându-se rușilor care, cred eu, erau nobilii sasanizi fugiți de arabi în stepă, în Urali, pe râul Kama, de unde au refăcut imperiul, Russia, Aissur citit invers, As-Sur, Assuria".

În anul 2024, un colectiv de 16 specialiști din Ungaria - anume, grupul format din Dr. Varga Gergely István Bobek, Dr. Maróti Zoltán, Dr. Neparáczki Endre, Dr. Tihanyi Balázs, Dr. Török Tibor, Dosztig Monika, Gallina Zsolt, Kiss Petra, Kovács Bence, Maár Kitti, Nyerki Emil, Schütz Oszkár, Váradi Orsolya din Seghedin / Szeged și Dr. Gînguță Alexandra, Makoldi Miklós, Szabó János din Budapesta - a publicat documentul științific intitulat "Analiza arheogenetică a relevat originea paternă Est-EurAsiatică a familiei Regale Aba din Ungaria", în care rezultatele cercetărilor au fost prezentate astfel: "Familia Aba a jucat un rol esențial în Ungaria Medievală, dominând teritorii vaste și producând figuri influente. Am efectuat un studiu arheogenetic asupra rămășițelor din necropola din Abasár - centrul politic al clanului Aba - pentru a identifica membrii familiei și a explora originile lor genetice. Folosind date de secvențiere ale întregului genom de la 19 indivizi și datări cu radiocarbon, am identificat 6 membri ai familiei Aba având legături strânse de rudenie. 4 bărbați purtau haplogrupul 'N1a1a1a1a' identic iar analiza noastră filogenetică a urmărit această descendență paternă Regală până în Mongolia, indicând migrarea către Panonia odată cu Maghiarii Cuceritori. Analiza genomului a relevat modele genetice Est-EurAsiatice, aliniindu-se cu descoperirile noastre filogenetice. Analiza identității prin descendență a confirmat legăturile familiale și a relevat legături cu familii nobiliare Maghiare proeminente - precum Árpázii, Báthory, Corvinii - precum și cu elita imigrantă din prima generație a cuceririi Maghiare. În ultimele decenii, colaborarea dintre arheologie și arheogenetică a deschis noi căi pentru identificarea rămășițelor unor figuri istorice renumite și explorarea istoriei lor familiale; astfel de metode combinate au permis identificarea scheletului lui Richard III, a rămășițelor membrilor familiei Romanov sau a lui Birger Magnusson, fondatorul Stockholmului. Această abordare a fost - de asemenea - cheia pentru identificarea celebrului Rege Maghiar, a descendenților lui Matia Corvin sau a membrilor familiei Báthory, una dintre cele mai proeminente familii aristocratice din Europa Centrală Medievală. Metodele arheogenetice de asemenea au facilitat identificarea membrilor Dinastiei Árpád - prima familie Regală a Ungariei - și analizarea moștenirii lor genomice. Prin urmare, arheogenetica a devenit o metodă valoroasă pentru abordarea atât a cercetărilor preistorice, cât și a celor istorice. Familia Aba a fost una dintre cele mai proeminente familii nobiliare Maghiare, deținând teritorii extinse în Comitatul Heves (Ungaria de Nord) în timpul Evului Mediu. Originea etnică a familiei Aba este un subiect controversat în documentele istorice. Conform primului text istoric Medieval Maghiar care a supraviețuit - 'Gesta' lui Anonymus - Ed și Edemen, strămoșii clanului, au fost identificați ca șefi Cumani care se aliniaseră cu alianța tribală a Maghiarilor din Rusia actuală înainte de cucerirea Maghiară a Panoniei. Drept urmare, Prințul Árpád le-a acordat teritorii extinse în Nordul Panoniei. Întrucât știm despre Cumani că s-au mutat în această zonă abia la mijlocul secolului XI, se pare că textul lui Anonymus se referea anacronic la populația care trăia aici ca fiind Cumană înainte de sosirea oamenilor lui Almoș și Árpád. Conform istoricului din secolul XIII Simon de Keza și mai târziu Chronicon Pictum din secolul XIV, strămoșii clanului - Ed și Edemen - erau urmașii direcți ai lui Csaba, care era fiul legendar al lui Attila, marele Rege al Hunilor = Împăratul, conform Tradiției istorice Medievale Maghiare. Cea mai recentă lucrare istorică - 'Chronicon Pictum' - a fost prima care a susținut că Aba și Árpád ar fi avut un strămoș comun direct: Csaba, fiul lui Attila. Istoricii Moderni propun o origine orientală pentru familie, deoarece atât Cumanii, cât și Hunii își pot urmări originile în Est. Cele mai plauzibile grupuri ancestrale legate de linia Aba sunt clanurile Kabare, care s-au separat de Khaganatul Khazar și s-au alăturat Maghiarilor cu puțin timp înainte de Cucerire. Strămoșul onorabil al clanului, Samuel Aba (circa 990-1044), a servit inițial drept 'Comes Palatii' (Palatin = Conte al Curții) pentru primul Rege creștin al Ungurilor - Sfântul Ștefan I / István I - care a domnit între anul 1000 și anul 1038. Samuel a fost 'sororius' al primului Rege (soțul surorii = cumnat). O posibilă explicație la aceasta ar fi că datorită statutului său elevat a intrat în cununie cu una dintre surorile Regelui. Cealaltă posibilitate este că Samuel era fiul surorii Regelui, deci nepotul lui. Astfel - prin această căsătorie și prin descendenții lor - familia Aba a stabilit o relație de rudenie cu Dinastia Árpád. Samuel a urcat ulterior pe tron ca al treilea monarh (a domnit între anul 1041 și anul 1044), devenind primul Rege ales. Se presupune că avansarea socială și politică a lui Samuel ar fi putut fi influențată de presupusa origine nobilă proeminentă a familiei sale. După moartea lui István I / Sf. Ștefan, puterea a trecut nepotului său, Petru Orseolo / Petru I, care a domnit în 1038-1041 și 1044-1046. Petru I a domnit cu

mână fermă, numind nobili străini în funcții cheie, ceea ce a stârnit nemulțumire în rândul populației Maghiare. Prin urmare, o revoltă a izbucnit în anul 1041, ducând la retragerea lui Petru I și la întronarea lui Samuel Aba, care avea o influență semnificativă în rândul rebelilor. Cu toate acestea, domnia lui Samuel Aba a fost de scurtă durată. După 3 ani de lupte cu adversari interni și externi, Samuel Aba și-a pierdut viața după bătălia de la Ménfő din anul 1044, unde l-a confruntat pe Petru I, susținut de monarhul Germanilor Henric III. Trupul Regelui Samuel a fost înmormântat temporar până la finalizarea Bisericii pe care a fondat-o în Abasár, centrul politic al clanului la sfârșitul secolului X și începutul secolului XI. Rămășițele sale au fost exhumate și depuse în Biserica Abasár câțiva ani mai târziu. În ciuda căderii lui Samuel, prezența familiei a dăinuit în peisajul politic Medieval Maghiar. Deși înregistrările istorice din secolele XI și XII nu conțin informații despre familie, începând cu secolul XIII numele reapare în mod regulat în sursele scrise. Până în acea vreme, clanul se divizase în zeci de familii, dintre care unele dețineau teritorii extinse în cadrul Regatului. Aceștia au exercitat o influență politică semnificativă ca demnitari și chiar oligarhi din secolul XIII până în secolul XV. Se presupune că Abasár și-a păstrat poziția de centru politic important pentru clan și a servit drept loc de veci pentru numeroși descendenți. Conform cronicilor Maghiare, Mănăstirea din Abasár a fost înființată de Samuel Aba în prima jumătate a secolului XI, însă este documentată pentru prima dată într-o diplomă emisă de Regele Bela IV în anul 1261. În secolele ulterioare, mănăstirea și domeniile sale au devenit subiectul a numeroase dispute privind proprietatea între diferite ramuri ale clanului, inclusiv familiile Csobánka, Kompolti, Ugrai, precum și alte nobilimi Maghiare. Până la sfârșitul secolului XIV, importanța Mănăstirii crescuse, deoarece starețul din Abasár a fost menționat de 12 ori în bulele papilor Bonifaciu IX și Grigore XII, însă în secolul XVII domeniile au fost implicate în mai multe dispute privind proprietatea iar abația a dispărut ulterior din surse, decăzând în timp. În 2020-2022, Departamentul de Arheologie al Institutului de Cercetări Maghiare a efectuat săpături la situl Abasár din Nordul Ungariei, dezvăluind rămășițele Bisericii, înființată de Samuel Aba. Săpăturile au dezvăluit diverse faze ale existenței Bisericii, oferind dovezi ale construcțiilor, renovărilor și cazurilor de distrugere. Deși mormântul Regelui nu a putut fi identificat, în interiorul clădirii Bisericii au fost descoperite morminte aparținând unor membri notabili ai familiei Aba. În Sanctuar, un mormânt dezgropat, cu un capac de piatră prezenta o reprezentare sculptată a stemei familiei Aba. Inscripția de pe marginea pietrei de acoperire a relevat că 2 persoane din clanul Aba au fost înmormântate acolo în primii ani ai secolului XV”.

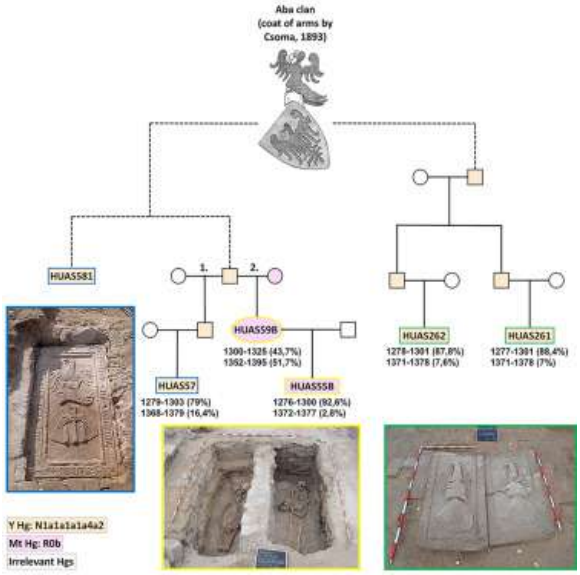

Ghergul / Blazonul Medieval Aba: nobili genetic “N” ca Gherga (Biserica Regală Abasár, Ungaria Medievală)

“Diferite ramuri ale clanului Aba au condus zone extinse din Comitatul Heves în secolele XIII-XIV iar conform diplomelor Medievale, Mănăstirea a aparținut la cel puțin 3 ramuri diferite ale clanului. În plus, un mormânt dublu a fost găsit în centrul geometric al clădirii Bisericii, cu capacele sale de piatră împodobite și cu stema clanului. Alte 2 morminte au fost descoperite în Sanctuar, ceea ce a dus numărul total la cel puțin 5 înmormântări proeminente care au aparținut în mod clar unor membri importanți ai familiei. Deoarece în aceste morminte au fost descoperite mai multe schelete în mai multe straturi, în unele cazuri a fost dificil să se identifice persoanele proeminente doar cu metode arheologice. Deși mormântul Regal și rămășițele Regelui nu au putut fi identificate, analiza arheogenetică a persoanelor înmormântate în interiorul Bisericii a oferit o oportunitate de neegalat de a explora originile genetice ale uneia dintre cele mai influente Dinastii ale Ungariei Medievale. Întrucât linia paternă a familiei Árpád fusese identificată anterior, am avut - de asemenea - ocazia să determinăm dacă aceștia împărtășeau aceeași linie paternă ca și familia Aba. Totodată, am putut investiga posibila legătură dintre familia Aba și membrii altor familii aristocratice remarcabile din Ungaria Medievală, familiile Báthory și Corvinus. În acest studiu prezentăm rezultatele investigației noastre arheogenetice, folosind o combinație de metodologii arheologice și genetice pentru a identifica membrii familiei, a stabili relațiile lor de rudenie și a analiza conexiunile filogenetice ale liniei paterne a familiei Aba. Mai mult, folosim tehnici de analiză de ultimă generație a genomului pentru a delimita moștenirea lor ancestrală. Clusterul Abasár se suprapune cu genomurile Dinastiei Árpád, precum și cu genomurile Dinastiei Báthory, proeminentă în Evul Mediu târziu. Mai mult, majoritatea mostrelor s-au suprapus Maghiarilor Cuceritori din secolele IX-XI. Așa ceva a subliniat conexiunile Estice ale genomurilor Abasár legate de afluxul imigranților din Stepă în Panonia. Rezultatele au relevat legături directe între Aba și nucleul de imigranți din prima generație a Maghiarilor Cuceritori, sugerând că acelea erau anterioare perioadei de cucerire, ceea ce înseamnă că strămoșii Aba au fost membrii triburilor Maghiare Cuceritoare, așa ceva aliniindu-se și cu rezultatele conexiunilor filogenetice. În ceea ce privește rădăcinile etnice ale familiei, sursele istorice au propus origini Hune și Cumane dar consensul

predominant în rândul istoricilor tinde să favorizeze strămoșii Kabari, precum și nobilimea directă a Cuceritorilor. Rezultatele noastre filogenetice dezvăluie că linia paternă a familiei aparține haplogrupului 'N1a1a1a1a', cu origine intra-Asiatică. Acest lucru se aliniază cu potențiale conexiuni cu grupările Hună, Cumană, Kabară sau Khazară. Cu toate acestea, sub-haplogrupul mai profund caracterizat al liniei paterne Aba - anume 'N-A9416' - aparține subgrupului 'N-PH1612' identificat în Europa de Est, majoritatea purtătorilor fiind localizați în Ungaria actuală. Printre aceia, cele mai vechi eșantioane includ 2 indivizi de elită din rândul Maghiarilor Cuceritori. În special, au fost identificate 2 eșantioane suplimentare de Cuceritori cu haplogrupul 'N1a1a1a1a'. Luând în considerare toate datele disponibile, rezultatele noastre susțin puternic asocierea liniei paterne a familiei Aba cu o linie paternă de elită printre Maghiarii Cuceritori. Strămoșii paterni ai familiei Aba ar putea include una dintre persoanele de rang înalt din triburile Maghiare Cuceritoare. În Cronicile Maghiare atât Aba, cât și Árpázii sunt identificați ca descendenți ai lui Attila, marele cârmuitor al Imperiului Hunic. Acest lucru ar implica faptul că liniile paterne ale celor 2 familii sunt aceleași. Întrucât linia paternă R1a a familiei Árpád de la Regele Bela III / secolul XII încoace nu se potrivește cu linia paternă identificată în Aba, am putea acum exclude definitiv această posibilitate. Cu toate acestea, afirmația neverificată că oricare dintre liniile Regale ar fi descendentă din Attila persistă. Datele detaliate ale secvențierii întregului genom au relevat originea paternă a familiei Árpád din Eurasia de Est, cu potențiale conexiuni Hune. În acest studiu, familia Aba a demonstrat - de asemenea - conexiuni filogenetice Hune / Xiongnu, ceea ce face ca ambele familii să fie candidate credibile pentru această genealogie estimată. În concluzie, toate rezultatele genetice indică în mod constant că tribul Aba este descendentul uneia dintre elitele tribale din rândul Maghiarilor Cuceritori. Analiza genetică a populațiilor este limitată de genomurile de referință disponibile. În plus, pe lângă principala lor componentă europeană, genomurile examinate conțineau componente minore atât de mici (Asiatice și Caucaziene) încât identificarea lor precisă nu este posibilă cu metodele disponibile. Studiul se bazează pe rămășițe de la 19 indivizi, care pot să nu fie pe deplin reprezentative pentru întreaga familie Aba sau o populație mai largă. Dimensiunea limitată a eșantionului poate duce la erori sau generalizări excesive. Datarea cu radiocarbon are incertitudini inerente. Erorile de calibrare sau efectul de rezervor ar putea afecta acuratețea cronologiilor stabilite pentru rămășițe. Modelele genetice Est-EurAsiatice găsite pot reflecta evenimente complexe de amestec dincolo de sfera migrărilor de cucerire Maghiară. Comparația genetică cu populațiile Moderne - sau alte figuri istorice - ar putea fi limitată de disponibilitatea și calitatea datelor genetice contemporane". Parte dintre "Cuceritorii" Panoniei de la sfârșitul mileniului I, membrii clanului Aba - din fruntea Kabarilor - s-au stabilit în zona Gyöngyös (acum district din Județul Heves / Ungaria, chiar unde au fost identificați bărbați genetic ca Gherga datând de la începutul mileniului anterior = necropola Ludas-Varjú-Dűlő din Epoca Fierului), loc unde Prințul Arpad le-a aprobat moșia inițială cuprinzând inclusiv codrul Mátra, amenajându-și prima reședință în castelul Pata / Pota 47,48 lat. N, 19,47 long. E, de veghe asupra Văilor din Nordul Ungariei actuale; conform cronicarului Medieval Kézai Simon / din secolul XIII, strămoșul lor a fost "Șaba" - Latinizat "Chaba" / Maghiarizat "Csaba" - legendarul conducător al Secuilor după decesul Împăratului Attila ("Vulgus adhuc loquitur in communi: tunc redire debeas, dicunt recedenti, quando, Chaba de Grecia revertitur"). Ernac / mezinul mărețului Împărat Attila - după destrămarea Imperiului în răsăritul căruia s-a refugiat - era zis "Șaba" = Sf. Aba / Opa (al tătucului Attila): a trăit între hotarul bizantin și Stepa Pontică. Academicianul György Györffy 1917-2000 (născut în Suceagu 46,47 lat. N, 23,27 long. E, comuna Baciu / Județul Cluj) a scris în anul 1983 despre membrii clanului Aba - din fruntea Kabarilor - că s-au stabilit la apus de Bihor, inclusiv moșia Csobaj 48,02 lat. N, 21,20 long. E / din districtul Tokaj aparținându-le; ar fi de remarcat că Regele Samuel Aba a avut soție Khorasmă (Sud Caspică): un număr însemnat de familii nobile au fost printre urmașii Aba, printre acelea numărându-se și Rhédey, înrudită pe linie feminină deopotrivă cu dregătorii Medievali Gherga, cu Voivozii Basarabi, cu actuala Casă Regală Britanică, ș.a.

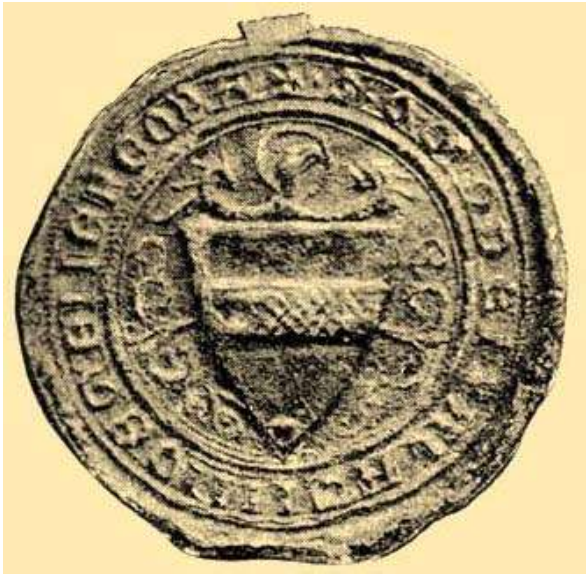

Sigiliul Medieval Aba avea brâul pe scut

Cronicarul bizantin Kekaumenos / Cecaum (însemnând "Arsul" / "Pârlitul", Armeano-Armân, ginerele Armânului Niculiță "cel Bătrân", cârmuitorul Vlahiei Mari / Tesaliei) nota în anul 1078: "Neamul Valahilor n-a păstrat niciodată credința față de cineva, nici față de împărații de mai demult. Loviți de război de către împăratul Traian și înfrânți deplin, au fost supuși de acela iar regele lor, numit Decebal, a fost ucis și capul i-a fost înfipt într-o suliță. Căci aceia erau așa-numiții Daci, zișI și Beși. Și locuiau mai întâi lângă Dunăre și Saos - Râu pe care acum îl numim Sava - unde locuiesc mai de curând Sârbii, în locuri întărite de natură și greu accesibile. Bazându-se pe acelea, s-au prefăcut că nutreau prietenie și că erau supuși față de împărații mai de demult și - ieșind din întăriturile lor - prădau ținuturile Romeilor / bizantinilor. De aceea Romeii / bizantinii, mâniindu-se, au pornit împotriva lor și i-au zdrobit. Și aceia, fugind de acolo, s-au împrăștiat în tot Epirul și în toată Macedonia iar cei mai mulți dintre ei s-au așezat în Elada" (mărturia a fost confirmată în anul 1916 şi de Dr. Olgierd Gorka, profesor la Universitatea din Liov 49,51 lat. N, 24,01 long. E / Ucraina - capitala Galiției, la poalele Nordice ale Carpaților - pe baza unei descrieri a Europei orientale din anul 1308, păstrată în "Biblioteca Naţională" din Paris: "între Macedonia, Ahaia şi Tesalonic se găseşte un popor, foarte mare şi răspândit, care se numeşte Vlazi, ce altă dată au fost păstori ai Romanilor şi din cauza terenului roditor şi plin de verdeaţă trăiau

odinioară în Panonia, unde se aflau păşunile Romanilor dar, în urmă, fiind izgoniţi de aici de Unguri, au fugit în acele părţi; ei au în abundenţă multă brânză excelentă, lapte şi carne mai presus de alte naţii"). Pe lângă egalarea dintre Besi și Daci - ceea ce a fost evident în Daciile Sud-Dunărene - notițele cronicarului bizantin Kekau-men (din secolul XI) au relevat ceva anterior acelei situații, anume că în Antichitate cei atacați de împăratul Traian al Romanilor la începutul secolului II au fost din neamul Valahilor, așadar Valahii nu au provenit din ulterioara simbioză a Romanilor cu Dacii, ci echivalarea era numai între Daci și Valahi: așa ceva era știut la începutul mileniului II - deci în urmă cu un mileniu - că anterior cu aproape un mileniu Vlahii = Armânii erau conectați numai cu Dacii și deloc cu dușmanii Romani. Dr. Nicolas Trifon în "Aromânii: pretutindeni, nicăieri" din anul 2005 a scris că "Raportându-i pe valahi la daci și la besi (populație tracică antică), Kekaumenos nu ne spune totuși nimic despre limba acestora. Cea mai veche mărturie a 'latinității' valahilor a fost furnizată de manuscrisul preotului Diocleii. Hronicul venirii slavilor în Balcani, redactat în latină și datând din secolul XII, a menționat îndeosebi că ('Bulgari ceperunt totam provinciam Latinorum, qui illo tempore Romani vocabantur, mod overo MoroVlachi, hos est Nigri Latini vocantur'): 'bulgarii luaseră întreaga provincie a latinilor, care se chemau pe atunci romani, dar pe care îi numim acum morovlachi, adică latini negri'." (În contextul necunoașterii explicite a celor vorbite de Daci - care nu aveau nevoie de interpreți când s-au întâlnit prima oară cu Romanii / așa cum rezultă din imaginile Antice ale contactelor dintre ei - par cel puțin ciudate încercările unora din Epoca Modernă de a reconstitui cuvinte Dace semănând cu cele Chineze ori cu ale vreunei limbi bizare / inventate, nesemănând cu vreuna Europeană din vremurile contemporane lor). Cronica din secolul XII a fost scrisă de arhiepiscopul Grgur al Diocleii (din portul Var = Bar / MunteNegru): Bulgarii / Sciții în secolul VII s-au instalat în Balcani pe teritoriul Vlahilor Negri (care vorbeau Latina); se știe că după ce strămoșii Daci au fost atacați de Romani în secolul II, aceia și-au luat revanșa în secolele următoare (ca izgonirea Romanilor din Nordul Dunării în Balcani în secolul III, colonizările în secolul IV de către Goții din Nordul Dunării a Imperiului Roman din Sudul Dunării, apoi ocuparea Romei în secolul V, etc.): Latina a fost limba oficială Imperială până în secolul VII, fiind folosită de toți până atunci în Balcani / cel puțin în chestiuni administrative.

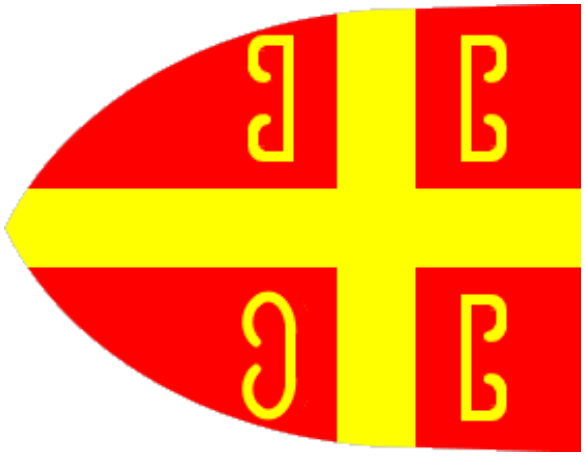

Steagul Salonicului

În mileniul II, Cronica Bisericii Ortodoxe Armâne din Mişcolţ / Ungaria - clădire construită în secolul XVIII şi de Gherga - începe cu consemnarea că primii colonişti Armâni s-au stabilit acolo, la poalele Dealurilor Tokaj, la sfârşitul secolului XI "venind pe Dunăre, din Grecia" (era probabil revenirea unor familii, după 2 secole de la refugierea din zonă datorită năvălirii Maghiare); în acel timp, primul dinast Negru Vodă (Gheorghe - bastard Arpadian născut în E Panonic - zis Gyorgy de Unguri, respectiv Gherga de Români) și-a constituit, începând din anul 1080, formațiunea teritorială de Mare G/Herțeg în Ardeal, cu baza pe Oltul superior: el a valorificat străvechile domenii Kean - existente pe partea stângă a Dunării, din Panonia până în Carpați, din vremea primului Imperiu Bulgaro-Român - ca lider puternic (personal fiind și Româno-Ungur) întreținând Tradiția legăturilor dintre ambele părți ale Dunării, respectiv între Balcani și Panonia. Așa cum Râul Mureș a fost importantă arteră de navigare - utilă comerțului - favorizând dezvoltarea economiei Medievale cel puțin în propriul Bazin (atestarea activităților de gen existând pe Valea sa din Antichitate), fratele Râu Olt, curgând din izvorul existent în același Munte din Ținutul Secuiesc ca izvorul Mureșului, însă cu parcursul direct în Dunăre, a fost asemănător din perspectivă economică Medievală: Riveranii din partea superioară plutăreau în jos pe Olt, devenind puternici în Evul Mediu,

mai bogați decât Rumânii / Românii din partea inferioară (după ieșirea Râului Olt din Carpați), anume mai tari ca Muntenii / cei de pe partea stângă a Oltului și ca Oltenii / cei de pe partea dreaptă a Oltului. După cum a studiat și cercetătorul Ardelean Alex Imreh în anul 2018, în vremea lui Gyorgy / Gherga și în preajma lui Gyorgy / Gherga s-au fixat drepturile Secuilor în Ținutul unde aceia sunt și în prezent: pe atunci, Regele Arpadian era tocmai vărul primar cu Ladislau "cel Sfânt" (tații lor - al G/Herțegului Gyorgy / Gherga și al Regelui Ladislau - au fost frați), suveran apreciat ca luminat, care a interzis șamanismul prin decret Regal - a fost canonizat în anul 1192 - ceea ce explică ipostaza că acela a rămas personajul central al frescelor în Bisericile Secuilor. Este de ştiut că în Balcani, înaintea Dinastiei Asanilor / Asăneştilor, Vlahii au fost cârmuiți de neamul lui Niculiță / Nicoliță din Tesalia (care a fost recunoscut oficial de Împăratul bizantin Vasile II Macedonul / "Bulgaroctonul" în anul 980 - cu un secol înaintea întemeierii de către George = primul Negru-Vodă al Vlahiei din Nordul Carpaților Meridionali - drept cârmuitorul Armânilor din Vlahia "Mare", pe atunci mai existând Vlahia "Mică" şi Vlahia "de Sus") iar nobilul Delphinas / Delfin Nicoliţă - nepotul lui - împreună cu Grigore "Bumbăcarul" / care se ocupa cu bumbacul au condus din Larisa în anul 1066 răscoala Armânilor şi Bulgarilor începând de pe Valea Pleres împotriva bizantinilor, după cum a observat inclusiv bizantologul Francez Gustave Schlumberger 1844-1929: unii Vlahi / Armâni - ca urmaşii veteranilor Romani care după un sfert de secol de serviciu militar erau scutiți de impozite - s-au răsculat când vechile lor drepturi au fost nesocotite; în acele vremuri, Armânii erau consideraţi "păzitorii drumurilor Balcanice" (de pildă, "Dacii" / Românii din N Dunării au fost descrişi de cartea 7 din "Alexiada" ca aliaţi cu Pecenegii şi Cumanii în anul 1087 contra Imperiului Bizantin iar în anul 1094 - conform cărţii 14 din "Alexiada" - Dacii / Vlahii din codrii Hercinici au fost aceia care i-au condus pe Cumani prin trecătorile Balcanilor). Ar fi de observat că Prințesa bizantină Ana Comnena în "Alexiada" a egalat: Uzi = Geți, Unguri = Daci, Pecenegi = Sciți, Cumani = Sarmați, ș.a.

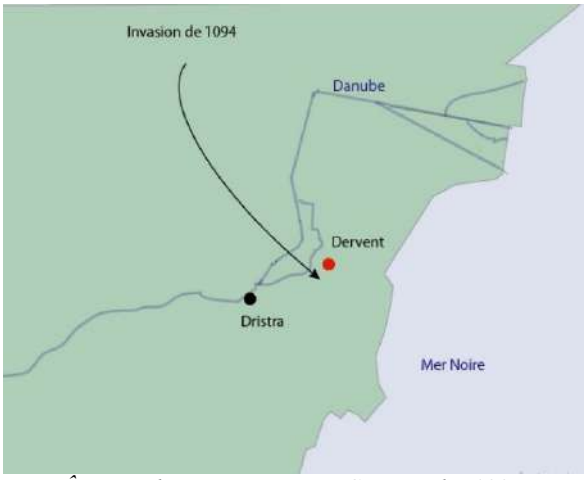

Începutul invaziei Româno-Cumane din 1094 a Imperiului Bizantin (conform cercetării lui Richard Bulan de la Universitatea Toulouse)

Cronicarul bizantin Kekaumenos (al cărui socru a fost Niculiță, şeful Vlahilor) a scris despre evenimentele din anul 1066: "A apărut atunci şi o cometă, despre care cei pricepuţi în asemenea lucruri spuneau că este un meteor aducător de nenorocire; şi era mare - asemănător cu o grindă - şi apărea în fiecare seară ca luna" (a fost cometa Halley - din care în anul 467 î.C. cei de la Dardanele au consemnat că le-a şi căzut o bucată - a cărei următoare apropiere de Pământ va fi în anul 2061). Cronicarul Cecaum / Kekaumenos a mai notat că Delfinul Niculiță pentru răscoală "făcuse o înţelegere cu jurământ cu Vlahii şi cu cei din Tricala şi poate că vor fi mai tari decât el şi-l vor ucide (dacă nu ducea la împlinire planul)". Savantul Armân George Murnu a notat în anul 1905 despre "Vlahia Mare": "În cele din urmă decenii ale veacului X, o mulţime de Armeni fură colonizaţi în Macedonia de guvernul imperial, cu scopul de a se împotrivi Bulgarilor; însuşi împăratul Vasile Macedonul era de neam Armenesc". În anul 1914, Britanicii Alan Wace şi Maurice Thompson - de la Universităţile Cambridge şi Oxford - în studiul "Nomazii Balcanilor" au constatat că vechile aşezări Armâne / Vlahe nu prea corespundeau fostelor colonii Romane, în general Armânii fiind pe înălţimi iar localităţile coloniştilor fiind la poale, concluzionând că Armânii nu erau decât rudele şi nu descendenţii Romanilor (pe lângă că nu erau caracterizaţi de sedentarism, ci de transhumanță); observând că în răsăritul European erau stabilite populaţii din Asia - ca Finicii în N, Ungurii în Panonia şi Bulgarii în Balcani - autorii au cercetat dacă şi Vlahii / Armânii proveneau din răsărit, mai ales că urmau tipicul populaţiilor platourilor Asiei, de a avea 2 "case" definite: una de vară şi una de iarnă (afirmând că "odată toţi Armânii erau nomazi, cu timpul formând doar populaţia cea mai mobilă din Balcani", păstoritul şi apoi negoţul fiind printre caracteristicile lor esenţiale). Izvoarele istoriei bizantine au confirmat 2 tipuri de relaţii generale: pe de o parte, Armenii - inclusiv cei din Dinastia Armeană / Macedonă a Imperiului Bizantin - conlucrau cu Aromânii / Armânii (după cum s-a dovedit prin numirea din anul 980 a Lariseanului Niculiță ca Domnul lor); pe de altă parte, Vlahii erau împotriva Elenilor: Rumânii erau contra Romeilor (după cum s-a dovedit şi din relatarea de la anul 1170 a rabinului Benjamin = Veniamin din Ţara Bascilor / N Iberic - de pe Valea Ebrului - care a vizitat N Balcanic). Se poate observa că Armânii au fost menţionaţi documentar pe larg din mileniul II, pe când Vlahii au fost din mileniul I; ţinând cont că în mod organizat primii Armeni au fost mutaţi din Caucaz în Balcani cu câteva generaţii înainte de sosirea Sciților / Bulgarilor de pe Volga, s-ar înţelege prin Vlahi urmaşii coloniştilor Romani - inclusiv a veteranilor de război - din zonele Balcanice joase şi prin Armâni urmaşii acelor Armeni colonizaţi în Romania / Imperiul Bizantin, pe înălţimile Balcanice (unii şi cu roluri de cârmuitori peste Vlahi, ca ramuri descendente Armene ale nobililor Imperiali bizantini): atât contopirile Armeno-Armâne, cât şi identificările Armâno-Vlahe au fost documentate (inclusiv cronologic / istoric - în Balcani substratul Armean dizolvându-se în Armân / care a prevalat - Romanitatea Vlahă fiind determinantă prin localizare şi număr, astfel impunându-se în mileniul II echivalenţa Armână / Vlahă). Acestea s-au adăugat valurilor de migraţii din mileniile anterioare, când Caucazienii trecuţi din Anatolia în Balcani s-au stabilit - iniţial pe Văile Râurilor, printre Valahi / Rumâni - şi au dezvoltat, împreună cu autohtonii, mediul ce a făcut posibilă existenţa ulterioară (până la atingerea dimensiunilor actuale, descendenţii strămoşilor populaţii fiind acum împărţiţi profund, Balcanii consacrându-se până în Epoca Modernă ca formând "butoiul de pulbere al Europei"; e de remarcat între cele 4 Peninsule mari din N Mediteranei - Anatolică, Balcanică, Italică şi Iberică - similare în mărimea populaţiilor umane, că în Balcani diversitatea naţională /

etnică dar şi genetică e cea mai mare dintre toate). Dr. Theodor Capidan în anul 1943 a scris despre perioada când în Balcani printre urmaşii veteranilor Romani s-au stabilit masiv Slavi - numindu-i Vlahi pe autohtoni - şi numeroşi Armeni: "După definitiva lor despărţire de Românii din Dacia, care a avut loc probabil între secolele VII şi X, graiul lor, începând să se deosebească, numele Român, primind proteza lui 'a', un fenomen obişnuit în dialectul lor, a ajuns să se pronunţe Arumân, iar acesta, cu căderea lui 'u' din prima silabă, Armân. Acesta este propriu zis singurul nume cu întrebuinţare generală la cele mai multe tulpini Macedo-Române. Există însă printre ei, cum sunt Românii aşezaţi în Albania, care îşi zic Român, Rămăn sau chiar Rumăn, fără proteza lui 'a'." Pentru oamenii aparţinând simbiozei dintre Armeni şi Vlahi s-a consolidat în Balcani denumirea de Armâni (cu reformularea practicată de Rumâni / Români ca Aromâni); în realitate, Armânii de fapt au format "poporul fondator" nu numai al Macedoniei - aşa cum este azi oficial cuprins doar în Constituţia acelei Ţări - ci al tuturor statelor din Balcani + România. Din timpul domniei Împăratului bizantin Alexie Comnenul 1081-1118, în Vranje / Branie 42,33 lat. N, 21,54 long. E - Sudul Serbiei actuale - exista Episcopia Vlahilor, sub directa conducere a Mitropoliei Ohridei (ar fi de remarcat cea mai mare Mănăstire din Serbia ca fiind în Vranje, dedicată Sf. Prohor, călugăr al zonei secolului XI, aşezământul ortodox ajungând finaţat de către Împărăţia bizantină deoarece el a profeţit înainte de a muri - în anul 1067 - că pe tronul Imperial al Bizanţului urma să urce Roman Diogenes din Dinastia Ducas / fiul generalului Constantin Diogene al Împăratului Vasile Bulgaroctonul, ceea ce într-adevăr s-a întâmplat în anul 1068); academicianul Român Silviu Dragomir a scris în anul 1959 că "episcopul vlahilor - iniţial la Vranje / Branje - a fost menţionat peste câtva timp, în 1335, cu reşedinţa mai la sud, la Prilep". (Pe atunci, Nicolae Gherga - devenit Sf. Nicodim de la Tismana - era deja născut la Prislop / Prilep în Coşava / Kosovo şi copilărea acolo; tatăl său - urmaş al Cneazului Vlah / Armân Gîrd din Coşava / Kosovo - răspundea şi de Biserica Vlahilor din Custura / Castoria iar mama sa a fost Prinţesa Ruxandra, fiica lui Vodă Basarab I "Întemeietorul" Ţării Româneşti). Pomelnicul Mănăstirii Pčinja / Pişinia 42,19 lat. N, 21,53 long. E din Vranje - la limita cu Macedonia Nordică - cuprinde nume de donatori Români: Vodă Vlad Călugărul şi Doamna Maria, Vodă Radu cel Mare şi Doamna Cătălina, Marele Pârcălab Gherghina cu Jupâneasa Neaga şi fiul Drăghici, ş.a. La Dunăre - în S şi în N - înaintea Dinastiei A/Româno-Cumane a Asanilor / Asăneştilor din spaţiul Balcanic au fost Basarabii, prin Nicolae cârmuitor al Bulgariei şi Vlahiei din anul 1113 şi urmaşul său Mihail, care cârmuiau Vlahii / Românii între Timoc şi Retezat (la intersecţia cu Munţii Carpaţi a Munţilor Hemului este Masivul Homolie 44,14 lat. N, 21,44 long. E - populat de Vlahi / Armâni - la N de acela fiind Timocul), având un Cnezat în jurul Severinului, parte a Ţării Româneşti ce se întindea pe atunci de la Marea Neagră până la Tisa şi în N până la Munţii Rarău; e de ştiut că în anul 1114 Cumanii din N Dunării au atacat Vidinul - capitala Timocului - cârmuit pe atunci de Armânul Nicolae Basarab. Este de observat că în secolul XII banoveţii din Bazinul Jiului au format casta Medievală a Basarabilor din N Dunării iar Bănăţenii Cărăşeni deja formau Dinastia Marelui G/Herţeg Negru-Vodă, ambele grupări - provenind de pe câte o parte a Munţilor Retezat / Gugu - înrudindu-se în scopul organizării statale a Românilor (pe atunci, mai ales cununiile căpeteniilor fiind îndeosebi aranjate politic, dragostea urmând pe plan secund); conjunctura s-a datorat condiţiilor Românilor din Valea Dunării inferioare, implicând Vlahii din 2 regiuni Sud-Dunărene, Coşava şi Timoc, respectiv Valahii din 2 regiuni Nord-Dunărene, Oltenia / Bănia şi Banat (în prezent, cele 2 regiuni vecine prin Gherdap la Dunăre, Timoc şi Banat, sunt împărţite, cea Balcanică de Bulgaria şi Serbia iar cea Bănăţeană de Serbia şi România, colţul Nord-Vestic al Banatului - cu Seghedin / Szeged - aparţinând Ungariei).

Veneţia şi Stockholm

În anul 1924, criptograful Român Em. Grigoraş a găsit pe statuia din piatră a unei leoaice luată din Pireu 37,57 lat. N, 23,38 long. E şi dispusă în faţa "Arsenalului" din Veneţia - cu copia la "Muzeul Vikingilor" din Stockholm, aşa cum se pot vedea în imaginile anterioare - inscripţia că Nicolae Basarab din Vidin a ctitorit în anul 1128 "Biserica Egipteano-Valahă" (un club "Pământean",

al inițiaților legați de Egiptul Faraonic, ca o sectă teosofică conectată inclusiv de vechea Indie: în Antichitate i-au aparţinut de pildă Grecii Anatolieni Thales din Milet şi Pitagora din Samos ori Gepidul Attila, Împăratul Hunilor, convertit de Ghergana sa Împărătească din Banat iar ca "Ordinul Pământenilor" a fost embrionul structurilor Cavalereşti, până la cele Medievale). În cartea "Criptografia și istoria Românească" din anul 1924, autorul Em. Grigoraș a scris: "România are un grup mare de cripte provenite de la Goți, Huni și Avari. Examinarea lor ne permite să controlăm afirmarea noastră în ceea ce privește rolul Valahilor prin Biserica lor Egipteană în desfășurarea evenimentelor din Imperiul Roman. Precizăm că atât Goții cât și Hunii împreună cu Avarii au făcut parte din secta Valahă, îmbrățișând cauza propagandei anterioară creștinismului al cărei profet a fost Zalmoxis, zeul Dacilor. Aceasta a propagat în Carpați monoteismul sectei faraonice, a cărei adepți au fost inclusiv Thales și Pitagora, dascăli Feniciano-Cariani. Învierile faraonilor, ca și a lui Hristos, erau simbolurile zeităților Egiptene. Se poate chiar ca secta să fi trecut la Nordici înaintea lui Hristos, căci anume cripte cu aceeași cheie sunt probabil anterioare invaziei Romane în Dacia. Astfel poate se va și explica regatul lor la Dunăre iar nu aiurea. De asemenea existența acelorași fel de cripte până în fundul Siberiei tot aceleiași cauze s-ar putea atribui. Rolul deci al Valahilor n-ar fi fost decât lupta contra sectei concurente a lui Hrist și distrugerea Imperiului Roman cu ajutorul Barbarilor convertiți la credința lor. Documentele acestea reprezintă, cu brățara lui Atanaric din tezaurul de la Pietroasa, Era Barbarilor în istoria noastră, făcând legătura dintre cucerirea lui Traian și Evul-Mediu. Din Cronica lui Smyrnakis reiese că după secolul VII Valahii au fugit până în fundurile Greciei. Ce se va fi întâmplat însă la începutul secolului XII să reapară această Biserică Egipteano-Valahă? Întrebarea atrage după sine destul de greu un răspuns. Afară dacă tocmai invazia Vlahilor păgâni n-ar fi atras după ea reînvierea vechilor credințe teosofice Egiptene. Este probabil ca adevărul să fie acesta. În cazul de față, așadar, Vlahii fugăriți din Dacia au aruncat în tot Imperiul Bizantin un ferment nou de disensiuni religioase, ca și când iconoclaștii n-ar fi creat destule încurcături. Ei au jucat un rol însemnat în consecință, rol care ar trebui ținut în seamă, și care ar putea explica multe întâmplări bizantine din acele vremuri. Era a coincis și cu începuturile de Stat Valah la Dunăre iar în aceste condițiuni s-ar mai putea induce că o Renaștere Valahă s-a pronunțat puternic în acel timp, ce a dat apoi loc Imperiului Asăneștilor și Țărilor Trans-Dunărene. Nu cumva triburile Mongolice, venind din Țările Centrale Asiatice, găsind în Carpați secta teosofică asemenea celei Tibetană să fi ajutat pe Valahi în mișcarea lor? Poate astfel s-ar explica și miraculoasa salvare a poporului de pe malurile Dunării. Mai târziu unii nu s-au plâns oare că Valahii ar fi ajutat pe Tătari, trecându-i Carpații în spatele regelui Ungariei? De ce n-ar fi făcut-o și mai înainte?" Nicolae Basarab avea sprijinul proaspătului înfiinţat Ordin Cavaleresc Ospitalier / Ioanit - primul şi cel mai important Ordin Medieval al Cavalerilor - cu acceptul căruia de fapt a şi luat puterea (e de ştiut că din secolul XI Veneţienii - care făceau comerţ intens pe Sava dar şi pe Dunăre iar apoi pe Mare - aveau la Vidin un centru important, din acel loc în secolul IX fiind neamul Armân al cârmuitorilor Banatului începând cu Cneazul Glad care a reuşit scoaterea regiunii de sub dominaţia directă Bulgară / Scită, de când a murit Ţarul Simeon / Simon "cel Mare" din Dinastia lui Krum / Crum şi guverna cumnatul său George).

Cneazul / Vodă Glad din Vidin a fost Basarab iar după 2 secole, prezenţa Basarabă în Vidin nu făcea decât să reconfirme continuitatea respectivă a căpeteniilor din patrulaterul Coşava-Timoc-Banat-Oltenia / Bănia; anterior cu aproape 8 secole faţă de Ba/sarabul Glad, un reprezentativ sarab / zarab a fost Regele Decebal Zurazis, care stăpânea un areal mult mai lărgit decât acel patrulater, din Grădişcea (locul din Carpaţi / Ţinutul Haţegului, unde-şi avea capitala): cu ambii Ba/sarabi - Regele Decebal şi

Vodă Glad - istoria a oferit evidente apropieri Gherga. Un sigiliu al sectei pe un inel din anul 1128, având inscripţionate “IO” şi “Negru”, era criptat asemănător cu scrierile Asăneştilor (datorită apropierii Vlahilor Asani de Nordicii Basarabi); e de observat că blazonul = g/herbul Antic Gherga avea leul pe fond auriu iar din secolul V simbolul heraldic Gherga - Giorgi / Zorzi - din Veneţia s-a transmis puternic (cu păstrare până în secolul XV şi pe primul g/herb = blazon al Basarabilor, ce a inclus pe jumătatea onorată din dreapta dungile alb-roşii ale blazonului = g/herbului Gherga, pe jumătatea stângă a scutului fiind culoarea albastră / azurie a apelor sau Cerului). Printre Vlahi / Români întâi au fost Cavaleri Ioaniți (ca aceia remarcați după anul 1128 pe Dunăre, între Vidin și Severin), ulterior Cavaleri Templieri (ca aceia operând din anul 1185 cu Cavalerul Grigore Venețianul în N Carpaților Meridionali, începutul fiind în Banat pe Valea Mureșului, la Mănăstirile din Cenad și Igriș), respectiv apoi Cavaleri Teutoni în Țara Bârsei: succesiunea Cavalerilor printre Români a fost cea a apariției lor oficiale, ceea ce reflecta bunele comunicări ale tuturor Cavalerilor cu Românii acelor timpuri; termenul de “bancă” s-a transmis de la banii cârmuitori Medievali care operau îndeosebi prin intermediul Cavalerilor Templieri cu valorile ținute în visteriile de pe domeniile lor, mai ales cu bani (Banat ca regiune a fost o zonă importantă de tranzit între răsărit și apus), cu stații relativ sigure pentru așa ceva. În anul 1855, publicația “Foaia pentru minte și literatură” analiza statutul de provincii libere Românești pe care le-au avut Medieval Temeșiana (Bazinul Timișului superior / cu puternică prezență Gherga inclusiv acum) și Ținutul Haţegului: 2 zone învecinate, de câte o parte a Carpaților, localităţile Bănăţene semnificative fiind Caransebeşul şi Lugojul pe Râul Timiş iar localităţile Ardelene semnificative - din Ținutul răsăritean vecin regiunii Bănăţene - fiind Haţeg şi Hunedoara. Academicianul Petriceicu Haşdeu în anul 1893 a scris că “până la întemeierea Ţării Româneşti, banul Severinului era singurul suveran al Olteniei. Nu este o socoteală încărcată de a crede că Bănia cea Oltenească trebuia să fi existat deja cam de pe la 1100. Cu mult mai dinainte de năvălirea Mongolă din anul 1241 - cronica orientală a lui Fazelullah Rashid notând înfrângerea lui Bazaran-bam în Oltenia - se vor fi înfiinţat ‘banii de Severin’ şi anume cei Românești, deoarece cei Ungureşti n-au fost niciodată decât un fel de reacţiune contra Basarabilor (un titlu așa-zicând de contrabandă). În ‘Istoria critică’ am explicat că întregimea stăpânirii banului de Severin era porţiunea orientală a Temeşianei - adică a Bănatului - cam până la râul Caraş şi Oltenia (diploma regală din 1457 - anul următor morţii lui Ioan / Iancu de Hunedoara - a enumerat toate ‘districtele Românilor’ din Temeşiana: Almaş, Berzava, Comiatu, Craşâu, Iladia, Lugoj, Mehadia şi Sebeş; legătura dintre Bănăţeana Mehadia şi Banatul Severinului a fost atât de intimă şi îndelungată, încât porţiunea Sud-Vestică a Olteniei conservă până astăzi numele de Mehedinţi, adică ‘Ţinutul Mehadiei’). Banatul de Severin, considerat în totala-i întindere - așa după cum rareori l-au putut stăpâni Basarabii din cauza neîntreruptului conflict cu Ungurii - cuprindea în sine partea orientală a Temeşianei, întreaga Oltenie şi Haţegul, renumit prin ruinele capitalei lui Decebal (de pildă, baladele Sârbeşti îl numeau pe Mircea cel Mare / Bătrân ‘crai de Haţeg’); nici o parte a Daciei nu s-a zis vreodată cu mai multă dreptate ‘Ţara Românească’: cu Dunărea la miazăzi, cu Timişul la apus şi cu Oltul la răsărit, începând de la Severin şi pierzându-se la miazănoapte în Valea Haţegului, a fost totdeauna măduva Românităţii. Bulgarii n-au avut pe bani nicicând dar - la ei având înţelesul sinonim cu craii - i-au cunoscut pe cei din Serbia şi Oltenia (în Persană, ‘băn’ = ‘posesor’)”. În secolul XII, unii lideri locali au devenit “zarabi” regionali - cu recunoaşterea demnităţii de Ban - astfel fiind numiţi “Bazarabi” (profesorul Nicolae Tomoniu în anul 2010 a afirmat că “teritoriile valahe au fost conduse dintotdeauna mai întâi, în antichitate, de o castă domnitoare a Basarabilor, apoi în feudalism de ramuri ale unei familii domnitoare a Basarabilor, conducătorii diverselor formaţiuni prestatale fiind aleşi pe criterii dinastice stabilite încă din epoca romană şi cu nuanţe specifice zonei”); de exemplu şi istoricul Armean Constantin d’Ohsson 1779-1851 a scris că în anul 1241 la apus de Olt cârmuia Banul Basarab (notat Bezeren-bam). Casta Basarabilor / “Basarabilor” avea afinităţi cu Gherga, în prezent fiind identificat tiparul genetic exact Gherga cu rădăcini şi în migraţia Nordică a unor neamuri înrudite de la începutul mileniului II până şi în capitala Uralilor (unde a fost executată familia ţaristă Romanov de către comuniști). Pentru anul 1189, cronica Împăratului German Frederic Barbă Roşie, mort în cruciada din anul următor în Goksu / Anatolia, consemna existenţa unei Ţări Româneşti numită Vlahia între Dunăre şi Carpaţi - având sprijin Cuman - restrânsă la apus datorită năvălirii Ungurilor (cu care de la sosirea acelora în Panonia până în 1166 - an în care bizantinii, având şi luptători Armâni, s-au confruntat cu ei şi s-a întemeiat statul Sârb - Românii au avut 54 de războaie / conform “Cronicii Rohonc”, document cu aspecte bogomile: prima încercare științifică de traducere a “Cronicii” / “Codicelui Rohonc” a fost a cercetătorului Otto Gyurk, în anul 1970).

Ohrida

După ce creștinismul Banatului a depins de Episcopia Vidinului - în vremea Imperiului Bulgaro-Armân / Scito-Vlah - spre sfârșitul domniei lui Vodă Ahtum, la anul 1020, Imperiul Bizantin a înființat Episcopia Timişoarei în cetatea Română de formă dreptunghiulară, numită pe atunci Tymes, existentă din timpul lui Glad Vodă, de la începutul secolului X, pe malul Timişului Mic / adică Begăi, în actualul județ Timiș (despre zidurile căreia istoricul Bănăţean Ioan Haţegan în anul 2009 afirma că încă se regăseau pe hărţile din secolul XVIII); ea aparţinea de Mitropolia Ohridei, la fel ca Dibiskos / Tibiscus = Jupa din județul Caraș-Severin ori la fel ca Hodoș-Bodrog 46,07 lat. N, 21,09 long. E din județul Arad, existentă lângă o vestită

podgorie a timpului, ce e cea mai veche Mănăstire ortodoxă din România cu activitate neîntreruptă până azi - corespunzător patriarhului Daniel, aceea fiind întâi pe un grind al Mureșului unde era moșia ctitorului Crăciun, prin devierea Râului din secolul XIX ajunsă ferm pe malul Bănățean - iar cea mai veche Mănăstire din România funcţională acum fiind tot una Bănăţeană, cea de la Morisena / Cenad, ridicată de Cneazul Ahtum / Ohtum, cârmuitorul Banatului, adversar al Ungurilor, care le-a rezistat organizat toată viaţa (Vodă Ahtum în cursul domniei sale a prins schimbarea Imperiilor Balcanice tutelare - înțelegându-se cu ambele - însă Ungurii l-au dușmănit și atunci când au prins ocazia, l-au omorât). S-ar observa în Banat un deceniu absolut de Episcopie sufragană Ohridei - anume cea a Timișoarei - căci în anul 1030 Ungurii au înființat altă Episcopie la Cenad / județul Timiș (considerată până în anul 1046 - cât a trăit Sf. Gherard = primul episcop - cea mai importantă pentru ei); după schismă - intervenită la anul 1054 - cele 2 Episcopii s-au consacrat diferit: cea Timișană ortodoxiei, cea Mureșană catolicismului. În secolul următor, Ungurii au organizat ca o fâșie îngustă de-a lungul Văii inferioare a Mureșului - având rostul de a controla acea cale de acces - comitatul Aradului, amintit documentar în anul 1156 (prima formă teritorială pe care au avut-o Ungurii / Maghiarii în Banat). Așadar, după schismă în Banat ortodocșii au fost coordonați via Episcopia Timișoarei de către Mitropolia Ohridei a Patriarhiei din Constantinopol / "Noua Romă" iar catolicii via Episcopia Cenadului de către Papalitatea din Vatican / "Vechea Romă", în paralel pe atunci pentru Unguri mai existând în Crișana Episcopia Bihorului la Oradea și în Ardeal Episcopia Transilvaniei la Alba-Iulia (ca urmare a împărțirii Imperiului Roman la sfârșitul Antic în cel de Răsărit și cel de Apus, creștinii s-au împărțit la începutul mileniului II corespunzător, în partea Estică / ortodoxă și cea Vestică / catolică); așa cum se poate vedea în imaginea următoare, la schisma creștinilor din anul 1054, spațiul Românesc a fost singurul bicolor din Europa, partajat de ortodocși în E cu păgânii și în V cu catolicii:

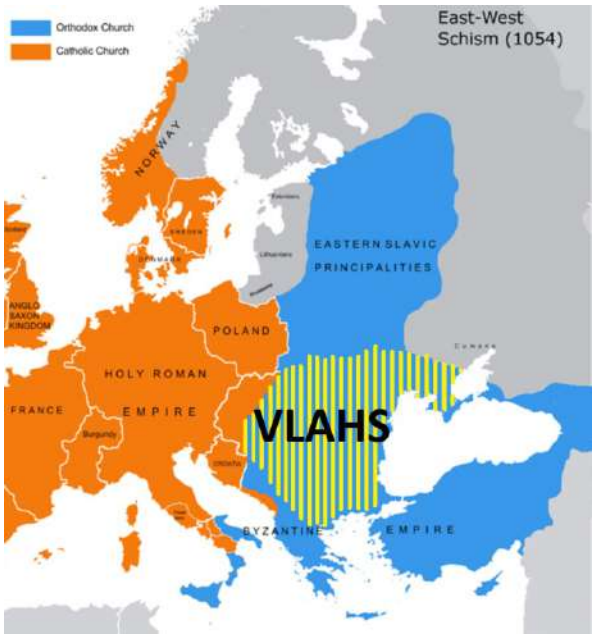

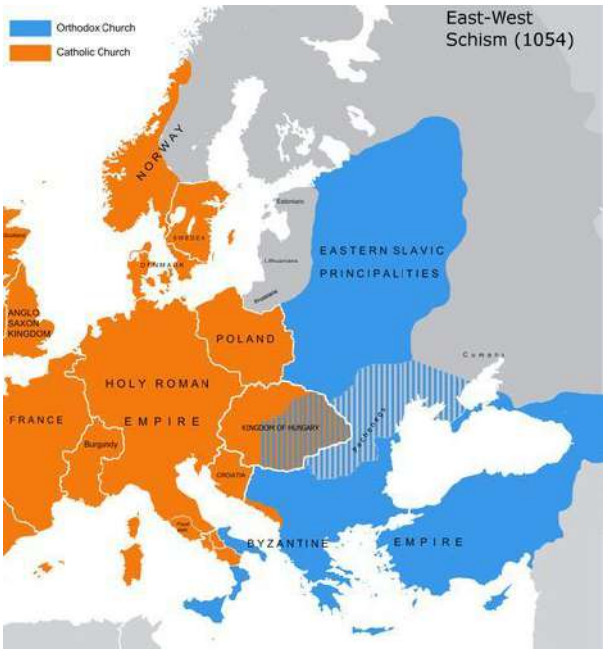

Schisma creștinilor din 1054

Despre castrul / fortul Timișoarei de la sfârșitul mileniului I, autorul Cristian Vicol al lucrării din anul 2016 "O scurtă istorie a Timișoarei până la 1716" a scris: "cetatea Timișoara, datând cel mai probabil din secolul X, era construită după sistemul fortificațiilor avare din pământ amestecat cu pietre iar sistemul defensiv consta din ridicături de pământ și șanțuri umplute cu apă"; e de știut că Avarii au fost stăpânii Banatului până când - în secolul IX, în urma intervenției Scito-Vlahă = Bulgaro-Armână - la putere s-a instaurat Dinastia lui Glad Vodă (așadar, castrul Timișan ca "prisacă" a fost forma Medievală timpurie a așezării întărită din mijlocul marii mlaștini a Banatului, în vecinătate Nordică față de neoliticele Moșnița și Freidorf / azi acele străvechi locații ajungând suburbii ale Timișoarei). Ar fi de știut că în anul 1726 geograful Mathias Bell din Bratislava - aflat pentru documentare prin Banat în primii ani după cucerirea sa de către Imperiul Habsburg de la Imperiul Otoman - a scris că fortăreața Timișoarei era de pe vremea când triburile Besilor dominau ambele părți ale Dunării; iată așadar înrădăcinarea existenței Timișoarei în mileniul I. Neamul dinaștilor lui Glad Vodă fie și-a avut fondatorul botezat creștin în Vidin - unde Imperiul Bulgaro-Român a pecetluit sprijinul său deosebit - fie era din Vidin 43,59 lat. N, 22,52 long. E / Bulgaria (Timocenii ziceau Vidinului "Dii" ca o reminiscenţă de la Dai / Daci, peste Dunăre Jiul fiind Gii / "Jii", din Sârbă Valea superioară a Jiului fiind Gorjiu din "gore" = sus iar cea inferioară Doljiu din "dole" = jos / anterior Sârbilor, Giul / Jiul fiind numit de Goţi ca Ghelpi / Gilpil; în aval pe Dunăre - cu fosta denumire Istru - cetatea Distria a devenit Dârstor / Dristria, acum Silistra). În Oltenia, prefixele la Gorj şi Dolj - de sorginte Sârbă - erau inverse faţă de străvechea noţiune din EurAsia ce îi numea pe locuitorii înălţimilor Dagi şi pe cei din zonele joase Geţi (o inversiune de gen a fost practicată şi de vechii Egipteni, pentru care Cerul era feminin iar Pământul era masculin / la Români acestea păstrându-se neutre); e de ştiut că în preajma anului 1088 din Timoc până în Deltă inclusiv, malul drept al Dunării era controlat - pentru bizantini - din Distria de Gregoros (în paralel pe atunci, Gherţegul Gheorghe = bastard Arpadian cârmuia - ca fondatorul Dinastiei Negrilor Vodă - în Nordul Carpaților Meridionali, între Ținutul Gugulanilor / Banatul Montan și Ținutul

Bârsei / curbura Munților Carpați). Dr. Adrian Magina a scris în anul 2011: "Teritoriul Banatului a fost întotdeauna diferit de teritoriul Transilvaniei, cu o evoluție istorică, administrativă și confesională aparte. Peisajul Banatului medieval a fost sensibil diferit. Teritoriul de câmpie, străbătut de numeroase râuri - Tisa, Aranca, Bârzava, Bega, etc. - a fost predispus întotdeauna inundaţiilor, înmlăştinirilor şi colmatărilor. Este suficient să urmărim descrierea geografului Mathias Bél de la începutul secolului XVIII sau hărţile austriece din acelaşi veac, pentru a avea o imagine a dezastrului provocat de ape. Întreaga zonă a Becichereculuiu Mare (oraș notat Becs-Kerke / Becs-Kerkum de Mathias Bél / Bell, azi Zrenjanin), a văii Tisei şi parţial a Mureşului nu constituiau altceva decât imense mlaştini, dintre care unele ajungeau la câţiva zeci de kmp, reprezentând un real pericol pentru comunicaţiile inter-provinciale. Exagerata întindere a apelor a atras după sine o slabă populare a acelor teritorii. Zona sudică a Banatului a fost una din cele mai puţin propice dezvoltării aşezărilor umane. În perioada de glorie a Huniazilor, când regatul ungar ajunsese la maxima sa înflorire din timpul medieval, abia întâlnim în colţul sud-vestic al spaţiului banatic câteva localităţi, din care doar trei-patru erau târguri ceva mai răsărite. Paradoxal, văile râurilor, cele mai predispuse inundaţiilor, erau şi cele mai populate. Sursele documentare dar şi hărţile amintite indică masive concentrări de aşezări pe văile Mureşului, Timişului sau Caraşului. Albiile râurilor ofereau în paralel cu pericolul inundaţiilor şi avantajele unor căi de acces facile în teritoriu. Câmpia, deşi inundabilă, cu excepţia sudului extrem şi a sud-vestului, are avantajul solurilor fertile şi al rutelor de tranzit facile. Muntele în schimb este pietros, greu accesibil şi nu are niciodată suficiente terenuri agricole, permiţând doar creşterea animalelor. Nu e de mirare că cele mai multe şi mai vechi aşezări ale teritoriului înalt apar menţionate în acte tot pe valea câtorva râuri sau în depresiunile intramontane. Izolată şi integrată ceva mai târziu în structurile administrative ale regatului maghiar, partea montană a putut conserva anumite organisme sociale şi politice proprii: nobilimea românească şi districtele privilegiate".

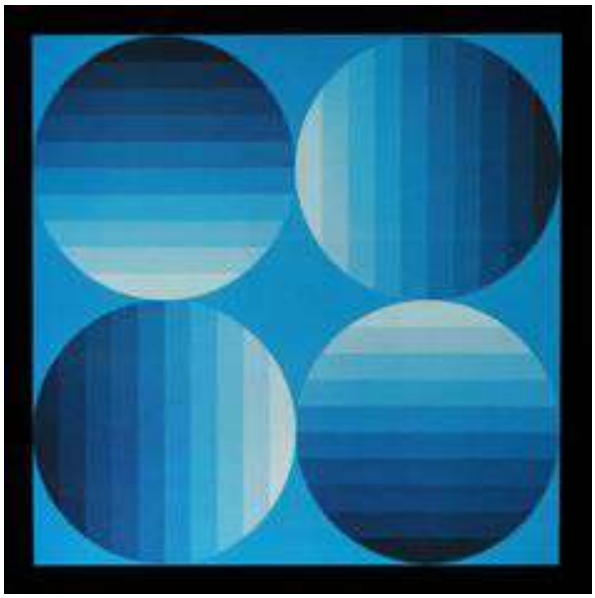

Aşa după cum Banatul Antic era faimos pentru locuinţele lacustre - ridicate pe piloni lemnoşi în mlaştini, astfel fiind de pildă reprezentate acelea de Romani pe Columna lui Traian - în Evul Mediu, Timişoara era "Veneţia" Banatului, accesul în principalele sale părţi fiind doar cu ajutorul bărcilor (gondolelor / luntrilor) ori peste punţi; în NV Adriatic, conservatorismul lagunar / lacustru Veneţian păstrează până azi o străveche obişnuinţă acvatică: acela a început cu aşezările Atlanţilor în mlaştinile dezgheţării ultimei glaciaţiuni / rămăşiţe din paleo-Fluviile, paleo-Deltele, paleo-Râurile şi paleo-Lacurile aflate mai ales în N Lacului Pontic, când calota polară se retrăgea spre miazănoapte (aspecte similare regăsindu-se de pildă ulterior în habitatele umane din Bazinul Ghaggar din NV Indiei, Bazinul Mesopotam, Delta Nilului ori Delta şi Bălţile Dunării, respectiv Banatul de Şes, etc). Castrul Timişului - constituind fortăreaţa Timişoarei de la sfârşitul mileniului I - era în marea mlaştină a timpului, în zonă accesul fiind doar cu luntrile, ca în Veneţia: numai pe ape (ceea ce conferea o mare importanţă strategică locului, deopotrivă din perspectivele militară şi religioasă ale vremurilor); de altfel, ceea ce a valorificat Glad Vodă în secolul X a fost continuat de urmaşul său Optum / Ahtum Vodă în secolul XI, Timişoara în secolul XII fiind o localitate importantă Bănăţeană pe Râul Bega - cetate şi Episcopie - din secolul XIII Timişoara rămânând menţionată documentar chiar de mai multe ori ca foarte importantă iar în secolul XIV dezvoltarea sa ajungând să fie aşa de grozavă, încât Timişoara a devenit capitala Regatului Ungariei, la iniţiativa primului Rege ne-Arpadian (de atunci, construcţiile sale preponderent realizate din lemn începând să fie şi din zid).

Castelul Regal Angevin ridicat de zid în Timişoara de la 1307

În cartea "Criptografia și istoria Românească" din anul 1924, autorul Em. Grigoraș a scris: "Secta mistică a 'Zidarilor liberi' a fost creată de Ordinul Templierilor, care a existat din secolul XII până în secolul XIV; pe timpul acela Ordinul avea comptuare cu turnuri pătrate, cu turnulețe sus, cu 3 ferești de fiecare rând, 3 uși, 3 deschizături, etc. ori cu ziduri înconjurătoare cu 3 colțuri (ca la cetatea Poenari). Acolo Templierii păstrau averile lor, ale nobililor și avuților și făceau operațiuni de bancă. Secta exista pe timpul lui Ioniță Asan; ei se datorește și o colonizare a Banatului. Știm că Ioniță Asan n-a fost catolic, ci Cavaler Templier. Țările noastre erau organizate și cu o viață economică foarte desvoltată, altfel n-aveau ce căuta Templierii-bancheri în ele. Cu ajutorul Templierilor s-a încercat crearea unui Imperiu Românesc în mijlocul anarhiei medievale. Ar fi fost deci o concurență papilor, care încercau același lucru în Ungaria. Cu toate că la mijlocul secolului XIV Templierii dispăruseră în toată Europa, semnele sunt prea bătătoare la ochi pentru a nu admite că secta se conservase la noi. Situația de altfel curioasă a Țărilor Române permitea aceasta și distrăgea atențiunea inimicilor de la această sectă, ori poate că acești inimici să nu fi avut nici mijloacele de a o urmări până în aceste regiuni depărtate. La fundarea Moldovei găsim pe Templieri. Probabil că alungați de peste tot, și din Muntenia, ei să-și fi încercat norocul instalându-se în regiunea Moldovei. Însă și aici, ca și în Țara vecină, nu le-a fost de lungă durată ședederea, căci vedem că nu au mai fost odată cu venirea lui Ștefan cel Mare pe tron. Despre Mircea cel Bătrân se zicea că ar fi fost Cavaler Ioanit. Tatăl lui și el au construit biserici trilobate (Tismana, Cozia, Cotmeana), ca foștii Templieri. În acele timpuri o luptă aprigă s-a dat între Drăculeștii foști Templieri și Dăneștii pământeni". Regele Ungariei care și-a avut din anul 1307 reședința oficială la Timișoara a aparținut Dinastiei Anjou care a interzis Ordinul Templier, așa cum a făcut-o atunci Dinastia Capețienilor, căreia Dinastia Anjou îi era cadetă; Regele Filip IV al Franței - din fruntea Dinastiei Capețienilor, care l-a arestat pe șeful Ordinului Templierilor - tocmai era văduv după Ioana Navarrei, în zestrea căreia a fost și castelul Guerga de la poalele Pirineilor (Regele Franței nu s-a mai însurat, a murit după ce l-a executat pe șeful Templierilor). Este de ştiut că Medieval denumirea de "Beghei" era folosită pentru orice apă ce n-avea nume iar Râul Bega - fost "Timişul Mic" - are pe maluri Timișoara, așa orașul căpătându-şi numele (de pildă, în Ținutul Almăj / "Al-măj" din Banat pâraiele sunt "bighiuri" iar izbucurile sunt "bigăre"); ca speculații, Bega / Be-Ga ancestral putea fi sufletul Ba al Pământului Ga sau prin echivalențele consonantice "B"-"V" şi "G"-"D", în "Beghei" s-ar putea vedea "Vedei" (respectiv "Veda" în Bega, reciproca în N Indiei fiind Vede = "Beghe" / "Be-Ghe": "sufletul Pământului"). În prezent, Timișoara e singura localitate din România având și o linie de transport urban public a persoanelor pe apă (cu vaporetele pe Râul Bega).

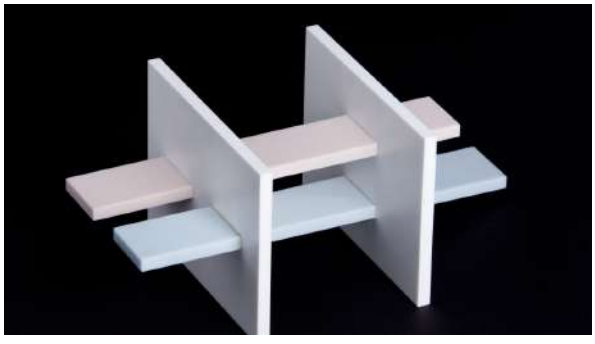

"Vidinul în perioada 1002-1020 (se poate presupune că teritoriul cucerit de bizantini în etapa din 1000-1002 a războiului anti-bulgar a format acolo o unitate administrativă dar și religioasă) a aparținut prin episcopia sa de mitropolia Tomisului iar din 1020, Vidinul a fost atestat ca episcopie dependentă de Ohrida. Episcopia de Vidin a avut legături cu voivodatul bănățean condus de Achtum: creștinarea lui Achtum la Vidin s-a petrecut cândva înainte de 1002, în timpul când acea episcopie ținea de organizarea bisericească a Ohridei; este foarte probabil că influența episcopiei de Vidin să se fi exercitat în Banat și după ce acel oraș a trecut în mâinile bizantinilor" a afirmat în anul 2001 istoricul Român Alexandru Madgearu. Mitropolia Ohridei - coordonată bizantin - a consolidat folosirea limbii Slavone în Biserica Românească şi a subordonat-o ierarhiei prin mitropolitul Grec Leon, în funcţie de la 1025 (anterior lui a fost mitropolitul Armân Ioan). Urmaşul Teofilact curăţi teritoriile Româneşti de "eresuri" - adică a scos limba Latină / Românică din Sfânta Liturghie şi din celelalte servicii divine şi a înlocuit-o cu Slavona; aşa s-au introdus temeinic unii termeni bisericeşti, ca: a izbăvi, a milui, a sărbători, a spovedi, blagoslovenie, cazanie, ceaslov, duh, duhovnic, molitvenic, mucenic, odăjdii, prapori, prestol, slavă, stareţ, strană, utrenie, vecernie, etc. Prin Slavonă au apărut în Română şi unele cuvinte Greceşti: călugăr (derivat din "gheron"), chilie, chivot, episcop, icoană, liturghie, mănăstire, potir, sihastru, etc. Toată terminologia Slavonă se referă însă la organizarea Bisericească şi la Cult, pe când terminologia Românică / Latină păstrată se referă la noţiunile fundamentale ale credinţei: s-ar putea remarca efortul Latinizării în Biserică depus din secolul VI de Prima Iustiniana, în Balcani mai puternic ca al Vaticanului. Diacul - cântărețul Bisericii - pe de altă parte se poate observa (și la Români) că e legat de fervoarea organizatorică, inclusiv religioasă, a Dacului: mai vechi ca Grecul διάκος "diakos" pentru diacon a fost "dia-oku", denumirea cârmuitorului - inclusiv a preotului - din Media, fiind a celui care gospodărea "dahyuka" = tărâmul (așa cum era termenul Iranian pentru teritoriu); orientalistul Bavarez Friedrich Spiegel 1820-1905, specialist privind vechii zoroaștri, a susținut că "dahayuku" era cuvântul pentru șeful unei așezări agricole (iar din acel areal răsăritean - populat de Dahi - au ajuns până în Europa Vechii Lumi cei care își cântau legile, așa cum au fost și Dacii în spațiul stră-Român). Armânul Theodor Capidan a scris în "Limbă şi cultură" din 1943: "La fel, ar trebui explicat şi cuvântul 'mulţumesc': el vine din expresia bizantină 'la mulţi ani'. Aceasta a ajuns în Româneşte într-un singur cuvânt 'mulţiani', pe care Ardelenii îl păstrează şi azi sub forma 'mulţam'. Din 'mulţam' s-a derivat verbul 'mulţămesc' / 'mulţumesc'. El nu există la MacedoRomâni, ceea ce probează că introducerea lui la Români s-a făcut prin bilingvii Slavi, care s-au deznaţionalizat între Români". Este interesantă distribuția cuvântului "mulțumire" la N de Români, în zonele - redate cu galben pe harta publicată în anul 2017 de Universitatea din Amsterdam / Regatul Țărilor de Jos - unde Dacii au ajuns numeroși din cauza asaltului Romanilor:

În Evul Mediu, cu autoritate și asupra unor Români din N Dunării era Episcopia de la cetatea Golubăţ 44,39 lat. N, 21,38 long. E / capitala Ţinutului Brănicenilor din S Dunării - de veghe la intrarea în Gherdap / Defileul Dunării - ce a aparţinut Mitropoliei Ohridei până la crearea Ţaratului Româno-Bulgar, Latin numit "Regnum Valachorum" de către fraţii Vlahi / Armâni Asan, care s-au răsculat în anul 1185 faţă de Imperiul Bizantin, apărând cel mai întins stat Românesc din istorie (Dr. Petre Năsturel în "Vlahii din spaţiul bizantin şi bulgăresc" a evidenţiat că "printre primele rânduri ale susţinătorilor rolului activ al aromânilor în crearea celui de al doilea imperiu bulgar de către Asăneştii vlahi s-au aflat Giurescu, Iorga, Murnu, şi alţii"): Ioan Camater, arhiepiscopul Ohridei 1183-1195, a înălţat Asanii la Împărăţie. Profitând de acţiunea Aromânilor Asani, Serbia a devenit independentă de Imperiul Bizantin în anul 1217 iar în anul 1219, când primul Rege al Sârbilor Ştefan Nemania II 1165-1228 / fiul lui Ştefan Nemania, a întemeiat Mănăstirea Jicea / Zica 43,41 lat. N, 20,38 long. E - la N de Coşava / Kosova - şi a indicat în hrisov printre plătitorii de bir Bisericesc pentru ea pe Armânii / Vlahii: Cneazul Ghîrd cu copiii săi, Ghîrgur, Ghîrdan, Grăgur / Grigore, ş.a.; e de ştiut că Prinţesa Sârbă - sora lui mai tânără - s-a măritat cu nobilul Armân Tihomir din Skopje / Macedonia şi l-a născut pe Constantin "Tih" = "Pacificul", devenit cârmuitorul Bulgariei pentru 2 decenii, în 1257-1277 (care întâi a fost însurat - pe moşia din Bănăţeana Margina - cu o nobilă Cumană din Făgăraşul stăpânit de Ugrinus / nume în rezonanţă cu Negru şi Ugri, avându-l ca fiu pe Tihomir / Negru Vodă, tatăl lui Basarab "Întemeietorul" Ţării Româneşti, Prinţesa Ruxandra, fiica aceluia, măritându-se în Kosovo cu Gherga, fiind mama Sfântului Nicodim). Este de ştiut despre Paşnicul Constantin, intrat în Dinastia Asanilor prin următoarea cununie, avută cu Prinţesa Asană Irina, că a avut ca meleaguri natale Munţii Negri din Estul Coşavei / Kosovo, Nordul Macedoniei şi Sudul Serbiei - Munţi ziși KaraDaku - unde au fost atestate existenţele marilor moşieri Medievali Gherga (astfel cum a documentat inclusiv în anul 2019 cercetătorul Albanez Qamil Dardhankodra / preşedintele organizaţiei "Vatra" din Canada): Constantin Tih - decedat în anul 1277 - a cuprins în testamentul său satele din acei Munţi Balcanici, lăsându-i moştenire, de atunci acolo fiind atestaţi moşierii Gherga, notaţi Gërrga în Ghegă (Graiul Albanez utilizat în zonă).

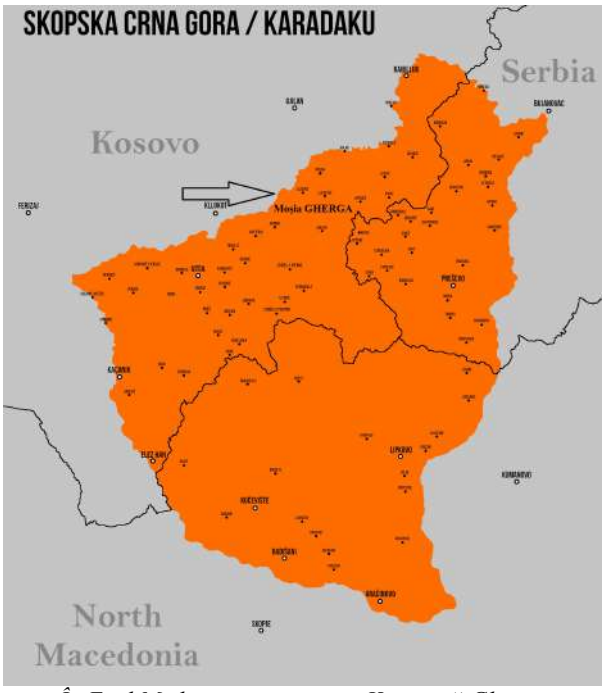

În Evul Mediu a existat moşia Kosovară Gherga din Nordul Munţilor Kara-Daku

Aşadar, Constantin Tih - fiul Armânului Tiho/mir din Skopje - a fost nepotul lui Ştefan Nemania, întemeietorul statului Sârb / bunicul său matern; în a doua cununie, el s-a însurat cu Prinţesa Irina, care o avea ca mamă pe Armâna Elena - fata ultimului Împărat al Imperiului Româno-Bulgar - şi îl avea ca tată pe Împăratul de la Niceea Teodor II Ducas Lascaris 1254-1258, care în anul înscăunării a scris că limba Vlahilor era "Ausona" (în anturajul căruia a fost foarte influent omul de stat şi istoricul Gheorghe "Acropolitul", născut în Constantinopol / Tracia). Ugrinus - ale cărui moşii erau în Banat - după plecarea lui Negru Vodă din Ţinutul Făgăraşului pentru a domni în Ţara Românească a fost împroprietărit cu moşia Sâmbăta (parte a proprietăţii aceluia) de către Regele Ungurilor, în anul 1291. Dr. Matei Cazacu în "Vlahii din Balcanii Occidentali" a semnalat că "acelaşi nume Ghîrd / Gârd - notat Gr'd - apare şi în Moldova, la 1407" (an când - deoarece Nicodim de la Tismana tocmai murise - stareţul Vlah Grigore al Mănăstirii Deceani din Kosovo a mers în Moldova, însoţit de neamul Cnezial Vlah Ghîrd). Prinţesa Komnena, fiica Regelui Sârb Ştefan Nemania II, s-a măritat cu Vlahul Grgur "Kamonas" / adică Armânul Gheorghe "Prefăcutul", despotul Epirului în 1216-1253, fata lor cununându-se cu succesorul la putere acolo, Golem (în Slavonă însemnând "Mare"), care în anul 1256 s-a întâlnit la Durres - în pronunţie "Durăs" - cu cronicarul bizantin Gheorghe "Acropolitul": ei au fost strămoşii lui Gherghe "Arianitul", socrul puternicului Gherghe "Skanderbeg", a cărui familie - conform şi istoricului Britanic Noel Malcom, care în anul 1998 a scris "Kosovo, o scurtă istorie" - era din Vestul Coşavei / Kosova (zonă unde în secolul XIV tatăl lui Gherghe "Skanderbeg" avea satul Gardi de Jos şi era moşia Gherga pe care s-a născut Nicolae Gherga / devenit Sf. Nicodim); de altfel, voinicul Rege "Skanderbeg" - "Castriotul" Gheorghe - a scris: "Noi ne tragem din acei Makedoni cari cu Alexandru cel Mare al nostru biruiseră India".

Skanderbeg e central în capitala Albaniei
(foto Tirana, 2022)

La Mănăstirea Jicea - unde din examinarea documentului de înfiinţare reies de 2 ori mai multe nume Vlahe decât hipocoristici Slave - a fost instalată prima Arhiepiscopie Sârbă, condusă de atunci de fratele Sava 1169-1235 "cu jurisdicţie peste toţi vlahii din regatul sârb, deoarece aceia formau o organizaţie specială, însă şi din cauza că tocmai eparhia arhiepiscopului se afla pe teritoriul unde vlahii erau mai numeroşi: Morava Vestică" / conform academicianului Român Silviu Dragomir; acelaşi savant a mai afirmat despre ce s-a întâmplat ulterior: "Cea mai importantă ctitorie a regelui Milutin (1253-1321, nepotul lui Ştefan Nemania II), a fost Mănăstirea Banjska, în Kosovo. Hrisovul pe care l-a acordat acelei mănăstiri vorbeşte de 'Legea vlahilor', ce e precizată astfel: 'ei nu au să plătească dijma mare, ci cea mică; să dea în fiecare an din 50 o oaie cu un miel şi a doua stearpă. Iar dacă din vina lor se pierde o iapă, 5 laolaltă să restituie iapa în anul dintâi şi nimic mai mult. Fiecare om să dea bisericii pe an câte 2 piei de miel. Iar care au sate, să coasească fân câte 3 zile şi să aducă, în fiecare an, câte un car de grâu şi unul de vin şi să transporte sare bisericii, câte 40 de case 10 care, de unde le va porunci egumenul. Şi cine-i voinic şi n-are să lucreze lână pe seama bisericii, să doneze pânză şi atât voinicul, cât şi călătorul, să transporte brânza de la munte iar călătorul să pască şi să tundă lâna iar voinicul să păzească pe păstori. În caz de vreme rea, atât voinicul, cât şi călătorul, să se ducă la oi. Şi furtul dintre ei se pedepseşte cu 6 boi iar de cai cu 6 cai'. O dispoziţie interesantă a luat privind cununia cu vlahii: 'Sârbul să nu se însoare între vlahi. Dacă se însoară fără ştirea egumenului, să-l prindă şi să-l lege împreună cu vlahul la care s-a însurat şi să fie întors, cu forţa, la locul tatălui său. Iar care vor fi bătrâni şi nu vor putea să se întoarcă, nici unul să nu fie voinic, ci toţi călători'. Acestea dovedesc că între vlahi erau 2 categorii: una a voinicilor şi una a călătorilor; regele sârb intenţiona să oprească trecerea agricultorilor în starea păstorilor. Cel din urmă hrisov al regelui Milutin, ce l-a dat scurt înainte de moarte, s-a păstrat la Mănăstirea Gracanica / Kosova: 'În locul vlahilor pe care i-am dat Mănăstirii Banjska, am dăruit în schimb pe vlahii din Komajna, de lângă Morava'. Mănăstirea Gracanica, un monument de rară frumuseţe artistică, e situată nu departe de Priştina, pe Câmpia Mierlei". Nepotul aceluia, regele Sârbilor Ştefan Duşan 1331-1355, a emis o hotărâre în favoarea Mănăstirii Sfinţilor Arhangheli din Prizren: Vlahii trebuiau să dea, în fiecare an, o oaie cu mielul său şi una stearpă iar la fiecare 2 ani un cal; fiecare gospodărie trebuia să dea o piele de miel şi o alta de la un miel avortat (Vlahii trebuiau să-şi calculeze singuri impozitul, plătibil primăvara cu minim câte 2 berbeci şi toamna în pături, Vlahii săraci urmând să lucreze lâna pentru mănăstire iar ceilalţi să transporte sarea, să repare fortificaţiile, să construiască stâne, să efectueze transporturi pentru stareţ / egumen, să ducă la păscut caii şi să-i păzească, să cosească fânul, etc.; la Români, grătarul de nuiele pentru cărat fânul şi acum se numeşte "corcie", acelaşi vechi termen pentru "sanie"). Fiul aceluia - Ştefan Uroş V - a fost cel mai slab Rege şi ultimul din Dinastia Nemania (încheiată în anul 1371); soţia lui - din anul 1360 - a fost Prinţesa Ana, fiica lui Vodă Nicolae Alexandru al Ţării Româneşti: n-au avut copii. Nepotul Anei / Ancăi a fost Constantin Dragaș - care își conducea domeniul din ceea ce pe atunci era Velebusdus iar azi e Kiustendil 42,17 lat. N, 22,41 long. E / Bulgaria, oraș Makedon denumit așa după el - fiica sa Elena prin cununia din anul 1392 cu Împăratul bizantin Manuel Paleologul devenind mama ultimului Împărat bizantin (care a murit când Constantinopolul a fost cucerit de otomani); anterior însă, bunicul Constantin Dragaș - aliat cu otomanii contra lui Vodă Mircea "cel Mare" / "cel Bătrân" - a murit în bătălia de la Rovine din anul 1395.

Vlahii Torlaci - zişi Şopi - între Sârbi și Șchei / Bulgari

Dr. Matei Cazacu în "Vlahii din Balcanii Occidentali" a scris: "Importante mişcări ale populaţiei vlahe din Serbia au fost constatate pentru secolele XIV-XV, când grupuri venite din Kosovo şi de pe Vardar au emigrat spre nord instalându-se în văile Moravei şi Timocului; alte mişcări de transhumanţă păstorească au avut loc - în acelaşi timp - de la Niş în Bulgaria şi de la Sofia spre nord-vest, până la vechea frontieră sârbă". În "Ctitorii", academicianul A/Român N. Iorga a scris: "Privilegiile date de Sârbi grupurilor de Români supt cnejii lor nu represintă o nevoie de a împiedeca anarhia din partea stăpânilor de turme care în mersul lor periodic stricau sămănturile, nici aceea de a câştiga lucrători iefteni pentru o agricultură pe care, afară de unele transmisiuni, trebuie s-o privim ca începătoare, nici miluirea unor grupuri de vagabonzi, ci cu totul altceva: participarea ca fundatori, asociaţi ai foştilor jupani împodobiţi acuma cu coroana regală, a acestui element preţios, ca număr, curagiu şi inteligenţă, ca forţă activă. Dăruindu-i, 'închinându-i' mănăstirilor - menite să fie puncte de consolidare şi cele mai însemnate mijloace de defensivă - nu se dădea acelor oameni (cari, pretutindeni şi în toată vremea, s-au dovedit capabili de a-şi însuşi în cel mai scurt termin îndemânări de care până atunci fuseseră cu totul străini) pământuri, lucrate până atunci de alţii şi gata de roadă, oricare i-ar fi locuitorii, ci sarcina de a forma acel pământ, de a crea în locul codrilor 'runcul' dătător de hrană, ce însemna tocmai scoaterea rădăcinilor, ce era încredinţată acelor oameni harnici şi stăruitori. Ei reveniau, de altfel, în locurile unde fuseseră înaintaşii lor Românici, de pe harta cu numiri numai Latine păstoreşti şi agricole a lui Procopiu, din secolul VI". Românii au fost prezenţi mereu în toate formele de relief: Valahii pe Văi, în codrii cu care erau "fraţi" sau cu turmele pe înălţimi (după cum a observat transhumanţa şi Dr. Neagu Djuvara, referindu-se la Aromâni sub forma că "păstorii nu intrau în păduri cu oile"); aşadar, atât pe verticala geografică, cât şi pe orizontala geografică - în S Dunării şi în N Dunării - s-a regăsit milenar acelaşi popor, gazdă a unor migratori. În anul 2017, Dr. Mihai Andrei Aldea a scris "Despre Românii Călători": "Sfântul Paulin de Nola avusese - în secolul IV - cinstea şi fericirea de a-l întâlni pe marele episcop Niceta de Remesiana şi a primi de la el răspunsuri la întrebările despre lucrarea misionară pe care o dusese acela la (afirma el) 'amândouă felurile de Daci: aceia care trăiesc statornic lucrând pământul şi cei care umblă de colo-colo cu turmele de vite. Păgânii, vestiți prin tâlhării și omoruri, locuind prin munți, datorită lui Niceta au devenit slujitori ai lui Hristos, popor pașnic, unii îmbrăcând chiar haina monahală. Sciții, Geții, Dacii și Bessii, cu toții îl numeau părinte'. Acel amestec între Dacii aşezaţi şi Geţii călători, între Sciţii mişcători şi Bessii care, deşi avuseseră migraţiile lor, acum erau aşezaţi, este tipic pentru Neamul Românesc dintotdeauna. Iar această complexitate a Românimii a fost aproape totdeauna trecută cu vederea la nivel oficial. Nomazii sunt cei care nu au o aşezare stabilă, în vreme ce sedentarii sunt cei care au o aşezare stabilă. Doar că păstorii Români aveau… două sau mai multe aşezări stabile, între care se mişcau de-a lungul anilor, cu turmele de oi. De obicei, era satul de vărat şi satul de iernat; sau satul şi locurile de iernat. Amândouă - sau toate - aşezările aveau colibe sau case, deşi unele erau mai bine întocmite, altele mai slabe. Dar dincolo de aceste deosebiri, adevărul este că existau aceste construcţii la care se revenea, an de an, ceea ce este, absolut, altceva decât nomadismul propriu-zis. Nomadismul nu are case - nici bordeie sau colibe - ci doar corturi sau alte adăposturi mişcătoare. Asemenea păstori Români au trăit în trecut în Alpi, în Pind şi Rodopi, în Hem şi Timoc, în Apuseni, în părţile Sibiului sau Braşovului, Argeşului sau Neamţului, în Moravia sau Tatra, în Maramureş, Pocuţia sau Munţii Dobrogei, în Munţii Crimeii, în Munţii Pontici din Asia Mică şi în Caucaz, ba şi mai departe în Răsărit. Drumurile lor sunt scrise de milenii, de păstorii dinaintea lor, de acei oameni tari care, în mijlocul frământărilor cumplite ale istoriei, îşi purtau turmele între locurile de iernat şi de vărat, după cum era anul mai secetos ori mai ploios, după cum erau oamenii mai liniştiţi sau mai tulburaţi…

Cu galben se arată zona principală de păstorit a ciobanilor din Mărginimea Sibiului până spre începutul secolului XX

(Bulgaria a interzis păstorilor trecerea Dunării dar loviturile cele mai grele au fost date de sovietici, care nu doar că au închis frontierele, dar au practicat un adevărat genocid împotriva păstorilor Români). Alături de păstori, alţi Români erau călători pe aceleaşi - sau alte - drumuri ale Românimii. Geografia străveche Românească, luată ca formă a cunoaşterii, ne este în cea mai mare parte necunoscută acum. Şi e firesc, de vreme ce savanţii noştri occidentalizaţi din veacurile XIX şi XX nu au băgat-o în seamă de loc. Dar putem să înţelegem câte ceva despre cum şi cât cunoşteau lumea Românii din vechime, pe temeiul câtorva fapte de mare însemnătate. În primul rând, se cuvine să ştim că păstorii Români, pornind din locurile de vărat din Carpaţi, Hem (Balcani), Rodopi, Dinarici, Alpi sau Pind, ajungeau la iernat în bălţi şi păşuni bine ştiute şi alese, aflate chiar şi la peste 500 km, în Panonia, Câmpia Română, Bălţile Basarabiei, Dobrogea, Zaporojia, ţărmurile Azovului sau Mării Marmara, Crimeea, Cuban, Insulele Ionice şi chiar la poalele calde ale Caucazului. Drumurile lor nu erau mereu aceleaşi. Dacă vremea era umedă, şi vara fusese ploioasă, multe vaduri nu mai puteau fi folosite. Mai erau şi ani secetoşi, în care se iveau vaduri noi. Mai erau şi podurile umblătoare (bacuri) de peste râuri, supuse şi ele schimbărilor, după năvăliri sau alte împrejurări, mai mult sau mai puţin fireşti. Mai erau şi târgurile, stăpânirile străine, şi tot felul de alte lucruri care făceau ca în fiecare an drumurile să fie măcar în parte altele. Firesc, păstorii trebuiau să cunoască toate acestea, astfel încât cunoştinţele lor geografice depăşeau cu mult cele cuprinse în atlasele geografice pe care atât le admirăm. Ei ştiau de fapt atât ceea ce numim astăzi a fi 'conformaţia terenului', cât şi 'biotopurile', sau 'flora şi fauna' specifică, populaţiile şi structurile lor, stăpânirile şi rânduielile acestora, adică 'demografie', 'legislaţie locală', ş.a.m.d. Sunt sigur că pentru cei de astăzi, care îşi imaginează că păstorii stau şi fluieră pe lângă turmă toată ziua, ori mai îşi trec timpul cu vreo snoavă ori trântă ciobănească, cele de mai sus par greu

de crezut şi de înţeles. De fapt lucrurile stăteau şi în unele părţi încă stau cu totul altfel. Chiar crede cineva că, fie pe vremea lui Ştefan cel Mare, fie pe vremea lui Constantin cel Mare sau, mai aproape, în vreme lui Cuza, ori, pentru Românii din sud, sub otomani, iar pentru cei din vest, sub Austro-Ungari, puteai să mergi cu turmele pe unde aveai chef? Trebuia să cunoşti fiecare palmă de pământ, să ştii a cui e pădurea asta, a cui păşunea cealaltă, cine stăpâneşte aici şi cine dincolo. Trebuia să te fereşti de locurile rele pentru păşunat, să lupţi pentru cele bune, să te fereşti de fiare, de cei puternici şi lacomi. Trebuia să ştii cine te primeşte la păşunat cu turma, şi cu ce preţ, cine ţine vadurile şi cine hanurile, pe unde sunt trupe şi care le e purtarea, şi nenumărate alte lucruri. Adică exact ceea ce am arătat şi mai sus. Mai mult, făcând şi mai necesare aceste cunoştinţe, păstorii Aromâni, ca şi unii dintre cei din Rodopi şi Dinarici (ba şi din Carpaţi uneori), călătoreau între aşezările de vară şi iarnă cu familii cu tot! De asemenea, tot de priceperea şi cunoştinţele geografice - şi nu numai - ale Românilor ţine şi faptul că Românii au fost 'călăuzii' şi 'cărăuşii' unei întinse părţi de lume, din Asia Mică în Carpaţii Moraviei, din Crimeea la porţile Italiei, din Alpi la Marea Mediterană. 'Chervanagii', amintim pentru cei mai puţin obişnuiţi cu acest cuvânt, erau 'conducătorii de caravane', adică un fel de corăbieri ai uscatului. Ei îndeplineau pe vremuri acea trebuinţă satisfăcută astăzi de trenurile de marfă şi marile camioane, adică transportul terestru al mărfurilor. Nu insistăm acum peste măsură asupra iscusinţei şi priceperii pe care trebuiau să o dovedească pentru a ajunge cu bine la locul dorit. Era nevoie însă ca, scăpând poftelor celor întâlniţi pe cale, păzindu-se de schimbările neprielnice ale vremii, ocrotindu-şi oamenii şi animalele, să facă drumul cu o iuţeală cât mai mare şi cheltuieli cât mai mici, dar păstrând marfa în cât mai bună stare. O asemenea sarcină cerea oameni curajoşi şi puternici, cu mare iscusinţă şi simţ diplomatic, şi totodată perfect cunoscători ai drumurilor ce trebuiau cunoscute. Lăsată din tată în fiu, această îndeletnicire se învăţa încă din copilărie, în mod practic, direct, aşa cum se întâmpla şi cu celelalte îndeletniciri. Despre 'călăuzi' (sau călăuze) nu mai este nevoie să spunem, credem, nimic mai mult. Însăşi numele arată cele trebuincioase despre cei ce se ocupau cu aceasta. La călăuze şi chervanagii se cade a adăuga şi numărul mare de negustori pe care l-a dat Neamul nostru, mai cu seamă în părţile sudice. Aceştia străbăteau părţi însemnate ale lumii pentru negoţul lor, având trebuinţă şi adunând prin urmare aceleaşi cunoştinţe ca şi cei dinainte, ba chiar mai mult. Am amintit în aceste rânduri despre 4 feluri de Români Călători, adică întâi păstorii / ciobanii, apoi chervanagii / cărăuşii (sau - cum le-am spune astăzi - transportatorii), apoi călăuzii / călăuzele, şi, desigur, comercianţii / negustorii. La aceştia se adăugau însă şi alţii. Primii, pe nedrept uitaţi, sunt plutaşii. Aceia coborau cu plute uriaşe pe râuri, din munţii în care îşi aveau aşezările (deci nu erau nomazi) până la târgurile, cetăţile sau porturile unde vindeau lemnul adus pe calea apelor. Mureşul, Drava, Morava, Vistula, Nistrul, Oltul, Repedea / Bistriţa, Siretul, Prutul, Dunărea, Mariţa… iată doar câteva dintre apele pe care, veacuri şi milenii de-a rândul, Românii Plutaşi au dus roadele munţilor, şi în primul rând lemnul, constructorilor de corăbii, de case, de mobile, etc. Şi, dacă tot am vorbit despre ape, trebuie să amintim 'podarii' şi 'luntraşii' de pe marile cursuri de apă - Dunăre, Olt, Nistru, Mureş, etc. - care asigurau trecerile, mutându-se adesea, după schimbările cursului, în susul şi în josul râului sau fluviului. Având, în acelaşi timp, aşezările lor, unde aveau casele, familiile şi toată averea. Marinarii Români din vechime sunt foarte puţin cunoscuţi. Cel mult se ştie numele unuia sau altuia ajuns pe cine ştie ce corabie veneţiană ori genoveză, bizantină sau de altă origine. Ştim că Mircea cel Bătrân avea vasele sale, că Ştefan cel Mare a construit corăbii de transport, că pe caiacele otomane lucrau şi Români… Prea puţin pentru a avea un tablou cât de cât limpede. În schimb ştim că erau 'herghelegii' sau 'crescători de cai' dintre care unii, asemenea păstorilor transhumanţi, aveau satele sau cătunele lor, pe când alţii se mişcau alături de cai toată viaţa lor, din Bărăgan în Basarabia, din Zaporojia în Tauria, Crimeea sau Sarmaţia Cubanului. Unii dintre ei aveau case - ba chiar şi neveste - în mai multe sate şi cetăţi din aceste locuri; familiile lor nu ştiau una de alta, chiar dacă bănuieli erau, aşa cum erau asemenea bănuieli şi asupra marinarilor din acele vremuri. Desigur, nu spunem că toţi crescătorii de cai Români de atunci se ţineau cu mai multe femei, dar nici că toţi erau uşă de biserică. Tot o transhumanţă, dar de obicei pe întinderi mult mai mici, se făcea cu cirezile de vite - vaci şi bivoli, aceştia din urmă cel mai rar - sau cu ciurdele de porci. Mişcările cu cirezi de bivoli, sau cu cele de amestec între vaci şi bivoli sunt, după informaţiile noastre, specifice părţii de nord dintre Tisa şi Nistru. În sfârşit, nu se poate să scoatem dintre Românii Călători categoriile - desigur, pentru unii exotice - ale aventurierilor, luptătorilor profesionişti, călugărilor şi altor misionari şi solilor sau diplomaţilor. Subliniem aici că prin aventurieri înţelegem ceea ce mai târziu s-a numit mai ales exploratori, cu toate că mulţi dintre aceia au fost departe de rigoarea exploratorilor britanici, oameni ai interesului practic (ştiinţific, economic, politic, etc.). Însă la Români destui tineri - şi nu doar tineri - au simţit, în fiecare generaţie, chemarea curiozităţii, dorinţa de a ştii - 'de-a dreptul' - 'ce se află dincolo de zare'. Asemenea oameni au ajuns până departe - un călător Român ce vizita Imperiul Rus la începutul secolului XX a găsit în Vladivastok asemenea compatrioţi, plecaţi din acelaşi spirit de aventură cu al lui, dar rămaşi în Manciuria pentru totdeauna. Iarăşi trebuie să subliniem faptul că luptătorii profesionişti nu sunt ceea ce se înţelege de obicei prin mercenari. Sunt, foarte adesea, oameni care pur şi simplu au o vocaţie a armelor şi vieţii ostăşeşti. Mulţi dintre ei au trăit şi au murit pentru cauze nedrepte, dar pe care le credeau drepte sau nobile. (Amintim că în Războiul Civil din Rusia au fost implicaţi enorm de mulţi ostaşi Români, fiind documentaţi până în prezent peste 50000 în Armata Albă şi peste 50000 în Armata Roşie)".

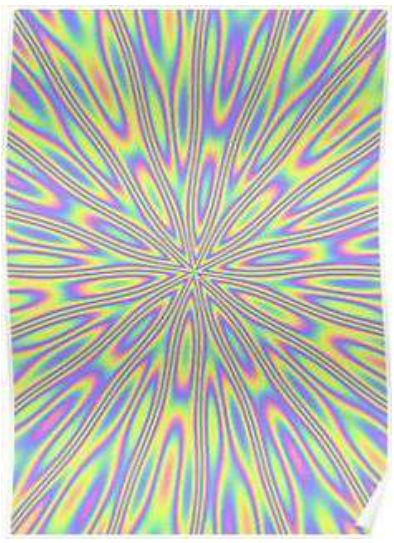

"Înainte de orice judecăţi de valoare - dacă pot fi făcute asemenea judecăţi - este nevoie de o adâncă înţelegere a realităţilor istorice. Faptul că în secolele XV-XVI toţi hatmanii din Zaporojia au fost Români - cu toate că, după datele actuale, se pare că Românii nu depăşeau 40% din numărul Cazacilor Zaporojeni - este cert şi are o legătură directă cu moştenirea războinică a urmaşilor Romanilor şi Traco-Sciţilor, popoarele cele mai puternice în război ale Antichităţii din Europa şi vestul Asiei. (Fără a scădea calităţile şi capacităţile războinice ale Celţilor, Germanilor, Grecilor, etc., dimpotrivă). Iarăşi trebuie subliniat că misionarii creştini au atins recorduri greu de închipuit pentru lumea de astăzi. Este dovedit faptul că Celţii Ortodocşi au călătorit în Atlantic în bărci din piele tăbăcită, cusute, ajungând până în Islanda şi Groenlanda, înfiinţându-şi chilii şi mănăstiri pe stânci bătute de furtuni, etc. În acelaşi fel şi misionarii Români au ajuns până departe, din Alpi în Caucaz, Syria şi Palestina, din Sinai în Finlanda. Ca un semn al unităţii peste veacuri, chiar şi mocanii şi alţi Români strămutaţi de Ruşi / Sovietici, aşezaţi în lagăre şi în domicilii obligatorii în Siberia, Kazahstan, etc. au îndeplinit în ultimele două secole rosturi misionare, atât religioase cât şi civilizatoare. Despre soli şi diplomaţi este poate cel mai greu de scris, pentru că, pe de-o parte, în afară, poate, de familie, ei lucrau, adesea, singuri. Mai mult, se întâmpla să fie şi iscoade, ceea ce făcea trebuincioasă o taină şi mai mare decât cea oricum cerută de solii şi alte 'diplomaticeşti iscusinţe'. Dar ştim că de la familiile boierilor mari din Muntenia, Moldova şi Transilvania, până la cele ale Domnitorilor Români, multe erau grupurile care trimiteau soli şi diplomaţi la felurite curţi europene şi asiatice. Triburile Româneşti din Pind, Rodopi şi alte părţi sudice îşi aveau oamenii lor aflaţi la Istanbul, Veneţia, Viena, Buda, ş.a.m.d. Era o întreagă lume, în mare parte Românească - dar cu masive influenţe din afară - şi cu un ecou pe cât de tainic, pe atât de puternic, în viaţa Românimii. Sărarii aveau drumurile lor - numele 'drumul sării' era cel mai des folosit pentru ele - pe care le urmau an de an, în caravanele cu care sarea era adusă în porturi, cetăţi, târguri, etc. sau dată mai departe, altor negustori Români sau Turci, Greci, Ruteni, Polonezi etc. Călători o mare, foarte mare parte din viaţă, sărarii aveau casele şi familiile lor, cel mai adesea undeva în munţi, nu departe de salinele sau ocnele de sare din care îşi luau marfa. Lăsasem deoparte crescătorii de albine - cândva, şi de bondari, unii dintre ei, cei mai pricepuţi - pentru că viaţa lor a fost, de-a lungul mileniilor, o epopee uriaşă, greu de înfăţişat în câteva rânduri. Numiţi şi păstorii albinelor, aceşti oameni aveau cu insectele făuritoare de miere, ceară şi alte bunătăţi o legătură cu totul deosebită. Durerea pierderii stupului era mai mare decât pierderea unei mioare la ciobani, deoarece fiecare stup avea mii şi mii de albine, era ceea ce se numea şi familie de albine, iar păstorii albinelor o priveau, pe toată, ca pe o 'creşă' aflată în grija şi răspunderea lor. Greutăţile pe care le înfruntau albinarii erau uriaşe. Întâi de toate, nevoile fireşti ale albinelor - nici nu mai amintim de cei care ţineau şi stupi de bondari - erau multe. Omul trebuia să ştie multe şi să ţină seama de toate, de la apărarea de boli - aici intrând şi unele mucegaiuri şi ciuperci - şi până la găsirea locurilor cele mai bune de păstorit; mai ales dacă voia un anume fel de miere - precum mierea de mană sau mierea de tei şi altele asemenea. Bineînţeles, erau schimbări de la an la an, după cum era vremea, după cum înfloreau pomii şi ierburile, după cum înmugureau brazii, pinii, molizii şi alţi copaci a căror sevă era iubită de albine. Ducerea stupilor se făcea cu greu, în căruţe cu roţi puternice, în care se puneau scânduri peste care se aşezau snopuri de nuiele sau grămezi de fân, pentru ca zdruncinăturile să nu ucidă albinele. Drumurile se alegeau cu grijă, ştiindu-se cum pot fi stricate de ploi sau uscăciune, ori că vadurile se schimbă de la an la an. Cu ele se puteau muta şi podarii sau luntraşii, acolo unde trecerea apelor se putea face doar cu ajutorul lor. Pe lângă toate acestea, mai erau şi poftitorii de miere. Desigur, dacă erau plătitori erau de dorit, dar numai pe cât ţineau şi puterile albinelor. Greu era însă şi cu cei care nu înţelegeau cuvântul 'nu mai avem miere' - a cărui greutate doar un apicultor adevărat o cunoaşte - însă mai ales cu hoţii care nu ţineau seama de nimic. Unii erau din lumea animalelor, de la vestiţii urşi la şoareci şi alte făpturi mititele - inclusiv înspăimântătoarea pasăre, minunat colorată, numită 'prigorie' sau 'albinărel' (Merops apiaster), mare mâncătoare de albine. (În trecut se puneau sperietori de-a lungul drumurilor albinelor către flori (albinăreii atacau, mai ales pe vreme înnorată, albinele ce se întorceau încărcate la stupi), unii albinari având chiar şi şoimi sau vânturei 'învăţaţi' (dresaţi) care izgoneau prigoriile venite după albine). Alţii erau… oameni (mai mult sau mai puţin), de la unii albinari duşmani şi până la tot felul de tâlhari, adesea cu funcţii în stat. Dar, cu toate aceste greutăţi, cu toate nenorocirile întâlnite, de mii şi mii de ani păstorii albinelor se mişcau, an de an, între locurile de iernat şi felurite locuri de păscut albinele, de la câmpuri de plante cultivate şi livezi la păduri şi păşuni cunoscute din străbuni. Nu am vorbit despre vânători, alţi Români Călători din trecut - şi de astăzi. Oameni care străbăteau sălbăticiile şi care le cunoşteau la o adâncime care astăzi rareori este întrecută… dacă este. Sunt, toate cele amintite, doar puncte din ceea ce au fost în trecut Românii Călători. Oameni puternici, care au ştiut să fie Români şi să îşi păstreze dragostea de Dumnezeu, de Neam şi Ţară chiar şi în mijlocul unor populaţii cu totul străine". Academicianul Alexandru Xenopol a argumentat că documentele i-au amintit pe migratori mai mult decât pe autohtoni deoarece războinicii erau cei care atrăgeau atenţia (şi din cauza tulburărilor provocate; dacă localnicii nu luau parte la evenimentele politice, nici nu apăreau în documente, menţionându-se doar numele celor care stăpâneau Ţinuturile). Dr. Neagu Djuvara a afirmat: "Despre ţărani nu se vorbeşte în istorie; în istorie se vorbeşte de cei care ţineau frâiele politice - de cei care erau stăpânitori - care, în general, în Evul Mediu, au fost invadatorii. Despre ei se vorbeşte, despre cei care erau stăpânii la un moment dat". În N Dunării, serviciile religioase ortodoxe erau ţinute până la primii Voivozi ai Românilor de vlădici din Schituri de lemn (Românii formează singurul popor ortodox Românic / aşa-zis "Latin"); Mănăstirea Vodiţa sau "Apiţa" / "Apoasa" din Banat în anul 1369 (pe atunci Severinul era guvernat de Radu, al cărui frate domnea în Ţara Românească, cu titlul şi de "Domnul Vidinului", episcopul Latin inclusiv peste Severin fiind Grigore, în anul 1246 de pildă episcopul peste "Zeurino" / "Geuriensis" - poate nu Severin, ci zona Gyorului - a fost Grigorie) şi Mănăstirea Tismana din Bănie ridicată între 1375 şi 1378 au fost întemeiate cu sprijinul Domnitorului Vladislav I / Vlaicu Vodă 1325-1377 pe locaţii Cultice precedente de către cuviosul Armân Nicolae Gherga / Nicodim Gârca - Sârbizat Grcic / "Gârcici", după cum a consemnat şi cercetătorul Ilarion Ruvaraţ din Serbia în anul 1888 - canonizat de Biserica Ortodoxă Română, născut la Prilap = Prilep 42,30 lat. N, 20,19 long. E / Kosovo: versiunea Armână a fost Părleap iar versiunea

Română a fost Prislop (însemna “Trecătoare”), din Coşava / Ţinutul Balcanic Medieval al Gherganilor.

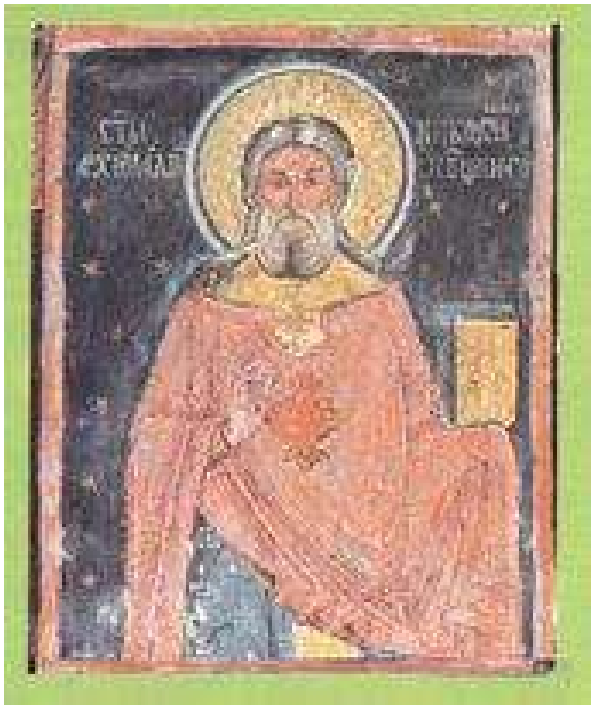

Părintele Nicodim Gârca

La Severin, jurisdicţia Latină a lui Grigorie era rămasă din timpul soţiei catolice a lui Vodă Nicolae Alexandru, tatăl lui Vlaicu Vodă (Domnitorul Alexandru a devenit ortodox în anul 1359 şi a murit în anul 1364 iar când a început Nicodim - cu echipele Ghergane - zidăria bisericească, în Ţara Românească domnea fiul ortodox Vlaicu-Vodă al lui Vodă Alexandru iar Radu, fiul mai mic al aceluia, administra Banatul Severinului şi Timocul / regiunea cu reşedinţa la Vidin); Nicolae Gherga / Nicodim Gârca era ruda acelor Voivozi Români. În anul 1928, în “Istoria Bisericii Româneşti”, academicianul N. Iorga a scris: “În 1369 încă, Vlaicu Vodă recunoştea atârnarea bisericească a ţerii sale de episcopia catolică a Ardealului şi îngăduia episcopului Dimitrie de acolo să-şi puie - în Argeş chiar - un sufragant, pe care aveau să-l asculte (spun scrisorile domneşti, redactate în limba latină), catolicii ‘de orice neam şi limbă’ şi ‘cetăţeni’ ori ‘popoare’ sau ‘locuitori’ în genere dar nu oricari locuitori ai ţerii sale. Aceasta constituie însă o mare deosebire şi face să se recunoască acest act, nu o măsură de convertire cu sila - sau măcar de îndemn la o convertire - cât una de îngăduinţă, menită să rămâie fără urmări practice. De bună samă că sufragantul a fost şi numit - pe basa acestei patente a Domnului - şi el pare să fi fost Grigore. O parte în această orânduire bisericească a avut-o şi soţia Domnului, Clara, care se pare a fi păstrat încă până în acel timp un rost însemnat în conducerea principatului Muntean. Amândouă fetele ei - cea măritată cu Straşimir şi alta care luase pe ţarul Sârb Uroş - rămăseseră catolice şi ele sprijiniau opera de propagandă a Franciscanilor în Peninsula Balcanică. În 1370, Papa a adus mulţămiri pentru asta şi nu a uitat cu acel prilej pe Vlaicu însuşi. La 1383, episcopul Latin Grigore se intitula - ceia ce la el avea, desigur, însemnătate - ‘episcop de Severin, precum şi al părţilor de dincoace de munţi’ (adecă a toată Ţara Românească), deşi a făcut şi o hirotonie în Câmpulung, în cuprinsul Cloaşterului. Episcopul Grigore nu mai avu urmaşi”. Nevasta lui Vodă Basarab “Întemeietorul” Ţării Româneşti, Doamna Clara - bunica lui Mircea “cel Bătrân” - era nepoata nobilului Ştefan zis “Micu”, fostul Ban al Severinului (în alternanţă cu Laurenţiu Aba, pe timpul când bunicul soţului ei a fost capturat de magistrul Gheorghe pentru Unguri). În “Ctitorii”, acelaşi academician A/Român N. Iorga a completat: “Aflăm elementul Românesc între 1201 şi 1235 în registrul Orăzii un Gyurg, voivod de Dăbâca. La 1345, solia pentru pace şi bună înţelegere a lui Dimitrie - episcop de Oradea Mare - trebuie pusă în legătură cu căsătoria între Alexandru Vodă şi Clara din Dăbâca, prin care se crea o nouă legătură cu catolicismul şi deci cu statul din vecinătate, ‘Dobâceştii’ ajungând apoi boieri ai Ţerii Româneşti (pe atunci, un sat al lui Gyurg era şi lângă Cluj). O singură lume de ‘Cavaleri’ Români se afla astfel pe ambele povârnişuri ale Carpaţilor. Într-o luptă la 1370 lângă Vidin cu Turcii - cari au fost ajutaţi de Bulgarii din Târnova - s-a distins ruda domnească Ladislau Dobâcescu: era - cu tot numele care trimite la comitatul Dăbâca - un Făgărăşan, un boier de acolo; un document găsit de Densuşianu pomeneşte pe cneazul Petru, fiul lui Ioan de Vineţia - în Ţinutul Oltului - cu fratele Ladislau de Dăbâca (o diplomă din 16 VII 1372 a lui Vlaicu Vodă arată cine era acel preţios auxiliar al Domniei, care în acea luptă cu Turcii ‘niciodată nu şi-a dat înapoi capul de frică’ dându-i - pe lângă Scaunul Vineţia al familiei - satul Cuciulata şi târgul Şercaii)”. Din anul 1279, Valea Cuciulata a fost stăpânită direct de Boierul Mailat din familia Veneţianului Grigore; e de ştiut că în acelaşi an, Regele Laslău / Ladislau Cumanul al Ungariei a donat Banului Severinului Ştefan “Cocon” - zis și “Micu” / notat “Micud” - moşia Dăbâca (fiul său Ianoş / Ion “de Dăbâca” a avut ca fată pe Clara - ajunsă prima Doamnă a Ţării Româneşti prin cununia cu Alexandru Vodă - iar ca băiat pe strămoşul Dinastiei Văcăreştilor, cel îmbogăţit cu Cuciulata). În secolul XVIII, domeniul din Ghergani a intrat în posesia Banului Dumitrache Ghica 1718-1807 prin cununia aceluia cu Maria Văcărescu iar reședința / conacul a fost zidit acolo peste vechea culă Ghergană în secolul XIX de strănepotul Ion Ghica 1816-1897. Academicianul Petriceicu Haşdeu - în “Negru-Vodă, un secol şi jumătate din începuturile statului Ţării Româneşti 1230-1380” - a scris: “Doamna Clara era din Antica familie Kukenus, de origine Spaniolă, după cum se vede într-un act din 1278, unde se vorbeşte despre nişte proprietăţi în Secuime; în 1369, Heinrich de Muglin a notat că ‘Kugnyn era Spaniol’ iar ‘Cronica de la Buda’ din 1473 afirma că ‘în 1160 seniorii Spanioli Kikinus s-au aşezat în Ungaria’: numele de familie Românii nici nu puteau să-l popularizeze altfel decât prin ‘Cocon’, ca şi când ar însemna ‘copil’, asemenea cu vorba Românească ‘mic’ / ‘micuţ’.” În anul 1405, puternica fortăreaţă Ardeleană Ciceu-Giurgeşti 47,14 lat. N, 24,01 long. E din apropiere de Dăbâca 46,58 lat. N, 23,40 long. E / judeţul Cluj era numită Gywrcgh-falva în Maghiară, Gerges-dorf în Germană (în proprietatea Dăbâcăi) iar în anul 1474 a devenit feuda lui Vodă Ştefan “cel Mare”, primită ca loc de refugiu de la vărul Matia Corvin, împreună cu Cetatea de Baltă din judeţul Alba, numită aşa fiindcă era înconjurată de mlaştini; o altă onomastică Gerges era în Evul Mediu Geoagiu din judeţul Hunedoara, unde în 19 IV 1372 a fost atestat nobilul Georgius: în Nemțește, orașului Geoagiu i s-a zis Medieval “Gerges-dorf” - adică “satul lui Gherghe” - domeniul său feudal de pe Valea Râului Geoagiu fiind obţinut de marele pârcălab Gherghina / fiul lui Gherghinu şi de nepotul său Radu “cel Mare”, Domnitorul Ţării Româneşti, ca gest de bună vecinătate de la cârmuitorul Transilvaniei și de la Regele Ungariei (care era membru al Ordinului Dragonului).

Ape la Germisara / Geoagiu

Guvernator al Transilvaniei din anul 1541 - timp de un deceniu, până la deces - Gheorghe Martinuș / Martinuzzi (Gyorgy / Grgur) a dispus demantelarea cetăţilor Ciceu şi Cetatea de Baltă: el s-a născut în anul 1482 pe moşia Kamicka din Valea Krka / Croaţia - de lângă oraşul Şibenik - ca fiul nobililor Ana şi Matei Grgur / Gregor, zis "Mângâiatu" (în Croată neamul fiind scris "Krbavi" - patronând Muntele Velebit, care pe Dealul Grga avea Mănăstirea, în plus având şi "Stânca Albă" / Insula Visovac 43,51 lat. N, 15,58 long. E de pe Râul Krka / numit Gurka în anul 1249, de unde călugării au plecat pe Insula Korcula în anul 1440 - iar porecla tradusă Croat fiind "Utișenu"), pentru el folosindu-se în unele documente și porecla paternă "Utjesenovic", deoarece prefera să anunţe numele mamei sale Martinuzzi din Veneţia / în Croată "Martinuşeviţa". De la vârsta de 8 ani a crescut la Curtea Bosniacă a lui Ion Corvin 1473-1504 (fiul Regelui Matia Corvin, devenit Banul Dalmaţiei, însurat cu nobila Beatrice Frangepan) şi după 2 decenii s-a călugărit ca "Fratele Gheorghe", devenind în anul 1534 episcopul Oradei şi în anul 1536 episcopul Cenadului iar înainte de a muri, papa l-a numit cardinal / a fost ucis din porunca Împăratului Habsburg Ferdinand, deoarece a acceptat să plătească tribut otomanilor, care după atacarea Banatului plănuiau să intre în Ardeal; istoricul Austriac Wolfgang Lazius 1514-1565 a notat că în anul 1543 câţiva pescari au găsit într-o boltă zidită sub albia Streiului - în colţul SV al Ardealului - un mare tezaur Geto-Dac, confiscat de "Fratele Gheorghe", care pe atunci guverna Transilvania (o parte din imensa valoare s-a regăsit curând în frumoasele sale castele din Vinţu de Jos / în aval de Alba Iulia, pe Râul Mureș şi Gherla / pe Someşul Mic). "Fratele Gheorghe" a fost omorât la 17 XII 1551 în castelul său din Vinţu de Jos / Ardeal de către generalul Italian Giovanni Battista Castaldo 1493-1563 (aflat în fruntea armatei Habsburge), imediat după aceea - în anul 1552 - înlăturându-i de pe tronul Moldovei pe Ștefan Rareș iar de pe tronul Țării Românești pe Mircea "Ciobanul", punând în locul lor vasali Români aflați sub autoritatea Împăratului Habsburg; încântat de realizarea sa, generalul Italian s-a autointitulat "Daciae Restitutori Optimo" - adică unificatorul Daciei - și a bătut o medalie cu chipul său înconjurat de textul "Ioan Baptista Castaldus comandant suprem" iar pe revers imaginea sa în costum Roman întinzând mâna unei femei așezate (simbolizând Dacia) cu textul "Restauratorul cel mai bun al Daciei". Treaba a durat până în anul 1556, când s-a întors la Milano (unde a și rămas, până a răposat): generalul Italian a fost unificator personal al statelor Române Medievale înainte ca autohtonul unificator Mihai "Viteazu" să se nască.

Pescari pe Dunăre în timpul lui Mircea "cel Bătrân" (desen de Radu Oltean, 2001)

În anul 1924, cercetătorul Em. Grigoraş a scris: "Nicodim ştia perfect Românește şi traducea cărţile sfinte în această limbă, ca psaltirea copiată la mănăstirea cu Biserica 'Sf. Gheorghe' din Voroneţ, ce pe ultima pagină arată cine a scris-o la sfârşitul secolului XIV; era Român din Serbia". Nicodim / Nikodimos era înrudit şi cu familia Brancu / Brancovici, care avea în stăpânire şi satele din judeţul de azi Branicevo din Timoc / Serbia, până la supunerea desăvârşită a acelui Ţinut Balcanic de către otomani, în anul 1459 (în anul 1656, cronicarul Syrian Paul din Alep a notat că tatăl lui Nicodim - Gârca / Gârd sau Ghîrd / Grgur - era din Castoria / Custura 40,31 lat. N, 21,16 long. E, inclusiv academicianul Nicolae Iorga afirmând că "era Macedon fără naţie lămurită, din tată Grec", adică tatăl "Grec" fiind ortodox după confesiune şi geografic după aşezare; mama sa Rucsandra / Ruxandra - născută în Dinastia Nemania imediat după moartea Hanului Nogai care controla Valea Dunării - era una dintre fiicele lui Vodă Basarab "Întemeietorul", prin intermediul ei Nicodim fiind astfel înrudit cu Voivozii Români şi Cnejii Sârbi, dintre descendenţi remarcându-se Vuk Grgurevic, care a întemeiat în anul 1471 Mănăstirea Grgeteg / Ghergheteg 45,08 lat. N, 19,54 long. E în Voivodina şi după un deceniu a strămutat circa 50 mii de suflete din Rascia lângă Timişoara: Iovan Gheorghevici - stareţul Mănăstirii Deceani - devenit episcopul Vârşeţului pentru 2 decenii din anul 1749, a ctitorit Biserica barocă a Mănăstirii Ghergheteg).

Bănăţenii şi azi numesc Coşava vântul puternic din S, dinspre Kosova (Coşava în Slavonă însemnând "Creastă de Munte"); vântul Coşava - "Coşava" fiind în legătură cu Sârbescul "Kosava" / corespunzător "Dicţionarului etimologic român" din anul 1966 - e un violent vânt uscat și cald, cu caracter de "foehn", care bate până în Banat dinspre Alpii Dinarici (pe direcţia dominantă S-N): cercetătorii Bănăţeni Silvia Barbu, Carmen Moisă şi Vlad Mircov au scris în anul 2009 despre Coşava că "este vântul foarte intens din SV ţării - deţine recordul vitezei printre vânturile din România - ce apare în situaţia în care peste România e un maxim baric iar peste Serbia acţionează o depresiune, în condiţiile unei circulaţii predominant sudice". Sârbii - dar şi Bulgarii - folosesc "Kos" pentru "mierlă", pasărea cântătoare cândva caracteristică în codrii Kosovei / emblematică în pădurile ce acopereau Kosovo. Este interesantă pictura crucificării de la altarul Mănăstirii Deceani / Visoki Decani 42,32 lat. N, 20,16 long. E cu hramul "Înălţarea Domnului", construită în anii 1327-1335 prin lucrul echipei iscusitului meşter notat în Slavonă deasupra pridvorului Sudic drept George, pe Valea Bistriţa din Coşava / Kosova = fosta Dardanie, aparţinând patrimoniului mondial UNESCO (cu cea mai mare frescă bizantină prezervată din lume, realizată de mai mulţi artişti, fiind în apropierea moşiei Gherga din acel timp, ce se întindea la răsăritul zonei Ghega, din Metohia de la aşezarea Ghergoc / Gergoc 42,30 lat. N, 20,27 long. E - aflată la câţiva km de localitatea Prilep şi de Mănăstire - Gerqar 42,13 lat. N, 20,46 long. E, Gerqin 42,17 lat. N, 20,29 long. E, până la locaţia Gherga / Gerga din Coşava de lângă Câmpia Mierlei, azi localitatea Gjergjica / denumirea Albaneză, respectiv Đurđica / denumirea Sârbă 42,33 lat. N, 20,48 long. E, fiind cu onomastica semnificativă), zonă unde Nicodim Gârca a învăţat inclusiv să exorcizeze, el crescând printre Gherganii din zonă până a plecat pe Muntele Athos - unde ruda sa Alexandru Vodă construia cu meşteri Vlahi turnul Mănăstirii Cutlumuş - acolo ajungând să cârmuiască Mănăstirea Hilandar iar apoi în Craina / Timoc a ctitorit Mănăstiriţa, Şaina şi Vratna:

Este de observat că numele Deceani al locului e în corelaţie cu poziţia sa, dintre Anticele Dacia - locuită de Geţi - şi Deciatium / regiunea din jurul Nisei 43,42 lat. N, 7,15 long. E de pe Coasta de Azur, locuită de Gali (de exemplu, înţeleptul Rege Deceneu - urmaşul Împăratului Burebista - a fost unul dintre marii Civilizatori ai Daco-Geţilor şi Decebal a fost ultimul lor Rege, care a domnit până în anul 106; Decianii erau Liguri, înrudiţi cu Ligienii din Europa şi Libienii din Africa, existenţi cândva şi în

Anatolia, după cum a consemnat de pildă în secolul V î.C. istoricul Anatolian Herodot Karka 7:72, ca fiind sub comanda generalului Gobria în Paflagonia - dintre Pont şi Bitinia - în secolul II geograful Anatolian Dionisie "Periegetul" / "Călătorul" precizând că Ligurii au fost şi în Gorghi / Colchis, un Rege al Ligurilor fiind Derkynos din neamul Zeului Poseidon: conform legendelor Longo-Barzilor / Lombarzilor, literar însemnând "Bărbi lungi" sau "Pari lungi" - migraţi de lângă Gepizi în Peninsula Italică din N Panoniei şi din Tatra / V Carpaţilor în secolul VI - Ligurii au fost Arimani, adică prunci ai Timpului, Zeu numit Zurwăn la Iranieni, Crăciun la Români, etc., Arimanii / Arimii fiind Pelasgii pre-Ariani). Anticul Roman Titus Livius 41:19 a scris că printre Liguri - stabiliţi la poalele Apeninilor - existau "Garuli" şi "Hergaţi" / Gherga (iar Latinii se ştie că egalau "G"="H", după cum a scris şi Constantin Nicolae de la Muzeul din Hârşova - Chărşiova / vechi Carsiu - în "Pontica" din anul 2011: "Latinii care au pierdut în limba lor sunetul 'h' fie îl omiteau, fie îl înlocuiau cu 'c' sau 'g', ca de exemplu Hierasus-Gerasus"). Anatolianul Strabon în "Geografia" VII 3:11 a afirmat că Împăratul Daco-Geţilor Burebista "spre a ţine în ascultare poporul şi-a luat ajutor pe Deceneu, un vrăjitor care umblase multă vreme prin Egipt, învăţând acolo unele semne de profeţire, mulţumită cărora susţinea că tălmăcea voinţa zeilor"; la rândul său, Iordanes în "Getica" 67 a susţinut că "Deceneu a venit la Burebista şi că acela i-a acordat o putere aproape regală", Medieval în Delta Dunării existând cetatea Vicina - ai cărei locuitori erau ştiuţi ca Dicieni - episcopul bizantin de acolo devenind primul mitropolit al Ţării Româneşti (în acelaşi secol XIV). Este de reţinut că înaintea începerii ridicării aşezământului religios Deceani, în primăvara anului 1327, Regele Sârb Ştefan "Deceanski" a fost vizitat de cel mai mare astronom bizantin, preotul Anatolian Nichifor Gregor din Heracleia Pontului (trimis ca ambasador la Curtea Sârbă de către Împăratul bizantin); un admirator al lui Nichifor Gregor - după ce i-a studiat tratatul astronomic - a fost Grigore "Akindynos" / adică "Inofensivul" din Prilep, care în anul 1332 i-a trimis o scrisoare în care îl cataloga drept "un ocean de înţelepciune" (călugărul Grigore "Inofensivul" s-a cunoscut în Veria cu călugărul Grigore Isihastul = "Palamas" şi din anul 1331 au mers împreună pe Muntele Athos). Nikifor Gregor / Nicefor Gregoras 1295-1359 a fost cel care a propus Calendarul Gregorian, adoptat oficial după un sfert de mileniu - în vigoare azi pe glob - el printre altele consemnând că Regina-mamă a Sârbilor era Romăncă (şi conform profesorului Nicolae Tomoniu în "Sfântul Nicodim de la Tismana" din anul 2010, Regelui Sârb Ştefan - poreclit "Deceanski" - i-a fost propusă cununia cu Prinţesa Ruxandra, fiica lui Vodă Basarab "Întemeietorul" Ţării Muntene / Româneşti); Rucsandra / Ruxandra însă a rămas gravidă cu Cneazul / jupanul Armân Gherga / Gârca din Custura / Kastoria (aşezare la S de Albania), Tradiţia de la Tismana reţinându-l ca Gheorghe "Costariotopol" din Albania, înrudit cu Dinastia Comnen a Împăraţilor bizantini, respectiv cu Dinastia Babenberg 21 VII 976 - 15 VI 1246, cârmuitoarea Austriei înaintea Dinastiei Habsburg, ajuns în Coşava / Kosova printre rudele sale Ghîrd / Gârcic, născându-l acolo pe Nicolae / Nicodim, ceea ce l-a făcut pe Regele Sârb ca prin actul de întemeiere să acorde Mănăstirii ctitorite cătunele de Vlahi din zonă, cu instrucţiuni ca "Sârbii să nu se însoare cu Valahele" - decizie inclusiv politică, urmând-o pe a tatălui său, pentru a evita asimilarea de către Români - hotărâre în spiritul vechii idei Evreieşti enunţate de "Neemia" 10:31 / Vechiul Testament: "iar pe fiicele noastre să nu le dăm popoarelor băştinaşe şi nici să luăm pe fiicele lor pentru feciorii noştri".

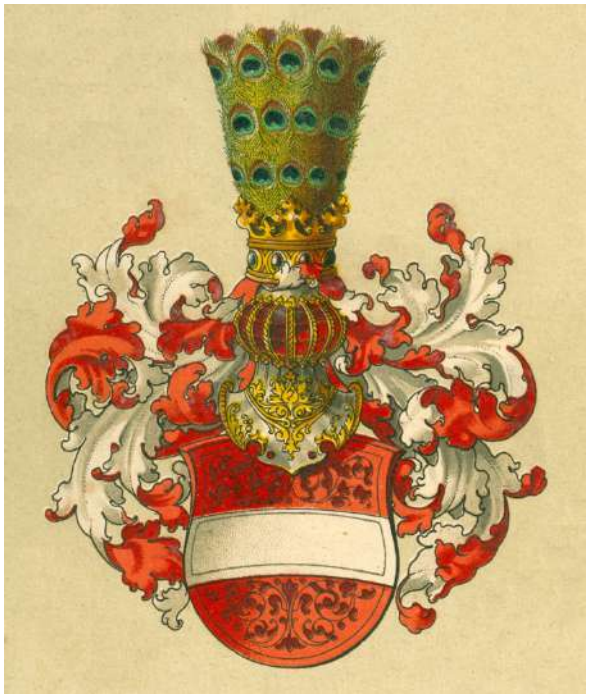

Blazonul = G/herbul Babenberg

Teosoful Eugen Matzota - în "Istoria armânilor în date" din anul 2012 - a scris despre Sf. Nicodim că "mama sa, fiind una dintre fiicele domnitorului Basarab I, îl face pe viitorul sfânt rudă cu voivozii transalpini, cu cnejii sârbi dar şi cu ţarii bulgari". Deasupra porţii Mănăstirii Deceani - epitetul său "Visoki" însemnând "Înaltă" - era un paraclis închinat Sfântului Gheorghe (azi din falnicul turn n-a rămas decât parterul, dintre odoare păstrându-se "Clopotul lui Grgur", donat după un secol de la înfiinţarea Mănăstirii de către tatăl lui Vuk Grgurevic) iar în pronaos e încă pictura originală a vieţii Sfântului Gheorghe; ctitorii Mănăstirii Deceani au fost ultimele vlăstare domnitoare ale familiei Nemania, al cărei arbore genealogic - începând cu adversarul ortodox al arhiepiscopului Gherga din Bar, cuprinzându-i şi pe principalii membri interferaţi cu A/Românii - este pictat tot acolo (e de observat că Gherganii au fost în zonă şi în secolul următor întemeierii aşezământului monahal, de exemplu în 1402-1409 stareţul fiind Armânul Grigore / devenit în 1409-1414 la Mănăstirea Mirăuţi din capitala Suceava - în Biserica cu hramul "Sf. Gheorghe" - predicatorul Marii Biserici Moldo-Vlahe şi în 1414-1420 mitropolitul Kievului iar în anul 1485 cadastrul otoman notându-l pe Bogdan Gjergj la Mănăstirea Deceani, etc).

Pisania constructorilor Mănăstirii Deceani

Atunci când negustorii Gherga / Gheorghiu descrişi de istoricul Niculae / Nicolae Iorga s-au mutat organizat din Moscopole / Moscopolia la Mişcolţ / Miscolz, scaunul Mitropoliei Ohridei era ocupat de Armânul Iosif / Iosoaf din Moscopole (1709-1742); în Mişcolţ, negustorii Ghiorga / Gherga au fost printre cei care au transformat

Casa de rugăciuni în Capela “Sf. Naum”, apoi au finanţat ridicarea acolo a Bisericii Armânilor iar în secolul următor, Atanasiu Gherga l-a botezat pe Sf. Şaguna, devenit în Sibiu mitropolitul care din Biserica Sârbo-Română intra-carpatică - fostă în jurisdicţia Primei Iustiniana / ce nu mai exista - a separat ortodocşii Români, ca de sine stătători (pentru aşa ceva, Aromânul Andrei Șaguna a fost ajutat politic și de prietenul Aromân Andrei Mocioni, care avea socru Sârb). Pe malurile Ohridei (Lac tectonic la 693 metri altitudine, cel mai adânc din Balcani, aflat în comunicare subterană cu mai Sudicul Lac Prespa din care se alimentează), Gherga era un nume prezent la începutul mileniului II, în N Lacului apărând Ghega - limbă vorbită în dialect până azi - iar în V Lacului, pe partea azi Albaneză, deasupra Depresiunii Sudice Korcea / Curceaua sau Coriţa în Greacă, fostă Gorca 40,37 lat. N, 20,46 long. E - consolidându-se marele oraş Armân Moscopolia, cu prezenţă documentar atestată Gherga; de altfel, în anul 2010 academicianul Kopi Kycyku din Albania a egalat denumirea Armână Curceaua - Korcea / Gorca - cu Korga: sorgintea Gherga era implicită (în anul 2008, Gillian Gloyer a scris despre existența târgului = “emporium” de la Boria / Mborja / suburbia Sud-Estică a orașului Korcea din secolul XIII - unde episcopul Nifon a ctitorit Biserica “Sf. Maria” în anul 1390 - că era într-o zonă joasă mlăștinoasă, acolo casele “palofite” ridicate pe piloni deasupra apei fiind cele arhitectonic caracteristice Armâne / Valahe, cu nivelele superioare ieșite în suprafață deasupra bazei). Este de remarcat că un document Slavon de la începutul mileniului II a scris despre cârmuitorul Ghega - supranumit “Otdelean” / “Odelyan”, însemnând “cel cu ţară aparte” - care a rezidit cetatea Tracilor / Geţilor din Sudul oraşului Giurgiu Mare / Ruse şi a populat Ruşi (acum Roşiorii de Vede / judeţul Teleorman, localitate înfrăţită cu Ruse / Giurgiu Mare de pe malul Sudic al Dunării). Ioan Neniţescu - membru corespondent al Academiei Române - a vizitat în anul 1892 Gheorgea / Korga şi a scris: “Cele mai frumoase clădiri din centrul oraşului aparţin Armânilor Moscopoleni - circa o mie de persoane - care şi alcătuiesc elita oraşului Gheorgea. Comercianţii Moscopoleni de aici fac comerţul lor mai mult cu România şi cu Egiptul. De curând, oraşul Gheorgea a cam suferit din cauza unor cutremure. Plecând din frumosul oraş Albano-Armân, Gheorgea, drumul către Moscopole apucă spre apus, lasă deoparte satul Gorcova şi începe a sui pe un munte bine împădurit. Drumul merge câtva tot suind, apoi vine în cale o mare ridicătură de unde se vede falnica Moscopole, aşezată pe 5 coline întinse, coline acoperite astăzi de ruine peste tot. Dimitrie Bolintineanu a zis că ‘Moscopolenii au dat oamenii cei mai însemnaţi ai Armânilor’. Într-adevăr, trunchiul Moscopolean a dat elita Armânilor, căci din acel grup au ieşit oamenii cei mai însemnaţi ai Macedo-Românilor. Din acest mare oraş au plecat multe familii ai căror urmaşi se găsesc în România. Moscopolenii au jucat un mare rol în viaţa Armânească, reprezentând stratul cult al poporului Macedo-Român. În afară de Moscopole, ei s-au găsit în Gheorgea / Korca, Ohrida, Monastir / Bitule, Cruşova, etc. Afacerile marilor comercianţi s-au întins la Alexandria, Cairo, Cavala, Istanbul, Leipzig, Livorno, Londra, Moscova, Viena, ş.a.m.d. Acum sunt 5 mii de Moscopoleni în Salonic, de 2 ori şi jumătate mai mulţi în Istanbul, etc. Valahii MasaReţi / MegaloVlahi care în secolul XI restaurară vechiul oraş Moscu în Moscopole - i-au dat acel nume, adică ‘oraş de păstori’ - din cauza numirii lor de Vlahi; această valoroasă populaţie, împrăştiată în cantoanele Gheorgea şi Colonia, până în vecinătăţile Duraţiului, e formată - după cum afirmă - din urmaşii unei colonii stabilite de Quintus Maximus în Muzachia / Albania, de unde au trecut munţii în timpurile invaziunilor Barbarilor”. Așadar, Tesalia (regiunea din S Macedoniei, având în E Marea Egee și în V Epirul), denumită și Aeolia - după cum a scris în mileniul I î.C. poetul Anatolian Homer în “Odiseea” - având orașe semnificative pentru Gherga ca Larissa și Trikala, a fost locul de unde au provenit restauratorii Medievali ai metropolei Moscopole din răsăritul Balcanicei Albanii: acolo la sfârșitul Evului Mediu cea mai mare Casă Comercială a fost Gherga - notată în arhive și ca Gheorgu / Gheorghiu - după cum au cercetat savanți ca academicianul Neculai Iorga, Dr. Valer Papahagi, ș.a. (structură economică dând de lucru unui mare număr de Armâni, începând cu chervanagii / cărăușii). În cartea “Aromânii” din anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a explicat: “Tesalia era Vlahia Mare (MegaloVlahia), adică Principatul Aromânesc care a jucat un rol de seamă imediat după încheierea mileniului I și a dus - veacuri lungi - o viață aproape independentă, care a continuat inclusiv după dezmembrarea Imperiului Bizantin. MegaloVlahii - acei Aromâni din Tesalia - erau oameni ‘imperiali’, adică nesupuși la nici un rege; aveau în mâinile lor toate bogățiile provinciei și purtau titluri nobiliare. Când parte din ei s-au urcat la munte, ca să-și asigure avutul și libertățile, legăturile triburilor Aromânești între ele - cele rămase în vechea patrie și cele urcate la munte - legături de rudenie și economice au continuat mereu și nu s-au întrerupt nici până în zilele noastre. Turmele de oi de la munte coborau să ierneze în aceeași provincie pe care au părăsit-o în negura vremurilor, fenomen ce a stăruit mereu și stăruie încă. Tesalia = Vlahia Mare și Pindul = Vlahia Mică au ieșit din orânduiala aceasta, formând și astăzi unități organice, amândouă întregindu-se reciproc. Republica Elenă este o țară pentru a cărei propășire politică și economică Aromânii au sângerat - cu devotament neprecupețit - pentru difuzarea în lume a limbii și literaturii căreia au consumat averi și energii prețioase, uitându-și, la un moment dat, de neamul lor Latin și de patria lor originară: Epirul, Pindul, Albania și Macedonia. Republica Elenă, ca stat politic, are la temelia ei sânge, oseminte și averi Aromânești, în proporție infinit mai multă decum au dat fiii ei adevărați; iar ca instituție economică, Tesalia - patria celor mai energici bărbați - a contat ca provincia cea mai bogată în grâne și vite, produse ale Aromânilor. Din cele mai vechi timpuri, Elada a fost străbătută, în lung și în lat, de turmele celnicilor Aromâni și colonii numeroase s-au stabilit definitive până la Capul Matapan și în toate unghiurile Peloponezului. Insulele Ionice - de asemenea - au cunoscut prosperitatea datorită așezării în cuprinsul lor a numeroase colonii de negustori și meșteșugari originari din provinciile Aromânești (ca Epir, Pind, ș.a). Când toată Elada nu era decât un fief al Venețienilor, Marea Vlahie și surorile sale mai mici își duceau viața independentă. Tesalia avea în fiecare toamnă prilejul fericit de a vedea revărsându-se - alături de populațiile băștinașe Aromânești - turme numeroase coborâte din Pind, Albania și Gramoste, pentru iernatec, în care interval hrăneau cu carne grasă și ieftină populațiile sărace de la Sud și îmbrăcau goliciunea Elenilor cu manufacturate ieșite din războaiele de la munte sau din câmpiile cu climă dulce. Nenumăratele caravane duceau pe spinarea lor transporturile de bogății ale Tesaliei, precum și cele ale munților, până în porturile Elene, ca să preîntâmpine nevoile populațiunii din Peloponez și din insulele depărtate. Încă înaintea venirii otomanilor în Europa, colonii numeroase de Aromâni s-au așezat pe teritoriul Eladei și în insule. Tesalia este regiunea cea mai veche și bogată în viață Aromânească, încă din timpul

bizantin, bulevard de întâlnire - în sezonul de iarnă - al Aromânilor din toate provinciile învecinate. Tesalia a format - dintotdeauna - o unitate organică Aromânească cu Pindul și Epirul și, în proporții mai îndepărtate, cu Macedonia și Albania". În anul 2008, preotul ortodox Armân Dumitrache "Papu" Veriga din Gheorgea / Korcea - cel mai apropiat oraș din Albania de Lacul Ohrida / frontiera cu Macedonia - născut acolo și decedat tot acolo (în anul 2016), a susţinut: "Aromânii sunt foarte credincioși. Aromânii sunt toţi ortodocși. După cât ştim, acum circa o treime din Albania e ortodoxă. Cine spune că un aromân şi un român nu se pot înţelege, acela este împotriva identităţii noastre naţionale. Noi am ştiut dintotdeauna că suntem fraţi cu românii". Biserica Ortodoxă din Atena nici în prezent n-are jurisdicție canonică în toată republica Elenă; în imaginea următoare se pot vedea așa-zisele "teritorii noi", aflate sub jurisdicția Patriarhiei din Istanbul / fostul Constantinopol (pe continent - mai mult decât pe Insulele Egeeii - trăind încă foarte mulți Armâni / Vlahi):

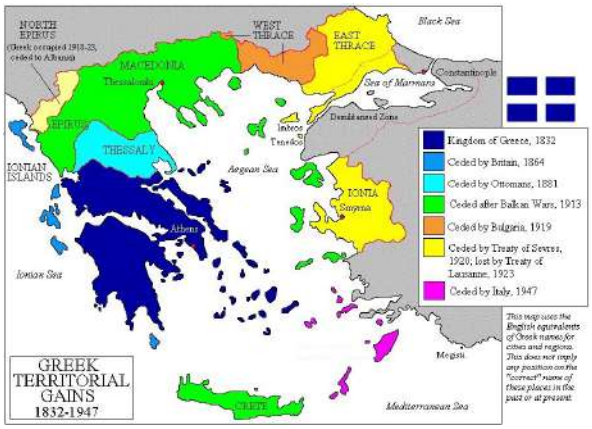

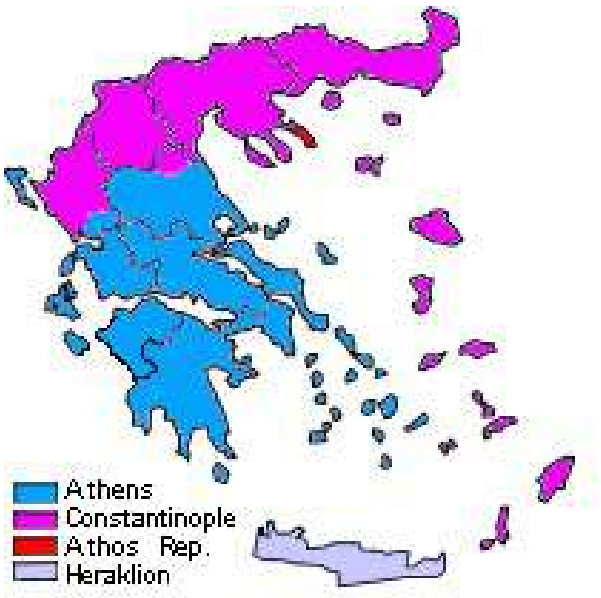

Republica Elenă și jurisdicții ortodoxe

În anul 2016, cercetătoarea Svetlana Nikolin din Banatul Sârbesc a scris despre "Aromânii din Panciova": "În Banat, aromânii sau țințarii - cum le spun sârbii - au migrat mai cu seamă în secolele XVIII-XIX și la începutul secolului XX, cu toate că, într-un număr considerabil mai mic, aceia au existat pe aceste meleaguri deja de prin secolul XVI. Au venit din pe-atunci Imperiul Otoman, din colțurile tradițional aromâne: din Moscopole / Muscopoli, Pind, de pe versanții Gramosului și Olimpului, urmând cunoscutele drumuri comerciale de pe văile râurilor Vardar și Morava, de unde au trecut Sava și Dunărea, intrând astfel în teritoriile habsburge iar de aici drumurile lor s-au ramificat în 3 direcții: una ducea înspre Zagreb și Viena; alta era îndreptată spre nord - respectiv Novi Sad, Seghedin și Pesta - iar cealaltă mergea de la Panciova și Vârșet înspre Timișoara, București și mai departe, către cele mai importante centre din zona Mării Negre: Constanța și Odesa. Renumita familie Veriga, al cărei fondator Iancu Veriga 1777-1857 a venit din natala sa VlahoKlisura la Panciova, a primit în 1811 - de la magistrul orașului - documentul oficial care-i permitea să-și începea afacerile". (VlahoKlisura 40,32 lat. N, 21,28 long. E / din regiunea Kastoria / Custura a Macedoniei istorice - azi în republica Elenă - a fost leagăn tradițional Armân / Aromân, la fel ca vecinele Gheorgea / Korca și Moscopole din actuala Albanie, cel mai mare oraș Armân de la începutul Epocii Moderne / distrus de otomani în anul 1788).

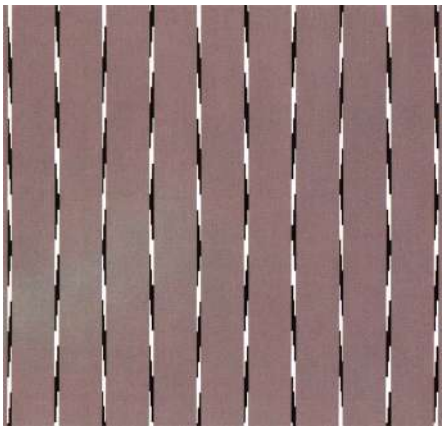

Atlantida Aromânilor

Soarele Macedoniei cu 16 raze

"Soarele Macedoniei" a fost celebra stemă Regală a Dinastiei Argead (al cărei ultim membru a fost fiul Împăratului Alexandru "cel Mare", care nu a mai apucat să domnească, fiind ucis pe când era copil): emblema cu cele 16 raze simboliza cei 12 Zei Olimpici și cele 4 elemente naturale principale (Pământul, aerul, apa și focul); e recunoscută și la Moscopole. Ar fi de precizat că sintagma "Atlantida Aromânilor" a fost lansată de către cercetătorul Adam Popescu din România, care a afirmat în anul 2009: "Moscopole, o Atlantida pentru aromânii rătăciți prin Balcani". Albania are în Vestul Lacului Ohrida plaiurile Moscopolei, la întâlnirea Makedonilor din Est cu Epiroții din Sud; la Lacul Scutari din Nordul Albaniei până în secolul VII a fost capitala provinciei Prevalis, aparținând Diocezei Dacia (ce avea la N Dunărea / Banatul): până în N Albaniei se întindeau Dacii Balcanici, ai căror succesori de la sfârșitul secolului VII au sprijinit ivirea și existența Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, ce a dăinuit până la începutul secolului XI (când a fost dezmembrat de Imperiul Bizantin). Acum în N Albanez e populația Ghegă iar în S Albanez e populația Toscă. Ohrida și plaiurile Moscopolei au aparținut Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân iar imediat după căderea aceluia, Moscopolia s-a organizat ca importantă așezare Aromână, prosperând - ca așezare de sine stătătoare - până în secolul XVIII, când a fost distrusă de Imperiul Otoman: Moscopole era un loc unde Medievala Casă Comercială Gherga - notată în arhive și Gheorghiu - a fost cea mai mare structură de negoț. Ar fi de observat că în Greacă - limbă vehiculată în zonă, pe lângă Armâna autohtonilor - "vosco" βοσκό = păstor, "Vosko-polis" utilizat pentru Moscopole însemnând așa "orașul păstorilor"; în Evul Mediu, metropola s-a dezvoltat la întâlnirea a 2 ramuri de Armâni, anume de Fârșeroți și de Gramosteni dar în Epoca Modernă a decăzut, datorită plecării celor mai mulți dintre oamenii săi. În anul 1858 (la 7 decenii după distrugerea orașului Moscopole și la un deceniu după Revoluția pașoptistă), Aromânul - după tatăl din Ohrida - Dimitrie Bolintineanu, fost revoluționar pașoptist, călător prin Balcani, a scris: "Moscopolis cade în cantonul Ohrida; se zice că Voscopoli s-a ridicat pe ruinele vechiului Moshes, 4 leghe spre SV de Gheorghea, de către niște păstori Români. Cu timpul a devenit metropolia comerțului din Epir. În secolul din urmă, Moscopoli sau Voscopolea avea 40 mii locuitori Români. Școalele din Moscopoli erau renumite, aici se tipăriră cele dintâi cărți despre Români. Niște cete mahometane despoiară caravanele ce plecau și veneau la acest mare oraș. Beii de la Musașeu, ca să protejeze orașul, aduseră acolo garnizoană, și de atunci tot se ruină. Câteva mii de oameni - din care cei mai mulți sunt Români - este tot ce a rămas din vechea sa strălucire". (Spre clarificare: Gheorghea era Corița, anume orașul Armânesc Korca, de lângă Lacul Ohrida și granița cu Makedonia, la poalele Muntelui găzduind Moscopole). Academicianul Aromân Theodor Căpidan în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1929 a scris: "socotesc că centrele Românești din apropierea Moscopolei și chiar Moscopole, la început, trebuie să fi avut o populațiune amestecată cu Români din Muntele Gramos ce intră atât de adânc în Albania, încât cuprinde Ținutul Coriței. Muntele Morava, la poalele căruia se află orașul Corița, este o ramificație a Muntelui Gramos. Păstorii Grămusteni, ducând aceeași viață nomadă ca și Fârșeroții, trecerea lor din Gramos în Albania se făcea - după cum se face și azi - fără multă greutate". Lacul Ohrida - înconjurat cu locașe de Cult - și metropola Moscopole (în Armână Muscopuli) din apropiere se aflau în miezul Balcanic la intersecția rutelor de transhumanță ale A/Românilor: dominanți în acel areal de intersecție între Macedonia și Albania au fost Armânii Fârșeroți. Cercetătorii au arătat la "Mioriţa" că din punctul de vedere metric al versului - cât şi ca temă - celebra creaţie artistică populară a Românilor este comună în Balcani doar Armânilor: nucleul de bază al motivului mioritic s-a constituit în perioada stră-Română, înaintea despărţirii dialectale. Pe lângă testamentul ciobănesc - urmare a caracterului preponderent transhumant și nomad din Balcani - multe alte subiecte sunt comune Aromânilor şi Românilor, între care motivul jertfei zidirii ori al Meşterului Manole (străvechi obicei Canaanit al sacrificiului de construcţie), ce a fost la Aromâni şi a apărut la Români în perioada durării marilor construcţii Medievale, ca de pildă cetatea Poenari ori Mănăstirea Argeș: de exemplu, despre Poenari mitropolitul UngroVlahiei Neofit Cretanul a consemnat în "Condica de casă" la 11 VII 1747 "zic oamenii că aciastă cetate s-a făcut cu Târgoveștenii și zic că la zidirea cetății a fost un Manole

vătaf și surpându-se zidul și-ar fi zidit muerea lui în zid, ca să stea zidul" ori a rămas de poveste acea Tradiţie respectată de către constructorul Mănăstirii din Curtea de Argeş 45,08 lat. N, 24,40 long. E / judeţul Argeş pe locul primei Mitropolii a Ţării Muntene / Românești, unde e singura icoană din România înfăţişând-o pe Fecioara Maria gravidă (prima formaţiune statală serioasă a Românilor de la Dunăre a fost Imperiul / Ţaratul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân din secolele VII-XI şi apoi a apărut Ţara Românească, în secolele XI-XIII, în paralel cu Ţaratul / Imperiul Româno-Bulgar întemeiat în secolul XII, existând în Sudul Lacului Ohrida, din apus de la povârnișurile Pindului până în răsărit la poalele Muntelui Olimp - ca vecin Imperiului Bizantin - statul semi-autonom Vlahia "Mare" / Tesalia, locul de proveniență al cârmuitorilor Armâni ai săi).

Colibe Aromâne (zise "Călive" de Fârșeroți)

Academicianul Normand / Francez Francois Pouqueville a scris: "Vlahii MasaReți / DasaReți, care au restaurat Moscopolea, i-au dat numele de 'Vosco-pole' = 'oraș de păstori', din pricina numelui lor de Vlah; această valoroasă populație, ale cărei triburi sunt împrăștiate în cantoanele Corița, Colonia și până aproape de Durazzo, sunt - după spusa lor - urmașii unei colonii așezate de Quintus Maximus în Muzachia, de unde ar fi trecut munții în timpul năvălirilor Barbare". Despre Durazzo / Durațo - în Albaneză Durres, zis de Vlahi / Armâni și Draci, Vlahii / Armânii Fârșeroți spunându-i Durăs - e de observat că rezonează în denumirea sa cu Duras / Zuraz = Dinastia Zorzi: celebrul port de la Adriatica / "Golful Veneției" (în Laguna căreia clanul Zorzi a existat de pe când portul se numea Epidamnos / "Epi-Damnos") a fost denumit astfel din timpul când clanul Duras / Dulo - al celor dovediți și genetic că erau Gherga - l-au stăpânit; poetul Antic Lucan 6:402 a scris că Regele Ilir Dyrrhachius - șeful portului Durres / Durăs - l-a avut ca fiu pe Ionos (legendar cârmuitor al Tesaliei), rămânând de remarcat că la S de portul Durres / Durazzo e Marea Ioniană / Ionică iar la N de portul Durres, străvechiul drum spre Dunăre era via Niș / mare cetate Dacă, la Fluviu existând ramificațiile în amonte pentru trecerea la Drubeta ori în avale la Durostor, reședința clanului Duras / a cârmuitorilor Daco-Geților pentru mult timp. În legături cu străvechiul nume Dura / Dulo, s-ar remarca fixarea pentru același înțeles de lider ca "zolo" la Mongoli ori "jula" la Maghiari (conectare Altaică observată inclusiv de către istoricul Maghiar Juhász Péter). Este interesant că în vocabularul Grec s-au fixat termeni ca δούλη "douli" pentru moașă / slujnică, Δούλος "doulos" pentru sclav, Δουλειά "doulei" pentru robie / muncă iar venerarea oamenilor deosebiți / sfinților la creștini e "dulia" iar la musulmani e "wali" (supunerea / servitutea, teologic creștin cunoscută ca "dulie", e cinstirea celor cu har iar în islam ولي "wali" are semnificația de autoritate asupra cuiva, ca oblăduitor, gardian, tutore, judecător ori guvernator): dinaștii timpurii Medievali Dulo - înrădăcinați în Anticii Duras - au administrat vreme lungă și în număr mare forța de muncă din Vechea Lume, foștii sclavini = Slavii ajungând să se emancipeze în organizarea feudală a Evului Mediu atunci când condițiile le-au permis; corespunzător "Dicționarului explicativ al limbii române" din anul 2009, sclavagismul a fost "sistemul social bazat pe munca forțată a unor grupuri de oameni - numiți sclavi - proveniți din prizonierii de război și din etnii ori religii diferite" (iar așa cum puternicii dinaști Dulo centrați în Vestul Pontic au dominat mult timp negoțul cu sclavi în partea lor de lume, tot așa de pildă în Vestul Africii îndeosebi Tuaregii au ajutat albii să ia sclavi negri pentru America până în Epoca Modernă).

Frumoasa din Durres (mozaic din secolul IV î.C.) și gladiatori în Durres

Trebuie știut că de-a lungul vremurilor statisticile relevă că în total sclavii albi au fost mult mai numeroși - cu mult mai multe milioane - decât sclavii negri (inclusiv în Evul Mediu, în paralel pe când sclavii negri erau trecuți peste Oceanul Atlantic din Africa în America, mult mai mulți Europeni creștini au fost forțați la sclavie de către

negrii piraţi Mauri şi de către musulmani / Arabi sau otomani): aşa ceva reflecta mai mult raporturile populaţionale, social-politice şi economice decât cele rasiale sau etnice; de exemplu, Crimeea ca urmare a războaielor dintre Imperiile Otoman şi Ţarist a fost preluată de la Tătari de către Ruşi pentru a curma raidurile după sclavi ale acelora, ce erau frecvente în Nordul Pontic (demantelarea puterii Tătare din Crimeea a fost denumită de Ruşi ca "eliberare"). În Nordul Dunării, Românii au traversat cele mai grele vremuri în secolele XVI-XVIII, când - pe lângă năvălirile Tătarilor după robi - au fost în Transilvania "şerbia" legalizată de Dietă după răscoala lui Gheorghe Doja, în Valahia "rumânia" legalizată de Domnitorul Mihai "Viteazu" iar în Moldova "vecinia" (însemnând aceeaşi servitute şi stare de dependenţă a ţăranului faţă de moşie şi Boier), cu adoptarea de către autorităţile acelor vremuri ca fireşti.

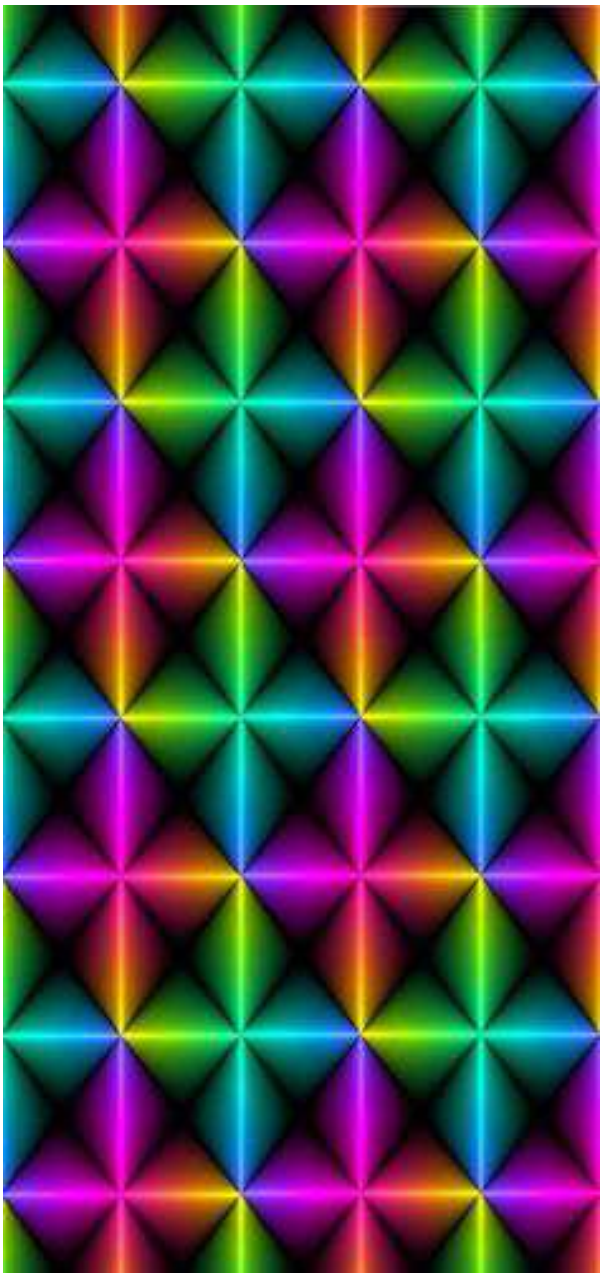

Dr. Sorin Paliga - de la Universitatea din Bucureşti / capitala României - a scris în anul 2009: "în iarna anilor 613-614, când urgia avară s-a abătut asupra Balcanilor, aveau să piară ultimele baricade ale romanităţii balcanice - precum Naissus / Niş şi Serdica / Sofia - iar cronicile au atestat valuri de refugiaţi, fugiţi din munţii Balcani tocmai până pe ţărmurile Mării Egee; acela pare momentul final şi pentru cetăţi din Dobrogea, precum Histria - cu istoria ei de 12 secole - Halmyris / Murighiol sau Capidava". Despre fosta fortificaţie Getă Capidava - loc de pe malul Dobrogean / Balcanic al Bălţii Ialomiţei, documentat de geneticieni ca având oile de la începutul Medieval înrudite cu cele străvechi din răsăritul Baltic / în special din Estonia şi Finlanda - istoricii au afirmat că la sfârşitul Antic avea sculpturi semnificative ale eroului Cavaler, cu sorgintea în Anatolia / Turcia azi. Arheologul Român Mihai Duca de la Institutul Naţional al Patrimoniului a scris în anul 2015 despre basorelieful eroului descoperit la Capidava în acel an: "Dimensiunile basoreliefului întregit - realizat dintr-un calcar gălbui - sunt 48 / 55 cm. Această reprezentare a Cavalerului nu este singura de la Capidava. Până acum au mai fost descoperite 2 stele funerare, ambele datate în secolul II. Din punct de vedere iconografic acestea conţin aceleaşi elemente (cal, călăreţ, altar, copac, şarpe). Singura diferenţă este dată de caracterul votiv al descoperirii de faţă. Despre provenienţa cultului nu se cunosc foarte multe detalii, însă cercetătorii care au studiat în detaliu problematica opinează că totul se explică prin preluarea şi moştenirea unor elemente religioase şi iconografice din lumea greacă, mai precis din arta funerară. Primele atestări ale acestei manifestări iconografice datează din secolele VI-V î.C. când există 2 modele iconografice: eroul mergând în faţa calului sau eroul călare pe cal. Împreună aceste reprezentări formează imaginea ideală a defunctului eroizat, o cristalizare a reprezentărilor având loc în perioada următoare, în secolul IV î.C., când apar şi elemente noi cum ar fi şarpele, element care ulterior va fi foarte des întâlnit în reprezentările de acest tip. O moştenire a Eroului Cavaler se regăseşte în cultul lui Apollo, divinitatea cea mai des asociată cu cultul Cavalerului însă nu şi singura, acesta mai fiind asociat şi cu alte divinităţi. Această asociere se reflectă şi în descoperirile din sanctuarele din Moesia Inferior şi Thracia, unde Eroul Cavaler nu este venerat într-un templu dedicat exclusiv lui, ci împreună cu alte divinităţi. Cultul lui Apollo ajunge în zona Traciei şi a Mării Negre pe 'calea' coloniilor greceşti manifestându-se ca zeitatea protectoare şi totodată devenind una dintre cele mai importante divinităţi din această zonă. Există reprezentări asemănătoare şi în Dacia, basoreliefuri şi elemente ce fac cunoscută existenţa acestui cult, dar nu în aceeaşi măsură ca în zona Moesiei. Toate teoriile legate de originea cultului tind să se îndrepte către acelaşi punct şi anume cultura greacă, care deţine o pondere specială în dezvoltarea religioasă din Tracia şi a sistemului său religios, elementul roman fiind considerat mai puţin influent în comparaţie cu tradiţia grecească deja împământenită. Basorelieful de la Capidava se încadrează pe baza criteriilor artistice şi ale elementelor reprezentate în perioada cronologică cuprinsă între secolele II şi III". Arheoloaga Aromână Zizi Covacef a scris în revista "Pontica" din anul 1992: "Pe un mic fragment ceramic, de foarte bună calitate, descoperit întâmplător la Capidava, s-a putut identifica - într-o reprezentare schematică - un personaj călare pe cal, purtând în mână însemnul creştin al crucii. Fragmentul ceramic, lucrat din pastă de culoare roşie-cărămizie, are forma unui triunghi isoscel, având cele două laturi egale de 4,7 cm, baza triunghiului de 6 cm şi înălţimea de 4 cm. Acesta a făcut parte probabil dintr-un platou, una din laturile egale ale fragmentului triunghiular păstrând urmele marginii finisate ale platoului din care s-a spart. Imaginea incizată reprezintă un personaj masculin

înarmat de luptă, călare pe cal, în deplasare spre stânga. Desenul, deşi naiv, a fost executat de o persoană care avea exprienţa inciziei pe ceramică, deoarece a fost bine - încadrat în spaţiul oferit de micul fragment, respectându-se proporţiile, iar detaliile au fost corect redate. Personajul, care priveşte înainte în sensul de deplasare, pare a fi un militar. Acesta ţine în mână dreaptă frâul calului şi un scut oval. Personajul, care apare ca un militar in poziţie de atac, este îmbrăcat în blănuri, ţinută adaptată condiţiilor climatice din Dobrogea. Ansamblul imaginii sugerează că este un reprezentat al religiei creştine, deoarece are o cruce în mâna stângă, acolo unde o ţin toţi slujitorii bisericii, ocupaţi să lupte cu mâna dreaptă, ca în cazul nostru. Sunt numeroase dovezile arheologice care atestă prezenţa creştinismului în Scythia Minor încă din secolele III-IV (începutul a fost cu evanghelizarea Dobrogei de către Sfântul Apostol Andrei). Decapitarea Sfântului Gheorghe în Cappadochia a avut un mare răsunet în tot Imperiul. Un militar roman, martirizat primăvara din cauza apartenenţei sale la creştinism, i-a conferit acestuia, în conştiinţa locuitorilor Dobrogei, virtuţile de apărător înarmat al fertilităţii pământului şi al fecundităţii vitelor. Salvator al popoarelor creştine de prezenţa pustiitoare a dragonului, Sf. Gheorghe a devenit cel mai popular dintre sfinţi. Imaginea iconografică care i s-a atribuit Sfântului Gheorghe în Dobrogea a fost aceea a Cavalerului Trac. De regulă, în majoritatea reprezentărilor Cavalerului Trac din Dobrogea sau din Bulgaria, direcţia de deplasare este spre dreapta, dar există şi reprezentări care îl arată deplasându-se spre stânga imaginii. Revenind la fragmentul ceramic incizat descris mai sus, considerăm că avem toate elementele legendei Sfântului Gheorghe, pentru. a-l putea identifica în această imagine antropomorfă. Desenatorul iconiţei - căci nimic nu ne împiedică să afirmăm că este o iconiţă - a făcut-o poate la cererea unui învăţăcel, dar având în vedere dimensiunile fragmentului, mai mult ca sigur că aceasta a fost realizată pentru uz personal. Ceea ce a aflat despre Sf. Gheorghe îi era suficient pentru a-l reprezenta şi a se pune sub protecţia sa. Deosebit de important ni se pare însă a consemna că ne aflăm în faţa unei prime imagini a Sfântului Gheorghe, realizată în Dobrogea antică".

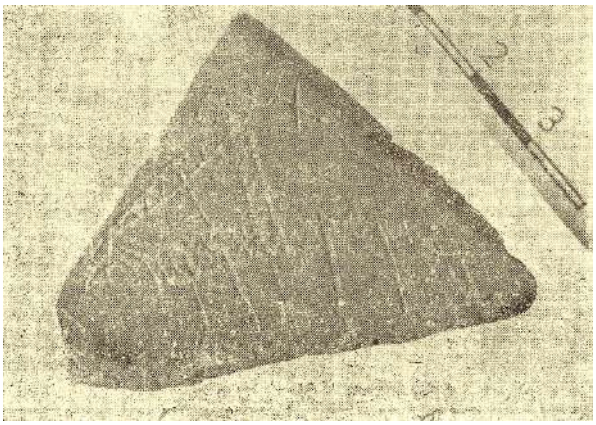

Reprezentările sculpturale la Capidava ale Cavalerului: Danubian / secolul III şi Gheorghe / secolul IV

În anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a consemnat în cartea "Aromânii - comerţ, industrie, arte, expansiune, civilizaţie" despre Durațiu / Durresi = Durațo / Draci că până în secolul XIX, "toți creștinii din acest port erau Aromâni și aceștia, toți Moscopoleni, formau jumătatea populației, restul fiind Albanezi musulmani"; până în secolul precedent - anume până în secolul XVIII, când orașul Moscopole a fost distrus de otomani - în "Atlantida Aromânilor" puternicul clan Armân / Vlah Gherga a avut cea mai mare Casă Comercială, zisă Armânește și Gheorghiu, care prin portul Durăs = Durres / Durazzo ținea legăturile Maritime (pe Adriatica) în special cu Veneția iar pe uscat, corespunzător inclusiv Arhivelor Veneției, aceiași întreprizi negustori Gherga / Gheorghiu țineau legăturile deopotrivă cu Balcanicii, cu Românii din N Dunării, cu Panonicii, ș.a.m.d.

Marea Ioniană

În "Istoria Bisericii Ortodoxe Române", Dr. Mircea Păcurariu a scris că la Mănăstirea Argeşului "bogata şi variata decoraţie sculptată este de origine armeano-georgiană, persană, arabă şi otomană. Se presupune că meşterul decorator - după unii Manoli din Niaesia, legendarul Manole - şi cioplitorii în piatră au fost străini; arhitectul însă (poate acelaşi ca la Dealu) se crede că a fost român". De altfel şi învăţatul Sârb Petar Shok a arătat rolul ce l-au avut ghildele / breslele de zidari Aromâni în răspândirea în toată Europa Sud-Estică a baladei Meşterului Manole (numit Sârbeşte Gojkovici). În

anul 2019, cercetătorul Român Pompiliu Sfera din Serbia a scris despre Mănăstirea Ioan "Botezătorul" / "Prodrom" din Moscopole: "Un grup de monahi veniți în secolul XIV de la Mănăstirea Boboștița au construit acest lăcaș în stil bizantin. În perioada cea mai înfloritoare a Moscopolei, Mănăstirea a devenit unul dintre cele mai puternice centre spirituale și economice ale Arhiepiscopiei de la Ohrid. Biserica în formă cruciformă a fost construită pe temelia unei clădiri mai vechi". Așezarea Boboshticë 40,33 lat. N, 20,45 long. E de pe Valea Korcana din județul Albanez Korce (unde se află Moscopole) ar fi fost - corespunzător Tradiției consemnată în anul 2001 de cercetătorul Britanic James Pettifer - întemeiată de către cruciați din Polonia în secolul XIII; academicianul Ivan Snegarov 1883-1971 (născut în Ohrida) a studiat denumirea Korcha - în uz Albanez - că avea corespondentul Turcesc mai vechi Gyorcha.

Biserica Mănăstirii Ioan "Botezătorul" din Moscopole

Una dintre cele mai vechi Biserici din Moscopole - localitate întemeiată de cei din generația contemporană căderii Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, în secolul XI, conform și autorului Anastase Hâciu a cărții "Aromânii" - a fost și cea din secolul XV cu hramul "Sfânta Parascheva" / Vlahă care anterior cu 4 secole, anume în secolul XI, a fost găsită de creștinul Gheorghe în Rumelia (în Evul Mediu - în cadrul vestitei transhumanțe ancestrale - Armânii păstoreau vara în Moscopole / Albania și iarna pe coasta Mării Egee la Săruna = Salonic și împrejurimi sau pe coasta Mării Adriatice / Mării Ionice la Ragusa = Dubrovnik și împrejurimi, protejați de violentul vânt "Bora" / Nordic rece); în anul 2015, preotul Armân ortodox Toma Samara din Moscopole a afirmat că înainte de anul 1200 Armânii vărau la Moscopole și iernau la Mare (căci pe țărm era mai cald) iar Biserica "Sf. Vineri" - adică Biserica "Sf. Parascheva" - ar fi existat în Moscopole din anul 1360 / deci din secolul XIV. Documentul "Graeci ritus non uniti" de la Biblioteca de Stat din Budapesta / capitala Ungariei a reținut că după căderea bizantină - din anul 1453 - "elemente Românice din Constantinopol s-au mutat spre Vest, în Macedonia, la conaționalii lor, în număr foarte mare, construind multe așezări".

Biserica "Sf. Nicolae" din Moscopole

Academicianul Aromân Theodor Căpidan - născut în Perlepe / Macedonia a scris: "în 1933, când împreună cu soția am fost oaspeți în Castoria la Theofrast Gheorghiade-Ghida, am văzut portretul în ulei al străbunului său Eftimiu Ghida, ctitorul Bisericii Sf. Nicolae din Moscopole" (finanțatorul picturilor - Hagi Gheorghi - e reprezentat pe peretele din Sudul intrării, după cum a studiat Dr. Ralitsa Rousseva de la Academia Bulgară); picturile Bisericii "Sf. Nicolae" din Moscopole au fost realizate în cea mai mare parte de David și fiii din Selenița 40,23 lat. N, 20,42 long. E / același județ Korcea din Estul Albaniei (artistul în anul 1715 a pictat icoanele principalei Mănăstiri de pe Muntele Athos - anume "Marea Lavră" - fiind cotat drept cel mai grozav iconar / iconograf la acea vreme).

Finanțatorul "Haxhi Jorgi"
prezentând macheta Sfântului Nicolae

Teofrast Gherga / Theophrastos Georgiadis 1885-1973 s-a născut în Moscopole și a fost directorul Școlii Grecești de acolo până în anul 1916; el a descris 22 de capele și Biserici ce mai existau până în timpul primul război mondial (când a fost silit să-și părăsească localitatea natală) iar o parte din acele clădiri au fost distruse. Construită în anul 1721, cu hramul popularului episcop Antic Nicolae născut în cetatea Gergetho - respectiv Patara / din Anatolia - Biserica "Sf. Nicolae" din Moscopole a fost ridicată, asemeni celorlalte Biserici din zonă, din piatră, cu turn clopotniță foarte înalt, cu mai multe etaje. Biserica are un pridvor deschis, sprijinit pe coloane, pe întreaga laterală Sudică. Întreg pridvorul este zugrăvit în frescă, Sfinții fiind reprezentați în mărime naturală. Este cea mai bine păstrată Biserică din zonă și e singura din Moscopole în care slujbele se mai țin și în prezent în Aromână.

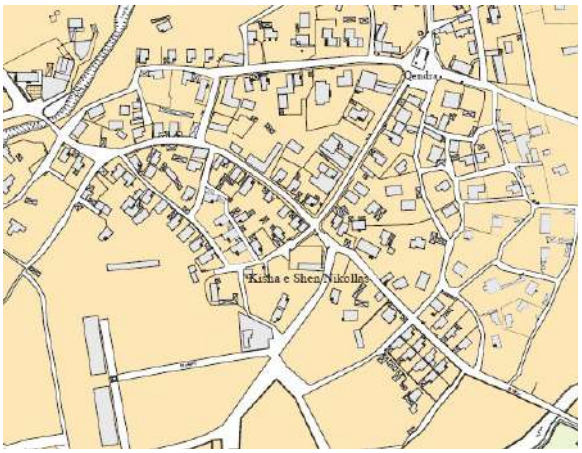

Amplasarea Bisericii "Sf. Nicolae" în centrul Moscopole

În anul 2014, cercetătorul Albanez Andrea Llukani a scris în cartea "Arta creștină din Albania" că "finanțatorul Bisericii Sf. Nicolae a fost Haxhi Jorgi, bogat negustor din Moscopole"; anul 1721 s-a dovedit decisiv în destinele fraților Gherga - Mihail, Ioan și Alex - pe atunci cei mai bogați negustori ai metropolei Moscopolite: fratele mai mare Mihail Gherga (care a fost la locurile sfinte / de unde titulatura sa de "Hagi") a rămas în Moscopole, fiind principalul contributor la ridicarea din acel an a Bisericii plănuită de cumnatul Eftimiu Ghida iar mezinul - Alex Gherga - a investit în Mișcolț, de atunci el dezvoltându-se comercial mai ales acolo, împreună cu rudele care l-au urmat, legăturile cu metropola natală păstrându-le până la sfârșitul vieții. Despărțirea puternicilor Gherga - o parte în Moscopole și o parte în Mișcolț - a fost pe fondul schimbărilor majore de raporturi între Imperiile Otoman și Habsburg (frontiera dintre ele era la Sud de regiunea Timoc, în acea vreme guvernată din Timișoara de către administrația habsburgă / creștină: pe atunci - de pildă în anul 1721, când Alex Gherga și anturajul s-a mutat din Moscopole în Mișcolț - otomanii / musulmanii se retrăgeau din Europa creștinilor (drumul din Moscopole / de lângă Lacul Ohrida până la Timocenii apropiați de Niș / Valea Moravei Mari - în zona gospodărită de Bănățeni - era foarte scurt); noi oportunități de afaceri s-au ivit în Panonia, din Banat - via Pesta și Buda - la Viena = capitala Imperiului Habsburg, etc. (o seamă de Armâni s-au orientat rapid, printre fruntași aflându-se și Alex Gherga - împreună cu cei apropiați, între care au fost soția Pati Gherga și fiul Dimitrie Gherga cu soția Lina / Ileana Gherga - stabiliți din anul 1721 la Mișcolț).

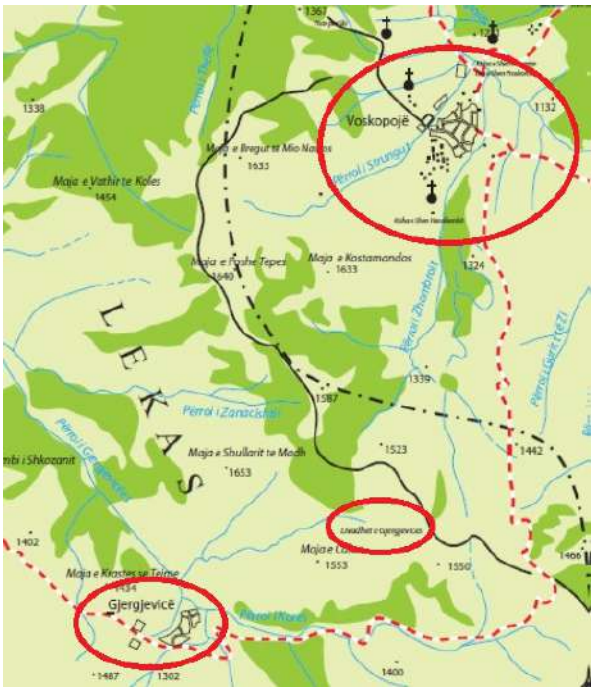

Proprietățile Gherga
erau pe înălțimile din Sudul Moscopole

Muntele din S Moscopole a avut spre oraș livada Gjergjevice - acolo au rămas ruinele culei Gherga - pe drumul principal chiar dezvoltându-se cătunul Gjergjevicë / Gjergjevica 40,35 lat. N, 20,33 long. E (județul Korçë / Albania):

Gjergjevicë pe drumul spre Voskopojë / Moscopole

Așa cum a documentat arhitectul autohton Kliti Kallamata - mort în anul 2020 la Korcea, având coronavirus - s-ar observa în complexul Bisericii "Sf. Nicolae" ruinele Bisericii "Sf. Eftimie" (localnicul inițiator Ghida a fost botezat Eftimiu când era mic dar nu avea ce locaș să frecventeze când a ajuns mare); însurat cu sora puternicilor negustori frați Gherga (de unde numele rămas cumulat Gheorghiade-Ghida), el și de aceea a ales intenționat acel loc central în Moscopole pentru ctitorire. Există 3 Sfinți Eftimie (2 Anatolieni și 1 Armân): "cel Mare", "cel Nou" și "de Târnava". Născut în secolul IV, Anatolianul Eftimie "cel Mare" - din Melitene / Malatya,

pe atunci capitala provinciei bizantine "Armenia Inferior" - a mers ca tânăr în Palestina la Ierusalim, unde a rămas până la sfârșitul vieții, în secolul V (a murit la 20 I 473), căci a înființat în jur multe Mănăstiri, la care a avut foarte multe de lucrat. În secolul IX, Anatolianul Eftimie "cel Nou" - din Ankara / Galatia, adică din fosta Frygia - după un stagiu petrecut cu bătrânii asceți pe Muntele Sacru Olimp din Bitinia s-a dus călugăr în Balcani pe Muntele Sacru Athos, de unde a procurat fonduri pentru a face 2 Mănăstiri lângă Salonic (una în care a activat el iar una în care a activat mama sa): a decedat în 15 X 898 iar rămășițele i-au fost duse în cetatea Salonicului (a celui mai mare oraș Makedon pe atunci). Ultimul patriarh Medieval al Bulgariei a fost în secolul XIV Aromânul Eftimie 1325-1402, canonizat de Biserica Ortodoxă; printre altele, acela a fost în corespondență cu Sf. Nicodim de la Tismana - anume cu Aromânul Nicolae Gherga originar din relativ apropiata Coșava / Kosovo - și a scris hagiografia Sfintei Parascheva / de ale cărei moaște a avut grijă în Marea Târnavă = Qirqin până la atacul otoman (acum acelea sunt la Iași). Hramul "Sf. Eftimie" din Moscopole putea fi al oricăruia dintre acei 3 Sfinți (cel mai apropiat - deopotrivă în timp și etnic - fiind Aromânul Eftimie): așa cum a susținut în secolul XX și Teofrast Gherga = Gheorghiades-Ghida, în complexul Bisericii Ortodoxe "Sf. Nicolae" din oraș a fost o Capelă Ortodoxă dedicată "Sf. Eftimie", zugrăvită la mijlocul secolului XVIII de pictorul Armân Teodor din Moscopole (din păcate, nu s-a păstrat).

Biserica "Sf. Atanasie" din cimitirul Moscopole

În 1721 (anul când probabil a murit Simu Gherga / Gheorghiu, tatăl marilor negustori Mihail, Ioan și Alex Gherga) în Moscopole a fost zidită și o Biserică rămasă până azi - e de cimitir - cu hramul "Sf. Atanasie". Există 2 Sfinți Atanasie: Alexandrinul / Africanul și Athonitul / Anatolianul. Atanasie din Alexandria / Egipt 295-373 l-a dușmănit pe Sfântul Gheorghe: acela a fost îndepărtat atât geografic - fiind de pe alt continent decât EurAsia - cât și uman (Alexandrinul African s-a manifestat pe bază de ură iar nu pe bază de iubire). Atanasie din Trapezunt / Anatolia 920-1003 (născut în fosta colonie Cariană populată de Lazi / Georgieni ca Avram, într-o familie bogată dar rămas orfan de mic) s-a mutat pe Muntele Athos, unde - cu sprijinul Împăratului bizantin Nicefor Focas 963-969 din Dinastia Macedonă - a înființat "Marea Lavră": principala Mănăstire de pe Sacrul Munte din Macedonia; e prăznuit la 5 VII. Desigur că hramul Bisericii "Sf. Atanasie" din cimitirul Moscopole nu este al Africanului, ci este al Asiaticului / Anatolianului, respectiv al Athonitului; ar fi de remarcat și că în Nordul Balcanic, în Dobrogeana localitate Lazu - colonizată de Lazi / Georgieni = Gheorghi / Ghiurgăi - a fost datată cea mai vechea cruce creștină inscripționată "Gheorghio" (datând din secolul VI) din spațiul Românesc: s-ar reține posibilitatea ca Athonitul Avram / Atanasie - fondatorul "Marii Lavre", Mănăstire de pe Muntele Athos înfrumusețată de către Domnitorii Basarabi ai Țării Românești Alexandru și Vladislav în 1364-1374, pe teritoriul căreia se află Schitul Românesc "Prodromul" - să fi fost Ghergan (de sorginte Carian, Georgian sau mai degrabă Cariano-Georgian).

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din Moscopole

În Moscopole, inclusiv Biserica dedicată Fecioarei Maria - cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" - a fost co-finanțată de familia Gherga (așa cum a rămas scris); Biserica a fost zidită în 1694-1699 iar zugrăvirea ei în frescă a fost în anul 1712. Ortodoxia Aromână s-a agregat în triunghiul dintre Lacul Ohrida / Ochri, Meteore și Muntele Atonului / Athos (călugării atoniți, prin contemplarea propriului buric, aplicau aceeași tehnică de concentrare ca a budiștilor: ei au început să se strângă în număr mare pe Muntele Sacru Athos, populat de Vlahi, în perioada iconoclastă - a interzicerii icoanelor de către bizantini - începând cu secolul VIII iar după ridicarea prigoanei, din secolul IX, au început să dureze acolo Mănăstiri); Meteorele au fost stâncile sacre din mijlocul teritoriilor Vlahilor / Armânilor (denumirea fiind sugestivă, ca a pietrelor din Cer, văzute în văzduh). Aromânul Marcu Beza / născut în VlahoClisura din prefectura Kastoria -

membru corespondent al Academiei Române - a publicat în cartea “Urme Românești în răsăritul ortodox” că în Balcani, Valahii = A/Românii aveau Meteorele în mijlocul lor (în Evul Mediu - încă dinaintea schismei - Vlahii așa cum populau Muntele Sacru Athos ori așa cum trăiau pe malurile Ohridei, înconjurau inclusiv Stâncile Meteore):

URME ROMÂNEȘTI LA METEORE

Am citit întâiu despre Meteore în cartea lui Robert Curzon, care la 1834, uitându-se de pe vârful uneia din stânci, a scris:

« Toată această regiune e locuită de o rasă ce are altă obârșie decât aceea adevărat albaneză; ei grăiesc limba valahă și zice-se a fi extrem de sălbatici... [2] ».

Firește, în rândurile din urmă călătorul englez repetă calomnia invidiei grecești. Încă la 1220 un arhiereu de seamă, George Vardanis, se plânge că în orașul Grebena nu se aude grecească, numind pe locuitorii ei valahi *varvarofoni*, adică vorbitori ai unei limbi barbare [3]. Dar nu numai în zona Meteorelor se află Românii. Purces dinspre Vardar, i-am găsit în tot locul; fie cu turmele suitoare către munți, fie la popasul de întregi caravane. Păstori și chirigii deopotrivă m'au întâmpinat cu același graiu de jelanie: « Ce gânduri au cu noi? Ce vor face? Că ne-au luat acum și pământurile, de n'avem sălașuri, nici pășuni pentru vite ». Bieți oameni părăsiți, ajunși de pripas în țara lor, unde fuseseră odată stăpâni și unde alcătuiseră întâia așezare politică românească sub numele de Marea Valahie! Când schivnicul Athanasie lăsase Muntele Athos din cauza piraților și ajunsese la Veria, de hotarul acestei Vlahii i se vorbise drept loc mai potrivit unei sfinte ctitorii; și, după ce ridicase el mănăstirea Schimbării la Față înainte de 1383, anul morții sale, de pe tronul acelei Vlahii îi soși și un urmaș în persoana regelui Ioan Duca Paleologul, cu numele monahicesc de Ioasaf, fiu al lui Simeon Uroș, care pomenia într'un hrisov la 1358 de strămoșii săi domnitori în Vlahia și într'altul cu opt ani mai târziu, că luase prin moștenire Vlahia; pe când Alexie Anghel, rămas în locul lui Ioasaf, se intitula Cesar al Vlahiei, iscălind cu cerneală verde [1].

[1] « τῶν ἁπάντ(ων) καὶ γενεῶ(ν) τῆς βασιλεί(ας) μ(ου) τῶν κατὰ καιρ(ὸν) ἀφέντικατέρ(ων) | τῆς Βλαχί(ας) », « Ὑπάντ(ων) καὶ ἡ βασιλεία μ(ου) | κατιλαβεῖν π(ρ)ὸ(ς) τιμ | κληρονομίαν μου τὴν Βλαχίαν », « ἀλλέξιο δεγεάλος ϝ κάισαρ ». Vezi Nicos A. Vei în « Βυζάντις », Tomul II, 1910, pp. 10, 24, 81.

[2] *Visite to Monasteries in the Levant*, p. 299. Ed. 1916.
[3] *Istoria Statului Niceii și Despotatului Epirului* de Antonie Maiarachi, Atena 1858, p. 203.

Captură / extras din cartea Aromânului Marcu Beza

În Evul Mediu, Lacul Ohrida era un fel de Mare Vlahă - după cum numeau Slavii pe Români; Lacul era înconjurat de numeroase localităţi Armâne iar nu departe, la peste 1100 metri altitudine, Moscopolia - oraşul oierilor (acum un sat în Albania) - a ajuns ca în Imperiul Otoman să fie cea mai mare localitate Balcanică după capitala Istanbul din Tracia. Spre exemplu, în anul 1760 populaţia Moscopoliei / Mosco-poliei (Albaneză Voskopojë, Voskopoja, Greacă Μοσχόπολις, Moscopolis sau Moschopolis, Macedonă Moskopole, Sârbă Moskopolje, etc.), metropolă întinsă pe 5 coline, era de zeci de mii de locuitori, mult mai mare decât a Vienei Imperiale ori a Atenei, ce în acel timp avea 10 mii de oameni / din care doar vreo 3 mii Eleni; e de remarcat că dezvoltările Atenei şi Ankarei - acum capitalele celor 2 Ţări vecine, ale Elenilor şi Turcilor - din orăşele în metropole, au fost doar din secolul XX (după constituirile actualelor lor state): inclusiv Albania îşi are din secolul XX capitala Tirana iar - după cum a documentat academicianul Aromân Theodor Căpidan în “Buletinul Muzeului Limbei Române” din anul 1929 - acolo majoritatea Armânilor provenind din Moscopole.

Biserica “Sfinţii Arhangheli” din Moscopolia

Grupurile de păstori Armâni din Albania / Epir - inclusiv din zona ce e parte componentă a Ţării Elenilor din secolul XX - au reuşit, sub dominaţia otomană, să păstreze în mare parte privilegiile de care se bucurau sub Împăraţii bizantini. Academicianul Normand / Francez Francois Pouqueville 1770-1838 a scris despre Moscopole că “dintr-o simplă tabără de păstori a devenit metropola comercială a Epirului” iar academicianul Konstantin Kumas 1777-1836 (din Larisa / Tesalia, membru al Academiei din Berlin) l-a numit “un oraş Macedon, tot Aromânesc”. Moscopolia 40,37 lat. N, 20,35 long. E, cuprinsă în secolul XX de Albania, documentar apare menţionată ca localitate întărită la 1333, ca oraş dezvoltându-se conform cronicii sale din 1630: atunci a fost inaugurată acolo Mănăstirea “Sf. Ioan Înainte-mergătorul” (în secolul XVII aşezarea a început să se dezvolte după valurile de imigranţi Aromâni din Aminciu şi Skamneli - localităţi din provincia Zagori, dintre Meteore şi Ioanina - care au întemeiat 2 noi cartiere în Moscopole după anul 1611 şi respectiv după anul 1659).

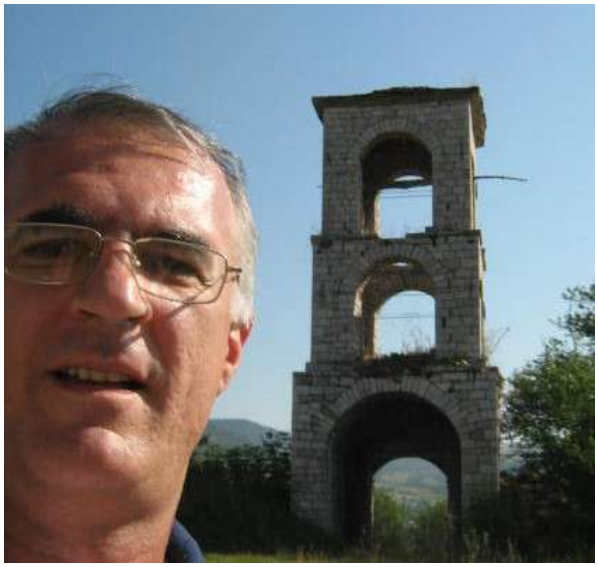

Biserica şi Turnul “Sfântul Ilie” din Moscopolis

În anul 1584, secretarul Italian al Gherganului Petru Cercel menţiona că exportul de ceară al Munteniei / Ţării Româneşti se făcea până la Ragusa / Dubrovnik (cărăuşii / chirigiii erau A/Românii); produsele apiculturii Româneşti Medievale erau deosebit de apreciate: mierea în Balcani, ceara în Veneţia (un cutremur foarte puternic a distrus Ragusa în anul 1667, cetatea revenindu-şi apoi cu greu, la alte dimensiuni decât cele anterioare dezastrului). După 3 decenii de la acea tragedie, tatăl negustorilor Mihail, Ioan şi Alex Gherga / Gheorghiu în anul 1697 când a fost din Moscopole după ceară în Vlahia / Ţara Românească - unde pe atunci domnea Vodă Constantin Brâncoveanu, acela printre oamenii de încredere avându-l pe Armânul Gheorghe “Castriotul”, adică din Castoria / Custura, care i-a fost emisar pentru mulţi ani - desigur că printre contactele sale acolo avea şi rudele Gherga (în Banat atunci deja Gherganii erau stabiliţi şi în Belinţ /

judeţul Timiş); de exemplu, în 16 IX 1697 "Castriotul" Gheorghe - ca emisar al Domnitorului Constantin Brâncoveanu din Ţara Românească - propunea Ţarului Petru "cel Mare" al Ruşilor o colaborare militară, cerându-i să-şi îndrepte privirile asupra popoarelor din SE Europei, având "încuviinţarea prea sfinţilor patriarhi, arhierei şi episcopi şi ale unor alte feţe cinstite, Sârbi, Bulgari, Macedoni, Arnăuţi şi ai altor neamuri Greceşti şi de la mai mult de 20 de boieri mari Moldo-Munteni" (sfârşitul domniei lui Constantin Brâncoveanu - decapitat împreună cu cei 4 fii în capitala Imperiului Otoman la 15 VIII 1714 - a încheiat și colaborarea intensă a Armânilor Gherga din Moscopole cu Țara Românească: primul martir decapitat în acea tragedie la Istanbul / Tracia a fost Ianache Văcărescu - prețiosul sfetnic al Domnitorului - care cu 2 ani mai înainte a renovat Biserica din Nucet ctitorită de marele pârcălab Gherghina). În anul 2004, autorul Ieronim Hristea a scris că decapitarea martirilor Brâncoveni s-a datorat masoneriei: "Potrivit istoricului francmason Horia Nestorescu Bălcești, temeliile francmasoneriei în țările române au fost puse de Antonio Maria Del Chiaro, secretarul evreu italian al domnitorului Constantin Brâncoveanu. Cât de sincere puteau fi relațiile dintre un iudeu francmason și un creștin adevărat este ușor de bănuit. Del Chiaro a fost martor la procesul și execuția lui Brâncoveanu. Nimeni nu s-a întrebat: în ce calitate? Evident, de acuzator sau reclamant, urzind intrigi, de pildă că domnitorul a descoperit o comoară și este foarte bogat iar sultanul avea atunci o nevoie acută de bani; chiar și Nicolae Ceaușescu a căutat comoara lui Brâncoveanu, demolând mănăstirea Văcărești și spitalul Saftei Brâncoveanu care pusese blestem să cadă asupra celui ce se va atinge de acel locaș iar blestemul de a muri într-o zi de sărbătoare s-a împlinit, Ceaușescu fiind executat de Crăciun, pe 25 XII 1989. Del Chiaro a fost impus de Înalta Poartă secretar și al urmașului lui Brâncoveanu, Ștefan Cantacuzino. După 16 luni de domnie, la 25 I 1716, Ștefan Cantacuzino și tatăl său Constantin Cantacuzino au fost închiși în aceeași temniță ca și Brâncoveanu și executați la 7 VI 1716. Del Chiaro a participat și la procesul și execuția acelora dar nimeni nu știe cine a uneltit împotriva Cantacuzinilor. Cu siguranță nu a fost o întâmplare că după decenii petrecute în Valahia (care a fost ca o țară adoptivă pentru el) pe la Curțile Domnești, Del Chiaro s-a stabilit în metropola de pe malul Bosforului; probabil că-și aranjase culcușul încă pe vremea când era secretarul lui Brâncoveanu. După măcelăririle Brâncovenilor și Cantacuzinilor, datorită intrigilor țesute de viperele aciuite pe lângă Curtea Domnească, Înalta Poartă nu a mai avut încredere în loialitatea domnitorilor băștinași din Țara Românească și a procedat la numirea în înaltele dregătorii a unor străini recutați din cartierul Fanar al Constantinopolului, care prin servilismul și labilitatea specifice parveniților au câștigat încrederea marilor demnitari ai Imperiului Otoman. În acele condiții a început pentru țările române perioada neagră fanariotă, ce a durat mai mult de un secol". Contextul fanariot - al Elenilor dezorganizând Românii - a fost unul dintre motivele ce au determinat Aromânii să se stabilească printre străini, pe atunci de pildă în Imperiul Habsburg (cu legislație mai permisivă / favorabilă) prezențele acelora ajungând semnificative. Majorarea de către Veneția a taxelor vamale pentru importurile sale din Imperiul Otoman și avantajele oferite în același timp de Imperiul Habsburgic au reorientat comerțul Armân, fiind abandonat traficul Maritim în favoarea celui Terestru (prin fostul Taurum / Zemun - pe malul celălalt al Savei, anume cel stâng, atunci pe teritoriul Imperiului Habsburgic, acum cartier al Belgradului - și Ungaria; de exemplu, istoricul Duşan Popovici din Serbia a afirmat că din anul 1704 "întregul comerţ din Zemun era în mâinile aromânilor", de pildă în anul 1764 cele 8 hanuri din Zemun / Zemlin - nume provenit din Slavul "Zemlja" pentru "Pământ" - fiind ținute de Armâni: în Zemunul anului 1456 - după reușita apărării cetății Belgradului de atacul otomanilor - a murit din cauza ciumei Românul Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara).

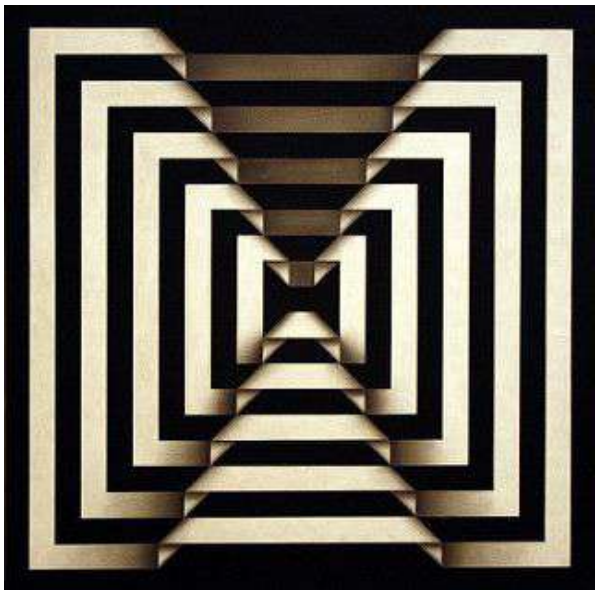

În anul 2018, doctorandul Kosa Alexandru din Timișoara a scris despre "Organizarea armatei lui Iancu de Hunedoara", anume că "Marina (flotila de pe Dunăre) era compusă din vase de diverse tonaje. Acelea au fost utilizate pe scară largă în timpul bătăliei de la Belgrad din 1456. În acel moment flota lui Ioan de Hunedoara ar fi avut 200 de vase mai mici și unul mare, în care au fost transportați membrii suitei, arme și muniții. De aici rezultă faptul că existau 2 tipuri de vase: de luptă și de transport. Navele erau dotate cu: baliste, arbalete, arcuri cu săgeți, etc. Puterea de izbire a acelor nave a fost una mare din moment ce în bătălia Belgradului ele au reușit să treacă de 200 de nave otomane legate între ele cu lanțuri. Duelul între nave începea prin bombardarea de la distanță iar apoi prin abordaj și lupta corp la corp". De altfel, Valahii în Evul Mediu - atât înainte, cât și după Iancu - aveau multe vase pe Dunăre; de exemplu, academicianul Român Constantin Giurăscu a scris "Mircea cel Bătrân - voivodul a cărui politică a fost în general atât de strâns legată de apărarea marelui fluviu - nu se poate să nu-și fi avut o flotilă de Dunăre și de vase de mare" iar după cum a scris istoricul Român Adrian Gheorghe în "Corpus Draculianum", în anul 1462 Vodă Vlad Țepeș - nepotul lui Mircea "cel Bătrân" - într-un atac naval a distrus 50 de vase otomane de la malul Balcanic al Dunării (ceea ce însemna că avea cu ce s-o fi făcut, anume cu o flotilă Valahă serioasă).

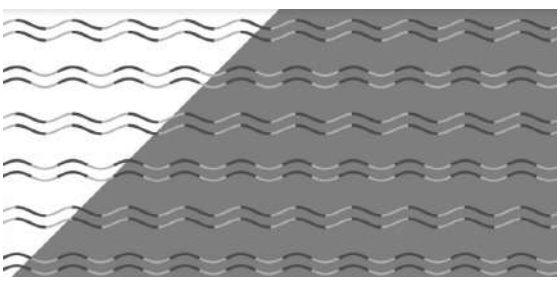

Lingvistul Aromân Pericle Papahagi - membru corespondent al Academiei Române - a scris în "Numiri etnice la Aromâni" din anul 1925: "După Țara Românească, Ungaria a fost a doua Țară în timpul Imperiului Otoman în care Aromânii au găsit un larg adăpost. Aici veneau Aromânii din timpuri străvechi, mai ales cei de prin Albania și Macedonia Nordică. Aici s-a făcut emigrarea Aromânilor prin secolul XVIII, îndeosebi după prădarea înfloritorului centru Românesc Moscopole. Unii au venit în massă, cu turmele și avutul lor; alții singuratici ca negustori, de care erau pline orașele și orășelele întregii Ungarii, dar mai ales Budapesta, Mișcolț, Debrețin, Tocai și altele, confundați de cele mai multe ori cu Grecii și nu arareori cu Albanejii". Autorul Anastase Hâciu în cartea "Aromânii" a scris despre ce a fost în secolul XVIII: "Să luăm de pildă perioada 1737-1777 și vom vedea că așa-zișii 'Țințari' / 'Greci' din Timișoara, Zemun, Novi Sad, Craina Croată, etc. au fost originari majoritatea din Ținutul Moscopolitan, după care au urmat - ca număr - alții din Balcani. Erau colonii în toate centrele mari și mici, în toate târgurile mai răsărite sau mai neînsemnate din toate provinciile Ungariei. O regiune importantă era cea a marilor centre Mișcolț și Tokaj, unde erau cei mari exportatori de vinuri pentru Polonia. Colonii de negustori Aromâni erau peste tot în Banat. Timișoara, Panciova și Mehadia au fost centre comerciale foarte dezvoltate în prima jumătate a secolului XVIII, unde coloniile de negustori Aromâni au jucat un rol preponderent; colonia de la Lugoj a fost importantă, acolo remarcându-se familii nobile Aromâne".

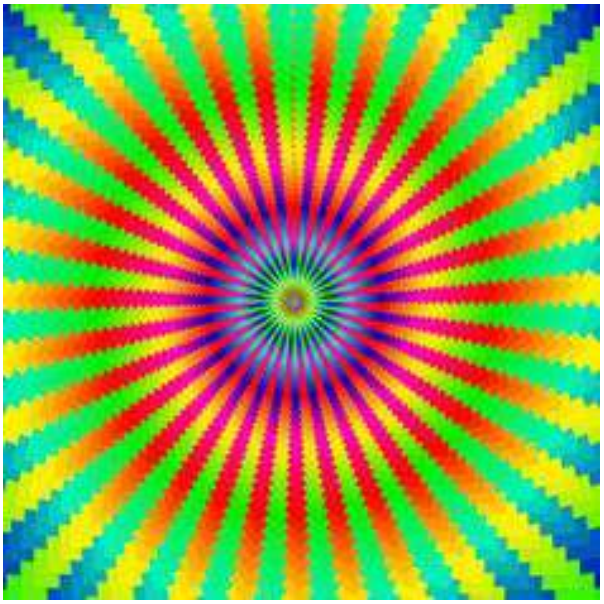

Este de ştiut că în anul 1721 - din ceea ce au reținut documentele din Ungaria - negustorul Alexis Gheorghiu = Gherga din Moscopole s-a mutat în Mișcolț (notat acolo doar ca Alex Gerga / Gherga, extins în zonă împreună cu fiul său Dimitrie Gherga, care a deschis un han, devenit apoi Cazinoul orașului, condus până după perioada pașoptistă de descendenții Gherga iar Atanasiu Gherga - pentru care Alex Gherga a fost bunicul bunicului - a ajuns în acel oraș să cunune perechea Șaguna în anul 1802, fiind și nunul / naşul pruncilor Șaguna, dintre care mezinul botezat la sfârșitul anului 1808 de Gherga a ajuns mitropolit în Ardeal, cu realizarea oficială de separare a Bisericii Ortodoxe Române de cea Sârbă). Armânii - jalonând drumurile comerciale - erau specializați în posesia sau arendarea a aproape toate hanurile ce se aflau din loc în loc, pe o vastă arie geografică (de pildă, în partea Europeană a Imperiului Otoman, aproape toți hangii erau Armâni); ar fi de remarcat o caracteristică a hanurilor, la sfârșitul Medieval: uneori - la nevoie - hanurile serveau ca spitale ad-hoc.

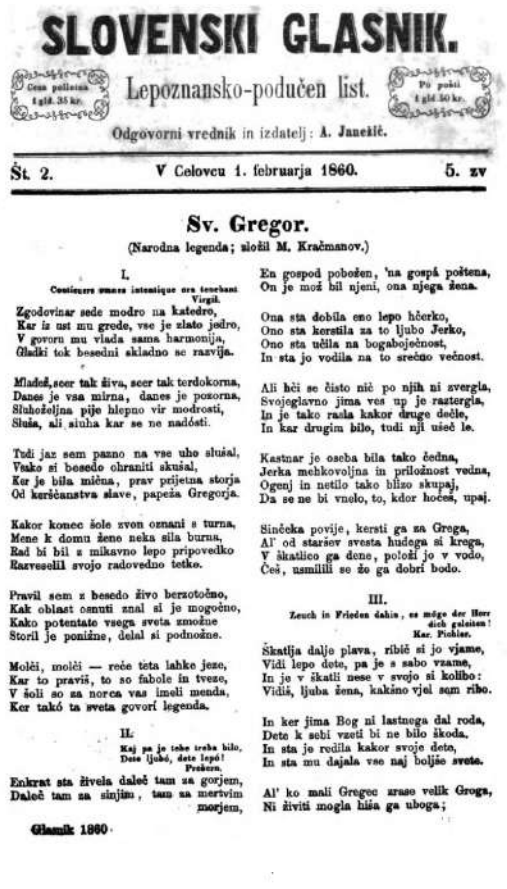

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 2. V Celovcu 1. februarja 1860. 5. zv

Sv. Gregor.

(Narodna legenda; složil M. Kračmanov.)

I.

Cosidetto umano intendimento ora tenebrami Virgil.

Zgodovinar sede modro na katedro,
Kar iz ust mu grede, vse je zlato jedro,
V govoru mu vlada sama harmonija,
Gladki tok besedni skladno se razvija.

Mladež, scer tak živa, scer tak terdokorna,
Danes je vsa mirna, danes je pozorna,
Slušnoželjna pije hlepno vir modrosti,
Sluša, ali sluha kar se ne nadósti.

Tudi jaz sem pazno na vse uho slušal,
Vsako si besedo ohranil skušal,
Ker je bila mična, prav prijetna storja
Od krščanstva slave, papeža Gregorja.

Kakor konec šole zvon oznani s turna,
Mene k domu žene neka sila burna,
Rad bi bil s mikavno lepo pripovedko
Razveselil svojo radovedno tetko.

Pravil sem z besedo živo berzotočno,
Kak oblast osnuti znal si je mogočno,
Kako potentate vsega sveta zmožne
Storil je ponižne, delal si podložne.

Moléi, moléi — reče teta lahke jeze,
Kar to praviš, to so fabole in tveze,
V šoli so za norca vas imeli menda,
Ker takó ta sveta govorí legenda.

II.

Kaj pa je tebe treba bilo,
Dete ljubó, dete lepó!
Prešern.

Enkrat sta živela daleč tam za gorjem,
Daleč tam za sinjim, tam za mertvim morjem,
En gospod pobožen, 'na gospá poštena,
On je mož bil njeni, ona njega žena.

Ona sta dobila eno lepo hčerko,
Ono sta kerstila za to Ljubo Jerko,
Ono sta učila na bogaboječnost,
In sta jo vodila na to srečno večnost.

Ali hči se čisto nič po njih ni zvergla,
Svojeglavno jima ves up je raztergla,
In je tako rasla kakor druge dečle,
In kar drugim bilo, tudi nji ušeč le.

Kastnar je oseba bila tako čedna,
Jerka mehkovoljna in priložnost vedna,
Ogenj in netilo tako blizo skupaj,
Da se ne bi vnelo, to, kdor hoče, upaj.

Sinčeka povije, kersti ga za Grega,
Al' od starśev svesta hudega si krega,
V škatlico ga dene, položi jo v vodo,
Češ, usmilili se že ga dobri bodo.

III.

Leuch is Frieden dahin, es möge der Herr dich geleiten!
Kar. Pichler.

Škatlja dalje plava, ribič si jo vjame,
Vidi lepo dete, pa je s sabo vzame,
In je v škatli nese v svojo si kolibo:
Vidiš, ljuba žena, kakšno vjel sem ribo.

In ker jima Bog ni lastnega dal roda,
Dete k sebi vzeti bi ne bilo škoda,
In sta je redila kakor svoje dete,
In sta mu dajala vse naj boljše sveto.

Al' ko mali Gregec zrase velik Grega,
Ni živiti mogla hiša ga uboga;

Glasnik 1860.

viti na odar, ali mnoge overe so jih zaderžavale celih 10 dni. Odzdaj pa so nam obljubili, predstaviti vsaj 6 iger, ker prostovoljni igravci ne živé samo za gledišče in ne morejo igrati, kedar se jim zažvižga. Gospodom odbornikom pa gre vsa čast in hvala za njih trud, in tudi za to, da so tako dobro izbrali za pervo predstavo igro, ki mora vneti vsakega Horvata. Predstavljali so namreč Freudenreichovo izvirno narodno igro: „Graničari ili proštenje na Ilijevu". Igra je, kakor že naslov kaže, vzeta iz življenja graničarskega. Neki Savo Čuič, ki je že zavoljo mnogih krivic pobegnil iz regimenta, je ogljufal Joca Bočiča z ponarejenimi obligacioni, s kterimi se ta ravno na pot k sodbi podaja. Graničar Andrija in njegova žena Maca mu branita hoditi na večer, ali Joca ne pozná strahú. Ko odide, razodene Andrija svoji ženi, kako ga je ravno ta Čuič pred nekimi leti na Laškem pripravil ob čast in v kazen s tim, da mu je podtaknil denarje, ki jih je sam ukradel, in da je bilo to ravno pod tim kapitanom, ki ima drugi dan priti za oberstara v ta kraj. Joca je zaderžala nevihta v kerčmi Gergovi. Ko pride Andrija po opravkih tje, naleti v veži na Čuića, ki se je prišel krepčat. Andrija ga sicer odpodi, ali Čuić pride nazaj, in ko čuje pri vratih, da misli Andrija spremiti Joca, izprazni njegovo puško, ki sloni v veži in odide. Ko Andrija spremlja Joca, zadene Joca Čuičeva krogla. Patrola priskoči in zgrabi Andrija, prazna puša ga obsodi. Čuič pa se polasti Jocovih listov. V drugem djanju je Andrija v ječi. Novi oberstar pride, in koj pervi dan mora soditi. Maca in Gerga prideta prosit, pa oberstar se ne da ganiti, posebno ker vidi Andrija že drugikrat pred sodbo; celo Gergovo vprašanje, ali so se našli ukradeni listi in denarji pri njem, ostane brez veljave. Maca vzame še slovó od Andrija, malo časa mu je še živeti. Kaj pridejo k oberstu iz mesta poslanci, ki prosijo za poštenega Andrija. Njegova žena, njegov lajtnant, Maca, Gerga ga prosijo, da bi pervega dne svoje službe ne zaznamoval s takim djanjem, pa še le, ko njegova hčerka in Andrijevo dete pred njim na kolena padeta, se omeči in izreče pardon. Množica ljudstva kriči pod oknom glasno: Živio! — Tu bi človek skorej mislil, da je konec, ali vender za drugim aktom pride tretji. Andrija je obnorel. Po navadi hodi vsaki dan na Jocov grob, in danes pride meno vesele družbe, ki pije in poje, in kjer je Gerga nekakšen poglavar, ki ga brani pred zasmehovanjem množice. Na pokopališče pride tudi Čuič, vpaden in skesan, pripravljen se sam izdati pravici; na ptujem ni mogel več živeti. Ko Andrija spozna Čuića, se zgrudi na tla, pa Čuić prikliče ljudi v pomoč. Ko se Andrija prebudi, je zadobil zopet pamet. Na grobéh odpustita Maca in Andrija skesanemu Čuiću, ki se poda sam k sodbi. Med celo djanje so vpletene prav čedno nektere smešne scene med Gergom in sobarico oberstarovo, ki je prišla ravno iz Dunaja, ki dobro nemškutari, in ki sicer v glavnem djanju nima drugega nič opraviti, kot da pozove oberstarjevo ženo na prošnjo Gergovo, v čigar kerčmi je pervi večer ostala, in da uzame nazadnje, ko je teto zgubila in denarja dobila, lajtnanta, ki je pomagal prositi za Andrija. — Tù še le Vam je pravi konec. Igra je pisana v posamesnih delih izverstno. Dialog je živ, jezik gladek in lep. Ali djanje ne-

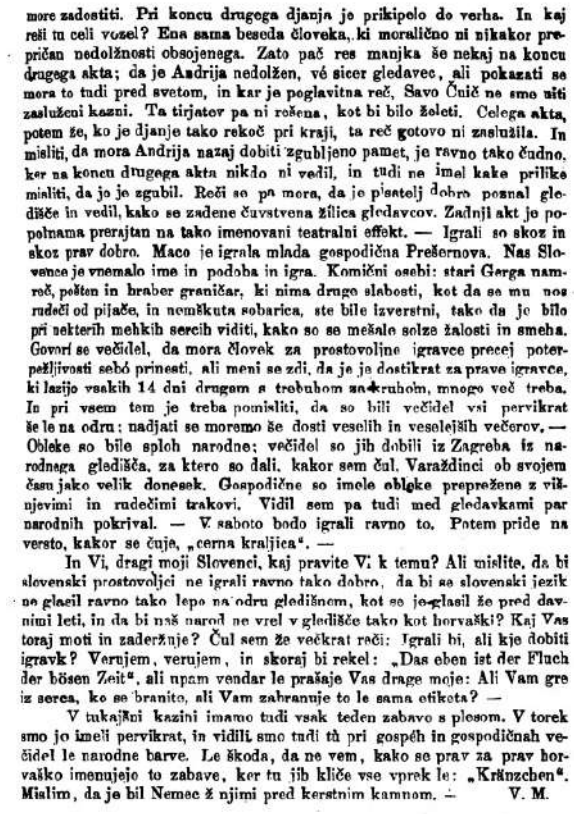

more zadostiti. Pri koncu drugega djanja je prikipelo do verha. In kaj reši tu celi vozel? Ena sama beseda človeka, ki moralično ni nikakor prepričan nedolžnosti obsojenega. Zato pač res manjka še nekaj na koncu drugega akta; da je Andrija nedolžen, vé sicer gledavec, ali pokazati se mora to tudi pred svetom, in kar je poglavitna reč, Savo Čnič ne sme uiti zasluženi kazni. Ta tirjatev pa ni rešena, kot bi bilo želeti. Celega akta, potem že, ko je djanje tako rekoč pri kraji, ta reč gotovo ni zaslužila. In misliti, da mora Andrija nazaj dobiti zgubljeno pamet, je ravno tako čudno, ker na koncu drugega akta nikdo ni vedil, in tudi ne imel kake prilike misliti, da jo je zgubil. Reči se pa mora, da je pisatelj dobro poznal gledišče in vedil, kako se zadene čuvstvena žilica gledavcov. Zadnji akt je popolnama prerajtan na tako imenovani teatralni effekt. — Igrali so skoz in skoz prav dobro. Mace je igrala mlada gospodična Prešernova. Nas Slovence je vnemalo ime in podoba in igra. Komični osebi: stari Gerga namreč, pošten in braber graničar, ki nima druge slabosti, kot da se mu nos rudeči od pijače, in nemškuta sobarica, ste bile izverstni, tako da je bilo pri nekterih mehkih sercih viditi, kako so se mešale solze žalosti in smeha. Govori se večidel, da mora človek za prostovoljne igravce precej poterpežljivosti sebó prinesti, ali meni se zdi, da je je dostikrat za prave igravce, ki lazijo vsakih 14 dni drugem s trebuhom za kruhom, mnogo več treba. In pri vsem tem je treba pomisliti, da so bili večidel vsi pervikrat še le na odru: nadjati se moremo še dosti veselih in veselejših večerov. — Obleke so bile sploh narodne; večidel so jih dobili iz Zagreba iz narodnega gledišča, za ktero so dali, kakor sem čul. Varaždinci ob svojem času jako velik donesek. Gospodične so imele obleke prepreżene z višnjevimi in rudečimi trakovi. Vidil sem pa tudi med gledavkami par narodnih pokrival. — V saboto bodo igrali ravno to. Potem pride na versto, kakor se čuje, „cerna kraljica“. —

In Vi, dragi moji Slovenci, kaj pravite Vi k temu? Ali mislite, da bi slovenski prostovoljci ne igrali ravno tako dobro, da bi se slovenski jezik ne glasil ravno tako lepo na odru gledišnem, kot se je glasil že pred davnimi leti, in da bi naš narod ne vrel v gledišče tako kot horvaški? Kaj Vas toraj moti in zaderžuje? Čul sem že večkrat reči: Igrali bi, ali kje dobiti igravk? Verujem, verujem, in skoraj bi rekel: „Das eben ist der Fluch der bösen Zeit“, ali upam vendar le prašaje Vas drage moje: Ali Vam gre iz serca, ko se branite, ali Vam zabranuje to le sama etiketa? —

V tukajšni kazini imamo tudi vsak teden zabavo s plesom. V torek smo jo imeli pervikrat, in vidili smo tudi tù pri gospéh in gospodičnah večidel le narodne barve. Le škoda, da ne vem, kako se prav za prav horvaško imenujejo te zabave, ker tu jih kliče vse vprek le: „Kränzchen“. Mislim, da je bil Nemec ž njimi pred kerstnim kamnom. — V. M.

“Gazeta Slovenă” din Februarie 1860
a scris despre hangiul Gherga

Pe atunci, năşia era o instituţie foarte importantă, familia nănaşului / naşului fiind considerată “superioară” familiei năşite (de exemplu raportul Gherga-Şaguna, cu năşia Gherga): naşii / nunii - “părinţii spirituali” - nu-şi permiteau să fie oricine (de obicei, erau mai în vârstă decât mirii, respectiv părinţii pruncilor). Aromânul Vasile Diamandi a descris în lucrarea “Românii din Peninsula Balcanică” din anul 1938 cum era: “Nunta este cea mai însemnată zi, cea mai mare sărbătoare la Aromâni. Nunta ţine o săptămână începând de joia înaintea cununiei, ce se face duminica şi sfârşeşte miercurea după cununie. Toate pregătirile se fac cu ceremonie. Sâmbătă seara este masă la mire şi la mireasă. La mire se cântă cântecul mirelui pentru bărbierit iar la mireasă pentru găteala ei. Naşul, care îndeplineşte cel mai important rol, este invitat cu deosebită ceremonie sâmbăta seara, când el şi toţi ceilalţi meseni aduc darurile cuvenite, ca: miel, colaci şi plosca cu vin. Cununia se face fie la biserică, fie în casa mirelui, după cum decid părinţii mirelui, după cum doresc şi decid asemenea, de comun acord, naşul şi naşa. Botezul are loc după 8 zile de la naştere, fie la biserică, fie acasă. Naşul este invitat cu mare ceremonie. La botez, naşul aduce darurile cuvenite. Numele ce se dă născutului nu este ştiut de nimenea în afară de naş. Cum se pronunţă numele pruncului, copiii care se află acolo aleargă să dea de ştire părinţilor pruncului, de la care primesc bacşişuri. După botez, pruncul este dus în braţe de naş, până acasă. Naşul nu se schimbă cu nici un chip, el este ţinut să cunune finul şi numai cu consimţământul lui s-ar putea pune un alt naş şi acesta în cazul când n-ar trăi cei botezaţi de el. În ziua botezului se obişnuieşte să se facă chef, invitându-se rudele, vecinii şi bunii prieteni”. Actul năşiei genera o legătură spirituală de rudenie, prin care cununia copiilor finului cu cei ai naşului era interzisă. Întâi, Ecaterina - o vară din Părleap / Perlepe a lui Atanasiu Gherga - a fost măritată în Mişcolţ cu Naum Şaguna, însă a decedat la naşterea feciorului lor, numit de aceea, în amintirea mamei sale, Gheorghe / a fost fratele vitreg mai mare al viitorului mitropolit şi a lucrat ca arhitect în Moldova (Constantin, fiul aceluia, s-a însurat cu o vară a lui Alexandru Ioan Cuza / primul Domnitor al României - Ţară formată prin unirea Moldovei cu Valahia - şi a luptat în Războiul de Independenţă al României contra Imperiului Otoman, ca general): mitropolitul Şaguna a fost influenţat de Ghergani, ca naşul său Gherga şi fratele său mai mare Gheorghe, devenind membru de onoare al Academiei Române. Dr. Teodor Capidan în lucrarea “MacedoRomânii” din anul 1942 a scris: “MacedoRomânii au inundat Austria abia după pacea de la Podu Lung 44,37 lat. N, 21,11 long. E din Timoc / Provincia Autonomă Margina, populată majoritar de Vlahi = acum locaţia respectivă având numele de Pojarevăţ, în Sârbă (Tratat semnat în 21 VII 1718, prin care Banatul era pierdut de otomani); în mâinile lor era comerţul de mătase din Orient şi Europa”. În 18 X 1716, când generalul Francez Eugen de Savoia a preluat Timişoara pentru Habsburgii Austrieci de la otomani, a dăruit paşei un ceas de aur, primind în schimb de la acela un cal Arab de rasă; primarul ortodox al Timişoarei - care a fost ultimul primar al Timişoarei pentru otomani şi primul primar al Timişoarei pentru Austrieci - era Aromânul Nicola Muncean / Nicolae Munteanu, al cărui frate era starețul Ilie al Mănăstirii “Sf. Gheorghe” din Caransebeş (despre Aromânii din Banat de la 1716 a consemnat şi “Calendarul Românesc” apărut în anul 1821 la Pesta, că “n-au crescut între Români, dar cu mare bucurie au alergat la cultura neamului Românesc”): atunci când otomanii şi-au încetat stăpânirea, Timişoara îl avea ca episcop pe Ioanichie Vladisavlievici - în funcţie din anul 1713 - după decesul lui Constantin Grk, care a fost episcopul ortodox al Timişoarei din anul 1704.

Sigiliul Timişoarei în secolul XVIII

În anul 1739 - pe lângă Aromâni din multe alte părţi - la Timişoara doar din metropola Moscopolei (dominată de Casa Comercială Gherga) se găseau 22 neguţători; de exemplu, la recensământul din 28 I 1739, în Timişoara - printre aceia - exista şi negustorul notat Jurko, venit în anul 1719 ca “Vlah din Moscopole” (10 negustori au fost daţi ca “Arnăuţi” = “Albanezi” din Moscopole - ei de fapt fiind Armâni - iar în cartierele Timişoarei Fabrica /

Fabric și Mahalaua / Mehala existau comunități de "Greci", adică de ortodocși Makedoni): în general, apelativele uzitate erau de Greci și Albanezi pentru cei din Macedonia și Moscopole. Prezența comercianților Aromâni în Timișoara era de mult timp, de pildă când papei Grigore - care a aprobat Calendarul Gregorian, în uz azi - i-a fost trimisă în 6 II 1582 o scrisoare din Timișoara de către negustorul Ragusan Domenico Gherghei / Giorgio (denumit în anul 1892 de istoricul Croat Eusebiu Fermendzin din Zagreb ca Giurgevici și ca Gergely din Dubrovnik de istoricii Maghiari Bibok Karoly, Ferincz Istvan și Kocsis Mihaly din Szeged, în anul 2002). În "Istoria comerțului Românesc" din anul 1925, academicianul Nicolae Iorga a scris: "La 1585, cardinalul Ludovic de Este însuși recomanda lui Petru Cercel pe 'dumnealui Domenico de Gorgii din Ragusa, care-și are de scos diferite datorii ale lui din țara Excelenței Voastre'; îl vom regăsi pe acest 'Duminecă' în Moldova lui Petru Șchiopul, ca arendaș al vămilor". Existența Armână, Albaneză, Greacă, Makedonă sau Vlahă în Banat a fost atestată și anterior, ca de exemplu în "satul bătrân" / adică vechi Armeniș 45,12 lat. N, 22,18 long. E din județul Caraș-Severin - localitate de referință în Ținutul Gugulanilor, cu prezență Gherga / Ghergha - sau menționarea în evidențele papale de dijmă din anul 1332 a localității Macedonia 45,30 lat. N, 21,03 long. E / județul Timiș (denumirea fiind explicită); de altfel, lingvistul Ioniță Vasile a observat în anul 1982 la Armeniș apelativul nu de Armeni, ci de Armâni (bazându-se pe microtoponimia locală cu vădiți corespondenți în toponimia din S Dunării și pe porecla de "Țințari" dată celor din Armeniș: după cum a publicat în anul 1895 Ioan Neniţescu - membru corespondent al Academiei Române - un localnic din Părleap a explicat porecla pusă Armânului de "Țințar" că era "Sin Tzar - nu cuvânt de ocară, ci de mare laudă - deoarece însemna 'fiu de împărat', Slavii din respect și admirație numindu-l astfel pe Valah, care mereu s-a ocupat de lucrurile mai subțiri iar cele grele ale câmpului le-a lăsat Slavului"). Specialist și în limbile Slave, Dr. Sorin Paliga a scris în anul 2009: "Este cert că un anume grup etnic notat de Tacit drept Venedi, de Pliniu drept Veneti, de Iordanes drept Venethi, posibil Venetikos din documentele grecești și Venaja din finlandeză, va fi existat la est de germanici iar, dacă nu vor fi fost proto-slavi, au fost aculturați la un moment dat și au contribuit la răspândirea slavilor spre est. Cred că Venedi și Anti au fost grafii ale aceleiași forme și cu referire la același grup etnic. Dacă acceptăm, ca ipoteză de lucru și bazându-ne pe datele lingvisticii comparate, că 'v' în 'venedi' se pronunța, de fapt, 'w' (semivocalic, ca în englezele 'window', 'widow'), atunci o pronunție 'wenedi', 'wendi' putea fi auzită de 'urechi străine' drept 'wandi', 'andi', 'anti'; sau, poate, 'v'/'w' inițial nota o spirantă velară. Dacă, așa cum ne-ar sugera datele istorice, acei 'venedi' semilegendari se vor fi deplasat încă mai spre est, atunci nu ar fi deloc enigmatic ca ei să fi fost cunoscuți sub numele de 'anti', în fapt o grafie deformată a mai vechii forme 'venedi', adică, într-o pronunție reconstituită, 'wen(e)di', 'wandi', 'wanti', grafiat 'anti'. A se reține că forma 'venedi' apare în documente (mult) înainte de 'anti', ca atare ni se pare cu atât mai logic să presupunem că a fost vorba de două grafii ale aceleiași forme, nu de două forme diferite. Etimonul ar fi indo-europeanul '*wen-' = 'a dori', de unde și latina Venus și etnonimul Veneti, cu referire la grupul din nordul Italiei. Etnonimul medieval 'wend' / 'vend' era asociat grupului sorbilor, deci unui grup slav înrudit cu polonezii. În Cronica lui Fredegar, pasajul din cartea 4 ce relatează evenimente de după anul 585, redă că 'acum hunii sunt numiți slavi (sclaveni) iar Pannonia se numește acum S(c)lavonia'. Iordanes afirma despre cei care locuiau pe Vistula că erau cunoscuți sub mai multe nume, mai ales Sclaveni iar Anții ar fi fost cei mai puternici dintre ei ('Antes vero, qui sunt eorum fortissimi')". Este de remarcat că Venus - pomenită în contextul Venet - a fost numele European al frumoasei Afrodita = Zeița Dragostei din Asia Mică (din Vestul Peninsulei Anatolice, anume din Caria = Țara Gherghită); era considerată strămoașa Romanilor, datorită urmașului ei Enea, ajuns din Troia în Peninsula Apeninică: numele ei - înrudit cu Sanscrita Vanate însemnând "Încântata" - se înrădăcina cu termenul Kurgan pentru "Dorita" / "Venerata" (iar Slavii - apăruți în Estul Europei inclusiv cu aport Venetic / Finic - s-au închegat istoric doar după apariția Imperiului Avarilor, care și-au avut capitala în fostul Regat Ghepid / cu baza în Banat). Mai e de remarcat că după distrugerea Troiei, Dorianii de la Dunărea inferioară au ajuns până în Țara Gherghită / Caria, unde era principalul centru Cultic al Afroditei / Venus; iar tocmai Carianii / Gherghiții au fost cei care au colonizat masiv Dobrogea - regiunea aflată în Moesia / Nordul Balcanic - până în Antichitate (la începutul Medieval, bizantinii cuprinzând-o în Dioceza Tracă). Arheologul Român Eugen Teodor a plasat Anții = Veneții la sfârșitul secolului VI în Basarabia, așa cum se poate vedea în situația pe care a publicat-o în anul 2009:

Veneții / Anții în Estul Românilor Medievali

Din textul aferent, iată un extras: "Pliniu vorbea despre o populație cu numele 'veneti' - și 'eneti', în vorba grecilor - referindu-se la intermediarii comerțului cu chihlimbar ('Istoria naturii' 17:43); acea populație ar fi trăit în vecinătatea imediată a Mării Ioniene, adică Adriatica, la capătul drumului chihlimbarului, adică în chiar poziția orașului Veneția. Între 'venedi baltici' și 'veneti adriatici' nu pare să fie vreo legătură, alta decât cea etimologică (dintr-o rădăcină indo-europeană cu sensul 'iubire'), numele având probabil o veche origine celtică. 'Tabula Peutingeriana' la chiar începutul segmentului VIII indica o populație numită 'venadi-sarmatae', care s-ar afla la nord de (fosta) Dacia traiană și de 'alpes bastarnice' adică - am zice noi - Carpații răsăriteni. Pe la jumătatea aceluiași segment VIII găsim, într-o poziție marcată imediat la nord și vest de Delta Dunării, venedi. Sursa este, în linii mari, contemporană imperiului gotic al Amalilor. Numele lui Vinitharius, regele amal al ostrogoților de după invazia hunică, se pretează unor speculații, mai ales că ortografia numelui său fluctuează, apărând în cel puțin 3 rânduri drept Venetharius ('Getica' 248-250). Traducerea încercată a fost 'învingătorul venethi-lor' și este perfect plauzibilă. Problema, cel puțin aparent, este că, din câte știm noi, Vinitharius i-a învins pe 'anți', nu pe 'venethi'. Hermanaric, tatăl lui, i-a învins pe 'venethi' ('Getica' 119) dar ar fi fost ciudat să-i fi dat fiului un nume de învingător,

de la naştere; este mult mai plauzibil ca Venetharius-Vinitharius să-şi fi luat acest nume de glorie - având curajul să-i zdrobească pe aliații hunilor, ceea ce avea să-i aducă moartea - după propria sa ispravă. Atunci? Există o singură explicație: cei pe care germanii îi numeau 'venethi' erau numiți de huni 'antes'; una dintre etimologiile propuse este referitoare la un termen altaic, cu semnificația 'aliați / jurați', iar el este de explicat în exact conjunctura creată de invazia hunică. Iordanes scria despre acele lucruri la un secol şi jumătate după evenimente, şi nu mai înțelegea povestea numelor, ştiind doar că se vorbea, în tradițiile germanilor, şi despre 'venethi', şi despre 'antes'; numele celor din urmă apare însă numai în legătură cu invazia hunică şi pare să fie de origine hunică. După plecarea în masă a germanicilor spre vest, numele dat de ei acelei populații - 'venethi' - se pierde, rămânând în uz cel folosit de huni, chiar şi după dispariția acestora ca forță militară decisivă (fiindcă hunii nu au dispărut din zonă). Iordanes în 'Getica' a scris despre Aquileia ca 'metropolis Venetiarum' (219) şi despre călătoria lui Theoderic ('cel Mare') spre Italia în secvența Sirmium - 'vecinătățile Pannoniei' - 'teritoriul veneti-lor' (292). Istoria relatată de cronicarul francilor, Fredegar, despre statul lui Samo în Pannonia redă supuşii lui Samo că erau Sclavi, numiți şi Winidos, după mărturia sa în 'Chronicon' 48. Povestiri relativ contemporane statului lui Samo documentează activități misionare la nord de Dunărea superioară / mijlocie, relatând mai multe eşecuri de a-i aduce pe barbarii de acolo pe calea cea dreaptă, asociind, din nou, numele Sclavi şi Winidi. Mai ciudat, despre Sf. Rupert (sfârşitul secolului VII) se spune că ar fi predicat la Wandali. Termenul din urmă ar trebui să stârnească stupoare (vandalii erau plecați în Spania, apoi Africa, de vreo 3 secole iar între timp 'dispăruseră'), dacă nu am ştii obiceiul epocii de a 'antichiza', mai ales acela de a folosi numele unor populații celebre, din trecut, pentru a nominaliza o regiune, aceea unde populația străveche se ilustrase (de exemplu Scythia). Nu avem însă cum să nu remarcăm asemănărea frapantă a numelor ('venethi', 'venadi', 'wandali'), de unde se rostogolesc alte întrebări...O genealogie a lui Iordanes relata, în bună tradiție biblică, ce regi au dat viață cui, generând şirul (pe care îl reproduc în original, să simțiți şi dumneavoastră vertijul): 'Valaravans autem genuit Vinitharium: Vinitharius quoque genuit Vandiliarium: Vandalarius genuit Thiudemer et Valamir et Vidimir'. Neamurile amestecate ale Babilonului le găsim, pe numai două rânduri de regi ai goților; numele lor vin-pleacă, vin-pleacă, precum valurile care lovesc țărmul, țesând un poem barbar în limba latină, cu repetiții hipnotice şi viziuni profetice: Valaravans are sonoritate baltică (dar sufixat germanic); Vinitharius - am văzut, a fost învingătorul 'venethi-lor'; Vandalarius, natural, era învingătorul 'vandalilor' (deci tot două entități distincte); Thiudimer avea un nume care însemna, de-a dreptul, 'fiul regelui' (dacă sufixele princiare '-mer' şi '-mir', prezente şi în numele varege, erau probabil particole indicând descența, 'thiudans' însemna, pur şi simplu, rege, derivând din 'theoda', care în germana veche era echivalentul grecescului 'ethnos' sau latinului 'gens', indicând înrudirea, deci tribul iar o altă observație interesantă față de secvența de nume reprodusă de Iordanes este că Vinitharius şi Vandalarius aveau nume romanizate, dar cel mai vechi = Valaravans şi cele 3 de la sfârşit - nu); iar Valamir şi Vidimir aduceau sonorități prea bine cunoscute pentru a mai fi comentate; sigur, 'vandalii' şi 'goții' au fost de origine nordică, posibil scandinavă, iar numele varegilor aveau să semene, cum nu se poate mai natural dar cum nu se poate mai tulburător..."

În anul 2013, Dr. Lucian Iosif Cueşdean a scris: "În anul 46, Regatul clientelar al Traciei a fost transformat în provincie romană. 'Ripa Traciae' şi 'Scythia Minor' au fost anexate provinciei Moesia şi toată Peninsula Balcani a devenit o posesiune romană, cu graniţa pe fluviu. Până la acea dată, Dunărea de Jos - dimpreună cu toţi afluenţii săi - a constituit o magistrală pentru un singur popor, get şi pentru o singură limbă, rumână, a geţilor din nordul şi din sudul fluviului, ca dovadă că terminologia piscicolă, agricolă, militară, urbanistică şi religioasă cultică, este comună cu 'slavii sud dunăreni', dar nu cu 'slavii nord carpatici', cu care împărţim doar câteva zeci de cuvinte, din vocabularul nostru ancestral (conform 'Dicționarului explicativ al limbii române'). Datele din istorie ne spun că slavii au venit din nord în sud. Autonimul Slavic este reconstituit ca 'Slověninъ'. Cel mai vechi document scris care îi atestă pe slavi 'Словене Slověně' este în sudul Dunării şi datează din secolul IX. El, cu înţelesul de cuvânt de slavă, slăvitor, este scris în slavonă (litere comune cu scrierea dacică de pe tăbliţele de la Sinaia) şi coincide cu creştinarea slavilor 'sudici' din Bulgaria, anul 864, după care ei se intitulau 'pravo slavnici', adică slăvitori ai adevăratei credinţe, cu reprezentarea abstractă a Dumnezeirii, ca la geto-daci, nu a 'credinţei eretice' ce îşi făcea chip cioplit. Acea credinţă 'pravo-slavnică' a fost credinţa geţilor şi avea şi un limbaj liturgic slavon, străvechi, slavona, cu mult timp înainte de 864. Deci înainte de 864, înainte de creştinarea lor, nici nu putem vorbi de slavi. Creştinarea slavilor bulgari s-a făcut în slavonă, limbajul creştin vernacular din tot teritoriul Imperiului Roman de Răsărit / Bizantin, de dinainte de 864, limba acceptată ca sfântă, 'limba de slăvire a Dumnezeirii la geți', existentă şi în mănăstirile macedonene, pe care 'cehii' nu au recunoscut-o ca limbă slavă, izgonind-o din mijlocul lor dimpreună cu mesagerii ei, călugării macedoneni Chiril şi Metodiu, care se pretindeau slavi, în sensul de slăvitori ai Dumnezeirii pr(ea ad)evă(rate), pravo-slavnice. În Imperiul Roman de Răsărit / Bizantin, după peste 3 secole de creştinism conspirativ, în Dobrogea şi pe Dunărea de Jos, a fost atestată 'slavona geților de slăvire a Dumnezeirii', prin Patriarhul Constantinopolului Ioan 'Gură de Aur', care a scris în anul 399 că 'tracii au tradus scripturile în limba lor naţională'. Fără îndoială că şi 5

secole mai târziu, macedonenii călugări, Chiril şi Metodiu, erau în posesia acelei Biblii besice şi au folosit terminologia ei getică, dimpreună cu alfabetul ei getic (= tracic, besic, dacic de la Sinaia) pentru a 'inventa slavona şi scrierea chirilică', propagată de ei la slavi. Spre deosebire de orice altă limbă, nefiind o limbă inventată ad hoc, ci datorită tocmai vechimii şi răspândirii ei în rândul enoriaşilor Imperiului Roman de Răsărit = Bizantin, limba slavonă a fost recunoscută de către papă ca 'limbă sfântă' în perioada creştinării slavilor, dar nu a fost recunoscută ca limbă slavă de către slavii autentici, de origine nordică, din 'Cehia'. Bizantinul Procopius a scris despre unii pe care i-a numit în greacă Σκλαβῖνοι sklabinoi, pe care contemporanul său bizantin Jordanes, în anul 550, i-a numit sclaveni în latină iar alţi bizantini i-a numit pe aceia getae. Triburile sarmato-alanice ale sclavenilor şi anţilor, vorbitoare de dialecte getice nordice, etichetate drept slavi, plecând de la acele înscrisuri ale lui Procopius şi ale lui Jordanes, erau numite getae, adică geţi, de către alţi oficiali bizantini printre care Marcellinus Comes, în anul 517. Slavii nu au participat decât în mod pasiv la expediţiile militare ale barbarilor şi în secolele VII-VIII s-au aşezat într-o mare parte a Rusiei actuale, între Vistula, Elba şi Dunăre, precum şi în Balcani, uneori amestecaţi cu 'alte populaţii'. Teritoriul era imens şi oricât de prolifici i-am socoti pe slavi, aceia 'fără alte populaţii', nu ar fi putut să îl acopere în intervalul scurt de aproximativ un secol. Acele 'alte populaţii' nu aveau cum să fie decât rumânii geţi sedentari, agricultori şi băştinaşi aici".

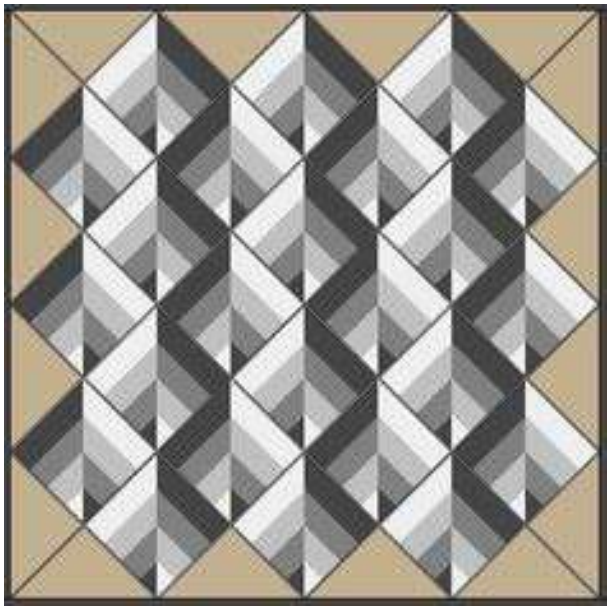

În anul 2014, Dr. Napoleon Săvescu a scris: "Bulgarii şi sârbo-croaţii sunt geţi ca şi noi. Nu există nici un alt fel de slavi decât cei cu originea peri-baltică, deci nord şi est carpatică. Aşa numitele slavonă, bulgară şi sârbo-croată, în total cu circa o mie de cuvinte, aparţin tot limbii dacilor, rumânilor peri-dunăreni, care au populat întreg Imperiul Roman de Răsărit, camuflaţi în slavi, pierzând aici treptat fondul recunoscut de elenii bizantini ca fiind latin, în teritoriile în care ei îi persecutau pe latini cu deosebită cruzime, păstrându-se în mare măsură în Vlahiile pe care nu le controlau deplin, fapt evident şi astăzi la vlahii ce locuiesc doar munţii greu accesibili din Peninsula Balcani şi la valahii din nordul Dunării. Dovada că e vorba de rumâni şi nu de romani este faptul că romanii nu au putut niciodată introduce aici liturghia în limba Romei, cultul creştin folosind limbajul zalmoxian al geto-dacilor - singurii anti-idolatri din zonă - numit Slavon, ce Slăvea pe Zeul-moş, adică fără idoli, în opoziţie cu romanii idolatri, închinători şi azi la chipurile cioplite al statuilor de sfinţi (dispută în care clerul de după Chiril şi Metodiu a început să-i persecute pe vlahii şi pe valahii care persistau în a folosi şi fondul nostru latin, confundându-i intenţionat cu romanii idolatri de la Roma, pentru a-i extermina). După retragerea romanilor în sudul Dunării, întreg Imperiul Roman de Răsărit a suferit o evidentă influenţă dacică: cioplitorii de chipuri s-au răzit, până la dispariţie chiar printre greci, o mare parte din teritoriul acestui imperiu a fost numită Dacia - inclusiv Romania - şi a fost condus de împăraţi localnici, din rândul rumânilor daco-geţi şi din rândul unor bizantini grecofoni, care au permis instaurarea unui creştinism fără urme de sclavagism şi de idolatrie greacă sau romană. În lupta geţilor cu Imperiul Roman, excesele clerului creştin daco-get slavon sud dunărean au condus la slavizarea populaţiei, la pierderea aici a fondului daco-românesc, copiii vlahilor şi valahilor fiind botezaţi de preoţi slavoni, ostili dacilor, cu liturghii epurate de cuvintele noastre dacice". După vremurile Antice, Armânii au fost între Eleni și Slavi iar Românii au fost între Slavi și Unguri:

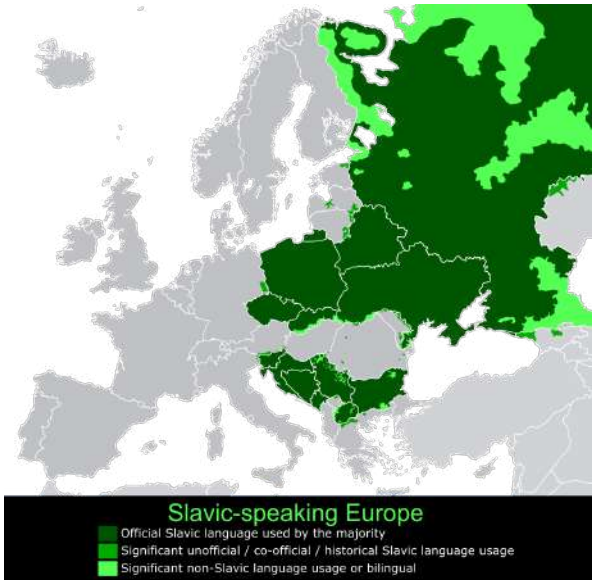

Slavii în Europa

Printre donatorii din anul 1904 pentru aşezământul ortodox "Sfânta Treime" de la Piatra Scrisă din Armeniş / judeţul Caraş-Severin, "Foaia diecesană" din Caransebeş a nominalizat 4 Gherga din Goleţ / Galacs 45,17 lat. N, 22,15 long. E, judeţul Caraş-Severin, anume Gugulanii Constantin, Ion, Iancu şi Traian; e de știut că icoana de pe "Stânca Sfintei Treimi" - menționată de o hartă din anul 1788 și restaurată în anul 1822 - a fost îmbrăcată de capela ridicată în anul 1929 de Vasile Dragomir, crescut de Mihai Gherga din Slatina Mică: aceea a fost prima construcție, acum acolo existând Mănăstirea de la Piatra Scrisă din Armeniş. În anul 2014, cercetătorul Armân Branislav Stefanoski din Tetovo / Macedonia a afirmat că "un timp chiar i s-a spus Banatului...Machedonia, datorită numărului mare de armâni veniţi din Machedonia istorică". În anul 2009, Dr. Bodo Barna din Timişoara a indicat în "Ghidul cronologic al oraşelor Banatului" că "la sfârşitul secolului XVIII au sosit 427 de familii aromâne din Macedonia, între numele principale fiind Gheorghiades". Moscopolia a evoluat mult datorită comerţului, având mii de case, mai

multe manufacturi, zeci de Biserici (într-o vreme, mitropolitul Ioaninei / Ianinei şi-a avut reşedinţa în oraş), bănci şi o Universitate: Noua Academie - în genul Academiilor Domneşti din Ţara Românească şi Moldova - finanţată, conform și studiilor academicianului Niculae Iorga, mai mult de către Aromânii din Ungaria decât de către Aromânii din Austria. Trebuie ştiut ce a scris profesorul Anastase Hâciu în cartea "Aromânii" din anul 1936, anume că "la începutul secolului XVIII, Gheorghe Castriotul - comisul Valah - a întemeiat o Şcoală în Castoria la care a învăţat Leontiades Sevastos, care a condus Noua Academie din Moscopole". Tipografia Moscopolei - întemeiată înainte de anul 1730 - era în Mănăstirea "Sf. Naum" de pe malul Ohridei; Aromânul Pericle Papahagi - membru corespondent al Academiei Române - a notat în "Scriitori Aromâni în secolul XVIII" că Aromânul "Demostene Rousso în 'Manuscrisele Greceşti' din 1901 spune greşit că lucrările s-au tipărit la Moscopole prin 'îngrijirea lui Gheorghe Moscopolitul' în loc de 'Grigore Moscopolitul'. Despre Grigore Moscopolitul iată ce spune Neos Vretos: preot şi unul dintre învăţaţii bărbaţi, care au înflorit la jumătatea secolului XVIII; mulţumită lui, oraşul Macedoniei Moscopole s-a învrednicit să aibă şi tipografie, ce din nenorocire nu s-a păstrat mult". Conform profesorului Anastase Hâciu în studiul "Aromânii" din anul 1936, acolo au apucat să-şi tipărească lucrările mitropolitul Grigore al Durațului, Anastasios Gordas, ș.a., autorul menționând: "S-ar fi tipărit - de asemenea - abecedare, gramatici, lexicoane, liturghii, cărți de filosofie și de înaltă cultură; Theodor Ghiorghiade din Castoria ar poseda 5 cărți bisericești încă necunoscute nici Academiei Române". (Este de știut că ultimele cărți ale Bibliotecii Academiei din Moscopole au fost depozitate în Biserica "Sf. Nicolae" - ctitoria strămoşului lui Theodor Ghiorghiade - care însă au fost acolo doar până la primul război mondial). "Dicţionarul biografic al istoriei Albaniei" publicat în anul 2012 de Dr. Robert Elsie a enunţat: "În Moscopole, a nu se confunda preotul Gregorios - rectorul adjunct al Noii Academii, ales în 1744 - cu tipograful Gregorios; preotul Gregorios a fost studentul filozofului Ioan Chalkeus, născut în 1667 la Moscopole, care în 1694-1703 a fost directorul Şcolii Greceşti din Veneţia: în 1741, preotul Gregorios a scris la Moscopole 'Viaţa Sf. Nikodemos' iar din 1746 s-a stabilit la Mănăstirea Elbasan, în 1768-1772 acelaşi Gregorios - Grigore din Moscopole - fiind arhiepiscop ortodox în Durres" (profesorul său, filozoful Armân Ioan Chalkeus - care a fost directorul Şcolii Greceşti din Veneţia şi în perioada 1712-1716 - probabil a fost Ioan Ghargheu / rezonanţa Chalkeus fiind similară cu Cholkis-Gorghis iar acei Gherga vorbind cu Grai Moscopolean menţionaţi de revista "Românul" din Arad ca întruniţi în şedinţă la Scutari înaintea primului război mondial / după constituirea Albaniei ca stat, la 142 de ani de la decesul arhiepiscopului Grigore, probabil erau urmaşii aceluia şi ai negustorilor Gheorghiu / Gheorghe activi anterior în acel areal Durres / Durazzo = Durațiu / Draci din Mica Vlahie, după cum a consemnat şi Dr. Valer Papahagi din Arhivele Veneţiei). Grigore de Durrës - cunoscut și sub numele de Grigore de Voskopoja - care înainte de a lucra în Noua Academie din Moscopole a fost dascăl în Berat, a realizat cu propriul alfabet prima traducere a Bibliei în Albaneză / manuscris știut ca "Evanghelia din Elbasan" (la reședința pe care a avut-o în ultimii săi ani de viață, dintre Elbasan și Durres, de unde a și cârmuit ca arhiepiscop / căci sediul Arhiepiscopiei Durresului nu a fost în portul de la Marea Adriatică, ci în interior pe Munte, la Mănăstirea Sf. "Ioan Vladimir" 41,07 lat. N, 20,01 long. E, martir care a fost ginerele Țarului Samuil al Imperiului Bulgaro-Vlah, la începutul secolului XI cârmuind Diocleea, fiind respectat de Sârbi ca primul lor Sfânt).

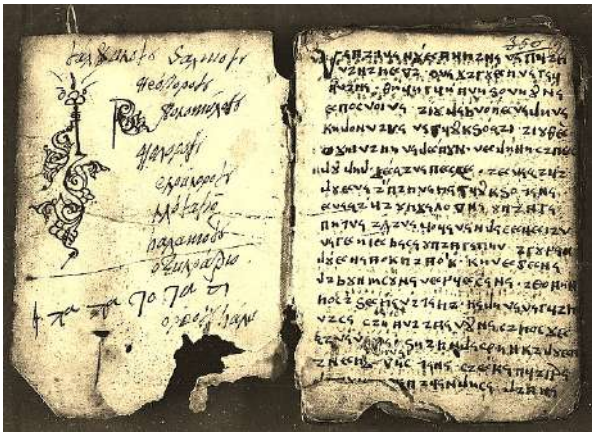

Fragment din Evanghelia
arhiepiscopului Grigore al Durresului
(prima traducere a Bibliei în Albaneză, secolul XVIII)

În anul 1935 Dr. Valer Papahagi a scris: "Moscopolea a fost cel mai mare oraş pe care l-a avut Albania până acum. Astăzi chiar, oraşul vecin Coriţa - locuit de Albanezi şi de Români Moscopoleni şi care a moştenit ceva din însemnătatea Moscopolei - e situat în regiunea cu cea mai mare densitate de populaţie din Albania". Într-un document din 11 III 1735 a fost înregistrată la Zadar - unde în secolul X a activat pentru Croați foarte respectatul episcop Grgur - stabilirea familiei Ghegă Gjergja / Đerda, plecată cu 2 ani înainte din zona dintre Lacul Scutari de la granița Albaniei cu Muntenegru și Muntele Rumija ce domină portul Bar / MunteNegru (areal cârmuit de arhiepiscopul Grgur în secolul XII - numit Albanez "Kraja" iar Slav "Skadarska Krajina" - ce era centrul politic în Diocleea, acolo la începutul secolului XI fiind măritată Prințesa Kosara din familia ultimului Țar al Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân: povestea a fost scrisă de arhiepiscopul Grgur în secolul următor îngropării ei în Bar); coasta Dalmată a fost destinație în transhumanța Armână, la S de Lacul Scutari fiind Durres / Albania - fostă colonie Doriană, port utilizat de cei din Insula Kerkyra / Corfu, de unde Antic era Via Egnatia la Lacul Ohrid - iar la N străvechiul drum ducea direct la Dunăre, spre principalele treceri ale Fluviului, la Drobeta și Durostor (se poate observa că la începutul Medieval, clanul Duro / Dulo - al dârjilor bărbați genetic Gherga - a controlat în bună parte tranzitul Balcanic pe rutele atingând Dunărea, un centru important administrativ fiind "Duros-tor" = Durostor / Silistra, în S Dobrogei, port Balcanic la începutul Bălții Ialomiței). În cea mai Nordică regiune Albaneză, anume Shkodër - cu reședința în orașul având același nume, în Românește Scutari - a fost înregistrat la 19 II 1829 botezul catolic al Antoninei Gherga, fiica lui Angelo Gherga, născută de Rosa Radovenia:

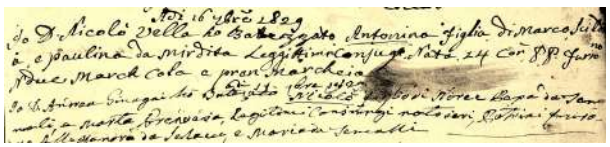

Arhiva Scutari: în 19 II 1829,
Angelo Gherga și-a botezat fiica Antonina

Durres - acum cel mai mare oraș al Albaniei Balcanice după capitala Tirana - era capul Căii / Drumului Antic Egnatia, care în partea opusă, la celălalt capăt Balcanic, din Tracia, avea Bizanțul / Constantinopolul; prima denumire a așezării Durres a fost dată de străvechii oligarhi din Corcyra / Corfu, ca "Epi-damnos", însemnând "super condamnații" (opus lui demn / Domn, "damnos" era damnat: colonia fondată acolo - acum portul capitalei Tirana - etimologic și-ar vedea onomastic, atât Durres, cât și Tirana, conectarea de Grecul τυρός "turos" pentru brânză iar prin betacizare Durres ca Burres s-ar asemui cu Berat).

Via Egnatia

Acum în orașul natal Zadar, Iosif Gherga / Josip Gjergja - vicecampion mondial cu echipa Iugoslaviei de baschet în anii 1963 și 1967, antrenor în anul 2003 al echipei Priștinei / capitalei Kosovare - e considerat etnic Albanez în Croația; un alt exemplu - din provincia Lecce aflată în "tocul" Italiei, pe partea simetrică portului Durres din Albania - e Ferdinando De Giorgi, triplu campion mondial la volei cu echipa Italiei în anii 1990, 1994 și 1998 iar alt mare sportiv e boxerul Arnold Gjergjaj născut în Đakovica Giakova din Kosova, campionul Europei la categoria supergrea în anul 2014: are 1,96 metri (i se zice "Cobra"), ș.a.m.d. În anul 1936, profesorul Aromân Anastase Hâciu (din Râmnicu Sărat 45,22 lat. N, 27,03 long. E / județul Buzău) în cartea "Aromânii" a scris: "Viața păstorului, desfășurându-se în măreția învăluită de mister a Văilor și 'Munților Aromânești' și în singurătatea majestuoasă care inspiră atâta poezie, este plină de romantism; viața cărăvănarilor și cea nomadă - în luptă neostoită cu asprimile vieții și expusă la primejdii infinite - a fost dintotdeauna creatoare de fapte mari, de largi avânturi, de caractere puternice, de răsunete cu adânci și îndepărtate ecouri. De aceea, s-a vorbit mereu de Aromâni ca păstori și cărăvănari și nu s-a vorbit deloc sau aproape deloc de acele populațiuni orășenești Valahe pașnice, care - deopotrivă, ba chiar mai active în viața economică și politică - se ocupau cu meșteșugurile, cu artele și cu negoțul, prin orașele Peninsulei Balcanice, de la Dunăre până dincolo de Atena, de la Marea Neagră până la Adriatica și Ionica, precum și în cetățile din Europa Centrală, până în Asia și în Africa. La origină, păstorul îndeplinea o funcțiune multiplă: aceea de crescător de animale, de meseriaș și de negustor, în stil modest, natural. Dar - cu timpul - categoria păstorească și-a diferențiat structura ca să îndeplinească funcțiuni de cărăvănar, de meșteșugar și de negustor, ce ea, prin ea însăși, nu le putea îndeplini cu succesul și amploarea reclamate. Aceștia din urmă 2 - desfășurându-și însușirile lor creatoare: energie și perseverență neînfrânte, muncă și onestitate remarcabile, economie bine înțeleasă și puterile de expansiune dincolo de Dunăre și de Mările ce udau celelalte laturi ale Peninsulei - au creat o categorie socială net distinctă, care a luat în mâinile ei îndemânatice destinele industriei și comerțului cărora le-au imprimat o dezvoltare nebănuită și un avânt extraordinar, cu multe urmări fericite pentru civilizarea Peninsulei. Crescători de oi și de capre, celnicii mai creșteau numeroase herghelii de cai și de catâri ce-i ajutau la transportul avutului de la munte la câmp și înapoi, în viața lor de transhumanță. Cărăvănăritul a fost un produs firesc al păstoritului, un prețios ajutător al lui. Unul nu se putea menține și dezvolta fără celălalt, cel dintâi a mers mână în mână cu cel de-al doilea. Dar a intervenit diferențierea: caravanele ajutau la desfacerea produselor brute sau manufacturate, precum și la schimburi de mărfuri de care aveau nevoie; a fost - la origină - un produs natural al păstoritului, ca mai târziu să se dezvolte și să se mențină independent. Mulțumită acestei noi funcțiuni, Aromânii au putut cunoaște - în lung și în lat - Peninsula, să treacă Dunărea, să facă legăturile între Balcani de o parte, să cunoască Europa pe de alta și au putut ajunge în contacte directe sau indirecte cu civilizațiunile de peste Fluvii și Mări. Țarigradul / Istanbulul era punctul terminus al străvechiului drum bătătorit de caravane dar și de armate venind din Vestul Imperiului. Caravanele Aromânilor - urmând drumurile transversale ale Peninsulei Balcanice - ajungeau încă de la începutul dominației otomane până acolo. În secolul XVIII, prin mijlocirea Moscopolenilor se trimiteau curieri și mesagii de la Senatul Veneției și Consulatul din Durațo la Ambasada Veneției din Istanbul (ei se duceau și cu rosturi negustorești în capitala imperială, așa cum au fost documentați Moscopolenii Ioani Ghiorghi Papa în 1709, Mihali Ghiorghi în 1720, Adam Ghira în 1725, ș.a). Credem că aceștia - și mai ales mulți alții - continuau relațiuni cu mult mai vechi. Dar Moscopolenii mai îndeplineau, pe lângă Poarta Otomană - ca și în Principatele Române - funcțiuni înalte, care îi îmbogățeau destul; desigur, erau printre marii furnisori ai Imperiului, probabil și dragomani și capuchebaiale. Etnologul Teodor Burada - membru corespondent al Academiei Române - a vizitat Aromâni și în Bitinia, la poalele Muntelui Olimp,

veniți din Macedonia, prin Dardanele, urcându-se vara în muntele sus numit iar iarna, prin șesurile de la Mihalici și Panderma / port la Marea Marmara. Aceștia făceau un mare comerț cu caș Aromânesc și cașcaval, foarte căutate la Brusa, în Bitinia și la Constantinopol / Istanbul, precum făceau comerț și cu lânuri, miei și berbeci ce le desfăceau în satele de la poale. Sfârșitul acelor Aromâni a avut loc prin 1882, când - printr-o iradea imperială - au fost aduși ciobani Albanezi și Turci, precum și ciraci Cerchezi și Lazi iar ei s-au văzut nevoiți să se întoarcă de unde au venit, alții să se așeze în satele Pisticoșilor, ai căror locuitori se ocupau cu păstoritul și cu caravanele și erau de aceeași lege cu ei. Dăm câteva nume de celnici din aceștia foarte bogați, ca Gușu Ghiorghi și Costa cu câte 10 mii de oi".

Moskopole

În anul 1770, la Moscopolia a apărut primul dicționar al limbilor Balcanice / între care bineînțeles era Armâna (lucrare realizată tot de un discipol al lui Ioan Ghargheu / Chalkeus). Conform istoricului German Johann Thunmann - care a vizitat Moscopolia și a scris o istorie a Aromânilor în anul 1774 - toți locuitorii orașului vorbeau Armâna; mulți cunoșteau și limba Greacă - cea a Bisericii, folosită și pentru scrierea contractelor - el afirmând că Armânii constituiau un popor mare și numeros, majoritar în Balcani, vorbind același Grai ca și cei din N Dunării, însă amestecat cu cuvinte Grecești și "ei nu sunt în nici un chip veniți din Dacia" (contactul său cel mai bun a fost cărturarul Armân Hagi Cegani - cu prenumele de botez Constantin, a cărui mamă era Gherga din Custura / Kastoria - titulatura de Hagi, similară cu a musulmanilor ce au fost la Mecca, fiind a creștinilor care au efectuat pelerinaj la Ierusalim; Constantin Hagi Gheorghiu-Cegani a fost interesant prin viața de călător și setea de învățătură, el colindând marile centre universitare ale timpului: a vizitat Viena 48,12 lat. N, 16,22 long. E / Austria, Paris / Franța, Gottingen 51,32 lat. N, 9,56 long. E și Halle 51,29 lat. N, 11,58 long. E / Germania, Roma și Veneția / Italia, Cambridge 52,12 lat. N, 0,07 long. E și Londra 51,30 lat. N, 0,07 long. V / Regatul Britanic, Amsterdam 52,22 lat. N, 4,53 long. E și Leida 52,09 lat. N, 4,29 long. E / Regatul Țărilor de Jos, Modra 48,19 lat. N, 17,18 long. E / Slovacia, Polonia, Istanbulul - capitala Imperiului Otoman - și Valahia / Țara Românească). Academicianul Constantin Giurescu în "Istoria Românilor" din anul 1937 scria că "Târgurile Bitolia și Ohrida în Macedonia, Arta în apropierea Mării Ionice / Adriatice, Castoria lângă Lacul Prespa, Ioanina și Sărună / Salonic au avut întotdeauna importante contingente de populație Vlahă / Aromânească" (la denumirea Salonicului în Săruna e de remarcat rotacizarea Armână "L"/"R": după cum a scris profesorul Armân Kihaia Iotta din Bitolia în anul 1907 la Săruna / Salonic localul favorit al Armânilor / Vlahilor încă era Restaurantul Gherganda). Hărțuielile mai ales în secolul XVIII însă au continuat; în anul 1747, familia Mocioni a fost izgonită din Moscopolia de către ostașii otomani și s-a stabilit - în frunte cu preotul ortodox Constantin Mocioni - în Imperiul Habsburg (unde a întreținut legături apropiate cu Gherga, Gojdu, Șaguna, etc.), în Timișoara "Comitetul Român" pașoptist fiind condus de Aromânii frați Mocioni, apoi ajungând să creeze, la 1869 în Timișoara, cel mai vechi partid național al Românilor, existent și azi, însă ruinat: țărăniștii (în anul 1994 Corneliu Coposu, președintele țărăniștilor - pe atunci partidul formând cea mai puternică structură democrată din România - observând că vicepreședinții în 3 județe din Banat / anume Arad, Caraș-Severin și Timiș erau Gherga, s-a interesat public despre potrivirea de nume Gherga din regiune dacă era și de rudenie).

Ziduri, miercuri 28 august 1991
ediție specială

PAGINA 2

...e acest pământ este legată demnitatea noastră, de acest pământ atârnă viitorul nostru" - M. Eminescu

Basarabia, pământ românesc

Miting în Piața Universității

Ondine Gherguț

Despre ieșirea republicii Moldova din Uniunea Sovietică

Cotidianul "Cotidianul" din România a publicat într-o ediție specială - în 28 VIII 1991 - declarații despre proclamarea independenței Moldovenilor Estici față de sovietici (consemnate de către Ondine Gherguț): "Gherga Eugen / președintele organizației de tineret a PNȚ-CD Timiș: 'M-a bucurat mesajul regelui Mihai citit aici, în locul sfințit de sângele eroilor. Speranța mea este reîntregirea țării, cu vechile ei hotare, dar fără comuniști'. Dl. Corneliu Coposu: 'Acum, aici, mă cuprinde un sentiment de euforie și de satisfacție pentru proclamarea independenței Moldovei. Prevederile mele, pe care le-am anunțat în toți acești ani, s-au îndeplinit: independența s-a desăvârșit astăzi. Prăbușirea colosului sovietic, pe care l-am prevăzut încă din momentul în care cizmele rusești au călcat pe pământul României, va da posibilitatea eliberării tuturor popoarelor oprimate. Sper că este un pas hotărâtor pe calea normalizării situației din sud-estul Europei și instaurării unei democrații adevărate în România, pentru care noi am luptat necontenit. Următoarea etapă este revenirea Basarabiei la patria mamă'." Senatorul Corneliu Coposu 1914-1995 (mare șahist, seniorul politicii Românești post-Revoluționare) cu un sfert de an înainte de a muri, a scris prietenului său din Timișoara, Dr Alexandru Aluașu - cel mai vechi membru al partidului - olograf "Gherga, pe care eu personal l-am susținut":

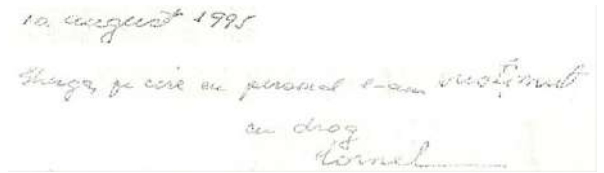

10 august 1995

Gherga, pe care eu personal l-am susținut

cu drag

Corneliu

După Revoluția anticomunistă din anul 1989, când a activat liderul Corneliu Coposu, anume în perioada 1990-1995, flebețea sa din Timișoara - anume Eugen Gherga - a fost țărănist, exercitând ca președintele tineretului țărănist timișan 2 mandate de câte 2 ani (în perioada 1990-1994, loc statutar în partid ca vicepreședinte județean); în anul 1995, Eugen Gherga a fost exclus din politică de cel care, profitând de boala mortală a seniorului, a preluat distructiv filiala județeană a partidului (acela ajungând primarul Timișoarei - condamnat penal pentru sprijinirea mafiei imobiliare ca să captureze centrul orașului - apoi și președintele național dezastruos al partidului): acum în politica Țării cel mai vechi partid Românesc nu mai contează practic. În celelalte județe Bănățene s-au petrecut fapte asemănătoare; s-ar concluziona că după Revoluția Română în general societatea nu prea a fost pregătită să accepte acea ofertă politică pentru normalizarea vieții - după dictatură în democrație - și nici Gherga nu s-a rezumat la capacitatea de atunci a publicului.

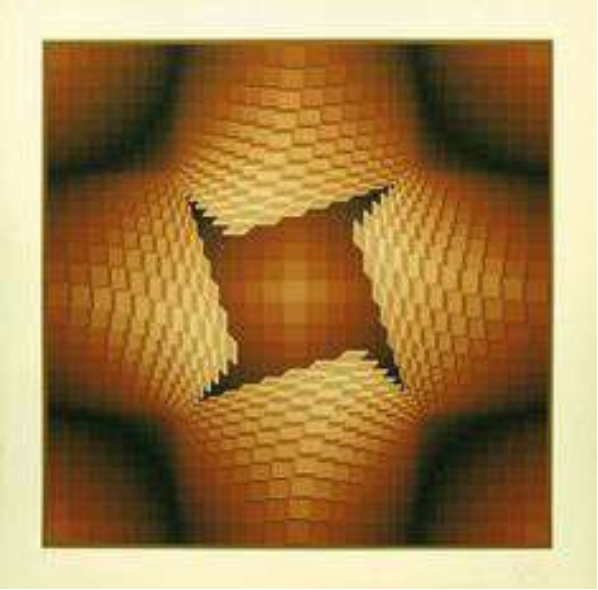

În "Monografia familiei Mocioni" realizată în anul 1939 de Dr. Teodor Botiş apare o scrisoare trimisă din capitala Ungariei în 3 XII 1863 de consilierul Georgiu Popa către juristul şi omul politic Andrei Mocioni din Foeni 45,29 lat. N, 20,52 long. E / judeţul Timiş (cu referire la bursierul Pavel Gherga din Măidanu Cărășan - azi Oravița - pentru studii economice): "Vă voi trimite ilustrisime domnule, socoata despre administrarea mea, relaţionând înainte că Gherga şi Chiţescu n-au venit până acum la studii şi astfel stipendiile Pestane fac pe un pătrar de an 250 florini iar nu 290 florini. Totodată îmi iau libertatea, ilustrisime domnule, a vă ruga să binevoiţi a-mi scrie cui să dau cassa care va mai rămâne la mine". În anii școlari următori, 1862 / 1863 și 1863 / 1864 - corespunzător lui Vikentie Babesiu / Vincențiu Babeș în "Amicului scolei, foia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei la Romani" de la Sibiiu din 24 VIII 1863 și 22 VIII 1864 - bursier finanțat de Andrei Mocioni la Gimnaziul din Lugoj a fost Damase Gherg'a / Damaschin Gherga (generosul ajutor a însemnat un total de câte 60 florini anual). Când Alexandru Mocioni 1841-1909, întemeietorul Partidului Naţional al Românilor - fiul Ecaterinei Mocioni "de Foeni" măritată cu ruda Mihail Mocioni "de Tokaj" - a fost reales parlamentar în Dieta Ungariei, în revista "Albina" din 2 V 1869 au fost publicate mulţumiri: "Avem sfânta datorie a aduce la cunoştinţa naţiunii noastre pe acei bravi preoţi şi învăţători, care prin înţeleaptă conducere şi în co-înţelegere cu poporenii săi au condus partida naţională la limanul dorit, la învingerea candidatului naţional; printre aceşti bravi sunt:...Gheorghe Gherga, învăţător în Bârna" (45,43 lat. N, 22,03 long. E / judeţul Timiş). Este de știut că revista Română "Albina" a fost înființată la Viena - capitala Imperiului Habsburgic - în anul 1866, patronată de familia Mocioni; de pildă, în ea a publicat inclusiv Bucovineanul Mihai Eminescu (poetul național al Românilor, la începutul anului 1870), care a fost în Viena student la filozofie în 1869-1872. Din anul 1869 revista era tipărită în Pesta / acum răsăritul Budapestei, pe malul stâng al Dunării, distribuția fiindu-i blocată poștal în Austro-Ungaria deoarece se opunea făţiș dualismului (ce s-a ivit în anul 1867); "Albina" din 27 VII 1870 a indicat printre susţinătorii din judeţul Caraş-Severin ai lui Alex Mocioni pe Dinu Gherga şi Ilia Gherga din Agadici 45,06 lat. N, 21,41 long. E, Zaria Gherga din Comorâşte, George Gherga din Ticvaniu, Gruia Gherga, Pavel Gherga şi Pau Gherga din Măidan, ş.a. (de exemplu, în anul 1891 academicianul Român Atanasie Marienescu, Bănățean din Lipova, dascăl pentru Mocioni, a inventariat 35 de familii Gherga în Măidan - denumirea Cumană pentru movila Gorgană în amfiteatru, funerară dar şi prilej de bazar / târg - localitate ce avea Mănăstirea "Sf. Gheorghe" din anul 1028, întemeiată la voinţa Sf. Gherard de Cenad / unii bănuind că acel Măidan nu era din Banatul Românesc, ci de fapt era Cenadul Vechi din actualul Banat Sârbesc: în anul 2010, autorii Magiar - Nicolae și Eduard - ai cărții "Viața monahală în Timiș" publicată de Arhiepiscopia Timișoarei au scris că în Măidanul Cărășan s-au retras călugării din Cenadul Românesc). "Foaia diecezeană" din 26 III 1895 a Eparhiei Greco-Ortodoxe Române a Caransebeşului a publicat despre "Topografia satului Măidan" că "începând de la anul 1765, din Măidan foarte multe familii au emigrat, aşa din familia Gerga: în Oraviţa şi în Câmpie / Pustă. Emigrările s-au întâmplat mai vârtos pre timpul revoluţiunii lui Horia din Ardeal, fiindcă localnicii cercaseră să se revolte după adunarea de popor ţinută în Răcăşdia la anul 1784. Dealul Mare - sau cum îi zicem noi, 'Gealu Mare' - se numește teritoriul dinspre sat (la Vest), hotarul Oraviței (la Sud) și drumul mare ce merge din sat spre Rachitova. Vecinii noștri Răchitoveni numesc acest teritoriu 'Pământul Turcului'. Noi însă nu; ci numai un drum ce conduce în cetate știm că s-a numit 'Drumul Turcilor'. Coasta Estică de lângă ogașul Ghergonilor a Dealului Mare se zice 'coasta cetății'. În acea coastă, deasupra de viaductul căii ferate, mai înainte cu 50 de ani, Gheorghe Gherga Frenţiu voind să răstoarne un arbore a găsit nişte vase de aramă (7), din care şi-a făcut căldări". (Acea cale ferată e cea mai veche de pe teritoriul actual al României iar locația descoperirii - lângă calea, respectiv "ogașul" Ghergonilor - din anul 1845 în "coasta cetății" a celor 7 vase de aramă de către Gherga e aproape de gara Oravița, construită în anul 1846). Se știe că Ecaterina Mocioni - mama patriotului, Baroneasă de Foeni - s-a cununat cu ruda Mihai Mocioni din Ungaria / Imperiul Habsburgic (o vreme au locuit în Tokaj, apoi în Mișcolț); istoriografii Maghiari au numărat în Mișcolțul secolelor XVIII-XIX peste 50 Gherga originari din Moscopole: în paralel, mai mulți Gherga decât acei peste 50 din Ungaria au constituit ramura Gherga din Moscopole - având în Albania, respectiv Macedonia și celebra Casă Comercială Gherga - toți stinși acolo ori aiurea prin extincția Atlantidei Aromânilor.

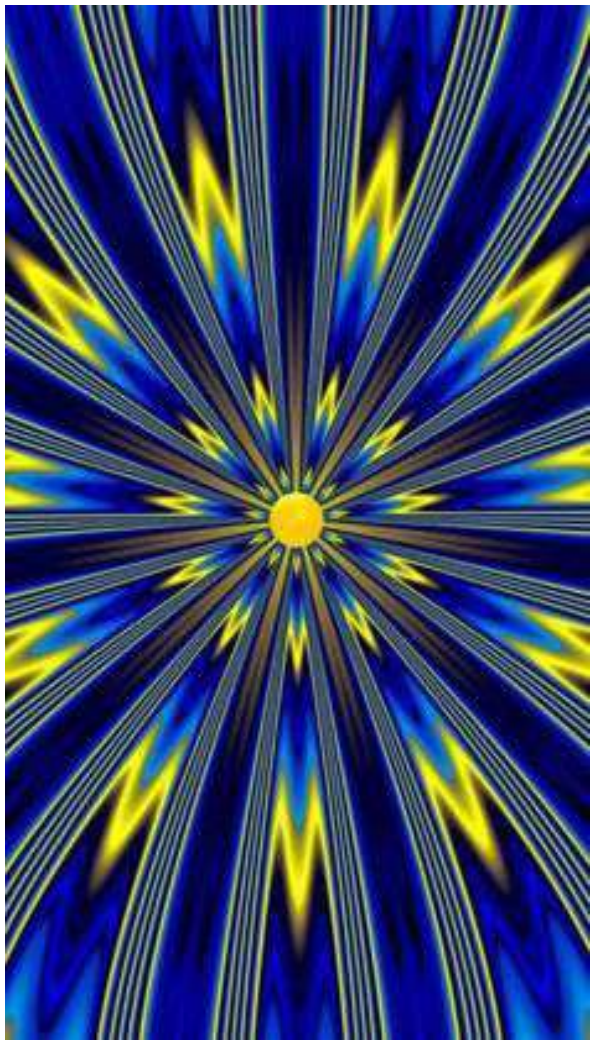

În anul 2002, Dr. Maria Berenyi din Ungaria a scris că - pe lângă puternicii Aromâni Gherga - "la Miskolc întâlnim nume de familii ca: Boiagi, Diamandi, Ghica, Gojdu, Grabovsky, Mocioni, Muciu, Pescariu, Roja, Șaguna, etc.; aceste nume le întâlnim și în sânul coloniei din Pesta, fapt care dovedește legăturile strânse de rudenie între cele 2 colonii macedoromâne. Marele mecenat Emanuil Gojdu, ca și prietenul său, mitropolitul Andrei Șaguna, au fost macedoromâni. În prima parte a secolului XVIII, cei din familia Gojdu erau negustori înstăriți, stabiliți în Moscopole, un centru economic și cultural înfloritor din Albania de astăzi. Apreciat drept 'Florența Balcanilor', orașul Moscopole a reprezentat până în a doua jumătate a secolului XVIII cel mai important centru al macedoromânilor. Datorită hărniciei și priceperii locuitorilor săi, precum și unui concurs fericit de împrejurări, Moscopole a ajuns, prin secolele XVII-XVIII, cel mai însemnat centru de civilizație și cultură al aromânilor. Într-un document din arhivele Budapestei, Moscopole era numit 'Urbs Amplisima'. Negustori pricepuți și muncitori îndrăzneți și cu relații întinse, fiii Moscopolei au stat în fruntea comerțului din Peninsula Balcanică. Aproape tot ce se exporta din Imperiul Otoman prin Marea Adriatică trecea prin mâinile lor iar tot ceea ce intra, prin porturile aceleiași mări sau prin alte puncte de frontieră, din țările apusene, se distribuia tot prin dânșii. Ei erau negustorii care aveau cele mai numeroase și mai strânse legături comerciale cu străinătatea. Sub raportul industrial, de asemenea, Moscopolea era o cetate unde se lucra zi și noapte tot felul de articole ce se desfăceau peste tot, în interior și afară. Meseriașii erau organizați în 14 bresle bine structurate. Moscopole avea pe vremea aceea înfățișarea marilor centre comerciale. În bazarurile mari și întinse era o mișcare uriașă, o forfoteală de furnicar ca în marile orașe ale Asiei. Oamenii erau absorbiți de afacerile lor. Corespondențe și comenzi soseau de pretutindeni, din Peninsulă și din Europa, ce trebuiau repede satisfăcute; se descărcau mereu la marile caravanseraiuri și se încărcau mărfuri manufacturate pentru toate direcțiile. Magazinele gemeau de acelea și industriile lucrau zi și noapte. Albania toată se alimenta de aici sau din porturile Adriaticei, ce, aproape integral, le stăpâneau tot ei. La bâlciuri și în zilele de târg, veneau albanezi și negustori din toate părțile. În Moscopole, într-o biserică, lângă ușa împărătească, exista un jilț cu brațelele rezemate pe 2 lei fioroși, cu gurile căscate, cu limbile scoase, cu coamele înfiorate. Pe speteaza jilțului era gravat cu litere aurite numele 'Gojdu'. Este cea mai veche mărturie a existenței acestei familii în Moscopole. Familia Gojdu a plecat din orașul Moscopole odată cu familiile Sina, Dumba, ș.a. și s-a așezat în Polonia. După împărțirea Poloniei între Rusia, Prusia și Austria, acei macedoromâni s-au mutat în Imperiul Habsburgic, împânzind toate orașele mai de seamă ca negustori ori bancheri. Familia Gojdu în itinerarul pribegiei sale s-a stabilit întâi la Miskolc, unde poposise și familia Șaguna; de la Miskolc, o ramură a familiei Gojdu s-a așezat în părțile Bihorului". În 3 XI 1879, ziarul "Observatoriul" din Sibiu a publicat "În memoria fericitului Manuil Gojdu: Junimea Română din Buda-Pesta a cercetat sâmbătă după-amiază pe marele său defunct Manuil Gojdu, care - ca fost comite suprem - după cum se știe a făcut pe seama junimii studioase Române o Fundație care se urcă până la 300000 de florini. Vorbitorul tinerimii Traian Barzu fu acela care - în discursul ținut în limba Română - a accentuat cu deosebire însemnătatea Fundației lui Gojdu și între altele a zis: 'Memoria lui Gojdu va trăi în veci în pieptul națiunii Române recunoscătoare, ca un tezaur scump, căci dânsul cu propriile sale mâini și-a înscris numele pe Columna Nemuririi. Din viața și faptele lui Gojdu poate învăța junimea Română cum să-și iubească patria și propria națiune'. După cuvântarea aceasta entuziasmată a lui Barzu stipendiștii Fundației au decorat monumentul lui Gojdu cu o cunună de dafin legată cu panglici tricolore având inscripția 'Stipendiștii lui Gojdu' iar corul a intonat melodia funebră 'În planul cel secret'." Bisăptămânalul "Familia" din Budapesta a publicat duminică 9 XI 1879: "Sâmbătă la ora 4 după-amiaza, tinerimea Română din Budapesta, coadunată în localul Societății de lectură 'Petru Maior' a plecat în corpore la mormântul neuitatului Emanuil Gozsdu, unde domnul Traian Barzu - candidat de profesor - după rostirea unei vorbiri ocasionale bine nimerită a depus pe mormântul marelui mort o cunună, din care atârnau două panglici: tricolorul național cu inscripțiunea 'Stipendiștii lui Gozsdu'. Corul a cântat cu precisiune. Domnul Dimitriu Ionescu - fostul comite suprem în Zărand - mulțumi tinerimii în numele Fundațiunii Gozsdu, pentru aducerea aminte". Așa cum a documentat în anul 2020 Dr. Maria Berenyi, 32 de academicieni Români au fost bursieri Gojdu; pentru autorul lucrării "Originea Gherga", Barzu Traian Senior din Bacamezeu - care a mai trăit încă 63 de ani după acea ceremonie din Budapesta a bursierilor Gojdu / finanțatorul fiind răposat din anul 1870, apoi Fundația începându-și activitatea - a fost fratele străbunicii Talida, măritată cu preotul Ioan Gherga din Pădurani, părinții bunicului Aureliu Gherga din Icloda (studiile în Ungaria ale Aromânului Barzu Traian Senior - după decesul

Aromânului Gojdu - au fost finanțate și de Aromânii Mocioni, căci tatăl Barzu Laurențiu Senior era preotul acelora, în Banatul Nordic): în Banat a rămas amprenta Aromânului Barzu Traian Senior - ajuns consilier la Episcopia Caransebeșului / azi județul Caraș-Severin - căci a cooperat cu fratele său Barzu Laurențiu Junior pentru ctitorirea în anul 1886 a Bisericii din Bacamezeu / azi județul Arad iar după 15 ani pentru sora sa devenită Gherga a sprijinit ctitorirea în anul 1901 a Bisericii din Icloda / azi județul Timiș (Barzu Traian Senior - în lunga sa viață - a mai ajutat multe alte realizări în Banat).

Moskopolje

La mijlocul secolului XVIII, adică în anul 1750, familia Gheorghiu din Ioanina - comercializând îndeosebi cereale - s-a mutat pe Râul Prut la Cernăuți, în proaspăta Bucovină Habsburgică (acolo Aromânul Teofil Gheorghiu a devenit membru în Societatea Academică "Arboroasa" / însemnând numele Românesc al regiunii). În lipsa din zonă și ale unor Aromâni Gherga / Gheorghiu - plecați pentru negoț de succes - care să le tempereze abuzurile, acţiunile otomanilor au culminat cu atacul din anul 1788 al trupelor conduse de pașa Ali Tebelin din Ioanina / Ianina 39,40 lat. N, 20,51 long. E asupra Moscopole, atac ce s-a soldat cu distrugerea completă a localităţii (în acelaşi an otomanii au devastat şi Banatul, distrugând printre altele şi primul Atelier de legat cărţi din regiune, gospodărit de Gherga în Belinţ / apoi mai fiind menţionat de documente Bănăţene în 12 XII 1842 şi 2 IX 1846 Pavel Gherga = legător de cărţi Bisericești vechi, datând cel puțin din secolul precedent, aflate în Ramna 45,28 lat. N, 21,42 long. E / acum județul Caraș-Severin, în Brănești 45,48 lat. N, 22,15 long. E / acum aparținând orașului Făget, județul Timiș, ș.a.); e de observat că Ali a devenit pașă după ce i-a ucis pe cei din Gardichi care îi țineau ostatice mama și sora. Dr. Pericle Papahagi a reprodus o însemnare pe care în anul 1907 a găsit-o la Biserica Ortodoxă Aromână din Mișcolț: "În 1806, Românii din Moscopole au plecat din cauza ticăloșiilor lui Ali-pașa din Ianina şi Ismail-pașa din Berat; ei au plecat în gloate mari cu avutul lor şi cu tot ce au putut duce cu sine". În anul 1925, Dr. Theodor Capidan în "MeglenoRomânii - istoria şi graiul lor" a scris: "După spusa bătrânilor, Aromânii din Livezi (în Aromână Livădz, comună aflată între Râurile Meglen şi Vardar din N Elen) sunt cei din urmă Aromâni fugiţi din Muntele Gramoste, în urma cunoscutelor prigoniri ale tiranului Ali Paşa. La început se aşezară numai 25 de familii sub conducerea unui celnic; mai târziu ele au fost urmate de alte familii şi astăzi Livădz se înfăţişează drept cea mai mare comună dintre toate comunele MeglenoRomâne. Numărul locuitorilor poate fi socotit la cel puţin trei mii. La Aromâni, cât timp trăiesc părinţii, copiii lor nu se despart de ei, ci stau toţi laolaltă, chiar atunci când printre aceştia se găsesc şi unii însuraţi cu copii. Ştiind toate acestea, am încercat să fac numărătoarea familiei lui Nicola Gheorghi, la care am fost găzduit. Nicola Gheorghi avea 5 fii însuraţi, locuind toţi în casa părintească alcătuită din 8 încăperi şi anume: Cola, Dina, Iancu, Tuşu şi Steriu. Nevestele se cheamă după numele bărbaţilor, cum se obişnuieşte pretutindeni la Aromâni: 'a lui Cola', etc. Cola, la rândul lui, avea 7 copii; Dina avea tot 7. Iancu avea numai o singură fată. Tuşu avea 3 fete şi Steriu, cel mai tânăr, însurat abia de câteva luni şi în vârstă numai de 17 ani, era în aşteptarea unui moştenitor. Adunaţi toţi laolaltă, dau un număr de 25 de inşi, având fiecare câte un locşor sub acelaşi acoperiş al casei părinteşti. Ca limbă, Aromânii din Livădz nu se deosebesc de aceia răspândiţi în Nordul Macedoniei". Cauzele distrugerii Moscopoliei au fost, conform consulului Francez de la Ioanina / capitala Epirului, otomanii şi Albanezii: "invidia şi fanatismul se unira contra operei înţelepciunii" (e de ştiut că otomanii denumeau mercenarii Albanezi ca Arnăuţi, denumire sub care aceia erau ştiuţi şi de către A/Români). Aromânii au fost totuşi cea mai violentă ramură a Românilor şi e de remarcat că printre unii Ghergani Bănăţeni şi azi se manifestă un caracter mai aparte, dificil, de neintegrare efectivă, lipsindu-le chiar concret atitudinea de turmă. În anul 1936, în cartea "Aromânii", profesorul Anastase Hâciu a scris: "Prin înaltele instituțiuni de cultură și de pioasă religiozitate, ca și prin privilegiile de înaltă autonomie de care s-a bucurat, Moscopole a eclipsat toate centrele din Tesalia și Pind, concentrând - în sine și la un moment dat - toate bogățiile și aspirațiunile de viitor ale neamului Aromânesc. Ca urmare, distrugerea sa și a celorlalte care gravitau în jur, o numim dezastru național. Și aceasta cu drept cuvânt. Moscopolea și celelalte cetăți din jurul său - bogate în popor, în averi, în instituțiuni de cultură și de asistență socială, în întreprinderi de industrie și comerț bine organizate - iradiau, în jurul lor, o înaltă demnitate națională și ajunseseră să se bucure de largi privilegii de ordin administrativ și economic ce nu le cunoscuse până atunci istoria Peninsulei Balcanice. Cultura înaltă și legăturile complexe cu toată Europa - ceea ce eclipsa toate celelalte popoare: Albanezi, Bulgari, Eleni și Turci, ce se zbăteau în sclavie, ignoranță și sărăcie - toate acestea le creștea importanța și aveau perspectiva să joace un rol politic propriu, ce putea (într-un răstimp foarte scurt) să deplaseze axa gravității politice spre creștinii din Nordul și Vestul Peninsulei Balcanice iar cultura Aromânească ce începuse să mijească putea duce, fatal, spre o renaștere națională, ce ar fi trezit tendințe înalte de autonomie și mai largă, echivalente cu o reală neatârnare. Dar destinul implacabil a vrut să fie altfel! Moscopole a căzut prima jertfă pe altarul eliberării. În Livădz s-au așezat și ceva familii din Moscopole. S-au ocupat exclusiv cu creșterea

vitelor și cu cărăvănitul. Ajungeau până în Albania, la Corița / Ghiorge, unde stăteau toată vara și se întorceau la Sf. Dumitru, aducând mari sume de bani. Își iernau turmele în câmpiile Salonic și Câlcâș. Unii vărau în Munții Megleniei. Centrul cel mai mare de desfacere al produselor lor a fost Salonicul". Supraviețuitorii dezastrului Moscopolei au emigrat printre Eleni / unde au fost mari sprijinitori ai Culturii (Țara acelora și-a câștigat independența în anul 1821, cu ajutorul revoluționarului Oltean Tudor Vladimirescu, vătaful Ținutului Cloșani, cu plaiul dominat de Muntele Gherghița, la limita Băniei cu Banatul, unde era și așezarea Ghergheşti 44,58 lat. N, 22,47 long. E, azi Gheorgheşti în comuna Ponoarele / județul Mehedinți), în Principatele Române, în Bulgaria, în Serbia - unde spre exemplu Armânii au înființat Piața Belgradului - iar o parte a emigrat în Austro-Ungaria (unde negustorii erau numiți Gorog, adică Greci), în Banat și în Transilvania având un rol esențial în emanciparea națională a Românilor. Este de observat că unul dintre sfetnicii apropiați ai revoluționarului Tudor Vladimirescu a fost apreciatul predicator Ilarion - botezat Ilie - Gheorghiadis 1777-1845 (având mama din Ianina și tatăl din Silistra 44,07 lat. N, 27,16 long. E / azi Bulgaria), stareț la Mănăstirea Dealu din anul 1808, din anul 1820 devenit episcopul ortodox al Argeșului iar unul dintre luptătorii fruntași alăturați cauzei a fost haiducul Negoiță Gherghelaș / Gheorghelaș, ucis în anul 1827 în Buzău: acela opera la curbura Carpaților între Pietroasele / Dealul Istrița și Muntele Giurgiu.

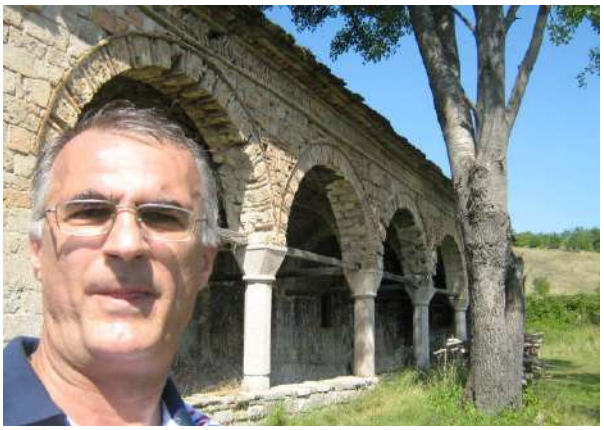

Voskopoja

Trebuie ştiut că Gheorghiu Grecizat era Gheorghiadi, ca de exemplu negustorul Dumitru Gheorghiadi din Smirna / Izmir în anul 1839 (menționat de academicianul N. Iorga), preotul Ion Gheorghiu / Gheorghiadi, directorul Liceului Român din Bitolia / Bitola 41,01 lat. N, 21,20 long. E / Macedonia în 1882-1883 înrudit cu tatăl celui care în România a ajuns academicianul George Murnu, repetitoarea - cadru didactic - Maria Gheorghiadi la Școala Normală de Fete din Bitolia (denumire Slavă derivată din vechiul cuvânt pentru Mănăstire, Grecii numind orașul Monastir) în anul 1897, etc.; Aromânul Dimitrie Cosmad - numit "Bolintineanu" - a scris că "Bitolianii fac parte din Moscopoleni" (profesorul Anastase Hâciu a observat în anul 1936 despre populația Bitoliei - dominând Câmpia Pelagoniei - că în proporție de două treimi era Moscopoleană, ajunsă acolo înainte dar și după distrugerea metropolei lor). În Monastir / Bitolia a învățat Mustafa Kemal - zis Ataturk - întemeietorul republicii Turcia în anul 1923 (el cu Junii Turci, având ca aliați Armâni, a preluat puterea în Imperiul Otoman; Ataturk 1881-1938 a fixat capitala Turciei la Ankara: localitate celebră pentru mohairul Angora).

Sigiliul Președinției Turciei e blazonul lui Ataturk (născut în Macedonia): 16 raze, ca emblema Aromână

În anul 1937, la Bitola s-a născut Armânul Liubișa Gheorghievski, președintele Parlamentului Macedoniei în 2006-2008. Armânii au reprezentat elementul cel mai progresist din Balcani: în anul 1913, Dr. Pericle Papahagi - folclorist Aromân - afirma că "nici un neam din Peninsula Balcanică n-a dat atâția oameni valoroși și sub toate raporturile, ca Armânii". Cărăvănitul, născut din imediata atingere cu stânele a născut marele comerț Armân; ei, Armânii, au constituit singura populație din Balcani care n-avea analfabeți, fiecare știind și cel puțin o altă limbă pe lângă cea maternă (o zicală Armână citată de Dr. Tache Papahagi 1892-1977 / etnograf Aromân spunea că "Omul neînvățat - oricât de bogat ar fi - slugă la cel învățat va fi"). Postavurile lor puteau îmbrăca armate întregi, argintăria era pe mâna lor, ei dând în special Sârbilor nu numai meseriași, ci și cei dintâi cărturari și politicieni; de la sfârșitul Evului Mediu și începutul Epocii Moderne, Armânii au dat - în ceea ce a ajuns să fie Serbia - sute de academicieni, savanți, oameni politici (șefi de partide, parlamentari, premieri, miniștri, ș.a). În anul 1694, pe malul stâng al Dunării, Novi Sad s-a dezvoltat ca oraș și a prosperat datorită bogaților comercianți Armâni - care au făcut un mare mecenat acolo de-a lungul timpului / orașul a intrat în componența Serbiei după primul război mondial, acum oficial fiind înfrățit cu Timișoara - iar ca alt exemplu, la sfârșitul secolului XVIII, după cum a menționat profesoara Aromână Emilia Luchian în cartea sa "Aromânii: pretutindeni - nicăieri", negustorul de frunte al Pieței Belgradului era Ghiorghi - adică Gherga / o transliterație corespunzătoare și cadastrului otoman - iar peste un secol, trei sferturi dintre membrii Consiliului Belgradului / "Orașul alb" (nume datorat aspectului clădirilor văruite), încă erau Armâni; ar fi de știut că Belgradul în anul 1726 era notat de geograful Mathias Bell din Bratislava sub forma "Alba Graeca". În viața politică a Serbiei au fost o seamă de iluștri Aromâni, începând cu primii demnitari ai statului - din prima parte a perioadei revoluționare, după anul 1804 - toți de prim rang în jurul fondatorului KaraGeorge al Dinastiei Regale (a cărui mamă era din Valjevo 44,16 lat. N, 19,53 long. E / Pașalâcul Belgradului, Cneaz acolo fiind Nicolae Gârba / Sârbizat Nikola Grbovic iar ca important ideolog avându-l inițial pe Gherasim Gheorghevici / zis "Hagi-Gera", starețul Mănăstirii Moravci 44,08 lat. N, 20,09 long. E din apropiere, ucis de otomani în anul 1804): secretarul

personal Dimitrie Giurici / Djuric 1779-1850, preotul Aromân / Vlah Matei Nenadovici 1777-1854, primul președinte al Guvernului Serbiei 1805-1807, născut lângă Valjevo / în Brankovina 44,21 lat. N, 19,53 long. E - ce a fost moșia familiei, care provenea dintre Morlacii Banjani 42,45 lat. N, 18,30 long. E / MunteNegru, ajunși acolo din Banjska 42,58 lat. N, 20,46 long. E / Kosova - negustorul Mladen Milovanovici 1760-1823 din clanul Vlah MunteNegrean Drobnjaci, înrudit cu familia Vlahă Đurđić / Giurgici sosită din Banjani / MunteNegru în secolul XVII, care a fost șeful Guvernului Serbiei în 1807-1810 și 1813-1814 (în 1814-1821 a locuit la Hotin 48,30 lat. N, 26,29 long. E / Basarabia și întors în Serbia, a fost ucis în anul 1823 la comanda Sârbului Miloș Obrenovici, care niciodată nu s-a încrezut în el), Iacob / Jakov Nenadovici 1765-1836 / unchiul lui Matei, premierul în 1810-1811, Petru Nicolae zis "Pictorul" 1775-1816 / Sârbizat Petar Nikolajevic (era nepotul starețului Rafael Nenadovici zis "Hagi-Ruvim" al Mănăstirii Bogovada 44,19 lat. N, 20,10 long. E), premierul Serbiei în 1815-1816 / ucis de Miloș Obrenovici. Trebuie știut că Războiul de Independență al Serbiei a pornit după ce otomanii i-au decapitat în anul 1804 pe starețiii Hagi-Gera / Gherasim Gheorghevici și Hagi-Ruvim / Rafael Nenadovici, pe Cneazul Alex Nenadovici / fratele mai mic al lui Iacob Nenadovici și pe alți lideri Aromâni din centrul Serbiei actuale: relativ curând istoric, rezultatele au fost câștigarea unei mari autonomii în Imperiul Otoman, câștigarea apoi a independenței Serbiei și constituirea Iugoslaviei - până în secolul următor - o federație aproape cât România (ca populație și suprafață, azi împărțită în statele foste componente). Născut în Zemun în anul 1789, fiul Mariei și al lui Gavril Gheorghevici a fost Dimitrie Davidovici, ajuns ministrul educației și de externe iar în 1826-1829, premierul Serbiei; bunicul său David Gheorghevici (de la prenumele David nepotul numindu-se Davidovici) a condus "Școala Latină" a Mitropoliei din Carloviț întemeiată de mitropolitul Pavel Nenadovici 1749-1768. Timoceanul Avram Petronijevici născut în anul 1791 la Tekija / Gherdap (pe malul opus față de Orșova / Banat) a fost premierul Serbiei în 1839-1840, 1842-1843 și 1844-1852: știa "Vlaha"; un alt Timocean - Petru Velimir / Petar Velimirovic - născut în anul 1848 la Sikole 44,10 lat. N, 22,17 long. E a fost premierul Serbiei în 1908-1909. În secolul XIX, ca premieri ai Serbiei au fost Timișorenii Alex Iancovici / Aleksa Jankovic și Daniel Ștefanovici / Danilo Stefanovic, în 1855-1856, respectiv în anul 1875. Academicianul Aromân Filip Hristici 1819-1905, născut în Samokov 42,20 lat. N, 23,33 long. E / Bulgaria, fiul lui Hrista Georgevici / Đorđević care a fost locotenentul lui KaraGeorge / fondatorul Casei Regale a Serbiei, a ajuns ministrul educației, al externelor, guvernatorul Băncii Naționale a Serbiei și premierul Serbiei în 1860-1861: cariera și-a început-o în anul 1857, la sfârșitul domniei lui Alexandru 1806-1885 / fiul lui KaraGeorge, decedat în Timișoara (a fost comisarul Dunării, apoi a ajuns secretarul bătrânului Miloș Obrenovici - în a doua domnie a aceluia - devenind premierul Serbiei imediat după ce acela a răposat). Este de știut - după cum a documentat și cercetătorul Pompiliu Sfera din Serbia în anul 2020 - că Miloș Obrenovici 1780-1860 a fost urmat la domnie (până în anul 1868) de mezinul său Mihail, născut de soția lui din familia Vukomanovici, de origine Aromână / dintre Muntenegrenii Niksici; Mihail Obrenovici s-a însurat cu o nobilă Huniadă / descendentă Corvină iar surorile lui - Petria și Savka / Elisaveta - s-au măritat cu Aromâni în Zemun și Timișoara. "Patriarhul" Hristici / Ristici din Serbia a fost Aromânul Hagi-Toma 1796-1885, mutat la Zemun / Belgrad când a avut 12 ani, din Melnik 41,31 lat. N, 23,24 long. E / Bulgaria (cetatea Antică de reședință a Tracilor Medi / Maedi, dintre care s-a ridicat gladiatorul Spartacus).

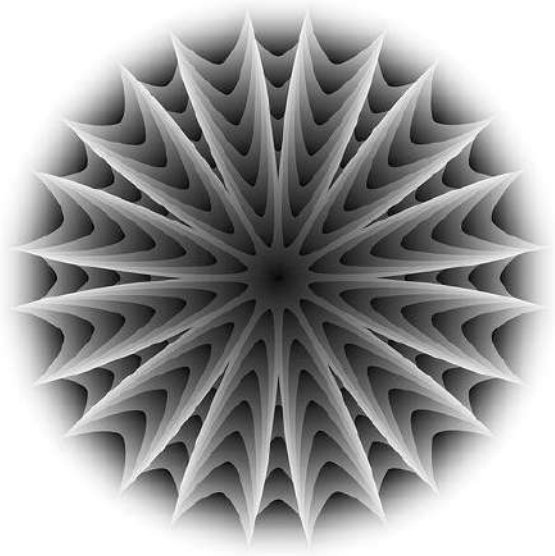

Ginerele său, Aromânul Ioan / Jovan Ristici 1831-1899, fiul unui meșter constructor din Moscopole, a ajuns în fruntea Partidului Liberal al Sârbilor, premier în anii 1867, 1873, 1878-1880 și 1887-1888, Regentul lui Milan I al Serbiei 1854-1901 (acela a fost născut la Mărășești 45,52 lat. N, 27,13 long. E / județul Vrancea de Elena Maria Catargiu 1831-1879, care apoi a devenit amanta Domnitorului Alexandru Ioan Cuza al Principatelor Române - căruia i-a născut 2 fii - după abdicarea Domnitorului Român împreună emigrând în Germania); a mai fost și Regentul Prințului Alexandru I al Serbiei 1876-1903, ultimul din Dinastia Obrenovici (acela, împreună cu premierul Dimitrie Marcovici zis "Țințar" 1849-1903, al cărui bunic "Țințar" Costa Marcu 1777-1822 era din Makedona Struga de la Lacul Ohrida, a fost ucis de ofițerii din regimentul armatei Sârbe denumit "Carol I al României", grupați în organizația "Mâna Neagră", aceeași structură secretă care în deceniul următor prin uciderea la Sarajevo / capitala Bosniei a Prințului Franz Ferdinand - moștenitorul Imperial Habsburg - a provocat declanșarea primului război mondial, executantul fiind Aromânul / Vlahul Gavrilo Princip din Bosnia: numele de familie i-a fost Ceko în Grahovo și a ajuns schimbat ca Princip după succesul strămoșului Todor în comerțul cu taurine la Veneția, ce l-a îmbogățit de i se zicea Prinț). Este de remarcat că în secolul XIX, înaintea independenței Serbiei, au mai fost premieri Markovici, ca negustorul Timocean de porci Nicolae Marcu / "Markovici" născut în anul 1795 în Podu Lung / "Pojarevăț" (comerțul lui era peste Dunăre, cu Imperiul Habsburgic), șeful Guvernului Serbiei în 1835-1836 și Ștefan Marcu / "Markovici" născut în anul 1804 în Zemun, activ - după ce a fost ministrul justiției și de externe - ca premierul Serbiei în 1856-1858; în prezent, Muzeul Zemun e în fosta reședință a familiei Aromâne Spirta, în care ultima moștenitoare a fost Sofia Georgevici / decedată în primul război mondial.

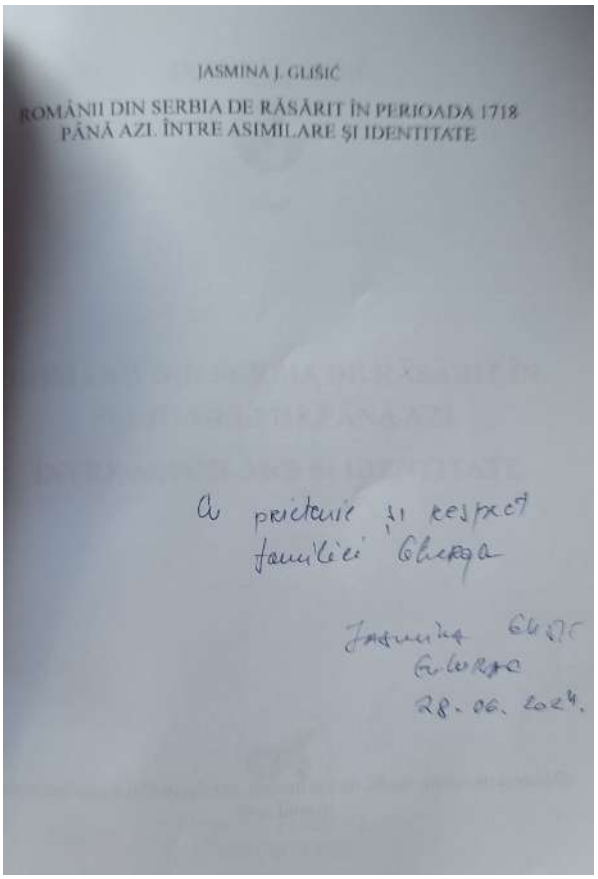

Dr. Jasmina Glišić în cartea "Românii din Serbia de Răsărit în perioada 1718 până azi. Între asimilare și identitate" (publicată de "Editura Libertatea" din Panciova / Banatul Sârbesc în anul 2024) a scris de exemplu despre Timoceanul Jovan Mišković 1844-1908, fost general, ministrul apărării Serbiei și președintele Academiei Sârbe în 1900-1903, că "a reprezentat un exemplu de intelectual, militar de excepție și om de știință de origine română", care însă - pentru a-și proteja evoluțiile publice - a pretins că era Sârb. Premierul Serbiei în 1897-1900 a fost academicianul Aromân Hipocrate Gheorghiade = Vladan Georgevici / Gheorghevici (născut în Belgrad în anul 1844 de mama Aromână Maria Leca / Leko de la Albești / Biserica Albă 44,53 lat. N, 21,25 long. E, comună majoritar Românească și acum în Banatul Sârbesc, tatăl său fiind farmacistul Aromân Gheorghe Gheorghiade = George Georgevici de acolo / bunicul patern Aromân din Epir - aparținând clanului Ciuleca din așezarea Furca de pe Muntele Zmolcu / Smolica 40,05 lat. N, 20,55 long. E, cel mai înalt din Pind - a ajuns la Belgrad în anul 1820): el a întemeiat "Crucea Roșie din Serbia", "Colegiul Regal al Medicilor din Serbia", etc. Hipocrate / Ipocrat Gheorghiade - Sârbizat Vladan Gheorghevici - politic a fost în fruntea Partidului Progresist (întemeiat în anul 1881), a fost primarul Belgradului în 1884-1885 și a ajuns în Guvernul Serbiei din anul 1888, ca ministrul educației și Cultelor, economiei naționale, de externe și prim-ministru. În "Aromânii" din anul 1936, autorul Anastase Hâciu a scris că "este dat ca exemplul omului de o cinste personificată, care nu dormea și nu ierta nici o abatere, aplicând pe loc sancțiuni; era mereu în anchete inopinate, răspundea personal și - adeseori - chiar la fața locului. A fost socotit unul din cei mai mari literați ai Serbiei, autor al monumentalei 'Istoria contemporană a Balcanilor'. Nikola Pașici (Nicolae Pascu, ai cărui strămoși din Moscopole după rătăciri - via Nordul Macedoniei - prin Rodopi au ajuns în Timoc) a fost Aromânul născut în Zăicear în 1845 care a reușit să dea compatrioților săi și Europei - prin minunata lui energie și înalta înțelepciune - o mare țară a Iugoslaviei. Din 1881 a fost în fruntea Partidului Radical - care în 1883 a inițiat rebeliunea din Timoc - a ajuns primarul Belgradului în 1889-1891 și a fost premier în 1891-1892, 1904-1918, 1921-1926 (an când marele Aromân a murit, celălalt mare Aromân - Hipocrate Gheorghiade / Vladan Georgevici - răposând după 4 ani): Nicolae Pascu / Nikola Pașici a condus Războiul Balcanic cu mult tact și precauțiune iar după aceea războiul de întregire a țării sale, fără ca să-și piardă cumpătul. Furcenii susțin și că bunicul lui KaraGheorghe - fondatorul dinastiei regale în Iugoslavia - ar fi văzut lumina zilei în satul lor" / din Furca Pindului fiind inclusiv Aromânul Constantin Esarcu 1836-1898, membru corespondent al Academiei Române, "părintele" Ateneului Român, construcție ridicată în 1886-1888 la București în fosta livadă a Văcărești lor. Pe coasta Gurguliului dominată de majestuosul Vârf Smolica / Smolcu având 2574 metri altitudine, o așezare Aromână foarte veche e Samarina - fostă San Marina, după cum a scris Aromânul Dimitrie Bolintineanu în secolul XIX - ce se găsește la cea mai mare înălțime față de toate celelalte comune Aromâne din Pind; are 2 ieșiri, una "Murminte" la răsărit / spre Macedonia și cealaltă "La Greclu" / spre Epir (corespunzător lui Nasi Diamandi, marele negustor Gheorghiades era Aromân din Samarina în Marsilia secolului XVIII). În anul 1907 - conform lingvistului Aromân Pericle Papahagi - "câteva din cele mai însemnate familii din Vlaho-Clisura / Kastoria stabilite la Belgrad erau ale bogătașilor Onciu George și Nasla George" (el a mai scris și că "nu-i de mirare deloc că printre Sârbii emigrați sub conducerea lui George Brancovici în anul 1427, printre miile de familii să fi fost și numeroși Aromâni, ca unii ce erau supuși aceluiași pericol din partea barbariilor otomane": atunci a murit Prințul Ștefan "cel Înalt" - fiul Țarului Lazăr, rudă apropiată a Sf. Nicodim

Gârca / Gherga - iar unii Aromâni pricepuți viticultori au ajuns să se stabilească în Panonia până și în Podgoria Tokaj). În anul 1934, istoricul Duşan Popovici din Serbia a scris: "Aromânii au fost la noi întotdeauna în număr mic şi împrăştiaţi dar erau, pe de altă parte, din punct de vedere intelectual şi artistic, cu mult superiori Germanilor şi Sârbilor din unele regiuni ale noastre. De aceea, fără îndoială, influenţa lor a fost foarte mare, mai ales în oraşele unde au pus bazele comerţului. Când într-o zi se va face analiza sângelui marilor noştri oameni, se va vedea că un mare număr dintre ei erau urmaşii acestora". Este de remarcat că Armânii au fost conducătorii militari pentru emanciparea Elenilor şi Sârbilor din Imperiul Otoman: Gheorgakis / Ghiorgakis Olimpiotul din Giumala / Livadia 40,08 lat. N, 22,09 long. E, de la poalele Muntelui Olimp - născut în anul 1772, înrudit cu familiile locale Aromâne Lazu şi Nicolau - a fost conducătorul revoluționar din Macedonia, în anul 1798 începând colaborarea în ceea ce azi e Serbia cu Kara-George (însemnând Gheorghe "cel Negru", conducătorul haiducilor de acolo, ajuns întemeietorul Modernei Case Regale a Sârbilor, despre care şi paşoptistul Dimitrie Bolintineanu 1819-1872 - al cărui tată era din Ohrida - a consemnat că "a fost de rasă Aromânească", Grămoştenii afirmând că era descendentul unui general cruciat); primul monarh al Serbiei Moderne, Aromânul Karageorge / Karagheorghe, născut în anul 1768 într-o familie MunteNegreană lângă Craguievaţ / Kragujevac 43,59 lat. N, 20,53 long. E, însemnând "Cuibul Şoimului", a părăsit Serbia în anul 1813, avându-şi refugiu politic în Basarabia - unde a organizat "Eteria", societatea care a dus la independenţa Elenilor - însă în anul 1817, când s-a întors în Serbia, a fost asasinat de mai tânărul rival Sârb Miloş Obrenovici (Vlahul / Armânul KaraGeorge = "Negrul Gheorghe" a propus fanariotului Constantin Ipsilanti 1760-1816 - care a fost atât Domn al Moldovei, cât și al Valahiei / Țării Românești - să unească Serbia cu Valahia și Moldova într-un stat mai mare "Dacia", inițiativă dezavuată de spionajul țarist, urmarea fiind raptul Basarabiei de către Imperiul Țarist în anul 1812). Haiducul Gheorgakis sau Iordache / Gheorghe Olimpiotul - din ceata lui Gheorghe "Cârjalul" / care a devastat Tesalia cu Cârjalii = Kyrcalii săi, însurat din anul 1813 cu Stana, văduva Marelui Haiduc Petrovici din Timoc / Marginea - a murit în anul 1821 la Mănăstirea Secu 47,15 lat. N, 26,04 long. E / judeţul Neamţ, aruncându-se în aer cu un butoi de praf de puşcă, pentru a nu cădea prizonier otomanilor (imediat după ce l-a arestat pe revoluționarul Oltean Tudor Vladimirescu - învinuit de colaborare cu otomanii împotriva acţiunilor sale - în complot fiind şi colonelul Armân Dimitrie Papazoglu, decorat de Țarul Rus şi Duce al Finlandei Alexandru 1777-1825 / nepotul Rurikei Țarine Ecaterina "cea Mare"). În același secol XIX, academicianul Aromân Ioan Caragiani a scris și despre unul dintre camarazii aceluia, Gula Drașcu: "Numele Gula este prescurtat de regulă din Ghiorguli, diminutiv lui Gheorghe, și deci nume Românesc; iar numele Drașcu este un diminutiv al numelui Duru sau Dara, care se aude ca poreclă la Macedo-Români".

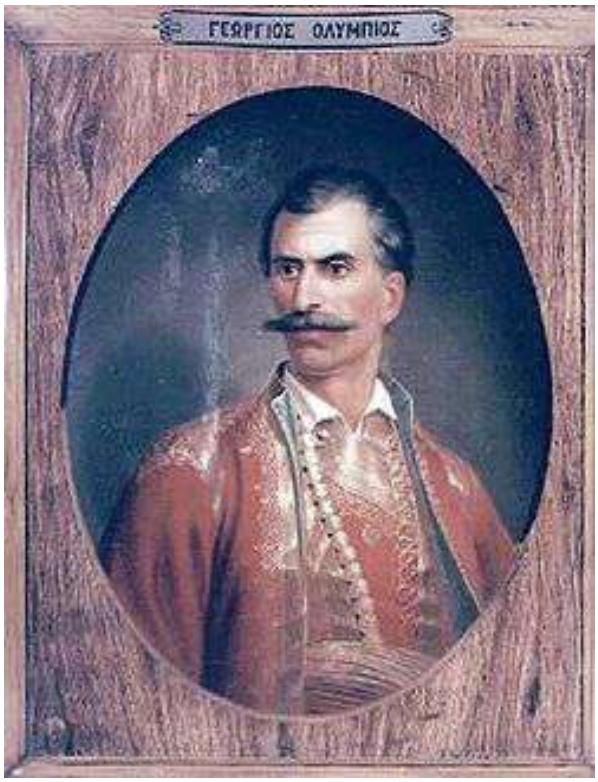

Olimpiotul Gheorghios / Gheorgakis

Cercetătorul Pompiliu Sfera - Român din Serbia - a scris în "Armânii din Serbia": "Mulți macedo-vlahi care s-au stabilit în Serbia au fost principalii întreprinzători în dezvoltarea și modernizarea orașelor, sârbii stabilindu-se la orașe abia după plecarea otomanilor. Printre cei de origine macedo-vlahă din fosta Iugoslavie au fost episcopul Spiridon Știbița al Vârșețului în 1695-1699, bancherul

Anastas Popovici 1786-1872 / primul președinte al Camerei de Comerț din Zagreb, George Magarașevici 1793-1830 și Jovan Hadzic 1799-1869 fondatorii la 1826 în Pesta a 'Mamei Sârbia' = cea mai veche instituție culturală și științifică la sârbi, Avram Petronijevic 1791-1852 / ministrul de externe al Serbiei, Stevan Tenka 1797-1865 / ministrul educației în Serbia, academicianul Stere Popovici 1806-1856 / întemeietorul Muzeului Național al Serbiei, academicianul Marko Leko 1853-1932 / directorul Institutului Național de Chimie al Serbiei, academicianul Bănățean Mihajlo Pupin 1854-1935, Draga Ljocic 1855-1926 / prima femeie medic din Serbia, Nikola Tesla / ai cărui strămoși ziși Banja - nume venind de la Ban / însemnând Boier - trăiau în cnezatul Muntenegrean Zeta / Duklja înaintea venirii otomanilor, Lazăr Paciu / ministru de finanțe al Serbiei în 1904-1908 și 1912-1915, Kosta Glavinic 1858-1939 / primarul Belgradului în 1910-1918, Jovan Ducic 1871-1943 (primul ambasador al Iugoslaviei în România), Elisaveta Nacic 1878-1955 / prima femeie arhitect din Serbia (născută în Belgrad și decedată în Dubrovnik), juristul Georgios Modis 1887-1975 din Bitola = Monastir / guvernatorul Macedoniei după ultimul război mondial, generalul Konstantin Koca 1908-1992 / comandantul partizanilor din ultimul război mondial și vicepreședinte al Iugoslaviei, ș.a."

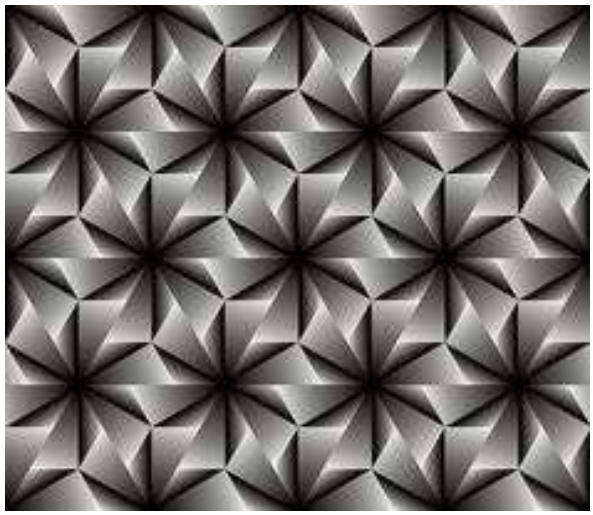

Inclusiv în prezent Imnul Macedoniei Nordice oficial îl cântă pe Aromânul Pitu Guli 1865-1903 din Crușova, căzut eroic în lupta contra otomanilor. Academicianul Felix Kanitz 1829-1904 (Evreu creștinat născut în Budapesta, primul custode al Muzeului de Antropologie din Viena) a afirmat: "Ca și în Albania, Macedonia ori Tracia, tot așa și în Bulgaria, Aromânii au constituit elita comercială. Ca argintari și bijutieri, Aromânii s-au bucurat de mare reputație: excelau în a broda costume și a fabrica arme; erau specialiști în construirea locașelor cultice, punți cu mai multe arcuri, bolți și cupole. Ei au fost cei mai mari arhitecți din Balcani". Primul președinte al Societăţii Armâne "Unirea" din Sofia / capitala Bulgariei - înregistrată în anul 1894 - a fost Papa Gheorghe, care a cumpărat acolo terenul pentru Biserica a cărei piatră de temelie a fost pusă în anul 1905, cu hramul "Sf. Treime" (atunci pe strada Nișca fraţii Ghiorghi aveau atelier de fierărie decorativă / înaintașul lor Nicola Ghiorghi, venit la începutul secolului XIX din Niculița, așezare cândva cu 5 mii de case pe Muntele Gramoste, în corespondență directă cu Moscopole ca parte a sistemului său clientelar, era argintar în Crușova 41,22 lat. N, 21,41 long. E - cel mai înalt oraș din Macedonia, unicul din lume în prezent unde limba oficială e Armâna - iar Armânul Ghiorghi Gheorghiev, fiul lui Petra Gheorghiev era unul dintre eminenţii medici din Sofia, la iniţiativa sa ei finanţând şi "Casa Cruşovenilor" în capitala Bulgariei). Profesorul Anastase Hâciu a studiat Crușova în cartea "Aromânii" din anul 1936: "Aromânii - întemeietorii orașului Crușova - au venit din Cadrilaterul Moscopolei: mai mulți din Niculița, câțiva Moțani, ceva Aromâni din Pind, toți cu preoții lor în frunte, fiecare avându-și cartierul deosebit; arămarii din Crușova își desfăceau produsele în regiunile Bitoliei, Coriței, Ohridei, Salonicului, Ghevgheli, etc. Crușovenii s-au expatriat din cele mai vechi timpuri; n-a existat orășel sau oraș din partea Europeană a Imperiului Otoman nefrecventat de ei. În Bulgaria - cu deosebire la Sofia și Vidin - s-au evidențiat ca argintari și negustori. În Serbia, la Niș și Belgrad. În România, la București, puțin în Oltenia. În Austro-Ungaria, mai ales în Viena și Budapesta. Ramura de cărăvănari - majoritatea negustori cu caravane - număra, în vremuri vechi, sute de cai cu care transportau mărfuri și călători peste tot; unul Steriu Ghiuță făcea - în vremuri foarte îndepărtate - mesagerii până în România". Premierul Bulgariei în 1926-1931 a fost Megleno-Românul Andrei Tarpov iar în 1934-1935 și 1944-1946 a fost Armânul Kimon Georgiev 1882-1969 (din Rumelia), ajuns general, care în anul 1934 l-a avut ca șeful armatei pe Todor Georgiev 1882-1971. Generalul Armân Kimon Georgiev a rămas în istoria Țării Bulgarilor ca mare complotist, fiind artizanul a 3 lovituri de stat în secolul XX: în anul 1923, în anul 1934 și în anul 1944. În Epoca Modernă, firma BVLGARI a fost întemeiată de un bijutier Armân plecat din Epir în Italia. Istoricii Bulgari Hristo Matanov și Nadezhda Syarova, împreună cu Dr. Penka Danova de la "Institutul de Balcanologie" din Sofia / capitala Bulgară - care a tradus Medievala Cronică din Corfu a familiei Bulgari - și cu Stefanos Voulgaris care a publicat în anul 2011 ce a găsit despre Bulgari în Insula Kerkyra / Corfu (un testament Venețian din secolul XV), au susținut că originea Antică a fost printre Barbarii de pe Volga așezați în Moesia la poalele Munților Haemus care au ajuns să cârmuiască Tribalii, Medievalii Tervel / Khan din clanul Dulo al Huno-Bulgarilor și Țarul Ștefan / fiul Țarului Lazăr peste Sârbi = rudele Sfântului Nicodim Gârca de la Tismana fiind nominalizați printre strămoșii semnificativi: e de știut și că 2 premieri ai Elenilor au fost Dimitrios Voulgaris 1802-1878 și Petros Voulgaris 1884-1957 (ambii din Insula Hydra).

"Muzeul Arheologic" din Sofia

În anul 2014, Macedonul Christos Boutatos a documentat că Aromânul Sotirios Voulgaris / Sotirio Bulgari 1857-1932, bijutier din centrul argintarilor Armâni de la Paramythia 39,28 lat. N, 20,30 long. E / Epir, în anul 1877 s-a mutat în Kerkyra / Corfu iar din anul 1881 în

Italia, după 3 ani petrecuți la Napoli, a deschis la Roma firma BVLGARI (acum în topul mondial de profil); deci firma BVLGARI înregistrată la sfârșitul secolului XIX în Italia nu a fost o creație Bulgară sau Italiană, ci Aromână: este încă un exemplu - foarte real - despre potențialul Aromân. În anul 1939, cercetătorul Oscar Randi din Dalmația (născut în Ghiara = Zara / Zadar, Croația) a scris: "Cel mai eminent om politic al Eladei Moderne a fost primul ministru Ioan Coleti / Ioannis Kolettis 1773-1847, Aromân originar din Siracu / Epir, generalul Marcu Boțariu / Markos Botsaris 1788-1823, om politic și patriot, Aromân din Souli / Epir (localitate întemeiată de cei din Gardiki), 'evergheții' - adică 'binefăcătorii' - George Averoff 1815-1899, Aromân din Aminciu / Mețovo, în Epir, mort în Alexandria / Egipt, care la vremea sa a fost cel mai mare comerciant din Egipt, Nicolae Sturnara 1806-1853, Aromân din Mețovo / Metsovo, în Epir, care a întemeiat Banca Agricolă a Eladei, Mihail Toșița / unchiul său, frații Aromâni Evanghelie Zapa / Evangelis Zappas 1800-1865, întemeietorul Jocurilor Olimpice Moderne, mort în Broșteni / România, primul finanțator al Academiei Române și Constantin Zapa / Konstantinos Zappas 1814-1892, născuți în Labova din Nordul Epirului / Sudul Albaniei (de acolo era și nobila familie Ghica), Apostol Arsache / Apostolos Arsakis 1789-1874 născut în Hotove din Sudul Albaniei, care în timpul Domnitorului Ioan Cuza a fost ministru de externe al României și prim ministru după asasinarea lui Barbu Catargiu / descendent al Domnitorului Constantin Brâncoveanu, Dumitru Bichelaș / Demetrios Vikelas 1835-1908, primul președinte al Comitetului Internațional Olimpic, care cu imensul său fond de cărți a întemeiat Biblioteca Heraklionului / capitala Cretei, faimosul și enigmaticul Vasile Zaharov / Basil Zaharoff 1849-1936 născut în Mugla / Turcia, negustor internațional de arme, ș.a". Dr. Nicolas Trifon - Aromân după tată, stabilit la Paris / capitala Franței - în "Aromânii: pretutindeni, nicăieri" din anul 2005 a scris despre Atena că "în secolele precedente proclamării statului elen, fusese redusă la rangul unui târgușor modest; cele mai prestigioase edificii publice ale acestui oraș au fost construite grație donațiilor făcute de familii aromânești: Școala Militară, Observatorul Astronomic, Școala de Arte Frumoase, Școala Navală, Academia Elenă... Vorbind despre miniștri 'vlahi' în țările Balcanilor, unde ei sunt într-un număr apreciabil, e ca și cum am vorbi de miniștri 'evrei' în Franța sau în SUA; anume pe acest ton se vorbește în Balcani ca și - de altfel - în Occident: cu mândrie (în interiorul comunității) și cu suspiciune (în afara comunității)". După câștigarea independenței Elene, așa cum a observat inclusiv profesorul universitar Gheorghe Carageani în "Studii aromâne" din anul 1999 "la Atena cu donațiile aromâne au fost construite și Stadionul de Marmură Albă, Institutul Politehnic, etc."; în anul 2016, Vasile Dimaca în cartea "Realități și controverse din viața aromânilor" a explicat loialitatea Armânilor față de statele gazdă ca motivată esențial de interesele personale / individuale. În elita Elenilor au fost mulți Armâni, ca de exemplu academicianul Constantin Oikonom 1780-1857, "învățătorul națiunii Elene" Georgios Gennadios 1784-1854 / care a întemeiat "Școala Centrală" din Atena iar apoi și "Școala de Arheologie" din Atena, Spiridon Lambru 1851-1919 (premier în anul 1916 / pe când era primul război mondial), fiica sa Lina 1887-1981 / ajunsă în anul 1956 prima femeie ministru la Eleni, Alexandros Papagos 1883-1955 = singurul mareșal al Elenilor (tatăl său - însurat cu Maria Averoff / nepoata marelui afacerist Armân George Averoff - a fost general) și premier în 1952-1955, Konstantinos Karamanlis / Constantin Căraman 1907-1998 (premier în 1955-1963 și în 1974-1980, președintele Țării în 1980-1985 și în 1990-1995), ș.a.; bancherul Armân George Stavros 1788-1869 din Ioanina / Epir din anul 1842 - până la deces / deci vreme de 27 ani - a fost primul guvernator al Băncii Naționale Elene (inițial a lucrat în Casa Comericală din Viena a tatălui).

Produs Armânesc

Întemeietori de fabrici şi ateliere, Armânii au pus în valoare şi bogăţiile Ungariei, inclusiv prin sistemul bancar şi au fondat marile companii comerciale ce legau economic răsăritul şi apusul Europei: au pus bazele "Creditului Agrar Ungar", au întemeiat "Societatea de Asigurare Maghiară", au participat la promovarea căilor ferate, a navigaţiei cu vapoare, au creat spitale, leagăne, orfelinate, "Muzeul Naţional", "Academia Comercială", "Teatrul Naţional", "Conservatorul", "Corpul Pompierilor", "Palatul Academiei de Ştiinţe Ungare", etc. De exemplu, Austriacul Martinus Schwartner 1759-1823 în "Statisticile Regatului Ungariei" a scris că "marele comerţ al Ungariei, ca şi cea mai mare parte a banilor sunt în mâinile Aromânilor; prin companiile lor comerciale ei deţin întregul comerţ, de la Atena la Pesta şi Viena". De pildă, Armânul Simon Sina - născut în anul 1753, familia lui era din Moscopole - s-a lansat prin afaceri cu tutun în Niș și Bosna-Serai = Sarajevo, apoi s-a mutat la Viena (din anul 1802 era însurat cu Ecaterina Ghira 1777-1843, despre care profesorul Anastase Hâciu a scris în cartea "Aromânii" că "familia ei a fost întâlnită în Moscopole și Perlepe", ei avându-l ca fiu pe Ion Sina 1804-1869, ajuns directorul Băncii Naționale din Viena / capitala Imperiului Habsburgic, șeful navigării pe Dunăre și al căilor ferate de stat, mort de apoplexie la micul dejun, fără urmași); familia Sina a finanţat printre altele realizarea primului pod peste Dunăre în Budapesta - cel "cu lanțuri", care a unit Buda cu Pesta - şi a reuşit în Viena ca banca sa să fie prima după cea a lui Rothschild, prin arta de a ocoli "Sistemul Continental" impus de Împăratul Francez Napoleon Bonaparte, avându-l ca partener privilegiat pe paşa Ali 1784-1820 din Ianina, cel care a distrus Moscopole: nepotul Baron George Sina - deţinătorul uneia dintre cele mai mari averi din Europa, apropiat al Curţii Imperiului Rus - s-a manifestat împotriva Rothschild şi a finanţat interesele Imperiului Ţarist în Balcani / în anul 2012, Dr. Neagu Djuvara în "Aromânii - istorie, limbă, destin" enunțând că "bancherii Sina n-au fost filo-români, uriaşa avere fiind risipită de zestrele celor 4 fiice ale lui George Sina" (mama lor a fost Aromâna Ipfighenia din ramura Ghica aflată în Ungaria). Domnitorul Ioan Cuza l-a solicitat pe bogatul bancher și Baron George Sina să-și plaseze capital în întreprinderi foarte profitabile în Principatele Române, ceea ce acela n-a făcut; în lucrarea

"Aromânii" din anul 1936, autorul Anastase Hâciu a scris că "în Viena, bancherii Cârja - erau 3 frați, Ioan, Marcu și Nicolae - au fost mult mai bogați decât Sina: se găseau în fruntea băncilor Imperiale Austriece, în sensul că erau cei mai mari purtători de pachete de acțiuni la acelea. La Pesta în 1816 un negustor de seamă era Marcu Gheorghe Carța; acel Carța nu era altul decât frate cu celebrii bancheri Imperiali Vienezi Ioan și Nicolae Cârja. Printre marii purtători ai efectelor acelor bănci se găsea și marea Casă Clisureană de expediție din Panciova / azi în Banatul Sârbesc, condusă de Simu Mandrinu. După Revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821, Nicolae Cârja - cel mai tânăr dintre frați - aflat în Zemun (cartier Aromân al Belgradului) pentru a cere în cununie pe fiica lui Miloș Obrenovici, a aflat de crahul bancar suferit și a trebuit să se înapoieze la Viena, renunțând la crăiță. Alți bancheri Vienezi, mai puțin puternici, au fost cei din familia Dumba. Acel nume, repede ajuns celebru în monarhia habsburgă, l-a purtat - pe la jumătatea secolului XVIII - celnicul Dumba, din comuna curat Aromânească Blața: unii vor să-l dea ca expatriat din Moscopole, alții din Gramoste. Reprezentantul Casei de Comerț 'Gebruder Dumba' în relațiile cu Tracia și Macedonia a fost Sterie Gorghias". (Comuna Aromână Blața / Vlasti 40,27 lat. N, 21,31 long. E din Vestul Macedoniei - natală a familiei Dumba - a fost în secolul XVIII puternic populată de refugiați din Gramoste și Moscopole / probabil și localitatea nativă a întreprinzătorului Sterie Gorghias pentru ulterioarele afaceri cu zona Balcanică de proveniență). Dr. Maria Berenyi a scris în anul 2017: "Sterie Dumba a organizat transportul bumbacului necesar industriei textile din Europa cu corăbiile pe la Triest; bogățiile realizate au fost considerabile. Firma Dumba a fost implicată mai ales în relațiile comerciale dintre Imperiile Habsburg și Otoman. Mihail Dumba a ajuns directorul Băncii Naționale a Austriei. Nicolae Dumba a construit sediul Filarmonicii din Viena - unde se țin concertele festive de Anul Nou / faimoase pe glob - iar Guvernul Austriei a dat numele Dumba străzii pe care e clădirea = 'Dumbastraße'. În Palatul Dumba din Viena prietenul Johann Strauss a compus celebrul vals 'Dunărea Albastră'." (Nicolae Dumba 1830-1900 a fost mare ofițer al Ordinului Coroanei României iar din anul 1890 Cetățean de Onoare al Vienei; în anul 1896 a inaugurat la Viena foarte scumpul monument al lui Wolfgang Mozart - al cărui finanțator principal a fost - iar apoi și-a îngropat prietenii compozitori Johannes Brahms 1833-1897 și Johann Strauss fiul 1825-1899 / care i-a dedicat inclusiv valsul "Noua Vienă", el fiind înhumat lângă ei). O parte din averea Dumba a fost moștenită de miliardarul Aromân Jean Mihail 1875-1936, a cărui familie - începând cu Mihail Constandin, care a trecut Dunărea la începutul secolului XIX - era originară din Vlaho-Clisură (el a decedat fără urmași), în final totul rămânând statului Român; palatul său din Craiova a devenit Muzeul de Artă al orașului.

În anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a mai scris în cartea "Aromânii": "Miloș Obrenovici nu i-a simpatizat pe Aromâni; în Serbia autonomă în cadrul Imperiului Otoman el a mers până acolo încât în 1820 a interzis în mod expres ca negustorii ambulanți și argintarii - bineînțeles, Aromâni - să umble prin sate. Motivele prigoanei dezlănțuite de el era că mulți dintre Aromâni erau partizanii lui KaraGheorghe (pe care l-a ucis cu 3 ani înainte) iar în al doilea rând, ei ajungeau repede la cele mai înalte posturi de comandă, ceea ce era o piedică la planurile lui dictatoriale. Totuși, el a avut alături aproape numai bărbați politici și eroi ai Revoluției din mediul Aromânesc. Ar fi o iluzie însă să se creadă că ei s-au speriat de prigoana lui, fiindcă mai presus de vederile politice ale aceluia era necesitatea socială și națională la care răspundea acest factor de progres în toate domeniile, în care toate posturile erau vacante și așteptau doar factorii care să le creeze funcțiunea și să pună în mișcare energiile poporului și ale solului bogat și încă virgin. Acești negustori și meșteșugari au fost cei dintâi care au pus bazele industriei, au croit drumurile și șoselele, cu capitaluri și aptitudini îndrăznețe, au contribuit la Europenizarea târgurilor țărănești, la pavarea orașelor, la construirea liniilor ferate, la exploatarea pădurilor și câmpurilor, la ridicarea culturii naționale, etc. Negoțul mare de cereale și de coloniale, cel de vite și de băuturi spirtoase, l-au exercitat ei cei dintâi. Tot ei, în haosul și simplicitatea de atunci, au fost cei care au organizat transporturile, lucru neînchipuit de greu într-o țară de țărani care nu știau nimic dincolo de orizontul capitalei de județ; au organizat - cu sorți de izbândă - importul și exportul și deci valorificarea materiilor brute și a produselor țării. Satele și târgurile erau împănate de târgoveți de tot felul: croitori, băcani, măcelari, blănari, argintari, constructori, brutari, cizmari, tâmplari, negustori ambulanți mai cu deosebire, pe alocuri preoți și dascăli. Scriitorul Sârb Polit afirma că Aromânii au constituit în târgul Sârbesc familiile patriciene iar cultura, industria, comerțul, meșteșugurile și băncile, toate au fost create de Aromâni în Serbia, instituțiuni fără de care nu putea fi loc pentru Noua Serbie, luată ca stat civilizat în concertul popoarelor și că acești Aromâni, răspândiți prin diferite centre orășenești și țărănești și la importantele noduri de comunicații, au fost farurile care au luminat căile furtunoase în acele timpuri". Armânii, ca o adevărată elită a Peninsulei Balcanice, au fost creatori de burghezie, acționând ca excelenți mijlocitori și industriași, având dorința de autoinstruire drept caracteristică permanentă (de pildă, matricolele Facultății de Drept din Oradea / reședința județului Bihor au înregistrat studentul Gherghe în perioada 1790-1792). Bucovineanul Isidor Ieșan a scris în "Românii din Serbia" în anul 1906: "toată Serbia e și astăzi plină de Români și cu limba Română poți trece aproape prin întreaga Serbie; dacă astăzi e încă Serbia plină de Români, ce o fi fost mai înainte?" Printre altele, Armânii au contribuit decisiv la formarea și consolidarea României "Mari": fapte categorice de învingători, care au făcut istorie. Imnul Albaniei (Țară aproape egală în suprafață și populație cu regiunea Banatului) este de la 1912 - proclamarea independenței - până în prezent cântecul "Pe-al nostru steag e scris unire", de Ciprian Porumbescu 1853-1883, cu textul "Jurământul flamurii" de Armânul Alex Stavre 1872-1947 din Drenova de lângă Ghiorge / Korcea iar steagul ei reproduce vulturul bicefal bizantin / ce la rândul său s-a inspirat de la anteriorul gherg = "g/herb" Khet / Hitit (emblemă precedată de Krișta Hiperboree); e de știut că în anul 1877 la Cernăuți 48,18 lat. N, 25,56 long. E, președintele Curții Austriece - Armân din Moscopole - l-a

achitat pe compozitorul Român Ciprian Porumbescu, arestat pentru protestul privind răpirea Bucovinei de către Imperiul Habsburgic.

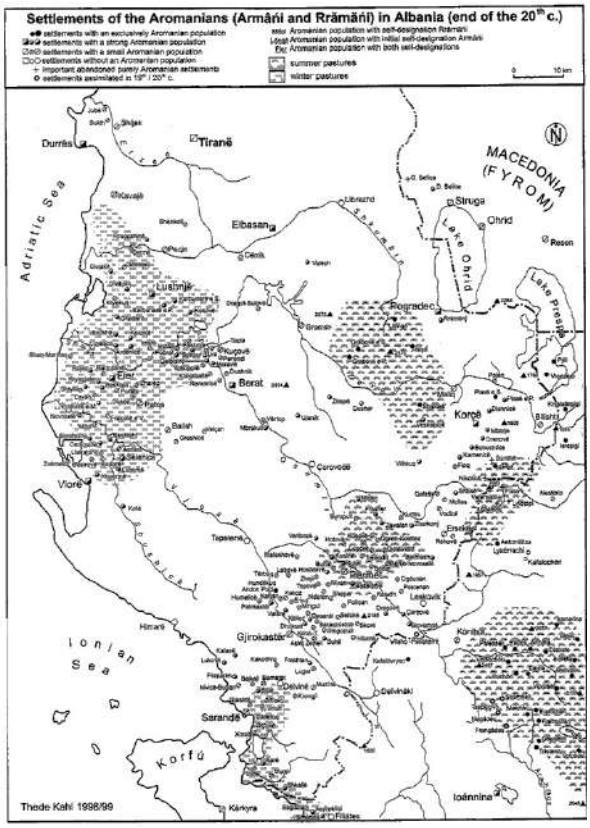

Aromânii în Albania la sfârșitul mileniului II

În "Aromânii" din anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a scris: "Orașul Korcea / Coriţa (Ghiorgea / Curceao) a luat avânt abia după căderea Moscopolei, pe la jumătatea secolului XIX; până atunci a fost nod de mari drumuri comerciale, atingând Durațo prin Elbasan, Berat prin Moscopole, Ianina prin Conița, Bitolia prin Ohrida și Salonic prin Castoria. Într-un firmam otoman din 1487 Coriţa era scrisă Ghiorge și oferea locuri de case celor care voiau să se așeze, astfel ajungând acolo mai mulți creștini. În timpul Imperiului Otoman, Ghiorge ținea de vilayetul Monastir, așa că toată mișcarea sa economică era în relațiuni foarte strânse cu Bitolia. A fost - din vremuri vechi - un loc de întâlnire pentru Aromânii din toate ținuturile. Cu veacuri în urmă, Gramostea și-a trimis colonii de păstori în jurul său iar cu timpul, s-au așezat și în oraș; s-au mai așezat în oraș Moscopoleni, Aromâni Musăchiari și Fârșeroți: Moscopolenii au fost cei mai numeroși Aromâni și au format elita orașului. Întreaga industrie a acestui centru economic este aproape exclusiv monopolizată de acești puternici și neobosiți Moscopoleni, a căror suplețe și pricepere neîntrecută în mânuirea afacerilor ar putea onora cele mai mari și mai complexe piețe comerciale din lume". Așa cum a scris Basarabeanul Vlad Cubreacov în "Aromânii, recunoscuți prin lege ca minoritate națională în Albania" din anul 2019, "Moscopolenii sunt Fârșeroți iar în graiul propriu - diferențiat de al altor Armâni / Aromâni - își zic Rămâni". Din Korce au fost inclusiv Aromânii Pandeli Evangheli 1859-1949, premierul Albaniei de 2 ori, în 1921 și în 1930-1935, respectiv Kosta Kotta 1898-1947, premierul Albaniei tot de 2 ori, în 1928-1930 și 1936-1939; primul premier post-comunist al Albaniei a fost Aromânul Fatos Nano - în anul 1991, cu mandate apoi în 1997-1998 și 2002-2005 - iar fostul primar al capitalei Tirana, fostul baschetbalist Edi Rama (cu rădăcini paterne Aromâne / Vlahe în Dardhë 40,31 lat. N, 20,49 long. E / la 18 km S de Korçë), este premierul Albaniei din anul 2013 încoace.

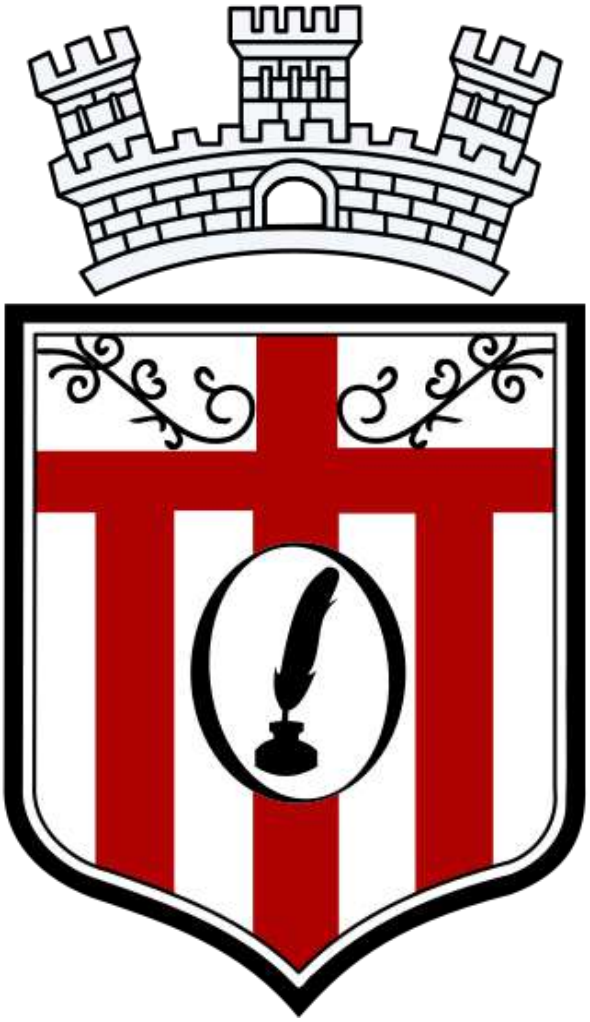

Stema orașului Korce

Autorul Aromân Mitu Dona în revista "Românul" din 21 VI 1914, realizată în Arad, a scris despre o întâlnire în Scutari / Şcodra 42,04 lat. N, 19,30 long. E - din proaspăta constituită Albanie / este de observat că Frygienii şi apoi Perşii numeau Tracia ca Scudra - la 25 IV 1914: "Gazda îmi prezintă rând pe rând fruntaşii Români, care vorbesc perfect de bine Dialectul Macedo-Român din Moscopole: Gheorghe Gherga, Naum Gherga, ş.a.; delegaţii, printre care Theodor Gherga, mi-au mărturisit sincer că n-au fost tocmai satisfăcuţi de răspunsul ambasadorului României la Durazzo, ce a anunţat lipsa de fonduri pentru a deschide noi şcoli Româneşti în Albania, fapt care i-a pus pe gânduri pe bieţii Români, întrucât au fost ameninţaţi cu moartea din partea Albanezilor naţionalişti, dacă vor continua să-şi trimită copiii la şcoala Sârbă şi dacă vor mai continua să frecventeze Biserica Slavă". Acum în Scodra - denumire de la Românescul "codru" - de exemplu jurnalistul Teodor Gjerga e activ la Euronews Albania (a fost premiat pentru profesionalism inclusiv în anul 2024). În Biserica "Sfântul Nicolae" din Moscopole / Albania se află şi pictura Sfântului Gheorghe / notat Gheorgu (așa ceva nu era întâmplător, căci Biserica a fost făcută în principal cu banii Gherga); în vremea comunistă - când în Albania religia a fost interzisă - Biserica "Sf. Nicolae" nu a fost afectată, deoarece

realizarea artistică deosebită a ajutat încadrarea sa ca monument Cultural:

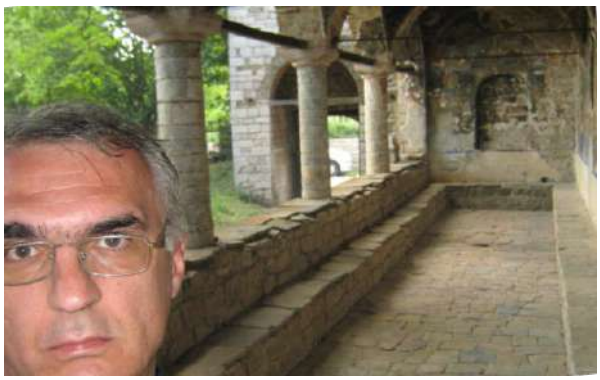

Împrejurimile "Atlantidei Aromânilor" = Moscopole, lângă care s-a dezvoltat orașul Ghiorgea / Korcea = Kortcha / Korița, în vremea Marelui Război - primul război mondial - arătau astfel (cu Ohrida și Kertchova în N, Monastir / Bitolia și Kastoria / VlahoKlisura în E, Ianina în S, etc.):

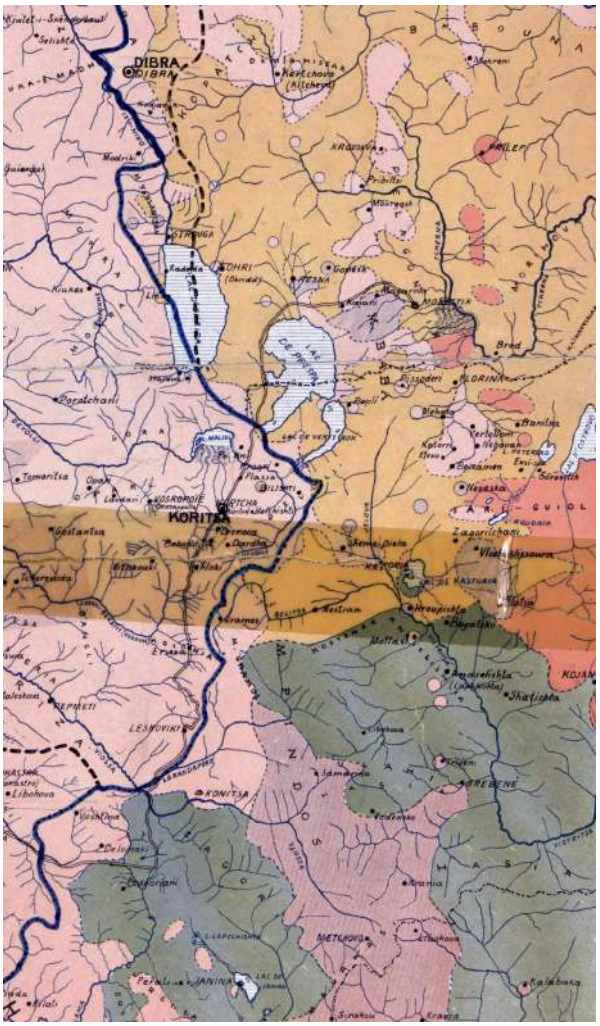

Gherganii din apropierea Lacului Ohrida care au ajutat dezvoltarea Moscopoliei, pentru un trai mai bun și datorită presiunii otomanilor s-au mutat prin mai multe etape la N, pe Valea Drinului - dintre Ohrida și Kosova, înspre N în prelungire geografică fiind Valea Drinei - până la N Dunării, ca de exemplu: la sfârșitul secolului XIV în Țara Românească, la sfârșitul secolului XVI în Banat, la începutul secolului XVIII în Ungaria (Imperiul Otoman - pentru peste jumătate de mileniu - a fost foarte interesat de zonele Gherga, oriunde au fost ele; dat fiind întregul context - după cum a consemnat și profesorul Tănase Bujduveanu în anul 1997 în "Romanitatea Balcanică și Civilizația Aromânilor" - nu e de mirare așadar estimarea că, la începutul primului război mondial, jumătate din Bazarul Cairo era format din Armâni, în capitala Egiptului fiind peste o sută de firme Armâne, majoritatea din Cruşova). Profesorul Anastase Hâciu a scris în cartea "Aromânii": "Primele mărturii despre Aromâni în Egipt se pot fixa cu puțin înainte ca Mehmet Pașa să ajungă acolo; când Francezii împăratului Napoleon Bonaparte au părăsit Egiptul, guvernatorul otoman l-a numit pe Mehmet din Cavala / Tracia comandantul gărzii Albaneze acolo (adică era cel mai puternic bărbat al Țării Nilului, după el). În acea țară, Aromânii n-au fost prea mulți, de-abia dacă au atins câteva mii. S-au ocupat cu de toate: cu hoteluri și birturi, cu coloniale, manufacturi și meșteșuguri, comerț cu bumbac și - în țara unde un întreg sat de Felahi sălășuiește pe un petec de pământ de câteva hectare - au făcut agricultură și au fost stăpâni pe terenuri agricole. Au devenit mari bogătași, mai ales în a doua jumătate a secolului XIX. Până la începutul secolului XX, jumătate din bazarul originar Arăbesc din

Cairo - marele centru de antichităţi - era ocupat de Aromâni din toate ţinuturile. Dar marile afaceri şi marele negoţ nu aveau loc la Cairo, ci în marele port al Alexandriei şi în provincii. La Kafr Daud / Dawoud - unde a fost cartierul lui Napoleon Bonaparte - şi în Menuf-San-Saft a făcut cultură de bumbac Constantin Gheru, un mare negustor, în legături cu toate paşalele; în aceeaşi provincie Bihera / Beheira, la Teh-El-Barud a lucrat Spiru Gheorghiade, care avea un hotel, o cafenea şi un magazin de coloniale. George Georgescu / fiul lui Spiru Gheorghiadi, a absolvit în 1903 Şcoala Comercială din Salonic, apoi a studiat la Şcoala Arabă din Teh-El-Barud şi la Şcoala Franceză din Alexandria; în 1910 a intrat în serviciul Ministerului de Război, la poliţia secretă: în 1911-1914 a supravegheat firma Londoneză Burroughs Wellcome & Co. care făcea săpături arheologice la Geb-El-Moya (în Sudan), cu 3 mii de lucrători indigeni. În timpul marelui război mondial a fost interpret de Engleză în Peninsula Gallipoli. Pierzând averi mari la Cavala, s-a înapoiat după 1918 la Cairo; lucrează şi acum (1936) în poliţia secretă, la Departamentul Investigaţiilor Criminale" (familia Georgescu / Gheorghiadi era din localitatea Aromână Neveasta 40,39 lat. N, 21,30 long. E - în Greacă "Nymphaio" - la 17 km SE de Florina, unde se aflau întinse moşii Gherca). Istoricul Duşan Popovici din Serbia a notat în anul 1934 că "oamenii din Vlaho-Clisură erau cei mai îndrăzneţi, care nu se opreau în ţările Balcanice, ci plecau până în Egipt şi în toate porturile Mediteranei, precum şi în principalele centre din Europa, până la Moscova şi Londra": aşa cum a documentat inclusiv Sir Hamilton Gibb în "Enciclopedia islamului" din anul 1954, începând cu comandantul pentru otomani Mehmet Paşa 1769-1849, născut în Kavala 40,59 lat. N, 24,24 long. E / Macedonia - unde tatăl său Avram = "Ibrahim" din Goridje = Korcea / Albania era "aga" / şeful jandarmeriei - Egiptul a fost cârmuit de dinastia fondată de acela, el şi urmaşii protejând afacerilor Armânilor acolo, ultimul Rege încoronat Farouk Fuad fiind îndepărtat de pe tron în anul 1952 / cu sora lui însurându-se ultimul şah Iranian, detronat în anul 1979 (odată cu coborârea din anul 1768 a valului de oameni de la Moscopole în Korcea, strămoşul dinastic s-a mutat în Kavala, unde s-a născut fondatorul Dinastiei Regale a Egiptului Modern).

Judeţul Korce / Albania

În anul 1972, lingvistul Niculae Saramandu - savant ajuns membru corespondent al Academiei Române - a scris: "Aromânii din Dobrogea nu consideră că ar utiliza o limbă diferită de cea vorbită de daco-români. Compararea daco-românei cu limbile balcanice cunoscute de ei le-a întărit sentimentul comunităţii de limbă, al unităţii etnice pe care o formează cu daco-românii. În special moscopolenii şi fărşeroţii au conştiinţa apartenenţei la aceeaşi comunitate etno-lingvistică din care fac parte şi daco-românii. Constatările făcute în cursul anchetelor confirmă faptul că, dintre toate graiurile aromâneşti, graiul moscopolean prezintă asemănări mai numeroase cu daco-româna". Până în secolul XVIII, oraşul Moscopole de la înălţime a fost mai mare decât oraşul Gorca / Gheorgea = Korca / Korcea de la poale (între ele sunt 18 km); ca remarcă de istorie factuală ar fi că dacă oraşul de sus nu ar fi fost distrus şi s-ar fi păstrat mare, atunci în locul judeţului Korcea ar fi fost judeţul Moscopole: judeţul este cel mai răsăritean al Albaniei şi cel mai întins al Albaniei, învecinându-se în secolul XXI cu republica Elenă şi cu republica Macedoniei Nordice / de Nord.

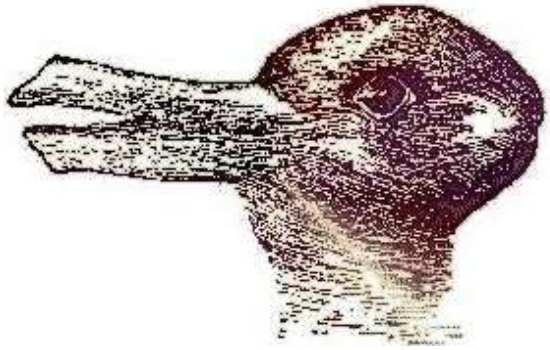

Negustorii Gherga

Drumurile istorice în Balcani

În prezent, populaţia Balcanică Ghegă domină Nordul Albaniei împreună cu vecina din Nord Coşava / Kosova - fosta Dardarie - respectiv fosta Dacie Aureliană; dacă pentru Gherga - şi nu numai - o strălucire, privind cârmuirea, în secolul XIV, a fost din partea Kosovară / Vlahă prin Sf. Nicodim Gârca / Grcic şi a rudelor, o altă strălucire, privind comerţul, în secolele XVII-XVIII, a fost din partea vecină Albaneză / Armână prin negustorii Gherga notaţi Gheorgu / Gheorghiu şi a rudelor, din Moscopole până în Mişcolţ (ceea ce a atras atenţia şi

academicianului A/Român Neculai Iorga). Se poate aprecia că apogeul atins acum 3 secole de Moscopole s-a datorat și mecenatului familiei Gherga, care avea cea mai tare Casă de Comerț din metropola Aromână. Este de știut, după cum a scris și profesorul Anastase Hâciu (în cartea "Aromânii" din anul 1936), că "Aromânii puteau face negoț cu privilegii în Vest - Veneția ori Austria - rămânând totodată liberi să circule pe tot cuprinsul Imperiului Otoman, bucurându-se și de avantajul că, în schimbul unei neînsemnate taxe de exonerațiune militară, erau scutiți de serviciul ostășesc. Și totuși, în asemenea condițiuni, riscurile lor erau nenumărate: ei n-aveau siguranța averii și persoanei, ca ortodocși nu erau bine văzuți, negustorii localnici și autoritățile le pricinuiau mari dificultăți. Ca urmare a actului de toleranță al împăratului Iosif II Habsburg (1741-1790), negustori Aromâni 'bogați' au ridicat o biserică la Liov - unde din 1671 exista capela negustorului Alex Palapan din Ianina - și o capelă la Cracovia". După respingerea otomanilor de la Porțile Vienei din anul 1683 dar înaintea păcii de la Carloviţ 45,12 lat. N, 19,56 long. E / Voivodina din anul 1699, contactele comerciale ale negustorilor Armâni - care trăiau în marginea Balcanică a Imperiului Otoman - cu creştinii apuseni s-au intensificat, întâi remarcându-se relaţiile afaceriştilor Gherga cu Veneţia (inclusiv peste Marea Adriatică, prin intermediul corăbiilor transportatorilor aparţinând unor puteri neutre / până în anul 1685, ierarhul ortodocşilor din Veneţia a fost Gherasim Vlahos din Insula Creta); un alt exemplu este de pildă că în anul 1693 - după cum au fost menţionaţi documentar - Armânii din Moscopole şi Clisura operau frecvent până în Voivodina, la Dunăre (îndeosebi la Novi Sad - acum capitala Voivodinei - şi Carloviţ): despre Novi Sad, e de remarcat că orașul a fost desemnat "Capitală Europeană Culturală" pentru anul 2021, împreună cu Elefsina / Eleusis - fosta cetate a fiului Zeului Hermes și a Oceanidei Daeira / conform Carianului Pausania 1:38, unde primul Domnitor a fost legendarul Kerkyon, fiul Zeului Poseidon / conform Carianului Pausania 1:14 - și împreună cu Timișoara / capitala Banatului (orașe care însă au amânat evenimentul pentru anul 2023, separat de Novi Sad).

Gheorgu

Puterea de călătorie a Armânilor era mare: de exemplu, academicianul Niculae Iorga pentru Academia Română prin "Câteva ştiri despre comerţul nostru în veacurile XVII şi XVIII" din anul 1915 şi după 2 decenii discipolul său Valer Papahagi au studiat Arhivele Veneţiei, în care din anul 1692 apăreau scrisorile lui Mihail Siderii Gheorghi - consemnat şi Gheorgu / Gheorghiu - din Moscopole, care făcea negoţ cu diverse articole iar în 26 VI 1706 Dimitrie Gheorghiu şi Simu Gheorghiu, negustori din Moscopole, au răspuns scrisorii consulului Veneţiei 45,26 lat. N, 12,19 long. E din Durres 41,19 lat. N, 19,27 long. E / Albania, anunţând că-şi vor depune mărfurile (majoritatea postavuri) doar în magaziile aceluia; Dr. Gheorghe Zbuchea în anul 1997 prin lucrarea "Românii la sud de Dunăre" a reprodus răspunsul la acea ofertă: "Prea strălucite consul Veneţian, noi - cu toţii negustori - ne închinăm cum se cuvine Domniei tale. Am primit cinstita scrisoare a Domniei tale şi ne-am bucurat că eşti sănătos. Ne spui să trimitem mărfurile noastre în magaziile Domniei tale. Ne învoim bucuroşi la asta. Însă te rugăm să nu uiţi de cele pe care le făgăduieşti, la înţelegerea noastră, atât în ceea ce priveşte grija mărfurilor, cât şi pentru cazul când ar lipsi ceva din magaziile Domniei tale. Să faci totul bine. Deocamdată ai puţină răbdare, căci fiecare îşi are socotelile, însă mai încolo vei primi marfa pe care noi subsemnaţii o vom trimite. Am şi scris înăuntru să trimită postavurile în mâinile Domniei tale. Să ne ajuţi cât se poate de bine şi precum te-ai învoit cu cei din Elbasan, te vei înţelege acolo cu Adam Ghira, prin care vom primi cinstita Domniei tale scrisoare. Să-ţi ajute Dumnezeu".

Poartă din Elbasan

Trebuie știut că Elbasan 41,06 lat. N, 20,04 long. E era un târg Armân pe Râul Şcumbi / Albania iar împuternicitul Adam Ghira avea mama Gherga, el mai fiind notat și Adam Gheorghiu-Ghira; în prezent, fostul cătun Gjergjan 41,03 lat. N, 20,02 long. E e suburbie a orașului Elbasan / reședința județului Elbasanit (învecinat cu răsăriteanul județ Korca): Albanezii au "Qarku" pentru "Județ" iar așa ceva nu e deloc o coincidență, ci ecou al Adunărilor Ghergane, care judecau chestiunile serioase (depășind localitățile). De altfel, etnoloaga Andromaqi Gjergj 1928-2015 (născută în Korçë, decedată în Tirana / capitala Țării) a fost profesoară la "Institutul de Folclor" al Albaniei; așa cum a scris cercetătorul Român din Serbia Pompiliu Sfera în anul 2019 "Gjergji este nume de familie de origine Aromână" (în lumea actuală sunt și multe familii Gjerga, Gjergja, Gjergo, ș.a). În anul 1936, autorul Anastase Hâciu a scris despre "Aromâni": "Se spune că - în bejenia lor - o coloană de Moscopoleni a intenționat să se așeze la Castoria, în partea de est a orașului. Castorienii însă, speriați de aptitudinile comerciale și industriale acelui tip de oameni, au intervenit neîngăduindu-le așezarea, astfel încât coloana s-a îndreptat spre alte meleaguri. Informația acestea o dețin de la prietenul Theofrastos Gheorghiades, din familia Moscopoleană Ghira, un bun cunoscător al trecutului Castoriei".

Dimitrie Ghiorgu

În anul 1915, academicianul Niculae Iorga a scris: "în 5 III 1692 Teodor Nicolau din Moscopole s-a adresat lui Zorzi Cumano că merge la Valona împreună cu Mihali, fratele lui kir Alexe (Alessio Georgio). Moscopolea înflorea pe atunci şi din acest centru Macedonean se întreţineau de Aromâni şi relaţii directe, prin Durazzo, prin Valona, cu Veneţia, unde se trimiteau, afară de unele produse orientale, piei zise schiavine dar mai ales cergi,

numite chiar aşa în Greceşte: acele cergi de păr de capră, foarte miţoase, vopsite în culori tari, care şi acum sunt o specialitate a ţinuturilor acelora. Îşi trimiteau mărfurile însă îşi încredinţau agentului lor din Veneţia - Zorzi Cumano - şi copiii, pentru a învăţa, fie şi cu sila, socoteli şi Frânceşte" (limba vehiculară, utilizată de administraţia apuseană / Valona e azi Vlore 40,27 lat. N, 19,29 long. E, devenită capitala Albaniei înainte de Tirana). Este de ştiut că în zona Ohridei - aşa după cum a scris în secolul XII episcopul Dimitrie Chomatianos - păturii din păr de ied i se zicea "ţerga": cerga Armână (el chiar a achiziţionat una, de la un Vlah). Tot academicianul Niculae Iorga a scris că Biserica din Ianina a primit în 1324 un privilegiu bizantin de domenii, cu lucrătorii lor "fii de Cumani, adică Români de peste Dunăre", ceea ce l-ar putea indica pe Zorzi Cumano ca George / Gheorghe Românul (în anul 1430, Ianina a fost inclusă în Imperiul Otoman); totuşi, e de observat şi că în anul 1239 - cu toată opoziţia Asăneştilor - 10 mii de Cumani din N Dunării s-au stabilit în Macedonia, de teama Mongolilor. Academicianul Român Victor Spinei în studiul din anul 2009 despre "Relaţiile Românilor cu Turkii nomazi în secolele X-XIII" a afirmat: "În 'Praktikonul' din 1104 al împăratului bizantin Ioan Comnen 'Minunatul', un anume George Komanos - probabil astfel fiindu-i prenumele / porecla - apare ca 'paroikoi' (adică proprietar ereditar) aparţinând Mănăstirii Iviru / de pe Sfântul Munte Athos; 'Acta Albaniae Veneta saeculorum XV' editată la Munchen / capitala Bavariei a scris că în 1417 exista Giergi / George Cumanj în Buzezi / Kosova şi Georgius - Giorgi / Zorzi - Cumanj / Commanj în Belaj (acum suburbie a oraşului Şcodra, la graniţa Albaniei cu MunteNegru, pe malul Lacului Scutari / cel mai întins din Balcani). Acele nume - derivate de la Cumani - menţionate şi în documentele din arhivele Sacrului Munte - s-au dovedit că aparţineau categoriei socială denumită 'paroikoi' (de agricultori ca proprietari ereditari). În 1437 şi 1438 a fost cunoscut un negustor Zorzi Chumano din Genova, activ în Constantinopol. În recensământul otoman din 1474 de pe Insula NegroPonte, a fost notată existenţa acolo a lui Yorgi Cumana. Etc". În anul 1935, Dr. Valeriu Papahagi (istoric Aromân, 1906-1983) în lucrarea "Aromânii moscopoleni şi comerţul veneţian în secolele XVII şi XVIII" a scris: "Numele negustorilor moscopoleni apar, atât în documentele Greceşti, cât şi în cele Italiene, în următoarele feluri:

Dimitri di Jorghi

1) numele individului însoţit de cel al tatălui la genitiv (Dimitrie a lui Gheorghiu)

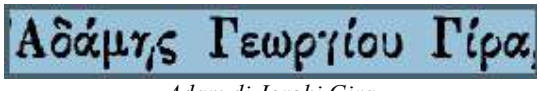

Adam di Jorghi Gira

2) numele individului însoţit de cel al tatălui la genitiv (Adam a lui Gheorghiu Ghira), Ghira ajungând numele familiei

Jorghi Gira

3) numele individului însoţit de acela al familiei (Gheorghiu Ghira)

Numele de familii moscopolene care apar în documentele veneţiene au fost mai multe, din 1696 fiind şi scrisori de la Ioan şi Alexe Gheorghiu.

Alex Gheorghiu

În 1706 apare Simu Gheorghiu, în 1720 apare fiul său Mihai Gheorghiu, în 1742 Lazăr Gheorghiu / care avea asociaţi - respectiv o companie - ş.a. (Aromânii moscopoleni pe atunci erau supuşii sultanului otoman; caravanele moscopolenilor făceau cei 800 de km dintre Durres şi Istanbul desigur pe catârii lor obişnuiţi cu drumurile muntoase). În 12 III 1697, Teodor Gheorghiu din Moscopole i-a scris lui Gheorghe Cumano, clientul său (care locuia lângă Biserica Ortodoxă 'Sf. Gheorghe' din Veneţia, devenit consulul Veneţiei la Durres / Durazzo în 1700-1705): 'Te rog să-mi trimiţi totdeauna scrisori din Kerkyra / Corfu şi din Durazzo şi să mă informezi cum stau acolo toate mărfurile'. În 11 IV 1697, Dimitrie Bendu din Moscopole i-a trimis o scrisoare lui Gheorghe Cumano: 'Nu am scris lui kir Alexe (Gheorghiu), căci credeam că e în drum iar dacă se întâmplă să fie acolo, salută-l călduros din partea mea. Salut şi pe Caloianca Gheorghe'. În 10 V 1697, moscopolenii Ioan Gheorghiu şi Alexe Gheorghiu au scris aceluiaşi Gheorghe Cumano: 'Am sosit sănătoşi cu mărfurile noastre, după cum vrea Dumnezeu, spre deosebire de duşmani. Cu voia lui Dumnezeu am găsit bine şi pe oamenii noştri. Să nu fii îngrijorat pentru banii pe care ţi-i datorăm. Credem în Dumnezeu să ţi-i trimitem în curând. Află şi despre kir Dimitrie Bendu că nu sosi la Moscopole, deoarece e la Larisa şi nu ţi-a trimis aici marfă cu cea dintâi corabie. După cum am aflat însă, are multă marfă aici, saftian şi ceară. Cu prima corabie vei avea multă marfă. Vei avea şi de la tatăl nostru, după cum am aflat de la alţii, căci sunt 6 zile de când ne aflăm aici la Durazzo şi încă nu ne-au venit oamenii din hoara noastră pentru ca să avem ceva noutăţi a-ţi scrie. Cu prima corabie să aştepţi marfă multă din partea noastră. Avem nădejde în Dumnezeu. Să nu ai însă nici o grijă. Află şi despre smoală că nu au luat-o şi ne-a scăpat Dumnezeu. Te rugăm însă să ne scrii prin Ancona cu privire la mărfuri şi îndeosebi despre lână, căci dacă e potrivit, putem face până la 400 de quintale'. Iată ce scrie în 19 VI 1697 Alexe Gheorghiu - în Italiană Alessio Georgio - lui Gheorghe Cumano: 'Tata şi fratele meu te salută călduros. Sunt bine, cu voia lui Dumnezeu şi se află în hoară. Ioan te salută, se va duce la Alasona ca să ia nişte museline. Mă aflu la Elbasan, în momentul de faţă, pentru ca să iau ceva lână. Încă nu ştiu însă ce voi face căci cer câte 82 de reali şi asemenea tocmeală nu ne convine. Tatăl meu a luat multă lână, însă până acum nu a putut-o încărca, aşa încât o avem în magazii. Vedem, signor Zorzi, că îţi datorăm mulţi ducaţi; însă lâna e aici scumpă, la fel şi abialele şi săftianul care vor sosi în vara aceasta. Să ai răbdare căci avem nădejde în Dumnezeu să-ţi trimitem acum, cu cea dintâi corabie, marfă în valoare de 5000 de ducaţi, museline şi multă lână. Să dea Dumnezeu să vie corăbiile tale cu steag alb, căci îmi pare că aceea care a venit acum la Durazzo e cu alt steag. Tatăl meu îţi va trimite şi el lână: 150 de quintale. De la Struga, voi merge cu tatăl meu în sus (probabil în Muntenia), după ceară. Mihail, fratele meu, se va duce în Bosnia iar Ioan aici în Albania, ca să facem cumpărături cu toţi banii tăi şi

cu cei câţiva ai noştri. Atunci se va duce fratele meu acolo (la Veneţia). Te rog să ai grijă de marfă, de puţinul săftian care e în marciliană şi de lână. Să ne iubeşti, căci suntem ai casei tale' (marciliana / marsiliana era denumirea Veneţiană pentru corabie). În ziua următoare, Ioan Gheorghiu şi Alexe Gheorghiu i-au scris lui Gheorghe Cumano: 'Avem nădejde în Dumnezeu să-ţi trimitem cu cea dintâi ocazie mult săftian, multe velinţe bune şi lână'. Acelaşi Alexe Gheorghiu a scris cu data de 27 VI 1697 negustorului din Veneţia pomenit mai înainte: 'Mă găsesc, cu voia lui Dumnezeu, sănătos aici la schelă. Să nu fii îngrijorat pentru ducaţii pe care ţi-i datorăm, deşi ţi-am trimis puţină marfă cu aceste corăbii. Avem şi lână în marciliană şi nădăjduim în Dumnezeu să mai luăm şi alta. Iar dacă găsim saftian ieftin la Elbasan, vom lua, pentru ca să scoatem banii. Ne datoresc vreo 6000 de reali şi de vom putea să luăm cu ei lână, bine; de nu, vom lua ceară cu toţi banii. Tatăl meu îţi trimite vreo 6000 de ducaţi, împreună cu lâna care ne-a rămas aici în marciliană şi în afară. Marciliana va fi în 10 zile acolo, fără îndoială. Tatăl meu a dat şi alţi bani pentru 3000 de ocale de ceară; şi iar se va duce, anul acesta, în Vlahia, după ceară iar fratele meu în Bosnia. Nădăjduim că, prin voia lui Dumnezeu, ei vor lua foarte multă marfă. Fratele meu va veni să achite datoriile. Crede-mă însă kir Zorzi, că e mare criză şi atunci când dă omul bani nu poate să-i mai recapete. Londrinele, pe care mi le-ai trimis înainte, sunt date tot cu schimb: atât de mare e criza. Bagă de seamă să nu trimiţi nici o marfă şi să întrebi bine, căci e mare criză şi toţi negustorii sunt faliţi. Să mă ierţi, căci s-ar părea că te învăţ, însă îmi scrii şi îţi răspund deoarece, după câte văd, omul trebuie să aibă mare grijă. Îţi dai bine seama. Acestea ţi le scriu deocamdată şi să ne întâlnim cu bine'. (În poezia populară Aromânească sunt aluzii relative la drumul negustorilor Aromâni în Bosnia - 'Nu-ţi spuneam, măi Gioga frate / Că Bosnia e departe / Două luni ţine dusul / Şi tot atâtea întorsul?' - şi Muntenia / Vlahia: 'Focul să ardă Vlahia / Că pleacă tineri în floarea vârstei / Pornesc tinerii să vie acasă / Ies Vlăhuţele şi nu-i lasă'). În Ţara Românească, stolnicul Constantin Cantacuzino (nepotul lui vodă Radu Şerban) scria pe atunci: 'Sunt dară aceşti Vlahi (cum le spun vecinii lor, că şi cu dânşii am vorbit) oameni nu mai osebiţi nici în chip, nici în obiceiuri, nici în tăria şi făptura trupului decât Rumânii aceştia; şi limba lor Rumânească, e numai mai stricată şi mai amestecată cu proastă Grecească şi Turcească. Pentru că foarte puţini - cum s-a zis - au rămas la nişte munţi care se întind în lung de lângă Ianina Epirului până lângă Elbasan, în sate numai locuind. Mare minune este cum şi până astăzi se află, păzindu-şi limba şi nişte obiceiuri ale lor. De-i întrebi: creştine, ce eşti? el zice Vlahos, adică Rumân. Şi locurile lor, unde locuiesc, le zic Vlahia iar ţării acesteia ei îi zic Vlahia cea Mare. Pare-mi-se că ei grăind mai mult îi înţeleg aceşti Rumâni, decât aceştia grăind aceia să-i înţeleagă; însă şi unii şi alţii, puţină vreme într-un loc aflându-se şi vorbind, prea lesne se pot înţelege'. Alt moscopolean - Nicolae Stavre - a scris în 18 IX 1697: 'Te rog, kir Zorzi Cumano, să mă iubeşti. Când vei trimite scrisoare lui kir Alexe şi lui kir Dimitrie, să-mi trimiţi şi mie. Fratele meu şi kir Alexe a lui Gheorghe au avut pe tartană 15 legături de lână'. În 1710, Peiu Gheorghe din Şiacişte - care locuia atunci în Durazzo / Durres, Albania - fiul lui Ioan Gheorghiu din Şiacişte / Macedonia (localitate întemeiată de Aromâni), a fost martorul unor afaceri cu untdelemn / ulei. În 3 şi 9 IV 1711, negustorul Dimitrie Gheorghiu-Bizuca / avea mama Gherga - preocupat de piraţii din Dulcigno / Ulcinj care prin acţiunile lor dăunau comerţului său cu Veneţia - după ce a vorbit la Berat cu paşa pentru stopare, a scris despre acelea consulului Veneţian Pietro Rosa, din Durazzo / Durres (Dimitrie Gheorghiu-Bizuca a murit anul următor, în 1712). În 30 IV 1720, Pietro Rosa - consulul Veneţiei în Durazzo - a scris Camerei de Comerţ din Veneţia: 'Fregata căpitanului Ştefan Tripcovici din Cotor / MunteNegru, fiind încărcată cu ceară, tutun, lână, cordovane, grâu şi altele, cum veţi vedea Excelenţele Voastre, îl expediez la Veneţia. Cu smerenie trebuie să vă aduc la cunoştinţă purtarea căpitanului: înainte de a începe îmbarcarea, a venit în ziua de 13 Ianuarie la Consulat împreună cu negustorul Mihail Simu Gheorghiu din Moscopole şi cu camarazii acestuia, care procură tutun asociaţiei din Veneţia. În prezenţa mea, căpitanul s-a învoit să facă negustorilor o reducere de 3 ducaţi asupra fiecărei mii de livre din tutunul ce avea să fie încărcat de aceştia pe corabia lui, pentru sus-zisa asociaţie. Condiţia era ca în poliţe să fie însemnat preţul închirierii, după tarif, ce e de 11 ducaţi şi 12 soldi de fiecare mie de livre. Această înţelegere s-a făcut în mod privat, căci încă nu-mi sosiseră instrucţiunile Excelenţelor Voastre prin care se hotăreşte să se facă, din partea căpitanilor, o reducere asupra preţului transportului. Au rămas astfel înţeleşi. Odată încărcată ceara ce ar fi sosit la schelă, negustorii ar fi dat pentru restul încărcăturii, tutun. Într-adevăr, dacă n-ar fi fost acest din urmă articol, căpitanul şi-ar fi isprăvit cu greu încărcarea. După ce s-a încărcat marfa şi s-au scris poliţele, însemnându-se preţul transportului după tarif, căpitanul a refuzat să dea negustorilor proprietari asigurarea că li se va face reducerea de 3 ducaţi de fiecare mie de livre, aşa cum se înţeleseseră. Această atitudine a supărat grozav pe negustori, deoarece căpitanul afirmase că nu ar iscăli poliţele decât dacă ar fi obligat. Văzându-se astfel înşelaţi, negustorii erau hotărâţi să recurgă la vameşi pentru ca să le facă dreptate. Dacă s-ar fi întâmplat aceasta, s-ar fi născut un mare scandal. Am găsit însă leacul, asigurând pe negustori că voi scrie autorităţii suverane a Excelenţelor Voastre despre cele hotărâte şi că li se va da dreptate conform cu învoiala făcută. S-au lăsat convinşi, cu condiţia să le dau o mărturie autentică a învoielii lor. Aceasta fiindu-le eliberată, au trimis-o asociaţilor din Veneţia care se vor servi de ea când vor primi tutunul şi vor trebui să plătească cheltuiala transportului. Dacă o afacere ca asta ar fi mers în mâinile justiţiei Turceşti, ar fi adus pagubă mare privilegiilor noastre iar căpitanii ar fi pierdut încrederea din partea negustorilor şi poate ar fi pricinuit recurgerea din nou la corăbiile dulcignote, ce ar fi de dorit să fie înlăturate'. (În secolul XX, descendenţii lui Ştefan Tripcovici trăiau la Bucureşti). Angelo Rosa - cancelarul consular din Durazzo al Veneţiei - a scris la 1 V 1720: 'Certific prin prezenta - oriunde ar ajunge ea - că în ziua de 13 I s-au înţeles în faţa mea domnul Mihail Simu Gheorghiu şi tovarăşii săi cu căpitanul Ştefan Tripcovici ca acesta să reducă 3 ducaţi de fiecare mie de livre din preţul transportului tutunului ce va fi încărcat pe fregata lui pentru Veneţia, cu condiţia însă să fie precizat în poliţa de încărcare că se va plăti taxa conform tarifului şi că atunci când asociaţii din Veneţia vor primi tutunul, vor scădea 3 ducaţi de fiecare mie de livre şi în plus 15 soldi ca taxă de port de fiecare colet'. În acelaşi an, el a mai consemnat că Adam Anton Hagi Gheorghe-Ghira, Mihail Hagi Ghira şi Gheorghe a lui Adam Ghira încărcau ceară pe o corabie, pentru Nicolae Caragiani iar Anton Ghira trimitea rudei sale Adam a lui Gheorghe-Ghira ceară. În 17 X 1720, consulul Veneţiei - într-o dispută cu consulul Britanic - l-a avut ca arbitru pe 'Adam, fiul lui Gheorghe-Ghira din Moscopole, om foarte priceput în negoţ şi socoteli': e interesantă forma de proces cu recurgerea la arbitraj, lucru

care se întâmpla în comunele Aromâne; deşi nu putea fi constrâns de forţa publică, cel care pierdea procesul era obligat moralmente să-şi achite datoriile, în urma hotărârii arbitrilor, fiind ameninţat - în caz contrar - cu pierderea reputaţiei printre compatrioţii săi (consulul l-a recomandat pe Adam Gheorghe-Ghira din Moscopole unor nobili din Veneţia, prin scrisori din 29 IX 1725, 5 II 1728, ş.a., în termeni ca 'am toată datoria să-l recomand pentru serviciile pe care le aduce - când e nevoie - Consulatului şi pentru comerţul său activ cu Veneţia, să vadă, prin acest favor, cum sunt ajutaţi de către publicii reprezentanţi, toţi cei devotaţi Serenisimei Republici').

În 10 I 1742, Lazăr Gheorghiu şi tovarăşii - negustori din Moscopole - au trimis 'domnului Ioan Dimitrie asociat, la Veneţia, 681 baloturi de tutun, ce cântăresc 38112 ocale şi care fac în Veneţia 114336 livre'; în 1 IX 1746, Lazăr Gheorghiu a adus din oraşul lagunelor '4 baloturi de pânză, 15 pahare, o ladă, o ladă cu brocatelă, pentru moment 32 de ocale; o ladă cu oglinzi, garafe de maiolică şi 15 ocale de aramă lucrată'." În Marea Mediterană, "tartana" era o mică navă de luptă şi de comerţ, cu o singură pânză triunghiulară; este interesant că Evreilor li se ziceau peiorativ "târtani" - ca şi copiilor mici care abia învaţă să meargă ori proştilor - iar în fâneţe, ca "târtan" era numită planta ghimpoasă (proto Indo-European, "ghimpe" era "dheregh") ce uscată şi desprinsă se rostogoleşte de vânt. Este de ştiut că Veneţia avea consuli Armâni din Macedonia în portul Durres / Durazzo: Gheorghe Cumano care locuia în "San Provolo" = cartierul Albanez din Veneția, putea fi George Românul sau Zorzi / Gheorghe din Kumanova 42,05 lat. N, 21,40 long. E (aşezarea Grădişte în Epoca Bronzului, denumită Kumanova din secolul XII, după invazia Cumană), apoi Pietro Rosa - respectiv Petru Roja - era din Bitolia / Macedonia; şi alţii îşi aveau consulii acolo Armâni, ca de exemplu al Regatului Ţărilor de Jos era pe atunci Nicolae "Pulimeno" din Albania (în anul 1746, episcopul portului Durazzo era Grigorie din Moscopole / pe atunci şi mitropolitul Atenei era Armân). Autorul Anastase Hâciu a scris în cartea "Aromânii" din anul 1936 despre mai mulţi negustori Aromâni Gherga, ca de exemplu - pe lângă puternicii Gherga / Gheorghiu ai celei mai tari Case de Comerţ din Moscopole / MoscoPole, cu contribuția decisivă la dezvoltarea maximă a metropolei, unii ajunși și în Mișcolț / Panonia - pe cei din "marea firmă Gorghias" de la Siris / Serres 41,05 lat. N, 23,33 long. E (pe Valea Strumei - oraș întâi populat de Anatolienii Frygieni, menționat de istoricul Anatolian Herodot Karka - cu poziția strategică de control a căii spre Dunăre), ca "firma Gherca de coloniale en-gros din Pisuderi" (pe Defileul Bigla a Muntelui Nereia - dintre Lacurile Prespa și Kastoria - unde Mănăstirea "Sf. Treime" a fost ctitorită în anul 1111, cutiile de argint și lemn sculptat ale moaștelor fiind inscripționate cu alfabet Latin), familia Moscopoleană Gârba în Veles 41,43 lat. N, 21,47 long. E / pe Valea Vardar, prosperii Gheorghi din Livădz / Meglenia, argintarii Ghiorghi din Macedoneana Crușova / Gheorghiev în Sofia, ș.a.

Durres / Albania: Turnul Venețian și Biserica Ortodoxă din port

În anul 2013, Dr. Loredana Dascăl a scris despre contractul de asociere "la boltă între Stavru Gheorghiu din Moscopole și Vasile Ioan din Câmpulung, cu mărturia lui Constas Adam, datat la 30 VI 1740", observând autoritatea discursivă prin expresia folosită în document: "Aici scriem pentru amintire, cu ajutorul lui Dumnezeu, și al Sfintei Fecioare cum ne-am înțeles și dacă ne-ar fi cu noroc, și ne-ar rămâne vreun câștig mult puțin cât o da Dumnezeu...", etc.; legăturile celor din S Dunării cu cei din N Dunării funcționau pe atunci pecetluite inclusiv prin împărtășirea aceleiași confesiuni religioase.

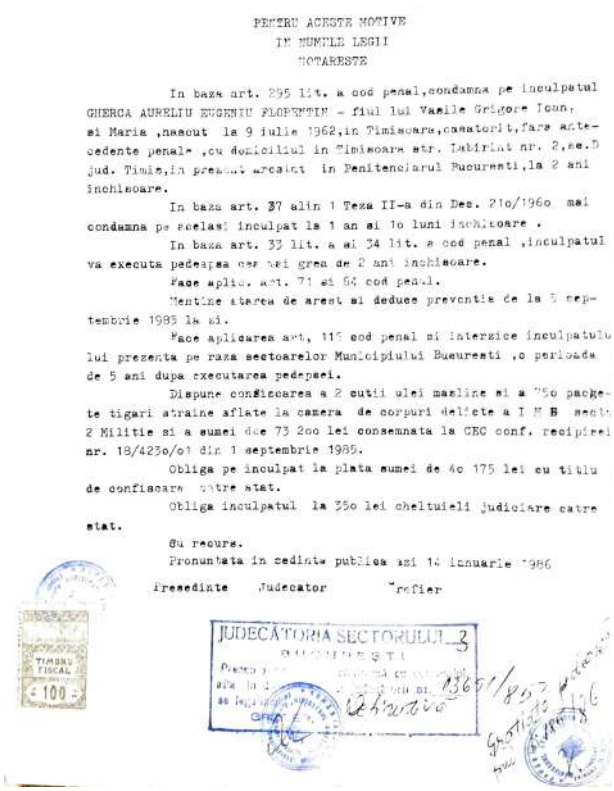

PENTRU ACESTE MOTIVE
IN NUMELE LEGII
HOTARESTE

In baza art. 295 lit. a cod penal,condamna pe inculpatul GHERCA AURELIU EUGENIU FLORENTIN - fiul lui Vasile Grigore Ioan, si Maria ,nascut la 9 iulie 1962,in Timisoara,casatorit,fara antecedente penale ,cu domiciliul in Timisoara str. Labirint nr. 2,se.B jud. Timis,in prezent arestat in Penitenciarul Bucuresti,la 2 ani inchisoare.

In baza art. 37 alin 1 Teza II-a din Dec. 210/1960 mai condamna pe acelasi inculpat la 1 an si 10 luni inchisoare .

In baza art. 33 lit. a si 34 lit. a cod penal ,inculpatul va executa pedeapsa cea mai grea de 2 ani inchisoare.

Face aplic. art. 71 si 64 cod penal.

Mentine starea de arest si deduce preventia de la 5 septembrie 1985 la zi.

Face aplicarea art, 116 cod penal si interzice inculpatului prezenta pe raza sectoarelor Municipiului Bucuresti ,o perioada de 5 ani dupa executarea pedepsei.

Dispune confiscarea a 2 cutii ulei masline si a 750 pachete tigari straine aflate la camera de corpuri delicte a I M B acest 2 Militie si a sumei de 73 260 lei consemnata la CEC conf. recipisei nr. 18/4230/01 din 1 septembrie 1985.

Obliga pe inculpat la plata sumei de 460 175 lei cu titlu de confiscare catre stat.

Obliga inculpatul la 350 lei cheltuieli judiciare catre stat.

Cu recurs.

Pronuntata in cedinta publica azi 14 ianuarie 1986

Presedinte Judecator Grefier

JUDECĂTORIA SECTORULUI 3
BUCUREȘTI

TIMBRU FISCAL 100

În timpul regimului comunist din România, în perioada 1985-1986, Eugen Gherga - autorul actualei lucrări "Originea Gherga" - a fost închis în Penitenciarul de maximă siguranță Rahova din București pentru "speculă" (en-gros cu țigări Americane) și "operațiuni interzise cu mijloace de plată străine", pedeapsa fiind de 5 ani închisoare, însă neavând antecedente penale și cu 3 avocați, sentința a ajuns la 2 ani de închisoare cu executare: "chemarea sângelui" de întreprinzător - însă înaintea legalizării economiei de piață în Țară, căci atunci era interzis comerțul privat - s-a dovedit un ecou foarte concret al nenumăraților înaintași negustori Gherga; e de consemnat că după aproape un an de închisoare cu executare, fapta a fost grațiată și amnistiată (a constituit inclusiv unul dintre numeroasele motive pentru care în Revoluția Română din anul 1989, la debutul din Timișoara, "în linia întâi" a fost și Eugen Gherga, eroicele acțiuni determinante - în Țară ca primul incendiator în public de lozinci comuniste - fiind oficial apreciate cu titlul de "Cetățean de Onoare" al Timișoarei, din anul 2014, la marcarea unui sfert de centenar / secol de atunci).

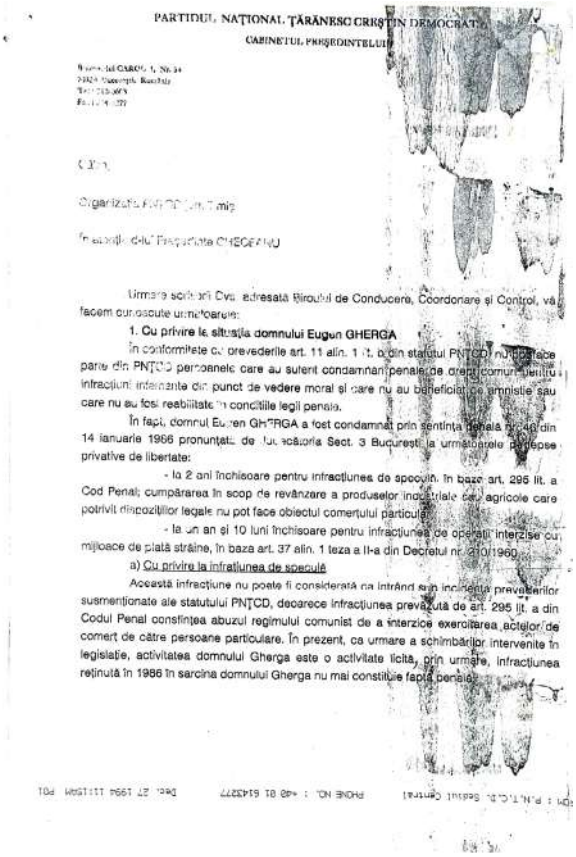

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC CREȘTIN DEMOCRAT
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Urmare scrisorii Dvs. adresată Biroului de Conducere, Coordonare și Control, vă facem cunoscute următoarele:

1. Cu privire la situația domnului Eugen GHERGA

În conformitate cu prevederile art. 11 alin. 1 lit. b din statutul PNȚCD nu poate face parte din PNȚCD persoanele care au suferit condamnări penale de drept comun pentru infracțiuni infamante din punct de vedere moral și care nu au beneficiat de amnistie sau care nu au fost reabilitate în conditiile legii penale.

În fapt, domnul Eugen GHERGA a fost condamnat prin sentința penală nr. 4/1986 din 14 ianuarie 1986 pronunțată de Judecătoria Sect. 3 București la următoarele pedepse privative de libertate:

- la 2 ani închisoare pentru infracțiunea de speculă, în baza art. 295 lit. a Cod Penal, cumpărarea în scop de revânzare a produselor industriale sau agricole care potrivit dispozițiilor legale nu pot face obiectul comerțului particular;
- la un an și 10 luni închisoare pentru infracțiunea de operații interzise cu mijloace de plată străine, în baza art. 37 alin. 1 teza a II-a din Decretul nr. 210/1960.

a) Cu privire la infracțiunea de speculă

Această infracțiune nu poate fi considerată ca intrând sub incidența prevederilor susmenționate ale statutului PNȚCD, deoarece infracțiunea prevăzută de art. 295 lit. a din Codul Penal constituia abuzul regimului comunist de a interzice exercitarea actelor de comerț de către persoane particulare. În prezent, ca urmare a schimbărilor intervenite în legislație, activitatea domnului Gherga este o activitate licită, prin urmare, infracțiunea reținută în 1986 în sarcina domnului Gherga nu mai constituie faptă penală.

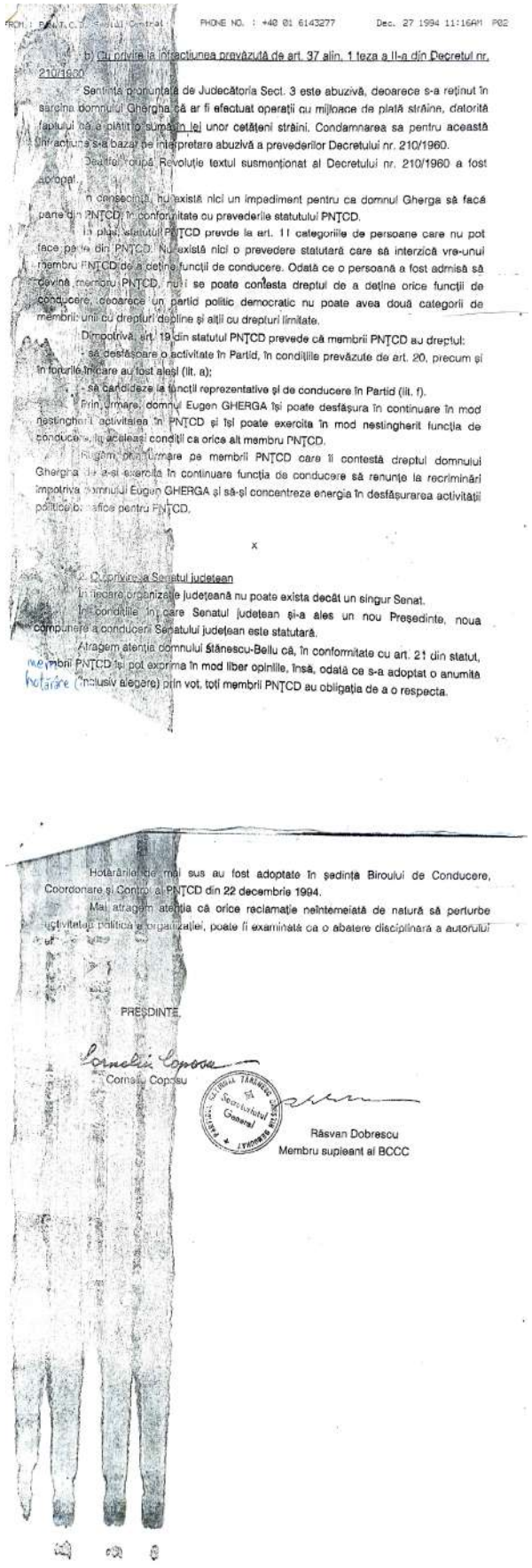

PHONE NO. : +40 01 6143277 Dec. 27 1994 11:16AM P02

b) Cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 37 alin. 1 teza a II-a din Decretul nr. 210/1960

Sentința pronunțată de Judecătoria Sect. 3 este abuzivă, deoarece s-a reținut în sarcina domnului Gherghe că ar fi efectuat operații cu mijloace de plată străine, datorită faptului că a plătit o sumă în lei unor cetățeni străini. Condamnarea sa pentru această infracțiune s-a bazat pe interpretare abuzivă a prevederilor Decretului nr. 210/1960.

De altfel, după Revoluție textul susmenționat al Decretului nr. 210/1960 a fost abrogat.

În consecință, nu există nici un impediment pentru ca domnul Gherga să facă parte din PNȚCD, în conformitate cu prevederile statutului PNȚCD.

În plus, statutul PNȚCD prevede la art. 11 categoriile de persoane care nu pot face parte din PNȚCD. Nu există nici o prevedere statutară care să interzică vre-unui membru PNȚCD de a deține funcții de conducere. Odată ce o persoană a fost admisă să devină membru PNȚCD, nu i se poate contesta dreptul de a deține orice funcții de conducere, deoarece un partid politic democratic nu poate avea două categorii de membri: unii cu drepturi depline și alții cu drepturi limitate.

Dimpotrivă, art. 19 din statutul PNȚCD prevede că membrii PNȚCD au dreptul:

- să desfășoare o activitate în Partid, în condițiile prevăzute de art. 20, precum și în forurile în care au fost aleși (lit. a);
- să candideze la funcții reprezentative și de conducere în Partid (lit. f).

Prin urmare, domnul Eugen GHERGA își poate desfășura în continuare în mod nestingherit activitatea în PNȚCD și își poate exercita în mod nestingherit funcția de conducere în aceleași condiții ca orice alt membru PNȚCD.

Reținem prin urmare pe membrii PNȚCD care îi contestă dreptul domnului Gherghe de a-și exercita în continuare funcția de conducere să renunțe la recriminări împotriva domnului Eugen GHERGA și să-și concentreze energia în desfășurarea activității politice benefice pentru PNȚCD.

x

c) Cu privire la Senatul județean

În fiecare organizație județeană nu poate exista decât un singur Senat.

În condițiile în care Senatul județean și-a ales un nou Președinte, noua componere a conducerii Senatului județean este statutară.

Atragem atenția domnului Stănescu-Bellu că, în conformitate cu art. 21 din statut, membrii PNȚCD își pot exprima în mod liber opiniile, însă, odată ce s-a adoptat o anumită hotărâre (inclusiv alegere) prin vot, toți membrii PNȚCD au obligația de a o respecta.

Hotărârile de mai sus au fost adoptate în ședința Biroului de Conducere, Coordonare și Control al PNȚCD din 22 decembrie 1994.

Mai atragem atenția că orice reclamație neîntemeiată de natură să perturbe activitatea politică a organizației, poate fi examinată ca o abatere disciplinară a autorului

PREȘEDINTE

Cornel Coposu

Răsvan Dobrescu
Membru supleant al BCCC

(Dârele au apărut de la rola hârtiei faxului, aflată la final)

Ar fi de știut că în 22 XII 1994 - la 5 ani după victoria Revoluției Române - conducerea națională țărănistă / principala forță democrată a Țării la acea vreme a analizat în București = capitala României situația statutară a membrului Eugen Gherga din Timișoara, hotărând cum se poate vedea în faxul prezentat de la cabinetul președintelui Corneliu Coposu (privind celălalt personaj menționat în comunicare, anume fostul informator al securității / poliției politice Panait Stănescu, e de știut că s-a implicat ca mason în Loja Pax din Timișoara).

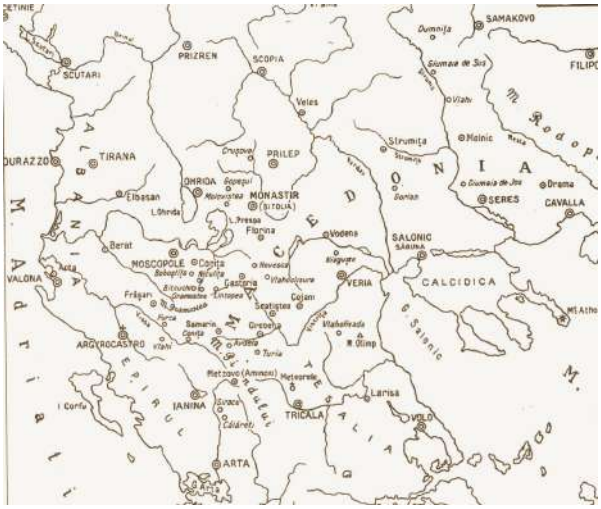

Localităţi Armâne în Balcani

Gherga în cadastrul otoman

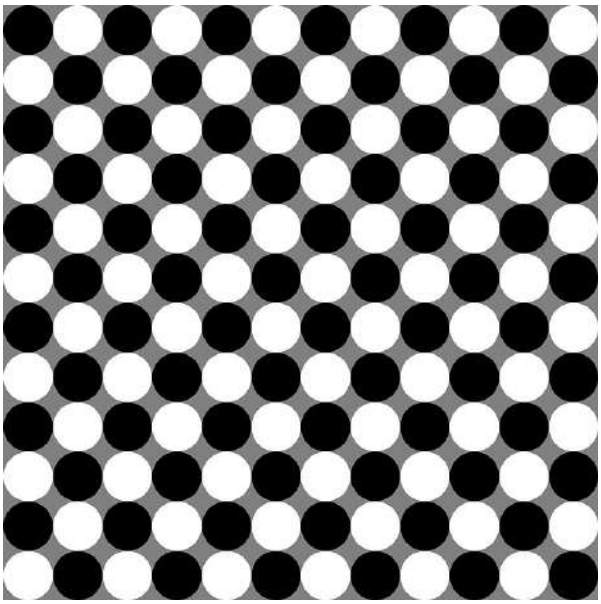

Pe lângă toponimia Ghergană din V Balcanilor, în Evul Mediu acolo Gherganii au fost prezenţi şi în alte numeroase localităţi; de exemplu, registrele otomane din anul 1431 menţionau înlesnirile fiscale ale Armânilor din Albania (cu condiţia de a asigura liniştea în regiune). În anul 2001, lingvistul Albanez Skender Gashi a indicat existenţa în anul 1330 a lui Gratan Gheorga în Giakova 42,23 lat. N, 20,26 long. E / Kosova, Ghiurg şi Ghiuraş în Greva 40,39 lat. N, 20,18 long. E / Albania, ş.a. Maica Tereza 1910-1997, născută Boiagiu / tatăl ei fiind Armân ortodox în Skopje, răposată în Calcutta / India - laureată Nobel pentru pace în anul 1979 și canonizată în anul 2016 - avea familia mamei din Kosovara Giakova, după cum a scris primul ei biograf, preotul Kosovar Lush Gjergji / acum vicarul general al catolicilor din Kosovo: se pare că pe linie maternă era Ghergă Albaneză. Este de știut că

Biserica "Naşterea Maicii Domnului" din Skopje / capitala Macedoniei de Nord - zidită în secolul XIX - are iconostasul lucrat de faimosul artist Petar Garkata (nume Bulgarizat, născut în anul 1780 în satul Gari): el a mai realizat și iconostasul Bisericii "Sf. Nicolae" din Crușova. După cum a apărut în "Unirea" (foaie bisericească-politică") de la Blaj / județul Alba din 25 IV 1914, în valoroasa bibliotecă a Bănățeanului Ștefan Gherga se aflau inclusiv "Gramatica Română sau Makedon-Vlahă" tipărită de filologul Armân Mihail G. Boiagi la Viena în anul 1813, respectiv "Scurta gramatică neo-Greacă" tipărită tot acolo, după un deceniu: autorul "s-ar fi născut pe la 1780 în Moscopole / Macedonia și părinții lui au emigrat în Ungaria mai târziu" (în Austro-Ungaria, la Mișcolț / Ungaria - unde se aflau mulți coloniști din Moscopole, inclusiv negustori Gherga din cea mai mare Casă Comercială a metropolei Moscopole - au existat Boiagi); se presupune că inițiala dinaintea numelui său - anume "G" - ar fi fost de la Gheorghiu / George (la vechii Armâni în versiunile onomastice complete se indicau familiile înrudite). Lingvistul Albanez Skender Gashi după ce a explorat lista din anul 1455 a proprietăţilor Brancovici şi cadastrul Macedoniei întocmit de otomani în anul 1468, a identificat multe familii Gjergji inclusiv în Kercove / Kîrcova 41,31 lat. N, 20,57 long. E din Macedonia (văduvele acolo fiind consemnate ca Armene, Vlahe, etc.) şi nume de persoane Gjergja ca Bojko în Slojani, Gjergj ca Daie şi Stoia în Gjegj, Gherghi / Gergi în Macedonia (ca Bogoslav în Rojden, Staio în Budimirci, Strahinia în Birino), respectiv Gherg / Gerg (Andrei în Gurgevişte / Macedonia, Doien în Vrbjani / Macedonia, Iovan în Jelovdol şi Pojărani / Kosova, Ive în Jitoşe / Macedonia, Netko în Radiovce / Macedonia, Nicolae şi Petre în Lomniţa / Serbia, Pavel în Pirok / Macedonia, Peio în Slivie / Macedonia, Petko în Dbruşta, Petre în Negotino / Macedonia, Radin în Negotin, Spase în Selce / Macedonia), ş.a.

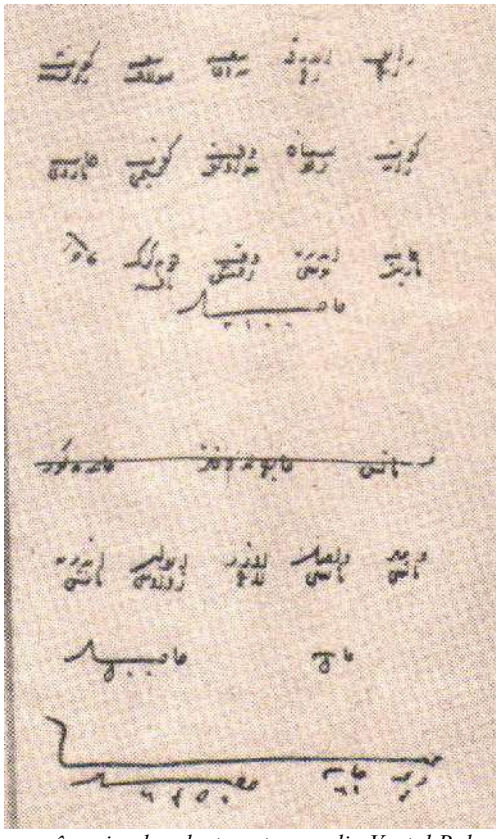

Gherga în primul cadastru otoman din Vestul Balcanic

Cadastrul terminat în 18 III 1485 de scribul Suleiman Abdulah - primul de la cucerirea Vestului Balcanic de către otomani - consemna prezenţa Gherga (ca de pildă Gmiza Gjergja în Gruda / Muntenegru) ori sub forma familiilor Armâne Gherghi / Gjergj, ca de exemplu cele de la confluenţa cu Slavii de pe Muntele Voroniţa ale lui Marcu, Nicolae, Paul şi Petru, ale Lupului şi Junelui în Cuci, Andrei în Podgora, Dabko în Stan / Muntenegru, Dimitrie în Marina / Kosova, Dobre în Peronja, Dobroş în Josa / Podgoriţa, Duca în Dragovol, Dumitru în Malici, Ion în Dobrani, Mile în Icpaja / Muntenegru, Mladen în Rjenica, Radosav în Luşkojupa, etc. Un inventar complet Gherga între Ohrida / azi în Macedonia, N Albanez Ghegaria şi Coşava / S Serbiei era la acea dată împreună cu (scriere fonetică, otomană) ale lui: Andrei în Bucmira, Bojidar în Lughiani, Dom în Clir, Paul în Petraşani, Şirg în Poştercuza, Tanuş în Carpent şi sub forma Ghiorghi ca 14 familii, în alte 14 localităţi Kosovare (conduse de Bogdan în Jablanica, Bogon în Gorni Zagrad, Bogosav în Balici, Ivan în Gorna Belica / Joşanicare, Kola în Krajina, Lazăr în Lepovac, Pop în Oprashka şi Stijena, Radic în Krivogllava şi Nemiloviq, Radman în Kotradiq, Radosna în Liba, Rajcin în Lubişte, Stilan în Noşiq). Profesorul Anastase Hâciu în studiul "Aromânii" din anul 1936 a scris: "Aromânii nu s-au îndeletnicit numai cu schimbul de bunuri și industrializarea acelora. Ei au împodobit palatele conducătorilor, seniorilor și marilor bogătași, bisericile și moscheile - unele gingașe, altele grandioase, construite în mare parte de ei - cu lucrări artistice în aur și argint, cu picturi și sculpturi în lemn. Ei au satisfăcut simțul de eleganță al femeilor din Peninsula Balcanică cu haine brodate în metale nobile. Au azvârlit peste furia apelor tumultoase poduri minunate. Au lucrat arme ucigătoare sau decorative și au dus toate acelea la desăvârșiri de artă, fiind catalogați alături de cei mai mari artizani ai Apusului. Punți nesusținute de nici un picior la mijloc există peste tot în Epir, Macedonia și Albania. Aromânii își creaseră un stil arhitectonic original altoit cu stilul bizantin, și ei - grație inteligenței lor naturale - știau să execute cu ușurință punțile cu mai multe arcuri, bolțile și cupolele. Toată strălucirea arhitectonică și confortul Moscopolei, cu zecile de biserici și casele ei monumentale, construite din piatră șlefuită, toate înalte, cu bolți și balcoane, precum și minunata distribuție a apelor, fântânile ei țâșnitoare și podurile ei azvârlite peste apele colinelor, toate acestea erau opera marilor constructori Aromâni. Toate bogatele biserici și mănăstiri ale Moscopolei și Ținutului respectiv au fost ridicate și împodobite cu picturi, sculpturi minunate și obiecte prețioase numai de artiștii și constructorii Aromâni. Mănăstirile din Meteore / Tesalia păstrează urme prețioase și din timpuri mai recente: nartexul Mănăstirii Ypapanti - din cadrul Marii Meteore - a fost zugrăvit în 1784 de maestrul Dimitri Zuchi din Călarii / Epir și de ucenicul Gheorghe Călăritul (care după 2 ani s-au asociat, ei fiind capii Școlii de Pictură cunoscută și prețuită în partea locului); în Biserica Sf. Niculae din Castrachi este o icoană din 1786 reprezentând pe Iisus tronând: opera aceluiași Gheorghe Călăritul (numele de Zuchi se pomenește în Veria și la Sfakioții / Sfakianii coloniști în secolul XI în Creta). Manoil Ghiorghiu-Selița a lucrat frumoase icoane la Biserica Sf. Nicolae din Neveasta / Nymphaio, ridicată în 1867. În București era un Aromân din Monastir / Bitolia pe nume Ștefan Gheorghe - zis Cuimgiu, adică șef argintar - așezat în 1789 în Hanul Zlătari, pe locul grădinii Bisericii Zlătari din partea străzii Lipscani, unde lucra obiecte fine de filigran, dintre care o mulțime artistic executate, între altele, cruci și chivote, lucrate în filigran de argint aurit, se

află la Patriarhie, pe Dealul Mitropoliei din București. Acel meșter distins și om cu carte destulă ajunse, în curând, staroste și surghinuit la Brașov de Caragea Vodă fiindcă luase parte la mișcarea contra Fanarioților, el și-a continuat și acolo meseria, unde câștigă bani destui. După alungarea lui Caragea Vodă (1818), s-a întors la Zlătari și a murit acolo, în 1828. În 1933, istoricul Niculae Iorga găsi că în general, lucrările în filigran de origină Venețiană sau Aromânească erau broderii care au putut atinge cele mai subtile rafinări". În Zlătăria Bucureșteană, Gheorghe "Coemgiopolu" - fiul lui Ștefan Gheorghe zis "Cuimgiu" - s-a născut în anul 1819; a deschis un mare magazin de lipscănie - adică de pânzărie și postavuri - și un atelier de haine pe ulița Lipscanilor în București / capitala Țării Românești. Împreună cu fostul secretar al revoluționarului Tudor Vladimirescu, inventatorul stiloului Petrache Poenaru 1799-1875, care a studiat geologia la Paris, pe 80 de hectare în Pantelimon a plantat duzi, investind în producția viermilor de mătase; în anul 1857, cu probe de mătase filată manual, a câștigat medalia de aur la expoziția internațională de sericicultură din Lyon / Franța și - cu ceva bani de la Grigore Cantacuzino - a deschis în Dămăroaia o fabrică de filat gogoșii de mătase, profitabilă din anul 1859. Trăind în timpuri de mari schimbări vestimentare, croia haine și curând "toată elita Românească" a ajuns să se îmbrace la el, devenind cel mai cunoscut și mai bogat din Lipscani, "mare staroste peste toate corporațiile". Gheorghe "Cuiumgiul" / "Coemgiopolu" a murit în anul 1878 (a avut 5 copii, care însă n-au continuat afacerile). La sfârșitul secolului XIX, în București a deschis o brutărie Aromânul Nicolae PapaGheorghe din Gopeș. Printre întemeietorii Bursei Române - azi Bursa de Valori din București - se poate remarca bogatul Aromân Evloghie Gheorghiev / Gheorghief, în anul 1839 (avea 20 de ani, s-a născut în Karlovo 42,38 lat. N, 24,48 long. E / Bulgaria iar împreună cu fratele său mai mic Cristu a donat banii necesari construcției Universității din Sofia - acum având acolo fiecare câte o statuie la intrare - cavoul lor din București fiind realizat de arhitectul Ion Mincu).

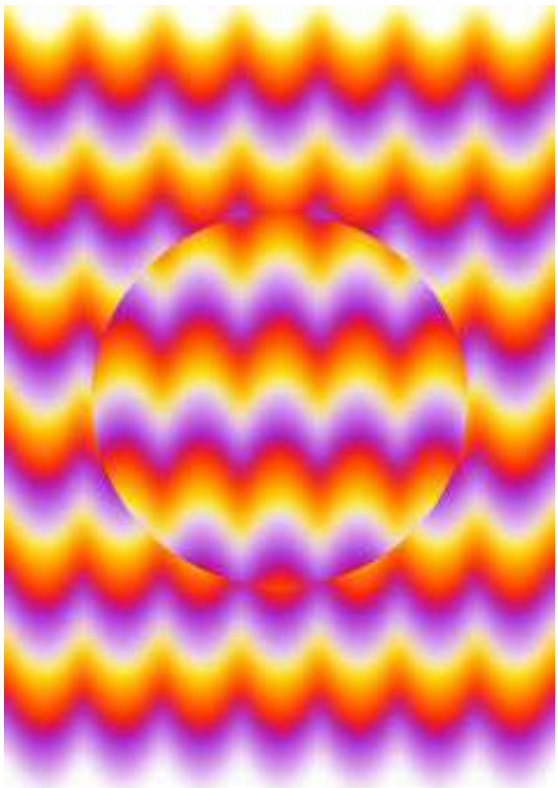

În Epoca Modernă, odată cu înmulțirea populației, în N Dunării s-a răspândit tot mai mult numele Gheorghiu: numele dulgherului Ștefan Gheorghiu 1879-1914 din Ploiești / județul Prahova (care împreună cu Nae Georgescu - alt Prahovean - a fondat în anul 1903 asociația "România muncitoare" / redactând și publicația omonimă) a fost preluat după ultimul război mondial de școala supremă a comuniștilor din capitala București; electricianul Gheorghe Gheorghiu 1901-1965 din Bârlad / județul Vaslui - care a lucrat puțin în Dej / județul Cluj, astfel ivindu-i-se apelativul "Dej", însurat pentru câțiva ani cu o bogată Aromâncă în Galați - a fost primul lider comunist al României. Etc. Relativ recent, în revista "Historia", Ionel-Claudiu Dumitrescu a scris: "Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus adevărul în 1960. România a intrat în anul 1944 în sfera de influență a Uniunii Sovietice și populația a fost supusă unui sângeros experiment economic, social, politic și cultural în numele unei ideologii presupus revoluționară și cu baze științifice. S-a mers tot înainte cu teoriile politice pentru atingerea unui viitor luminos, dar care n-a mai venit și întreaga lume socialistă s-a prăbușit precum un castel din cărți de joc. Cetățenii români au fost îndoctrinați să creadă că liderii de la București sunt patrioți și vor binele neamului, ei fiind cei ce se opun exploatării capitaliste și poftelor Moscovei. Imaginea de luptători, cei ce continuau o serie de eroi din trecutul mai mult sau mai puțin apropiat, a prins în mentalitatea oamenilor de rând și chiar printre unii intelectuali nostalgici după dictatura criminală, mai ales că greutățile economice actuale favorizează această cădere în trecut. Masele se atașează de cei puternici și nu contează natura deciziile pe care le iau. Minciuna a fost stâlpul de bază al regimului comunist și a fost cultivată intensiv în presă, școală, cultură și în aparatul de stat. Politrucii din aparatul de propagandă aveau tot interesul să slujească centrul de putere pentru a se bucura de privilegii deosebite. Uneori, în secret, se mai discuta despre crudul adevăr. Gheorghe Gheorghiu-Dej, un feroce stalinist care a umplut țara cu lagăre de concentrare, a condus în data de 5 XII 1960 o ședință a Biroului Politic și stenograma ședinței a fost publicată de către istoricul Dan Cătănuș în anul 2004. Unele idei ale liderului comunist sunt șocant de sincere și ar fi trebuit să li se facă o publicitate deosebită. Liderul de partid și de stat spunea că nu trebuie socialism în lume prin prisma salariilor, în lagărul capitalist șomerii trăind mai bine decât muncitorii români. Adevărul a fost spus și a rămas în arhive. Comuniștii au făcut totul pentru atingerea obiectivelor ideologice până în anul 1989 și a fost normal ca populația să o ducă din ce în ce mai rău. Mai mult. S-a ajuns la cartelă și înfometare, cozile pentru o bucată de pâine fiind șocante pentru sfârșitul secolului XX într-o țară pe care mulți o defineau drept un grânar al Europei. Care era obiectivul regimului comunist? Oare unde mergeau banii ce rezultau din producțiile record din economia socialistă, muncitorii fiind obligați să îndeplinească an de an norme din ce în ce mai mari? Care era obiectivul regimului comunist? Tot Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus adevărul și orice român trebuie să cunoască aceste vorbe din 1960. Dezarmarea nu mai era utilă și trebuia să se facă totul pentru acumularea de armament de cea mai bună calitate și în cantități industriale pentru a se putea pune în aplicare ideea lui Stalin de revoluție mondială, visul de aur al liderilor roșii ce acționau după tezele elaborate de către Marx, Engels și Lenin. Nu se făcea ceva util pentru poporul român, ci acesta trebuia să muncească pentru gurile de foc ce urmau să intre în acțiune în marele război pentru cucerirea planetei. Ar fi fost tocate mulțimi de români într-o conflagrație finală cu lumea capitalistă și n-ar fi contat

numărul de victime, importantă era victoria în cel mai mare război din istorie, cel ce ar fi dus la dispariția burgheziei și la eliberarea întregii planete de sub jugul exploatatorilor. Gheorghe Gheorghiu-Dej și Nicolae Ceaușescu au știut că socialismul și comunismul nu aduc ceva bun pentru popoarele supuse experimentului politic, dar au mers tot înainte fiindcă deținerea puterii este plăcerea supremă pentru un om obsedat. Banii au fost tocați pe arme și populația a ajuns să cerșească pe la magazine un colț de pâine și niște gheare și căpățâni de pasăre. Trebuie să dispară din manualele de istorie ideea pur absurdă că a existat un național-comunism, că autoritățile de la București au făcut ceva bine și bun pentru poporul român. Totul a fost o perdea de fum pentru acoperirea adevăratului obiectiv: revoluția mondială sau cucerirea întregii planete. Regimul comunist a fost mult mai criminal în raport cu cel nazist și a avut de la început drept obiectiv masacrarea populației la nivel mondial. Oare cât timp trebuie să treacă pentru ca poporul român să înțeleagă adevărul? Oare cât timp o să mai fie încercări de punere în practică a socialismului în diferite forme? Se pare că minciuna este pe gustul mulțimilor și experimentele politice prin care creierul maselor este spălat vor continua".

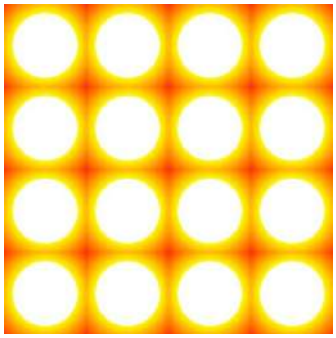

Ghega

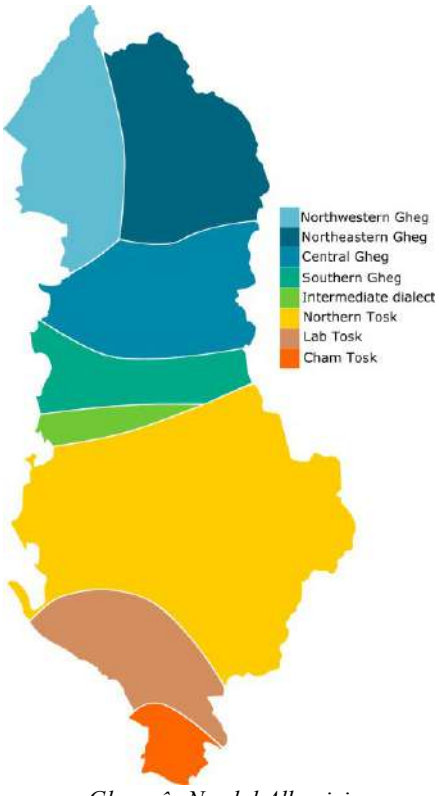

Ghega în Nordul Albaniei

"Dicţionarul Armânesc-Românesc" de Dr. Tache Papahagi menționează ca Gheganu = Albanez Nordic iar Albania ca Ghigârii; acum dominând Kosovo / Coșava și N Albaniei, Dialectul Gheg - vorbit de localnicii Gheghi - pare a fi ecoul Got din mileniul I, de la începutul Medieval: după sfârșitul Antic, zona de acolo a fost sub dominanță Gotă (acolo au fost ViziGoții la sfârșitul secolului IV și OstroGoții în secolele V-VI). La începutul mileniului II, pe actualul teritoriu Albanez, în zona Montană Nordică din vecinătatea Nordicului Munte Negru / Muntenegrului și fostei Dardarii = Coșavei / Kosovei - teritorii Ilire locuite de Gherga - se vorbea Ghega / limbaj cu influenţe Armâne, distincţia făcându-se sub formele: Grec în S şi Gheg în N (Balcanica Albanie are în SE Macedonia și în NV MunteNegru). Academicianul Alexandru Philippide în "Originea Românilor" a enunțat că "există tradiții de familie la triburile Albaneze de Nord că au venit din teritorii mai dinspre miazănoapte"; academicianul Italian Giuliano Bonfante a susținut în "Studi romeni" din anul 1973 că patria originară a Albanezilor a fost la E de linia dintre Vardar și Morava și a concluzionat: "ca și aromânii, albanezii vin toți din nord și în mod precis din Dacia TransDanubiană". O veche atestare istorică a limbajului Armânilor datează din secolul VI, când au însoţit armata bizantină într-un marş împotriva Avarilor, pe teritoriul Bulgariei de azi; în secolul XI, după căderea Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, pe teritoriul azi Bulgar a existat Ţarul Ghega, provenit din Bazinul Vardar al Macedoniei, populat de Vlahi / Armâni. De altfel, fosta capitală a MunteNegrului, Cetine 42,22 lat. N, 18,55 long. E / zisă Slav "Ţetine", are drept cea mai veche clădire - de la sfârșitul secolului XIV - Biserica Vlahilor / Românească, al cărei ctitor a fost Ioan Boroi (el şi soţia fiind îngropaţi sub cele 2 uriaşe pietre de la intrare, acela de fapt întemeind oraşul, împreună cu fraţii săi, pe când acolo domnea Vlahul Radu din Cotor / Cattaro 42,25 lat. N, 18,46 long. E - localitate aflată în golful din vecinătatea Sudică a Ragusei - în ulterioara Mănăstire de lângă fiind păstrată palma dreaptă a lui Ioan "Botezătorul"). Așa cum a studiat Ante Miloșevici în anul 1991, numele de familie al Vlahului Radu era Gerdanić, moșia sa din Cetine fiind confiscată în anul 1444 de clanul Sârbesc Talovac - și oferită văduvei Croatului Șimun Keglevic - bătrânul Gherdan Radu (notat Sârbo-Croat Radoj Gerdanić) fiind nevoit ca împreună cu familia să emigreze în Poljica, zonă controlată de Veneția pe Cetina inferioară / Râul cu cel mai mare debit din Dalmația, a cărui Vale era majoritar populată în Evul Mediu de Vlahi, la fel ca și Bazinul Krka din Croația, după cum au scris în anul 2009 Dr. Cristian Luca ori în anul 2010 cercetătorul Croat Ivan Muzic. Dr. Tache Papahagi în "Antologia Aromânească" din anul 1922 a consemnat mărturia lui Pop Pero Matanovici - comandantul călărimii MunteNegrene - că "după bătălia pierdută de la Câmpia Mierlei / Coșava din 1389, o parte a militarilor s-a aciuat în Cetine, aducând de la Vlahi frumusețea chipului și agerimea lor sufletească": în fosta capitală a MunteNegrului, la sfârșitul secolului XIV (pe când în Valahia / Țara Românească activa în fruntea ortodoxiei Nicolae Gherga = Sf. Nicodim), liderului Vlah Radu Gherdan / Ghergan - originar Dalmat - i s-au alăturat războinici Vlahi din răsăriteana vecină Coșava / Kosovo; e de remarcat că Vlahul / Armânul Sfânt Nicodim = Nicolae Gherga a fost din Coșava / Kosovo, lupta lui fiind pentru ortodoxie. Cel mai vechi steag MunteNegrean a fost steagul capitalei Cetine (avându-l ca întemeietor pe nobilul Vlah / Armân Radu Gherga, după bătălia pierdută contra otomanilor de la Câmpia Mierlei din anul 1389):

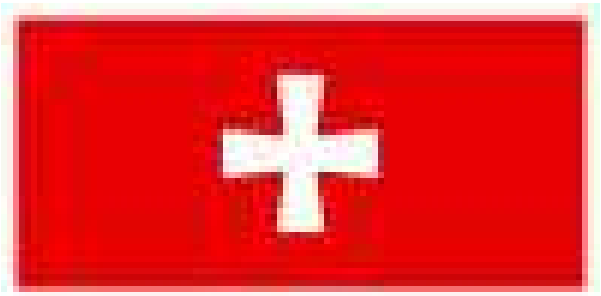

Primul steag MunteNegrean a fost cel al capitalei sale

În Sudica Albanie, Țară vecină deopotrivă cu MunteNegru şi cu Coşava / Kosovo, limba primilor localnici nu era influenţată de Albaneză, limbă ce nu exista atunci (prima şcoală Albaneză a fost deschisă abia în anul 1638); de altfel, în secolul XX profesorul Georg Stadtmuller - şeful "Departamentului de Istorie" al Universităţii din Munchen / Sudul Germaniei - a afirmat că de fapt "regiunea păduroasă din sudul Rusiei a fost cea mai veche şi sesizabilă patrie a pre-albanezilor". Asemănări între Ghergarii Caucazieni şi Gherganii Balcanici n-au fost singurele de gen, ci au fost şi cele dintre Armenii Caucazieni şi Armânii Balcanici ori cele dintre Albania Caucaziană şi Albania Balcanică. Din dezvoltările fonetice ale Românei şi Albanezei, academicianul Alexandru Philippide în "Originea românilor" a concluzionat că acele dezvoltări au fost provocate de influenţa substratului.

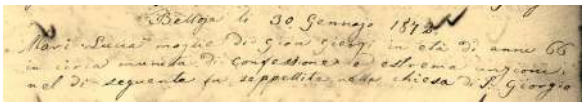

Beltoja, 30 I 1874: a răposat Mari Lucia - soţia lui Gion Giergi - în etate de 66 ani (Registrul Bisericii Catolice din Scutari)

Dr. Adrian Poruciuc - profesor la Facultatea de Litere a Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi - a scris despre "Fenomenul indo-european în viziunea lui Gheorghe Ivănescu" (filolog membru corespondent al Academiei Române din anul 1965): "El a insistat asupra corespondenţelor dintre, pe de o parte, limba bască, limbile caucaziene şi central-asiatice, iar, pe de altă parte, anumite limbi indo-europene, precum limbile indo-iraniene, hitita, albaneza şi limbile românice. Printre exemplele ilustrative, a inclus şi unele cuvinte româneşti considerate de sorginte autohtonă: de exemplu, românescul 'bâr' - ca interjecţie pentru mânat oile - este explicat în legătură cu un radical 'berr' care apare în albaneză şi în unele dialecte românice cu sensurile de 'berbec' / 'miel' (conform albanezului 'berr' pentru 'miel'); menţionat de Gheorghe Ivănescu a fost şi românescul dialectal 'daşu' pentru 'miel', albanez 'daş', cecen 'dac' şi etrusc 'dasi' = 'berbec'. Următoarele trăsături le-a prezentat ca relicve pre-indoeuropene: prefixul de plural 'le' - vizibil în vechiul etnonim care îi desemna pe 'lelegi' - la care aş adăuga că 'le-' a funcţionat ca marcă de plural şi în hatică, adică în limba care a reprezentat un substrat autohton al hititei (de exemplu, termenul hatic 'binu' pentru 'copil' la plural era 'lebinu' = 'copii') sau 2 aspecte fonologice, lipsa unei opoziţii fonemice între consoanele explozive şi sonore / de observat în idiomurile caucaziene, hitită şi etruscă, respectiv mutaţia consonantică vizibilă în limbile caucaziene / inclusiv în armeană ori în vechea macedoneană. Într-un studiu din 1968, Gheorghe Ivănescu a abordat 'facerea poporului ilir' şi implicit facerea albanezilor; pe lângă argumentul terminologiei pastorale şi metalurgice de probabilă provenienţă non-indoeuropeană, demonstraţia din acea lucrare a făcut apel la etnonime şi toponime, precum 'Albani' şi 'Albania' (ambele reprezentate atât în Caucaz, cât şi în zona Adriatică). Denumirea etnică 'şqiptar' - a albanezilor de azi - ar fi legată de termenul albanez 'şqiponje' pentru 'vultur' (în chestiunea respectivă, ar putea exista o legătură etimologică între etnonimul 'şqiptar' şi verbul albanez 'şqiptoj' = 'a rosti' / 'a pronunţa'); autorul a afirmat că nu se poate face indo-europenistică fără abordare interdisciplinară, el găsind sprijin nu doar în lingvistica istorică, ci şi în arheologie ori etnologie: printre altele, Gheorghe Ivănescu a insistat pe existenţa unui cult al păsărilor, cu antecedente preistorice în Balcani şi cu o posibilă prelungire în chiar identificarea albanezilor cu vulturii (nu este de neglijat faptul că şi pe steagul Albaniei de azi apare pajura bicefală / ca la hitiţi). Studiul din 1968 s-a încheiat cu o importantă precizare: prin evidenţierea unor rădăcini 'pelasge şi caucaziene' ale albanezilor, autorul a avut în vedere doar populaţia, nu şi limba albaneză, aceasta din urmă fiind indo-europeană şi conţinând doar un anumit număr de cuvinte 'de origine caucaziană'." Geografia Albaniei este împărţită în Toscaria şi Ghegaria de Râul Şcumbi iar locuitorii acelora sunt Tosci şi Gheghi - care nu se plac reciproc dintotdeauna, una dintre cauze fiind originile lor diferite (Râul Şcumbi, cu izvorul în Masivul din SV Lacului Ohrida, în istorie a fost considerat limita Nordică a Epirului); cercetătoarea Emilia Eftimiu în "Revista istorică" din anul 1932 a scris că "hrisovul lui Milutin din 1299 vorbeşte de participanţii târgului de la Mănăstirea Gorga din Ţinutul Şcumbi, care erau în special Albanezi şi Vlahi, cu turmele lor" (în anul 1272, Carol d'Anjou din Regatul Napoli a cucerit Despotatul Epirului şi a întemeiat, cu sprijinul frumoşilor dinaşti Muşaţi locali / Armâni autohtoni, Regatul Alban, cu capitala la Durazzo / Durres - în N Şcumbi - urmaşul său Carol Robert d'Anjou ajungând să cârmuiască Ungaria din Timişoara). Autorul Anastase Hâciu a scris în cartea "Aromânii" din anul 1936: "Albanezii numesc 'Gog' pe Aromânii de la Nord de Râul Scumbi iar pe cei de la Sudul acelei ape - indiferent dacă fac negoţ sau creştere de vite - 'Cioban'; cei dintâi Gog sunt toţi meşteşugari, negustori şi profesionişti, pe când la cei din Sud nu există familie care să nu aibă un număr oarecare de oi".

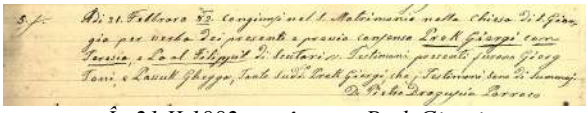

În 21 II 1882, s-a însurat Prek Giergi (Biserica Catolică din Scutari)

Dr. Mihai Vinereanu a consemnat în anul 2009: "Geograful antic Strabon a scris că epiroţii erau la sud de râul Şcumbi iar ilirii erau la nord de râul Şcumbi. Romanii făceau distincţie clară între epiroţi şi iliri: în accepţiunea romanilor, epiroţii nu făceau parte din grupul ilirilor propriu-zişi. Ilirii propriu-zişi erau cei din Dalmaţia şi din cele 2 Panonii. La Ptolemeu (în secolul II), albanii apăreau în Macedonia vestică. Prima menţiune istorică a albanezilor, cu acest nume, a fost făcută de Mihail Ataleiates, la anul 1042. Filologul german Johann Georg von Hahn în 1854 a susţinut că vorbitorii dialectului tosc erau urmaşii epiroţilor, pe când vorbitorii dialectului gheg erau urmaşii ilirilor; el a remarcat pe bună dreptate că nici alte popoare nu s-au mutat de pe locurile lor de baştină din antichitate până azi". Azi Epiroţii îşi spun "Shqiptarët" în Albaneză, însemnând Albanezii care populează Epirul zis

"Shqipëria", adică Albania). În Balcanii apuseni, musulmanii rezultaţi printre actualii Albanezi, Kosovari, Bosnieci, ş.a., i-au avut printre predecesori pe Vlahii amici cu otomanii pe timp îndelungat; ciobanii Ghega trăiau într-o societate organizată pe ginte / şatre, adesea independenţi faţă de otomani. Ei şi-au câştigat de-a lungul timpului reputaţia de duri şi agresivi, fiind până în vremurile recente consideraţi drept bravi şi destoinici războinici. Codul de comportament, consolidat în Evul Mediu, legea sângelui - istoricul Herodot Karka nota că frăţia de sânge era practicată în Anatolia Antică - cu bazele pe frăţie, pe onoare, pe respect pentru cuvântul dat şi pe loialitatea faţă de neam, este valabil până în prezent (preceptele judecăţii Ghega au devenit de bază în Epoca Modernă pentru Curtea Supremă de Justiţie Americană, de exemplu). Academicianul Vasile Alecsandri 1821-1890 a scris: "când 2 bărbaţi decideau a se înfrăţi, trebuiau să-şi facă pe braţul drept câte o tăietură în formă de cruce şi să unească sângele lor". Academicianul Petriceicu Haşdeu a completat sub forma "Crucea juca un rol secundar, fondul constând în amestecul sângelui, prin care 2 indivizi - străini unul altuia din fire - deveneau artificial 'de acelaşi sânge': în acel amestec al sângelui se cuprindea simbolismul operaţiunii. Din toate popoarele Europene, îl au numai Românii şi Albanezii. În Albaneză, un asemenea frate prin amestec de sânge se cheamă 'vălam' de la 'văla' = frate. 'Vălamania' se opera în cele mai multe cazuri prin deşertarea de către cei înfrăţiţi a unei cupe în care ambii lăsau să cadă câteva picături de sânge de la degetul mic al mâinii drepte. O consideraţiune foarte importantă: în Evul Mediu, frăţia prin amestec de sânge era păgână. Ungurii, la intrarea lor în Panonia în secolul IX - când încă erau păgâni în toată puterea cuvântului - îşi întăreau jurămintele de fidelitate prin băutura sângelui amestecat şi cronicarul anonim Ungur s-a grăbit a adăuga că aceea se făcea anume păgâneşte. Evreul Petakhia, care a călătorit prin ţara Cumanilor la 1173, a zis că 'în Cumania, când iei o călăuză pentru siguranţa drumului, ea îţi jură mai întâi credinţă, împungându-şi degetul şi dându-ţi să-i sugi sângele'. Restul creştinilor ştiu doar frăţia de cruce - prin care schimbă cruci la biserică - şi nu mai cunosc frăţia de sânge, obicei păgân". Legea talionului - exprimată din mileniul II î.C. în Mesopotamia de Hamu-rabi - sub forma de "ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte" (înţeleaptă şi blândă de la început acolo unde nu exista judecător, soarta fiind autoreglată prin compensări corecte, echilibrate), aplicată în zonă, a fost explicată de profesorul German Gerhard Robbers, specialist în filozofia dreptului: "în societăţile arhaice, în care nu exista stat, nici justiţie, sentimentul răzbunării avea funcţia de a instaura dreptatea; este o sancţiune şi un mecanism menit a obliga oamenii să se comporte corect în structurile sociale în care se încadrează", fiind larg agreată de ciobanii Ghega. Răzbunarea sângelui a fost un factor de progres mai bun decât arbitrarul şi haosul, un precursor al justiţiei şi al articolelor de drept, prin probleme de onoare şi ospitalitate; pecetluirea sfârşitului vrajbei între familii ori comunităţi sunt prin adunări în sărbători ale împăcării, vărsându-se împreună câteva picături de sânge din înţeparea degetului mic de la mână într-un pahar cu apă şi bându-l apoi (astfel duşmani de moarte putând deveni şi înfrăţiţi). Asemenea ritualuri au supravieţuit nu numai în Balcani la Ghega ci şi în Anatolia, în Egipt şi în S Italiei / adică exact în spaţiile cu atestată prezenţă Gherga. În anul 1912, revista "Luceafărul" din Sibiu scria: "Gheghii sunt îndeobşte priviţi ca cei mai sălbateci locuitori ai Albaniei. Cu o statură de atleţi, cu ochi negri de vultur, cu nasul lor regulat, cu dinţi albi şi scurţi, cu o barbă deasă şi părul lăsat lung peste cap, cu un lux de vigoare şi de sănătate, ei par nişte Herculi născuţi pentru a se lupta cu fiarele sălbatice. Înegriţi de soare din cauza vieţii lor păstorale sau răsboinice, siliţi să trăiască în plin aer, ei au tenul pârlit de soare al Grecilor de cari diferă prin forţa lor musculară şi prin desvoltarea oaselor, care îi apropie de tipul circasianilor".

Circasia: între Georgia şi Marea Azov

Este de ştiut că în N Caucazului, Circasianii - numiţi Kerkeţi de către istoricul Pliniu "cel Bătrân", consideraţi de geograful Strabon ca "oameni corecţi, drăguţi şi navigatori foarte experimentaţi" - au fost printre cele dintâi populaţii, Amazoanele şi Gargarii fiind printre ei; în Evul Mediu, zona lor se numea Zichia / era a foştilor Zygi iar în Epoca Modernă, în secolul XIX, Imperiul Ţarist cârmuit de dinaştii Romanov s-a luptat cu Circasii / Cerchezii şi pe foarte mulţi i-a omorât - în ceea ce azi e încadrat ca genocid - ori i-a expulzat în Imperiul Otoman (fiind afectaţi milioane de oameni, anume: majoritatea Kerkeţilor / Circasilor din N Caucazian).

Migrarea Circasă / Cerchează (secolul XIX)

În V Balcanic, cununia Ghega era luată foarte în serios, nunţile fiind petreceri fastuoase. Adesea cununiile erau aranjate încă de pe când mirii erau copii (pentru prevenirea incestului, nunţile între verişori erau interzise iar fetele nu se puteau cununa în afara comunităţilor, doar băieţilor fiindu-le permis - care uneori îşi aduceau neveste de la mari distanţe). Ţinând bebeluşii mult pe spate, capul moale al acelora ajungea să se aplatizeze, aspectul respectiv fiind şi un semn de recunoaştere între neamuri (din cele mai vechi timpuri, Pelasgii apreciau pe cei cu faţa lată - având capul turtit la spate - în Europa cel mai frecvent, conform antropologului Suedez Bertil Lundman în anul 1943, fiind aşa Laponii): vechii Români foloseau pentru faţa de aşa gen termenul "moacă", în lume existând de pildă sinonimul

Sanscrit "mukha". Harta următoare indică măsurătorile craniene ale Europenilor, realizată de Americanul William Ripley în anul 1899, părţile întunecate fiind ale capetelor de acel gen / de unde vorba în zemflemea de "cap pătrat" (Gherghinul Homer a indicat în "Iliada" că Pelasgii îi apreciau pe cei cu "faţa lată", Zeus fiind aşa iar despre autorul Gherga al prezentei lucrări e de ştiut că are în vârful capului 2 vârtejuri):

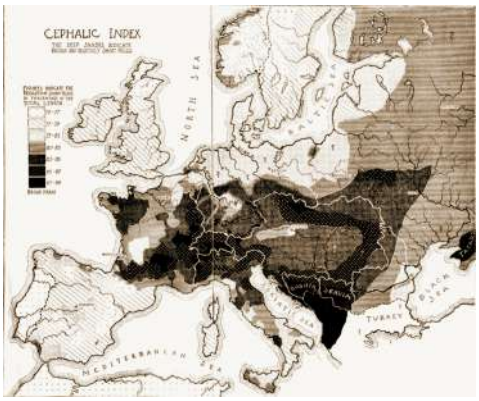

Asemănările cefalice

O moştenire a oamenilor robuşti - cu observarea de la Neandertali încoace - e cocul occipital (umflătura / protuberanţa osului occiptal, în partea din spate a craniului), având denumirea populară de "nodul Anatolian": la Europeni se găseşte cel mai frecvent printre extrem Nordicii Saami, Kareli, Finici, Laponi şi printre Basci / Nordici Iberici; "valul" acela la cap se poate simţi uşor prin palparea pielii deasupra cefei, ştiinţific "creasta" respectivă fiind considerată ca tipică mai ales oamenilor arhaici (autorul acestei lucrări are aşa ceva, cei din Vechea Lume ştiind că asemenea configurare - observabilă prin pipăire la oameni din copilărie - mereu semnaliza inteligenţa). În anul 2021, Americanul Jeff Stibel de la "Muzeul de Istorie Naturală" din Los Angeles / California a observat că dimensiunile creierului Homo Sapiens în raport cu trupurile au scăzut între Epocile Pietrei şi Modernă, remarcând că scăderile cele mai semnificative au apărut în societăţile cele mai organizate, căpăţânile umane mărite rămânând prezente în societăţile mai dezorganizate, probabil datorită solicitărilor diverse / mărite încă manifestate în ele. În Vechea Lume cel puţin intuitiv cei cu faţa lată au fost identificaţi ca heterosexuali în majoritate covârşitoare (valoroşi pentru Cultul Fertilităţii); în anul 2017, Dr. Michal Kosinski de la Universitatea Stanford / SUA şi Yilun Wang după ce au studiat feţele unor zeci de mii de oameni au indicat - pentru "Asociaţia Psihologilor Americani" - portretele robot ale persoanelor homosexuale în comparaţie cu celelalte:

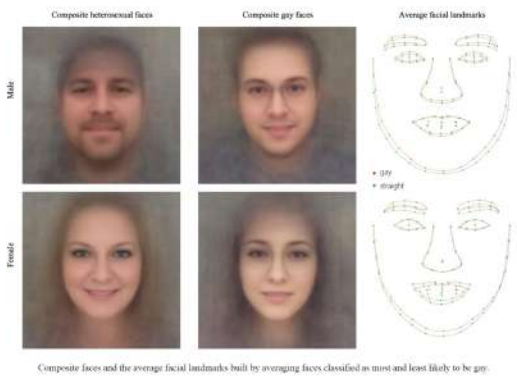

Composite faces and the average facial landmarks built by averaging faces classified as most and least likely to be gay.

Moştenirile Ghega erau împărţite numai de către băieţi. Ghega erau înalţi şi muşchiuloşi / numele Gigant vine şi de la ei. Dr. Carleton Coon (antropolog American la Universitatea Harvard) în studiul rasial din anul 1939 a identificat pe acei Uriaşi Balcanici cu pielea mai deschisă la culoare decât a băştinaşilor ca fiind cea mai recentă populaţie, netipică Europenilor / care a ajuns în Kosova (Ţinutul Mierlelor) şi Albania (Ţinutul Vulturilor) în urmă cu peste o sută de generaţii, conform Tradiţiei populare, căutând refugiu, la început fiind fraţii Ghega - care au înfiinţat ginţile / la fel de înalţi ca ei în Europa fiind doar Doriana înrudită gintă Cretană a Sfakianilor, ultimii apărători în Tracia ai Constantinopolului în faţa otomanilor; de altfel, din aceeaşi perioadă Antică din urmă cu circa o sută de generaţii când au ajuns strămoşii Ghega în Munţii din N actualei Albanii au existat în Banatul Montan Alanii sosiţi din Albania Caucaziană aşezaţi în jurul Sacrului Munte Gugu, anume cei care au fost strămoşii Gugulanilor. Polonezul Jan Czekanowski pe harta antropologică a Europei din anul 1928 (ca şi opinia din anul 2000 a profesorului George Iancovici de la Universitatea Belgrad / Serbia, care lega Ghergarii / Gargarii din Caucaz de Kosova) a arătat cu aceeaşi haşură formaţiunea Caucazo-Balcanică a Albanezilor:

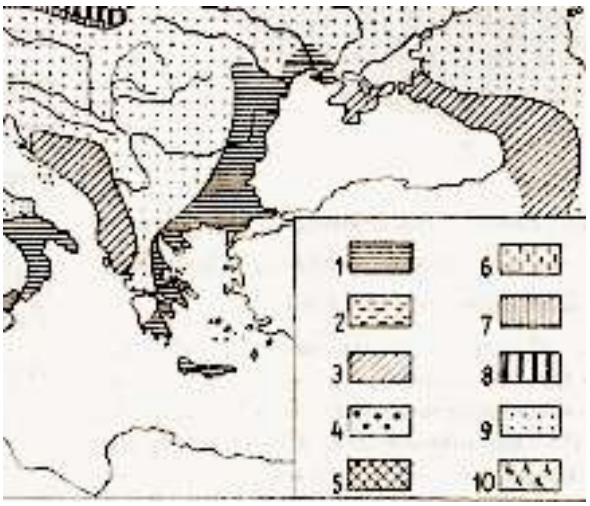

Albania Caucazo-Balcanică

În anul 1961, Evreul Zaharia Mayani a scris în lucrarea "Etruscii încep să vorbească" despre biblicii Gherghesei din Canaan ca fiind - prin migrări străvechi - conectaţi de zona dintre Dunărea inferioară şi Albania Balcanică; în anul 1984, Dr. John Pilkey în lucrarea sa despre originea naţiunilor a indicat (ceea ce au subliniat şi alţii) că populaţia Ghega e a descendenţilor Gherghe-seilor din Galileea, în anul 2008 acelaşi legând-o şi de Sumerianul Ghilga-meş; ulterior, în Balcanii mileniului I s-au alăturat Gherghiţi din Anatolia şi Ghergania / S Caspic. De altfel, cercetătorul Raamah Kush în studiul său despre "Feţele Hamite" din anul 2010 (publicat în SUA) a scris: "Descendenţii Ghirgaşiţi au fost în jurul Palestinei. Numele Ghirgaş a fost descoperit în inscripţiile Ugarite ca 'Grgs' şi 'Bn-Grgs'; numele Ghirgaş şi Ben-Ghirgaş, găsite în literatura Ugaritică, erau o confirmare a existenţei Ghirgaşiţilor ca pruncii lui Ghirgaş. Egiptenii îi numeau 'Kirkaş' iar Hitiţii se refereau la ei drept 'Karkm'; ei trăiau pe Valea Iordanului, între Galileea şi Marea Moartă iar Hitiţii i-au menţionat ca aşezaţi şi în Asia Mică. Alt nume al lor a fost Qarqişa; e posibil că au migrat în stepele de lângă Marea Caspică, care a fost ştiută în Vechea Lume ca 'Marea Ghirga-şiţilor' şi în Sud-Estul European, dând naştere

Albanezilor Ghegi". După cum a redat și cercetătorul Ceh Jakub Marian în anul 2014, în Europa Modernă răspândirea nearmonioasă a coeficientului de inteligență - cu valoarea cea mai scăzută în Albania și cu valoarea cea mai ridicată în Finlanda - reflectă migrări anterioare, ca de pildă retragerea celor deștepți de la miazăzi la miazănoapte; mișcarea spre N a viețuitoarelor s-a intensificat de la sfârșitul paleoliticului, când topirea calotei a determinat deplasarea oamenilor în consecință - având pe cei isteți în frunte - cauzând astfel un dezechilibru evident mai ales în raport cu locul de plecare, accentuat de-a lungul timpurilor (de altfel, inclusiv religios s-au alăturat conceptele de cald / fierbinte la Iad și respectiv opus la Rai, de pildă biblic rămânând consemnat că în Eden cei mai vechi oameni au descoperit hainele și s-au îmbrăcat, motivația invocată fiind cea pudică - deoarece sexualitatea domina copios perioada păgână - însă concret, frigul cauzat de climatul rece a fost factorul esențial, fapt transmis Civilizațional apoi și la E de Eden împreună cu ei, ceea ce era în Europa străveche ajungând până în India străveche, unde cei goi de acolo i-au apreciat pe înveșmântații Euro-Indieni ca deosebiți). Ciobanii Gheg din Munţii Balcanici şi Gugulanii (Românii din Banatul Montan), care în Armână ar însemna "chipeşi / frumoşi", au evidente asemănări; mai multe surse, cum ar fi a biblicului I/Ezechiel ori în secolul IV a istoricului Ammianus Marcelinus - Syrian din Antakya / Turcia - sau ulterior Armene, au remarcat aceeaşi populaţie Anatoliană între Traci, inclusiv descendenţii Gugulani de la poalele Masivului Gugu, cu legături din Caucaz până în Canaan (o prezență Antică evidentă fiind în Regatul Lydian din secolul VII î.C. Regele Gog / Gyges, menţionat şi de Biblie, ce a trimis în Egipt mercenari Cariani - între care Gherga - ceea ce denotă ampla putere de mișcare a Anticilor Anatolieni). Aromânul Dimitrie Bolintineanu - după ce a vizitat Caria împreună cu Ion Ghica, beiul Insulei Samos pentru otomani / ajuns președintele Academiei Române și înmormântat la Ghergani - a scris despre originea Cariană a vestitului Gyges (cel care a încheiat domnia Dinastiei Heraclizilor acolo și a fondat-o pe a lui, bătând pentru mercenarii săi primele monede din lume): "Carianii se făcură puternici la Curtea Lydiei; Carianul Gyges comanda armata Lydiană. Carianii erau în fruntea armatei. Gyges era Carian. Ei tindeau a cotropi pe Lydiani și - oricare ar fi fost cauza morții ultimului rege Heraclid - un complot întins a trebuit să fi existat între toți Carianii contra regelui. Cu Gyges, puterea Lydianilor crescu și se întinse până la coasta mării. Lydianii s-au decis a supune Ionia. Cariani, Lydiani și Mysiani se aliară contra Ionianilor. Rezbelul a început. Gyges atacă întâi Smirna și a fost respins. Atacă Colofon și cetatea căzu în puterea lui. Ardys - următorul lui Gyges - luă Priena, dupe o rezistență eroică. Ionia era să cază cu totul sub Lydiani, dacă Cimerianii, nomazi de la Marea Caspiană, nu ar fi apărut pe malurile Mării Negre, supuse Lydianilor. Cimerianii luară Sarda; dară, neputând lua și cetatea, lăsară orașul câștigat și plecară. Poetul Callinus, ce trăia în Efes, compuse imni minunați să deștepte curagiul Ionianilor contra Barbarilor Sciți. Orientalii numeau 'Sakai' semința Scită din Munții (Koh) din Crimeea, ale cărei hoarde erau cunoscute sub numele de 'Koh-Sakai' = Sciții din Munte, din care mai târziu Moscoviții au făcut 'Cosacii'. Acele năvăliri făcură să înceteze rezbelul Lydianilor. După gonirea Cimerianilor de către Lydiani, reîncepu rezbelul cu Ionianii: Lydianii luară Smirna și Miletul. Aparițiunea Mezilor dincolo de Râul Halis făcu să înceteze rezbelul Lydianilor cu Ionianii". În anul 1921, profesorul de științe naturale Onoriu Mironescu de la Școala Normală din Constanța a publicat în Analele Dobrogei "O poveste de demult: Într-o țară îndepărtată, dinspre răsărit, în Lydia, trăia odată un ciobănaș tânăr și frumos, pe care îl chema Gyges. Oi avea, nevoi n-avea; lui nu prea îi ardea de ele, căci avea - nu știu de unde - un inel de aur, strălucitor de-ți lua ochii și fermecat. Când îl punea în deget, ciobănașul nostru se făcea nevăzut. Și stăpân pe așa avere, Gyges se duse la curtea regelui și - deștept cum era și cu puterea în deget - nu mult și ajunge primul sfetnic în țara lui, iar într-o noapte, nevăzut de nimeni prin puterea inelului, l-a omorât pe rege și i-a luat tronul. Ce inel minunat! Câți nu se vor fi gândit de atâtea veacuri până azi: cum de nu am un inel ca al lui Gyges! Ce n-aș face cu el? M-aș face nevăzut și aș prinde hoțul care fură. Aș sta tăcut lângă iubită și i-aș fura gândul fără să mă vadă. Ori - o, Doamne! - ce grozăvii s-ar putea întâmpla dacă ar avea cineva un asemenea inel! Ce spaimă ai avea să vezi ușile deschizându-se, să auzi pași apropiindu-se și să nu vezi pe nimeni! Povestea e tot poveste și nu poate fi adevărată, mai ales că Gyges, ros de remușcări pentru fapta lui și ca să împace zeii mânioși, a aruncat inelul fermecat în mare și s-a aruncat și el înecându-se".

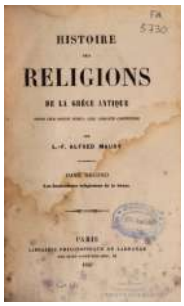

526 LA DIVINATION ET LES ORACLES.

Plus tard, quand les Gaulois victorieux entrèrent à Delphes pour en violer le sanctuaire et piller le temple, des sons étranges et inaccoutumés, le bruit de la trompette, le cri de la voix humaine résonnèrent à leurs oreilles et les frappèrent de terreur [1].

J'ai dit que le renom de l'oracle de Delphes se répandit jusque chez les peuples voisins des Grecs; la foi que ceux-ci avaient dans sa véracité se communiqua naturellement aux étrangers. Hérodote nous apprend que le roi de Phrygie, Gordius, père de Gygès, fut le premier barbare qui envoya des présents au temple de Delphes[2]. Le roi de Lydie, Alyattes, fit consulter le dieu sur sa maladie[3]. Les Perses partagèrent aussi cette croyance à la puissance des oracles de la Grèce[4]. Mardonius[5], comme l'avait fait auparavant Crésus[6], et peut-être comme lui pour éprouver leur véracité, envoya interroger tous ceux de la Béotie et de la Phocide, depuis l'oracle d'Abes jusqu'à celui d'Apollon Ptoüs[7]. Il se fit accompagner, dans ses guerres contre les Grecs, d'un devin de leur nation, Hégésistrate, de la famille des Tel-

[1] Justin., XXIV, 6.
[2] Herodot., I, 14.
[3] Id., *ibid.*, 19.
[4] Voy. Herodot., VIII, c. 134 et 135.
[5] Voy. Herodot., I, 46. Crésus envoya consulter les oracles de Delphes, d'Abes, de Dodone, d'Amphiaraüs, de Trophonius et des Branchides. (Cf. Plutarch. *Aristid.*, §§ 11 et 19, p. 505, 523, edit. Reiske.)
[6] Hérodote (*loc. cit.*) nous dit que Crésus voulait s'assurer, par cette première consultation, de la science des oracles; et dans le cas où il lui serait prouvé qu'ils connussent réellement la vérité, il se proposait d'y recourir une seconde fois, pour savoir s'il devait entreprendre la guerre contre les Perses; ce qu'il fit effectivement. (Herodot., I, 52, 53. Cf. Plutarch., *De oracul. defect.*, § 5, p. 688.)
[7] Voy. Herodot., IX, 36.

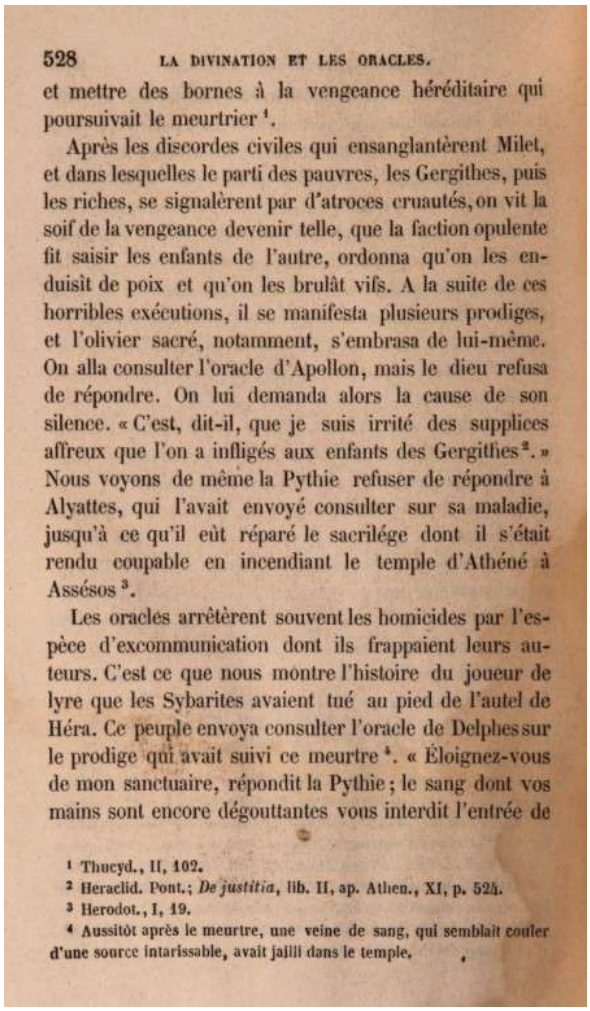

528 LA DIVINATION ET LES ORACLES.

et mettre des bornes à la vengeance héréditaire qui poursuivait le meurtrier [1].

Après les discordes civiles qui ensanglantèrent Milet, et dans lesquelles le parti des pauvres, les Gergithes, puis les riches, se signalèrent par d'atroces cruautés, on vit la soif de la vengeance devenir telle, que la faction opulente fit saisir les enfants de l'autre, ordonna qu'on les enduisît de poix et qu'on les brulât vifs. A la suite de ces horribles exécutions, il se manifesta plusieurs prodiges, et l'olivier sacré, notamment, s'embrasa de lui-même. On alla consulter l'oracle d'Apollon, mais le dieu refusa de répondre. On lui demanda alors la cause de son silence. « C'est, dit-il, que je suis irrité des supplices affreux que l'on a infligés aux enfants des Gergithes [2]. » Nous voyons de même la Pythie refuser de répondre à Alyattes, qui l'avait envoyé consulter sur sa maladie, jusqu'à ce qu'il eût réparé le sacrilége dont il s'était rendu coupable en incendiant le temple d'Athéné à Assésos [3].

Les oracles arrêtèrent souvent les homicides par l'espèce d'excommunication dont ils frappaient leurs auteurs. C'est ce que nous montre l'histoire du joueur de lyre que les Sybarites avaient tué au pied de l'autel de Héra. Ce peuple envoya consulter l'oracle de Delphes sur le prodige qui avait suivi ce meurtre [4]. « Éloignez-vous de mon sanctuaire, répondit la Pythie ; le sang dont vos mains sont encore dégouttantes vous interdit l'entrée de

[1] Thucyd., II, 102.
[2] Heraclid. Pont.; *De justitia*, lib. II, ap. Athen., XI, p. 524.
[3] Herodot., I, 19.
[4] Aussitôt après le meurtre, une veine de sang, qui semblait couler d'une source intarissable, avait jailli dans le temple.

Gyges, Gordius, Gherghiții, ș.a. în "Istoria religiilor" de academicianul Alfred Maury, 1857

Academicianul Francez Alfred Maury 1817-1892 în "Istoria religiilor" - publicată la Paris în anul 1857 - a conchis (pe baza asocierii de către Herodot în "Istorii" 1:14 printre cei acceptați cu ofrande la Delphi a lui Gyges cu Midas / fiul lui Gordias) că Gyges de fapt a fost și el Prinț, anume: fiul Regelui Gordias al Frygiei (Herodot în "Istorii" 1:8 a scris că tatăl lui Gyges a fost denumit Daskylus, adică era din Daskyleion 40,07 lat. N, 28,04 long. E - de la marginea Frygiei cu Troia - de pe Râul Anatolian Rhyndakos delimitând Bitinia de Mysia, ce-și duce apele prin zona Bursa / Turcia în Marea Marmara); Gyges după ce a fost șeful Gărzii Regale Lydiene și l-a lichidat pe ultimul Rege Heraclid de acolo, a preluat Regatul Lydiei (în vecinul Regat Frygian neamul său tocmai a pierdut puterea). În Regatul Lydiei, nobilul Gyges a fondat Dinastia zisă Mermnade care să cârmuiască și s-a înțeles cu Faraonul Psametik I pentru ca să-i trimită aceluia în Egipt mercenari în Gardă - oamenii de încredere fiind Carianii, Gyges sprijinind în Caria consolidarea Sanctuarului Gherga în piatră - a bătut primele monede din lume (ultimul său descendent / urmaș - din Dinastia Mermnade, la putere în Regatul Lydiei - a fost Regele Cresus, celebru în Vechea Lume prin bogății), a inventat jocuri cu mingea, etc. În anul 2017, Dr. Ilya Yakubovich și-a publicat studiul "Un acord între Sarzi și Mermnazi în limba Lydiană?" despre denumirea dinastică respectivă - de Mermnadă, în Carianâ însemnând "Succesoarea" - ca referindu-se la înrudirea Carianâ. Ar fi de observat că pe măsura trecerii vremurilor - între Epoca Bronzului și Antichitate - în Anatolia au fost momente importante pentru Gherga: la sfârșitul Epocii Bronzului prin căderea Troiei dinaștii Gherghiți au încetat să-și exercite puterea acolo, însă la începutul Epocii Fierului - următoarea Epocă istorică - în Regatul vecin al Frygiei / Afriki puterea a fost Dinastiei Gordiane (atunci au ajuns acolo și Gherghesei din Canaan, din cauza invaziei Evreiești în Țara Sfântă); iar când a încetat puterea Ghergană / Gordiană în Frygia a început - în succesiune Regală imediată, prin Gyges / fiul lui Gordias al Frygiei - Dinastia Regală în Lydia, cu strânse legături Cariane (se știe că deja atunci Caria era mare putere colonizatoare, cu Regalii Gherghiți în frunte, considerați sacri inclusiv în Dobrogea, unde au cârmuit cetățile litoralului Pontic, coabitând fructuos cu autohtonii Geți). În anul 2020, istoricul Jona Lendering din Regatul Țărilor de Jos a scris despre "Gyges al Lydiei: În primul deceniu al secolului VII î.C. vechiul Regat al Frygiei a fost răsturnat de nomazii Cimeri. Faimosul Rege Midas reușise cândva să-i respingă, dar în 696/695 î.C. nu a mai putut. După o bătălie pierdută, Midas pare să se fi sinucis. Capitala sa - Gordium - a fost distrusă iar guvernul central s-a prăbușit. Liderii militari - care puteau proteja - au început să-și creeze mici formațiuni statale. Unul dintre ei a fost un bărbat pe nume Gyges, tatăl fondator al Lydiei. Nu se știe aproape nimic despre ascensiunea lui la putere, ceea ce a dus la povești tari. Cercetătorul Grec Herodot din Halicarnas, care a scris la 2 secole după moartea lui Gyges, relata în prima carte de 'Istorii' că Lydia a fost odată condusă de un bărbat a cărui soție i-a cerut lui Gyges să-l omoare. Un secol mai târziu, filozoful Platon a inventat o poveste fantastică despre inelul lui Gyges, care îl făcea invizibil și i-a permis să preia puterea. Un autor chiar mai târziu, Plutarh de Cheronea, ne informează că un Prinț Carian pe nume Arselis din Mylasa l-a ajutat pe Gyges; aceasta - cel puțin - nu este o poveste incredibilă, fiind într-o anumită măsură confirmată de legăturile strânse care au existat între Lydia și Caria. Noul Rege al Lydiei nu avea de ce să se teamă dinspre Est, căci i-a învins pe Cimeri în anul 679 î.C. Acum, Gyges putea să se angajeze într-o politică Vestică: mai multe orașe Grecești erau situate pe malul răsăritean al Mării Egee. Gyges în zadar a atacat Izmirul / Smirna și Miletul, însă a reușit să captureze Colophon, ceea ce i-a dat Lydiei primul port. Troia / Troada pare să fi fost de asemenea supusă. Adramyttium pentru un secol a fost apanajul moștenitorilor Regali ai Lydiei. De acum înainte, Lydienii și Elenii au avut contacte. Gyges a inițiat politica care a continuat timp de mai bine de un secol. În timp ce ataca orașele Grecești din Asia, oferea cadouri generoase Sanctuarelor de pe continentul European: 'El a trimis o serie de cadouri la Delphi; într-adevăr, cea mai mare parte a argintului de acolo provenea de la el și - în plus - a prezentat un număr mare de vase de aur de diferite feluri, cele mai demne de remarcat fiind 6 vase de aur' (Herodot, 'Istorii' 1:14). Rezultatul a fost că Zeul Oracolului însă a descurajat Elenii Europei să-i sprijine pe Grecii Asiei. A fost una dintre numeroasele utilizări politice ale aurului și argintului de către Gyges, metale ce erau ușor găsite în Râul Pactolus, lângă Sardis. Arheologii au arătat că în timpul celui de-al doilea sfert al secolului al VII î.C. - adică în timpul domniei lui Gyges - Sardis a devenit un oraș impresionant, cu multe case adevărate, acoperite cu țigle (remarca lui Herodot că toate erau făcute din stuf și aveau acoperișuri de paie a fost cu siguranță greșită). Așadar, domnia lui Gyges a început cu succes. Sursele Asiriene au indicat faptul că el a fost responsabil pentru inițierea unui Tratat cu noul Faraon al Egiptului, Psametik / Psammetichus I; este cert că mercenarii Greci și Carianii l-au sprijinit pe Psametichus

când a devenit Faraon și au alungat garnizoana Asiriană. Însă cel mai puternic argument împotriva unui Tratat Lydo-Egiptean a fost că Gyges avea nevoie de Asiria și nu-și putea permite să sprijine unul dintre inamicii aceleia. La o generație după ce Cimerii au distrus Gordium, aceia s-au întors. Gyges a fost forțat să apeleze la Împăratul Aššurbanipal / Așurbanipal pentru ajutor. Conducătorul Asirian a spus: 'Călărețul lui Gyges a pornit. A ajuns la granița Imperiului meu. Oamenii mei l-au reperat și l-au întrebat: Cine ești tu, străine, tu, călărețul Țării căreia niciodată nu i-ai trecut granița? L-au adus în prezența mea la Ninive, orașul meu Imperial. Dar dintre toate limbile răsăritului și apusului, asupra cărora Zeul Așșur mi-a dat control, nu a existat nici un interpret al limbii sale. Limba lui era străină, astfel încât cuvintele lui nu au fost înțelese'. În ciuda acelor dificultăți lingvistice, a fost încheiat un Tratat și după ce Gyges a plătit tribut, Asirienii și Lyzii / Lydienii au luptat împreună împotriva arcașilor călare Cimeri. Cu o ocazie, Gyges a trimis și prizonieri de război la Aššurbanipal. Însă în anul 644 î.C. lucrurile au mers foarte prost. O armată Cimeriană a învins armata Lydiană, a capturat capitala Sardis și a continuat jefuind orașele Grecești. Gyges a fost ucis. Când Cimerii s-au întors, au fost învinși de Asirieni. Deși invazia Cimeriană fusese sângeroasă și distructivă, Regatul lui Gyges a supraviețuit. Fiul său Ardys i-a urmat iar fondatorul monarhiei Lydiene a fost înmormântat pe Câmpia Sardes, la cimitirul Regal Lydian din Bin Tepe. Este cam tot ce știm despre Gyges. De fapt, nici măcar nu-i știm numele deoarece Gyges poate fi o redare a cuvântului Luwian 'hûha' pentru bunic, care arată ca un titlu. Mai mulți arheologi biblici au susținut că Gyges s-a aflat în spatele figurii lui Gog, conducătorul Magog, care a fost menționat în Vechiul Testament. Cel puțin o tragedie Grecească s-a numit Gyges. Potrivit autorului Roman Pliniu cel Bătrân, Gyges a inventat jocurile cu mingea".

Tăbliță din biblioteca Împăratului Asirian Așurbanipal (secolul VII î.C.) menționându-l pe Regele Gyges al Lydiei

Observând similitudinile Magice dintre inelul minunat al lui Gyges - despre care a scris Platon - și Nodul Gordian tăiat de împăratul Alexandru Macedon în capitala Frygiei (despre care au scris mulți), filozoful Italian Angelo Papi a publicat în anul 2024 din studiile sale despre "Gordios și Gyges văzuți de pe Muntele Ida": "Contribuțiile recente la o mai bună înțelegere a numelor personale Anatoliene, cum ar fi Gordios (Frygia), Gordis (Cariana Aphrodisias) și Kurtis (Tabal / Sura), pot primi un impuls suplimentar dacă este extinsă cercetarea la interfața controversată - dar fructuoasă - dintre Tradițiile eroice și istorie. Au fost explorate legăturile posibile dintre antroponime și limbile Anatoliene; cu toate acestea, problema unei origini etimologice comune rămâne nerezolvată, în principal deoarece ruta cea mai promițătoare care duce la Luwianul sau Hititul 'gurta' pentru oraș este nesatisfăcătoare din punct de vedere semantic. Poate cel mai sigur ar fi să începem de la Gordion și Regele său Gordios, faimosul Rege al Frygienilor și tatăl lui Midas, ambii cunoscuți prin istorie și mit. Totuși, ceea ce pare a fi crucial, anume considerația arheologică, se concentrează inevitabil asupra orașului Gordion din 'gurta' și nu asupra personajului însuși, Gordios. Propunerea mea este o încercare de a lărgi perspectiva conform căreia Gordios / Gordos a devenit parte a unor toponime Anatoliene deoarece reprezenta un erou local, un întemeietor sau un proprietar important, deși s-a argumentat și contrariul (Grecii erau familiarizați cu alt conducător Frygian - mai vechi - numit Gordios / Gordias, însă existența lui a fost probabil dedusă sau reconstruită doar din numele orașului). O decizie în acest sens necesită evaluarea următoarelor toponime, enumerate aici de la Nord la Sud:

1. Gordiane în Honorias / Paflagonia, situat între Claudiopolis și Krateia
2. Gordos în Mysia, conform mărturiei izolate a lui Strabon
3. Gordiou-kôme Juliopolis în Sudul Bitiniei / Mysia
4. Gordion, orașul Frygian în care Regele Midas a construit probabil un mormânt pentru tatăl său Gordios, în jurul anului 740 î.C.
5. Două Gordioukôme în Frygia:
    a) Γο[ρδιο(?)]-κωμήτη, lângă Orkistos
    b) Γορδιοκω(μήταις), în Câmpia Tembrisului superior
6. Julia Gordos în Lydia
7. Γορδι[ουκ]ώμης, în Pisidia sau Frygia, conform Listei Tekmoreiane
8. Gordiouteichos în Caria

Despre primul Gordos / Gordus Mysian nu se pot spune multe în afară de relatarea laconică a lui Strabon XIII 1:44, că era la 60 de stadii distanță de Pinul Frumos, pe Râul Rhodius (cu izvorul în Muntele Gargaros / Ida și gura lângă Abydos, în Troia). 'Fortăreața / Cetatea' Gordiou-teichos din Caria este atestată de monede care înfățișează un războinic și oferă date suficiente pentru o explicație alternativă a răspândirii antroponimului Gordos / Gordios în afara Frygiei, de unde se presupune că de fapt ar fi venit. Un alt caz este răspândirea numelui Gordios în Capadochia: seria Capadochiană Gordios se termină cu Sfântul din Cesarea din secolul IV (308-324), incluzând atât un conducător din secolul I î.C., cât și un instructor pentru carele de luptă din secolul III; pentru a concluziona, îi menționez utilizarea ca apelativul lui Zeus la Cesarea. Pe lângă aparițiile Capadochiene Gordios, restul ar fi ușor de atribuit influenței Frygiei în zonele învecinate. Γορδίης Gorghis este forma derivată din genitivul găsit la Herodot

(1:14, 8:138), care menționa un Rege Frygian, tatăl lui Midas care a trimis daruri la Delfi înainte de vremea lui Gyges. Numele de locuri derivate din nume personale în -ιον și -ειον au fost considerate de mult timp caracteristice Frygiei (în vechiul sens al cuvântului, de la Marea Marmara până în inima Asiei Mici), pe bună dreptate. Faptul că în aceste cazuri - sau cel puțin în majoritatea acestora - nu este vorba de toponime după un simplu proprietar ori colonist, ci mai degrabă de întemeierea unor adevărate orașe de către dinaști, rezultă dintr-o serie de fapte. Acestea sunt în mare parte locuri importante, adesea atestate, între care vechiul oraș Regal Gordieion și reședința lui Daskyleion. Numele Regilor apar printre numele întemeietorilor. Numele de orașe sunt - de asemenea - utilizate pe scară largă, compuse din cele ale așezărilor mai mici, în care numele acelorași conducători apar în prefixe. Fără îndoială, în Frygia obiceiul de a numi cetățile după Regi și dinaști - obiceiul de a întemeia orașe dinastic - datează cel puțin de pe vremea Regilor Frygieni din secolul VIII î.C. și a durat de-a lungul vremurilor până în Antichitate. Analiza sa cuprinzătoare și convingătoare nu lasă nici o îndoială că Frygia, sub influența regiunilor din Orientul Apropiat, a adoptat convenția de a deriva toponime din nume de persoane. Deși sursele textuale despre Gordios sunt foarte departe de figura istorică, ele pot oferi informații valoroase. Despre tatăl lui Midas știm multe din surse care datează din perioada Imperială Romană; este larg recunoscut că ele derivă din relatări scrise în timpul vieții lui Alexandru Macedon sau curând după aceea. Nodul Gordian nu are nici o paralelă simbolică evidentă în Macedonia sau Tracia. Poate Nodul a fost o rămășiță a Tradiției Anatoliene, cu antecedente în ritualurile Hitite. Indiferent de originea sa, semnificația sa i-a fost explicată lui Alexandru: cel care desfășura Nodul ar stăpâni Asia. La poalele Troiei au fost semnalate contacte lexicale și tematice între povestea Nodului Gordian și jugul legat complex al căruței lui Priam, care transporta darurile pentru Ahile ca răscumpărare pentru trupul lui Hector. Indiferent de originea mamei lui Midas - pe care Justin o considera la fel de Frygiană ca și Gordios - aș sugera o schimbare de perspectivă către Mysia, regiune aflată la intersecția dintre Frygia și Lydia, a cărei limbă este încă necunoscută dar care (după Strabon XIV 5:29), se asemăna cu Frygiana și Lydiana. În ciuda incertitudinii substanțiale cu privire la limba Mysiană, 2 mărturii Homerice merită atenție datorită potențialului lor explicativ, anume Hyrtios și Gyrtios. Numele conducătorului Mysienilor și ale tatălui său (Iliada 14:504-505) pot fi puncte de plecare pentru explicarea răspândirii denumirilor analoge într-un context Indo-European mai larg. Unul dintre acele nume - Gyrtias Γυρτιάς - în secolul IV î.C. (conform lui Plutarh în Moralia 240) a fost dat pruncului născut de o Spartană. În ceea ce privește diferența dintre cele 2 nume Mysiene, este util să izolăm prima componentă 'gu-', care amintește de Grecescul γόης pentru vrăjitor, de glosa Hesychiană: Αδαγοούς θεός τις παρὰ Φρυξίν ἐρυξίν ἐρυξίν ἑραμαιτος ἑρ97διν ἐρόμαιν ἑρούς ('Zeul Adagous i-a dat hermafroditului Phryxine'). Întrucât centrul mitologiei Frygiene era Muntele Ida, unde, după Pseudo-Plutarh (în De Fluviis 13:2), androginul Agdistis a întâlnit Nimfa cu același nume, putem presupune că Ada- din glosa Heyschiană putea fi versiunea Frygiană pentru Grecescul Ida-, astfel încât Αδαγοούς Adagous ar reprezenta un 'gois' γόης: un vrăjitor de idei. Derivarea lui γόης 'gois' dintr-o rădăcină probabil Indo-Europeană '*g(w)ou(H)-' pentru 'chemați / plângeți' se potrivește cu mărturia despre Aigethios / Agdistis și Ide (conform citării Calderón Dorda, ș.a. în 2003): 'În apropierea acestui Râu [Scamander] se află Muntele Ide, care se numea anterior Gargaro/s, pe care se află Altarele Maicii Zeilor și al lui Zeus. Apoi - din aceste motive - s-a schimbat numele în Ide. Egestius / Aighèsthios - care s-a născut din Diosfor - s-a îndrăgostit de fiica Idei, s-au unit iar ea a generat pe cei numiți Dactylii Idei. Muierea și-a pierdut apoi mințile în Altarul Rheii; așa că Egestie / Egestius - pentru a o cinsti - a schimbat numele acelui Munte, în Ide'. Narațiunea lui Pseudo-Plutarh - în care nebunia de pe Ide a fost situată în Sanctuarul Rheii - și dovezile numismatice ale unei Nimfe Idi pe monedele Scamandriene ar trebui corelată cu relatarea lui Nicander despre efectele cucutei, pe care a comparat-o cu frenezia credincioșilor Ideanei Rhea: 'bolnavul behăie sub influența nebuniei, rostește multe replici delirante; de multe ori suferind lacrimile și strigătele care vin dintr-o dată de la un om al cărui cap - cheia de boltă a trupului - este tăiat ca de sabie ori de slujitorul atașat Altarului Rheii, când scoate un zgomot lung iar oamenii tremură și îngheață auzind asta din Ideane [Ἰδαίης]'. Toponimul Dagouta Δαγουτα - localizat de Anticul Ptolemeu în Mysia - are 2 apariții epigrafice: una din Bursa - vechea Prusa Olympului - unde a fost menționat Ținutul Dagotin Δαγουτηνών χώρα și alta din Keles, la Sud de Hadrianoi, care a fost Dagută Δαγουτ[ηνῶν], un studiu din anul 2013 confirmând că în zonă nu a fost identificat un centru urban, ci mai degrabă, după inscripțiile împrăștiate, urmele existente indicând numeroase așezări mici. Locația exactă a zonei cu greu poate fi determinată; de asemenea, nu este clar dacă numele locului este asociat cu porecla Δαγούστες Dagoustes sau Δαγουστενός Dagoustenos a lui Zeus, menționată într-o inscripție din zona Dorylaion / Phrygia. Pe de altă parte, vechiul loc Dagouta trebuie să fi fost situat în zona din jurul Harmancik, pe versanții de Nord-Vest ai Munților Frygieni din Aizanitis. Aizanoi a fost un centru binecunoscut al Cultului lui Zeus, cu ambiția de a revendica peștera din apropiere de Métèr Steunénè drept locul său de naștere. Aizanoi avea la o oarecare distanță o văgăună Steunos unde se venera Métèr Steunénè (conform Anticului Pausanias, inscripția Kadoi); o monedă reprezintă pe Métèr Steunénè care îl ține pe fiul ei Zeus în peșteră: Zeus - marele Zeu al Aizanoi, cu frumosul său Templu și bogatele lui domenii - a fost născut acolo, în peștera lui Métèr. Ambele Zeități au fost prezente la Aizanoi, mama și fiul. Dacă ne întrebăm acum ce ar putea fi într-un nume ca Dagouta, ar trebui să ne amintim de glosa Hesyichiană Αδαγοούς menționată, care pentru urechile Frygiene însemna atât θεός τις Zeitate, cât și ἑρμαφρόδιτος hermafrodit. Deoarece Muntele Ida se află în Frygia / Mysia, am putea presupune că teonimul este un compus al lui Αδα / Ἴδα și γοούς / γόης: indiciu valid pentru a investiga Dagouta, care se presupune că se afla la granița dintre Frygia, Mysia și Bitinia. Ar trebui să dăm o șansă ipotezei că *γοούς de pe Muntele *Αδα se lega de peștera atât de profetică a Cultului și mitologiei lui Zeus și Rhea / Cybele. În zona Laodikea Katakekaume (adică Laodiceea Arsă din Pisidia) dăm prioritate versurilor pe care Priskos le-a săpat în piatră în amintirea nevestei sale și în onoarea Nimfelor, purtătoarele de apă: Nimfele fântânilor dau apă datorită jurământului depus frumoaselor Zeițe diluviene. Având în vedere și că în zonă - la Akçaşar - a fost descoperită o stelă dedicată lui Angdistis, o prezență Frygiană acolo nu poate fi exclusă. La Zivarik, divinatorii apei au ajuns faimoși. Într-un punct deasupra capătului de Est al localității un mic Altar era înscris astfel: Λόγος Νύμφες εὐχήν (Binecuvântat de Nimfe); acolo a fost înainte un izvor din care se alimenta o fântână în așezare. Având în vedere că Adam/as Ἀδάμας a fost atestat în Mysia - la

Poimanenon - comparația cu Lycianul Idamas Ιδαμας ar sugera o derivare dintr-un mediu comun. Presupunând că Muntele Ida era cunoscut ca reședința Dactylilor - strămoșii fierarilor - nu este exagerat să interpretăm '*adama-' ca o derivație adjectivală Luwiană a lui *Ada- / Ida. Toponimele Mysiene precum Adramyttion, Atarneus / Atarna ar putea deriva dintr-o bază comună '*adara-'. Adramyttion / Atramytteion poate fi văzută ca o prelungire poetică a originalului Atarna. Posibilitatea ca Ada- în teonimul Frygian Αδαγοούς să fie Frygianul pentru Ida- este susținută de Homericul Adamas, fiul lui Asios (Iliada 12:136, 13:549). Este important de subliniat faptul că Adamas din Frygia sau Mysia era asociat cu Idamas din Lycia, confirmând difuzarea mitologiei asociată cu Muntele Ida, în care Dactylii - respectiv ființe misterioase masculine și feminine, numite Goētes - erau devotați Magiei și metalurgiei. În ciuda dificultății de interpretare a celor mai multe dintre ele, o listă incompletă cu Ida- sau 'd-' ca primă componentă cuprinde următoarelor nume Anatoliene: Lycianele Ιδαγοας Idagoas, Ιδακλοα Idakloa, Ιδαμας Idamas, Ιδαμαξος Idamaxos, Ιδαροη Idaroi, Ειδασσαλα Eidassala, Ιδαγρης Idagris sau Ιδαγρας Idagras, Ciliciana Ειδαμωσα Eidamosa, Pisidianele Ιδαλωγβασις Idalogvasis, Ιδααδις Idaadis, Carianele Ιδυσσωλλος Idysollos / în Carianăă Dúśol, Ιδαγυγος Idagygos / în Carianăă Dquq. Termenul Grecesc 'goēs' pentru vrăjitor pare suficient pentru a explica de ce găsim compuși Anatolici precum Ἀδαγυούς Adagyous sau Iagoas și Idagoas. Această legătură strânsă a Idei și a locuitorilor săi cu lucrătorii în fier poate justifica și mai mult presupunerea că ἀδάμας 'adamas' - un termen denotând fierul sau oțelul și duritatea aceluia - era definit ca neînduplecat (derivat din toponimul Ida / Ada) însemnând pur și simplu 'Ideean'. Sufixul Luwic '-ma' din '*adama-' (și apoi Adamas sau Idamas) ar fi devenit numele pentru 'omul de fier', deoarece acest metal a fost extras și prelucrat în Masivul Ida. Dovezile decisive în acest sens provin de la Vita Homeri, care scrie despre Ida ca fiind 'locul unde fierul aparține muritorilor Pământeni'. Acest studiu a ajuns într-un punct în care putem presupune că Gūgu / Guggu - numele lui Gyges - corespunzător surselor Asiriene era legat de rădăcina '*geu̯h2-' = a chema iar reduplicarea lui s-a găsit în Carianul Dquq ori Grecul Idagygos Ιδαγυγος interpretat ca vrăjitor al Idei. Perspectiva Mysiană pe care am adoptat-o recunoaște o legătură importantă cu Muntele Ida și cu riturile Frygiene asociate cu peșteri / caverne, vorbind de la sine. Confuzia unor populații Anatoliene sub termenul umbrelă de 'Frygieni' a fost investigată, oamenii de știință încercând să determine motivele acestui hocus-pocus istoric. Una dintre acestea ar putea fi așezarea satrapiei Ahemenidă din Dascylium, ale cărei frontiere variau, extinzându-se la Sud din Câmpia Mysiană la Sudul Troadei și la Est până în Bitinia. Satrapia Persană - care a fost numită 'Hellespontine Phrygia' în vechea Greacă - ar fi putut avea un efect catalizator asupra răspândirii termenului 'Frygian'. Deși nu există dovezi pentru originea lui Gyges, cucerirea de el a puterii a avut loc într-un context de schimb intens cu Mysia, în primul rând legat de Tudo, muierea Mysiană a ultimului Heraclid. Totuși, este important de subliniat că mai multe populații din jurul Masivului Ida au găsit acolo motive identitare, Lydienii și Mysienii fiind asemănători deopotrivă prin limbă și prin religie. Cât despre Frygieni, care au devenit locuitorii Idei - prin definiție în literatură și istorie - este greu de spus cât de departe pot ajunge deducțiile. În apropiere de Laodikeia Katakekaumene, într-o regiune cunoscută pentru inscripțiile sale neo-Frygiene, nu departe de Iconium, toponimul Congusso a oferit dovada unui compus unind 2 expresii ale aceleiași rădăcini reduplicate în Gūgu. Mai mult, conține un sufix a cărui valoare fonetică poate fi verificată și în epicleza lui Zeus Dagoustes derivată din toponimul Mysian Dagouta Δαγουτα. S-ar interpreta drept locuri pentru ritualurile de producere a zgomotului, ce ar putea explica de ce goētes = vrăjitori și γούντη = groapă par să meargă împreună: chemau spiritele morților din găurile Pământului. Întrebarea este acum dacă modelul poate fi împins atât de departe încât să includă termeni precum '*quq' în Carian Dquq- pentru a pretinde că acela însemna bunicul Idei ori pentru a-l explica cu Lycianul 'θurtta-' / '*urtta' interpretat ca unchi; conform viziunii dezvoltate până acum, pare neconvingătoare etimologia Gyges / Gūgu referindu-se la Hititul 'ḫuḫḫa' sau la numele păsărilor".

Ar fi de știut despre cel mai timpuriu autor care a scris despre Gyges că a fost contemporanul său - din secolul VII î.C. - poetul Arhiloh din Paros / Insulă Cicladică. Învățatul Xanthos din Sarda / Sardis - capitala Lydiei - în secolul V î.C. prin lucrările sale "Lydiaka", "Magica", etc. a inspirat scrierile din secolul I î.C. ale Damaschinului Nicolae = Nicolaus din Damasc, relatarea fiind că în secolul VII î.C. nobilul Gyges l-a omorât pe ultimul Heraclid pentru ca să-i ia deopotrivă Regatul și pe frumoasa muiere, Prințesa Tudo din Mysia: o veche poveste de succes, în cele din urmă eroul rămânând cu banii și cu ea (Anticul Plutarh a scris că la puci Gyges a fost ajutat de către Carianul Arselis din Mylasa / capitala Cariei). În fragmentele rămase de la Anticul Nicolaus din Damasc - capitala Syriei - apare că predecesorii pe linie paternă ai lui Gyges i-au păzit glorios pe dinaștii Heraclizi, însă s-a întâmplat că bunicul lui Gyges, care era însurat cu o Frygiană, fiindcă a dobândit mare influență la Curtea Lydiei a fost ucis chiar de către Regele Lydiei, crimă făcută din teama aceluia de a nu-și pierde locul; de aceea, văduva retrasă în Daskyleion - reședința Frygiei Helespontice - și-a crescut acolo feciorul, acela ajungând să se însoare cu o Syriană = mama lui Gyges (nobil care odată crescut - după ce asasinul Heraclid s-a stins - s-a întors în Sarda / Sardis, unde a reluat serviciul profesionist de șef al Gărzii Regale ce Tradițional era asigurat în Lydia de către familia sa). În anul 2023, Dr. Liviu Iancu de la "Institutul de Studii Avansate pentru Cultura și Civilizația Levantului" din București - capitala României - în studiul despre Gyges a observat puternicele legături ale aceluia cu Caria și cu

Carianii (asemănări fonetice onomastice, interacțiuni strânse inclusiv genealogice, contextul religios comun, graffiti arhaice Cariane în Sarda / capitala Lydiei, etc.) concluzionând: "Pe baza dovezilor de până acum, aș prefera să iau în calcul o origine aristocratică pentru Gyges, probabil un proprietar dintr-o zonă recent adăugată Regatului Lydian, precum cea din Valea inferioară a Meandrului, inclusiv teritoriile dintre Magnesia de pe Meandru și Efes, de la poalele Muntelui Paktyes; aceasta ar explica nu numai legăturile sale puternice cu Carianii, ci și cu Grecii din regiune iar prin intermediul acelora, cu Delphi. Originea sa etnică este foarte greu de stabilit dacă provenea dintr-o zonă atât de multiculturală și - de fapt - este cam irelevantă într-o societate în care identitatea socială era cel puțin la fel de importantă ca etnia. Dacă a fost Carian sau numai avea strămoși Cariani - ori avea doar conexiuni bune cu comunitățile Cariane din Valea inferioară a Meandrului și cu cele mai din Sud - atunci cariera lui nu s-ar schimba prea mult; urcarea sa pe tron doar a schimbat linia aristocratică Regală Lydiană, mai probabil decât o revoltă militară". Ar fi de observat că în acele vremuri Caria = Țara Gherghiților conta puternic (Caria a fost putere Marină din Epoca Bronzului - dinaintea puterii Feniciene - menținându-și statutul în Vechea Lume și ulterior, de-a lungul Epocii Fierului, începând cu "Oamenii Mării", colonizând țărmurile Pontice / ale Mării Negre, etc. până în Antichitate); ar fi de remarcat că tocmai în anul 657 î.C. - imediat ce Regele Gyges al Lydiei a respins un mare atac Cimerian - Sanctuarul Gherga / din centrul Cariei a trecut de la forma integrală lemnoasă la construcții solide clădite în perimetrul său, croite din pietrele Magicului loc: se știa că de acolo au fost lansate instrumentele muzicale cu corzi de către Zeul Apollo Gergithius, datorită câștigării competiției împotriva instrumentelor muzicale de suflat Pelasge. Mai mult decât Vest Anatolian, Gyges - pronunțat Guggu, Kuk, Quq, etc. - la origine a fost cuvânt Pelasg; ar fi de remarcat la Kogaionon / "Koga-Ionon" desemnând Muntele Sacru la Geți - respectiv Muntele Gugu din Nordul Gherdap, adică la Nord de Porțile de Fier - că avea rezonanță Pelasgă, inclusiv veche Grecească (din Epoca Fierului) datorită sufixului "Ionon", ca Ionian. În Vestul Anatolian - unde cârmuirea Ionienilor la sfârșitul Epocii Fierului a ajuns exercitată de către Lydieni - Gyges a fost notat divers și pronunțat diferit: conform Dr. Ignacio-Javier Adiego Lajara - directorul "Institutului vechiului Orient Apropiat" din Barcelona / capitala Catalană - care a scris cartea "Limba Carianã" în anul 2007, Gyges reda Lydian ceea ce Carian era "quq" = bunic (sau bătrân / moș); Gyges a fost scris în vechea Greacă Γύγης (zis "Gúgēs" iar în clasica Greacă "Gýgis") și în Latină Gygēs. Dr. Michele Bianconi de la Universitatea Oxford / Regatul Britanic în cartea "Interacțiuni lingvistice și culturale între Grecia și Anatolia: în căutarea Lânii de Aur" din anul 2021 a conectat numele Gyges de proto Kurganul / proto Indo-Europeanul "*$h_2$éw$h_2$os" pentru bunic / înțelesul prioritar fiind la bunicul din partea mamei (termen având descendenții Hitit 𔓱𔕰𔖵𔓂"ḫu-uḫ-ḫa-as", Neo-Asirian 𐎍𐎢𐎍 "gu-ug-gu", Luwian 𔓱𔖵𔓂 "ḫūḫa-", Lycian "xuga", Lydian "kukas", etc). De altfel, Dr. Gerald Browne în studiul despre "Un nou text Lydian" din anul 2000 a arătat că Walweteś / Aluáttēs - tatăl Regelui Cresus / ultimul din Dinastia Mermnadă = "Succesoare" fondată de Gyges - avea inclusiv monede indicându-l drept "Kukalim", adică era un dinast Kukas, respectiv a fost un Gugad Γυγαδας. Contemporan cu acei dinași ai Lydiei, despre celebrul Pitagora din Samos - Insulă pe atunci vasală Regatului Lydian - se zicea că a fost în contact cu Getul Zalmoxe, cel de pe Koga-Ionon; inclusiv și de aceea legătura cu Zeul Get - Zalmoxe / Zeul-moș - de la Gugu (Muntele Sacru Koga-Ionon) a fost semnificativ reținută de către vechii Greci. Gugu a fost numele Pelasg însemnând bunic / moș, folosit în Vechea Lume atât la Egeea sub forma Gyges - pronunțat Guggu, etc. - cu sensul de Respectabil, cât și de către Bănățenii Gugulani, anume cei de la Muntele Sacru Gugu al Zeului vechi = moș, din bătrâni: Zalmoxe / Zalmoxis. Pelasgii - strămoși ai multora - în Vechea Lume au fost deopotrivă în zona Egeeii și în Banat, inclusiv în Balcani (ca de pildă în Nordul Albanez, unde și azi există Ghega). Gugu este lingvistic onomatopeic, fiind înrudit cu popularul Deda, onomatopeicul folosit atât în Caucaz, cât și în Balcani pentru bunic / bătrân; relevant onomastic ar fi și că în Georgia există Muntele Deda Ena = Goge-bashvili de 3493 metri altitudine (din Caucazul "Mare" / Parcul Național Kazbegi 42,30 lat. N, 44,27 long. E): denumirea sa populară ar rezona cu Moșul Anu / Ene dar și cu Mama Pământ (divinități străvechi). Pe lângă Epopeea Moșului Gorgud / Dede Korkut, Oghuzii au și Epopeea Köroğlu, zisă Turkmen Görogly, Tadjik Gurguli, Azer Keorogly, etc. despre eroul Medieval Gorogly cu cei 40 de călăreți ai săi, plecați din Sudul Caucazian spre răsărit într-o serie de aventuri pentru a-și proteja oamenii de amenințările externe (narativul a fost asociat cu Tradiția artiștilor Aşiqi = trubaduri Anatolieni); din anul 2015, Epopeea Görogly a fost inclusă în patrimoniul imaterial mondial UNESCO. În spațiul European / Românesc foarte relevant a rămas faptul că după urcarea pe Dunăre - din Deltă până la Defileu - imediat în Carpați se află Muntele Sacru Gugu: cel mai înalt de lângă Defileu = Gherdap / Porțile de Fier. Ghidându-se după geograful Antic Strabon care l-a notat "Kogaionon" / "Capul Gaiei" conform Dr. Ion Pachia, Muntele Sacru al Geţilor a fost indicat / localizat în SV României - respectiv în Banat - de istorici ca Nicolae Densuşianu, Hadrian Daicoviciu, Iosif Drăgan, Constantin Giurăscu, ș.a., Masivul Godeanu rimând cu Sumerianele Kurga-Ien-Anu însemnând "locul preoţilor lui Anu", respectiv Guda-Anu adică "Muntele unde preoții îl ung pe Anu" (Anu fiind bărbatul Marii Zeițe, revelată în Epoca Pietrei ca a actualului spaţiu Român mai ales din Banat până în Buzău, inclusiv megalitic prin Sfântul / Sfinxul păzind Babele - adică "Doamnele din piatră" - în Bucegi); e de remarcat că la Sumerieni ceremoniile privindu-l pe An erau ale preoților decoratori știuți cu genericul "Guda" (asemănarea inclusiv onomastică a ulteriorilor preoți din Iudeea nu a fost întâmplătoare, căci după un mileniu de la existența Templului Sumerian în Ierusalim - capitala Iudeeii - Evreii vechi și-au avut exact acolo Templul, amenajat cu ajutorul decisiv al Fenicienilor). Cel mai înalt vârf din Masivul Godeanu este Muntele Gugu 45,16 lat. N, 22,33 long. E, însemnând în Sumeriană "al taurului" - închipuind conform filologului Gligor Haşa un cap de bour - la intersecţia a 3 regiuni Române, respectiv a Banatului cu Ardealul şi Oltenia: în trecut era ştiut ca Muntele Uriaşilor Guguionon / uriaşul "cucuion" Montan a fost numit Gugu (la poalele sale, în Valea Timişului, era fosta aşezare Antică Gaganae / Gaganis, localitate semnificativă la poalele Masivului Ţarcu, în Ţinutul Gugulanilor; la Ţarcu se poate observa strania rezonanţă Pelasgă - căci "r" central a rămas - cu Gargu, o utilizare asemănătoare fiind practicată de bizantini pentru Ghirghizi / Kîrkîzi, ca "ţarkasi", după cum a scris de exemplu Laonic Chalcocondil în "Expuneri istorice"). Academicianul Alexandru Borza 1887-1971 (întemeietorul geobotanicii în România, la iniţiativa sa înfiinţându-se primul Parc Naţional Român, cel din

Retezat) în "Sanctuarul Dacilor" a scris: "Dacă este adevărat că a existat un munte sacru la Daci, munte foarte înalt cu peşteră în vârf, în care locuia ca un sihastru marele preot al lui Zalmoxes şi citea semnele cerului, aducând şi jertfă zeului, acel munte a fost, cu cea mai mare probabilitate, Muntele Gugu, cu peştera sa" (pe Vârful Gugu din Masivul Godeanu este o grotă, ce - şi în opinia academicianului Ardelean - putea fi sihăstria Kogaionon / Gogaio). Faptul că Gugu era Munte Sacru e întărit nu doar de Tradiţia locală, ci şi de către existenţa grotei de 10 metri adâncime aproape de vârful său, loc de retragere sihastră şi de observare astronomică chiar ziua, datorită fenomenului de reflexie a razelor solare (ce permite vizualizarea diurnă a astrelor, la fel cum se întâmplă şi din fundul unei fântâni); în areal se petrece des un complex meteorologic de iluzie optică - tip "Fata Morgana" - ce real camuflează Vârful Gugu, "volatilizându-l" din când în când, lăsând să se vadă linia orizontului: explicaţia ştiinţifică e dată prin densitatea diferită a straterlor de aer - combinată cu drenarea nebulozităţii sub formă de condens - ce produce respectivul spectacol Magic. Basarabeanul Victor Kernbach în "Enigmele miturilor astrale" din anul 1970 afirma: "În România, în preajma Muntelui Gugu, trăiesc aşa-numiţii Gugani, păstori voinici şi foarte înalţi, cu viaţă retrasă şi particularităţi lingvistice destul de stranii, care se pretind a fi oamenii cei mai vechi din lume (aşa se considerau şi multe ginţi din Caucaz)". Conexiunile dintre Canaan, Caucaz, Carpaţi - ca Gog, Gyges, Ghega, Gugu - au fost confirmate atât prin mişcări ale populaţiilor, cât şi cronologic / istoric, Gherga fiind atestat în toate.

Muntele Gugu şi Grota de lângă vârful său

Dialectul Ghega - vorbit, ca şi Armâna, în prezent de unii Balcanici - e sincer, fără expresii ambigue şi rele intenţii, predispus povestirilor. Cel mai mare poet Român, Bucovineanul Mihai Eminescu - ales post-mortem membru al Academiei Române - scria în anul 1880 despre republicile de plai Albaneze că "se află în dialectul Ghegic cuvântul arberi pentru popor, Arberia pentru Albania. Deşi ramurile naţionalităţii sunt numeroase, totuşi principale sunt Gheghii şi Toscii, ca purtători ai celor 2 dialecte principale. Toscaria cuprinde Sudul Albaniei, Ghegaria sau Ghegania - Nordul Albaniei" (e de observat că Arberia rimează cu Iberia / fost Regat Caucazian iar academicianul N. Iorga în "Oamenii Pământului" a notat: "Însemn ca o curiozitate că numele de Tosk a fost apropiat de Tuscus al Etruscilor şi că Tirana s-a văzut ceva Tirenian"; de altfel, de mioritica "torişte" - adică "zăcătoarea" la stână, locul de odihnă al ovinelor şi cornutelor, unde iarna animalele mănâncă - poate fi apropiată atât denumirea Truscă pentru E/Trusci, cât şi termenul de turism, pentru turiştii care se odihnesc / zac, sunt hrăniţi, etc. ori cuvântul Latin "tornare" / Grec "tornos" având sensul de mişcarea în cerc, în jurul unei axe, de străveche sorginte Ghergană). În lucrarea "Macedo-Românii", lingvistul Theodor Căpidan 1879-1953 a indicat că Armânii erau cadorisiţi cu epitete după locul unde făceau comerţ, ca Gheorghi Magiari pentru cei din Ungaria sau după locul de unde erau, ca Gheorghi Aveliotu (adică din Avdela Pindului / Grecia) şi a scris: "Macedoromânii au şi câteva porecle. Albanezii din Nordul Albaniei le zic Gogă. Aici vreau să adaog numai faptul că Aromânii numiţi de Albanezi Gogi treceau odată printre cei mai buni zidari în toată Peninsula Balcanică" (e de remarcat că fosta Albanie Caucaziană - unde prezenţa Gherga a fost abundent atestată - era Gogarena şi că în Armână, Gogă are sensul de Domnul); el a mai consemnat în "Aromânii" din anul 1932 că "numele pieţii din mijlocul comunei Mulovişte (lângă Bitolia) - ce nu este decât 'Moş Gagă' - m-a făcut să mă gândesc la originea Meglenită; într-adevăr, aceste 2 cuvinte se găsesc numai la Megleniţi iar tipul locuitorilor se identifică cu cel al Grămuştenilor: oameni bine făcuţi, cei mai mulţi din ei frumoşi şi cu trăsăturile feţei regulate".

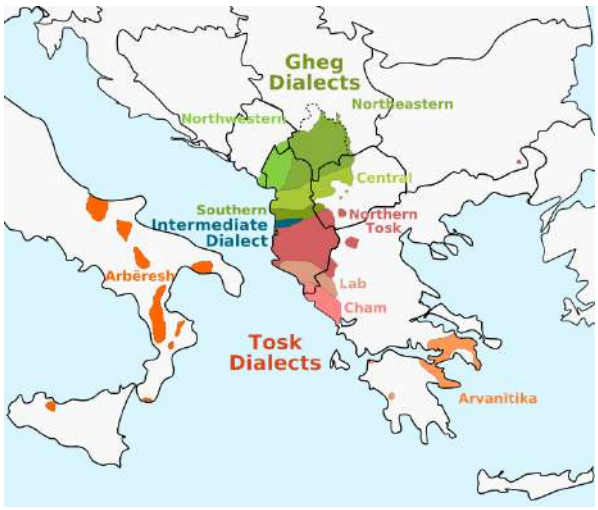

Anticii Gherghei din Golan / Nordul Galileeii ajunşi în N Balcanilor au devenit Ghegî, în N Toscilor (migrarea lor acolo - din Canaan - fiind via Albania Caucaziană / primul loc unde au ajuns Gherghe-seii din N Canaanului: între rudele lor Ghergare Caspico-Caucaziene). Armânul Branislav Stefanoski a susţinut în anul 2013: "Pliniu cel Bătrân 6:19 a afirmat că 'sciţii erau vechii

aramei' ('Scytharum populi...antiqui Aramaeos') iar sciţii se întindeau între Ural şi Tracia. Se pare că aramii au obţinut numele de sciţi ca rezultat al modului lor de trai. Sciţii - astfel cum a notat Herodot - aveau locuinţele montate pe căruţe, aşa că îşi puteau schimba foarte repede locul unde trăiau. Acel mod de trai a fost legat de principala lor activitate de supravieţuire, creşterea animalelor. Sciţii - la fel şi armânii - nu se ocupau, în general, cu agricultura, pe primul loc fiind animalele. Păşunarea marilor cirezi şi căutarea de noi păşuni impuneau deseori şi continua schimbare a locului de trai. Din această cauză, coloniştii greci i-au denumit pe arami 'sciţi' ('skitaci' = 'rătăcitori'), ceea ce însemna 'nomazi', termenul makedono-armân asociat lor - de 'vlahurie' pentru 'spaţietate' - indicând că erau 'nomazi': oameni care nu aveau un loc stabil de trai, care nu duceau o viaţă sedentară, care trăiau în afara spaţiilor urbane. Albanii au venit în Balcani în prima jumătate a secolului XI şi s-au aşezat în părţile muntoase din nord-estul Albaniei de azi. Albanii din Caucaz au apărut pe teritoriul de azi al Albaniei în jurul anului 1043". Mai vechi decât Armenii din Caucaz sau decât Armânii din Balcani au fost Arameii: aceia erau Sciţi la N de Caucaz şi Arami la S de Caucaz (zona din N Canaanului unde până în Antichitate au trăit Gherghe-sei s-a numit Aram, atestată documentar în mileniul III î.C. - adică în Epoca Bronzului - de exemplu în "Tăbliţele din Ebla" / Syria). Dacă Medieval Albanii Caucazieni au putut ajunge Albanezi Balcanici, atunci - tot în Evul Mediu - şi Armenii au putut ajunge Armâni: mutarea unora - din V Caspic în V Egeic - s-a datorat bizantinilor, al căror Imperiu s-a întins din Caucaz în Balcani; Albanii s-au amestecat cu Ilirii şi au rezultat Albanezii iar Armenii s-au amestecat cu Vlahii şi au rezultat Armânii (ambele neamuri Caucaziene - de Albani şi de Armeni - s-au integrat excelent în Balcani, ca populaţii semnificative, mai ales ca Albanezi Ghegî şi Makedo-Armâni). De altfel, în "Cosmografia" din anul 1657 Britanicul Peter Heylin a scris: "Albanii din Balcani foarte probabil au fost colonişti Albani din Asia" (adică din S Caucazian, unde până la începutul Medieval a fost Ţara Ghergarilor). În Balcani, deosebirile radicale dintre Albani şi Albanezi ori dintre Armeni şi Armâni le-au egalat pe cele forţate dintre Geţi şi Goţi ori dintre Români şi Vlahi: au fost doar denumiri diferite pentru aceiaşi oameni şi pentru urmaşii lor, apărute în vremuri diferite sau în locaţii diverse (desigur denumirile fiind influenţate îndeosebi de cei care au interferat cu ei). La graniţa Nordică a Albaniei, lângă Muntenegru localitatea Gerka 42,19 lat. N, 20,13 long. E este la mică distanţă de localitatea Gjergjan / Gjegjani 42,09 lat. N, 20,29 long. E lângă Kosova, alăturându-se unei bogate toponimii Gherga în regiunea Ghegă, ca de pildă: Gjergasi 41,36 lat. N, 19,53 long. E, Gergjai / Gjergjovina 40,55 lat. N, 20,09 long. E dar şi Gjergas 40,24 lat. N, 20,08 long. E, Gercka 40,07 lat. N, 20,35 long. E în S Albanez, etc.; spre exemplu, academicianul Aromân Ioan Caragiani în secolul XIX a scris - în "Studii istorice asupra Românilor din Peninsula Balcanică", 1891 - despre existența localității Ghergani pe teritoriul care în secolul următor a devenit al statului Albanez.

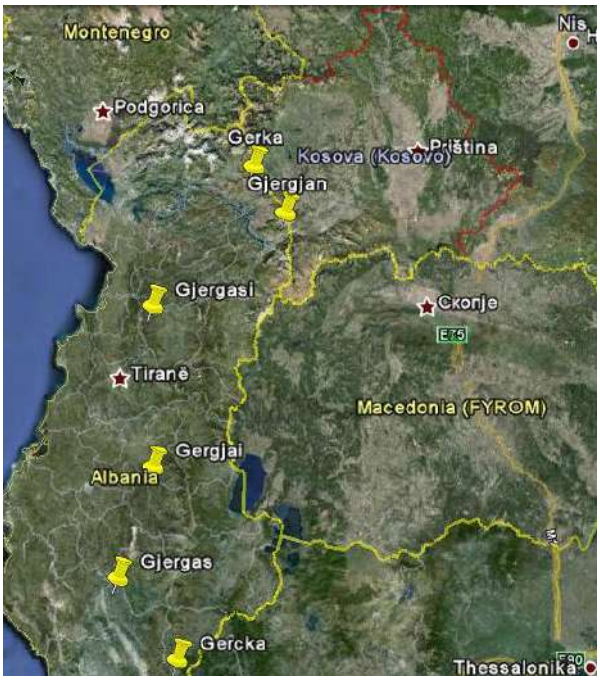

Onomastica Gherga se găsește răspândită în toată Albania iar de exemplu familiile Gjerga din prezent se află răspândite atât în Sudul Țării - ca de pildă în județul Gjirokastër / zis "Erghiri" în vremea otomană - cât și în Nordul Țării, în județele Durrës și Shkodër, în procentele cele mai semnificative: aceasta ar distinge Gherga de indigenii Albanezi tipic vorbind fie Tosc, fie Gheg (în Albania s-ar remarca răspândirea actuală a familiilor Gjergo cel mai mult în județul Korce, în Berat și în capitala Tirana). Lingviştii au convenit că Albaneza - prin ambele dialecte - este foarte aproape atât de Iliră, cât şi de Tracă şi pot descifra cu ajutorul ei inscripţiile rămase de pe urma Civilizaţiei Etruscilor, putând traduce convingător, prin forme lingvistice extrem de asemănătoare, cuvintele numite Pelasge ce se găsesc şi în operele Homerice şi n-au legătură cu corespondentele lor în Greaca nouă. Prelatul Francesco Rossi în lucrarea "Vocabolario Italiano-Epirotico" din anul 1866 a notat că pentru "instigare" termenul Albanez popular folosit pe atunci era "ghergă".

Catedrala Ortodoxă din Tirana / capitala Albaniei, 2024

Cercetătorul Albanez Jovan Prespa a descris simbioza Albanezo-Română existentă în Kosova până în secolul XIX. Poetul Aromân Nicolae Caratană 1914-1992 afirma că Albanezii şi Armânii au fost în cea mai strânsă legătură în Kosova iar profesorul universitar Aromân Teodor Capidan era de părere că poporul Albanez s-a format pe teritoriul din N Albaniei, într-un Ţinut în care venea în atingere cu populaţiile Armâne Medievale; academicianul Alexandru Rosetti 1895-1990 în "Istoria limbii române" a susţinut autohtonismul Albanezilor din Nordul teritoriului actual, în vecinătate cu populaţia Armână, acela fiind exemplificat prin numeroasele analogii în materie de limbă, ce nu s-au putut dezvolta decât printr-un contact intim al celor 2 popoare iar profesorul Nicolae Constantinescu susţinea că "masa Românească Timoceană în secolul X făcea legătura cu masa etnică Albaneză, o legătură ruptă ulterior, rămânând doar legături culturale şi de limbă între poporul Albanez şi cel Român". Dialectul Gheg e vorbit azi în N Albaniei, de Albanezii din Serbia (inclusiv cei din Kosova) şi de cei din Macedonia de Nord; Ghega este mai nazală decât Tosca. Muzicalitatea aparte şi bogăţia lexicală n-au ajutat însă Dialectul Gheg să devină limba oficială a Țării Albanezilor, în secolul XX deoarece populația Ghega - prin natura ei - era anticomunistă și cu toate că principalele opere ale Țării au fost realizate în Ghegă (de exemplu, cea mai veche carte Albaneză este din anul 1210 - păstrată de Vatican - şi e scrisă în Ghegă), comuniștii au impus Tosca din S Albaniei; în vecina Italie ar fi de observat că în Epoca Modernă limba oficială Italiană se bazează pe Toscană / Dialectul din Toscana (fosta inimă Etruscă).

Biblioteca Vaticanului

Marele erou al Albanezilor, Gherghe "Castriotul" / zis "Scanderbeg" 1403-1468, campionul absolut al înfruntării de forţă datorită braţelor sale puternice, era Gheg; în reprezentările Medievale, purta costum Armân / Vlah (nu şalvari ca Albanezii obişnuiți) şi paloşul / sabia dreaptă Romană la ceremonii - nu de tip iatagan / încovoiată ca Albanezii - sorgintea sa fiind dovedită inclusiv teritorial din mijlocul ginţilor Armânilor, dintr-o familie de castelani. Bunicul său a murit în fosta Dardarie - în Coşava / Kosova - la bătălia din anul 1389 (când a început exodul organizat al Gherganilor din Balcani în N Dunării) iar tatăl lui l-a dat otomanilor în armată, unde a ajuns general; întâlnindu-l în 28 XI 1443 la Niş / Serbia pe Ioan Huniade = "Iancu de Hunedoara" - care a plecat din Timişoara (reşedinţa lui / porecla sa Modernă mai potrivită putând fi - după locul exercitării puterii - "Iancu de Timişoara") la luptă împotriva otomanilor - Gherghe "Castriotul" s-a aliat cu el şi apoi cu bogatul despot Balcanic Gherghe Arianitul, rudă a Împăraţilor bizantini Comnen (cu a cărui fată Andronica s-a şi însurat) iar după lupte de gherilă în Albania, i-a proclamat independenţa faţă de Imperiul Otoman.

Curtea din Kruja / Albania
a Regelui Gherghe "Castriotul"

O parte dintre urmaşii Găliganului / Uriaşului Gherghe "Castriotul" - poreclit Turceşte "Iskander-beg" / "Skanderbeg", adică "Domnul Alexandru", în amintirea măreţului Alexandru Macedon / predecesor Antic - au emigrat în Regatul Napoli, unde în frunte cu "Castriotul" Gherghe au fost împroprietăriți de către Regele Ferrante d'Aragon 1424-1494 cu domeniul Gargano, ulterior au devenit Cavaleri Maltezi şi unii descendenți trăiesc şi azi în S Italiei; o altă parte dintre descendenți a fost identificată - în secolul XIX - de către academicianul Ioan Caragiani în Balcani printre Aromâni, ceea ce l-a determinat să afirme (ținând cont de etnia descendenților din Epoca Modernă) că strămoşul Medieval Gherghe "Castriotul" a fost Aromân.

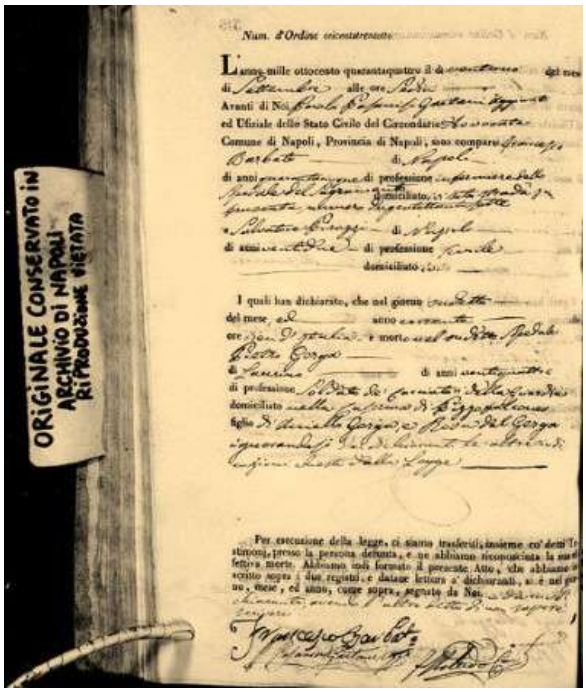

Arhiva de Stat din Napoli: decesul lui Pietro Gerga (fiul lui Aniello Gerga și Rosa Gerga), în 21 IX 1844

Autorul Isidor Ieșan în "Istoria Balcanului" din anul 1912 a scris: "O persoană marcantă și mare erou, care era de origine Română născut în Albania, a fost George Castriota, de otomani numit Schenderbeg. Acela rezistase cu mare bravură tuturor atacurilor din partea otomanilor, sprijinit fiind atât de Românii și Albanezii țării sale, cât și de Roma, Veneția și Neapoli. Tatăl său a fost duce preste teritoriul de lângă râul Mat, era vecin și amic al ducelui Balș de Zeta / MunteNegru, a cărui ducat se mărginea în Sud de cel a lui Castriota. Orașele principale ce aparțineau ducatului Castriot erau Dulcignio / Ulcinj în MunteNegru, Alessio / zis Gheg ca 'Leșa' (adică Lână), Durazzo / Durres și Croia / Kruja în Albania. Ducele avusese 4 fii iar cel mai tânăr era George, eroul renumit chiar prin cântecele poporului Român din Albania, în luptele anti-otomane. Talentul său războinic îl arătase deja ca june, cu ocaziunea unei răscoale generale ce o făcură Românii și Albanezii din patria sa mai întâiu în orașul său natal Alesio. Acolo repurtase el, ca conducător al acelei răscoale, o victorie strălucită. Era foarte nobil cu poporul său. Românii și Albanezii îl urmară cu cea mai mare însuflețire și încredere pretutindeni iar așa se și explică faptul că a putut rezista cu forțe modeste, bazat mai mult pe poporul său, un timp lung, adică 24 de ani contra otomanilor. Românii lui Schenderbeg erau totdeauna în fruntea luptelor. Acel timp a fost pentru Românii din Albania tot așa un timp de glorie ca și cel al Românilor din Tracia și Macedonia pe timpul Asăneștilor. În ducatul lui Castriota existase și un Episcopat cu sediul în Croia. Într-o campanie zadarnică ce o făcuse Mohamed II, în anul 1466, contra lui Castriota, prinse, trecând prin Ohrida, pe episcopul din Croia, ce avusese o ceartă cu episcopul din Ohrida și-l trimise la Stambul, unde murise în închisoare. Astfel rămase vacant scaunul episcopal din Croia. Aceea a fost unica răsbunare ce o putu face Mohamed II contra lui Castriota. După moartea lui Castriota (anul 1468), a încetat rezistența din partea Românilor din Albania. O mulțime de Români și Albanezi au emigrat apoi în Bosnia, Croația și Italia. După cucerire, Constantinopole nu fu prefăcut în ruine - precum făcură Romanii cu Cartagina - ci sultanii își puseră acolo tronul lor, pe malurile Bosforului. Constantinopole - capitala Imperiului Ost-Roman iar apoi Bizantin - deveni Stambul, capitala Imperiului Otoman. Atunci bizantinismul jucă și mai mult destructiv, acuma nu numai asupra Balcanului, ci și asupra Imperiului Otoman. Prin lingușire, mituire, corupțiune, înșelăciune, etc., începu el a intra cu putere ca un virus contagios, ca un venin descompunător, în corpul june și sănătos al osmanilor și a intrat până în măduva noului stat, demoralizând și descompunând tot ce era bun în viața osmană. Rezultatul influenței bizantinizmului asupra osmanilor îl vedem: e situațiunea de azi în toată privința de tot decăzută a unui popor odată atât de viguros, atât de energic. În Stambul aflăm însă prin tot Evul Mediu, până în timpul cel mai nou, și o mare influență Română, ceea ce nu e de loc de mirare, dacă cugetăm că Stambulul a avut necontenit de a face cu Românii, și mai ales cu cei din stânga Dunărei, îndeosebi atunci când în Balcani se șterse cu desăvârșire, prin subjugarea și consumarea completă a popoarelor de către islam, prin prefacerea statelor creștine în pașalicte, orice influență, orice expresiune de vieață ale popoarelor din aceste părți, când judecăm că Românii din stânga Dunărei au deșteptat apoi de mai multe ori conștiința de sine în Românii din Balcani, prin excursiunile războinice, prin luptele lor mari purtate cu otomanii, precum erau acelea ale lui Ștefan cel Mare, ale lui Vlad Țepeș, ale lui Ioan Vodă cel Cumplit, ale lui Mihaiu Viteazul, Tudor Vladimirescu, etc., când ne gândim la schimbările necontenite pe tronurile țărilor Românești, dirigeate și comandate din Stambul, care schimbări aduceau cu sine toată scursura omenirii, pre Elenii din Fanar / Stambul, când ne aducem aminte că țările Românești erau prin atâtea secole - până în timpul mai nou - hambarele de aproviziune, grânăriele de hrană și susținere ale tuturor războaielor purtate de otomani".

Cavalerul "Skanderbeg"

Cavalerii

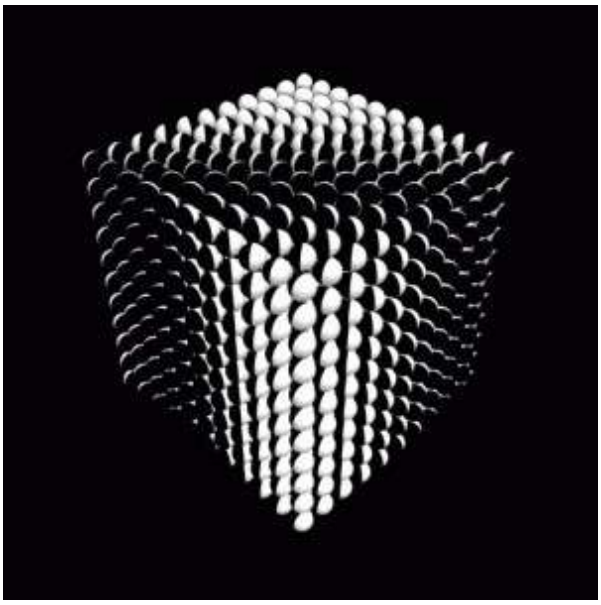

Dicționarele au păstrat până acum cele știute din Vechea Lume: Cavalerii au fost echivalați cu cei mai buni călăreți ai cailor, pretutindeni și din toate timpurile după domesticirea acelora; pentru identificare - ca să poată fi distinși în lupte - Cavalerii purtau pe scut, pe steag, pe cal ori chiar pe ei / pe creasta coifului, pe haine, pe armură, etc. stema proprie (era necesară recunoașterea, atât pentru amici, cât și pentru inamici). În anul 2007, profesorul Ionel Turcin a scris despre Cavalerii Marii Stepe EurAsiatice (apăruți în neolitic - efectiv inițial aceia fiind Kurgani - și prezenți la Marea Caspică în Epoca Bronzului), acolo Aspii / "As-Pii" funcționând ca "Așii-Sfinți" = "Sfinții Ași" ai carelor și cailor; primii Cavaleri din lume, răspândind îndeosebi solarul zoroastrism, aveau denumirea de "Ca-Baleri" legată de combatanții orientalului Zeu Baal: "Înainte de Epoca Fierului, rolul cavaleriei pe câmpul de luptă era îndeplinit de care de luptă ușoare. Acelea au apărut în Cultura Arkaim / Sintașta din Asia Centrală și s-au răspândit prin intermediul indo-iranienilor nomazi. Carul de luptă a fost adoptat rapid de popoarele sedentare atât ca tehnologie militară, cât şi ca obiect ceremonial şi de statut, mai ales de faraonii din Regatul Nou, precum şi de regii asirieni şi babilonieni. Strategii şi-au dat seama din timp de puterea şi mobilitatea unităţilor călare şi de incapacitatea cailor - de obicei, mici - de a purta armură grea. Tacticile de cavalerie au fost o inovaţie a nomazilor ecveştri din Asia Centrală şi din stepa iraniană (triburile de păstori precum perşii, parţii şi sarmaţii). Basoreliefurile din mileniul I î.C. arată că în cavaleria asiriană călăreţii nu foloseau pinteni, şa sau scăriţă. A lupta călare era mult mai greu decât simpla călărie. Cavalerii acţionau în perechi: frâiele arcaşului călare erau controlate de mâna vecinului său (încă de pe atunci, cavaleria utiliza sabie, scut şi arc)". După străvechii Cavaleri Mitraici din Orient ori în Europa Cavalerii Dunăreni, ș.a. care au parcurs Antichitatea, în Evul Mediu Ordinele Cavalereşti - organizate militar-creştin / respectiv religios-militar - ajunse în Europa au urmat traseul Gherganilor, atât cronologic, cât şi geografic, înfiinţându-se şi activând iniţial în E Mediteranei (Palestina, Cipru, Rodos, Anatolia, etc.), afirmându-se şi îmbogăţindu-se pe teritoriile care înaintea lor au fost locuite de Gherga, inclusiv împrumutând şi din regulile Antice ale celui care le-a fost prototip: Cavalerul Anatolian, reprezentat de pildă în mileniul I î.C. în Sanctuarul Gherga (care în paralel era echivalat European de Cavalerul Trac). În cartea "O istorie a Alanilor în Vest. De la prima ivire în sursele Antice clasice la vremurile timpurii Medievale" din anul 1973, Bernard Bachrach - profesor de istorie la Universitatea Minnesota - a scris că Alanii = MasaGeții (menționați în secolul I de Seneca la Dunăre) au fost principalii generatori ai Cavalerilor Europei, ajunși la apogeu în Evul Mediu. În anul 2012, cercetătoarea Română Adina Mutar a scris: "Masageții au fost primii îmblânzitori ai cailor; masageții - geții peregrini - au ajuns până în Tibet, India și China. La început un animal vânat pentru hrană, calul și-a câștigat respectul oamenilor, care l-au dedicat zeilor solari (Mitra la geții din Capadocia ori Aplu la daci, care au bătut și monede pentru calul solar, purtând steagul geto-dac, șarpele cu cap de lup). Pe o falangă de cal descoperită la Cuina Turcului - în comuna Dubova, pe malul bănățean al Porților de Fier - datată din mileniul XI î.C., se află prima reprezentare a coloanei infinitului: incizată pe o falangă de cal! Pe teritoriul României s-au găsit sute de imagini atestând cultul cavalerului trac; mai târziu, cavalerul trac s-a întruchipat în cavalerul get Sf. Gheorghe, care a supus balaurul moralei creștine. (Prin migrație, calul domestic s-a răspândit din arealul ponto-caspic în toată EurAsia)".

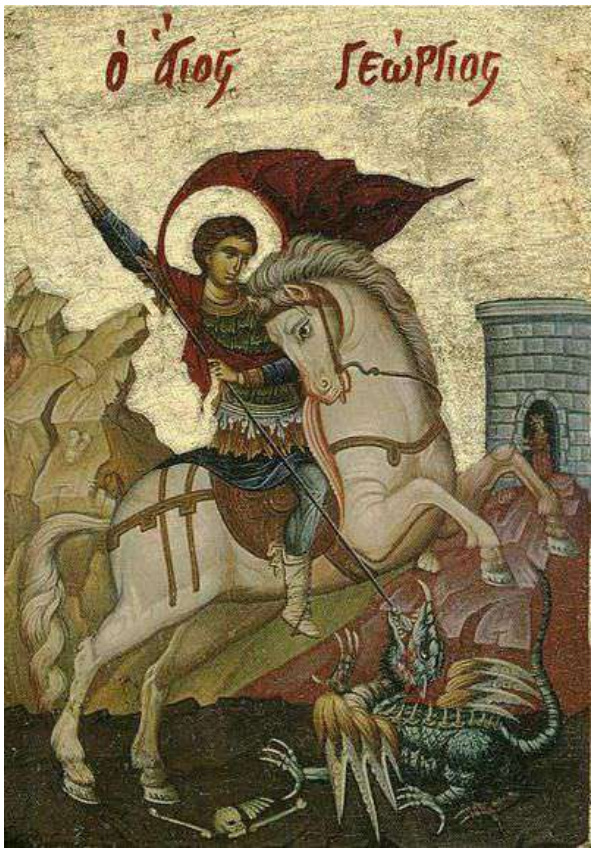

Sfinți creștini militari martirizați în secolul IV: Gheorghios și Dimitrios

Spre sfârșitul mileniului I, în Europa ultimii Cavaleri păgâni au fost "Cuceritorii" = elita vechilor Unguri (la încheierea secolului IX au intrat în pusta Panonică, venind din Stepa Pontică / Ucraineană); în prezent, nu-s mulți Maghiari care și-ar putea anunța cu mândrie descendența directă din Cavalerii "Cuceritori", al căror principal grup genetic a fost cel bărbătesc Gherga: "N" în nomenclatorul științific internațional actual.

Crucea Malteză

Ordinul Cavaleresc creştin cel mai vechi, al Ioaniţilor - supranumiţi şi Ospitalieri - este şi singurul format înainte de schisma din 16 VII 1054 / însă oficializat doar după prima cruciadă, având ca simbol aşa-numita acum "Cruce Malteză", care este o cruce albă în 8 colţuri, pe fond roşu (folosind ancestralele culori ale Mărţişorului: e curioasă alegerea de către primii Cavaleri Medievali creştini - dintre toate culorile curcubeului - tocmai a combinaţiei alb-roşie, de exemplu specifică puternicilor Cavaleri Giorgi / Zorzi din Italia secolului V, întemeietorul şi primul şef al Ordinului fiind de altfel "binecuvântatul" Gerard din Amalfi / Italia, acea cetate pe atunci controlând atât coasta din dreptul său, cât şi Insula Capri, în anul 1208 - după a patra cruciadă - Catedrala din Amalfi primind moaște tocmai de-ale Sfântului Andrei, apostolul care a evanghelizat Dobrogea); Ospitalierii sunt "Cavalerii Crucii Albe", spre deosebire de Templieri, care au fost "Cavalerii Crucii Roşii".

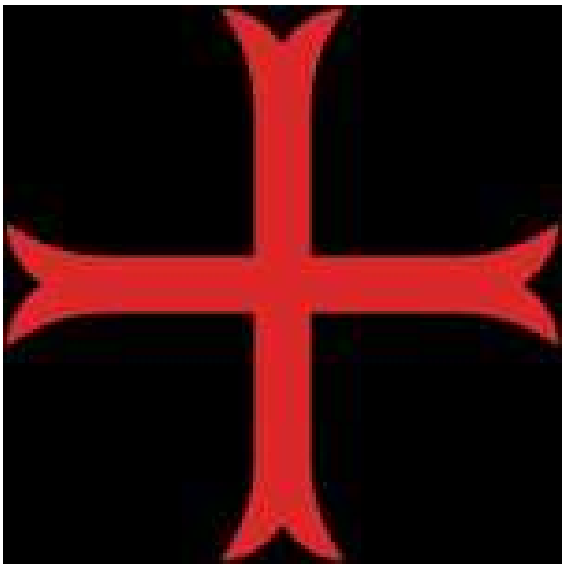

Crucea Templieră

Ordinul Cavalerilor Teutoni poartă o cruce neagră peste o tunică albă:

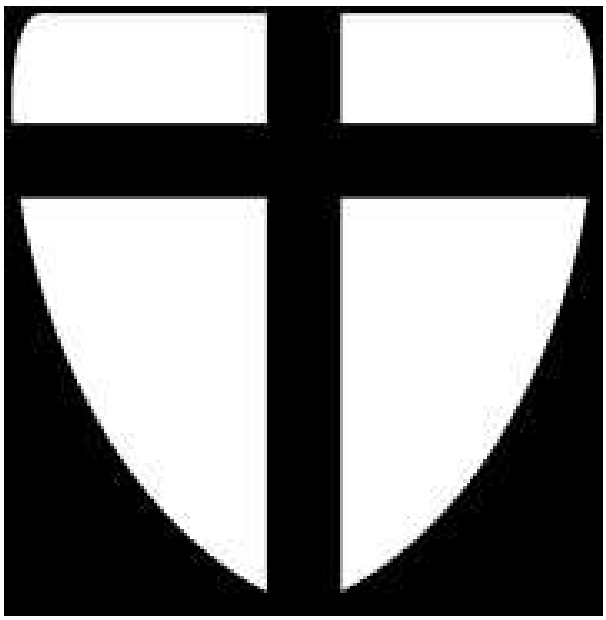

Crucea Teutonă

Naşterea Ordinului Ioaniţilor al creştinilor s-a inspirat din Ordinul Asasinilor al orientalilor / musulmanilor existent oficial din anul 872 (nume ce însemna "păzitorii secretelor", legat şi de haşişul inhalat de membrii săi / se poate observa că Românescul termen "chef" e conectat de orientalul cuvânt "kief" pentru haşiş - care purtau tichii, cingători şi cizme roşii peste veşmintele albe - urmând doctrina că toate obiectele, inclusiv oamenii, fac parte dintr-un tot universal, sub forma că "nimic nu-i adevărat, totul e permis", ei fiind şiiţi / descendenţi ai profetului Mahomed, respectându-l pe Arhanghelul Gavriil care le-a iniţiat strămoşul, structura fiindu-le demantalată în anul 1257 de către Mongoli) şi a fost indisolubil legată de persoana complexă a patronului spiritual: Sfântul Ioan "Botezătorul" (avatar al Sf. Ilie de pe Valea Gherka / Zarqa), care ocupă un loc aparte în Tradiţia creştină orală şi scrisă, el activând mai ales la gura pârâului Gherg - acum Wadi Qelt - la Râul Iordan.

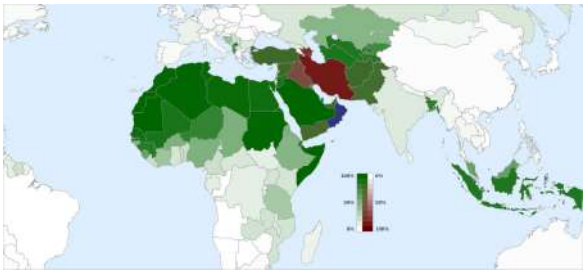

Răspândirea musulmană actuală:
şiiţi cu roşu, suniţi cu verde

Pe considerentele scripturistice Nou Testamentare, luate în paralel cu Sfânta Tradiţie, Sfântul Ioan "Botezătorul" s-a bucurat de o veneraţie deosebită încă din primele secole ale Bisericii, atât în Cult, cât şi în onomastica creştină propriu-zisă: Ioan, Ioana. Congregaţiile creştine îşi luau câte un patron spiritual, asociaţiile negustoreşti preferând pe Ioan şi Nicolae (protectorul navigatorilor, comercianţilor, arcaşilor, studenţilor şi copiilor). Interesant este că sunt apreciate însuşirile lui Moş Nicolae de iubire necondiţionată şi dăruire în amintirea ofertelor Magilor, ca la sărbătoarea de Crăciun, adică aniversarea Naşterii Mântuitorului, în asociere cu costumaţia în combinaţia puternică roşie-albă şi cu renii Laponi - la Crăciun apelându-se credinţa Finicilor că Bătrânul Iarnă soseşte cu o sanie trasă de reni - creştinii simbolic conectând zona Sudică a Gherghe-seilor / Ghirga-siţilor de zona Nordică genetică Gherga (calităţile lui Moş Crăciun au fost transferate de creştini lui Moş Nicolae, în lumea ortodoxă Moşul Nicolae devenind foarte popular); din perspectiva Gherga, e de remarcat că nu întâmplător căminul Moşului Crăciun - care e în centrul unuia dintre cele mai faimoase ritualuri din lume acum - e tocmai Finlanda iar toga / roba sa roşie reproduce străvechea imagine purpurie a Regalităţii / Împărăţiei: culoarea supremei reprezentări a stăpânirii de pe Pământ (emblematică stăpânirii Cereşti a fost dintotdeauna culoarea albastră / azurie, aşa cum de pildă au avut Atlanţii). Sărbătorirea Sfântului Nicolae în 19 XII corespunzător calendarului vechi creştin, respectiv în 6 XII corespunzător calendarului nou creştin, e "Crăciunul copiilor", vechea sărbătoare a solstiţiului de iarnă fiind reglată calendaristic, trecută asupra vârstei mai crude, a copilăriei, aşa cum - de altfel - ea aparţine vârstei mai crude a istoriei şi Culturii; ghetele la gura cuptorului / vetrei ori la uşă pentru "Călător" e Tradiţia formei de sprijin (căci iniţial Moş Crăciun avea nevoie de încălţări bune), oferite ca ajutor: Moşul Crăciun - iar mult ulterior Moşul Nicolae, care efectiv era "Victoriosul", de la Grecescul νίκη "niki" pentru victorie - au rămas în memoria colectivă ca mari călători, vizitând multe cămine (desigur, în general pe ale credincioşilor).

Catedrala Moşului Nicolae din Mira / Demre

Contemporan cu Cavalerul Gheorghe = Sf. Gheorghe, din învecinata regiune Capadochia, "Victoriosul" = Nicolae s-a născut în Gergetho = Patara 36,15 lat. N, 29,18 long. E - principalul port Lichian, unde era Oracolul lui Apollo Gergithius - ajungând episcopul

regiunii Anatoliene Demre pe care a salvat-o de la foamete, trăind până la 6 XII 347, cu veşmintele sale în alb şi roşu devenind celebru în înfăţişare ca Moş, la fel ca un strănepot al Moşului Crăciun, el purtând şi bâtul / străvechiul simbol falic, rămăşiţele Sfântului sărbătorit în prezent mai ales de către creştinii răsăriteni, din care a izvorât mir / zona sa Anatoliană Mira practicând Tradiţional ungerea cu mir, fiind ca moaşte din 9 V 1087 în cea mai mare parte la Basilica special ridicată pentru el în Bari / Italia, instituţie înfrăţită cu Sanctuarul Arhanghelului Mihail de la poalele Muntelui Gargano din apropiere (în Biserica “Sf. Gheorghe Nou” din Bucureşti, prin donaţie din Bari - via Mănăstirea “Sf. Nicolae” din Gherghiţa - acum aflându-se mâna dreaptă a lui Moş Nicolae); Bari a fost locul unde călugărul Petru Sihastrul / “Ermitul” (adică trăind nu în Mănăstire, ci izolat) a plănuit prima cruciadă: “Războiul Sfânt” al creştinilor cu musulmanii, din anul 1096 / apelul la declanşarea cruciadelor a fost făcut de papă la Clermont, în 27 XI 1095, la cererea Împăratului bizantin Alexios Comnen, în prima cruciadă fiind implicaţi şi Daci, după cum a scris cronicarul Francez Foucher de Chartres 1059-1127 (evident contemporan primei cruciade şi martor ocular / a decedat la Ierusalim), consemnaţii Daci pe atunci putând fi Danezi sau Români. Translaţia aplicată de creştinii timpurii din Vestul Nemţilor pentru Crăciun ca “Santa Claus” reda Sf. Nicolae / “Ni-Colae” ca echivalent onomastic deopotrivă Grecesc şi Ghergan (Crăciun fiind un Gherga cu mult înainte de Nicolae): deoarece Crăciun era vechi ca timpul lui Cronos, utilizarea după secolul IV (în Evul Mediu şi în Epoca Modernă) a denumirii de Claus derivată din NiColaus a apărut ştiind încă de la început - din Anatolia - că Moş Nicolae din Gergetho = “Victoriosul” a fost un Gherga; episcopul Victorios = Nicolae din Likia - învecinată cu Caria / tărâm Gherghit - a reflectat atributele Moşului Crăciun, străvechi Ghergan victorios, recunoscut ca atare (legăturile dintre dăruiţii / înzestraţii Moş Nicolae şi Moş Crăciun au fost aşadar atât ca rol / de darnici, cât şi ca nume / de Ghergani, anume Crăciun ca Ghergan şi Nicolae ca Victoriosul din Gergetho). După încetarea puterii Varegilor / Vikingilor, după prima cruciadă şi formarea Ordinelor Cavalerilor, unii foşti cruciaţi, respectiv membri noi Cavaleri, au fost activi în arealul Românesc (de unde li s-au implicat predecesorii şi aveau bune legături); schisma a determinat catolicii Cavaleri - Ioaniţi, Templieri, Teutoni - care au lucrat cu Românii Medievali să apeleze la filierele Ungurilor, Veneţienilor, Saşilor: de exemplu, desprinzându-se după anul 1096 de lângă Arpadianul Gheorghe = primul dinast Negru Vodă, Anglo-Saxonii care s-au alăturat primei cruciade au păstrat contactele cu cei rămaşi în spaţiul Românesc, urmaşii / succesorii lor intensificându-şi prezenţele în deceniile şi secolele următoare printre Români, aşa cum - după debutul colonizării oficiale a Saşilor / Saxonilor în N Carpaţilor Meridionali - au fost atestaţi în secolul XII Cavalerul Veneţian Grigore / trezorierul Casei Dinastice Negru Vodă sau în secolul XIII Cavalerii Teutoni în Ţinutul Bârsei ori Cavalerii Ioaniţi în Banat (instalaţi oficial acolo prin diplome Regale). Pe de altă parte, cercetătorul Ucrainean Valentin Stetsyuk a studiat răspândirea Anglo-Saxonilor plecaţi după secolul XI de la Marea Neagră spre Est (de exemplu cunoscuţi ca Muroma printre Finico-Ugri, ca Merkit / Mergid printre Mongoli - aşa cum a fost mama celui devenit Ghenghis Han - ca Dauri printre Buriaţii de la Baikal, ş.a.), ajunşi departe în EurAsia, deopotrivă în Ural şi în Sudul Siberian, regăsiţi de exemplu la Curtea Mongolă printre creştinii nestorieni de acolo în secolele XII-XII; de asemenea, el a documentat în Marea Stepă inclusiv toponime / onomastici de sorginte Anglo-Saxonă, împreună cu unele vorbe / elemente de vocabular dar şi caracteristici fizice tipice lor - mulţi fiind roşcovani sau blonzi, cu ochi albaştri ori verzi - persoane considerate de către orientalii extremi ca de frumuseţe deosebită (ca Alanii, ca foştii Sciţi, ca foştii Khazari, ş.a. / conectările lor fiind zise Gote în apus, respectiv Osete - Caucaziene / Iraniene - în răsărit): iată aşadar unde şi când au fost absorbiţi descendenţii Anglo-Saxonilor cu care au lucrat primii dinaşti Negru-Vodă ai Rumânilor.

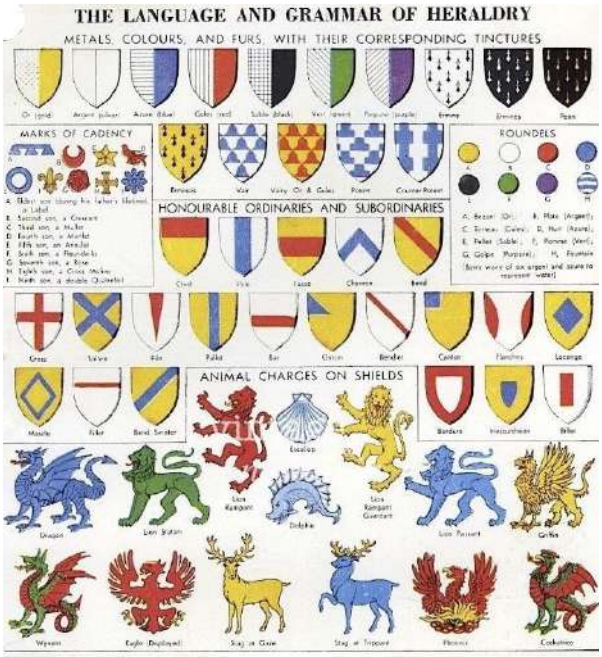

În imaginea următoare se poate vedea blazonul = g/herbul Cavalerilor Medievali Gargaro din S Italian (cu baze în Latina 41,28 lat. N, 12,54 long. E, Frosinone 41,38 lat. S, 13,21 long. E, L’Aquila 42,21 lat. N, 13,24 long. E, etc.):

În heraldică, emblemele personale au fost în general diferite de stemele moşiilor unde au trăit persoanele respective iar prezentările lor au fost de la simple în

vechime, la sofisticate ulterior; la Gherga, elementul central pe gherguri / blazoane = emblemele personale s-a remarcat ca fiind dâra / dunga sângerie - purpurie / roșie - pe fond auriu / galben (mai nobil și mai rar) sau pe fond argintiu / alb (mai obișnuit și mai des).

Ghergul / Scutul SanSeverino (identic cu cel Venețian Zorzi) și castelul San Giorgio construit în stil Normand lângă Mercato San Severino

În S Italian, Casa SanSeverino - fondată în secolul XI de către Cavalerul Normand Turgisio - și-a legat numele de baza sa Rota din Campania, unde a înființat târgul patronat de Sfântul Severin de Noricum (călugăr la Dunărea mijlocie în secolul V, rămas ocrotitorul Austriei și Bavariei - dar și al cetății Drobeta Tr. Severin - moaștele sale fiind lângă Napoli, transferate acolo de generalul Odoacru, care l-a stimat); fieful SanSeverino - din provincia Salerno / coasta Amalfi - a ajuns străjuit de castelul San Giorgio 40,47 lat. N, 14,42 long. E / ridicat în stil Normand, cu 3 turnuri pătrate (turnul rotund a fost construit ulterior) pe vechiul loc Torellum: conduși de Robert Guiscard - despre care a scris și Prințesa bizantină Ana Comnena în "Alexiada" 1:7 - Cavalerii Normanzi au cucerit zona respectivă de la Lombarzi (Enrico Bacco Alemanno în anul 1629 la Napoli a scris că Normandul Trogisio / Turgisio a stăpânit deopotrivă târgul San Severino și castelul San Giorgio iar fratele său Angerio / Augerio a preluat Cava de Tirreni și Nocera). Casa SanSeverino a format una dintre cele 7 mari familii nobile ale Regatului Napoli, de-a lungul timpurilor având o mulțime de Cavaleri, Duci, Principi, Prinți, Conți, Baroni, Marchizi, amirali, cardinali, ș.a. pe sute de moșii (o ramură a fost importantă și în Valea Padului / Po, în N Italian); în bătălia din 26 II 1266 de la Benevento 41,07 lat. N, 14,46 long. E / capitala Campaniei, Cavalerul Ruggiero Sanseverino - de partea Regelui Carol I d'Anjou - a consacrat blazonul / ghergul familiei având prinsă o pânză însângerată peste scutul său argintiu, pentru a-și încuraja oamenii și pentru a-i teroriza pe adversari (după 24 de ani, generalul Venețian Pietro Zorzi a expus în Insula Korcula o pânză cu o dâră însângerată, consacrându-și blazonul la fel). Steme identice cu blazonul având orizontala purpurie / roșie pe fundalul argintiu / alb s-au regăsit în N Francez la Noyon 49,35 lat. N, 3 long. E (în Catedrala căruia a fost încoronat - în anul 768 - Împăratul Carol "cel Mare", de acolo apoi fiind și teologul Calvin, celebrul reformator creștin), Rosny-sur-Seine 49 lat. N, 1,37 long. E, la Cavalerii din Sainte-Maure-de-Touraine 47,06 lat. N, 0,37 long. E / de lângă Tours, la unii nobili Bot din Bretania, la nobilii - dispăruți în Epoca Modernă - din Béthune / Betune 50,31 lat. N, 2,38 long. E = urmașii ereditari ai episcopului Vedast din Arras și Cambrai (cel care l-a convertit la creștinism pe Clovis I - primul Rege al Francezilor - și a ctitorit în anul 502 Biserica Fecioarei la Catorive = Castel de la Rive, respectiv Castelul Râului, în Béthune), stema în secolul XII ajungând și la Warneton 50,44 lat. N, 2,57 long. E / Nordul Franței, moșie ce i-a intrat în posesie ori prin cununie ajungând în secolul XIII și în Flandra la Dendermonde / Termonde 51,01 lat. N, 4,05 long. E, etc.

În Dendermonde - Regatul Belgiei - a fost populară narațiunea Medievală / cântarea faptelor eroice, zisă "gesta", despre acțiunile celor 4 fii din Dordogne ai Ducelui Aymon, Cavaleri din vremea Împăratului Carol "cel Mare" care s-au ascuns în Ardeni (pe atunci existau Ducele Aimone din Chieti 42,21 lat. N, 14,10 long. E în Abruzzo și Ducele Naimon în Bavaria - cu implicări

legendare la vârful Împărăției - așa că filiera parentală a acelor Cavaleri a rămas în mister): se pare că din Dendermonde a fost extraordinarul cal Ros Beiaard / Bayard ce-i putea duce deodată pe toți 4 Cavalerii călare pe el (cal - poate cel mai vestit din Evul Mediu - acum încadrat în patrimoniul mondial UNESCO). Portul Libanez Adelon / Adlun 33,24 lat. N, 35,16 long. E a fost pentru aproape un secol o reședință cruciată cârmuită de Cavalerii din Termonde / Dendermonde, de la sfârșitul secolului XII (Teodoric - primul dintre ei - a fost ucis în Tracia de Vlahi în bătălia din 31 I 1206 de la Rusion / Keșan 40,51 lat. N, 26,38 long. E; în fruntea Adelonului a urmat fiul său, Daniel / castelul avut în Ornithopolis, pe faleza cu grote pline de păsări, ajungând distrus la sfârșitul secolului XIII, acolo ultimul castelan cruciat fiind Cavalerul Iordan de Termonde).

Cu blazonul având orizontala purpurie pe fundal auriu a fost stema Principatului Münster de la Rin, întemeiat de către Împăratul Carol "cel Mare" la începutul secolului IX; la fel au mai avut Medievalii Colvin, familie nobilă Normandă în Anglia (strămoșul - în secolul XI - a fost Cavalerul Gilbert din Colleville sur Mer 49,20 lat. N, 0,50 long. V din Normandia / Franța, care a primit de la William "Cuceritorul" 22 mii de acri ca moșie în Devonshire), ș.a.:

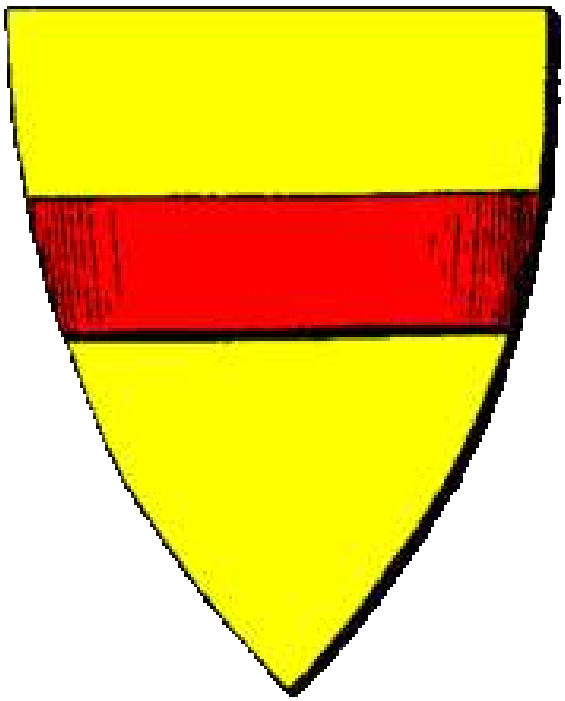

Astfel de blazoane - cu fascia = dâra orizontală sângerie, respectiv purpurie / roșie - au fost prezentate de către Armorialele Medievale: pe fond auriu sau galben de Cavalerul Burgund Hugues de Chilly, scris și Chilley, în cruciada a treia / anul 1189, de un exemplar din Magna Carta / anul 1215 la Walter de Lacy - cu strămoșul Cavaler Normand din Lassy / Franța - reîmproprietărit atunci cu miezul Irlandei = Meath, de palatul Regal Versailles prin sala cruciaților la Pierre de Pomolain / Pontmolin de lângă Coulommiers / inima regiunii Brie, care a fost în cruciada a șasea 1228-1229, de castelanii Burgunzi de la Villers-La-Faye 47,06 lat. N, 4,52 long. E / cu atestarea din anul 1263, de Armorialul Wijnbergen din anul 1265 la Rychart de la Chapele / Richard de la Chapelle, la Walther III von Geroldseck și la un Cavaler din Brabant, de Armorialul Flandrei din anul 1297 la Jehan Haveskerque / Jean II de Haveskerke și la Baronul Jehan de Bailleur / Jean de Condé zis "de Bailleul", de Armorialul Falkirk din anul 1298 la nobilul William FitzWilliam din batalionul Regelui Edward I al Angliei, de Armorialul de la Zurich din anul 1340 la familia Chienstein din răsăritul Elvețian, de Marele Armorial Ecvestru al Lânii de Aur din 1429-1461 la Fontaine / Artois, la familia Burgundă Audebert din reședința Montbrison a regiunii Forez în secolul XV, la Schœneck peste Dambach / Alsacia 49,01 lat. N, 7,39 long. E, în Condé-sur-l'Escaut 50,27 lat. N, 3,35 long. E / N Franței, în Villers-la-Faye 47,06 lat. N, 4,52 long. E de pe Côte-d'Or = "Coasta Aurie" (denumită astfel de la culoarea aurie toamna a Dealurilor cu vii din Burgundia), la mareșalul Burgund Claude-Louis, conte de Saint-Germain 1707-1778 din Vertamboz / Jura, ș.a. iar pe fond argintiu sau alb de palatul Regal Versailles prin sălile cruciaților au fost omagiați Cavalerul Guillame de Sainte-Maure = Baron de Montgoger din Touraine / Champagne, care a fost în cruciada a treia 1189-1192 și Cavalerul Baudouin d'Aubigny, care în cruciada a patra a fost în bătălia de la Adrianopol din anul 1205 - când Împăratul Ioniță Caloian al Imperiului Româno-Bulgar a câștigat - la Cavalerul Florent de Ville (Domnul cetății din Oise 49,33 lat. N, 2,56 long. E / Nordul Francez din anul 1200, care l-a omorât pe Regele Aragonului în bătălia de la Muret din anul 1213 și s-a implicat în cruciada albigensiană / contra catarilor), de Armorialul Wijnbergen Lorrains din anul 1265 la Renaut de Neuf Chastel / Renaud de Neufchâtel și la Henry de Hapenart / Heinrich von Rinberg-Heppenheft, de Armorialul Dering din anul 1279 la Lordul Tomas / Thomas de Kent / East Barming, de Armorialele Poloneze după ce frații Pohner din Austria - probabil mercenari ai Cavalerilor Teutoni - au ajuns în Silezia populată de Valahi la anul 1281 (de atunci peste 70 de case nobiliare care aveau moșii în ceea ce azi sunt Belarus, Lituania, Polonia și Ucraina - de pildă Kotwicz / ca "Got-viț", Gilewicz, Gilewski, Gilowski, Golicki, Głanicki, Gołaniecki, Gołycki, Gorczyński, Grodlinski, ș.a. - având acel blazon), de Armorialul Gelre din anul 1370 la Jean I / conte de Kriechingen și Gérard de Hofstade, ca semn al Tătarilor Lipcani refugiați în Belarus și Lituania de teama Împăratului Timur Lenk / sfârșitul secolului XIV, de Armorialul Bergshammar din anul 1441 la Henri Oeftte și la stăpânii moșiilor Bierbeek și Buecheim, la fel fiind și stăpânii Ancier / Dancier din Burgundia, Bot - respectiv Du Bot - Crocq și Kerfaven din Bretania, Créhange / cu denumirea Torcheville până în secolul XIII, Gris din Normandia, Marimont-lès-Bénestroff, Ruby din Berry / Bergerennes, Cuts 49,31 lat. N, 3,06 long. E și Senicourt din Saisseval 49,53 lat. N, 2,06 long. E / Nordul Franței,

Henrichemont 47,18 lat. N, 2,31 long. E în centrul Franței, etc.

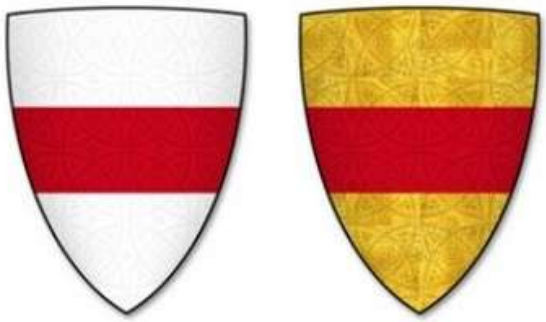

În Armorialul Planché / Herald - din anul 1280 - blazoanele cu fascia roşie au fost vecine (probabil Armorialul a fost realizat pentru Eleonora Castiliei - soția Regelui Edward I al Angliei - de Cavalerul FitzWilliam / o copie fiind în colecția aceluia de la Universitatea Cambridge)

Încă din timpul apostolilor - secolul I - aşezămintele de asistenţă socială create de creştini se numeau ghirocomii / "ghiroko-mii" (de la Grecul γηροκομία, însemnând grija pentru vârstnici / moşi): atunci a apărut o reţea de ajutorare materială a celor săraci; organizarea respectivă s-a statornicit ca formă tipică a comunităţilor de creştini şi a Bisericilor, în general (rolul fruntaş al Ghergheseilor din Galileea - fiind printre primii creştini din lume, în acel secol I, împreună cu apostolii - ajungând esenţial în dezvoltarea ghirocomiilor / girocomiilor, ce au fost nu numai pentru hrănirea bătrânilor, ci şi pentru văduve, azile pentru săraci, spitale, etc). Era în anul 1023 când un grup de negustori a obţinut din partea califului Egiptului (unde binecuvântatul patriarh era Georgius II) permisiunea de a repara în Ierusalim vechea Mănăstire şi aşezământul de asistenţă socială pentru toţi acei pelerini - musulmani sau creştini - aflaţi în tranzit pe acolo; acea iniţiativă a fost dedicată Sfântului Ioan "Botezătorul" şi a născut implicit o comunitate monastică de sine stătătoare (pe locul unde Fecioara Maria a zăcut timp de 3 ani înainte de sfârşit, Ea dorindu-şi finalul vieții acolo unde Fiul a fost răstignit), concentrându-şi întreaga activitate de obşte în administrarea locului de cazare temporară, de aceea fraţii călugări numindu-se şi Ospitalieri. În anul 2020, Dr. Ionel Popescu - vicarul ortodox al Timișoarei - în cartea "Ecouri perene de lumină și credință din Țara Sfântă" a scris: "Din datele Sfintei Tradiții știm că Maica Domnului a fost anunțată de arhanghelul Gavriil cu 3 zile înainte de mutarea sa la cer. Apostolii, cu excepția lui Toma, au fost prezenți la adormirea Sa și i-au așezat trupul în mormântul din Ghețimani. După 3 zile a sosit și Toma, mâhnit și foarte întristat că nu a văzut trupul Maicii Domnului. La dorința lui, mormântul a fost deschis, însă trupul Născătoarei de Dumnezeu nu mai era acolo, fiind găsit numai giulgiul în care fusese înfășurat. Acest giulgiu a rămas ca mângâiere apostolilor și tuturor credincioșilor și mărturie nemincinoasă a mutării Născătoarei de Dumnezeu. Că și până astăzi mormântul cel cioplit în piatră, așa se vede deșert de trup și este cinstit cu închinăciune, întru mărirea și cinstea preabinecuvântatei, măritei Stăpâna noastră, de Dumnezeu născătoare și pururea Fecioară Maria. Cea care s-a învrednicit a-L purta în pântece pe Fiul lui Dumnezeu a fost ridicată la cer, așa cum s-a întâmplat odinioară cu Enoh și cu Ilie". Este de ştiut că - pe atunci - spitalul Medieval era ultima oprire înainte de moarte, acolo grupându-se infecţioşii ca leproşii, ciumaţii, etc. (bolnavii de regulă boleau la casele lor şi erau vizitaţi de medicii familiei, în "spital" - termen conectat cu "oaspete", "ospiciu", "hotel", etc. - fiind cei orfani, săraci ori bătrâni, unde ajungeau nu ca să fie vindecaţi, ci ca să moară separat de societate); doar mult ulterior s-au dezvoltat spitale în sensul actual, ca locuri unde oamenii nu mai aşteaptă să moară, ci să se însănătoşească, sub îngrijirea medicilor. Între creştini şi musulmani au fost relaţii de toleranţă reciprocă până la invaziile cruciate mobilizate catolic, când Ioaniţii / Ospitalierii s-au implicat şi militar, ceea ce l-a determinat pe Gherghe-seul Iosif, patriarhul maronit al Libanului în perioada 1110-1120 (singura Biserică orientală rămasă în comuniune cu cea catolică după schismă, credincioşii săi fiind Gardienii cedrilor sacri ai Libanului), să-i sprijine recunoaşterea de către papă, proiectul existând de 9 decenii al celor câţiva Cavaleri, profitând de prima cruciadă, fiind legalizat la 17 ani după începutul primei cruciade, în 15 II 1113 ca Ordin şi întărit imediat cu mii dintre supuşii lui Iosif - descendent al Gherghe-seilor menţionaţi de Biblie - localnicii ajungând ierarhic deasupra celorlalţi membri, integrându-se printre nobilii conducători şi formând partea cea mai consistentă a componenţei.

Cavalerul Medieval Gherardo

Primul conducător al Ordinului Ioanit a fost "rectorul" Gherard din Ducatul Napoli cârmuit de Ghergani, după moartea sa - în acelaşi an cu patriarhul maronit - şefia fiind exercitată de un "mare maestru", conform titulaturii propusă de dizidenţa Templieră (trebuie ştiut că ulteriorii Templieri - cei care păzeau în teren drumurile - erau supuşi "regulii resturilor", adică aveau dreptul asupra rămăşiţelor de mâncare de la mesele Ioaniţilor); primul Cavaler Medieval, întemeietorul Gherardo 1040-1120 al Ordinului Ioaniților, era din cetatea Scala 40,39 lat. N, 14,36 long. E / cea mai importantă fortăreață de pe coasta portului Amalfi (după cum a scris episcopul William 1130-1186 al cetății Qart / Tyr și după cum a documentat cercetătorul Italian Giuseppe Gargano, care l-a identificat pe Gherardo în arhiva locală că era poreclit "Sasso", adică "Piatra": deoarece zona sa natală a

fost ocupată de "Oamenii Nordului" = Normanzi în anul 1073, el s-a mutat în Ierusalim, întâi ca administratorul Casei de Oaspeți a Mănăstirii Benedictine "Fecioara Maria" iar din anul 1080 a preluat în cetate secția masculină a Spitalului ridicat pe ruinele fostei Mănăstiri bizantine "Ioan Botezătorul", care după prima cruciadă s-a dezvoltat puternic, găzduind majoritatea răniților). Contextul vremurilor de atunci era îndeosebi marcat de strânsele colaborări creştine ale apusenilor din zona Amalfi cu răsăritenii Muntelui Sacru Athos, unde dinaintea schismei - din secolul X - exista de pildă Mănăstirea Amalfion și influențele bizantine tot mai restrânse în Estul Mediteranei, asaltat de islam: ajutorul prezervării religioase - inclusiv armat / cu forța - era ca atare considerat util. În secolul XI, autorul Nasir Khusraw 1004-1088 din Khorasan (născut în Tadjiki-stan și răposat în Afgani-stan) a scris că pânzeturile Egiptene erau foarte prețuite de Împărăția bizantină, având Curtea în Tracia, la Constantinopol; negustorii din Veneția și Amalfi au devenit activi începând cu anul 1030 - profitând de retragerea Varegilor / Vikingilor din Imperiul Bizantin - privind oportunitățile de afaceri de atunci și de acolo: se poate corela prezența acelora de la marile Fluvii Dunărea / Europa și Nil / Africa până la Sfântul Munte Athos / Europa și Sfânta Țară Canaan / Asia. În Canaan, cooperarea puţinilor apuseni Europeni cu mulţii localnici Asiatici - având acelaşi rit creştin - a fost excelentă, fiind asigurat sprijinul liderilor creştini ai momentului: patriarhul Iosif - notat Gergessi - şi respectiv Benedictinul papă Pascal II 13 VIII 1099 - 21 I 1118 (care l-a recunoscut pe Iosif Gergessi ca şeful maroniţilor încă din anul 1100, adică din primul an după prima cruciadă); contribuţia maronită aprobată de Ghergheseul Iosif a fost decisivă în consolidarea serioasă / masivă a Ordinului la începutul său oficial, imediat după fondare avându-l în frunte pe Amalfitanul Gherardo. Pe atunci - după prima cruciadă - în regiune era mare nevoie de bărbaţi înarmaţi pentru scopurile creştinilor: oficializarea creştinilor Cavaleri Medievali în lume s-a datorat unor Ghergani, căci patriarhul Iosif Ghergheseu nu a fost deloc singur.

Paşti maronit în Londra / spre Dealul Herga

Catedrala Amalfi 40,38 lat. N, 14,36 long. E e dedicată apostolului Andrei; lângă altar are o parte a craniului Sf. Andrei (Amalfitanii Medievali au avut o puternică implicare creştină, de pildă în anul 944 pe ambele maluri ale Bosforului - în inima bizantină - au fost atestate Mănăstiri Amalfitane): cei din zona Amalfi și-au păstrat onomastica de la nobilii dinaști Amali ai OstroGoților care au cârmuit acolo în Evul Mediu timpuriu. În Amalfi, Catedrala a fost fondată de către Duce în anul 987, lângă vechea bazilică a Crucifixului, cu care a comunicat în același complex arhitectural.

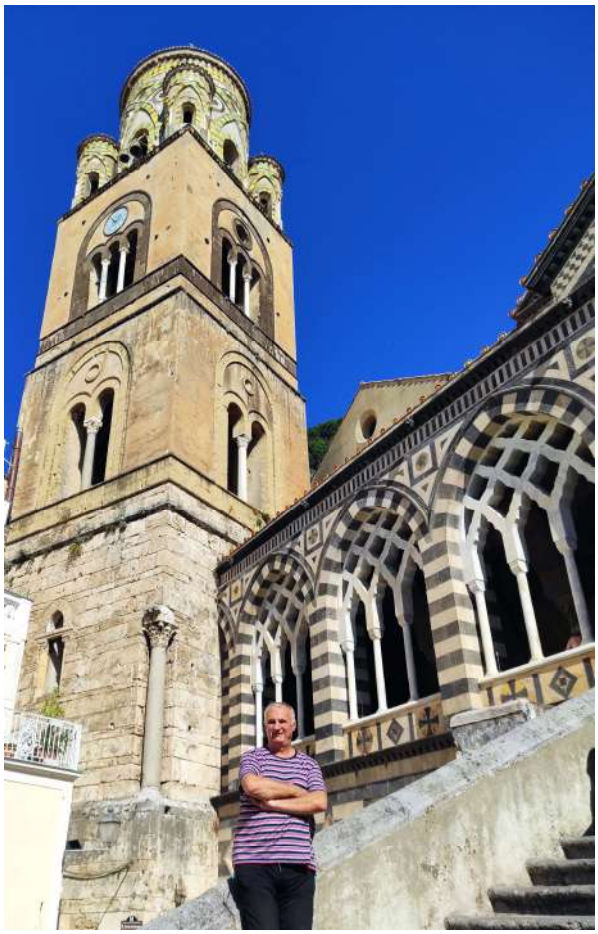

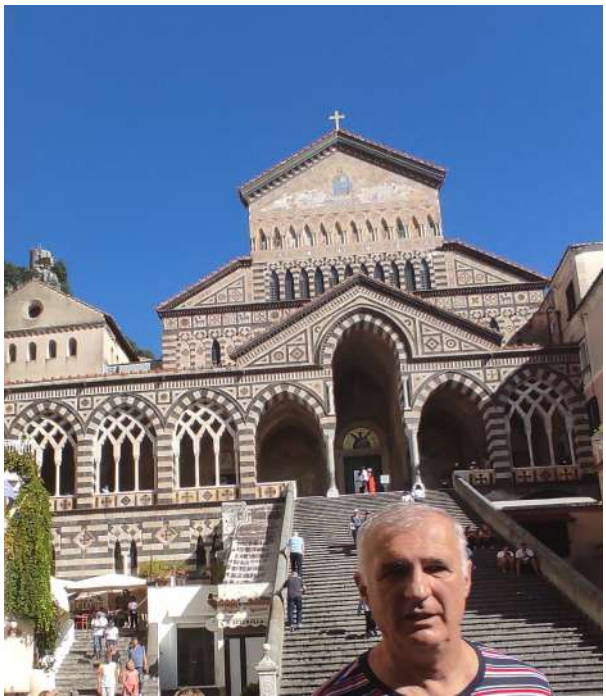

Catedrala Sf. Andrei din Amalfi (Italia, 2022)

Galileeanul Sfânt Andrei - cel dintâi apostol - e central atât în Amalfi / Italia, cât și la creștinii Români, fiind considerat oficial Ocrotitorul României ortodoxe: în ambele zone au fost atestați OstroGoții - urmașii Geților - atât ca Domnitori, cât și ca întemeietori de Biserici. Este de știut că din anul 954 la Salerno 40,40 lat. N, 14,45 long. E - capătul răsăritean al Coastei Amalfitane - se găsea trupul evanghelistului Matei (decapitat în Etiopia); în oraș fiind însurat Normandul Robert Guiscard, care a cârmuit o bună parte din Sudul Peninsulei Apenine / Italiene, a început în anul 1080 ridicarea Catedralei găzduindu-l pe Sf. Matei, sfințirea făcând-o papa Grigorie VII (22 IV 1073 - 25 V 1085) aflat acolo în exil: Catedrala a rămas cu dublul hram, al evanghelistului și al papei.

Catedrala cu hramul Sf. Matei și Grigorie VII din Salerno (Italia, 2022)

Preocupat de fenomenul apariţiei Cavalerilor, Gorgan / Korkhan, patriarhul Indiei - ştiut ca "părintele Ioan" / numit şi Corchan / Jorchan, derivaţie creştină explicată în anul 1145 de episcopul Bavarez Otto din Freising 48,24 lat. N, 11,44 long. E - urmaş al unuia dintre Magii de la naşterea lui Iisus, care avea mereu cu el un extraordinar sceptru de jad cu smaralde, în tărâmul lui oamenii trăind îndelungat, folosind elixiruri necunoscute ce vindecau bolile purificând trupul şi mintea, văzând evenimentele într-o "oglindă miraculoasă" şi deplasându-se cu ajutorul unui "Dragon zburător", în anul 1122 s-a întâlnit cu papa Calixt II la Roma pentru discuţii (e de remarcat că până în prezent în N Indiei există iniţiaţi având blocuri şlefuite înrămate din cristal de stâncă, unele cât o farfurie, care interpretează irizaţiile apărute la interacţiunile

cu ele iar vechii şamani credeau că dacă îşi introduceau cristale de stâncă sub piele, prin crestarea cu cuţitul mai ales în zona capului, atunci puteau intra mai uşor în legătură cu spiritele; e de ştiut că şamanii Indoneziei şi Australiei considerau cristalele de stâncă ca rămăşiţe ale tronului fiinţei supreme din Cer). La N de India, părintele Gorgan / Ioan avea jurisdicţie peste Himalaia, Caşmir, Tibet, Pamir, Altai, Gobi, etc. iar din anul 1141 şi-a mărit-o până în Regatul Khitan / Liao, până la Lacul Aral şi Babilon; a discutat cu Împăratul bizantin Manuel Comnenul despre cea de-a doua cruciadă, ce a avut loc în 1147-1149, păstrând apoi legături amicale, ca de pildă scrisoarea din anul 1165 în care îi descria opulenta sa reşedinţă luminată fără nimic cu flacără, ci de lămpi cu "balsam". Dinspre apus neavând însă nici un alt ecou, "părintele Ioan" (presupus Ioanit) a trimis o scrisoare primită în anul 1160 de papa Alexandru III - primul ce a căutat să extindă catolicismul în Finlanda - prin care voia să i se recunoască dreptul asupra Ierusalimului, la care papa a reacţionat abia în anul 1177, când a trimis spre răsărit o expediţie condusă de Filip, medicul său personal, ca să-l găsească dar misionarii n-au reuşit să-l întâlnească pe bogatul Gorgan (se ştia ca enorm de avut); era stabilit în "A-Gharta" / Şambala - citadela spirituală înfiinţată de Rama, cunoscută apostolului Toma, situată între Bazinul Ghaggar (conform Tibetanilor) şi S Siberiei (conform Mongolilor), aflată în aria responsabilităţii sale dar inaccesibilă în mod obişnuit - harta cuprinzând ca punct de referinţă doar Sacrul Munte Meru / Kailas: de pildă, budiştii ştiau că în secolul VI î.C. Buda nu altundeva decât în "A-Gharta" / Şambala a fost iniţiat în învăţăturile Roţii Timpului - presupunând concepte astronomice - savanţii sugerând zona Altai unde sălăşuiau şamanii ca parte a sa, după cum a indicat în anul 1999 şi Britanica Hilary Evans în "Explorarea necunoscutului". Preotul Ioan / Gorgan - probabil Cavaler Ioanit - a fost identificat de unii şi ca fiind Goghru / Toghru = Khanul Kerai, cârmuitorul Gherai (Keraiții erau între Turki / la V și Mongoli / la E): Keraiţii - deveniți creștini nestorieni - erau foşti Khazari; se mai ştie, conform cronicarului Ricobald Gervisio (care a trăit în Padova şi Ferrara, mort în anul 1312), că David - fiul preotului Ioan / Gorgan - a fost ucis de întemeietorul la 1199 al Imperiului Tartar / Tătăresc. În secolul XIII, episcopul Anatolian Grigore / Grîgur de la Biserica Ortodoxă Syriacă, zis "Bar Ebrăyă" deoarece era din Ebro, provincia Malatya - aflată în Turcia de acum, localitate presupusă ca aceea a naşterii Sf. Gheorghe în Antichitate - a scris despre liderul Gorgan / Kerai în sensul explicit că "preotul Ioan a fost conducătorul Kherghilor / urmaşii Barbarilor Huni" (după cum a consemnat și cercetătorul Englez Baring Gould 1834-1924). Cetatea Cavalerilor Ospitalieri Krak 34,35 lat. N, 36,17 long. E / Syria - acum monument UNESCO - a fost cea mai grozavă fortăreaţă a lor din Orientul Apropiat; locaţia a fost dată Ordinului Ioaniţilor în anul 1142 de conducătorul cruciat din Tripoli / Liban, fiind consolidată prin extinderea castelului Kurd (ridicat acolo din anul 1031). Unul dintre ultimii săi apărători creştini a fost Cavalerul Nicolas Lorgne - castelan acolo din anul 1255 - ajuns marele maestru al Ordinului Ospitalierilor / Ioaniților în 1277-1284: blazonul său a fost dunga orizontală purpurie pe fond argintiu; înaintea sa - cu blazonul pe fond auriu - mare maestru al Ordinului Ioaniților în 1228-1231 a fost Cavalerul Francez Bertrand de Thessy (cu acelaşi blazon în fruntea Ordinului s-a regăsit în perioada 1421-1437 Cavalerul Catalan Anton Flavian de Ripa).

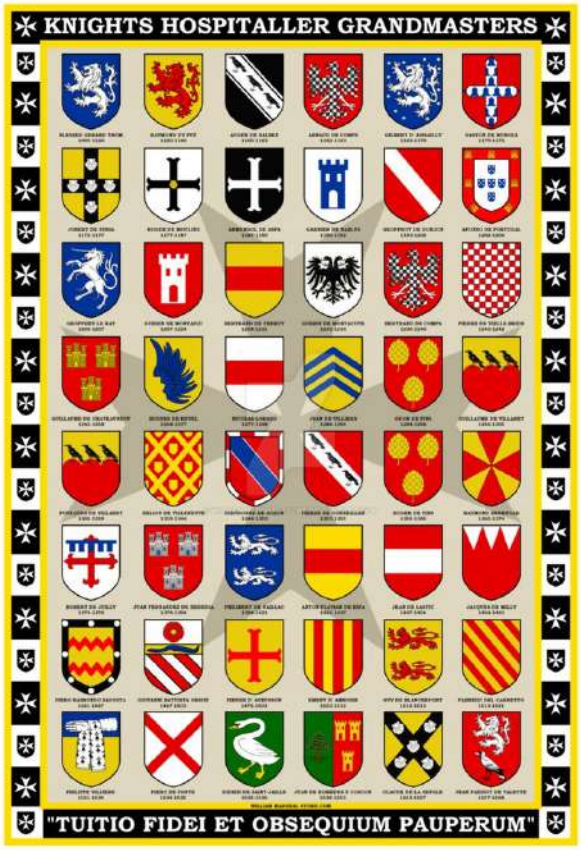

Blazoanele primilor mari maeştri Ospitalieri / Ioaniți

Este de ştiut că în Asia Centrală prima Biserică a creștinilor a fost ridicată la sfârșitul Imperiului Part - secolul III - în castelul ruinat Haroba, în Oaza Merv 37,39 lat. N, 62,11 long. E din Turkmeni-stan (unde a fost Alexandria .Margianei / monument UNESCO): acea bazilică a fost nucleul Mănăstirii apărute în secolul V lângă palatul Regal Sasanid de acolo; după cum a anunțat în anul 2011 arheologul Italian Rossi Osmida, numele întemeietorului a fost Bar Gheorghys (la începutul secolului XIII, armata Împăratului Ghenghis Han a distrus marea așezare din Oaza Turkmenă - de pe Râul Margu / Morghăb curgând din provincia Afgană Garji-stan / Ghor - aceea apoi nerevenindu-și la gloria de odinioară, de fost leagăn Dah).

Creştinul Gheorghys în Oaza Dahilor Merv

În anul 1187, Cavalerii Ioaniţi şi Cavalerii Templieri (cei din urmă fiind din Ordin rival, având misiunea însoţirii pelerinilor şi să păzească sursele de apă

potabilă - înfiinţat în anul 1120 şi legalizat la Troyes în 13 I 1129 - numit aşa după Templul lui Solomon sub care, puşi de cârmuitorul Ierusalimului, Cavalerii au început să caute comori, ei mai căutând şi relicve sfinte, ca de exemplu "Graalul" / adică pocalul Cinei de Taină, Giulgiul lui Iisus, documente vechi, etc.) au fost izgoniţi din Ierusalim de către musulmani, la început în cetatea Acra / Akra, azi în Israel, apoi - după cucerirea Acrei în anul 1291 de către musulmani - pe Insula Cipru, împreună şi cu Cavalerii Teutoni; e de ştiut că în 1242-1244 cârmuitorul cetăţii Qart / Tyr a fost Cavalerul Veneţian Marsilio Zorzi / Georgius (care apoi s-a dus ca şef în Acra): era acelaşi care ulterior a cârmuit Ragusa Vlahilor / Armânilor - facilitând şi contactele Armânilor / Vlahilor cu Ordinele Cavalerilor - apoi l-a crescut în Korcula pe exploratorul Marco Polo, etc. (Cavalerii Veneţieni Gregorius - administrând în Făgăraş averea Cavalerului Negru Vodă - şi Marsiliu Georgius / Zorzi reprezentând în acel timp puterea Veneţiei pe coasta Mediterană probabil au fost rude).

Ragusa

Cavalerii Ioaniţi când îşi aveau baza în Acra erau aşa de puternici încât Regele Ungariei i-a chemat - prin Diploma Ioaniţilor din anul 1247 - să-i apere Ţara, ei construind până în anul 1259 Cetatea Medievală a Severinului 44,38 lat. N, 22,33 long. E (lângă ruinele vestitului Templu al Gherghiţiei ce străjuia regiunea Gherdap / a Porţilor de Fier, unde Romanii au înălţat Turnul Severin; de altfel, arhitectul Apolodor 60-130 din Damasc / Decapolis = regiunea Ghergheseilor care a făcut spiralata Columnă pictată a Împăratului Traian din centrul Romei - în soclul căreia a fost depusă într-o urnă de aur cenuşa Împăratului / arhitectul a fost executat de către Împăratul succesor Hadrian - înfăţişează Templul circular al Marii Mame de la ieşirea din Defileul Dunării). Drobeta Turnu Severin de azi îşi trage numele cel mai vechi - de Românica sau Latina Drubeta / Drobeta - din ceea ce însemna Antic la Daci "loc în codru" / "co-dru": Droubetis / Drou-bet (sufixul fiind relevant pentru mulţimea beţelor din bătrâni / stâlpilor ritualici ai străvechii aşezări, Columne ce dispuse în cerc erau pentru Ghergani reperele venerării Zeiţei Mamă, prilej de "Consiliul Înţelepţilor", al Adunării divinilor "rişi" = "D-Ru" / "Dru"). Academicianul Niculae Iorga a publicat în "Revista istorică" din anul 1932 că la Mănăstirea Cerneţi 44,38 lat. N, 22,42 long. E din Şimian / judeţul Mehedinţi - suburbia Drobetei Turnu Severin - şi la 1836 în Biserica "Sfânta Treime" încă era pomenit Gherga, dispărut "cu tot neamul" (a fost ctitorită în 22 V 1663 de Vodă Grigoraş Ghica al Ţării Româneşti, fiul lui Vodă Gheorghe Ghica 1600-1664, Aromânul fondator al Dinastiei Ghica); este interesant că în vecinătate, Biserica "Sf. Nicolae" - ctitorită în 30 IX 1794 printre alţii şi de Pan Gheorghie, cu pictura realizată de zugravul Gheorghe / monument istoric - are acum pe peretele dinspre apus portretul ilustrului istoric Neculai / Niculae Iorga. "G/herbul" = stema Ţării Româneşti, stat constituit înaintea înfiinţării Moldovei, a fost cunoscută oficial de pe un document din 20 I 1368 emis de Vlaicu Vodă şi era asemănătoare "g/herbului" = stemei Ţaratului Româno-Bulgar: un vultur având la dreapta o cruce şi la stânga o stea şi o lună - pe un scut Ioanit fasciat în aur cu roşu / "superioară" stemei = "g/herbului" Maghiarilor de atunci, cu fascierea doar în argint cu roşu. Atunci Vlaicu Vodă a domnit atât în Ţara Românească cât şi în Balcani, până la Niş (el a fost primul Domnitor Român care s-a bătut cu otomanii / în anul 1371, când a murit Ţarul Ivan Alexandru şi în S Dunării au apărut 2 Ţarate, bazate pe Târnovo / Qirqin şi Timoc / Vidin, cucerite de otomani pe rând, în anii 1393 şi 1396, tot el fiind cel care a emis "banul" - prima monedă Românească - care şi-a păstrat denumirea până azi); e de ştiut că Niş (în Antichitate aparţinând de Dardania) în anul 1878 a fost cedat de otomani Serbiei - era puternic populat de Vlahi / Armâni - şi că până în anul 1918 a fost capitala acelui stat. Blazoanele Banatului şi Băniei mereu au inclus leul ("regele animalelor" constant asociat - prin leoaice - cu Zeiţa ancestrală, acum şi pe "g/herbul" = stema României în sectorul corespunzător geografic celor 2 regiuni vecine, aflate fiecare de o parte a Carpaţilor, la V şi E de acei Munţi ai Ţării). Este de remarcat că în Norma Ordinului Templierilor - care erau simbolizaţi prin 2 călăreţi pe acelaşi cal - a fost stipulat că singurul animal permis vânării de ei era leul, considerat emblema tentaţiilor, "întruparea Satanei". Templierii au introdus în lume stilul construcţiilor Gotice; denumirea arhitecturii Gotice provenea de la vechiul cuvânt Grec "Goetik" care însemna "ceva Magic", fiind dezvoltată şi aparte, ca de pildă la sfârşitul secolului XIX de Catalanul Antoni Gaudi (care a observat distanţarea omului de natură şi a lucrat arhitectonic la contopirea lor, în stilul neo-Gotic).

Sfânta Familie în Barcelona, capitala Catalaniei

Gregorio "Papareschi" - dintr-o familie cu rădăcini Etrusce de pe Colina Vaticanului, ştiut ca papa Inocenţiu II - prin bula semnată în 4 IV 1139 a scutit Ordinul Templier de plata oricăror taxe: o favoare fără precedent. Intrarea bărboşilor Cavaleri Templieri în Europa, care-şi recrutau membrii mai ales dintre cruciaţii de rând, n-a fost agreată de către Inchiziţie - ei au înfiinţat sistemul bancar deoarece transportau banii pelerinilor, contra "zeciuielii" / comisionul lor - şi Ordinul Templierilor a fost desfiinţat în 3 IV 1312, printr-o bulă a Vaticanului (după ce persecuţia împotriva lor a fost declanşată vineri 13 X 1307 de către Regele Francez Filip IV, care le era dator, de atunci existând superstiţia de "vineri 13"; e de remarcat că anterior, în anul 1306 / când Cavalerii Ioaniţi au început cucerirea Insulei Rodos, papa a propus fuziunea Templierilor cu Ioaniţii, însă Templierii n-au vrut). Pe atunci, în spaţiul Românesc era Cavalerul Grigore / Gherg în familia Cavalerului Negru Vodă, în spaţiul Mediteran Gheorgu / Zorzi controla multe locaţii între Rodos şi Ragusa iar din anul 1311, Dogele Veneţiei a devenit Zorzi: toţi acei Gherga au beneficiat de banii Ordinului Templier, tocmai desfiinţat. În spaţiul Român, aşa după cum Cavalerii Ioaniţi s-au apropiat de Basarabi, Cavalerii Templieri s-au apropiat de Asani / Asăneşti (de a căror protecţie - contra unor taxe consistente de tranzitare - aveau nevoie pentru parcurgerea drumurilor Balcanice controlate de Armâni, caravanele lor cărând bogăţii din Orient în Occident). Existenţa oficială a Ordinului Templierilor a fost de 192 ani: o parte din averea Templierilor a fost donată Cavalerilor Ioaniţi, altă parte a slujit clienţii lor importanţi din Europa / între care Carol Robert 1288-1342 din familia d'Anjou aparţinând dinastiei ce a urmat celei a lui Clovis la cârmuirea Franţei, văr cu Regele Francez, care în 1308-1314 şi-a ridicat - cu acei bani - reşedinţa Regală la Timişoara (acum cea mai importantă localitate Bănăţeană), pe locul fortificaţiei anterioare a oraşului; importanţa strategică a oraşului - înconjurat de ape şi mlaştini, accesul în diferitele sale părţi fiind numai cu barca, similar cu Laguna Veneţiei - a făcut ca din Timişoara să fie cârmuită Ungaria, atât la începutul secolului XIV, cât şi în secolul următor (atunci de către Domnitorii Români Ioan / "Iancu de Hunedoara" şi Matia Corvin / fiul său, considerat de unii Maghiari drept cel mai mare Rege al Ungariei). În secolul XIV, avându-şi reşedința Regală în Timişoara, primul Rege Angevin al Ungurilor - Carol Robert d'Anjou - nu a fost o prezenţă stingheră / izolată, ci corespundea prezenţelor Regilor Arpazi ai Ungurilor din secolele anterioare în Banat (ca Regele Andrei II în secolul XII şi ca Regele Ladislau IV în secolul XIII, înhumaţi în Mănăstirile de pe malul Bănăţean al Râului Mureş / în actualul judeţ Timiş). Când Ordinul Templier a fost interzis erau ultimii ani de domnie ai G/herţegului Negru Vodă - întemeietorul oficial al Munteniei / Ţării Româneşti - şi Ungaria a ajuns să fie cârmuită din Timişoara; în anul 1980, istoricul Român Vasile Drăguţ a scris: "Practic, în anii 1308-1323, în Timişoara s-a constituit un puternic nucleu de artă, aportul meşterilor veniţi din Italia şi din alte ţări occidentale fiind din acest punct de vedere decisiv. Chiar dacă implantarea acelor activităţi artistice de sorginte apuseană găseau într-o oarecare măsură nepregătit mediul artistic al Banatului, ele au fost deosebit de utile pentru întreaga viaţă culturală a ţărilor române, pentru că, prin intermediul Banatului, au fost întărite legăturile cu Italia". În anul 2016, Timişoreanul Cristian Vicol - autorul lucrării "O scurtă istorie a Timişoarei până la 1716" - a scris despre ce a hotărât tânărul Carol Robert d'Anjou (născut în anul 1288 la Napoli / Peninsula Italiană): "El a decis în anul 1307 să-și zidească aici reședința regală. A angajat o mulțime de meșteri italieni pe care i-a însărcinat cu construcția unei cetăți capabile să reziste o vreme îndelungată unui eventual asediu, dar care să poată fi amenajată pe măsura necesităților unui rege. Din cauza pământului moale, arhitecții s-au pus de acord să implementeze aceleași măsuri folosite pentru construirea clădirilor din Veneția. În pământul ud și instabil se înfigeau piloni de stejar legați, iar spațiul dintre ei era umplut cu pietre sfărâmate și cu nisip, care apoi au fost bine bătătorite pentru a conferi stabilitate și durabilitate. Materialele erau aduse din împrejurimi. Rezultatul a fost deosebit: castelul avea formă pătrată, cu o curte în mijloc și cu un turn rotund aflat la unul dintre colțuri. În partea nordică se afla un donjon impunător prin care se făcea accesul în incinta castelului. Tot atunci, regele a luat hotărârea să fortifice castelul cu ziduri de piatră. La 5 VI 1443, un cutremur de proporții a dărâmat o bună parte din cetatea angevină. Iancu de Hunedoara a ordonat refacerea cetății la standardele veacului. Au fost demolate zidurile care s-au prăbușit, iar materialul a fost recuperat. Castelul regal se prăbușise, așa încât meșterii au trebuit să ridice o nouă construcție, castelul fiind mai mare, iar constructorii militari - tot italieni - au implementat arhitectura zidurilor de piatră cu turnuri rotunde la colțuri". Fosta clădire a reşedinţei Regale din Timişoara - lângă care într-un document din 16 I 1323 era menţionată existenţa Bisericii "Sf. Gheorghe" - azi găzduieşte "Muzeul Banatului" (castel din care în secolul următor ridicării sale şi Românul Ioan Huniade zis "Iancu de Hunedoara", mai corect putând fi "Iancu de Timișoara" - notat de istoricul Grec contemporan Mihai Kritoboulus 1410-1470 ca Ioan Getul, cârmuitorul Peonilor / Panonilor - a guvernat Ungaria, fiul său Matia Huniade / ulterior zis Matia Corvin stabilindu-şi reşedinţa Regală din anul 1485 la Viena, cu ajutorul Armatei "Negre" = așa își numeau oastea Huniazii; pe linie maternă, neamul lor era Bănățean și pe linie paternă, neamul lor era din Corbi / județul Argeș - înrudit cu Basarabii - iar din anul 1409, de pe când în Țara Românească domnea dinastul Basarab Mircea "cel Bătrân", a stăpânit Ţinutul Haţegului, din castelul de la Hunedoara care avea ca domeniu zona Păduranilor din Munţii Poiana Ruscăi bogaţi în fier, Ioan de Hunedoara ajungând Banul Severinului în anul 1438 iar din anul 1441 Vodă al Transilvaniei, cârmuind tot din castelul de la Timişoara).

Stăpânirea Regelui Huniad Matia

Banatul în prima jumătate a mileniului II a fost un centru de putere semnificativ pentru Români și Unguri: în secolul XI evanghelizarea / creștinarea păgânilor Unguri a fost condusă de Sf. Gherard al Cenadului / județul Timiș

(ucis în Buda - azi Budapesta / capitala Ungariei - după decenii de activitate) iar dinaștii Negri / Nordici ai Românilor până în secolul XIII și-au tras seva din regiune, mai ales prin Gugulani; în secolul XIV, primul Rege Angevin al Ungurilor și-a avut reședința în Timișoara / județul Timiș, în secolul XV Huniazii și-au avut principala bază tot în Timișoara / județul Timiș, etc. Cronicarul Italian Antonio Bonfini 1434-1503, stabilit la Curtea Regelui Matia Corvin a scris că "mama lui Ioan Huniade era Greacă, din sânge vechi şi imperial, după unii din Teodosiu" (din mileniul precedent, căci e de ştiut că ultimul Împărat bizantin Teodosiu a fost Anatolian - de la care Leon Syrianul din Anatoliana Gurgum a preluat Imperiul Bizantin în anul 717 - retras apoi ca episcopul Efesului / şi fiul său acolo având apoi numele monahal de Teodosiu, altfel Dinastia Teodosiană fiind cea a familiei care a domnit în Imperiul Bizantin în perioada 379-457; nobila Greacă, adică ortodoxă sau Aromână, Elisabeta Morsina - mama lui Ioan Huniade - după cum a studiat şi Dr. Camil Mureşan, provenea din Margina / judeţul Timiş, localitate Bănăţeană unde în perioada interbelică Biserica Ortodoxă Română din zid a fost terminată şi cu ajutorul preotului Tiberiu Gherga, moşia respectivă, incluzând Temereşti 45,52 lat. N, 22,12 long. E / judeţul Timiş, fiind înscrisă în anul 1514 ca "Tyhomeresth" şi într-un registru otoman din anul 1617 ca "Thihomerest", însemnând / conform multor lingvişti a "succesorilor lui Tihomir", adică a urmaşilor G/herţegului Negru Vodă, întemeietorul Ţării Româneşti). Huniazii / Corvinii au provenit din același areal Gugan de unde anterior lor au fost dinaștii Negri = Nordici ai Dinastiei lui Negru Vodă (așa ceva explicit consemnând și stolnicul Constantin Cantacuzino, autorul primului Letopiseț mare al Valahiei / Țării Românești: ținând cont că Elisabeta - mama lui Ioan Huniade, respectiv bunica lui Matiaș - era din Margina / județul Timiș, foarte concret autorul primei cronici mari a Țării Românești a notat despre primul Domnitor al aceleia = Marele Herțeg Negru Vodă că nu era nici din Valahia, nici din Ardeal, nici din Moldova, ci a fost de fapt din Banat). Dr. Ioan Godea - profesor universitar - în studiul despre "Istorie şi ceremonial în riturile de trecere din zona Făgetului" a scris că "în Margina şi satele din jur mai stăruie încă legenda corbului cu inelul regal în cioc, în baza căruia s-ar fi stabilit blazonul nobiliar al familiei Corvineştilor: aluzie - desigur - la descendenţa lui Iancu de Hunedoara (după mamă, Elisabeta de Margina) din Margina şi la faptul că cetatea de aici, din locul numit Turcoane, a ajuns să-i fie reşedinţă preferată în timpul pregătirii campaniilor militare. Tradiţia orală care s-a păstrat peste secole la oamenii din partea locului are cel puţin o justificare istorică: aceea că în perioada stăpânirii familiei Corvineştilor asupra ţinutului viaţa românească şi sistemul de organizare al acesteia s-au bucurat de mai multă linişte şi mai multă afirmare decât în cele ce au precedat-o şi au urmat-o. De numele fiului său - Matia Corvinul - posteritatea a legat şi modernizarea unui vechi drum al sării, pe care localnicii încă îl numesc 'drumul lui Matiaş Crai'." Este de știut - după cum a studiat în anul 1803 savantul Italian Francesco Appendini 1768-1837 ori în anul 1978 istoricul Croat Vladimir Bazala - că Regele Matia Corvin l-a avut drept consilier personal pe teologul Saro Bona, din nobila familie Bunici / Bona a Ragusei: aceea era ramură a Casei de Giorgi, cu proprietatea Vieste 41,53 lat. N, 16,10 long. E la poalele Muntelui Gargano din Apulia / Peninsula Italiană (Casa de Giorgi a avut și mai multe clădiri de referință, ca palatele Giorgi din Ragusa, din Lupiae / Lecce 40,21 lat. N, 18,10 long. E - în "tocul" Italiei - vila denumită a Sfântului Blah / Vlah din Castel Gandolfo 41,44 lat. N, 12,39 long. E de lângă Roma / unde a fost Alba Longa, etc.); în prezent, Casa de Giorgi e în legături strânse cu Casa Grimaldi care cârmuieşte Principatul Monaco (care a apărut la Genova ca ramură a Casei Durres / "Dur-res" = Durazzo din Albania - după cum au studiat cercetătorii Massimo Listri și Cesare Cunaccia în anul 2004 - lângă Constantinopol / capitala Imperiului Bizantin, Genovezii stabilindu-se și pe malurile Lacului Durusu / Terkos). Tot din provincia Lecce / Apulia - din același neam De Giorgi - născut în Vernole 40,17 lat. N, 18,18 long. E, e cardinalul Salvatore De Giorgi, acum delegatul papal pentru investigarea "VatiLeaks"; el a fost pentru un deceniu, în perioada 1996-2006, arhiepiscopul emerit al orașului Palermo / capitala Siciliei, președintele "Conferinței Episcopale Siciliane", adică șeful Bisericii Catolice Siciliene: a condamnat sistematic crima organizată / mafia.

Cea mai veche clădire din Timişoara

Cercetătorul Român Em. Grigoraş a afirmat în lucrarea "Criptografia şi istoria românească" că înruditele clanuri ale Asăneştilor şi Negru Vodă au lucrat în secolele XII şi XIII cu banii Cavalerilor Templieri (cu care a fost sprijinită de către Asani / Asăneşti o colonizare a Banatului şi zidite Biserica din Câmpulung, cetatea Poenari, castelul de la Hunedoara 45,46 lat. N, 22,55 long. E / localitate denumită HunGnod în anul 1265, etc.); pe atunci, Cavalerii Ioaniţi, Templieri şi Teutoni cooperau (Basarabii din Timoc şi Oltenia la rândul lor s-au înrudit cu Asanii din S Dunării şi cu familia Cavalerilor Cărăşeni - ai lui Negru Vodă - din N Dunării, formând un triunghi dinastic Aromâno-Român al cârmuitorilor acelor timpuri în Bazinul Dunării inferioare). Trezorierul / vistierul Veneţian Grigore / Gherghe şi Negru Vodă în anul 1185 cooperau cu Cavalerii Ioaniţi (Basarabii au început acea colaborare); în N Dunării Negru Vodă şi trezorierul Gherghe, apropiaţi ai Cavalerilor Ioaniţi, foloseau fondurile Cavalerilor Templieri - atrase de Asăneştii / Asanii din S Dunării - şi în apărarea N Dunării / Carpaţilor i-au avut un timp în apropiere pe Cavalerii Teutoni, instalaţi în Ţinutul Bârsei / vecinătatea Făgăraşului 1211-1225, invitaţi de soţia Regelui Andrei al Maghiarilor, care era din Turingia, zonă Germană unde Teutonii aveau proprietăţi, pentru apărarea de Cumani / ziși Valani de către Germani dar şi "pentru ca prin ei să se întindă Regatul Maghiar şi în Ţinutul Bârsei" (existența structurii organizate din vecinul Ținut Făgărașan - aparținând Dinastiei Negre a Marelui G/Herțeg - s-a dovedit inclusiv prin faptul că începând cu anul 1211, Cavalerii Teutoni stabiliți în Ținutul Bârsei erau obligați să plătească vamă la trecerea lor prin Țara Românilor / "Terra Blacorum"): în 1214-1215, puterea familiei G/herţegului Negru Vodă s-a

extins deopotrivă la Sud de Carpaţi (după cum au indicat în anul 1888 academicianul Alexandru Xenopol şi în anul 1909 academicianul Atanasie Marienescu, din cauza Cavalerilor Teutoni - stăpânind Ţinutul Bârsei - care în anul 1213 au intrat în Ţinutul Făgăraşului peste Românii G/herţegului Negru Vodă), oficial după 75 de ani de la zidirea pe malul Râului Târgului în Câmpulung Muscel de către Negru Vodă a clădirii Bisericii Ortodoxe Române, acel oraș - municipiu în județul Argeș din Muntenia - ajungând capitala Valahiei. În anul 2012, cercetătorul Ardelean Florin Horvath a publicat ceea ce a reușit să traducă din "Fondi di Exihibtis" de la Biblioteca Vaticanului, că în anul 1147 Cavalerul Templier Gilbert de Doyen s-a cununat în Făgăraș cu tânăra Clara și s-a stabilit acolo, descendenții săi - fiul și nepotul - ajungând printre nobilii locului; așadar, iată că sunt documente Medievale explicite confirmând legăturile directe ale Cavalerilor Templieri cu Ținutul Făgărașului, la fel cum au fost legături directe ale Cavalerilor Teutoni cu Ținutul Bârsei - inclusiv cu Banatul, pentru mult timp - și ale Cavalerilor Ioaniți cu Banatul Severinului: toate Ordinele Cavalerilor au operat în N Dunării inferioare (nu întâmplător, în prima jumătate a secolului XIII cruciații Teutoni și Ioaniți au avut Diplome în extremele Carpaților Meridionali, cruciații Templieri fiind printre cei care le-au favorizat în spațiul Nord-Dunărean, căci ei înșiși nu aveau nevoie de vreo Diplomă specifică, dedicată lor). Din motive de alianţă politică - frecvent practicată în acele vremuri - au fost mariajele peste Dunăre între apropiaţii Sud Dunăreni de Templieri şi apropiaţii Nord Dunăreni de Ioaniţi (dintre clanul Sudic al Asăneştilor şi clanul Nordic al herţegului Negru Vodă, căci dacă erau de acelaşi fel n-aveau sens decât pentru întărirea puterii lor locale); din motive de dominare politică după invazia Mongolă din 1241-1242, Maghiarii au invitat Cavaleri Ioaniţi la Severin, pentru extensia puterii spre răsărit, printre "sinonimii" lor, în 1247-1259 (prin Diploma Ioaniţilor, Regele Maghiarilor le-a cerut "să jure că se vor strădui să împoporeze Ţinuturile de la răsărit - dintre Carpaţi şi Dunăre - şi că nu-i vor primi pe ţăranii din Regat, de orice stare şi neam ar fi, să se aşeze în acele părţi decât cu îngăduinţă regească osebită").

Ar fi de remarcat că în anul 1246 Gergely / Grigore a fost atestat ca primul episcop catolic al Banatului Severinului, prin lucrul său ivindu-se Diploma Ioaniților din anul următor; Banatul Severinului a fost administrat pentru coroana Ungariei din cetatea Severin (cu Scaunul de judecată în Caransebeș) până la cucerirea de către otomani în secolul XVI a cetății Severin - anul 1524 - și a Ungariei după 2 ani / de atunci administrarea Banatului Severinului exercitându-se din Caransebeș, pentru Voivodatul Transilvaniei: aflată în interiorul arcului Carpatic, despre Transilvania - cuprinzând Ardealul, Crișana, Oașul și Maramureșul - e de remarcat că doar la apogeul său (finele Medieval) a ajuns în NV până în Silezia și în SV până în Banat. În anul 1307, Cavalerii Templieri au căzut în ilegalitate, anul acela fiind indicat de istoricul Român Constantin Giurescu ca al desăvârşirii unirii în Ţara Românească a Cnezatelor dintre Carpaţi şi Dunăre - de către Negru Vodă împreună cu fiul său Basarab "Întemeietorul" - iar apoi Robert d'Anjou a devenit Regele Ungariei (ambele părţi - Română şi Maghiară - bucurându-se de banii Cavalerilor Templieri, ce le-au rămas fără obligaţia restituirii, Robert d'Anjou făcând pe baza acelor fonduri, după model Veneţian, castelul Regal din Timişoara); Basarabii - colaborând cu Cavalerii Ioaniţi - stăpâneau ambele maluri ale Dunării, de la Gherdap / Porţile de Fier până în Deltă (gurile Fluviului erau controlate de Veneţieni, în baza Tratatului cu Imperiul Bizantin, semnat de Împăratul Alexios Comnen, care - conform şi cronicarului Snorri Sturluson 1178-1242 din Islanda - la un moment dat, în ciocnirile cu Pecenegii, a trecut cu oştile sale şi în N Dunării, "în Ţara Valahilor": pe atunci, Românii din N Dunării erau organizaţi în Muntenia, baza ulterioarei Țări Românești - în care acum se găsește București, capitala României - cu oficializarea din anul 1290 sub forma UngroVlahiei). Istoria în anii 1290-1291 a înregistrat mari schimbări atât în conducerile Ungurilor și Românilor, cât și în organizările Cavalerilor Ioaniți și Templieri: în fruntea Ungurilor / pe Dunărea mijlocie s-a instalat ultimul cârmuitor Arpadian iar în fruntea Românilor ultimul cârmuitor Negru Vodă a întemeiat Valahia / Țara Românească pe Dunărea inferioară; de pe coasta Est Mediterană musulmanii au izgonit definitiv cruciații, Cavalerii Ioaniți și Templieri ajungând refugiați atunci în Insula Cipru (de unde apoi Ioaniții s-au manifestat în alte părți iar Templierii au fost interzișI). În V Europei, unii Templieri s-au refugiat în Portugalia, unde au primit azil, schimbându-şi numele în "Ordinul lui Christos", dedicându-se navigaţiei ori s-au manifestat în secret (simbolul lor devenind craniul cu oasele încrucişate, steagul piraţilor); de pildă, Cristofor Columb - care din relatările lui Marco Polo ştia despre India că era cea mai bogată şi nobilă Ţară, explorarea lui pe ocean fiind în căutarea ei - era însurat în Porto Santo 33,05 lat. N, 16,19 long. V cu fiica guvernatorului Insulei, aparţinând acelui Ordin. Geograful Poseidonios - care a descoperit refracţia atmosferei, a calculat distanţa de la Pământ la Soare şi a demonstrat că mareele se datorează fazelor lunii / Selenei - aflat în Cadiz / Spania a enunţat ideea traversării Atlanticului de acolo pentru a ajunge în India, estimând că distanţa ar fi aceeaşi cu "diametrul lumii locuite" de la Gibraltar la Ind, peste un mileniu şi jumătate Cristofor Columb plecând din acelaşi port, cu aceeaşi convingere (se poate observa onomastica Gades / Cadiz ca redând emblematicul Kadeș din N Kanaanului / Canaanului, în Feniciană "Qadeș" fiind "Sfânt"); e de ştiut că Poseidonios s-a născut în Apameea / Syria, loc unde în secolul VI a trăit Ioan "Singuraticul" - care a inspirat Meditaţia Herga - şi la începutul secolului VIII l-a avut ca episcop pe indigenul Gheorgos (după cum a scris în "Cronografie" istoricul bizantin Teofan "Mărturisitorul": spre sfârşitul secolului VIII, cronicarul bizantin a fost călugărit de vizionarul părinte Grigorie poreclit "Stratighie" / "Zăvorâtul" din Polihronie, în Ținutul Cizicului, unde în Antichitate coloniștii au fost Cariani). Este de ştiut că la sinodul din anul 680 - ţinut în sala Trulan a palatului Imperial bizantin din Constantinopol / Tracia - a participat integral episcopul Cizicului Georgios

/ Georgius: în zona respectivă din fosta Mysie trăiau clerici Ghergani (urmași ai vechilor preoți Cariani).

Casa lui Cristofor Columb din Porto Santo / Portugalia

În anul 1306 Ordinul Ioaniţilor / Ospitalierilor, refugiat în Cipru, a reuşit cucerirea de la musulmani a Insulei Rodos (cu 16 ani înainte Insula Rodos a mai fost cucerită de generalul Veneţian Petru Ghiorghi / Zorzi - pentru Simeon Gaule - care însă n-a putut-o păstra); Ospitalierii au guvernat-o până în anul 1522, membrii săi intitulându-se Cavalerii Sfântului Ioan din Rodos. Cât au stat acolo averea lor a tot crescut, ei sprijinind şi pirateria, mai ales contra musulmanilor. Despre Casa De Giorgi / Zorzi - foarte puternică în Bazinul Mediteranei - e de ştiut că în Europa Medievală a avut nobili mai ales între ceea ce azi sunt Ungaria, Croația și Italia, cu titluri ca "Patrician" al Veneției, Romei ori Genovei, "Baron" al Ungariei sau de Vinodol 45,09 lat. N, 14,45 long. E / Croația (unde, conform și istoricului Oscar Randa de pe coasta Dalmată, Vlahii Negri Medievali = "Morlacii - amintindu-și limba Română - formară la Valdevino / Vinodol o pseudo-republică"), "Viconte" de Korcula ori de Lika / Croația, "Conte" de Șipan 42,43 lat. N, 17,52 long. E sau de Novigrad 44,11 lat. N, 15,33 long. E / Croația, "Marchiz" de Lovinați / Lovinac 44,23 lat. N, 15,41 long. E / Croația, "Duce" de Senia 44,57 lat. N, 14,54 long. E / Croația, prezența consistentă în secolul XVI la castelul Dubovac 45,29 lat. N, 15,31 long. E de la Karlovac, după cum a documentat în anul 2024 Valentina Janković Barbarić de la Catedra de Istorie a Universității Catolice din Croația, "Prinț" al Ragusei, etc.: când cineva vorbea despre cei mai de vază din neamul De Giorgi, formula oficială era "Înălțimea Sa Regală". Despre puterea Medievală a Ragusanilor, e de ştiut că de pildă în India la 1480 viceregele Gujarat era un Ragusan iar primii Portughezi privind colonia din Goa - pe coasta apuseană Indiană - s-au confruntat cu numeroșii Ragusani, grupați în jurul Bisericii Sf. Vlasie acolo; pe alt continent, hărți ale Africii de Sud din anii 1508, 1805, etc. au marcat Capul Sf. Bras / Blaise, adică Vlah - așa cum de exemplu a studiat cercetătorul Adam Eterovici - lângă Capul Bunei Speranțe / cel mai Sudic punct al Africii (alte colonii Ragusane îndepărtate - în Oceanul Indian - au fost în Ceylon / Sri Lanka, ș.a.m.d).

Castelul Petronium din Bodrum / Halicarnas

În Asia "Mică", Cavalerii Ioaniţi au demolat Mausoleul din Halicarnas în anul 1402 (construind acolo castelul Sfântului Petru / fratele mai mic al Sfântului Andrei) şi au intrat pe Valea Meandrului deseori, exploatând-o; au apărat Rodosul împotriva musulmanilor până când au fost înfrânţi definitiv după un asediu îndelungat şi în anul 1523 au fost expulzaţi de către Sultanul otoman Suleiman. În anul 1530, Împăratul Habsburg Carol V = "Quintul" a dat Cavalerilor Ioaniţi Insula Malta, ca bază militară (acolo deja exista - menționată documentar din anul 1419 - localitatea Għargħur 35,55 lat. N, 14,27 long. E, zisă și Gregorio, lângă care a fost stabilită capitala Valetta); Ordinul s-a numit de atunci al Cavalerilor Maltezi şi a rămas acolo până în 1798, anul cuceririi Insulei de către trupele Franceze conduse de Napoleon Bonaparte (în prezent, sediul Cavalerilor Maltezi e la Roma / Italia şi organizaţia Ospitalierilor - fiind cea mai veche instituţie filantropică din lume, oficializată cu ajutorul unui Ghergheseu - are statutul de observator permanent la Naţiunile Unite). Din activitatea Ordinului respectiv, ar fi de remarcat că în data de 12 III 2012, moştenitorul tronului Georgiei l-a făcut Baron pe Cavalerul Maltez Aaron de Giorgio.

Armură Malteză / Ioanită

Ordinul Cavalerilor Teutoni s-a înfiinţat după modelele Cavalerilor Ioaniţi / Ospitalieri şi Templieri, în anul 1190 la Acra / Israel (o denumire rezonând cu Agra din India), sub patronajul Fecioarei Maria şi al Sfântului Gheorghe, când o frăţie spitalicească a fost creată pentru a îngriji cruciaţii, ceremonia oficială de inaugurare având loc abia în 5 III 1198 în prezenţa patriarhului Ierusalimului - cu recunoaşterea papală în 19 II 1199 - având scopul ca noul Ordin să aibă grijă de bolnavi ghidându-se după regulile Cavalerilor Ospitalieri, în schimb celelalte activităţi să aibă drept model organizarea Cavalerilor Templieri. Primii Cavaleri Teutoni oficial stabiliţi în Europa au fost la 1211, când Regele Ungariei i-a chemat să apere graniţele Transilvaniei de Cumani, ei ridicând pentru început cetăţi în Ţinutul Bârsei (în acea zonă coloniştii Saşi / Saxoni erau de 7 decenii, din anul 1141, despre a căror stabilire academicianul N. Iorga în "Ctitorii" din anul 1938 a scris: "Chemarea Saşilor de către regele Ungar - primul act de aşezare a unor străini, deocamdată săteni, veniţi cu 'gherebii' / 'grofii' lor - a fost dovada însăşi a incapacităţii unei stăpâniri reale, pe care nu o ţinea la îndemână, precum şi puţinătatea rasei"; în spaţiul Român existau colonişti Nemţi de exemplu de la începutul secolului anterior, din anul 1006, stabiliţi în capitala Satu Mare 47,47 lat. N, 22,53 long. E a Ţinutului Oaş la iniţiativa Bavarezei Gizela, soţia Regelui Ştefan "cel Sfânt" al Ungurilor, însă cei mai mulţi Germanici, ca şi alţi coloniști apuseni, ca de pildă Francii, ș.a., s-au consolidat în spațiul Românesc îndeosebi după debutul cruciadelor, în secolul XVI Nicolaus Olahus, născut la Sibiu în anul 1493 - din neamul Huniazilor / Corvinilor - anunțând că Sașii din spațiul German au început să se mute în Ardeal de pe vremea Împăratului Franc Carol "cel Mare" / la cumpăna secolelor VIII-IX). Savantul Treboniu Laurian în "Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre" din anul 1862 a scris: "Gheisa II - rege din anul 1141 - a adus pe Saşi în Transilvania şi i-a colonizat între Mureş şi Olt, de la Orăştie până la Baraolt"; rămâne interesant de remarcat că Vârful Gherghea de 1067 metri altitudine este cel mai înalt al Munților Baraolt. Academicianul Bănățean Atanasie Marienescu a scris despre "Negru Vodă și epoca lui" în anul 1909: "Cavalerii Teutonici cu mult înainte de 1211 au fost chemați în Ardeal și așezați pe 'Fundus Regius' (pământul crăiesc) și ei au avut nu numai dreptul, dar și datorința, ca teritoriul ce l-au căpătat ca donațiune regească să-l și colonizeze. Fiind Cavalerii Teutonici de viță Nemțească au colonizat Flandri și Saxoni / Sași asemenea de viță Nemțească / Germană. Nu se știe în ce an au cuprins ei teritoriile hărăzite lor în Ardeal, dar la anul 1211, când Andreiu II le-a dat prima 'bulla aurea' sau diplomă, ei erau deja așezați și organizați și teritoriile lor colonizate. Cavalerii încă de la început au strâmtorat pe Români și i-au scos din locurile lor, împrejurările dovedind că Cavalerii îndeosebi în anii 1213-1214 au năvălit asupra Românilor din Ținutul Făgărașului și pentru aceasta emigrarea Românilor a fost în anii 1214-1215 și astfel Negru Vodă a apărut în 1215 când a descălecat în Valahia de la Carpați și când acolo a început să domnească. Emigrarea s-a făcut prin pasul Branului și descălecarea s-a întâmplat în anul 1215 în Câmpulung în Valahia nordică". Aparițiile în Ținutul Bârsei ale Cavalerilor Teutoni și ale coloniștilor Germanici conectați cu ei anterior diplomei Regale din anul 1211 putea fi de la sfârșitul secolului XII, când s-a consolidat Imperiul Româno-Bulgar al Asanilor cu ajutorul puternicului Negru Vodă din Ținutul Făgărașului; s-ar ține cont că acela îl avea ca vistier / trezorier pe Cavalerul Grigore din Veneția de la 1185 - dinaintea înființării Ordinului Teutonic - iar de la 1204 Constantinopolul = capitala bizantină era sub control cruciat, mai ales Venețian: Marele Herțeg Negru Vodă al Românilor se afirma pe atunci atât de tare încât atrăgea atenția deopotrivă a Ungurilor și a Nemților - coloniști și cruciați - acolo deja de peste un secol existând experiența conviețuirilor cu Anglo-Saxonii acceptați la sfârșitul secolului XI de strămoșul înaintaș Gheorghe / bastardul Arpadian care în Nordul Carpaților Meridionali a fondat Dinastia Neagră (acei Europeni Nordici au acționat în spațiul Românesc sub coordonarea fondatorului dinastic Negru Vodă la capătul secolului XI când ruta comercială "de la Greci la Varegi" a avut nevoie de așa ceva în partea sa Sudică). Odată cu debutul mileniului II, în centrul spațiului Român / fost Got, într-un timp ce a durat puțin peste un secol, s-au ivit 3 mari valuri umane cu stabiliri Germanice:

- la sfârșitul secolului XI Anglo-Saxonii din vremea primului Negru Vodă - Cavalerul Gheorghe - în Ținuturile Amlașului și Făgărașului (1080-1096)
- la mijlocul secolului XII primii coloniști Saxoni / Sași ajunși în Sudul Ardelean (1141-1161)
- la începutul secolului XIII cruciații Teutoni aflați vremelnic în Ținutul Bârsei (1211-1226), după care Cavalerii au luat-o organizat spre Nord / căci autohtonul Mare Herțeg Negru-Vodă - sprijinit și de Sudicul Imperiu Româno-Bulgar cârmuit de dinaștii Vlahi Asănești - era prea puternic

CARTEA

PENTRU

DESCĂLECATUL DE'NTÉIŬ

A

ȚEREÏ MOLDOVEÏ ȘI NÉMULUÏ MOLDOVENESCŬ,

DE

MIRON COSTIN,

CARELE AŬ FOSTŬ

LOGOFĚTŬ MARE IN MOLDOVA

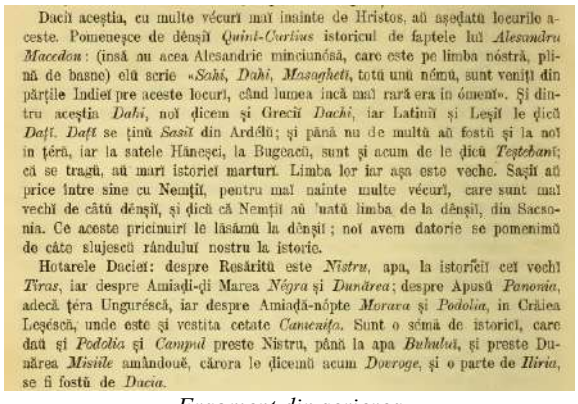

Dacii aceştia, cu multe vécuri mai inainte de Hristos, aŭ aşedatŭ locurile aceste. Pomeneşce de dênşii *Quinti-Curtius* istoricul de faptele lui *Alesandru Macedon*: (insă nu acea Alesandric minciunósă, care este pe limba nóstră, plină de basne) elŭ scrie «*Sahi, Dahi, Masaghetі*, totŭ unŭ némŭ, sunt veniţi din părţile Indiei pre aceste locurĭ, când lumea incă mai rară era în ómenĭ». Şi dintru aceştia *Dahi*, noĭ dicem şi Grecii *Dachi*, iar Latinii şi Leşii le dicŭ *Daţi*. *Daţi* se ţinŭ *Sasiĭ* din Ardélŭ; şi până nu de multŭ aŭ fostŭ şi la noĭ in ţéră, iar la satele Hăneşci, la Bugeacŭ, sunt şi acum de le dicŭ *Teştebani*; că se tragŭ, aŭ mari istoriĕ marturi. Limba lor iar aşa este veche. Saşiĭ aŭ price între sine cu Nemţiĭ, pentru mai nainte multe vécurĭ, care sunt mai vechĭ de cătŭ dênşiĭ, şi dicŭ că Nemţiĭ aŭ luatŭ limba de la dênşiĭ, din Sacsonia. Cè aceste pricinuirĭ le lăsămŭ la dênşiĭ; noĭ avem datorie se pomenimŭ de câte slujescŭ rándulŭi nostru la istorie.

Hotarele Dacieĭ: despre Resăritŭ este *Nistru*, apa, la istoriceĭ ceĭ vechĭ *Tiras*, iar despre Amiadi-çi Marea *Négra* şi *Dunărea*; despre Apusŭ *Panonia*, adecă ţéra Ungurésca, iar despre Amiadă-nópte *Morava* şi *Podolia*, in Crăiea Leşéscă, unde este şi vestita cetate *Camenița*. Sunt o sémă de istoricĭ, care dată şi *Podolia* şi *Campul* preste Nistru, până la apa *Buhului*, şi preste Dunărea *Misiile* amândouĕ, cărora le dicemŭ acum *Dveroge*, şi o parte de *Ilíria*, se fi fostŭ de *Dacia*.

Fragment din scrierea
cronicarului Moldovean Miron Costin
(publicat de academicianul Mihail Kogălniceanu, 1872)

În secolul XVII, cronicarul Miron Costin a scris în capitolul 3 din lucrarea "De neamul Moldovenilor, din ce Țară au ieșit strămoșii lor": "Dachii cu multe vacuri mai nainte de Hristos au așezatŭ locurile acéstea. Pomenéște de dânșii Cvint Curțius istoricul, de faptile lui Alexandru Machidon. El scrie Sahi, Dahi, Masagheti, tot un neam suntŭ, venit din părțile Hindiei pre acéște locuri, când încă lumea mai rară a fost în oameni. Și dintr-acești Dahi noi zicem și Grecii, Dachi, iară Latinii și Léșii, Dații să țin Sasii de Ardeal (și până nu de multŭ au fostŭ și la noi în Țara Moldovei, iară la satile céle hănești, la Bugeac și acum suntŭ) că să tragŭ și au mari istorici martori. Limba lor iară așa véchie ieste; au price între sine cu Némții pentru mai de multe vacuri, carii suntŭ mai vechi de dânșii, și ceștia că Némții au luat de la dânșii limba, iară Nemții că Sasii au ieșit de la dânșii, din Saxonia. Ci acéste prici le lăsămŭ la dânșii, noi numai pomenim cât slujaște rândul nostru la povéste". Dr. Zeno Pinter - Bănățean, profesor universitar de istorie în Sibiu - a afirmat în anul 2018: "Saşii au avut o tendinţă de păstrare a sistemului lor de organizare, pentru că a fost aproape unic în Europa. Ei dobândiseră libertăţi şi privilegii aproape inimaginabile pentru secolul XII, primite de la regele Andrei II. O populaţie care a fost scoasă de sub autoritatea feudală (cum era în toată Europa) şi s-a administrat singură. Aveau propria lor organizare bisericească, propriul lor comite de Sibiu. Politic, religios, meşteşugăresc - erau aproape independenţi. Au fost privilegii impresionante (şi foarte puţine alte asemenea cazuri). În Europa, mai erau doar câteva oraşe care au avut astfel de statute. Aici (în spaţiul românesc), un teritoriu întreg, pământul crăiesc, se supunea acelui drept. Şi saşii au avut tendinţa să-şi păstreze drepturile cât mai mult timp, într-o comunitate închisă. Iar fără disciplină, toate erau greu de stăpânit". Savantul Român Gabriel Gheorghe a susținut în anul 1999: "În vestita bătălie de la Lechfeld / Bavaria din anul 955, împăratul saxon Otto cel Mare a nimicit oastea maghiară iar pe conducătorul ungur Horka Bulcsu l-a spânzurat imediat; de la acea dată a plecat criza de identitate a ungurilor aristocrați: au venit în Europa ca mongoloizi și au devenit - nu se știe cum - europeni și ca înfățișare și ca sânge, o adevărată minune! Istoricii români Giurescu au scris, după istoriografii maghiari, că 'în a doua treime a secolului XII, stăpânirea regilor arpadieni s-a stabilizat în Transilvania'. Aceasta ar însemna că, între 1133 și 1166, în Transilvania ar fi existat o stăpânire maghiară, or, un secol mai târziu, la 1241-1242, a avut loc marea năvălire a tătarilor. Cu acel prilej, s-au scris cronici tătărăști și 4 cronici maghiare cunoscute: Rogerius ('Carmen miserabile'), Pauler Gyula, Szilagy și Ronay Jeno. În nici una din acele 4 cronici maghiare nu s-a menţionat nici o dată prezenţa vreunei statalităţi maghiare, vreun act de opunere al statului maghiar faţă de invadatorii tătari pe teritoriul Transilvaniei. S-a menţionat că armata lui Cadan a pătruns în Transilvania prin pasul Rodna, s-a bătut cu garnizoana germană a Rodnei şi l-a luat ca ghid pe contele Ariscald cu 600 de soldaţi germani ca să-i conducă pe tătari la Oradea şi Pesta. Armata lui Cadan a ajuns la Bistriţa şi a omorât mii de creştini, la Cluj, Zalău şi Oradea. Pentru prima dată s-a menţionat prezenţa ungurilor la Oradea. În tot parcursul de 400 km, de la Rodna la Oradea, cronicile maghiare nu au menţionat nici o luptă între tătari şi unguri. A doua armată tătară, condusă de Budzic, a intrat prin pasul Bran, în Ardeal, unde, la Braşov, a fost întâmpinată, la 1 Aprilie 1241, de voevodul Ardealului, românul Posea, care a căzut în luptă, împreună cu o parte din oastea sa. Tătarii lui Budzic au ajuns la Rupea, Făgăraş, Cârţa, Sibiu şi, pe valea Mureşului, până la Cenad unde s-a întâlnit cu armata lui Cadan, printr-o sincronizare impresionantă. Două armate tătărăşti au parcurs câte 400 km prin mijlocul şi prin sudul Ardealului, au distrus şi au omorât creştini, s-au bătut cu o garnizoană germană şi cu armata voevodului român al Ardealului, Posea (a cărui diplomă a fost descoperită de curând de arheologul Vasile Boroneanţ) şi nicăieri stabilizata stăpânire ungară a regilor arpadieni nu şi-a făcut - măcar o dată, de protocol - simţită prezenţa. Se pare că stăpânirea regilor arpadieni asupra Ardealului, relatată de istoricii Giurescu, venea de la Duhul Sfânt. Pentru că acolo unde erau - mulţi, puţini, câţi erau - cronicile maghiare nu s-au sfiit să-i menţioneze pe români, atât la Oradea, cât mai ales la bătălia de la râul Sajo / ce trece prin Mişcolţ şi curge în Tisa, unde - au scris cronicarii - armata ungară, condusă îndeosebi de prelaţi catolici (li s-a dat numele), a fost distrusă. Unii au vorbit de zeci de mii de morți. Deci, după cronicile maghiare, nici un picior de ungur nu a apărut în Ardeal în timpul năvălirii tătare de la 1241-1242. Rogerius chiar a scris că a fost adăpostit, în pelerinajul său după retragerea tătarilor, la un cneaz roman (având multe case). Dar, ca să nu rămână nici o urmă de îndoială privind absenţa totală a ungurilor din Ardeal la 1241, să mai arătăm că academicianul Petriceicu Hasdeu l-a citat pe academicianul maghiar Jerney Janos care, la 1842, a publicat facsimilul dispoziţiei unui general tătar, în care se adresa saşilor să nu refuze moneda tătară de la secui şi vlahi ('ex dictis Zychy et Blachy'). Despre unguri, nici o vorbă, pentru că nu se găseau atunci în Ardeal. De asemenea, Paulin de Veneţia a scris că, la 1242 (se credea că se vor întoarce tătarii), 'românii şi secuii au fortificat trecătorile Carpaţilor' ca să împiedice sau să îngreuneze eventuala pătrundere a tătarilor în Transilvania. Unde or fi fost ungurii stabilizaţi în Ardeal cu un secol mai înainte de domnii istorici Giurescu? Mister! În antichitate, numele de germani nu li l-au putut da romanii decât dacă ei i-au considerat fraţi ai lor. Nu poţi numi pe cineva frate pentru că e frate cu un terţ. Toţi oamenii aveau fraţi naturali. Teutonii nu şi-au spus niciodată germani. Ar fi fost un nonsens să te numeşti pe tine însuţi frate. De aceea nu s-a auzit până astăzi decât 'Ich bin Deutsch' = Dac. Olandezii se numesc şi astăzi Daci (Dutch)". Cavalerii Teutoni s-au răspândit prin Estul Europei mai ales, o prezenţă importantă fiind în Pomerania / "Po-Merania" (a cărei parte apuseană - organizată cu denumirea de Circipania / acum în Germania - până la sosirea lor a fost cârmuită de Zirzi-pani / Circipani, parte a populației Antică Veletă): regiunea Pomerană creştinată de Cavalerii Teutoni în anul 1242 - după masiva invazie Tătaro-Mongolă în E Europei - a fost miezul pe care s-a constituit Prusia (în anul 1249, prin Tratatul de la Dzierzgon 53,56 lat. N, 19,21 long. E - în pronunție "Gierzgon" - Cavalerii Teutoni au interzis în Pomerania străvechiul Cult al păgânului Zeu Agricol Curche / Kurka al Goților). În "Enciclopedia Lituaniană", Dr. Ignas Narbutas a scris: "La Prusacii păgâni, Kurka a fost Zeul Fertilității; patrona mâncărurile și băuturile, fiind slăvit cu idoli în regiunea Kaliningrad, într-o zonă în care creștea stejar, al cărui lemn era pus pe foc pentru arderea rituală a cerealelor, la produs mierea, etc.; stejarul sfânt se tăia cu toporul. Kurka era invocat pentru a crește recoltele. Unele surse indică faptul că lui Kurka i se sacrificau primele roade ale primăverii dar și primii pești prinși, căci idolii se puneau lângă altarele de pe malurile apelor. Numele adevărat / literar al popularului Zeu Kurka a fost Gurcho".

State ce nu mai sunt

Se poate observa că pe coasta Mării Baltice, în jurul Deltei Vistulei / Fluviu ce izvorăşte din Carpaţi, Pomerania / "Po-Merania" însemna Slavon "regiunea de la mare", cam aşa după cum, în mod asemănător, în Dalmaţia - pe coasta Balcanică a Mării Adriatice, între Ragusa şi Veneţia - Morlacii / Morlachii erau Mor-Vlachi, adică Vlahi Maritimi = "Vlahii de la Mare" (conduşi - printre alţii - de Gherga, astfel cum a documentat şi academicianul Român Silviu Dragomir în cartea din anul 1959 "Vlahii din Nordul Peninsulei Balcanice în Evul Mediu"). La invazia Mongolă din anul 1241, Marele Maestru al Ordinului Teutonilor a fost Cavalerul Gherhard din Malberg 50,02 lat. N, 6,34 long. E - în vecinătatea Germană a Luxemburgului - de unde era mama sa (de la care avea numele, castelul şi g/herbul = blazonul); papa Grigore IX (19 III 1227 - 22 VIII 1241) plănuia încorporarea Teutonilor în Ordinul Ioanit şi date fiind bunele relaţii pe care le avea Gherhard printre Cavalerii Ospitalieri, care era cruciat în Acra din anul 1217, intenţiona să-l împuternicească însă moartea lui a oprit aşa ceva iar papa Inocenţiu IV (25 VI 1243 - 7 XII 1254) i-a permis Cavalerului Gherhard - care s-a retras din poziţia de Mare Maestru al Teutonilor în anul 1244 - să se alăture Templierilor: nu se ştie dacă a mai făcut-o, căci a murit curând, în anul 1246.

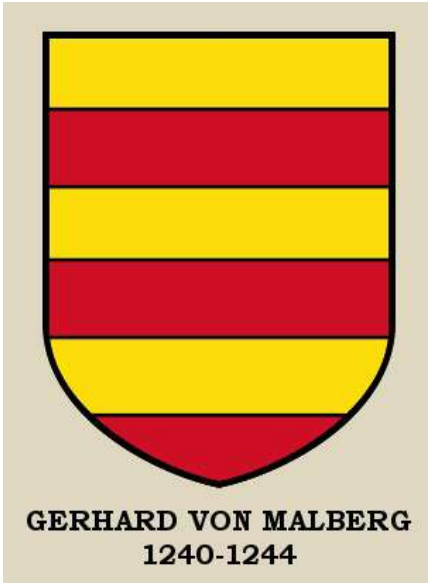

G/herbul = blazonul Marelui Maestru al Teutonilor în timpul invaziei Mongole

În prezent, sediul Ordinului Cavalerilor Teutoni este la Viena / Austria. Dr. Ionel Bota - Bănăţean din Oraviţa / judeţul Caraş-Severin - a scris despre "Ordinul Cavalerilor Teutoni în Ţinutul Carașului" în anul 2016: "În ce priveşte istoria românilor, şederea Teutonilor într-una sau alta dintre provinciile noastre a avut cu totul alte obiective decât cele iniţiale. O certitudine se iscă chiar din comentariul inaugural: Teutonii au apărut în ţinuturile locuite de români când deja organizarea instituţională medievală străbătuse experienţa propriilor începuturi. În pofida unui decident alogen - regalitatea maghiară - chiar şi unitatea administrativ-politică purtând denumirea de 'comitat' avea, în bună parte, rămăşiţe româneşti în forma de organizare sau apărea fructificând modelul românesc din vremea penetrărilor influenţelor varii slave din perioada prefeudală. De aceea - credem noi - papa miza, prin colonizarea lor, pe implantarea unor germeni de influenţă cultural-spirituală catolică şi politică în comunităţile româneşti autohtone, ortodoxe. Odată stabiliţi aici însă, membrii Ordinului Teutonilor au dobândit orgoliul aşa-zicând suprem al oaspetului care, după ce-i oferi găzduire, vrea să te alunge din casă. În spaţiul transilvan, unul din scopurile zăbavei lor pe meleagurile noastre căpătă contur în 1213, când episcopul Wilhelm de Transilvania a recunoscut unitatea bisericilor catolice din Ţinutul Bârsei - cu excepţia celor secuieşti - sub coordonarea Ordinului Cavalerilor Teutoni. Forţa Cavalerilor a fost valorificată tot în 1213, în luptele de la Vidin, unde regele Andrei II a

trimis unități militare formate din români, sași, secui și pecenegi, împreună cu români bănățeni din părțile Carașului și Severinului, să-l ajute pe nepotul de frate al lui Ioniță Kaloian, Borilă (1207-1218), împotriva unei tentative de răscoală având drept scop desprinderea din Țaratul de la Dunăre. Bănățenii au venit din partea cetății regale Karrassowa, Crucessburg, unde - după 1211 - se stabiliseră câțiva reprezentanți ai Ordinului Teuton. La aceia și la 'Cruceburg' a făcut referire documentul din 7 V 1222, privilegiul acordat maestrului Ordinului Teuton, confirmat la 19 XII 1222 de papă, prin care înțelegem că stăpânirea (formală / oficială) a Teutonilor urma linia Munților Mehedinți, apoi Carpații Meridionali - mai precis de la 'Carassburg-Kruceburg'-ul Cărășan (Bănățean, fiind vorba de Banatul Montan nu de cel Timișan, de câmpie), până 'la hotarele brodnicilor' spre Moldova - o întreagă fâșie frontalieră. Că era o realitate Bănățeană / Cărășană a problemei stă mărturie și edictul din 1223 al papei prin care bisericile catolice din Banatul de Munte și din sudul Transilvaniei au trecut sub autoritatea directă a Vaticanului. Nemulțumirile au izbucnit după ce regele Andrei II a acordat în 30 XI 1224 - prin privilegiul 'Andreanum' - cele mai importante drepturi pentru sași, în teritoriul pe care aceia îl colonizaseră în Ținutul Orăștiei hunedorene și în teritoriul regiunii Baraolt. 'Ținut autonom săsesc' era chiar ceea ce mizau în politicile lor locale Teutonii Ordinului, dar sub autoritatea lor. Astfel că polemicile cu regalitatea au fost reluate conflictual în 1225, Andrei II alungându-i din Ținutul Bârsei, folosind ca principală acuzare încălcarea delimitărilor teritoriale anterior stabilite și ridicarea cetăților din piatră, nu de lemn, cum se stipulase în actele dintâi ale stabilirii membrilor Ordinului Cavalerilor Teutoni în provinciile locuite de români. De fapt, Cavalerii mizau pe o neacceptare a noilor realități administrativ-teritoriale, când vechiul comitat Alba - la care se arondase și Ținutul Bârsei - s-a restrâns în părțile tradiționale iar acolo a dobândit competențe comitatul de Brașov. Alungați din Ținutul Bârsei, dar nu și din Banat, Cavalerii Ordinului Teuton au obținut - în schimb, din partea lui Frederic II, prin 'Bula de Aur' de la Rimini - autoritatea asupra teritoriilor cucerite în Prusia, unde au început a se stabili după 1230. Ei au întemeiat orașul Konigsberg - azi Kaliningrad - în onoarea regelui Boemiei. În Banat activa o ramificație a Ordinului Teuton, Ordinul Cavalerilor Gladiferi, de unde speculațiile cu Glad vodă, Gladius, Claudius, Clodius, ș.a., cu ascendența membrilor uniunii acelor Gladiferi în 'unitățile' speciale creștine din vremea voivodului român. În 1234, Gladiferii din Ținutul Cărășan mai erau la datorie în preajma cetății Carașova, dar nu excludem prezențele lor în cetățile Iladia, Mehadia, Urscia, etc. (În acel an, abatele Frederic de Hamborn a ajuns în zona Bănățeano-Ardeleană pentru a face un raport-bilanț; astfel, în 'Catalogus Ninivensis' al călugărilor Ordinului Premonstratens se vorbea de filialele aceluia, de bisericile catolice ridicate în Banat și sudul Transilvaniei, de cele aflate sub autoritatea Vaticanului - sau în numele Vaticanului - administrate în cadrul organizărilor Cavalerilor Teutoni). 'Dyocesis Cumaniae' includea realități ale Banatului Montan / Cărășan dar și din Ținuturile Orăștie, Sebeș, iar 'Dyocesis Ultrasilvae' avea în componență colțul Transilvan de sud-est, cu Sibiu și Brașov. În 14 XI 1234, diploma papei arăta îngrijorarea Romei: 'unii din regatul Ungariei, atât unguri, cât și germani, locuind printre ei, trec la credința lor și, făcându-se una cu acei valahi, primesc zisele taine, disprețuind pe episcopul cumanilor'. Ca o încununare a comuniunii de idei, interese și țeluri religios-politice, dintr-un punct de vedere privind posibile organizări militare, cu extensie de eventuale competențe în administrarea parțială, în 1237 a avut loc fuzionarea între Ordinul Cavalerilor Teutoni și Ordinul Cavalerilor Gladiferi. Cu acest prilej a fost pomenit acel 'Gladifer' - probabil din Ținutul Cărășan - Gringennens, care picta cărți de joc. Că reprezentau o forță militară de temut, pe care monarhii Europeni și-i doreau aliați - stă mărturie participarea Cavalerilor Teutoni în cadrul armatei regelui Boemiei, Ottokar cel Mare (1253-1278), la bătălia de la Kreussenbrunn, când au fost bătute trupele ungaro-române ale regelui Bela IV. În 1200 s-a menționat prima dată comitatul regal Caraș, cu ținutul din preajma cetății Carașul (Carașova, Izvoarele Carașului) care, în secolul XV, avea 13 cetăți, 10 orașe și 200 de sate. O justificare și un garant al statutului de autonomie au fost districtele românești / valahe Almăj, Bârzava, Caran, Caraș, Comiat, Cuiești, Ilidia, Mehadia și Sebeș (ulterior Caran și Sebeș luând numele de Caransebeș). Că acest comitat Caraș a fost menționat documentar abia la 1200 se explică prin aceea că ungurii au cucerit Banatul dinspre nord. După a doua jumătate a secolului XI încă nu era o reală autoritate maghiară în Banat. Cumanii au ajuns în regiune conduși de Kopulci, dar au fost bătuți de Ladislau în Caraș, pe râurile Timiș și Pogăniș (în Banatul Montan). La fel s-a întâmplat cu oastea cumană a lui Akus, înfrântă la Orșova. Până la începutul secolului XIV, românii au respirat liber, fiind beneficiarii propriului efort de a-și apăra libertățile. La 1254, regele Bela IV a scris papei că ungurii nu puteau apăra cetățile, neavând acea 'știință', pe când un alt rigă al vremurilor, Sigismund, nota într-un document că tocmai românii erau aceia care știau să ridice, să apere și să conserve 'castre și castele'. Din păcate, românii Banatului - ca și cei ai Transilvaniei - au trebuit să suporte secole la rând efectul 'legilor execrabile și sanguinare'. Deposedările populației locale nu au ținut cont de tradiția dreptului cutumiar, iar daniile regalității în favoarea unor supuși fideli încălca până și principiul 'erezilor', moștenirea în aceeași familie. Că Banatul de Severin, Cărașul și ținutul de peste munți - cu Mehedinți și nord-vestul Gorjului - alcătuiau o entitate teritorială mult disputată, stă mărturie documentul emis de Dan I la 1385, care le includea în fostul județ Jaleș și care a avut lupte cu ungurii în zona Mehadia, dar și monede ale regilor arpadieni și angevini atestă o realitate unică între Banatul Cărășan și Ținutul Severinului. Amintirea unor vechi pretenții de autoritate o găsim în documentul regelui Sigismund din 28 X 1429 și într-un act emis de Iancu de Hunedoara la 20 X 1444. Problema se poate urmări mult mai bine în contextul relațiilor dintre Ungaria lui Sigismund de Luxemburg și Țara Românească din vremea lui Mircea cel Bătrân pe care (într-o scrisoare trimisă comitelui Ioan de Paszto la 23 III 1395) regele maghiar îl numea 'măritul bărbat, domnul Țării Românești'. Poate și pentru a elimina acele interminabile polemici în zona ținuturilor transfrontaliere, Mircea cel Bătrân a înființat bănia de Severin iar la 1406 - la cetatea Severinului - s-a întâlnit cu Sigismund. Partea din titlul voivodului 'și stăpânitoriul celui de la Severin' e explicată luându-se ca bază a argumentației vechimea menținunii care s-a regăsit, înainte de Mircea cel Bătrân, în documentele din vremea lui Vladislav-Vlaicu (1364-1374), teritoriul fiind și cauza conflictului dintre Basarab I și Carol Robert d'Anjou. În mormântul lui Tihomir (posibilul tată al lui Basarab I), s-a descoperit și o monedă bătută cu chipul lui Ladislau IV Cumanul, iar într-unul din mormintele bisericii vechi din Câmpulung - aceea ctitorită de același Basarab I - un obol de argint al lui Carol Robert. Regele maghiar voia să 'recupereze' acel teritoriu și avea în vedere

- probabil - realităţi relative cum ar fi acelea din textul 'Viaţa Sfântului Gerard' unde se spunea că ducatul bănăţean al lui Ahtum, vizat la 1003 de Ştefan cel Sfânt, se întindea spre est 'până la Severin și Vidin'. Academicianul român Dimitrie Onciul a confirmat că Banatul de Severin era o denominare generică a unui teritoriu mai mare, incluzând fâşia din Mehedinţi şi Gorj cu cetatea Severinului dar şi sud-estul Banatului, comitatul Severinului cu centrul în castrul Mehadia şi comitatul Cărăşului, aşa cum acela era delimitat în donaţia făcută la 1247 Cavalerilor Ioaniţi: 'Terram Woyla iuxta Danubium a castro de Carasou exemptam'. Un document păstrat în arhiva locală, confirmând statutul Ţinutului Cărăşan de placă turnantă între Banat şi Ţara Românească, vorbea de un 'banus' între membrii Ordinului Ioanit (probabil un localnic convertit la acea grupare militar-religioasă). În exprimarea din text, 'Terra Zeurino' includea aşadar sudul Banatului şi vestul Olteniei. Or, dacă niciodată n-au intrat în posesia teritoriului acei Cavaleri ai Casei Ospitalierilor - în frunte cu venerabilul mare preceptor Rembald - în schimb vodă Mircea cel Bătrân îl stăpânea, cel puţin o vreme fiindcă, după moartea lui, regele Sigismund de Luxemburg l-a trimis în toamna anului 1419 pe Pippo Spano să 'anexeze' Banatul de Severin, cu cetăţile Mehadia şi Orşova, iar la 9 X 1428, din dorinţa delimitărilor clare ale frontierei cu Serbia şi Ţara Românească, regele maghiar a promis zona marelui magistru al Ordinului Teuton, Nicolae de Radwitz. Cavalerii aveau jurisdicţie în districtele Almăj, Ilidia, Mehadia, unde au fost citaţi 643 cnezi (293 în Almăj, 126 în Ilidia, 293 în Mehadia); realităţile din Ţinutul Almăjano-Cărăşan, la confluența cu Ţinutul Severinului, au anticipat unificările teritoriale românești de mai târziu. La instalarea Teutonilor, cel puţin formală, în 1428, călugării minoriţi n-au agreat ideea şi nemulţumirea lor s-a cumulat cu opoziţia unor cnezi români din districtul Caransebeş. Iată de ce a survenit la 5 XII 1428 Diploma regelui Ludovic I, spre a calma puţin lucrurile. Teutonii au primit 30 de cetăţi şi fortificaţii, 238 bombarde, privilegii. Nu sunt menţiuni în documentele păstrate până la noi că toţi cnezii ar fi recunoscut autoritatea lui Nicolae de Radwitz, o vreme ban de Severin. Exemplul este acela al almăjenilor, la 21 VIII 1430, Marele Maestru al Ordinului Cavalerilor Teutoni ajungând a se plânge regelui Sigismund de Luxemburg. Din vara lui 1432, Teutonii au arătat că nu rezistau otomanilor prea mult timp şi au lăsat apărarea provinciei Banatului tot celor care au apărat-o şi până atunci, autohtonilor români. Activităţile, evoluţiile Ordinului Teutonilor, bilanţul participărilor Ordinului la istoria comunităţilor etnice din aceste părţi au avut atingere cu istoria românească. Realităţile Banatului din secolele XIII-XVI au evidenţiat convergenţe autohton-alogen sub semnul prezenţelor sporadice ale membrilor Ordinului Cavalerilor Teutoni în Banatul de Munte, în Ţinutul Cărăşan". Ordinele militaro-religioase ale Cavalerilor au fost primele organizări feudale oficiale ale luptătorilor creştini în afara instituţiilor consacrate specifice dar separate: armata şi Biserica; au fost sprijinite de catolici, inițial - fiind concentrați pe ruta către Ierusalim / "Țara Sfântă" - și cu ţelul de a domina Constantinopolul / Tracia (puterea militară şi ortodoxă a răsăritului lumii), cruciații de altfel ocupând inclusiv Constantinopolul / Tracia, în anul 1204. Fenomenul cruciadelor - a intervențiilor hotărâte și repetate ale Europenilor Medievali în Orientul Apropiat - n-a fost abstract, ci s-a bazat pe serioasele legături Antice (și anterioare / strămoșești) ale înaintașilor lor cu Țara Sfântă din V Asiei; iar distanța dintre E Mediteran - respectiv V Asiatic - și Europa era demult accesibilă, așa cum s-a probat de către multe fluxuri umane.

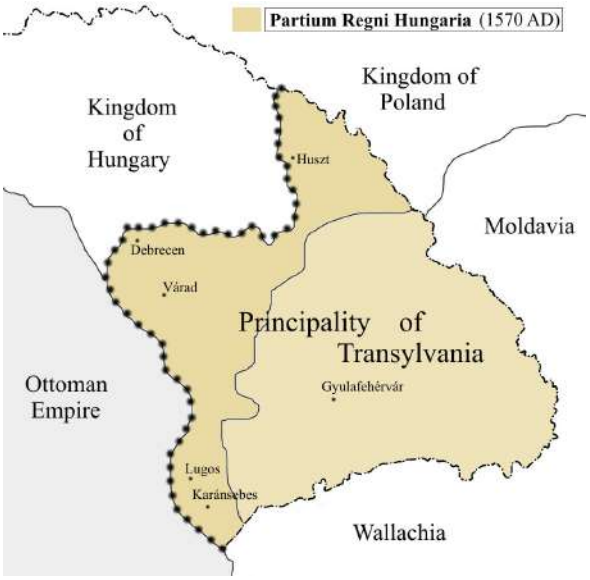

Privind dimensiunile materiale ale celor 3 Ordine Cavalerești, cel Templier - interzis după 178 ani de activitate oficială - bazându-se pe bani nu a avut teritorii, doar celelalte 2 Ordine având, Teutonii avându-și posesiuni (via Ardeal) la Marea Baltică 1230-1525 iar Ioaniții / Ospitalierii avându-și posesiuni la Marea Mediterană (via Cipru, Rodos și Creta), cu cea mai lungă perioadă în Malta 1530-1798:

Teutonii la Marea Baltică

Ioaniții la Marea Mediterană

Francezul Louis Constant = Eliphas Levi în "Istoria Magiei" din secolul XIX a scris cum anterior cu peste 4 secole în capitala Țării sale a încetat oficial pe plan universal Ordinul Templier: "Templierii - a căror istorie este atât de greșit cunoscută - au fost conspiratori teribili și e timpul să dezvăluim secretul căderii lor. La începutul Ordinului Templier, cavalerii cruciați care s-au consacrat religiei au depus jurământul în fața patriarhului Constantinopolului, sediu mereu ostil - în mod secret sau public - celui din Roma. Scopul mărturisit al Templierilor era de a proteja creștinii care vizitau locurile sfinte; scopul lor secret era reconstrucția Templului din Ierusalim (după modelul propovăduit de Iezechiel). Gândirea secretă de la întemeierea Ordinului Templierilor nu fusese tocmai de a servi ambiției patriarhilor din Constantinopol. Exista în acea vreme în Orient o sectă Ioanită, ai cărei membri pretindeau că erau singurii inițiați în adevăratele mistere creștine: ei afirmau că știau istoria reală a lui Iisus și spuneau că faptele din Evanghelii nu erau decât alegorii a căror cheie era oferită de evanghelistul Ioan prin cuvintele 'am putea umple lumea de cărți cu vorbele și faptele lui Iisus', căci legenda se putea ramifica și prelungi la nesfârșit. În ceea ce privește faptele istorice și reale, iată-le: 'O tânără din Nazaret, pe nume Miriam, logodită cu un tânăr din tribul său, pe nume Jochanan, a fost surprinsă de un așa-numit Pandira, care a abuzat de ea după ce a intrat în camera acesteia folosind hainele și numele logodnicului. Jochanan - cunoscându-i suferința - a părăsit-o fără s-o compromită (din moment ce era de fapt nevinovată) iar tânăra a născut un fiu care a fost numit Iisus. Acel copil a fost adoptat de către un rabin, pe nume Iosif, care l-a luat cu el în Egipt; acolo Iisus a fost inițiat în științe secrete iar preoții lui Osiris, recunoscând în el avatarul lui Horus, l-au numit suveran pontif al religiei universale. Iosif și Iisus au revenit în Canaan iar în Iudeea știința și virtuțile tânărului nu au întârziat să stârnească invidia și ura preoților, care i-au reproșat în mod public nelegitimitatea nașterii. Iisus - care își iubea și venera mama - și-a întrebat maestrul și a aflat despre crima lui Pandira și despre nefericirea lui Miriam. Gândindu-se la biata femeie că a suferit ceea ce nu a putut împiedica, a strigat: Mama mea nu a păcătuit, nu și-a pierdut inocența; este fecioară și totuși mamă: să aibă parte de o fericire dublă! Cât despre mine, eu nu am tată pe pământ; sunt Fiul lui Dumnezeu și al umanității!' Nu vom continua această ficțiune deranjantă pentru inimile creștine; ne mulțumim a transmite că Ioaniții îl făceau pe evanghelistul Ioan responsabil de acea Tradiție și îi atribuiau fundamentarea Bisericii lor secrete. Marii pontifi ai acelei secte pretindeau că descindeau din Sf. Ioan prin transmiterea neîntreruptă a puterii; iar primul Mare Maestru Templier a fost inițiat și desemnat succesor ca suveran sacerdot. Astfel, Ordinul Cavalerilor Templului a fost pătat încă de la originea sa de schismă și de conspirație. Acele tendințe au fost învăluite în mister profund și Ordinul afișa o ortodoxie desăvârșită; doar șefii știau, restul îi urmau cu încredere. A câștiga influență și bogății, apoi a intriga și - la nevoie - a lupta pentru dogmă erau mijloacele propuse fraților inițiați. 'Vedeți - li se spunea - papalitatea și monarhiile rivale se tocmesc azi, cumpărându-se, corupându-se și mâine probabil distrugându-se unele pe altele. Toate acestea vor fi moștenirea Templului; lumea ne va cere curând pontifi și suverani. Noi vom crea echilibrul Universului și vom fi arbitrii stăpânilor lumii'. Ordinul Cavalerilor Templului concepuse o operă grandioasă pe care era incapabil s-o execute, deoarece nu cunoștea nici umilința, nici abnegația. Templierii - fiind în majoritate fără educație și capabili doar de a mânui spade - nu aveau nimic din ceea ce era necesar pentru a guverna ori pentru a înlănțui opinii. Liderii nu aveau profunzimea viziunilor. Templierii au fost Iezuiți nereușiți. Cuvântul lor de ordine era de a deveni bogați pentru a cumpăra lumea. Au devenit bogați într-adevăr și în 1312 stăpâneau în Europa mai mult de 9 mii de seniorii. Bogăția le-a fost și piedica: au devenit insolenți și au lăsat să se vadă disprețul față de instituții. Ambiția le-a fost fatală Templierilor, proiectele le erau ghicite prea ușor și erau prevenite. Papa Clement V și regele Filip cel Frumos au dat un semnal în Europa iar Templierii au fost prinși, dezarmați și aruncați în închisori. Niciodată până atunci nu s-a mai realizat o lovitură cu un ansamblu așa de important. Era imposibil de desfășurat în fața popoarelor planul conspirației Templierilor, căci ar fi însemnat inițierile mulțimilor în secretele maeștrilor. Cunoaştem finalul acestei drame; înainte de a muri, şeful Templierilor a instituit - din străfundurile închisorii - masoneria ocultă: la Napoli pentru Orient, la Edinburgh pentru Occident, la Stockholm pentru Nord şi la Paris pentru Sud". Toţi Cavalerii s-au inspirat ca stil din Antichitatea răsăritului Mediteran / cu influenţe ancestrale orientale; continuatorii Templierilor dezavuaţi, anume franc/masonii - pentru care litera "G" a stăpânului suprem are semnificaţie primordială, aşa cum e punctul "G" în sexualitate - şi îndrăzneţii mafioţi au copiat Cavalerii, împrumutând caracteristici ale Ordinelor în organizarea lor Modernă (e de remarcat respectul masonilor pentru Hermes / bunicul lui Ghergheseu şi pentru Fenicianul Hiram, artizan geometric = E-Gregor, conform Britanicului Philip Gardiner). De exemplu, după cum a studiat şi Dr. Albert Mackey 1807-1881, simbolul masonic universal - pentru "stăpânul suprem" - foloseşte iniţiala Gherga (notată ca numărul "1" în scrierile vechi): a pornit de la străvechea reprezentare a piciorului fertilului cocostârc, după aceea a bumerangului, apoi Feniciană a "cârligului" - ulterior Evreiască "Ghimel" pentru cârcă - şi vechea literă Grecească Γ / "Gamma", simbolizând şi târnăcopul, ajungând la actualul "G" Latin (în Feniciană, intrarea cortului - în formă triunghiulară - era "dalet" / de la care a derivat "delta", următoarea literă din acel vechi alfabet, egalată Latin drept "D"); de fapt, "G" se poate urmări literar - inclusiv şi prin echivalenţa grafică de "cârlig" - la "F", "V" sau "Y". În anul 1897, masonul Australian John Cockburn a scris: "Litera 'G' a apărut în secolul III î.C.; a fost iniţiala Zeiţei Pământului Gaia şi ca 'Gamma' ⌜ era emblema pătratului adevărat, 'tetragrammaton' / 'tetrada'. Nu e oare posibil ca 'G' să fie litera Svasticii 卐, cea mai frecventă figură sacră a simbolismului, ce - în mod surprinzător - lipseşte din masonerie? Este imposibil de evitat sentimentul că simbolismul pătratului a fost marcat de uzurparea de către litera 'G' în locul 'gamma' ⌜". Este de ştiut că în Antichitate prin cârcă - reprezentată cu "ghimel" - a ajuns să se înţeleagă inclusiv "spatele" cămilei (animalul cunoscut drept "corabia deşertului", cu 2 cocoaşe în Asia - în hibru având denumirea "kerkera" - şi cu o cocoaşă în Africa); pe de altă parte, simbolul pentru bumerang - utilizat de străvechii vânători Gherga - a fost perpetuat ca o cârjă şi de vechii Greci prin schiţarea plugului (la "G" / "Gamma"): înţelesul de agricultor pentru Gheorghios a fost larg însuşit (acelaşi semn fiind în paralel folosit şi la compas, etc). În anul 1996, cercetătorul American Stan Tenen a studiat semnificaţia acţiunilor legate de Ghimel la vechii Evrei: "făcea legătura între ceea ce se afla înăuntrul cortului de întruniri şi exterior, 'călătorind' între stâlpi ori - ca o cămilă - de la o oază la alta, fiind de regulă atribuit la naşterea primului fiu, ca simbolul Yin-Yang".

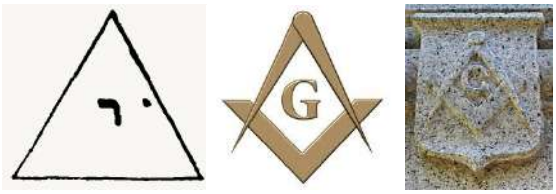

Francezii Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant au scris în “Dicţionar de simboluri”: “Litera ‘G’ este unul dintre simbolurile masoneriei, aflat în chiar centrul stelei strălucitoare. Explicaţia acestei litere pornind de la iniţiala unui anumit cuvânt (‘glorie’, ‘grandoare’, etc.) nu ar fi satisfăcătoare; e şi iniţiala ‘geometriei’, care este ştiinţa marelui arhitect al Universului: dar o astfel de explicaţie nu-şi capătă un sens deplin decât dacă admitem substituirea literei ‘G’ cu litera ‘gamma’ grecească, de forma unui echer. Or, 4 ‘gamma’ asamblate formează o svastică - simbol polar - şi indică cele 4 poziţii ale Ursei Mari, care dă ritmul zilei şi al anului; firul cu plumb leagă uneori litera ‘G’ de centrul svasticii: ‘G’ apare astfel ca un substitut al Ursei Mari şi deci ca o figurare a polului ceresc (simbolizează un centru director sau iluminator)”.

“G” în Templele masonice

Pe lângă imitarea Cavalerilor - asociați în Ordine pentru valorizarea puterii colective, depășind întotdeauna suma puterilor distincte ale membrilor - masonii şi mafioţii au copiat inclusiv aspectele vechilor confrerii / ghilde (ca de exemplu ale zidarilor, alchimiştilor, ş.a.); Dr. Sherwood Taylor 1897-1956 (directorul “Muzeului Ştiinţelor” din Londra / capitala Regatului Britanic) a spus: “Chimistul care examinează tratatele alchimice încearcă aceeaşi impresie ca şi zidarul care ar vrea să găsească informaţii practice într-o lucrare francmasonică”. Grupările masonilor şi mafioţilor (constituind expresii ale utilizatorilor de sisteme şi nu ale creatorilor de sisteme) au preluat de la Cavaleri unele ritualuri, practicate sectar şi uneori ridicol, deseori - prin caracterul lor “discret” sau “secret” - manifestându-se contrar organizărilor societăţilor în care se ivesc; e de observat că mimetismul respectiv apare şi la unele cluburi sau găşti, etc., eventualele puteri ale lor bazându-se nu pe valorile individuale ale persoanelor membre, ci pe rețetarul hoardei: unde-s mulți, puterea crește - dacă membrii se coordonează pentru acțiune sincronă, așa putând chiar strivi personalitățile unor oponenți izolați - astfel conservându-și obiceiurile și unii orientali (ca Țigani, Arabi, ș.a.) ca să umble și să acționeze mereu împreună, rar separat, căci cel puțin instinctiv își dau seama de ancestrala putere colectivă.

Un reper al codului de onoare pentru primii mafioți ar fi fost Frăția Garduña constituită în anul 1417 la Toledo de nobila Angevino-Aragoneză Catherine - născută în castelul Hertford 51,47 lat. N, 0,04 long. V din districtul Dacorum / Anglia - Regenta minorului Ioan II al Castiliei / fiul ei cu răposatul Rege al Castiliei Henric “cel Infirm”: Regina-mamă era - conform istoricului contemporan Perez de Guzman - o matahală (“foarte înaltă și foarte grasă, mergând ca un bărbat”), care l-a susținut fără succes pe bătrânul antipapă Benedict XIII / zis “Papa Luna” inclusiv față de conciliul de la Constanz; la Curtea Spaniolă s-a protejat în secret cu oamenii de încredere Garduña (în pronunție “Gherduna”, având înțelesul local ca “Jderii de piatră” = “Martes foina”), care de pildă îndeplineau misiuni pe care nici Inchiziția nu le reușea. Manifestările de gen Frăție din Europa mileniului II erau ecouri ale străvechilor Frății / așa cum de pildă au fost Frățiile Sanctuarului Gherga din Caria în mileniul I î.C. (formate de cei care au participat la aceleași jertfe, care au colonizat o bună parte a Vechii Lumi, în Europa începând cu Dobrogea locuită de

Geto-Daci); la mijlocul secolului XIX - în anul 1850 - Victor de Fereal a scris despre societatea secretă a Cavalerilor Gherduni / Garduña din capitala Toledo (cu autoritate recunoscută oficial din anul 1420 / după decesul Catherinei, Regele Ioan II în lunga sa domnie - ce a durat până în anul 1454 - preluând serviciile respective, implicând inclusiv asasinate la comandă, după cum a scris și Calabrezul Franceso Caracciolo în "Miseria della mafiologia" din anul 1992). Așadar, la nici un mileniu de la intrarea ViziGoților în Peninsula Iberică (care și-au avut ultima capitală în Toledo), Cavalerii Gherduni / Garduña de acolo au fost considerați modele ale mafioților Medievali: sprijinul a venit de la puternica nobilă Catherine din districtul Englez Dacorum. Mafia / "Ma-fia" grupând literalmente "ma-fii" = "fiii mei" ulterior formării pe lângă Curtea Iberică s-a ivit în Sudul Italian: în cartea "Frații de sânge" din anul 2006, Calabrezii Nicola Gratteri / procuror și Antonio Nicaso / jurnalist au documentat că în Calabria un cântec Medieval povestea despre apariția Cavalerilor Garduña - conectați cu foștii Regi Spanioli și cu piratii - la Napoli, în Calabria și Sicilia, unde astfel s-au ivit mafioții; inclusiv autorul Medieval Spaniol Miguel de Cervantes 1547-1616 (care a fost un timp și în Peninsula Apenină / Italiană) a scris despre organizarea banditească din vremea sa / de pildă, în Sevilla anului 1569 - descrisă în nuvela sa "Rinconete și Cortadillo" - tâlharii având chiar ghildă = breaslă, adică structură profesională. Este de știut că în Epoca Modernă primul gangster care a dezvăluit existența Mafiei - și a popularizat termenul "Cosa Nostra" - a fost Joseph Valachi 1903-1971, în America: părinții săi Valachi au emigrat la New York / SUA din Campania = regiunea Napoli.

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI PADOVA

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI PADOVA

DIPARTIMENTO DI STUDI LINGUISTICI E LETTERARI

CORSO DI LAUREA SPECIALISTICA IN LINGUISTICA

Tesi di Laurea

IL LESSICO DI ALCUNE VARIETÀ GERGALI ITALIANE

Relatore:
Dott.ssa Maria Teresa Vigolo

Correlatore:
Dott.ssa Laura Vanelli

Laureanda:
Giovanna Meneghin
Matricola 1082524

Anno accademico 2015/2016

În anul 2016, la Universitatea din Padova - într-o lucrare despre diversitatea lexicului Italian - s-a enunțat că termenul de "mafie" a devenit parte a jargonului Sicilian abia din vremea unificatorului Italian Giuseppe Garibaldi (după anul 1863) și că putea fi totuși de sorginte Arabă, rezultat din încrucișarea cuvântului "mahfal" pentru adunare și "mahala" pentru cartier: mafia ar fi fost adunarea cartierului; iar - privind Sudul Peninsulei Italice - "camorra" (structura mafiotă de acolo) etimologic ar deriva din termenul Napoletan "mmòrra" pentru turmă / bandă.

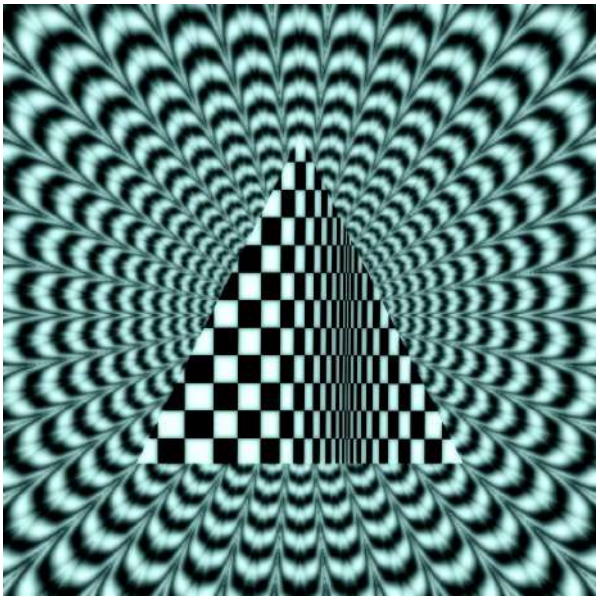

Ecouri de gen în spațiul Românesc ori Balcanic al Evului Mediu și al începutului Epocii Moderne au fost lotrii / haiducii - acționând în grupe de voinici / pepiniere de mercenari - cu unele motive ajunse prin folclor: membrii cetelor erau legați între ei prin jurământ, a cărui încălcare era pedepsită chiar și cu moartea. De exemplu, în centrul spațiului Românesc Secuiul Gheorghe Doja în Răscoala din anul 1514 i-a avut pe haiduci drept cei mai loiali luptători. Ulterior, un nepot al Gherganului Voivod Radu "cel Mare" a fost Ilie "Haidăul": era fiul lui Radu de la Afumați și în anul 1552 a pătruns din Banat în Valahia în fruntea haiducilor (de unde porecla avută, ca "haidău"), l-a învins între Târgoviște și Gherghița pe unchiul Mircea "Ciobanul" - care domnea în Țara Românească - și a preluat puterea acolo până anul următor, când tronul a fost recuperat de unchi; Ilie "Haidăul" a sfârșit înecat în anul 1558 de otomani în Marea Marmara. La încheierea aceluiași secol, alt șef de haiduci în spațiul Românesc a fost Baba Novac - de la Gherdap / de pe fosta Insulă Dunăreană Poreci, acum inundată de Lacul de acumulare Porțile de Fier - ajuns la bătrânețe, după liberarea din pușcăria Vidin / Timocul Bulgăresc, general al Voivodului Mihai "Viteazu" (așa cum a scris Ion Georgescu în anul 1980, Baba Novac a fost prins în Banat - la Lipova - de nobilii Maghiari, dus în Ardeal la Cluj și executat acolo):

Ar fi de remarcat că în anul 1604 baronul Maghiar Bocskai István - care s-a îndreptat către "hajdú", oferindu-le titluri nobiliare și proprietăți funciare în schimbul serviciilor lor militare - a pus capăt domniei terorii generalului Giorgio Basta, preluând controlul asupra întregii Transilvanii; el a emis carta de la Korpona / Krupina 48,21 lat. N, 19,04 long. E (localitate azi în Slovacia), acordând miilor de luptători hajdú proprietăți: "Și pentru ca războinicii noștri să nu se împrăștie din locuințele lor nesigure sau să cadă sub jurisdicție străină, ci locuind permanent în locuri desemnate, să poată - corespunzător loialilor noștri Secui din Transilvania - să aducă serviciile cele mai utile și eficiente posibile atât Ungariei, cât și Transilvaniei, și pentru ca ei să fie mereu pregătiți împreună, le acordăm întregul oraș Kálló, aparținând castelului nostru Tokaj, precum și moșiile noastre Dorog, Hadház, Nánás, Sima, Vámospércs, Vid și Varjas". Mai târziu, Principii Transilvaniei Rákóczi Zsigmond, Báthory Gábor și Bethlen Gábor au înființat numeroase așezări hajdú situate în vecinătatea orașului Debrețin, străjuind hotarele Principatului Transilvaniei (numărul lor în zonă a fost circa 150); iată așadar că haiducii au fost privilegiați de către Transilvania (însă după un secol - când Ungaria a fost eliberată de către Imperiul Habsburg din ocuparea de către Imperiul Otoman - au fost desființate privilegiile hajdú / rămânând doar nomenclaturile semnificative ale unor locuri din acea zonă Panonică Tokaj-Debrețin): astfel se explică și prezențele Aromâne la Mișcolț înregistrate nominal din anul 1606 (după cum a documentat Dr. Pericle Papahagi / membru corespondent al Academiei Române). Într-un poem despre faptele haiducului Mijat Tomić din Bosnia și Herțegovina (1610-1656), care în general s-a evidențiat prin lupta contra otomanilor, apare Gherga în Golful Muntenegrean Kotor:

NARODNE PIESME
BOSANSKE
I
XERCEGOVAČKE
SKUPIO
IVAN FRANJO JUKIĆ
I
LJUBOMIR HERCEGOVAC
PO N. SATU
I DRUGI
O. FILIP KUNIĆ
SVEZAK PÈRVI.
PIESME JUNAČKE.
U Osieku 1858.

Sgusnuli se klenci jadikovci,
Nametnuli Šokci vodenice,
Poturice siju lubenice,
Vlaške jesu na plandišću ovce,
Iznieli hodže kovanluke,
Živa nam je baba Jasenica
Hoće nama izpeći cievaru."
Opet Miho njima besiedio:
„Nijel' majka rodila junaka,
Tko će otić u Kotorsko ravno,
Uzet nama praha i olova,
Ovnovine mesa debeloga,
Svakom drugu po jedne opanke,
Ufatiti Gèrgu od Kotorskog,
Svezat njemu ruke naopako,
Pa ga dovest meni pod jelika?"
Čašu prima Baketa hajduče,
A Mijatu tiho progovara:
„Evo Miho takoga junaka;
Ja ću otić u Kotorsko ravno,
Sve opremit, što si govorio."
To izreče, na noge se skače,
Bèrzo spadè u Kotorsko ravno,
Uzimao praha i olova,
Ovnovine mesa debeloga,
Svakom drugu po jedne opanke.
U tome se i mrak ufatio,
Gèrginoj se uvratio kuli,
Svezà njemu ruke naopako,
Pa ga goni Mihi u planinu.

Gherga în Medievalul Kotor / MunteNegru

Jargonul Gherga

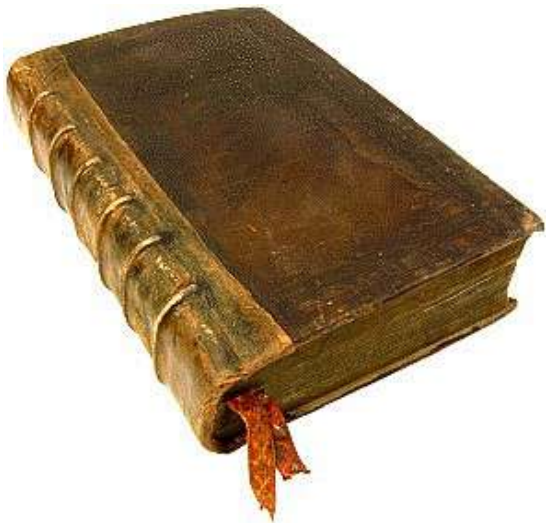

Istoricul Girolamo Torquati 1828-1897 din Marino 41,46 lat. N, 12,40 long. E / Lazio a publicat în anul 1886 lucrarea de investigații filologice “Originea limbii Italiene. De la Dialectul actual al populației din Lațiu la Dialectul Roman în secolul XIII și de la acest Dialect la cel al plebei Latine în vremea Republicii și a Imperiului” unde a susținut că limba vernaculară vorbită la Roma în Evul Mediu continua - cu puține modificări - Dialectul folosit de locuitorii din Lațiu / Lazio în secolul I î.C., corespunzând Dialectului contemporan lui din Marino: acum teza își menține intactă în primul rând valoarea documentară. Dialectul Marino are relevanță semnificativă din punct de vedere calitativ pentru cadrul geo-istoric al Dialectelor Mediane (idiomurile vorbite într-o fâșie din centrul Italiei, cuprinzând cea mai mare parte a Lațiului, toată Umbria, zona centrală Marche, precum și zone mici din Toscana și Abruzzo); opera lui este singura înregistrare fiabilă a unei realități rurale - echivalată filologic cu o mină de aur - care altfel nu ar mai fi accesibilă: prin urmare, nu este o coincidență faptul că este folosit și astăzi cu utilitate în lucrări de circulație internațională. Printre altele, cercetătorul Italian a scris că “Gargone din Dialect e bine întemeiat pe cuvântul învechit Gargo; cât despre originea și etimologia acestui nume - dacă se vrea erudiție - Gargo ar putea deriva din Gargarus, Vârful Muntelui Ida, atât de fertil în tot felul de fructe încât a devenit proverbial printre Antici, așa cum se poate găsi și în prima carte a lui Ovidiu”:

ORIGINE DELLA LINGUA ITALIANA

Dall'attuale Dialetto del Volgo Laziale

AL DIALETTO DEL POPOLO ROMANO DEL SECOLO XIII

E da questo Ultimo Dialetto

A QUELLO DELLA PLEBE LATINA

nell'età della Repubblica e dell'Impero

INVESTIGAZIONI FILOLOGICHE

DEL

Cav. GIROLAMO TORQUATI

ROMA

COI TIPI DI MARIO ARMANNI

1886

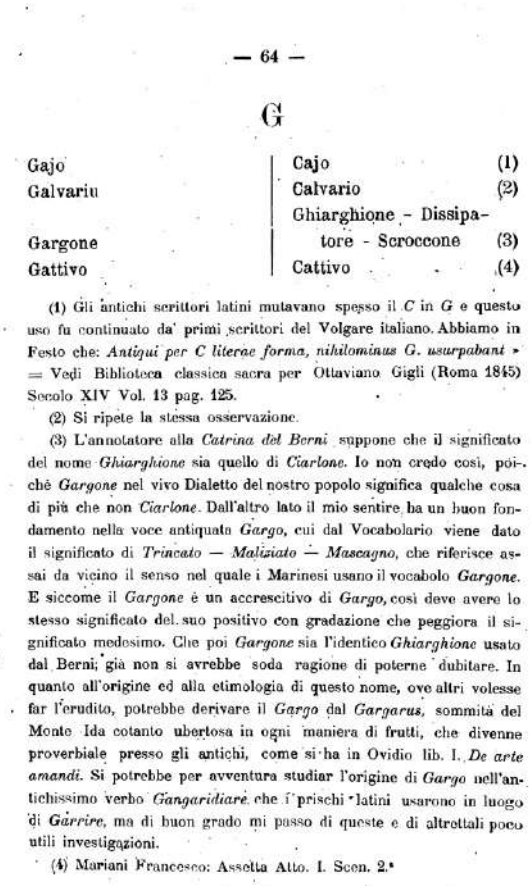

— 64 —

G

Gajo	Cajo	(1)
Galvariu	Calvario	(2)
	Ghiarghione - Dissipatore - Scroccone	(3)
Gargone		
Gattivo	Cattivo	(4)

(1) Gli antichi scrittori latini mutavano spesso il *C* in *G* e questo uso fu continuato da' primi scrittori del Volgare italiano. Abbiamo in Festo che: *Antiqui per C literae forma, nihilominus G. usurpabant* » = Vedi Biblioteca classica sacra per Ottaviano Gigli (Roma 1845) Secolo XIV Vol. 13 pag. 125.

(2) Si ripete la stessa osservazione.

(3) L'annotatore alla *Catrina del Berni* suppone che il significato del nome *Ghiarghione* sia quello di *Ciarlone*. Io non credo così, poichè *Gargone* nel vivo Dialetto del nostro popolo significa qualche cosa di più che non *Ciarlone*. Dall'altro lato il mio sentire ha un buon fondamento nella voce antiquata *Gargo*, cui dal Vocabolario viene dato il significato di *Trincato — Maliziato — Mascagno*, che riferisce assai da vicino il senso nel quale i Marinesi usano il vocabolo *Gargone*. E siccome il *Gargone* è un accrescitivo di *Gargo*, così deve avere lo stesso significato del suo positivo con gradazione che peggiora il significato medesimo. Che poi *Gargone* sia l'identico *Ghiarghione* usato dal Berni, già non si avrebbe soda ragione di poterne dubitare. In quanto all'origine ed alla etimologia di questo nome, ove altri volesse far l'erudito, potrebbe derivare il *Gargo* dal *Gargarus*, sommità del Monte Ida cotanto ubertosa in ogni maniera di frutti, che divenne proverbiale presso gli antichi, come si ha in Ovidio lib. I. *De arte amandi*. Si potrebbe per avventura studiar l'origine di *Gargo* nell'antichissimo verbo *Gangaridiare* che i prischi latini usarono in luogo di *Garrire*, ma di buon grado mi passo di queste e di altrettali poco utili investigazioni.

(4) Mariani Francesco: Assetta Atto. I. Scen. 2.ª

Gargo la Romani a fost nume de origine Troiană
(Girolamo Torquati, 1886)

În Evul Mediu European, poeții rătăcitori - care cântau bucuria de a trăi - erau știuți ca Goliarzi (hoinăreau, trăind din cântat și cerșit, mulți fiind dintre cei care au părăsit preoția ori călugăria, adeseori atacând moralitatea Bisericii); încă din secolul IV, la Niceea / NV Anatoliei sinodul ecumenic a condamnat clericii cu viață licențioasă (duhovnici leneși, care nu se organizau temeinic sau itineranți / vagabonzi), apoi și pravila Sf. Benedict - în secolul VI - condamnând clericii desfrânați / destrăbălați: denumirea ar fi provenit de la Uriașul Goliat descris biblic (dintre Goliarzi ulterior s-au desprins trubadurii / care cântau faptele cruciaților, menestrelii / care și jonglau, ș.a., ei pricepându-se ca muzicieni stradali, animatori în piețe sau la târguri / bâlciuri, ca povestitori glumeți, magicieni, păpușari, clovni, etc). Goliarzii - caricaturizând sfidător slăbiciunile, cu comportări non-conformiste - deseori au intrat în probleme cu autoritățile (dar au și reușit crearea instituției bufonului de Curte, aparținând cercului cel mai interior al puterii Regale sau Princiare / mai ales în Vestul Europei); ca atare, fie ocupându-se de farse în exterioare sau în interioare, Goliarzii au excelat în realizările și interpretările de piese satirice, cântări absurde, recitări pline de imposibilități lingvistice, implicări în desfășurările carnavalurilor, etc.: au folosit des surse sacre - ca texte liturgice și filozofice sau imnuri religioase - remarcându-se Medieval teatral vremuri îndelungate, în context diferite (tipice le-au fost și vorbirile în Jargon). Când limba e amestecată cu alte limbi, devine “jargon”: el este un limbaj specific anumitor categorii sociale, care reflectă dorințele celor ce-l vorbesc de a se distinge de marea masă a vorbitorilor, caracterizându-se prin abundența cuvintelor și expresiilor pretențioase; uneori, noțiunea de jargon este

confundată cu cea de argou, diferenţa constând în faptul că argoul se doreşte a fi înţeles doar de cei care-l folosesc. De pildă, în limba Vikingilor - vechea Norsă / Graiul Europenilor Nordici - pentru "taifas" se folosea denumirea Ghelga / "Gelga", cu regăsire în limbile Românice ca Jargonul Gherga (Românii - dar şi Arabii, ş.a. - zicând "trăncănelii" şi gargară). Spre exemplu, chiar această lucrare, prin text - cu unele părţi acentuate de majuscule, îngroşări, ghilimele, etc. - dar şi prin felul exprimării, se distinge în peisajul cărturăresc (aşa cum lingvistic în general o face şi Jargonul ori Graiul într-un limbaj).

MARE DE DEU DE GUARGA

L'antic Santuari de la Mare de Déu de Guarga (Gorga, pronunciis el poble) el trobarem una mitja hora més amunt de Mafet, en la Ribera del Sió, a mà dreta de la carretera, una mica a l'interior.

Pertany a la parròquia i municipi de Preixens, de quin poble resta bastant allunyat. Des de l'any 1956 correspon al Bisbat d'Urgell; anteriorment, al de Lleida.

Al cim d'una roca propera a l'actual santuari hi havia, en època molt reculada, una torre de guaita àrab. En l'indret on es dreçave aquesta, encara an hi veurec les pedres picades que servien de base a les forques, així com unes anelles fetes en la mateixa pedra, per a subjectar les cordes quan s'administrava justicia.

Vers l'any 1078, quan les forces cristianes destien l'empenta decisiva per a la reconquesta d'Agramunt, el cos d'exèrcit romanal per Arnau Mir de Tost, sortit del castell d'Artesa de Segre, al passar per Guarga s'apoderà de la torre de guaita i la destruiri. Poc més tard, hom edifica amb bona part dels materials elements constructius una petita capella, romànica, de la qual avui es queda part de l'absis, el campanaret d'espadanya i la porta lateral d'entrada, emmarcada a migdia.

Aquesta reduida capella, on la qual seria primitivament venerada Santa Maria de Guarga, continuà la seva existència al marge dels successius canvis de propietat que experimentà el Senyorlu de Preixens. Probablement no menaria una vida gaire pròspera quan al segle XVI, durant el regnat de Felip II, veiem que aplicant un llegat que per a la capella havia fet l'emperador Carles, se comença la restauració de l'esmentada capelleta i la nova construcció d'una església més gran, adossada a aquella i aprofitant-la com a absi o entrada per a la nova. És de dimensions més que regulars: té d'amplada una nou metres, i altre tant des de la porta que comunica ambdues capelles fins a l'altar. El presbiteri és una mica més estret que la nau. Té un cambril molt espaiós, al que es puja per dues escaleres des de la sagristia. En aquest cambril es custodien, ultrans de la darrera guerra civil, un bon nombre d'interessants ex-vots, testimonis de l'antiga i profunda devoció que la comarca havia menat a la Mare de Déu de Guarga. Destaquen especialment els ex-vots dels temps de les guerres de Successió, de l'Independència i de les guerres carlines.

Quan mori el rei Felip II es paralitzaren les obres, restant inconclusa la façana de l'església.

Més endavant, hom bastí el costat de l'església una regular construcció de dos pisos, que servi d'hostatgeria i de residencia de frares. A l'entrada hi ha un escut indescifrable, i en un dintell, hi data 1681. Circumdant-lo tot, una tanca de pedra enclou l'església i l'edificació anexa.

Des de les darreries del segle XVI i durant la regitent centúria, Guarga fou residència permanent de tres o quatre frares dominics, als quals cal atribuir la gran expansió que aconseguí la devoció rosariana per totes aquelles comarques de la Ribera i de l'Urgell. Aquests frares atenien també, amb algunes alternatives, el servei religiós dels pobles de Montclar, Malet, Donzell i de les contrades dels voltants.

En aquesta església era venerada la imatge romànica de la Mare de Déu de Guarga, talla en fusta d'uns 60 cms. d'alçada. Malgrat les insistents recerques que hem fet per tot arreu, no hem trobat cap fotografia ni reproducció d'aquesta imatge. Copiarem, doncs, la descripció que en fa el Pare Camós. Diu que *«està assegudat, i és tan antiga que, malgrat que fou pintada, gairebé que no es coneix el color. A la mà dreta porta un pom. Diu així blanc i és formosa de rostre. Té el Nen lentz assegut al genoll esquerre. Ambdós estan plenets de cara i tenen la vista dirigida endintre»*. Encapçalem els presents GOIGS amb la reproducció del gravat d'una Goigs de Guarga, del segle passat, representant la imatge que hi havia en una fornícula sobre el portal de la nau més amunt al·ludida.

A primeries del present segle habitaven l'hostatgeria una comuna que cuidaven de les terres. Immediatament abans de la guerra el santuari estava tancat, passant la clau el Sr. Rector de Preixens.

La festa es celebrava el dilluns de Pasqua de Resurrecció. Aquell dia el gran Santuari prenia una bella animació, i la vasta església s'omplia de gom a gom de lleials de la comarca que venien a saludar a la Verge de Guarga i a portar-li llurs ofrenes i presentalles. Hi anaven *terrenaires* d'Agramunt i gent que posava parades de menjar, etc. Hom comptava els Goigs, esmentant els miracles de la seva advocació, i de la bona propera (construida als primers temps de l'ermita) que aquells ens reconten.

Malhauradament, la guerra del 1936 estroncà aquella bella tradició quan cremà la imatge i destruí completament el Santuari. Avui dia, el visitant que passa per la carretera, veu a certa distància el gran edifici de Guarga, però ignora que en l'interior tot és desolació i ruina, i que de la primitiva capella romànica, record que ens deixaren els encomanadors de la terra, solo es queden les escasses restes esfondrats més amunt condemnades a una propera i definitiva desaparició.

Dels segles XVIII i XIX tenim registrades dues edicions dels Goigs de la Mare de Déu de Guarga, ignorem si n'hi han més. Sigui, ara, els presents, com el record històric i definitiu d'un Santuari que, per dissort, dintre poc temps haurà desaparegut completament.

JOAN FONT I RIUS.

Col·lecció de Goigs «SANTA EULÀLIA».—N.º 22

Barcelona, 1958.

Sanctuarul Guarga oficial
aparţine Inventarului Patrimoniului Cultural al Catalaniei

Sanctuarul creştin "Mare de Déu de la Gorga" / Guarga 41,49 lat. N, 1,04 long. E situat în Preixens din provincia Lleida - NV Catalan - aflat la altitudinea de 370 metri, a fost prezentat de către Catalanul Joan Font i Rius în Barcelona anului 1958 astfel: "Vechiul Sanctuar al Maicii Domnului din Guarga (se pronunță Gorga) se găsește la circa jumătate de oră deasupra localității Mafet. Aparține parohiei Preixens, făcând parte din Episcopia Lleida până în anul 1956, apoi din Episcopia Urgell. Lângă Sanctuarul actual, pe vârful unei stânci, exista - în vremurile de demult - un turn de veghe al Arabilor; în locul unde se afla acela se pot vedea și azi pietrele ce serveau drept platformă pentru execuții, împreună cu inelele făcute tot din piatră ce țineau frânghiile spânzurătorii. În jurul anului 1078, când armata creștină a trecut prin Guarga, a distrus turnul de veghe. La scurt timp după aceea a fost construită o Capelă din care se păstrează și acum o parte din turnul-clopotniță, abside și intrarea Sudică. În acea Capelă din Guarga de la început a fost venerată Sf. Maria, păstrându-și hramul în ciuda schimbărilor experimentate ale proprietarilor. În secolul XVI, în timpul domniei lui Filip II, a fost ridicată o Biserică lipită de Capela mai mică, pe care a folosit-o ca atrium / intrare. Noua construcție a avut dimensiuni mai mari decât cele obișnuite. De-a lungul vremurilor - până în secolul XX - a păstrat mărturii ale devoțiunii profunde pe care comitatul o avea pentru Fecioara din Guarga. Lângă Biserică a fost construită o clădire cu 2 etaje ce a servit drept reședință pentru călugări; la intrare se află un scut indescifrabil iar pe un buiandrug apare anul 1681. Totul - Biserica și clădirea anexă - este înconjurat cu gard de piatră. Acolo - în Sanctuarul Guarga - de la sfârșitul secolului XVI au rezidat permanent 4 călugări Dominicani cărora trebuie să le atribuim marea expansiune a Rozariului în regiune. Acei călugări participau la slujbele creștine ce aveau loc în localitățile din zonă - începând cu Mafet - și în Schiturile din împrejurimi. În acea Biserică se venera imaginea de la Guarga a Fecioarei Maria, sculptată în lemn, înaltă de aproximativ 60 cm, despre care - în ciuda căutărilor insistente făcute peste tot - nu am găsit nici o reproducere (sau eventual vreo fotografie). Părintele Camos spunea că fiind foarte veche, deși a fost pictată, culoarea a ajuns nedefinită: purta un voal alb și avea o față frumoasă; ținea Pruncul Iisus pe piciorul stâng, amândoi având ochii îndreptați în sus. Gravuri din secolul XVIII au reprezentat Goige / Goiguri = Bucurii de la Guarga, inclusiv ceea ce era într-o nișă de acolo. În lunea Paștilor, Sanctuarul era foarte animat, vasta Biserică fiind plină până la refuz de credincioși din regiune veniți s-o întâmpine pe Fecioara din Guarga și să-i aducă ofrande. Țăranii instalau tarabe cu mâncăruri, oamenii cântau Bucurii = Goiguri, amintind / povestind de minunatele hambare pline cu cereale și de iazul din apropiere (făcut din primele zile ale Sanctuarului), etc. Din păcate, războiul civil interbelic a pus capăt acelei Tradiții grozave, distrugând complet Sanctuarul în anul 1936. Astăzi se mai văd ruinele marilor construcții Guarga; totul e pustiu: au mai rămas puține rămășițe, condamnate la dispariția definitivă. Din secolele XVIII-XIX au rămas 10 ediții înregistrate ale Bucuriilor Fecioarei Maria de la Guarga: amintiri istorice ale - din păcate - dispărutului Sanctuar". Goigele - știute ca Goiguri = Bucurii - sunt compoziții poetice de natură populară care se cântă Fecioarei Maria, lui Iisus și Sfinților, având o largă Tradiție în Catalania: se interpretează colectiv, în cadrul actului religios de o anumită importanță - cum ar fi liturghia unei sărbători majore, o Adunare, o procesiune, etc. - ca o rugăciune pentru a cere sănătatea comunității (inclusiv ploaia) sau cu scopul de a mulțumi, începutul fiind întotdeauna în interiorul Sanctuarului; din Evul Mediu, frățiile / breslele au popularizat mereu Goigurile = Bucuriile, relaționându-le și cu baladele ori dansurile specifice (denumirea de Goige rezona cu Latina "Gaudium" pentru Bucurie, regăsindu-se inclusiv în Sardinia, ș.a). Semnificația avută a fost - chiar de la început - ca Imnuri populare, însă compuse de clerici și păstrate drept texte

pioase, cu versuri cuprinzând invocații repetitive, cu melodii simple (cele mai vechi Goiguri Catalane s-au păstrat în "Cartea Roșie" a Mănăstirii Montserrat de la sfârșitul secolului XIV).

GOIGS EN ALA BANÇA DE NOSTRA SENYORA DE GVARGA.

Barcelona: En Casa de RAFEL FIGVERÓ, a la Borsa. Any 1716.

Goigs en alabança de NTRA. SRA. DE GUARGA

que es venerava en sa Església anexa de la Parròquia de Preixens

Goiguri = Bucurii Guarga

Traducerea unei Bucurii Gorga - Goig de la Guarga - ar fi: "Maica Domnului din Gorga / Vrea mereu să ne ajute / și acceptă vizita noastră: Sfântă patroană / ești din Schitul Guarga. Pentru că ești o Mamă pioasă / Te-am tot implorat. O, Fecioară atât de generoasă / Acordă-ne tuturor favoruri: vindecă-ne durerile / și să accepți vizita noastră. În locul acela din Guarga / Baronia de Preixens, ai vrut să fii plasată / pentru remediul poporului / și - de asemenea - nobililor Baroni / făcându-le o favoare infinită. Miracolul a fost unic / cel de la silozul de grâu / de când a fost găsit plin / nu a rămas nici un bob în urmă. Ești pioasă, Doamnă, cu cine te urmează".

Castell de Corçà, de strajă
la Defileul Mont Rebei (dintre Catalania și Aragon)

Tot un Sanctuar cu Goiguri a mai fost documentat din aceeași provincie Lleida - NV Catalan - și tot din secolul XI, anume "Capela Mare de Déu de la Pertusa" = complex arhitectural în Corçà 42,01 lat. N, 0,41 long. E, la capătul Defileului Mont Rebei, știut drept Castell de Corçà: și acesta oficial aparține Inventarului Patrimoniului Cultural al Catalaniei; e format dintr-un fort - cu panoramă senzațională împrejur de la altitudinea de 665 metri - împreună cu Capela / Schitul Fecioarei aparținând parohiei Àger (bucurându-se de vizitări ceremoniale bianuale, de Sf. Grigore în ultima Duminică din Mai și în prima Duminică din Octombrie). Între Castell de Corçà / Catalania și Schitul Sf. Quiteria / Aragon există un traseu cu o pasarelă spectaculoasă și un pod suspendat prin Defileul Mont Rebei - dintre cele 2 provincii - putându-se urca din Catalania în Aragon sau invers, anume putându-se coborî din Aragon în Catalania.

Pasarelă care leagă Catalania de Aragon
(permițând accesul
între Castell de Corçà și Schitul Sf. Quiteria)

Muzicianul Veneţian Antonio Molino 1495-1571 utiliza în Veneţia "Gherghesca": gen vocal în vogă în Veneţia secolului XVI, înrudit cu "madrigalul" - cu cântece pastorale de "cameră", adică folosind puţine instrumente - având textele într-un amestec de Greacă, Dalmaţiană, Istriană şi Veneţiană. Gorga a rămas ca termen generic pentru ornamentaţia de virtuozitate improvizată - adică succesiunea rapidă de sunete, în scări / arpegii, ca sinonimul "ruladă" - la modă în arta vocală de acolo; prin "gorgoană" sau "gurguraş", s-a fixat în muzica Bisericească psaltică trilul din gâtlej, marcat printr-un semn aşezat lângă o notă, determinându-i intonarea la ridicarea mâinii, prin scurtarea la jumătate a duratei notei precedente. De altfel, e de ştiut că Armânii Medievali nu foloseau instrumente muzicale, ei cântându-şi în grup - împreună - legile, din voci; muzica Armânească în forma ei originală avea caracteristic modul de cântare:

- omofonic (tehnica în care o voce predomina iar celelalte o acompaniau)
- eterofonic (devierea vocilor mai multor cântăreți care improvizau aceeaşi melodie)
- polifonic (arta suprapunerii armonice a mai multor voci, fiecare păstrându-şi în ansamblu individualitatea melodică)

SITZUNGSBERICHTE

PHILOSOPHISCH-HISTORISCHEN CLASSE

AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.

WIEN, 1859.

IN COMMISSION BEI CARL GEROLD'S SOHN

Reverendo in Christo patri domino fratri Nicholao [6] divina providencia tituli sancti Eusebii presbitero cardinali speciali amico nostro.

Reverendo in Christo patri domino R° divina providencia titulo sante Anastasie presbitero cardinali speciali amico nostro.

Reverendo in Christo patri B[ernarde] [7] divina providencia sancte Agathe diacono cardinali speciali amico nostro.

Reverendo in Christo patri domino Francischo [8] divina providencia sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali speciali amico nostro.

Reverendo in Christo patri domino G[uillelmo] [9] divina providencia sancti Nicholai in carcere Tulliano diacono cardinali speciali amico nostro.

Reverendo in Christo patri domino Iacobo [10] divina providencia sancti Georgii ad velum aureum diacono cardinali speciali amico nostro.

Idem. [11]

[6] Niccolò degli Alberti aus dem Geschlechte der Grafen von Prato in Toscana, † 1321. Cardella II, 69; Ughelli, Italia sacra I, 76. Eben diesem Cardinal verlieh in der Folge (1317, Februar 25) Papst Johann XXII. die durch den Tod des früheren Benitzers erledigte Pfarre St. Andrä im Hackenthal (Hagenthal); Vaticanische Acten 17, Nr. 25. — [7] Jakob von Dubsa, der 1316 als Johann XXII. zum Papst gewählt wurde. Cardella II, 90. — [8] Arnold Falgerius, Erzbischof von Arles, Franzose von Geburt (aus der Gascogne oder Toulouse), † 1317. Cardella II, 86. — [9] Wilhelm Mandaget oder Macdeet, Franzose von Geburt, seit 1312 Cardinalbischof von Preneste, † 1321. Cardella II, 91. — [10] Vitale du Four, geb. zu Bazas in Aquitanien, später Cardinalbischof von Albano, † 1327. Cardella II, 96. — [11] Nicolaus Furnelo oder Fresneville, geb. zu Neufchâtel in der Diöcese Rouen, † 1323. Cardella II, 81. — [1] Bernarde del Garvo, geb. in der Diöcese Agen, † 1328. Cardella II, 89. — [2] Francesco Gaetani da Anagni, † 1317. Cardella II, 58. — [3] Guillelmo de' Longhi (aus Bergamo), † 1319. Cardella II, 47. — [4] Jacopo Gaetano degli Stefaneschi, Römer aus Trastevere, † 1343. Cardella II, 51 oder Jacopo Santucci von Lucca, vgl. ebenda 54. — [5] Von anderer Hand.

fol. 6ᵛ **14.** Lerida, 1315 März 8.

[Iacobus Dei gracia] Rex Aragonum etc. dilecto suo Ioanni Luppi archidiacono de Guarga in [diocesi Iaccensi, proc]uratori nostro in Romana curia salutem etc. Scire vos volumus, quod de[ductum est?] ad [nostram audienciam?] [1] per litteras excellentis et magnifici principis domini Frederici [Romanor]um Regis [fi]lii karissimi nostri, quod cum post mortem domini Henrici Romanorum Imperatoris Romanum vaccasset [Imperium] ipseque a saniori parte principum in eleccione Romanorum Regis jus habencium ad idem [Regnum] canonice fuisset electus ac per venerabilem Coloniensis ecclesie archiepiscopum cui hoc facere comp[etit in] Regem Romanorum inunctus et regali diademate exhigente iusticia coronatus regimen [Regni] predicti ad honorem omnipotentis Dei, propagacionem orthodoxe fidei sacrosante Romane ac universalis ecclesie et tocius reipublice deffensionem suscepit in spe cooperacionis divine potencie gubernandum. Nos ex huius exaltacionis et prosperitatis eximie [graci]a memorato Regi a Domino desuper data velut pater in filio multiplicatis gaudiis exultantes arbitrantesque esse equum, ut nos pro eo sicut pro filio apud amicos nostros congruis intercessionibus insi[stam]us, providimus

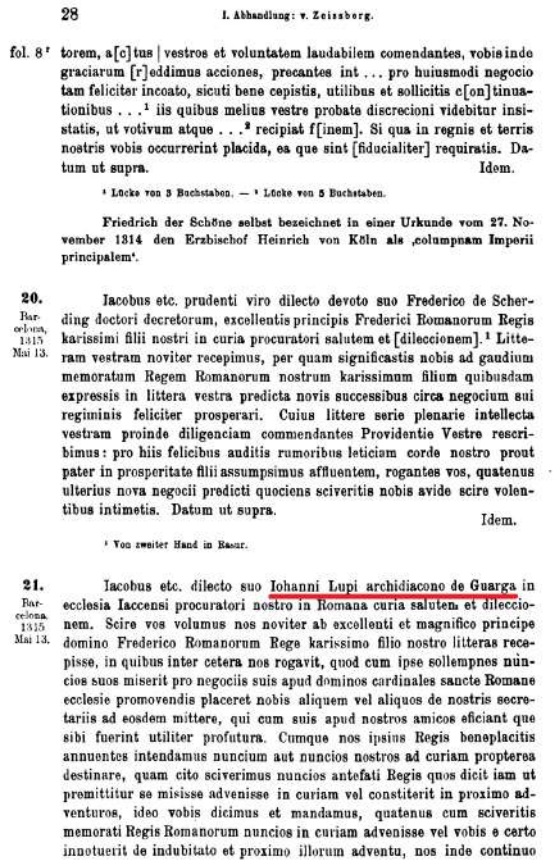

28 I. Abhandlung: v. Zeissberg.

fol. 8 r torem, a[c]tus | vestros et voluntatem laudabilem comendantes, vobis inde graciarum [r]eddimus acciones, precantes int ... pro huiusmodi negocio tam feliciter incoato, sicuti bene cepistis, utilibus et sollicitis e[on]tinuationibus ...[1] iis quibus melius vestre probate discrecioni videbitur insistatis, ut votivum atque ...[2] recipiat f[inem]. Si qua in regnis et terris nostris vobis occurrerint placida, ea que sint [fiducialiter] requiratis. Datum ut supra. Idem.

[1] Lücke von 3 Buchstaben. — [2] Lücke von 5 Buchstaben.

Friedrich der Schöne selbst bezeichnet in einer Urkunde vom 27. November 1314 den Erzbischof Heinrich von Köln als ‚columpnam Imperii principalem'.

20. Barcelona, 1315 Mai 13. Iacobus etc. prudenti viro dilecto devoto suo Frederico de Scherding doctori decretorum, excellentis principis Frederici Romanorum Regis karissimi filii nostri in curia procuratori salutem et [dilecionem].[1] Litteram vestram noviter recepimus, per quam significastis nobis ad gaudium memoratum Regem Romanorum nostrum karissimum filium quibusdam expressis in littera vestra predicta novis successibus circa negocium sui regiminis feliciter prosperari. Cuius littere serie plenarie intellecta vestram proinde diligenciam commendantes Providentie Vestre rescribimus: pro hiis felicibus auditis rumoribus leticiam corde nostro prout pater in prosperitate filii assumpsimus affluentem, rogantes vos, quatenus ulterius nova negocii predicti quociens sciveritis nobis avide scire volentibus intimetis. Datum ut supra. Idem.

[1] Von zweiter Hand in Rasur.

21. Barcelona, 1315 Mai 13. Iacobus etc. dilecto suo Iohanni Lupi archidiacono de Guarga in ecclesia Iaccensi procuratori nostro in Romana curia salutem et dilectionem. Scire vos volumus nos noviter ab excellenti et magnifico principe domino Frederico Romanorum Rege karissimo filio nostro litteras recepisse, in quibus inter cetera nos rogavit, quod cum ipse sollempnes nuncios suos miserit pro negociis suis apud dominos cardinales sancte Romane ecclesie promovendis placeret nobis aliquem vel aliquos de nostris secretariis ad eosdem mittere, qui cum suis apud nostros amicos eficiant que sibi fuerint utiliter profutura. Cumque nos ipsius Regis beneplacitis annuentes intendamus nuncium aut nuncios nostros ad curiam propterea destinare, quam cito sciverimus nuncios antefati Regis quos dicit iam ut premittitur se misisse advenisse in curiam vel constiterit in proximo adventuros, ideo vobis dicimus et mandamus, quatenus cum sciveritis memorati Regis Romanorum nuncios in curiam advenisse vel vobis e certo innotuerit de indubitato et proximo illorum adventu, nos inde continuo

Arhidiaconul de Guarga din Episcopia Jaca împuternicit de Rege în 1315

PARTIDO
DE JACA.

JACA.

En eſte Partido no ſe ſeñala Cabeza de Jurisdiccion, y deberán acudir al Oficio de Hipotecas de ſu Cabeza todos los Pueblos à el agregados, à cauſa de no ſer mucha la diſtancia, y ſon los ſiguientes:

ARtaſſo
Arraſſo, y Eſpoſa
Aſcara
Ara
Abay
Artoſilla
Atarès
Aratores
Araguas de Solano
Araguas del Puerto
Aratilla, Abenilla, y Atos
Abena
Abella, y Planillo
Arreſa
Ayſa
Ayneto
Aſsieſſo
Ayerbe de Broto
Aſsin
Acin
Aurin
Aquiluè, y Candarenas
Aynielle
Aguiſal
Acomuer
Aſſo de Sobremonte
Alluè

Azuér
Aſſun
Arruaba
Arto
Aſque
Batos
Banaguas
Baranguas
Badaguas
Barbenuta
Baraguas
Belarra
Bergua
Betes
Bieſcos de Sorrablo
Berroy
Bergoſa, y Meſon del Señor
Beſcòs
Bernuès
Berbuſa
Beſerán
Benta de Beltràn
Binaqua
Binuè
Bieſcas
Borau
Broto
Borres
Botaya
Bueſſa
Bubal
Cañada, Deſierto
Caſtillo de Guarga
Canias
Caſtiello
Casbas
Cartirana
Canfranc
Centenero
Cenarbe

E Cor-

Castelul Guarga era în jurisdicția Jaca

Prezențele Gherga au fost serioase - în multe locuri - și în Evul Mediu, inclusiv în mediul catolic; de exemplu (astfel cum a fost publicat la Viena în anul 1899), Regele Iacob II al Aragonului - prin scrisorile din 8 III 1315 și 13 V 1315 - l-a împuternicit pe Iohani Lupi = Ioan Lupu / Juan Lopez, arhidiaconul de Guarga / Gorga din Episcopia Jaca, să asigure îndeplinirile poruncilor sale; Episcopia Jaca - dintre Aragon și Navarra, zonă unde au trăit Anticii IlerGeți - este funcțională și acum, fiind sufragană Arhiepiscopiei Pamplona și Tudela: orașul Jaca a fost prima capitală a Regatului Aragonului (Mănăstirea ViziGotă de acolo - dedicată Sf. Petru - a fost transformată imediat după schisma din secolul XI în Catedrală catolică).

PRAGMATICA-SANCION
DE SU MAGESTAD,
EN FUERZA DE LEY,
EN LA QUAL SE PRESCRIBE EL ESTABLEcimiento del Oficio de hipotecas en las Cabezas de Partido al cargo del Eſcribano de Ayuntamiento para todo el Reyno, y la Inſtruccion que en ellos ſe ha de guardar, para la mejor obſervancia de la *Ley 5. tit. 15. lib. 5. de la Recopilacion*, con lo demás que expreſſa.

Año 1768.

EN ZARAGOZA:

En la Imprenta de el Rey nueſtro Señor, y de ſu Real Acuerdo.

Ordinul Iezuiților - cunoscut ca "Societatea lui Iisus" / de unde numele de Iezuit - a fost întemeiat în 15 VIII 1534 (atunci când Biserica Anglicană - întemeiată în mileniul anterior cu sprijin Ghergan - s-a separat de cea Catolică), de un Basc provenit din Nordul domeniului

castelului Gherga, pentru a apăra papalitatea şi a converti la creştinism necredincioşii din multe locuri, având caracteristici care îl deosebesc clar de Ordinele anterioare creştine / ale Benedictinilor şi Franciscanilor din Italia, Cistercianilor şi Dominicanilor din Franţa, etc.: membrii nu sunt obligaţi să rostească rugăciuni specifice ori să poarte sutane şi nici să trăiască izolaţi în Mănăstiri; acest Ordin religios se află în serviciul direct al papei, subordonarea respectivă eliberând Iezuiţii de intervenţia altor autorităţi (sinonim cu rolul avut anterior de Templieri).

Castillo de Guerga/Gerga

Ruinele castelului Gascon / Basc Gherga din Munţii Pirinei (Regatul Navarra / Ţara Bascilor)

După preluarea de către "Regii Catolici" a Regatului Navarrei, ce constituia partea cea mai grozavă a Ţării Bascilor (adică din secolul XVI), zona ştiută ca Navarra Inferioară - din N Pirineilor, respectiv Vasconia / Gasconia - a fost inclusă în Regatul Franţei: de acolo, din Castelmore 43,42 lat. N, 0,09 long. E / departamentul Gers, a provenit - în secolul XVII - celebrul muşchetar d'Artagnan la Curtea Regală din Paris (eroul scriitorului Alexandre Dumas Tatăl 1802-1870, cu tatăl ca primul general mulatru al Împăratului Napoleon şi al Franţei). Organizarea Ordinului Iezuit este similară unei asociaţii militare, în frunte având un "general", cu mandat pe viaţă (a fost aprobat de papă în 27 IX 1540); în continuare se poate vedea o captură din cartea Iezuitului Joseph Diertins 1626-1700 "Historia Exercitiorum Spiritualism SP Ignatii de Loyola":

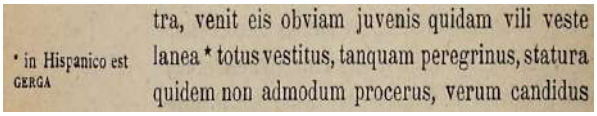

* in Hispanico est GERGA

tra, venit eis obviam juvenis quidam vili veste lanea * totus vestitus, tanquam peregrinus, statura quidem non admodum procerus, verum candidus

Dr. Mircea Eliade în "Istoria ideilor şi credinţelor religioase" a prezentat: "Geniul religios al lui Ignaţiu de Loyola - întemeietorul Ordinului Iezuit - s-a exprimat mai cu seamă în 'Exerciţii spirituale', manual indicând rugăciunile zilnice şi meditaţiile folositoare celui retras în singurătate; metoda aminteşte anumite tehnici meditative indiene: cel retras în solitudine învăţa să sacralizeze spaţiul, proiectându-l - prin puterea imaginaţiei - în istoria sfântă (să vadă Ierusalimul din vremea lui Iisus ori chiar când mânca să-şi închipuie c-o făcea împreună cu apostolii). Purificarea celui supus unor aşa exerciţii nu pregătea deloc o uniune mistică; obiectivul era pregătirea de 'atleţi' spirituali pentru a merge în lume". Filologul Francois Villon de la Universitatea Oxford a cercetat în anul 1884 Jargoanele Medievale şi a considerat Jargonul Gherga ca sacru şi secret, de sorginte Grec, utilizat numai de către cei iniţiaţi (spre exemplu, în prima Biserică a Iezuiţilor - Gesu, adică Iisus, din Roma / Italia - în cronica unui călugăr Jargonul Gherga era consemnat special, la 27 IV 1567; acel prim aşezământ religios al Iezuiţilor a constituit modelul baroc pentru construcţia Bisericilor, stilul baroc fiind răspândit în lume mai ales de către Iezuiţi).

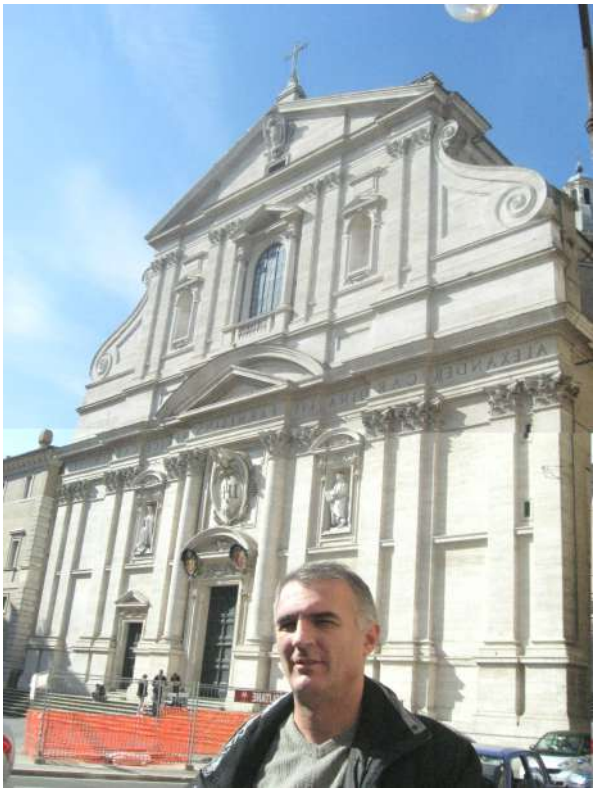

Prima Biserică Iezuită

Jargonul Gherga era cunoscut de către prezicătorul Nostradamus 1503-1566 din fosta Galie - practicant al cristalomanţiei, procedură existentă din Epoca Pietrei prin care privitul îndelungat al unei suprafeţe reflective ca luciul unei ape, un glob de cristal, metal lustruit, o oglindă sau chiar o picătură de sânge, ducea la posibilitatea intrării în transă generatoare de viziuni - care şi-a început scrierile în anul 1550 şi le coda spre a nu fi acuzat de vrăjitorie; fenomenul fonetic Gorgia al Renaşterii era puternic pe atunci şi în Florenţa 43,47 lat. N, 11,15 long. E / Italia (locul unde în anul 1488 s-a tipărit pentru prima oară în lume "Iliada"), oraşul unor artişti ca Leonardo da Vinci 1452-1519, Michelangelo Buonarroti 1475-1564, etc. De exemplu, Iezuitul Giuseppe Richa 1693-1761 în cartea "Ştiri istorice despre Bisericile Florentine" a scris la ce s-a ajuns în secolul XV, anume că "populația Florenței folosea limba numită Gherga":

NOTIZIE ISTORICHE
DELLE CHIESE FIORENTINE
Divise ne' suoi Quartieri
O P E R A
DI GIUSEPPE RICHA
DELLA COMPAGNIA DI GESÙ
PARTE SECONDA
DEL QUARTIERE DI S. GIOVANNI
Tomo Sesto.
DELLA CHIESA METROPOLITANA
DI SANTA MARIA DEL FIORE.

IN FIRENZE MDCCLVII.
Nella Stamperia di Pietro Gaetano Viviani in Via de' Servi, all'insegna di Giano.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

o il piacere nel leggere tale protestazione di sua Fede. Nè deve offenderci il nome di Ecumenico Patriarca, che leggesi in fronte del foglio, poichè non è credibile, che un Uomo così divoto del Pontefice Romano si assumesse un titolo in niuna maniera a lui dovuto, ma con parecchi autorevoli Istorici diremo, che da qualche maligno fosse inventato, ed aggiunto al titolo della suddetta Protesta, ed il Patriarca non ebbe tempo di sottoscrivere la sua umile, e sincera confessione. Che poi i Vescovi Greci abbandonassero la giurata concordia ritornati alle loro Chiese, con dispiacere ce lo accenna il Ciacconio all' anno 1445. dove leggesi come appresso: *Obiit Constantinopoli Ioannes Paleologus Imperator, qui Concilio Florentino interfuerat, cui successit Constantinus XV. sub quo Episcopus Ephesinus vix reversus ad propria apostatavit cum Episcopis, qui cum eo Florentiam profecti fuerant; Inde ruina Imperii Constantinopolitani, expugnatio sequuta est, & multa illis adversa successerunt;* della quale incostanza essi aveano pur troppo dati anticipati indizj in Firenze, dove nacque il Proverbio sopra de' Greci: *Lasciaron il Pestello al Ponte rosso.* Che per intenderlo conviene sapere, come il Popolo minuto Fiorentino usava una lingua detta Gerga, nella quale Pistello intendevasi la Fede, Pisto de' Pisti dicevasi l' Arcivescovo, l' Inquisitore chiamavasi Pisto. Quindi in quel linguaggio l' idiotismo, *lasciar il Pestello*, significava rinnegar la Fede. E però dai Vescovi Greci, anche dopo il Concilio rimasi sospetti *in Fide*, si principiò a dire da' ragazzi per le strade: *i Greci hanno lasciato il Pestello al Ponte rosso*, cioè appena partiti di Firenze, per Bologna usciti dalla Porta a San Gallo, dove subito si trova il Ponte rosso, e con questa intelligenza dichiaransi le parole ancora del Sonetto Burchiellesco fatto dal Canonico Biscioni sulle Campane di S. Lorenzo, dove leggesi:

„ Bizanzio rinnegò il Pestello. „

V. Or ritornando al Concilio Fiorentino, ci resterebbe a favellare della unione degli Armeni, e degli Etio-

"Limba zisă Gherga" în Florența Renașterii

Istoricii Germani au reliefat în "Cronica ilustrată a omenirii": "Datorită căderii Bizanţului, numărul învăţaţilor care au preferat să se instaleze în Italia a crescut vertiginos. Odată cu ei, deschiderea intelectuală a lumii antice a ideilor, cum a fost ea secole la rând întreţinută în Bizanţ, şi-a făcut intrarea solemnă în centrul vieţii spirituale europene; datorită moştenirii Constantinopolului a apărut Renaşterea culturii europene: căderea Constantinopolului a dus la un exod al învăţaţilor, ceea ce a avut drept consecinţă înflorirea lumii spirituale a Occidentului" (de exemplu, Cosimo de Medici 1389-1464, fondatorul dinastiei politice de Medici, tatăl unui fiu ilegitim cu frumoasa Circasiană Magdalena, doar într-un singur an a primit în Florenţa câteva mii de învăţaţi refugiaţi din Imperiul Bizantin / ultimul Împărat bizantin a fost Constantin Paleologu, a cărui familie descindea din Dinastia Comnen, înrudită cu Gherga). Într-un comentariu din anul 1538, scriitorul Italian Annibal Caro - Cavaler Ioanit - a semnalat vorbirea Ghergă:

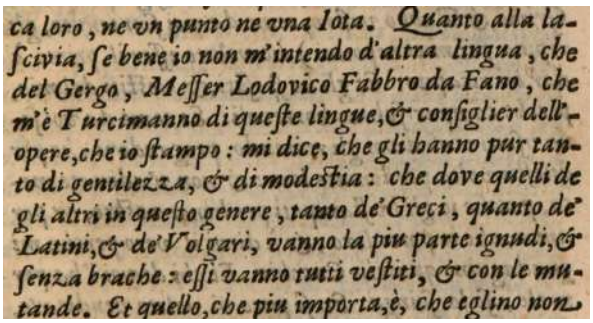
ca loro, ne vn punto ne vna lota. Quanto alla lascivia, se bene io non m'intendo d'altra lingua, che del Gergo, Messer Lodovico Fabbro da Fano, che m'è Turcimanno di queste lingue, & consiglier dell'opere, che io stampo: mi dice, che gli hanno pur tanto di gentilezza, & di modestia: che dove quelli de gli altri in questo genere, tanto de' Greci, quanto de' Latini, & de' Volgari, vanno la piu parte ignudi, & senza brache: essi vanno tutti vestiti, & con le mutande. Et quello, che piu importa, è, che eglino non

De altfel, însuşi denumirea de "Jargon" a provenit din "Jerga", însemnând vorbirea Gherga; în anul 1609, la Barcelona / capitala Catalană a fost publicat un studiu despre jargoane, Jargonul Gherga - de fapt un pleonasm - fiind menţionat în pronunţie rustică şi guturală ca acela folosit de toreadorii Spanioli, cu răspândire din Italia secolului XIII (conform Academiei Crusca înfiinţată în Florenţa Renaşterii) şi Germania de atunci până în America, unde se regăseşte şi în prezent, folosit de unele grupuri periferice / e de remarcat - printre motivele existenţei Jargonului Gherga - că s-a datorat mai ales presiunii otomane, când învăţaţii Greci din Bizanţ s-au mutat în Peninsula Italică, determinând acolo inclusiv Renaşterea: Dr. Neagu Djuvara - în "Civilizații și tipare istorice" - a observat că Renaşterea a pornit din Toscana, vechiul leagăn Etrusc (savantul mai afirmând şi că Latina deformată de urmaşii Etruscilor a devenit limba Italiană). De exemplu, savantul Italian Lilii Gregorii 1479-1552 din Ferrara (din Valea Râului Pad / la S de Veneția) a scris: "Gergithius Apollo appellatus est, teste Stephano, a Gergitho Troiae urbe, quae et Gergis Gergithos in genitiuo dicitur, et haec Gergithos, ti. Ex hac fuit Sibylla, quae oracula reddebat: quam et Gergithii in suis nomismatibus imprimebant una cum sphinge, ut Phlegon in primo Olympiadon. In templo vero Apollinis Gergithii, huius Sibyllae tradunt fuisse sepulchrum. huius etiam in Sibyllis memini".

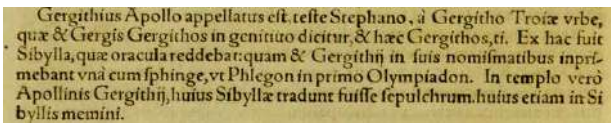
Gergithius Apollo appellatus eſt, teſte Stephano, à Gergitho Troiæ vrbe, quæ & Gergis Gergithos in genitiuo dicitur, & hæc Gergithos, ti. Ex hac fuit Sibylla, quæ oracula reddebat: quam & Gergithij in ſuis nomiſmatibus imprimebant vnà cum ſphinge, vt Phlegon in primo Olympiadon. In templo verò Apollinis Gergithij, huius Sibyllæ tradunt fuiſſe ſepulchrum. huius etiam in Sibyllis memini.

Istoricul religiilor Mircea Eliade a indicat că "euforia şamanică a reprezentat unul din izvoarele

lirismului universal: când îşi pregătea transa, şamanul bătea toba, chema spiritele ajutătoare, vorbea un 'limbaj secret', imita glasul animalelor şi ajungea la o stare ce declanşa mecanismul creaţiei lingvistice; tocmai pornind de la aşa inspiraţie s-a cristalizat limbajul alegoric" (Jargonul Gherga încadrându-se acelei geneze). De exemplu, Iezuitul Spaniol Juan Cortes 1623-1688 a scris despre "căluşul Gherga: o blasfemie". Este de ştiut - de pildă - că în Sant Miquel de Campmajor 42,08 lat. N, 2,40 long. E / Catalania = aşezarea de lângă Emporionul întemeiat de coloniştii Vest Anatolieni / Ionieni din Phokaea ajunşi acolo via Marsilia (unde au avut deopotrivă Târgul Gargarius, Podgoria Gargarius şi Băile Gargarius), a fost documentat în secolul XVIII traiul unor Gierga; acolo Pera Gierga şi-a însurat fiul în 15 II 1733, Salvi Gierga şi-a măritat fiica în 19 VII 1735 iar Madalena Gierga şi-a botezat fiul în 15 XII 1744.

MORDAZA DE GERGA, Á BLASFEMIAS DE PASO.

Autorul Lorenzo Lippi 1606-1665 (poet şi pictor din Florenţa) în lucrarea "Recuperarea Malmantilei" a scris despre limba Gherga:

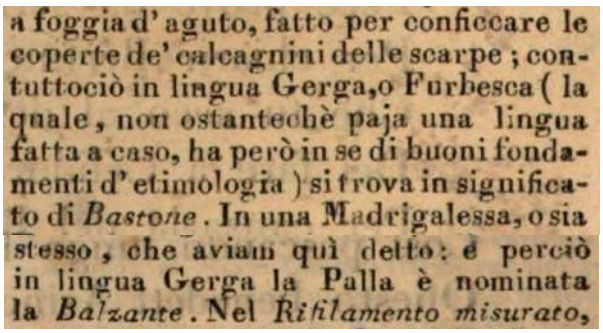

a foggia d' aguto, fatto per conficcare le coperte de' calcagnini delle scarpe ; con-tuttociò in lingua Gerga, o Furbesca (la quale, non ostantechè paja una lingua fatta a caso, ha però in se di buoni fondamenti d' etimologia) si trova in significato di *Bastone*. In una Madrigalessa, o sia stesso, che aviam quì detto: è perciò in lingua Gerga la Palla è nominata la *Balzante*. Nel *Rifilamento misurato*,

Cărţi Italiene din anul 1750 ori "Dicţionarul Veneţian" al lui Giuseppe Boerio din anul 1867 de asemenea au menţionat Jargonul Gherga; în anul 1889 şi lucrarea lui Albert Barrère despre argouri - inclusiv din Paris - a fost explicată drept bazată pe sacrul Jargon Gherga, cunoscut doar puţinilor iniţiaţi:

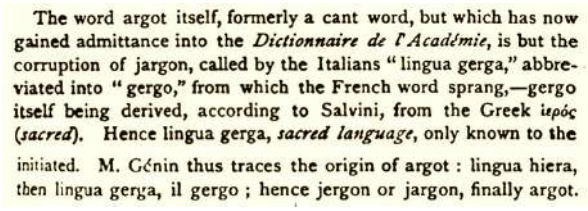

The word argot itself, formerly a cant word, but which has now gained admittance into the *Dictionnaire de l'Académie*, is but the corruption of jargon, called by the Italians "lingua gerga," abbreviated into "gergo," from which the French word sprang,—gergo itself being derived, according to Salvini, from the Greek ἱερός (*sacred*). Hence lingua gerga, *sacred language*, only known to the initiated. M. Génin thus traces the origin of argot : lingua hiera, then lingua gerga, il gergo ; hence jergon or jargon, finally argot.

Fragment din cartea "Argot and Slang"
(publicată de Albert Barrère la Londra în 1889)

"A cârti", adică a-şi exprima nemulţumirea sau a "certa", se află etimologic în legătură cu Gherga; verbul "a cârti" în Banat - cu originea Traco-Dacă dovedită, după cum a consemnat Dr. Mihai Vinereanu în "Dicţionar etimologic al limbii române" din anul 2009 - are şi sensul de "a sfâşia" / "a rupe în bucăţi" (despărţirea Graiului în silabe - pentru a vorbi îndărăt, întors sau păsăreşte - era "gargariseală", procedură văzută de cei exteriori drept "cârteală"). În jargon Românesc, pentru ţăran înalt - ca o aluzie la Grecescul Gheorgoi - a apărut un cuvânt folosit câteodată peiorativ: "gherţoi"; derivatul Ghergan "gherţeg" a fost termenul înalt nobiliar pentru "herţeg" - echivalentul European al Ducelui / al lui Vodă - egalitatea dintre titlul aristocratic de Duce şi numele Gherga provenind de la recunoaşterea Medievală a liderilor Daci Gherga (Dinastia Gurag / Zuraz - compusă din Gherghi = Gherghiţi - a cârmuit Geto-Dacii timp de peste un mileniu urmaşii Goţi fiind la putere în mileniul I prin multe părţi ale continentului). În anul 1868, filologul A/Român Heliade Rădulescu (1802-1872), primul preşedinte al Academiei Române, a scris în "Geniul limbilor": "Limba decrepită ia nume de gergu, de jargon, de gâscănărie. În glosă se vede inocenţa pruncului, în gergu se vede ignoranţa şi corupţia disperată a celui învechit în rele. Gergu vine cu servitutea, cu ignoranţa popoarelor decăzute. Descendenţii foştilor Eleni şi Romani, ca ignoranţi devin Barbari, fără vigoarea Barbarilor primitivi ca a Pelasgilor şi ca a Barbarilor moderni ce veniră a domina şi Orientul şi Occidentul. Limba devine limbuliţă, gergu. Cauzele ce degradează o limbă până la gergu sau gâscănărie sunt: climele defavorabile, ignoranţa, Barbarii, lipsa gustului şi a demnităţii de om (cu un cuvânt, ce se zice bădăranie)".

GERG, *gergurĭ*, s. n. (Înv.) Jargon.

GERG, *gergurĭ*, s. n. (Înv.) Jargon.

gerg sn [At: CODRU-DRĂGUŞANU, C. 14 / Pl: ~uri / E: ff **gergo**] (Înv) Jargon.

GERG, *gergurĭ*, s. n. (Rar, învechit) Jargon. *Limba pozniei se împestriță formînd un gerg ce se întinse ca o pecingine* [În secolul al XVIII-lea]. NEGRUZZI

gerg n. jargon: *să se spuie în gergul provincial*

gerg n., pl. *uri* (It. *gergo*). Sec. 19. Jargon.

"Gerg" în dicţionarele Româneşti

În aceeaşi gamă, vocabularul uzual Român mai cuprinde cuvinte rezonând cu Gherga, ca fiind un "gâgă" cel iraţional, o "gagă" pentru o femeie însemnând un termen respectuos, ca având "gărgăuni" pentru ideile extravagante ("zărghit" însemnând "zăpăcit"), ca "gargară" pentru sunetul produs expirând aer printr-un lichid,

"gârgăriţa" / "gărgăriţa" - "paparuga" / buburuza, asociată primăverii şi căldurii - pentru simpatica insectă din familia cărăbuşilor / având de obicei aripile roşii cu pete negre, etc.

"Gărgăriţele mănâncă bucatele bogaţilor" - ştiută şi ca legenda "Gărgăriţa" - a fost culeasă în S Român de academicianul Simeon Florea Marian, în secolul XIX: "Era odată un om putred de bogat, aşa de bogat, încât rânea banii cu lopata şi magaziile lui pline cu bucate erau aşa de mari, cât ar fi putut îndestula un colţ de ţară. Pe cât era însă omul acela de bogat, cu 10 părţi era el mai zgârcit, aşa de zgârcit, că nu-i scăpa din mână nici măcar o bucăţică mucedă la un sărac. Căci aşa au fost şi sunt până şi în ziua de azi bogaţii; lor le este necontenit frică că or sărăci dacă or milui un sărac cu o bucătură cât de mică. Şi în ţara aia, unde era bogatul ăla, se întâmplă într-o vreme o foamete mare, cum nu s-a pomenit în lume, că mureau oamenii şi stârpeau muierile de foame. Mâncau bieţii oameni iarbă şi frunze ca vitele şi nici iarbă şi frunze nu mai erau, căci era o secetă mare, de s-aprindea pământul. Bieţii oameni rodeau cojile copacilor şi mâncau pământ sărat, căci nimeni, nimeni nu avea o boabă de grâu în ţara aia. Numai magaziile bogatului ăla nemilostiv gemeau de bucate, şi el nimănui nu da o fărâmă. Şi cu cât năvăleau oamenii şi cereau bucate, cu atâta el încuia magaziile cu verigi de fier şi punea străjuiri, ca nimenea să nu se apropie. Şi celui ce cerea bucate, îi răspundea ca să-i aducă aur şi argint, şi apoi îi va da. Dar de unde era să-i aducă bieţii săraci aur şi argint? Şi aşa mureau oamenii, de foame, pe lângă magaziile pline cu bucate ale bogatului nemilostiv. De la o vreme însă, Dumnezeu Sfântul, văzând atâta împietrire de inimă la bogatul ăla nemilostiv, îşi întoarse mila şi începu a ploua şi rodiră câmpiile din belşug, încât şedeau acuma bucatele grămezi pe câmpuri. Iar în magaziile bogatului nemilostiv trimise atâtea gărgăriţe, câte boabe erau acolo, şi în puţină vreme toate bucatele nu mai rămaseră decât nişte coji, cari nu erau bune de nimic. Bogatul - de mare ciudă - se îmbolnăvi şi atât de mult zăcu, încât îl mâncară viermii de viu. Şi de atunci a rămas de mănâncă gărgăriţele bucatele de prin magaziile bogaţilor, căci ei ţin grămadă bucatele prin magazii şi de multe ori săracii rabdă foame". Este de observat că gândacului de hrişcă i se spunea "cărăbuşel" iar celui de grâne "grângoaşă", în vechiul Egipt gândacul de bălegar - având imaginea foarte respectată, ca simbol al reînvierii - fiind asociat Zeului Khepra, cel care zilnic făcea să răsără soarele:

Zeul perfect: Domnul celor 2 tărâmuri

Este de remarcat că şi în Templul Nin-Karrak din mileniul III î.C. de la Terga / Terqa - de pe malul drept / apusean al Eufratului, Syria - au fost găsite reprezentările scarabeului (gândacului Khepra); vechii Egipteni vedeau soarele mişcându-se pe Cer: împrejurarea simplă că soarele e rotund ca şi globul de gunoi al scarabeului îi făceau să-şi închipuie că şi soarele era împins pe drumul său Ceresc de un mare Sfânt scarabeu. Academicianul Sextil Puşcariu în "Buletinul Muzeului Limbii Române" din anul 1930 a studiat etimologia "îngurzi" şi "îngurga": "Îngurzi e cunoscut în cele mai multe regiuni cu sensul special de a confecţiona - din piele udă - opincile, dându-le forma piciorului, prin încreţirea (cu o cureluşă) a marginilor şi prin formarea gurguiului. Prin analogie s-a zis îngurzi şi pentru a coase în mod provizoriu gaura (ruptura) dintr-un sac sau dintr-o albitură, pentru ca să nu se verse conţinutul din sac sau să nu fie prea bătătoare la ochi ruptura. Prin extensie, îngurzi a ajuns să însemne şi 'a boţi', 'a încreţi' (de exemplu cămăşile, cioarecii, pânza, ochiurile de la marginile plasei, etc). Pe alocuri, se zice că se îngurzesc şi despre fetele care din cochetărie îşi strâng buzele, ţuguindu-le în formă de gurgui. În sfârşit, când grăunţele încep să se ivească, se zice că urzesc sau îngurzesc. Ordinea în care au fost date înţelesurile lui 'îngurga' în 'Dicţionarul Academiei' indică şi felul cum s-au dezvoltat unul din altul; de la tranzitivul 'a încurca' e apoi 'a încurca lucrurile, a le face fără rânduială': îngurga nu-i decât o variantă a lui încurca. În această accepţiune, îngurga se atinge cu îngurzi şi mai ales cu opusul său, a dezgurzi, ce înseamnă 'a descoase opinca' şi prin extensie - în Banat - 'a descurca ceva încurcat'. În ceea ce priveşte partea semantică, 'a îngurga' corespunde Bulgarului 'a se lua de gât cu cineva', în sensul de îmbrăţişare; cuvântul Bulgar e derivat din 'gâtlej, gât', tot aşa cum a 'îngurga' în limbile Românice are acelaşi sens: gorga / gâtlej. Asemănarea formală se explică prin faptul că Latinul şi Slavul sunt înrudite şi ele. Atestarea Latină a pătruns în Română ca îngurgitare; din gurga a derivat gorga. Alături de acesta, Românescul

gurguţa - raportat la gurguia - are înţelesul de ‘a se făli, a se mândri’; derivatul cu sufix schimbat a dat în Româneşte gurz, întocmai cum Sanctus Georgius a dat Sângeorz: această tulpină nu se păstrează numai în verbul ‘îngurzi’, ci şi în derivatul ‘gurzui’, ce înseamnă ‘vârful opincii’ şi deci sinonim cu ‘gurgui’. În Latină, familia ‘gurges’ înseamnă pe de o parte ‘vârtej, ochi de apă, genune, abis’ (gurga) şi pe de altă parte ‘gâtlej’ (gurgulio); amândouă aceste sensuri - ce se găsesc în limbile Românice - se reduc la unul singur: Românul ‘gârlă’, ce la origine imită gâlgâitul apei în vârtej sau când e înghiţită. Însăşi structura tulpinei are reduplicarea incompletă gur-g(ur), caracteristică pentru onomatopee. În limbile Românice, această tulpină ‘gurg-’ s-a amestecat cu altă tulpină onomatopeică, ‘garg-’, ce imită gargarisirea / gâlgâitul, variante ca ‘gârgoiu’ (adică ‘gura ulciorului’) arătând în Română acest amestec. Din vechime, la Români - întâlnit şi la Aromâni - gurguiu are sensul figurat de ‘gât’ al ulciorului. Imaginea ‘suptului’ a format puntea de trecere la sensul mult mai răspândit de ‘sfârcul ţâţei’, însă nu e exclus ca sfârcul ţâţei să fi deşteptat imaginea de loc de unde iese laptele ca dintr-un izvor gâlgâitor. Din sensul de ‘sfârcul ţâţei’ s-a dezvoltat cel de ‘vârf’ mai mult sau mai puţin rotunjit, ca sânul femeii (din acel înţeles - de gurgul - s-a dezvoltat la Romani cel de ‘deal’ iar la Aromâni cel de ‘rotund’); cu sfârcul ţâţei a fost asemănat şi gurguiul opincei, numit şi ‘moţ’: forma cea mai veche e cea îngurzită, opinca din Banat şi din Ţinutul Haţegului - legată cu curele peste picior - importată din NV Peninsulei Balcanice. În Banat, ‘guşă’ înseamnă şi azi ‘gât’, ca la Aromâni (şi Albanezi); în Italiană ‘gozzo’ - corespondentul Românescului ‘guşă’ - e considerat o scurtare din ‘gorgozza’.” Ar fi de remarcat ceea ce au scris Dr. Gheorghe Constantinescu-Dobridor şi Dr. Gheorghe Bulgăr în “Dicţionarul de arhaisme” din anul 2002 despre “îngurga = a se încărdăşi, a se înhăita, a se asocia, a se împreuna, a intra în legături de dragoste cu cineva, a se îngurlui, a se înnădi, a încâlci, etc.”; rădăcina proto Indo-Europeană a fost “*ger-” pentru “a încovoia / a îndoi”, cu formantul “g”: “*gerg-” (în pronunţie “gherg”), Dr. Mihai Vinereanu în “Dicţionarul etimologic al limbii române” din anul 2023 atribuindu-i vechime Traco-Dacă. Dr. Leo Mureşan 1846-1894 a scris în “Foaia diecesană” de la Caransebeş din 28 III 1893 că “apa se ghergăe dacă ea se soarbe pe nări şi cu ea se spală nasul, respectiv gura”. În anul 1985, lingvistul George Vaida observa la Aromâni: “Fără îndoială, graiurile din ‘insulele de vorbire dacă’ erau mult diluate cu daco-romăna şi s-au dizolvat cu timpul în limba vorbită de majoritatea populaţiei, dar au avut forţa ca peste veacuri, deci prin secolele XVI-XVII, să mai producă zoonimul curcă” (pasăre Americană, denumită aşa după zoonimul curcă folosit la găină / pasăre răspândită pe glob datorită domesticirii în Bazinul Ghargar din N Indiei, în vremurile Vedice, de pildă în Turcă pentru “curcă” folosindu-se chiar cuvântul “hindi”, tocmai pentru a-i indica proveniența); de altfel, gherghină la Români a ajuns mai recent să fie denumirea populară a daliei - plantă ornamentală provenind din Mexic - ce poate ajunge înaltă cât un om, importată de Europeni de peste Oceanul Atlantic după colonizarea Americii de către ei. Primul dicţionar explicativ monolingv Românesc - anume cel elaborat de către lexicograful Ion Costinescu, publicat în anul 1870 la Bucureşti - a prezentat:

VOCABULARU

ROMANO-FRANCESU

LUCRATU DUPE DICŢIONARULŬ ACADEMIEI FRANCESE

DUPE ALŬ LUĬ

NAPOLEONE LANDAIS şi alle Dicţionare latine, italiane, etc.

DE

ION COSTINESCU

BUCUREŞCI

1870

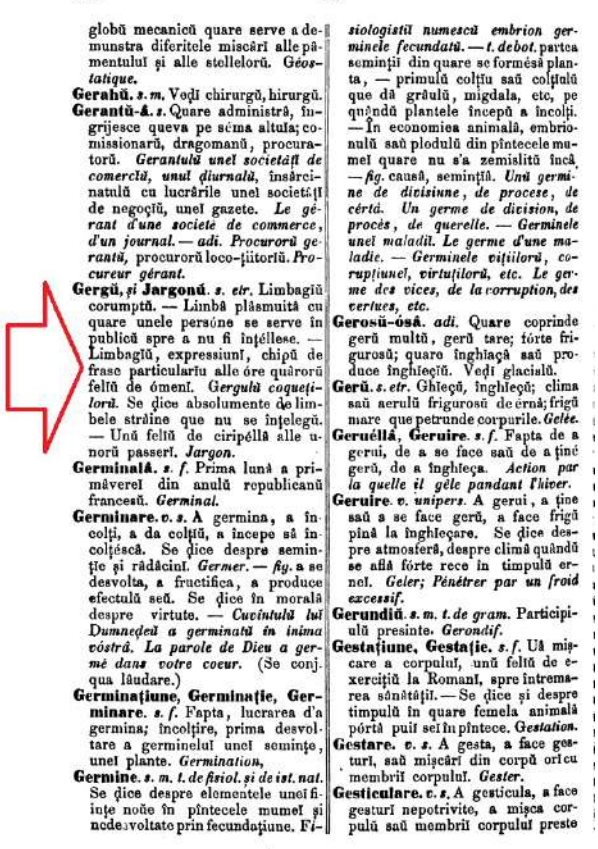

482 **Ge.**

globŭ mecanicŭ quare serve a demunstra diferitele miscări alle pămentului şi alle stellelorŭ. *Géostatique.*

Gerahŭ. *s. m.* Veḑi chirurgŭ, hirurgŭ.

Gerantŭ-ă. *s.* Quare administră, îngrijesce queva pe sĕma altula; comissionarŭ, dragomanŭ, procuratorŭ. *Gerantulŭ unei societăţĭ de comerciŭ, unŭĭ diurnalŭ,* însărcinatulŭ cu lucrările unei societăţĭ de negoţiŭ, unei gazete. *Le gérant d'une societe de commerce, d'un journal. — adi. Procurorŭ gerantŭ,* procurorŭ loco-ţĭitorlŭ. *Procureur gérant.*

Gergŭ, şi Jargonŭ. *s. etr.* Limbagiŭ corumptŭ. — Limbă plăsmuită cu quare unele persŏne se serve în publicŭ spre a nu fi înţĕllese. — Limbagiŭ, expressiunĭ, chipŭ de frase particularĭu alle óre quărorŭ felĭŭ de ómenĭ. *Gergulŭ coqueţilorŭ.* Se ḑice absolumente de limbele străine que nu se înţelegŭ. — Unŭ felĭŭ de ciripéllă alle unorŭ passerĭ. *Jargon.*

Germinală. *s. f.* Prima lună a primăverei din anulŭ republicanŭ francesŭ. *Germinal.*

Germinare. *v. s.* A germina, a încolţi, a da colţiŭ, a începe să încolţéscă. Se ḑice despre seminţie şi rădăcinĭ. *Germer. — fig.* a se desvolta, a fructifica, a produce efectulŭ seŭ. Se ḑice în moralĭ despre virtute. — *Cuvintulŭ lui Dumneḑeŭ a germinatŭ în inima vóstră. La parole de Dieu a germé dans votre coeur.* (Se conjqua lăudare.)

Germinaţiune, Germinaţie, Germinare. *s. f.* Fapta, lucrarea d'a germina; încolţire, prima desvoltare a germinelui unei seminţe, unei plante. *Germination.*

Germine. *s. m. t. de fisiol. şi de ist. nat.* Se ḑice despre elementele unei fiinţe noŭe în pîntecele mumeĭ şi ncdezvoltate prin fecundaţiune. *Fisiologistŭ numescŭ embrion germinele fecundatŭ. — t. debot.* partea seminţiĭ din quare se formésă planta, — primulŭ colţiŭ saŭ colţulŭ que dă grăulŭ, migdala, etc, pe quăndŭ plantele începŭ a încolţi. — În economiea animală, embrionulŭ saŭ plodulŭ din pîntecele mumeĭ quare nu s'a zemislitŭ încă. — *fig.* causă, seminţiă. *Unŭ germine de divisiune, de procese, de cértă. Un germe de division, de procès, de querelle. — Germinele unei maladiĭ. Le germe d'une maladie. — Germinele viţiilorŭ, corupţiunei, virtuţilorŭ, etc. Le germe des vices, de la corruption, des vertues, etc.*

Gerosŭ-ósă. *adi.* Quare coprinde gerŭ multŭ, gerŭ tare; fórte frigurosŭ; quare înghiaţă saŭ produce înghieţiŭ. Veḑi glacialŭ.

Gerŭ. *s. etr.* Ghieţŭ, înghieţŭ; clima saŭ aerulŭ frigurosŭ de érnă; frigŭ mare que petrunde corpurile. *Gelée.*

Geruéllă, Geruire. *s. f.* Fapta de a gerui, de a se face saŭ de a ţinè gerŭ, de a înghieţa. *Action par la quelle il gèle pendant l'hiver.*

Geruire. *v. unipers.* A gerui, a ţine saŭ a se face gerŭ, a face frigŭ pînă la înghieţare. Se ḑice despre atmosferă, despre climă quăndŭ se află fórte rece în timpulŭ ernel. *Geler; Pénétrer par un froid excessif.*

Gerundiŭ. *s. m. t. de gram.* Participiulŭ presinte. *Gerondif.*

Gestaţiune, Gestaţie. *s. f.* Uă mişcare a corpuluĭ, unŭ felĭŭ de exerciţiŭ la Romanĭ, spre întremarea sănătăţiĭ. — Se ḑice şi despre timpulŭ în quare femela animală pórtă puiĭ seĭ în pîntece. *Gestation.*

Gestare. *v. s.* A gesta, a face gesturĭ, saŭ mişcărĭ din corpŭ orĭcu membriĭ corpuluĭ. *Gester.*

Gesticulare. *v. s.* A gesticula, a face gesturĭ nepotrivite, a mişca corpulŭ saŭ membriĭ corpuluĭ preste

“Gergu - Limbă plăsmuită cu quare unele persone se serve în publicu spre a nu fi înţellese”(Ion Costinescu, 1870)

Trecerea Dunării

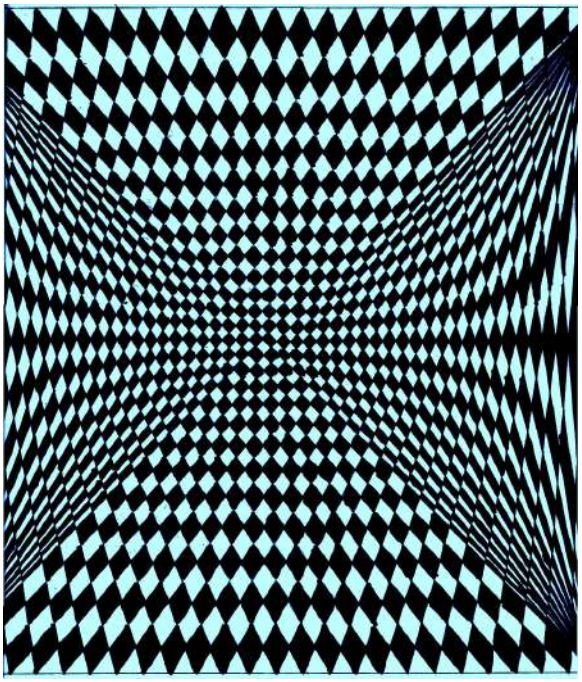

În "Originile Principatelor Române", academicianul Dimitrie Onciul a scris că: "Originile Statului Român nu pot fi înţelese decât în legătură cu dezvoltarea istorică din Peninsula Balcanică şi sub influenţa predominantă a acesteia". Istoria Gherga indică după vremurile Antice 3 mari deplasări organizate Gherga din S Dunării în N Dunării:

- la sfârşitul secolului X din Veneţia în Banat
- la sfârşitul secolului XIV din Kosovo în Valahia / Ţara Românească
- la începutul secolului XVIII din Moscopole în Mişcolţ

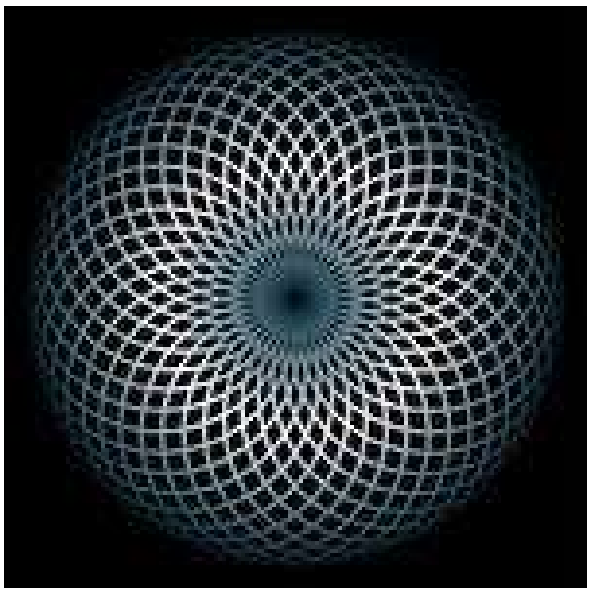

Preotul Bănățean Nicolai Roman din Vârşeţ / Serbia - directorul ziarului "Nădejdea" al Românilor de acolo - în anul 1928 a scris despre zecile de mii de Români din Banatul Sârbesc (existenți în vremea sa), în publicația "Grai Românesc" de la București: "De când sunt aici Românii? Este fapt neîndoielnic că Românii au locuit aceste părți în permanență. Este foarte verosimil că tocmai Banatul, în întregime, a fost centrul vieții Românești, cum teritoriu Românesc era cea mai mare parte a Balcanilor între anii 100 și 300. Dovada: Imperiul Roman cu vastele lui colonizații, în urma cărora până azi au dăinuit Istro-Românii, Macedo-Românii, Megleniții, Românii din Craina / Timoc, Aromânii din Bulgaria, etc. Imperiul fraților Asan a fost o sclipire a acestui element preponderent, împreună cu principatele anterioare din Dacia propriu-zisă. Din Crișana, Banat, până la Dunăre exista, la venirea Ungurilor, principatul lui Glad (mai apoi al lui Achtum / Optum) care veni desigur cu seminții tot Românești, din jurul Vidinului. Prin urmare, Banatul era locul pulsațiilor Românești nu numai dinspre Sud, dar și dinspre Nord. Mai ferite de pericole, teritoriile păduroase de la răsărit sunt și azi mai Românești, câtă vreme elementul Românesc, de la pusta ce se întinde aici, a fost pustiit de continuele războae, într-un câmp totdeauna deschis pentru lupte". În imaginea următoare apar Crișana / "Crișiana" și Banat / "Temișiana" la un mileniu după Vodă Glad (la sfârșitul primului război mondial - prin Tratatul de la Trianon din anul 1920 - Crișana a fost împărțită de România și Ungaria iar Banatul a fost împărțit de România și Serbia, situația împărțită rămânând aceeași, oficială până în prezent):

Hartă realizată de către geograful Român Nicolae Michăilescu, 1890

Mișcările Gherga - amplificate imediat cu încălzirea Medievală apărută în secolul X - s-au determinat reciproc, Gherganii păstrând legăturile între ei de-a lungul acelor secole Medievale fierbinți (calde inclusiv la propriu / climatic, adică fizico-geografic); desigur că acelea s-au împletit cu cauzele sociale, religioase, politice, militare sau

medicale - epidemiile, ca de ciumă, etc. - ori economice. Aşa după cum au semnalat istoricii, clanul Gergely / Gregor în legătură cu Francii - adică Veneţienii - în moşiile Pecenege Becej, Becicherec / "Beci-Cherec" ("Mare" - azi Zrenjanin / Banatul Sârbesc - şi "Mic", în judeţul Timiş / Banatul Românesc) din secolul X / pe când Banatul era independent, respectiv vasal Imperiului Bulgaro-Armân ori acei numeroşi Gergye / Gherghi în moşia Pecenegă Gerjen din secolul XI, erau prezenţe Panonice Gherga printre Pecenegii şi Veneţienii / Francii timpurilor respective în areal; Veneţianul Gherard din familia Veneţiană Georgii, creştinătorul Ungurilor / Maghiarilor, s-a stabilit în reşedinţa din mlăştinosul Cenad a lui Ahtum / Optum, care a cârmuit Banatul până la el iar călugării săi după schismă au trecut în răsărit după moşia Almaş - denumire Dalmată - pătrunzând până la Cârţa, moşie la marginea uriaşului codru al Românilor şi Pecenegilor ce era pe atunci până în areal, unde în secolul XII a fost indicată existenţa bogatului Cavaler Veneţian Gregoriu / Grigore (acolo în secolul XIII slujitorii creştini au ridicat o Mănăstire iar urmaşii din Cârţa Română - reşedinţa Marelui Herţeg - şi Veneţia de Jos, din aceeaşi zonă Oltenească, adică de pe Oltul superior din Sudul Ardealului, ai familiei Cavalerului Grigore Veneţianul au descălecat în Ţara Românească / Valahia, împreună cu G/herţegul Negru-Vodă, o proprietate relevantă la S de Carpaţi fiind Gherghiţa, o podgorie ce furniza vin atât în perimetru, cât şi Veneţiei, cu contactele stabilite încă de pe vremea când prima Ţară Română Medievală independentă, cea din Dobrogea, Bălţile şi Delta Dunării, era cârmuită de Gherghi). Valahii - efectiv fiind "Oamenii Valurilor", care erau astfel denumiți fiindcă trăiau în preajma tipicelor Valuri de Pământ - i-au avut ca înaintași pe Jidovi (anume, Gealații ancestrali, primii care au zidit așa Valuri). După ce un manuscris Latin din anul 1380 a scris despre "ville Gerger" din Banat în legătură cu magistrul Georgii cuprinzând "et aliam Dni Ludovici Regis in Festo beati Egedii abbatis in anno Dni millesimo trecentesimo oetuagesimo primo confectas, pretactas literas dicti Dni Georgii confirmantem legitime et juste emanatas; asserens: plures non habere", la momentul încleștării creștinilor cu musulmanii pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei din Coșava / Kosovo, 1389 (atunci era leagăn Vlaho-Sârb acolo), în Banat a fost lichidată de familia Heem Moșia Ghergară de pe Valea Gherghei (lângă Nicolinț 44,57 lat. N, 21,33 long. E din județul Caraș-Severin, acum e granița Sârbo-Română acolo); Maghiarii au notat așezarea aferentă ca Gergerfalva / Gerger-falva, dispărută în secolul următor (ultima mențiune documentară a fost în anul 1478). Pe lângă Ţinutul Făgăraş, inclusiv Ţinutul Almaş / Amlaş - stăpânit de familia Cumano-Armână a G/herţegului Negru Vodă - în secolele XIII şi XIV aparţinea de Banatul Severinului (ce păstra legăturile cu Armânii / Vlahii până pe coasta Dalmată, unde un oraş important Vlah - condus de Gheorga - era Ragusa, tutelat pe atunci de Veneţia iar prin porturile Dunărene de la Severin şi Vidin ţinea şi direct legăturile cu Veneţienii); de altfel, în secolul XIV a fost atestată documentar localitatea Moscopole a Armânilor / Vlahilor ca aşezare de mare importanţă Culturală şi economică, unde Casa Comercială Gherga a fost cea principală până în secolul XVIII (în Ragusa / azi Dubrovnik - ce cârmuia pe atunci republica Dalmată, Casa de Giorgi de acolo fiind dominantă - şi azi e faimoasă Podgoria Grgic, în Peninsula Peljesac din marginea oraşului, loc acum unit de țărmul Dalmat inclusiv cu un spectaculos pod).

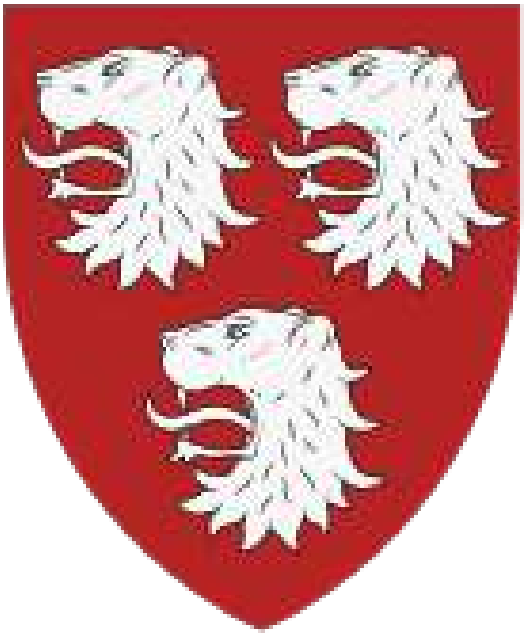

Gherbul / Stema Dalmației (versiuni în timp)

În Banat - în secolul următor magistrului Georgius din secolul XIII / care a luptat în Banatul Severinului pentru Regele Cuman al Maghiarilor - au fost atestaţi mai mulţi preoţi Gheorghe şi localităţi populate de Armâni; de altfel, e de remarcat că în Evul Mediu nobilii din Banat au organizat Românii răsăriteni (similar procedând nobilii din Maramureș în Moldova). Pe coasta Dalmată în secolul XII a trăit Grgur - arhiepiscopul Vlah în Bar / MunteNegru - ale cărui proprietăţi, inclusiv din S Kosovo, au ajuns în proprietatea Muntelui Athos din Macedonia - iar în secolul următor, anume în secolul XIII, în N Kosovo exista Cneazul Vlah Ghîrd / Gârd. În secolul XIV, pe moşia Kosovară Gherga s-a născut Nicolae - al cărui nume de familie a fost notat Gârca / Grcic de Sârbi - devenit Sfânt în Ţara Românească deoarece a fost printre ziditorii de marcă ai ortodoxiei Românilor, el înfiinţând şi Mitropolia Severinului, cu ajutorul rudelor sale din familia G/herţegului Negru Vodă, Armânii / Vlahii Gherga stabilindu-se în Ţara Românească şi la Ghergani (în spaţiul

Român Medieval, legăturile diverselor ramuri Gherga au fost serios documentate). Dinaştii lui Negru-Vodă, Cărăşeni din Ţinutul Gugulanilor (urmașii G/herțegului Gheorghe de la sfârșitul secolului XI) stăpâni din secolul XII şi în Ţinuturile din Nordul Carpaţilor Meridionali - anume Amlaş / Almaş şi Făgăraş - s-au preocupat de aceea ca în aceeaşi Ţară Românească întemeiată la sfârşitul secolului XIII să înglobeze Banatul Severinului, cu Ţinutul Haţegului şi întreaga Oltenie Băsărăbească, acolo şi ctitorind în secolul XIV însemnate Mănăstiri ortodoxe, dintre care unele, ca Prislop, Tismana, Cozia, etc., funcţionează inclusiv în prezent; în anul 2017, istoricul Sorin Forțiu din Timișoara a scris: "întinderea banatului de Severin a variat de-a lungul secolului XIII și nu știm exact cum și când. De la o graniță estică inițială pe râul Olt (1228), la una probabilă pe râul Cerna (1291). Cât despre granița sa vestică și nordică nu știm mai nimic. Dar el a supraviețuit cumva între 1291 și 1330. Altfel nu putem explica cum regele Carol Robert de Anjou a încredințat, după cucerirea cetății Severin, demnitatea de 'banatus' lui Dionisie în luna Septembrie a anului 1330. Iar după reapariția banilor de Severin în documentele medievale, în secolele XIV-XV, aproape 60% din ei au purtat, din nou, 'honoruri' multiple". Interesele dominatoare Gugulane s-au manifestat atât prin ctitorirea aşezămintelor religioase impresionante din Vestul Râului Olt, cât şi prin aşezările dregătorilor Gherga în unele moşii din Estul Râului Olt, ca Ghergani şi Gherghiţa (Muntenia fiind veche parte a Regatului Românesc, întemeiat în secolul IX pe Valea Dunării inferioare cu capitala la "Duro-stor" / Silistra, ca "Vlaşca de la Dârstor", după cum i-a spus academicianul A/Român Niculae Iorga), de altfel în toată istoria sa Ţara Românească avându-şi capitala numai la răsărit de Râul Olt, prezenţa demnitarilor impunându-se ca necesară să fi fost desigur în preajma puterii statale. În arealul Românesc / Valah Medieval de mare forţă era titulatura de "G/herţeg" pentru marele nobil (aşa cum avea şi aristocratul Negru-Vodă), ca ecou al Anticilor Gherghi din Dinastia Gurag a Regilor care au cârmuit Geţii, Dacii, Goţii, ş.a.: recunoaşterea puternicilor Gherga s-a transmis astfel - în timp - celor aflaţi în frunte, până în Nordul European (Germanii având "herzog", Finicii "herttua", Norvegienii "hertug", etc).

Ruina Vodiţa

Mult timp pe ruta principală a transhumanței Românilor dintre Balcani și Banat trecând Dunărea pe la Gherdap vara cei "măreți" din Valea Moravei ajungeau "semeți" pe Semenic (astfel începând urcarea în Munții Carpați), iarna traseul inversându-se, "semeții" ajungând "măreți"; așa ceva după schisma creștină a atras nevoia consolidării ortodoxe a principalei rute de transhumanță, folosită în exclusivitate de către turmarii Vlahi / Armâni (Valahi / Români), care își recunoșteau cârmuitorul fie la iernat în Bosnia, fie la vărat în Făgăraș, ca același Gherțeg / "Herțeg": Herțegovina în Balcani sau dinaștii Bănățeni cu notarea generică de Negru Vodă "Mare Herțeg" au fost printre exemplele Medievale concludente de la începutul mileniului II în zonele puternic populate de Vlahi / Valahi. După pandemia de ciumă bubonică ce a devastat EurAsia în anii 1346-1353, cel mai semnificativ Armân / Aromân Gherga din regiunea nodală a transhumanței Kosovo = Dardania care a trecut Dunărea în scopuri publice şi durabile a fost cel devenit Sf. Nicodim, în anul 1359 - pentru mutarea Mitropoliei Ţării Româneşti la Curtea de Argeş - însoţit apoi de rudele Gherga (zidari, zugravi de Biserici şi clerici), la lucrul de consolidare al ortodoxiei şi în N Fluviului: după ce în Timoc - regiunea din S Banatului - cu echipele sale a ctitorit Biserici, în anul 1369 a început ridicarea primei Mănăstiri de cealaltă parte a Fluviului, la Vodiţa, în Banat / aşezământ pentru care a făcut înțelepte demersuri să fie sediul unei alte Mitropolii, a Severinului (cea de la Curtea-de-Argeş fiind a UngroVlahiei); așadar, în acele timpuri din secolul XIV Sudul Bănățean - unde se afla Mănăstirea Vodița = sediul Mitropoliei Severinului - nu aparținea Regatului Ungariei cârmuit de Angevini, ci aparținea Țării Românești / Valahiei cârmuită de Basarabi (la momentul mutării Mitropoliei UngroVlahiei la Curtea-de-Argeș, adică în anul 1359, domnea Nicolae Alexandru / fiul lui Basarab "Întemeietorul" iar după un deceniu, la momentul înființării Mitropoliei Severinului la Vodița, adică în anul 1369, domnea Vlaicu / Vladislav, fiul lui Nicolae Alexandru, respectiv nepotul lui Basarab "Întemeietorul"). La 1359, Țara Românească a decis să aibă mitropoliți desemnați de Patriarhia din Constantinopol din Tracia care folosea Greaca iar nu de Mitropolia Ohrida din Macedonia care folosea Slavona; Nicodim a acceptat situația, însă după ce a consolidat ortodoxia în Țara Românească a cerut Voivodului Mircea "cel Bătrân" să renunțe și la acel patronaj creștin Greco-Trac (ceea ce într-adevăr a fost în Țara Românească pentru cea mai mare parte a secolului XV, până după căderea Constantinopulului, Biserica Ortodoxă Română devenind atunci autocrată, administrată la vârf de clerici Ghergani, urmașii lui Nicodim Gherga).

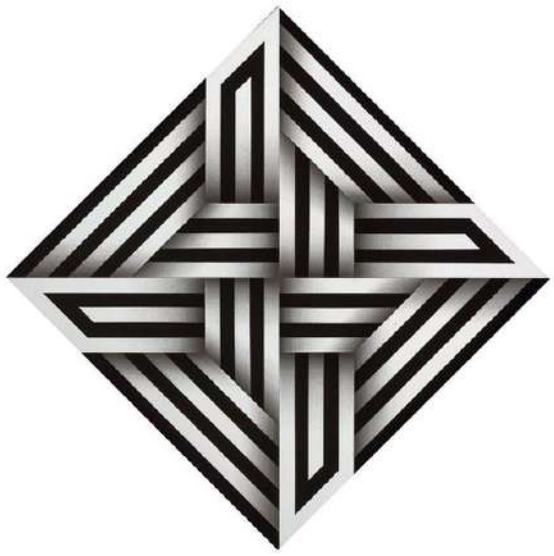

În hotărârea sinodală din anul 1370 a Patriarhiei din Constantinopol / Tracia, jurisdicţia Mitropoliei

Severinului a fost recunoscută ca peste jumătate din Ţara Românească, "cealaltă jumătate având ca arhiereu pe mitropolitul transferat mai dinainte de la Vicina" (adică din vecina "Vugeac" / Bugeac și Delta Dunării, zone ce aparţineau Ţării Româneşti).

Mănăstirea Tismana (gravură din secolul XIX)

Apoi Gherganii (călugări, pictori şi constructori din Coşava / Kosovo) au realizat - în jurisdicţia noii Mitropolii a Severinului - Mănăstirea Tismana / din actualul județ Gorj, sfinţită în 15 VIII 1378 şi Mănăstirea Cozia / din actualul județ Vâlcea, din vecinătatea răsăriteană a județului Gorj ce pe atunci se numea Jaleş, inaugurată în 18 V 1388 de Vodă Mircea "cel Bătrân" (așadar, la începutul lor acele mari Mănăstiri ortodoxe din N Băniei / Olteniei - magnifice pentru timpul lor, foarte frumoase şi în prezent - aparţineau de Mitropolia Severinului, cu reședința în Banat, la Vodița, neatârnând de Mitropolia UngroVlahiei cu reședința în Muntenia la Curtea-de-Argeș): meşterii nu erau doar Gherga şi nu doar Armâni / Aromâni, Academia Română - în "Istoria românilor" din anul 2012 - consemnând că "la fel ca şi unele monumente din Valea Moravei, motivele şi stilul Bisericii de la Cozia trădează prezenţa unei echipe de pietrari decoratori condusă de un meşter georgian" (fapt studiat în anul 1931 şi de academicianul Gheorghe Balş în "Influenţe Armene şi Georgiene asupra arhitecturii Române"); de altfel, deja de pe atunci pentru meseria exercitată de către Macedo-Români în întreaga Peninsulă Balcanică s-a consolidat cuvântul "goga", devenit (pentru Sârbi şi Albanezi, mai ales când se referau la Vlahi / Armâni) sinonim cu zidar.

Mănăstirea Cozia

Începând cu 1390, anul următor bătăliei pierdute de pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei din Coșava / Kosovo, supraviețuitorii Gherga - înrudiți cu puternicul Nicodim de la Tismana / organizatorul ortodoxiei Românești - s-au mutat în Valahia, serviciile lor fiind pentru Vodă Mircea "cel Bătrân", ei instalându-se la Ghergani și la Gherghița: era tocmai după împlinirea unui secol de la formarea Țării Românești (la întemeierea căreia au contribuit rudele Carpatine Gherga). La propunerea verilor Aromâni Gherga, Vodă Mircea "cel Bătrân" a decis în anul 1396 mutarea capitalei Țării Românești de lângă mitropolitul UngroVlahiei (căruia i-a lăsat casa domnească de la Curtea-de-Argeș) pe malul Ialomiței superioare, în Târgoviște, unde echipele Gherga au ridicat noi case pentru dregători - funcții recent introduse în stat - și de asemenea au realizat noua reședință a Domnitorului; despre numele Ialomiței - Râu popular zis ca Galben - se poate observa ceea ce a scris cercetătorul Basarabean Vlad Cubreacov în anul 2016, ca fiind "de origine certă Alană" (iar Sarmații Alani cândva au venit din Caucaz): de fapt, "Tg. Vișt" = Târgoviște este pe Râul Ialomița la câțiva km N de Râul Dâmbovița, așezarea orașului - ajuns capitala Valahă - fiind acolo unde distanța dintre cele 2 Râuri e cea mai mică. În anul 2012, Academia Română a descris în "Istoria românilor" cum era: "construcțiile curții domnești din Târgoviște ocupau un spațiu dreptunghiular, în perimetrul căruia se afla o capelă și o locuință cu plan pătrat, cu beci de piatră, subîmpărțit prin stâlpi și acoperit cu 4 bolți semicilindrice paralele; parterul era construit din cărămidă iar încăperile erau tăvănite". În anul 1397, Vodă Mircea "cel Bătrân" al Țării Românești a încheiat o alianță cu independenta putere a Ragusei iar nepotul său Ioan - fiul fratelui Dan I - a moștenit proprietăți ale tatălui în Dalmația (în Valahia "Veche" - cu ieșire la Adriatica - fosta formațiune având hotar în N cu Vlahii Timoceni, domeniu feudal ce aparținea Domnitorului Mircea "cel Bătrân", ce ajungea până la Gherdap / Dunăre).

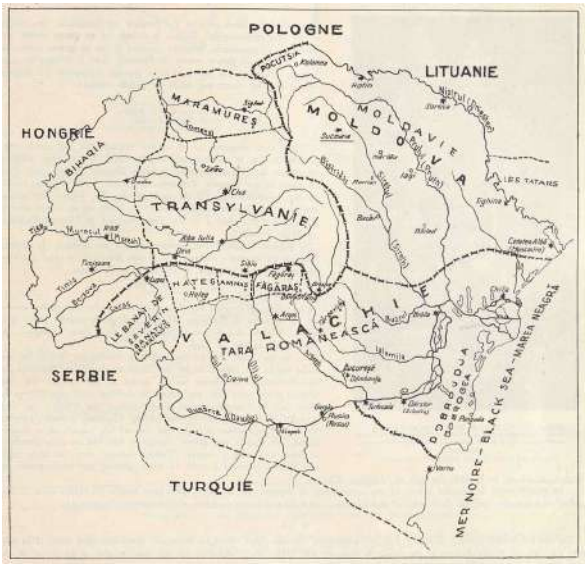

Spațiul Românesc
în timpul domniei lui Mircea "cel Bătrân"

După Vodă Radu I 1330-1383, știut din familia herțegului Negru-Vodă / de aceea fiind câteodată numit și Radu Negru Vodă sau Rudolf "cel Negru" în versiune Francă, care a fost fratele lui Vlaicu-Vodă și a domnit din anul 1377 până la moarte - ei erau nepoții lui Basarab "Întemeietorul" - la cârmuirea Țării Românești au urmat fiii săi Dan I 1354-1386 (între anii 1383 și 1386), însurat cu Maria din Serbia iar apoi "dragul Murea": Mircea, zis "cel Bătrân". Supranumele aceluia a fost nu datorită vârstei, ci datorită domniei sale atât din vechime, cât și lungă de 32 de ani / atunci când a murit avea 63 de ani (mama sa Ana din Prilepac 42,36 lat. N, 21,26 long. E - sora Țarului Kosovar Lazăr, călugărită Calinichia / semnificând în Greacă "Învingătoarea" - se pare că l-a născut în anul 1355: se mai cunoaște despre sora Dragana / "Draga-Ana" a Țarului Lazăr că s-a măritat cu celnicul Musa din N Coșavei; o altă versiune - de exemplu susținută de către Dr. Neagu Djuvara - presupune despre Ana că ar fi fost fiica Țarului Lazăr și că l-ar fi născut pe Mircea prin anul 1370). Bunicul patern Basarab "Întemeietorul" al lui Vodă Mircea "cel Bătrân" / "cel Mare" - menționat documentar la 1319 - a fost cel mai longeviv Domnitor Român din istorie, pentru 54 de ani: în stăpânirea sa era și Bugeacul / Sudul Basarabiei; Vodă Mircea "cel Bătrân" (cunoscut contemporanilor săi ca "Banoveț Alb") a trăit totuși mult pentru acele vremuri / ulterior Vodă Mihai "Viteazu" declara - pe când avea 40 de ani - că la acea vârstă deja se simțea bătrân, în acele timpuri Medievale speranța de viață fiind scurtă.

Este interesant că despre Vlaicu-Vodă / Vladislav-Vodă (frate cu Radu I pe care l-a avut asociat la domnie) se știe că a avut o legătură nelegitimă cu Ker-Ana / Ana: aceea de fapt putea fi cumnata Ghergana / Kerana - călugărită Calinichia / "Învingătoarea", soția fratelui său - mama lui Dan I și a "dragului" Mircea (retrasă apoi în călugărie); ulterior și Dan I l-a avut pe fratele său - Mircea "cel Bătrân" - asociat la domnie. Descendenții lui Dan I - fiul mai mare al lui Radu Negru Vodă - au format ceea ce Medieval au fost cunoscuți ca "Dănești" iar descendenții dragului său frate ca "Drăgulești"; ambele ramuri - "Dăneștii" / influenți în Vestul Oltului și "Drăguleștii" / influenți în Estul Oltului - au lucrat cu neamul Gherga, "Dăneștii" atașându-se mai mult de Gherga din Ghergani iar "Drăgulii" / "Drăguleștii" de Gherga din Gherghița (în timp fiind probate și intersectări, ca de pildă Vodă Vlad "Dracul" - dintre "Drăguleștii" - avându-l ca lascăr / cămăraș pe Ghergka din Ghergani ori Vodă Basarab "Țepeluș" - dintre "Dănești" - care și-a emis ultimul act în Gherghița: în anul 1549 și diplomatul Dalmațian Antonius Verantius - de la Curtea Transilvaniei - a explicat că "Dracula" era un diminutiv de mângâiere provenit din "drago" însemnând "cel drag"). După cum a observat în anul 1997 academicianul Român Ioan Aurel Pop "numele tradițional de voievod, recunoscut căpeteniei Transilvaniei, s-a perpetuat și menținut de-a lungul evului mediu, până în 1541; dintre toate provinciile cucerite de maghiari, numai Transilvania a păstrat formula voievodatului ca instituție politică centrală (acea instituție era identică la origine cu

instituția omonimă din Țara Românească și Moldova, însă voievodul Transilvaniei nu a avut și calitatea de 'dominus' - pe care au avut-o omologii săi de la sud și est de Carpați - deoarece suveranitatea trecuse maghiarilor, menținerea în Transilvania a titlului de voievod sugerând o anumită rezistență a populației locale în vederea contracarării dominației maghiare și a apărării tradiției)".

G/herbul Drăculeştilor

Este interesant ce a scris istoricul bizantin Laonicus "Halcondyles" / "Chalcondylas" 1423-1490, că "pe Mircea, născut din vechiul neam al Domnilor lor, ei (Românii) şi-au ales Domn, omorând pe Dan, care mai înainte domnea peste dânşii"; în anul 1620, cronicarul Mihail Moxa de la Mănăstirea Bistriţa 45,11 lat. N, 24,02 long. E / judeţul Vâlcea a indicat că "Dan a fost ucis de Şuşman, Domnul Şcheilor" (adică de unchiul Şişman / Ciuş-man, a cărui mamă era Evreică, descris de academicianul Petriceicu Haşdeu ca "un rar specimen de răutate şi de viclenie pe tot parcursul vieţii sale, care l-a dezgustat pe tatăl său, însă nu el l-a omorât pe Dan Vodă, ci Mircea cel Mare" / Mircea "cel Bătrân", fratele său vitreg): Vlahul Şişman a fost ultimul cârmuitor al Marii Târnave / Bulgaria, fiind omorât - la rândul său - de otomani, în anul 1393. După cum a scris în anul 2009 şi lingvistul Român Sorin Paliga, vechii Albanezi = "Shqiptar" / Şchiptari ziceau Bulgariei "Shqinikë" / Şchiniche în pronunţie (iar vechii Români numeau Balcanicii - inclusiv pe vechii Bulgari, respectiv pe Slavii Sudici - ca Şchei); pe de altă parte, se poate urmări că ramificarea Basarabilor a coincis cu apariţia Aromânilor Gherga în Ţara Românească. În anul 2014, Bănăţeanul Radu Herzog a publicat observaţia că "domniile pământene, de pe vremea marilor voievozi români - Mircea cel Bătrân, Ştefan cel Mare, Mihai Viteazu - fuseseră indubitabil mai legate de culturile apusene decât de lumea greacă, deşi impactul religios al ortodoxismului nu poate fi subestimat; domnitorii valahi şi moldoveni din secolele XIV-XVI ne apar ca nişte prinţi apuseni, înarmaţi şi îmbrăcaţi aidoma contemporanilor lor central europeni (cu atât mai anacronică pare retrăirea Bizanţului la sute de kilometri şi la secole distanţă aici, în spaţiul nostru, aşa cum a fost în perioada fanariotă)". Ivirea în secolul XVIII a graniței pe Carpați dintre Imperiul Habsburgic / occidental și Imperiul Otoman / oriental (cu depășiri temporare chiar, ca în zona Timocului sau a Olteniei) a determinat cârmuirea fanariotă - decisă de Înalta Poartă - la N Dunării inferioare, în Principatele Române Valahia și Moldova, ceea ce în secolul următor a grăbit unirea acelora iar apoi obținerea independenței României.

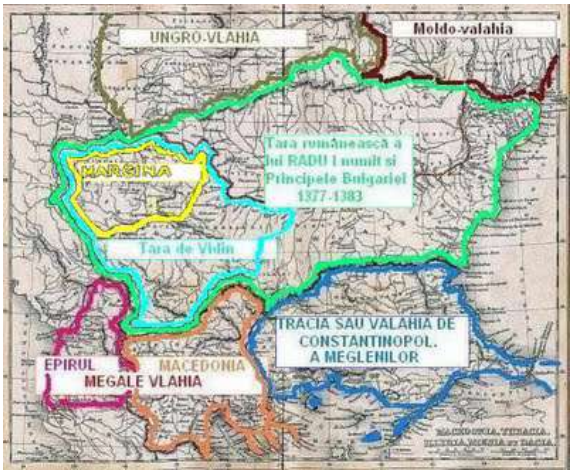

Românii după întemeierea Ţării Româneşti

La un secol după întemeierea Ţării Româneşti, înfrângerea creştinilor de către musulmani la NV de Priştina în bătălia din 28 VI 1389, pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei din Coşava - Kosovopolje în Sârbă - ce era atunci pe moşia familiei Brancu / Brancovici, a determinat masivul exod al Gherganilor din imediata apropiere (ei fiind pe moşia având actualele locaţii Gherga / Gerga 42,46 lat. N, 20,58 long. E - aflată lângă aşezarea Kosovară Gjergjaj / Raskovo 42,43 lat. N, 21,05 long. E, în vecinătatea localităţii Obilici / Kastriot 42,41 lat. N, 21,04 long. E - şi Gherkai / Gerkaje 43,03 lat. N, 20,45 long. E, etc.) spre N, prin trecerea Dunării, preluând poziţii importante în Ţara Muntenească / Românească, înainte de mutarea finală a unei părţi din neamul Gherga în Banat. (În anul 1389 şi în anul următor, Regele Sigismund de Luxemburg a cârmuit din Timişoara atât Ungaria, cât şi operaţiunile militare în Balcani).

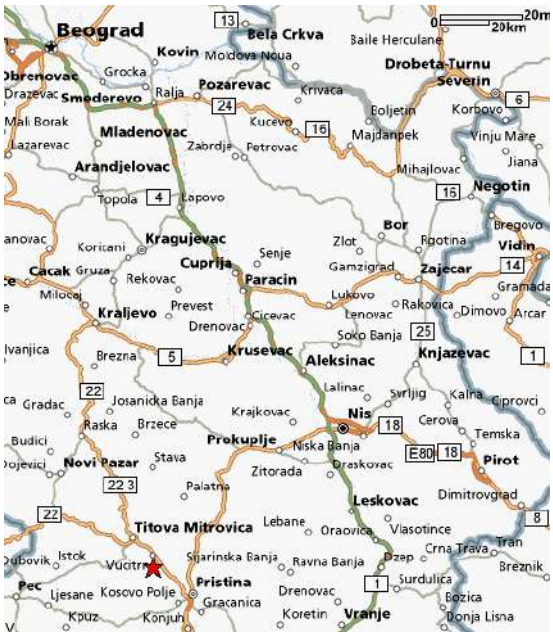

Steaua marchează Moşia Gherga

În secolul XIV, în vecinătatea capitalei Sârbilor - ce nu era Belgrad ca azi, ci Priştina 42,40 lat. N, 21,10 long. E din Coşava / Kosova, în marginea Sudică a Bazinului Dunării - moşia Gherga era vecină cu moşia Brancu / Brancovici (conform spătarului Mihail Cantacuzino 1640-1716 - care după un pelerinaj în Peninsula Sinai, a întemeiat Mănăstirea Sinaia sub Sfânta / Sfinxul din Bucegi - Brâncoveanu, Brâncuşi, ş.a. erau din acelaşi trunchi uman, înaintaşul lor fiind Branko, seniorul Ohridei în anul 1365, rădăcina Antică putând fi în cuvântul Galic, adică vechi Celtic, "Bran" pentru Corb sau Erou, prezența Celtă în Balcani fiind anterioară celei Romane); în Epoca Modernă, celebrul sculptor Constantin Brâncuși 1876-1957 era din Hobița / comuna Peștișani, județul Gorj (calc cu Pesticevo de lângă Mănăstirea Vodița din județul vecin, Mehedinți). Se știe că încă din Vechea Lume diverse animale erau prezente - chiar totemic - în viețile publice din numeroase Culturi.

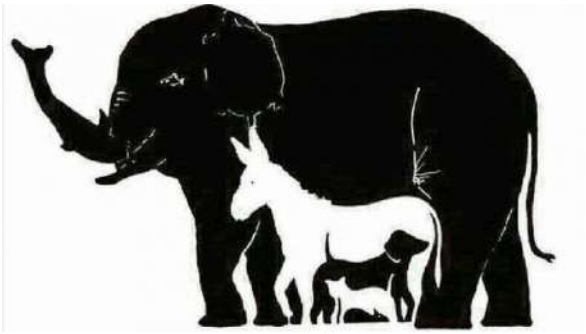

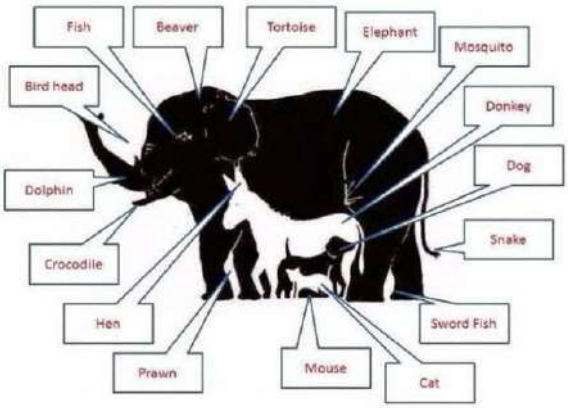

Puternicii Armâni / Aromâni Gherga care aveau moşia în Coşava = Antica Dardanie erau renumiţi acolo pentru găzduirea întrecerilor cu cai de Sân Toader - patronul lupilor - organizate în Zilele Albe de la începutul postului Paştilor (pentru "alungarea" acelor animale sălbatice aparţinând iernii încheiate, într-un festival rămas cunoscut popular ca "Paştile Cailor", de sărbătoarea Sf. Toader): Cultul Cailor la sărbătorirea primăverii era vechi, cu scop agrar şi de asigurare a fecundităţii, fertilităţii şi sănătăţii (acea prezenţă în Kosova / Kosovo a fost consemnată şi de documentele Dinastiei Nemania a Sârbilor, care a inclus regiunea în dominaţia sa la sfârşitul secolului XII, până atunci acolo fiind leagănul Vlahilor; în anul 2008, Timoceanul Sandu Cristea a descris vechile obiceiuri ale Vlahilor Kosovari, răsfrânte până la "Făşanc" / carnavalul măştilor în Banat). "Paştile Cailor" era o reminiscenţă a Cultului Călăreţului / Cavalerul călare fiind regăsit atât în Sanctuarul Gherga din Anatolia - legat de celebrarea Misteriilor, ca Ordinul militar cel mai vechi din lume - cât şi la Traci (ori ulterior - în timpul Romanilor - în Bazinul Dunării fiind respectat Cavalerul Danubian / Cavalerul Dac). În "Mitologia română", academicianul Romulus Vulcănescu a scris cum începea celebrarea: "Anual, oamenii-strigoi se întruneau în noaptea de SânToader, transformându-se în 'caii de Sân Toader' (un fel de centauri), ce cutreierau şezătorile pentru a pedepsi pe fetele şi femeile care nu le respectau sărbătoarea. Atunci femeile ascundeau furcile, fusele, greblele şi grapele ca să nu le străpungă cu ele caii Sân Toaderului. Curând apoi, de Sân George oamenii-strigoi încingeau 'hore aeriene' în jurul turlelor dărâmate de biserici şi sarabande în cimitire părăsite sau la răspântiile pustii. De Sân George pe Muntele Retezat strigoii şi moroii care veneau de la mari depărtări, călări pe limbi de meliţe şi cozi de mături, alcătuiau conclavuri. Împotriva sarabandelor, trecătorii zgâriau pe pământ cercuri magice, în care intrau ca să se apere de puterea lor malefică".

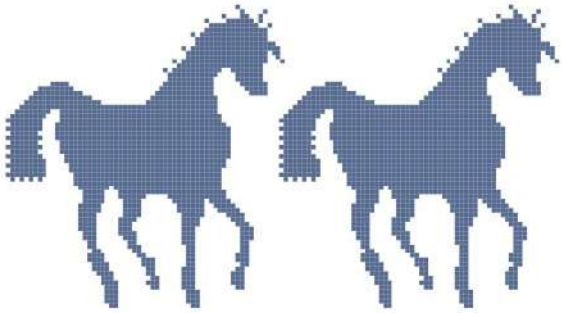

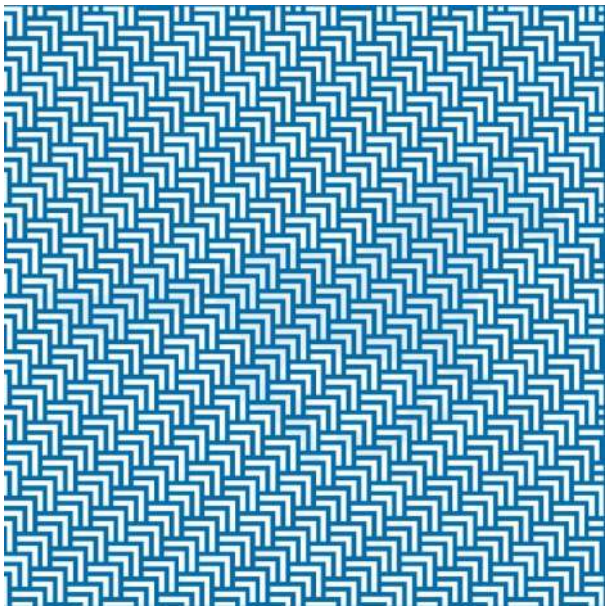

Domeniul Kosovar Gherga era în Bazinul Moravei Vestice (ale cărei ape se varsă în Gherdap / Defileul Dunării), aşadar trecerea Gherga în Valahia / Ţara Românească a fost numai prin coborâre, la Vale; de altfel, Coșava / Kosovo = Dardania în Antichitate a făcut parte din Dioceza Dacia a Imperiului Roman (organizare administrativă Imperială Romană, cu reședința la Sofia / azi capitala Bulgariei).

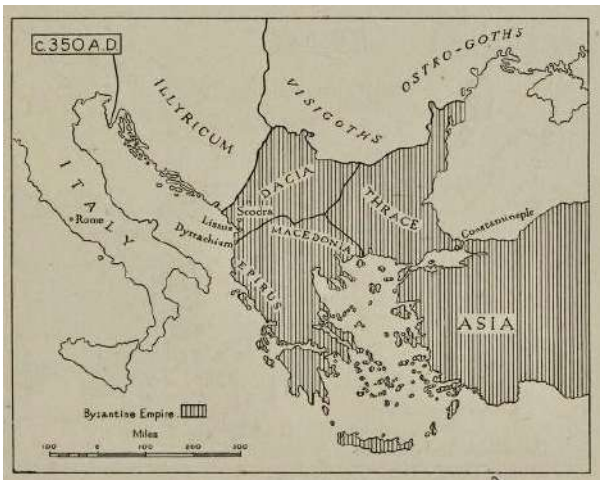

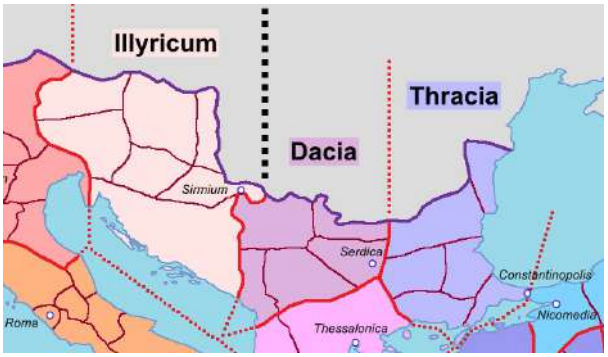

Sfârşitul secolului IV:
Dioceza Daciei, între Dunăre (N) şi Adriatica (S)

Dioceza Dacia - cu Tracia la răsărit şi Iliria la apus - avea Dardania (cuprinzând inclusiv Scupi / Skopje, capitala Macedoniei Nordice) în centrul său; Regatul Dardan era mult mai mare decât Kosovo (din mijlocul său) iar înaintea Împăratului Alexandru "cel Mare", Dardanii - având capitala la Niş / Sudul Timocului - i-au dominat pe Makedoni: puterea vechilor Dardani se învecina pe atunci cu cea Getă în N. La vremea când acea ramură Medievală Gherga din Kosovo a trecut organizat şi definitiv Dunărea, în arealul Balcanic respectiv cârmuia Armânul Ştefan / fiul Ţarului Armân Lazăr (decedat în lupta cu otomanii de pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei din Coşava la 1389): stăpânirea familiei s-a întins tocmai peste teritoriul anterior cu un mileniu al Diocezei Dacia - dintre Dunăre şi Adriatica - reflectând continuitatea puternicilor autohtoni (printre care deja de un timp s-au ivit Sârbii). Pe atunci, în N Dunării era domnia vărului Mircea "cel Bătrân" - din casta Basarabilor, însurat cu nobila Mara din Carintia - care a ajuns apoi la fel ca Burebista (cu un mileniu şi jumătate înainte) "stăpânitor pe amândouă malurile Dunării până la Marea cea Mare" / adică Marea Neagră: datorită ameninţării otomane, Vodă Mircea "cel Bătrân" a devenit "stăpânul Dârstorului" şi "despotul" cetăţii lui Dobrotă / Dobrotiţă (în Dobrogea, la o apropiere relativă de capitala otomană de atunci, Adrianopol / azi Edirne); ar fi de remarcat despre Ghetul Burebista = Împărat Barbar - cu capitala în spaţiul Românesc - că a fost Împărat dinaintea existenţei Împăraţilor Romani / înaintea apariţiei Imperiului Roman.

Regatul Dardaniei (mai întins decât Kosovo)

Mircea "cel Bătrân" - colaborator cu Cavalerii Ioaniţi / Ospitalieri - şi-a început domnia în Valahia / Ţara Românească la 23 IX 1386, aceea luând sfârşit odată cu decesul său, în 31 I 1418 (primii ani şi-a avut reşedinţa la Curtea de Argeş, domnia fiindu-i întreruptă în 1395-1396 de Vlad "Uzurpatorul" - fiul fratelui său mai mare Dan - apoi şi-a avut reşedinţa la Târgovişte, mitropolitul UngroVlahiei mutându-se în Casa Domnească din Curtea de Argeş); în timpul domniei sale, populaţia Ţării Româneşti era de doar jumătate de milion de oameni (localizarea aşezărilor atestate relevă o repartiţie inegală a acelora, concentrările demografice fiind în zonele de Deal, de-a lungul principalelor cursuri de apă şi - implicit - al căilor de comunicaţie / în acelaşi timp, zonele de Munte sau de Câmpie au cunoscut un număr incomparabil mai mic de aşezări), mărimea populaţiei rămânând aşa până în secolul XVI: primul milion de locuitori ai Ţării Româneşti a fost atins abia în secolul XVII.

Ţara Românească

În Kosova, creştinii conduşi de Ţarul Lazăr - la care a ajutat şi un detaşament trimis de Domnitorul Românilor Mircea "cel Bătrân", nepotul Ţarului Lazăr - au avut pierderi imense în confruntarea cu dubla ca mărime

armată otomană (ulterior mulţi Armâni / Vlahi din Kosova au ajuns pe Valea auriferă a Râului Timoc; o migraţie la exploatarea de cupru din Bazinul Ogosta a fost prezentată şi de "Enciclopedia Bulgară", în localitatea înfiinţată la 1399 Cherka 43,23 lat. N, 22,53 long. E, populată atunci inclusiv de comercianţi din Ragusa / Dubrovnik). Vodă Mircea "cel Bătrân" în confruntarea numită Rovine, adică "Mlaştină", contra otomanilor conduşi de Sultanul Baiazid 1389-1402 - fiul Grecoaicei Gulcicek şi al Sultanului Murad mort în bătălia de la Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei - a câştigat, la locul bătăliei de pe Valea Timocului / Podunavia din 17 V 1395 ridicând Biserica Ghevrin / Koroglaş, în marginea Negotinului 44,14 lat. N, 22,32 long. E (tronul fiindu-i atunci uzurpat de mai tânărul Vlad - în timpul căruia episcopul catolic al Argeşului se numea Gheorghe - el mai fiind necăjit din anul 1394 de Sârbii vasali otomanilor, conduşi de vărul său, craiul Marko, săgetat mortal în acea luptă; e de ştiut - după cum a notat scribul Dobre pe o carte liturgică păstrată acum în "Muzeul Rus de Istorie" - că Marko în anul 1371 şi-a consumat o poveste de dragoste cu Todora, fiica lui Grgur din Kastoria / Castoria: craiul Marko / Marcu era Român după mama sa Elena, nepoată a lui Basarab "Întemeietorul" - Prinţesa era fiica lui Vodă Nicolae Alexandru, care a domnit în 1352-1364 - şi îşi vizita rudele Aromâne Ghergane, inclusiv din Kastoria / Custura, loc unde de altfel până la urmă s-a însurat, însă cu Elena, fiica guvernatorului). Marko / Marcu a rămas în legende ca Alia (după nobila mamă Elena / în Sârbă Alena) şi ca Gjergj (după îndemânarea în mânuirea ghioagei / buzduganului), în Sârbă el fiind Đerđelez Alija, în Turcă zicându-i-se Gurz Ilyas, în Maghiară Gerz Ilyas, etc.

Situaţia după anul 1552 (Horaţiu Suciu, 2021)

În anul 2004, Dr. Cristina Feneşan în "Cultura otomană a vilayetului Timişoara (1552-1716)" a scris: "Bazarul Timişoarei (cu acoperiş de lemn şi cu pavaj de lemn, din care lipseau pânzeturile, căci comerţul cu stofe era acaparat de către dughenele negustorilor raguzani din mahalaua latină) s-a aflat în centrul oraşului, la intersecţia celor 2 străzi principale. Credem că acel tip de bazar se asemăna cu cel din Herat şi Kandahar. În acele locuri din Afganistan oraşul era împărţit de cele 2 străzi principale, care se intersectau în unghi drept în centru, în 4 pătrate. La fel şi în Timişoara otomană, acele străzi au legat porţile oraşelor pe direcţiile est-vest şi sud-nord. La Herat şi Kandahar, dughenele meşteşugarilor şi negustorilor cu amănuntul au fost amplasate de-a lungul celor 2 străzi principale, legate prin străzi laterale şi mărginaşe de cartierele de locuit. Cetatea Timişoarei avea în partea răsăriteană prin Poarta Azapilor - adică a arcaşilor din vechea marină otomană, deveniţi păzitori de cetăţi - în faţa căreia se afla un pod de lemn atârnat, cu macara, cel mai însemnat trafic, devenind şi locul de expunere publică a curiozităţilor (însemnele hanurilor, părţi din scheletele unor uriaşi, etc.); chiar lângă acea poartă s-au păstrat, într-o ladă, oasele şi tibia unui adevărat uriaş. Totodată, în apropierea acelei curiozităţi antropologice, era expusă proba de măiestrie la tir a unui agă de ieniceri care a reuşit la Timişoara în 1658 să străpungă cu o săgeată o placă de fier de grosimea unui deget. Era firesc ca actele de bravură cavalerească să fi intrat în legendă. A fost şi cazul cavalerului cerchez despre care au păstrat tradiţia oştenii otomani de la graniţă. În timpul asediului Vienei din 1529, un călăreţ cerchez care a pătruns în interiorul cetăţii a fost ucis iar cadavrul său şi al calului său, mumificate. Înveşmântat cu uniforma sa, leşul a fost aşezat pe calul mumificat împreună cu toate armele sale şi expus - din ordinul lui Ferdinand I - în locul din Viena care de atunci s-a numit Piaţa Cerchezului. Expunerea publică a curiozităţilor nu era un fapt singular. Ea a fost consemnată şi pentru cetatea Buda de unii călători, ca de pildă Gerlach în 1573 a văzut la Poarta Vienei aproape aceleaşi obiecte ca acelea expuse lângă Poarta Azapilor. Erau părţi ale scheletului uman şi arme atribuite eroului legendar Gerz Ilyas al musulmanilor. La Buda, cultul lui Gerz Ilyas era răspândit în cercurile bosniecilor şi întreţinut de dervişi, avându-şi centrul pe colina Gellerthegy, deşi în realitate mormântul acelui erou s-a aflat în Bosnia". Gerzovo 44,18 lat. N, 16,59 long. E din partea Sârbă a Bosniei a fost reţinut de legendă ca locul de veci al eroului Gerz Ilyas / Gjergji Alia (respectat în Buda pe Colina Sf. Gherhard) iar despre trupul Prinţului Marko - mort în lupta de la Rovine din anul 1395 - s-ar ştii doar dintr-o baladă că ar fi ajuns pe Muntele Athos din Macedonia, într-un loc nemarcat al Mănăstirii Hilandar, ctitorită de Gheorghe; părinţii Prinţului / craiului au stăpânit teritorii întinse între Macedonia şi Bosnia. De altfel, academicianul Nicolae Iorga în "Istoria comerţului Românesc" din anul 1925 a atestat prezenţa negustorilor Ragusani în Timişoara secolului XIV: legăturile dintre Balcani şi Banat erau puternice inclusiv în Evul Mediu. Sultanul otoman Baiazid a fost capturat în Anatolia la Ankara în 20 VII 1402 de înaltul Împărat Gurkan Timur, şchiop datorită unei tuberculoze osoase la genunchiul drept - născut în Keş 39,03 lat. N, 66,50 long. E / Uzbeki-stan, la poalele Munţilor Argai / Altai, care era şi împotriva Hoardei de Aur - Sultanul murind în captivitatea acelui Împărat; atunci Domnitorul Mircea "cel Bătrân" şi-a cununat una dintre fiice cu Musa Celebi / fiul Sultanului Baiazid, sprijinindu-l pe acela şi pe fratele său Mustafa - ei având mama Ghermiană / din V Anatoliei - la succesiunea cârmuirii Imperiului Otoman (însă fără succes cu nici unul, ambii fiind ucişi în anul 1413). Originea Împăratului Timur Gurkan (considerată Turco-Mongolă) a fost Jată: tribul său Barla era ştiut de Indieni ca fiind gotră Jată; nobilul Gurkan Timur a fost mare cârmuitor al Jaţilor / Geţilor Asiatici, în armata sa majoritatea luptătorilor fiind Jaţi (echivalaţi ca Geţi Medievali de către istoricul Britanic James Tod). A rămas în memoria colectivă Caucaziană intervenţia Împăratului Timur acolo, finalizată prin relocarea multora din fosta Albanie - urmaşi Ghergari - în zona Afgană; după 3 secole, nobilul Yesai Hasan Djalalyan din fosta Albanie Caucaziană încă a pomenit public acea manevră Imperială Medievală a înaintaşilor "ajunşi în Khorasan şi Kandahar". În anul 1992, autorul Indian Mangal Sen Jindan, care a scris "Originea unor clanuri din India", a afirmat că Uzbeki-stanul era pe atunci locuit în număr considerabil de către Jaţi, dintre care unii i-au provocat probleme nobilului

Timur (istoricul Indian Ram Sarup Joon, Dr. Girish Chandra Dwivedi, ş.a., au documentat şi lungi conflicte ale Jatului Timur cu Jaţii / urmaşii străvechilor Geţi "Mari"); Împăratul Timur / Turcic era descendent al Împăratului Ghenghis / Mongolic iar urmașul Babur a întemeiat Imperiul Mogul / din Afgani-stan până în subcontinentul Indian: acei mari lideri = Împărați proveneau din același trunchi dinastic (au fost rude).

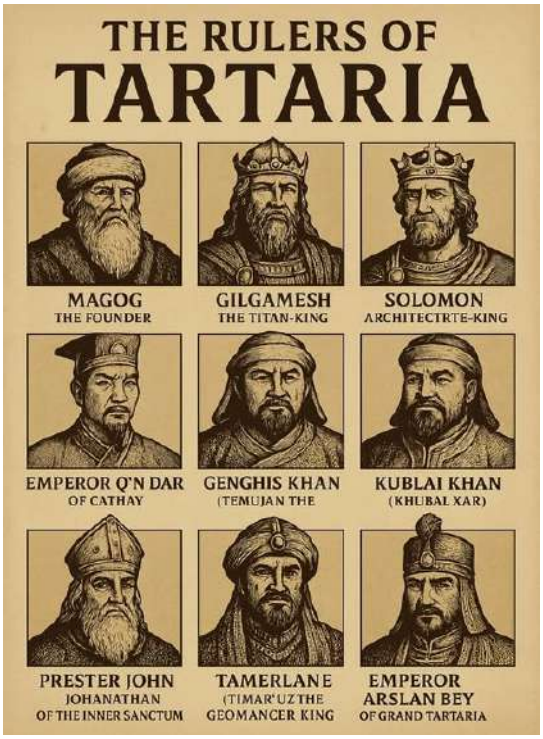

Vestiți conducători Tartari

Este de observat că după lupta de la Rovine / termen ce se poate înțelege și ca Ruine, învinsul Sultan Baiazid nu s-a lăsat şi l-a ajutat pe Vlad - nepotul lui Mircea / îndreptăţit de fapt şi el la tron, fiind fiul lui Dan I, fratele mai mare al lui Mircea - să domnească peste o parte a Ţării Româneşti, până când au sosit cruciaţii cu care a colaborat Mircea, Vodă reluându-şi atunci stăpânirea deplină în stat (şi a mutat capitala de lângă reşedinţa Mitropoliei UngroVlahiei, la Târgovişte, pentru a fi în echilibru ortodox şi faţă de Mitropolia Severinului înfiinţată de ruda Nicodim Gârca); dinaintea acelor timpuri conflictuale pentru tron - începând cu Aromânul Nicodim - rudele Ghergane au fost mereu alături de Vodă Mircea, pe lângă tatăl Gorga inclusiv şi fiul Gherghinu / Gherghina oficial intrând în înalta dregătorie, ambii fiind la dreapta şi la stânga lui Mircea "cel Bătrân", ca stolnic şi ca paharnic.

Otomanii şi Valahii

În anul 1915, cercetătorul Albert Lybyber a scris: "Cârmuirea otomană cuprindea pe sultan şi familia lui, curtenii, funcţionarii care aveau în sarcină administraţia, oştirea permanentă şi un corp numeros de tineri care erau crescuţi pentru a sluji în rândurile oştirii permanente, ale administraţiei şi ale curţii; toţi aceia mânuiau deopotrivă sabia, pana şi sceptrul: ei exercitau toate funcţiile cârmuirii, în afară de funcţia judiciară (dreptatea fiind împărţită în numele legii sfinte) şi de unele funcţii minore ce erau lăsate în sarcina unor înjghebări străine de supuşi ne-musulmani. Caracteristicile fundamentale ale acelui sistem de cârmuire erau următoarele: personalul se recruta - cu puţine excepţii - din oameni născuţi din părinţi creştini; în al doilea rând, aproape fiecare făcând parte dintr-o instituţie militară sau administrativă începeau prin a fi sclavii sultanului şi rămâneau aşa oricât de sus puteau ajunge pe treptele puterii, măreţiei şi ale avuţiei. Mamele tuturor copiilor sultanilor erau sclave iar sultanul însuşi era feciorul unei sclave; sultanii nu peţeau logodnice de rang regesc şi nu dădeau titlul de soţii mamelor copiilor lor. Sistemul practicat de otomani lua astfel în mod deliberat sclavi pentru a face din ei demnitari ai statului: lua copii de la stâne şi făcea din ei curteni ori generali, pentru care nu putea fi mai mare fericire decât să doboare crucea şi să înalţe semiluna. Neţinând câtuşi de puţin seama de corpul temeinic al obiceiurilor fundamentale - corp cunoscut sub numele de 'firea omenească' - neţinând seama nici de prejudecăţile religioase şi sociale ce erau tot aşa de adânci ca însăşi viaţa, sistemul i-a smuls pe copii părinţilor lor înainte de a fi căpătat educaţia cuvenită. Sultanii îi înălţau sau îi coborau fără a ţine seama de strămoşii lor şi-i făceau să deprindă principii de morală cât se poate de ciudate, ţinând necontenit deasupra capetelor lor o sabie atârnată ce putea să pună în fiece clipă capăt unei cariere strălucite ce-l dusese pe vreun asemenea slujitor al sultanului pe calea fără de pereche a gloriei umane. Recrutarea se făcea prin folosirea din plin a populaţiei ne-musulmane: anume, dincolo de graniţele imperiului, prin capturi în războaie, prin cumpărări de sclavi la târguri sau prin înrolări de voluntari înlăuntrul graniţelor imperiului, prin conscripţia periodică în rândurile tineretului creştin. Recruţii erau supuşi unei instrucţii bine chibzuite, comportând selecţia şi specializarea la fiecare nivel; disciplina era foarte strictă iar pedepsele erau sălbatice. Dar - pe de altă parte - se făcea un necontenit şi deliberat apel la stârnirea ambiţiei şi emulaţiei recruţilor: fiecare flăcău era conştient de faptul că putea ajunge mare vizir şi că înalţarea în rang atârna de vitejia şi de devotamentul dovedit". În secolul VIII, istoricul bizantin Teofan "Mărturisitorul" (fragmentul 64) a precizat mai mult decât egalarea arhaică Huni = MasaGeţi, că în timpul său tocmai apăruţii Turci = "Tourkoi" erau numiţi MasaGeţi: "La răsărit de Don locuiau Turkii, numiți în Antichitate MassaGeți (Perșii îi numeau în limba lor 'Kermi-khioni'); MassaGeții erau Sciți din punct de vedere cultural". De altfel, "Istoria Ungurilor" ("Tarih-i Ungurus") scrisă imediat după înglobarea Ungariei în Imperiul Otoman a notat că atunci când Hunii au ajuns la Tisa au găsit aceeași limbă vorbindu-se acolo: era cu puțin peste un secol după retragerea Romană. Aşa după cum în Romania = Imperiul Roman de Răsărit / Imperiul Bizantin nu toţi erau creştini de la început sau ortodocşi după schismă iar ierarhiile nu erau Elene decât în mică măsură (chiar dacă limba oficială - după ce iniţial a fost Latina - a devenit Greaca), aşa şi în Imperiul Otoman: nu toţi erau musulmani iar ierarhiile (chiar dacă limba oficială era Turca) inclusiv Imperiale - Sultanii doar pe linie paternă fiind Turci - erau foarte amestecate, fiind formate din toate naţiunile

Imperiului; în termeni de kmp, Imperiul Otoman a avut suprafața mai extinsă decât Anticul Imperiu Roman sau decât Medievalul Imperiu Habsburgic (oficial existența Imperiului Otoman s-a încheiat în anul 1922, după destrămarea sa formându-se Turcia, în anul 1923).

Se poate constata că Vlahii / Armânii Gherga au fost în anturajul Sfântului Nicodim dar nu ca membri obişnuiţi (Gorga era fiul sau nepotul lui Gârca, adică Zorza era fiul sau nepotul Sfântului Nicodim): circumstanţele indică apropierea Gherganului Nicodim / Nikodim de Gherganii Kosovari, ei împreună fiind rudele Balcanice ale lui Vodă Mircea "cel Bătrân"; Nicolae Gherga / Nicodim Gârca - devenit Sf. Nicodim - a fost ruda mai mare a lui Vodă. Instalarea relativ rapidă a Aromânilor Gherga în Valahia / Ţara Românească - împroprietăriţi la sfârşitul secolului XIV cu Ghergani şi Gherghiţa din județele vecine Dâmbovița și Prahova / apele respective, ale căror nume au denumit județele, pe malurile cărora s-au întemeiat așezările Gherghilor, izvorând din vecinii Munți Făgăraș și Munți Bucegi, dregătorii Gherga având lângă Vodă Mircea "cel Bătrân" înalte funcţii ale statului Medieval atât ca stolnic, cât şi ca paharnic - s-a datorat nu numai calităţilor lor profesionale probate inclusiv în înfruntările cu otomanii, ci şi datorită înrudirii Gherganilor cu Domnitorul Român, ca veri (e de ştiut că în paralel cu cele 2 funcţii ale lor, dregătoriile ce mai erau atunci - atestate documentar - au fost încă 5 doar: de ban, logofăt, pârcălab, vistier şi vornic). Istoricul Nicolae Bălcescu a precizat: "Domnul cârmuia cu un sfat de o duzină de boieri, întocmit în Ţara Românească de Negru-Vodă. Orice act însemnat al cârmuirii, precum şi orice danie, trebuia să fie făcut cu învoirea sfatului şi suscris de dânsul. Boierii erau slujbaşii ţării, adecă capii puterii armatei, fiind ţara organizată ostăşeşte (nu era o clasă nobiliară, ca în Europa)". Echivalentul instaurat în Europa al Boierului Român a fost cel aristocratic de "Baron"; academicianul Ioan Cavaler de Puşcariu în "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" din anul 1895 a scris: "La Unguri, Baronii (ca și Comiții) la început erau demnitarii cei mai înalți de lângă Curtea Regească - la Români fiind Marii Boieri - precum erau Palatinul, Banii Dalmației, Croației, Slavoniei, etc., Voivozii Ardealului, Comiții Secuilor, Timișoarei, Magiștrii, ș.a". Dr. Neagu Djuvara a precizat: "Existența unei nobilimi moşiereşti, anterioară chiar întemeierii ţărilor române în secolele XIII-XIV, este dovedită cu documente. Astfel, diploma acordată de regele Ungariei Bela IV Cavalerilor Ioaniţi în 1247, ca să-i stabilească în Oltenia după năvălirile devastatoare a mongolilor (însă cavalerii nu s-au stabilit temeinic), menţiona - alături de 'rustici' - pe 'maiores terrae', cărora suzeranul ungur le acorda privilegii excepţionale, bunăoară de jurisdicţie. Ceva mai târziu, în ţările române, boierii au apărut întotdeauna alături de domnitor - cel puţin cei mai de seamă dintre ei - în calitate de cosemnatari ai unor tratate, diplome sau hrisoave şi ca 'mari electori' la fiecare schimbare de domnie. Boierimea n-ar fi putut să-şi însuşească asemenea drepturi exorbitante dacă n-ar fi pre-existat 'descălecatului'." Despre Rovine (vechiul cuvânt Românesc "rovină" pentru "mocirlă" fiind înrudit cu "reavăn" pentru "umed"), Dr. Alexandru Diţă în "Mircea cel Mare - între realitatea medievală şi ficţiunea istoriografică modernă" din anul 2000 a constatat că a fost "singura mare înfrângere suferită de un sultan otoman direct pe câmpul de luptă din partea unui şef de stat creştin, în toată istoria imperiului semi-milenar"; dacă bătălia a fost a doua oară pe malul Balcanic al Dunării, în Valea Timocului şi nu ca prima oară în Valea Argeşului (căci locaţia nu e sigură), desigur că Gherganii Kosovari s-au remarcat în luptă - alături de Vodă Mircea - dovadă fiind dregătoriile lor la Curtea Ţării Româneşti: când au obţinut mutarea capitalei la Târgovişte, ei erau activi în stat deja de mulţi ani (iar conducătorul lor Nicodim de 37 de ani). Pentru Mircea "cel Bătrân", Nicodim avea statutul special de "duhovnicul domniei", Vodă fiind însoţit de el pe unde mergea (şi nu de mitropoliţi ori de alţi ierarhi); poziţia lui Nicodim însemna printre altele şi că nu săruta mâna Domnitorului (aşa cum trebuiau s-o facă mitropoliţii şi ceilalţi ierarhi): până la el și inclusiv până la urmașii direcți Gherga - ce în secolul XV au condus ortodoxia Românilor, între provocările creștine fie bizantină, fie bogomilă sau catolică pe de o parte, respectiv musulmană pe de altă parte - clerul era subordonat Domnitorului, apoi situația inversându-se (Domnitorii ajungând supervizați de cler), schimbarea stilului apărând datorită puternicei influențe în Biserica Ortodoxă Română a preoților Gherga, care prin persistența activităților lor și-au dat silința pentru așa ceva. Academicianul Bănățean Vasile Maniu 1824-1901 (născut în Lugoj / reședința județului Severin) a publicat în Germană la Leipzig în anul 1885 "Zur Geschichtsforschung über die Romänen. Historisch-kritische und ethnologische Studien" = "Cercetări istorice despre Români. Studii critice istorice și etnologice", unde a indicat Gherga referindu-se deopotrivă la Ghergani și la Rovine, astfel cum se poate vedea în fragmentul capturat aici:

Zur

Geschichtsforschung

über die

Romänen.

Historisch-kritische und ethnologische Studien

von

V. Maniu,

Secretair der historischen Section der Academie der Wissenschaften zu Bucarest etc.

Deutsch von P. Brosteanu.

2. Auflage.

Leipzig.
Karl Fr. Pfau.
1885.

Alburnus, dass Jassi nicht das alte Municipium Jassiorum und keineswegs des magyarisirte J-ász (Bogenschütze) ist; dass Deleni, Delinesci, Auricu, Brad, Zarand, Bran, Denta, Turda, Deva, Salonta, (in Marmatien) ihren Begriff und ihr Vorbild nicht in Delium (Proximum Delium fanum, in finibus Atticae regionis); in Bradanus (Lucania ad mare Tuscum) Auricum (Avricour = Aurarie); in Turdus, turdi, turduli, turditanii (populii „Ispaniae" significare potest eos, qui Turdos vendunt); in Denta (= Centa = dentatum); in Brana (spanisch) und Brano-gunum (britanisch); Deva (ein Fluss in Spanien); in Tiarand (Altlatein) verwandt mit Zarand; in Saluntum aus Dalmatien und Salentini in Unter-Italien — haben.

Für Gergani haben wir die topische Form: Gergovia (in Aquitanien) und Gerbovia (in der Auvergne); die lexikalische Form und Materie: Greges (Gregis Venalium; Uno grege facto; Greges Virgarum) Gerg (jargon, plebeum loquendi genus), Gerganus (Berg in Neapel), können auf denselben allegorischen Begriff zurückgeführt werden.

Gorjiu und Gorgani sind sehr nahe der lateinischen Form: Gorgonia, Gorgones (Hesperides insulae), Golgi (auf Cypern von daher Venus Golgia) Gurges (Tiefe, Abgrund); sie Alle zusammen bezeichnen: Inseln, Thäler und Thälchen („velcele" und „ab Alpibus secundo flumine provehimur", sind „Vercelle" longuis quidem ab amne sub Alpibus rematoe) von Bergen und Flüssen eingeschlossene Regionen.

Hat Rovine — Ruvine (romänisch revenéla = Feuchtigkeit) nicht etwa seine Wurzel in Riu = rivus oder Ruine? Und ist es nicht etwa gebildet durch die Metathese und Antithese aus Urvina oder Urbinum? sowie Gergani aus Gergovia, oder Gerganus, Gerg aus Greges, Gorji aus Golgi?

In Ligurien, dem Gallia cisalpina, war die Kolonie Ravenna — colonia munita — an der adriatischen Küste angesiedelt, sowie auf dem Gebiete Umbriens über die Alpen, dem Vaterlande Plautus', „Urbinum" — Hortense bestand. —

Fragment din cartea academicianului Vasile Maniu: pagina 59

După cruciada eşuată la Nicopole / Bulgaria, când cavaleria uşoară a lui Mircea "cel Bătrân" n-a fost invitată la şarja cavaleriei grele a nobilimii occidentale şi n-a luptat, Domnitorul a reuşit să revină pe deplin la cârmuirea Ţării Româneşti (pe ambele maluri ale Dunării, aşa după cum îi era titulatura); în anul 1620, călugărul Român Mihail Moxa a scris în "Cronografia" sa / "Cronica universală" despre ce a fost anterior cu 224 de ani (în anul 1396): "Jicmon - adică Sigismund de Luxemburg - craiul Ungurilor adună tuată tăria denspre apus şi pre uscat şi pre Dunăre, cât nu se vedea apa de mulţimea corăbiilor iar de la Manoil Paleolog veniră corăbii multe, pline de voinici den Ţarigrad / Constantinopol şi den Veneţia, 30 de corăbii. Şi fu sfadă mare în multă vreme, ce învinseră Turcii pre Unguri, iară craiu scăpă într-o corabie. Iară Baiazit i-a gonit până la Dunăre, şi mulţi se necară în Dunăre". Bavarezul Johann Shiltberger - militar în bătălia de la Nicopole din anul 1396 - a fost impresionat de Români, pe care i-a descris ca "foarte bărboşi", la care savantul Petriceicu Haşdeu a comentat în anul 1875: "la noi, 'bărbat' înseamnă în genere om matur şi energic (fie el cât de bine ras); toate popoarele au avut deopotrivă câte un timp de 'bărboşie', care s-a răsfrânt până la un punct în limbă. De exemplu, în Latina medie, 'barbatus' era sinonim cu 'princeps' (acelaşi înţeles de onoare a conservat cuvântul 'barba' şi în unele dialecte Italiene); Romanii - atât de caracteristici în urmă prin feţele lor netede şi lucioase - nu avuseseră bărbieri până în secolul III î.C., ba şi atunci au trebuit să şi-i aducă tocmai din Asia". (Când au început bărbieritul, Romanii de fapt au imitat inovaţia militarilor Makedoni din secolul anterior iar la început se rădeau doar cei din armată: preluarea obiceiului în Imperiul Macedon - de bărbierire a ostaşilor, ca să nu fie apucaţi de bărbi în lupte - a fost de la războinicii lor Anatolieni, vorbitori nativi de Greacă, între care foarte marcanţi pe atunci erau "Barbarii" Gherghiţi / importanţi inovatori în artele militare). Bănăţeanul Mircea Rusnac în "Istoria şi tradiţiile craşovenilor" a scris că "după înfrângerea de la Kosovopolje din anul 1389, mulţi sârbi s-au refugiat şi ei către nord, ajungând inclusiv în Banat. Unii din aceia au rămas în zona Caraşovei. Dialectul vorbit de ei semăna cu cel de pe cursul superior al Moravei unde slavii convieţuiseră mult timp cu aromânii. Emil Petrovici considera chiar că 'dialectul caraşovenilor pare a fi limba sârbească vorbită de români'. Acesta păstrează cuvinte arhaice, deoarece trăind izolaţi în Banat el nu a mai evoluat ca limba sârbă actuală. Se mai întâlnesc şi cuvinte româneşti dar şi albaneze, acestea având un substrat tracoiliric. Iar între numele de familie ale craşovenilor sunt foarte multe de origine română precum Gherliţă, Gherga, Gruia, etc. Aceştia însă s-au contopit cu populaţia slavă, lăsând doar menţionata amprentă a elementului românesc. Strămoşii lor au fost albanezi, aromâni, bosniaci, bulgari, români şi sârbi, rezultând un amestec de populaţie rar întâlnit". În anul 1996, profesorul Dumitru Blaj a observat că "Ghera era cleştele de prins cercuri înroşite numit aşa de vechii slavi şi de aici s-au numit Gherghe, Gherghel, Gherguţ, Gherghelaş, Gheorghe, ş.a.; apoi, peste veacuri, din trufie, mândrie, acaparare, din dorinţa de a se pierde orice obârşie, au transformat numele după felul lor de a pronunţa şi cuvânta şi astfel le-au înscris în acte".

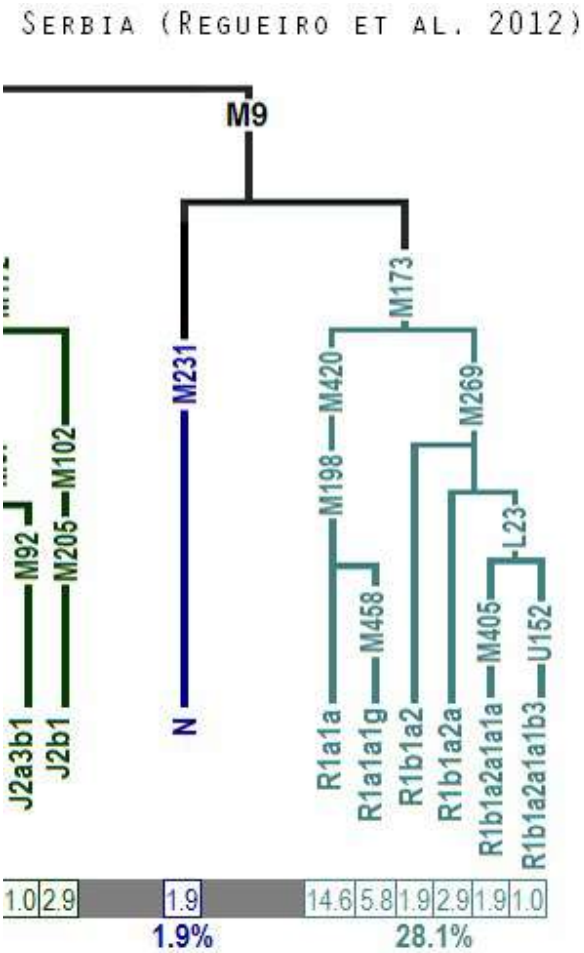

Răspândirea genelor "N" în Serbia (cu albastru)

Este de remarcat că acum în Bosnia, Ţară vecină cu Serbia, MunteNegru şi Croaţia (numele Roman era Bossina iar cel bizantin era Bosona / în anul 1373 o bună parte a sa fiind în Vlahia "Mare", notată "Major Vlachia"), grupul genetic patern "N" - ca al Gherga - are cel mai mare

procentaj din Europa, în afara Bazinului Ră / Volga şi zonei Baltice: de 3 ori mai mult decât în Serbia: de exemplu, corespunzător actualelor analize, mutația genetică masculină Gherga e prezentă și azi lângă granița Bosniei, la Șlijvovița 43,48 lat. N, 19,39 long. E. Corespunzător studiului din anul 2010 coordonat de geneticienele Sheyla Mirabal și Tatjana Varljen de la Universitatea din Miami / SUA, procentul "N" printre Muntenegrenii actuali e de 1,5%. În Bulgaria, procentul genetic patern "N" e similar celui din Serbia; în anul 2013, geneticienii Sena Karachanak, Viola Grugni, ș.a. au afirmat: "Haplogrupul 'N' - distinctiv pentru populaţiile Asiei Centrale, Altaice şi Turcice - apare într-o frecvență neglijabilă, ceea ce sugerează că o ascendență comună a proto-Bulgarilor cu asemenea populații a fost nesemnificativă. Istoric, în etnogeneza Bulgarilor au contat Tracii iar apoi cei sosiţi aproape concomitent la începutul Medieval: Slavii şi proto-Bulgarii. La sfârşitul secolului VII, Asparuh - considerat de sorginte Turcică - a întemeiat Bulgaria Danubiană preluând conducerea peste Slavii tocmai aşezaţi în zonă. Proto-Bulgarii iniţial erau din ceea ce Indienii numeau Balhara iar Grecii numeau Bactria, de la poalele Pamirului şi Munţilor Hindu Kuş; în Europa, ei au întemeiat ceea ce bizantinii au numit Marea Bulgarie pe Volga şi apoi Bulgaria Dunăreană. Turcologii nu consideră proto-Bulgara ca limbă Turcică, ci Est Iraniană; inclusiv vechile calendare Bulgar şi Turc erau diferite. Toate sursele Medievale timpurii au menţionat invazia unei populaţii foarte numeroasă de Bulgari, cu o puternică forță armată; deoarece maternal analizele genetice au relevat că femeile în Bulgaria sunt majoritatea urmaşe autohtone, pe linia masculină examinările genetice au condus la concluzia că practic impactul genetic 'N' în Bulgaria nu există".

Aglomerări ale bărbaților genetic Gherga în 2015

În Ungaria, analizele genetice au relevat că în prezent răspândirea grupului patern "N" ca al Gherga este şi mai redusă decât în Bulgaria sau Serbia, chiar dacă rezultatele au arătat că stăpânii Panoniei - ca Attila / Împăratul Hunilor în secolul V sau Arpad / întemeietorul Țării la începutul secolului X - erau genetic "N"; Ucraina, cea mai mare Țară vecină cu România, acum are şi cel mai mare procent de populaţie patern genetică "N" ca Gherga dintre vecinii României: peste 5%. În anul 2022, Dr. Mircea Dogaru a spus: "Sunt istoric. Ucraina înseamnă textual Margine. Ștefan cel Mare a moștenit Țara Moldovei care se compunea din Țara de Sus, Țara de Jos și Țara din Margine. Granița lui Ștefan cel Mare nu era cum am învățat noi pe Nistru, căci era pe Nipru. Acest teritoriu românesc - locuit numai de români, conform spionilor ruși - a fost furat la 12 IX 1740 de rușii sprijiniți de germani, printr-un tratat la Istanbul. Mircea Snegur a publicat documentul (altfel n-am fi știut că ar fi existat). În titlu se preciza retragerea graniței Moldovei de la Nipru pe Bug. Spunem acum: dar ce căutăm noi în Transnistria? În 1791 teritoriul Transnistriei a fost furat de Rusia. Crimeea nu e pământ strămoșesc ucrainean, căci a fost locuită de goți, apoi de tătari. Rușii au pus mâna pe Crimeea în 1783. Cel care a amestecat aceste teritorii în Ucraina a fost tovarășul Nikita Hrușciov, președintele sovietic. Deci Ucraina înseamnă Margine. Denumirea a fost consacrată de nemți în primul război mondial când tinerilor ruteni - întâi la Kiev, apoi la Liov - li s-a spus că erau ucraineni (adică mărgineni). Acum nu au mai rămas pe acolo decât niște denumiri românești, inclusiv de oameni (Putin în limba rusă nu are corespondență dar este putină în limba română / răposatul Nicolae Dabija - Dumnezeu să-l odihnească - a făcut arborele genealogic al familiei Putin), etc. Maramureșul istoric - cu Peri, unde s-a făcut limba literară română - care e în Ucraina, Țara lui Iuga/ci cu Muncaci, ș.a. sunt dincolo, regiunea Cernăuți și Ținutul Herța, Țara românilor bolohoveni sau Volânia, Bugeacul, etc., este o întreagă Românie în așa zisa Ucrainã". (S-ar observa că în prezent așa cum politic Ucraina distinge Români și Moldoveni, politic România distinge Ucraineni și Ruteni, ca Rusini / Ruși marginali). Între anul 1736 și anul 1739 a avut loc războiul dintre Imperiile Țarist și Otoman. Otomanii au pierdut războiul iar în anul 1740 la Istanbul s-a semnat Tratatul intitulat "Stabilirea graniţei Moldovei pe Bug". Tratatul secret din anul 1740 arăta că Moldova încă de pe timpul lui Ștefan cel Mare stăpânea Transnistria și părți din Ucraina. Tratatul a fost descoperit în Arhivele Ruseşti de fostul preşedinte Moldovean Mircea Snegur (care l-a publicat în Regatul Spaniei). Prin acel Tratat, Federația Rusă își adjudeca un teritoriu de "la Margine" (în Rusă "u Kraina"), de la Sud de Kiev până la Marea Neagră, între cursurile inferioare ale Niprului și Bugului. Imperiul Țarist de fapt urmărea să acapareze ulterior mai multe teritorii, dintre care Moldova, Muntenia, Dobrogea pentru a ajunge în Balcani. Armata Imperiului Țarist a ajuns pe Bugul inferior abia în anul 1764, în contextul pregătirii noului război cu Imperiul Otoman (care s-a desfășurat între anul 1768 și anul 1774), începând inventarierea teritoriului. A rămas interesant raportul din anul 1766 al agentului Andrei Konstantinov, că între Bug și Nistru (actuala Transnistrie) se vorbea "doar Româneşte", ceea ce arăta că acolo era un străvechi teritoriu Românesc.

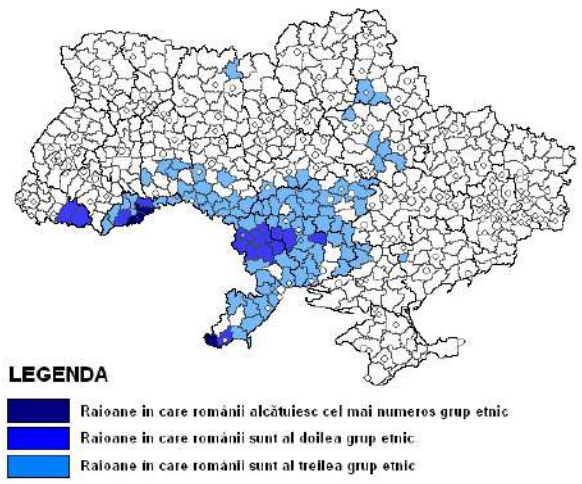

Steagurile Românilor şi Ucrainenilor
şi Românii în Ucraina

Dr. Neagu Djuvara - de origine Aromână, strămoşul Giuvara fiind din Ianina - în anul 2002 afirma că Serbia Medievală, care primise mai de timpuriu altoiul Culturii bizantine, a avut un aport neîndoielnic la dezvoltarea Culturală a Ţării Româneşti în primele 2 veacuri ale existenţei sale (adică secolele XIV-XV): "Primele generaţii ale domnitorilor Români, până la Mircea cel Bătrân de exemplu, erau înrudite cu dinastiile din ţările vecine: astfel, s-au încuscrit primii Basarabi cu ţarii Bulgari, cu regii Bosniaci, cu despoţii Sârbi, etc.; de abia mai târziu, când - din pricina dominaţiei otomane - a scoborât oarecum statutul internaţional al domnitorilor Români, au început aceştia să se mulţumească cu alianţe în rândurile boierimii locale". Domnii Români s-au "revanşat" când Serbia a fost redusă la starea de paşalâc iar relativa avuţie a Domnitorilor Români şi dorinţa lor de a veni în ajutorul ortodoxiei au făcut din ei, timp de veacuri, marii ctitori şi ocrotitori ai aşezămintelor creştine din Balcani: ar fi de observat că ambele părţi ale Dunării inferioare au fost dominate de Românii Medievali - atât prin număr, cât şi prin organizări statale - ceea ce s-a revelat pe multe planuri (religios, militar, comercial, politic, etc.); de pildă, viaţa Balcanică Medievală - după încheierea Antichităţii - a fost influenţată prin Vlăhii de A/Rumâni, respectiv cea Nord-Dunăreană prin Voivodatele Române (care au funcţionat până în Epoca Modernă). Otomanii au intrat în Europa datorită Împăratului bizantin Ioan Cantacuzino 1347-1354, încoronat la Biserica Blachernae / atunci cea mai importantă din Constantinopol / Tracia după Catedrala "Sf. Sofia", care în disputa violentă cu ginerele său Ioan Paleologu - pretendent la tronul Imperial - i-a chemat în ajutor de dincolo de Bosfor şi apoi aceia n-au mai plecat; ţinând cont că sora Împăratului Ioan Cantacuzino era măritată cu fiul lui Gheorghe / Grigore "Acropolitul", în anul 1353 Ioan Paleologu l-a invitat ca mediator în conflictul cu socrul său pe Sf. Grigorie "Palama", adică "Isihastul" 1296-1359, născut în Constantinopol / Tracia - discipolul Sfântului Grigorie "cel Tânăr", ctitorul Mănăstirii Grigoriu / Gregorios de pe Muntele Athos / Macedonia - prăznuit la 14 XI, ucenic al lui Grigorie "Sinaitul", care însă a fost luat prizonier de otomani: privind autohtonia acelor Grigore / Gheorghe din N Balcanic, inclusiv din capitala bizantină Constantinopol, de pe Sacrul Munte Athos, etc., e de reţinut că Strâmtorile Bosfor şi Hellespont dintre Mările Neagră şi Mediterană iniţial se numeau Cherchel şi Dardanele, în legătură cu străvechii Gherghiţi / Ghergari din zonă - Gardienii Strâmtorilor - iar despre Sacrul Munte Athos din Macedonia, fostul Munte Sacru al Marii Mume, e de observat că se află în Peninsula Halkidiki / Chalki-dikos, literar numele Chalki-dikos / Gharghi-dikos al Peninsulei însemnând "a lui Gharghi" ("dikos" fiind "a lui" / este de ştiut şi despre portul capitalei Chalki-diki, orăşel numit Careia = Nucet, că e Gherakini / Yerakini 40,17 lat. N, 23,27 long. E, numit astfel după legendara Regină Gherakina care a locuit acolo cândva). Mănăstirea Grigoriu 40,10 lat. N, 24,15 long. E este pe coasta Vestică a Muntelui Athos iar la început a fost ştiută ca "Sârbă" (după cum a consemnat în secolul XV pelerinul Rus Isaia, că pe Sfântul Munte jumătate dintre aşezăminte erau "Albaneze" - ca de pildă Caracalu 40,13 lat. N, 24,18 long. E / de pe coasta Estică, cu menţiunea documentară din anul 1018 - ori Slave); Sfântul Grigorie "cel Tânăr" / Grigorie "cel Nou" = isihastul Cuvios Grigorie (pomenit la 7 XII) a întemeiat Mănăstirea Grigoriu - cu hramul Sf. Nicolae - în prima parte a secolului XIV, după ce și-a încheiat ucenicia pe lângă Sf. Grigorie "Sinaitul" (prima notare documentară a așezământului religios a fost la 1310): până a durat construcția, el s-a nevoit într-o Grotă situată spre răsărit (la poalele Muntelui Sacru). Corespunzător și celor scrise în anul 2012 de arheologul Ioannis Tavlakis, Mănăstirea Grigoriu și-a primit forma actuală prin donațiile cârmuitorilor Medievali ai Țării Românești și Moldovei / între care s-a remarcat Vodă Ștefan "cel Mare", la 1497. Sf. Grigorie "Sinaitul" este prăznuit de Biserica Ortodoxă Română în 6 IV: s-a născut în Vestul Asiei Mici / lângă Izmir și a fost duhovnicul Sf. Grigorie "Palama". Țarul Lazăr al Sârbilor și al unora dintre Vlahii Balcanilor - din clanul Gherbali - și-a avut prima ctitorie în anul 1378: Mănăstirea Gornjak 44,15 lat. N, 21,32 long. E din Craina / Timoc (avându-l ca primul stareț pe bătrânul călugăr Grigorie / Cuvios isihast), moaștele Sf. Grigorie "Sinaitul" fiind în Capela cu hramul "Sf. Nicolae" amenajată în Grota de deasupra Bisericii Mănăstirii, căci acolo Sfântul a trăit o perioadă; deja atunci, pe cealaltă parte a Dunării funcționa de 9 ani Mitropolia Severinului - cu sediul în Mănăstirea Bănățeană Vodița - întemeiată de Nicodim Gârca = Nicolae Gherga iar de 1 an în Bănie, pe Râul Tismana din Bazinul Jiului, exista Mănăstirea Tismana, ctitorită de același Sfânt (rudă atât cu Țarul Lazăr al Sârbilor, cât și cu Vodă Mircea "cel Bătrân" al Țării Românești). Grigorie "Palama" - a cărui familie era de origine Anatoliană, la fel ca a lui Grigorie "Sinaitul" - a învățat deopotrivă de la Grigorie "Sinaitul" și de la Grigorie "cel Tânăr" (care se pare că era Vlah din Timoc / Serbia, întâlnit de Grigorie "Sinaitul" la Gornjak / Timoc - unde i-au ajuns moaștele - și inițial dus de maestrul "Sinait" ca învățăcel pe Sacrul Munte Athos, în Macedonia): sorgintea Românească a Sf. Grigorie "cel Tânăr" - care a întemeiat Mănăstirea Grigoriu - ar explica atât ulterioarele danii Românești Medievale pentru refacerea și extinderea lăcașului, cât și transmiterea moaștelor "Sinaitului" printre Aromânii / Vlahii din dreapta Dunării. Potrivirile onomastice, geografice, temporale și profesionale / preoțești ale acelor destoinici promotori ai ortodoxiei - Gheorghe / Grigore "Acropolitul", patriarhul George / Grigore ajuns din Cipru în Constantinopol, Gheorghe / Gregorius "Solidul", Grigorie "Sinaitul", Grigorie "cel Tânăr", Grigorie "Palama", Cuviosul stareț Grigorie de la Gornjak / Timoc și Gârca, respectiv Gherga = Sf. Nicodim de la Tismana - îndreptățesc conexiunile de înrudiri ale lor, ca deopotrivă aparținând aceluiași clan de Gherghi din Cipru, Anatolia și N Balcanic (cu străvechi rădăcini nobile și religioase / preoțești).

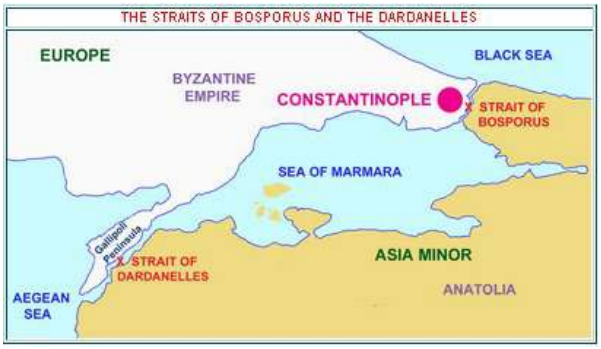

Academicianul N. Iorga a scris în anul 1916 - când încă exista Imperiul Otoman - despre intrarea otomanilor în Europa (care au profitat de cutremurul din anul 1354 ce a distrus sistemul de fortificaţii al Peninsulei Gallipoli - strategic cu mare importanţă pentru controlul Strâmtorii Dardanele - capitala provinciei Trace Gallipoli fiind Cardia 40,32 lat. N, 26,44 long. E, oraş întemeiat de Cariani): "Se crede de obicei de mulţi cari nu cetesc îndeajuns, că Turcii au venit ca o vijelie teribilă, învârtind iataganele şi tăind capete de creştini în dreapta şi-n stânga. Turcii nu erau însă nebuni, ci oameni foarte practici, cari căutau pământ şi robi şi nu tăiau decât unde trebuia, unde erau siliţi. Lumea îşi închipuie puhoiul cel mare al 'păgânilor' ca mii şi mii de oameni cari îneacă totul. Dar Turcii lui Urcan / Orchan (1326-1359) erau doar o biată bandă. Turcii au intrat în Gallipoli în urma unui cutremur. Nu ei au dărâmat însă zidurile, ci cutremurul pământului, şi Barbarii, cari stăteau afară ca nişte cete de lăieţi, dar înarmaţi, intrară şi se instalară în pieţele ale căror ziduri căzuseră de la sine". Este de observat că Românii (numiți Ghiauri de către otomani) numeau ostaşii otomani, purtând iataganele = tipicele săbii curbe, drept "Cârjali" - ca pe Barbari - în Turcă utilizându-se "Kircali" / "Kirzali", Ruşii folosind "Kirdzali", etc.; în mai puțin de un secol după intrarea în Europa, otomanii - care s-au luptat cu Bulgarii și bizantinii / vechi adversari reciproci - au cucerit în Tracia cetatea Constantinopolului, stabilindu-și capitala Imperială acolo.

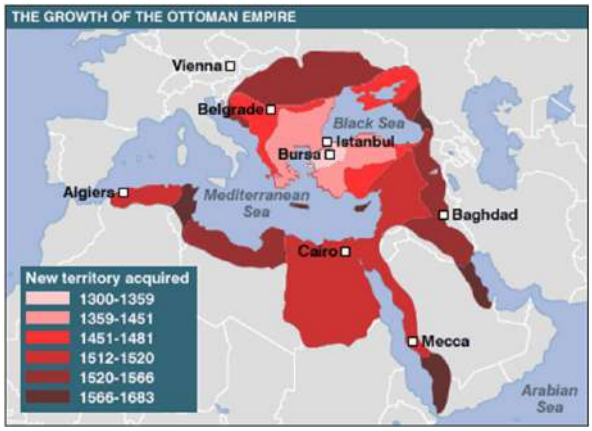

Imperiul Otoman

Din punct de vedere al dreptului islamic practicat de otomani, conceptul a fost că Imperiul Otoman era "Casa Islamului", statele tributare vecine formau "Casa Păcii" iar restul însemnau "Casa Războiului" (a inamicilor islamului); conceptul otoman s-a conservat în subcultura Bucureșteană sub forma că în Epoca Modernă cei din capitala României diferențiază pe cei din restul Țării ca fiind ai "provinciei" și pe cei din restul lumii ca fiind ai "diasporei". În vremea otomană, cadrul juridic al statelor-tampon ce formau "Casa Păcii" păstra nealterată entitatea statală şi permitea autoconducerea, în schimbul unui bir (plata unui tribut şi facilităţi de război), fiind aplicat în zonele dintre lumea musulmană şi cea nemusulmană, ca Transoxania - regiunea dintre Fluviile Amu-Daria şi Sâr-Daria - Armenia, Africa de N, etc.; cele 3 state din N Dunării cu populaţii majoritar Române - Transilvania, Valahia şi Moldova - erau în "Casa Păcii" (în Transilvania influenţa externă fiind dublată datorită şi celei Ungare): de exemplu, negustorii din regimurile tributare la vămile Imperiului Otoman plăteau taxe mai mici decât "duşmanii islamului". Românii au fost singurii SE Europeni care şi-au menţinut Țările Medievale în timpul otomanilor (toţi ceilalţi pierzându-le pe ale lor), supravieţuirea ca entităţi politice datorându-se îndeosebi talentului Boierilor: de pildă, în S Dunării, Armânii / Aromânii s-au înţeles mereu cu otomanii (luptele fiind doar când una din părţi exagera prin nerespectarea celeilalte) iar în N Dunării, Imperiul Otoman n-a ridicat moschei; ca exemplu de înţelegere cu otomanii, Vodă Mircea "cel Bătrân" al Ţării Rumâneşti - prin anturajul Boierilor Aromâni / cei mai proeminenţi dintre aceia fiind stolnicul Zorza / Gorga şi primul său născut, paharnicul Gherghina / Gherghinu - a aranjat cununia fiicei sale cu băiatul Sultanului Baiazid (acel Sultan a fost însurat cu o fiică a Țarului Lazăr şi a Prinţesei Miliţa Nemania / de aceea la Rovine în 10 X 1394, Sârbii luptând alături de otomani) şi l-a sprijinit pe ginere = fiul Sultanului să ia în anul 1411 puterea în Imperiul Otoman sau ulterior, în Tratatul de la Adrianopol din anul 1460 dintre Vodă Vlad "Ţepeş" / nepotul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" şi Sultanul Mohamed "Cuceritorul" / strănepotul Sultanului Baiazid, a fost stipulat explicit: "nu va exista niciodată nici o moschee în nici o parte a teritoriului Valah". De altfel, în jumătatea de mileniu anterioară ieșirii Țării Române din Imperiul Otoman (independența Regatului României a fost proclamată în anul 1877) între oto-mani / oamenii lui Allah și Ro-mâni / Valahi au fost în total mai multe perioade de acalmii decât de beligeranțe; așa ceva se poate conecta cu ceea ce a existat Imperial înainte, având tot acolo capitala, anume Constantinopol / Istanbul în Tracia: bizantinii nu i-au avut în Imperiul lor pe Românii din N Dunării (bizantinii ar fi vrut, însă nu au reușit extinderea serioasă

vreodată, ceea ce înseamnă că a existat o organizare deosebită dincolo de Fluviu iar aceea nu a fost bizantină, ci Românească).

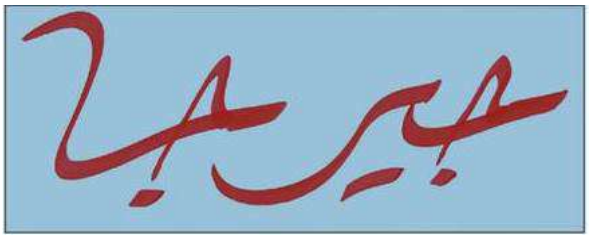

Gherga (scris otoman)

Lingvistul Sorin Paliga de la Universitatea Bucureşti - prin "Influenţe romane şi pre-romane în limbile slave de sud" din anul 2003 - a afirmat: "Instituţia boieriei este specifică sud-estului european. Termenul este echivalent cu 'boar' însemnând 'păzitor de vite' dar şi uneori 'proprietar de vite': derivat românesc apărut cu siguranţă în mileniul I. Relaţia dintre vite şi bogăţie reflectă un mod de gândire al unei societăţi tradiţionale. Nu este de mirare că într-o regiune depărtată de sud-estul european, în India, este întâlnit în mod asemănător Gaekwar (în pronunţie Ghecuăr) pentru conducător, iniţial 'paznic de vite'. Sensul dezvăluie procesul de apariţie al termenului: paznic de vite - proprietar de vite - om bogat. Boieria a avut iniţial o conotaţie rurală, a omului înstărit de la ţară şi n-a fost o instituţie impusă, ci s-a creat din realitatea specifică a satului tradiţional al romanităţii răsăritene". Cronicarul Ducas - care locuia într-o casă din faţa Insulei Lesbos - a scris, curând după căderea în Tracia a Constantinopolului, despre otomani: "Nu numai neamurile atât de multe şi de numeroase de până la Dunăre dar şi pe Românii de peste Dunăre i-au supus până la urmă, ba chiar şi pe Unguri, mulţime fără număr, i-au împuţinat; şi nu numai Turcii din vecinătate fac incursiuni de pradă dar şi cei din Tracia şi cei vecini cu Serbia. După mine, azi este mai mult neam de Turci de la Strâmtoarea Dardanele până la Dunăre decât cei care locuiesc în părţile Anatoliei: vorbesc de cei supuşi sultanului coborâtor din urmaşii lui Osman, de cei din pământul Asiei şi de cei care locuiesc în Frygia; dar ce să mai spun? Cei care stau în hotarele Armeniei, cei din Capadochia, cei din Cilicia, cei din Lycia şi cei din Caria dau năvală până la Dunăre ca să-i prade pe creştini. După ce năvălesc de mii de ori asupra celei mai mici dintre regiuni, ei tot mai vin hoţeşte şi - după ce pradă - fug. Aceste lucruri au făcut pustie întreaga Tracie până la marginea Dalmaţiei, ele i-au împuţinat pe Albanezi - care erau un neam foarte numeros - la fel şi pe Români; pe Sârbi şi pe bizantini i-au nimicit până la capăt". (Osman Ghazi 1258-1326, supranumit "Negru" - fiindcă era Nordic - la început guverna districtul Sogut al tribului Sogut din NV Anatoliei / fosta Frygie, cu reşedinţa numită Sogut, cucerită de la bizantini în anul 1231 de către tatăl său; şi-a început domnia după jumătate de secol, în anul 1281, fondând Dinastia Osmanlâilor şi Imperiul Otoman, remarcându-se vizual prin mâinile lungi până la genunchi şi prin purtarea consecventă a unui turban de in alb înfăşurat în jurul unei tichii purpurii / roşii: fiul său - primul Sultan otoman / din Dinastia Osmanlâilor Ghazi - era blond cu ochi albaştri, având pielea deschisă la culoare şi a fost un bărbat foarte înalt, el întemeind Imperiul Otoman odată cu declararea independenţei - în anul 1299 - deja atunci în N Dunării existând oficial Ţara Românească de 9 ani).

Bănia / Oltenia

După întemeierea Ţării Româneşti, facilitatorii legăturilor Trans-Dunărene au fost mai ales puternicile clanuri Aromâne ce dominau îndeosebi Oltenia (printre care au fost Gherganii din Coşava / Kosovo migraţi acolo, activi mai ales la curtea lui Vodă Mircea "cel Bătrân", când şi-au început exersarea oficială a dregătoriilor în Ţara Românească). Unirile matrimoniale între Boierii Balcanici şi cei Olteni - pe lângă Ghergani - au fost frecvente apoi mai ales în familia Craioveştilor / Kralevski (Crai = cârmuitor), mult anterioare celorlalte familii Oltene (cercetătorul Pompiliu Sfera din Serbia consideră că familia era Aromână); în anul 1936, istoricul Român Anastase Georgescu a legat familia de unul dintre fraţii lui Basarab "Întemeietorul" (ştiuţi ca existenţi, însă neştiuţi prin continuităţi concrete). Conform istoricului Român Dan Pleşia 1912-1997, Craioveştii ar fi fost descendenţii Cneazului Ioan, a cărui familie a stăpânit moşii Oltene în secolul XIII, inclusiv Strehaia (legătura onomastică a proprietarilor moşiei Craiova de pe Jii cu Craina / Krajna - adică Timoc / regiunea vecină de peste Dunăre cu capitala la Dii, adică la Vidin - este evidentă: e de ştiut şi că până în vara anului 2014 primarul Vidinului a fost Gergo Gergov / destituit la intervenţia unui serviciu secret al Bulgariei, deoarece deţinea ilegal monede Romane din secolul III); etimologic oficial Strehaia ar fi legată nu de străvechiul Strei, ci de cuvântul Bulgar стрехи "strekhi" pentru streaşină. Gradul cel mai înalt la Boierii Ţării Româneşti, marele Ban al Craiovei, a fost înfiinţat pentru cumătrul Craiovescu în anul 1495 de marele pârcălab Gherghina - cârmuitorul de fapt al statului atunci, căci nepotul său, Domnitorul Radu "cel Mare", era bolnav de gută = "boala Regilor", respectiv tulburarea metabolică a articulaţiilor - dregătoria nemoştenindu-se ereditar (dregătorii erau miluiţi de Domn pentru serviciile fidele cu Pământ / moşii, ca Boieri); de asemenea, în Ţara Muntenească / Românească n-a existat dregătoria de "mare pârcălab" până la Gherghina: el a fost "guvernatorul" care a decis astfel (fiind ruda apropiată a lui Vodă). Prin înalta demnitate în Ţara Românească conferită la sfârşitul secolului XV de înaltul dregător Gherghina Boierilor Craioveşti - fiica Hrusana a marelui pârcălab Gherghina fiind măritată cu Danciu Craiovescu - a fost recunoaşterea lor ca succesori ai vechiului statut de "banoveţi" = Basarabi din Oltenia avut dinaintea întemeierii statului cu care Gherga din strămoşi a lucrat şi s-a înrudit (un act din anul 1538 numea întreaga Oltenie - Bănia - ca "Banatul Giului" / Jiului). Pentru secole - în Evul Mediu - puterea în Valahia / Ţara Românească a fost exercitată de câteva zeci de familii, majoritatea ajungând înrudite între ele. De exemplu, "Dicţionarul marilor dregători din Ţara Românească,

secolele XIV-XVII", coordonat în anul 1971 de academicianul Nicolae Stoicescu, indică pe Gherghina din secolul XV ca strămoşul Bălenilor, Grădiştenilor, ş.a.; e de ştiut că printre strămoşii Bălenilor / Bălăcenilor genealogul Român Gheorghe Ghibănescu 1864-1936 a menţionat existenţa la mijlocul secolului XIII - conform baladei "Nunta lui Duşan" - a lui Basarabă / Bălacico, trimis de Cneazul Mihai Lutin / Litovoi din Oltenia să lupte împotriva Prinţului Sârb Milutin / "Mi-Lutin" Nemania, ca să răzbune "Domniţa alungată cu ruşine" (Românul a pierit atunci iar Sârbul - care a preluat puterea în statul său ca Rege în anul 1282 - a ajuns să se însoare cu Prinţesa Ana, fiica Ţarului Gherghi al Bulgarilor). Domniţa izgonită din Serbia de Milutin / "Mi-Lutin" (Ştefan Nemania), când acela a auzit că i-a murit tatăl, era fiica lui Lutin / Lyten Vodă - numit comasat Român ca Litovoi / "Laten", respectiv catolic - verişoara ei primară Ana, fiica lui Ivanco / Iancu "Bărbat", fiind cea care apoi s-a măritat cu G/herţegul Negru Vodă = Ducele Amlaşului şi Făgăraşului şi l-a născut pe Basarab "Întemeietorul": acela - printre alţi copii - a avut-o ca fiică în Dinastia Nemania pe Ruxandra, mama Sfântului Nicodim (ea măritându-se cu Armânul Kosovar Gherga). Cununia Anei, nepoata Latinului "Lutin"-Vodă / Litovoi (deoarece era fiica fratelui lui, Ivancu / Iancu "Bărbat", ei zicându-i-se - conform Genealogiei Cantacuzinilor - "Chiajnă" / adică "fata Cneazului"), s-a petrecut după răscumpărarea tatălui ei de la Maghiarii cârmuiţi de Regele Arpadian Ladislau Cumanul, care l-au capturat cu ajutorul magistrului Gheorghe, pecetluind alianţa banoveţilor - adică a Basarabilor Olteni - cu neamul G/herţegului Negru Vodă, după cum a consemnat cea mai veche cronică Română; astfel a început oficial şi totodată mai lărgit casta Basarabilor în Ţara Românească (la acel moment, probabil erau deja înrudiţi Cărăşanul Negru şi Veneţianul Gherga, în Ţinutul Făgăraşului, stăpânirea în S Carpaţilor - cu cununii anterioare iar apoi marcată de "descălecare" - fiind foarte justificată de mariajul respectiv, căci la întemeierea statului n-au fost lupte, având dinainte proprietăţi mari în Muntenia): Basarabii din neamul Anei au trecut Carpaţii din Oltenia spre N, ea cununându-se în Făgăraş iar altă rudă ajungând în Maramureş (anume bunicul lui Bogdan, cel care a "descălecat" în Bucovina şi oficial a întemeiat statul Medieval al Moldovei din secolul XIV / Ţara Moldovei existând în diverse forme de organizare din secolul XI, după disoluţia Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân).

Istoricul Neagu Djuvara a observat - prin "Saga Grădiștenilor" - că "obiceiul străvechi în Ţara Românească era de a avea mai multe nume în aceeaşi familie, după moşii sau filiaţie maternă" iar cercetătorul Român Ovidiu Stângă a scris: "În Evul Mediu, noţiunile de fiică, fiu, nepot, ş.a., se aplicau nu numai asupra rudelor directe, ci şi gradelor indirecte: fiu de suflet, spiritual, etc. (sentimentele faţă de un fiu spiritual puteau fi la fel de profunde ca acelea faţă de un fiu natural, la care părintele spiritual ţinea la fel de mult ca la propria progenitură, sprijinindu-l, ajutându-l, fiindu-i alături în toate cele)". Savantul Român Nicolae Densușianu - născut în familia preotului Pop din Densuș / județul Hunedoara - a scris în anul 1885: "Știm astăzi cu o perfectă certitudine că Ținutul Hațegului, al Hunedoarei și al Devei forma în vechime un complex de Districte Românești, care se numeau în diplome (ca de pildă unele din anii 1363, 1377, 1427, 1482) 'Districtus Olachales'. Știm că întreaga Nobilime de acolo era o Nobilime Românească, înțelegând Românesc în sensul etnic și politic. Știm că Nobilimea aceea Românească era o categorie socială diferită de Nobilimea Ungurească, de care se distingea prin originea, prin istoria și prin natura privilegiilor sale. Știm că acea Nobilime nu a fost creată nici de Ioan Huniade, nici de regii Ungariei; că din contra, era o Nobilime veche, al cărei trecut se pierde în întunericul Evului Mediu timpuriu. Acea Nobilime era numită în diplomele regilor Ungurești (ca de pildă unele din 1439, 1453, etc.): 'Nobiles Valachorum' sau 'Nobiles Olachi' (Valachi) spre distincțiune de 'Nobiles Hungari' sau 'Veri Nobiles Regni nostri'. Pe lângă Districtele Românești, pe lângă Nobilimea națională, mai exista în Ținutul Hațegului un Drept particular Românesc. Românul nu putea fi lipsit de proprietatea sa, nici în caz de înaltă trădare, decât numai dacă era judecat de oamenii săi: de nobilii, de cnejii și de bătrânii Români. Donațiunile de moșii se făceau acolo cu totul sub ale condițiuni de cum se confereau în Ținuturile Ungurești. Aflăm în Ținutul Hațegului instituțiunea juraților Români, un sistem Românesc de impozite, cu particularități străine de spiritul legislațiunii Ungurești. Un erudit bărbat al Ungariei, academicianul Pesty Frigyes din Timișoara, a publicat în 1876 o frumoasă serie de documente privind Banatul Severinului (spre Oltenia, dincolo de Vârciorova): prețiosul material scos la lumină ne descoperă încă un adevăr de mare importanță. Se constată adică despre Banatul Severinului că forma în sânul Regatului Unguresc o provincie politică Română, împărțită în 8 Districte Românești, numite 'Districtus Olachales' și că toate Districtele formau o unitate politică cu drepturi și libertăți particulare, cum erau de exemplu cele 7 Districte / Scaune ale Secuilor și cele 7 județe ale Sașilor din Transilvania. Se constată că exista în Banat numai o singură Nobilime iar aceea era Românească și că ea se bucura de imunități și drepturi ce nu derivau de la regii Ungariei; că în fine în tot Banatul era în vigoare un Drept special Românesc numit 'Jus Volachie'. Afară de Banatul Severinului și de Ținutul Hațegului, mai erau în partea meridională a Transilvaniei încă 2 provincii Românești: Ducatul Omlașului și Făgărașului. Dar până acum relațiunile vechi ale acelor provincii zac în sânul întunericului; nu cunoaștem nici seria completă a Ducilor, nici instituțiunile ce le-a întemeiat Domnia Românească în acele părți ale Transilvaniei. În Făgăraș exista numai o Nobilime istorică, care-și păstrase vechea sa numire de 'boieri' și avea sigiliul său propriu. Boeria din Ținutul Făgărașului nu era numai o simplă prerogativă nobilitară dar era totodată și una oficială în ceea ce priveau afacerile publice ale Ținutului; unica condițiune așa-zicând inerentă

a boeriei era să păstreze servicii militare ecvestre: boerimea de acolo și în timp de pace era organizată militărește, având ofițerii săi proprii (se boerizau chiar și moșiile, adică se investeau cu caracterul juridic al acelei instituțiuni). Și care era natura moșiilor boerești din Ținutul Făgărașului? În prima linie, ele apar ca averi ereditare și inalienabile ale familiei dar cu caracterul deplinei proprietăți pentru posesorul boer: la moșiile boerești de acolo nu aflăm restricțiunile feudalității sau raportul acela precar dintre vasal și senior, astfel că proprietatea boerească din Ținutul Făgărașului se distingea și de feudalitatea Ungurească și de 'feuda militaria' Germană; cel mult proprietatea boerească din Făgăraș avea o asemănare numai cu 'feuda haereditaria' Longobardă din Italia. În fine, aflăm în Făgăraș - întocmai ca în Banatul Severinului și în Ținutul Hațegului - instituția națională a celor 12 jurați și o mulțime de particularități ale Dreptului Românesc, numit în Banat și în alte locuri 'Jus Volachie' / 'Antiqua Lex' iar în Făgăraș 'Legile vechi ale Ținutului'. Nu putem încheia această expunere fără a releva aici o împrejurare: aceea ce formează caracterul general al Nobilimii Române din Banat, Hațeg și Făgăraș: misiunea ei de a fi pururea în arme. Așa aflăm pe nobilii din Banat apărând încontinuu vadurile Dunării și fortărețele, pe nobilii din Hațeg formând o armată stabilă pe la castelele de acolo iar pe boerii din Făgăraș în datina veche de a presta servicii militare ecvestre (pe când - din contra - nobilul Unguresc era chemat la arme numai în timp de război); este curios că acea instituțiune militară o aflăm ca veche și la Românii din Peninsula Balcanică. Lucius - cronicar Dalmatin - comunica despre Românii din Bosnia și Dalmația următoarea interesantă notiță: 'Numele Românilor nu-l aflăm în monumentele Dalmației înainte de anul 1300 și sub numele acela se înțelegeau păstorii care locuiau în Munții Bosniei, care prestau servicii militare banului Bosniei, Croației și Dalmației'; tot asemenea găsim și pe Românii din jurul Prizrentului / Kosovo. Astfel Nobilimea Română își are originea în instituțiunea militară. Românul a devenit boer și a primit moșie fiindcă era militar dar nu i s-a conferit Nobilitatea pentru a fi vasal iar prin donațiune și titlu să fie obligat la serviciu, cum era natura feudalității Germane și Ungurești; de aici se explică și numirea Nobilimii Române de 'boeri' ca militari / oameni bătăioși, precum și caracterul nefeudal al moșiilor boerești". Din secolul XVI au început să se înmulțească înrudirile cu familiile din Imperiul Otoman, fără ca demnitatea familiilor Românești să aibă de pierdut. Noii pretendenţi, dacă nu puteau dovedi o ascendenţă veche, erau susţinuţi de o situaţie economică prosperă şi prin cununie deveneau membrii unor neamuri nobile din Ţara Românească. De altfel, s-ar putea să fi existat o încercare de selectare şi omogenizare a unor noi familii aristocratice creştine din Imperiul Otoman, cu mare putere economică şi înrâurire asupra Patriarhiei din capitala Imperiului. Înrudirile dintre marile familii, respectiv cununiile, au fost momente importante în viaţa înaltei societăţi locale, însoţite de mare fast, prilej de petrecere şi dans. O astfel de nuntă avea cheltuieli pe care nu şi le puteau permite decât cei bogaţi. Soţia era cea care aducea zestrea într-o cununie, nu soţul. La cununie se discutau toate condiţiile materiale ale viitoarei perechi şi se încheia un fel de contract matrimonial; exista obiceiul ca în cazul lipsei copiilor şi a decesului soţului înaintea soţiei averea să se întoarcă la socrul acesteia şi la familia lui iar în cazul decesului prematur al soţiei, soţului îi revenea o cotă parte din averea soţiei, ce se discuta şi se stabilea înaintea cununiei iar restul revenea familiei ei. În Evul Mediu la Români cel mai cunoscut dans de societate era hora: cerc de dansatori în mijlocul căruia erau lăutarii; dansul femeilor cununate era străvechi - numit Romeica - interpretat numai de femei care fluturau batiste brodate (melodiile erau produse de cobze cu corzi din maţe şi fluiere inegale / naiuri, mânuite pentru a scoate sunete "dulci" şi de mare efect, căci dansul Armânesc era nelipsit la Curţile Boiereşti şi Domneşti).

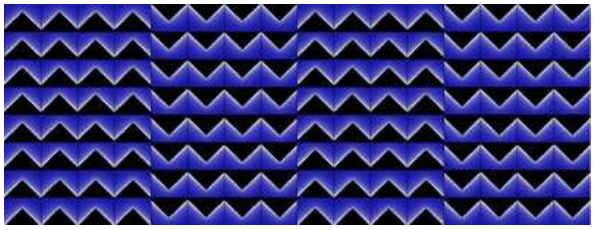

Asigurarea descendenţei a fost unul dintre aspectele importante ale cuplurilor (de altfel, printre influenţele Anatoliene în actualul spaţiu Român sunt şi refrenele Frygiene din unele balade Oltene, transmise de-a lungul timpului, din vechime până în Epoca Modernă). Dumitru Ioan = Take Ionescu (premierul Regatului României "Mari" în 1921-1922), Aromân după mamă, a afirmat: "Burghezimea de azi din țară este formată mai mult din Români Macedoneni decât din Greci" (adică din Eleni Fanarioți); într-adevăr, Aromânii / Armânii (mai ales Makedo-Românii) au fost constant puternici în fruntea Boierilor - nobililor / dregătorilor - unii ajungând respectiv și Domnitori ai Rumânilor / Românilor. De altfel, anterior cu un sfert de mileniu, stolnicul Constantin Cantacuzino - din familia adversară Boierilor Băleni ai Țării Românești / descendenți Gherghi - a scris contelui Italian Luigi Marsigli: "Trebuie să știți, din câte familii nobile se găsesc în prezent în Țara Românească și în Moldova, că nici una nu este adevărată și curată Valahă sau Moldovenească iar dacă se găsește vreuna, e josnică și aproape necunoscută; cele ce sunt astăzi nobiliare sunt toate provenite din Greci și din Bulgari. Basarabii sunt nobilii proveniți din împărații și principii Bulgariei, care - surprinși de tirania otomană - s-au răspândit prin diverse regiuni ale lumii și au venit și în Țara Românească. Se mai găsesc și alte familii nobiliare în aceste părți din cei cu ascendență Bulgară, ca și Craioveștii, și alții din care foarte puține mai sunt și acum, și dintre acestea au fost Buzeștii, care au cumpărat cu prețul propriului lor sânge acele nobilități, care prin natura firii nu le aveau. Pe scurt, toate aceste familii, care sunt în prezent în Țara Românească, sunt de origine locali sau din ascendență Grecească ori Bulgară, fiind certă vechimea acestora de secole". În Valahia / Ţara Românească, nobilele Ghergane au fost luate în căsătorie de Vodă ca Vlad "Călugărul" pe Rada, Pătraşcu "cel Bun" pe Voica, Mihai "Viteazu" pe Stanca, de mari Boieri ca Danciu Craiovescu pe Hrusana, Stroe Buzescu pe Sima, ş.a.; a fost şi invers: nobile Române s-au măritat cu puternicii Gherga, ca Prinţesa Ruxandra / fiica lui Vodă Basarab "Întemeietorul", ş.a. (practicându-se inclusiv cununii între rude, ca acelea dintre ramurile Gherga din Ghergani şi Gherghiţa - mai ales din motive pecuniare - păstrându-se astfel cumva ancestralul tribalism). Legăturile acelui timp Medieval dintre lumile Balcanică şi Românească erau mijlocite inclusiv de către Gherga (cei din Ţara Românească având contacte cu cei rămaşi în Balcani până la încheierea Evului Mediu / de-a lungul interferenţei otomane, între sfârşitul secolului XIV şi începutul secolului XVIII). Ultimii Armâni / Aromâni Gherga au sosit în Regatul României la începutul secolului XX, denumiţi "Machedoni" / "Machidoni" după regiunea Balcanică de unde proveneau, ca de pildă gazda Gheorghe Gherga din anul 1949 în

Camena 44,48 lat. N, 28,36 long. E / judeţul Tulcea a haiducilor Dobrogei - luptători Aromâni anticomunişti (Macedo-Românii / Aromânii sunt cei care vorbind Româna veche au în caracteristica vorbei introducerea unui "a" protetic înaintea cuvintelor ce încep cu anumite consoane, inclusiv în vechile denumiri de Armâni / A-Români, A-Ţigani, etc). Un exemplu relativ recent de scriere publică "Gherga despre Gherga" (sinonim procedează şi prezenta lucrare) a oferit "Revista Comunităţii Armâne din România" 4 / 2006 - printr-un material de o pagină intitulat simplu, "Gherga" - în care Ianula Gherga din Cogealac 44,22 lat. N, 28,33 long. E / judeţul Constanţa a scris despre soacra ei Gherga; în anul 2011, Maria Gherga din Timişoara / născută Guţu (un vechi nume derivat din Guţi, existent înainte de Geţi / Goţi) la 15 II 1938 în Cirecci 43,43 lat. N, 27,07 long. E - sat întins pe 15 kmp cu aproape o mie de locuitori, din comuna Uzurlichioi, plasa CurtBunar, însemnând "Fântâna lupilor" / judeţul Durostor, azi localitatea Prohlada din comuna Dulovo, judeţul Silistra / Bulgaria - mutată la Eschibaba 44,46 lat. N, 28,33 long. E / azi Stejaru din judeţul Tulcea, cu locuitorii acum majoritari Grămoşteni, unde bunicul ei matern Gheorghe Bratu a fost primar liberal şi apoi cununată la 15 IV 1958 în Banat cu Vasilie Gherga, afirma că Aromânii în Dobrogea erau cei mai buni vecini (s-a stins din viaţă la Timişoara în 27 VII 2012: mama autorului acestei lucrări). Ar fi de remarcat că și în generația anterioară primarului Gheorghe Bratu al comunei Eschibaba, din județul Tulcea - pe un afluent al Hamangiei, la poalele Altîn Tepe / începând cu 1968 comuna fiind numită Stejaru - în Dobrogea liberalii Bratu au fost puternici (pe atunci în România au început să prindă putere liberalii Brătianu): Nicolae C. Bratu prefectul Tulcei 1890-1891, Neculai V. Bratu primarul Medgidiei / județul Constanța 1899-1900 și 1902, ș.a. Este de știut că în vechea exploatare a aramei de la Altîn Tepe, în vremea primului război mondial (la 1915) s-a deschis mina / cuprul acolo având cea mai mare concentrație în minereu din România, pentru aprovizionarea celui de-al doilea Reich / Germaniei; după un deceniu (la 1925) s-a decis în plasa Babadag ca Eski-Baba / Eschibaba - principala localitate de lângă mina Altîn Tepe - să se desprindă de Ceamurlia / de care depindea administrativ și să se constituie în comună, cu primul primar Gheorghe Bratu = străbunicul autorului. În anul 1949, anticomunistul Marin Bratu - născut în comuna Stejaru din județul Tulcea - pentru sprijinul dat partizanilor din Babadag, a fost ucis de căpitanul Nicolae Doicaru în anchetă la Securitatea din Constanța (în acele timpuri grele, bunica maternă a autorului - mama mamei - Dumitra născută de Elena Bratu la 16 II 1912 în Eschibaba / Stejaru, purtând toată viața părul împletit în cozi lungi până la fund, cununată cu Basarabeanul Vasile Guțu, împreună cu copiii, printre care și fiica Maria, s-au mutat în Banat; influențați de Șvabii din Cogealac / județul Tulcea, destinația lor Bănățeană a fost comuna de Șvabi Bacova 45,39 lat. N, 21,33 long. E din județul Timiș).

Mama autorului: Maria Gherga / născută Guțu
15 II 1938 - 27 VII 2012

În anul 1928, Riegler Dinu - Doctor în muzicologie - a scris despre "Folclor muzical Dobrogean vechiu": "Bătrânii Grămoşteni au adus cu ei o comoară de folclor Macedonean Românesc din munţii de la Livădzi şi împrejurimi, care merită un studiu aprofundat, spre a se putea compara dialectul lor musical pe de o parte, în ce priveşte asemănările, cu cel al Românilor păstori din Regat, pe de altă parte cu cel al anumitor popoare din Caucaz, ca Oseţii. Ceea ce-i deosebeşte de Românii din Regat e polifonia, sau mai bine zis heterofonia: o voce cântă începutul unui viers, o a doua intră în mişcare contrarie sau ţine isonul, pe când a treia ţine ca o pedală un ton mai adânc, pe care îl părăseşte pentru a sfârşi la unison. Sfârşitul e caracterizat printr-o cădere a vocii, o terţă mică sau mare, uneori chiar o cvartă în jos, manieră de cântare uzitată şi la Oseţii din Caucaz şi, precum se ştie, la Românii mai bătrâni din Maramureş. Caracteristic pentru felul de a cânta al Grămoşteni e veşnicul glissando al vocii, care dă impresia unui sălbatec hăulit: treptele diatonice nu sunt bine fixate şi la fiecare revenire a viersului melodia variază. Ultimele note sunt de obiceiu mult ţinute. Exemplu de această polifonie heterofonică naturală nu s-a putut afla până acum în România. Grămoştenii ne-au îmbogăţit astfel folclorul cu cântecele de haiducie şi de dragoste ale căror disonanţe, în arhaice glissandi susţinute de ison ca de dârlonul unui cimpoi, se topesc în unisonul final ca un aprig, înfiorător şi cuceritor strigăt de luptă: 'O, viteazule paşă, nu eşi odată / Al nostru curagios bărbat din sat în sat / O, tu inimosule Dina al Gărgală / Al nostru curagios bărbat din sat în sat' Adică pe Grămoşteneste: 'O, bir pâze nu esi năoară / Dirven aga noară di noară / O more, laiu Dina al Gârgarâ / Dirven aga noară di noară'." În Cadrilater = Dobrogea Sudică, unde Regatul României a avut 2 județe - Durostor și Caliacra - conform profesorului Anastase Hâciu în cartea "Aromânii" din anul 1936, opera "firma Gurguli, condusă de 4 frați, proprietari urbani, cu comerț de cașcavaluri în portul Cavarna din județul Caliacra (Toma, fiul lui Giorghi Gurguli, este negustor manufacturier la Salonic); frații Gargala au în Cadrilater aceeași ocupație ca

și în Detroit / Michigan: automobile pe piață". Întemeiată în secolul V î.C. de coloniștii Greci ca Βιζώνη Byzone, distrusă de un cutremur în secolul I, localitatea Cavarna 43,26 lat. N, 28,20 long. E - cu onomastica rezonând Carian - are ca legendă fondatoare (așa cum au documentat Dr. Friedrich Bilabel în "Colonizarea Ionică" din anul 1920 sau Drd. Octavian Mărculescu în "Analele Dobrogei" din anul 1936) pe bogații frați din Anticul Milet știuți ca Gheorghe cu sora sa care au ridicat acolo întâi un Templu: numele Ghergan și proveniența Cariană = Țara Gherghită din legenda întemeierii așezării nu au fost deloc întâmplătoare. În Constanța / cel mai mare oraș din Dobrogea, dinaintea primului război mondial, Aromânii frați Gheorghiu rulau Hotelul Regal - cu Restaurantul Regal și Berăria Regal - editând acolo și "Revista teatrală" (cu apariții de 3 ori pe săptămână, în perioada Iulie 1913 - Mai 1915); consemnările despre Aromânii Gargala, Gurguli, Gheorghiu, ș.a. se pot vedea ca fiind despre Ghergheii deseori confirmați Gherga: de exemplu, arhivele au înregistrat că majoritatea familiilor Aromâne Gheorghe colonizate în Cadrilater erau din orașul Albanez Corița / Korcea (de la poalele fostei metropole Moscopole, unde negustorii Gherga la sfârșitul Medieval au avut principala Casă Comercială).

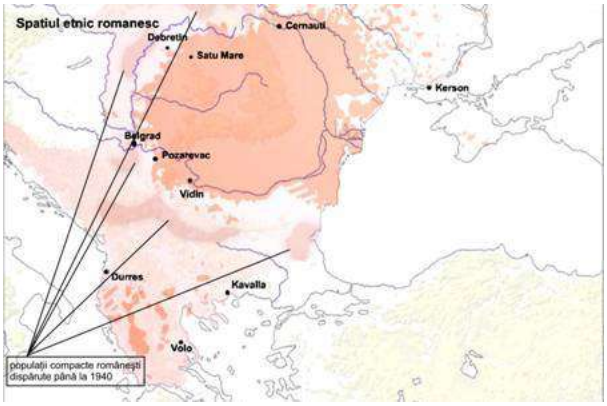

Primii dregători Români: Gherga

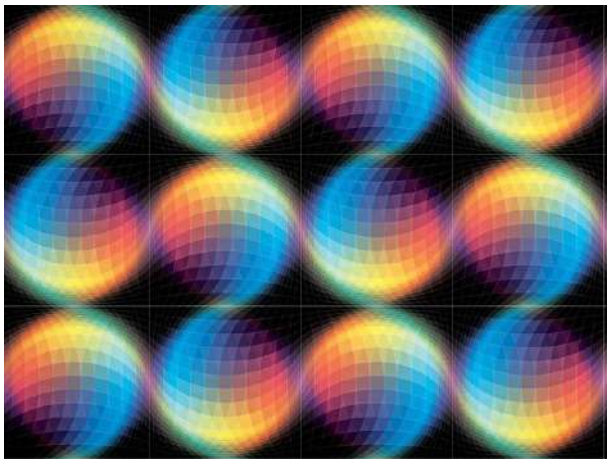

În Evul Mediu, marii dregători Români au fost știuți ca "Barones". Profesorul de istorie Vasile Ursache scria în anul 2006 că "Românii au străbătut un drum aspru și nu lipsit de sinuozități, în direcția așezării unui stat feudal puternic. Pas cu pas, s-au întemeiat instituții și dregătorii, s-au clădit noi ierarhii și sisteme de relații, noi 'câmpuri de forță'. Domnia s-a întărit, sporindu-și puterea și prestigiul date de lege, sabie, biserică, de avere și înrudirile cu dinastiile din țările vecine. În strânsă legătură cu creșterea puterii domnului, s-a perfecționat și și-a sporit rolul Sfatul Domnesc în care - progresiv - boierii cu dregătorii s-au impus, luând locul boierilor 'netitrați' (al acelor pani și jupani deprinși să-și fie proprii lor stăpâni în vremuri bune și supuși nesiguri ai altora în vremuri tulburi)". El a indicat datele de apariție ale dregătoriilor întâi în Țara Românească / impuse fără deosebiri foarte curând apoi și în Moldova. Între dregătorii lui Mircea "cel Bătrân", Zorza a fost stolnicul - cel care se îngrijea de mesele domnești, gustând mâncărurile înaintea lui Vodă spre a se dovedi că nu erau otrăvite, subalternii aceluia fiind militari - și Gherghina a fost paharnicul (acele dregătorii pe atunci erau ierarhic egale / în secolele ulterioare paharnicul a ajuns mai însemnat); în anul 1975, lingvistul Român Christian Ionescu în "Mică enciclopedie onomastică" a notat că în familia numelui Gheorghe intră numeroase nume hipocoristice, între care Gherga / Zorza. Funcția de stolnic ocupată de Zorza (prima formă a numelui Gherga în versiune Română - posibil din Italiană, conform academicianului Niculae Iorga în "Ctitorii" / el a studiat unele relații comerciale, politice, etc. desfășurate în Balcani de Zorzi / Giorgi și îndeosebi între Ragusa și Veneția acelui timp, loc unde Zorzi era și Xorxi - sau din Slavonul Zorza = Gorga / în Poloneză însemnând aurora boreală) și cea de paharnic, ocupată de directul transcris despre tânărul Gherga drept Gherghina, au fost menționate documentar în Țara Românească la 8 I 1392; în Moldova funcțiile au apărut atestate ulterior, la 18 XI 1393, în timpul Domnitorului Mușat, tatăl lui Alexandru "cel Bun" / poreclit în sensul de "bunelul", de la "bătrân", căci în Evul Mediu - așa cum azi sunt preluate multe din Occident - Nordicii Moldoveni preluau multe de la Sudicii Valahi: acele dregătorii, bine cunoscute în S Dunării, au rămas apoi vreme de peste 4 secole în preajma Domnitorilor Români, ca importante în Sfatul Domnesc (e de știut că mama Anastasia a lui Alexandru "cel Bun" a fost Ghedimină, respectiv genetic Gherga). În "Istoria românilor" - de Academia Română - din anul 2012 e scris: "Cuvântul 'stolnic' a fost preluat de români de la sud-slavi, mai curând de la bulgari; dregătorul răspundea de masa lui vodă și de servirea sa la ospețele domnești, de aprovizionare cu alimente, inclusiv cu pește (subalternii lui strângeau dijma din pește, mai ales din bălțile Dunării). Paharnicului îi revenea aprovizionarea cu vin a pivnițelor domnești; denumirea dregătoriei provenea din Serbia sau Bosnia, de la ea trăgându-și originea și cuvântul 'pahar' din limba română" (în "Ctitorii", academicianul N. Iorga a punctat despre acea dregătorie: "păharnicul fiind singur aproape o creațiune Românească"). Gorga / Zorza a fost ori băiatul lui Nicodim Gârca ori fiul fratelui său Antonie - împreună cu care zidise Mănăstirea Banățeană Vodița - după cum a scris Ștefan, fiul Țarului Lazăr / iar apoi a scris și arhidiaconul Paul din Alep 1627-1669, fiul patriarhului Macarie al Antiochiei, care și-a însoțit tatăl într-un periplu prin statele Române, că la un moment dat "Nicodim și frații săi au fost nevoiți să părăsească Vodița" (întâi de acolo au ajuns la Gura Motrului 44,33 lat. N, 23,26 long. E / județul Mehedinți, unde au realizat Schitul de lemn dedicat Sfintei Parascheva, înconjurat de chiliile lor, între care au săcut vie, la S de acea Mănăstire fiind și acum "Izvorul Sf. Nicodim").

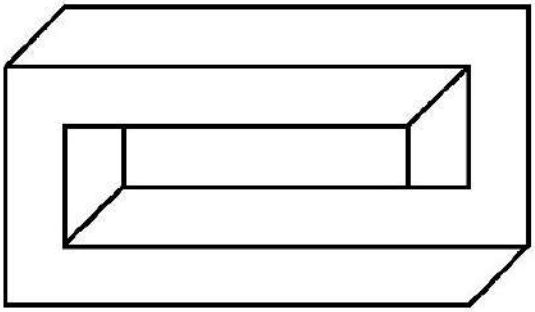

Academia Română a mai precizat (în "Istoria românilor" din anul 2012): "În Ţara Românească, principalele acte ale domniei nu aveau putere dacă lipsea consimţământul marilor boieri. Menţionarea acelora ca martori sau atârnarea peceţilor lor la actele emise de cancelaria domnească reprezentau încredinţarea dată de aceia că erau de acord cu măsura luată ori cu acţiunea iniţiată prin actul respectiv". Academicianul N. Iorga în "Ctitorii" / "Fondatorii statului" a scris: "Actul de la Mircea dat Mănăstirii Sfintei Treimi, deci Cozia, la 4 IX 1390, aduce ca marturi fireşte pe Nicodim şi pe călugării lui: popa - adică ieromonahul - Gavril şi pe Sarapion, pe Vladislav vornicul (viitorul Vlad Vodă de la 1396), pe Bars, pe Roman, al cărui nume aminteşte împrumuturile Moldoveneşti de la Ruşi şi pe contemporanul Domn al Moldovei, pe Mândricica (de la Medru / Dumitru), pe Truţă, pe Vlad, pe Dan, Danciul; nu exista un logofăt. Noul Domn apare, pentru aşezarea noii stăpâniri, înainte de toate ca un 'orânduitor', care strânge în jurul său o Curte şi dă o formă definitivă înjghebării Domniei pe vremea când - în toată Europa - forme noui se impuneau. Dar nimic din datinele de la noi nu aminteşte pe acelea luate de la bizantini. Deci, de la început a fost un Domn 'încunjurat'. În documentul - probabil din 1392 - pentru fiii lui Batea, apare ca martur Zorza stolnic; numele lui Zorza pare să arate un străin, Italian. În actul lui Mircea pentru Tismana (din 1392, dând călugărilor burdufuri, caşcavale, cergi, postave, cu pomenirea mamei, Calinichia) se pomeneşte atragerea la Domn a unui Sas, care-i face Domnului 'case' în satul Brătila. Străinii ca acela erau deci atraşi pentru lucrul la Baia-de-Aramă în vederea monedei ce se bătea. Tot acolo era şi alt străin câştigat: Dumitru Dăbâcescu, din Dăbâca. Până la capăt Mircea a avut catolici din Ardeal lângă dânsul ca Martin la 1415, Ruşi ca Stoica Rusul, fiul unui Barbu cu nume Veneţian venit prin Sârbi, un Gostean căruia i se zicea cel Negru. Era deci o Curte gata încă înainte de 1400. Domnia lui Mircea a însemnat realisarea unei noi sintese Româneşti. Ea cuprinde şi elemente Balcanice: numele mamei, Calinichia, e Grecesc; Mircea însuşi e Mrcşa (de la Marcu, patronul Veneţiei)", versiunea Sârbă pentru Mircea fiind Marko, Românii având 2 denumiri - Mircea şi Marcu - pentru acelaşi nume, în fond. În document - datat după formularea blestemului ca posibil şi din anul 1400 - Domnitorul a confirmat drepturile unor Boieri, scutindu-i de dări şi slujbe (cu excepţia oastei): "În Hristos Dumnezeu, binecredinciosul şi de Hristos iubitorul marele şi singur stăpânitorul Domn, Io Mircea Vodă, din mila lui Dumnezeu şi cu darul lui Dumnezeu, stăpânind şi domnind peste toată Ţara Ungro-Vlahiei, părţile de peste munţi şi toată Podunavia: A binevoit Domnia mea cu a sa bunăvoinţă şi a dăruit Domnia mea acest atotcinstit şi preacinstit, mai presus de toate cinstele şi darurile Domniei mele, acest hrisov al Domniei mele, slugilor Domniei mele, fiilor lui Batea, o ocină, locul numit Mociuriţe, lui Coman şi Nanu două părţi iar lui Stanciu şi lui Batea a treia parte. Şi într-alt loc, ocina lui Neagotă, să fie jumătate lui Coman şi lui Nanu, fiii lui Batea iar jumătate fiului lui Neagotă, nepotul lui Coman, ca să le fie ocine de ohabă de toate slujbele şi dăjdiile, câte se află în ţara Domniei mele, începând de la vama oilor, de vama porcilor, de vinărici, de albinărit, de gloabe şi de cărături, numai singură oastea s-o facă Domniei mele iar de alta, de toate să fie de ohabă slugilor Domniei mele, copiilor, nepoţilor şi strănepoţilor lor. Cine s-ar încumeta dintre boierii Domniei mele, mari şi mici sau dintre dregătorii Domniei mele să batjocorească acest hrisov al Domniei mele, al fiilor lui Batea, Coman, Nanu şi Stanciu şi al fiilor lui Neagotă, nepoţii lui Coman şi să-i turbure măcar cu un fir de păr, fie pentru dăjdii, fie pentru slujbe, acela va primi urgie şi pedeapsă de la domnia mea, ci să le fie ohabă. Încă blestemă Domnia mea şi după moartea Domniei mele pe cine va alege Dumnezeu să fie Domn ţării Ungro-Vlahiei sau din rodul inimii mele sau din rudele Domniei mele ori din alt neam, dacă va cinsti, păzi şi înnoi acest hrisov al Domniei mele, pe acela Dumnezeu să-l cinstească şi să-l păzească aci şi în veacul viitor, cu sufletul şi cu trupul; dacă va călca şi va batjocori şi nu va înnoi acest hrisov al Domniei mele, pe acela Dumnezeu să-l batjocorească, să-l nimicească şi să-l ucidă, aici cu trupul şi cu sufletul în veacul viitor să fie părtaş cu Iuda şi acei Evrei care au strigat asupra lui Hristos, mântuitorul nostru: sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri, precum este şi va fi în veci, amin. Aceştia sunt martorii hrisovului: jupan Vlad, jupan Bran, jupan Staia, jupan Zorza stolnic, jupan Aga, jupan Voicu şi Stan şi Radu din Berivoeşti. Io Mircea Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn". Stolnicul Zorza (respectiv Gorga / Gherga, în anul 2006 "Asociaţia Slaviştilor din România" publicând în "Romanoslavica" 41 că "informaţiile din vechile documente româneşti oferă variante mai puţin cunoscute astăzi ale unor antroponime, ca Zorza = Gheorghe") a fost printre semnatarii documentului, lângă pecetea de pe pergament a lui Vodă Mircea "cel Bătrân":

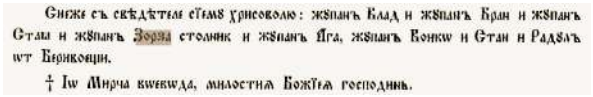
Снежѣ съ сѣдѣтєлѣ сѣмѣ хрисоволю: жѫпанъ Влад и жѫпанъ Бран и жѫпанъ Стан и жѫпанъ Зорза стольникъ и жѫпанъ Ага, жѫпанъ Воикъ и Стан и Радѣлъ отъ Беривоѣци.
† Іѡ Мирча воєвѡда, мілостїю Божїю господинъ.

Stolnicul Zorza e evidenţiat

Este de observat că luminoasa particulă "IO" din titlul domnesc "Io Vodă" însemna la Greci "cel ales de Dumnezeu" / "unsul lui Dumnezeu" iar la Evrei - fiindcă era derivată din Iahve - a fost formula sacră utilizată pentru Dumnezeire (similar cu "Il" din răsărit - provenit din străvechiul diminutiv al Marii Mame - sau Grecul Ion / nume Ionian ori de la mult mai recentul Ioan Asan, Jo de la Jupiter / Zeus, Magicul "10" ce a condus la sistemul zecimal, motivat de numărul degetelor ori de la Cavaler IOanit / acum doar limba Engleză folosind "I" pentru "eu", reflectând străvechiul prefix Regal "iYi" al iluminării, ca și al emblematicilor ii = bluzele / cămășile popular purtate din vremuri imemoriale). Ţării Româneşti i se spunea UngroVlahia pentru a se deosebi de Vlahiile Balcanice, adică era "Valahia dinspre Ungaria", la fel cum din Antichitate de pildă SarmiseGetusa era capitala Geţilor dinspre Sarmaţii Panoniei sau din timpul bizantinilor PeonoDacii erau Românii din Panonia şi Transilvania iar Moldova se mai numea şi RosoVlahia, adică "Valahia dinspre Rusia": apoi - ca în scrisoarea lui Neacşu din Câmpulung de la 1521 - pentru Valahia a fost în uz "Ţeara Rumânească" (Podunavia / "Po-Dunavia" însemna Valea Dunării); Românii / Aromânii foloseau denumirea de

"Câmpulung" pentru "Vale", de exemplu bătălia decisivă dintre armatele Imperiale bizantină şi Bulgaro-Armână de la 20 IV 1014 a avut loc pe Râul Struma la "Kimba-longon" / Pasul Rupel (în E Macedoniei, la actuala graniță dintre republicile Bulgară şi Elenă / umile succesoare ale Imperiilor Medievale). La un deceniu de la celebra bătălie de pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei (din anul 1389, când au luptat Ghergani şi Ţarul Lazăr - rudă din clanul Muntenegrean Gherbali / Grbalj de la Golful Kotor - a fost omorât / acela, conducătorul coaliției creştine, fiind hotărât să reziste până la ultimul om, blestemându-i pe Sârbii care n-au ajutat), Armânul / Aromânul Nicodim Gârca din zona Dardană / Kosovară a Gherganilor s-a certat cu nepotul Mircea "cel Bătrân" pentru ca să nu mai fie mitropoliţi Eleni / bizantini în Ţara Românească aşa cum au fost până atunci, retrăgându-se lângă moşia fratelui său Antonie Gârca, în Ţinutul Haţegului, la Prislop 45,38 lat. N, 22,52 long. E, unde de fapt a fost prima sa aşezare în N Dunării dar şi ultima Mănăstire ctitorită - pe lângă anterioarele de pe malul Topolniței / județul Mehedinți, de la Gura Motrului / județul Mehedinți, Jidoștița 44,42 lat. N, 22,35 long. E / județul Mehedinți, Firizu Vechi 44,48 lat. N, 22,45 long. E / județul Mehedinți, Vişina 45,10 lat. N, 23,22 long. E / județul Gorj şi altele - însă Zorza / Gorga, venit tot de pe aceleaşi meleaguri Kosovare ca Nicodim Gârca, s-a păstrat drept stolnic al Domnitorului Român; e de observat că la N de Dunăre, Nicodim - nepot al lui Basarab "Întemeietorul" - coborât de pe Muntele Athos / Macedonia, unde a fost stareţul Mănăstirii Hilandar, a ridicat Biserici întâi în Banat, ulterior în Bănie şi a încheiat în Ţinutul Haţegului, ucenicii lui continuând şi în Moldova. (Puterea Sf. Nicodim asupra Domnitorului Mircea "cel Bătrân" era mare, prin dubla influenţă Ghergană asupra lui Vodă: pe linia paternă a lui Mircea "cel Bătrân" direct el = Gârca iar pe linia maternă, mama Ana - călugărită Calinichia - a lui Vodă Mircea "cel Bătrân" îi era rudă, sorgintea ei din clanul Gherbali fiind din acelaşi trunchi Balcanic Gherga; realităţile au fost că în secolul XIV Basarabi din Ţara Românească / Valahia - ca Prinţesa Ruxandra şi nepotul ei Radu - s-au cununat cu Armâni / Aromâni Gherga din Coşava / Kosovo). Academicianul N. Iorga în "Ctitorii" a scris: "Relaţiile Athoniţilor cu Scaunul ecumenic - Patriarhia din Constantinopol - nu erau totdeauna bune, păstrându-se vechea rivalitate; atârnarea de Muntele Sacru Athos era mai uşoară: de acolo nu se impuneau Vlădici" / adică mitropoliţi.

Mediatorul Nicodim

După întemeierea Mitropoliei Severinului - şi terminarea sediului ei la Mănăstirea Vodiţa din Banat - Nicodim Gârca s-a remarcat în anul 1375 prin medierea de la Patriarhia din Constantinopol / Tracia dintre bizantini şi Sârbi (care în anul 1346 şi-au declarat unilateral în Kosovo Patriarhia, ce a existat până în anul 1766 - în localitatea Pec / Ipek - la 19 km de Mănăstirea Deceani); ca atare, Hariton - mitropolitul UngroVlahiei, care a urmat din anul 1371 lui Iachint / primul mitropolit al Ţării Româneşti - a devenit şeful Muntelui Athos / Macedonia, încheind acolo scurta dominație Sârbă, ivită după conflictul din anul 1342 al călugărilor Vlahi cu cei Eleni / prea legați de Patriarhia Constantinopolului (baza lui era cea la care a fost stareţ: Mănăstirea Cutlumuş - a Românilor, aşa cum apare în documentele din vremurile lui Mircea "cel Bătrân" / sfârșitul secolului XIV, a lui Neagoe Basarab / începutul secolului XVI, ș.a. - ce a fost ctitorită pe Muntele Athos din Macedonia în secolul XII, la 1169 de bogatul creştin "Cutlu-muş", al cărui tată a fost "Arab" / probabil Syrian, "Kutlu" oriental însemnând "Binecuvântat", aşa cum s-a păstrat în Turcă şi azi). Privind Balcanii secolului XII, se știe că orașul Kosovar Pec / Ipek 42,39 lat. N, 20,18 long. E a fost centrul jupei Cneazului Grd / Gherga (strămoş al Sf. Nicodim). Academicianul Virgil Cândea în "Mărturii românești peste hotare" a scris despre "construcțiile Cutlumuș datorate ajutoarelor românești: turnul mănăstirii (Nicolae Alexandru Basarab, circa 1360-1364), zidul de incintă (Vlaicu Vodă şi mitropolitul Hariton, 1372), chiliile (Radu cel Mare, 1502, pisanie), alt turn (Radu cel Mare, 1508, pisanie), arsana, zid cu turn şi alte clădiri (Neagoe Basarab, 1514), etc". Este de observat că atunci când Sârbii şi-au anunţat Patriarhia, ei au dăruit Biserica "Sf. Nicolae" din Vranje - sediul Episcopiei Vlahilor - Mănăstirii Hilandar de pe Muntele Athos, cu textul: "Cel care se numește 'voinic' va da de Sf. Dumitru o pătură roşie iar ceilalţi Vlahi să lucreze lâna - o bucată de cap de om - iar restul lânii să o lucreze pe din două. Iar când se concediază păstorul, Vlahii să păzească iepele pe jos; de-a călare să meargă cu egumenul şi economul unde le va porunci şi să transporte sarea şi orice va fi de trebuință mănăstirii. Iar când vor lucra via, să li se dea pâine şi vin de la biserică. Vitele pe care le pasc, să le pască pentru plată. Când pasc mai mult de un an, să-şi ia drept parte un mânz iar în anul următor îndată să şi-l scoată (din turmă). Iar egumenul de la Hilandar să-şi ia în fiecare an câte 2 cai". În studiul "Aromânii" din anul 1936, profesorul Anastase Hâciu a scris: "Odată cu începutul secolului XVIII, Ohridenii au început să emigreze sub numele de 'Vlasi' şi 'Țințari', toți purtând nume caracteristice Aromânești. O mare parte din acei 'Vlasi' şi 'Țințari' din Ohrida s-au așezat în regiunea Vrania / Vranja, unde până astăzi se găsește localitatea 'Vlaşki Put' = 'Drumul Aromânilor'. Numeroase coloane în drum spre Dunăre au lăsat urme bogate în Serbia. De pildă, la Niş a fost o colonie de Moscopoleni ce locuia părțile orașului 'Vlah Mahale'. De o asemenea colonie Moscopolană se vorbește și în împrejurimile Vraniei".

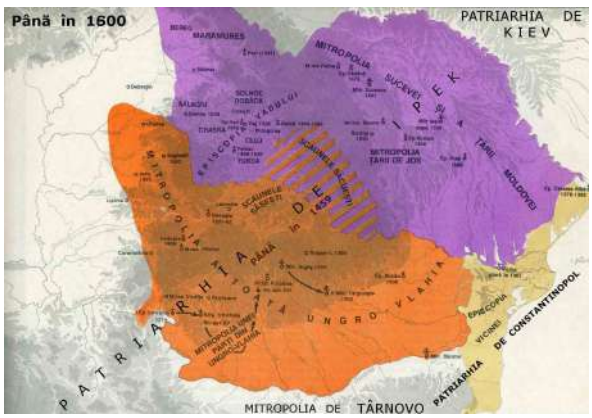

Vechea ortodoxie

Titlul cel mai cuprinzător al lui Vodă era “drept-credinciosul întru Hristos Dumnezeu, pietosul şi iubitorul de Dumnezeu Mircea cel Mare, Domn cu mila lui Dumnezeu şi singur stăpânitor a tot pământul Ungro-Vlahiei şi de dincolo de Munţii Carpaţi, până la pământul Tătărăsc, herţog Amlaşului şi Făgăraşului, Domn al Banatului denspre apus, stăpânitorul ambelor laturi ale Dunării până la Marea Neagră, Domnul cetăţii Dârstorului şi al tuturor ţărilor şi oraşelor până la hotarele Adrianopolei” (pe atunci, Adrianopol - adică Edirne / Turcia - era capitala otomanilor iar Constantinopol - adică Istanbul / Turcia - era capitala bizantinilor). În 15 XI 1406 la Turnu Severin, Vodă Mircea “cel Bătrân” însoţit de stareţii Mănăstirilor şi de principalii dregători, între care erau Gherganii, a găzduit o importantă întrunire, aşa după cum reiese din documentul datat în 23 XI din acel an la Mănăstirea Tismana, la care a participat Regele Sigismund de Luxemburg - fiul Împăratului Carol din Boemia şi al Elisabetei din Pomerania - care din anul 1387 domnea peste Ungaria şi Croaţia (avându-l în suită pe comitele Timişoarei, generalul Filippo Scolari, al cărui stil a fost însuşit apoi de Niccolo Machiavelli / ambii erau din Florenţa); întrevederea a dus la întărirea colaborării cu Ştefan - fiul Ţarului Lazăr - care cârmuia Aromânii şi Sârbii în S Dunării, fiind contactată opoziţia otomană, pentru instalarea ca Sultan a fiului lui Baiazid: Musa, ginerele lui Vodă Mircea “cel Bătrân” (ceea ce s-a şi întâmplat, după 5 ani). În anul 1991, preotul Mihai Zorilă a scris despre unele minuni ale Sfântului Nicodim la acel eveniment din Turnu Severin: la praznic bătrânul a transformat friptura de purcel în păstrăv şi a mers prin foc împreună cu vârstnicul său frate Antonie, ceea ce a dus la convertirea ortodoxă a lui Sigismund de Luxemburg / botezat “Mateiaş” (Nicodim Gârca avea şi darul tămăduirii, căci a vindecat-o - de epilepsie sau de schizofrenie / nu i se ştie diagnosticul exact - pe singura fiică avută de Sigismund / ultimul din Dinastia de Luxemburg cu Maria / ultima din Dinastia Anjou).

Sf. Nicodim trecând prin foc

Academicianul N. Iorga a explicat: “e un străvechi obicei juridic la Români; expresia ‘nu-mi bag mâna în foc’ ce se păstrează în Ardeal şi Moldova dar nu şi în Muntenia dunăreană pare să n-aibă nici un alt sens decât al unei simple comparaţii. E proba adevărului prin înfruntarea suferinţei fizice, fără a se resimţi. Acest obicei - de care Romanii au fost străini - se află la Indieni dar şi la bizantini (după un pasaj din Gheorghe Acropolitul). E vorba de apucarea fierului roşu. La Perşi trebuia să se scoată un inel de aur din apă clocotită. Aşa este şi la Oseţi, care vorbesc de ‘a trece prin foc’. De altminteri şi expresia ‘a trece prin foc şi apă’ are acelaşi sens. Concluzia e că aceste amintiri pot să fie în legătură cu acea străveche tradiţie existentă în aceste părţi, ce nu pot veni decât de la marea familie protoistorică a Dacilor; cum în aceeaşi ramură - până la Oseţi - există şi instituţia jurătorilor, ce nu poate avea decât aceeaşi străveche origine”. Gherganul Nicodim împăcat - era reprezentant al isihasmului şi şeful absolut al ortodoxiei Ţării Româneşti, ambii mitropoliţi / ai Severinului şi UngroVlahiei fiind decedaţi de câţiva ani, fără ca oficial să fie acceptaţi alţii - a revenit lângă Curtea lui Vodă şi curând apoi a murit, în 26 XII 1406 la Mănăstirea Tismana 45,03 lat. N, 22,56 long. E, ctitoria sa pe locaţia vechii Biserici de acolo / plasată lângă figura arhaică sculptată în stânca de pe partea răsăriteană a Văii ştiută de popor ca “Mama”, amintind vechiul Cult al Marii Zeiţe (în căutarea locului de amplasare a Mănăstirilor, Sfântul Nicodim folosea un toiag de fier cu care lovea Pământul, acela comportându-se ca o antenă a subteranului - în acelaşi judeţ Gorj / Gorgiu - lângă Baia de Fier 45,10 lat. N, 23,46 long. E de pe pârâul Galbenul, e şi Peştera Muierii, cu o istorie străveche; în anul 2009, inginerul Corneliu Brăneanu afirma că Tismana pe harta energetică Europeană e la intersecţia unor axe sacre ce în E au Munţii Ural iar în V Franţa).

Mănăstirea Tismana

Este de ştiut că tehnica isihasmului (propagată în Imperiul Bizantin îndeosebi de Anatolianul Grigore “Sinaitul” 1255-1346, care a introdus-o pe Muntele Athos din Macedonia) urmărea unirea inimii cu mintea în aceeaşi trăire, adică a centrului afectiv - feminin - al inimii cu centrul creator - masculin - al frunţii: într-o retragere solitară, isihastul trebuia să spună rugăciunea ţinându-şi răsuflarea în tot timpul ce o pronunţa (treptat, datorită lipsei aerului, un sentiment de fericire inefabilă îl învăluia, văzându-se înconjurat de raze de lumină, considerată divină / supraterestră, similară celei pe care martorii transfigurării lui Iisus au contemplat-o pe Muntele Tabor / Tavor). Pentru tot ce a făcut privind ortodoxia şi Românii, Sfântul Nicodim Gârca a rămas ocrotitorul Olteniei (atunci când s-a culcat pentru totdeauna, adică atunci când a murit, stareţul Mănăstirii Deceani - locul unde a deprins primele învăţături ortodoxe - era Armânul / Aromânul Grigore “Sam-Vlah” / “Ţamblac” din Târnova / Qirqin, devenit apoi mitropolitul Kievului); ulterior în Ţara Românească, pentru peste 6 decenii - inclusiv cu un deceniu după căderea în Tracia a Constantinopolului, deci pentru mai mult de 2 generaţii - conducerea ortodoxiei a fost exercitată direct de către preoţi Gherga, nepoţi şi strănepoţi ai Sf. Nicodim (fără atestări bizantine - căci nu agreau Patriarhia ecumenică - dezvoltând Biserica Ortodoxă Română în autodeterminare / autocraţie, adică “prin mila lui Dumnezeu”): în acea perioadă Ţara Românească n-a avut mitropoliţi, ortodoxia sa fiind coordonată de preoţi Gherga din marile Mănăstiri, inclusiv din Gherghiţa şi Ghergani (până la Iosif de la Cozia - mitropolitul UngroVlahiei - în timpul lui Vodă Radu “cel Frumos”, Domnitor care era convertit la islam din timpul când s-a implicat în cucerirea Constantinopolului alături de otomanii musulmani, atunci el comandând o parte a oştirii învingătoare). De altfel, în

ortodoxie Românii mereu au fost mai apropiaţi de Muntele Athos / Macedonia (cu mulţi clerici Armâni) decât de Patriarhia ecumenică din Constantinopol / Istanbul (aglomerată de Eleni); după decesul Sf. Nicodim, nu a fost nevoie de aducerea unor clerici din străinătate, deoarece cei mai calificaţi în Ţara Românească pentru a continua munca înaltului răposat au fost cei apropiaţi lui, începând cu rudele: nepoţii Gherghi erau primii preoţi capabili de aşa ceva, ceea ce ei au şi făcut, împreună cu descendenţii strănepoţi şi cu anturajele lor. În "Istoria Bisericii Ortodoxe Române" - publicată în anul 1992 - Dr. Mircea Păcurariu a scris: "N-ar fi exclus ca odată cu Nicodim să fi venit în ţară şi unii dintre monahii români trăitori la Athos, de care făcea amintire şi hrisovul ctitoricesc dat Cutlumuşului în 1369. În hrisovul dat Vodiţei la 1372 de Vlaicu Vodă se rânduia ca după moartea lui Nicodim 'să nu aibă voie nici un Domn să aşeze în locul acela pe cârmuitor, nici arhiereu, nici altul nimeni, ci precum spune kir Nicodim şi cum va orândui, aşa să ţie călugării de acolo şi singuri să-şi puie cârmuitor'. Prin acele prevederi, mănăstirea Vodiţa devenea o ctitorie de sine stătătoare, scoasă de sub orice autoritate din afară, întrucât se conducea numai prin propriul ei sobor, practică folosită la Athos, de unde Sf. Nicodim a adus-o în Ţara Românească. Într-un hrisov din 27 VI 1387, se prevedea ca vieţuitorii din mănăstirile Vodiţa şi Tismana 'să fie de sine stătători şi - după moartea cârmuitorului lor - să nu le pună nimeni cârmuitor, nici eu însumi Mircea vodă, nici altul dintre cei de după mine, ci numai ei înşişi să aleagă pe cine vor binevoi, nici să strice orânduiala şi datina lui Nicodim şi porunca mea'. Sfântul Nicodim a fost un mare organizator al vieţii monahale la noi, după rânduielile isihaste de la Athos (însuşi cuvântul Românesc pentru 'sihaştri' a derivat de la 'isihaştri'): el a fost un luptător dârz împotriva acţiunilor prozelitiste catolice patronate de statul feudal ungar în regiunile dunărene şi un bun cunoscător al problemelor ideologice; rânduielile statornicite de el la marile ctitorii ale sale din Ţara Românească au slujit drept pildă pentru numeroasele mănăstiri pe care le-au ridicat mai târziu Domnii Ţării Româneşti şi ai Moldovei. Mănăstirea Vodiţa a fost amintită pentru ultima dată într-un hrisov al lui Vodă Radu 'cel Frumos' din 10 VII 1464". Rânduiala ortodoxă impusă de Nicodim Gârca / Nicolae Gherga era bazată pe conceptul fundamental al Bisericii ca fiind nu sub forma clădirii, ci ca formată din comunitatea credincioşilor săi; autocraţia Ţării Româneşti s-a menţinut până după căderea din Tracia a Constantinopolului (Armânii din Balcani colaborând cu otomanii acolo îndeosebi pentru îndepărtarea influenţei Elene din Patriarhia ecumenică / aceeaşi divergenţă cu Elenii fiind dintotdeauna şi a Armenilor din Caucaz). În imaginea următoare se poate vedea prima pagină din "Tetravanghelul" / Evanghelia caligrafiată în anul 1404 de Nicolae Gherga = Sfântul Nicodim (cea mai veche carte datată din Ţara Românească):

Evangheliarul Sf. Nicodim

Dr. Avram Tudosie, Dr. Dănuţ Apetrei şi Dr. Dumitru Zaharia au scris în anul 2011: "După zidirea sfintei Mănăstiri Tismana în 1386 - şi a altor biserici şi schituri în zonă, ca Aninoasa, Coşuştea, Moştiţa şi altele - până la stingerea sa (deci timp de 2 decenii), Cuviosul Nicodim a înregistrat o aşa numită 'etapă culturală' a vieţii sale. Acest luminos Meşter Manole al secolului XIV cu echipa sa de valahi pornită din şcoala de arhitectură a Athosului a construit şi desăvârşit cetăţi-mănăstiri care i-au purtat numele sfânt peste veacuri, calitatea meşteşugului oglindindu-se nemijlocit în durabilitatea operei. A înfiinţat la Mănăstirea Tismana o şcoală de caligrafie şi de copişti de cărţi bisericeşti renumită în Peninsula Balcanică. Mănăstirile au devenit focare nu numai de rugăciune, ci şi de cultură, adăpostind în chiliile lor călugări instruiţi şi biblioteci mari. Cronicile de la curţile domneşti erau caligrafiate tot de călugări. Caligrafii se bucurau de mare cinste, căci erau singurii care se îndeletniceau cu transcrierea şi răspândirea cărţilor de cult în numărele de exemplare necesare bisericilor. Până la intrarea în uz a tiparului cărţile au fost truda acelor călugări necunoscuţi de istorie. Din renumitul atelier al mănăstirii se recrutau viitori episcopi şi mitropoliţi, precum şi diacii cancelariilor domneşti. De la Mănăstirea Tismana au plecat destoinici ucenici ai Sfântului Nicodim spre Muntenia, Ardeal şi Moldova întemeind vetre de viaţă duhovnicească după regulile Cuviosului". Pe atunci, educaţia nu se făcea în şcoli, ci în Mănăstiri (fiind monopolul popilor); de aceea şi puterea călugărilor / preoţilor era mare, aceia fiind secondaţi - în domeniul educaţiei - numai de unele Curţi Boiereşti mai mari, unde se mai depuneau eforturi de gen. Urmând celor 3 secole de influenţă catolică la Dunărea inferioară, când cârmuitorii Români au permis catolicilor să facă propagandă / după cum a scris şi istoricul Român George Damian, implicarea din anul 1359 a lui Nicodim Gârca / Nicolae Gherga din S Dunării - avea 39 de ani - pe lângă unchiul Alexandru Basarab (fratele mamei sale) care domnea în Ţara Românească / era fiul lui Basarab I "Întemeietorul" a fost hotărâtoare pentru ortodoxia la N de Dunăre, Domnitorul acceptând pe lângă noul prenume

Nicolae / devenind Nicolae Alexandru Basarab şi ivirea Mitropoliei Ţării Româneşti la Câmpulung; în acelaşi an, Boierul Bogdan din Cuhea Maramureşului - certat cu Regele Maghiarilor - a trecut Carpaţii şi începând prin ctitorirea la Rădăuţi a Bisericii Ortodoxe Domneşti "Sf. Nicolae", a întemeiat Moldova ortodoxă (la începuturi sprijinită consistent cu călugări trimişi din S de către Sf. Nicodim).

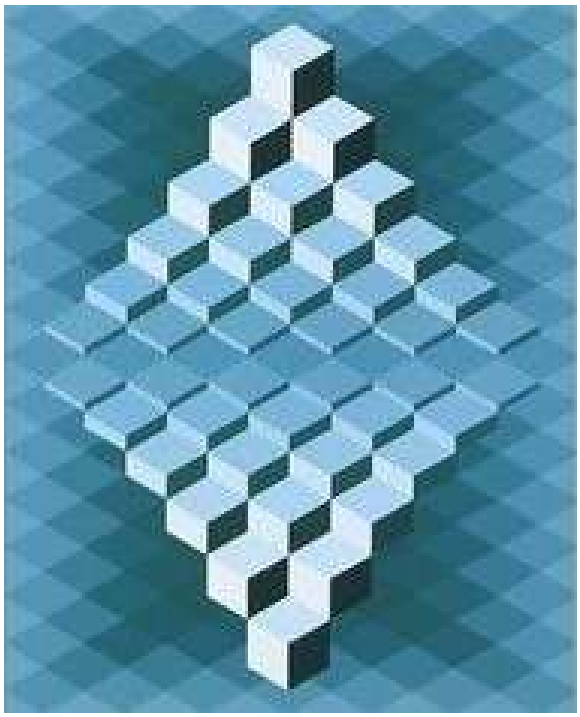

Academia Română în anul 2012 a indicat în "Istoria românilor": "Societăţile medievale se întemeiau nu pe libertate, ci pe supunere, nici pe egalitate în drepturi, ci pe ierarhie. Cele 2 state române extra-carpatice s-au integrat ariei de civilizaţie a Imperiului Bizantin, fapt exprimat de confesiunea lor ortodoxă şi de ierarhia constituită după model bizantin, a bisericii lor. Evul Mediu românesc reprezintă o parte integrantă a Evului Mediu general. 'Romaniile' constituite în lumea românească de dinaintea apariţiei statelor medievale de sine stătătoare au fost cunoscute sub numele de 'Ţări ale Românilor' ori de 'Vlahii' ('Terra Blacorum' ori 'Vlaşka Zemlja'). Aceasta înseamnă că pe planul instituţiilor sociale, politice şi administrative existau la români multe elemente ce datau ori îşi aveau originea în îndelungata perioadă istorică de dinaintea apariţiei statelor de sine stătătoare". (În Imperiul Bizantin, principalul reper ortodox al Rumânilor / Românilor a fost Muntele Athos din Macedonia - nu Patriarhia ecumenică din Fanar / Constantinopol, a cărei Catedrală are hramul Sf. Gheorghe - iar ale Armânilor / Aromânilor n-au fost nici Patriarhia ecumenică din Fanar, nici chiar Muntele Athos / mult respectat de Români, ci mai ales apropiatele de ei Ohrida şi Meteore). În Arhivele Naţionale ale Franţei se păstrează scrisoarea în Latină din anul 1288 a episcopului Lodomer din Strigoniu 47,47 lat. N, 18,44 long. E, care atesta la acea vreme egalitatea drepturilor în Transilvania ale Ungurilor, Secuilor şi Saşilor cu ale Românilor (pe atunci Regele Ungariei era Ladislau Cumanul din Casa Arpad, care a fost însurat cu Elisabeta din Casa Anjou); episcopul respectiv era Ioan din Volînia-Halici / Galiţia, zonă zisă în Latină Lodomeria - de unde şi porecla sa - el anterior slujind la Oradea. Peste 2 ani de la acel document (în anul 1290, imediat după uciderea Regelui Ungariei prin complotul puternicului clan ne-Maghiar Borşa care stăpânea din Bihor / Valea Crişului Repede, Dealurile Dăbâca, salina Turdei, via Maramureş, până la Râul Moldovei), Negru Vodă - principalul cârmuitor al Românilor din Sudul Transilvaniei acelui timp - a trecut Carpaţii Meridionali, stabilindu-se în Câmpulung Muscel; Regele Andrei III / ultimul Arpadian pe tronul Ungariei a fost încoronat la Strigoniu de acel episcop iar la începutul anului 1291 a fost în Dieta Transilvaniei de la Alba-Iulia - unde oficial era respectată egalitatea în drepturi dintre Români şi ceilalţi - intabulând Ţinuturile Amlaşului şi Făgăraşului, foste ale lui Negru Vodă, pe numele nobilului Ugrinus / probabil rudă a aceluia (atunci prietenul episcopului era Borşa / Voivodul Transilvaniei: ei s-au duşmănit atât cu răposatul Rege Ladislau Cumanul, cât şi cu puternicul clan Geregye / fost la cârma Transilvaniei ce a avut nobili care se împotriveau tuturor). În anul 1290, refuzul recunoaşterii suzeranităţii regelui Ungariei care i-a urmat lui Ladislau Cumanul l-a determinat pe acel Negru - adică Nordicul - "Duce" / "mare herţeg" din Făgăraş să se organizeze şi pe teritoriul Valahiei / Ţării Româneşti (la fel apoi a făcut Bogdan din Maramureş, care a trecut Carpaţii pentru ca să se organizeze în Bogdania / Moldova); primii Domni ai Ţărilor extra-carpatice ale Românilor au plecat din zona intra-carpatică Ardeal / Transilvania: dinăuntrul Carpaţilor. Rezistenţa Românilor din Transilvania - ca şi existenţa ulterioară a statelor Ţara Românească şi Moldova revoltate împotriva Ungariei - i-a determinat pe Unguri să opereze în Ardeal doar prin 3 stări: Maghiari + Secui + Saşi; de exemplu, în anul 1552 - când datorită secetei o parte din regiunea Banatului, cea joasă ex-mlăştinoasă, a fost cucerită de otomani, printre care erau mulţi Vlahi din Bosnia - în Ardeal au început şi discriminări legiferate prin Dieta Transilvană de felul: "Românul să nu poată denunţa (sau da în vileag) pe Ungur sau Sas, dar Ungurul sau Sasul să poată denunţa pe Român" ori "ţăranul Ungur poate fi osândit numai pe mărturia a 7 oameni de bună-credinţă, Românul însă după mărturia a 3".

Statele de la sfârşitul secolului IX atacate de Unguri (conform cronicarului Medieval Anonymus)

Istoricul Român Nicolae Bălcescu a sintetizat situaţia: "Pe la începutul veacului X domneau peste Ardeal, Bihor şi Banat ducii Români Gelu, Menumorut şi Gladiu, când un nou neam Barbar din Asia, Ungurii, năvăliră asupră-le. Românii stătură puternic împotriva acestui nou potop. După 2 lungi războaie, ducele Ungurilor, Arpad, încă nu putu coprinde Bihorul, ţara lui Menumorut, şi tocmai după moartea acestuia intră în stăpânirea ei cu drept de moştenire, fiindcă fiul său, Zolta, luase în căsătorie pe fiica ducelui Menumorut. Gelu, domnul Românilor din

Ardeal, încă se împotrivi eroiceşte Ungurului Tuhutum şi muri în bătaie de o moarte glorioasă pentru patria sa (904). 'Atunci Românii, văzând moartea domnului lor, dederă mâna cu Ungurii de bunăvoia lor şi îşi aleseră domn pe Tuhutum, tatăl lui Horca'. Aşa Românii, nu învinşi şi coprinşi fiind, dar printr-o unire politică, primiră pe Unguri în ţara lor. Într-acest chip, dupe un război sângeros, intrară Ungurii şi în Banat, unde domnea Gladiu (iar apoi urmaşul Ahtum a fost învins numai prin trădarea ginerelui Cinad, care s-a instalat în reşedinţa de la Morisena, denumită de atunci Cenad). La începutul domniei Ungurilor, soarta Românilor fu mai blândă. Ei îşi păstraseră constituţiile lor provinţiale cu ducii lor proprii. Românii erau atunci soţi ai Ungurilor, iar nu supuşii lor. Tot Ardealul nu încăpuse încă în stăpânirea Ungurilor şi pe lângă hotare se aflau ducaturi cu totul libere, precum erau cele ale Maramureşului, Omlaşului şi Făgăraşului. În celelalte părţi ale Ardealului, supuse Ungurilor, aceştia erau foarte puţini; mai mult o armată decât o populaţie. Afară de dânşii, se mai aflau atunci în Ardeal nişte oarde din acelaşi neam, ce locuiau munţii de către răsărit. Aceştia erau Săcuii, ce se cred a fi rămăşiţe din oştile lui Atila. Ei erau împărţiţi în scaune şi aveau o organizaţie cu totul democratică. Mai târziu, pe la anul 1143, o colonie Germană veni în Ardeal, chemată fiind de craiul Gheza II şi aşezată de dânsul în pământul numit crăiesc. Cu toţi Ungurii, Săcuii şi Saşii, Românii - cu toate că mulţi din ei trecuseră în vecinele principate - rămăseseră însă tot în mai mare număr în Ardeal şi îşi păstraseră, până în veacul XIII, împreună cu sentimentul dreptului lor de Moşteni ai ţării, încă multe drepturi şi pământurile lor. Dar jelozia naţiilor ce vieţuiau cu dânşii într-aceeaşi ţară, iar mai cu seamă de când ducii Ungurilor se urcară la vrednicia de crai şi introduseră iobăgia, începură a trata pe Români ca o naţie coprinsă şi - după dreptul coprinderilor de atunci - a-i despoia de pământurile lor, spre a şi le împărţi între sine şi a reduce pe Moştenii ţării în starea de iobagi. Românii nu suferiră în tăcere tirania şi reducerea lor din starea de naţie liberă la starea iobăgiei; dar norocul nu-i ajută şi toată răscoala nefericită îngreuie mai mult jugul lor. Românii se sculară în mai multe rânduri în veacurile XII, XIII şi XIV. Istoria Ardealului şi a Ungariei dupe acele timpuri e plină de aşa-numitele 'răscoale ţărăneşti'; aceste răscoale nu erau numai rădicarea iobagului către stăpânul său, dar mai mult răscoala sentimentului naţional al unui popor chinuit de alt popor. De atunci ura neamurilor luă proporţii mari şi - în vreme ce această deosibire a sângelui slujea impliatorilor de pretext la tirania lor - în inima impilaţilor ea hrănea vecinica dorinţă a neatârnării. Era o întreită tiranie: politică, religioasă şi socială. La 1366, Ludovic I, regele Ungariei, dedese voie nobililor să stârpească de tot naţia Română. Această cruntă prigonire ajunse atât de nesuferită, încât, la 1437, Românii apucară cu toţii armele împotriva tiranilor. Ungurii chemară într-agiutor pe Săcui şi pe Saşi, se conjurară împreună şi făcură legătură spre apărarea comună şi stârpirea Românilor, întărind cu jurământ a lor legătură. Dar ţăranii Români, ajutaţi şi de puţinii nobili din neamul lor ce se mai păstrase, ţinură războiul mai bine de 2 ani şi tocmai la 1439, căzând asupră-le toată puterea Ungariei, ei se liniştiră, după ce însă craiul Albert (ginerele împăratului Sigismund) le dete libertatea de a se strămuta în orice loc şi oricând le va plăcea. Înălţarea Românului Ioan Huniade la guvernarea Ungariei şi aceea a fiului său Matia la demnitatea de crai opri furia Ungurilor d-asupra Românilor. Matia pedepsi încă cu crâncenie pe cerbicoşii nobili Unguri din Ardeal, rebelaţi în contră-i, supt pricinuire că nu vor a se supune la un crai Român. Vrând să dea satisfacţie cererilor poporului Român de la 1437, el îl scăpă de dijmele ce plătea la popii catolici şi îl apără de asupririle nobililor. Craiul Matia, ca şi tatăl său, Ioan Huniad, spre a rădica naţia lor apăsată, nu ştiu face altceva decât a înmulţi numărul nobililor Români. Această măsură fu slabă în adevăr, căci aceşti nobili sau erau săraci şi neputincioşi a ţine frunte numeroşilor nobili, sau - de erau bogaţi - dobândeau interese potrivnice mulţimei şi se înecau în aristocraţia Maghiară, pierzându-şi naţionalitatea. Adevăr e că Huniazii, înălţaţi în mărimea lor prin Unguri - care îi privegheau de aproape, ştiindu-i de sânge Român - nu puteau face mai mult. Ţintirile lor erau să înglobeze pe toţi Românii în acelaşi stat cu Ungurii; pentru aceea au fost inspitirile lor nenorocite de a coprinde Ţara Românească şi Moldova. Dar cu craiul Matia muri şi dreptatea, dupe spusa şi de astăzi a poporului în Ungaria şi Ardeal, şi asuprirea ţăranilor Români crescu din zi în zi. La anul 1514 izbucni acea revoluţie a ţăranilor supt Doja, îngrozitoare prin crâncenia faptelor ei şi a pedepselor ce trase asupră-i. Românii din Banat, precum şi chiar nobili Români din Maramureş, luară parte l-această revoluţie (înăbuşită la Timişoara). Ţăranii Români din Ardeal, ce nu se mişcaseră, împărtăşiră pedeapsa celorlalţi şi perdură dreptul a se muta dupe o moşie pe alta. Apoi se introduse şi cartea de legi a lui Verboczy, care legiua că ţăranul n-are nimic afară de simbria pentru munca sa. Pedeapsa Dumnezeiască nu întârzie a izbi pe aristocraţii Unguri. Când puternicul sultan Soliman năvăli asupra Ungariei, ţăranii nu voiră a se scula spre a apăra o patrie unde nu li s-a lăsat nici un drept; şi Ungaria căzu, împreună cu craiul său, în bătălia memorabilă de la Mohaci (1526). Banatul de atunci căzu în stăpânirea Turcilor şi Ardealul rămase supt prinţi Unguri, aleşi şi vasali ai Porţii. Această nouă Eră în care intră Ardealul fu şi mai fatală Românilor. Atunci se iviră acele legi batjocoritoare pentru Români, prin care veneticii Unguri şi soţii lor ocăresc numele şi neamul lor - şi religia lor numai o suferă vremelniceşte - şi pe dânşii îi declară de hoţi, tâlhari şi vagabonzi în ţara lor, moştenită de la părinţi; legi care cu totul îi depărtează de slujbe civile, nu le iartă a umbla cu sabie, paloş şi altă armă, pedepsind cu tăiere de mâna dreaptă pe acela la care se va găsi o puşcă (legi prin care nu le era iertat a purta haine de postav, nici pantaloni, nici cizme, nici pălărie, nici cămaşe subţire, apoi alte nenumărate legi despre iobăgie vecinică, etc). Ura naţională a Românilor în contra tiranilor Unguri se întrupă atunci în oarecare individualităţi puternice, care - fără a simţi poate - se făcură organul ei; astfel Ştefan Mailat, Român din Ţinutul Făgăraşului (1537-1541) şi mai apoi Pavel Măcicaş (1586) din Banat clătiră torţa discordiei peste capetele Ungurilor şi îi vătămă greu prin războaiele ce aţâţară". Prin analize istorice şi genetice, s-a dovedit înrudirea Gherga-Măcicaş existentă la 1552 / atunci Grigore Gherga a murit la apărarea de otomani a Timişoarei (cetatea fiind păzită - conform Dr. Ioan Haţegan în anul 2005 - de o mie de Spanioli / pe atunci capitala Regatului Spaniei încă era la Toledo = fosta capitală ViziGotă, o mie de Sârbi, o mie de Maghiari, de Englezi, Germani, Cehi, Gugulani, haiduci, ș.a.), anul acela însemnând includerea unei părţi din Banat în Imperiul Otoman, familiile Gherga şi Măcicaş rămânând în partea creştină Bănăţeană neocupată otoman iar Baltazar Măcicaş fiind dus departe de Banat, lângă rudele Gherga din Boemul Trebon, Cehul Josef Macskay din Olomouc 49,35 lat. N, 17,15 long. E - genetic Gherga - confirmând aceasta în anul 2013 / el şi-a studiat filiaţia paternă până la ViziGoţii din secolul VII: nobila familie Măcicaş mai era înrudită în Banat din secolul XV şi cu nobila familie Fiat - însemnând "Tânăra" - din Armeniş / pe linie paternă, de pildă în 6 IX 1639 Sigismund Fiat a luat în zălog moşia

Belinţ de la Francisc Groza; în judeţul Caraş-Severin, localitatea Armeniş - pe Valea superioară a Râului Timiş - e în miezul Ţinutului Gugulanilor, avându-l consemnat ca mare proprietar în anul 1468 pe "Petru Herka de Armeniş".

Nobil Ungur (cu căciulă)

Se poate observa despre Herka de Armeniş din secolul XV sau despre Herce de Caransebeş din secolul următor că de fapt erau forme Medievale de consemnare ale autohtonilor Gugani / Gugulani Gherga. Este de remarcat şi că în trecut, pentru a nu prinde farmece, vrăji sau blesteme, deseori copiii purtau numele mamei (datină ce a existat din timpurile cele mai îndepărtate până în Evul Mediu; de exemplu, Petru - un fiu al lui Vodă Ştefan "cel Mare" - era Rareş, lui Ioan Vodă "cel Cumplit" i se zicea "Armeanul" datorită mamei sale Armene, ş.a.): clanurile nobile Gherga şi Măcicaş - similare genetic - probabil că la un moment dat au procedat astfel (în Caraş spre exemplu, la 22 IX 1535 - pentru credincioasele servicii militare - Domnitorul Transilvaniei a confirmat nobilului Ioan George stăpânirea străveche în Caraşova, comună ai cărei locuitori şi în prezent anunţă că nu-s Sârbi, ci că-s Croaţi).

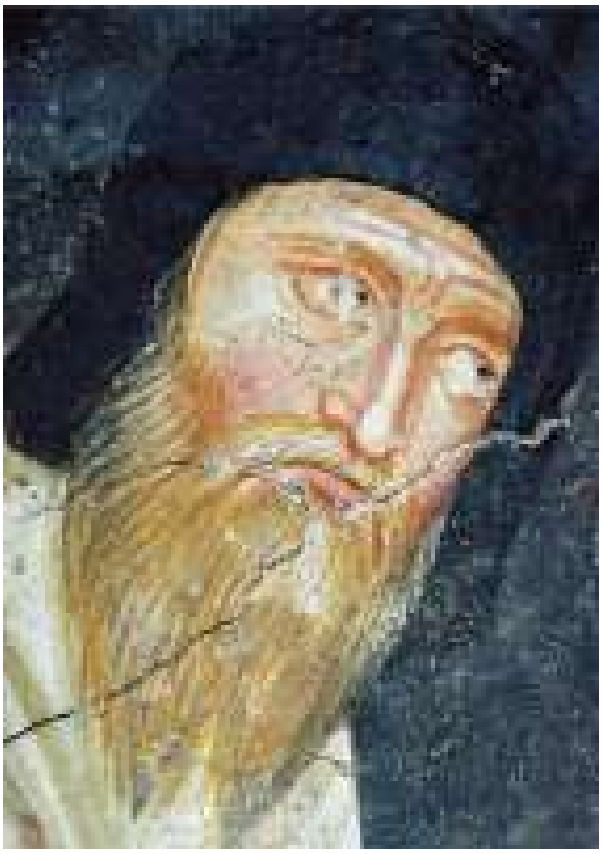

Grigore "SamVlahu" / "Ţamblac"

Puţin mai tânăr decât Sf. Nicodim, la Târnovo / Bulgaria şeful Bisericii în 1375-1393 a fost Sf. Eftimie (Armân / Aromân de lângă Adrianopol / Tracia, conform biografului său Grigore "Samvlahu" / "Ţamblac", fiindcă erau rude; printre altele, s-au păstrat şi scrisori de-ale Sf. Eftimie către Sf. Nicodim). Sf. Eftimie - călugărit din anul 1350 la Mănăstirea Kilifarevo de lângă Târnovo, şcolit din anul 1363 la Mănăstirea Studium din Constantinopol / Tracia şi activ apoi la Mănăstirea Lavra de pe Muntele Athos / Macedonia - a întemeiat Şcoala Literară la Mănăstirea "Sf. Treime" de lângă Târnovo (pe care a renovat-o în anul 1371, deoarece necesita lucrări de mult timp: conform inscripţiei fondatoare, a fost ctitorită în 27 I 1070 de Georgi "Prilozhnik" / însemnând Gheorghi "Bijutierul" şi de fiul aceluia Kalin / însemnând "Frumosul"); acolo a stabilit regulile ortografice Slavone pentru literatura ortodoxă - urmate ca modele în cele ce azi sunt Bulgaria / Moesia inferioară, Serbia / Moesia superioară, România / Dacia şi Federaţia Rusă / Sarmaţia - printre discipolii săi fiind înrudiţii Ciprian şi nepotul Grigore "SamVlahu" (Armânul / Aromânul Eftimie a fost ultimul patriarh de la Qirqin / Târnovo = Marea Târnavă, el conducând apărarea oraşului de otomani). În anul 1392, la ideea ca Eftimie să fie mitropolit în Ţara Românească, Nicodim şi nepotul său Vodă Mircea "cel Bătrân" au preferat să-l ştie rezistent în Marea Târnavă / Târnovo, căci atacul otoman acolo era iminent (Qirqin / Târnovo a căzut în 17 VII 1393); simbolizând moştenirea Asană, moaştele muceniţei Vlahe Filofteia / nume însemnând "iubitoarea de Dumnezeu" - care a trăit în Qirqin / Târnovo la începutul secolului precedent - au fost atunci duse prin Vidin la Curtea de Argeş, fiind instalate acolo în Biserica Domnească "Sf. Nicolae" iar Eftimie s-a retras la Mănăstirea Petriţa din Bacovo / Bulgaria (ctitorită de generalul Caucazian Grigore), unde s-a stins. "Panegriricul" redactat de Grigore Vlahul / "Ţamblac"

pentru Eftimie s-a apropiat de "Encomionul" redactat de patriarhul Constantinopolului pentru sanctificarea lui Grigore Isihastul / "Palamas" în anul 1368 (Sf. Grigorie "Palama" era dintr-o nobilă familie Anatoliană - tatăl său a fost demnitar la Curtea Împăratului bizantin Andronic Paleologul - dar rămas orfan de mic a fost crescut chiar de către Împărat, care i-a devenit tutore; mama şi surorile lui Grigorie "Palama" au devenit călugăriţe, de la el - apărătorul isihasmului pe Muntele Athos şi episcopul Salonicului din anul 1347 - isihasmul fiind numit şi palamism: doctrină oficială ortodoxă). Din cauza luptelor cu structura catolică a Cavalerilor Teutoni, Olgierd / Algirdas Ghedimin / Gediminas (1296-1377, marele Duce al Lituaniei / din familia înrudită cu Dinastia Rurik a Ruşilor, genetic ca Gherga) l-a cerut pe episcopul ortodox Ciprian din Târnovo / Bulgaria în anul 1376 ca mitropolitul Kievului; acel bogat Armân / Aromân - învăţat şi pe Muntele Athos din Macedonia - cu un deceniu mai tânăr decât Nicodim Gârca, era cunoscut datorită misiunii pe care a avut-o în anul 1373 (trimis de patriarhul Constantinopolului în Lituania pentru a ajuta înţelegerea cu mitropolitul Moscovei) şi în anul 1381 a ajuns şi mitropolitul Moscovei, cu titlul de "mitropolitul tuturor Ruşilor", conducând apoi Biserica Ortodoxă Rusă timp de un sfert de secol, incluzând în administrarea religioasă şi Marele Ducat al Lituaniei: Olgierd Ghedimin a introdus Ruteana ca limbă oficială în Lituania. Fiul fratelui lui Ciprian / mitropolitul Kievului, din Qirqin / Târnovo - Armânul / Aromânul Grigore, zis Slavon "Sam-Vlah", însemnând în Ruteană "sunt Vlah" şi în Rusă fiind preluat "Ţamblac" - născut în anul 1365, a fost monahul predicator al Bisericii Moldovei din Suceava începând cu anul 1401 (trimis de patriarhul Constantinopolului, lucrările lui fiind copiate în acele timpuri la Mănăstirea Neamţ în prima şcoală de miniaturi din SE Europei de conducătorul său, călugărul Grigore / Gavril, zis "Uric" / însemnând "Scriitorul").

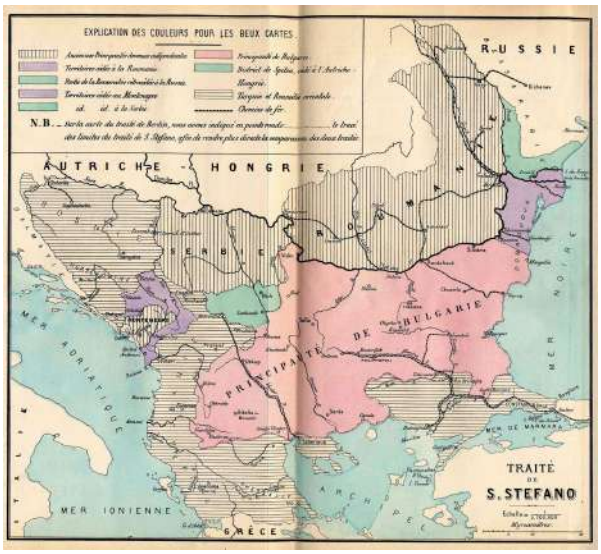

Este de ştiut că Mitropolia Moldovei, înfiinţată în anul 1386 la Rădăuţi 47,50 lat. N, 25,55 long. E / judeţul Suceava în Biserica Domnească a primului Vodă Bogdan a fost recunoscută de Patriarhia Constantinopolului în anul 1401 şi atunci Vodă Alexandru "cel Bun" a decis mutarea sediului ei la Suceava - ce din anul 1388 era capitala Moldovei - împreună cu recunoaşterea concomitentă a Episcopiei Armenilor acolo (când Vodă Bogdan a întemeiat Bogdania / Moldova cu capitala la Baia şi sediul ortodoxiei la Rădăuţi, la Siret fiind sediul catolic, târgul Sucevei era dominat de Armenii refugiaţi din Ani - fosta capitală a Armeniei - şi Kilikia / Cilicia: mulţi se numeau Gheorghiu, cu urmaşi până în prezent / e de remarcat şi că în Războiul de Independenţă al Românilor, otomanii - conduşi de Osman Paşa - de origine Cerchez / echivalat militar ca general - s-au predat la Plevna 43,25 lat. N, 24,37 long. E, Bulgaria în 28 XI 1877 tocmai colonelului Hristodulo Cerchez, descendent dintr-o veche familie Armeană / Circasiană din Moldova (din anul 1878 până în anul 1884 iar apoi în 1901-1912, patriarhul ecumenic în Istanbul / capitala Imperiului Otoman a fost Ioachim "Magnificul", ai cărui părinţi erau Armâni din Kruşevo / Macedonia Nordică; Dr. Alexandru Şuga a scris în anul 1982 că până "în secolul trecut majoritatea populaţiei de la sudul Dunării vorbea limba română"). După Războiul de Independenţă, în anul 1878 prin Tratatul de la San Stefano - marginea Istanbulului, la Marea Marmara - mai ales cu sprijinul Imperiului Ţarist, a fost creat "Principatul Bulgar" = Bulgaria "Mare", cu accesul atât la Marea Neagră, cât și la Marea Mediterană (de exemplu, Mangalia și Moscopole erau în aceeași Țară); în același an, la Conferința din Berlin, delegații Aromâni Dina Gargala, Miha PapaGheorghe, ș.a., și-au prezentat dezideratele și au protestat când s-a decis preluarea administrării Tesaliei de la otomani de către Eleni: a fost o manifestare organizată a statalității Balcanice Armâne în Epoca Modernă (așa cum a atestat și Dr. Theodor Capidan în "Românii nomazi" din anul 1927, Aromânii din Tesalia erau denumiți Gărăguni / Garaguni).

Se poate observa că anterior de Domnitorul Bogdan Vodă din Maramureș - și înainte de predecesorii săi, anume Dragoș Vodă cu fiii - o parte bună a Moldovei era cârmuită de Românii din Galiția, după cum a scris istoricul Basarabean Alexandru Gonța în "Românii și Hoarda de Aur" despre cum a fost de pildă cu un sfert de secol (durata medie a unei generații) înaintea "descălecării": "În 1334, în anturajul principelui de Halici, Gheorghe Troiadenovici / Trojadenovic - ginerele lui

Ghedymin - erau Românii Boris Cracula și Alexandru Moldaovici / Moldaowicz. Primul purta titlul de palatinul Liovului, oraș care - denumit Leucopolihni / Leuco-Polihni - era, după cronicarul bizantin Laonicos Chalcocondil, reședința domnească a Bogdaniei Negre, adică a Moldovei iar cel de-al doilea în traducere corectă ar face 'Alexandru al lui Molda', adică al principelui orașului Baia".

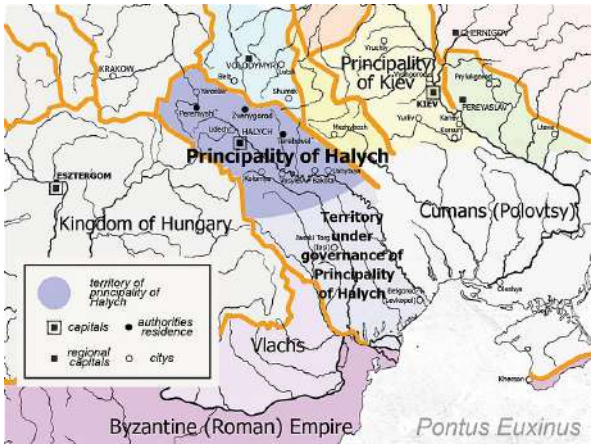

Cnezatul Halici la început (secolul XII)

În anul 1363, Bogdan Vodă din Grădiștea lui Cârlig / Maramureș a unit Moldova dintre Carpați și Siret cu "Valahia Minoră" dintre Siret și Nistru - cârmuită de Petru, mezinul răposatului Vodă Ștefan care își avea reședința la Hârlău 47,25 lat. N, 26,54 long. E / județul Iași, vasal Hoardei de Aur prin conducătorul Cetății Albe, capitala Paratalasiei=Bugeac - întemeind astfel formațiunea teritorială a Moldovei Medievale; în secolul XIV, stăpânirea pericarpatică a Moldovei de către Bogdan Vodă - a Dealurilor din răsăritul Carpaților Orientali / Estici - era similară cu stăpânirea pericarpatică de către dinasticii Cărășanului / Gugulanului Negru Vodă a Nordului Carpaților Meridionali în secolele anterioare: în anul 1362, având sprijinul Dinastiei Ghedimină din Lituania (genetic Ghergană), Bogdan Vodă împreună cu Petru, la "Apa Albastră" = Siniuha / afluentă a Râului Bug, "i-au bătut cumplit" pe Tătarii conduși de Dimitrie "Princeps Tartarorum" de la Cetatea Albă, emirul din portul Cociubei - adică Odesa / TransNistria - și de Hanul Crimeeii iar în anul următor Bogdan Vodă din Maramureș i-a învins pe urmașii Maramureșanului Dragoș Vodă, care anterior "descălecase" împreună cu fiii săi în Bucovina, la Baia / pe malul Râului Moldova, pentru a păzi, în beneficiul Ungurilor, trecătorile Carpaților de năvălirile Tătarilor. În "Românii și Hoarda de Aur", istoricul Basarabean Alexandru Gonța a mai scris: "Consecința practică și imediată pentru români a victoriei de la Siniuha și a anexării Podoliei la Lituania a fost că Moldo-Vlahia și Țara Românească au scuturat dependența de Hoarda de Aur. Anul 1362 trebuie socotit ca adevăratul an al independenței depline a Moldovei și Țării Românești. De atunci înainte, Moldova s-a orientat în politica externă alături de familia Ghedimină din Lituania". (Este de știut că Vilna / Vilnius a devenit capitala Lituaniei în anul 1323 prin decizia marelui Duce Gediminas, care a cârmuit în perioada 1316-1341).

Podolia între Moldova și Kiev

Dr. Tiberiu Ciobanu din Timișoara a început să scrie despre "Domnii scurte, dar însemnate din istoria românilor", abordând cazul cârmuitorului Moldovei Iuga "Ologul" - paralitic sau ciung din motive necunoscute - Vodă care a domnit în ultimii ani ai secolului XIV (al cărui bunic Costea era din Țara Românească iar mama lui era

nobilă Ghedimină / tatăl ei - deci cuscrul lui Costea - fiind genetic Gherga): "Prezentarea domnitorilor români mai puţin cunoscuţi începe cu Iuga Ologul, cel care a domnit asupra Moldovei, din Noiembrie (înainte de 28) 1399 şi până în Iunie (înainte de 29) 1400. (În stabilirea acestei perioade, s-a ţinut cont de faptul că ultimul act, redactat de cancelaria sa şi păstrat până în zilele noastre, este datat 28 XI 1399, iar primul dintre hrisoavele succesorului său, Alexandru cel Bun, ce ne-a parvenit peste timp, este semnat, de acesta, la 29 VI 1400, astfel că guvernarea lui Iuga Ologul se încadrează, cu aproximaţie, între aceste date; adică, el domnea, cu siguranţă, înainte de 28 XI 1399 - din moment ce la acea dată încă mai emitea un document oficial - şi nu a fost înlăturat decât înainte de 29 VI 1400, când rivalul său şi-a pus sigiliul şi semnătura, în calitate de domn, pe cel dintâi act întocmit din porunca sa). Referitor la originea sa, se ştie că el era fiul lui Roman I (1391-1394) şi al primei soţii a aceluia, o principesă de origine lituană, al cărei nume nu s-a păstrat de-a lungul secolelor, dar care provenea din neamul Koriatovicilor, cârmuitorii Podoliei. O dovadă că mama lui se înrudea cu aceia este faptul că a fost botezat Iuga (Iurga, Iurg, Iurie), nume lituanian rutenizat (echivalent cu cel de Gheorghe), după un membru marcant al familiei domnitoare podoliene şi anume Iurie Koriatovici. (Acesta şi fratele său, Teodor Koriatovici, erau fiii lui Koriat şi nepoţii de frate ai marelui cneaz lituan Olgierd 1345-1377, cel care, în anul 1363, i-a învins pe tătari la 'Apele Albastre', un afluent al Bugului, luând în stăpânire Podolia (ajungându-se astfel ca Lituania să se învecineze cu Moldova). Olgierd i-a aşezat pe cei 2 ca şi cnezi, la Cameniţa (capitala ţinutului podolian), aflată în imediata apropiere a hotarului nordic al statului moldav. Iuga Ologul a avut drept fraţi, după ambii părinţi, pe Mihail şi pe Ştefan (care, sub numele de Ştefan I, a guvernat Moldova, înaintea sa, între 1394-1399), iar, doar după tată, pe Alexandru (viitorul domn Alexandru cel Bun, ce a cârmuit statul românesc est-carpatin, între 1400-1432) şi pe Bogdan 'jupanul'. Pe cea de-a doua consoartă a părintelui său (mama fraţilor lui vitregi) a chemat-o Anastasia, ea fiind sora cnezilor podolieni, Iurie şi Teodor, descendenţi ai dinastiei princiare lituaniene a Giedyminovicilor (ramura Koriatovici), după cum a documentat Jan Tegowski de Torun în 1993 'Legăturile genealogice între Bogdăneşti, voivozii moldoveni şi Casa Giedyminovicilor în secolele XIV-XV'. Prin aceasta, dar şi prin cea care i-a dat viaţă, Iuga Ologul se înrudea atât cu Wladislav II Iagello (mare cneaz al Lituaniei, între 1377-1392, şi rege al Poloniei, din 1386 şi până în 1434), cât şi cu Witold (mare cneaz al Lituaniei, între 1392-1430). Tatăl mamei vitrege a lui Iuga Ologul, Koriat, era fratele marelui cneaz al Lituaniei, Olgierd, la rându-i părinte al lui Iogailas (Jagaillo, Jagiello, Iagello), viitorul rege şi mare cneaz al Poloniei şi respectiv Lituaniei, iar Kiejstut, cneazul de Trock, unchiul acestuia din urmă (probabil şi el frate cu Olgierd şi Koriat Giedyminovici) tată al lui Witold, devenit în urma tratatului de la Ostrow, din anul 1392, mare cneaz al Lituaniei sub suzeranitate polonă. Cu supranumele de 'Ologul' (mai mult ca sigur cu înţelesul de 'Paraliticul'), îl întâlnim numai în 'Letopiseţul de la Putna', întocmit, în primii ani ai secolului XVI, motivele, pentru care a rămas în istorie cu această poreclă, necunoscându-se cu precizie (probabil că suferea de o boală care îi îngreuna deplasarea). Pornindu-se de la izvoarele scrise interne, s-a crezut, în mod eronat, că Iuga Ologul a ocupat tronul voivodal de la Suceava vreme de doi ani. De asemenea, despre el s-au emis o serie de presupuneri, istoriografia românească, din secolul XIX şi chiar XX, abundând în lucrări cu caracter ipotetic, care-l aveau drept subiect. Din păcate, însă, cele mai multe dintre acestea s-au dovedit a fi nefondate, ele putând încurca până şi pe cei mai temeinici cercetători. Un exemplu concludent este şi confundarea lui, multă vreme, de către specialişti (care au avut dispute acerbe, pe această temă, mai bine de un secol) cu Iurie / Iuga Koriatovici - în realitate, unul dintre cnezii lituanieni, cărora le fusese dată în stăpânire Podolia şi cu care se înrudeau atât mama sa naturală, cât şi cea vitregă - care, conform vechii cronici lituaniene, se pare că ar fi fost chemat, de către o grupare boierească ostilă lui Petru I Muşat (1375-1391), să preia domnia Moldovei (fiind, însă, în cele din urmă asasinat prin otrăvire chiar de cei care-l solicitaseră). În fapt, era, probabil, vorba doar despre o intervenţie (petrecută, în toamna anului 1377) a lituanienilor (a căror suzeranitate formală fusese acceptată, de către Petru Voivod, în primii săi ani de domnie, pentru a contracara tendinţele expansioniste ale Ungariei), în frunte cu acest Iurie Koriatovici (cneazul, de atunci, al Podoliei), în favoarea unui pretendent la coroana moldavă din neamul Drăgoşeştilor (urmaşii lui Dragoş 'Descălecătorul', conducătorul statului moldav incipient, între 1347-1354). Menţionat într-un document lituan, datat 10 XI 1377, cu numele de 'Giurgiu, voivod al românilor', acesta a fost nevoit, din cauza 'trădării neaşteptate' a poporului său, să părăsească Moldova şi să se pună sub protecţia ducelui Vladislav de Oppeln, guvernatorul Haliciului, numit de Ludovic I de Anjou. (Supranumit 'cel Mare', acesta a fost rege al Ungariei, între 1342-1382, iar, din 1370, şi al Poloniei). A urmat, în Decembrie 1377, o expediţie a oştilor lituane (posibil ca replică la cele petrecute), soldată, aşa cum aflăm dintr-o cronică a Ordinului cavalerilor teutoni din acea epocă (întocmită de Johann von Posilge), cu înfrângerea categorică a acestora de către moldoveni 'încât n-au mai adus înapoi decât puţin din caii lor'. Cu siguranţă, nu poate fi vorba de o domnie, efectivă, al lui Iurie Koriatovici, în Moldova, cu atât mai puţin într-o perioadă cuprinsă între 1374-1379, aşa cum s-a vehiculat, la un moment dat, de către unii istorici".

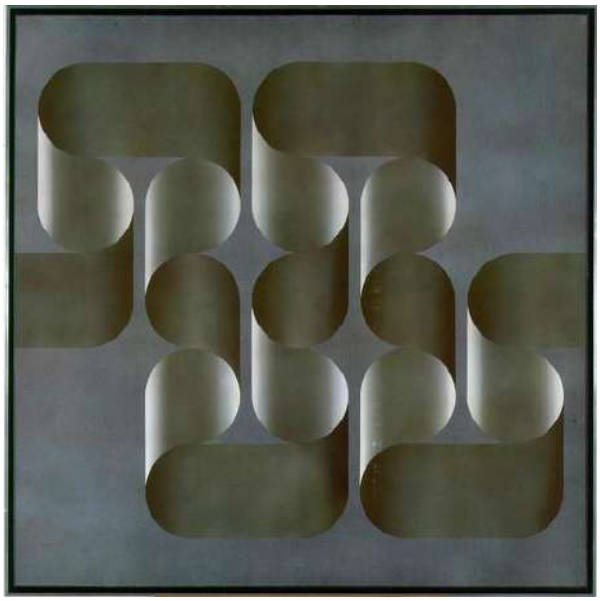

"Condiţiile, în care a urcat pe tron Iuga Ologul nu sunt lămurite pe deplin nici până astăzi, existând, şi în această chestiune, multe păreri diametral opuse şi, în mare parte, inexacte. După toate probabilităţile, el a devenit domn al 'Ţării Moldovei' încă dinainte de decesul fratelui său Ştefan I (despre care se ştie dintr-un hrisov, emis de

Iuga Vodă, înainte de 28 XI 1399, că nu mai trăia la data respectivă), acesta renunţând, în mod oficial, la domnie, mai mult ca sigur, din motive de sănătate. Aşa cum rezultă, însă, din documentul amintit mai sus, Ştefan I va mai rămâne o vreme la putere, cei doi guvernând 'de facto' împreună (deşi Iuga era 'de jure', deja, domn, bucurându-se, efectiv, de prerogativele ce-i reveneau datorită acestui statut). Totuşi, el era secondat la conducerea treburilor statului de fratele lui, iar cârmuirea sa, aşa cum aflăm din documentul pomenit mai sus, era garantată de restul membrilor familiei domnitoare: 'iar la aceasta este credinţa mea, a lui Iuga voivod, şi credinţa copiilor mei şi credinţa lui Ştefan voivod şi a copiilor lui, credinţa fraţilor lui, credinţa lui Olecsandro / Alexandru, credinţa lui Bogdan…' (practic, de către toţi fiii rezultaţi din ambele legături matrimoniale contractate de părintele său), cu excepţia lui Mihail, care murise în bătălia dintre lituanieni şi tătari, derulată, la 13 VIII 1398, pe râul Vorsk (la care a participat, fiind trimis de fratele său, Ştefan I, în fruntea unui corp de oaste pentru a-l sprijini pe marele cneaz al Lituaniei, Witold). Semnificativ, pentru a înţelege situaţia respectivă, este şi faptul că, în text, doar Ştefan şi Iuga apar cu titlul de voivod, aspect ce pledează atât în favoarea ideii că Iuga Ologul se încoronase înainte de stingerea din viaţă a fratelui său vitreg, cât şi în a celei referitoare la nepărăsirea imediată a scenei politice de către acesta din urmă. Ştefan I a recurs la această stratagemă politică, cu siguranţă, tocmai pentru a putea să-l impună pe Iuga la tron (prin ocolirea sau forţarea alegerii lui de către reprezentanţii clasei stăpânitoare), căci în condiţiile date, când fiii săi Bogdan şi Ştefan (amintiţi numai în pomelnicul mănăstirii 'Sfântul Nicolae', de la Probota Veche, ctitoria părintelui lor), fiind prea tineri (el căsătorindu-se, abia, în vara anului 1394) pentru a-i putea urma la domnie, boierii aveau un cuvânt greu de spus în stabilirea succesiunii la tron. Feciorii lui Ştefan I se născuseră, desigur, după 6 I 1395, dată la care tatăl acestora jură credinţă regelui Poloniei şi în numele copiilor 'care vor fi după noi' şi, înainte de 28 XI 1399 (la acea vreme Ştefan I fiind trecut, deja, la cele veşnice), când în hrisovul redactat, din porunca lui Iuga, anterior acestei date, se face trimitere la 'credinţa lui Ştefan voievod şi a copiilor lui'. Domnia lui Iuga Vodă a fost prea scurtă pentru ca el să fie remarcat în mod deosebit. Se pare, totuşi, că era un bun gospodar şi organizator, el construind, printre altele, cea mai veche parte a Cetăţii Albe. Pe plan extern, 'Ologul' a continuat politica predecesorilor lui de apropiere faţă de Polonia şi Lituania, conduse, la acea epocă, de rubedeniile sale, Wladislav II Jagello şi Witold. Numele său apare în cronica raguzanului Giacomo da Pietro Luccari, enumerat alături de al celorlalţi voivozi, ce au domnit în Moldova, după Bogdan I (1359-1365): 'Laziko, Mussatin, Roman, Ştefano… poi Iuga, Alessandro, Ilia, che rese il Regno feudatario a Poloni, Romano Secondo e Pietro Ciubar'. Contestat, încă de la început, de fratele său mai mic (şi în acelaşi timp şi vitreg) Alexandru, care la moartea tatălui lor s-a refugiat, potrivit unor surse, împreună cu Bogdan (celălalt frate al lui) la Curtea de Argeş (punându-se sub protecţia lui Mircea cel Bătrân, domnul Ţării Româneşti, între 1386-1418), Iuga Ologul va pierde frâiele puterii, în intervalul de timp cuprins între ultima atestare documentară a guvernării sale (28 XI 1399) şi prima a lui Alexandru cel Bun (29 VI 1400), după toate probabilităţile în primăvara sau în primele zile ale verii anului 1400. Ziua de 23 IV 1399, vehiculată de unii istorici ca fiind cea a începutului cârmuirii lui Alexandru cel Bun, nu poate fi luată în calcul, pentru că, la 28 XI 1399, Iuga încă domnea, dovadă documentul emis de el la data amintită. O parte dintre cercetătorii care consideră drept corectă informaţia transmisă de 'Letopiseţul anonim al Moldovei', ce precizează că, 'în anul 6907 (adică 1399) luna Aprilie 23, s-a ridicat domn în Ţara Moldovei Alexandru voivod iar pe Iuga voivod l-a luat Mircea voivod', au lansat (desigur, în mod greşit) părerea că Alexandru cel Bun şi-a inaugurat, cu adevărat, domnia, la 23 IV 1399 (Iuga deţinând controlul, pasămite, doar asupra unei părţi din Moldova şi considerându-l pe Alexandru ca fiind numai un fel de asociat al său la tron). Mai credibil pare să fie faptul că, la vremea respectivă, Alexandru s-ar fi revoltat, într-adevăr, împotriva deciziei tatălui său de a lăsa tronul lui Iuga (bineînţeles, în cazul în care Ştefan I era, deja, mort la acea dată, căci este greu de crezut ca el să fi contestat hotărârea luată de părintele lui atâta timp cât acesta s-ar mai fi aflat în viaţă), declarându-se singur voivod şi pornind lupta contra lui Iuga, în calitate de pretendent la domnie, nefiind, însă, uns şi încoronat conform tradiţiei (aşa cum fusese rivalul său), procedură obligatorie, în epocă, pentru a deveni domn, efectiv. Desigur, foarte plauzibilă este şi varianta pribegirii lui Alexandru (după 23 IV 1399 şi până în primăvara anului următor), în ţara vecină şi soră, şi intervenţia lui, pe lângă domnitorul acesteia, pentru a-l sprijini politic şi militar în vederea obţinerii sceptrului voivodal al Moldovei. De asemenea, există şi versiunea conform căreia evenimentul a avut loc un an mai târziu, adică, la 23 IV 1400, când, probabil, primind ajutor armat de la protectorul său Mircea cel Bătrân (care dorea, în scaunul domnesc de la Suceava, un aliat), Alexandru revine în Moldova şi, înfrângându-l în luptă pe Iuga, preia conducerea statului românesc de la est de Carpaţi. De altfel, documentele vremii evidenţiază că Mircea Vodă a intrat în Moldova în fruntea unei oştiri, instalându-l, la cârma acesteia, pe Alexandru, iar pe Iuga (ce fusese capturat de învingători) l-a luat 'la sine' ca ostatic, ducându-l în Ţara Românească, unde acesta va muri, undeva între 7 I 1403 (dată la care Alexandru cel Bun nu-l mai pomeneşte printre 'sfântrăposaţii domni de mai înainte') şi anul 1407, când s-a început pomelnicul mănăstirii Bistriţa, în care figurează ca răposat. Despre Iuga Vodă Ologul se mai ştie că a fost căsătorit şi a avut urmaşi (de vreme ce în actul său, din 28 XI 1399, vorbeşte şi despre 'credinţa copiilor mei'), dar numele soţiei şi al acestora au rămas necunoscute. Cu siguranţă, înmormântarea lui s-a făcut în Ţara Românească, dar locul, în care rămăşiţele sale pământeşti şi-au găsit odihna de veci, nu a fost identificat nici până în prezent".

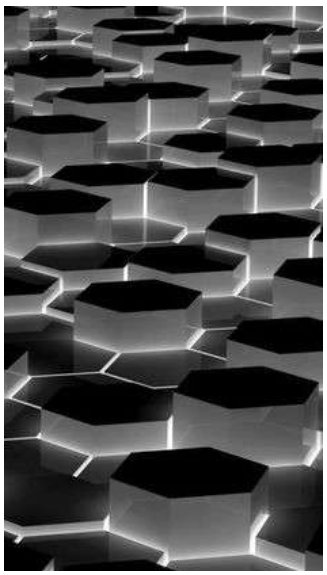

După cum apare scris în "Pomelnicul Mănăstirii Voroneț" descoperit în anul 2004, Valahul bunic Costea / Constantin al lui Iurga / Iuga "Ologul" - fiu de Ghergană - provenit din Țara Românească, a cârmuit Moldova în 1373-1375 (pe când în Țara Românească domnea Vlaicu Vodă, unchiul lui Mircea "cel Bătrân"): Costea s-a însurat cu Mușata, fiica lui Bogdan I "Întemeietorul" (Vodă al Maramureșului și Domn al Moldovei); și socrul Bogdan I - din "Grădina lui Cârlig" / Cuhea, județul Maramureș - al lui Costea și-a avut înaintașii din Țara Românească, fiind mândru de înrudirea cu "vechii Domni" de acolo (fondatorul Dinastiei Mușatinilor a fost nobilul Valah Costea). În anul 2005, Dr. Mihai Dăncuș în "Precuvântare la Cartea Cuhei sau Cuhea în istoria și cultura Maramureșului" a scris: "neamurile se așezau ierarhic, pe baza unor titluri nobiliare, fenomen specific Țării Maramureșului, pe care îl găsim și în Țara Bascilor, cu care în această privință avem multe și surprinzătoare asemănări". Dr. Pavel Parasca - istoric Basarabean - în cartea "Domnii Moldovei" din anul 2005 a asociat numele de Jurja / Giurgiu lui Costea: rădăcinile Mușate / Mușatine par a fi deopotrivă Aromâne - inclusiv din Korcea Gherganilor Albanezi - și Băsărăbești Românești (via Bănia); de exemplu, Dimitrie Cantemir 1674-1723, născut lângă Huși în Bazinul Prut, azi în România și răposat lângă Oriol în Bazinul Oka / Volga, azi în Federația Rusă, a scris că Bogdan I se trăgea din Vlahul / Armânul Ioan Asan II (care a cârmuit Imperiul Româno-Bulgar în 1218-1241). Cronicarul Grigore Ureche a scris că Vodă Iuga "Ologul" a aliniat Mitropoliei Ohridei Biserica Ortodoxă din Moldova (care deja din anul 1393 nu mai ținea legăturile cu Patriarhia bizantină din Constantinopol); însă succesorul său Alexandru "cel Bun" a revenit la contactul bizantin, chiar dacă după câțiva ani a fost vizitat de delegația Cneazului Kosovar / Cosovar Gherga - care a participat la funeraliile lui Nicodim la Tismana - pentru a se alinia Mitropoliei Ohridei ori a ține autocrată ortodoxia Țării (așa cum a reușit clerul Gherga în Valahia, până după căderea Constantinopolului).

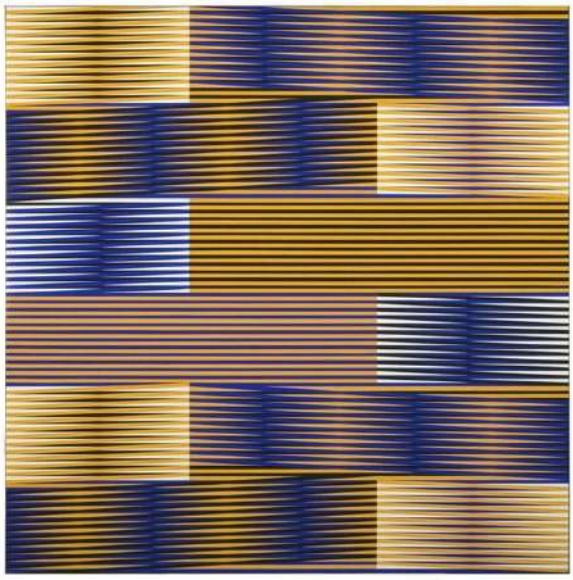

În 24 VI 1402, Armânul / Aromânul Grigore a depus la Catedrala din Suceava moaștele Sf. Ioan "cel Nou" din Trapezunt, pe care le-a adus de la Cetatea Albă - ortodox executat acolo în 2 VII 1330 la intriga transportatorilor Nord Italieni catolici, care voiau dominația peste Marea Neagră - rostind și o cuvântare despre patimile aceluia, ce a fost transcrisă în anul 1439 de scriitorul Gavril / Grigore "Uric" iar imediat după, până în anul 1407, s-a dus ca stareţul Mănăstirii Deceani din Kosova, unde a scris despre ctitor şi despre Sf. Parascheva, manuscrisul fiind acum păstrat în Bucureşti, apoi s-a întors în Moldova împreună cu cei din familia Cneazului Ghîrd / Gârd din Coşava / Kosovo pentru încă 7 ani (pe atunci în Moldova domnea Vodă Alexandru "cel Bun" 1400-1432) iar până la decesul din anul 1420 a fost mitropolitul Kievului, ales de sinodul din Novgorod: însoţirea stareţului Armân Grigore al Mănăstirii Deceani din Coşava cu Cneazul Armân Ghârd din Coşava a fost tocmai când a răposat sufletul ortodoxiei Româneşti, Armânul Nicodim Gârca din Coşava (aşa ceva denotă - în plus - că făceau parte din acelaşi neam); Sf. Ioan "cel Nou" - născut în Pont / fosta Garghia - a rămas patronul ortodox al Moldovei, dublat pe partea feminină de Sf. Parascheva.

Exorcizarea Gherga înfățișată la Mănăstirea Deceani

În conciliul de la Constanz 47,39 lat. N, 9,10 long. E - conform jurnalului cardinalului Filastre - în anul 1416 mitropolitul Vlah Grigore a militat pentru unirea Bisericilor ca formă a apărării de islam, fiind primit cu mare respect de Împăratul Sigismund de Luxemburg 1368-1437 (care - ca botezat şi "Mateiaş" - a înţeles ortodoxia foarte bine de la Nicodim Gârca iar apoi l-a acceptat ca ambasador pe Nicolae Gorgi de la Termopile, a cărui fiică a ajuns ultima cârmuitoare a Atenei / ucisă în anul 1453, imediat după căderea din Tracia a Constantinopolului, atunci şi Peloponezul ajungând inclus în Imperiul Otoman); la conciliu - ce a curmat existenţa antipapilor - au mai participat Boierul Georgius / Gheorghe din Sămuşeni 48,36 lat. N, 26,04 long. E (N Bucovinei, acum Ucraina), reprezentanţi din Valahia / Ţara Românească de la Câmpu

Lung, Curtea de Argeş, Turnu Severin, ş.a. În bătălia de pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei din anul 1389, coaliţia creştină a fost condusă de Ţarul Lazăr - Aromân Sârbizat, rudă cu Sfântul Nicodim de la Tismana şi cu nepoţii dregători Gherga din Ţara Românească - care a murit în aceeaşi zi cu Sultanul Murad: cârmuitorul otomanilor a fost ucis sub loviturile de pumnal ale lui Miloş Obilici (satul purtându-i numele - acum ştiut şi drept Kastriot - încă existând în S fostei moşii Kosovare Gherga); în anul 1974, profesorul Latif Nulaku de la Universitatea din Priştina / Kosovo a afirmat la Bucureşti că numele Obilici în Sârbă - Kopilici în Albaneză - se explică prin etimologia cuvântului Român "copil", de unde şi toponimele Kosovare "Kopilje", "Kopilova", etc. sau cele legate de termenul Vlah: Vlahinja, Vlahja, Vlahinja, etc. (o parte din populaţia Vlahă din Kosova - odată cu ocuparea acelei regiuni Dardane de către Sârbi - a fost Sârbizată, mai întâi prin schimbarea numelui iar apoi prin forţarea declarării naţionalităţii Sârbe, astfel încât nu-i exclus ca acel Obilici să fi provenit dintre Armânii Sârbizaţi). De altfel - în preajma naşterii lui Nicodim - existenţa puternicilor Ghergani Armâni / Aromâni a fost printre motivele care au determinat cârmuitorii Sârbi să interzică mariajele cu Vlahii. Este de ştiut că la Tismana (iniţial numită Tismeana) vinul era păstrat în butoaie de tisă - arbore ce creşte acolo - de unde denumirea locului; lemnul tisei era - pentru rezistenţa şi elasticitatea sa - preferatul arcaşilor Epocii Pietrei, numele apei Tisei (cu lungimea de 1378 km, ce izvorăşte - prin Tisa Neagră - din Munţii Gorgani ai Carpaţilor Păduroşi) avându-şi etimologia tot aşa: conform arhidiaconului Paul din Alep / Syria, butea uriaşă de la Mănăstirea Tismana - făcută din lemn de tisă - avea capacitatea de 46300 litri. Paharnicul nu doar întindea Domnitorului primul pahar - ceea ce însemna mare încredere - ci şi priveghea viile, îngrijindu-se să fie lucrate cum se cuvine şi culese la vreme, având sub porunca sa toţi boierii, căci nimeni nu era slobod, adică liber să-şi culeagă via dacă nu şi-a procurat mai înainte de la el învoirea. Paharnicul Gherghina apare de pildă într-un document din 10 VI 1415 al lui Vodă Mircea "cel Bătrân", care se referă la localitatea Bala 44,53 lat. N, 22,49 long. E din actualul judeţ Mehedinţi (unde Domnitorul îşi avea grajdurile cailor pentru războaie): "În Hristos Dumnezeu, binecredinciosul şi de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Mircea mare Vodă şi Domn, din mila şi darul lui Dumnezeu, stăpânind şi domnind peste toată Ţara Ungro-Vlahiei şi părţile de peste munţi încă şi către părţile tătăreşti şi pe amândouă părţile peste toată Podunavia încă şi până la Marea cea Mare şi stăpânitor al Cetăţii Dârstorului, a binevoit Domnia mea cu a sa binevoinţă, cu inima curată şi luminată şi am dăruit acest atotcinstit hrisov boiernaşilor Domniei mele, Vlad cu nepoţii săi, Şişa, Buia şi lui Stănilă cu fraţii săi, ca să-i fie lui Vlad cu toţi nepoţii lui, Buia, Şişa şi lui Stănilă cu fraţii lui, satul numit Bela, care este în judeţul Motrului, ca să fie lui Vlad cu toţi nepoţii lui, de ocină şi de ohabă, satul Bela şi Preslop. Au dat Domniei mele un cal şi o cupă. De aceea să le fie de ocină şi de ohabă începând de la vama oilor, de la vama porcilor, de albinărit, de găletărit, de vinărici, de gloabe, de cărături, de podvoade, adică de la slujbele mici până la cele mari, de acestea toate să le fie de ohabă lor şi copiilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor cât va trăi Domnia mea şi cât va trăi fiul Domniei mele, Mihail Vodă. Iată aceştia sunt martorii acestui hrisov: ban Radu vornic, jupan Martin, ban Aga, jupan Stoica rusul, jupan Dragomir de la Segarcea, Baldovin logofăt, Micu vistier, Vasea purtătorul de sabie, Stanciu comis, Manea stolnic, Gherghina paharnic şi eu, Mihail cărturar, care am scris la Argeş. Io, Mircea Vodă, din mila lui Dumnezeu Domn".

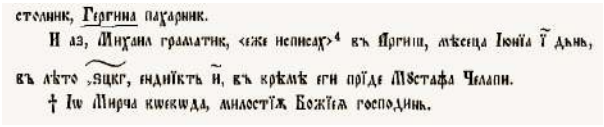

столникъ, Гергина пахарникъ.
И азъ, Михаилъ грамотикъ, сѣже написахъ[4] въ Аргишѣ, мѣсеца Іюнїа ї̃ дьнь,
въ лѣто ,ѕщкг, индїкть ѝ, въ крѣмѣ игѡ пр҃їде Мѣстафа Челапи.
† Іѡ Мирча кнеѕѡда, милостїѭ Божїѭ господинъ.

Paharnicul Gherghina e subliniat

Pe atunci, g/herburile = stemele Ţării Româneşti şi Armeniei erau la fel, după cum a redat contemporanul Ulrich von Richental 1360-1437 (orăşean din Constanz / Germania), leul regăsindu-se pe sigiliul mic al lui Vodă Mircea "cel Bătrân":

G/herburile Armeniei şi Ţării Româneşti, 1414

În Tradiţia Tismanei a rămas despre Sf. Nicodim că a fost şi cel care a adus acolo castani, de la Muntele Athos din Macedonia: plantaţiile sale de castani au fost primele din N Dunării. Dregătoriile stolnicului şi paharnicului au fost foarte importante la Curtea Domnitorilor Ţării Româneşti: poziţiile mesenilor întotdeauna urmau un protocol riguros, toţi serveau mâncarea pregătită în aceeaşi oală şi nu cereau de băut, ci aşteptau invitaţia făcută de Vodă, care oferea pocalul ce trecea din mână în mână pentru gustarea de către fiecare; stolnicul şi paharnicul erau membri ai Sfatului Domnesc. Pentru meritele lor, dregătorii Gherga au fost întăriţi şi cu moşii în puncte-cheie / foarte importante ale Ţării Româneşti: lângă capitala Regatului cea denumită Ghergani şi la intersecţia principalelor vaduri comerciale ale Regatului cea ajunsă a fi denumită Gherghiţa astfel neamul Gherga fiind în apropierea puterii politice, economice,

religioase şi militare mai ales în secolele XV-XVI (după un sfert de mileniu de la plecarea Gherganilor din Ghergani, o ramură Ghica - stăpână peste o parte din fosta moşie - a ridicat peste ruinele culei Gherga din Ghergani conacul Ghica din Ghergani, clădire existentă şi azi; în secolele XV-XVI, Gherghiţa - de mărime mai mare, înconjurată de o extinsă podgorie - a jucat rolul Curţii de Vară a Domnitorilor Ţării Româneşti, funcţionând ca gazdă alaiurilor Domnitorilor şi sfaturilor necesare statului, în completarea celor din capitala Târgovişte, reşedinţa din Gherghiţa fiind dezvelită arheologic în secolul XXI). Ambele cule Gherga / reşedinţe Gherga - din Ghergani şi din Gherghiţa, ale tatălui şi fiului, importanţi dregători din dreapta şi din stânga Domnitorului Mircea "cel Bătrân" - erau centrale, în mijlocul Ţării Româneşti, de acolo relativ facil putându-se controla întreg teritoriul. Ducaţii de argint bătuţi în timpul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" - corespunzând, conform numismaţilor, sistemului de ducaţi bătuţi la Veneţia din anul 1202 - reproduceau g/herbul = blazonul Basarabilor (de inspiraţie Gherga):

În "Ctitorii", academicianul N. Iorga a precizat că "moneda domnilor Munteni - comparată cu a Balcanicilor - n-avea nimic bizantin sau sub-bizantin: nici Hristos, nici Sfânt ocrotitor, nici figură imperială în Scaun de judecată (cum a fost de pildă la Sârbi sau în Bosnia portretul regal cu sabie şi cruce)"; prin urmare, aşa ceva îi îndepărta pe Românii Medievali de simbolistica Traco-bizantină și ca atare îi apropia mai concret de adversarii acelora, anume văzându-se astfel firești le relații Valaho-Vlahe, prin cooperarea dintre Nordicii Români și Sudicii Aromâni / Makedoni. Academia Română în "Istoria românilor" din anul 2012 a precizat despre Cultura secolului XIV că toponimele Româneşti cel mai des redau forma plurală a întemeietorului - ca Ghergani, însemnând "Oamenii lui Gherga" - ori a primului stăpân, ca Gherghiţa (moşia de acolo a fost mai populată decât moşia părintească de la Ghergani); similar, Bucureşti - atestat ulterior, cu prezenţă Ghergană pe document - însemna "Oamenii lui Bucur", sufixul "-eşti" fiind pluralul de la "-escu" (legendarul Bucur a fost eponimul: primul stăpân / în acel sens, Baki Ymeri - membru al "Uniunii Scriitorilor" din România - precizând că "pe plaiurile kosovare ale Dardaniei albaneze, Bucuria se cheamă Bukurie", lingvistul Român Sextil Puşcariu susţinând că Bucur şi Bucegi derivau din aceaşi rădăcină Dacă "Buc" iar Albanezul "Bukur" înseamnă "Frumos", ceea ce ar lega denumirea București de "Frumusețe", Aromânii având Mușat pentru Frumos). Așa ceva ar apropia frumosul cioban / păstor Bucur - eponim Bucureștean - de Mușatini (în înțelesul Balcanic Albanezo-Armân): foarte posibil ca fondatorii Medievali în Muntenia și în Moldova să fi făcut parte din același clan, zis de Frumoși sau de Bucuroși, în vremurile începuturilor; coincidențele în termenii de tălmăcire, de temporalitate, de teritorialitate, precum și coroborările cu alte elemente, converg spre confirmarea ipotezei despre cei învecinați că se înrudeau (betacismul "B"/"V" privind păstorul Bucur / Vucur l-ar apropia efectiv de Văcar, în mod invers de exemplu cei ştiuți ca Văcărești fiind "Băcărești"). Mărimea moşiei se stabilea în funcţie de suprafaţa pe care o putea înconjura împroprietăritul pe jos într-o zi (ritualul de întemeiere era prin marcarea locului central - "ferit" sau "bun", căci "rău" era locul necurat, cu proprietăţi malefice, ce influenţa viaţa omului, flora şi fauna - vatra moşiei / adică terenul construit determinându-se prin tragerea cu arcul din centrul vetrei / moşiei: unirea punctelor unde au căzut săgeţile se făcea prin tragerea unei brazde cu plugul, spre Câmp fiind şanţul iar pe Pământul scos şi taluzat creşteau spini, astfel încât nici oamenii şi nici animalele nu puteau intra decât pe poarta ţarinii, ce în timpul nopţii se închidea), până la sfârşitul secolului XVI aşezările Ţării Româneşti prezentându-se ca oaze de locuire în mijlocul codrilor.

Pădurile Europei actuale

Lingvistul Român Ion Nania a scris: "Toată lumea a auzit de 'baterea ţăruşului'; prin sintagma 'aici s-a bătut ţăruşul', fiecare ţăran înţelegea că 'aici s-a întemeiat satul'. Din punct de vedere istoric, ritualul a apărut după ce s-a trecut de la locuirea neolitică la aşezările răsfirate, bazate pe gospodării individuale. Ţăruşul era un par lung de circa 2 metri - din gorun sau gârniţă - şi era bătut de bărbaţi în poiana stabilită din centrul cătunului. Înaintea baterii, toţi bărbaţii noii aşezări se descopereau şi se închinau în genunchi, cu faţa spre răsărit, în timp ce aducătorul parului rostea: 'Doamne Zău, ziditor al Pământului şi Cerului, Tată Ceresc, ocroteşte-ne satul - i se spunea numele - şi pe toţi cei ce vor locui aici, în vecii vecilor' şi toţi rosteau 'Ocroteşte-ne Doamne vitele şi oile şi fereşte-ne de ispita celui necurat şi a barbarilor care vor râvni la vatra şi moşia noastră'. Toţi se ridicau, puneau mâna pe par şi spuneau: 'Doamne Zău, vom rămâne credincioşi şi ne vom da viaţa pentru glie'. După rostirea acelui jurământ, bărbatul cel mai în vârstă ascuţea parul, ce astfel devenea ţăruş, coloana care făcea legătura dintre pământ şi cer; în capătul ţăruşului bătut în pământ cam 2 palme, puneau o opincă nouă, neîncălţată: în locul ţăruşului urmau să sape puţul din care

luau apă toţi. Dintre toate popoarele indo-europene, la unul singur mai aflăm apelativul ‘ţăruş’: grecescul ‘ţaruhi’ = ‘opincă’. În 1987, Pierre Leveque în ‘Aventura greacă’ a concluzionat: ‘Către anul 2000 î.C., un grup indo-european din regiunea carpato-danubiană a ocupat Grecia; autohtonii au fost apoi înghiţiţi de dorieni, fiind sigur că dorienii au venit din valea Dunării de-a lungul Moravei şi a Axiosului / Vardarului, unde au fost găsite cimitirele lor’. Se ştie că vechii greci purtau sandale iar geto-dacii purtau opinci. În opinia noastră, grecii cu siguranţă au văzut ritualul baterii ţăruşului la geţii ce-şi întemeiau aşezări statornice; ei numeau parul ascuţit nu ‘ţăruş’, ci tot ‘par’ = ‘paluhi’, socotind că ‘ţaruhi’ era ‘opinca’. Consider că a sosit timpul ca lingviştii români să abandoneze vechile tipare şi să reanalizeze sutele de cuvinte pe care dicţionarele explicative le consideră a avea etimologie necunoscută”.

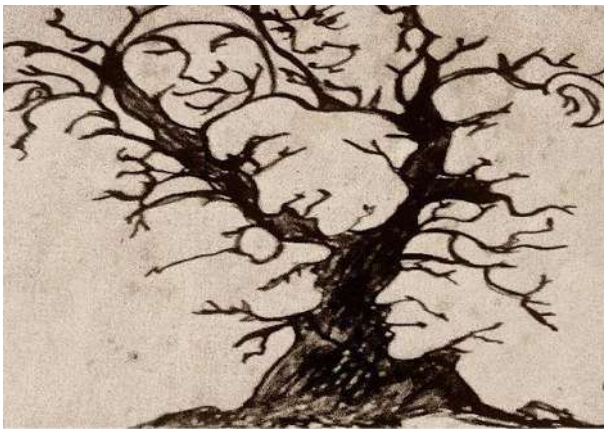

În “Dicţionarul de mitologie română” publicat în anul 2013 de Dr. Ion Ghinoiu apar şi următoarele consideraţii despre bătutul parului: “Expresia românească ‘a bate stâlpul’ / ‘parul’ era o imagine a hierogamiei cosmice, definind Cerul patern cu Pământul matern. Practica magică a bătutului parului la întemeierea adăpostului şi în primele invenţii tehnologice ale omenirii (semănatul cu parul, aprinderea focului prin frecarea lemnelor, zdrobitul seminţelor cu pisălogul în piuă, etc.) îşi au originea în reflexologia şi mişcarea de dute-vino a reflexului sexual. La casa miresei, uneori sub un măr din grădină, o persoană iniţiată - ca brădarul, colăcarul, stegarul - oficia împerecherea tânărului cuplu prin spargerea talerului miresei, întors cu faţa în jos, cu prăjina steagului de nuntă al mirelui. Adesea în vârful bradului de nuntă se înfigea un măr sau o gutuie, simbol al nupţialităţii. Actul nupţial cândva petrecut în văzul tuturor a fost preluat - într-un târziu - de aceste substitute, paralel cu dezvoltarea sentimentului de pudoare. Structura ceremonialului nupţial aminteşte de o posibilă iniţiere sexuală a tinerilor de către naşi, reprezentanţi ai strămoşilor în linie paternă, practică atestată până recent în unele societăţi arhaice. Obiceiul din Ţara Almăjului ca mireasa să nu doarmă prima noapte cu mirele şi bogăţia folclorului erotic pe această temă, strigăturile adresate naşului în timpul nunţii cultivă ambiguitatea generatoare de sub/înţelesuri legate de plata găinii, simbolul miresei nuntite; aluziile erotice la adresa naşului - ideal de masculinitate şi virilitate - abundă de-a lungul întregului ceremonial nupţial”. Alegerea locului favorabil pentru întemeierea locuinţei era însoţită de o serie de practici Magice (locul unde dormeau animalele lăsate în libertate peste noapte, visele, etc.); în accepţia Română, locuinţa era privită ca un adăpost consacrat ce trebuia protejat în consecinţă: actul fundamental de întemeiere al casei era bătutul ţăruşului ce fixa locul unde urma să fie amplasată vatra focului, mărimea construcţiei stabilindu-se prin aruncarea bardei (teslei / toporului) în cele 4 vânturi, fapt ce determina forma relativ circulară a gospodăriei / pentru “bătătură” şi anexe. Totuşi, o spusă sintetiza situaţia, în sensul că nu locul sfinţeşte omul, ci omul sfinţeşte locul; academicianul A/Român Lucian Blaga a observat în “Trilogia culturii”: “satele ortodocşilor permanent au fost creatoare, oraşele devenind simple sate hipertrofiate iar în apus s-a întâmplat invers, căci satele catolice erau forme desuete, de obârşie orăşenească”. Bunele servicii ale dregătorilor Gherga au fost răsplătite de Vodă Mircea “cel Bătrân” cu proprietăţile / moşiile ce au fost denumite după stăpâni - Ghergani şi Gherghiţa - însă pe când aceia erau preocupaţi iarna de amenajări acolo împreună cu cei încă veniţi din Balcani din numerosul neam Aromân Gherga, Domnitorul Mircea a fost otrăvit şi a murit (îngropat în 4 II 1418 pe malul Oltului, la ctitoria sa - Mănăstirea Cozia 45,16 lat. N, 24,18 long. E din judeţul Vâlcea / în Slavonă “vâlc” însemnând lup - zidită de “popa Gavril” / din anturajul Gherganului Nicodim, şef şi peste Mănăstirea Cotmeana 44,57 lat. N, 24,37 long. E, judeţul Argeş). În “Istoria Românilor”, Constantin C. Giurescu - profesor la Universitatea din București - a scris despre “Familia lui Mircea: Din scrisoarea fără dată trimisă din Giurgiu regelui Polon Vladislav Iagello - pe care-l numește ‘părinte’ al său - rezultă că Mircea era căsătorit cu o rudă a acestuia. După ce protestează împotriva învinuirii că el ar fi spus ceva Ungurilor despre unele planuri de alianță cu Turcii, Mircea adaugă: ‘Eu sunt al tău și copiii, pe care-i am, sunt nepoții și copiii tăi tot atât cât și ai mei’. Și în Tratatul de alianță și ajutor reciproc din 1411 se vorbește de înrudirea (‘consanguinitas’) dintre regele Polon și domnul Muntean. Un vechi pomelnic numește pe soția lui Mircea, Mara. Numele pare Sârbesc: așa se chema și o fiică a lui Gheorghe Brancovici, despotul Sârbilor de la începutul secolului XV. Purta oare acest nume ruda lui Vladislav Iagello sau Domnul Muntean a fost căsătorit de 2 ori? Ultima ipoteză e admisă de unii cercetători care afirmă chiar că Doamna Mara se înrudea cu familia domnitoare din Serbia. Ar fi o explicație în plus a relațiilor statornic prietenești pe care le-a avut Mircea cu Sârbii, relații care s-au manifestat și cu prilejul primirii în Țară a lui Ștefan Lazarevici, despotul Serbiei. Acesta, ajutând pe Musa care-i era nepot - sora lui Ștefan fusese soția lui Baiazid - trebuise să se întoarcă prin Muntenia, desigur pentru a nu străbate Ținuturile ocupate de Turci. În Muntenia - ne spune un izvor Sud-Slavic - ‘a fost primit cu mare cinste de Mircea Vodă, a fost ospătat mai multe zile cu dragoste și petrecut în Țara sa’.” (Ar fi de remarcat că relația cu Serbia se datora mamei lui Mircea iar relația cu Polonia se datora soției lui Mircea).

Гєрги и Ѳанчѣ и Сѣнѣотни и Никола Метаксар и Ѳѣдоран и Гєргєк Парамали.

Gherghi...şi Gherghe “Paramali”

Academicianul A/Român N. Iorga a scris în “Ctitorii”: “După Vodiţa, Nicodim începu a zidi la Tismana, în munţii Gorjului, apoi la Cozia, drept deasupra Oltului, şi la Cotmeana, dincolo de apă. Pentru el nu erau hotare; ele erau numai pentru puternicul - dar mai puţin influentul său adversar - patriarhul ecumenic. De aceea Nicodim a făcut în Ardeal, supt munţii cari cuprind rămăşiţele Sarmisegetusei, micuţa biserică de la Prislop şi şi-a îndreptat ucenicii spre nou-întemeiata Moldovă, unde - în adâncurile codrilor Neamţului, lângă pârâul cu acest nume - în acelaşi cadru de munte şi de codru, a ridicat

zidurile mănăstirii cu acest nume. Încă la 23 XI 1406 Nicodim a primit o donaţie de la Mircea". În acel secol XV, cronicarul bizantin Laonic Chalcocondil a scris că "acest Mircea nu de puţine ori ţinându-se cu femei tinere a avut de la ele nu puţini copii nelegitimi prin toată Dacia"; se prea poate că dregătorii de frunte - "mâinile" dreaptă şi stângă, tatăl stolnic Zorza şi fiul paharnic Gherghi - ai Domnitorului au avut grijă, din moşiile lor de la Ghergani şi Gherghiţa, de aşa copii Domneşti (şi ei ori prin descendenţi s-au îngrijit nu doar de bastarzii lui Mircea, ci şi de cei care au urmat). Mihail, fiul lui Mircea "cel Bătrân" şi Vodă al Ţării Româneşti între anul 1418 şi anul 1420, în timpul când tatăl său zăcea, trăindu-şi ultimele clipe, a dăruit 10 case "din însăşi casa Domniei mele şi din însăşi oraşul Domniei mele" (adică Târgovişte 44,55 lat. N, 25,27 long. E / judeţul Dâmboviţa), între care Mănăstirii Cotmeana pe cea a lui Gherghi / Gherghe "Paramali" - adică "Afumatul" / "Beţivul" - şi Mănăstirii Cozia pe cea a lui Gherghe / Gherghi "să fie de ocină şi de ohabă şi de toate dăjdiile şi slujbele să fie slobode"; e de ştiut că "ocină" însemna proprietate moştenită iar "ohabă" însemna deplina posesie, ce conducea la scutirea de taxe.

Gherghi "Afumatul" şi Gherghi "Obraz" sunt subliniaţi

În 28 II 1424, Vodă Dan II - nepot al lui Mircea "cel Bătrân" / era fiul lui Vodă Dan I - a reconfirmat / întărit Mănăstirilor Cotmeana şi Cozia cele 10 case "de oameni" / adică pentru familii, scutite de dări şi slujbe (istoricii Aurel Cazacu, Valeria Costăchel şi Petre Panaitescu - care în anul 1957 au studiat viaţa feudală în Ţara Românească - au afirmat că "în acel act, dintre nume, Gherghi Afumatul şi Gherghe Obraz sunt evident străine, nu ca Românescul Gheorghe", profesorul universitar Petre Panaitescu în anul 1943 afirmând în cartea sa "Mircea cel Bătrân" că erau Greceşti): "Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul şi binecinstitorul şi de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Dan mare Vodă şi Domn, din mila lui Dumnezeu şi cu darul lui Dumnezeu stăpânind şi domnind peste toată Ţara UngroVlahiei, Amlaşului şi Făgăraşului herţeg: A binevoit Domnia mea, cu a sa bunăvoinţă, cu inimă curată şi luminată şi am dăruit acest atotcinstit şi cu frumoasă faţă, ce este preacinstit, deasupra tuturor cinstelor şi darurilor, acest de faţă hrisov al Domniei mele, celor 2 mănăstiri ale Domniei mele, de la Cozia a Sfintei Troiţe şi Sfintei Blagoveştenii de la Codmeana, ca să le fie din oraşul Domniei mele, din Târgovişte, 10 case, anume: Ianache, Trifo, Tudoran nepotul lui Gavalin, Costandin fiul lui Tudor, Caloian fiul lui Mihu, Gherghe Afumatu, Seva Muchia, Gherghe Obraz, Ivan Gari şi Ştefu nepotul lui Razmir. Aceste 10 case le slobozesc Domnia mea acelor 2 mănăstiri ale Domniei mele, ca să fie în supunere şi pentru toată nevoia, la orice vreme; de asemenea şi de ohabă, începând de la vama oilor, vama porcilor, albinărit, găletărit, cărături, vinărici, podvoade, posadă, fân, talpe, toate engariile, mici şi mari, câte se află în oraşul Domniei mele, în Târgovişte, întru nimic să nu aibă vreun amestec cu oraşul Domniei mele, ci să slujească numai acelor 2 mănăstiri ale Domniei mele. De aceea, oricine vor fi, din mila lui Dumnezeu şi a Domniei mele, dregători, judeţul acestui oraş al Domniei mele, Târgovişte, vornic, pristav, birău, folnoj, încă şi găletarii, vinăriceii, vameşii de oi, de porci, de albine şi birarii sau orice dregător al Domniei mele, fiecare să se ferească de acele case pe care le-a dăruit Domnia mea acelor 2 mănăstiri ale Domniei mele. Iar cine s-ar încumeta să împiedice chiar şi cu un fir de păr, acela va primi mare rău şi urgie de la Domnia mea, ca un neascultător şi necredincios al acestui hrisov al Domniei mele. Încă şi după moartea Domniei mele, pe cine vrea Domnul Dumnezeu să fie Domn al Ţării Româneşti, din rodul inimii Domniei mele ori din alt neam, dacă va cinsti, înnoi şi întări acest hrisov al Domniei mele, pe acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească, să-l întărească şi să-l păzească în Domnia lui; dacă va strica şi va risipi, pe acela Dumnezeu să-l nimicească şi să-l ucidă aici şi în veacul viitor să fie blestemat de Tatăl, Fiul, Sfântul Duh şi de 318 sfinţi părinţi purtători de Dumnezeu de la Niceea şi să-i fie sufletul lipsit de corpul şi de sângele lui Hristos. Aceştia sunt martorii: jupanii Borcea, Voico, Albu, Dobrotă, Utmeş, jupan Cârstea Pleşeschi, Coica logofăt, Nanotă spătar, Mileţ vistier, Dragomir comis, Nan paharnic. Şi Nicula am scris în Târgovişte, în anul 6932".

Mănăstirea Cotmeana

Este de remarcat că în patrimoniul micii Mănăstiri, terminată în anul 1383, pe timpul domniei lui Radu I - aflată pe Dealurile Nord-Argeşene în apropierea Râului de Munte Cotmeana - a rămas cel mai vechi clopot din Ţara Românească, datat 1385 / până atunci numai toaca fiind folosită (e de observat că - foarte importante în ritualurile religioase - clopotele metalice s-au răspândit din răsăritul Indiei în restul lumii). Casele dăruite Mănăstirilor de către Vodă Mihail - după cum reiese din document, asociat la domnia tatălui său, Vodă Mircea, care atunci se afla pe patul de moarte - erau ale dregătorilor de la Curtea Domnească, după aceea fostul stolnic Zorza / Gherghe "Obraz" retrăgându-se împreună cu fiul său mai mic Gherg-ka la moşia Ghergani iar fiul său mai mare, fostul paharnic Gherghina / Gherghi "Afumatul", mai dinamic, mergând şi mai departe, la Gherghiţa, ce se găsea în mijlocul unei aglomerări de sate, unde s-a ocupat de ceea ce ştia mai bine - cultura viţei-de-vie - în podgoria de acolo (ce exista deja, mormântul stăpânului de la sfârşitul secolului XIV al regiunii fiind dezvelit în anul 1968 de arheologi în curtea Liceului Urlaţi 44,59 lat. N, 26,12 long. E / denumirea de Urlaţi fiind considerată traducerea din Slavă de la "Krik" = "Urlet" a hidronimului Cricov, academicianul A/Român N. Iorga constatând în anul 1927 că acea etimologie însă "n-ar avea nici un sens, ci căutarea întâlnindu-se lângă Dunăre, până la Craguievaţ şi

Cruşevaţ", reşedinţa fortificată a Ţarului Lazăr, pe care a întemeiat-o în anul 1371: între Kosovo şi Timoc, regiuni puternic populate de Aromâni / Vlahi); în anul 1421 - după ce Vodă Mihail / fiul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" a fost ucis de vărul său Dan II - fostul paharnic Gherghina / Gherghiţă a revenit la Curtea Domnească în calitatea de logofăt (respectiv cancelar, în forma Latină) al următorului Vodă, Radu "Chelu" / tot fiu al răposatului Vodă Mircea "cel Bătrân". În "Studii şi cercetări lingvistice" nr. 2 / 2022 al Academiei Române, Dr. Emanuela Dima a scris despre "Etape ale fixării patronimicului în onomastica românească medievală. Alcătuirea şi funcţionalitatea formulelor de descendenţă": "La nivelul primelor documente interne, provenite din cancelariile interne ale Ţărilor Române, formulele de descendenţă sunt întrebuinţate cu frecvenţe diferite. În ceea ce priveşte actele interne muntenești preferința pentru alegerea numelui complementar, când se optează pentru înregistrarea acestuia (căci în fapt aproape jumătate din stocul antroponimic este în structură monomembră), se îndreaptă, la nivelul primelor două secole, spre alte modalități de denominație, fie afective - porecle, fie neutre, detoponimice prepoziționale, mai rar sufixale ș.a. Supranumele sunt numeroase încă din primele documente: Mic Albu, Petru Ureacle, Gherghe Afumatul, Gherghe Obraz etc., preferate pentru concizie dar și pentru capacitatea de individualizare. Detoponimicele indică de regulă locul de proveniență: Mic de la Sinăuți, Șandru de la Neamț, Anghel de la Ocna, Mihail din Târgoviște, Mihail din Ruși. Stanciul Dijanul (din Dijani) este un caz destul de rar în primele documente, reprezentând un nume de grup format de la un toponim preexistent (Dij sau Dej)". În secolul XV Gherghiţa s-a dezvoltat rapid, mai ales că era pe principala rută comercială a Ţării Româneşti iar Ghergani a rămas pentru neamul Gherga "moşia părintească" (secolele XIV-XV au fost cele mai reci ale Evului Mediu). În "Orașele din Țările Române în Evul Mediu" din anul 2011, Dr. Laurențiu Rădvan a scris că "în Târgoviște, pe lângă români și sași, s-au stabilit și greci, ce au venit aici încă de la începutul anilor 1400: după nume, grec pare a fi Gherghe Paranudi, care apare ca om dependent al unei mănăstiri în timpul lui Mihail I; cei care au venit pentru comerț s-au instalat în oraș, în timp ce călugării au preferat schitul Panaghia sau mănăstirea Dealu". Vodă Mihail I - fiul Domnitorului Mircea "cel Bătrân" - a fost ucis în vara anului 1420 de vărul Dan II, care i-a luat locul pe tronul Valahiei / Țării Românești; prin Grec deseori Medieval se înțelegea fie Aromân, fie ortodox iar Schitul Panaghia = al Fecioarei Maria era în capitala Târgoviște / lângă Mănăstirea Gorgota (ulterior a ajuns metoc al Mănăstirii Nucet ctitorită de marele pârcălab - adică marele castelan - Gherghina): se pare că Gherghe "Paranudi" - respectiv Gherghe "Corectul" - era fiu al stolnicului Gorga iar ca preot a continuat lucrul înaintașului Nicolae Gherga / Sf. Nicodim în viața Bisericii Ortodoxe Române Medievală autocefală (aparte față de cea bizantină muribundă, tot mai ecumenică), căci bătrânul Nicodim = șeful ortodoxiei Valahe, decedat în anul 1406, s-a străduit pentru autocrația Bisericii neamului față de Patriarhia din Constantinopol. Demnitarul Zorza / Gorga - respectiv Ghergha / Gherghe - a avut așadar 3 fii cu funcții importante în Țara Românească, dintre care cel mijlociu implicat în clerul ortodox iar 2 cu înalte dregătorii la Curtea Domnească (pe lângă Vodă): primul născut Gherghina / Gherghiţă - stabilit în Gherghița - ca paharnic și mezinul Gherg'ka / Gherghe, care ca junior a rămas în Ghergani cu tatăl său (Gherg-ka a intrat în dregătorie ulterior fratelui său Gherghina / Gherghiţă, ca lascărul / cămăraşul lui Vodă Vlad "Dragul" / "Dracul", fiu al Domnitorului Mircea "cel Bătrân").

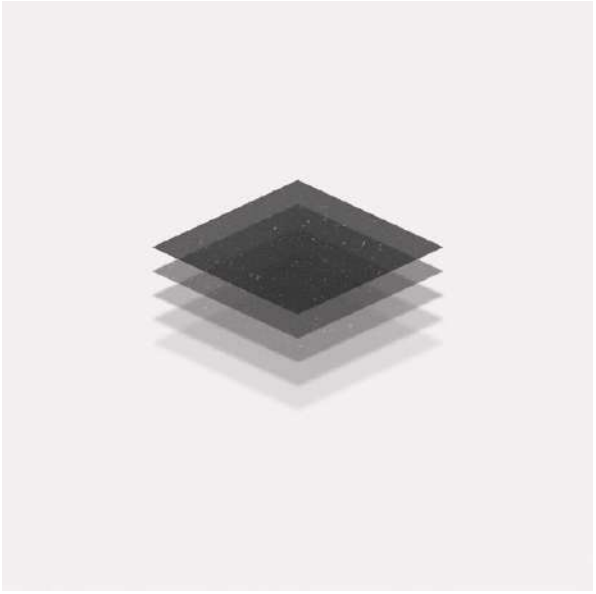

În lucrarea "Între Orient şi Occident", Dr. Neagu Djuvara a scris despre organizarea aşezărilor de Moşneni în Ţara Românească: "Întregul sat se socotea urmaş al unui strămoş comun (un 'moş') şi - uneori - era păstrată în scris filiaţia diferitelor familii, ceea ce i-a inspirat lui Iorga expresia 'sate genealogice' pentru a desemna acele comunităţi. Ca să fie cineva primit într-un astfel de sat (altfel decât prin căsătorie) trebuia să dovedească că făcea parte din acel neam. De altminteri, satul purta, cel mai adesea, numele acestui străbun eponim. Satul se putea întinde sau mări, însă tot pe bază de legătură familială. Se putea, de asemenea, ieşi din comunitate, însă evaluarea cotei-părţi cuvenite celui ce pleca punea o problemă delicată: nu exista o împărţire a proprietăţii pe capete, nici măcar pe capi de familie, deoarece fiecare moşnean păstra pentru sine şi numai pentru sine tot pământul pe care-l putea lucra şi desţeleni; un moşnean desţelenea şi lucra mai mult pământ, un altul mai puţin, astfel încât nu existau proprietăţi egale. Autorizaţia de a defrişa, precum şi împărţirea pământului pe familii era de resortul sfatului satului, care avea puteri destul de întinse, atât în materie administrativă, cât şi în materie fiscală, de vreme ce satul răspundea solidar pentru dări. Sistemul de împărţire a pământului arabil putea comporta variante. Când exista o oarecare suprapopulaţie iar împrejurimile nu îngăduiau extinderea pământului arabil prin defrişări, se putea ajunge la împărţirea unui lot mare în parcele individuale, distribuirea făcându-se prin tragere la sorţi; bucăţile de pământ se numeau 'soarte' şi deveneau ereditare în cadrul familiei dar chiar şi atunci, parcelele redeveneau comunitare după recoltă, pentru păşune. Tot ereditare erau - pretutindeni - casa individuală din jur, împreună cu ograda de păsări şi cu livada. Copiii părăseau casa părintească pe măsură ce se căsătoreau; fetele intrau în familia soţului iar băieţii îşi făceau casă în alt loc, uneori chiar foarte departe, atunci când satul - saturat - trebuia să se extindă. Până la un timp foarte recent, în satul românesc era de neînchipuit ca un băiat să se însoare înainte de a avea casa lui, cu excepţia ultimului născut. El era dator să rămână în casa părinţilor care îmbătrâneau; el şi nevasta lui preluau gospodăria 'bătrânilor', îi ţineau pe aceia pe lângă ei până la moarte şi se îngrijeau să facă cele cuvenite pentru înmormântare, precum şi toate pomenirile, care - la creştinii ortodocşi - au

atât de mare însemnătate. Dacă într-o familie nu erau băieţi - fapt socotit ca o pedeapsă dumnezeiască - sau dacă muriseră cu toţii înainte de a fi putut creşte moştenitori bărbaţi, una din fete avea datoria să se instaleze la bătrânii săi părinţi, împreună cu bărbatul ei, care, de altfel, intra în familia soţiei şi îşi lua, cel mai adesea, numele patronimic al socrului sau preciza, după propriul său nume, că era din satul socrului; în felul acela, bărbatul îşi schimba nu numai locuinţa, dar şi neamul din care se trăgea. Când nici o fată nu era, se înfia un copil, de preferinţă dintre rudele cele mai apropiate; iar printre aceia trebuie să socotim finii, deoarece năşia crea o adevărată rudenie între naş şi fin (interdicţiile de căsătorie între ei, şi chiar între urmaşii lor, erau la fel de severe ca şi între rudele de sânge). Practica năşiei era de o mare însemnătate în societatea ţărănească: naşii de la botez şi naşii de la căsătorie adesea erau aceiaşi, naşii de la căsătoria părinţilor devenind apoi naşi ai copiilor celor cununaţi, dar putea exista şi reciprocitate, încât se ajungea la un fel de năşie reciprocă, între familii, nu doar între indivizi".

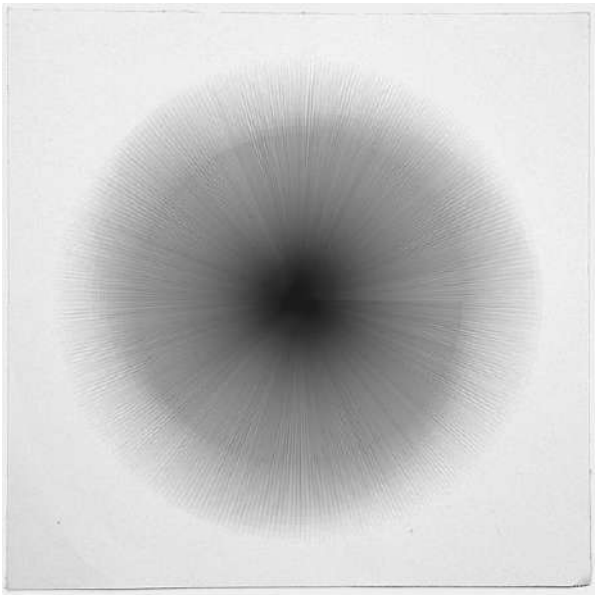

În 1408, la 2 ani după ce a fost puternic influenţat de către Nicodim Gherga la Turnu Severin, Regele Sigismund de Luxemburg a întemeiat Ordinul Dragonului - sub patronajul Sf. Gheorghe - asemănător Cavalerilor Templieri (care oficial nu mai erau de un secol), în care l-a cooptat pe Vlad "Dracul": modelul l-a avut în primul Ordin laic din lume al Cavalerilor - al Sf. Gheorg - înfiinţat de Regele Carol Robert d'Anjou al Ungariei în anul 1318 la Timişoara şi în "Ordinul Sacru al Dragonului Sfântului Gheorghe" lansat de Aromânul Sârbizat Miloş Obilici împreună cu o duzină de Cavaleri (toţi morţi în prima bătălie de pe Câmpul Mierlelor / Câmpia Mierlei, cu excepţia lui Ştefan, fiul Ţarului Lazăr); după excluderea în anul 1436 a lui Vlad "Dracul" din Ordinul Dragonului - datorită alianţei cu otomanii - Gherghe / Ghergka l-a ajutat, fiind cămăraşul lui Vodă: cel care se îngrijea de cămara Domnului (de avutul Domnitorului, ca administratorul tezaurului personal al aceluia). După cruciada eşuată de la Varna, Vodă Vlad "Dracul" l-a acuzat de eşec pe Ioan / "Iancu de Hunedoara" şi a fost ucis - se pare că îngropat de viu - împreună cu fiul său mai mare Mircea de către acela, la începutul anului 1447 (soţia lui Vlad "Dracul" era Vasilisa Muşat, fiica lui Alexandru "cel Bun" din Dinastia Maramureşenilor Bogdăneşti / Muşatini care cârmuia Moldova, aşa cum Dinastia Neagră / Negrilor din Ardeal - din care au fost înaintaşii lui - cârmuia Valahia / Ţara Românească, numită bizantin UngroVlahia, respectiv Maghiar sau Latin TransAlpina; un alt fiu al lor a fost Vlad "Ţepeş", născut în cetatea Sighişoara ce pe atunci era în stăpânirea Domnitorului Muntean). Este de ştiut că în afara atribuţiilor principale dregătoriei pe care o deţinea şi de la care îşi lua numele, fiecare dregător putea îndeplini, din porunca Domnului, diverse alte însărcinări: strângeri de dări, judecata unor pricini între locuitori (individual sau în grupuri formate şi din alţi dregători), comandă de oaste, hotărnicii, solii peste hotare, etc.

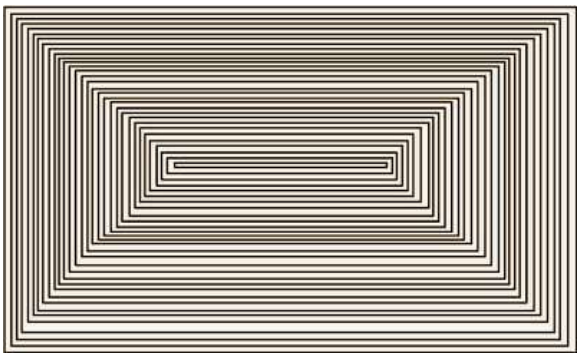

Gherghiţa

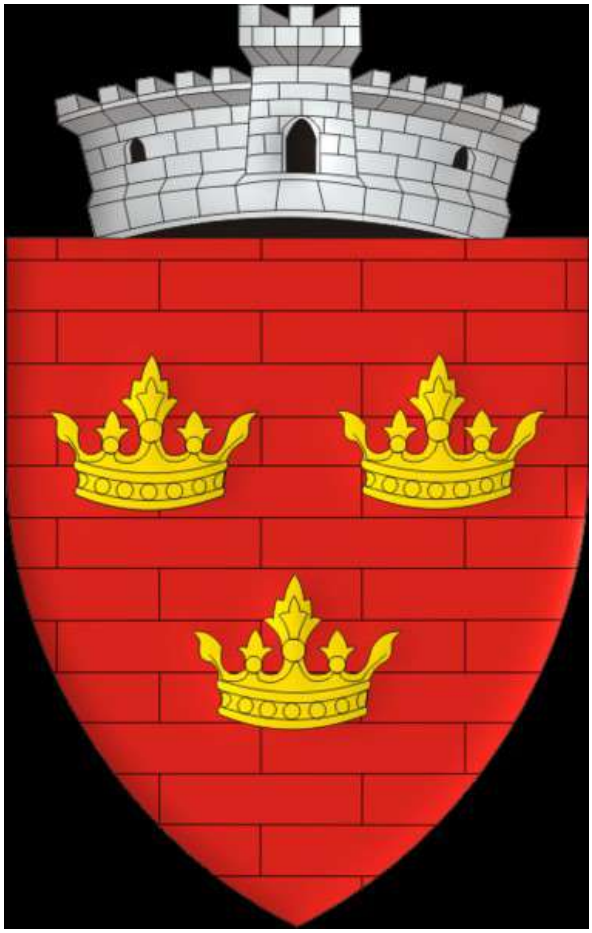

G/herbul Gherghiţei

Dr. Corneliu Diaconovici a atras atenţia în tomul 2 din "Enciclopedia Română", cu publicarea în anul 1900, că "la Gherghiţa s-a dat faimoasa luptă între Alex. Basarab al Munteniei şi Carol Robert, regele Ungariei (1330), sfârşită cu deplinul succes al lui Alex. Basarab" - adică vestita bătălie avută în Posada, care la 4 decenii după

întemeierea Țării Românești a dus la emanciparea Valahilor pe culmi și mai mărețe - iar "pe timpul lui Mircea cel Bătrân, Gherghița era reședința unor corpuri de oștire numite Roșiori și Verzișori":

ENCICLOPEDIA ROMÂNĂ

PUBLICATĂ DIN ÎNSĂRCINAREA ȘI SUB AUSPICIILE

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ

ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN

de

DR. C. DIACONOVICH.

TOMUL II.

Copepode — Keman.

(Cuprinde 8402 articole cu o hartă, 2 adnexe și 20 ilustrațiuni în text.)

SIBIIU, 1900.

EDITURA ȘI TIPARUL LUI W. KRAFFT.

Gherghița — Ghiața. 547

taiată de rîul Belcia se afla regiunile pitoresci din apropierea comunelor rom. Bicaz și lacul Vereștcu (Gyilkostó), cari în tot anul sînt cercetate de savanți turiști. [E. C.]

Gherghița, vîrf din munții Munteniei, 2 zile de drum până la Sibiiu, unde s'a dat faimoasa luptă între Alex. Basarab al Munteniei și Carol Robert, regele Ungariei (1330), sfîrșita cu deplinul succes al lui Alex. Basarab. Pe acest loc voevodul muntean zidise o biserică și 3 stîlpi de piatră, în amintirea biruinței și cari se vedeau încă în secl. XVI. Tot la G. s'a mai dat lupte între Turci, cari voiau, sub Mehmed-Bey, sa prefaca Muntenia în pașalic, și între Radu dela Afumați, voevodul ce voia sa scape țeara de așa primejdie (1522).

Gherghița, com. rur. în Rom., j. Prahova. In veclime a fost un tîrg însemnat. Are 4 cătune cu 2000 suft., toți agricultori și negustători. In com. sînt 4 biserici și 2 școale, din cari una foarte veche; pe timpul lui Alex. Ipsilante (1778) dascalul primia 5 taleri pe luna din partea statului. Localul școalei și al primariei e cladit de adm. dom. coroanei, care are aci un întins domeniu explotat în regie. Școala are ateliere de împletit pale, richita și frînghii.

La G. Radu dela Afumați în prima sa domnie (1522—24) a batut oștirea comandată de Mahomed-Bey sau Mehemed-Bey. Mihaiu Bravul, în urma expediției dela Calugareni, a petrecut pe Batori până aci, unde a reînoit tractatul dintre ei. Tot aci Mihaiu Bravul a biruit ordia cea mare de Tatari, ce navalisera în țeara după expediția dela Calugareni. Mateiu Basarab (1639—40) a învins lîngă G. pe Vasilie Lupu. In amintirea acestei victorii Mateiu Basarab a zidit în G. biserica «Sf. Procopie». Pe timpul lui Mircea cel Bătrân, G. era reședința unor corpuri de oștire numite «Roșiori» și «Verșiori». (Cf. «Ist. Rom.» de Xenopol și Tocilescu și «Vechile instituțiuni de I. Brezoianu. [A. M. Michaelescu.]

Gheringec, com. rur. în Rom. (Dobrogea), j. Constanța, compusa din 5 cat. cu 1571 loc. (Dict. geogr. 1897), între cari mai mulți de jumătate Mohamedani; are 1 biserica ort., 2 geamii și 1 școala. Loc. se ocupa cu agricultura, prasirea vitelor și comercîul.

Gheria, (magh. *Szamos-Ujvár*, germ. *Armenierstadt*), cel mai mare oraș armenesc în Trans., cott. Solnoc-Dobâca, lînga Someșul mic. Edificii mai însemnate: biserica armenească, palatul episcopesc și claustrul ordului franciscan. Reședința episcopului și capitulului român gr.-cat. al G., a preturei și judecatoriei cercuale, cum și a unui notariat public reg.; seminariu teologic și pedagogic român gr.-cat., gimnasiu de stat și orfanotrofiu catolic armenesc, mai departe școala industriala, fabrica de spirt, perceptorat reg., oficiu al cailor ferate, de posta și telegraf. Tîrguri însemnate. 5793 loc. (1891), dintre cari 2440 Magh., 1979 Români, 1195 Armeni, 137 Germ. Orașul a fost întemeiat de Armenii imigrați sub Leopold I. In G. se afla și o prinsoare de stat.

G., diecesă română gr.-cat. înființata la a. 1853, canonisata cu bula papei Piu IX «Ad Apostolicam Sedem» din 1853, și formata din parochii române, cari mai înainte aparțineau diecesei rutene a Muncaciului și diecesei române a Făgărașului. Diecesa G. a avut până acum următorii episcopi: 1) *Ioan Alexi*, 2) *Ioan Vancea*, 3) *Mihail Pavel*, 4) *Ioan Szabó*. E supusa mitropolitului român gr.-cat. de Alba-Iulia și Fagaraș. Parochii 489, filii 386, suflete 474,538, școlari 70,244.

G., protopopiat român gr.-cat., compus din 13 parochii cu 9480 suflete.

Ghermănesci, com. rur. în Rom., j. Falciu, compusa din sat. Arsura și G. cu 1869 loc. (Dict. geogr. 1893); are 2 biserici și 1 școala. Loc. se ocupa cu agricultura și prasirea vitelor. Com. se afla pe domeniul statului.

Ghermani, v. Germani.

Ghernesig, magh. *Gernyeszeg*, com. rur. în Trs., cott. Mureș-Turda, cu 1335 loc. Maghiari și Romîni (407); conții Teleki au aici un frumos castel.

Ghețari, massele mari de zăpada și apa înghețata, cari umplu unele vai din vîrfurile munților înalți, cum sînt în Europa Alpii și Caucasul, și cari persista continuu iarna și vara, cu efectele lor speciale asupra modelațiunii reliefului scoarței globului, atât cât condițiunile climaterice și tectonice, ce le dau nascere, se mențin. Observațiunile facute asupra ghețarilor din Alpi și mai ales asupra acțiunii lor și a modului de a fi a materialelor din acele masse imense de ghiața, au dat loc la studii de o foarte mare importanța din punctul de vedere al acțiunii gheții, ca element modelator al scoarței globului și în special al parții de nord a Europei. Materialele transportate de un ghețar se numesc în totalitatea lor *morene* și sînt: *morene laterale*, *morene frontale*, iar cînd doi ghețari se întâlnesc resulta și o *morenă mediană*.

Gheți, v. Ghețari.

Gheunoala, v. Ciocanitoare.

Gheyn, *(Van den)*, iesuit belgian, etnograf, a publicat: Les populations danubiennes. Étude d'ethnographie comparée, Gand 1886, lucrare care nu aduce mai nimic nou pentru lamurirea chestiunii.

Ghiața, se numesce apa în stare solida. Apa înghiața la 0° C sau R și la + 32° F; dar pe lîngă o liniște perfecta sau prin presiune se poate ține în stare lichida chiar și la 10° C. Apa înghețînd, cristalisează; forma cristalelor e hexagonala. O. uscata e un rău conducetor pentru electricitate și caldura. Pentru topirea G.-ei e necesar a se introduce o cantitate de caldura, anume 1 kg. de G. recere 80 calorii; aceasta caldura devine latenta. La înghețarea apei se produce caldura, deoarece caldura latenta devine libera. G. formeaza un articol de industrie important; ea se folosesce la prepararea înghețatei, la conservarea de substanțe expuse descompunerii s. e. alimente, în medicina pentru combaterea inflamațiilor; cu deosebire pentru berarii este indispensabila. Aceasta întrebuințare varie aduce cu sine de G. naturală, adunata și conservata în magazii (pivnițe) speciale, nu mai poate satisface toate trebuințele, așa ca s'a introdus producțiunea de *G. artificială*. Acesta se produce dupa diverse metode. Cele mai usitate sînt: 1) învîrtirea unui vas plin cu apa în un lichid frigorifer (s. e. în un amestec de salmiac, salpetru și apa, sau sulfat de sodiu, salpetru, salmiac și apa), și 2) aparate speciale, în cari frigul se produce prin dilatațiune de aer rece comprimat sau prin

35*

Gherghița s-a remarcat militar în secolul XIV (Dr. Corneliu Diaconovici, 1900)

La câțiva km Nord față de Lacul Snagov - de pe cursul Râului Galben / Ialomița, ce pe Insula sa principală are Mănăstirea Snagov existentă în vremea Domnitorului Mircea "cel Bătrân" - se află Gherghița, pe partea dreaptă a Râului Prahova (afluent al Râului Ialomița): acolo - la marginea Codrilor Vlăsiei - în Evul Mediu s-a dezvoltat o mare Podgorie. "Toponimul reprezintă diminutivul de la Gherga; metaforic, emblema Gherghiței păstrează memoria domnitorilor care i-au scris istoria, prin cele 3 coroane de aur dispuse triunghiular" a notat Alexandra Ghica în "Gherghița, file de istorie". În anul 1943, George Florescu de la "Institutul de Istorie Națională" a scris despre "Divanele Domnești din Țara Românească 1389-1495", reflectând asupra faptului că "Gherghina o fi fost boier mai tânăr, întâlnit printre martorii domnești ai urmașilor lui Mircea cel Bătrân în scaunul țării"; academicianul Ion Nistor 1876-1962 în "Istoria Românilor" a scris: "Sub urmașii lui Mircea găsim stații de vamă la Rucăr, Câmpulung, Argeș, Târgoviște, Târgșor, Gherghina, Săcuieni și Brăila". Academicianul Grigore Ionescu 1904-1992 în "Istoria arhitecturii românești" a scris că "în Muntenia, pe lângă planul triconc ce a pătruns în arhitectura muntenească în a doua jumătate a secolului XIV, prin intermediul Serbiei, s-a mai găsit și planul dreptunghiular simplu terminat cu o absidă către răsărit, ca la Gherghița":

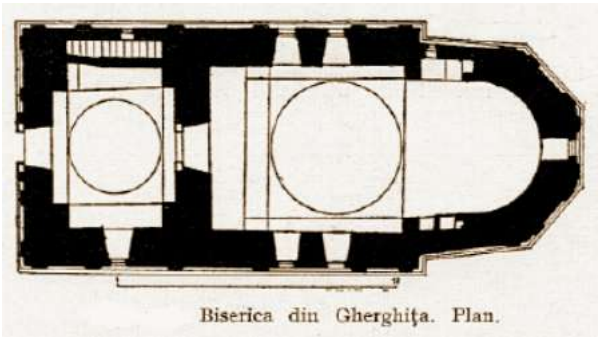

Biserica din Gherghița. Plan.

Biserici cu plan dreptunghiular alungit - având spre răsărit absida iar deasupra pronaosului un turn-clopotniță - au fost Biserica Domnească din Gherghița, Biserica Mănăstirii Strehaia, "Sfântul Nicolae" din Făgăraș, ș.a. Conform "Buletinului" 16 / 1937 al "Comisiei Istorice" a Regatului României "Mari" (prezidată de academicianul Niculae Iorga), Vodă Mircea "cel Bătrân" a emis din Gherghița la 23 III 1400 un hrisov prin care întărea Mănăstirii Snagov 44,42 lat. N, 26,10 long. E / județul Ilfov moșia Velea, cu moara de pe Neajlov și vama de la Prahova: acelea scrise atunci sunt primele atestări documentare atât a așezării Gherghiței, cât și a Mănăstirii Snagov (corespunzător calendarului vechi - în vigoare în anul 1400 - atunci de fapt era 10 III, ziua de după sărbătorirea celor 40 de mucenici); în anul 1939, academicianul N. Iorga a scris în "Istoria Bucureștilor": "În 1400, Mircea cel Bătrân stătuse o clipă la Gherghița - satul Gherghiței, al lui Gherghiță, din Gherghe - după cum a studiat și Ionescu Gion în Colecția Hurmuzaki XV". (Moșia Gherghița era a paharnicului Domnitorului Mircea "cel Bătrân", aflată la 60 km distanță de Moșia Ghergani ce era a stolnicului Domnitorului Mircea "cel Bătrân" / de la jumătatea drumului dintre Târgoviște și București). În anul 2011, Dr. Laurențiu Rădvan în cartea "Orașele din Țările Române în Evul Mediu" a scris: "Gherghița a fost unul dintre centrele urbane mari ale Țării Românești, cu implicarea într-un comerț foarte activ cu orașele transilvane de peste munți, începând cu Brașovul. Orășenii din

Gherghița beneficiau de privilegiu special din partea domnitorului: erau oficial scutiți de dările ce se luau din produsele obținute pe moșia orașului (dijma). Privilegiul se acorda individual, fiind dat comunității orășenilor, astfel că organizarea internă a acestora nu se baza pe obiceiul țării, idee ce susține posibilitatea existenței unor diferențe între așezările urbane; unele au avut autonomie mai extinsă decât altele. La Gherghița a fost curte a domnitorului Țării Românești. În Gherghița - la fel ca în alte orașe, Târgșor, Târgoviște, etc. - au ajuns să se stabilească Greci refugiați datorită extinderii puterii otomane, devenind principalul grup etnic, după români. Corespondența unui raguzan stabilit temporar în Țara Românească, Piero di Giovanni, surprinde grija aceluia de a-și vedea marfa ajunsă cu bine la destinație; îl găsim în Gherghița și pe drumul de pe Valea Prahovei. Numele așezării Gherghița vine de la un antroponim, fiind un diminutiv al vechii forme a numelui Gheorghe (Gherghe), foarte des întâlnită în documente. Un Gherghe a fost probabil întemeietorul, unul din vechii stăpâni ai așezării pe vremea când aceasta era sat, înainte de secolul XIV, sau un reprezentant al domnului de după 1300. Începuturile orașului sunt incerte. Alături de Târgșor, l-am încadrat în rândul oraşelor mai noi, apărute în a doua parte a secolului XIV cu sprijinul unuia din domnii din acea perioadă, care i-a dat și privilegiul. Ca ipoteză, avansăm ideea că dezvoltarea (poate chiar apariția) așezării a avut legătură cu 'culoarul angevin' amintit în actul prin care regele Ungariei asigura în 1358 pe negustorii brașoveni că puteau circula liberi printr-un spațiu situat între Prahova și Dunăre. Poziția favorabilă a făcut ca un centru de schimb să se dezvolte aici, un rol important în dezvoltarea orașului având-l mai târziu Mircea cel Bătrân, care a negociat cu Braşovul libertatea de comerţ pentru negustorii din oraşele Munteniei, inclusiv pentru cei din Gherghiţa. La Gherghiţa domnia a ridicat o curte în secolul XIV, după ce a intrat în stăpânirea moşiei. Statistic, curtea de la Gherghiţa a ocupat în secolele XV-XVI locul al patrulea în preferinţele domnilor, după reşedinţele principale de la Argeş, Târgoviște și București. Venirea domnilor aici se explică prin poziția orașului, ce era situat aproximativ în centrul geografic al Munteniei, la distanţă egală între munte şi Dunăre. La sud de oraş, spre Bucureşti, se întindea o regiune sălbatică, cu păduri (Vlăsia) şi bălţi, în timp ce la nord, începeau dealurile. De aici se putea interveni uşor în orice regiune a părţii de la răsărit de Olt a Ţării Româneşti, aşezarea având deci atuul unei poziţii strategice. Poziția strategică a orașului și preferința arătată de domni au făcut din Gherghiţa o ţintă predilectă pentru atacurile celor ce pătrundeau în interiorul Ţării Româneşti, motiv pentru care a avut mult de suferit. În oraş nu a existat o biserică catolică, prin urmare numărul saşilor sau ungurilor a fost probabil nesemnificativ. Numeroşi negustori din Gherghiţa apar peste munţi, unde duceau diferite mărfuri". La 1 VI 1421, când domnea Radu "Chelu" / "Cap sec", fiu al lui Vodă Mircea "cel Bătrân" - care a fost ultimul Domnitor al Ţării Româneşti controlând Banatul, la un deceniu după decesul său stăpânirea întregului Banat fiind deja exercitată de către Iancu / Ioan de Hunedoara din Ţinutul Haţegului / Gherţegului - logofătul (adică dregătorul având funcţia de şef al cancelariei domneşti, responsabil de îndeplinirea hotărârilor luate de Curtea Domnitorului Ţării Româneşti) Gherghina / Gherghiţă, acelaşi care a fost paharnicul lui Mircea "cel Bătrân" / tatăl Domnitorului, a scris despre întărirea Mănăstirii Cozia, ce încă purta numele Cuman din anul 1301 Nucet / însemnând "livadă de nuci": "Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul şi binecinstitorul şi de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Radu mare Vodă şi Domn, din mila lui Dumnezeu şi cu darul lui Dumnezeu stăpânind şi domnind peste toată Ţara UngroVlahiei şi a părţilor de peste munţi, încă şi către Părţile Tătăreşti şi Amlaşului şi Făgăraşului herţeg şi Domn al Banatului Severinului şi al Podunaviei, până la Marea cea Mare: A binevoit Domnia mea, cu a sa bunăvoinţă, cu inima curată şi luminată, din cele dăruite mie de Dumnezeu atotţiitorul, stăpânul meu Hristos, râvnind către sfânt răposatul părintele meu, Domnul Mircea Vodă, am dăruit acest atotcinstit, cu frumoasă faţă şi preacinstit, deasupra tuturor cinstitelor daruri, acest de faţă hrisov al Domniei mele, părintelui egumen al Mănăstirii Nucetului, mormântul părintelui meu şi rugătorului Domniei mele, popii kir Iacov şi tuturor fraţilor, care se află întru Hristos în hramul sfintei şi de viaţă începătoarei Troiţe, la locul numit Nucet, ca să-i fie de ocină şi de ohabă toate bălţile, începând de la Săpatul, adică însuşi Săpatul, până la gura Ialomiţei, pe Dunăre. Gloabele ce se vor face la acele bălţi, fie de la păstori, fie de la orice om, boier prea mare sau mic, toate să fie mănăstireşti. Încă şi de la stupi, oricât se va afla la acele bălţi, până unde le este hotarul mănăstiresc, un om să le ia vama de stupi şi toate celelalte munci câte se vor întâmpla. Şi acolo a fost un om, anume Tâmpa, care şi acela a dăruit o gârlă, Săpatul, în vremea părintelui Domniei mele, Mircea Vodă şi în vremea egumenului Sofronie, Mănăstirii Nucetului, să-i fie spre veşnică pomenire, precum şi părintele meu a binevoit să fie. Nimeni din slugile Domniei mele să nu supere pe Tâmpu, ispravnic sau oricare din boieri, ci Tâmpu să fie volnic să ia vama de la Săpatul. De aceea şi eu, Io Radu Vodă râvnind, cu râvnă către Dumnezeu, Domnul meu, îndemnat fiind de sfânta şi de viaţă începătoarea Troiţă, această cinstită poruncă după nobleţea inimii mele am întărit şi am împuternicit, ca să fie de ocină şi de ohabă Mănăstirii Nucet, mormântul părintelui meu, spre veşnica lui pomenire iar mie spre bucurie, mântuire şi iertarea păcatelor, toate bălţile începând cu Săpatul pe Dunăre, până la gura Ialomiţei. Şi după moartea Domniei mele, pe cine va alege Domnul Dumnezeu să fie Domn al Ţării Româneşti, din rodul inimii Domniei mele, din rudele Domniei mele sau din alt neam, dacă va cinsti, va înnoi şi va întări acest hrisov al Domniei mele, pe acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească, să-l înnoiască şi să-l întărească; iar dacă va strica şi va risipi, pe unul ca acela Domnul Dumnezeu să-l nimicească şi să-l ucidă, aici şi în veacul viitor să fie lipsit de trupul şi de sângele lui Hristos şi să aibă parte cu Iuda, Arie şi cu acei necredincioşi Iudei, care au strigat asupra Domnului nostru, sângele lui asupra lor şi copiilor lor, ceea ce şi va fi în veci, amin. Martorii acestui hrisov: jupanii Radu, Vâlcan, Nan, Utmeş, Cârstea, Badea, Drăghici, Stan unchiul lui Vodă, jupanii Oancea Lugaş, Vâlcsan Vlorin, Micul Popşor logofăt. Şi eu Gherghina logofăt, am scris în anul 6929, crugul soarelui 14, luna Iunie 1 zi" (prin crugul / crângul Cerului - derivat din circuitul bolţii Cereşti - se numea osia împrejurul căreia se rotea Cerul, împreună cu astrele sale). Târnosirea / sfinţirea Mănăstirii Cozia a fost făcută de Nicodim Gârca, al cărui chip e zugrăvit în partea de miazăzi a pronaosului (încăperea din Biserică ce precede naosul).

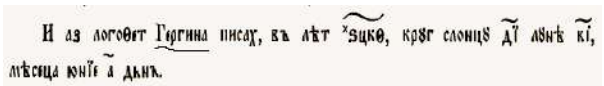
И аз логоѳет Гѵргина писах, въ лѣт ˣ҃ѕцкѳ, кроѵ слонцѧ ѳ҃ї лѹнѣ кї, мѣсяца ѹніѳ ѧ҃ дьнь.

Cancelarul / logofătul Gherghina e subliniat

În anul 1943, istoricul şi filologul Petre Panaitescu (1900-1967) în cartea "Mircea cel Bătrân" a reflectat

despre realizatorii de acte de după moartea acelui Domnitor: "Credem că nu greşim afirmând că cei mai mulţi scriitori de acte erau români, care învăţaseră slavoneşte în mănăstiri (sau de la preoţi); limba documentelor domneşti este cea medie bulgară, cu amestecuri destul de frecvente de românisme". Este de observat că printre cei care se preocupau atunci de Mănăstirea Nucet / Cozia era şi Gorga / Zorza, tatăl logofătului / cancelarului Gherghiţă / Gherghina (conform hrisovului din urmă cu 3 ani, de la moartea lui Vodă Mircea "cel Bătrân"). În 19 VI 1421, Vodă Radu "Chelu" a întărit din Creaţa 44,35 lat. N, 26,16 long. E / judeţul Ilfov toate daniile făcute de tatăl său Mircea Mănăstirilor Cozia şi Codmeana, documentul încheindu-se astfel: "Dacă va lua de la acele sfinte mănăstiri şi va călca şi va nimici, pe unul ca acela să-l încerce Domnul Dumnezeu cu dreapta sa judecată şi să aibă parte cu Iuda trădătorul Domnului şi cu acei Iudei care au strigat, sângele lui asupra lor şi asupra copiilor lor, precum este şi va fi. Şi martori la aceasta: jupan Radul, jupan Vâlcan, jupan Cârstea, jupan Mircea, jupan Stan, jupan Nan, jupan Stanciul, jupan Petre Zamona, Gherghina logofăt". Apoi - în acelaşi an - cancelarul = logofătul Gherghina / Gherghiţă a scris un pergament despre condiţiile vamale, cu următorul conţinut: "Eu, cel în Hristos Dumnezeu credinciosul şi de Hristos iubitorul şi de sine stăpânitorul Radu, mare Vodă, cu mila lui Dumnezeu şi cu darul Dumnezeiesc stăpânitor şi Domnitor peste întreagă Ţara UngroVlahiei, binevoit-a Domnia mea cu a mea bunăvoinţă, cu inimă curată şi luminată şi dăruit-am acest de faţă prea cinstit, prea frumos şi prea preţuit hrisov al Domniei mele, care e mai presus de toate cinstele şi darurile şi am împlinit rugămintea pârgarilor din Braşov, care au cerut de la Domnia mea să le înoiesc şi să le întăresc aşezămintele ce le-au avut de la strămoşii Domniei mele pentru vămi, prin toate târgurile din ţara Domniei mele şi pe drumul Braşovului până la Brăila: ca să le dea de la un vilar de Ipriu 1 fertun, de la cel de Luvia 1 perperă, de la cel de Colunia 12 ducaţi, de la cel din Cehia 6 ducaţi iar de la vilarul tăiat nimica. Şi cine aduce şepci Frânceşti, bobou şi fier, nimica; iar de la un butoi de miere 12 ducaţi, de la un butoi de vin 6, de la un cal cine cumpără să dea 6 ducaţi, de la o maje de ceară 12 ducaţi, de la piper, şofran, bumbac, camelot, piei de miel şi de la altă marfă ce vine de peste mare, de la 100 de perpere. De la un porc 2 ducaţi, de la un bou 3 ducaţi, de la o vacă 3 ducaţi, de la un berbec 1 ducat, de la o piele de cerb 1 ducat iar de vor fi şi alte piei cu ea, nimica; de la un burduf de brânză 1 ducat. Călăreţul care trece pe la Bran 3 bani iar pedestrul 1 ban; şi iarăşi, de la cei care trec cu peşte: de la un car 1 peşte iar ce va fi deasupra, să nu dea nimica. Şi la Brăila, de la o maje 1 perperă. De la un car în Târgşor 1 peşte; în Târgovişte, aşişderea. De la calul încărcat, fie cu orice, 3 ducaţi. La Dâmboviţa, câţi cai sunt la car, tot atâţia ducaţi şi de car 1 peşte. De un cal încărcat 3 bani iar de la alte mărfuri, nimica. Un cal slobod 1 ducat şi pedestrul 1 ban. Şi apoi, cine îşi dă marfa pe datorie, să-şi caute datornicul sau chezaşii - dacă are - iar de omul drept să se ferească. Şi nimeni să nu bântuiască pe oamenii drepţi. Şi iarăşi, cine va încerca, dintre boierii Domniei mele, mari şi mici, fie că va fi cumpărată acea vamă, fie că va fi dată cuiva de pomană, să puie pe deasupra şi să nu rămână pe lângă cele ce le-a întărit şi legiuit Domnia mea în aşezământul de mai înainte, unul ca acela va păţi mare rău şi urgie de la Domnia mea. Şi aceasta s-a făcut când au venit la Domnia mea Ioan Revel şi Cârstea din Râşnov şi aceasta a fost la Târgovişte. Iar martori au fost: jupanii Vâlcan, Nan şi Radu a lui Sahac, Aga ban şi Mihail vistier. Iar eu logofătul Gherghina am scris, în Târgovişte, 21 Noiembrie 6930".

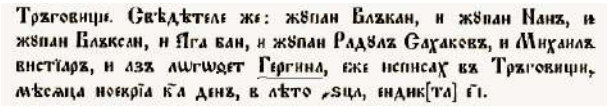
Трговиці. Сѣдѣтеле же: жупан Блъкан, и жупан Нанъ, и жупан Блъксан, и Ага ван, и жупан Радулъ Сахаковъ, и Михаилъ вистїаръ, и азъ лоугодет Гергина, еже писахъ въ Трговиці, мѣсяца новєкрїа къ день, в лѣто ,ѕѳцл, индик[та] ѓ.

Logofătul / cancelarul Gherghina e subliniat

Gherghina / Gherghiţă din Gherghiţa - logofătul / cancelarul lui Vodă Radu "Chelu" - era frate cu Gherg'ka / Gherghe din Ghergani (care peste 15 ani a ajuns cămăraşul lui Vodă Vlad "Dracul", frate cu Vodă Radu "Chelu"). Înscrisă obişnuinţei itinerante a Domnitorilor (care în primul secol al Ţării Româneşti au avut succesiv drept reşedinţe Grădiştea CâmpuLungului, Curtea-de-Argeş şi Târgovişte), Gherghiţa şi-a demonstrat potenţialul timp de câteva secole; instalarea serioasă Gherga a fost - similar ca şi în Ghergani / judeţul Dâmboviţa, la sfârşitul secolului XIV - în Gherghiţa 44,50 lat. N, 26,15 long. E (aşezare aflată azi în judeţul Prahova, cu denumirea ca diminutiv de la Gherga sau Gherghe, conform şi lui Ioan Pătruţ în lucrarea "Onomastică românească" din anul 1980), menţionată de către Vodă Dan II, nepotul lui Mircea "cel Bătrân" / fiul fratelui său, într-o circulară comercială a Ţării Româneşti din 30 I 1431, adresată inclusiv "Gherghiceanilor", adică locuitorilor aşezării: "Io Dan, mare Vodă şi Domn a toată Ţara UngroVlahiei, scrie Domnia mea întregii ţări a Domniei mele - celor mici şi celor mari - şi tuturor târgurilor şi vămilor Domniei mele: Rucărenilor, Câmpulungenilor, Argeşenilor, Târgoviştenilor, Târgşorenilor, Săcuenilor, Gherghicenilor, Brăilenilor, Buzăenilor, Flocenilor şi tuturor celorlalte târguri şi vămi şi celorlalţi, mici şi mari. Să ştiţi că s-a învoit Domnia mea cu Braşovenii ca să umble cu negoaţe oamenii Domniei mele şi să ducă la Braşov cine ce voieşte: fie ceară, fie seu, fie argint, fie aur, fie mărgăritar sau orice ar vrea cineva, să fie slobod să ducă la Braşov şi să vândă cine ce voieşte şi să nu se teamă de nimic, fiindcă aşa a tocmit Domnia mea. Şi iarăşi, din Braşov să aducă în ţara Domniei mele cine ce voieşte şi să facă negoţ cu postav, cu argint, cu florini sau cu orice ar vrea cineva să aducă în ţara Domniei mele să vândă şi să fie cum a fost în zilele moşului Domniei mele Mircea Vodă. Tot aşa să fie şi acum slobode toate. Şi iarăşi zic tuturor vameşilor, câte vămi şi târguri sunt în ţara Domniei mele: voi să luaţi vamă cum s-a luat în zilele moşului Domniei mele Mircea Vodă, aşa să luaţi şi acum. Şi dacă are cineva vreo datorie la un om din ţara aceea, să-şi găsească omul ce-i este dator şi acela să-i plătească iar de omul drept să se ferească ca de foc; căci cine va bântui pe vreun om drept, pe unul ca acela îl voi arde în foc. Altfel n-are să fie, ci să-şi afle datornicul şi să-şi ceară datoria de la el; iar altfel să nu fie, ci numai după porunca Domniei mele".

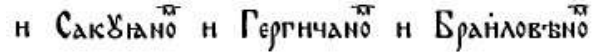
и Сакъіано и Гергичано и Брайловъно

Gherghiceani în mijloc

În anul 2010, istoricul Român Laurenţiu Rădvan a analizat denumirea Gherghiţei (considerându-i moşia anterioară anului 1300, ceea ce ar lega-o de întemeierea Ţării Româneşti în anul 1290 de către familia G/herţegului Negru Vodă, care - printre alţi Ghergani - avea în anturaj pe sculptorul Gherg şi pe trezorierul Grigore): "Numele aşezării provine de la un nume personal, un diminutiv al numelui Gherghe (vechea formă a lui Gheorghe), foarte frecvent în documente. Probabil Gherghe a fost

întemeietorul sau unul dintre vechii lideri ai aşezării, pe când încă era un cătun, dinaintea secolului XIV. Dezvoltarea locului a început odată cu domnia lui Mircea cel Bătrân, care a negociat cu cei din Braşov libertatea comercianţilor pe rutele Ţării Româneşti, Gherghiţa fiind inclusă. Din aşezare era uşor accesul oriunde în Ţara Românească, locul având o poziţie strategică".

Primăria Gherghiţa susţine că întemeierea aşezării "se pierde undeva în negura timpului, apărând însemnată pe hartă în jurul anului 1100, mai jos de vărsarea Teleajunului în Prahova", ceea ce confirmă autohtonia Moşneanului Gherga, într-un timp şi un loc aflate între "Vlaşca de la Dârstor" (prima Ţară Română Medievală independentă - din Dobrogea, Bălţile şi Delta Dunării - ce şi-a încetat existenţa în anul 1048, unde Gherga s-a aflat în cârmuire) şi prezenţa în anul 1185 a Cavalerului Grigore în familia G/herţegului Negru-Vodă - cu puternice legături Veneţiene - care la sfârşitul secolului următor a întemeiat Ţara Românească, având Gherghiţa în rol de prim rang; în ajutorul încadrării ar fi şi alte atestări, anume cea de la sfârșitul secolului XVII a cronicarului Miron Costin despre proprietățile din anul 1080 în Bazinul Oltului ale primului Negru Vodă - alias Gheorghe / Gyorgy - cea de la începutul secolului XX a folcloristului Pericle Papahagi (membru corespondent al Academiei Române) care a cercetat registrul din Mișcolț cu mențiunea despre Aromânii ajunși pe Dunăre la 1100 în acea parte a Panoniei, cea de la sfârșitul secolului XVIII a călugărului Naum Râmniceanu de la Mănăstirea Hodoș-Bodrog din Banat despre pomelnicul de lemn din CâmpuLung cu menționarea lui Negru Vodă la 1122, etc.: la sfârșitul secolului XI, conectat cu Dinastia Ungaro-Română Arpadă, Gherga / fondatorul Dinastiei "Negre" avea printre moșii nu doar Pământuri în lunca Oltului, ci poate și podgorii în Muntenia (ca aceea a Gherghiței), în acele timpuri aportul Aromânesc fiind explicit consemnat de prima cronică a Țării Românești că s-a petrecut cu mulți ani înaintea descălecatului lui Negru Vodă, inclusiv coloniștii Aromâni urcați pe Dunăre la Mișcolț / Ungaria făcând parte din migrările cauzate de dispariția Imperiului Scito-Vlah / Bulgaro-Armân din secolul XI înspre zone mai îndepărtate de influența bizantină iar artefactul din lemn privind Câmpulungul secolului XII indicat de învățatul Naum Râmniceanu 1764-1839 născut la Corbi / județul Argeș - tatăl său funcționând ca preot ortodox în Jina 45,39 lat. N, 23,32 long. E / județul Sibiu - a fost descoperit în zilele Domnitorului Leon Tomșa 1629-1632 al Țării Românești. Stolnicul Constantin Cantacuzino în "Cronologia tabelară" a enunțat că deja un descălecat în Țara Românească a fost la 1215: în Muntenia (la Sudul Carpaților Meridionali), distanța dintre Câmpulung Muscel - reședința lui Negru Vodă în Țara Românească din anul 1290 - fiind de circa 150 km până la Gherghița, justifica acolo podgoria împreună cu prima culă ca avanpost Domnesc; despre premizele stabilirii Domnitorului Negru Vodă în Muntenia a scris după un secol și jumătate Cronica lui Ioan Huniade / "Iancu de Hunedoara", că pregătirea mutării Marelui G/Herțeg din S Ardealului în N Munteniei s-a datorat stării conflictuale din Țara Ungurească și sărăciei apărute după năvala Tătarilor din anul 1285. "Viața lui Nicodim" - respectiv Cronica de la Tismana, începută la Mănăstire în secolul XV după decesul ctitorului Nicolae Gherga și tipărită în secolul XIX - a indicat 2 aspecte interesante, anume că penultimul dinast Negru Vodă / străbunicul Tihomir al Sfântului Nicodim era rudă cu Regele Laslău / Ladislau Cumanul și că descălecarea în Muntenia din anul 1290 a fost de fapt în scopul apărării mai eficiente de Tătari (aceia anterior cu 5 ani au ajuns până la Pesta): pe de o parte, argumentul rudeniei - chiar apropiate - dintre Tihomir și Laslău ar fi al patrulea, pe lângă cel contextual al acțiunilor ambilor cârmuitori și al ascendenților lor, având pe linia maternă Cumane iar pe linie paternă fiind Arpazi; pe de altă parte, situația de "tampon" dintre Tătari și Unguri a motivat unirea Românilor cârmuiți de Basarabi și Negri (de pe ambele părți ale Oltului), ceea ce în secolul XIII s-a întâmplat înaintea "descălecării" prin cununia Anei / fiica lui Bărbat cu Tihomir, pruncul lor devenind bunicul Sfântului Nicodim Gârca / Nikodim Garcic = Sfântul Nicolae Gherga de la Tismana.

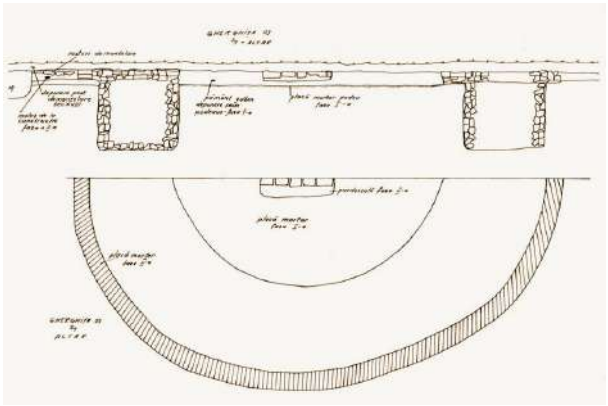

Profil în Gherghiţa

Oraşul Medieval Românesc (acum dispărut) Gherghiţa, ce la maxima dezvoltare, când era reşedinţa Mitropoliei Ţării Româneşti şi reşedinţa de Scaun a Ţării Româneşti, avea un teren de aproape 6 mii de hectare, a fost la confluenţa Râurilor Teleajen şi Prahova, pe locul unde era cea mai importantă intersecţie de drumuri a timpului - drumul de la Braşov pe Valea Buzăului se întâlnea cu drumul Brăilei şi cu cel al Bucureştiului / Giurgiului - fiind vamă interioară a Ţării Româneşti, pe acolo în decursul timpului trecând mii de caravane dar şi multe trupe, în tranzit mai ales comercial şi militar.

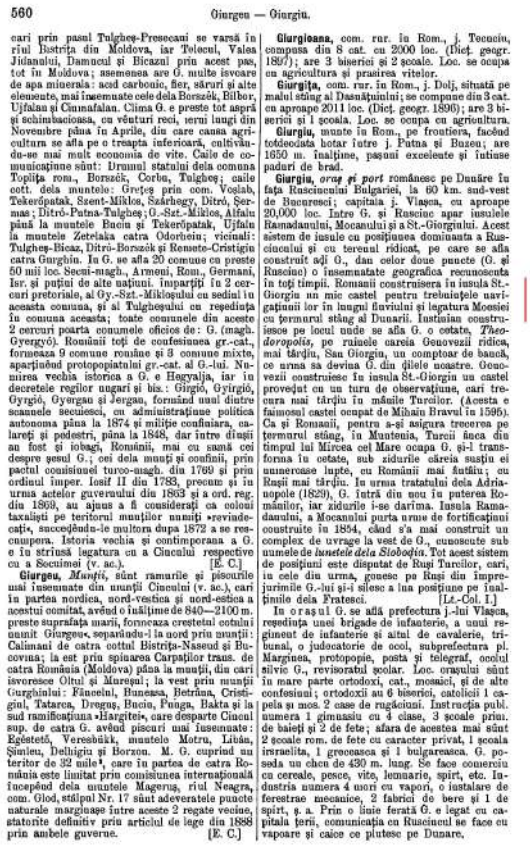

560 Giurgeu — Giurgiu.

cari prin pasul Tulghes-Frumoasa se varsă în riul Bistrița din Moldova, iar Tolocul, Valea Jidanului, Damucul și Bicazul prin acest pas, tot în Moldova; asemenea are G. multe isvoare de apa minerală: acid carbonic, fier, săruri și alte elemente, mai insemnate cele dela Borszék, Bilbor, Ujfalu și Csunafalau. Clima G. e preste tot aspră și schimbacioasă, cu vênturi reci, șerul lungi din Novembre pâna în Aprile, din care causa agricultura se afla pe o treapta inferioară, cultivându-se mai mult economia de vite. Caile de comunicațiune sânt: Drumul statului dela comuna Topița rom., Borszék, Corbu, Tulghes; caile cott. dela muntele: Grețes prin com. Voslab, Tekerőpatak, Szent-Miklos, Szárhegy, Ditró, Șermas; Ditró-Patna-Tulghes; G.-Szt.-Miklos, Alfalu pâna la muntele Bucin și Tekerőpatak, Ujfalu la muntele Zetelaka catra Odorheiu; vicinali: Tulghes-Bicaz, Ditró-Borszék și Remete-Cristigiu catra Gurghiu. In G. se afla 20 comune cu preste 50 mii loc. Secui-magh., Armeni, Rom., Germani, Isr. și puțini de alte națiuni. Impartiți în 2 cercuri pretoriale, al Gy.-Szt.-Miklosului cu sediul în aceasta comuna, și al Tulghesului cu resedința în comuna aceasta; toate comunele din aceste 2 cercuri poarta comunele oficios de: G. (magh. Gyergyó). Românii toți de confesiunea gr.-cat., formeaza 9 comune române și 3 comune mixte, apartinênd protopopiatului gr.-cat. al G.-lui. Numirea vechia istorica a G. e Hegyalja, iar în decretele regilor ungari și bis.: Gingió, Gyirgió, Gyrgió, Gyorgau și Jergau, formând unul dintre scaunele secuiesci, cu administrațiune politica autonoma pâna la 1874 și miliție confiniara, calareți și pedestri, pâna la 1848, dar între diușii au fost și iobagi, Românii, mai cu sama cei despre gesul G.; cei dela munți și confinii, prin pactul comisiunei turco-magh. din 1769 și prin ordinul împer. Iosif II din 1783, precum și în urma actelor guvernului din 1863 și a ord. reg. din 1869, au ajuns a fi considerați ca coloni taxalișți pe teritorul munților numiți »revindecați«, succedându-le multora dupa 1872 a se recumpena. Istoria vechia și contimporana a G. e în strînsă legatura cu a Ciucului respective cu a Secuimei (v. ac.). [E. C.]

Giurgeu, *Munții*, sânt ramurile și piscurile mai insemnate din munții Ciucului (v. ac.), cari în partea nordica, nord-vestica și nord-estica a acestui comitat, avênd o înălțime de 840—2100 m. preste suprafața marii, formeaza crestetul cetului numit Giurgeu«, separându-l la nord prin munții: Calimani de catra cottul Bistrița-Naseud și Bucovina; la est prin spinarea Carpaților trans. de catra România (Moldova) pâna la munții, din cari isvorește Oltul și Mureșul; la vest prin munții Gurghiului: Făuceiul, Bunească, Betrâna, Cristigiul, Tatarca, Dregus, Bucin, Punga, Bakta și la sud ramificațiuna »Hargitei«, care desparte Ciucul sup. de catra G. avênd piscuri mai insemnate: Egéstető, Veresbükk, muntele Motru, Libăn, Șinieu, Delhigiu și Borzon. M. G. cuprind un teritor de 32 mile², care în partea de catra România este limitat prin comisiunea internațională începênd dela muntele Magerus, riul Neagra, com. Glod, stâlpul Nr. 17 sânt adeveratele puncte naturale marginașe între aceste 2 regate vecine, statorite definitiv prin articiul de legе din 1888 prin ambele guverne. [E. C.]

Giurgioana, com. rur. în Rom., j. Tecuciu, compusa din 8 cat. cu 2000 loc. (Dict. geogr. 1897); are 3 biserici și 2 școale. Loc. se ocupa cu agricultura și prasirea vitelor.

Giurgița, com. rur. în Rom., j. Dolj, situată pe malul stâng al Dunâțiuului; se compune din 3 cat. cu aproape 2011 loc. (Dict. geogr. 1896); are 3 biserici și 1 școala. Loc. se ocupa cu agricultura.

Giurgiu, munte în Rom., pe frontiera, facênd totdeodata hotar între j. Putna și Buzeu; are 1650 m. înaltime, pașuni excelente și întinse paduri de brad.

Giurgiu, *oraș și port* românesc pe Dunăre în fața Rusciucului Bulgariei, la 60 km. sud-vest de Bucuresci; capitala j. Vlașca, cu aproape 20,000 loc. Intre G. și Rusciuc apar insulele Ramadanului, Mocanului și a St.-Giorgiului. Acest sistem de insule cu positiunea dominanta a Rusciucului și cu terenul ridicat, pe care se afla construit adi G., dau celor doue puncte (G. și Ruscine) o însemnatate geografica recunoscuta în toți timpii. Romanii construiseră în insula St.-Giorgiu un mic castel pentru trebuințele navigațiunii lor în lungul fluviului și legatura Moesiei cu fermarul stâng al Dunarii. Întâmian construiesse pe locul unde se afla G. o cetate, *Theodoropolis*, pe ruinele careia Genovezii ridica, mai târdiu, San Giorgio, un comptoar de banca, ce urma sa deviua G. din dilele noastre. Genovezii construiesc în insula St.-Giorgiu un castel provedut cu un turn de observațiune, cari trecura mai târdiu în mânile Turcilor. (Acesta e faimosul castel ocupat de Mihaiu Bravul în 1595). Ca și Romanii, pentru a-și asigura trecerea pe termarul stâng, în Munteuia, Turcii înca din timpul lui Mircea cel Mare ocupa G. și-l transforma în cetate, sub zidurile careia muștiu ei numeroase lupte, cu Românii mai întâiu; cu Rușii mai târdiu. In urma tratatului dela Adrianopole (1829), G. intră din nou în puterea Românilor, iar zidurile i-se darima. Insula Ramadanului, a Mocanului purta urme de fortificațiuni construite în 1854, când s'a mai construit un complex de ovrage la vest de G., cunoscute sub numele de *lunetele dela Slobodzia*. Tot acest sistem de positiuni este disputat de Rușii Turcilor, cari, în cele din urma, gonesc pe Rușii din împrejurimile G.-lui și-i silesc a lua positiune pe înaltimile dela Pratesci. [L.-Col. I.]

In oraș. G. se află prefectura j.-lui Vlașca, reședința unei brigade de infanterie, a unui regiment de infanterie și altul de cavalerie, tribunal, o judecatorie de ocol, subprefectura pl. Marginea, protopopie, posta și telegraf, ocolul silvic G., revisoratul școlar. Loc. orașului sânt în mare parte ortodoxi, cat., mosaici, și de alte confesiuni; ortodoxii au 6 biserici, catolicii 1 capela și mos. 2 case de rugăciuni. Instrucția publ. numera 1 gimnasiu cu 4 clase, 3 școale prim. de baieți și 2 de fete; afara de acestea mai sânt 2 școale rom. de fete cu caracter privat, 1 școala israelita, 1 grecească și 1 bulgareasca. G. posedа un chen de 430 m. lung. Se face comerciu cu cereale, pesce, vite, lemnarie, spirt, etc. Industria numera 4 mori cu vapori, o instalare de ferestrae mecanice, 2 fabrici de bere și 1 de spirt, ș. a. Prin o linie ferată G. e legat cu capitala țerii, comunicația cu Rusciuul se face cu vapoare și caice ce plutesc pe Dunare.

Giurgeu / Gyergyo și Giurgiu în "Enciclopedia Română" (Dr. Corneliu Diaconovici, 1900)

În anul 1945, Ionescu Nica în "Dacia Samscrită" a scris: "În India Nordică, la gura Gangelui, e provincia Daka, provincie mare, având capitală orașul Daka, poate cel mai vechi oraș al ei, ai cărei locuitori se numeau Daki, ca și locuitorii provinciei. Din Daka spre apus, pe Valea Gangelui, e orașul Patna, capitala provinciei Bihara. La apus de Bihara se întinde marea provincie Uda, adică a râurilor ce se varsă în Gange, izvorând din Himalaia. Aici locuitorii provinciei Uda sau Uza sunt Udi sau Uzi, cu orașul Delhi. Daka corespunde Dakiei Carpatice; Bihara corespunde Bihorului din Ardeal, etc. iar oamenii din toate acele provincii erau ștuți ca Tribali. 'Mahala' înseamnă 'mulțime adunată la un loc'. Mahalaua Gorgani din București este a ciobanilor din 'țara munților' zisă Garga, Gorga, Gurga, Gurgu, Giurgiu. Numirea Gorgani este adjectivul gorga-na substantivizat, însemnând om din gorga sau din munte (Gorgan, la plural Gorgani). După gradul de evoluție, Gorgani sunt mai vechi, mai demult veniți la București decât Gurgui sau Giurgui, deveniți Giurgiuveni când s-au stabilit pe Dunărea Românească. Inițial, Gorganii au fost ciobani din Munții Gurghiului; ei au venit pe văile Oltului și Prahovei. Gurguiata ca vârf de munte este numire coborâtă din Munții Gurgului sau Gurghiului, devenit prin evoluție fonetică ai Giurgiu-lui, numire de oraș la Dunăre, la locul de trecere peste Dunăre a ciobanilor care coborau din Munții Gurghiului și Ghergului. Între Munții Gurghiului și Gherghiului se găsește comuna Remetea (formă mult evoluată din Ramadaia) și spre apus, localitatea Romuli, formă evoluată din Ramalia, Țara Ramilor". Este de știut că Medieval, locul preferat al cârmuitorilor Ardealului - inclusiv de întruniri în "Dieta" Transilvană - era Ținutul Gurghiului, între Mureș și Târnave, zonă dominată de Români; onomastica Ghergană în Carpații Orientali redă marea concentrare de așezări și cetăți Geto-Dace acolo (de exemplu, în Ținutul Secuiesc au fost chiar mai multe decât în Ținutul Hațegului / unde era centrul Daciei): numele de Gherghi reflectă asemenea realități Antice, reconfirmând că erau nobili de vârf, inclusiv dinești în clanurile Regilor Geto-Daci. Este interesant că Ardeleanul Petru Maior 1756-1821, protopopul Gurghiului în 1785-1809 iar apoi - până la deces - corectorul cărților Românești ce se tipăreau la Buda - a susținut că Pecenegii și Cumanii "au fost de sânge Român"; cetatea Gurghiu - cu atestarea documentară din anul 1248 - a fost divers notată de-a lungul vremurilor, ca Gergen, Gergin, Geurgény, Görgen, Gőrgény, Gurgen, etc. De altfel, Dr. Ilie Gherghel 1860-1931 a început lucrarea "Câteva contribuțiuni la cuprinsul noțiunei cuvântului Vlach" din anul 1920 astfel: "Privind nomenclatura Comanilor, putem vedea cum denumirea lor Germană 'Valwen' (Lat. 'Valvi') s-a ciocnit în concepția unor comentatori cu forma Germană a străvechei denumiri Europene pentru popoarele de viță Râmleană, anume 'Walhi' (Lat. 'Walli')". În anul 1967, academicianul Constantin Giurescu 1901-1977 a scris în "Istoria Bucureștilor, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre" (pe lângă informația că Negru Vodă a întărit cetatea București, așadar existența sa datând dinaintea întemeierii Țării Românești): "În București, pe movila numită Gorganul - nume dat de obicei movilelor artificiale, acoperind morminte străvechi - se înalță Biserica 'Sf. Ilie'; a existat și un 'Gorgănel', amintit simultan cu 'Gorganul', într-o însemnare oficială din 20 VII 1724: el se afla în Mahalaua Mitropoliei și avea clădită pe el tot o biserică - și anume - tot cu hramul 'Sf. Ilie'. Livada Domnească se întindea din dreptul Gorganului până în dreptul porții de sus a Curții Domnești".

Dat fiind acel context Medieval, este posibil ca întemeietorul Bucureştilor să fi fost Gherganul Bucur (însemnând "frumos" / acelaşi cu Caloian); e de remarcat că în Bucureştii secolului XIX, primul basm cules şi publicat de etnograful Petre Ispirescu 1830-1887 a fost "Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte" - ştiut în zonă cel puţin din secolul XIII - esenţa sa fiind demonstrată în secolul XX prin teoria relativităţii / fapt analizat în prezent de academicieni din mai multe Ţări (povestea fiind neobişnuită):

"A fost odată un împărat mare şi o împărătească, amândoi tineri şi frumoşi, şi - voind să aibă copii - au făcut de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru aceasta; au îmblat pe la vraci şi filosofi, ca să caute la stele să le ghicească dacă or să facă copii; dar în zadar. În sfârşit, auzind împăratul că este la un sat, aproape, un unchiaş dibaci, a trimis să-l cheme; dar el răspunse trimişilor că: cine are trebuinţă, să vie la dânsul. S-au sculat deci împăratul şi împărăteasa şi, luând cu dânşii vro câţiva boieri mari, ostaşi şi slujitori, s-au dus la unchiaş acasă. Unchiaşul, cum i-a văzut de departe, a ieşit să-i întâmpine şi totodată le-a zis:

- Bine aţi venit sănătoşi; dar ce îmbli, împărate, să afli? Dorinţa ce ai o să-ţi aducă întristare.

- Eu nu am venit să te întreb asta, zise împăratul, ci, dacă ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

- Am, răspunse unchiaşul; dar numai un copil o să faceţi. El o să fie Făt-Frumos şi drăgăstos, şi parte n-o să aveţi de el.

Luând împăratul şi împărăteasa leacurile, s-au întors veseli la palat şi peste câteva zile împărăteasa s-a simţit însărcinată. Toată împărăţia şi toată curtea şi toţi slujitorii s-au veselit de acea întâmplare. Mai-nainte de a veni ceasul naşterii, copilul se puse pe un plâns, de n-a putut nici un vraci să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici aşa n-a fost cu putinţă să-l facă să tacă.

- Taci, dragul tatei, zice împăratul, că ţi-oi da împărăţia cutare sau cutare; taci, fiule, că ţi-oi da soţie pe cutare sau cutare fată de împărat, şi alte multe d-alde astea; în sfârşit, dacă văzu şi văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu, că ţi-oi da 'Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte'.

Atunci, copilul tăcu şi se născu; iar slujitorii deteră în surle şi în toată împărăţia se ţinu veselie mare o săptămână întreagă. De ce creştea copilul, d-aceea se făcea mai isteţ şi mai îndrăzneţ. Îl deteră pe la şcoli şi filosofi, şi toate învăţăturile pe care alţi copii le învăţa într-un an, el le învăţa într-o lună, astfel încât împăratul murea şi învia de bucurie. Toată împărăţia se fălea că o să aibă un împărat înţelept şi procopsit. De la o vreme încoace însă, nu se ştia ce avea, că era tot galeş, trist şi dus pe gânduri. Iar când fuse într-o zi, tocmai când copilul împlinea 15 ani şi împăratul se afla la masă cu toţi boierii şi slujbaşii împărăţiei şi se chefuiau, se sculă Făt-Frumos şi zise:

- Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naştere.

Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte şi i-a zis:

- Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ţi dau un astfel de lucru nemaiauzit? Şi dacă ţi-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

- Dacă tu, tată, nu poţi să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreier toată lumea până ce voi găsi făgăduinţa pentru care m-am născut.

Atunci toţi boierii şi împăratul deteră în genunchi, cu rugăciune să nu părăsească împărăţia; fiindcă, ziceau boierii:

- Tatăl tău de aci înainte e bătrân, şi o să te ridicăm pe tine în scaun, şi avem să-ţi aducem cea mai frumoasă împărătească de sub soare de soţie.

Dar n-a fost putinţă să-l întoarcă din hotărârea sa, rămânând statornic ca o piatră în vorbele lui; iar tată-său, dacă văzu şi văzu, îi dete voie şi puse la cale să-i gătească de drum merinde şi tot ce-i trebuia. Apoi, Făt-Frumos se duse în grajdurile împărăteşti unde erau cei mai frumoşi armăsari din toată împărăţia, ca să-şi aleagă unul; dar, cum punea mâna şi apuca pe câte unul de coadă, îl trântea, şi astfel toţi caii căzură. În sfârşit, tocmai când era să iasă, îşi mai aruncă ochii o dată prin grajd şi, zărind într-un colţ un cal răpciugos şi bubos şi slab, se duse şi la dânsul; iar când puse mâna pe coada lui, el îşi întoarse capul şi zise:

- Ce porunceşti, stăpâne? Mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat să ajung ca să mai puie mâna pe mine un voinic.

Şi înţepenindu-şi picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă şi calul îi zise:

- Ca să ajungi la dorinţa ta, trebuie să ceri de la tată-tău paloşul, suliţa, arcul, tolba cu săgeţile şi hainele ce le purta el când era flăcău; iar pe mine să mă îngrijeşti cu însuţi mâna ta 6 săptămâni şi orzul să mi-l dai fiert în lapte.

Cerând împăratului lucrurile ce-l povăţuise calul, el a chemat pre vătaful curţii şi i-a dat poruncă ca să-i deschiză toate tronurile cu haine spre a-şi alege fiul său pe acelea care îi va plăcea. Făt-Frumos, după ce răscoli 3 zile şi 3 nopţi, găsi în sfârşit, în fundul unui tron vechi, armele şi hainele tatâne-său de când era flăcău, dar foarte ruginite. Se apucă însuşi cu mâna lui să le cureţe de rugină şi, după 6 săptămâni, izbuti a face să lucească armele ca oglinda. Totodată îngriji şi de cal, precum îi zisese el. Destulă muncă avu; dar fie, că izbuti. Când auzi calul de la Făt-Frumos că hainele şi armele sunt bine curăţate şi pregătite, odată se scutură şi el, şi toate bubele şi răpciuga căzură de pe dânsul şi rămase întocmai cum îl fătase mă-sa, un cal gras, trupeş şi cu 4 aripi; văzându-l Făt-Frumos astfel, îi zise:

- De azi în 3 zile plecăm.

- Să trăieşti, stăpâne; sunt gata chiar azi, de porunceşti, îi răspunse calul.

A treia zi de dimineaţă, toată curtea şi toată împărăţia era plină de jale. Făt-Frumos, îmbrăcat ca un viteaz, cu paloşul în mână, călare pe calul ce-şi alesese, îşi luă ziua bună de la împăratul, de la împărăteasa, de la toţi boierii cei mari şi cei mici, de la ostaşi şi de la toţi slujitorii curţii, carii, cu lacrămile în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria aceasta, ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său; dar el, dând pinteni calului, ieşi pe poartă ca vântul, şi după dânsul carăle cu merinde, cu bani şi vreo 200 de ostaşi, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoţească. După ce trecu afară de împărăţia tatălui său şi ajunse în pustietate, Făt-Frumos îşi împărţi toată avuţia pe la ostaşi şi, luându-şi ziua bună, îi trimise înapoi, oprindu-şi pentru dânsul merinde numai cât a putut duce calul. Şi apucând calea către răsărit, s-a dus, s-a dus, s-a dus, 3 zile şi 3 nopţi, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulţime de oase de oameni. Stând să se odihnească, îi zise calul:

- Să ştii, stăpâne, că aici suntem pe moşia unei Gheonoaie, care e atât de rea, încât nimeni nu calcă pe moşia ei, fără să fie omorât. A fost şi ea femeie ca toate femeile, dar blestemul părinţilor pe care nu-i asculta, ci îi

tot necăjea, a făcut-o să fie Gheonoaie; în clipa aceasta este cu copiii ei, dar mâine, în pădurea ce o vezi, o s-o întâlnim venind să te prăpădească; e grozavă de mare; dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o săgetezi, iar paloşul şi suliţa să le ţii la îndemână, ca să te slujeşti cu dânsele când va fi de trebuinţă.

Se deteră spre odihnă; dar pândea când unul, când altul. A doua zi, când se revărsa zorile, ei se pregăteau să treacă pădurea. Făt-Frumos înşelă şi înfrână calul, şi chinga o strânse mai mult decât altă dată, şi porni; când, auzi o ciocănitură groaznică. Atunci calul îi zise:

- Ţine-te, stăpâne, gata, că iată se apropie Gheonoaia.

Şi când venea ea, nene, dobora copacii: aşa de iute mergea; iar calul se urcă ca vântul până cam deasupra ei şi Făt-Frumos îi luă un picior cu săgeata şi, când era gata a o lovi cu a doua săgeată, strigă ea:

- Stăi, Făt-Frumos, că nu-ţi fac nimic!

Şi văzând că nu o crede, îi dete înscris cu sângele său.

- Să-ţi trăiască calul, Făt-Frumos, îi mai zise ea, ca un năzdrăvan ce este, căci de nu era el, te mâncam fript; acum însă m-ai mâncat tu pe mine; să ştii că până azi nici un muritor n-a cutezat să calce hotarele mele până aicea; câţiva nebuni carii s-au încumetat a o face d-abia au ajuns până în câmpia unde ai văzut oasele cele multe.

Se duseră acasă la dânsa, unde Gheonoaia ospătă pe Făt-Frumos şi-l omeni ca pe un călător. Dar pe când se aflau la masă şi se chefuiau, iară Gheonoaia gemea de durere, deodată el îi scoase piciorul pe care îl păstra în traistă, i-l puse la loc şi îndată se vindecă. Gheonoaia, de bucurie, ţinu masă 3 zile d-a rândul şi rugă pe Făt-Frumos să-şi aleagă de soţie pe una din cele 3 fete ce avea, frumoase ca nişte zâne; el însă nu voi, ci îi spuse curat ce căuta; atunci ea îi zise:

- Cu calul care îl ai şi cu vitejia ta, crez că ai să izbuteşti.

După 3 zile, se pregătiră de drum şi porni. Merse Făt-Frumos, merse şi iar merse, cale lungă şi mai lungă; dară când fu de trecu peste hotarele Gheonoaiei, dete de o câmpie frumoasă, pe de o parte cu iarba înflorită, iar pe de altă parte pârlită. Atunci el întrebă pe cal:

- De ce este iarba pârlită?

Şi calul îi răspunse:

- Aici suntem pe moşia unei Scorpii, soră cu Gheonoaia; de rele ce sunt, nu pot să trăiască la un loc; blestemul părinţilor le-a ajuns, şi d-aia s-au făcut lighioi, aşa precum le vezi; vrăjmăşia lor e groaznică, nevoie de cap, vor să-şi răpească una de la alta pământ; când Scorpia este necăjită rău, varsă foc şi smoală; se vede că a avut vreo ceartă cu soră-sa şi, viind s-o gonească de pe tărâmul ei, a pârlit iarba pe unde a trecut; ea este mai rea decât soră-sa şi are 3 capete. Să ne odihnim puţin, stăpâne, şi mâine dis-de-dimineaţă să fim gata.

A doua zi se pregătiră, ca şi când ajunsese la Gheonoaia, şi porniră. Când, auziră un urlet şi o vâjietură, cum nu mai auziseră ei până atunci!

- Fii gata, stăpâne, că iată se apropie zgripsoroaica de Scorpie.

Scorpia, cu o falcă în cer şi cu alta în pământ şi vârsând flăcări, se apropia ca vântul de iute; iară calul se urcă repede ca săgeata până cam deasupra şi se lăsă asupra ei cam pe deoparte. Făt-Frumos o săgetă şi îi zbură un cap; când era să-i mai ia un cap, Scorpia se rugă cu lacrămi ca să o ierte, că nu-i face nimic şi, ca să-l încredinţeze, îi dete înscris cu sângele ei. Scorpia ospătă pe Făt-Frumos şi mai şi decât Gheonoaia; iară el îi dete şi dânsei înapoi capul ce i-l luase cu săgeata, carele se lipi îndată cum îl puse la loc, şi după 3 zile plecară mai departe. Trecând şi peste hotarele Scorpiei, se duseră, se duseră şi iară se mai duseră, până ce ajunseră la un câmp numai de flori şi unde era numai primăvară; fiecare floare era cu deosebire de mândră şi cu un miros dulce, de te îmbăta; trăgea un vântişor care abia adia. Aicea stătură ei să se odihnească, iară calul îi zise:

- Trecurăm cum trecurăm până aci, stăpâne; mai avem un hop: avem să dăm peste o primejdie mare; şi dacă ne-o ajuta Dumnezeu să scăpăm şi de dânsa, apoi suntem voinici. Mai-nainte de aci este palatul unde locuieşte 'Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte'. Această casă este încongiurată cu o pădure deasă şi înaltă, unde stau toate fiarele cele mai sălbatice din lume; ziua şi noaptea păzesc cu neadormire şi sunt multe foarte; cu dânsele nu este chip de a te bate; şi ca să trecem prin pădure e peste poate; noi însă să ne silim, dac-om putea, să sărim pe dasupra.

După ce se odihniră vreo 2 zile, se pregătiră iarăşi; atunci calul, ţinându-şi răsuflarea, zise:

- Stăpâne, strânge chinga cât poţi de mult, şi încălecând, să te ţii bine şi în scări, şi de coama mea; picioarele să le ţii lipite pe lângă supţioara mea, ca să nu mă zăticneşti în zborul meu.

Se urcă, făcu probă, şi într-un moment fu aproape de pădure.

- Stăpâne, mai zise calul, acum e timpul când se dă de mâncare fiarălor pădurei şi sunt adunate toate în curte; să trecem.

- Să trecem, răspunse Făt-Frumos, şi Dumnezeu să se îndure de noi.

Se urcară şi văzură palatul strălucind astfel, de la soare te puteai uita, dar la dânsul ba. Trecură pe dasupra pădurii şi, tocmai când erau să se lase în jos la scara palatului, d-abia, d-abia atinse cu piciorul vârful unui copaci şi dodată toată pădurea se puse în mişcare; urlau dobitoacele, de ţi se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de se lăsară în jos; şi de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei (căci aşa numea ea lighionile din pădure), îi prăpădea negreşit. Mai mult de bucurie că au venit, îi scăpă ea; căci nu mai văzuse până atunci suflet de om pe la dânsa. Opri pe dobitoace, le îmblânzi şi le trimise la locul lor. Stăpâna era o zână naltă, supţirică şi drăgălaşă şi frumoasă, nevoie mare! Cum o văzu Făt-Frumos, rămase încremenit. Dară ea, uitându-se cu milă la dânsul, îi zise:

- Bine ai venit, Făt-Frumos! Ce cauţi pe aici?

- Căutăm, zise el, 'Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte'.

- Dacă căutaţi ceea ce ziseşi, aci este.

Atunci descălică şi intră în palat. Acolo găsi încă 2 femei, una ca alta de tinere; erau surorile cele mai mari. El începu să mulţumească zânei pentru că l-a scăpat de primejdie; iară ele, de bucurie, gătiră o cină plăcută şi numai în vase de aur. Calului îi dete drumul să pască pe unde va voi dânsul; pe urmă îi făcură cunoscuţi tuturor lighioanelor, de puteau îmbla în tihnă prin pădure. Femeile îl rugară să locuiască de aci înainte cu dânsele, căci ziceau că li se urâse, şezând tot singurele; iară el nu aşteptă să-i mai zică o dată, ci primi cu toată mulţumirea, ca unul ce aceea şi căuta. Încet, încet, se deprinseră unii cu alţii, îşi spuse istoria şi ce păţi până să ajungă la dânsele, şi nu după multă vreme se şi însoţi cu fata cea mai mică. La însoţirea lor, stăpânele casei îi deteră voie să meargă prin toate locurile de primprejur, pe unde va voi; numai pe o vale, pe care i-o şi arătară, îi ziseră să nu meargă, căci nu va fi bine de el; şi-i şi spuseră că acea vale se numea Valea Plângerii. Petrecu acolo vreme uitată, fără a prinde de veste, fiindcă

rămăsese tot aşa de tânăr, ca şi când venise. Trecea prin pădure, fără să-l doară măcar capul. Se desfăta în palaturile cele aurite, trăia în pace şi în linişte cu soţia şi cumnatele sale, se bucura de frumuseţea florilor şi de dulceaţa şi curăţenia aerului, ca un fericit. Ieşea adesea la vânătoare; dar, într-o zi, se luă după un iepure, dete o săgeată, dete două şi nu-l nimeri; supărat, alergă după el şi dete şi cu a treia săgeată, cu care îl nemeri; dară nefericitul, în învălmăşeală, nu băgase de seamă că, alergând după iepure, trecuse în Valea Plângerii. Luând iepurile, se întorcea acasă; când, ce să vezi? Deodată îl apucă un dor de tată-său şi de mumă-sa. Nu cuteză să spuie femeilor măiestre; dară ele îl cunoscură după întristarea şi neodihna ce vedea într-însul.

- Ai trecut, nefericitule, în Valea Plângerii! îi ziseră ele, cu totul speriate.

- Am trecut, dragele mele, fără ca să fi voit să fac astă neghiobie; şi acum mă topesc d-a-n picioarele de dorul părinţilor mei, însă şi de voi nu mă îndur ca să vă părăsesc. Sunt de mai multe zile cu voi şi n-am să mă plâng de nici o mâhnire. Mă voi duce dară să-mi mai văz o dată părinţii şi apoi m-oi întoarce, ca să nu mă mai duc niciodată.

- Nu ne părăsi, iubitule; părinţii tăi nu mai trăiesc de sute de ani, şi chiar tu, ducându-te, ne temem că nu te vei mai întoarce; rămâi cu noi; căci ne zice gândul că vei pieri.

Toate rugăciunile celor 3 femei, precum şi ale calului, n-au fost în stare să-i potolească dorul părinţilor, care-l usca pe d-a-ntregul. În cele mai de pe urmă, calul îi zise:

- Dacă nu vrei să mă asculţi, stăpâne, orice ţi se va întâmpla, să ştii că numai tu eşti de vină. Am să-ţi spui o vorbă, şi dacă vei primi tocmeala mea, te duc înapoi.

- Primesc, zise el cu toată mulţumirea, spune-o!

- Cum vom ajunge la palatul tatălui tău, să te las jos şi eu să mă întorc, de vei voi să rămâi măcar un ceas.

- Aşa să fie, zise el.

Se pregătiră de plecare, se îmbrăţişară cu femeile şi, după ce-şi luară ziua bună unul de la altul, porni, lăsându-le suspinând şi cu lacrămile în ochi. Ajunseră în locurile unde era moşia Scorpiei; acolo găsiră oraşe; pădurile se schimbaseră în câmpii; întrebă pre unii şi pre alţii despre Scorpie şi locuinţa ei; dar îi răspunseră că bunii lor auziseră de la străbunii lor povestindu-se de asemenea fleacuri.

- Cum se poate una ca asta? le zicea Făt-Frumos, mai alaltăieri am trecut pe aici; şi spunea tot ce ştia.

Locuitorii râdeau de dânsul, ca de unul ce aiurează sau visează deştept, iară el, supărat, plecă înainte, fără a băga de seamă că barba şi părul îi albiseră. Ajungând la moşia Gheonoaiei, făcu întrebări ca şi la moşia Scorpiei, şi primi asemenea răspunsuri. Nu se putea domiri el: cum de în câteva zile s-au schimbat astfel locurile? Şi iarăşi supărat, plecă cu barba albă până la brâu, simţind că îi cam tremurau picioarele, şi ajunse la împărăţia tătâne-său. Aici alţi oameni, alte oraşe, şi cele vechi erau schimbate de nu le mai cunoştea. În cele mai de pe urmă, ajunse la palaturile în cari se născuse. Cum se dete jos, calul îi sărută mâna şi îi zise:

- Rămâi sănătos, că eu mă întorc de unde am plecat. Dacă pofteşti să mergi şi d-ta, încalecă îndată şi aidem!

- Du-te sănătos, că şi eu nădăjduiesc să mă întorc peste curând.

Calul plecă ca săgeata de iute. Văzând palaturile dărămate şi cu buruieni crescute pe dânsele, ofta şi, cu lacrămi în ochi, căta să-şi aducă aminte cât era odată de luminate aste palaturi şi cum şi-a petrecut copilăria în ele; ocoli de vreo două-trei ori, cercetând fiecare cămară, fiecare colţuleţ ce-i aducea aminte cele trecute, grajdul în care găsise calul; se pogorî apoi în pivniţă, gârliciul căreia se astupase de dărămăturile căzute. Căutând într-o parte şi în alta, cu barba albă până la genunchi, ridicându-şi pleoapele ochilor cu mâinile şi abia umblând, nu găsi decât un tron odorogit; îl deschise, dară în el nimic nu găsi; ridică capacul chichiţei, şi un glas slăbănogit îi zise:

- Bine ai venit, că de mai întârziai, şi eu mă prăpădeam.

O palmă îi trase Moartea lui, care se uscase de se făcuse cârlig în chichiţă, şi căzu mort, şi îndată se şi făcu ţărână. Iar eu încălecai p-o şea şi vă spusei dumneavoastră aşa". Cercetătorul Basarabean Victor Kernbach a observat: "Într-un basm Georgian din aceeaşi familie tematică - 'Pământul îşi ia ce-i al lui' - eroul a găsit un palat de cristal pe ţărmul mării, fără uşi, doar cu o dungă subţire pe care a împins-o; înăuntru era o fată: Frumuseţea. El stătu acolo 3 sau 4 zile, în vreme ce în rest a trecut un mileniu".

Arheologie în Gherghiţa

Fundaţiile primelor locuinţe din Gherghiţa erau din piatră legată cu mortar; erau adâncite până la un metru şi în interior aveau cuptoare de utilitate casnică. Foarte curând, în aşezare au apărut instalaţii de încălzire de tipul sobelor de cărămidă, prevăzute cu cahle (cu reprezentări umane şi zoomorfe, ca leoaica) şi plăci ornamentale. Ceramica era lucrată la roata rapidă, în parte smălţuită verde-oliv şi maroniu, multe dintre acele vase funcţionând şi ca piese ornamentale în cadrul locuinţei. Erau folosite piese precum cuţite, furculiţe, etc., lucrate din metal cu prăsele din os. Negustorii săi ajungeau des pe piaţa Braşovului. Principalul drum comercial din timpul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" era cel dintre Bran 45,30 lat. N, 25,22 long. E şi Brăila 45,16 lat. N, 27,57 long. E, pe ruta Târgovişte - Gherghiţa - Oraşul de Floci (Târgul de Floci /

Lână, oraş dispărut din Ţara Românească, a fost situat la vărsarea în Dunăre pe cursul - azi secat - al Râului Galbin / Ialomiţei Vechi, numele provenindu-i de la lâna ce se comercializa acolo / pe locaţia sa acum fiind Giurgeni 44,45 lat. N, 27,52 long. E iar pe malul opus, Dobrogean al Dunării fiind Vadu Oii / Carsiu 44,44 lat. N, 27,53 long. E; în secolul XVII o familie din Albania a ridicat Mănăstirea Flămânda în vecinătatea Târgului de Lână, în prezent dispărută şi ea): cerga de oaie în Armână / Aromână era "flukată" (Latină "floccus"). Academicianul Nicolae Iorga în "Istoria comerțului Românesc" din anul 1925 a scris că "Târgul de Floci a fost pomenit pe la 1490 în același rând cu Brăila în ce privește negoțul de pește. 'Flocenii' - căci așa li se zicea târgoveților - făceau negoț de pește mai mult decât negoțul de lână". În anul 1445, cronicarul Burgund Walerand Wavrin a consemnat existenţa drumului "de mare însemnătate pentru Ţara Românească", ce trecea prin Gherghiţa, Târgşor, Târgoviște şi urca prin Grădiştea Câmpulungului Muscel şi Bran - unde Braşovenii, la dispoziţia lui Ludovic d'Anjou, au ridicat în anul 1377 castelul pentru protejarea trecătorii dintre Valea Dâmboviţei şi Ţinutul Bârsei - pentru a coborî în Ardeal (acolo era vama iar o altă vamă între Valahia și Transilvania a fost la Timiș, în marginea orașului Predeal); Câmpia Gherghiţei se întinde între Râurile Ialomiţa şi Buzău, fiind vecină Bărăganului şi Codrilor Vlăsiei (e de remarcat că iniţial Codrii Vlăsiei nu însemnau - ca ulterior - ai Vlahilor, ci proprietatea lui Vlăsie, în N Câmpiei Gherghiţei fiind Muntele Giurgiu de 1720 metri altitudine, despre care Gheorghe Petcu în lucrarea "Judeţul Buzău - legende şi istorie" din anul 2008 a notat că "iniţial aparţinea marilor proprietari de pământ Giurgiu / conform Italianului Giorgio").

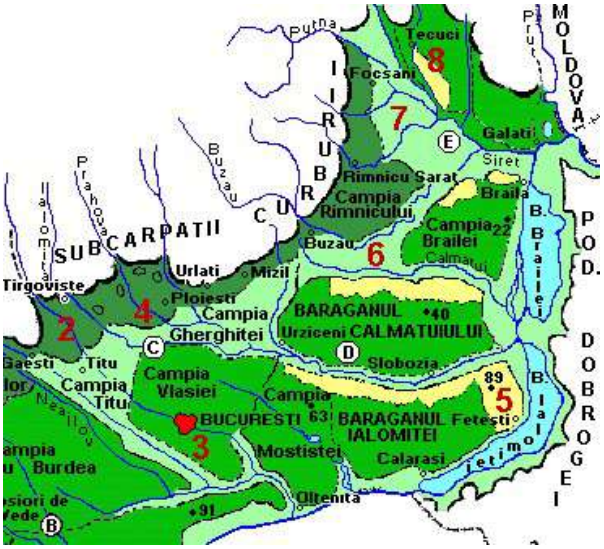

Câmpia Gherghiţei

Dr. Victor Vizauer în lucrarea sa din anul 2012 despre antroponimia Medievală a scris: "Pentru teritoriul de la sudul Dunării cercetătoarea bulgară Dimitrova-Todorova a arătat că aproape jumătate dintre toponime au la bază un nume de persoană. Pentru Europa Nordică, mai precis Suedia, importanţa numelor de persoane în naşterea unei părţi a toponimelor, dar şi procesul invers, au demonstrat-o, printre alţii, Christin Mattisson, cercetătoarea axându-se pe numele feminine integrate în numele de aşezări şi Evert Melefors, care a studiat relaţia dintre numele de persoane şi numele de locuri. Faptul că multe dintre numele de aşezări au luat naştere prin alăturarea numelui unuia dintre proprietari şi un termen care desemna casa sau satul, ori avea legătură cu regiunea sau terenul a fost observat şi pentru teritoriul nostru sau pentru o parte al lui încă de la finalul secolului XIX şi primele decenii ale secolului trecut, de către Pesty Frigyes şi apoi de Nicolae Drăganu. Utilizând informaţiile cuprinse în documentele medievale din secolele XIII-XV referitoare la Ţara Românească, Christian Ionescu a stabilit că aproape jumătate dintre toponime sunt de origine antroponimică, marea lor majoritate fiind reprezentate de nume de aşezări. O parte importantă a toponimelor adunate de Dumitru Loşonţi pentru lucrarea sa despre toponimele româneşti ce descriu forme de relief sunt provenite din apelative şi antroponime. În Transilvania, dintre numele de persoane utilizate la constituirea antropo-toponimelor se disting câteva, acestea denominând un mare număr de aşezări, mai mult de jumătate din total: Nicolae, Petru, Mihail, Ioan, Martin, Gheorghe, ș.a. (ca antroponime de sfinți și martiri s-au înregistrat Georgius, Gerardus, Gregorius și alții). O posibilitate de schimbare a numelui unei posesiuni putea să-şi aibă originea în necesitatea de a masca unele fapte violente, ocupări abuzive de proprietăţi, acţiuni care puteau să atragă sancţiuni din partea autorităţilor. Cazul localităţii Villa Georgii argumentează posibilitatea unui scenariu de acest fel. Însă situaţia rezultată din documente a satului este destul de încurcată. Un act din anul 1344 relatează că proprietatea a fost redenumită Villa Georgii (Satul lui Gheorghe), din Coada Feleacului, după ce a fost ocupată abuziv de mai multe persoane, printre care era şi un nepot al lui Georgius. Din 2 documente mai târzii (1371) rezultă faptul că satul din Coada Feleacului a fost primit, cu vreo 2 generaţii în urmă, de iobagul Georgius dictus Olah de la proprietarul ei de atunci. Nu ştim dacă exista vreo legătură între cele 2
evenimente sau persoanele participante, însă în ambele cazuri apare un personaj cu nume Georgius-George, de la care poate să provină numele aşezării. Dacă este vorba despre Gheorghe amintit de primul act, al cărui nepot a participat la ocuparea abuzivă a proprietăţii din Coada Feleacului, atunci se poate confirma ipoteza conform căreia noii sau noul proprietar a redenumit satul după un înaintaş al său, probabil pentru a da impresia că Satul lui Gheorghe se afla în posesia familiei lor de mult timp, astfel încercându-se şi o acoperire sau justificare a modului condamnabil de către autorităţi. Despre unele proprietăţi medievale din interiorul Carpaților, în primă fază este trecut antropo-toponimul, apoi:

a. tipul antropotoponimului (simplu, compus)

b. localizarea pe teren a aşezării, acolo unde este posibil, atât în Evul Mediu, cât şi azi, dacă localitatea nu a dispărut între timp

c. anii între care a fost menţionată aşezarea în segmentul temporal al secolelor XII-XIV (anii 1100-1400)

d. termenul cu care este desemnat în documente respectiva proprietate, acolo unde apare

Observaţie: antropotoponimele sunt ordonate alfabetic, însă după antroponimul cu ajutorul căruia s-au format.

Georgius-Gheorghe

- Georgyn (Gurghiu, judeţul Mureş) - a. nume simplu: antroponim (Georgius); b. comitatul Turda; c. 1353 - 1375; d. aşezare
- Gurk - a. nume simplu: antroponim (Gyorgy-Gheorghe); b. comitatul Arad (aşezare dispărută); c. 1351; d. aşezare; antroponimul Gurc / Gurk a fost folosit încă de la începutul secolului XIII

- Gyog (cu variantele: Gyod, Gyogh; Geoagiu de Sus, azi Stremţ, judeţul Alba) - a. nume simplu: antroponim (Gyog-Gyorgy-Gheorghe); b. comitatul Alba; c. 1303-1365; d. aşezare; în 1332 a fost amintit Georgius preot de Gyog / Gyod
- Gyog (Geoagiu, judeţul Hunedoara) - a. nume simplu: antroponim; b. scaunul Orăştie; c. 1327-1336; d. aşezare
- Gyuargio (cu varianta: Gorgio; azi oraşul Gheorgheni, judeţul Harghita) - a. nume simplu: antroponim; b. scaunul Gyergyo; c. 1333-1337; d. aşezare
- Gyurgteleke (cu variante: Gyortelek, Gergthelethe, Gyurgteluke; azi Giurtelecu Şimleului, judeţul Sălaj) - a. nume compus: Gyurg + teleke (terenul lui...) - Pământul lui Gheorghe; b. comitatul Crasna; c. 1351-1378; d. possessione, villa
- Sanctus Georgius (Trascău Sângeorgiu, azi Colţeşti, judeţul Alba) - a. nume compus, de sfânt - Sfântul Gheorghe; b. comitatul Turda; c. 1332-1337; d. aşezare
- Sanctus Georgius (Sângeorgiu de Mureş, judeţul Mureş) - a. nume compus, de sfânt - Sfântul Gheorghe; b. scaunul Mureş; c. 1332-1337; d. aşezare
- Sanctus Georgius (Sângeorgiu de Pădure, judeţul Mureş) - a. nume compus, de sfânt - Sfântul Gheorghe; b. scaunul Mureş; c. 1332-1337; d. aşezare
- Sanctus Georgius (oraşul Sfântu Gheorghe, judeţul Covasna) - a. nume compus, de sfânt - Sfântul Gheorghe; b. Scaunul Sepsi; c. 1332-1337; d. aşezare
- Sanctus Georgius (Streisângeorgiu, în componenţa oraşului Călan, judeţul Hunedoara) - a. nume compus, de sfânt - Sfântul Gheorghe; b. comitatul Hunedoara; c. 1365-1377; d. aşezare
- Sanctus Georgius (cu variantele: Villa Sancti Georgii, Borzaecnthgyurgy; azi Sângeorge, judeţul Timiş) - a. nume compus, de sfânt - Sfântul Gheorghe; sau complex, de sfânt: villa (sat) + santus (sfânt) + Georgius - Satul Sfântului Gheorghe; sau tot complex: bor (?) + zaecnth (probabil zsent - sfânt) + Gyurgy (Gyorgy-Gheorghe); b. comitatul Timiş; c. 1319-1337; d. villa-sat
- Sanctus Georgius (cu variantele: Villa Sancti Georgii, Zenthgyurgh; azi Sângeorzu Nou, judeţul Bistriţa-Năsăud) - a. nume compus, de sfânt: santus / zenth (sfânt) + Georgius / Gyurgh (Gheorghe) - Sfântul Gheorghe; sau nume complex, de sfânt: villa + sancti + Georgii - Satul Sfântului Gheorghe; b. comitatul Dăbaca; c. 1317-1370; d. villa-sat
- Scentgyurg (cu variantele: Sendgyorgh) - a. nume compus, de sfânt: scent (szent-sfânt) + Gyurg (Gyorgy-Gheorghe) - Sfântul Gheorghe; b. comitatul Cluj (aşezare dispărută aproape de oraşul Cluj, judeţul Cluj); c. 1299-1347; d. terra-pământ
- Scenthgurg (cu varianta: Sentgurghtelke; azi Sângeorgiu de Câmpie, judeţul Mureş) - a. nume compus, de sfânt: scenth (szent-sfânt) + Gurg (Gheorghe) - Sfântul Gheorghe; sau nume complex, de sfânt: sent (sfânt) + Gurgh + telke (pământul lui...) - Pământul Sfântului Gheorghe; b. comitatul Cluj; c. 1334-1344; d. terra-pământ, villa-sat, possessione
- Sentgurg - a. nume compus, de sfânt: sent (szent-sfânt) + Gurg (Gyorgy-Gheorghe) - Sfântul Gheorghe; b. comitatul Timiş (aşezare dispărută); c. 1343; d. possessione
- Villa Georgii (cu variantele: Gyurghfalua, Gyurgfalva, Gyurfalva, Gergfolua, Gyurgfalwa, Gyurgfalua; Giurfalău, azi Gheorgheni, judeţul Cluj) - a. nume compus: villa + Georgii / Gyurgh (Gyorgy-Gheorghe) + falua (falva - satul lui...) - Satul lui Gheorghe; b. comitatul Cluj; c. 1332-1380; d. villa-sat
- Villa Georgii (cu variantele: Gyurgfolua, Gurgfolwa; cu alt nume Felekfark; azi Gheorgheni, cartier al oraşului Cluj, judeţul Cluj) - a. nume compus: villa + Georgii (Georgius) sau Gyurg (Gyorgy-Gheorghe) + folua / folwa (falva - satul lui...) - Satul lui Gheorghe; b. comitatul Cluj; c. 1344-1371; d. villa-sat; situaţia acestei proprietăţi este mai complicată. Moşia a fost redenumită Villa Georgii (Satul lui Gheorghe) din Felekfark (Coada Feleacului), după ce a fost ocupată abuziv de mai multe persoane, printre care era şi un nepot al lui Georgius. Un alt document relatează faptul că satul numit Felekfark a fost primit de iobagul Georgius dictus Olah de la proprietarul anterior; poate acest Gheorghe i-a modificat numele
- Zenthgeorgh (cu varianta: Zentgeorgh) - a. nume compus, de sfânt: zenth (szent-sfânt, în limba maghiară) + Georgh (Gyorgy-Gheorghe) - Sfântul Gheorghe; b. comitatul Solnoc Interior (aşezare dispărută în apropiere de Buneşti, judeţul Cluj); c. 1350-1375; d. possessione
- Zenthgyergtheleke - a. nume complex, de sfânt: zenth (sfânt) + Gyerg (Gyorgy-Gheorghe) + theleke (terenul / pământul lui...) - Pământul Sfântului Gheorghe; b. comitatul Crasna (aşezare dispărută undeva în apropiere de Pericei, judeţul Sălaj); c. 1364; d. terra-pământ; se precizează în document că pe acest pământ-terra era o biserică dărâmată

Gerardus (Gerhardus) - Gerard

- Insula Gerhardi (cu varianta: Insula Gyrhardi; azi Bradu, judeţul Sibiu) - a. nume compus: Insula + Gerhardi - Insula lui Gerard; b. Scaunul Sibiu; c. 1335-1380; d. aşezare". (În 21 VI 1380 a fost atestat acolo Georgius ca "vilic" = administrator).

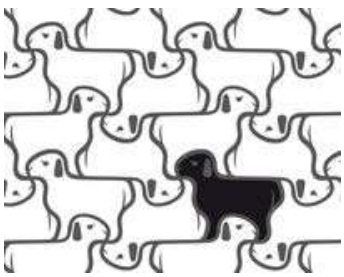

În anul 1936, autorul Anastase Hâciu a scris în cartea "Aromânii": "Dr. Dușan Popovici, în prețioasa lucrare 'O Tzintzarima' (Despre Aromâni), vorbea de Greci și de Aromâni (Țințari) ca de 2 națiuni echivalente sau cari - adesea - se suprapun în totul; iar după ce analizează, cu multă conștiințiozitate, localitățile de unde proveneau acei 'Greci', a ajuns la această încheiere: 'De fapt, după câte am văzut, nu avem de a face cu Greci. N-am dat, până acum, de nici un Grec măcar originar din Atena sau din Constantinopol; dar am dat de câțiva Greci din Salonic. Toți sunt Aromâni și Aromâni Grecizați, din localități curat Aromânești și prea puțini Greci, dar și aceia nu din Elada, ci din Ținuturi, cum vechii Heleni le considerau acele Țări, semi-Barbare, din Macedonia, Epir și Tesalia'. Ba, printre populațiunile din monarhia Habsburgă, termenul de negustor era echivalent cu acela de 'Grec'. În Ardeal, încă până astăzi - observa Bartolomeu Baiulescu - negustorul Român se numește de către Nemți 'Grieche' și de către Unguri 'Gorog'. În Banat, de asemenea, când Bănățeanul vrea să zică că se duce la băcănie, zice încă că se duce la 'Grecu'. Pericle Papahagi scrie că prin termenul de 'Greci' este a se înțelege creștini de religie Greco-ortodoxă, iar pe de alta, comercianții din Ungaria din cari făceau parte nu numai Grecii, ci și toți Aromânii din Ungaria și Transilvania, intrați în așa numitele companii Grecești. O comună în Slavonia se chiamă 'Grk'; cartierele ocupate de ei în Țările Sârbo-Croato-Slovene se chemau 'mahalale Grecești'. Și aceasta nu întâmplător în nici un caz, ci în legătură organică cu primele aparițiuni Aromânești pe scena economică din toate Țările Nord-Dunărene ca și din cele Slave Sud-Dunărene. Încă un document de cea mai mare importanță pentru luminarea acestei probleme și anume că primul negustor apărut în mijiocul populațiilor Slavone, Croate și Sârbești a fost Țințarul în limba lor sau Aromânul din Epir, Tesalia și Macedonia iar că acest Țințar a creat la ei viața orășănească, documentul acesta sta în verbul ce l-au derivat din Țințar și anume 'țințariti' adică a face negoț (a țințări - ca să-l traducem întocmai). În 1636, negustorii 'Greci' au obținut de la principele Gheorghe Rakoczy un privilegiu însemnat, în virtutea căruia se cârmuiau singuri prin dregători aleși, având și agenții lor; asemenea companii 'Grecești' au funcționat în secolul XVII în Sibiu, Oradea, Tokaj, etc., dotate toate cu însemnate privilegii, având judecătorii lor, protejați direct de trezoreria publică Ardeleană. La Cluj, 2 negustori Aromâni ar fi clădit mănăstirea ortodoxă 'Mănăștur'. O familie 'Gorog' se pomenește la Făgăraș, cu Maria Gorog din Orăștie, decedată în 1701. În Orăștie, găsim mulți 'Macedo-Români expulzați din Țara lor pe la 1770' iar cele mai de seamă familii al căror nume se dau au fost: Tatarți, Grecu sau Gorog și Arpași, dintre cari numărăm 2 Kiria Tatarți și unul Spiridon Tatarți, în casa cărora mult prea târziu găzduia Mitropolitul Șaguna. Din inscripțiile de pe morminte reiese însă că familia Gorog a fost foarte veche".

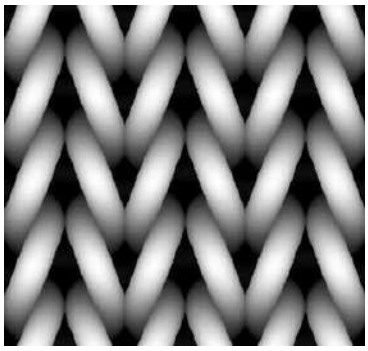

În Europa Nordică s-a practicat filiația maternă pe scară largă, așa cum de exemplu a fost observată acolo onomastica familiilor având bărbați genetic Gherga (cu cel mai mare procent printre Finici); sufixul "a" al numelui Gherga indică ancestrala legătură feminină - începând cu Ga = Marea Zeiță Mamă a Pământului - regăsirea fiind din vremurile păgâne și în Anatolianul Sanctuar Gherga / astfel cum au rămas ca dovezi Uriașele inscripții Greco-Cariane în piatră ale sale (e interesant că în vechea Catalană "gorg/a" se folosea pentru rezerva de apă iar Sanctuarul Gherga încă prezintă vestigiile rezervoarelor sale pentru apa sfințită): parcursul nominal Gherga, chiar dacă în Balcanii unde Armânii Medievali utilizau Greaca numele a ajuns ca Gheorghiu, așa cum de pildă a fost la cea mai mare Casă Comercială din Moscopole, și-a revenit explicit ca Gherga printre "Grecii" = Aromânii din Mișcolț după retragerea otomanilor de acolo (în Țara Românească, sorgintea Gherga a fost conservată direct - mai bine - în localitatea Gherghița sau în Ghergani / la plural, ș.a.m.d). Oraşele Medievale se aflau în proprietatea domniei, care le administra prin intermediul unui vornic domnesc, un pristav pentru iarmaroace, un birar şi un folnog. Orăşenii se ocupau mai mult cu agricultura. Totodată, aici se regăseau şi negustorii localnici. Proprietarii de Pământuri cu drept de moştenire, care aveau sate sau oameni pentru a le lucra, formau categoria Boierilor. Aceia erau datori Domnitorului cu serviciul militar şi erau puşi în dregătorii. Pământurile lor erau păstrate în familie generaţie după generaţie, dacă nu erau vândute către altă spiţă de Boieri (în acel caz trebuia plătită către domnie o sumă care ajungea chiar până la jumătatea valorii moşiei vândute). Pe treapta următoare se situau "moşnenii" / oameni liberi care-şi lucrau singuri Pământul (în Ţara Românească, micilor stăpâni de Pământ li se ziceau aşa - cuvânt foarte vechi, ce există şi în Albaneză - pe când în Moldova li se ziceau "răzeşi", termen provenit prin metateză la răsărit de Carpaţi de la vechii Iranieni, care aveau "erzi" pentru "moştenitorii Pământurilor"). În cazul moştenirii, către domnie trebuia plătită "darea calului" (un cal sau un cal şi o cupă) ca taxare pentru confirmarea stăpânirii în continuare asupra Pământului de către cumpărător ori moştenitor, ceea ce arăta că Domnitorul era de fapt proprietarul superior al Pământurilor. O categorie aparte a proprietarilor de Pământ erau Mănăstirile: ele primeau danii din partea lui Vodă, uneori cu ohabă (imunitate, anume nici un dregător domnesc nu avea voie să-şi exercite drepturile acolo sau să impună ceva; uneori oamenii de pe acele moşii erau scutiţi de oaste). În vremea lui Mircea "cel Bătrân", ohaba a fost rară în rândul Boierilor, însă în timp - fiind de cele mai multe ori un drept ereditar şi acordată din ce în ce mai mult ca răsplată - aproape toate familiile Boiereşti au ajuns să aibă acel drept. Şerbii erau agricultorii datori să muncească pe moşia pe care se aflau, pentru Boier, având dreptul să-şi schimbe stăpânul, nefiind legaţi de glie. Ultima categorie socială Medievală era cea a robilor Ţigani, proaspăt sosiţi în Europa (la început notaţi în Ţara Românească "Aţigani", ca de exemplu în dania din anul 1385 a lui Dan I - fratele mai mare al lui Mircea "cel Bătrân" - Mănăstirii Tismana din Oltenia, a 40 de sălaşe ale lor ce iniţial au aparţinut Mănăstirii Vodiţa din Banat), care erau datori să execute munci speciale ori grele și să furnizeze o dajdie.

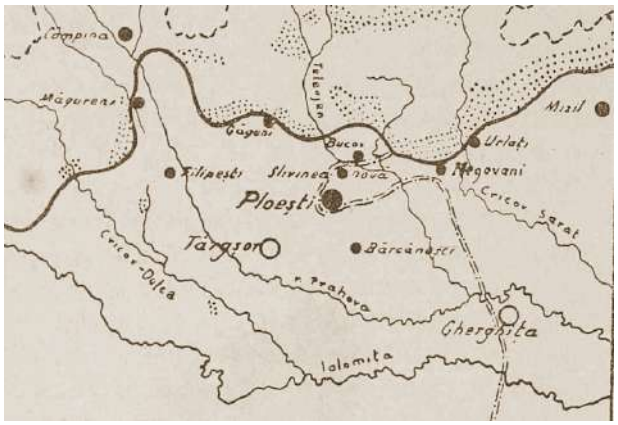

În 23 III 1442, Vodă Basarab II (fiul lui Vodă Dan II) a emis din Gherghiţa un hrisov prin care a dat Mănăstirii Snagov morile din Drid şi un alt hrisov pentru moşia Izvorani 44,42 lat. N, 26,07 long. E / judeţul Ilfov. Din Evul Mediu, afirma Dr. Milivoje Stangacilovic în anul 2002, unor Târgovişteni - lângă cetatea cărora exista "Mahalaua Sârbească" populată majoritar de cei veniţi dintre Șchei / Bulgari - li se ziceau Ungureni: idiom folosit pentru cei din judeţul Branicevo / azi Serbia, care până în anul 1282 au fost ocupaţi de Ungaria - denumire valabilă şi azi pentru unii Români din S Dunării / printre Timoceni - atestaţi în Târgovişte din timpul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" (de altfel şi Gherghiţa avea un sat de Ungureni); în jurul Târgovişţei au ajuns să se stabilească şi unii Mocani (generic onomastic înrădăcinat în proto Kurganul "mek" însemnând "behăială", conectat cu Armânul "maki" pentru "oaie"). În anul 1905, academicianul Ilie Bărbulescu 1873-1945 în lucrarea "Românii faţă de Sârbi şi Bulgari, mai ales cu privire la chestia Macedo-Română", a consemnat că era o colonie de Sârbi la Obluciţa, consemnată într-o tranzacţie efectuată de Gherghe în anul 1575: "Cu mila lui Dumnezeu, Io Alexandru Vodă, Domn a toată Ţara UngroVlahiei, fiu al marelui şi preabunului Mircea Vodă şi Domn, dă Domnia mea această poruncă a Domniei mele lui Gherghe din Negreasca şi cu fiii lui, câţi îi va da Dumnezeu: partea Dragomirei şi a fiilor ei toată, oricât se va alege din câmp, din vatră şi de pretutindeni, fiindcă a cumpărat-o Gherghe de la Dragomira şi fiul ei Staico drept cu 1200 aspri. Căci avut-a Dragomira 2 fii - anume Costea şi Staico - şi Costea a furat 9000 aspri de la nişte Sârbi din Obluciţa şi aceşti Sârbi i-au prins şi pe Costea l-au spânzurat iar lui Staico i-au iertat capul dar să le plătească aceşti 9000 de aspri. Staico şi mama sa Dragomira au vândut toate bucatele lor: vaci, oi, cai şi tot ce au avut şi au vândut şi această ocină mai sus-zisă lui Gherghe, dinaintea tuturor megieşilor dimprejur, dinaintea tuturor orăşenilor şi a oamenilor bătrâni; fiindcă a strigat însuşi Staico şi mama sa Dragomirna în mijlocul târgului din Buzău: cine vrea să cumpere această ocină mai sus-zisă, ca să i se plătească capul către aceşti Sârbi şi nimeni n-a vrut să cumpere, ci numai Gherghe a cumpărat şi a plătit capul lui Staico. Drept aceea dat-am şi Domnia mea lui Gherghe ca să-i fie această ocină mai sus-zisă ohabnică lui, fiilor, nepoţilor şi strănepoţilor şi de nimeni neclătit, după porunca Domniei mele. Iată martorii puşi de Domnia mea: jupan Ivaşco mare vornic, jupan Neagoe mare logofăt, Stan spătar, Mitrea vistier, Bratul comis, Badea stolnic, Gonţea paharnic, Stoica mare postelnic şi ispravnic Neagoe mare logofăt. A scris Dan, în luna lui Iulie 9 zile, în cetatea Bucureşti, anul 7083. Io Alexandru Vodă, cu mila lui Dumnezeu Domn". Istoricul Sârb Ljubivoje Cerovic a scris: "Primii colonişti din Serbia au ajuns în Valahia spre finele secolului XIV, după bătălia de la Câmpia Mierlei. Strămutarea le-a organizat-o Nikodim Grčić, cel care a zidit primele mănăstiri româneşti. Venirea lor în acele ţinuturi a continuat şi după Nikodim Grčić. De exemplu, pe moşiile lui Barbu Pârvulescu au apărut localităţile Sârbişor (în anul 1444, când domnea Vlad Dracul) şi Sârbeşti (în anul 1459, când domnea Vlad Ţepeş, fiul lui Vlad Dracul)". La Gherghiţa a ajuns în anul 1444 şi Ioan Huniade ("Iancu de Hunedoara"), după o trecere prin Târgul de Floci / acum Giurgeni, în urma înfrângerii de la Varna 43,13 lat. N, 27,55 long. E: Vlad "Dracul" l-a arestat pe Ioan Huniade pentru dezastrul de la Varna dar la presiunea Dietei Ungariei l-a eliberat după scurt timp. Prin Tratatul de pace de la Adrianopol / actualul Edirne - capitala de atunci a Imperiului Otoman, înainte fiind în Anatoliana Bitinia, la Prusa / Bursa - în 20 XI 1451, Vodă Vladislav II a obţinut autonomia Ţării Româneşti, cu condiţia ca să plătească regulat tributul către "Poarta Fericită" / Înalta Poartă; acel armistiţiu a creat condiţiile consolidării Gherghiţei, ca domeniu Gherga (în 30 IX 1451, Vodă Vladislav II a întărit moşia Negoeşti unor Boieri - prin emiterea un act din Gherghiţa - fapt pentru care a primit un cal). În anul 1452, Vodă Vladislav II a schimbat sistemul monetar şi a emis ducaţi de argint, reformă ce a asigurat, în perspectivă, o oarecare stabilitate şi dezvoltare dar mai ales autonomia economică a Ţării prin adaptarea după asprii otomani, model ce a fost adoptat şi în plan politic, evitând astfel anexarea reală (de pildă, un rol important l-a avut timp de secole şi influenţarea Sultanilor otomani de către haremurile dominate de Românce, în care şi eunucii paznici ai haremurilor erau nemusulmani, căci islamul interzice castrarea musulmanilor / e de remarcat că asemănător s-a întâmplat cândva cu Îngerii Gregori, care au fost "damnaţi" oriental deoarece au refuzat castrarea, preferând masculinitatea; cele mai frumoase din haremurile otomane erau Circasianele, vestite în toată lumea).

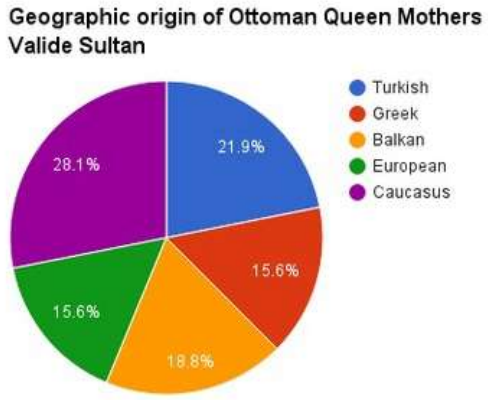

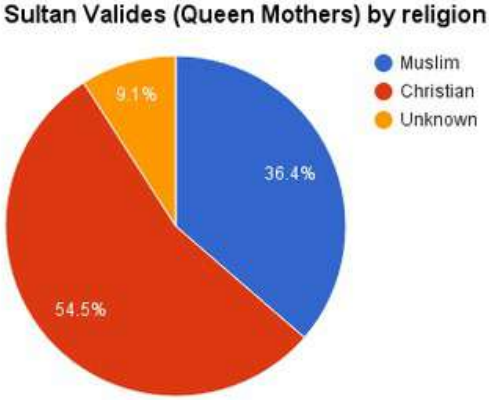

Gherghiţa apoi a fost menţionată de el prin act de cancelarie la 2 VIII 1453, când a scutit pe unii Boieri de dăjdii (adică dări / impozite). "Dicţionarul istoric, arheologic şi geografic al României" realizat în anul 1937 de Dr. George Lecca a consemnat: "Gherghiţa avea o cetăţuie ridicată de Vlad Ţepeş - 'Cetatea nouă' / 'Novum Castrum' sau 'Novo Castro' - din care n-a rămas urmă" (în 8 I 1480 - când domnea Vodă Basarab "Ţepeluş" dintre Dănești, după ruda mai mare "Ţepeş" dintre Drăgulești - şi Bucureştiului i se zicea "Cetatea nouă", în 2 IV 1480 Domnitorul luând hotărârea să ducă acolo moaştele Sfântului Aromân Nicodim Gârca); în 25 V 1458, Vodă Vlad "Ţepeş" / fiul lui Vodă Vlad "Dracul" a trimis din fortificaţia Gherghiţei - notată Latin Gherghyche - o scrisoare lui Gaşpar, subjudele Braşovului, cu rugămintea să garanteze meşterilor chemaţi de dânsul libera întoarcere (Bucureştiul, ajuns capitala României în anul 1862, a fost în timpul domniei lui Vodă Mircea "cel Bătrân" sub forma cetăţii Dâmboviţei, unde a refăcut la 1416 şi Biserica ciobanului Armân / Aromân Bucur închinată Mănăstirii Tismana, cu atestare documentară ca localitate de către Vodă Vlad "Ţepeş" la 20 IX 1459 - având printre cei 12 martori pe comisul Gherghina - numele oraşului Bucureşti fiind tot de origine Armână / Aromână). La Românii Vestici este de remarcat că fiecare din cele 3 regiuni vecine - Oltenia, Banatul şi Ardealul - se află sub protecţia ortodoxă a câte unui Sfânt nu numai Armân, ci şi în legătură cu Gherga: Oltenia îl are pe Nicodim de la Tismana / Nicolae Gherga, Banatul îl are pe Iosif de la Partoş / din Ragusa dominată de nobila Casă Georgi iar Ardealul îl are pe Andrei Şaguna, născut de Atanasiu Gherga. Biserica Ortodoxă Română a hotărât în anul 1997 ca Sf. Iosif de la Partoş - alias Iacob din Medievala Ragusa = Dubrovnik / Croaţia - să fie şi patronul pompierilor din România (deoarece - pe când conducea ortodoxia Bănăţeană - a păzit Timişoara de incendii, hramul Catedralei Mitropolitane fiind de sărbătoarea sa); cetatea lui natală nu a fost integral catolică, ortodoxul Iacob / Iosif ajungând - la fel ca ortodoxul Nicodim / Nicolae Gherga din Balcanicul Prilep / Prislop anterior lui cu 3 secole - starețul Mănăstirii Cutlumuș de pe Muntele Athos din Macedonia. De altfel, Sofia - capitala Bulgariei - are chiar 2 patroni ortodocşi Armâni: Sf. Gheorghe "cel Nou" din Kratovo 42,04 lat. N, 22,11 long. E / Macedonia mort în 11 II 1515 (viaţa sa a fost descrisă de Popa Peiu, cărturar Armân) şi Sf. Nicolae din Ianina / Epir mort în 17 V 1555 (viaţa sa a fost descrisă de grămăticul Matei), ambii martirizaţi acolo de către otomani pentru că n-au vrut să se convertească la islam; e de ştiut despre Catedrala Patriarhiei Bulgare că a fost ridicată în Sofia ca expresie de recunoştinţă pentru oştenii Bulgari, Români şi Ruşi căzuţi în Războiul de independenţă din 1877-1878 faţă de Imperiul Otoman, hramul fiindu-i ales un Sfânt genetic Gherga, anume Alex Nevski 1220-1263 din Dinastia Rurik - poreclit astfel de la apa Nevei unde a câştigat prima sa bătălie - care a reuşit să păstreze integritatea Ţării Ruşilor faţă de Suedezi, Teutoni, Lituanieni și Tătari în grelele vremuri Medievale când a cârmuit. În anul 1868 (când încă trăia mitropolitul Şaguna), savantul Petriceicu Haşdeu - în "Religiunea Românului" - a observat: "Indianii, nemulţumiţi de puţinătatea divinităţilor lor, au recurs la mijlocul de a le multiplica prin gruparea a multe capete (avataruri) pe corpul unui singur zeu; caracterul Indianilor a creat pe brahmini iar nu brahminii au creat caracterul Indianilor, deşi mai în urmă, fiind deja creaţi, brahminii au găsit, negreşit, folosul lor de a menţine caracterul Indianilor. Devoţiunea Europeană a inventat o altă resursă mai puţin complicată, dar fondul rămâne tocmai acelaşi; luând toate popoarele creştine, unul câte unul, de la Georgianii din Munţii Caucazului şi până la capătul Irlandei, nu veţi găsi nici unul, absolutamente nici unul, care să nu fi scos din sânul său măcar un singur sfânt. Nu se află în lume un calendar destul de voluminos pentru ca să poată enumera miile de creştini care s-au învrednicit cu grămada de a dobândi câte un loc de onoare printre cheruvimi. Ei bine, din toate popoarele creştine, numai şi numai Românii, din momentul de când au apărut pe scena istoriei ca naţionalitate separată şi până astăzi, n-au dat naştere nici unui sfânt. Sfinţii noştri aşa-numiţi naţionali au fost din alte ţări. Memoria multor eroi ai abnegaţiunii religioase a rămas eternă în tradiţiunea poporului, însă niciodată părinţii noştri nu s-au gândit de a le decreta cu o mână profană aureola sfinţiniei. Repulsiunea firească a poporului Român contra a tot ce compune pestriţul cortegiu al bigotismului a fost unica fântână a modestiei clerului nostru, căruia nu i-ar fi lipsit, desigur, nici capacitatea, nici dorinţa, nici tentaţiunea de a-şi atribui şi el atrăgătoarele privilegii şi beneficii ale tagmei sacerdotale".

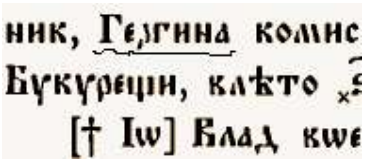
ник, Гєргина комис
Букурєщи, клѣто
[† Iw] Влад кwє

Gherghina pe atestarea documentară a Bucureştiului

În acel an 1459, atelierul monetăriei Ţării Româneşti a fost instalat la Bucureşti, banii fiind ţinuţi în vistieria de la cetatea Poenari, de Gherghina (oprirea baterii de monedă autohtonă a fost în anul 1480 - când dregătorul Gherghina avea mare putere în stat - apoi, din anul 1481, în Ţara Românească utilizându-se îndeosebi asprii otomani / moneda Imperiului Otoman, în largă circulaţie Medievală, rare ediţii monetare Româneşti mai fiind emise doar de către unii Domnitori, ca Radu "cel Mare" sau Mihai "Viteazu"); îmbogățirea fabuloasă a pârcălabului Gherghina - aflat în miezul manevrei monetare naţionale - s-a concretizat imediat în accederea la tronul Ţării Românești a cumnatului său Vlad "Călugărul". Preocuparea academicianului A/Român Niculae Iorga despre Gherghiţa era din 1915 (an când a documentat şi negustorii Gherga din "Arhivele Veneţiei"), după cum a scris atunci în "Revista istorică": "Numele Gherghiţei nu vine de la o întemeietoare Gherghiţa, ci precum Mărcuţa vine de la Mărcuţă (masculin) şi Cernica de la Cernică, aşa întemeietorul de aici e Gherghiţă (de la Gherghe). Menţin şi acum părerea că 'Novum Forum' în care se afla Basarab la 1476 e Gherghiţa, deoarece el a dat documentele acolo, 'în Girgiche'; că Bucureşti era la 1480 'cetate nouă' - cetate / grad, nu târg - aceasta nu dovedeşte nimic. Bucureştii, care suferiseră de pe urma cuceririi de Ştefan cel Mare şi care au fost atacaţi şi în 1476, au trebuit să fie refăcuţi pe la 1480 iar până atunci şi de aceea, Domnii au fost siliţi a-şi căuta sălaşul prin astfel de sate ridicate la rostul de târguri: Gherghiţa, Floreşti". Este de ştiut despre funcţia de comis - cu care în timpul lui Vodă Vlad "Ţepeş" şi-a început cariera de dregător Gherghina II, fiul lui Gherghiţă / Gherghina I, ce a durat peste jumătate de secol - că era cea de mai marele grajdurilor domneşti; e de apreciat că unchiul său Gherg'ka (fiul lui Gorga / Zorza, stolnicul lui Vodă Mircea "cel Bătrân") a fost cămăraşul tatălui lui Vodă Vlad "Ţepeş", respectiv al lui Vodă Vlad "Dracul" - fiul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" - care a domnit în 1436-1447 iar tatăl lui Gherghina II, anume Gherghina I / Gherghiţă, a

fost logofătul lui Vodă Radu "Chelu", fiul lui Vodă Mircea "cel Bătrân", adică unchi al lui Vodă Vlad "Ţepeş" (despre Vlad "Țepeș" e de știut că a fost însurat întâi cu o fiică a lui Iancu de Hunedoara, apoi cu o vară a fostului cumnat, Regele Matia Corvin). Academicianul Român Nicolae Stoicescu a scris în lucrarea "Vlad Țepeș" din anul 1976: "Majoritatea dregătorilor lui Vlad Țepeș nu par a fi făcut parte din marile familii boierești ale țării: cu excepția lui Manea Udriște - rudă cu Vladislav II, care apare doar la Sfatul din 1457 - și al comisului Gherghina 1458-1461, viitorul cumnat al lui Vlad Călugărul, restul dregătorilor par a fi oameni proveniți din alte straturi ale societății, care au dispărut apoi fără a întemeia familii cunoscute de dregători"; Gherghiții - din care făcea parte inclusiv dregătorul Gherghina - erau (la modul recunoscut oficial) nobili de frunte / de înalt nivel ai Țării Românești. Dr. Tiberiu Ciobanu din Timișoara a scris în anul 2020 despre "Vlad Țepeș și politica sa internă": "doar Manea Udriște (ce se înrudea cu voivodul) și comisul Gherghina erau reprezentanți ai marii boierimi, majoritatea sfetnicilor lui Vlad Ţepeş fiind recrutaţi dintre autohtoni aparţinând altor categorii sociale".

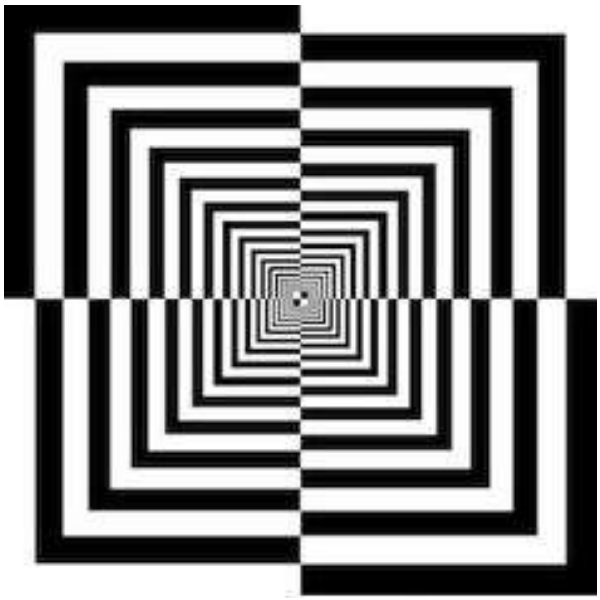

În secolul XV Domnitorii Vladislav II (1448-1456), Vlad "Ţepeş" (1456-1462), Radu "cel Frumos" (1462-1473), Laiotă Basarab (1473-1477), Basarab "cel Tânăr" / "Ţepeluş" (1477-1481 şi 1481-1482) iar în secolul XVI Domnitorii Vlad "cel Tânăr" (1510-1512), Vladislav III (1523-1525), Pătraşcu Vodă / "cel Bun" (1554-1557) şi Mihai "Viteazu" (1593-1601) au emis acte din Gherghiţa; de exemplu, în anul 1471 din Gherghiţa Vodă Radu "cel Frumos" a consfinţit vânzarea moşiei Ghergheu în 15 I şi Ghighiu în 25 I, etc. (în documentele Latine ale lui Vodă Laiotă Basarab, Gherghiţa era scrisă şi Girgiche în 22 şi 25 II 1476, Gergiche în 30 V 1476, etc). În oraşul Gherghiţa s-a desfăşurat o anumită activitate jurisdicţională, implicaţi fiind Domnia, Sfatul Domnesc şi împricinaţi: Boieri, săteni, cler, în legătură cu judecarea diferitelor procese civile şi penale, pentru aria jurisdicţională care aparţinea de Gherghiţa. Profitând că Vodă Radu "cel Frumos" - fiul lui Vodă Vlad "Dracul" - a trimis 12 mii de militari să lupte în N Mesopotamiei împreună cu Sultanul Mehmed II / Mohamed "Cuceritorul" 1451-1481 pentru înăbuşirea unei revolte în Imperiul Otoman, Vodă Ştefan "cel Mare" al Moldovei a atacat Ţara Românească: lângă Gherghiţa, în "Bătălia de la Cursul Apei" - pe pârâul Vodna / Potoc - Domnitorul Moldovei de atunci, Vodă Ştefan "cel Mare", l-a învins în 21 XI 1473 pe Domnitorul Ţării Româneşti, Vodă Radu "cel Frumos" şi în 24 XI 1473 a luat-o ca pradă pe fiica aceluia Voichiţa, care i-a devenit ultima soţie, cea pe care a adorat-o / primele sale cununii fiind doar pentru alianţe politice (cu ea a fost peste 2 decenii, până la moarte); atrăgătoarea Prinţesă Voichiţa 1459-1511 era fiica lui Vodă Radu "cel Frumos" 1439-1475 (cumnatul lui Gherghina) şi a Domniţei Maria, nobilă Balcanică / care după mulţi istorici ar fi fost fata lui Gherghe Aranitul, socrul lui Gherghe "Castriotul", Regele Albanezilor. Acea soacră a fost îngropată de către Vodă Ştefan "cel Mare" la Putna 47,51 lat. N, 25,35 long. E / judeţul Suceava în anul 1500. (Academicianul Niculae Iorga a scris în anul 1939 despre Cetatea Domnească că "uneori - mai ales în vremea căldurilor de vară - Vodă Radu cel Frumos se retrăgea cu Doamna Maria şi frumoasa lor fiică Voichiţa, în Gherghiţa"). Vodă Ştefan "cel Mare" - dintre Basarabii Muşat - l-a avut ca bunic patern pe Vodă Alexandru "cel Bun" iar în perioada 14 XI 1472 - 19 XII 1477 a fost însurat cu Maria Comnena Paleologu din capitală Doros = Mangop a Goților Crimeeii, vară cu soția Țarului Ivan "cel Mare" 1462-1503 al Ruşilor (prima lui nevastă, în 5 VII 1463 - 25 XI 1467, a fost Eudochia Kievului din Dinastia Ghedimină, vara acelui Țar din Dinastia Rurik). În anul 1468, Vodă Ştefan "cel Mare" a atacat Transilvania (deoarece în anul precedent Domnitorul Matia Corvin 1443-1490, Regele Ungariei - fiul lui Ioan / "Iancu de Hunedoara" - l-a vrut vasal) iar în anul 1469, aliatul Domnitorului Matia Corvin, Vodă Radu "cel Frumos" a atacat S Moldovei: acela a fost motivul pentru care Vodă Ştefan "cel Mare" a devastat în anul 1473 Ţara Românească, ceea ce a atras furia otomană asupra Moldovei, căci Vodă Radu "cel Frumos" era numit de Sultan (aşa a început agresiunea otomană asupra Moldovei); de altfel, abatele Giulio Ruggiero din Croaţia - aflat în misiune diplomatică în Țările Române Medievale - a notat că Regele Matia Corvin al Transilvaniei şi Ungariei a zis unor soli Moldoveni care veniră la el şi au început cu adresarea către traducător "Spune Domnului vostru..." că, dacă aşa le era Graiul, atunci n-aveau nevoie de interpret. Vodă Ştefan "cel Mare" a impus în Ţara Românească Domnitori din ambele tabere dinastice: dintre "Dăneşti" pe Laiotă Basarab şi pe nepotul Basarab "Ţepeluş" iar dintre "Drăguleşti" pe Vlad "Călugărul" (cumnatul marelui pârcălab Gherghina). După aceea, Vodă Ştefan "cel Mare" a plătit tribut Imperiului Otoman (se poate observa că după căderea din Tracia a Constantinopolului, migrarea multor foști bizantini din Peninsula Balcanică - ultima zonă neotomană a fostului Imperiu - s-a petrecut atât spre miazănoapte, în Muntenia / unde s-a oprit autocrația ortodoxă Ghergană și în Moldova / unde au fost ctitorite multe lăcașuri ortodoxe, cât și spre apus, în Peninsula Italică / unde în paralel, datorită contribuției lor, a pornit "Renașterea" mediului catolic de fapt). Îndată după nunta lui Vodă Ştefan "cel Mare" cu Ghergana Voichiţa, mitropolitul Moldovei a ajuns să fie, până în anul 1508, Gheorghie de la Mănăstirea Neamţ 47,16 lat. N, 26,12 long. E - întemeiată, conform academicianului N. Iorga, în anul 1390 de călugării de la Şcoala Gherganului Nicodim din Tismana - iar paharnicul fiului lor Bogdan 1479-1517 (devenit Domnitorul Moldovei după Vodă Ştefan "cel Mare", între anii 1504 şi 1517) a fost Gheorghe, după cum le-au fost transcrise numele din Slavona cronicilor; e de observat că în anul 1449 (când s-a încheiat domnia lui Vodă Petru - fiul lui Vodă Alexandru "cel Bun" - cumnat cu Ioan / "Iancu de Hunedoara" şi tatăl lui Ştefan "cel

Mare" a început domnia) trezorierul Moldovei era Gherghe "Heregariul" adică "Bănarul" = cel care bătea banii.

Voichiţa

Ca fapte diverse: în anul 1483, conştient de marea putere a Dinastiei Rurik, Vodă Ştefan "cel Mare" şi-a măritat fiica Elena - avută din prima cununie - cu ruda Ivan "cel Tânăr" / fiul Ţarului Ivan "cel Mare", fără succes însă (acela murind înaintea preluării puterii în Federaţia Rusă, ea fiind închisă de socru la Moscova). Dr. Nicolae Popp a scris în anul 1941: "Când în 1484 Ştefan organizase o cruciadă împotriva otomanilor, a cerut ajutor ţarului Rușilor, cuscrul său, căci își căsătorise pe fiica sa Ileana cu fiul ţarului. Ţarul i-a răspuns că nu-i poate trimite ajutorul cerut 'fiind prea mare depărtarea dintre Moldova și Rusia' (deci între Moldova care se întindea până la Nistru și hotarul Rusesc); asta la sfârșitul secolului XV. Dincolo de Nistru era Tătărimea; ținutul până la Nipru se numea Ucraina Hanului. Nici pomeneală de Ruși. După 1600, creștinii din teritoriul subjugat de otomani au fost puși sub jurisdicția bisericească a Mitropoliei Brăilei, limba folosită fiind Românească. În 1681, otomanii l-au numit pe Duca Vodă, Domnul Moldovei, ca hatman al Ucrainei; numitul Domnitor se intitula 'Domnul Țării Moldovei și Ucrainei'. Acea stăpânire a Ucrainei - deși vremelnică - arată un moment de istorie când oficialitatea Moldovenească era întinsă până la Nipru. Odată cu începutul secolului XVIII, Petru cel Mare a inaugurat o nouă politică: cucerirea Bizanțului. În năzuința Rușilor spre Bizanț, s-au izbit întâi de Cazaci: au trecut de ei. Apoi de Tătari: au lichidat hanatul Crimeii în 1782, atunci atingând Nistrul, prin cucerirea Ucrainei Hanului. În drumul Bizanțului ședea Moldova: peste 2 decenii, la 1812, Rușii au sărit peste Nistru, rupând jumătate din Moldova. În planul lor, clauze secrete prevedeau retragerea hotarului Moldovei pe Siret; totuși, anul 1918 a restituit Moldovei pământul ce-i fusese răpit, hotarul fixându-se pe Nistru".

Situaţia la începutul secolului XVI

În secolul XVIII, "Marea" Lituanie - care cuprindea și Regatul Poloniei - a ajuns hăcuită / împărțită de vecini, părți importante ale vechiului său teritoriu dobândind alți stăpâni (Prusaci, Austrieci, Ruși):

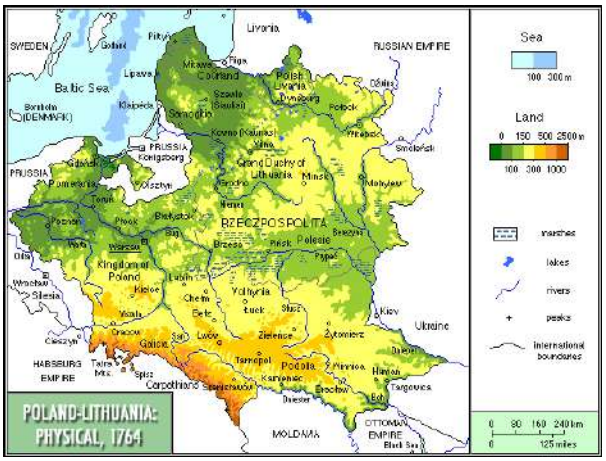

"Marea" Lituanie în secolul XVIII

Memoria Geților / Goților s-a păstrat puternică în Estul Europei, cum ar fi (printre numeroasele exemple Medievale): cronicarul "anonim" zis Gallus din secolul XII - considerat de istoricii Danuta Borawska și Marian Plezia că ar fi scris "Faptele Ungurilor" - pomenea de Sarmați ca Geți, Vincențiu Kadlubek / episcopul Cracoviei la începutul secolului XIII susținea că Prusacii în secolul XI erau știuți ca urmași Geți, "Cronica Marii Polonii" afirma că la începutul mileniului II Rușii erau foștii Geți, ș.a.m.d. Sudul

"Marii" Lituanii a fost serios locuit de Români, răspândiți - așa cum bine se știe - la S de Mlaștinile Pripeatului și Polonia Mică, în Ucraina, Podolia, Volînia, Rutenia, Galiția, etc., Valahii / Rumânii având prezențe mai semnificative în cetățile Medievale Kieva, Liova, Krakovia, ș.a. Vodă Ştefan "cel Mare" - decedat în 2 VII 1504 - a fost înmormântat la Mănăstirea Putna 47,51 lat. N, 25,35 long. E / ctitoria sa din anul 1466, cu ceremonia condusă de mitropolitul Gheorghe (având numele de monah David la Mănăstirea Neamţului / și academicianul N. Iorga presupunând originea Munteană a înaltului ierarh). Este de observat că majoritatea aşezămintelor ortodoxe din Moldova ştiute ca "ale lui Ştefan cel Mare" de fapt au fost realizate de mitropolitul Gheorghe, care în Domnitor își avea căpetenia politică: oştaşul protector (la jumătate de secol după moartea mitropolitului Gheorghe al Moldovei, preotul Ştefan Gherga din Ghergani - strămoşul multor Gherga Bănăţeni - s-a mutat din Ţara Românească în Ţinutul Haţegului); în Moldova ca mitropoliţi consecutivi au fost roşcovanul Grigorie 1546-1551 (pictorul exterior al Voroneţului - monument UNESCO - cu albastrul la fel ca acela Egiptean), Gheorghe "de la Bistriţa" în 1551-1552 (marcat și ca Gheorghe II) iar apoi Grigorie "de la Neamţ", pentru peste un deceniu.

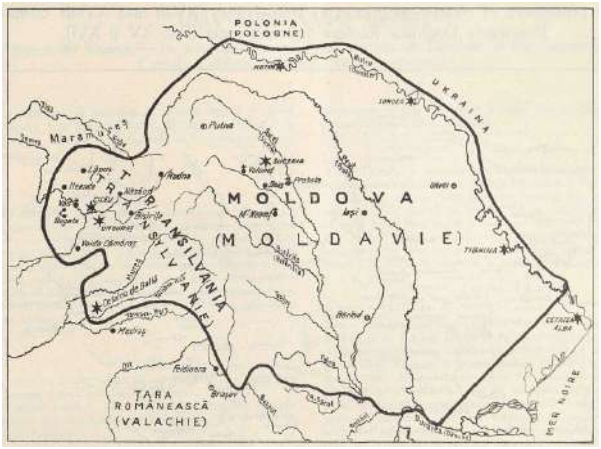

Moldova în timpul Domnitorului Petru Rareş - fiul lui Ştefan "cel Mare" - cuprindea și E Transilvaniei

Cu mitropolitul Grigorie era văr Petru Rareş - fiu natural al lui Vodă Ştefan "cel Mare" - care la început a lucrat ca negustor de peşte la Galaţi; Grigorie "Roşcovanul" - care inițial a fost starețul Mănăstirii Probota 47,25 lat. N, 26,36 long. E unde a fost îngropată Doamna Oltea / mama Domnitorului "Ştefan cel Mare" - a fost înhumat în pridvorul pe care l-a ridicat Bisericii "Sf. Gheorghe" al Mănăstirii Voroneţ (fiind considerat al doilea ctitor, după Vodă Ştefan "cel Mare"): în Slavonă, "Vorona" însemna "Corb".

Mitropolitul Grigorie "Roşcovanul"

Târgul Medieval Gherghița s-a menținut până în secolul XVIII. Academicianul Nicolae Iorga în secolul XX a scris despre Gherghița în "România cum era până la 1918": "Domni au stat aici, coborându-se prin Târgoviște, în secolul XV. Era și un loc potrivit pentru privegherea oștilor, pentru apărarea țării. La Gherghița, în acest punct de supt muncele, se întâlnește Valea Dâmboviței cu Valea Ialomiței. De la Târgoviște, de la Buzău, din Moldova pe aici trecea calea veche către București, cea mai nouă dintre capitale. Deci se pecetluiră hrisoave ce purtau însemnarea: 'din scaunul domniei noastre din Gherghița'. Roși de țară, grănicerii cei de demult și-au avut aici cetele. Mulți printre căpeteniile lor erau boieri. Și pe urma domnului veniră și stătură apoi până târziu în secolul XVIII, dar tot mai puțini, mai săraci, tot mai țărani, negustorii de la casele de cărămidă cu tarabe de lemn: Greci, Sârbi, Sași, ș.a. Târgul de odinioară e astăzi măcar un sat mare, un sat de frunte".

Reşedinţa Mitropoliei Ţării Româneşti: Gherghiţa

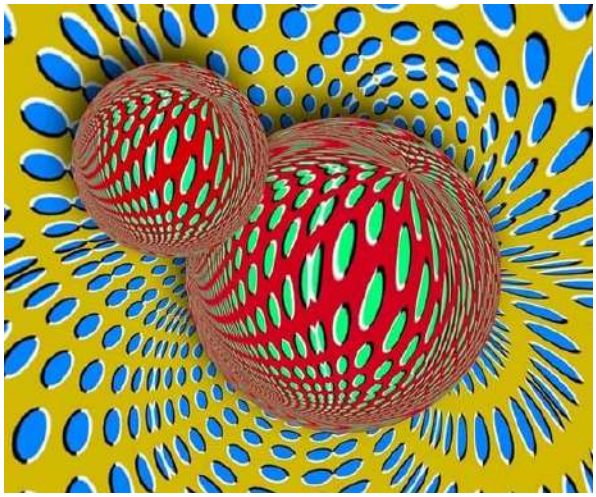

În secolul XV, preoții Gherga au fost în fruntea tranziției după efortul Sfântului Nicodim de a nu fi sub tutela bizantină până după căderea capitalei bizantine și debutul dominării otomane (centrul formal ierarhic ortodox fiind în același loc, anume pe malul European al Strâmtorii Bosfor). Timp de 58 de ani, între anul 1406 / de când a fost decesul Sfântul Nicodim de la Tismana și anul 1464 / până când a fost atestat mitropolitul Iosif al UngroVlahiei - adică în cea mai mare parte a secolului XV - ortodoxia Țării Românești a fost direct condusă de către preoți Gherga (în perioada 1406-1464 cu hirotonii și autoritate Bisericească internațională - conform Dr. Ioan Mălinaș în "Pentarhia" din anul 2015 - prin Ohrida: pe atunci, în zona aceea Balcanică puternicul vremurilor era fiul Voisavei Brancu / Brankovici, anume Gherghe "Kastriotul" / cârmuitorul Albanezilor Nordici, ginerele lui Gherghe "Arianitul" / cârmuitorul Albanezilor Sudici; în Masivul Albanez străjuind Lacul Ohrida - pe malul căruia funcționa reședința Mitropoliei Ohridei cu jurisdicție recunoscută peste Aromâni și Români - a început să se dezvolte metropola Moscopole a Armânilor, unde după 2 secole cei mai importanți negustori au fost cei din Casa Comercială Gherga, căci succesorii Gherga din N Dunării ai marelui ierarh Nicodim au ținut legăturile cu rudele Gherga din S Dunării pe parcursul rămas din Evul Mediu, Moscopole la sfârșitul Medieval ajungând cel mai mare oraș creștin din Imperiul Otoman, având zeci de Biserici). Fiii Bisericii Ortodoxe Române - preoții Gherga - după urcarea la Ceruri a înaintașului Nicodim Gârca, au coordonat direct administrarea treburilor necesare de îndeplinit în Valahia / Țara Românească, până după căderea din Tracia a Constantinopolului (eveniment ce a dus la migrarea a numeroși clerici bizantini în N Dunării); preotul Gherghe "Paranudi" - adică preotul Gherghe "Corectul" - fiul mijlociu al dregătorului Gorga / stolnicul Domnitorului Mircea cel Bătrân" și frate cu dregătorul Gherghinu / paharnicul Domnitorului Mircea cel Bătrân a ucenicit pe lângă Sfântul Nicodim = Nicolae Gherga (șeful ortodoxiei Valahe) în ultimii ani de viață ai aceluia, anume în 1400-1406, la Mănăstirea Tismana, în Oltenia / județul Gorj și la Mănăstirea Prislop, în Ținutul Hațeg / județul Hunedoara: după decesul bătrânului Nicodim, tânărul preot Gherghe "Corectul" și-a stabilit baza în capitala Târgoviște a Valahiei / Țării Românești, la Schitul Panaghia / al Maicii Domnului până în anul 1420, conform Dr. Laurențiu Rădvan, fiind aproape atât de Curtea Domnească - unde tatăl și fratele îndeplineau importante funcții - cât și de Mănăstirea Dealu (grupând elita clerului).

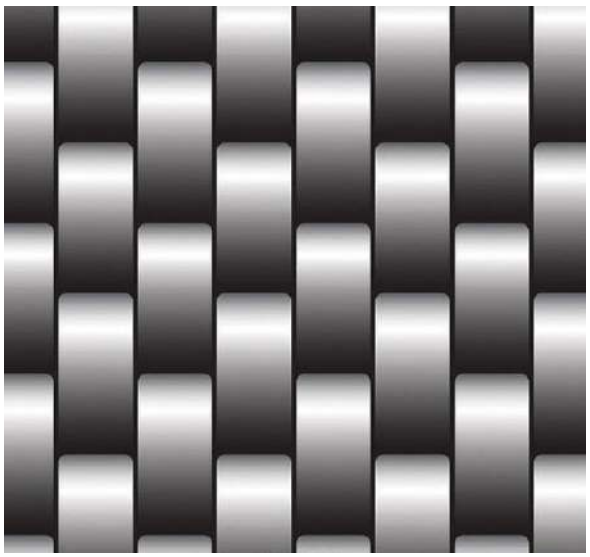

Cei 58 de ani din secolul XV când ortodoxia Valahiei a fost administrată de clerul Gherga - de la Vodă Mircea "cel Bătrân" până la nepotul aceluia Vodă Radu "cel Frumos" - au însemnat și o perioadă de influențe ortodoxe decisive dinspre Țara Românească deopotrivă în Transilvania și Moldova, via străvechiul Ținut al Făgărașului / aflat central în spațiul Românesc. În 1407 (anul ulterior decesului Sfântului Nicodim), preotul Gherghe "Corectul" a primit în Târgoviște = capitala Țării Românești serioasa delegație de la Mănăstirea Deceani - din natala Coșavă a răposatului Nicodim Gârca - a rudelor Aromâne aducând ultimele omagii; alaiul a cuprins o parte a neamului Cnezial Aromân Gârd / Ghîrd - notat "Gr'd" conform Dr. Matei Cazacu - neam care s-a împărțit pentru slujire ortodoxă și în Moldova (acolo tot pentru vreme îndelungată, având-l în frunte pe fostul stareț Grigore al Mănăstirii Deceani = Vlah din capitala Târnovo a Țaratului Româno-Bulgar, ajuns ulterior - până la moarte - mitropolitul Kievului). Este de știut - așa cum a scris academicianul Virgil Cândea în "Mărturii românești peste hotare" - despre Mănăstirea Deceani din Coșava / Kosovo că a fost "așezământ monahal, întreținut în secolele XV-XVI din danii de la voivozi români, printre care Radu cel Mare, Neagoe Basarab și Despina doamna; în manuscrisul 'Proscomidiar' din 1595 de la Mănăstirea Deceani sunt menționați între ctitori voivozi români: Basarab Vodă, Ioan Vodă, Radul, Petru, Alexandru, Mircea, Teodosie, Neagoe și Rodop". Așadar, în Valahia după decesul Sf. Nicodim - Aromânul Nicolae Gherga - până la un deceniu după căderea Constantinopolului / Bizanțului, s-a manifestat autocrația Bisericii Ortodoxe în Țara Românească, sub jurisdicția Ohridei (așa cum a fost până în 1359, an când a fost încercarea scurtei colaborări bizantine), conform celor enunțate de pildă în anul 1372 de Vlaicu Vodă despre Mănăstirea Vodița din Banat ca după moartea lui Nicodim, cârmuitorul să fie precum a orânduit Nicodim sau în 20 V 1388 de către Vodă Mircea "cel Bătrân", din timpul patronajului încă exercitat de către Sf. Nicodim, despre Mănăstirea Codmeana din Bănie: "vieţuirea acestui lăcaş să fie după orânduirea popii Gavril şi câte va orândui el şi va aşeza, nimeni să nu cuteze să schimbe altfel, cât de puţin; încă şi după moartea popii Gavril, nimeni să nu aibă putere să aşeze pe egumen, nici eu, Mircea Vodă, nici alt Domn, care va binevoi Dumnezeu să fie după mine, nici

mitropolitul, nici nimeni altul, numai acel pe care fraţii îl vor voi din mijlocul lor, după aşezământul lăsat de popa Gavril". În cele aproape 6 decenii din perioada 1406-1464 autocraţii preoţi ortodocşi Gherga au condus nemijlocit ortodoxia Ţării Româneşti, de la decesul înaintaşului Sf. Nicodim, până după căderea Bizanţului / Constantinopolului (în acele vremuri în Țara Românească lipsind mitropoliții atestați bizantin, contactele Balcanice de frunte fiind păstrate mai ales cu Ohrida); istoriografia oficială din România păstrează încă "discreție" despre intervalul autocrației Gherga - a succesorilor oficiali ai Sfântului Nicodim Gârca / Gherga - în ortodoxia Țării Românești, timp de 2 generații după decesul aceluia fiind mai mulți ierarhi Gherghi, deopotrivă preoți și călugări, atât din Ghergani, cât și din Gherghița (urmași ai preotului Gherghe "Corectul" = "Paranudi" de la Schitul "Panaghia" / adică Schitul "Fecioarei" din Târgoviște - fost ucenic al Sfântului Nicolae Gherga = Nicodim Gârca - și ai rudelor Aromâne / Vlahe din Kosovo stabilite în Valahia / Țara Românească în vremea decăderii Imperiului Bizantin, capitala Constantinopol fiind cucerită de musulmani în 29 V 1453): cei din Ghergani s-au ocupat de Mitropolia Severinului - căci reședința aceleia s-a mutat spre răsărit după pierderea Banatului de către Țara Românească - iar cei din Gherghița s-au ocupat de Mitropolia UngroValahiei, care a rămas stabilă. Pe de altă parte, papa Pius / "Piosul" II (19 VIII 1458 - 14 VIII 1464) a scris că "printre Valahi au existat în vremea noastră 2 facţiuni, una a Danilor şi cealaltă a Dragulilor, dar cum cei din urmă erau mai slabi decât Danii şi erau asupriţi de aceştia în tot felul, i-au chemat în ajutor pe Turci"; Gherghii - fiind înrudiți dinaintea separării ramurilor - s-au înțeles cu ambele tabere politice, atât cu "Danii" / "Dăneştii", cât şi cu "Dragulii" / "Drăguleştii". Academicianul Constantin C. Giurescu a scris în "Istoria Românilor" că luptele interne au făcut mai mult rău decât invaziile străinilor, necazurile pornind de la succesiunea pe tron, concepută ciudat de Români: "O mare parte din forţele vii ale neamului nostru s-au irosit în luptele nenorocite pentru domnie: acele lupte au făcut mai mult rău decât toţi duşmanii externi laolaltă. Fii legitimi şi nelegitimi s-au luptat pentru moştenirea părintească. În dorința lor de a ocupa scaunul domnesc au făcut apel la străini și li s-au închinat, câteodată chiar la mai mulți în același timp. Luptele interne au stricat ţara, au împiedicat negoţul: sărăcia s-a adăugat umilinţei. Dacă am fi avut şi noi, cum au avut alte popoare, un sistem precis şi riguros de succesiune la tron, dacă am fi recunoscut, de pildă, dreptul la primogenitură, din tată în fiu. Din nefericire, însă, nu numai că nu am avut asemenea sistem, dar n-am mărginit dreptul la succesiune, nici măcar la fiii celui care domnea. Fraţii, nepoţii, verii aceluia puteau şi ei să aspire la domnie, din moment ce erau 'sămânţă de domn'. Mai mult chiar, se recunoşteau aceleaşi drepturi şi fiilor nelegitimi care-şi puteau dovedi înalta lor origine. Lesne de înţeles ce a urmat dintr-un astfel de sistem: s-a deschis drum tuturor ambiţiilor şi tuturor compromisurilor". (Ciudățenia a continuat - inclusiv acum, în prezent - după renunțarea la monarhie / din cauză că a dispărut aristocrația, fără de care monarhia nu poate exista; în democrație sistemul republican costă - foarte vizibil, de la prima vedere - mai mult, statul putând fi mai bogat și mai stabil dacă nu ar fi fost republican, ci Regat: republica e mai scumpă ca Regatul deoarece la nivelul președinției sunt alegeri periodice - la capătul mandatelor de câțiva ani - anturajul prezidențial se năpustește spre căpătuială deoarece timpul la putere e scurt, foștii șefi de stat se pensionează și sunt întreținuți oficial / pe când monarhii nu fac așa ceva deoarece se află pe tron cât trăiesc, etc). Instabilitatea politică după decesul Domnitorului Mircea "cel Bătrân" a fost gravă, cauzată de crize interne începând cu secolul XV: clanurile Boierești - majoritatea înrudite între ele - au început să se sfâșie, pretendenții la cârmuirile Românilor făcând alianțe efemere cu vecinii: Unguri, Poloni, otomani, ș.a. De exemplu, Nicolae Olahul / Valahul 1493-1568, născut în Sibiu, coborâtor din "Dănești" (adică descendenții lui Vodă Dan I, care a fost omorât în Timoc - zona Timocului zisă "Craina" însemnând "Marginea" - la 23 IX 1386), ajuns guvernatorul Ungariei, a relatat despre amploarea adversităţii / fratricidului: "Mânzilă din Argeş, care o ţinea de soţie pe Marina, sora lui Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara, avea între alţii 2 copii: pe unul numit Stanciul, care avea şi el ca feciori pe Dan şi pe Petru; pe altul numit Stoian, adică Ştefan. Acesta i-a avut ca băieţi pe mine şi pe Matei, iar ca fete pe Ursula şi pe Elena. Ajungând Dracula (Vlad Ţepeş) pe tron, îl prinse în cursă pe unchiul meu Stanciul, şi-l ucise cu securea. Ştefan, fiind încă băiat, pentru a scăpa de tirania lui, cu ajutorul lui Dumnezeu, a fugit la regele Matiaş Corvin care - după cum am auzit chiar de la tatăl meu - hotărâse în dese rânduri să-l ducă cu oastea şi să-l aşeze pe tron. Dar tatăl meu văzând că desele schimbări ce se fac acolo pentru a se ajunge la tron sunt primejdioase, a preferat să se însoare în Transilvania cu mama mea, Barbara Hunszar, şi să ducă o viaţă privată, decât să ajungă pe tron, expus la mii de primejdii, să fie ucis, întocmai cum fuseseră uciși strămunii săi". (Nicolae Olahul / Valahul a decedat în Tîrnava din Slovacia 48,22 lat. N, 17,35 long. E, oraş Medieval ştiut ca "Mica Romă").

Gherghiţa

Ultimul document al Domnitorului "Ţepeluş" / Basarab "cel Tânăr" (fiul lui Vodă Basarab II care a domnit înaintea lui Vlad "Dracul", tatăl lui Vodă Vlad "Ţepeş" / "Dracula") a fost emis înaintea morţii sale, în 23 III 1482, dat la Mănăstirea Gherghiţa, în prezenţa mitropolitului Aromân Macarie: erau întărite Mănăstirii Snagov cele date de Vodă Mircea "cel Bătrân" - moşia Velea, cu moara de pe Neajlov, vama de la Prahova - şi altele ("Ţepeluş" / dintre Dănești a fost ucis de Boieri Mehedinţeni înțeleși cu vărul său Vlad "Călugărul" / dintre Drăgulești, pe când se afla în Glogova 44,55 lat. N, 22,54 long. E / județul Gorj împreună cu Neaga - soția Boierului Pârvu Craiovescu - la aniversarea fiului Neagoe Basarab). Ar fi de remarcat că Vodă Basarab "Țepeluș" s-a înțeles cu Sultanul Baiazid II (care a preluat cârmuirea Imperiului Otoman din 19 V 1481) să elibereze de tribut Mănăstirea Hilandar de pe Muntele Athos: acela a fost un privilegiu Medieval important. După cum a studiat și Dr. Marian Coman de la

Facultatea de Istorie a Universității din București în "Putere și teritoriu. Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)", Boierii Mehedințeni aveau legături serioase cu Bănățeana Mehadia; de altfel, în inima Banatului Montan, anume la Caransebeș / capitala Banatului Severinului - după cum a evidențiat Dr. Bodo Barna în "Ghid cronologic pentru orașele bănățene" din anul 2007 - castelanul Sebeșului în anul 1350 era magistrul Grigore, judele orașului Caran în anul 1419 era Grigore iar conform muzeografei Ibolya Șipoș din Lugoj tot în anul 2007, un personaj de seamă în Caransebeș din anul 1546 era Grigore Voivodul (în Caransebeșul secolelor XIV-XVI / reședința Ținutului Gugulanilor, acei nobili Grigore erau puternici Ghergani în fruntea Banatului Severinului în acele 3 secole consecutive): poate că Grigore Vodă din Caransebeș a fost cel căzut în anul 1552 la apărarea Timișoarei asediată de otomani (fiind fratele mai mare al preotului Ștefan Gherga care din anul 1558 a restaurat Biserici în Ținutul Hațegului și în Banatul Severinului, având același stil pictural ca la Curtea-de-Argeș / astfel cum a observat în anul 2023 Dr. Constantin Necula, profesor universitar de teologie). Ambele ramuri Gherga - Bănățeană / a Românilor descendenți Regali ai Gherțegului Gheorghe, primul dinast Negru Vodă și Balcanică / a Aromânilor descendenți clericali ai Sf. Nicodim Gârca - s-au regăsit împreună în Banat după secolul XVI (așa cum a apărut și în "Monografia Belințului" realizată în anul 1970 de către profesorul Simion Dănilă / pe când era directorul adjunct al Școlii din Belinț - pe atunci primarul în Belinț fiind Ioan Gherga - cu menționarea Tradiției locale a venirii Gherga în Belinț / Banat din Ghergani / Țara Românească = Valahia). Pe când domnea Vlad "Călugărul" 1425-1495, nepotul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" (însurat cu sora marelui pârcălab Gherghina, deci cumnat cu fiul paharnicului aceluiaşi Vodă Mircea "cel Bătrân"), reşedinţa Mitropoliei Ţării Româneşti - ivită în anul 1359 la Curtea-de-Argeş prin chemarea episcopului Dobrogean / an când, conform Academiei Române în "Istoria românilor", Nicodim a ajuns în Ţara Românească şi după un deceniu a ctitorit Mănăstirea Bănăţeană Vodiţa iar Bogdan din Maramureş / denumire însemnând "Ţinutul Mureşului Negru", adică Ţinutul Mureşului Nordic, a întemeiat Moldova de sine stătătoare, cu reşedinţa la Baia / Bania 47,25 lat. N, 26,13 long. E, judeţul Suceava - aceea şi-a avut oficial pentru nişte ani sediul şi la Gherghiţa, după care, în anul 1517 / când domnea Vodă Neagoe Basarab, ctitorul Mănăstirii Curtea de Argeş, ridicat dintre Boierii Craioveşti sprijiniţi de marele pârcălab Gherghina, Mitropolia a fost mutată la Târgovişte iar din anul 1668 la Bucureşti / oraş oficial devenit capitala Ţării Româneşti la acel timp; se poate observa că în anul 1359 în Ţara Românească domnea fiul lui Basarab I "Întemeietorul", anume Vodă Alexandru, a cărui primă soție a fost nobila Maria Lackfi (al cărei neam - cel mai puternic de la curtea dinaștilor Anjou ai Maghiarilor - a stăpânit dintre Secui / cu reședința la Gurghiu = Görgény până în Dalmația, inclusiv cârmuind Transilvania de mai multe ori în acel secol): fiul lor - Vodă Radu al Valahiei / Țării Românești - a fost însurat cu Calinichia, mama lui Mircea "cel Bătrân". După cum a cercetat în anul 2007 și Tanczos Vilmos, denumirea Baia era "Moldvabanya" / "Moldva-Banya" în Maghiară, însemnând "Mina Moldovei" dar "Banya" era și centrul administrativ al Banului, cârmuitorul "Băniei": acolo era spălat aurul de către "băieși"; e interesantă conexiunea cu Balcanicii Boieri / Bani Armâni Banja - așa cum au fost de pildă Vlahii Negri / Morlacii Banjani din MunteNegru - printre care au fost atestați până în Epoca Modernă cei din clanul Đurđić / Giurgici (despre sorgintea denumirii Sucevei ar fi de observat că în Maghiară însemna "cojocărie"). Aşadar, la începuturile sale, după transferarea de la Vicina din anul 1359, astfel cum a studiat inclusiv Dr. Radu Ștefan Vergatti de la Universitatea Valachia din Târgoviște în anul 2013, Mitropolia Ţării Româneşti şi-a avut baza la Curtea de Argeş în Biserica de zid ridicată acolo la sfârșitul secolului XII, apoi - alternativ, deoarece a apărut şi Mitropolia Severinului, ea fiind a UngroVlahiei - ajungând temporar inclusiv la Gherghiţa (după Mircea "cel Bătrân", până la mutarea sa în Târgoviște, capitala Ţării Româneşti): Gherghiţa era mai aproape de Târgoviște decât Curtea de Argeş - distanţa fiind numai de jumătate - şi Mănăstirea Gherghiţa era un loc superb, agreat de mitropoliţi (mai ales că în ospitaliera aşezare se afla cula / conacul Gherga, unde Domnitorii petreceau des). În ceea ce privește cealaltă Mitropolie din Țara Românească - a Severinului, întemeiată în anul 1370 - pierderea Banatului (Vodă Dan II, care domnea din anul 1427, n-a mai fost atestat peste Carpaţi ca stăpân decât pe Amlaş şi Făgăraş) a dus la mutarea mitropolitului Severinului la Strehaia 44,37 lat. N, 23,11 long. E / judeţul Mehedinţi şi la restrângerea lucrului până la reorganizarea bisericească oficială din anul 1517, când zona a fost acoperită de jurisdicţia Episcopiei Râmnicului; Mitropolia UngroVlahiei a rămas cea domnească în Ţara Românească. Prima minune a Sf. Nicodim a fost trecerea peste Dunăre plutind pe rasa călugărească, ca pe o luntre:

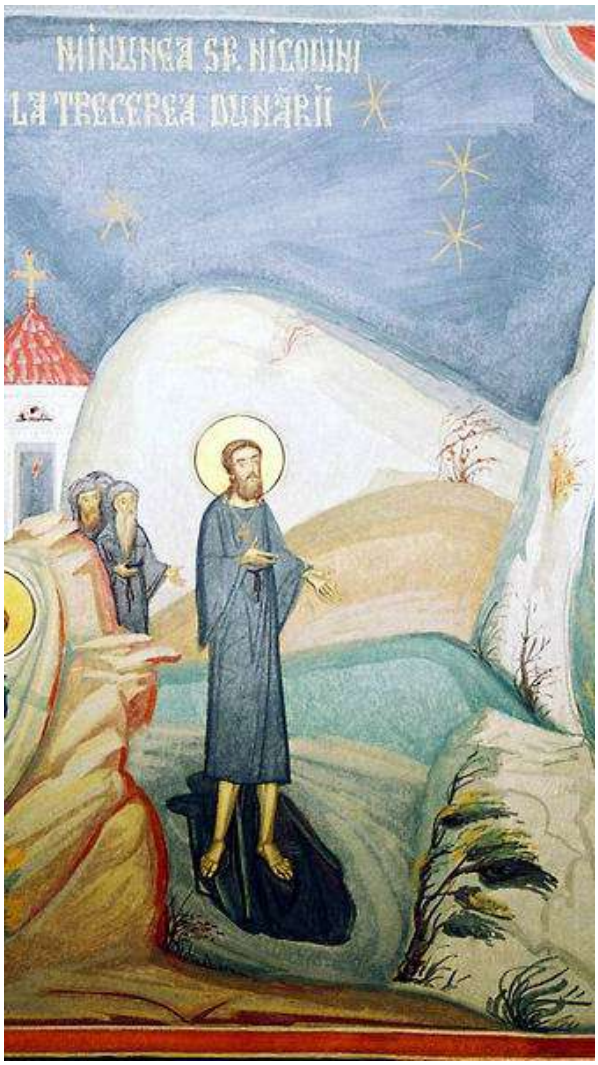

Sfântul Nicodim de la Tismana

Arhimandrit, considerat ocrotitor al Olteniei, s-a născut la Prilep sau Kosovo, într-o familie de aromâni cuvioși.

Mama sa, una dintre fiicele domnitorului Basarab I, îl face pe viitorul sfânt rudă cu cnejii sârbi, voievozii transalpini, dar și cu țarii bulgari. Ruda sa Ștefan Lazăr, când devine cneaz, dă Mânăstirii Tismana zece sate românești din Serbia.

În 1369, traversează Dunărea înot în dreptul Orșovei, sau, așa cum este povestită una dintre minunile săvârșite de el, plutind pe rasa călugărească. Întemeiază în 1371, ca urmare a unei viziuni, mănăstirea Vodița. În 1377 începe zidirea Mănăstirii Tismana.

Spre sfârșitul vieții se retrage la Mănăstirea Prislop din Transilvania, probabil ca urmare a unui conflict cu Mircea cel Bătrân. Aici caligrafiază un Tetravanghel, cea mai veche carte datată din Țara Românească.

Aromânul Nicodim la Gherdap în anul 1369
a înotat peste Dunăre (Eugen Matzota, 2016)

Biserica Ortodoxă Română s-a ridicat ca Patriarhie din anul 1925, primul patriarh fiind din Banat / ultima regiune cu populaţie majoritar Română ce s-a unit cu Regatul României anterior cu 7 ani, în anul 1918 (titulatura oficială a patriarhului Românilor cuprinde şi faptul că e "locţiitorul tronului Cezareii Capadociei"): acela a fost Miron Cristea 1868-1939, care în anul 1912 a ctitorit Mănăstirea Românești 45,48 lat. N, 22,18 long. E din comuna Tomeşti / judeţul Timiş şi se cunoştea cu preotul mai tânăr cu 6 ani Nicolae Gherga din acea zonă.

Patriarhia Română în prezent

Revista "Românul" din Arad a relatat vizita canonică din 19 VII 1911 la Fărăşeşti / judeţul Timiş a episcopului Caransebeşului, Miron Cristea: "Domnul episcop a fost însoţit de întreaga inteligenţă Română din Făget, ba chiar şi de mulţi din alte părţi. La 'Şapte Izvoare' ne-am oprit cu toţii ca să admirăm ţinutul, ce se poate întrece în frumuseţi naturale cu orişicare ţinut din Elveţia. După prânz, am plecat cu toţii spre Fărăşeşti. O cale de asemenea admirabilă. Populaţia din Fărăşeşti e harnică şi viguroasă, de îţi e mai mare dragul s-o priveşti. În frunte cu harnicul preot Nicolae Gherga, cu mic cu mare au ieşit înaintea arhiereului lor, care a fost plăcut surprins de frumuseţile naturii şi a populaţiei din aceste văi. Deosebit de frumos a fost tabloul când din cotiturile munţilor au apărut călăreţii Fărăşenilor, ca o ceată de luptători la munte. Se înserase deja bine, când ne-am întors". (După cum a consemnat "Monografia Protopopiatului Ortodox Român al Făgetului" din anul 2017 "la cina de la Fărăşeşti cu toţii au mâncat galiţe şi păstrăvi mulţi; de aceea, cina de la Curtea nu a mai avut căutare, căci mâncaseră toţi bine la Fărăşeşti"). Este de observat că Fărăşeşci = Fărăşeşti rezonează cu termenul Armân "fară" = "neam" (la rândul său conectat cu străvechiul Cult Solar numit "pha-Ra", falic / fertil, cu făloşenia conectată), zona Bănăţeană a Făgetului - numele popular pentru fag fiind "corcălău" - cândva părând puternic populată de Gherga; de altfel, termenul Armân "fară" e echivalat şi cu "frăţie". De-a lungul timpului, Biserica a consemnat manifestările creştine Gherga: propovăduire, ctitorie, slujire / inclusiv preoţie, etc. (în cuantumul timpului istoric, pentru Gherga în total perioada creştină a fost de câteva ori mai scurtă decât anterioara perioadă păgână / Doamna-zeu Ghirghe fiind forma feminină a principalei divinităţi, adică Dumne-zeu). Biserica Ortodoxă din Ţara Românească - la care s-a alăturat Moldova - în Evul Mediu a contribuit la susţinerea multor Mănăstiri, Schituri şi chilii de pe Muntele Atonului / Athos (alfabetic, Mănăstirea Cutlumuş / a orientalului "moş binecuvântat", adică a vechiului Syriac din secolul XII, pe atunci probabil în legături strânse cu călugării binecuvântaţi = Benedictini, foarte activi şi printre Românii lui Negru-Vodă - căreia în 29 I 1500 Vodă Radu "cel Mare" / nepot al lui Gherghina i-a dăruit "de la Chirca 5000 de aspri" / Chirca era unchiul vistierului Neagoe - Mănăstirile Dionisiu, Dohiariu, Grigoriu în perioada 1497-1500 de către Vodă Ştefan "cel Mare" care era însurat cu Ghergana Voichiţa, Mănăstirile Hilandar, Ivison, Pantocrator, Rusicon, Xenofon, Zografu, ş.a.), în total contribuţia Medievală Română la Sacrul Munte din Macedonia fiind prima ca mărime în ortodoxie. În secolul XIX, episcopul Rus Porfirie Uspenski a afirmat că "nici un alt popor ortodox nu a făcut atâta bine pentru Athos, cât au făcut Românii". Profesorul Tănase Bujduveanu în "Aromânii şi Muntele Athos" (2002) a scris: "Din secolul XV şi până în secolul XIX, întreţinerea Muntelui Athos a trecut în întregime Ţărilor Române. Fără ajutorul masiv primit de la domnitorii români, cu toată libertatea dată de turci, mănăstirile n-ar fi putut rezista. Acest sprijin este reliefat din documentele româneşti de danie aflate în tezaurul fiecărei mănăstiri". Se ştia că Fecioara Maria şi apostolul Ioan - în drumul lor spre şederea îndelungată la Efes - au debarcat în dreptul Mănăstirii Ivirilor (adică a Iberilor / Georgienilor, Peninsula Athos fiind numită aşa din vremea vechilor Uriaşi). Pustnicul Ioan Colibaşul s-a aşezat pe Muntele Atonului / Athos din Macedonia şi Împăratul bizantin ascultându-i cererea, i l-a dăruit. Un manuscris descoperit în anul 1877 la Mănăstirea Costamonitu / "Costa-monitu" de pe Muntele Athos (înfiinţată de Împăratul bizantin Constanţiu) referindu-se la secolul VIII a menţionat că "În zilele Împăraţilor iconoclaşti (726-843), folosindu-se de neliniştea în care se găsea imperiul, neamurile de pe amândouă malurile Dunării, mai cu seamă Aromânii / Vlahii de pe Valea Ciocului / Rhincos din Nordul Greciei, au cucerit Bulgaria, au pus mâna pe Macedonia şi au pătruns în Sacrul Munte împreună cu toţi pruncii şi femeile lor, deoarece nu se afla nimeni să le stea împotrivă şi să-i înfrunte cu război"; în anul 1934, Aromânul Marcu Beza - membru corespondent al Academiei Române - a tradus din acela pentru Academia Română că "pe vremea iconomahilor (adică din anul 726) monahii de pe Muntele Athos îşi dădeau silinţa a creştina pe Vlahi". Din anul 885 Împăratul bizantin Vasile I Macedonul a cerut Vlahilor / Aromânilor să nu mai urce cu oile "ca urmare a tendinţei de a se consacra Muntele Athos retragerii monahiceşti", dispoziţie întărită în anul 911 de Împăratul bizantin Leon "Filozoful", fiul adoptiv al aceluia, cu "poruncă de oprire". În anul 963, Atanasie din Trapezund / Trapzon 41 lat. N, 39,44 long. E - zonă de la

ţărmul Pontic controlată de Gherganii bizantini - a organizat în Macedonia Muntele Athos, ridicând cea mai mare Mănăstire: Lavra (lângă Piaţa Karyes = Nucet foarte prosperă de atunci, devenită inima Sacrului Munte / în vigoare şi azi); a murit într-un accident de muncă din anul 1003 (a căzut de pe o schelă pe care a ridicat-o împreună cu alţi călugări, pentru a inspecta acoperişul Bisericii). Breslele Aromâne ale meşterilor de Biserici - foarte solicitate în Balcanii Medievali - l-au respectat ca pe patronul lor spiritual; de exemplu, cu hramul său a fost zidită în anul 1721 Biserica din cimitirul metropolei Aromâne Moscopole (pe atunci cea mai populată localitate din Imperiul Otoman după capitala Istanbul). Starețul Atanasie al Marii Lavre l-a tuns la monahism pe generalul Georgian care în anul 980 a terminat ridicarea Mănăstirii Ivirilor / Iviron - a treia ca importanță de pe Muntele Athos - și totodată i-a avut ca prieteni pe călugării negri binecuvântați / Benedictini (din portul S Apenin Amalfi / putere navală și negustorească pe atunci) care au ajutat construirea aceleia iar din anul 985 au pornit zidirea Mănăstirii Amalfion pe Muntele Sfânt. Mănăstirea Hilandar - terminată de ridicat în anul 980 de priceputul navigator Gheorghe - după moartea din anul 1198 a episcopului Armân / Aromân Gheorghe / Grigore = Grgur din Bar a fost împroprietărită cu moșia aceluia din MunteNegru: corăbierul Gheorghe a ctitorit Mănăstirea Hilandar pe când abilitatea sa de navigare conta în mod deosebit pentru Muntele Athos de pe Peninsula Khalki-diki a Makedoniei, el pe atunci - la sfârșitul secolului X - fiind contemporan cu alți mari navigatori ai vremii, anume Vikingii / Varegii activi îndeosebi în Nordul Europei și respectiv Veneției activi îndeosebi în Sudul Europei; după întemeierea de către el a Hilandarului, Mănăstirea Cutlumuș / "Cutlu-muș" - a "binecuvântatului din vechime" - a preluat în administrare galera lui Gheorghe iar după 216 ani de la ctitorirea Hilandarului de către Gheorghe, Împăratul bizantin Alexios III Angelos 1195-1203 a atribuit Mănăstirea familiei Vlaho-Sârbe Nemania / "Ne-mania", care imediat a împroprietărit-o cu moșia episcopului Vlah Grgur din Bar / MunteNegru (la cumpăna mileniilor I / II, Muntele Athos - dar și Peninsula sa, respectiv Makedonia, ca și restul Nordului Balcanic - încă era puternic populat de Vlahi / Armâni). Mănăstirea Hilandar a fost ajutată cu însemnate danii Românești ca acelea lui Vodă Vlad "Călugărul" în 1492-1493, Vodă Radu "cel Mare" în 1497-1500 (care în anul 1501 a dăruit 2 mii de aspri și Schitului "Sf. Ilie"), Vodă Vlad "cel Tânăr" în anul 1510 (care tot atunci a dăruit 5 mii de aspri și Schitului "Sf. Ilie"), Vodă Neagoe Basarab în anul 1517 (acela deja în anul 1512 a ajutat cu o mie de aspri călugării Schitului "Sf. Gheorghe" de acolo / din Turnul Arbănașului, donații mai generoase urmând de la Vodă Radu "de la Afumaţi" în 1525-1528 și de la alți Români), Vodă Radu "de la Afumaţi" în anul 1525, Vodă Petru Rareș în anul 1533, Vodă Vlad Vintilă în anul 1534, Vodă Radu "Paisie" în anul 1536, Vodă Alexandru Lăpușneanu în anul 1556, Vodă Petru "Șchiopul" în anul 1583, Vodă Mihnea "Turcitul" în anul 1589, Vodă Ieremia Movilă în anul 1600, Vodă Radu Șerban în anul 1608, Vodă Matei Basarab în anul 1652, ș.a. Academicianul A/Român Nicolae Iorga în anul 1914 a scris despre "Muntele Athos în legătură cu țerile noastre": "Vodă Mircea cel Bătrân în 21 XI 1414 - după cererea călugărului Ieremia, venit în țară - a dat clopotniței Cotlomuș satul Cireșovul pentru pomenirea sa și a părinților 'pentru că este a noastră mănăstire'. Care e partea lui Mircea în starea de acum a mănăstirii, pe care nu în zadar o numia 'a lui'? Că Vodă Radu cel Mare alese această mănăstire pentru a o reface, aceasta arată și mai bine adevăratul înțeles al cuvintelor străbunului său. În sfârșit, când Vodă Ștefan cel Mare a zis Zugrafului 'mănăstirea noastră', știm ce înseamnă: mănăstire ridicată de noi. Vodă Alexandru Aldea - fiul lui Mircea - făcu danii de bani Zografului, care-și trimisese în solie pe egumenul / starețul Moise. Țepeș Vodă însuș se făcu apoi ctitor la Rossikon, cu daruri de bani și pământuri; el a lucrat poate și pentru înoirea clădirii mănăstirești. Pantelimonul primi pensii de mii de aspri de la Vlad Călugărul, ceea ce ar fi dovadă că acea biserică fusese făcută din nou de tatăl său, Țepeș; el a dăruit schitului Sf. Ilie suma însemnată de 10 mii de aspri, ce ar însemna că și acela era o fundație Munteană. Dintre alti potentați creștini, singur Gorgora, regele Iberiei, a apărut cu fiii la 1492 ca să ajute Ivirul, refăcând cupolele și pridvorul, iar Leontie a clădit din nou, cu fiul Alexandru, mănăstirea lui Filoteiu, care a rămas Georgienilor. Dacă deci acei săraci Caucazieni aveau atunci 2 mănăstiri, se pot trece în seama Domnilor Moldovei: Zograf, Grigoriu și Castemunitul, iar în a Muntenilor: Lavra, Cutlumuzul, care se ținea din moșiile Muntene, dacă nu și Rossikon chiar, și fără îndoeală schitul Sf. Ilie. Cât privește mănăstirile fără patron Român sau Georgian, ele erau într-o totală decădere: Pantocratorul, Chilandarul, Vatopedul, Dochiariul, etc.; ele așteptau pe marii ctitori Români din veacul XVI; de pildă, Alexandru Lăpușneanu a numit Vatopedul în actul de danie al lui: 'a noastră veche ctitorie'. Ș.a.m.d". Pe când era cârmuirea Împăratului bizantin Alex Comnenul, Domnul "Marii" Vlahii din Pind a ctitorit pe Sacrul Munte Athos din Macedonia Mănăstirea "Sf. Pantelimon": Arumâno-Rusă (la întemeierea din secolul XI au fost și câțiva călugări de pe Nipru, de aceea Mănăstirea mai fiind zisă ca "Rusicon"); așezământul respectiv apoi a fost ajutat prin daniile lui Vodă Vlad "Călugărul" în anul 1487, Vodă Radu "cel Mare" în anii 1495, 1496, 1502 și ale multor alți Români. Un manuscris al Mănăstirii Rusicon / "Sf. Pantelimon" consemnează că în anul 1088 au fost alungate 4 sute de familii ale păstorilor Vlahi de pe Muntele Athos, deoarece Împăratul bizantin le-a pretins zeciuiala. 6 ani mai târziu, un decret Imperial bizantin preciza că Armânii / Aromânii erau scutiţi de dări faţă de Imperiul Bizantin, însă aveau obligaţii faţă de Mănăstirea Lavra a Muntelui Athos, în schimbul permisiunii de a folosi păşunile aceleia; după încă 6 ani - în corespondenţa dintre Împăratul bizantin Alex Comnenul şi patriarhul Nicolae, păstrată la Mănăstirea Iviru / a Georgienilor - au apărut texte ca: "După alungarea turmelor şi Vlahilor din Sacrul Munte în loc să mulţumească lui Dumnezeu că a îndepărtat o urgie mare şi vătămătoare, că prin pedepsire Dumnezeu ne-a venit în ajutor şi a curăţit Sacrul Munte, muntele ales de Dumnezeu spre a locui într-însul, monahii se jeluiau însă şi mai mult şi se băteau cu pumnii în piept. Vlahii aveau cu dânşii femeile lor, îmbrăcate în straie bărbăteşti ca păstorii; păşteau turmele, slujeau mănăstirile, aduceau călugărilor brânză, lapte şi stofe, făceau pâine în paraclisele mănăstirilor şi erau slujitorii îndrăgiţi ai monahilor. Faptele ruşinoase săvârşite de ei nu pot fi nici povestite şi nici auzite. Vlahii sunt în număr de 300 de familii; numărul lor a putut fi cunoscut, însă al monahilor e cu neputinţă de aflat, căci par o mulţime fără sfârşit. Pe toate le-a umflat şi răvăşit momentul acela, căci împreună cu Vlahii ieşea împotriva Stăpânului Lumii toată mulţimea monahilor şi ne umpluseră inimile de durere. Pleacă cu toţii împreună cu Vlahii, prietenii lor. Puteai vedea cum sfintele şi de Dumnezeu păzitele mănăstiri rămâneau să fie supravegheate de bătrâni şchiopi şi fără vedere". Un document din anul 1184 al Împăratului bizantin Andronic

Comnen menţiona printre conducătorii Vlahilor / Aromânilor de pe Muntele Athos - pe lângă Radu şi Stan - pe "Pedukelos", poreclă ce totuşi a fost considerată în "Vlahii din spaţiul bizantin şi bulgăresc" de Dr. Petre Năsturel (1923-2012) "mai degrabă Păduchel decât poeticul Păducel" (adică Gherghin).

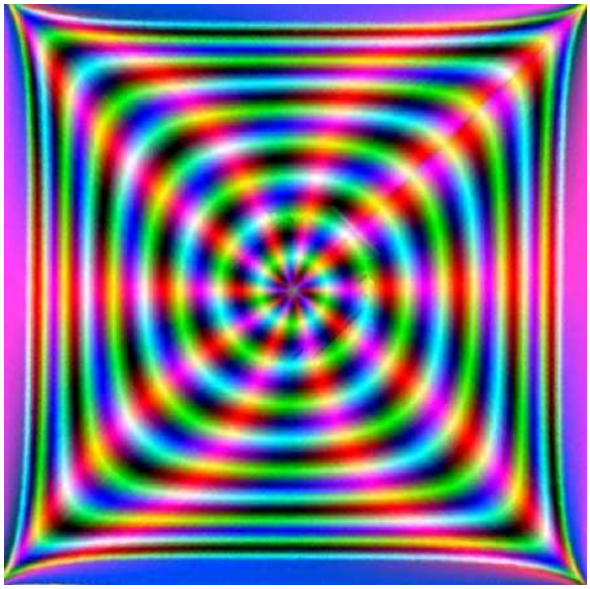

În anul 1221, episcopul Dimitrie Homatianos semnala că Vlahii / Aromânii aparţinând Mănăstirii Hoteohovo din Epir - de călugări - nu stăteau numai la liturghie / ce începea la lăsarea nopţii, ci şi la vecernie şi utrenie (ce erau cu 2-3 ceasuri înaintea răsăritului), afirmând că era "lucru nepotrivit", dând de gândit că unele femei petreceau noaptea acolo, ceea ce trezea bănuieli veninoase. Vodă Ştefan "cel Mare" al Moldovei Medievale a ajutat mult în Macedonia Mănăstirea Vatoped - zidită de Împăratul bizantin Teodosie "cel Mare" începând cu anul 383, de la a cărui mamă a pornit interdicţia femeilor de a intra pe Muntele Sacru / valabilă şi azi - iar în anul 1484 a dăruit vecinei Mănăstiri Zografu o icoană a Sfântului Gheorghe cu hidra învinsă, căzută la picioarele sale, în anul 1496 i-a construit portul, în anul 1502 ajungând să-i dăruiască steagul de luptă al Moldovei, ce pe o parte avea icoana Sfântului Gheorghe, pe cealaltă parte fiind g/herbul = stema Ţării (la acele dăţi, mitropolitul Moldovei era Gheorghie Nemţeanul, care - conform academicianului A/Român Niculae Iorga - era "ca şi atâţia alţii dintre acei 'Nemţeni', precum Visarion care copia manuscrise şi la Athos, în Mănăstirea Zografului": posibil Armân / Aromân ori din neamul Gherga din Ţara Românească, la Vatoped a trăit în secolul precedent pentru un timp Sf. Grigore "Palama" = "Isihastul" / episcopul Salonicului, provenind dintr-o nobilă familie Anatoliană; e de observat că Mănăstirea Zografu - cu hramul "Sf. Gheorghe" - a fost ajutată la ridicare în secolul X de fraţii Aron, Ioan şi Moise din Ohrida, mult timp fiind condusă de stareţi Români / în prezent e cu călugări Bulgari, denumirea de "Zografu" fiind de la ctitorul Gheorghe "Zugravul" şi după minunata zugrăvire a Sfântului Gheorghe acolo). În anul 2009, cercetătorul Român Timotei Ursu a scris: "Contactele vlahilor de la nord de Dunăre cu Muntele Athos, în special cu marile mănăstiri Dochiariu şi Zographou, au avut însă şi o cu totul altă coloratură. Cele 2 mănăstiri au fost obişnuite ţinute de danii domneşti şi boiereşti; iar faptul că denumirile lor au rezonanţe 'atractive' a condus ulterior - se spune - la unele confuzii... fanteziste. Termenul 'zographos' din limba greacă este cvasi-identic cu cel românesc de 'zugrav'. Nu e, aşadar, o 'ctitorie românească', deoarece Georgy Zographos (George Zugravul), întemeietorul după unele surse, poartă un nume de largă circulaţie balcanică; numai că asta se petrece tocmai într-o perioadă de certă fundamentare a unui 'regat bulgaro-vlah'. Oricum, ctitoria e pusă de alte surse mai degrabă pe seama a 3 'călugări bulgari din Ohrida', care purtau numele - nu foarte bulgăreşti! - de... Moise, Aron şi Ion!??; (lasă că Ohrida era o străveche vatră traco-vlahă!...) În cele din urmă, din secolul XIII Moni Zographou a fost socotită o tipică 'mănăstire bulgărească'; cu toate acestea, mănăstirea a crescut şi s-a întărit prin daniile... principilor nord dunăreni, în secolul XV Ştefan cel Mare al Moldovei contribuind absolut hotărâtor la viitorul destin al aşezământului... 'bulgar' (!?). Astăzi Moni Zographou este socotită 'a noua' dintre mănăstirile de bază din peninsula Akte / Athos. Chiar dacă acum serviciul religios şi administrativ este asigurat de un corp de numai 15 călugări, să reţinem că biblioteca ei deţine 126 manuscrise greceşti şi 388 manuscrise în slavonă. 'A zecea' mănăstire de bază a Athosului, Moni Dokeiareion - servită de un număr dublu de călugări care supervizează şi cele 12 capele din subordine şi a fost întemeiată pe la mijlocul secolului X - e la fel de cunoscută în ce priveşte daniile dinspre Principatele Române, în special din Ţara Românească. Deşi jefuită de piraţi şi mai apoi de otomani în timpul Eteriei, mănăstirea încă posedă o serie de 'bogăţii', între care, mai ales, 545 valoroase manuscrise. Denumirea de - (în pronunţare:) - 'Dochiaru' a sugerat unora o anume similitudine cu 'Baba Dochia' nord-dunăreană, ba chiar cu 'Daki' şi 'Dakia', etnonime care apar ca atare - drept trimiteri geografice - în vechile înscrisuri greceşti. Totuşi, tradiţia întemeierii subliniază că, în limba greacă, 'dokeiareiou' înseamnă administrator, egumen; iar termenul pleacă de la rădăcina 'docheon', care înseamnă: a gândi, a presupune, a imagina, a rezolva, 'a apărea', etc. Probabil că - încă o dată - ne găsim în faţa unui dubleu vlaho-grec, cu originea comună într-un radical indo-european: '*dk-'; din acesta pot proveni nu numai draga noastră 'arătare', Baba Dochia, dar şi rădăcina lui 'a dzice', termenii regionali 'doftor' şi 'doică', 'duh', albanezele 'doke' (obicei, datină) şi 'dukje' (aparenţă, înfăţişare), latinele 'doceo' şi 'doctus' (a învăţa, priceput), 'dico' (a zice, a jura, a dedica), etc. Chiar dacă unele scrieri (ulterioare) tind să pună pe seama lui Constantin cel Mare nu numai legiferarea autonomiei centrului, dar chiar fondarea lui, cu foarte mare probabilitate constituirea marelui centru sacerdotal de aici nu este străină de 'stingerea' făcliilor marelui centru cultural-ştiinţific şi tehnologic geto-dac din Carpaţi (numit de Strabon: Kogaionon) şi preluarea ştafetei spirituale a aceluia, odată cu treptata definire creştină şi în condiţiile marilor transformări geopolitice medievale, de către noi centre mănăstireşti în Carpaţi şi Balcani. Este semnificativ că domnitorii celor 2 state valahe de la nord de Dunăre, Ţara Românească şi Moldova, au contribuit frecvent cu ctitorii şi bogate înzestrări la Muntele Athos, inclusiv prin implantarea acolo a unui important corp călugăresc nord-dunărean. Printre particularităţile 'ţinutului mănăstiresc Athos' se numără conformaţia multinaţională a monahilor (ei provin, periodic, din toate ţările cu puternic profil religios ortodox), practicarea unor norme limitative drastice privind alimentaţia, îmbrăcămintea, comportamentul social-moral al călugărilor, precum şi lipsa unor contacte oficiale cu 'restul lumii' - claustrarea monahică constituind piatra de temelie a practicii uzuale; şi, nu în ultimul rând se

raportează acestui statut interdicţia totală între graniţele ‘sfinte’ ale Athosului a oricărei prezenţe feminine (atât umană cât şi... animală!). Am putea desluşi în aceste frustrări auto-impuse continuarea unor principii directoare antice, inclusiv cele puse pe seama faimoşilor sacerdoţi ai lui Deceneu, la Kogaionon”.

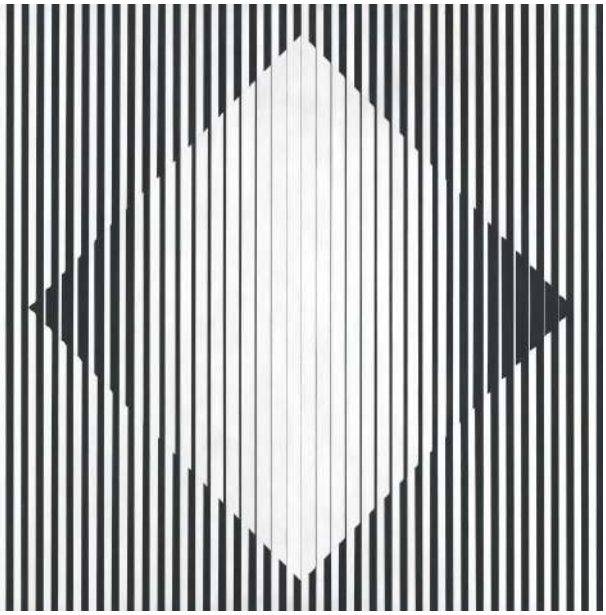

Despre Mănăstirea Dochiaru e de ştiut că iniţial era cu hramul Sf. Nicolae - acum are hramul Arhanghelilor Mihail și Gavril - având un perete pictat cu icoana Γοργο επήκοος / “Gorgo epikoos” = “Moştenitoarea Gorgo”; în secolul XVI, fiind într-o situație materială grea, Mănăstirea Dochiaru a beneficiat de donația salvatoare a preotului Gheorghe din Adrianopol / Tracia, care s-a călugărit acolo, aducându-și averea pe care a dăruit-o așezământului, apoi a beneficiat de ajutorul Mușatinului Alexandru Lăpușneanu 1499-1568, însurat cu nepoata fostului Vodă Ștefan “cel Mare” / Domnul Moldovei: el și soția Ruxandra - fiica lui Petru Rareș - au mai realizat ceva, anume în Liov / capitala Ruteniei au construit din anul 1547 Biserica Valahă, închinată Adormirii Maicii Domnului, pe locul unei Biserici (veche de peste 2 secole) de acolo, acea Biserică fiind ajutată apoi atât de ultimul Țar Rurik, anume Feodor 1557-1598, cât și de Vodă Ieremia Movilă al Moldovei 1555-1606 / fratele lui Vodă Simion Movilă. Dr. Cyril / Kyrill Pavlikianov - profesor la Universitatea “Sf. Clement al Ohridei” din Sofia / a cărei clădire a fost realizată în perioada interbelică prin finanțarea de către bogații frați Georgiev înhumați în cimitirul Bellu din București - a studiat istoricul Mănăstirii Zografu și a scris în anul 2014: “Ctitorul Gheorghe era vestit pentru miniaturile realizate; în anul 980 a fost însoțit de caligraful Nicolae - făceau parte din aceeași congregație creștină a Sfântului Gheorghe - care s-a stabilit la mică distanță de Mănăstirea Zografu, anume la izvorul apei ce alimenta Mănăstirea Dochiaru (în anul 1051, Mănăstirea Costamonitu a intrat într-o dispută inutilă cu Mănăstirea Zografu pentru proprietatea asupra izvorului, conflict tranșat în favoarea Zografu-Dochiaru). De exemplu, domnitorul Țării Românești Alexandru Aldea - fiul lui Mircea cel Bătrân - a fixat în 4 II 1433 pentru Mănăstirea Zografu o subsidie anuală de 3000 aspri. Pe lângă multe alte donații Românești, Mănăstirea Dochiaru a primit în anul 1626 pentru uz moșia Gherghinești din Ialomița (Vodă Alexandru ‘Coconul’ a donat moșia domnească postelnicului Ianache Caragea, care a ctitorit Mănăstirea ‘Sfinții Voivozi’ în Slobozia / reședința Ialomiței și a închinat-o Mănăstirii Dochiaru). Peninsula Athos are fâșia de pământ ce o leagă de continent cu denumirea ‘Pro-Vlakas’ (ceea ce în Bulgară înseamnă chiar istm)”. Pe Sacrul Munte acum sunt 2 Schituri Române: Lacu - întemeiat în acelaşi secol X ca Mănăstirile Amalfion, Dochiaru, Ivirilor / Georgienilor, Hilandar, Zografu, etc. - şi Sfântul Ioan “Botezătorul” / “Prodromu” (însemnând pentru Armâni “cel dintâi”, locuit din secolul XVIII / conform academicianului Român Virgil Cândea); mai sunt multe chilii ale călugărilor Români, ca de pildă cele de la Provata (unde Medieval a fost Școala Teologică dedicată creștinilor de oricare confesiune, inițial administrată de binecuvântații călugări negri ai Mănăstirii Amalfion, căci atât înainte de schismă, cât și după schismă, A/Românii au colaborat strâns cu cei din rețeaua Benedictină Europeană). Se poate observa că relațiile călugărilor atoniți cu binecuvântații călugări negri = Benedictini s-au înrădăcinat dinaintea schismei (de pildă starețul în 997-1010 al Mănăstirii Monte Cassino din centrul Peninsulei Apenine - unde s-a format Ordinul Benedictin - anterior funcției a făcut un lung stagiu pe Sacrul Munte Makedon Athos); exclusivitatea masculină consfinţită pentru Sacrul Munte Athos din Macedonia în secolul IV de Thermantia, mama Împăratului bizantin Teodosie “cel Mare”, a fost obiceiul vechi de milenii al Gargarilor - ale căror partenere favorite erau Amazoanele, fiicele Pământului - de grupare pe înălţimi a bărbaţilor credincioşi în puterea Cerului. Triunghiul Munţilor Sacri de pe 3 continente este în partea ortodoxă a lumii creştine (partea catolică a lumii creştine n-are Munţi Sacri) şi e asociat triadei descoperirilor Sfintei Treimi: pe Muntele Sinai din Africa s-a arătat Tatăl dând Legea Vechiului Testament, pe Muntele Tabor din Asia s-a arătat ucenicilor Fiul vorbindu-le iar pe Muntele Athos din Europa - fost cel Sacru al Marii Mume / zisă “Ată” în Aromână - se descoperă Duhul Sfânt (Muntele Sinai e sacru deopotrivă pentru Evrei şi creştini - Peninsula Sinai la momentul exodului Evreilor vechi din Egipt fiind sub influenţa Sanctuarelor Ghirgare de la Karkom care au propagat Decalogul - iar ceilalţi 2 Munţi Sacri, din EurAsia, erau legaţi de zonele Ghergane Galileea şi Chalki-diki). Cu ajutor Românesc s-au zidit în Balcani Biserici noi, paraclise, turnuri de veghe, etc. la care s-au adăugat daniile în bani, cărţi, icoane, manuscrise, vase liturgice şi veşminte - din care multe se regăsesc până azi în bibliotecile şi muzeele religioase; Domnii Români le-au acordat numeroase moşii, păduri, vii, bălţi cu peşte, mori, prăvălii, venituri la vamă, mai ales începând cu primele “închinări” de Mănăstiri şi Schituri Române către Athos / Macedonia. “Vaticanul” ortodoxiei (336 kmp, cu totalul de 20 Mănăstiri) e o comunitate teocratică autonomă, confirmată în dreptul internaţional prin Tratatul de la Lausanne 46,31 lat. N, 6,38 long. E / Elveţia din 24 VII 1923, ce a recunoscut Turcia ca succesoarea Imperiului Otoman: călugării nu depind de Elenii din Elada, ci de Tracia, prin patriarhul din Istanbul / fostul Constantinopol. Aşa cum pentru Imperiul Bizantin - având capitala în Tracia - principalele centre creştine au fost Patriarhia din Constantinopol / Tracia împreună cu Muntele Athos din Macedonia, pentru Vlahi / Armâni principalele centre creştine au fost Ohrida din Macedonia şi Meteorele din Tesalia. De aceleaşi beneficii Medievale Române ca sprijinul pentru Muntele Athos s-au bucurat Mănăstirea “Sfânta Ecaterina” din Muntele Sinai, ctitoria Împăratului bizantin Iustinian originar din Dioceza Dacia - Makedon care în secolul VI a decis să fie apărată de o garnizoană

numită “Ghebală” formată dintr-o sută de militari Vlahi împreună cu familiile lor, ai căror şefi îşi ziceau şi după un mileniu “capi” / astfel notând despre urmaşii de acolo în secolul XVI călătorul Ceh Cristophe Harant iar după cum a scris şi Pericle Grigoriade în anul 1875 la Ierusalim, stareţul Grigorie / Georgius al acelei Mănăstiri din anul 570 devenind patriarhul Antiohiei - Mănăstirile de pe Stâncile Meteore 39,42 lat. N, 21,37 long. E / nu departe de Munţii Pindului, câteva Biserici din Ioanina, Sfânta Lavră din Peloponez, Mega Spileon din Ahaia, câteva Mănăstiri din Insulele Cipru, Halchi, Patmos, Paros, Rodos, Patriarhiile din Alexandria, Antiochia, Constantinopol / Istanbul şi Ierusalim (se cunosc nenumăraţi ierarhi ortodocşi veniţi în Ţările Române după “milostenie”), etc.

Stâncile Meteore

În anul 1618, preotul ortodox Zaharia Gherganos / Gergani din Insula Ioniană Itaca a publicat la Wittenberg 51,52 lat. N, 12,39 long. E - “inima” luteranismului - o dizertaţie despre controversele teologice şi un manual iar după ce a contribuit la o dizertaţie despre astronomie, în anul 1622 a publicat acolo un catehism, în prefaţa căruia făcea “apel către prea-puternicul rege al Iberiei, sfinţii patriarhi, prea-străluciţii Domni ai Ţării Româneşti, Moldovei şi Rusiei” (ceea ce l-a făcut pe academicianul N. Iorga să remarce că “nu în Iberia desigur - la dinastul Caucasian de acolo - se putea oploşi cultura ce emigrase din Bizanţ”); ar fi de remarcat despre Gherganul Zaharia că explicit a acuzat papalitatea de poruncirea uciderii Domnitorului Român Mihai “Viteazu” în anul 1601.

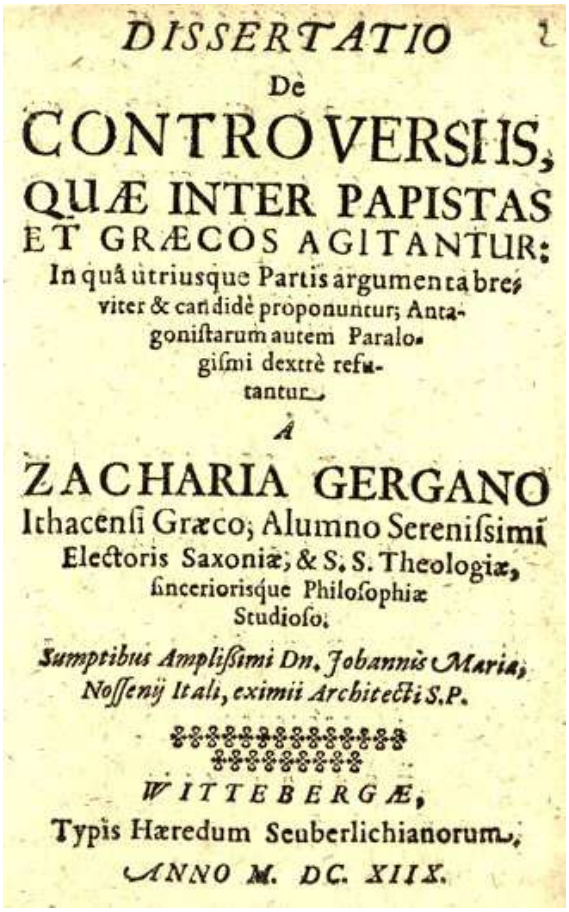

DISSERTATIO
De
CONTROVERSIIS,
QUÆ INTER PAPISTAS
ET GRÆCOS AGITANTUR:
In quâ utriusque Partis argumenta breviter & candidè proponuntur; Antagoniſtarum autem Paralogiſmi dextrè refutantur.
A
ZACHARIA GERGANO
Ithacenſi Græco; Alumno Sereniſſimi Electoris Saxoniæ; & S. S. Theologiæ, ſinceriorisque Philoſophiæ Studioſo.
Sumptibus Ampliſſimi Dn. Johannis Mariæ, Noſſenÿ Itali, eximii Architecti S.P.
WITTEBERGÆ,
Typis Hæredum Seuberlichianorum.
ANNO M. DC. XIIX.

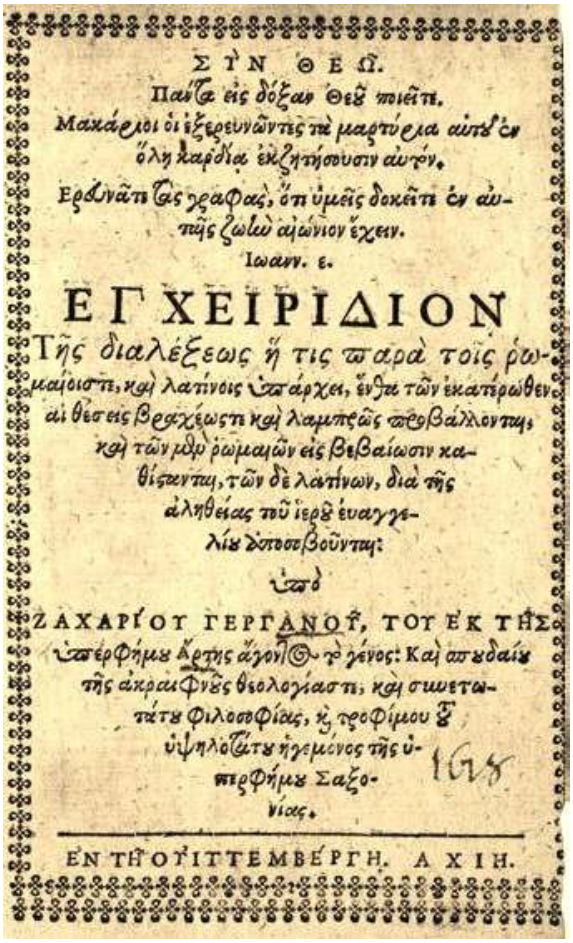

ΣΤΗΝ ΘΕΩΙ.
Πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε.
Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν.
Ἐρεύνατε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν.
Ιωαν. ε.
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ
Τῆς διαλέξεως ἥτις παρὰ τοῖς ῥωμαίοις τε, καὶ λατίνοις ἐπάρχει, ἔνθεν τῶν ἑκατέρωθεν αἱ θέσεις βεβαιοῦνται καὶ λαμπρῶς παραβάλλονται, καὶ τῶν μὲν ῥωμαίων εἰς βεβαίωσιν καθίστανται, τῶν δὲ λατίνων, διὰ τῆς ἀληθείας τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ἀποσοβοῦνται:
ὑπὸ
ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ, ΤΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ἐπερφήμου Κρήτης ἄγοντος τὸ γένος: Καὶ παιδαίς τῆς ἀκραιφνοῦς θεολογίας τε, καὶ σωτηρίου φιλοσοφίας, ἢ προφίμου καὶ ὑψηλοτάτου ἡγεμόνος τῆς ὑπερφήμου Σαξονίας.
1618
ΕΝ ΤΗ ΟΥΙΤΤΕΜΒΕΡΓΗ. ΑΧΙΗ.

Lucrări de ortodoxul Zaharia Ghergan (Wittenberg, 1618)

Ajuns episcopul Artei - în Epir - Zaharia Gherganos a publicat a doua ediţie a catehismului la Roma, în anul 1631, ceea ce l-a făcut pe Mathaios Iōannēs Karyophyllēs, născut în Insula Creta, devenit episcopul Iconium - azi Konya / Turcia - să-i acorde atenţie în lucrarea bilingvă Greco-Latină "Refutatio pseudo-christianae catechesis editae a Zacaria Gergano Graeco" din acelaşi an 1631. În anul 2021, Dr. Nikolas Pissis de la Departamentul de Istorie al Universităţii Ioniene - din Kerkira / Insula Corfu - în studiul despre "Zacharia Gerganos în Wittenberg. Noi descoperiri şi consideraţii" a observat că acela stăpânea mai bine Latina ca Greaca. După cum se poate vedea în captura următoare (dintr-o lucrare a teologului German Christoph Matthäus Pfaff 1686-1760, cancelarul Universităţii din Tübingen), Gherganul Zaharia era cunoscut de către luterani:

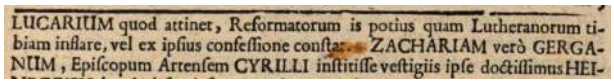
LUCARIUM quod attinet, Reformatorum is potius quam Lutheranorum tibiam inflare, vel ex ipſius confeſſione conſtat. ZACHARIAM verò GERGANUM, Epiſcopum Artenſem CYRILLI inſtitiſſe veſtigiis ipſe doctiſſimus HEI-

În "Etnicul Românesc" din anul 1942, Rădulescu Motru - preşedintele Academiei Române - a scris: "La Români, dispoziţiile testamentare - care sunt actele cele mai intim legate de viaţa familiei, fiindcă prin ele se asigură avutul urmaşilor - au fost puternic influenţate de credinţa religioasă. O mare mulţime de proprietari de moşie au ţinut să înzestreze mai curând bisericile şi mănăstirile decât pe proprii lor fii. În grija inimii lor, întărirea ortodoxiei era pe acelaşi plan cu continuarea familiei lor. Desigur că la aceasta a contribuit într-o mare măsură caracterul Bisericii Ortodoxe, care reprezintă învăţătura în forma ei de la începutul creştinismului, îndreptată spre inima, iar nu spre raţiunea omului". (Este de observat despre cea mai mare evlavie ortodoxă / creştină din lume că e la Greci, Români şi Ruşi, adică tocmai la cei cu care istoric şi religios Gherga a avut cel mai mult de a face Medieval). Acele danii Române - contribuind la supravieţuirea ortodoxiei - au continuat până la secularizarea averilor Mănăstireşti (petrecută la formarea României Moderne / Principatelor Unite, în timpul domniei lui Ioan Cuza 1859-1866, căci deţineau peste un sfert din teritoriul statului şi pentru numeroasele moşii îndeosebi Elenii nu voiau să achite taxele, după ce inclusiv prin fanarioţi i-au spoliat pe Români; acela a fost urmaşul lui Dumitraşcu Cuze din Pind, devenit în anul 1677 comisul Moldovei). Românii au ajutat multe aşezăminte ortodoxe în Serbia (ca Mănăstirile - în ordine alfabetică - Buco / Bucovo din Timoc în secolul XIV, Colograş în secolul XIV, Crepicevaci / zidită de fiul Gherganei Rada, Domnitorul Radu "cel Mare", Crivivir de pe Morava / zidită de fiul Gherganei Rada, anume de Domnitorul Radu "cel Mare", Deciani, Gorneac în stil Got de pe Muntele Homole în secolul XIV, Hopovo în secolul XIV, Kameniţa la izvorul Râului Timoc lângă oraşul Gurgusovac / din anul 1859 zis Knjazevac, Lipovina, Manasia în secolul XV, Mănăstiriţa din faţa Severinului ctitorită de Vodă Radu I, Mesici 45,06 lat. N, 21,24 long. E / zidită de călugări Români Bănăţeni în anul 1225 după cum a scris arhimandritul Vikentje Ljustina pe locul Mănăstirii existente de la începutul secolului XI aşa cum a documentat monografía scrisă de Darinka Rackov, Mileşevo, Racoviţa / la 15 km V de Belgrad, zidită de Vodă Radu Basarab în anul 1377, Pcinja - din jurisdicţia Vranie, de pe Râul Pcinja ce se varsă în Vardar / Macedonia, ajutată mult de Vlad "Călugărul", soţul Gherganei Rada - Sopociani, Vraţna în secolul XIV, Zanevac lângă Zăicear / zidită de fiul Gherganei Rada, Domnitorul Radu "cel Mare", ş.a.) iar în Bulgaria Biserica din Albotina, Mănăstirea Kremikovski / zidită de fiul Gherganei Rada, Domnitorul Radu "cel Mare", Mănăstirea Basarabovo / lângă Nicopole, Bisericile din Svistov şi "Sf. Parascheva" din Vidin / ridicate de Domnitorul Matei Basarab, Mănăstirea Rila / al cărei ultim iconostas a fost realizat în anul 1840 de Petar Garka, etc. Din anul 1564, preotul Ştefan Gherga - din anul 1580 funcţionând în Banat, la Lugoj - s-a remarcat prin renovarea a numeroase Biserici, mai ales în Ţinutul / Ţara Haţegului ("ţară" cu înţelesul de neam atestat pentru Graiul din regiunea Haţegului a fost explicată de academicianul Ovid Densuşianu cu menţiunea că ea apare în Aromână şi ca atare "se poate ca să fi fost adusă la Nordul Dunării de coloniile Aromâne care s-au aşezat prin aceste părţi, cum s-a întâmplat şi cu alte forme din Daco-Română, care trădează o provenienţă Sud-Dunăreană").

În acea perioadă, în 31 III 1564 - 8 VI 1568, Banul Ghiorma - Armân / Aromân din Dipaliţa 40,03 lat. N, 20,34 long. E capitala regiunii Pogoni / Epir - a fost mare postelnic în Ţara Românească şi a ctitorit 2 Biserici în Bucureşti, dintre care una a fost îmbunătăţită mult de Vodă Mihai "Viteazu", ca "Sf. Nicolae" (un document din 5 XII 1567 - în care Ghiorma era menţionat - a fost "scris de Gherghina, în minunata cetate Bucureşti"). Vodă Mihai "Viteazu", însurat la Biserica "Toţi Sfinţii" din Proieni 45,21 lat. N, 24,16 long. E / judeţul Vâlcea cu Ghergana Stanca 1560-1604 (care cu el s-a recununat, iniţial ea fiind cu o rudă, postelnicul Dumitru / coborător din logofătul Ghiura), a cumpărat vadul de moară Creţeşti 44,16 lat. N, 26,08 long. E şi l-a dăruit Mănăstirii "Sf. Nicolae" din Gherghiţa. După ce Vodă Mihnea "Turcitul" la 14 VI 1583 a închinat Schitul "Sf. Nicolae" din Gherghiţa Mănăstirii Costamonitu / Konstamonitu de pe Muntele Athos, la 12 V 1612 fiul său Radu Mihnea - cel care i-a urmat lui Mihai "Viteazu" la domnie - a închinat Mănăstirea "Sf. Nicolae" din Gherghiţa Mănăstirii Constamonitu / "Costa-monitu" de pe Sacrul Munte din Macedonia ca metoc / rezidenţă cu toate proprietăţile sale, între care viile de pe Dealul Urlaţilor, plus un ajutor anual de 5000 aspri (mărit de Vodă Grigore Ghica în 24 XI 1663 la 6000 de aspri anual), ceea

ce a dus la distrugerea Mănăstirii Gherghița, călugării atoniți exploatând-o până la degradarea sa completă; e de știut că în vechime "a custa" = "a trăi" / "a sălășui", de pildă în județul Hunedoara fiind cetăți Dacice la Costești 45,42 lat. N, 23,09 long. E (pe aceeași Vale a Grădiștei / Râului Orăștie - afluent al Mureșului - se află și Căstău 45,48 lat. N, 23,12 long. E, localitatea natală a Dorinei măritată la Timișoara cu Mircea Gherga, văr primar cu autorul acestei lucrări, ambii având tații Bănățeni Gherga ca frați gemeni dizigoți). Se poate observa la numele Constantin că nu avea sorginte Greacă; denumirea "Costa-monitu" - literalmente însemnând "Mănăstirea lui Constantin" - denotă întemeierea sa nu de către vorbitorii de Greacă, ci de stră-Românii / Vlahii zonei, încă din vechimea sfârșitului Antic, Mănăstirea Costa-monitu acum fiind oficial ultima ca importanță din cele 20 de Mănăstiri ale Muntelui Athos (căci e cea mai veche): Tradiția afirmă că a fost întemeiată în secolul IV de Împăratul bizantin Constanțiu - fiul Dacului Constantin "cel Mare" / întemeietorul Imperiului Bizantin - cu primul stareț Grigorie și probabil în secolul VI a furnizat contingentul Vlah trimis de Împăratul Dac Dardan Iustinian al Imperiului Bizantin la întemeierea Mănăstirii "Sf. Ecaterina" pe Muntele Sinai (ridicată pe locul unde - după cum a povestit profetul Moise - era tufișul arzând ca un rug prin care i-a vorbit Dumnezeu); arhiva Mănăstirii Costa-monitu menționează explicit documentar dominanța Vlahă a Muntelui Athos în secolul VIII iar din secolul X - când Muntele Athos s-a diversificat monahal, căci greaua perioadă iconoclastă trecuse - Mănăstirea Costa-monitu și-a menținut existența deja veche alături de celelalte așezăminte religioase apărute pe Muntele Sacru. Este de știut despre Mănăstirea Costamonitu de pe Muntele Sacru Athos din Macedonia că a fost restaurată de către marele celnic Radu - Sârbește zis Radič - al lui Ștefan / fiul Țarului Lazăr iar apoi mare celnic în vremea lui George Brancovici; originar de pe Valea Moravei / din Sudul Banatului, Timoceanul Radu / Radici 1363-1455 și-a încheiat viața cu numele de călugăr Roman restaurând Mănăstirea Costamonitu - distrusă de piratii Catalani - ce de atunci ar fi devenit "Sârbească" dar a primit danii Românești (de la Ștefan "cel Mare", Neagoe Basarab, Vlad "Înecatul", Petru Rareș, ș.a.), inclusiv Schitul și Mănăstirea Gherghița / cu hramul "Sf. Nicolae" ajungând să-i fie sacrificate.

Cruce de pomenire în Gherghița

Scaunul Țării Românești la Gherghița

Stema Ţării Româneşti, 1483

Ca reşedinţă de vară a Domnitorilor Basarabi - de la Vodă Mircea "cel Bătrân" la Vodă Mihai "Viteazu" - Gherghiţa deseori a funcţionat şi ca Scaun al Ţării Româneşti. De exemplu, nepoţii Domnitorului Vlad "Călugărul" - care a fost nepot al Domnitorului Mircea "cel Bătrân" - s-au îngrijit de Gherghiţa: după ce Vodă Radu de la Afumaţi s-a luptat în anul 1522 cu otomanii la Gherghiţa, Vodă Vlad "Înecatul" 1508-1532, care a domnit din anul 1530, a pus 12 Boieri să hotărnicească "ocina domnească din Gherghiţa", ca dar al "Domniei mele oraşului Domniei mele care se cheamă Gherghiţa" (privilegiul era dat orăşenilor Gherghiţei care aveau folosinţa hotarului dar peste ei se suprapunea stăpânirea domnească); acel tânăr Vodă - cununat cu Ana / fiica lui Vodă Petru Rareş, băiatul lui Vodă Ştefan "cel Mare" - s-a înecat în Râul Dâmboviţa (probabil era beat). În vizita la Români din anul 1532 împreună cu fiul Dogelui Veneției, secretarul Francesco della Valle a scris: "Târgoviștea este un oraș nu prea mare, așezat în șes și înconjurat de ziduri. Castelul din acel oraș, în care locuiește Domnul țării, e împrejmuit cu pari de stejar foarte groși. Locuitorii trăiesc după legea ortodoxă și se îmbracă cu haine lungi, purtând pe cap căciuli cu care seamănă cele Croate. Limba lor e puțin deosebită de limba noastră Italiană; ei își zic în limba lor Români, spunând că au venit din vremuri străvechi, de la Roma, pentru a se așeza în această țară; și când vreunul întreabă dacă știe careva să vorbească în limba lor Valahă, ei spun în felul acesta: Știi Românește? (adică știi să vorbești limba Română, din cauză că limba lor s-a stricat). Căci ei sunt oameni Barbari și aspri în obiceiuri. În acest oraș a fost înălțată o Biserică a Sfântului Francisc având câțiva călugări observanți, care fac slujba bisericească potrivit regulelor Bisericii Romane. Această țară este mănoasă, are de toate în afară de vin, în locul căruia obișnuiesc oamenii

să bea bere. Pe un deal în fața orașului se află o mânăstire, sau mai degrabă o abație foarte mare, în care locuiesc niște călugări ortodocși, care ne-au făcut o foarte bună primire și ne-au povestit toată istoria așezării locuitorilor din această țară, după cum urmează: Precum că împăratul Traian, învingând și cucerind această țară, a împărțit-o între militarii săi și a prefăcut-o în colonie Romană, încât aceștia trăgându-se, după cum se spune, din vechi coloniști păstrează numele de Români. Dar, în decursul secolelor, au schimonosit așa de mult numele, ca și obiceiurile și limba, că abia îi mai poți înțelege, de aceea își zic astăzi Români. Aceasta este tot ce am putut afla de la acei călugări. Stăpânul meu s-a oprit aici câteva zile, apoi s-a hotărât să treacă în țara lui Vodă Petru (Rareș), Domnul Moldovei sau al Valahiei de Sus, după cum vrem să-i spunem. Această țară este vecină cu Tătarii, cu Polonii și cu Țara Românească (Vallachia de Jos), tocmai pomenită. El făcea acest drum pentru a trata cu acest Vodă Petru". (Fiul Dogelui - conducătorul misiunii - a fost ucis după 2 ani, în anul 1534, la Mediaș / județul Sibiu; în anul 1563, un alt călător străin - Alessandro Cuagnini - a observat: "Obiceiurile şi deprinderile Românilor sunt îndeobşte barbare, cu toate că revendică pentru ei cinstea de a fi mai presus decât toţi creştinii"). În 17 III 1534, Vodă Vlad Vintilă - nepot al Gherganei Rada și al marelui castelan / adică pârcălab Gherghina - fost jude în Buzău, a întărit Gherghiței hotarul moșiei târgului "ca să fie ocină și de ohabă", el cumpărând satele din jur și alipindu-le ocolului orașului. Prima soţie a lui Vodă Pătraşcu "cel Bun" - mezinul lui Vodă Radu "Paisie" - supranumit așa deoarece în domnia sa n-a omorât vreun Boier, a fost Voica de la Ruşi / Roşiorii de Vede 44,06 lat. N, 24,59 long. E, din neamul Boierilor Slătioarei, căci o avea ca bunică pe fata marelui pârcălab Gherghina (cununată cu portarul Mihai din Roşia, a cărei fiică apoi s-a cununat cu Boierul Radu din Slătioara); portarul era dregătorul care se ocupa de primirea solilor şi de hotărnicii (având şi atribuţii judecătoreşti). Este de observat că în scrierea apocrifă Slavă din secolul XI "Povestire despre prorocul Isaia" e notat că Împăratul Ghega, poreclit "Otdelean" / "Odelyan" ("Cel cu țară aparte", în traducere) a rezidit o cetate a Tracilor Geți lângă Giurgiu Mare / Ruse 43,51 lat. N, 25,58 long. E, Bulgaria: Cherven; cetatea înfrăţită de pe partea cealaltă a Dunării era Ruşi / Roşiorii de Vede. Otdelean Ghega / Gherga (poate fiu al Peonului Tatul din Silistra, ajuns pe malul drept al Dunării după pierderea în anul 1014 a proprietății sale din Bazinul Vardar datorită luptelor dintre bizantini și Bulgari) a consolidat și Ştip 41,44 lat. N, 22,11 long. E - acum în Macedonia, fostă capitală a Peonilor - și fosta așezare Tracă Mesembria de pe coasta Mării Negre / azi Nesebăr 42,39 lat. N, 27,44 long. E, "perla Bulgariei", etc. O descendentă a sa, Prinţesa Moria / Maria - fiica ultimului Rege de pe malul Balcanic - a fost soţia Armânului / Aromânului Ioan Asan I, conducător al răscoalei din anul 1185 contra bizantinilor, Țar al Imperiului Româno-Bulgar în 1189-1196 (a fost îngropată în fortăreaţa roşiatică / Regală Cherven 43,37 lat. N, 26,01 long. E, ce străjuia Valea Cherni / Roussenski din "Vlașca de la Dârstor"); Vlașca de la Dunăre a fost populată și de Balcanicii Vlași (Vlahii / Aromânii Megleni - dar și alții - documentați astfel la cumpăna dintre mileniile I și II).

Românii din Bulgaria în Epoca Modernă

Vodă Pătrașcu "cel Bun" și Ghergana Voica au ctitorit Mănăstirea Gorgota din comuna Răzvad 44,56 lat. N, 25,32 long. E / județul Dâmbovița (unde în anul 1644 a activat Veniamin din Castoria, căci Mănăstirea a ajuns metoc al Mănăstirii "Schimbarea la Față" din Meteore), el mai fiind ştiut şi drept ctitorul Bisericii "Sf. Parascheva" din Râmnic / Romnic; ar fi de remarcat că prima tipăritură a Sf. Antim Ivireanul - născut în Georgia la 1650 - a fost la București în anul 1692 despre "Slujbele Cuvioasei Parascheva și ale lui Grigorie Decapolitul". Este de observat că între Ghergani și Gherghița se află localitatea Gorgota 44,47 lat. N, 26,05 long. E (reședința comunei Gorgota / județul Prahova); în apropiere a existat satul Gorgani 44,45 lat. N, 26,03 long. E, cuprins în Poenari în secolul XIX (acolo în secolul XVI a fost moșia Poeana a Doamnei Stanca, soția Domnitorului Mihai "Viteazu").

Pătrașcu "cel Bun"

În 17 VII 1554, Pătrașcu Vodă (oficial considerat tatăl lui Mihai "Viteazu" dar real Tudora / Teodora din Târgul de Floci - azi Giurgeni - prezentată ca iubita ori sora Banului Craiovei, Iane Cantacuzino din Zagora Pindului / Epir, l-a făcut ulterior morţii sale pe Mihai, tatăl adevărat al marelui Vodă fiind ştiut doar de fiu şi desigur de ea - mama - decedată la Cozia, când era călugăriţa cu numele Teofana) a emis un act de judecată în care arăta că a fost scris în Scaunul Gherghiţei, funcţia de Scaun al Ţării Româneşti presupunând atât creşterea în importanţă a oraşului, cât şi în ceea ce priveşte atribuţiile de judecată pentru aria jurisdicţională foarte întinsă, după cum se constată din documente; despre exercitarea directă a "atribuției oficiale

de Scaun, adică a reședinței, nu numai a organelor locale, ci și a domniei", Dr. Ștefan Olteanu - profesor de istorie la Universitatea creștină Dimitrie Cantemir din București - a scris în revista "Argesis" din anul 2011 a Muzeului Județean Argeș: "circumscripția Gherghiței avea în secolul XVI competență juridică asupra Săcuienilor, Prahovei și Buzăului, cu extindere parțială și asupra Ilfovului; Pătrașcu Vodă și dregătorii însărcinați cu rezolvarea problemelor litigioase aveau același sediu, Scaunul voievodal din Gherghița (în slavonește βꙁ столѢ от Гергица). Investigația de teren de la Gherghița a cercetat un lăcaș de cult ortodox, necunoscut până acum, datând de la finele secolului XV și refăcut la mijlocul secolului XVI de către un mare dregător domnesc în relații matrimoniale cu Pătrașcu Vodă: Iancu / Ianiu, mare portar de Slătioara, înmormântat în pridvorul bisericii cu un fastuos inventar de piese în aur și argint (inedit) și reședințele din piatră ale celor 2 domnitori români, Pătrașcu cel Bun și Mihai Viteazu. Acestea din urmă au fost descoperite în curtea Școlii Generale din localitate, unde regalitatea, în baza evocării actului unirii lui Mihai Viteazu a țărilor române la finele secolului XVI, și-a construit în cadrul domeniilor regale un mic palat. Din Scaunul-reşedinţă a lui Pătraşcu cel Bun, au fost descoperite fundaţiile de piatră şi cărămidă legată cu mortar, fundaţii care s-au adâncit la 1,50 m faţă de nivelul de călcare al vremii, grosimea zidului măsurând, pe alocuri, 1,25 m, dimensiuni care presupun existenţa parterului şi a unui etaj, dovadă fiind fragmentele de cărămidă fasonată descoperite printre resturile de la demantelare. Construcţia avea o formă rectangulară cu laturile de aproximativ 7x7 m, o veritabilă construcţie aulică. Potrivit observaţiilor din timpul cercetării, această construcţie a fost, după moartea lui Pătraşcu Vodă din Decembrie 1557, demolată, piatra şi cărămida fiind luate. Această sălbatică demantelare pare a fi consecinţa raporturilor inamicale dintre Pătraşcu cel Bun şi noul domn Mircea Ciobanul, raporturi care au determinat fuga întregului sfat domnesc al lui Pătraşcu în Transilvania. La finele secolului XVI, fiul lui Pătraşcu cel Bun, Mihai Viteazul reactualizează instituţia Scaunului-reşedinţă domnească de la Gherghiţa potrivit şi intereselor personale, el având în această zonă administrativ-teritorială o serie de proprietăţi, unele moştenite de la tatăl său. Construieşte o nouă reşedinţă domnească după ce, în prealabil, efectuează o nivelare generală a zonei unde fusese scaunul tatălui său, turnând o şapă de martor peste vechile ruine în vederea consolidării terenului. Noua reşedinţă de la Gherghiţa este de dimensiuni mai modeste, zidurile de fundaţie fiind inferioare celor ale reşedinţei tatălui său: adâncimea de 0,60 m, iar grosimea de 0,50 m, fapt ce arată o construcţie mai restrânsă, din care s-a conservat doar o singură încăpere, restul construcţiei fiind interceptată de clădirea CAP-ului din secolul trecut. Încăperea conservată, având o formă rectangulară, are, ca dimensiune, o suprafaţă de 5x6 m, restul construcţiei intrând sub incidenţa construcţiei moderne amintite. Ea păstrează aceeaşi orientare paralelă cu cea a tatălui său, fără a o intercepta într-o formă sau alta. În funcţie de dimensiunile fundaţiei zidurilor, se pare că nu prezenta o structură etajată! Noutatea edificării acestei reşedinţe, faţă de cea a tatălui său consta în realizarea pe latura nordică a unei construcţii de tipul foişorului care asigura, în acelaşi timp, şi intrarea în reşedinţă. Această interpretare este dată de descoperirea pe latura nordică a 2 baze de coloane din care se mai păstrează fundaţia acestora sub formă rectangulară (60x60 cm) cu o adâncime de circa 50 cm din mortar extrem de dur; la nivelul de călcare al vremii, se mai păstrează încă 'pornirea' coloanelor realizate din rânduri de cărămizi de bună calitate legate cu mortar foarte dur. Fiind demantelate, nu se cunoaşte înălţimea la care să fi fost înălţate. Distanţa dintre aceste 2 baze de coloane este de 3,50 m, iar distanţa până la zidul reşedinţei era de 3,20 m. Aşadar, între zidul nordic al reşedinţei şi cele 2 coloane orientate pe mijlocul zidului nordic, se crea o mică terasă înconjurată de cele 2 coloane şi ieşită din linia faţadei zidului nordic, realizându-se, totodată, şi intrarea în reşedinţă. Am avea, în această privinţă, cea mai veche formă de foişor, tradiţională în arhitectura noastră medievală, aşa cum se prezintă ea în secolele XVIII-XIX la casele boiereşti şi alte structuri arhitecturale din capitala Ţării Româneşti".

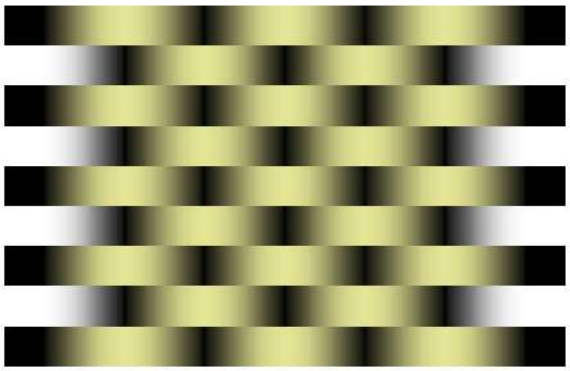

Tot în anul 2011, în "Zargidava, revistă de istorie" arheoloaga Nina Grigore și Dr. Ștefan Olteanu au scris despre "Un episod din istoria oraşului medieval Gherghiţa, județul Prahova (secolele XV-XVI) în lumina cercetărilor istorico-arheologice": "La baza constituirii oraşului Gherghiţa se află aşezarea sătească din a doua jumătate a secolului XIV identificată arheologic, prin nivelul culturii materiale de tip rural care începe a fi contaminată către finele perioadei, de unele elemente culturale diferite (ceramică, lucrată la roată perfecţionată, uneori smălţuită, diversificarea tipurilor ceramice, fragmente de cărămidă utilizată în construcţii, etc.), consecinţă a devenirii acestei aşezări săteşti drept un centru de convergenţă umană polarizator al intereselor economice ale comunităţilor săteşti din zona respectivă; la care nu putem să nu ţinem cont de situarea acestei localităţi pe direcţia marelui drum comercial care unea centrele din sudul Dunării cu cele din Europa central-răsăriteană, prin intermediul oraşelor din sudul Transilvaniei. În urma cercetărilor efectuate în punctul numit generic 'Vâlcovici', situat la o distanţă, aproximativă, de 500 metri sud-est faţă de biserica domnească, ctitorie a lui Matei Basarab, domnul Ţării Româneşti, au fost descoperite fundaţiile unei biserici de mir de rit ortodox, triconc (absidă centrală - a altarului - în partea estică: 6 metri la exterior, 2,5 metri interior), cele 2 abside - de nord şi de sud, precum şi pridvor legat organic de fundaţiile corpului central al monumentului. Potrivit observaţiilor stratigrafice, biserica a fost construită în a doua parte a secolului XV ca biserică de mir, a locuitorilor Gherghiţei. Aproximativ, la mijlocul secolului următor, ea a suferit un mare incendiu ale cărui urme au fost surprinse pe întreaga suprafaţă cercetată până la nivelul fundaţiei. A urmat o fază de refacere a monumentului pe vechea structură de fundaţie după ce, în prealabil, s-a aplicat pe aceasta o şapă de mortar la nivelul de călcare, mărind în exterior cu circa 20-25 cm grosimea fundaţiei, realizându-se astfel, în elevaţie, sistemul în consolă. În absida centrală, masa altarului, construită din cărămidă legată cu mortar

încă din prima fază de construcţie, a fost menţinută, ea având o formă rectangulară cu latura, aproximativ, de 90 cm. Pe latura sudică a noului monument s-a amenajat o necropolă a comunităţii care a funcţionat pe toată perioada de existenţă a bisericii şi chiar după ce aceasta a intrat în stare de ruină în special în secolul XVIII, când au loc înmormântări datate cu monede, înmormântări care au afectat sensibil întregul edificiu, inclusiv fundaţiile acestuia. Descoperirea de senzaţie o constituie mormântul din pridvorul bisericii, singurul, de altfel, aflat pe suprafaţa acestuia. Cavoul, construit din cărămidă, se afla pe latura nordică a pridvorului, în apropierea zidului despărţitor dintre pridvor şi corpul central al bisericii (naos). Această dispoziţie a cavoului, cât şi faptul că pe latura exterioară (vestică) a pridvorului, în imediata apropriere a zidului acestuia s-au descoperit înhumări, decedaţii prezentând îmbrăcăminte fastuoasă (inele în degete, ace de păr, fire de argint aurit, fragmente fine de mătase, paiete), reprezintă indicii că în această a doua fază de construcţie a monumentului, intrarea în biserică se făcea pe latura sudică a pridvorului, cei înmormântaţi fiind personalităţi ale vremii. Inventarul decedatului din cavou este extrem de fastuos. S-au descoperit o serie de obiecte de podoabă vestimentară compuse din fire de aur şi argint imprimate pe brocard italian ce acoperea partea superioară a corpului uman, platcă în jurul gâtului şi pieptului decedatului pe care erau amplasaţi 24 bumbi de argint aurit, o rozetă - broşă filigranată (7 cm diametrul) cu motive florale ce închidea hlamida purtată de decedat, un inel masiv din aur cu gemă din cornalină cu diametrul de 1,8 cm, în greutate de 11,03 grame aur de 14 k. Asemenea inventar fastuos reprezintă, fără îndoială, dovada că decedatul din cavoul pridvorului este ctitorul bisericii din faza a doua de construcţie, deci de la aproximativ, mijlocul secolului XVI. Ulterior, peste acest decedat s-a suprapus, fără a-l deranja pe ctitor, la mijlocul secolului XVIII, în faza de dezafectare a monumentului, un alt decedat datat cu monedă de argint (pară) din vremea respectivă. Un document din 13 IV 1626 ne indică, în calitate de ctitor al 'bisericii de piatră din Gherghiţa', pe Ianiu / Eniu portarul din Slătioara, mare dregător domnesc, sat existent în apropierea Gherghiţei, de asemenea ctitor şi al mănăstirii 'din jos de Gherghiţa' numită Malamuc. Potrivit aceluiaşi document, cutremurul din 1596 îi dărâmă bisericii zidul; fiul ctitorului, Dragul postelnic, după ce, firește, repară daunele provocate de cutremur, închină biserica din Gherghiţa, cu tot venitul ei, mănăstirii Malamuc, care se afla într-o stare precară 'să fie de hrană'. În cazul bisericii din Gherghiţa, considerăm că în cazul primei faze a acestei biserici, ctitorul rămâne necunoscut; Eniu / Ianiu devine ctitor al bisericii de piatră din Gherghiţa după ce acesta reface biserica pe vechile temelii, probabil nu mult după mijlocul secolului XVI, la o dată apropiată de cea a construirii mănăstirii de la Malamuc, obicei practicat în lumea noastră medievală. Un act de cancelarie din 12 V 1626 arată cum Radu Mihnea, domnul Ţării Româneşti, văzând că mănăstirea Malamuc 'a rămas sărăcită şi orfană', o dăruieşte cu cele necesare traiului, 'râvnind domnia mea a mă numi noul ctitor'. Consemnăm aici faptul că din Slătioara, judeţul Prahova, s-au ridicat mulţi dregători cu funcţii importante în statul Ţării Româneşti, precum portari, postelnici, vornici, comişi, armaşi etc. Familia ctitorului Ianiu (fii, nepoţi şi strănepoţi) a continuat o jumătate de veac, până la Matei Basarab, să domine viaţa economică şi social-administrativă a judeţului Prahova. În acest sens se poate vorbi chiar de un grad de rudenie între Pătraşcu cel Bun şi familia lui Ianiu portar din Slătioara, prima soţie a voivodului evocat fiind Voica Slătioarei cu care s-a căsătorit în 1543, eveniment cu consecinţe, probabile, asupra construcţiei monumentelor analizate mai sus. În funcţie de derularea evenimentelor politico-militare, au fost relaţii neamicale între voivozii perioadei cuprinse între 1550 şi 1560 (între Pătraşcu Vodă, pe de o parte, şi Mircea Ciobanu, pe de altă parte); monumentul arhitectural aulic realizat la mijlocul secolului XVI aparţine voievodului Pătraşcu Vodă, tatăl lui Mihai Viteazul (1554- 1557), iar demantelarea poate fi pusă pe seama lui Mircea Ciobanu în ultima sa domnie (1558-1559), date fiind raporturile ostile existente între aceşti 2 voivozi, când, odată cu venirea lui Mircea Ciobanu la domnie, întregul sfat domnesc din timpul lui Pătraşcu fuge în Transilvania pentru a nu fi decapitaţi. Precizarea datei de construcţie a complexului aulic amintit reiese şi din coroborarea dintre observaţiile arheologice de până în prezent, şi datele izvoarelor scrise care arată o deplină corespondenţă ce merită de luat în consideraţie". Ţinând cont de faptul că Gherganul Pătraşcu Vodă - datorită şi soţiei sale, Ghergana Voica - era prezent foarte des la Gherghiţa (între 1554 şi 1556 el a emis din Scaunul de la Gherghiţa 7 acte), comparativ cu situaţia anterioară, când într-un secol şi jumătate s-au emis doar 9 acte, împreună cu ridicarea la rangul de Scaun al oraşului Gherghiţa şi organizarea conducerii oraşului prin menţionarea judeţului şi pârgarilor, este exprimată evoluţia la cote superioare a oraşului şi lărgirea atribuţiilor sale juridice, ceea ce a presupus din partea domniei şi a organelor judiciare o oarecare permanenţă în oraş. Este posibil ca în acele împrejurări să se fi luat măsura de construire în Gherghiţa a unei clădiri necesare realizării actului de justiţie (pârgar însemna reprezentant al comunităţii - în general "om bun și bătrân" - respectiv consilier: era varianta Română pentru ceea ce Saşii aveau în Germană "burger"). Pentru a aprecia nivelul tehnologic al vremurilor, e de remarcat că în Sibiul unde "burgmeister a fost Gherga Sasul", şeful arsenalului Conrad Hass între 1529 şi 1556 a conceput şi a experimentat racheta în trepte, cu combustibil lichid, în premieră mondială; acela - pe lângă că i-a descris posibilităţile spaţiale - a notat despre rachetă că "sfatul meu e de pace şi nu de război, armele să stea în depozite, ceea ce salvează şi bani":

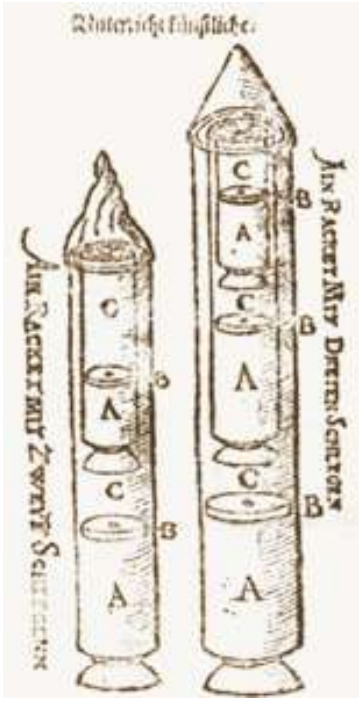

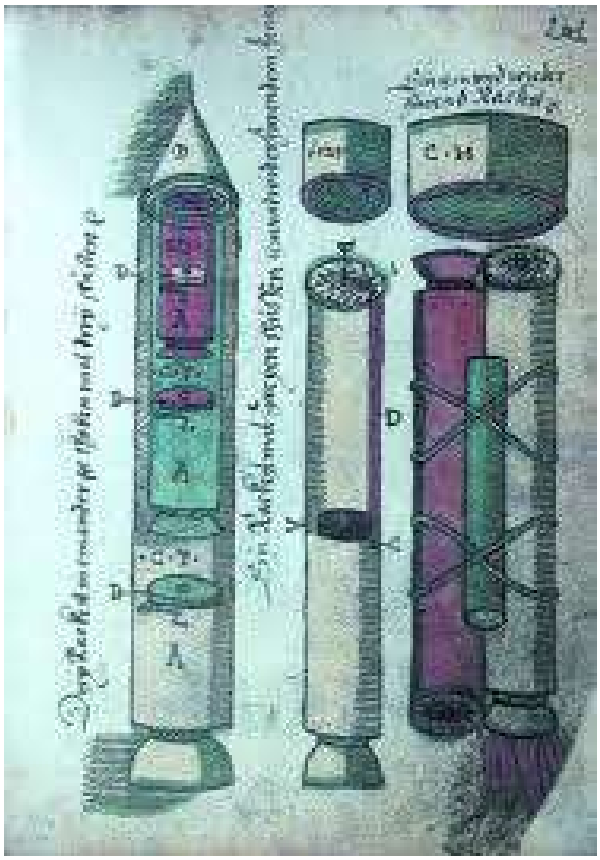

Racheta în trepte, cu combustibil lichid

Ulterior, Sasul Hermann Oberth 1894-1989 din Sibiu, Doctor în fizică la Universitatea din Cluj în anul 1923, care a predat la Mediaş / judeţul Sibiu până în anul 1938, a dezvoltat pentru regimul fascist - sub semnul Svasticii - rachetele "V" cu care au fost bombardaţi Englezii în al doilea război mondial; studentul său Wernher von Braun 1912-1977 - German din Wyrzsyk 53,09 lat. N, 17,15 long. E / Polonia - a lansat la NASA / Agenția Spațială Americană, al cărei director a fost, programul Apollo al zborurilor spațiale (început pe Lună în anul 1969, el susținând și misiunea umană pe planeta Marte). Este de observat că Sasul Hermann Oberth - considerat "părintele zborului spaţial" - avea 9 ani când masonul Bănăţean Traian Vuia 1872-1950 a patentat în premieră mondială avionul, la Paris; contemporan cu ei a fost realizatorul în premieră mondială al motorului cu reacție, academicianul Aromân Henri Coandă 1886-1972, descendent și din Boierii Craioveşti, numele său rezonând cu cel Cnezial Cândea, care zicea (consemnat în anul 1971 de Vasile Firoiu în cartea de convorbiri "Am inventat farfuria zburătoare") despre marele inventator Nicolae Tesla 1856-1943 născut într-o localitate Balcanică integral Aromână / Morlacă - "stăpânul fulgerelor", care a descoperit energia liberă, lampa fluorescentă / becul fără filament, radarul, radioul, submarinul electric, telecomanda, undele gravitaţionale, etc., al cărui nume e purtat de unitatea de măsură a câmpului magnetic - că era Aromân / Vlah: Nicolae Tesla știa și Sârbo-Croată (vorbită în acel areal Balcanic - Dalmat / din Croația - de unde era el, însă cumula 3 excepții, anume să nu poarte nume Sârbesc / căci ar fi fost Teslevici, să fi fost Sârb rătăcit într-o localitate în totalitate Armână din Croația ori să se fi evidențiat ca unicul etnic Sârb vorbind Armâna, regula fiind că Vlahii mai știau Sârbo-Croata, însă nicicum invers). Ar fi de știut date din recentele recensăminte ale Croației: pe Țară în anul 1991 s-au declarat doar 22 Morlaci iar după un deceniu - în anul 2001 - nici un Morlac; Vlahii Negri = Mauro-Vlahii au dispărut la sfârșitul mileniului II. Aromânul Nicolae Tesla a plecat din casa sa Balcanică înaintea independenței Serbiei față de Imperiul Otoman (figura sa ilustrează azi în Serbia bancnota de 100 dinari); sosit ca proaspăt cetățean American în Croația / Austro-Ungaria cât s-o mai vadă pe maică-sa în anul 1892 (ea a murit de Paști în acel an), a prezentat curentul alternativ în 24 V la Zagreb și în 1 VI a mers în vecina Țară independentă Serbia la Belgrad, în gară declarând publicului care l-a întâmpinat că se simte Sârb: a doua zi în oraș s-a întâlnit cu minorul Alex Obrenovici (al cărui Regent era premierul Aromân Nicolae Pascu / Nikola Pașici, cu care e de presupus că s-a întreținut și în materna Aromână). Faptul că Aromânul American Nicolae Tesla născut în Croația, vorbind și limba Sârbo-Croată, a declarat în Serbia independentă (Croația natală a devenit independentă abia după primul război mondial) că se simte ca un cetățean Sârb - Țara Serbiei, spre deosebire de Croația, fiind deja pe atunci o realitate politică - a avut după 71 de ani un ecou în altă capitală Europeană, anume cea Germană, unde președintele American John Kennedy a spus "Ich bin ein Berliner" = "Sunt Berlinez" în contextul apariției acolo a Zidului Berlinului: așa ceva nu însemna că președintele American era Neamț, la fel cum savantul Aromân din America nu era Sârb; discursuri de asemenea gen de fapt reproduceau mândria Antică din Imperiul Roman, când vreunul își lăuda starea sub forma "civis Roman sum" = "sunt cetățean Roman" (cel al Americanului Aromân Nicolae Tesla fiind de apreciere față de localnicii Serbiei, față de realizările lor statale de independență / libertate și de mulțumire față de entuziasmul cu care a fost primit, savantul fiind deja celebru pe glob, o viziune a sa din anul 1900 fiind inclusiv Internetul, anume că într-o zi se vor putea transmite fără fire sunete și imagini de către oricine, oricând și de oriunde, ceea ce acum e real). Este de știut că vreme de 361 ani, în perioada 1527-1868 (adică între transformarea Ungariei în pașalâc și constituirea Austro-Ungariei), steagul Croat era astfel:

Steagul Croației Habsburge

Este de remarcat că la începutul Epocii Moderne, în paralel cu "Vestul Sălbatic" (colonizarea Americii de Nord dinspre E spre V), a fost "Estul Sălbatic": colonizarea dinspre V spre E, o țintă la marginea Imperiului Habsburgic fiind Banatul - Vanatul viniturilor, adică a celor veniți - efectiv cea mai bogată regiune agricolă a Europei (cu Pământul negru - tip "cernoziom" - de înaltă calitate, datorită mlaștinii imense din zona joasă, ce a existat până în Epoca Modernă), la rândul lor unii Bănățeni - dar și Români din alte regiuni - luând-o spre Est către Caucaz / înființând pe drum multe localități, etc.; spre răsărit, cei din Europa, ca Imperiul Britanic, au ajuns la Oceanul Indian -

de pildă India devenind "perla coroanei" Britanice - iar Imperiul Țarist / Rus a ajuns la Oceanul Pacific, de pildă Cazacii cucerind Siberia și Alaska (acțiuni chiar anterioare Vestului Sălbatic, Americanii ajungând să cumpere Alaska de la Rușii care pe atunci negustoreau până în orașele Californiei, un avanpost fiind de pildă Fort Ross 38,30 lat. N, 123,14 long. V, fapte vechi care au fost însă umbrite - ca multe altele din cursul istoriei, de cele mai recente - astfel că azi se știu popular mai multe despre Vestul Sălbatic decât despre Estul Sălbatic).

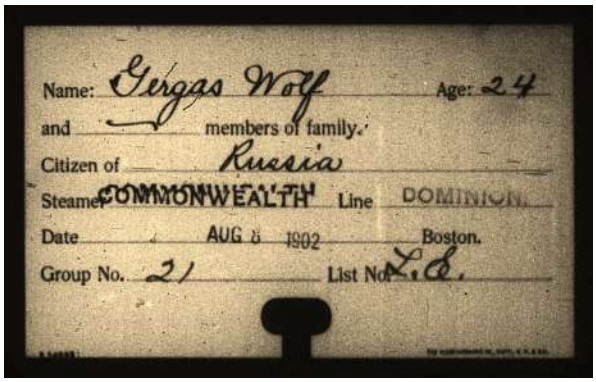
Name: Gergas Wolf Age: 24
and members of family.
Citizen of Russia
Steamer COMMONWEALTH Line DOMINION.
Date AUG 8 1902 Boston.
Group No. 21 List No. 2.

Gergas Wolf din Russia / Imperiul Țarist - născut în 1878 - s-a mutat în 1902 la Boston (Arhiva Americană a precizat că numele de familie era Gergas)

În anul 1935, Dr. Petre Panaitescu - membru corespondent al Academiei Române - a enunțat: "Olena - fiica lui Ștefan cel Mare - a luat pe fiul țarului. Acela ajuns țar a întins puterea Statului Moscovit foarte mult și a înlăturat complet și definitiv primejdia Tătarilor. Cu acel țar Olena a avut un fecior, care însă nu a domnit. Dar pentru că vorbim de acel eveniment se impune să vorbim de nenorocul Olenei. Ea nu a apucat să ajungă țarină căci Ivan s-a căsătorit din nou. A luat ca soție pe Sofia, nepoata ultimului împărat bizantin. De aci pretenția Rușilor de a avea Constantinopolul. Rusia s-a desvoltat continuu printr-o perseverentă colonizare. Înspre apus Rușii nu s-au putut întinde, căci în acea cale, ca o piedică, stăteau Polonezii; dimpotrivă, aceia au împins hotarul lor răsăritean spre Stepa Rusească stăpânind lung șir de ani Ucraina. În direcția răsăritului s-au putut Rușii întinde cu foarte multă ușurință. Așa-zisele obstacole erau formate din popoare slăbite și puțin numeroase. Rusia a avut o expansiune extraordinară spre răsărit. Avem o colonizare perpetuă spre regiunile Extremului Orient. Academicianul Rus Vasili Klucevskij spunea că Istoria Rusiei trebuie considerată ca o colonizare continuă. Pământurile ocupate erau la dispoziția țarului. Pe ele se făceau colonizări de țărani aduși din Rusia. Din cauza faptului că țarul a avut întotdeauna pământ la dispoziție, ne explicăm de ce populația este atât de rară și de ce toate stările sociale erau puțin organizate și prea puțin puternice. Nu a fost niciodată o categorie care să stea în calea țarului. Proprietățile întinse și nenumărate obligau pe nobili a-și îngriji averile, a-și vedea cu alte cuvinte de treburile lor, nu de ale Statului, de care - exclusiv - se ocupa țarul. Astfel se explică absolutismul Rusesc. Colonizarea continuă spre răsărit, care aducea mari întinderi de pământ țarului, l-a înconjurat pe acela cu aureola absolutismului. Acestea ar fi urmările așezării geografice ale Rusiei. Trecem acum la influențele culturale sub care s-a desvoltat această țară. Prima înrâurire exercitată asupra Rusiei a pornit de la Bizanț, pe vremea primei perioade de la Kiew. Prin aceasta Rusia a ajuns primul stat ortodox, căci celelalte state au căzut sub Turci. Foarte mulți călugări Greci au trecut în Rusia. Aceia au început a ocupa înalte funcțiuni politice și religioase. Ei - observând că Rusia era centrul ortodoxismului și că a căzut Constantinopolul, cetatea patriarhilor și a împăraților - spre a măguli noua lor țară, afirmau că Moscova va deveni a treia Romă. Acea afirmație a împins pe Ruși spre acel imperialism mistic, de natură religioasă. Alături de influența bizantină, care a făcut Rusia să ducă o viață în forme adânci religioase, de la o vreme a început să-și facă drum și influența apuseană. Ea - evident - nu putea veni decât din Polonia. Este just că între Polonia și Rusia au fost lupte grele, dar aceasta nu exclude posibilitatea influenții. Luptele au început sub Ivan cel Mare și au durat până acum, în acest secol. Care este cauza acestor lupte? În Polonia erau foarte multi ortodocși: exemplu Ucraina. Rușii au căutat să desrobească pe acei Ruteni de sub tutela catolicismului. Deci lupta în forma ei inițială s-a dat pe temă religioasă. Mai târziu a căpătat caracter național. Țarul Rusiei a luat în mod tendențios titlul de împărat al tuturor Rusiilor, ceea ce însemna că viza anume regiuni Poloneze. Pe tronul țarilor s-a ridicat noua dinastie a Romanovilor în 1613. Fondatorul a fost Mihail, primul care a introdus influențele apusene în Rusia, anume din Polonia. Acel lucru s-a săvârșit prin intermediul unui Român, Petru Movilă, fiul domnului Simion Movilă. În Ucraina Polonă era o Mitropolie ortodoxă. Aci la Kiew a ajuns mitropolit Petru Movilă. El a avut un rol însemnat în cultura Rusească. A făcut o Academie la Kiew, după modelul Școalelor Poloneze. A introdus limba Latină. Astfel prin Academia sa și prin mijlocul limbii Latine, a pătruns cultura apusului în Rusia. Din pricina aceasta chiar Rușii recunosc marile merite ale lui Petru Movilă. Un istoric a mers mai departe și a zis: 'nu știu care din cei doi Petru, Petru Movilă sau Petru cel Hare a reformat Rusia'. După moartea lui Petru Movilă, Kiewul a fost predat Rușilor de Cazaci, care se revoltaseră contra Polonilor încă din 1647. Alături de influența venită din Polonia a fost influența apuseană - Germană, Suedeză - care și-a deschis drum prin negustorii care veneau în Rusia. Sub Petru cel Mare s-a ajuns la influența definitivă apuseană. Acel țar știți că a avut o tinerețe aventuroasă, a căutat prin violență să introducă Civilizația apuseană. A domnit până în 1725. S-a servit de elevii Școalei de la Kiew și apoi de cei care au studiat în apus. Pe urmă s-a folosit tot pentru același scop de Francezi, Suedezi, Germani, care au căpătat în Stat mari demnități. Trebuie de remarcat un lucru. Rusia nu putea intra în contact direct cu Europa de apus, căci nu avea o ieșire la Mare; era deci blocată de Turci și Tătari la Marea Neagră și de Suedezi la Marea Baltică. Petru cel Mare, dându-și seama de aceasta, a căutat ieșiri la ambele Mări. La Marea Baltică a reușit să-și asigure o deschidere, o fereastră spre Europa de apus, cum zicea el, în urma războiului cu regele Suediei. În luptele cu Turcii nu a reușit. Având o ieșire la Marea Baltică și drum liber spre apus, Petru cel Mare s-a apucat de construit o capitală aproape de Mare, anume Petersburg, pe apa Nevei. De fapt occidentalizarea Rusiei impusă de Petru cel Mare s-a oprit numai la păturile sociale superioare. De la influența apuseană Petru a luat foarte multe, dar a lăsat libertatea pe planul desconsiderației. Rezultatul a fost că o pătură foarte subțire s-a civilizat; mai departe nu s-a putut merge din pricina absolutismului și din pricina libertății strâns îngrădită. Dar să completez tabloul. Să nu credeți că influența răsăritului a încetat. Și sub Petru cel Mare au ajuns călugări Greci în Rusia, jucând rol mare în biserică, în școală și pe lângă țar. Aceia spuneau că Moscova trebuia să devină a treia Romă. Datoria țarului era să mântuiască pe

ceilalți ortodocși de sub Turci. Acest lucru a dus la formarea ideii că Rusia trebuia să lupte pentru creștinătatea ortodoxă. Astfel putem explica interminabilele războaie cu Turcii. Adăugați la aceasta pretenția Rușilor de a căpăta Constantinopolul, care socoteau că trebuia să le aparțină prin căsătoria lui Ivan cu Sofia Paleologu și vă explicați și mai bine politica externă a Rusiei. Dar de la o vreme ideea pan-ortodoxă s-a dublat cu o altă idee, pe cât de frumoasă, pe atât de primejdioasă pentru noi Românii. Anume, s-a desvoltat ideea pan-Slavistă. Prin această idee și de dragul ei, țarul trebuia să lupte ca să strângă sub sceptrul său toate popoarele Slave. Ideea pan-Slavistă a apărut în secolul XVI. O găsim, de exemplu, la Sârbul Gheorghe Brancovici. Acela a trăit și prin Țara Românească; într-o cronică susținea ca toți Slavii să se unească. Alt Sârb, Krijanici - în relațiuni de prietenie cu Nicolae Milescu - vedea Rusia ca salvatoarea Slavilor de pretutindeni. După moartea lui Petru Movilă, respectiv după 1654, Ucraina a căzut în mâna Rușilor, Românii ajungând astfel vecini cu Rușii. Ideile pan-ortodoxă și pan-Slavistă au atras și pe Români alături de Ruși. Boierii noștri au crezut în lucrul acesta, socotind în secolul XVIII Rusia ca Mesia Românilor. Prin intervenția acesteia, Românii se vedeau scăpați de Turci. În realitate, erau mai multe Rusii, ca de pildă Rusia mică locuită de Ruteni sau Ucrainieni în regiunea de dincolo de Carpați denumită Rusia sub-Carpatică, Galiția, Pocuția, Ucraina și Rusia albă locuită de Rușii albi, prin părțile Lituaniei, etc." Ar fi de remarcat că în urmă cu peste 3 secole "părintele" ideii de independență al Ucrainenilor a fost considerat hatmanul Cazacilor Ioan Mazepa 1639-1709, răposat în Basarabia la Tighina pe când era refugiat acolo - la Varnița 46,52 lat. N, 29,28 long. E, pe malul Moldovean al Fluviului Nistru - împreună cu Carol XII al Suediei 1682-1718 / ultimul Împărat al Imperiului Suedez, ambii răniți după înfrângerea lor de la Poltava 49,37 lat. N, 34,33 long. E / în Ucraina actuală, la 1709, când practic Imperiul Suedez s-a sfârșit și a început Imperiul Rus (oficializarea s-a făcut prin Tratatul de la Nystad 60,47 lat. N, 21,25 long. E / Finlanda, în anul 1721); Cazacul Ioan Mazepa a fost înhumat în Biserica "Sf. Gheorghe" din Galați iar Regele Suediei s-a întors în Țara sa după aproape 5 ani petrecuți printre Români. Rușii mereu au procedat ca Hunii, care aveau vorba (preluată și de Cumani): "Acolo unde pune copita calul, acolo este pământul nostru".

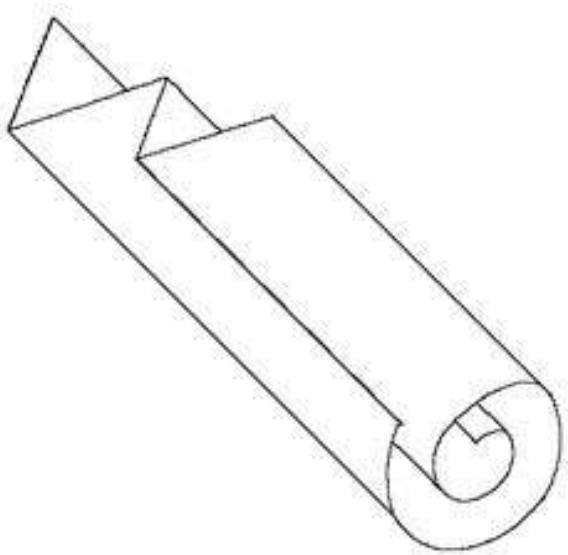

După cucerirea Banatului de la otomani de către Habsburgii Austriei, colonişti din Vestul Europei au coborât în număr mare pe Valea Dunării, în convoaie plutind ori urmând cursul Fluviului pe uscat, stabilindu-se în provincia populată predominant de Români, ajungând şi să formeze majorităţi locale în unele părţi - erau din Regatul Spaniei, Italia, Franţa, Marele Ducat de Luxemburg, Germania, Cehia, etc. - Românii Bănăţeni pe ansamblul provinciei rămânând majoritari, fenomenul intercultural de amalgamare ducând la formarea primei "regiuni Europene" propriu-zise (înaintea existenţei chiar a conceptului a aşa ceva pe continent), conducând la o emulaţie de premiere mondiale sau continentale în areal; astfel, între priorităţile Bănăţene s-au înregistrat anunţarea în anul 1823 la Timişoara de către fostul ofiţer Bolyai Janos, fiul lui Farkas / Lupu din satul Românesc Buia 45,58 lat. N, 24,16 long. E, județul Sibiu (în Maghiară localitatea fiind Bólya / de unde numele familiei) a primei geometrii ne-euclidiene din lume - ştiinţa absolută a spaţiului - în anul 1884, la iniţiativa primarului, Timişoara a devenit primul oraş de pe continentul European cu străzile luminate electric, în anul 1906 Bănăţeanul Traian Vuia din satul Surducu Mic / comuna Bujoru, acum în județul Timiș, a efectuat primul zbor mecanic autonom din lume, cu mijloacele proprii ale aparatului (cuvântul avion, aviator, aviaţie, etc. provenind de la numele său), ş.a.m.d., dezvoltarea Banatului pe atunci având un ritm deosebit faţă de restul globului, efortul localnicilor fiind sintetizat în secolul XX prin expresia "Tot Banatu-i fruncea" / alții însă arogându-și că ar fi "mincea". În anul 1959, pe când academicianul Bănățean / Gugulan Constantin Daicoviciu era rectorul Universității Clujului, instituția de învățământ superior (unde prin examenului de admitere susținut în anul 1980 a fost admis și autorul Bănățean al prezentei lucrări) a căpătat denumirea "Babeș-Bolyai"; se poate remarca o afirmație a marelui matematician Bolyai Janos 1802-1860: "Nimeni nu iubește, prețuiește, părtinește mai mult decât mine națiunea Română și iubesc în ea pe om exact așa ca în cea Maghiară, acceptând cu plăcere și crezând a găsi și a recunoaște într-însa unul din vlăstarele cele mai adevărate, cele mai curate, atât de îndelung asuprite, dar - din fericire - cu inepuizabile forțe de viață, elasticitate și veselie ale poporului Român de odinioară". Este de știut că aviatorul Bănățean Traian Vuia l-a ajutat pe mai tânărul inginer Ardelean Aurel Vlaicu 1882-1913 din Binținți 45,54 lat. N, 23,16 long. E - fostă așezare Benedictină - suburbie a orașului Geoagiu din județul Hunedoara, angajat al armatei Române / pe atunci Regatul României fiind Țară vecină, ca să-și realizeze modelul de avion pentru acrobații: din păcate, acela a murit prematur, prăbușit cu avionul în Muntenia, pe Valea Prahovei (avea 30 de ani); academicianul Bănățean Traian Vuia - născut în anul 1872 - când a răposat a avut 78 de ani (ar fi de știut și că finanțatorul primului hidroavion Românesc - în anul 1925 - a fost George Georgescu, pe atunci președintele Camerei de Comerț Constanța).

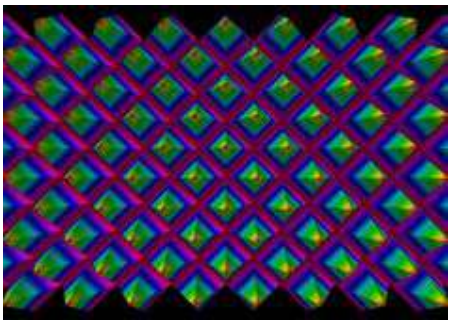

În anul 1899, profesorul Patriciu Drăgălina din Caransebeș - capitala Ținutului Gugulanilor - în "Istoria Banatului până la căderea Turnului Severinului în mâinile Turcilor" a scris: "În 1429, ocuparea Banatului s-a întâmplat fără resistență și fără vărsare de sânge, și nici că se putea altcum, dacă avem în vedere lucrurile triste care se petreceau în Muntenia: acolo curgeau șiroaie de sânge între partisanii lui Vlad 'Dracul', fiu al lui Mircea 'cel Bătrân' și ai rivalilor săi Dan II și Radu III, care se luptau pe viață și pe moarte pentru tronul țării. Datorită slăbiciunii Munteniei, causată prin războaiele civile și prin sfâșierea dureroasă a fraților de același sânge a fost cu putință să se realisese visul de aur al regelui Sigismund de Luxemburg. Nicolae Redwitz - șeful plantațiunei sale - a fost îndreptățit a se intitula: 'banul Severinului, comite al monetăriei și al salinelor din Sibiu'. Titulatura care o purta nu era ficțiune, ea își avea temeiul ei real și îndreptățit; e îndeobște cunoscut că el - în calitatea sa de funcționar și de jude al acelei provincii - și-a îndeplinit chemarea nu numai în Severin, ci a făcut escursiuni și în Almăj". Banul respectiv și-a exercitat îndatoririle până în anul 1435; tot până atunci Vlad "Dracul" a stat în Sighișoara / județul Mureș, unde era stabilit așteptând să preia tronul Țării Românești, el stăpânind cetatea cu puteri depline (acolo i s-a născut în anul 1431 fiul Vlad "Țepeș" iar tot acolo și-a avut monetăria / "hereghia de bani" unde și-a bătut ducații: intendentul său - "lascărul" / "cămărașul" - a fost marele Boier Gherghe / Gherg-ka din Ghergani / fiul stolnicului Gorga al Domnitorului Mircea "cel Bătrân"). Ar fi de remarcat că Biserica Mănăstirii din Sighișoara (catolică, la început aparținând Ordinului Dominican, fiind ridicată peste mai vechiul așezământ monahal dedicat Fecioarei Maria în același secol când călugării s-au organizat astfel din Toulouse, preluată apoi de Ordinul Franciscan) are - printre puținele imagini / catolicii în mod clasic neilustrându-și clădirile religioase ca ortodocșii - același desen despre puterea Cerului ca în schița Romanului Julius Obsequens din lucrarea "Prodigiorum liber", secolul IV, despre cum era înainte de Iisus:

Desenul din Roma
și desenul din centrul spațiului Românesc / Sighișoara

În 1438, la 2 ani după începerea domniei lui Vlad "Dracul", din cauza alianței aceluia cu otomanii, Ioan Huniade / "Iancu de Hunedoara" a luat în stăpânire Banatul = provincia extinsă cuprinzând cetățile Severin, Caransebeș, Lugoj dar și Sibiu, Sighișoara, etc. iar în anul 1447 Ioan Huniade l-a și omorât pe Vlad "Dracul", ajutându-și mai apropiata rudă Dan III - fiul lui Vodă Dan II - să urce pe tronul Țării Românești (academicianul A/Român N. Iorga a fost însă de părere că pe Vlad "Dracul" l-a ucis Dan III, nu Ioan Huniade: Iancu de Hunedoara = Ioan Huniade, reușind să preia de la Vodă Vlad "Dracul" - Domnitorul Valahiei / Țării Românești - Banatul Severinului a devenit ban, amplificându-și astfel cariera, în dimensiunea militaro-politică); în secolul următor, datorită căderii Ungariei în anul 1526 - și apariția pașalâcului Buzii - iar din anul 1552 a formării vilaietului Timișoarei, Banatul Severinului (redus la Banatul Lugoj-Caransebeș) și-a avut relațiile în general numai cu Principatele vecine, anume cu Transilvania și cu Țara Românească / Valahia. Este de reținut - așa cum a documentat Dr. Mircea Ciubotaru / lingvist universitar - că termenul Românesc "Buda" s-a consolidat pentru desemnarea vetrelor cu cenușă de lemn folosite la producția de potasă (întrebuințată la spălatul rufelor, diverse curățiri, la vopsitul lânii, etc.): așadar, împăduritul Deal Buda de pe malul drept al Dunării mijlocii - de la care s-a ivit denumirea capitalei Ungariei - și-ar avea onomastica din vremea anteriorilor Valahi, care populau Panonia înaintea venirii Ungurilor (de altfel, în Antichitate - până la sosirea Romanilor - acolo cârmuiau Dacii), ulteriorii Romani denumindu-și castrul din acel loc la modul acvatic ca Aquincum iar Slavii apoi au avut "voda" pentru "apă", ceea ce prin betacism echivala "boda"; privind onomastica "pest" a celuilalt mal - răsăritean - se poate observa că vechea Maghiară a folosit acel termen pentru cuptor (deoarece toți vecinii Românilor au venit din alte părți, localitățile ce le sunt capitalele Țărilor nu au fost întemeiate de strămoșii lor / spre deosebire București - capitala României - distingându-se ca așezare Românească dintotdeauna, de la început).

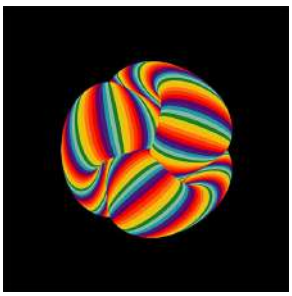

În anul 2021, Bianca Ivașcu a scris despre "Cetatea Brașovului, un refugiu pentru domnitorii munteni și moldoveni. Aici s-au ticluit importante tratate comerciale, pacte de alianță și comploturi sângeroase": "Vestigiile arheologice cele mai vechi din orașul Brașov sunt la Pietrele lui Solomon; aici s-au dezgropat ruinele unei vechi cetăți ce a fost locuită pe întreaga durată a neoliticului, epocii bronzului și cea a fierului. Peste așezarea dacică s-au construit cartiere de blocuri. Cetatea Corona în Evul Mediu a fost întotdeauna un loc de refugiu pentru domnitorii moldoveni şi munteni. În 1388, la Braşov s-a încheiat tratatul antiotoman între regele Sigismund al Ungariei și Mircea cel Bătrân, domnul Țării Românești. În 1394, înaintea războiului cu otomanii, Mircea cel Bătrân şi-a adăpostit familia în Cetatea Braşovia, de pe Tâmpa. Urmele acelei cetăţi abia se mai văd în ziua de azi. La începutul deceniului IV al secolului XV, guvernatorul Ioan de Hunedoara - tatăl viitorului rege Matia Corvin - a dat ordin să fie demolată Cetatea de pe Tâmpa, aflată într-o stare foarte degradată. A fost chemat să ajute şi Vlad, fiul domnitorului Valahiei, împreună cu o mână de oşteni. În apropierea Crăciunului anului 1455, câteva fete se chinuiau să tragă la deal, prin zăpadă, o sanie mare, plină cu provizii pentru oștenii din Bastionul Țesătorilor. Vlad Ţepeş, aflat împreună cu oamenii săi la baza dealului, a sărit să le ajute. Așa a început idila cu frumoasa săsoaică de numai 17 ani, fiica starostelui breslei ţesătorilor, care locuia la Poarta Șchei, nr. 14. Pe acolo Vlad Ţepeş a trecut de mai multe ori pentru a-şi revedea iubita, care-şi petrecea cel mai mult timp ţesând într-o încăpere de la parter. Deşi nu s-au căsătorit niciodată, Vlad şi Katharina au avut 5 copii. După moartea lui Vlad Ţepeş, Katharina, ajunsă la 39 de ani, s-a dus la mănăstire. În 1292, în Șchei s-a făcut o cruce de lemn acoperită cu şindrilă. În 1403, s-a ridicat în locul ei o biserică de lemn, iar din 1518 au început demersurile pentru ridicarea unei biserici din piatră. Mai mulţi domnitori români au contribuit la ridicarea lăcaşului: ctitorul bisericii de piatră este socotit domnitorul muntean Vlad Călugărul. Urmează cu unele adăugiri în ordine domnitorii Neagoe Basarab, Petru Cercel, Aron Vodă şi Constantin Brîncoveanu. Aceia au isprăvit construcţia şi au înălţat turnul. În Șchei s-a ridicat prima şcoală românească. Întâia atestare datează din 1495. Un document demonstrează, însă, existenţa şcolii încă din secolul XI. Cel mai vechi text scris în limba română este Scrisoarea lui Neacşu din Câmpulung, care datează din 1521, adresată judelui primar al Braşovului. Petru Rareş, fiul lui Ştefan cel Mare, a stat în Braşov în vremurile pribegiei sale. Când era negustor în Moldova, îşi comanda de aici multe mărfuri. În 1541, braşovenii i-au trimis o caleaşcă şi stema Moldovei făcută din sare. I-au făcut cadou şi o pereche de ochelari, o raritate în acea vreme. Cronicile vremii povestesc că, în timp ce şi-a lăsat soţia în cetatea Ciceului, domnitorul a făcut un copil cu nevasta curelarului braşovean Iorg. I s-a zis Iancu Sasul. Pentru scurt timp a ajuns chiar pe tronul Moldovei, dar a fost alungat. După ce s-a refugiat la Liov, a fost ucis de polonezi. Pe actuala stradă Constantin Brâncoveanu sunt 2 case unde au locuit chiar fiicele domnitorului, Ancuţa şi Bălaşa. Cele 2 n-au avut o viaţă prea fericită. Doar cât au locuit la Braşov s-au bucurat de linişte. Domniţa Ancuţa, măritată cu unul dintre cei mai bogaţi boieri moldoveni, a locuit la Braşov împreună cu fiicele sale. Soţul Bălaşei a devenit la un moment dat epitropul Bisericii Sf. Nicolae. Petru Cercel a trecut şi el prin Braşov şi a făcut donaţii Bisericii Sf. Nicolae. Era în drum spre Franţa, unde mergea pentru a căuta sprijin în demersul său de a cuceri tronul Valahiei. Un bărbat frumos, care vorbea mai multe limbi și chiar scria versuri în italiană, Petru Cercel a reușit s-o farmece și pe regina Caterina de Medici, mama italiancă a lui Henric III. Voivodul Mihai Viteazu a făcut primul popas în ţinutul Bârsei în 1599. Judele braşovean, speriat de renumele voivodului muntean, fugise la Sibiu. Mihai Viteazul a fost întâmpinat de protopopul bisericii din Șchei. Acela era apropiat de voivod, vizitând curtea Valahiei atunci când l-a însoțit pe doctorul braşovean chemat pentru a-l trata pe Mihai după un nefericit incident de vânătoare. Cu ocazia vizitei în Braşov, voivodul a fost surprins de aspectul bisericilor luterane şi a ordonat saşilor să-şi pună cruci pe biserici pentru a arăta că sunt adevărați creștini. Domnitorii comandau la Braşov postavuri şi arme. Ștefan cel Mare cumpăra de la Braşov arme. Domnitorul Radu cel Mare cumpăra săpun. Basarab cel Tânăr a cerut meşterilor braşoveni leagăne şi mese. Constantin Brâncoveanu comanda lucrări din metal, cruci, potire, cădelniţe, inele, clopote şi căldări. Soţia lui Matei Basarab, Elena, a cumpărat de aici seminţe de flori. Vodă Lăpuşneanu a avut relaţii bune cu cetatea Braşovului. La Sibiu şi la Braşov s-au descoperit scrisori prin care domnitorul comanda bunătăţi pentru soţie. De la farmaciştii braşoveni a luat săpunuri şi pilule purgative. Danii bogate a primit Biserica Sf Nicolae din Șchei din partea domnitorului moldovean Alexandru Lăpuşneanu. Printre ultimii domnitori care au trecut prin Braşov a fost Alexandru Ioan Cuza. A venit aici în anul 1848, împreună cu mai mulţi revoluţionari sosiţi de la Blaj. Domnitorul a trecut şi pe la Casina Română, de la Poarta Șchei, nr. 3. Domnitorul a participat și la un prânz în grădina protopopului iar acolo a auzit pentru prima dată imnul 'Deșteaptă-te române'. Încă din primul an al domniei lui Cuza, Principatele Unite au subvenționat gimnaziul Andrei Șaguna. Al doilea popas a fost trist. S-a refugiat în Brașov după detronarea sa din 1866. Două săptămâni a locuit la hotelul 'Vulturul de Aur', de pe strada Lungă, împreună cu prințesa Maria Obrenovici a Serbiei, metresa sa. Alexandru Ioan Cuza a murit la doar 54 de ani, în exil, iar Maria Obrenovici s-a sinucis 3 ani mai târziu, în anul 1876, la Dresda. Aflase că era bolnavă de cancer. Copiii lor au avut și ei un sfârșit tragic, unul s-a sinucis la Ruginoasa, iar celălalt a murit în Spania, fiind bolnav de plămâni". Este interesant ce a apărut în săptămânalul "Unirea" din 26 VII 1902 - realizat la "Tipografia Seminariului Archidiecesan din Blaș" - în partea "științifică-literară" despre "Nume de familie la Românii din Ungaria" (pe atunci Transilvania făcea parte din Austro-Ungaria): "Numele 'ante-Romane' au existat pe pământul patriei noastre mai înainte de a fi fost cucerită de Romani; între numele 'ante-Romane' de familie se vede Gerga, legat de Sanscrita veghe, deci pază, Gogan legat de Celtul Gargan, șchiop iar Iorgovan poate din Hercule" (explicit, păgânul nume de familie Gerga = Gherga). De altfel, la București în anul 1878 academicianul Petriceicu Hașdeu a scris în tomul despre "Limba Română vorbită în 1550-1600, studiu paleografico-linguistic" (publicat de "Tipografia Societății Academice Române"): "Gorgan pentru colină generalmente se pune în legătură cu Rusul 'kyrgan' pentru tumul. Se crede că ar fi rămas Rușilor de la Sarmați. Dacă al nostru gorgan și Rusul 'kyrgan' sunt identice, atunci trebuie să fie de la Cumani, în limba cărora au fost o mulțime de Persianisme. Din Celticul 'galgal' pentru movilă este o dificultate vocalică, căci noi am avea 'gărgan', nu gorgan. Locuitorii din Galiția numesc munții foarte înalți 'gorgany', vorbă pătrunsă acolo de la Români. Când însă? Astăzi în Moldova 'gorgan' nu se mai aude" (în schimb, în multe părți Române, termenul de gorgan încă este).

În Valahia / Țara Românească a anului 1558 - când Aromâna Tudora / Teodora din Giurgeni = Târgul de Floci, proprietara hanului de la gura Râului Galben / Ialomița, poate muiere și a răposatului Vodă Ghergan Pătrașcu, l-a născut pe Mihai - un hrisov al lui Vodă Mircea "Ciobanu" (numit la botez Dimitrie, fiul lui Vodă Radu "cel Mare") întărea ocina Ograda 44,37 lat. N, 27,35 long. E din apropierea Târgului de Floci, pe Valea Ialomiței, "pentru Gherghina cu fiii săi"; atunci (căci la mijlocul secolului XVI, otomanii au instituit licitația tronului Țării Românești și calculele pentru sprijinirea tronului au devenit tot mai complicate) preotul Ștefan Gherga a plecat în Ținutul Hațegului, la poalele Munților Rușchei / Poiana Ruscă în Mănăstirea Prislop - fostă colonie a Aromânilor aduși de Nicodim Gârca din Kosovara așezare Prislop însemnând Poiana / acolo denumită Părleap, respectiv Prilep în Sârbă, la limita Ținutului Pădurenilor, la 13 km de orașul Hațeg și la 16 km de orașul Hunedoara - lângă care apoi a sosit ruda lui, Domnița Zamfira / Safira 1526-1580. În Țara Românească, Domnul era "uns" de mitropolit, însă mitropolitul la rândul lui trebuia să fie recunoscut ca pescar / păstor al credincioșilor de către Domn. Este de știut că în Tratatul din anul 1393 de la Nicopole dintre Vodă Mircea "cel Bătrân" și Sultanul Baiazid era stipulat că "domnitorii creștini vor fi aleși de către mitropolit și boieri" iar în Tratatul din anul 1460 de la Adrianopole dintre Vodă Vlad "Țepeș" și Sultanul Mohamed "Cuceritorul" a apărut că "domnitorii vor continua să fie aleși de mitropolit, episcopi și boieri iar alegerea va fi recunoscută de Poartă" (ce a început s-o facă pentru Domnitorul validat prin dotarea din Istanbul / Tracia a aceluia cu un steag). În acea perioadă a apărut pentru prima oară funcția de județ cu cei 12 pârgari din Gherghița, ca semn al organizării conducerii urbane (10 X 1560 - pe când domnea Petru "cel Tânăr", fiul lui Vodă Mircea "Ciobanu" și al Doamnei Chiajna - este data menționării județului Gheorghe cu duzina nominalizată de pârgari; pe atunci Prințesa Stana, fiica lui Vodă Mircea "Ciobanu", a fost măritată cu logofătul Ioan / Ivan, frate al lui Gherghe "Pribeagul"): "Cu mila lui Dumnezeu Io Petru Vodă și Domn: Dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele acestor orășeni din orașul Domniei mele Gherghiță, ca să fie volnici cu această carte a Domniei mele, ca să-și ție moșia din toate părțile împrejurul orașului, cum au ținut de demult, din zilele bătrânilor Domni, pe hotarele cele vechi, pentru că a fost această mai sus zisă moșie bătrână și dreaptă moșie și de baștină a Ghergicenilor. Iar după aceea, Gherghicenii din orașul Domniei mele Gherghiță, întâi județul, anume Gherghe și cu 12 pârgari, anume Stoica al lui Ilie Târșoreanu, Calciu Roșu, Neagu a lui Tudor și Tudor, Sâmbotinu Petru, Istrate, Mihnea și Ștefan al lui Calciu, Lingociu, Stanciu, Stoica și Ivașco; ei au avut împresurare și pâră cu satul Melești pentru moșia orășenilor către Melești. Pâra Meleștilor a fost ca să le dea Gherghicenii moșie din moșia orășenilor, ca să aibă Meleștii pășune de dobitoace din moșia orașului. Deci, Domnia mea am cercetat și am judecat după dreptate și după lege și am citit Domnia mea cărțile răposatului Vintilă Vodă și am adeverit Domnia mea cum că hotarul Gherghicenilor către Melești este apa Cricovului, până în moara Roda. Drept aceea, am dat Domnia mea Gherghicenilor ca să-și ție moșia până în hotarele cele vechi, până în apa Cricovului. Și au rămas Meleștii de lege dinaintea Domniei mele. Pentru aceea, să fie volnici Gherghicenii, ca să-și ție moșia toată; ci voi, satul Melești, să vă feriți de Gherghiceni, ca să nu mai plângă Gherghicenii cum că vă pașteți vitele voastre pe moșia Gherghicenilor la câmp, că n-aveți nici un amestec, că bine să știți că rău veți păți. Într-alt chip să nu fie, după zisa Domniei mele. Ispravnic Nedelco, mare vornic. Și eu, Vălucu cel bătrân, am scris în București, în luna Octombrie 10, leatu 7069". Județul / primarul Gherghe reprezenta târgul Gherghiței în raporturile cu Domnul, prin pârgarii care aveau grijă de hotarele sale / cum a fost soluționarea disputei cu Meleștii vecini, Gherghiței fiindu-i întărită moșia (la acea dată, Gherga era deja mutat din Ghergani în Ținutul Hațegului și după 2 decenii în Banat - preotul Ștefan Gherga ajungând să slujească la Lugoj / localitate ce atunci era doar pe malul drept al Râului Timiș și avea o populație de circa 500 de suflete; partea stângă a Râului Timiș a început să fie locuită în Lugoj abia din anul 1718, de către coloniști Nemți). De altfel, Țara Românească în acele vremuri cunoștea un trafic important; de exemplu, la București în 13 V 1563 pârgarii "cu știrea tuturor negustorilor" au întărit cumpărătura lui Ghergoman Grecul a prăvăliei de lângă Biserica Domnească, în "pazar" - sau bazar, adică piața / târgul din oraș - unde curțile erau suprimate aproape total pentru a permite gruparea negustorilor, în zona "Gabroveni" de pildă fiind produsele de la meșterii pielari din Gabrovo / Bulgaria (tot din București, același Vodă în 6 VIII 1561 a consfințit proprietatea "lui Gherghe și fiilor lui pe moșia Groșănească, să le fie de ocină și de ohabă" iar în 15 X 1561 pentru aceiași a întărit cu ocină un teren în Rădești "din gura Cândrei, din lac în sus, până în gura Vâlcelei și pe Vâlcea, până în Tezlui și pe Tezlui, până în hotarul lui Neagoe"). Pe drumul comercial cel mai important al Țării Românești, la mică distanță de Gherghița, se afla Târgu "Nou" / "Mic" = Târgșor 44,53 lat. N, 25,55 long. E (o așezare mai redusă, protejată din anul 1413 de un zid de piatră alternată cu cărămidă, acum în marginea Ploieștiului): un loc Medieval pentru tranzacții, a cărui Mănăstire "Sf. Nicolae" a primit felurite danii de la Vodă Radu "cel Mare" - fiul Gherganei Rada - în 4 VI 1497 (e de știut despre Radu / Rada că Slavon = "Fericit/ă", cu rădăcina în străvechiul "Ra-divinul").

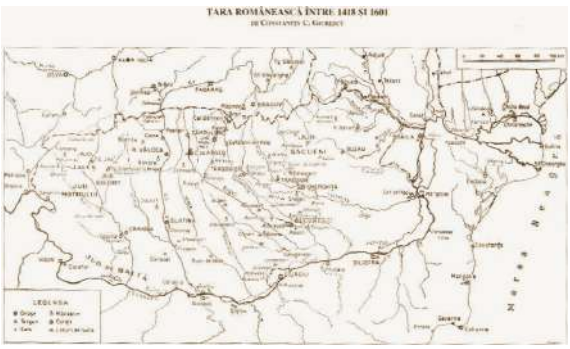

Gherghița în centrul Țării Românești

În 29 VIII 1571, Vodă Alexandru Mircea a scris din Târgovişte despre Târgşor: "Din mila lui Dumnezeu, Io Alexandru Vodă şi Domn a toată Ţara UngroVlahiei, fiul marelui şi prea bunului Mircea Vodă, fiul lui Mihnea Vodă: Dă Domnia mea această poruncă a Domniei mele Gherghinei, fiica lui Gherghe şi cu fiii săi, câţi îi va lăsa Dumnezeu, ca să-i fie ocină în Băbeni şi în Cârciumariu, partea tatălui său, Gherghe - toată - oricât se va alege din câmp, din dealul cu vii, din vecini şi din Târgşor, din casele tatălui său, Gherghe, jumătate, pentru că îi sunt vechi şi drepte ocine şi de dedină de la tatăl său, Gherghe. Iar după aceea a avut Gherghina, fiica lui Gherghe, pârâ înaintea Domniei mele cu unchiul său Kiriak. Şi aşa a pârât Kiriak, că n-a avut Gherghina nici un amestec cu ocina şi cu averile tatălui său Gherghe. Şi întru aceasta, Domnia mea am cercetat şi am judecat, cu toţi cinstiţii dregători ai Domniei mele, după dreptate şi după lege. Şi încă am văzut Domnia mea şi cartea judeţului şi a celor 12 pârgari din oraşul Domniei mele Târgşor, că tatăl său Gherghe a dat Gherghinei toate averile şi ocinele, ce sunt mai sus-zise. De aceea şi Domnia mea am dat Gherghinei ca singură să stăpânească averile tatălui său Gherghe iar Kiriak să nu aibă nici un amestec cu această sus-zisă ocină, pentru că a rămas Kiriak de lege dinaintea Domniei mele. Pentru aceasta, să-i fie Gherghinei, fiica lui Gherghe, această mai sus-zisă ocină, averi şi case de ohabă, ei şi fiilor ei, nepoţilor şi strănepoţilor ei şi de nimeni neclintit, după spusa Domniei mele. Iată şi martorii Domniei mele: jupan Dragomir mare vornic, jupan Ivaşco mare logofăt, Stan spătar, Dumitru vistier, Badea stolnic, Gonţea paharnic, Mitrea comis şi jupan Stoica mare postelnic. Şi eu Lăudat, care am scris-o în cetatea de scaun Târgovişte, în luna August 29, cursul anilor de la Adam până la această scriere, în anul 7079. Io Alexandru Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn". Este de observat despre Chiriac / Kiriak că rezulta din kir = Domnul, însemnând unchiul (fratele lui Gherghe, tatăl Gherghinei); realitatea atunci era că Gherga stăpânea şi Târgşor (actuala comună Târgşoru Vechi, judeţul Prahova).

Bazarul din Istanbul

Călătorul Maciej Stryjkowski 1547-1593 (venit de la Istanbul / Tracia spre a merge în Polonia natală) când a menţionat Posada - unde în anul 1330 Maghiarii porniţi din Timişoara au fost înfrânţi - şi a observat monumentul ridicat în cinstea victoriei, scria în însemnările sale: "Când Carol regele Ungariei a pornit fără pricină război împotriva lui Basarab, Domnul Munteniei, el a fost biruit prin şiretenie, de Munteni şi Moldoveni, aşa încât cu o mică suită abia a scăpat regele de măcel, în Ungaria. Pe acel loc, unde a fost bătălia, Muntenii au clădit o mănăstire şi au ridicat 3 stâlpi de piatră, pe care eu însumi i-am văzut în anul 1575, venind din Turcia, dincolo de oraşul Gherghiţa, la 2 zile de drum de Sibiu, oraş în Transilvania, dincolo de munţi" (e de observat că ridicarea de columne triumfale - aşa cum au fost cele 3 coloane de piatră, după modelul celor de pe Brazda lui Iorgu - a fost un obicei ce a dăinuit până în Evul Mediu). Acel istoric Maciej Stryjkowski în Cronica publicată la 1582 a scris amănunțit - printre multe alte aspecte valoroase - cum explicit Geții, echivalați cu Alanii / Aluanii = Alvanii / Albanii, au fost strămoșii Lituanienilor, a precizat că Regele Ghepid Ardaric aliat Împăratului Attila al Hunilor se numea de fapt Gardarik / "Garda-rik" = Regele Garda și cum în vechime Zeul Corăbierilor la Baltici (protectorul marinarilor și pescarilor) era Gardaita/s: divinul nume rezona cu cel al corăbierilor sacri Gherghiți care în Antichitate au fost decidenții porturilor Dobrogei (Prusacii timpurii l-au preluat pe bărbosul Gardaitis ca Bardaitis = Zeul Maritim al navigatorilor și navelor); savantul Medieval a mai scris că "Geții și Dacii - angajați în luptele cu Romanii - se mișcau între actualele Valahii, Volânia și Podolia spre Marea Baltică iar toți istoricii, inclusiv Ludovic Decius (din Cracovia, răposat în 1545) mărturisesc că apoi Goții s-au întins în Sarmația Europeană de la Marea Neagră până la Moscova".

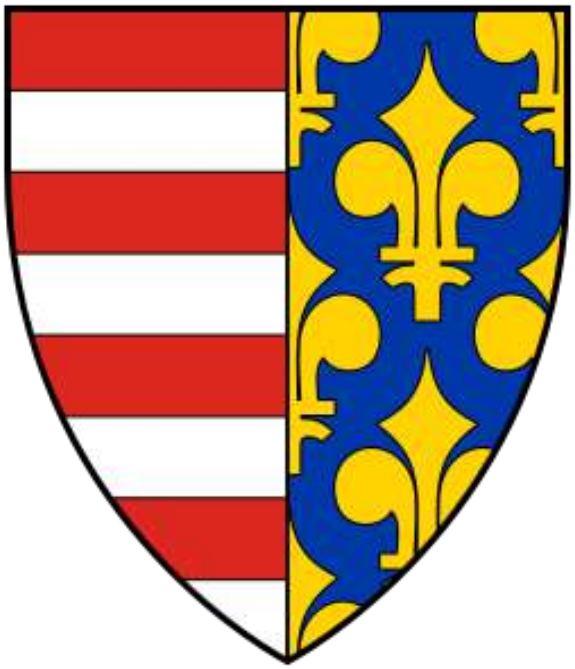

G/herbul = blazonul Anjou

În perioada următoare, cel care a dat strălucire Gherghiţei a fost autorul primei uniri politice a Românilor: Mihai "Viteazu" 1558-1601 (care îl avea - corespunzător mărturiilor rămase - pe mareșalul Deli Gheorghe drept omul de cea mai mare încredere). Editura Academiei Române a publicat în anul 1982 "Mihai Viteazu în conştiinţa europeană", unde a redat cele scrise de emisarul Pan Lubieniecki - nepotul consulului Polonez Andrei Taranowski - primit de Vodă în 27 VII 1595, privind posibilitatea unei audienţe private, dacă el ca sol purta un mesaj secret: "După aceea l-a trimis pe Gheorghe, omul cel mai de credinţă, ca să mă viziteze şi să întrebe dacă sunt

gata să îndeplinesc cele pentru care venisem şi dacă aş avea ceva de spus şi în taină, ca să mă primească şi altă dată" (epitetul preferatului Gheorghe al Domnitorului Român în versiunea Poloneză a textului a fost de "mareşal", echivalat Latin cu "căpitan"). Nobilul Polonez a continuat relatarea delegaţiei sale la Domnitorul Mihai "Viteazu": "Seara a trimis după mine pe Deli Gheorghe, favoritul său, cu care m-am dus de îndată la dânsul. Când am sosit, m-a întrebat dacă am vreun tălmaci de încredere sau dacă aş putea vorbi singur cu dânsul pe Turceşte. I-am zis că pot înţelege ceea ce va spune dar că nu voi putea să-i răspund". Mareşalul / căpitanul Deli Gheorghe era gazda Gherga a Voivodului Mihai "Viteazu" în Gherghiţa - unde au petrecut mult - acolo fiind şi baza gărzii de elită a Domnitorului (comandată de Gherga), nucleu al călăraşilor. La Gherghiţa - la fel ca şi la Târgşor, Târgul de Floci, Bucureşti, ş.a. - erau garnizoane formate din "călăraşi" (oşteni aflaţi în serviciu permanent - şi în timp de pace), căci Gherghiţa era unul din centrele militare importante ale Ţării; din secolul XVI în acele centre au început să se stabilească tot mai des cadre militare, inclusiv mercenari. În armată, cel mai bun comandant militar al lui Mihai "Viteazu" a fost vârstnicul general Baba Novac, de pe Dunăre (de la Gherdap, la S de Defileu fiind organizată Provincia Autonomă Vlahă Margina / Craina în cadrul Imperiului Otoman, cu sediul cârmuitorilor în ceea ce azi e "Muzeul Marelui Haiduc" din Negotin / Serbia; anterior - de pildă în secolul precedent - peste Craina / Timoc a fost suzeran Regele Matia Corvin, ş.a., ca exemple din acele timpuri fiind în anul 1500 marele pârcălab Gherghina al Ţării Româneşti care a ctitorit Biserica din Lăpuşna / Lapuşnia lângă Niş, cea mai Sudică din Timoc ori în anul 1600 Vodă Mihai "Viteazu" avea sub control o bună parte din Provincia Autonomă Vlahă Margina / Craina): lui Gruia Novac - fiul generalului Vlah Timocean, mare dansator Călușar / corespunzător scriitorului Secui Dozsa Danil - i-a rămas ca moşie ceea ce în prezent e cartierul craiovean "Brazda lui Novac" 44,20 lat. N, 23,49 long. E. (ar fi de ştiut că în secolul următor Imperiul Habsburg când a înglobat Oltenia a organizat şi în Sudul Gherdap = zona Timocului 2 districte - Golubăț şi Negotin - aparținând Banatului Timişoarei, anume în perioada 1718-1739, adică între Tratatele de la Pojarevăț şi de la Belgrad cu Imperiul Otoman).

Localităţi Române în dreapta Dunării

În 8 VII 1594, Mihai "Viteazu" a iertat un datornic: "Io Mihai Vodă şi Domn, dă Domnia mea această poruncă a Domniei mele lui Stan din Stoianeşti ca să fie în pace şi slobod. Deoarece a venit Stan înaintea Domniei mele şi astfel s-a plâns Domniei mele cum l-au tras la judecată Stoia şi Grecul, 4000 de aspri a plătit Stan lui Gherghi şi Domnia mea am cercetat şi am judecat după dreptate şi după lege. Drept aceea, să fie în pace şi slobod de acum înainte şi nimeni să nu îndrăznească să tulbure înaintea acestei cărţi a Domniei mele, căci acel om rău o va păţi de la Domnia mea. Astfel să nu fie după zisa Domniei mele. Ispravnic Mitrea mare vornic. Io Mihai Vodă, cu mila lui Dumnezeu Domn". Este de ştiut că îndată ce a preluat domnia Ţării Româneşti, Mihai "Viteazu" a ucis toţi otomanii - în general Turci şi Evrei - din Bucureşti (atunci stolnicul Stroe Buzescu, soţul Gherganei Sima - fu rănit la mâna stângă); în cursul anilor 1595 şi 1596, Mihai "Viteazu" a emis din Gherghiţa 27 de acte cu menţiunea "în Scaunul oraşului Domniei mele" sau simplu "în Scaunul Gherghiţa". Este de remarcat faptul că în anul 1596 Mihai "Viteazu" a fost prezent în oraş nu numai lună de lună dar în multe cazuri, zi de zi: I 6 şi 7; II 1, 16 şi 19; IV 10, 14, 16; V 4, 14, 15, 27, 28; VI 3, 15, 19, 20, 23; VII 18, 19, 24, etc. (anul precedent l-a avut aliat pe Ştefan Răzvan, Domnitorul Ţigan al Moldovei). Adusă din Bari / Italia de un negustor Armân / Aromân, mâna dreaptă - cea cu care binecuvânta - a Sfântului Moş Nicolae, ce era păstrată de Mănăstirea "Sfântului Nicolae" din Gherghiţa, a fost ţinută de Mihai "Viteazu" la piept când a luptat contra otomanilor conduşi de Arnăutul Sinan-Paşa în 23 VIII 1595 la Călugăreni 44,10 lat. N, 26 long. E / judeţul Giurgiu (acum relicva e în Bucureşti la Km 0 al capitalei României, în Biserica "Sf. Gheorghe Nou", aşezământ finalizat de către Vodă Constantin Brâncoveanu 1654-1714, drept cea mai reprezentativă ctitorie a familiei sale, pe locul Bisericii Sf. Gheorghe anterioare ridicată de Banul Dobruş / după cum a scris cronicarul Radu Greceanu); e de ştiut că un mucenic Gheorghe - "Nou", Medieval - a fost din Sredţa 42,21 lat. N, 27,12 long. E / Bulgaria, decedat la 26 V 1514 (hramul Bisericii Sf. Gheorghe-"Nou" din Bucureşti totuşi fiind al Marelui Mucenic Gheorghe). Atunci când a ajuns mâna dreaptă a Sf. Nicolae în N Dunării, Imperiul Otoman era cârmuit de Sultanul Mehmet III / Mohamed III (1566-1603), despre instalarea căruia la putere istoricul Nicolae Bălcescu - în "Românii supt Mihai-Voievod Viteazul" - a scris: "Sultanul Murad III îşi dete sufletul în 16 I 1595. Moartea lui fu ţinută secretă până sosi fiul său Mohamed de la Magnesia (28 I 1595), care fusese înştiinţat de mumă-sa, veneţianca Baffa. După ce săvârşi îngropăciunea tatălui său cu multă pompă, Mohamed III porunci să-i aducă înainte pe fraţii săi, în număr de 19. Aceşti feciori şi 27 fete

rămăseseră numai din 102 copii ce avusese Murad III cu deosibite neveste. Mohamed, cu o fățărnică milă, mângâie temerile fraţilor săi şi faţă de dânşii dete porunci pentru ceremonia tăierii lor împrejur; dar ducându-i apoi în camere despărţite, pentru ca vaietele lor să rămână tăinuite, trimise muţi cu fatalul laţ de-i sugrumă pe toţi. Dup-aceea, sultanul porunci să arunce în mare 17 roabe însărcinate ale tatălui său. A doua zi el puse de aduse înainte-i trupurile fraţilor săi omorâţi, le închise în sicrie de chiparos, le împodobi cu turbanuri şi pene şi cu alai mare le duse de le îngropă lângă tatăl său". La Gherghiţa în anul 1596 Mihai "Viteazu" i-a învins pe otomani dar localitatea a fost arsă (pe atunci în Bucureşti a fost atestat preotul Gherghe). Interesant este că - în lipsa anunţării tatălui său adevărat de către el ori de către mama lui - începuturile domniei lui Mihai "Viteazu" au fost strâns legate de Gherghiţa, explicaţia fiind mai ales deoarece Vodă era însurat cu Ghergana Stanca din anul 1583 (când Petru "Cercel" a luat puterea Ţării Româneşti: era înaintea carierei politice a lui Mihai, care după moartea lui Petre "Cercel" s-a anunțat ca fratele aceluia). Ar fi de observat că în Vechea Lume la multe popoare și din vremuri îndepărtate până inclusiv în Evul Mediu - astfel cum au scris specialiști ca Dr. Murad Adji, Irina Maria Manea în revista "Historia" din România, ș.a. - cercelul într-o ureche era purtat de băiat ca semn că era singur în familie iar bărbatul care purta cercei în ambele urechi arăta că era ultimul descendent din familie, astfel încât să fie protejat și să nu participe în lupte pentru a nu i se stinge stirpea; ascensiunea lui Mihai după moartea lui Petru apare contrară situației publice știută prin marcarea cu cercel în ureche a fiului Domnitorului Pătrașcu "cel Bun": mezinul "Viteazu" nu s-a mai marcat cu cercel așa ca fratele mai mare Petru. Acea prezență a marelui Vodă la Gherghiţa presupune fără îndoială existenţa unui sediu rezidenţial unde se desfăşurau activităţile judiciare şi administrative în general; este posibil ca el să fi folosit în acel scop construcţia lui Vodă Pătraşcu "cel Bun" dacă, într-adevăr, acela şi-a construit sediul în locul unde acum e curtea Şcolii din Gherghiţa (în anul 2009 Lia Voicu, directoarea "Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova", a afirmat că la Gherghiţa Curtea Domnească a existat pe cel puţin 2 hectare). Este de precizat, de asemenea, faptul că despre o cetate la Gherghiţa, cum s-a spus de unii istorici, nu poate fi vorba; traducerea în secolul XVIII a termenului Slavon de ГРАД ("grad"), cum apare în documentele secolului XVI, cu cel Românesc de cetate, este neadecvat; termenul Slavon de ГРАД se traduce prin oraş, aşa încât orice discuţie în acest sens este inutilă / conform colectivului arheologic condus de Ştefan Olteanu în anul 1999. Construcţia din piatră descoperită în curtea Şcolii Gherghiţa este singulară pentru epoca respectivă, locuinţele găsite până acum în diferite puncte ale aşezării actuale fiind toate construite din paiantă / chirpici - ca mai în toate aşezările urbane Medievale din Câmpie. În anul 2012, Academia Română a consemnat în "Istoria românilor": "Datorită unor condiţii defavorabile - devieri sau abateri de trasee comerciale, campanii militare, acaparări de boieri, strămutări de vatră - anumite centre au început să decadă încă din secolul XVI: Gherghiţa, Oraşul de Floci, Târgşor, etc". În 21 IV şi 9 V 1601, Simion Movilă (fratele Domnitorului Moldovei, ce pentru scurt timp a exercitat puterea din Târgovişte - avându-i alături pe Ioan şi Dimitrie, fiii lui Petru "Cercel" - Mihai "Viteazu" atunci fiind plecat la Viena după ajutor Austriac / căci solia lui Petru Armeanul la Praga 50,05 lat. N, 14,25 long. E, acum capitala Cehiei, n-a dat rezultate), a emis acte prin care întărea unele ocine, punând ca martori pe "jupan Dumitru mare vornic, Dan mare logofăt, Pană vistier, Ianachi spătar, Ştefan comis, Preda stolnic, Gherghina paharnic şi jupan Dimitrache mare postelnic":

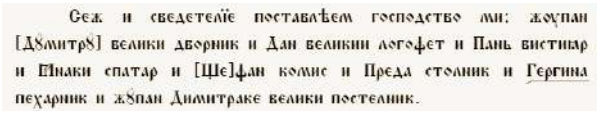

Сеж и сведетелїе поставлѣем господство ми: жоупан [Дѫмитрѫ] велики дворник и Дан великии логофет и Пань вистиар и Ианаки спатар и [Ще]фан комис и Преда стольник и Гергина пехарник и жѫпан Димитраке велики постелник.

Paharnicul Gherghina e subliniat

În 25 VI 1602, Gherghi - mare stolnic, conform unui hrisov din 20 VI 1602 - a scris în Graiul poporan Român, nu în Slavona cancelariei, pe hârtie cu pecete din ceară roşie o "poruncă domnească" a lui Simion Movilă (poate marele stolnic Gherghi era acelaşi cu paharnicul Gherghina din anul anterior). După Vodă Mihai "Viteazu" - care a restaurat reşedinţa domnească de mari dimensiuni din Gherghiţa ce exista din timpul înaintaşilor săi / arsă însă ulterior lui într-un incendiu - strălucirea Gherghiţei ca scaun judiciar a pălit (în 12 V 1603, preotul Murgoci din Gherghiţa a vândut "ocina orăşenilor" din Gherghiţa Mănăstirii "Sf. Nicolae" iar după 5 zile Domnitorul Radu Şerban - ridicat cu ajutorul Buzeştilor - a consfiinţit proprietatea Mănăstirii şi asupra viilor din Dealul Urlaţilor, avute de ea din timpul lui Mihai "Viteazu"); apoi, cele 2 acte din 6 VI 1622 scrise în Gherghiţa au reprezentat mai degrabă un ecou întârziat al predării oraşului de către noua domnie (fiul Nicolae 1584-1627 al Stancăi din neamul Gherga şi al lui Mihai "Viteazu", învăţat la şcoala iezuită clujeană şi însurat cu Anca, fiica lui Vodă Radu Şerban - el trăind tot cât tatăl, adică 43 de ani - n-a mai putut ajunge Domnitor, urmaşii Ardeleni schimbându-şi după primul război mondial numele de familie din Pătraşcu în Petraş).

Fundaţia din Gherghiţa a Curţii Domneşti Române

Cum s-a constatat în cercetările arheologice, construcţia din Gherghiţa a fost demolată, piatra scoasă până la fundaţie - poate ca urmare a reacţiei unor categorii sociale în frunte cu noul Domn, ca nemulţumire faţă de politica internă a fostului Vodă al unirii; despre ruine, Nina Gheorghe - coordonatoarea şantierului arheologic - a afirmat în anul 2009: "Ansamblul conţine o locuinţă, o parte din cimitir şi veranda unde s-au ţinut procesele judecate de Mihai Viteazu". Academia Română a consemnat în anul 2012 în "Istoria românilor": "În Ţara Românească a apărut 'palanca', bazată pe întărituri din buşteni şi şanţ. Pentru orăşenii din Gherghiţa, care pe vremea lui Mihai Viteazu era socotită 'scaun' domnesc şi chiar reşedinţă a ţării, Radu Şerban a cumpărat satul Cuciul, pe moşia căruia, la 5 km de Gherghiţa, la confluenţa Teleajenului cu Prahova, înainte de 25 VI 1605 'am făcut însumi Domnia mea palancă şi am cumpărat însumi Domnia mea ca să fie moşie oraşului dă să se păzească orăşenii ce sunt la Gherghiţă pre dânşii'. Cum oraşul avea o

poziţie strategică pe 'Drumul Teleajenului' şi fusese distrus de tătari în vremea bătăliei din 1602, pe lângă palancă Radu Şerban a înfiinţat - după 1605 - din rândul orăşenilor şi căpitănia de călăraşi de la Gherghiţa. Dacă palanca nu a rezistat în Ianuarie 1611 oştilor lui Gabriel Bathory, fiind 'spartă' iar orăşenii nevoiţi să se retragă 'la siliştea lor la Gherghiţă', în schimb slujitorii de la Gherghiţa s-au menţinut tot secolul XVII ca o unitate importantă de călăraşi". Domnitorul Radu Şerban (1602-1610) în 19 VIII 1610 a întărit lui Gherghe Comisul satul Tălpaşul 44,40 lat. N, 23,43 long. E / judeţul Mehedinţi, ce-i fu dat de Mihai-Vodă. În 8 VIII 1611, Radu-Vodă a dat satul Dăduleşti lui Gherghe căpitanul "pentru slujbă dreaptă şi credincioasă ce a slujit Domniei mele printr-alte ţări, cu multă osteneală şi sânge vărsat; drept aceea şi voi, Rumânilor care veţi fi aceia în sat, în caz că veţi vedea această carte a Domniei mele, foarte să aveţi a asculta de oamenii lui Gherghe căpitanul, de toate treburile". În 18 XI 1611, Radu-Vodă a întărit: "slugii Domniei mele, lui Gherghe căpitan, ca să fie volnic cu cartea Domniei mele, dă să ţie satul Dăduleşti, tot, cu tot hotarul, cu toţi Rumânii şi cu tot venitul. Pentru că acest sat a fost domnesc; deci Şerban Vodă a miluit pe Gherghe căpitanul cu acest sat. Drept aceea şi Domnia mea m-am milostivit şi am miluit pre Gherghe căpitanul cu acel sat ce este mai sus scris. Drept aceea şi voi Rumânilor din vreme ce veţi vedea cartea Domniei mele voi să căutaţi de sluga Domniei mele ce este mai sus scris" (în 20 VII 1626, Alexandru Vodă l-a miluit pe Gherghe căpitanul cu 10000 de aspri şi i-a luat "cărţile"). Apoi, în 26 V 1641, Matei Basarab (descendent al Craioveştilor, care afirma şi că strămoşul său a fost G/herţegul Negru Vodă) a ctitorit în Gherghiţa Biserica Domnească închinată Sfântului Procopie luptătorul - în amintirea biruinţei de la Nănăşiori - el şi dăruind îngrijitorului ei, căpitanul Iancu din Gherghiţa, moşia Micşeneşti; e de știut că A/Românii l-au apreciat foarte mult pe Sf. Procopie din Schitopolis - capitala Decapolis, pe partea dreaptă a Râului Iordan, între Lacul Galileea și Marea Moartă - martirizat de Romani în 7 VII 303 (de pildă, Sf. Procopie e patronul orașului Niș din Bazinul Râului Morava, în anul 1072 Arpadianul Ladislau - născut în Cracovia, de o vârstă cu bastardul Arpadian George / primul Negru Vodă - după un raid chiar luând moaștele Sf. Procopie din Niș: în vremea domniei Arpadului Ladislau / formă onomastică conectată de Vladislav s-a emancipat George ca "Mare Gherţeg" în N Carpaților Meridionali și a fondat Dinastia Negrilor Vodă iar la Mănăstirea Bistrița din județul Vâlcea - atestată în 16 III 1494 într-un act al lui Vlad "Călugărul" / cumnatul marelui pârcălab Gherghina - Sf. Procopie era protectorul ctitorului Barbu Craiovescu).

Biserica "Sf. Procopie"

Istoricul Niculae Iorga a reprodus în anul 1904 un act din timpul domniei aceluia: "Matei Vodă pentru moşia Codreni: De mai înainte vreme, Codrenii au fost a banului Calotă iar după aceea, în zilele răposatului Mihai Viteazu, a fost trimis la cumnatul său, banul Pârvu de la Mihăieşti, care luând de la jupanul Gherghia din Bogdăneşti, tatăl jupanesei Sima a stolnicului Stroe, 50000 de aspri bani gata, i-a dat în mâna banului Calotă şi şi-a făcut trebuinţele sale ce i-au trebuit şi cât a trăit banul Calotă, el n-a purtat grijă ca să plătească aceşti bani. După ce a murit banul Calotă, jupaneasa Sima, fiica lui Gherghie din Bogdăneşti, a apucat pe banul Pârvu de la Mihăieşti pentru aceşti bani. Se iau Codrenii: rămân Simei şi fratelui său Chirca paharnicul. După aceea, în zilele lui Radu Mihnea şi Alexandru Iliaş, jupaneasa Sima stolniceasca trăgând multă nevoie şi urgie dinspre aceşti Domnitori, atunci Ghine, fratele panului Pepeno, a ajutat-o cu bani şi alte lucruri, până când i-au scos capul din rea urgie iar altul nimeni din sângele şi din rudeniile ei n-au aflat la vreme de greutatea ei. Ea şi Chirca cedează deci Codrenii, dând carte răposatului mitropolit Luca. Acum se ridică logofătul Danciu, fiul lui Hamza din Periani şi logofătul Isac, fiul logofătului Pârvu, nepoţii banului Calotă, cu cuvinte netrebnice. Sunt osândiţi după lege să dea gloabă 12 boi". (Bogdăneşti - o străveche aşezare de Moşneni - este o localitate în judeţul Vâlcea iar Sima stolniceasca era văduva lui Straie / Stroe Buzescu, cel care se ocupa de mesele lui Vodă Mihai "Viteazu").

Gherghiţa

În anul 1655 - când a fost cea mai mare răscoală Medievală din Ţara Românească - răsculaţii tocmai la Gherghiţa au ales în 15 VI un nou Domnitor, cu îndeplinirea tuturor formelor Tradiţionale (vechiul simbolism al aşezării domneşti - de Scaun Valah - marca încă populaţia) şi acela şi-a luat rolul în serios. Cronicarul Miron Costin - martor al vremii - a arătat că răsculaţii, în locul lui Constantin Şerban "au rădicat Domnu pe Hrizica

Vodă anume şi i-au pus surguciu în capu. Îndată acel Hrizica Vodă a răpedzit în toată Ţara Muntenească, dându ştire că den mila lui Dumnedzău a stătut Domnu Ţării Româneşti; de sârg să se strângă ţara la dânsul" (Hrizea Vodă a fost executat la Târgovişte în 27 III 1657). Deoarece Vodă Mihnea III al Ţării Româneşti s-a răzvrătit faţă de Imperiul Otoman, în anul 1660 Hanul din Crimeea a primit de la Sultan o scrisoare cu porunca de a merge cu 40 mii de Tătari având libertatea de a jefui după plac: "Distrugeţi şi devastaţi populaţia şi ţara şi gustaţi belşugul prăzilor de acolo". Istoricul otoman Evlia Celebi (care în acel an a ajuns şi la Timişoara) a scris în "Cartea călătoriilor": "Am ajuns la Gheorghiţa. Oraşul acesta l-am înconjurat după rugăciunea de seară şi - într-un atac nocturn - fără ca să fi putut ieşi nimeni din casă, am luat 7 mii de robi. Când trecurăm prin Gughiţa / Goghiţa - adică zona înconjurătoare Gherghiţei - luarăm 3 mii de robi de prin dealurile de acolo, însă şi dintre tinerii noştri viteji au suferit martiriu 70; rămăşiţele lor pământeşti le-am trimis în Crimeea". Cu numai câteva acte scrise încă în Gherghiţa în secolul XVII (în anul 1674 la Mănăstirea Lavra din Muntele Athos / Macedonia, pe Liturghierul scris de Sf. Sava, diaconul Simion din Gherghiţa şi-a lăsat o însemnare) a dispărut funcţia de Scaun de judecată jurisdicţională a sa, de altfel, acel secol aducând totodată şi începutul declinului oraşului la nivelul aşezării rurale, aşa cum a rămas cunoscut din documentele ulterioare iar spre sfârşitul secolului, Gherghiţa a decăzut definitiv în favoarea Ploieştiului 44,56 lat. N, 26,01 long. E, intrând apoi, la 19 V 1765, în proprietatea Mitropoliei Ţării Româneşti. Academia de Ştiinţe din St. Peterburg a realizat în anul 1774 o hartă, pe care e poziţionată Gherghiţa:

Aromânul Dimitrie Bolintineanu - al cărui tată, Enache Cosmad, a venit din Ohrida în oraşul Bolintin-Vale 44,26 lat. N, 25,45 long. E / judeţul Giurgiu - după ce a stat în anul 1852 la casa din Istanbul / Tracia a Aromânului Ion Ghica / a cărui familie era proprietara conacului din Ghergani şi în anul 1856 a vizitat - călăuzit de Aromânul Ion Ghica - ruinele Ţării Gherghiţilor / Cariei, de la Milet până la Halicarnas, în "Bătăliile Românilor" (publicate în anul 1859, când a devenit ministrul Cultelor în primul guvern al României, sub domnia lui Ioan Cuza) a închinat Gherghiţei un poem având exact acest nume, "Gherghiţa":

"Pe o vale-ntinsă, luna de prin nori
Varsă valuri d-aur peste luptători.
Unii-n somnul dulce sufletele lasă,
Alţii-nşeală timpul bând voioşi la masă,
Alţii-nfrână caii, spăl armele lor
Sau revarsă-n noapte doine dulci de dor.
Dar Vlăduţă-Vodă stă sub cort şi spune
Vorbe de mirare doamnei sale june
'Fiecine cată tronul domnitor
Şi străinu-i face mână d-ajutor.
Poate că să-nvingem armia Maghiară,
Însă vom aduce pacea dulce-n ţară?
Noi neavând putere, Turcii-ntărâtăm
Şi cu chipu-acesta ţara o trădăm!'
Zice... Cum un şarpe ce, călcat, se-nalţă,
Doamna, turburoasă, capul său realţă.
Arde-n frumuseţe, viaţă şi mânie,
Ca un arc în ceruri printre vijelii!...
Ochii-i plini de lacrimi şi langor ceresc,
Într-un râu de patimi se re-nvieţuiesc
'Când al nostru suflet înrobit se-nchină,
Orice cuget nobil ni se pare crimă.
Forţa sufletească, foc dumnezeiesc,
Să nu se măsoare pe lut omenesc!
Vulturii ce-atacă tauri cu turbare
Măsură curajul cu-a lor turmă mare?
Tu-ţi ascunzi cu-aceasta slăbiciunea ta;
Moartea nu se cade spaima ţie a-ţi da!
Cela ce de moarte se codeşte foarte,
Poartă-n al său suflet semn amar de moarte.
Astfel muritorul ce-anii grei insult,
La numirea morţii tremură mai mult.
Să dorească viaţa robul ce roşeşte,
Când să fie liber inima-i gândeşte!
Cei bravi nu vor viaţa când pe muritori
Ea nu varsă dulce drăgălaşe zori!
Fenixul, se zice, când îmbătrâneşte,
Se-nconjoară-n flăcări şi se-ntinereşte.
Astfel nasc Românii chiar prin moartea lor,
Căci ei sunt din neamul celor ce nu mor'.
Zice. Cerul nopţii luce sub lumină.
De discursul doamnei, domnul se-ndivină.
Dă semnal de luptă... bate pe Maghiar
Şi cu moarte-l sparge până la hotar".

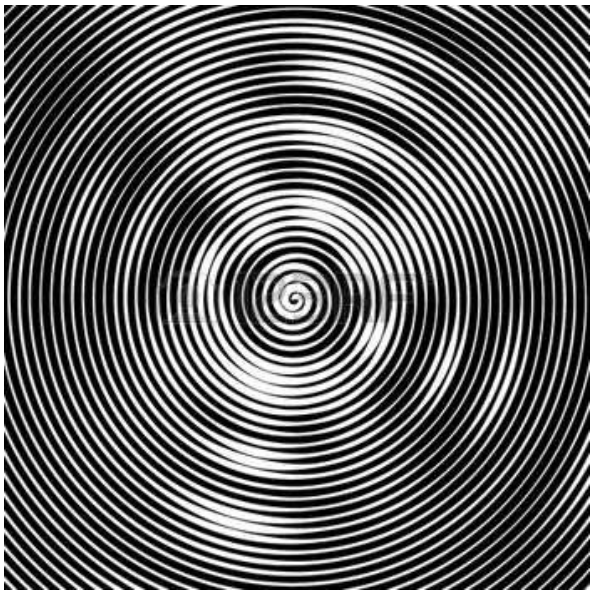

Gherghiţa a ajuns să găzduiască în chiliile sale din Malamuc - ale Mănăstirii Gherghiţei cu hramul "Sfântul Nicolae", de pe malul drept al Râului Prahova - filantropicul ospiciu "Balamuci" pentru bucureştenii dezechilibraţi mintal ("lipsiţi de minte, vorbind ce nu trebuie"), fiind introdus astfel acel cuvânt pentru aşezământul nebunilor în vocabularul Român. În anul 1870, promontoriul de acolo a cedat datorită eroziunii provocată de Râul Prahova şi zidurile Mănăstirii s-au prăbuşit, câteva icoane valoroase fiind salvate şi păstrate azi în Biserica Malamuc, ce are hramul a 2 Sfinţi: Nicolae (6 XII) şi Haralambie (10 II); e de remarcat că în anul 1963, etnologul Nicolae Constantinescu de la Universitatea

Bucureşti a indicat portul Malamocco al Veneţiei în corelare cu Malamuc (e de ştiut şi că în anul 828, negustorul Bon da Malamocco a furat din Alexandria / Egipt ceea ce credea că erau moaştele evanghelistului Marcu - poate erau ale Împăratului Alexandru Macedon - şi le-a dus în Veneţia).

Catedrala "Sf. Marcu" din Veneţia

În anul 1884, moşia Gherghiţei făcea parte din duzina de moşii seculare a Domeniilor Coroanei (cu aşezările Gherghiţa, Balta Doamnei, Belciug, Ciumaţi, Curcubeu, Fânari, Independenţa, Lacul Turcului, Merii Petchii, Olari, Sudiţi şi Ungureni), având ca teren 5197 de hectare, dintre care 1689 hectare de codru şi 3508 hectare de Câmp; în prezent, de comuna Gherghiţa / judeţul Prahova aparţin satele Independenţa, Malamuc şi Ungureni iar în Pădurea Gherghiţa e cea mai mare făzănărie din România.

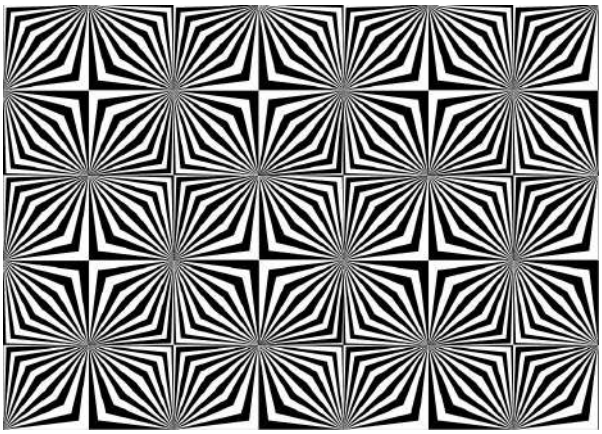

Guvernatorul Gherghina

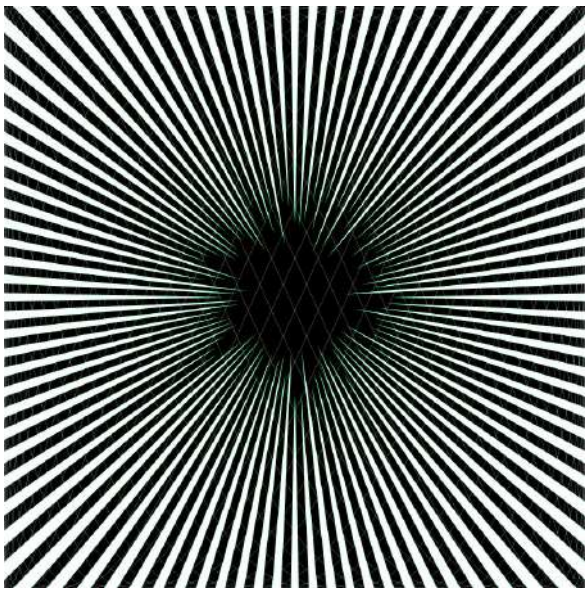

Academicianul Român Ştefan Grecianu 1825-1908 în "Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti" a scris: "Fapt cert este că boierul Gherghina era Basarab de sânge şi că avea averi mari din care a putut înzestra cu belşug Mănăstirea Nucetu, pe care a clădit-o din temelie în zilele lui Vlad Călugărul" (frate cu Vlad "Ţepeş" şi Radu "cel Frumos", tustrei Domnitori Basarabi - fiii lui Vodă Vlad "Dracul" - fiind şi cumnaţi cu Gherghina). Cristina Manea - Doctor în istorie - scria: "Dintr-o simplă privire asupra câtorva genealogii ale principalelor familii boiereşti din Ţara Românească se poate constata că numele masculine ale membrilor ei sunt în marea lor majoritate de rezonanţă Slavă, cu sonoritate Sârbească: Barbu, Danciu, Datcu, Neagoe, Oprea, Pârvu, Peia, Vâlsan, Vladislav, Vlaicu, precum şi cele feminine: Caplea, Marga, Neaga, Neacşa, Preda, Stana, Stanca". Cu Gherga - care pe atunci de asemenea a fost nume alogen în Ţara Românească, însă nu Sârb - a fost astfel: fiul lui Gherghiţă / Gherghina (I) din Gherghiţa s-a numit tot Gherghina (II); tatăl său Gherghiţă / Gherghina (I) a fost paharnicul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" iar Gherghe, fratele tatălui său Gherghiţă, a fost cămăraşul lui Vodă Vlad "Dracul", fiul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" (ambii seniori erau feciorii lui Zorza, stolnicul Domnitorului Mircea "cel Bătrân"). Gherghina II a devenit

comisul Domnitorului Vlad "Ţepeş" (băiatul lui Vlad "Dracul", respectiv nepotul lui Mircea "cel Bătrân"), atât datorită faptului că era fiul paharnicului bunicului lui Vodă, cât şi pentru că Gherghe / unchiul lui - fratele tatălui său - a fost cămăraşul tatălui lui Vodă: cel care - în copilăria lui Vlad "Ţepeş" - seara îl ajuta pe Prinţ inclusiv cu rugăciunea dinaintea culcării.

Гергина комнс, Стоика пахарник, Пътрв статорник, Казан логw-
θет, и азъ Радꙋ граматик, еже неписах къ монастир Тисмени,
месѣца Мартии ѕ, клѣт „ϛцѧз индиктїwн ѕ.
† Іw Влад воєводꙋ, милостїѫ божїѫ господинь.

Comisul Gherghina e subliniat

La 5 III 1458, Gherghina (II) era dregător în Ţara Românească, cu funcţia de comis; într-un pergament de atunci, prin care Vodă Vlad "Ţepeş" întărea Mănăstirii Tismana toate satele ei - pe care le-a avut în timpul tatălui său, Vlad "Dracul" - e scris: "Io Vlad Vodă, Domn a toată Ţara UngroVlahiei, fiul marelui Vlad Vodă: Dă Domnia mea această poruncă lăcaşului sfintei născătoare de Dumnezeu, Mănăstirii Domniei mele Tismana, ca să-i fie câte a avut şi a ţinut în zilele sfânt-răposatului părintelui Domniei mele, Vlad Vodă, fie că sunt sate sau balta Bistreţ ori alte bălţi sau ţigani, moară, hotar, vii sau orice altceva, fie că este mult, fie puţin, ce este al mănăstirii să-i fie de ocină şi de ohabă şi de veşnică pomenire părintelui Domniei mele, încă şi pentru viaţa şi sănătatea Domniei mele şi de nimeni neatins, după porunca Domniei mele. De aceea, să nu cuteze să tulbure satele mănăstireşti, bălţile, hotarele, morile, viile, ţiganii sau orice, nici sudeţ, nici globnic, birari, vameşi de stupi, găletar, cnez de ţigani, vameş de bălţi, nici nimeni altul dintre boierii Domniei mele, trimişi pentru slujbele şi muncile mele, pentru că cine nu ar asculta porunca Domniei mele şi i-ar tulbura, acela va muri în pâră cu prea-curata născătoare de Dumnezeu şi va primi rău şi urgie de la Domnia mea, ca un necredincios şi călcător al poruncii Domniei mele. Aceştia sunt martorii: jupan Dragomir Ţacal, jupan Voico Dobriţa, jupan Stan al lui Negre vornic, Iova vistier, Buda stolnic, Gherghina comis, Stoica paharnic, Pătru statornic, Cazan logofăt; şi eu, Radu grămătic, care am scris în Mănăstirea Tismana, luna Martie 5, anul 6966. Io Vlad Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn". În 10 II 1461, Vodă Vlad "Ţepeş" a emis din Bucureşti un hrisov despre moşia Godeni 44,27 lat. N, 24,57 long. E / judeţul Argeş semnat şi de Gherghina: "Cu mila lui Dumnezeu Io Vlad Vodă, feciorul marelui Vlad Vodă care oblăduiesc şi domnesc tot pământul Ungro-Vlahiei şi părţile de peste munţi, Amlaşului şi Făgăraşului herţeg. Bine voit-a Domnia mea de a mea bună voie cu curată şi minunată inimă a Domniei mele şi am dăruit acestea toate şi de chip bun care peste toate şi am dăruit hrisovul meu slugilor mele Băra şi fratelui său Godea ca să fie Godenii toţi: fiindcă din Godeni jumătate este a lor moşie veche iar din Godeni jumătate a cumpărat Radu Grama de 30 florini, Domniei mele a dat un cal. Drept aceea le-a dat şi Domnia mea ca să le fie moştenire, moşie ohabnică lor şi copiilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor, apăraţi de vama porcilor şi de dijmă. Martori: jupan Voicu Dobriţa, jupan Galiot, jupan Ştefan Tincu, jupan Buriu logofăt, Ion vistier, Oprişan paharnic, Gherghina stolnic şi Constantin, care am scris după zisa dumnealui Vodă".

Poenari (atunci şi acum)

Printre vlastelii / marii dregători împuterniciţi de către Basarabi (aşa cum ulterior Gherganilor au ajuns Boierii Craiovescu), pârcălabii - palatinii / castelanii - erau conducători de Ţinuturi, ca reprezentanţi ai Domnitorului în teritoriu, fiind şefii pârgarilor, printre care în timpul lui Vodă Vlad "Ţepeş" a fost pârcălabul Gherghina pentru Poenari 45,21 lat. N, 24,38 long. E / cetatea de la 850 metri altitudine, ce l-a inspirat pe scriitorul Francez Jules Verne 1828-1905 să scrie "Castelul din Carpaţi"; tehnica în care a fost construită fortificaţia are echivalenţe aproape perfecte la S Dunării, atât în ceea ce priveşte piatra folosită, compoziţia mortarului cât şi fundaţiile care sunt aşezate direct pe stâncă, unul dintre elementele caracteristice fiind metoda de consolidare şi orizontalizare a zidurilor prin bârne şi grătare de lemn, locul adăpostind vistieria Ţării Româneşti şi considerat refugiu sigur pentru Domnitor: în opinia arhitectului Victor Ştefănescu 1877-1950 (fiul întemeietorului Operei Române), cetatea Poenari "aparţine stilului Româno-Unguresc din secolul XV". Este de ştiut că pârcălabul dispunea de un aparat local, alcătuit din curteni în Ţinut, trimişi în teritoriu pentru strângerea dărilor; tânărul Gherghina din Gherghiţa - devenit pârcălab în timpul lui Vodă Vlad "Ţepeş" - a fost nepotul lui Gherka / Gherghe din Ghergani, cămăraşul lui Vodă Vlad "Dracul", tatăl lui Vlad "Ţepeş". Ca fiu al lui Vodă Vlad "Dracul" - care fusese Cavaler în Ordinul Dragonului / militar-religios, tutelat de Sfântul Gheorghe - lui Vlad "Ţepeş", născut în Sighişoara, i se mai spunea şi "Dracula" de către străini: porecla de "Ţepeş" s-a datorat şi severităţii cu care trata

inamicii, trăgându-i în ţeapă; el a început astfel prin pedepsirea Boierilor în vârstă care i-au asasinat tatăl şi fratele mai mare - Mircea "Dracul" - continuând de-a lungul domniei cu cruda pedeapsă capitală faţă de oricine era nedrept şi nu respecta legile Medievale. Vodă Vlad "Ţepeş" n-a fost singur în acel efort, ci ajutat de anturajul său, între care era şi comisul Gherghina (care atunci s-a lansat ca dregător în Ţara Românească, apoi ajungând pârcălabul cetăţii Poenari, renovată cu tinerii Boieri vinovaţi de moartea lui Vodă Vlad "Dracul" şi a fiului său mai mare Mircea, ambii executaţi de ramura "Dăneştilor" în anul 1447); istoricul bizantin contemporan Laonicus "Chalcondylas" / însemnând "Susţinătorul" scria că Vlad "Ţepeş" Vodă "a prefăcut cu totul organizaţia Daciei" - adică a Ţării Româneşti - şi a instalat de la început un regim de teroare, pentru care "cum a ajuns la domnie, mai întâi şi-a făcut o gardă personală nedespărţită de el" (a mai afirmat şi că Românii se asemănau cu Italienii nu numai în privinţa limbii, ci şi a obiceiurilor, a armelor ori a modului de viaţă). De altfel, Gherghina şi Vlad "Ţepeş" erau cumnaţi: Vlad "Călugărul" - fratele Domnitorului Vlad "Ţepeş" - era cununat cu Rada Smaranda, sora dregătorului Gherghina, care a fost întâi comis, apoi stolnic şi apoi pârcălab (acea înrudire însă nu era de mare folos, căci între fraţii vitregi Vlad "Ţepeş" şi Vlad "Călugărul" erau unele animozităţi, datorită propunerii din anul 1457 a Sibienilor ca Vodă pe "popa Românilor" = Vlad "Călugărul" deoarece le-a promis alte taxe comerciale şi deoarece Vlad "Ţepeş" voia să încheie dominaţia Basarabilor, prin lărgirea exercitării puterii şi de către alţii).

Ultimele 2 cuvinte: Gherghina pârcălab

În Arhivele Sibiului a rămas o scrisoare a pârcălabului Gherghina, care s-a plâns că vameşii i-au oprit un armăsar ce-l cumpărase acolo: "Măriților și atotputernicilor, la ai noștri buni și dulci prieteni, burger-meșterului Sibian și județului craiului și celor 12 pârgari, multă sănătate și drăgăstoasă închinăciune aduce Grațiosității voastre al vostru frate și prieten jupan Gherghina pârcălab. Și după aceasta dau în știre Grațiosității voastre că am trimis la Sibiu și am cumpărat un cal, dar armăsar, ca să-mi fie pentru iepe, căci l-am cumpărat pentru iepe, nu vreau să-l încalec. Și așa nu l-au lăsat să treacă, ci l-au oprit vameșii acolo. Așa vă rog și cer, ca să vă învețe Dumnezeu să-l lăsați să treacă, să mi-l aducă, iar noi din ce vom putea și vom fi în stare, vom face pe voia Grațiosității voastre. Și Dumnezeu să înmulțească anii domniei voastre".

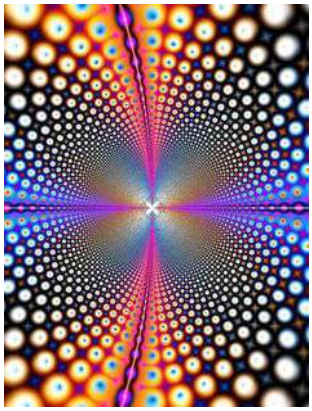

Cetatea Poenari era notată pe hărţile Medievale în Slavonă drept "Ponjar"; accesul la ea era pe o scară cu peste o mie de trepte. Este surprinzător că străjuieşte un drum de oieri şi nu o rută comercială; e pe cursul superior al Argeşului (din primul său turn - pătrat, de piatră - se putea comunica la distanţă cu turnul din Curtea de Argeş); în anul 1984, istoricul Român Nicolae Constantinescu - după efectuarea unor săpături arheologice în areal - a afirmat: "Curtea veche a Argeşului îşi trage începuturile din perioada de după 1150, probabil 1180" (acolo existând o mică reşedinţă domnească şi o bisericuţă, unii specialişti presupunând despre Curtea de Argeş că a fost şi sediul lui Seneslau, în secolul XIII). Tradiţia numeşte cetatea Poenari ca a G/herţegului Negru Vodă - a fost avanpost al familiei aceluia - şi apoi Poenari ca Posada (este pe vârful zis Cetăţuia iar acum pe lângă trece drumul TransFăgărăşan). Zidăria a fost făcută în timpul lui Vodă Vlad "Ţepeş" care, voind să pedepsească pe unii Boieri în anul 1457 "i-a dus la Poenari şi au tot lucrat la cetate până li s-au spart hainele de pe ei" făcând ziduri groase de 2 metri şi 5 turnuri (4 rotunzi şi unul prismatic - unde era vechiul turn de observaţii), cetatea fiind administrată odată cu renovarea din anul 1462, când a fost refăcută după asediul otoman de către Gherghina, ajuns mâna dreaptă a lui Vlad "Ţepeş" 1431-1476, fiul marelui dregător al bunicului Domnitorului - Mircea "cel Bătrân" - şi ulterior devenit marele pârcălab Gherghina / după decesul căruia, în secolul XVI, cetatea decăzând, în prezent ruinele sale fiind spectaculoase. Graficianul Radu Oltean a reconstituit imaginea unor Boieri Români din timpul Domnitorului Vlad "Ţepeş":

Boieri Români

În 3 IV 1478, jupanul Gherghina a fost în Bucureşti printre martorii Domnitorului Basarab "Ţepeluş" când a întărit o moşie. Interesante sunt aparițiile pentru afaceri în Ţara Românească a unor personaje cu nume apropiate de Gherga, cum ar fi la Târgovişte, într-un proces comercial din 12 IV 1500, când a fost implicat neguțătorul Gherghina (academicianul Dinu Giurescu afirma că "Gherghina era nume caracteristic Românesc") şi negustorul Armean Kyrka, cu martorul Gheorghe Grecul din Bucureşti ori alt document din acelaşi an, prin care negustorul Gherghe din Râmnicu Vâlcea 45,06 lat. N, 24,22 long. E era oprit de Sibieni să-i viziteze, de teama acelora ca să nu le ducă ciuma ce bântuia atunci pe Valea Oltului. Marele pârcălab Gherghina / Гергина (notat Latin şi Gyrgyna în 18 II 1499 când Vodă Radu "cel Mare" a cerut Sibienilor să-i facă dreptate în procesul cu Toma Olaz iar dacă acela locuia în Cluj, aceea nu-i dispensa de datorie, căci în caz contrar va scoate datoria de la cine va putea), era de fapt "guvernatorul" Ţării Româneşti. În toamna anului 1500 a ridicat - de zid - îngrijit lucrată, în forma bizantină de treflă / ghindă, împreună cu nepotul său, evlaviosul Domn Radu "cel Mare" 1467-1508, care suferea de

podagră / gută, cel mai Sudic aşezământ religios ce ţinea direct de Ţara Românească: Biserica "Sf. Nicolae" a Mănăstirii Lăpuşna / Lopusnja 42,55 lat. N, 22,10 long. E - azi în Serbia, lângă Niş - pe lângă 10 Mănăstiri ctitorite de ei pe Valea Timocului; Vodă Radu "cel Mare" din anul 1507 şi-a făcut şi un mic palat în Craina / Timoc, la Zăiceri (oraşul Zajecar 43,55 lat. N, 22,18 long. E, acum Serbia). Unii istorici - ca academicienii Români Giurescu - au studiat originea soţiei lui Radu "cel Mare", Cătălina "din Sărata", ca MunteNegreană, anume dintre dinaştii Đuraš ai Zetei / cu capitala la Cetine (care au dat inclusiv familia Crnojević, răspândită Medieval între Veneţia şi Ungaria).

Din monumentala "Istoria românilor" publicată de Academia Română în anul 2012 se poate afla: "O ctitorie a boierului Gherghina a fost Biserica din Lopuşnja / Serbia, acum în ruină, datând din 1500; clădirea este un triconc din piatră ecarisată, ce se distinge prin pastoforiile formate din absidiole separate, separând absida altarului". O ctitorie din Ţara Românească în apropiere de Lăpuşna / Lapuşnia a fost Mănăstirea Krepicevaţ 43,51 lat. N, 21,51 long. E, denumirea Sârbească însemnând "Clătita" de la clătirile / spălările cu binecuvântatele ape ale Râului Radovanska, principalul afluent al Timocului Negru, în Valea căruia a fost zidită:

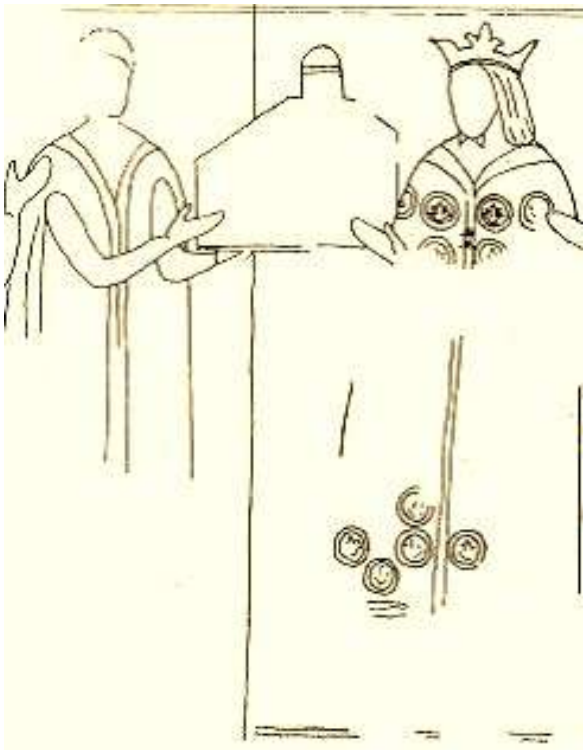

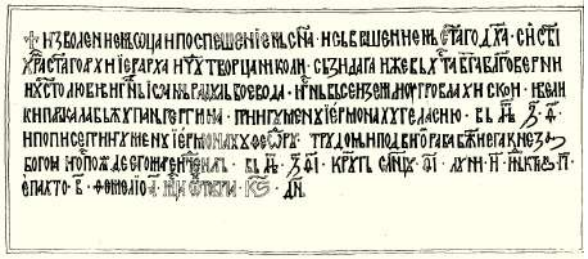

Biserica din Lăpuşna / Serbia

Krepicevaţ / Timoc

În anul 2010, cercetătorul Sandu Cristea din Timoc, stabilit în Timișoara, a afirmat pentru Astra Română: "Lăpuşna sau Lăpuşan, mănăstirea cu hramul Sf. Nicolae, e situată în apropiere de localitatea Lukova, la distanţă apreciabilă la vest de oraşul Zaicear. A fost zidită de Radu cel Mare iar la 1501 zugrăvită prin osârdia unui anume cneaz local Bogoie cu soţia şi copii. Biserica este destul de ruinată, dar i se păstrează cupola de o înălţime impresionantă, ceea ce denotă - putem spune - rolul ei de odinioară de catedrală a ţinutului. Cât priveşte numele ei curios, care se asociază cu acela al lui Alexandru Lăpuşneanu, menţionăm că o localitate cu această denumire există în Basarabia, fiind cunoscută ca târg de seamă încă din secolul XV; o altă localitate cu acest nume există în Bucovina iar în Transilvania a existat chiar Ţinutul numit Lăpuş, plus un afluent al apei Someşului, purtând acelaşi nume. Krepicevaţ, mănăstirea cu hramul Adormirea Maicii Domnului, spre ţinutul Cerna Reka, a fost zidită tot de Radu vodă și ctitorită de pârcălabul acestuia pe nume Gherghina, cunoscut ca atare şi după fresca de la mănăstirea Nucet din Muntenia. Această frescă, ce se mai păstrează încă, îl arată pe Gherghina în calitate de ctitor, împreună cu soţia sa Neaga, la rândul ei cunoscută de unele documente istorice româneşti. Pictura de la Krepicevaţ, încă bine conservată, prin subiectele şi trăsăturile deosebite ale frescelor ei, reprezintă un monument încă enigmatic, nelămurit, de arhitectură şi pictură în Balcani". (În Krepicevaţ lângă ctitorul pictat - notat Gheorghe - se află soția notată Zora și fiul notat Manole). Dr. Vasile Muntean a scris despre "Vechi mănăstiri din ex-Iugoslavia ctitorite sau susținute de români" în "Altarul Banatului" din anul 2019: "Crepicevaţ s-a zidit la începutul secolului XVI de către jupanul Gheorghie, nepot al lui Radu cel Mare; e de presupus că acest culant cârmuitor își va fi adus contribuția și el la înălțarea edificiului în cauză". Ambii cercetători au arătat că Vodă Radu "cel Mare" a ajutat ridicarea Mănăstirii Krepicevac / Crepicevăţ dar ctitorul ar fi fost fie Gherghina - Vodă Radu "cel Mare" fiind nepotul aceluia - fie nepotul Gheorghie al lui Vodă Radu "cel Mare": Gherghina îl avea pe fiul Drăghici cu Neaga iar Gheorghie îl avea pe fiul Manuel cu Zora (dacă din documentările independente Gherghina și Gheorghie - contemporani cu Vodă Radu "cel Mare" - în calitatea de ctitor al Mănăstirii ar fi fost același om, anume demnitarul pictat îmbrăcat în haine scumpe, atunci soția Neaga era în Timoc cea notată Zora / adică "Zori" iar fiul Drăghici era în Timoc cel notat "Manojlo" / adică Manole); indiferent dacă a fost marele pârcălab Gherghina / al cărui nepot era Vodă Radu "cel Mare" sau Gheorghie / nepotul lui Vodă Radu "cel Mare" - respectiv nepotul nepotului marelui pârcălab Gherghina - ctitorul era Ghergan și e de remarcat că în Țara Românească, după 9 ani de la decesul Domnitorului Radu "cel Mare", la Curtea de Argeș a fost durată Mănăstirea de către Manole = meșterul Bisericesc cu știuta experiență Balcanică. Pe Valea Timocului Negru / considerat debutul marelui Râu Timoc curgând din Carpații Sudici în Dunăre, lui Vodă Radu "cel Mare" i s-au mai atribuit zidirile Bisericii "Buna Vestire" din Crivivir = Krivi Vir 43,49 lat. N, 21,45 long. E / însemnând "Izvorul tare" - cu debitul mărit primăvara, în cascadă - și în apropiere a Mănăstirii Loziţa / însemnând "Via" cu hramul "Sf. Arhanghel Gavriil" (rămase necercetate temeinic). Aproape de suburbia Zvezdan a oraşului Zaicear se află Biserica Zanievaţ / Zanjevac, în plan tetraconc - fiecare concă la rândul său trilobată - lăcaşul fiind atribuit tot lui Vodă Radu "cel Mare" (ce și-a petrecut câțiva ani din domnie în palatul din oraș / tot realizare a sa). La Sumrakovac 43,56 lat. N, 22,02 long. E - însemnând "Satul apusean" - Biserica cu hramul "Sfânta Treime" a fost ridicată de același Radu "cel Mare" dar după un secol s-a năruit, fiind apoi refăcută la stadiul vizibil azi. Ș.a.m.d.

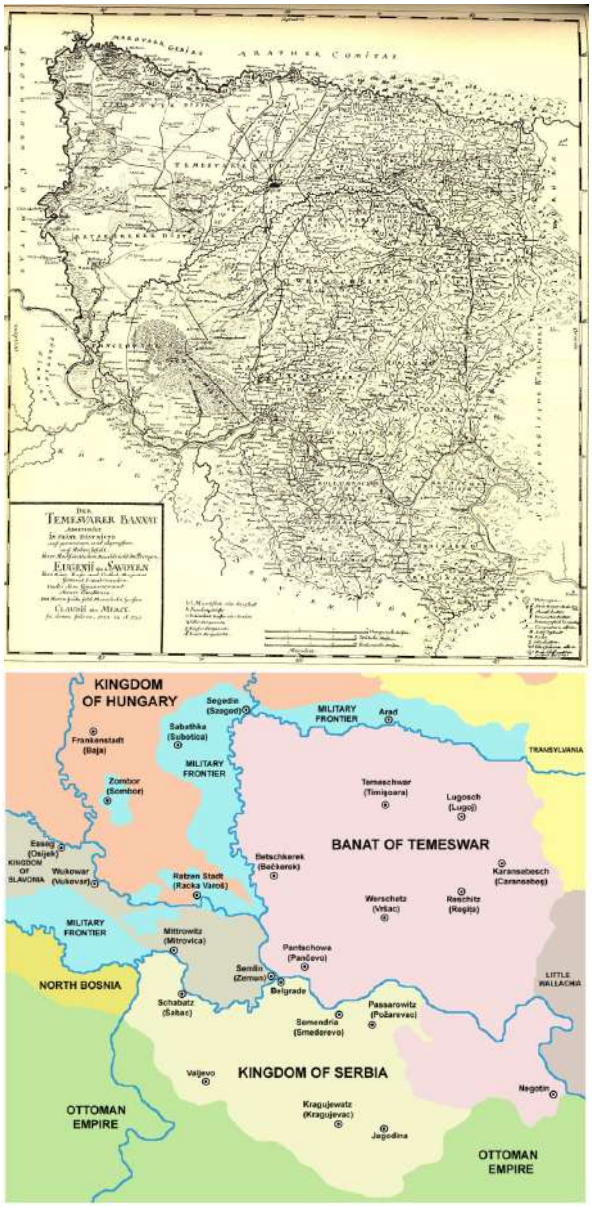

O parte mare a Timocului
a fost în 1718-1739 în Banatul Timişoarei

Ce căutau Valahii Țării Românești printre Vlahii Timocului / Crainei - în Carpații Sudici - la sfârșitul secolului XV avea bază fundamentată chiar de multă vreme (din mileniul anterior / din vremea Daciei): de pildă în mileniul II, în secolul XI Bănățeanul Vodă Ahtum cu reședința în Cenad - corespunzător și lucrării Medievale "Viața Sf. Gherard" / de Cenad - stăpânea din Timoc / de la Vidin, via Severin, până în Bihor / Crișana iar în secolul XIV, primul Rege Angevin al Ungurilor = Carol Robert l-a atacat pe primul Vodă al Țării Românești = Basarab "Întemeietorul" tocmai în ideea acelei vechi cârmuiri, pentru controlarea Banatului Severinului (însă a fost învins zdrobitor la Posada); în secolul XV, Iancu de Hunedoara a reușit să ia Banatul Severinului de la Vlad "Dracul" / Domnitorul Țării Românești iar apoi - de exemplu - Cneazul Bănățean Pavel, Latin zis Paul Chinezul, în anul 1494 a murit după ce a atacat Semendria / Smederevo 44,40

lat. N, 20,56 long. E (din Craina / Timoc, pe malul drept al Dunării), ca un demers de autoritate în zonă înrădăcinat probabil tot pe vechile posesii, justificările pornind de la începutul Medieval / oficial Dacia Balcanică existând inclusiv acolo până în secolul VII. În "Chestiunea Timoceană" din anul 1941, autorul Român Nicolae Constantinescu a scris: "Regiunea Timocului înainte de 1833 - când a fost inclusă în Serbia - nu a aparţinut niciodată Serbiei dar în 3 rânduri a fost parţial alipită Banatului şi o dată, în întregime, Ţării Româneşti". Ultima conexiune oficială administrativă / politică directă a Timocului - a Sudului Gherdap / a zonei din Sudul Defileului Dunării - cu Nordul Dunării a fost în secolul anterior (adică în secolul XVIII) preluării de către Serbia (ce a fost în secolul XIX), când districtele Golubăț și Negotin au aparținut Banatului Timișoarei, în organizarea ca provincie a Imperiului Habsburg. Acțiunea de la sfârșitul secolului XV, anume din anul 1500, a marelui pârcălab Gherghina - "guvernatorul" de facto al Țării Românești - cu stabilimentul Mănăstiresc de la Lăpușna / Lopușnja printre Vlahii din Sudul regiunii Timocului redefinea la vremea sa dreptul strămoșesc al stăpânirii Românești deopotrivă Balcanică, la Sud de Gherdap / respectiv la Sud de Banatul Severinului; însă după 8 ani au răposat atât unchiul Gherghina, cât și nepotul Radu "cel Mare", adică marele Boier / pârcălab și respectiv Domnitorul / Vodă: în secolul XVI, otomanii s-au impus prin controlul direct al zonei, desprinsă - ca atare - de administrarea Română (otomanii admițând organizarea provincială a regiunii Timocene cu denumirea de Margina, parte a Podunaviei = Sudul Văii Dunării).

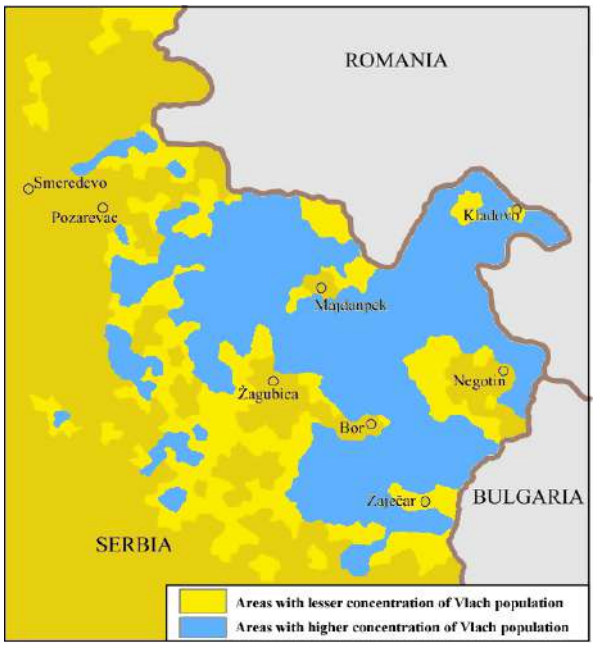

Vlahii acum în răsăritul Serbiei

Din Evul Mediu până în Epoca Modernă se poate observa un precis timp ciclic al evenimentelor pe ambele părţi ale Dunării inferioare, jalonat de importante momente (după cum indică anii):

- 660 - a murit liderul Gherga Коуртъ = Kurta din clanul Dulo, Khanul care a întemeiat între Volga și Nistru confederația Bulgariei "Mari", avându-l ca fiu pe Aspa-ruh, primul Împărat al Imperiului Scito-Armân / Bulgaro-Vlah
- 765 - conform unui manuscris descoperit în anul 1877 la Mănăstirea Costamonitu / Konstamonitu (căreia din anul 1612 îi era închinată Mănăstirea Gherghiţa, surpată în anul 1870), Armânii erau stabiliți pe Muntele Athos / Peninsula Chalki-diki din Macedonia
- 870 - Gheorghi (şeful Bisericii Bulgaro-Armâne / Scito-Vlahe) a întemeiat Episcopia Silistrei iar apoi şi Episcopia Belgradului, fiind ajutat de călugărul George, fiul său
- 976 - cronicarul Gheorghe din Codrul Salonicului a consemnat că la începutul domniei Împăratului bizantin Vasile "Bulgaroctonul" / adică "ucigaşul de Bulgari", nu şi "ucigaş de Vlahi sau Armâni", călăuzele Vlahe / Armâne de pe moşia Kosovară Gherga l-au eliminat în staţia caravanelor denumită "Gorunii frumoşi" - din Macedonia, de pe "Calea Mare" - pe fratele mai mare al generalului Armâno-Armean Samuil (care aşa a ajuns ultimul Ţar al Imperiului Bulgaro-Armân / Scito-Vlah)
- 1080 - conform cronicarului Miron Costin, cu ajutorul şi al caravanelor sosite din S Dunării, familia Marelui G/herţeg Gheorghe = primul Negru Vodă / fondatorul Dinastiei stăpânea moşii pe Valea Oltului, la limita Nordică a zonei dominată de "Împăratul roşu" Ghega din Basarabovo
- 1185 - vistiernicul familiei G/herţegului Negru Vodă era un Cavaler din familia Veneţiană Gregorius
- 1290 - aşa cum a consemnat prima cronică a statului, împreună cu un însemnat anturaj, Marele G/herţeg Negru Vodă (inscripţionarea Gherg a apărut pe piatra tombală domnească) a descălecat la CâmpuLung, începând oficial istoria Ţării Româneşti
- 1395 - Armânii Gherga şi Gherghina (tată şi fiu) s-au evidenţiat în luptele de la Rovine I şi II, ambii fiind dregătorii Domnitorului Mircea "cel Bătrân", la dreapta şi la stânga lui Vodă, ca stolnic şi ca paharnic
- 1500 - Gherghina, marele pârcălab al Ţării Româneşti (unchiul Domnitorului Radu "cel Mare"), a ctitorit cea mai Sudică Biserică Ortodoxă a Ţării Româneşti, la Lăpuşna / azi Serbia
- 1605 - Petru Gherga, fiul preotului Ştefan Gherga, era primarul Lugojului
- 1710 - negustorii Gherga, studiaţi şi de academicianul A/Român N. Iorga, erau principalii comercianţi din Moscopole, cel mai mare oraş creştin al Balcanilor, cu afaceri în Imperiile Veneţiei, Habsburgic şi Otoman (inclusiv în Banat şi Ţara Românească, unde domnea Vodă Constantin Brâncoveanu, ultimul din spiţa Craioveştilor, Boieri ridicaţi la mare demnitate de guvernatorul Gherghina, deoarece fiica sa - zisă "Gogoşoaia" - s-a măritat în acea familie); e de observat că în timp, puterea Veneţiei - manifestată Mediteran - a scăzut datorită amplificării traficului peste Atlantic cu America (iar Imperiile Habsburg şi Otoman şi-au încetat existenţa sincron, datorită primului război mondial)

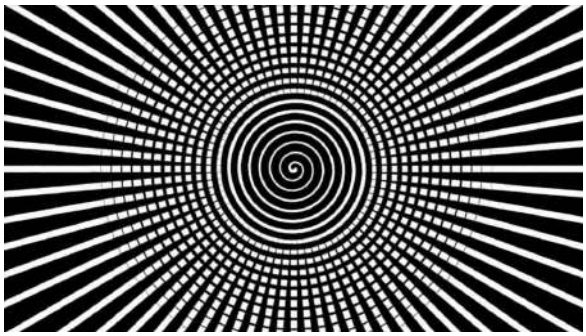

Perioada Medievală de referinţă menţionată - după cum se poate remarca - a fost de 10 ori consecutiv câte 105 ani: o frecvenţă stranie (armonie rezonând pe spirala istoriei - aproximativ similar - atât anterior, cât şi ulterior timpului indicat). Puterea primului dregător - care era şi pârcălabul Cetăţii de Scaun - era mare pe atunci, având-o şi pe cea de judecător (în plus, mărită de înrudirea cu Domnitorul); de exemplu, în anul 1501 Gherghina a primit jumătate din moşia Topoloveni 44,48 lat. N, 25,05 long. E / județul Argeș de la Voicu - fiul "Sârbului" Tatu - pentru că i-a salvat feciorul Milea de la moarte: nobilul Gherghina l-a iertat pe acela, închis în cetatea Poenari, de pedepsirea pentru trădare (e de ştiut că în anul 1706 Biserica "Sfinţilor Voivozi" din Topoloveni a fost construită de negustorul Gheorghe din Ianina iar în Decembrie 1918 - imediat după Unirea Românilor din timpul primului război mondial - învăţătorul Ion Mihalache din acea comună a creat Partidul Ţărănesc din România, fuzionat cu Partidul Național al Românilor creat în Banat în secolul anterior = primul partid politic Românesc, în Regatul României "Mari" rezultând Partidul Național Țărănesc). Printre sursele principale de bogăţie ale Boierilor Gherga pe lângă privilegiile din dregătoriilor împlinite (ori faptului că însuşi pârcălabul Gherghina a fost paznicul trezoreriei Ţării Româneşti în 1459-1481 / până când cumnatul său Vlad "Călugărul" a urcat pe tronul Valahilor), în plus faţă de hărnicia lor pe moşiile ce le aveau, constant au fost taxele din târgurile lor - ca Gherghiţa, Târgşor, etc. - sau de pildă "vinăriciul" / zeciuiala vinului, percepută încă din timpul Domnitorului Mircea "cel Bătrân" de paharnicul Gherghiţă, tatăl lui Gherghina; taxarea vinului ("dijma" provenea din Latina "decima" pentru "zeciuială") era internă Valahiei / Ţării Româneşti, otomanii - fiind musulmani - nearătându-se interesaţi de ea, ceea ce a dus la o mare dezvoltare a podgoriilor: totuși, Românii Medievali au fost mai mari consumatori de bere - produsă artizanal, în privat / acasă - și de băuturi alcoolice mai tari (ca răchia, țuica, etc. chiar cu dublă distilare).

Academia Română a înfăţişat în anul 2012 în "Istoria românilor": "Dincolo de absenţa unei diferenţieri precise între atribuţiile lor, dregătorii de atunci nu aveau leafă. Veniturile lor erau obţinute de la locuitori în schimbul slujbelor pe care ei le îndeplineau (judecăţi, hotărnicii, strângeri de dări), din răsplătirea slujbei de către domnul ţării cu 'mila' domnească (danii de ocine, scutiri de dări), din darurile pe care le primeau de la subalterni sau de la diverşi soli străini, ca şi din concedarea de către domnie a veniturilor unor ţinuturi sau rezultate din diverse impuneri. Acele venituri erau proporţionale cu importanţa dregătoriei celui care le strângea, precum şi cu aceea a slujbei păstrate. Un rol de seamă în stabilirea veniturilor îl juca şi bunul plac al dregătorilor domneşti, care săvârşeau dese abuzuri în acea privinţă. Ca instituţie legată de organizarea finanţelor a fost şi atunci tezaurul, un depozit de obiecte de mare valoare şi de metale preţioase aflate la dispoziţia domnilor ţării, care-l puteau folosi ca rezervă, în cazuri extreme, când celelalte mijloace erau epuizate, fie pentru nevoile statului, fie pentru cele personale. De obicei, tezaurul lua naştere prin retragerea din circulaţie a unor sume de bani, provenite mai ales din dări, şi transformarea lor în lingouri de aur, bijuterii, pietre preţioase, veşminte bogate, etc. În compunerea tezaurului intrau 2 categorii de bunuri: alienabile (banii, giuvaierurile, veşmintele), pe care domnii le considerau cel mai adesea proprietate personală, şi inalienabile (însemnele domniei, coroana şi sceptrul), socotite a fi ale statului. Ţinând seama de rostul şi de însemnătatea tezaurului, el era depozitat în locuri bine păzite, în turnuri sau în pivniţe de cetăţi. Asemenea depozite erau în Ţara Românească în Cetatea Dâmboviţei şi în Cetatea Poenari, iar în Moldova, la Suceava şi la Cetatea Neamţului. Alte 2 instituţii fiscale, atestate documentar ca funcţionând în acea vreme, erau cămara şi visteria. Cămara era socotită o instituţie particulară, în proprietatea şi în serviciul domnului ţării. Mai veche decât vistieria - fiind anterioară formării statului - cămara îşi are originea în administrarea veniturilor de pe propriul domeniu al domnitorului. În secolele XIV-XV, cămara a fost alimentată de veniturile de pe domeniul domnesc, din cele de la vămi, ocne şi amenzi. În fruntea instituţiei se afla cămăraşul. Vistieria a apărut în procesul de organizare a statului, fiind cea mai importantă instituţie financiară. La vistierie erau concentrate toate datele privitoare la contribuabili şi la materia impozabilă, de aici se făcea repartiţia dărilor, aici se adunau sumele de bani provenite din dări şi tot aici se ţinea evidenţa cheltuielilor. Veniturile vistieriei erau destinate nevoilor publice, pe când veniturile cămării serveau domnului şi familiei sale. Acea separare a veniturilor celor 2 instituţii exista în conştiinţa contemporanilor încă din prima jumătate a secolului XV. Domnii nu prea ţineau însă seama de această distincţie, folosind adesea banii vistieriei în interes personal. În vremuri de linişte, cămara şi vistieria erau adăpostite în palatul domnesc; în vremuri tulburi, mai ales de război, ele îl însoţeau pe domn, banii şi obiectele preţioase din tezaur fiind închise în lăzi ferecate, purtate în căruţe".

Vlad Vodă Călugărul a scris către Braşoveni să înapoieze nişte bani luaţi pe nedrept de către husarul Iancău pentru datoria către Gherghiţa: "Io Vlad Voivod şi Domn, scrie Domnia mea multă sănătate bunilor prieteni ai Domniei mele, judeţului şi celor 12 pârgari din Braşov şi iată vă dă Domnia mea de ştire Graţiosităţii voastre pentru acei oameni ai Domniei mele Popa Vlaicul, Ilia din Buzău şi D(u)şman, căci lor li s-au luat 16 florini în Sătcele de către Iancău husaru; pentru că i-a pârât Iancu la pârcălabii Branului că lui i s-au luat la Gherghiţa 50 florini. Astfel a ţinut calea oamenilor Domniei mele şi le-a luat acei ducaţi. După aceea au venit pârgarii toţi din Gherghiţa înaintea Domniei mele şi au stătut de faţă cu Iancău; astfel au mărturisit pârgarii pe sufletele lor că nu i-a fost luat lui Iancău nici un florin, ci lor el le-a făcut năpaste. Drept aceea şi acuma iarăşi stătură de faţă cu aceşti oameni ai mei înaintea Domniei mele şi cu Iancău în cetatea Bucureşti; astfel iarăşi după legea noastră a rămas Iancău strâmb, şi să plătească oamenilor Domniei mele. Drept aceea încă am trimis Domnia mea la Graţiositatea voastră ca să căutaţi şi pe legea voastră, cum este drept şi bine, pentru că oamenii Domniei mele nu sunt vinovaţi nici de fel. Astfel să li se înapoieze lor averea, căci nu voi lăsa Domnia mea pe oamenii Domniei mele în pagubă. Şi Dumnezeu să înmulţească anii Graţiosităţii voastre, amin".

La un moment dat, o scrisoare despre o falsificare de bani trimisă conducerii Braşovului îl pomeneşte pe Gherghina: "Din mila lui Dumnezeu, Io Radu, Vodă şi Domn. Scrie Domnia mea multă sănătate cinstiţilor noştri fraţi şi buni prieteni, judeţului şi celor 12 pârgari din Braşov. Mă rog şi cer de la prietenia voastră, ca de la nişte cinstiţi fraţi şi buni prieteni, pentru acel om ce l-aţi prins Domnia voastră, pentru omul unchiului Domniei mele, al pârcălabului Gherghina, să-l sloboziţi, de voia noastră, căci el nu este vinovat. Iar pe cei ce vor fi făcut acei aspri îi vom afla noi şi-i vom pedepsi, cum li se cuvine după lege. Dar pe omul acesta pe care l-aţi prins sloboziţi-l prieteniile voastre, de voia mea. În schimb, voi face şi Domnia mea pe voia Domniei voastre cât voi trăi. Şi Dumnezeu să înmulţească anii Domniei voastre". Marele pârcălab Gherghina a avut-o ca soră pe Rada Smaranda (din anul 1459 soţia lui Vlad "Călugărul" - fratele Domnitorului Vlad "Ţepeş" - care a ajuns să cârmuiască Ţara Românească în anii 1481 şi 1482-1495); e de ştiut despre sora pârcălabului Gherghina când s-a măritat cu Vlad "Călugărul" că a avut zestre moşia Stoiceni / Valea lui Albu 44,57 lat. N, 24,21 long. E - pe atunci, Gherghina mai avea în proprietate moşia Bădeşti 45,10 lat. N, 24,51 long. E - cu Gherga (prin dovedirea de către istorici), respectiv cu ea, ajungând înrudită actuala familie Regală Britanică / de altfel în anul 2011 Prinţul Charles - moştenitorul oficial al coroanei Britanice - a afirmat că printre strămoşii săi a fost Domnitorul Român Vlad "Ţepeş", după cum au documentat şi David Hughes în "Cronicile Britanice", Iain Moncreiffe în "Alteţa sa: strămoşii tânărului prinţ" din anul 1982, ş.a. Cea mai recentă Regină Britanică a avut-o ca strămoaşă pe nora lui Vodă Vlad "Dracul" / fiul Domnitorului Mircea "cel Bătrân", Rada Gherga / mama Domnitorului Radu "cel Mare"; în sens invers, numărând cu începere de la fiul ei Radu "cel Mare" - generaţia 1 - o descendentă directă, adică de sânge, nu prin alianţă, din generaţia 16 a fost Elisabeta II, Regina Britanică (1926-2022):

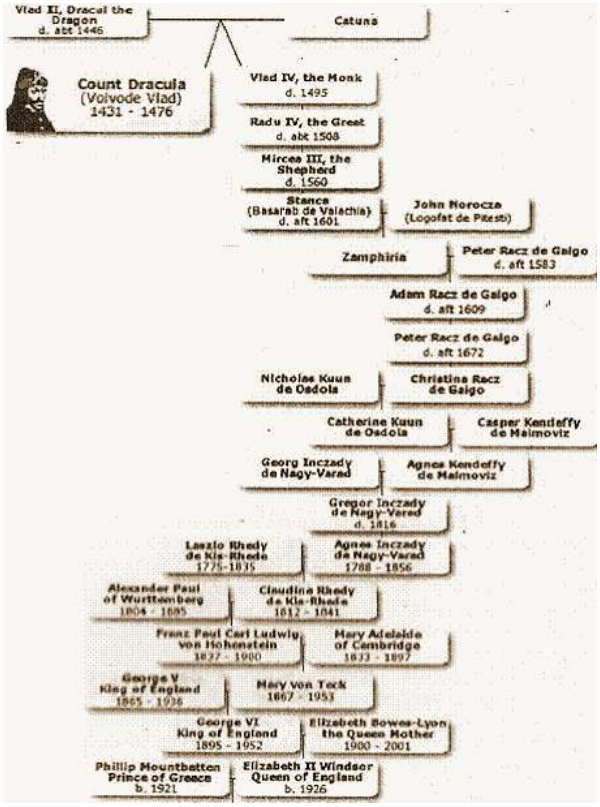

În mod similar, cercetătorul Aromân Răzvan Papasima a studiat în anul 2010 descendenţa Regelui Mihai de România - văr cu Regina Britanică Elisabeta II - din Împăratul Ioan Asan al Imperiului Româno-Bulgar / fondatorul Dinastiei Asăneştilor, după 23 de generaţii de la cununia nepoatei Elena a aceluia în Bizanţul cucerit de cruciaţii apuseni; iar genealogi Britanici și Marocani au demonstrat despre cea mai recentă Regină Britanică că l-a avut ca strămoș pe profetul Mahomed, anterior cu 43 de generații. În 15 IX 1495 - imediat după ce a preluat puterea în Ţara Românească - Domnitorul Ghergan Radu "cel Mare" a poruncit unui anume Vlaicu să părăsească satul Stoiceşti, care era al mamei sale: "Din mila lui Dumnezeu, Io Radu Vodă şi Domn: Scrie Domnia mea ţie Vlaicule şi astfel îţi vorbesc Domnia mea, ca în ceasul când vei avea această carte a Domniei mele, tu în acel ceas să-ţi încarci toată marfa şi averea toată, să pleci din sat unde ştii, căci acel sat - Stoiceştii - Domnia mea l-am dat călugăriţei, maicii Domniei mele, căci i-a fost dat de zestre. Astfel îi este dedină, ocină. De aceea i l-am înapoiat Domnia mea, ca să-i fie de ocină şi de ohabă şi de nimeni neclintit, după spusa Domniei mele. Şi nimeni să nu cuteze să tulbure acel sat Stoiceşti, nici judeţul, nici birarii, nici povodnicarii, nici slugile vornicului, nici slugile pârcălabului Gherghina, nici nimeni altul dintre slugile sau dintre boierii Domniei mele, trimişi după milostenii şi după muncile Domniei mele, pentru că cine s-ar încumeta să-i tulbure, unul ca acela va primi mare rău şi urgie de la Domnia mea. Altfel să nu fie, după spusa Domniei mele. Io Radu Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn". Sora lui Gherghina a fost cu Vlad "Călugărul" aproape 3 decenii, având cu el 4 copii, dintre care la început a avut-o pe Caplea (în anul 1460) iar primul fiu a fost Radu "cel Mare", născut în anul 1467, care a succedat tatălui său pentru o domnie de aproape aceeaşi durată (Rada Smaranda a mai avut 2 băieţi cu Vlad "Călugărul" - Mircea şi Vlad - iar apoi s-a călugărit cu numele Samonida / Simonida la Schitul Babele ctitorit de ei, ambii acei feciori având parte de morţi violente: fiul Vlad a fost decapitat de otomani în 4 II 1488 la Bucureşti - avea doar 16 ani - iar fiul Mircea a fost omorât în 15 IX 1497, pomenit la Schitul Babele). Gherghina a fost astfel cumnat şi cu fraţii Domnitorului Vlad "Călugărul" (adică, cu Vodă Mircea II - care a domnit în anul 1442 - cu Vodă Vlad "Ţepeş" şi cu Vodă Radu "cel Frumos"). Primul născut al Gherganei Rada Smaranda, Vodă Radu "cel Mare", a avut 5 băieţi care au ajuns Domnitorii Ţării Româneşti: Vodă Radu de la Afumaţi 1522-1523 şi 1524-1529, Vodă Radu Bădică 1523-1524, Vodă Vlad Vintilă 1532-1535, Vodă Radu "Paisie" / "Paşnicul" 1535-1545 şi Vodă Mircea "Ciobanu" 1545-1554 şi 1558-1559 (de exemplu, un act emis de Vodă Mircea "Ciobanu" pentru moşia Nucşoară avea ca martori pe "Chirca vistier şi Gherghe comis"). Acei feciori au ridicat diverse aşezăminte ortodoxe, ca de pildă Vodă Radu de la Afumaţi a continuat lucrările începute la Mănăstirea Argeşului de socrul său (ambii au fost înhumaţi acolo), Vodă Radu "Paisie" a ctitorit Mănăstirea Mislea, a terminat şi a zugrăvit Biserica din Târgovişte a Mitropoliei (începută de Vodă Neagoe Basarab), Vodă Mircea "Ciobanu" a ctitorit Mănăstirea Cârnul din Buzău şi Biserica numită Curtea Veche din Bucureşti (cu hramul "Sf. Anton cel Mare"), etc.

Radu "cel Mare"

Gherghina a avut cu nevasta sa Neaga un fiu Drăghici / ajuns paharnic, însă fără copii şi 2 fete, cea numită tot ca mama Neaga şi Hrusana / Hrisanta - ştiută ca Gogoşoaia, măritată cu tânărul stolnic Danciu din familia Craioveştilor - din care s-au ridicat Domnitori de seamă ai Ţării Româneşti, până la Constantin Brâncoveanu inclusiv, decapitat în 15 VIII 1714 de Sultan împreună cu toţi feciorii lui (între altele, acela a finanţat în Syria prima tipărire a Bibliei în Arapă / Aravă = Arabă şi în Georgia prima tipografie la Tbilisi, coordonată de Ardeleanul ortodox Mihail Ştefan în 1709-1722 / trimis acolo prin intermedierea mitropolitului UngroVlahiei = Ţării Românești Antim Ivireanul, adică Antim Georgianul); de altfel, Paul Iorgovici Brâncoveanu (din Vărădia Cărășană, urmaș al unei Brâncovene), a fost cel care în "Observaţii de limba Românească" - lucrare scrisă cu alfabet Latin - a introdus în anul 1799 cuvântul "naţiune" în limba Română: în anul 2013, cercetătorul Bănăţean Ionel Cionchin a scris despre numele aceluia că era de la bunicul "Gheorghios / George, varianta romanizată fiind Iorgu, prin sârbizare devenit Iorgovici".

Este de ştiut că Hrisanta provenea din Greacă pentru "floare de aur" - cu corespondenta Latină "chryanthus", de unde termenul Român "Crizantemă" - şi că în limbajul vremii, gogoaşă / cocon însemna "Fecior". Neaga Craiovescu - conform lui Niculae Iorga în "Istoria Bisericii Româneşti" - l-a avut ca frate pe Neagoe (numit postelnic în 28 I 1501, la voinţa marelui pârcălab Gherghina / unchiul Domnitorului de atunci), care a domnit în Ţara Românească apoi, în perioada 23 I 1512 - 15 IX 1521; Neaga Craiovescu şi Neagoe - fratele ei mai mic - au copilărit la Curtea Boierului Pârvu Craiovescu, fiind foarte învăţaţi (unii au presupus că mama lor - Neaga din Hotărani 44,25 lat. N, 22,48 long. E / judeţul Mehedinţi - l-a avut cel puţin pe Neagoe dintr-o relaţie extraconjugală cu Vodă Basarab "Ţepeluş"). Se poate observa că frumoşii şi bogaţii fraţi Ghergani Rada Smaranda şi Gherghina mare pârcălab au fost de înalt nivel în Ţara Românească la sfârşitul secolului XV: ea era măritată cu cel care a ajuns Vodă Vlad "Călugărul" (acela - în vremea autocraţiei preoţilor Gherga în Ţara Românească, ce a fost după decesul Sf. Nicodim = Nicolae Gherga până după căderea Constantinopolului - cu numele de botez Petru, era poreclit "Călugărul" deoarece în tinereţe a fost călugăr, cu numele monahal Pahomie). Ulterior, Hrusana s-a folosit de dreptul de preemţiune pe care-l deţinea de la tatăl său Gherghina şi a intrat în posesia moşiei Ruşi / azi Roşiorii de Vede. Cercetătorul Radu Oprea a observat în "Revista de istorie militară" din anul 2009: "Jupaniţa Hrusana era fiica pârcălabului cetăţii Poenari, Gherghina din Nucet, judeţul Dâmboviţa - cumnat al lui Vodă Vlad Călugărul, ctitorul mănăstirii cu acel nume (Nucet), unchiul domnului Radu cel Mare - jupânească cununată în puternicul neam al boierilor Craioveşti şi poreclită Gogoşoaia, după soţul său Danciu Gogoaşe Craiovescu mare vornic. Ea luase 'în silă' ocina din Ruşi, profitând de poziţia sa socială de atunci, adică de dubla calitate de fiică a lui Gherghina mare pârcălab, cel ce primise ca danie şi după aceea şi cumpărase cele mai multe sate confiscate de domn din averea boierilor vicleni dar şi în calitatea sa de rudă a domnitorului Neagoe Basarab, Domnul aflat în scaun la acea vreme". În 15 VIII 1517, Vodă Neagoe Basarab a ctitorit Biserica Mănăstirii din Curtea de Argeş, la ceremonie fiind invitat Gavril "Protul" / şeful Muntelui Athos din Macedonia, care a scris despre viaţa Armânului / Aromânului patriarh Nifon al Istanbulului / Constantinopolului şi a condus atunci slujba de canonizare a aceluia (fiind prima proslăvire a unui Sfânt în Ţara Românească, cu pomenire la 11 VIII). Nifon - născut Nicolae, al cărui tată din Albania a lucrat în Dalmaţia pentru familia Brancovici - a fost ales ca patriarh ecumenic de 3 ori, mereu cu sprijinul Domnitorilor Români: întâi în 1486-1488 când în Ţara Românească domnea Vlad "Călugărul", cumnat cu Gherghina, apoi în 1497-1498 când în Ţara Românească domnea Radu "cel Mare", nepotul lui Gherghina şi în anul 1502 / când domnea acelaşi fiu al lui Vlad "Călugărul", însă atunci a refuzat, preferând să exercite funcţia de şef ortodox în Ţara Românească, aşa cum anterior cu un secol a fost Sf. Nicodim Gherga (el în anul 1503 discutând într-un sobor reorganizarea ortodoxă a Ţării Româneşti, însă în anul 1505 s-a retras în Macedonia pe Muntele Athos la Mănăstirea Dionisiu, unde a şi murit, în anul 1508, deodată - în acelaşi an - cu binefăcătorii săi, Radu "cel Mare" şi Gherghina; e de ştiut că "Enciclopedia oraşului Târgovişte" din anul 2012 a datat viaţa marelui pâcălab Gherghina 1430-1510, deci acela s-ar fi stins când domnia Ţării Româneşti a fost preluată de Vodă Vlăduţ / Vlad "cel Tânăr", fratele lui Radu "cel Mare"). Capul lui Nifon se păstrează în Catedrala Craiovei. Un alt fiu al Gherganei Hrusana şi Danciu Craiovescu a fost Radu, care în pomelnicul Mănăstirii Argeş - construită cu meşterul Manole pe locul vechii Mitropolii a UngroVlahiei de Vodă Neagoe Basarab - figurează printre Boierii căzuţi în luptele cu otomanii, ca Gherghina Danciulov / adică fiul lui Danciu; interesantă este - după cum a indicat în anul 2015 Ștefan Dumitrache / directorul Muzeului Curtea de Argeș - dragostea, dinainte de a muri văduvul meșter Manole, față de el a fiicei unui negustor din Câmpulung, Zorza (atunci cu aceea s-a însurat fratele ctitorului Neagoe Basarab, anume marele logofăt Harvat - însemnând "Croatul" / strămoșul Brâncovenilor - ea născându-l pe Giura, bunicul Buzeștilor). S-ar observa existența miticului meșter Manole nu doar în secolul XVI la zidirea Mănăstirii Argeșului, ci - după cum a scris mitropolitul Neofit Cretanul în anul 1747 - și la zidirea cetății Poenari, finalizată cu cărămidă în secolul XV de pârcălabul Gherghina, anterior acolo fiind zidit numai un turn de piatră în secolul XIV, la început (adică în secolele XII-XIII, pe vremea dinaștilor Negru Vodă) Poenari existând doar din lemn / cu palisade. Hrusana - fiica marelui pârcălab Gherghina - pe când soţul ei Danciu Craiovescu era mare comis (25 IV 1489 - 11 VI 1503) iar cumnatul Barbu Craiovescu era primul Ban al Craiovei 1495-1520 / funcţie înfiinţată pentru acela de Gherghina, s-a preocupat să cumpere moaştele Sfântului Grigorie "Decapolitul" 780-842 din Gorgoromeus / Isauria pentru ctitoria familiei, Mănăstirea Bistriţa din comuna Costeşti / judeţul Vâlcea, ceea ce s-a întâmplat în anul 1497, "cu multă cheltuială" (pe atunci, tatăl ei - marele pârcălab Gherghina - trăia): acel Sfânt - născut în acelaşi loc unde episcop în timpul sinodului Trulan a fost George / Gheorghe - a făcut mai multe minuni, printre care şi exorcizarea unor Sicilieni în Siracuza (este pomenit de Biserica Ortodoxă Română în 20 XI, data prezisă de el a morţii în Tracia la Constantinopol / altă minune); învăţatul Matei din Epir, episcop al Anatolianei Mira - decedat în anul 1624 - care a trăit la Mănăstirea Dealu câţiva ani, i-a alcătuit o slujbă la rugămintea preotului Teofil al Bistriţei / devenit mitropolitul Ţării Româneşti (1636-1648) după mitropolitul Grigore I (1629-1636). Interesarea deosebită Gherga faţă de anumiţi Sfinţi - prin întărirea sărbătoririi lor, aducerea moaştelor acelora / şi nu a altora, etc. - s-a justificat prin recunoaşterea legăturilor mai mult decât spirituale, chiar familiale; Vodă Neagoe Basarab era înrudit cu Gherghina, care a fost unchiul lui Radu "cel Mare", Vodă între anul 1495 şi anul 1508, ctitor al Mănăstirii Dealu 44,56 lat. N, 25,27 long. E (ce a fost făcută într-un stil arhitectonic Veneţian, îmbinând armonios elemente bizantine şi Armene): iar aceia - fiind descendenţii Sf. Nicodim - desigur că s-au preocupat deosebit de cele sacre. Vodă Vlad "Călugărul" - tatăl lui Radu "cel Mare" - a înzestrat Mănăstirea Nucet 44,48 lat. N, 25,33 long. E, de lemn, din anul 1375 a Basarabilor după rânduiala Gherganului Nicodim, cu Munţii Bucegi / "Buciaci" în limbajul vremii iar cumnatul Gherghina şi soţia sa au ctitorit de zid Mănăstirea Nucet cu hramul "Sf. Gheorghe", a doua ca importanţă după Mănăstirea Dealu, făcând parte din fortificaţiile de apărare ale capitalei Ţării Româneşti; aşa după cum în vremurile păgâne tâmplarii au realizat din lemn primele Temple, în vremurile creştine dulgherii au realizat din lemn primele Biserici (cu timpul, unele din acele lăcaşe religioase au devenit de zid, prin efortul ulterior al credincioşilor, care au dorit consolidarea lor): realitatea din cele mai vechi vremuri a fost despre "Civilizația lemnului" că a dominat realizarea primelor

locașuri religioase, fie acelea Templele păgânilor sau Bisericile creștinilor.

Nucet

Prima ştire directă despre Mănăstirea Nucet (aflată la jumătatea distanței dintre capitala Târgoviște a Țării Românești și Ghergani, unde era strămoșeasca Moșie Gherga) a fost furnizată de documentul emis la 15 XII 1501 de Cancelaria lui Radu "cel Mare" - fiul Gherganei Rada - fiind consemnat: "Cei câţi de duhul lui Dumnezeu sunt purtaţi, aceştia sunt fiii lui Dumnezeu, precum spune dumnezeiescul apostol. Mergând pe urma lui, cei care sunt iubitori de adevăr şi se nevoiesc cu bună îndemânare, viaţa cea dorită au primit-o; iar cele pământeşti lăsându-le pământului şi alipindu-se de ceruri, au auzit acel glas de bucurie, pe care şi pururea îl vor auzi: 'veniţi binecuvântaţii părintelui meu, moşteniţi Împărăţia care vă este pregătită de la facerea lumii'. Care şi eu binecredinciosul şi binecinstitorul de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Radu Vodă şi Domn, fiul preabunului Vlad Vodă, din mila lui Dumnezeu şi cu darul lui Dumnezeu, stăpânind şi domnind peste toată Ţara Ungro-Vlahiei şi a părţilor de peste munţi, Amlaşului şi Făgăraşului herţeg, care în putere, cu a mea bunăvoinţă şi cu curată şi luminată inimă a Domniei mele, a binevoit Domnia mea ca să proslăvesc pe Dumnezeu, cel ce m-a proslăvit şi m-a înălţat cu slavă pe scaunul sfânt-răposaţilor părinţilor Domniei mele; dar şi de aceasta şi-a amintit Domnia mea: mulţi Împăraţi au stat în Împărăţia lor dar puţini au moştenit Împărăţia Cerului. Şi de aceea şi eu, grăbindu-mă cum numai a cârmui Împărăţia aceasta, ci şi să am grijă pururea de sufletul meu. De aceea, am dăruit Domnia mea acest întrutotul cinstit şi cu frumoasă faţă şi preacinstit care este deasupra tuturor cinstitelor daruri, acest de faţă hrisov al Domniei mele hramului şi lăcaşului sfântului marelui mucenic al lui Hristos, Gheorghie, mănăstirii numită Nucet, pe care a ridicat-o din temelie cinstitul vlastel şi unchi al Domniei mele Gherghina, mare pârcălab şi celui mai cinstit dintre ieromonahi, învăţătorul turmei cuvântătoare a lui Hristos, egumenului Ilarion şi apoi tuturor fraţilor câţi sunt întru Hristos în sfânta mănăstire şi care cu el la un loc în chip obştesc se trudesc cu dragoste, ca să le fie înzestrarea cu 7 sate, 6 mori, 30 de de sălaşe de ţigani şi jumătate din balta Săltava - de la gură până la Tâmbureşti - pentru că i-a dăruit jupan Gherghina pârcălab sfintei mănăstiri, ca să-i fie de ascultare şi de întărire sfintei mănăstiri şi de hrană preacinstiţilor şi dumnezeieştilor călugări care trăiesc în sfânta mănăstire iar lui, părinţilor şi copiilor lui veşnică pomenire. Cât timp va fi jupan Gherghina pârcălab, să-şi stăpânească singur satele şi ţiganii dăruiţi sfintei mănăstiri; iar după moartea jupanului Gherghina pârcălab, să fie la sfânta mănăstire". Într-un document domnesc din anul 1502 sunt detalii: "Hrisov către mănăstirea ce se cheamă Nucet, pe care a ridicat-o din temelie cinstitul şi îndreptătorul Domniei mele jupan Gherghina pârcălabul, ca să-i fie satul Topoloveni jumătate, pentru că a fost bătrână şi dreaptă bucată a jupanesii Neaga ce a fost jupaneasa pârcălabului Gherghina iar jupaneasa Neaga a adus sfintei mănăstiri ca să-i fie mănăstirii moşie. Şi iar să fie sfintei mănăstiri şi cealaltă jumătate de Topoloveni, pentru că acea jumătate de Topoloveni fost-a moşia feciorului lui Voico al Tatului iar jupanul Milea a fugit peste munţi în zilele răposatului părinte al Domniei mele Vlad Vodă Călugărul, de a ridicat alt Domn peste capul părintelui Domniei mele şi a dat Domnul Dumnezeu de a căzut Milea, feciorul lui Voico al Tatului, în mâinile părintelui Domniei mele, care a trimis să-l arunce în cetatea Poenari. Iar Voico al Tatului a mers înaintea dregătorului Domniei mele jupanul Gherghina pârcălabul de a dat şi a închinat ce e mai sus zis jumătate din satul Topoloveni, ca să scoată capul fiului său de la cumplita moarte - şi i-a scos capul - iar boierul Domniei mele (pârcălabul Gherghina) a strâns mulţi boieri de au luat seama şi au preţuit ce mai sus e zis, ocină de 15000 aspri şi în acel ceas a dat 15000 de aspri în mâna lui Voico al Tatului. Iar după aceea dregătorul Domniei mele jupan Gherghina pârcălabul a adus ce mai sus e zis satul Topoloveni tot, cu toate hotarele şi cu vinăriciul boieresc, ca să fie al sfintei mănăstiri. Şi iar să fie al sfintei mănăstiri

satul Micşeneşti tot, cu toate hotarele şi cu morile, pentru că a cumpărat jupan Gherghina pârcălabul jumătate de Micşeneşti de la Puica din Răsimnici cu 5000 de aspri, 4 pardoşi domneşti, 4 cai domneşti şi o pereche de nasturi de 1000 de aspri iar cealaltă jumătate de Micşeneşti el a cumpărat-o de la Mamociuc cu 12000 de aspri. Şi iar să fie, satul Găleşeşti, pentru că a schimbat boierul Domniei mele jupan Gherghina pârcălabul cu Vlaicu din Dragomireşti, de a dat Cărstieneşti lui Vlaicu pentru Găleşeşti şi 5000 de aspri. Şi iar să fie, Budeşti şi Mileşti, aduse de boierul Domniei mele jupan Gherghina pârcălabul. Şi iar să fie, satul Bădeşti, cumpărat de boierul Domniei mele jupan Gherghina pârcălabul de la răposatul părintele Domniei mele Vlad Vodă, pe bani gata. Şi iar să fie sfintei mănăstiri nişte Ţigani, pentru că ei au fost Ţigani bătrâni ai jupanesei Neaga a pârcălabului Gherghina şi i-a adus pentru sufletul ei. Şi iar să fie alţi Ţigani, pentru că ei fost-au de moşie ai Marineştilor iar Marineştii au fost datori boierului Domniei mele Gherghina pârcălabul 50000 de aspri; deci pentru acea datorie le-a luat Marineştilor casele, viile, stupii şi aceşti Ţigani iar după aceea, boierul Domniei mele, după moartea fiului său jupan Drăghici paharnicul s-a milostivit de i-a iertat de alte bucate iar acele sălaşe de Ţigani el le-a adus sfintei mănăstiri şi Marineştii au dat aceşti Ţigani înaintea Domniei mele şi dinaintea boierilor Domniei mele. Şi iar să fie 30 de sălaşe de Ţigani pentru că i-a adus jupanul Gherghina pârcălabul sfintei mănăstiri". (Unii istorici Români - ca academicianul Nicolae Stoicescu - au studiat ideea înrudirii iertatului Milea din Topoloveni / fostul judeţ Muscel cu Neaga, ceea ce l-ar indica pe Voico drept cumnatul lui Gherghina).

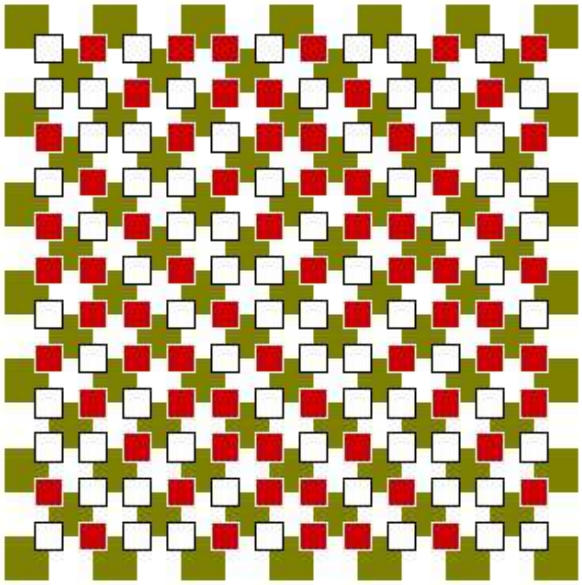

Dr. Mircea Păcurariu în "Istoria Bisericii Ortodoxe Române" a scris despre Mănăstirile Cozia şi Nucet: "Denumirea de Cozia s-a impus în ultimele hrisoave ale lui Mircea. Explicaţia constă în aceea că mănăstirea era situată într-o regiune cu nuci, pe Valea Oltului, formând o adevărată pădure de nuci - un 'nucet' - iar Cozia nu este altceva decât echivalentul în limba pecenego-cumană a termenului nucet (coz = nucă). Schimbarea numelui de Nucet în Cozia s-a datorat faptului că mai exista - în acelaşi timp - încă un lăcaş cu numele Nucet, în judeţul Dâmboviţa. Înlocuirea numelui Nucet cu cel de Cozia este explicabilă, urmărindu-se o distincţie între ctitoria din Vâlcea şi cea din Dâmboviţa; distincţia era necesară mai ales când se dădeau marilor mănăstiri atâtea hrisoave de danie, pentru a nu se face confuzii şi a nu se ajunge la revendicări din partea vreuneia dintre ele. Din moment ce ctitoria lui Mircea din Vâlcea a fost aceea care şi-a schimbat numele, înseamnă că Nucetul din Dâmboviţa era o aşezare călugărească mai veche. Mănăstirea Nucet din Dâmboviţa a fost refăcută de Gherghina pârcălabul, la sfârşitul secolului XV, când a ridicat şi o nouă biserică. Prin numeroasele danii pe care le-a primit, Nucetul dâmboviţean a ajuns una din cele mai bogate mănăstiri din Ţara Românească". La 3 XII 1507, Domnitorul Radu "cel Mare" a dat asigurări de pace Saxonilor / Saşilor (Germanilor Ardeleni) din Braşov şi că îi apăra de otomani, printr-un act întărit de dregătorii săi în frunte cu Gherghina ca martori - care jură "pe unul Dumnezeu care a făcut Cerul şi Pământul şi pe Fericita Fecioară Maria şi pe Sfânta Cruce" că-l vor respecta, aşa cum se angajase şi Domnitorul; în acel Tratat cu Ungaria - ultimul document în care apare Gherghina - numele său în Latină a fost scris Gyrgina (în acelaşi an, Sibienii l-au scris Gergina iar anterior cu 4 ani aceiaşi l-au notat Kyrkyna). Academicianul Nicolae Iorga în "Istoria comerţului Românesc" din anul 1925 a scris: "Barbu Craiovescu din Oltenia, Gherghină, unchiul lui Radu-cel-Mare şi pârcălab de Poenari, aveau legături cu Saşii de peste munţi. Un 'Koryz', 'boier şi negustor', precum îi spunea Domnul său, făcea la 1487 negoţ cu Braşovul". Marele pârcălab Gherghina s-a stins în 1508 (în acelaşi an cu Vodă Radu "cel Mare", nepotul său: unchiul Gherghina de bătrâneţe şi nepotul de boală / în acel an a fost o mare foamete în Bazinul Dunării inferioare, mulţi găsindu-şi sfârşitul atunci, inclusiv bătrânul mitropolit Gheorghe al Moldovei, care şi-a luat - când îşi dădea duhul - numele de călugăr David); curând după aceea, cetatea Poenari a fost abandonată. Nucet - locaşul de Cult ctitorit de el în Ţara Românească - a suferit în decursul timpului multe renovări, astfel Vodă "Neagoe cu multe a înnoit-o şi a prefăcut-o şi prea făcătoarea de minuni icoana Sfântului Mucenic Gheorghe a bătut-o el însuşi cu cuişoare, un măr de aur curat împodobit cu mărgăritare şi cu pietre scumpe", întărindu-i moşiile.

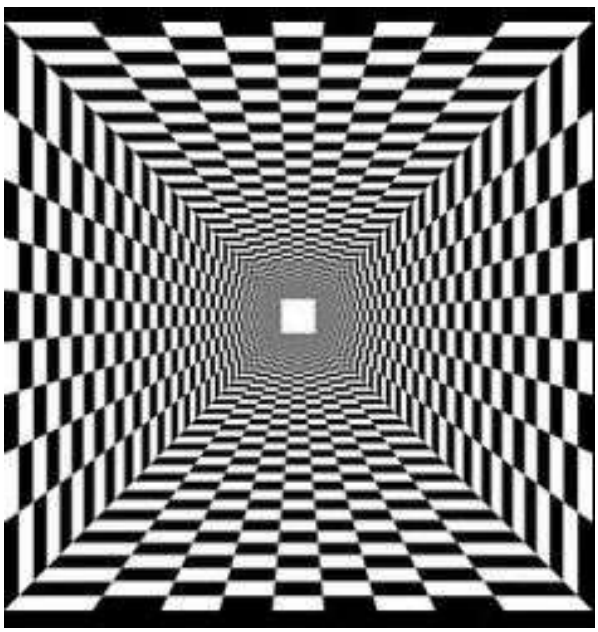

Vodă Neagoe Basarab a scris Braşovenilor despre afacerea lui Gherghe din Târgşor, care avea o datorie către ei (Domnitorul a numit procuratorii lui Gherghe în acel caz): "Cu mila lui Dumnezeu Io Basarab Voivod şi Domn,

scrie Domnia mea judeţului şi celor 12 pârgari din Braşov multă sănătate. Şi după acestea, vă dau de ştire despre acel supus al Domniei mele, anume Gherghe din Târgşor, pentru că a venit înaintea Domniei mele şi s-a jeluit înaintea Domniei mele, cum că are o datorie la oamenii voştri. Aşa a venit înaintea Graţiosităţii voastre de vreo două sau trei ori, iar voi nu i-aţi cercetat afacerea, şi un i-aţi făcut lui lege dreaptă. Drept aceea vă rog pe Graţiositatea voastră ca să-i faceţi lui lege dreaptă, să i se plătească avutul, precum şi noi vom face lege dreaptă oamenilor voştri. Şi Dumnezeu să vă bucure. Scris în Ianuarie 25. Ispravnic Barbul comisul. Şi ţie Savo să-i fii ispravnic înaintea judeţului şi înaintea pârgarilor Braşoveni. Io Basarab Voivod, cu mila lui Dumnezeu Domn. Adresa: judeţului şi celor 12 pârgari din Braşov".

De la Domnitorul Neagoe (crescut ca fiul marelui vornic Pârvu Craiovescu, cumnatul Hrusantei / fata ctitorilor Neaga şi Gherghina ai Mănăstirii Nucet), cununat cu Despina Brancovici - sora Elenei Brancovici, soţia Domnitorului Petru Rareş al Moldovei 1483-1546 / fiu al Domnitorului Ştefan "cel Mare" - au rămas faimoasele sale învăţături către fiul Teodosie, scrise cu duh. Este de ştiut că ambasadorul Rus la Patriarhia ecumenică le-a plagiat în anul 1557 - după cum a demonstrat în anul 1996 Dr. Dumitru Snagov - în scopul recunoaşterii moralităţii Ţarului Ivan "cel Groaznic" (din Dinastia Rurik / genetic ca Gherga); mama Ţarului Ivan "cel Groaznic" avea acelaşi bunic ca surorile Brancovici, cununate cu Domnitorii Ţării Româneşti şi Moldovei: Ştefan Iakşic, stăpânul moşiei Nădlac 46,10 lat. N, 20,43 long. E din judeţul Arad, al cărui tată notat Jakşa - versiunea Slavă pentru Iakchus, o altă formă Latină a lui Bacchus - ajutorul comandantului Ragusei, a participat la cucerirea în Tracia a Constantinopolului (Vodă Mihnea "cel Rău" - fiul lui Vodă Vlad "Ţepeş" - care a urmat domniei lui Radu "cel Mare", a fost ucis în 29 X 1509 pe treptele Bisericii din Sibiu de către Marcu Iakchus / Jakşici). În anul 1487, moartea lui Dumitru Jakşici, trimis - drept cel mai bun cunoscător al otomanilor - de Regele Matia Corvin pentru pace la Sultanul Baiazid II (omorât de Gazi Mustafa la întoarcere, după ce şi-a terminat cu succes misiunea), a fost deplânsă de poetul Gregorius, care a notat reacţiile Regelui Matia Corvin: "Cuvântul sultanului e mare, însă este un cuvânt gol; o, cum de-a dat crezare regele unui neam aşa de mincinos".

G/herbul = blazonul Brancovici

Ţarul Ivan "cel Groaznic" a murit otrăvit cu mercur iar fiul său a fost ultimul Ţar Rurik. Stolnicul Constantin Cantacuzino a scris în "Istoria Ţării Româneşti": "Auzit-am şi eu cu urechile mele de dumnealui Gheorghie Brancovici din Ardeal, om de cinste şi cu cunoştinţă şi iubitoriu de a şti multe, povestind cum mergând la Mosc împreună cu frate-său Sava Brancovici, mitropolitul Ardealului, om şi acela destul învăţat, înţelept şi temătoriu de Dumnezeu, pre carele îl trimisese Racoţ Gheorghie cel tânăr la Împăratul Moschicescu, cu solie, la anul de la Hristos 1668. Acolo dară mergând şi la Împărăţie viind, de acei Schiti de la Iugra, într-adâns au mers la dânşii, ca să vază aceia ce să auziia, cu limba că să potrivesc în multe cu ceştea Unguri, iaste adevărat cevaşi, au ba. Şi aşa cu dânşii împreunându-se şi vorbind Ungureşte, zicea că adevărat iaste, că multe cuvinte asemenea era cu ale cestora, numai groase şi mai mojicoase, cum s-au zis. Unde dară şi acel vrednic bărbat zicea că de a crede iaste, cum de la acea Iugră, acei Schiti să fi izvorât şi să fi venit. Nu lipsescu unii a zice ca aceasta şi de la unii Schiti ce au venit den Asia, au auzit că s-au văzut, când a venit un sol Schit la Turci, încă la sultanul Murat III, la Ţarigrad fiind. Şi pe acele vremi întâmplându-se şi un sol de la Rudolf II Împăratul Nemţescu acolo, a poftit acel Schit, adecăte Tătar, ca să se împreune cu dânsul. Şi aşa împreunându-se între vorbe, zic cum să fi zis acel sol Schitu, că Ungurii de la dânşii să trag. Şi ca acelea alte multe povestescu". Cronicarul contemporan Miron Costin a relatat despre Rakoczi Gyorgy II / Gheorghie Racoţi - principele Transilvaniei - aflat la praznicul din Gherghiţa de la 1 VII 1655, după ce l-a capturat pe spătarul Hrizea (ales Vodă acolo de călăraşi / dorobanţi), principele aliindu-se cu Gheorghe Ştefan al Moldovei şi cu Constantin Şerban al Ţării Româneşti: "om tânăr, în bine şi în multă avere, şedea în fruntea mesii înghiţând mari şi înalte gânduri, cum s-ar vedea crai peste crai şi Domn peste Domni"; pe atunci Gherghiţa încă găzduia evenimente semnificative, astfel cum a fost serioasa răzvrătire a militarilor Români dar şi alianţa cârmuitorilor celor 3 state Române (despre "frăţia şi jurământul de credinţă" - din anul 1655, de la Gherghiţa - dintre cei 3 lideri a scris pe larg

istoricul Medievist Român Nicolae Bejenaru, în anul 1925). Este de ştiut că în anul 1656 Vodă Constantin Şerban l-a propulsat ca mare postelnic - mareşalul Curţii - pentru serviciile aduse pe Boierul Neagoe din Săcueni 44,54 lat. N, 25,34 long. E de pe Râul Ialomiţa / judeţul Dâmboviţa, de lângă Târgovişte, pe atunci capitala Valahă încă, dintre Râurile Ialomiţa şi Dâmboviţa, ulterior ajuns mare Ban (cea mai mare demnitate din Valahia / Ţara Românească) şi proprietarul moşiei Ghergani / judeţul Dâmboviţa; acela în anul 1658 a renovat Mănăstirea Cetăţuia din Cetăţeni iar în anul 1669 Antonie din Popeşti - în lupta pentru tronul Ţării Româneşti - i-a tăiat nasul: a murit după 11 ani, la 1680, lăsând copiilor săi ca moştenire - printre altele - moşia Ghergani. S-ar observa că datorită prigoanei dezlănţuite de către Vodă Mircea "Ciobanu" - care a fost strănepotul marelui pârcălab Gherghina - inclusiv contra rudelor, Boierul Iancu din Slătioara (loc unde era măritată strănepoata lui Gherghina, Eniu / Ianiu din Slătioara fiind forma Aromână a lui Ioan / Iancu) a refăcut ce a putut în Scaunul Gherghiţei / care avea jurisdicţie şi peste Săcueni de pe Ialomiţa iar ulterior Boierul Neagoe din Săcueni = Neagoe Săcuianu a preluat moşia Ghergani / părăsită de strănepotul puternicului Gherghina (anume preotul Ştefan Gherga, care a ajuns în Banat). La cele 2 moşii - Ghergani din Bazinul Dâmboviţei şi Gherghiţa din Bazinul Ialomiţei - iată aşadar că se poate vedea oglindirea: ambele s-au lansat Medieval deodată, prin dregătorii Gherga - tată şi fiu - ai lui Vodă Mircea "cel Bătrân" iar după aproape 2 secole au fost deodată abandonate, în vremea lui Vodă Mircea "Ciobanu", cele 2 cule fiind doar pentru scurt timp administrate de către verii Gherga, căci curând au ajuns proprietăţile altora decât Gherga.

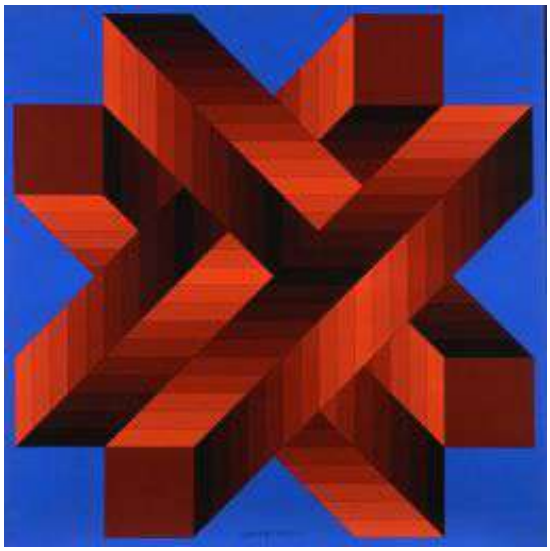

În anul 1996, colectivul Francez al cărţii "Ultimele taine ale lumii" a redactat: "Cu excepţia limbii basce, a câtorva limbi caucaziene şi a celei turce, majoritatea limbilor europene moderne fac parte din 2 familii: cea indo-europeană, mare, şi cea ugro-finică, mai mică, ce face parte din familia uralică. În ciuda diferenţelor dintre ele, există asemănări clare între limbile din grupul indo-european, care include subfamiliile românică, germanică şi slavă. În vremurile preistorice, triburile ugro-finice erau răspândite în marile păduri dintre Munţii Ural şi fluviul Volga, unde trăiau ca pescari şi ca vânători; treptat, s-au răspândit spre nord, către coasta Oceanului Arctic, spre vest până în Scandinavia şi spre est până la fluviul Obi; doar ungurii / maghiarii s-au mutat spre sud: avându-l în frunte pe conducătorul lor Arpad, acei călăreţi nomazi au ajuns în Văile Tisei şi Dunării în anul 895. La sfârşitul secolului XVIII, lingviştii maghiari Gyarmathi Samul şi Sajnovics Janos au fost primii care au demonstrat înrudirea strânsă dintre limbile ugro-finice, pe când primele studii serioase asupra familiei indo-europene au apărut abia la începutul secolului XIX". (Se pare că observaţiile din prima cronică a Ţării Româneşti - despre asemănarea lingvistică Ugro-Finică, datând din secolele XVI şi XVII - au fost în general neştiute ori ignorate). Dintre fiicele Despinei Brancovici cu Neagoe Basarab, 2 s-au măritat cu Domnitori: fata mai mică Ruxandra cu vărul Radu de la Afumaţi - nepotul lui Gherghina, devenit astfel ginerele Domnitorului - iar fata mai mare Stana / Stanca cu Vodă Ştefăniţă, nepotul Domnitorului Ştefan "cel Mare" şi al Gherganei Voichiţa (care a domnit în Moldova timp de un deceniu - până când a fost otrăvit de acea soţie, în 14 I 1527 - văduva întorcându-se în Ţara Românească, fiind înmormântată în ctitoria părinţilor ei, Mănăstirea Curtea de Argeş). În anul 1613, Nucetul a fost închinat Mănăstirii Transfigurării Rusicon / Duşca, însemnând "Dificila" (ctitorită în anul 1388 de Nicodim lângă Trikala, pe Stânca Meteoră cu vedere la Muntele Kerketion / Cercetium 39,35 lat. N, 21,32 long. E din Pind) cu voia urmaşilor pârcălabului Gherghina: vornicul Ivaşco şi clucerul Vucina (în anul 1640, Vodă Matei Basarab i-a întrebat despre trecut pe postelnicul Gherghe / fiul lui Ivaşco şi pe slugerul Preda / fiul lui Vucina, aflând că Mănăstirea Nucet într-adevăr a fost închinată de părinţii lor); în prezent, Mănăstirea Meteoră Rusicon e de maici. Ar fi de ştiut că Albanezul Ali Paşa din Ioanina - care a majorat birul Mănăstirilor Meteore - în anul 1809 l-a capturat pe Toma / Thymios Vlachavas (fost haiduc / zis "kleft" în Greacă), care a fost capul revoltei Meteorei şi l-a executat, rupându-l în bucăţi; statuia aceluia este la Meteora lângă Mănăstirea Ypapanti - baza sa operaţională, îngrijită de neamul lui - având bust şi în oraşul Kalabaka de la poale.

Ctitorii Mănăstirii Nucet:
Neaga şi marele pârcălab Gherghina

Academicianul Aromân Victor Eftimiu 1889-1972 (născut în Boboștița / județul Albanez Korce, decedat la București) a compus poezia "Sărbătoarea Vinului":

"Astăzi prăznuim cu cinste, după datina străbună,
Ziua Vinului - licoarea cea mai veche şi mai bună
Zămislită din pământul, frământat de-atâţi români
În podgoriile noastre renumite din străbuni.
Au băut din vinul nostru, pe la hanuri din răscruci,
Căpitani şi jupâniţe, boieri vechi, clăcaşi, haiduci...
L-au băut la zi de nuntă, pe sub înflorite porţi
Şi-au slăvit, vărsând paharul, pomenirea celor morţi.
Doamna Neaga şi coconii pârcălabului Gherghina,
Stareţii şi negustorii, cei veniţi de la Ianina,
Însuşi Voivodul ţării Neagoe-cel-ziditor
Bea din vinul fără seamăn al Topolovenilor!
Sus ulcica, sus paharul! După legea strămoşească.
Ne-au adus Romanii apă: Dumnezeu să ne ferească!
Astăzi însă cu Romanii ţi-ar fi greu să te împaci;
Ziua Vinului e astăzi. Noi slăvim străbunii Daci!"

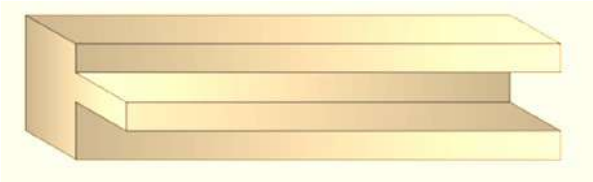

În anul 2007, Camelia Firică de la Universitatea din Zagreb / Croaţia prin studiul "Onomastica românească. Probleme teoretice privind categoriile antroponimice: porecle şi supranume" a consemnat că "Numele de familie româneşti sunt masculine, invariabile ca gen la nivelul limbii literare dar există şi nume de familie cu formă de feminin, care la origine sunt matrimonice, indicând descendenţa pe linie maternă. Faptul că la desemnarea urmaşilor s-a pornit de la numele mamei se explică, în general, fie prin importanţa mai mare a femeii în anumite situaţii, fie prin caracterul mai puternic, distinctiv al numelui acesteia (dacă tatăl avea un nume obişnuit iar mama avea un nume mai puţin obişnuit, acesta era de preferat pentru individualizarea copiilor). Astfel de denumiri au devenit matrimonice şi s-au fixat ca nume de familie ereditare pentru toate tipurile de antroponime individuale feminine, ca numele de botez Gherghina. În antroponimie sunt numeroase formele deviate de la numele soţului, cu sufixe".

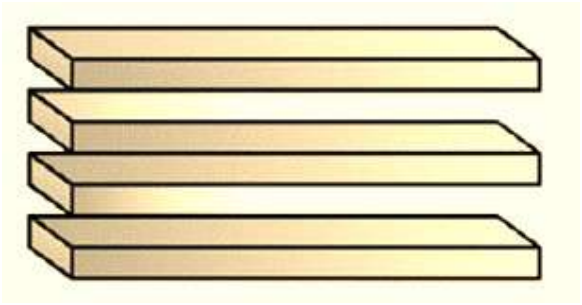

Ghergani

Ghergani în centrul hărţii

Moşia Ghergani din Evul Mediu a dăinuit - păstrându-şi numele - până în Epoca Modernă pe drumul dintre Târgovişte şi Bucureşti (astăzi e parte a oraşului Răcari, judeţul Dâmboviţa). În secolul XXI, moştenitoarea Irina Bossy Ghica a afirmat că atunci când strămoşul ei Ghica a intrat în posesia proprietăţii Ghergani, pe domeniu a găsit 2 construcţii (ce s-ar explica prin aceea a vechii cule şi prin aceea a grajdurilor, adică a anexelor gospodăreşti, datând din secolele XVI-XVII). În secolul XIV, Nicolae Gherga / Nicola Gârca - devenit Sf. Nicodim - l-a avut ca fiu (sau ca nepot) pe Gorga / Zorza, stolnicul Domnitorului Mircea "cel Bătrân", împroprietărit cu moşia ce i-a preluat numele: Ghergani. Alt fecior pe lângă primul născut Gherghiţă / Gherghina al lui Zorza / Gorga - stolnicul lui Vodă Mircea "cel Bătrân" - a fost Gherg'ka, scris de unii şi Gherghe ori Gheorghe, cămăraşul / adică "Las(cărul)" lui Vodă Vlad "Dracul" / fiu al Domnitorului Mircea "cel Bătrân"; împreună cu tatăl său Gorga, mezinul Gherg-ka s-a stabilit în Ghergani şi era frate cu Gherghinu / Gherghina I din Gherghiţa (care întâi a fost paharnicul Domnitorului Mircea "cel Bătrân" iar apoi logofătul fiului aceluia, Vodă Radu "Chelu", Gherghiţă / Gherghina I fiind tatăl celui care a devenit marele pârcălab Gherghina / II). În "Istoria românilor" publicată de Academia Română în anul 2012 e scris: "În secolele XIV-XV, curţile celor mai mari boieri semănau cu cea domnească; ele erau înzestrate cu toate mijloacele de care avea nevoie o administraţie şi erau menite să scoată în relief fastul legat de persoana stăpânului, să sublinieze prestigiul aceluia. Pe lângă existenţa 'curtenilor' sau a 'slugilor' în slujba boierilor, actele domneşti au menţionat organizarea acelora sub conducerea unor comandanţi speciali, cu atribuţii militare, numiţi 'vornici', care existau atât pe moşiile marilor boieri, cât şi pe cele ale domnului. Pe marile domenii se găsea, de obicei, o construcţie fortificată, ce îndeplinea, sub toate raporturile, funcţia castelului clasic". (Aşa a fost cula din Ghergani - peste care ulterior familia Ghica şi-a ridicat conacul - ori mai la răsărit construcţia din Gherghiţa, ce a devenit reşedinţa de vară a Domnitorilor Ţării Româneşti înrudiţi cu Gherga: pe acele moşii ale Ţării Româneşti - Ghergani şi Gherghiţa - în principal au trăit în secolele XV-XVI Boierii Gherga).

Şuli Ghergu

Este interesant că în anul 1431, judele / primarul Braşovului era Şuli Ghergu / Gherghe, după cum i se adresa din Târgovişte Coica, logofătul lui Vodă Dan II 1422-1431 / fiul fratelui lui Mircea "cel Bătrân" (pe atunci Domnitorul Ţării Româneşti stăpânea şi peste Ţinutul Făgăraşului): "Fraţilor mei mari, judeţului din Braşov Şuli Ghergu şi tuturor pârgarilor, dragă heretisire (salutare) de la fratele vostru mai mic, logofătul Coico. Şi aşa să ştiţi că în mare grijă m-aţi adus dar cu ajutorul lui Dumnezeu v-am isprăvit treaba cum v-a plăcut; însă îmi pare rău de voi, căci şi mai înainte l-am crezut pe Hana şi pe cancelăraşul vostru Linard / Leonard şi le-am dat cartea (scrisoarea). Mi-au spus că-mi vor aduce tot ce este al meu şi că-mi vor aduce şi un dar; ei au venit şi nu mi-au adus nimic. Şi iarăşi au venit şi le-am făcut o altă scrisoare, cum a fost voia voastră. Şi am lăsat la omenia voastră şi pe seama lui Hana şi a cancelăraşului; ei vă vor spune iar voi să faceţi cum trebuie. Dumnezeu să vă bucure". Este de ştiut că în Evul Mediu şulariul - aşa după cum era intitulat judeţul Ghergu - era meşterul care cosea cu împunsături rare / însăila cu o sulă părţile componente ale hainelor (la 20 VIII 1484 în Braşov mai exista Kirka, după cum a scris vornicul Domnitorului Vlad "Călugărul": "de la Kirka nu m-aţi lăsat să iau, ci mă trimiteţi să mă judece burgărmeşterul de la Sibiu" iar în timpul Domnitorului Radu "Paisie" în Braşov exista "Gherghe dohtorul, de care mult are trebuinţă domnia" / în jurul anului 1500, Saşii îl notau ca Jerg Blesch pe Gheorghe Românul, Academia Română considerându-l "unul dintre cei mai avuţi patricieni ai Braşovului"; din ramura Basarabilor Drăculeşti, Radu "Paisie" = Paşnicul - născut Petru şi fiind nepotul Gherganei Rada şi-a luat numele de Domn Radu - a fost stareţ al Mănăstirii Argeş şi a murit în Egipt / acolo în exilul Nord African, unde era împreună cu fiul Pătraşcu "cel Bun", i s-a născut în anul 1556 nepotul Petru zis "Cercel").

† Ѿт жѡпана Гєрг'к Лас[кара].

Io jupan Gherg'k Las(cără)

În anul 1437, Gherg-ka / Gherghe a fost intendendul lui Vodă Vlad "Dracul" 1390-1447 / fiu al lui Mircea "cel Bătrân", care a domnit în Ţara Românească timp de un deceniu, începând din anul 1436: îndatoririle intendentului Domnitorului erau de protecţie a aceluia - în limbajul vremii denumit "lascăr" / funcţia fiind de cămăraş - adică îngrijea de odăile domneşti (inclusiv de dormitorul Domnitorului), împreună cu cămările de aprovizionare şi bunurile de preţ ale aceluia, ca podoabe, garderobă, etc. (anterior, Gherghe a îndeplinit aceeaşi dregătorie pentru fratele aceluia, Vodă Alexandru Aldea, după cum apare într-o scrisoare din 1 VII 1435 trimisă de el în Braşov; pe atunci verişoara Domnitorului s-a iubit cu Bogdan II - fiu din flori al fostului Vodă Alexandru "cel Bun" - şi în Moldova Doamna Oltea l-a avut ca fiu bastard pe Ştefan "cel Mare"). Cămăraşul Gherghe s-a mai adresat - în timpul domniei lui Vlad "Dracul" - pârgarilor din Braşov cu 2 documente, apreciate în anul 1905 de academicianul Ioan Bogdan 1864-1919 (creatorul filologiei Româno-Slavă) în lucrarea "Relaţiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească" ca "remarcabile prin frumuseţea şi regularitatea scrisului", semnate "Io, jupan Gherghe Las(căru)": "Iubiţilor şi fraţilor mei, pârgarilor din Braşov tuturor şi jupanului Iacov, judeţului; fraţilor mei, ştiţi bine cum am vorbit cu voi la Târgovişte şi înaintea jupanului (Albu): aţi luat asupra capului vostru să vie sluga lui Gherghe şi să-i dăm tot. V-am dat pe sluga mea Martin cu voi şi i-am dat slugii mele Martin 1000 de florini ca să plătească arvuna. El a mers cu voi şi mi-a trimis numai 14 măji şi jumătate de aramă şi 2 poveri de fier, una de oţel şi ceva ovăz. Şi am întrebat pe cărăuşi şi pe Haneş de Martin: unde este Martin? Ei mi-au răspuns: Martin a rămas să vie cu cealaltă marfă. Şi mi-a zis prin Haneş: dacă pofteşti, trimite-mi cu Haneş alţi bani, că mai este aici aramă, s-o cumpăr. Şi am trimis cu Haneş 10000 de florini şi 9 măji de ceară şi i-am spus lui Haneş: îţi dau aceşti bani pe mână şi fă ce ştii iar Martin să vie degrabă la mine cu ce are gata. Şi i-am dat lui Haneş o slugă de-a mea, să meargă la Braşov şi să-mi cumpere pânză, fier, oţel şi una-alta ce-mi trebuie, cu alţi bani. Şi s-a dus sluga mea şi mi-a cumpărat de toate câte i-am spus şi stă în casa lui Haneş cenuşarul. Şi am venit să încarc marfa şi veni Dabija feciorul - sluga jupanului Radu - la mine şi-mi spuse că tot ce a cumpărat stă în casa lui Haneş, acum cenuşar la rectorul Os şi-i este acum şi stupar. Stau şi cei 10000 de florini şi cele 9 măji de ceară pe care i le-am dat cu mâinile mele; iar la sluga mea Martin, care a zis că i-a fost dator, 7500. Şi altfel nu este. Vă rog deci, dacă-mi sunteţi fraţi, să nu mai avem multe vorbe. De nu va veni sluga mea şi nu-mi va aduna avutul, să vă povăţuiască Dumnezeu şi să mi-l legaţi şi să mi-l trimiteţi. Iar pe Haneş să-l strâmtoraţi să-mi dea avutul; trimiteţi-mi măcar atât cât este: mult, puţin. Şi să n-am mai multe vorbe. Şi v-am scris, ca să nu ziceţi mâine-poimâine: nu ne-ai scris şi nu ştim nimic de asta. Căci avutul lui Vodă n-are să se piardă, ci va avea numai întârziere, până ce mă voi duce la Vodă şi-şi va cere şi-şi va lua el însuşi ce este al său; atunci să nu vă supăraţi, căci şi eu sunt supărat. Dumnezeu să fie cu voi. De la Gherghe Las(căr)". După un timp - în acelaşi an 1437 - Gherghe a mai trimis pârgarilor Braşovului (pe acelaşi tip de hârtie ca al scrisorilor lui Vodă Vlad "Dracul"): "Dragi iubiţilor mei fraţi şi prieteni, pârgarilor Braşoveni, de la Gherghi Lascăru: Fraţilor, voi ştiţi bine cum am vorbit şi am întocmit înaintea jupanului Albu dar de la voi n-am văzut încă nimic; v-am scris şi v-am trimis şi vorbă, însă de la voi nu văd nici o vorbă. Acum a venit Haneş la mine şi-mi spune că are aramă, postav şi ceară. Deci vă rog: sloboziţi-mi ceara, ca să se vândă, să-mi cumpere şi să-mi aducă ce-mi trebuie. Şi vă mai rog să trimiteţi oameni de-ai voştri să-mi aducă marfa, precum am vorbit cu voi şi înaintea jupanului Albu. Iar dacă nu vreţi să vă ţineţi de vorbele voastre, iată are să vie Haneş acolo şi are să năimească oameni şi ei o să-mi aducă marfa, pe răspunderea mea. Şi mai este acolo altă aramă la Ivan, cel ce e dator feciorului lui Martin. S-o dea să mi-o aducă şi pe aceea; şi să stăruiţi s-o dea. Se află acolo sluga mea Martin şi la el sunt 7500 de florini; siliţi-l să-mi aducă avutul. Iar dacă nu vrea să vie, trimiteţi-l la mine şi fără voia lui. Altfel să nu faceţi. Iar dacă nu-mi trimiteţi nici avutul, nici omul, să ştiţi că nu voi lăsa să se piardă avutul meu. Asta s-o ştiţi. Şi Dumnezeu să vă bucure". Urmaşii lui Gherg'k / Gherg-ka din Ghergani - fiul lui Zorza / Gorga - au fost comercianţi, preoţi (mai ales deoarece la sfârşitul domniei lui Mircea "cel Bătrân" ramurile Gherghe / Gherghi au fost apropiate de Mănăstirile importante de pe atunci), ş.a.; un exemplu economic a fost negustorul Kirka trimis de Vodă Vlad "Călugărul" - cumnat cu Gherghina - la Sibiu (după cum reiese din scrisoarea Domnitorului de la 18 I 1492 către Sibieni) iar un exemplu ortodox l-a constituit nepotul cămăraşului Gherg-ka din Ghergani - al lui Vlad "Dracul" - ce a fost bunicul preotului Ştefan Gherga, care în secolul XVI după ce a renovat mai multe Biserici în Ţinutul Haţegului, s-a stabilit în Banat, la Lugoj: în secolul XV, acel bătrân preot Gherga din Ghergani a fost văr primar cu marele pârcălab Gherghina (născut în Gherghița, gardianul

visteriei Ţării Româneşti în Poenari), cu care a ajuns cumnat Vodă Vlad "Călugărul".

Gorga în 1494

În anul 1494, Vodă Vlad "Călugărul" a întărit pe un pergament hotărârea lui Gorga de a lăsa, după moartea lui, fiicei sale Stana jumătate din moşia Bădeani (Pietroasa de Jos în comuna Pietroasele 45,05 lat. N, 26,34 long. E din judeţul Buzău) iar nepoţilor săi Vlad spătar şi Fârcea cealaltă jumătate: "Din mila lui Dumnezeu, Io Vlad Vodă şi Domn a toată Ţara UngroVlahiei, fiul marelui Vlad Vodă: Dă Domnia mea această poruncă a Domniei mele dregătorului din casa Domniei mele, jupanului Vlad spătar şi fratelui său jupan Fârcea, cu fiii săi şi unchiului lor Gorga cu fiica sa Stana, cu fiii ei, ca să le fie în Bădeani oricât este partea lui Gorga, pentru că a venit Gorga înaintea Domniei mele de a aşezat pe nepoţii săi, jupanul Vlad spătar şi jupanul Fârcea şi pe fiica lui Gorga, Stana, peste ocina sa, peste cât are în Bădeani, ca să fie fraţi nedespărţiţi, cât vor trăi. Dar cât va fi Gorga viu, singur să-şi stăpânească acea ocină iar după moartea lui Gorga, să fie jupanul Vlad spătar şi fratele său jupan Fârcea peste jumătate din acea ocină - care este mai sus-scrisă - iar fiica lui Gorga, Stana, să fie singură peste cealaltă jumătate. Şi Domniei mele i-au dat un cal. De aceea, l-am dat şi Domnia mea, ca să le fie de ocină şi de ohabă, lor, fiilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor. Şi oricui dintre dânşii i s-ar întâmpla mai înainte moarte, la dânşii prădalica să nu fie, ci să fie ocina celor rămaşi. Şi de nimeni neatins, după spusa Domniei mele. Martori: jupan Drăghici mare vornic, jupan Cârstian fost vornic, jupan Staico logofăt, jupan Teodor vistier, Danciu comis, Stroe spătar, Dumitru paharnic, Albu stolnic şi Radu stratornic / postelnic. Scris în cetatea Bucureşti, luna Februarie 10 zile, în anul 7002. Io Vlad Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn".

Răspândirea Gherganilor Medievali

Ghergani = "moşia părintească" Gherga 25,43 lat. N, 44,38 long. E din judeţul Dâmboviţa a fost un loc pentru Gherga în Ţara Românească mai tihnit decât Gherghiţa din judeţul Prahova (Biserica "Sfânta Treime" din Ghergani a fost construită de zid în anul 1830 de Dimitrie Ghica - capela Ghica de lângă fosta culă Gherga are formatul cărămizilor de 4 centimetri grosime, Ghica refolosindu-le de la Gherga - iar Gara Ghergani a fost construită în anul 1872 de Ion Ghica). Aşezarea Ghergani, aflată la jumătatea distanţei dintre Târgovişte, fosta capitală a Ţării Româneşti şi Bucureşti, actuala capitală Română, a apărut în legătură cu descendenţii stolnicului Zorza / Gorga al Domnitorului Mircea "cel Bătrân", anume preoţii Gherga de la poalele pline de viţă-de-vie ale Mănăstirii Dealu - unii Gherga au activat bisericesc şi acolo - ce exista în 17 XI 1431 (când a primit ca danie 2 sate, Răzvad 44,56 lat. N, 25,32 long. E / judeţul Dâmboviţa şi Alexeni 44,40 lat. N, 26,42 long. E / judeţul Ialomiţa, pentru pomenirea ctitorului Mircea "cel Bătrân"): la 28 III 1451, Domnitorul Ţării Româneşti Vladislav II a întărit Mănăstirea Dealu din judeţul Dâmboviţa cu alte sate şi cu Muntele Bratei din Bucegi (nepot al Domnitorului Mircea "cel Bătrân" şi mort la 20 VIII 1456, el a fost îngropat la Mănăstirea Dealu, cu piatră de mormânt pusă la începutul secolului următor de către Craioveşti - pe care i-a făcut mari vlasteli / importanţi dregători).

Mănăstirea Dealu

Prima construcţie a Mănăstirii Dealu, ridicată în marginea capitalei Târgovişte a Ţării Româneşti, a dispărut - şi cum acolo la sfârşitul secolului XV era reşedinţa Mitropoliei UngroVlahiei, căci vechiul sediu din Curtea de Argeş necesita refacere - între 26 VIII 1499 şi 4 XII 1501 a fost înlocuită cu alta: Vodă Radu "cel Mare" - fiul Gherganei Rada, respectiv nepotul marelui pârcălab Gherghina - "a început să zidească şi să înnoiască şi din temelie a ridicat cu toate bunătăţile şi cu mare frumuseţe a înfrumuseţat acest hram" (splendida Biserică era cea mai frumoasă din câte se înălţaseră până atunci în Ţara Românească, lăcaşul constituind o capodoperă a arhitecturii religioase - cu premiera celor 2 turle pe pronaos). Domnitorul a fost îngropat acolo în anul 1508 iar duhovnicul său Gheorghe Brancovici / nepotul lui George Brancovici - din anul 1496 călugărit Maxim - s-a retras ca

mitropolitul Sremiei / Serbia (de aceea, acolo în anul 1512 Vodă Neagoe Basarab, însurat din anul 1505 cu Despina Brancovici - nepoata lui Maxim, după fratele lui, Iovan / întemeietorul Mănăstirii "Sângeorge" din comuna Birda, judeţul Timiş - a ctitorit Biserica "Buna Vestire", la Mănăstirea Cruşedol 45,07 lat. N, 19,56 long. E: reşedinţa Mitropoliei Belgradului). La Mănăstirea Dealu a fost tipărită prima carte din România şi tot de acolo sunt şi primele xilogravuri Româneşti (influenţele Aromâne-Sârbe erau încă majore atât în construcţiile Bisericeşti, cât şi în publicaţii). Pe atunci, în marile Mănăstiri se concentra viaţa Culturală a Ţării. Cărţile apărute la Mănăstirea Dealu (au fost activi călugărul Armân / Aromân Macarie, ajuns acolo de teama otomanilor, el fiind din Bosnia, proprietarul primei tipografii în MunteNegru, adusă din Veneţia / care după ce a lucrat "Octoihul" la 1494 în localitatea Sârbă Obod, a adus - în timpul marelui pârcălab Gherghina şi al Domnitorului Radu "cel Mare" - tiparul din Cetine trudind pentru Români la "Liturghier" în anul 1508 când a domnit Mihnea "cel Rău" / fiul lui Vlad "Ţepeş", la "Octoih" în anul 1510 când a domnit Vlad "cel Tânăr" / fiul lui Vlad "Călugărul" şi la "Evangheliar" în anul 1512 când a domnit Neagoe Basarab, călugărul Moise de la Mănăstirea Deceani care în anul 1545 când a domnit Mircea "Ciobanul" / fiul lui Radu "cel Mare" a tipărit prima carte de rugăciuni din spaţiul Românesc, localnicul diacon Coresi / stabilit din 1559 la Braşov, Udrişte Năsturel 1596-1659 / cumnat al lui Matei Basarab, Antim caligraful care a activat în timpul aceluiaşi Vodă şi alţii) constituie nu doar forme unice ale unui model editorial, ci constituie şi expresia perfectă a unui concept ideologic specific, prin care Mănăstirea Dealu îşi asuma rolul de important centru Cultural SE European, loc de apariţie a cărţilor necesare creştinilor din Imperiul Otoman, punct de maximă concentrare a valorilor cărturăreşti; iată de exemplu rugăciunea "Tatăl nostru" (forma cea mai veche ştiută în Română), versiune ortodoxă publicată de diaconul Coresi în anul 1580: "Tatăl nostru ce eşti în cer, sfinţească-te numele tău, să vie Împărăţia ta, fie voia ta cum în cer, aşa şi pre pământ; pita noastră săţioasă dă-ne-o nouă astăzi, şi iartă nouă greşelile noastre, cum iertăm şi noi greşiţilor noştri, şi nu ne duce în năpastă, ci ne izbăveşte pre noi de vicleanul, că a ta e Împărăţia şi puterea şi slava, în veci amin".

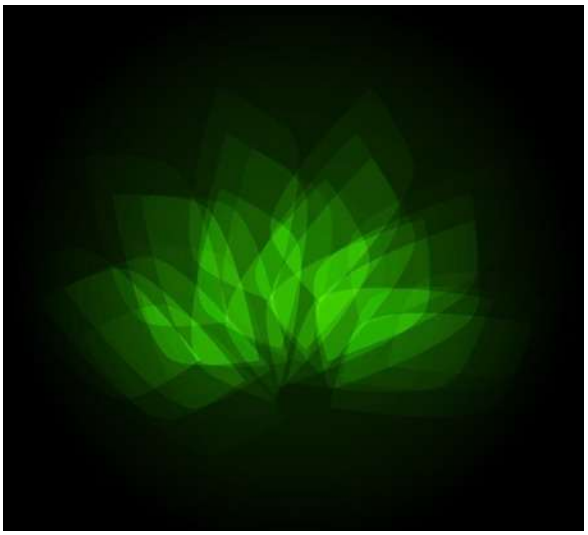

Dr. Tiberiu Ciobanu - directorul "Liceului Vlad Ţepeş" din Timişoara / "capitala" Banatului - a scris despre domnia lui Radu "cel Mare": "De la moartea lui Mircea cel Bătrân şi până la urcarea în scaunul domnesc, de la Târgovişte, a lui Matei Basarab, statul românesc sud-carpatin a avut parte doar de 2 domnii mai îndelungate, şi anume cea a lui Vlad Călugărul şi cea a fiului său, Radu cel Mare. Într-un timp în care majoritatea guvernărilor nu depăşeau 2-3 ani iar cele care s-au apropiat de un deceniu au fost puţine la număr, domniile celor 2, întinse fiecare de-a lungul a circa 13 ani, au însemnat pentru Ţara Românească o perioadă de stabilitate politică şi prosperitate economică. Intrat în istorie, datorită meritelor sale, cu supranumele de 'cel Mare', Radu Vodă (al patrulea domnitor dintre Basarabi, ce a purtat acest nume) a domnit între anii 1495 (după 8 IX) şi 1508 (după 23 IV). Radu cel Mare era fiul lui Vlad Călugărul (şi al primei soţii a aceluia, doamna Smaranda), care, la rându-i, fiind fiu natural a lui Vlad Dracul (şi - deci - frate vitreg cu Vlad Ţepeş) făcea ca el să aibă o descendenţă ilustră, numărându-se printre strănepoţii vestitului Mircea cel Bătrân. Originea-i princiară i-a dat posibilitatea să se bucure de o educaţie aleasă. Înzestrat cu calităţi intelectuale de excepţie, Radu cel Mare a dobândit vaste cunoştinţe, ce i-au fost de un real folos atunci când a ajuns la cârma ţării. Intuindu-i valoarea, Vlad Călugărul l-a asociat la guvernare, încă din anul 1492, acel gest echivalând cu desemnarea sa ca succesor la tron. La moartea părintelui său - aşa cum apare consemnat şi în 'Letopiseţele sârbeşti' şi anume că 'în 1495 a murit domnitorul român Călugărul, iar fiul lui, Radul, a rămas în scaun' - Radu cel Mare a preluat puterea şi, datorită experienţei acumulate în cei 3 ani cât a fost asociat la domnie, a reuşit să asigure continuitatea vieţii politice interne a statului muntean. Numărul impresionant de hrisoave de danie (peste o sută), emise în timpul guvernării lui, demonstrează o intensă activitate a Cancelariei Domneşti, iar conţinutul lor relevă faptul că avem de-a face cu un Vodă de excepţie, care călătorea în permanenţă prin ţară, pentru a judeca litigiile apărute între supuşii săi, şi a controla personal modul în care slujbaşii stăpânirii se achitau de obligaţiile ce le reveneau. Bun gospodar, Radu cel Mare a căutat să impulsioneze agricultura, mineritul, meşteşugurile şi comerţul, luând măsuri benefice în vederea dezvoltării oraşelor şi a drumurilor comerciale. O atenţie specială a acordat-o mai ales Târgoviştei, care, potrivit unor izvoare ale vremii, devenise cel mai important centru urban al Valahiei, având, la sfârşitul secolului XV, o populaţie de peste 15 mii de locuitori şi o viaţă economică şi culturală înfloritoare. Aceleaşi surse documentare indică o creştere remarcabilă a producţiei agricole şi a numărului de animale (cai, vite, oi, etc.), care a determinat o intensificare a negoţului, în special cu oraşele săseşti din Transilvania, ce făceau importuri masive de cereale, vite, brânzeturi şi vinuri din Muntenia. Toate acelea au făcut ca vistieria Ţării Româneşti să înregistreze mari venituri. Cele mai interesate, în acele schimburi, s-au dovedit a fi Sibiul şi Braşovul, ce, la rându-le, aprovizionau Ţara Românească cu produse meşteşugăreşti, unelte, arme, stofe şi hârtie. Atenţia deosebită acordată de principele valah bunului mers al comerţului s-a manifestat şi prin deciziile luate în vederea uniformizării unităţilor de măsură, care - variind de la regiune la regiune - cauzau greutăţi în stabilirea taxelor şi în estimarea cantitativă a mărfii. De asemenea, a supravegheat îndeaproape tranzacţiile comerciale, încercând să elimine orice fel de încălcare a legii. Potrivit documentelor vremii, el nu a făcut modificări esenţiale în ceea ce priveşte componenţa Sfatului Domnesc, menţinându-i în fruntea aceluia pe puternicii Craioveşti (Barbu, Pârvu, Danciu şi Radu). Câţiva ani mai târziu, îl întâlnim alături de aceia şi pe Neagoe (viitorul domn Neagoe Basarab, care a cârmuit între 1512 şi 1521). Fiind

om cu frica lui Dumnezeu, Radu cel Mare a ctitorit numeroase lăcaşe sfinte, printre care se remarcă, îndeosebi, cea de la Dealu, situată nu departe de Târgovişte, unde, din porunca sa, a fost zidită între 1499 şi 1501 o biserică mare şi frumoasă într-un stil arhitectonic nou, ce îmbina armonios, după modelul apusean (mai ales după cel veneţian din timpul Renaşterii) elemente bizantino-armeneşti. Acolo s-a dezvoltat, încă din vremea sa, un mare centru de cultură, unde şi-au găsit adăpost şi loc de creaţie caligrafi, miniaturişti, cărturari şi filosofi valoroşi. Activitatea sa ctitoricească mai cuprinde ridicarea unei noi şi minunate biserici la mănăstirea Govora şi încheierea lucrărilor de zidire a bisericii mănăstirii Glavacioc, începute de părintele său (unde, de altfel, acela este şi înmormântat). Radu cel Mare s-a remarcat, de asemenea, şi prin bogatele danii făcute unor mănăstiri ctitorite de predecesorii săi, cum ar fi Tismana, Cozia, Bistriţa, Snagov, Târgşor, etc."

"Un alt merit al său este introducerea tiparului, el permiţând aducerea în ţară a călugărului Macarie din capitala provinciei Zeta (actualmente Muntenegru), un mare învăţat ce-şi făcuse ucenicia într-o tipografie din Veneţia şi lucrase ca tipograf în amintita localitate muntenegreană, unde tipărise, deja, până la acea dată 3 cărţi. Venit la nord de Dunăre, după unele opinii, în anul 1506, Macarie a tipărit în limba slavonă, spre sfârşitul domniei lui Radu cel Mare, 'Liturghierul', care este prima carte tipărită în Ţara Românească. Începută sub domnia lui Radu cel Mare, tipărirea Liturghierului s-a încheiat la 10 XI 1508, după cum aflăm chiar din epilogul său: 'S-a început această sfântă carte numită Liturghie din porunca domnului Radu Vodă, căruia să-i fie pomenirea vecinică. Şi s-a sfârşit această carte din porunca celui în Christos Dumnezeu şi binecredincios de Christos iubitorului şi de Dumnezeu păzitului şi prealuminatului domn Mihnea, mare Vodă a toată ţara Ungrovlahiei şi a Podunaviei, fiul marelui Vlad Ţepeş, în primul an al domniei lui, trudindu-se pentru aceasta smeritul ieromonah Macarie'. Grijuliu, nu a neglijat apărarea gliei strămoşeşti, urmaşul Basarabilor menţinând sub arme o oştire destul de numeroasă, bine echipată, înarmată şi instruită. Totodată, s-a preocupat şi de sistemul defensiv, dispunând să fie refăcute o serie de cetăţi, printre care şi cea de la Poenari (ce fusese reparată, mărită şi întărită din porunca unchiului său Vlad Ţepeş), ce avea menirea de a adăposti, la ceas de cumpănă, familia princiară şi tezaurul ţării. Iscusit diplomat, Radu cel Mare a ştiut să se folosească cu abilitate de greutăţile prin care trecea, la acea vreme, Imperiul Otoman (nevoit să ducă un război de uzură în Anatolia) şi Ungaria (măcinată de lupte interne izbucnite după moartea lui Matia Corvin), cât şi de faptul că Polonia era preocupată de expansiunea sa spre statul rus şi Marea Baltică. Prin urmare, el a căutat să promoveze o politică externă de echilibru, izbutind să păstreze relaţii diplomatice pozitive cu toţi vecinii. Faţă de Înalta Poartă, şi-a respectat obligaţiile ce rezultau din tratatele încheiate cu aceea, nemanifestând, totuşi, o atitudine de servilism. Deşi nu a întreprins campanii militare, el a redobândit, pe calea tratativelor (pe care le considera mai nimerite în conjunctura respectivă), anumite drepturi mai vechi ale Ţării Româneşti. Astfel, folosindu-se din plin de legăturile pe care Craioveştii le aveau la sud de Dunăre, a reuşit - printre altele - să recupereze vama de la Calafat, ocupată de otomani în mod samavolnic. Prin acea acţiune, a izbutit să-şi mărească veniturile şi să elimine o bază de atac a lor existentă la nord de bătrânul fluviu. Bunele raporturi cu sultanul constituiau o garanţie şi pentru securitatea celorlalte ţări româneşti, aşa după cum reiese chiar dintr-o epistolă trimisă de el, în anul 1498, conducătorilor Braşovului: 'Cât voi fi în viaţă să nu vă temeţi că vor trece turcii pe undeva prin ţara noastră de la Severin şi până la Brăila ca să prade în ţara domniilor voastre'. Cu toate că nu a luptat pe faţă contra dominanţei otomane, strănepotul lui Mircea cel Bătrân a utilizat alte metode, printre care se remarcă o neobosită susţinere a lăcaşelor sfinte ortodoxe, ce se găseau pe teritoriul împărăţiei turceşti. Atitudinea lui însemna, practic, o sprijinire mascată a mişcării de eliberare a popoarelor aflate sub jugul otoman. Dovadă stau numeroasele documente de epocă, care atestă intensa subvenţionare a activităţilor religioase şi culturale ale aşezămintelor din întreg răsăritul ortodox de către marele domn valah. Printre realizările sale, pe acest plan, s-a numărat şi ctitorirea unor biserici cum ar fi cea de la Lopuşna din Serbia, înălţată din porunca sa şi a unchiului său, marele boier Gherghina, pârcălabul cetăţii Poenari sau cea de la Krenikovci din Bulgaria, unde s-a păstrat, până astăzi, o frescă în care apar chipurile lui Radu cel Mare şi al soţiei sale doamna Cătălina. Ajutorul dat de către vrednicul urmaş al Basarabilor creştinătăţii răsăritene s-a materializat şi prin acordarea de azil, în 1504, lui Nifon, patriarhul Constantinopolului, aflat în conflict cu sultanul Baiazid II (care, de altfel, l-a şi înlăturat din scaunul patriarhal). Înaltul ierarh a fost primit la curtea lui Radu cel Mare, cu mare cinste. Deşi, încă de la început, domnitorul român l-a prevenit pe Nifon asupra modului în care vedea poziţia lui (în calitate de conducător ecleziastic al Ţării Româneşti) în raport cu domnia, precizând că 'eu (Radu cel Mare) să domnesc iară tu să ne îndreptezi şi să ne înveţi legea lui Dumnezeu', acela şi-a depăşit atribuţiile şi prin urmare i s-a cerut de către protectorul lui să 'eşi den ţara noastră, că viiaţa şi traiul şi învăţăturile tale noi nu le putem răbda, că strici obiceiurile noastre'. Picătura care a umplut paharul conflictului ce mocnea între cei 2 a fost refuzul lui Nifon de a binecuvânta căsătoria dintre Caplea - sora lui Radu cel Mare - şi Bogdan, un boier moldovean pribegit în Ţara Românească (căci se opusese politicii promovate de către Ştefan cel Mare şi urmaşul aceluia Bogdan III) şi devenit favoritul domnitorului muntean. Motivul respingerii de către înaltul ierarh a înfăptuirii acelei legături matrimoniale a fost acela că el descoperise faptul că Bogdan avea o soţie în Moldova. O constantă a politicii externe, iniţiate de nepotul lui Vlad Ţepeş, a reprezentat-o relaţiile de prietenie cu ţările surori Transilvania şi

Moldova. Ca pecetluire a alianţei munteano-ardelene, Vodă de la Alba Iulia i-a dăruit, în 1507, celui de la Târgovişte domeniul Geoagiului, din ţinutul Hunedoarei (alcătuit din Geoagiu şi 19 sate), unde, la vremuri tulburi, familia şi averile Basarabului se puteau adăposti. Acel domeniu i-a fost atribuit, bineînţeles, şi cu asentimentul regelui Ungariei - ce era, după cum se ştie, şi suveran al Transilvaniei - Vladislav II (1490-1516), căci aşa cum află din conţinutul unui tratat încheiat de Radu cel Mare (chiar la începutul guvernării acestuia) cu cetăţile săseşti din Transilvania, domnitorul român se recunoştea vasal şi al regatului ungar, relaţiile foarte bune cu acela prelungindu-se până spre finalul domniei sale".

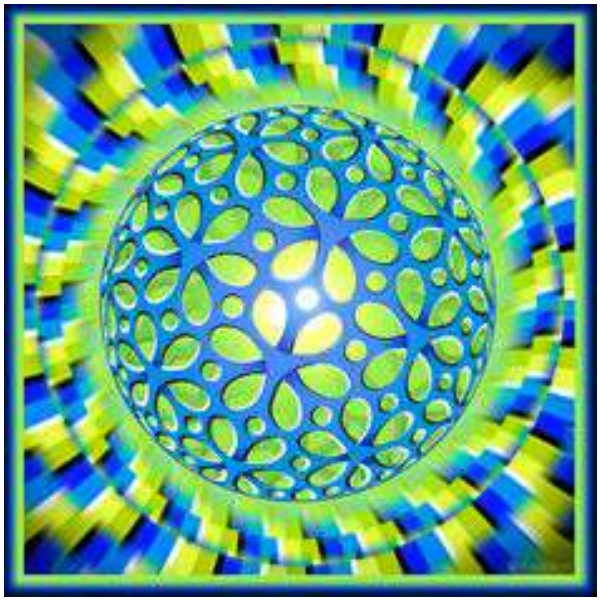

"Faţă de Moldova, Radu cel Mare s-a arătat, încă din primii ani de domnie, foarte apropiat. Ataşamentul său şi-a găsit expresia cea mai evidentă în anul 1497, când - cu ocazia invadării statului moldav de către armatele polone conduse de regele Ioan Albert - el i-a trimis lui Ştefan cel Mare în ajutor un corp de cavalerie, fapt consemnat de către Grigore Ureche în cronica sa: 'şi de la Radu Vodă încă i-au venit ajutoriu de oaste muntenească'. Abia spre sfârşitul anului 1506, relaţiile moldo-muntene au cunoscut o înrăutăţire vădită, determinată în special de faptul că Radu cel Mare a permis unor boieri moldoveni (nemulţumiţi de cârmuirea autoritară a succesorului lui Ştefan cel Mare) să se refugieze pe teritoriul Ţării Româneşti şi chiar să ocupe înalte dregătorii în Sfatul Domnesc al acesteia, influenţând astfel negativ politica domnitorului de la Târgovişte faţă de Moldova. Unul dintre aceia a fost şi mai sus pomenitul Bogdan, cel care a reuşit să devină cel mai apropiat sfetnic a lui Radu Vodă (ocupând funcţia de mare logofăt) şi chiar cumnatul său (prin căsătoria cu sora lui Vodă). De asemenea, la acea tensionare a legăturilor dintre cele 2 state surori au contribuit şi intrigile regelui Poloniei, Sigismund Jagello (1506-1548), care nu vedea cu ochi buni faptul că Ungaria - al cărei rege era de altfel unul din fraţii săi - dobândise poziţii avantajoase în raporturile sale cu ţările româneşti. În consecinţă, îndemnat de boierii moldoveni pribegi şi de regele polon, Radu cel Mare a susţinut cu oaste pe pretendentul la tronul Muşatinilor, Roman din Coşeşti, care a pătruns în Moldova, prădând ţinutul Putnei, acţiune extremă la care Bogdan III a răspuns în acelaşi fel, invadând în 1507 nordul Ţării Româneşti, unde a incendiat şi a jefuit regiunea Râmnicului Sărat. Cu înţelepciunea-i proverbială, vrednicul descendent al Basarabilor a pus capăt conflictului, fără luptă, el trimiţându-l la Bogdan pe ierarhul Maxim Brancovici, care - demonstrând că până şi străinii aveau ştiinţă de unitatea de neam a moldovenilor cu muntenii - l-a convins că aceia fiind 'de un neam şi de o seminţie, nu se cade ca fraţii să se lupte între ei'. Grav bolnav încă din 1501, încât (aşa cum însuşi sultanul Baiazid II mărturisea într-un document), el a fost timp de '7 ani întregi pus în rădvan ca un trunchi şi dus din loc în loc din cauza slăbiciunii şi a podagrei', Radu cel Mare s-a stins din viaţă pe neaşteptate, în 1508 'după Paşti', aşa cum ne informează şi Grigore Ureche. Dacă de podagră a suferit cu siguranţă, după unele păreri nu este exclus să fi decedat şi din cauza diabetului. Radu cel Mare şi-a găsit odihna de veci 'în mormântul care-l făcuse în tinda bisericii în mănăstirea den Deal', ctitoria sa. Din păcate 'piatra de mormânt i-a fost însă sfărâmată şi capul său, dezgropat în secolul XIX, stătea pus într-o cutiuţă sărăcăcioasă, în mijlocul strălucitei biserici'. În 1908, la împlinirea a 4 secole de la moartea sa, i-a fost realizat un sarcofag din marmură, frumos împodobit pe care stă inscripţionat şi astăzi următorul text: 's-a dat acest adăpost de marmură oaselor cu cheltuiala Ţerii, patru sute de ani de la moartea lui'. Totuşi, craniul său, grav deteriorat din greşeală în timpul ocupaţiei germane din timpul Primului Război Mondial, a fost aşezat în noul său mormânt abia în 1920. El a lăsat în urmă - drept moştenire - o ţară bogată şi puternică de cârmuirea căreia, din păcate, nu s-a putut bucura, până în 1522, nici unul dintre cei 5 fii cunoscuţi ai săi. Au trecut mai bine de 14 ani până când - în sfârşit - aceia au ajuns să domnească. Ei s-au dovedit a fi demni urmaşi ai părintelui lor, pe care, pe bună dreptate, contemporanul lui, sultanul Baiazid II, îl considera a fi un conducător remarcabil, de vreme ce 'cu toate că era în cea mai mare slăbiciune a puterilor sale, s-a purtat cu cea mai mare deşteptăciune şi a cârmuit ţara românilor spre deosebita mulţumire a supuşilor; aceştia, cu toată firea lor schimbătoare, nestatornică, nu s-au înstrăinat, din cauza slăbiciunii şi a podagrei, de domnul lor cel bun, drept, înţelept şi destul de potrivit pentru cârmuire prin superioritatea sufletului său'."

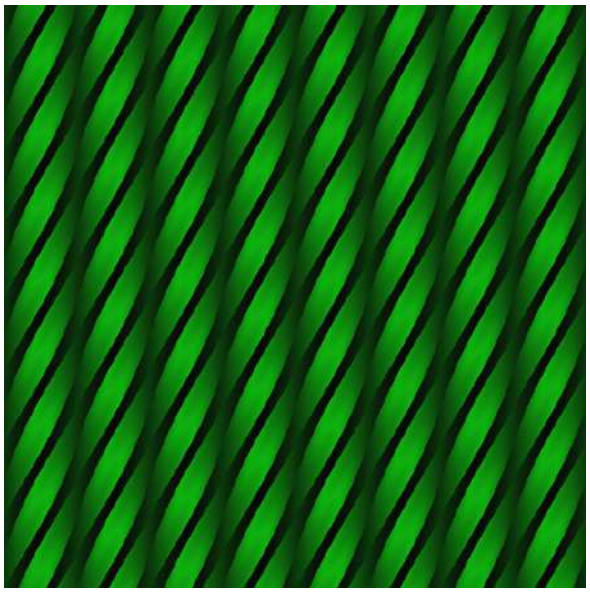

După decesul marelui pârcălab Gherghina din anul 1508, cu moşia Lungi - actuala comună Lunguleţu - din marginea Gherganilor au fost operaţiuni de vânzare: în 18 VI 1510 pitarul Stoica a cumpărat o parte din ea, cealaltă parte fiind atestată la 14 IX 1578 în legătură cu un Boier Slăvilă (ce făcea o mărturisire privind o stăpânire a

Mănăstirii Nucet, ctitoria lui Gherghina). În 13 XII 1514, Vodă Neagoe Basarab s-a remarcat din Târgovişte prin oferirea unor întăriri şi scutiri Mănăstirii Dealu (în 14 VI 1521, un document îl menţiona pe ispravnicul - adică dregătorul care ducea la îndeplinire porunca domnească - Gherghe vistier, al lui):

Ispravnicul Gherghe vistier

În 24 X 1535, Vodă Radu "Paisie" l-a menţionat într-un document emis din Bucureşti - scris de diaconul Coresi - pe spătarul Gherghi (care a cumpărat cu 700 de aspri de la jupanul Vlaicul logofăt pe "Radul cu Ţiganca sa, cu un copil şi cu o fiică"):

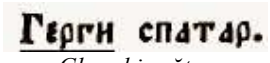

Gherghi spătar

În 20 II 1542, din Curtea de Argeş - după ce a scris pe hârtie - Gherghi a semnat simplu, înaintea rudei sale, Vodă Radu "Paisie" / fiul lui Vodă Radu "cel Mare" (la fel a fost şi pe un document anterior emis în acel an, tot de acolo):

Gherghi

În anul 1545, marele comis Gherghe / Gherghi a figurat ca martor în Bucureşti pe documente emise de Vodă Mircea "Ciobanu" (ca de exemplu în cele din 27 V - 1 VI, etc.), el fiind şi peste 2 ani cu aceeaşi funcţie acolo:

Gherghe mare comis

În 31 XII 1546, 11 I 1547, 30 IV 1547, 8 şi 18 V 1547, 1, 5, 6, 19, 20 şi 30 VI 1547, 1 VII 1547, 9, 21 şi 27 VIII 1547, 20 IX 1547, 11 IX 1551, etc. martorul pe documentele semnate de acelaşi Vodă Mircea "Ciobanu" a fost jupanul Gherghe, mare vistier:

Jupan Gherghe mare vistier

Este curios că în documentele din 23 V 1546, 22 VI 1546, 5 VII 1546, 26 IV 1547, 25 VI şi 2 VII 1547, toate semnate de Vodă Mircea "Ciobanu", funcţiile dregătorilor Gherghe şi Chirca au fost că Gherghe era comis iar Chirca era mare vistier / în 16 X 1544, Chirca era vornicul Domnitorului Radu "Paisie" (e posibil că Gherghe şi Chirca erau fraţi, atât datorită asemănării numelor, cât şi datorită rocadei funcţiilor; de exemplu, marele vistier al Ţării Româneşti în 1 VII 1547 era Gherghe iar a doua zi a fost Chirca / celălalt figurând în documentele Curţii Domneşti cu cealaltă dregătorie). În 19 VIII 1547 şi 5 III 1549, actele din Bucureşti ale lui Vodă Mircea "Ciobanu" au fost scrise de secretarul Cancelariei Domneşti, Gherghe:

Gherghe grămătic

În 10 IV 1550, un document scris de logofătul Gherghi a fost semnat de Vodă Mircea "Ciobanu":

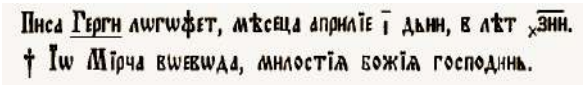

Gherghi logofăt

Vodă Mircea "Ciobanu" în 6 VI 1551 a dăruit Mănăstirii Nucet Ţiganii care au fost "ai jupaniţei Neaga, jupaniţa lui Gherghina pârcălab". În 6 V 1552 - pe când domnea Vodă Mircea "Ciobanu" - Gherghi a fost martorul unei donaţii la Mănăstirea Argeş. După 2 decenii şi-a făcut apariţia într-un pergament "Gherghe copilul, care am scris în cetatea de scaun Bucureşti, luna mai, 22 de zile, anul 7080 (1572). Io Alexandru Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn":

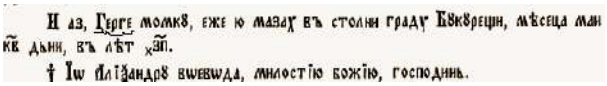

Gherghe copilul

El - notat şi Gherghie - a continuat cu un alt pergament, ce se încheia: "Şi eu Gherghe diac mic, care am scris în cetatea numită Bucureşti, luna Decembrie 1 zi iar de la Adam până acum, cursul anilor, în anul 7081. Io Alexandru Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn" (diacul era scriitor de cancelarie şi slujbaş al visteriei):

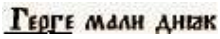

Gherghe mlan diiak

Vodă Alexandru Mircea a acordat din Târgovişte în 19 IX 1570 personal atenţie unui incident petrecut la Mănăstirea Nucet, între stareţ şi Gherghe, pentru stăpânirea asupra Ţiganului Orzea: "Dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele cinstitului părinte igumen Avramie de la Sfânta Mănăstire ce se numeşte Nucetul, unde iaste hramul sfântului şi slăvitului mare mucenic Gheorghii, ca să-i fie un Ţigan, anume Orzea, pentru că acest mai sus zis Ţigan iaste de baştină al Sfintei Mănăstiri, ci l-au înpresurat Gherghe şi cu nepoţii lui, feciorii Neculii. Iar după aceea, părintele igumen Avramie au avut pârâ înaintea Domniei mele cu Gherghe şi cu feciorii Neculii pentru acel mai sus zis Ţigan al Sfintei Mănăstiri. Întru aceia, Domnia mea am adeverit cum că iaste acel Ţigan al Sfintei Mănăstiri de baştină. Şi au rămas Gherghe şi nepoţii lui de lege dinaintea Domniei mele. Pentru aceia, am dat Domnia mea Sfintei Mănăstiri, ca să-i fie acel Ţigan întru moştenire şi de nimeni să nu să clătească după zisa Domniei mele". În 14 V 1573 - pe când domnea Vodă Alexandru Mircea - logofătul Gherghe a scris în scaunul oraşului Bucureşti un izvod "pe limba Rumânească de pe uricul Slovenesc al lui Lupu, dascălul Slovenesc de la Şcoala Domnească din Bucureşti". În 11 VIII 1575, Gherghe a scris în Bucureşti un pergament despre proprietăţile vistierului Gherghe (în acel an, el a mai scris acte în 29 VIII, 1 IX, etc). După anul 1647 (când la Mănăstirea Dealu a fost scoasă lucrarea "Imitaţia lui Christos") tipografia s-a mutat definitiv la Târgovişte; Vodă Matei Basarab i-a dăruit o cruce în anul 1648, păstrată azi ca de mare preţ în zestrea mănăstirii iar în anul 1655, orăşenii din Târgovişte s-au judecat cu Mănăstirea Dealu pentru "vinăriciul" / zeciuiala de pe Dealul Voivozilor şi au pierdut, căci nu era proprietatea capitalei ("virtuoşii băutori" de acolo au încercat să ia atunci ceea ce a fost şi a Gherganilor, însă n-au putut). Alte oase domneşti odihnesc

la Mănăstirea Dealu: sora lui Radu "cel Mare" / Doamna Caplea +1511, fratele vitreg al lui Radu "cel Mare" / Domnitorul Vlăduţ +1512, fiul lui Radu "cel Mare" / Domnitorul Bădica +1524, fiul lui Bădica / Domnitorul Vlad +1532, nepotul lui Radu "cel Mare" / Pătraşcu +1557, ş.a. Este de ştiut că un document din 19 VIII 1537 l-a indicat pe Gherghe ca medicul Domnitorului Radu "Paisie" (nepot al lui Gherghina, căci era fiul lui Radu "cel Mare"), care l-a îngrijit şi pe Prinţul Marcu, băiatul Domnitorului - Gherghe a fost notat ca Gregorius din ghilda / breasla bărbierilor la Braşov, solicitat în Ţara Românească din anul 1534 pentru "a tăia la vână pe Domn şi a-i pune lipitori" - iar în anul 1543 fiind din nou chemat de la Braşov "Gherghe vraciul, cu ierburi de leac, de toate bolile, în grabă, poate îl va tămădui"; fratele aceluia, Pătraşcu "cel Bun", a domnit apoi în Ţara Românească. (Este de remarcat că la Braşov în anul 1557 Gheorghe "Blănarul" a condus revolta împotriva patriciatului orăşenesc al Maghiarilor, încheiată cu decapitarea "tulburătorului păcii şi liniştii publice şi aţâţătorului la răzvrătire împotriva conducerii", după cum a fost porunca Isabellei, strănepoata lui Sigismund de Luxemburg, care cârmuia Ardealul atunci din Alba Iulia).

Hartă de Sasul Johannes Honterus (Braşov, 1541)

La Mănăstirea Dealu a fost trimis din Ardeal de către Aromânul Giorgio Basta capul Aromânului Mihai Viteazu - ucis pe Câmpia Turzii 46,32 lat. N, 23,52 long. E / judeţul Cluj - ca să-i convingă pe cei rămaşi fideli de sfârşitul aceluia, textul gravat pe lespede fiind în Română (fapt neobişnuit pietrelor tombale de până atunci în Ţara Românească, ce aveau inscripţii Slavone): "Aici zace cinstitul şi răposatul cap al creştinului Mihai, marele Vodă, care a fost Domnul Ţării Româneşti, Ardealului şi Moldovei; cinstitul trup zace în Câmpia Turdei. Şi când l-au ucis nemţii a fost 1601, în 8 VIII. Această piatră a pus-o jupanul Radu Buzescu". În imaginea următoare se pot vedea craniile Domnitorilor Radu "cel Mare" şi Mihai "Viteazu", la Mănăstirea Dealu:

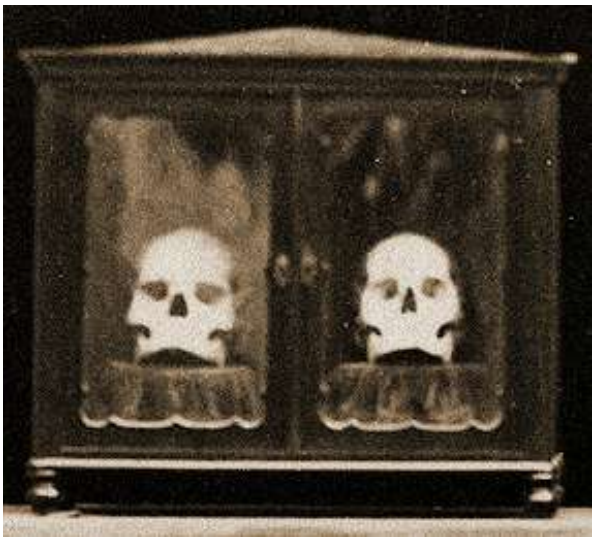

Este de remarcat la denumirea jupânului de "jupan" că nu doar rimează cu "şaman", ci conform filologului Aromân Sextil Puşcariu a şi fost provenienţa sa Avară (e de reţinut că în Dobrogea exista în anul 982 jupanul Gheorghe); iniţial, Avarii erau în Iveria / Iberia Caucaziană (fostul Regat Iber din Caucaz azi e împărţit de Armenia, Azerbaidjan, Federaţia Rusă, Georgia şi Turcia). Din punct de vedere genetic masculin, grupul "N" ca al bărbaţilor Gherga în prezent - corespunzător colectivului de specialişti coordonat în anul 2012 de către Viola Grugni de la Universitatea din Pavia / Italia, fostă aşezare Alană - este de 1,6% printre Azeri dar de peste 6% la Azerii Iranieni. În anul 2022, geneticienii Maghiari coordonaţi de Maroti Zoltan şi Torok Tibor au studiat bărbaţi "N" - ca Gherga - găsiţi în cimitirele Avare Arokto, Csepel-Kavicsbanya, Csolyospalos-Felsopalos, Felgyo, Kiskoros-Vagohidi, Kiskundorozsma-Kettoshatar, Kunpeszer-Felsopeszer, Madaras-Teglaveto şi Tatarszentgyorgy din Ungaria / similari cu Buriaţii şi totodată găsiţi inclusiv printre "Cuceritorii" Unguri / similari cu Yakuţii.

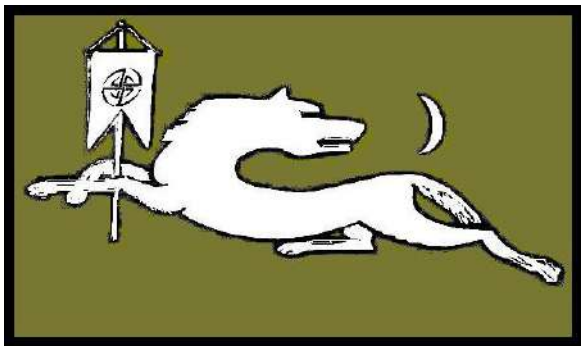

Steagul Avarilor Caucazieni

Mihai "Viteazu" şi-a început cariera la 5 ani după nunta cu Ghergana Stanca, când avea 30 de ani, devenind stolnic la Curtea Domnitorului Mihnea 1564-1601 / fiul lui Alexandru Mircea 1529-1577, apoi Ban al Mehedinţului, între Banat şi Bănie / adică Oltenia (în N Dunării - conform masonului academician Titu Maiorescu - s-a preluat vechea denumire Vlahă a cârmuitorului din Balcani, care se numea "Ban" folosit din anul 870 în Croaţia, aşa cum la miazănoapte era "Pan", în răsărit se folosea "Han" ori în Extremul Orient se chema "San" / la Români, Altaicul "Khan" derivând în "Cneaz", forma respectivă de Ţinut al lui = "Khanat" devenind "Cnezat"). Homer a arătat că protectorul păstorilor Pan - inventatorul naiului - era fiul lui

Hermes (mesager Ghergan) iar Diodor Sicul 1:25 a scris că pentru Osiris se folosea şi apelativul Pan; demnitatea cea mai înaltă în Cumae / S Italiei - după cum a consemnat şi Eschil - era "Banus" (la Frygieni "Baal" însemna Rege), Alanii folosind când au fost la Dunăre, după cum a consemnat Iornandes, termenul "Banus" pentru cârmuitor. În aceeaşi succesiune, cel mai vechi titlu al Domnitorilor Români a fost cel de "Ban", Europenii Nordici preluându-l pentru liderii lor pe cel iniţial, de "pan", cel mai popular patron în Panonia. După cum au observat filologi ca Pierre Chantraine din Franţa, Julius Pokorny din Austria, Dr. Adrian Poruciuc din România, ş.a., "Ban" - regăsit la Banat, etc. - era anterior sosirii Ungurilor în Panonia / fiind utilizat de Goţi, Gepizi, ş.a. şi constituia rădăcina inclusiv pentru "a bântui" (de pildă a sufletului Ba), pentru "a bănui", "bandit", ş.a.m.d.: termenul "Ban" s-a dezvoltat dintr-o foarte arhaică noţiune Indo-Europeană religioaso-juridică; Vlahii din Croaţia l-au utilizat după ce Gepizii s-au retras din Banat / cuvântul era proto-Român. Fraţii Buzea / Buzeşti au fost cei mai apropiaţi Boieri ai Domnitorului Mihai "Viteazu"; mezinul Stroe era însurat cu verişoara Sima, fiica logofătului Gherghe / Gherghia - ulterior ştiut şi ca "popa Gherghe" - rămasă în legendă că aflată la cula lor din actuala localitate Strejeşti 44,32 lat. N, 24,16 long. E / judeţul Olt, când bărbatul ei era plecat la război (el a fost propus ca urmaşul lui Vodă Mihai "Viteazu", însă a refuzat), a ridicat ţăranii la luptă împotriva otomanilor, reuşind sub conducerea ei să-i fugărească până la Dunăre. În timpul celei de-a doua domnii a lui Vodă Mihnea "Turcitul" 1585-1591, Gherghina / notat şi Gherghe a fost şeful magistraturii în Târgovişte (confirmat de exemplu ca jude în documente din 12 VI 1586 şi 9 IV 1588, ceea ce era asimilat ca primarul capitalei Ţării Româneşti); apoi, faţă de acelaşi Vodă, Gherghe a devenit mare postelnic (adică dregătorul cel mai apropiat de persoana Domnitorului, putând intra în iatacul lui şi nechemat), cu atribuţiile de a introduce soliile şi pe cei veniţi în audienţă. Vodă Mihnea "Turcitul" a întărit o ocină la Călineşti, documentul încheindu-se cu "Iată martorii puşi de Domnia mea: jupan Mitrea mare vornic, jupan Pârvu mare logofăt, Andrei vistier, Pătru spătar, Radu comis, Vlad paharnic, ispravnic Mitrea şi Gherghe mare postelnic. Şi eu, Gherghe cel care am scris, eu Gherghe în luna Iunie, ziua 29, anul de la facerea lumii până la această scriere 7098 (1590). Io Mihnea Vodă, din mila lui Dumnezeu Domn":

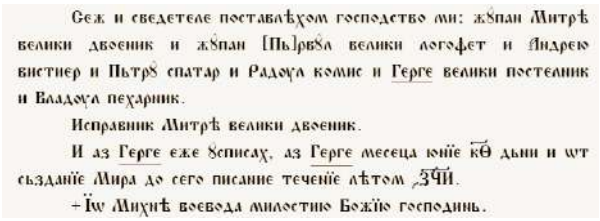

Сеж и сведетеле поставлѣхом господство ми: жѫпан Митрѣ
велики двоник и жѫпан [Пь]рвѫл велики логофет и Андрею
вистиер и Пътрѫ спатар и Радоу комис и Герге велики постелник
и Владоу пехарник.
Исправник Митрѣ велики двоник.
И аз Герге еже ѕписахъ, аз Герге месеца юніе кѳ дьни и отъ
съданіе Мира до сего писаніе теченіе лѣтом ,ѕчй.
+Їѡ Михнѣ воевода милостию Божїю господинь.

Marele postelnic Gherghe e subliniat

În anul următor, la 14 I 1591, Vodă Mihnea "Turcitul" a întărit averile din Poenărei / în comuna Corbi, lângă Jgheaburi, afirmând "Iată martorii puşi de Domnia mea: jupan Mitrea mare vornic, jupan Pârvu mare logofăt, Pătru spătar, Andrei vistier, Radu comis, Mihai stolnic, Vlad paharnic şi jupan Gherghe mare postelnic" (stolnicul Mihai menţionat în acel document - coleg la curte cu marele postelnic Gherghe - a devenit apoi "Viteazu" în urma Domniei sale de 8 ani, când a reuşit prima unire a teritoriile locuite de Români din N Dunării).

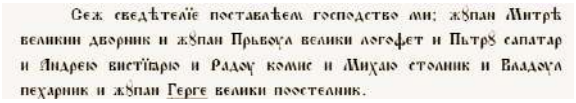

Сеж сведѣтелїе поставлѣем господство ми: жѫпан Митрѣ
великии дворник и жѫпан Прьвѫл велики логофет и Пътрѫ спатар
и Андрею вистїаріо и Радоу комис и Михаю стольник и Владоу
пехарник и жѫпан Герге велики постелник.

Marele postelnic Gherghe e subliniat

Aşezământul religios Corbii de Piatră (în timpul Geţilor a fost Gedizava, cu multe altare şi turnuri înalte iar la formarea Ţării Româneşti stăpânul s-a numit Harapo), cu Biserica rupestră în tipologie Capadochiană a fost revigorat de Magdalina Cârjoaia - mătuşa Domnitorului Neagoe Basarab - care în 23 VI 1512 a ctitorit acolo prima Mănăstire de călugăriţe ortodoxe a Românilor, metoc a Curţii de Argeş. Este de ştiut că marele postelnic Gherghe a semnat şi hrisovul domnesc din 22 I 1591 privind stăpânirea moşiei Grădiştea din Vale (la Craiova, pe atunci marele Ban era Giurgi), el fiind - după cum a consemnat şi istoricul Român Nicolae Bălcescu - "boier strălucit", împuternicitul lui Vodă Mihai "Viteazu" pentru negocierea unirii Ardealului cu Ţara Românească. Gherganii rămaşi în Ţara Românească - după mutarea în Banat a celor care au decis aşa - şi-au păstrat demnităţile de dregători la Curtea Domnească şi în cursul secolului XVII, prezenţa lor fiind necesară diverşilor Domnitori. Astfel, în "Istoria fondării oraşului Bucureşti", Dumitru Papazoglu în anul 1874 a indicat că vornicul Gherghina a întemeiat în anul 1589 - când domnea Mihnea "Turcitul" - Nucetul lângă Mănăstirea Nucet (vornicul era mare dregător, însărcinat cu supravegherea Curţii Domneşti şi conducea treburile interne ale Ţării, fiind locţiitorul lui Vodă în acele probleme, având rangul de ministru); de altfel, în 1 XII 1592 din Bucureşti, Vodă Alexandru "cel Rău" a întărit dania satului Vianu către Mănăstirea de la Cepturoae, printre martori fiind "jupânul Gherghe vornic". În anul 1899, istoricul George Lecca în "Familiile Boiereşti Române - istoric şi genealogie (după izvoare autentice)" a scris: "Gherghina a întemeiat din temelie şi a înzestrat cu mare avere Mănăstirea Nucetul din Dâmboviţa, care a rămas ca ctitorească a posterităţii Bălenilor, fiind întemeiată de neamul lor" (din marele pârcălab Gherghina, "om foarte bogat" la începutul secolului XVI, s-a tras - pe linie feminină - şi Gherghe Banul din secolul XVII, strămoş al Boierilor Băleni). Grămăticul - secretarul cancelariei - Gherghe a scris acte domneşti pentru Vodă Mihai "Viteazu" în 8 III 1594, 15 V 1594, 11 I 1597, 3 II 1597, 18 I 1598, 16 V 1600, 15 şi 16 VI 1600, etc.; în 31 X 1594, jupanul Gherguş era mare postelnic al lui Vodă Mihai "Viteazu":

жѫпан Гергѹш вел постелник.

Jupan Gherguş, mare postelnic

Dintre fraţii Simei, unii au avut demnităţi, ca de exemplu Chirca, devenit comis şi apoi paharnic / a trăit până în 16 III 1639 (tatălui lor - preotul Gherghe - iniţial i se mai spunea şi Gheorghe "Pribeagul" / căci tânăr fiind, a călătorit mult, îndeosebi în Ardeal, notat în Maghiară ca Gergely Prybek). Ghergana Sima a scris pe mormântul soţului ei, decedat în 2 X 1602, ca urmare a unei lupte cu Tătarii: "Această piatră e pe groapa jupanului Stroe Buzescu, care a fost stolnic la Mihai Vodă şi a fost în toate războaiele dimpreună cu Domnul său ca o slugă credincioasă, la războiul dintâi dobândind rana la mâna stângă de la Turci şi la războiul de la Giurgiu, când se lovi cu hanul, se răni la ochi de săgeată. Şi-a slujit Stroe lui Mihai Vodă până pieri"; verii Sima şi Stroe n-au avut urmaşi şi sunt îngropaţi alături, în Biserica Stăneşti 44,49 lat. N, 24,03 long. E / judeţul Vâlcea (au fost portretizaţi în

pronaosul Bisericii “Sf. Nicolae” de la Mănăstirea Căluiu 44,25 lat. N, 24,05 long. E / judeţul Olt, ctitoria Buzeştilor):

Stroe şi Sima

În Ţara Românească a secolului XVI, numele Zorza şi Gherghina au început să fie des folosite pentru femei iar Gherghe / Gherghi şi de Români, Evrei, Ţigani, ş.a. Pe atunci, spre deosebire de o bună parte a Europei, spațiul Românilor permitea rezidențele Evreilor (ca și Țiganilor ori altora), așa cum se poate vedea cu verde pe harta următoare:

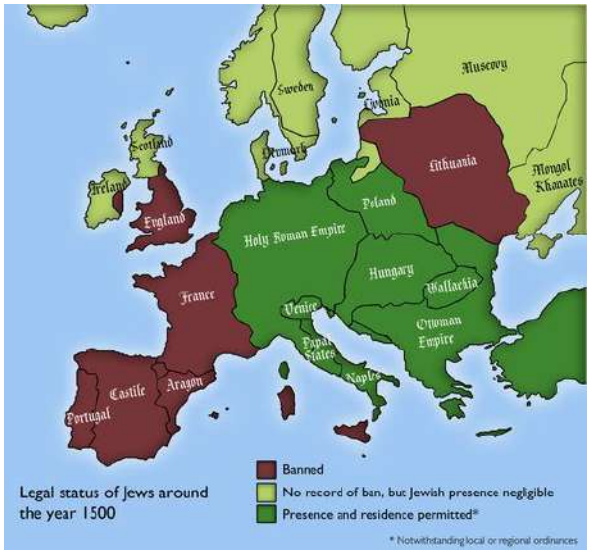

De exemplu, Vodă Radu “Paisie” / fiul Domnitorului Radu “cel Mare” - care a domnit un deceniu, până în anul 1545, când a fost înlocuit de fratele său Mircea “Ciobanul” și a plecat în Egipt, unde a decedat - a scris către Sibieni să întoarcă o datorie de 42 florini avută de supusul său Lepcea către Gherghe Evreul: “Cu mila lui Dumnezeu Io Radul Voivod și Domn, scrie Domnia mea la ai noștri cinstiți și buni prieteni și de aproape vecini ai Domniei mele, burger-meșterului și județului și celor 12 pârgari din cetatea Sibiului, multă sănătate aduc Grațiosității voastre. Și după aceea dau de știre Grațiosității voastre pentru lucrul Domniei mele pe nume Lepcea, căci a venit la Domnia mea și s-a plâns înaintea Domniei mele că a avut o datorie la Gherghe Evreul încă din zilele lui Basarab Voivod, 42 de florini. Drept aceea vă rog pe Grațiositatea voastră să le întoarceți acea marfă și să le faceți judecată dreaptă. Dacă nu veți întoarce marfa și această datorie, apoi Grațiositatea voastră să știți că am să iau Domnia mea de la oamenii Grațiosității voastre încă și mai mult, și să dau supusului Domniei mele. Drept aceea vă dau în știre Grațiosității voastre. Și Dumnezeu să vă bucure. Scris în Iulie, a patra zi. Io Radu Voivod, cu mila lui Dumnezeu Domn. Adresa: La ai noștri cinstiți și buni prieteni, burger-meșterului și județului și celor 12 pârgari din Sibiu”.

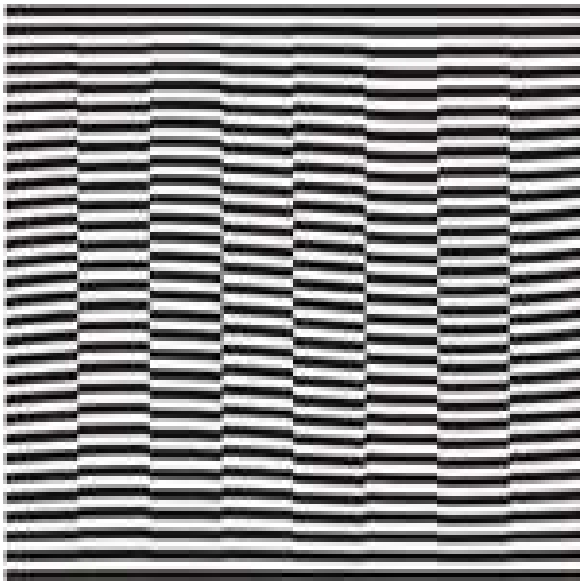

Documentele de cancelarie ale Ţării Româneşti menţionează un act prin care Vodă Radu Şerban a întărit moşia Crăgueşti 44,45 lat. N, 22,46 long. E / judeţul Mehedinţi: “Scris de Gherghe în scaunul oraşului Târgovişte, în luna Octombrie, ziua 28, de la curgerea anilor până aici 7113” (1605). În 22 I 1612, într-o scrisoare trimisă de Domnitorul Transilvaniei către Radu Şerban, a apărut numele de Georgio armaşul (Gherghe a fost mare armaş în timpul domniei lui Radu Şerban, adică dregătorul domnesc însărcinat cu paza temniţelor / aşa cum arcaş era “om cu arc”, armaş era “om cu armă”); în 24 I 1618, Vodă Alexandru Iliaş a întărit o ocină armaşului Gherghe în Căscioarele şi apoi i s-a făcut dreptate cu cei din Blagodeşti care contestau dependenţa de el - căci Gherghe locuia în Drăgoeşti, loc de unde a fost soţia lui Gherghe “Pribeagul” / care a avut-o ca fiică pe Sima, cununată cu Stroe Buzescu - actele din 28 I 1618, 21 IX 1618 şi 20 VIII 1619 arătând că aceia apoi şi-au pierdut chiar libertatea (fostul mare armaş ştia şi Latineşte, căci în anul 1626 s-a semnat pe un act ca Georgis). În 7 IV 1613, când domnea Radu Mihnea 1586-1626 (fiul lui Mihnea “Turcitul”), acela din Târgovişte / judeţul Dâmboviţa a emis un act prin care întărea localnicului Gherghina stăpânirea peste moşia Băjeşti 45,02 lat. N, 24,56 long. E / judeţul Argeş iar în acelaşi an, Vodă a dăruit clucerului Gherghe moşia Siliştioara (azi cartier al oraşului Corabia 43,46 lat. N, 24,30 long. E / judeţul Olt). La 2 VI 1613 logofătul Vâlcu din Bârza 44,20 lat. N, 24,47 long. E / judeţul Olt a vândut o ocină în Dreveşti: “Mărturie au pus Raică din Rotunda,

Stanciu din Ciuperceani, popa Gherghe şi încă mulţi megieşi".

Un artefact neolitic excepţional:
Coloana pictată de la Căscioarele (mileniul V î.C.)

În 15 III 1615, Vodă Radu Mihnea a întărit jupaniţei Boloşina satul Vâlsăneşti 45,11 lat. N, 24,48 long. E / comuna Muşăteşti, judeţul Argeş: "Martori sunt jupan Ianachi mare ban, jupan Vintilă mare logofăt, Deadiu vistier, Leca spătar, Bratu comis, Mihalachi stolnic, Lupu paharnic, jupan Bărnat mare postelnic şi jupan Gherghe mare vornic" (în 14 VII din acelaşi an, într-un alt manuscris din Târgovişte, marele Ban al Craiovei era notat Ianache, marele vistier era Dediu, marele comis era Braţul, marele stolnic era Mihalache, marele paharnic era Lupul şi jupanul mare vornic era notat Gheorghe). În 15 I 1618, negustorul Gherghe din Câmpulung Muscel 45,16 lat. N, 25,03 long. E / judeţul Argeş a cumpărat via şi delniţele cu Rumâni de la Călineşti. În Târgovişte - capitala Ţării Româneşti - şeful magistraturii (adică primarul) a fost judeţul / judele Gherghi / Gherga între anul 1620 şi anul 1629, care personal a emis unele documente, ca de exemplu cele din 4 IV 1620, 31 VII 1626, 20 IV 1627, etc. (în 1 VIII 1626 dar şi anul următor acolo Gherghe era postelnic); în anul 1627, "judeţul Râmnicului" / Vâlcea era Gherghe. La Târgu Jiu 45,02 lat. N, 23,16 long. E / judeţul Gorj, în 3 III 1626 atât pârcălabul, cât şi postelnicul, erau Gherghe; în Bucureşti, la 12 V 1626, grămăticul Domnitorului a fost Gherghe (pe atunci, în Bucureşti exista "mahalaua popii Gherghe") iar în 8 I 1627, jupanul Gherghi era marele Ban al Craiovei. Vodă Alexandru "Coconul" 1611-1632 - fiul lui Radu Mihnea - în 30 VI 1625 îl avea pe Gherghe ca mare paharnic (într-o scrisoare adresată papei în 20 VIII 1618, Radu Mihnea şi-a atribuit originea în familia Corvinilor - inclusiv pentru părintele său, Mihnea "Turcitul" - papa Grigore XV în 15 V 1623 pomenind de originea în patriciatul Romei Antice a familiei Corvinilor, de pildă istoricul Italian Antonio Bonfini legând-o de ginta Valeria); Mihnea III - fratele Coconului Alexandru - a domnit peste Ţara Românească în 1658-1659: a fost ultimul dintre Drăculeşti / Drăguleşti (cealaltă ramură - a Domnitorilor Dăneşti - s-a stins în secolul anterior). În 23 V 1630, târgul Buzăului 45,09 lat. N, 26,49 long. E îl avea ca jude pe Gherghi. În 15 V 1631, Verneşti 45,13 lat. N, 26,44 long. E / judeţul Buzău îl avea pe popa Gherghe iar printre martorii tranzacţiilor aceluia pentru Vodă - pe atunci cârmuia Leon Tomşa - a fost jupan Gherghe mare stolnic. "Carta de libertăţi" de la Bucureşti din 15 VII 1631 a fost semnată şi de jupan Gherghe mare stolnic - care a mai semnat un act în 17 VIII în acelaşi an - într-un hrisov din 20 IV 1632 despre iertarea de dări a Mănăstirilor din Ţara Românească fiind consemnat jupanul Gherghe mare clucer (adică Boierul dregător care răspundea de depozitele domneşti) iar în 6 XII 1632 "jupanul Gherghe logofăt" a fost martorul Domnitorului Matei Basarab la clarificarea raporturilor Mănăstirii Argeş cu Corbii de Piatră / Jgheaburi; e de observat că în anul 1632, Bucureştiul era cârmuit de Gherghe judeţul iar în anul 1666, de Gherghina judeţul. La 19 I 1633, marele logofăt Gherghe a scris un act pentru Vodă Matei Basarab "cu mâna lui Soare Grămătic". În 21 I 1635 într-un document a fost amintit paharnicul Chirca / fiul lui Gherghe "Pribeagul", însurat cu Despa din Runcu 45,11 lat. N, 25,23 long. E / judeţul Dâmboviţa (nepoata marelui Ban Dobromir): altă cununie între veri. În 22 V 1636, popa Gherghe - care avea deja moşia Verneşti - a mai achiziţionat şi moşia Meiuţeşti din apropiere, pentru feciorii săi. Un document din 11 VII 1637 l-a menţionat pe vistierul Gherghe, împreună cu marele Ban al Craiovei; Gherghe a mai fost menţionat ca martor în 9 IX 1637 şi 28 III 1638 la moştenirea ocinii Verneasca / Verneşti, un document din 8 II 1639 indicând că Gherghe de acolo conlucra cu 24 de Megiaşi (proprietari devălmaşi), el apărând la o tranzacţie din zonă şi în 10 IV 1639. Gherghina a fost în anul 1640 unul dintre martorii vânzării moşiei Câmpina 45,07 lat. N, 25,44 long. E, de pe Valea Prahovei. În 18 X 1641 (când domnea Matei Basarab 1580-1654), Gherghina şi alţii din Câmpulung Muscel au adeverit că au primit bani de la Mănăstirea Radu Vodă din Bucureşti pentru vin "pe care să-l dea la Sfântul Nicolae iar dacă nu-l vor duce la mănăstire să fie amendaţi". (Este de ştiut - după cum a consemnat în anul 1878 şi academicianul Petriceicu Haşdeu în lucrarea "Originile Craiovei" - că în perioada 1641-1646 circa 10 mii de familii din Oltenia s-au mutat în Banat, în jurul Vârşeţului şi Timişoarei, cu posibilitatea ca atunci printre aceia să se fi aflat şi unii Ghergani). G/herbul = emblema Medievală a Băniei era leul pe fond albastru, după Unirea Principatelor Române fiind pe scut roşu:

G/herbul Olteniei

În 9 I 1651, popa Gherghe a fost martor la vânzarea Văii Teancului de lângă Zoreşti 45,10 lat. N, 26,42 long. E / judeţul Buzău, Gherghe mai fiind menţionat

în actele locale din 20 III 1651 şi 27 IV 1652 (acolo la 1 XI 1652 episcopul Buzăului s-a înfrăţit cu postelnicul Gherghe, printre martori fiind spătarul Gherghe). La Târgu Jiu, Gherghe judeţul a fost menţionat la 29 XI 1650, 20 II 1657, 29 IV 1658 şi 15 X 1662 - judeţ / jude însemna şeful magistraturii, respectiv primar - iar în 20 VII 1657, acelaşi Gherghe a fost menţionat acolo ca pârcălab; în 16 X 1667 şi 9 II 1672, la Târgu Jiu / judeţul Gorj logofătul era Gherghina. În 22 X 1655, Mănăstirea herţegului Negru Vodă din Câmpulung Muscel / judeţul Argeş a fost întărită printr-un act domnesc, semnat printre alţii de Banul Chirca şi vornicul Gheorghe; la Câmpulung Muscel în anul 1656 judeţul / judele era Gherghina, rânduit de Vodă Constantin Şerban - fiul lui Vodă Radu Şerban - pentru lămurirea proprietăţii asupra Bisericii Cloaştir, ctitorită acolo de familia herţegului Negru Vodă (Radu Şerban a fost secretarul lui Mihai "Viteazu", de sânge nobiliar, înrudit cu puternicul neam al fraţilor Buzeşti). Un hrisov domnesc din 11 XII 1657 despre Mănăstirea Căldăruşani, comuna Gruiu / judeţul Ilfov îl avea ca martor pe jupan Gherghie mare vornic de la Văleni. În 20 III 1659 la Bucureşti (când domnea Mihai Radu, considerat fiu al lui Radu Mihnea) portarul Gherghie a fost martor la vânzarea unor părţi din Codrul Delenilor; în 30 VIII 1659, acel Vodă a semnat un act ce conţinea: "Mihai Radu, Domnul Ţării Româneşti, întăreşte lui Sima din Bărbăteşti şi fiilor lui stăpânirea casei, prăvăliei şi a locului din jur, din Târgovişte, din Târgul de Sus, aflate lângă popa Gherghe, ce fuseseră cumpărate de la Zorze portar şi de la fraţii lui, Neagu şi Pătru, fiii Neacşei; Anca, sora lor, spune că acestea le-au fost lăsate de mamă la moartea ei, însă fără a dovedi în vreun fel acest lucru. Martori: Manu mare ban al Craiovei, Radu mare logofăt, Stroe mare vistier, Dumitru mare spătar, Mihai mare clucer, Manta mare comis, Iane mare paharnic, Neagoe mare postelnic, Bădislav mare slujer, Gherghe mare stolnic şi Gherghe mare vornic".

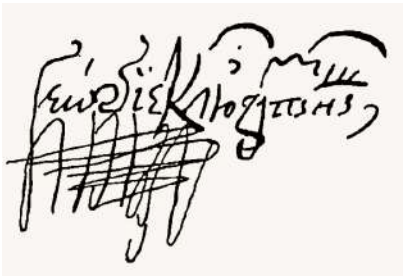

Semnătura clucerului Gherghe în 23 IV 1642

Alexandru Mircea, Vodă al Ţării Româneşti crescut în Rodos imediat după izgonirea de pe Insulă a Cavalerilor Ioaniţi de către otomani, i-a urgisit pe Boierii ostili Domniei sale în 1568-1577 (tatăl său Mircea - fiul lui Mihnea "cel Rău" 1462-1510 - când a pretins tronul Ţării Româneşti a fost învins în anul 1511 la Gherghiţa de către Danciu Craiovescu / ginerele marelui pârcălab Gherghina); a dus o politică fiscală asupritoare, înfiinţând noi biruri, motiv pentru care a fost supranumit de popor "oaie seacă" - după birul inclusiv pe oile sterpe. În 12 III 1571, Vodă a întărit scriitorului Gherghina proprietatea pe jumătate din moşia Leordeni (în 1650, la un schimb de proprietăţi din Popeşti-Leordeni 44,22 lat. N, 26,10 long. E / judeţul Ilfov, martori au fost vistierul Gherghe şi fratele lui, clucerul Gherghe). În 26 VI 1571, 18 XI 1571, 27 III 1577, 18 IV 1577, 20 VI 1578, 4 VII 1578, 19 XI 1578, 2 şi 30 XII 1578, 5 XII 1580, etc. grămăticul Gherghe din Fundeni a scris din Bucureşti acte pentru Vodă Alexandru Mircea (în documentele din 26 V 1577, vătaf de puşcaşi - conducător de oşteni - era Gherghe şi Gherghi era un orăşan al Bucureştiului):

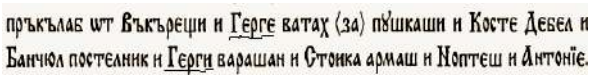

Vătaful Gherghe şi orăşanul Gherghi sunt subliniaţi

Este interesant - aşa cum a consemnat şi Dr. Nicolae Constantinescu în "Dicţionar Onomastic Românesc" din anul 1963 - că în Oltenia s-a ajuns la folosirea apelativului Gârga pentru vătaf. În 14 IX 1578, băiatul lui Alexandru Mircea a scris "Hrisovul lui Mihnea Vodă către Mănăstirea Nucetu, ca să-i fie satul Bădeşti tot, cu tot hotarul, cu morile şi Ţiganii răposatului pârcălab Gherghina toţi câţi se vor afla, pentru că sunt ale Sfintei Mănăstiri, bătrâne / vechi şi drepte moşii, de baştină, câştigate şi date de răposatul Gherghina pârcălabul. Satul Bădeşti tot, cu tot hotarul, l-a cumpărat Gherghina pârcălabul de la răposatul Vlad Vodă Călugărul cu 40000 de aspri gata". În 20 III 1580, un alt hrisov al Domnitorului - document zis şi "carte de mână" - consemna "să fie lui Dragomir vornic siliştea ce să chiamă Severinţii, de lângă Târgovişte, pentru că a cumpărat-o de la Gherghe din Văcăreşti şi cu morile, lângă această moşie". Unicul fiu al lui Vodă, Mihnea "Turcitul", a cârmuit în 1577-1583, ceea ce l-a determinat pe preotul Ştefan Gherga ca în anul 1580 - atras şi de privilegiile oferite de către principele Transilvan din Alba Iulia - să nu se întoarcă în Valahia / Ţara Românească, ci să se mute la Lugoj, judeţul Timiş (unde, la fel ca Saşii din S Ardealului, locuitorii se bucurau de libertatea privilegiului zonei de naţiune Românească în care erau / regiunea fiind cu autonomie specială; pe atunci, în Banat trăiau circa 300 mii de locuitori, majoritatea în mediul rural, având ca principală ocupaţie agricultura şi ramurile anexe, Academia Română apreciind că "Banatul, în partea de şes, deţinea pământul cel mai bun pentru agricultură din întreg arealul geografic" al Românilor).

Partium - partea din V Transilvan - a ajuns (curând după formare) să cuprindă în N Mişcolţ şi Kassa / Kosice

După căderea Regatului Ungariei - în urma Bătăliei de la Mohaci din anul 1526 - în Panonia mercenarii rămaşi fără contracte au trecut în haiducie (practică existentă demult în spaţiile Balcanic şi Românesc). Realitatea a fost că datorită pierderii Bătăliei de la Mohaci a dispărut Ungaria, transformată în Paşalâcul de la Buda şi

prin urmare, Principatul Transilvaniei spre sfârşitul Evului Mediu a ajuns să se întindă în NV până la Dunărea mijlocie (unde în prezent e graniţa Slovaciei cu Ungaria) iar în SV să cuprindă Banatul de Lugoj-Caransebeş; în Partium - anume în Vestul Transilvaniei - principele Ştefan Bocskai 1557-1606 al Transilvaniei a apelat la mii de haiduci să apere graniţa apuseană, similar cum Secuii apărau graniţa răsăriteană: el şi succesorii săi i-au împroprietărit pe haiduci cu moşii începând cu Tokaj, Debrecen, etc. şi i-au înnobilat pe haiduci (a existat inclusiv judeţul Hajdú, care din anul 1950 a devenit judeţul Hajdú-Bihar în Crişana Maghiară). Stabilit în Lugoj din anul 1580, preotul Ştefan Gherga a avut contacte cu negoţul Armân / Aromân - prezenţa la Timişoara în anul 1582 a Dominicanului Gergely / Gherghei din Ragusa fiind semnificativă, acela funcţionând ca singurul paroh catolic în cetatea Timişoarei, ajutând şi comerţul, astfel cum reiese din scrisorile adresată papei în 6 I 1578 şi în 6 II 1582 - facilitarea comerţului în Panonia apărând curând cu ecou în Mişcolţ, unde de la 1606 s-a ţinut registrul Armânilor / Aromânilor (din Moscopole, Ohrida, etc.) stabiliţi acolo odată cu semnarea de către Sultanul Ahmed I al Imperiului Otoman şi de către Împăratul Matia I al Imperiului Habsburgic, prin medierea de către Ştefan Bocskai / principele Transilvaniei, a Păcii de la Zsitvatorok - pe graniţa Nord-Vestică a Transilvaniei - de la 11 XI 1606 după "Războiul Lung" de 15 ani; Moscopole - cu ajutorul banilor din aşa comerţ pe ruta Nordică / pe lângă cea Vestică avută cu Veneţia - în anul 1630 s-a proclamat oraş, familia negustorilor Ghiorga / Gherga fiind studiată şi de către academicianul Niculae Iorga drept cea mai importantă acolo pe atunci, cu afaceri atât în Ţara Românească, cât şi la Veneţia ori la Mişcolţ: Casa Comercială Gherga - notată şi Gheorghiu - era cea mai mare în Moscopolea secolului XVII (atunci localitatea devenind oraş). La decizia instalării în Banat a contribuit inclusiv Ghenadie, mitropolitul Ardealului (cu reşedinţa la Bălgrad / Alba Iulia), hirotonit în toamna anului 1579 la Târgovişte, cu care preotul Ştefan Gherga a lucrat; se poate remarca despre Bălgradul de pe Mureş - Alba Iulia din România - că până în Evul Mediu era mai mare decât Belgradul de pe Dunăre / acum capitala Serbiei (şi capitala Ţării Româneşti, Târgovişte / la E de Râul Olt era mult mai mare decât principalul oraş al Băniei, Craiova / la V de Râul Olt): e de ştiut că denumirea de Belgrad pentru actuala capitală a Serbiei şi de Bălgrad pentru Apulum = Alba Iulia proveneau din secolul IX, de când au fost împreună în Imperiul Bulgaro-Armân / Scito-Vlah, fiind nume dat de Bulgari / Sciţi (la fiecare însemnând la fel, anume "Cetatea Albă"). Ghenadie, "mitropolit al Ardealului şi Orăzii mari" - titulatură cum n-a mai avut vreun ierarh al Românilor până la el - era de la Mănăstirea Prislop / judeţul Hunedoara: acolo a vieţuit din anul 1564 până în anul 1580 Domniţa Safira / Zamfira, fiica lui Moise Vodă din casta Basarabilor, Domnitorul Ţării Româneşti în 1529-1530 (ultimul Vodă dintre Dănești, ucis deoarece - împreună cu cumnatul său Barbu II Craiovescu / fiul Gherganei Hrusana - se opunea otomanilor; ultimul Vodă dintre Drăguleşti - cealaltă ramură Basarabă - a fost în acelaşi secol Petru "Cercel" / fiul Domnitorului Pătraşcu "cel Bun", ca frate vitreg cu acela revendicându-se la sfârşitul secolului Mihai "Viteazu", principalul protagonist al "Războiului Lung" dintre creştini şi musulmani). Domniţa Zamfira pentru lucrările de restaurare ale aşezămintelor religioase din Ţinutul Haţegului, la poalele Munţilor Poiana Ruscă / Rus-Că şi Retezat, a fost sprijinită din Ghergani de către înruditul preot Ştefan Gherga, stabilit deja de 6 ani acolo, din anul 1558 (probabil pe moşia Bretea Română din Valea Strei, unde rudele sale anterior cu un secol au fost înnobilate de Regele Matia Corvin); după moartea Domnitorului Pătraşcu "cel Bun" şi moartea lui Anania, mitropolitul Ţării Româneşti (rudă cu Vodă Neagoe Basarab, ucis de altă rudă - Vodă Mircea "Ciobanu" - la momentul investiturii), mulţi Boieri şi preoţi din Ţara Românească au trecut hotarul în Ardeal. Conform demnitarului otoman care răspundea de relaţiile Înaltei Porţi cu statele creştine în 6 XI 1553 - dragomanul Mahmud - Mircea "Ciobanu" nu era "nici musulman, nici creştin" iar Academia Română a caracterizat domnia lui Mircea "Ciobanu" prin a fi provocat "cea mai violentă, mai îndelungată şi mai unanimă răscoală şi pribegire a boierilor din istoria munteană".

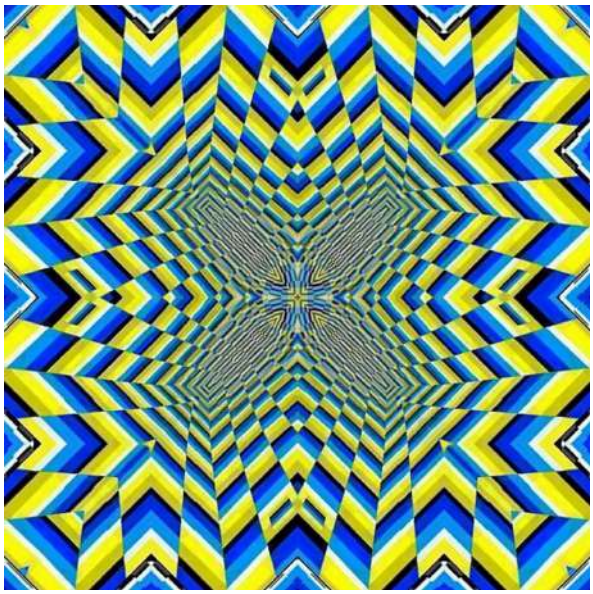

În anul 2020 multinaţionala genetică "Living DNA" a indicat înrudiri cu Gherga ale unor familii din diverse Ţări, ca Anghel, Râşteiu, Stănculescu, ş.a. din România ori Burris, Floroiu, Rodack, ş.a. din SUA iar "Proiectul Genografic" în baza sa de date din anul 2011 despre România a relevat - pe lângă asemănări genetice cu familii ca Rusu din Vizantea 45,57 lat. N, 26,50 long. E / judeţul Vrancea (ai cărei bărbaţi Români - aşa cum a observat în anul 2016 Dr. Anatoly Klyosov, preşedintele "Academiei de genealogie genetică" din Moscova / capitala Federaţiei Ruse - sunt mai apropiaţi genetic de Dinastia Rurik decât mulţi descendenţi nobili Ruşi), Lăzăruţ din Band 46,35 lat. N, 24,23 long. E / judeţul Mureş, Ticu Ştefănescu din Bucureşti, ş.a. - şi o asemănare genetică Gherga cu Boldizar Macskay din Tincova 45,34 lat. N, 22,07 long. E / comuna Sacu, judeţul Caraş-Severin, cu menţiunea documentară de naştere din 1552, anul cuceririi Banatului de către Imperiul Otoman: s-a înrudit cu Gherga şi familia Cnezilor Români Măcicaş, însemnând "mâţă" datorită asocierii cu felina / pisica - dar înţeles şi ca "Măciucă" - care era din elita Banatului Medieval, trăgându-se de la Cneazul Român Gugulan Struza din Caransebeş, menţionat în anul 1292 (posibil că Grigore Gherga, fratele mai mare al preotului Ştefan Gherga, a fost cel care s-a înrudit cu Măcicaş, căci în acel an 1552 mulţi Români au murit în Banat datorită invaziei otomane); la apărarea cetăţii Timişoarei, asediată de otomani, e consemnat documentar istoric că în Iulie 1552 printre alţi viteji a murit şi Cavalerul Grigore, regiunea ajungând inclusă în Imperiul Otoman pentru 164 de ani. Banatul a fost sub otomani exact aceeaşi durată ca şi sub Romani (cu

acelaşi rang de provincie în ambele Imperii iar otomanii au fost mai recenţi decât Romanii, însă datorită lor localnicii azi nu vorbesc Turca, aşa cum nu datorită anteriorilor ocupanţi autohtonii şi-au vorbit limba Românică; de altfel, nici datorită ulteriorilor ocupanți Austrieci ai Banatului, Transilvaniei și Bucovinei - pentru o perioadă mai îndelungată decât au fost Romanii în Dacia, însă și mult mai recentă istoric / fiind până secolul trecut, capitala Imperială Viena nefiind așa departe ca Roma - Românii nu și-au schimbat limba natală în Germană, chiar dacă, spre deosebire de vremurile Antice, au fost chiar școli pentru așa ceva). La otomani, însemnătatea strategică a Timişoarei a fost aşa de mare încât "kadiul" - şeful ei - era răsplătit prin aceeaşi sumă ca şi kadiul Istanbulului (al capitalei Imperiale otomane); conform Academiei Române, încasările visteriei din Timişoara - datorită produselor agricole Bănăţene, taxării pe Dunăre a traficului şi a sărăriilor de pe Mureş - plasau acea provincie printre cele mai bogate ale Imperiului Otoman (începând cu Denta 45,21 lat. N, 21,14 long. E / judeţul Timiş - din anul 1573 - otomanii exploatau prin agricultura Banatului şi plantaţii de orez). În secolul XVI, regiunea Banatului era ştiută şi ca "Ţara Românească de dincoace de munţi": "Valachia CisAlpina", spre deosebire de Țara Românească "TransAlpina", adică de "dincolo de munți" (de exemplu, umanistul Italian Giovanandrea Gromo în anul 1564 nota că "în Banat, satele sunt toate locuite de Români"). Despre "Legături între fraţi", Dr. Ioan Haţegan din Timişoara a scris în anul 1989: "Fenomen specific şi generic pentru spaţiul românesc, legăturile continue între românii de pe ambele versante ale Carpaţilor au cunoscut în cazul Banatului forme deosebit de interesante, unele dintre ele nemaiîntâlnite în alte regiuni. Dintre acestea (numeroase şi uneori păstrate şi în cuprinsul documentelor medievale), detaliem un aspect: legăturile bănăţenilor cu Ţara Românească în cursul anului 1552. Forţa politică şi militară a celor 8 districte româneşti privilegiate din Banat a fost vizibilă încă din secolul XV, dar a cunoscut forme specifice de manifestare în perioada următoarelor 2 secole. Vitejii cavaleri ai zonelor Caransebeşului şi Lugojului, numiţi de către istoricul Patriciu Drăgălina cu fericitul epitet de 'condotierii răsăritului' au fost întotdeauna forţă armată capabilă să-şi apere vatra strămoşească, dar şi să întreprindă acţiuni ofensive în afara Banatului. La mijlocul secolului XVI, acea forţă militară de excepţie era folosită în mod curent de către domnitorii şi pretendenţii munteni pentru ocuparea sau păstrarea tronului, documentele vremii fiind concludente în aşa privinţă. După cucerirea Timişoarei (1552), armata otomană se îndreptă spre zonele estice ale Banatului cu intenţia fermă de a cuceri întreaga provincie. În faţa uriaşelor forţe armate otomane, cu un moral excelent după ultimele victorii, trupele bănăţene nu aveau şanse de rezistenţă. Şi - cu toate acestea - înaintarea otomană s-a oprit. Ce se întâmplase? Ţinând seama de forţa militară a formaţiunii politico-administrative ce va fi cunoscută sub numele de 'Banatul de Lugoj-Caransebeş' - ce se constituise deja pe teritoriul districtelor româneşti - Mircea Ciobanu, purtătorul de cuvânt al Porţii Otomane în relaţiile cu Transilvania şi Banatul, a reuşit să medieze o înţelegere între marele vizir şi comandanţii bănăţeni. Prin aceasta, otomanii au renunţat la cucerirea zonei est bănăţene în schimbul unui tribut. Timp de 106 ani, acea formaţiune şi-a dovedit viabilitatea, jucând un rol deosebit de important în istoria românească. În ceea ce-l priveşte pe Mircea Ciobanu, el şi-a cununat fiul cu fiica unuia dintre 'banii de Lugoj-Caransebeş', ca preţuire deosebită arătată acelora". Vodă Mircea "Ciobanu" - ultimul dintre fiii domnitorului Ghergan Radu "cel Mare" - a murit în 25 IX 1559 iar primul său născut Petru "cel Tânăr", care i-a urmat la domnia Ţării Româneşti până în 31 V 1568, a murit la 19 VIII 1569 în Konya / Anatolia; otomanii au cârmuit Banatul cu ajutorul unui însemnat număr de Vlahi Bosnieci / islamizați datorită orânduirii Imperiale de atunci (care desigur că vorbeau Armâna sau vechea Română). În anul 2002, academicianul Ioan Aurel Pop scria despre "Judecăți după dreptul Țării Românești în Banat în jurul anului 1500": "Există o serie de documente latine din jurul anului 1500, referitoare la districtele românești cu centrul la Caransebeș, extrem de importante prin detaliile oferite în legătură cu modul de rezolvare a unor cauze judiciare. Acele procese au avut loc în cadrul adunării nobililor districtului Caransebeș, prezidate de obicei de către cei 2 bani ai Severinului. În afara menționării insolite a dreptului sau obiceiului 'Țării Românești', s-a precizat de foarte multe ori respectarea 'obiceiului locului', 'legea și tradiția domnilor nobili ai acestui district', 'vechiul obicei al acestui district' sau 'legea românilor' ori chiar 'legea veche și recunoscută a tuturor districtelor românești', etc. Toate acele referiri trimiteau la anumite principii și proceduri legate de dreptul cutumiar românesc. Dar să revenim la documentele în care se menționează 'dreptul sau obiceiul Țării Românești', fapt neobișnuit în textele latine emise pe teritoriile Transilvaniei și Ungariei. Pomenirea acelui drept se referea - în cele mai multe cazuri - la procesele civile în care cauza era tranșată prin jurământul decizoriu acordat uneia dintre părți (ca probă în vechiul nostru drept), la rezolvarea pricinilor cu ajutorul arbitrilor aleși de comun acord de către părți. Un alt element specific românesc era și pronunțarea întregii adunări (cneziale și nobiliare) la mărturia de adeverire. Oricum, cu rare excepții, în acele procese, emitenții erau români, forul de judecată (adunarea nobiliară) era și el românesc iar impricinații erau de aceeași etnie. Iată că și principiile de drept după care se judeca, ca și procedura de judecată, erau tot românești, mai precis ale 'Țării Românești'. Întrebarea în legătură cu utilizarea denumirii de 'dreptul sau ritul Țării Românești' nu a fost pusă, în general, fiindcă traducerea expresiei 'ius seu ritus Volachie' s-a făcut prin termenii de 'drept sau obicei românesc'. Când s-a observat deosebirea, s-a presupus că referirea se făcea fie la Țara Românească de la sud de Carpați, fie la o țară românească generică - generală - despre care vorbesc deopotrivă izvoarele și istoriografia. Referirea la Țara Românească propriu-zisă ar putea avea 2 explicații. Prima este că Banatul Severinului a făcut parte cândva, sub aspect politic, din Țara Românească și că a păstrat în mare măsură - aidoma Făgărașului - acel model de organizare. A doua explicație ar putea avea în vedere prestigiul denumirii de Țară Românească, aplicat spațiului politic sud-carpatic, 'prima libertate românească'. Referirea la o țară românească generică s-ar putea susține prin ideea că, încă de la finalul etnogenezei, toate regiunile locuite în mod compact de români s-au numit Vlahii sau Țări Românești și că - prin extensiune, mai târziu - tot spațiul de la nordul Dunării de Jos (în care - alături de alți locuitori - trăiau românii) era privit ca o 'țară românească'. Numele de Volachia / Cisalpina identic cu cel dat Țării Românești de la sud de Carpați, includea în sine nu numai caracterul etnic românesc al Banatului, dar și amintirea unei vechi organizări politico-teritoriale românești, cu instituții românești, cu structuri juridice românești. De altminteri, la 1457 acea organizare distinctă românească a fost oficial recunoscută de către puterea centrală ungară prin consemnarea sub formă de privilegii a vechilor libertăți de care s-au bucurat 8 dintre zecile de districte ale românilor

din Banat. Acea organizare distinctă avea să supraviețuiască și după secolul XVI, conservând în regiunea Caransebeș-Lugoj un focar de cultură și civilizație românească. Astfel - în context - denumirea de 'drept al Țării Românești' indica, se pare, perceperea Banatului (cel puțin a celui de deal și de munte) nu numai ca o regiune românească din punct de vedere etnic, ci și ca o 'țară' cu instituții românești, organizată în parte după modelul românesc. În perioada dominației otomane, regiunea din jurul Timișoarei era denumită Vlașca / Vlaska - adică Țara Românească - pentru ca același termen să fie folosit spre 1660 și de către patriarhia sârbească, și de către un episcop din Timișoara, pe la 1652; călătorul turc Evlia Celebi, la mijlocul secolului XVII, desemna și el Banatul drept Țara Românească".

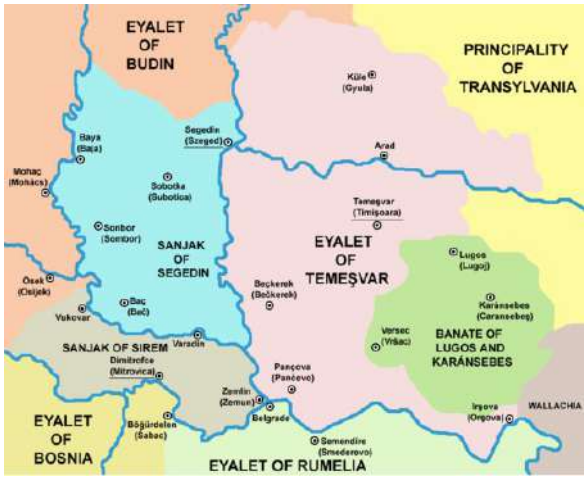

1568-1571

În anul 1558 din Țara Românească inclusiv văduva Domnitorului Pătrașcu "cel Bun", Ghergana Voica, s-a refugiat, la Sebeș, județul Alba / în vecinătatea Ţinutului Haţegului (Pătrașcu și Voica de altfel erau și veri îndepărtați Gherga, ei având 4 copii: Maria ucisă în anul 1568 de Vodă Alexandru Mircea, Petraşcu din Cipru, ucis în anul 1576 de Vodă Mihnea, Vintilă Vodă și Vodă Petru "Cercel"); atunci au fost descoperite în relativă apropiere, în 2 Biserici din Haţeg / actualul judeţ Hunedoara, inscripţii Antice ce afirmau că Hermes - bunicul biblic al Gherganilor - tutela regiunea, fost leagăn al Geţilor (care înaintea atacului Romanilor aglomerau depresiunea, nu înălţimile unde şi-au făcut fortificaţiile pentru protejarea locașelor de Cult). Într-un vechi cimitir de lângă Deva, o placă funerară din anul 1554 afirma Latin că - la acel timp - comandantul cetăţii Deva "era stăpân peste Dacii şi Geţii care locuiau în munţi"; în anul 2011, profesorul Gligor Haşa a enunţat că Munţii respectivi erau Poiana Ruscă - dintre Ţinutul Haţegului şi Banat, a căror mare parte forma Ţinutul Pădurenilor - iar piatra de mormânt "dovedeşte continuitatea românilor ca urmaşii daco-geţilor, până în secolul XVI". În timpul lui Vodă Mihnea "Turcitul", un act l-a împuternicit pe Gherghe să-şi strângă Ţiganii fugiţi în Ţara Românească: "Din mila lui Dumnezeu, Io Mihnea Vodă şi Domn: Dă Domnia mea această poruncă a Domniei mele boierului Domniei mele jupan Gherghe fost al doilea sluger, ca să fie volnic cu această carte a Domniei mele şi sluga lui, anume Vlaicu şi cu sluga Domniei mele Marco armaşul să adune toţi ţiganii lui, câţi îi sunt de moştenire, de cumpărătură, de frăţie şi de dar, oriunde îi va găsi în ţara Domniei mele ori în ţigănia Domniei mele ori în ţigănie boierească ori în ţigănie a călugărilor şi oriunde îi va găsi el, încât să aibă a-i lua. Şi oriunde pe unde va avea ţigănci măritate, el să dea ţigancă pentru cealaltă ţigancă. Iar dacă nu va da, să plătească ţigancă pentru ţigancă. Iar boierul Domniei mele mai sus-scris să fie volnic cu această carte a Domniei mele să-şi ia averea sa. Şi nimeni să nu cuteze să-l bântuie înaintea acestei cărţi a Domniei mele. Iar dacă i se va părea strâmb, să stea faţă înaintea Domniei mele. Altfel să nu fie, după spusa Domniei mele. Ispravnic, Mitrea mare vornic. Eu Radu am scris, luna August 27. Io Mihnea Vodă, din mila lui Dumnezeu, Domn". (Este de ştiut că slugerul era dregătorul care aproviziona - mai ales cu carne de vită - Curtea Domnească; volnicul era cel liber în acţiuni / care putea acţiona după voia sa iar ispravnicul era cel care ducea la îndeplinire porunca domnească, fiind responsabil de aplicare). Spre deosebire de fratele său Vintilă, care a fost instalat ca Vodă peste Ţara Românească în anul 1574 doar pentru 4 zile - cu sprijinul armatei lui Ioan Vodă "cel Cumplit" / "Viteaz", Domnitorul Moldovei 1521-1574, mare prieten al lui Mehmet Calga / Kalga, Hanul Tătarilor - Vodă Alexandru Mircea / zis "Oaie seacă" ucigându-l, Petru "Cercel" (descendent Ghergan după ambii părinţi) a cârmuit statul în perioada 29 VIII 1583 - 16 IV 1585; din 22 X 1583 l-a avut drept comis pe Gherganul Stroe Buzescu, care era însurat cu verişoara lor Ghergana Sima şi ca mare logofăt (făcut din 5 IX 1583) pe unchiul Ghergan Pătru din Băleni: fratele mamei sale Voica. Principele renaşterii Româneşti Petru "Cercel", a ridicat Biserici ortodoxe, începând cu Biserica Domnească "Adormirea" din Târgovişte - episcopul Maxim din Insula Cerigo 36,31 lat. N, 23 long. E i-a închinat o carte de luptă împotriva catolicismului / Aromânii în acea Insulă au fost menţionaţi documentar din anul 1200 - a realizat un mic palat domnesc de o mare frumuseţe (acum monument istoric în Târgovişte), a construit instalaţii de aprovizionare cu apă şi a înfiinţat un atelier pentru fabricarea tunurilor de bronz: realizări importante în cariera unui Domnitor şi cu atât mai remarcabile pentru un Vodă care a domnit mai puţin de 2 ani (a rămas în istoria ştiinţifică a României ca primul cârmuitor care a vrut constituirea Academiei Române). Cu toate acestea, istoria l-a păstrat în amintire mai degrabă pentru excentricităţile lui, pentru viaţa lui aventuroasă şi pentru apariţia plină de farmec a persoanei sale, ignorând însuşirile care ar fi putut face din el un mare Domnitor - dacă soarta ar fi fost mai îndurătoare cu el. Până şi porecla sub care a rămas cunoscut - cea de "Cercel" - se datorează doar unui amănunt frivol: cercelul pe care îl purta în ureche şi despre care se spune că era făcut dintr-o perlă mare cât un ou de porumbel. În ochii boierimii de la sfârşitul secolului XVI, acel detaliu apărea ca o extravaganţă, ba chiar ca o curiozitate care năştea întrebări asupra gusturilor şi purtărilor noului Domn. Dar lucrurile erau, de fapt, mai simple: Petru "Cercel" nu făcea decât să poarte ceea ce era la modă; e drept, nu în Ţara Românească, ci în ţările Europei occidentale, pe care le colindase, unde trăise şi unde îşi însuşise maniere, Cultură şi concepţii care se deosebeau mult de cele ale Domnilor cu care erau obişnuiţi boierii. Principele Petru trăise o vreme la Curtea Regelui Franţei Henric III 1551-1589, fiind chiar unul dintre favoriţii aceluia, printre acei tineri frumoşi, eleganţi, foarte preocupaţi de modă, pe care protestanţii, adepţi ai sobrietăţii în moravuri şi înfăţişare, îi bârfeau şi îi acuzau inclusiv de înclinaţii homosexuale. Dar acei tineri par să fi fost, mai degrabă, ceea ce sunt denumiţi acum metrosexuali: bărbaţi care dau o mare atenţie înfăţişării lor şi tendinţelor modei. În ochii austerilor protestanţi, acele preocupări erau o dovadă de efeminare iar de aici până la acuzaţia de homosexualitate nu mai era decât un pas. Cercelul purtat într-una dintre urechi nu era totuşi decât o

modă, răspândită în acea vreme. În mai multe portrete ale Regelui Henric III, acela apare purtând la ureche o perlă de o mărime impresionantă, astfel încât - la urma urmei - Petru "Cercel" nu făcea decât să urmeze o tendinţă a modei ("era un împătimit al Muzelor", după cum l-a prezentat Genovezul Franco Sivori, care i-a fost secretar); la Curtea Regelui Francez, Petru "Cercel" s-a cunoscut şi cu filozoful Italian Giordano Bruno, când acela a scris prima lui carte, dedicată Mamei Circe. După moartea tatălui său, Vodă Pătraşcu "cel Bun", Prinţul Petru şi-a trăit tinereţea mai mult pribeag: a colindat prin mai multe Ţări şi devenise - ajutat şi de frumuseţea sa fizică - un personaj deosebit de interesant şi atrăgător; era poliglot şi scria chiar versuri, compoziţiile sale în Italiană fermecând-o inclusiv pe Regina Caterina de Medici 1519-1589, mama Regelui Henric III al Franţei (prima Europeană care a fumat tutun). Iată o rugăciune adresată Tatălui Ceresc, compusă de el în anul 1579 (tradusă din vechea Italiană în Română de Dr. Alexandru Ciorănescu):

"Stăpâne Domn pe-adânc şi pe văzduhuri,
Tu, ce-ai făcut pământ şi cer şi mare,
Pe om din lut şi nevăzute duhuri,
Tu, care din fecioară întrupare
Ai vrut să iei, Părinte preaputernic,
Ca să-nviezi şi să ne dai iertare,
Tu, ce vărsându-ţi sângele cucernic
Ai sfărâmat a Iadului tărie
Şi l-ai legat pe diavolul nemernic,
Tu, ce-ai deschis a ta împărăţie
Şi blând te-arăţi şi milostiv cu mine,
Spre-a-mi face Raiul veşnică moşie,
Ascultă, Tată, ruga mea ce vine
La tine arzătoare şi plecată,
Tu, ce-ai fost om ca să mă-nalţi la tine.
Cum voi plăti, stăpânul meu, vreodată
Atâtea bunuri mie hărăzite,
Şi ce-aş putea să-ţi juruiesc răsplată?
Mă-nbelşugaşi cu daruri nesfârşite,
Fiind nevrednic eu, şi cu-ndurare
M-ajuţi mereu, mă-ndrepţi din căi greşite.
Tu nu pui preţ pe-averi şi pe odoare,
Pe perle, nici pe pietre nestemate,
Căci tot ce e, e-al tău, Stăpâne mare.
De tine-au fost făcute-n lume toate,
Şi omul mârşav nici c-un pai subţire
Să se făleascâ-a fi al său nu poate.
Cu o bătaie de-aripi, cu-o privire
Chiverniseşti şi-ndrepţi orice făptură,
Şi cerul, şi tărâmul de sub fire.
Plăcute-altfel de jertfe nu-ţi mai fură,
Alt dar decât o inimă curată
Şi închinată ţie cu căldură,
Şi toţi să te mărturisească, Tată,
Drept Domn al Israelului, cel care
L-a înecat pe Faraon odată.
Tu vrei doar fapta bună şi-nchinare.
Şi toţi să te slujim, căci ştii în minte
Şi-n inimă ce-ascunde fiecare.
E mică plata ce ne ceri, Părinte,
Şi n-o-mplinim pe toată cu dreptate,
Dar tot ne vrei moşneni ai slavei sfinte.
Prea multă dragoste şi bunătate
Arăţi spre noi, căci cu nesocotire
O preţuim, şi numai cu păcate
Răspundem la a ta milostivire
Şi-al tău judeţ, cu care plin de fală
Călăuzeşti cu bine-ntreaga fire.
Cu multă neştiinţă şi greşală
Noi ne trudim să-ţi dăm în închinare
O inimă plecată cu sfială,
Dar, bieţi de noi, greşim fără-ncetare
În faţa ta, puternice-mpărate,
Şi-ţi risipim averea-n desfătare.
Pân'ce Ursitele ne-nduplecate
Vor rupe-al anilor mei fir subţire,
Îmi iartă, Doamne, grelele păcate
Şi-atât de mare ai milostivire
Spre mine, sluga ta cea vinovată,
Ca să trăiesc cu tine-n nemurire.
Şi fă-mă, Doamne, vrednic de răsplată,
Nu-mi da pedeapsă după-a mele vine,
Ce trec măsura ce-ar fi fost iertată.
Greşit-am, Tată, milă ai de mine,
Aprinde-mi sufletul şi mă învaţă,
Şi fă să vin alăturea de tine.
Tu, ce eşti cale, adevăr şi viaţă,
Ştiu că tot binele ce va să-mi vie
Mi-l va trimite sfânta ta povaţă.
Ferice de voi fi şi-n bogăţie
De stare şi avere, dă-mi putere
Cu spaimă mare să ţi-o-nchin tot ţie.
Iar caznă când avea-voi şi durere,
Să fiu ca Iov cu straşnică răbdare
Şi să-ţi slujesc statornic îţi voi cere.
Orice ţi-e voia, Împărate mare,
Nespus de mult mă bucură şi-mi place,
De-ar fi spre bine sau spre grea-ncercare.
Mi-e gândul doar la slujba ce voi face
Măriei Tale tot mereu, căci ţie
Cel ce-ţi slujeşte va trăi în pace
Şi va zbura la cer cu bucurie".

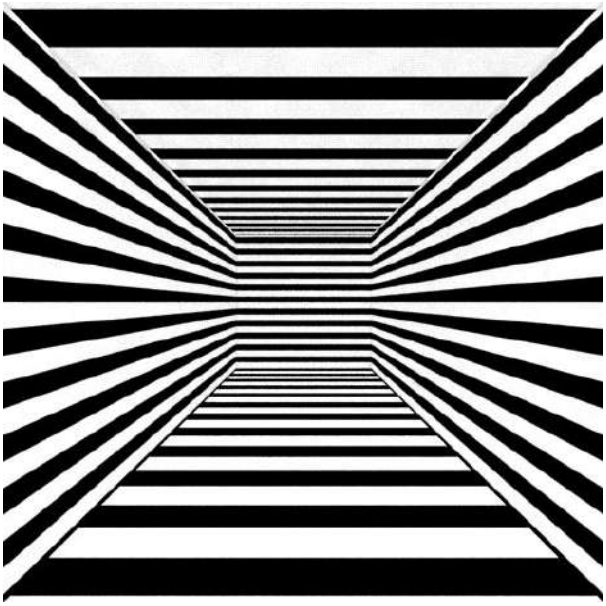

În calitatea sa de Prinţ, Petru - fiul Gherganilor Pătraşcu şi Voica - se credea îndreptăţit să pretindă tronul Ţării Româneşti, însă în vremurile acelea (şi înainte de ele şi timp de câteva secole după aceea) accesul la tronul unuia dintre Principatele Române depindea de bunăvoinţa şi sprijinul Înaltei Porţi Otomane iar bunăvoinţa şi sprijinul se cumpărau cu mulţi bani. Este poate greu de imaginat azi ce însemna, în acele vremuri, cursa pentru ocuparea tronului, fiind la cheremul Sultanului. Intrigi, denunţuri, reclamaţii, scrisori calomnioase, sume uriaşe plătite drept mită unor

înalţi dregători ai Curţii Imperiale de la Istanbul, o adevărată junglă a corupţiei, în care pretendentul care dădea cei mai mulţi bani îşi cumpăra, practic, tronul. Dacă beneficia şi de nişte relaţii, cu atât mai bine; recomandările unui înalt personaj puteau fi de ajutor dar principalul argument erau darurile bogate, de care nici un pretendent nu era scutit. Petru avea de luptat cu un adversar puternic: Mihnea care, împins de la spate de mama sa, Italianca ambiţioasă şi fără scrupule Ecaterina Salvaresso, era hotărât să lupte cu toate armele - bani şi intrigi - pentru a păstra tronul pe care se urcase în anul 1577. Fără a ignora aspectul financiar al chestiunii, Petru "Cercel" a hotărât să-şi folosească şi relaţiile de la Curtea Franţei pentru a-şi asigura izbânda: a putut apela la ambasadorul Franţei pe lângă Sublima Poartă, Jacques de Germigny, cerându-i sprijinul; asta se întâmpla în anul 1579.

Pecetea Voivodului

În anul 1581, trecând şi prin alte Ţări ale Europei şi pledându-şi cauza pe lângă puternicii vremii - inclusiv Veneţia - s-a dus el însuşi în Tracia la Stambul / Istanbul, pentru a da "lupta" la faţa locului, însă abia în anul 1583 a izbutit să obţină de la Sultanul Murad III ca Mihnea să fie înlăturat, lăsându-i liberă calea spre tron. Cronici ale vremii relatează că noul Domn a fost bine primit în Ţara Românească. Un Vodă tânăr şi frumos, elegant şi plin de farmec, avea toate şansele să fie admirat de Boieri şi de popor, deopotrivă; pe deasupra, el era fiul lui Pătraşcu, supranumit "cel Bun" din pricina că avusese o fire blajină, tolerantă şi o Domnie liniştită, fără conflicte grave cu Boierimea iar acea frumoasă reputaţie a tatălui se răsfrângea şi asupra fiului. Vodă şi-a stabilit Curtea la Târgovişte, căci Bucureştiul era, pe vremea aceea, un mic oraş, mai puţin important, ce slujea ca un fel de capitală alternativă. În primele luni de domnie lucrurile au mers bine iar Petru "Cercel" a putut să se remarce prin câteva înfăptuiri ce au dat tuturor speranţa că veniseră vremuri mai bune pentru ţară; oraşul a fost îmbogăţit cu instalaţii de apă şi cu numeroase înfrumuseţări arhitectonice marcate de gusturile şi ideile occidentale ale noului Domn, care au stârnit admiraţia contemporanilor. Din nefericire, situaţia n-a ţinut mult şi dezmeticirea a fost amară: Domnitorul avea nevoie de mulţi bani, nu numai pentru a finanţa lucrările începute, nu numai pentru a-şi recupera sumele enorme cheltuite pentru a dobândi tronul - sume ce fuseseră obţinute prin împrumuturi făcute la Istanbul - dar şi pentru că una dintre condiţiile înlocuirii lui Mihnea cu Petru fusese ca acesta din urma să ia asupra lui o mare parte din datoriile lui Mihnea către Înalta / Sublima Poartă. Protectorii otomani ai lui Petru nu înţelegeau să piardă bani la afacerea asta; aşa încât Domnul a recurs la metoda consacrată de a aduna bani: a sporit birurile (nu exista măsură mai nepopulară pe atunci - ca şi azi - decât aceea de a împila şi mai rău oamenii din popor). S-au adăugat la aceasta neînţelegerile cu Boierii Pământeni, generate de ciocnirea dintre ideile inovatoare ale lui Petru "Cercel" şi obiceiurile din bătrâni la care ţineau marii dregători. Domnitorul era înconjurat de curteni Francezi şi Veneţieni, dorind să introducă la curtea sa strălucirea curţilor princiare occidentale, promovând concepţii care, pentru Boierii Tradiţionalişti, constituiau tot atâtea noutăţi supărătoare (rezistenţa la schimbare era şi pe atunci un fenomen larg răspândit şi cu manifestări nebănuit de puternice); era, de fapt, o luptă între vechi şi nou, între Orient şi Occident, o ciocnire între Evul Mediu Românesc şi Renaşterea apuseană. Disputele au degenerat în conflicte deschise, în urma cărora Petru "Cercel" a poruncit executarea a 3 dintre marii dregători, el pierzându-şi astfel sprijinul păturii conducătoare. Mihnea - care, după înlăturarea de la domnie plecase la Istanbul şi începuse imediat intrigile - pentru a-şi recupera tronul, a profitat de "criza de imagine" a Domnitorului Petru "Cercel": şi-a sporit darurile către Înalta Poartă, calomniile la adresa lui Petru şi insistenţele de a fi repus pe tron. Unii cercetători consideră că aceeaşi înclinare pro-occidentală ce îi scandalizase pe Boierii din Ţara Românească a fost unul dintre motivele pentru care Înalta Poartă i-a retras lui Petru "Cercel" sprijinul. Alegând drept capitală, în locul Bucureştiului, Târgovişte, un oraş aflat mai departe de graniţă - deci de influenţa otomană - uşor de apărat şi legat direct de Transilvania - Petru "Cercel" părea să afirme o voinţă de a se distanţa cât mai mult de Imperiul Otoman, apropiindu-se în schimb de civilizaţia apuseană; evident, aşa ceva nu putea fi pe placul Înaltei Porţi, pentru care controlul asupra Principatelor Române, din care obţinea bogăţii enorme, sub forma tributului şi a mitei prilejuite de numirea Domnilor, era esenţial. În acele condiţii, fostul Domn Mihnea părea un candidat mai bun, nu numai sub aspectul financiar - al darurilor făcute pentru a influenţa alegerea - ci şi din punct de vedere politic. În anul 1585, Petru "Cercel" - a cărui popularitate scăzuse foarte mult - şi-a dat seama că urma să fie mazilit; n-a mai aşteptat să se întâmple asta, ci a părăsit Ţara, luându-şi cu el averea - documentele pomenesc despre o caravană formată din 43 de care pline cu bogăţii - şi a pornit spre Transilvania, sperând ca, de acolo, să se îndrepte spre Vest. Abia ajuns în Ardeal, a fost trădat de oamenii din escortă, care l-au jefuit; a fost arestat la Mediaş 46,09 lat. N, 24,21 long. E / judeţul Sibiu şi întemniţat în Maramureş; în anul 1587 a izbutit să evadeze, coborând pe o funie. A încercat să caute sprijin la foştii săi protectori dar norocul îşi întorsese faţa de la el: nici Franţa, nici Veneţia nu l-au mai sprijinit îndeajuns (reşedinţa sa oficială în Veneţia a fost aproape tot anul 1588 palatul Ca Pozzo, în cartierul istoric Cannaregio, situat în imediata vecinătate a Ponte delle Guglie şi a Ghetto Novo). Academicianul Alexandru Xenopol a fost de părere că acea răsturnare de intenţii s-a petrecut ca urmare a faptului că Petru "Cercel" eşuase în a realiza ceea ce protectorii săi din Occident aşteptaseră de la el: îl sprijiniseră cu gândul de a avea un aliat în acea parte a Europei, ca o modalitate de a-şi extinde influenţa, cu atât mai mult cu cât la Roma circula ideea unei cruciade, menită să stăvilească extinderea expansiunii

otomane către apus (cruciaţilor li se ziceau kuruţi). Aşadar, Ţările Vest Europene încercau să pregătească terenul: un Prinţ format după modelul occidental şi îndatorat lor le-ar fi slujit minunat scopurile. Cu alte cuvinte, Petru "Cercel" reprezentase o investiţie şi o unealtă. Neizbutind să-şi păstreze tronul, a devenit neinteresant. Poate era prea boem, prea visător pentru a servi ţelurilor politice ale marilor puteri Europene. La Istanbul - unde s-a dus din nou, în cele din urmă, într-o încercare disperată de a-şi recăpăta tronul - nu mai avea, deci, suficient sprijin diplomatic şi nici financiar. Rivalul său Mihnea a redobândit tronul Ţării Româneşti (ulterior, în anul 1591, acela a fost iarăşi mazilit şi chemat la Istanbul, unde, pentru a-şi scăpa viaţa, a abjurat credinţa ortodoxă şi s-a convertit la islam, de unde şi porecla sub care a rămas - "Turcitul" / Mehmet-beg, locuind de atunci la Nicopole, pe malul drept al Dunării - în istorie fiind singurul Vodă Român devenit musulman).

Islamul în Europa actuală

În Istanbul, Petru a fost întemniţat la închisoarea "7 Turnuri" iar peste câteva luni, în anul 1590, pentru a pune capăt, o dată pentru totdeauna, oricărei probleme din partea lui, otomanii - cu contribuţia lui Mihnea - s-au descotorosit de el: spunându-i-se că va fi surghiunit în Insula Rodos, a fost urcat pe o corabie dar în mijlocul Bosforului i-au fost tăiate urechile, nasul şi a fost ucis; era în etatea de 43 ani (despre Rodos e de ştiut că şi în prezent are unii locuitori Ghergani - după cum a consemnat revista "Familia ortodoxă" 7 / 2011 din România - ca de exemplu fiind indicată credincioasa Parascheva Gheorga, mamă a 3 copii). Din legăturile sale amoroase, Petru "Cercel" a avut mai mulţi copii - cel puţin 3 băieţi - dintre care primul născut Marcu a fost, pentru foarte puţină vreme, în anul 1600, guvernatorul Moldovei, atunci când cele 3 Ţări Române s-au unit pentru scurt timp, sub domnia lui Mihai "Viteazu" (Domnitorul Mihai - care şi-a început cariera militară pe timpul când pe tronul Valah era Petru / anunţat ulterior ca frate vitreg - înainte de ascensiunea la putere, împreună cu ruda sa Iane, a uneltit pentru dispariţia lui Petru "Cercel" iar apoi, "de ochii lumii", a avut grijă de fiul Marcu al aceluia). Dincolo de dorinţa de mărire - cine n-o avea? - se găsesc în povestea lui Petru lucruri aparte, ce îl deosebesc de alţi pretendenţi şi Domni care s-au perindat la tronul Ţării Româneşti: a fost primul care a folosit politica Franceză pentru a ajunge la tron; a adus cu el idei - poate chiar idealuri - ce ar fi putut da o nouă strălucire Ţării Româneşti şi i-ar fi grăbit progresul, dacă soarta l-ar fi păstrat mai mult pe tron (e interesant că la 7 III 1656 Jean Gerga şi-a botezat fiica în Saint-Nicholas-de-Port 48,37 lat. N, 6,18 long. E / Franţa). În acea "olimpiadă" a corupţiei în care se înfruntau pretendenţii la tron, a câştigat "Turcitul" Mihnea în locul lui Petru "Cercel", care visase să unească Principatele Române cu Europa - în spirit. În imaginea următoare se poate vedea Vodă Petru "Cercel", într-o pictură din Mănăstirea Căluiu / judeţul Olt (ctitoria Buzeştilor):

Petru "Cercel"

Ulterior Radu, fiul lui Mihnea "Turcitul" - Domnitor succesiv al Ţării Româneşti şi Moldovei - înconjurat de Greci în anturajul său, a dăruit Mănăstirii Dealu în anul 1614 Satul Nou 44,35 lat. N, 25,28 long. E / judeţul Dâmboviţa, ca moşie de sprijin. Istoricul Niculae Iorga a marcat Mănăstirea Dealu ca o "minune a artei orientale": "Lespezi mari de piatră, prinse cu scoabe de fier, alcătuiesc păreţi de o putere neobişnuită în grosime şi-n înjghebarea lor de stâncă. Două turnuleţe octogonale în faţă, unul mai mare la mijloc. Cele mai delicate şi mai felurite horbote de piatră înconjoară pisania împărţită la dreapta şi la stânga uşii de intrare sau împodobesc baza, tivesc ferestrele turnurilor. Gustul cel mai ales s-ar opri fermecat înaintea acestei armonii, durate pentru o mie de ani". Ca nişte ecouri târzii, după plecarea familiei preotului ortodox Ştefan Gherga pentru restaurările Bisericilor din Ţinutul Haţegului, între conducătorii capitalei Ţării Româneşti / oraşul Târgovişte - în apropierea relativă a căruia e Ghergani - gospodărirea localităţii echipată bine utilitar în anul 1585 de Vodă Petru "Cercel" l-a avut ca primar pe Gherghina / Gherghe până în anul 1588 (când a domnit Vodă Mihnea); apoi, primarul Târgovişte a fost Gherghi pentru un deceniu, în 1620-1629, sub 3 Domnitori (de altfel, în 18 XI 1587, Voivodul Mihnea a întărit logofătului Gherghe ocine în mai multe sate: părţile oamenilor care l-au jefuit în anul 1583 pe marele Ban Dobromir - când a vrut să fugă peste Munţi datorită sosirii Domnitorului Petru "Cercel" pe care nu voia să-l finanţeze - acela fiind păgubit de echivalentul preţului a 4 mii de boi, o sumă imensă, ce ilustra bogăţia înalţilor dregători / atunci Vodă Petru "Cercel" l-a instalat ca marele Ban al Craiovei pe fiul lui Ioan Caragea din Insula Chios, Mihai / Mihalcea însurat cu Ghergana Marula din Cocorăştii Colţ 44,50 lat. N, 25,53 long. E, judeţul Prahova / strănepoata Domnitorului Vlad "Călugărul", omorât la ordinul

generalului Gheorghe Basta în 16 VIII 1601). În 20 IV 1628 (când domnea Vodă Alexandru Iliaş), jupan Gheorghe mare spătar - din Ghergani - a fost în Bucureşti martorul tranzacţionării moşiei Înghimpaţi, de lângă Călugăreni; e de ştiut că funcţia de mare spătar însemna dregătorul de la Curtea Domnească având rangul de ministru al apărării (iar la ceremonii purta sabia şi buzduganul Domnitorului): spătarul purta spada Domnitorului. De exemplu, în lupta din 25 X 1632 de lângă Mănăstirea Plumbuita / Colentina, acum Bucureşti, a fost evidenţiat spătarul Gherghie.

La Curtea Veche din Bucureşti

În 3 IX 1717, preotul Constantin din Ghergani a cumpărat o proprietate, după cum apare în actul de atunci: "Mihai, fiul popei Stoica din Vizureşti, împreună cu nepotul meu şi cu feciorii mei, dat-am zapisul nostru la mâna dumnealui jupanul Constantin precum să se ştie că am vândut dumnealui un vad de moară în apa Dâmboviţei, însă împrejurul morii şi am vândut de a noastră bună voie, fără de nici o silă şi cu ştirea tuturor vecinilor noştri, să-i fie dumnealui şi copiilor dumnealui, nepoţilor şi strănepoţilor, moşie în veci şi pentru mai adevărată credinţă ne-am pus numele aici"; în 9 III 1718, acelaşi preot Constantin din Ghergani a mai fost implicat într-o tranzacţie: "Eu Avram, împreună cu nepoţii mei făcut-am zapisul nostru la mâna dumnealui jupanul Constantin precum să se ştie că i-am vândut toată partea noastră de moşie Înghindeasca ca să-i fie dumnealui această moşie stătătoare în veci dumnealui şi coconilor dumnealui şi nepoţilor şi strănepoţilor, câţi Dumnezeu va dărui. Lungul moşiei merge din apa Colentinei ce se cheamă matca Colentinei până în matca Dâmboviţei Vechi. Am vândut această moşie de bunăvoia noastră, nesiliţi de nimeni şi cu ştirea tuturor fraţilor moşteni. Când am făcut acest document au fost mulţi oameni martori care se vor iscăli ca să se creadă. Am scris eu, popa Constantin din Ghergani" (moşia Înghindeasca sau Înghimpaţi - mai târziu Boanga - era între Ghimpaţi / Colentina şi Slobozia Moară / Dâmboviţa Veche). În acel secol XVIII - când cula Gherga din Ghergani se pare că era în ruină - familia Ghica a cumpărat domeniul, apoi consolidându-şi acolo conacul şi a ridicat un cavou mare în cimitir. În anul 2008, Dan Dulciu a scris: "Ghergani a fost un sat de Moşneni / Moşteni (ca şi satele învecinate Vizureşti şi Înghimpaţi); la Mavrodin şi Săbieşti - sate aparţinând Gherganilor - s-au desfăşurat lupte între armata lui Mihai Viteazu şi cea otomană. Marele ban Neagoe din Ghergani a transferat copiilor săi Bălaşa şi Bădica moşiile ce-i aparţineau, Ghergani şi Stăneşti, pentru ca ei să plătească - în numele lui - o datorie" (pisania Bisericii din Stăneşti scrie că pictura ei a fost săvârşită la 21 X 1536 de finanţatorul ei, logofătul Ghiura, fiul Doamnei Zorza, după ce s-a întors din Ţinutul Haţegului, unde "din pricina pedepselor şi prigoanelor" lui Vodă Vlad Vintilă a fost refugiat din anul 1534 cu toată familia, împreună şi cu logofătul din Drăgoeşti; Maria, fiica logofătului Ghiura / Giura, moştenitoare a unor moşii pe Jiu după bunica Zorza, măritată cu ruda Gherghe "Pribeagu" / "jupan Gherghia", apoi devenit "popa Gherghe", a fost mama celor 3 fraţi Buzeşti iar pe Jiu, fraţii ei au moştenit la 1 I 1573 jumătate din Filiaşi 44,24 lat. N, 23,31 long. E / judeţul Dolj - de atunci fiind prima atestare a numelui localităţii - apărând astfel Boierii Filişanu, care au dominat acel oraş aproape 4 secole). Alexandru Ştefulescu în "Istoria Târgu-Jiului" din anul 1906 a scris că "la Corbi (azi Bârseşti, suburbia oraşului Tg. Jiu), proprietatea a avut-o Gherghe logofătul - fratele marelui ban Dobromir - mai în urmă cunoscut sub numele de 'popa Gherghe', tatăl Simei, soţia stolnicului Stroe Buzescu, minunea cavalerilor din secolul XVI. După moartea lui Mihai Viteazu, boierii ţării cu Buzeştii oferă coroana lui Stroe; acesta refuză şi înalţă la tron pe Radu Şerban". De exemplu, Gherge / Gheorghe în Târgu Jiu a fost menţionat într-un document din 6 X 1581.

Popa Gherghe

Popa Gherghe a cumpărat în perioada 1571-1574, pe când domnea Vodă Alexandru Mircea, multe moşii, ca Bârleşti şi Câineni, ambele în Bumbeşti-Jiu 45,10 lat. N, 23,22 long. E, judeţul Gorj, Curţişoara - fostă Şofrânceni - 45,05 lat. N, 23,22 long. E / ce găzduieşte acum "Muzeul Etnografic" Gorj, Gârniţa 44,35 lat. N, 22,51 long. E / judeţul Mehedinţi, jumătate din Runcu / judeţul Dâmboviţa, Sâmbotin 45,10 lat. N, 23,18 long. E / judeţul Gorj, Vădeni 45,22 lat. N, 27,55 long. E / judeţul Brăila, un vad de moară în Bucureşti, loc de vie pe Dâmboviţa / în marginea Bucureştiului, etc. (unii cercetători au presupus că logofătul Gherghe din Corbi ar fi fost tatăl adevărat al lui Mihai "Viteazu"); e de ştiut că în prezent a fost identificat tiparul genetic masculin "N" ca al lui Gherga în Bucureşti. La 22 I 1596, popa Gherghe mai apare într-un act: "În numele Tatălui, Fiului şi Sfântului Duh, amin: Iată dar oameni buni din oraşul Piteşti, judeţul Ivan şi 12 pârgari această carte a noastră acestui om, anume Stanciu, cum a avut Stanciu tocmeală cu călugării din Vierăş pentru partea lui Pravilă de mori, ce-a fost zălojit la Sfânta Mănăstire din Vierăş. Iar Stanciu a plătit 2100 de aspri, gata. După aceea, să fie Stanciu în pace cu partea lui Pravilă, să n-aibă nimeni nici un lucru a-l bântui. Cine va mai scorni pără, să fie proclet de Iisus Hristos şi de cei 318 părinţi care au fost în Niceea. Martori: Arsenie clucer, popa Gherghe, popa Sava, Leca cupţu, Ivan pârcălab, Pătru postelnic, Ivan, Iorga, Chirecă, Bojechi, Dima, Mircea, Stan, Gherghe, Dumitru, Gherghe Păun şi Badea. Am scris, popa Gherghi". Este de ştiut că sora Neacşa a logofătului / popii Gherghe a avut-o ca fiică pe Stanca, soţia celui care a devenit Vodă Mihai "Viteazu", care la cununie a adus o mare zestre - mai ales moşii în Mehedinţi - banii şi relaţiile Gherganilor ajutându-l pe Mihai semnificativ în lansarea politică (Gherghe, unchiul Stancăi, ajuns mare postelnic la Curtea Domnească, i-a aranjat în 12 XII 1588 soţului ei Mihai prima funcţie publică la Curtea Ţării Româneşti / drept stolnicul Domnitorului iar Dobromir - alt unchi al Stancăi, însurat cu nepoata Vilaia - a fost Banul Craiovei în 1568-1583); pe atunci, ce a mai rămas din puternicul neam Gherga în Ţara Românească încă atrăgea ca un magnet, Mihai însurându-se cu Ghergana Stanca, similar cum Pătraşcu a făcut înaintea sa cu Ghergana Voica (care tare s-a amărât la timpul ei de

prezenţa frumoasei hangiţe Teodora la curte - cea devenită mama lui Mihai "Viteazu" - la fel păţind-o şi Doamna Stanca, datorită escapadelor amoroase ale lui Mihai cu amantele, ca de exemplu acela având fiica Marula, născută de Tudora din Târgşor). Este de ştiut că Florica, fiică legitimă a Domnitorului Mihai "Viteazu", s-a măritat cu clucerul Preda (nepotul pitarului Gherghina / văr cu Radu Buzea, tatăl Buzeştilor: ei aveau bunicul din Corbi; pitarul pregătea pita / pâinea pentru Domn şi pentru corpurile de oaste cu raţie zilnică de pâine, fiind "mai marele peste care" / şi carete din Ţara Românească). Se pare că Maria, văduva lui Gherghina, s-a remăritat cu marele logofăt Ioan Movilă şi ea - iar nu Maria / fiica lui Petru Rareş - a fost mama lui Simion Movilă, care a domnit în Ţara Românească în ultimul an de viaţă al lui Mihai "Viteazu", când acela a fost plecat (fiul Petru Movilă 1596-1646 a devenit mitropolitul Kievului şi a înfiinţat acolo Academia Movileană, funcţională inclusiv acum).

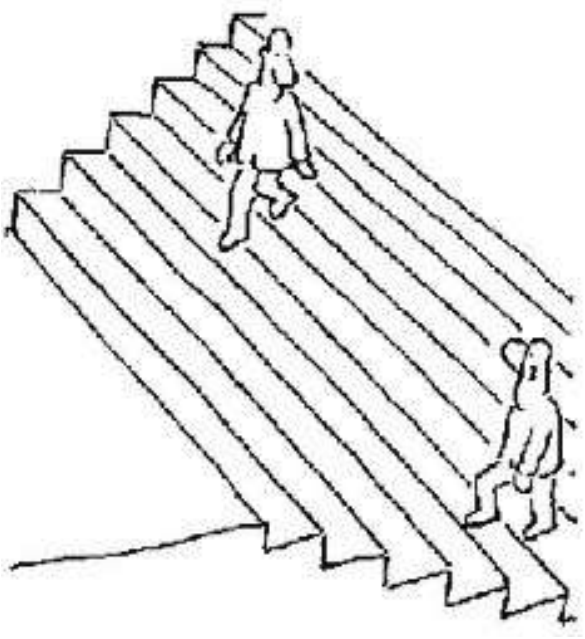

În anul 1912, istoricul Bucovinean Isidor Ieșan a scris: "Rușii au beneficiat într-un mod destul de abundent de forțele materiale, culturale, intelectuale și militare ale Românilor. Mulți Români au fost luați în Rusia spre a-i cultiva pe Ruși, spre a le duce carte și știință. Astfel, teologul Grigorie Țămblac (pre care Bulgarii îl reclamă de al lor) a devenit mitropolit al Kievului. Petru Movilă, fiul Domnului Moldovei, Simion Movilă - oștean vestit prin vitejia sa sub zidurile Hotinului - încă a ajuns mitropolitul Kievului. El a fondat prima Academie din Rusia, care există până astăzi în Kiev. Călugarul Pavel Berindei, cunoscut în Rusia sub numele Paleba Berinda, nepotul unuia din pretendenții la tronul Moldovei, a făcut primul Dicționar Slavono-Rusesc. Un loc de cinste l-a ocupat spătarul Nicolae Milescu zis Cârnul, care era unul din rarii poligloți ai timpului. El a călătorit în Asia, fiind primul ambasador al țarului la Chinezi. Întors în Rusia, țarul l-a însărcinat cu creșterea fiului său Petru, pre care l-a învățat și limba Latină. Acela a devenit Petru cel Mare. Cel mai bun sfetnic al țarului Petru cel Mare a fost tot un Român, anume Dimitrie Cantemir, un istoric ales și erudit în adevăratul înțeles al cuvântului. El era membru al Academiei de Științe din Berlin și fu primul președinte al Academiei din Petersburg, pre care a organizat-o. Fiul aceluia, Antioch Cantemir, sub numele de Serafim, fu întemeietorul poeziei satirice la Ruși. Dar lista nu se oprește aici: Mihai - fiul stolnicului Matei Herescu - căruia îi dăruise țarul o moșie în Pultava, fu numit îndeobște Hereskof / Kheraskov, fiind unul din cei mai vrednici oameni care au contribuit prin scrieri la civilizarea Rusiei. Cu el s-a fondat Universitatea din Mosova, al cărei rector a fost din 1778 până în 1807. A scos și 2 reviste, încă de pe la 1760, fiind numit 'Homer al Rusiei'. Și mulți alții: poporul nostru a dat Rușilor savanți, artiști, oameni de stat, militari, etc. Și în schimb ce ne-au dat Rușii? Pentru cei îndărătnici și dârji, surghiunul în Siberia, pentru cei docili și cu spinări de cauciuc, decorații Rusești (de tristă onoare) și posturi grase tot de pe pielea noastră, a Românilor. Ne întrebăm iară ce ne-a dat Rusia pentru toate sacrificiile noastre, pentru tot binele ce i-am făcut prin secole întregi? Răspunsul îl avem prea isbitor. Rusia ne-a răpit de 2 ori Basarabia. În războiul Româno-Ruso-Turc din anul 1878 de nu erau Românii, cei defăimați, cei desconsiderați de către prea îngâmfata Rusie, a cărei armată a fost nimicită mai târziu în Est, în Manciuria, de nu ar fi fost Românii, apoi armata Rusească lângă Plevna ar fi fost nimicită, împreună cu toata gloria Rusească prea închipuită. Iar mulțumirea a fost care? Cu totul Muscălească! Proverbul Român zice: 'Pre cine nu lași să moară, nu te lasă să trăești!'. Rassa Slavă și mai ales cea Rusească-Moscovită, s-a excelat totdeauna prin perfidia cea mai ticăloasă. La Ruși nici cuvântul, nici jurământul unui împărat nu plătește nimic, căci contra jurământului dat de însuși țar înainte de războiu, de a nu atinge integritatea României, Basarabia a fost răpită, drept mulțumire că Românii au scăpat armata Rusiei de nimicire totală în Bulgaria. Iată dar cât datorește Rusia cea ingrată, cea infamă, barbară, cea în veci nesățioasă, dar grozav de îngâmfată poporului Român, deși poporul Român e atât de mic și atât de bun, Rusia - care se ține de mare creștină - care sub cuvânt de creștinism, de cruce, de evanghelie, etc. omoară Românii drept credincioși din Basarabia. Rusia a prădat și a făcut rob pre un popor bun și inocent care a vărsat sânge pentru ea (în Manciuria contra Chinezilor, în Port-Artur contra Japonezilor în 1904, etc.), pre un popor de prestre 2 milioane, în modul cel mai sălbatec, barbar, a răpit pământ pentru că biata, sfânta și ortodoxa Rusie a avut încă prea puțin pământ prădat, a făcut robi preste 2 milioane de Români pentru că Rusia sfânta ortodoxă a avut încă prea puțini robi. Ei bine, tot așa înainte în numele crucei, ortodoxiei. Dar să știe Rusia-sfântă că a aveà multe țări răpite și prădate, și a aveá mulți robi, nu însemnează încă a fi și un Imperiu puternic fericit, nu însemnează a avea și binecuvântarea oamenilor (ai acelor robi) și a lui Dumnezeu. Faptele ticăloase, criminale, făcute la milioane de oameni trebuie să fie după legea supremă cauzală și de atâtea milioane de ori răsplătite. Urgia trebuie să vie și aci, mai târziu sau mai devreme. Această urgie, această răsbunare e atât de sigură precum e sigură existența unui mare și puternic Dumnezeu. Rușii cei ortodoxi - dar foarte răi creștini - au smuls pământ, drept recunoștință, de la creștini cari i-au scăpat de moarte. Noi trebuie să fim deci un popor energic, a cărui bază e munca, care nu privește spre alt cer decât al idealului, care poate îndrepta orice greșală. Din Cherson și Basarabia până în Tesalia și Epir, toate provinciile Române ce se află sub stăpâniri străine, să nu așteptăm ca să ne vie înapoi din ceri, din grația, din binevoința altora, că așa ceva nu va fi niciodată, căci un popor conștiut de sine și conștient nu înghenunche înaintea nimănui, nu cere de milă dreptul său. Dacă trecem Nistrul găsim centre de populațiune Românească resfirată până dincolo de Cherson și întinzându-se până spre Caucaz. Și aci nu e vorba de o

populație venită acolo de câteva decenii, ci de o populație băștinașă. Același lucru în Peloponez, în Moreea, iar dincolo de Tisa până în ținuturile locuite de Velci. Explicația acestui imens număr de Români se găsește în existența de odinioară a Imperiului Pelasgic - cel mai mare Imperiu pre care l-a cunoscut vreodată Europa - și ai cărui locuitori Pelasgi erau proto-Latini. Un popor energic, valoros, își câștigă singur dreptul său în 2 chipuri, sau prin avântul nebiruit al sufletului său, sau prin mâna înarmată care cere sânge și iar sânge. În suflet trebuie să sălășuiască durerea nemărginită a crimelor săvârșite deja de secole la existența noastră națională, să sălășuiască durerea de urgia trecutului și să răsară cu puteri înmiite energia pentru acțiuni mari, pentru viitorul nostru. Toată reușirea viitorului nostru trebuie să o punem numai în puterile noastre proprii și în biruința culturii naționale pre care trebuie să o desăvârșim și să o răspândim în toate stratele noastre sociale și prestre toate provinciile Românești ce gem astăzi robite sub domniile străine păgâne". După schismă, apropierile dintre Români și Ruși în general au avut substraturi ortodoxe, ce au conferit alte dimensiuni relațiilor respective față de cele ale Românilor cu catolicii din apus ori miazănoapte sau cu musulmanii de la miazăzi. Spătarul Nicolae a fost fiul Aromânului Gavril, Boier în Mileștii Vasluiului - de unde i-a provenit numele Milescu, dat de cronicarul Ion Neculce - și l-a avut ca dascăl pe Gabriel Vlassios, ajuns episcop în Arta / Epir (ca fapt divers: Anticul Strabon în "Geografia" VII 7:6 a scris că întemeietorul localității Ambracia / Arta 39,09 lat. N, 20,59 long. E a fost nobilul Gorgos, a cărui mamă se pare că era Gherga); după ce a fost spătarul Aromânului Gheorghe Ghica - Vodă al Moldovei și al Țării Românești, cu care Dr. Sergiu Bacalov i-a explorat în anul 2012 înrudirea - a apărut porecla de "Cârn" deoarece un succesor al acelui mare Domnitor i-a tăiat nasul (pentru a rămâne însemnat ca periculos). Drumul său în China - ca sol al Țarului - a fost prin Siberia în 1675-1678; a murit după 3 decenii de la întoarcere la Moscova, unde a fost însurat, urmașii propășindu-se în regiunea Kaluga. Mihai Herescu / Kheraskov - al cărui tată, refugiat la Ruși împreună cu Domnitorul Dimitrie Cantemir, până în anul 1734 a comandat Pereiaslav / Sudul Kievului - a fost la 1762 în comisia de încoronare a Țarinei Rurike Ecaterina "cea Mare" (cu toate că a devenit mason pe vremea ei, Țarina - care nu agrea masonii - deși a aflat nu l-a pedepsit); a fost autorul primului poem epic Rus în 1771-1779, anume "Rusiada" și membru al Academiei Ruse încă de la înființare, anul 1783. După decesul Țarinei în anul 1796, fiul ei - Țarul Pavel I, care nu era împotriva masoneriei - l-a numit consilier privat al său (cu rang de ministru), funcție continuată inclusiv după anul 1801, când Țar a ajuns Alexandru I, fiul aceluia: nepotul Țarinei Ecaterina "cea Mare". Academicianul Mihail Kheraskov / Herescu a fost înhumat în cimitirul Mănăstirii Donskoy din Moscova, în anul 1807. Este de știut și că Aromânul Vasile Carazin 1773-1842 a întemeiat în Imperiul Țarist la 1802 Ministerul Educației iar în anul 1804 a întemeiat Universitatea din Harkov (care îi poartă numele și azi). Ar fi de remarcat că savantul Vladimir Girgas / Guirgass 1835-1887 (profesor la Universitatea Imperială din St. Petersburg / capitala Țaristă), a fost primul orientalist de renume internațional pentru Ruși. La Ruși s-au mai afirmat: Alexandru Abaza 1812-1895 (din familia vornicului Moldovean Ilie Abaza) care a ajuns academician Rus și ministrul de finanțe al Imperiului Țarist în 1880-1881, academicianul Vladislav Petre Buzescul 1858-1931 care a fost decanul Facultății de Istorie a Universității din Harkov, Mihail Frunze 1885-1925 născut în Kârgâstan (fiul Românului TransNistrean Vasile Frunză 1854-1897) al cărui nume a fost purtat de către Academia Militară a Uniunii Sovietice, ș.a.m.d. Ar fi de observat că în urmă cu peste un secol - dinaintea războaielor mondiale - autorul Român Isidor Ieșan a indicat cu acuratețe stilul bizar al Rușilor de a profita de pe urma celor cu care aveau de a face; inclusiv acum, la fel cum în urmă cu ceva secole Europenii când au colonizat America au exterminat indigenii, așa e mentalitatea Rușilor față de Europeni și în general față de oricine cu care se învecinează (deosebirea esențială fiind că Rușii se opresc doar unde și când sunt opriți cu forța, ajungând mai puțin numeroși decât cei cu care au de a face).

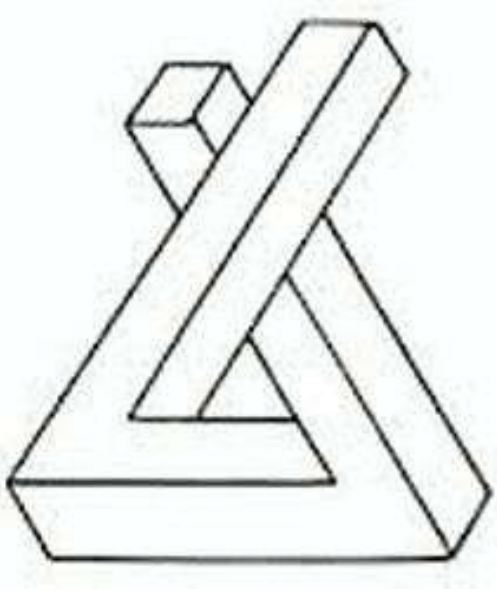

Deoarece Mihai "Viteazu" n-a fost singur în exercitarea puterii, succesul marelui proiect de la sfârşitul secolului XVI de cârmuire a Românilor din N Dunării a fost al echipei sale, dominată de Ghergani, cei mai apropiaţi Domnitorului fiindu-i soţia - Doamna Stanca - şi verii ei Buzeşti; fapt rar, la Mănăstirea Dealu lespedea sa a fost inscripţionată nu în Slavonă, ci în Română (la fel ca lespedea Domniței Zamfira de la Mănăstirea Prislop, în secolul precedent). Mihai "Viteazu" nu era Oltean: a fost născut la gura Ialomiței, a crescut în Târgul de Floci; unii Olteni însă - în pasiunea "bolnavă" a colectărilor / însușirilor nelimitate - l-au declarat Oltean fiindcă a debutat public în Bănie / Oltenia. La iniţiativa academicianului Niculae Iorga, sculptorul Spiridon Georgescu a realizat în oraşul Făgăraş bustul Doamnei Stanca (după portretul cunoscut din tablourile votive ale familiei); ea a permis lui Mihai să-i amaneteze bijuteriile pentru ca să poată plăti oastea. În "Românii supt Mihai-Voievod Viteazul", istoricul Nicolae Bălcescu - care a fost găzduit mult timp în conacul din Ghergani de familia Ghica - a descris-o pe Ghergana Stanca astfel: "Era o femeie aleasă această doamnă, ale cării calităţi chiar duşmanii soţului ei nu se putură opri a le încununa cu laude entuziaste. Bună, blândă, supusă, înger de mumă şi de soţie, ea adesea domolea iuţimea şi asprimea caracterului soţului său, şi într-aceeaşi vreme, inimă eroică, ea împărtăşea de multe ori primejdiile bărbatului său, însoţindu-l în războaie şi până pe câmpul bătăliilor stând la coasta lui".

Doamna Stanca cu fiul

Ambele mari moşii Gherga din Ţara Românească - Gherghiţa şi Ghergani - datorită instalării Gherga în Banat la sfârşitul secolului XVI, au început să decadă odată cu secolul XVII: era şi sfârşitul Medieval; în anul 2016, arhitectul Corneliu Ionescu din Târgovişte / reşedinţa judeţului Dâmboviţa a indicat atestarea culei din Ghergani într-un document din 16 VIII 1590 (pe atunci familia Aromână Ghica - care ulterior a luat în proprietate locul - încă era în Balcani). Ion Ghica din Ghergani - care cunoscuse multe reşedinţe Boiereşti în copilărie - a notat în memoriile sale: "Casele boiereşti aveau ziduri tari ca de cetate, în câte 4 şi 6 cărămizi, cu odăi multe şi mari, cu pivniţe adânci şi boltite, cu beciuri şi un rând de odăi dasupra, cu pod din streaşină până-n streaşină; grinzile erau ca urşii de pod de groase: la cheresteaua unei singure case mergea un parchet de pădure seculară întreg. Pardoseala sălilor şi a tinzilor era de cărămidă pusă pe muchii, învelitoarea de şindrilă bătută pe 7 şi pe 9, înaltă aproape de 2 ori cât casa, ca să nu ţie zăpadă şi ca să se poată scurge apa mai lesne. Corpul principal se compunea dintr-o sală mare de colo până colo, cu odăi în dreapta şi în stânga, cu tinzi în cruci prin care se comunica cu celelalte părţi ale edificiului, case cu scosuri în toate părţile şi cu sacnacsiu, fiecare odaie cu ferestre spre 3 părţi ale lumei, tavanurile erau de stejar, streaşina scoasă de o jumătate de stânjen ca să-i ţie vara umbră, s-o apere toamna şi primăvara de ploi şi iarna de viscol şi zăpadă; curtea era înconjurată de zid bolovănit înalt şi gros, poarta cu boltă, cu 2 rânduri de uşi de stejar ferecate, cu foişor dasupra, unde păzea ziua şi noaptea arnăuţii. Sub gang era o odaie pentru pazardighean în timp de ciumă. Din pridvor, o galerie deschisă ducea la biserică, căci fiecare casă mare avea biserică în curte sau în corpul casei, la un colţ. O casă boierească era o adevărată cetate, un stat în stat, nici poliţia, nici justiţia domnească nu îndrăznea să treacă pragul porţii unui boier, deşi un asemenea drept nu era scris nicăieri; la trebuinţă, boierul putea să închiză porţile şi să trăiască luni de zile cu familia, cu slugile şi cu oamenii casei, 80-100 de suflete, fără să aibă cea mai mică trebuinţă de cei din afară. Avea mălai şi făină în ambare, cămara gemea de tot felul de băcănii şi de sărături, în ţigănie avea franzelari, croitori, cizmari, etc.; la caz, putea cu oamenii din curte să se apere contra puterei domneşti, când ea nu era sprijinită pe vreo poruncă de la Ţarigrad" / Istanbul. Boierul Ion Ghica - ajuns premierul Regatului României - a început în Ghergani, cu ajutorul arhitectului Dimitrie Berindei 1831-1884, construcţia conacului Ghica peste cula Gherga, la început clădirea fiind "o adevărată cetate, cu ziduri groase de piatră, pivnițe boltite, odăi spațioase și numeroase, pardoseli de cărămidă, acoperiș de șindrilă" (în prima etapă, conacul rămăsese pe un singur nivel și cuprindea 15 încăperi / partea cea mai veche a conacului este aripa Vestică, unde a fost cula); ulterior acelaşi Ion Ghica - devenit preşedintele Academiei Române - a dotat proprietatea cu numeroase elemente, foarte valoroase. Dr. Neagu Djuvara în lucrarea "Între Orient şi Occident" a redat câte ceva din vechea organizare: "În Ţara Românească, culele - case din cărămidă, cu ziduri foarte groase - erau concepute ca nişte mici fortăreţe, cu deschizături în ziduri, ca să se poată trage asupra haiducilor puşi pe jaf sau asupra cetelor turcilor fugiţi din armată; în acele clădiri, împărţirea în interior era peste tot cam aceeaşi: o sală foarte mare în mijloc, cu mobilă destul de rustică, celelalte odăi dând în ea: acolo stăteau slugile iar în sală aveau loc petrecerile la sărbători, stăpânii locuind în odăile de deasupra. Reşedinţei boiereşti ţăranii îi spuneau 'curte', expresia cuiva de la ţară sub forma 'mă duc la curte' însemnând că se ducea la casa boierului: reşedinţa era în mijlocul unei adevărate aglomeraţii de colibe, şuri, grajduri, câteodată moara fiind tot acolo, fierăria fiind şi ea nelipsită (era un soi de unitate economică, unde mişunau o mulţime de rândaşi, de grăjdari, de slugi, de meşteri); între acel centru şi satele învecinate era un neîncetat dute-vino, de vreme ce moşia era lucrată în dijmă şi cea mai mare parte a treburilor se făcea prin clăcile ţărăneşti. Toată lumea era datoare să facă ceva pentru stăpân dar şi stăpânul era dator să facă ceva pentru fiecare; chiar dacă uneori ajungea la neînţelegere cu ţăranii, tot boierul era ocrotitorul firesc împotriva abuzurilor puterii (şi tot la el se duceau ţăranii când nu mai aveau grâne ca să ajungă de la o recoltă la alta): la cei bine văzuţi, boierul era martor când se cununau şi era naşul copiilor lor". Actualii proprietari ai domeniului Ghica din Ghergani susțin: "Denumirea de Ghergani își are originea în numele Gherghe sau Ghirgan. Oameni ai lui Gherghe - conducători de obște liberă". La începutul secolului XIX - aşa cum a rămas în legenda locului - în vechea culă Gherga și-a petrecut o parte din timp haiducul Iancu Jianu 1788-1842, prieten al revoluționarului Tudor Vladimirescu contra fanarioților (construcția din Ghergani apoi a fost mărită la dimensiunea conacului de familia Ghica, având în jur un parc de 27 hectare, cu copaci serioși, din Codrii Vlăsiei ce se întindeau până acolo); despre revoluționarul Tudor Vladimirescu 1780-1821 este de știut că a fost starostele haiducilor Olteniei - adică liderul lor - iar haiducul Iancu Jianu / aliat cauzei i-a fost subordonat. La începutul secolului XX, de Ghergani ținea și satul

Colacu. Până în anul 1955, când a fost doborât de o furtună năpraznică, a existat în Ghergani un stejar mai vechi decât întemeierea Ţării Româneşti (încă din timpul Pelasgilor gorunul / stejarul era foarte onorat, plantat Tradiţional cu rolul de a marca un loc deosebit, fiind "Arborele Vieţii"; spre exemplu, la Templul Hiperboreu Dodona 39,24 lat. N, 20,47 long. E din Epir - închinat la început Mamei Gaia, gospodărit apoi de Moloşi - principiul divinaţiunii era acţiunea vântului: cel mai vechi rit de profeţie acolo era de a observa freamătul coroanei unui stejar / gorun înalt). Astăzi, aceeaşi denumire de gorun pentru stejar (copac tipic Anatoliei şi Europei) e în uz doar la Bulgari şi Români.

Gorunul din Ghergani

Gorunul din Ghergani a fost în faţa culei Aromânilor / Valahilor Gherga (şi apoi în faţa conacului Aromânilor / Valahilor Ghica), căci a dăinuit multe secole. Ca monument istoric, acum în Ghergani este catalogat zidul de incintă. După cum a indicat cercetătorul Dan Dulciu, cei din Ghergani s-au numit Moşteni până în perioada interbelică. În anul 1970, profesorul Simion Dănilă (autorul Monografiei Belinţului, unde toponimia locală a reţinut Domeniul Hergoya - spre Codrul Chevereşului - încă la anul 1372) a indicat sosirea Medievală Gherga în Banat din Ghergani. (Printre multe locuri din Banatul Sârbesc unde apare Gherga, ca Alibunar 45,05 lat. N, 20,58 long. E, Nicolinţ 45,02 lat. N, 21,04 long. E, etc. e şi Glogoni 44,59 lat. N, 20,33 long. E - aşezare înfiinţată în avalul Râului Timiş printr-un canton existent la 1586, al cărei nume ar fi derivat din "măceş" sau "porumbar" - unde există şi străvechiul nume Chirca provenit din ceea ce Bulgar e Kirka / în anul 2002 Mircea Samoilă, autorul lucrării "Viaţa numelui", despre unele nume de familie a Românilor din Voivodina, în care s-a referit la Gherga, a emis ipoteza posibilei legături a localităţii din Banatul Sârbesc cu Chirca 44,21 lat. N, 26 long. E din Sudul judeţului Dâmboviţa ca şi fosta moşie Gherga, numită Ghergani).

Steagul Voivodinei (provincie cuprinzând Banatul Sârbesc)

Pe lângă Ghergheşti 44,41 lat. N, 25,18 long. E şi Gherghiţeşti 44,47 lat. N, 25,20 long. E din vecinătatea Ghergani - judeţul Dâmboviţa - mai există locuri cu rezonanţă în România, însă doar ca vagi legături de nume sau neam cu Gherga (cum ar fi ca actual exemplu Ghergheşti 46,30 lat. N, 27,31 long. E din judeţul Vaslui, ce pe timpul lui Alexandru "cel Bun" se numea Mânjeşti, pe de altă parte în anul 2014 cercetătorul Român Cornel Bîrsan conectându-l în Dobrogea secolului X pe jupanul Gheorghe din Basarabi-Murfatlar / judeţul Constanţa cu jupanul Dimitrie, pomenit într-o inscripţie de la 943 din comuna Mircea Vodă / judeţul Constanţa, unde este localitatea Gherghina 44,16 lat. N, 28,10 long. E - ce Medieval s-a numit Defcea / Turceşte Devce - din relativa apropiere a cetăţii Sacidava / judeţul Constanţa: jupanul Dimitrie - posibil dintre dinaştii Gherga - a fost cârmuitorul local Valah care s-a opus atunci Imperiului Bizantin, păstrând independenţa primei Ţări Române Medievale = "Vlaşca de la Dârstor").

Gara Ghergani

Aromânul Luca Caragiale 1852-1912 (cel mai mare dramaturg din România, ales post-mortem membru al Academiei Române), nepot al Aromânului Ştefan Caragiale din Insula Cefalonia, sora bunicii materne - Maria, născută în Lugoj - fiind măritată în Braşov cu negustorul Aromân Timotei Gheorghevici / Gheorghiu, zis "Chir din Cetate", a scris în anul 1899 despre o călătorie cu trenul prin gara Ghergani. În perioada interbelică, plasa Ghergani / judeţul Dâmboviţa a avut 19 localităţi; acum, Ghergani - unde Biserica Ortodoxă are hramul "Sfintei Treimi" - a ajuns partea dinspre Târgovişte a oraşului Răcari (cu denumirea datorată mulţimii racilor existenţi acolo, dezvoltată lângă "Podul Bărbierului" peste pârâul Ilfovăţ, făcut de starostele bărbierilor din capitala Bucureşti a Ţării Româneşti în anul 1725 pentru a culege lipitori, localitate ce până în secolul XX a aparţinut plasei Ghergani). În anul 2018, Dr. Bogdan Chicoş și Dr. Nicolae Marcu / președintele "Societății Române de Istoria Medicinei" au scris pentru Academia de Științe Medicale din România despre primii medici Români: "În secolul XVI la curtea lui Neagoe Basarab se bucura de mare trecere Constantin, vraciul. În pomelnicul păstrat la Biblioteca Universităţii din Belgrad el este trecut

înaintea unor membri ai familiei domnitorului. Radu Paisie a solicitat braşovenilor la 1 III 1540 să-l trimită pe Gherghe Dohtoru pentru alinarea suferinţei fiului său Marco. Remarcăm în limba română prezenţa termenului doctor, dohtor, doftor sigur folosită înainte de 1540. Vraciul Gherghe zis dohtorul în semn de apreciere era român, probabil din Braşov, practicant al chirurgiei, care învăţase meserie fie în oraşul natal de la localnici cunoscători, fie în Serbia. Pompei Samarian afirmă că vracii nu puteau fi decât doctori ori bărbieri sau şi unii şi alţii. Cuvântul medicus este echivalent cu cel de vraci, limba română a secolului XVII neincluzând cuvântul medic sau doctor. Pravilele făceau o deosebire între vraci: unii erau vraci dascăli cărora li se spune doftori, iar alţii, mai puţin pregătiţi, erau numiţi bărbieri sau descântători. Vracii cei mai dotaţi care deprindeau meşteşugul în Ardeal şi ştiau să trateze răni erau socotiţi hirurgi sau vraci. Cei mai mulţi erau simpli tonsores. Ei tundeau şi bărbiereau. Cartea nu era obligatorie şi puţini aveau diplome. Pravilele puneau condiţii de practică medicală care nu aveau nimic comun cu scrisul şi cititul". În perioada interbelică a existat plasa Ghergani - cu reședința Ghergani - dar în perioada postbelică Ghergani a ajuns doar cartier al noului oraș Răcari (iar recent - printre alții - și jurnalista Iulia Ghercă din Târgoviște / reședința județului Dâmbovița a înfățișat pe Internet prin mai multe documentare video eforturile curente de prezervări): în județ însă Ghergani - de unde Gherga lipsește demult - nu se mai poate autodefini.

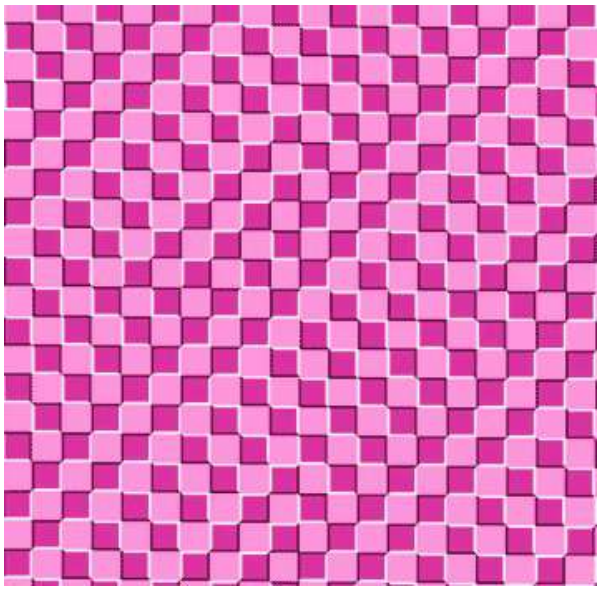

Restaurări Medievale

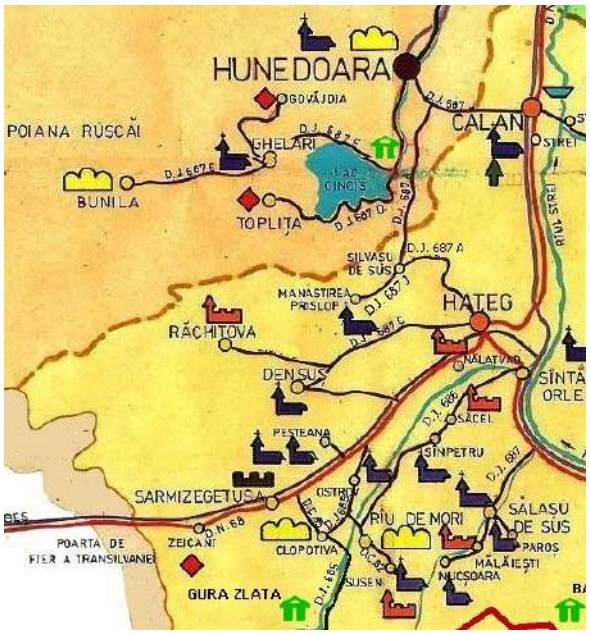

Ţinutul Haţegului (1607 şi azi)

De la Sudul Dunării, cel dintâi drum al Sf. Nicodim din localitatea Kosovară Prilep = Prislop, în anul 1359 pe partea Nordică a Dunării, a inclus şi Ţinutul Haţegului / Ţinutul Pădurenilor, căci înrudit cu stăpânii locurilor (anume, cu Alexandru de Margina, tatăl Elisabetei de Margina, care a fost mama Domnitorului Iancu de Hunedoara, în urma cununiei ei cu ruda Voicu) a decis să întemeieze la Prislop o Mănăstire: acolo ctitorul - la începutul secolului XV - şi-a realizat celebrul său "Evangheliar" iar în secolul următor locul (rămas reper ramurii Gherga din Ţara Românească) a oferit adăpost rudelor refugiate politic, de aceea fiind şi supus unei necesare renovări; Teleki Josef - primul președinte al Academiei Ungare, a cărui familie din Hunedoara se înrădăcina Medieval până la Aromânii Garazda / Gherebi ai Bazinului Drinei cu centrul în orașul Goražde 43,40 lat. N, 18,59 long. E / Bosnia și Herțegovina, dintre care a fost Szilágyi Erzsébet / Elisaveta Sălăjan = soția lui Iancu de Hunedoara, respectiv mama Regelui Matia - a scris în lucrarea "Era Huniazilor" că familia Românească a Elisabetei de Margina / județul Timiș, Banatul Românesc avea ca rude nobili Bănățeni din zonele Caransebeș, Media / Mehadia și Almăj (de altfel, în Banat ei erau urmașii dinaștilor lui Glad Vodă, cârmuitorul de la începutul mileniului II). În mod cert bătrânul Nicodim / Nicolae Gherga - ctitorul Mănăstirii Prislop - când a realizat "Evangheliarul" la Prislopul Hunedoarei, între Ținuturile Hațegului / Herțegului și Pădurenilor, a fost vizitat de Elisabeta / mama lui Iancu "de Hunedoara" (erau nobili / din aceeași pătură socială, erau din același neam / rude îndepărtate, erau contemporani / temporalitatea fiind evidentă, erau vecini / moșiile lor fiind apropiate și se pare că iubitul ei Voicu lucra sub coordonarea lui Nicodim / el s-a emancipat public imediat după moartea Sfântului): la marginea Ținutului Pădurenilor - între cei 20 km dintre Mănăstirea Prislop și Castelul de la Hunedoara - a fost limita în secolul XV a Românilor ortodocși și catolici; după decesul Sf. Nicodim de la sfârșitul anului 1406 - capul ortodoxiei Românești Medievale vechi - dintre Români s-au lansat catolic carieriștii Huniazi / Corvini, începând cu Voicu, desprins de tutela ortodoxă a lui Nicodim (care până la încheierea acelui secol au ajuns să domine lumea din V Carpaților, pe spații ample, influențele stăpânirilor fiind până la coasta Dalmată / Marea Adriatică și până la poalele

Alpilor). După desfiinţarea Mitropoliei Severinului (cu jurisdicţie timp de 147 ani peste Banatul Severinului / Montan şi Banatul Olteniei / Băniei, oficial în perioada 1370-1517), care a fost întemeiată de Ghergani, ortodoxia a fost exercitată în continuare şi de Gherga printre Români: din anul 1558 - la 6 ani după ce fratele său mai mare a murit apărând Timişoara de otomani - în Ţinutul Haţegului preotul Ştefan Gherga a renovat, timp de 2 decenii, mai multe aşezăminte religioase (în 1561-1562 Gherga fiind chiar mitropolitul Ardealului, în 11 XI 1567 principele Transilvan notând doar despre existenţa "vlădicii Românilor Gheorghe", fost ierarh calvin care introducea forţat limba Română în Biserici), din anul 1580 preotul ortodox Ştefan Gherga stabilindu-se la Lugoj, ce a fost reşedinţa Banatului creştin - în alternanţă cu Caransebeşul - Lugojul în Regatul României "Mari" fiind reşedinţa fostului judeţ Severin.

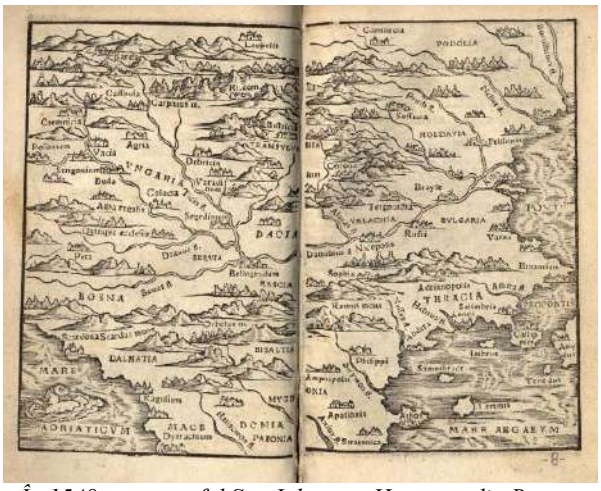

În 1548, cartograful Sas Johannes Honterus din Braşov a indicat Banatul şi Bănia ca Dace

Banul Lugojului şi Caransebeşului în perioadele 24 VI 1586 - 7 V 1588, 11 VII 1592 - 11 X 1594 şi în 1 V 1596 - 30 VI 1596 a fost Cneazul Român Gheorghe / George zis "Palatici" deoarece stăpânea centrul Medieval Ilidia 44,58 lat. N, 21,42 long. E / judeţul Caraş-Severin (cetatea Ilidia - nume provenind de la Sf. Ilie, cu hramul aceluia existând Biserica acolo, din timpul Sf. Nicodim Gârca / Gherga - a fost distrusă de otomani în anul 1552, supranumele de "Palatici" al Cneazului George / Gheorghe fiind de la realizarea de către acela a unui palat / conac acolo, cu materialele ruinelor, el fiind însurat cu Elisabeta Seredy care avea în zestre moşia Săcueni din scaunul Odorhei iar Ana, sora lui, devenind mama principelui Transilvaniei Acaţiu Barcsay 1619-1661, care a finanţat tipărirea primei cărţi Româneşti scrisă cu litere Latine, realizată de Iezuitul George "Buitul" / adică "Repezitul" 1589-1635 din Caransebeş / primul student Român la Roma); este foarte posibil ca George / Gheorghe "Palatici" - devenit Banul Caransebeşului şi Lugojului pentru întâia oară în anul 1583 - să fi fost fratele mai mic al acelui tânăr Cavaler Grigore căzut la apărarea Timişoarei de otomani anterior cu 31 de ani şi al preotului ortodox Ştefan Gherga, instalat de 3 ani în Lugoj (pe atunci, moşia Gherga se întindea din Ilidia / S Oraviţei pe Valea Mercina până în Vărădia / V Oraviţei, oraşul Cărăşan - denumit astfel doar în Epoca Modernă, anterior acolo existând Măidan, având Gherga drept cel mai răspândit nume de familie - fiind zona de unde în Antichitate şi Romanii au exploatat aur iar în Evul Mediu cupru de către otomani, unde în anul 1817 a apărut cel mai vechi teatru al României, unde în anul 1854 s-a inaugurat cea mai veche cale ferată de pe teritoriul actual al României, cu traseul până la portul Dunărean Baziaş, etc. Aşa cum a scris în 8 I 1895 "Foaia diecesană, organ al Eparhiei Greco-Ortodoxe Române a Caransebeşului", pe atunci în Măidan familiile Gherga au ajuns "după maioritate" pe locul 5; în următorul secol - anume XX - în perioada interbelică, Oraviţa a fost reşedinţa judeţului Bănăţean Caraş iar acum, în secolul XXI, acolo încă trăiesc orăşeni Gherga). Patrimoniul Gherga în Evul Mediu a cuprins proprietăţi însemnate nu doar în Valahia = Ţara Românească, ci şi în Valahia Cisalpină = Banat (începând cu Ţinutul Gugulanilor, de la frontiera dintre ele). Dr. Sorin Bulboacă a scris despre nobilul Bănăţean: "Banul George s-a afirmat ca excelent diplomat, întreţinând în anul 1594 o corespondenţă secretă cu Mihai Viteazu. La 17 IV 1594, Mihai Viteazu l-a trimis în solie la el pe postelnicul Toma, în vederea pregătirii comune a acţiunilor împotriva otomanilor. Misiunea postelnicului Toma era ultrasecretă, deoarece în scrisoarea adresată banului, Mihai Viteazu menţiona 'să-i creadă vorbele pe care le va spune'."

Ilidia

În Ţinutul Haţegului, preotul Ştefan Gherga din Ghergani / nepot al marelui pârcălab Gherghina şi-a avut baza la Mănăstirea Prislop, alături de Domniţa Zamfira (erau din aceeaşi generaţie şi înrudiţi, căci Prinţesa Zamfira - fiica Domnitorului Moise Vodă - şi preotul Ştefan Gherga aveau acelaşi unchi Barbu II Craiovescu / fiul Gherganei Hrusana, omorât la Viişoara, în 29 VIII 1530, deodată cu cumnatul Moise Vodă, penultimul dintre dinaştii Dănești ai Țării Românești) şi a renovat cu echipa sa în zonă mai multe aşezăminte ortodoxe - construite Gotic, adică Ghetic / Getic - cu diverse hramuri, ca de exemplu Colţ, Densuş, Ostrov, Prislop, Strei, etc.; e de ştiut că în anul 1544 ultimul dintre Dănești - Laiotă Basarab din Caransebeş = fiul lui Moise Vodă, frate cu Domnița Safira / Zafira din Prislop - a fost pentru scurt timp la putere în Valahia / Țara Românească, întrerupând cârmuirea lui Vodă Radu "Paşnicul" / "Paisie" (nepotul marelui pârcălab Gherghina, dregător decedat de 36 ani): acela a fost conflict Gherga, căci Basarabul Laiotă - refugiat printre Gugulani - a fost sprijinit în Valahia de Boierii Craioveşti, între care s-a măritat fiica marelui pârcălab Gherghina (inclusiv preotul ortodox Ștefan Gherga din Ghergani a beneficiat - pe lângă faima familiei sale - atunci când a intrat în Ținutul Hațegului și de puterea Craioveștilor, persecutați la rândul lor de ruda Mircea "Ciobanul"). Dr. Ioan Ştefănescu în "Arta feudală în ţările române" din anul 1981 a scris: "În Biserica din Ciuturoaia / Cepturoaia - veche ctitorie a familiei Buzeştilor - este piatra de mormânt a lui Moise Vodă. Din decorul mural, repictat - culoare peste culoare - și în parte ruinat, au rămas fragmente originale. Iisus e pictat imberb. Faptul e rar. Se întâlneşte în cele mai vechi monumente ale artei creştine: pe un sarcofag din Clermont, pe o coloană a baldachinului de altar din San Marco la Veneţia, etc. Exemplul din Ciuturoaia ne întoarce deci departe în vremi" (Biserica din Ciuturoaia / Cepturoaia - cu hramul "Sf. Parascheva" - a fost realizată în anul 1529 între cula Buzeştilor şi Mănăstirea Căluiu; acum localitatea se numeşte Iancu Jianu 44,30 lat. N, 24,02 long. E / judeţul Olt). Însă Moise Vodă și cumnatul Barbu II Craiovescu = nepotul marelui pârcălab Gherghina au fost înhumați la Mănăstirea Bistrița / județul Vâlcea (după cum apare în "Repertoriul Arheologic Național" - pe fișa de sit scrisă în anul 2018 de Mihaela Iacob - că acolo e inclusiv "mormântul marelui ban Barbu II, fiul lui Danciu Craiovescu şi cumnatul lui Moise Vodă, căzut tot în lupta de la Viişoara, la 29 August 1530, adus şi îngropat aici dar nu i se mai cunoaşte mormântul"). Este de ştiut că în 23 I 1512, Vodă Vlăduţ / Vlad "cel Tânăr", fratele mai mic şi vitreg al lui Vodă Radu "cel Mare" (fiul Domnitorului Vlad "Călugărul" cu Maria / a doua sa consoartă, văduva lui Basarab "Ţepeluş") a fost decapitat în Bucureşti, sub un păr, de o rudă: Mehmed Mihaloglu / paşa din Nicopole, descendent din Vodă Mihail, fiul Domnitorului Mircea "cel Bătrân" (pe acel loc a ridicat Doamna Anca, soţia lui, Biserica "Sf. Nicolae", renovată de Armânul / Aromânul Ban Gheorma şi înălţată de Vodă Mihai "Viteazu"); atunci - astfel ajutat de paşa din Nicopole / e de observat legătura orientalului "Paşa" cu prea-sfântul cârmuitor "Bos" din vechime, căci Latin "Paşa" era "Bassa" - a luat domnia Ţării Româneşti Neagoe Basarab, care (regretând sfârşitul tragic al Domnitorului Vlad "cel Tânăr") l-a chemat pe patriarhul ecumenic Pahomie, instalat de altfel în Patriarhia de la Istanbul / Ţarigrad cu sprijin Românesc, "ca, prin gătirea Sfântului Mir, să îmblânzească mânia lui Dumnezeu" / după cum a notat cronicarul Sas Johann Filstich 1684-1743. Academicianul A/Român N. Iorga a reflectat despre ce a fost atunci: "Acest urât omor se lămureşte prin hotărârea Craioveştilor de a înlătura tot neamul lui Radu cel Mare, pentru ca astfel Băsărăbeştii lor să poată cârmui în linişte". După Vodă Neagoe Basarab la domnia Ţării Româneşti a fost Vodă Radu de la Afumaţi - fiu al Domnitorului Radu "cel Mare" - care în 2 I 1529 a ajuns decapitat la Biserica Cetăţuia din Vâlcea deoarece l-a susţinut pe Ferdinand Habsburg 1503-1564 (fratele mai mic al Împăratului Carol V care a instalat Cavalerii Ioaniţi în Malta) în intenţia de a prelua puterea asupra Transilvaniei; este de observat că bunicul Împărat Maximilian Habsburg 1459-1519 îl avea introdus în arborele genealogic pe Sf. Gheorghe, acela fiind şi îngropat în Biserica "Sf. Gheorghe" din Viena, ctitorită chiar de el (în timpul vieţii l-a ales pe Sf. Gheorghe ca patronul Casei Habsburg: printre progenitorii Habsburg a fost în secolul X nobilul Guntram - dintr-o familie Burgundo-ViziGotă - din cantonul Elveţian Argau / Argovia, parte a Şvabiei = Suebiei, în apusul Pădurii Negre şi Lacului Alpin Constanz / iniţial numit Lacul Veneti).

După nepotul lui Gherghina, Vodă Radu de la Afumaţi, a urmat Moise Vodă - fiul Domnitorului Vladislav III din ramura "Dănești" - care în 13 II 1530 la nunta surorii sale cu marele Ban Barbu II Craiovescu a răzbunat asasinarea Domnitorului Radu de la Afumaţi, prin suprimarea Boierilor care l-au ucis pe predecesor (Vodă Vladislav III a fost nepotul Domnitorului Vladislav II, fiul lui Vodă Dan II); însă în acelaşi an, în lupta cu Vlad "Înecatul" - fiul Domnitorului Vlad "cel Tânăr" - Moise Vodă şi marele Ban Barbu II Craiovescu şi-au pierdut vieţile, cu toate că au fost ajutați de mercenarii lui Ștefan Mailat din Ținutul Făgărașului (descendent direct al Venețianului Grigore / vistiernicul lui Negru-Vodă la 1185), care a devenit Voivodul Transilvaniei în 1534-1541. Ajuns Domnitorul Ţării Româneşti, Vodă Vlad "Înecatul" a căutat slăbirea puterii Boierilor Craioveşti (aliaţi paşei din Nicopole care i-a omorât tatăl). După cum enunţă în "Istoria românilor" Academia Română "atunci unul dintre Craioveşti, Drăghici Gogoaşe - băiatul lui Danciu Gogoaşe şi al Hrusanei, fiica marelui pârcălab Gherghina - a închinat partea de avere a sa şi a tatălui său 'ridicându-se domn la Ţarigrad, ca să vină în Ţara Românească'; actul său -

primul caz în istoria Ţării Româneşti în care un boier îşi dăruia averea unei puteri străine pentru a-şi atinge ţelul politic - a compromis însă poziţia Craioveştilor, care s-au ridicat ei înşişi împotriva domnului. Trimis la Ţarigrad / Istanbul, vornicul Şerban din Izvorani a reuşit să-l prindă şi să-l spânzure pe Drăghici. Domnul a confiscat apoi satele Craioveştilor pentru hiclenie şi a scos din mâna lor marea bănie" (după cum a scris Cătălin Pena în anul 2020 "Drăghici Gogoașă a fost identificat de unii istorici ca Dragodan Vodă").

Constantinopol = Istanbul (unii Slavi zicându-i Ţarigrad)

În anul 1539, acel Şerban - devenit marele Ban al Craiovei - însă s-a răzvrătit, pretinzând tronul ocupat pe atunci de Vodă Radu "Paisie" (fiu al Domnitorului Radu "cel Mare", care a urmat la domnia Ţării Româneşti fratelui său, Vodă Vlad Vintilă), averea lui fiind confiscată pentru "hiclenie"; Şerban a fost bunicul Domnitorului Radu Şerban, dregător al Domnitorului Mihai "Viteazu" (sprijinit în anul 1602 de Boierii Buzeşti ca să ia domnia). Vodă Radu "Paisie", aflat în conflict şi cu logofătul Giura / ruda sa, în anul 1545 - deoarece s-a aliat cu Regele Ferdinand Habsburg - la voinţa Sultanului a fost schimbat cu fratele său Mircea "Ciobanu" (mezinul Domnitorului Radu "cel Mare", cununat cu Chiajna, fata Domnitorului Petru Rareş şi a Elenei Brancovici): în Valahia, etapa Domnilor aleşi de către "Ţară" şi numai confirmaţi de Poartă a fost înlocuită atunci prin aceea a Domnilor numiţi şi trimişi direct de la Istanbul / Tracia (porecla de "Cioban" o purta de la comerţul cu oi avut cu otomanii); e de remarcat că Doamna Chiajna a zidit Biserica "Sf. Nicolae" din Câmpulung. Numirea de către Sultan în 27 I 1558 a lui Mircea "Ciobanu" din nou ca Vodă al Ţării Româneşti - după moartea Domnitorului Pătraşcu "cel Bun" - a provocat un exod peste Carpaţi: el în 3 II 1558 la investirea pe care a avut-o în Bucureşti n-a ucis doar Boieri, ci - pentru prima dată în istoria Ţării Româneşti de către un Vodă - şi reprezentanţi ai clerului: era la 96 de ani după încetarea autocrației Bisericii Ortodoxe în Valahia / Ţara Românească, exercitată de preoții Gherga în secolul anterior, de la decesul Sf. Nicodim. Așa că preotul Ștefan Gherga s-a refugiat peste Carpaţi, el în 1561-1562 (pe când Gergely / Grigore din Szeged - colţul NV al Banatului - era un mare cântăreţ protestant al Bisericii, activ un timp în Timișoara, înaintea ocupării orașului de către otomani, care a publicat în anul 1562 şi o "Carte de cântece" pentru Români), la Geoagiu de Sus 46,15 lat. N, 23,35 long. E / judeţul Alba înlocuindu-l pe Sava Brancovici, mitropolitul Ardealului; venind prin Ocna Sibiului 45,52 lat. N, 24,03 long. E, unde a vieţuit o scurtă durată, Ștefan Gherga - continuând experienţa înaintaşilor săi, care au condus ortodoxia Ţării Româneşti în cea mai mare parte a secolului precedent - a avut o intervenţie de aproape un an în cadrul mandatului mitropolitului Sava Brancovici (sediul ortodoxiei Transilvaniei pe atunci fiind acolo, în Geoagiu de Sus / acum unit cu Geoagiu de Jos), apoi el retrăgându-se la Mănăstirea Prislop, unde a pregătit instalarea verișoarei sale Zamfira, fiica lui Moise Vodă. Este de observat că în județul Alba exista Gherghișa 46 lat. N, 23,49 long. E - în Germană Gergeschdorf, în Graiul Săsesc Gergestref, în Maghiară Gergelyfalva - azi satul Ungurei din comuna Roşia de Secaş; e de ştiut că în Gherghișa a fost găsit un mare depozit de tetradrahme frumoase de pe vremea Împăratului Alexandru "cel Mare" al Imperiului Makedon și Romane republicane (dinaintea Imperiului Roman), dovedind și astfel relațiile Antice în Europa cel puțin cu Peninsulele Balcanică și Apenină. În Evul Mediu, în locul unde Sfântul Nicodim Gârca venit din fosta Dardanie = Coşava / Kosova, de la izvorul Moravei - de pe moşie Ghergană - a terminat de copiat "Tetravanghelul" la 1405, Domniţa Zamfira a reclădit din temelie Mănăstirea Prislop înființată de acela / ea fiind de fapt al doilea ctitor al aşezământului religios; îi plăcea foarte mult apa izvoarelor din zonă și ultima parte din viață a locuit acolo. Preotul ortodox Ştefan Gherga împreună cu verişoara lui Domniţa Zamfira au realizat trainic aşezământul de la Prislop, căci deja trecuseră aproape 2 secole de la ridicarea aceluia de către strămoşul lor Nicodim Gârca. Cercetătoarea Gabriela Pisoschi în Analele Universităţii din Craiova din anul 2006 a scris că Mănăstirea Prislop a fost înconjurată cu zid, înzestrată cu moşii şi dotată cu multe odoare de către Domniţa Zamfira, devenind aşezarea ortodoxă cea mai renumită din Transilvania prin copierea de cărţi Româneşti şi Sârbeşti şi prin şcoala bisericească pentru viitorii preoţi şi cântăreţi deschisă acolo de ea (din 1572, pentru 7 ani, şeful ortodocşilor Români din Ardeal - cu reşedinţa la Bălgrad / Alba Iulia - a fost Eftimie). Biserica Mănăstirii Prislop din Ținutul Hațegului / SV Ardealului a fost construită în stilul triconc - acelaşi ca al Mănăstirilor din Banat Vodiţa 44,43 lat. N, 22,29 long. E (din Defileul Dunării de la Porţile de Fier / Gherdap), din Bănie Tismana ori ca vechea Biserică Ortodoxă Română din Gherghița sau ca al Bisericii Ortodoxe Române din Lăpușna / Serbia - fiind singura de acel fel din Transilvania / monument istoric.

Mănăstirea Prislop

Neobişnuit pentru ortodoxia de atunci, lespedea Domniţei Zamfira / Safira (împodobită cu g/hergul = stema Ţării Româneşti), a fost inscripţionată nu în Slavonă, ci în Latină; cei care au îngropat-o la Mănăstirea Prislop au fost vărul ei Ştefan Gherga şi fiul ei, călugărul Ioan - aşadar Ghergan după mamă - devenit mitropolit al Ardealului ce i-a urmat lui Ghenadie pentru 2 decenii: el a fost cel care a ridicat Catedrala din Alba Iulia / Bălgrad, împreună cu Vodă Mihai "Viteazu" (care era cununat cu Ghergana Stana, verişoara lui Ioan). În anul 1580, la decesul Domniţei Zamfira, cu ajutorul colegului Ghenadie de la Prislop (devenit din anul 1579 mitropolitul Ardealului, căci Ioan - fiul Domniţei Zamfira - a rămas la Prislop să-şi îngrijească mama în ultimul ei an de viaţă, urmând ca mitropolit al Ardealului după moartea din anul 1585 a lui Ghenadie), preotul Ştefan Gherga s-a mutat la Lugoj; în acel an 1580, în Munţii Albaniei o răzvrătire împotriva otomanilor era condusă de nobilul Gărdan (care ulterior - când Mihai "Viteazu" a preluat puterea în Ţara Românească - l-a căutat pe Vodă împreună cu mai mulţi şefi Balcanici "pentru dezrobirea creştinătăţii" / după cum a scris Aromânul Theodor Capidan în "Buletinul Muzeului Limbii Române" din anul 1920). Este de ştiut că, pentru cele realizate, călugărul Român Ioan de la Prislop - fiul Prinţesei Safira / Zamfira cu Ştefan Cheşeru, castelanul Devei - a fost omorât de un nobil Maghiar (după ce a ajuns mitropolitul Ardealului, însă atunci fiind bătrân, retras la chilia săpată de el în stânca Prislopului) iar Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1992, Sfântul Cuvios fiind prăznuit la 13 IX. În Lugoj, preotul Ştefan Gherga l-a înlocuit pe parohul Moise Pescişel / Peştişel, ce la invitaţia mitropolitului Ghenadie a lucrat până în anul 1581 numai la versiunea Română a "Pentateuhului", într-un Grai Bănăţean, din care în premieră naţională a fost tipărită în anul 1582 de Şerban / fiul diaconului Coresi "Palia de la Orăştie" 45,51 lat. N, 23,12 long. E, judeţul Hunedoara (localitate iniţial numită - ca şi Râul pe care e - Grădiştea) primele 2 cărţi ale Bibliei - "Facerea" şi "Ieşirea" - în Română; activităţi de copiere şi a unor texte apocrife - constituind un veritabil monument de limbă veche Românească - în zonă, în acel timp, au mai avut loc la Măhaci 46,26 lat. N, 23,44 long. E / azi Măhăceni în comuna Unirea, judeţul Alba, de către preotul Grigorie, în perioada 27 I 1583 - 10 V 1619 (în "Codicele Grigorian", scris de mână).

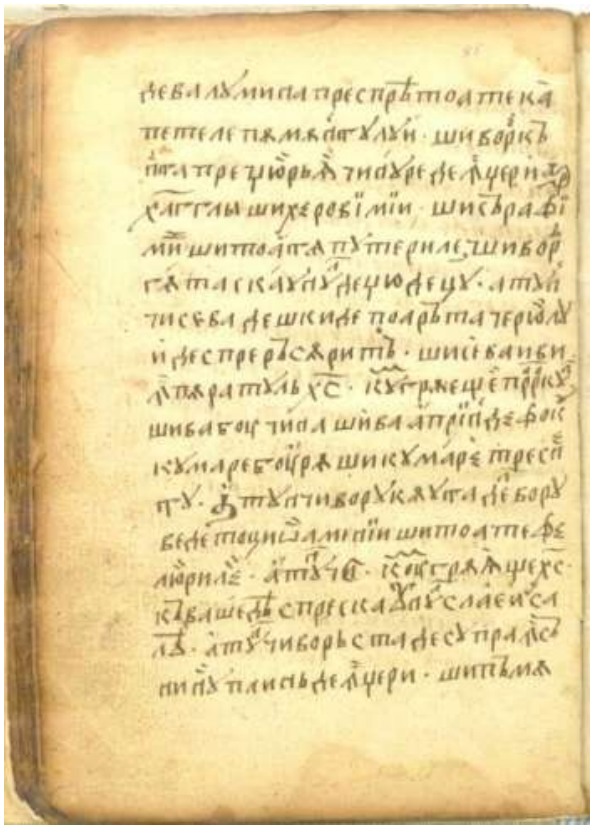

Codicele Grigorian

În "Cuvinte den bătrâni", academicianul Român Petriceicu-Haşdeu a studiat "Codicele Grigorian": "Texturile popei Grigorie sunt întocmai ca la Istriano-Români. Măhăcenii dară din secolul XVI erau nişte 'Moţi' sau 'Mocani' în toată puterea cuvântului". În anul 1928, parlamentarul Român Ion Rusu Abrudeanu a scris în cartea sa "Moţii" despre Moţi că "numirea vine de la chica Antică - moţul de păr - pe care îl purtau bărbaţii şi care era obicei Dac; personal am văzut - în copilăria mea - încă destui Moţi bătrâni cu părul adunat în chică, de obicei în partea dreaptă a capului, lângă ureche": "Moţii" de fapt erau "Moşii", respectiv "Cei Străvechi", în N Dunării fiind Moţi similar cum în S Dunării erau Moesi (obiceiul Moţilor era şi de a avea colibe în crânguri, exact ca Aromânii, ale căror sălaşuri se numeau şi colive). Este de ştiut că diaconul Coresi a înfiinţat prima Şcoală Românească în Şcheii Braşovului, unde în anul 1583 - imediat ce a luat puterea în Ţara Românească - Vodă Petru "Cercel" a ridicat tinda de piatră a Bisericii "Sf. Nicolae" iar în actualul judeţ Prahova, familia lui Coresi a ridicat Mănăstirea Ghigheu în Ghighiu 44,54 lat. N, 26,03 long. E (atestată în 30 XI 1601), între Mănăstirea Gherghiţa şi Mănăstirea Jercalai 45,01 lat. N, 26,13 long. E de pe Cricov: "Schei", denumirea dată foştilor Sciţi / Slavilor Sudici dar şi Rumânilor de lângă ei, de către restul Românilor - era termen conectat cu Latinul "Sclavus" - regăsindu-se în satul Schiau lângă Urlaţi, cartierul Schei vecin cu Grădiştea în Câmpulung, Dealul Schiaului lângă Răşinari, Şcheii Cergăului 46,06 lat. N, 23,55 long. E / judeţul Alba, etc., moşia Cergău - Ghergău, Chergeod sau Chergov - fiind atestată în anul 1302 ca a refugiaţilor bogomili din Timoc, fugiţi de persecuţiile religioase Balcanice / la care orice ceremonie sfârşea prin "pace", implicând sărutarea între toţi cei de faţă; aşa cum "Ungureni" erau Românii trăind în zonele dinspre Unguri, cu apelativul "Schei" erau Românii venind dinspre "Bulgari" = Sciţi / generic sub care erau cuprinşi Slavii Sudici, inclusiv Sârbii (Sciţii se vedeau - dar şi erau văzuţi -

aşadar în Evul Mediu ca rădăcinile pentru Schei, Secui, Sacsoni / Saxoni, ş.a). Inclusiv savantul Frederic Bergmann de la Universitatea din Strasbourg în cartea sa despre Geţi din anul 1859 a scris că Slavii erau atât de servili stăpânilor încât s-au ivit sinonimiile sclav-Slav, serv-Sârb, etc. În mijlocul spaţiului Românesc, un document din anul 1601 s-a referit la Cricov şi Gherghe: "Eu Manea, feciorul lui Stan de Comăneşti din Cricov, mărturisesc cu acest zapis al meu cum mi-am vândut a patra parte de ocină, de preste tot hotarul, şi din apă, şi din pădure, şi din şederea satului, şi din hotar până în hotar, şi din cap până în cap, pentru că m-am vândut eu cu feciorii mei, cu toată moşia mea, jupanului Gherghe spătarul, să-i fiu Rumân dereptu 2000 de bani, căci am căzut într-o pradă bănească, că am spart capul unui om. Deci n-am avut cu ce plăti şi m-am vândut de am plătit şi scos de la jupan Gherghe spătar şi de bir şi mi-a cumpărat şi un cojoc. După ce m-am vândut eu Manea, venit-au şi văru-meu Stan Lungul, feciorul lui Dragomir unchiul meu, din satul Comăneşti, de s-a vândut să fie Rumân jupanului Gherghe spătarul, cu a patra parte de ocină de preste tot hotarul ca şi mine; şi s-a vândut de bună-voie, dereptu 2000 de bani gata. Şi l-a scos şi pre Stan Lungul de bir şi i-a cumpărat nădragi şi i-a dat un porc de prăsilă. Derept aici mărturisim noi, cu câţi martori sunt aici scrişi, cum să ţie jupan Gherghe jumătate din satul Comăneşti, de preste tot hotarul şi cu tot venitul". În anul 1896, Dr. Ljubomir Miletici în lucrarea "Bulgarii din Transilvania" a scris că din Cergău Mare şi Mic în secolul anterior - începând cu anul 1740 - mulţi s-au aşezat în Banat ("spre Sânnicolau Mare", probabil şi la Lovrin / judeţul Timiş); academicianul Ardelean Ion Muşlea 1899-1966 a remarcat caracteristica celor din Cergău de a umbla pe picioroange / catalige, din cauza noroaielor înfiorătoare ale zonei dar şi pentru a se feri de animale.

Biserica din Densuş

Construită în secolul X pe ruine din secolul IV, din bolovani de Râu, cărămizi cu inscripţii Romane, capiteluri, pietre funerare, tuburi de canalizare, etc. (luate şi din vecina Ulpia Traiana, unde anterior Romanilor era un Templu dedicat Marii Mame), găzduind lespedea celui mai bun prieten şi general al Împăratului Marcu Traian / cuceritorul unei părţi din Dacia, Biserica din Densuş 45,34 lat. N, 22,46 long. E - etimologic considerată ca densă - are un aspect straniu, stârnind totodată admiraţie şi uimire: deasupra altarului se află 2 lei de piatră situaţi coadă în coadă, aspectul clădirii - ca de pasăre - amintind şi de străvechea Biserică "Sân-Nicoară", adică "Sfântul Nicolae", din Curtea de Argeş (hramul a fost decis ca Sf. Nicolae pentru a-l masca pe cel iniţial, de păgânul Arminden = 1 Mai, când acolo se ţinea Nedeia). În masiva construcţie au rămas peste ani pe registrele superioare ale pereţilor naosului ca şi în altar fragmente de pictură - cu Sfinţi în straie populare - restaurate de către preotul Ştefan Gherga. Profilate pe un fond ultramarin, figurile executate vădesc particularităţile ortodoxe ale Ţării Româneşti. Academicianul Niculae Iorga în "Istoria Bisericii Româneşti" a consemnat că frumoasa Domniţă Zamfira a sprijinit restaurarea Bisericii din Densuş (ultima lucrare acolo fiind din anul 1443), semnătura preotului Ştefan Gherga care s-a îngrijit de aceasta văzându-se şi azi sub fereastra din SE a altarului.

Semnătura restauratorului Medieval Ştefan Gherga

Călugărul Ioan, fiul Domniţei Safira / Zamfira, de la apropiata Mănăstire Prislop, a supravegheat restaurarea Bisericii din Densuş, aceasta însă la scurt timp după aceea ajungând în reţeaua calvină, apoi unită / în prezent revenită la ortodoxie, fiind monument istoric inclus şi pe lista UNESCO - e cea mai veche Biserică de piatră din România, în prezent condusă de preotul Alexandru Gherghel. (Este de ştiut că în anul 1566, preotul Român înnobilat Gheorghe din Sângeorz / Colţeşti 46,25 lat. N, 23,33 long. E, judeţul Alba a devenit primul superintendent calvin pentru Români, impus de Dieta Transilvană ca şeful religios al Românilor Ardeleni, căruia i s-a opus mitropolitul Sava Brancovici venit din Ţara Românească: Gheorghe a şi murit la scurt timp, în anul 1568; e de remarcat că totuşi, cu sprijinul lui Mihail Tordaşi / ultimul Român episcop calvin - în funcţie din anul 1577 - a fost tipărită începând cu 14 XI 1581 "Palia de la Orăştie" / "Palia" însemnând "Cele vechi"). În "Istoria Bisericii Ortodoxe Române", Dr. Mircea Păcurariu a scris că "din prefaţa Paliei aflăm că au colaborat predicatorii români 'Ştefan Herce, propoveduitorul Evangheliei lui Hristos în oraşul CărăranSebeşului' şi 'Moise Peştişel, propoveduitorul Evangheliei în oraşul Logojului'; notăm că acele oraşe bănăţene au fost 2 centre însemnate de propagare a calvinismului" (respectiv creştinism propagat în limba Română / primul autor notat - Ştefan Herce / Herţeg din Caransebeş - putând fi Ştefan Gherga, în drumul din Ţinutul Herţegului / Haţeg în Banat, de la Prislop la Lugoj, mai ales că Ştefan Herce, la fel ca Ştefan Gherga, a avut o casă şi în Lugoj, după cum au studiat inclusiv istoricii Ioan Stratan şi Vasile Muntean). În anul 2011, Dr.

Adrian Magina de la “Muzeul Banatului Montan” din Reşiţa / judeţul Caraş-Severin a scris: “Dragoş Ţigău prin cercetările şi discuţiile purtate mi-a facilitat sondarea lumii elitare a Banatului şi hainei confesionale cu care aceasta a operat. Predicatorul din Caransebeş, Ştefan Herce, este identic pare-se cu ‘Stephani Gyercza de Tothwaradgia, pastor ecclesiae civitatis nostrae Caransebes’, căruia în 5 VI 1580 principele i-a scutit de dijmă casa şi via deţinute în Lugoj”; după un deceniu - în anul 2021 - istoricul Horaţiu Suciu din Lugoj a scris că exista “în 1580 casa din Lugoj a lui Ştefan Gherţa din Vărădia”. Preotul Român Ștefan Gherga din Banatul de Lugoj-Caransebeș (structurat pe Ținutul Gugulanilor, vecin cu Ținutul Hațegului din Est) era legat la Nord de așezarea Tothwaradgia / Toth-Waradgia = Vărădia de Mureș 46 lat. N, 22,09 long. E / județul Arad, adică Vărădia Slovacă pe Valea Mureșului: în acel târg din N Lipovei a fost invitat să renoveze Biserica Ortodoxă (veche de aproape 2 secole) dar a abandonat din cauza atacurilor otomane şi s-a stabilit în zona liberă Bănăţeană, unde fratele său mai mic - care gospodărea din Ilidia cu succes moșia Gherga întinsă până la Vărădia Cărășană rămasă de la fratele lor mai mare mort când apăra Timișoara de otomani - a dobândit influenţă serioasă.

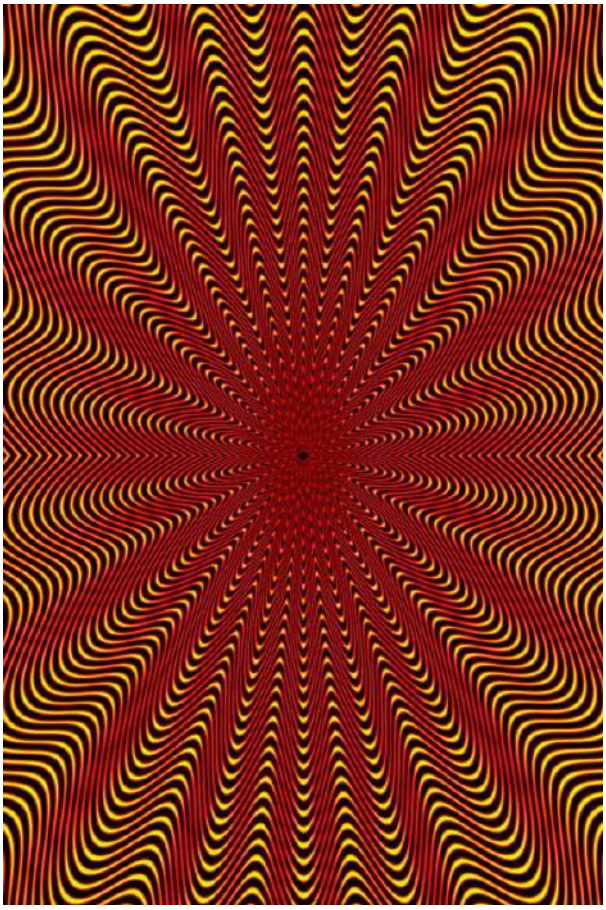

După 26 de ani de la dispariția Regatului Ungar (devenit pașalâc din anul 1526, cu capitala la Buda), o parte a regiunii Banat - având Timișoara ca oraș principal - a devenit, din anul 1552, vilayet populat de otomani îndeosebi din Bosnia; cealaltă parte a regiunii - neinclusă în Imperiul Otoman, organizată în Banatul Lugojului și Caransebeșului, cu principalele orașe în Bazinul superior al Râului Timiș - a ajuns inclusă în Transilvania (având capitala la Alba Iulia): după 28 de ani de la reorganizarea respectivă - în anul 1580 - Voivodul Transilvaniei a recunoscut drepturile preotului Ștefan Gherga, stabilit în Lugoj (după 2 decenii de restaurări creștine în SV Ardealului / Ținutul Hațegului, unde acela a ajuns din Țara Românească după persecuția declanșată la 1558 de Voivodul de acolo). Pesty Frigyes a publicat la Budapesta documentul Voivodului Transilvaniei pentru preotul Ștefan Gherga în anul 1883 (după 303 ani de la semnarea sa); iată traducerea din Latină a actului Voivodal (așa cum menționa, se poate remarca anvergura preotului Ștefan Gherga - care nu era un personaj oarecare - la acel moment foarte activ în NE Banatului, atunci având 3 locații în triunghiul format de Gugulanul Caransebeș, Ardeleana Vărădia Mureșană și Bănățeanul Lugoj): “Noi, Cristofor Bathory de Șimleu, Voivod al Transilvaniei și comite al Secuilor, dăm de știre prin cuprinsul scrisorii de față făcând cunoscut tuturor cărora li se cuvine, că noi, la rugămintea făcută nouă în această privință de mai mulți Domni consilieri ai noștri, precum și luând în seamă evlavia deosebită, învățătura și sârguința fără preget în răspândirea cuvântului Domnului, a cinstitului Ștefan Gherga din Vărădia de Mureș, preot al bisericii noastre din orașul nostru Caransebeș, despre care ni s-a dat de știre cât se poate de limpede, ba chiar ținând seama și luând aminte la credința și slujbele credincioase ale acestuia, pe care le-a făcut și ni le-a adus nouă și totodată acestei țări după putința sa și pe care le va face și le va aduce chiar și în viitor, am hotărât cu milostivire să iertăm și să scutim pe veci casa aceluiași Ștefan Gherga, aflată și stăpânită în târgul nostru Lugoj din același district Lugoj și comitat al Severinului, despre care se spune că se învecinează înspre răsărit cu casa văduvei lui Petru Dobromir, înspre miazăzi cu casa lui Mihai Opincaș, iar înspre miazănoapte cu grădina și casa lui Gheorghe Lucaci, de la plata oricăror dări, taxe și contribuții ale noastre atât cele obișnuite cât și cele extraordinare, de la plata veniturilor Cămării noastre, de asemenea a zeciuielii și nonelor atât din vin, anume din viile sale pe care le stăpânește în prezent pe dealul aceluiași târg Lugoj, precum și din grânele de orice fel recoltate de pe ogoarele sale, de asemenea de la prestarea slujbelor plebee, după cum îl iertăm și îl scutim prin puterea scrisorii de față. De aceea, prin scrisoarea de față vă însărcinăm și vă poruncim tuturora și fiecăruia care o va vedea, aleșilor și nobililor, Domnului Ban Toma Turnea, de asemenea castelanilor, încasatorilor de dări și decimatorilor din districtele Caransebeș și Lugoj, precum și înțelepților și chibzuiților jude și cetățeni jurați ai zisului nostru târg Lugoj, atât cei de acum cât și cei din viitor, ca de acum înainte voi să socotiți iertată și scutită pe vecie casa pomenitului Ștefan Gherga de la plata amintitelor dări, taxe și contribuții ale noastre, atât obișnuite cât și extraordinare, de la plata venitului Cămării noastre, precum și - așa cum s-a amintit - a decimelor și nonelor atât din vin cât și din grâne și de la prestarea slujbelor, și să nu-i siliți și obligați nici pe el și nici pe toți moștenitorii și coborâtorii lui să plătească și să suporte toate cele amintite mai sus sau, din această cauză, să-i tulburați, supărați sau păgubiți în persoana, lucrurile și bunurile lor, ci să-i păstrați în această milostivă scutire a noastră și să fiți obligați și datori a face să fie păstrați de către oricine ar fi de față sau va fi de față. Altfel să nu se facă. După ce ați citit scrisoarea de față, să o restituiți celui care a înfățișat-o. Dată la Alba Iulia, în a cincea zi a lui Iunie, în anul Domnului o mie cinci sute optzeci. Cristofor Bathory de Șimleu și Volfgang Kovacsoczy, cancelar”. Documentul Medieval Latin indica pentru preotul Ștefan Gherga prin “hortus pastoralis” casa parohială de pe malul Timișului (Râu ce mărginea proprietatea spre apus / la Vest). Dr. Adrian Magina în lucrarea din anul 2011 “De la excludere la coabitare.

Biserici tradiționale, Reformă și Islam în Banat (1500-1700)" considera respectiva proprietate "probabil o modalitate prin care comunitatea a pus la dispoziție un mijloc de întreținere a predicatorului; casa și sesia parohială a orașului și-au păstrat funcția, fiind menționate și mai târziu, la finalul secolului XVII, cu ocazia revenirii habsburgice" (la 5 ani după respingerea la Viena în 1683 a otomanilor, în anul 1688 militarii Imperiului Habsburg intrați în Lugoj au găsit casa parohială funcțională - erau 108 ani de la preluarea sa de către preotul Ștefan Gherga / petrecută în secolul precedent - atunci urmașii Gherga din oraș hotărând să se mute pe domeniul Belinț din relativă apropiere, unde s-au instalat oficial după 2 ani, în 1690: în Belinț, în secolul precedent - după cum se știe dintr-un document din anul 1597 păstrat în Arhiva Națională Maghiară din Budapesta - pitarul Simion al Târgoviștei / capitala Valahiei a fost însurat cu nobila Ecaterina Bejan, nuntă poate oficiată și de preotul Ștefan Gherga din orașul Lugoj, ei provenind din Țara Românească).

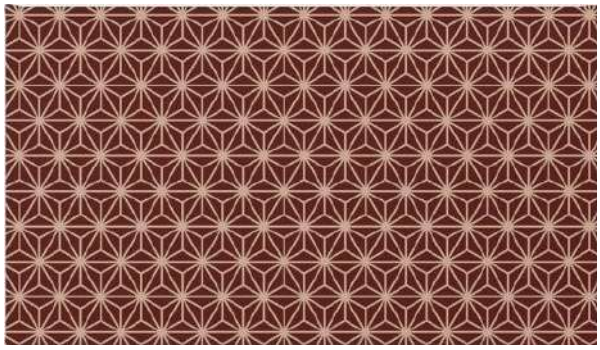

În anul 1998, istoricul Dragoș Țigău scria despre "Banii de Caransebeș și Lugoj" pentru "Institutul de Istorie Nicolae Iorga" al Academiei Române: "Banul - împreună cu ceilalți dregători ai locului - trebuia să garanteze toate privilegiile fiscale, scutirile de orice obligații în natură, ordinare şi extraordinare, de găzduire a oaspeților şi îndeplinirea oricăror slujbe de rând şi orășenești, cu care erau înzestrate unele proprietăți particulare din teritoriul administrat. Acele proprietăți care cuprindeau case, curți, terenuri arabile şi vii, situate în perimetrul celor 2 mari orașe din Banat, erau stăpânite de persoane cu o condiție socială şi cu ocupații diverse: preoți (ca Ștefan Gyercza în 1580), dieci (ca Grigore din Oradea în 1591), militari, nobili influenți". Dr. Mircea Păcurariu a continuat cu însemnătatea tipăriturilor diaconului Coresi din Târgoviște, care s-a mutat printre Românii din Brașov: "Marele merit al lui este acela că a fost primul cărturar care a luptat în mod conștient pentru introducerea limbii române în biserici, pentru răspândirea științei de carte în românește. Activitatea lui reprezintă o continuare şi o desăvârşire a mişcării care a dat cele dintâi cărți traduse în românește. În privința textelor românești care au stat la baza tipăriturilor coresiene, toți cercetătorii sunt de acord că este vorba de traduceri mai vechi, care au fost apoi revizuite şi îndreptate în vederea tipăririi, înlăturându-se - pe alocuri - provincialismele şi arhaismele. Dr. Petre Panaitescu în 'Începuturile şi biruința scrisului' a scris: 'Opera de introducere a limbii române în biserici nu a fost patronată, nici inițiată de calvini, ci trebuie socotită ca o operă de inițiativă românească, ortodoxă, o pagină de istorie internă'. Tipăriturile lui Coresi au contribuit deci la formarea unei limbi literare şi liturgice românești unitare. Deşi au trecut peste 4 veacuri de la apariția lor, ele pot fi citite cu uşurință până astăzi. Prin tipăriturile românești ale lui Coresi s-a făcut şi mai mult simțită unitatea de limbă, de credință şi de origine a românilor de pretutindeni. Notăm, între altele, că în unele din tipăriturile sale românești, termenul 'romanus' este tradus cu 'rumân', deci tălmăcitorii aveau conştiința limpede a originii poporului nostru. Conştiința unității de neam se reflectă şi în epilogurile unor cărți românești: 'am scris aceste sfinte cărți de învățătură să fie popilor rumânești, să înțeleagă, să învețe rumânii cine-s creştini' ('Tetraevanghelul' din 1561) sau 'dacă văzui că mai toate limbile au cuvântul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi rumânii n-avem, începutu-s-au a se scrie aceste sfinte psaltiri' ('Psaltirea' din 1570) ori 'ce folos e credincioşilor dacă popa grăieşte în limbă străină rumânilor, slavonește de nu înțeleg sau pe altă limbă ce nu vor înțelege ascultătorii? Popa să fie ştiutorul cărților, că aşa va putea învăța' ('Cazania' din 1581). În prefața 'Paliei' spunea: 'le-am scris vouă, rumâni, să le cetiți'. În introducerea 'Paliei', numele nostru etnic apare sub forma 'român' şi nu 'rumân'. Multe din epilogurile cărților tipărite de diaconul Coresi amintesc pe domnii şi mitropoliții din Țara Românească, ceea ce constituie o dovadă concludentă că erau cerute de aceia. Cărțile lui Coresi s-au răspândit pe o arie geografică foarte întinsă, în toate ținuturile locuite de români; de pildă, 'Întrebarea creştinească' şi 'Pravila Sfinților Părinți' s-au găsit în Ieud / Maramureş, 'Evanghelia' din 1561 la Mănăstirea Ciolanu din Buzău, 'Psaltirea' din 1570 la Bistrița Olteană, alta la Iazuri, în Bihor. Reiese deci că tipăriturile coresiene au avut şi un rol însemnat în întărirea conştiinței unității de neam a românilor de pretutindeni".

Biserica din Strei

Biserica din Strei 45,44 lat. N, 22,59 long. E - în Valea Strei - este o construcție din secolul XIII / monument istoric, a cărei pictură (efectuată de Grozie în secolul XIV) a fost restaurată de către preotul Ștefan Gherga în secolul XVI. Turnul clopotniță, având 3 nivele, păstrează nealterat acoperişul de piatră, terminat în interior printr-o cupolă, la exterior fiind încununat cu 4 frontoane triunghiulare. Etajul de sus poartă un chenar de cărămidă în zig-zag, element ornamental întâlnit şi la Biserica din Densuş. Valorosul ansamblu mural se păstrează în absida altarului, în naos pe

pereţii de E, S şi fragmentar pe cel Vestic la parterul turnului clopotniţă iar la exterior pe faţadele de răsărit, S şi în luneta portalului de la turnul clopotniţă. În anul 1671, principele Transilvan i-a înnobilat pe Ioan şi Nicolae Pop (strămoşii familiei Densuşianu) din Măceu 45,40 lat. N, 22,58 long. E, comuna Bretea Română, judeţul Hunedoara / Valea Strei ca responsabili religioşi peste Românii din zonă: mai multe elemente, pe lângă documentul atestând evenimentul - ca ocupaţia / reflectată din numele Pop pentru popie, locaţia, timpul, etc. - alimentează intuiţia că aceia erau fiii unui învăţăcel al restauratorului Medieval Ştefan Gherga sau chiar nepoţi ai lui (preotul a locuit în areal timp de peste 2 decenii; poate s-a cununat acolo).

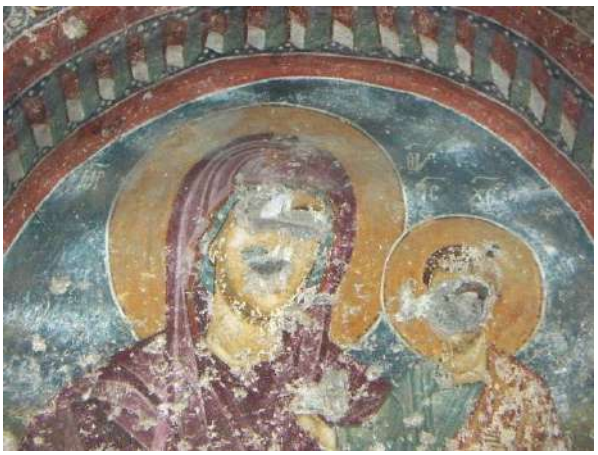

Biserica din Ostrov

Înconjurată cu un gard făcut din sute de pietre cu inscripţii Romane, inclusiv altare cărate de la Ulpia Traiana, Biserica de la Ostrov 45,38 lat. N, 22,50 long. E apare pe Râul de Mori ca o Insulă creştină (inclusiv numele său însemnând asta). A fost ridicată din piatră în secolul XIV. În luneta portalului Vestic se află icoana de hram, realizată de preotul Ştefan Gherga, care a renovat în secolul XVI pictura existentă de la începutul Bisericii.

Schitul Colţ

Schitul Colţ 45,30 lat. N, 22,51 long. E, monument istoric, funcţionează acum ca o obşte de călugări, străjuind intrarea pe Valea Râuşor, lângă cetatea Colţului (înfiinţată în anul 1280 de Nicolae Cândea, Cneazul Haţegului; Cândeştii - dintre foştii Cnezi de acolo - au fost strămoşii magnaţilor Maghiarizaţi Kendeffy / sufixul fiind de la "fii", la 1359 văduva lui Mihai Cândea plângându-se că nişte Basarabi Sărăcini în anul 1344 i-au răpit 3 moşii de lângă castelul Haţegului - Ţinutul Haţegului (parte a Ardealului) fiind pe atunci sub suzeranitatea Ţării Româneşti - iar în anul 1362, fiul Românului Muşat a primit o moşie lângă Deva, pentru care s-a judecat cu bătrânii Români din zonă: academicianul Petriceicu Haşdeu a afirmat că în anul 1371, Roman Muşat / fiul nobilului Valah Costea - din neamul Basarabilor Marelui Herţeg Negru Vodă - s-a cununat cu fiica lui Laţcu Vodă din Moldova, aşa continuând acolo Dinastia Muşatinilor, adică Dinastia "Frumoşilor", conform înțelesului Armân pentru acea ramură a Basarabilor, prima soție a lui Roman Mușat fiind nobila Lituaniană Ghedimină / genetic Ghergană care a fost mama Voivodului Iurga "Ologul", Domnitorul Moldovei pe care în anul 1400 Mircea "cel Bătrân" l-a adus în Țara Românească, probabil alături de rude, căci l-a sprijinit pe fratele său vitreg Alexandru "cel Bun" să continue exercițiul puterii în Moldova. După cum a studiat și cercetătorul indigen Dacian Muntean în anul 2016, la Românii Cândea - termen influențat Khazar pentru "Căpetenie" = "G/Herțeg" - varianta Kendeffy / "Kende-ffy" a fost a "fiilor căpeteniei", însemnând că erau urmașii G/Herțegului, stăpânind Ținutul Hațegului: clanul acela a sprijinit ascensiunea Medievală Huniadă / constituind garda lui Iancu de Hunedoara, ș.a.m.d.

În secolul XIX, academicianul Ioan Cavaler de Pușcariu - din Bran / județul Brașov - a scris despre "Date istorice privitorie la familiele nobile Române", publicând la Sibiu în "Precuvântarea" din anul 1892: "O scădere remarcabilă se referă la diferențele ortografice cu care s-au scris numele proprii de familii, dintre care unele astăzi nici nu mai există ori și-au schimbat nomenclatura. Este lucru notoriu că s-au tradus în limba oficială, mai întâi în Latină, de exemplu din Vlad s-a făcut Ladislau, apoi în Maghiară, de pildă Câmpeanu = Mezy, Lupu = Farkas, etc., în Germană Micu = Klein, ș.a. până la schimonosirea după jargonul și ortografia timpului sau a scriitorului, de exemplu Teodor = Tivadar, Ursu = Urszuly, etc. Nu numai în diferite timpuri, ci chiar în același document se găsesc nume proprii scrise în mai multe chipuri, precum: Stan / Zthan, Stoica / Ztoyca, Șinca / Synca, etc. Familiile nobile Române în Ungaria se trag din funcțiuni mai vechi sau din titulaturi mai recente, dintre care cele mai remarcabile sunt:

I. Voivozii. Urma acestora se află mai întâi la Unguri, care în Ucraina se aflau sub conducerea lui Lebedia în 834 (după cum a constatat

Constantin Porfirogenetul în Administrarea Imperiului). Voivozi se numeau și Ducii sub care Maghiarii au ocupat Ungaria de azi și așa se numesc prin istoricii naționali până în prezent. După ce au cucerit și părțile locuite de Români, ai căror capi se numeau Domni (după cum a consemnat Notarul Anonim), stăpânitorii veniți în locul lor asemenea s-au numit Voivozi. De aici aflăm urme de Voivozi UltraSilvani - de Marmaroș, Satmar, Brad, etc. - ale căror competențe însă restrângându-se tot mai tare, cu timpul au dispărut cu totul; numai Voivozii Ardealului - care de regulă erau Comiți - s-au conservat mai îndelungat, până când au ajuns Guvernatori (după uniunea Ardealului cu Ungaria au încetat și Guvernatorii). Între Voivozii ținuturilor amintite aflăm mai mulți cu epitetele de 'Vajvoda Olahorum': Voivozi Valahi.

II. Banii. Guvernările părților meridionale ale Ungariei s-au instituit ca Banatele Dalmației, Croației, Bosniei, Slavoniei, Serbiei, Severinului, etc. Urma istorică a Banilor de Severin ajunge până în prima jumătate a secolului XIII, când Regii Ungariei ingerându-se în afacerile Imperiului Valaho-Bulgar ocupară provincia Severinului până către Olt. Ocupațiunea aceea dădu însă la mai multe răsbele între Regii Ungariei și Voivozii Valahiei, până când o parte rămase la Valahia sub numele de Banatul Craiovei, cealaltă la Ungaria sub numele Banatului de Severin. Banii Severinului aveau misiuni parțial politice, parțial religioase: se denumeau dintre cei mai credincioși bărbați ai Regelui și se schimbau foarte des. Între Banii Severinului aflăm denumiți și Cnezi Români.

III. Comiții. După imitațiunea de la bizantini, la început și în Ungaria erau demnitari de Curte Regală, după aceea Prefecți de ținuturi - în care era împărțită țara - și care se numeau Comitate. De regulă Comiții (Slav: Jupani) erau aleși prin respectivele Municipii și erau numiți de Rege.

IV. Cnezii. Instituțiunea Cnezilor se vede a-și avea originea de la Imperiul Valaho-Bulgar, pentru că pe unde s-a extins influența sa aflăm urmele de Cnezi. Împăratul Constantin Bodin al Bulgarilor la anul 1080 ocupând Serbia, Rascia și Bosnia în locul Jupanilor a impus Cnezi, de unde mai târziu și Domnitorii autonomi ai acelor țări s-au intitulat Knezi. Până și în părțile Panonice la Zala aflăm un Cneaz Petru la anul 1157. Rușii - care au luat în biserică limba veche Slavă - numeau pe Ducii lor Knezi. La Slovacii Moraviei, Knez avea însemnătatea de preot / pontif. Mai întâi însă se află numirea de Cnezi / Knezi în părțile locuite de Români. Numeroase urme de Cnezi Români - cu prerogative și posesiuni ereditare - aflăm în cele 8 Districte Valahe din Banatul Severinului, apoi prin Districtele Hațegului, Hunedoarei, Devei, etc. (care încă aveau Universitatea lor). Mai sporadic vin urmele de Cnezi prin ținuturile Crișene, Someșene, Marmaroșene, Ariești, în Secuime, etc. După introducerile Comiților / Jupanilor, Castelanilor și Căpitanilor ca Prefecți ai jurisdicțiunilor, posesiunile Cneziale s-au conferit sub titlul de nouă donațiune nobilitară, însemnătatea descrescând tot mai tare, Cnezi numindu-se numai Primarii.

V. Boierii. Românii lesne pot deduce denumirea de la Bouarii (păstorii Boieri fiind ca oierii) Blachi / Vlahi sau poate de la vechii Boi / Voi = Luptători (Celți de frunte); e acum notoriu că în părțile Dunărene a fost imigrațiunea Celților de origine Indo-Arică în Europa. Peste aceia au năvălit Geto-Dacii ca Domnitori, pe care debelându-i Împăratul Traian al Romanilor i-a curățit, aici rămânând numai autohtonii Vlahi. Autohtonii având aceleași elemente de limbă ca și coloniile Romane tocmai așa de ușor s-au putut asimila acelora, după cum s-au Latinizat cei din Italia, Galia, Spania, etc.; numai astfel se poate explica: cum vechii locuitori ai Daciei s-au putut în decursul numai a unui secol și jumătate Romaniza, pe când vedem la elementele eterogene că acest proces nu se poate realiza nici în milenii. Așa s-au conservat și numirile primitive de localități, ca și de demnități, etc., de la Celți la Daci, de la aceia la Români și la celelalte ginți ce s-au succedat, vechilor numiri dându-li-se numai noi forme derivate, rădăcinile susținându-se în permanență. În ținutul Oltului - respectiv ținutul Făgăraș - înconjurat pe de toate părțile Ardelene de Cnezi s-a izolat instituțiunea de Boieri cu posesiuni privilegiate și cu prerogative nobilitare analoage Cnezilor. Fiecare comună forma un Boeronat cu vecini supuși, ce se eredita din neam în neam și se împărțea între succesori cu drepturi reale. Nu ne putem explica nomenclatura aceasta de Boieri decât importată din Valahia vecină, ai cărei Domnitori pe la început purtau numele de Duci ai Făgărașului și Amlașului".

În secolul XXI, savantul Andrei Groza - Doctor în istorie, de la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova - a scris: "Istoria celor întâmplate pe teritoriul cuprins între munţii Carpaţi, Marea Neagră şi fluviul Nistru (în continuare - teritoriul carpato-ponto-nistrean), conţine câteva perioade studiate insuficient sau chiar aproape nestudiate. O asemenea perioadă este şi cea care include secolele I-XIV. Atât istoricii care studiază istoria generală, cât şi cei care studiază istoria statului şi dreptului, descriu perioada nominalizată, recurgând la mici repetări neclare şi confuze, care se reduc la aceea, că pe

aceste pământuri, cel puţin, 800-1000 de ani, practic, nu a locuit nimeni, fiindcă pe aici încontinuu au trecut hoarde barbare de neam german, hun, slav, turc, ş.a.m.d. Într-un cuvânt, acesta a fost un teritoriu fără populaţie şi fără administraţie permanentă. Analiza izvoarelor scrise latine, greceşti şi arabe din acea perioadă ne arată cu totul o altă situaţie şi anume, că nu putem vorbi de migraţii permanente, fiindcă majoritatea din cei care au trecut pe aici, au trecut nu într-un an-doi, ci au stăpânit aceste pământuri de la câteva zeci până la câteva sute de ani; mai mult decât atât, toţi acei care au venit încoace au făcut parte din unul şi acelaşi neam cu o singură excepţie, lucru, despre care vom vorbi în continuare. Aşadar, mai multe izvoare scrise în primul mileniu al Erei noastre ne arată că din timpuri mai vechi şi până la sfârşitul secolului V, întreg teritoriul cuprins între Dunărea de Mijloc, Marea Neagră, munţii Caucaz şi fluviul Volga a fost populat de unul şi acelaşi neam, de cel al geţilor, care vorbea una şi aceeaşi limbă cu romanii şi tracii din Balcani şi cei din Asia Mică. Geţii, consideraţi ca cei mai viteji dintre confraţii lor, erau destul de numeroşi, dar nu erau uniţi. Ei nu reuşiseră să-şi creeze un singur stat. Formaţiunile lor statale nu erau trainice şi foarte des îşi schimbau configuraţiile teritoriale. Cea mai puternică comunitate a acestora în secolele I î.C. - I era a acelora care trăiau în mijlocul Carpaţilor şi care se numeau daci, dar care este corect să-i numim geto-daci. Către această perioadă, geto-dacii reuşiseră să-i supună pe alţi fraţi de ai lor şi să creeze state care prezentau pericol real pentru Imperiul Roman, adică pentru fraţii lor de la apus. În anul 106, romanii distrug statul geto-dac al lui Decebal care cuprindea teritoriul dintre Dunărea de Mijloc şi Nistru şi reuşesc să întemeieze o provincie romană în stânga Dunării de Jos, care alcătuia aproximativ a 5-a parte din teritoriul geto-dacilor sau a 11-a parte din întreg teritoriul geţilor care, după cum am menţionat mai sus, se întindea până la munţii Caucaz şi fluviul Volga. Aşadar, practic, toţi geţii au rămas liberi, dar dezbinaţi în continuare, fiecare comunitate cu regele său. Către mijlocul secolului III, cea mai puternică comunitate a geto-dacilor devine cea a goţilor, numele cărora se răsfrânge asupra celorlalte comunităţi, din care cauză toţi urmaşii geto-dacilor încep a fi numiţi goţi. Către jumătatea a doua a secolului IV teritoriul carpato-ponto-nistrean făcea parte din statul goţilor în frunte cu Atanaric. În anul 375, hunii care erau urmaşii geţilor dintre Don, Marea Azov şi munţii Caucaz, reuşesc să preia controlul asupra întregului teritoriu din nordul Mării Negre până la Dunărea de Mijloc şi chiar pe o bună parte din dreapta acestui fluviu. Despre faptul că geto-hunii şi geto-goţii şi toţi ceilalţi din nordul Mării Negre vorbeau, în secolul V, o singură limbă, mai mult chiar - una şi aceeaşi limbă cu cei din Imperiul Bizantin, ne spune destul de clar cunoscutul retor şi filozof din acea perioadă Priscus Panites. 'Sciţii sunt amestecaţi şi pe lângă limba lor barbară, spune acesta, caută să vorbească sau limba hunilor, sau a goţilor, sau a ausonilor, atunci când unii dintre dânşii au de-a face cu romanii'. Mulţi ani mai târziu şi anume, în anul 453, după ce regele Attila este asasinat, statul geto-hun se destramă".

"După mai multe lupte înverşunate între diferite comunităţi, urmaşii geţilor din acea parte a Carpaţilor Estici sunt înfrânţi şi impuşi să se retragă în munţi de către slavi, care deseori coborau din regiunea fluviului Vistula (Polonia de azi), treceau de-a lungul Carpaţilor Estici şi săvârşeau incursiuni în Imperiul Bizantin, jefuind oraşele şi satele de acolo. În această împrejurare, împăratul bizantin Iustinian beneficiază de situaţia grea în care nimerise în luptele cu vecinii o comunitate getică care locuia între Caucazul de Nord şi Marea Caspică şi-i propune acesteia să treacă cu traiul pe pământurile din dreapta Dunării de Jos, cu condiţia, ca mai apoi să participe împreună cu bizantinii la respingerea incursiunilor săvârşite de slavi. Geţii de acolo acceptă propunerea, traversează câmpiile din partea de est a Mării Azov şi nordul Mării Negre unde întâlnesc câteva comunităţi getice luptând între dânsele şi le supun. Trec fluviul Nistru şi-i biruie pe slavii de aici. Ajungând la Dunăre, această comunitate nu mai era o masă de oameni obosită şi gata de a se subordona împăratului bizantin. Din contra, aceasta prezenta o organizaţie militară destul de numeroasă şi puternică, în frunte cu un conducător experimentat şi ambiţios, periculoasă pentru Imperiul Bizantin. Conştientizând acest lucru, proaspătul împărat Iustin nu permite geto-avarilor (noii veniţi au fost luaţi drept avari - un neam puternic pe acele timpuri, care locuia în partea de răsărit a Mării Caspice) să treacă pe malul drept al Dunării. Nefiind gata să se certe cu bizantinii, geto-avarii se ridică de-a lungul Carpaţilor Estici, apoi coboară pe valea râului Tisa până la Dunărea de Mijloc şi se aşază cu traiul pe ambele maluri ale fluviului, instalând capitala în regiunea oraşului Timişoara de azi. Astfel, teritoriul carpato-ponto-nistrean s-a pomenit încorporat în statul geto-avarilor. Această situaţie s-a menţinut peste 200 de ani, până la sfârşitul secolului VIII, până când geto-avarii sunt înfrânţi de germani, iar statul geto-avar se destramă. Devenind liberi, urmaşii geţilor care locuiau în centrul Carpaţilor, în frunte cu conducătorul lor Crum, trec Carpaţii Sudici, Dunărea de Jos şi cuceresc Bulgaria getică care s-a constituit ca stat în anii 679 / 681. Noul stat care cuprindea ambele maluri ale Dunării de Jos a preluat denumirea de Bulgaria şi a continuat să se numească aşa încă multe secole la rând. Ceilalţi urmaşi ai geţilor dintre Carpaţii Estici, Marea Neagră, fluviul Nipru şi aproximativ linia Liov-Kiev, care erau destul de numeroşi, încep treptat, în primele două-trei decenii ale secolului IX, a fi supuşi de către o altă comunitate a geţilor de la est de Niprul de Jos,

aflată până nu demult în componenţa Bulgariei Vechi ce cuprindea şi nordul Mării Negre. Geţii din această parte începuseră a se numi ruşi, iar noua lor formaţiune statală - Rusia (posibil, de la oraşul Rusia aflat pe malul de nord sau nord-vest al Mării Azov). Aşadar, geto-ruşii reuşesc în câteva decenii (posibil, deceniile doi şi trei ale secolului IX) să preia controlul asupra teritoriului de la est de Carpaţi aflat până atunci în componenţa Avariei getice. Geţii din această parte, care nu au vrut să se supună geto-ruşilor, migrează într-un număr destul de mare spre Marea Baltică, de unde sub numele de normanzi, mulţi ani la rând întreprind incursiuni în mai multe state europene, inclusiv în Franţa, Anglia, Spania, Portugalia, Italia, influenţând esenţial istoriile acestora. Despre faptul că aşa-numiţii normanzi sunt de neam getic ne mărturisesc mai multe izvoare scrise în acele timpuri. La sfârşitul secolului IX - începutul secolului X, pe o perioadă nu prea mare de timp (aproximativ în anii 998 / 999 - 910 / 920), teritoriul carpato-ponto-nistrean trece la geto-unguri şi maghiari. Aceştia, locuind în regiunea fluviului Don, fiind strâmtoraţi de hazari, s-au ridicat din locurile de baştină, au venit şi s-au aşezat cu traiul pe pământurile dintre Carpaţi şi Marea Neagră care, practic, rămăseseră fără populaţie după ce cea mai mare parte din aceasta migrase, după cum am menţionat, spre ţărmurile Mării Baltice, iar de acolo - mai departe spre ţările din Europa de Vest. Comunitatea geto-ungurilor şi maghiarilor în care dominau geto-ungurii, la rândul său, este alungată de aici de geto-pecenegi care au venit tot din regiunea fluviilor Don şi Volga. Aceştia s-au aşezat cu traiul în această parte treptat, de-a lungul mai multor decenii. Către mijlocul secolului IX, statul geto-pecenegilor se întindea de la gurile Dunării până la fluviul Don. Geto-pecenegii stăpânesc teritoriul carpato-ponto-nistrean până la sfârşitul secolului X, până când geto-ruşii reuşesc să-i împingă spre câmpiile dintre Nistru şi Nipru. În continuare, geto-ruşii de aici au luat parte la toate evenimentele, inclusiv la luptele fratricide care au avut loc în statul geto-rus din care făceau parte şi slavii de est ca supuşi ai geto-ruşilor şi care, pe atunci, după cum se obişnuia, tot erau numiţi ruşi. Statul geto-rus îşi încetează existenţa în anii 1239-1240, în rezultatul invaziei tătaro-mongole. După 1241, teritoriul despre care vorbim trece sub controlul tătaro-mongolilor, dar pe măsura creşterii numărului populaţiei, mai ales din contul celor veniţi din Ungaria getică (care reuşiseră să se constituie ca stat independent în secolul IX) şi anume, din Transilvania, apar mici cnezate dependente de regele geto-ungar. Către începutul secolului XIV, teritoriul despre care vorbim făcea parte, practic, din Ungaria getică. În rezultatul luptelor interne pentru tron care s-au declanşat după moartea regelui Andrei III, care nu a avut urmaşi, s-au înteţit tendinţele separatiste, alimentate serios de faptul că Robert de Anjou propus ca rege de Papa de la Roma şi acceptat de maghiari era catolic, iar majoritatea covârşitoare a geto-ungurilor era ortodoxă. Totodată, aceste tendinţe erau susţinute, după cum era de aşteptat, de către statele vecine. Astfel, după 1330, Ţara Românească, susţinută de Bulgaria getică, iese de sub supunerea geto-ungară, iar câţiva ani mai târziu, în 1359, acelaşi lucru îl fac şi cei din Moldova, numai că aceştia, având sprijinul regelui Poloniei. Ce a fost în continuare, în linii generale, este cunoscut". (Secolul XIV a cunoscut deopotrivă creşterea populației - ca nicicând - la început, apoi mulți ani de foamete, pe fondul slăbit apoi fiind grozava ciumă neagră, elemente ce laolaltă au erodat credințele religioase Tradiționale).

Clădirea Schitului Colț a fost construită cu elemente caracteristice Bisericilor din zona Haţegului: acoperiş piramidal al turnului din piatră, contraforturi, arce cu material din piatră făţuită, având ziduri de peste un metru grosime. În pictura lăsată de către preotul Ștefan Gherga în secolul XVI apar câteva elemente etnografice specifice zonei şi elemente comice (oarecum în contradiţie cu doctrina bisericească) fiind cu totul originală, gletul care constituie suportul acesteia fiind armat cu coajă de copac, ace de brad, sâmburi de cireş sălbatic şi nu cu câlţi / aşa cum se obişnuia, etc.: e foarte posibil ca actul artistic al lui să fi fost influențat în areal de insistența calvină / protestantă, aceeași care de la apariție a sprijinit serviciul creștin în limba Română.

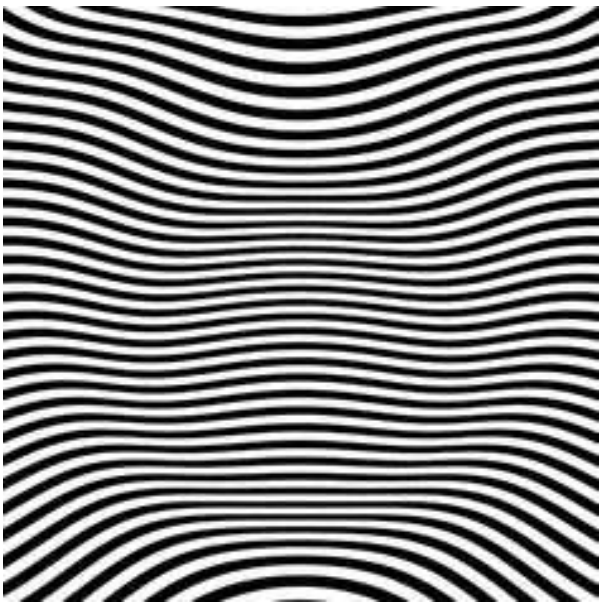

Gherga în Banat după secolul XVI

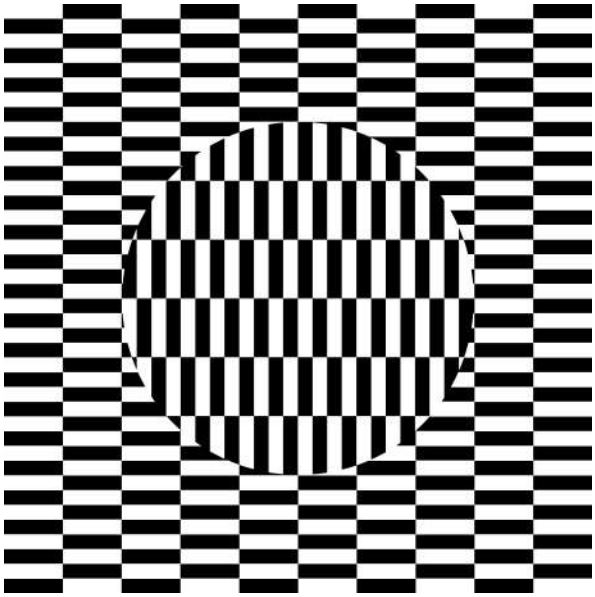

Dr. Costin Feneșan în "Diplome de înnobilare și blazon din Banat" - carte apărută la "Editura de Vest" din Timișoara în anul 2007 - a scris: "Evidențiem faptul că după ocuparea treptată a Banatului de către regatul Ungariei și organizarea comitatelor de acolo în cursul secolului XII, maghiarii n-au dispus de potențialul demografic necesar pentru o colonizare masivă a teritoriului dintre Mureș, Tisa, Dunăre și Carpați. Elementul etnic maghiar s-a așezat în mod precumpănitor în centrele de putere politico-militară, administrativă și economică (cetăți, castele, orașe și târguri) și doar într-o măsură cu totul nesemnificativă în lumea rurală, astfel încât n-a putut schimba tabloul etnic, covârșitor românesc, al zonei. Nici venirea, începând cu a doua jumătate a secolului XIV, în urma acutizării pericolului otoman, a unor elemente slave sud-dunărene, în speță sârbii, nu a reușit să modifice ponderea etnică majoritară a românilor pe teritoriul Banatului. De altfel, în urma acelei realități, regalitatea ungară s-a văzut nevoită să accepte funcționarea pe mai departe, în cadrul sistemului de comitate și a hotărârilor edictate de Dieta Ungariei, a vechilor forme de organizare ale românilor autohtoni (cnezatele). Dacă în câmpia Banatului acelea și-au pierdut consistența spre sfârșitul secolului XIV, în schimb în zona de deal și de munte ele au supraviețuit, ce-i drept, suferind mutații inerente evoluției generale, pentru mai bine de un secol. Se mai cuvine evidențiată și realitatea - de destule ori uitată de istorici - că, spre deosebire de voivodatul Transilvaniei, comitatele din Banat au fost subordonate direct autorității regale și Dietei Ungariei, în care erau reprezentate. Nu trebuie omis nici faptul că atât banii Severinului, cât și comiții de Timiș s-au numărat printre marii dregători ai regatului Ungariei, după cum, în secolul XV, ca urmare a permanenței pericolului otoman din zonă, unii comiți de Timiș au deținut și funcția de 'căpitani ai părților de jos ale regatului'. În acel context, în Banat pot fi sesizate, pe de o parte, elemente comune ale evoluției generale a nobilimii din întregul regat feudal maghiar, pe de altă parte însă caracteristici decurgând din realitățile locale. Modul în care cnezii români au dobândit nobilitatea începând cu secolul XIV l-a reprezentat confirmarea, prin documente regale, în stăpânirea vechilor lor bunuri funciare, făcându-se referire expresă la serviciile lor credincioase, mai întotdeauna de natură militară. În cazul Banatului din secolul XV, proprietatea nobililor români asupra pământului a avut un caracter particular: ea a fost în esență nobiliară prin statutul privilegiat al deținătorilor ei, dar diferită prin modul de atribuire al nobilimii beneficiare (donatare). În vreme ce nobililor români le era întărită printr-un act de nouă danie proprietatea cnezială ereditară asupra pământului, acel act constituind în același timp și confirmarea nobilității, nobilii beneficiari se bucurau de o danie viageră sau perpetuă; în realitate, nu era înnobilat individul, ci pământul pe care îl stăpânea, pierderea aceluia putând atrage după sine încetarea calității de nobil. Nu e mai puțin adevărat că ne sunt cunoscute și cazuri când nobili români din Banat au beneficiat și de danii propriu-zise, ca răsplată a serviciilor credincioase, mai ales de natură militară. Noua danie reprezenta probabil o formă 'specifică' de înnobilare sui-generis practicată de regalitatea maghiară în raporturile ei cu cnezimea română, posesoarea tradițională a pământurilor în virtutea vechiului drept cnezial ('ius keneziale'). Straniu este faptul că actele de nouă danie nu fac referire la apartenența confesională a beneficiarilor, iar aceasta cu atât mai mult cu cât prevederile restrictive ale diplomelor regale din 28 VI 1366 și 2 XII 1428 nu fuseseră nicidecum anulate. Șansa cnezilor nobili din Banat de a evita constrângerea trecerii la catolicism a fost, pe de o parte, pericolul otoman crescând, care impunea recurgerea la capacitatea lor militară și asigurarea unei fidelități statornice față de regalitate, pe de altă parte politica de centralizare și de întărire a puterii centrale promovată de Sigismund de Luxemburg, Iancu de Hunedoara și Matia Corvin, în cadrul căreia cnezimea nobilă din Banat își avea rosturile ei. Odată cu secolul XVI s-au creat premise pentru distanțarea elitei românești din Banat de prototipul micii nobilimi inițiat în secolele XIV-XV, perturbându-se evoluția ei pe o traiectorie oarecum tradițională. Înnobilarea fără condiția de a stăpâni vreo proprietate imobiliară și fără dania vreunei moșii, însoțită în schimb de acordarea blazonului nobiliar, avea să ducă într-un interval de timp destul de scurt la nașterea unei categorii numeric tot mai însemnate a nobilimii mici începând cu a doua jumătate a secolului XVI și secolul următor: nobilii de blazon. În acel fel, blazonul a devenit practic unul din cele mai importante elemente ale nobilității. Cu toate acelea, datorită rosturilor militare, ca veritabilă marcă de graniță, succesoare a vechiului banat al Severinului, în banatul Caransebeșului și Lugojului s-au regăsit elemente specifice pentru nobilimea locală, în bună parte românească, aflată acolo în număr deosebit de mare. Toți străinii ajunși în acele părți cu diferite rosturi au fost unanimi în a socoti părțile Caransebeșului și Lugojului drept un teritoriu prin excelență românesc. Astfel, Giovandrea Gromo îl numea, la 1564-1567, când 'Valachia citerior', când 'Valachia cisalpina' (Țara Românească de dincoace de munți). Iezuitul Ferrante Capeci - rectorul Colegiului iezuit din Cluj - scria în 1584 că 'Lugojul și Caransebeșul sunt în Valahia' iar Giovanni Campani, provincial iezuit în Polonia, afirma în același an că părțile Caransebeșului și Lugojului sunt o 'provincie românească' ('provincia Valachica'). Ioan Szamoskozi, care numai de simpatie pentru români nu poate fi bănuit, afirma despre Caransebeș că era 'târgul românilor' ('Valachorum oppidum'). Iezuitul Antonio Possevino socotea Caransebeșul anilor 1583-1584 'reședință de nobili' iar misionarul iezuit Valentin Lado, aflat la Caransebeș în 1586, era impresionat de 'numeroasa nobilime' ('magna nobilitas') de acolo. În același timp, putem constata că, prin înnobilare, românii din părțile Caransebeșului și Lugojului nu s-au desprins de comunitatea din rândurile căreia proveneau și nu și-au

pierdut conștiința apartenenței lor etnice. De altfel, mediul uman de la Caransebeș și Lugoj n-a făcut decât să favorizeze păstrarea acesteia, limba română fiind cea vorbită în mod curent iar maghiara și latina folosite doar în ocazii oficiale și la redactarea documentelor. Semnificativă este în acest sens constatarea făcută în 1586, la Caransebeș, de misionarul iezuit Valentin Lado, care afirma că acolo 'am fost silit să le predic în românește, limba lor, deoarece puțini știu ungurește'. Realizarea 'Paliei de la Orăștie' (în 1582), ce-i drept un instrument al prozelitismului calvin, s-a datorat în mare parte unor români bănățeni: 'Herce Ștefan, propoveduitorul evangheliei în orașul Căvăran-Sebeșului, Zacan Efrem dascălul Sebeșului și Pestișel Moisi, propoveduitorul evangheliei în orașul Lugojului'. În orice caz, eșecul acțiunilor de propagandă, atât catolică dar mai ales calvină, în rândul românilor bănățeni s-a făcut simțit și în rândul nobilimii locale; astfel, în 1630, franciscanul Serafin Kun se vedea nevoit să constate cu amărăciune că 'românii sunt toți schismatici, cu excepția câtorva persoane nobile'. La rezistența confesională a românilor caransebeșeni a contribuit și 'școala gramaticească' a episcopului Artenie 'Cărturarul' 1628-1638. În 1640, Ștefan Geleji - supraintendentul bisericii calvine din Transilvania - îi propunea principelui Gheorghe Rakoczy ca Meletie, candidatul la scaunul vlădicesc vacant, să se oblige printre altele ca, în cazul acceptării sale, 'să scrie, să tipărească și să facă să cânte în biserică în fiecare zi cântările noastre traduse în limba română, de care se servesc caransebeșenii și lugojenii înainte și după rugăciunea predicii'. Propaganda și prozelitismul catolic, respectiv calvin, chiar dacă au înregistrat, de multe ori formal, progrese în rândul nobilimii românești din părțile Caransebeșului și Lugojului, credem că au alterat doar în mică măsură conștiința etnică a acesteia. În banatul Caransebeșului și Lugojului 'lingua franca', inclusiv cea a marii părți a elitelor, a continuat să rămână româna".

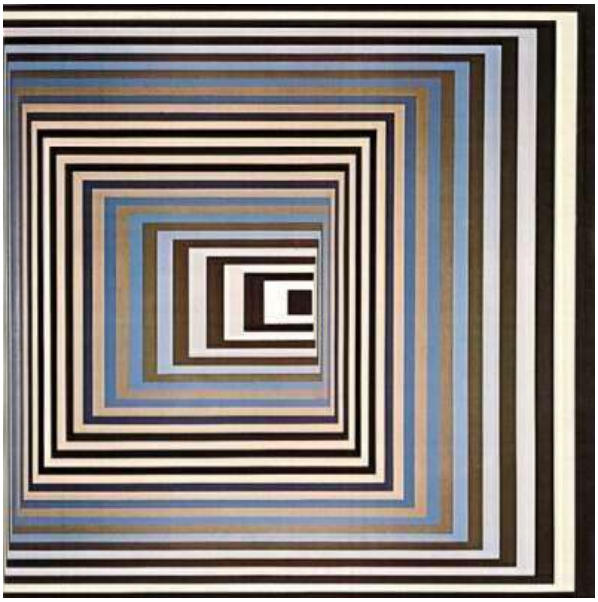

Vodă Mihai "Viteazu" în 20 V 1595, prin Tratatul de la Alba Iulia / Bălgrad, oraș în care a intrat pe Poarta Sf. Gheorghe, izbuti să treacă Biserica Ortodoxă Română din Transilvania sub jurisdicţia Mitropoliei Ţării Româneşti (următorul pas l-a făcut Gherganul Ioan, vlădica de la Prislop, care în 4 VI 1595 - a doua zi după înfăptuirea sistemului antiotoman de alianţe dintre cele 3 state Române - a dobândit integrarea celor 3 Protopopiate din Ţinutul Făgăraşului sub jurisdicţia sa); astfel şi Biserica Ortodoxă "Sfântul Nicolae" din Lugoj - condusă de către preotul Ştefan Gherga - a trecut în "ascultarea" TârgovişteI (ea a fost construită în anul 1402 de Cătălina / Ecaterina Perian - văduvă după Nicolae Perian / Ban de Severin - Tradiția fiind că a fost ridicată cu călugări din Ţara Românească şi demolată în secolul XIX / azi mai e doar turnul-clopotniţă, în centrul oraşului, fiind cea mai veche clădire Lugojană, renovarea din anul 1726 de către Ion Raţ acoperind lucrarea din anul 1580 a lui Ştefan Gherga, la demolare consemnându-se că nu se mai putea recunoaşte "chipul protopopului Gavril", descrierea lui Dem Teodoru arătând că era "în veşminte semi-episcopale îmbrăcat, adecă: dolamă roşie, manta neagră cu căptuşeală vânătă, apoi camilacvă, metaniile şi bât cârn", deci a fost călugăr iar Biserica făcea parte dintr-un complex Mănăstiresc / pe atunci în fruntea ortodoxiei Valahilor era Nicolae Gherga = Sf. Nicodim de la Tismana). Conform documentelor Medievale, în anul 1589 administratorul grânelor Gheorghe Gyraka / Giuraca "de Lugas" - înnobilat printr-o diplomă în 18 VII 1590 - avea casa pe strada Herăstrău "în vecinătatea caselor chibzuiţilor Lupu Voicu pe de o parte şi Gaşpar Haranga, pedestraş puşcaş, pe de altă parte, casă cumpărată anul trecut de la cinstita Ana Fava, soţia chibzuitului Nicolae de Armadia" iar în anul 1591 diacul Grigore din Oradea avea în Lugoj casă "pe strada Ţărmurani, în vecinătatea casei înţeleptului şi chibzuitului Nicolae Opincaş pe de o parte şi a grădinii înţeleptului Ioan Grecu, pe de alta"; în 10 VI 1602, Gheorghe Gyraka / Giuraca a primit de la principele Sigismund Bathory moşia Rădmăneşti / judeţul Timiş iar în anul 1604 a fost decapitat în Caransebeş / judeţul Caraş-Severin de Simon Ludi, omul generalului Gheorghe / Giorgio Basta: acela era noul şef al Banatului de Lugoj-Caransebeş.

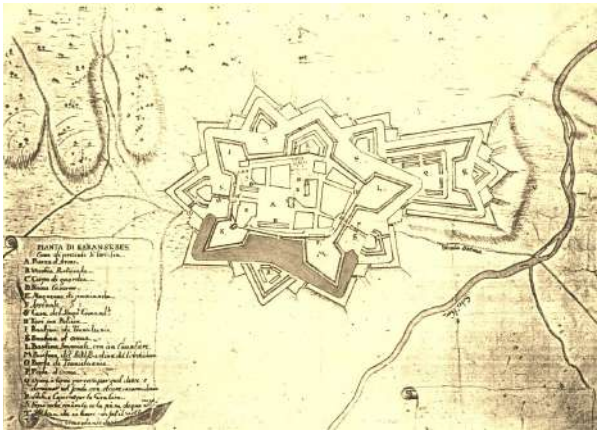

Caransebeş în secolul XVII

Corespunzător Dr. Costin Feneşan - istoric din Timişoara / reşedinţa judeţului Timiş - în "Documente medievale bănăţene" din anul 1981, în Dealul cu vii al Lugojului / judeţul Timiş unul dintre proprietarii de la 1600 era Radu Giurga. Conform academicianului Alexandru Xenopol, la începutul anului 1601 Mihai "Viteazu" şi-a întărit acolo oastea (Vodă şi-a echipat 100 de soldaţi cu cojoace din Lugoj, din vestita cergă albă produsă acolo, după cum a consemnat şi cronicarul oriental Evlia Celebi); Mihai "Viteazu" a apelat în Decembrie 1600 la rudele sale din familia preotului Ştefan Gherga, baza recrutărilor fiind organizată la Hanul Poştei din Lugoj (pe atunci Ghergana Stanca - soţia lui Mihai "Viteazu" - ierna împreună cu fiul lor, Prinţul Nicolae, în cetatea Făgăraşului 45,50 lat. N, 24,58 long. E, Vodă Mihai "Viteazu" sosind în Lugoj via Mănăstirea Prislop, unde s-a refugiat după lupta de la

Mirăslău 46,22 lat. N, 23,43 long. E / judeţul Alba, din 18 IX 1600, pierdută din cauza dezertării Cazacilor care împreună cu Secuii luptau de partea Valahilor / Românilor contra trupelor Habsburge, Sașilor și nobilimii Maghiare: Mihai "Viteazu", stăpân absolut al Făgăraşului şi al zonei aparţinătoare - invocând vechiul drept al Domnilor Ţării Româneşti asupra Ţinutului Făgăraşului - a dăruit cetatea respectivă soţiei sale). Este de ştiut că Vodă Mihai "Viteazu" (al cărui general Baba Novac de la Gherdap a cucerit Pocuția) în anul 1600 l-a instalat pe călugărul Serghie - stareţul Tismanei - în Muncaci 48,26 lat. N, 22,43 long. E din TransCarpaţi / acum Ucraina ca episcopul Maramureşului, acela în anul 1626 întorcându-se ca stareţ la Mănăstirea Tismana, fiind urmat în Muncaci ca episcop de Ioan Grigorie, pentru 7 ani. Este interesant că negustorul Paolo Giorgio / Paul de Giorgio din Ragusa, care a semnalat în anul 1590 că "Dobrogea era plină de ieniceri" - cu misiune de mare importanţă, devenit agentul Imperial al Austriecilor pe lângă Vodă Mihai "Viteazu" începând cu bătălia de la Călugăreni din anul 1595 - a semnalat în anul 1599 neînţelegeri în privinţa Ardealului: "Boierii Români - şi mai ales Buzeştilor - nu le place ca Domnul să rămâie în această ţară şi s-o ţie pentru el iar boierii Sârbi şi Greci sunt cu totul potrivnici părerilor lor" (şi "Cronica Buzeştilor" a consemnat acea împotrivire); Paolo Giorgio afirma că unii oşteni nemulţumiţi voiau să-l părăsească pe Domnitor (un document consemnând chiar că Paolo Giorgio i-ar fi îndemnat s-o facă / era de fapt în spiritul retragerii dorite de credincioşii fraţi Buzeşti, sprijinitorii lui Vodă până la moarte).

Turnul "Sf. Nicolae" din Lugoj

Dr. Petre Panaitescu - fost legionar, membru corespondent al Academiei Române - a sintetizat: "Căderea lui Mihai nu s-a datorat unor greşeli în politica lui socială sau naţională, nici unor greşeli militare, el a căzut pentru că n-a avut înăuntru o temelie economică a operei sale iar în afară a fost victima imperialismelor din jur, toate împotriva lui". Ienicerii / "Ieni-Cerii" (însemnând "Noii ostași") erau recrutați la început dintre prizonierii de război iar mai târziu dintre pruncii islamizați ai celor ocupați: se zice despre islam că e religia păcii (și vestita "pace Romană" / "pax Romana" ori apoi "pacea bizantină" au rămas de pomină, vechile "pacificări" efectiv însemnând eliminările fizice ale oponenților, așa ceva garantând pacea); a fost interesant că șefilor ienicerilor li se ziceau Dahi (Dr. Daniel Botezatu a susținut în anul 2017 că otomanii nu au luat nicicând copii din N Dunării - unde era "Casa Păcii" - pentru a-i face ieniceri: "tributul sângelui" din partea Românilor nu a existat, căci Românii erau doar vasali Imperiului Otoman). În anul următor decesului Domnitorului Mihai "Viteazu", ca primar al Lugojului, Petru Gherga / fiul preotului Ștefan Gherga i-a scris în 7 VIII 1602 generalului Albanez Giorgio Basta 1544-1604 (ucigaşul în anul precedent al lui Mihai "Viteazu" deoarece Vodă dorea să-şi separe armata de a lui, generalul bănuind că Domnitorul s-a înțeles cu otomanii în Banat), cerându-i ajutorul împotriva otomanilor, care au atacat şi prădat Lugojul chiar în acea săptămână; Consiliul orăşenesc a adresat o lungă scrisoare generalului, care era implorat să le trimită ajutor împotriva duşmanilor ce năvăliseră în oraş cu 2000 de călăreţi şi 800 de panduri (din anul 1554 acea zonă Bănăţeană aparţinea Transilvaniei, ea fiind cedată "Vilayetului" - adică Provinciei - Timişoarei abia la 1658 / după cum au observat şi istorici ca Ivanyi Istvan în anul 1907, Horațiu Suciu în anul 2014, ş.a., ultima menţiune documentară despre bătrânul Ştefan Gherga fiind în anul 1607, ca judele Lugojului: fostul preot ortodox - aproape octogenar, având o vârstă foarte înaintată pentru acele timpuri - judeca pricini Bănăţene în ceea ce pe atunci era Banatul de Lugoj-Caransebeş).

Lugoj în secolul XVII

Este de ştiut cutuma ortodoxă la restauratorii Medievali - zidari sau zugravi / pictori - că nu erau acceptați decât sănătoși, fără vreo infirmitate fizică ori mentală detectabilă (așa ceva se baza și pe ideea ca vreo infirmitate să nu-și transmită energia în lucrarea meșterului); ca atare, viața lungă trăită de preotul Ștefan Gherga, mare restaurator de Biserici Românești în Evul Mediu, corespundea pe deplin stării corporale cerută profesional.

În 1607, Ioan Lugasy (Ştefan Trombitas alias Petroczy din Lugoj) e amintit ca fiind căpitanul suprem al Lipovei[123]. Dacă un lugojean deţine funcţii la Lipova, la Lugoj jude e în acest an Gherga Ştefan. În oraş există o stadă numită "Creştină" pe care locuiau familiile Tötle şi Vlad. Peste doi ani pe strada Banului din Lugoj îşi au casele Gárga Gáspár, Hegedus Miska, Samagy Istvan, Vajda Istvan şi Deesi Mihaly[124]; acest diac Mihail Dési din Lugoj (Michaëlem literatum Desi), se pare că a fost student la Wittemberg (lui i-a fost acordată o diplomă de Gabriel Bathory la 8 septembrie

Extras din studiul profesorului Horaţiu Suciu din 2015, publicat în "Restituiri Bănăţene"

În anul 1609 - după cum a studiat şi istoricul Ivanyi Istvan - pe strada Banului din Lugoj îşi avea casa Gárga Gáspár; în anul 1628 (după cum a documentat acelaşi istoric Ivanyi Istvan 1845-1917), notarul târgului Lugoj era cel notat în actele vremurilor ca Lancza Gyorigy. În imaginile următoare apare Timişoara otomană, în desene foarte corecte, realizate la sfârşitul secolului XVII:

Timişoara în secolul XVII

În anul 1877, istoricul Maghiar Pesty Frigyes a scris despre cum era în urmă cu un sfert de mileniu (în secolul XVIII, precedent lui): "Banatul răsăritean, ca şi comitatul Hunedoarei, era plin, în acel timp, de multă populaţie nestatornică, fără stăpân, Valahi, Munteni, Ruşi, pe care alături de dragostea pentru o viaţă dezordonată îi conducea interesul de a se sustrage oricăror impozite sau prestări". Prezenţa Medievală Gherga în Banat apare şi în documentele de la mijlocul secolului XVII despre înstăriţii oraşului Caransebeş (colaborând cu Gabriel Ivul 1619-1678 / primul filozof Român, Mihai Halici / primul lexicograf Român şi fiul aceluia 1643-1712 / autorul primei ode Române şi al primului cântec de dragoste scris în Română; de exemplu, când în anul 1657 s-a întemeiat Şcoala Românească la Făgăraş, regulamentul dat de văduva principelui Transilvan impunea ca obligatorie învăţarea cântărilor din Lugoj şi Caransebeş, unde erau prezenţi cântăreţii Gherga: necesitatea acelei Culturalizări deriva şi din situaţia descrisă de către Germanul Johann Troster, care în anul 1666 indica despre Transilvania că era populată de Români "în număr atât de mare încât îi întrec pe Unguri şi Saşi luaţi împreună"). De exemplu - după cum a fost prezentat inclusiv la Conferinţa din Palatul Trianon / Paris de la sfârşitul primului război mondial - statisticile despre anul 1720 au arătat că pe atunci în Ungaria trăiau 55% alte naţionalităţi şi doar 45% Maghiari; în Buda trăiau 38% Germani şi doar 8% Maghiari iar în Pesta trăiau 36% Germani şi doar 20% Maghiari: Maghiarii erau minoritari atât în propria Ţară, cât şi în propria capitală (aşa cum se poate vedea în continuare, înmulţirea Maghiarilor a început abia din secolul următor, XIX).

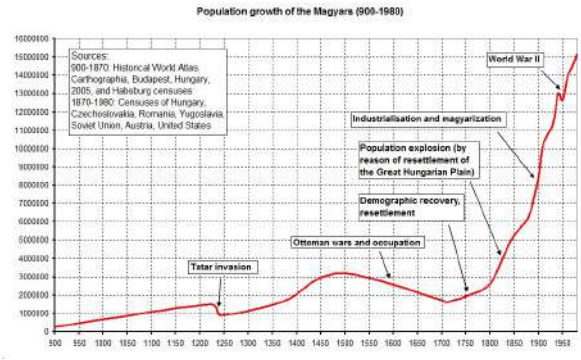

Populaţia Maghiară în istorie

De altfel, autorul prezentei lucrări în timpul propriei vieţi a fost contemporan celei mai numeroase populaţii din istoria României: la sfârşitul secolului XX - în vremea Revoluţiei Române din anul 1989 - Ţara a avut cei mai mulţi cetăţeni Români vreodată; în prezent, atât România, cât şi vecinele sale, sunt în scăderi demografice. Un document aflat la Arhivele Statului din Cluj-Napoca 46,46 lat. N, 23,36 long. E (cele 3 peceţi inelare sunt în ceară verde cu bandă de protecţie îndoită din hârtia documentului, aplicate sub text) menţionează o tranzacţie implicându-l pe Medievalul Gugulan Gherga: "Noi, Ştefan de Marga senior, persoană nobilă locuind în oraşul Caransebeş din comitatul Severinului şi jurat-asesor, Mihail Lazăr şi Gheorghe Toma, persoane nobile locuind în numitul comitat şi oraş, dăm de ştire prin cele de faţă tuturora la care li se cuvine, că ni s-au înfăţişat personal, pe de o parte viteazul Ladislau Găman iar pe de altă parte nobilul Domn Nicolae Măcicaş, vicebanul amintitului oraş al nostru, ambii preamilostivi din pomenitul oraş şi comitat iar mai înainte-numitul Ladislau Găman, nesilit de nimeni, din libera lui voinţă, prin viu grai - luând mai înainte asupra sa obligaţiile şi chezăşiile tuturor tulburătorilor - a făcut o astfel de mărturisire, anume că, pentru a îndepărta o anumită nevoie mare a sa, s-a văzut constrâns să ia de la Domnul Nicolae Măcicaş 30 de florini ungureşti, pentru care i-a dat Domniei sale partea lui de vie aflată în Dealul Teiuşului, care (vie) se află în vecinătatea viei lui Gheorghe Găman, spre a o stăpâni - în schimbul sumei amintite - pe veci, în chip nestrămutat, din tată în fiu, din urmaş în urmaş, luând în considerare şi faptul că deoarece a vândut o bucată de vie lui Vekarnak Gherga din starea orăşenilor, scrisă de către Domnul Măcicaş, restituindu-i acestuia, va să zică, cei 16 florini, să o ia înapoi cu dreptul său, deoarece şi această (vie) o lasă în chip asemănător, pe veci, în stăpânirea Domnului Măcicaş. Spre dovada cărui lucru am dat şi noi această scrisoare a noastră de dare de seamă cu pecete prin credinţa noastră. Dat la Caransebeş, în a zecea zi a lui Martie, în anul 1650". (Vekarnak - prenumele Boierului Gherga "din starea orăşenilor" menţionat în acel document - în limbajul Medieval local însemna, conform şi monografului Andrei Ghidiu în anul 1909, "Văcar": proprietar de vaci). Afacerile aceloraşi s-au reluat luna următoare (original pe hârtie, cu pecetea în ceară verde aplicată sub text): "Noi, Mihail Vaida, prim-jude, Laurenţiu Giuraca, Ioan Ciorcioc, Nicolae Peica, Petru Colovic, Gheorghe Peica şi Ioan Mihnea, juzi-juraţi şi ceilalţi cetăţeni, dimpreună cu toţi consulii oraşului Caransebeş,

dăm de ştire prin cele de faţă că au venit în faţa noastră pe de o parte nobilele persoane locuind în oraşul nostru, viteazul Ladislau Găman şi Vekar Gherga din starea orăşenilor iar pe de altă parte Domnul Nicolae Măcicaş, viceban al Caransebeşului iar amintiţii Ladislau Găman şi Vekar Gherga, nesiliţi de nimeni, din libera buna lor voinţă, au făcut în faţa noastră o astfel de mărturisire - luând mai întâi asupra lor obligaţiile şi chezăşiile tuturor tulburătorilor - anume că s-au văzut constrânşi, pentru a îndepărta o anumită nevoie a lor, să-i vândă pentru totdeauna Domnului Nicolae Măcicaş: Ladislau Găman, strugurii (via) din Dealul Teiuşului pentru 30 de florini iar Vekar Gherga, pentru 13 florini, o parte din via aceluiaşi Ladislau Găman ce se găseşte în aceleaşi hotare, având anume ca hotarnici: spre soare-răsare via lui Lupu Sebeşan, spre miazăzi drumul public ce ţine de vii, bunurile călugărilor şi ale lui Mihail Ţeicu, spre apus şi miazănoapte via lui Gheorghe Găman, pe care o stăpâneşte Domnul Măcicaş. Luând pentru acele (vii), Ladislau Găman cei 30 de florini, Vekar Gherga cei 13 florini, au dat în faţa noastră şi au încredinţat cele 2 vii Domnului Nicolae Măcicaş, pentru a le stăpâni pe vecie, în chip de nestrămutat, din tată în fiu, din urmaş în urmaş. Spre dovada cărui lucru am dat şi noi scrisoarea noastră întărită cu cea mai veche pecete a acestui oraş al nostru şi fiind făcută publică - potrivit obiceiului - la 3 scaune de judecată în zile deosebite, nimeni nu s-a pronunţat împotriva ei. Dat la Caransebeş, în ziua de 20 IV, în anul 1650".

Este de ştiut că după aproape un secol - în anul 1749 - Protopopiatul Caransebeșului (al Gugulanilor) a fost organizat temeinic din porunca episcopului Ioan Georgevici al Caransebeșului, Lugojului, Vârșețului, Palancei și Mehadiei (prelat Aromân - conform cercetătorului Pompiliu Sfera din Serbia - care de atunci a păstorit credincioșii ortodocși din Banat timp de 2 decenii / a ajuns mitropolit și a răposat în anul 1773); iată ce a scris despre el istoricul Ljubivoje Cerovic în anul 2005: "Iovan Gheorghevici a venit la Karlovci / Carloviț din Mănăstirea Deciani unde era arhimandrit în timpul celei de-a doua migrații a sârbilor în anul 1737, fiind în suita patriarhului și cel mai apropiat colaborator al aceluia. În calitatea sa de episcop a construit Palatul Episcopal de la Vârșeț. În 1769 a devenit mitropolit la Karlovci. A ctitorit biserica barocă a Mănăstirii Grgeteg" (e de știut că în Panonia au existat mulți preoți ortodocși Români Georgevici iar mult anterior - în anul 1382 - castelan la Vârșeț a fost Gergoly). Dr. Maria Pariza a scris în studiul despre "Contribuții ale cărturarilor de obârșie aromână": "Zaharia Karkaleki s-a născut în 1784 la Brașov, ca fiu al lui Gheorghe Karkaleki, negustor aromân și al Mariei Ciurcu, având aceeași ascendență aromână. În matricula bisericii macedo-române din Budapesta se găsește însemnarea '16 IX 1812: S-a cununat Zaharia Karkaleki din Bressovo în prima căsătorie cu fecioara Anastasia Pafke prin preotul Teodor Georgevici'. Din rândul coloniei macedo-române de la Budapesta atunci s-a ridicat Zaharia Karkaleki și colaboratorul său, Emanoil Gojdu (fiul negustorului aromân Atanasie Popovici, numit Gojdu), cărora soarta le-a rezervat roluri mărețe în analele culturii românești: ambii s-au remarcat - în mod strălucit - în întărirea legăturilor dintre românii de pretutindeni, primul prin meșteșug și al doilea prin mecenat. De numele lui Zaharia Karkaleki 'ferlegherul de cărți a Crăeștii și mai marii tipografii din Buda a Universității Ungariei' s-a legat apariția revistei 'Biblioteca Românească', apărută în 1821, reprezentând cea mai veche revistă literară editată în străinătate (și infiripată din suflul curentului cultural pornit de reprezentanții Școlii Ardelene)".

MON-35-4834: Monumentul Eroilor din primul război mondial (Belinț, județul Timiș / Gherga Constantin, Gherga Gheorghe)

"ÎN AMINTIREA EROILOR 1914-1918" este în Belinț monumentul, realizat din marmură albă lustruită, mozaic și bronz, alcătuit din postament în trepte, soclu în trepte și obelisc (înălțimea totală 5 metri); deasupra obeliscului este fixată reprezentarea unui vultur cu aripile stilizate, pe soclu este fixată o placă din bronz pe care sunt reprezentați - în basorelief - 4 militari cu arme și un tun iar pe fața de Sud între numele de eroi apar localnicii Gherga Constantin și Gherga Gheorghe. Este de știut că Dr. Sterie Stinghe 1874-1957 a evidențiat în Brașovul anului 1800

existența negustorilor Aromâni acolo ca Iancu Georgiu / "Cuțo-Vlah", Marcus Georgiu, Nicolau Georgiu / "Greci", ș.a. (în vremea primului război mondial la Brașov a studiat Smarandița Gherga - zisă "Diți", vara primară a bunicului autorului - iar în oraș inclusiv acum există Silviu Gherga, instructor de ski, care în anul 2022 a susținut despre Gherga de care știa în județele Sibiu, Brașov și Bacău că au provenit din Banat).

Smaranda Gherga și fratele ei Tiberiu Gherga ("Monografia comunei Coșava", 2018)

Dr. Aurel Cosma 1867-1931 (artizanul unirii Banatului cu Regatul României, a cărui mamă Aromână era înrudită cu Aromânii Mocioni) a scris "Din trecutul Românilor Timișoreni" despre protopopul Vasile Georgevici 1764-1826: "S-a sfințit ca preot în anul 1800 pentru parohia din Cernăteaz; s-a tras dintr-o familie Bănățeană, a cărei sentiment național nu putuse fi alterat de influența ierarhiei Sârbești, oricât ar fi încercat să-și impună supremația prin diferite mijloace, între care și Sârbizarea numelui de Vasile George în Vasa Georgevici, adăugând în actele oficiale la vechiul nume de George ce-l purtaseră strămoșii lui caracteristica terminațiune de 'vici'. În 1814 s-a stabilit la Timișoara și din 1818 a fost protopopul orașului iar în 1826 a ridicat Biserica Ortodoxă Română 'Sf. Ilie' în cartierul Fabric, demolată însă în 1913, din cauza sistematizării Begăi". În susul Râului Bega, pe fosta moșie Bejan din Belinţ, liberă din anul 1650, familia Gherga s-a mutat în anul 1690 cu ocazia reformei agrare din Banat - prin care s-a acordat dreptul de proprietate, vânzare şi schimb asupra pământului - însă toate titlurile dinaintea anului 1716 n-au mai fost recunoscute ulterior de Habsburgii care au ocupat regiunea de atunci pentru 2 secole (ca de exemplu cum au fost cazurile lui Iancu Gherga şi fiului său Petru Gherga, din casele 11 şi 12 / după vechea numărătoare din Belinţ, aşa cum a rămas în documentele din anul 1779 scrise de preotul ortodox Român Avram Petrovici - de când Banatul a fost administrat de Maghiari în cadrul Imperiului Habsburgic / căci până în anul 1779 Belinţ a aparţinut administrativ Austriacului Cerc Lugoj - salvate din incendiul de la luptele de după 9 ani, din anul 1788, păstrate în Arhivele Statului din Timişoara); instalarea Gherga la 110 ani după stabilirea din Lugoj în comuna vecină Belinţ a fost pe urmele stăpânirii dinaintea sosirii otomanilor în Banat (Districtul Bel/inţ aparţinând din secolul XI urmaşilor lui Cinad, ginerele Domnitorului Ahtum / Optum, însă din anul 2021 istoricul Bănățean Sorin Forțiu fiind în dezacord cu așa ceva, chiar dacă pe atunci clanul descendenților lui Cinad era foarte puternic în regiune): azi până şi în comuna Boldur - vecină cu Belinţ - în satul Ohaba-Forgaci 45,43 lat. N, 21,44 long. E unul din loturile mari de teren arabil se numeşte Gherga. Pe monumentul comemorativ al eroilor din al doilea război mondial de la Biserica din Boldur - comandat de îndureratele familii - apare Gherga Nicolae:

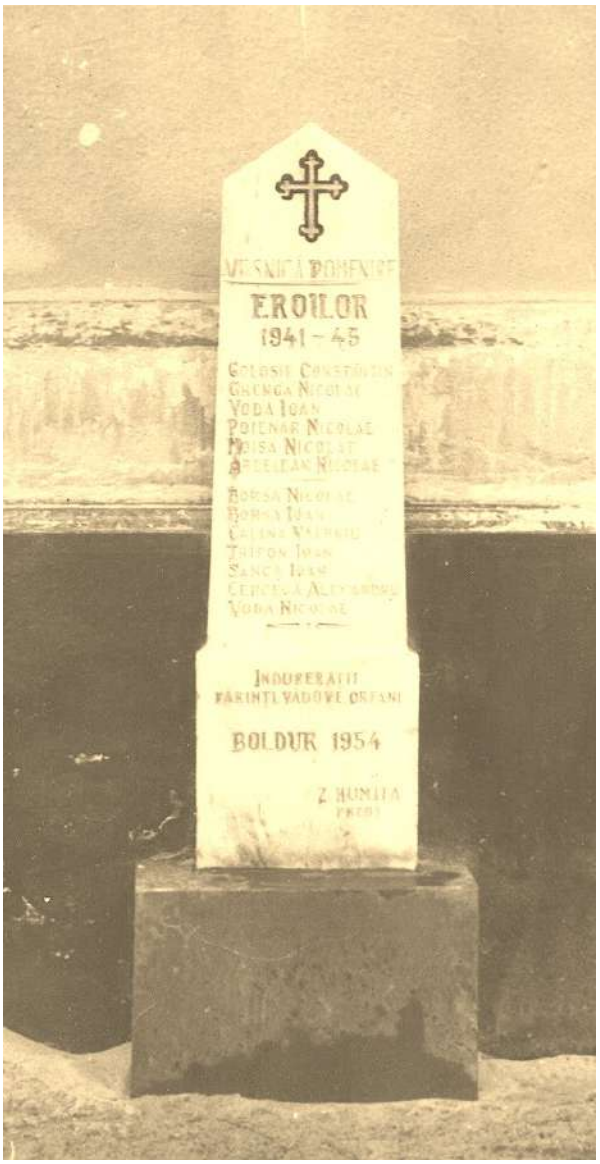

MON-35-2361: Monumentul Eroilor din al doilea război mondial (Boldur, județul Timiș / Gherga Nicolae)

Iată stăpânirile Habsburge din acele vremuri (când Banatul a fost preluat de către Imperiul Habsburgic de la Imperiul Otoman):

Banatul a fost pentru Imperiul Habsburgic cea mai agricolă provincie, fiind în acele timpuri "grânarul Europei" (de pildă, în secolul XVIII, o mulțime de Austrieci s-au stabilit în regiune, pe Râul Bega aglomerând Timișoara ca "Mica Viena" iar coloniști Catalani s-au stabilit în regiune, numind mai jos pe Râul Bega ca "Barcelona Nouă" localitatea Becicherecu Mare / acum Zrenjanin în Banatul Sârbesc, etc.); pe de altă parte, Dr. Vasile Șoimaru din Basarabia a documentat în N Caucazian - la actuala graniță a Federației Ruse cu Georgia - că încă există sate ale Românilor Bănățeni emigrați acolo din Imperiul Habsburgic în anul 1751: ei au plecat din Banat după începerea colonizării regiunii lor natale - inclusiv de către Maghiari - pentru libertatea religioasă ortodoxă din "Estul sălbatic" și pentru Pământul oferit acolo de către Imperiul Țarist (în drum, unii dintre ei au rămas între Bug și Nipru, denumirile zecilor de sate ale lor din Stepa Ucrainei repetându-le pe cele originare, de lângă Mureș, așa fiind în "Noua Serbie" / unde majoritatea era Românească).

În cartea "Deocamdată enigme", autorul Român Dan Apostol nota că un fapt neobișnuit s-a petrecut în seara de 6 XII 1737, ce a atras atenția celor din Coștei 45,44 lat. N, 21,51 long. E (localitatea dintre Belinț și Lugoj, dacă nu cumva era Coștei 45,02 lat. N, 21,23 long. E - acum în Banatul Sârbesc - la S de Vârșeț, spre Naidăș / localitate azi în Banatul Românesc, de asemenea cu populație Gherga), consemnat ca important într-un manuscris Bănățean: "și-a făcut apariția un mare obiect aerian strălucind într-o culoare roșu intens, ce a staționat între orele 18 și 20 pe cer, separându-se și recuplându-se apoi din nou" (posibil să fi fost fenomenul Fata Morgana, ca reflexie pe cer datorată focurilor mari de sărbătoarea Moșului Nicolae).

Diversitatea genetică umană a Estului Europei în Epoca Modernă

Este de știut că până în secolul XVI în EurAsia și Africa nu existau cartofi, porumb, fasole, roșii, floarea-soarelui, cacao și alte plante - aduse de peste Oceanul Atlantic, din America - până în Epoca Modernă alimentația oamenilor fiind foarte diferită de ceea ce e azi (de pildă, până atunci mămăliga - ce desigur nu era din mălai, adică din făina porumbului - era doar o fiertură produsă din mei, numită bel-moș / balmoș sau balmeș); odată cu coloniștii aparuți în Banat după trecerea regiunii în stăpânirea Vienei, plugarii Gherga s-au evidențiat printre localnicii harnici cultivatori și consumatori ai acelora, de exemplu soiul de cartof roz din Belinț (cultivat acolo din anul 1767) fiind și azi celebru datorită unei buruiene - costreiul - ce face pielița cojii cartofului așa de fină, pâsla de costrei apărând leguma de insecte și ger.

Belinț, 1772

Lângă Lugoj, la Belinț / reședința Districtului Medieval Bel, Gherga la începutul Epocii Moderne era cel mai numeros nume de familie - cu năștia de către familia

Veche - şi era sediul Protopopiatului numit al Hasiaşului şi Sărazului: acolo între 17 III 1785 şi 10 IX 1788, când a fost ars de otomani, a funcţionat primul Atelier de legat cărţi din Banat (onomastica Protopopiatului era de la reperele Hisiaș 45,50 lat. N, 21,43 long. E, comuna Ghizela și Sărăzani 45,44 lat. N, 22,03 long. E, comuna Bârna); în Belinț numele Gherga a rămas și cel mai vechi consemnat în registrele de stare civilă ale Bisericii Ortodoxe (păstrate de la 1779, acum la Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale ale României).

Biserica Ortodoxă Română din Belinţ, judeţul Timiș
și uşile sale Împărăteşti,
cu Arhanghelul Gavriil și Maica Domnului

La soborul de la Timişoara din anul 1790 - la care au participat ierarhii Români, Aromâni şi Sârbi din răsăritul Panoniei, printre care şi Petar Gerčić, protopopul Aradului - s-a analizat starea ortodoxiei în Banat, astfel încât curând după aceea a început reconstrucţia Bisericii din Belinţ, distrusă de ultimul raid otoman. La ridicarea Bisericii Ortodoxe Belinţ pe locul celei vechi, Cneziale (terminată în anul 1797) a contribuit din greu şi Gherga: Biserica - acum monument istoric - de 27 metri lungime şi 10 metri lăţime este zidită din piatră (la temelie) şi cărămidă, în stil baroc / la fel şi interiorul, ca iconostasul din zid de cărămidă, uşile Împărăteşti, etc.; mobilarea este cu străni de lemn din secolul XIX, pictura murală fiind în frescă. Belinţ este în apropierea unei falii tectonice - Chizătău din componența comunei este un vulcan stins - şi zona a fost des zguduită de cutremure în Epoca Modernă, fiind resimţite mai ales cele din 26 II 1797, 14 X 1802, 15 III 1818, 29 III 1818, 18 III 1821, 13 XI 1829, 11 I 1838, 23 I 1838, etc. Deoarece prima fotografie din lume a fost realizată abia înaintea Revoluţiei Paşoptiste, pozarea în Banat n-a fost decât după aceea - înaintea utilizării lămpii electrice ori a introducerii curentului electric - cea mai veche imagine Gherga disponibilă fiind a preotului ortodox Damaschin Gherga, născut în Belinţ (fiul lui Achim Gherga 19 XII 1819 - 21 II 1895 şi al Evei / născută Balint 7 I 1820 - 20 II 1899), absolvent în anul 1869 al Preparandiei din Arad 46,10 lat. N, 21,18 long. E, în Lugoj debutul fotografiei fiind prin atelierul Şvabului Hess 1862-1868, continuat de Maghiarul Tarco:

Certificat de botez

Cea mai veche poză Gherga

Despre Eva / mama lui Damaschin Gherga ar fi de ştiut că s-a cununat în Belinţ la 6 II 1838 cu Achim Gherga / tatăl lui Damaschin: ea a murit în Belinţ la 21 IX 1871; s-a născut în Belinţ la 7 I 1820, ca fiica lui Vincenţiu Balint / născut în 10 IV 1798, decedat în 27 XII 1871 - a fost fiul lui Andrei Balint / răposat în Belinţ la 6 IV 1825 - şi al Anastasiei / născută în 31 VII 1799, ca fiica lui Damaschin Petruca şi Oprea din Belinţ (părinţii Evei - care au stat la casa nr. 88 din Belinţ - s-au cununat în 8 XI 1817).

Români de lângă Lugoj în 1851
(pictură de Francezul Théodore Valerio, 1819-1879)

Damaschin Gherga scria Româna foarte îngrijit, cu ambele alfabete, Latin şi Slavon (care a fost oficial până în anul 1868); vorbea şi Maghiara. În Şcoala primară din Belinţ, învăţător i-a fost Ioan Haţeg; de exemplu, în anul şcolar 1856-1857 (când erau 105 elevi) iar director era protopopul Constantin Gruici, el a învăţat: Gramatica Românească, Citirea cu litere Romane, Vocabularul Româno-German, Citirea Germană, Aritmetica, Geografia, Cântarea Sfintei Biserici, Istoria Biblică, Datorinţele supuşilor, Ceaslovul, Psaltirea, Octoinul şi Purtarea morală. A studiat în 1867-1868 la Institutul Teologic Ortodox din Arad iar apoi, în 1868-1869, la Institutul Pedagogic Român Greco-Oriental (Preparandia) din Arad. În Belinţ a existat - ca un avatar - dublura Damaschin Gherga 1842-1904, în paralel / în acelaşi timp: numiţi la fel, unul a devenit preot iar unul a devenit dascăl 1874-1895 la Şcoala din Belinţ (similari din Belinţul secolului XIX au fost inclusiv Gherganii Constantini, Corneli, ş.a). De exemplu, publicaţia "Amiculu Scolei: Scriptura pedagogica pentru invetiatori, educatori si toti barbatii de scola" din 24 VIII 1863 a scris că "generoasa familie Mocioni l-a stipendiat pe Damase Gherg'a cu 60 de florini pentru a studia la gimnasie" iar în 22 VIII 1864 a apărut că Damascinu Gherg'a a beneficiat de 60 florini pentru a studia în Logosiu / Lugoj (generoasa familie Mocioni în acel timp a mai finanţat studiile tinerilor Gherga, de pildă foaia beletristică "Aurora Română" de la Pesta din 1 "Optomvre" 1863 a scris despre 60 florini primiţi de juristul din anul 3 N. Gherga pe "anulu scolasticu 186¾"). Strămoşul direct Damaschin Gherga al autorului = a fost bunicul bunicului, s-a dus din Belinţ, de la casa strămoşească nr. 254, renumerotată în anul 1857 ca nr. 482 - localitate care atunci când a plecat avea 3473 locuitori / azi în comuna Belinţ sunt mai puţini localnici - pentru postul de preot ortodox în Pădurani (localitate integral Română, cu toate casele făcute din lemn de stejar) unde a funcţionat între anul 1869 şi anul 1902, Biserica locală atunci când a preluat-o fiind veche de 112 ani, realizată din lemn ca întreaga aşezare, acolo populaţia locală ajungând de exemplu în anul 1890 la 397 oameni: pe atunci - când preotul ortodox Român Damaschin Gherga a preluat parohia Pădurani a localităţii administrativ ţinând de districtul Birchiş, comitatul Caraş-Severin cu reşedinţa la Lugoj / Austro-Ungaria - protopopul (şeful Protopopiatului, cu sediul în Belinţ) era Ioan Petrovici iar protopopul Lugojului era George Peştean chiar din Pădurani / numit de Aromânul Ioan Popasu, episcopul Caransebeşului, la post în 1868-1886; Damaschin Gherga a fost căsătorit doar 4 ani (în 3 II 1869 - 31 VII 1873) cu Ana, născută Petrovici, fiica lui Vincenţiu şi a Mariei, care a murit tânără, la numai 23 de ani, lăsându-l văduv pe când el avea 30 de ani. Tragedia preotului Damaschin Gherga - rămas văduv devreme - s-a repetat la nepot, preotul Aureliu Gherga, rămas văduv pe când soţia lui (preoteasa a fost bunica autorului lucrării "Originea Gherga") a căzut răpusă de tuberculoză având împliniţi doar 35 de ani. S-ar remarca o legătură Gherga-Petrovici mai timpurie cu jumătate de secol faţă de cununia lui Damaschin Gherga cu Ana Petrovici: tatăl său Achim Gherga a fost botezat şi uns cu mir în Belinţ de preotul Damaschin Petrovici aşa cum apare în actul de la 1819 (transcriere din vechiul alfabet):

"ÎNSEMNĂRILE CELOR CE S-AU BOTEZAT
1819
ÎN LUNA
Decembrie
ZIUA 21
S-A NĂSCUT PRUNCUL PARTE bărbătească ÎN LUNA Decembrie ZIUA 19, ANUL MAI SUS PUS. TATĂL PRUNCULUI Rusalin Gherga ŞI MAMA lui Anişca, LOCUITORI în Belinţ. S-A BOTEZAT ŞI S-A UNS CU SFÂNTUL MIR PRIN MINE, PREOTUL Damaschin Petrovici, PAROH AL SFINTEI BISERICI Învierea Domnului, CARE SE AFLĂ ÎN satul Belinţ, ÎN LUNA ŞI ZIUA CE S-AU PUS SUB AN ŞI S-A DAT ÎN SFÂNTUL BOTEZ PRUNCUL CU NUMELE Achim. NAŞUL SĂU A FOST Iovan Veche, LOCUITOR."

Act din urmă cu peste 2 secole:
Registrul botezaţilor (1819, Belinţ / judeţul Timiş)

Ar fi de observat acțiuni dinaintea nașterii celui care în secolul XIX a devenit mitropolitul Șaguna: după ce în anul 1802 protopopul Gheorghe Petrovici din Belinț a aderat la acțiunea de emancipare a Bisericii Ortodoxe Române de sub ierarhia Sârbească în Banat, ar fi de remarcat că în 29 VI 1807 - de sărbătoarea Sfinților Petru și Pavel - a inițiat "Recursul Maiestatic", demers prin care a cerut la Școala locală director Român (o premieră în Banatul Habsburgic). Scriitorul Bănăţean Vlad Delamarina 1870-1896 (a cărui mamă - înrudită cu familia Brediceanu - era din Chizătău, comuna Belinţ / judeţul Timiş) a scris despre traiul din acel timp, în acea zonă: "Viaţa pe atunci în casa unui preot la sat era patriarhală. Era belşug acolo şi oamenii din sat intrau în casa preotului cu aceeaşi smerenie ca în biserică. Nu intra unul cu pălăria pe cap, fără să sărute mâna doamnei preotese, fie tânăr, bătrân, bărbat sau femeie. Când ieşea vreun membru al familiei preotului cu vreun oaspe din oraş pe stradă şi se apropiau de vreun grup de ţărani, aceştia se ridicau toţi în picioare. Această veneraţie provenea pe atunci în urma subjugării, asupririi românilor, erau ţăranii mai modeşti şi priveau la preotul satului ca la un adevărat părinte". În fotografia următoare din Banat se poate vedea preotul ortodox Ioan Gherga / înalt de aproape 2 metri - primul născut al preotului ortodox Damaschin Gherga din Pădurani / comuna Mănăștiur - împreună cu preoteasa și pruncul, la sfârșitul secolului XIX (Ioan Gherga în 27 VI 1891 a absolvit Gimnaziul din orașul Brad / județul Hunedoara = școală finanțată de bogații Mocioni - unde a avut ca materii "Moralitatea, Religia, Româna, Latina, Maghiara, Germana, Istoria, Geografia, Aritmetica, Geometria, Fisica, Istoria naturală, Desemnul, Gimnastica și Cântul" - apoi a studiat teologia ortodoxă la Arad):

1898, Icloda / județul Timiș: preotul Ioan Gherga, soția Talida și pruncul Aureliu Gherga

La sfârşitul secolului XIX, când era regimul Austro-Ungar, în 18 XI 1899 - pe atunci Aureliu Gherga, bunicul autorului "Originea Gherga" avea peste un an, deci vorbea şi umbla - gazeta "Tribuna Poporului" din Arad a publicat un articol despre tatăl aceluia, Ioan Gherga (respectiv străbunicul autorului), intitulat "După 6 ani": "Atâta a fost purtat pe la procuror, jude de instrucţie şi pe la tribunal d. Ioan Gherga (actual preot în Icloda), pentru că în anul 1894, pe când era în Seminariul din Arad, cică ar fi vărsat sânge d'al patrioţilor nevinovaţi. Se întâmplase adecă în restaurantul lui Nagy Lajos ca Românii, petrecând, să cânte şi 'Gott erhalte'. Atâta le-a trebuit însă patrioţilor. S'au năpustit asupra Românilor, dintre cari profesorul Petran le era mai la îndemână, stând resleţ la o masă. Teologii, dintre cari unii cu părinţii, erau la o masă mai mare. Vezând pe părintele Petran în primejdie, i'au sărit în ajutor, iar Nagy Lajos a sărit între combatanţi. S'a ales cu o trânteală, de a stat 3 săptămâni în pat şi se credea că teafăr nici nu se mai scoală, fiind rănit la cap. Direcţia Seminariului l'a dat atunci drept jertfă pe d. Gherga, care era să fie şi eliminat. A rămas deci pus sub acuză şi după multe peripeţii, procesul a ajuns ieri înaintea tribunalului din Arad. Apărător a fost dr. Ștefan Pop, în urma pledoariei căruia d. Gherga a şi fost achitat. Felicităm şi pe acuzat şi pe apărător iar cât pentru judecata tribunalului, iarăşi numai bine putem scrie". "Gott erhalte" era Imnul Austriac iar "patrioţii" erau Maghiarii care voiau statul doar al lor, Ioan Gherga în vârstă de 24 ani având la acel restaurant din Arad vizita fratelui său Nicolae Gherga / de 20 ani, a tatălui lor Damaschin Gherga de 51 ani - preotul ortodox din Pădurani - şi a bunicului, Achim Gherga din Belinţ, de 75 ani (iar vărul său primar Ștefan Gherga de 21 ani din Belinț - tatăl aceluia Constantin era frate cu preotul Damaschin Gherga - tocmai absolvise atunci Preparandia din Arad); în 1812, la 5 ani după ce preotul Dimitrie Țichindeal 1775-1818 a trimis - alături de preotul Gheorghe Petrovici din Belinţul dominat de Gherga - Împăratului Habsburg petiţia prin care susţinea numirea de directori Români la şcolile din Banat, acela a ajuns să fie primul director al Preparandiei din Arad, filozofia, matematica şi fizica acolo fiind predate de Iosif Iorgovici 1793-1821 / nepotul cărturarului Paul Iorgovici 1764-1808 din Vărădia iar gramatica fiind predată de Constantin Loga 1770-1850 / nepotul zugravului de Biserici Vasile Loga din Tismana, judeţul Gorj (învățatul Constantin Loga zis Diaconovici - născut în Caransebeș - a predat Aromânilor în anul 1808 la Buda și Pesta): la Arad, unul dintre patronii Preparandiei a fost Ștefan Georgevici - căpitanul magistratului Timișoarei - care a donat la întemeiere 50 de bucoavne / abecedare. Este de știut că în Vărădia Montană Cărășană înainte cu 2 secole cea mai de vază familie era Gherga iar după cum a documentat în anul 2001 Dr. Constantin Vert de la Facultatea de Geografie a Universității de Vest din Timișoara în "Tipuri de peisaje rurale din Banat", în anul 1736 Vasile "Diaconu" Loga - cărturar și pictor la Mănăstirea Tismana - s-a pus în fruntea unui grup de familii Românești din Bănie care s-au mutat în Banat la Vârșeț, Oravița Montană, Reșița Montană, Bocșa Montană, ș.a.: legăturile dintre Balcani, Bănie, Banat, Buda, etc. pe atunci s-au îndesit. "Monografia Protopopiatului Ortodox Român al Făgetului" din anul 2017 de protopop Bujor Păcurar, Ioan Cipu și Dr. Dumitru Tomoni a publicat un inventar din anul 1980 al Arhiepiscopiei Timișoarei cu bunuri de valoare ale patrimoniului Cultural național din Bisericile Banatului Montan unde în secolele XIX-XX au activat preoți Gherga, ca de la Pădurani ("Moliftelnic" și "Octoih" din secolul XVIII, "Minologhion" din anul 1781, "Stratnic" din anul

1785, ș.a.), de la Fărășești (“Evanghelie” din anul 1776, ș.a.), de la Coșava (“Adunarea Cazaniilor” din anul 1723, “Octoih Mare” din anul 1723, “Penticostarion” din anul 1743, ș.a.), etc.

Eugen Gherga în costum popular - vegheat de tatăl Vasilie Gherga - și Cristian Șerban Gherga (poze din mileniul II / secolul XX, Timișoara)

La Șes, în zona Belinţului, au existat cele mai vechi coruri ţărăneşti documentate din România, între coriști prezenţa constantă Gherga constituind prin tonurile lor grave timbrele vocale cele mai puternice (în Europa se ştie că interpretările corale îşi au provenienţa în străvechile onorări ale lui Dionisie / Bachus); exemple de “export” au fost de pildă iniţiativa lui Toma Gherga din Belinţ a înființării în anul 1883 la Izvin 45,48 lat. N, 21,27 long. E / judeţul Timiş a “Reuniunii Române de cânt”, după un deceniu înființarea în anul 1893 a “Corului Bisericesc” din Nerău 45,58 lat. N, 20,33 long. E / comuna Teremia Mare, judeţul Timiş prin angajarea conducătorului de cor Dimitrie Gherga de la Chizătău / comuna Belinţ, judeţul Timiş, etc. Ca fapte diverse: filozoful Lucian Blaga (1895-1961) - Aromân după mama din Moscopole, însurat în familia Brediceanu din Lugoj / prietenă cu familia Aromânilor Mocioni din Foeni - a caracterizat Cultura Bănăţeană ca reprezentând “barocul etnografiei românești”; imediat după întemeiere, prima lucrare de analiză ştiinţifică făcută de “Institutul Social Banat-Crişana” a fost tocmai în Belinţ, decizia de a începe chiar acolo - era în perioada interbelică - fiind luată din capitala Regatului României “Mari” de către Aromânul Dimitrie Gusti 1880-1955 (creatorul “Muzeului Satului”, cel care avea să devină preşedintele Academiei Române) chiar datorită caracterului localităţii ca specific Românesc Bănăţean.

Gherga în Belinţ

În anul 1939, Dr. Aurel Contrea publica lucrarea “Belinţul - cadrul fizic şi etic al unui sat bănăţean”, în care descria băştinaşii (pentru timpurile mai recente, comuna a fost unul dintre ”rezervoarele” Gherga în Banat), el remarcând ascendenţa Balcanică a unora: “Cei veniţi dinspre miazăzi sunt bruni, cu ochi negri şi păr negru ca pana corbului. Aceştia ţin de tipul mediteran şi reprezintă cam o treime din locuitori. Hainele strâmte şi uşurinţa mişcărilor trădează că trebuie să fi coborât din regiuni deluroase. Îmbrăcămintea însă, albă, înflorită, de un pitoresc desăvârşit, este hotărât bănăţeană, aşa cum se îmbracă popoarele sudice, obişnuite să trăiască în deplina strălucire a soarelui”. În anul 2003 Dr. Constantin Stan / muzicolog Bănăţean a documentat că Sabin Drăgoi 1894-1968, compozitorul primei opere Române (care a fost directorul “Institutului de Folclor” din România), a realizat Monografia Muzicală a Belinţului şi a compus “Rapsodia din Belinţ” / cunoscută şi ca “Rapsodia Bănăţeană” - bazată pe melodia celebrei balade “Mioriţa” - dedicând-o apoi academicianului George Enescu 1881-1955 şi dirijată de acela, în premieră, în 12 XII 1943, la Bucureşti; ar fi de remarcat că Sabin Drăgoi a devenit din anul 1955 membru corespondent al Academiei Române. De altfel, în Banat teme muzicale ca de exemplu “Brâul lui Gherga” - de la Naidăș 44,53 lat. N, 21,35 long. E / județul Caraș-Severin - sunt de succes și la începutul mileniului III / cum ar fi în interpretarea Dr. Marius Cîrnu, dirijorul Orchestrei Radio Timișoara, etc. (făcând parte din colecţia de “folclor autentic din Banat”). Prima vizită canonică în Belinţ a fost efectuată la 1861, de către episcopul - ulterior mitropolitul - Șaguna, când prefectul, cu sediul în apropiere, la Lugoj, era Aromânul Mano / Emanoil Gojdu 1802-1870, fiul negustorului de vite Atanasie Gojdu din Mișcolț (acela în anul 1861, imediat după ce s-a instalat ca prefect = comite în Lugoj, a vrut să angajeze funcționari Români - populația fiind majoritar Românească - dar a constatat că localnicii Români nu erau suficient de școlarizați și a fost nevoit să aducă personal Românesc din alte părți; pe atunci - la vremea când comitele era Emanoil Gojdu - în Lugoj vicenotarul comitatului Caraș era Dr. Atanasie Marienescu, care pe când studia în Pesta l-a vizitat frecvent pe marele

mecena Gojdu / au ajuns colegi în administrația Bănățeană). Până la acel moment, tânărul Damaschin Gherga din Belinț - care avea 18 ani, era foarte înalt și voinic, cântăreț talentat - s-a remarcat ca ajutorul preotului Dimitrie Petrovici zis Stoichescu din Belinț (fostul profesor de teologie în Vârșeț al lui Șaguna, apoi protopop al Lipovei și vicar al Banatului în Revoluția Pașoptistă), ce a murit tocmai în acel an 1861: ulterior, Damaschin Gherga s-a îndrăgostit de nepoata Ana Petrovici a răposatului duhovnic (din cununia lor s-a născut cel care a fost preotul Ioan Gherga, ctitorul Bisericii zidite din Icloda / localitate unde au preoțit înaintașii Petrovici). Aromânul Șaguna a fost, din 4 XI 1861, primul președinte al "Astrei" = "Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român", cu mare prestigiu ulterior în Ardeal și Banat - ce există și azi, ca fiind cea mai veche organizație neguvernamentală din România - iar Emanoil Gojdu a fost unul dintre cei mai bogați A/Români vreodată, care a lăsat moștenire ortodocșilor Români vestita sa Fundație. Atunci, cu prilejul vizitei sale oficiale la Belinț, Aromânul Șaguna a dăruit un "Kiriakodromion" editat la Sibiu 45,47 lat. N, 24,09 long. E în anul 1855 - își avea limitele sale / păstra alfabetul chirilic - atât localității, cât și ca semn de prețuire pentru profesorul său Belințean de muzică (ascendent al lui Damaschin Gherga 16 VI 1843 - 27 II 1902, devenit parohul ortodox al Păduranilor 45,53 lat. N, 22,04 long. E din comuna Mănăștiur / județul Timiș).

Ar fi de observat coeziunea mai accentuată și pe mai multe planuri dintre Aromâni și Români după Revoluția Pașoptistă, când Aromâni puternici ca Mocionești, Șaguna, Gojdu, ș.a. s-au remarcat în spațiul Românesc prin acțiuni deosebite: Mocionești au finanțat studiile unor Români din Banat, Șaguna a sprijinit dezvoltarea Bisericilor Românești din Banat și Transilvania, etc.; cu ocazia prezenței episcopului Șaguna în anul 1861 la Protopopiatul din Belinț s-a decis și viitorul preoțesc ortodox al tânărului din localitate Damaskin Gherga, după discuția cu părinții Akim și Eva (Akim / Achim fiind orfan de mic, de la 11 ani - prin decesul prematur al tatălui Rusalin Gherga, în anul 1830 - s-a dovedit a fi părinte responsabil); despre Damaschin ar fi de observat că pe când era mic - până a avut 4 ani - a prins-o pe bunica Anica / mama lui Achim (ea și-a dat duhul la 26 XI 1847, având vârsta de 60 ani). În acele vremuri funcționa în județul Arad de pildă preotul ortodox Leontie Gherga, la Micălaca (care a oficiat în Vărșand la Revoluția Pașoptistă 1848-1849, apoi la Pecica 1850-1851, etc.): era un exemplu concret că se putea dezvolta viață religioasă; acela era născut în Belinț la 1 X 1810, fiind băiatul lui Trăilă Gherga 1787-1860 (pe atunci, comuna Belinț găzduia Protopopiatul Hasiașului și Sărazului, ce a funcționat în perioada 1785-1940). Profesorul Simion Dănilă - Cetățean de Onoare al Belințului, autorul Monografiei Belințului - a scris în anul 2016: "Componența protopopiatului Belinț era la 1777 aproape aceeași ca a districtului Belinț din cele mai vechi timpuri și până la ocuparea Banatului de către turci. Adică: Belinț, apoi spre sud-vest Jabăr, Ohaba-Forgaci, Făctari, Drăgoiești; spre vest Chizătău, Ictar-Budinț, Topolovățu Mare, Topolovățu Mic, Șuștra, Cralovăț; spre nord-vest Babșa, Șanovița, Paniova, Hisiaș, Lucareț; spre nord-est Gruni, Păru, Târgoviște, Balinț, Fădimac, Cutina, Leucușești, Cladova, Ierșnic, Topla, Ohaba Lungă, Dubești, Bunea, Pădurani, Mănăștiur, Remetea(-Luncă), Răchita; spre est Coșteiu Mare, Coșteiu Mic. Acest lucru presupune conștiința unei continuități administrativ-teritoriale". (În prezent, Protopopiatul Lugoj - continuatorul acelui Protopopiat - e mai extins). Protopopul Bujor Păcurar, Ioan Cipu și Dr. Dumitru Tomoni în "Monografia Protopopiatului Ortodox Român al Făgetului" din anul 2017 au scris că "Protopopiatul Făget și-a păstrat structura organizatorică, cuprinzând Baloșești, Băsești (azi Begheiu Mic), Bătești, Bârna, Bichigi, Botești, Botinești, Brănești, Breazova, Bucovăț, Bujor (azi Traian Vuia), Cliciova, Coșava, Coșevița, Coșteiul de Sus, Crivina, Curtea, Drăgsinești, Drinova, Făget, Fărășești, Fârdea, Gladna Română, Goizești, Hăuzești, Homojdia, Jupani, Jupânești, Jurești, Luncani, Margina, Mâtnicu Mic, Nemeșești, Pietroasa, Poieni, Pogănești, Povergina, Românești, Sărăzani, Săceni, Sintești, Sudriaș, Surducu Mic, Susani, Temerești, Tomești, Zolt și Zorani". Alt exemplu preoțesc - din familiile care în Belinț au contribuit la ridicarea de zid a Bisericii Ortodoxe Române locale din anul 1797 - ar fi Nestor Gherga, ajuns preot din anul 1825 la Breazova / comuna Margina sau Georgiu / Gheorghe Gherga, însurat cu Elisabeta Gherga în Belinț la 2 II 1830, care a preoțit la Reșița-Doman, din promoția anului 1829 de la Preparandia din Arad (deci înscris curând de la înființarea acelei instituții de școlarizare ortodoxă de către preotul Dimitrie Țichindeal, care la vremea zidirii Bisericii Ortodoxe Române din Belinț era chiar învățător în Belinț).

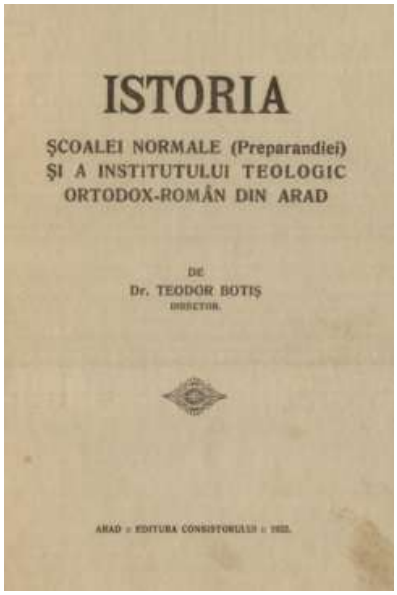

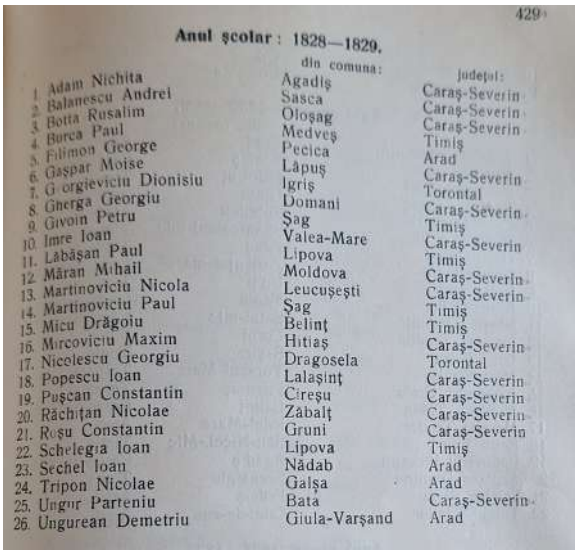

429

Anul şcolar: 1828—1829.

		din comuna:	judeţul:
1.	Adam Nichita	Agadiş	Caraş-Severin
2.	Balanescu Andrei	Sasca	Caraş-Severin
3.	Botta Rusalim	Oloşag	Caraş-Severin
4.	Borca Paul	Medveş	Timiş
5.	Filimon George	Pecica	Arad
6.	Gaşpar Moise	Lăpuş	Caraş-Severin
7.	Gorgieviciu Dionisiu	Igriş	Torontal
8.	Gherga Georgiu	Domani	Caraş-Severin
9.	Givoin Petru	Şag	Timiş
10.	Imre Ioan	Valea-Mare	Caraş-Severin
11.	Lăbăşan Paul	Lipova	Timiş
12.	Măran Mihail	Moldova	Caraş-Severin
13.	Martinoviciu Nicola	Leucuşeşti	Caraş-Severin
14.	Martinoviciu Paul	Şag	Timiş
15.	Micu Drăgoiu	Belinţ	Timiş
16.	Mircoviciu Maxim	Hitiaş	Caraş-Severin
17.	Nicolescu Georgiu	Dragosela	Torontal
18.	Popescu Ioan	Lalaşinţ	Caraş-Severin
19.	Puşcan Constantin	Cireşu	Caraş-Severin
20.	Răchiţan Nicolae	Zăbalţ	Caraş-Severin
21.	Roşu Constantin	Gruni	Caraş-Severin
22.	Schelegia Ioan	Lipova	Timiş
23.	Sechel Ioan	Nădab	Arad
24.	Tripon Nicolae	Galşa	Arad
25.	Ungur Parteniu	Bata	Caraş-Severin
26.	Ungurean Demetriu	Giula-Varşand	Arad

Georgiu Gherga a absolvit Preparandia din Arad în anul 1829 (Dr. Teodor Botiş)

Ar fi de remarcat că Belinţul acelor timpuri - dominat de Gherga - a fost pepinieră de dascăli, de clerici şi de corişti pentru Românimea Vestică: din Protopopiatul Haşiasului şi Sărazului al Belinţului s-au desprins Protopopiatele ce azi sunt ale Lugojului şi Făgetului - aparţinând Mitropoliei Banatului / instituţie ortodoxă postbelică din secolul XX, anume din anul 1947 - iar în comuna Belinţ sunt atestate oficial (documentar din secolul XIX) cele mai vechi coruri ţărăneşti din România. În secolul XIX, Bănăţenii Gherga au fost vânjoşi gospodari = "paori" puternici dar nu erau la nivelul prosper al mai bogaţilor dar mai puţin numeroşilor Aromâni Gherga din Mişcolţ, care aveau acolo mai multe clădiri semnificative, între care şi Cazinoul oraşului (Aromânul Şaguna - născut în Mişcolţ şi botezat de Gherga în Mişcolţ - a plecat definitiv din acel oraş în anul 1823); în anul 1861, cu talentatul cântăreţ Damaschin Gherga de faţă (isteţ la învăţare, harnic în comunitate, ortodox practicant), mai mic cu 35 de ani în comparaţie cu Andrei Şaguna = şeful Bisericii Ortodoxe / care avea atunci 53 de ani, împreună cu Achim Gherga = şeful familiei Gherga / care avea atunci 42 de ani, au convenit la Belinţ ce va urma, o parte din şcolarizare fiind finanţată de către familia Mocioni: astfel a debutat mai serios - cu rădăcina în Belinţ - aproape un secol de manifestări a mai multor preoţi Gherga, alfabetic ca Aureliu Gherga, Constantin Gherga, Corneliu Gherga, Damaschin Gherga, Ioan Gherga, Nicolae Gherga, Sergiu Gherga, Ştefan Gherga, Tiberiu Gherga, ş.a., în mai multe parohii Bănăţene (desigur că în raportul Gherga-Şaguna a contat şi eticheta conferită de numele Gherga, căci Şaguna nu doar că avea fratele vitreg mai mare Ghergan, ci şi a fost botezat în Mişcolţ la 1808 de Gherga iar cununia părinţilor Şaguna a fost năşită în anul 1802 de Gherga). În Banat era mare nevoie de preoţi Români, căci mitropolitul Şaguna atunci viza separarea Bisericii de cea Sârbă, fapt formal petrecut după câţiva ani (inclusiv personal, mitropolitul Şaguna - fin Gherga - l-a ajutat în preoţie pe Bănăţeanul Damaschin Gherga din Belinţ, localitate unde era Protopopiat iar neamul Gherga era cel mai numeros); pe de altă parte, se poate constata preţuirea acordată de Belinţeni studioşilor, astfel cum - în spiritul vremii - a rămas scris în documentul din 1 II 1862 către Emanoil Gojdu (prefectul de la Lugoj): "Noi în lista alăturată subscrişii locuitori din comunitatea Belinţ, cunoscând lipsele cu care au de a se lupta tinerii noştri pe la universităţile şi şcolile străine, şi iară prevăzând foloasele care le vom putea avea noi şi naţiunea întreagă dacă vom ajuta cu toţii să ni se sporească inteligenţa, contribuind fiecare după putinţă am adunat suma de 36 florini şi 40 kreiţari vechi Austrieci care trimiţând-o Domniei Voastre ca preşedintelui comissiunei în cauza ajutării studenţilor săraci, rugăm pe onorata comissiune a împărţi şi micul nostru dar între tinerii lipsiţi după cum va afla a fi mai bine. Primiţi totodată o salutare frăţească de la connaţionalii Domniei Voastre cari vă poftesc mult spor şi ajutoriu din toate părţile".

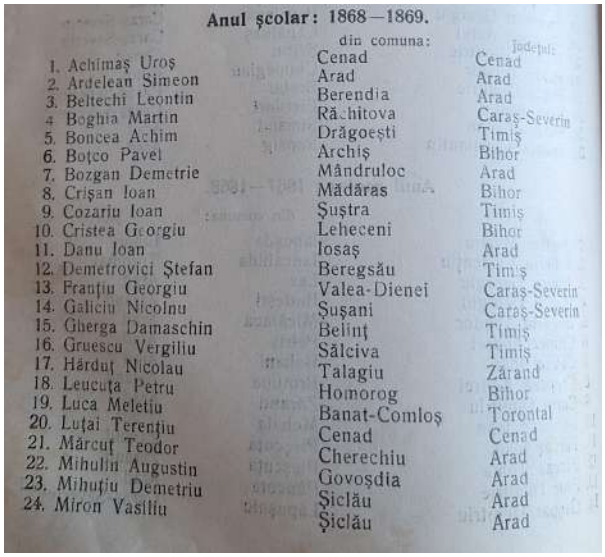

Anul şcolar: 1868—1869.

		din comuna:	judeţul:
1.	Achimaş Uroş	Cenad	Cenad
2.	Ardelean Simeon	Arad	Arad
3.	Beltechi Leontin	Berendia	Arad
4.	Boghia Martin	Răchitova	Caraş-Severin
5.	Boncea Achim	Drăgoeşti	Timiş
6.	Boţco Pavel	Archiş	Bihor
7.	Bozgan Demetrie	Mândruloc	Arad
8.	Crişan Ioan	Mădăras	Bihor
9.	Cozariu Ioan	Şuştra	Timiş
10.	Cristea Georgiu	Leheceni	Bihor
11.	Danu Ioan	Iosaş	Arad
12.	Demetrovici Ştefan	Beregsău	Timiş
13.	Franţiu Georgiu	Valea-Dienei	Caraş-Severin
14.	Galiciu Nicolnu	Şuşani	Caraş-Severin
15.	Gherga Damaschin	Belinţ	Timiş
16.	Gruescu Vergiliu	Sălciva	Timiş
17.	Hărduţ Nicolau	Talagiu	Zărand
18.	Leucuţa Petru	Homorog	Bihor
19.	Luca Meletiu	Banat-Comloş	Torontal
20.	Luţai Terenţiu	Cenad	Cenad
21.	Mărcuţ Teodor	Cherechiu	Arad
22.	Mihulin Augustin	Govoşdia	Arad
23.	Mihuţiu Demetriu	Şiclău	Arad
24.	Miron Vasiliu	Şiclău	Arad

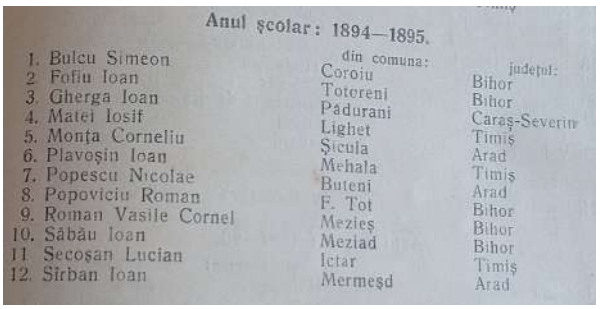

Anul şcolar: 1894—1895.

		din comuna:	judeţul:
1.	Bulcu Simeon	Coroiu	Bihor
2.	Fofiu Ioan	Totoreni	Bihor
3.	Gherga Ioan	Padurani	Caraş-Severin
4.	Matei Iosif	Lighet	Timiş
5.	Monţa Corneliu	Şicula	Arad
6.	Plavoşin Ioan	Mehala	Timiş
7.	Popescu Nicolae	Buteni	Arad
8.	Popoviciu Roman	F. Tot	Bihor
9.	Roman Vasile Cornel	Mezieş	Bihor
10.	Săbău Ioan	Meziad	Bihor
11.	Secoşan Lucian	Ictar	Timiş
12.	Sîrban Ioan	Mermeşd	Arad

Gherga Damaschin şi Gherga Ioan - tată şi fiu - absolvenţi ai Preparandiei din Arad (Dr. Teodor Botiş, 1922)

Dr. Atanasie Marienescu - devenit ajutorul prefectului Emanoil Gojdu în Lugoj - a scris: "Eu de aci, de la râul Timişului, să vă povestesc cum fraţii Români din Macedonia au ajuns până la noi, ca destinaţi de provedienţă, ca să ne fie spre ajutorul şi mântuirea noastră, căci mari necazuri, necazuri de secole, au ars inima noastră. Şi mare mângâiere ne-au adus fraţii noştri din Macedonia. Puţinii nobili Români mai de frunte erau ca ameţiţi în epoca nouă, se legănau oare că sunt mai mult nobili Maghiari sau mai mult nobili Români? Poporul Român în ora scăpării sale se văzu sărac şi necult, şi fără fruntaşi care să-l conducă bine de a se folosi de darurile libertăţii popoarelor. Iată că în această oră se arată pe terenul luptelor naţionale Şaguna şi Mocioni, apoi la fapte mari binefăcătoare şi Gojdu, îngeri apărători şi ajutători ai Românismului. Aceste familii sunt Macedo-Române. Ele şi cu alte familii au părăsit în secolul trecut Macedonia şi au aflat altă patrie, popor iarăşi Român apăsat. Aci, providenţa le-a dat rol ca să se înalţe în fruntea celora care le cereau ajutorul şi au întins mâna de conducători şi ajutători".

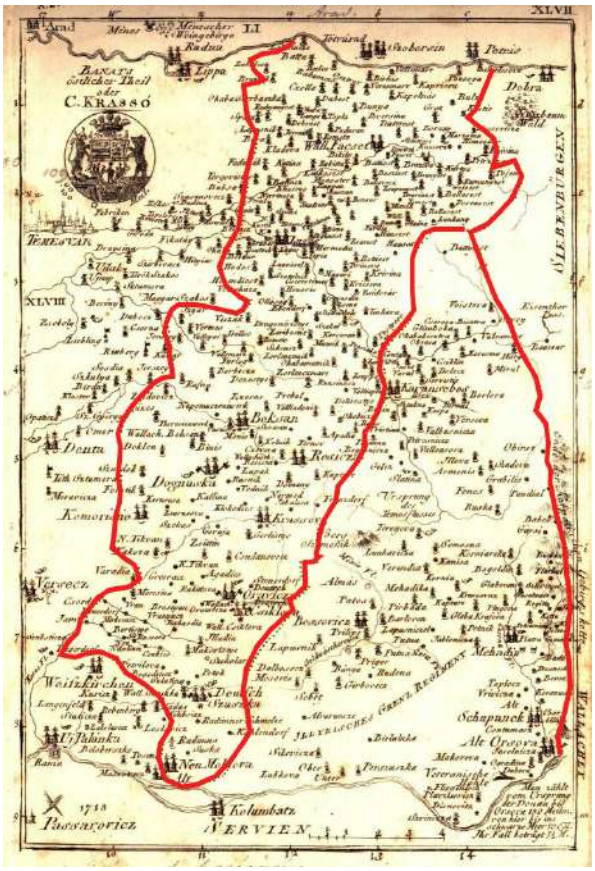

Comitatul Caraș la 1800
(reședința era în Lugoj, căci în Caransebeș
a fost comandamentul militar al graniței Imperiale)

Familia Mocioni investea și în imobiliare (de exemplu, așa cum a documentat Dr. Maria Berenyi, în centrul Pestei a ajuns să dețină 17 clădiri); Aromânii Mocioni din Foeni / județul Timiș au cumpărat moșii în Nordul Comitatului Caraș, în Muntenegrul Banatului = Dealurile Lipovei (pe Valea Mureșului, unde au ridicat conace): Ioan Mocioni - tatăl Ecaterinei Mocioni din Foeni măritată din anul 1836 cu ruda Mihail Mocioni din Tokaj / având, conform Dr. Maria Berenyi, casă inclusiv în Mișcolț, unde a locuit și fiul lor Petru Mocioni - a luat Kapolna / Căpâlnaș 45,58 lat. N, 22,13 long. E în anul 1853, fratele Antoniu mai mic al Ecaterinei Mocioni a luat Bulci 46 lat. N, 22,06 long. E în anul 1854, fratele Gheorghe și mai mic al Ecaterinei Mocioni a luat Birchiș 45,57 lat. N, 22,10 long. E în anul 1859. Între acele proprietăți din NE Banatului ale Aromânilor Mocioni și-a avut cariera cineva de seamă din anturajul lor, anume Aromânul Barzu Laurențiu "Senior", cu preoția ortodoxă la Bacău de Mijloc 45,58 lat. N, 22,06 long. E, din anul 1856 (din anul 1853 era însurat cu frumoasa Flore / Floarea Iozsa din apropiere, de la Julița 46,02 lat. N, 22,08 long. E / județul Arad - din Crișana - fiind și de aceeași vârstă, ambii născuți în anul 1834), o vreme el funcționând și ca inspectorul școlar al acelei zone, structurată în "Cercul Birchiș"; curând Barzu Laurențiu "Senior" a fost ales pe viață ca deputatul sinodal în Cercul Birchișului din Diecesa Aradului (educația și credința pe atunci fiind strâns legate). Ar fi de remarcat că în anul 1815 patriotul Român Moise Nicoară 1784-1861 din Giula / Crișana a fost împuternicit inclusiv de către familia nobilă Iozsa din Ravna / Rănușa să ceară la Viena - Împăratului Habsburg - episcop Român la Arad (contextul era că pe plan European Corsicanul Napoleon a fost învins, în zonă episcopul Sârb a murit și exista regional deja Preparandia Română în Arad); în anul 2021, Felicia Aneta Oarcea în cercetarea despre "Elite românești: repere arădene" a scris că baza nobiliară Ioja = Iozsa a fost moșia Rănușa 46,25 lat. N, 22,15 long. E / comuna Moneasa, județul Arad (în Maghiară menționată ca Róna / Ravna): "Străbătând secolele, familia de români Iósa, Iozsa sau Ioja a fost înnobilată în veacul XVII pentru servicii militare, completând ponderea nobilimii armaliste. Nicolaus Iosa a primit diploma de înnobilare la 1 iunie 1602 de la principele transilvănean Sigismund Báthory. Privilegiile au fost recunoscute de Congregația baronilor, magnaților și nobililor din comitatul Arad la 25 ianuarie 1773. Ei au intrat în posesia comunei Rănușa și a unui teritoriu ce cuprindea 9000 iugăre de pământ, în valoare de peste un million de florini. Stăpânirea habsburgică a reînnoit acele privilegii ale familiei Iosa, însă presiunea marilor nobili, care au achiziționat întinse teritorii în comitatele Arad și Zărand, au diminuat posibilitatea acesteia de a-și menține privilegiile dobândite. Din anul 1853, când noul proprietar al domeniului Sebiș-Moneasa a devenit contele Walstein, aceasta a fost nevoită să vândă o parte din posesiunile sale. Plasată în rândul elitelor intelectuale ale zonei, familia Iosa s-a implicat în viața culturală, spirituală, politică din aceste părți. Istoriografia arădeană o menționează printre susținătoarele numirii lui Pavel Avacumovici ca episcop ortodox al Aradului, când în Rănușa, în deceniile șase și șapte ale veacului XVIII, a fost amintit ca preot Ioja. De-a lungul timpului, ei au ctitorit Biserica Ortodoxă Română din Rănușa, iar Ioția Ioja a reparat-o pe propria-i cheltuială. Ultimul a ridicat, în anul 1872, o cruce din piatră, ce străjuiește și astăzi edificiul ecleziastic. Susținătoare a învățământului confesional ortodox român din Rănușa, familia Ioja a contribuit la înființarea și dotarea școlii (1887). Un alt urmaș, Kálmán Iósa, și-a manifestat dorința de a dona întreaga sa avere lăcașului de cult ortodox din localitate și Seminarului Diecezan arădean. Asemenea gesturi sensibilizau enoriașii în a rămâne uniți în jurul preotului și al bisericii. Model de conviețuire, această familie a oferit copiilor o educație aleasă, din rândul lor ridicându-se o adevărată dinastie de preoți și învățători ortodocși".

Nicolae Ioja - castelanul Deznei - a fost împroprietărit
cu Rănușa în 1602

Pe baza Arhivei Primăriei Moneasa și a cărții "Monografia comunei Moneasa" de Nicolae Palade din anul 1964, cercetătoarea Felicia Aneta Oarcea în "Moneasa. Monografie" din anul 2016 a scris că "familia Ioja era descendentă din familia Codruț: un tânăr din familia Codruț a fost răsplătit pentru faptele de vitejie antiotomane; atunci acela a intrat în posesia localității Rănușa" (împroprietărirea viteazului Român Codruț-Ioja cu Rănușa a avut loc la scurt timp după moartea lui Mihai "Viteazu" / care în ultimul său an din viață a fost găzduit în zonă pentru puțin timp). Nobilii Ioja din Rănușa - care administrau

mina de fier din localitate, o fierărie pe Dealul Măgura, etc. - au fost bănuiți că au ajutat cu arme răscoala din anul 1784 (de fapt, erau așa înstăriți că aveau forje de fier în tot comitatul Arad); mărturii de la Revoluția din anul 1848 au fost că nobilii Ioja abia știau Maghiara (în timp, mulți Ioja au devenit preoți / începând de la ctitorirea Bisericii Ortodoxe locale). Este de știut că în anul 1851 a absolvit cursul de 2 ani al Preparandiei din Arad - astfel cum a consemnat în anul 1922 Dr. Teodor Botiș în "Istoria Școalei Normale (Preparandiei) și a Institutului Teologic Ortodox-Român din Arad" - cel care a fost Lăpădat Barzu din Buhani 46,24 lat. N, 22,12 long. E, comuna Dezna / județul Arad:

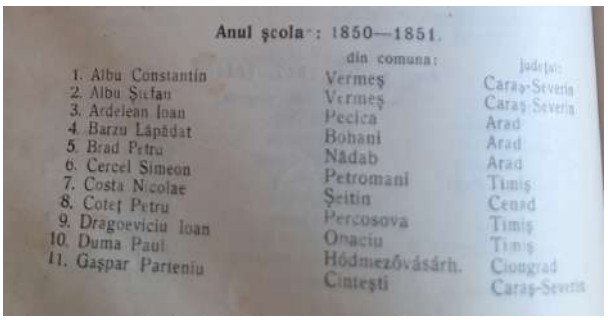

Anul școla: 1850—1851.

	din comuna:	județul:
1. Albu Constantin	Vermeș	Caraș-Severin
2. Albu Ștefan	Vermeș	Caraș-Severin
3. Ardelean Ioan	Pecica	Arad
4. Barzu Lăpădat	Bohani	Arad
5. Brad Petru	Nădab	Arad
6. Cercel Simeon	Petromani	Timiș
7. Costa Nicolae	Șeitin	Cenad
8. Coteț Petru	Percosova	Timiș
9. Dragoeviciu Ioan	Onaciu	Timiș
10. Duma Paul	Hódmezővásárh.	Ciongrad
11. Gaspar Partenie	Cinteşti	Caraș-Severin

Barzu Lăpădat din Bohani / Dezna în anul 1851 a absolvit Preparandia din Arad (Dr. Teodor Botiș, 1922)

Bunica bunicului autorului - nobila Flore / Floarea născută Iozsa / Ioja în anul 1834 - cununată în anul 1853 cu preotul ortodox Barzu Laurențiu "Senior" în Bacamezeu / Banat, ca preoteasă după ce a născut 6 băieți a avut-o la vârsta de 43 ani pe Talida ca singura fiică: Talida s-a măritat cu preotul ortodox Ioan Gherga, fiul preotului ortodox Damaschin Gherga al parohiei Pădurani (tot în Banat, imediat la Sud de parohia Bacamezeu). Este de știut că la poalele Dealurilor Tokaj, în Mestecănești = Nyíregyháza 47,57 lat. N, 21,43 long. E - reședința județului din Ungaria vecin deopotrivă cu România / județele Bihor și Satu-Mare, cu Ucraina și cu Slovacia - în secolul XVIII familia Barzó era foarte puternică / așa cum a documentat cercetătorul local Galambos Sándor iar în secolul XIX avea fabrica de cărămidă cu care s-a ridicat o bună parte din orașul Mestecănești, reședința acelui județ din Ungaria (descendenții Mihail 1857-1909 și Andrei 1898-1953, tată și fiu, au fost renumiți artiști, acum cu plăci memoriale acolo); pe de altă parte, se poate observa că în Crișana / județul Arad există comuna Bârsa, în Maghiară Barza 46,23 lat. N, 22,04 long. E (cu atestare Medievală) iar Barza 46,07 lat. N, 22,51 long. E mai este și în comuna Crișcior din județul Hunedoara (Valea Barza e foarte bogată aurifer). Fiica preotului Barzu Laurențiu "Senior", Talida Barzu - sora lui Barzu Traian "Senior", absolvent al Academiei Regale din Budapesta, unde a fost co-finanțat de Gojdu și de Mocioni - a devenit nora preotului Damaschin Gherga de la Pădurani / comuna Mănăștiur (de pe partea cealaltă / Sudică a Dealurilor Lipovei = MunteNegrului Bănățean): Talida Barzu / orfană de tată de mică și Ioan Gherga / orfan de mamă de mic și-au derulat o parte a poveștii lor timpurii de dragoste în codrul dintre Bacamezeu și Pădurani - inclusiv acum Dealul dintre cele 2 localități este împădurit - și au avut nunta la Bacamezeu / Bacău de Mijloc (frumoasa mireasă - Aromână din Banat - era de numai 19 ani). Barzu Traian "Senior" - fiul Aromânului Barzu Laurențiu "Senior" - era cu 20 de ani mai mare decât sora sa Talida, măritată Gherga; astfel de diferențe ale vârstelor fraților nu au fost neobișnuite în spațiul Românesc: de exemplu, cei 9 frați Ruteni ai soției autorului Gherga - al acestei lucrări - s-au născut (toți în Bucovina, din aceiași părinți) de-a lungul unei perioade fertile chiar mai mare, de 23 de ani, în perioada 1952-1975.

Biserica Ortodoxă din Bacamezeu
Ctitor preotul Barzu Laurențiu "Junior"

Ținând cont că în partea mirelui Biserica din Pădurani - unde slujea tatăl său, preotul ortodox Damaschin Gherga - era micuță și relativ veche, de lemn, cununia Gherga-Barzu a avut loc în partea miresei la Biserica din Bacamezeu ce era mare, de zid și relativ nouă, ridicată de numai un deceniu, prin efortul fraților ei mai mari - mai ales ale fraților Traian "Senior" și Laurențiu "Junior" - cu finanțări Episcopală Bănățeană, privată Mocionească, chetă publică, etc. (la momentul nunții, părinții miresei erau răsposați); mândrețea locașului religios din Banatul Nordic apoi - după doar 5 ani - s-a regăsit ca model pentru proaspeții cununați Barzu-Gherga la zidirea Bisericii Ortodoxe din Icloda (în Banatul de Șes), așezare unde s-au stabilit: mirele Ioan Gherga / fiul preotului Damaschin Gherga a fost preot acolo iar mireasa Talida / fiica preotului Barzu Laurențiu "Senior" și sora preotului Barzu Laurențiu "Junior" a fost preoteasă acolo. Este de știut - așa cum a publicat săptămânalul "Biserica și Școala / Foaia bisericească, scolastică, literară și economică" din Arad - că la 25 I 1879 în Hotelul Național din Pesta, fiind un an de la decesul Ecaterinei Mocioni, moderatorul comemorării a fost bunul orator Barzu Traian "Senior" sau că la 21 III 1882 deputații aleși în sinodul eparhial Arădean din partea Cercului Birchiș au fost Barzu Traian "Senior" / fiul preotului Barzu Laurențiu "Senior" din Bacamezeu și Eugen Mocioni / fiul Ecaterinei Mocioni cu Mihail Mocioni (evidența rezultată fiind desigur conlucrarea acelor Aromâni - Barzu și Mocioni - atât în generația părinților, cât și în generația fiilor). În anul 1895, săptămânalul "Biserica și Școala / Foaia bisericească, scolastică, literară și economică" din Arad a reluat de câteva ori anunțul preotului Damaschin Gherga / "președintele comitetului parohial" și al preotului Ioan Gherga - tată și fiu - pentru angajarea unui preot și totodată învățător la Bunea Română (azi Bunea Mare 45,54 lat. N, 22,06 long. E / județul Timiș) din vecinătatea Păduranilor, respectiv a Făgetului, cu textul că "doritorii au a se prezenta la biserica din loc pentru a-și arăta dexteritatea în cânt și oratorie; totodată, alesul preot și învățător este obligat a se îngriji și de cântul bisericesc Duminicile și de Sărbători" (iar "recursele adjustate să fie adresate administratorului Protopopiatului în Chizătău" / comuna Belinț). De altfel, așa cum a anunțat în 19 IX 1897 același săptămânal, Nicolau Gherga - fiul preotului

Damaschin Gherga, respectiv fratele preotului Ioan Gherga - până atunci a fost învățător în Remetea Lungă = Remetea-Luncă / localitate aparținând comunei natale Mănăștiur (la acea vreme, preoții deseori erau și dascăli); pe lângă aceea și părinteasca Pădurani, comuna cuprinde inclusiv Topla, a cărei Biserică de lemn - cu hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil - ce acum e centrală în "Muzeul Satului Bănățean" din Timișoara. Este de remarcat că în anul 1921 Dr. Gheorghe Gerda / George Gârda 1879-1948, fiul "Chinezului", respectiv fiul Cneazului din Mănăştiur - numele aşezării reflectând urma unei vechi Mănăstiri - a popularizat vestita vorbă "Tăt Banatu-i fruncea" iar Dr. Gheorghe Gârdu 1925-2007 a documentat că distinsa familie Brediceanu din Lugoj era cea Boierească din Brădiceni 45,03 lat. N, 23,04 long. E, comuna Peştişani / judeţul Gorj = comuna natală și a familiei Brâncuși, vecină cu comuna Tismana, familia Brediceanu mutându-se în Banat după Tratatul din anul 1739, când Oltenia a intrat din nou sub stăpânire otomană, împreună cu foștii negustori Bulgari refugiaţi din Ciprovţi 43,22 lat. N, 22,52 long. E / Timoc, aşezare Montană supranumită "Floarea Bulgariei" datorită frumuseţii, distrusă din cauza răscoalei antiotomane din anul 1688 (erau urmași ai deportaților acolo - pe partea dreaptă a Dunării - în secolul IX, de către Imperialii bizantini, a Mesopotamienilor care refuzau Sfintele Taine), ce-i avea pe moşia Brădiceni, ajunși la Recaş / judeţul Timiş iar apoi la Dudeştii Vechi / judeţul Timiş, deveniți catolici scriind Latin: un alt flux de colonişti în "Mica Valahie" / Banat.

G/herburi Bulgare (secolele XIII și XVIII)

Este de ştiut că în secolul dinaintea Sfântului Şaguna, formatorul ortodox Nicolae Chircea / Circea din Bosnia - fiul Aromânilor / Vlahilor Maxim şi Maria, stabiliţi apoi în Croaţia - călugărit în anul 1738 lângă Ierusalim, a intrat în anul 1744 în Banat (după cum a scris Stoica de Haţeg 1751-1833 în "Cronica Banatului") şi Ardeal (unde a predicat la Dobra 45,44 lat. N, 22,34 long. E / Ţinutul Pădurenilor - însoţit de negustorul Makedon Nicola Gheorghe din Bănăţeana Lipova - ajungând până în Săliştea şi Mărginimea Sibiului), declanşând rezistenţa în faţa uniaţiei, fapte pentru care a murit închis în Tirol, fiind canonizat ca Visarion Ieromonahul / Sarai - era deja considerat Sfânt când era în viaţă - cu pomenire la 21 X. Localităţi ca Bunea, Făget, Leucuşeşti, Mănăştiur, Pădurani, Remetea, etc. făceau parte din Districtul Bel - cu centrul în Belinţ, existent dinaintea sosirii otomanilor în Banat - iar apoi (după izgonirea otomanilor din Banat) din Protopopiatul Belinţ, ce era pe aproape acelaşi areal; conform cercetării "Belinţ 730" din anul 2015 a profesorului Simion Dănilă, Belinţ a fost atestat documentar din anul 1285, ca aflat pe atunci în stăpânirea comitelui Toma, descendent al lui Cinad / ginerele lui Ahtum (ultimul Vodă al Banatului independent), documentul respectiv - emis în vremea primul Rege Angevin, deci la începutul secolului XIV - fiind considerat un fals Medieval de către istoricul Bănăţean Sorin Forţiu, pentru o justificare latifundiară: oricum, moşia Margina - cuprinzând şi Făgetul - era în marginea sa Nord-Estică, la întâlnirea cu Ţinutul Pădurenilor (întreaga zonă contând pentru Gherga). Biserica Ortodoxă Belinţ cu hramul "Învierea Domnului" - azi monument istoric - a fost terminată în anul 1797 şi cu contribuţia Gherga / printre alţii (pe atunci, cea mai importantă familie din Belinţ era Gherga); în timp, Gherga s-a mai remarcat prin construcţia de Biserici, cum ar fi a unui fiu de Belinţean, preotul Ioan Gherga 4 I 1870 - 16 IX 1941, ctitorul Bisericii Ortodoxe Române cu hramul "Naşterea Maicii Domnului" la 21 IX 1901 = așa era atunci, corespunzător calendarului "vechi" / acum sărbătoarea fiind, corespunzător calendarului "nou", în 8 IX, din Icloda 45,39 lat. N, 21,25 long. E / judeţul Timiş (pictura din Biserica Greco-Ortodoxă Icloda, realizată de artistul Italo-Român Bartolomei Delliomini 1864-1930, a fost făcută pe spesele cumnatului ctitorului, mai mare doar cu 13 ani, Aromânul Barzu Traian "Senior" 1857-1942, asesorul consistorial al Episcopiei Caransebeşului, născut la Julița, comuna Vărădia de Mureş / judeţul Arad, răposat în Lugoj / reşedinţa judeţului Severin, acum municipiu în judeţul Timiş - pe atunci nu exista Mitropolia Banatului - Biserica fiind vizitată canonic în 22 IX 1935 de fostul episcop, ulterior devenit primul mitropolit al Banatului Modern, Dr. Vasile Lăzărescu 1894-1969 / născut la Corneşti, judeţul Timiş, care în anul 1936 l-a distins pe preotul Ioan Gherga cu dreptul de a purta brâu roşu).

In afaceri militare scutit de timbru.

Certificat.

Consistorial diecesei gr. or. române a Caransebeşului certifică în mod oficial, că preotul Ioan Gherga — de religiunea ortodoxă răsăriteană, născut la anul 1870, luna lui Ianuariu ziua 4 în comuna — Păuzani, — — — din comitatul Caraş-Severin şi petrecut la ziua — luna lut — — anul — în evidenţa rezervei supletóre, de present se află în calitate de preot în comuna bisericéscă Teliova, — — Comitatul Dolj.

Acest certificat se estrade numitului preot spre legitimarea sesdei însuşiri a lui conform §-lui 49 din Instrucţiunea pentru esecutarea articlului de lege VI din anul 1889.

Caransebeş, în 5 Ianuariu 1893.

Consistorul diecesei gr. or. române a Caransebeşului

Episcop.

În “Istoria Românilor Bănăţeni”, între scriitori e menţionat şi Barzu Traian “Senior”, pentru cartea “Cugetări asupra creşterii omului” din anul 1887 şi încă alte 3 cărţi: “Recepte contra sărăciei” 1889, “Instrucţiune practică despre purtarea socoţilor şi administrarea averilor bisericesci, pentru preoţii, învăţătorii, epitropii parohiali şi pentru elevii institutelor teologice şi pedagogice” 1891, “Epistoale deschise în causa înfiinţării fondurilor preoţesci de dotaţiune” 1894; acela, pe când era asesor consistorial în Caransebeş, a administrat din anul 1902 până la Unirea cu Regatul României Fundaţia “Liviu Marcu”, care acorda burse de studii elevilor Români pentru formarea unei generaţii de intelectuali Bănăţeni. A mai fost implicat şi în procesul muzicianului Ioan Vidu - pentru delictul de revoltă şi instigare prin conţinutul subversiv al textelor publicate - din anul 1904 de la Caransebeş, pentru că a tipărit şi a difuzat “Marşul lui Iancu”, “Haideţi fraţi”, ş.a. (Barzu Traian “Senior” a fost preşedintele Societăţii Române de Cântări şi Musică din Caransebeş dinainte de a avea 30 de ani, a fost din anul 1897 şeful Tipografiei Diecezane din Caransebeş / de pe când avea 40 de ani, etc.); s-a cununat cu Maria - fiica lui Constantin Pârvu din Caransebeş - în 22 V 1888 (“Foaia diecesană” nr. 22 / 1888 a publicat: “Le urăm viaţă fericită până în cele mai adânci bătrâneţe!”). Ziarele Românești ale vremurilor au publicat vestea morții preotului ortodox Barzu Laurenţiu “Senior”:

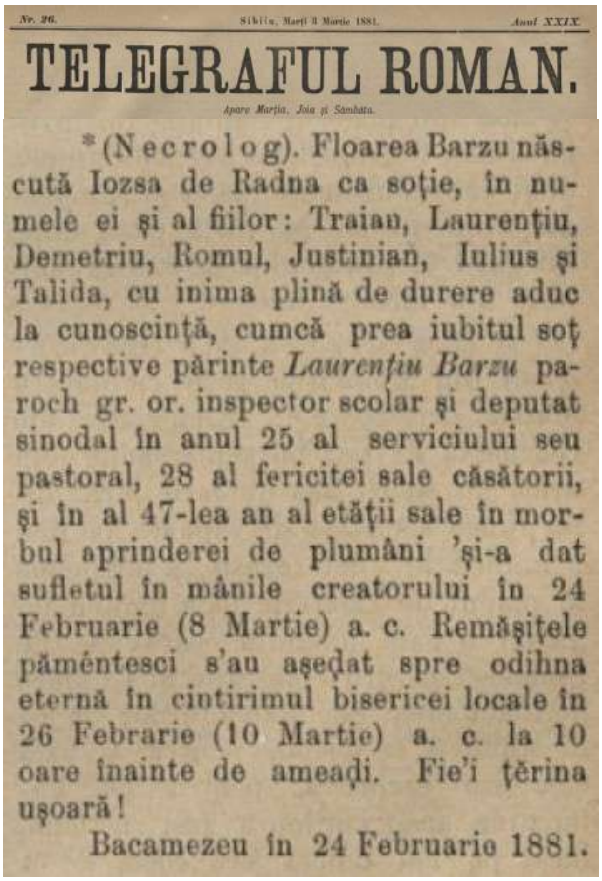

Nr. 26. Sibiiu, Marţi 8 Martie 1881. Anul XXIX.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

*(Necrolog). Floarea Barzu născută Iozsa de Radna ca soţie, în numele ei şi al fiilor: Traian, Laurenţiu, Demetriu, Romul, Justinian, Iulius şi Talida, cu inima plină de durere aduc la cunoscinţă, cumcă prea iubitul soţ respective părinte *Laurenţiu Barzu* paroch gr. or. inspector scolar şi deputat sinodal în anul 25 al serviciului seu pastoral, 28 al fericitei sale căsătorii, şi în al 47-lea an al etăţii sale în morbul aprinderei de plumâni 'şi-a dat sufletul în mânile creatorului în 24 Februarie (8 Martie) a. c. Remăşiţele pământesci s'au aşedat spre odihna eternă în cintirimul bisericei locale în 26 Febrarie (10 Martie) a. c. la 10 oare înainte de ameadi. Fie'i ţerina uşoară!

Bacamezeu în 24 Februarie 1881.

ANULU V. ARADU, 1/13 MARTIU 1881. Nr. 9.

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria şi economica.

Ese o dată la septemana: Dumineca.

† Necrologu. Mercuri'a trecuta ne surprinse trist'a scire, ca parintele *Laurentiu Barzu*, parochu in comun'a Bacamezeu, inspectoru cerculu de scóle si deputatu sinodalu a incetatu din viétia, lasandu in celu mai profundu doliu iubit'a sa familia. Intrensulu perde famili'a unu bunu pariute, carele a sacrificatu totulu pentru bun'a crescere a fiiloru sei, ér biseric'a si scól'a unu bravu preotu, unu barbatu, care in totu decursulu functionării sale, si-a implinitu cu cea mai mare scumpetate detorintiele impreunate cu greulu oficiu, ce portă. Reposatulu se distingea cu deosebire prin blandetia, activitate neobosita, zelu, moderatiune si tactu, adeverate calităti preotiesci. Fie-i tierîn'a usióra si memori'a binecuventata.

ORADEA-MARE (RACOVIANU) Joi 5 Martie st. v. 17 Martie st. n. | Va esi joi'a si dumineca'a. Redactiunea in Kápt-utcza nr. 296. | Nr. 19. | ANUL XVII. 1881. | Pretul pe un an 10 fl. Pe ½ de an 5 fl., pe ¼ de an 2 fl. 50 cr. Pentru Romînia'a 2 galbeni.

Necrológ. *Laurentiu Barzu*, paroc gr. or. în Bacamezeu comit. Caraş, inspector şcolar şi deputat sinodal, a încetat din viéţa la 8 martie, în anul 25 al serviciului seu pastoral, 28 al fericitei sale casatorii, şi în al 47-le al etăţii sale, gelit de Flóre Barzu nascuta Jozsa de Ravna ca soţia, de Traian, Laurenţiu, Dimitriu, Romul, Iustinian, Iuliu şi Palida ca fii.

Preotul ortodox Barzu Laurenţiu “Senior” 1834-1881 în Bacău de Mijloc din Nordul Bănățean “a fost paroh văzut şi stimat nu numai de parohienii săi, ci de tot ţinutul de acolo”, corespunzător cărții “Monografia orașului Caransebeş” din anul 1909 de protopresbiter Andrei Ghidiu și de profesor Iosif Bălan; autorii monografici au mai scris: “Trăian Barzu a venit în anul 1884 la Caransebeș în calitate de esactor consistorial îndeplinind și agendele senatului epitropesc. A fost ales referent definitiv în sinodul eparchial din 1887. Școalele elementare le-a învățat în comuna sa natală Bacamezeu iar școalele medii în BekesCsaba și în Seghedin. A absolvat apoi tehnica ca stipendist al familiei Mocioni. Mai târziu a fost notar la epitropia fondurilor comune în Arad. În aceeași calitate a funcționat și la despărțirea fondurilor”. Preotul ortodox Barzu Laurenţiu “Senior” / născut în anul 1834 - cuscrul preotului ortodox Damaschin Gherga / născut în anul 1843 - a fost tatăl Talidei / născută în anul 1877, soția preotului ortodox Ioan Gherga / născut în anul 1870: așadar, a fost - din partea mamei - bunicul preotului ortodox Aureliu Gherga / născut în anul 1898 (care, la rândul său, a fost bunicul - din partea tatălui Vasilie Gherga / născut în anul 1932 - al lui Eugen Gherga / născut în anul 1962, autorul lucrării “Originea Gherga”). În imaginea următoare se poate vedea crucea din secolul XIX de la Biserica “Bacamezeu” / Bacău de Mijloc ctitorită în anul 1886 de Laurențiu “Junior” 1861-1947 / frate cu Traian “Senior”, preot acolo pentru jumătate de secol, în 1883-1933 (inclusiv Laurențiu “Junior” era foarte respectat - numit și la fel ca tata, Laurențiu - încât a fost ales în Cercul electoral Făget-Birchiș la 15 XI 1918 ca delegat la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia din 1 XII 1918 pentru Unirea cu Regatul României, unde s-a dus împreună cu fratele Romul Barzu):

Bacău de Mijloc
(Banatul Nordic, 2020)

Revista “Biserica și școala” din 25 IX 1927 - publicată în Arad - a scris despre “Apostolat în dieceză. Vizitaţiunea canonică a P. S. Sale părintelui nostru Episcop pe Valea Mureşului”: “Intrăm în hotarul comunei Bacamezeu. Un grup frumos de călăreți ne întîmpină. Conducătorul lor bineventează pe P. S. Sa prin o vorbire scurtă. Ajunşi în faţa bisericii, suntem aşteptaţi de întreg satul în frunte cu preotul locului, păr. Laurenţiu Barzu. Fete tinere, îmbrăcate în frumosul nostru costum din Bănat, presară cu flori calea până la uşa bisericii. Păr. Barzu, îmbrăcat în odăjdii, oferă P. S. Sale Sf. Cruce şi Sf. Evanghelie spre sărutare. Intrând în biserică P. S. Sa oficiază un serviciu divin. Răspunsurile la ectenii le cântă corul, dirijat de învățătorul Antonu Sirca. Din darea de seamă a păr. Laurenţiu Barzu aflăm că parohia are 631 de suflete ortodoxe. Mai sunt în comună 6 străini de alte confesiuni. Părechi necununate sunt 13. Propaganda sectarilor a izbutit numai la 2 indivizi. Satul resfirat odinioară pe deal s'a aşezat pe vatra actuală şi s'a regulat în vecul al 18-lea. În anul 1841 s'a coborât de pe deal şi vechea biserică de lemn. Sub buna păstorire a bătrânului preot Barzu parohia şi-a zidit, în anii 1886-1887, o nouă biserică din material solid, iar în anul 1889 o nouă şcoală confesională. Tot prin hărnicia conducătorilor s'a câştigat de la Statul ungar pe seama locuitorilor, lipsiţi de avere imobilă, 329 jughere pământ arător şi fânaţ şi 200 jughere păşune. Reforma agrară a îmbogăţit comuna cu 120 jughere. Sub raport cultural parohia e pe calea progresului. Tinerimea e organizată în Societatea Sf. Gheorghe. Are cor şi fond al milelor. După darea de seamă a părintelui Barzu, urmează predica P. S. Sale despre viaţa sufletească în legătură cu Hristos”. Este de ştiut că Aromânul Ioan Popasu 1808-1889, episcop al Caransebeşului din anul 1865 - colaborator al mitropolitului Aromân Andrei Şaguna / ales mitropolit al Ardealului după moartea aceluia, însă respins pentru a prelua funcția de către cârmuitorii Austro-Ungariei - l-a luat din anul 1884 pe Aromânul Barzu Traian “Senior”, fost bursier al Aromânilor Mocioni din Foeni / județul Timiș, ca economistul Eparhiei (așadar - astfel cum a documentat și preotul Eugen Babescu în cartea “Parohia Icloda, contribuții monografice” din anul 2019 - o parte a finanțării ridicării Bisericii Ortodoxe Române din Icloda a fost inclusiv cu fonduri ale credincioșilor Gugulani: banii celor din Banatul de Sus au ajutat și Cultul celor din Banatul de Jos, grație și gospodarilor Aromâni). Barzu Traian “Senior” din Banat a fost fratele străbunicii Talida Gherga a autorului prezentei lucrări (a fost longeviv, trăind mai mult decât cumnatul Ioan Gherga); publicația “Familia” din anul 1892, de la Oradea - a academicianului Bihorean / Român Iosif Vulcan - a prezentat: “Administrarea averilor bisericeşci este una din problemele cele mai de frunte, căci din darul lui Dumnezeu și prin sârguința omenilor binefăcători ele se sporesc pe zi ce merge. Spre a da cercurilor competente un fel de îndreptar în afacerea acesta, dl Traian Barzu, asesor referent consistorial în Caransebeş, a dat la lumină prin tipografia de acolo o lucrare a dsale intitulată: ‘Instrucţiune practică despre purtarea socoților și administrarea averilor bisericeşci, pentru preoți, învățători, epitropi parochiali și pentru elevii institutelor teologice și pedagogice’. E dedicată ilustrei familie Mocsonyi de Foen, în semn de recunoșcință și devotament. Preţul 1 fl. Ediţiunea autorului”. (Tipărirea cărții a fost în anul 1891). De altfel, “Foaia diecezană - Organul Eparhiei Ortodoxe Române a Caransebeșului” din anul 1937 despre “Instrucțiuni cu privire la purtarea socoților și administrarea averilor bisericești” a scris: “Consistorul diecezan a încredințat pe

fostul asesor referent Traian Barzu cu ducerea la bun sfârșit a acestei sarcini. Sinodul eparhial ținut în zilele de 28 Aprilie - 1 Mai 1891, la propunerea raportorului Coriolan Brediceanu, a remis Consistorului inviațiunea ca să facă experiență despre practicabilitatea lor și la timpul său să subaștearnă raport despre rezultat. Consiliul eparhial conformându-se acestei deciziuni, cu circulara nr. 1784 din 1891 a dispus ca începând de la 1 Ianuarie 1893 au a se purta toate socoțile după formularele compuse de asesorul referent Traian Barzu; excepție doar pot face numai acele comune bisericești cari încă n-au exauriat protocoalele de socoți, ce le au după formularele ce se aflau pe atunci în vigoare și cari n-ar fi aplicate a-și procura imediat tipărituri după formularele noi. Ce a urmat după aceasta e ușor de presupus: unele comune s-au acomodat imediat, unele sub pretextul că nu și-au terminat tipăriturile după formularele vechi au continuat cu acel sistem, iar alții au crezut că le pot combina cu folos și astfel au compus socoțile cu unele protocoale după sistemul cel vechi, unele după cel nou. Aceste stări s-au perpetuat chiar până în prezent. Prea sfințitul episcop Dr. Vasile Lăzărescu, printre multe alte griji ce le-a avut la ocuparea acestui Scaun Episcopal a dat și acestei probleme o importanță capitală. Grație măsurilor energice ce s-au luat, și muncei grele ce s-a depus, putem în fine să ne mândrim astăzi că suntem la curent cu toate socoțile restante". "Foaia diecezană" din 15 III 1942 a scris: "+ Traian Barzu, asesor consistorial în retragere, în vârstă de 85 ani, a răposat zilele trecute în Logoj. Originar din județul Arad, și-a început cariera ca referent al fondurilor comune eparhiilor Arad și Caransebeș. Fericitul episcop Ioan Popasu l-a chemat ca exactor la consistor unde sub urmaşul său a avansat asesor consistorial referent în senatul epitropesc. După 21 ani de serviciu s-a retras ocupându-se cu altele. În timpul din urmă a trăit în Logoj. A fost colaborator la 'Foaia Diecezană' şi 'Biserica şi Şcoala'. Din domeniul practic a lăsat un sistem propriu de socoți, cunoscut la noi ca 'Sistemul Barzu'. Dumnezeu l-a chemat acum la sine: să-l învrednicească de vecinică și fericită odihnă!"

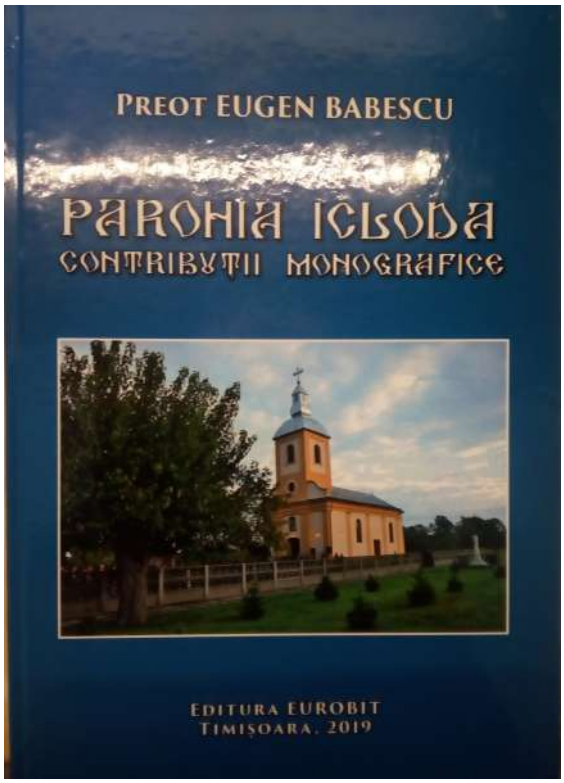

Parohia Icloda - Contribuții monografice

POSTFAȚA

Din Martie 1896, bunicul meu a fost preot ortodox în Parohia Icloda. Bunicul și tatăl meu s-au născut în Imperiul Austro-Ungar, eu m-am născut în Regatul României iar copiii și nepoții mei s-au născut în Republica Română. Bunicul meu, preotul ortodox Ioan Gherga, în Icloda a ctitorit Biserica Ortodoxă Română de zid, în Septembrie 1901; a slujit 45 de ani în Icloda. Tatăl meu, preotul ortodox Aureliu Gherga, în Mai 1946 a ridicat lângă Biserică monumentul regalist pentru eroii din Icloda, ce a reușit traversarea dictaturii comuniste fără să dispară iar ca atare dăinuie și azi; el a slujit 19 ani în Icloda. Mă rog inclusiv acum - am 88 de ani - să fie sănătoși toți din Icloda și felicit autorul acestei lucrări pentru realizare.

Cu deosebită recunoștință,
„Ceacea" Vasilie Gherga

Decembrie 2019

129

Iată textul din post-fața semnată Gherga în acea carte a preotului Eugen Babescu de la vechea Catedrală Ortodoxă a capitalei Banatului - din Piața Mocioni / Timișoara - apărută la sfârșitul anului 2019 și lansată public în 2 II 2020 la Biserica Ortodoxă Română din Icloda, în prezența mitropolitului Banatului (care a scris prefața) și în prezența lui Vasilie Gherga / nepotul ctitorului: "Din Martie 1896, bunicul meu a fost preot ortodox în Parohia Icloda. Bunicul și tatăl meu s-au născut în Imperiul Austro-Ungar, eu m-am născut în regatul României iar copiii și nepoții mei s-au născut în republica Română. Bunicul meu, preotul ortodox Ioan Gherga, în Icloda a ctitorit Biserica Ortodoxă Română de zid, în Septembrie 1901; a slujit 45 de ani în Icloda. Tatăl meu, preotul ortodox Aureliu Gherga, în Mai 1946 a ridicat lângă Biserică monumentul regalist pentru eroii din Icloda, ce a reușit traversarea dictaturii comuniste fără să dispară iar ca atare dăinuie și azi; el a slujit 19 ani în Icloda. Mă rog inclusiv acum - am 88 de ani - să fie sănătoși toți din Icloda și felicit autorul acestei lucrări pentru realizare. Cu deosebită recunoștință, 'Ceacea' Vasilie Gherga, Decembrie 2019".

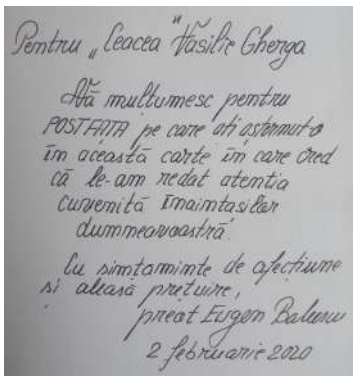
Pentru „Ceacea" Vasilie Gherga

Să mulțumesc pentru POSTFAȚA pe care ați așternut-o în această carte în care cred că le-am redat atenția cuvenită înaintașilor dumneavoastră.

Cu simțăminte de afecțiune și aleasă prețuire,
preot Eugen Babescu
2 februarie 2020

Vasilie Gherga a fost în Biserica Iclodei - ctitorită de bunicul său - la lansarea cărții despre Parohie (cu prezențele mitropolitului Banatului și vicarului Arhiepiscopiei Timișoarei, 2 II 2020)

Tatăl autorului lucrării "Originea Gherga" - "Ceacea" Vasilie Gherga - abuzat de mai multe ori, de diverse conjuncturi, a fost un om minunat, extraordinar de bun la suflet: s-a stins curând - în dimineața Zilei Înălțării, la 28 Mai 2020 - datorită bolii de inimă; s-a ținut mândru până la sfârșit, apt mental și fizic, nu s-a chinuit și nici nu a chinuit pe alții (fiu de preot, a trăit după un calendar Magic, căci s-a născut odată cu nașterea Anului Nou 1932 și a fost chemat la Domnul chiar de Ziua Eroilor = de Înălțare, în anul 2020).

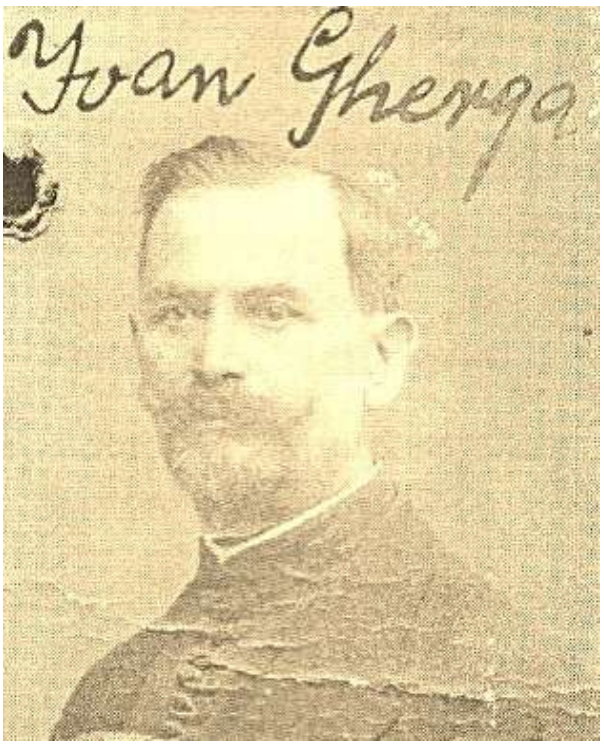

Ctitorul Bisericii Ortodoxe Icloda

"Foaia diecesană" / organ al Eparhiei Greco-Ortodoxe Române din Caransebeş a consemnat o corespondenţă din 9 III 1896 de la Parohia Icloda - de pe Râul Pogăniş / Pogănici - despre proaspăta instalare acolo a preotului Ioan Gherga (fiul lui Damaschin Gherga, preot ortodox în Pădurani): "Că părintele Gherga a ştiut în scurt timp să câştige în o măsură aşa de mare iubirea credincioşilor săi, la aceasta a contribuit numai exteriorul şi glasul său simpatic, daruri Dumnezeeşti, care cu adevărat sunt o podoabă la un preot, iar noi aşteptăm de la domnia sa ca de aici înainte prin zel învăpăiat şi prin dragoste neadormită către chemarea sa cea sfântă să-şi câştige merite nepieritoare pentru biserica şi turma care i s-au încredinţat lui spre păstorire, ca aşa prin o lucrare neobosită, făcând ca biserica să se răsară din cenuşă mai frumoasă şi mai falnică decât cum a fost, care apoi să fie o vie mărturie a vredniciei sale. Dumnezeu aşa să-i ajute!" În imaginile următoare se poate vedea captura unei pagini de la sfârşitul secolului XIX din Arhiva Bisericii Ortodoxe Române a Iclodei / județul Timiș și familia ctitorului / preotului ortodox Ioan Gherga - străbunicul autorului acestei lucrări - care a fost "înconjurat" de Biserică toată viaţa (în sensul că toate rudele sale apropiate - fie de gen masculin sau feminin - au avut "treabă" cu preoţia: tata - preot, mama - fiică de preot, fratele - preot, soţia - nepoată de preot, fiul - preot, fiica - măritată cu un preot).

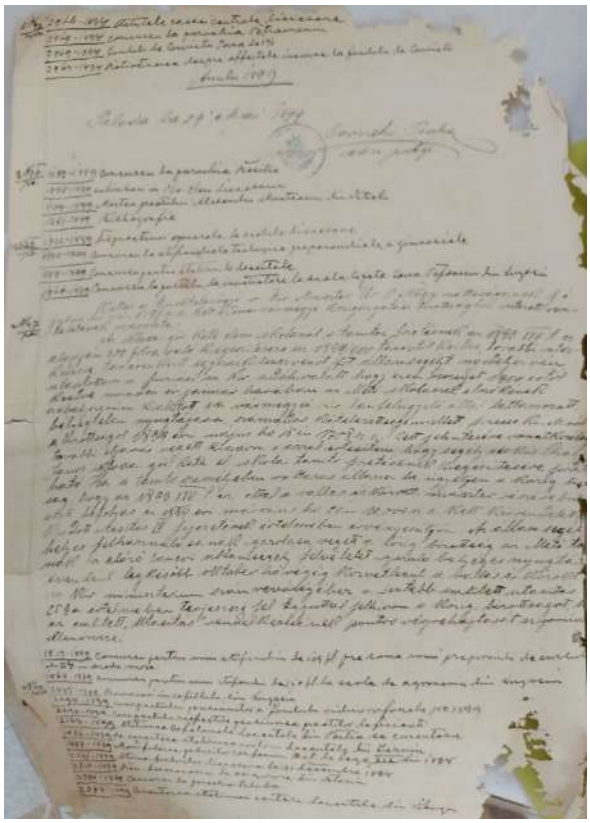

În Banat cum de a ajuns preotul Ioan Gherga din Pădurani / comuna Mănăştiur în Icloda / comuna Sacoşu Turcesc: e de ştiut că în Icloda anilor 1803-1826 a slujit preotul Gruia Petrovici iar apoi preotul Iclodei în 1826-1846 a fost fiul său, Nicolae Petrovici; preotul Ioan Gherga - fiul Anei fostă Petrovici și al preotului Damaschin Gherga din parohia Pădurani - a preluat parohia Icloda la jumătate de secol după ruda sa maternă (ultimul preot Petrovici acolo). În anul 1901, la inaugurarea de zid a Bisericii Ortodoxe Române din Icloda, în stil baroc (acolo Biserica din lemn de la 1755 a ars), a fost prezent inclusiv preotul Damaschin Gherga al Păduranilor / tatăl ctitorului, al preotului Ioan Gherga: Damaschin Gherga - locuind în Pădurani la casa cu nr. 31 / de lângă vechea Biserică de acolo, din lemn - s-a născut în Belinț (pe atunci, la terminarea de zid a Bisericii Iclodei, preotul Damaschin Gherga / tatăl ctitorului avea 58 de ani iar fiul său, preotul Ioan Gherga, avea 31 de ani); de asemenea, a fost prezent preotul Nicolae Gherga = fiul preotului Damaschin Gherga, fratele vitreg al preotului Ioan Gherga (aveau mame diferite). Săptămânalul "Biserica şi şcoala" - scos de Tipografia Diecesană din Arad - în 10 III 1902 a publicat necrologul preotului ortodox Român Damaschin Gherga: "După o boală grea, fiind împărtăşit cu sfintele taine, a trecut la cele eterne smeritul preot văduv Damaschin Gerga din Pădurani, în anul 59 al etăţii şi 33 al serviciului la altarul Domnului, în una şi aceeaşi comună. Înmormântarea a fost în 4 Martie a.c. celebrând 9 preoţi, anume: Mihaiu Jurma din Remetea-luncă ca delegat al Preaon. Domn protopresbiter al Belinţului, Cărăbaş din Dubeşti, Demetriu şi Aurel Iosof din Bujor, Anghel din Coşava, Barzu din Bacamezeu, Jucu din Răchita, Iancovici din Monoştor şi Curuţ din Petroasa. Răspunsurile le-au cântat 7 învăţători, anume: Aniţa din Pădurani, Glava şi Lugojan din Bujor, Oprin din Răchita, Ştefanovici din Remetea-luncă, At. Lazăr din Jerşnic şi Seviciu din Dubeşti. Coşciugul a fost purtat de la casa răposatului până la Sfânta Biserică de 6 preoţi, iar de acolo până în cimiter de 6 plugari, în fiinţa de faţă a întreg poporului din Pădurani, care cu lacrimi de durere a petrecut la locul de odihnă pe iubitul şi blândul său părinte sufletesc, precum şi a multor poporeni din comunele învecinate. A participat şi Domnul notar cercual Danes din

Dubeşti. Cuvântarea funebrală a rostit-o părintele Jurma, care a stors lacrimi din ochii celor presenţi, cu deosebire, când în numele răposatului, şi-a luat rămas bun de la cei 2 fii ai săi, de la norori şi de la păstoriţii săi, îndemnându-i a-şi creşte copilaşii lor tari în credinţa strămoşească. Defunctul ca preot a fost model de blândeţă fiind iubit de toţi câţi l-au cunoscut, iar ca tată de familie, deşi a fost într-o parochie slăbuţă şi l-au ajuns calamităţi familiare, prin credinţă tare în Dumnezeu şi prin străduinţă neobosită i-a succes a da altarului Domnului 2 servitori bravi, pe fiii săi Ioan preot în Icloda şi Nicolae preot în Fărăşeşti. Pe răposatul îl deplâng amintiţii săi fii cu familiile lor, o mulţime de rudenii, precum şi întreg poporul din Pădurani. Odihnească în pace!" Din anul 1910, Ioan Gherga - ctitorul Bisericii Iclodei - a fost la "Revista preoţilor" din Timişoara în comitetul de redacţie (tipărirea era la Lugoj): publicația a apărut de 3 ori pe săptămână, timp de un deceniu (până după unirea Banatului cu Regatul României). În piatra monumentului său funerar - a răposat după 4 decenii de la ridicarea Bisericii Iclodei, în anul 1941 - stă scris: "Luptă bună am luptat / Credinţa am păstrat / Lucraţi şi vă rugaţi / Că pe Dumnezeu nu uitaţi".

Monumentul funerar al preotului ortodox Român Ioan Gherga (ridicat în Icloda / județul Timiș de fiu, preotul Aureliu Gherga)

Iată imagini ale Bisericii Ortodoxe Române din Icloda (una realizată în anul 2011 de Talida Gherga - la 110 ani de la ctitorirea sa de către bunicul bunicului ei / înainte de renovare - și una după renovare):

Biserica Ortodoxă Română din Icloda, județul Timiș
Ctitor Ioan Gherga

Abia în 18 X 2015, mitropolitul Banatului - Înalt Prea Sfinția Sa Ioan Selejan / originar din Crișana - a târnosit Biserica din Icloda (renovată de vrednicul preot Bănățean Florin Maxim, bun gospodar); la drumul principal - lângă Biserica Ortodoxă Română din Icloda - se află unul dintre foarte puținele monumente din Țară de pe vremea monarhiei (adică din timpul ultimului Regat Român), realizat din marmură albă în anul 1946, care a reușit să depășească dictatura expus în public, rămas nedistrus de comuniști / dedicat eroilor Iclodei, ridicat și "prin osteneala preotului Aureliu Gherga":

Monumentul Regalist din Icloda

Fiu al preotului Damaschin Gherga din Pădurani, înaltul preot Ioan Gherga, care a ctitorit așezământul ortodox de zid din Icloda / comuna Sacoșu Turcesc, în urma cununiei din 2 II 1896 cu Aromâna Talida Barzu 1877-1958 la Bacamezeu / Bacău de Mijloc, acum comuna Bata, județul Arad, din Dealurile Lipovei = MunteNegrul Banatului, l-a avut ca băiat pe Aureliu Gherga 27 I 1898 - 9 I 1958 (înalt de 2 metri, devenit, după absolvirea Institutului Teologic din Caransebeș în anul 1918, preotul ortodox al Blajovei interbelice 45,35 lat. N, 21,28 long. E / plasa Buziaș din județul Timiș - în amonte pe Râul Pogăniș față de Icloda - bunicul autorului), care - preocupat de realizarea Monografiei Gherga după anul 1955 / când a scris "Cronica Iclodei", manuscris de 39 file predat Bibliotecii Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Timișoara - afirma și el ascendența Aromână a neamului Gherga. Necrologul soției sale (bunica autorului prezentei lucrări), publicat de "Foaia diecesană" din Caransebeș 14 / 1938 a fost: "Domnica Gherga soția preotului nostru Aureliu Gherga din Blajova a adormit în Domnul în vârstă numai de 36 ani. Durerea preotului și a celor 4 copilași orfani este fără de sfârșit, căci ceea ce au avut ei mai bun, de acum au pierdut. Dumnezeu cu darul Său să mângâie pe cei întristați iar pe răposata să o așeze între cei buni ai Săi!"

Bunica paternă a autorului:
Domnica Gherga / născută Jugariu
17 IX 1902 - 23 III 1938

Aşadar, cei 4 fraţi minori Gherga - pruncii preotului Aureliu Gherga - au rămas orfani de mamă (inclusiv tatăl autorului lucrării "Originea Gherga", care avea doar 6 ani atunci când a rămas fără draga mamă). Din anul următor = 1939 preotul ortodox Aureliu Gherga s-a mutat de la parohia Blajova de unde lipsea răposata preoteasă şi a preluat parohia Icloda (din plasa Buziaş a judeţului Timiş-Torontal) a tatălui său, preotul ortodox Ioan Gherga - ctitorul Bisericii - bolnav / acela a murit după 2 ani; preotul Aureliu Gherga a trăit - până când a decedat şi el - în Icloda cu Domnica Drăgan (fostă bucătăreasă - în perioada interbelică - la Băile Buziaş), care a răposat la un deceniu după el iar fostul lor servitor s-a stins apoi la Casa de Bătrâni din Jimbolia / judeţul Timiş: se pare că preotul Aureliu Gherga a avut în Icloda un fiu bastard (iar şi sora sa Olimpia se pare că a avut în Timişoara un fiu bastard).

Fraţii Gherga în anul 1916: Aureliu şi Olimpia
(bunicul autorului şi sora bunicului)

Despre numele de fată al preotesei Gherga - anume al Talidei, soția preotului Ioan Gherga, respectiv mama preotului Aureliu Gherga - academicianul Aromân Theodor Căpidan în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1921 a afirmat că numele Aromân de familie Barzu provenea din Gramoste (lanțul Montan Gramoste, cu cel mai înalt pisc Gramos 40,20 lat. N, 20,46 long. E din Albania de 2520 metri altitudine, se află în Nordul Pindului: a fost leagăn Armân / Vlah) iar academicianul Aromân Sextil Pușcariu în "Buletinul Muzeului Limbei Române" din anul 1929 a afirmat că "Dacă găsim la Dacoromâni onomasticul Barzu, acesta nu derivă din numele păsării barză, ci este o formă substantivată a vechiului adjectiv de origine Albaneză 'barz' = 'alb', păstrat încă cu acest sens şi cu această funcţie la Aromâni"; termenul Daco-Român "barz" înseamnă și cenușiu sau pestriț iar Gepid ar fi ca par (astfel cum au fost denumiți LongoBarzii, luptători remarcați prin bărbile lungi, cu pari lungi).

Soţii Bănăţeni Talida şi Ioan Gherga
în perioada interbelică (Icloda, judeţul Timiş)

Talida Gherga / fostă Barzu - născută în Bacamezeu / MunteNegrul Banatului, al cărei prenume Talida însemna în hibru "Roua Idei" - s-a stins în anul 1958, la exact 3 luni după decesul fiului, căci deopotrivă durerea și vârsta (avea atunci 81 de ani) au răpus-o; a decedat în casa parohială din Piața Crucii / Timișoara, unde s-a dus pentru a fi împreună cu fiica Olimpia - cu care era însurat protopopul - și a fost înhumată în Icloda, lângă soț și fiu: cei mai recenți preoți de pe linia directă a autorului prezentei lucrări, Originea Gherga.

Talida / de 64 ani împreună cu fiul Aureliu / de 43 ani
la mormântul lui Ioan Gherga (Icloda, 1941)

În anul 1891, academicianul Aromân Ioan Caragiani 1841-1921 (membru fondator al Academiei Române) în cartea "Studii istorice asupra Românilor din Peninsula Balcanică" explicit a localizat existența familiei Barzu în localitatea Cerneși - azi Ελατοχώρι "ElatoChori" 39,52 lat.N, 20,58 long. E - din apusul Pindului, la 1100 metri altitudine, unde mai existau familiile Giuvara, Iani Hagi, Lambru, Mociu, Sula, ș.a. / în localitățile Lacă și Macrini din apropiere existau Bardzu; nepotul său Pericle Papahagi a scris în anul 1929: "Un nume ca Barda ori Bardzu nu poate fi purtat decât de Aromâni și nu poate desemna decât pe Aromâni". Despre acea localitate strămoșească pentru Barzu (care acum are doar câteva zeci de oameni) a scris profesorul Virgiliu Cordescu, în anul 1906: "Cerneși din Vilaetul Ianina, Ținutul Zagor, numără cinci sute de suflete și e exclusiv Românească. Se află așezată la poalele Muntelui Ciuca Zână, la o depărtare ca de 12 ore de orașul Ianina cu care comunicațiunea nu se face prea lesnicios. Locuitorii acestei comune se ocupă cu păstoria, puțini cu agricultura și cu transporturile iar cei mai mulți se înstrăinează (după comunicările domnului Ahile Dabura, directorul-institutor al școlii locale)". Istoricul Sârb Ljubivoje Cerovic a scris și despre alte deplasări dinspre Balcani: "Muntenegrul de Skopje a intrat în componenţa Imperiului Otoman în 1391; pe la mijlocul secolului XV, pe când Muntenegrul Bănăţean şi-a luat această denumire, ținutul muntenegrean (de acum) încă mai purta numele de Zeta. Printre locuitorii Muntenegrului Bănăţean - sub influenţa majorităţii care în Banatul de nord-est a venit din Muntenegrul Macedon - s-a înstăpânit graiul kosovar, având elemente ale graiului timocean". Dr. Ioachim Miloia - directorul Muzeului Banatului - a scris în "Analele Banatului" din anul 1929: "Bătrânii satului Chesinț din plasa Lipovei, județul Timiș-Torontal, morți acum, au

povestit despre trecutul comunei că a fost ramificată pe mai multe văi; familia Bârzovenilor a fost așezată pe valea numită azi 'Valea Bârzovenilor' iar pe văile vecine au fost așezați Sârbi și Muntenegreni refugiați de peste Dunăre de groaza Turcilor, aflându-și așezare în acele văi, ce le-au servit de scut și adăpost (familiile respective au locuit multă vreme acele văi și în urmă s-au contopit cu totul cu restul Românismului)".

Stema MunteNegrului

Cercetătorul Român Emil Giurgiuca 1906-1992 a scris: "Ilustrul lingvist German Ernst Gamillscheg susține că Valea Timocului a constituit unul din leagănele formării neamului Românesc. Acești Români Timoceni au format un fel de punte de legătură între elementul Românesc din Nordul Dunării și Aromânii din Sudul Balcanic. În lungul secolelor, ei au avut o organizație politico-socială proprie, independentă. Sunt filologi - ca Sextil Pușcariu sau Van Wijk - care cred că fenomenul existenței a 2 dialecte Slave la dreapta Dunării (Sârbesc și Bulgar) se datorește tocmai interpunerii Românilor, în Valea Timocului, între cele 2 popoare care le vorbesc".

Serbia lingvistică actuală

Ca și căciulile ce au fost răspândite de la Afgani până la Cazaci / Ucraineni (semnificative fiind cele Georgiane numite "papaha"), se poate observa despre actualele cuşme Timocene - căciuli din oaie - că sunt similare cuşmelor Gugulane: la Gherdap / Porţile de Fier - de ambele părţi ale Dunării - e aceeaşi cuşmă tradiţională a autohtonilor Români.

Cuşmă Timoceană

Cuşmă Gugulană

În anul 1916 - când avea 18 ani, întors în Icloda de la studii din Ungaria - Aureliu Gherga a scris pe cartea de psalmi a tatălui său Ioan Gherga: "Când mă scăldam în Râul Pogonici / soarele vărsa căldură de credeam că se aprinde pământul / eu mă simţeam foarte bine / auzind glasul mult iubiţilor mei părinţi / şi graiul cel dulce al poporului Românesc / care e aşa de dulce ca sunetul unei harfe / însă când mă văzui depărtat de căminul părintesc şi mă văzui între străini / a căror limbă nu o cunoşteam atunci / atunci am ştiut numai să preţuiesc căminul părintesc / limba şi poporul Românesc"; Aureliu Gherga apoi a urmat Institutul Teologic din Caransebeș, pe care l-a absolvit în anul 1918.

Bunicul patern al autorului: preotul Aureliu Gherga
27 I 1898 - 9 I 1958

De altfel, mitropolitul Român Valeriu Anania 1921-2011 referindu-se la Iov 7:6 "Că viaţa mea-n balanţă mai slabă-i decât graiul" a comentat: "Cuvintele, efemeridele despre care se spune că 'zboară', sunt mult mai perene decât viaţa omului prin aceea că, scrise sau chiar numai rostite, o transcend şi o prelungesc, aşa cum, în ordinea morală, credinţa şi fapta omului sunt acelea care-i perpetuează statutul fiinţial şi dincolo de moarte" (aceeaşi opinie o aveau vechii Indieni). La preotul ortodox Aureliu Gherga - bunicul autorului - având ambii părinţi Aromâni de la poalele MunteNegrului Bănăţean, adică de la poalele Dealurilor Lipovei din Banat (tatăl născut la Pădurani şi mama născută la Bacamezeu), se poate aplica reflecţia "Societăţii Culturale Aromâne" din România: "Aromânii au practicat o endogamie (căsătorii in interiorul comunităţii) şi eugenie (apărarea şi păstrarea zestrei genetice) pozitivă a rasei; moravurile sobre şi viaţa austeră de la munte, cu încrucişări sănătoase de aceeaşi rasă, a făcut să evite neajunsurile prin cunoscutele manifestări recesive în practicarea endogamiei".

Casa din Icloda a preotului Ioan Gherga

În Icloda / judeţul Timiş, casa ridicată la sfârşitul secolului XIX de către preotul ortodox Ioan Gherga - străbunicul autorului - după ce a fost locuită în cea mai mare parte a secolului XX a fost părăsită la începutul secolului XXI: acum este în ruină. La sfârşitul Evului Mediu, Gherganii erau răspândiţi în numeroase localităţi - atât din Banatul Montan / de Sus cât şi din cel de Şes / de Jos - fiind înaintaşii celor de acum, din Epoca Modernă.

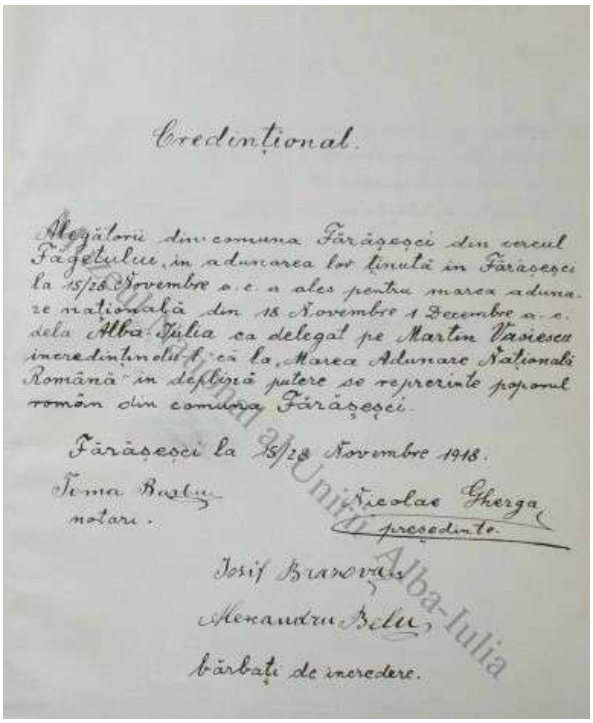

Credințional.

Alegătorii din comuna Fărășești din cercul Păgetului, în adunarea lor ținută în Fărășești la 15/28 Novembre a. c. a ales pentru marea adunare națională din 18 Novembre / 1 Decembre a. c. dela Alba-Iulia ca delegat pe Martin Vasiescu încredințîndu-l, că la „Marea Adunare Națională Română" în deplină putere se reprezinte poporul român din comuna Fărășești.

Fărășești la 15/28 Novembre 1918.

Toma Bucin
notariu.

Nicolae Gherga
președinte.

Iosif Bianovici

Alexandru Belu,

bărbați de încredere.

Credinţional pentru Unire: preşedinte Nicolae Gherga

În secolul XX, alţi ctitori Ghergani ai Bisericilor ortodoxe de zid în Banatul Românesc au fost preotul Nicolae Gherga 4 X 1874 - 8 III 1934 (fratele vitreg mai mic al preotului Ioan Gherga care a ctitorit Biserica Icloda din comuna Sacoşu Turcesc / judeţul Timiş - aveau acelaşi tată, pe preotul Damaschin Gherga - Ana Petrovici, mama lui Ioan, fiind din Pădurani iar Iuliana Cristea, mama lui Nicolae, fiind din Dobra / Ţinutul Pădurenilor), însurat cu Gugulana Victoria Anghel din Caransebeş / al cărei tată era preot ortodox în Coşava, el ctitorind după 7 ani de efort, în Valea unde se află Peştera Româneşti, Biserica din Fărăşeşti 45,48 lat. N, 22,23 long. E / comuna Pietroasa, judeţul Timiş cu hramul "Sfintei Cuvioase Parascheva", sfinţită în 13 XI 1927, preotul Constantin Gherga care, după peste 2 ani de efort la construire, a ctitorit în anul 1929 Biserica din Rădmăneşti 45,55 lat. N, 21,54 long. E / comuna Bara, judeţul Timiş cu hramul "Sfântul Ilie", preotul Tiberiu Victor Gherga (născut în 23 III 1899 la Fărăşeşti / judeţul Timiş, fiul preotului Nicolae Gherga), absolvent în anul 1919 al Institutului Teologic din Caransebeş, logodit în 1 X 1923 şi apoi însurat cu Valeria Furdian din Leucuşeşti 45,50 lat. N, 22,01 long. E / comuna Bethausen, judeţul Timiş, care l-a ajutat pe bătrânul preot Serafim Băian / născut în anul 1872 să termine în anul 1938 Biserica din Margina 45,51 lat. N, 22,16 long. E / judeţul Timiş cu hramul "Naşterea Maicii Domnului" - construită pe când preotul Tiberiu Gherga slujea în apropiere, la Coşava 45,51 lat. N, 22,18 long. E din comuna Curtea / judeţul Timiş, localitatea mamei sale, Biserică în al cărei pomelnic e menţionat deoarece în perioada cât a păstorit-o, începând cu 16 IV 1923, a strâns fonduri pentru repararea

ei - ş.a.; în timpul celui de-al doilea război mondial, corespunzător Monitorului Oficial din 25 IV 1942, Veturia Gherga a fost învățătoare, consiliera Centrului Margina (despre Ana Petrovici 1850-1873 / bunica bunicului autorului e de știut că era nepoata revoluționarului pașoptist Dimitrie Petrovici - alias Stoichescu - născut în anul 1794 în Belinț, fost dascăl în Vârșeț al tânărului Aromân Andrei Șaguna iar în anul 1848, pe când Șaguna era episcopul Ardealului, a fost ales vicar general al Banatului, fapt însă pentru care a executat 4 ani de temniță politică, la eliberarea din închisoarea Budapestei fiind așteptat de nepotul Atanasie Marienescu, devenit ulterior academician Român). Dr. Grigorie / Gheorghe Comșa 1889-1935 / episcopul Aradului și membru de onoare al Academiei Române - după cum a relatat revista "Biserica și Școala" din 3 VI 1934 - a vizitat "Parohia Rădmănești care numără 648 de suflete ortodoxe Române. Preotul local Constantin Gherga în raportul său despre situația Parohiei arată progresele ce le-a făcut Parohia sub păstorirea sa. A sporit avutul Parohiei, a edificat Școală, Casă parohială și acum Biserică. Sectarii n-au putut pătrunde în Parohia sa. Prea Sfinția Sa ține o puternică predică despre minunile mari ce a făcut Domnul prin Biserica Ortodoxă. După încheierea serviciului religios și distribuiri de broșuri, Prea Sfinția Sa distinge pe preotul Constantin Gherga cu înalta sa vizită". (După 5 ani - în 1939 - preotul ortodox Constantin Gherga din Rădmănești / comuna Bara s-a pensionat; e de știut că preotul ortodox Constantin Gherga 12 XI 1885 - 24 X 1963 a fost fiul lui Constantin Gherga născut la Belinț în 9 VI 1846 - fratele mai mic al preotului ortodox Damaschin Gherga - și al Mariei Bariu, cu care s-a cununat în 15 II 1870). Așadar, primul născut al preotului Damaschin Gherga din Pădurani, anume preotul Ioan Gherga care a făcut Biserica din Icloda, l-a avut ca frate vitreg (mai mic) pe preotul Nicolae Gherga care a făcut Biserica din Fărășești, preotul Constantin Gherga / vărul lor primar a făcut Biserica din Rădmănești iar preotul Tiberiu Gherga - fiul lui Nicolae Gherga / văr primar cu preotul Aureliu Gherga, bunicul autorului lucrării Originea Gherga" - a ajutat terminarea Bisericii din Margina; în fotografia următoare se poate vedea Biserica Ortodoxă de zid ctitorită interbelic de preotul Constantin Gherga în Rădmănești:

Biserica Ortodoxă Română din Rădmănești, județul Timiș
Ctitor Constantin Gherga

Pe atunci - în prima jumătate a secolului XX - pe când cei mai mulți Români Bănățeni abia reușeau cu propriile gospodării (iar unii chiar eșuau), cele realizate de preoții Gherga reflectau foarte concret energiile lor, clar deosebite în societate; preoţi ortodocşi Gherga există şi în prezent, inclusiv în Timişoara, cel mai mare oraş din Banat (despre Biserica Ortodoxă Română din Fărășești = Fărășești / comuna Pietroasa - ridicată de zid în locul celei din lemn de la 1891 de preotul Nicolae Gherga în 1926 / după un an fiind sfințită, pe când proprietara majorității Pământului acolo era contesa Olivia Mocioni - e de știut că a fost refăcută de la bază după cutremurul din anul 1977, noua pictură fiindu-i sfințită abia în anul 2019). În fotografia următoare - din Banatul Montan, făcută în anul 2020 - se poate vedea Biserica Ortodoxă ctitorită interbelic de preotul Nicolae Gherga în Fărășești:

Biserica Ortodoxă Română din Fărășești, județul Timiș
Ctitor Nicolae Gherga

În anul 2012, cercetătoarea Otilia Țeposu a scris despre caii lui SânToader: "Pietroasele - la poalele Munţilor Poiana Ruscă - e o aşezare risipită pe uliţe înguste, ce coboară toate către albia râului Bega. 'Caii lui SânToader' e o sărbătoare veche, foarte respectată în sat. Zilele acelea erau cele mai grele din postul Paştilor şi mai ales femeile trebuiau să se ferească a nu greşi cu ceva (era vai şi amar de cele prinse la tors lâna). Începutul era prin spălatul vaselor din gospodărie cu leşie (cenuşă şi apă) ca să nu fie unse şi să nu miroasă, pentru ca drumul Paştilor să nimerească poteca spre sat". Dintre parohiile amintite, o parte au fost în județul Bănățean Severin - la marginea dinspre Ardeal și Crișana, cu înălțimile Munților Poiana Ruscă și MunteNegrului Bănățean / Dealurilor Lipovei - ca parohiile Pădurani, Fărășești și Coșava în plasa Făget, parohia Bacău-de-Mijloc în plasa Birchiș, respectiv parohia Rădmănești în plasa Lugoj (alte parohii unde au slujit preoți Gherga în Epoca Modernă - ca Blajova, Bucovăț, Ianova, Icloda - au fost în Banatul de Șes / de Jos, în vecinul județ Timiș-Torontal); de exemplu, corespunzător recensământului general al populației României "Mari" din 29 XII 1930, în Banatul de Câmpie preotul Aureliu Gherga

/ bunicul autorului avea în parohia Blajova 429 ortodocși iar tot atunci preotul Ioan Gherga / tatăl său avea în parohia Icloda 526 ortodocși (acele parohii erau în județul Timiș-Torontal, acum județul Timiș) iar "Calendarul Românului" din anul 1933 - tipărit la Caransebeș - a prezentat următoarele situații ale credincioșilor având preoți Gherga: Blajova 430, Coșava 561, Fărășești 466, Icloda 489, etc.

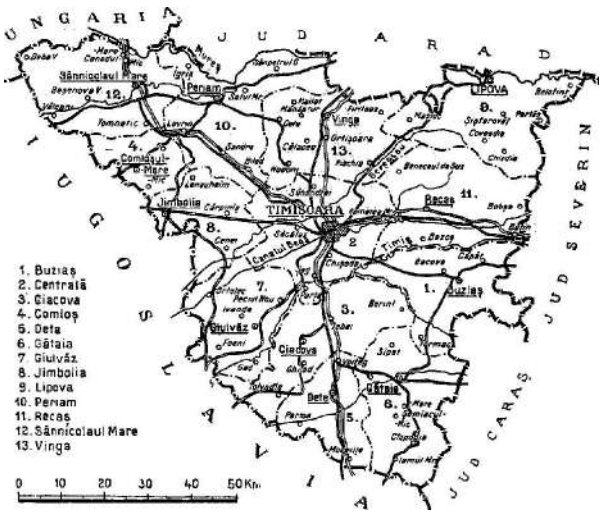

Fostul județ Bănățean Timiș-Torontal în Regatul României "Mari"

În Epoca Modernă - adică în ultimele 3 secole - ramura Gherga a autorului a ajuns să se fixeze în partea superioară a Bazinului Râului Bega (între izvorârea din Carpați și capitala Banatului). În Regatul României "Mari", fostul județ Bănățean Timiș-Torontal (având reședința Timișoara) se învecina la N cu județul Arad din Crișana și cu Ungaria, la V cu Serbia / fosta Iugoslavie, la S cu fostul județ Bănățean Caraș (având reședința Oravița) iar la E cu fostul județ Bănățean Severin (având reședința Lugoj). În imaginile următoare se poate vedea fostul județ Severin - din perioada interbelică, adică perioada dintre războaiele mondiale - din răsăritul Banatului (întins între Gherdap / Dunăre și Mureș), învecinat la răsărit cu regiunile Olteniei și Transilvaniei / Ardealului iar la miazănoapte cu regiunea Crișanei, având capitala / reședința de județ în orașul Lugoj:

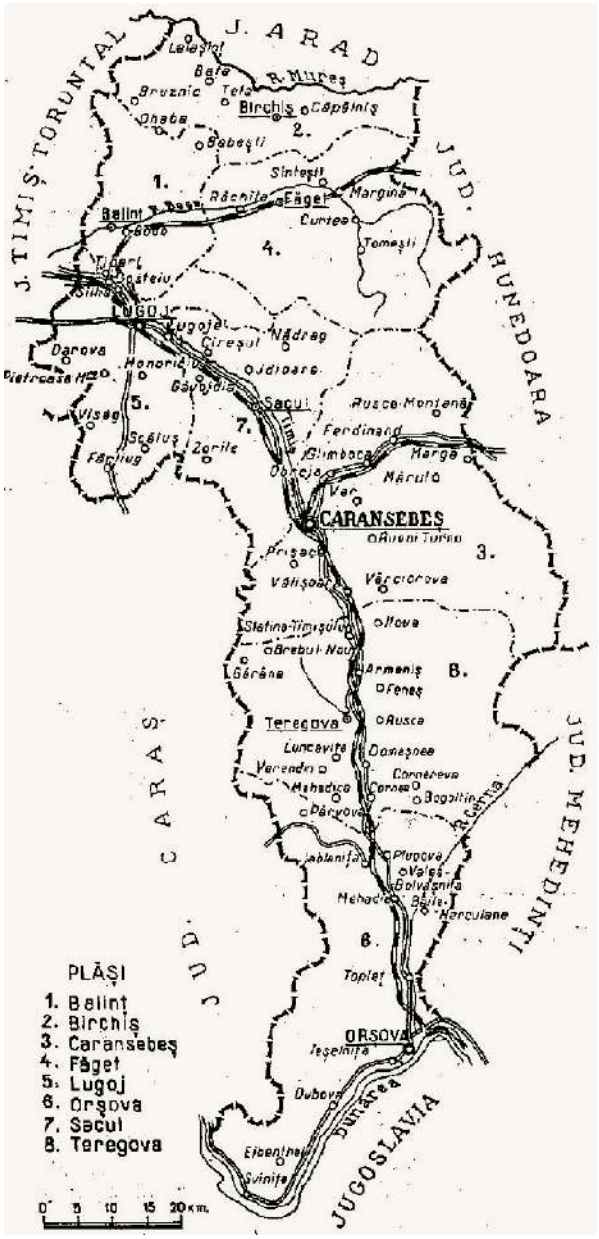

Fostul județ Bănățean Severin în Regatul României "Mari"

Ghergarii și Maghiarii

Atât Ghergarii, cât și Maghiarii și-ar vedea rădăcini în amestecul Altaico-Uralic (dintre Turki și Ugro-Finici) din Sciția "Mare": privind Ungurii / Maghiarii, e de remarcat că zona lor Panonică a fost definită de către bizantini ca Turkă, că onomastic s-ar observa apropierea dintre cele 10 triburi Ogure / Turke zise "On-Ogur" și "Ungur", că pasărea Turul din mitologia Turkă e simbolul național Ungar, că religia pre-creștină a Ungurilor / Maghiarilor a fost cea șamanică Tengri ca a Turkilor, că unele nume Turke sunt utilizate și azi de Unguri / Maghiari, etc.; mai mult, analizele genetice au evidențiat uneori diferențe între "Cuceritorii" ajunși în Panonia la sfârșitul secolului IX și autohtonii Panoniei - un exemplu transversal comun ambelor categorii fiind profilul bărbătesc Gherga / genetic "N" - ceea ce însă anunță peste timp că până în Epoca Modernă nu s-au păstrat masiv influențele Maghiare / Ungurești primare: Gherga totuși încă există, însă nu prea mulți, printre celelalte profiluri genetice. Se știe că Ungurii au invadat Bazinul Dunării mijlocii = Panonia după peste 3 secole de la invazia precedentă acolo, a Avarilor (anterior Avarilor cu aproape 2 secole acolo au fost Hunii, cu care s-au înrudit strămoșii Ungurilor); Ungurii "Cuceritori" - veniți în Stepa Panonică din Stepa Pontică - au dus lupte cu autohtonii Panoniei vreme de 12 ani (în perioada 895-907) până au reușit să se stabilească în Stepa Panonică, pe malurile Dunării mijlocii: anterior Ungurilor cu 2 secole, cam din aceleași părți ale Stepei Pontice - din Sciția "Mare" - au pornit vechii Bulgari, stabiliți la Dunărea inferioară fără lupte (vechii Bulgari s-au anunțat descendenți Huni, cârmuiți de clanul Dulo). În spațiul Maghiar / Stepa Panonică, Ungurii au ajuns să fie ultimii veniți, fiind cei mai noi dintre toți vecinii lor (vechii Unguri / Maghiari nu au venit ca o națiune, ci ca parte dintr-o invazie multinațională); în Evul Mediu ei s-au impus prin diverse metode, astfel devenind adjectival îndeosebi titulatura de "Cuceritori" celor de la începutul Panonic al Ungurilor / Maghiarilor - pe Dunărea mijlocie - veniți din Khazaria (întinsă între Gurgan / Lacul Aral și Kiev / Fluviul Nipru, respectiv Ghergaria / Marea Caspică și Volga mijlocie):

Khazaria avea Gurgan în E, Ghergaria în S, Kiev în V și Volga mijlocie în N

Dunărea are 3 tronsoane ale cursului:

- superior = Nord Alpin
- mijlociu = Panonic
- inferior = Sud Carpatic / Nord Balcanic

Acum Dunărea mijlocie e majoritar populată de Maghiari; în amonte majoritari sunt Nemții / Deutsche iar în avale majoritari sunt Românii / foști Daci. Secretarul Regelui Maghiarilor Bela - nu se știe sigur din ce secol, XI sau XII - întors dintr-un stagiu Francez și-a început "Cronica" astfel (traducere din Latină de Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române, în anul 1934): "În Sciția - Țară foarte mare - au fost Ungurii Donului, Fluviu zis Dentu. În partea de răsărit, vecină cu Sciția, au locuit popoarele Gog și Magog. Ungurii Donului n-au fost niciodată subjugați de vreo putere a vreunei Împărății. Sciții sunt un popor destul de vechi iar puterea Sciției este în răsărit. Primul Rege al Sciției a fost Iafetul Magog; poporul Mogher s-a numit după Regele Magog. Din vița acelui Rege s-a tras prea vestitul și prea puternicul Attila, care pornind din Țara Scită cu o puternică oaste a venit în Panonia și - după ce a gonit pe Romani - a pus stăpânire pe Țară. După un timp, din neamul aceluiași Rege Magog s-a născut tatăl Ducelui Almus, din care își trag originea Regii și Ducii Ungariei. Era Almus însuși frumos la față, dar negricios; avea ochii negri și mari și era de statură înaltă și subțirel. Mâinile le avea însă groase și degetele lungi; și era acest Almus cucernic, binevoitor, darnic, înțelept, bun ostaș, vesel, îndatoritor față de cei care pe acea vreme erau soldați în Regatul Scit. Iar când acest Almus a ajuns în vârstă matură, ca și când harul Sfântului Duh ar fi fost într-însul, deși păgân, a fost totuși mai puternic și mai priceput decât toți ceilalți Duci din Sciția. Și toate afacerile din Regat se aduceau la îndeplinire, pe acea vreme, după sfatul și ajutorul său. Când însă Almus a ajuns în vârsta adolescenții, s-a însurat în aceeași Țară cu fiica unui foarte vestit Duce. Cu ea a avut un fiu, cu numele de Arpad, pe care l-a dus cu sine în Panonia. Astfel poporul Unguresc, foarte viteaz și foarte puternic prin faptele sale de război, își trage obârșia din națiunea Scitică care - pe graiul său propriu - se numește Dentu-Mogher; și Țara aceea era mult prea plină de norodul ce sporea acolo, încât nu ajungea nici să-i hrănească, nici să-i cuprindă. Din această pricină, 7 căpetenii - nemai răbdând strâmtoarea locului - după ce s-au sfătuit între ei ca să părăsească Pământul natal spre a ocupa, pentru sine, Țări în care să poată să locuiască, n-au mai contenit a le căuta cu armele și prin război. Și au ales atunci să se îndrepte spre Țara

Panoniei, de care auziseră - din faimă - că ar fi fost Țara Regelui Attila, din a cărui vlăstar s-ar fi pogorât Ducele Almus, tatăl lui Arpad. Atunci cele 7 căpetenii, într-un important Consiliu comun, au înțeles că nu pot să ducă la bun sfârșit opera începută, dacă nu-și vor alege peste ei un conducător și povățuitor. De aceea, din libera voință și din înțelegerea comună a celor 7 bărbați, și-au ales de conducător și povățuitor, pentru fiii fiilor lor, până la cea din urmă generație, pe Almus și pe cei care se pogorâseră din urmașii lui, mai distinși ca neam și mai puternici în războaie. Iar aceste 7 persoane de căpetenie erau bărbați nobili și vestiți în război, statornici în credință. Atunci în deplină înțelegere grăiră astfel Ducelui Almus: 'De azi înainte te alegem peste noi de conducător și povățuitor și ori încotro te va fi mânat soarta, acolo te vom urma'. Apoi bărbații - după o datină păgână - vărsându-și propriul lor sânge într-un vas, ratificară jurământul pentru Ducele Almus. Și măcar că au fost păgâni, își păstrară totuși până la moarte jurământul pe care îl făcură între ei, în felul următor (despre jurământul lor): Primul paragraf al jurământului a fost acesta: cât timp vor fi în viață, atât pentru ei, cât și pentru urmașii lor, să le fie întotdeauna conducător unul din neamul Ducelui Almus. Al doilea punct al jurământului a fost astfel: ca orice bun ar putea dobândi prin lucrarea lor comună, nimeni dintre ei să nu fie lipsit de el. Al treilea punct al jurământului a fost astfel: ca aceste personaje principale care își aleseră pentru sine, din liberă voință, ca Domn pe Almus, ei și fiii lor, peste tot, să nu fie niciodată lipsiți din Consiliul Ducelui și de la cinstea Domniei. Al patrulea punct al jurământului a fost astfel: ca dacă cineva din urmașii lor ar deveni necredincios față de persoana Ducală și ar provoca dușmănie între Duce și neamurile sale, sângele celui vinovat să se verse, precum sângele lor s-a vărsat în jurământul făcut Ducelui Almus. Al cincilea punct al jurământului a fost astfel: ca dacă cineva dintre urmașii Ducelui Almus și a altor personaje principale ar fi voit să înfrângă statutele jurământului lor, să fie afurisit pentru vecie. În anul 884 de la Întruparea Domnului - precum stă scris în cronicile anuale - cele 7 personaje principale, care se numeau Hetu-Mogher, au plecat din Pământul Scitic, spre apus; între ei era Ducele Almus, din neamul Regelui Magog, bărbat de bună amintire, Domnul și povățuitorul lor, împreună cu soția sa și cu fiul Arpad și de asemenea - din aceeași regiune - a plecat o mulțime de populații aliate. După ce au ajuns în părțile Ruteniei, au trecut spre cetatea Kiev, fără nici o rezistență, și pe când treceau pe lângă cetatea Kiev, plutind cu plutele peste Fluviul Nipru, au voit să-și subjuge Țara Rutenilor. Ducele Almus și oștenii săi, urmărind pe Ruteni și pe Cumani până în cetatea Kiev, capetele tunse ale Cumanilor soldații Ducelui Almus le loveau ca pe niște dovleci necopți. Iar Ducii Rutenilor și Cumanilor, intrând în cetate și văzând îndrăzneala Sciților, rămaseră ca muți. Ducele Almus și ostașii săi, după câștigarea victoriei, și-au subjugat Țara Rutenilor și luându-le averile, în a doua săptămână începură să atace cetatea Kiev. Și când au apucat să pună scări pe ziduri, înțelegând că n-ar fi în stare li se împotrivească, Ducii Rutenilor și Cumanilor care se găseau acolo au trimis soli și au rugat pe Ducele Almus și pe fruntașii acestuia să încheie pace cu ei. Ducele Almus - după ce a ținut sfat cu ai săi - a trimis înapoi pe solii Rutenilor, spunându-le ca Ducii și căpeteniile lor să dea ca ostaticii fiii, să plătească un tribut anual de 10 mii de mărci și pe deasupra alimente, îmbrăcăminte și alte lucruri necesare. Iar Ducii Rutenilor, deși nu de bună voie, au încuviințat toate acestea. Dar l-au rugat pe Ducele Almus ca părăsind Galiția să descalece dincolo de Pădurea Hovos - din Munții cu Maramureșul - spre apus în Panonia, care fusese mai înainte Țara Regelui Attila. Și le lăudau Pământul Panoniei ca fiind extraordinar de bun. Căci spuneau că acolo curg cele mai renumite ape, Tisa și Dunărea, și alte prea vestite ape, pline cu pește bun. Că acea Țară o locuiesc Sclavii / Slavii, Bulgarii și Blahii / Vlahii, adică păstorii Romanilor. Fiindcă - după moartea Regelui Attila - Pământului Panoniei Romanii îi ziceau că este pășune, fiindcă turmele lor pășteau în Țara Panoniei. Și cu drept cuvânt se spunea că Pământul Panoniei ar fi pășunile Romanilor, fiindcă și acum Românii pasc pe moșiile Ungariei. Ducii Rutenilor - pentru ca să nu fie alungați din așezămintele lor - și-au dat Ducelui Almus copiii ca ostatici și împreună cu ei trimiseră și o mie de cai înșălați și cu frâie, împodobiți după datina Ruteană și o sută de copii Cumani și 40 de cămile spre a duce bagajele, blăni fără număr și alte multe daruri. Atunci Ducii Cumanilor, văzând bunătatea Ducelui Almus, manifestată față de Ruteni, s-au aruncat la picioarele lui, de bună voie, și s-au supus Ducelui Almus, zicându-i: 'De azi încolo te alegem Domn și povățuitor al nostru până la ultima generație; și oriunde te va fi mânat soarta, acolo te vom urma'. Și ceea ce au spus Ducelui Almus cu cuvântul, au întărit-o, după obiceiul păgânesc, prin credința jurământului. Apoi Ducii Cumanilor, împreună cu soțiile și fiii lor, de asemenea cu o mare gloată, au hotărât să vină în Panonia. De așișderea chiar mulți dintre Ruteni, alăturându-se Ducelui Almus, veniră cu el în Panonia, urmașii cărora până în ziua de astăzi locuiesc în diferite locuri din Ungaria. Ducele Almus și celelalte personaje principale, care se numeau Hetu-Mogher, și - de asemenea - și Ducii Cumanilor, împreună cu rudele și slugile lor, au plecat din Kiev și sub călăuzirea Rutenilor au venit până la cetatea Lodomer, în Volânia. Ducele din Lodomer și fruntașii săi au ieșit întru întâmpinarea Ducelui Almus, cu diferite daruri prețioase și i-au deschis de bună voie cetatea Lodomer. Iar Ducele Almus, împreună cu toți ai săi, au rămas în acest loc timp de 3 săptămâni. Iar în a treia săptămână Ducele din Lodomer i-a dat Ducelui Almus ca ostatici pe cei 2 fii ai săi, împreună cu toți fiii nobililor. Și pe deasupra, 2 mii de mărci de argint și o sută de mărci de aur, cu nenumărate blănuri și 3 sute de cai cu șei și frâie, 25 de cămile și o mie de boi pentru transportul bagajelor și alte daruri nenumărate a prezentat atât Ducelui, cât și fruntașilor săi. Și în a patra săptămână Ducele Almus, împreună cu ai săi, au sosit în Galiția și aci și-a ales loc de odihnă pentru sine și pentru ai săi. Auzind despre aceasta Ducele Galiției i-a ieșit întru întâmpinare Ducelui Almus cu toți ai săi, cu picioarele goale, și i-au prezentat diferite daruri pentru folosul Ducelui Almus și - cu poarta cetății Galiției deschisă - l-a primit în ospitalitate ca pe propriul său Domn și i-a dat ca ostatic pe unicul său fiu împreună cu ceilalți fii ai fruntașilor Regatului său și i-a dăruit pe deasupra 10 cai de sânge Arab, foarte buni și 3 sute de cai înșălați și cu frâie și 3 mii de mărci de argint și 2 sute mărci de aur și haine scumpe atât pentru Duce, cât și pentru toți fruntașii săi. Și după ce s-a folosit Ducele Almus de locul din Galiția o lună întreagă pentru odihnă, Ducele din Galiția și ceilalți camarazi ai săi, ai căror fii fuseseră dați ca ostatici, începură să se roage de Almus și de nobilii săi ca să se scoboare peste Hovos spre apus în Panonia. Acolo la început a fost Țara Regelui Attila. Murind acela, principii Romani au ocupat Panonia până la Dunăre, unde și-au așezat păstorii lor. Țara situată între Dunăre și Tisa a ocupat-o pe seama sa Kean, mare Duce al Bulgariei, strămoșul Ducelui Salan, până la fruntariile Polonilor și Rutenilor și a pus să locuiască aici Slavii și Bulgarii. Țara

dintre Tisa și Ardeal, de la apa Mureșului la apa Someșului a ocupat-o pentru sine Ducele Morut, al cărui descendent a fost numit de Unguri Menu-Morut, pentru că avea mai multe soții și teritoriul acesta îl locuiau neamurile numite Cozar. Teritoriul întins între Mureș până la fortăreața Urscia / Orșova l-a ocupat Ducele Glad - care a ieșit cu ajutorul Cumanilor din fortăreața Vidin - și din ai cărui urmași s-a născut Ohtum, pe care în vremea Regelui Ștefan cel Sfânt l-a omorât, în fortăreața sa de lângă Mureș, Sunad / Cenad, fiul lui Dobuca, nepotul Regelui, fiindcă i-a fost în toate adversar numitului Rege și căruia numitul Rege pentru bunul său serviciu i-a dăruit fortăreața lui Ohtum cu toate aparținențele sale. Căci așa este obiceiul Domnitorilor cei buni de a răsplăti pe credincioși. Această fortăreață se numește acum Sunad / Cenad. Ducele Almus și fruntașii săi, mulțumiți de sfat, au încheiat cea mai statornică pace. Atunci Ducele Galiției a pus 2 mii de arcași și 3 mii de țărani care să meargă înaintea lor și să le deschidă drumul prin Pădurea Hovos până la hotar. Și a încărcat toate vitele lor cu alimente și cu cele trebuincioase și le-a mai dăruit nenumărate animale pentru hrană. Apoi cele 7 personaje principale (Hetu-Mogher), împreună cu rudele și slugile, după sfatul și cu ajutorul Rutenilor, au plecat din Galiția spre Țara Panoniei. Și venind astfel prin Pădurea Hovos au ajuns în locul pe care l-au ocupat întâi, numit Muncaci, fiindcă au ajuns cu cea mai mare muncă în Țara pe care au dorit-o. Apoi, spre a se recrea, au rămas aici 11 zile și le-a plăcut Țara nespus de mult. Localnicii, pentru că auziseră că Ducele Almus se pogora din neamul Regelui Attila, deși fuseseră oamenii Regelui Salanus, totuși de teamă serviră cu cinste Ducelui Almus toate cele necesare pentru hrană, oferindu-i-le ca și stăpânului lor. Apoi Ducele Almus și nobilii săi veniră călări la fortăreața Hung ca să o ocupe; l-au spânzurat pe comitele acelei fortărețe și au sacrificat pentru Zeii nemuritori victime mari și timp de 4 zile au petrecut în ospețe. La final, ținând sfat și primind jurământul tuturor alor săi, Ducele Almus, fiind încă în viață, a numit pe fiul său Arpad ca Duce și povățuitor. Și a fost numit Arpad Duce iar după Hungu, toți militarii săi s-au numit Hunguari: numirea aceasta dăinuie în toată lumea până în prezent".

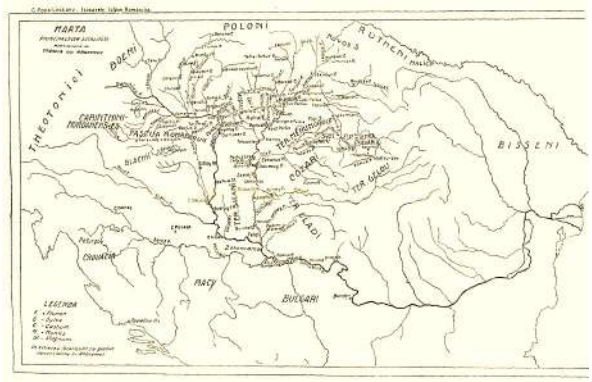

Așadar atunci când Ungurii au plecat de la Fluviul Don spre Panonia / Dunărea mijlocie - către încheierea secolului IX - au avut cu ei și ne-Unguri, oameni atrași de pe Niprul mijlociu, din zona unde tocmai s-a format Kievul Viking / Vareg, până la izvoarele Tisei = Tisa Albă + Tisa Neagră și Ținutul Ungului / TransCarpați (Latinul Hung, în Maghiară Ungvar, e Ujgorod - orașul de pe Râul Uj - din Ucraina): aceia - Varegi, vechi Ruși, Rusini / Ruteni, Moldoveni, Maramureșeni, Moravi, ș.a. - au fost din Rutenia, Volânia, Galiția, Moravia, etc.; Cumanii = Cunii pomeniți puteau fi urmași Huni (oameni care în secolele precedente au fost puternici pe acolo, deopotrivă în Țările ce azi sunt vecinele Ucraina și Ungaria). Invazia acelora în Panonia era a unora care vorbeau limbi diferite, aveau religii diferite și se caracterizau prin profiluri genetice diferite: mormintele lor diferite au rămas mărturii că nu au format o națiune - Ungurească / Maghiară - ci împreună au constituit o uniune multinațională care a realizat un nou stat, pe ruinele centrale, de un secol, ale fostului Imperiu Avar; din elita cuceritoare au dispărut multe dar s-au păstrat totuși ceva elemente Culturale, prin care s-au identificat noii cârmuitori, fiindcă îi individualizau față de autohtonii care semănau de fapt cu vecinii lor în toate (biologic, la vorbă, la port, în credințe, Tradiții, ș.a.m.d). După ce Arpad a trecut Carpații, triburile conduse de el nu au intrat într-o lume goală, ci aglomerată: au pătruns cu foc și au promis libertate, însă nu erau numeroși (estimările i-au cotat ca mult mai puțini decât totalul populației autohtone a Panoniei); noii veniți au preluat controlul nu prin număr, ci prin dominare. Au adus un război pe care localnicii nu-l mai văzuseră niciodată (și-au îngropat morții cu cai, animale de luptă poziționate lângă stăpânii triburilor în morminte, care sunt descoperite și astăzi); vorbeau în diverse limbi - inclusiv Uralice - și conduceau cu coduri nomade: iar în curând obiceiurile lor, titlurile lor, Zeii lor au devenit identitatea asumată a zonei unde au ajuns purtătorii lor (zișI "Cuceritorii"). Arheologii găsesc cimitire din perioada de cucerire pline de stiluri funerare hibride: îmbrăcăminte tribală Maghiară alături de bijuterii în stil Slav, cataramele unor curele de tip Avar, etc. toate amestecate sub același acoperiș de Pământ. Însă iată partea considerată de către unii drept cea mai tulburătoare: genele lor aproape au dispărut. Studiile genetice arată că elita Maghiară timpurie a lăsat șocant de puțină moștenire biologică în populația Ungariei Moderne. Sângele membrilor fostei elite Ungurești / Maghiare s-a diluat, trupurile lor au fost absorbite dar limba lor, simbolurile lor, structura lor au supraviețuit. Nu genele au fost cele care în final au cucerit, ci Cultura: invadatorii nu i-au șters pe indigenii pe care i-au găsit, ci doar au înlocuit povestea pe care acei oameni au spus-o despre ei înșiși. Totuși, ceva a supraviețuit, îngropat mai adânc decât steagurile sau sângele. În oasele Maghiarilor de azi există un ecou slab, o șoaptă a unei lumi mai vechi decât cucerirea. Pentru că, chiar dacă arată European, chiar dacă familiile au trăit în Panonia / Ungaria timp de secole, ADN-ul ar putea totuși să șoptească Siberian; iar acea șoaptă este reală. Și știința tocmai a descoperit-o: în anul 2022, un studiu major la nivelul întregului genom a extras ADN din schelete Maghiare ale secolului X și l-a comparat cu mii de Maghiari Moderni. La prima vedere, transformarea a fost completă: Maghiarii Moderni arată genetic exact ca vecinii lor din Europa Centrală. Dar - ascunsă adânc - există o umbră, o rămășiță, o fantomă, o urmă de străvechi strămoși Siberieni legați mai ales de Ghenesenii populației Arctice Nganasan din Bazinul Enisei / Bazinul Fluviului Yenisei. A apărut în cifre. ADN-ul bărbătesc al haplogrupului "N", odată dominant la războinicii vorbitori de limbă Uralică veniți la sfârșitul secolului IX, reprezenta cel mai important segment - între jumătate și o treime - din elita Ungurilor / Maghiarilor timpurii. În prezent, numai câteva procente din bărbații Maghiari îl poartă. Linia genealogică s-a estompat - diluată de secole de amestecuri, migrări, lupte și supraviețuiri - dar nu a dispărut niciodată. Ceea ce înseamnă că oricine se plimbă prin Budapesta astăzi poate purta amprenta genetică a unora care odinioară vânau reni în zăpada Siberiană iar acum habar n-au de așa ceva. Iată o situație inversă: Finicii Moderni - care vorbesc o limbă

Uralică înrudită - au mai mult "N" decât Ungurii, însă nu au nici o ascendență Maghiară. Finicii au păstrat genele iar Maghiarii au păstrat cuvintele. Este paradox al identității: limbă fără sânge, sânge fără limbă. Nu toți Ungurii / Maghiarii au venit cu săbii. Unii au sosit cărând povești și cicatrici. Pentru că îngropați în alte morminte sunt femei și copii. Iar unii nu erau Unguri / Maghiari deloc. Dintre triburile care au călătorit în Panonia sub Marele Prinț Arpad unele nu vorbeau Maghiara, nu se închinau acelorași Zei și nu proveneau din aceeași patrie. Erau refugiați, haiduci ai unui Imperiu destrămat. În jurul anului 830, un război civil a izbucnit în interiorul puternicului Khaganat Khazar - superputerea Turkă care cândva domina tot între Caucaz / cei mai mari Munți ai Europei și Volga / cel mai mare Fluviu al Europei, respectiv între Lacul Aral / Asia Centrală și Marea Neagră / hotarul dintre Asia și Europa. Triburile Kabarilor s-au ridicat împotriva Khazarilor conducători și au pierdut. Exilați și vânați, acei luptători au fugit și au găsit azil printre Unguri / Maghiari. Dar nu s-au alăturat pur și simplu, ci au schimbat jocul: când Ungurii / Maghiarii au trecut Carpații, rebelii Kabari au călărit alături de ei, complet înarmați, testați în luptă, aducând o Cultură războinică ascuțită de mulți ani de ciocniri; amprentele lor sunt încă vizibile și astăzi. Termenii Maghiari militari de bază nu sunt Uralici, ci sunt îndeosebi Turki. De fapt, vocabularul Turk constituie un strat profund în Maghiară: încorporat nu ca împrumutat din străini, ci ca limbă de comandă. Rămășițele din vremea cuceririi Panoniei prezintă legături genetice cu Bașchiri, Tătari Vulgari și alte grupări de Turki din zona Caspo-Pontică. Markerii lor cromozomiali "Y" - adică masculini / bărbătești - îi oglindesc pe cei care se găsesc încă în regiunile care odinioară formau frontiera Khazară. Cultural, a fost o fuziune. Mormintele Ungurilor / Maghiarilor din acea perioadă încep să apară cu săbii tipice, cu centuri ornamentate, cu catarame identitare, cu cuțite curbate și cu motive vestimentare Turke. Spre deosebire de modelele Uralice anterioare, Ungurii / Maghiarii au absorbit masiv: îmbrăcămintea, armele, structura frățiilor războinice de elită, etc. Scheletele au dezvăluit însă adevărata față a puterii: ar putea fi oare Ungurii / Maghiarii care au cucerit Panonia rude cu Hunii Împăratului Attila? Ipoteza nu e de înlăturat, ea fiind înrădăcinată în morminte nestudiate - cu ADN vechi - și în memoria colectivă tribală. Când geneticienii din secolul XXI au analizat oasele războinicilor din secolul X au descoperit că luptătorii de elită timpurii nu au fost Europeni; și femeile lor veneau de departe. ADN-ul lor mitocondrial șoptește despre originile din Asia Interioară: liniile materne se leagă de regiuni până în Nordul Chinei, Mongolia și vaste întinderi ale Asiei Centrale. Femei la fel de esențiale pentru viața tribală și la fel de îndepărtate. Ungurii / Maghiarii la început au adus războaie călare de neegalat, ceremonii impregnate de șamanism, amulete enigmatice, etc.: contrastarea Culturală față de autohtonii Panoniei a fost mare. Secole mai târziu, Ungurii / Maghiarii Moderni nu seamănă deloc cu acei călăreți luptători ca înfățișări sau credințe. Acum se poate analiza ce a fost mai puternic: sângele sau povestea? Ceva a rămas neîntrerupt: limba. Cumva a supraviețuit: fără săbii, fără gene. Cum? Într-una dintre cele mai ciudate cotituri din istoria Europeană, limba a supraviețuit, chiar dacă poporul său nu a supraviețuit. Maghiarii Moderni poartă doar o urmă slabă din ADN-ul "Cuceritorilor" care au luat cu asalt Panonia la finele secolului IX; ei încă vorbesc Maghiara, o limbă Uralică născută la mii de kilometri distanță, în Bazinele înghețate ale Siberiei. Cum? Nu prin număr, nu prin moștenire, ci prin dominație. Asta numesc oamenii de știință modelul de dominație al elitei. Grupuri conducătoare mici și puternice - precum ale Francezilor Normanzi în Anglia sau ale Cuceritorilor Arabi în Africa de Nord - și-au putut impune limba fără a lăsa multe urme genetice. Sub Dinastia Arpazilor, Maghiara a devenit limba de comandă, a legilor, drepturilor funciare și nobililor. Cine voia să se ridice în noua ordine trebuia să-i vorbească limba: în timp, aceia și-au uitat limba strămoșilor. Astăzi, mii de cuvinte de bază în limba Maghiară provin din vechea rădăcină Uralică, neatinsă de vecini. Trupurile s-au schimbat, fețele s-au schimbat, credința s-a schimbat, însă aceeași voce răsună cumva prin vremurile multor secole scurse. Chiar dacă studiile genetice au dezvăluit că în prezent doar câteva procente din ADN-ul bărbătesc original a rămas în Ungaria Modernă, limba s-a păstrat. Prezența bărbaților cu profilul genetic Gherga în Șesul Panonic din Evul Mediu - prin atestările științifice ca fiind cei mai importanți dintre Cavalerii "Cuceritori" aflați în fruntea primilor Unguri / Maghiari - a fost anticipată de prezența bărbaților cu profilul genetic Gherga în Șesul Panonic din Epoca Fierului (deci anterior lor cu aproape 2 milenii), astfel cum au fost atestările științifice despre importanții Cavaleri de la începutul mileniului I î.C. / ai căror urmași sunt până astăzi într-o bună parte a Lumii Moderne: aceia, ai căror strămoși au existat în Șesul Panonic din vremurile de la intersectările Geto-Dacilor și Celților, acum se găsesc deopotrivă în Ungaria și în jur (ca în fosta Iugoslavie, în fosta CehoSlovacie, etc. / inclusiv în actuala România, de exemplu autorul acestei lucrări fiind cu același tipar genetic masculin). Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române în studiul despre "Originea Secuilor și Secuizarea Românilor" din anul 1941 a scris: "Istoricii noștri au ajuns la constatarea că la sosirea Ungurilor în Pannonia se găsea o masă vastă și întinsă de Români nu numai în regiunile de astăzi ale Ardealului, dar și în Nordul Ungariei, prin județele Ung, Bereg și altele și chiar dincolo de Tisa și Dunăre, Români cari s-au menținut numai dincoace de Tisa; iar acei cari trăiau prin Pannonia, la venirea Ungurilor, s-au împrăștiat, unii apucând calea pribegiei, iar alții Maghiarizându-se și îngroșând masa Cuceritorilor". Pentru instalările printre vechii Români, urmașilor Geților pe care i-au întâlnit vechii Unguri / Maghiari le-au invocat rudenia lor cu celebrii Huni - descendenți MasaGeți - respectați din trecut, de demult (acolo unde nu a mers cu vorba - nici cu revendicări ancestrale ori cu intimidări, când nu chiar s-au înțeles - au fost totuși cununii mixte între Unguri și Români ori s-a folosit forța, vreme îndelungată înregistrându-se tot felul de bătăi / relațiile dintre ei luând diverse forme): Românii din Panonia - în Vest fiind Valahii de la Valaton / Balaton, în Est fiind cei din Crișana cârmuiți de descendentul Regal Gepid Menumorut / "Menu-Morut" = Omul Măreț - Românii din Ardeal cârmuiți de Gelu, Românii din Banat cârmuiți de Glad, ș.a. au rezistat la început prin lupte contra Ungurilor care au fost însoțiți și ajutați inclusiv de către alți Români atunci când au venit, anume de unii Moldoveni și de unii Maramureșeni (istorici Maghiari ca Györffy Kristó, Róna-Tas, Tóth Sándor László, ș.a. au scris că Ungurii s-au aliat și cu unii Moravi pentru distrugerea a ceea ce se putea din Moravia "Mare", formațiune statală ce domina Panonia atunci când au sosit); de altfel - spre deosebire de alte zone Românești - Ungurii nu s-au prea războit în Maramureșul pe care l-au inclus stăpânirii lor relativ ușor, după care s-au lăcomit și peste Carpați (în Valahia / Țara Românească și în Moldova), unde însă nu au mai avut putere ca atunci când au venit dinspre răsărit în spațiul vechi Românesc. Rămâne de remarcat că în Moravia - zisă Wallachia de Nemți sau

Valašsko de Slavi - și împrejurimi, arhivele stării civile (botezați, cununați, răposați) au înregistrat numeroși Gherga, până în Epoca Modernă; Moravia - al cărei nume a provenit de la Râul Morava - e regiunea la Vest de Slovacia, cu reședința Brno (Brünn în Germană), cel mai mare oraș din Cehia după capitala Praga, având stema alb-roșie, așa cum se poate vedea:

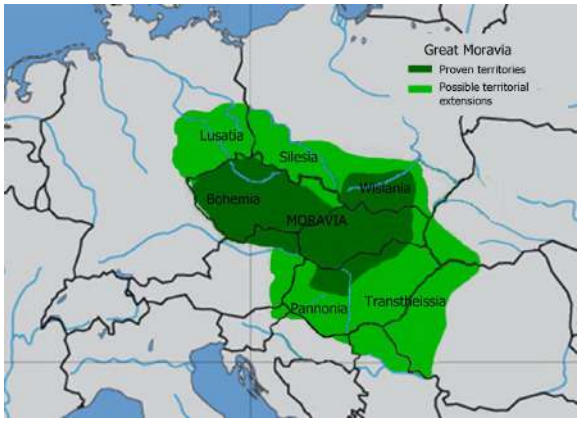

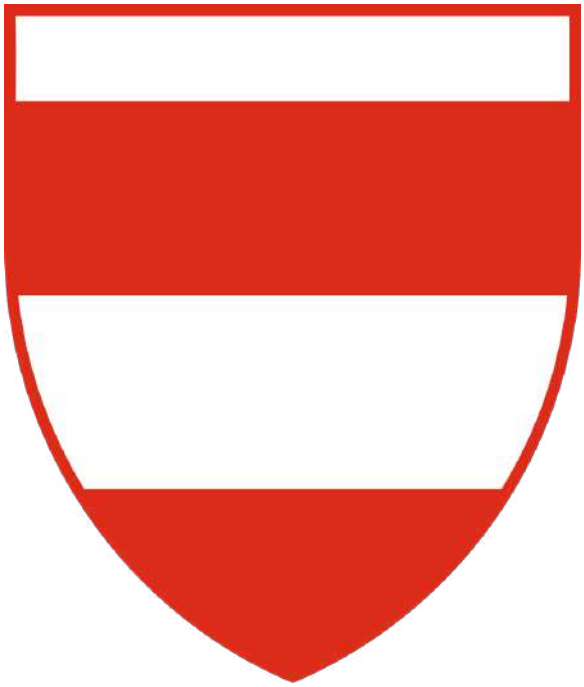

Moravia "Mare" controla Panonia
la sosirea Maghiarilor / Ungurilor
(Ghergul Brno / stema reședinței Moraviei e alb-roșie)

Ar fi de observat că Hunii în secolele IV-V, Avarii în secolele VI-VIII, vechii Bulgari, apoi Ungurii / Maghiarii din secolul IX încoace - plus Pecenegii, Cumanii, Tătarii, Mongolii, ș.a. din secolele următoare - au fost încadrați toți ca populații Turkice (de altfel, în secolul VIII călugărul Benedictin Paulus Diaconus - în "Istoria LongoBarzilor" 2:10 / lucrare la început în legătură cu Panonia, căci acolo LongoBarzii s-au aliat cu Avarii contra Gepizilor - a egalat Avarii cu Hunii iar în "Annales Fuldenses" din secolul IX a rămas consemnat că la sfârșitul acelui secol IX s-au ivit "Avarii care își zic Unguri"); inclusiv instalarea de către otomani în secolul XVI a pașalâcului unde a fost Ungaria Medievală a rezonat cu prezența constantă a Asiaticilor în zonă, până în Epoca Modernă (Sciții, Hunii și Avarii au fost conectați Finico-Ugric iar arheologic rămășițele Ungurilor "Cuceritori" - în bună parte - au indicat o Cultură de Stepă): în secolul XXI, analizele științifice ale rămășițelor din Panonia ale Ungurilor "Cuceritori" - efectuate în diverse laboratoare - au demonstrat că până la jumătate dintre bărbații elitei lor au avut profilul genetic Gherga, la fel ca bărbații în elita Avarilor din Panonia secolelor precedente (spre comparație, în actuala Federație Rusă circa un sfert din bărbați sunt așa iar în actuala Finlanda, peste jumătate din bărbați sunt așa, anume în același grup genetic ca Gherga). Asemănător paralelismului dintre Români și Romani - având aceiași strămoși, Românii necoborând din Romani - a fost paralelismul (redat și de Cronică) dintre Huni și Unguri: au avut aceiași strămoși, Ungurii necoborând din Huni, ei fiind frați sau veri. Amestecul Finico-Ugric a început cu secole înaintea migrării Ungurilor în Panonia, de pe vremurile când coabitau cu Hunii: inclusiv profilul genetic bărbătesc în familia Împăratului Attila al Hunilor a fost cel Nordic "N", al HiperBoreilor Gherga. Mutarea Ungurilor în Panonia a fost cârmuită de Almus și Arpad: seniorul Almus / moșul Al a fost în fruntea migrării până în Panonia iar juniorul Arpad / Ar-pid (pruncul / puiul lui) a început cucerirea Panoniei; tatăl și fiul Al-mus și Ar-pad, adică Al / Ar "cel Bătrân" și "cel Tânăr", ar fi putut rezona onomastic cu ramura Alană din ascendența Maghiară / Ungurească - atestată cronicar - aceea conferindu-le apelativele (iar aportul patern Nordic / Finico-Ugric a dat acelor primi dinaști nobili ai Ungurilor / Maghiari profilul genetic masculin "N"). Oamenii lui Arpad au rămas în istorie și fiindcă au fost primii Unguri / Maghiari care de fapt au văzut efectiv Marea Adriatică / Mediterană, anume în Croația, la Spalato / Split (după încetarea existenței Regatului OstroGot în secolul VI, pe coasta Dalmată au ajuns din Carpații Păduroși / Nordici, de unde era marele codru Hovos, primii Croați = "Hvrat" - în secolul VII - ei la sosirea primilor Unguri fiind deja stabiliți printre Vlahii Maritimi = "Morlaci" din urmă cu peste un sfert de mileniu). "Gesta" secretarului anonim al Regelui Bela a relatat: "Din cetatea Alba Bulgariei = Belgrad, Ducele a trimis Ungurilor diferite daruri, dându-le de știre că nu reține partea Ducelui Salanus, unchiul său. Ci că el, ca supus, va sluji cu credință lui Arpad / Ducele Ungurilor și-i va plăti tribut anual. Iar ei făcând pace și primind ca ostatic pe propriul fiu al Ducelui, au plecat cu multe averi de ale Bulgarilor și pe Ducele lor l-au lăsat nevătămat. Plecând de aci, s-au dus până la Poarta Wazil (de lângă Sofia); plecând și de aci, au subjugat Țara Rasiei (Serbia Sudică) și au capturat Ducele ei, ținându-l multă vreme legat în fiare. Apoi plecând de aci, au ajuns până la Mare (Adriatica / Mediterana) și toate populațiile din acea Țară le-au subjugat, prin influența lor și fără lupte, stăpânirii lui Arpad, Ducele Ungurilor. Și au cucerit cetatea Spaleto / Split și au supus Chrovația / Crouația = Croația întreagă (cât era pe atunci) și - plecând de aci - au luat ca ostatici pe fiii nobililor și s-au întors în Panonia la Ducele Arpad. Iar dacă războaiele acestora și toate isprăvile lor vitejești n-ați voi să le credeți din scrisul acestor pagini, credeți atunci cântecele limbute ale cântăreților și poveștile închipuite ale țăranilor care nici până astăzi n-au dat uitării faptele vitejești și războaiele Ungurilor". Scris Românește în anul 1717 de către Dimitrie Cantemir, "Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor" are des menționata "PannoDachia", anume Dacia Panonică: anterior venirii Ungurilor în Panonia exista Dacia (desigur populată de Daci, nu de Maghiari). În anul 2021, Dr. Jingyi Gao - de la Universitatea pentru Studii Internaționale din Beijing / capitala Chinei - a argumentat că Ungurii și Hunii vorbeau asemănător cu cei din Bazinul Fluviului Enisei: "Academic,

limba Maghiară este considerată Uralică, înrudită - printre altele - cu Mansi, Khanty, Estona și Finica; cu toate acestea, mai multe cuvinte Maghiare au originea incertă decât cele derivate din limbile Uralice. Bazându-mă pe anterioarele identificări Xiongnu-Hun (de exemplu de Guignes în 1748, Vaisierre în 2005) și Xiongnu-Enisei (de exemplu de Ligeti în 1950, Pulleyblank în 1962, Vovin în 2000), postulez că a fost un continuum lingvistic între limba Xiongnu din Asia și limba Hună din Europa, respectiv au fost treceri de la limbile Xiongnu și Hună la limbile Enisei și Maghiară. Înainte de abordarea separată Hună, în 1957 Bouda și în 1982 Helimskij au comparat limbile Enisei și Urale (cuprinzând inclusiv Maghiara), găsind echivalențe etimologice: acestea pot fi redefinite ca difuziuni Hunice în limbile Uralice. Cea mai veche formă lingvistică Enisei a fost Ket (însemnând persoană): era ceea ce oamenii vorbeau. În studiile mele am demonstrat zeci de etimologii comune găsite în Graiurile Ket / Enisei și Maghiară; asemenea legături sprijină continuumul lingvistic Hun". Despre Huni se știe că au fost notați Chuni - respectiv Chionitae - ceea ce a dat Xionites = Xiongu la vechii Chinezi (vechii Iranieni aveau Xion / Hyon pentru Chuni). Bizantinii denumeau pe vechii Unguri / Maghiari ca Turki / Turci sau denumeau pe vechii Bulgari / Vulgari ca Sciți, așa cum denumeau pe vechii Ruși ca Varegi / Vikingi, la fel cum denumeau pe Chazari / Khazari ca Evrei, ș.a.m.d. Maghiarii inclusiv în prezent preferă să se anunțe identitar ca Unguri cu toate că oficial Țara lor e a Maghiarilor care vorbesc Maghiara: la fel ca Elenii anunțând că-s Greci cu Țara Grecia, observând că lumea rezonează mai bine la Ungaria ca Țara Ungurilor, Maghiarii se prezintă astfel altora - ca Unguri, în legătură cu Hunii - chiar dacă legenda lor ancestrală nu afirma că Maghiarii s-ar fi tras din Huni, ci explicit susținea că Hunii și Maghiarii fiind urmașii fraților Hunor și Magor s-au distins ca națiuni diferite (Ungurii și Hunii au avut aceiași strămoși, căci Ungurii / Maghiarii au fost alături de Huni, nu au descins din Huni); prima relatare scrisă pe larg a legendei fondatoare a făcut-o în anul 1282 preotul Simon de Keza - cronicar la Curtea Regelui Arpadian Ladislau Cumanul - în "Gesta Hunnorum et Hungarorum" (tatăl fraților Hunor și Magor a fost mărețul Magog / cârmuitorul Sciților iar cea care i-a născut a fost Eneth, băieții ajungând ca în Mlaștina Meotidă - pe malul Mării Azov, în N Pontic - să se cunune cu fiicele Prințului Dula / cârmuitorul Alanilor). În Epoca Modernă, îndeosebi unii protocroniști Maghiari au cercetat temeinic legăturile Asiatice ale Hunilor / cei care au stăpânit aproape tot spațiul Românilor și legăturile Asiatice ale Ungurilor / cei care au ajuns să stăpânească în interiorul arcului Carpaților; în prezent, pare a fi chiar nepotrivită neadmiterea amestecului Românilor - autohtonii Carpaților și al spațiului înconjurător - cu acei Estici (Huni, Unguri dar și alții). "Chronicon Pictum" - zisă "Cronica pictată de la Viena" fiindcă a fost mult timp păstrată acolo, înaintea întoarcerii sale în Ungaria - terminată de scris în anul 1358 și de ilustrat în anul 1373, a consemnat în capitolul 2 despre "Prima origine a răspândirii Ungurilor în Orientul Sciției" că "în Țara băltoasă Meotida, vecină cu patria Persia a fraților Hunor și Magor, urmași ai lui Iafet, cei 2 au luat de soții pe cele 2 fete ale lui Dule, șeful Alanilor; din acele femei și-au tras originea toți Hunii și Ungurii": "Accidit autem Dule principis Alanorum in illo prelo inter illos pueros duas filias conprehendi, quarum unam Hunor, aliam Magor sibi sumpserunt in uxorem. Ex quibus mulieribus omnes Huni sive Hungari originem sumpserunt". În anul 2018, Bak Janos și Veszpremy Laszlo - editorii care au publicat atunci acea cronică Medievală - au comentat despre Dule, Prințul Alanilor: "Dula poate provenea din Tradiția Bulgară Dunăreană iar privind Alanii - zișI și As - se știe că Ungurii timpurii s-au învecinat o vreme cu ei în regiunea Caucaziană, înaintea migrării spre apus" (primii Unguri au plecat la circa 2 secole după vecinii Bulgari din Bazinul Volgăi, Ungurii ajungând în Panonia / la Dunărea mijlocie, Bulgarii fiind deja așezați în Balcani / la Dunărea inferioară); corespunzător "Enciclopediei Mării Caspice" din anul 2010 "s-ar observa că astfel cum în secolul X geograful Ibn Hawqal din Nisibis / Turcia se referea la Volga ca Fluviul Rușilor, Tătarii menționau Volga ca Bulga, aparent în legătură cu Bulgarii Turki din Bazinul său". La Dunăre, înainte de Dula a existat Dinastia Dura/s - Regală Daco-Getă - iar strămoșii Alanilor au fost MasaGeții: din secolul V - după apogeul Hunilor prin Împăratul Attila - dintre dinaștii urmași Dulo s-au ivit cârmuitorii atât ai vechilor Bulgari, cât și ai vechilor Unguri (așa cum au consemnat scrierile Medievale timpurii) iar în răsărit Mongolii aveau "Dalai" pentru Măreț / ei și conferind acel titlu liderilor "lama" din Tibet, de la care au preluat budismul. În anul 2021, cercetătorul Britanic Anthony Durham a studiat "Duro- în numele timpurii", susținând că a fost răspândit Antic în Europa și că originea sa era conectată de riverani (într-adevăr, cuvântul oriental "daria" însemnând abundent / sănătos, în vechime se folosea la apa cea mai mare: pentru Fluviu la apele curgătoare ori pentru Ocean la apele stătătoare).

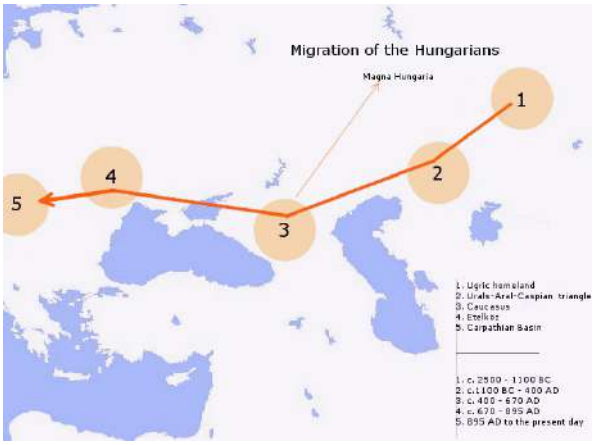

Migrarea Maghiară

Născut în Crișana de Orădeana Erzse Gargücs, cu tatăl fost judecător în Transilvania - decapitat de principele Racoți Gheorghe II în anul 1659 - autorul Nadanyi Ion a scris în anul 1663 "Istoria Transilvaniei și Ungariei" / ca

"Florus Hungaricus", referindu-se la Huni drept inclusiv cei ajunși în Panonia la sfârșitul secolului IX (de genul că urmașii Hunilor s-au întors dinspre răsărit în arealul pe care l-au stăpânit strămoșii lor anterior cu jumătate de mileniu). S-a demonstrat că în actuala Panonie fondul genetic uman e covârșitor vechi Românesc dar fondul Cultural e Maghiar, datorită Ungurilor = Ugro-Finicilor veniți în Evul Mediu (veniți de departe, la fel ca anteriorii Hiperborei). În anul 2007, colectivul format din Tömöry Gyöngyvér, Csányi Bernadett, Bogácsi-Szabó Erika, Kalmár Tibor, Czibula Agnes, Priskin Katalin de la Centrul de Cercetări Biologice al Academiei Maghiare, Csosz Aranka, Mende Balázs, Langó Péter, Raskó István de la Institutul Arheologic al Academiei Maghiare și Stephen Downes de la Universitatea din Ulster / Regatul Britanic a publicat un studiu comparând genetica populațiilor Maghiară și Secuiască actuale cu cele ancestrale (concret, a fost comparată genetic Maghiarimea Modernă cu Maghiarimea Medievală / pe baza rămășițelor unor Unguri "Cuceritori" din secolul X care s-au găsit în Panonia): "Anul 895 e cel Tradițional considerat când hoardele Maghiare conduse de nobilul Arpad au ajuns în Marea Câmpie udată de Tisa și de Dunărea Mijlocie; regiunea respectivă - corespunzând în general Ungariei actuale - era locuită cu milenii înaintea sosirii Maghiarilor de Daci, Romani, Sarmați, Goți, Huni, Avari, Slavi și alții. Noii veniți Unguri se estimează că au fost minoritari, constituind o fracțiune procentuală mică față de totalul populației autohtone. Persoanele de rang înalt - probabil dintre 'Cuceritori' - au o distribuție heterogenă, cu haplogrupul 'N'/'X', acum grupul fiind practic absent printre Secui și Maghiari; actualii vorbitori de Maghiară par a fi Europeni tipici: am descoperit că între vechii și actualii vorbitori de Maghiară există diferențe genetice semnificative și că între ei nu se poate demonstra nici o continuitate genetică. Cercetarea Cavalli Sforza din 1994 a apreciat că Ungurii Moderni au circa 90% gene Europene și 10% gene Uralice; izolarea lingvistică Maghiară nu a însemnat și izolare genetică, cu timpul vecinii și alte migrări afectând puternic fundamentul genetic Maghiar, al Ungurilor Cuceritori". În anul următor, privind analizele cromozomului "Y" la vechii Unguri, grupul format din Csanyi Bernadett, Langó Peter, Raskó Istvan, Bogácsi-Szabó, ș.a. a publicat identificarea bărbaților "N-M46" - ca Gherga - în 50% dintre Ungurii "Cuceritori" / secolul X.

Mileniul I: mutarea Bulgarilor la Dunărea inferioară și mutarea Ungurilor la Dunărea mijlocie

Bulaq, Bulaks, Blaks, Blaqs, Blacs, Blachs, Blaci, Blacki, Blachi, Balachi, Blasi dar și Iliac, Ivlach, Ivlat, Aulâq, etc. au fost denumirile Medievale ale celor originari de pe malurile Lacului sărat Lop Nor 40,11 lat. N, 90,27 long. E (Lac inițial glaciar, fost în cel mai adânc loc al Bazinului Tarim - acum secat - zona mai fiind știută ulterior de vechii Mongoli și de vechii Chinezi ca "Mlaștina Sărată" / "Marea Morții", cu populație Uigură în număr infim, fiind cea mai aridă / stearpă parte a Țării); în Epoca Modernă, în acel perimetru, China a testat arme atomice / bombe nucleare. După cum a documentat cercetătorul Maghiar Farago Imre în anul 2017, deja din Antichitate / secolul I populația Bulaq / Blakok - zisă și Bulak / Blak - s-a mutat de acolo masiv, la începutul Medieval regăsindu-se în Vestul Altaic printre Karluki / Qarluki, în pronunție populară "Khorlo" / "Gelu" (despre Qarluki = "Gelu" se cunoaște că au fost nomazi Oghuzi / Turki prin Asia Centrală, aliați cu vechii Kârghizi) și totodată regăsindu-se după Sudul Uralic între vechii Bulgari și Bozgorii / Bașkirii din "Hungaria Magna":

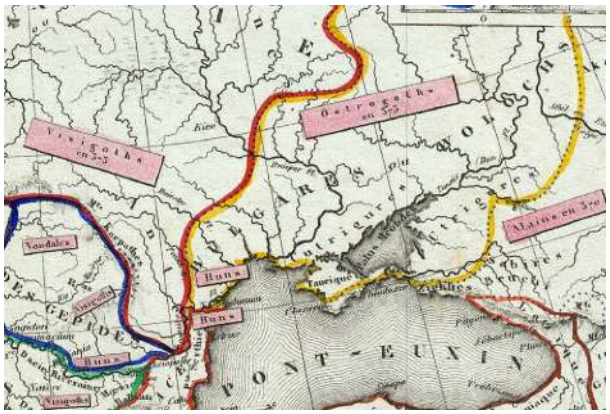

Vechii Bulgari sau Wolochi în secolul IV (Hartă de Henri Dufour, 1852)

Cronicarul bizantin Ioan Malala - care a trăit până în anul 578 - pe Regele Sabirilor l-a făcut Blach (Sabirii au fost strămoșii Khazarilor / conform istoricului Al Masudi, care a trăit până în anul 956: onomastica avea versiunea Sabiră în forma Turkă și Khazară în forma Iraniană); anterior - în anul 522 - a fost menționată (astfel cum au scris bizantinii Paul "Diaconul", Teofan "Mărturisitorul", ș.a.) puternica Boareks / Boarix, Regina Sabirilor, văduvă după Balaq: iată așadar că Regele Sabirilor a fost Balaq / Balach și cu 2 generații înainte (inclusiv în secolul anterior - pe vremea Împăratului Attila al Hunilor - cârmuitorul Valah al Dobrogei a fost însurat cu o nobilă Sabiră, întru amintirea lui bizantinii acceptând ctitorirea în capitala Constantinopol a Bisericii Blachernae, lângă care a fost din anul 500 Palatul Blachernae, folosit de mulți Împărați bizantini). În anul 1255, călugărul William Rubruq a scris: "Hunii au venit din Bașkiria, mai târziu fiind numiți Maghiari iar zona lor de baștină ca Ungaria Mare; au venit cu ei Blaci, Bulgari și Vandali". Sir Raymond Beazley 1869-1955 a studiat textul Latin, traducând că "Tătarii nu pronunțau B, astfel că la ei Blac era Ilac, anume cei din care se trăgeau locuitorii Țării Asăneștilor":

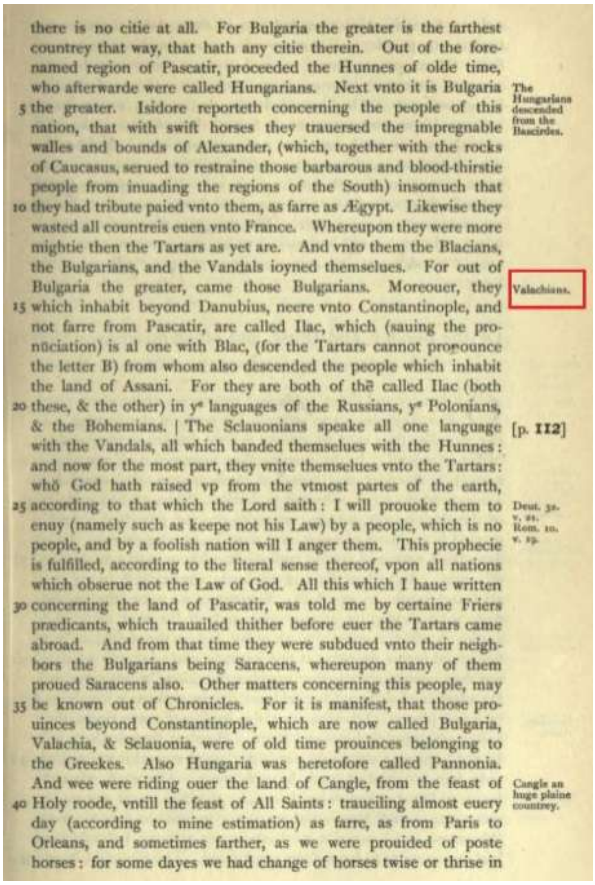

there is no citie at all. For Bulgaria the greater is the farthest countrey that way, that hath any citie therein. Out of the forenamed region of Pascatir, proceeded the Hunnes of olde time, who afterwarde were called Hungarians. Next vnto it is Bulgaria the greater. Isidore reporteth concerning the people of this nation, that with swift horses they trauersed the impregnable walles and bounds of Alexander, (which, together with the rocks of Caucasus, serued to restraine those barbarous and blood-thirstie people from inuading the regions of the South) insomuch that they had tribute paied vnto them, as farre as Ægypt. Likewise they wasted all countreis euen vnto France. Whereupon they were more mightie then the Tartars as yet are. And vnto them the Blacians, the Bulgarians, and the Vandals ioyned themselues. For out of Bulgaria the greater, came those Bulgarians. Moreouer, they which inhabit beyond Danubius, neere vnto Constantinople, and not farre from Pascatir, are called Ilac, which (sauing the pronũciation) is al one with Blac, (for the Tartars cannot pronounce the letter B) from whom also descended the people which inhabit the land of Assani. For they are both of thẽ called Ilac (both these, & the other) in ye languages of the Russians, ye Polonians, & the Bohemians. | The Sclauonians speake all one language with the Vandals, all which banded themselues with the Hunnes: and now for the most part, they vnite themselues vnto the Tartars: whõ God hath raised vp from the vtmost partes of the earth, according to that which the Lord saith: I will prouoke them to enuy (namely such as keepe not his Law) by a people, which is no people, and by a foolish nation will I anger them. This prophecie is fulfilled, according to the literal sense thereof, vpon all nations which obserue not the Law of God. All this which I haue written concerning the land of Pascatir, was told me by certaine Friers prædicants, which trauailed thither before euer the Tartars came abroad. And from that time they were subdued vnto their neighbors the Bulgarians being Saracens, whereupon many of them proued Saracens also. Other matters concerning this people, may be known out of Chronicles. For it is manifest, that those prouinces beyond Constantinople, which are now called Bulgaria, Valachia, & Sclauonia, were of old time prouinces belonging to the Greekes. Also Hungaria was heretofore called Pannonia. And wee were riding ouer the land of Cangle, from the feast of Holy roode, vntill the feast of All Saints: trauciling almost euery day (according to mine estimation) as farre, as from Paris to Orleans, and sometimes farther, as we were prouided of poste horses: for some dayes we had change of horses twise or thrise in

The Hungarians descended from the Bascirdes.

Valachians.

[p. 112]

Deut. 32. v. 21. Rom. 10. v. 19.

Cangle an huge plaine countrey.

În anul 1267, călugărul Roger Bacon a scris: "Lângă Bașkiri trăiesc Blacii din Blakia Mare, de unde au venit în Țaratul Asăneștilor, dintre Bulgaria și Ungaria Nouă; acum sunt numiți Ilaki de către Tătari, ceea ce e totuna cu Blaki". În același secol XIII, cronicarul Simon de Keza a scris: "Secuii - care sunt urmașii Hunilor - au mers înaintea Ungurilor până la capătul Rusiei iar de când aceia au intrat în Panonia ei locuiesc în munți împreună cu Blakii și le folosesc literele". În anul 1979, Dr. Laszlo Rasonyi - Turcolog Maghiar - a scris despre "Bulaqi și Oguzi în Transilvania Medievală": "În zorii istoriei Transilvane, Cronica Anonimului a menționat Blacii conduși de Gelu (care a murit în lupta contra Ungurilor). Bodor Gyorgy a indicat că numele Blac / Blaq sau Vlach se referea la 2 popoare distincte. Am cercetat identitatea numelui Blaq și numele etnic Turk Bulaq. Cronicarii Medievali care au notat din avansările lor geografice - către Magna Bulgaria și Magna Hungaria - i-au pomenit, ceea ce a inițiat conceptul de Magna Blachia. Așa ceva trebuia să se fi conectat cu populația Bulaq din Sudul Uralic. În vreme ce Blaqii plecați din zonele Turke de lângă Munții Ural rătăceau spre apus, Vlahii s-au împrăștiat în toate zările din centrul Balcanilor, din jurul Lacului Ohrid. Confuzia unor surse istorice cu privire la amestecarea numelor Vlah și Blaq poate fi urmărită până la fundalul istoric economic și social al nomazilor Turki. Începând cu Hunii, zona dintre Dunărea de Jos și Carpați a fost reședința nomazilor ecvești în diferite perioade de timp. Nomazii călare au făcut raiduri în special împotriva Bizanțului. În urma Hunilor și Avarilor, Bulgarii Dunăreni, Pecenegii, Cumanii și Hoarda de Aur au avut roluri substanțiale atât la Estul, cât și la Sudul Carpaților. După cum a relatat Menandros în anul 578, succesiunea rapidă a campaniilor Balcanice a dus la transportarea sclavilor peste Dunăre, de exemplu de către Avari. Hanul Bulgar Krum a relocat aproximativ 10 mii de familii de Vlahi în timpul unei singure campanii la începutul secolului IX. Dovezi ample sunt disponibile de la Zonaras, Kedrenos, Georgios Monachos și alți cronicari bizantini. Apariția maselor de Vlahi a dat naștere la confundarea lor cu Blaq. Consoana inițială a numelui Blaq / Bulaq fusese întotdeauna B- iar consoana finală întotdeauna -q. Forma numelui Vlah este dată în izvoarele istorice, dezvoltându-se în Ulah - apoi Olah - în Maghiară. Forma denumirii era și Ulah / Ulay în vechea otomană. În opinia mea, originea numelui Blaq este legată de numele tribal Karluk / Qarluq Bulaq din secolul VI, ulterior supus de Kipchak / Cumani (în timpul cuceririi Mongole din secolul XIII a dispărut aproape complet). Bulaq a format o parte importantă din Qarluq; Bulaqii aveau reședința de vară între Bulgari și Bașkiri. Numele etnic Blaq a derivat din Bulaq. Numele de Gelu - al liderului Blachilor din Transilvania care la sfârșitul secolului IX s-a opus Ungurilor - mi-a atras atenția: pe vremea aceea numai Blachii (iar nu Slavii ori alții) aveau suficientă putere pentru a-i provoca pe Cuceritori. După decesul lui Gelu, unirea Blachilor cu Ungurii a corespuns obiceiului Turk conform căruia cei mici se alătură 'voluntar' ('prin propria lor voință') celor mari; în ceea ce privește Vlachii, aceia nu ar fi făcut așa ceva, deci Blachii din Transilvania de atunci - secolul IX - erau diferiți de Vlachi (ulterior - în secolul XIII - în Sudul Transilvan a fost menționat 'tărâmul Blachilor și Pecenegilor' / Turkilor, stăpânit împreună). Pe de altă parte, numele Oguz a avut forma Uz la bizantini dar și la Maghiari, Guzz la Arabi, Tork la Ruși; unii dintre aceia au ajuns - la începutul mileniului II - până printre Secui (au rămas unele toponime). În partea de Nord a Ținutului Secuiesc se găsesc Alpii Görgény, pârâul Görgény și satele Görgény Hodak, Görgény Oroszfalu, Görgény Sôakna, Görgény Szent Imre, Görgény Üvegcsür, Görgény Kirgény, etc. Specialiștii au considerat numele de origine necunoscută, însă eu cred că poate fi explicat. Munții mai înalți din Ținutul Secuiesc, ca peste tot, aparțin zonei fagului. Fagul se numea 'gurgen' în otomană (ce aparținea limbilor Oguz). În munții Turciei, denumirea fagului apare ca: Gürgen, Gürgenagaç, Gürgencik, Gürgendag (Muntele fagilor), Gürgendere (Valea fagilor), Gürgeni (Livada cu fagi), Gürgenpinar (Izvorul dintre fagi), etc. Un alt popor Oguz, cel al Turkmenilor, a prezentat date despre numele Gürgen care - cu forma sa originală palatală - corespundea lui Gorgän al izvoarelor Arabe. Transcrierea Rusă Гюргєн ar trebui citită Gürgen, corespunzător formei Gurgen ce era din vremea Sasanilor la granița cu Turkii în regiunea din Sud-Estul Mării Caspice. Poporul Qarluq, care vorbea o limbă Oguz, a cunoscut o variație a numelui, adică Agürgän. Potrivit cronicarului Kaşgari era o plantă folosită de Qarluqi, prin urmare ägürgän trebuie să fi fost o variație a lui gurgen. Este binecunoscut faptul că gurgen - adică Fagus Silvatica - poate fi folosit atât ca furaj, cât și ca hrană, deoarece ghinda conține ulei și proteine. Forma veche a numelui Maghiar Gorgény a fost cu siguranță Gurgen, deși datele înregistrate nu pot fi citate, deoarece înregistrările în această regiune au început foarte târziu: 1426 Castri Georgen (a se citi Görgen), localitatea Kisgorgény, Geyergyen, 1498 Kysgeorgen, etc. Datele din vremurile ulterioare conțin transcrierea vocalei ö în locul vocalei ü. Deoarece numele arborelui gurgen lipsește din limbile Qïpchak, acesta poate avea originea numai în limbile Oguz. Cel mai probabil, numele Gorgény a fost împrumutat de la Oguz. Probabil că și numele Gik aparținea cuvintelor de origine Oguză. Nu a fost numele unei așezări, ci al zonei de graniță dintre Alpii Görgény și râul Üz. Însemna 'granița'. Specialiști ca Sebestyén Gyula și Munkacs Bernat au observat originea Turkă a cuvântului.

Este foarte important să examinăm când și unde a apărut numele în teritoriile limbilor Oguz. Încă din vremea inscripțiilor Orkhon, un popor numit Gik a fost menționat în munții Kögmän, apoi în anul 762 s-a menționat Uigur. Există multe nume de locuri de origine Turkă răspândite în Sud-Estul Transilvaniei, deși la ce Turki s-ar face referire nu s-a putut defini până acum, în parte pentru că nu s-au cunoscut antecedentele lor istorice iar în parte din cauza lipsei de criterii fonologice. Expresia Medievală 'silva Blacorum et Bissenorum' poate indica prioritatea Blaq-ilor de a poseda pădurile. Gyorgy Gyorffy a sugerat că numele era de origine Peceneg". Ciuc - de la Secui - ar rezona și cu "Qip-Ciuc" = Cuman / tot Turk. În anul 1900, Dr. Corneliu Diaconovici 1859-1923 (redactorul principal la "Enciclopedia Română", Bănățean care a fost secretarul ASTRA) a publicat despre unele toponime printre Secui:

546 Gherghio — Gherghio-Sân-Miclăuș

j. Covurluiu), lângă gara Barboși, com. Fileşti, unde în vechime a fost o mare cetate romana zidita de împer. Traian, cum arata lespedile de marmora cu inscripții rom., descoperite aici. Aceasta cetate purta numele, dupa unii, de *Caput Bovis*, iar dupa alții *Contra Dinogetia* sau *Turris Trajani*. Numirea de G. și celelalte sînt posterioare și date de popor. Impraștiarea ruinelor acestei cetați s'a început în sec. XVIII. In 1836 și în 1838 se descoperira aici mai bine de 3700 monete de argint dela diferiți împerați romani; asemenea s'a descoperit o statua a zeiței Ceres, turnata în aramă, un mare numer de lespezi de marmora sapate în relief și representînd resboaiele Romanilor cu popoarele dela Dunare, un drum pe sub pamînt, o subterana cu morminte, tunelitle unui templu, etc. O schița a planului topografic al ruinelor dela G. a fost luata la 1837 de catra prof. G. Seulescu din Iași, care s'a ocupat mult cu aceasta chestiune. Cf. M. N. Pacu: Dict. geogr. și stat. al j.-lui Covurluiu, Galați, 1892.

Gherghio - *Alfalău*, (magh. *Gyerggó-Alfalu*), com. mare cu 5175 loc., dintre cari 451 Rom. cu biserica gr.-cat., cott. Ciuc, postă, telegraf, școală de stat agron., hotarul 21,529 ha. cu pașuni și paduri de brad și fag.

Gherghio-Ciomafalău (Gyó-Csomafalva), com. mica, cott. Ciuc, cerc. G.-St.-Miclaus, cu 2824 loc., puțini Rom. maghiarisați, cu numeroase isvoare de apa acra.

Gherghio-Ditro (Gyó-Ditró), comuna mare cu 5811 loc., intre cari 151 Rom. gr.-cat. maghiarisați, cu posta și telegraf, școala civilă de stat, tipografie, reuniune industriala și societate pentru cercetare de carbuni de piatra, cari se afla în mare măsura, hotarul com. e 3524 ha., în care se afla și baile dela Borsec și multe metale.

Gherghio-Kilenfalău (Gyó-Kilyenfalva), com. mica, cu 824 loc., avuta în apa acra, cott. Ciuc, cerc. G.-St.-Miclaus.

Gherghio-Remetea (Gyó-Remete), com. mare, cott. Ciuc, cu 4584 loc., cu puțini Rom. morari în Valea Sîneu, hotarul 19,242 ha., însemnata pentru comerciul cu plute, cerc. percept. G.-St.-Miclaus.

Gherghio-Sarhigi (Gyó-Szárhegy), com. mare cu 3563 loc., hotarul 8471 ha., din interiorul colinei din apropiere se scoate marmura albă pestițoasa; comproprietara la baile Borseculul; ruinele castelului familiei conte Lázár, în care s'a nascut principele trans. Bethlen Gavriil, de pe timpul revoluțiunii lui Racoczy George; în 1658 a fost o lupta cu Tatarii, despre ce susta »movila Tatarilor«. Se afla un classtru al calugarilor franciscani.

Gherghio-Șermaș, com. mică cu 1457 loc. Rom. gr.-cat., cott. Ciuc, cu comerciu de plute din padurile seculare Tinovet. E situata prin vai și pe coline extinse.

Gherghio-Tekerău (Gyó-Tekerőpatak), com. mare cu 2045 loc., puțini Rom. gr.-cat. maghiarisați, în hotarul de 9805 ha. se afla marmora alba renumita și piatra de var.

Gherghio-Ujfalău (Gyó-Ujfalu), com. mare cu 3027 loc., puțini Rom. maghiarisați gr.-cat., cu isvoare abundante de apa acră.

Gherghio-Vasiăl, com. mica cu 1098 loc. Rom. gr.-cat., poarta economie frumoasa de vite, ocupânduse cu pastoritul cîlor și cultura în mare a carechiului. Se afla piatră de var, cea mai bună în acest ținut; în obârșiile Mureșului se afla pastravi.

Gherghio-Varvie (Gyó-Várhegy) cu 2284 loc. Rom. gr.-cat., cari se ocupă cu economia de câmp, vite, păstoritul cîlor și plutaritul pe Mureș; com. rom. cea mai veche în G., situata pe un teritoriu extins, prin vaile și colinele cari se întind dela muntele »Betrâna« spre Mureș.

Toate aceste comune descrise se afla în partea dreapta și stângă a fluv. Mureș, împopulând în mare parte șesul renunit al Giurgeului, dela care au și primit comunele G.

Celelalte comune din G. se afla în ținuturile mai muntoase, s. e. Borsecul în ținutul și valea vinului, Bilboral (Gyó-Bélbor), com. mică cu preste 1000 loc. Rom. gr.-cat., cari se susțin din economia de vite, cerc. Tulghesului, cott. Ciuc, cu nenumărate isvoare de apa acră; com. situată lânga fluv. Bistricioara.

G. Corbu (Gyó-Hollô), com. mica rom. cu 1147 loc., cercul Tulghesului, cott. Ciuc, cu multe ferăstrae și transport de lemne catra Moldova pe valea Bistricioara; percept. G.-St.-Miclaus; se poartă economie frumoasa de vite.

G. Tulghes (Gyó-Tölgyes), com. mică în cott. Ciuc, reședința preturei, posta, telegraf, 2 institute de credit, oficiu vamal și carantina, punct însemnat strategic cu redute și pentru comerciu însemnat cu lemne cu transito la Braila și Orient pe fluv. Bistricioara și Bistrița. Românii au biserica frumoasa și institute culturale, cu 2758 loc. de toate naționalitș, Rom. 1075. [E. C.]

Gherghio-Bicaz, com. mare cu 5429 loc. dintre cari 4862 Rom. aparținetori la 4 parechii gr.-cat. în protop. Giurgeului, archidiecesa Blajului, cott. Ciuc, cerc. Tulghes percept. G.-St.-Miclaus. Parochiile se numesc dupa cele 4 rîuri s. e. Telec, cu 965 loc. Valea Jidanului cu 1312 loc. Bicaz cu 1650 loc. și Damuc cu 935 loc. toți Rom. cu biserici și școale confesionale gr.-cat. În c. politică Bicaz, respective Valea Jidanului, de unde conduce și pasul catră Moldova, se afla posta și oficiu telegrafic, institut de credit și comerciul cel mai extins cu scânduri catră Moldova pe canaluri pregatite după technica cea mai noua. Rom. se susțin mai cu sama din economia de vite, ducînd o viață patriarchală rom. În rîul Bicazului se află mulți pastravi, iar în padurile seculare fiare sebatice, s. e. urși și căpriori, precum și lemnul cel mai căutat de brad în toată Europa. [K. C.]

Gherghio-Sân-Miclăuș, (magh. *Gyergyó-Szent-Miklos*), com. mare în cott. Ciucului, cu 6104 loc. (5428 Săcui rom.-cat., 410 Armeni cat., cari au biserici avute pompoase; 132 Români gr.-cat. maghiarisați neavênd biserica dela 1869; 1 rom. gr.-ort., 22 aug.-evang., 77 formați, 4 unitari și 39 isr., cari asemenea nu au biserici). Are judecatorie cerc. reg., oficiu pretorial, silv., perceptorat. reg., posta-telegr., 3 banci de credit, școală civilă de băieți și fete, reuniuni industriali, spital public, fabrica de spirt și bere, 4 tîrguri însemnate; scaunul protopresc rom. și gr.-cat., locuri însemnate ist., fiind cea mai veche c. în Giurgeu și totodată mai avuta, cu hotar de 47,179 ha. în partea cea mai mare paduri de brad, în exploatare rațională din partea specialiștilor străini. Pe hotarul acestei c. strâ-

Gherghio la Secui (Dr. Corneliu Diaconovici, 1900)

Arheologul Român Victor Spinei în cartea "Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X-XIII. Români și turanici" din anul 1985 a luat atitudine împotriva "unei noi și elucubrante ipoteze în legătură cu etnogeneza și proveniența românilor pusă în circulație de istoricii maghiari Gyorgy Bodor și Laszlo Rasonyi: pornind de la considerentul cu totul hilar că etnonimele Blac / Blaq și Vlach ar desemna 2 popoare distincte, primul de origine turcică, iar cel de-al doilea de obârșie neolatină, ei au susținut că toate atestările din izvoarele referitoare la Blaci / Blasi, etc. privesc un neînsemnat trib turcic denumit bulag din uniunea tribală a karlucilor, ce locuia inițial în zona Munților Ural și în Bașkiria și care ar fi migrat în secolul VII împreună cu onoguro-bulgarii; nu există nici cel mai mic indiciu narativ sau arheologic că tribul bulgar s-ar fi deplasat vreodată din patria lui spre regiunile carpato-balcanice și că, chiar dacă ar fi făcut-o, rămâne o enigmă cum un grup neînsemnat s-a putut menține neasimilat câteva secole printre alte triburi numeroase și puternice chiar și după creștinare". Istoricul Victor Spinei a concluzionat: "toată construcția argumentației Bodor-Rasonyi este de o epatantă șubrezenie și tendențiozitate, o aventură pe un teren dominat de prejudecăți inabil disimulate"; după 3 decenii de atunci - în anul 2015 - savantul a ajuns vicepreședintele Academiei Române.

Hartă de Johannes Schöner, 1523:
Hungaria Magna a avut Blaci la Vest

Hartă de Oronce Fine, 1531:
Hungaria Magna a avut Blaci ca vecini

Cercetătorul Român Daniel Roxin a enunțat: "Ungurii de astăzi nu sunt urmașii Ungurilor lui Arpad; populația Maghiară de azi nu este Asiatică, ci este Europeană. Atât Hunii, cât și vechii Unguri au fost Asiatici; Ungurii de astăzi - din Europa - nu sunt urmașii genetici ai vechilor Unguri veniți din Asia. Populația Maghiară de azi

este cât se poate de Europeană; cei din Ungaria, ca și vorbitorii de Maghiară din jurul Țării Panonice - inclusiv Secuii din România - sunt din punct de vedere genetic urmașii unor Români, Slavi, Germani și ai altor Europeni, populații care au fost Maghiarizate forțat sau care au acceptat Maghiarizarea pentru a nu fi discriminate ori pentru a nu-și pierde privilegiile. Cum a putut supraviețui un concept identitar și o națiune peste un mileniu fără ca 'părinții fondatori' să aibă urmași genetici în prezent? Explicația este destul de simplă: Ungurii au fost de la început minoritari în spațiul pe care l-au cucerit; ei au format elitele conducătoare. Pentru a nu dispărea ca structură statală, au înțeles că trebuie să-i determine cu forța sau cu argumente pe cei cuceriți să-și abandoneze cultura, limba și identitatea și să devină Maghiari. Iar în condițiile când din secolul XI Ungurii au avut susținerea papalității, procesul Maghiarizării a avut avânt secole la rând. Cu timpul, genetica vechilor Unguri s-a dizolvat în masa majoritară a populațiilor Europene aflate sub controlul lor. Ironia istorică a făcut ca unii Maghiarizați să devină la rândul lor vectori agresivi de promovare ai Maghiarizării, în locul Ungurilor originali, dispăruți demult din Europa". În anul 2020, colaborarea genetică Maghiaro-Rusă (printre care au fost Veronika Csaky, Bea Szeifert, Daniel Gerber, Balazs Egyed, Balazs Stegmar, Anna Szecsenyi-Nagy, ș.a. din Ungaria, respectiv Sergei Botalov, Ivan Grudochko, Natalia Petrovna, Alexander Zelenkov, Anastasia Viktorovna, Rimma Goldina, Andrey Danich din Federația Rusă) a corelat date genetice timpurii Medievale din Ural și din Ungaria, cu referințe inclusiv la bărbații "N-M46" ca Gherga: "Etnogeneza Ungară poate fi trasată din Ural. După secolul VI, o parte dintre strămoșii Ungurilor au trăit în regiunea Cis-Urală (adică în Vestul Munților Ural, în Europa). La începutul secolului IX, unii dintre ei au trecut Fluviul Volga și s-au așezat lângă Khazari, între Fluviile Nipru și Nistru. Analize genetice recente - din 2019 și 2020 - au investigat primii Unguri, evidențiind între ei prezența masculină 'N-M46', cu frecvența actuală (printre Maghiarii Moderni) de circa 4%, ceea ce îi conectează direct cu regiunea Volga-Ural. În cimitirele Bartym, Brody și Bayanovo din Cis-Ural am găsit 'N-M46'. În Trans-Ural am găsit 'N-M46' în cimitirul Uyelgi, cu regăsiri ulterioare ale aceluiași tipar genetic atât în diverse cimitire din Panonia, cât și printre cetățenii Moderni din Panonia. Bărbații 'N-M46' (catalogați universal cel mai recent și ca 'N-Tat', respectiv ca 'N1a1') s-au răspândit pe mari suprafețe geografice, din Siberia până în Scandinavia". S-ar remarca identitatea genetică între bărbații secolului IX din Ural analizați ca strămoșii unor Panonici - cu neschimbata amprentă genetică "N-M46" a Ghergarilor - și urmașii actuali Ghergari cu exact același tipar genetic, din secolul XXI, între ei documentându-se, inclusiv istoric, Arpazii timpurii ai Ungurilor / Maghiarilor, în același grup genetic masculin ca Gherga; mai mult, o seamă de specialiști au cercetat înrudirile și cu Avarii / Abarii ajunși în Panonia din apusul Caspic anterior, în secolul VI (urmând aceeași cale ca Alanii, predecesorii care au luat-o spre apus plecând din același areal): între foștii Cavaleri Avari și ulteriorii Cavaleri - zișI "Cuceritori" - ai Ungurilor timpurii s-au dovedit apropieri deopotrivă geografice, cronologice / istorice, războinice și genetice (grupul bărbătesc "N" al Gherga existând atât la vechii Români, adică la stră-Români, cât și la A-vari / Avari - care și azi există în fosta Aluanie = Alvanie / Albanie Caucaziană - respectiv la primii Unguri / Maghiari, ș.a). De altfel, istoricul Român Aurel Mureșianu a observat în studiul "Iluzia Dacică" din anul 1934 că "Ungurii au găsit în Pannonia elemente etnice înrudite, anume rămășițele Avarilor înrudiți cu ei"; așa ceva a făcut-o cu mult înaintea analizelor genetice, ce au reconfirmat-o: Ungurii s-au înrudit cu Avarii, care au fost un fel de Huni.

Migrarea Ungurilor timpurii
(corespunzător geneticienilor Ruși și Maghiari, 2020)

Analizele genetice ale "Cuceritorilor" Unguri publicate în anul 2020 de colectivul format din Erzsébet Fóthi, Fehér Tibor, Ariana Gugora, Ábel Fóthi, Orsolya Biró din Budapesta / Ungaria împreună cu Angela Gonzalez și Christine Keyser din Strasbourg / Franța au evidențiat liniile paterne EurAsiatice ale principalelor triburi aliate din secolul IX cu acel generic de "Cuceritori" în Panonia ca fiind - corespunzător dominanței - în ordinea mărimilor "N3a", "G2", "I2", "R1a", "R1b", "J1" și "C2" (se vede că bărbații "N" = 37,5% - cu haplotipul "L708" ca Gherga - au format grupul dominant):

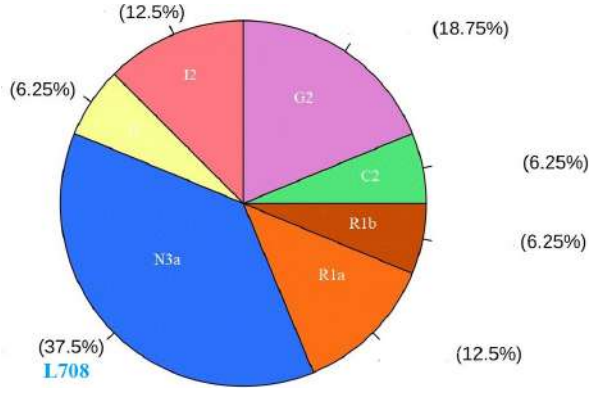

Ungurii "Cuceritori"
au fost în cel mai mare procent bărbați genetic "N"

Dr. Michael St. Clair în cartea "Preistoria limbilor din perspectiva triangulării genetice masculine" din anul 2021 a scris ("N3a" fiind - conform nomenclatorului genetic oficial - echivalentul "N1a-M46"): "N1a-M46 pare să fie semnătura genetică a vorbitorilor Uralici Saami și Finici, căci apare la o treime din populația Finlandei, spre deosebire de Suedezi, unde răspândirea e cam de 12%; datele respective sugerează schimburile culturale preistorice dintre populațiile Urale și cele Scandinave. Pe de altă parte, Balticii Estoni, Letoni și Lituanieni - chiar dacă Estona e limbă Finică iar celelalte nu - totuși au ascendență comună (pe baza frecvenței similare N1a-M46 la cele 3 popoare): concluzia ar fi că Estonii și-au păstrat limba ancestrală, pe când Letonii și Lituanienii s-au schimbat Indo-European. N1a-M46 este o relicvă de la sfârșitul paleolitic; în vremuri mai recente, bărbații Nordici

N1a-M46 care în Siberia s-au ocupat de reni au vorbit Altaic (ca de exemplu Yakuții). Spre răsărit, oamenii N1a-M46 s-au răspândit până la Oceanul Pacific". Arhiva comunei Valjala 58,24 lat. N, 22,47 long. E din județul Saare / Estonia a înregistrat în 24 VIII 1690 nașterea Gretei Gherga (care a fost în 22 VIII 1690); era fiica lui Ingel și Mihai / Michels Gerga:

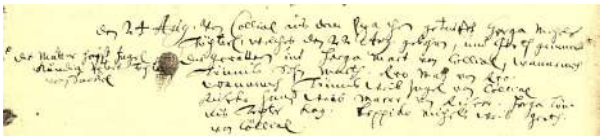

Registrul Valjala din Estonia anului 1690
a înscris nașterea Gretei Gherga

Dr. Arthur Koestler - Evreu din Ungaria, născut în Budapesta, al cărui tată era din Mișcolț - a scris în anul 1976: "Ce știm cu certitudine despre originea maghiarilor este că se înrudeau cu finlandezii și că limba lor aparține familiei denumită finico-ugrică, alături de cele ale vogulilor și osiacilor, populații care trăiesc în regiunile păduroase din nordul Uralilor. Astfel, la origine nu erau înrudiți cu națiunile slave și turcice din stepe, în mijlocul cărora au venit să trăiască. Ungaria modernă nu are legături lingvistice cu vecinii ei; maghiarii au rămas o enclavă etnică în Europa, având doar niște veri, pe îndepărtații finlandezi. La o dată necunoscută din primele secole ale Erei creștine, acel trib nomad a fost alungat de pe arealul său inițial din Urali și a migrat spre sud prin stepe, într-un târziu stabilindu-se în regiunea dintre apele Donului și Kubanului. Astfel au ajuns vecini cu khazarii încă dinainte ca aceștia din urmă să devină importanți. O vreme au făcut parte dintr-o federație de populații seminomade, 'onogurii' (cele '10 săgeți' sau 10 triburi); se crede că numele de 'ungar' / 'ungur' reprezintă o versiune slavă a cuvântului respectiv, în timp ce 'maghiar' este numele pe care și l-au dat ei înșiși din vremuri străvechi și l-au păstrat până azi. Până la sfârșitul secolului IX au fost supuși ai imperiului khazar. La strângerea tributului, khazarii recurgeau la maghiari ca perceptori, deși fără îndoială că maghiarii căutau și ei să profite în propriul lor folos de acea funcție. Sosirea neamului rus a schimbat radical acea convenabilă stare de lucruri. Maghiarii au ocupat stepa de la apus de Don cu voia suzeranilor lor khazari. Întrucât regiunea de stepă aparținuse mai înainte khazarilor și întrucât maghiarii erau aliații și subordonații acelora, putem trage concluzia că maghiarii nu s-au așezat pe acel teritoriu khazar fără voia stăpânilor. Ba mai mult decât atât, putem trage concluzia în privința khazarilor că pe lângă permisiunea acordată maghiarilor de a se așeza la apus de Don, ei chiar îi implantaseră acolo pentru a sluji propriilor lor scopuri. Reașezarea popoarelor supuse, din motive strategice, era un truc practicat și anterior de făuritorii de imperii nomade. De pe noul lor loc de așezare, maghiarii îi puteau ajuta pe khazari să stăvilească înaintarea spre sud a neamului rus. Învoiala a mers strașnic și a dat roade vreme de aproape un secol. În tot acel timp relațiile dintre maghiari și khazari s-au strâns tot mai mult, culminând cu 2 evenimente care au lăsat urme trainice asupra națiunii ungare: în primul rând, khazarii le-au dat un rege care a întemeiat prima dinastie maghiară; în al doilea rând, mai multe triburi khazare s-au unit cu maghiarii și le-au transformat fundamental caracterul etnic. Primul episod a fost descris de împăratul bizantin Constantin 'Porfirogenetul' în 'Administrarea Imperiului' (secolul X) și a fost confirmat de faptul că numele pomenite de el au apărut independent în prima 'Cronică Ungară' (secolul XI). Împăratul a scris că înainte de a interveni khazarii în treburile interne ale triburilor maghiare, aceia nu aveau nici un fel de rege, ci doar căpetenii de trib; la solicitarea kaganului - șeful khazarilor - maghiarii l-au ales pe Arpad, fiul lui Almus, să le fie rege. Ceremonia instalării lui Arpad s-a desfășurat 'după datinile și obiceiurile khazarilor, prin ridicarea pe scuturile luptătorilor; înainte de acel Arpad, maghiarii nu avuseseră nici un alt conducător: drept care până în ziua de azi conducătorul lor este ales din neamul lui'. ('Ziua de azi' în care scria Constantin 'Porfirogenetul' era aproximativ anul 950)".

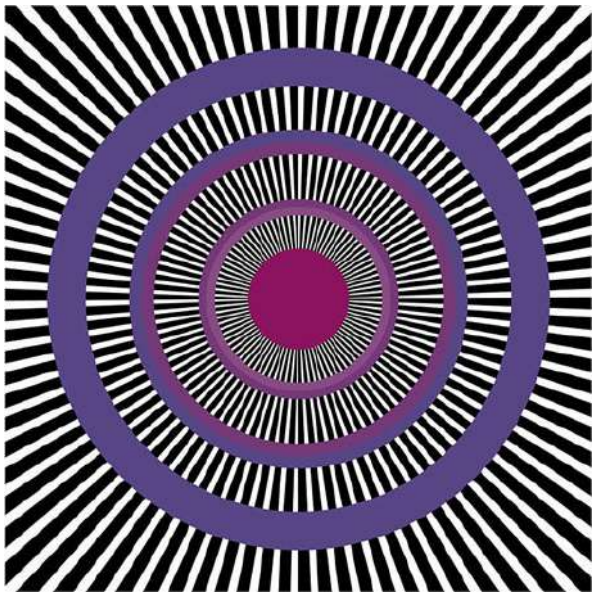

"Dinastia lui Arpad a domnit până la 1301 și numele lui este unul dintre primele pe care le învață școlarii unguri. Al doilea episod pare să fi exercitat o influență încă și mai profundă asupra caracterului național al ungurilor. La o dată nespecificată - relata Constantin 'Porfirogenetul' - a avut loc o rebeliune a unei părți a națiunii khazare împotriva conducătorilor. Insurgenții constau din 3 triburi, 'care se numeau kavari / kabari' și care erau chiar din neamul khazarilor. Cârmuirea a ieșit învingătoare; unii dintre răsculați au fost măcelăriți iar alții au fugit din țară și s-au așezat împreună cu maghiarii, împrietenindu-se mult cu ei. De asemenea, i-au învățat pe maghiari limba khazarilor și până în ziua de azi vorbesc același grai dar mai vorbesc și limba maghiarilor. Și pentru că s-au dovedit mai vrednici în războaie și cel mai vârtos dintre toate triburile și buni conducători de oști, au fost aleși să alcătuiască prima hoardă iar printre ei se află un conducător care este mai mare peste cele 3 hoarde ale kavarilor / kabarilor, până în ziua de azi. Ca să pună punctul pe 'i', Constantin 'Porfirogenetul' și-a început capitolul următor cu o listă 'a hoardelor kavarilor / kabarilor și maghiarilor; întâi este cea care s-a despărțit de khazari, acea menționată hoardă a kavarilor / kabarilor', ș.a.m.d. Cei care-și spuneau maghiari veneau abia după ei. S-ar părea că maghiarii primiseră - metaforic dar poate chiar și 'ad litteram' - o transfuzie de sânge din partea khazarilor. Asta i-a afectat în mai multe feluri. În primul rând aflăm, spre marea noastră surprindere, că cel puțin până la mijlocul secolului X se vorbea în Panonia atât maghiara, cât și khazara. Rezultatul acestei limbi duble îl constituie caracterul amestecat al maghiarei moderne; deși ungurii au încetat demult să mai fie bilingvi, au fost astfel la începuturile lor panonice, după cum dovedesc și împrumuturile din vechiul dialect ciuvaș al limbii turce pe care-l vorbeau khazarii. Strânsa

colaborare dintre khazari și maghiari a luat sfârșit în 896 când cei din urmă și-au luat adio de la stepele eurasiatice, au străbătut lanțul Carpaților până în Panonia și au cucerit teritoriul ce urma să devină habitatul lor de lungă durată. Și împrejurările acelei migrații sunt destul de controversate, dar cel puțin în linii mari o putem înțelege. În ultimele decenii ale secolului IX încă un jucător sălbatic a intrat în jocul nomazilor 'scoală-te tu, să mă așez eu': pecenegii. Constantin 'Porfirogenetul' a descris acel trib turanic ca o hoardă de barbari lacomi, nesățioși, care cu bani buni puteau fi cumpărați ca să lupte împotriva altor barbari și a neamului rus. Locuiau între Ural și Volga sub suzeranitatea khazarilor; după Ibn Rusta, khazarii 'îi prădau anual' sau mai bine zis strângeau birurile pe care le datorau pecenegii. Spre sfârșitul secolului IX, pecenegilor li s-a întâmplat o catastrofă (de un gen nu chiar atât de neobișnuit): au fost alungați din țara lor de către vecinii de la răsărit; acei vecini nu erau alții decât ghuzii / oguzii, unul dintre nenumăratele triburi turcice care din când în când se desprindeau din locul de ancorare din Asia Centrală și porneau în derivă spre apus. Pecenegii dislocați de ei au încercat să se așeze în Khazaria dar khazarii i-au bătut și i-au izgonit. Pecenegii și-au continuat bejenia spre apus, au trecut Donul și au năvălit peste teritoriul ocupat de maghiari. Aceia au fost siliți la rândul lor să se strămute mai departe spre apus într-o regiune dintre Nipru și Bug; ei au botezat acea regiune 'Țara dintre ape'. Se pare că ei s-ar fi stabilit acolo în anul 889; dar în 896 pecenegii i-au izbit din nou, în alianță cu bulgarii de pe Dunăre, drept care maghiarii s-au repliat în Ungaria de astăzi. În linii foarte mari, aceasta este povestea plecării maghiarilor din stepele răsăritene și așa s-a sfârșit legătura dintre maghiari și khazari. Ne intrigă aparenta contradicție dintre imaginea maghiarilor ca războinici măreți și retragerea lor lipsită de glorie din habitaturi succesive. Aflăm despre o înspăimântătoare ciocnire pe care a avut-o cu hoarda maghiară Sfântul Chiril - apostolul slavilor - în 860, când se afla în drum spre Khazaria: tocmai își spunea rugăciunile când s-au năpustit asupra lui 'urlând după obiceiul lupilor' (dar sfințenia personajului l-a ocrotit de orice rău). S-ar părea că obiceiul raidurilor l-au deprins maghiarii abia în a doua jumătate a secolului IX, cam atunci când au primit acea esențială transfuzie de sânge din partea khazarilor. Se prea poate să se fi dovedit o binecuvântare: kabarii / kavarii, care erau 'mai vrednici la război și mai vârtoși' au ajuns tribul conducător și au adus gazdelor lor o infuzie de spirit de aventură care avea să-i prefacă foarte curând într-un flagel al Europei, cum fuseseră mai înainte hunii. Ei i-au învățat pe maghiari 'acele tactici cu totul deosebite și caracteristice, folosite din vremuri străvechi de toate națiile turcice și de nimeni altcineva, anume cavaleria ușoară folosind vechile scheme: fuga simulată, tirul din goana calului, șarjele neașteptate însoțite de urlete înspăimântătoare ca de lupi'. Asemenea metode s-au dovedit de o eficacitate ucigătoare în secolele IX-X când năvălitorii prădalnici unguri au invadat centrul și apusul Europei, în schimb nu au prea avut efect împotriva pecenegilor care foloseau aceleași tactici și erau în stare să-ți dea fiori de spaimă cu urlete cel puțin la fel de înfiorătoare. Grosul națiunii maghiare, adevărații finico-ugrici, agricultori relativ (dar nu chiar foarte) pașnici și sedentari, și-au stabilit sălașele la apus de Dunăre. Câmpia a fost ocupată de neamul nomad al kabarilor / kavarilor, adevărați turci, crescători de vite, călăreți și luptători, forța motrice și oastea națiunii. Acela era neamul care în zilele lui Constantin 'Porfirogenetul' încă se mai afla în frunte ca 'prima dintre hoardele maghiarilor'. După cât credea istoricul britanic Carlile Macartney, mai ales acea semințe a kabarilor / kavarilor îi prăda pe slavii și rușii din stepă; tot ea a condus și campania împotriva bulgarilor în 895. În mare măsură și vreme de mai bine de jumătate de secol, a fost teroarea unei jumătăți de Europa. Și totuși ungurii au reușit să-și păstreze identitatea etnică. Povara principală a celor 6 decenii de războaie agitate și necruțătoare a fost îndurată de kabari / kavari ale căror rânduri trebuie să fi fost groaznic subțiate. Între timp, adevărații maghiari, trăind în pace relativă, și-au sporit rândurile. De asemenea, după perioada bilingvă, au izbutit să-și păstreze limba ugro-finică inițială, spre deosebire de bulgarii poposiți la sud de Dunăre care și-au pierdut limba turanică originară, adoptând paleo-slava, impunând și slavizând limba populației locale din Tracia (traca romanizată)".

Imperiul Khazarilor / Cazarilor s-a întins între Țara Ghergarilor / Albania Caucaziană = fost Regat Hun (cuprinzând inclusiv gura Fluviului Volga) și Bazinul Niprului (cuprinzând inclusiv gura Fluviului Nipru), unde s-a învecinat cu stăpânirea puternicilor Valahi / Rumâni: urmașii direcți ai Geților; la Khazari, centrală era Valea Donului / aflată integral în Federația Rusă (Fluviul Don - lung de 1870 km - a fost vechea delimitare dintre Asia și Europa, gura o are în Marea Azov, în Estul Peninsulei Crimeea). Este de știut că geneticienii au identificat profilul bărbătesc "N" (codificat nomenclatural "N-M2019") la Khazarii din Krasnodonetskaya, districtul Belokalitvinsky 48,01 lat. N, 40,54 long. E / Federația Rusă, vechi de 12 secole, exact același profil existând în secolul următor printre Ungurii "Cuceritori" de exemplu găsiți pe Tisa superioară, la Karos, în Panonia. În anul 1900, pe "Dealul Vrăjitoarelor" al podgoriei familiei Gergely = în pronunție Gherghei din Tuzsér-Boszorkányhegy 48,20 lat. N, 22,07 long. E (la intrarea în Ungaria a Tisei / în amonte de Podgoriile Tokaj), proprietarii Gergely Lajos și Gergely István - tată și fiu - au găsit rămășițele unor Unguri "Cuceritori"; liderul acelora, înhumat acolo - recent analizat genetic - avea alt profil bărbătesc / apropiat, anume "N-PH1896", de la el rămânând unele artefacte (vechi de peste un mileniu, păstrate în Muzeul "András Jósa" din Mestecănești / Nyíregyháza, reședința județului Szabolcs-Szatmár-Bereg):

Pieptarul de argint și centura liderului genetic "N" al Ungurilor "Cuceritori" (înhumat pe "Dealul Vrăjitoarelor" din Podgoria Gergely / Valea Tisei)

În anul 2022, colectivul internațional format din Kustár Ágnes, Fehér Tibor, Sántha István din Budapesta / Ungaria, Dmitrij Adamov din Federația Rusă, Paul Rober Harasti din SUA și Bodnár Mónika de la Muzeul "Herman Ottó" din Mișcolț / Ungaria a cercetat rămășițele oasoase ale nobilului respectiv - înhumat în mormântul nr. 6 din situl arheologic Tuzsér-Boszorkányhegy / pe malul stâng al Tisei - enunțând (ar fi de remarcat că menționarea în studiu a profilului genetic "N-L708" e cea ancestrală definitorie Gherga - probată și de valoarea DYS392 = 14 - iar privind denumirea tribală Yenei, se poate observa că în limbile Turce "yeni" înseamnă "nou"): "Până în prezent se știu doar câteva povești în care modelele străvechi pot fi direct legate de persoanele contemporane, în afară de familiile Regale (ca de exemplu Rurikii, Ghediminii, etc). Scopul studiului nostru a fost să reconstruim în cel mai complex mod posibil nobilul Cuceritor de la Tuzsér și descendența sa paternă, care se întinde pe 11 secole de la Cucerire până în zilele noastre, până la urmașii specifici care trăiesc astăzi. Reconstrucția complexă dorim să o prezentăm într-o abordare interdisciplinară implicând discipline diferite - arheologie, antropologie, reconstrucția chipului, arheogenetică și cercetarea arborelui genealogic - împletind toate rezultatele în modelul nostru de reconstruire. Protagonistul studiului este războinicul Cuceritor din Tuzsér-Boszorkány-hegy al cărui mormânt s-a încadrat ca fiind printre înmormântările prestigioase din regiunea Tisei Superioare. Astăzi, cercetările arheologice sunt în mare măsură de acord că regiunea Tisei Superioare ar fi găzduit primul Scaun Domnesc al Maghiarilor, în prima jumătate a secolului X. Cimitirele zonei au compoziție specifică: au fost organizate cu un exces semnificativ de bărbați; foștii nobili aveau mormintele bogat echipate cu arme și cu însemne, inclusiv militare. Sarcina lor principală era războinică iar baza lor agricolă însemna creșterea animalelor mari în pășunile de iarbă din câmpia inundabilă. Un descendent masculin identificat al colonizatorului înhumat în Tuzsér se află acum în SUA iar bunicul său provine din apropierea mormântului Cuceritorului, născut la 9 secole după cucerire. Povestea a început în anul 2014, când Paul Geza Harasti (tatăl lui Paul Rober Harasti, unul dintre co-autorii acestui studiu) în timpul cercetării genetice a familiei la compania '23andMe' a observat că testul său ADN a arătat haplogrupul 'N1c1', ceea ce este destul rar în rândul Maghiarilor dar comun în Ural și în Siberia. Prin urmare, cu ajutorul co-autorului Dmitri Adamov (genetician de origine Yakut), a fost făcută legătura cu mutația 'N-L708 > M2019' comună la Yakuți, care a arătat clar că este o linie care nu are legătură cu rezultatele anterioare din Ungaria. Pe baza rezultatelor DYS392 = 16 și a bazei de date Yakute, au fost identificate profilele genetice 'PH1612' și 'PH1896'. Familia Haraszti - ramura care joacă rolul principal în această investigație - a emigrat din vechiul județ Maghiar Torná (parte a Slovaciei actuale) în Canada; acum este în SUA. Joe Meszaros din SUA (un văr îndepărtat al lui Paul Rober Harasti) a fost apoi abordat de co-autorul Fehér Tibor, care a comparat rezultatele cu mostre prelevate din descoperirile elitei militare de la Tuzsér-Boszorkány, de la Örménykút (s-a dovedit a fi similar cu acela), precum și cu 'N-PH1612' din Croația, de asemenea; mutația determinantă a lui Paul Rober Harasti este la fel cu cea găsită la Tuzsér-Boszorkány-hegy. În anul 2020, Ágnes Kustár a făcut reconstrucția facială a craniului păstrat în Colecția de Antropologie a Muzeului Maghiar de Științe ale Naturii: după craniul original a fost realizată o replică 3D din plastic, apoi din imagini 3D pe computer a fost produs un craniu virtual. Din mormântul 6 al sitului Tuzsér-Boszorkány-hegy analiza genetică a probelor osoase a fost efectuată de Christine Keyser în laboratorul de ADN osos al Universității din Strasbourg. Distinsul bărbat din Tuzsér a murit la vârsta de 40-59 ani; era supraponderal. Caracteristicile Europide și Mongoloide sunt amestecate pe fața sa (avea așa-numitele trăsături Pamiride). Reconstrucția facială reflectă fidel craniul mixt, Europid cu morfologie Mongoloidă, dând un caracter distinctiv feței. Analizele au arătat că mormântul 6 al sitului Tuzsér-Boszorkány-hegy și 2 mostre din situl Örménykút sunt Nord-Eurasiatice: aparțin grupului patern 'N', cunoscut anterior ca 'N-Tat', al cărui subgrup 'N3a2-M2118' este caracteristic poporului Yakut. Eșantionul de la Tuzsér a fost pozitiv 'PH1896' iar eșantionul de la Orménikút a fost negativ. Rezultatele indică un timp de ramificare la sfârșitul vremurilor Hune în Asia (secolul III). Sorgintea Harasti ar fi printre Nogaii Kazahi. Strămoșul întregului grup a avut DYS392 = 14; DYS392 = 15 este valoarea medie a indivizilor 'N-M2118', adică distanța genetică cumulată a tuturor descendenților din acest punct este cea mai mică (eșantionul Örménykút e mai aproape de eșantionul Croat iar eșantionul Tuzsér ar fi putut fi un strămoș direct al acelora).

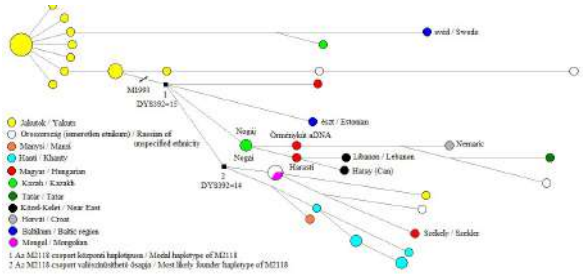

Rețeaua genetică 'N-M2118'

Conform datelor disponibile, bărbații cu profilul 'PH1612' - datând de 37 de secole - s-au ramificat din Asia (rudele lor cele mai apropiate se regăsesc în China și Coreea). Cel mai probabil este că de pe teritoriul actualei Mongolii și al Lacului Baikal au pornit spre Vest în secolul III, la sfârșitul Erei Hune. În acea perioadă, Lacul Baikal a fost și patria Yakuților (de unde aceia au migrat la locul lor de reședință de mai târziu, spre Nord de-a lungul Fluviului Lena). Testele au arătat că eșantioanele Bașkir cu profilul 'PH1612' au fost ale tribului Yenei / Jenő, numele folosit de unul dintre triburile Cuceritorilor; este important de menționat că alt eșantion genetic Bașkir a fost identificat în Marea Târnavă, capitala veche a Bulgariei Dunărene. 'N-M2019' a fost înrudit direct cu 'N-M2118'. Revenind la migrațiile de Stepă, considerăm probabil că 'PH1896' s-a mutat în secolul III în regiunile actuale Ciuvaș și Bașkiria

(din zona Volga / Bulgaria veche), apoi ajungând în interiorul Carpatic. Ungurii Cuceritori clasificați cu profilul 'PH1896' și haplogrupul 'N' erau totuși diferiți față de populațiile timpurii înrudite (Yakuții vechi, Buriații și Samoiezii), relațiile strămoșilor lor fiind de acum 5-6 milenii în presupusa lor reședință ancestrală: regiunea Baikal. Cu cât ne îndepărtăm mai mult de prezent, cu atât avem mai puține amintiri scrise, ceea ce face foarte dificilă urmărirea strămoșilor; dar când mai multe discipline se unesc, uneori se obțin rezultate interesante, chiar surprinzătoare. Este sigur că primul strămoș cunoscut al familiei Harasti a fost găsit în mormântul nr. 6 din Tuzsér; nu este însă clară legătura genealogică dintre acela și Maghiarul Haraszthi / Harasti intrat în rândul nobililor prin scrisoarea Regelui Sigismund de la 1405 (urmașii de-a lungul vremurilor au deținut moșii în Ungaria, în Crișana - județele Bihor și Arad - și în Slovacia: versiunea Harasti a numelui familiei e Slovacă)".

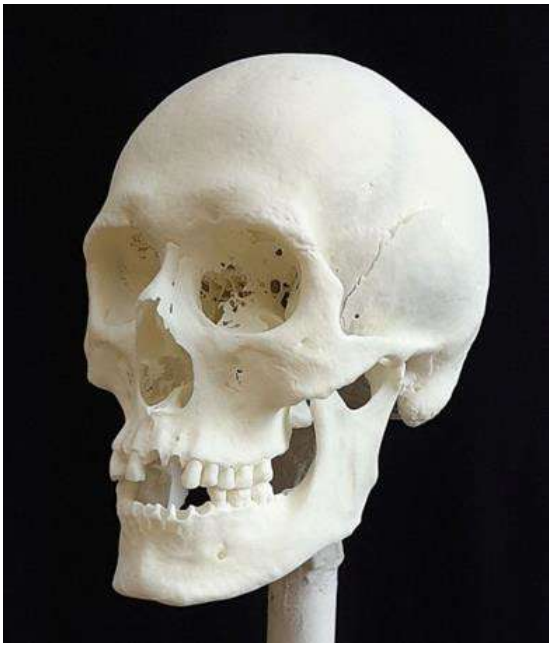

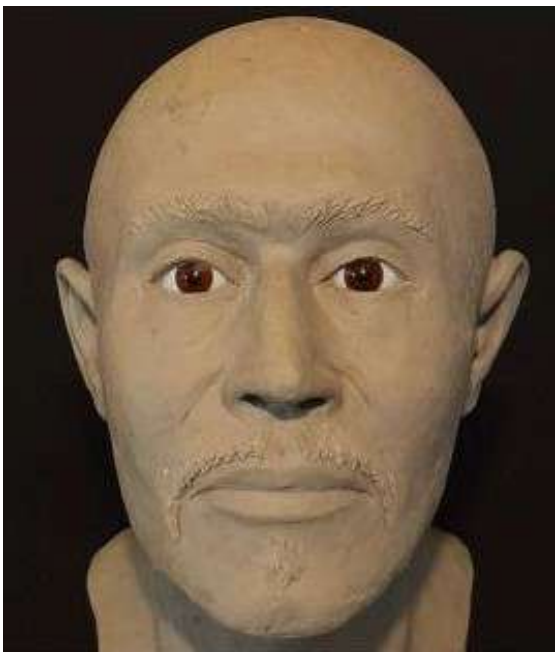

Mulajul de plastic al craniului și reconstituirea facială a nobilului "Cuceritor"
(înmormântat în secolul X, Podgoria Gergely / Ungaria)

Specialiștii Maghiari acceptă în general că Ungurii "Cuceritori" au vorbit Ciuvașa în confederația lor tribală din Panonia până către sfârșitul secolului X; iar despre strămoșii Ciuvași se cunoaște că au provenit din fosta Albanie Caucaziană = fostul Regat Ghergar de la Marea Caspică (unde curge Volga, Fluviul în susul căruia au mers, inclusiv în prezent printre Ciuvași regăsindu-se profilul genetic bărbătesc Gherga). În secolul V î.C., nobilul Ghergan Carian știut ca istoricul Herodot Karka 4:123 a descris extraordinara întindere Getă, indicând explicit că la izvorul Fluviului Don / Tanais - azi un oraș mare acolo fiind "Noua Moscovă" = NovoMoskovsk 54,05 lat. N, 38,13 long. E / din regiunea Tula - în vremea sa trăiau "ThyssaGetae" = TisaGeții, vecinii faimoșilor vânători Iurca (notați de Karianul Herodot ca "Iyrkae" în "Istorii" 4:22). Ar fi de observat că Anticii plasau legendara Thule ca Hiperboree, adică extrem Nordică; de exemplu, Romanul Pompiliu Mela în "De Situ Orbis" 3:57 a plasat Thule la Nord de Scythia / Sciția (care era în Stepa Caspico-Pontică, adică la Nord de Mările Caspică și Neagră). Dr. Iris von Bredow 1948-2018 a avut opinia că TisaGeții au fost Finici din Bazinul Volga (istoricul Antic Herodot a scris că prin zona TisaGetă curgea Oarus, Fluviu indicat în "Enciclopedia Britanică" din anul 1911 de către geograful Rus Peter Kropotkin ca Volga în Antichitate): iată-i deci pe TisaGeți ca formând populația Antică de la contactul Nordicilor Finico-Ugri cu Sudicii Indo-Europeni; de altfel, inclusiv vecinii vânători Iyrkae, echivalați ca nomazi Sciți ori ca Hyrkani - proveniți de la Marea Hyrkană = Caspică - au fost de asemenea considerați Finici, împreună cu TisaGeții (de exemplu de către cercetătorii Britanici Joseph Wells 1855-1929 și de Walter How 1861-1932). Privind nomenclatura acvatică a arealului TisaGet, pe lângă Volga / "Oarus" și Don / "Tanais", se poate considera inclusiv Nipru, notat "Ouardanes" / "Var-danu" de geograful Antic Ptolemeu 5:8 (vechii Greci îi ziceau "Bory-sthenes" / "Vory-stana", Scit fiind "Varu-stana" iar Hun simplu Var, așa cum a consemnat cronicarul Iordanes în "Getica" 269), unde au fost semnalați de către geograful Antic Strabon în a șaptea sa carte Sciții Gheorgoi / Gheorghi: așadar, numeroșii TisaGeți s-ar fi regăsit pe marile întinderi din Bazinele Volga, Don, Nipru, etc. (istoricul Antic Herodot indicând în a patra sa carte și unii afluenți din zona TisaGetă); după cum se știe, Bazinul Donului - axa hidrografică TisaGetă - e încadrat la Est de Bazinul Volga / aparținând sistemului Caspic (al Mării Hyrkane) și e încadrat la Vest de Bazinul Niprului / aparținând sistemului Pontic (al Mării Negre, având la apus Ghergani inclusiv acum, în Epoca Modernă).

Sistemul acvatic Don e sub-Bazin Pontic

Dinspre acea zonă - Antic TisaGetă - în Evul Mediu s-au petrecut unele mutări de populații înspre spațiul Românesc; la sfârșitul secolului IX, Ungurii din exteriorul arcului Carpatic au trecut în interiorul arcului Carpatic (prin Carpații Nordici) și l-au ucis pe Vodă Gelu care cârmuia NV Ardealului, apoi - fiindcă Vodă Menumorut / stăpânul Crișanei era prea puternic - s-au aliat în secolul X prin cununie politică cu fiica acelui mare lider Bihorean iar privind Banatul cârmuit de Dinastia lui Glad Vodă au acționat acolo numai după ce Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân a fost distrus de Imperiul Bizantin (secolul XI); la început, Ungurii s-au așezat în Panonia, la Vest de Dunărea mijlocie iar apoi la Vest de Tisa: pătrunderea Ungurilor la Est de Tisa - printre autohtonii Români - a fost greoaie, procesul durând mai multe secole.

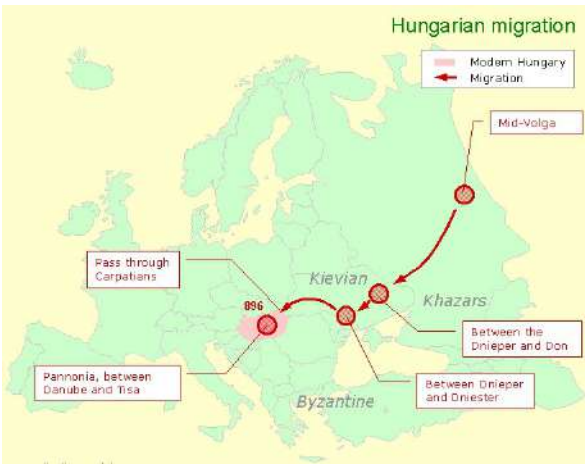

Savanți ca academicianul Ceho-Austriac Vilem Tomașek 1841-1901, Estonul-Canadian Edgar Saks 1910-1984, ș.a. au echivalat Finico-Ugrii Voguli (strămoșii Manși, rudele vechilor Unguri / Maghiari) cu TisaGeții; Dr. Michael St. Clair în cartea "Preistoria limbilor din perspectiva triangulării genetice masculine" din anul 2021 a scris: "Pe de o parte, studiul profesorului Feher Tibor din 2015 și al altora despre legăturile genetice ale bărbaților 'N' a identificat populația Manșilor ca sursa generatoare a migrării Maghiarilor; pe de altă parte, limbile Maghiară și Mansă sunt ramuri Ugrice. Ca atare, concluzia este că deopotrivă datele genetice și lingvistice corespund la Manși și Maghiari".

Majoritatea Manșilor sunt genetic Gherga (GeoNomad / YouTube, 2021)

Ar fi de știut că în teritoriul populat de Manși a fost cercetată în anul 2023 (de un grup Ruso-German) cel mai vechi fort de pe glob, pe un promontoriu al Râului Amnya: în urmă cu 8 milenii acela proteja depozitele cu carne de reni, elani, pești, etc. ale vânătorilor și pescarilor zonei.

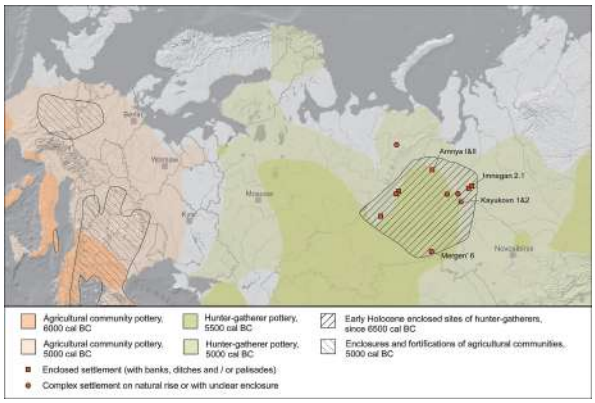

Conectările vechilor Maghiari cu Marii Geți au corespuns și cu cele vechi orientale ca Magog. În anul 937, eruditul / exegetul Iacob Kirkișani / Qirqisan (A-Dâg din fosta Circassie / Colchis - cu capitala la Soci, pe malul Nord Pontic - mozaic Karait, care nu agrea rabinii) a scris că încă și în timpul lui - atunci acolo exista Khazaria - "Oamenii cavernelor se numeau Magharya": aceia erau de genul Troglodiților, adică al celor trăind nu în corturi, ci în bordeie săpate în Pământ. Academicianul A/Român N. Iorga - născut în N Moldovei / "Mol-dovei" - în "Oamenii Pământului" din anul 1936 a scris despre Maghiari / Unguri: "Noii veniţi Unguri nu făceau un popor, ci o colecţie de triburi, parte Turceşti, parte Finice. Pentru bizantini ei erau 'Turci', după clasa dominantă. Pentru ei înşişi, au ajuns mai târziu numai la un singur nume: când Unguri - cu amintirea Hunilor - când Maghiari". (Pe de o parte, Ungurii mereu au anunţat apropierea lor faţă de Turci şi Baltici / mai ales Finici; pe de altă parte, Maghiarii mereu au anunţat apropierea lor faţă de Magii / Mezii din N Iranienilor). Înaintea prieteniei dintre Secui și Huni - despre care a scris "Gesta Hunnorum et Hungarorum" - dovezile istorice au relevat mari prietenii între Huni şi Geţi / Goți: aceia, formând cei mai mulţi autohtoni din spaţiul Carpato-Dunăreano-Pontic (Geți care în anul 410 au reușit și cucerirea Romei) i-au văzut pe Huni ca ajutoare contra restului Romanilor şi chiar ca mai buni parteneri decât unii dintre ei - Geți / Goți - astfel petrecându-se despărțirea definitivă dintre foarte numeroșii OstroGoți şi ViziGoți. "Letopisețul Cantacuzinesc" (considerat prima cronică mare a Țării Românești) a arătat: "căci cum s-au zis den istoriile altora că și Dachii și Ghetii dentr-o fântână cu Gotii sunt, încă mulți și Gotii pre atunci le zicea, că tot Schiti erau și tot dintr-a Răsăritului Schitie erau și aceștia toți au izvorât, cum și Ungurii și alții". Genetic, Gherga, Getic, sunt 3 dimensiuni ale aceluiași context din mileniul I, despre originea unor bărbați înrudiți aflați în legături cu spațiul Român:

1. Genetic, în grupul masculin uman "LLY22G" / "N*" - acum "X" - al bărbaților Gherga au fost documentați lideri importanți în mileniul I, ca Regele Decebal / decedat la începutul secolului II, Împăratul Attila / decedat la mijlocul secolului V, guvernatorul Rurik / decedat în secolul IX, comandantul Arpad / decedat la începutul secolului X, ș.a.: ei erau înrudiți deoarece au aparținut aceluiași clan / neam, dezvoltat dintre dinaștii Antici Gherga (rezultați dintre cârmuitorii Cariani / Greci ai coloniilor din Dobrogea Geților); identitatea

lor genetică a fost deopotrivă confirmată atât onomastic Gherga, cât și istoric prin aceeași ascendență / anume cea Getică.

2. Gherga onomastic s-a regăsit în mileniul I cu variante la principalii reprezentanți ca Geto-Dacul Gurag, Gepido-Hunul Gherei, Huno-Bulgarul Gurg / Kubrat, Geto-Rusul Garða, Geto-Ungurul Horka / Korca = Gorga, ș.a. (având înrădăcinarea lingvistică în Anticul Greco-Get Gherga/s); multe din rude au purtat nume apropiate, ca Gheorghe, Grigore, etc. (identitatea lor onomastică a fost deopotrivă confirmată atât genetic, cât și istoric / căci au fost descendenți Regali Geți).
3. Getic, acei Gherghi legați de spațiul Român au fost documentați în mileniul I chiar și după ce unii au ajuns să-i denumească ca Goți: pe lângă dimensiunea genetică identică Gherga și pe lângă dimensiunea onomastică Gherga, această dimensiune Getică pentru Gherga s-a probat și prin știința istoriei (rădăcinile Gete / Gote fiind revelate de către specialiști din mai multe Țări).

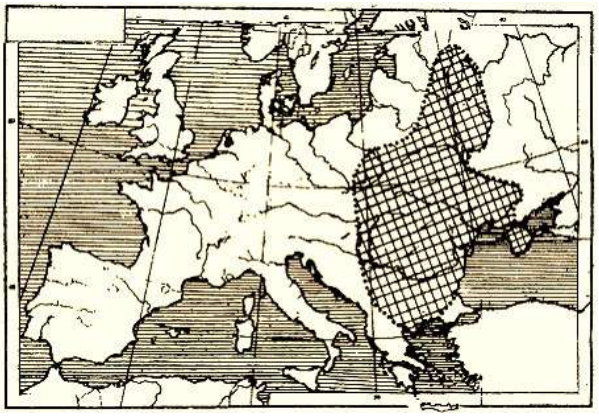

Imperiul Bulgaro-Armân / Românesc
la începutul secolului IX (conform Dr. Andrei Groza, 2001)

Legăturile genetice ale bărbaților Gherga din spațiul Românesc al mileniului I (reflectate inclusiv prin tipologiile marilor lideri Decebal Gurag, Attila Gherei, Rurik Garða, Arpad Horka / Korca = Gorga, ș.a.) și-au găsit ecourile în mediul academic de exemplu prin documentarea științifică originală publicată în primul an al mileniului III de către conferențiarul Andrei Groza - Doctor în istorie, cadru universitar în Chișinău 47,01 lat. N, 28,52 long. E / capitala republicii Moldova, cel mai mare oraș Românesc după București / capitala republicii România - care în lucrarea "Din istoria necunoscută a românilor" a scris: "În spațiul Carpato-Dunăreano-Nistreano-Pontic s-a format poporul român; limba română are la temelie latina populară / vulgară. Populația a fost atestată că trăia în diferite structuri prestatale - cnezate, jupanate, banate, voivodate - separate. De ce popoarele vecine / străine - pentru care era foarte cunoscut etnonimul 'român' - nu ne-au numit cum era și firesc (romanus, rumâni, români) ci au preferat alt etnonim: vlahi, blahi, valahi?" (La semeții Valahi, respectiv măreții Vlahi - înrudiți cu faimoșii Felahi / țăranii orientali - se poate observa caracteristica principală, că erau plini de fală dintotdeauna, încă din vremurile timpurii ale stră-Românilor iar vecinii, nu așa de vechi, când i-au întâlnit, atunci i-au denumit ca atare, inclusiv în spațiul Nistreano-Istrean).

"De ce în istoriografia noastră până astăzi nu se găsește un răspuns clar: când și cum au ajuns românii de la est și sud de Carpați sub sceptrul regilor unguri? De ce istoriografia românească îi numește pe bulgarii din secolele VII-IX ca fiind slavi, când nu există nici o mărturie scrisă în acest sens? În baza căror argumente istoriografia românească admite că triburile așa-numiților 'rosî' erau slave, când - de asemenea - nu există nici o mărturie scrisă în acest sens? În primele secole ale mileniului I, pe toată întinderea de la Munții Caucaz până la Munții Apenini, locuia un singur neam (geto-dacii, tracii, ilirii, romanii), care vorbeau o singură limbă; astfel, dacii nu au fost și nici nu puteau fi romanizați. Până în a doua jumătate a mileniului I, întreg spațiul de la Munții Caucaz, Kuban, Don, până în Balcani, a fost populat de un mare și puternic neam: neamul geților, care era fărâmițat în mai multe comunități getice diferite. Astfel, așa-numiții 'goți', 'huni', 'avari' erau geți. Bulgaria în secolele VII-XIV, Rosia / Roșia în secolele IX-XI și Ungaria în secolele X-XIV au fost state românești; cu numele de 'bulgari', 'rosî' / 'roși', 'unguri' erau numiți atunci românii. Procesul de constituire a poporului și a limbii române s-a încheiat în secolul X, leagănul de formare al cărora au fost pământurile dintre Dunărea mijlocie, Drina (râu de hotar între Bosnia și Serbia), lacul Ohrid - între Albania și Macedonia - Marea Egee, Marea Neagră / inclusiv Peninsula Crimeea, Niprul inferior, râul Rosi / Ucraina, Carpații de Vest. Etnonimul 'român' a provenit nu de la 'roman', ci de la cuvântul 'rumân' / 'rumen', ceea ce însemna de culoare roșie închisă. La etapa de finalizare a procesului de etnogeneză, românii s-au numit pe sine 'roși' și 'rumâni'. În ambele cazuri etnonimul provenea de la numele indicând culoarea roșie, considerată nobilă / regală. Mai mult chiar, etnonimul folosit de vecini în acea perioadă - 'vlahi', 'blahi', 'valahi' - avea aceeași etimologie, provenind de la grecescul 'blah' însemnând 'brun' / 'roșu'. La începutul secolului X, românii au avut cel mai mare stat din Europa; slavii și maghiarii - în diferite perioade, unii un timp îndelungat, alții mai puțin - au fost supuși ai statului român. Chiril și Metodiu au inventat nu alfabetul chirilic, ci glagolitic: așa-numitul alfabet chirilic a fost alcătuit de români și trebuie numit alfabet românesc. Odată cu ieșirea, în secolul XIV, din componența Ungariei române a Munteniei și Moldovei, românii de acolo și-au pierdut rolul conducător în stat iar numele de 'ungar' treptat - pe parcursul secolelor - și l-au însușit maghiarii (de altfel, așa cum au procedat și 'bulgarii' și 'rușii'). În secolele I-V, a fost un singur neam de la Munții Caucaz la Apenini. Constatăm un adevăr cunoscut, că dacii erau un popor numeros și populau un teritoriu foarte vast, între Marea Azov, Nipru și Dunărea mijlocie. Ptolemeu a scris că țărmul de la gura cea mai nordică a Dunării până la gura fluviului Borysthene / Nipru și în interiorul teritoriului până la râul Hierassus / Siret, era locuit de carpi / daci. Marcianus din Heracleea Pontică a arătat că Dacia se întindea de la Carpați până la Nipru. Isidor din Sevilla a plasat Dacia între Marea Azov și Germania. Ștefan din Bizanț a afirmat că Dacia era o țară

aproape de Nipru. Vasile Pârvan, analizând rezultatele săpăturilor arheologice, a constatat că elementele traco-gete se găseau dincolo de Nipru, chiar până la Munții Caucaz. Nici un izvor scris n-a arătat că limba geto-dacilor era deosebită de cea a romanilor; din contră, unii autori au pomenit despre o limbă comună, pe înțelesul ambelor comunități. Marele poet Ovidiu a scris versuri în limba geților, menționând că a făcut acel lucru organizând cuvintele barbare după regulile latine. Priscus Panites a spus că goții / geții vorbeau aceeași limbă cu italienii. La începutul mileniului I, acest uriaș neam era fărâmițat nu numai politic, dar și sub aspectul ocupațiilor, structurii sociale, credințelor, etc. Unii se ocupau cu agricultura, alții erau crescători de animale. Unii trăiau sedentari în localități, alții erau nomazi, trăind în căruțe și corturi. Unii credeau în Zalmoxe, alții în Zeul Marte. Ceea ce îi lega pe toți și îi făcea să conștientizeze că aveau aceleași rădăcini și erau de un neam era limba vorbită, care - în pofida deosebirilor privind modul de trai, mijloacele de producere, obiectele de uz casnic, etc. - era înțeleasă de toți, indiferent de regiunea unde locuiau. Unii dintre aceia, care locuiau în partea apuseană, în Peninsula Apenină, numindu-se 'romani' - după numele orașului Roma - aveau la început de mileniu un stat dezvoltat și destul de puternic, un imperiu chiar: Imperiul Roman. Romanii aveau pretenția de a fi stăpânitori nu numai peste neamuri străine, dar și peste cei mai apropiați dintre consângenii lor: peste iliro-tracii din Balcani. În anul 46, Imperiul Roman a reușit să lichideze ultimul regat din Balcani, astfel Balcanii ajungând în totalitate sub controlul Romei. Romanii deseori își încrucișau săbiile și cu o altă comunitate înrudită, a geto-dacilor, care erau cea mai numeroasă ramificație a acestui neam și stăpâneau întreg teritoriul dintre Dunărea mijlocie și Munții Caucaz. Geții se împărțeau și ei în geți agricultori și geți nomazi: primii populau zona dintre Dunărea mijlocie și Nipru iar ceilalți stepa dintre Nipru și Caucaz; atât unii, cât și ceilalți, erau iarăși divizați, la rândul lor, în numeroase comunități care permanent luptau între ele. Romanii - care se considerau mai superiori - îi numeau pe toți aceia 'barbari'."

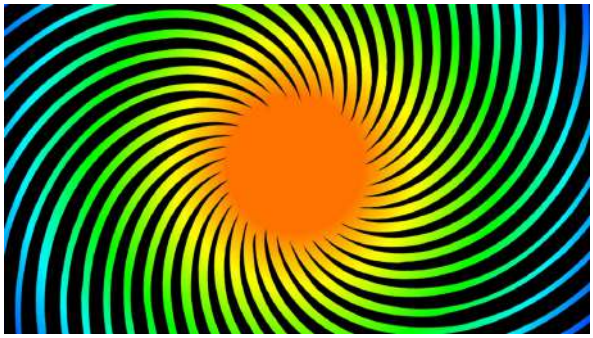

"La începutul secolului II, romanii au reușit să-i învingă și pe geto-dacii din Carpați conduși de Decebal. Spre mijlocul secolului III, cei mai puternici geți dintre Tisa și Nistru au devenit carpii. Romanii au fost nevoiți să-i recunoască pe confrații lor ca 'federați' - adică aliați - ai imperiului, plătindu-le anual o sumă; pentru ca teritoriul roman să nu fie devastat, împărații romani plăteau un anumit tribut și geților din nordul Mării Negre (însă totodată, Imperiul Roman a dus o politică de învrăjbire și fărâmițare cât mai pronunțată între comunitățile geților: deseori romanii plăteau unor comunități mai mult, altora mai puțin, cu unele încheiau alianțe iar cu altele le rupeau, etc). Cu toate acestea, hotarele imperiale erau atacate permanent ba de unii geți, ba de alții. Astfel, în anul 249, sub pretextul că romanii au încetat să le mai plătească suma convenită anterior, carpii - în fruntea mai multor comunități getice - au pus stăpânire pe provincia Dacia și au pustiit regiunile din partea dreaptă a Dunării; în acele lupte a căzut împăratul Decius. Geților din Carpați li s-au alăturat geții dintre Nipru și Nistru. În anul 262, trupele geților și sarmaților (o ramură mare a aceluiași neam, care popula toată întinderea dintre Dunărea mijlocie, Vistula și Niprul superior, din care mai târziu s-a constituit comunitatea slavilor) au pustiit Tracia și Macedonia. Corăbiile lor au ajuns pe litoralul asiatic al Mării Egee. Văzând succesele confraților lor, spre Dunăre s-au îndreptat și geții răsăriteni de lângă Marea Azov. Câțiva ani mai târziu, flota unită a geților, în număr de peste o mie de vase, a incendiat orașele de pe litoralul apusean Pontic și au trecut în Marea Egee: Balcanii au căzut pradă trupelor geților. Romanii, mai ales ajutați de ciuma și foametea ce bântuia în rândurile geților, au reușit să-i împingă pe aceia spre Dunăre; treptat, cea mai mare parte a geților care luaseră parte în campanie a fost nimicită sau prefăcută în robi. Un rol important în zdrobirea geților l-a avut Aurelian / comandantul cavaleriei romane, care și el se trăgea din neamul carpilor. E cazul să menționăm că la mijlocul secolului III rolul principal în armata romană îl jucau nu italicii, ci ilirii, tracii și daco-geții. În anul 270, Aurelian - susținut de conaționalii din legiunile răsăritene ale imperiului - a fost ales împărat. Pornind în anul 272 împotriva Palmirei care încerca să iasă din componența Imperiului Roman, Aurelian a luat cu dânsul și legiunile din Dacia iar pe funcționari i-a transferat în Moesia (între Dunăre, Morava și Drina iar nu pe teritoriul Bulgariei de azi, după cum afirmă unii istorici). Pe timpul lui Dioclețian, a fost supusă cea mai mare parte a carpilor iar drept rezultat, unitățile militare romane au fost completate cu geți atât din dreapta, cât și din stânga Dunării; totodată, a crescut ponderea geților nu numai în armata romană, ci și în stat. O asemenea situație probabil l-a și făcut pe împăratul Galeriu 306-311, el însuși de origine dac, să declare la începutul domniei sale că era dușmanul numelui de roman și că voia să schimbe titlul Imperiului Roman în Imperiul Dac. Războaiele interne între împărații legitimi și ei autoproclamați au dus la începutul secolului IV la slăbirea controlului asupra geților din nordul Mării Negre; împărații - ca să fie scutiți de invaziile geților - s-au văzut iarăși nevoiți să plătească acelora an de an tribut în bani. Peste puțin timp însă, între triburile getice a început un război fratricid, sângeros și istovitor, după cum au mărturisit unele izvoare scrise, pus la cale de către Constantin cel Mare; în urma acelui măcel, bizantinii nu numai că au obținut anularea plăților pe care le achitau anual geto-dacilor, ci au preluat chiar controlul asupra unei părți din teritoriul lor. Extinderea puterii imperiului asupra pământurilor din stânga Dunării și slăbirea militară a geților a oferit lui Constantin posibilitatea să reconstruiască unele fortărețe de pe malul stâng și chiar să construiască un nou pod peste Dunăre".

"Siguranța că hotarele de aici erau inviolabile, că nu exista un pericol real dinspre stepele de la nord de Marea Neagră, i-au permis aceluia să transfere capitala imperială în Bizanț, pe malul european al strâmtorii Bosfor, numit cu acea ocazie Constantinopol. Pentru o anumită perioadă, confruntările militare în stânga Dunării au încetat, fapt ce a permis geto-dacilor să-și restabilească viața economică și culturală. Geto-dacii au reconstruit orașele Alba Iulia, Arad, Oradea, Galații Bistriței, etc.; un argument important că pe acele teritorii se trăia o viață intensă îl constituie mormintele strămoșilor, ce se întâlnesc în foarte multe locuri. Odată cu recunoașterea de către Constantin a creștinismului drept religie oficială a statului, a început răspândirea sa și mai intensă în rândurile geto-dacilor. Printre cei mai activi apostoli ai religiei creștine au fost episcopii Nechita și Ulfila. Episcopul Ulfila din Dacia a participat în anul 343 la Sinodul de la Serdica / Sofia; acela - după cum au mărturisit istoricii timpului - devenind episcop al geților a inventat literele gotice / getice și a tălmăcit scrierile sfinte în limba getă (cu toate alea, răspândirea religiei creștine printre geți a întâmpinat unele greutăți: mai ales geții de la răsărit de Nipru au rămas fideli religiei lor vechi zalmoxiene). Fiind nemulțumiți de răspândirea religiei creștine în rândurile geților, conducătorii acelora (printre ei s-au evidențiat Ingur / regele geților dintre Kuban și Don și Atanaric / regele tervingilor dintre Nistru și Carpați) au declanșat persecuții în masă împotriva creștinilor. Tot atunci, geții-unguri (de la Ingur / Uingur) au năvălit asupra gelonilor - geți care locuiau între Munții Caucaz și râul Cuban / Kuban - și unindu-și forțele au devenit destul de militanți: au trecut strâmtoarea Kerci și într-un timp scurt au pus stăpânire pe teritoriul geților ostrogoți dintre Don și Nipru. Atunci acele pământuri erau controlate de greutungi - geți dintre Nipru și Nistru - în frunte cu regele lor Ermenar (consideraţi de către bizantini cei mai puternici dintre geţi). Ermenar n-a putut opune rezistenţă geţilor veniţi pe neaşteptate din răsărit şi s-ar fi sinucis; nepotul său - fiind copil - la sfatul comandanţilor s-a retras spre apus şi s-a adresat împăratului bizantin cu rugămintea de a fi primit în imperiul lui. Acea nouă situaţie i-a pus în gardă pe bizantini. Ei nu ştiau ce reprezintă în realitate forţele care veneau dinspre răsărit (dinspre Caucaz și Don), din ce neamuri erau alcătuite. Auzind de la refugiaţi că îi numeau pe nomazi 'unguri' (în latină 'hunguri') au hotărât că aceia erau din neamul hunilor (neam turcic care pustiise Asia Centrală şi la acel moment se afla în stepele din nordul Mării Caspice, nu departe de unde s-au pornit geţii răsăriteni) şi - deci - au început să-i numească 'huni'. Peste puţin timp, când acele triburi au ajuns la Dunăre, bizantinii şi-au dat seama că cei care veneau cu război nu erau altcineva decât aceiaşi geţi - mai exact o ramură aparte a geţilor - şi au început să-i numească 'masageţi', adică geţi puternici. Întrucât însă numele de 'huni' se răspândise mult prea repede în mijlocul populaţiei (ca şi orice veste despre vreun mare pericol), el a prins şi cel mai repede rădăcini. Geţii dintre Nipru şi Carpaţi - care până atunci au fost cunoscuţi sub diverse nume, ca greutungi, tervingi, ş.a. - practic n-au mai putut fi deosebiţi după triburi, din care cauză bizantinii i-au numit pe toţi 'goţi'. De faptul că anume în acea perioadă geţii din nordul Dunării se numeau goţi a vorbit şi Synesios, care a trăit la răscrucea dintre secolele IV şi V: 'Aceştia (geţii şi masageţii), care obişnuiesc să-şi pună alt nume, ba chiar unii dintre ei îşi schimbă trăsăturile feţei printr-o anumită dibăcie, ca să pară că s-a născut din pământ un neam nou şi îngrozitor, trec Istrul şi cer plată pentru pacea pe care ne-o îngăduie'. În lucrarea 'Despre războaie' scrisă la mijlocul secolului VI de Procopiu din Cezareea, e arătat: 'neamurile gotice erau și sunt astăzi multe la număr și deosebite unele de altele; altădată li se spuneau sarmați iar unii îi numeau neamuri getice'. Tot pe atunci - la mijlocul secolului VI - Ioan din Lydia în tratatul său confirma același lucru: 'goții sunt geți'. Așadar, autorii de atunci arătau că numele de 'get' sau 'got' denumea aceeași comunitate; în unele lucrări, anumite fapte au fost descrise cu referință la 'goți' iar în altele cu referință la 'geți': bunăoară, în unele lucrări ale vremurilor, se vorbea că împăratul Decius a căzut în luptă împotriva 'goților', despre Constantin cel Mare că i-a înfrânt pe 'goți', că Ulfila era episcopul 'goților', etc., pe când în alte izvoare istorice se arată că toate acele evenimente s-au întâmplat cu 'geții' (de exemplu, Eusebiu din Cezareea a scris că Decius a fost omorât de geți iar împăratul Iulian a arătat despre Constantin cel Mare că a luptat cu geții). Spre sfârșitul secolului IV, geții au început a fi numiți de bizantini goți. În secolul V, acumulând noi forțe (dar mai ales completându-și rândurile cu geții locali), geții-unguri și-au reînceput incursiunile asupra imperiului. O parte dintre supuşii lui Attila, mai ales din rândul foştilor conducători de triburi, nemulţumiţi de situaţia în care au nimerit, au fugit peste Dunăre, unde au cerut azil. Attila a cerut împăratului bizantin să nu-i primească pe fugari iar pe cei aflaţi pe teritoriul imperial să-i retrocedeze. Împăratul a ezitat, încercând să se împotrivească. În anul 442, trupele lui Attila (geto-ungare) au trecut Dunărea şi au început să prade Iliria şi Tracia. Împăratul a încercat să satisfacă cerinţele lui Attila, a avut loc un schimb intens de misiuni diplomatice, dar era târziu. Geto-ungurii (numiţi de bizantini 'huni') simţind slăbiciunea imperiului, au continuat să înainteze; acumulând forţe destule, s-au simţit în putere să înainteze cerinţe nu numai împăratului din Constantinopol, ci şi regilor din Europa Centrală".

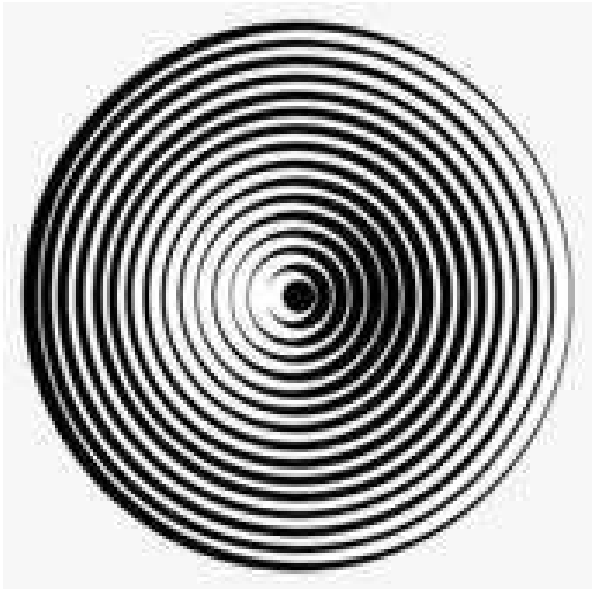

"După moartea lui Attila - în anul 453 - în rândurile geto-ungurilor au început certurile. Triburile geților-gepizi, în frunte cu Ardaric, n-au mai dorit să se supună feciorilor lui Attila: susținuți de alți geți, s-au răsculat și în urma unor lupte destul de sângeroase i-au învins pe geții-unguri, punând astfel capăt existenței formațiunii statale a lui Attila. Din cauza rivalităților reciproce, comunitățile geto-dacilor, ale geto-ungurilor și ale slavilor, fiecare în parte, au încercat să capete sprijinul împăratului bizantin; noua situație îi aranja întru totul pe bizantini: aceia - fără a pierde nici un ostaș, fără a depune

vreun efort - s-au pomenit în prag cu mulți geți nord-dunăreni și geto-unguri, care nu demult, fiind împreună, erau teama Europei, iar acum rugându-se fiecare în parte să fie ajutați. Împăratul a permis unora dintre ei să se așeze în Panonia și în Moesia Superioară. Geto-gepizii au continuat să locuiască în Carpați. Cei mai mulți dintre geto-unguri s-au îndreptat spre stepele de lângă Marea Azov, 'spre locurile de baștină'. Analizând campania geților-unguri spre apus și dominația lor într-un interval de timp relativ mic asupra celorlalți geți din tot spațiul dintre Munții Caucaz și Marea Adriatică, putem conchide că getul Attila a fost unul din rarii conducători care a încercat să-i unească pe toți geții într-o singură formațiune statală: în acea mică perioadă de dominație a geților-unguri s-au creat comunități getice mai compacte, stăpânitoare peste teritorii mult mai mari, în care deosebirile economice, culturale și chiar politice au fost reduse considerabil; astfel fusese făcut un pas mare spre realizarea unității naționale a tuturor geților (cu părere de rău, acel proces după moartea lui Attila n-a fost continuat). În 469, geții din Panonia au trecut Dunărea și au pus stăpânire peste orașul Singidunum / Belgrad, bizantinii recunoscându-i ca federați (mai târziu - în 488 - au plecat în Italia, unde s-au așezat printre geții de acolo). La acea vreme, geții - numiți în continuare de bizantini goți - în mișcarea lor spre apus reușiseră să pună stăpânire pe teritoriile de azi ale Italiei, Franței, Spaniei și Portugaliei; contopindu-se cu populația băștinașă, ei au dat naștere unor noi popoare: italienii, francezii, spaniolii și portughezii. Așadar, de la sfârșitul secolului V numerosul neam al geților a rămas divizat în câteva mari comunități în frunte cu regii săi: comunitățile geților din Europa Apuseană (numiți greșit în istoriografie 'goți'), comunitatea geților din Balcani / în cea mai mare parte supusă împăratului bizantin, comunitatea geților-gepizi din Carpați și comunitatea geților-unguri, care după moartea lui Attila s-a așezat în stepa din jurul Mării Azov / din nordul Mării Negre, numiți în continuare de bizantini 'huni'; geții-unguri - la rândul lor - erau împărțiți în câteva uniuni de triburi, printre care se evidențiau utigurii / 'ut-ingurii' și cotrigurii / 'cotr-ingurii' (o parte neînsemnată dintre geții-unguri - care n-a plecat spre răsărit - s-a așezat în Balcani, printre geții de acolo). Slăbirea geților, divizarea lor și certurile interne, i-au bucurat mult pe bizantini și pe slavi (care - în acea perioadă - s-au constituit într-o comunitate deosebită de a geților, deși se trăgeau din aceeași rădăcină). În secolul VI s-a întărit regatul geților din Italia, ceea ce nu convenea împăraților bizantini. Venind la putere, Iustinian s-a angajat într-un război de lungă durată și destul de costisitor împotriva Romei; cu prețul a zeci de mii de vieți omenești - majoritatea dintre care erau geți - acela a reușit să preia controlul asupra Italiei (în timpul războiului - ca să-și asigure securitatea la nordul Dunării - Iustinian a încheiat alianță cu geții-gepizi, îndreptată împotriva geților-unguri și slavilor). În anul 558, geții-cotriguri - din stepa nord Pontică - au năvălit asupra Imperiului Bizantin iar pentru a-i opri, împăratul Iustinian a recurs - cu ajutorul banilor și obiectelor de preț - la învrăjbirea conducătorilor geți: într-adevăr, în anul 559 geții-cotriguri s-au certat cu geții-utiguri și s-au angajat într-un război fratricid destul de sângeros, care a slăbit considerabil ambele comunități: de acea situație au profitat triburile khazarilor, care au pus stăpânire pe pământurile utigurilor, dintre Caucaz și Don. Situația creată i-a impus pe avari - o uniune de triburi getice dintre Munții Caucaz și râul Cuban / Kuban - să treacă mai întâi în Crimeea, apoi în stepa din nordul Mării Negre. Acolo, deoarece cotrigurii erau răzleți, împreună cu ei - la propunerea împăratului Iustinian - geto-avarii au pornit împotriva slavilor care se găseau între Nistru și Carpați (ce săvârșeau incursiuni asupra Imperiului Bizantin). Iustinian le-a promis geto-avarilor acordarea permisiunii de așezare dacă îi alungau pe slavi cât mai departe de hotarele imperiale. După ce slavii au fost alungați spre nord, împăratul Iustin - care în 565 l-a înlocuit la tron pe Iustinian - le-a refuzat însă geto-avarilor dreptul de așezare. Deoarece geto-longobarzii le-au propus ca împreună să-i bată pe geto-gepizi și să le ia pământurile și bogățiile, în anul 567 geto-avarii și geto-longobarzii i-au înfrânt pe geto-gepizi; geto-avarii - ca învingători - s-au stabilit în Panonia, de unde în anul 568 le-au impus geto-longobarzilor să plece cu totul".

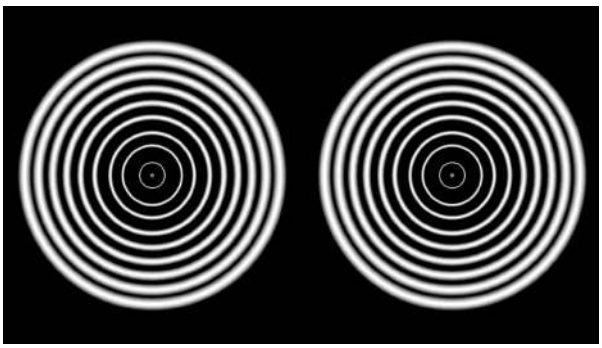

"În anul 580, după lupte înverșunate, geto-avarii au cucerit Sirmium / Mitrovița iar bizantinii au semnat pacea cu ei, recunoscând Dunărea ca hotar între ei. Geto-avarii nu erau numeroși, forțele lor militare erau alcătuite în majoritate din geto-cotriguri și slavi. Birul îl strângeau slavii, având în frunte conducători numiți 'voivozi'. Pe măsura contopirii geto-avarilor și geto-cotrigurilor cu geto-gepizii (proces ce a durat mai mult de 2 secole), funcțiile de 'voivozi' au început să fie îndeplinite de însuși căpeteniile geto-gepizilor; cu timpul, acest cuvânt s-a încetățenit atât de mult în graiul băștinașilor, încât conducătorii lor au fost numiți 'voivozi'. În anul 635, geto-cotrigurii dintre Don și Nipru în frunte cu Gurg / Cubrat, având sprijinul confraților geto-utiguri (aflați sub stăpânirea khazarilor), s-au declarat independenți iar formațiunea lor statală au numit-o Bulgaria. În scurt timp, geto-cotrigurii (de atunci încolo numiți 'bulgari') au reușit să-i includă în componența lor pe slavii dintre Nistru și Carpați. Gurg / Cubrat a stabilit relații destul de bune cu Imperiul Bizantin, pe care le-a menținut până la sfârșitul vieții sale. El a adoptat creștinismul, însă care de fapt n-a reușit să fie acceptat de mase. Ca mulțumire, din partea împăratului bizantin el a primit tilul de 'patrician'. După o domnie destul de liniștită - el n-a atacat niciodată Imperiul Bizantin - în anul 668 (după alte izvoare 679) Gurg / Cubrat a murit iar feciorii lui, luându-se la ceartă, au dezmembrat statul. Primul fecior a rămas stăpân pe teritoriul dintre Don și Nipru, inclusiv Crimeea, iar puțin mai târziu a fost învins de khazari. Cel de-al doilea a trecut pe teritoriul utigurilor, la răsărit de Marea Azov. Aspa / 'Aspa-ruh' - cel de-al treilea fecior - a trecut Niprul și Nistrul, așezându-se la gura Dunării; în anul 680 a impus Imperiului Bizantin să-i recunoască geto-bulgarii ca federați și să primească un tribut anual (cu toate că majoritatea cotrigură a rămas pe teritoriul dintre Nipru și Don, bizantinii au numit formațiunea lui Aspa-ruh tot Bulgaria). Cel de-al patrulea fecior al lui Gurg / Cubrat a fost primit de consângenii geto-avari, din Panonia. În sfârșit, cel de-al cincilea s-a oprit tocmai la Ravena (în nordul Italiei), la geții de acolo. Astfel, la sfârșitul secolului VII, la Dunărea inferioară s-au întâlnit frontierele a 3 state

mari: a Imperiului Bizantin, a statului geto-bulgarilor lui Aspa-ruh și a statului geto-avar care cuprindea teritoriile de azi ale Serbiei Nordice, Croației de Est, Ungariei, dintre Tisa și Carpații Occidentali / Vestul României, Slovaciei, Poloniei de Sud-Est, BelaRus și Ucrainei de Vest".

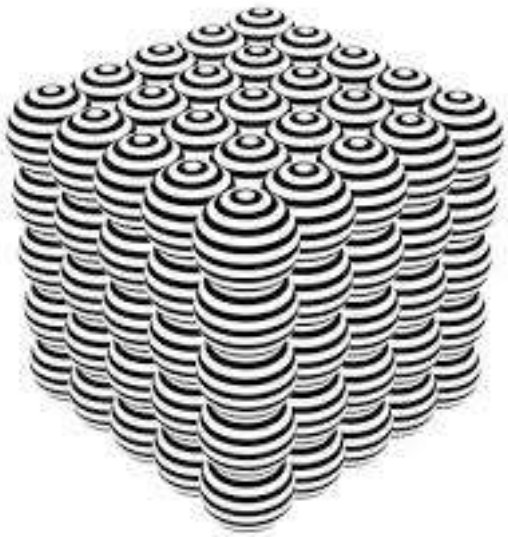

"Avarii au început să piardă rolul conducător asupra geților-gepizi: aceia aveau o organizare superioară, practicau o agricultură mai avansată, un meșteșugărit și un negoț mai dezvoltat, întrețineau relații cu alți geți, etc. Geto-avarii și slavii au împrumutat de la geto-gepizii din acel stat și de la geții din Balcani scrisul latin, multe elemente de cultură și chiar multe cuvinte. În anul 796, geto-avarii au suferit o înfrângere zdrobitoare din partea francilor. Geto-gepizii din Carpați și slavii dintre Dunărea mijlocie, Vistula și Nipru practic au devenit independenți. Geto-gepizii l-au recunoscut ca rege al lor pe Crumus. O parte dintre slavii apuseni și-au format statul lor, numit Moravia; ceilalți slavi - mult mai numeroși - dezbinați, n-au reușit să-și creeze un stat aparte și în virtutea legăturilor economice, politice și religioase întreținute cu geto-gepizii din Carpați, care constituiau o comunitate mai avansată, au rămas dependenți de statul lui Crumus. În anul 802, Krum / Crumus a reușit să preia controlul asupra întregului teritoriu dintre Carpați și Nipru; în componența statului lui Crumus a fost inclusă și Peninsula Crimeea (de la numele lui Crumus-Crimeea, în limba rusă = Crâm). În locul Bulgariei lui Aspa-ruh, Imperiul Bizantin s-a pomenit cu o Bulgarie mult mai puternică și mai periculoasă: mai periculoasă măcar și din considerentul că geto-tracii din imperiu au început a privi cu simpatie la frații lor din Carpați care nu plăteau impozite mari, erau mai liberi și aveau deja un nume cunoscut în lumea din jur. În scurt timp, relațiile dintre imperiu și geții de la nordul Dunării s-au înrăutățit și au dus la declanșarea, în anul 807, a unui război. Peste 2 ani, Crumus a cucerit orașul Serdica / Sofia de azi. Geto-tracii (din sudul Dunării) în majoritatea lor erau de partea lui. Armata geților înainta fără a întâmpina greutăți sau vreo rezistență serioasă. În anul 811, în timpul unei lupte cu armata lui Crumus, și-a pierdut viața împăratul bizantin Nichifor. Teritoriul dintre Dunăre, Drina și Munții Rodopi a trecut sub controlul statului get / bulgar. Marea majoritate a geților din Balcani, Carpați, nordul Mării Negre / inclusiv Crimeea - adică a geților care au stat la baza formării națiunii române - au fost uniți în cadrul unui singur stat. În afara hotarelor au rămas geții utiguri, care trăiau în partea de răsărit a Mării Azov și pe care bizantinii îi numeau 'turci' de la numele suzeranilor lor, al khazarilor. Astfel, la începutul secolului IX în cadrul statului numit în continuare de bizantini Bulgaria a început procesul de finalizare a constituirii limbii și poporului român, numit de aceiași bizantini 'bulgar'. Folosirea în acea perioadă, apoi mai târziu până în secolul XIV, a numelui de 'bulgari' când în realitate era vorba de români n-a fost un fenomen cu totul ieșit din comun. În istorie sunt cunoscute cazuri când populația țării se numește pe sine într-un fel iar cei străini o numesc cu totul în alt fel. De exemplu, autohtonii din Grecia se numesc pe sine 'elini' iar vecinii, inclusiv noi românii, îi numim 'greci'. Băștinașii din Germania își zic 'Deutsche', vecinii le zic 'germani' sau 'nemți'. Populația majoritară din China își zice 'han', noi o numim 'chineză'. Etc. Sunt cunoscute cazuri când unele popoare, trăind un timp împreună, au împrumutat și acum poartă numele vecinilor sau al foștilor stăpânitori. Așadar, Bulgaria lui Crumus era un stat românesc și locuitorii săi - care stăpâneau peste celelalte neamuri - erau românii. Pur și simplu, mai târziu, când majoritatea covârșitoare a românilor din Balcani a fost izgonită sau nimicită iar locul lor l-au ocupat slavii sudici, numele de 'bulgari' a fost însușit de aceia iar istoria românilor-bulgari au scris-o ca o istorie a slavilor-bulgari. Astfel au fost lăsate în necunoaștere cele mai adânci și puternice rădăcini ale neamului românesc".

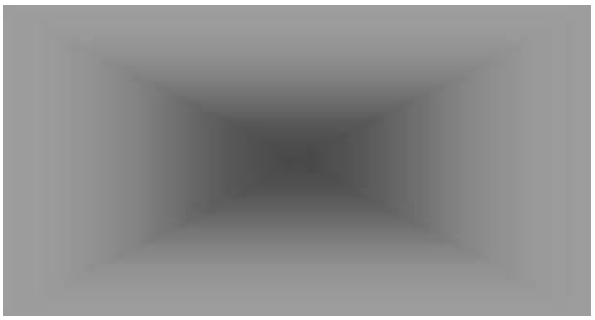

"Trebuie să menţionăm un lucru: pe teritoriul Bulgariei de azi, până în secolul XI, slavii n-au locuit. Este cunoscut faptul că aceia, în a doua jumătate a secolului VI, au fost aduși într-adevăr de geto-avari și s-au așezat cu traiul pe malul drept al Dunării, pe teritoriul Croației răsăritene. În ceea ce privește teritoriul Bulgariei contemporane, ei s-au stabilit treptat, după secolul XI (de altfel, nu există nici un document care le-ar atesta prezența ca trăitori pe partea dreaptă a Dunării inferioare mai devreme; astfel, atunci când în 680 geto-ungurii - ziși și 'bulgari' - au trecut Dunărea, acolo trăiau rudele lor, traco-geții, locuitorii de secole pe acele pământuri). În secolul X, Constantin Porfirogenetul - bun cunoscător al frământărilor etnice din Balcani - făcea o deosebire clară între 'bulgari' și 'slavi'; arătând cine locuia în secolul XI pe teritoriul de azi al Bulgariei, Ana Comnen a spus că acelea erau comunităţile numeroase şi bogate ale tracilor şi dacilor. Autorii cronicii 'Povesti vremenâh let' din Rusia Kieveană, care au trăit și au scris la cumpăna secolelor XI-XII, enumerând neamurile slave și arătând locurile unde acelea trăiau, nu i-au numit printre ele pe bulgari. Puteau oare autorii să numească toate comunitățile slave, chiar și cele mai mici, iar pe bulgari, care erau destul de numeroși, să-i treacă cu vederea? Desigur că nu: autorii nu i-au numit pe bulgari printre triburile slave, fiindcă aceia nu erau slavi. Mai mult decât atât, ei vorbeau despre bulgari ca despre un

cu totul alt popor. Aceeași lucrare arată despre Chiril, pe care slavii îl consideră, de rând cu Metodiu, întemeietorul alfabetului numit chirilic, întorcându-se din Moravia unde a tradus din limba greacă în limba slavă Psaltirea și alte cărți religioase, că a plecat în Bulgaria, spre a învăța limba bulgară. De aici deducem: dacă limba bulgară ar fi fost slavă, apoi Chiril - după ce a tradus din greacă în slavă - nu ar mai fi avut nevoie să învețe bulgara. Istoricii care au descris asediul Constantinopolului de la 923 de către conducătorul bulgarilor Simeon au menţionat că acela era salutat de armata bulgară în limba romană / adică română; nu cunoaştem nici un caz în istorie când armata unei ţări l-ar fi salutat pe împăratul ei într-o altă limbă decât cea a ţării date. Acest fapt e un argument concludent: cu numele 'bulgari' erau numiți românii. La aceeași concluzie ne conduc și mărturiile unor istorici ai timpului, care numeau unul și același popor și 'bulgar' și 'vlah'. Concluzia falsă că bulgarii secolelor VII-XI ar fi fost slavi a fost formulată mult mai târziu. În secolul XVIII, din neamurile care locuiau în Balcani - slavi, români, eleni, turci - nimeni nu se recunoșteau ca bulgari: practic, toți uitaseră că acele teritorii au făcut cândva parte dintr-un stat românesc mare și puternic, numit în izvoarele vechi Bulgaria, după cum au mărturisit contemporanii iar dacă se întâmpla ca cineva dintre străini să-i numească pe slavii de acolo 'bulgari', aceia se considerau ofensați. În acea vreme, slavii de acolo - în lupta lor împotriva otomanilor - au început să-și cerceteze propria istorie. Un călugăr slav, pe nume Paisie, care a cutreierat Balcanii și Anatolia, a fost pe la mănăstirile din Muntele Athos și care cunoștea într-o anumită măsură izvoarele scrise vechi, află că în Balcani, cu multe secole în urmă a trăit un popor numit 'bulgar', cu o țară mare și puternică pe care grecii o numeau 'Bulgaria'. Pornind de la acele informații, el a tras o concluzie foarte simplistă și anume: întrucât pe moment slavii erau cei mai mulți, înseamna că trăiau de mai demult și deci statul vechi, numit Bulgaria, a fost statul lor; concluzia părea argumentată, cu atât mai mult cu cât slavii ca neam erau amintiți destul de des în izvoarele scrise din secolele V-VII. Astfel, Paisie a început să lege istoria Bulgariei, a bulgarilor (care în realitate era a românilor) din secolele VI-XIV ca istorie a slavilor. În 1792 el a terminat de scris 'Istoria slavo-bulgară despre popor și regi', mai târziu răspândită printre slavi. Tot atunci Imperiul Țarist, în dorința de a pune stăpânire pe strâmtorile Bosfor și Dardanele, a luat cunoștință de lucrarea lui Paisie și a susținut întru totul ideile expuse acolo: ele îndreptățeau acțiunile armatei țariste. Cu sprijinul direct al Rusiei, acolo s-au deschis școli slave (până în secolul XIX, acolo nu existau școli unde s-ar fi studiat în limba slavă sau istoria slavilor), în care bulgarii din trecut erau prezentați drept strămoși ai slavilor. Treptat, spre mijlocul secolului XIX, majoritatea slavilor de acolo au început a se numi 'bulgari'; numele de 'bulgari' s-a încetățenit și mai mult în timpul războaielor contra otomanilor: mai târziu, când slavii din sudul Dunării inferioare au devenit independenți, ei erau deja cunoscuți ca 'bulgari' iar țara lor ca 'Bulgaria'. Istoria Bulgariei române din secolele VII-XIV a fost transcrisă în istoria slavilor din Bulgaria de azi și s-a reușit ștergerea unor episoade cruciale din istoria națională a românilor: că anume în cadrul Bulgariei românești s-a încheiat procesul de constituire a poporului român și a limbii române. Așadar, 'Bulgaria' din secolele VII-XIV era un stat românesc; cu numele 'bulgari' în acea perioadă erau atestați românii iar limba 'bulgară' însemna de fapt limba română. Este interesant să menționăm totodată că românii în acea perioadă mai erau numiți 'avari' de către germani. Germanii, care timp de peste 2 secole au luptat cu geto-avarii, geto-gepizii / geto-dacii și slavii, la începutul secolului IX îi aveau în față pe aceiași geto-gepizi, geto-bulgari și slavi; pentru ei - practic - nu s-a schimbat nimic. Din acea cauză, au continuat să le zică locuitorilor Bulgariei 'avari'; la fel au procedat și bizantinii cu întreaga populație din așa-numita Bulgarie. Să vedem cum înșiși geții din Bulgaria se numeau pe sine: acest neam numeros, mult dezmembrat în trecut, a ajuns la începutul secolului IX alcătuit din geto-gepizi / geto-daci, geto-bulgari, geto-avari și geto-utiguri (aceia aflați încă sub controlul khazarilor)".

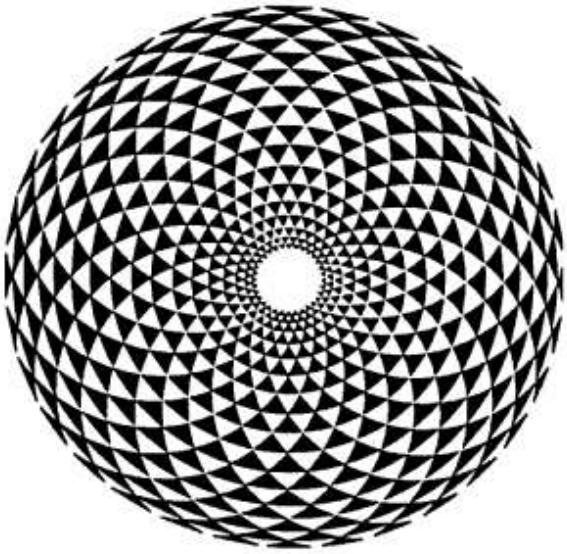

"Geții din Carpați, de sub conducerea lui Crumus, spre a se deosebi de ceilalți geți pe care i-au supus, au început să-și zică 'roșii', adică geți-regali, mai nobili decât supușii lor; mult mai târziu, numele de 'roșii', trecut prin filieră slavă, a căpătat forma de 'rosî' iar istoricii ruși, întâlnind acest nume în izvoarele bizantine sau arabe, l-au tălmăcit drept nume al strămoșilor lor (exact cum au procedat și bulgarii). În realitate însă, nu există nici un izvor care ar arăta că roșii / rosî din secolele IX-XI ar fi fost de neam slav; ba dimpotrivă, lucrarea 'Povesti vremenâh let' - mult apreciată în Rusia, Ucraina, Bulgaria și alte țări - enumerând neamurile slave din acea perioadă, nu i-a numit pe 'roșii' / 'rosî' printre ele: totodată, în ea se arată că numele de 'roșii' / 'rosî' se trage de la străini și nu era nume slav. Împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a menționat - la mijlocul secolului X - că slavii erau supușii roșilor și că limba acelora era alta decât cea a slavilor. Despre faptul că roșii / rosî se trăgeau din neamul geto-dacilor a scris și Leon Diaconul în lucrarea 'Istoria' din secolul X, în care a descris campania din 972 de la Dunăre împotriva bizantinilor; astfel, înfățișând modul cum roșii își cinsteau după luptă morții, el a arătat că aceia organizau ceremonii funerare conform legilor lor strămoșești, desprinse de la Zalmoxis și Ana-charsis: din cele cunoscute de noi însă, lui Zalmoxis i se închinau geto-dacii (și nu slavii). Tot Leon Diaconul a menționat că roșii 'niciodată până acum nu s-au lăsat înfrânți de greutăți; ci în momentul când își pierd nădejdea că vor scăpa, își înfig săbiile în măruntaie și se omoară ei înșiși în felul acesta'. Exact așa cum o făceau dacii lui Decebal, am adăuga noi. 'Făcând așa - a continuat autorul - își câștigă o glorie nespusă; se zice despre cei uciși în luptă că după moarte slujesc în infern celor care i-au omorât'. Un alt argument incontestabil întru susținerea părerii noastre că roșii / rosî nu erau slavi, ci

români / rumâni îl constituie afirmația din secolul X a cronicarului arab Al Muqaddasi, care a menționat că 'o armată rum - care se numește rus - a năvălit asupra khazarilor și a pus stăpânire pe țara lor'. Pe parcursul secolului IX, slavii - îndeosebi cei din răsărit, care practic erau dependenți de români - au atribuit numele de 'rosî' / 'roși' tuturor românilor. Prin intermediul lor, acest nume a devenit cunoscut popoarelor din bazinele Don și Volga, din Caucaz, inclusiv arabilor, care au lăsat izvoare scrise despre 'roși'. Arabii s-au întâlnit cu românii în primii ani ai secolului IX, imediat după ce 'roșii' au pus stăpânire pe pământurile din nordul Mării Negre și Peninsula Crimeea, pornind incursiuni în Caucazul de Nord, zona de influență a arabilor. Numele de 'roși' provine de la culoarea roșie. La geți dar și la romani însemna culoarea vitejiei și mândriei; veșminte roșii purtau funcționarii de stat, oamenii bogați, conducătorii uniunilor de triburi: acest neam chiar și zeii săi îi reprezenta ca roșcați. Cu numele de 'roșii', 'roșu', 'roșie', românii din Carpați își numeau munții, trecătorile, râurile, localitățile, etc. (e destul să privim harta României de azi). Putem presupune că românii din stânga Dunării își numeau Carpații ca Munții Roșii. Aceasta ne-o dovedește denumirea celui mai mare râu din centrul Carpaților - Mureșul - și denumirile localităților amplasate în bazinul său. Maghiarii (care au trecut pe acolo la răscrucea secolelor IX-X) așa și au păstrat numirea râului - Muroș - adică râul din Munții Roșii; tot așa, pe parcursul secolelor, târgul din Munții Roșii s-a transformat în Târgu Mureș, etc. Trecuți prin filiera slavă, Munții Poiana Roșie s-au transformat în Poiana Ruscă, vârful Roșu în vârful Ruscă, etc".

Rascia = "Vlahia Veche" la sfârșitul Medieval

"La începutul secolului IX, implicându-se în ciocnirile fratricide dintre slavii din Panonia, francii au pus stăpânire pe o parte din teritoriul acelora. Noua situație nu-i aranja pe români, cu atât mai mult cu cât în acele regiuni locuia și populație românească. Ca să oprească înaintarea francilor, în anul 827 armata românilor a luat sub control teritoriul dintre Drava și Sava iar peste 2 ani, francii și românii au încheiat un tratat de delimitare al zonelor de influență. În anul 843, rege al românilor a devenit Boris (acest nume provine probabil de la 'Boreas' însemnând 'Nordic', folosit și ca Boristene pentru Nipru), care a domnit până în 888 și a jucat un rol deosebit în istoria noastră. Chiar de la începutul domniei, Boris - știindu-și asigurate hotarele la sud și vest - a hotărât să pună stăpânire completă asupra slavilor care trăiau la nord-est de Carpați, între Vistula și Nipru, pe direcția orașului Novgorod de azi. Slavii de acolo se aflau într-o situație dependentă de români, dar într-o dependență relativă; astfel, în numai câțiva ani, pământurile slavilor au fost incorporate în statul român. În fruntea noilor ținuturi au fost desemnați administratori civili, numiți 'cnezi' (de la termenul geto-dac pentru 'cavaler'). Obiceiul de a numi ca șefi ai orașelor sau teritoriilor supuse pe reprezentanții păturii înstărite - a cavalerilor - se trăgea din cele mai vechi timpuri. Cnezii de acolo își îndeplineau obligațiile având în subordinea lor detașamente înarmate, în frunte cu comandanți numiți 'voivozi'. În cazurile când căpeteniile unor localități sau regiuni manifestau loialitate față de noii stăpânitori și supușenie față de Boris, ei erau desemnați în funcțiile de cnezi și reprezentanți ai statului român în acele locuri; rolul de supraveghetori în asemenea ținuturi îl îndeplineau conducătorii militari. Preluând la mijlocul secolului IX controlul asupra slavilor, românii nu s-au amestecat practic în viața internă. Cnezii - români sau slavi - pentru serviciul lor în folosul lui Boris primeau în proprietate anumite suprafețe de pământ (ce puteau fi vândute, schimbate, lăsate moștenire, etc.); pământul aflat în folosința comună a sătenilor a rămas proprietatea comună a întregului sat: o atare situație îi aranja pe români, deoarece strângeau impozitele nu de la fiecare familie aparte, ci de la satul întreg. În anul 864, Boris - probabil influențat și de soție, care era din Constantinopol - s-a botezat și (conform obiceiului) a luat numele nașului, adică al împăratului bizantin Mihail: aceea însemna - de fapt - recunoașterea de către conducătorul românilor a suzeranității patriarhului bizantin; acela, în semn de mare onoare la toate ceremoniile din capitala bizantină, avea primul loc de lângă el rezervat pentru român. În anul 893, conducătorul a devenit Simeon, fiul lui Boris; în timpul domniei lui, țara a ajuns cea mai mare ca teritoriu și cea mai puternică din Europa. În anul 894, când bizantinii i-au strâmtorat pe negustorii români care stăpâneau piața din Constantinopol, Simeon ceru împăratului bizantin să fie restabilite drepturile și privilegiile supușilor săi. Refuzul primit i-a impus lui Simeon să declare război Imperiului Bizantin. Atunci Leon cel Înțelept s-a adresat după ajutor geto-ungurilor cărora le mai ziceau turci, de la numele stăpânilor lor (al khazarilor). Geto-ungurii în anul 895 au fost transportați de flota bizantină, însă au fost înfrânți de către români și s-au retras. În anul următor, împăratul bizantin i-a propus lui Simeon să încheie pace. Simeon a refuzat, spunând că are de gând să-și mute tronul în Constantinopol: el făcea trimitere la dreptul istoric de a stăpâni imperiul (Simeon era urmaș al geților, Imperiul Bizantin fiind întemeiat de strămoșii ilirо-traco-geți iar Leon n-avea dreptul să se afle la cârma statului). În consecință, geto-ungurii, împreună cu triburile maghiarilor - toți aflați sub stăpânirea khazarilor - au trecut Niprul, apoi Nistrul și au încercat să-i atace pe românii de la sud de Dunăre. Geto-ungurii și maghiarii, temându-se să nu fie atacați în spate de românii care se găseau în taberele militare din Kiev, Novgorod și alte orașe nordice, s-au întors. Simeon a întreprins un atac prin surprindere asupra taberei geto-ungare dintre Prut și Nistru iar detașamentele geto-ungare și maghiare care ajunseseră la Kiev cu gândul să-l asedieze, când au primit știrea că Simeon le-a distrus tabăra lăsată în Basarabia, au renunțat la plan".

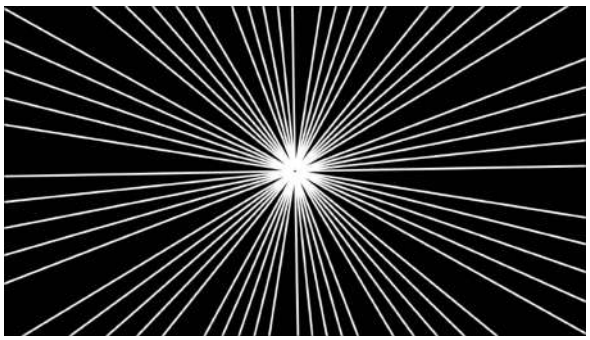

"În anii 899-900, geto-ungurii şi maghiarii au acceptat statutul de vasali ai lui Simeon, care le-a permis să se aşeze în câmpia Panoniei, geto-ungurii în stânga Dunării până la Tisa iar maghiarii în dreapta Dunării. Astfel, la sfârşitul secolului IX, odată cu includerea geto-ungurilor în statul român, s-a definitivat procesul de constituire a poporului român. Simeon a luat hotărârea de a crea pentru limba română propriul alfabet, deosebit atât de cel grecesc, cât şi de cel latin. În anul 899, Simeon l-a însărcinat pe episcopul Clement să elaboreze un alfabet şi să transcrie cu ajutorul lui în limba română Evanghelia, Psaltirea şi alte cărţi religioase (Clement a trăit în mănăstirea de lângă lacul Ohrid până în 916). După distrugerea, la începutul secolului XI, a statului român de către bizantini, geţii-unguri şi maghiarii au trecut la alfabetul latin iar românii şi slavii au continuat să se folosească de alfabetul românesc. La începutul secolului X, Simeon şi-a întărit considerabil poziţiile asupra slavilor de răsărit şi a pământurilor din dreapta Niprului; astfel, partea de nord a Mării Negre până la râul Don a trecut toată sub controlul lui (prin strâmtoarea Kerci, Marea Azov, în sus pe râul Don şi coborând pe Volga, vasele militare ale românilor ajungeau - şi deseori au fost depistate - în largul Mării Caspice: acolo, în anul 910 românii au incendiat oraşul Sari de pe litoralul sud Caspic / Iranul de azi). În anul 911, între români şi bizantini s-a dezlănţuit un nou război. În 913, Simeon în fruntea unei armate numeroase a asediat Constantinopolul; neavând altă ieşire din situaţie, patriarhul din Constantinopol (împăratul Constantin Porfirogenetul încă era copil), însoţit de cei mai mari demnitari, s-a prezentat la Simeon şi l-a rugat să nu distrugă oraşul: atunci patriarhul a recunoscut ceea ce n-a dorit s-o facă, anume dreptul lui Simeon de a fi împăratul românilor (după cum au povestit izvoarele scrise, patriarhul a aşezat personal pe capul lui Simeon coroana (Simeon a considerat acea împlinire drept o victorie şi a ordonat retragerea). Armata - care simţise şansele unei victorii într-o eventuală luptă decisivă iar odată cu ea şi posibilităţile de a se căpătui cu bogăţiile din Constantinopol - s-a arătat nemulţumită; Simeon a hotărât să-i folosească imediat pe ostaşii gata de luptă în altă direcţie: mii de militari îmbarcaţi pe 500 de vase s-au îndreptat spre strâmtoarea Kerci şi în scurt timp au pus stăpânire pe fostul teritoriu al geţilor-utiguri (al bulgarilor din partea de răsărit a Mării Azov). Simeon s-a proclamat şi ţar / împărat al Bulgariei (al bulgarilor). Unele detaşamente ale românilor - în care erau probabil şi mulţi slavi - nu s-au oprit acolo şi au cerut de la conducătorul khazarilor permisiunea de a trece prin teritoriul stăpânit de el spre Marea Caspică. Khazarii au acceptat iar în anul 914 - după cum au mărturisit istoricii timpului - detaşamentele românilor au ars multe oraşe de pe litoralul Caspic. Simeon s-a reangajat în război contra bizantinilor, deoarece aceia au refuzat să recunoască stăpânirea românilor asupra bulgarilor din răsăritul Mării Azov. În anul 917, într-o bătălie grandioasă, bizantinii au suferit o înfrângere catastrofală. În anul 918, papa i-a trimis lui Simeon coroana de împărat şi l-a recunoscut ca împărat al românilor. Pe pecetea sa împărătească, Simeon a încrustat următoarele cuvinte: 'Simeon, întru Christos, împărat al românilor' (după cum se vede, era împăratul românilor şi nu al bulgarilor). După cum arată izvoarele scrise, garda împăratului Simeon purta armură de aur şi argint, salutându-l pe acela în limba română (ostaşii lui purtau platoşe şi coifuri de fier, ceea ce pentru acele timpuri însemna că împărăţia era bogată şi puternică). În vara anului 923, Simeon a ajuns cu armata sa la zidul Constantinopolului şi atunci împăratul bizantin l-a rugat să-l primească pentru a-i vorbi; Simeon a fost de acord şi pe când se îndrepta printre ostaşi pentru a-l întâlni pe împăratul bizantin, aceia îl salutau cu zăngănit de arme şi cu urale în limba română: după câte ştim, n-a fost nici un caz în istorie când armata l-ar fi salutat pe împăratul său într-o altă limbă decât cea a ţării. La întâlnire, împăratul bizantin i-a reproşat lui Simeon că era mare păcat să verse sânge de creştini iar acela şi-a retras armata (ca mai târziu, la începutul secolului următor, bizantinii - fără teamă de Dumnezeu - să treacă prin foc şi sabie localităţile românilor). În primăvara anului 927, Simeon a murit; împărat al statului român a devenit Petru, unul din cei 4 feciori ai săi (era căsătorit cu nepoata împăratului bizantin)".

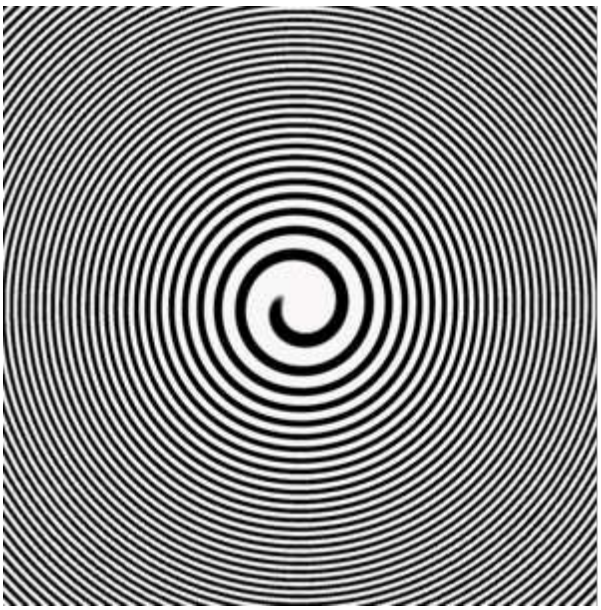

"Schimbarea radicală în politica externă a statului român era cauzată atât de situaţia internă, cât şi de cea externă. Mihai - fratele mai mare - se simţea obijduit că nu i-a revenit lui tronul şi cu susţinerea anumitor grupări boiereşti revendica puterea supremă în stat. Tot atunci pecenegii - prin incursiunile lor - i-au determinat pe geto-ungurii care mai rămăseseră pe teritoriul dintre Nipru şi Nistru să se refugieze complet peste Carpaţi, creând astfel o ruptură însemnată în linia de apărare de pe malul drept al Niprului. În perioada 930-940 de sub controlul efectiv al împăratului Petru a ieşit unul dintre cei mai puternici cnezi, Ingoros / Ingor din Crimeea, care concentrase în mâinile sale încă din timpul campaniilor militare în Caucaz şi Marea Caspică forţe destul de însemnate; el administra Crimeea şi teritoriul ţinutului Krasnodar de azi (Bazinul Kuban), ca un domnitor independent. Interesant de menţionat că dânsul purta acelaşi nume de Ingur / Uingur ca şi conducătorul geţilor răsăriteni de la sfârşitul secolului IV; iar întrucât consolidarea cnezatului şi separarea lui de centru n-a avut loc într-o zi - sau chiar într-un an - acel proces n-a fost fixat în izvoarele istorice, cu atât mai mult cu cât Ingor a rămas supus formal împăratului Petru. Românii din Balcani şi Carpaţi, care se considerau totuşi superiori celor din Crimeea, măcar şi prin faptul că în acea parte se afla capitala - reşedinţa împăratului Petru, recunoscut de toţi ca suzeran - au început a se numi pe sine 'rumâni' iar ţara 'Rumânia' (de la cuvântul 'rumân' însemnând culoarea roşie închisă / brună, ce se considera mai nobilă decât cea simplă roşie); tradus în limba greacă de atunci acel cuvânt însemna 'blah' / 'vlah'. Amintim că împăratul Constantin VII a fost numit mai târziu

Porfirogenetul pentru că s-a născut în palatul împărătesc, în sala purpurie (roșie închisă, rumână) care în limba greacă se numea 'Blaherna'. De la greci, numele 'blah' - oficialitățile foloseau și numele de 'bulgar' - a fost împrumutat și de alte neamuri (la germani și englezi, cuvântul 'blach' cu sensul de 'negru' a mai păstrat și azi sensul de 'brun' (roșu închis, rumen), specificându-se că e un arhaism. Slavii răsăriteni - aflați sub controlul românilor - au început a-i numi pe strămoșii noștri așa cum se numeau ei înșiși, pe sine: 'rumâni'. Așadar, în prima jumătate a secolului X, românii din Balcani și din Carpați se numeau pe sine 'rumâni' iar străinii le traduceau numele și îi numeau 'vlahi' / 'blahi'; mai târziu - când se scria istoria noastră și a apărut necesitatea de a explica cum s-a întâmplat că românii, descendenți din daci, vorbesc o limbă asemănătoare cu cea italiană - s-a presupus că dacii au fost romanizați iar numele de 'rumân' transformat în 'român'. Astăzi cunoaștem că acea tălmăcire nu are o acoperire științifică, întrucât românii nu sunt daci romanizați și cu atât mai mult nu se trag din coloniștii romani. Românii sunt urmașii geto-dacilor, înrudiți cu albanezii, italienii, francezii, spaniolii, portughezii și alte comunități, ele toate având un suport etnic comun, numai că nu cel roman, ci elementul getic".

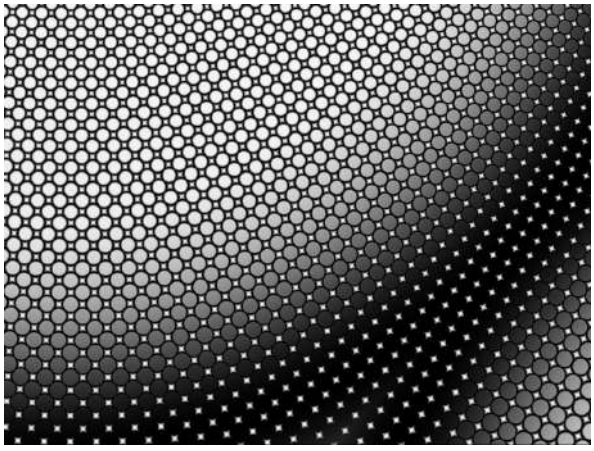

"În secolul X, întru afirmarea tendințelor de nesupunere împăratului Petru, românii din Crimeea au continuat să-și numească cnezatul așa cum se numea întreg teritoriul românesc încă de la începutul secolului IX: 'Roșia' iar pe sine 'roși'. Încercarea Roșiei de a se afirma ca un cnezat independent avea caracter secesionist și în mare măsură a fost susținută de împărăția din Constantinopol; Ingor văzând că împăratul Petru nu era dispus să folosească forța împotriva lui și-a extins stăpânirea asupra slavilor din partea dreaptă a Niprului înspre nord până la Novgorod; garnizoanele românești aflate în localitățile de acolo au recunoscut suzeranitatea lui Ingor iar slavii plăteau în continuare bir, numai că nu lui Petru, ci lui Ingor. După omorârea lui Ingor, în fruntea cnezatului Roșia a rămas soția sa Elena; acea succesiune la tron a fost un fapt obișnuit, dacă ținem cont de mărturia diplomatului Ibn Fadlăn - aflat în 922 în vizită la bulgarii de pe Volga - că femeile roșilor purtau arme și deseori luau parte la campaniile militare de rând cu bărbații. La separarea regiunilor de răsărit de restul statului român din Carpați și Balcani au contribuit mult și invaziile pecenegilor. Pecenegii treceau Niprul la pragurile de jos și întreprindeau regulat incursiuni spre Dunăre, impunând românilor din acele locuri să se refugieze, unii spre Carpați, alții spre Crimeea. Petru nu avea motiv să se neliniștească, întrucât românii de pe litoralul nordic al Mării Negre, din Crimeea și din bazinul Cuban, niciodată nu declaraseră deschis că ies din componența statului român, formal rămânând supuși ai statului românesc 'Rum' / 'Rumânia'. Zăbovim încă asupra unui argument în favoarea afirmației și convingerii noastre că roșii din secolele IX-X, așezați în teritoriile de la nordul Pontului, în Crimeea și Cuban - nominalizați în izvoarele bizantine și arabe - nu erau slavi: rezultatele săpăturilor arheologice, recunoscute chiar de istoricii ruși, mărturisesc că atât pe teritoriile de la sud de râul Rosi - ce se varsă în Nipru - cât și în Crimeea, n-a fost depistată nici o urmă a slavilor în perioada dată. După jumătatea secolului X, din componența Rumului / Rumâniei au ieșit sârbii: unii cnezi români - mai ales cei care stăpâneau asupra slavilor de apus și a maghiarilor - după exemplul cneazului din Crimeea s-au impus tot mai insistent ca niște domnitori independenți. La dezvoltarea tendințelor separatiste au pus umărul deopotrivă patriarhul bizantin și papa; aceia, simțind slăbiciunea statului român și dorind să-și lărgească sfera de influență, au susținut activitățile cnezilor îndreptate spre dezmembrarea statului: patriarhul din Constantinopol miza pe slavii răsăriteni iar papa pe slavii apuseni și maghiari. În anul 958, la Constantinopol a sosit Elena / văduva lui Ingor și - după cum a scris 'Povesti vremenâh let' - i s-a oferit o primire foarte călduroasă; susținând-o și încurajând-o, Imperiul Bizantin câștiga îndoit: în primul rând, făcea imposibilă restabilirea unității teritoriale a statului român de care se temea atât de mult, și în al doilea rând, Crimeea / Roșia putea deveni dependentă de Constantinopol, deoarece recunoașterea supremației patriarhului bizantin însemna de facto recunoașterea suzeranității Constantinopolului. În anul 965, marele cneaz al românilor / roșilor din Crimeea / Roșia a devenit Ștefan / fiul lui Ingor, numit de slavi Svan / Sven (de la Stepan). Conform tradiției, românii îi ziceau cneazului Ștefan slavul, adică stăpânitorul slavilor, slavii însă îl numeau Svanslav / Svenslav; mulți din urmașii lui Ștefan - care pretindeau a fi stăpâni peste slavi - au făcut același lucru: la numele de botez și-au adăugat sufixul 'slav'. Moștenind puterea în cnezat, Ștefan 'slavul' a moștenit de la taică-său și caracterul războinic, neastâmpărat; practic, tot timpul s-a aflat în campanii militare. După ce o delegație bizantină trimisă în Crimeea, cu ajutorul banilor și probabil speculând caracterul lui Ștefan-slavul, l-au făcut pe acela să pornească la luptă contra lui Petru (de partea sa trecând o parte din românii nemulțumiți de activitatea lui Petru), în anul 967 românii / roșii au pus stăpânire pe mai multe localități de la gurile Dunării; dar tot atunci, fiindcă pecenegii amenințau să atace Crimeea / Roșia, Ștefan-slavul a fost nevoit să se întoarcă, să-i învingă pe pecenegi și să le impună alianța cu roșii. Între timp, în 969, a murit împăratul Petru. Feciorul lui cel mai mare, Boris - abia căsătorit, destul de tânăr - se afla în Constantinopol; el nu se prea grăbea acasă să moștenească tronul sau poate că Constantinopolul făcea totul ca acela să mai zăbovească, întrucât astfel favoriza tendința marilor cnezi spre destrămarea statului român: nemulțumiți de aceasta, cnezii apuseni s-au răzvrătit și l-au proclamat țar pe un boier de viță veche, bogat și destul de energic, pe nume Șișman. Înspăimântați totuși de acest lucru, bizantinii i-au dat drumul lui Boris, care a fost recunoscut ca împărat / țar doar de cnezii din regiunile limitrofe de la sud de Dunăre. De situația creată s-au folosit și cnezii români stăpânitori peste slavii de apus și maghiari: aceia nu l-au recunoscut pe Șișman dar nu voiau să asculte nici de feciorul lui Petru. În același timp, Ștefan-slavul - care era unul din cei mai puternici cnezi români și îi avea sub controlul său pe slavii de pe Nipru iar pe pecenegi ca aliați,

a hotărât să pună mâna pe tron și să se proclame țar. Astfel, în fruntea unei armate destul de numeroase s-a apropiat de gurile Dunării și în scurt timp, cu sprijinul unei părți considerabile a românilor de acolo, l-a făcut prizonier pe Boris, declarându-se stăpânitor asupra acelor pământuri (el chiar plănuia să-și mute traiul acolo); la cererea împăratului bizantin de a pleca, altfel trupele bizantine pornind contra lui, Ștefan-slavul a răspuns că se afla acasă și că n-avea de gând să plece iar bizantinii să nu-și facă probleme venind la Dunăre, întrucât el singur urma să ajungă la Constantinopol. De rând cu pregătirea militară, bizantinii au întreprins acțiuni de a-i atrage de partea lor pe toți cei nemulțumiți de cneazul Ștefan. Bizantinii au declarat că nu doreau decât să învingă și că nu aveau de gând să zăbovească pe teritoriile românilor. Tactica în cele din urmă a reușit, mulți români trecând de partea bizantinilor. Ștefan-slavul, nemulțumit de acea atitudine, a ordonat executarea mai multor boieri români învinuiți de trădare, dar acel pas l-a îndepărtat și mai mult de populația din acele ținuturi".

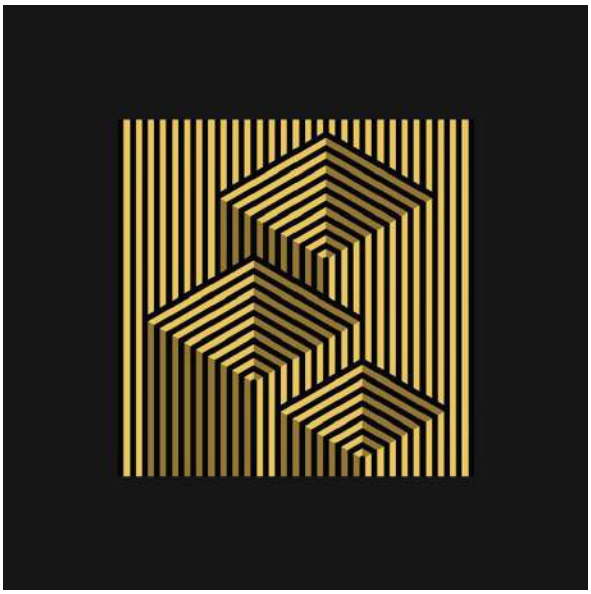

"În anul 972, în urma unor lupte destul de grele, cneazul Ștefan-slavul a fost nevoit să încheie pace cu bizantinii și să se retragă în Crimeea. Pecenegii - folosindu-se de slăbirea considerabilă a armatei roșilor - l-au pândit pe Ștefan-slavul când trecea Niprul ca să revină în Crimeea, l-au atacat pe neașteptate și l-au omorât. După omorârea lui Ștefan, împăratul bizantin și-a dat arama pe față, refuzând să-și retragă armata, declarând acele pământuri parte componentă a imperiului. El a răsfoit istoria și a amintit românilor că demult - cu secole în urmă - teritoriile acelea intrau în componența Imperiului Bizantin. Lui Boris i-a impus să se dezică de tron, primind titlul de mare funcționar al statului. Patriarhul român - nevoit de situație - și-a mutat reședința lângă lacul Ohrid (acolo unde populația română trăia mai compact și era destul de numeroasă). În anul 976, împărat al Rumului / Rumâniei a devenit Samuil, unul din feciorii lui Șișman. Acela chiar de la început a dat de înțeles că nu se împăca cu ocuparea de către bizantini a pământurilor românești de la sudul Dunării. El i-a susținut pe românii de acolo când s-au răsculat (în 977), le-a acordat ajutor și în decurs de un an administratorii bizantini - inclusiv garnizoanele străine - au fost alungați. Hotarele statului român erau din nou la gurile Dunării și Marea Neagră. În timpul răscoalei, feciorii lui Petru - Boris și Roman - au evadat din Constantinopol, însă în drum spre casă Boris a fost luat drept elen și omorât iar Roman a fost primit de Samuil și numit comandantul Skopiei (capitala de azi a Macedoniei). Samuil și-a instalat capitala în orașul Ohrid de pe malul lacului cu același nume. Împăratul bizantin Vasile II a întreprins în 986 o campanie de proporții împotriva lui Samuil: a asediat Serdica / Sofia dar neputând-o cuceri, s-a retras; pe drum, în munți, armata sa a fost încercuită de români și distrusă iar împăratul a scăpat cu fuga. Succesele obținute de Vasile II împotriva arabilor și poate teama de Samuil care a fost recunoscut de papă ca împăratul tuturor românilor l-au făcut pe Vladimir 980-1015, feciorul lui Ștefan-slavul, cneazul românilor din Crimeea / Roșia, să recunoască supremația patriarhului bizantin: Bizanțul mai făgăduise recunoașterea dreptului românilor de acolo de a avea mitropolie (aceia - făcând parte din biserica română - aveau numai episcopii); în anul 988, Vladimir s-a botezat bizantin (adoptarea oficială a avut loc în orașul Korsuni / Crimeea iar împăratul bizantin drept mulțumire și ca garant al sprijinului său i-a dat ca soție pe una din fiice). În 996, armata română pentru prima oară a suferit o înfrângere grea: însuși Samuil a scăpat fugind, peste munți, la lacul Prespa; după aceea, fiind trădat de unele rude, a pierdut din cetăți și până în 1002 o parte din teritoriul sudic a trecut în mâinile bizantinilor. Spre sfârșitul secolului X, cnezii români din stânga Dunării - care în realitate de mai mult timp nu se mai supuneau lui Samuil - s-au declarat independenți și l-au rugat pe papă să-i recunoască de regi; papa - care și până atunci întreprinsese multe acțiuni ca să-și lărgească influența asupra româno-ungurilor, maghiarilor și slavilor apuseni - evident că a fost de acord: în anul 1000, reprezentantul papei l-a recunoscut ca rege al Panoniei pe cneazul român de acolo Ștefan, tendințele separatiste devenind tot mai evidente. În anul 1014 - după o domnie de 38 ani - Samuil a murit: s-a stins din viață chiar la începutul unei noi campanii militare împotriva Constantinopolului. Urmașii lui n-au putut găsi limbajul comun și ciocnirile au fost una după alta: în lupta lor pentru putere, au apelat la ajutorul vecinilor, îndeosebi al bizantinilor. Împăratul bizantin s-a folosit de acea situație pentru a cuceri Rumul; în timp de 3 ani, Vasile II - cu concursul unor trădători - a reușit ceea ce n-a putut face nici un împărat bizantin de-a lungul mai multor secole: în 1018 a cucerit capitala statului român".

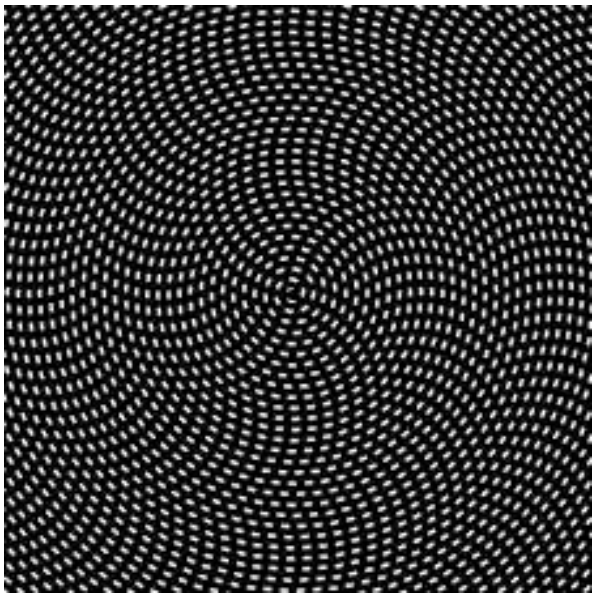

"Bizantinii - conștienți de faptul că nu erau în stare să-i supună pe români dacă aceia erau uniți - au întreprins

anumite măsuri caracteristice tuturor stăpânilor: au atras de partea lor mulți boieri - din cei înstăriți - permițându-le să se instaleze cu traiul în Constantinopol, chiar la curte, să ocupe înalte funcții în stat și armată, le-au păstrat anumite privilegii, etc.; cele mai bune detașamente militare românești au fost angajate în serviciul împăratului și trimise în Asia Mică pentru a lupta împotriva arabilor (și altor neamuri). Știindu-și forțele nu prea puternice, bizantinii n-au încercat să treacă Dunărea, dar obiectiv nici nu prea aveau nevoie s-o facă: românii de acolo - rămași fără țar - s-au divizat și mai mult; voivozii - conducătorii districtelor militare, pomenindu-se independenți - n-au dorit să întreprindă nimic contra bizantinilor (postura de lideri și libertatea de acțiune pe care o aveau îi aranjau mult). Așadar, în anul 1018 a încetat existența statului românesc Rum / Rumânia: românii din sudul Dunării au devenit supușii Imperiului Bizantin, cei din nordul Dunării erau liberi dar divizați - în ceartă și neînțelegere - iar cei din Crimeea au început a pierde controlul asupra slavilor răsăriteni. În acea perioadă românii din sudul Dunării au început a fi numiți și de oficialii bizantini ca 'vlahi' / 'blahi' - așa cum elenii simpli numeau populația românească încă de demult. Treptat, pe parcursul secolului XI, bizantinii au extins utilizarea numirii de 'vlahi' deja asupra tuturor românilor, inclusiv asupra acelora din nordul Dunării, care erau divizați în mai multe cnezate / voivodate și - deci - nu purtau un nume comun. Urmând exemplul bizantinilor, slavii, maghiarii și alte neamuri tot mai des au utilizat numele de 'vlahi' (un timp anumit în izvoarele elene s-a putut întâlni alături atât numele de 'vlahi', cât și de 'bulgari', astfel fiind numiți cei din unul și același popor); trebuie să menționăm că românii nu se numeau pe sine 'vlahi'. Tot în acea perioadă - în anul 1015 - a murit Vladimir, marele cneaz al românilor / roșilor din Crimeea; și acolo urmașii au râvnit puterea: acel cnezat foarte mare în teritoriu, populat de români (regiunea Krasnodar de azi, Crimeea, litoralul nordic al Mării Negre) și slavi (nordul Ucrainei de azi, BelaRus, ținuturile Novgorodului și Moscovei) s-a pomenit împărțit. După 4 ani de lupte, pe teritoriul dat s-au constituit 2 cnezate, unul sudic cu centrul în Crimeea și unul nordic cu centrul în Kiev: ca mare cneaz a fost recunoscut la sud Mista-slavul / Mistislav și la nord Imeri-slav / Iaroslav; după ani îndelungați de alte lupte, în 1036 Imeri-slav l-a învins pe Mista-slav și a devenit singurul stăpânitor al întregului teritoriu controlat cândva de români / roși (el a continuat să-și numească țara Roșia / Rosia iar pe sine cneaz al roșilor). Pe timpul lui a început scrierea 'Povesti vremenâh let' / 'Cronica vremurilor trecute'. În a doua jumătate a secolului XI, când cumanii au cucerit stepa nord Pontică și au pus stăpânire pe o parte din Crimeea, numele Roșia / Rosia a rămas să desemneze numai teritoriile populate de slavi, în frunte cu conducătorii din viță de români. Iată așa numele românilor / roșilor din Carpați a dat nume cnezatului din Crimeea iar apoi și unei țări întregi: Rusia. Așadar, în secolul XI, după aproape 4 secole, românii și-au pierdut influența asupra slavilor; în acea perioadă slavii, prin intermediul românilor, au adoptat creștinismul, și-au creat statul lor național. Tot de la români - căci ei au fost primii - au deprins multe lucruri avansate, printre care putem menționa lucrarea pământului, și-au creat o nouă cultură, au moștenit scrisul, și-au îmbogățit limba (dacă am analiza cuvintele de proveniență românească în fondul lexical al limbilor slave am constata un număr destul de însemnat). Limba română a fost izvor de îmbogățire nu numai pentru limbile slave, ci și pentru cea maghiară. După includerea teritoriilor românești de la sud de Dunăre în componența Imperiului Bizantin, o parte din români s-a acomodat la noile condiții; o altă parte n-a dorit să se împace cu noii stăpânitori și a continuat lupta împotriva imperiului. În anul 1040, în Macedonia de azi a izbucnit o răscoală care ar fi putut avea sorți de izbândă dacă liderul ei Petru Delian / Deleanu n-ar fi fost trădat și înlăturat de unul dintre apropiații lui. Tot în anul 1040, cumanii - venind dinspre Volga și Don - i-au împins pe pecenegi spre Dunăre și Carpați (cei din urmă au luat sub control partea de sud a teritoriilor dintre Bug și Carpați). Stepa din nordul Mării Negre a trecut complet în mâinile nomazilor; românii din Crimeea și unele orașe românești de pe litoralul mării depindeau de cumani. În anul 1185, românii din Imperiul Bizantin - conduși de frații Asan - s-au răsculat și au proclamat constituirea unui nou stat românesc; izvoarele germane și multe din cele grecești au numit acea țară 'Vlahia Albă' (ceea ce pe atunci însemna 'Vlahia împărătească' / cuvântul 'împărătească' în perioada dată însemna un stat independent, în frunte cu un monarh): folosirea în paralel a numelor 'vlah' și 'bulgar' dovedește încă o dată că acelea în realitate nominalizau unul și același popor, român. Pe timpul lui Ioan Asan II (1218-1241), Vlahia Albă a devenit un stat destul de puternic; conform izvoarelor scrise, anume în acea perioadă s-a pomenit pentru prima dată de Moldova: pe lângă titlurile ce le avea, împăratul îl mai purta și pe cel de stăpânitor al MoldoVlahiei. După moartea lui Ioan Alexandru (1331-1371), Vlahia Albă s-a destrămat; cnezii români - în luptele dintre ei - au recurs la ajutorul străinilor (și mai ales la detașamentele de otomani din Anatolia: aceia i-au 'ajutat' în așa fel încât în scurt timp au devenit stăpânitorii / în 1380 au cucerit Sofia, în 1393 Târnova - capitala Vlahiei Albe - și în 1396 Vidinul, ceea ce a însemnat că acel stat român a încetat să existe). Nimerind în componența Imperiului Otoman, teritoriul de la sud de Dunăre, care era populat de români, a fost numit Rumelia (de la Rumânia). Românii de acolo nu s-au împăcat niciodată cu stăpânirea otomană; pe parcursul secolelor XV-XVIII (timp de 4 secole) numărul românilor din Balcani a descrescut permanent iar locul lor l-au ocupat la E turcii, la S elenii, la V sârbii".

Veche Unguroaică

Așadar - conform și studiului istoric din anul 2001 al Dr. Andrei Groza - nu numai primii șefi Unguri au fost de fapt Români, ci și primii șefi ai Rușilor, cei din Dinastia Rurik (toți bărbați genetic Gherga) au fost "viță de Români": elitele Medievale din jurul actualului spațiu Românesc descindeau din elita Antică Geto-Dacă; faptul că

ei - dar și unii Regi ai Poloniei sau unii Sași / Germani - și-au anunțat mândri în Evul Mediu rădăcinile Dace au fost realități motivate mai mult de străvechea etichetă nobiliară decât de unele interese pecuniare. Dr. Andrei Groza a mai scris "Să ne redobândim istoria sau despre Ungaria românească": "Conform celor scrise de istoricii musulmani din evul mediu, Gardizi şi Hudud Al'alam şi acceptate de ceilalţi istorici perşi şi arabi, în secolul IX, teritoriul din nordul şi estul Mării Negre era populat de un neam numeros care vorbea limba 'rumă' / rumână. Câţi din cetăţenii noştri ştiu despre aceasta? Sunt sigur că foarte puţini. De unde, în secolul IX, pe un asemenea imens teritoriu a apărut populaţie românească şi unde a dispărut? De ce tac istoricii contemporani, de ce practic, nu vorbesc nimic despre situaţia descrisă mai sus? Răspunsul, probabil, constă în faptul că cele relatate de istoricii de atunci nu se încadrează în tabloul istoric care ni s-a descris până acum şi / sau nu există interes. Noi, care studiem istoria românilor de mai mulţi ani şi care am ajuns la alte concluzii decât cele cunoscute, vom încerca, în continuare, să răspundem la întrebările de mai sus şi totodată să expunem propria viziune asupra istoriei românilor din perioada secolelor I-XIV, perioadă practic necunoscută de români şi nu numai de români. Aşadar, ştiind că cel puţin de la începutul secolului I până în secolul de care vorbim, pe acele locuri nu au venit şi nu s-au aşezat cu traiul alte neamuri, iar că la începutul mileniului I întreg teritoriul dintre Dunărea de Mijloc şi Munţii Caucaz era populat de geto-daci (de fapt ei toţi erau geţi, însă cei dintre Dunărea de Mijloc şi Nipru, la acea perioadă, mai erau numiţi şi daci), nu putem trage decât o singură concluzie şi anume că atât neamul acela din nordul şi estul Mării Negre, cât şi limba vorbită de el, erau de origine geto-dacă şi nu latină. Această concluzie mai este confirmată şi de faptul că geto-dacii din această mare regiune nu au fost cuceriţi de romani niciodată şi deci nu au putut fi romanizaţi, ceea ce înseamnă că ei neîntrerupt au vorbit limba lor strămoşească. Romanizarea dacilor nu rămâne decât o poveste, fiindcă romanii biruindu-l pe Decebal n-au pus stăpânire decât pe a zecea parte din pământurile acestora sau pe a douăzecea parte din pământurile tuturor geţilor, altfel spus, 95% din teritoriul geto-dacilor niciodată nu a fost cucerit de romani (din contră, dacii împreună cu tracii vor prelua conducerea în cadrul Imperiului Roman). Despre ce fel de romanizare a dacilor poate fi vorba? Constatarea faptului că geto-dacii, strămoşii noştri, nu au fost cuceriţi de romani (pierderea a 5% din teritoriu pe o perioadă de 170 de ani nu înseamnă cucerire a unui neam) şi deci nu au fost romanizaţi, ne duce la altă concluzie şi anume că limba noastră, limba geto-dacă, la acea perioadă era soră cu limba romanilor - limba latină. Aceasta se confirmă şi de alte lucruri descrise de istoricii din acele timpuri. Spunând toate acestea şi bazându-ne pe mai multe izvoare vechi scrise, în care direct sau indirect şi-au găsit oglindire evenimente, date, nume din secolele I-XIV, legate de istoria celor ce au trăit pe aceste pământuri, am tras nişte concluzii care în situaţia când se mai intreabă cine suntem noi, moldovenii, şi din ce neam facem parte, le consider necesar a le aduce la cunoştinţa tuturor, în speranţa că cunoscând adevărata istorie a strămoşilor noştri, am răspunde, în cunoştinţă de cauză, o dată şi pentru totdeauna la întrebarea de mai sus şi anume că suntem români, iar aceasta ne-ar da dreptul istoric şi nu numai istoric, să gândim şi să acţionăm ca români. Aşadar, lucrările, puţinele lucrări ale istoricilor de atunci, din acea perioadă îndepărtată, ne dovedesc că la începutul mileniului I pe imensul teritoriu ce cuprindea Peninsula Apenină, centrul şi nordul Peninsulei Balcani, pământurile de la Dunărea de Mijloc prin nordul Mării Negre până la Munţii Caucaz, Peninsula Anatolică, unele regiuni din Africa de Nord şi Orientul Apropiat, locuia un singur neam, divizat în mai multe comunităţi, dar care vorbea o singură limbă, cu unele mici deosebiri regionale, însă toţi se înţelegeau între ei fără translator. Cea mai mare divizare era în romani, adică în cei care trăiau în Imperiul Roman şi barbari, cei care trăiau în afara imperiului. La rândul lor romanii se împărţeau în italici, traci, ilirici, panoni, cartaginezi, ş.a.m.d., iar cei din afara imperiului în daci (cei care trăiau între Dunărea de Mijloc şi Nipru) şi geţi (cei care trăiau între Nipru şi Munţii Caucaz) şi care de asemenea se divizau în multe alte comunităţi mai mici sau mai mari. Comunitatea cea mai puternică era cea a italicilor, care de-a lungul secolelor a reuşit să supună cea mai mare parte a consângenilor lor de la sud şi est, iar împreună cu aceştia să preia controlul asupra mai multor neamuri străine".

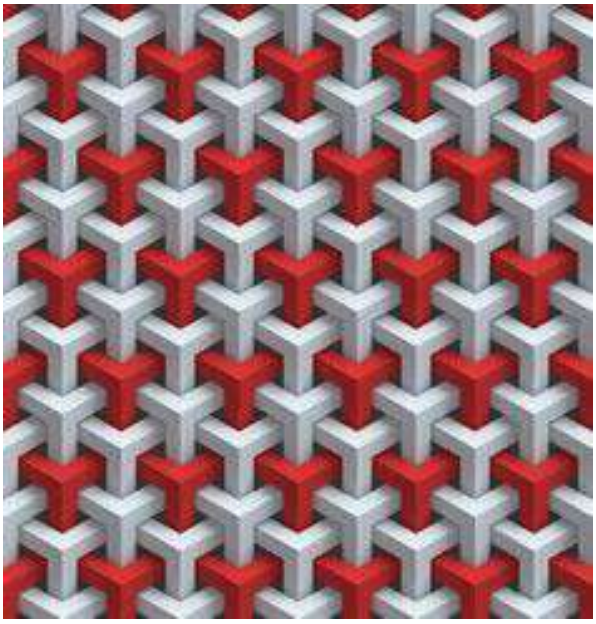

"Cu toate că în anul 106 romanii reuşesc să înfrângă armata lui Decebal şi să preia controlul asupra unei părţi mici din teritoriul dacilor, majoritatea absolută a acestora au rămas liberi, la fel ca fraţii lor, geţii, care erau destul de numeroşi şi care împreună vor începe o ofensivă masivă împotriva imperiului. Criza politică care a început în anul 235 a dus la înlăturarea italicilor de la conducerea statului roman şi preluarea acesteia de către tracii din Balcani şi dacii care către această perioadă, în rezultatul mai multor războaie, populau o bună parte din teritoriul din dreapta Dunării şi care nu se deosebeau prin nimic unii de alţii, iar împreună aveau în armata romană cele mai numeroase şi puternice legiuni. Înlăturarea italicilor a dus, corespunzător, la schimbarea împăraţilor proveniţi din Italia sau din altă parte, cu cei proveniţi din Tracia sau Dacia din dreapta Dunării. Astfel, începând cu această perioadă şi până la căderea Constantinopolului în anul 1453, aproape toţi împăraţii romani au fost de origine dacă sau trică. Împăratul Galerius - de origine dac - a declarat public că nu acceptă ca imperiul să fie numit roman şi că acesta trebuie să se numească Imperiu Dac. Aceste schimbări începute în prima jumătate a secolului II de rând cu altele care au urmat în alte domenii au dus la aceea că către începutul secolului IV centrul vieţii militare, culturale şi chiar economice al statului se mută completamente în Balcani. În anul 330 împăratul Constantin, care de altfel era dac şi el,

încununează rezultatele obţinute de traci şi daci mutând capitala statului din oraşul Roma în orăşelul Bizanţ, ulterior numit Constantinopol, de pe malul european al strâmtorii Bosfor, adică instalează noua capitală pe teritoriul traco-dacilor. Către sfârşitul secolului IV, bogăţiile care se acumulaseră în această parte a imperiului i-a făcut pe goţi, urmaşii dacilor, aparte sau împreună cu hunii şi alanii, urmaşii geţilor din nordul şi nord-estul Mării Negre care continuau să rămână divizaţi în diferite formaţiuni statale şi să poarte nume diferite, să întreprindă noi incursiuni în partea dreaptă a Dunării, deseori ajungând până la zidurile Constantinopolului: după înfrângerea din anul 106, dacii şi-au pierdut rolul dominant între geţi şi locul lor a fost schimbat treptat de alani (secolele II-IV), goţi (secolele III-IV), huni (secolele IV-V), avari (secolele VI-VII), bulgari (secolele VII-X, XII-XIV), ruşi (secolele IX-XIII), unguri (secolele XI-XVI) - toţi fiind de acelaşi neam (s-a întâmplat că bulgarii, ruşii şi ungurii de astăzi ne-au furat numele strămoşilor noştri şi îl poartă ei iar istoria noastră medievală o dau drept istorie a lor). Războaiele fratricide dintre bizantini, urmaşii tracilor, dacilor, italicilor şi confraţii lor goţi, huni şi alani au fost foarte grele şi sângeroase care au pricinuit pagube materiale importante şi au dus la moartea a chiar milioane de oameni. Aici aş dori să menţionez că acei care afirmă că goţii au fost de neam german iar hunii de neam turcic sau de alt neam, fac acest lucru fără argumente, ei pur şi simplu repetă cele scrise în secolele XVII-XIX de istoricii străini care alcătuind istoria neamurilor lor au ascuns sau nu au vrut să arate istoria adevărată, fiindcă nu le convenea. Noi însă vă recomandăm să analizaţi izvoarele vechi, scrise de contemporanii acelor timpuri şi după aceea veţi constata cine spune adevărul. Despre faptul că goţii, hunii şi alanii au fost urmaşii geto-dacilor şi vorbeau aceeaşi limbă cu cei din Constantinopol şi deci toţi erau de acelaşi neam ne vorbesc câteva izvoare, noi aici facem trimitere doar la trei şi anume: 'Istoria romană' a lui Amianus Marcellinus (secolul IV), fost ofiţer în armata romană, care ni-i arată pe alani ca geţi şi că toţi cei care locuiau între Dunăre şi Don sunt de un singur neam; 'Istoria Bizanţului' a lui Priscus Panites care în secolul V a luat parte la o solie bizantină trimisă la curtea lui Attila şi care menţiona că oamenii acestuia adunaţi din tot nordul şi nord-estul Mării Negre atunci când au nevoie să vorbească cu romanii, adică cu cei din Constantinopol, folosesc limba hunilor, sau a goţilor, sau a ausonilor (a italicilor); 'Getica' lui Iordanes (secolul VI) care spune expres că goţii sunt daci şi că hunii îşi trag rădăcinile din goţi. În ceea ce priveşte strămoşii noştri direcţi, urmaşii dacilor din Carpaţi şi din jurul acestora, spre sfârşitul secolului IV, făcand parte din marea comunitate a goţilor, încep a fi numiţi gepizi. Hunii reuşesc să-i supună şi să-i ţină sub control de la sfârşitul acestui secol până la mijlocul secolului următor, după ce gepizii devin liberi timp de peste 130-140 de ani. La sfârşitul secolului VI ei cad sub controlul avarilor care de asemenea se trăgeau din mare familie a geţilor de lângă Caucaz. Aici aş dori să menţionez că în pofida tuturor invaziilor comunităţilor nomade, strămoşii noştri niciodată n-au abandonat completamente pământurile lor, ei întotdeauna au avut ca refugiu Carpaţii. O parte din cei veniţi, care nu erau aşa de numeroşi, amestecându-se cu cei de pe loc, rămâneau aici pentru totdeauna şi acest amestec de rude avea loc pe întreg teritoriul ocupat de acest neam. Credem necesar de accentuat că centrul acestui 'roi' de rude de la începutul secolului IV până la începutul secolului XIII a fost oraşul Constantinopol, care în toată această perioadă a fost oraş al romano-traco-dacilor şi în care întotdeauna s-a vorbit o limbă comună, care convenţional poate fi numită traco-dacă, adică română veche. În ceea ce priveşte limba greacă, apoi ea a înlocuit limba latină, începând cu secolele VI-VII şi era vorbită numai ca limbă oficială - limbă a religiei ortodoxe, la palat, la fel ca şi latina, în tot evul mediu, la toate curţile ţărilor europene (dacă în aceeaşi perioadă la curţile din Germania, Anglia şi alte ţări se vorbea şi se scria in limba latină - limba religiei catolice, aceasta nicidecum nu însemna că populaţiile acestor ţări erau latine şi nu existau germani, englezi ş.a.m.d). Ca o dovadă aparte că în secolul VI în Imperiul Bizantin se vorbea în limba română veche, ne servesc cele relatate de Teofilact Simocata (sfârșitul secolului VI - mijlocul secolului VII) și Theofan Confesor (mijlocul secolului VIII - începutul secolului IX), care au scris că armata bizantină în timp ce săvârşea noaptea un marş împotriva avarilor, auzind strigătul unui ostaş 'torna, torna frate' a primit aceasta ca o comandă de retragere şi a început a se retrage. Deci, statul în care armata vorbeşte în limba română, căci 'torna, torna frate' se spune numai în română, nicidecum nu poate fi grec (aici mai pot fi aduse şi alte argumente)".

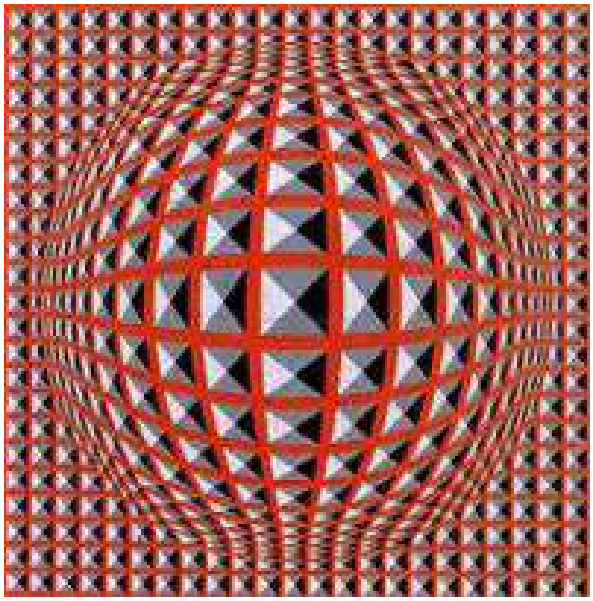

"În anul 796, după înfrângerea avarilor de către franci, daco-gepizii din Carpaţi, adică strămoşii noştri, în frunte cu cneazul Crumus nu numai că devin independenţi, dar şi preiau controlul în fostul stat al avarilor, adică asupra celorlalte comunităţi daco-getice de la est de Carpaţi şi asupra celei mai mari părţi a slavilor de răsărit. Mai mult chiar, ei îşi lărgesc teritoriul, incluzând în componenţa noului stat Crimeea şi aşa numita Bulgarie de la sud de Dunăre, populate de asemenea de urmaşii geto-dacilor. Bizantinii, nevăzând nici o deosebire, inclusiv de limbă, dintre cei veniţi din Carpaţi şi aşa numiţii bulgari, au continuat să-i numească pe toţi bulgari, de asemenea şi noul stat ce cuprindea teritoriul de azi al Ungariei, României, Republicii Moldova, Ucrainei de până la Nipru, Crimeii, Bulgariei până la Munţii Stara Planina, a rămas să fie numit tot Bulgaria. Însă oamenii, comunitatea lui Crum, încep a se numi 'rumâni', de la prescurtarea numelui Crum-rum ceea ce mai însemna de culoare roşie închisă, rumână iar ţara lor - Rumânia (denumirea de 'România' a fost acceptată la 1859, crezându-se greşit că noi ne tragem rădăcinile de la nişte daci romanizaţi, dar care de fapt nici nu au existat). Aşadar, numele de rumân şi Rumânia începe a fi folosit din prima jumătate a secolului IX. Dacă bizantinii continuau să numească Bulgaria, imensul stat de

la nord, în care toată populaţia era de acelaşi neam, apoi izvoarele arabe şi persane îl numesc Rum, Rumania (anume de atunci şi alte neamuri, inclusiv slavii, până în prezent, continuă să scrie şi să numească statul românesc - Rumânia şi nu Românía, iar pe români - rumâni). Foarte interesant că aceste izvoare arată că şi celelalte teritorii dintre Nipru şi Caucaz care nu intrau în Rum, în secolele IX-XIII erau populate de comunităţi care vorbeau limba 'rumână', ceea ce dovedeşte încă o dată că acolo au locuit încontinuu neamul geţilor. Să nu uităm că sub controlul rumânilor au nimerit şi o parte mare a slavilor de răsărit de până la oraşul Novgorod de azi. Mai târziu, la sfârşitul secolului IX comunitatea unogundurilor, urmaşi ai geţilor (huni) locuitori între Nipru şi Caucaz împinşi de atacurile pecinegilor se retrag împreună cu maghiarii care le erau vecini spre Munţii Carpaţi, de unde cu permisiunea regelui bulgar (român) Simeon pleacă şi se aşază cu traiul: maghiarii în Câmpia Panonică de partea dreaptă a Dunării, iar unogundurii (geţii) - pe malul stâng al Dunării până la râul Tisa. Nu mult după aceia, după moartea regelui Simeon statul bulgar (român) se destramă. La aceasta au contribuit tendinţele separatiste ale cnezilor şi susţinerea acestora de către împăraţii din Constantinopol, care vedeau în statul român un rival de moarte. Astfel către sfârşitul secolului X pe teritoriul fostului stat român Bulgaria / Rumânia apar mai multe formaţiuni statale. Una din formaţiuni fondator al căreia se consideră cneazul Ştefan (1000-1038), la sfârşitul secolului XI începe a se numi Ungaria, de la numele unogundurilor. Acesta reuşeşte să-i menţină sub controlul său pe maghiari şi pe o parte din slavii de sud. În izvoarele scrise bizantine statul lui Ştefan şi a urmaşilor lui de rând cu numele de Ungaria mai este numit şi Dacia. Aici aş vrea să menţionez că nu există nici un izvor scris din acea vreme care ar confirma că numele de unguri îl purtau maghiarii. Odată cu consolidarea şi lărgirea teritoriilor noului stat, ungarii caută să-şi legifereze existenţa. Astfel, în anii 1077-1083, pe timpul regelui Ladislau, pentru prima oară a fost scrisă istoria statului şi aşa cum era de aşteptat ea a început cu cneazul Ştefan. Statul începe a fi numit Ungaria iar rumânii de aici - unguri, ca urmaşi ai geto-unogundurilor. Aici am dori să mai aducem câteva argumente care ne dovedesc că numele de unguri îl purtau rumânii. Astfel, Ana Comnin, descriind campania din 1087 a pecinegilor împotriva bizantinilor menţiona că în rândurile acelora se găseau mulţi daci in frunte cu conducătorul lor Solomon, rege ungur între anii 1063-1074. Tot Ana Comnin, vorbind de nişte ceremonii la palatul imperial ne arată că erau prezenţi solii regelui Coloman din Dacia (rege ungur în anii 1095-1114)".

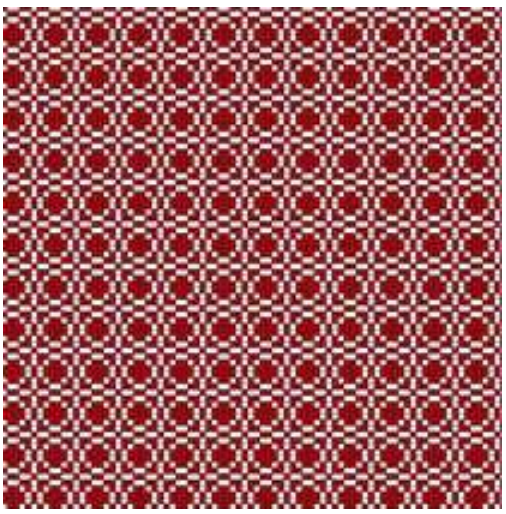

"Primul care s-a intitulat rege al întregii Ungarii a fost Coloman. În timpul acestuia sub stăpânirea regilor unguri (rumâni) se aflau toţi maghiarii şi o parte mare a slavilor de apus. În secolele XI-XIV, capitale, centre administrative ale statului rumân Ungaria au fost oraşele Oradea, Arad, Timişoara şi alte oraşe româneşti. Tot aici printre cei de un sânge cu ei erau îngropaţi şi regii rumâni. Astfel, la Oradea au fost îngropaţi Ladislau şi Ştefan II. Or nu este cunoscut nici un caz când un neam care se află la conducerea statului şi-ar îngropa regii printre străini. În secolele XII-XIII regii Ungariei rumâne ca şi alţi regi din Europa au dus războaie cu rumânii din Bulgaria din stânga Dunării, cu sârbii, cu bizantinii, cu pecenegii, cu cumanii, cu slavii de apus şi de răsărit. În Ungaria, pe parcursul întregii perioade s-au luptat tacit cele două curente religioase: catolicismul şi ortodoxismul. S-au construit oraşe şi sate, au fost create opere de artă, s-a dezvoltat învăţământul şi ştiinţa, toate în limba latină, ceea ce se făcea în toată Europa. Ungaria avansa de rând cu toate celelalte state europene. La sfârşitul secolului XIII, Ungaria rumână slăbită considerabil după invazia tătaro-mongolă este afectată de dezmembrarea feudală. În anul 1301 moare regele Andrei III care nu avea urmaşi. Ca rezultat se accelerează procesul de divizare a ţării. Adunaţi pentru a alege un nou rege, după cum era de aşteptat, cnezii rumâni nu reuşesc să convină asupra unei persoane care ar corespunde intereselor tuturor. După mai mulţi ani de ceartă, cu încăierări armate, la insistenţa Papei de la Roma, în anul 1308 majoritatea acestora cad de acord ca la tronul ţării să fie invitat Robert de Anjou, un străin, catolic, dar care după mamă era rumân. Înaintând candidatura acestuia, Papa spera că el va fi primit de rumâni ca fiind rumân iar de maghiari ca fiind catolic. Însă cea mai mare parte din populaţia ţării, rumânii, care erau ortodocşi, n-au dorit să-l recunoască pe Robert de Anjou ca rege. Cneazul din Transilvania care avea 'în păstrare' coroana regală a restituit-o abia în 1310. Cei mai aprigi duşmani ai noului rege au fost rumânii din Muntenia în frunte cu voivodul Basarab, care era încurajat şi sprijinit de regii rumâni din Bulgaria. În anul 1330 Basarab reuşeşte chiar să obţină o victorie asupra trupelor trimise de Robert de Anjou. Folosindu-se de faptul că regii Ungariei erau antrenaţi în luptele interne din Italia şi Germania, voivozii Munteniei se comportau ca nişte domnitori independenţi. La rândul său regele Ludovic, urmaşul lui Robert de Anjou, care era catolic şi nu se simţea prea bine printre rumâni, în anul 1350 îşi mută reşedinţa în oraşul Buda, pe malul drept al Dunării, între maghiari, care îl sprijineau şi care în felul acesta sperau să iasă de sub controlul rumânilor. Treptat, la cele mai importante posturi în stat încep a fi numiţi maghiarii. La sfârşitul anilor '50 - începutul anilor '60 ai secolului XIV de sub controlul efectiv al regelui din Buda ies şi voivozii moldoveni susţinuţi de regii din Polonia. Rumânii rămaşi sub sceptrul lui Ludovic adică în statul rumânesc Ungaria nu mai alcătuiau majoritatea în stat. Pentru a reduce în continuare posibilităţile rumânilor de a se afla la cârma statului, în anul 1366 Ludovic, prin act regal îi lipseşte de titlul de nobili pe rumânii care nu erau catolici, iar dacă nu deţineai acest titlu nu aveai dreptul de a ocupa nici o funcţie de stat. De aici încolo majoritatea posturilor în stat, în Ungaria, trec în mâinile maghiarilor. De la sfârşitul secolului XIV numele de 'ungur' tot mai mult începe a se asocia cu cel de 'maghiar' (rumânii dintre Carpaţii de Sud şi Dunăre încep să-şi zică munteni, cei dintre Carpaţii de Est şi Nistru - moldoveni şi doar o parte nu prea însemnată din cei din Transilvania, în pofida celor întâmplate de-a lungul secolelor continuau să-şi zică

'rumâni' şi care mai târziu în secolele XVI-XVII au dat motiv istoricilor, care nu ştiau de ce aceştia se numesc rumâni şi de ce limba lor este asemănătoare cu limba latina, să concluzioneze greşit, că aceştia sunt daci romanizaţi). În secolul XV rumânii din Ungaria, folosindu-se de luptele interne au încercat să preia din nou controlul asupra ţării, dar fiind în minoritate n-au reuşit decât pe o perioadă nu prea mare, pe timpul lui Iancu de Hunedoara şi Matia Corvin. În anul 1541 după ce Buda a fost cucerită de turci, după ce anterior Muntenia, Moldova şi Transilvania au trecut sub controlul acestora Ungaria rumânească dispare ca stat. Mai târziu, după eliberarea în 1686 a Budei de către austrieci, Ungaria ca formaţiune statală este restabilită, numai că în componenţa acesteia a intrat doar teritoriul populat de maghiari. Din această cauză, mai târziu, atunci când maghiarii încep să-şi scrie istoria, copiază întreaga istorie a Ungariei rumâneşti ca pe o istorie proprie, a lor, a maghiarilor, ceea ce constituie un fals cras. Iată de ce astăzi maghiarii îşi zic maghiari iar statul şi-l numesc Ungaria dar nu Maghiaria. Ce s-a întâmplat cu românii după secolul XVII este lucru cunoscut. Celelalte părţi din istoria medievală a noastră, printre care istoria Imperiului Bizantin (a imperiului traco-dac din secolele IV-XV), istoria Bulgariei rumâne din secolele VII-XIV, istoria Rusiei rumâne din secolele IX-XIII, la fel, ni s-au furat de către greci, bulgari şi ruşi dându-le drept istorii ale neamurilor lor, lăsându-ne fără istoria noastră din secolele IV-XV. În această situaţie suntem obligaţi să ne redobândim istoria naţională, care a fost măreaţă şi totodată tragică".

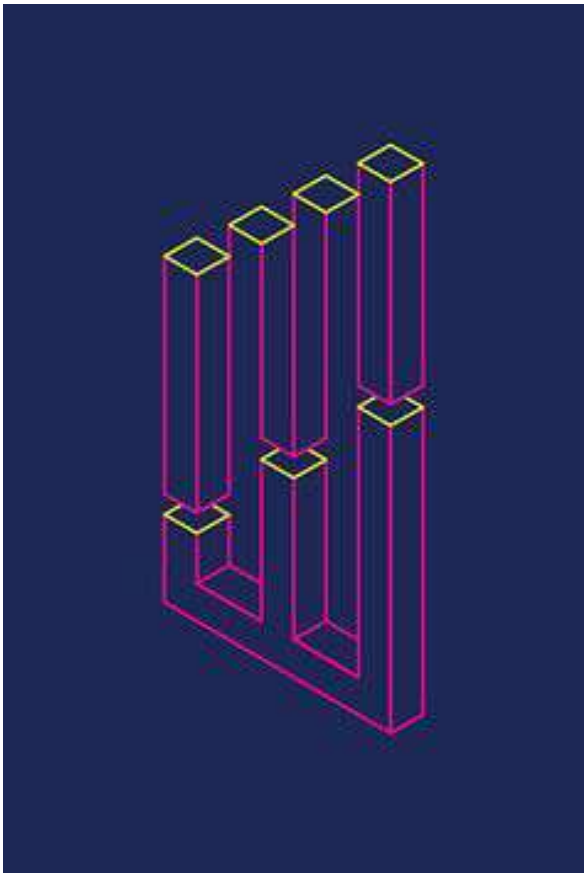

În revista "Univers strategic" nr. 1 / 2020 a Universității creștine "Dimitrie Cantemir" din București - cu 2 ani înaintea bombardării Ucrainei de către Federația Rusă, luptele actuale fiind îndeosebi în fosta "inimă" Khazară - Dr. Mădălina Virginia Antonescu a scris despre revendicarea istoriei Rumânilor de către Ruși în "Doctrina 'Rusia Măreață'. Comentarii privind ridicarea naționalismului rus și reconsiderarea istoriei Europei, de către Rusia": "Paradigma conflictului între civilizații conține și dimensiunea unei bătălii geopolitice pentru putere privind Europa. În cadrul acestei competiții strategice pentru proiectarea prestigiului la dimensiunile continentului european și pentru justificarea pretențiilor de legitimitate civilizațională, revendicarea originilor etnogenetice dar și statale în cea mai veche civilizație a Europei, anume cea carpato-danubiană reprezintă pentru Rusia, sub mandatul lui Vladimir Putin, fructificarea unui avantaj strategic de mare jucător atât privind vecinătatea sa apropiată cât și Europa în ansamblu. Naționalismul rus, tendință geopolitică în plină ascensiune pe scena politico-doctrinară a Rusiei lui Putin și care nu poate fi negat sau minimalizat, așa cum le-ar place unora, trebuie studiat din perspectiva afirmării noii doctrine, diferite de cea eurasiatică, pe care o numim convențional, 'Rusia măreață'. Încercăm să explorăm pe scurt câteva dintre dimensiunile strategice oferite Rusiei de raportarea sa, etnogenetică și statală, la ceea ce numește 'populația originară din Carpați' (sau strămoșii celei mai vechi civilizații a Europei, civilizația-matcă, având centrul în Carpați-Dunăre). Rusia se consideră fondată de această populație din Carpați-Dunăre, care a întemeiat civilizația neolitică danubiano-carpatică, drept civilizația originară a întregii Europe. Bătălia civilizațională pentru afirmarea Rusiei ca mare putere europeană este fondată pe spațiul carpato-danubiano-pontic ca spațiu de civilizație anterior cu mult comunității latine privite ca una derivată din această civilizație carpato-danubiană străveche. Rusia se re-poziționează inteligent în acest joc geostrategic bazat pe raportarea la istorie, inițiind o doctrină naționalistă cu punctul de justificare pe civilizația danubiană ca fiind civilizația neolitică din care au derivat mai târziu alte culturi (inclusiv Roma antică). Cum Rusia este o țară surprinzătoare și nu se conformează clișeelor politice în care Occidentul încearcă să o stabilizeze spre a îi decide mutațiile viitoare pe scena politică, nu este de mirare că perspectiva Rusiei sub Putin privind paradigma civilizațională este ignorată sau cel mult, tratată din prisma 'imperiului eurasiatic' pe care ar vrea Rusia să-l construiască. Multe analize se focalizează deci, când tratează paradigma civilizațională, fie pe o Rusie nehotărâtă, cu o identitate nesigură, oscilantă, fie pe o Rusie decisă să construiască imperiul eurasiatic (paradigma lui Dughin). Majoritatea studiilor despre Rusia, de regulă, interpretează tendințele acestei țări, de evoluție în materie de doctrină strategică, din prisma unor clișee politice, a unor corectitudini politice impuse de Occident sau care sunt vehiculate în lumea academică și care formează un strat de corectitudine politică 'ce nu ar trebui discutat'. Dacă însă facem efortul să ne distanțăm de stereotipuri și clișee politice și să aruncăm o privire atentă asupra evoluțiilor strategice și de doctrină recente ale Rusiei de azi, vom observa cu surprindere că avem de-a face cu o țară care se mișcă surprinzător de agil, se adaptează la mediul schimbător al secolului XXI, se reinventează, își caută rădăcini în trecutul străvechi al Europei și creează de la aceste abordări un profil geopolitic și civilizațional adaptat secolului XXI. Secolul XXI este marcat de paradigma conflictului între civilizații însă nu trebuie să privim aceasta într-o manieră absolutistă. Paradigma civilizațională se anunță una plină de mutații geopolitice suprinzătoare pentru ochiul obosit de clișee politice al analistului acestui deceniu. Pot fi implementate variante civilizaționale privind alianța civilizațională sau dialogul între civilizații (o altă

variantă, mai moderată). Altfel spus, Rusia își re-descoperă într-o manieră constructivistă, un profil civilizațional ignorat sau chiar reprimat sub regimuri politice anterioare (ignorat sub regimurile țariste; reprimat brutal sub regimurile bolșevice care au golit Rusia, practic, de identitatea sa istorică, tradițională, prin doctrina 'omului nou' sau a omului fără trecut). Sub mandatele lui Putin, Rusia se reîntoarce progresiv spre redescoperirea trecutului său, a valorilor sale naționale, a originilor și conexiunilor sale cu popoarele învecinate și caută aceste obârșii comune într-un timp anterior culturii europene răsăritene, anterior până și Bizanțului. Este un element de originalitate care nu poate trece neobservat, deoarece Rusia nu și-a negat niciodată identitatea europeană, deși ea a fost trecută sub tăcere sub regimurile internaționaliste de tip bolșevic. Sub denumirea generică de 'civilizație carpato-danubiano-pontică' se include un areal imens acoperit de ceea ce istoricii consideră că a fost cultura-matcă a întregii Europe, o civilizație extrem de întinsă, organizată în formă de rețea și nu pe un model vertical (ierarhic, sclavagist). Dimpotrivă, așa cum arată pe bază de dovezi arheologice specialiștii, această civilizație era una organizată pe orizontală, non-ierarhică în ansamblul său, pe bază de legături de rudenie în special (între neamuri, comunități organice din care s-au dezvoltat mai târziu popoarele) și între așezări. Între aceste așezări și neamuri se întrețeseau relații comerciale, schimburi de mărfuri, de idei, de persoane într-o imensă arie unică, un prototip al actualei piețe unice de azi create de Uniunea Europeană. Civilizația-matcă a Europei, cu centrul în România de azi, provenea din negurile neoliticului. În lucrarea sa intitulată 'Manuscrise de origine românească în colecții străine', Radu Constantinescu enumeră Cronica moldo-rusă în 7 exemplare, Letopisețul Voskresenskij, Letopisețul lui Nikon, Razrjadnaja kniga: doar cele aflate în Rusia referitor la corelația dintre termenul de Râm - Râmul vechi, și nu în sens de 'cetate, Roma antică'. Asemenea surse istoriografice păstrate în spațiul răsăritean, dintre cele ce au supraviețuit numeroaselor incendii, prădăciuni și distrugeri la care a fost supus spațiul civilizației danubiene în decursul mileniilor, atât din partea Vestului european (influență papală) cât și a migratorilor (tătari, cumani, pecenegi, avari și alte valuri migratoare) se convertesc în dovezi viabile cu privire la anterioritatea Râmului răsăritean (Roma veche) față de Roma vestică (din peninsula italică). Odată ce invocă aceste argumente istorice plecând de la premisa 'istoriei pierdute a Răsăritului', Rusia depășește complexul de a fi veșnicul periferic al Vestului european. Din punct de vedere geopolitic civilizațional, Rusia va valorifica față de Vestul european, în bătălia pentru istoria Europei, orice argument arheologic și istoric menit să arate superioritatea și vechimea neîntreruptă a civilizației danubiene ca și civilizație răsăriteană. Spațiul civilizațional estic-european e variantă la paradigma imperiului eurasiatic; doctrina nouă a Rusiei apare ca: 'Și Rusia se trage de la Râm' (dar de la 'Râmul cel vechi', carpato-danubiano-pontic)! Imperiul eurasiatic este un proiect prea mare și complex pentru a fi implementat pe o perioadă scurtă de timp. Mutațiile geopolitice și provocările contemporane forțează Rusia spre asumarea și implementarea unor proiecte strategice și doctrine noi, care necesită o durată scurtă sau medie de timp pentru implementare. Una dintre aceste noi doctrine (care se ridică, o alternativă la proiectul complex și pe termen lung eurasiatic) este și doctrina naționalismului rus. Cum Rusia se definește permanent ca o civilizație europeană, naționalismul rus este și el unul de tip original, să spunem (dacă putem admite acest paradox). Rusia nu s-a definit niciodată în termeni geopolitici ca un stat obișnuit sau ca un oarecare stat pe harta Europei și nici în raport cu istoria Europei. Ceea ce trebuie observat, Rusia nu se definește (ci așa a fost definită de către Occident) ca o putere aflată la periferia Europei ci dimpotrivă, ca o putere participând la istoria Europei, dintotdeauna. Deci, Rusia nu se privește ca un fel de barbar (periferic) al Europei civilizate ci se consideră parte a civilizației Europei, pe care nu o reduce la partea sa civilizațională vestică. După doctrina 'Rusia Măreață', Europa nu poate fi concepută ca fiind redusă doar la partea sa vestică și nici Uniunea Europeană nu poate fi, din punctul său de vedere, reprezentanta întregii Europe ci doar a unei părți vestice dominante geopolitic la un moment dat asupra unor arii pe care Rusia le privește ca fiind (atenție) zonele sale de origine europeană (noua tendință a naționalismului rus). Printr-o mișcare geopolitică inteligentă, Rusia își definește originile sale europene într-o arie civilizațională (estico-europeană) care acum face parte din aria geopolitică civilizațională a Vestului integrat într-o construcție de tip UE".

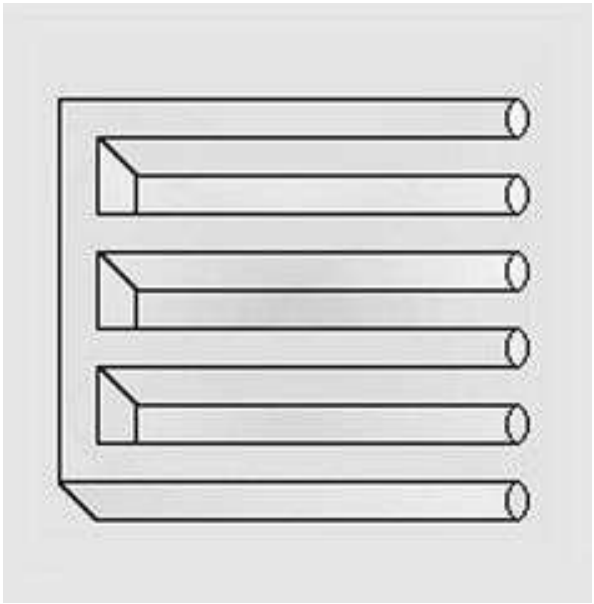

"Dacă Rusia ridică doctrina naționalismului său cu raportare la faptul că își are ca și civilizație originile într-o zonă estică-europeană de civilizație (anume civilizația danubiană, și mai precis, zona Carpaților), aceasta înseamnă anumite aspecte precum:

- Recunoașterea civilizației din Carpați (străstrămoșii românilor de azi) ca fiind civilizația fondatoare a Rusiei ca popor și ca stat ('întemeietorii Rusiei originare').
- Recunoașterea caracterului 'civilizației din Carpați' ca o civilizație de expansiune (care s-a extins spre zona Siberiei, unde a fondat proto-statul rus și poporul rus de azi).
- Afirmarea clară a descendenței rușilor ca popor 'din Carpați'.
- Afirmarea 'civilizației din Carpați' ca întemeietoare a Rusiei (deci, asumarea unei descendențe genetice și statale din civilizația cea mai veche a Europei, cea carpato-danubiană).
- Fondarea Rusiei ca popor și ca stat s-a datorat expansiunii unei ramuri din Carpați care a ocupat Câmpia Rusiei și Siberia (deci, o

descendență asumată a poporului rus, afirmată foarte clar de noua doctrină).

- Prin noua doctrină, Rusia nu se mai definește în funcție de etapele sale de civilizație obișnuite (etapa creștinării poporului rus, etapa bizantină) și nici în funcție de identitatea sa dual (eurasiatică) ci se revendică direct ca urmașă a ramurii din Carpați ce a migrat până în Câmpia Rusă și Siberia unde a întemeiat poporul rus și statul rus.
- Descendența poporului rus din Carpați (deci, nu din orice parte a civilizației danubiene acoperind un areal foarte întins, până în Serbia și Bulgaria de azi, ci specific din zona Carpaților) conferă Rusiei o superioritate civilizațională tradusă în termeni de dialog politic de un alt nivel cu Vestul european, care a considerat și a tratat Rusia mereu ca un stat de la periferia Europei.
- Respingerea ideii că Roma antică (cea din peninsula italică) ar fi izvorul europenității, ar fi civilizația-matcă a Europei.
- Respingerea ideii că originea popoarelor acoperind civilizația danubiană-carpato-pontică unde Rusia consideră după noua doctrină că își datorează originea, ar fi popoare colonizate și romanizate; dimpotrivă, după noua doctrină, se consideră că aceste popoare au fost expuse temporar și superficial influenței romane care nu a reușit să altereze caracteristicele civilizației danubiene neolitice originare.
- Pentru noua doctrină a Rusiei, civilizația danubiană-carpatică rămâne una străveche, din negurile neoliticului, indiferent de Roma antică, iar rămânerea unor legiuni romane pe teritoriul vremelnic ocupat militar al Daciei în raport cu teritoriul Daciei libere nu poate fi considerată colonizare și nici romanizare.
- Pentru noua doctrină, limba civilizației danubiene carpatice este una arhaică, rumâna, din care au izvorât limbile latine și slavone, așa cum confirmă și documentele vechi (Cronica moldo-rusă, vorbind de Râmul cel vechi, de romanii vechi, spre a îi deosebi de latini, de romanii noi, cei din Italia, Biblioteca Vaticanului dar și cercetările Universității Cambridge).
- Popoarele din vecinătatea sa strategică nu sunt considerate 'popoare romanizate' sau având 'limbi romanice' ci dimpotrivă, sunt privite cu respect, ca popoare străvechi, aparținând arealului neolitic și pre-neolitic al civilizației danubiene-carpatice-pontice, civilizația-matcă a întregii Europe, fiind vorbitori ai străvechii limbi rumâne, din care au derivat mai apoi, limbile latină dar și slavona ('limba de slăvire a lui Dumnezeu', la origine, pentru această civilizație danubiană, fiind Zalmoxe); cuvintele slavone au intrat în limbajul rușilor odată cu creștinarea lor, ele fiind însă originare din această limbă străveche, rumână, a civilizației-matcă a întregii Europe (deci, Rusia vorbește o limbă derivată din limba rumână, proto-limba întregii Europe, limba civilizației-matcă a Europei).
- Ideea incompatibilității apartenenței zonei estico-europene la aria civilizațională de control vestic-europeană.
- Inițierea unei provocări la adresa UE ca entitate care a preluat această zonă estică europeană în mod nelegitim, adică nejustificat pe bază de argumente istorice, zonă care, în viziunea Rusiei, este zona de origine a Rusiei, leagănul civilizației sale.
- Izvorul naționalismului rus este dat de faptul că originea ca popor și întemeierea țării au avut loc prin contribuția popoarelor estico-europene; aceștia sunt prezentați în noile manuale de istorie ale Rusiei ca fiind fondatorii Rusiei de azi, ai marii civilizații ruse (originile Rusiei de azi, prin urmare, sunt stabilite sub noua doctrină, în cea mai veche civilizație a Europei, civilizația carpato-danubiană).
- Vladimir Putin a înțeles că a se introduce și a juca în paradigma civilizațională îi aduce avantaje strategice în acest secol, în stabilirea unei geopolitici civilizaționale pe care a început-o Vestul european, prin inițierea UE și transformarea sa într-o entitate politică revendicând ideea de Europă unită; această idee este percepută ca o amenințare civilizațională pentru Rusia, care nu dorește să fie exclusă din civilizația și din ideea de Europa, dar nici nu dorește să se supună autorității suprastatale cedând din suveranitatea sa, spre a face parte din proiectul vestico-european.
- Rusia a avut întotdeauna (chiar și în timpul bolșevismului), tradiția unui tip de autoritarism politic indiferent de denumire și de regim politic; în aceste condiții, este dificil dacă nu imposibil pentru o țară cu asemenea tradiție politică, să își cedeze suveranitatea sa unor autorități suprastatale din cadrul UE numai spre a face parte din ideea de Europă unită și din proiectul vestico-european de Europă unită (participarea Rusiei la UE nu i-ar garanta nici un moment acesteia un tratament preferențial față de alte țări sau o poziție preeminentă în raport cu alte țări, în cadrul decizional al UE).
- Prin urmare, Rusia nu este interesată să își proiecteze o doctrină naționalistă care să îi stabilească originile după istoria conformistă (formarea popoarelor europene prin romanizare, adică în urma ocupării teritoriale militare europene de durată a imperiului roman). Asemenea variantă istorică nu este acceptată de Rusia care știe să joace jocuri geopolitice, inclusiv de geopolitică civilizațională. Dacă Rusia nu acceptă o astfel de variantă a originilor sale, doar de dragul de a fi considerată la fel de europeană ca și alte țări, varianta de geopolitică civilizațională aleasă de Rusia este cea a unui naționalism foarte inteligent focusat, anume direct în raport cu cea mai veche civilizație europeană, cea carpato-danubiană. Focusarea Rusiei pentru noua sa doctrină, pe acest areal civilizațional străvechi, pe care îl consideră (politic) în cadrul doctrinei sale naționaliste

foarte îndrăznețe, drept leagănul civilizației sale, creează automat o revenire în forță a Rusiei pe scena europeană a secolului XXI.

- Rusia nu mai rămâne la poziția unui stat complexat de europenitatea vestică ci se concepe ca originară din leagănul civilizației străvechi (anterior europenității vestice) al civilizației danubiano-carpatine. Prin această mișcare geopolitică civilizațională, Rusia se situează automat pe o poziție de superioritate civilizațională în raport cu civilizațiile vestico-europene care pretind să întruchipeze ideea de Europă unită.
- Prin noua doctrină, a naționalismului său (revendicarea originii sale în cea mai veche civilizație a Europei, cea carpato-danubiană), Rusia pune în discuție (din punct de vedere al geopoliticii civilizaționale) ideea de Europă, inclusiv de UE ca entitate legitimă în a pretinde că reprezintă ideea de Europă dar și în a crea, drept consecință, un proiect politic care să reprezinte veritabil ideea de Europă.
- Prin doctrina sa naționalistă, Putin spune Europei integrate (în proiectul UE) că nu este cea mai veche, și nici cea abilitată să pretindă că reprezintă ideea de 'Europa', deoarece iată, ea, Rusia, revendică și se mândrește în fața UE cu leagănul civilizației sale, anume din Carpați. Rusia revendică ideea de 'continuatoare' dar nu a Romei, nu a Bizanțului, ci se consideră fondată de civilizația carpato-danubiană (!), creând ca și geopolitică civilizațională, un nou spațiu (centrat pe spațiul estico-european, privit de Rusia ca 'leagănul civilizației sale'): astfel, Rusia formează prin naționalismul său un proiect politic alternativ la UE și bazat pe un spațiu geopolitic civilizațional distinct de cel vestic. Spațiul vestic se auto-percepe în primul rând ca un spațiu comun fără identitate, anume unul economico-financiar, neinsistând pe ideea de identitate comună europeană, pe tradițiile și istoria comună europeană. Mai important decât orice, UE nu s-a introdus în jocul geopolitic civilizațional decât superficial, crezând că formarea unui spațiu comun de circulație a mărfurilor se confundă sau ține loc de identitate europeană. Proiectul UE este fundamental unul comercial-economic și financiar, baza UE este piața unică. Or, doctrina naționalismului rus ridicată de Putin recent afirmă că Europa este mult mai mult decât o piață unică sau libera circulație a persoanelor. Aceste persoane au o identitate, au rădăcini, au o istorie comună, bazată pe o civilizație comună, pe cea mai veche civilizație. Rusia vine să re-descopere o zonă tabuu a Europei, anume, vine să spună vesticilor (care se revendică drept continuatori ai latinității, ai civilizației imperiale romane) că a existat o civilizație mai veche decât Roma, că este vorba de o civilizație sofisticată, întemeietoare de state, de o civilizație extinsă (la un areal carpato-danubiano-pontic). Prin aceasta, Rusia re-creează un spațiu istoric străvechi, uitat de UE și de Europa de azi. Este un spațiu civilizațional extrem de întins, cu totul nou față de geopolitica lui Petru cel Mare sau a Ecaterinei celei Mari. Doctrina naționalismului rus re-creează (după criteriul originii sale ca popor și stat), spațiul celei mai vechi civilizații europene, izvorul întregii Europe, care a existat înainte de Roma antică și care a fost imperială înainte să fie Roma imperială și care a fost izvorul de civilizație pentru spațiul vestic și popoarele de acolo, care nu a fost colonizată de Roma imperială în sensul civilizării (romanizării sale) ci s-a păstrat nealterat, prin limbă, tradiții, obiceiuri, simboluri, meșteșuguri, până în zilele noastre.
- Prin revendicarea creării sale ca popor și ca stat de la civilizația străveche danubiano-carpatică, Rusia lui Putin inițiază paradigma proto-bizantină, a unei istorii europene pe care ea o recunoaște, o asumă și pentru care luptă. Pentru Rusia naționalistă, așa cum o vede Putin, este o datorie a te revendica fățiș, a fi mândru de originea străveche a civilizației danubiano-carpato-pontice.
- Pentru Putin, revendicarea celei mai vechi civilizații a Europei, având centrul de putere (imperial) în munții Carpați este un titlu de legitimitate pentru a crea un spațiu identitar-cultural nou, alternativ la cel vestic (cel bazat pe o piață unică, adică pe un proiect fără identitate comună, fără raportare la tradiția străveche, la originile Europei).
- Noua doctrină propune crearea unui spațiu foarte întins, care coincide cu aria străvechii civilizații carpato-danubiano-pontice. Acest areal civilizațional presupune zona Dunării, Mării Negre, arealul Carpaților și întreaga zonă în care s-a dezvoltat istoric străvechea civilizație proto-getică, numită de unii pelasgică.
- În fața scepticismului vestic, că Rusia nu ar putea fi creatoarea unui asemenea proiect (care ar însemna ca Vestul să devină o zonă periferică a Europei, derivată din centrul decizional european nou, mutat în ceea ce Rusia lui Putin vede ca fiind 'Marele Est' sau 'Estul Extins', adică zona Carpaților - Caucaz), această țară hotărâtă în a-și lua revanșa față de ceea ce ea a perceput în istoria recentă ca fiind o atitudine de tratare a sa ca o 'periferie' ('Rusia care stă și primește sancțiuni de la Vest'), își poate reorienta întreaga sa istorie, spre a justifica teoria sa. Astfel, Rusia are un mare potențial de organizare și propagandă culturală, moștenită din timpul Uniunii Sovietice și dezvoltat aproape de perfecțiune. Odată ce Rusia își va activa întreaga sa rețea de muzee, de centre de cercetare istorică, etnologică, folclorică, lingvistică, odată ce va iniția proiecte comune de cercetare arheologică și culturală a 'perioadei estice pre- și neolitice', adică asupra istoriei comune europene, cu țările din Estul Europei și din vecinătatea sa apropiată, conferind importanță (politică) din postura de susținătoare a probelor, artefactelor aparținând civilizației străvechi danubiano-carpatice (acum tratate cu dispreț de adepții teoriei

romanizării acestor țări considerate 'periferice' față de centrul imperial al Romei antice), și când o va face din poziția de mare putere energetică (asumarea acestei doctrine naționaliste fiind susținută de pozițiile de dominanță energetică pe care Rusia le are asupra Europei vestice), se va articula un spațiu european alternativ la UE ca piață unică.

- Rusia naționalistă își bazează întreaga doctrină pe ideea reîntoarcerii la originile extrem de vechi, comune, europene, pe care le identifică în spațiul carpato-danubiano-pontic. Cu alte cuvinte, Rusia se reîntoarce la ceea ce consideră a fi originile sale europene străvechi.
- Centrul de putere, conform noii doctrine, devine acum zona carpatică (vezi teoria cu 'arienii din Carpați care au fondat Rusia ca stat și din care provine și poporul rus'). Evident că poporul rus (având în vedere pretențiile de mare putere și de proiectare strategică a puterii asupra spațiului întregii Europe, așa cum își dorește Rusia sub Putin) nu mai poate considera spațiul carpato-danubiano-pontic ca fiind unul 'romanizat', conform teoriei legiunilor militare romane care au format popoarele din această arie 'pe repede înainte', adică în decursul unei perioade ridicole, de nici 2 secole. Rusiei i se va părea absolut ridicolă ideea ca legiunile romane (formate din mercenari adunați din toate colțurile imperiului roman, nicidecum din latini propriu-ziși) să aibă un rol genetic creator mergând până la formarea unui popor nou, în condițiile în care nu întreg teritoriul Daciei, de exemplu, era cucerit militar de romani. Conform doctrinei naționalismului rus care pune formarea Rusiei în matca străvechii civilizații carpato-danubiano-pontice, ca fiind matca Europei, civilizația-mamă a Europei, această teorie a romanizării popoarelor care au făurit civilizația carpato-danubiană va fi respinsă categoric, cu dovezi istorice și arheologice, lingvistice pe care Rusia le va susține de la dimensiunea de mare putere europeană. 'Arienii din Carpați' sunt incompatibili, ca teorie, cu cea a poporului nou format prin romanizare sub niște legiuni romane, în timp scurt.
- Prin această doctrină, Rusia va deveni mai europeană decât Vestul, deoarece ea se va revendica de la străvechiul Râm. Rusia va insista pe ideea de 'Râm original' (fondat de 'Romanii Vechi', care 'sunt deosebiți de latini sau Romanii Noi', așa cum deosebește Cronica moldo-rusă păstrată la Petersburg și la Moscova, manuscrise originale scăpate din incendii. Nimic nu va sta în fața voinței Rusiei ca mare putere europeană, de a invoca dovezi arheologice, documentaristice (Analele grecești din secolele I-IV, Calendele Romane, care conțin informații despre istoria poporului get și care sunt surse ce trebuie culese de specialiști în favoarea continuității neîntrerupte a civilizației danubiene, din neolitic, până la geto-daci și până în zilele noastre, fără mitul romanizării).
- Bătălia pentru viitorul statut de putere civilizațională în Europa a început, odată ce Rusia și-a dat seama cum poate reordona jocul politic cu Europa pentru a ieși din poziția sa de stat periferic, complexat, care primește sancțiuni, mustrări sau indicații de la Vestul European".

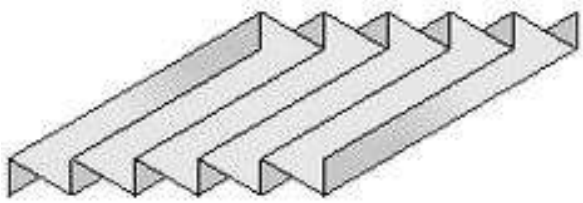

"Pentru noua doctrină, nu mai există separația între așa-numitul spațiu genetic latin și cel slav, 'străin', respins ca 'nefiind veritabil european'. Pentru Rusia, trebuie re-descoperit spațiul european străvechi, matca întregii Europe, izvorul genetic și de civilizație al Europei adevărate, care este aria carpatică ('arienii din Carpați', după cum afirmă manualele noi de istorie rusești). Pentru noua doctrină, poporul rus nu se mai identifică drept unul diferit de popoarele latine, deoarece limba latină este considerată ca derivând din limba română, cea mai veche limbă din Europa și limba vorbită în civilizația străveche, a spațiului carpato-danubiano-pontic. Lucrări arheologice și științifice bazate pe această teorie apărute în țările din vecinătatea apropiată a Rusiei (republicile Moldova, România, Bulgaria, Albania etc.) acoperind imensul areal traco-getic, este posibil să fie extrem de studiate în prezent în Rusia de către teoreticienii noii doctrine, ca argumente în sprijinul ideii că Rusia ca stat și popor derivă din această civilizație și că nu este 'un popor' periferic european. Rusia nu se mai situează prin noua doctrină în afara latinității ci se revendică a fi fondată de 'arienii din Carpați', cei din civilizația străveche din care a derivat latina și civilizația întregii Rome imperiale, din civilizația pre-romană. Rusia reafirmă politic, ca mare putere, formarea sa ca stat și popor, din spațiul proto-latin, din spațiul neoliticului sofisticat ce a dat cultura Cucuteni și Vinca-Turdaș. Rusia își re-creează spațiul european anterior momentului de la care se revendică drept europene (adică urmașe ale Romei imperiale) statele europene vestice și o parte a celor estice. În final istoria nu este decât o reflectare a intereselor și mișcărilor geopolitice iar valorizarea civilizației străvechi carpato-danubiano-pontice anterioare Romei antice este privită de Rusia în termeni de avantaj strategic în fața Vestului european auto-considerat 'civilizațional-superior'. Naționalismul rus, cu alte cuvinte, este unul care re-valorizează ideea de preeminență a Estului european asupra Vestului european și îl situează anterior până și etapei de neolitic românesc (cultura Vinca-Turdaș, cultura Cucuteni), deci mult dinaintea ascensiunii Romei imperiale, pe care Rusia o vede ca una derivată tot din această civilizație, ca și latina, derivată din limba arhaică ignorată de Occidentul european, anume din proto-europeană sau limba română. Această limbă română are și cuvinte așa-zis slavone, așa cum au remarcat specialiștii, însă acestea nu provin din slavona medievală, ci ele existau în această limbă arhaică europeană, ca atare, fiind preluate mai târziu de poporul rus. Deci, rușii consideră că își trag originea nu de la Roma

antică ci din civilizația străveche a zonei carpatice unde se vorbea o proto-limbă europeană originală, din care au derivat și latina și slavona mai târziu. Prin noua doctrină, Rusia, paradoxal, efectuează cea mai mare contra-revoluție culturală din secolul XIX în prezent, prin asumarea unor tendințe dintre care identificăm următoarele:

- Asumarea unei identități europene proto-bizantine (ceea ce înseamnă practic, raportarea la un timp proto-bizantin, adică a conectării Rusiei ca și civilizație de trecutul european proto-bizantin al popoarelor din Europa și în special, al popoarelor învecinate ei). Aceasta înseamnă că Rusia se erijează în a re-conecta o identitate europeană comună, proto-bizantină (estico-europeană, în special)
- Crearea unui spațiu estic (și chiar central) european bazat pe identitatea europeană estică, extrem de străveche, proto-bizantină, spațiu privit ca reprezentând legitim ideea de Europa și identitatea europeană autentică, străveche
- Alipirea geopolitică (din punct de vedere al geopoliticii civilizaționale) a Europei Centrale la noul spațiu geo-civilizațional strategic al Rusiei. Acest spațiu nou nu trebuie confundat cu imperiul eurasiatic ci este vorba de un spațiu complet nou, creat în temeiul unei teorii diferite de cea eurasiatică propusă de Dughin.
- Identificarea unor legături istorice comune (a unei istorii comune) cu popoarele europene din vecinătatea sa imediată (definită în termeni de geopolitică civilizațională)".

"Când bolșevicii au venit la putere în Rusia, inițiind o revoluție care distrugea identitatea Rusiei pentru mai bine de un secol, s-a creat o revoluție anti-culturală, adică un progresism. Viziunea de bază a bolșevicilor era construcția statului desprins de ideea de națiune, a poporului fără trecut, a omului nou, a privirii înainte, spre viitor (societatea progresistă). S-au ars cărți în piața publică, s-a distrus elita intelectuală a vremii, autoritatea tradițională și valorile tradiționale au fost aruncate la gunoi, spre a se construi un proiect politic post-național, care urma să fie și unul internațional. Privit din această perspectivă (a paradigmei civilizațiilor), distrugerea Uniunii Sovietice sub Gorbaciov (rămânând de analizat natura Perestroikei - o revoluție culturală, o reformă moderată asupra comunismului sau o negare a Rusiei ca internaționalism proletar, o negare a identității comuniste?), reiese că a fost o distrugere a unui proiect non-identitar pentru Rusia, a unui proiect progresist (țara fără trecut, omul nou, țara fără identitate, comunistul proletar care poate fi oricine, nu doar rus). S-a distrus deci, un model neviabil de Rusie, în 1990, oricât ar rămâne de legați azi rușii de trecutul lor nostalgic recent. Imperiul sovietic era în esență, o mega-structură care a preferat diminuarea, dacă nu ignorarea trecutului, a identității Rusiei, accentuând asupra caracterului multi-etnic, multi-cultural, frățesc, egalitar, al republicilor din mega-structură spre a da iluzia egalității politice și de decizie). Distrugerea Uniunii Sovietice reiese azi, prin prisma paradigmei civilizaționale, că a reprezentat una din cele mai mari provocări pentru Rusia post-sovietică, deoarece îi crea dileme de ordin civilizațional: spre ce trecut să se întoarcă? Să re-devină Rusia țaristă, cu modelul autocrat și politica de Noua Romă? Să reconstruiască imperiul pierdut, sovietic (non-identitar)? Să se regândească în chip de imperiu cu identitate dublă (eurasiatică)? Să se integreze în UE, renunțând la conexiunea cu Asia? Toate au fost dileme analizate serios de analiștii și strategii ruși, spre a încerca o raportare adecvată a Rusiei la provocările secolului XXI ca secol al civilizațiilor. Fără asumarea unei identități civilizaționale certe, Rusia este considerată că nu se poate afirma printre civilizațiile-state / sau dominate de state care vor contura scena geopolitică a acestui secol. Între puterile europene ale secolului XXI Rusia nu poate fi ignorată iar elementele doctrinare care se conturează în ultimii ani sub leadershipul lui Vladimir Putin arată o adevărată revoluție culturală, o reconsiderare și reinterpretare a istoriei europene pentru a oferi o bază culturală de raportare în acord cu interesele naționale ale Rusiei de azi și cu strategiile de proiectare a puterii pe termen lung (Rusia fiind o țară care gândește în mod predilect strategii pe termen lung). Doctrina 'Rusia Măreață' (denumită aici de noi în mod convențional, deoarece ea nu a primit o denumire oficial asumată în discursurile politicienilor ruși, însă poate fi decelată prin elementele sale în politica și deciziile privind domeniile culturale, politice, educaționale ale Rusiei din ultimii ani) este înscrisă într-o formă de strategie naționalistă, gândită pentru a fi implementată de Rusia pe termen scurt, mediu preponderent, și care are ca scop re-poziționarea (din punct de vedere al geopoliticii culturale, ca baza a geopoliticii clasice) Rusiei în paradigma conflictului între civilizații (pe care o apreciază ca fiind cea stând la baza viitorului tip de sistem internațional al secolului XXI). Asumarea statutului de putere civilizațională pentru Rusia în termenii obârșiei sale din civilizația danubiano-carpatică este avantajoasă pentru că îi conferă Rusiei statut automat de civilizație superioară și originală față de orice pretenție civilizațională europeano-vestică, derivată din Roma antică și din moștenirea imperiului roman. Rusia își valorifică la maximum prestigiul politic și civilizațional afirmându-și noua politică în termeni de 'Rusia cu obârșia de la Râmul cel vechi', adică de la civilizația proto-romană, am putea zice. Coborând la izvoarele istoriei străvechi, Rusia știe să valorifice apartenența la o civilizație-matcă pe care popoarele estice-europene, culmea, nu au știut sau nu au vrut să o valorifice în termeni de geopolitică civilizațională, deși istoric, ele sunt urmașele civilizației străvechi carpato-danubiene. Rusia își afirmă slavona sa ca derivată din limba arhaică originară a civilizației danubiano-carpatice, numită rumână. Va spune Rusia, din limba arhaică, originară, numită rumână, a civilizației străvechi, civilizația-matcă a Europei, care conținea atât cuvinte slavone originale cât și proto-latine, au derivat limbile latine și slavone de mai târziu. Cu alte cuvinte, slavona rușilor nu poate fi privită diferit, ca o limbă străină de ideea de Europa ci ea este

parte a europenității, deoarece cuvintele slavone erau conținute de limba unică, arhaică, originară, numită rumână, care precede latina. Prin urmare, Rusia nu are de ce să se considere inferioară spațiului latin, deoarece ea își fixează obârșia de la Râmul cel vechi, deci este parte a civilizației carpato-danubiene străvechi, dovadă limba sa ca limbă derivată din fondul comun al limbii celei mai vechi a Europei, rumâna. Rusia nu poate fi exclusă din ideea de Europa, prin aceasta, deoarece ea este parte a civilizației proto-romane, deci nu este o civilizație periferică, nici una inferioară spațiului latin ci dimpotrivă, este și a fost dintotdeauna parte a Europei, prin apartenența sa la civilizația anterioară Romei imperiale, prin civilizația carpato-danubiano-pontică. În termeni de geopolitică civilizațională, acest lucru se traduce prin refuzul Rusiei de a accepta o separare a spațiului european în Est și Vest și o apartenență artificială a Estului (cu originea neîntreruptă în civilizația străveche danubiano-carpatică) la Vestul care îl privește ca barbar / colonizat / periferic. Istoria Europei nu a început odată cu Roma antică ci odată cu Râmul cel vechi, replică Rusia în această polemică a civilizațiilor, adică originile prestigiului politic trebuie puse în civilizația anterioară Romei antice, în civilizația-matcă a Europei. Odată cu noua doctrină, Rusia va respinge teoria de până acum, că 'identitatea europeană ar începe de la Roma antică sau de la grecii antici'. Rusia se va privi ca aparținând organic civilizației-matcă a Europei, care este cea carpato-daunubiano-pontică și de unde au derivat toate celelalte civilizații ale Europei. Tot în temeiul acestei doctrine, Rusia va dezvolta o relație specială de cooperare cu India, pe care o consideră ca o civilizație înrudită cultural (prin limba veche, civilizația sanscrită și tradiția Vedelor), de fapt, una derivată din civilizația carpato-danubiană. Când afirmă că 'arienii din Carpați' au fondat Rusia și poporul rus, această doctrină este naționalistă pentru că ea se raportează la civilizația-matcă originară a Europei, care conferă prestigiul politic clar în raport cu popoarele ce se revendică pe baza unor teorii ce au în centru mitul romanizării sau moștenirea greacă antică. 'Rusia Măreață' este Rusia care nu depinde de definiția Vestului european în termeni de europenitate și care dimpotrivă, se revendică de la o sursă identitară originară, din civilizația-matcă a Europei, de la Râmul cel vechi. Prin această revendicare, Rusia nu mai poate fi privită ca un element străin, periferic, care nu ar avea legătură cu acest arbore-neam. Respingând mitul romanizării, Rusia afirmă întâietatea și superioritatea civilizațională a spațiului estic în raportul cu spațiul vestic european, și afirmă că în Est a fost creată civilizația-matcă a Europei, cu mult înainte de Roma și înainte de Grecia antică. Rusia va invoca toate documentele și izvoarele istorice ale grecilor, romanilor și ale altor autori antici care vin să sprijine această idee, deoarece pentru doctrina 'Rusia Măreață' se necesită un efort de documentare istorică ce nu a fost făcut până azi de popoarele estice destul de divizate între ele (în recuperarea istoriei lor străvechi, comune), însă un efort pe care Rusia este capabilă să îl facă rapid și cu rezultate maxime, privind identitatea pierdută a civilizației-matcă a Europei, pe care unele popoare estice par să o fi uitat, preocupate să se revendice, conform mitului romanizării, din Roma antică. Rusia este o putere interesată să valorifice acest punct al istoriei pe care îl consideră un atuu strategic în mișcările sale pe harta noului sistem internațional al secolului XXI. Ea a început să facă deja această mutare, în termeni de potențare a prestigiului său politic, reclamând obârșia comună cu 'arienii din Carpați, de unde se trag rușii ca popor dar și ca stat'. (În 2014, deputatul Veaceslav Nikonov, preşedintele Comitetului pentru educaţiei din cadrul Dumei de stat, a declarat că aceste manualele noi ar trebui să arate că 'Patria noastră are un trecut măreţ. Astfel o ramură din tribul arienilor a coborât din Munţii Carpaţi şi a populat pe cale paşnică Marea Câmpie Rusă, Siberia, cea mai rece parte a planetei și a ajuns la Oceanul Pacific; a absorbit seva celor mai importante civilizații din EurAsia'. În acelaşi timp Irina Iarovaya, şefa Comitetului pentru Securitate, a declarat la rândul ei că nu doar manualele de istorie trebuie refăcute. Aceasta consideră că este nevoie de un nou sistem integrat în şcolile din Rusia, care să afirme patriotismul. 'Toţi copiii, de la Kaliningrad şi până la Kamciatka, trebuie să înveţe din aibă aceleaşi manuale, scrise de pe poziţii politice corecte', a susţinut deputata. Noua politică este susţinută şi de Biserica Ortodoxă. Arhimandritul Tihon a ţinut să accentueze necesitatea 'eroizării istoriei', pentru că tinerii de azi pun pe prim-plan valori precum banii, casa, sănătatea, şi doar pe ultimul loc este dragostea pentru patrie. 'Glorificarea istoriei ar fi tratamentul pentru aceasta', a afirmat arhimandritul, care a propus crearea unui 'Panteon al eroilor'. Pe de altă parte, istoricul Serghei Mironenko a îndemnat să nu se uite şi despre adevăr. 'Istoria Rusiei nu este doar o istorie a victoriilor, ci şi a înfrângerilor, iar patriotismul se educă prin studierea istoriei familiei, a satului sau oraşului natal', a afirmat acesta). Râmul cel vechi devine un reper strategic în dobândirea prestigiului politic maxim prin această nouă doctrină ce nu a fost analizată de specialiștii în relațiile internaționale în termeni de re-poziționare strategică a Rusiei față de Europa. Mai mult, dacă va fi nevoie să arate realitatea, importanța și originalitatea civilizației pelasgice, care precede civilizația traco-getică ('arienii din Carpați'), Rusia va putea să rezolve și acest punct esențial în dobândirea capitalului său strategic în jocul european și regional, chiar. Rusia se va revendica ca fiind fondată (ca popor) din 'arienii din Carpați', priviți ca și 'civilizația pelasgică', dacă va dori să arate lumii europeano-vestice că există o proto-civilizație CARPATINĂ imperială pură, originară europeană, închegată și superioară Vestului european. Rusia se va revendica direct din civilizația pelasgică, pre-tracă și care a dat naștere civilizației tracice. Pentru Rusia, care deține (ca și continuatoare a fostei Uniuni Sovietice) numeroase artefacte și dovezi istorice despre istoria străveche a Europei, nu va fi deloc greu să arate acest lucru și să dea credibilitate istorică afirmațiilor sale, prin centrele sale de cercetare și prin specialiștii săi ori prin proiectele comune de cooperare culturală și de cercetare arheologică desfășurate în parteneriat cu statele din vecinătatea sa estică sau din spațiul balcanic".

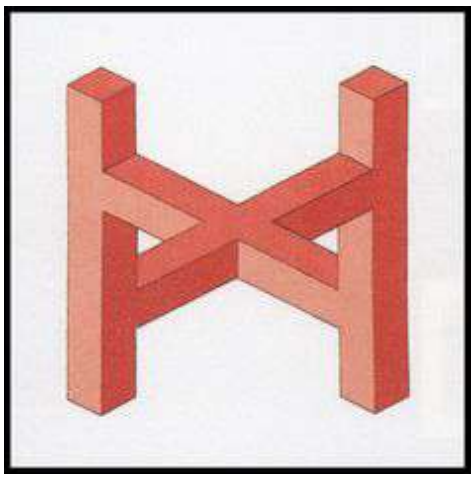

"Concluzii: Bătălia pentru istoria și recuperarea istoriei străvechi, neglijate, în parte distruse sau traficate, în unele areale (printre care și cel al statului român) a civilizației danubiene, a început, și ea a fost asumată de Rusia, în temeiul asumării statutului de mare putere europeană, prin ridicarea noii doctrine, numite aici convențional 'Rusia Măreață'. În temeiul acestei doctrine, Rusia se revendică a fi formată ca popor și ca stat (deci, etno-genetic și politic) de la civilizația carpatică străveche, civilizația-matcă a Europei, de la civilizația neolitică, care cuprinde momentele de ascensiune ale civilizației pelasgice și apoi, traco-getice și dacice. Toate aceste momente, Rusia și le asumă deschis, ca o expresie a unui naționalism foarte bine conturat, pe care ea îl vede ca fiind unul autentic european, revendicat din civilizația-matcă a Europei. Prin această revendicare, Rusia părăsește hotărât statutul de țară periferică, cu identitate nesigură, care stă complexată în fața Vestului european ce se revendică din Roma imperială. Rusia își fixează sursele de prestigiu politic civilizațional, transformat în avantaj strategic cert, din civilizația cea mai veche a Europei, cea carpato-danubiană, de care aparțin civilizațiile străvechi pelasgice, geto-trace, dace, deoarece doar această civilizație are continuitate neîntreruptă din negurile neoliticului până azi. Când se referă la 'arienii din Carpați ce au fondat poporul și statul rus', Rusia lui Putin fixează foarte clar Vestului european niște borne strategice pentru reconsiderarea statutului său în Europa, nu ca unul periferic și cvasi-european ci dimpotrivă, ca unul autentic și străvechi european. Bătălia pentru Europa a început în termeni civilizaționali, și ea conține clar o bătălie pentru istoria Europei. În această bătălie, pe de o parte, există grupul statelor ce se revendică (o teorie civilizațională asupra istoriei cu moment de legitimare la Roma antică și prin Roma antică, formând spațiul așa-zisei latinități, de unde ar deriva 'popoarele romanice') moștenitoare al Romei antice (implicit, prin renegarea istoriei dacice și a civilizației străvechi danubiene, în favoarea legitimității date de Roma antică și de mitul romanizării). Pe de altă parte, vedem că se conturează o nouă tendință, având Rusia naționalistă în mijloc, gândit foarte inteligent în termeni de avantaj civilizațional și politic: grupul statelor care formează spațiul geopolitic estico-european, mergând până în Balcani, ce își valorizează din plin istoria străveche (tracică, getică) ca și continuatoare autentice ale civilizației-matcă a Europei, civilizația carpato-danubiano-pontică. România valorizează destul de puțin, am zice deloc, această moștenire civilizațională ce poate fi o sursă clară de prestigiu politic pentru ea, în secolul XXI, în termeni de diplomație culturală. Bătălia pentru istoria Europei a început și rămâne de văzut cât de inteligente vor fi mișcările strategice ale diplomației culturale a României pentru a se poziționa în acest joc. Însă este clar că, din moment ce manualele de istorie ale Rusiei sunt deja focusate pe ideea 'arienilor din Carpați care sunt strămoșii etno-genetici și fondatori ai statului vechi rus', teoria 'arienilor din Carpați' (în sensul doctrinei ruse, de strămoși ai civilizației-matcă a Europei, de civilizație pelasgică, de strămoși ai întregii Europe, situați în arealul Carparților în mod neîntrerupt), nu poate fi compatibilă cu mitul romanizării. Aceasta este o provocare geostrategică de tip civilizațional a României pe care ea trebuie să o joace, în modul cel mai profitabil pentru ea și potrivit interesului său național. Depinde de autoritățile statului român dacă vor alege să promoveze o politică asupra istoriei românilor bazată în continuare pe mitul romanizării (țara noastră, ca o colonie a imperiului roman și poporul român ca fiind format de legiuni romane de mercenari, în decursul a circa 2 secole) sau țara noastră ca și continuatoare neîntreruptă a civilizației străvechi danubiene-carpatico-pontice, din negurile neoliticului, de la pelasgi, trecând prin momentele imperiale ale traco-geților și dacilor, până în zilele noastre. Această bătălie pentru istorie, începută de Rusia pentru că dorește redefinirea statutului său de putere europeană în raport cu Vestul, implică în mod direct România, ca parte a civilizației danubiene străvechi și reconsiderarea istoriei și a importanței sale pentru programele școlare din viitor, din școlile noastre. Important de remarcat este faptul că Rusia este decisă să re-valorizeze acest spațiu disprețuit, periferic, estico-european, privit acum ca 'matcă a civilizației sale', și pe care îl va revendica de la Vestul European, considerat că nu are legitimitate să îl dețină, ca 'periferie' a sa. Rusia se privește ca derivând din această civilizație danubiană străveche, deci ea nu mai este dispusă să se privească drept un stat periferic, complexat de superioritatea Vestului European revendicându-se de la Roma antică. Rusia devine combativă în paradigma civilizațională, într-un mod la care Vestul european, probabil, nu s-a așteptat". Povestea Daciei (întâi dezvoltată de către Imperiul Roman, în detrimentul puterii Geților) a fost admisă apologetic de către Imperiul Habsburgic - ce la sfârșitul secolului XVII a încurajat unirea Bisericii Românilor din Transilvania cu Roma / Vaticanul catolic - și în secolul XX de către Imperiul sovietic, astfel ca ancora strămoșească să fie printre mai restrânșii Daci iar nu printre mai răspândiții Geți / ulterior Goți. În România de acum cei care promovează la paroxism Dacia (nume utilizat Imperial oficial vreme de jumătate de mileniu, anume în secolele II-VII, în pofida Geției) ar fi acum ghidonați altfel Imperial, din spatele ușilor închise de la Moscova: în secolul XXI capitala Rusiei are interesul să nu se mai pomenească de Geții care au fost și în Sciția (actuala Ucraina) ori de Masa-Geții care au fost și pe teritoriul Rusiei de azi; pare benefică vechea idee a reducerii teritoriului locuit în Antichitate de către Geto-Rumâni la provincia ocupată de Romani - anume, spațiu de câteva județe - existența "Daciei" fiind solidară cu testamentul Țarului Petru "cel Mare" care a cerut Rușilor să ajungă în timp cu cuceririle teritoriale la Marea Mediterană (astfel justificând cuceririle teritoriale din Ucraina - Basarabia și Bucovina - etc., spații care de drept ar aparține urmașilor Geților, adică Românilor). Dacă se vorbește de "Daci" atunci nu doar s-ar micșora teritoriul Românesc la câteva județe de la Dunărea inferioară - recte unde a fost provincia Dacia - dar s-ar și scurta istoria sub 2 milenii (de când s-a ivit ocuparea și exploatarea Imperială); la încă actuala vrăjeală Moscovită a "Daciei" - sugerând că teritorii ca Dobrogea, Moldova, etc. nu ar aparține de drept României - deja au achiesat unii Bulgari și Unguri dar și unii susținând existența popoarelor de Moldoveni, Ardeleni, ș.a. separate de Români, respectiv de Românism: situația s-ar opune total realității, anume că Geții - avându-și în Epoca Fierului și în Antichitate capitala Europeană în spațiul Românesc - iar apoi succesorii Goți (viguroși până în miezul Evului Mediu) au fost la baza formării multor popoare, însă ar corespunde infinitului Imperialism Rusesc, în sensul că Românii să rămână mici cu Dacii iar Rușii să devină mai mari cu Geții și cu Goții. Chiar și în prezent cine se complace cu impresii ca București = "micul Paris", Timișoara = "mica Vienă", etc. încearcă o ciudată satisfacție auzind de Dacia; restul ar fi detalii, fără importanță.

Steagul Polonez redă culorile drapelului "Marii" Lituanii - dungile orizontale albă și roșie ale Crăciunului și Mărțișorului, emblematice g/herbului = blazonului Gherga - formațiunea Medievală (din care s-a individualizat Polonia) fiind cârmuită de nobilii dinastici Ghedimini, bărbați genetic Gherga; în Europa, flamuri ce s-ar confunda cu steagul Polonez au Boemia, Austria Superioară și Tirolul iar drapelul Monaco are benzile orizontale dispuse invers, sus roșie și jos albă.

Steagul Polonez

În secolul IX, după emanciparea unor Români față de Imperiul Bulgaro-Armân / Scito-Vlah prin "Vlașca de la Dârstor" / Silistra (după cum academicianul A/Român N. Iorga a numit prima Țară Română Medievală independentă), a apărut în Garða / Nov-gorod primul cârmuitor al Rușilor "Ru-ric" / Rurik iar apoi nepotul său "Ar-pad" / Arpad Korca / Gorga ca primul cârmuitor al Ungurilor în Panonia ("Al-moș" - sau Almos din aspirația "Zalmos" însemnând "Urs" - tatăl lui "Ar-pad", era văr primar cu Ingor / Igor, părinții lor Jilka = Ugyek / tatăl lui Almos și Rurik / tatăl lui Ingor fiind pruncii Prințului Urus / Leon, fratele mai mare al Împăratului bizantin Vasile I Macedonul, fondatorul Dinastiei Macedone a Imperiului Bizantin; de altfel, în secolul XII "Cronica notarului anonim" a Ungurilor a precizat în partea 7 despre tatăl lui Arpad că "a plecat din pământul Scit spre apus și era din neamul regal Magog" - "sunt de terra Scithia versus occidentem...Almus dux, de genere Magog regis" - deci moșul provenea dintre Regii Marilor Geți). Păgânul Cneaz, respectiv Prinț Ingor / Igor din Crimeea - fiul păgânului cârmuitor Rurik care a stăpânit din Novgorod / Garða - a trăit foarte mult și a murit în anul 945, pe când colecta taxele pe malul drept al Niprului, în zona Cherkasy (la circa 200 km Sud de Kiev, târg unde și-a stabilit capitala pentru ceea ce a fost Rutenia / Federația Rusă). Sf. Vladimir / nepotul lui, născut de Voloha Maluța, probabil creștină ca și poporul Român din care era, el avându-l ca tată pe Sviatoslav I / distrugătorul Khazarilor, l-a avut ca socru pe Împăratul bizantin Romanus II - din Dinastia Macedonă, în Tradiția cununiilor dintre rude pentru prezervarea puterii - creștinând Rușii începând din Crimeea, ce pe atunci (la sfârșitul secolului X) era dominată de Români, acolo Goții încă fiind atestați până la sfârșitul Medieval. Este de ştiut despre "Cronica Pascală" 1:587 - din Constantinopolul Latin al începutului de secol VII - că l-a caracterizat pe Împăratul Attila al Hunilor din secolul V ca fiind din neamul Gepid (adică al pruncilor Geților): "ton genos ton Gepedon Hounnon".

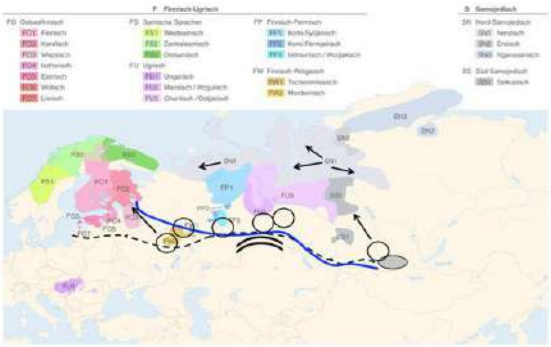

Finico-Ugrii s-au afirmat la N de Stepa EurAsiei

Academia Română a consemnat în "Istoria românilor": "Potrivit estimărilor arheologilor şi lingviştilor, din ansamblul ugro-finic în mileniul III î.C. s-a desprins grupul ugrian, din care la mijlocul mileniului I î.C. s-au structurat ungurii, între fluviul Obi din Siberia şi Volga (cel mai mare fluviu european); în mileniul I, intrarea triburilor maghiare în stepa din nordul mărilor Caspică şi Neagră le-a obligat la restructurarea modurilor de viaţă, în sensul abandonării economiei ancestrale bazată prioritar pe cules şi vânătoare (specifică populaţiilor ugro-finice) în favoarea păşunatului intensiv, din acel punct de vedere suferind influenţa oamenilor stepelor" (de aceea, bizantinii mai ales zicându-le şi Turci). Atraşi şi de sarea abundentă din spaţiul

Carpato-Dunăreano-Pontic, Ungurii au venit în Panonia din Magna Hungaria - de lângă Bulgaria "Mare", respectiv "Neagră" sau Nordică, de pe Ră / Volga, atunci parte din "Marele Israel" = Khazaria - la invitația Împăratului bizantin Leon "Filozoful", fiul Împăratului bizantin Mihai "Beţivul", cu motivul ca să atace Sciții / Bulgarii din Balcani; capitala Khazarilor a fost în Astra-khan / Astrahan - la gura Volgăi - denumirea provenind de la Tarkhan, nume Ghergan (la Caspica - fosta Mare Ghergană - principalii locuitori au fost Ghergarii timp de milenii, Astrahan fiind la N de Aluania / Albania Caucaziană). Se poate observa că la Bașkiri - în fosta Ungarie "Mare"/ "Magna Hungaria" - exista demnitatea Altaică de "Tarkhan", ei având atestat tribul Tarjân; așa cum a studiat în anul 2019 cercetătorul Basarabean Vlad Cubreacov în materialul "Bozgor, un vechi nume etnic adus de pe Volga", de la Bașkiri s-a tras la Unguri vechea denumire de Bozgori. Ungurii au fost vecinii Românilor în NV din anul 896 (călugărul Ricardus - după 340 de ani, în anul 1236 - scria că atunci când Ungurii au ajuns în Panonia aceea era ştiută ca "Păşunea Românilor" / Valahilor, de exemplu Lacul Balaton perpetuând - prin similaritatea "B"/"V" denumirea Valaton, a Lacului Valah sau a celui cu valuri); după cum și-a publicat lucrarea în anul 1937 la Oradea / reședința județului Bihor, arheologul Maghiar Lukacs Karoly 1882-1954 a identificat în regiunea Balatonului urmele materiale din secolul X de conace, Biserici și cetăți Românești (adică tocmai din timpul invaziei migratorilor Unguri în Panonia).

Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân în secolele IX-X

Ungurii timpurii erau cârmuiți de Korcan (scris şi Kurszan / Kartal - de presupus cu "K"/"C" ori "T" peste "G" având sensul Gorgan / Gargal - considerat de unii savanţi Maghiari ca fratele mai mare al lui "Ar-pad" / Arpad, ambii având-l drept tată pe "sacrul bătrân" Al-moş / Almos, cârmuitorul Ungurilor până la invazia lor în Panonia), prim lider al Ungurilor. În cartea "Cuhea în istoria şi cultura Maramureşului" de Ion Ţelman, Ioana Mariş-Dăncuş şi Elisabeta Faiciuc din anul 2005 stă scris: "În Maramureş s-a păstrat o legendă legată de venirea ungurilor în Panonia. Trecând prin Munţii Maramureşului, pentru a ajunge în pustă, o ceată de unguri, condusă de ducele Almoş, tatăl lui Arpad (şeful suprem al triburilor maghiare) s-a desprins de ai săi şi trecând pe sub muntele Toroiaga a ajuns în valea Vişeului, iar de aici în cea a lzei. În hotarul Cuhei, cei care mergeau spre apus au intrat, nu se ştie din ce pricină, în conflict cu localnicii, care au nimicit întreaga ceată, în luptă căzând şi ducele Almoş. În amintirea lui s-a ridicat la Cuhea o biserică de piatră, în veacul XIV, cu hramul Sfântul Ştefan. Aceasta este legenda şi ceea ce ştim azi este că o biserică de piatră, din veacul XIV a existat la Cuhea, urmele ei descoperindu-se prin săpături arheologice (au fost descoperiți inclusiv dinari de la Ștefan Dușan, despotul Serbiei 1331-1346). Cronicile maghiare nu oferă date despre ajungerea lui Almoş în Panonia". Atunci Arpad / "Ar-pad", care declara că era urmaş al Împăratului Attila / "Ge-pid" = "Prinț Get", el ca "Ar-pad" fiind "prunc Ar", într-adevăr fiind fiul moşului Al / Ar, adică Almos / "Al-moş", a luat cârmuirea Ungurilor, însurându-şi în răsăritul Panonic fiul Zulta / Zolta - ce prin suprapunerile "Z"/"T" peste "G" şi "L" peste "R" poate fi interpretat ca Gorga - cu fiica lui Menumorut, cârmuitorul Românilor şi Khazarilor din Bihor, cununie salutată de Secui, care au agreat manevra Ungurilor (în secolul VI, generalul Procopiu din Cezareea a considerat în "Războiul Gotic" 4:18 că Secuii erau urmașii contingentului aliat Hun de 3 mii militari notat de el Zekul - cantonat în Ardeal în secolul precedent lui - iar conform Cronicii "Faptele Ungurilor", anterior sosirii Ungurilor cu jumătate de mileniu "Secuii au fost oamenii Hunilor, Vlahii constituind populaţia stabilă din Panonia după căderea Imperiului Hun"). S-ar observa că "Al-mos" (originar poate "Ar-moş" / translația "L" peste "R" fiind frecventă) era tatăl iar "Ar-pad" era pruncul: Almos / "Al-moş" = Ar tatăl l-a avut pe Arpad / "Ar-pad" = Ar fiul; iar Zolta / Gorga - fiul lui Arpad, însurat cu fiica lui Menumorut din Biharea / Bihor - după decesul tatălui a cârmuit Ungurii pentru peste 4 decenii, el și soția lui Bihoreană fiind perechea din care s-au tras dinaștii "Arpazi", cei timpurii fiind genetici pe linie masculină la fel ca Gherga (e de ştiut - aşa cum a scris cronicarul Anonim / secretarul Regelui Bela - despre comandantul Velek, şeful suprem al oastei lui Arpad, că a fost împroprietărit în Crișana cu Ținutul Zărand, provincie Valakă / Românească ținând de Menumorut și respectiv de ginerele Arpadian, reședința fiind în Crișcior). În anul 2019, Helen Post de la Universitatea din Tartu / Estonia, Endre Nemeth de la Muzeul de Istorie al Ungariei, Hovhannes Sahakyan de la Academia Armeniei, Bayazit Yunusbayev de la Institutul de Genetică din Ufa / Federația Rusă, ș.a. au studiat legăturile Ungurilor timpurii cu populațiile din zona Urală și Vest Siberiană: "Maghiarii care trăiesc astăzi în Europa Centrală sunt cei mai occidentali vorbitori Uralici. În ciuda rădăcinilor propuse de limba Maghiară în zona Volga-Ural / Vestul Siberian, actualul fond de gene Maghiar este foarte similar cu cel al populațiilor învecinate Indo-Europene. Cu toate acestea, o porțiune limitată de linii cromozomiale paterne specifice din haplogrupul 'N', uneori asociată cu răspândirea limbilor Uralice, leagă Maghiarii Moderni de populațiile care trăiesc aproape de lanțul Montan Ural de la granița Europei cu Asia. Limbile Uralice acoperă astăzi un teritoriu larg al Nordului EurAsiei, din Vestul Siberiei până în Estul Europei. Milioanele de Maghiari formează cel mai mare grup de vorbitori Uralici din lume; astăzi locuiesc în Europa Centrală, departe de restul membrilor familiei lor lingvistice. În acord cu rezultatele lingvistice, majoritatea arheologilor au propus că patria presupusă a strămoșilor populației de limbă Maghiară trebuie să fi fost în Siberia Vestică. Anumite linii paterne din haplogrupul 'N' au fost asociate cu răspândirea limbilor Uralice. Până în prezent, 'N' nu a fost raportat pentru populațiile vorbitoare Indo-Europene din Europa Centrală; acolo este prezent în rândul Maghiarilor, deși proporția 'N' în rezerva de gene paterne a Maghiarilor actuali este doar marginală (până la 4%)

comparativ cu alte populații vorbitoare Uralic. Este de remarcat faptul că unele eșantioane Maghiare din secolele IX-X din interiorul Carpatic erau 'N': 3 eșantioane găsite în zona Tisei Superioare (Karos / Ungaria, Streda nad Bodrogom / Slovacia) și 2 în cimitirele Tisei Mijlocii (Nagykörű și Tiszakécske). Distribuția spațială 'N' și a subcladelor sale este importantă pentru a distinge rădăcinile paterne ale Maghiarilor. Diferite linii de haplogrup bărbătesc 'N' printre eșantioane de ADN din Asia Estică și regiunea Baikal arată că 'N' a fost frecvent și divers în China neolitică și regiunea Baikal deja cu mai mult de 6 milenii în urmă. Apariția 'N' printre rămășițele indivizilor aflați în cimitirele cele mai bogate arheologic din secolul X ale Cuceritorilor Maghiari în interiorul Carpatic oferă sprijin ideii că regiunea Ural a fost de origine pentru cel puțin o parte a Cuceritorilor Maghiari".

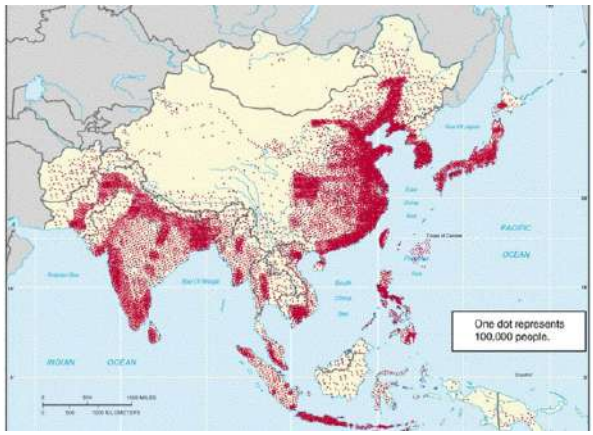

Cea mai populată parte a lumii

Tot în anul 2019, Neparaczki Endre de la Universitatea din Szeged / Ungaria, Gal Szilard de la Muzeul Mureș / România, Balogh Csilla de la Universitatea din Istanbul / Turcia, ș.a. au studiat grupurile genetice bărbătești ale Hunilor, Avarilor și Ungurilor "Cuceritori" ai Panoniei dar și ai Transilvaniei: "Rămășițele umane confirmă afinităților Hunilor cu strămoșii Xiongnu, ale Avarilor cu cei din arealul Buriat iar ale Ungurilor cu un amestec dintre Asia Interioară și Stepa Nord Pontică. Istoria populației din interiorul Carpaților a fost profund determinată de invazia diverselor grupuri nomade din Stepele EurAsiatice în Evul Mediu. În anii 400-453, Hunii au posedat Panonia, aducând o populație care s-a remodelat în toată Europa. Datele genetice recente conectează Hunii Europeni de Xiongnu din Asia Interioară; raportăm 3 haplogrupuri bărbătești din rămășițele Hunilor. Din 568, Avarii au înființat un Imperiu cu o durată de aproape 250 de ani, până când au fost învinși de Bulgari și Franci în 803, apoi Imperiul lor de Stepă s-a încheiat în jurul anului 822. La început, Avarii au controlat un teritoriu care se întindea de la Stepa Caspo-Pontică până în Panonia, dominând numeroși oameni, inclusiv Onogur-Bulgarii, care la mijlocul secolului VII și-au stabilit statul independent Magna Bulgaria. Apoi Avarii și-au redus dominația, raza lor corespunzând bine cu cea a Regatului Maghiar care a urmat. Avarii au ajuns în valuri multiple în interiorul Carpatic iar perioada Avară a lăsat o vastă moștenire arheologică cu peste 80 de mii de morminte excavate în Ungaria actuală. Rămășițele perioadei Avare sunt antropologic extrem de eterogene, cu o proporție Mongolo-Europeană de circa un sfert în Marea Câmpie Maghiară, atestând că interiorul Carpatic a fost martorul celei mai mari invazii de Asiatici în acea perioadă. Majoritatea indivizilor îngropați cu bunuri funerare bogate prezintă caractere Mongoloide, ceea ce indică originea elitei Avare dintre Rouranii Asiei Interioare. Deși Khaganatul Avar a încetat să mai existe în jurul anului 822, populația sa a supraviețuit și a fost încorporată în statul Maghiar ce a urmat. Este relevant de reținut că sursele Medievale Maghiare nu știau despre Avari, probabil pentru că nu s-au deosebit de Huni, deoarece multe surse Medievale străine au identificat Avarii cu Hunii, de exemplu Avarii care s-au creștinat și au devenit vasali ai Imperiului Franc au fost numiți Huni în 871. Prezența Maghiarilor în interiorul Carpatic a fost documentată din 862 iar în 895-905 aceia au preluat controlul într-o bună măsură. Maghiarii au format o uniune tribală cârmuită de prințul Álmos și fiul său Árpád, despre care se știa că erau descendenți direcți ai marelui lider Hun, împăratul Attila, devenind fondatorii dinastici ai Maghiarilor".

Șef Avar genetic "N" din secolul VII și o parte a comorii sale (Kunbabony, Ungaria)

"În Europa Centrală au existat Maghiari de la 862 până în 1000, apoi regele István I Sfântul - care era al cincilea descendent al lui Álmos - i-a organizat în Regat creștin. Analiza noastră recentă a Maghiarilor Cuceritori a arătat că originea ascendenței lor materne poate fi urmărită înapoi în părți îndepărtate ale Stepei EurAsiatice; o treime din ascendențele materne au derivat din Asia Central-

Interioară și cele mai probabile surse finale ale acelora au fost Scite Asiatice. Analizele genetice ale Cuceritorilor au relevat că aveau cele mai strânse legături cu strămoșii Onogur-Bulgari ai Tătarilor de pe Volga. Genetica arată că invaziile nomade nu au fost expediții militare pure în care bărbații raidurilor au luat femei locale, ci societăți întregi, atât bărbați, cât și femei, au migrat împreună. Datele cromozomiale masculine sunt de așteptat să ofere informații mai relevante despre structura și originea Cuceritorilor decât ADN-ul matern. Până în prezent, s-au dezvăluit prezențele 'N-M46' (numit anterior 'Tat' sau 'N1c'), 'I' și 'R'. Pentru a genera suficiente date privind evaluarea statistică și a compara descendenții paterni și materni ai aceleiași populații, am determinat grupurile genetice bărbătești din aceleași cimitire de unde aveam ADN matern. Cimitirele studiate reprezintă în principal elita Cuceritorilor din grupul bărbătesc 'N' (secolele IX-X de la Karos, Kenezlo-Fazekaszug) și am completat studiile noastre cu eșantioane din grupurile precedente de elită ale puterii Avare genetic 'N' (secolele VI-VII de la Homokbanya, Kapolnadulo, Kiskoros-Vagohid, Kunbabony, Mako-Mikocsa, Oromdulo) și eșantioane disponibile din perioada Hună, pentru a testa posibilele relații genetice. Dintre Cuceritori, 3 eșantioane 'N' au aparținut ramurii Finico-Permice cea mai frecventă în rândul Saami, Karelilor și Finlandezilor, precum și al Tătarilor de pe Volga și Bașkirilor din arealul Volga-Ural (acest profil este prezent, de asemenea, cu o frecvență mai scăzută în rândul Neneților, Nganasanilor, Dolganilor, Khanty, Mansi și Tătarilor Siberieni). În Panonia, frecvența considerabilă a haplogrupului masculin 'N' la Cuceritorii Unguri și mai ales la Avari facilitează o altă analiză în care distribuția de frecvență a ramurilor lor 'N' poate fi comparată cu cea a tuturor populațiilor EurAsiatice care au transportat acest haplogrup. Analizele întregului bazin de cromozomi ai Cuceritorilor și descendențele lor 'N' indică faptul că sursele lor de amestec au fost în grupurile Asiei Centrale și din Estul Europei / Stepa Pontică, o constatare comparabilă cu ceea ce fusese descris pentru descendențele materne. Compoziția descendenților paterni ai Cuceritorilor este foarte asemănătoare cu cea a Bașkirilor, în timp ce compoziția lor maternă a fost găsită cea mai asemănătoare cu Tătarii Volgăi. Aceste populații moderne sunt situate una lângă alta, au o preistorie similară și o structură genetică derivată din aceleași surse de amestec detectate în Cuceritori. Mai mult, trebuie remarcat faptul că distribuția lor 'N' este destul de similară, astfel că rezultatele ADN materne sunt în concordanță cu cele cromozomiale paterne. Relațiile Bașkiri-Cuceritori sunt, de asemenea, susținute de surse istorice, deoarece au fost relatări despre primii Maghiari din interiorul Carpatic ca fiind identici cu Bașkirii de către istorici precum al-Masudi, al-Qazwini, al-Balhi, al-Istahri și al-Garnati (acesta din urmă a vizitat ambele grupuri în jurul anului 1150 și a folosit termenul de Bașkiri pentru a se referi la Ungurii din interiorul Carpaților). În plus, au fost găsite paralele între mai multe nume de triburi ale Cuceritorilor și ale Bașkirilor iar Bașkiria a fost identificată cu Magna Hungaria, patria Cuceritorilor. Grupul de lideri militari Avari studiat a avut o origine mult mai uniformă. Grupul Avar a apărut ca descendent în conformitate cu originea cunoscută din Asia Interioară, dedusă din paralelele arheologice și antropologice, precum și din sursele istorice. Cu toate acestea, prevalența neprevăzută a haplogrupului 'N' Siberian aruncă o nouă lumină asupra preistoriei. Acceptarea presupusei origini Rouran ar implica o pătură conducătoare cu ascendență Siberiană în Asia Interioară înainte de preluarea Turcească. Frecvența surprinzător de mare a haplogrupului 'N' relevă faptul că strămoșii Siberienilor și Buriaților contemporani ar putea da o parte considerabilă a elitei Rouran și Avară. Profilul genetic al grupurilor liderilor Avari și Unguri Cuceritori pare considerabil diferit, deoarece ultimul grup se distinge prin prezența semnificativă a haplogrupurilor Europene 'I' și 'R' împreună cu ramura Finico-Permică 'N'. Subclada Siberiană 'N' indică, de asemenea, diferite populații sursă în rândul strămoșilor Yakuți și Evenki. În general, se acceptă faptul că limba Maghiară a fost adusă în interiorul Carpatic de către Cuceritori. Populațiile vorbitoare sunt caracterizate printr-o frecvență ridicată a haplogrupului 'N', care a fost adesea interpretată ca un semnal genetic de ascendență comună. Elita Cuceritorilor avea o proporție semnificativă a haplogrupului 'N', de peste 17%. Datele genetice ale populației poziționează mai degrabă elita Cuceritoare în rândul grupurilor Turcice, Bașkirilor și Tătarilor Volgăi, în acord cu relatările istorice contemporane care îi numeau pe Cuceritori ca Turci. Acest lucru nu exclude posibilitatea ca limba Maghiară să fi putut fi prezentă și în alianța tribală, evident, foarte eterogenă, probabil multietnică, a Cuceritorilor".

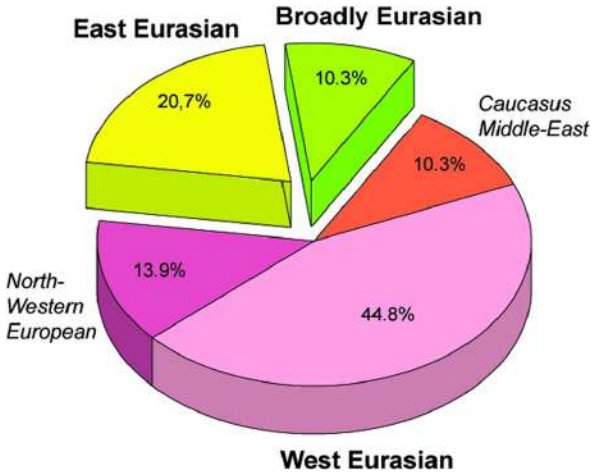

Originea filogeografică a Ungurilor "Cuceritori"

În anul 2023, grupul de cercetători Maghiari format din Noémi Borbély, Orsolya Székely, Bea Szeifert, Dániel Gerber, István Máthé, Elek Benk, Balázs Gusztáv Mende, Balázs Egyed, Horolma Pamjav și Anna Szécsényi-Nagy, care a studiat genetica Secuilor - în comparație cu a Ungurilor - a prezentat: "Privind etnogeneza Ungurilor, cele mai multe ascendențe paterne în Evul Mediu timpuriu se află în regiunile Vest Siberiene și din Kama-Volga, aparținând grupului masculin N-M46; tipul N1a1-M46 a fost din Ural".

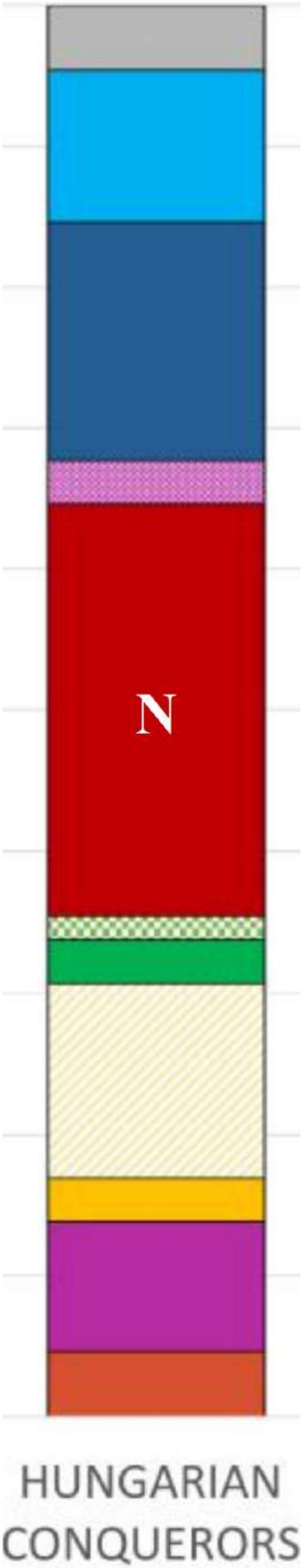

Cu roșu bărbații genetic "N" printre Ungurii "Cuceritori" (conform grupului coordonat de Noémi Borbély și Anna Szécsényi-Nagy din Budapesta, 2023)

Sasul Georg von Reicherstorffer 1495-1554 (notar în Sibiu) în "Chorographia Transylvaniae, Quae Dacia olim appellata, aliarumque provinciarum & regionum succincta descriptio & explication" a numit ca Ciculi pe Secui: "Țara Ciculilor e un colț al Daciei vecin cu Moldova iar locuitorii acestui pământ se numesc Ciculi, neam Scit, după cum spun ei, din care și-au tras obârșia. Ei trăiesc după legile și moravurile lor și împart slujbele lor prin tragere la sorți. Nimeni la ei nu e socotit de neam prost, chiar dacă ține coarnele plugului cu mâna sa ori își mână turma de capre. Căci este un neam aspru și aprig, ca născut pentru luptă, care după moravuri, grai și port nu pare să se deosebească mult de Unguri. Aceștia sunt cei mai vechi dintre Huni pe care unii preferă să-i numească Ciculi, căci își trag neamul de la Sciți". (Într-adevăr, Saka - denumire folosită pentru Sciți - rezona cu Secui; cândva, înaintea folosirii denumirii Scită / Saka, în Transilvania a fost atestat alt nume, cel de Sâgi). După venirea Ungurilor în Panonia - proces demarat de la sfârșitul secolului IX - s-a demonstrat istoric despre Rumâni / Valahi că se întindeau în miazănoapte până la Ruși / Varegi iar în răsărit până la Meotida / Mlaștina Meotică, respectiv Marea Karga / Azov; atlasul publicat în anul 1824 la Berlin a prezentat Românii în anul 900 ca vecini la N cu Polonii și Varegii / Rușii, la E cu Khazarii (granița fiind pe Fluviul Don), la S cu Bulgarii și la V cu Ungurii:

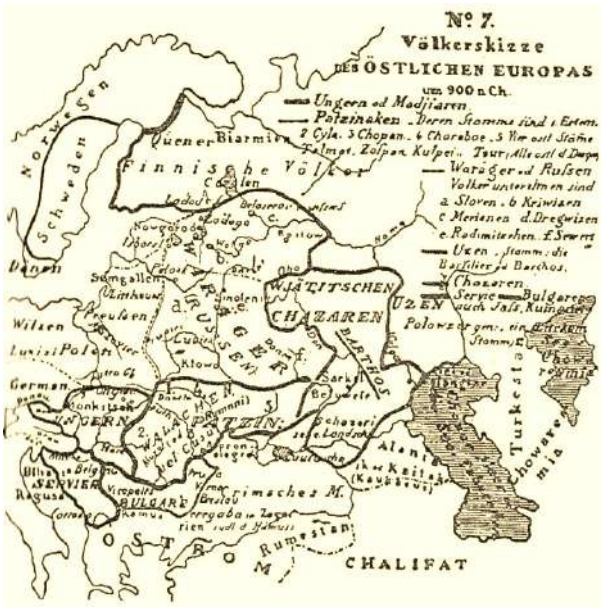

Estul Europei în anul 900

Scriitorul Ardelean Ferenczy Gyorgy 1901-1967 a notat în anul 1937: "Potrivit izvoarelor Germane ('Annales Regni Francorum', 'Poeta Saxo', 'Analele Fuldense', etc.), Secuii sunt urmașii Avarilor de neam Turcic sau Oguz care au întemeiat 2 puternice kaganate în Panonia, în anii 567-587 și 675-680. Trăind în Ducatul Bihorului, Secuii au luptat în 903 și la începutul lui 904, ca aliați ai lui Menumorut, împotriva Ungurilor și aliaților lor. Arpad și-a revizuit politica față de Secui, trimițând Secuilor emisari din rândul aliaților Turcici și a reușit să îi cumpere. Din anul 904, de când s-au prezentat în tabăra de campanie a lui Arpad de la Korogy / Kurca, Secuii au devenit vârful de lance a Ungurilor. Regiunea Românească pe care astăzi Maghiarii și Maghiarizații o revendică în limba Maghiară (nu Secuiască / Avară), în numele defuncților Secui, drept 'Ținut Secuiesc', era numită de Cancelaria Ungară în 1222 'Țara Românilor sau a Secuilor', pentru că

puțin numeroșii Secui erau așezați în mijlocul băștinașilor Români în munții de margine". De altfel, în secolul XVI diplomatul Dalmat Anton Verantius - de la gura Râului Krka - a scris: "Secuii se deosebesc de Unguri în aproape toate obiceiurile, legile și felul lor de a trăi, afară de religie și nu se aseamănă nicidecum, nici ca limbă, când vorbesc după chipul strămoșilor". Anturajul lui Zolta / Gorga a fost format din Tărcani / Gărgani - cu trăsături etnografice specifice - sedentarizați în Crișana (istoricul Rus Sergei Soloviev a indicat că șefii militari erau știuți Khazar ca Tarkani); e de observat că Zoltes - conform și Dr. Ioan Russu în "Limba traco-dacilor" din anul 1967 - era inclusiv un nume Get, legat de proto Indo-Europeanul "Ghel" pentru "soare" / "strălucitor", respectiv "galben" (aceeași rădăcină lingvistică având-o mai vechiul Gherga).

Șeful "Cuceritorilor": Arpad

În 895-904, Ducele Arpad, ajuns Prinț (al cărui strămoș a fost Gurg / Kubrat, descendent al Împăratului Attila după cum a documentat și cercetătorul Evreu Arthur Koestler în anul 1976) a fost asociat la cârmuirea Ungurilor împreună cu Korcan / Gorgan - care avea ca simbol șoimul / vulturul - iar după moartea aceluia, Arpad pentru 3 ani, până a răposat, a cârmuit singur, el fiind considerat fondatorul Dinastiei Arpadiene, pe linie masculină aparținând grupului genetic "N", ca Gherga; Dr. Anatoly Klyosov - președintele "Academiei de genealogie genetică" - a explicat raritatea actuală a bărbaților "N" printre Maghiari: "Invazia Tătaro-Mongolă după 4 secole (în secolul XIII) aproape că a distrus Finicii din Panonia, în Ungaria Modernă limba rămasă confirmând noțiunea că în vremuri de catastrofe limba se păstrează pe linie maternă, transmisă copiilor de mame și de babe". Totuși, nici acele femei (care au transmis limba) nu erau toate urmașele inițialelor Unguroaice - sosite împreună cu bărbații lor cârmuiți de nobilul Arpad - căci analizele au demonstrat la succesoarele din Ungaria că au aceleași gene Valahe ca vecinele din actuala Românie: asprele vremuri Medievale de fapt au dus în timp la extincția serioasă a migranților răsăriteni, rămânând în majoritate persoanele din fondul genetic indigen / autohton. În anul 2011, Dr. Nandor Dreisziger din Ungaria - profesor emerit de istorie la "Colegiul Regal Militar" al Canadei - a enunțat: "Noua ştiinţă a geneticii e utilă studiului trecutului. Geneticienii au aplicat rapid această ştiinţă în examinarea istoriei Ungariei, în special pe subiectul originilor. Cele mai recente cercetări despre etnogeneză - în special asupra așa-numitei cuceriri de la sfârşitul secolului IX - conduc la revizuirea fundamentală a poveştii. Ştiinţa geneticii arată cine au fost strămoşii şi cine a dat naştere naţiunii care a apărut în Ungaria cu mai mult de un mileniu în urmă. Echipa Dr. Rasko Istvan (unul dintre cei mai buni geneticieni din Ungaria) după 4 ani de cercetări a luminat așa-zisa cucerire de la sfârşitul secolului IX a Bazinului Carpatic, printr-un proiect de comparare genetică a populaţiilor actuale din Transilvania şi Ungaria cu scheletele din secolul X. Pe partea maternă, actualele femei din Secuime ori din Ungaria nu sunt descendentele nevestelor sau fiicelor Cuceritorilor, ci ale populaţiilor obişnuite din spaţiile respective, legăturile genetice fiind puternice între femeile existente acum şi cele existente în aceleaşi locuri înaintea cuceririi, ceea ce înseamnă că imigrarea din ultimul mileniu nu a reuşit înlocuirea populaţiei. Pe partea paternă, au fost comparaţi bărbaţii elitei din mormintele secolului X cu Secuii şi Maghiarii moderni. Rezultatele investigaţiilor au fost surprinzătoare: alela comună polimorfismului Cuceritorilor e absentă printre bărbaţii actuali; altfel exprimat, războinicii prinţului Arpad aparţineau grupului genetic 'N', ceea ce nu se mai regăseşte acum în Ungaria (cu alte cuvinte, nu s-a găsit nici o legătură genetică între luptătorii lui Arpad şi actuala populaţie masculină a Ungariei). Completând acest proiect cu cercetările altor geneticieni, au fost găsite unele similarităţi din grupul genetic 'N' numai la câţiva bărbaţi dintre actualii Secui şi Slovaci, ceea ce înseamnă că la majoritatea bărbaţilor din Ungaria nu e posibilă descendenţa din luptătorii nomazi ai secolului IX. Un alt studiu genetic - implicând şi cercetători din alte ţări decât Ungaria - a dus de asemenea la rezultate remarcabile: toţi Cuceritorii erau intoleranţi la lapte (populaţia autohtonă înaintea lor, ca şi cea de acum, prezintă procente semnificative de toleranţă), concluzia fiind că 's-au găsit diferenţe semnificative între Cuceritori şi actualii vorbitori de Maghiară, însă nu s-au găsit diferenţe între actualii vorbitori de Maghiară şi populaţiile obişnuite autohtone anterioare'. Aceste rezultate arată clar 'Cuceritorii' ca membrii unui grup etnic diferit de cel al populaţiei cucerite şi de asemenea arată că actualele populaţii din Secuime şi din Ungaria nu descind din 'Cuceritori', ci din populaţiile anterioare ale Bazinului Carpatic. O altă descoperire este şi mai importantă: 'Cuceritorii' sosiţi în Bazinul Carpatic la sfârşitul secolului IX n-au fost numeroşi; ei reprezentau doar un mic procent din populaţia totală (dacă ar fi avut o proporţie semnificativă, ar fi lăsat 'urme genetice' în populaţia în sânul căreia s-au stabilit). Această idee nu e nouă:

eminentul Medievalist Malyusz Elemer 1898-1989 a estimat mărimea populaţiei cuceritoare la 70 de mii, arheologii Erdelyi Istvan şi Makkay Janos au afirmat că erau sub 100 de mii, etc. La sfârşitul secolului IX, Cuceritorii datorită poziţiei lor politice şi sociale superioare au 'impus' limba Maghiară - pe care o vorbeau - localnicilor din Bazinul Carpatic. În toate cazurile Medievale timpurii din Europa, după ce un trib războinic cucerea indigenii, autohtonii îl asimilau. Casa Arpad în Ungaria a domnit în primele 4 secole şi acum - după peste un mileniu - poporul crede că descinde din luptătorii nomazi ai prinţului Arpad. Cei mai mulţi istorici Unguri au supraestimat numărul Cuceritorilor şi au subestimat mărimea populaţiei anterioare din Bazinul Carpatic" (Maghiarii au plasat "Bazinul Carpatic" între "Bazinul Caucazian" / din Est și "Bazinul Alpin" / din Vest). Este de observat că Regele Decebal în caz că s-ar fi sinucis a făcut-o dacă nu cu vreun venin ori cu otravă din seva tisei / ca alți lideri Antici, atunci cu curbata "Sica" Dacă (iar Secuii de la curbura Carpaţilor pot fi văzuţi ca tribul războinicilor buni mânuitori ai săbiilor "Sica", căci în Ţinutul Secuiesc - nu în Ţinutul Herţegului / Haţegului - s-a constatat cea mai mare densitate de fortificaţii Geto-Dace din Carpaţi); când Ungurii au sosit în Ardeal au ajuns să folosească alfabetul Latin iar Secuii utilizau runele, în Evul Mediu Secuii au avut stare politică distinctă faţă de Unguri, etc.: sunt multe elemente esenţiale ce-i despart pe Secui de Unguri (între care şi faptul că la sfârşitul secolului IX, când au sosit Ungurii, aceia au fost întâmpinaţi de Secui, ceea ce înseamnă că Secuii erau mai vechi decât Ungurii şi în plus că Secuii erau autohtoni, nu nomazi ca Ungurii / căci detaşările pentru paza hotarelor Ungurilor ale unor străjeri Secui - fiind buni războinici - nu însemna că erau migratori). Este de știut despre analizele recente că genetic masculin au fost găsite rămășițe umane din grupul Gherga "N" în Crișana Ungurească a secolului X, pe fostele moșii Geysca / azi Örménykút 46,49 lat. N, 20,44 long. E, Kegyos / azi Szabadkígyós 46,37 lat. N, 21,06 long. E (ambele în județul Bichiș / Békés), etc. Poate spre dezamăgirea unor Maghiari, mai apropiat genetic decât majoritatea Ungurilor față de Attila / Împăratul Hunilor - strămoșul lui Arpad - e Românul Gherga; de altfel, datele istorice şi datele genetice indică inclusiv apropierea Secuilor mult mai mare de Români decât de Unguri (inclusiv poziţia geografică a Secuilor - în centrul României, departe de Ungaria - întărind aşa ceva). Faptul că în Epoca Modernă Secuii preferă identitar să fie Maghiari - toţi vorbesc foarte bine Maghiara / chiar dacă unii învechit iar nu literar Modern, spre hazul celor din Ungaria - pare o prelungire a timpurilor Medievale, când privilegiile lor au fost cultivate în Transilvania în mod deosebit faţă de Români (iar o reparare onestă a adevărului istoric - fără mistificări Maghiare - poate fi mai eficace dacă ar fi emisă în primul rând de către învăţaţii Secui): un exemplu elocvent de greşeală Românească a fost la sfârşitul secolului XX - după Revoluţia anti-totalitară din anul 1989 - cu eroarea respingerii oficiale a înscrisurilor Secuilor dublând Româna cu rune, ceea ce atunci i-a determinat să utilizeze în schimb masiv inscripţiile bilingve Româno-Maghiare (indicându-şi public identitatea cu rune, Secuii implicit și-ar fi demonstrat foarte vizibil - ei înșiși - deosebirea încă o dată față de Unguri).

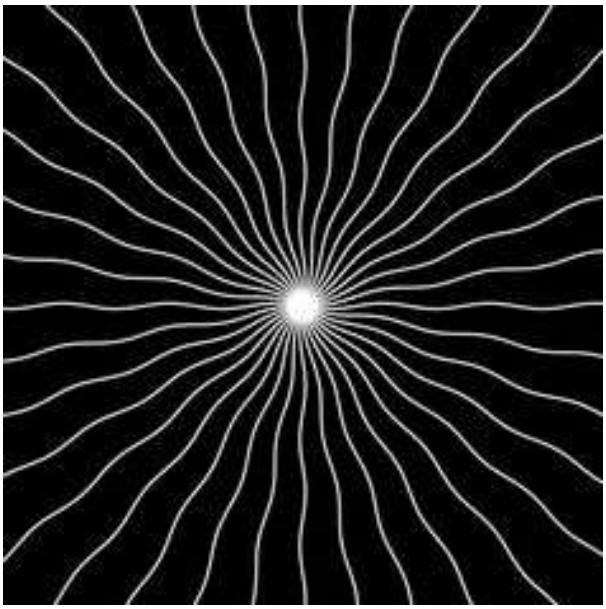

În anul 1941, Gheorghe Popa-Lisseanu - membru corespondent al Academiei Române - a scris: "Ungurii la venirea lor în Europa Centrală erau organizaţi în triburi; aveau 8 triburi, fiecare în frunte cu câte un şef, numit 'voivod'. Triburile locuiau de-a lungul apelor, după numirea cărora se şi chemau; de altfel, în acea privinţă, nu se deosebeau de Români, care - de asemenea - se numeau după apele în jurul cărora trăiau: Moldoveni, Olteni, Timoceni, ş.a. Hrana primitivă a Ungurilor fiind peştele, era natural ca ei să se fi aşezat în apropierea apelor. Când se întâmpla ca un trib - care trăiau independent unele de altele - să fie atacat, toate celelalte aveau obligaţia să-i sară în ajutor. Triburile se subîmpărţeau în familii şi fiecare familie îşi avea proprietatea sa particulară. Şefii familiilor erau ereditari, nu aleşi. În general, în toate relaţiile lor, Ungurii se conduceau după dreptul eredităţii, nu după dreptul alegerii; exista - prin urmare - atât în chestiunile religioase, cât şi în cele sociale, o aristocraţie de naştere. Şi Secuii aveau concepţia ereditară, dinaintea colonizării Germanilor (ei păzind deja graniţa răsăriteană pe atunci / secolul XII). Secuii n-au făcut parte din cele 8 triburi care au venit împreună cu Arpad. După cum în toate ţările masa mare a poporului - fie în Galia, în Germania sau în alte părţi - a rămas pe loc, cu toate vicisitudinile vremurilor, tot astfel şi neamurile vechi din Dacia, inclusiv stratul Trac, au rămas pe loc, înfruntând urgiile năvălirilor, cultivându-şi pământurile şi (mai ales) crescându-şi vitele, principala lor ocupaţie. Dintre toate populaţiile Barbare care s-au abătut asupra Daciei, numai Ungurii au avut norocul să fie favorizaţi de soartă: în loc să distrugă opera civilizatoare a împăratului Carol cel Mare, Ungurii s-au făcut propagandiştii civilizaţiei apusene, în Evul Mediu; din acel moment, contactele Ungurilor cu Românii au devenit inevitabile şi simbioza Maghiaro-Română a trecut azi de un mileniu ca vechime. Simbioza aceasta a fost poate câteodată fatală elementului Unguresc; ea însă - şi aceasta e sigur - a fost fatală Românilor din răsăritul Ardealului, unde, deşi pare a fi fost mai natural ca Secuii să fi fost Românizaţi, ei totuşi au fost, din cauza unor împrejurări speciale, deznaţionalizatorii Românilor. Dacă Secuii ar fi fost Huni, după cum susţin cronicarii sau ar fi fost rămăşiţele Gepizilor, cum susţinea preotul Karácsonyi Janos, ori resturile Avarilor, după părerea lui Sebestyén Iuliu, unde ar mai fi atunci unitatea sufletească Maghiară şi cum ar putea pretinde omogenitatea rasei lor? Secuiul

Sándor Imre a scris despre descendenţa Secuilor din Huni şi colonizarea lor cu elemente din Ungaria, într-o publicaţie sub auspiciile Ministerului Cultelor din Budapesta (deci oarecum purtând pecetea oficialităţii Maghiare). Atât în timpul notarului regelui Bela II / secolul XII, cât şi în timpul cronicarului regelui Ladislau IV / secolul XIII, îşi făcuse curs ideea că Ungurii erau urmaşii Hunilor. Szabo Carol - proprietarul unei mari colecţii de documente Secuieşti - susţinea tradiţia Hunică, intrată în conştiinţa populaţiei şi consemnată în cronici, în Secui el văzând nişte urmaşi ai Khazarilor, adică ai Bulgarilor. Nagy Géza - după o amănunţită cercetare lingvistică - a constatat că mai întâi Secuii au trăit în Valea Dunării din Pannonia şi au trecut în Ardeal înaintea formării regalităţii Ungare, fixându-se la graniţa de răsărit. Tagányi Carol - mare istoric Maghiar - i-a considerat pe Secui ca apărătorii aşa numitelor 'gyepu' = 'prisăci', adică fortificaţiile de la fruntariile ţării, pentru împiedicarea duşmanilor din afară. Fehér Géza a căutat să dovedească originea Avară a Secuilor. În rezumat, Secuii ar fi venit de peste Dunăre, de la apus spre răsărit, până la izvorul Mureşului. Istoricul Maghiar Hunfalvy Paul - cu mult simţ critic - a studiat Secuii ca apărătorii hotarelor răsăritene Ardelene, existenţi dinaintea coloniştilor Saşi: el a observat că nu există nici o sursă documentară despre aşezarea Secuilor acolo. În documente din 1116 şi 1146 au fost menţionaţi 'Secuii netrebnici' ('Syculi vilissimi'): în sentimentele lor patriotice, Ungurii n-ar fi putut numi netrebnici o parte din naţia lor; de asemenea, în documente din 1213, 1260, etc., Secuii erau notaţi ca naţie deosebită de cea a Ungurilor. În primele secole ale stăpânirii Maghiare în Pannonia şi Dacia, numele de Secui însemna o profesie iar nu o populaţie iar mai târziu, Secuii dobândind privilegii şi constituindu-se într-o organizaţie închisă, cu drepturi separate, a fost firesc să fie consideraţi o naţie deosebită. Conform preotului Karácsonyi Janos, cuvântul 'Secui' ar fi de origine Gepidă, derivat din 'sechel' = 'seceră' (cuţit încovoiat): 'Secui' însemna 'purtător de cuţit' (după cum 'lăncier' însemna 'purtător de lance'). Admiţând că acele denumiri erau de origine Germană (Gotă sau Gepidă), totuşi nu rezultă că Secuii ar fi de obârşie Nemţească. E adevărat că după părăsirea Daciei de către Romani, ţara s-a numit 'Gothia' iar mai târziu, după retragerea Hunilor, 'Gepidia' şi că în Ţinutul Secuiesc dar şi în apropierea sa a fost Cauca-landul pomenit de Ammian Marcellin. Istoricul Fehér Géza din Ungaria a constatat că după moartea împăratului Attila, de la gurile Dunării până la Don, stăpâneau Hunii uniţi cu Bulgarii; împinşi de Khazari, o parte din acei Huno-Bulgari au ocupat ţinuturi la Nord de fluviul Volga iar altă parte a trecut la Sud de fluviul Dunărea, în Imperiul Bizantin. Plecând de la constatările istoricului Hóman Valentin că pe la sfârşitul secolului XI exista în Ungaria conştiinţa, pe de o parte, că Secuii erau urmaşi ai Hunilor iar pe de altă parte, că regii din Dinastia lui Arpad se trăgeau din aceiaşi Huni, Fehér Géza a afirmat că tradiţia Hunică n-a putut veni în Ungaria decât prin mijlocirea Avarilor (care n-au fost alţii decât părinţii Secuilor de mai târziu). După moartea împăratului Attila, mezinul aceluia (Maghiarizat 'Csaba') a plecat la bunicii săi din Grecia - el fu născut de o principesă Greacă - de unde nu s-a mai întors; de aceea s-a şi născut la Secui proverbul: 'Atunci să te întorci, când se întoarce Csaba'. După distrugerea Imperiului Hunilor, aşa cum notează cronica, 3 mii de Secui, retraşi în ţinutul înconjurat de prisăci = 'gyepu', au trăit izolaţi până la venirea Ungurilor, pe care - ieşindu-le înainte - i-au ajutat să cucerească Pannonia; acei Secui nu erau - corespunzător lui Fehér Géza - decât Avarii, care şi ei (având tradiţia Hunică) se socoteau urmaşi ai Hunilor: acei Avari - descendenţi ai Hunilor - erau Secui, aşa explicându-se faptul că numirea de Avari a dispărut cu totul şi împrejurarea că cei dintâi Secui au fost întâlniţi nu în Ardeal, ci în Nordul Ungariei (spre a dovedi identitatea dintre Avari şi Huni, o scriere a împăratului bizantin Constantin Porfirogenetul - care a trăit în timpul sosirii Ungurilor - îl numea pe Attila 'rege al Avarilor', de asemenea popoarele apusene Europene considerându-i întotdeauna pe Avari drept Huni)".

Avarii la mijlocul secolului VII

"Se înţelege de la sine că fruntariile Ungurilor la început au fost reduse. În primul secol bunăoară, după sosirea în noua lor patrie, Maghiarii s-au mărginit la teritoriul de dincolo de Tisa. În Ardeal însă, deşi vor fi făcut expediţii de pradă, n-au pătruns, probabil, decât în secolul al doilea după sosirea lor. În regiunea la răsărit de Tisa, precum şi în Ardealul propriu zis, locuiau, după mărturia cronicelor, Românii / Blachii şi Slavii / Sclavii iar în părţile dinspre miazăzi, anume între Dunăre şi Tisa şi în Bănat, Bulgari. La Sudul şi Estul Carpaţilor stăpânirea o aveau Cumanii şi Pecenegii, două popoare războinice înrudite cu Ungurii, deşi nu vorbeau aceeaşi limbă. Împotriva acestora din urmă, regii Unguri s-au gândit să ia măsuri de apărare şi mijlocul cel mai nimerit l-au găsit în aducerea de colonişti. Astfel au fost colonizaţi Secuii şi Saşii la frontiera de Sud-Est. Numele de Secuiu, Unguresc Székely, îl explică istoricul Hunfalvy Pál în felul următor: 'Szék' însemnează, propriu zis, interiorul sau sâmburele unui lucru sau al unui obiect. În sens impropriu şi figurat, 'szék' însemnează locuinţă, cămin, scaun iar 'el' din Szék-ely însemnează dincolo, partea de dincolo, de pildă, a unei ape, a unui ţinut, a unei păduri. Szék-el ar însemna deci partea de dincolo a unui loc de şedere, întocmai ca Erdö-el (Ungurescul 'erdö', pădure), Ultra sau Trans-silvania. Szek-el ar corespunde deci aşa numitei Marchia, adecă Marcă (margo-ginis) margine. Székel ar fi prin urmare Markland. Iar dacă pe lângă Székel mai adăugăm şi sufixa 'y', dobândim însemnarea de om de marcă, un locuitor al mărcii, ca şi Fogarasy, etc. Secuiul, fiind păzitor de fruntarii, de marcă, însemnată printr-o 'meta', aşezată la marginea ţării, se găseşte la început nu numai în Ardeal, ci şi în alte părţi. Şi, în vreme ce Secuiul este constatat pe cale documentară în Ardeal numai din secolul XIII, îl găsim în alte părţi cu mult mai înainte. Astfel găsim pe Secui la frontiera de Vest a Ungariei, la Oedenburg / Sporon şi la Pressburg / Bratislava iar până în secolul XVII întâlnim Secui chiar ca păzitori ai proprietăţilor private din Nordul Ungariei. Aceşti Secui, în calitatea lor de păzitori de hotare, au dispărut din alte părţi şi s-au menţinut numai în Ardeal, fiind aci într-o masă mai compactă şi dobândind oarecare importanţă politică. Cine va fi adus aci, în marca de răsărit a Ardealului, pe aceşti coloniştii, nu o putem şti. Este sigur

însă că ei au fost colonizați aici înaintea Sașilor. Dar, pentru asigurarea fruntariilor de Sud ale țării, s-a găsit că ei nu sunt de ajuns și atunci, cu toate că îi întâlnim în burgurile ce s-au ridicat pe malurile Oltului până pe dealurile Făgărașului, totuși regii Unguri s-au văzut nevoiți să recurgă și la sprijinul altor coloniști. S-au adus astfel Nemți cari au fost, în această parte a Ardealului, adevăratul spriijn al regelui și au fost stabiliți în regiunile Satmarului, Sibiului, Brașovului și în alte părți, Germani de la Rin, din Luxemburg, din Flandra și din alte ținuturi Germane cu populațiune deasă și cu mijloace de existență reduse. Multă vreme, până în secolul XVI, Secuii și-au păstrat organizația lor primitivă, care n-a fost înlăturată decât atunci când s-au introdus în Ungaria aristocrația religioasă și în urmă aristocrația politică. Dacă acum cercetăm, lăsând la o parte arătările cronicarilor, cele mai vechi documente ce avem despre Secui, nu putem să nu constatăm că ei se întâlnesc la început nu în Ardeal, ci în restul țării, peste tot locul pe unde erau castre sau burguri de apărat. Nu numai atât, dar îi găsim în Bihor ca păzitori liberi ai orașului și îi găsim în Baranya (Sudul Ungariei) ca servitori ai regelui: 'servientes regis'. Și, pe oriunde se întâlnesc Secui, se constată că ei nu sunt un trib aparte, cum susțin cei mai mulți scriitori Unguri, ci o profesiune. Iată câteva localități, unde se găsesc Secui înainte de a veni în Ardeal: Prima amintire o găsim, la anul 1086, despre un oarecare Szököly, într-un registru de proprietate de la Bakony / cu reședința Zirc, dincolo de Dunăre, nu departe de Vesprim (la Vest de Balaton). Apoi, în ordine cronologică sunt amintiți Secuii de la Vaag, din Nordul Ungariei, luptând la anul 1118 împotriva Cehilor, apoi în anul 1146 războindu-se împotriva Austriacilor, fiind așezați în fruntea armatelor Maghiare. Secuii nu fac parte din cele 8 triburi cari au venit împreună cu Arpad, triburi cari nu formau o unitate, deși poate vorbeau aceeași limbă, ci ei făceau parte din toate triburile, fără ca să fie dintr-un anume trib. În Ardeal n-au putut veni decât după cucerirea Ardealului, ceea ce s-a întâmplat, probabil, subt Ladislau cel Sfânt, la sfârșitul secolului XI. Iată cum s-au petrecut aceste evenimente istorice: În timpul când domnea Sfântul Ștefan / marele rege al Ungurilor care a distrus tradiția triburilor și a familiilor și a introdus unitate în vieața socială Maghiară, prin organizarea comitatelor și a episcopatelor și a altor instituțiuni publice, Imperiul Bizantin se afla în lupte cu Bulgarii. Aceștia fiind înfrânți, s-au refugiat, unii dintre ei, peste Dunăre și subt conducerea lui Kean (chagan) au încercat să întemeieze un principat în Ardeal. Împotriva acestui Kean, despre care vorbesc toate cronicele, pornește cu războiu Ștefan cel Sfânt și învingându-l, la anul 1020, îi ia toate tezaurele, Din acestea a zidit faimoasa catedrală din Alba-Regală, Székes Fehérvâr, capitala de atunci a Regatului Maghiarilor. Cu acest prilej, Ungurii au ocupat partea din Nord-Vestul Ardealului, unde întâlnim cetatea lui Gelu, din Cronica lui Anonymus, întărind toată regiunea prin castre sau burguri. Judecând după atacul din 1030, dat în contra burgurilor Ungurești de către Pecenegi, credem că acești Pecenegi vor fi fost, fără îndoială, stăpânii de atunci ai Ardealului, ca și ai țărilor de dincoace de Carpați, iar poporul de jos vor fi fost Românii și Slavii. În curând însă s-a ridicat, în părțile noastre, un alt popor de rasă Mongolo-Turcă. Au fost Cumanii / Comanii, cari la anul 1066 au dat năvală peste Pecenegi, i-au învins și i-au făcut să se risipească în toate părțile. Unii dintre aceștia s-au aciuiat prin Dobrogea și ținuturile Brăilei, lăsând urme în numirile Peceneaga din județele Tulcea, Brăila și Buzău; alții au trecut munții și s-au stabilit printre populațiunile de aci și din restul țării, întâlnindu-i, în urmă, subt numirea de Bisseni - Ungurește Besenyö - în Făgăraș și Năsăud iar, în Ungaria, în județele Szabolcs, Lipto, Heves, Szolnok și altele. De aci înainte acest popor dispare cu totul, desnaționalizându-se și îngroșând numărul popoarelor în mijlocul cărora în urmă au trăit. Unii istorici Unguri au susținut chiar că acești Pecenegi ar fi strămoșii Secuilor de mai târziu. Dar, nici Cumanii nu au fost mai astâmpărați. Căci, după ce distruseră pe temuții Pecenegi și după ce le-au luat locul, au intrat și ei în Ardeal la anul 1070 și au înaintat spre întăriturile Ungurești, îndreptându-se spre fortăreața Bihor și spre Tisa, pustiind totul în calea lor. Tânărul rege Ladislau, viitorul rege Ladislau cel Sfânt, le-a ieșit înainte, i-a biruit și a luat în același timp mai multe măsuri de apărare împotriva acestui dușman atât de primejdios. Luptele ce regele Ladislau a purtat împotriva Cumanilor au rămas memorabile și ele au trecut în legendă, creiând o aureolă de sfânt acestui mare rege Ungur, considerat pe viitor ca protectorul Transilvaniei. Acesta a fost momentul în care credem noi că au fost aduși, pentru prima dată, Secui în părțile centrale și de Sud ale Ardealului. Fiindcă partea de miazăzi a Ardealului avea o apărare firească prin munții Carpați, trecătorile de la Bran, Turnu Roșu și Lainici fiind ușor de închis, regii Unguri s-au gândit să facă fortificații, mai ales, în părțile dinspre răsărit. Și astfel constatăm aproape prin mijlocul Transilvaniei o întreagă serie de prisăci, până în munții Harghitei. Așa se face că întâlnim în această regiune atâtea întăriturî, deși, în aceeași regiune, se găsea și 'limes-ul', adecă linia de fortificații Romane, limes pe care, foarte probabil, l-au folosit și Ungurii pentru apărarea țării împotriva atacurilor ce ar fi venit dinspre răsărit. De altfel, chiar numirea de brazdă și hotar dată liniei de întărituri din acest ținut, sunt o dovadă că aci era frontiera țării dinspre Est în perioada în care Ardealul nu era deplin cucerit de Unguri. Și observăm în vechile documente că: nu se spune 'barazda', cu pronunțarea Unguréască, ci brazda, ca în Românește; Ungurii au făcut 'hatar', Românii păstrând forma primitivă de hotar. Pentru apărarea Ardealului nefiind îndestulătoare forțele Maghiare, regii cari, de altfel, își luaseră asupra lor și misiunea de a fi reprezentanții Sfântului Scaun al Papilor de la Roma și de a răspândi catolicismul în Orient, s-au hotărât să colonizeze și cu Germani țara. Colonizările aveau în vedere, pe de o parte, apărarea granițelor, iar, pe de altă parte, ridicarea țării din punct de vedere economic. Nu știm când vor fi început aceste colonizări. În Ungaria propriu zisă, Germanii erau foarte numeroși, încă din timpul regelui Ștefan cel Sfânt, a căruia soție era, precum se știe, o Germană și la curtea căruia erau mai toți funcționarii cavaleri Nemți. Când vor fi fost aduse în județul Ciuc coloniile Secuești, nu putem ști precis. Desigur însă că și în Ciuc avem de a face cu o colonie a regilor Arpadieni și că așezarea Secuilor aci a fost făcută din aceleași preocupări militare ca și aiurea. Însăși numirea de Ciuc, Unguréască vechie 'Csuk', pare a fi sinonimă cu cuvântul prisacă. Cuvântul se regăsește în Turcescul 'csig', care însemnează zăgaz, gard de nuele, prisacă. Noi însă suntem înclinați să credem că numirea de Csik, în Română Ciuc, nu este de origine Turco-Maghiară, ci mai degrabă Slavo-Română. Căci 'csik' - vechiul 'csuk' - se întâlnește în limbile Slave, în Bulgară, Sârbă și Cehă, subt forma de 'cuka', însemnând vârf de munte sau 'vertex montis'. Cea mai tânără colonie din județul Ciuc este Giurgeul".

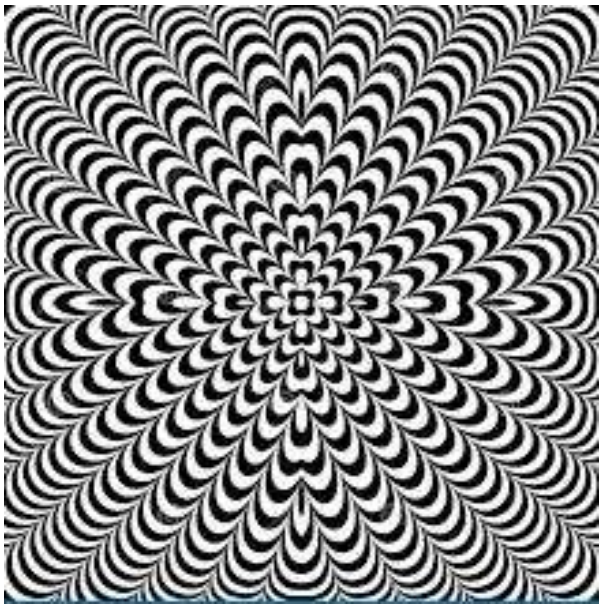

În Evul Mediu, abilitățile profesionale dominau dimensiunile etnice; de pildă, la fel ca Varegii / Vikingii - înainte de toate buni negustori și luptători - Secuii s-au remarcat și ei ocupațional: ca buni paznici, inclusiv ca grăniceri. Se pare că până în secolul XII paznicii hotarelor - buni cuțitași, cu sica - din Vestul Balatonului / de lângă Tărâmul Kerka s-au mutat în ceea ce a rămas știut de atunci ca Ținutul Secuiesc (ajunși din colțul Sud-Vestic în colțul Sud-Estic al răspândirii Maghiare); calea urmată ar fi fost Valea Mureșului - principalul Râu pe care atunci se transporta sarea din Ardeal și Carpați - cu gura la Seghedin / Szeged și cu izvorul în Munții Giurgeu / Harghita. În anul 1896, savantul Secui Benedek Jancsó - membru corespondent al Academiei Maghiare - a publicat la Budapesta lucrarea "Istoria și starea actuală a aspirațiilor naționale Românești" în care a afirmat că "înainte de distrugerea Mongolă (adică înainte de anul 1241) Secuii se aflau doar în regiunea izvoarelor râurilor Mureș și Olt iar la anul 1291 nu existau Maghiari în Transilvania"; se știe că în anul 1290 din Ducatul Făgărașului - încadrat la Est de Secui, la Vest de Sași și la Nord de Pecenegi - Negru Vodă a trecut Carpații Meridionali, oficial întemeind la Sud Țara Românească / Valahia. În cartea "Originea Secuilor și Secuizarea Românilor" din anul 1941, Gheorghe Popa-Lisseanu / membru corespondent al Academiei Române a scris despre cei mai vechi Secui că "provin din coloniile stabilite mai întâi în regiunea din stânga Mureșului, între apele Secaș și Strii, adecă între Orăștie și Sebeș. Numirea de 'Orăștie' păstrează, de altfel, în sine însuși cuvântul de 'var', cetate / castru. Faptul că Ungurii au împrumutat cuvântul 'var' - folosit de Români și de Slavi - păstrând pe 'v' inițial ar fi o dovadă că împrumutul s-a făcut relativ târziu, căci popoarele Mongole nu pot să pronunțe pe 'v' de la începutul vorbelor. Vlach ne dă Ungurește 'olah'; popular 'varos' se va fi spus aroș, oraș. Sebeș este o vorbă Slavă, însemnând repede. Traiul coloniștilor Secui, de la Orăștie și Sebeș, nu va fi fost tocmai ușor, căci ei aveau să înfrunte concurența Românilor. Acolo Secuii au dispărut, aproape cu totul; iar Ungurii pe cari îi întâlnim astăzi în aceste ținuturi sunt colonii Ungurești din perioada Maghiarizării forțate, și foarte puțini din Evul Medieval. Amintirea Secuilor o întâlnim însă în numiri, hidrografice și topografice; inclusiv Binținți, satul natal al lui Aurel Vlaicu, pare a-și trage numele de la Benczencz-Vincentius, fiul Secuiului Acadas, care, precum ne spune un document, a emigrat într-un teritoriu mai spre răsărit". "Urmărirea banilor" ar deslușì unele mari interese, ilustrate din Antichitate încoace prin definirea celor dominanți în legături cu spațiul Românesc cam așa (în dreptul secolelor fiind oamenii acelor vremuri): I Dacii, II Geții, III Goții, IV Hunii, V Gepizii, VI Avarii, VII Bulgarii, VIII Khazarii, IX Varegii, X Ungurii, XI Pecenegii, XII Cumanii, XIII Mongolii, XIV Tătarii, XV Turcii, ș.a.m.d.; desigur că de-a lungul timpurilor au fost importanți mulți alții - ca ViziGoții și OstroGoții, ca diverși bizantini, Germanici = Sași și Șvabi, diferiții Slavi, ș.a. - însă greul interacțiunilor Românești au fost cu cei nominalizați (care au avut prezențe constante / insistente, cu capitalele / reședințele, cu credințele și cu pretențiile lor, cu banii, etc). O observație: așa cum a studiat și istoricul Român Iosif Șchiopul la sfârșitul celui de-al doilea război mondial "Secuii au fost complet maghiarizați în secolul XVIII când și-au pierdut definitiv limba"; ar fi de reținut și că până la sfârșitul primului război mondial - adică în secolul XX, când a apărut Ungaria Modernă / anume anul 1920 - statisticile oficiale Maghiare calculau Secuii separat de Unguri. O remarcă: "principesa Greacă" - menționată de savantul Român Gheorghe Popa-Lisseanu - probabil era Prințesa Kerka, înrudită în Dinastia Teodosiană a Imperiului Bizantin, despre care Medieval s-a știut după un mileniu ca strămoașa nobilei Bănățene Elisaveta Morsina din Margina / județul Timiș, mama Domnitorului Ioan / Iancu "de Hunedoara".

Valahul / Românul Ioan de Hunedoara = Huniad cu emblematicul său scut

În anul 1929, preotul Ioan Alexandrescu din Breazova 45,50 lat. N, 22,16 long. E / comuna Bănățeană / Timișană Margina (suburbia Brassova a cetății Margina în secolul XIV) l-a nominalizat pe Nestor Gherga ca preot acolo anterior lui cu un secol, anume în perioada 1825-1831, activ în Biserica de lemn la acea vreme recent achiziționată din Birchiș / Dealurile Lipovei. Preotul Nestor / Nistor Gherga poate era înrudit cu mai tinerii preoți Gherga Gheorghe și Leonte / Leontie din comuna Belinț, cursanți ai Preparandiei din Arad în 1827-1829, respectiv în 1831-1833 (Timișoreanul Pavel Ungureanu 1806-1881, ajuns academician Român, a notat în cartea sa "Antropologia sau scurtă cunoștință despre om și însușirile sale" - scoasă în anul 1830 la Buda - că Gheorghe Gherga era un tânăr zelos dintre "bunii naționaliști" Români; după 75 de ani de la promoția sa, publicația "Tribuna" de la Arad - din 8 IX 1904 - a prezentat un extras al "Alma lnventus Praeparatorii ad magistri scholarum G.n.u.R. Munus R. Collegii Nationis Valachicae Veleris Aradiensis, secundum progressus in studiis ac moribus altero semestri factos, ut meruit in Classes digesta. Mense Septembris anno 1829 Aradini", cu absolventul Gherga George "In alterius Anni Cursu Scholari seu in Schola II-di Cursus").

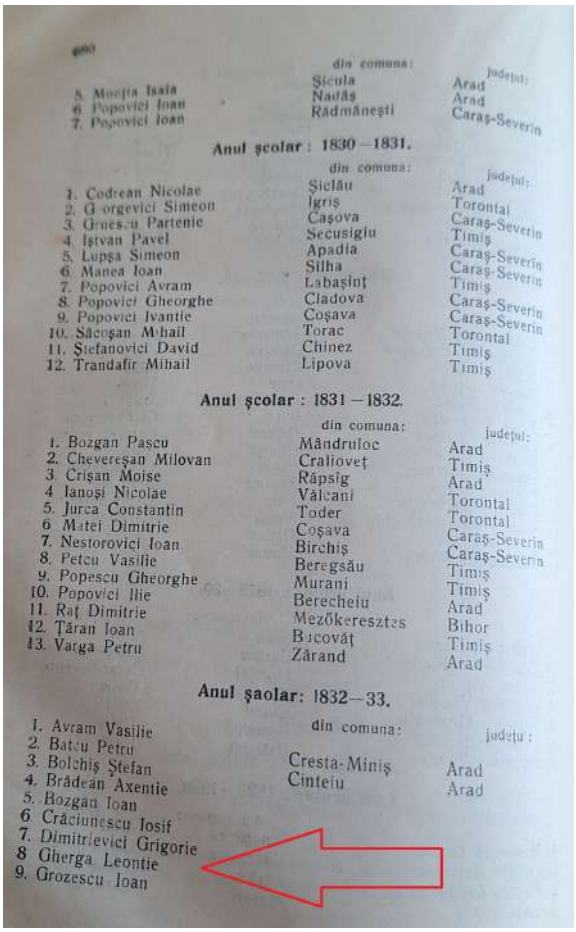

	din comuna:	județul:
5. Morția Isaia	Șicula	Arad
6. Popovici Ioan	Nadăș	Arad
7. Popovici Ioan	Rădmănești	Caraș-Severin

Anul școlar: 1830—1831.

	din comuna:	județul:
1. Codrean Nicolae	Șiclău	Arad
2. Gheorgevici Simeon	Igriș	Torontal
3. Gruescu Partenie	Cașova	Caraș-Severin
4. Iștvan Pavel	Secusigiu	Timiș
5. Lupșa Simeon	Apadia	Caraș-Severin
6. Manea Ioan	Silha	Caraș-Severin
7. Popovici Avram	Labașinț	Timiș
8. Popovici Gheorghe	Cladova	Caraș-Severin
9. Popovici Ivantie	Coșava	Caraș-Severin
10. Săcoșan Mihail	Torac	Torontal
11. Ștefanovici David	Chinez	Timiș
12. Trandafir Mihail	Lipova	Timiș

Anul școlar: 1831—1832.

	din comuna:	județul:
1. Bozgan Pascu	Mândruloc	Arad
2. Chevereșan Milovan	Craiovet	Timiș
3. Crișan Moise	Răpsig	Arad
4. Ianoși Nicolae	Vălcani	Torontal
5. Jurca Constantin	Toder	Torontal
6. Matei Dimitrie	Coșava	Caraș-Severin
7. Nestorovici Ioan	Birchiș	Caraș-Severin
8. Petcu Vasilie	Beregsău	Timiș
9. Popescu Gheorghe	Murani	Timiș
10. Popovici Ilie	Berecheiu	Arad
11. Rat Dimitrie	Mezőkeresztes	Bihor
12. Țăran Ioan	Bucovăț	Timiș
13. Varga Petru	Zărand	Arad

Anul șaolar: 1832—33.

	din comuna:	județu:
1. Avram Vasilie		
2. Batcu Petru		
3. Bolchiș Ștefan	Cresta-Miniș	Arad
4. Brădean Axentie	Cinteiu	Arad
5. Bozgan Ioan		
6 Crăciunescu Iosif		
7. Dimitrievici Grigorie		
8 Gherga Leontie		
9. Grozescu Ioan		

Gherga Leontie a absolvit Institutul Teologic din Arad în anul 1833 (Dr. Teodor Botiș, 1922)

În anul 2019, Dr. Mircea Dogaru - istoric Român - a scris despre "Cât de 'frați' sunt secuii cu ungurii" (în cartea "Secuii, poporul furat"): "Spre sfârșitul lui 896, maghiarii au atacat ţara româno-slavă a Ungului, rămăşiţă a statului Moraviei Mari, dezmembrat cu un an mai devreme, l-au ucis pe 'Duca' de acolo (termenul românesc indică şi preponderenţa românească a Ţării Ungului sau Unguarului) iar Arpad, urmaşul lui Almus, s-a căsătorit cu fiica aceluia, pentru a se împământeni. Aşa a luat naştere, în Ucraina subcarpatică, 'Ungaria', numele de 'unguari', cu sensul de cei ce stăpânesc sau vin dinspre Ung, fiind dat de băştinaşii dintre Tisa şi Dunărea de Mijloc, lui Arpad şi soldaţilor săi. Abia din 903, maghiarii şi aliaţii lor au coborât în Ţara lui 'Salanus' fixându-şi şi o puternică bază de atac între Tisa şi Dunăre. Aşa a început cucerirea maghiară a Pannoniei, lungul conflict pentru Transilvania şi etnogeneza poporului modern ungar. Referitor la componenţa noului val de migraţie în Pannonia, gestele precizează că maghiarii, componenta conducătoare, erau războinici încercaţi, dar puţin numeroşi, însumând '108 neamuri, nu mai multe; iar celelalte care s-au unit cu ele sunt sau străine sau provenite din robi' (Simon de Keza), deci triburi cointeresate, datorită propriei slăbiciuni, la asociere, sau supuse cu armele şi luate la remorca valului maghiar: kazari, kabari, başkiri, pecenego-cumani, bulgari, slavi şi chiar 'volohi'. În regiunea dintre Tisa și Dunărea Mijlocie au năvălit peste slavi, bulgari şi 'blachi ac pastores romanorum' sau 'blasi', care trăiau 'ca stăpâni' în ducatul lui 'Salanus', iar în dreapta Dunării peste slavi (moravi), germanici (franci), păstori blachi şi români timoceni (fugiţi de la Diiu sau Vidin de frica bulgarilor şi colonizaţi aici de franci, în 816) şi populaţia băştinaşă, aparţinând romanităţii central-europene, care făcea legătura între romanitatea orientală (românii) şi cea occidentală, din care mai supravieţuiesc astăzi doar romanşii din Elveţia şi ladinii din Alpii dolomitici. După creştinare, regii de la Buda au colonizat noi valuri pecenege şi cumane sau 'Kune' şi au deschis larg porţile tuturor dezmoşteniţilor din Occident, pentru a-şi întări potenţialul economic şi militar. Toţi aceia aveau să contribuie, în creuzetul pannon, la formarea (etnogeneza) poporului modern ungar. Nu însă şi secuii, care au rămas o populaţie distinctă şi care, chiar complet 'maghiarizaţi' astăzi, mai păstrează numele şi conştiinţa originii lor aparte. Gestele ungureşti (Anonymus, Simon de Keza, Chronicon Pictum, etc.) au acreditat ideea că 'Zaculos'-secuii ar fi 'rămăşiţe ale hunilor' care ar fi continuat să vieţuiască, după dezagregarea Imperiului lui Attila, în România şi Ungaria actuale. Prea puţin numeroşi pentru a organiza ei înşişi expediţii de pradă în vecini, secuii ar fi ieşit, potrivit gestelor, în întâmpinarea valului de migraţie condus de maghiari. O opţiune dictată de interes, considerată un motiv suficient de către unii cercetători, la fel de interesaţi, în domeniul istoriei, pentru a acredita ideea unei apropieri dictate de 'vocea sângelui' între secui şi cei ce aveau să intre în istorie sub numele de 'unguri'. Termenul de 'hun' a fost implementat de propagandiştii unguri ai 'hungarismului', începând cu autorii primelor geste care, în dorinţa de a conferi ungurilor, prin strămoşii lor maghiari, anterioritate şi o origine nobilă, au exploatat asemănarea fonetică dintre toponimul 'Ung' sau 'Unguar' şi 'Hun' scriind 'Hung' şi 'Hunguar', de unde 'Hungaria'. Numai că 'hungarismul' de cancelarie se bazează pe un cuvânt românesc - 'UNGHI'. Chiar primii apologeţi, Anonymus şi Simon de Keza, au precizat că ungurii nu se trăgeau din 'Hunor', ca hunii, ci din miticul 'Magor', numindu-se 'pe limba străinilor unguri iar pe a lor proprie maghiari'. 'Unguri' au devenit în timp, după ce au atins râul Ung şi au cucerit Ţara Ungului, numită aşa după specificul reliefului, deoarece era situată acolo unde se sfârşea pusta pannonă, făcând între înălţimi un UNGHI. 'În urmă însă - nota cronicarul slav cunoscut sub numele de Nestor - ungurii goniră pe volohi (români - n.n.) şi luară în stăpânire acea ţară şi se aşezară cu slavii împreună, pe care şi-i supuseseră şi de atunci ţara se cheamă Ungaria', deşi, după Descriptio Europeae Orientalis, scrisă de un anonim călugăr catolic, pe la 1308, 'odinioară nu se numea Ungaria ci Mesia (Moesia, în stânga Dunării de Mijloc - n.n.) şi Pannonia' (în dreapta Dunării de Mijloc). Iar 'pannonii însă care locuiau pe atunci în Pannonia toţi erau păstori ai romanilor (supuşi ai francilor, graniţa Imperiului carolingian fixându-se în anul 805 pe Tisa - n.n.) şi aveau în fruntea lor regi puternici în întreaga Mesie şi Pannonie'. După anul 903, când Arpad a coboarât din Ţara Ungului între Tisa şi Dunăre, extinzându-se în sud pe seama lui Salanus, în dreapta fluviului pe seama acelor 'regi', dar fiind oprit în expansiunea la est de Tisa, de Menumorut, Gelu şi Glad, mai precis în anul 904, potrivit lui Simon de Keza, Cronicii Pictate şi Descrierii Europei Orientale, secuii, 'după ce au cucerit împreună (cu Arpad - n.n.) Pannonia, au dobândit o parte din aceasta, însă nu Câmpia Pannoniei (ci câmpia de la est de Tisa - n.n.) şi vecini cu blakii (românii - n.n.), au avut aceeaşi soartă în munţi'." Despre comitatul Ung - din TransCarpaţi, cu capitala Ujgorod = oraşul de pe Râul Uj, zis Ungvar în Maghiară - e de ştiut că a dăinuit până în secolul XX (denumirea Latină: "comitatus Unghvariensis"); în zonă principala apă e Râul Ung, în Ucraineană Uj - din Bazinul Tisei - cu izvorul în Trecătoarea Uzhok din Carpaţii Nordici (e de remarcat că Slavul Uj e apropiat înţelesului şerpilor de apă, baza proto Indo-Europeană / Kurgană fiind

rădăcina lingvistică pentru "unghi / colț"). Uj-gorod a fost reședința Croaților Albi - plecați în secolul VII de acolo în S Panonic, respectiv în Balcani la invitația Împăratului bizantin - iar imediat din fortăreața orașului de pe Râul Ung / Uj, corespunzător Cronicii Pictate de la Viena, conducând apoi puternicul Kubrat / Chubratis = Kurt / Gurg aparținând clanului Dulo, nepotul legendarului Organa / Porga (primul cârmuitor creștin al Croaților): Gurg / Kubrat - descendent al Împăratului Attila al Hunilor - a fost strămoșul Hanilor primilor Bulgari care au intrat în Balcani la sfârșitul secolului VII.

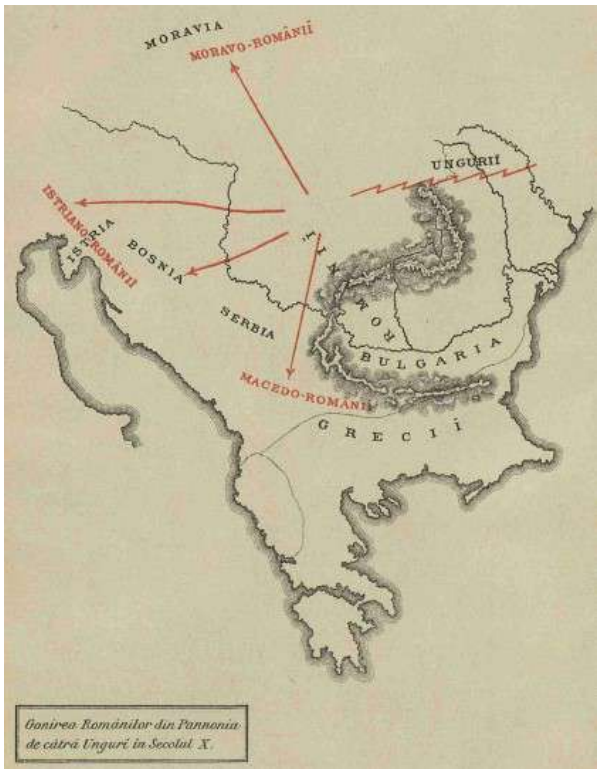

Schița academicianului Petriceicu Haşdeu

Ca Americanii - care chiar dacă vorbesc Engleza nu sunt Britanici - așa și Secuii: chiar dacă vorbesc Maghiara nu sunt Unguri ori chiar dacă vorbesc Ungurește nu sunt Maghiari. Ar fi de știut o mărturie: "Evreii din orașul Sf. Gheorghe - capitala județului Covasna din România - aveau tradiția că erau urmașii negustorilor și militarilor ajunși acolo dinspre răsărit, refugiați după ce meleagurilor lor au fost cucerite de Ruși și au început să se ocupe cu agricultura; când regele Ungariei Ludovic d'Anjou - fiul regelui Carol Robert d'Anjou - a cerut în 1360 expulzarea Evreilor din teritoriile sale, Evreii din oraș s-au declarat 'Maghiari' și au fost scutiți de așa ceva, cununându-se cu Românii și Ungurii de acolo, rămânând pentru secole în zonă". În anul 2019, Dr. Mircea Dogaru a scris despre "Unguri, secui, români, maghiari": "Ca mai toate popoarele moderne europene, inclusiv cel român, și ungurii sunt rezultanta unui proces îndelungat și complex de etnogeneză. Originari din Asia Centrală, maghiarii finici au constituit o minoritate, dar una conducătoare în cadrul valului de populații turcice, în fruntea cărora maghiarul Almus a încercat pe rând, la sfârșitul secolului IX, să se infiltreze pe cele 2 rute ale migrațiilor, prin culoarul dobrogean și nordul Peninsulei Balcanice spre Bizanț, sau, prin Carpații Pădurоși și Pannonia, spre mirificul Occident. Pe lângă cabarii, bulgarii, bascurzii / bașkirii, etc. care-l urmau, la Kiev lui Almus i s-au alăturat mulțime de pecenegi, apoi slavi și, poate, români nordici (volohoveni), după cum ar indica numele căpeteniei Ursu, toți nemaghiarii fiind numiți generic, de gestele ungurești târzii - 'cumani', deși cumanii au participat la etnogeneza ungară, masiv, abia în secolele XII-XIII. Greu loviți de 'români și slavi' (conform cronicarului Nestor) la trecerea, prin Carpații Pădurоși, spre 'Țara Românilor' care trăiau la 'apus de varegi', ocazie în care a fost rănit mortal Almus, el nemaiputând 'intra în Pannonia' (corespunzător 'Chronicon Pictum Vindobonense') maghiarii și aliații lor au debușat, în 896, sub conducerea lui Arpad, fiul și moștenitorul decedatului, într-o regiune numită cu un cuvânt românesc - 'muncă', în sens de 'trudă' - tocmai pentru că au luat-o cu mare efort: Muncaci. Aici au ridicat o fortificație, apoi alte 6 în jur (conform lui Simon de Keza), în total 7, de unde confuzia voită a multor istorici revizioniști cu Transilvania, numită abia 4 secole mai târziu, de coloniștii sași, Septemcastra, adică 'șapte cetăți'. În realitate, 'noua patrie' maghiară era 'Țara' - cucerită tot de la români - a Ungului sau 'Unguarului', situată în ceea ce astăzi se numește Ucraina subcarpatică. Aici a început, din 896, procesul etnogenezei ungare, în care au fost implicați maghiarii care, după Simon de Keza, erau '108 familii, nu mai multe', restul, adică majoritatea, fiind sau străini (turcicii) sau robi (localnicii româno-slavi). Conglomeratul a dobândit un nou nume, UNGUR (nume însemnând cel ce vine de la Ung), după cucerirea cetății și Țării Ungului sau Unguarului, de pe râul omonim, și lichidarea conducătorului local, numit românește în textele latine - Duca. Arpad s-a împământenit căsătorindu-se cu fiica defunctului, creștină. 'Duce de Unguar', el avea să coboare cu oștenii săi, numiți 'oarecum în bătaie de joc - unguari' (după Anonymus), de viitorii adversari, fie că erau maghiari, turcici sau slavo-români supuși, abia în anul 903, în teritoriile ducelui Salanus dintre Tisa și Dunăre. De aici avea să treacă, în sfârșit, în mult lăudata Pannonie care, trebuie precizat, se afla în dreapta Dunării Mijlocii, pentru că, în general, se face confuzie între aceasta și teritoriile românești din Transdanubia. Tot așa cum voit se încearcă explicarea numelui dobândit de 'unguri', prin 'onogunduri' numele membrilor unei federații turcice de pe Volga, fără legătură cu valul lui Almus, sau prin 'huni', din care ar fi derivat 'hunguri', spre a se legitima stăpânirea în Pannonia prin pretinsa moștenire de la Atila. Nu! 'Ungur' vine de la cuvântul românesc 'unghi', de unde numele cetății și râului, întrucât Pusta făcea acolo un unghi între înălțimi. După lupte care au durat decenii, sfârșind prin alungarea lui Salanus la Vidin / Diiu, românii, slavii și bulgarii dintre Tisa și Dunărea Mijlocie au intrat în creuzetul care va da naștere, prin amalgamare, noului popor modern, european, ungar. A urmat creștinarea forțată a asiaticilor maghiaro-turcici (fiindcă populația europeană, acel 'mult popor' peste care se înstăpânise Arpad era deja creștină), performanță realizată de cel de-al cincilea 'duce de Unguar', Voicu (997-1038), cel care vorbea, potrivit Cronicii Pictate de la Viena, românește în familie, dar care, rebotezat Ștefan și primind de la Papa Silvestru II (999-1003) titlul regal (25 XII 1001) a devenit pentru 'unguari' - Szent Istvan. Următorul pas a fost acela că puzderie de cavaleri europeni rătăcitori sau lipsiți de dreptul de primogenitură, germani, francezi, italieni, spanioli, au fost atrași cu promisiuni în noul regat (conform lui Simon de Keza). În fine, pentru păstrarea echilibrului, și ramura asiatică avea să fie întărită prin colonizarea de noi valuri de pecenegi, începând cu domnia lui Zulta (907-947), ginerele ducelui bihorean 'Menumorut' și cumani, forțați să realizeze căsătorii mixte. Așa cum traco-dacii s-au topit în români, și maghiarii s-au

topit, prin urmare, în noul popor ungar, posedând însă un extraordinar instinct de conservare, tocmai pentru că erau inițial puțini. Profitând de faptul că asigurau conducerea conglomeratului de triburi asiatice și populații europene, au făcut-o impunându-și limba și, ca politică statală, căsătoriile mixte. Și au transmis acest instinct și teama de dispariție și noului popor rezultat, redus și el numericește și obsedat de înmulțirea pe cale nenaturală 'prin absorbirea permanentă și maghiarizarea a tot felul de națiuni străine'. Teamă pe care nu și-a putut-o niciodată înfrânge, așa cum nu și-a putut reprima nici complexul componentei primare, asiatice, de stat fino-turcic. În toate timpurile, elita noului popor a folosit în retorică, obsedant, cuvântul 'Europa', încercând să se considere mai europeană decât europenii și mai catolică decât papa, tocmai pentru a șterge amintirea componentei asiatice, care ar fi dus cu gândul la ideea de implant străin în centrul continentului divinizat. Numită cu îndârjire 'maghiară', limba ungară actuală, exceptând gramatica și fonetica, are prea puțin în comun cu limba vorbită de Arpad, datorită miilor de cuvinte și expresii slave, germane și române pătrunse în vocabular. Că românii, creatori de cultură, civilizație și popoare în Europa central-răsăriteană, se pot regăsi și în ungurii de astăzi, o dovedesc atât cele peste 2500 de cuvinte românești identificate de savanții unguri în limba lor, cât și onomastica. Românul Radu a devenit ungurul Raduly, Cojocaru - Koszokar, Columb - Kolumban, Dămacea - Domokos, iar fiii lui Ban - Banffy, ai lui Drag - Dragffy și mari mânofobi, pentru că mai-catolicii-decât-papa au existat în toate timpurile și la toate popoarele, vehemența lor ținând de refuzul prozelitului de asumare a propriei origini. N-au fost amintiți în acest excurs istoric secuii, deoarece păstrându-și propriul destin, nici acești urmași ai avarilor, alungați la 'românii din Munții de zăpadă' (conform lui Jansen Enikel) de trupele lui Carol cel Mare (768-814), nu au luat parte la etnogeneza ungară. Colonizați pentru a-i dispersa și neutraliza pe români, ei și-au păstrat în tot cursul Evului Mediu limba proprie, organizarea socială, tradițiile, obiceiurile, portul, conștiința de sine. Dictată de rațiuni, nu atât sociale, cât politice și de instinct de supraviețuire, Unio Trium Nationum din 1437 a avut conotații etnice, 3 grupuri alogene distincte dându-și mâna pentru a exclude masa majoritară a românilor autohtoni de la decizia politică în propria lor țară. Secuii n-au devenit prin urmare unguri ci, treptat și decisiv prin deznaționalizare…'maghiari'! Primind, la sfârșitul lui 1867, în cadrul statului dualist, sumedenie de teritorii slave, românești și chiar germane, pe care le-au declarat, abuziv, moștenire de la 'Szent Istvan', ungurii s-au trezit minoritari într-un stat himeric numit 'Ungaria Coroanei Sfântului Ștefan'. Drept care, instinctul lor tenace de supraviețuire prin cucerire i-a făcut să treacă rapid la o politică oficială și 'științifică' de deznaționalizare, meticulos programată, a neungurilor, în scopul confecționării unei națiuni 'omogene'. Astfel, au decis să nu mai vorbească despre existența unor popoare în cuprinsul statului lor, ci despre un singur popor, așa cum rușii, preluându-le exemplul, aveau să treacă, ulterior, de la 'popoarele sovietice' din vremea lui Stalin la 'poporul sovietic', în timpul lui Brejnev. Numai că ungurii nu au folosit un termen abstract pentru a defini poporul 'unic', ci unul concret, extras din propria istorie. Prin 'legile de maghiarizare' de după 1867, îndeosebi prin aceea din 1871, ei au dezgropat numele de 'maghiar' și au proclamat că în Ungaria dualistă nu mai existau unguri, slovaci, germani, croați, sloveni, români, evrei, țigani, ci… maghiari, maghiarii fiind 'fiii patriei' - unguri, slavi, români, ș.a. - care acceptau să învețe limba, să-și schimbe numele și credința și recunoșteau hotarele așa-zise ale lui 'Szent Istvan'. Ar fi ca și cum noi, românii, am fi proclamat pe 2 XII 1918 că în România Mare nu mai existau români, unguri, țigani, secui și alții, ci traci, tracii fiind fiii patriei care vorbeau limba 'tracă', adică 'română' și recunoșteau hotarele lui Burebista. La noi sunt însă doar curente care, oferind celor slabi de înger evadarea din prezentul apocaliptic într-un glorios trecut himeric, stârnesc haz de necazul specialiștilor, în timp ce în Ungaria, ca rezultat al unei politici de stat, astfel de idei și termenii 'implementați' au prins și continuă să provoace confuzie. Dovadă că, astăzi ungurii își spun și 'maghiari', în timp ce secuii și ceilalți deznaționalizați care n-au fost niciodată unguri, doar 'maghiari'. Iar numele de 'ungur', 'Ungaria' și 'maghiari' se amestecă într-un carusel amețitor până și în noua lege de maghiarizare care se vrea o 'lege a statutului maghiarilor din țările vecine', mai puțin cele apte de ripostă, ca Austria. În concluzie, ca să fii 'maghiar', poți să nu fii… ungur. Datorită 'criteriilor complementare', poți să te declari 'maghiar', turc sau japonez fiind, dacă ai copilul, de exemplu, la o grădiniță 'maghiară'. Îl faci maghiar întâi pe ăla micu', pe urmă ceri reîntregirea familiei!" În anul 1282, cronicarul Simon de Keza de la Curtea Regelui Ladislav / Ladislau Cumanul, respectiv Regele Cuman Ladi, echivalentul Românesc onomastic fiind Radu, stăpân și peste Slavi, Ladislau fiind versiunea Maghiară pentru Vladislav / "Vladi-Slav", a notat în "Gesta Hunnorum et Hungarorum" - ce era o extensie a cronicii inițiale a Ungurilor "Gesta Hungarorum" - despre numărul celor intrați în interiorul Carpaților că doar "108 familii, nu mai multe, descinzând din fiii lui Hunor și Magor" au exercitat prima cârmuire a Ungurilor / Maghiarilor ("Almanahul Ungariei" din anul 1778 precizând că din acelea 2 erau Regale, 24 erau ale Baronilor şi 82 erau ale Conților); ar fi de menționat că ultimul vorbitor de Cumană din Panonia a fost considerat Varro Ștefan din Cârceag / Karcag 47,18 lat. N, 20,54 long. E - oraș aflat în Crișana Maghiară / Ungurească - decedat în anul 1770 (Dr. Pericle Papahagi a susținut în anul 1907 pentru Academia Română că "la Kargaț s-a cântat Românește, atârnând de Episcopia Română din Arad"). Situația lingvistică actuală se poate vedea în răspândirea ramurilor limbilor Turkice, printre cele importante Cumane / Kumane fiind Kyrgyza și Kazaha, Oguze / Oghuze fiind Turca, Turkmena, etc., Siberiene fiind Altaica, Yakuta, etc. iar Karluke / Karluce fiind Uzbeka și Uigura:

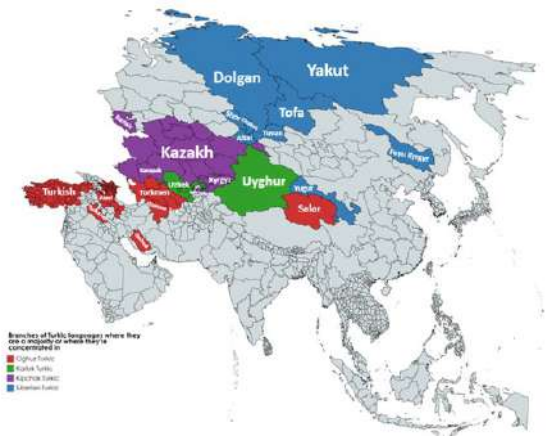

Ramurile Turkice azi (limbile Kumanice cu violet)

În anul 2009, Dr. Grandpierre Attila a enunțat că denumirea de "Maghiari" provenea din Regalitatea Magilor / Mezilor (din Ghergania / Hyrcania), aceeași care a produs

şi “Hunii Albi” (la vechii Chinezi - unde prima Dinastie Regală a fost Hună - “Ho” însemna “Râu”): “Primul rege post-diluvian menţionat de istoricul Herodot a fost Harghita, un nume Maghiar; ‘Tarihi Ungurus’ - adică istoria dinainte de Arpad, acum păstrată în Istanbul - îl indică pe Maghiar mai vechi decât Hun, numele de Maghiar putând fi urmărit îndărăt până la Potop. Cei mai mari savanţi Greci au fost crescuţi de Magi, nu în stil patronal, ci generos, pentru umanitate; indubitabil, Magii au constituit cea mai veche naţiune învăţată. Eroii culturali în timpurile străvechi au existat fizic peste tot în lume iar realizările lor n-ar fi fost posibile fără putere magică; acei ‘eroi culturali’ au fost numiţi ‘Magi’ de către contemporanii lor. Magii erau gardienii străvechii cunoaşteri a universului, obţinută în zorii omenirii. Viziunea lor asupra lumii era ştiinţifică şi fundamental completă; ştiau nu numai un sistem mai complet de legi decât cunoaştem azi, ci şi primele principii de psihologie, biologie şi fizică. Sistemul lor tridimensional se baza pe o viziune globală a ştiinţelor naturii (popular exprimat, implicând armonia trupului, sufletului şi spiritului); materia, simţurile şi gândirea nu erau doar complete, ci şi însoţite de energii motivante, într-o viziune trinitară asupra lumii: fizica, biologia şi psihologia le împleteau într-un întreg universal (ceea ce e esenţa unicităţii trinităţii). Străvechiul sistem Magic era Magic deoarece unea omul cu Universul, pe baza legii fundamentale a naturii: legea universală a vieţii. Trinitatea este reprezentată pe emblema Maghiarilor, prin coroana şi crucea dublă; conform simbolisticii naţionale, Maghiarii formează poporul cunoaşterii universale, cu dorinţa înălţării şi motivarea din cele mai nobile sentimente: o identitate cu a Magilor regali. Corespunzător cercetărilor istoricilor, inclusiv pe baza recentelor dovezi arheologice, civilizaţia s-a răspândit în lume prin mici grupuri de Magi, posedând înalte niveluri de cunoaştere. Spre exemplu, din Ardeal au fost demonstrate mai multe valuri succesive de migări în stepele EurAsiei începând cu mileniul VI î.C.; apare întrebarea: de ce acei oameni - avansaţi cultural - au decis să meargă spre răsărit, într-un plan de re-repatriere? Clement din Alexandria 1:15 a notat că ‘Pitagora şi Platon au învăţat cele mai grozave lucruri de la Magi’ iar Aristotel afirma că ‘Magii susţineau despre stele ca fiind din foc, Luna este eclipsată prin acoperirea sa de către umbra Pământului, sufletul supravieţuieşte decesului, ploaia se datorează schimbărilor atmosferice, ei explicând toate fenomenele, deoarece au fost descoperitorii astronomiei, aritmeticii, geometriei şi altor arte’. În Maghiară, ‘Magus’ înseamnă ‘sublim’ iar în lume, din el derivă ‘magistru’, ‘magnat’ sau ‘magna’, adică ‘mare’; în Sanscrită, pentru ‘măreţie’ se folosea ‘mah’: ‘ma’ e peste tot feminin (de pildă ‘ma-ma’ e relevantă), adăugarea ‘gy’ / ‘gi’ la ‘ma-’ fiind de la Mama Natură, elevata forţă a vieţii. Conform lui Herodot 1:101, Magii şi Mezii erau echivalenţi, ei fiind Nordicii stimaţi de vechii Greci; corespunzător lui Clement din Alexandria 4:27, ‘artele Magice au provenit de la Nimrod’ iar Cuş - fiul lui Ham - a fost atât tatăl vânătorului Nimrod (‘cel dintâi viteaz pe pământ’), cât şi strămoşul Magilor: originea Magilor e imediat post-diluviană (Ham fiind feciorul patriarhului Noe). Magii au format şi Sciţii regali, ei răspândindu-se de-a lungul mileniilor în multe părţi ale lumii: erau gardienii / paznicii străvechilor cunoştinţe; Iordanes a scris despre Magul Deceneu al Dacilor secolului I î.C. din Ardeal că ‘acela i-a învăţat pe Gheţi filozofia şi cum să gândească logic, astronomia şi fizica (de exemplu, cum Soarele e un corp ceresc de multe ori mai mare decât Pământul’). Druizii Celţi au fost Magi iar însuşi Zeul Odin era rege Mag. De-a lungul mileniilor, Magii şi-au stabilit centre din care păstrau legăturile între ei; răspândirea Magilor a fost între India - unde denumirea era Madra - vechiul Egipt / unde pe amuletele din mileniul IV î.C. erau prezenţi Magii şi Arhipelagul Britanic (ca de pildă Stonehenge), un centru important fiind în Ardeal. Vechii Indieni credeau că ‘Era de Aur’ s-a întâmplat între Munţii Hindu Kuş şi Fluviul Oxus / Amu Darya; în vechea Indie, brahmanii Magi - savanţii care au jucat rolul onorant în cultură - se numeau ‘Maga’ iar filozofii războinici se numeau ‘rajanya’ / ‘ksatriya’, epitetul ‘nandini’ al sfintei vaci simbolizând-o pe Zeiţa Cerească (Mama Durga, soţia strălucitorului Rudra): legenda Maghiară despre ‘Cerbul miraculos’ era legată de mitologia Indiană (apoi, însuşi Buda a fost Mag). Magii au pregătit prinţii Perşi pentru regat, justiţie, bravură şi independenţă; conform Anatolianului Strabon, Parţii aveau regii dintre Magi iar generalul Ammianus Marcellinus a scris că regii Asiei nu-şi conduceau războaiele fără să-i aibă înaintea lor pe Magii care cărau eternul foc din Rai: Magii regali îi conduceau pe regi. În 2001, Douglas Price şi colegii au demonstrat - pe baza analizelor ceramicilor lineare cu izotopii de stronţiu - că prima Cultură Europeană s-a transmis începând cu mileniul VI î.C. din Bazinul Carpatic; de atunci, Magii au răspândit primele temple solare - cercuri de piatră - din Carpaţi până şi în Asia Centrală şi sceptrul ca simbolul regalităţii. Iluminarea interioară provocată de cunoaşterea indusă de Magi a fost conectată cu manifestarea iluminării exterioare a Soarelui: divinizarea respectivă a condus la religia solară propagată de preoţii Magi, în Asia Centrală ‘Mazda’ fiind utilizat pentru doctrina înţelepciunii iar ideea regalităţii a provenit din venerarea Soarelui; coroana solară a devenit simbolul natural regal iar regalitatea oriunde a avut caracter divin (primul rege din istoria umanităţii - în ‘Era de Aur’ - a fost Mag, apoi toate imperiile au fost guvernate de ‘sfinţi’ conducători). Vechiul cuvânt Unguresc ‘kor’ însemnând ‘cerc’ se regăseşte atât la coroană, cât şi la crai / rege, fiind moştenirea religiei solare (când se utiliza ceremonialul încoronării şamanice ca iniţierea în arta cunoaşterii cosmosului / universului). Cheia înţelegerii denumirii Maghiare e rolul străvechilor Magi - pruncii Marii Mame, protectorii / gardienii Pământului - care au însămânţat omenirea din timpuri străvechi”.

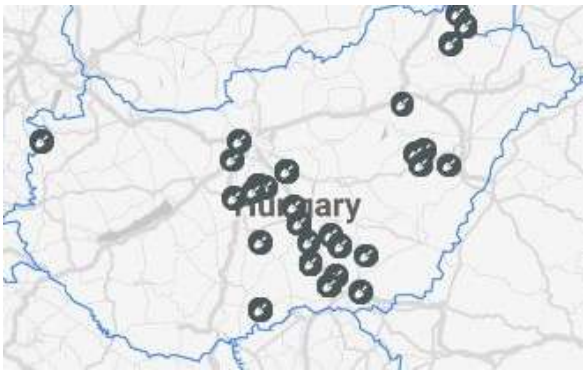

Bărbaţii genetic “N” din mileniul I în Ungaria (corespunzător “FamilyTreeDNA”, 2023)

Regatul Ungurilor a luat fiinţă în anul 1000 sub cârmuirea lui Ştefan “cel Sfânt” (primul Rege din Dinastia Ungaro-Română Arpadă - strănepot al lui Korkan / Horka - un Imperialist condus de conceptul că “ţara ce cuprinde un singur neam e slabă”) şi este în forma actuală de stat din anul 1920; atunci când primul Rege al Ungurilor a început creştinarea vechilor Unguri, în Imperiul Bizantin era Împărat Vasile II (976-1025) din Dinastia Makedonă, care a

salutat politic și religios decizia: el era în conflict cu Imperiul Bulgaro-Român, pe care a reușit să-l demanteleze în anul 1018, distrugând urmașii vechilor Bulgari - cei veniți de pe Valea Volgăi - de aceea fiind numit "Bulgaroctonul". Ştefan "cel Sfânt" - care atunci când s-a creștinat a renunțat la tengrism / religia incluzând șamanismul, animismul, totemismul dar și Cultul morților - a fost Regele Panoniei iar nu al Ungariei până în anul 1038 (titlul de "Regele Ungariei" a apărut după el, mai târziu, în timpul lui Căliman / Coloman "Cărturarul"): în anul 1015, Regele Ştefan "cel Sfânt" al Panoniei / iar nu al Ungariei, a cărui soră era măritată în Veneția cu Dogele Urseolo, l-a invitat pe starețul Georgii al Mănăstirii San Giorgio Magiore din Veneţia, care până în anul 1012 a fost profesor de drept pe Insula Burano - sosit la curtea lui datorită sfatului starețului Rasina de lângă Istriana Pola / Pula - să-i fie dascăl fiului său Emeric / "Eme-ric" 1007-1031, putându-se observa că g/herbul = blazonul acelei rude Gherga / Zorzi avea modelul alb-roşu, ca al Mărţişorului, cu dungi orizontale, similar cu g/herbul = blazonul Dinastiei Ungaro-Române Arpadiene, din care era pe linie paternă primul Rege (heraldic păstrat în g/herbul = emblema Ungariei până azi).

Steagul Marchizatului Istriei (secolul XIX)

"Acta Croatica" = "Enciclopedia familiilor Croației" - din anul 2007 - a redat răspândirea familiilor Ghergorici în V Croat (cu precădere în orașele Labin 45,06 lat. N, 14,07 long. E și Pula din Peninsula Istria):

Ghergorici acum în Croația

Nobilii urmași ai cârmuitorului Arpad / "Ar-pad" știau că erau dinaștii Împăratului Attila Gherei, similar cum știau și dinaștii Gherghi (din Balcani, inclusiv Venețienii Zorzi) că erau urmașii aceluiași strămoș dar și ai aceluiași neam Regal, cu înrădăcinarea în foștii Geto-Daci din spațiul Românesc: dungile orizontale purpurii pe fond alb de pe g/herbul = blazonul Arpazilor se bazau pe dunga orizontală purpurie pe fond alb / argintiu de pe g/herbul = blazonul anterior din Veneția al rudelor Zorzi (același model existând și între zonele influențate de Venețienii Zorzi, respectiv de Ungurii Arpazi, așa cum se regăsește astăzi pe steagul Austriecilor, ale cărui dungi orizontale roșii încadrează o panglică albă, model preluat de la dinaștii Babenberg din Carintia, înrudiți cu Basarabii Românilor).

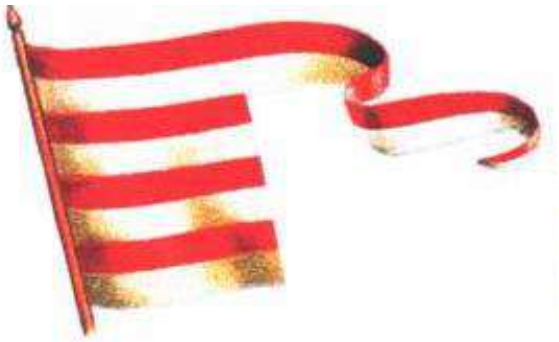

Steagul Arpadian

În anul 2023, jurnalistul Român Pătrașcu Zamfirache a prezentat "Cum au terorizat strămoșii maghiarilor Europa. Umilința care i-a transformat din nomazii cu 7 cozi în feudali creștini": "Strămoșii ungurilor au terorizat Europa acum aproximativ un mileniu. Au trecut prin foc și sabie zone întinse de pe 'bătrânul continent' și au fost considerați de călugării medievali drept o pedeapsă divină. S-au sedentarizat abia după ce au fost înfrânți în mod umilitor. La începuturi însă, odată cu sosirea lor în Europa, strămoșii ungurilor au fost un adevărat blestem pe capul popoarelor și regatelor din Europa Centrală și Vestică dar și pentru Imperiul Bizantin. Călăreți nomazi, veniți din stepele Asiei, aceștia au organizat campanii de jaf repetate asupra Germaniei, Franței, nordului Italiei și Balcanilor, soldate cu măceluri cumplite. O înfrângere catastrofală și rușinoasă a triburilor maghiare a dus la sedentarizarea și creștinarea acestora. Ungurii sau maghiarii, cum își spuneau ei, erau triburi vorbitoare a unei limbi finico-ugrice. Se presupune, conform cercetărilor arheologice, că provin din zona Munților Ural. Populația primară se pare că avea trăsături turanice, adică turcice, dar și mongoloide. Mai târziu, odată cu avansarea către Europa de Est s-au metisat, adică amestecat cu diferite alte populații. Mult timp, însă, elitele maghiarilor au rămas cu trăsături turanice sau mongoloide. 'În ultima vreme, cei mai mulţi specialişti fixează patria primitivă a finico-ugrilor fie între Munţii Ural şi Volga, fie între Ural şi Obi. Trăsăturile rasiale turanoide, uraliene şi pamiroide (din zona Pamir, munţi din Asia centrală) s-au dovedit a fi specifice pentru vârful ierarhiei, iar cele mediteranoide şi nordice pentru stratul mijlociu. Aceste diferenţieri se datorează, desigur, fenomenelor de metisaj produse încă în momentul staţionării ungurilor în regiunile est-europene, continuate şi poate chiar amplificate o dată cu stabilirea în bazinul mijlociu al Dunării', preciza academicianul Victor Spinei în lucrarea sa 'Marile migraţii'. Maghiar însemna 'copilul pământului' și aceste triburi duceau o viață nomadă de

crescători de vite, aflați mereu în căutare de noi pășuni. Erau totodată buni vânători și pricepuți crescători de cai. Tocmai de aceea erau specializați în războiul călare. Ca toate popoarele de stepă, ungurii au dezvoltat o abilitate excepțională de a trage cu arcul din goana calului și totodată de a mânui tot felul de arme, în viteza bidiviului. Trăiau în corturi și se îmbrăcau în piei de animale. Ca orice nomad își duceau familiile în căruțe. Era o viață trăită în goana calului. Dacă era nevoie, beau sângele calului pentru a-și astâmpăra setea, mai ales în vremuri de mare restriște. 'Ei nu aveau case făcute de meşteri, ci numai corturi pregătite din scoarţă. Mâncau carne, peşte, lapte şi miere şi aveau multe vite. Se îmbrăcau cu blănuri de samuri şi de alte animale sălbatice', scria Anonymus în 'Faptele Ungurilor'. Maghiarii au ajuns în anul 830 în zona Donului, împinși probabil de alte neamuri de stepă, mai numeroase. Aici, pentru a deveni mai puternici și o forță militară demnă de luat în seamă, capabilă să jefuiască sau să pună presiune mai mare pe cei întâlniți în cale, maghiarii s-au constituit într-o confederație tribală. Mai precis, cele 7 triburi venite din Ural s-au unit sub conducerea unui 'gyula', adică comandant militar. Primul s-a numit Almus, tatăl lui Arpad. Ca semn al legământului, războinicii maghiari purtau capetele rase, dar cu 7 cozi împletite, la baza de jos a craniului. Constituiți în acestă puternică confederație, maghiarii au devenit o forță de temut. Acești arcași călare redutabili și-au arătat potențialul ca aliați ai bulgarilor contra Imperiului Bizantin. De altfel, împreună cu călărețiі bulgari au reușit să-i zdrobească pe bizantinii împăratului Necifor I Genikos într-o mare bătălie în apropierea Dunării. Ungurii nu au făcut față însă presiunii pecenegilor, o uniune tribală, de asemenea deosebit de puternică, formată tot din călăreți de stepă. Maghiarii au fost înfrânți și obligați să părăsească stepele Mării Negre. S-au îndreptat către Europa Centrală. Au atacat și prădat cnezatele slave din calea lor iar în anul 896 prin pasul Vereste au trecut în Pannonia și implicit în Europa Centrală. La acea vreme, Pannonia era ocupată de formațiuni politice slave, bulgărești și romanice. Sub conducerea lui Arpad, toți cei care le-au stat cale au fost înfrânți. Arpad, profitând de slăbirea puterii khaganatului bulgar a reușit să cucerească inclusiv Transilvania, la acea vreme ocupată de valahi și slavi, în mare parte. Odată cu ocuparea Pannoniei, vitală de altfel pentru aceste triburi nomade și turmele lor de vite, maghiarii și-au stabilit un nou cartier general de unde au lansat atacuri ucigătoare asupra Europei. Inițial, așa cum arată istoricii, ungurii au fost utilizați ca mercenari de regatele germane sau de moravi, adică cehii de astăzi, contra rivalilor. Ungurii nu au ratat prilejul de a ataca, în serviciul unui monarh sau al altuia zonele bogate din Europa Occidentală. Prima dată au fost chemați de regele Ratislav al Moraviei, în anul 862, contra francilor. Mai apoi de către Arnulf, regele francilor răsăriteni contra regatelor italiene. Același Arnulf i-a folosit pe unguri contra moravilor. Războinicii maghiari au făcut ravagii în zonele atacate. 'Au omorât deopotrivă bărbaţi şi femei bătrâne şi au mânat femeile tinere singure ca pe vite pentru ca să-şi satisfacă poftele şi au transformat totul într-un deşert', se arată în Analele din Fulda. În urma acestor incursiuni, maghiarii au ajuns să stăpânească teritorii importante în zona bazinului dunărean. Din acel moment a început coșmarul pentru franci, nemți, moravi și italienii nordici. Primul care a căzut în fața atacurilor maghiare a fost regatul Moraviei Mari. 'După moartea lui Svatopluk I, fii lui au trăit în pace un an, după care au izbucnit cearta şi rebeliunea şi ei au pornit războiul civil unul împotriva celuilalt, iar ungurii au venit şi i-au distrus cu totul', scria Constantin Porfirogenetul în 'De administrando imperio'. Au urmat apoi și alte teritorii din Europa Centrală. În anul 899, călărețiі maghiari au prădat groaznic Italia. Mai precis, au trecut prin foc și sabie Treviso, Vicenza și Verona. Regele Berengar a fost nevoit să le plătească sume exorbitante pentru a opri jafurile. Mai apoi ungurii s-au aruncat asupra Germaniei, înfrângându-i pe franci în 3 mari bătălii. Multe orașe au căzut pradă jafului și măcelurilor. După moartea lui Conrad I, împăratul Germaniei, după anul 919, maghiarii au jefuit Saxonia, Lotharingia și o parte din Francia. Până în anul 925, jafurile au afectat estul Franței și o parte din Elveția de astăzi, adică Basel, Alsacia, Burgundia și Provence. Doar bogatele stipendii oferite de regi și duci au făcut ca raidurile să înceteze câțiva ani. Oștile francilor și germanilor, în mare parte formate din infanterie și bazate pe strategii de luptă statice, concentrate pe forța războinicilor în lupta corp la corp, nu reușeau să facă față vitezei atacurilor maghiare. De altfel ungurii foloseau retrageri simulate și erau atât de dinamici în atacuri încât erau imposibil de a fi prinși într-o încleștare. Călugării Europei Occidentale îi considerau o adevărată pedeapsă divină. 'Nu este puterea lor, a maghiarilor, care le aduce aceste succese, ci voia lui Dumnezeu', scria Liudprand din Cremona. Europa părea să fie la cheremul călăreților unguri. Împărații germani, cu o infanterie greoaie, pierdeau bătălie după bătălie. Până în anul 950, triburile maghiare au făcut raiduri regulate, prădând zone întinse din Germania, Franța, ajungând până în teritoriile maurilor de la Cordoba și în Balcani. O teroare constantă care părea că nu are sfârșit. În anul 955, însă, împăratul german Otto I avea să schimbe total destinul Europei dar și al triburilor maghiare. Provenind dintr-o puternică dinastie saxonă, Otto I a construit o linie consistentă de fortificații menite să anuleze avantajul războiului călare practicat de unguri. Mai apoi, s-a concentrat pe constituirea unor puternice trupe de cavalerie, capabile să prindă și să contracareze atacurile călăreților maghiari. Mai mult decât atât, a reușit să pună capăt luptelor dintre feudali, o dezbinare de care profitau războinicii maghiari. În anul 955, la Lechfeld, în Germania, cu o armată bine pregătită și echipată, inclusiv cu cavalerie înzăuată, Otto I a administrat cea mai severă înfrângere războincilor maghiari. Se spune că doar 7 luptători unguri au mai rămas în viață. 'În mare pericol, Otto şi oamenii săi au umilit pe unguri într-o confruntare plină de cruzime, o bătălie în care ducele Conrad şi-a pierdut viaţa alături de mulţi alţii', se arată în 'Annales Quidlinbergenses'. În urma acestei înfrângeri umilitoare dar și devastatoare din punct de vedere militar, ungurii și-au oprit raidurile. Mai mult decât atât, elitele au îmbrățișat creștinismul și au prelaut modelul politic și administrativ feudal german. Pe scurt, într-o perioadă relativ redusă de timp, au renunțat la stilul de viață nomad și au îmbrățișat feudalismul vest-european". În același timp în Europa secolelor IX-X raiduri cumplite au făcut Vikingii / Varegii și Ungurii / Maghiarii: în general Vikingii pe lângă marile ape fiindcă aveau ambarcațiuni iar Ungurii în interior fiindcă aveau cai.

Născut Voicu / însemnând "puternic" (bunica lui a fost fiica lui Menu-morut) în Dinastia Ungaro-Română Arpadă în anul 969 şi botezat Ştefan - la fel ca primul creştin din lume - în Panonia cel dintâi Rege al Ungurilor / Maghiarilor a primit coroana de la Împăratul bizantin, după cum scrie pe ea în Greacă; el a trăit înaintea schismei - ce a împărţit creştinii în ortodocşi / drepţi, respectiv în catolici / universali - şi i-a creştinat forţat pe Unguri / Maghiari: cine nu voia, era executat (o acţiune bazată nu pe iubire, ci pe teamă, instituţionalizată prin Inchiziţia catolicilor din secolul următor). Convertirea Barbarilor Unguri a fost încurajată de lumea creștină - prin vecinii Români dinspre Bizanț și prin vecinii Vlahi din Balcani dinspre Roma - acei vecini creștini fiind puternici în acel timp, neputând fi ignorați; mai mult, s-ar observa și cununiile dintre Curtea de la Kiev și dinaștii Arpazi / descendenți Huno-Unguri, care nu erau peste capetele Românilor (de altfel, familiile Regale Vestice - ca de pildă din Croația sau din Polonia - au înregistrat de asemenea cununii cu dinași ai Ungurilor / având o parte din strămoși corciți cu verii Huni). Ar fi de remarcat că la începutul secolului XI acțiunea Regelui Voicu-Ștefan al Ungurilor de creștinare a pornit la scurtă vreme după ce din Kiev a pornit creștinarea decisă la sfârșitul secolului X de Vladimir "cel Mare" (ambii cârmuitori au fost contemporani - ultimii păgâni ai popoarelor lor - și erau bărbați genetic ca Gherga); pe coroana Greacă a Regelui Ungurilor apare icoana Sf. Gheorghe (similar cu modelul de milenii al coroanei Faraonice Gherga - formată din 2 părți - ca o diademă îmbinându-se cu coroana Latină primită de la papă, așezată pe ea), în vârf având crucea / stratificare realizată pentru întregirea Magicei trinități:

Sf. Gheorghe pe coroana Ungurilor

Până la Voicu / Vajk, bizantinii numeau ceea ce stăpâneau Ungurii din Dinastia lui Arpad / "Ar-pad" = "prunc Ar" ca Turkia iar pe Unguri ca Turki (un leagăn recunoscut al Turkilor a fost Peninsula Tauridă = Crimeea).

Lumea Turkă

În anul 972 botezat Ştefan de călugărul Bruno de la Mănăstirea Benedictină St. Gallen / de lângă Lacul Constanz dintre izvoarele Dunării și Rinului, Regele Voicu al Ungurilor își avea unele rude pe Valea Mureşului: în Alba Iulia pe Iuliu / Gyula (fratele mamei Şarolta / "Şar-Olta" = "Apa Oltului" / "Oltul-Roșu", referința fiind despre zona ei de baștină, Oltul superior din Ținutul Făgărașului) şi în Morisena / acum Cenad pe nepotul Cinad, ambii apropiați de Români, unchiul Iuliu ca aliat cu herţegul Kean, stăpânul Sudului Ardealului şi nepotul Cinad ca ginerele Domnitorului Ahtum / Optum, stăpânul Banatului, Hațegului și Crișanei; Gyula sau forma Iula era la fel cu Gelu, conform Dr. Mihai Vinereanu, în anul 2023. Pe de o parte, Makkai Laszlo 1914-1989 (născut în Cluj-Napoca) a scris în "Istoria Transilvaniei" că "gyula", "harka", "kende" / "kündü", etc. erau ranguri militare ale Ungurilor "Cuceritori" - despre ai căror bărbați acum se știe că în proporția cea mai mare erau cu profilul genetic ca Gherga - a afirmat "la vechii Unguri titlurile au fost convertite în nume personale" / probabil gen Iuliu, Gherga, Cândea, ș.a.; pe de altă parte, dacă Gelu era diminitivul din Georgelu, atunci și Gyula / Iula - care era echivalent - a fost la fel, popular desemnând Georgelu / Gheorghe sau Gherga: așa ceva ar fi confirmarea onomastică Ghergană a dublării genetice - cu profilul bărbătesc Gherga - relevată științific în analizele unei bune părți dintre "Cuceritori". Imediat după ce Imperiul Bizantin a desfiinţat Imperiul Scito-Vlah / Bulgaro-Armân, Regele Voicu-Ştefan "cel Sfânt" din Dinastia Ungaro-Română a Arpazilor (care îl avea foarte apropiat pe Sf. Gherhard / Gellert, cu care vorbea în Română = limba maternă a ambilor) a susţinut ideea unirii celor dintre Mările Neagră şi Adriatică într-un stat - continuator al fostului Imperiu Vlaho-Scit / Armâno-Bulgar - însă proiectul n-a demarat prin cooperare, ci prin pretenţia ca Maghiarii să conducă, el dorind Ardealul datorită filierei feminină a neamului său Regal dar majoritatea Valahă / Română a spaţiului respectiv n-a agreat planul așa, mai ales că precedentul Imperial fu creat de înaintaşii lor direcți. Istoricul Isidor Ieșan (din Austro-Ungaria) a scris în anul 1912: "întemeierea statului Ungurilor sub Ștefan cel Sfânt și susținerea lui posterioară a fost posibilă numai cu sângele Românesc care a curs șiroaie pentru gloria și mărirea lor, căci toate războaiele purtate de statul Unguresc prin Evul Mediu până astăzi au fost cu sângele Românilor din Ungaria".

Monumentul mileniului de creştinism
(Kevermes / Județul Békés, Ungaria)

În anul 2011, autorii Bănățeni Rodica Colta, Doru Sinaci și Ioan Traia au scris în cartea "Căprioara. Monografie" despre "Plutăritul și transportul sării pe Mureș": "Vorbind despre Egipt şi despre egipteni, Herodot afirma că această mare civilizaţie a omenirii este un dar al Nilului. Astăzi dispunem de dovezi istorice cât se poate de clare conform cărora râul Mureş a reprezentat principala arteră de transport a sării din această parte a continentului, care pornea din bazinul transilvănean şi ajungea până în Panonia, pe ţărmurile Adriaticii, sau chiar la sud de Dunăre, în spaţiul bizantin. Culoarul de transport Mureş-Tisa-Dunăre a funcţionat, neîntrerupt, din vremea dacilor, până către sfârşitul secolului XIX, când noile reţele de cale ferată au preluat şi sarcinile transportului fluvial. Mureşul a fost uneori graniţă de regate sau de imperii, dar întotdeauna a reprezentat calea de transport pe care venea una dintre bogăţiile indispensabile ale vremii: sarea. Pe culoarul Mureşului găsim, fără a le căuta prea mult, primele cetăţi dacice din zona noastră, după cum, tot pe Mureş şi cam tot în aceleaşi locuri aflăm şi cetăţile, castrele sau punctele de observaţie romane. Pe Mureș și-au clădit cetăţile primelor voivodate româneşti şi tot pe Mureş au pătruns şi armatele maghiare atunci când au cucerit Transilvania. Pe Mureş au apărut şi primele mănăstiri catolice încredinţate de către papalitate cu impozitarea şi controlul transportului de sare iar după ce otomanii au cucerit Banatul, Mureşul a devenit un culoar de transport al sării, unanim acceptat atât de musulmani, cât şi de către creştini. Din secolul XVIII, când administraţia imperială austriacă a cucerit aceste ţinuturi, Mureşul a ajuns 'ruta de aur', pe care se aproviziona cu sare, lemn şi alte mărfuri specifice transportului fluvial toată partea răsăriteană și centrală a imperiului. La toate acele momente istorice - care s-au întins pe cel puţin 2 milenii - Căprioara a fost un martor implicat. În susul sau în josul apei, tot ceea ce a ajuns pe masa regelui, pe masa sultanului sau pe masa împăratului a trecut prin Căprioara".

Sigiliu Habsburg pe Mureșul Bănățean

"Căprioara este prima localitate atestată din toată zona Banatului de nord-est, figurând încă din anul 1256 ca posesiune a familiei Csanadinus iar documentele vremii vorbesc despre această posesiune ca existând din vremuri mai îndepărtate. O posesiune străveche, românească, rămasă astfel până în zilele noastre. Deşi originea numelui de Căprioara vine din vechea 'caprea', care se traduce prin 'capră sălbatică' sau 'căprioară' au existat şi istorici maghiari care au asociat numele localităţii cu cuvântul 'vár' sau 'várad', care ar însemna 'cetate'. Cât despre existenţa unei cetăţi la Căprioara, aceasta a existat cu siguranţă. Probabil că la început a fost doar un punct de observaţie, având în vedere apropierea cetăţii dacice şi ulterior romane de la Săvârşin, dar pe măsură ce transportul de sare pe Mureş s-a intensificat, astfel de întărituri construite pe malul râului au devenit tot mai dese. Acele întărituri nu îndeplineau neapărat un rol militar, de apărare, cât mai ales satisfăceau o utilitate comercială legată de asigurarea debarcaderului, de descărcarea bolovanilor cu sare, de odihna corăbierilor şi, mai ales, de transportarea sării pe drumurile terestre din interior. Acele 'drumuri ale sării' sau ale sărarilor porneau tocmai de la Căprioara. Pentru a evidenţia importanţa transportului de sare pe râul Mureş pentru locuitorii arealului nord-bănăţean, sigiliul localităţii Căprioara vorbește de la sine despre trecutul aşezării şi despre viaţa oamenilor din aceste părţi: este rotund și reprezintă o luntre cu catarg, ambarcaţiune specifică pentru transportul sării pe râul Mureş. Legat de acest tip de sigiliu, trebuie să facem precizarea că mai multe localităţi de pe malul Mureşului din judeţul Arad îl utilizau, desenele fiind absolut identice. Diferă doar inscripţiile referitoare la denumirea localităţii şi anul de intrare în circulaţie: e vorba despre localitatea Bacăul de Mijloc - fost Bacamezău - unde sigiliul cu barcă şi velă a apărut din anul 1794, etc. Utilizarea acelor tipare similare s-a înscris în tendinţele de organizare a teritoriului nord-bănăţean de către autorităţile austriece, care, acolo unde localităţile riverane erau implicate în transportul sării pe Mureş, au impus acel simbol pe sigiliu. Plutăritul este una dintre cele mai vechi îndeletniciri umane, mai ales atunci când ne referim la transportul mărfurilor de strictă necesitate. Începând cu

monoxilele preistorice şi continuând cu plutele sau cu ajutorul corăbiilor mici, transportul a fost practicat în vechime atât pe Dunăre, cât şi pe râurile din interiorul Daciei. În acest sens a existat un colegiu al nautarilor atestat epigrafic la Viminacium / capitala Moesiei Superior în perioada romană iar un altul la Axiopolis / Cernavodă. Acelea îi reuneau pe corăbierii care navigau pe toată Dunărea. De asemenea, la Apulum / Alba Iulia a fost semnalat un 'collegium nautarum' într-o inscripţie din vremea împăratului Septimius Severus. Având în vedere că marea majoritate a plutaşilor şi corăbierilor de pe Mureş erau români - conform conscripţiilor din secolul XVIII - ne putem permite să tragem concluzia că plutăritul era o îndeletnicire care s-a perpetuat printre autohtoni încă de pe vremea dacilor. Acele 'drumuri ale sării', atât cele fluviale, cât şi cele terestre, s-au format în decursul timpului iar în perioada stăpânirii romane au cunoscut o dezvoltare fără precedent. Mărturie în acest sens sunt cetăţile dacice şi romane înşiruite de-a lungul Mureşului, ca un lanţ, pentru a asigura popasul transportatorilor şi paza drumurilor. Drumul principal de transport al sării a fost pe Mureş. Plutele porneau din apropierea ocnelor de la Turda, pe drum întâlnindu-se cu sarea provenită de la Vinţul de Jos şi Ocna Sibiului. Cea mai bună sare se extrăgea din salinele de la Turda, aceasta fiind o sare albă şi tare. O serie de date confirmă faptul că ţaratul bulgar îşi procura sarea necesară din Transilvania, drumul principal trecând pe apa Mureşului până la Seghed şi de aici, pe Tisa, până la Dunăre. Nicolae Iorga a arătat că în jurul anului 890 pe Mureş se transporta sare înspre Balcani. La aceleaşi concluzii a ajuns şi Aurel Decei, care a precizat că sarea din Transilvania ajungea pe Mureş şi pe Tisa la Dunăre, unde era descărcată chiar în locul unde Tisa se varsă în Dunăre. Drumul sării pe râul Mureş se găsea la acea dată sub controlul lui Glad, respectiv al lui Ahtum. Însuşi Anonymus a povestit că Tuhutum aflase că în Transilvania se găsea aur şi sare, fapt care ne dovedeşte că ocnele de sare erau exploatate intens în acea zonă încă înainte de pătrunderea triburilor maghiare. Potrivit tradiţiilor vremii, instituite de secole, voivozii din părţile Albei Iulii erau supuşi obligaţiei de a trimite sare pe râul Mureş stăpânului lor nominal din Panonia, fie că acela era hanul avar (secolele VII-VIII) fie ducele maghiar (începând cu secolul X). Pe parcursul secolului IX, mai toate formaţiunile româno-slave din acele locuri au fost nevoite să trimită, pe ruta Mureş-Tisa-Dunăre sare bulgarilor de la Vidin, centru creştin de care erau legaţi. Din 'Legenda Sancti Gerhardi episcopi' aflăm că voivodul bănăţean Ahtum, a cărui oaste era mai numeroasă decât a craiului, nesocotea puterea regelui Ştefan, vămuind plutele care transportau sare pe Mureş, prin ţinutul său, în drum spre unguri. Dincolo de conflictul teritorial şi hegemonic propriu-zis, importanţa controlării comerţului cu sare pe râul Mureş era covârşitoare. Sarea reprezenta, de departe, cea mai rentabilă afacere din Transilvania. Plutaşii aveau o situaţie privilegiată în cadrul domeniului princiar, fiind scutiţi de robota iobăgească şi de alte obligaţii. În schimb plăteau o sumă fixă, meseria lor fiind considerată ca fiind una extrem de riscantă. Traficul cu sare pe Mureş necesita păstrarea albiei râului în permanenţă în stare de navigaţie, decolmatarea albiei şi construirea unor porturi pe traseu. Legenda Sfântului Gerard vorbeşte despre porturile existente pe malul Mureşului, stăpânite de către Ahtum, acela fiind de fapt principalul motiv al conflictului dintre voivodul bănăţean şi regele Ştefan. Chiar şi în primele documente scrise, care se referă la Transilvania, găsim tratată problema sării, semn că domeniul a fost considerat ca fiind extrem de important în Eră".

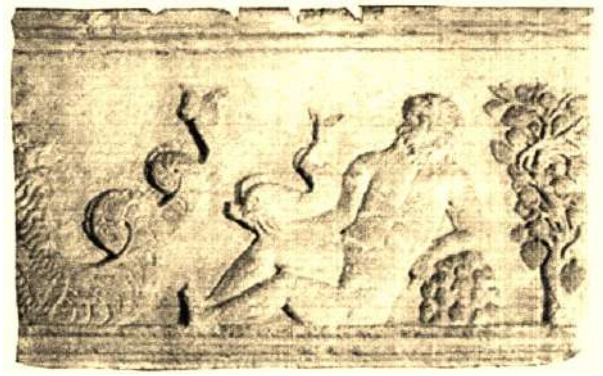

Apulum (Alba-Iulia Antică):
Zeitate acvatică simbolizând Mureşul

"Cea mai fulminantă dezvoltare datorată comerţului cu sare a cunoscut-o Lipova, localitate care a devenit în perioada angevinilor vamă regală. Aici s-au construit depozite de sare, portul mărindu-se la proporţii considerabile iar locaţiile de vamă şi clădirile destinate funcţionarilor şi militarilor fiind lărgite. Datorită cantităţilor mari de sare ce au fost tranzitate prin Lipova, aici s-a înfiinţat o monetărie regală iar în anul 1389 locuitorii Lipovei au obţinut de la Sigismund de Luxemburg o arendă valorând o treime din vama sării. Din punct de vedere financiar suma a fost considerabilă, contribuind la dezvoltarea oraşului Lipova în anii ce au urmat. În 16 August 1528 dintr-un raport complex aflăm că toamna nu se transporta sarea pe Mureş cu plutele mari, deoarece apa era mai mică: 'După Paşti, când încep apele Mureşului să crească, atunci mai ales se încarcă toate luntrele ce ies din Transilvania şi pornesc spre cămările anexe dinafară. Mai înainte trebuie trase din albie toate trunchiurile de-a lungul parcursului. Mai întâi se merge la Vinţul de Jos, se numără 5 mile pe uscat: acolo sunt 2 mici târguri germane situate faţă în faţă ca Buda în faţa Pestei. Voivodul Ioan Zapolya, acum izgonit, le-a dat în schimb nu demult lui Vodă Radu de la Afumaţi din Ţara Românească, primind pentru acelea cetatea Poenari în Ţara Românească. Mai departe se trece pe lângă un castel, în care îşi are reşedinţa voivodul Transilvaniei; e numit Deva. Apoi mai jos pe lângă un castel numit Vărădia, apoi pe lângă un castel Şoimoş şi după acela la Lipova, un castel şi târg amândouă foste proprietăţi ale contelui Jorgen. Aici este prima cămară. Timişoara nu este departe de Lipova. Apoi urmează drumul mai departe pe apele Mureşului ieşind de la Lipova pe lângă un târguşor numit Arad, unde sunt franciscani'. Precum se vede, faţă de importanţa economică şi măreţia cetăţii Lipova, Aradul era considerat, în acea vreme, un 'târguşor'. O altă menţiune documentară datează din anul 1550 în 'Chorographia Transilvaniae', că Mureşul era un râu navigabil, pe care se transporta toată sarea din Transilvania şi se depunea la Seghedin, apoi pe râul Tisa şi Dunăre, până la Belgrad. Alte menţiuni provin de la Georg Werner, care a înaintat un raport în 1552 către habsburgi, cu privire la veniturile de pe urma sării din Transilvania; aflăm că plutaşul care pornea în prima ambarcaţiune, împreună cu oamenii săi, primea o plată suplimentară, indiciu că plutele navigau în coloană. O plută mare avea, în medie, lungimea de 15 metri şi lăţimea pe jumătate. Într-o astfel de plută se puteau transporta mii de bolovani de sare. Existau, de asemenea şi bărci mai mici - care erau în proprietatea luntraşilor - ce transportau, în medie, sute de

bolovani de sare, fiecare cu o greutate de 3-5 kg. O altă menţiune, extrem de importantă, arată că marea majoritate a plutaşilor erau români, la Alba Iulia existând chiar şi un cartier al plutaşilor / corăbierilor români. Din câte cunoaştem, un astfel de cartier de plutaşi români s-a constituit şi la Deva, un alt municipiu aflat pe cursul râului Mureş. Acelaşi lucru l-am descoperit şi în Micălaca, sat (devenit cartier al Aradului) constituit în cea mai mare parte din plutaşi români. Înşiruirea de porturi şi debarcadere, de-o parte şi de alta a râului Mureş, nu era deloc întâmplătoare, ci făcea legătura cu drumurile terestre ale sării. Astfel, de la Căprioara, de la Bulci, Lipova, Arad, Cenad sau din alte locuri de debarcare, sarea era preluată de către căruţaşi, care o transportau înspre localităţile de interior. Din acest punct de vedere, transportul terestru a fost la fel de important ca şi transportul pe apă, existând numeroase 'drumuri ale sării', multe dintre acelea fiind amenajate încă din perioada stăpânirii romane. Nu în ultimul rând, trebuie să facem precizarea că şi parcursul Mureşului era însoţit de 2 drumuri terestre paralele cu firul apei, unul pe partea dreaptă iar celălalt pe partea stângă a râului. 'Marele Drum al Sării' a fost cunoscut sub acea denumire în izvoarele diplomatice din secolul XIV. El pornea de la Veţel spre sud, ajungea la Margina (unde era consemnat un vechi loc de percepere a vămii) iar de acolo, pe lângă cetatea Jdioara, la Caransebeş, cu direcţia culoarul Timiş-Cerna până la Dunăre şi cetatea Vidin. Această veche arteră de circulaţie terestră a fost utilizată, încă de pe vremea stăpânirii romane, pentru transportul sării din Transilvania înspre provinciile de la sud de Dunăre, la fel cum a fost utilizată şi în perioadele de stăpânire avară şi bulgară asupra Banatului şi a Transilvaniei. Sarea era utilizată ca hrană pentru oameni, cât şi ca pentru hrană pentru animale. Vitele şi oile aveau nevoie de sare pentru a-şi îmbunătăţi alimentaţia şi, cu ocazia unor sărbători de peste an - dar cu precădere toamna şi primăvara - păşunile obşteşti erau curăţate de tufe şi de mărăcini şi presărate, din loc în loc, cu bolovani de sare. De altfel, numeroase menţiuni în documentele vremii au confirmat existenţa mai multor categorii de sare, în funcţie de calitatea aceleia sau de mărimea bolovanilor. Primul Drum al Sării din Banatul de nord-est pornea de la Căprioara până la Căpâlnaş iar de acolo, pe direcţia sud-vest, ajungea la cetatea Margina, unde se unea cu Marele Drum al Sării; acel drum mai este denumit şi astăzi de către bătrâni 'Drumul Sărarilor'. Al Doilea Drum al Sării pornea de la Căpâlnaş şi Birchiş, traversa culmea cea mai înaltă şi păduroasă a Dealurilor Lipovei şi ajungea la Făget; e cât se poate de posibil ca şi acest al Doilea Drum al Sării să fi avut portul de descărcare tot la Căprioara, zonă cu posibilităţi de debarcare mult mai uşoare. Un alt argument în acest sens îl reprezintă faptul că între Birchiş şi Căpâlnaş nu există un drum pietruit care să facă legătura directă cu râul Mureş, pentru ca apoi să urmeze ruta către Făget. Chiar şi astăzi, drumul care face legătura între Făget, Birchiş şi Căpâlnaş se bifurcă la Dealul Mare, un fir coborând către Birchiş, pe variantă ocolitoare, iar celălalt mergând direct la Căpâlnaş şi făcând în continuare legătura cu Mureşul la Căprioara. Cel de-al Treilea Drum al Sării pornea de la Bulci, trecea culmea rotunjită a Dealurilor Lipovei prin pădure şi apoi se bifurca: unul cobora spre Topla-Păduran-Răchita, trecea râul Bega şi urma direcţia sud-est până în satul Bucovăţ, unde se întâlnea cu Marele Drum al Sării. Celălalt trecea prin Remetea şi Mănăştiur - unde a fost atestat în prima jumătate a secolului XVI un loc de percepere a vămii - după care, peste Bega, făcea legătura cu Marele Drum al Sării. Cel de-al Patrulea Drum al Sării pornea de la Lipova spre sud, comunicând apoi direct, peste Bega, cu Marele Drum al Sării. Menţionarea acestor căi de comunicaţie prezintă o importanţă deosebită, deoarece de-a lungul sau la încrucişarea acestora s-au constituit, în timp, numeroase aşezări şi posesiuni. Satul Căprioara, cu apartenenţele sale din lunca Mureşului, a fost una dintre proprietăţile străvechii familii Csanad; ea şi-a pierdut proprietatea, probabil în perioada de inter-regn ce a precedat ascensiunea primului angevin pe tronul Ungariei, pentru ca la 1337 să reintre în dreptul de a o folosi şi de a o lăsa ca moştenire urmaşilor. Cert este faptul că extinderea posesiunilor regale s-a făcut dinspre lunca Mureşului către ţinuturile din interior, fapt ce confirmă importanţa economică şi strategică deosebită a acestei zone şi, implicit, a transportului de sare. Din acest punct de vedere, tezaurele monetare descoperite la Căprioara, dar şi în alte localităţi-porturi riverane Mureşului demonstrează faptul că aici se practica un comerţ intens, indiferent de perioada istorică la care facem referire".

"2 în 1": stâlp funerar cu cruce creştină
(Cimitirul Căprioara / Banatul Nord-Estic)

"Un document extrem de important a fost încheiat în 1720 între Oficiul Împărătesc de Sare din Alba Iulia şi comitatele de pe marginea Mureşului. Documentul nu numai că reglementa raporturile dintre imperiali, corăbieri şi nobilii de pământ în ceea ce priveşte transportul de sare pe râul Mureş, dar a reprezentat şi un adevărat 'codex' pentru cei care se îndeletniceau cu acea activitate. După cucerirea Transilvaniei de către Imperiul habsburgic, printre primele hotărâri care s-au luat au fost şi cele referitoare la organizarea monopolului sării, cu tot ceea ce ţinea de acea extrem de rentabilă activitate: extragere, exploatare minieră, transport terestru şi naval, impozite, taxe, drepturi şi obligaţii. La primul punct, Convenţia privind plutăritul prevedea scutirea corăbierilor de încartiruirea şi întreţinerea militarilor, precum şi de asigurarea transporturilor obligatorii pentru armată. La cel de-al doilea punct se prevedea stabilirea, de comun acord, a numărului de zile de robotă între nobil şi corăbier. Dacă acordul nu se realiza prin înţelegere, corăbierul era dator să-şi răscumpere robota plătind proprietarului de pământ pentru sesia sa aceeaşi sumă ca şi în cazul prestaţiilor

militare către stat. De asemenea, corăbierul trebuia să-i dea nobilului decima din toate produsele, care erau dijmuite la acea vreme în Transilvania. La punctul al treilea, Convenţia stipula sumele de bani pe care corăbierul trebuia să le plătească nobilului, în schimbul folosirii sesiei. Punctele următoare făceau referire la termenele la care trebuiau plătite aceste obligaţii băneşti de către corăbier. Sumele care trebuiau achitate către stat se plăteau în 2 tranşe: jumătate în luna Februarie şi jumătate în luna Decembrie. Banii datoraţi nobilului se achitau într-o singură tranşă, în luna Decembrie. Dacă cineva întârzia cu plata, atunci acesta trebuia să depună o garanţie (un gaj) până la achitarea sumei, garanţie ce consta într-un animal mare. Calitatea de corăbier era reglementată la punctul al şaptelea din Convenţie, care stipula că puteau deveni corăbieri doar jelerii, nu şi supuşii ereditari (iobagii). De asemenea, nu puteau deveni corăbieri nobilii cu o singură sesie. În schimb, erau exceptaţi de la acele prevederi iobagii şi nobilii care, deşi aveau sau foloseau doar o singură sesie de pământ, puteau să facă dovada că lucraseră cel puţin 4 ani ca şi corăbieri şi aveau suficientă experienţă în domeniu. Acea prevedere era una extrem de importantă, deoarece începând cu acel act normativ, calitatea de corăbier avea să se moştenească în familie, procedura fiind chiar încurajată de către autorităţile imperiale. Vorbim, în termeni contemporani, despre o ucenicie la locul de muncă, alături de părinţi sau de fraţii mai mari, astfel că meseria de corăbier nu mai necesita un termen de acomodare sau de învăţare a deprinderilor după angajarea propriu-zisă. La punctul 10 se prevedea posibilitatea ca iobagii şi nobilii cu o singură sesie să poată obţine câştiguri din transportul cu plutele, însă fără ca aceia să se bucure de privilegiile corăbierilor şi fără să fie scutiţi de sarcinile impuse de către comitate. Nimeni nu putea să se considere corăbier în afara celor care erau înscrişi în Registrul Corăbierilor, un document administrativ imperial extrem de riguros, care trebuie să fie reactualizat în fiecare an, în luna Ianuarie, când transportul pe apă înceta. Fiecare comitat păstra o copie a Registrului, dacă pe teritoriul său erau recrutaţi corăbieri, iar prin cumularea datelor în luna Ianuarie se centraliza efectivul. La punctul 14 din Convenţie găsim dreptul corăbierilor de a beneficia de locuri de folosinţă comună (păşuni şi păduri). La început, folosirea acelora se făcea exclusiv cu acordul şi încuviinţarea juzilor, însă mai târziu pădurile şi păşunile cu pricina au făcut obiectul composesoratelor. De asemenea era reglementat şi dreptul de măcelărit sau de crâşmărit, care era asemănător cu dreptul acordat şi celorlalţi iobagi. La punctul 15, se vorbea despre sacrificarea în gospodării a animalelor pentru folosinţă proprie, astfel încât să nu fie afectat şeptelul convenit cu autorităţile comitatense. Exista şi o tradiţie în acel sens, fiecare casă, în care locuiau plutaşi având obligaţia de a inscripţiona acest lucru chiar pe poarta de la intrare, astfel încât recenzorii şi autorităţile să cunoască faptul că acolo locuia un plutaş, care se bucura de toate drepturile conferite de lege. Atât la Micălaca, cât şi la Bulci sau la Căprioara, elementul distinctiv era o tablă de lemn de dimensiuni destul de apreciabile, pe care era inscripţionată o corabie cu velă, exact ca în sigiliul localităţii. De asemenea era trecut şi numele plutaşului titular, iar în ultima perioadă se trecea şi numărul de ordine, pentru a facilita activitatea recenzorilor. Aşezarea acelor tăbliţe pe poarta caselor nu reprezenta doar o cerinţă venită din partea autorităţilor, ci şi o certificare a poziţiei sociale, prin care fostul iobag anunţa ieşirea din acea stare şi trecerea la o condiţie superioară. Punctul 16 al Convenţiei reglementa numărul corăbiilor şi organizarea acelora. Sarea era transportată la acea vreme cu 110 corăbii, fiecare corabie fiind deservită de 7 oameni. Şase erau vâslaşi iar unul era cârmaci, cel mai probabil şi responsabilul ambarcaţiunii. Celor 770 de corăbieri care lucrau nemijlocit la transportul sării pe apă li se adăugau un ‘judex nautarum’, care îşi desfăşura activitatea în portul de îmbarcare. Apoi mai existau 4 conducători ai corăbierilor, fiecare dintre aceia având în subordine un număr de 25 de echipaje, numiţi ‘magistri nautarum’ şi 5 meşteri însărcinaţi cu repararea navelor în port, în sezonul în care nu se transportau mărfuri. Convenţia se încheie cu o serie de prevederi referitoare la judecata infracţiunilor săvârşite de către corăbieri. În cauzele criminale, de exemplu, judecata trebuia să fie făcută la 3 zile de la comiterea faptei. Acel lucru putea fi prelungit la 8-15 zile, dacă distanţa faţă de un Oficiu de Sare era prea mare. Cu alte cuvinte, prezenţa la judecată a unui membru al Oficiului de Sare era absolut necesară. Pricinile mai mărunte erau lăsate la judecata conducătorilor corăbierilor - acei ‘magistri nautarum’ - dar corăbierii nemulţumiţi de sentinţă puteau să facă plângere la Oficiul de Sare. De asemenea, corăbierii aveau obligaţia de a participa împreună cu tot satul la prinderea răufăcătorilor, iar cei care nu se conformau acestei obligaţii erau amendaţi. Alte Convenţii nautice au fost încheiate în anii 1748, 1774, 1776, 1810 şi 1811, periodicitatea acelora scoţând în evidenţă importanţa majoră pe care imperialii o acordau transportului de sare pe Mureş. Convenţiile nautice încercau să soluţioneze şi neînţelegerile care se manifestau între domnii de pământ şi corăbierii de pe domeniile acelora. Nobilii încercau să câştige cât mai multe foloase de pe urma corăbierilor, mai ales că aceştia din urmă beneficiau de o serie de privilegii, în vreme ce corăbierii nu mai acceptau condiţia de servitute iobăgească pe care o reclamau domnii de pământ. Din Convenţia nautică din anul 1774 aflăm că domnii de pământ îi impuneau pe corăbieri la fel de fel de obligaţii şi taxe după bunul lor plac. Mai mult, corăbierii au solicitat ca văduvele celor înecaţi, precum şi familiile celor accidentaţi sau incapabili de muncă să fie ajutate de către stat. Având în vedere anul în care s-a solicitat acel lucru, trebuie să recunoaştem faptul că între corăbieri se manifesta un spirit de solidaritate profesională cât se poate de avansat. Referitor la numărul corăbierilor, dintr-o conscripţie din anul 1773 aflăm că numărul acelora era de 1500, iar un an mai târziu la acel număr s-au mai adăugat încă 800 de corăbieri, cel mai probabil din cauza solicitărilor tot mai mari de sare. Oricum, la 1848 pe Mureş circulau între 10000 şi 12000 de corăbii, plute şi alte tipuri de ambarcaţiuni pentru transportul sării. Transportul sării pe Mureş a încetat după anul 1868, când s-a dat în folosinţă calea ferată Alba Iulia - Arad, iar acea cale de comunicaţie a devenit mult mai avantajoasă pentru operatori. După acea perioadă plutăritul a ajuns doar o preocupare regională, pentru transportul buştenilor de exemplu”.

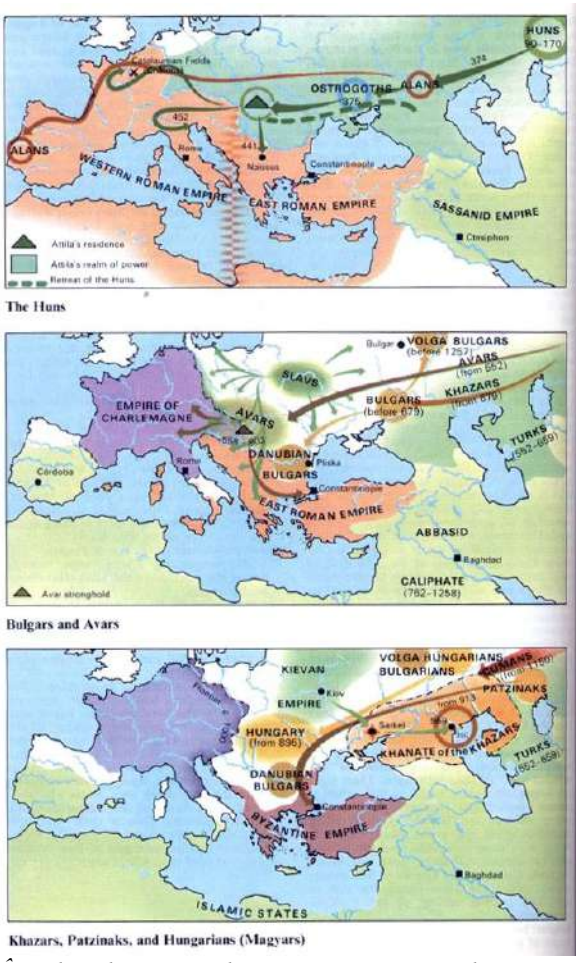

În mileniul I, principalii migratori au avut aceleași rute

Academicianul Român Gheorghe Brătianu a scris - în cartea "Marea Neagră" - despre "Maghiarii în stepele pontice. Habitaturile lor înainte de invazia în Pannonia": "Informațiile despre primul habitat al triburilor care au constituit mai târziu poporul ungar, după migrarea lor în Câmpia Pannonică, sunt destul de confuze. Studiul limbii a arătat că este vorba de elemente de origine finico-ugrică, analoage cu cele ce mai populează încă Siberia vestică, amestecate cu triburi turcice; acestea din urmă sunt cele care au furnizat pătura conducătoare. Nu este imposibil ca însuși numele de 'unguri' sub care i-a cunoscut Europa după instalarea lor în Pannonia să fi derivat din cel de 'onoguri', trib turcic înrudit cu protobulgarii, menționați în izvoarele bizantine încă din secolul VI între Don și Meotida, al căror nume a dispărut, sub vechea sa formă, după trecerea Dunării de către bulgari. În timpul șederii lor în spațiul pontic, ungurii au ocupat succesiv 2 regiuni: una numită 'Lebedia', care după toate aparențele ar trebui căutată aproape de Valea Donului, de unde apărarea chazară și mai ales presiunea pecenegilor, aflați pe urmele lor, i-ar fi izgonit în 'Atelkuzu' sau 'regiunea dintre fluvii', un fel de 'Mesopotamie' a stepei pontice, dintre Nipru și Văile Moldovenești ale Prutului și Siretului. În primul lor habitat, ei se aflau în dependența Imperiului chazar, care exercita asupra lor un fel de hegemonie, fără îndoială la fel ca și asupra altor nomazi. Sub presiunea altor nomazi turcici, între care pecenegii s-au dovedit a fi cei mai de temut, și în fața reacției defensive a chazarilor, maghiarii sau ungurii, la fel ca altădată bulgarii, s-au împărțit în mai multe grupuri. Unul dintre ele s-a îndepărtat spre nord-est, în direcția Volgăi: pe descendenții lor i-au descoperit misionarii dominicani din secolul XIII în ajunul invaziei mongole în Europa. Un altul s-a îndepărtat spre sud-est, spre Caucaz: probabil că acela a fost misteriosul popor Sawardi din izvoarele arabe, care a reînoit prin acele pătrunderi spre Iran isprăvile sciților de altădată. Dar grosul a ocupat partea vestică a Ucrainei și regiunile vecine cu Moldova. Ele par să fi reluat vechile lor raporturi de dependență față de Imperiul chazar; tradiția afirmă, de altfel, că în fruntea acelei migrații s-au aflat 3 triburi turcice de 'cabari'. Împăratul bizantin Constantin Porfirogenetul a arătat clar că, odată instalate în 'Atelkuzu', triburile ungare s-au adresat chaganatului chazar pentru a obține un conducător pentru confederația lor: atunci a fost desemnat Arpad, care avea să-i conducă apoi în Pannonia, în ultimii ani ai secolului IX. Alte izvoare bizantine i-a semnalat încă înainte de acea dată la gurile Dunării sub denumirea de 'tourkoi'. Acele informații privind secolul IX referitoare la populația macedonă ridicată de hanul bulgar Krum și colonizată 'dincolo de Dunăre' și-au găsit confirmarea în câteva izvoare arabe. Majoritatea descrierilor geografice scrise în acea limbă - dintre care cele mai cunoscute sunt cele ale lui Ibn Rusta și Ibn Khordabdeh, fără a omite bineînțeles 'Pajiștile de aur' ale lui Masudi sau scrierile lui Idn Fadlan - par să se fi inspirat din relatarea mai veche a lui Abu Muslin al Garami, prizonier al bizantinilor în 845, ce a datorat acelei situații posibilitatea de a culege un mai mare număr de informații asupra regiunilor de la nordul Mării Negre. Un alt autor ce pare să fi utilizat același izvor a fost Gardîzî, care a scris pe la 1094, în persană, 'Podoaba istoriilor'; cu peste un secol mai devreme a fost compusă geografia universală 'Hotarele lumii' la Gozgân, în Afganistanul de Nord. Cele 2 relatări i-au menționat pe unguri într-un moment ce nu putea să corespundă decât cu habitatul lor în 'Atelkuzu', adică mijlocul secolului IX. În același timp, au fost numite 2 popoare creștine, care le erau vecine: 'V.n.nd.r' și 'Mirvât' după 'Hotarele lumii' sau 'N.dr.r' și 'M.rdât' după Gardîzî. Din acele descrieri se pot deduce câteva date despre populare regiunilor apusene ale Bazinului Mării Negre în acele vremuri, care nu sunt lipsite de interes. Iată de altfel esențialul: după Anonimul afgan, țara Madjgharî-lor se mărginea la răsărit cu munți, la apus și miazănoapte cu ținuturile Rus-ilor iar la miazăzi cu neamul creștin 'V.n.nd.r', care erau oameni sărmani, lipsiți de averi. Mirvât erau vecini cu munții 'V.n.nd.r' și se întindeau de la ei până la țara pecenegilor și la Marea Neagră. Geograful persan de la sfârșitul secolului XI a fost mai explicit: 'Țara Madjgarilor e aproape de Marea Rum, spre care curg 2 mari fluvii, iar când vine iarna, cei ce se depărtară se întorc spre a petrece iarna acolo, lângă fluvii. Ei sunt pescari și se hrănesc cu pește. În ce privește fluviul care e la stânga lor, trebuie s-o spunem că în direcția slavilor e un neam de Rum, ai căror membri sunt creștini. Sunt numiți N.dr.r. Ei sunt mai numeroși dar mai slabi decât Madjgharî. Dintre cele 2 fluvii, unul se cheamă Atil iar celălalt Duba iar când Madjgharî stau pe țărm, ei văd pe N.dr.r. Lângă aceia, pe malul fluviului, este un munte mare și o apă izvorăște din el și curge pe povârnișul său. În dosul acelui munte aflăm un neam creștin numit M.rdât'. Duba - unul dintre fluvii - nu era altul decât Dunărea iar Mirvât / M.rdât ar fi locuitorii din Morâva (Morvak în ungurește), Moravia Mare a lui Svatopluk, cucerită de unguri după sosirea lor în Europa Centrală. Madjharî erau evident maghiarii iar îndeletnicirile lor de pescari aminteau mult de originile lor finico-ugrice, în tot cazul ocupații diferite de cele ale popoarelor de rasă turcică pură, care erau înainte de toate păstori. Mai rămâne atunci poporul misterios N.dr.r / V.n.nd.r, de-a lungul Dunării sau a principalilor săi afluenți de pe malul stâng. Istoricul belgian Henri Gregoire a

recunoscut sub acea deghizare că era despre un popor vecin cu maghiarii: 'Este vorba de cei 12000 de creștini (fără femei și copii) deportați de Krum de la Adrianopole în 813 și fixați dincolo de Dunăre, unde au rămas până în 836. Se știe că în anul respectiv, după ce i-au bătut pe bulgari și pe maghiari, acei macedoni / adrianiți (Nandar / Nandarin) s-au îmbarcat pe flota trimisă la gurile Dunării de către împăratul bizantin. Ei erau atât de evident adrianiți, încât în timpul bătăliei împotriva maghiarilor invocau protecția Sf. Adrian! Izvorul lui Gardîzî sau mai curând acea informație privind pe Nandarini a fost astfel admirabil datată'. În adevăr, cronica bizantină a lui George Monachos a menționat în mod expres luptele purtate de acei macedoni războinici, dornici să se întoarcă în patria lor, cu tourkoii veniți în grabă în ajutorul bulgarilor. Istoricul Aurel Decei a adus o serie de argumente în favoarea identificării acelei populații cu românii, al căror teritoriu actual îl ocupă, de altfel, destul de exact. Era vorba de un popor creștin, mai numeros dar mai slab din punct de vedere militar decât maghiarii, trăind aproape de Dunăre, la poalele munților ce nu puteau fi alții decât lanțul carpatic și a cărui origine a fost clar indicată: 'az Rum', de la Rum sau din Imperiul roman. Este clar că acele date indicau o populație mai numeroasă decât ce a emigranților transdunăreni, care au putut cu toate acelea să constituie elementul activ și 'dominator' suprapus localnicilor de limbă română, statorniciți între Dunăre și Carpați în vremea dominației barbare în Dacia. Este suficient, de altfel, să se stabilească o paralelă între rezumatul făcut de Henri Gregoire pentru datele geografice din 'Hotarele lumii' și ale lui Gardîzî și primele indicații despre românii din Evul Mediu oferite de alte izvoare, puțin mai recente, pentru ca să fim izbiți de numeroase puncte comune. 'Poporul sau populația de care e vorba (scria în 1938 autorul Henri Gregoire în 'Habitatul primitiv al ungurilor') va trebui să răspundă unor semnalmente foarte complete: erau bizantini (un neam din Rum), acei bizantini locuiau lângă fluviul care era hotarul apusean al maghiarilor (anume Dunărea), erau mai numeroși decât maghiarii, erau mai slabi decât ei și mai săraci, erau creștini, locuiau lângă munți (foarte probabil Carpații) iar de cealaltă parte montană vecinii erau Mirvât sau moravii'. La mai puțin de un secol după redactarea 'Podoabei istoriilor' a geografului persan, notarul anonim al regelui Bela al Ungariei descria, după vechile tradiții îmbinate cu povești legendare, sosirea strămoșilor casei de Arpad în Pannonia. Când războinicii lui Tuhutum au ajuns la porțile Transilvaniei, au auzit vorbindu-se despre o țară bogată, udată de numeroase râuri, al căror nisip conținea aur, înconjurată de munți având sare. Dar locuitorii ei erau 'cei mai păcătoși oameni din toată lumea, fiindcă sunt vlahi și slavi (Blasi et Sclaui), care nu aveau alte arme decât arcuri și săgeți iar ducele lor Gelu e puțin statornic și n-are oșteni buni în jurul său și n-ar îndrăzni să se împotrivească vitejiei ungurilor, fiindcă suferă multe neajunsuri din partea pecenegilor'. Acest popor numeros, dar sărac și slab înarmat, nu era oare identic cu populația descrisă puțin mai înainte - după informațiile mai vechi de proveniență bizantină sau poate armeană - de geografii islamici? Aceste texte, care precizau habitatul maghiarilor, înainte de trecerea lor definitivă în Europa Centrală, în nord-vestul Mării Negre, ar trebui să fie considerate drept o contribuție prețioasă, deocamdată unică, la cunoașterea românilor medievali în regiunea dunăreană. Trecerea maghiarilor în Atelkuzu nu avea să fie decât un episod destul de scurt în istoria regiunilor pontice. Ei au fost cuprinși în angrenajul politicii de echilibru practicată de Bizanț în acea vreme, ca să-i apere frontierele balcanice împotriva atacurilor bulgarilor. De aceea au fost solicitați de împăratul Leon cel Înțelept să intervină în războiul dintre bulgari și bizantini. La rândul lor, bulgarii au făcut apel la pecenegi, ce ocupau pe atunci o mare parte a stepei ucrainene: așezările maghiarilor au fost devastate. Un alt apel, cel al regelui carolingean Arnolf, care le-a cerut să invadeze Moravia Mare a lui Svatopluk, a dat o nouă orientare destinului lor: în ultimii ani ai secolului IX, triburile conduse de Arpad au trecut defileele Carpaților și s-au instalat în țara ce după aceea le-a purtat numele. Ele au încetat să mai fie un factor activ în istoria Bazinului Mării Negre".

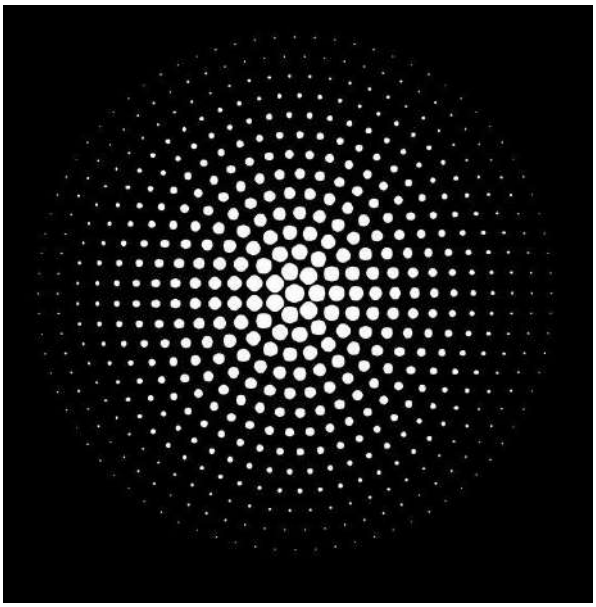

În "Românii supt Mihai-Voievod Viteazul", istoricul Nicolae Bălcescu - a cărui bibliotecă a rămas în conacul Ghica din Ghergani - a scris: "Potopul de naţii Barbare şi furtunele veacurilor ce trecuseră peste pământul vechei Dacii, de la descălecarea lui de Romani, nu-l putură deşărta de aceşti locuitori, care prinsese rădăcină puternică şi adânc înfiptă aici. Românii se păstrară dar în toată întinderea Daciei, cu limba, cu obiceiurile străbune, cu caracterul lor naţional, fără a se împestriţa cu alte neamuri străine. În Valahia şi Moldova se păstrară locuitorii în cea mai mare omogenitate; în Transilvania însă, pe alocurea, se aşezară, în puţin număr, Săcui, Saşi şi Unguri, precum şi Sârbi în Banat dar în toate locurile majoritari erau Românii. Timpul viforos al Evului Mediu împărţise pământul Românesc în 3 ţări: Transilvania cu Banatul, Moldova şi Ţara Românească; dar în inimile tuturor Românilor rămase neştearsă tradiţia unui trai comun şi dorinţa d-a-l înfiinţa din nou. În acele timpuri grele ale năvălirei Barbarilor, în 2 rânduri Moldova şi Ţara Românească se pustiiră, locuitorii trăgându-se la munte şi în Ardeal, de unde, când Barbarii deşertară locurile, ei se reîntoarseră supt domnii lor la vechile lor vetre". (Este de observat că autorul mason a murit cu 7 ani înaintea Unirii Principatelor Române - Moldova cu Ţara Românească - şi cu 66 de ani înaintea formării României Mari, când începutei construcţii statală Română s-au alăturat Transilvania şi Banatul). În continuare se poate vedea steagul Moldovei Medievale și împărțirea în Epoca Modernă a Moldovei de 3 state (acum de republica România, republica Moldova, republica Ucraina):

Preotul Paisios Ligaridis 1610-1678 din Insula Chios, profesor la Școala Greacă și Latină de la Curtea Domnitorului Matei Basarab (după care s-a mutat în Moscova, lângă patriarhul Ruşilor), a consemnat o Tradiţie interesantă: "Valahul Muntean (Negru Vodă), ieşind din Ungaria de Jos - din aşa-zisa Panonia - a venit şi a locuit pentru prima oară la Câmpulung. Acel Valah (Negru Vodă) era - după cum scriu unii - fiul regelui Ungariei, care s-a dus la mama lui pentru a fi recunoscut ca fiu de rege; s-a întâmplat ca mama lui să scoată pe lângă un pârâu inelul pe care i-l dăduse craiul şi să răpească un corb acel inel. Întristându-se foarte mult că mama sa a pierdut inelul de logodnă, Valahul, fiul ei, a tras cu săgeata şi, nimerind corbul, a luat inelul şi l-a dat mamei sale; de aceea are Valahia până în ziua de azi drept stemă un corb, iar după ce s-a creştinat, ca semn al creştinismului, a fost adăugată şi crucea în ciocul lui". Legenda aceasta a atras atenția și academicianului Român Gheorghe Brătianu 1898-1953 în "Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești", căci poate reflecta situația fondatorului Dinastiei Negre, adică povestea bastardului Gyorgy / Gheorghe - fiul ilegitim al Regelui Arpadian Andrei I - din secolul XI, născut în Banat de nepoata lui Ahtum Vodă (o descendentă a ei a fost Bănățeana Elisabeta de Margina - mama lui Ioan Huniade / Iancu de Hunedoara - despre care în epica Sârbă din antologia de cântece eroice "Junacke pesme" apare că l-a născut pe acela ca pruncul ilegitim al fiului Țarului Lazăr / Domnitorul Ștefan "cel Înalt" 1374-1427 iar la Curtea nepotului ei, Regele Matia Corvin, se vehicula că l-ar fi avut pe Iancu de Hunedoara cu Regele Sigismund al Ungariei, în castelul de la Hunedoara, unde portretul ei se află pictat pe un zid, fiind sugerată relația sa apropiată cu Regele Ungariei).

Stăpânirile Vlahilor Gherbali
Lazăr / tatăl și Ștefan / fiul (1371-1427)

Ca să marcheze venirea la putere a partidei Craioveştilor, Vodă Neagoe Basarab a repus corbul pe g/herbul = stema Ţării Româneşti / prima oară, corbul a figurat într-o pecete din anul 1390 a Domnitorului Mircea "cel Bătrân". Este interesant că Împăratul Attila al Hunilor a avut ca totem Sfânta pasăre "Turgul", Ungurii atribuind mitica pasăre - căreia i-au zis "Turul" - clanului Arpad, adesea închipuind-o cărând sabia divină ori coroana: reprezentarea sa simbolică era ca mare răpitoare, gen şoim sau uliu Nordic. De altfel, asemănător cu înţelesul numelui Gepid / "Ge-pid" de "pui Get", înţelesul numelui Arpad / "Ar-pad" a fost de "sămânță". Cercetătorul Român Emil Staicu în lucrarea din anul 1909 "Note și impresiuni cu privire la Țara Lytirei" (Ținutul Lotrului, din Carpații Meridionali) a afirmat despre cuvântul Basaraba că ar putea ușor proveni de la cuvintele Germane "Bösen Raben" însemnând "Corbi răi": un epitet dat de Sașii stabiliți în Transilvania (prin Almaș și Făgăraș) Românilor din codrii "Silva Blacorum" de pe Valea Oltului, care mai ales în secolele XII-XIII au speriat unii Sași prin incursiuni puternice; Sașii care erau îngroziți de călcările Românilor le dăduseră acest nume. Autorul a scris: "e posibil ca acest nume de Basarab să fi rămas dintr-o poreclă pe care Sașii ar fi pus-o voivozilor Români din apropierea lor, cari îi călcau și prădau adeseaori. Pe vremea locuirii Românilor în munți, ei trebue să fi fost pentru Sașii mai civilizați ca niște tâlhari de codru și ținuturile locuite de ei ca o Vlăsie, o adevărată țară a hoților, a Lotrilor cum ar fi zis ei, cum a și rămas numele de Țara Lotrilor dat ținutului Românesc, și acela de Lotru și de Latorița al râurilor cari curg pe acolo. Românii posedau Valea Lotrului și pădurile imense dintre Streiu și Cibiu, cărora li se ziceau Silva Blacorum, și așa ascunși prin aceste locuri, pe cari numai ei le cunoșteau, loveau când în dreapta, când în stânga, băgând groaza în bieții Sași". Astfel își schimbaseră Românii porecla în renume: "Corbii răi" = "Boesen Raben"; așadar, fie că erau prădalnici ca răii corbi, fie că neamul cel mai de seamă care conducea acele cete de Români va fi fost o familie a Corbenilor. Și în adevăr, în apropiere de Silva Blacorum e Ținutul Hațegului, de unde se trage familia Românească a Corvinilor, care Maghiarizându-se cu numele de Huniazi a dat Ungurilor din sânul ei pe Ioan Corvinul de Hunyad rudă cu Dăneștii, Domnitorii din Țara Românească și mai pe urmă apoi chiar și pe Regele Matia Corvinul, respectiv

Corbeanul, de care nume inclusiv la vremea când autorul scria respectivele aserțiuni era plină Oltenia. În anul 1935, Gheorghe Popa-Lisseanu (membru corespondent al Academiei Române) a scris în volumul 4 din "Izvoarele Istoriei Românilor": "Cea mai de seamă parte din opera lui Simonis de Keza - Cronica Ungurilor / 'Chronicon Hungaricum' - este 'Apendicele', în care, în 2 capitole, ne vorbește despre nobilii de origine străină / 'Nobiles advenae' și despre curteni / 'Udvornici'. Căci, pe lângă cele 108 familii curat Maghiare, de origine Scitică, s-au introdus în Ungaria, începând cu vreme Ducilor și până în timpul cronicarului Simon de Keza, o mulțime de nobili străini, care au completat pătura suprapusă, pătură de cultură și de conducere a națiunei Ungurești. De altfel, este dovedit astăzi prin documentele vremii că, mult timp, episcopii din Ungaria, ca și conducătorii vieții intelectuale din această țară, au fost de naționalitate străină și în special clerul era Italian. Și nu este departe de adevăr presupunerea că atunci când Anonymus vorbind despre 'Pascua Romanorum' adaugă reflecția 'nam et modo Romani pascuntur de bonis Hungariae' nu s-a gândit atât la armatele împăratului German care au trecut spre Ierusalim prin Ungaria, cât mai mult, dacă nu cumva a avut în vedere pe Vlachii care trăiau pe atunci în Pannonia - la prelații și poate și la nobilii de origine străină. Intelectualitatea din Ungaria, în marea ei majoritate, până nu demult, era numai de origine străină, dar nici măcar nu vorbea limba lui Arpad. Clasa intelectuală a Ungurilor, împreună cu prelații și magistrații care nu vorbeau limba Ungurească, posedau o cultură de origine străină și, în timpul din urmă, de origine Germană și numai la finea secolului XVIII se constată o tendință de a funda o cultură națională Maghiară și de a identifica interesele clasei stăpânitoare cu interesele poporului Unguresc. În fine, în Evul Mediu, clasele intelectuale, precum și nobilii, din Ungaria, nu au dat nici o atențiune promovării culturii în masele poporului, deci nu se poate vorbi de o misiune civilizatorie a Ungurilor care au împrumutat elemente de civilizație și de cultură de la popoarele autohtone. Procesul de evoluție biologică a poporului Unguresc pentru a ajunge la acel grad de dezvoltare necesar capabilității de a înțelege, accepta și asimila o civilizație cu totul străină de originea sa turanică, nici astăzi nu este cu totul terminat, deși în secolul XIX a fost accelerat prin Maghiarizarea forțată a elementelor străine. Astfel, informațiile ce ni le dă Simon de Keza asupra Vlachilor de dincolo de Tisa, din Pannonia, și cele ce ni le dă asupra Vlachilor de dincoace de Tisa, asupra Vlachilor care au trăit împreună cu Secuii și cărora le-au împrumutat literele, precum și datele ce ni le procură asupra creșterii nobilimii Maghiare, cu elemente străine, ne fac să considerăm pe acest cronicar ca pe unul din izvoarele de seamă ale istoriei noastre naționale". Secuii sunt Români Maghiarizați, la fel ca Panonicii Maghiarizați din Ungaria; printre Maghiari se știe că Ungurii "Cuceritori" nu au fost majoritari și nici descendenții lor nu sunt. La Maghiari, nobilii până la sfârșitul Medieval vorbind Germana poate erau descendenți Gepizi: aceia au fost autohtoni încă puternici în Panonia, cu care pentru stabilirea acolo au avut de a face Ungurii "Cuceritori" (stările dintre ei s-au diversificat, fiind conflictuale sau consensuale; cei veniți - cât de viteji să fi fost - n-au putut mereu să lupte, nici nu erau așa numeroși ca localnicii, așa că au acceptat colaborări cu nobilii locali, cununii interesate, ș.a.m.d). Ulterior - în Transilvania vasală Ungariei - nobilii Români au rămas pe funcții, în condițiile renunțării la ortodoxie și vorbirii Maghiarei; împreună cu descendenții Ungurilor "Cuceritori" și Secuii dar și cu descendenții Nemți - foști Goți, Gepizi și Sași - au format elita Medievală a Principatului, care a existat până în Epoca Modernă. În anul 2023, grupul de geneticieni din Ungaria cuprinzându-i pe Noémi Borbély, Orsolya Székely, Bea Szeifert, Dániel Gerber, István Máthé, Elek Benkő, Balázs Gusztáv Mende, Balázs Egyed, Horolma Pamjav și Anna Szécsényi-Nagy a publicat un studiu al bărbaților din Secuime, cu graficul următor:

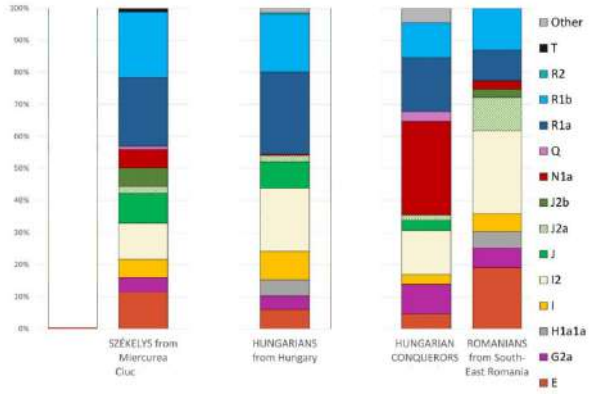

Cu roșu sunt bărbații genetic ca Gherga printre Secuii din rezedința Harghitei, Ungurii din Ungaria, "Cuceritori" și Români

Încă în plin Ev Mediu, "Cronica pictată de la Viena" (din secolul XIV) a scris explicit în capitolul 19: "Este constatat că nu numai cei 7 comandanți au cucerit Pannonia, ci și alți nobili care au descins din Sciția. De aceea, numele demnității și cel al influenței lor poate să fie mai prețuit la ei decât la alții, numele nobleței lor deopotrivă. Prin urmare, fiindcă în timpul de care vorbim se găsesc unii străini egali în noblețe ca și Ungurii, trebuie să cercetăm de unde provine aceasta". Istoricul Eero Kuussaari a studiat în anul 1935 răspândirea milenară a Finicilor în Estul Europei:

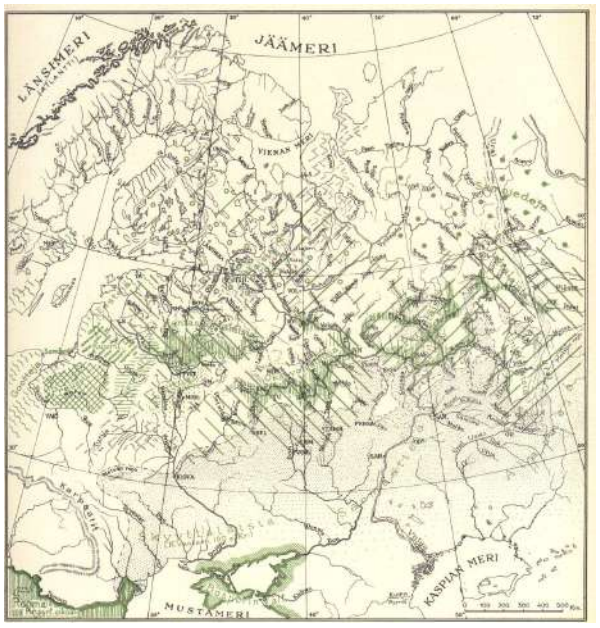

Finicii la momentele migrărilor Hunilor (sfârşitul secolului IV) şi Ungurilor (sfârşitul secolului IX)

Academicianul Maghiar Jókai Mór 1825-1904 (născut ca Ásvai Jókay Móric în Komárom 47,45 lat. N, 18,07 long. E / Slovacia) a scris în anul 1897 despre castelul Gargo:

A KIK KÉTSZER HALNAK MEG

REGÉNY

IRTA

JÓKAI MÓR

I. RÉSZ: A »TEGNAP«

BUDAPEST

RÉVAI TESTVÉREK TULAJDONA

1897

169

Pálma kiszökött e gyámkőre, s merészen lépett annak a végső csúcsára. Tehette. A háta mögött állt Ferencz, olyan közel tartva hozzá kiterjesztett két karját, — mint a milyen közel szokta tartani az örangyal a kezét a mélységbe letekintő gyermek feje fölött.

A látvány megjutalmazta a merész fáradságot. A feltisztult ég mellett egész a távol láthatáron felmeredő Szent István tornyáig lehetett belátni a szép körtájképet, mely összeségében oly fenséges, mint részleteiben elandalító. Őserdőkbe burkolt hegyhátak, átszelve zöld völgyszalagoktól, miken fehér patakok kígyóznak végig; az elszórt falvak piros födelű templomaikkal, karcsú bádogfödte tornyaikkal, a kelepelő malmok a völgyekben, a hámorok tűzvilága az erdők sötétjében, a fákkal szegélyezett utak, a mik mind a kép előterébe futnak össze, a hol egy magas dombtetőn emelkedik ki az ujabbkori Gargó-vár, renaissance izlésű épülethalmazával, a zöld mázas háztetőn veres betükkel kirakva az épittető neve. Fölötte az I. H. S. a kereszttel, alatta az évszám 1723. A pragmatica sanctio éve. Az őrtoronyból lomhán csügg alá a zászló, a család szineivel: veres és zöld: a Szent István rend szinei. Fejedelmi lakás az.

És távol, az átlátszó köd leplében, két sötét erdő közé, mint egy rámába szorítva, látszott egy gyönyörű kis napsütötte völgy, keresztül-kasul szeldelve vetéstáblák, barna, sárga és mindenféle zöldben pompázó sávjaival, a teknőjében egy kis falu, s egészen erre fordulva egy fehér úri lak, nagy kerttel a háta mögött. A nap úgy reá tűz, hogy az ablakait meg lehetne számlálni a távolból. Körülötte szerteszéjjel sárga, barna, piros tetejű házak, zöldre, kékre, rózsaszinre festett falakkal: mint egy skatulyából kiszórt gyermekjáték.

Pálma két kezét keblére fektetve, bámult le sokáig ez átnézhetetlen képre.

— Nem szédül ön még? suttogá az ott a háta mögött.

— Hisz itt van ön, mondá Pálma s aztán nagyot sohaj-

210

lovakat váltottak, Illavay azon vette észre magát, hogy a korcsmában ácsorgó parasztok közül egy, a mint mellette elmegy, mintha véletlenül tenné, a könyökével megtaszitja, s aztán a szemöldökével int neki és kimegy.

Illavay is ráismert a földire. Egyike volt az azoknak a vitézeknek, kik a mult télen Orol Krivánszki bandáját elverni segitettek. Utána ment az udvarra.

Ott aztán a paraszt úgy tett, mintha a lovak felszerszámozásánál segitene oldozni, kötözni, s a közben dörmögve mondogatott ilyeneket Illavaynak:

«— Aztán — készen vagyunk ám . . . Csak egyet kell füttyenteni . . . Vártuk a pánt régen . . . Már megint itt járnak . . . Majd megint befütyülünk nekik . . . Aztán csak annyit kell mondani, hogy «gyepre legény!» . . .

Illavay rá sem ügyelt. Nem értett a motyogott szavakból semmit. Azt gondolta, a pálinka beszél a legényből.

Mikor készen volt a szekere, tovább hajtatott.

Hanem az a paraszt legény eléje került gyalog. Természetesen, ő a rövidebb ösvényen vágott át a hegyeken keresztül, s nem kellett neki kereket kötni. — A második állomáson már öt-hat parasztot talált a korcsma előtt a megérkező, a kik kalapjaik karimáját mélyen a szemükbe húzva, el-elsomfordáltak mellette, s oda dörmögték a fülébe:

«Itt vagyunk ám! . . . Mind készen vagyunk . . . Puska is van . . .»

El nem tudta gondolni, hogy mit súgnak, búgnak?

A harmadik állomáson, a hol az országút Gargó felé tér el s egy mellékút a Kárpátok egy mély völgyébe vezet le, Z . . . felé, már egész csapat földészt talált az útjában, közöttük többen voltak a járása községeiből olyan elöljáró személyek, a kik előtt nem lehetett ismeretlent játszania. Hiszen azok sem siettek mutatni, hogy ráismertek. Mind csak úgy szür alól dörmögött hozza.

Egyet odaintett közülök, a legvénebbet; maga le sem szállt a szekérből, az ecchó alól.

Castelul Gargo a apărut într-o lucrare a academicianului Jókai Mór în 1897

Diaconul Gherga în secolul XVI - notat de Maghiari în diverse feluri, inclusiv Latin, ca Gergö, Gregorius, György, Gergel/y, etc. după cum a revelat și studiul "Agria" nr. 45 de la Muzeul Eger în anul 2009 - a ajuns comandantul castelului Agria / Eger 47,53 lat. N, 20,22 long. E din județul Heves după ce a condus cu succes acolo apărarea de asaltul otoman; academicianul Gárdonyi Géza 1863-1922 - născut Ziegler, tatăl său fiind fierar Sas - în anul 1901 a descris rezistența Medievală respectivă în cartea "Stelele din Eger" (în istorie a existat eroul Gergely "Bornemissza" 1526-1555):

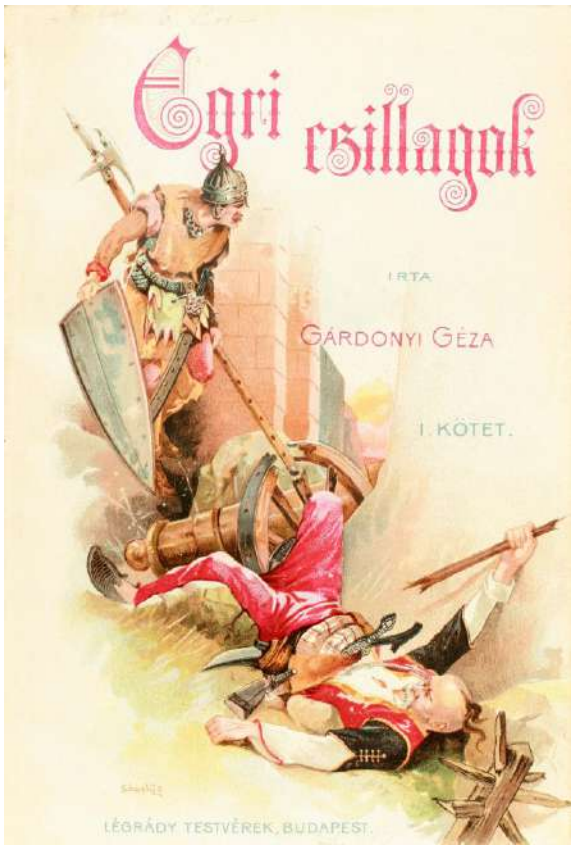

Partea întîi

UNDE SE NASC VITEJII MAGHIARI?

1

În pîrău se scăldau doi copii, un băiat şi o fetiţă. Nu se cădea să facă baie împreună, dar ei n-aveau de unde să ştie: băiatul era de şapte ani, iar fata cu doi ani mai mică.

Umblînd prin pădure, dăduseră de pîrău. Soarele dogorea. Într-o adîncitură pîrăul se lărgea ca un tăuţ şi asta tare mult le-a plăcut.

La început şi-au muiat doar picioarele, apoi au intrat în apă pînă la genunchi. Lui Gergely i s-au udat izmenuţele, aşa că şi le-a scos. Apoi şi-a lepădat şi cămaşa. Fără să-şi dea seama, s-au pomenit amîndoi bălăcindu-se goi în ştiolnă.

Se puteau scălda în voie; nu-i vedea nimeni. Drumul spre Pécs era departe, dincolo de copaci. Prin pădure, nici ţipenie de om. Dar de i-ar fi zărit cineva, ştiu că ar fi pîţit-o! Băiatul, ce-i drept, nu era fecior de neam, dar fetiţa era a cinstitului domn Cecey Péter — şi o ştersese de acasă fără ştirea nimănui.

Chiar aşa goală se vedea că-i de viţă, avea pielea albă ca laptele. Cum se zbenguia în apă, două codiţe bălaie îi jucau pe gît.

— Derdö — îi spuse ea rîzînd băiatului — hai să înotăm.

Băiatul oacheş, subţiratic, Gergö, cum îi zisese fata, se întoarse cu spatele şi ea i se agăţă de gît. Gergö

Castelanul Gherga - născut la Pecs, executat la Istanbul - în 1552 a apărat eroic de otomani castelul Agria / Eger

Filologul şi folcloristul Aromân Pericle Papahagi 1872-1943 a fost în anul 1907 la Mişcolţ şi a scris în revista "Transilvania": "Pe prima pagină a registrului cu numele coloniştilor Daco-Români şi Aromâni se găseşte că 'Colonia Greacă / Română a venit pe Dunăre la 1100; aceştia erau Români'. Ei sunt înregistraţi după naştere, botez, nuntă, moarte, pentru prima dată la 1606. Românii de aici sunt sub protecţia bisericească a Ohridei, a Primei Justiniene. Cred că nu-s fără interes numele şi prenumele următoare, luate din matricola naşterilor de la 1728 (majoritatea literelor sunt Greceşti): Gherga Lina, Gherga Pati, ş.a. În curtea bisericii, ce servea altădată drept cimitir, zac o mulţime de pietre tumulare pe care sunt săpate numele celor ce zac somnul de veci, multe acoperite de pulbere, tocite de vreme şi prea puţine în stare a fi desluşite". Deplasarea coloniştilor Greci / adică ortodocşi pe Dunăre după schismă - "la 1100" - s-a încadrat în mişcările menționate de "Letopisețul Cantacuzinesc" despre unii Rumâni din Balcani, care au "pribegit spre miazănoapte" după ce Imperiul Bulgaro-Armân / Scito-Vlah bazat pe Makedoni și-a încetat existența din cauza Imperiului Bizantin bazat pe Traci: atunci - la sfârșitul secolului XI - erau 2 decenii de la întemeierea de către bastardul Arpadian Gyorgy a statului Românesc din Estul Banatului și Sudul Ardealului (de la Defileul Dunării până la Oltul superior), având la apus statul Unguresc cu baza în Panonia = Bazinul Dunării mijlocii. Este de observat că Medieval prin Greci nu se înțelegeau în mod necesar etnicii de acel fel, cât ortodocșii; atunci când coloniștii Armâni au ajuns, localitatea respectivă era condusă de clanul "Moșului Colț" = "Moș-Colț" (din anturajul lui Arpad / "Ar-pad", fiul lui Almos / "Al-Moș", de unde numele orașului "Miș-Colț" = Mișcolț), clan dezmoștenit în anul 1312 de primul Rege străin, Carol Robert d'Anjou: probabil că membrii clanului conlucrau prea strâns cu Cavalerii Templieri, al căror Ordin a fost atunci desființat în Europa de familia acelui prim Rege Angevin (în sens onomastic Românesc, "Ar-pad" / "Har-pad" putea însemna "Prunc plăcut" sau "Prunc dăruit" / "cu har" iar înaintașului său Attila -

"Tătucul" Împărat / Basileu - îi putea fi asociat ca atare "Vasile"). "Cronica lumii" scrisă de Austriacul Rudolf (forma Germanică a Românescului Radu) von Ems 1200-1254 menţiona Valahi în Panonia, coloniştii consemnaţi de registrul Bisericii Aromânilor din Mişcolţ ca sosiţi la sfârşitul secolului XI fiind desigur atunci - în secolul XIII - în areal dar şi în secolul XV, când despotul George Brancovici de la gura Moravei / malul Dunării a dus coloniști din Timoc pentru extinderea Podgoriilor Tokaj.

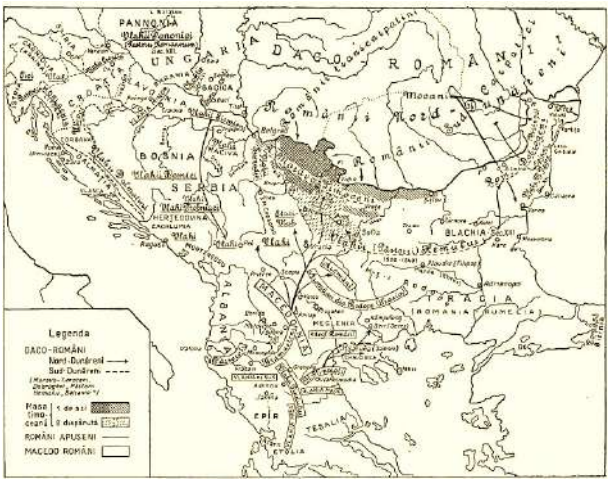

Schiță din 1941 de Nicolae Constantinescu (1885-1971)

La poalele Dealurilor Tokaj, în Mişcolţ / Miskolc, din anul 1606 (când prin Tratatul de la gura Râului Jitava din Slovacia - anume în Zsitva-torok azi Radvaň nad Dunajom 47,44 lat. N, 18,21 long. E - s-a făcut pacea dintre Imperiile Habsburg şi Otoman după "Războiul Lung" de 15 ani în care principalul combatant al creştinilor a fost Mihai "Viteazu", de atunci zona respectivă fiind oarecum liberă) erau sute de negustori Armâni / Aromâni - mulţi cu familiile lor, unii ajunşi acolo la acel timp mai ales din Moscopolia, Graba, Lunca, Civara, etc. - căci au obţinut dreptul de a exercita comerţul şi astfel vinurile şi lemnele din toată Ungaria au intrat pe mâinile lor / pe care le exportau îndeosebi în Polonia; reşedinţa Mişcolţ şi judeţul său se aflau în partea Vestică a Principatului Transilvaniei, aşa după cum se poate vedea pe harta stăpânirii de către Gabriel Bethlen 1613-1629 (academicianul Român Ioan Aurel Pop a scris în "Istoria Transilvaniei" că familia aceluia - născut în anul 1580 pe Valea Mureşului în Ilia / judeţul Hunedoara, la limita Banatului cu Ardealul - descindea din clanurile Gergely-Becse ale sfârşitului secolului XII, de peste Tisa):

Transilvania Medievală
a fost mai întinsă ca Ungaria actuală

În anul 1687, când otomanii au pierdut definitiv controlul zonei, Armânii / Aromânii au primit drept de autoguvernare în Mişcolţ - era reşedinţa judeţului Borsod - şi în anul 1700 deja aveau acolo, pe Str. Szechenyi, la Nr. 12, o Casă de rugăciuni cu hramul "Sfântul Naum al Ohridei", devenită din anul 1745 Capelă (dascălul Armân / Aromân Naum a fost ucenic al fraţilor Armâni / Aromâni Metodiu 815-885 şi Chiril 827-869, lucrând plin de râvnă împreună cu aceia, întemeind Mănăstirea ce-i poartă numele, pe malul Ohridei); atunci - în anul 1745 - a murit în Ohrid mitropolitul Aromân Iosoaf din Moscopole (în funcţie întâi la Korcea, din anul 1709), bogata sa mitră împodobită cu pietre scumpe fiind păstrată la Ohrid în Biserica Sf. Clement / întemeietorul din secolul IX al Şcolii Ohridei. Premisele instalării Armânilor / Aromânilor în Mişcolţ au fost favorizate ulterior şi de migraţia spre N de la 1690, când mulţi locuitori din Balcani - începând din Coşava / Kosova - au răspuns invitaţiei Împăratului Habsburg de a se instala în Imperiul său. De altfel, corespunzător doctorandului Iancu Berceanu în anul 2020 "până la ocuparea Banatului de către otomani, în 1552, izvoarele istorice nu menționează existența vreunei așezări maghiare", stare menținută - după cum a documentat profesorul Patriciu Drăgălina în cartea "Din istoria Banatului Severin", tipărită la Caransebeș în anul 1902 / pe când Banatul aparținea Austro-Ungariei - și la cucerirea Banatului de către Imperiul Habsburg: "În părțile apusene, d-alungul Tisei și la mează-zi pe lângă Dunăre, locuiau Sârbii, în mare parte amestecați cu Țințari și Români; ear în centru, la răsărit și pe râpele Mureșului ședeau Românii. Nu era nici un sat Maghiar în tot Banatul. Chiar în Timișoara, afară de 12 familii de Jidovi Spanioli, se aflau numai Români și Sârbi, care aveau aici Episcopie" (Țințarii menționați ca existenți în Banat la începutul secolului XVIII erau Aromânii). Însă conform cercetătorului Bănăţean Sorin Forţiu - ajuns Doctor în istorie - când în anul 1716 Austriecii au cucerit Banatul de la otomani, atunci în toată regiunea Banatului istoric au fost 2 localităţi Maghiare (în acel timp, nici populația autohtonă nu era numeroasă: Lugojul avea 218 case iar Timișoara avea 401 case). Ar fi de remarcat că în Panonia secolului XVIII Germana era mai vorbită decât Maghiara: pe atunci nobilii Maghiari vorbeau Germana aşa cum nobilii Romani

vorbeau Greaca mai mult decât Latina (iar în Epoca Modernă o parte a elitei Românești a fost atrasă de Franceză, acum de Engleză); s-ar observa și că Latinizarea stră-Românilor / Valahilor imagina un univers virtual în locul universului real, prin "Școala Ardeleană" - promovând Latinismul ca "iluminism" - încă de pe atunci, de la sfârșitul Medieval (inclusiv în prezent - secolul XXI - mulți amestecă virtualul cu realul, având tot felul de iluzii).

Este de știut despre Kosovo - fosta zonă Dardară, dintre Macedonia de Nord și MunteNegru - că e vecina Nordică a zonei Vardară (în Epoca Modernă, ambele formațiuni teritoriale au aparținut Iugoslaviei: fosta zonă Dardară organizată ca provincie autonomă în Sudul Serbiei iar zona Vardară organizată acum ca republica Macedoniei Nordice); în 2018 și 2019, cercetătorul Qamil Dardhankodra - președintele din Toronto / Canada al organizației Albaneze "Vatrë", însemnând Vatra - a semnalizat existența Moșiei Medievale Gërrga în Districul Ghilan / Gjilan din Kosovo (de la granița cu Macedonia Nordică și Sudul Serbiei), ce a cuprins localități ca Zhegra / azi Zheger 42,22 lat. N, 21,29 long. E, Cernica / azi Cërrnicë 42,25 lat. N, 21,25 long. E, Râmnic / azi Remnik 42,21 lat. N, 21,26 long. E ori Vlaștița / azi Llashtica 42,23 lat. N, 21,30 long. E (toponim Armân, după cum a documentat în anul 2013 Dr. Begzad Baliu de la Universitatea din Priștina, unde - la circa 200 metri Vest de actuala Școală - a fost înhumat moșierul Gërgë care a trăit la cumpăna secolelor XVI-XVII iar datorită ciumei persistente, lumea a abandonat tot și s-a refugiat pe Valea Colibe / Kolybe = nume Armânesc sugestiv): "Acum există câteva localități Albaneze care au părți denumite Gërxhollët (în Llashtica / fostă Vlaștița - cândva cu populație Vlahă / Armână - sunt chiar 2 zone, anume Gërrgës și Gërrzhiqit); acestea provin de la numele Medieval Gërrgë / Gërrga (echivalat de Sârbi ca Grigor / Gligor). Se crede că domeniul moșieresc era din secolul XII dar în Vlaștița abia la începutul secolului XIV a intrat Gërrga / Gregor iar ultimii autohtoni - descendenți Gërrgë - au fost acolo până în urmă cu aproape 2 secole, deci până în secolul XIX, în zonă rămânând doar microtoponime Gërrga (otomanii au forțat localnicii creștini să treacă la religia ocupantului, anume să se convertească la islam)". În secolul XVIII, când erau doar 3 ani de la stabilirea pe Defileul Gherdap a frontierei dintre Imperiile Habsburg și Otoman, acum granița dintre România și Serbia - dintotdeauna Gherdap fiind limita dintre Banat și Balcani - negustorii Alex Gherga și Dimitrie Gherga = tată și fiu din Moscopole / Albania au început să dezvolte afaceri de tot mai mare succes în Ungaria (marele negustor Alexiu / Alex Gherga, știut ca Alessio de Venețieni, împreună cu fiul său Dimitrie Gherga - acela fiind botezat Dimitrie la fel ca unchiul său / fratele tatălui Alex - stabiliți în Mișcolț din anul 1721, au ținut legăturile cu Moscopole mulți ani, până la sfârșitul vieților lor / metropola Aromână fiind cea mai mare aglomerare umană din Balcani după capitala otomană, orașul Vlah fiind în mare avânt economic pe atunci: marele negustor Alex Gherga ajuns în Mișcolț - împreună cu fiul, cu femeile și cu anturajul corespunzător - îi avea pe frații Ioan și Mihail rămași în Moscopole, astfel afacerile Casei Comerciale Gherga dezvoltându-se atât în Mișcolț, cât și în Moscopole / acolo până la atacurile otomanilor care în acel secol XVIII au ajuns să distrugă metropola Aromână). Negustorii Aromâni Gherga au fost cei mai puternici deopotrivă în Moscopole - unde au avut cea mai mare Casă Comercială la apogeul metropolei, în secolele XVII și XVIII - și în Mișcolț, unde au dominat afacerile în secolele XVIII și XIX: au fost bogații acelor orașe la sfârșitul Evului Mediu și la începutul Epocii Moderne.

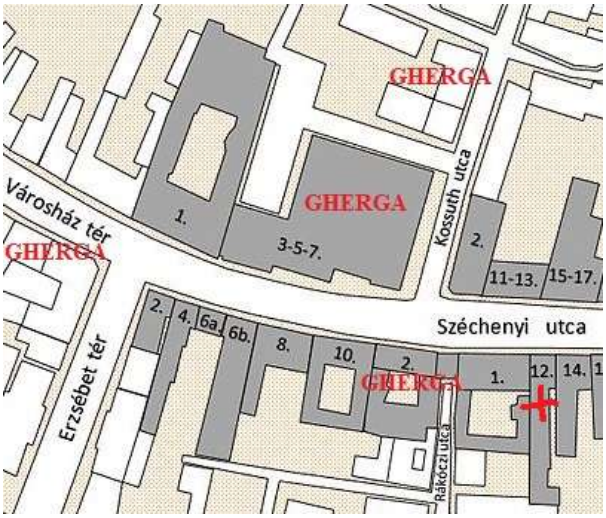

Proprietățile Aromânilor Gherga în centrul istoric al orașului Mișcolț (Crucea marchează Capela Aromânilor)

Autori Maghiari - printre care Komaromy Jozsef în anul 1968, Sasvari Laszlo în anul 1977, Dobrossy Istvan în anul 2001, Nagy Vince în anul 2012, ș.a. - au scris despre Aromânii Gherga din Mișcolț (orașul se află la 146 km NE de capitala Budapesta a Ungariei; e reședința județului său, la granița cu Slovacia). În imaginile următoare se pot vedea dintre clădirile Aromânilor Gherga de la Mișcolț pe cele legate de marele comerciant Alex Gheorghiu / Gherga din Moscopole, ajuns la Mișcolț în

anul 1721 - despre care a scris și academicianul A/Român Niculae Iorga - anume cea cu adresa Rakoczi 4 (reconstituire, ampla reședință ajungând ulterior împărțită ca Nr. 2-4-6, putându-se observa stilul clasic Armân / tipic Vlah - preponderent Balcanic - cu etajul ieșit în afara nivelului inferior) și cea din apropiere, cu adresa Kossuth 11, în care a locuit strănepotul Adam Gherga / al cărui fiu a fost naşul lui Șaguna, din anul 1987 găzduind "Alianța Franceză" din Mișcolț, de utilitate publică):

Case Gherga din secolul XVIII în Mișcolț

Rakoczi 2-4-6

Kossuth 11

Aromânul Alex/is Gherga din Moscopole a ajuns să-și dezvolte reședința din Mișcolț de pe actuala Str. Rakoczi, Nr. 4, inclusiv lângă (azi Rakoczi 2 și Rakoczi 6, în care i-au trăit și nepoții născuți în Mișcolț, acolo gospodăriile fiind îngrijite de Gherga Pati și Gherga Lina); în corpul central al complexului, adică Rakoczi 4, s-a instalat nepotul Gherga Gheorghe 1727-1778, născut în Moscopole, care i-a continuat o parte din afaceri (cercetătorul Maghiar Dobrossy Istvan a scris în anul 1985 că văduva lui Gheorghe Gherga încă avea în anul 1817 clădirea Rakoczi 2 / apoi locul - cu pivniță generoasă - ajungând o cramă de succes a orașului); în prezent, aripa scurtă a fostei reședințe Gherga din Mișcolț - adresa oficială fiind Rakoczi 2 - găzduiește Galeria de artă a orașului:

Muzeul de Artă din Mișcolț - parte din fostul complex Gherga - cu blazonul la poartă

Născut în anul 1755, feciorul lui Gheorghe Gherga, anume Adam Gherga = strănepotul negustorului Alexis / Alex Gherga, a cumpărat în anul 1793 clădirea din Kossuth 11 de la șeful Judecătoriei Mișcolț, pentru a locui acolo (a trăit încă 2 decenii, căci a răposat în anul 1813); băiatul său Atanasiu Gherga a fost nunul = naşul lui Șaguna (casa lor, anume casa Gherga din Mișcolț, Str. Kossuth, Nr. 11, a rămas Bisericii Ortodoxe Aromâne, ce în anul 1903 a vândut-o Asociației Industriașilor din Mișcolț, care și-a organizat sediul în imobil). Fiul Dimitrie Gherga al marelui negustor Alexi/s Gherga a deschis în Mișcolț un Han în Piața Varoshaz, Nr. 5, ce secolul următor, în timpul Revoluţiei Paşoptiste, a fost Cazinoul oraşului, patronat de familia Gherga (casele Gherga din Mişcolţ erau considerate interesante datorită decoraţiunilor portalurilor şi interioarelor, cu semne tipice barocului, un exemplu al arhitecturii secolului XVIII fiind clădirea refăcută de Gherga - cu farmacia la parter și locuința la etaj - în locul cafenelei de pe Str. Szechenyi, Nr. 11, existentă din anul 1521, casa ajungând preluată apoi de un librar local în anul 1845, acolo fiind mare vad, tronsonul cu spațiile comerciale de la Nr. 3-5-7-9-11 de pe Strada Szechenyi, din fața Capelei Aromâne, ce era pe Strada Szechenyi la Nr. 12, fiind cumpărat, așa cum a documentat în anul 1968 cercetătorul Maghiar Komaromy Jozsef, "de la baronul Dory Laszlo de bogatul negustor Gheorghe Gherga, care a murit în 1778 și a fost îngropat la dorința sa în Mănăstirea Ortodoxă Sf. Onufrie, la 14 ore distanță de Lublin" / la actuala graniță a Poloniei cu Belarus, Țară ce de peste un secol se străduie să adopte drapelul Gherga, anume dunga orizontală roșie pe fundal alb: înhumarea Gherga așa departe spre miazănoapte a fost ca "o chemare a strămoșilor" Nordici).

Strada din Mișcolț pe care se aflau Capela Aromână și acele clădiri aparținând Aromânului Gheorghe Gherga a fost denumită doar ulterior după numele lui Szechenyi Istvan 1791-1860 zis "Cel mai mare Maghiar" (care a sprijinit editarea în Buda din anul 1821 de către Aromânul Zaharia Karkaleki a revistei "Biblioteca Românească"): a fost ministrul transporturilor - a negociat cu Clujanul Gyergyai Ferenc / Francisc 1799-1874 realizarea căii ferate între Ungaria și Transilvania - și a susținut realizarea în capitala Ungariei a "Podului cu lanțuri" peste Dunăre = primul pod care a legat vreodată Buda de Pesta, inaugurat în anul 1849 (imediat după Revoluția Pașoptistă), pod realizat pe banii bancherului Aromân Gheorghe Sina 1782-1856; în Mișcolț, Szechenyi a ajuns să fie Strada Principală ori a Pieții - cu denumirea populară astfel, în Maghiară "Fő" ori "Piac" - având direcția din Piața Principală / în Maghiară "Városház Ter", literalmente însemnând "Piața Primăriei", la morile de pe Szinva (canal colmatat după marile inundații din secolul XIX).

Clădirea negustorului Gheorghe Gherga
din Mișcolț, Str. Szechenyi, Nr. 3

La Unguri, călărеții cei mai buni - care puteau călări în picioare pe cai - erau "Csikos-ii"; e de știut că Rakoczi Ferenc a condus "Revolta Curuților" (a haiducilor din Transilvania și Ungaria contra Habsburgilor) în 1703-1711 și în Mișcolț a fost găzduit de Baronul Dory Laszlo, negustorii Armâni Gherga din Moscopole cumpărând de la acela proprietăți când s-au instalat în oraș: pentru domeniul Rakoczi, Gherga a fost chiar în proces cu vecinii, din cauza extinderii. Privind domeniul Szechenyi, de pe Strada Principală, la 2 ani după decesul negustorului Gheorghe Gherga în Lublin / Polonia - adică în anul 1780 - în clădirea cu etaj din Str. Szechenyi, Nr. 5 / Mișcolț ce i-a aparținut s-a instalat familia Aromână Roja (din anul 1760 Naum Roja a lucrat pentru Gheorghe Gherga); e de remarcat că Aromânul Gheorghe Roja 1786-1847, născut în Monastir / Bitolia dar care se prezenta ca Vlah Moscopolean, după ce și-a făcut studiile elementare în Timișoara - prin grija unui unchi din capitala Banatului - și-a luat doctoratul în medicină la Viena cu dizertația de pionierat despre efectele psihiatrice ale polipragmaziei (abuzului de medicamente), publicând pe când era student și 2 lucrări nemedicale, la Buda: "Cercetări asupra Românilor și Vlahilor care locuiesc pe ambele părți ale Dunării din timpuri străvechi" în anul 1808 și "Măiestria citirii Românești cu litere Latine" în anul 1809 (așa cum a documentat în anul 2016 Dr. Virgil Ciobanu, după absolvire Aromânul Gheorghe Roja a ocupat funcția de "physicus onorar" al Timișoarei, apoi s-a însurat în Oravița, unde a lucrat ca medic farmacist până la sfârșitul vieții). După cum a documentat în anul 1985 cercetătorul Maghiar Dobrossy Istvan, clădirea din Str. Szechenyi, Nr. 7 se afla în anul 1912 ca parte a patrimoniului Bisericii Ortodoxe Aromâne din Mișcolț; iar la Nr. 9 de pe Str. Szechenyi a funcționat până în anul 1971 un restaurant, popular îndeosebi printre artiștii locali. În anul 1968, istoricul Maghiar Komaromy Jozsef a observat că în orașul Mișcolț viața comercială a cunoscut o dezvoltare accentuată începând cu anul 1721, datorită aportului Aromân: așa ceva a corespuns tocmai perioadei de la instalarea în localitate a puternicilor negustori Gherga din Moscopole (metropola Aromână din S Ohridei atingându-și apogeul chiar în acea vreme); e interesant că tot din anul 1721 - de la Moscopole iar nu de altundeva - sunt deopotrivă crucea altarului și potirul Bisericii Ortodoxe Aromâne din Mișcolț (acelea fiind aduse de marele negustor Alex Gherga și de fiul său Dimitrie Gherga din Moscopole, pe atunci în Mișcolț existând doar Casa de Rugăciuni a Aromânilor, transformată apoi în Capela Aromânilor).

Cele mai vechi odoare Bisericești în Mișcolț
au fost aduse de Aromânii Gherga din Moscopole în 1721

În anul 1998, Dr. Maria Berenyi, directoarea "Institutului de Cercetări a Românilor din Ungaria", a consemnat că în primele registre matricole din Mişcolţ se găsea numele Gherga; în anul 1784, Împăratul Habsburg a permis acolo ridicarea Bisericii Ortodoxe Aromâne - cu hramul "Sfânta Treime" - pe faţada căreia inscripţia scrie că a fost construită numai pe cheltuiala Armânilor / Aromânilor din Mișcolț, printre primii donatori figurând Gherganii Adam, Gheorghe și Mihai ("epoca de înflorire a coloniei se poate data în perioada 1770-1830; erau dinastii de comercianţi, ca: Gherga, Ghica, Patachi și Pamperi"). Dintre Aromânii din Mișcolț, la Cazinoul lui Spiru / Spiridon Gherga, restaurantul era condus de tânărul Iosif Gherga; acela a studiat dreptul și apoi s-a implicat în justiție. Dr. Pericle Papahagi a găsit în anul 1907 inscripţii cu multe nume semnificative la mormintele din jurul Bisericii Aromâne de la Mișcolț, ca de exemplu "Însemn din ele: Iosif Gherga, oficiant de tribunal, mort la 19 XII 1881; soţia lui iubită (născută Duresza), cea neuitată, a trăit 36 de ani fericiţi" (Iosif Gherga la Judecătoria din Mișcolț a fost arhivarul județean).

Icoană dăruită Bisericii Ortodoxe din Mișcolț

În anul 1881, Aromânul Petrescu Cruşoveanu în "Mostre de Dialectul Macedo-Român" a evidenţiat faptul că "nun" în Macedonia era omul care boteza: Makedonii / Armânii ziceau "nun" pentru "naş" (nunii erau părinţii "crescători" ai copilului, nu părinţii trupeşti). Specialiștii au evidențiat în Epoca Modernă asemănările genetice ale bărbaților Români astfel (întâi cu Makedonii):

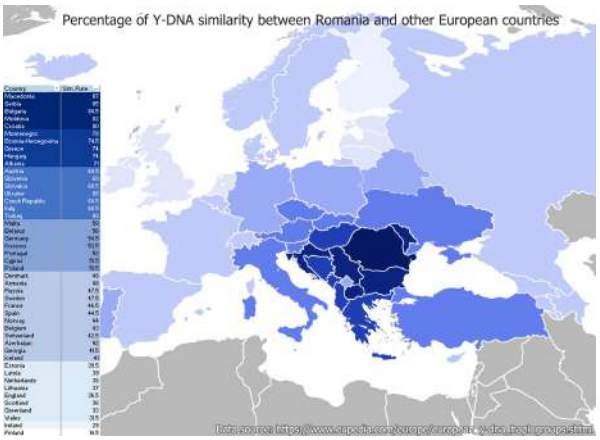

Când la 20 XII 1808 în Mişcolţ s-a născut Şaguna (ai cărui părinți se ocupau de comerțul cu vinuri), acela a fost botezat în 28 XII 1808 cu nunul / naşul Atanasiu Gherga = fiul lui Adam Gherga. Naşul / Nunul Atanasiu Gherga - care era nepotul marelui negustor Gheorghe Gherga - în Mișcolț întâi, în 1 V 1802, i-a cununat pe părinţii viitorului mitropolit, tatăl fiind văduvul Naum Șaguna (fost angajat al marelui negustor Gheorghe Gherga) iar mama fiind Muciu / Mocioni, din bogata familie Aromână ce în zonă deținea o parte din celebrele Podgorii Tokaj 48,09 lat. N, 21,21 long. E iar în Banat avea numeroase proprietăți: la "1 V 1802 Naum, fiul lui Evreta Șaguna, după a treia vestire în biserică a luat în a doua căsătorie de muiere legitimă pe Anastasia, fiica lui Mihail

Muciu şi s-au cununat prin mine, preotul Constantin. Naş a fost Atanasiu, fiul lui Adam Gherga". Familiile Muciu / cu forma N Dunăreană Mocioni (rădăcina onomastică fiind aceeaşi cu a denumirii de Mocani), Şaguna şi Gherga proveneau din acelaşi areal Balcanic: din apusul Meteorei, Graba / Grabova, respectiv Moscopolia; Dr. Maria Berenyi în cartea din anul 2017 "Familii și personalități macedoromâne din Pesta (secolele XVIII-XIX)" a scris că "printre primii donatori la ridicarea din 1785 ai bisericii ortodoxe din Miskolc au fost Adam, Gheorghe și Mihai Gherga, Demeteriu, Evreta, Francisc și Nicolae Șaguna".

Europa în ajunul Revoluției Pașoptiste

Revoluția Pașoptistă se știe că a început în Palermo / capitala Siciliei. Romulus Seișanu a scris în "Atlasul României": "La 29 V 1848, Dieta Transilvaniei, ai cărei membri erau în majoritate Maghiari, a votat unirea Transilvaniei cu Ungaria, dar votul nu a fost legal. Războiul civil a izbucnit. Ungurii au ridicat armele împotriva Austriecilor; iar Românii, sub conducerea eroului Avram Iancu, au luptat vitejește împotriva Ungurilor. Austria a cerut ajutorul Rusiei și armata Maghiară a fost silită să capituleze. Transilvania a rămas dependentă de Austria și independentă față de Ungaria. În urma războiului Austriaco-German, Austria fiind învinsă, Maghiarii au profitat de acea situație, ca să silească Austria să încheie compromisul din 1867 (denumit 'dualism') și să recunoască oficial anexarea Transilvaniei de Ungaria în 1869. Românii au protestat împotriva acelei anexiuni forțate, invocând drepturile lor istorice imprescriptibile, principiul naționalităților și principiul autodeterminării, dar protestul și drepturile lor n-au fost luate în seamă". Pe cel care în Ardeal a condus Adunarea de pe Câmpia Libertăţii în Revoluția Pașoptistă și a ajuns să separe oficial Biserica Ortodoxă Română de cea Sârbă (după 2 decenii, la 24 VI 1868) îl chema de fapt Anastasiu, care iar abia la 1 XI 1833, după ce s-a călugărit în Voivodina - a intrat în monahie prin stagii de teologie la Vârşeţ și ca secretarul Mitropoliei la Carloviț - a primit binecunoscutul nume Andrei Şaguna: în anul 1865 - când era mitropolit, cu reședința în Sibiu - a decis mutarea acelei Școli Clericale din Vârșeț la Caransebeș / unde e și acum (în secolul precedent - după ce Habsburgii Austriei au cucerit Banatul - sediul episcopal ortodox a fost mutat din anteriorul Caransebeș / capitala Gugulană la Vârșeț, în 1750-1757 episcopul Aromân Iovan Georgevici construind Palatul Episcopal în Vârșeț / rămas ca prima asemenea construcție din Serbia; ar fi de remarcat că în perioada Habsburgă în fruntea ortodoxiei Bănățene au fost Aromâni / atât la Vârșeț, cât și la Caransebeș). Interesantă privind relația Româno-Sârbă e sărbătoarea capitalei Bănățene ce în prezent aniversează anual ca Ziua Timișoarei intrarea armatei Române după retragerea celei Sârbe: 3 VIII 1919; atunci grupul major al populației Banatului era Român, însă al Timișoarei era German / în aceeași zi, trupele Române au intrat și în Budapesta / Ungaria, căci Imperiul Austro-Ungar - fost Habsburgic - a fost înfrânt în "Marele Război", adică învins în primul război mondial iar intervenția Română acolo a alungat comuniștii conduși de Evreul din Ardeal Kun Bela 1896-1938, prin acel ajutor Românesc fiind permisă existența democrației în Ungaria până după al doilea război mondial, când în ambele Țări vecine a fost introdusă dictatura comunistă, prin forța sovietică (România s-ar fi putut dezvolta mult fără comuniști / smiorcăiala unor pentru regimul comunist e antinațională).

La 3 decenii după moartea mitropolitului Şaguna, în duminicala "Foaie diecesană, organ al Eparhiei Greco Ortodoxe Române a Caransebeșului" (din 16 II 1903), asesorul Barzu Traian "Senior" - cumnatul preotului Ioan Gherga - a publicat cercetarea Dr. Gheorghe Alexici intitulată "Date noi la viața lui Șaguna": "Metropolitul Şaguna a văzut lumina zilii în 20 Decembre 1808 la Mişcolţ în Ungaria, primind numele din botez Anastasie. Părinţii lui, tatăl Naum şi mama Anastasia, erau neguţători Macedo-Români de origine din Grabova. Încă de timpuriu s-a strămutat cu mumă sa şi cu fratele său Avreta la unchiul său Atanasie Grabovschi, neguțătoriu de frunte, om cu avere și cu vază în Pești, care luând pe mama cu copii la sine sub ocrotirea sa, pe Avreta îl dădu la neguțătorie, iară

pe Anastasie îl lăsă să-şi continue studiile gimnasiale, filosofice şi juridice, îngrijind de el ca un adevărat părinte. În Arhiva statului (Arhiva Locumtenenţială) am găsit unele date noi despre familia Şaguna, cari nu mă îndoesc au să fie de mare folos pentru biograful viitoriu al celui mai mare arhiepiscop al bisericii noastre străbune. Din scrisoarea arhiepiscopului de Agria se vede apriat, că tata lui Andreiu (Anastasie), Antonie Şagona a avut 3 băeţi. Fiind pentru noi de mare interes oare ce scire despre familia Şagona, public din cartea de botez a lui Evreta (Francisc): 'Vigore praesentium testor, quod Evreta filius Naum Sagona et Anastasiae legitimae Consortis illius, utriusque Graeci Ritus non Uniti baptizatus sit, et myro unctus sit iuxta Canones Sanctae Ecclesiae nostrae Orientalis hic Miskoltzini. per me Constantinum Vulco anno 1803 Mense Februarii 15-a (natus autem l1-a eiusdem rnensis). Cuius Patrinus fuit Athanasius filius Adami Gerga in Nostra Ecclesia nomine sanctissimae Trinitatis exstente'." După 15 ani, în "Istoria Bisericească a Românilor Ardeleni" din anul 1918, Dr. Ioan Lupaş - Ardelean din Sălişte / judeţul Sibiu, membru al Academiei Române din anul 1916, deţinut politic în perioada comunistă - a scris: "În protocolul botezaţilor din Mişcolţ s-a păstrat despre naşterea şi botezul acestui minunat copil Şaguna următoarea însemnare: 'Anastasiu, fiul lui Naum Şaguna, s-a născut în 20 XII şi s-a botezat şi miruit în 28 XII 1808 prin mine, preotul Constantin Vulco. Naşul lui a fost Atanasiu, fiul lui Adam Gherga'." Naum Şaguna întâi a fost însurat cu Ghergana Aromână Ecaterina - zisă "Magiaro" fiindcă a ajuns în Ungaria din Balcanicul Părleap / Perlepe - care a murit la naşterea fiului lor, numit prin urmare Gheorghe: a fost fratele vitreg mai mare al lui Anastasiu / Andrei Şaguna, de aceea şi nunul / naşul Atanasiu Gherga fiind la recăsătorirea văduvului Naum Şaguna şi botezarea următorilor săi copii, Evreta în 15 II 1803, Ecaterina în 2 IX 1806 iar apoi Anastasiu (Gherganul - după mamă - frate mai mare al mitropolitului Românilor din Ungaria, Gheorghe Şaguna, a ajuns arhitect în Moldova iar fiul său Constantin Şaguna a fost general al armatei Române în Războiul de Independenţă de la 1877, păstrând constant de-a lungul vieţii sale legăturile cu Gherganii din Mişcolţ şi cu preoţii Bănăţeni Gherga, urmaşii săi fiind azi în Galaţi / autorul acestei lucrări a fost botezat de o străneapoată a sa; Dr. Ioan Lupaş a scris în "Vieaţa unei mame credincioase" din anul 1913 că generalul Constantin Şaguna pe atunci trăia "în retragere la Bucureşti" / a murit în anul următor, când a început "Marele Război" = primul război mondial). În "Aromânii" din anul 1936, autorul Anastase Hâciu a scris despre Magiari şi Perlepe: "În atât de însemnatul târg Perlepe s-au aşezat colonii Moscopolene: importanţa sa n-a putut să scape acelor Fenicieni ai Balcanilor. Pe lângă stratul Moscopolean, s-a aşezat şi unul Grămostenesc, la care s-a suprapus - în vremuri mai recente - şi o colonie Crușoveană. Aromânii din Perlepe erau toţi în fruntea negoţului. Magiarii duceau piei în Austro-Ungaria - în Magiaria, de unde le-a rămas numele - iar de acolo aduceau manufacturi. În Perlepe mari manufacturişti erau şi membri din vechea familie Ghira, Moscopoleni ai căror strămoşi au avut legături de comerţ cu Veneţia". Este de ştiut că Anica Pantazal / Pantazopol-Costandache din Galaţi s-a măritat cu Gheorghe Şaguna iar ulterior vărul ei după mamă Alexandru Ioan Cuza 1820-1873 (care locuia tot în Galaţi) s-a lansat public după Războiul Crimeii dintre Imperiile Ţarist şi Otoman din 1853-1856, ajungând concomitent la începutul anului 1859 Domnitorul Moldovei şi Ţării Româneşti, truc politic ce a însemnat Unirea celor 2 Principate, fiind astfel creat statul Modern Român; Gheorghe Șaguna a fost primul născut al lui Naum Șaguna, tată care a murit în anul 1815 după ce în ultimii săi ani de viață s-a defectat (după decesul bătrânului unchi și partener din Polonia, Naum Șaguna fiind probabil mare consumator de vin Tokaj, ceea ce i-a grăbit sfârșitul): afacerile nu i-au mai mers iar Naum Șaguna - după ce s-a tocmit cu episcopul catolic, pentru bani - și-a schimbat confesiunea (atunci Gherga s-a ocupat de primul născut Șaguna iar Muciu / Mocioni s-a ocupat de ceilalți copii Șaguna / socrul lui Naum ajungând să se adreseze - în manieră tipică Mocionească - însuși Împăratului Habsburg pentru ajutor față de problemele în care i-au ajuns nepoții minori).

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A TIMIȘOARELA

ADEVERINȚĂ DE BOTEZ

(în hibru, naşul / nunul Gurie Tavsance = "Adăpostul căprioarei")

Ar fi de remarcat că în trecut marele Râu Tisa era navigabil de la Podgoriile Tokaj la Vale până la gura din colțul Sud-Vestic Bănățean; între orașele Tokaj și Mișcolț - reședința județeană - distanța e de 54 km (după mijlocul secolului XV, moșia Tokaj a fost proprietatea familiei Huniade / Corvinilor din Timișoara / "capitala" Banatului).

Tokaj în 1664

În anul 2017, profesorul Bănățean Nicolae Moacă a scris în "7 zile - Ziarul Gugulanilor din Caransebeș": "În anul 1853, Imperiul Otoman, sprijinit de Imperiile Britanic și Francez, a declarat război Imperiului Țarist. Imperiul Habsburgic s-a implicat și el în acel conflict armat, trecând graniţele Moldovei şi Ţării Româneşti, asigurând Imperiul Otoman că se va retrage între propriile granițe după terminarea conflictului, și pe Imperiul Țarist că prin acea participare putea acționa cu toate forțele pentru respingerea atacanţilor. Iată că nu degeaba acvila imperială era bicefală… Alertarea regimentului 13 Româno-Bănățean din Caransebeș a fost făcută la începutul anului 1854, iar în vara aceluiași an s-a făcut mobilizarea lui, plecând prin

Ardeal spre Moldova şi ajungând în Galaţi, unde a rămas până în vara anului 1855. Conform dispoziţiilor habsburgilor, la părăsirea hotarelor Imperiului, fiecare batalion avea în componenţă 6 companii de câte 200 de ostaşi, fiecare companie având, la rândul ei, câte 6 subunităţi (plutoane) de câte 33 de ostaşi, efectiv pe care îl găsim înscris pe un frumos steag bisericesc mare, cu 3 prăjini, care se mai află la Biserica Ortodoxă din Rusca. În partea din faţă a steagului este pictată Învierea Domnului, cu îngerul şi mironosiţele în jurul mormântului, pictura fiind înconjurată de cei 4 evanghelişti, iar sub aceia sunt Sfântul Ioan Botezătorul şi Sfântul Nicolae, având între ei înscris, cu alfabet chirilic, următorul text: 's-au jertfit prin aceşti următori spre a lor pomenire şi podoabă Sfintei Biserici a satului Rusca pe vremea Înaltului Împărat Franz Josef, fiind în oraşul Galaţi anul Domnului 1855, caporalul Ioan Moacă, fruntaşii Ioan Gherga, Iacob Gherga, Iancu Gherga, Mihail Gherga, Solomon Gherga, Ştefan Gherga, ş.a'. Sub acest înscris se află stema habsburgă. Dedesubt este pictată Adormirea Maicii Domnului. Nu se cunoaşte locul unde a fost confecţionat steagul, cert fiind că a fost comandat de participanţii din Rusca înscrişi pe steagul a cărui montare şi sfinţire s-a făcut cu mare fast în prezenţa lor, a luptătorilor, şi a autorităţilor laice şi bisericeşti, steag care i-a însoţit inclusiv pe ultimul drum. În podul casei locuitorului Ioan Gherga, cunoscut cu porecla 'Moacă', se află lada în care a fost adus acest steag şi - nu întâmplător - în imobil a locuit numitul Ioan Moacă, nume purtat de caporalul care deschidea lista celor înscrişi pe steag. Steagul respectiv a fost scos din biserică atât la marile ceremonii religioase, cât şi cu ocazia Zilei eroilor, renunţându-se la aceasta din cauza degradării în timp a materialului din care a fost făcut şi a înscrisurilor de pe el, fiind dat jos de pe prăjini în anul 1984 de către preotul Ianăş Humiţa, care l-a trimis în anul 1986 pentru restaurare la Patrimoniile Naţionale din Bucureşti şi din acelaşi an l-a expus în balconul corului, alături de alte 2 steaguri de patrimoniu, al coriştilor şi unul funebru, unde se găseşte şi astăzi. După opinia mea, acest frumos şi valoros steag s-a făcut pentru comemorarea evenimentului, a bucuriei întâlnirii cu cei de acelaşi grai şi religie şi - mai ales - întoarcerea la vatra strămoşească a tuturor participanţilor la lupte, ei dobândind prin aceasta NEMURIREA". Trebuie ştiut că imediat după ultimul război mondial în satul Rusca din comuna Teregova - așa cum a publicat în anul 2006 Dr. Dorin Dobrincu în "Anuarul Institutului de Istorie Xenopol" al Academiei Române - s-a format organizația anticomunistă condusă de Petru Moacă, executat în anul 1951: din acea structură partizană, 3 membri Gherga au fost condamnați la mulți ani de închisoare. Se poate observa că în nici 6 secole, 3 uniri ale Românilor au implicat Ghergani, căci după familia G/herţegului Negru-Vodă / din casta Basarabă (care a întemeiat Ţara Românească) şi primii cârmuitori care au unit statele Românilor din N Dunării i-au avut pe Ghergani ca rude: Ghergana Stanca, cu care s-a însurat Vodă Mihai "Viteazu", respectiv Gheorghe Şaguna - fiul Gherganei Ecaterina - cu care s-a măritat vara celui devenit apoi Domnitorul Unirii (redacția revistei "Historia" a anunțat în anul 2016 și că "unele legende vorbesc despre faptul că la Ghergani a fost plănuită Unirea Principatelor Române"). Imediat după Unirea Principatelor Române, la Bucureşti în anul 1860 a luat fiinţă primul Comitet Macedo-Român, din care făceau parte şi fraţii Goga din Clisura / în Greacă, termenul "kleidas" = "chei" (într-un memorandum adresat Împăratului Napoleon III al Franţei 1808-1873, afirmau că numărul Armânilor atunci era de 4 milioane); ar fi de observat (printre altele) că după ce Napoleon III a pierdut luptele cu Nemții iar provincia Alsacia - cu reședința Strasbourg - a fost anexată de Germania, multe familii Gherga din Maidanu Carașului au donat bani "pentru nefericiții Francezi" / după cum a consemnat publicația "Albina" la Pesta în 5 III 1871.

Naționalitățile la formarea Austro-Ungariei

Este de ştiut că ambasadorul Imperiului Ţarist în capitala Imperiului Francez în timpul Împăratului Napoleon Bonaparte a fost Alexander Kurakin 1752-1818 din Dinastia Ghedimină / genetic patern ca Gherga: era strănepotul Prințului Boris Kurakin 1676-1727, cu care a fost cumnat Împăratul Petru "cel Mare" al Rușilor 1672-1725 (Împăratul / Țarul rămas în istorie și deoarece a poruncit ca Rușii - cu excepția preoților - să se radă, pentru ca astfel să devină "mai Europeni"; pe atunci - în Imperiul Țarist - purtatul bărbii era un atribut de onoare al omului liber, tunsul echivalând cu amputarea vreunui membru).

Biserica Ortodoxă Aromână din Mişcolţ

Este de remarcat că în unele perioade, ca de pildă în secolul XVII, orașe ca Mișcolț (acum în Ungaria), Cașovia / Kosice (acum în Slovacia), Muncaci (acum în Ucraina), etc. făceau parte din Principatul Transilvaniei (din care la un moment dat au făcut parte inclusiv orașele Bănățene Caransebeș și Lugoj de pe Râul Timiș - acum în România - în ale căror cetăți pe atunci trăiau nobili Gherga); de exemplu, structura Partium - partea din V Transilvan, ca un ecou în mileniul II al Ducatului Sf. Alan / Salanus din mileniul I - după ivirea din secolul XVI a ajuns să cuprindă în S Banatul de Lugoj-Caransebeș iar în N Mișcolț și Kassa / Kosice: Gherga a existat în Partium 1541-1920, regăsindu-se atât în S, cât și în N, ca facilitând legăturile dintre acele părți la sfârșitul Evului Mediu și la începutul Epocii Moderne.

Steagul Transilvaniei înaintea Unirii Românilor

"Etnografia şi folclorul Carpatic" din anul 1988 a acordat atenție amplă bogaților comercianți Aromâni Gherga din Mişcolţ / Ungaria iar "Monografia Bisericii Ortodoxe din Mişcolţ" coordonată în anul 2001 de istoricul Maghiar Dobrossy Istvan (1946-2015) a descris câţiva Gherga, pe mai multe pagini, găsindu-i ca foarte pitoreşti: "la Mişcolţ au fost 4 generaţii Gherga, într-o familie numeroasă - chiar cu numărul mare de decese infantile - ajungând la peste 50 de persoane menţionate; un lucru e sigur - că pe lângă Cazinoul Gherga era prezentă la mijlocul secolului XIX în reclame şi Casa Gherga (='Gerga-haz') ca un loc notoriu / faimos: punct de orientare în oraş" (privind generațiile Aromânilor Gherga din Moscopole în Mișcolț - înregistrate vreme de un secol și jumătate - împreună cu bătrânii / vârstnicii veniți și cu tinerii plecați, se poate contura chiar număr dublu, de pildă în anul 2013 Dr. Konstantina Karakosta notând că "bogatele familii Moscopolitane - ca Gherga - au rămas în Mișcolț = principala destinație din Ungaria, înaintea Budapestei, timp de peste 5 generații, fiind în fruntea vieții comerciale și financiar-economice a orașului, influențând de asemenea climatul intelectual și politic al noii țări", după dispariţiile lor rămânând numeroase morminte Gherga în Mișcolț, așa cum au rămas numeroase morminte Gherga în Moscopole). Exemple de descrieri: născut în anul 1727 la Moscopole în marea familie a negustorilor Armâni / Aromâni din Casa Comercială Gherga, nepotul Gheorghe Gherga al bătrânului Alex/is Gherga, pe când avea 11 ani, anume în anul 1738 - atunci fiind o epidemie de ciumă odată cu invazia otomană - a ajuns la Timişoara iar apoi via Kecskemet s-a mutat la Mişcolţ, întâi pe Str. Rakoczi, Nr. 4, după cum a documentat în anul 1968 muzeograful Maghiar Komaromy Jozsef, devenind "bărbat înalt, proporţional, cu figură prelungă şi ochi negricioşi, frunte destul de lată, ridată, părul, sprâncenele şi mustaţa apoi toate negre; în Lublin a suferit de 'o boală gravă' - nu știm exact ce a fost - și a murit la 23 XI 1778, lăsându-și afacerile prin contract partenerului Gheorghe Pataky / Patachi de 49 ani din Mișcolț, Str. Sczechenyi, Nr. 9, care i-a inclus ca asociați pe Adam Gherga și pe Atanasie Pescar (voința lui Gheorghe Gherga a fost consemnată de Naum Șaguna - tânărul asistent al lui Gheorghe Pataky - care îl însoțea în Polonia). La afacerea preluată de la răposatul Gheorghe Gherga s-au mai implicat în Mișcolț ca asistenți Mihail Muciu, Ștefan Roja, Gheorghe Dona și Mikloș Kilitza, care au devenit nume cunoscute în comerțul orașului. Muzeul Mișcolț păstrează testamentul marelui negustor Gheorghe Gherga, din care transcriu: 'Întrucât eu, Gheorghe Gherga, am căzut așa de bolnav încât nu mai văd lumina zilei și nu mai cunosc nici trecerea timpului, ci îmi văd doar moartea, iată ce act fac cu înțelepciunea minții mele, în fața lui Dumnezeu, pentru succesorii și legatarii mei, mărturisind ce las: despre bogăția mea, privind firmele îl aleg pe partenerul meu Gheorghe Pataky - pe care-l consider ca fratele meu - și pe Adam Gherga ca să fie îndrumat iar privind capitalul, se împarte egal soției dragi și copiilor; banii pe care îi am cu mine să ajungă la nunta nepoatei mele, fiica lui Simion Gherga - căci am promis cadou - iar cu restul să fie achitată datoria la Moscopole. În ceea ce privește Biserica din Mișcolț, dacă va fi construită, atunci să se contribuie din profitul afacerii, Domnul Atanasie Pescar ocupându-se de socoteli. Semnat Gheorghe Gherga, cu sigiliu inelar, scris de Naum Șaguna, cu 2 martori în Lublin, 20 XI 1778'. Textul contractului social ce a urmat testamentului a luminat puternic afacerile acelor vremuri, începând astfel: 'Slavă Majestății Sale și tuturor Sfinților. Noi, Gheorghe Gherga și Gheorghe Pataky, am tranzacționat mulți ani fără nici un contract social, doar cu inventarul conturilor noastre și dorind ca la decesul oricăruia din noi să nu fie discuții de succesiune, am convenit ca burlacii Adam Gherga și Atanasie Pescar să fie cuprinși în acest contract despre capitalul nostru, cu drepturi și obligații egale'. Comerțul lor a fost cu vin, coloniale, textile, diverse materii prime și produse finite, continuând în Mișcolț până în 1791". Vinurile Tokaj în secolul XVIII erau comercializate de negustorii Aromâni din Mișcolț în Polonia îndeosebi la târgurile din Lublin și din Poznan (la piața de acolo posibil că veneau și înrudiții Prusaci Gherga din Pomerania; Prușii / Prusacii = amestecul dintre Baltici (foști Hanseati) și Nemți, militarizați de Cavalerii Teutoni.

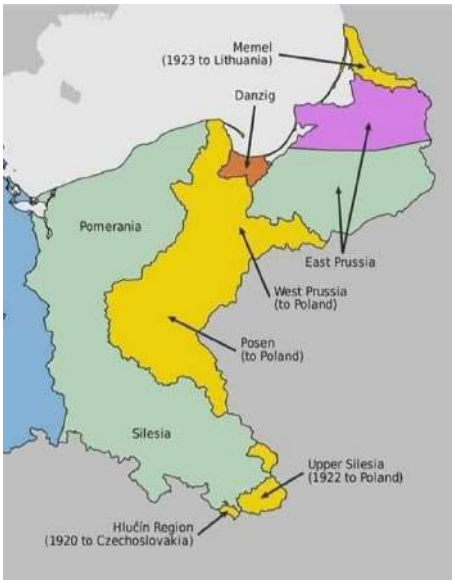

Teritorii Germane răsăritene
până la primul război mondial

Se pare că întreruperea activităților comerciale în Mișcolț a fost datorită nunții Anastasiei Gherga - fiica răposatului Gheorghe Gherga / respectiv sora lui Adam Gherga - care s-a măritat cu Aromânul comerciant de vin Ion Pamperi în anul 1790, la Varșovia (din avutul Gherga desprinzându-se zestrea ei, în fața casei fratelui Adam Gherga 1755-1813, familia Pamperi / Pompery avându-și casa în Mișcolț, Str. Kossuth, Nr. 12); asociatul Gheorghe Pataky / Patachi 1729-1804, născut în Moscopole, după aceea și-a trăit bătrânețea în Mișcolț iar nepotul Pompery Janos 1819-1884 (numit la fel ca bunicul, în versiunea Maghiară) s-a născut în casa Gherga din Mișcolț - Str. Szechenyi, Nr. 3 - și a devenit membru corespondent al Academiei Ungare: așa cum a scris istoricul Maghiar Komaromy Jozsef - în anul 1969, pentru Muzeul din Mișcolț - "luxul familiei Gherga (a văduvei negustorului Gheorghe Gherga și a copiilor, începând cu cei mari, Adam și Anastasia) a fost evident, rămânând date despre sofisticatele lor gospodării, abundențele de mărfuri scumpe și consumurile mari de cafea, caviar, mirodenii / ca mult apreciata vanilie, băuturi / în primul rând lichior, rochii la modă, etc., ei în final mutându-se - prin cununii - din Mișcolț".

Galiția, aflată în Nordul Bucovinei și Maramureșului / la poalele Nordice ale Carpaților, avea după capitala Liov / Ucraina drept cel mai mare oraș Cracovia / fosta capitală a Poloniei, fiind locuită într-o bună parte de Leahi / Leși, după cum au fost numiți urmașii lui Lech - primul născut al Prințului Pan al Panonilor - migrați în N până în Lituania, Varșovia ajungând capitala Poloniei din anul 1596, când s-a încheiat cârmuirea dinaștilor Iagelo = Jogaila / Ghioga-ilă, patern genetic Gherga). În secolul XVII, cronicarul Miron Costin (care a fost omorât de analfabetul Constantin Cantemir / tatăl lui Dimitrie Cantemir) a scris despre ce se știa pe atunci că a fost în secolul I: "Litva în Crăiia Leșască direpți Râmléni suntŭ, însă acel neam al Litvei nu de Râmleni aduși suntŭ pre acéle locuri, unde lăcuiescŭ acum, ci de tirăniia lui Neron împăratului al Râmului. Multe case mari cu gloatile sale, cu Domnul lor Lizbon, fugând de răotățile lui Neron la Némți și de acolo cumpărându-și vase de Mare, pre Marea céia ce lovéște la Gdansca au mersŭ, până la Liflantŭ, o Țară, și de acolo descălecându malul, s-au lățitŭ până unde ieste Litva acum. Mulți ani suptŭ ascultarea Rusilor au fostŭ, până înmulțindu-să din an în an, apoi ei au supus pre Rusi, de le suntŭ vecini Rusii acei a toate Țări". Academicianul A/Român N. Iorga a consemnat că în Liov / Galiția la 1500 exista Jurjea Grecul = "Jurzi Grecus" (adică ortodoxul - posibil Aromânul - George); în prezent, analizele genetice au documentat că există bărbați genetic "N" ca Gherga atât în Liov / Lvov, cât și lângă oraș, la Bibrka 49,38 lat. N, 24,17 long. E, ș.a.m.d. Autorul Anastase Hâciu a scris în studiul "Aromânii" din anul 1936 că "știm despre negustori Aromâni în Polonia secolului XVI, care - natural - își întindeau afacerile și în Rusia (de unde luau blănuri). În 1791, la secretariatul expediției Rusești în Mediterana și apoi la secretariatul Congresului de la Iași era un învățat care a fost în serviciul diplomatic vreme de 22 ani, Moscopoleanul Atanasi Bala. Acel înalt dregător - foarte considerat în corpul diplomatic - a putut să se dezvolte numai într-un mediu Moscopolan așezat demult în Rusia. Părinții lui Ivan Gurco - generalul Rus din 1877 - erau Aromâni Mețoveni". (Din Mețovo a fost și Armânul Nicolae Zurzuli / Zerzoulis = Cercel, matematician fost director al Școlii de pe Sf. Munte Athos și șeful Academiei de la Iași în 1766-1772; Mețovo / Aminciu 39,46 lat. N, 21,11 long. E în secolul XVII a populat cu coloniștii săi un cartier din Moscopole iar în secolul XX - în al doilea război mondial - a fost centrul / capitala Principatului Pindului: stat Aromân fascist în 1941-1943).

Galiția și steagul său

Un istoriograf din Mișcolț / Panonia a descris procedura alegerii electorilor din perioada Reformei Habsburge și a specificat faptul că tribuna negocierilor politice era Cazinoul Gherga: "Cazinoul de atunci se afla într-o casă cu un singur etaj, pe strada principală, unde proprietarul era Spiridon Gherga 1791-1869, cu o bucătărie foarte bună; în perioada Revoluției Pașoptiste tinerii numeau acel loc de relaxare". Trecerea prin Mișcolț a marelui revoluționar al Ungariei, Petofi Șandor 1823-1849 (de fapt tânărul poet Balcanic Ștefan Petrovici - avansat în gradul de maior la asedierea Timișoarei, în 3 V 1849 - mort la Sighișoara, care afirma că "Ungaria nu există fără

Ardeal") a rămas consemnată de Maghiari prin faptul că "a fost găzduit în 1847 de Spiridon Gherga şi în cinstea lui s-au adunat tinerii din Mişcolţ iar pentru prânz a fost invitat la Cazinou" / în prezent, pe faţada clădirii este o placă memorială despre acel eveniment; acela a fost coleg de şcoală cu Kerkapoly Karoly, care a devenit în anul 1859 membru corespondent al Academiei Ungare şi ministrul finanţelor Ungariei "Mari" în 1870-1873 ("Ungaria Mare" nu a existat niciodată de sine-stătătoare, ci era parte a Imperiului Austro-Ungar, fiind o elaborare similară de exemplu cu "Bazinul Carpatic", altă sintagmă eronată Maghiară: spre comparaţie, după disoluţia Ungariei "Mari" - de la sfârşitul primul război mondial - existenţa Regatului României "Mari" nu a fost conectată de nici o structură Imperială, Ţara fiind independentă / de sine-stătătoare, ca Regatul României "Mari" iar nu ca parte din vreun sistem supra-statal, cum a fost Ungaria "Mare" în cadrul Imperial al Austro-Ungariei, putându-se și observa că după disoluția Austro-Ungariei a lipsit jalea după Austria "Mare", artificiul cu mărirea fiind unilateral Maghiar). Este de ştiut că ministrul justiţiei paşoptist Deák Ferencz 1803-1876, declarat de Maghiari drept "Înţeleptul naţiunii" - care l-a simpatizat şi l-a protejat pe Kerkapoly Karoly - a purtat în primii ani ai copilăriei numele Aromân Pescariu / la şcoală dascălii Maghiari numindu-l Deák / după cum a scris profesorul Anastase Hâciu în cartea "Aromânii" din anul 1936 iar generalul Gorgey Artur 1818-1916 (a cărui familie, când Regele Geza II, însurat cu Eufrosina Kievului, a domnit peste Ungaria, Croaţia şi Dalmaţia, a emigrat de pe moşia Gorgo în N Panoniei) a primit comanda Revoluţiei Paşoptiste de la conducătorul ei, masonul Kossuth Lajos 1802-1894, însă în 13 VIII 1849 a capitulat la Şiria 46,16 lat. N, 21,38 long. E / judeţul Arad şi s-a retras la Vişegrad 47,47 lat. N, 18,58 long. E, ca inginer feroviar: 13 militari dintre colaboratorii lui - printre care erau 4 Maghiari - au fost executaţi în 6 X 1849 la Arad de Austrieci, care au sărbătorit momentul ciocnind cu bere (ceea ce i-a determinat pe Maghiari ca de atunci să nu mai ciocnească berea); în Mişcolţ, mama Aromânului Spiru / Spiridon Gherga - proprietarul Cazinoului, strănepotul lui Dimitrie Gherga / Gheorghiu din Moscopole - era fiica negustorului Aromân Naum Pescariu (Spiridon Gherga s-a dus în 21 IV 1869, văduv în ultimii 5 ani după Maria, care a răposat în 16 IV 1864). Revoluţia Paşoptistă în Ungaria s-a declanşat mistic la Idele lui Martie şi a rămas sărbătoarea anuală a Maghiarilor de pretutindeni.

Cazinoul Gherga din Mişcolţ (Piaţa Varoshaz, Nr. 5)

În lucrarea "Viaţa unei mame credincioase" din anul 1913 - despre Doamna Şaguna, fostă Muciu / Mocioni, răposată la vârsta de 51 ani, în anul 1836 - Dr. Ioan Lupaș a scris că în Mișcolț "la anul 1728 erau 300 de familii ale negustorilor Români" iar Dr. Pericle Papahagi a consemnat pentru Academia Română cum a fost după 7 decenii în același secol XVIII, anume că "numai la Mișcolț erau peste 350 de familii în 1798 veniți de pe la Moscopole"; de altfel, în anul 2013 Dr. Konstantina Karakosta - de la Facultatea de Istorie a Universității din Salonic - a prezentat statistica provenienților negustorilor în Mișcolț la începutul Epocii Moderne, relevând că majoritatea erau din Moscopole:

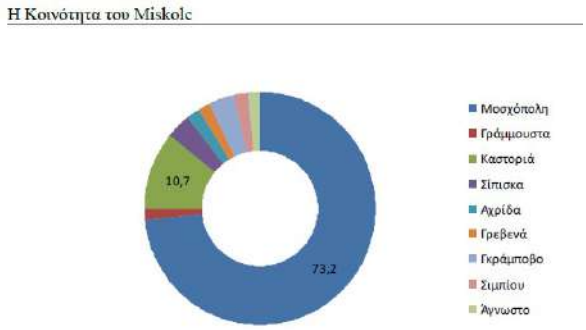

Cu albastru: Moscopolenii în Mișcolț

Dr. Konstantina Karakosta a scris în anul 2013: "După încheierea în 1718 a Tratatului dintre Imperiile Habsburg și Otoman, au fost conferite numeroase drepturi celor din Imperiul Otoman care voiau să se așeze în Imperiul Habsburgic (taxe reduse, libertate religioasă, etc.); forma de organizare preferată de negustorii Makedoni în noua țară a fost prin case de comerț (companii / firme). La Kecskemet erau vite iar la Tokaj erau vinuri, așa că Mișcolț - plasat între acelea - a fost locul potrivit ca piață și ca domiciliu: specialiști în comerțul internațional, negustorii Moscopoliți au depășit cu mult comercianții locali, desfăcând în Polonia și secundar în Imperiul Țarist. Istoricul Maghiar Ödön Füves a afirmat despre caravanele Moscopoliților că se întorceau după livrări cu saci de aur, ceea ce a dus - din cauza puterii pe care o arătau și a geloziei pe care o atrăgeau - inclusiv la conflicte cu băștinașii / indigenii necapabili de asemenea performanțe; negustorii Makedoni - veniți din Moscopole în Mișcolț - erau fie temporari, fie permanenți: cei care s-au așezat în Mișcolț au putut ajunge cetățeni Imperiali dar și puteau ajunge Maghiarizați. În secolul XVIII, negustorii Makedoni au achiziționat - în mod gradual dar cvasi-compact - circa 200 de clădiri în centrul istoric al orașului Mișcolț; casele pe care le aveau, împreună cu prăvăliile, cu stilul luxos de viață și cu obiceiurile prezervate, au influențat imaginea urbei: negustorii Makedoni formau 2% din populație, însă aveau majoritatea capitalului. Istoricul Maghiar Bárány Péter a afirmat că 'locuiau în cele mai frumoase imobile, aveau cele mai bune podgorii, posedau cele mai bune locuri; nimeni din județ ori din județele învecinate nu-i putea ajunge ca nivel de trai'. Negustorii - prin legăturile existente - au provocat un lanț de migrări; bazele rețelelor umane dezvoltate au fost familiile, care împărtășeau aceleași origini, amintirile aceloraşi proveniențe, înrudirile și prieteniile formate, etc.: așa ceva a definit profilul economic al comunității, care în societatea Maghiară a ajuns să capete recunoaștere oficială prin faptul că Moscopoliții - printre care de vârf au fost cei din familia Gherga - au generat capital timpuriu, au creat burghezie, au introdus spirit antreprenorial, au dezvoltat comerțul, au îmbunătățit suflul economic al zonei, ș.a.m.d. Dinamica a fost susținută până spre sfârșitul secolului XIX, după care a

urmat decăderea: descendenții bravilor pionieri - ai marilor negustori de la început - au investit în sistemul bancar, s-au implicat în noile întreprinderi ori în viața publică, etc. și s-au dispersat; așa ceva nu a fost unic (ca un caz izolat, pentru Mișcolț), căci însuși Imperiile - Habsburgic, Țarist și Otoman - au dispărut: în viitor, cercetătorii ar putea studia diaspora Moscopolită din Mișcolț, prin analize de gen sociologic ori antropologic". La 9 IX 1802, în capitala Ungariei, din partea Armânilor / Aromânilor "a fost ales unanim Theodor Papa Georgi ca preot, episcopul Budei fiind rugat să-l sfințească de paroh al Comunității din Pesta". În anul 1814, profesorul Nicola Nicolau - autorul în Buda a cărții "Gheografia - scrierea pământului" l-a avut printre prenumeranți (adică finanțatori) pe "cinstitul Ioan Gherga", după cum stă scris la sfârșitul primului tom: Ioan Gherga - notat documentar Johann Gyerga - era un membru Vlah / Armân de bază al Bisericii Ortodoxe din Pesta; așa cum a documentat în anul 2017 Dr. Maria Berenyi în lucrarea "Familii și personalități macedoromâne din Pesta (secolele XVIII-XIX)", în anii 1820-1821 printre Vlahii Pestei - din scriptele Bisericii Aromâne de acolo - au fost consemnate inclusiv votările lui Johann Gyerga = Ioan Gherga la disputele cu Elenii, acela mai existând ca demn contact Vlah în Pesta indicat documentar și la 1833 ("Societatea pentru Studii Macedone" a publicat în Makedonika" din anul 1965 că Ioan Gherga la 1821 încă mai era înregistrat ca negustor din Mișcolț / era la exact un secol de la sosirea strămoșului său Alex Gherga din Moscopole).

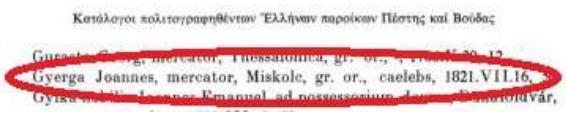

Κατάλογοι πολιτογραφηθέντων Έλλήνων παροίκων Πέστης και Βούδας

Gyerga Joannes, mercator, Miskolc, gr. or., caelebs, 1821.VII.16.

O ultimă mențiune istorică a negustorului Aromân Gerga János din Pesta a fost ca nașul din partea miresei Marta Pop - Maghiarizată Martha Pap - la nunta din 14 I 1836 cu poetul Maghiar Garay János 1812-1853 din reședința județului Tolna, luna de miere fiind aranjată în Casa Mocioni (ea însă a murit curând, în același an).

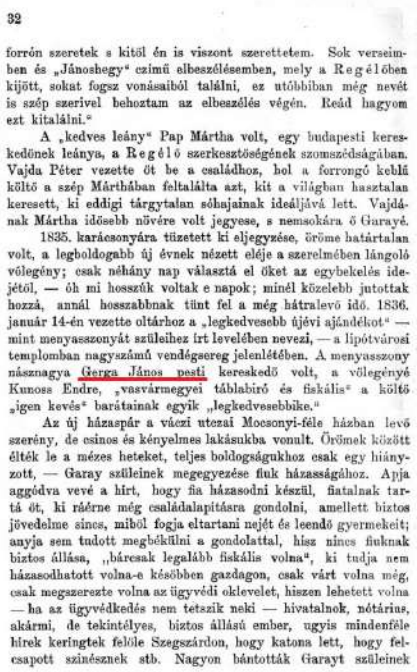

32

forrón szeretek s kitől én is viszont szerettetem. Sok verseimben és „Jánoshegy" czimü elbeszélésemben, mely a Regélőben kijött, sokat fogsz vonásaiból találni, ez utóbbiban még nevét is szép szerivel behoztam az elbeszélés végén. Reád hagyom ezt kitalálni."

A „kedves leány" Pap Mártha volt, egy budapesti kereskedőnek leánya, a Regélő szerkesztőségének szomszédságában. Vajda Péter vezette öt be a családhoz, hol a forrongó kebli költő a szép Márthában feltalálta azt, kit a világban hasztalan keresett, ki eddigi tárgytalan sóhajainak ideáljává lett. Vajdának Mártha idősebb nővére volt jegyese, s nemsokára ő Garayé.

1835. karácsonyára tüzetett ki eljegyzése, örőme határtalan volt, a legboldogabb új évnek nézett eléje a szerelmében lángoló vőlegény; csak néhány nap választá el őket az egybekelés idejétől, — óh mi hosszúk voltak e napok; minél közelebb jutottak hozzá, annál hosszabbnak tünt fel a még hátralevő idő. 1836. január 14-én vezette oltárhoz a „legkedvesebb újévi ajándékot" — mint menyasszonyát szüleihez irt levelében nevezi, — a lipótvárosi templomban nagyszámú vendégsereg jelenlétében. A menyasszony násznagya Gerga János pesti kereskedő volt, a vőlegényé Kunos Endre, „vasvármegyei táblabiró és fiskális" a költő „igen kevés" barátainak egyik „legkedvesebbike."

Az új házaspár a váczi utczai Mocsonyi-féle házban levő szerény, de csinos és kényelmes lakásukba vonult. Örömek között éltek le a mézes heteket, teljes boldogságukhoz csak egy hiányzott, — Garay szüleinek megegyezése fiuk házasságához. Apja aggódva vevé a hirt, hogy fia házasodni készül, fiatalnak tartá öt, ki ráérne még családalapitásra gondolni, amellett biztos jövedelme sincs, miből fogja eltartani nejét és leendő gyermekeit; anyja sem tudott megbékülni a gondolattal, hisz nincs fiuknak biztos állása, „báresak legalább fiskális volna", ki tudja nem házasodhatott volna-e később gazdagon, csak várt volna még, csak megszerezte volna az ügyvédi oklevelet, hiszen lehetett volna — ha az ügyvédkedés nem tetszik neki — hivatalnok, nótárius, akármi, de tekintélyes, biztos állású ember, ugyis mindenféle hirek keringtek felőle Szegszárdon, hogy katona lett, hogy felcsapott színésznek stb. Nagyon bántották Garayt szüleinek

Relatare de Dr. Zólyomi Lajos, Szekszárd 1886

Este de remarcat - după cum a studiat inclusiv "Institutul de Cercetări a Românilor din Ungaria" - că negustorii Macedo-Români între ei vorbeau "Vlașka" = Graiul Armân (iar nu Greaca); în acele vremuri de începuturi ale Epocii Moderne, Aromânii în Imperiul Habsburgic nu doar și-au păstrat identitatea în Ungaria și în Austria, ci au și sprijinit decisiv afirmarea identității Românești autentice în provinciile Române din acel Imperiu: Banat, Transilvania și Bucovina.

Portul vapoarelor cu aburi,
în fața Bisericii Aromâne din Pesta

Pare semnificativ că în Imperiul Habsburgic al anului 1860 (imediat după Unirea Principatelor Române Moldova și Valahia), consilierii Imperiali pentru cele 3 provincii Românești incluse - Bucovina, Transilvania, Banat - au fost 3 Aromâni invitați de către Împăratul Francisc Iosif / Franz Josef: Baronul Nicolae Apostol Petrino (cu care se înrudea familia Hurmuzaki) pentru Bucovina, episcopul Andrei Șaguna - născut de Gherga - pentru Transilvania, respectiv pentru Banat judele primar al nobililor, adică prim-pretorul Andrei Mocioni / a cărui familie a finanțat pe Gherga. În "Memoriul către împărat pentru autonomia Banatului", Andrei Mocioni atunci - în 28 IX 1860 - a prezentat personal suveranului și a lăsat scris ("sprijinit temeinic pe argumente istorice indiscutabile" după cum a consemnat Dr. Teodor Botiș în "Monografia familiei Mocioni" din anul 1939): "Banatul a fost o parte a Daciei antice, și sub Romani se chema 'Dacia Ripensis' în urma faptului că cele 3 laturi ale sale sunt spălate de râurile Mureș, Tisa și Dunăre. Populația constă mai ales din străvechii săi locuitori, adică din Români, care se întind de la un capăt până la celălalt. După ce Banatul ajunse sub Imperiul Roman iar mai târziu - după multe prefaceri - sub suzeranitatea Maghiarilor, a rămas, ce e drept, un șir lung de ani, cu întreruperi neînsemnate, ca o provincie aparținătoare sceptrului regilor Ungariei, dar până pe la sfârșitul domniei împărătesei Maria Terezia, de glorioasă memorie, totdeauna autonomă. După ce Maghiarii pe la anul 896 s-au așezat în Ungaria de astăzi, sub regele Geza țara se împărți în scopul unei administrațiuni mai îndemânatece în comitate, fără ca în catalogul acelor comitate să fie numit și Banatul. Ba tocmai regele Geza dete Banatului o situație autonomă sub guvernator militar, cu titlul de: 'Comite al Banatului'. Puțin după aceea Banatul fu ocupat de Emanuil, împăratul bizantin, care înaintase până la Tisa contra lui Ștefan II, regele Ungariei. După ce s-au retras bizantinii, Andrei II regele Ungariei prin o lege din anul 1212 1-a așezat, ca pe o provincie de mare însemnătate, într-un rang cu principatul autonom al Transilvaniei, iar de comite a numit pe un oarecare Martin. În anul 1242 Banatul, împreună cu Ungaria, fu devastat de Tătari, iar după retragerea lor

păstrându-și autonomia, cu demnitatea de comite fu onorat magistrul Laurențiu. Sub regele Carol Robert și sub fiul lui, Ludovic cel Mare, Banatul a rămas pururea o țară a coroanei, despărțită de Ungaria și administrată de comitele Ștefan din Loșint, iar mai târziu de Filip de Ozora. Acestora le-a urmat, sub regele Sigismund, Ștefan de Rozgony și Nicolae de Ujlac, iar sub regele Vladislav I, gloriosul Român Ioan Huniade. După moartea lui Ioan Huniade, Banatul a rămas sub domnia văduvei sale Elisabeta, iar dupa moartea ei sub regele Matia Corvin, fiul lui Ioan Huniade, demnitatea de comite se dete lui Pavel Cneazul și după moartea aceluia, sub regele Vladislav II, lui Iașa Som. La anul 1552 Banatul căzu sub stăpânirea otomanilor, afară de ținuturile Lugojului, Caransebeșului, Mehadiei și de ținuturile lui muntoase, care s-au încorporat la Transilvania și până la reocuparea Banatului rămaseră încorporate tot la Transilvania. La anul 1716, împăratul Carol VI îi dădu Banatului, câștigat prin armele împărătești, autonomia lui de mai înainte, și îl puse apoi sub administrația unui comandant general și a unui președinte civil. Populațiile Banatului se simțiră fericite sub acea administrație, pentru că erau libere de orice prestație iobăgească și se administrau prin organele lor autonome, adică de către dregători aleși de popor, sub nume de cnezi-primari. Împrejurarea că generalul comandant, contele Mercy, realiză opere minunate pentru prosperarea agriculturii și a industriei, adăugă mult la fericirea lor. Totuși acele populații nu se putură bucura îndelung de bunăstarea lor, pentru că în anul 1780, adică după 64 de ani de administrație autonomă, împărăteasa Maria Terezia, fără a întreba populațiile Banatului, ci în contra intereselor lor, decretă anexarea Banatului la Ungaria, ca un act de recunoștință față de Maghiari. Din cele zise până aici se vede că Banatul, de la înființarea lui până la anul 1538, prin urmare timp de 644 ani, s-a ținut, ce e drept de sceptrul regilor Ungariei, iar de la anul 1716 până la 1780, adică în decurs de 64 de ani, se bucură iarăși de o situație autonomă și aparține coroanei Austriei. Prin urmare Banatul în decurs de 872 de ani nu a fost deloc încorporat la Ungaria. De la anul 1780 până la anul 1849, adică numai 69 ani, a fost anexat Banatul la Ungaria și administrat în sensul fostei constituțiuni Ungurești. La anul 1849 Majestatea Voastră, considerând meritele Românilor, v-ați îndurat a restaura Banatul în situația lui autonomă de mai înainte, iar cu considerare la meritele Sârbilor ați creat Voivodina Sârbească, din comitatul Baci și din o parte a Sirmiului, iar apoi unindu-le pe amândouă le-ați înălțat prea grațios la rangul de provincie autonomă a coroanei. În consecință, după istorie, Banatul a format mai în toate timpurile o individualitate istorică proprie și ca atare mai fericit a fost atunci, când a atârnat de-a dreptul de Viena. Deci a-l uni cu Ungaria înseamnă a repeta o eroare, care acum cu atât mai puțin se poate întâmpla, cu cât însăși Ungaria e în prezent numai o țară de coroană a Austriei, prin urmare Banatul ar ajunge sub supunere dublă: a Vienii și a Pestei, ceea ce ar fi evident o anomalie. Totala contopire a Banatului cu Ungaria pot să ceară numai dușmanii acelei țări și a poporului ei. Precum este evident din istorie că în contra autonomiei Banatului nu se poate ridica nici o obiecțiune întemeiată, tot astfel vorbesc aici meritele Românilor și ale Sârbilor. Deci după ce Majestatea Voastră, luând în considerare istoria Banatului, meritele Românilor și ale Sârbilor, nationalitățile ambelor acestor popoare, prin urmare și principiul egalității de drepturi, enunțat de către Majestatea Voastră pentru toate popoarele, precum și având în vedere administrația neliniștită a provinciilor de coroană Banat și Voivodina Sârbească, v-ați îndurat a le înălța ca autonome; după ce dorințele ambelor acestor popoare se manifestă neîncetat pentru susținerea autonomiei, eu - ca reprezentant al său - îmi țin de datorință ca temeiurile de mai sus să le înaintez Majestății Voastre cu acea prea umilită rugăminte ca să vă îndurați a le lua în preagrațioasă considerare, cu atât mai vârtos că, prin o anexare a Banatului și a Voivodinei Sârbești la Ungaria, Românii și Sârbii ar deveni subordonați națiunii Maghiare, când din contră, Majestatea Voastră chiar și în prea-înaltul cuvânt către Senatul imperial actual ați binevoit a enunța pentru toate popoarele și țările egală protecțiune, cum și egale drepturi și datorințe, în concordie frățească". Dr. Teodor Botiș în "Monografia familiei Mocioni" a scris: "Ținuta bărbătească și demnă a senatorului Andrei Mocioni displăcu, bineînțeles, înaltei aristocrații feudale ce se afla la cârma monarhiei; la întoarcerea de la Viena, scăpă de un atentat, în gara Seghedin, grație prezenței de spirit a soției sale". În anul 1866, la București, 2 Bănățeni au fost printre puținii membri întemeietori ai Academiei Române: Aromânul Andrei Mocioni 1812-1880 din Foeni / județul Timiș, împreună cu administratorul stipendiilor = burselor Mocioni, anume Vikentie / Vincențiu Babeș 1821-1906 (al cărui tată biologic a fost Gheorghe "Crâșmaru" / Grigore "Călușeru" din Moșnița Veche 45,44 lat. N, 21,19 long. E / județul Timiș, după decesul timpuriu al aceluia socrul Iacob Babeș adoptând pruncul), fiul Victor 1854-1926 natural fiind nepotul lui Gheorghe / Grigore, numit așadar prin adopție Babeș, devenind academician, autorul primului tratat de bacteriologie din lume, întemeietorul Școlii Românești de microbiologie și ajuns - printre altele - în denumirea celei mai bune Universități din România, în capitala Ardealului, urmată și de Eugen Gherga, autorul prezentei lucrări "Originea Gherga".

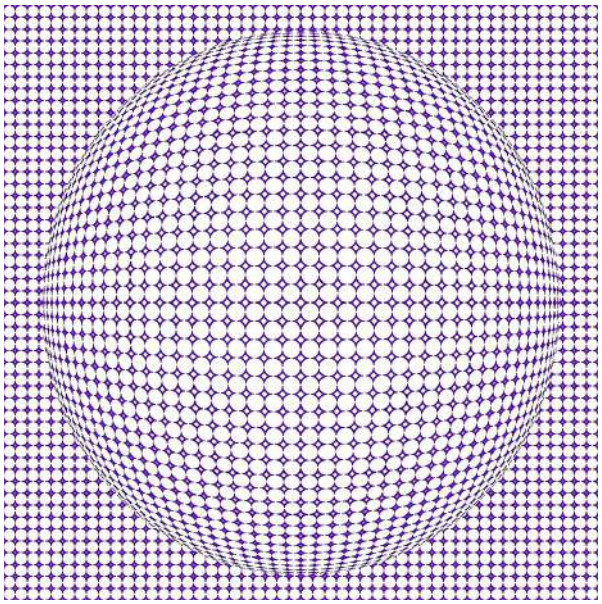

În anul 2025 au fost publicate cele mai recente studii ale Universității Harvard (prezentate de Mee Woong Kim, David Reich, ș.a.) arătând că originea Yakută - din Orientul Îndepărtat / NE Siberiei - a fost deopotrivă a Finicilor, Estonilor și Ungurilor / Maghiarilor, care practic au avut strămoși comuni: aceia au luat-o din taiga spre apus, au traversat Munții Ural către Marea Baltică luând contact cu populația Saami din Finlanda actuală iar către Marea Neagră întâlnind purtătorii Culturii Yamnaya / călăreții Stepelor. Au fost 2 mișcări genetice și lingvistice, cercetătorii respectivi susținând că strămoșii Yakuți s-au deplasat de la Est la Vest iar Kurganii / Indo-Europenii s-au

deplasat de la Vest la Est. Mostre adunate inclusiv de către arheologul Leonid Vyazov de la Universitatea din Ostrava / Cehia au dezvăluit traseul urmat de strămoșii Yakuți ai popoarelor Uralice, printr-o succesiune de situri funerare vechi întinse treptat spre Vest. Studiile au stabilit că Finicii, Estonii și alte populații vorbitoare de limbi Uralice au în comun o semnătură genetică Est-EurAsiatică; la unele s-a produs o diversificare genetică și etnică puternică care a diluat filonul primar din Yakuția. La capătul Estic al distribuției, poporul Ghenesan / Nganasan - grupat în Nordul extrem al Rusiei - are aproape integral strămoși Yakuți: acolo profilul masculin genetic e Ghergan; la cealaltă extremă, Maghiarii Moderni și-au pierdut aproape de tot amprenta Yakută ("dar știm - pe baza unor analize ADN vechi - că acei cuceritori Medievali ai Panoniei, unde acum e Ungaria, au adus limba purtată de acești strămoși", a subliniat Tian Chen Zeng, din cadrul Departamentului de Biologie Evoluționară Umană). Perpetuarea limbii Maghiare - din cauza reducerii drastice a numărului "Cuceritorilor" din primele generații / bărbați căzuți în lupte - a fost datorită femeilor, care și-au transmis limba maternă în familiile mixte închegate, etc.: astfel se explică 2 aspecte, anume pierderea genelor masculine, pe de o parte și păstrarea limbii, pe de altă parte.

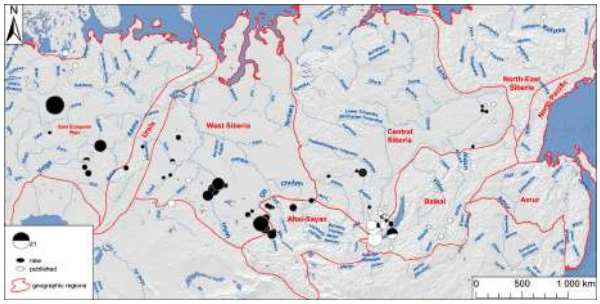

Harta locurilor cercetate de grupul internațional coordonat de Universitatea Harvard, 2025

Rădăcinile

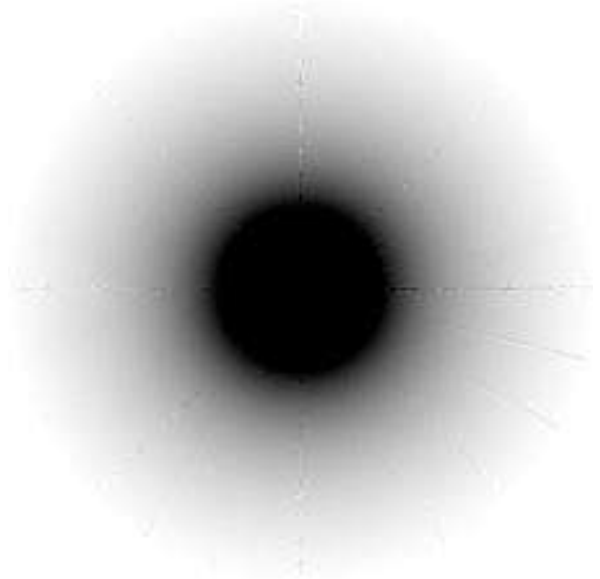

Desigur că sunt multe asemănări privind originea Aromână și de nume ca Gherga; iată nişte exemple, ca Ghiga / Ghica, Goga, Iorga, Gherca, ş.a.:

În Ghergani, Ion Ghica / "bei", adică şef al Insulei Samos pentru Imperiul Otoman din anul 1854 (mason care a uneltit împotriva Domnitorului Ioan Cuza pentru înlăturarea aceluia de la cârmuirea României), devenit preşedintele Academiei Române şi premier, a avut moşie - cumpărată în anul 1785 pentru tatăl său de bunicul Scarlat Ghica / "venerabilul" Lojii Galaţi - murind acolo la 22 IV 1897: capela Ghica din Ghergani e uriaşă. Este de ştiut că Maria Văcărescu - fiica marelui Ban Barbu Văcărescu - s-a cununat în anul 1748 cu marele Ban Dumitrache Ghica, aducându-i ca zestre părți din moșia Ghergani, întregite apoi prin cumpărarea din anul 1785 de fiul Scarlat Ghica 1750-1802: acolo, conacul familiei Ghica a fost zidit pe ruinele celui vechi Gherga (ce iniţial a fost culă, în arhitectura tipică Munteană Medievală). Tabloul "Ţigancă la Ghergani" de Nicolae Grigorescu (numele artistului derivând din Grigore), realizat în anul 1868, a fost cumpărat de Ion Ghica - fiul marelui logofăt Dimitrie Ghica - în anul 1872, cu cel mai mare preţ plătit vreodată până atunci pentru vreo pictură Românească; în anul 2008, autorul Bănăţean Mircea Bălan observa în "Istoria violenţei la români" că Boierii deseori aveau prunci ilegitimi cu focoasele Ţigănci de pe moşiile lor. Inclusiv în Europa actuală, România găzduiește cea mai mare populație de proveniență Indiană de pe continent, anume populația Țigănească / Romă: totuși - și în prezent - multora le e greu să admită legături între spațiile Indian și Român ori să accepte (în general sau specific) influențările Românilor de către Asiatici / răsăriteni care au fost documentați încă din Antichitate, deci cu mult înaintea Țiganilor, că au tot intrat masiv în tărâmurile stră-Românilor.

Ţigancă la Ghergani

Prezenţa Gherga şi Ghica în Ghergani nu e întâmplătoare; ambele familii sunt legate atât lingvistic prin numele lor - via Gheorghe, Ghica fiind forma Aromână, respectiv Albaneză derivată din Gheorghică - cât şi ca provenienţă: venite în Ţările Române din Balcani din aceeaşi zonă. Ele s-au afirmat în paralel, N Dunărean: întâi Gherga în Ţara Românească şi Banat iar apoi Ghica în

Moldova şi Ţara Românească. (Familia Ghica din provincia Zagori a Pindului, cu capitala Ioanina / Ianina, a trecut Dunărea prin negustorul Gheorghe - ajuns dregător şi apoi Domnitor în Moldova şi Ţara Românească, el fiind cel care a mutat capitala Ţării Româneşti de la Târgovişte la Bucureşti - urmat de descendenţii săi Grigore, ş.a., la putere în ambele state în secolele XVII-XIX; de exemplu, preotul Vladimir Ghica, născut la Istanbul / Tracia în anul 1873 şi mort în anul 1954 ca deţinut politic de către comunişti, a fost sanctificat în anul 2013 de Biserica Catolică). Nobilul Moldovean Mihail Dimitri Sturdza 1934-2020 (Cavaler de Malta) în cartea sa din anul 1999 despre marile familii a scris că "Ghica a avut strămoşul Gheorghe - Aromân din Macedonia - de la diminutivul 'Ghica' al căruia a provenit numele dinastiei"; ar fi de remarcat despre Gheorghe / George că are versiunea Armână originară Gheorghiu: Gherga. Monografia Bisericii Ortodoxe din Mişcolţ / Ungaria - publicată în Maghiară acolo în anul 2002 - arată că ridicarea ei a fost finanţată în anul 1785 prin contribuţiile familiilor Aromâne Gherga, Ghica, Gojdu, Roja, Şaguna şi alţii (familii importante din acea colonie, pe atunci); sfinţirea iconostasului (considerat cel mai mare din Europa Centrală - de 16 metri înălţime, cu 88 de icoane - de o frumuseţe ce taie răsuflarea) a fost în anul 1791 / azi aparţine "Muzeului Ortodox Maghiar" şi e în patrimoniul Patriarhiei Ruse: e de ştiut că Ungaria în Rusă e Vengaria / Vengriya Венгрия (în Poloneză Ungaria e Wegry, Ungur e Wegierka, etc).

Iconostasul Bisericii Ortodoxe din Mişcolţ

În Mişcolţ a activat medicul şef Benkő Sámuel 1743-1825 (în memoria căruia există premiul anual cu acelaşi nume decis de municipalitate din anul 2004), de la care au rămas notiţe Latine publicate în anul 1794 cu titlul de "Efemeride medicale"; acela - în dreptul anului 1788 - a consemnat: "Fiul văduvei Grecești Gherga înainte de a împlini 7 ani deja a fost în grija mea, fiind gras, cărnos, cu obrajii roşii. Făcea adesea amigdalită. Fratele lui, având 8 ani, are abdomenul roşu-pal de la pleurezia pe care am tratat-o cu succes de 2 ani (respiră totuşi dificil şi are o slăbiciune a picioarelor). I-am administrat diverse leacuri".

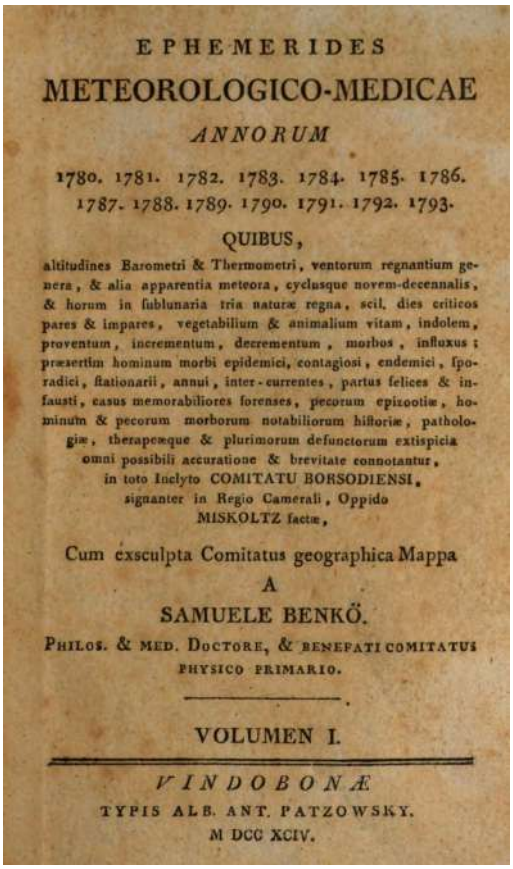

EPHEMERIDES
METEOROLOGICO-MEDICAE
ANNORUM
1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786.
1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793.
QUIBUS,
altitudines Barometri & Thermometri, ventorum regnantium genera, & alia apparentia meteora, cyclusque novem-decennalis, & horum in sublunaria tria naturæ regna, scil. dies criticos pares & impares, vegetabilium & animalium vitam, indolem, proventum, incrementum, decrementum, morbos, influxus; præsertim hominum morbi epidemici, contagiosi, endemici, sporadici, stationarii, annui, inter-currentes, partus felices & infausti, casus memorabiliores forenses, pecorum epizootiæ, hominum & pecorum morborum notabiliorum historiæ, pathologiæ, therapeæque & plurimorum defunctorum extispicia omni possibili accuratione & brevitate connotantur,
in toto Inclyto COMITATU BORSODIENSI,
signanter in Regio Camerali, Oppido
MISKOLTZ factæ,
Cum exsculpta Comitatus geographica Mappa
A
SAMUELE BENKŐ.
PHILOS. & MED. DOCTORE, & BENEFATI COMITATUS PHYSICO PRIMARIO.
VOLUMEN I.
VINDOBONÆ
TYPIS ALB. ANT. PATZOWSKY.
M DCC XCIV.

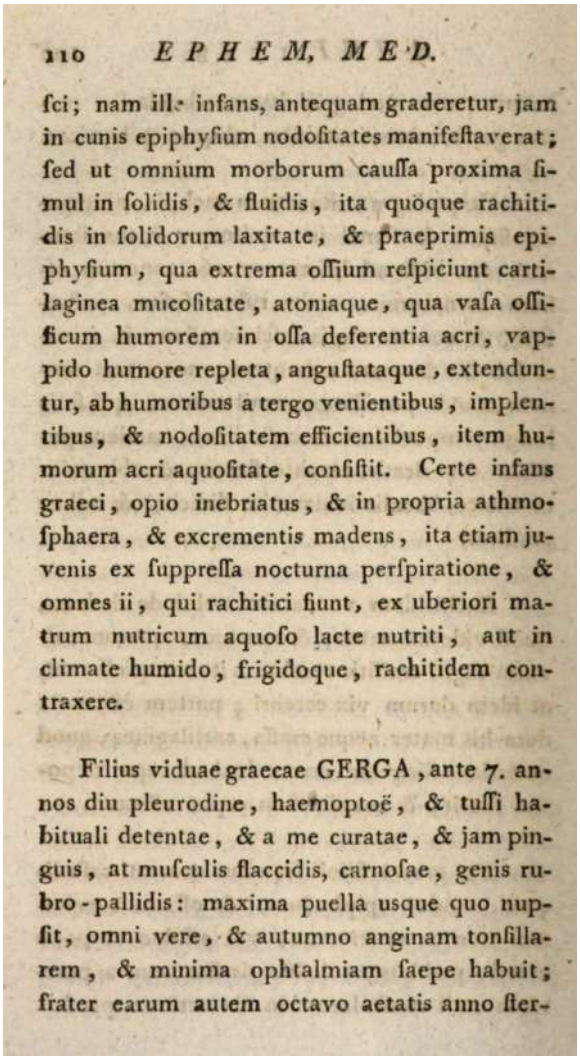

110 *EPHEM. MED.*

ſci; nam ill- infans, antequam graderetur, jam in cunis epiphyſium nodoſitates manifeſtaverat; ſed ut omnium morborum cauſſa proxima ſimul in ſolidis, & fluidis, ita quoque rachitidis in ſolidorum laxitate, & praeprimis epiphyſium, qua extrema oſſium reſpiciunt cartilaginea mucoſitate, atoniaque, qua vaſa oſſificum humorem in oſſa deferentia acri, vappido humore repleta, anguſtataque, extenduntur, ab humoribus a tergo venientibus, implentibus, & nodoſitatem efficientibus, item humorum acri aquoſitate, conſiſtit. Certe infans graeci, opio inebriatus, & in propria athmoſphaera, & excrementis madens, ita etiam juvenis ex ſuppreſſa nocturna perſpiratione, & omnes ii, qui rachitici fiunt, ex uberiori matrum nutricum aquoſo lacte nutriti, aut in climate humido, frigidoque, rachitidem contraxere.

Filius viduae graecae GERGA, ante 7. annos diu pleurodine, haemoptoë, & tuſſi habituali detentae, & a me curatae, & jam pinguis, at muſculis flaccidis, carnoſae, genis rubro-pallidis: maxima puella usque quo nupſit, omni vere, & autumno anginam tonſillarem, & minima ophtalmiam ſaepe habuit; frater earum autem octavo aetatis anno ſter-

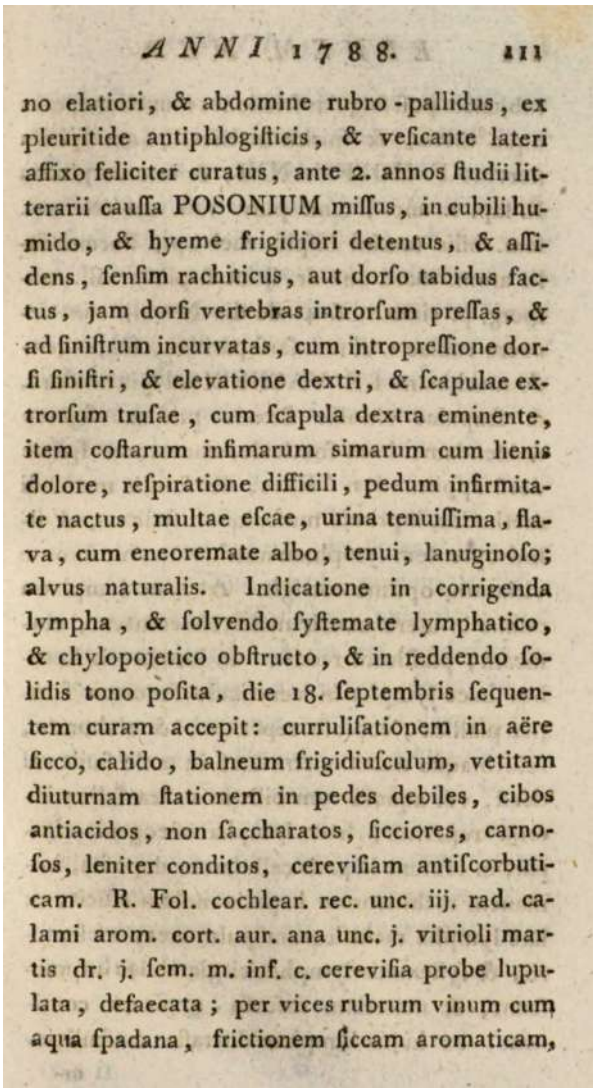

ANNI 1788. 111

no elatiori, & abdomine rubro-pallidus, ex pleuritide antiphlogiſticis, & veſicante lateri affixo feliciter curatus, ante 2. annos ſtudii litterarii cauſſa POSONIUM miſſus, in cubili humido, & hyeme frigidiori detentus, & aſſidens, ſenſim rachiticus, aut dorſo tabidus factus, jam dorſi vertebras introrſum preſſas, & ad ſiniſtrum incurvatas, cum intropreſſione dorſi ſiniſtri, & elevatione dextri, & ſcapulae extrorſum truſae, cum ſcapula dextra eminente, item coſtarum infimarum simarum cum lienis dolore, reſpiratione difficili, pedum infirmitate nactus, multae eſcae, urina tenuiſſima, flava, cum eneoremate albo, tenui, lanuginoſo; alvus naturalis. Indicatione in corrigenda lympha, & ſolvendo ſyſtemate lymphatico, & chylopojetico obſtructo, & in reddendo ſolidis tono poſita, die 18. ſeptembris ſequentem curam accepit: curruliſationem in aëre ſicco, calido, balneum frigidiuſculum, vetitam diuturnam ſtationem in pedes debiles, cibos antiacidos, non ſaccharatos, ſicciores, carnoſos, leniter conditos, cereviſiam antiſcorbuticam. R. Fol. cochlear. rec. unc. iij. rad. calami arom. cort. aur. ana unc. j. vitrioli martis dr. j. ſem. m. inf. c. cereviſia probe lupulata, defaecata; per vices rubrum vinum cum aqua ſpadana, frictionem ſiccam aromaticam,

Tot din Mişcolţ a fost Vadnai Károly 1832-1902 (membru corespondent al Academiei Maghiare) care în "Memoriile" sale - publicate în anul 1886 - a scris despre Casa Gherga, devenită Hanul Pest:

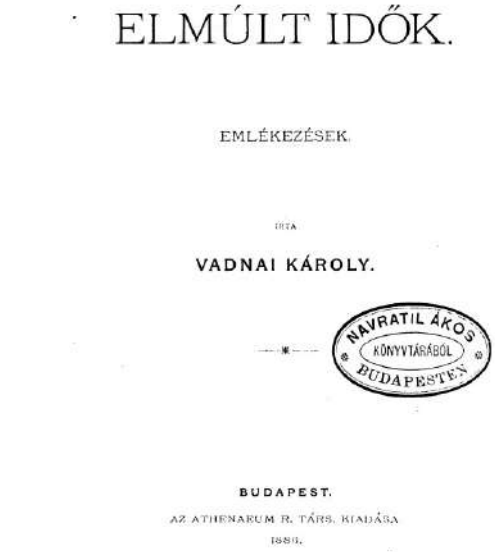

ELMÚLT IDŐK.

EMLÉKEZÉSEK

IRTA

VADNAI KÁROLY.

NAVRATIL ÁKOS KÖNYVTÁRÁBÓL BUDAPESTEN

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRS. KIADÁSA

1886.

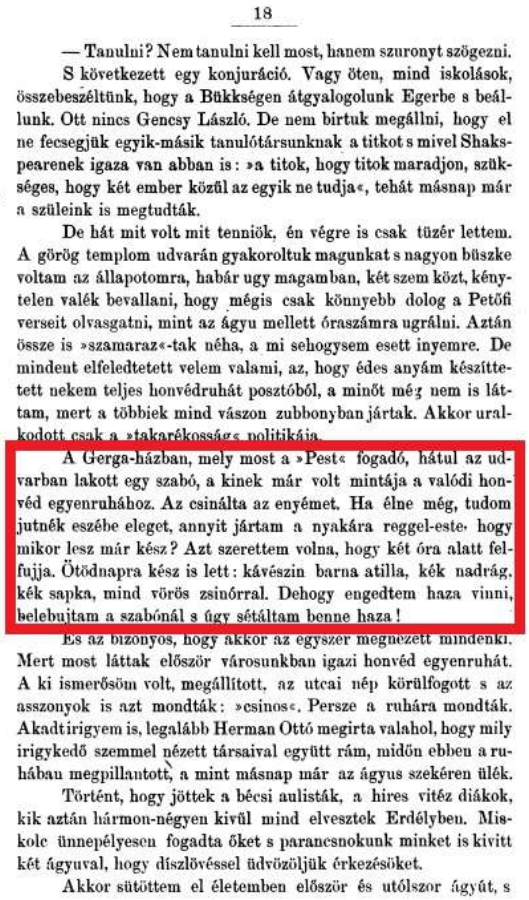

18

— Tanulni? Nem tanulni kell most, hanem szuronyt szögezni.

S következett egy konjuráció. Vagy öten, mind iskolások, összebeszéltünk, hogy a Bükkségen átgyalogolunk Egerbe s beállunk. Ott nincs Gencsy László. De nem birtuk megállni, hogy el ne fecsegjük egyik-másik tanulótársunknak a titkot s mivel Shakspearenek igaza van abban is: »a titok, hogy titok maradjon, szükséges, hogy két ember közül az egyik ne tudja«, tehát másnap már a szüleink is megtudták.

De hát mit volt mit tenniök, én végre is csak tüzér lettem. A görög templom udvarán gyakoroltuk magunkat s nagyon büszke voltam az állapotomra, habár ugy magamban, két szem közt, kénytelen valék bevallani, hogy mégis csak könnyebb dolog a Petőfi verseit olvasgatni, mint az ágyu mellett óraszámra ugrálni. Aztán össze is »szamaraz«-tak néha, a mi sehogysem esett inyemre. De mindent elfeledtetett velem valami, az, hogy édes anyám készíttetett nekem teljes honvédruhát posztóból, a minőt még nem is láttam, mert a többiek mind vászon zubbonyban jártak. Akkor uralkodott csak a »takarékosság« politikája.

A Gerga-házban, mely most a »Pest« fogadó, hátul az udvarban lakott egy szabó, a kinek már volt mintája a valódi honvéd egyenruhához. Az csinálta az enyémet. Ha élne még, tudom jutnék eszébe eleget, annyit jártam a nyakára reggel-este, hogy mikor lesz már kész? Azt szerettem volna, hogy két óra alatt felfujja. Ötödnapra kész is lett: kávészin barna atilla, kék nadrág, kék sapka, mind vörös zsinórral. Dehogy engedtem haza vinni, belebujtam a szabónál s úgy sétáltam benne haza!

Es az bizonyos, hogy akkor az egyszer megnézett mindenki. Mert most láttak először városunkban igazi honvéd egyenruhát. A ki ismerősöm volt, megállított, az utcai nép körülfogott s az asszonyok is azt mondták: »csinos«. Persze a ruhára mondták. Akadt irigyem is, legalább Herman Ottó megirta valahol, hogy mily irigykedő szemmel nézett társaival együtt rám, midőn ebben a ruhában megpillantott, a mint másnap már az ágyus szekéren ülék.

Történt, hogy jöttek a bécsi aulisták, a hires vitéz diákok, kik aztán hármon-négyen kivül mind elvesztek Erdélyben. Miskolc ünnepélyesen fogadta őket s parancsnokunk minket is kivitt két ágyuval, hogy díszlövéssel üdvözöljük érkezésöket.

Akkor sütöttem el életemben először és utólszor ágyút, s

Extras din "Memoriile" lui Vadnai Károly (secolul XIX)

Fostul premier al Regatului României "Mari", academicianul Octavian Goga 1881-1938, fiu al preotului ortodox Iosif Goga 1851-1905, s-a născut la Roşinaru / Răşinari 45,42 lat. N, 24,04 long. E / judeţul Sibiu, lângă a cărui Biserică acela care a fost primul mitropolit al Românilor din Ardeal, Şaguna - trecut la cele veşnice în 28 VI 1873 - a cerut să fie înhumat, deoarece îi plăcea extraordinar de mult acolo şi îşi făcea dese drumuri în localitate să slujească (e de ştiut că în anul 1875 preotul Titu Vespasian Gherga, din anturajul mitropolitului Andrei Şaguna, a publicat la Sibiu "Cuvântări funebrale pentru diferite cazuri cu privire la etate, sex şi starea socială", ceea ce - ca exemplu de oratorie funebră - în anul 1997 a atras atenţia cercetătorului Doru Radosav, care a studiat practicile ortodoxe în lucrarea "Sentimentul religios la români"); de altfel, în timpul Revoluţiei Paşoptiste la Bucureşti - după cum a publicat în anul 2007 Dr. Nicu Moldoveanu în "Istoria muzicii bisericeşti la români" - era activ protopsaltul Grec Christodor Gheorghiade / Gheorghiu, care "a compus cel mai frumos axion duminical, într-un stil destul de gorgonat, dar foarte apropiat de spiritul şi gustul românesc, fiind astăzi una dintre piesele liturgice (şi de concert) cele mai reuşite şi interesante".

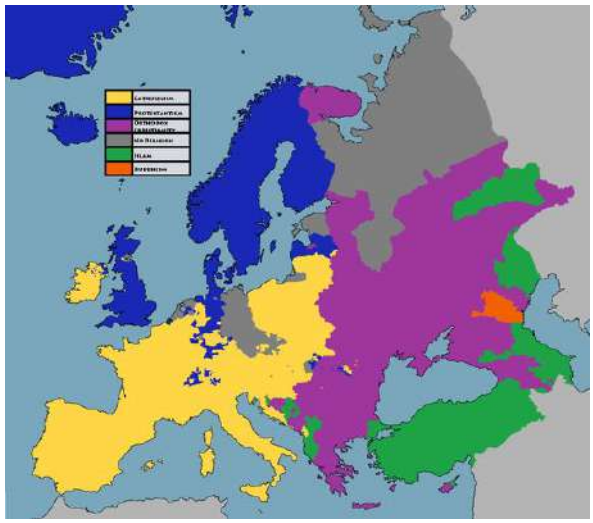

Religiile Europei actuale

În secolul XIX, mitropolitul Şaguna s-a remarcat inclusiv prin introducerea în Biserica Ortodoxă din Ardeal şi Banat a principiului sinodalităţii, adică implicarea pe lângă clerici / ierarhi a mirenilor în consiliile eparhiale şi parohiale (acum întrunirile lunare se mai păstrează doar în Banat). Zona Sibiană - fostă Almaş / Amlaş - era, împreună cu zona Braşoveană a Făgăraşului, fieful întemeietorilor Ţării Româneşti (de remarcat fiind că numele Gherg a apărut pe piatra tombală a G/herţegului Negru-Vodă, a cărui familie a stăpânit acea zonă de la poalele celor mai înalţi Carpaţi din spaţiul Român); de altfel, Românii din Roşinaru / Răşinari într-un proces din anul 1833 au făcut referire la ceea ce se ştia din 22 V 1488 - pe când domnea Regele Matia Corvin, care s-a luptat înverşunat cu toţi vecinii săi, inclusiv Români, pentru extindere - că Munţii Bucegi = "Buceciu" se aflau sub stăpânirea G/herţegului Negru Vodă la 1232. Într-un alt document Medieval, din 3 V 1549 - pe când domnea Mircea "Ciobanul" - apare că Negru Vodă "cel Bătrân" stăpânea şi păşunile Montane ale Munţilor Şureanu, din zona Orăştiei, aşadar teritoriul său era mult mai mare decât cel indicat numai prin titlul de Mare Herţeg al Amlaşului / Sibiului şi Făgăraşului / Braşovului (în anul 2016, autorii Cornel Bîrsan, Cristian Moşneanu şi Adrian Anghel ai cărţii "Istorie furată. Întemeierea Ţării Româneşti: Radu Negru Vodă între legendă, mit şi adevăr" au remarcat sintagma lui Negru Vodă "cel Bătrân" ca făcând referire la situaţia anterioară trecerii Carpaţilor în Muntenia iar pe pajiştile dintre Ţinutul Haţegului şi Ţinutul Făgăraşului - ale dinaştilor Negri - trăiau imensele turme ale Românilor, la care transhumanţa a fost factorul determinant pentru existenţă; dacă exista Negru Vodă "cel Bătrân", atunci parcă se făcea diferenţierea faţă de alt Negru Vodă, mai recent: aşa ceva de fapt se referea la dinaştii Negru Vodă / primul dintre aceia fiind fondatorul Gheorghe / Gyorgy la 1080 = bastard Regal Arpadian). Negru-Vodă a fost Nordic faţă de Valahii / Rumânii Meridionali; aşa ceva a rămas incontestabil: cei din Valahia / Ţara Românească foloseau Negru pentru Nordic (inclusiv la Vodă). Academicianul Ioan Cavaler de Puşcariu - din Bran / judeţul Braşov - în cartea "Date istorice privitorie la familiele nobile Române" din anul 1895 a scris: "Făgărăşenii au descălecat în Valahia începând din secolul XII până către finele secolului XIII, repetându-se de mai multe ori încolo şi încoace după necesitate. Asta s-a putut întâmpla cu atât mai lesne cu cât munţii erau ai lor şi pe de o parte şi pe cealaltă, nu-i oprea nimeni. Acele mişcări s-au personificat într-un Negru Vodă, ducând celebritatea lor din timpurile alea. Omlás / Amlaş a figurat în istoria noastră ca un Ducat în părţile meridionale ale Ardealului, unde mai târziu s-a format provincia Cibin a Saşilor, între Cnezatele din Ţinutul Haţegului şi Boieronatele din Ţinutul Făgăraşului. Etimonul numirii Ungurii l-au dedus de la Omlás pentru Ruină. Cârmuitorii Valahi de la început s-au intitulat ca Duci ai Făgăraşului şi Amlaşului; avem urme că ei căutau a-şi exercita jurisdicţia - ceea ce dădu la diferite controverse cu Regii Ungariei - până când acele titluri dispărură cu totul în secolul XVI. Deoarece un Ducat presupune o extindere mare de teritoriu, cel puţin pe atât cât era Ducatul Făgăraşului, ce se întindea din vârfurile Carpaţilor până la Olt şi până la Ţinutul Secuiesc, trebuie să admitem că şi Ducatul Amlaşului înainte de colonizarea lui prin Saşi s-a întins de la Olt şi Carpaţi până la Strei lângă Orăştie, apoi până la Mureş şi Târnave. Este constatat prin istorie că Ungurii numai succesiv au ocupat Ardealul, mai întâi prin Tuhutum până în Valea Someşului, sub Regele Ştefan până la Mureş iar Regele Geza II a intrat la 1141 în posesiunea faptică a teritoriului dintre Mureş şi Carpaţi numai prin colonizarea Saşilor; cam tot pe atunci cade şi colonizarea mai nouă a Secuilor catolici, care s-au aşezat în Munţii Secuieşti dând noilor locuinţe nume creştine, ca Sf. Gheorghe, etc. Diplomele Saşilor afirmă că ei au colonizat numai locuri deşerte, ceea ce e foarte natural pentru că celelalte erau locuite de autohtonii Români - precum erau marginile Siliştei, Orlatului, Tălmaciului, etc. - care fiind deja locuite formau Alba Superioară. Nenumărate procese de hotar între comunele Româneşti şi cele învecinate Săseşti - purtate vreme de secole - au vădit că nu Românii ocupau de la Saşi, ci Saşii se extindeau peste posesiunile Româneşti. Este şi ridicol a presupune că un teren aşa vast - între populaţia cea deasă a Boierilor de Făgăraş / Ţinut Valah, a cărui o parte a trebuit să emigreze cu Negru Vodă - apoi între numeroasele Cnezate Valahe din Districtele Deva, Hunyad / Hunedoara, Haţeg, etc. să fi rămas nelocuit de Români. Vor fi fost şi locuri pustii pe teritoriul unde s-au aşezat Saşii; dar sub acele puste nu se pot înţelege nişte

deșert ca Sahara, ci niscai pășuni întinse pe teritoriile comunelor Române, unde au încăput și Sașii, cât cu ruga, cât cu furca. Ei nu s-au pus numai aici, ci venind sub scutul expedițiunilor cruciate, s-au așezat prin Sătmar, Zalău, Dej, Cluj, Turda, Aiud, Vinț, etc. până au dat de marginile Târnavelor și Oltului. Ei bine, pretutindeni pe acolo a fost deșert ca în Sahara? Nu se fac și astăzi colonizări prin Banat fără a găsi măcar un petec de pământ lipsit de stăpâni? Dar cât de puțini locuitori să fi fost pe acele terenuri înainte de colonizarea Sașilor, aceia de bună seamă n-au putut exista fără de nici o conducere administrativă. Iată - dară - dezlegată originea Ducatului Omlasului / Amlașului! Castrul de lângă Săliștea / Alba a fost centrul Ducatului Amlașului (de bună seamă cu teritoriu mai extins, cum au fost odinioară Ducatele Lichtenstein, Monaco, etc). Regele Matia Corvin a încorporat Districtele Amlaș și Tălmaci ca Scaune filiale ale Sibiului iar azi Săliștea - Pretură mare Românească, cu Judecătorie - aparține de Comitatul Sibiului". Poate următoarele enunțuri par paradoxale: vechii Unguri ajunși în Panonia i-au Maghiarizat (în sens Cultural) pe vechii Români autohtoni acolo dar au ajuns asimilați de masa acelora, astfel că azi majoritatea Maghiară de fapt e genetic Română iar tot azi Românii Gherga - având profilul masculin "N" / tipic Siberienilor și Hunilor - sunt genetic mai Unguri decât majoritatea Maghiarilor.

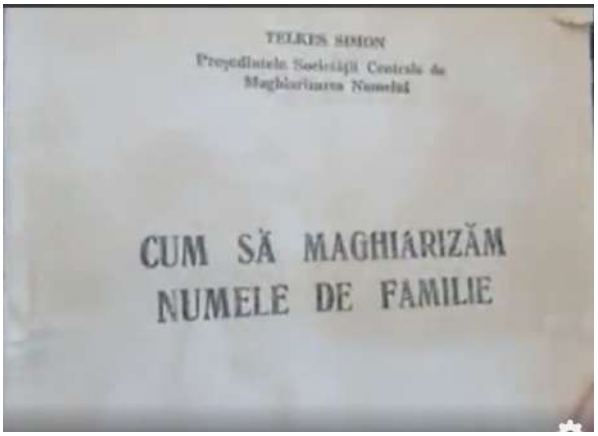

Ar fi de știut că Evreul Simon Rubin din Seghedin / Szeged - ajuns în anul 1881 la Budapesta ca Telkes Simon președintele "Societății de Maghiarizare a numelor" - a scris în manualul "Cum să Maghiarizăm numele de familie" pe care l-a publicat în anul 1898: "Așa cum prin botez creștinul devine membrul comunității creștine, tot așa prin Maghiarizarea numelui de familie, prin botez național, cel cu nume străin este primit în societatea Maghiară, în rândul adevăraților fii ai Națiunii iar Maghiarizarea numelui de familie îl face Maghiar"; astfel de strădanii nu au fost singulare de-a lungul vremurilor, deja de exemplu Gherga fiind Gerga, Gergey, Gergely, etc. iar schimbările numelui nu au fost operate doar printre Maghiari, ci și printre Slavi, ș.a. Despre denumirea Pământeană a Ardealului - fără legătură cu Maghiarii, căci a fost înrădăcinată la Germanici / de fapt la Goți, inclusiv la cei anteriori acelora - se poate reflecta și văzând harta Europeană a grupărilor etimologice pentru Pământ ("Ghi" la Greci, "Erde" la Nemți, "Jorda" / "Jorden" la Scandinavi, respectiv "Maa" la Estoni și Finici, etc.):

Pământ în Europa

Și Octavian Goga avea tablouri de marele pictor Nicolae Grigorescu; la fel ca Gherga și Șaguna, familia Goga e de origine Aromână ("cu rădăcini în Clisura și Moscopole", conform cercetării din anul 1930 al lui Nicolae Batzaria, în "Adevărul"). Octavian Goga a fost bursierul Fundaţiei Gojdu, filantrop Aromân, a cărui familie provenea din zona Moscopoliei (Dr. Pericle Papahagi a scris în anul 1907 pentru Academia Română "despre familia Gojdu că-i originară din satul Aromânesc Beala de Sus de lângă Ohrida"). Aşadar, pe lângă originea lingvistică similară a numelor Gherga şi Goga, între ele apare şi originea Aromână. De altfel, Răşinarii (pe Râul Sebeș ce curge în Râul Cibin), ca şi Mărginimea Sibiului, Săcele 45,37 lat. N, 25,42 long. E lângă Braşov, unele sate Vrâncene, Vârful Gărgălău de 2158 metri altitudine în Munţii Rodnei, Vârful Ghergheleu de lângă Roşia Montană în Munţii Apuseni dar şi alte locuri din Ardeal, erau populate și de Mocani - păstori transhumanţi - care coabitau în stâne cu Aromânii din exact zona Balcanică de unde Gherga a ajuns în România, la fel cum ulterior au ajuns în Banat şi cei numiţi Mocioni în Maghiară, Mocanii circulând mai ales între Ţinutul Moscopoliei şi Ţinutul Moţilor; a rămas celebru pentru ei până în prezent şi Muntele Găina / pasăre căreia iniţial i se zicea Curca (unde exista o megalitică "Baba Dochia", prima menţiune documentară a Festivalului Tradiţional de acolo fiind de la 1816), cu peţirea în 20 VII a fetelor Moţilor de Sfântul Ilie, profet ce era de pe Valea Gherka din regiunea aparţinând, la viaţa sa din secolul IX î.C., biblicului Ţinut al Gherganilor din Valea Iordanului. (Este de observat că de la Moți a pătruns în vocabularul Român denumirea părului lung legat în coadă, așa cum purtau Sumerienii - care spuneau părului strâns în coadă "ghi" - ori cum azi încă au unii călugări). În timpul "marelui război" / primul război mondial, academicianul A/Român N. Iorga a reflectat: "Alături de Moscopolitani, a căror importanţă economică a dispărut, sunt Grămoștenii lângă Muntele Gramos, Românii din Pind propriu-zişi, purtând sarica de lână a adevăraţilor ciobani, Fârşeroţii în Albania, cei mai îndrăzneți dintre nomazi, Românii din Musachia zişi şi Arnăucheni, din cea mai frumoasă rasă, Moţanii, al căror nume aminteşte pe al Moţilor din Munţii Apuseni, 'Vlahii Albanezi'."

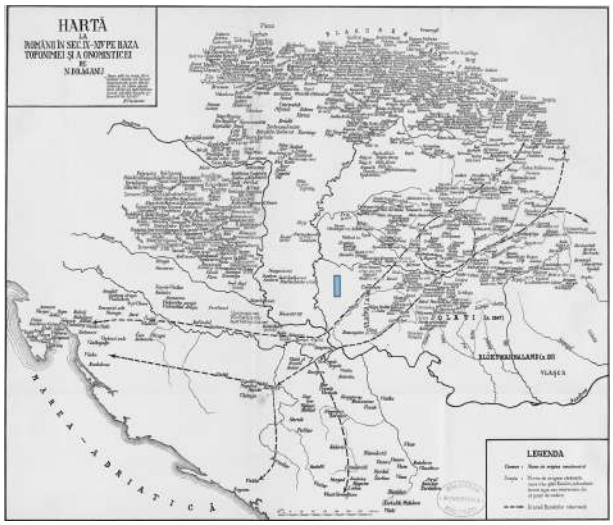

Hartă din anul 1933 de Nicolae Drăganu / membru corespondent al Academiei Române

Este de remarcat că ritualul peţitului colectiv pe Munte a fost practicat Antic în Caucaz de Ghergari şi de Amazoane şi e de ştiut că în prezent de pildă în comuna Crişcior 46,07 lat. N, 22,52 long. E / judeţul Hunedoara - la poalele Sudice ale Masivului Găina - trăiesc localnici Gherga (de exemplu, în anul 1968 profesorului George Gherga de la Grupul Şcolar Minier Barza - care a fost director acolo - i s-a conferit "Medalia Muncii", în prezent Loredana Gherga e traducătoare autorizată Română-Norvegiană, etc). În anul 2005, profesoara Ioana Crişan afirma că "scenariul celei mai importante nedei din România - cea de pe Muntele Găina, existentă în timpul Geţilor - era: seara se urca la lumina făcliilor până sub vârf - acolo aprinzând focurile - iar înaintea zorilor se urca ultimul povârniş, pentru a fi contemplat răsăritul soarelui; după aceea aveau loc petrecerea - jocul, cântatul - şi târgul. Dansurile nedeii solare arhaice conduse de marea preoteasă s-au clădit pe structura fizică şi psihică a fecioarelor alese spiritual şi asigurau un echilibru al stărilor emoţionale în vederea conservării vieţii; veşmintele purtate de ele au fost mereu înnoite, ca răspunsuri la comenzile sociale". Academicianul Romulus Vulcănescu în "Mitologia română" a analizat ritul urcării pe Muntele Găina: "Din fondul ancestral al ascensiunii spre cer au supravieţuit la români în primul rând 'urcările pe munte', despre care posedăm consemnări în tot lanţul Carpaţilor. La începutul asfinţitului, pentru a anunţa urcarea pe munte, se aprind simultan ruguri - din vreascuri de brad strânse peste zi - în jurul muntelui şi se buciumă îndelung din buciume de alun; la acea chemare se începe urcarea muntelui de pelerini din toate direcţiile - la pâlpâitul rugurilor ca nişte luceferi - în convoaie domoale, care urcau în monom, călăuzite de bătrâni. La convoaie participau maturi, tineri şi copii, toţi îmbrăcaţi în haine de sărbătoare. Bărbaţii şi tinerii purtau desagi iar femeile, pe cap, merinde, copiii în mâini urcioare cu apă. Nu vorbeau, mergeau solemn în pas încet, căci ritualul impunea să se ajungă sus pe tăcute, înainte de miezul nopţii. Unii din şir purtau făclii, aprinse când întunericul lua proporţii de beznă. Convoaiele urcau solemn, într-o tăcere turburată numai de fâlfâitul făcliilor fumegânde, de trosnetul vreascurilor călcate sau de vreo pală de vânt ce fremăta. Odată ajunşi sus, pelerinii se strângeau în cerc în jurul focurilor, unde după tradiţie trebuiau să vegheze până la răsăritul soarelui, mâncând, glumind, cântând, jucând hore, etc. (flăcăii şi fetele se retrăgeau în jnepi şi se hârjoneau). Cum răsărea soarele, toţi se ridicau în picioare, cu faţa spre răsărit, ridicau mâinile spre soare, apoi îngenuncheau şi mulţumeau cerului că li s-a dat prilejul să mai urce un an pe munte şi să trăiască acele clipe fericite de înălţare, sperând ca anul ce urma până la următorul târg să fie şi mai bun; după un răstimp de contemplare, se aşezau la masă, chefuind şi horind de se cutremura muntele. La Târgul Găina - pe lângă mărfurile ce se desfăceau şi tocmelile de vânzări - se logodeau şi chiar căsătoreau fetele frumoase fără zestre şi cele urâte cu zestre: pe cât erau mai urâte, pe atât mai mare trebuia să le fie zestrea. Ceea ce trebuie reţinut este aspectul magico-mitic al logodnei sau nunţii, oficiată pe o culme de munte, acolo unde pământul asaltă cerul, unde prin peisajul montan oamenii simţeau că făceau parte din cosmos". În prezent, Târgul de fete de pe Muntele Găina este cea mai mare sărbătoare Tradiţională Românească în aer liber; un obicei practicat acolo era ca la spartul târgului să fie oalele fărâmate cu bâtele, o manifestare ritualică ancestrală: nimic din ceea ce era dus la nedeie nu se mai căra acasă. De altfel, în Vechea Lume nu se obișnuia nici mâncatul cu farfuria, căci spălatul vaselor era dificil și apăreau viermi, de aceea se foloseau fie frunze mari, fie coaja de pită conta în loc ori se spărgeau la sfârșit ceea ce se utiliza; mai mult, la Târgul de fete de pe Muntele Găina se etalau și bogățiile Moților, tranzacțiile cu pepitele de aur existente în zonă fiind curente.

În urmă cu 2 milenii și jumătate, Herodot Karka - "părintele istoriei" - a scris (1:196) despre cum era târgul de fete în Vechea Lume: "În Babilon cea mai înțeleaptă rânduială de viață - după socotința mea - era una pe care am aflat că o au și Enețiii, un neam Iliric. În fiecare sat, o dată pe an, se ținea următoarea sărbătoare: câte fete erau de măritat, toate erau strânse la un loc și, în jurul lor, se așezau roată o mulțime de bărbați. Ridicându-le pe rând în picioare, un crainic le scotea la vânzare pe fiecare în parte; începutul se făcea cu cea mai frumoasă dintre toate, apoi, după ce fata era vândută la mezat pe bani buni, era strigată alta, care venea la rând, ca frumusețe, după prima. Vânzarea se făcea în vederea cununiei. Tinerii babiloneni aflați la vârsta însurătorii, câți erau bogați, întrecându-se unii pe alții, își cumpărau la mezat cele mai frumoase fete; tinerii din popor, și ei buni de însurat, care n-aveau ce face cu o înfățișare frumoasă, luau fetele mai urâte, dar totodată și ceva bani. Căci, de îndată ce isprăvea cu vânzarea celor frumoase, crainicul obișnuia să ridice pe cea slută, sau chiar

pe una schiloadă - dacă era vreuna - și-i striga numele, întrebând cine voia s-o ia de soție, oferind totodată și cea mai mică sumă de bani, până când o dădea celui care primea s-o ia și pentru banii aceia puțini. Banii proveneau din vânzarea frumoaselor, și astfel, cele frumoase le măritau pe cele slute și pe cele schiloade. Nimănui nu-i era îngăduit să-și dea fata după cine voia, dar nici să ducă acasă fata cumpărată fără a-și găsi pe cineva care să dea chezășie pentru el; cumpărătorul trebuia să găsească mai întâi chezași c-o va lua de nevastă și abia după aceea putea s-o ducă la el acasă. Dacă cei 2 nu se potriveau, legea zicea ca banii să fie dați îndărăt. În schimb, era îngăduit oricui să ia parte la târg, chiar dacă venea dintr-un alt sat. Prin urmare, aceasta era cea mai înțeleaptă din rânduielile de odinioară ale Babilonenilor, care însă nu mai dăinuie azi. De curând au născocit altceva, pentru ca fetele lor să nu îndure trai rău din partea bărbaților și nici să nu fie înstrăinate în alte locuri: de când au căzut sub jugul robiei și, asupriți de vrăjmaș, și-au prăpădit averea, tot omul din popor, ajuns la mare nevoie, își lasă fetele să se vândă pe bani".

Dr. Ioan Mărginean a cules "Legenda Muntelui Găina": "Cândva, demult, oameni şi zei îşi împărţeau deopotrivă cerul şi pământul, lumina şi întunericul, bucuriile şi tristeţile. Aşa se face că sus, la poalele norilor, sub lăcrimarea sfântă a razelor soarelui, rostogolite ca un pocal de nestemate peste chipul Muntelui ce străjuieşte şi azi un mănunchi de case, locuiau moţii, stâlpi vii ai albastrului cer troienindu-i cărările ascunse, drumurile, potecile, văile, pădurile, cărările, iar tot acolo îşi avea culcuşul şi-o găinuşă ce făcea ouă de aur şi moţii se mirară cât se mirară, şi-au început s-o ocrotească, să-i închine gânduri şi fapte şi cântece. Pentru găina lor cu ouă de aur erau în stare să facă moarte de om, astfel că ea se afla în siguranţă dintr-un anotimp în altul. O singură dată moţii îi vedeau faţa, chipul ei enigmatic şi singuratic, cu aripile deschise peste imensitate. Era ziua de Sfântu Ilie, în care moţii se adunau ca păraiele în aceeaşi matcă, să-şi spună păsurile, visele, să dea prilej tinerilor copii să se întâlnească, să se îndrăgească şi să-şi propună inimii să se unească pe viaţă, prin cununie. De acei tineri se apropia găina, ce cobora de pe cuibul ei nevăzut, chiar pe vârful Muntelui, bătea o dată din aripi şi se transforma într-o zână fermecătoare, ce se apropia de tinerii cununaţi ţinând un ou de aur în palme, oferindu-l acelora pentru fericire şi viaţa lungă. Oamenii şi Muntele aplaudau, se rugau, mulţumeau. În aplauzele lor zâna ridica mâinile spre cer şi devenea Găină, repede acoperindu-se de neprivire. Aşa i-au prins anotimpurile, într-un obicei nestrămutat al iubirii şi încrederii, de aceea Muntele acela semeţ s-a numit şi se va numi cât veacurile: Muntele Găina. Numai că armonia dintre ei a fost spartă de-un ochi nechibzuit, care o viaţă întreagă a urmărit să descopere cuibul Găinii să-i fure ouăle de aur. Şi, până la urmă, a reuşit. Găina, devenită zână, tocmai coborâse la altă serbare, pe creasta unui alt munte, să împace locuitorii şi nişte vizitatori neaveniţi şi omul acela nesăbuit a tăbărât pe cuibar, a luat ouăle, le-a ascuns în sân şi-a dispărut. Întoarsă acasă şi descoperind furtul, zâna s-a supărat foarte, şi a hotărât să părăsească acel loc pentru totdeauna. A ridicat mâinile la cer, a devenit Găină şi-a zburat nevăzută în alt munte. Şi muntele acela era la Roşia Montană. Oamenii s-au supărat, au jelit-o, au implorat-o să se întoarcă, dar minunea nu s-a mai întâmplat. A rămas Muntele Găina, cu vârful acela pleşuv, bântuit de ploi şi crivăţ, de lacrimi şi legendă. Oamenii se întâlnesc mereu cu el, să-l îmblânzească, să-i astâmpere aşteptarea, răbdarea, armonia. Se spune că hoţul ce furase ouăle a căzut într-o prăpastie şi ouăle s-au pierdut în adânc devenind izvoare. Apusenii suferă de-atunci". Masonul Octavian Goga - care "și-a permis să vorbească masonilor despre creștinism, greșeală ce masonii nu-i vor ierta niciodată" / după cum a declarat în anul 1932 legionarul Vasile Trifu în Parlamentul României - a murit în conacul său din Ciucea 46,57 lat. N, 22,48 long. E (aflat la N de Muntele Găina).

Mocani - la Est de Moți - în Munții Apuseni

Fostul premier Iorga, un patriarh al Culturii Române, era de origine Aromână. Numele Iorga este ca şi Gherga din aceeași rădăcină onomastică (mama sa era Zulnia Arghiropol). Prenumele său era Niculae şi de aceea se semna N. Iorga. Bizantologul Nicolae Bănescu, în elogiul academic din anul 1945 amintea că marele istoric se cobora - după tată - din "oameni întreprinzători de la Pind" (după cum a afirmat însuși academicianul, în autobiografie); filologul Italian Gino Lupi în anul 1955 i-a aşezat pe strămoşii Iorga într-o familie de Aromâni ajunsă în Moldova să facă negustorie (de referinţă fiind strămoşul

Iorgu = Gheorghiu în secolul anterior naşterii sale: era zis "Galeongiu", adică navigator liber pentru otomani, însuşi academicianul notând că "numele Românesc - din Gheorghe - arăta din ce neam se ţinea"). Pe de altă parte, se poate observa că Italia - Ţara filologului preocupat de sorgintea Aromână - pentru Maghiari e "Olaszország" sau pentru Polonezi e "Włochy" (onomastică nerepetată însă de ei tocmai la Ţara Valahilor - România - care în Maghiară e "România" iar în Poloneză e "Rumunia"). Atitudinea lui Iorga în favoarea Aromânilor era determinată şi de originea sa; Iorga a scotocit arhivele şi a relevat o mulţime de nume Aromâne (cum ar fi - pe când avea 44 de ani - despre negustorii Gheorghiu = Gherga în Arhivele Veneţiei: savantul era în căutarea strămoşilor). Premier al Regatului României "Mari" în 1931-1932, Niculae Iorga a vorbit cu respect despre coloniştii Armâni din Dobrogea (regiune despre care Dr. Constantin Brătescu a scris în anul 1928 că "nu avea nici o localitate care să aibă o populaţie Bulgară autohtonă"): "Voi aţi adus în România însuşiri pe care oricine trebuie să le recunoască şi să le preţuiască. În ţara strămoşilor voştri n-aţi fost robii nimănui. Aţi fost domni în casele domniilor voastre. Domni trebuie să vă simţiţi şi aici". Prolificul N. Iorga - a cărui operă - în opinia din anul 2012 a Academiei Române - "a reprezentat etalonul cel mai înalt atins de istoriografia românească", în perioada interbelică a considerat: "Nu există nici o ştiinţă în care orizontul să nu trebuiască schimbat mai des decât ştiinţa istoriei. Ştiinţa istorică, în timpul nostru se înnoieşte înainte de toate printr-un lucru: toată informaţia se schimbă; dar toată. Azi, nu numai că informaţia se rectifică, dar ea se îmbogăţeşte şi nu numai în acelaşi domeniu, ci şi în domenii noi, dând elementele cele mai folositoare pentru înţelegerea timpurilor trecute. Informaţiei înnoite i se adaugă înnoiri în metode şi concepţia de investigare a datelor istorice". În secolul XXI, valorizările cu ajutorul Internetului (găzduind dezbateri originale, prezentând imagini inedite, noi cercetări - ce niciodată n-au fost pe hârtie, existând doar digital - ş.a.m.d.), cu ajutorul analizei genetice, etc. - aşa cum au fost de pildă probate şi în "Originea Gherga" - confirmă intuiţia enunţată a maestrului istoric.

Graiuri Româneşti (Spiridon Cepleanu, 2008)

Un obicei păstrat până în secolul XX la Aromâni, pentru a fi deosebiţi de ceilalţi Balcanici, a fost la mulţi o cruce albastră tatuată pe frunte, între sprâncene, ce le demonstra credinţa ocrotitoare, creştină (Copţii şi acum au cruci tatuate la încheieturile mânilor); în Imnul naţional "Deşteaptă-te, Române!" - ale cărui versuri au fost realizate de poetul Ardelean Andrei Mureşianu - nu e clar dacă "Preoţi, cu crucea-n frunte!" se referă la crucea însemnată pe frunte ori la crucea purtată în fruntea alaiului. Răspândite în România sunt şi nume ca Gherca, Ghierga, ş.a - care se remarcă prin sonorizarea apropiată de Gherga - dar şi variaţii mai mult sau mai puţin elaborate, ca Gorga, Gherghel, ş.a. Poetul Radu Demetrescu - cu pseudonimul literar "Gyr" - născut la poalele Gruiului din CâmpuLung Muscel 1905-1975 a compus capodopera "Ridică-te Gheorghe, ridică-te Ioane" (ce rezonează şi ca un ecou artistic al ancestralilor înrădăcinaţi strămoşi ai Românilor, Gherga şi An):

"Nu pentru-o lopată de rumenă pâine,
nu pentru pătule, nu pentru pogoane,
ci pentru văzduhul tău liber de mâine,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Pentru sângele neamului tău curs prin şanţuri,
pentru cântecul tau ţintuit în piroane,
pentru lacrima soarelui tău pus în lanţuri,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Nu pentru mânia scrâşnită-n măsele,
ci ca să aduni chiuind pe tăpşane
o claie de zări şi-o căciulă de stele,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Aşa, ca să bei libertatea din ciuturi
şi-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
şi zarzării ei peste tine să-i scuturi,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Şi ca să pui tot sărutul fierbinte
pe praguri, pe prispe, pe uşi, pe icoane,
pe toate ce slobode-ţi ies înainte,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Ridică-te, Gheorghe, pe lanţuri, pe funii!
ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane!
şi sus, spre lumina din urmă-a furtunii,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!"

Pentru această poezie - pe care a scris-o în anul 1958, pe când se afla în libertate - poetul Radu Gyr a fost condamnat la moarte de către comunişti.

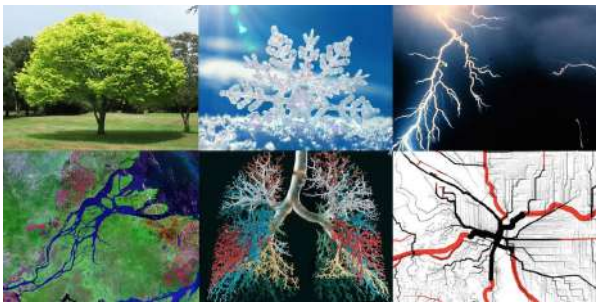

Originea Gherga este ştiinţific confirmată şi de "teoria constructală" enunţată în premieră mondială de academicianul Român Adrian Bejan, profesor la Universitatea Americană Duke 36 lat. N, 78,56 long. V (pentru ca un sistem de dimensiuni finite să persiste în timp / să trăiască, el trebuie să evolueze astfel încât să ofere un acces mai uşor la curenţii impuşi care trec prin el), adică natura are pentru dezvoltare acelaşi model, universal regăsit - la arbori, ape, fulgere, etc. - inclusiv în filiaţia Gherga:

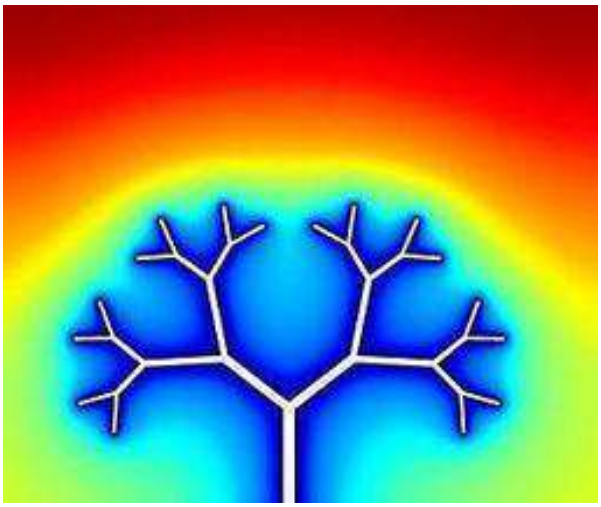

Stabilitatea Gherga

Istoricul Vasile Popovici 1834-1901 / zis Alexandrescu Urechiă (întemeietor al Academiei Române) a scris: "De la introducerea creştinismului în Dacia mormintele nu au mai fost locuri de odihnă etern neturburate, cum erau mormintele Romane vechi. Creştinismul a fost şi este - fără să-şi dea seama de ce face - un agent distrugător al mormintelor. În adevăr, ritualul creştinesc a redus cultul mormântului la 7 ani. Până în al şaptelea an Românul creştin aprinde candela, făclia la sărbători mari şi arde miresme sfinţite pe mormintele alor săi. La al şaptelea an se face dezgroparea şi sfinţirea ori dezlegarea de blesteme a oaselor. Acest act creştinesc dă din nenorocire ocazia de despoiere a mormântului de cele mai preţioase resturi istorice: bănuţul de la toiag, inelul ce uneori este însuşi sigiliul mortului, fără a mai aminti şi de fragmentele din haine cu care a fost îngropat vreun personaj ilustru. După dezgroparea de 7 ani, mortul dispare oarecum din amintirea urmaşilor lui, mai ales dacă în aceeaşi groapă nu mai vin noi odihnitori. Această împrejurare explică puţinul număr de morminte care au străbătut până la noi din seculii anteori; aproape numai acele morminte mai există care au fost aşezate în interiorul bisericilor, adică cele ctitoreşti. Afară din biserică, mormintele dispărură, însemnate fiind mai adesea cu câte o cruce de lemn şi uneori din cauza strâmtorii cimitirului, gropile se goliră de oase ca să facă loc la noi odihnitori. Numai legea modernă a cimitirelor aşezate afară din oraşe a asigurat repaos etern mormântului, pentru cei care pot să-şi plătească posesiunea neturburată a 2 coţi de pământ. Şi cu toate aceste scăderi în cultul mormântului provenite din ritualul morţilor la creştini sau din organizaţiunea socială, venerarea mormintelor este semn de vitalitate naţională. A-şi aminti de cei care au fost, de cei care au lucrat în vreo direcţiune pentru ţară, este o probă a acestei vitalităţi. Omul leagă totdeauna firește prezentul de trecut. Cine nu face aşa, nu poate să-şi dea seama de viitor". În ultimele 10 milenii, omenirea a beneficiat intens de aportul Civilizaţional Gherga: din Imperiul Atlant, de la Potopul Pontic (întâmplat în mileniul VII î.C.), până acum - în mileniul III - prezenţa Gherga a adus mari beneficii comunităţilor, absenţele Gherga ducând la mari lipsuri în comunităţi; constant, în ultimele 10 milenii Gherga s-a manifestat mai ales în Europa, continentul - ştiut ca parte din Lumea Veche - fiind şi acum în avangarda mondială prin dezvoltarea sa, inclusiv în comparaţie cu Lumea Nouă (de exemplu - din perspectivă umanistă - cea mai avansată zonă de pe glob în privinţa drepturilor omului este Europa). Există "Curtea Europeană a Drepturilor Omului" dar nu există "Curtea Americană a Drepturilor Omului", nu există "Curtea Asiatică a Drepturilor Omului", nu există "Curtea Africană a Drepturilor Omului", etc.; de pildă, manualul de educaţie pentru drepturile omului cu tineri al Consiliului Europei - publicat începând cu anul 2002 în multe limbi ale planetei - în deschidere oficial a exprimat "cuvinte de mulţumire, recunoştinţă şi apreciere" datorate şi lui Eugen Gherga din România "pentru observaţiile pertinente şi sugestiile utile".

Banatul în centrul Europei

Valorile păstrate ale moştenirii Gherga sunt caracterizate de criterii universale ca ilustrând etape semnificative din istoria umanităţii, ca fiind exemple reprezentative de utilizare ale mediilor Culturale şi ca asociate evident cu Tradiţii, idei, opere, credinţe sau evenimente încă vii / cu deosebite semnificaţii (Gherganii

uneori s-au aflat în postura de a fi cu mult înaintea vremurilor, alteori s-au manifestat ca ultra-conservatori). Teritoriile Gherga (numite aşa corespunzător neamurilor exacte Gherga) de cele mai multe ori au fost împărţite de către terţi - după variate interese - astfel încât diverse frontiere au ajuns să se intersecteze în regiunile locuite de Gherga. Pe de altă parte, fostele zone Gherga cooperante cu semenii pentru succes au ajuns să fie marcate de tensiuni / conflicte, mai mult sau mai puţin accentuate - funcţie de motivaţii - cu impact de la nivel local până la nivel internaţional (apărute datorită suprapunerii altor identităţi peste existenţa Gherga); “a cârti” / “a reacţiona”, “a cârcoti” / “a comenta”, “a se certa”, etc. - cu derivatele respective - au provenit de la exprimarea nemulţumirilor Gherga, în cazurile oprimărilor (în Banat, “a cârti” însemnând şi “a sfâşia, a face bucăţi”). De pildă - ca exemplificare mai recentă - în Evul Mediu Românesc se poate observa corelaţia dintre apropierile Gherganilor de Curţile Domneşti şi importanţele Domnitorilor, odată cu îndepărtarea Gherga de Domnitori înregistrându-se şi diminuările semnificaţiilor istorice ale cârmuitorilor. Contraste - uneori mari - între zone mai dezvoltate şi mai puţin dezvoltate ale lumii unde trăiesc Ghergani (ori urmaşi) sunt şi acum, în mileniul III: aşa după cum patria fiecăruia e acolo unde se simte mai bine ca să trăiască, dragostea de patrie nu înseamnă ura împotriva altor neamuri, ci datorie către propriul neam. Este foarte posibil ca unii Gherga dintre actualii Români să nu fie din acelaşi grup genetic patern Nordic.

O altă perspectivă e și cea ca a șahului, unde jocul contează mai mult ca piesele - fie albe, fie negre - de pe tablă: uneori au fost situații când în ambele tabere au fost Gherghi care s-au înfruntat. Situaţia actuală este complicată (faţă de centrul Asiatic unde a avut loc ultima mutaţie genetică Gherga), în sensul că prezenţa Gherga ca în Banat nu mai este confirmată integral altundeva în lume; ca exemple specifice, iată diferenţe prin 3 parametri indicatori - loc, profil şi nominal - în 3 locuri / Țări, de pe 3 continente:

	loc	*profil*	*nominal*
	Geografic	Genetic	Gherga
N Africii / Tunisia	-	+	+
V Asiei / Israel	+	-	+
E Europei / Finlanda	+	+	-

Comentarii: de pildă, în Tunisia, privind Insula Gherba (aproape de Libia), chiar dacă există validări genetice ori asemănătoare de nume, distanţa duce la deosebire climatică, Culturală, etc. - aşezarea Africană fiind în afara criteriului geografic Gherga / pregnant EuroAsiatic; Orientul Apropiat / Mijlociu - deci centrat Asiatic - a corespuns istoric, chiar cu un Regat Galileean în Epocile Bronzului şi Fierului, însă genetic acum în fostul Canaan domină populaţii Semite / o inversare Europeană fiind în Karelia, probată geografic şi genetic (are cea mai mare concentraţie “LLY22G” din lume) dar nu şi nominal, numele Gherga nu prea apărând în zonă.

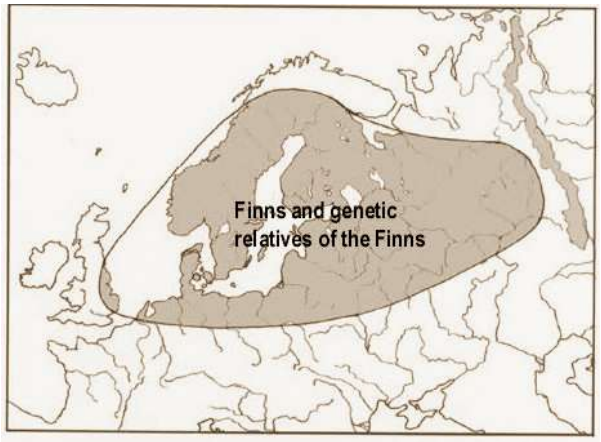

Înrudirea genetică Finică actuală

Cei 3 indicatori - geografic / loc, genetic / profil şi onomastic / nominal - azi apar deplin împreună doar în regiunea Bănățeană = geografic, pentru neam = genetic şi nume = generic. Stabilitatea Gherga poate fi caracterizată prin valorile induse de încredere în diverse paliere ale societăţilor / comunităţilor beneficiare ale prezenţei Gherga (colaborări deduse ori enumerate în general prin acest material). Ca remarcă: factorii de stabilitate Gherga şi-au evidenţiat eficacitatea avută mai ales când s-a produs absenţa Gherga din anumite zone, ceea ce a dus la instabilitate. Psihiatrul Austriac Victor Frankl 1905-1997 afirma: “Pentru că succesul, ca şi fericirea, nu poate fi căutat, el trebuie să decurgă ca un efect secundar neintenţionat din dăruirea personală a unui om faţă de o direcţie mai înaltă decât el însuşi”. Lumea este a celor care au cea mai multă energie. Întotdeauna calea spre progres s-a bazat pe vibraţii, manifestate mai ales prin inteligenţă, imaginaţie şi emoţii; în Banatul secolului XIX, preoţii Gherga ştiau - şi afirmau - că se trăgeau dintr-un mare neam. Ce a fost şi ce va urma poate fi sintetizat din “Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie”, cu expresia celui mai mare poet al Românilor, Mihai Eminescu (Rutean care - decedat prematur - n-a apucat să termine Epopeea Dacilor, prin care făcea legătura acelora şi cu India): “La trecutu-ţi mare - mare viitor!”

Cu puțin timp înainte de a muri, poetul Bănățean / Cărășan Paul Miclău 1931-2011 (care a publicat cel mai mare număr de sonete din România) a compus, la București în 30 VI 2011, "Părtaș":

"Ci numele-ți preia pe străbunicul mit,
Pau-Gherga, el fiind legendă și poveste,
Ce însuși le spunea la oameni și neveste,
În timp ce el lucra urmând statornic rit,
Când bine seama-și da că toți noi l-am iubit,
De cobora în hău, ori se urca pe creste,
Iar carul tras de boi putea să treacă peste
Prăpastia de timp ce-adesea l-a pândit.
Cu tine se juca când focu-ardea în sobă,
Iar noi eram supuși la dogma fără probă,
Ce cobora de sus, trecând prin vechi locaș.
Tu călăreț erai, iar el făcea pe calul
Ce strașnic se-opintea să poată-urca dealul,
Duratei el fiind adevărat părtaș."

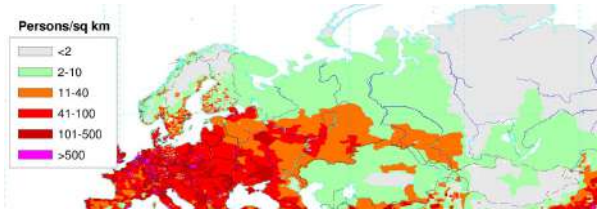

Densitatea umană în Epoca Modernă

Un raport din anul 2011 al Organizației Națiunilor Unite a arătat că dacă nu va creşte rata natalității până la sfârșitul mileniului, Românii vor dispare (ca şi Ucrainenii, Polonezii, ș.a.); optimismul - bazat pe mileniile Rețelei Gherga - este că Gherga va dăinui (de altfel, în lumea actuală bărbații genetic Gherga sunt și acum de câteva ori mai numeroși decât întreaga populație Română): energia și "diversitatea" Gherga garantează viitorul (ca şi în trecut, nu toți purtând numele Gherga se cunosc între ei în prezent, unii Gherga putând chiar să nu aparţină grupului genetic patern "N" - mai recent temporar clasificat ştiinţific "X" - numindu-se așa doar prin preluarea numelui Gherga).

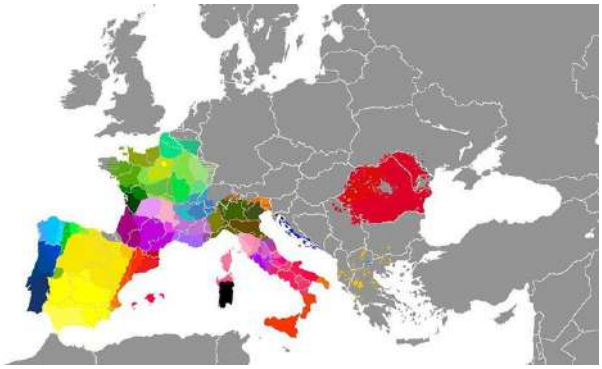

Limbile Românice azi

În anul 2018, istoricul Ioan Aurel Pop - președintele Academiei Române - a afirmat: "Oare de ce ne iubim mama? O iubim pentru că ne-a adus, chinuindu-se, pe lume dar și neamul ne-a adus pe lume ca grup, ne-a făcut cunoscuți ca ființă colectivă. Eminescu, acela care este chintesența sufletului nostru românesc, a scris că 'rămâne stânca, deși moare valul'. 'Valul' suntem noi, trecătorii prin viață, iar 'stânca' este națiunea aceasta. Ca să fie 'stâncă', neamul are nevoie de demnitate și de onoare, de adevăr și de dreptate și peste toate, de bunătate și înțelegere. Nu am griji prea mari pentru poporul român, cu o condiție: să aibă conducători buni! Dacă liderii vor fi buni, poporul nu se va rătăci!" Continuitatea extraordinară a poporului Român - în spațiul căruia a existat Imperiul Atlant, al primei Civilizații Homo Sapiens exclusive, datând de la încheierea ultimei glaciațiuni - îndreptățesc considerarea despre cel mai vechi popor nu doar din Europa, ci din lume, că va dăinui încă multă vreme; de altfel, inclusiv savantul Joseph Karst - profesor la Universitatea Strasbourg / care în cercetările sale a încadrat străvechiul, măreţul și numerosul neam Gherga la justa sa valoare - a argumentat în cartea sa din 1931 despre poziția Atlantidei că în locul vreunui meridian Vestic al Oceanului Atlantic aceea a fost pe meridianul Estic al Fluviului Nil (iar acel meridian e deopotrivă Pontic dar și al piramidelor). Dr. Neagu Djuvara a scris în "Civilizații și tipare istorice": "Un examen obiectiv al tuturor cazurilor de succes excepțional al unei rase a dovedit că bogăția solului n-are nimic de-a face cu apariția și avântul civilizațiilor. Pe un sol ingrat cum e acela al Greciei a înflorit una dintre civilizațiile cele mai strălucitoare, în timp ce un sol bogat poate să rămână în paragină multe milenii sau să redevină deșert după ce rasa care l-a fertilizat mai întâi a dat semne de oboseală. Mesopotamia, Egiptul, Creta sunt astăzi sărace și nu s-a dovedit că în acele regiuni climatul s-a schimbat atât de mult din timpul când acolo înfloreau civilizații strălucitoare. Elementul uman e totul. Misterul morții civilizațiilor ne tulbură profund. Analiza circumstanțelor acestei decăderi, a cauzelor ei posibile și a efectelor ei vizibile este mereu pasionantă. Dar, deoarece astăzi știm că, în linii mari, același proces se repetă la un anumit stadiu în viața tuturor civilizațiilor, cum să nu fi izbit de această repetiție și cum să nu încerci să-i cauți o unică și generală cauză? Anumiți antropologi au întrebuințat termenul de 'oboseală culturală' pentru a caracteriza fenomenul, aparent misterios, de scădere a puterii creatoare și chiar a 'instinctului de coeziune', observat în anumite societăți care au devenit subit incapabile să facă față exigențelor mediului sau presiunii exercitate de alte grupuri. Eu prefer să vorbesc de 'oboseală psihologică' pentru a sublinia că fenomenul nu este propriu numai colectivităților sau societăților complexe, dar că-l regăsim la nivelul celor mai mici unități, până la individ. La individ, fără îndoială el este în primul rând somatic, deși elemente psihice pot interveni pentru a provoca îmbătrânirea precoce. Cu foarte puține excepții, de la o anumită vârstă se manifestă o scleroză progresivă a gândirii. Dificultatea de adaptare și fidelitatea excesivă față de aprecierile trecutului sunt însoțite de foarte multe ori de un sentiment de regret, de amărăciune, de frustrare. Vine apoi domolirea dorințelor și a ambițiilor, adică indiferența. Resortul e rupt! Dar această 'oboseală' nu este întotdeauna și în mod necesar rezultatul unei uzuri fizice, al unei îmbătrâniri organice. Ea poate lovi indivizi de toate vârstele, la limită chiar tineri, a căror energie psihică a fost oprită de circumstanțe imprevizibile. Vedem această oboseală de exemplu la anumiți tineri care au făcut un efort excesiv pentru a atinge un obiectiv deosebit de dificil, aureolat în ochii lor cu un prestigiu exagerat (examene, etc.); scopul odată atins, se produce o satisfacere prematură a ambiției, un fel de slăbire a voinței. Potențialul de energie s-a consumat. Ne aflăm probabil în prezența unui fenomen psihosomatic. În orice caz, 'oboseala' grupărilor umane, chiar a celor mai mici, cum e familia, ne apare ca un fenomen pur psihic. Într-adevăr, independent de aptitudinile individuale, vedem anumite spițe ambițioase, familii care se înverșunează 'să urce' și altele care 'se lasă în voia sorții'. Energia cheltuită de familiile care urcă pare total independentă de calitățile intelectuale sau morale ale fiecărui membru al neamului. Se găsesc

desigur serii mai înzestrate și altele mai puțin înzestrate, dar nici o legătură aparentă între energie și capacități, între ambiție și talent. Când, în mod extraordinar, cele 2 fenomene coincid, se pot obține serii remarcabile - talentul putând să stârnească ambiția și ambiția să stimuleze talentul".

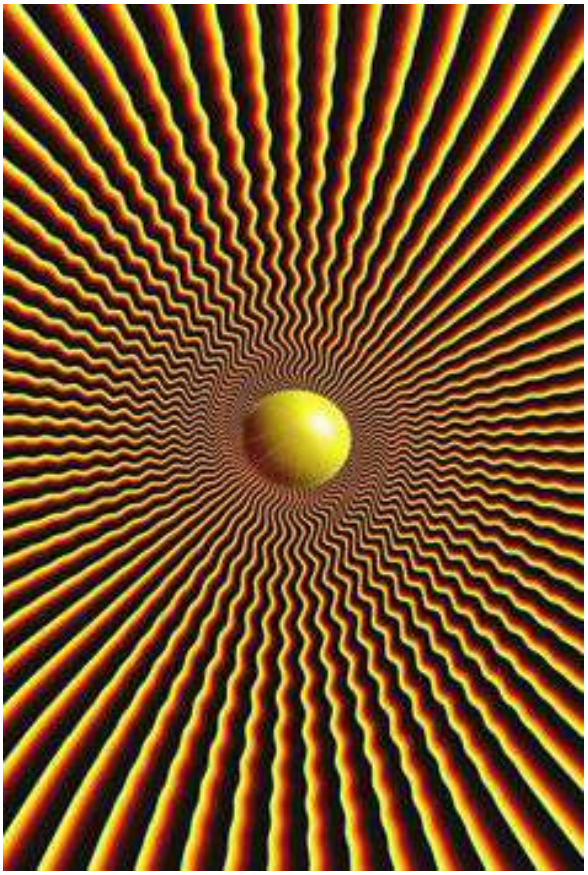

"În toate timpurile și în toate locurile s-a observat că anumite calități de inteligență, anumite aptitudini pentru tehnici, științe sau arte se puteau transmite în anumite spițe. S-a vorbit de 'geniu ereditar'. Însă, dacă ambiția familială e satisfăcută dincolo de speranțe, descendenții vor fi fie indiferenți față de propria reușită, fie inhibați de succesul ascendentului. Când, cu totul neobișnuit, un nou 'geniu' apare într-o familie ilustră, după mai multe generații de relativă estompare, putem fi siguri că la originea acestei resurgențe găsim fie o încrucișare cu o spiță în curs de ascensiune, fie orice alt caz de dezechilibru stimulant sau de adversitate creatoare (mezalianță, naștere ilegitimă, sărăcie umilitoare, infirmitate fizică, inversiune sexuală, etc). Lucrările recente de genetică - atât cele realizate prin observarea sociologică a diferitelor grupuri umane, cât și cele întemeiate pe experiențe asupra animalelor - au stabilit că o anumită 'perfectibilitate' poate fi remarcată de la o generație la alta, cel puțin pentru un anumit timp. S-a observat (mai ales în America, pe scară mare) că - în medie - copiii cuplurilor de intelectuali aveau o mai mare ușurință pentru studiu decât copiii muncitorilor, chiar în situația în care ei erau prin accident separați de mediul lor familial, a cărui influență, exercitată de la o vârstă timpurie, ar fi mărit 'avansul' și, în orice caz, ar fi falsificat observația. Dacă această ameliorare ereditară, dacă această 'acumulare de inteligență' e pe cale de a fi dovedită universal, cum se face că este indefinită? Se constată că descendențele superioare sunt foarte repede lovite de neputință, de degenerescență sau de extincție. Există aici ceva tulburător și misterios. Totul se petrece ca și cum ne-am afla în prezența unei legi a Naturii: pentru a menține un anumit ritm general în înaintarea umanității, pentru a opri creșterea exagerată a anumitor ramuri, într-o direcție unică și excesivă, și pentru a evita riscurile de dezechilibru în interiorul unei societăți date, echilibrul se restabilește firesc printr-o întreagă serie de mecanisme: de exemplu, debilitarea ca urmare a unor condiții prea facile sau a desfrânării ori a excesivei endogamii. Există de asemenea uniuni nepotrivite (din punctul de vedere al eugenistului), deoarece 'spița în ascensiune' nu s-ar alia întotdeauna cu o altă spiță ascendentă în așa fel încât să cumuleze dispozițiile de inteligență sau cel puțin să le păstreze. Moștenitorul, convins în sinea lui că potențialul intelectual al ramurii este suficient pentru a asigura calitatea descendenței lui, va căuta mai degrabă alianța banului, a frumuseții sau a numelui - fără să-și dea seama că hazardul distribuirii genelor poate foarte bine să grupeze în progenitura lui cele mai puțin bune virtualități ale rasei lui cu acelea deja mediocre ale 'soției' alese. Dar mecanismul imediat de frânare a progresului continuu al unei descendențe - mecanism comentat pe larg de sociologii moderni - ar fi acela al 'fecundității diferențiale'. În toate țările (cel puțin în cadrul civilizației occidentale, deoarece în alte societăți practicarea poligamiei în categoriile cele mai înstărite ar tinde mai degrabă spre efectul contrar) s-a constatat că numărul copiilor în straturile înstărite ale populației, și mai ales la intelectuali, este mai mic decât în straturile sărace. Să ne oprim o clipă asupra încercării de a oferi o explicație biologică: ar exista o evoluție a plasmei germinative a speciei. Celulele germinale ar avea, ca și celulele somatice, un ciclu de dezvoltare care se desfășoară de-a lungul mai multor generații și care se manifestă printr-o reducere graduală a puterii de reproducere. Paralel, într-o primă fază, s-ar dezvolta calitățile intelectuale, condamnate și ele să piară la capătul unui anumit număr de generații. Straturile superioare ar fi formate mai ales din descendențe ajunse la punctul cel mai înalt al parabolei lor evolutive; dar, ajunse la vârf, ele ar începe să decadă lent până la dispariție, fiind înlocuite de descendențele tinere ale straturilor inferioare care se află în faza ascendentă a ciclului lor. Acesta ar fi metabolismul social, sau fenomenul de circulație a elitelor, semnalat deja de secole. Această ipoteză biologică n-a fost nici confirmată, nici infirmată de experiențe sau de observații concludente. În ceea ce mă privește, nu o cred întemeiată: mi se pare că dispariția liniilor ilustre de descendenți se datorează celor mai diverse cauze, uneori pur accidentale, și fecunditatea diferențială în societatea occidentală se explică foarte bine prin rațiuni sociologice. În privința degenerescenței, ea este mai des de ordin moral decât fizic, ceea ce îmi întărește convingerea că este rezultatul unui proces psihic. Dacă așa stau lucrurile, atunci fenomenul de epuizare sau de retragere a spițelor celor mai 'răsărite' - fenomen care îi alarmează pe eugeniști - ar fi, dimpotrivă, necesar înaintării echilibrate a Civilizației; căci pierderea automată de energie într-o descendență înzestrată nu poate să ducă pe termen lung decât la stagnare și degenerescență. Ar fi, așadar, în interesul societății ca spițele cele mai înzestrate să se stingă repede. Într-un număr impresionant de cazuri, ne dăm într-adevăr seama că Natura prevede această stingere prin cele mai diverse mijloace. Mai întâi, prin lipsa de descendență; de cele mai multe ori, marile genii ale Istoriei - e un fapt adeseori pus în evidență - nu lasă urmași. Iată ce gândeau vechii chinezi despre acest proces inexorabil de decădere a dinastiilor regale: 'Puterea oricărei dinastii rezultă dintr-o Virtute sau dintr-un prestigiu care are un timp de plenitudine, apoi

decade și, după o înviere efemeră, se epuizează și se stinge. Atunci dinastia trebuie să se stingă, să fie suprimată sau exterminată, deoarece ea nu mai are Cerul de partea ei: Cerul încetează de a mai privi pe regi ca pe fiii lui. O familie nu poate furniza Chinei regi, Fii ai Cerului, decât pentru perioada în care Cerul îi acordă o învestitură. Această învestitură, acest mandat Ceresc, e întotdeauna ceva vremelnic. Cerul e schimbător, neiertător. Favoarea lui se mistuie și piere. Marea fericire nu se întoarce a doua oară'. O rafinare progresivă a facultăților intelectuale (fenomen esențial biologic) poate favoriza o izbucnire de personalități excepționale. Dar mecanismul oboselii psihologice restabilește foarte curând echilibrul, slăbind puterile generațiilor următoare. (Vedem aici cât de deșartă este mândria pe care aristocratul o trage din vechimea numelui: pe de o parte, pe plan biologic, combinările de gene sunt atât de numeroase la capătul câtorva generații, încât probabilitatea de a fi moștenit în mod semnificativ un strămoș patern de gradul 4 sau 5 este infimă și - în orice caz - rezultatul unui hazard extrem; iar pe de altă parte, sub efectul oboselii psihologice, se dovedește că există cu atât mai puține șanse de a te distinge tu însuți cu cât există mai multe generații care s-au distins înaintea ta). O ultimă precizare: se vede din cele precedente că ceea ce autorii pun de obicei sub eticheta 'ereditate psihologică' este în realitate o ereditate biologică cu incidențe psihologice (expresia 'ereditate biopsihologică' ar fi mai adecvată). Ea poate acționa chiar asupra unui copil crescut în afara familiei lui naturale și care își ignoră ascendența. Dar se poate întrevedea - în aceeași direcție - acțiunea unei influențe a mediului familial, difuză, impalpabilă, cel mai adesea inconștientă (ambiția unei descendențe nu este în mod necesar inculcată, ea se respiră). Această ereditate pur psihologică, adică abstractă, independentă de suportul biologic, se adaugă celeilalte. Ea se raportează nu la 'sângele' efectiv moștenit de la ascendenți, ci la ceea ce se crede că s-a moștenit de la ei - și, cu acest titlu, ar putea la fel de bine să atingă într-o familie un copil adulterin care se ignoră ca atare. E vorba mai mult de o 'moștenire psihologică' decât de o ereditate, și această moștenire e în primul rând cea care se istovește și se risipește. În ea se manifestă mai întâi o oboseală psihologică. Cred că această regulă a epuizării și retragerii necesare a ramurilor superioare nu suferă excepție. Când evenimentul pare să infirme această aserțiune, infirmarea e doar aparentă, deoarece găsim de fiecare dată la originea acestei reînnoiri un impuls provocat de un dezechilibru pe care l-am numit contrarietate sau adversitate stimulatoare. Reacția de supracompensare descrisă de psihanaliză este unul dintre motoarele pe care le întâlnim cel mai adesea la originea formării caracterelor excepționale. Ea acționează mai întâi în sensul restabilirii echilibrului rupt, dar nu este într-adevăr creatoare decât în măsura în care efectul ei, depășind echilibrul, provoacă un dezechilibru în sens invers. Energia degajată de această tensiune a contrariilor, de această ciocnire a contrastelor interioare se orientează absolut firesc spre setea de putere sau pur și simplu de afirmare (în termeni hegelieni = de 'recunoaștere', ne afirmăm mereu 'împotriva' altora sau 'pe deasupra' altora). În acest sens, universul subconștient al libidoului, pus în lumină de Freud sub aspectul său sexual, nu justifică suficient comportamentul uman în general, nici chiar în implicațiile lui cele mai subtile și eterate (motorul primordial al 'donjuanismului' nu e sexul, ci orgoliul)".

"S-a scris mult despre bastarzii iluștri și de asemenea despre efectul probabil pe care anumite tare l-au avut asupra bărbaților de geniu. Mi se pare că nu s-a remarcat destul o altă cauză, mai puțin vizibilă, dar poate mai frecventă, a dezechilibrului stimulant: aceea a căsătoriilor inegale, numite mezalianțe dacă adoptăm punctul de vedere al celei mai pretențioase dintre cele 2 spițe. Să le numim căsătorii inegale sau uniuni disparate, făcând abstracție de punctele de vedere ale ambelor spițe. Am emis deja ipoteza că înrudirea cu un neam proaspăt apărut poate să justifice, adesea, reapariția geniului în descendențele epuizate de multă vreme. Exemplele sunt nenumărate. Amestecul de rase poate acționa în același sens. Am zăbovit puțin asupra procesului de oboseală psihologică la nivelul unor spițe sau neamuri - și asupra trezirii posibile, sub efectul unor dezechilibre stimulatoare - pentru că el lămurește fenomenul asemănător care se produce la nivelul societăților mai complexe: națiuni și civilizații. La acest nivel, una dintre cele mai caracteristice manifestări ale oboselii psihologice este fenomenul de retragere progresivă a 'centralilor' și de ascensiune progresivă a 'periferilor', atunci când societatea complexă atinge faza ei descendentă. Numesc 'centrali', în interiorul unei culturi date, elementele etnice sau sociale, adesea o minoritate, care au inițiat acea cultură și au dat națiunii stilul ei, coloratura ei particulară; 'periferici', elementele care s-au aglomerat ulterior în acea cultură, uneori împotriva voinței lor, și a căror participare la conducerea statului n-a fost admisă decât târziu. (Cei 2 termeni nu sunt, în mod necesar, luați într-un sens geografic, mai ales când într-o anumită unitate teritorială mai multe grupuri etnice locuiesc împreună și se întrepătrund). Durata energiei naționale poate să depindă de omogenitatea sau heterogenitatea relativă a componentelor ei etnice și de asemenea de stratificarea ei socială. O națiune a cărei componență etnică este relativ omogenă și ale cărei categorii sociale sunt puțin diferențiate (sau cel puțin suficient de suple pentru a permite funcționarea metabolismului social) se epuizează repede - imperceptibil mai puțin repede decât o familie de 'neam' - și grandoarea ei se încarnează adesea în destinul unei familii. Când categoriile sociale sunt foarte diferențiate și se află mai mult sau mai puțin constant în antagonism (întemeiat uneori pe o origine etnică diferită), atunci ascensiunea la putere, prin evoluție sau prin revoluții succesive, a categoriilor dominate în trecut poate să prelungească

energia națională pentru noi perioade. Fenomenul este și mai vizibil acolo unde unitatea politică conține o varietate etnică manifestă; cu condiția, doar, ca tendințele centrifuge să nu domine tendințele centripete, adică forțele de atracție și coeziune. În pofida diversității inițiale, este indispensabil ca unul dintre grupurile constituente să le domine pe celelalte, să formeze germenele acestei puteri. Celelalte grupuri trebuie să-i accepte scopurile politice, cultura și, de cele mai multe ori, și limba. Și, pe măsură ce se aglutinează nucleului central și îi adoptă 'stilul', ele îi reînnoiesc, îi reîntineresc cadrele, prelungindu-i astfel vitalitatea (totuși, în detrimentul purității 'stilului'). Acest fenomen al retragerii centralilor și al ascensiunii perifericilor ar putea fi descris astfel: în orice societate în evoluție, impulsul inițial este dat de o minoritate dominantă. Energia acesteia se epuizează în mod necesar la capătul câtorva secole, și chiar al câtorva generații. Înlocuirea este atunci asigurată de grupurile periferice care au asimilat cultura minorității dominante. Aceasta din urmă, chiar dacă n-a fost îndepărtată prin forță, are tendința să renunțe progresiv la orice rol director. Invers, perifericii sunt însuflețiți - o vreme - de zelul neofiților. De aceea, atitudinea conservatorilor, care atribuie celor nou-veniți (cel puțin celor mai bătători la ochi, celor mai vădit 'străini') intenții distructive, este în general nejustificată, deoarece nu presiunea perifericilor îi izgonește pe centrali, ci golul lăsat de centrali îi atrage pe periferici (cu excepția perioadelor revoluționare). Nu trebuie să ne înșelăm: fenomenul retragerii centralilor și al ascensiunii perifericilor nu este o cauză a decadenței societăților, ci doar unul dintre simptomele ei. El nu este o boală; el nu reprezintă nici chiar una dintre manifestările ei esențiale, ci pur și simplu un semn exterior, ușor de recunoscut (la fel cum apariția petelor roșii pe pielea abdomenului nu este cauza pojarului, ci numai una dintre manifestările lui, care facilitează diagnosticul). Oboseala psihologică a unei societăți, vizibilă de-a lungul procesului de retragere a 'centralilor' și de ascensiune a 'periferilor', se manifestă mai întâi în domeniul politic. Energia creatoare în domeniul spiritului se epuizează mai lent. (E adevărat că apariția ei a fost de asemenea mai lentă în primele faze ale civilizației)".

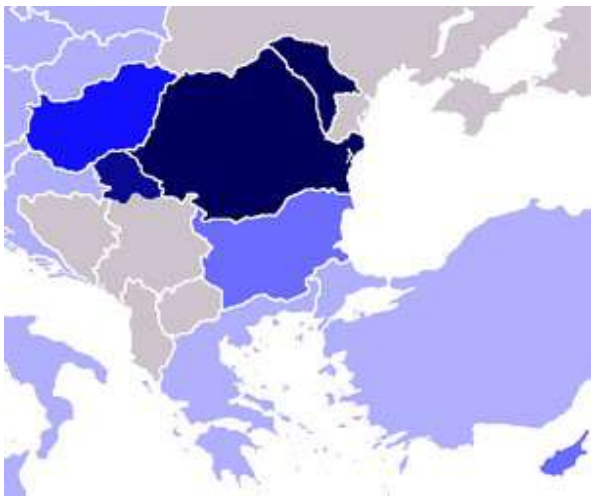

Răspândirea Românei

La autorul Gherga, acum apropiate pe partea paternă - "de sânge" - sunt 10 persoane, anume 2 copii, o soră cu 3 copii și 2 veri primari cu 2 copii (pe partea maternă sunt mai multe persoane iar pe partea soției - prin alianță - și mai multe persoane); totuși, e de considerat pe scara temporală a omenirii relativa apariție târzie a profilului genetic Gherga, ceea ce i-ar mări potențialul, comparativ cu mai vechile genuri umane. Iată fotografiile reprezentanților principali ai celor mai recente 5 generații Gherga din județul Timiș (progenitor fiind preotul ortodox Damaschin Gherga - bunicul bunicului autorului / de la care a rămas prima poză Gherga - mort în anul 1902 la Pădurani, născut în Belinț / județul Timiș):

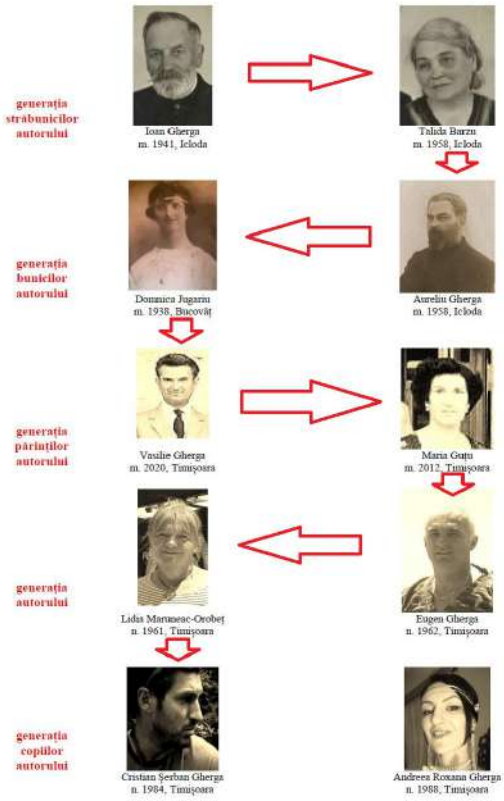

În prezent, există în lume milioane de persoane cu tiparul genetic patern Gherga, majoritatea fiind în EurAsia.

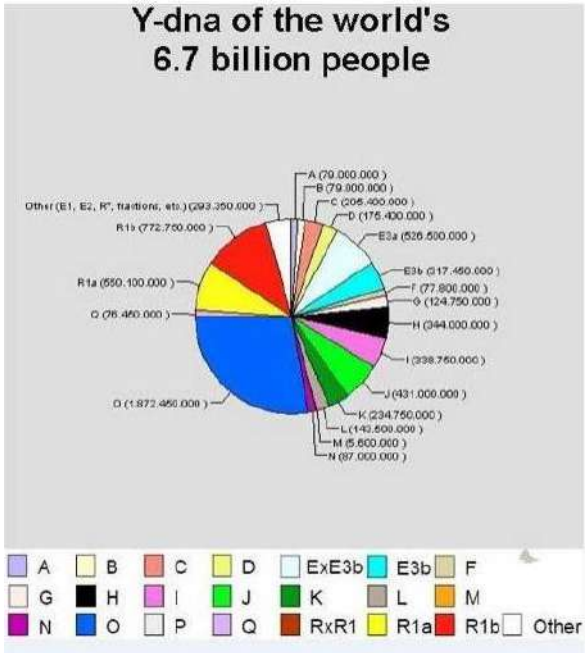

Opinia Rusă despre numărul bărbaților genetic "N" e că azi ar depăși suta de milioane

După cum se vede, bărbații din grupa genetică "NO" - dintre care majoritari sunt "O" - formează cea mai numeroasă categorie masculină umană de pe planetă. Bazele de date genetice paterne "N / LLY22G" de pe glob indică și o bogată onomastică asemănătoare (majoritatea numelor de familie s-au fixat îndeosebi în Epoca Modernă), ca: Galbraith, Gillespie, Gorikhin, Grachev, Granlund, Guss, ș.a.

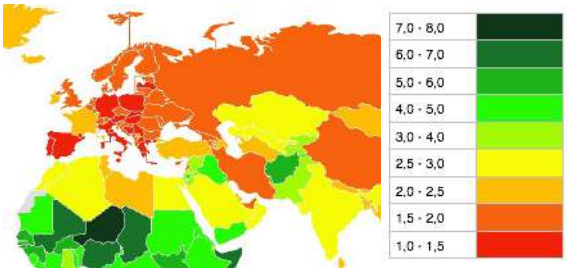

Natalitatea în 2012

Recensământul Habsburgic din anul 1767 - denumit "Urbarium" - a cuprins de exemplu ca Gherga pe Ion în Lugoj sau pe Cărășenii Gherga ca Ioan, Pau și Sima în Iam 45 lat. N, 21,24 long. E / comuna Berliște, David, Marian, Martin și Nistor în Vrani 45,02 lat. N, 21,29 long. E, Dragomir în Iertof 45 lat. N, 21,30 long. E / comuna Vrani, Andrei în Oravița, Ion în Ticvaniu Mic 45,06 lat. N, 21,39 long. E / comuna Ticvaniu Mare, David, Ion, Ioan, Nicolae și Vidu în Maciova 45,31 lat. N, 22,12 long. E / comuna Constantin Daicoviciu (fostă Caran / Căvăran) ș.a. Recensământul din anul 1828 realizat de Imperiul Habsburgic a relevat în Banat o seamă de localnici Gherga adulți, ca de pildă: 35 Gherga (2 Achim, Adam, 2 Alexandru, Andrei, Anușca, 2 Costea, Gheorghe, 2 Iancu, 4 Ioan, Iovan, 2 Maria, Martin, 2 Mihai, Nicolae, 2 Petru, Rista, Rusalin, Sofronie, 3 Trăilă și 2 Vichentie) în Belinț / județul Timiș, 19 Gherga (Costa, Dragomir, Dumitru, Firu, Gheorghe, Gruia, Iancu, Maria, Martin, Medru, 2 Pau, 4 Păun, Simion, Străin și Trăilă) în Măidan 45,04 lat. N, 21,43 long. E - denumit Brădișoru de Jos din anul 1964 - ce acum e parte a orașului Oravița / județul Caraș-Severin, 19 Gherga (Antonie, Blagoe, Constantin, Iacob, Ion, Ioan, Ioana, Iovița, Isac, Martin, Mihai, Nicolae, Ruja, Rusalin, Simeon, Trandafir, Vichentie, Vidu, Zamfir) în Criciova / 45,37 lat. N, 22,04 long. E / așezare fostă în județul Caraș-Severin, acum în județul Timiș, 12 Gherga (Brancu, Găetan, Gruia, Ioan, Ion, Iosif, Iovan, Lazăr, Muița, Pau, Păun și Ștefan) în Șoșdea 45,27 lat. N, 21,31 long. E / așezare fostă în județul Timiș, acum în județul Caraș-Severin, 11 Gherga (Ana, Anuța, Iconia, Jurca, Maria, Marița, 2 Martin, Petru, Toma și Vuia) în Doman 45,15 lat. N, 21,54 long. E ce acum e parte a orașului Reșița, reședința județului Caraș-Severin, 6 Gherga (Bucur, Gruia, Jivoin, Marian, 2 Trăilă) în Forotic 45,14 lat. N, 21,35 long. E / județul Caraș-Severin, 5 Gherga (Antimia, Damaschin, Jurj, Rusalin și Trăilă) în Valea Mare 45,30 lat. N, 21,48 long. E / județul Caraș-Severin, 5 Gherga (Andrei, Cumbria, Damaschin, Mihai și Petru) în Chizătău 45,45 lat. N, 21,43 long. E / județul Timiș, 5 Gherga (Gheorghe, Iancu, Moise și 2 Petru) în Drăgoiești 45,42 lat. N, 21,40 long. E / județul Timiș, 3 Gherga (Anuța, Iancu și Iosif) în Fârliug 45,29 lat. N, 21,50 long. E / județul Caraș-Severin, 3 Gherga (Ioan, Petru și Simion) în Ruginosu 45,27 lat. N, 22,06 long. E / județul Caraș-Severin, 2 Gherga (Flora și Trăilă) în Bichiș 45,20 lat. N, 21,40 long. E / județul Caraș-Severin, 2 Gherga (Anișa și Petru) în Bogodinț 44,53 lat. N, 21,39 long. E / județul Caraș-Severin, 2 Gherga Trăilă în Bocșa Montană 45,22 lat. N, 21,42 long. E / județul Caraș-Severin, 2 Iosif Gherga în Carașova / județul Caraș-Severin, 2 Gherga (Ioan și Maria) în Cuptoare 45 lat. N, 22,18 long. E / județul Caraș-Severin, 2 Gherga (Isac și Stoia) în Iam / județul Caraș-Severin, Nicolae Gherga în Crivina 45,39 lat. N, 22,07 long. E / așezare fostă în județul Caraș-Severin, acum în județul Timiș, Matia Gherga în Lupac 45,15 lat. N, 21,48 long. E / județul Caraș-Severin, Achim Gherga în Ticvaniu Mic 45,06 lat. N, 21,39 long. E / județul Caraș-Severin, Mihai Gherga în Visag 45,32 lat. N, 21,48 long. E / așezare fostă în județul Caraș-Severin, acum în județul Timiș, Damaschin Gherga în Căpăt 45,41 lat. N, 21,40 long. E / județul Timiș, Iancu Gherga în Ferendia 45,19 lat. N, 21,29 long. E / județul Timiș, Oprița Gherga în Hitiaș 45,42 lat. N, 21,55 long. E / județul Timiș, Petru Gherga în Sacoșu Mare 45,35 lat. N, 21,43 long. E / județul Timiș, ș.a.

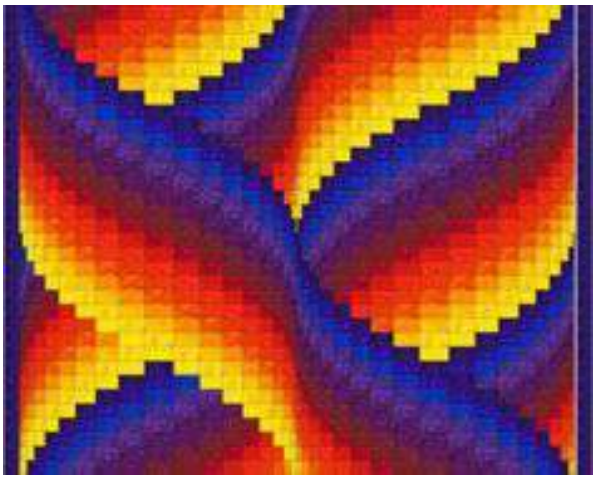

În continuare sunt câteva însemnări despre localitățile Bănățene cu cele mai multe familii Gherga în Epoca Modernă: Măidan - rebotezat Brădișoru de Jos, parte constituantă a orașului Oravița - și Belinț, din principalele județe Bănățene, anume Caraș-Severin și Timiș. În anul 1895 - pe când erau 35 de familii Gherga în Măidan / însemnând peste o zecime din localitate - Sofronie Liuba și Aurelie Iana în cartea "Topografia satului și hotarului Măidan" au scris: "Măidanul e un sat în cercul Oraviței Montane din comitatul Caraș-Severin. Măidanul e un sat mic, cu 336 numere de case și 1260 de locuitori, toți Români de religiunea Greco-Ortodoxă. Satul Măidan e aproape de 2 km de lung și la apus începe cu 'Ogașul Ghergonilor' și spre răsărit se termină lângă 'Ogașul Miului'. Locuitorii țin tare și neclătiți la datinile strămoșești, sunt isteți și foarte curagioși. Sunt bine dezvoltați, cu o statură comună de 1,80 metri până la 1,90 metri, ba unii și preste 2 metri înalți, cu pept și membre foarte desvoltate, o statură ce nu se vede în alte sate învecinate. Statura femeilor variază între 1,60 metri până la 1,80 metri dar și între femei sunt multe de statură mai înaltă și bine desvoltată. Cuvântul Măidan în limba noastră poporală însemnează un loc deschis, de unde se vede în depărtare. La Românii din părțile Logojului și Timișoarei, cuvântul Măidan încă are cam tot acelaș înțeles, de exemplu 'să-l scoatem la măidan, ca să-l vadă toată lumea'. În unele locuri prin Bănat cuvântul Măidan însemnează loc de adunare, loc de petrecere, adecă locul unde se adună oamenii când nu au de lucru numai să se vorbească ear tinerii să petreacă. Măidan după glosariul Academiei Române asemenea se esplică de loc deschis, loc liber. Măidan la Arabi și de aci la Turci înseamnă: piață de târg.

Măidan după dicționariu Sârbesc înseamnă ocnă / mină de aramă. Măidan la Poloni înseamnă școală de călărit. Maidan e încă un sat în comitatul Torontal. Maidanpec e sat Românesc în Serbia, lângă Negotin, cu port asemănător ca al locuitorilor noștri din Măidan. Noi deducem că numele Măidan - ce-l are satul nostru - este Românesc. După tradițiune Măidanul, Mercina și Vărădia sunt cele mai vechi sate din acest jur. În Măidan au fost topitoare de metale, a căror urme se cunosc în 5 locuri de pre-zgură; 2 topitoare au fost pre 'Ogașul Ghergonilor' deasupra de 'Cetate'. După constatarea profesorului George Voiniciu de la Școala Militară din Timișoara, așa cum sunt arse bucățile de cărămizi găsite aici, cetatea a fost zidită de Romani sau adaptată de ei. În partea Nord-Estică a satului este un deal ce se numește 'Cracul Corcanului', lângă care este și un ogaș cu acelaș nume. 'Corcan' se zice la noi unui soi de paseri răpitoare ce se zic și șoimi. În partea Estică e 'Mormântul Dalii'. O legendă ne spune că Tătarii ('Căpcânii') au auzit că la Măidan ar fi un nobil bogat zis Dalea, care ar fi avut atâta aur și argint încât să îmbrace tot Bănatul cu aur și cu argint. Au pornit cu putere mare asupra lui dar Tătarii fură respinși de 'armadia' lui Dalea; a doua oară veni toată 'Căpcânimea' asupra lui Dalea și între ei se încinse o luptă care se fini cu totala nimicire a oastei lui Dalea, ba în acea luptă căzu și el și familia sa. Tătarii însă aci nu au găsit nimic prețios, căci Dalea toate averile lui le ascunse într-o mină ce era în față topitoarei cu gura spre răsărit și era spre apus ear locul l-a asemănat de nu s-a mai cunoscut. Fugarii din codrii reîntornând în sat, locul l-au aflat plin de morți și i-au înmormântat aci; d-atunci locul se zice 'Mormântul Dalii'. Casele din Măidan mai toate sunt făcute din lemn de gorun și numai puține sunt zidite din peatră. Sub o parte a tinzii / gangului de regulă sunt cotețe pentru păsări și cocini - pentru porci - zise 'cârtoage' (peșterile unde locuiau oamenii în timpurile primitive și culcușele animalelor sălbatice încă se zic cârtoage). În hotarul Măidanului sunt 15 mori".

Pietrarii din comuna Măidan, la cariera Bibel din Brădet, în anul 1901

În fotografia anterioară - păstrată cu grijă de familia lui Gheorghe Gherga zis Buran din Măidan, nr. 124 - sunt o parte din cei 2 sute de cioplitori în piatră (granit în Măidan, marmură în Brădet) "artiști în opinci care prin truda lor au adus mulți bani în comună" / până la mijlocul secolului XX. În anul 1997, Bănățeanul Liviu Mircea a scris despre "Istoria unei meserii tradiționale, dispărută în timp. Cioplitorii de piatră din satul Măidan": "Pietrişul rezultat din prelucrarea pietrei de talie se folosea la întreţinerea drumurilor din zonă. Din lucrările executate, rămase nealterate de vreme, se pot vedea şi azi forme geometrice regulate, cu toate feţele bine tăiate şi muchii perfect drepte sau rotunjite după specificul lucrării. Cantităţi însemnate au fost folosite la construirea liniei ferate Oraviţa-Anina, pentru executarea zidurilor de sprijin, a celor 9 viaducte şi căptuşirea celor 14 tunele. Toate gările şi cantoanele au fost construite din piatră. Puţurile miniere, adânci de ordinul sutelor de metri, cu un diametru mare, au fost zidite şi susţinute cu elemente cioplite din granit pentru minele din Anina. În sat nu sunt fântâni care să nu aibă în interior un zid pietros de protecţie. Toate pietrele de moară montate în morile care au existat pe pârâul Lişava au fost executate dintr-o anume piatră cu caracteristici corespunzătoare obţinerii unei făini bune. În sat, la fiecare răscruce există câte o cruce care are soclu din piatră. Zidul de sprijin al bisericii din Măidan împreună cu obeliscul din marmură, ridicat spre cinstirea eroilor din primul război mondial, sunt martori ai îndemânării, hărniciei şi dăruirii generaţiilor de cioplitori. În satele învecinate sunt multe case construite cu soclurile din piatră, livrată de cioplitorii din Măidan, în prima jumătate a secolului XX. Virgil Birou în lucrarea 'Crucile de piatră de pe Valea Cărașului' a scris: 'Măidănenţii au fasonat piatra de talie şi tot ei au furnizat jumătate din toată piatra de construcţie întrebuinţată la Oraviţa'. Două lucrări la care au contribuit aceşti meşteri anonimi din Măidan vor rămâne în istorie. Una din granit brut şi cioplit, material expediat cu zecile de vagoane la Alba-Iulia din cariera de la Măidan; aceste materiale s-au folosit la temelia construirii 'Cetăţii de piatră a Transilvaniei', simbol al unităţii noastre naţionale. A doua lucrare, care dăinuie de peste un secol, sunt treptele clădirii Parlamentului austriac de la Viena. Inginerul Ştefan Georgescu din Anina, fiind în vizită în anul 1969 în Austria, a fost condus de Marschall Adalbert (austriac de origine română) în clădirea Parlamentului. Pe una din treptele de la intrare, frumos lustruite, au fost dăltuite următoarele: '2 ciocane încrucişate (însemnele minerului) Oravicza 1886'. Văzând culoarea gri-albastră a marmurei, forma deosebită, gradul de prelucrare şi finisare, românului parcă nu-i venea să creadă că strămoşii noştri au executat astfel de lucrări. Priceperea şi dârzenia de a da forme 'pietrei de talie' a fost realizată exclusiv prin munca manuală. Totul se executa manual. Sculele erau simple şi puţine la număr. Principala calitate a unui pietrar bun era cunoaşterea 'naturii pietrei'. Astfel au reuşit să crape piatra pe direcţia vrută şi nu cum spune zicala 'unde dai şi unde crapă'. Meseria se transmitea din tată în fiu. Au fost cazuri când dintr-o familie lucrau în carieră şi 4 bărbaţi. Secolul XIX a constituit dezvoltarea la cote maxime a meseriei de cioplitori. Aceasta în primul rând prin construirea liniei ferate Anina-Oravița-Baziaș şi a exploatării lucrărilor miniere din zonă. Pentru realizarea obiectivelor au fost colonizaţi şi constructori din nordul Italiei. Unii cioplitori, începând cu al doilea deceniu al secolului XX, au migrat la lucru spre alte cariere: Moneasa, Ruşchiţa, Măcin (Dobrogea), Vârfuri. Şi-au mai continuat lucrul în Măidan în deceniile următoare Gheorghe Gherga Buran, Cimponieru Zbârcea, Gheorghe Ţunea şi alţii".

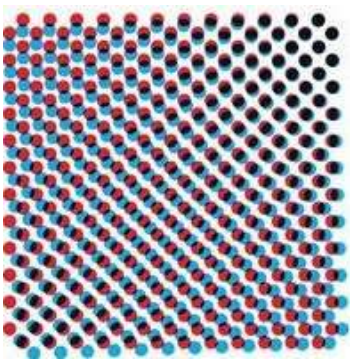

"Foaia poporului" din 23 IX 1900 a publicat "Din Oravița, Ioan Gherga - croitor și cojocar - premiat la esposițiunea din București cu medalia de argint și diploma de onoare, ne scrie următoarele: Subscrisul, care lucrez măiestria de cojocărie din anul 1880 și pe lângă cojocărie și croitorie (căbăniceritul) și prin vrednica mea muncă, juriul esposiției din București mi-a dat medalie de argint și diploma de onoare la 15 August 1894, aduc la cunoștința onoratului public că în duchianul meu se află gata totdeauna haine bărbătești și muierești, de gimie ardelenească țesut de Române. Laibere ficioresti, pentru copii, cioareci, căpute în diferite culori și-n croituri bărăbătești și pentru copii, cabanițe în toate mărimile, albe, verzi, negre, sure, ș.a., cojoace ficioresti și pentru fete în toate croirile și în cele mai frumoase lucrări. Rog pe onorații Români a cerceta lucrătoarea mea și duchianul meu, că sunt gata a îndestula pe ori-și-cine. Ioan Gherga în Oravița-Română (peste drum de Sperger)".

Port Românesc din Belinț / Banat
la începutul secolului XX (Austro-Ungaria)

Cercetătorul Bănățean Simion Dănilă, în lucrarea "Sub fascinaţia lingvisticii bănăţene" - publicată la Timişoara în anul 2012 - a observat existenţa mai multor "straturi" Gherga în regiune şi a prezentat reducerea numerică Gherga în Belinţ la sfârşitul mileniului II: "Un nume pe care trebuie să-l considerăm cu prudenţă este Gherga nume de familie, Gherguţ supranume şi poate Gana supranume (din bulgarul Gergana). Gherga, consemnat în 'Protocolul celor ce repusază în parohia Belinţ care este supusă la episcopeasca eparhie a Temişoarei şi să ţine de protopopescul ţinut a Hasiaşului 1779-1814', a fost cel mai frecvent nume din Belinț: la începutul secolului XX a apărut de 46 ori, în 1934 de 37 ori iar în 1970 l-am întâlnit în 22 de familii. În familiile Gherga există tradiţia că au venit în Belinţ din Ghergani, Dâmboviţa. Una dintre ele poartă chiar supranumele Ţăranu ('ţăran' - în Banat - n-a însemnat niciodată 'persoană care locuieşte la ţară, având ca ocupaţie principală agricultura / sătean', semnificaţia acestui cuvânt fiind una singură: 'ţăran' = 'originar din Ţară' iar 'Ţara' = Ţara Românească; în Banat, pentru agricultor / sătean se foloseşte 'paore', 'plugar' sau 'pământean'). Şi, cu toate acestea, dată fiind marea răspândire a numelui în Banat (la Timişoara, Lugoj, Sânnicolau Mare, Grabaţi - aici Gherguş - Jabăr, Câlnic, Brădişoru de Jos, Caransebeş, etc.) şi în ţară, ne vine foarte greu să admitem Gherganii Dâmboviţei ca izvor al acestor nume. Din cele 3 nume mai numeroase în 1934 în Belinţ, cele de Adam şi Haţeg şi-au consolidat poziţia, în timp ce Gherga a înregistrat un brusc regres. Cum se explică dispariţia numelui Gherga din 15 familii într-o perioadă relativ scurtă (36 de ani?) Localizând - pe baza 'conscripţiei' populaţiei din arhiva bisericii din Belinţ - cele 37 de familii Gherga din 1934, şi analizând cu ajutorul unor bătrâni fiecare familie în parte, s-au putut constata următoarele cauze pentru care s-a stins acest nume în 20 de familii: în 10 familii descendenţii în linie directă au fost femei, care şi-au pierdut numele Gherga prin căsătorie; 7 familii n-au avut urmaşi iar în 2 familii descendenţii în linie directă, bărbaţi, au părăsit localitatea, purtaţi de profesiuni în alte părţi. Membrii unei întregi familii au decedat din cauza tuberculozei; în schimb, în 3 familii Gherga au existat mai mulţi descendenţi masculini, care - prin căsătorii - au întemeiat alte 5 familii Gherga în Belinţ. Deci: 37-(10+7+2+1)+5=22. Având în vedere că, din cele 22 de nume de familie Gherga, 5 sunt purtate de persoane în vârstă - izolate în aceste familii - rezultă în perspectivă o continuă scădere a lor. În Belinţ, numele de familie cu funcţie de identificare s-a folosit în paralel cu celelalte nume în cazul unor indivizi care s-au ridicat din rândul ţăranilor la rangul de persoane importante în grupul social: un fost preşedinte al Consiliului popular timp de 14 ani a fost identificat prin numele de familie Gherga (deşi în Belinţ existau 57 de indivizi care purtau acest nume de familie, distribuiţi în 22 de familii, posibilitatea confuziei este exclusă, căci dintre toţi cu numele acesta numai el a jucat un rol de exponent în viaţa publică). Şansa durabilităţii o au acele nume care se întâlnesc în familiile cu descendenţi masculini. Printre acestea am putea enumera o seamă de nume de familie actuale care circulau încă la sfârşitul secolului XVIII, de când avem în actele bisericeşti primele informaţii despre numele de persoane din Belinţ: Gherga, Adam, Haţeg, ş.a. Ne-am întrebat dacă nume vechi şi foarte răspândite - ca Gherga, Adam, Haţeg - nu cumva indică la origine o înrudire între familiile care poartă aceste nume şi, prin aceasta, o preponderenţă în viaţa socială a localităţii a familiilor respective, nu cumva putem considera Belinţul un tip de 'sat devălmaş'? Am încercat să aflăm de la cei mai vârstnici dacă există conştiinţa legăturii de rudenie între familiile Gherga, Adam, Haţeg, etc., întrucât din protocoalele bisericii n-am putut deduce lucrul acesta, acolo lipsind numele de pociumb sau numărul de casă, care ne-ar fi ajutat să stabilim asemenea filiaţii. Cei mai mulţi înclină să creadă că s-ar trage dintr-un strămoş comun, deşi astăzi aceste familii nu se mai consideră înrudite între ele. Gherga apare în 22 de familii; în aceste familii există tradiţia că strămoşii au venit din Ţara Românească (din Ghergani), ceea ce se sprijină şi pe argumente de ordin istoric şi lingvistic. Numele Adam, aflat în prezent în 27 de familii, este cel mai răspândit; tradiţia păstrează amintirea unui strămoş Adam, venit în

Belinţ de prin părţile Sibiului acum câteva secole. Afirmaţia n-am putut-o corobora cu argumente de altă natură". Arhiva Bisericii Ortodoxe Române din Belinţ - cu evidenţele populaţiei, anume botezaţi, cununaţi şi răposaţi, ţinute pe vremea Austro-Ungariei doar în limba Română, chiar dacă în prima parte a Epocii Moderne cu alfabet chirilic - prezintă printre alţii pe Adam Gherga 1793-1865 (de la casa 55, născut de Ioachim Veche), Damaschin Gherga / cununat cu Ana Adam în anul 1822 (născut de acelaşi Ioachim Veche), Nicolae Gherga "alias Adam" 1851-1877 de la casa 28, Livia Gherga născută în anul 1877 la casa 11 ca "fiica lui Vincenţiu Adam şi Elena", Constantin Gherga născut în anul 1880 la casa 11 ca "fiul lui Vincenţiu Adam şi Elena", Ana Gherga născută în anul 1882 la casa 11, ca "fiica lui Vincenţiu Adam recte Gherga şi Elena", ş.a. iar privind relaţiile Gherga-Haţeg, registrele au marcat de pildă cununia din anul 1839 a Anei Gherga 1820-1860 de la fosta casă 11, fiica lui Gheorghe Gherga şi Maria, cu Gheorghe Haţeg (naş Vincenţiu Veche), etc. Pe de altă parte, similarităţile onomastice Gherga - aşa cum e de pildă în România - au condus la incidenţa unor nume de familie asemănătoare în lume, ca de exemplu regăsite acum în Țări diferite, sub diverse forme, ca în Croaţia Grga, ş.a., în Italia Ghergo, Gorga, ş.a., în Moldova Gherega, Ghereg, Gheorghia, Gherghi, Gherica, Gheorghi, Gherghiu, ş.a., în Polonia Gryga, ş.a., în India Gharga, Gherak, Ghargae, Ghargai, Gharg, ş.a., în Camerun Garga, ş.a., în Mauritania Guerga, Ghargha, ş.a., în Algeria Guerga/h, Gherak, ş.a.

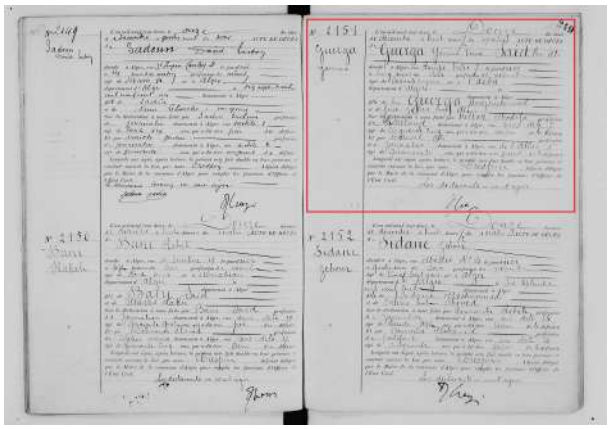

La 8 XII 1902 în Alger - capitala Algeriei - a răposat Yamina Guerga

În Banat au mai fost și localități tangente Gherga, ca de exemplu după cum a documentat în anul 2013 Dr. Ioan Hațegan în "Dicționar istoric al așezărilor din Banat: secolele XI-XX; atestări documentare și cartografice", Gurk în anul 1351 în zona Mașloc / județul Timiș, Gurchan în anul 1380 / fostul comitat Arad, Gyerk în anul 1435 între Bogda și Remetea Mică / județul Timiș, Gyewrk în anul 1435 între Bogda și Recășel / județul Timiș, Gyurgewacz în anul 1596 lângă Cladova / județul Timiș, Gergely Puszta în anul 1907 la Banloc / județul Timiș ori ca de pildă - astfel cum a documentat în anul 2018 Dr. Mircea Rusnac - localitatea dispărută Gergelyfalva pe Valea mijlocie a Bârzavei (lângă Reșița / reședința județului Caraș-Severin), fostă Gyurgew / Gergethew în anul 1444, etc. În anul 2017, Dr. Mihai Vinereanu a scris: "Genul nu este o caracteristică lingvistică universală, întrucât multe limbi nu cunosc genul. Acesta se găsește doar în circa 25% din limbile lumii și poate fi, în general, animat / neanimat, masculin / feminin / neutru sau comun / neutru. În primul caz, distincția se bazează pe dihotomia animat / inanimat așa cum era văzută de către multe popoare primitive, sau pe diferența de sex, cel de-al doilea caz. În cel de-al treilea caz, a existat la început distincția masculin / feminin / neutru unde, mai târziu, diferența de masculin / feminin a dispărut, unindu-se într-un singur gen, genul comun. Genul se manifestă și în relația cu alte părți de vorbire, prin acord, cum ar fi: pronumele, adjectivul sau, în unele cazuri, verbul. Genul gramatical este întâlnit în majoritatea limbilor indo-europene precum româna, italiana, germana, rusa, dar a dispărut din persană și - în mare parte - și din engleza modernă care are doar câteva rămășițe de gen, moștenite din engleza veche. Pe lângă limbile indo-europene genul se găsește în limbile afro-asiatice (cunoscute și sub denumirea de hamito-semitice) dar și în caucazienele de nord, etc. Pe de altă parte, marea majoritate a limbilor globului nu au gen gramatical (între acestea se numără limbile altaice, uralice, sino-tibetane, ș.a). În ceea ce privește limba proto-indo-europeană, lingviștii consideră că a avut mai întâi 2 genuri: genul animat și genul inanimat. Ulterior, s-a simțit nevoia ca substantivele inanimate abstracte (și colective) să fie regrupate într-o nouă categorie. Mai târziu la acest gen au fost adăugate formele de plural ale animatului colectiv. În 1891, Karl Brugmann a arătat că sistemul de 3 genuri, bazat pe diferența sexuală este o dezvoltare târzie în proto-indo-europeană care, la origine, distingea între substantive de gen animat sau inanimat, considerând că genului feminin i s-a adăugat vocala 'a lung'. Se presupune că acest sufix a fost folosit mai întâi la substantivele abstracte derivate din verbe. Este demn de remarcat că în româna de azi substativele derivate din verbe sunt de gen feminin, cum ar fi 'tăietură' din 'a tăia', 'cusătură' din 'a coase', etc. Teoria a fost ulterior confirmată de descoperirea și descifrarea limbii hitite și a celorlalte limbi anatoliene. Astfel, s-a putut constata că aceste limbi disting între animat și neanimat, dar nu au vreo urmă de gen bazat pe diferența de sex, ca în alte indo-europene, antice și moderne. Odată cu aceste descoperiri, hititologii au susținut că hitita a avut dintotdeauna distincția animat / inanimat, iar sistemul bazat pe diferența de sex este o inovație ulterioară a limbii indo-europene. În acest context, trebuie să facem o mică paranteză să arătăm de ce limbile anatoliene sânt deosebite și, în principiu, mai arhaice decât celelalte limbi indo-europene. Concluzia firească este aceea că aceste limbi s-au rupt mai devreme de trunchiul proto-indo-european decât celelalte. De fapt, o serie lingviști consideră că limba proto-anatoliană din care derivă limbile anatoliene trebuie considerată o soră a limbii proto-indo-europene, nu o ramură a sa. Situația diferenței de gen dintre limbile indo-europene și cele anatoliene este un indiciu clar în acest sens. Privind originea indo-europenilor, multă vreme s-a crezut că vatra indo-europenilor a fost undeva în nordul Mării Negre, de unde au invadat Europa în 3 valuri succesive, începând cu mijlocul mileniului VI î.C., distrugând civilizația Vechii Europe și asimilând populația ne-indo-europeană de aici. O teorie nouă a apărut odată cu descoperirile arheologice făcute de către alți arheologi, care dovedesc că indo-europenii au venit în Europa din Asia Mică, aducând cu ei civilizația neolitică din mileniul anterior, VII î.C. Din păcate, arheologii nu cunosc și nu țin cont de datele lingvistice în stabilirea teoriilor lor, iar lingviștii nu sânt prea mult preocupați de racordările în timp dintre lingvistică și arheologie. În acest caz este evident că vechimea limbilor anatoliene se explică mult mai bine dacă luăm în considerare că indo-europenii au venit în Europa din Asia Mică, răspândindu-se mai întâi în Balcani, apoi în regiunea carpato-dunăreano-pontică și de aici mai departe. Trebuie arătat că lingviștii, bazându-se pe descoperirile legate de existența genurilor animat / inanimat

în limbile anatoliene, au dedus că la origine în indo-europeană a existat aceeași situație, fapt care justifică pe deplin că genul bazat pe diferența de sex este o dezvoltare târzie în proto-indo-europeană. Cercetările cu privire la originea sistemului de 3 genuri în proto-indo-europeană sânt încă la început, ele necesitând cercetări mai ample, cu date din limbile indo-europene cunoscute, antice sau moderne, între care un rol major trebuie să-l joace limba română. Plecând de la această ipoteză, cu mobilizarea și eforturile pe care se cuvine să le facă lingvistica românească, limba noastră poate oferi date esențiale la înțelegerea acestui fenomen". Privind Graiurile Europei, e interesant că și acum în cele 3 mari familii lingvistice se vehiculează cele 3 genuri - feminin, masculin și neutru - așa cum se poate vedea în continuare, cu limba Română (vorbită de cei mai mulți Gherga) aparținând spațiului respectiv:

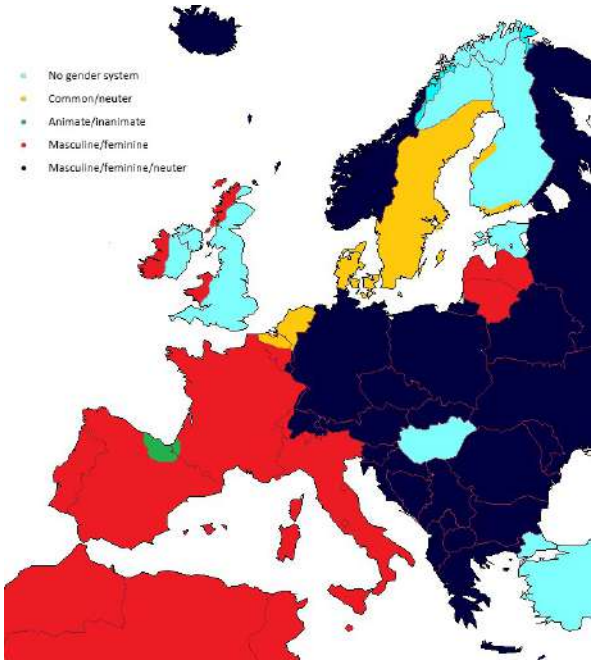

Genurile în Europa actuală

În anul 2018, "Jurnalul Internațional de Studii ale Științelor Sociale" a publicat cercetarea Dr. Anton Perdih - de la Universitatea Ljubljanei 46,03 lat. N, 14,30 long. E / capitala Sloveniei - despre "Continuitatea limbilor Europei din perspectiva genealogiei genetice", care susținea: "Strămoșii oamenilor nu-s doar Africanii Homo Sapiens, ci și Asiaticii Denisovani (vechi de 800 milenii), respectiv Europenii Neandertali (vechi de 400 milenii). Combinația dintre lingvistică și genealogia genetică indică depășirea teoriilor Kurgană și a originii Indo-Europene din Stepa Pontică, interpretarea paradigmei continuității paleolitice fiind superioară dar necesitând adaptări, ținând cont că în Europa cele mai frecvente grupuri genetice bărbătești sunt 'I', 'R' și 'N'. De exemplu, grupul 'N' - ivit în SE Asiei acum 36 de milenii - a ajuns în Altai în urmă cu 14 milenii, atingând poalele Siberiene ale Uralilor acum 6 milenii, de unde a trecut în Europa, așezându-se în TransCarpați și răsăritul Baltic acum 2,5 milenii. În NE Europei, actuala răspândire a limbilor și frecvența grupurilor genetice bărbătești redă prevalența supraunitară 'N' la Finici și Saami (se poate concluziona că dacă oamenii veniți - majoritari 'N' - predomină, atunci la fel e și cu limba lor); în țările unde raportul e subunitar - ca Estonia - prevalează limba Finico-Ugră iar în Letonia și Lituania s-au dezvoltat limbi Baltice. În celelalte țări, unde frecvența subunitară este tot mai redusă, prevalează limbile autohtone. Așadar, influența exercitată de mai recenții bărbați 'N' - sosiți din Ural - printre mai vechii Europeni 'I' și 'R' nu a fost Indo-Europeană" (respectiv Kurgană, cei mai recenți bărbați genetic Gherga sosiți în Europa nepurtând însă numele Gherga).

Country	Haplogroup I	R1a	R1b	N	Language	Ratio N/(I+R1a)
Russia	15.5	46	6	23	Slavic	0.37
Belarus	24	51	5.5	10	Slavic	0.13
Ukraine	17	45	7.5	7.5	Slavic	0.12
Poland	16	57.5	12.5	4	Slavic	0.05
Lithuania	13	38	5	42	Baltic	0.82
Latvia	8	40	12	38	Baltic	0.79
Estonia	18.5	32	8	34	Finno-Ugric	0.85
Finland	28.5	5	3.5	61.5	Finno-Ugric	1.83
Saami	27	13	7	53	Finno-Ugric	1.32
Sweden	42	16	21.5	7	Germanic	0.12
Norway	36	25.5	32	2.5	Germanic	0.04

În anul 2018, cercetătorul Georg Dunkel din Finlanda - care a aprobat publicarea lucrului său în "Originea Gherga" - a prezentat o schiță a arborelui bărbaților genetici "N", unde cel mai aproape de rădăcină se află deopotrivă ramura Balcanică și profilul Gherga (fost "LLY22G" în vechea nomenclatură):

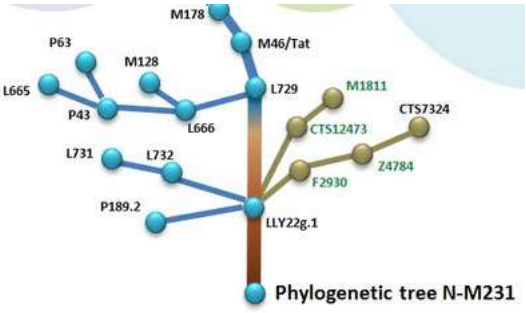

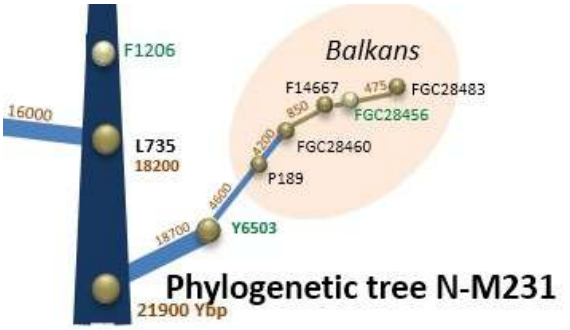

Gherga în Epoca Modernă

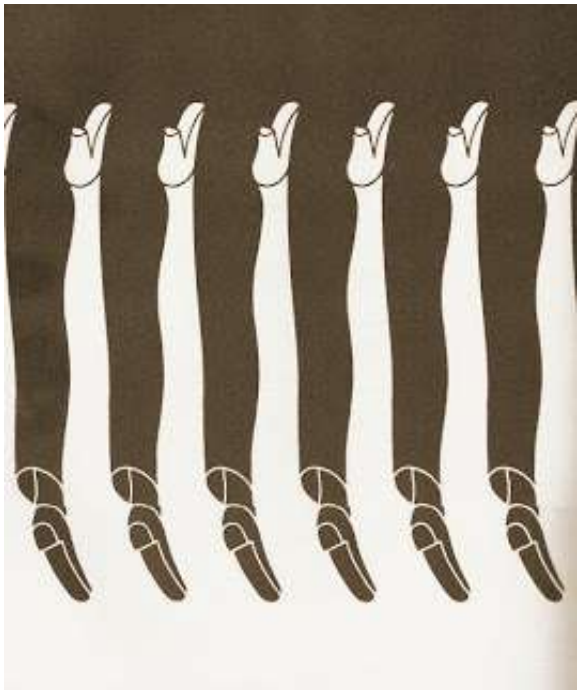

Strămoșii Românilor - Geto-Dacii - au trăit între vechii Greci, Gali și vechii Germani: printre ei au fost mulți Gherga / Gherghi (despre care au rămas diverse atestări); pe de altă parte, urmașii s-au evidențiat numeroși în realizările lumilor ivite, printre aceia fiind semnificativi inclusiv cei având numele de Gherghi. În perioada interbelică - dintre cele 2 războaie mondiale ale secolului XX - încă intrau diverși Gherga în România; de exemplu - astfel cum a consemnat ziarul național "Universul" din 22 VI 1936 - "Comisiunea de magistrați ce lucrează la Ministerul Justiției a dat aviz înscrierii în listele de cetățenie Română pentru Tulius Gherga". Cea mai recentă Eră din istorie e Epoca Modernă, existentă și acum; după ultimul război mondial, România nu mai are ca vecine Nordice nici Polonia, nici Slovacia (așa cum până atunci Regatul României "Mari" avea granițe directe cu Țările respective: pe atunci, Bucovina se învecina cu Polonia iar Maramureșul se învecina cu Cehoslovacia / azi părțile din ambele regiuni Românești rămase în România se învecinează cu Ucraina).

Prusia - cu verde - a unificat Germania în 1871

Țărmul Baltic Sudic - în mileniile I și II - a fost fieful unor populații semnificative din istoria universală de 3 ori: al Geților liberi = Goților în Antichitate, al Varegilor / Vikingilor în Evul Mediu și al Prusacilor (a căror osatură a fost consolidată de Cavalerii Tetoni), cu Regatul durând până în Epoca Modernă. Prusia - care cuprindea părți din Rusia, Lituania, Polonia (inclusiv Pomerania, întinsă în Nordul Germanic), până în Sudul Danez – a ajuns să-și aibă capitala la Berlin, determinând unirea Germanilor într-un stat în anul 1871, atunci când a cârmuit Otto Eduard Leopold von Bismarck 1815-1898; după cel de-al doilea război mondial, Prusia și-a încetat existența: a fost stat foarte dezvoltat tehnologic în Europa vremurilor sale iar prezențele Gherga în Prusia au fost numeroase, atestate temeinic inclusiv în registrele de stare civilă Prusace.

Centrul Europei înaintea ultimului război mondial

Arhivele au înregistrat Gherga în Polonia din Munții Carpați / S = leagănul Vlach până în Pomerania / N = leagănul Prusac; astfel de exemplu la Lubaczów 50,09 lat. N, 23,07 long. E - reședința județului cu același nume de la poalele Carpaților, din Voivodatul SubCarpatia - a fost botezată Anna Gherga, fiica Sofiei / Sophiae și a lui Matia / Mathiae Gherga în 14 VII 1659 ori la Graudenz / azi Grudziądz 53,29 lat. N, 18,45 long. E în Pomerania pe Fluviul Vistula a fost botezată Marianna Gerga, fiica lui Ioannes Gerga și a Annei la 9 IV 1690 (așa cum se poate vedea ultima poziție a registrului):

Secolul XVII: Anna și Ioannes Gerga
și-au botezat fiica Marianna
(pe Vistula, în Pomerania, la Graudenz / Grudziądz)

La poalele Nordice ale Carpaților, de exemplu Iosif Gherga 1741-1798 s-a însurat în Grzędzin 50,11 lat. N, 18,06 long. E întâi cu Mariana / în 13 X 1771, apoi în Wronin 50,11 lat. N, 18,05 long. E cu Marina, având cu ele copii, ca Thomas Gierga ajuns în Walce 50,22 lat. N, 18 long. E (înregistrările arhivelor din Epoca Modernă evident reflectau situații ale acelor Gherga înrădăcinate acolo cel puțin din perioada anterioară Medievală); alții menționați au fost de pildă în Pomerania: la Prangenau 54,09 lat. N, 18,55 long. E Gheorghe Gherga, fiul lui Ioan Gherga, botezat în 9 I 1718, la Quashin - în pronunție "Cașin" - 54,26 lat. N, 18,25 long. E Iacob Gherga, fiul lui Daniel Gherga, botezat în 26 XII 1756, ș.a. Analizele genetice actuale au evidențiat tiparul genetic masculin "N" ca al lui Gherga în multe locuri din Polonia, ca de exemplu la Biskupice 49,57 lat. N, 20,07 long. E, în Polonia "Mică" la Cracovia (oraș unde burghezia din secolul XV era majoritar Germană), ca Sebastian/us Gherga - fiul lui Toma Gherga / Thomae Gerga - înhumat în zona Cracoviei zisă Zwierzyniec 50,03 lat. N, 19,54 long. E la 21 IV 1763, la Gorzanka 49,19 lat. N, 22,22 long. E, la Ostrowsko 49,28 lat. N, 20,06 long. E, la Stanislawice 49,58 lat. N, 20,20 long. E, la Suwalki 54,05 lat. N, 22,55 long. E, la Tarnow 50 lat. N, 20,59 long. E, ș.a. În anul 2020, geneticienii Polonezi Łukasz Grochowalski, Justyna Jarczak, Maria Urbanowicz, Marcin Słomka, Maria Szargut, Paulina Borówka, Marta Sobalska-Kwapis, Błazej Marciniak, Andrzej Ossowski, Wiesław Lorkiewicz și Dominik Strapagiel au prezentat răspândirea bărbaților din haplogrupul "N" - ca Gherga - în Polonia:

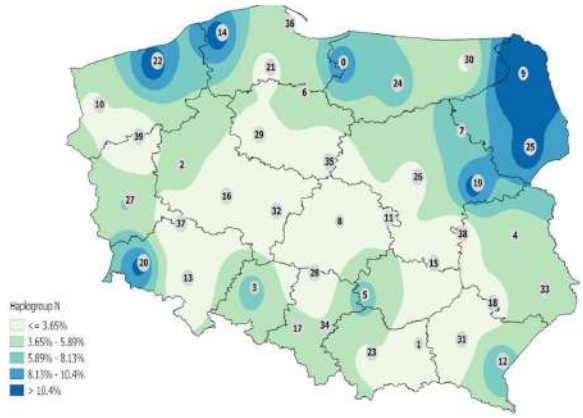

Bărbații genetici ca Gherga în Polonia

Ca fapt divers: Bartłomiej Sienkiewicz - strănepot al laureatului Nobel pentru literatură din anul 1905 - fost ministru de interne al Poloniei în 2013-2014, genetic ca Gherga, cu originea din zona Polonă dintre Cracovia și Varșovia, a identificat printre strămoși un comandant în armata Tătară din Podolia. Până la începutul ultimului război mondial, granița dintre Regatul României "Mari" și Polonia a avut 349 km.

Vamă România-Polonia din perioada interbelică

În secolul XIX, poate dintr-un elan Slav, recte Polono-CehoSlovac față de Balcanici, prin preluarea din săptămânalul "Danica" pentru Croați, Slavoni și Dalmați din 14 VIII 1847 publicat la Zagreb, unde explicit Vlahul Gherga a fost consemnat drept neînfricat față de otomani, după cum se poate vedea în captura următoare, Aromânul Gherga din Herțegovina a fost prezentat ca Sârb în publicația culturală din 18 IX 1847 "Kwěty: národní zábawník pro Cechy, Morawany, Slowaky a Slezany" - pentru Cehi, Moravi, Slovaci și Silezieni - ce a redat o poveste din Herțegovina / pe atunci în Imperiul Otoman (intitulată "Frăția cu Sârbii", astfel cum se poate vedea în continuare), prin care creștinul Gherga din Goranci 43,25 lat. N, 17,44 long. E / sat ortodox Montan a cărui denumire însemna "Codrenii" și un musulman Spahiu din Mostar 43,20 lat. N, 17,48 long. E / oraș la 13 km distanță nu s-au mai hărțuit: "Goranci este un sat creștin la 4 ore de Mostar. În acest sat, Gherga poate trăiește și astăzi împreună cu vitejii săi vecini, toți cunoscuți în Herțegovina drept Ionieni cu inimile libere, care nu se tem de Turci; căci Turcii știu că dacă îl ucid pe unul dintre ei, ceilalți se vor răzbuna. S-a întâmplat că odată Spahiul l-a avut în cale pe Gherga și l-a bătut strașnic. Gherga nu a vorbit despre asta, nu a spus nimănui ce a pățit pe drum. Nu după multă vreme, Spahiul

s-a dus pe drumul spre Goranci către supușii lui și s-a întâmplat că și Gherga mergea să-și întâlnească prietenii din satul vecin, la hram; Gherga era îmbrăcat frumos, în haine de sărbătoare: își călărea calul bun, avea cuțit la brâu, pușcă pe umăr și mănuși. Spahiul l-a recunoscut dintâi, concluzionând în sinea lui că nu se va termina oricum, ci că de acea dată va pieri ori unul ori altul. Spahiul trase de căpăstru și strigă: 'Dă-te jos creștine de pe cal, mi-ai uitat biciuirea?' A apucat bâta și a mai urlat: 'Coboară de pe cal, creștine!' Stând neclintit, Gherga zise cu smerenie: Te conjur omule, du-te; nu-ți fac nimic, dacă mă duc, mă duc pe calul meu, du-te în pace!' Așa ceva l-a înfuriat pe Spahiu: și-a ridicat bâta și s-a năpustit ca un leu spre Gherga. Însă Gherga - mai sprinten decât el - a sărit de pe cal în spatele unui fag, de unde și-a îndreptat arma spre Turc, strigându-i: 'Dă-te jos de pe cal, acum!' Spahiul - care aștepta nerăbdător ca Gherga să fugă de frică - a crezut că Gherga glumește și a întrebat: 'Ce vrei, creștine?' Gherga - care nu știa de glumă ori de discuție - a țintit, zicând: 'Coboară imediat ori sunt după tine!' Turcul și-a dat seama că nu-i de glumă, a auzit țăcănitul armei, s-a dat jos de pe cal iar atunci Gherga, văzând cât de amabil l-a ascultat Turcul, i-a zis să stea din nou pe cal; apoi Spahiul - tremurând de frică și de mânie - a auzit din nou 'Jos' și așa l-a silit de 9 ori la rând! Gherga - ținând încă pușca spre el - a vorbit de după fag: 'Îl cunosc pe Dumnezeu ca și tine și te voi lăsa să pleci; dar mai întâi trebuie să juri că nu vei mai tortura sau forța nici un creștin, oriunde vă întâlniți pe drum!' Spahiul a acceptat iar Gherga - din spatele fagului - i-a dictat jurământul:

Gherga: 'Duhul Domnului să se pogoare peste tine!'

Spahiul: 'Așa să fie'

G: 'Să fie milostiv cu tine'

S: 'Să aibă milă'

G: 'Să ai parte de Ramazan!' (Ramazanul e luna festivă la musulmani)

S: 'Ramazanul să fie primit'

G: 'Coranul e pentru tine!' (Coranul e cartea sfântă la musulmani)

S: 'Coranul e pentru mine!'

G: 'Kaaba e pentru tine!'

S: 'Kaaba e pentru mine!' (Kaaba a cel mai sfânt loc al musulmanilor, în orașul Arab Mecca)

După jurare, atât Gherga cât și Turcul au plecat la treburile lor și nu au spus nimănui ce au făcut. A trecut un an de când Gherga nu s-a aventurat în oraș, de teamă ca Spahiul să nu-l ucidă acolo din răzbunare. Însă s-a gândit: 'Orice s-ar întâmpla, trebuie să mor odată și apoi totuși nu voi muri fără răzbunare'. S-a îmbrăcat elegant, și-a înșeuat calul și a plecat la Mostar. Acolo chiar când își cumpăra niște lucruri pentru casă, cineva l-a prins de umăr și i-a spus: 'Bine ai venit la nuntă!' Gherga s-a întors brusc și l-a văzut pe Turc înarmat. După o scurtă perioadă de uimire, și-a revenit în fire și a zis: 'Noroc acum!' Turcului nu i-a plăcut răspunsul, s-a încruntat puțin și a spus: 'Lasă prostiile deoparte, sunt cumnatul tău'. Acele cuvinte l-au îmbărbătat pe surprinsul Gherga: s-au salutat după obicei, au întrebat de sănătatea celuilalt, iar Spahiul și-a prezentat frații. Ceremonia era pregătită, cu Turci invitați; Gherga stătea în primul rând iar ceilalți - cu picioarele încrucișate - în jurul lui. Cheful a durat 8 zile; spre final, Spahiul a oferit cadouri oaspeților pentru fiecare din gospodăria sa iar soția Spahiului i-a dat lui Gherga o cămașă frumoasă, kilt / jupon și ciorapi. Spahiul și câțiva prieteni i-au adus calul, s-au așezat și ei pe cai, au tras cu pistoalele și au cântat diferite cântece, toate spre gloria lui; astfel, Gherga și-a luat vesel rămas bun de la fratele său. A plecat acasă, unde a vorbit cu compatrioții săi peste măsură, întrebându-i ce este posibil; iar după o săptămână a pregătit o pereche de boi mari și frumoși, i-a acoperit până la copite cu pânză roșie subțire, a înfipt pe coarnele fiecăruia mere aurite și i-a trimis în dar la Mostar. Așa că amândoi trăiesc până astăzi ca 2 frați, unul îl vizitează pe celălalt, iar Spahiul nu mai chinuie nici un creștin".

DANICA

HORVATSKA, SLAVONSKA I DALMATINSKA.

Broj 33. U Subotu 14. Kolovoza 1847. Tečaj XIII.

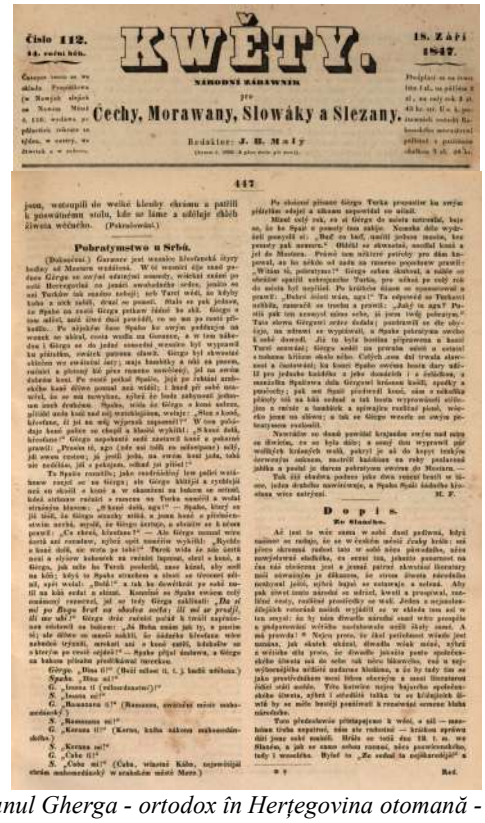
Číslo 112. 14. září 1847. 18. Září 1847.

KWĚTY.

NÁRODNÍ ZÁBAWNÍK

pro

Čechy, Morawany, Slowáky a Slezany.

Redaktor: J. E. Mály

447

Pobratymstwo u Srbů.

Dopis.

Ionianul Gherga - ortodox în Herțegovina otomană - a fost considerat Sârb (conform versiunii publicată la Praga)

Corespunzător cercetărilor lui Miles Lambert despre numele de familii din răsăritul Slovac, începând cu anul 1601 în Stropkov 49,12 lat. N, 21,39 long. E și Trebișov 48,37 lat. N, 21,43 long. E au fost înregistrate nume de familii variat notate, ca Gergely sau Gergel. În Slovacia și Cehia - având Moravia (numită Valașka în Cehă și notată până în secolul XIX Wallachia pe hărțile Austriece), acolo fiind, conform antropologilor, Vlahi Slavizaţi - arhivele de pildă au reliefat la Diakovce 48,08 lat. N, 17,50 long. E pe Petru Gherga care și-a botezat fiica Elisabeta în 18 IX 1703, la Spișske Bystre 48,59 lat. N, 20,14 long. E pe Marina Gherga în 15 VIII 1706, la Brezno Valaska 48,48 lat. N, 19,38 long. E pe Gheorghe Gherga, fiul lui Ioan Gerga / Gherga, botezat în 12 X 1723, la Dolna Suca 48,57 lat. N, 18,02 long. E pe Ana Gherga, fiica lui Andrei Gherga, botezată în anul 1770, la Giraltovce 49,06 lat. N, 21,31 long. E pe Ioan Gherga, fiul lui Gheorghe Gherga, botezat în anul 1750, la Kobyly 49,13 lat. N, 21,18 long. E pe Ioan Gherga, fiul lui Andrei Gherga, botezat în anul 1763, la Cassa / Cașovia = Kosice 48,43 lat. N, 21,15 long. E pe Nicolae Gherga, fiul lui Georgius Gherga, botezat în 24 XI 1748, pe Ioan Gherga, fiul lui Georgius Gherga, botezat în 29 IV 1752, pe Ana Gherga, fiica lui Ioan Gherga, botezată în 6 X 1754, la Martin 49,03 lat. N, 18,55 long. E pe Catharina Gherga, fiica lui Georgius Gherga, botezată în 21 IV 1720, pe Dorothea Gherga, fiica lui Georgius Gherga, botezată în 3 XII 1724, la Miercurea Dunării / Dunajska Streda 48 lat. N, 17,37 long. E pe Marina Gherga, fiica lui Ioan Gherga, botezată în anul 1725, la Moravsky Svaty Jan 48,35 lat. N, 17,01 long. E pe Ana Gherga, fiica lui George Gherga, botezată în anul 1717, la Pernek 48,22 lat. N, 17,09 long. E pe Mihai Gherga, fiul lui Georgius Gherga, botezat în anul 1754, la Pecovska Sabinov 49,06 lat. N, 21,05 long. E pe Toma Gherga, fiul lui Pavel Gherga, botezat în 19 XII 1706, pe Ioan Gherga, fiul lui Georgio Gherga, botezat în 25 VIII 1747, pe George Gherga, fiul lui Iacob Gherga, botezat în 5 IV 1778, la Vranov nad Toplou 48,53 lat. N, 21,41 long. E pe Martin Gherga, fiul lui Georgius Gherga, botezat în anul 1714, și mulți alții.

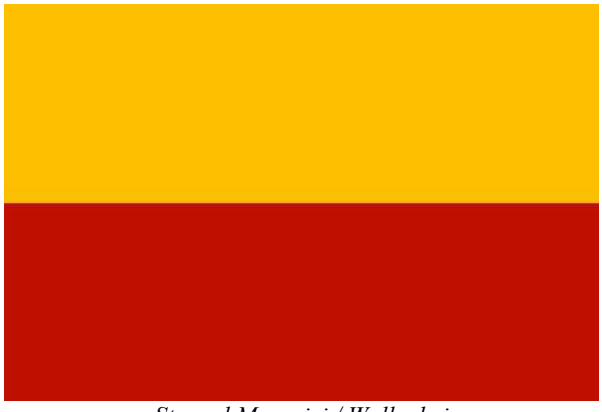

Steagul Moraviei / Wallachei

Iată în continuare înregistrarea din Valahia Moravă - Wallachisch Meseritsch - a botezării în Lipthal 49,17 lat. N, 17,55 long. E / anul 1868 a Terezei Gherga, fiica Anei și a lui Ioan Gherga (rândul de jos al registrului):

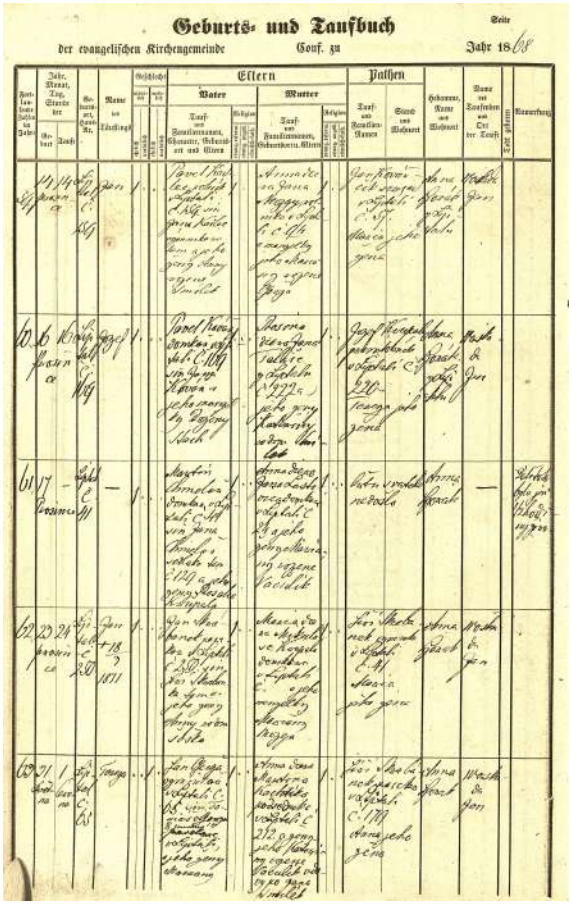

Gherga printre Valahii din Cehia

De altfel, în Slovacia - Țară având proporţia grupului genetic patern Gherga de circa 3% - sunt localităţi cu nume semnificative, ca de pildă Gerge-lak 49,04 lat. N, 21,12 long. E, Gergely-falva 48,27 lat. N, 20,11 long. E, Gergur-falua 48,23 lat. N, 19,35 long. E în anul 1393 / azi Gregorova Vieska, etc. (reflectând posibile întemeieri ori aglomerări Gherga). De exemplu, în primul război mondial, printre ostașii căzuți în lupte au fost și cei înhumați în cimitirul municipal din Cassa / Cașovia = Kosice / Slovacia, ca Frantofi Gerga în 17 III 1915 și Laszlo Gerga în 26 VI 1918; în prezent, au fost semnalați bărbați genetic "N" ca Gherga în Slovacia la Dravce 49,01 lat. N, 20,29 long. E, Matejovce 48,55 lat. N, 20,40 long. E, la Sihla 48,40 lat. N, 19,41 long. E, la Șarișske 49,14 lat. N, 20,54 long. E, la Vyșna Jablonka 49,09 lat. N, 22,05 long. E, la Zakarovce 48,52 lat. N, 20,55 long. E, ș.a. Până la începutul ultimului război mondial, granița dintre Regatul României "Mari" și Slovacia a avut 199 km.

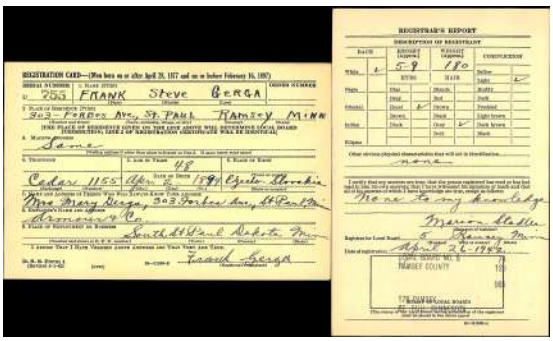

Frank Gherga în al doilea război mondial
trăia în St. Paul / capitala Minnesota
(s-a născut la 2 IV 1894 în ceea ce a ajuns Ceho-Slovacia)

În paralel cu Valahii Gherga din Munții Tatra - Carpații apuseni, în Slovacia - arhivele din Ungaria eliberată de otomani începând cu secolul XVIII au înregistrat mulți Gherga pe Valea Dunării mijlocii, în Gyor, în Pesta, etc. (consemnați inclusiv de registrele Bisericilor Maghiare Catolică și Reformată); de exemplu, Mihai Gherga și-a botezat fiul Ioan în 10 IX 1723 la GyorZamoly 47,44 lat. N, 17,34 long. E, Paul Gherga și-a botezat fiica Elena în 17 III 1726 la Sukosd 46,17 lat. N, 18,59 long. E, Mihai Gherga și-a botezat fiica Eva în 7 IV 1747 la Szepetnek 46,25 lat. N, 16,53 long. E, Martin Gherga și-a botezat fiica Elisabeta în 13 IX 1756 la Kalocsa 46,31 lat. N, 18,59 long. E, Andrei Gherga și-a botezat în 10 X 1773 fiica la Rakamaz 48,08 lat. N, 21,28 long. E, Mihai Gherga și-a botezat fiica Eva în 23 VII 1779 la Veszprem 47,05 lat. N, 17,54 long. E, Ioan Gherga și-a botezat fata Catharina în 8 VIII 1780 la Konyi 46,25 lat. N, 18,47 long. E, Ștefan Gherga și-a botezat fiul Mihai în 30 VIII 1782 la Besenyo 47,42 lat. N, 20,25 long. E, Ioan Gherga și-a botezat fiica Elisabeta în 2 XI 1782 la Szigetvar 46,02 lat. N, 17,48 long. E, Vasile Gherga și-a botezat fiul în 13 IV 1788 la NagyKallo 47,53 lat. N, 21,51 long. E, Matia Gherga și-a botezat fiica Barbara în 21 XI 1792 la Babocsa 46,02 lat. N, 17,20 long. E, în Kerka Szent Miklos 46,30 lat. N, 16,33 long. E / Ungaria, Ana Gherga şi-a botezat catolic în 19 VIII 1735 fiul Franciscus şi în 14 XI 1749 fiul Ioan, în 18 VIII 1805 Iosif Gherga şi-a botezat catolic fiul Franciscus Gherga, Paul Gherga şi-a botezat catolic în 31 X 1840 fiica Rosa Gherga, în 21 I 1843 fiica Agnes Gherga şi în 2 XI 1847 fiica Ana Gherga, în 15 X 1845 Gal Gherga şi-a botezat catolic fiica Ana Gherga, Rosa Gherga şi-a botezat catolic în 25 VII 1867 fiica Tereza, în 19 I 1874 fiica Agnes şi în 3 V 1879 fiul Andras, Agnes Gherga şi-a botezat în 1 IX 1867 fiul Gabriel, în 5 IX 1874 fiul Iosif şi în 11 IX 1885 fiica Agnes, ș.a.m.d. (mulţi Gherga fiind şi în satele din jurul Kerka-Szent-Miklos, în S Panonic: literalmente, Panonia / "Pan-Ionia" poate fi înțeleasă drept "Cealaltă Ionie", prefixul "Pan" aparținând aceleiași categorii ca "Trans", "Cis", etc., vecina "Trans-Silvanie" / Transilvanie exemplificând așa ceva). De altfel, în actuala Ungarie sunt Dealurile Gergely-hegy 48,25 lat. N, 21,19 long. E, Gergely-halom 47,22 lat. N, 20,46 long. E, etc. sau așezări ca Gergely-telep 47,38 lat. N, 20,18 long. E, Gergely-resz 47,21 lat. N, 20,49 long. E, Gergely-malom 46,53 lat. N, 17,14 long. E, Gergelyi 48,07 lat. N, 22,20 long. E, etc. (toate cu potenţial Gherga); în orășelul Sf. Andrei / Szentendre 47,40 lat. N, 19,04 long. E - care a găzduit Episcopia Ortodoxă de Buda după emigrarea Sârbilor acolo conduși în anul 1690 de patriarhul lor / cu permisiunea Împăratului Habsburg - au fost înregistrate familii Armâne ca Gergi, Gjorgijevici, Grk (Grecu), Grcici, ș.a. Se poate observa că până la regularizarea apelor din Epoca Modernă, Panonia era inundabilă așa cum se poate vedea:

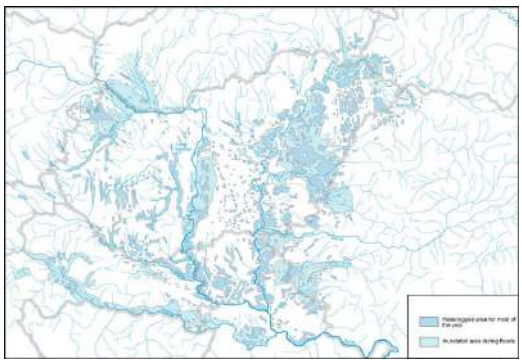

Panonia a fost un mediu foarte umed până recent

Printre cele mai numeroase nume de familie Ghergane din Croaţia sunt Jurić de la George / Gheorghe - cu forme ca Đurić, Đura, Đuro / Djuro, Gjuro, Juraj, Jure, Juro, Jurčević, ș.a. similare în Croația fiind și Juric, Jurič, Jurik, Jurcic, etc. sau Grgić (patronimul de la Grga / Grgur adică Grigore), cu variaţiuni regionale derivate în Grgec, Grego, Greogrec, Gregorić, Gregorović, Gregov, Gregović, Gregurec, Gregurić, Gregurović, Grgetić, Grgiček, Grgin, Grginić, Grgo, Gurgurević, Grgurić, Grgurina, Grgurović, Glišić, Gligorijević, ș.a.m.d.: nume similar folosite şi de ceilalţi Slavi Sudici, cu regăsire între Bosnieci, Bulgari, Macedoni, MunteNegreni, Sârbi, Sloveni, etc. Jurić - al cincilea nume de familie ca răspândire în Croația - are și variante ca Jurjević, Jurašić, Jurković, Juraković, Juranac, Juravić, Jurc, Jurčak, Jurec, Juričko, Jurjavec, Jurej, Jureš, Jurša, ș.a.; în zona Dubrovnik - "Dumbrava" Dalmată, fostă Ragusa - numele de familie Georgius s-a transcris și Zore, Zoretić, Žura, Žurančić, Džore, ș.a.m.d. Cei denumiți Jurić sunt recunoscuți ca etnici Croați (deoarece Sârbii sau Bosniecii în general nu poartă acest nume de familie); cele mai mari densități ale persoanelor purtând numele Jurić sunt în Kakanj 44,07 lat. N, 18,05 long. E / Bosnia și Herțegovina (e interesant că există Insula Kakan / Kakanj 43,41 lat. N, 15,39 long. E lângă Insula Croată Žirje, la gura Râului Krka, onomastică denotând o străveche migrare) iar în Croația în Bogdanovići 43,39 lat. N, 16,15 long. E / lângă Trogir, Višnjica 45,16 lat. N, 16,55 long. E pe malul drept al Savei (se observă că există localități cu același nume și lângă Marea Adriatică, în Splitsko-Dalmatinska, ori în vecinele Bosnia și Herțegovina, respectiv MunteNegru, onomastica identică denotând străvechi migrări), Prugovo 43,37 lat. N, 16,30 long. E lângă Solin / Split, ș.a.m.d. În anul 2018, cercetătorul Pompiliu Sfera din Serbia a scris: "În secolul XII în apropiere de Zadar a fost atestată familia Vlahă Jurčević, presupusă ca venită din Bazinul Krka pe vremea regelui Petar Krešimir (fata Claudia a succesorului Zvonimir a aceluia a avut în 1089 ca zestre moșia Karin, populată de Vlahii Carini); familia Vlahă Jurčević a fost în legături cu regele Ungariei Coloman încă din 1102, unii dintre membrii săi fiind navigatori piraţi pe Marea Adriatică, impunând taxe de liberă circulație corăbiilor între Zadar, Trogir, Split, Dubrovnik / Ragusa, Veneția, etc. Clanul Juričići - amintit la începutul secolului XII la Biograd, în apropiere de Zadar - după năvălirea Tătarilor s-a refugiat în Lika". (Portul Biograd = Alba Maritima 43,56 lat. N, 15,27 long. E - având Zadar la N - a fost reședința Regelui Kreșimir iar Regele Zvonimir / care i-a urmat și-a avut reședința în interiorul coastei Adriatice, la Knin). Cercetătorul Croat Petar Şimunovici în anul 2006 dar şi "Enciclopedia Croaţilor" din anul 2008 au afirmat că numele aparţinând familiei onomastice Grgur / Grgić provin atât din Bosnia şi Herţegovina, cât şi din Croaţia, din localităţi ca Adžamovci 45,15 lat. N, 17,27 long. E / Croaţia, Borovac 45,20 lat. N, 16,59 long. E / Croaţia, Cipčići 43,51 lat. N, 16,09 long. E / Croaţia, Donji Vakuf 44,09 lat. N, 17,24 long. E / Bosnia şi Herţegovina, Gornji Vakuf 43,56 lat. N, 17,35 long. E / Bosnia şi Herţegovina, Kotor Varoš 44,37 lat. N, 17,22 long. E / Bosnia şi Herţegovina, Petrovo Polje 43,50 lat. N, 16,14 long. E / Croaţia, Teslić 44,36 lat. N, 17,51 long. E / Bosnia şi Herţegovina, Vranjić 43,31 lat. N, 16,28 long. E / Croaţia, etc. Conform studiilor genealogilor Bosniaci şi Croaţi din anul 2014 (printre care Krešimir Đaković, Maria Grgić, ș.a.) despre acele numeroase familii Ghergane, de ordinul multor mii în prezent, "istoricul lor - cu notarea și Grga / Grgo - a fost legat mai ales de Ragusa / Dubrovnik din

Croaţia, de Rama din Herţegovina şi de Kraina Bosniacă / partea apuseană a Bosniei. Nobilii Grga / Grgici din Mostar au rezistat în anul 1466 contra otomanilor care au ocupat Herţegovina, apoi s-au refugiat la izvorul Râului Neretva - ce curge prin Mostar spre Marea Adriatică, unde se varsă prin delta de lângă Ragusa / Croaţia - şi ulterior s-au deplasat spre apus, în Bosnia (unde au fost notaţi şi ca Jeličić). Ei s-au stabilit în aşezări ca de pildă Čapljine, Grabu, Kutjevo, Ljubuškoga, Odžaka, Trebižat, Vitaljini, Zvirićima / Zvirovićima, etc.; în 1742 a fost consemnat Grgo Grgić cu 6 membri ai familiei în Vitine, în 1768 a fost consemnat Ivan Grgić cu 5 membri ai familiei în Klobuka, ş.a".

Cei mai numeroşi Grga şi Grgic: în zona Ragusei

În Croaţia, la Brdovec 45,52 lat. N, 15,46 long. E (cantonul Zagreb) în 20 VI 1695 a fost botezată Anna Gerga, la Virovitica 45,50 lat. N, 17,24 long. E, în 3 VIII 1705 a fost înregistrat de Biserica locală Sebastian Gherga, arhiva comunei Marija Bistrica 46,04 lat. N, 16,07 long. E a reţinut botezarea Catharinei Gherga în 21 IX 1731, la Moravce 45,56 lat. N, 16,10 long. E în 26 IX 1742 a fost atestat localnicul Mihai Gherga, la Kuzminec 46,09 lat. N, 15,57 long. E în 1746 Andrei Gherga şi-a botezat fiica Elena Gherga, la Luc 45,47 lat. N, 18,32 long. E în 18 VIII 1748 Iosif Gherga şi-a botezat fiul Mihai Gherga, la Desinic 46,08 lat. N, 15,39 long. E în 20 I 1775 Ioan Gherga şi-a botezat fiica Mariana Gherga, în apropiere de Siscia - fosta capitală Antică a Panoniei Inferioare - la Kostajnica 45,14 lat. N, 16,32 long. E (staţie Antică a transporturilor de sare pe Râul Una ori pentru Cavalerii Templieri în anul 1240, etc.) a fost atestată de către Biserica locală familia lui Gheorghe Gherga care şi-a botezat fiul Martin Gherga în 2 II 1788, ş.a.m.d.

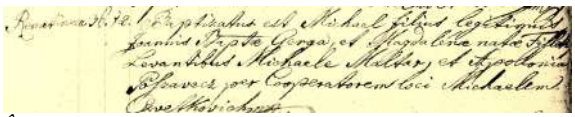

În 12 IX 1803 a fost botezat Mihai Gherga - fiul lui Ioan Gherga - din Remetinec (acum judeţul Varaždin / Croaţia)

Pe lângă prezenţa nobililor Europeni Gherga ajunşi în America - ca de pildă Catalina De Gargas care la 26 IX 1588 şi-a botezat fiul Baltasar la Mineral del Monte 20,08 lat. N, 98,40 long. V / Mexic ori Matias de la Guerga ajuns în Guatemala în anul 1597, conform "Arhivei Generale a Indiilor" din Sevilla / Regatul Spaniei - sau cei plecaţi din Tenerife / Canare în Texas la San Antonio şi arhivele Americane au indicat prezenţa unor Gherga / ca unul dintre cele mai vechi nume de familie din Noua Lume: în statul Virginia în anul 1619 a celui notat Griffeth George ori în anul 1635 a celor scrişi Jane George şi Henry George (el având vârsta de 19 ani), la Laguna 35,02 lat. N, 107,24 long. V / New Mexico, Miguel Gerga şi-a botezat în 13 XII 1748 fiica Magdalena Gerga şi fiul Matia Gherga în 14 I 1750 iar în 1776 - anul independenţei Americanilor faţă de Britanici - în statul Pennsylvania, localitatea Lower Salford 40,16 lat. N, 75,22 long. V, a colectorului William Gergas, proprietar a 60 de hectare, 5 vaci şi 3 cai; băiatul său George Gergas a avut în judeţul natal Montgomery Hanul din Marlborough (oraş desprins de Salford).

Weekly New

HARLEYSVILLE, PA., TUESDAY, MAY 31, 1887.

which can be seen in the library of Abraham H. Cassel. The statement of the matter is as follows:

This is to certify that Conrad Gergas was engaged to keep a young woman that his name herself on the township of Lower Salford for the space of four weeks after her lying in, and is to have $16 for providing truly necessary for a person should be brought necessary for a person in such condition, that is to say, that he, the said Conrad Gergas, is to keep her from the 8th day of July, 1801, until four weeks after her being brought to bed, as witness my hand this 28th of 6th instant, July 1801.

CONRAD GERGAS.

WITNESS PRESENT:
George Hendrick,
Frederick Alderfer.

LOWER SALFORD } November 21, 1801.

Received by the hands of Frederick Alderfer, one of the overseers of the poor of the township above said for the keeping of a certain Sarah M-Mathers, a pauper, the sum of six pounds, it being for her accommodation for one fortnight of the said poor, for during her childbed and the time I kept her at my house.

Test examined by me,
CONRAD GERGAS.

The overseers of the township of Worcester in the overseers of the township of Lower Salford. Dr.

1801.
August 8. To expenses for burying the child of Sarah McMathers. $1 00
To expenses for constable, 1 00
August 13. To expenses for burying Sarah McMathers, the pauper, to wood, 4 00
To expenses for several settlers in the overseers of Whitpain township for the same, 1 33

HENDRICK HEYDRICK,
Overseer of the poor of the township of Lower Salford.

This shows in how the poor were provided for in those days before we had a poor house in Montgomery county.

Conrad Gergas had two children, both daughters, by his second wife. One of them married John Shoitel, who lived on the same farm after Conrad Gergas and died there as already stated in the sketch of John Vincent Moyer. Shoitel had a son, Isaac, and his descendants are still living. The other daughter married a man by name of Snyder, in Towamencin.

Conrad Gergas died January 10, 1816, aged eighty-one years and four months. His wife, Margaret, survived him yet until June 24, 1836. During those twenty years his unsettled estate was in the hands of Benjamin Reiff, Esq. The amount of his estate was $2254.33. The age of Margaret Gergas was ninety one years and eleven months. They are buried at Wentz's church. At the funeral the Rev. Frederick William von der Schlotte, Jr., of the Goschenhoppen church officiated.

We saw a statement somewhere giving an account of the settlement of the estate of Conrad Gergas by Benjamin Reiff, in 1833, and noted the matter to us in connection with the farm of Sebastian Wasser, under the head of John Vincent Myer. But Mr. William Gergas has a manuscript giving the date of the death of Margaret Gargas in 1836, as above stated.

Ann Mary, the second child of William and Margaret Gergas, born May 5, 1740, married John Hillebaltal, of Frederick township, and left some children. They owned a farm in the aforesaid township not far from Zieglet's mill. She died December 10, 1815, aged seventy-five years, seven months and five days. He died March 4, 1817, aged eighty-one years seven months and two days.

William, the third child of William and Margaret Gergas, born August 22, 1742, married Jacobina Achenbach, though her name on her marriage certificate is Philipina, as the following will show:

In the name of God, Amen.
I, Jacobina Gergas, of Lower Salford township, Philadelphia county, husband, and Philipina Achenbach, of Pikeland township, aforesaid, were lawfully joined together in holy matrimony the third day of September, in the year of our Lord one thousand seven hundred and seventy-eight, in Germantown township, Philadelphia county.

Witness my hand and seal,
MICHAEL SCHLATTER,
Minister of the Gospel.

William Gergas lived on the old homestead where John Wasser now lives. The second house, built on that farm was erected in 1744 and stood until 1843, ninety-nine years. The other buildings where Henry Gergas lives are of recent erection. William and Jacobina Gergas had four children named Abraham, William, John and Jacob. William Gergas did not live to be old. He made his will November 18th, 1793, and therein appointed his brother, Abraham, to be his executor. He died February 22, 1794, aged fifty-two years and six months. He ordered in his will that his wife, Jacobina, should keep house with his estate until the eldest son, Abraham would arrive at lawful age, then the farm was to be appraised by six men, who reported its value, March 8, 1803, at £2000, which was accepted by his two sons, Abraham and William, together. Abraham, the fourth child of William and Margaret Gergas, married Elizabeth, a daughter of George Ziegler, of Upper Salford, near Tylersport. They lived in Perkiomen township, near Skippackville, where Henry Swartley now lives. They had ten sons. He died October 4, 1812, aged about sixty-eight years. But his wife, Elizabeth, who was blind a number of years in her old age, survived him until July 19, 1830, when she died, aged eighty years six months and seven days. They are buried at the Goshenhoppen church.

Henry, the fifth child of William and Margaret Gergas, married Salome, daughter of Hans Ulrich Bergey. She was called Sally in the release and must likely generally went by that name, but on her gravestone she is called Sarah. But that is nearly similar to Philipina being called Jacobina. They removed to Doylestown township and are buried in the Mennonite cemetery near that borough. They had four children, two sons and two daughters; one of them married a Moyer and the other a Geil. Henry Gergas born February 27, 1747 died February 27, 1798, aged fifty-one years. His wife, Sarah, or Salome, born August 31, 1753, died April 22, 1835, aged seventy-nine years, eight months and twenty-two days.

George, the sixth son of William and Margaret Gergas, lived in Marlborough township, where he kept a hotel near Greenlane. Who his wife was is not known, though it is known that they had children. He died December 22, 1769. He is buried at the Goshenhoppen church.

Jacob, the seventh in the family of William and Margaret Gergas, was never married; he died in 1778, and is buried at the Goshenhoppen church.

Salome, the youngest in the family of William and Margaret Gergas, married Abraham Bergey. They lived in Limerick township, where they owned a large farm containing 200 acres. She died November 20, 1752. They are buried at Keely's church.

Abraham and William Gergas of the third generation received their father's plantation at £2000 or $5333.33, the price it was valued at by six men in accordance with the directions given in their father's will. They owned this farm together in common eleven years, but on February 9, 1814, they divided the farm, and Abraham Gergas and his wife, Elizabeth, conveyed to his brother, William, the old homestead with ninety-one acres and a half of land in two

John William Gergas s-a născut în 1704
pe Valea Rinului la Studerbry / Ducatul Berg

În anul 1887, săptămânalul din vecina Harleysville / Pennsylvania - Nordul Philadelphiei / cel mai mare oraș al statului American Pennsylvania - a publicat povestea familiei Gergas stabilită acolo, de la emigrarea în anul 1731 a lui John William Gergas din Ducatul German Berg (având reședința Düsseldorf 51,14 lat. N, 6,47 long. E / Renania de Nord - Westfalia / acel Ducat Berg a fost cârmuit în secolul XVI de către înțeleptul Gherhard Mercator); povestea Gergas a fost publicată în anul 1888 și de localnicul James Heckler (1821-1901) în "Eseuri despre orașul Lower Salford", împreună cu alte dezvoltări Gherga:

had stood ninety-nine years. This is now the third house that is there. The first, of course built of logs, stood on the other side of the meadow and on the other side of the road, on land now belonging to Henry Gergas.

Then on March 15, 1852, Abraham Gergas conveyed this farm to Henry Musselman, who owned it nine years and then conveyed it to William Delp, January 26, 1861. This is now the third barn, and it was built by Henry Musselman. The second was built by William Gergas of the third generation, but it accidently took fire and burnt away about the year 1859. Delp owned it seven years and then conveyed it to John Wasser, the present owner, April 13, 1868. The farm of Henry Gergas has now belonged to the Gergas family 152 years.

We have already mentioned that William and Jacobina Gergas had four children, named Abraham, William, John and Jacob. Of Abraham and William we have just finished relating, and will now tell you that John died intestate and without issue about the time he became of lawful age. Jacob Gergas and his mother, Jacobina, purchased the farm containing ninety-six acres from Andrew Ziegler, where his son, Anthony Gergas, now lives, April 14, 1810, as already related in the sketch of the Zieglers. He stood by his mother and she assisted him. She died July 4 1835, aged seventy-eight years, five months and thirteen days. She is buried at the Goshenhoppen church. Jacob Gergas married Elizabeth Custer and raised eight children. He died July 4, 1864, in the seventy-third year of his age. She died October 10, 1873, aged nearly eighty-one years. They are buried at the Christ church in Towamencin.

The Gergases have been smiths ever since they settled here, and there has been a shop on this farm almost ever since

there was a dwelling there. They occasionally took an apprentice to learn the trade. Some years ago they had a raw apprentice whom some of the hands wanted to learn how to catch "Elpatritches" on a cold winter night. Late in the evening when they quit work he was to commence by standing outside at a cold corner of the shop holding open a bag while the others would go around and drive them in but when they had him at his place they run into the house and in doing so frightened a rabit that accidently run into the bag which the fellow was holding open, who also run after the others crying "I got him! I got him!

At the request of Mr. William Gerges, of Salfordville we will add yet some of his researches concerning another branch of the family, located in the vicinity of Germantown.

Johannas Gorges and Anthony Gorgas settled in Germantown between 1683 and 1700. Johannes was naturalized by an act of assembly passed in 1703-09. John Gorgas, of Germantown, purchased of Philip Christian Zimmerman thirty acres of land along the Germantown road, in Germantown, April 8, 1725. The following has been copied from gravestones in the vicinity of Germantown and Philadelphia:

John Gorgas died October 20, 1823, in his eighty-third year.

Margaret, wife of John Gorgas, died September 24, 1789, aged thirty-nine years and nine months.

Rachel, wife of John Gorgas, died March 8, 1825, aged eighty-five years.

John Gorgas died May 3, 1715, aged thirty-nine years.

Benjamin Gorgas died October 25, 1821, aged seventy-four years.

John Ann Gorgas died January 9, 1835, aged seventy-five years.

Joseph Gorgas died May 8, 1850, aged seventy-eight years.

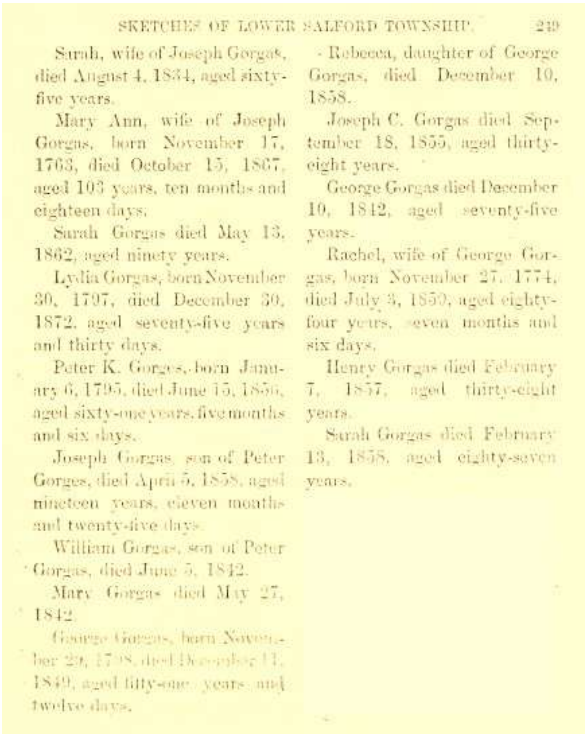

SKETCHES OF LOWER SALFORD TOWNSHIP. 249

Sarah, wife of Joseph Gorgas, died August 4, 1834, aged sixty-five years.

Mary Ann, wife of Joseph Gorgas, born November 17, 1763, died October 15, 1867, aged 103 years, ten months and eighteen days.

Sarah Gorgas died May 13, 1862, aged ninety years.

Lydia Gorgas, born November 30, 1797, died December 30, 1872, aged seventy-five years and thirty days.

Peter K. Gorges, born January 6, 1795, died June 15, 1856, aged sixty-one years, five months and six days.

Joseph Gorgas, son of Peter Gorges, died April 5, 1858, aged nineteen years, eleven months and twenty-five days.

William Gorgas, son of Peter Gorgas, died June 5, 1842.

Mary Gorgas died May 27, 1842.

George Gorgas, born November 29, 1798, died December 11, 1849, aged fifty-one years and twelve days.

Rebecca, daughter of George Gorgas, died December 10, 1858.

Joseph C. Gorgas died September 18, 1855, aged thirty-eight years.

George Gorgas died December 10, 1842, aged seventy-five years.

Rachel, wife of George Gorgas, born November 27, 1774, died July 3, 1850, aged eighty-four years, seven months and six days.

Henry Gorgas died February 7, 1857, aged thirty-eight years.

Sarah Gorgas died February 13, 1858, aged eighty-seven years.

Capturi din "Istoria orașului Lower Salford"

În 17 VIII 1733, în Philadelphia / Pennsylvania a sosit cu corabia plecată din Rotterdam 51,55 lat. N, 4,28 long. E / Regatul Țărilor de Jos - via Londra / Anglia - Hans Jurg / Gerg (notat George în America) împreună cu soția și 4 copii. Un exemplu Gergas - cu nașterea în secolul XIX - este în Cimitirul Național Lituanian din Justice 41,44 lat. N, 87,50 long. V / Illinois:

Este de știut că în 1 VII 1509 Englezul John Colet - patronul "Companiei Britanice de Mercerie" - l-a împroprietărit cu un conac în Hertfordshire / N Londrei pe William Gerge, ce să rămână și moștenitorilor, contra unei sume de 8 lire sterline pe an, emigrația peste Oceanul Atlantic putând fi a descendenților); ar fi de remarcat că zona respectivă din Anglia a fost atestată documentar în anul 1196 cu denumirea de Dacorum: era la marginea Dane-law (fiind ecou al vechilor coloniști de pe continentul European / provenind concret din Antica Dacie). Virginia a fost prima colonie Britanică în America - din anul 1607, întemeiată de mercenarul Englez John Smith din Transilvania - iar Pennsylvania era colonie Britanică din anul 1681.

Cele 3 mari familii lingvistice Europene și situația actuală

Cu strămoşul Catalan - notat American Frank Gorgas - născut în anul 1639 la Barcelona şi mutat în Regatul Țărilor de Jos (emigrat peste Oceanul Atlantic în anul 1680, la întemeierea Germantown - "Orașul German" - din Nordul Philadelphiei / cea mai populată localitate din Pennsylvania), Josiah Gorgas 1818-1883 a fost unul dintre generalii Confederaţiei Sudiştilor în Războiul Civil American din 1861-1865, după care s-a retras ca rectorul Universităţii Alabama iar primul său născut, generalul William Gorgas 1854-1920, a ajuns preşedintele Asociației Medicale Americane / printre alte realizări, ca primul sanitar al Canalului Panama, a eradicat acolo febra galbenă și malaria; a fost "Georgist", adică adept al economiei politice promovată de către Henry George născut în 1839 la Philadelphia (opus marxismului). În Philadelphia - locul Declarației de Independență față de Imperiul Britanic și capitala națională până la definitivarea în Districtul Columbia a celei de azi Washington - există și acum East Gorgas Lane: Calea Estică Gorga.

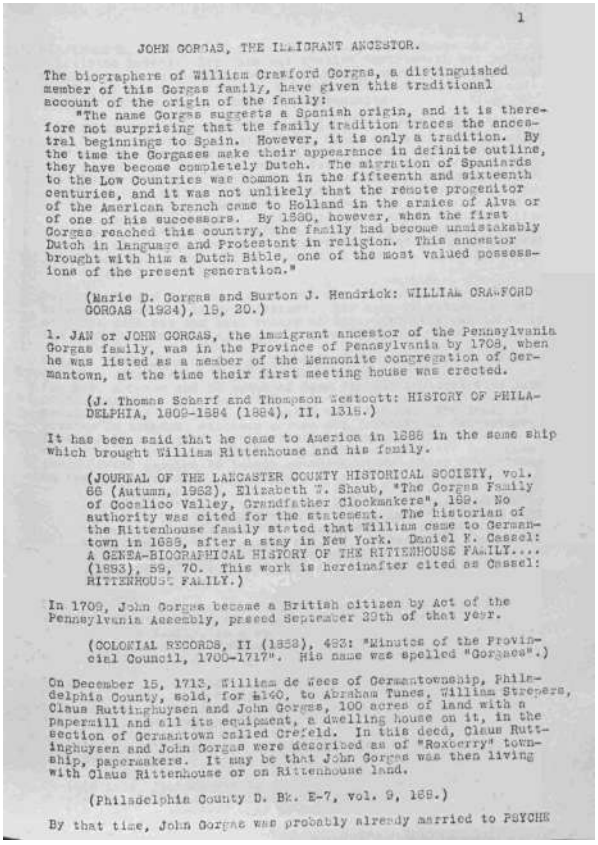

1

JOHN GORGAS, THE IMMIGRANT ANCESTOR.

The biographers of William Crawford Gorgas, a distinguished member of this Gorgas family, have given this traditional account of the origin of the family:

"The name Gorgas suggests a Spanish origin, and it is therefore not surprising that the family tradition traces the ancestral beginnings to Spain. However, it is only a tradition. By the time the Gorgases make their appearance in definite outline, they have become completely Dutch. The migration of Spaniards to the Low Countries was common in the fifteenth and sixteenth centuries, and it was not unlikely that the remote progenitor of the American branch came to Holland in the armies of Alva or of one of his successors. By 1680, however, when the first Gorgas reached this country, the family had become unmistakably Dutch in language and Protestant in religion. This ancestor brought with him a Dutch Bible, one of the most valued possessions of the present generation."

(Marie D. Gorgas and Burton J. Hendrick: WILLIAM CRAWFORD GORGAS (1924), 19, 20.)

1. JAN or JOHN GORGAS, the immigrant ancestor of the Pennsylvania Gorgas family, was in the Province of Pennsylvania by 1708, when he was listed as a member of the Mennonite congregation of Germantown, at the time their first meeting house was erected.

(J. Thomas Scharf and Thompson Westcott: HISTORY OF PHILADELPHIA, 1609-1884 (1884), II, 1315.)

It has been said that he came to America in 1688 in the same ship which brought William Rittenhouse and his family.

(JOURNAL OF THE LANCASTER COUNTY HISTORICAL SOCIETY, vol. 66 (Autumn, 1962), Elizabeth T. Shaub, "The Gorgas Family of Coolico Valley, Grandfather Clockmakers", 188. No authority was cited for the statement. The historian of the Rittenhouse family stated that William came to Germantown in 1688, after a stay in New York. Daniel F. Cassel: A GENEA-BIOGRAPHICAL HISTORY OF THE RITTENHOUSE FAMILY.... (1893), 69, 70. This work is hereinafter cited as Cassel: RITTENHOUSE FAMILY.)

In 1709, John Gorgas became a British citizen by Act of the Pennsylvania Assembly, passed September 23th of that year.

(COLONIAL RECORDS, II (1838), 483: "Minutes of the Provincial Council, 1700-1717". His name was spelled "Gorgaes".)

On December 15, 1713, William de Wees of Germantownship, Philadelphia County, sold, for £140, to Abraham Tunes, William Strepers, Claus Ruttinghuysen and John Gorgas, 100 acres of land with a Papermill and all its equipment, a dwelling house on it, in the section of Germantown called Crefeld. In this deed, Claus Ruttinghuysen and John Gorgas were described as of "Roxberry" township, papermakers. It may be that John Gorgas was then living with Claus Rittenhouse or on Rittenhouse land.

(Philadelphia County D. Bk. E-7, vol. 9, 188.)

By that time, John Gorgas was probably already married to PSYCHE

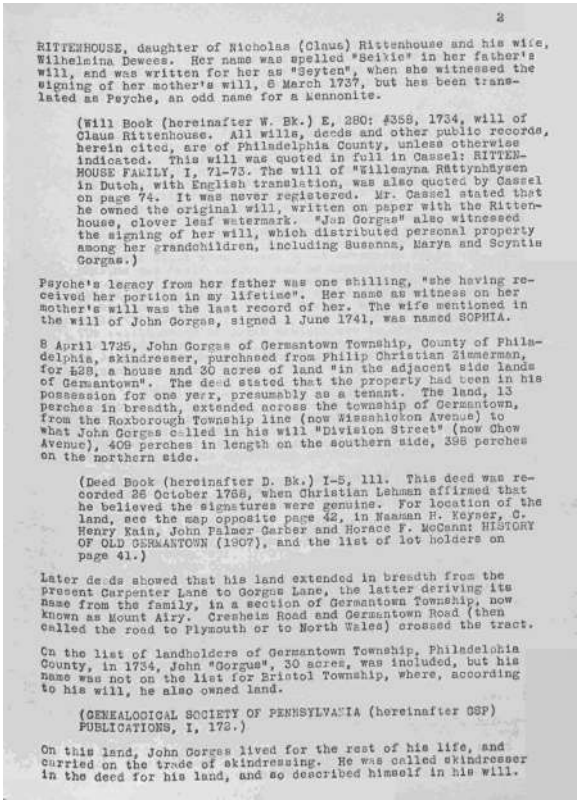

2

RITTENHOUSE, daughter of Nicholas (Claus) Rittenhouse and his wife, Wilhelmina Dewees. Her name was spelled "Seixie" in her father's will, and was written for her as "Seyten", when she witnessed the signing of her mother's will, 6 March 1737, but has been translated as Psyche, an odd name for a Mennonite.

(Will Book (hereinafter W. Bk.) E, 280: #359, 1734, will of Claus Rittenhouse. All wills, deeds and other public records, herein cited, are of Philadelphia County, unless otherwise indicated. This will was quoted in full in Cassel: RITTENHOUSE FAMILY, I, 71-73. The will of "Willemyna Rittynhuysen in Dutch, with English translation, was also quoted by Cassel on page 74. It was never registered. Mr. Cassel stated that he owned the original will, written on paper with the Rittenhouse, clover leaf watermark. "Jan Gorgas" also witnessed the signing of her will, which distributed personal property among her grandchildren, including Susanna, Marya and Scyntie Gorgas.)

Psyche's legacy from her father was one shilling, "she having received her portion in my lifetime". Her name as witness on her mother's will was the last record of her. The wife mentioned in the will of John Gorgas, signed 1 June 1741, was named SOPHIA.

8 April 1735, John Gorgas of Germantown Township, County of Philadelphia, skindresser, purchased from Philip Christian Zimmerman, for £28, a house and 30 acres of land "in the adjacent side lands of Germantown". The deed stated that the property had been in his possession for one year, presumably as a tenant. The land, 13 perches in breadth, extended across the township of Germantown, from the Roxborough Township line (now Wissahickon Avenue) to what John Gorgas called in his will "Division Street" (now Chew Avenue), 409 perches in length on the southern side, 398 perches on the northern side.

(Deed Book (hereinafter D. Bk.) I-5, 111. This deed was recorded 26 October 1738, when Christian Lehman affirmed that he believed the signatures were genuine. For location of the land, see the map opposite page 42, in Naaman H. Keyser, C. Henry Kain, John Palmer Garber and Horace F. McCann: HISTORY OF OLD GERMANTOWN (1907), and the list of lot holders on page 41.)

Later deeds showed that his land extended in breadth from the present Carpenter Lane to Gorgas Lane, the latter deriving its name from the family, in a section of Germantown Township, now known as Mount Airy. Cresheim Road and Germantown Road (then called the road to Plymouth or to North Wales) crossed the tract.

On the list of landholders of Germantown Township, Philadelphia County, in 1734, John "Gorgus", 30 acres, was included, but his name was not on the list for Bristol Township, where, according to his will, he also owned land.

(GENEALOGICAL SOCIETY OF PENNSYLVANIA (hereinafter GSP) PUBLICATIONS, I, 172.)

On this land, John Gorgas lived for the rest of his life, and carried on the trade of skindressing. He was called skindresser in the deed for his land, and so described himself in his will.

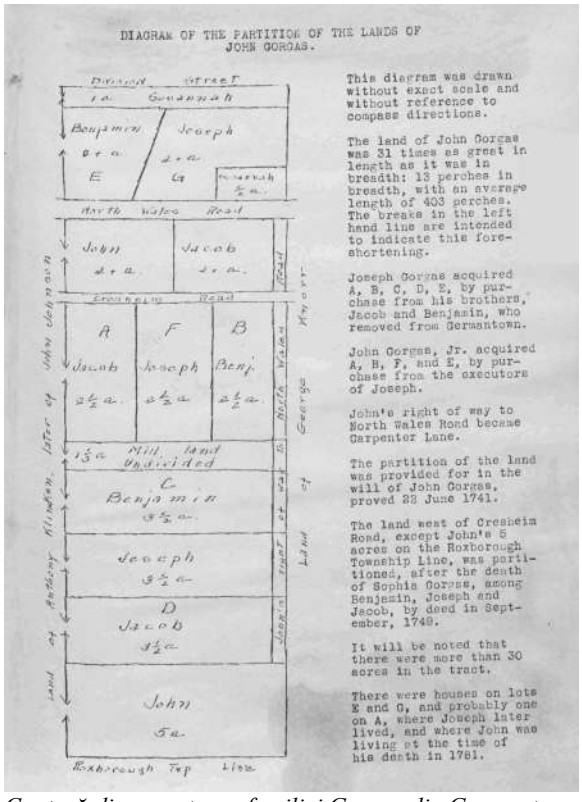

Captură din cercetarea familiei Gorgas din Germantown de către Mildred Goshow, 1966

Genealogul American Josiah Granville Leach 1842-1922 a publicat la Philadelphia "Cronica familiei Yerkes": "Ideea a apărut în anul 1848, când John Yerkes din Philadelphia a început să strângă date esențiale despre familie. Anthony Yerkes a fondat familia în Pennsylvania. La un proces din anul 1702 la Judecătoria din Germantown el a fost jurat, ceea ce înseamnă că era rezident de câțiva ani acolo. Nu se știe din ce parte a Europei a venit. Opinia

mea fermă este că familia lui era Normandă, numele corespunzând localității Jurques din Franța, cu mențiunea din anul 1417 în Arhivele Normande. Ortografia variată a numelui oferă un studiu etimologic interesant. În Pennsylvania, variantele au fost: Gerkes, Gerckes, Jerghes, Jerghjes, Yercas, Yerkhas, Yerkas, Yerkiss, Yerkus și Yerkes. Familia Yerkes însuși, însă, l-a scris aproape universal Yerkes, variația față de această formă fiind în principal în înregistrările și documentele vechi scrise de alții decât familia. În New York, ortografia a fost: Jurcx, Jurckes, Jurcksen, Jurckzen, Yerks, Yercks și Yerkes, aceasta din urmă fiind forma de ortografie în uz general acolo. La sosirea în America, Anthony Yerkes s-a stabilit în Germantown. Numele frumos al locului îi atrase, fără îndoială, atenția înainte de a pleca din casa sa din Vechea Lume pentru a se stabili în Lumea Nouă. La sosire, probabil a găsit niște vechi cunoștințe și, eventual, niște rude. Printre primii coloniști ai orașului s-a numărat și David Scherkes, șeriful municipalității în 1692. S-a sugerat că Scherkes era o altă variație a ortografiei numelui de familie Yerkes și că David Scherkes era o rudă a lui Anthony. Când Anthony Yerkes s-a stabilit în Germantown, locuitorii acelui loc se bucurau de privilegiile unei guvernări municipale, organizată din 1691 în virtutea cartei acordate în 1689 de William Penn. Acea cartă a conferit puteri extinse, dar numai cei numiți în ea, împreună cu cei care erau admiși din când în când ca membri de către Curtea Generală, aveau dreptul să participe la treburile guvernamentale. Anthony Yerkes a fost un solicitant pentru astfel de drepturi și privilegii, iar cererea sa a fost aprobată de instanță. În anul 1703 a fost reales, notat ca Anthony Gerkes". Jurques 49,01 lat. N, 0,44 long. V din Normandia / Franța și-a primit denumirea de la Jurca, antroponim Galic / Celt (conform lingviștilor Francezi Albert Dauzat 1877-1955 și Charles Rostaing 1904-1999); în anul 2011, cercetătorul Pierre-Henri Billy în "Dicționarul de toponime din Franța" a avansat ipoteza că Jorkes - demonimul fiind Jurquois - a fost la originea onomasticii Britanice York și ca atare al Americanului New York.

CHRONICLE OF THE YERKES FAMILY

ANTHONY YERKES[1], the founder of the Yerkes family in Pennsylvania, came to that Province about 1700, or possibly a few years prior to that date. The earliest record of him in the Province is under date of 11 September, 1702, on which day he served as a juryman in a cause heard before the Court of Record at Germantown, Philadelphia. Is it likely that he would have been selected for this service had he not been a resident there for at least a few years?

The place of nativity of Anthony Yerkes remains a matter of conjecture. It has been assumed by others that he was a German, but the writer has found no evidence to establish such assumption. It is possible, however, that he came to Pennsylvania from Germany, and was a resident of the latter country at the time of his emigration. But, wheresoever the place of his birth, there are some items of circumstantial evidence which tend to indicate that he was of Holland descent. This evidence is found in the facts that he became a member of the Low Dutch Reformed Church organized in 1710 in Whitemarsh Township, Philadelphia (now Montgomery) County; that most of his fellow

1

church-members * were of Dutch birth or of Dutch descent; and that another of his surname, undoubtedly a Hollander, earlier emigrated to New York, and was a member of the Dutch Church in that city.

Conjectural as may be the place of birth of Anthony Yerkes and the nationality of his immediate ancestors, the author is strongly of the opinion that the family is of Norman extraction, and that it acquired its surname from the town of Jurquez, in France, which town is mentioned in the Norman Rolls as early as A.D. 1417.†

The varying orthography of the name affords an interesting etymological study. In Pennsylvania the variations have been: Gerkes, Gerckes, Jerghes, Jerghjes, Yercas, Yerkhas, Yerkas, Yerkiss, Yerkus, and Yerkes. The Yerkeses themselves, however, have almost universally written it Yerkes, the variance from this form being chiefly in old records and documents written by others than the family. In New York the spelling has been: Jurcx, Jurckes, Jurcksen, Jurckzen, Yerks, Yercks, and Yerkes, the latter being the form of spelling now in general use there. In Holland the name would appear to have been Yerscke, and the family there located in the province of Zealand, where it bore for arms *Party per fess in chief gu. a fess wavy arg. in base ermine.*

Upon coming to America, Anthony Yerkes settled at Germantown, the fair name of which place had no doubt come to his attention before he departed from his home in the old world to establish one in the new. On his arrival he probably found some old acquaintances, and possibly some kinsfolk. Among the early settlers of the town was one David Scherkes, the sheriff of the municipality in 1692. It has been suggested that "Scherkes" was another of the variations in the spelling of the surname Yerkes, and that David Scherkes was a kinsman of Anthony.

When Anthony Yerkes settled in Germantown, the inhabitants of that place were enjoying the privileges of a borough government, organized in 1691, under the title and name of "the Bailiffe, Burgesses, and Commonalty of Germantown," by virtue of the charter granted in 1689 by William Penn. This charter gave the corporation large powers, but only those named in it, together with those who were from time to time admitted into membership by the General Court, were entitled to participate in the affairs of government. The first General Court held was presided over by the eminent Francis Daniel Pastorius, the first Bailiff, and at its early sittings the incorporators enacted numerous laws and ordinances for the regulation of the civil affairs of the corporation, among which was the following:

"Each and every one who shall hereafter wish to buy or rent land in

* Our Ancestors, i. 41.
† Rotuli Normanniæ, i. 343. (London, 1835.)

2

the township of Germantown, or settle within it, shall first procure from the General Court of his fellow-citizens the right or privilege of living there, and without such permission no one shall participate in our privileges."

Anthony Yerkes was an applicant for such right and privileges, and his application met with favor at the hands of the court. In 1702 he was selected, as before mentioned, to serve as a juror in the Court of Record of the borough, and in January, 1702–03, he was chosen by the General Court one of the burgesses, in the place of one who was elected in the previous month but had been excused from serving. At the succeeding annual election, 1 December, 1703, he was re-elected Burgess, and duly qualified for the office on the 28th of the same month, as appears from the following abstract of the minutes of the General Court under that date:

"Arents Klinker, Bailiff, Hans Heinrich Meels, Peter Schumaker, Jr., and Anthony Gerkes, three eldest burgesses, Simon Andrews recorder and William De Wees constable, were all attested to serve in their respective places." *

The bailiffs and burgesses were the chief public functionaries of the municipality, and selections to fill these offices were made from among the leading men in the corporation. These officials acted as justices of the peace, and they constituted the Court of Record provided for in the charter, and their presence was necessary to compose a legal meeting of the General Court of the borough, in which various capacities Mr. Yerkes rendered service during the two terms in which he held a burgess-ship.

Mr. Yerkes was a farmer, and engaged in this pursuit upon his settlement at Germantown. The acreage of the town was so limited that it precluded extensive land-holdings by a single individual, and Mr. Yerkes, after carrying on farming there for a few years, concluded to extend his agricultural operations by establishing himself on a larger plantation than could be had in that place, and to this end he purchased, in 1709, a tract of three hundred acres in the Manor of Moreland, to which he removed with his family. As this is the earliest recorded purchase of real estate by the founder of the Yerkes family, it is believed that the deed of conveyance for the same cannot fail to be of interest to his descendants, so a copy of the same is here inserted:

"To ALL CHRISTIAN PEOPLE to whom these Presents Shall Come greeting KNOW YE that I John Holme of Dublin Township, County of Philadelphia and Province of Pennsylvania Yeoman for and in consideration of the Sum of Seventy five Pounds Current Silver

* Klinker, the bailiff, is said to have come to Philadelphia with William Penn, and to have built the first two-story house in Germantown, Penn attending the "raising dinner." (Watson's Annals, ii. 20.) Schumaker and Meels, the associates of Yerkes in the burgess-ship, figured prominently in the early history of Germantown. The former, with Klinker, was appointed in 1701 on a committee to collect subscriptions for a school and arrange with a teacher.

3

Familia Normandă Gerkes / Yerkes a fost în Germantown din prima generație

În Germantown - Nord Vestul Philadelphiei, cel mai mare oraș al Pennsylvaniei - același genealog American a mai consemnat că Elizabeth Gergas s-a măritat cu Lorenzo Levering Lehman 1812-1858:

HISTORY
OF THE
BRINGHURST FAMILY
WITH NOTES ON THE
CLARKSON, DE PEYSTER
AND BOUDE FAMILIES
BY
JOSIAH GRANVILLE LEACH, LL.B.
Vice-President of the Genealogical Society of Pennsylvania; Historiographer of the Historical Society of Pennsylvania; Member of the New England Historic-Genealogical and Virginia Historical Societies; Historian of the Pennsylvania Society of Sons of the Revolution and of the Pennsylvania Society of Mayflower Descendants; and Author of "Memoranda Relating to the Ancestry and Family of Hon. Levi P. Morton," "Memorials of the Reading, Howell, Yerkes, Watts, Latham, and Elkins Families," and "Genealogy of Harry Alden Richardson"
Printed for Private Circulation
BY J. B. LIPPINCOTT COMPANY, PHILADELPHIA
M D C C C C I

THE BRINGHURST FAMILY

126. JOHN ASHMEAD[5], born August, 1799.
127. CHARLES ASHMEAD[5], born 1801; died in infancy.
128. EDWARD ASHMEAD[5], born 5 December, 1803; died 22 May, 1849.
129. JOSEPH KEEN ASHMEAD[5], born in 1806.
130. JAMES H. ASHMEAD[5], born 8 October, 1810.
131. SUSAN KEEN ASHMEAD[5], born 8 October, 1814; married John Diller, Esqre, of Lebanon, Pennsylvania, who died 19 September, 1888.

68. MARY BRINGHURST[5], daughter of Samuel Bringhurst[4] by his wife Susanna Keen, was born at Germantown, Pennsylvania, 24 August, 1787; died at Lebanon, Pennsylvania, 28 July, 1871; married, 28 November, 1811, William Lehman, born at Germantown, 14 February, 1785; died at Lebanon, 17 September, 1860; son of Benjamin Lehman * by his wife Elizabeth, daughter of Peter Keyser, of Germantown. Mr. Lehman was for many years a prominent builder and machinist at Germantown. About 1824 he was appointed superintendent of carpentry of the Union Canal Company, and, to assume the duties of the position, he removed to Womelsdorf, Berks County, where he resided one year. Then in the progress of the work he removed to Lebanon, having been appointed the resident engineer and general superintendent of the Canal, which position he retained until 1848, when he resigned his charge, and was succeeded by his son, Benjamin Bringhurst Lehman, who had long been his assistant in the various duties of his office. Mr. Lehman was one of the founders of the Lebanon Bank, and for many years a director of the same. A fuller sketch of his life than is here given will be found in "History of Lebanon County" (1883), pages 279, 280.

Children, all born at Germantown:

132. LORENZO LEVERING LEHMAN[6], born 25 September, 1812; died at Lebanon, 23 September, 1858; married Elizabeth Gergas, of Germantown.
133. BENJAMIN BRINGHURST LEHMAN[6], died young.
134. ELHANAN LEHMAN[6], born 26 June, 1815; died 2 November, 1820.
135. BENJAMIN BRINGHURST LEHMAN[6], born 8 September, 1818; died at

* GODFREY LEHMAN emigrated from Herrnhuth, Germany, in 1731, and settled at Germantown, where he died 4 October, 1756. His son Christian emigrated at the same time, and became a prominent conveyancer and surveyor, and was commissioned by Governor John Penn a notary public. He was born 7 November, 1714, and died 28 December, 1774, leaving among his children a son Benjamin, named in the text, who was born at Germantown, 14 January, 1760, and died there, 7 January, 1840.

46

Elizabeth Gergas a trăit la începutul secolului XIX în Germantown / SUA

Așa cum a documentat și cercetătorul Canadian Hal MacGregor în anul 2009, generalul Ulysses Grant 1822-1885 care a comandat Nordicii câștigători în Războiul Civil American din 1861-1865, ajuns al 18-lea președinte American (în 1869-1877), al cărui portret e pe bancnota de 50 dolari Americani, avea strămoșul desprins în Evul Mediu din clanul Scoțian Gregor: marii războinici din Lumea Nouă se înfruntau la fel ca Gherganii din Lumea Veche (în prezent, armata Americană e cea mai puternică din lume). În SUA sunt multe morminte Gherga, ca de exemplu:

În anul 1920, Șerban Drutzu și Andrei Popovici au scris în "Românii din America", afirmând despre cei mai mulți dintre ei că au început să se deplaseze organizat din Banat și Ardeal după înfrângerea Revoluției Pașoptiste: "primul grup de emigranți Români Ardeleni s-a stabilit în California, în anul 1849. Celelalte grupuri s-au stabilit în Statele Unite ale Americei și în Canada. Valul cel mai puternic a fost în anii 1880-1892, urmat de un al doilea val în anii 1900-1914. În Statele Unite ale Americei, Românii s-au stabilit mai întâi în statele din partea Atlanticului și mai târziu în statele centrale. După statistica Americană, până la 1910 au fost 50 de mii de indivizi cari au declarat că limba lor maternă e cea Românească. În Canada, primii coloniști s-au stabilit în răsărit (provinciile Quebec și Ontario) și pe coasta Pacificului (Columbia Britanică) iar ceilalți, veniți mai târziu, s-au stabilit în provinciile din centru". (Este de știut că în SUA, la recensământul din anul când scriau autorii respectivi, au fost numărați 132170 Români, dintre care 29347 s-au născut pe tărâm American; ulterior, cercetătoarea Avghi Galitzi estima - într-o lucrarea publicată în anul 1929 - că dintre Americanii Români cei mai mulți erau din Banat și Ardeal). Din Belinţ - un "rezervor" Gherga din Banatul Românesc - la începutul secolului XX au migrat mulţi Gherga în SUA, printre care Dumitru născut în 16 VIII 1879 (intrat în New York la 22 IV 1909), Ioan născut în 27 I 1866 (intrat în Philadelphia 39,57 lat. N, 75,10 long. V la 2 IX 1913), Ion născut în anul 1891 (intrat în New York la 22 IV 1909), Nicolae născut în 4 IX 1879 (intrat în New York la 11 IV 1914), Traian născut în 1 III 1870 (intrat în New York la 23 V 1907), ş.a.

De altfel, listele coloniştilor în N American - încă de pe când statele de acolo erau în formare - de la sfârşitul secolului XIX şi începutul secolului XX, reflectă răspândirea Europeană Gherga, ca de exemplu, din:

- Ardeal - Ioan născut în anul 1875, din Bruiu 45,52 lat. N, 24,42 long. E / judeţul Sibiu (intrat în Baltimore 39,17 lat. N, 76,37 long. V / SUA în 1900)
- Austria / Imperiul Habsburgic - Adam născut în anul 1857 (intrat în New York / SUA la 28 III 1884), Anton Gherga și soția Maria, născuți în anul 1883, imigrați din anul 1906 la Pittsburgh 40,27 lat. N, 80 long. V / Pennsylvania
- Banatul Românesc - Eva născută în anul 1882, din Hitiaş / judeţul Timiş (intrată în New York / SUA la 10 I 1914), Paraschiva născută în anul 1886, din Hitiaş (intrată în New York / SUA la 5 XI 1913), Paul născut în anul 1882, din Racoviţa 45,42 lat. N, 21,38 long. E / judeţul Timiş (intrat în New York / SUA în anul 1913), Vicenţiu născut în anul 1881, din Hitiaş (intrat în New York / SUA la 22 XII 1912)
- Banatul Sârbesc - Arcadie şi Duşan (intraţi în Baltimore / SUA în anul 1907), Duşan născut în anul 1871, din Coştei (intrat în New York / SUA la 25 XI 1912), Gester născut în anul 1874 (intrat în Tacoma 47,14 lat. N, 122,27 long. V / SUA la 4 IV 1912), Ianoş născut în anul 1863 (intrat în Portland 45,31 lat. N, 122,40 long. V / SUA la 18 III 1912), Ioţa născut în anul 1866 (intrat în Quebec 53,45 lat. N, 71,59 long. V / Canada la 3 V 1914), Ioan şi Toma din Iabuca 44,56 lat. N, 20,35 long. E (intraţi în Montreal 45,30 lat. N, 73,33 long. V / Canada la 3 V 1926)
- CehoSlovacia - Jan din Lendak 49,14 lat. N, 20,21 long. E / Slovacia stabilit în anul 1883 în Saint Paul 44,56 lat. N, 93,05 long. V / capitala statului Minnesota, Ian născut în anul 1887 (intrat în New York la 20 XI 1922), Ferencz născut în anul 1892 (intrat în New York / SUA la 6 X 1913), Suzana născută în anul 1897 (intrată în Saint John 45,16 lat. N, 66,03 long. V / Canada la 24 III 1920)
- Croaţia - Miller născut în anul 1885, din Daruvar 45,35 lat. N, 17,13 long. E (intrat în Detroit 42,19 lat. N, 83,02 long. V / SUA în anul 1905), Toma născut în anul 1861 (intrat în New York / SUA la 25 VIII 1909)
- Regatul Eladei - Danaiotis Gherghis născut în anul 1876 (intrat în New York / SUA la 14 V 1904 pentru a merge la vărul Andrea Gherga din Indianopolis 39,47 lat. N, 86,08 long. V / Indiana), Georgios din Epidaurus, născut în anul 1867 (intrat în New York / SUA la 25 IX 1907), Klerkos născut în anul 1898 (intrat în Detroit / SUA la 30 XII 1916), Zellos (intrat în New York / SUA la 17 VII 1953)
- Germania - Munia născută în anul 1863 (imigrată în New York / SUA), Adolf născut în anul 1881 (intrat în New York / SUA la 29 X 1931), Chas născut în anul 1852 (intrat în New York / SUA la 29 VI 1883), Ion născut în anul 1874 (intrat în New York / SUA la 16 X 1882)
- Italia - Ersico din Napoli, născut în anul 1904 (intrat în New York / SUA la 22 VI 1906), Giuseppe din Napoli, născut în anul 1902 (intrat în New York / SUA la 22 VI 1906), Giuseppe şi Maria (intraţi în New York / SUA la 21 VIII 1909)
- Macedonia - George născut în anul 1858 (intrat în New York / SUA la 13 XI 1908), Pandelis născut în 1885 (intrat în Detroit / SUA la 17 VIII 1908)
- Polonia - Constantin, Mihai şi Victoria (intraţi în Quebec / Canada la 23 VI 1896), Vladislav

născut în anul 1903 (intrat în Quebec / Canada la 24 VII 1905)

- Portugalia - Anton născut în anul 1898 (intrat în New York / SUA la 26 III 1923)
- Rusia / Imperiul Ţarist - David născut în anul 1859 (intrat în Galveston 29,16 lat. N, 94,49 long. V / SUA la 22 I 1907), Groch născut în anul 1881 (intrat în Galveston / SUA la 14 V 1906)
- Regatul Spaniei - Jose născut în anul 1896, din Coruna / Galicia (intrat în New York / SUA la 31 X 1930)
- Regatul Suediei - Ebba născută în anul 1856 (intrată în New York la 20 VI 1884), Erik născut în anul 1892 (intrat în New York / SUA la 7 X 1922)
- Turcia / Imperiul Otoman - Lazăr născut în anul 1888, din Târnoviţa / Trnovica (intrat în New York / SUA la 8 VI 1910)
- Ucraina / Imperiul Ţarist - Chiril născut în anul 1892, din Kiev (intrat în New York / SUA la 8 IV 1912)
- Ungaria - Ana născută în anul 1880 (intrată la New York în 12 VII 1906), Andrei născut în anul 1883 (intrat în New York / SUA la 4 XII 1900), Erzsebet născută în anul 1888 (intrată în New York / SUA la 22 VI 1911), Iacob născut în anul 1868 (intrat în New York / SUA la 22 VI 1911), Ianoş născut în anul 1864 (intrat în New York / SUA la 29 V 1901), Ianoş născut în anul 1879 (intrat în New York / SUA la 7 XI 1906), Ioan născut în anul 1884 (intrat în New York / SUA la 16 VIII 1910), Ion născut în anul 1882 (intrat în Winnipeg 49,53 lat. N, 97,08 long. V / Canada în anul 1905), Iosif născut în anul 1888 (intrat în New York / SUA la 24 VII 1906), Maria născută în anul 1887 (intrată în New York / SUA la 26 IV 1906), Saveta născută în anul 1880 (intrată în New York / SUA la 9 X 1913), Zaiva născut în anul 1868 (intrat în New York / SUA la 1 V 1901)
- etc.

Cotidianul "America" din 15 III 1918 a anunţat că Vichente Gherga a devenit vicepreşedintele Societăţii "Ioan Brătianu" din Mansfield / Ohio

Paulina Gherga, născută în anul 1836 la New York / tatăl ei având 41 de ani (pe atunci Vestul American nu aparţinea Ţării), a fost indicată de genealogia Lamb; statisticile Americane mai arată că în anul 1840, albi liberi în Natchitoches 31,45 lat. N, 93,05 long. V / Lousiana - stat la Golful Mexic - erau Louis Gherga şi fiul (aşa cum se poate vedea la ultima poziţie a registrului recensământului):

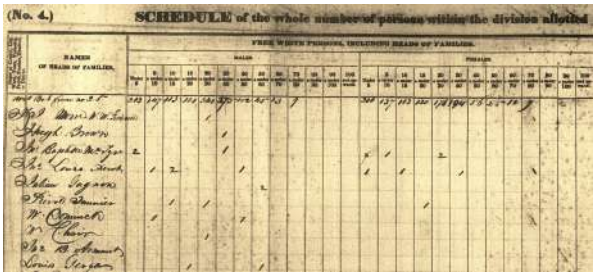

Louis Gerga: capul familiei (născut la sfârşitul secolului XVIII)

Arhiva oraşului Mobile 30,40 lat. N, 88,06 long. V - reşedinţa judeţului cu acelaşi nume din statul Alabama / tot la Golful Mexic - a consemnat cununia lui Tobias Gerga acolo în 15 XII 1846: posibil era fiul lui Louis Gerga (cuprins anterior cu 6 ani în recensământul din Louisiana). În timpul războiului civil American, la Bastrop 30,06 lat. N, 97,19 long. V (reşedinţa judeţului cu acelaşi nume din statul Texas / tot la Golful Mexic), John Gerga = Ion Gherga a fost înregistrat ca proprietarul a 100 de acri, având 1 cal şi 36 de vite în anul 1861, respectiv 3 cai şi 30 de vite în anul 1862, fără să deţină sclavi negri, rubrica dedicată nefiind completată / aşa cum se poate vedea la capetele tabelelor:

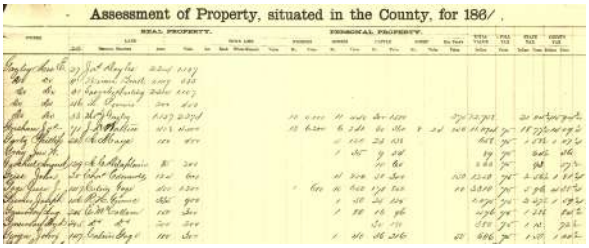

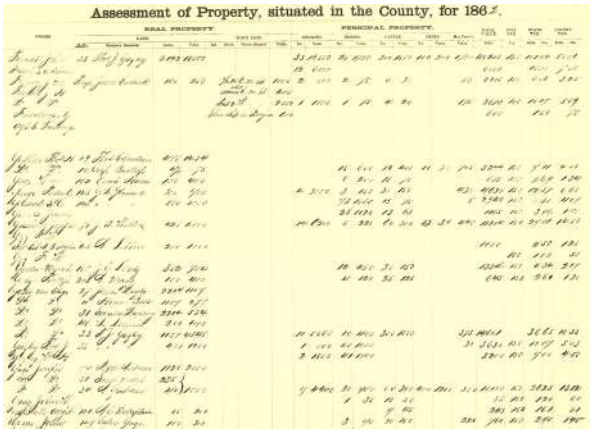

John Gerga, proprietar alb în Texas, secolul XIX

Taxele sale - aşa cum se poate vedea într-o evidenţă din anul 1863 - au fost de câţiva dolari:

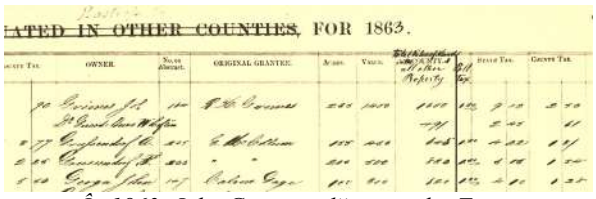

În 1863, John Gerga a plătit statului Texas mai mult decât județului Bastrop

În anul 1866 a intrat în SUA Louis Gherga de 31 ani din Germania (stabilit în Chicago / Michigan) iar în anul 1880 Maria Gherga, născută în anul 1862 în Prusia, lucra în Saint Louis 38,37 lat. N, 90,12 long. E / Missouri.

G/herburile = stemele
Țărilor din Nordul Europei continentale

Recensământul American din anul 1880 a indicat că în Calumet 47,14 lat. N, 88,27 long. V / Michigan trăiau atunci Ion Gherga, născut în anul 1835 în Finlanda (pe atunci, Finlanda era stăpânită de Federația Rusă / Imperiul Țarist), însurat cu Ana născută în anul 1855 în Regatul Norvegiei - Țară unde în anul 1876 primul lor născut a fost August, după care s-au mutat în SUA - iar în Cleveland 41,28 lat. N, 81,40 long. V / Ohio trăia familia lui August Gherga, născut în anul 1850 în Germania; alți Ghergani emigrați în America au fost Albert Gherga născut în anul 1875 în Germania, Bertha Gherga născută în anul 1877 în Germania, Richard Gherga născut în anul 1879 în Germania (domiciliați din anul 1880 în județul Cuyahoga din Ohio, cu reședința Cleveland / capitala statului), Vaclav / James Kerka 1893-1974 - născut la Čimelice 49,27 lat. N, 14,04 long. E / Sudul Boemiei - a emigrat în Cuyahoga / Ohio, Ioan Gherga născut în anul 1885 în Finlanda (domiciliat din anul 1910 în Iron 45,49 lat. N, 88,03 long. V / Michigan), ș.a. Este interesantă observația Dr. Valery Kubarev din anul 2013, că în lume nivelul de corupție - măsurat cu diverse instrumente - este cel mai redus în Nordul Europei, unde sunt cei mai deși oameni genetic "N" (similar Gherga): o evidentă atitudine structurală de corectitudine.

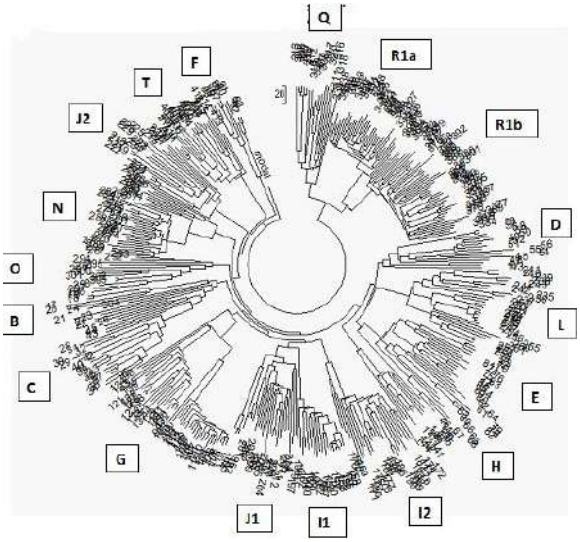

Vechimile genelor bărbaților (calculate față de prezent)

Consiliul Educației din Finlanda - Țara Europeană cu cea mai mare concentrație genetică Gherga - a decis ca din anul 2016 elevii de acolo să nu mai învețe decât opțional să scrie de mână; Finlanda va fi prima Țară din lume fără caligrafie în programa școlară, practic tastarea la computer fiind considerată suficientă: încă o premieră mondială își are sorgintea extrem Nordică.

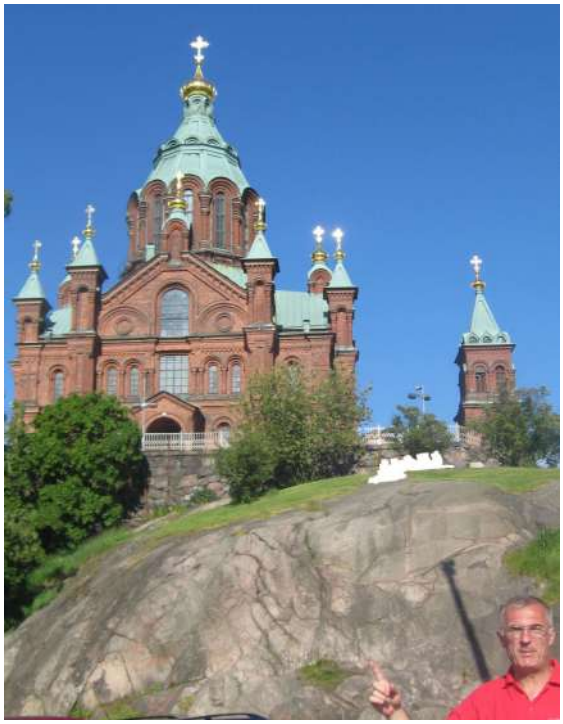

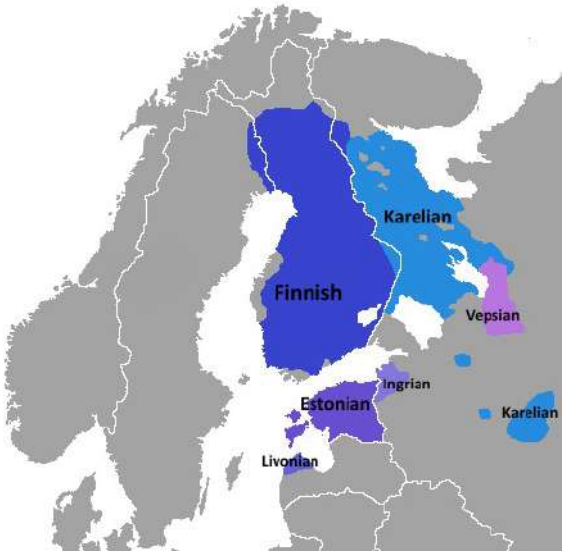

Capitala Finlandei și limbile Finice azi

Recensământul Canadian din anul 1861 a indicat că în York 43,38 lat. N, 79,24 long. V / SUA trăiau soții Gherga Benidetto și Luiza - ambii născuți în anul 1838 - cu copiii lor Iulia născută în anul 1857 și Ion născut în anul 1859 (e de știut că sursa Engleză York 53,57 lat. N, 1,04 long. V și-a primit denumirea de la Vikingul Yerka; la York - reședința istorică a celui mai mare comitat Britanic, din N Angliei - în biblioteca orașului și azi se află manuscrisul din secolul XII "Legenda Minor Sancti Gerhardi", despre cum erau în secolul precedent XI posesiunile lui Vodă Ahtum în E Panoniei / la răsărit de Tisa și despre cum păgânii Unguri au fost creștinați de Venețianul Gherard stabilit în Banat la Cenad / județul Timiș). La 14 IV 1912, Jego Grga Cacic de 18 ani din Kula 45,22 lat. N, 17,53 long. E / Croația a dispărut în naufragiul celui mai mare vas de până atunci - Titanic - ce s-a ciocnit cu un aisberg în Oceanul Atlantic (a fost interesant că în 1898 - deci cu 14 ani înainte de tragedie - Americanul Morgan Robertson a scris că un uriaș vapor transatlantic declarat "nescufundabil" numit Titan se va ciocni de un aisberg și se va scufunda); consemnările despre Gherga peste Oceanul Atlantic în Epoca Modernă sunt foarte numeroase, acelea fiind disponibile în documentele de acolo (inclusiv din presă, ca de exemplu cotidianul American "Washington Post" a scris în 19 VII 1912 despre prăbușirea unei clădiri din Gherga / Daghestan - ce a îngropat 30 de persoane - în 6 I 1921 "The Weekly Courier" din Connellsville 40 lat. N, 79,35 long. V din județul Fayette / Pennsylvania a scris că Joe Gerga a fost ucis de "geniul care ar fi inventat raza electrică ce distruge viața", "Gettysburg Times" din 12 VII 1924 a scris că gangsterul George Gherga de 23 de ani a fost arestat pentru jaful casieriei companiei feroviare din Pennsylvania, etc).

S. R. GOLDSMITH SUCCEEDS HORNE AS CITY COUNSEL

EIGHT SCHOOL ROOMS AT STAR JUNCTION TO BE READY FEBRUARY 1

ALLEGED SLAYER OF JOE GERGA IS KNOWN AS GENIUS

Trial List for December Adjourned Term, 1920.

Joe Gerga a fost ucis în 13 XI 1920 la Wickhaven / Pennsylvania (de John Shurilla / Csurilla, originar din Nordul Mișcolț, azi Slovacia)

Minerul Român Mike Gerga de 48 ani - după cum reiese din raportul inspectorului local - a murit în 29 V 1913 datorită prăbușirii tavanului de la intrarea în sala 8 a minei Struthers (de cărbune bituminos) din județul Fayette / Pennsylvania; văduva sa a rămas cu 3 copii orfani:

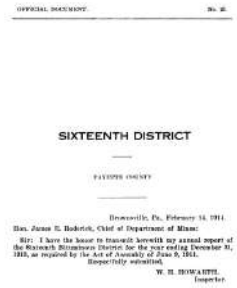
SIXTEENTH DISTRICT

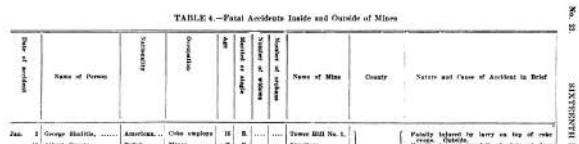
TABLE 4.—Fatal Accidents Inside and Outside of Mines

Accidentele mortale din minele județului Fayette / Pennsylvania în anul 1913

"Orfelinatul catolicelor" din New York / SUA în 26 VIII 1914 a preluat-o spre creștere pe Lizzie Gerga de 9 ani, din Pennsylvania, rămasă doar cu mama (după cum apare în documentele senatoriale ale statului American New York din anul 1917):

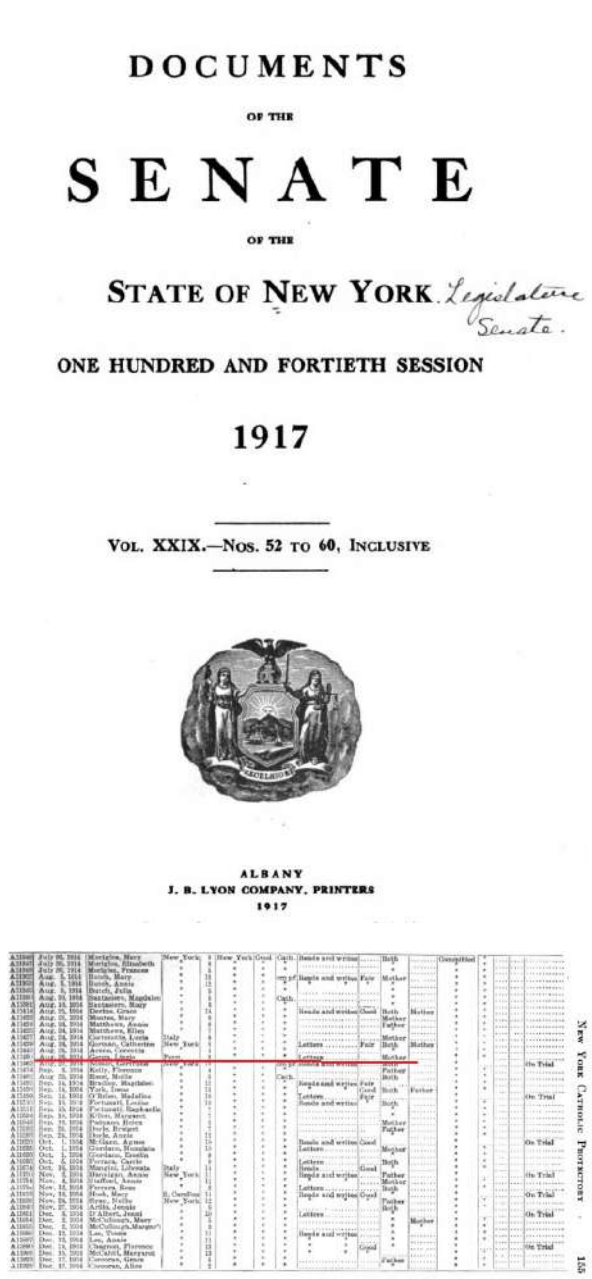

DOCUMENTS

OF THE

SENATE

OF THE

STATE OF NEW YORK. Legislature Senate.

ONE HUNDRED AND FORTIETH SESSION

1917

VOL. XXIX.—NOS. 52 TO 60, INCLUSIVE

ALBANY
J. B. LYON COMPANY, PRINTERS
1917

Ambasada Slovaciei în SUA a publicat în 28 II 2002 detalii despre "Grădina Slovacă" din Florida (Centru Cultural Slovaco-American / organizație non-profit): "Grădina Slovacă și-a avut începutul în 1906, la a zecea Convenție a Societății Naționale Slovace în Connellsville / Pennsylvania, când Slovacii Americani au discutat despre crearea unei comunități de pensionari. Debutul concret a fost pe 10 XI 1939, când Domnul și Doamna Jerga au făcut o substanțială donație financiară pentru construirea unei comunități de pensionari a Slovacilor Americani. Domnul John Jerga, bolnav de mulți ani, vizitase frecvent Florida și remarcase adesea cât de ideal era să avem această comunitate de pensionari în centrul Floridei, pentru Americanii de moștenire Slovacă. Jergo Road servește acum drept calea dintre Grădina Slovacă și satul Slovac din Winter Park / Florida. A fost dedicat în amintirea sa, să-l onoreze pe el și pe soția sa Maria pentru donația lor generoasă și dezinteresată de 10000 USD pentru comunitatea Slovacă de pensionari; ei au fondat și au susținut inclusiv alte proiecte caritabile. După moartea lui John Jerga în 23 II 1941, Doamna Jerga a continuat să activeze în diverse afaceri Slovace, la Detroit. În 1946, ea s-a căsătorit cu un văduv - editorul ziarului Slovac - Karol Belohlavek care a fost foarte bine cunoscut în cercurile Slovace din Pittsburgh / Pennsylvania și Cleveland / Ohio. Ideea creării unei comunități Slovace de pensionari a început să se miște din nou, deoarece Karol Belohlavek a fost un mare promotor al proiectului. A publicat în ziar numeroase articole Slovace și a solicitat ajutor financiar din partea organizațiilor Slovace și a persoanelor fizice pentru a promova și a finanța comunitatea de pensionari din Slovacia".

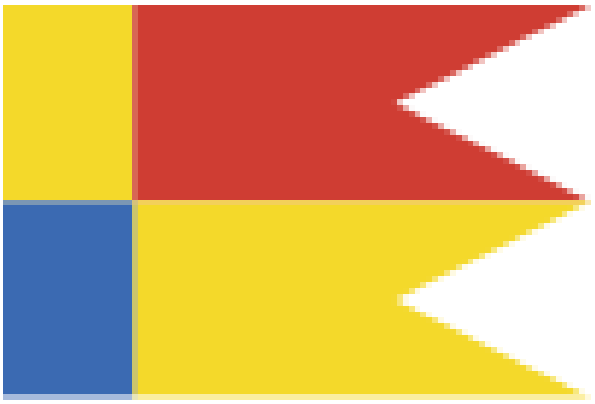

Steagul Barca

Slovak Garden had it beginnings in 1906, at the 10th National Slovak Society Convention in Connellsville, Pennsylvania, when American Slovaks discussed creating a Slovak retirement community. The seed was sown on November 10, 1939 as the Zivena Beneficial Society Branch 163 celebrated its 25th anniversary. During the program of this celebration, Mr. and Mrs. John Jerga made a substantial financial contribution toward building a retirement community for American Slovaks. Mr. John Jerga, ailing for years, had visited Florida frequently and often remarked how ideal it would be to have this retirement community for Americans of Slovak Heritage in central Florida.

Jergo Road now serves as the dividing line between Slovak Garden and Slovak Village in Winter Park, Florida. It was dedicated in his memory to honor him and his wife Maria for their generous and unselfish donation of $10,000 to the Slovak retirement community in Florida and for other charitable projects they have founded and supported.

After the death of John Jerga on February 23, 1941, Mrs. Jerga continued to be active in various Slovak affairs in Detroit. In 1946, she married a widower, the Slovak fraternalist and newspaper editor, Karol Belohlavek who was very well known in Slovak circles in Pittsburgh, Pennsylvania and Cleveland, Ohio. The idea of creating a Slovak retirement community took on a new image and began moving again, since Karol Belohlavek was a great promoter for the idea. He published numerous articles in Slovak newspapers and solicited financial help from Slovak fraternal organizations and individuals to finance and promote the Slovak retirement community.

John Jerga - născut la 1 X 1884 în Barca = azi cartier al oraşului Košice (Kassa / Caşovia), ajuns în 1905 în SUA - a întemeiat "Grădina Slovacă" din Florida

Arhivele Argentinei din anul 1910 au reţinut intrarea în portul Buenos Aires 34,36 lat. S, 58,22 long. V - capitala Ţării - a 5 Ghergi (Cristina, Dumitru, Ioan şi 2 Parasecheve) din Bulgaria iar în 2 V 1912 a sosit din Imperiul Otoman Christos Gerga; în America de Sud au mai fost mulţi emigranţi Gherga cu diverse variaţii ale numelui, ca Natalio Ghergani de 23 ani, născut în Pola / Croaţia (plecat cu vaporul din Triest), sosit acolo în 19 XI 1928, ş.a. În anul 2012, Ervin Dubrovic, directorul Muzeului din Rijeka 45,19 lat. N, 14,25 long. E / Croaţia a scris: "Printre 'Italienii' emigraţi din Krk în America în urmă cu peste un secol au fost cei notaţi Giuriceos, reprezentând enclava care nu era Croată de pe acea Insulă; în sursele istorice au apărut pentru multe secole acolo ca Grgicevic, Georgijevic, Georgiceo, Juriceo, Jurjevic, etc.: formau o faimoasă familie, care a furnizat multe somităţi, până la inclusiv episcopul Antonio Giuriceo, născut în Krk la 1780, decedat la Raguza / Dubrovnik în 1842, care din 1830 a fost consilierul împăratului. Cu toate că au dominat Insula atâta timp, azi în Krk nu mai sunt urmaşii lor". (Strămoşul Atanasio Giuriceo 1590-1640 a compus în anul 1635 prima operă muzicală Iliră).

ANTOLOGIJA

PJESNIČTVA HRVATSKOGA I SRBSKOGA

NARODNOGA I UMJETNOGA

SA UVODOM O POETICI

SASTAVIO

AUGUST ŠENOA

U IZDALA

MATICA HRVATSKA.

U ZAGREBU 1876.

NAKLADOM „MATICE HRVATSKE", A TISKOM DRAGUTINA ALBRECHTA.

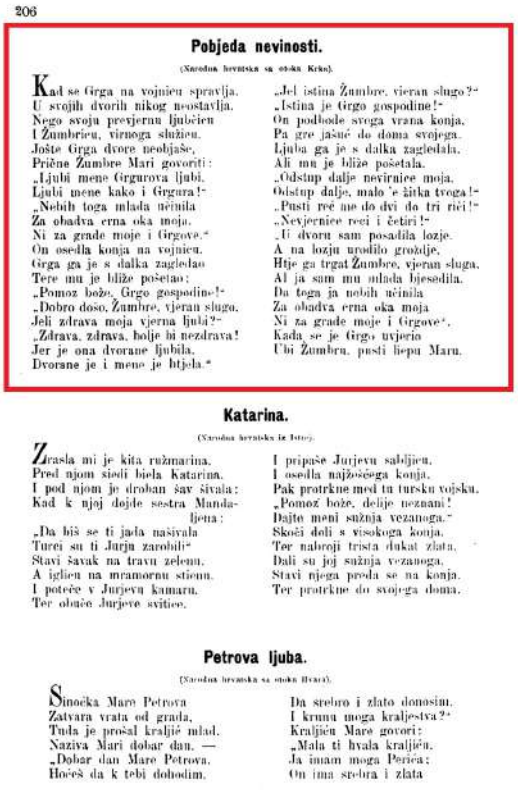
206

Pobjeda nevinosti.

(Narodna hrvatska sa otoka Krka).

Kad se Grga na vojnicu spravlja.
U svojih dvorih nikog neostavlja.
Nego svoja prevjerna ljubčica
I Žumbrica, virnoga služica.
Još'te Grga dvore neobjaše,
Prič'ne Žumbre Mari govoriti:
„Ljubi mene Grgurova ljubi.
Ljubi mene kako i Grgura!"
„Nebih toga mlada učinila
Za obadva crna oka moja.
Ni za grade moje i Grgove."
On osedla konja na vojnicu.
Grga ga je s dalka zagledao
Tere mu je bliže pošetao:
„Pomoz bože, Grgo gospodine!"
„Dobro doso, Žumbre, vjeran sluga.
Jeli zdrava moja vjerna ljuba?"
„Zdrava, zdrava, bolje bi nezdrava!
Jer je ona dvorane ljubila,
Dvorsne je i mene je htjela."
„Jel istina Žumbre, vjeran sluga?"
„Istina je Grgo gospodine!"
On podbode svoga vrana konja.
Pa gre jašuć do doma svojega.
Ljuba ga je s dalka zagledala.
Ali mu je bliže pošetala.
„Odstup dalje nevirnice moja.
Odstup dalje, malo 'e žitka tvoga!"
„Pusti reč me do dvi do tri riči!"
„Nevjernice reci i četiri!"
„U dvoru sam posadila lozje.
A na lozju urodilo grozdje,
Htje ga trgat Žumbre, vjeran sluga.
Al ja sam mu oluda bjesedila.
Da toga ja nebih učinila
Za obadva crna oka moja
Ni za grade moje i Grgove".
Kada se je Grgo uvjerio
Ubi Žumbra, pusti lepu Maru.

Katarina.

(Narodna hrvatska iz Istre).

Zrasla mi je kita ružmarina.
Pred njom sjedi biela Katarina.
I pod njom je drobau šav šivala:
Kad k njoj dojde sestra Mandaljena:
„Da biš se ti jada našivala
Turci su ti Jurja zarobili"
Stavi šavak na travu zelenu.
A iglicu na mramornu stienu.
I potrče v Jurjevu kamaru.
Ter obuče Jurjeve svitieo.
I pripaše Jurjevu sabljicu.
I osedla najžešćega konja.
Pak protrkne med tu tursku vojsku.
„Pomoz bože, delije nezvani!
Dajte meni sužnja vezanoga."
Skoči doli s visokoga konja.
Ter naboroji trista dukat zlata.
Dali su joj sužnja vezanoga.
Stavi njega preda se na konja.
Ter protrkne do svojega doma.

Petrova ljuba.

(Narodna hrvatska sa otoka Hvara).

Sinoćka Mare Petrova
Zatvara vrata od grada,
Tuda je prošal kraljić mlad.
Naziva Mari dobar dan. —
„Dobar dan Mare Petrova.
Hoćeš da k tebi dohodim.
Da srebro i zlato donosim.
I krunu moga kraljestva?"
Kraljicu Mare govori:
„Mala ti hvala kraljiću.
Ja imam moga Perica:
On ima srebra i zlata

Gherga: erou în Krka
(poezia "Victoria inocenţei", publicată în 1876)

August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa 1838-1881 în volumul "Antologie de poezie populară şi artistică Sârbo-Croată" tipărit la Zagreb în anul 1876 a cuprins şi poemul "Victoria inocenţei" cules din Krka, cu eroul Gherga (poetic notat divers, corespunzător formelor artistice necesare).

În mileniul II, Dalmaţii şi Bănăţenii au fost în acelaşi Imperiu

În secolele XIX-XX, mai ales din Bazinul Mediteran au intrat în porturile Americane mulţi Gherga - cu diverse variaţii ale numelui - inclusiv din Ţările de pe coastele orientale (Turcia, Liban, Syria, etc). Diaspora Gherga - masiv manifestată de-a lungul vremurilor / atât de mult timp şi în atât de multe locuri - s-a menţinut, fiind un proces continuu; de exemplu, familia Gergas / după numele biblic Ghergaseu, care în timpul ultimului război mondial a fost deportată de sovietici din Aleksandrja / Polonia în

Gulagul Kazakh, a intrat la 28 XI 1948 în Israel - stat oficial format în acel an - la bordul navei "Transilvania" (de altfel, în Israelul actual totuşi mulţi nu sunt Semiţi, ci descendenţi Khazari, adică ne-Semiți = "Ariani", ai acelor N Caucazieni care Medieval - prin convertirea la religia mozaică din motive politice - au constituit "Marele Israel" în N Mării Negre: așa cum a studiat în anul 1976 și Dr. Arthur Koestler - el însuși de origine Khazară, recunoscut ca Evreu - "Khazarii nu se trăgeau din triburile biblice" / savantul prin "triburile biblice" referindu-se la triburile Evreilor Semiți negricioși Sudici, nu blonzi Nordici). Începând cu anul 2016, cercetătorul Elen Stefanos Kordosis și-a publicat studiile despre Khazari ca ecou al Sciților Regali = "Cezari", Khazaria fiind Caesaria; de exemplu, în anul 2019 a analizat transferul de la titlul Tibetan Antic de "Gesar" pe Drumul Mătăsii prin Turkii Regali - "Turk Caesar" - la Khazari (cu relevanță în mediul Slav timpuriu inclusiv prin "Povestea Ţarului Khazar"- Повесть о царе казарине - despre exilul Împăratului bizantin Iustinian II în Crimeea la sfârșitul secolului VII: de la mijlocul secolului VII, Khazaria era organizată sub formă de khaganat în Stepa Nordică dintre Mările Caspică și Neagră). Și în anul 2025 (deci în secolul XXI) Centrul Mondial de Comemorare al Holocaustului - Muzeul "Yad Vashem" din Ierusalim - prezintă cu documente, inclusiv cu fotografii, emigrarea sioniștilor Gergas din Aleksandrja 51,36 lat. N, 18,13 long. E / Polonia ajunși în majoritatea lor cu vaporul "Transilvania" la Tel-Aviv, imediat atunci când în Palestina posbelică s-a reînființat statul Israel: dintre ei, Chagai Gergas a servit ca locotenent-colonel în armata permanentă, ș.a.m.d.

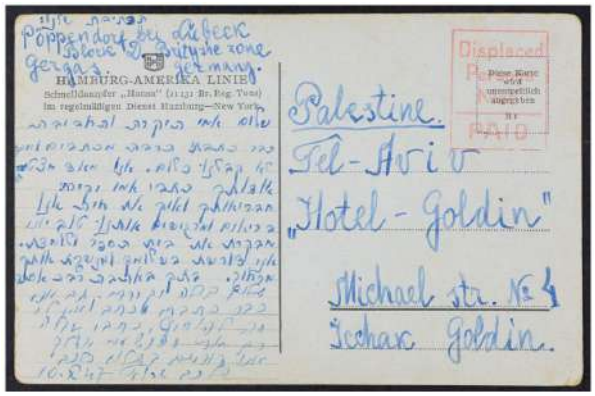

La apariția statului Israel în Palestina,
familia Gergas a emigrat acolo din Europa
(cu motonava Română Transilvania, în portul Tel-Aviv)

A vedea trecutul poate fi la fel de incitant ca a vedea viitorul (istoria este făcută mai ales de către "învingători"). Așa cum se poate vedea inclusiv în trecutul vecinilor Românilor, întâi au existat popoarele iar apoi statele (nu invers): astfel au fost întâi Sârbii și apoi Serbia, astfel au fost întâi Ungurii și apoi Ungaria, ș.a.; întâi au fost Bulgarii și apoi Bulgaria, întâi au fost Românii și apoi România. În asemenea context pare chiar sucită susținerea ivirii Românilor / Rumânilor din Imperiul Roman sau din Romania = Imperiul Bizantin (ce i-a succedat): ambele Imperii au ocupat în Nordul Dunării inferioare - pentru perioade scurte - mici suprafețe din spațiul Românilor cu întinderea cunoscută de la Tisa până la Nistru, respectiv din actuala Românie, după care Imperialii și-au retras administratorii, adică oamenii, dincolo de Fluviu, pe partea aialaltă a Dunării, în Sud (astfel cum au atestat toate datele istorice oficiale); ciudata concluzie dogmatică afirmă că întâi ar fi fost statul Roman iar apoi ar fi fost poporul Român (aserțiune inacceptabilă, anume că Românii - prin descendența Romană - ar fi format excepția mondială în genezele naționale). După retragerea Romană din Dacia Nord-Dunăreană în secolul III, la Dunărea inferioară s-au perpetuat - până în Epoca Modernă - formațiunile statale-tampon ale Românilor, la început față de Imperialii din Sud (bizantini și ulterior otomani), apoi față de Imperialii din celelalte zări, anume din Vest (Avari, Unguri, Austrieci), Nord (Leși, Polaci) și Est (Tătari, Ruși): dăinuirea Românească a fost posibilă nu doar prin brava continuitate, ci și datorită condiției agreate de marile puteri ale vremurilor de a avea între ele spații neutre / de tranziție, astfel ca Țările Românilor. România există ca stat cu acest nume din anul 1859 (când s-a format sub cârmuirea colonelului Ioan Cuza prin unirea Moldovei cu Valahia / Ţara Românească, capitala - chiar dacă atunci mai mare era Iași - fiind stabilită la Bucureşti, deoarece era mai departe de Imperiul Ţarist), independența dobândind-o în anul 1877 iar în forma actuală Țara fiind din anul 1945; când Ioan Cuza a abdicat, s-a dus - via Timișoara / oraș dominat de Șvabi - printre Șvabi în Heildelberg 49,24 lat. N, 8,42 long. E, ca să-și dea fiii la școală acolo: din acea zonă în locul său la cârmuirea României a ajuns Șvabul Carol din Casa Hohenzollern înrudită cu Napoleon III / cârmuitorul Francezilor, în alianță cu Prusacii contra Casei Habsburg a Austriecilor (după războiul din anul 1866 al Prusacilor contra Austriecilor, pierdut de Viena), Imperiul Habsburgic trecând la dualitatea Austro-Ungară / de atunci - din anul 1867 - ivindu-se așa-zisa Ungarie "Mare", în interiorul acelui cadru Imperial, deosebirea aceleia față de Regatul României "Mari", având cam aceleași dimensiuni în termeni de populații și suprafețe, fiind faptul că Ungaria "Mare" făcând parte din Austro-Ungaria nu a fost Țară de sine stătătoare / independentă așa ca Regatul României "Mari", care și-a câștigat independența în anul 1877 prin războiul contra Imperiului Otoman. Dualismul Austro-Ungar ivit prin compromisul din anul 1867 a descentralizat Imperiul și a dus la ruinarea sa; spre deosebire de Ungaria "Mare" aflată înăuntrul unui Imperiu, România "Mare" s-a dezvoltat în afara vreunui Imperiu (cu excepția celui specific propriu, puternic la strămoșii Antici dar diluat la urmașii din Epoca Modernă): e de observat că premierul Ungariei în 1867-1871, la declanșarea dualismului, a fost Andrassi Gyula 1823-1890 născut în Vlachovo / Olah-patak 48,46 lat. N, 20,24 long. E din regiunea Cașovia a Slovaciei (pe drumul de transhumanță al Valahilor între Transilvania și Valahia Moravă), în acea localitate registrul stării civile reținând că a fost botezat Georgius Gergely - fiul lui Martin Gergely - la 1 II 1789. Despre "Trei secole de emigrare,

mod de viață și identitate a Slovacilor din Ungaria, România, Serbia și Bulgaria" a scris la Nădlac / județul Arad în anul 2011 Dr. Jan Botik - etnolog Slovac - lucrarea referindu-se și la însemnările din anul 1929 ale refugiatului Slovac Martin Ambruș privindu-l pe hangiul Gherga din Gorna Mitropolia 43,28 lat. N, 24,27 long. E / comuna Dorna Mitropolia din Bulgaria anului 1899 (aproape de Plevna): "Fenomenul de re-emigrare în general se aplică și familiei Slovace Ambruș, de care sunt legate diferite manifestări ale reminiscențelor la viețile anterioare de emigranți. În istoricul lor, evenimentele s-au păstrat în amintiri, ca locurile de naștere în tărâmuri îndepărtate, inclusiv despre oamenii cu care locuiau acolo. Cel mai natural loc pentru reînvierea amintirilor de acest fel este mediul familial sau comunitatea nativilor uniți printr-o origine și un destin comun. În cazul migrantului și colonistului Martin Ambruș este de remarcat că și-a adus aminte de viața din Mitropolia de Sus = Gorna Mitropolia, în Bulgaria, care nu s-a limitat doar la un cerc restrâns de rude și de nativi. Ca publicist dovedit, a publicat în 'Slovensky Dennik' din anul 1929 mai multe articole în care informa despre mica Insulă Slovacă din Bulgaria: despre conștientizarea și entuziasmul Slovac, demonstrate de emigranți în construirea Bisericilor și Școlilor Slovace, despre emigrarea unui grup mare al acelor compatrioți în Argentina, despre oameni remarcabili și nu numai. Mai multe amintiri au fost - de asemenea - reprezentate în acele texte despre foștii lor concetățeni din Bulgaria: 'Era duminică după-amiază. Stăteam o grămadă de tineri pe băncile din fața cafenelei bătrânului Gherga. În localitate mai erau și alte cafenele, mai bune, mai confortabile, dar Slovacii mergeau la bătrânul Gherga. Cafeneaua lui era joasă, încă din vremea Turcească și adaptată la vechile cereri cu scaunele lor, pe care stăteau în felul lor oriental mai întâi Turcii iar acum Bulgarii, povestind aventuri sau glumind. Dar avea și alte avantaje. Era un loc bun deoarece bătrânul Gherga avea o reputație. La urma urmei, în acea cafenea au fost cazați militari ai armatei Ruse în vremea asediului Plevnei din anul 1877, tenace apărată de Osman Pașa timp de 5 luni întregi. Și bătrânul Gherga, pe atunci tânăr, a fost confident al ofițerilor celebrului Țar Alexandru II, eliberatorul Bulgarilor. Bătrânul Gherga a avut legături dinainte cu faimosul, printre Bulgari, revoluționar și poet celebru Hristo Botev. Pe scurt, acea cafenea avea o reputație frumoasă iar bătrânul Gherga era considerat un mare învățat și se bucura de respect ca un patriarh din Vechiul Testament. Bătrânul Gherga era cunoscut și respectat de tinerii și de bătrânii nu numai din localitate, dar chiar și de departe. De asemenea, îl știam ca fiind foarte ospitalier; se povestește că a fost un bărbat bogat de 80 de ani. Și nu exista cineva care nu ar fi avut mai mult respect pentru bătrânul Gherga față de cum am făcut-o noi, Slovacii. Cândva demult, bătrânul Gherga a mers 20 km pentru a-i întâlni pe primii imigranți Slovaci, când a auzit că vin. A fost primul din așezarea Bulgară care a învățat Slovacă. El a fost cel care în 1905 a intervenit într-un moment critic, atunci când cetățenii Bulgari nu au permis pășunatul vitelor pe pajiștea comunală pentru noi Slovacii. Dacă nu era intervenția lui, s-ar fi întâmplat cel mai rău. Cuvântul lui a fost suficient cetățenilor înfuriați: Să vă fie rușine! Și au mai fost asemenea cazuri când Slovacii ar fi suferit dacă n-ar fi fost bătrânul Gherga. A fost un susținător și protector al Slovacilor în începuturile lor grele'. Despre spiritualitatea și implicarea în dezvoltarea Cehoslovaciei nou formate: cei din familia Ambruș s-au manifestat prin activități civice și politice în folosul foștilor coloniști și celor adoptați treptat; cel mai implicat a fost Martin Ambruș, care a fost parlamentar o perioadă în Adunarea Națională, pentru Partidul Agrar (din anul 1928)".

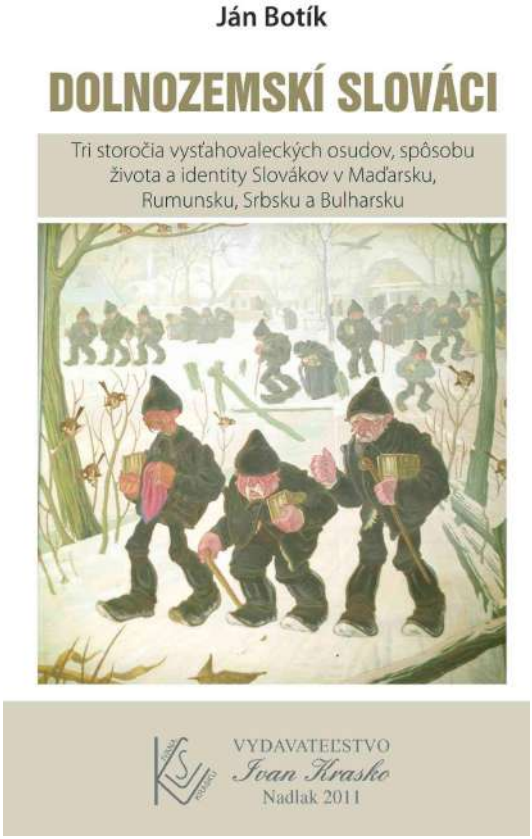

po odstupe siedmich desaťročí, neobyčajne pôsobivo opísala pani Liliana Ambrušová, vtedajšia školáčka a dcéra učiteľa Jána Ambruša (AMBRUŠOVÁ 1997).

S fenoménom reemigrácie všeobecne, a vzťahuje sa to aj na našich Ambrušovcov, spájajú sa rôzne prejavy reminiscencií na ich predchádzajúci vysťahovalecký život. V ich historickom vedomí pretrvávali udalosti, ich rodiská vo vzdialených krajinách, no hlavne ľudia, s ktorými tam žili. Najprirodzenejším miestom pre oživovanie rozpomienok takéhoto druhu, je rodinné prostredie alebo komunita rodákov, ktorých spája spoločný pôvod a osudy. V prípade reemigranta a kolonistu Martina Ambruša je povšimnutiahodné, že on svoje rozpamätávanie na život v Gornej Mitropoliji v Bulharsku neohraničoval iba na úzky okruh svojho príbuzenstva a rodákov. On ich, ako osvedčený publicista, sprostredkovával aj širokej slovenskej verejnosti. V Slovenskom denníku uverejnil viaceré články, v ktorých informuje o neveľkom slovenskom ostrove v Bulharsku. O slovenskom povedomí a nadšení, ktoré preukázali títo vysťahovalci pri stavbe slovenských kostolov a škôl, o vysťahovaní sa veľkej skupiny týchto krajanov do Argentíny, aj o pozoruhodnom človeku, ktorý slúžieval u jeho rodičov, a ďalšie. V týchto novinových fejtónoch sú zastúpené aj viaceré rozpomienky na niekdajších bulharských spoluobčanov:

„Bola nedeľa po obede. Sedeli sme hŕbka mladých mužov na *oďare* (priči) pred kaviarňou deda Gergu. Boli v obci i druhé kaviarne, lepšie, pohodlnejšie, ale Slováci chodili k dedovi Gergovi. Jeho kaviareň bola nízka, ešte z dôb tureckých a prispôsobená starým požiadavkám svojou pričou, na ktorej sedávali po svojom orientálnom spôsobe prv Turci a teraz starí Bulhari, vypravujúc svoje *massalie* (príhody, vtipy). Mala však iné výhody. Mala dobrú povesť, mala deda Gerga. Veď v tejto kaviarni bol ubytovaný štáb ruskej armády roku 1877 pri obliehaní Plevna, ktoré húževnate bránil Osman paša celých 5 mesiacov. A dedo Gergo, vtedy ešte mladý muž, obsluhoval a bol dôverníkom dôstojníkov slávneho cára Alexandra II., osloboditeľa Bulharov. Dedo Gergo mal styky s povestným, a u Bulharov slávnym revolucionárom a básnikom Christom Botevom. Skrátka, táto kaviareň mala krásnu povesť, a dedo Gergo bol pokladaný za veľkého slavianofila a požíval úcty ako nejaký starozákonný patriarcha.

- 267 -

Deda Gerga poznali a ctili malí i veľki nielen v obci, ale i z ďalekého okolia. Poznali sme ho i my ako veľmi pohostinného, na svoje rozprávky bohatého 80-ročného starca. Nebolo takých, ktorí by neboli chovali veľkú úctu k dedovi Gergovi a chovali sme ju i my Slováci. Veď dedo Gergo išiel na 20 km postretnúť prvých prisťahovalcov – Slovákov, keď počul, že idú. On bol prvý Bulhar z obce, ktorý sa naučil po slovensky. On to bol, čo v roku 1905 v kritickom momente zakročil, keď občania Bulhari nedovolili pásť dobytok na obecných pašienkoch nám Slovákom. Ak by nebolo jeho zakročenia, bolo by sa stalo to najhoršie. Stačilo jeho slovo na rozzúrených občanov: *„Hambite sa!"* aby nastal pokoj. A koľko bolo ďalších takýchto prípadov, keď by si boli Slováci vytrpeli, ak by nebolo deda Gerga. Bol priateľom a ochrancom Slovákov v ich ťažkých začiatkoch" (AMBRUŠ 1929).

Vzťah k predchádzajúcej bulharskej domovine si Ambrušovci udržovali nielen vo svojej historickej a kultúrnej pamäti, ale aj bezprostrednými kontaktami. Martin Ambruš napísal aj o dojmoch zo svojej návštevy v Bulharsku. Oveľa častejšie a významnejšie však boli návštevy bulharských Slovákov u Ambrušovcov na ich Tôňpuste. Najčastejšie sa tu zastavoval rodinný priateľ a neskôr učiteľ v Gornej Mitropolji Tomáš Topoľský. Z jeho článku v Slovenskom denníku sa dozvedáme o pohostinnosti Ambrušovcov. Aj o ich oduševnení a angažovanosti pri rozvíjaní novoutvorenej Československej republiky, čo prejavovali občianskymi a politickými aktivitami v prospech svojej kolónie, aj v prospech postupne osvojovaného Žitného ostrova. Spomedzi všetkých sa občiansky a aj politicky najviac angažoval Martin Ambruš, ktorý bol istý čas aj poslancom Národného zhromaždenia za Agrárnu stranu (TOPOĽSKÝ 1928). Okrem Tomáša Topoľského prichádzali k Ambrušovcom aj ďalší krajania z Bulharska, ba aj z ďalekej Argentíny. Prvé prichýlenie, pomoc a radu nachádzali u Ambrušovcov najmä mladí ľudia, ktorí prichádzali na Slovensko za vzdelaním alebo aj s rozhodnutím natrvalo sa tam presídliť. Pre týchto ľudí bola rezidencia Ambrušovcov na Tôňpuste akoby akýmsi krajanským konzulátom, ktorého služby sa nedali obísť ani prehliadnuť.

Napriek tomu, že údel kolonistov na Žitnom ostrove vniesol do života Ambrušovcov po ich reemigrácii na Slovensko opätovné zžívanie sa s novým a aj tentoraz inoetnickým prostredím, nebol to

- 268 -

Hangiul Gherga din Gorna Mitropolia / Bulgaria a găzduit militari Ruși în 1877 și refugiați Slovaci în 1899 (Martin Ambruș 1929, Dr. Jan Botik 2011)

Dr. Gavril Cornuțiu - din județul Bihor / Crișana - în "Problema substratului dacic al limbii române sau Dubitații, interogații și certitudini" a scris: "Sublinierea referențială este un mod primordial de algoritmizare informațională psihologică, de procesare. În vorbire, iar din vorbire în toponimie, avem la îndemână un model puțin analizat. În perioada interbelică, România se chema și România Mare, Oradea se chema Oradea Mare, avem și Baia Mare, Satu Mare, Careii Mari, Almașul Mare. Acest apelativ referențial de Mare se folosea și acolo unde nu era nevoie de comparație, pentru a apare o distincție. Oradea nu avea de ce fi deosebită. România nu avea de ce fi deosebită. Din ceea ce știm, un asemenea model mai este folosit frecvent doar în indiană: Maharajah, Mahatma-Gandhi, etc. Un asemenea model lingvistic care să facă legătura între români și indieni nu poate fi înțeles decât ca moștenire comună din fondul arhaic indo-european". (Iată așadar încă o împrumutare Maghiară din mediul său înconjurător, integral Indo-European). Corespondentul "The Times" din Viena scria în 30 XI 1867: "Românii au mai mult respect pentru idealurile lor mărețe decât alte popoare. Unirea celor 2 Principate din 1859 e considerată de Români un pas spre refacerea imperială Dacă. Ei cred că Rușii îi vor sprijini să dobândească Transilvania și Banatul iar apoi altcineva îi va ajuta să ia Basarabia de la Ruși; steaua Imperiului Țarist e ascendentă în toată partea otomană Europeană (însă toate acele populații sunt manevrate de marele păpușar Rus, care trage tot mai multe sfori). Ca la orice națiuni mărunte, pretențiile mărite externe compensează incompetența gospodăririi interne: vor să formeze imperii dar sunt incapabile de autoguvernare". Academicianul Român Grigore Antipa 1867-1944 a scris despre "Rolul Academiei Române în combaterea campaniilor de ponegrire a poporului și statului român", în 5 IV 1940: "Nici un popor de pe întreaga față a globului nu a fost mai ponegrit ca poporul român. Neadevăruri patente, statistici anume ticluite, insinuări tendențioase, etc., s-au strecurat de mai bine de o jumătate de secol: în literatura beletristică și științifică din toate țările, în cărțile cele mai răspândite de informațiuni (lexicoane, enciclopedii, descrieri de călătorii, ghiduri, etc.), în descrieri geografice, reviste științifice, ziare și așa mai departe. Toate acestea, în scopul de a arăta lumii civilizate, că în mijlocul Europei trăește un popor inferior, cu apucături sălbatice, incapabil de a se guverna singur și de a-și civiliza țara unde locuește. Centrul de unde se conducea, pe la finele secolului trecut, această campanie, fusese ales la Viena". Mai recent, în secolul XXI, mulți guvernanți, nu numai Români, ci din diverse Țări - pentru a-și masca incompetențele dar și de fapt pentru a profita maxim de oamenii în beneficiul cărora ar fi - apelează la frici (întreținute fățiș ori disimulat): teama de virus dar în plus și teama de vaccin, teama de război, teama de criză economică, teama de străini dar și teama de neam ori națiune ca de propria umbră, etc. Dr. Dumitru Constantin Dulcan a publicat în cartea "Calea vindecării" din anul 2023 "ce a spus șeful propagandei la Nurenberg, când a fost întrebat 'Cum ați reușit să determinați toată populația Germaniei să fie de partea voastră?' Răspunsul e formidabil. Nu are importanță că e comunism, monarhie, republică, în orice societate aparținând oricărui regim politic poți să supui pe oricine vrei amenințându-l cu frica. Trebuie doar să-i spui un lucru: 'Nu ești de acord cu mine, ești împotriva mea!' Atunci, are loc un fenomen terifiant. Vom observa cum majoritatea oamenilor au tendința de a rămâne în continuare cu capul pe umeri, din cauza fricii". În Viena - capitala Imperială - publicaţia Românească "Albina" din 7 V 1867 făcea reclamă cojocarului Dimitriu Gherga de la Mehadia / judeţul Caraş-Severin, care vindea vin din anul 1866 "calitate primă, din dealurile pietroase de aici". "Monitorul Oficial" al Regatului României din 19 III 1892 a consemnat moştenitorii Marin Gherga şi Ilie Gherga din comuna Salcia 43,56 lat. N, 24,55 long. E / judeţul Teleorman (de acolo a fost scriitorul comunist Zaharia Stancu 1902-1974, care a scris despre Gherga în romanul "Dulăii" din anul 1952); de altfel, despre Gherga a scris și prozatorul Bănățean Virgil Birou 1903-1968 în romanul "Lume fără cer", scriitorul Român Nicolae Breban l-a avut ca personaj pe Gherga în unele dintre romanele sale, ca "Animale bolnave" din anul 1968 ori - după ce a devenit academician - "Singura cale" din anul 2011, ș.a. Ar fi de observat că în secolul XX pe lângă autohtonii Gherga din România au mai fost atestați Români Gherga în Voivodina / Serbia, Aromâni Gherga în Albania (la Scutari, la Tirana), ș.a. În Epoca Modernă, cele mai dezvoltate părţi - atât din Serbia, cât şi din România - sunt cele din Banat / regiunea Gherganilor. "Revista economică" în 10 IX 1900 a consemnat înființarea în Buziaș a unei bănci Românești, prin hotărârea unor fruntași regionali - între care preotul Ioan Gherga / străbunicul autorului - și că la Bucovăţ 45,45 lat. N, 21,22 long. E, judeţul Timiș, secretarul "Institutului de credit și de economii Bănăţana" era Corneliu Gherga (care era și întemeietorul afacerii). În revista "Ţara noastră" din 9 V 1909, Alex. Ţinţariu constata că în localitatea Bănăţeană Borcea 44,52 lat. N, 20,28 long. E / acum suburbia Nordică a Belgradului, pe malul stâng al Dunării (pe atunci Banatul aparţinea Austro-Ungariei), printre familiile care și-au păstrat numele Român - însă nu mai știau Română - era și Gherga: "În partea Sud-Vestică a Banatului, numărul Românilor Sârbizați e foarte mare. În

puţine locuri s-au făcut încercări pentru a pune stavilă Sârbizării. Astfel, multe comune Româneşti s-au Sârbizat cu totul iar altele numai în parte. E semnificativ faptul că deşi locuitorii acestor comune - şi mai cu seamă generaţiile tinere - nu ştiu vorbi Româneşte şi acum îşi păstrează numele de familie a moşi-strămoşilor lor (printre numele nesârbizate de familii fiind şi Gerga)".

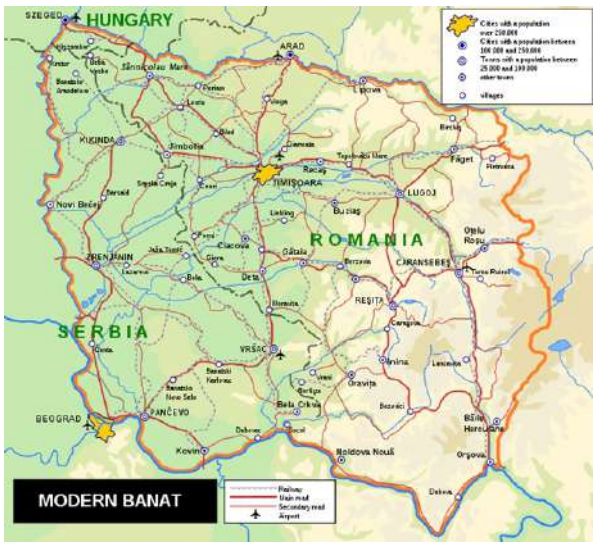

Românii au decis să se unească în anul 1918 dar recunoaşterea oficială internaţională a României "Mari" a fost doar în anul 1920, prin Tratatul de la Trianon / Paris; la conferinţa de pace din Paris - ţinută la sfârşitul primului război mondial - memoriul prezentat de delegaţia Şvabilor (Germanilor Bănăţeni) cuprindea: "A împărţi Banatul ar însemna ruina economică, industrială şi comercială a acestei provincii şi a locuitorilor săi. Noi nu cunoaştem decât în mod vag motivele strategice şi etnice care au putut da naştere acestei idei de a împărţi Banatul şi noi credem că nimeni niciodată nu va putea afirma că împărţirea s-ar putea face fără a expune provincia la un total dezastru economic. Unitatea geografică şi economică a fost în cursul timpului un fapt necontestat, (astfel) încât niciodată în cursul istoriei această provincie n-a aparţinut în acelaşi timp decât unui singur stat. Această provincie formează un dreptunghi regulat, ale cărui frontiere sunt constituite de trei mari fluvii, Mureşul, Tisa şi Dunărea, precum şi de Munţii Carpaţi. În interiorul acestui dreptunghi se găseşte un întreg sistem de canale navigabile, de căi ferate, de şosele, care leagă toată provincia cu Tisa şi Dunărea". La Trianon însă nu numai regiunea Banat a fost împărţită, ci şi alte regiuni: Crişana, Oaş şi Maramureş; nemulţumirile atunci au fost ale Maghiarilor, Românilor, ş.a. Anterior "Marelui Război" (primului război mondial), academicianul Bănăţean Athanasie Marienescu a afirmat: "După bătălia de la Mohaci din 1526, principii Ungariei învinşi de otomani au silit în Ardeal pe mulţi din nobilii Români - prin legea nouă - să treacă în naţiunea generică Maghiară, rămânând poporul Românesc numai plebe, fără nici o influenţă la legile ţării şi fără drept de a dispune de soarta sa. În 1785, împăratul Iosif II al Imperiului Habsburgic (de la care a rămas denumirea cartierului Iosefin al Timişoarei) a zis: 'Naţiunea Românească se tratează tot într-un mod sclavnic şi de aici urmările sunt - în parte - puţina ei statornicie; e adevăr că pentru a face loc coloniştilor, Românilor li s-au luat pământurile cele mai bune, satele lor s-au strămutat şi astfel li s-au făcut mai multe apăsări, când ei sunt totuşi cei mai vechi locuitori ai ţării'. În Banat, cauza imigrării Sârbilor a fost că datorită ajutorului dat de patriarhul Sârb (din Ipek) împăratului Leopold în războiul împotriva otomanilor din 1689, în urma înfrângerii armatei creştine, împăratul îi chemă ca să colonizeze pământul împărăţiei; ca urmare a diplomelor date de Leopold Sârbilor, lipsindu-i pe Români de drepturi în propria lor biserică, au căzut în robia religioasă peste o mie de parohii Româneşti din diecezele Vârşeţ, Timişoara şi Arad. Istoricul Nicolae Velia a scris: 'Ierarhii Sârbi au practicat o politică de deznaţionalizare, protopopii şi directorii şcolari scoţând în acel mod pe nesimţite din toate bisericile limba Românească şi cărţile Româneşti aduse cu mari spese din Ţara Românească şi Ardeal, întrebuinţând tot felul de mijloace ca Românii să se lapede de numele de familie sau de cognumele Româneşti şi să ia altele Sârbeşti sau ale lor proprii să le Sârbească. Şi de atunci avem atâtea cognume Sârbeşti în sânul naţiunii şi mai ales între preoţi şi învăţători, ca cei mai subordinaţi şi mai dependenţi de ierarhii Sârbi'."

Timişorenii şi Împăratul Habsburg Iosif II
(după înăbuşirea Răscoalei lui Horea, Cloşca şi Crişan)

Ioan Ciama - vicepreşedintele Societăţii Avram Iancu din România - a scris în anul 2016: "După înăbuşirea Răscoalei Române din 1784, împăratul Habsburg Iosif II a

hotărât ca 'Românii care au făcut maltratări' să fie colonizați în Banat, împreună cu familiile lor. Peste 3 sute de familii de Moți din Bazinul Arieșului au fost expulzate, urmașii unora - care nu s-au întors pe furiș la vetrele străbune - fiind risipiți și azi în multe localități ale Banatului istoric (Sârbesc), ca în Banatsko Novo Selo (Satu-Nou)". Este de știut că în Banatul Sârbesc / Voivodina în prezent de exemplu există Centrul "Dr. Gerga", patronat de stomatologul Kristian Gherga la Banatsko Novo Selo (însemnând "Noul Sat Bănățean", așezare întemeiată lângă ceea ce Maghiarii anterior au notat ca Gergely Puszta) 44,59 lat. N, 20,47 long. E:

Dr. Gerga în Banatul Sârbesc

Primul dirijor al corului din așezarea Petrovasâla (Vladimirovac 45,02 lat. N, 20,52 long. E în Sârbă / acum în Banatul Sârbesc) a fost în anul 1902 Dimitrie Gherga; e de observat că în Banatul Românesc există Petrovaselo 45,49 lat. N, 21,34 long. E în comuna Recaș / județul Timiș: literalmente înseamnă "Satul lui Petre" (dubletul implică legătura lor mai mult decât onomastică, același trunchi Bănățean Românesc fiind în ambele localități). După cum a studiat istoricul Șerban Voicu din Caransebeș, din cauza celui de-al doilea război mondial, pe când în România se afla "Armata Roşie", s-a mai petrecut o revendicare oficială din ciclul politic de disoluţie a Banatului (manifestarea fiind tot a vecinilor Sud-Vestici ai Românilor, ca şi la sfârşitul primului război mondial, când a fost împărţit Banatul): mareşalul Croat Josip Broz Tito 1892-1980 (conducătorul Iugoslaviei) a pretins în anul 1945 includerea în federaţia sa - a Slavilor Sudici - a oraşelor industriale Timişoara şi Reşiţa / reşedinţele celor 2 judeţe foarte dezvoltate, integral aflate în Banatul Românesc dar dictatorul sovietic Iosif Stalin a respins cererea, catalogând-o ca "absurdă", considerând că aşa ceva ar fi produs o situaţie "la cuţite cu România", plus "de luptat cu lumea întreagă"; de atunci însă - sub conducerea aceluiaşi dictator Iosif Stalin - răsăritul României a fost cuprins în Uniunea Sovietică (iar acele părţi Româneşti - aflate în republica Ucraina şi în republica Moldova - nici azi nu-s în republica România, chiar dacă Uniunea Sovietică s-a dizolvat în anul 1991). Este de știut că pe când președintele Iugoslaviei era Josip Broz Tito din Croația, în 1970-1972 vicepreședintele Iugoslaviei a fost Josip Gjergja 1911-1990 (fost ambasador în India, Egipt, etc., care și-a început cariera politică în perioada interbelică ca ilegalist comunist, în portul Dalmat Zadar / Croația - orașul natal - fiind considerat Albanez); analizele genetice au indicat și în prezent tipul bărbătesc genetic "N" ca Gherga pe litoralul Zadar, la Petrcane 44,11 lat. N, 15,09 long. E, ca de altfel și la Mihovljan 46,08 lat. N, 15,58 long. E, etc.

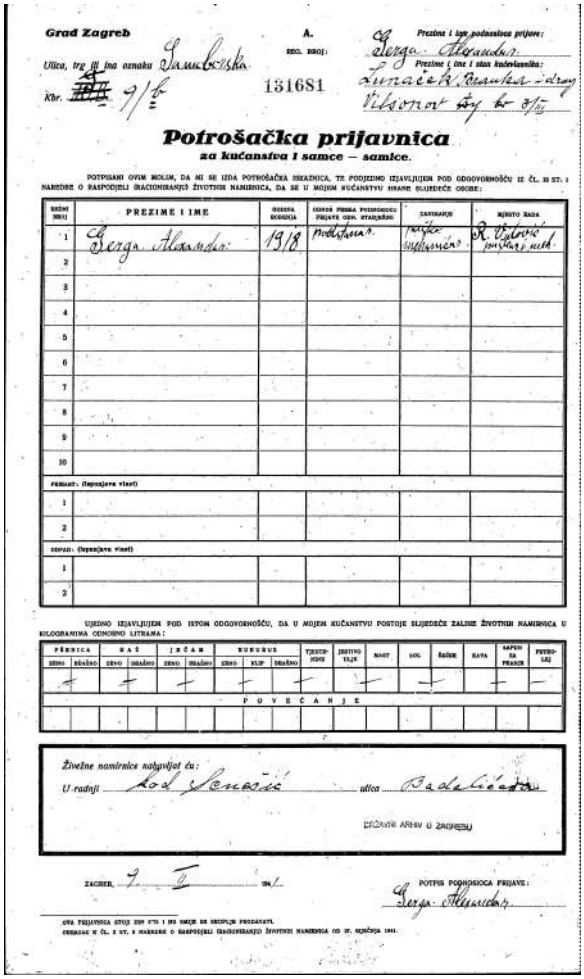
Grad Zagreb

Potrošačka prijavnica
za kućanstva i samce – samce.

131681

Cartela alimentară a lui Gerga Alexandar din Zagreb în al doilea război mondial (Arhivele Statului din Zagreb, administrația orașului în 1941-1945)

Răspândirea actuală a familiilor Gherga în Croația e redată de "Acta Croatica" - "Enciclopedia familiilor Croației" din anul 2007 - cu principalele aglomerări în capitala Zagreb și pe Muntele Velebit, în Gospic / comuna natală a savantului Nicolae Tesla (care - însurat cu munca lui - nu a avut urmași):

Gherga acum în Croația

În anul 2021, Iljas Porović și Usame Zukorlić au scris pentru "Bosnjacki DNK" / Proiectul genetic Bosniac: "Distribuția contemporană a ramurii N2-Y6503 este concentrată exclusiv în Europa și - prin urmare - ramificarea sa în subramuri mai profunde ar fi putut avea loc tocmai în Europa de Est. Această teză este susținută de descoperirea haplogrupului patern N2-Y6503 în cadrul Culturii arheologice din Epoca Fierului de la Mezőcsát, și anume la situl Ludas-Varjú-dűlő din Ungaria actuală, cu datarea în secolele IX-VIII î.C. Mai exact, Culturile din Epoca Bronzului care au operat în Câmpia Panonică au încorporat elemente din Culturile contemporane din Orientul Apropiat și Stepele Eurasiatice de la Est. În timpul Epocii Fierului, variante ale Culturii Hallstatt din Europa Centrală au preluat dominația regiunii Danubiene, în timp ce comunitățile pre-Scitice Mezőcsát au devenit elementele Culturale dominante la Est de Câmpia Panonică. Această descoperire ar putea sugera că haplogrupul N2-Y6503 a fost prezent în Cultura Indo-Europeană Yamna, mai întâi în zonele sale Estice și - eventual - în Culturile succesoare care au dominat vasta regiune de Stepă dintre Ural, Marea Caspică și Volga, în extremitatea Estică a Europei, la sfârșitul Epocii Pietrei și în timpul Epocii Bronzului. Cu toate acestea, absența cladei N2-P189.2 în rândul populațiilor vechi Europene implică faptul că migrarea membrilor haplogrupului N2-Y6503 în Europa a avut loc în 2 ocazii, anume mai întâi odată cu expansiunea vorbitorilor de limbi Indo-Europene din Stepa Caspico-Pontică la finele neoliticului / Epocii Pietrei și în vremea Bronzului timpuriu și - în final - în timpul Epocii Fierului din direcția Câmpiei Volgăi inferioare. Cel mai apropiat strămoș comun al tuturor membrilor haplogrupului N2-Y6503 se estimează că a trăit în urmă cu aproximativ 12900 de ani, cel mai probabil undeva în regiunea Altai sau în Sudul Siberiei. Principalul focar al haplogrupului N2-Y6503 din centura Muntoasă Dinarica a fost identificat în zonele Piva și Banjani din Vechea Herțegovină, adică în arealul dintre Nikšić, Bileća și Plužine, de unde s-a răspândit spre Nord-Vest. Cele mai mari frecvențe ale acestui haplogrup se găsesc în rândul Sârbilor originari din Lika și Dalmația de Nord, unde procentul acestui haplogrup este de aproximativ 8%. Sârbii din Krajina sunt cei mai tipici reprezentanți ai haplogrupului N2-Y6503 din lume. Boris Tadić (născut la Sarajevo în anul 1958), a fost președintele democrat al Serbiei în perioada 2004-2012; tată său (academicianul Ljubomir Tadić 1925-2013) s-a născut în Vestul Muntenegrului, lângă Plužine, în Smriječno: rezultatul genetic Tadić din Smriječno - sat Vlah în trecut - se află în baza de date publică a 'Proiectului ADN Sârb', determinat ca fiind din haplogrupul N2-Y6503" (o strămoașă a lui Boris Tadić a fost consăteană cu familia Tesla în Raduč = Lovinac / regiunea Lika din Croația).

Probe Bosniace "N2-Y6503" și direcțiile de mișcări din Herțegovina la sfârșitul Medieval (Iljas Porović și Usame Zukorlić, 2021)

În timpul celui de-al doilea război mondial, de exemplu în orașul Lugoj președintele "Reuniunii Meseriașilor Români" era Vasile Gherga iar în orașul Timișoara s-a continuat ridicarea Catedralei Mitropolitane, cu sprijinul - inclusiv financiar - al neamului preoților Gherga din Banat. În planul livresc Românesc al secolului XX, sunt de evidenţiat despre Gherga de pildă bogata bibliotecă a dirijorului și dascălului Ștefan Gherga din Topolovăţu Mare 45,46 lat. N, 21,37 long. E / judeţul Timiș, născut la Belinț în anul 1873, absolvent în anul 1894 al Preparandiei din Arad, fiind fratele vitreg mai mare al preotului Constantin Gherga din Rădmănești, comuna Bara - bibliotecă formată din anul 1892 până când a ajuns la Lugoj, în anul 1910, cu 1565 de titluri, multe primite de la cumnatul preot și bibliofil Emilian Micu 1865-1909 din Spata 45,55 lat. N, 21,52 long. E, comuna Bara / era însurat din 21 II 1897 cu Elena, sora aceluia, care era în legături strânse cu familia Densușianu - Constantin Gherga 1885-1963 din Belinț (care a luat examenul de preot la Arad în 29 II 1904) a fost proclamat în anul 1909 la Reuniunea din Lipova "bărbatul de încredere" în "Biroul Învăţătorilor Bănăţeni", revista trilingvă "Banatul" din Timișoara (în

Română, Germană și Maghiară) ce în primii 3 ani de la apariţia din anul 1926 a colaborat cu filozoful Lucian Blaga avându-l ca secretar de redacţie pe Emil Gherga (care apoi a lucrat la Legația României în Paris - unde postbelic a devenit țintă prioritară a securității comuniste ce spiona exilul Românesc - având prin DIE / "Direcția de Informații Externe" un dosar amplu de urmărire informativă în străinătate, aflat acum în Fondul "D" al CNSAS / "Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității"), darea de seamă din anul 1928 a "Muzeului Bănăţean" care a consemnat că "la Lugoj am vizitat biblioteca Domnului Ioan Gherga conţinând cărţi de însemnată valoare ce azi nu se mai găsesc, biblioteca Domnului Gherga vărsându-se în cea publică din Timişoara, fiind cumpărată de Municipiu", conducerea în timpul celui de-al doilea război mondial pentru "Astra Română" a despărțământului de plasă Margina (cuprinzând Margina, Coșava, Curtea, Sintești și Coșteiul de Sus) de către preotul ortodox Tiberiu Gherga, văr primar - tații lor fiind frați vitregi - cu preotul ortodox Aureliu Gherga / bunicul autorului, punctele de vedere ale profesorului Petru Gherga despre "Ţiganiada", studiul antropologic din anul 1962 al Adinei Negrea-Gherga despre Sărata-Monteoru 45,08 lat. N, 26,39 long. E / judeţul Buzău = lucrare premiată imediat de către Academia Română cu premiul Victor Babeș, publicaţiile cadrelor universitare Gherga de la Universitatea de Vest din Timișoara, cărți scrise, printre care "Medierea conflictelor" din anul 1999 / lucrare publicată în anul următor de către "Institutul pentru o societate deschisă" din Budapesta / capitala Ungariei în Română, în Engleză și în Romă, etc. (din Strasbourg / Franța în anul 2002 Consiliul Europei a mulţumit oficial contribuţiilor Gherga în "Repere" = primul manual internațional de educație pentru drepturile omului cu tineri), co-autor în anul 2004 al primului manual de incluziune socială a tinerilor dezavantajaţi editat în Engleză de Comisia Europeană la Bruxelles / Regatul Belgiei, în anul 2005 scriitorul Sebastien Fraleux din Bretania / Franţa în cartea "Istoriile vieţilor amicilor de departe" a descris acţiunile revoluţionare Gherga din Banat / România, ș.a.m.d.

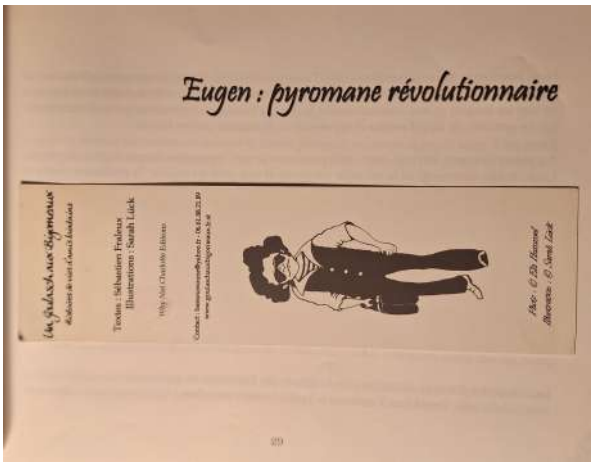

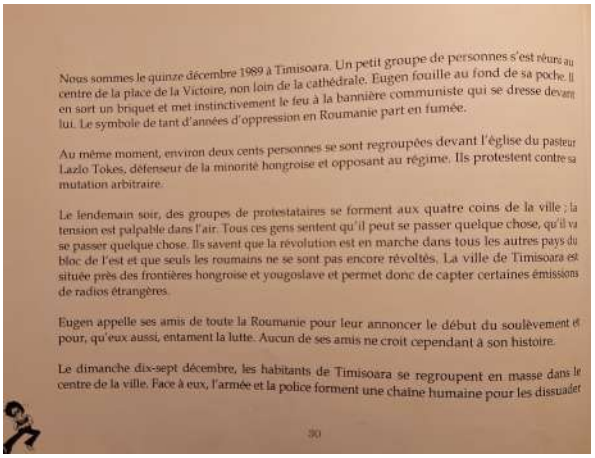
Nous sommes le quinze décembre 1989 à Timisoara. Un petit groupe de personnes s'est réuni au centre de la place de la Victoire, non loin de la cathédrale. Eugen fouille au fond de sa poche. Il en sort un briquet et met instinctivement le feu à la bannière communiste qui se dresse devant lui. Le symbole de tant d'années d'oppression en Roumanie part en fumée.

Au même moment, environ deux cents personnes se sont regroupées devant l'église du pasteur Lazlo Tokes, défenseur de la minorité hongroise et opposant au régime. Ils protestent contre sa mutation arbitraire.

Le lendemain soir, des groupes de protestataires se forment aux quatre coins de la ville ; la tension est palpable dans l'air. Tous ces gens sentent qu'il peut se passer quelque chose, qu'il va se passer quelque chose. Ils savent que la révolution est en marche dans tous les autres pays du bloc de l'est et que seuls les roumains ne se sont pas encore révoltés. La ville de Timisoara est située près des frontières hongroise et yougoslave et permet donc de capter certaines émissions de radios étrangères.

Eugen appelle ses amis de toute la Roumanie pour leur annoncer le début du soulèvement et pour, qu'eux aussi, entament la lutte. Aucun de ses amis ne croit cependant à son histoire.

Le dimanche dix-sept décembre, les habitants de Timisoara se regroupent en masse dans le centre de la ville. Face à eux, l'armée et la police forment une chaîne humaine pour les dissuader

30

"Istoriile vieţilor amicilor de departe" de Sebastien Fraleux din Franța, 2005

Alte posturi importante în Banatul Românesc au fost ca acela al şefului secţiei din Timişoara a Băncii Naţionale a României în perioada interbelică (în ultimul an al Regalităţii în Ţară, la secţia din Sibiu a Băncii Naţionale lucra contabilul Liviu Gherga care a studiat la Cluj, fiu al Columbinei și al lui Cornel, născut la Bucovăț în 12 V 1906 - frate cu Emil Gherga - din anul 1948 transferat ca directorul sucursalei Arad a Băncii Naționale Române), ș.a. În 4 XII 1914, "Gazeta de Transilvania" din Brașov a anunțat că în spital la Budapesta se afla rănit infanteristul Ioan Gherga din Vârciorova: începuse "Marele Război" = primul război mondial (iar acela era militar în armata Imperială a Austro-Ungariei); deși legat de Imperiul Austro-Ungar din anul 1883 printr-un Tratat secret de alianță, Regatul României a fost neutru până în anul 1916 (când s-a ridicat împotriva Austro-Ungariei). Presa vremii din 1914, anul când a izbucnit Marele Război = primul război mondial - ca "Foaia diecezană" din 30 XI 1914 și "Gazeta de Transilvania" din 10 XII 1914 - a anunțat că sergentul Samuil Gherga a fost decorat cu medalia de argint clasa II pentru vitejie; în 23 IV 1915, publicația "Românul" din Arad a anunțat că junele Gheorghe Gherga din Visag / Caraș-Severin a fost rănit în luptă, ș.a.m.d.

Monument al eroilor căzuți în Primul Război Mondial - Comuna Racovița

MON-35-2351: Monumentul Eroilor din primul război mondial (Racovița, județul Timiș / Gerga N.)

"Foaia Diecezană" - organul Eparhiei Ortodoxe Române a Caransebeşului - a publicat poezia preotului Coşavei din 1923-1946 Tiberiu Gherga în 16 VI 1935, "Eroilor":

"Azi e ziua de 'nălţare a 'mpăratului Iubirii.
Astăzi, Cel ce se jertfise pentru binele-omenirii,
Dumnezeu-Omul, Hristosul, pe-al măririi tron s-aşază!
Pace sfântă ne trimite pe-a luceafărului rază.

Vibrător se 'nalţă 'n slavă dangătul duios de clopot,
Din albastre zări senine, lin străbate-un tainic şopot...
'Pace' murmură isvorul, 'Pace' vântul adiază,
Pace dulce, mângâioasă, sufletul ne 'nviorează...

Unde sunteţi voi - vitejii - luptători cu ochi de vulturi
Zid nebiruit în faţa veneticelor tumulturi,
Ce ca roiuri de lăcuste, raiul nostru năpădiră?
Dar la focul urei voastre, ca ceara se risipiră!

Arhangheli cu lănci de flăcări, zei nebiruiţi în lupte,
Demonii războinării noastre: goi, flămânzi, cu feţe supte
Înfrunta ştiut-aţi moartea cu frenetică credinţă,
Cu frunţile ridicate! Totul - pentru biruinţă!

Cu durere năbuşită, dar cu mută admirare
Evocăm a voastre fapte titanice, legendare,
Ce trăi-vor pe vecie, scrise 'n inimele noastre.
Strănepoţii-or să se 'nchine, în faţa moaştelor voastre!

Cu al vostru sânge nobil ce a curs cu 'mbelşugare
Pus-aţi temelie Păcii. Lanţurile milenare
Le-aţi sfărâmat cu pumnul tare; curăţind de spini ogorul
Aţi făcut ca 'ntreaga lume să admire Treicolorul!

Astăzi, Pacea 'mpărăţeşte cu dulceaţa ei divină,
Fluturând cu gingăşie sceptru-i verde de măslină.
Universul Ţi se-nchină, Te slăveşte! Te adoră!
Ziuă-a zilelor senine, feciorelnică-Aurora!

În aceste sacre clipe de obştească recreare,
V-aducem prinosul nostru, mici martiri cu suflet mare.
Voi ne-aţi arătat cum trebue-apărată sfânta glie!
Vă urmăm! Jertfi-vom totul pentru scumpa Românie!"

Ziarul național "Universul" din 14 XII 1936 a publicat telegrama primită de director de la preotul ortodox Bănățean Ioan Gherga: "Locuitorii din Icloda, constituiţi într'un comitet antirevizionist vă urează viaţă lungă pentru binele ţării şi jură că îşi vor da viaţa pentru apărarea actualelor hotare ale Patriei. Ioan Gherga, preşedinte". Ziarul "Curentul" din 19 IX 1938 a publicat "În legătură cu o campanie ponegritoare ce s-a dus împotriva Aromânilor din Albania" următorul text: "Autoritățile Românești, în urma stăruințelor domnului dentist Prossi, stăruințe pornite dintr-un înalt patriotism, au chemat în țară acum 14-15 ani peste 100 tineri Aromâni din Albania să-şi facă studiile în România. Domnul Prossi a ajutat pe aceşti tineri nu numai cu sfaturile sale, ci şi cu bani, irosindu-şi averea. Înapoindu-se în Albania, tinerii de odinioară au ocupat slujbe importante făcând cinste celor cari i-au întreţinut în şcoli. De curând, însă, în Bucureşti s-a pornit o campanie ponegritoare împotriva lor, care, bineînţeles, s-a răsfrânt asupra domnului dentist Prossi. Întrucât binefăcătorul de eri a avut de suferit de pe urmă acestei campanii, fără să se poată apăra, Aromânii din Tirana ne-au trimes la redacţie o scrisoare, arătând meritele domnului Prossi şi subliniind totodată că nimic din zvonurile răuvoitoare nu se adevereşte. Această scrisoare, în care semnatarii îşi iau obligaţia ca să facă tot posibilul de a arăta netemeinicia campaniei dusă împotriva lor, insistă în ceea ce priveşte rolul domnului Prossi în lupta naţională, de întărire a elementului Românesc de peste hotare. Scrisoarea, datată din Tirana, poartă următoarele semnături: Cleanti Prossi, dentist - Tirana; Gherga Cozma, judecător; Nikolla Gjerga, profesor; Vanghele Gherga, director de Finanţe - Skutari; ș.a".

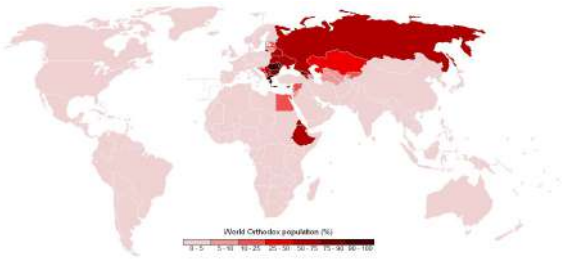

Ortodoxia în lumea actuală

În Banat, preotul ortodox Tiberiu Gherga - care a avut-o ca soră pe Smarandița Gherga / tatăl lor fiind preotul Nicolae Gherga - a mai fost publicat de "Foaia Diecezană", de exemplu în 13 III 1938 despre "Duhovnic" (după 12 ani de profesie): "Pregătirea sufletească ce i se cere duhovnicului este înainte de toate un suflet larg, o bunătate înţelegătoare, pe care pacientul o va simţi imediat şi această simţire va creia apoi acea intimitate între duhovnic şi penitent, care va deschide sufletul acestuia din urmă, cu toată încrederea în faţa duhovnicului. Să nu uităm că atunci când ne aşezăm în scaunul mărturisirii suntem mai întâi doctori şi numai în al doilea rând judecători. Să nu uităm că rolul nostru principal este să mângăiem şi să vindecăm iar nu să pedepsim!" Iar în 27 III 1938 privind "Penitentul" a scris: "Pregătirea sufletească a acestuia o vom face în cea mai mare parte noi, prin seria de predici ce vom ţinea în preajma mărturisirii. În acestea vom demonstra păcătoşenia firii omeneşti; necesitatea curăţirii de păcate. Importanţa Tainei Pocăinţii şi Sf. Cuminicături şi în special umilinţa de care trebuie să fie pătruns ori cine voeşte să-şi mărturisească păcatele şi să se apropie de Sf. Potir. Dacă vom isbuti să fim destul de convingători, ni-am ajuns scopul adecă: am provocat acea stare sufletească despre care am vorbit. În parohia mea candidaţii la spovedanie obicinuesc să participe la cetirea 'Ceasurilor' împreunate cu mătănii, ceea ce încă constituie o pregătire pentru mărturisire, în săptămâna întâia şi cea din urmă a Marelui Post. Iată foarte sumar ceea ce trebuie neapărat să ştim şi să facem pentru buna reuşită a noastră în această cea mai grea lătură a pastoraţiei. Nu pot însă să nu insist, şi să repet îndestul: să fim atenţi, să ne dăm seama de faptul că fiecare ins, fiecare pacient duhovnicesc al nostru, este un 'ce' distinct 'o individualitate' aparte pe care trebuie să o pătrundem, să o înţelegem şi să o tratăm în consecinţă, ca astfel munca noastră atât de grea şi plină de răspundere, de pe acest teren, să aducă roadele pe care le aşteptăm, adecă: mângâierea şi vindecarea sufletească a pacienţilor noştri duhovniceşti şi împăcarea propriei noastre conştiinţe, ca astfel 'la plinirea vremii' să putem esclama şi noi cu cuvintele Maestrului şi învăţătorului nostru: 'Părinte, eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care mi l-ai dat să-l fac l-am săvârşit' (Ioan 17:4)". Organul oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Caransebeșului "Foaia diecezeană" din 21 XII 1941 a publicat acțiunea avându-l în frunte pe părintele Tiberiu Gherga din Coșava "Haine calde pentru iarnă pe seama ostașilor de pe front": din vara acelui an, Regatul României s-a implicat ca beligerant în al doilea război mondial, contra Uniunii Sovietice (adică împotriva Imperiului comunist). În vremea războiului, preotul Tiberiu Gherga și soția Valeria au scris "Monografia comunei Coșava, județul Severin" în anul 1942 / rămasă la stadiul de manuscris, fiind "importantă sursă de documentare pentru cei care doresc să afle trecutul comunei", după cum a notat Dr. Dumitru Tomoni în publicația "Învierea" din anul 2020 a Mitropoliei Banatului (Coșava a fost atestată documentar în anul 1412 Kozova, în anul 1597 Kosova, etc.); ei au avut 2 fiice - Lucia și Felicia - devenite cadre didactice (Valeria Gherga știa bine detalii ale popasului din seara de 18 III 1866 pentru înnoptare în clădirea Poștei din Coșava a lui Alexandru Ioan Cuza / era după abdicare, în drumul său spre Vest, via hotelul "Păunul de aur" din Lugoj și hotelul "Trompeta de aur" din Timișoara). Preotul ortodox Tiberiu Gherga din Coșava - în calitatea de președintele Despărțământului Margina al Astrei Române - de exemplu a conferențiat la Pietroasa în 23 V 1943 despre "Contribuția Astrei la rezistența Neamului contra împilărilor din trecut și nădejdea în biruința din actualul război" dar a murit devreme - în anul următor încheierii războiului mondial - la vârsta de doar 47 (a fost înmormântat în cimitirul Coșava / județul Timiș); a fost urmat în preoția ortodoxă a Coșavei imediat - din anul 1946 - de preotul Sergiu Gherga, "Analele Banatului, Arheologie-Istorie" din 2004-2005 consemnându-l pe acela că a preluat și Despărțământul Coșava al Astrei. Ultimul moment public de impact al preotului Tiberiu Gherga a fost din anul precedent decesului său, cu redarea de către "Foaia diecezană" de atunci astfel: "Preoțimea tractului Făget în ziua de 11 Aprilie 1945 s-a întrunit la sediul protopopiatului, să se spovedească și cuminece în timpul postului celui mare, căci acesta este timpul de penitenţă prin excelenţă. Meditația Păr. Gherga din Coșava rostită înainte de mărturisire a avut darul să trezească din amorțeală și inimile cele mai insensibile". Era în luna posterioară instaurării guvernului comunist în România și în totodată în luna anterioară încheierii războiului mondial în Europa; în continuare este un fragment din ceea ce a conferențiat atunci Tiberiu Gherga: "Ne privim îngrijorați, întrebându-ne nedumeriți ca auditorii celei dintâi predici a apostolului Petru: 'Ce să facem bărbaţi fraţi?' (Fapte 2:37). Răspunsul ni-l dă proorocul: 'Faceţi fapte vrednice de pocăință' (Matei 3:8) mai vârtos astăzi, în marea încleștare a popoarelor, din care a răsărit până acum numai distrugere de valori incalculabile morale și materiale, aducând omenimea în pragul disperării. Crezut-am oare această omenime capabilă în veacul culturii și civilizaţiei de atâta ură? Hotărât nu! Trebue însă să ne recunoaştem sincer și partea noastră de vină în izbucnirea acestei năpraznice uri, pe care noi am combătut-o - mult prea insuficient - prin propovăduirea prea timidă a evangheliei iubirii, ai cărei vestitori suntem cu cuvântul și fapta. Să nu mai fie! 'Căci iată și securea la rădăcina pomilor zace' (Matei 3:10) și de nu ne vom năzui cel puțin de acum încolo să aducem roade mai bune, să nu uităm că acei pomi ce nu aduc asemenea roadă 'se taie și în foc se aruncă'. Inimile noastre cunoscându-ne insuficiențele și slabele mijloace de luptă ce avem - tresaltă îngrijorare în faţa uriaşei sarcini ce ne aşteaptă. Să nu uităm însă că avem un nepreţuit ajutor și sprijinitor în acel 'har al lui Dumnezeu, care este întru noi și ni s-a dat prin punerea mâinilor' (II Timotei 1:6)".

Preotul Coşavei: Tiberiu Gherga 1899-1946
(văr primar cu bunicul autorului, preotul Aureliu Gherga)

În anul 2014, istoricul Român Dinu Barbu din Timişoara, care a făcut reclamă blogului "Originea Gherga" în cartea "Armâni şi Megleniţi din Banatul Timişan" - în capitolul "Gherganii" - a scris că "Un alt Gherga a fost în perioada interbelică directorul băncii 'Timişiana' din oraşul Deta: Cornel Gherga, primul preşedinte al 'Atletic Club Deta' la 1921" (acel Club Bănăţean s-a înfiinţat în 15 V); e de ştiut despre Cornel Gherga că de exemplu la 1913 era dirigintele filialei Vinga a Băncii Timişiana şi că - după un sfert de secol - în 8 VI 1938 a susţinut la Ianova 45,50 lat. N, 21,25 long. E / comuna Remetea Mare, judeţul Timiş ca paroh conferinţa "Regalitate şi fiinţa neamului", etc. (Corneliu Gherga 28 X 1875 - 3 X 1943 din Belinţ, absolvent în anul 1897 al Institutului Teologic Ortodox din Arad, talentat tenor, a fost preot în Bucovăţ / din plasa Recaş a judeţului Timiş-Torontal, din care făcea parte şi Belinţ - unde s-a însurat cu Columbina Buibaş, fiica notarului de acolo - după absolvirea studiilor teologice de la Arad, din anul 1899; se poate observa că toponimul Bucovăţ - al "satului alcătuit, de când se ştie, numai din familii de români", după cum a scris în anul 2018 profesorul Ion Căliman din Făget - se datora predominanţilor fagi existenţi în Banat / vegetaţie similară forestieră fiind şi în Bucovina).

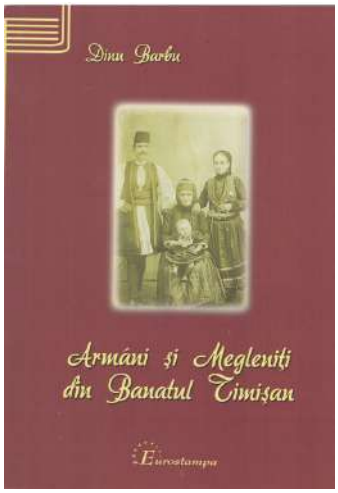

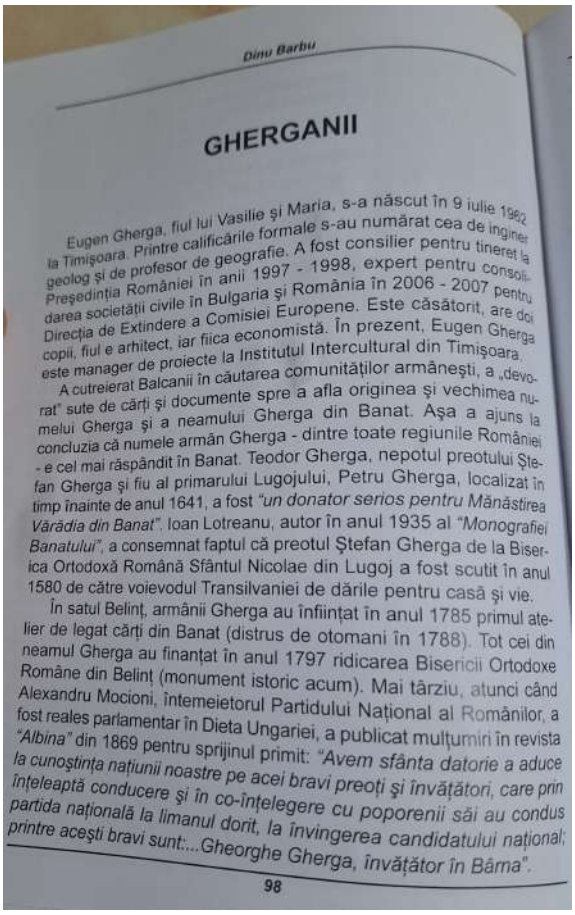

Dinu Barbu

GHERGANII

Eugen Gherga, fiul lui Vasilie şi Maria, s-a născut în 9 iulie 1962 la Timişoara. Printre calificările formale s-au numărat cea de inginer geolog şi de profesor de geografie. A fost consilier pentru tineret la Preşedinţia României în anii 1997 - 1998, expert pentru consolidarea societăţii civile în Bulgaria şi România în 2006 - 2007 pentru Direcţia de Extindere a Comisiei Europene. Este căsătorit, are doi copii, fiul e arhitect, iar fiica economistă. În prezent, Eugen Gherga este manager de proiecte la Institutul Intercultural din Timişoara.

A cutreierat Balcanii în căutarea comunităţilor armâneşti, a „devorat" sute de cărţi şi documente spre a afla originea şi vechimea numelui Gherga şi a neamului Gherga din Banat. Aşa a ajuns la concluzia că numele armân Gherga - dintre toate regiunile României - e cel mai răspândit în Banat. Teodor Gherga, nepotul preotului Ştefan Gherga şi fiu al primarului Lugojului, Petru Gherga, localizat în timp înainte de anul 1641, a fost *"un donator serios pentru Mănăstirea Vărădia din Banat"*. Ioan Lotreanu, autor în anul 1935 al *"Monografiei Banatului"*, a consemnat faptul că preotul Ştefan Gherga de la Biserica Ortodoxă Română Sfântul Nicolae din Lugoj a fost scutit în anul 1580 de către voievodul Transilvaniei de dările pentru casă şi vie.

În satul Belinţ, armânii Gherga au înfiinţat în anul 1785 primul atelier de legat cărţi din Banat (distrus de otomani în 1788). Tot cei din neamul Gherga au finanţat în anul 1797 ridicarea Bisericii Ortodoxe Române din Belinţ (monument istoric acum). Mai târziu, atunci când Alexandru Mocioni, întemeietorul Partidului Naţional al Românilor, a fost reales parlamentar în Dieta Ungariei, a publicat mulţumiri în revista *"Albina"* din 1869 pentru sprijinul primit: *"Avem sfânta datorie a aduce la cunoştinţa naţiunii noastre pe acei bravi preoţi şi învăţători, care prin înţeleaptă conducere şi în co-înţelegere cu poporenii săi au condus partida naţională la limanul dorit, la învingerea candidatului naţional; printre aceşti bravi sunt:...Gheorghe Gherga, învăţător în Bârna"*.

98

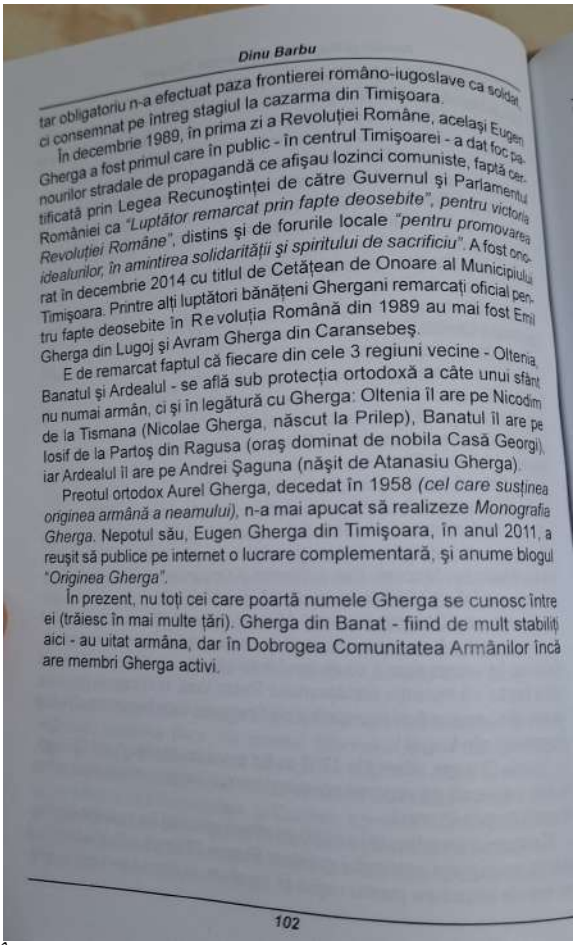

Dinu Barbu

tar obligatoriu n-a efectuat paza frontierei româno-iugoslave ca soldat. ci consemnat pe întreg stagiul la cazarma din Timişoara.

În decembrie 1989, în prima zi a Revoluţiei Române, acelaşi Eugen Gherga a fost primul care în public - în centrul Timişoarei - a dat foc pancartă, nourilor stradale de propagandă ce afişau lozinci comuniste, faptă certificată prin Legea Recunoştinţei de către Guvernul şi Parlamentul României ca *"Luptător remarcat prin fapte deosebite"*, pentru victoria *Revoluţiei Române"*, distins şi de forurile locale *"pentru promovarea idealurilor, în amintirea solidarităţii şi spiritului de sacrificiu"*. A fost onorat în decembrie 2014 cu titlul de Cetăţean de Onoare al Municipiului Timişoara. Printre alţi luptători bănăţeni Ghergani remarcaţi oficial pentru fapte deosebite în Revoluţia Română din 1989 au mai fost Emil Gherga din Lugoj şi Avram Gherga din Caransebeş.

E de remarcat faptul că fiecare din cele 3 regiuni vecine - Oltenia, Banatul şi Ardealul - se află sub protecţia ortodoxă a câte unui sfânt nu numai armân, ci şi în legătură cu Gherga: Oltenia îl are pe Nicodim de la Tismana (Nicolae Gherga, născut la Prilep), Banatul îl are pe Iosif de la Partoş din Ragusa (oraş dominat de nobila Casă Georgi), iar Ardealul îl are pe Andrei Şaguna (născut de Atanasiu Gherga).

Preotul ortodox Aurel Gherga, decedat în 1958 *(cel care susţinea originea armână a neamului)*, n-a mai apucat să realizeze *Monografia Gherga*. Nepotul său, Eugen Gherga din Timişoara, în anul 2011, a reuşit să publice pe internet o lucrare complementară, şi anume blogul *"Originea Gherga"*.

În prezent, nu toţi cei care poartă numele Gherga se cunosc între ei (trăiesc în mai multe ţări). Gherga din Banat - fiind de mult stabiliţi aici - au uitat armâna, dar în Dobrogea Comunitatea Armânilor încă are membri Gherga activi.

102

În cartea "Armâni şi Megleniţi din Banatul Timişan" - de Dinu Barbu, 2014 - există capitolul Gherganii

După cum a consemnat la 11 I 1921 publicația "Românul" din Arad despre "Sărbătoarea Crăciunului în penitenciarul Arad", șef acolo - cel care a procurat finanțarea pentru cozonaci deținuților - era "Domnul Iuliu Gherga, inspectorul penitenciarului" (născut în anul 1879 la Belinț / județul Timiș - fiind fratele mai mic al preotului ortodox Român Corneliu Gherga, ajuns directorul închisorii Lugoj, în anul 1925 a fost transferat la închisoarea Caransebeș - a fost înhumat în Cimitirul din Calea Buziașului / Timișoara; în același cimitir, decedată în 12 III 1991, a ajuns să fie înhumată Dumitra Guțu / bunica maternă a autorului lucrării "Originea Gherga", care a fost soacra lui Vasilie Gherga / tatăl autorului). Este interesantă relatarea sublocotenentului Petre Ugliș 1885-1978, ajuns în Parlamentul României din perioada interbelică senator țărănist (fost învățător în comuna Bănățeană Bara, un loc de unde "împăratul necurat de la Viena" își avea în mod preferențial voinici pentru Garda Imperială) despre cum a reușit să recruteze în primul război mondial = "Marele Război" câțiva voluntari împotriva Austro-Ungariei dintre prizonierii Români aflați în lagărul de la Avezzano 42,02 lat. N, 13,26 long. E / Italia, în 16 XI 1918: "Dimineața la ora 10 am ajuns în lagăr. L-am rugat pe comandant să pună la dispoziție soldații Români prizonieri pentru a sta de vorbă cu ei. Comandantul a dat ordin ca acești bieți soldați să fie scoși din barăci și adunați în formă de careu. În mijlocul careului s-a amenajat o tribună improvizată din niște lăzi goale. M-am urcat la tribună și am început a vorbi acestor necăjiți, spunându-le că am venit să le ușurăm suferințele, să-i înrolăm în rândul armatei noastre a României, să-i echipăm în uniforme noi, bocanci noi și să le dăm hrană bună și să-i scăpăm cât mai repede de păduchi. Nu știu dacă bieții soldați s-au ales cu ceva, dar eu m-am ales cu o răgușeală strașnică. Dinspre vârful Muntelui 'Gran Sasso d'Italia', acoperit de zăpadă, bătea un vânt care pătrundea la os. Rezultatul ostenelii mele a fost cât se poate de modest. Din cei peste 3 mii, s-au dovedit numai 76 de adevărați Români. A fost o rușine și pentru mine ca orator, dar cea mai mare a fost a lor. A nu fi orator nu e o rușine, dar a nu fi bun Român este cea mai mare rușine, mai ales în aceste clipe de mare răspundere prin care trece generația noastră de sacrificiu. În zile grele, trebuiesc și oameni grei! Printre numele acestor bravi Români a fost Gherga Dumitru din Chizătău / comuna Belinț, județul Timiș". Dr. Vasile Dudaș - istoric la Muzeul Banatului - a studiat în anul 1993 alt aspect, anume cel despre "Voluntari bănățeni în armata română în anii primului război mondial": "Una din formele cele mai înalte ale contribuției românilor ardeleni, bănățeni şi bucovineni la cauza unității noastre naționale, în anii primului război mondial - pentru că exprima dăruirea totală până la sacrificiul suprem - a fost aderarea lor la unitățile militare de voluntari pentru frontul românesc, ca şi pentru alte fronturi, unde se desfăşurau lupte împotriva Puterilor Centrale. La intervențiile făcute de către guvernul român, în octombrie 1916, autoritățile ruse şi-au dat consimțământul pentru organizarea unei părți a prizonierilor români. Până la sfârşitul anului 1916, la Darnița - o mică localitate de lângă Kiev - s-au adunat aproape 1500 de voluntari. Pentru a se informa asupra situației lor, guvernul român a trimis aici pe locotenent-colonelul Pietrariu. În urma raportului întocmit, Ministerul de Război, prin ordinul nr. 1191 din 23 II 1917, a hotărât înființarea corpului voluntarilor români transilvăneni, bănățeni şi bucovineni, sub comanda generalului Coandă, locotenet-colonelul Pietraru fiind împuternicit cu instruirea şi organizarea lui. Dorind să aducă la cunoştința opiniei publice internaționale hotărârea lor nestrămutată de a lupta până la jertfa supremă pentru realizarea statului naţional unitar român, la 26 IV 1917 a fost adoptată, în cadrul unei însufleţitoare adunări, o istorică Proclamaţie-manifest. Ea exprima hotărîrea lor nestrămutată de a lupta cu arma în mână pentru înfăptuirea cât mai grabnică a idealului naţional. 'Noi, corpul voluntarilor armatei române, ofiţeri, subofiţeri de naţionalitate română de pe teritoriul monarhiei austro-ungare, foşti prizonieri de război în Rusia - sublinia Proclamaţia menţionată - cu jertfa vieţii noastre suntem gata să intrăm în luptă pentru împlinirea idealului nostru de a ne uni tot teritoriul românesc din monarhia austro-ungară cu una şi nedespărțita Românie liberă şi independentă'. O parte din militarii români transilvăneni, bănăţeni şi bucovineni încadraţi în armata austro-ungară au fost dirijaţi pe frontul sârbesc. Mulţi, ajungând prizonieri, au fost transferaţi în Franţa în lagărele din localităţile: Fraise, Rudlim, Croix aux mines, Bois l'Eveque, Belleau, Thiebausmesmil, Roanne, Arsenal. De aici ei şi-au manifestat dorinţa la fel ca şi cei din Rusia şi Italia de a lupta împotriva Puterilor Centrale. Organizarea de subunităţi de voluntari în armata franceză a fost admisă numai după intrarea României în război (1916). În mod individual au fost însă primiţi voluntari români şi înainte de această dată. O caracteristică a mişcării voluntarilor români care au luptat în Franţa a constat în aceea că ei nu proveneau numai din rândurile prizonierilor de război aflaţi în diferite misiuni, ci şi dintre tinerii aflaţi la studii. O activitate susţinută pentru constituirea unui corp de voluntari au desfăşurat românii din Statele Unite ale Americii. Încă din anii celei de-a doua jumătăţi a secolului XIX, mai mulţi locuitori ardeleni, bănăţeni şi bucovineni au fost nevoiţi să-şi părăsească pământul de baştină din pricina condiţiilor create de stăpânirea străină şi să emigreze în America. Din vara anului 1917, la Youngstown s-a înjghebat o companie de voluntari pentru corpul expediţionar ce urma să plece în Franţa, devenită mai târziu bateria 122 mortiere de tranşee. Alţi 900 de voluntari români se aflau în Divizia 37 Ohio. Circa 2000 de români emigranţi în SUA, ale căror cereri de înrolare nu fuseseră satisfăcute sau erau în curs de examinare, s-au grăbit să treacă în Canada, de unde s-au înrolat apoi ca voluntari în forţele armate britanice. După o estimare, numărul voluntarilor români aflaţi în unităţile americane din Franţa s-a ridicat la sfârşitul războiului la 3500. Numeroase documente ale vremii atestă faptul că voluntarii bănăţeni au fost o prezenţă activă în anii primului război mondial atât pe fronturile duse de armata română, cât şi pe cele ale statelor aliate României. Pe baza materialului adunat cu ocazia unei deplasări de documentare efectuate în vara anului 1988 în localităţile judeţului Timiş, precum şi a datelor extrase din fondurile arhivelor din municipiul Timişoara încercăm o prezentare a unei liste a voluntarilor bănăţeni. Printre ei, voluntari proveniți din rândurile prizonierilor din Rusia (Ioan Gheorga din Belinț, Lazăr Gherga din Criciova, Iulius Gherga din Valea Lungă Română) și voluntari proveniți din rândurile prizonierilor din Italia (Dimitrie Gherga din Chizătău, Trifu Gherga din Forotic, Nicolae Gherga din Poiana, Ion Gherga din Șoșdea)". Între faptele remarcabile din Epoca Modernă ale Gherganilor Bănăţeni, pe lângă că au fost mari sportivi (ca de exemplu prezența în componența de la înființarea din anul 1921 a primei echipe de fotbal Poli Timişoara, în anul 1961 din Alibunar / Banatul Sârbesc campionul la triplu-salt al Iugoslaviei - federație statală de dimensiunile României, formată atunci din Bosnia și Herțegovina, Croația, Macedonia, Slovenia şi Serbia cu cele 2 Provincii

Autonome, Kosova şi Voivodina - în anul 2013 vicecampionul European la navomodelism / Bănățean oficial declarat maestru emerit al sportului în România, etc.), pot fi menţionate jertfele în războaiele mondiale, ca: în primul război mondial sublocotenentul Stachie Gherga născut în anul 1883 la Rusca - tatăl său era locotenent - a fost de 2 ori rănit / decorat de 2 ori cu medalia de argint, cu medalia de bronz, cu medalia răniților și cu crucea Carol, Ioan Gherga din Rusca / judeţul Caraş-Severin, junele Gheorghe Gherga din Visag rănit pe câmpul de luptă / așa cum a fost publicat în articolul "Jertfa Românilor pentru tron și patrie!" din publicația "Românul" de la 23 IV 1915, Constantin, Dumitru și Ion Gherga consemnați în "Registrul alfabetic de pierderi în război" publicat la Viena în 25 V 1915, Trifu Gherga din Forotic voluntar în armata Română (pe atunci Banatul era în Austro-Ungaria), Sofron Gherga din Maidan / judeţul Caraş-Severin mort în luptele din Serbia, Trandafir Gherga şi Nicolae Gherga din Şoşdea / judeţul Caraş-Severin, ş.a. iar în al doilea război mondial, 7 Gherga - Gheorghe, Ioan, Metodie, Nicolae, Petru, Simion şi Solomon - au fost decoraţi cu medalia "Bărbăţie şi credinţă", cu spade. S-ar observa că Gherganii nu au suportat extremiștii secolului XX, ținând cont de spusa că "în capitalism oamenii îi exploatează pe oameni iar în comunism e invers", ca de pildă în 1924, cu 3 ani înaintea înființării "Mișcării Legionare", Nicolae Gherga, pretor al plasei Recaș / județul Timiș-Torontal, atrăgea atenția autorităților asupra pericolelor pentru ordinea publică ale nou-apărutelor posturi fasciste în zonă; ironic, vecinul Mircea Gherga al casei strămoșești din Belinț / plasa Recaș, județul Timiș-Torontal, născut în anul 1921, a fost deținut politic de comuniști din 1952 pentru 5 ani, ca "șef de plasă al mișcării legionare" (spre deosebire de cei anunțând că nu-i interesează politica - neimplicându-se în viața cetății, lăsând pe alții s-o facă, ei preferând să se supună - în general Gherga n-a avut teamă de viața publică). Ca fapt divers: actorul de comedie Horia Căciulescu s-a născut la Belinț / județul Timiș în anul 1922, a fost condamnat de comuniști la Canalul Dunăre - Marea Neagră și a murit în Revoluția Română din anul 1989 (împușcat în cap de niște soldați la 24 XII 1989, în București). Este de ştiut că Horia Sima 1906-1993, profesor de Română în Banat la Liceul din Caransebeş 1932-1936 şi apoi la Lugoj 1936-1938 (devenit în Țară comandantul "Mișcării Legionare" după moartea "Căpitanului" Zelea Codreanu din anul 1938), arestat în 18 V 1940 la Clopodia 45,16 lat. N, 21,28 long. E / județul Timiș, a scris că după ce directorul general al Siguranței i-a arătat "harta întocmită în conformitate cu cercetările făcute de toate polițiile și jandarmeriile din țară" - adică din Regatul României "Mari" - "examinând harta, văd că Banatul figura împânzit în întregime de echipe teroriste; în Oltenia, nimic: regiunea Banat a fost clasificată întâia pe țară - în alegerile din 1937 - iar plasa Teregova şi plasa Mehadia erau fiefurile noastre legionare (fusesem şeful regiunii şi nevoile organizării mă purtaseră în lungul şi latul celor 3 judeţe - Severin, Caraş şi Timiş - putând spune că n-a fost sat, de la Dunăre la Mureş, pe care să nu-l fi călcat). În toate comunele aveam garnizoane puternice, o țărănime mândră și înstărită, oameni liberi care nu se temeau de stăpânire; în alte părți, țăranii erau săraci și asupriți". "Mișcarea Legionară" - respectiv "Legiunea Arhanghelului Mihail", mișcare fundamentalist-naționalistă lansată spiritual din Moldova - și-a avut cea mai importantă susținere în Banatul dominat de "pauri" / "paori": cei mai puternici țărani din Regatul României "Mari", deopotrivă ținând cont și de însemnătatea înțelesului țărănesc de Rumâni drept "cetățeni". După al doilea război mondial, comuniștii sovietici au deportat din Basarabia ocupată mii de familii ale celor mai grozavi gospodari în Stepa Kazahă și în Siberia iar comuniștii din România au deportat elita Bănățeană - mii de familii - în Bărăgan, cu scopul de a destructura perspectiva dreaptă a localnicilor; pe scurt: în timpurile mai recente, ale ultimului secol, ecourile bravilor Daci (cele mai puternice din Țară fiind în regiunea Banatului) au fost fructificate de legionari (în regiunea Banatului aceia ajungând cei mai organizați), regimul comunist deportând (din regiunea Banatului, ca de niciunde altundeva din Țară) iar localnicii (cei din regiunea Banatului) au reacționat apoi Revoluționar Românesc - cei dintâi - pentru trai mai bun, în democrație. În prezent, Țara e vraiște din cauză că e cârmuită de esența foștilor tovarăși - comuniști și securiști - iar nu de către elita Românească (din care o bună parte a emigrat).

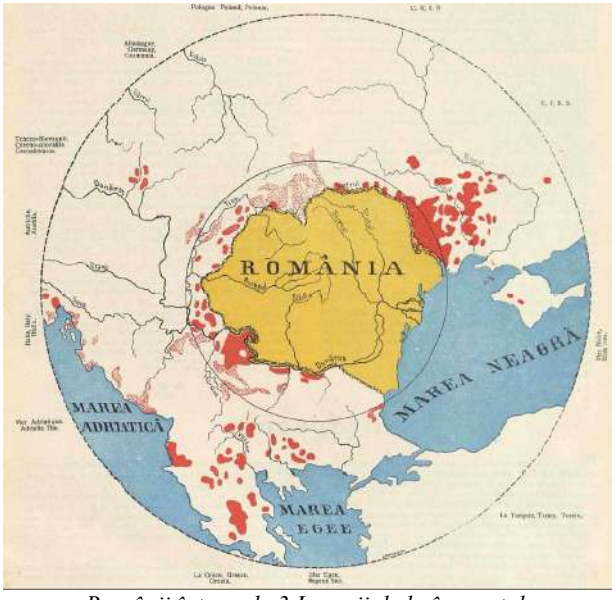

Românii între cele 3 Imperii de la începutul Epocii Moderne și Regatul României "Mari" (Atlas din 1936 de Romulus Seișanu)

În Epoca Modernă, până la "Marele Război" = primul război mondial - care a pus capăt la câte 3 ani distanță Imperiilor Țarist / Rus (1917), Habsburgic / Austro-Ungar (1920) și Otoman / Turcic (1923), cele 3 Imperii întâlnindu-și inițial influențele în spațiul Român prin cele 3 formațiuni statale Moldova, Transilvania și Valahia - în paralel cu mișcările Aromânilor dinspre Sudicul Imperiu Otoman au fost mișcările Evreilor dinspre Vesticul Imperiu Habsburgic și respectiv dinspre Nordicul Imperiu Țarist / Rus (în Est fiind Marea Neagră): competițiile îndeosebi dintre competențele lor comerciale au condus în spațiul public Românesc inclusiv la sprijinirile extreme în general de către Aromâni ale dreptei politice iar de către Evrei ale stângii politice (față de Români, comparând Aromânii și Evreii se poate remarca la primii că aveau avantajul apropierilor lingvistică și religioasă, la ceilalți existând avantajul unei diaspore mai extinsă); ar fi de observat că ultimele influențe Imperiale ale vecinilor asupra Românilor s-au încheiat în Moldova, hăcuită de Habsburgi în apus = Bucovina, de Țariști în răsărit = Basarabia și de Otomani în centru (restul rămas în România actuală).

Moldova istorică

În chiar epilogul lucrării "Rănile memoriei" din anul 2003 - carte dedicată Rezistenței din Munți a Românilor contra sovieticilor / Imperiului comunist - Dr. Aurora Liiceanu a scris (astfel dorind ca profunda sa documentare să se încheie): "Ianăş Gherga din Rusca declara seren, acum câţiva ani, că un vecin îi mărturisise că fusese plătit să-l spioneze, iar altul că l-a urmărit 10 ani. Admite că el, ca şi ceilalţi care au intrat în Rezistenţă, au fost biruiţi, că s-au sacrificat. El mulţumea celui care-i înregistra amintirile cu vorbele: 'Noi vă mulţumim că vă aduceţi aminte de noi'. Ce-l putea mulţumi mai mult decât răspunsul primit de la un tânăr: 'Suntem obligaţi, că prea mult aţi suferit!'?" În România, după ultimul război mondial (cel mai groaznic din istoria lumii, început de Germania - care l-a purtat cu ajutorul petrolului din Regatul României, Țara Românilor furnizându-i combustibilii pentru mașinile de luptă pe toată durata conflagrației mondiale căci Germania e lipsită de hidrocarburi naturale - și încheiat de Americani prin bombardarea atomică a Japoniei), au dispărut majoritatea Tradiţiilor milenare: o uriaşă tragedie pentru Români dar şi pentru umanitate; sufletul şi spiritul Românesc au fost grav afectate de către comunişti (extremişti care încă mai trăiesc şi acţionează agresiv printre Români), instalaţi în România după al doilea război mondial / foarte activi și acum. (Țara Românească a extras organizat petrol în premieră mondială - pentru prima oară pe glob - în anul 1857 / capitala București fiind primul oraș din lume luminat public cu petrol lampant; după 2 decenii, Țara - formată pe atunci din Moldova și Valahia - și-a câștigat independența față de Imperiul Otoman).

Capturi din filmul "Sfinţii necunoscuţi ai Banatului"

În anul 2013, premiul pentru cel mai bun documentar de televiziune din România a fost acordat filmului "Sfinţii necunoscuţi ai Banatului" - realizat de Constantin Mărăscu, fost director al TVR Timişoara - despre partizanul anticomunist Gugulan Petru Gherga / zis

"Cârciob", al cărui nume este inscripţionat pe monumentul cu lozica "Voi nepoţi şi strănepoţi să fiţi ca bunicii voştri, să credeţi în Dumnezeu şi în Neamul Românesc" de lângă Biserica Ortodoxă din aşezarea Bănăţeană Rusca: "este un octogenar gospodar, simpatic, glumeţ şi înţelept; e unul dintre fruntaşii satului Rusca-Teregova, judeţul Caraş-Severin (condamnat 25 de ani de detenţie pentru 'crimă de uneltire', a executat 14 ani, fiind prin 13 închisori - a muncit inclusiv la minele de plumb şi la stuf în Balta Brăilei ori la Canal - deoarece aproviziona partizanii din Banatul Montan cu alimente şi arme iar tatăl său a murit împuşcat în luptele cu securitatea)". În anul 1998, parlamentarul ţărănist Ion Diaconescu - preşedintele Camerei Deputaţilor din România - în "Temniţa, destinul generaţiei noastre" a scris că "până în prezent, mi-aduc cu drag aminte de foarte mulţi din acei ţărani în compania cărora te simţeai reconfortat sufleteşte, cum să-l pot uita pe Petrică Gherga din Rusca Banat" (tot în anul 2013, Radu Găină de la TVR a realizat cu Petru Gherga ca protagonist și alt film documentar: "Luptătorii anticomuniști din munții Banatului"); în anul 2018, fostul deținut politic Petru Gherga a fost decorat de președintele României cu Ordinul Național "Serviciul Credincios" în grad de Cavaler (a răposat în 23 IX 2018, la vârsta de 90 ani, când episcopul Caransebeșului sfințea Biserica de zid din localitatea sa - la care a contribuit substanțial - presa Română titrând că "a murit ultimul luptător din Munții Banatului împotriva regimului bolșevic"). În anul 2023, Consiliul Județean Caraș-Severin a decis în unanimitate acordarea titlului de Cetățean de Onoare post-mortem luptătorului anticomunist Petru Gherga.

Sumeriană corcodită cu petale de aur

Strămoașă Gherga corcodită cu gherdan de bani

Așa cum s-a putut vedea anterior, la fel cu străvechile podoabe - astfel cum aveau și Sumerienele - au purtat femeile, inclusiv în Banat, până în Epoca Modernă; strămoașa Gherga fotografiată a fost Marta Jugariu (25 III 1882 - 28 II 1962), fiica primarului Ioan Ignea zis "Ciuloni" din Bucovăț / județul Timiș - al cărui tată George de la casa cu nr. 198 a murit în Bucovăț la 26 XII 1875 având 43 de ani - și a Mariei, moartă la 26 X 1918 / în vârstă de 63 ani: privindu-i onomastica, așa cum rezultă din dicționarele Românești, "jugărit" = taxa plătită pentru lemnele cărate din codru, "joagăr" = fierăstrăul mare / cu 2 mânere, "iugăr" = vechea măsură a suprafeței agrare / de 5775 metri pătrați (ea a fost soția patriotului Bănățean Iosif Jugariu - delegatul Bazoșului la Unirea Banatului cu Regatul României - omorât de comuniști în Penitenciarul Timișoara după 35 de ani de la acel mare eveniment). Este de știut că la 1 XII 1918 (pe stil vechi 18 XI) "Adunarea Națională din Transilvania, Banat și Țara Ungurească", formată din 1228 de aleși ai Românilor din acele zone s-a întrunit la Alba-Iulia și a decretat - prin unanimitate de voturi - unirea acelor Români și a teritoriilor locuite de ei cu România: se încheia procesul unificării Românilor demarat la începutul acelui an, când Basarabia și Bucovina au fost primele zone care au proclamat unirea cu Regatul Român.

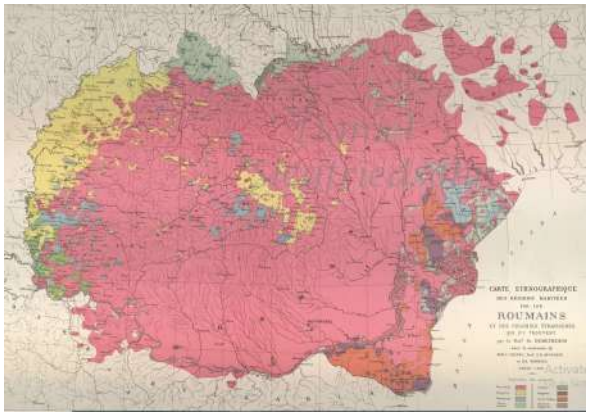

Românii la Unirea din 1918

Cei 4 bunici ai autorului lucrării "Originea Gherga" s-au născut astfel: Aureliu - tatăl tatălui - în Icloda / Banat iar Domnica - mama tatălui - în Bucovăț / Banat, ambii în Imperiul Austro-Ungar; Vasile - tatăl mamei - în Sălcuța / Basarabia atunci în Imperiul Țarist iar Dumitra în Eschibaba, azi Stejaru / Dobrogea, atunci în Regatul României. Toți vorbeau acasă Românește, s-au născut înaintea Unirii din anul 1918, însă născută în România a fost doar bunica Dumitra, deci dintre bunicii autorului procentul de un sfert = 25% a fost din România veche (trei sferturi dintre bunici - adică 75% - s-au născut în Imperiile Nordice vecine); toți bunicii autorului au murit în republica României, în secolul XX. Ambii părinți ai autorului s-au născut în Regatul România "Mare": tatăl Vasilie s-a născut în Blajova / Banatul Românesc iar mama Maria în Cirecci / Prohlada din Cadrilater = Dobrogea Sudică (azi Bulgaria); părinții autorului au murit în secolul XXI în Timișoara, orașul natal și de domiciliu - inclusiv în prezent - al autorului lucrării "Originea Gherga".

Regatul România "Mare" la sfârșitul anului 1918 (harta generalului Constantin Teodorescu)

Ar fi de remarcat că familia Română Jugariu a administrat codrul familiei nobiliare Maghiare Ambrozy de la Bazoș (în perioada 1909-1914, contele Ludovic Ambrozy, fostul ambasador al Austro-Ungariei în SUA, a adus specii botanice Americane - în special din arboretumul Universității Harvard - pentru amenajarea aceluia, cu

ajutorul pădurarilor Jugariu, neam de atunci cu ramuri de ambele părți ale Oceanului Atlantic, anume ca Europeni Bănățeni iar o parte ajungând Americani); azi Pădurea Bazoș din județul Timiș oficial e arie protejată, ca Parc Dendrologic în România: rezervație științifică = monument al naturii). Ar fi de observat că ultimul ambasador al Austro-Ungariei în SUA a fost Dr. Constantin Dumba 1856-1947 din bogata familie Aromână de la Viena: în primul război mondial a fost declarat de către Americani "persona non-grata" sub suspiciunea de spionaj și sabotaj și expulzat ("Afacerea Dumba" din anul 1915). Cotidianul Românilor "America" din Cleveland / Ohio de la 5 IV 1918 a publicat "mulțumita publică" a domnului Iosif Adamescu din Mansfield 40,45 lat. N, 82,30 long. V / Ohio care la botezul fiului Pavel ce a fost la 17 III 1918 a primit dolari ca daruri de la "frații Români" din diaspora de acolo, printre care Pavel și Ioan Jugariu, respectiv Tanasie Gergă: așadar, atunci în America trăiau deopotrivă Jugariu și Gherga (grupați mai ales în Ohio, statul din vecinătatea Vestică a Pennsylvaniei, pe țărmul Lacului Erie, ce prin Niagara se scurge în Lacul Ontario); curând, în Banat a avut loc nunta Domnicăi Jugariu / bunica autorului cu Aureliu Gherga / bunicul autorului. Ar fi de observat că în Belmont 40,01 lat. N, 81,02 long. V / Ohio a murit Samuel Gergas 1883-1935, născut în Grecia, al cărui tată a fost George Gergas:

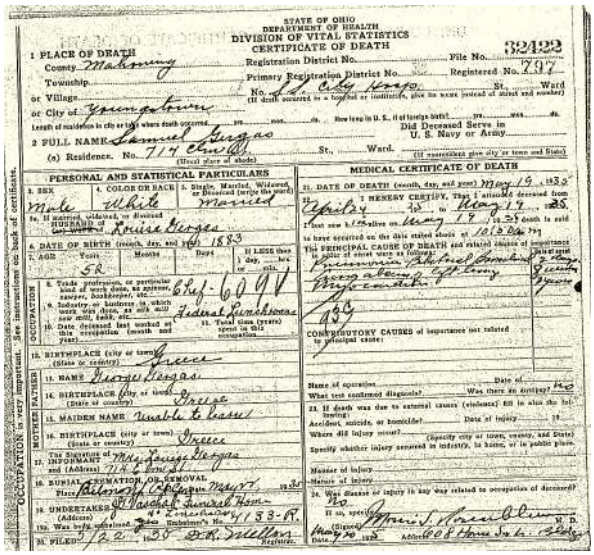

STATE OF OHIO
DEPARTMENT OF HEALTH
DIVISION OF VITAL STATISTICS
CERTIFICATE OF DEATH

32422

1 PLACE OF DEATH
County Mahoning
Township
or Village
or City of Youngstown
Registration District No.
Primary Registration District No.
Registered No. 797
No. 644 City Hosp. St. Ward
(If death occurred in a hospital or institution, give its NAME instead of street and number)
Length of residence in city or town where death occurred yrs. mos. ds. How long in U. S., if of foreign birth? yrs. mos. ds.
2 FULL NAME Samuel Gergas
(a) Residence. No. 714 Elm St. St., Ward.
(If nonresident give city or town and State)
(Usual place of abode)
Did Deceased Serve in U. S. Navy or Army?

PERSONAL AND STATISTICAL PARTICULARS
3. SEX Male
4. COLOR OR RACE White
5. Single, Married, Widowed, or Divorced (write the word) Married
If married, widowed, or divorced
HUSBAND of
WIFE of Louise Gergas
6. DATE OF BIRTH (month, day, and year) 1883
7. AGE Years 52 Months Days If LESS than 1 day, ... hrs. or ... min.
8. Trade, profession, or particular kind of work done, as spinner, sawyer, bookkeeper, etc. Ref-Coal
9. Industry or business in which work was done, as mfg. mill, bank, etc. Coal Operator
10. Date deceased last worked at this occupation (month and year)
11. Total time (years) spent in this occupation
12. BIRTHPLACE (city or town) (State or country) Greece
13. NAME George Gergas
14. BIRTHPLACE (city or town) (State or country) Greece
15. MAIDEN NAME Unable to Learn
16. BIRTHPLACE (city or town) (State or country) Greece
17. INFORMANT (Signature) and (Address) Mrs. Louise Gergas 714 Elm St.
18. BURIAL, CREMATION, OR REMOVAL Place Belmont Co. Date May 7, 1935
19. UNDERTAKER (Address) J. P. Marshall Funeral Home 40 Lincoln Way
19a. Was body embalmed? Yes Undertaker's No. 4133-35
20. FILED May 7 1935 D.R. Miller Registrar.

MEDICAL CERTIFICATE OF DEATH
21. DATE OF DEATH (month, day, and year) May 19, 1935
I HEREBY CERTIFY, That I attended deceased from April 25 to May 19, 1935
that I last saw ... alive on May 17 and that death occurred on the date stated above at 10:30 P.M.
The PRINCIPAL CAUSE OF DEATH and related causes of importance were as follows:
Pneumonia, Bilateral (Bronchial) 2 weeks
Myocarditis 1 day
CONTRIBUTORY CAUSES of importance but not related to principal cause:
Name of operation ... Date of ...
What test confirmed diagnosis? ... Was there an autopsy? No
23. If death was due to external causes (violence) fill in also the following:
Accident, suicide, or homicide? ... Date of injury ...
Where did injury occur? (Specify city or town, county, and State)
Specify whether injury occurred in industry, in home, or in public place.
Manner of injury
Nature of injury
24. Was disease or injury in any way related to occupation of deceased? No
If so, specify
(Signed) John J. Kovacs Blum M. D.
Date May 20 1935
608 Home Sav. Bldg. Youngstown, O.

Certificat American de deces

Un parcurs de relevat l-a avut Elena Gherga (1923-1997), fiica lui Dimitrie Gherga din Belinț / Banat: după ce s-a cununat în anul 1942 cu Ioan Surducan, acela imediat a fost hirotonit preot ortodox însă după ultimul război mondial din cauza regimului comunist ivit au emigrat - pe vapor, prin New York, ca atâta lume - ajungând la Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din Cleveland / Ohio (cu slujire în perioada 1951-1955 acolo), apoi și în alte locuri din America de Nord; au fost înhumați în Detroit / Michigan (Vestul Lacului Erie). În România, Gherganii au suferit datorită comuniștilor, ca de exemplu pentru implicarea - în Banatul Montan / acum județul Caraș-Severin - printre partizanii care au rezistat armat dictaturii comuniste (arestați fiind Gugulanii din Rusca-Teregova 45,09 lat. N, 22,17 long. E Ianăș Gherga cu care scriitoarea Ana Blandiana = Otilia Coman născută în Timișoara a publicat în anul 2008 o discuție amplă și Petru Gherga - condamnat la 12 ani de închisoare, despre care Academia Română în "Anuarul Institutului de Istorie Xenopol" din 2006 a scris că "ajunsese negru din cauza bătăilor" - împreună cu Crișan Gherga, Ioan Gherga din Petroşniţa 45,19 lat. N, 22,15 long. E / comuna Bucoşniţa, Pavel Gherga din Slatina-Timiș 45,15 lat. N, 22,17 long. E, Viorica Gherga din Rusca Montană 45,34 lat. N, 22,27 long. E, ș.a.), Dorina Gherga din Ferendia / județul Timiș a fost deportată din anul 1951 în Bărăgan, meșterul mecanic Ioan Gherga și Constantin Gherga din Jdioara 45,37 lat. N, 22,06 long. E, comuna Criciova / județul Timiș în 22 VIII 1987 au încercat evadarea din lagărul comunist cu un avion artizanal, fabricat în secret acasă - trebuie știut că invenţia Bănăţeanului Traian Vuia, realizatorul primului avion din lume, fost bursier Gojdu, membru de onoare al Academiei Române, a fost finanţată și de Gherganii care frecventau "Clubul Poganilor", adică al "vânjoșilor" din Lugoj - fiul preotului ortodox Aureliu Lazăr Gherga (zis "Ticu", care postbelic, ca văduv din 23 III 1938 după frumoasa preoteasă Minorena Gherga, născută Domnica în Bucovăţ / judeţul Timiș, fiica localnicei Marta Ignea și a lui Iosif Jugariu zis "Căluță" din Bazoș 45,44 lat. N, 21,29 long. E / judeţul Timiș - delegat în Alba-Iulia la Marea Unire din anul 1918, anticomunist care în 10 III 1953 a murit în Penitenciarul Timișoara / un motiv al închiderii mândrului "paore", adică gospodar Bănățean, fiind ambiția sa de a-și păstra 25 de hectare din avere pentru familie - preotul "Ticu" = fostul ginere al paorelui patriot "Căluță" neacceptând să fie episcop ortodox în Banat datorită orânduirii instaurate), Vasilie Gherga, născut de Anul Nou 1932, a fost pedepsit de regimul comunist pentru "origine nesănătoasă" la muncă forţată în mina Anina 45,05 lat. N, 21,51 long. E din județul Caraș-Severin = cea mai adâncă mină din Țară / după acea persecuţie având o pensie reparatorie de la Ministerul Apărării României, etc.

Militari Gherga - Vasilie și Eugen - în vremea comunistă

22 luni
8 VI 1955 - 8 IV 1957

9 luni
30 IX 1980 - 30 VI 1981

În organizarea ortodoxă, protopop = preotul de rang superior îndeplinind funcția de șef al Bisericilor și preoților din teritoriul determinat al unui Protopopiat. Este de știut că Vasile Lăzărescu - mitropolitul Banatului - după ce l-a pus ca protopopul Lipovei pe preotul Barzu Traian "Junior" din parohia Birchiș / fiul preotului Barzu Laurențiu "Junior" din Bacamezeu, deci văr primar al preotului Aureliu Gherga, oficial în 5 III 1948, prin decizia din 9 I 1952 l-a numit ca protopopul Timișoarei pe preotul

Corneliu Sever Vuia, care fiind însurat cu Olimpia născută Gherga = sora preotului Aureliu Gherga, era astfel cumnatul preotului văduv care nu a vrut să fie episcop în acea vreme comunistă, chiar dacă avea susținerea celor 2 protopopi înrudiți îndeaproape, anume vărul Barzu = protopopul Lipovei și cumnatul Vuia = protopopul Timișoarei iar cei 4 prunci ai săi erau deja adulți (comunismul a distrus o parte a preoțimii Gherga).

Olimpia Gherga, căsătorită Vuia
(sora bunicului autorului)

După un deceniu - în anul 1962 - s-au întâmplat 2 tragedii: cumnatul Vuia = protopopul Timișoarei a încetat din viață iar pe primul mitropolit al Banatului Modern comuniștii l-au mutat forțat la Mănăstire, unde apoi a și murit / fiind înlocuit de fostul său secretar, colaborator al regimului comunist, așa cum acel vinovat a mărturisit în public după Revoluția anticomunistă (respectivul Nicolae Corneanu 1923-2014 a furnizat Securității comuniste începând cu anul 1950 informații despre "dușmanii poporului", la schimb avansând în cler, ajungând după un deceniu episcopul Aradului, din anul 1962 devenind mitropolitul Banatului iar apoi l-a sprijinit pe Bănățeanul Daniel Ciobotea - localnic al comunei Bara 45,54 lat. N, 21,56 long. E, județul Timiș - să ajungă patriarhul Românilor / din anul 2007 în fruntea Bisericii Ortodoxe Române).

Tatăl autorului: Vasilie Gherga
1 I 1932 - 28 V 2020

În societatea necalibrată pentru oameni de talie foarte înaltă, traiul trebuind adaptat, genul Uriașilor e de fapt ca al handicapaților fizic; avantajele și dezavantajele sunt mereu discutabile - îndeosebi în funcție de timpuri și locații - căci societățile umane niciunde și nicicând nu au fost suficient de inclusive (neprietenoase - chiar închise - față de unele tipuri de oameni). La majoratul Domnicăi Jugariu din Bucovăț / Banat - bunica autorului - "organul oficios al Uniunei Societăților Romîne de Ajutor și Cultură din America / singurul cotidian Românesc din America" a publicat în Cleveland / Ohio un poem de Constantin Sanovicean (pe front de la începutul Marelui Război), pe care ea l-a trimis, după cum se poate vedea în continuare:

AMERICA
THE ONLY ROUMANIAN DAILY NEWS
BEST CIRCULATION. REACHES 100,000 PEOPLE.
CLEVELAND, OHIO, JOI, 1 IULIE 1920.
ANUL XV. – NO. 151
Fraților Români!
SIFCARTI
Henry J. Schnitzer State Bank
O înștiințare de mare folos FRATI ROMANI
NEMETH STATE BANK
BAIE MODERNA DIN AKRON, OHIO.
THE ALLIANCE BANK COMP.
ALLIANCE, OHIO.
ROUMANIA
ROUMANIA FOREIGN EXCHANGE

Bunica autorului a publicat în cotidianul "America"
(Cleveland / Ohio, 1 VII 1920)

Iată un extras - intitulat “Iarna” - din încercările poetice ale lui Vasilie Gherga / tatăl autorului Eugen Gherga al lucrării “Originea Gherga” (a fost bărbat înalt, cu tatăl Aureliu Gherga și cu fiul Eugen Gherga având fiecare 2 metri înălțime / bunicul lui Ioan Gherga și nepotul lui Cristian Gherga având - ca și el - cu câțiva cm mai puțin, fiind respectată o simetrie fizică genetic programată, alternativă pe fiecare generație):

“În Banat, la noi în ţară,
Brazii îs albi ca şi o floare,
De zăpadă s-au umplut,
Dimineaţa nu-i mai soare.
Ninge-ncet şi totu-i mut,
De prin văi, din depărtare,
Vântul bate în fereştri,
Neaua creşte tot mai mare,
Flori pe geamuri înfloresc.
O copilă îngândurată,
În căsuţa tristă, rece,
Se gândeşte ce să facă,
Frig prin trup îi trece.
A visat un vis în noapte,
Că de iarnă o să scape,
Frumuseţea florilor pe geamuri
Toate, ea o să le coase.
O să-i ducă zânei Dochii,
Pentru voalul de mireasă,
Ca să-şi facă iia cunună,
Din împletitură aleasă.
De durere începe a plânge,
Frigul îi pătrunde-n oase,
Viscoleşte într-una afară,
Iarna-i grea şi e geroasă.
Lupii umblă pe câmpie,
După pradă, după hrană,
Vai de stânele de oi
Şi de care înnoptează
Afară, norii zboară
Şi ceru-i încărcat,
Se duc în depărtare,
Spre locul adorat.
Acolo ea trăieşte,
Cuprinsă de fiori,
Cu dor la iubire se gândeşte,
Spre tainice comori.
O, tu din depărtare,
De-ai ştii ce azi gândesc,
Chiar ca un soare,
Grăi-mi-ai de iubesc:
‘Dar tu eşti o copilă,
Nevinovată floare,
Cu gândul la iubire,
La tine mă gândesc,
Deşi eşti în depărtare,
Te iubesc’.
Pe cer apare un cerc de foc,
Lumina se măreşte,
Cărarea se lungeşte,
Rotund e cercul de foc,
Dă lumină, strălucire,
Cercul de foc
Străluceşte încontinuu,
Luminează la mijloc,
Toate au viaţă
De la lumina cercului de foc,
Soarele”.

În România anului 1967 - înainte cu 2 ani de prima aselenizare a oamenilor - Bănăţeanul Mircea Bandu a publicat în colecţia “Povestiri ştiinţifico-fantastice” nr. 301 o ficţiune ştiinţifică (având titlul “De la Cousteaunia la Euxinia”), cu Gherga printre protagonişti: “Apa sărată şi uşor încălzită de soarele marin urcând spre înălţimi ni se prelinge pe trupurile înviorate. Ne înfundăm picioarele în nisipul moale de pe plajă şi ne îndreptăm alergând spre vestiare. Ne bucură pe toţi gândul că nu întrerupem hârjoneala în apele Mării Negre decât numai pentru a ne aşeza comod în fotoliile din jurul mesei cu băuturi răcoritoare, în aşteptarea lui Euseb Şomu şi a soţiei sale, de la care am aflat şi vom mai auzi multe. De câteva zile nu mai facem altceva. Şansa pe care o avem se datorează lui Dal, care ne-a făcut cunoştinţă cu părinţii săi. Lipsa lor ar fi imprimat şederii noastre aci o înfăţişare cu totul diferită, redusă cu alte cuvinte la contururile unui program stereotip; înot, canotaj şi zburdălnicii sub mângâierea vântului din larg, şuvoind spre litoralul policrom. Noi însă am adăugat la toate aceste petreceri tinereşti mirajul din povestirile părinţilor lui Dal. Ne aşezăm sub imensa ciupercă din pânză multicoloră, înzestrată cu dispozitive pentru ventilaţie, în jurul măsuţei rotunde la care rezervăm totdeauna 2 fotolii pentru pionierii de acum 25 de ani ai Euxiniei. Îi ascultăm povestind şi ne entuziasmăm, visând fiecare dintre noi măcar atât cât au făcut ei. Îl invidiem pe Dal, care a văzut totul, cu prilejul unei călătorii cu părinţii lui în Lună, şi mai ales pentru faptul că îl aşteaptă o minunată muncă după absolvirea facultăţii, în aceeaşi Euxinie spre care ne îndreaptă amintirile soţilor Şomu. Mur Gherga, al treilea dintre noi, este pur şi simplu înflăcărat de descrierile pe care le ascultăm despre portul de la Marea Liniştii şi arde de nerăbdare să-i studieze înfăţişarea de metropolă selenară.

- Euxinia se prezintă astăzi ca o splendidă aşezare în care stilul tehnicii şi al arhitectonicii îşi găsesc cea mai

fericită exprimare şi îmbinare, ne spunea Euseb Şomu într-una din zilele acestea. Mai ales pe tine, Mur, desigur că te preocupă acest lucru.

- Eu am văzut-o, a intervenit Dal.

- Şi o vei vedea iarăşi curând, observă Euseb, zâmbind şi privindu-şi în treacăt fiul, nu fără o sclipire de maliţie binevoitoare în ochii săi albaştri. Te va însoţi şi Mur. E tot ce poate fi mai ciudat dacă vreţi, dar nu în ceea ce este Euxinia astăzi. În locul crăpăturilor monstruoase care brăzdau în lung şi în lat suprafaţa lunară au apărut canale pline cu apă, pe care ambarcaţii de felurite dimensiuni plutesc în toate direcţiile, ca într-un labirint acvatic pe care nimeni nu şi l-a imaginat cândva. Un mare număr dintre aceste canale, aşa cum le-aţi văzut şi voi trasate pe hărţi, sunt convergente faţă de coordonatele Euxiniei, aşezată în golful din partea de vest a Mării Liniştii. Ploile de meteoriţi care altădată loveau nemilos suprafaţa lunară, modelând-o brutal şi dându-i pe alocuri aspecte de coşmar, nu mai sunt posibile astăzi. Pătura densă de atmosferă care câştigă în grosime pe zi ce trece, datorită imenselor instalaţii de regenerare oxigenică, a alungat cu desăvârşire şi pentru totdeauna pe aceşti duşmani perfizi care atacau solul selenar, lipsit de apărare. Vânturile liniştite născute din întreaga ambianţă creată acolo au făcut din golful de care vă vorbesc un minunat colţ de lume, odihnitor şi foarte potrivit aşezărilor omeneşti. În locul unde cândva funcţiona agregatul suplimentar de captare numit de noi Euxinia s-a născut şi a crescut oraşul-port cu acelaşi nume, o aglomerare de edificii cu o multitudine de forme arhitecturale, în care sfera, paralelipipedul şi poliedrul şi-au găsit îngemănarea într-o armonie surprinzătoare, cu ogive rotunde, flancate de coloane brâncuşiene, alături de capiteluri şi modilioane înflorate. O vegetaţie stăpânită de priceperea astrobotaniştilor şi astrohorticultorilor trimişi acolo din toată lumea a cucerit spaţiile dintre grupurile de clădiri, cu largi fâşii multicolore, întretăiate de cenuşiul deschis al frunzelor. În centrele de producţie ale oraşului, reactoarele funcţionează sincron, asigurând gravitaţia, pacea şi molcolmul din atmosferă. Nu departe de port, de pe cele 4 cosmodroame, mulţimea de rachete, astronave şi rachetoplane îşi iau zborul sau aselenizează neîncetat, iar staţiile de captare învecinate primesc şi difuzează semnalele ce sosesc din alte părţi ale Cosmosului. În jurul şi în centrul acestui peisaj, oamenii selenari îşi duc viaţa fără să tânjească după locurile de pe Pământ. Dar, dragii mei, n-a fost totdeauna aşa. Într-un trecut îndepărtat, triestele celor 2 Piccard constituiau o cucerire a ştiinţei, un mijloc îndrăzneţ de cercetări. Astăzi sunt pur şi simplu exponate de muzeu sau sursă de inspiraţie pentru monumentele din pieţele şi bulevardele marilor aşezări ale omenirii. Ele însă au fost un obiect de admiraţie pentru mine şi pentru comandorul Gherga, tatăl tău, Mur, un ilustru acvanaut despre a cărui activitate vorbesc izvoare cunoscute şi de voi cei tineri. Pe vremea aceea eram şi noi cuprinşi de entuziasmul caracteristic epocii, de înflăcărarea care, cu o repeziciune fără seamăn, a împins generaţia noastră la acţiuni dintre cele mai îndrăzneţe. Mă veţi întreba de ce trebuie să vorbesc astăzi despre triestele piccadiene şi despre vechiul meu prieten, acvanautul Gherga în legătură cu istorisirea al cărei început îl cunoaşteţi. Trebuie să mă explic, deoarece şi astăzi stăruie o strânsă corelaţie între Euxinia şi întâmplările prin care am trecut Ena şi cu mine, iar locurile unde am lucrat împreună cu Gherga nu sunt străine de ele. Euseb se opri o clipă, părând că-şi adună amintirile. Ena îl învăluia cu o privire caldă, surâsul ei ni se părea un semn încurajator pentru povestitorul aplecat spre aducerile-aminte ce-l năpădeau, venind furtunatic de undeva din largul mării.

- În adâncurile Pacificului, acolo de unde astăzi cromul, titanul şi alte metale pleacă în transporturi neîntrerupte în toate ţările şi chiar în Euxinia lunară, a luat naştere una dintre cele mai puternice surse de extracţie destinate folosului întregii omeniri. Adoptând denumirea centrului de cercetări ştiinţifice care-i fusese vecin, se numea Cousteaunia. Spre această Cousteaunie ne-am îndreptat acvanautul Gherga şi cu mine. Eram foarte tineri şi n-aveam altă experienţă decât aceea pe care ne-o însuşisem în antrenamentele făcute în Marea Roşie, unde fusesem trimişi de Centrul pentru exploatarea abisului submarin. Încă de pe atunci ne interesau pe amândoi lucrările pe care oamenii îndrăzneţi le efectuau departe de amplasamentele Cousteauniei, în Antarctida. În mintea noastră, cele mai temerare visuri luau contururi de faptă. Gherga îmi spusese odată că dacă imensa calotă de gheaţă a Antarctidei ar putea fi mutată sau îndepărtată într-un fel sau altul, omenirea n-ar avea decât de câştigat, întrezărind o viaţă nouă pentru bătrânul nostru Pământ.

- Planeta noastră se va numi şi mai propriu Terra, pentru că un timp nemăsurat de lung nu şi-a meritat numirea; are doar atât de puţin pământ, şi poate atunci şi Cousteaunia nu va mai fi submarină, ci o oarecare întreprindere de cercetare şi exploatare a subsolului.

Mi-a spus aceasta, acolo în adâncuri, când, cu ochii aţintiţi pe tablourile de comandă sau pe ecranele multiplelor dispozitive de coordonare, urmăream operaţiile de cercetare.

- Sunt încă greutăţi enorme. S-ar putea ca omul să fie învins de acest efort, mi-am manifestat eu îndoiala.

- Nimeni nu învinge întotdeauna, mai este şi învins, mi-a răspuns râzând Gherga. Îţi aminteşti dictonul latin? În cele din urmă însă oamenii vor izbuti.

Nu bănuiam cât de aproape eram de împlinirea acestui vis şi nici nu puteam ghici că eu însumi aveam să trăiesc această clipă. Euseb a continuat să ne istorisească marea întâmplare şi în zilele următoare. Ne aflam din nou în jurul mesei rotunde, sub ciuperca furnizoare de aer răcoros. Simţeam cu toţii că dorea să-şi reia firul povestirii ce ducea la Euxinia, păstrând sub tăcere cu o discretă reţinere, în faţa surâsului tovarăşei sale de viaţă şi a fiului său, minunata lor întâlnire peste spaţii. Ştia şi Ena Şomu să povestească, uneori când Euseb rămânea pe gânduri, îl completa, privindu-ne cu zâmbet chipurile avântate spre cunoaştere, spre nou. Dar în ziua aceea caierul amintirilor îl toarse tot Euseb.

- Ţi-aduci aminte, Ena? Mai rămăsese doar problema slabei forţe de gravitaţie a Lunii!

- Da, da, răspunse ea. Se ştia de când lumea că atmosfera şi apa s-ar pulveriza de pe Lună în neant.

- Până în cele din urmă însă, aşa cum ştiţi, totul s-a putut înlocui cu viaţă...

- Nu prea uşor, zâmbi Ena unei amintiri îndepărtate.

- E drept, confirmă Euseb, dar a fost totuşi posibil după ce operaţia principală se terminase.

- Numai după ce toate statele de pe planeta noastră au pus, aşa zicând, umăr la umăr, antrenând un potenţial uriaş în oameni şi valori, întregi soţia lui.

- Cu trudă şi îmbinare de forţe într-adevăr, continuă Euseb. Apoi a venit rândul culturilor forţate de plante şi alge marine. Toate atrăgeau atmosfera, o reţineau...

- Dar cum a fost posibil? întrebă unul dintre noi. S-a scris atât de mult în legătură cu procedeele urmate, dar fiecare expunere diferă una de cealaltă.

- Simplu în ansamblu, dar complex în mulţimea operaţiilor. Cu un cuvânt, prin ceea ce s-a petrecut din clipa în care creierul electronic al agregatelor instalate pe calota Antarctidei a declanşat topirea gheţii prin raze infraroşii, în cercuri concentrice din ce în ce mai mari, iar cel de pe Lună a captat apa rezultată. Între cele 2 momente însă au avut loc o serie de faze, începând de la descompunerea apei în elementele ei, transformarea acestora în energie luminoasă, dirijarea razelor laser optice spre satelit şi în cele din urmă captarea acestei energii prin forţa reactorului selenar, capabil să transforme prin sintetizare oxigenul şi hidrogenul în apă.

Ena a schiţat un început de râs:

- Cine te-ar asculta mai cu calm ar crede că ai intenţia să faci o lecţie de cosmodeversare a tuturor apelor de pe Terra. Norocul e că toţi sunt veseli şi entuziaşti şi că acordându-ţi simpatia lor fără condiţii se prefac a nu ştii cum s-a întâmplat totul, spuse ea.

Intuiam însă împreună cu ceilalţi că Enea vorbeşte aşa pentru a pregăti răspunsul la întrebarea mută ce pornea din ochii noştri.

- Noi însă, Ena, tot nu ne-am întâlnit decât în clipa când şuvoaiele de apă năvăliseră în Marea Liniştii, transformând-o cu adevărat într-o mare cu ape, înconjurând poalele munţilor inelari.

- Şi aceasta, zise ea, a coincis cu momentul când pe cerul satelitului au apărut norii şi când...

- Minele suboceanice din apropierea coastei chiliene au devenit mine de subsol, continentul s-a lărgit, apropiindu-se de Antarctida, iar prietenul meu Gherga s-a transformat dintr-un redutabil acvanaut în şeful celei mai mari întreprinderi de exploatare terestră de cobalt şi titan.

- Aşa a fost, într-adevăr, ţinu să adauge Ena. Era ca şi cum cerul ar fi sorbit toate oceanele Pământului.

- Da, spectacolul era de neasemuit. Bolta cerească pe o anumită porţiune, în unghi aproape drept faţă de orizont, căpătase o strălucire insuportabilă. Razele solare trecând prin enorma cantitate de apă, îi amplifica iradierea diamantină, înecând totul într-o baie de lumină care făcea să ne doară ochii. Am stat faţă atuncea la năvala apelor în bazinul mort al Mării Liniştii iar mai pe urmă la înstăpânirea pâclelor de nori cenuşii revărsaţi spre est, în direcţia Mării Fecundităţii şi spre nordul Lunii, acolo unde Marea Seninătăţii îşi desenează perimetrul rotund. La început totul era aidoma unei ploi pământene. Mi-era teamă şi mie şi celorlalţi câţi eram în Euxinia că totul se va pulveriza în cele din urmă în neantul deschis. Dar nu, nu s-a întâmplat aşa; preţiosul lichid a inundat însetata întindere de rocă uscată şi a rămas acolo pentru totdeauna. Apoi au venit şi celelalte; firește, nu de la sine, ci cu trudă...

Povestea s-a terminat aici. Este ultima noastră zi de vacanţă. Marea Neagră îşi trimite spre ţărm geamătul ei uşor în bătaia unui vânt care ne-a devenit familiar. Pescăruşii urmăresc în zborul lor calm linia sinuoasă a ţărmului. La orizont, silueta graţioasă a unui vas de agrement se conturează pe azuriul depărtărilor. De undeva răzbat frânturi de melodii până la masa în jurul căreia am auzit această istorisire despre întâmplările prin care au trecut părinţii prietenului nostru şi caut să-mi imaginez peisajul Euxiniei. Euseb Şomu a încetat o vreme să mai vorbească. Părea că ascultă muzica amplificată prin difuzoarele de pe ţărm, care ne spune ceva despre dragostea unui om al mării. A zâmbit unui gând pe care părea că nu vrea să-l rostească şi, îndreptându-şi privirea spre Ena, i-a spus, ca şi cum noi cei 3 tineri nu eram acolo:

- De toate acestea ne-am legat şi noi amintirile.

Ena Şomu şi-a întâlnit soţul în înflăcărarea vie a privirilor şi a rostit cu fermitate, dar cu vădită intenţie de a fi auzită şi de noi:

- Nici nu se putea altfel. În abisurile sufletului, ca şi în muzică, vremurile noi preschimbă formele aceleiaşi substanţe...

M-am gândit atunci că mintea şi îndrăzneala umană au izbutit să aducă apa, atmosfera în deşerturile selenare, substituind moartea cu viaţa, dar că iubirea nu se poate substitui decât sieşi..."

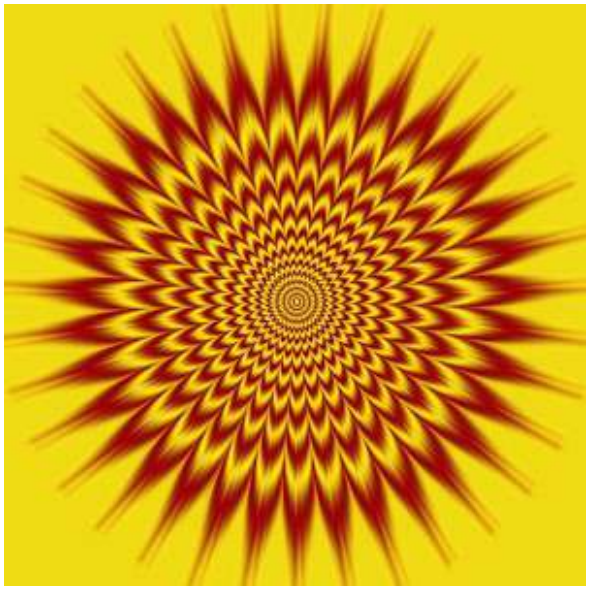

În anul 2002 şi scriitorul Italian Ascanio Celestini a scris o carte de ficţiune - despre Uriaşul "Cecafumo" - în care un personaj important era cununatul Gherga "cap de lemn", pe Lumea "Cealaltă"; iar în prezent, Italianul Claudio Quercioli - globe-trotter din Florența - își zice Gherga. Unii s-ar iluziona că ar fi "buricul lumii"; spre propria reflexie a oricui, iată în continuare o imagine ce nu conține roșu (doar creierul privitorului generează roșu, căci imaginea nu conține decât alb, albastru și negru): se poate face zoom pentru convingere că nu-s pixeli roșii.

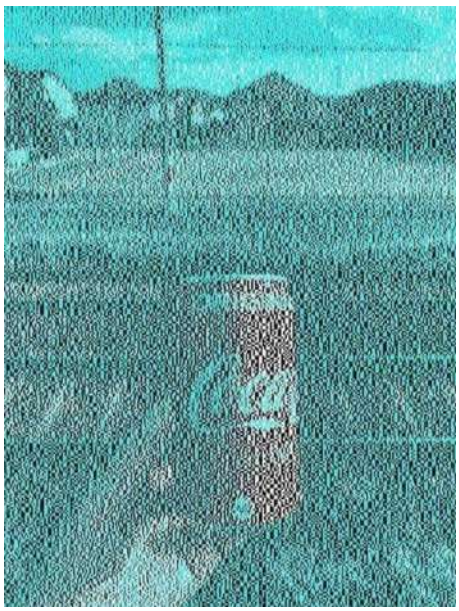

În România, ziarul național "Sportul popular" din 27 XI 1951 a scris că pe atunci Adriana Gherga - "fetiță cu părul auriu" - era căpitanul echipei de volei a "Casei Pionerului din Ploești" / reședința județului Prahova; același ziar național "Sportul popular", a anunțat în 27 XI 1958 că Adina Gherga cu echipa sa Progresul București a devenit campioana României la scrimă iar în 22 XII 1959 a publicat că la Reșița / reședința județului Caraș-Severin "s-a evidențiat în mod deosebit voleibalistul Constantin Gherga".

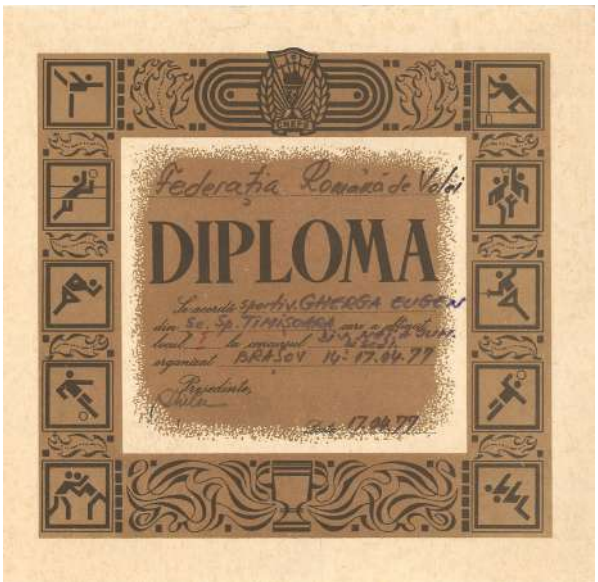

Gherga Eugen, 1977: campion național la volei juniori

"Drapelul roșu" - cotidian al județului Timiș - din 24 V 1977 și din 27 V 1980 a prezentat rezultatele la volei pe Țară ale echipei de juniori I (adică mari) din Timișoara: aur în 1977 și argint în 1980 (la egalitate de punctaj cu campioana, diferența fiind la setaveraj); în ambele medalieri a fost Eugen Gherga.

3

RT • SPORT • SPORT •

Vă prezentăm echipa de juniori a Școlii sportive Timișoara, campioană națională la volei pe anul 1977. In fotografie, de la stînga la dreapta (în picioare): Gheorghe Florin, Eugen Gherga, Tiberiu Mozeș, R. Doboși, Gh. Horhat (antrenor), Adrian Urzică, Marius Cita, Marcel Torsan. Rîndul de jos: Valentin Tița, Alexandru Csik, Emil Mülroth, Dorin Pele, Sergiu Oprică

3

SPORT • SPORT •

Tinerii voleibaliști în plină afirmare

Echipa de juniori a Clubului sportiv școlar Timișoara, vicecampioană republicană

IN CLIȘEU: Echipa Clubului sportiv școlar Timișoara, vicecampioană națională de juniori la volei.

Campionatele naționale de volei ale juniorilor au luat sfîrșit. Printre protagoniștele turneului final s-a numărat și echipa Clubului sportiv școlar Timișoara, antrenată de Gheorghe Horhat. La finele turneului, elevii antrenorului timișorean au ocupat locul 2, la egalitate de puncte cu actuala campioană națională C.S.Ș. „Tricolorul" Ploiești, dar cu un setaveraj mai slab. Finalele de la Ploiești au reunit la start formații redutabile: C.S.Ș. Steaua București, C.S.Ș. Tg. Mureș, C.S.Ș. Sibiu, C.S.Ș. Liceul „Nicolae Titulescu" Craiova și C.S.Ș. „Tricolorul" Ploiești. Nivelul calitativ al partidelor a fost ridicat, remarcîndu-se în special cel dintre juniorii timișoreni cu formațiile C.S.Ș. Steaua și C.S.Ș. Craiova, cîștigate dealtfel de primii cu scorul de 3-2. In celelalte partide, C.S.Ș. Timișoara a întrecut formațiile din Tg. Mureș cu 3-2, Sibiu cu 3-0 și a fost învinsă de Ploiești (0-3).

Prin rezultatele obținute, echipa timișoreană a demonstrat încă o dată capacitatea profesională a antrenorului Gheorghe Horhat care, prin seriozitatea manifestată la antrenamente și prin metodele sale moderne de pregătire, a reușit an de an să descopere noi talente capabile de performanțe înalte. Dealtfel, elevii pregătiți de el constituie o pepinieră pentru divizionara A Politehnica Timișoara precum și pentru alte formații similare din țară. Iată lotul folosit la finalele de la Ploiești: Luca Ponoran, Florin Gheorghe, Constantin Marin, Romulus Rașca, Eugen Gherga, Zoltan Bagi, Marius Lupu (toți selecționați în lotul național de juniori), Nicolae Racsov, Constantin Filip, Florin Pescarovici, Matei Leu și Ionel Giurgiu.

ION STAN

Campionatul din România la volei masculin, juniori I = mari: aur 1977, argint 1980 (cotidianul "Drapelul roșu" al județului Timiș nr. 10054 și nr. 10986)

Caracterizarea făcută în anul 1980 de ofiţerii ministerului comunist al apărării din România a soldatului grănicer Eugen Gherga - fiul lui Vasilie Gherga - a fost că nu era de încredere pentru regim şi de aceea în timpul serviciului militar obligatoriu n-a efectuat paza frontierei Româno-Iugoslave pentru care era de fapt în armată, ci consemnat pe întregul stagiu la cazarma din Timişoara (cu mai multe pedepse consecutive, în unitatea militară - care avea peste o mie de soldaţi - fiind "campionul" arestului); confirmând încă o dată latura Ghergană de facere a istoriei, inclusiv că selecţia oamenilor se face în circumstanţe extreme / în condiţii-limită, pe celebra formă de "omul potrivit, în locul potrivit, la timpul potrivit", în 16 XII 1989, în prima localitate Română ce s-a ridicat pentru libertate, în prima zi a Revoluţiei Române, după implicarea în prima baricadă a Revoluţiei Române, acelaşi Eugen Gherga a fost primul din România care în public - în centrul Timişoarei - a dat foc panourilor stradale de propagandă ce afişau lozinci comuniste (ceea ce i-a înverşunat atât pe demonstranţi, cât şi pe reprezentanţii regimului opresor), certificat prin Legea Recunoştinţei de către Guvernul şi Parlamentul României ca luptător pentru victoria Revoluţiei Române "cu rol determinant", distins şi de forurile locale "pentru promovarea idealurilor, în amintirea solidarităţii şi spiritului de sacrificiu":

ROMÂNIA

Secretariatul de Stat pentru recunoașterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989

ELIBEREAZĂ

CERTIFICAT

T.S.

SERIA LRD-G NR. 00010

D-LUI (D-NEI) GHERGA AURELIU-EUGEN-FLORENTIN

NĂSCUT(Ă) LA DATA DE: ZIUA 09 LUNA IULIE ANUL 1962 ÎN MUN. TIMIŞOARA JUD. TIMIŞ

FIUL (FIICA) LUI VASILIE-GRIGORIE-IOAN ŞI AL(A) MARIA

COD NUMERIC PERSONAL 1620709354725 AVÂND CALITATEA DE:

"LUPTĂTOR PENTRU VICTORIA REVOLUȚIEI DIN DECEMBRIE 1989 - LUPTĂTOR CU ROL DETERMINANT"

ÎN CONDIȚIILE LEGII RECUNOȘTINȚEI PENTRU VICTORIA REVOLUȚIEI ROMÂNE DIN DECEMBRIE 1989 ȘI PENTRU REVOLTA MUNCITOREASCĂ ANTICOMUNISTĂ DE LA BRAȘOV DIN NOIEMBRIE 1987, NR. 341/ 2004.

POSESORUL PREZENTULUI CERTIFICAT BENEFICIAZĂ DE DREPTURILE CONFERITE DE LEGEA NR. 341/2004, POTRIVIT CALITĂȚII DOBÂNDITE.

SECRETAR DE STAT
ADRIAN SANDA

PREȘEDINTELE COMISIEI PARLAMENTARE A REVOLUȚIONARILOR DIN DECEMBRIE 1989,
CRISTIAN SEFER

ELIBERAT ASTĂZI 14.07.2011

Regimul comunist - ca şi regimul fascist - a fost regim criminal; regimul comunist a durat mult mai mult decât regimul fascist şi regimul comunist a produs mult mai multe victime decât regimul fascist. Revoluția Română din anul 1989 a fost pentru înlocuirea dictaturii existente pe atunci cu democrația. Revoluția Română din anul 1989 nu a fost pentru înlocuirea / schimbarea dictaturii de atunci cu altă dictatură. Rădăcina răului a fost în Revoluţia Paşoptistă - din anul 1848 - când Evreul Karl Marx 1818-1883 şi Germanul Friedrich Engels 1820-1895 au publicat împreună, ca tineri masoni, "Manifestul Comunist" (ei au format un cuplu celebru de homosexuali, acei deviaţi social propunând în societate o deviaţie extremă, anume cea social-politică a comunismului): înaintea lansării, Evreul Karl Marx - "părintele" comuniştilor / individ care n-a avut vreodată vreun serviciu, nici măcar politic - a scris în ziarul Noului Regat / "Die Neue Reichische Zeitung" că "nu există nici un fel de justificare de a se permite unor naţii primitive de a continua să existe; Valahii / Românii nu vor fi niciodată capabili să iasă din Epoca Pietrei" iar celălalt "părinte" comunist - Germanul Friedrich Engels - a scris, în acelaşi an, în ziarul Noii Renanii / "Neue Rheinische Zeitung" că "Românii sunt un popor fără istorie, destinaţi să piară în furtuna revoluţiei mondiale; ei sunt suporteri fanatici ai contrarevoluţiei şi vor rămâne astfel până la extirparea sau pierderea caracterului lor naţional, la fel cum propria lor existenţă, în general, reprezintă prin ea însăşi un protest contra unei măreţe revoluţii istorice. Dispariţia lor de pe faţa Pământului ar fi un pas înainte". Ceea ce ar fi de observat la cei 2 filozofi - care scriau astfel despre cine nu se încadra în schema lor de translație a societăților spre comunism - ar fi atestarea, desigur neintenționată de către ei, a Românilor ca națiune (fiind înaintea constituirii României Moderne prin unirea Moldovei cu Valahia); de altfel, pe când ei scriau așa ceva, nu exista nici Germania unită.

Cioban Valah în Banat,
desenat în 1837 de Francezul Auguste Raffet

Valah pictat în 1838 de Englezul George Hering

Valah pictat în 1844 de Secuiul Barabás Miklós

Românii nu i-au avut în secolul II ca "părinţi" Antici pe Împăratul Traian al Romanilor şi pe Regele Decebal al Dacilor (îndeosebi deoarece şi fizic homosexualul Traian nici n-a avut copii naturali, nobilul Decebal - spre deosebire - având feciori, dintre care 2 au fost faimoşi / Regele Decebal a avut probabil chiar mai multe soții), însă în Epoca Modernă comuniştii - de pretutindeni - i-au avut ca părinţi pe cei 2 homosexuali din secolul XIX, Engels și Marx: devianţa politică a provenit din devianţa sexuală (de pildă, în Antichitate Iuliu Cezar a fost deflorat de Regele Bitiniei, Împăratul Traian își abuza sexual nepotul Hadrian, etc).

Columbia Mare în secolul XIX

Evreul Karl Marx din Germania, care a mai scris bazaconii ca apropiatul sfârșit al istoriei prin victoria inevitabilă a proletariatului, etc. nu i-a disprețuit doar pe Români, ci l-a disprețuit și pe Simon Bolivar din capitala Venezuelei / Caracas - Venezuela fiind numită astfel după locuințele lacustre similare celor Venețiene - întemeietorul "Columbiei Mari" pe coasta Caraibiană a Americii de Sud, de unde au rezultat 3 Țări, azi Venezuela, Columbia și Ecuador, care (ajutat îndeaproape și de Sir Gregor MacGregor, nobil din clanul Scoțian Gregor, interesat în demantalarea coloniilor Imperiului Spaniol după declararea independenței SUA față de Imperiul Britanic) a adoptat ca mason steagul tricolor acolo, sugerat în culorile de bază ale spectrului văzut, anume roșu, galben și albastru, din anul 1785 de savantul German Johann von Goethe 1749-1832, mason aparținând Ordinului Iluminaților. În secolul XIX, filozoful Evreu Karl Marx susținea că motorul societății e conflictul; printre erorile - și ororile - conflictuale emanate

de el (pe lângă "lupta de clasă") a fost și conceptul ideologic că în cazul unei probleme nu se atinge ideea ce o cauzează, ci se combat oamenii vinovați că ar greși când aplică ideea: tipic dictatorial (s-a dovedit inclusiv în Revoluția din România anului 1989, căci dictatorul Ceaușescu nu a fost singur).

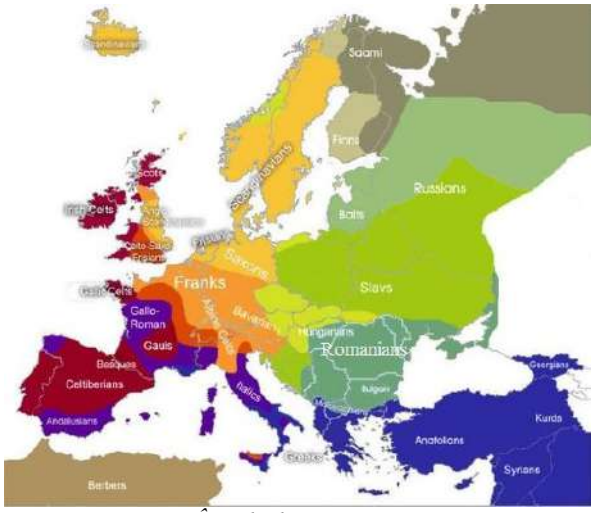

Înrudirile Europene

Așa ceva a fost evident vizibil în sângeroasa Revoluție Română din anul 1989 când cei mai răsăriți dintre revoluționari au fost împotriva sistemului comunist - ca anticomuniști - însă o parte dintre revoluționari au acționat marxist (ca veritabili "oameni noi", adică având "creierele spălate" = produsele de vis ale oricărei dictaturi), manifestându-se înverșunat împotriva liderilor sistemului, considerați vinovați că i-au greșit aplicarea / dar rezumându-se la atât: nu au contestat comunismul (fiind neomarxiști = comuniști, nu concepeau mai mult, căci nu puteau ieși din "bula" dictatorială în care trăiau; excese neomarxiste există și acum, manifestate de exemplu în clivajele vegetarieni / oameni obișnuiți, vaccinați / nevaccinați, ș.a). Pe lângă anticomuniștii structurali, comuniștii "mici" s-au manifestat "cu mânie proletară" - în chip marxist - contra comuniștilor "mari" care "numai au întinat comunismul" și au contribuit astfel împreună la victoria Revoluției Române din anul 1989: în săptămâna ce a precedat fuga dictatorului, la Timișoara autorul Eugen Gherga prin expunerea publică constantă zilnică - și de fiecare dată îndelungată - și-a riscat viața de mai multe ori. Revoluția Română a fost de "jos" în sus (de "sus" în jos au fost gloanțe); în general, în Revoluția Română din anul 1989 s-au ridicat oameni de 2 orientări: anticomuniști și anticeaușiști - adică necomuniști / nemarxiști și comuniști / marxiști - ajungându-se post-revoluționar în Țară la "democrația originală" (nici comunistă - căci sistemul a fost schimbat - nici capitalistă, nici combinată / ca în China, ci ca a patra formă, fără fond, de haos, oficial cunoscută ca "democrația originală" Românească). Pe lângă câștigurile / beneficiile evidente ale societății Românești după Revoluția din anul 1989, eșecul Românesc survenit - cu urmări până în prezent - s-a datorat realizării capitalismului cu tovarăși (comuniști și securiști), cărora nu le-a păsat și nici nu le pasă de Țară și de popor, ci numai de ei; în alte părți, același rău îl fac mafioții și masonii (în rezumat, măsura succesului comunismului realizat de capitaliști e aceeași cu măsura capitalismului realizat de comuniști, adică: eșec / eroare / catastrofă). Celor 42 de ani ai comunismului (dintre abdicarea Regelui în 30 XII 1947 și fuga dictatorului în 22 XII 1989) când li se adaugă cei 17 ani ai haosului "democrației originale" (dintre "salvarea națională" instaurată în 22 XII 1989 și "integrarea Europeană" / prin aderarea la Uniunea Europeană în 1 I 2007) rezultă totalul de 59 ani efectiv pierduți de poporul Român, ce pot fi compensați cu cel puțin tot atâția ani de necomunism, la echivalență (perioadă necesară doar pentru revenirea la normal, înainte de hotărâta năzuință spre altceva): în România abia după intrarea oficială în clubul economic European din anul 2007 au început să apară autostrăzi, multinaționale, supermagazine, etc. (până atunci, perioada post-revoluționară de 17 ani fiind irosită de "democrația originală" - fără autostrăzi, fără multinaționale, fără supermagazine, etc. - așadar începutul concret al normalității ar avea ca start = reper al referinței nu sfârșitul anului 1989, ci începutul anului 2007): de exemplu, un sondaj de opinie realizat în anul 2020 de sociologul Român Bruno Ștefan a relevat - deloc surprinzător - faptul că majoritatea Română încă era nostalgică după jugul comunist. Evreul Saul Bruckner = Silviu Brucan 1916-2006 din București (ideologul "salvării naționale" / cu care a început "democrația originală") a anunțat în anul 1990 - ca un oracol - că "pentru a deprinde democrația, românii vor avea nevoie de 20 de ani"; se vede că durata pentru echilibrarea societății Românești ar fi triplă, deci cu termenul nu anul 2010, adică nu la 2 decenii după acea profeție - integrarea Europeană a României fiind abia la debut - iar orizontul împlinirii / de atins (calculat aritmetic, politic și sociologic) ar fi peste foarte mulți ani. Starea cunoașterii trecutului - mai îndepărtat sau mai apropiat - e jalnică pretutindeni, nu numai în România; de exemplu, din istoria recentă a României imaginile "operative" (foto-video) realizate în Revoluția din anul 1989 de cei care aveau în fișele posturilor înregistrările evenimentelor, de la partidul comunist şi în uniforme militare - anume de la securitate, miliție, armată, ș.a. - sunt rușinoase secrete de stat inclusiv acum, din cauza înfățișărilor unor criminali zeloşi, care au făcut numeroase victime printre iubitorii de libertate: imaginile din Revoluția Română ce circulă public de atunci încoace provin numai de la civili - printre care și de la Gherga - nu provin însă și de la slujitorii fostului regim (ele existând dar nescoase încă la iveală). În urma unui eveniment organizat în Timișoara la 19 XII 2015 de "Societatea Timișoara", la propunerea revoluționarului anticomunist Român Eugen Gherga, europarlamentarul Suedez Goran Lindblad - președintele "Platformei Memoriei și Conștiinței Europene" - și europarlamentarul Maghiar Tokes Laszlo, născut în Cluj-Napoca, au cerut oficial președintelui României, Sasul Klaus Iohannis, să desecretizeze Revoluția Română (gestul și la acel moment fiind în România ca o mare grozăvie); ce a urmat, relativ curând: în anii următori (începând cu anul 2016), un sector din dosarul Revoluției a fost desecretizat de către procurorul Ranco Pițu - din Timișoara, ajuns șeful Parchetului General Militar din România - devenit general prin retragere / pensionat în anul 2023.

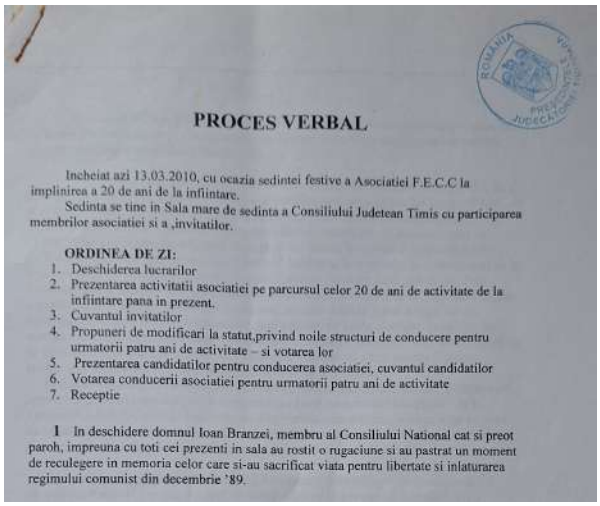

PROCES VERBAL

Incheiat azi 13.03.2010, cu ocazia sedintei festive a Asociatiei F.E.C.C la implinirea a 20 de ani de la infiintare.

Sedinta se tine in Sala mare de sedinta a Consiliului Judetean Timis cu participarea membrilor asociatiei si a ,invitatilor.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea lucrarilor
2. Prezentarea activitatii asociatiei pe parcursul celor 20 de ani de activitate de la infiintare pana in prezent.
3. Cuvantul invitatilor
4. Propuneri de modificari la statut,privind noile structuri de conducere pentru urmatorii patru ani de activitate – si votarea lor
5. Prezentarea candidatilor pentru conducerea asociatiei, cuvantul candidatilor
6. Votarea conducerii asociatiei pentru urmatorii patru ani de activitate
7. Receptie

1 In deschidere domnul Ioan Branzei, membru al Consiliului National cat si preot paroh, impreuna cu toti cei prezenti in sala au rostit o rugaciune si au pastrat un moment de reculegere in memoria celor care si-au sacrificat viata pentru libertate si inlaturarea regimului comunist din decembrie '89.

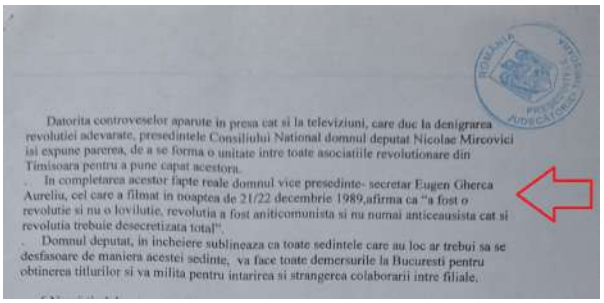

Datorita controverselor aparute in presa cat si la televiziuni, care duc la denigrarea revolutiei adevarate, presedintele Consiliului National domnul deputat Nicolae Mircovici isi expune parerea, de a se forma o unitate intre toate asociatiile revolutionare din Timisoara pentru a pune capat acestora.

In completarea acestor fapte reale domnul vice presedinte- secretar Eugen Gherca Aureliu, cel care a filmat in noaptea de 21/22 decembrie 1989,afirma ca "a fost o revolutie si nu o lovilutie, revolutia a fost anticomunista si nu numai anticeausista cat si revolutia trebuie desecretizata total".

Domnul deputat, in incheiere sublineaza ca toate sedintele care au loc ar trebui sa se desfasoare de maniera acestei sedinte, va face toate demersurile la Bucuresti pentru obtinerea titlurilor si va milita pentru intarirea si strangerea colaborarii intre filiale.

Desecretizarea Revolţiei Române a fost solicitată mereu de Gherga (şedinţă în 13 III 2010, Consiliul Judeţean Timiş)

Nu întâmplător, Revoluţia Română din anul 1989 a izbucnit tocmai în Banat: cea mai cosmopolită parte a Țării, regiunea unde nicicând nu a fost majoritară altă naţie decât cea Românească (în partea Est Europeană a Cortinei de Fier, prima mişcare publică anticomunistă a izbucnit în anul 1980 pe litoralul Baltic la Szczecin 53,25 lat. N, 14,33 long. E / capitala Pomeraniei Occidentale, cel mai mare port al Poloniei și la Gdansk 54,22 lat. N, 18,38 long. E / capitala Voivodatului Pomeraniei - în "Trioraș", la gura Fluviului Vistula / axa hidrografică a Poloniei - pe când era papă Ioan Paul II 16 X 1978 - 2 IV 2005, anume Vlahul Carol Voicilă / Voitila din Polonia "Mică", care a sprijinit-o). În disperarea trăită pe atunci, în acele vremuri, de societatea Românească, unii (mai modeşti) ar fi fost mulţumiţi doar cu o mişcare "anticeauşistă" - de esenţă marxistă, adică numai de înlăturare a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, caz ce ar fi admis rămânerea dictaturii / sistemului totalitar - însă și Eugen Gherga din Timişoara a fost de la început printre cei care au dat "tonul" Revoluţiei în România, anume anticomunistă, respectiv împotriva întregului sistem totalitar / dictatorial (în toate cele făcute, Ceauşescu nu a fost singur, ci a avut aparatul de partid și de stat al dictaturii); cum toate au un început, Revoluţia Română - care a schimbat regimul din Țară - a început în Banat iar la începutul său s-a evidenţiat inclusiv Gherga, cu rol determinant (riscul fiind - în cazul înăbuşirii Revoluţiei Române - pedeapsa capitală: efectiv, exprimarea pe atunci a fost "ori învingem, ori murim").

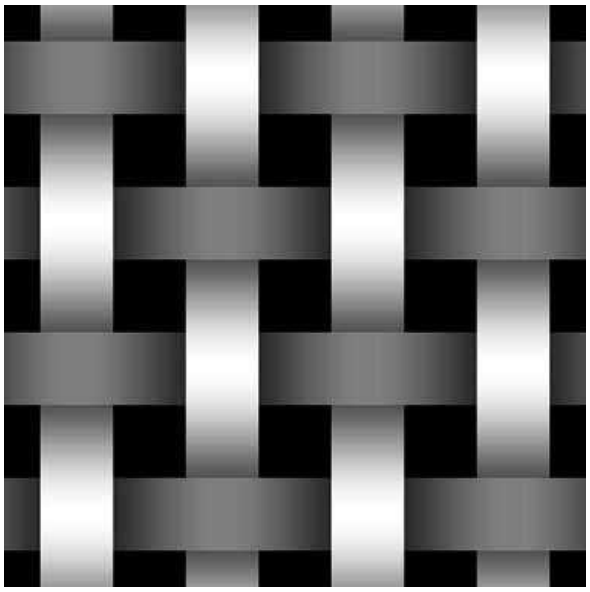

În seara de 16 XII 1989 din Timişoara, surpriza prin premiera incendierii panourilor stradale comuniste a fost colosală - atât pentru oprimaţi, cât şi pentru opresori - întâmplare petrecută datorită faptului că dintre protestatarii având aceeaşi voinţă anticomunistă numai Eugen Gherga (fiul lui Vasilie și Maria) în final a exprimat-o concret, având brichetă: focul şi-a dovedit astfel încă o dată menirea ancestrală, aceea de a purifica; printre alţi luptători Bănăţeni Ghergani oficial remarcaţi cu roluri determinante în Revoluţia Română din anul 1989 au mai fost Emil Gherga din Lugoj (fiul lui Liviu şi Estera) şi Avram Gherga din Caransebeş (fiul lui Samfiu şi Ana), aşadar iată 3 Gherghi din 3 oraşe Bănăţene - care nu s-au cunoscut între ei - în prima linie a Revoluţiei. Foştilor comunişti mereu le-a fost dificil să recunoască că nu și-au făcut grozav treaba în regimul comunist; similar şi acum sunt destui comunişti care mint fățarnic că nu ar fi vinovaţi de nimic, fiindcă nu ar fi fost implicaţi în ceva. Trebuie ştiut că în Revoluţia Română, primul oraş liber de dictatura comunistă după Timişoara a fost Lugoj, în 20 XII 1989 iar apoi prima reşedinţă de judeţ care a ieşit din dictatura comunistă a fost Arad, în 21 XII 1989. Revoluţia din anul 1989 a cuprins rapid întreaga Românie şi a schimbat orânduirea în Ţară, din dictatură în democraţie, în Banat fiind iniţiată desprinderea Românească din influenţa Imperială intercontinentală a Uniunii Sovietice, pentru altă structură Imperială, anume cea continentală a Uniunii Europene / pe atunci fosta Piaţă Comună Europeană fiind "Casa Comună a Europei" (mii de oameni au fost împuşcaţi în Ţară, dintre care peste o mie au murit şi câteva mii au fost răniţi): în România s-a întâmplat cea mai violentă dintre Revoluţiile anticomuniste ale Europei acelui an (precedată de 5 Revoluţii relativ paşnice în răsăritul continentului, anume - alfabetic - în Bulgaria, CehoSlovacia, Germania Estică, Polonia şi Ungaria; după ce la Timişoara în seara de 16 XII 1989 Eugen Gherga a fost primul din Revoluţia Română care a incendiat lozinci comuniste stradale, la Timişoara în 17 XII 1989 o femeie, anume martira Rozalia Popescu, a fost ucisă prin zdrobire de un transportor al regimului terorist, prima persoană civilă ucisă de o rafală în Revoluţia din România - în Piaţa Libertăţii din Timişoara - a fost tot o femeie, martira Lepa Bărbat iar în aceeaşi zi la Timişoara primul ofiţer din România care a refuzat să execute ordinele regimului represiv a fost Eugen Gheorghioiu din armată, născut în Câmpulung Muscel, azi general în rezervă). Este de ştiut că intrarea cu vehicule în mulţimile paşnice nu e o

tehnică a teroriștilor secolului XXI - așa cum fac în ultimul timp în marile aglomerări urbane Europene unii musulmani șocați, inadaptați societăților întâlnite - ci a existat din secolul XX, în Revoluția Română de la început (în Europa recentă, teroriștii comuniști au precedat teroriștii islamici): în seara de 16 XII 1989 de exemplu, după ce Eugen Gherga a fost primul incendiator în public de lozinci comuniste, a fost aproape "șters" de o mașină care a intrat intenționat cu mare viteză în mulțimea protestatarilor anticomuniști (șoferul, la fel ca militarii din ziua următoare ce conduceau transportoarele blindate voit intrând cu mare viteză printre oameni - spre a-i dispersa ori spre a-i omorî - fiind evident contra Revoluției, împreună inclusiv cu comandanții teroriști care au ordonat așa ceva, anume comuniști inadaptați față de umanitate, fanatici pentru sistemul lor dictatorial / extremist de stânga; puterea comunistă, formată din nomenclatura comunistă împreună cu diverșii servitori, reprezentând nu poporul cum s-ar fi definit, ci doar pe sine, nu a înțeles să dialogheze inteligent ca în celelalte Țări Est Europene foste comuniste ci a acționat armat, inclusiv cu colosal de multe gloanțe, în Revoluția Română prin miile de victime făcute atunci - unele fapte ajungând planetar cunoscute prin premiera mondială a televizării în direct pe glob a unei Revoluții - dezvăluindu-și permanentul aspect hidos, al inadaptaților față de societate ce-i erau membrii, de la preluarea postbelică a puterii de stat în România făcând în total milioane de victime / mult mai multe decât pierderile Românești din războaiele mondiale). Comuniștii nici măcar nu au fost originali cu teroarea (și din tehnicile aceleia comuniștii au furat): de pildă, orientalii au demonstrat masiv puterile sacrificiilor umane, prin sinuciderile pentru o cauză, așa cum au fost în al doilea război mondial celebrii "kamikaze" ori ulteriorii detonatori ai centurilor cu explozibil, ș.a. În regimul totalitar / criminal din România comunistă, distrugerea însemnelor regimului în public era pedepsită mai tare decât dacă ar fi fost pentru distrugerea însemnelor naționale (și astăzi de pildă, vandalizarea unor simple panouri publicitare - cu reclame - e pedepsită, însă pe atunci acea faptă în public contra simbolurilor regimului atrăgea sancționarea foarte gravă, însemnând mult mai mult decât simbolurile publicitare ori chiar decât simbolurile naționale; de când era dictatura, în public nimeni n-a făcut-o sau n-a scăpat, s-o povestească nepoților). În imaginea următoare, Eugen Gherga e în mijloc - între frații Bărdăhan - toți urcați pe un transportor blindat, pe strada din centrul Timișoarei care intenționat, datorită semnificației deosebite, își are de atunci denumirea de la acea zi (a pactizării militarilor locali cu revoluționarii), anume 20 Decembrie 1989; după exact un sfert de secol, într-un cadru festiv organizat ca Jubileu chiar la capătul acelei străzi, în ședință solemnă a Consiliului Local Timișoara, apare titlul decernat de Primăria Timișoara al Cetățeniei de Onoare pentru Eugen Gherga ("în semn de recunoștință și apreciere pentru actele de curaj" în faptele deosebite revoluționare, începând cu 16 XII 1989 prin luptele de la prima baricadă din Revoluția Română / lângă Piața Maria din Timișoara, prin debutul distrugerii simbolurilor stradale ale regimului extremist / între Opera Română și Complexul Studențesc din Timișoara, etc.):

DIPLOMĂ DE EXCELENȚĂ

Se acordă titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Timișoara domnului

Eugen Gherga

în semn de recunoștință și apreciere pentru actele de curaj de care a dat dovadă în Decembrie 1989.

Primăria Municipiului Timișoara

Primar
Nicolae ROBU

20 Decembrie 2014

Timişoara, 20 XII 1989 şi 20 XII 2014

În dictatură, interesul partidului unic era prioritar față de interesul național (de aceea fosta nomenclatură - împreună cu acoliții - regretă cu nesimțire și acum pozițiile pierdute, interesul de coterie fiind deranjat de interesul național). În fostul regim - dinaintea Revoluției - Românii au avut 2 steaguri: cel național, adică tricolorul (roșu-galben-albastru) și cel politic, roșu / comunist; în actualul regim - după Revoluție - Românii au numai un steag, anume cel național (steagul politic - cel internațional comunist, complet roșu - a fost distrus în Revoluție). La vremea Revoluției anticomuniste - Decembrie 1989 - în România existau 4 milioane de comuniști (înregistrați oficial la partid, cu carnete de membri), ce împreună cu familiile lor au însumat o consistentă parte a poporului; partidul acela - dispărut datorită Revoluției Române și interzis pentru reactivare, corespunzător și deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului din anul 2021 - nu a fost creat de ultimul șef Nicolae Ceaușescu, care cândva s-a înscris în el ca simplu membru. Simbolul Revoluției Române - gaura din tricolor - a apărut la Timișoara pe când președintele comunist Nicolae Ceaușescu era încă în funcție (simbolul devenind faimos nu doar național, ci și internațional); gaura steagului a redat ceea ce era mai important ca mesaj popular: fără comunism, căci stema ce murdărea tricolorul - ruptă de pe steagul național la fel ca în Revoluția anticomunistă internațională din anul 1956 / anterioară cu 33 de ani - era stema comuniștilor, nu era doar stema lui Ceaușescu (care a preluat flamura pângărită

aşa de la predecesorii "stalinişti", el fiind la fel de extremist ca şi ei).

Ultimul război mondial (ce a durat 6 ani) a izbucnit la 1 IX 1939, atunci când Polonia - pe atunci vecina Nordică a Regatului României "Mari" - a fost sincron invadată din Est de către Uniunea Sovietică şi din Vest de către Germania nazistă: imediat, cei din conducerea Poloniei împreună cu tezaurul naţional s-au refugiat în Regatul României "Mari", Ţara vecină din Sud; ocuparea Poloniei de către comuniştii Estici şi de către naziştii / fasciştii Vestici a fost în baza pactului lor ştiut ca "Tratatul Ribbentrop-Molotov" - denumit după miniştrii de externe ai celor 2 dictaturi - încheiat la Moscova cu o săptămână înainte (a fost respectat întocmai aproape 2 ani, până în 22 VI 1941, când Germania fascistă = nazistă / de extremă dreaptă, condusă de Hitler a atacat Uniunea Sovietică = comunistă / de extremă stângă, condusă de Stalin). Alianţa extremiştilor - comunişti şi fascişti - a cauzat cea mai teribilă conflagraţie pe glob, o urmare gravă fiind comunizarea nu doar a Poloniei, ci şi a unei mari părţi din Estul şi Centrul Europei, inclusiv a României, căci armata sovietică a intrat peste tot în Regatul României din anul 1944 până în anul 1958, curând impunând în Ţară regimul extremist comunist / criminal: cei 14 ani de ocupaţie sovietică directă a României au fost teribili, după care au urmat încă 31 ani de servilism comunist. De la declanşarea Revoluţiei Române din anul 1989, politicul steag roşu comunist - cu secera şi ciocanul reprezentate - a dispărut şi de atunci încoace nu a reapărut în Ţară; de la început, Revoluţia Română a fost anticomunistă - nu numai "anticeauşistă", steagul roşu fiind al comuniştilor, nu doar al cârmaciului Ceauşescu / mare criminal - mulţi însă fiind năuci şi în prezent din cauza schimbării regimului (în orizontul lor limitat marxist mulţumindu-se doar cu schimbarea liderului, nu şi a sistemului, agitându-se că "era mai bine înainte", nostalgici după obişnuita dictatură, fiindu-le neobişnuită democraţia iar după Revoluţia Română adaptând-o ca "originală", într-un amalgam de tip struţo-cămilă, toxic pentru toţi, cu ecouri foarte periculoase până în prezent): după Decembrie 1989, foştii comunişti - inadaptaţi social, chiar dacă partidul li s-a dizolvat - mereu s-au agitat contra democraţilor, sistematic încercând restaurarea unor apucături ale vechii lor orânduiri (bazată pe minciună, mizerabilă deopotrivă moral şi material, aflată pe partea eronată a istoriei). De pildă, după încheierea oficială în Epoca Modernă a Războiului Rece, o bună parte a globului e capitalistă, câteva cotloane au rămas comuniste - cum ar fi Coreea de Nord - China îmbinând organizările sub forma "1 Ţară, 2 sisteme" dar România a propus ceva diferit, anume "democraţia originală" (sistem nici capitalist, nici comunist, nici combinat ca în China / care a ajuns cea mai mare putere economică mondială), ceea ce a cauzat migrarea a milioane de Români din România: încă o dată, spaţiul Românesc produce istorie semnificativă în plan universal; prostia în România este că - în general, pe lângă sistemul defect al orânduirii - încă nostalgia comunistă depăşeşte lăcomia capitalistă. În continuare se poate vedea ilustrat (ca lecţie gratuită, îndeosebi pentru victimele comunismului, inclusiv pentru cei vocali - şi azi - că în 1989 nu ar fi fost Revoluţie contra comunismului, împotriva realităţii evidente că în Revoluţie a dispărut partidul comuniştilor, ce nu a mai reapărut de atunci, doar numeroşii comunişti tot ivindu-se de atunci):

- ceea ce era înaintea Revoluţiei (adică 2 steaguri = naţional / tricolor cu stema comunistă şi internaţional comunist / roşu)
- ceea ce a fost în Revoluţie (adică distrugerea steagului comunist şi ruperea stemei comuniste de pe steagul naţional)
- ceea ce este după Revoluţie (adică 1 steag = naţional / tricolor, fără stema comunistă)

Înainte de Revoluţie

Revoluţia

După Revoluţie

Revoluţia Română a oprit fluturarea steagului roşu / comunist, ce de atunci a fost anulat, rămânând firesc steagul naţional tricolor; însă destui Români mai bâjbâie şi azi crezând că atunci totul a fost doar contra dictatorului şi se pasionează cerând dovezi despre momentele şi locurile -

anume când și unde - au fost strigate lozinci anticomuniste, scrise mesaje anticomuniste, etc.: nefiind de ajuns numai dispariția steagului comunist / roșu, de pe celălalt steag, anume de pe steagul tricolor, a fost decupată stema comunistă (steagul tricolor cu gaură fiind simbolul Revoluției Române - impresionând globul - dar în România actuală diversioniștii și buimacii încă se iluzionează că în Revoluție nu a fost nimic anticomunist, doar anticeaușist / ceața de pe ochii ce nu văd desigur fiind legată de ceața creierului). Încadrat de politică la extrema stângă, regimul comunist a distrus milioane de Români, unul din scopurile sale, ca sistem totalitar, fiind să formeze "oameni noi", reușind să producă o mulțime de handicapați existențial - prezenți în societate și acum, când prea mulți sunt nesănătoși și needucați - oameni care în propria Țară nu se simt proprietari, ci au mentalitate frenetică de gata învinși, anume înfrânți fără vreo luptă, adică având mentalitate doar de hoți (furându-și fanatic averea) sau având mentalitate doar de slujitori (servindu-și fanatic stăpânii); de pildă, doar schimbarea forțată a conducerii sistemului - ce ar fi mulțumit pe mulți - însemna lovitură de stat, pe când schimbarea nu doar a conducerii sistemului, ci chiar a sistemului (din dictatură în democrație), însemna Revoluție iar aceea a și fost, spre necazul publicului comunizat, care apoi a văzut în diversitatea revoluționarilor o lipsă de unire, însă acela a și fost concret scopul revoluționarilor: de deplasare din totalitarismul unipartidic la pluripartidism - adică la mai multe voci decât una - chestiune greu de înțeles de către victimele propagandei comuniste, persoane mereu derutate de diversitatea revoluționarilor care au reușit cu multe jertfe să schimbe jalnicul sistem (de exemplu, participarea cât mai largă la vot e spaima extremiștilor). La sfârșitul anului 1989, împotriva dictaturii comuniste din România 2 mari categorii de revoluționari s-au ridicat: categoria revoluționarilor care aveau treabă mai mult cu dictatorul decât cu comuniștii și categoria revoluționarilor anticomuniști (mai puțin numeroși), anume a celor care erau contra întregului aparat comunist / începând cu dictatorul, desigur; ambele categorii fiind împreună în Revoluție au învins (separat nu ar fi reușit, căci comuniștii revoltați pe șef ar fi fost băgați în ședințe de partid, în congres - sau în fine ar fi ajuns la Marea Adunare Națională, ce era inutilul parlament comunist - iar anticomuniștii ar fi fost prigoniți ca oricând până atunci, arestați ori executați). După Revoluția Română, din cauze biologice și ideologice, în societate categoria cetățenească anticomunistă și-a majorat procentul, nu și cea comunistă (cu toate eforturile de restaurare); divergențele post-revoluționare își au motivația și în așa ceva, pe lângă faptul evident că fiecare și-a avut propria Revoluție, diferită de a celorlalți în diverse elemente (mai mult sau mai puțin): numeroși revoluționari au fost de fapt împotriva democrației, fiind favorabili dictaturii în continuare, doar cu șef schimbat / cârmaci care a greșit deoarece nu a aplicat corect comunismul (chiar au făcut multe idioțenii publice - printre care de exemplu au fost și mineriadele - au batjocorit diverse din noul regim clamând că fiecare face ce vrea fiindcă "așa e în democrație", în libertate smiorcăindu-se că "era mai bine înainte", etc). Imediat după Revoluția Română, din chetă publică prin solidaritate națională și internațională au fost donați în total un miliard de dolari Americani în Fondul Libertatea din România cu destinația strictă pentru revoluționari, bani însă relativ rapid deturnați de contra-revoluționarii care au confiscat puterea statului, pentru nevoi economice urgente dar cu promisiunea că în rate - sub forma unor indemnizații - vor fi în timp returnați revoluționarilor (dobânda pe așa sumă cel puțin a dublat-o de atunci, la ea adăugându-se valoarea poate încă pe atât a convoaielor cu diverse ajutoare materiale de care au beneficiat timp de niște ani multe comunități din România ai căror oameni nu au fost revoluționari); iar - între timp - se poate observa reducerea numărului revoluționarilor, prima cauză fiind cea naturală existențială. În formă "contractuală", revoluționarii și-au făcut complet datoria față de Țară - dovada fiind succesul acțiunii, prin trecerea de la dictatură la democrație, ceea ce foștii deținuți politici sau deportații în Bărăgan ori alte categorii oropsite de vechiul regim cu toate încercările brave nu au reușit și au suferit groaznic - acum foarte concret bugetul Țării fiind dator revoluționarilor (inclusiv datorită Fondului Libertatea, al revoluționarilor Români: "furtul" Revoluției a fost atât furt politic, cât și furt fizic / material astfel, prin însușirea banilor revoluționarilor); ar fi de observat că de la început revoluționarii și-au rezolvat contribuția / contributivitatea față de societate, Legea Recunoștinței aplicându-se concret abia după aproape 2 decenii de la Revoluție (nefăcând din revoluționari asistați sociali sau speciali). În România - spre deosebire de alte state - societatea a fost creditată nu doar cu sănătatea revoluționarilor care fizic și-au riscat viețile, ci și financiar de revoluționari, așa că în prezent statul e debitor = dator efectiv revoluționarilor (iar acei bani - din Fondul Libertatea - nu erau din bugetul public, al statului, ci donați din surse private mixte, externe și interne, astfel încât revoluționarii care mai există în viață efectiv își revendică banii înapoi); până și acum unii - după ce au beneficiat de banii revoluționarilor prin deturnarea Fondului Libertatea de la început - enunță (foarte vocal uneori) că revoluționarii de fapt vor privilegii, emanând ipocrit chiar că revoluționarii nu merită nimic / însă ei și numai ei au meritat sumele, doar din motivul simplu și penibil al tupeului: un exemplu ar fi ca în cazul vreunui cutremur la curbura Carpaților când după cheta privată mixtă națională și internațională de solidaritate cu cei afectați de cataclism banii strânși ar fi deturnați de către cei din capitală - doar zgâlțâiți / puțin zdruncinați - care ar și zice (din perspectiva lor la modul firesc, însă de fapt cinic) despre sinistrați să fie mulțumiți că au supraviețuit iar nu să beneficieze de ceva, căci nevoile mai mari le au alții, anume cetățenii capitalei, fiindcă ar fi mai "speciali", cu alte nevoi, care ar conta. Încă există diversiunea privind revoluționarii României că atenție ar fi (cel mult) de acordat urmașilor decedaților în Revoluție, răniților în Revoluție ori arestaților în Revoluție, nu însă tocmai luptătorilor Revoluției, anume adevăraților învingători: cei care au făcut posibilă victoria Revoluției, căci doar cu cei din spitale sau cu cei închiși - fără luptătorii de pe teren care i-au eliberat - Revoluția nu ar fi izbândit. Este de reflectat și asupra fățărniciei (clamată de unii) că Revoluția - pe lângă lupta pentru libertăți - nu a fost și pentru bani, respectiv pentru o viață mai bună: un aspect valabil până la vremea Revoluției era că majoritatea Românilor ar fi fost în stare să dea fiecare câte 1 Leu cui l-ar fi lichidat pe dictatorul Ceaușescu, putându-se găsi cine s-o facă (pentru a ajunge multi-milionar chiar stimat), lipsind însă cine să fi organizat cheta publică pentru așa ceva. În România actuală, Legea Recunoștinței - pentru revoluționari - face parte din Cultul Eroilor: toate popoarele lumii - inclusiv cel Român - își respectă ceremonios persoanele glorioase, ca mulțumire pentru valorile promovate sau apărate; popoarele care nu-și cinstesc eroii ajung populații și dispar relativ repede (cei care urăsc revoluționarii sunt efectiv egali cu dușmanii poporului, de altfel și Parlamentul României - autoritatea legiuitoare a Țării - în oficiala Declarație votată în ședința solemnă la 3

decenii de la Revoluția Română statuând, printre altele, că explicit "condamnă hotărât manifestarea sub orice formă a ideilor totalitariste, comuniste", așa că opinii despre fostul regim de soiul că "înainte era mai bine" sunt ilegale / aceasta pe lângă legea din anul 2015 ce interzice Cultul vinovaților de genocid, cum a fost Ceaușescu, condamnat și executat pentru așa ceva). De pildă, Nemții în Germania nu afirmă că pe timpul dictaturii fasciste / naziste a lui Hitler era mai bine; dictatura comunistă a transformat România într-o mare închisoare, însă mereu au existat unii - mizerabili, bandiți, masochiști, etc. - pentru care pușcăria reprezintă efectiv luxul vieții lor, fiind primii care chiar vor așa ceva: regimul comunist își recruta clica = nomenclatura îndeosebi dintre acei prăpădiți, considerați "cu originea sănătoasă". Încă și acum (după criza cumplită din fostul regim) unii Români se vaită la modul "Africa e bogată dar Africanii sunt săraci": în dispreț față de realitatea actuală - când în România s-au înmulțit de câteva ori banii, bunurile și serviciile decât în Era comunistă / corespunzător evidențelor dar corespunzător și statisticilor oficiale - aceia anunță cu jale că înainte de Revoluția anticomunistă Țara a fost bogată însă oamenii săi au rămas săraci (dar primii care nu s-au urnit să facă orice semnificativ pentru societate - nu pentru interesele proprii / egoiste - au fost chiar dânșii).

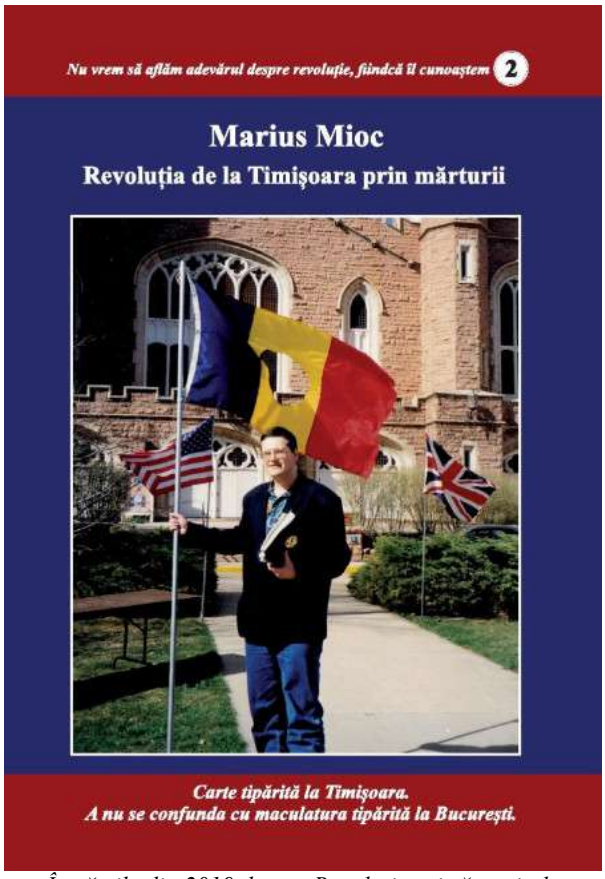

În cărțile din 2019 despre Revoluție există capitole intitulate cu numele Eugen Gherga

Între cei care susțin că înainte de Revoluție "era mai bine" se disting 2 categorii, anume: categoria celor afirmând că dacă a fost ceva rău atunci vinovat era cârmaciul (evident fiind că primii susținând așa ceva erau cei din clică) și categoria celor anunțând că dacă a fost ceva rău atunci vinovată era clica iar nu cârmaciul chipurile înșelat de clică; ambele categorii sunt eronate = greșite, pe de o parte deoarece cârmaciul nu putea conduce singur, ci avea clică iar pe celalaltă parte deoarece clica nu era singură, ci avea cârmaci. În anul 2019, autorii Titus Suciu și Vasile Bogdan din Timișoara ai cărții "Candelă împotriva timpului. După 30 de ani" au intitulat un capitol cu numele revoluționarului Eugen Gherga, de asemenea și Marius Mioc, autorul cărții "Revoluția de la Timișoara prin mărturii". Tot în anul 2019, seria documentară "Decembrie roșu" a Televiziunii Române l-a cuprins în mai multe episoade pe revoluționarul anticomunist Eugen Gherga:

Captură din filmul serial "Decembrie roșu" (produs și difuzat de Televiziunea Română în 2019)

În eforturile de istorie orală contemporane Române a intrat și documentarul "Copiii Revoluției" din

anul 2020, realizat de "Pink Cat Studios" - adică "Studiourile Pisicii roz" - cu finanțare de la "Administrația Fondului Cultural Național", interviurile implicând exponenți a 2 generații (fiul și tatăl având prezentate vârstele din anul 1989):

Capturi de pe domeniul Internet "Copiii Revoluției" (2020)

În România, criminalii fostului regim și ai Revoluției orchestrează inclusiv azi diversiuni de tipul: mutarea atenției publice de la judecarea criminalilor la judecarea revoluționarilor, cu sprijinul și al unor "părerologi" autoconsiderați specialiști / experți în toate - pricepuți la fotbal, la politică, etc. - ce se bagă în seamă prin chestiuni cu care nu ar avea tangență (exemple triste fiind ale celor care nici nu au fost contemporani evenimentelor - vorbind din auzite - ori ale celor care au fost contemporani evenimentelor, însă nu s-au implicat în evenimente, făcând zgomot doar ulterior); mutarea atenției de la pedepsirea vinovaților la pedepsirea victimelor e pe un spectru de la considerarea criminalilor ca "patrioți" - niște grozavi care numai și-au îndeplinit fișele posturilor din dictatură, fără sminteli - până la contestarea drepturilor revoluționarilor. Ca la un stadion pe terenul căruia în meci sunt 2 echipe de sportivi iar în tribunele stadionului sunt spectatorii (iar în afara stadionului - pe la case, prin birturi, etc. - se află alți spectatori, urmărind meciul la televizor), așa și la Revoluție: încleștările de pe teren între cele 2 echipe - una fiind a dictaturii, alta fiind a democrației - a degenerat ca meciul gladiatorilor din Vechea Lume, cu mult sânge; când și-a dat seama că pierde, echipa dictaturii - având arme - a măcelărit o parte din cealaltă echipă (un abuz pentru care nu a fost judecată până azi, cu toate că a depășit grosolan orice regulament, fapt cunoscut universal), echipa dictaturii rămânând pierzătoare în final, în plus și criminală. Diversioniștii Revoluției aberează prin unii cu spusa "și eu am fost la Revoluție", neglijând că nu e totuna să te uiți la televizor - ori să fii spectator în tribună ca participant - sau să fii pe teren ca luptător și să-ți riști pielea / viața în evenimente, pe teren; privind Revoluția Română, Legea Recunoștinței explicit enunță că revoluționari sunt numai cei care și-au pus în pericol viața, restul fiind "participanți": la cineva care a fost la Revoluție nu e totuna dacă a fost în tribună sau a fost în teren. Diversioniștii Revoluției - anume, cei neimplicați în Revoluție, însă manevrați de criminalii implicați în Revoluție - mai aberează și prin spusa despre "așa-zisa Revoluție" (ca despre "așa-zisul meci", când încleștarea chiar a fost strașnică). În Revoluția Română au fost numeroase victime; în România anului 1989 au fost mai multe meciuri serioase, sângeroase - pe terenuri diferite, în mai multe localități - începând cu Timișoara și culminând cu cel decisiv din București, când dictatorul a fugit. Fiecare revoluționar și-a avut Revoluția sa, însă nici un spectator nu poate egala un revoluționar, căci fără implicare atunci, degeaba e agitare apoi; însă și azi unii din fostul public au pretenții de jucători (la fel ca la un meci, când unii spectatori din tribună sau de la televizor știu tot, mai mult ca sportivii de pe teren). Diversioniștii Revoluției și în prezent mută atenția de la judecarea criminalilor pe criticarea revoluționarilor, la batjocorirea luptătorilor și victimelor de atunci (profitând de niște escroci - poate văzând Revoluția de la televizor sau din tribună, însă nefiind pe teren - care au pretins că ar fi luptat: foștii comuniști și foștii securiști - anume criminalii Revoluției - se pare că i-au împins pe aceia la falsități). Marea problemă a Revoluției Române este că nu au fost judecați criminalii nici azi; uneori apare cerută pacea, anume ca victimele să trăiască armonios cu criminalii. Comunismul a dispărut dar nu au dispărut comuniștii și nici gărzile acelor, anume securiștii - tot parte dintre foștii teroriști - trist evidențiați în România ca cei mai "zeloși" din Europa (confirmând un adevăr străvechi, al Românilor care atunci când se apucă să facă serios totuși o treabă, o fac extraordinar - poate chiar mai mult decât ar fi trebuit - ceea ce s-a și confirmat în variate domenii, ca militar, interlop, științific, ș.a.m.d.); extremiștii fostului regim - împreună cu slugile lor care cu zel denigrează revoluționarii - încă susțin că poporul nu poate prospera fără ei, când de fapt în actualul regim e pe dos, adică ei nu pot prospera fără popor (iar lăcomia lor criminală frânează națiunea, nu dezvoltă Țara): obișnuiți cu puterea discreționară, nici în prezent nu e competiția lor corectă cu energiile pozitive ale poporului. Comuniștii au epurat democrații iar când democrații au luat puterea, comuniștii - în moduri ipocrite - au invocat drepturile omului (pe care comuniștii nu le-au respectat niciunde) și au cerut șanse egale (pe care comuniștii nu le-au dat nimănui) ori unitate (pe care comuniștii n-au manifestat-o vreodată); comuniștii s-au ocupat de eliminarea democraților iar când s-a întors roata puterii, comuniștii au propus convietuirea "în liniște" cu democrații ori au propus ticăloșia unei utopice "reconcilieri" a victimelor cu criminalii nepedepsiți (comunismul în România a ajuns inclusiv și să se "privatizeze": comuniștii nu s-au împăcat nici acum cu situația lor de gunoaie istorice).

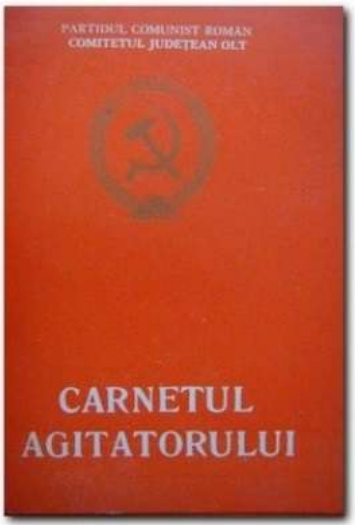

Produs comunist din vremea dictatorului Ceaușescu (născut în județul Olt)

Fostele Țări comuniste din Estul Europei s-au dezvoltat mai mult decât România pentru faptul că acolo comuniștii nu au fost creditați - ori votați / împuterniciți democratic - să mai cârmuiască (din cauză că au dovedit la vremea lor de ce sunt în stare); după căderea "Cortinei de Fier" - care a marcat încheierea "Războiului Rece" dintre blocurile capitalist și comunist - cei mai agresivi comuniști din lume au fost cei din România, care nu au avut înțelepciunea celorlalți comuniști din Europa Estică a negocierii tranziției pașnice de la dictatură la democrație, ci au acționat ca odioși criminali în singura Revoluție sângeroasă (iar nu "de catifea" ca în rest), apoi s-au agitat cu mineriade, jafuri și alte mizerii tipice lor: inclusiv complicitatea cu nejudecarea comuniștilor este o abordare vinovată. Adevărul este că o parte a revoluționarilor Români au fost pentru continuarea dictaturii: în disperarea și necunoașterea lor, s-ar fi mulțumit doar cu alt lider; iar pentru așa ceva au manifestat înverșunat. În sminteala extremiștilor despre eșichierul politic, comuniștii urlă că toți aflați în dreapta lor (începând cu democrații) sunt fasciști iar fasciștii urlă că toți aflați în stânga lor (începând cu democrații) sunt comuniști: ca atare, democrații sunt mereu agresați, de către toți extremiștii. Reușita Revoluției la Timișoara s-a datorat alianței dintre anticomuniști și comuniști - respectiv unirea dintre nemarxiști și marxiști - contra dictaturii; pe de o parte, anticomuniștii separați / singuri nu ar fi reușit, căci ca de atâtea ori după al doilea război mondial ar fi fost înăbușiți încă o dată - dacă erau doar ei - iar pe de altă parte, comuniștii separați / singuri nu s-ar fi ridicat împotriva comunismului sau dacă totuși ar fi vrut reformarea comunismului ar fi fost înăbușiți: acționarea împreună de la Timișoara - a anticomuniștilor și a comuniștilor - a năruit dictatura comunistă (Magica rețetă a succesului Revoluției Române din anul 1989 a fost alierea dintre comuniști și necomuniști pentru răsturnarea dictaturii, ambele lor agende - anume pe de o parte că era vârful comunist vinovat iar pe de altă parte vizându-se dispariția comunismului - suprapunându-se, contra dictaturii). Victoria Revoluției a însemnat trecerea din dictatură la democrație (iar nu schimbarea dictatorului comunist ori schimbarea dictaturii comunistă cu dictatura fascistă); ca eveniment politic, lovitura de stat - adică păstrarea comunismului, cu conducerea schimbată - ar fi fost "liga mică" dar schimbarea comunismului în alt sistem, anume cel democrat, a fost "liga mare": post-revoluționar, mulți dintre analfabeții politici Români au tot insistat pe mărunțele însă numeroasele tovărășii tipice "ligii mici" (orizontul politic fiindu-le limitat), neconcepând cadrul "ligii mari" democrate, așa constituind sistematic greul balast social - dar și politic - al Țării. De fapt, în România la sfârșitul anului 1989 au învins ambele categorii de oponenți ai dictaturii: comuniștii prin schimbarea liderilor sistemului comunist / echivalentul loviturii de stat, cu acțiunea de "sus" în "jos" și necomuniștii prin schimbarea sistemului comunist / echivalentul Revoluției anticomuniste, cu acțiunea de "jos" în "sus" (dictatura a fost emanată de sistemul comunist iar înlocuirea dictaturii cu democrația a fost reușita Revoluționară). După fuga dictatorului din 22 XII 1989 - și arestarea sa imediată - au fost mai multe victime ale Revoluției decât până atunci: unii dintre comuniști s-au crezut Patrioți când au ucis aleatoriu pentru ca Românii să se teamă și să nu manifesteze, ci să stea masiv în case, căci mulțimile furioase - din cauza fostului regim - ar fi putut făptui ceea ce nu ar fi făcut membrii săi separați (teroriștii comuniști nu prea au fost prin zonele pașnice ale Țării, ci au acționat în general tocmai acolo unde era potențial anticomunist); ulterioarele scuze chipurile că ucigașii și-ar fi făcut doar datoria profesională de tipul "ordinul se execută, nu se discută" nu absolvă vinovățiile, căci de exemplu dacă se comandă unui militar cu baionetă să taie gâtul cuiva acela o face dar dacă i se cere să-și taie propriul gât atunci n-o face (în războaie au fost multe cazuri când primele victime au fost nemernicii executați nu de adversari, ci de colegi). Acum - ca și oricând în istorie, aici sau oriunde - nu se cuvine a avea încredere în cei care și-au omorât (sau au vrut să-și omoare) concetățenii; în România post-Revoluționară însă această cutumă umană universală e sistematic nesocotită.

În România comunistă, comandantul suprem Nicolae Ceaușescu în 17 XII 1989 a ordonat structurilor de forță să reprime în sânge revoluționarii - cu înregistrare oficială în Jurnalele de luptă din întreaga Țară - iar așa ceva a și fost, însă după fuga dictatorului Nicolae Ceaușescu unii dintre vinovații criminali ai României au zis că ei de fapt s-au opus și că executările ar fi fost împlinite de alții, anume de cetățeni străini! Însă în Revoluția Română străinii nici nu au demonstrat, nici nu au terorizat: ambele tabere au fost din cetățeni Români (cei cu uniforme, având arme pentru apărarea Țării, până la fuga dictatorului au apărat regimul iar după aceea s-au apărat pe ei înșiși să nu cadă vinovați de crimele comise; nu au avut nici o treabă cu vreo apărare a Țării - ce aveau de fapt ca datorie - și nici nu-și pot admite derapajele). În anul 1989, când cea mai mare putere comunistă, anume Uniunea Sovietică, în Europa Estică nu-și mai reținea de la democrație Țările vasale, fiind incapabilă să-și controleze inclusiv Țările componente, care în 2 ani - adică în anul 1991 - au și dizolvat-o, unii criminali Români (deopotrivă ca să se disculpe de vina reprimării și de a susține aberația inventată tot de ei, că "mămăliga nu explodează") difuzează fantezia amestecului sovietic în Revoluție, când de fapt s-a întâmplat pe dos: tocmai neamestecul sovietic a fost element favorizant Revoluției. În primul val / din anul 1989 a căzut Cortina de Fier și s-a destrămat blocul comunist (în Europa, blocul comunist având Țările Estice și Uniunea Sovietică), în al doilea val / din anul 1991 s-a dizolvat Uniunea Sovietică (formată din 15 Țări, care au devenit independente) iar de așteptat ar fi al treilea val / cel al dispariției Federației Ruse (în componența căreia sunt republici Asiatice și Europene, religioase ca de pildă musulmane, ortodoxe, etc). O

gogomănie propagată de criminalii din Revoluția Română și de cei aliniați intereselor lor, inclusiv de idioții utili lor - de fapt toți aceia ca complicii lor - a fost asemenea minciună, că membrii sistemului Românesc dictatorial voit nu s-au manifestat iar atunci au rămas vinovați totuși pentru pierderea controlului, căci ar fi acționat teroriști străini (când cei peste o mie de teroriști capturați și eliberați repede - corespunzător nejudecatului dosar al Revoluției - toți știuți cu nume și prenume, bărbați și femei, aveau domiciliul în România): simetric, s-ar putea închipui - dacă utopic ar fi fost cazul vreunei mișcări Revoluționare de răsturnare / schimbare a sistemului altundeva, peste hotare - intervențiile unor profesioniști Români în principalele orașe ale oricărei Țări vecine (iar nu mai îndepărtată / din vreun alt continent), ca Sofia și celelalte localități semnificative în Bulgaria, ca Belgrad și celelalte localități semnificative în Serbia, ca Budapesta și celelalte localități semnificative în Ungaria ori Kiev și celelalte localități semnificative în Ucraina, cu mii de victime pe care să le provoace în oricare din acele Țări, cu performanța ca pe acolo să nu fie capturat vreun Român, peste granițe toți intervenționiștii profesioniști Români, plini de resurse militare, financiare, lingvistice și logistice inclusiv pentru arme și muniții, cazări, mese, etc. timp de multe zile și nopți, fiind abili în disparițiile de pe teritoriile străine fără ca autohtonii / indigenii = cetățenii nativi să fie capabili în propriul lor teritoriu să prindă pe careva ori să ia măcar urma cuiva; secretomania ar fi atât de grozavă încât nu ar fi consemnat nimic în propriile arhive - de negăsit nici după decenii de căutări - statul netrăgând nici un folos după intervenția desăvârșită la sistemul vecin (cam așa e fabulația narată de criminali, vecină cu fantasma intervențiilor vreunor extratereștri utilizând farfurii zburătoare). În ciuda tricolorului cu stema comunistă ruptă de pe el = simbolul Revoluției Române, știut de toată planeta, a dispariției steagului roșu comunist și a dizolvării P.C.R. = Partidul Comunist Român, cam aceiași marxiști care nu au văzut, nu au înțeles și cărora nimeni nu le-a zis despre Revoluția Română că a fost anticomunistă, susțin inclusiv în prezent imbecilitatea intervenției străine, invizibilă fiindcă a fost inexistentă iar ca atare nedovedită; doar o imaginație oligofrenă și-ar închipui că miile de victime din Revoluția Română s-au datorat unor străini neindentificați în nici o Țară până în prezent ori rămași neidentificați de vreo Țară ce să fi tras atunci sau ulterior foloase din așa ceva (nici un terorist străin nu a fost omorât, rănit, arestat ori identificat: Revoluția Română a demonstrat absența îndemnului biblic pentru iubirea apropiaților - căci unii cetățeni Români au victimizat alți cetățeni Români - iar după Revoluția Română aceiași criminali mimează iubirea apropiaților pentru beneficii materiale, trista realitate Românească fiind că printre Români inclusiv acum circulă criminalii Români care au făcut mii de victime în Revoluția Română și astfel au nenorocit mii de familii în România dar nu plătesc nimic, ba dimpotrivă, cu tupeu vor pensii de serviciu / speciale). Monștrii se ascund în locuri bune pentru a nu fi găsiți: în văzul lumii; iar în plus, cine încă susține amestecul străin - fie criminal, fie complice - susține deopotrivă incapacitatea sistemului național de apărare și ca atare cu responsabili incapabili, ceea ce tot e vinovăție. Realitatea a fost că în Revoluția Română, așa cum nomenclatura comunistă nu a vrut dialog ci a poruncit moarte, slugi de la toate structurile de forță au executat omorând, apoi anunțând că alții au ucis (fie învinuindu-se între ei - unii comuniști denunțând militari, cei din armată denunțând securiști, securiștii denunțând milițieni, etc. - fie învinuind ca autorii crimelor misterioși teroriști străini, absenți altundeva decât declarativ, de tipul extratereștrilor coborâți din farfuriile zburătoare, văzuți de cei morți și desigur văzuți de unii marxiști lăsați în viață care să povestească altora așa ceva): prin urmare, în societatea Română există victime Române, există criminali Români nepedepsiți, există complicități Românești, există minciuni Românești, există haos Românesc.

"Proiectul de Țară" denumit "democrație originală" de președintele republicii Române autoinstalat imediat după Revoluție s-a dovedit antinațional de la început, prin favorizarea netă a minorității "roșii" care a condus în dictatură, în detrimentul majorității poporului, insistând - cu o ipocrizie declarată "umanistă" - pentru așa-zisa "reconciliere civică" = concubinajul victimelor cu călăii, opunându-se procesului comunismului, legii lustrației, procesului Revoluției, etc., cauzând suferințe mari, concretizate de exemplu prin durerile dezrădăcinărilor milioanelor de cetățeni Români ajunși în exod (concret mult mai numeroși - împreună cu familiile lor - decât cauzatorii problemelor), care au ajuns să-și părăsească vetrele și au emigrat pentru vieți mai bune printre străini; oricine poate ușor observa despre minoritarii "roșii" că s-au încălcit în "tovărășii" = "mafii" pentru a face rău majorității (nicicum spre binele concetățenilor): defecțiunea majoră a României post-revoluționare a fost cauzată prin hoardele de comuniști care în loc să stea acasă au ocupat spațiul public pentru a fi capitaliști, rezultând un aparat de stat stufos, greoi și scump, cu prea multe primării, cu prea multe poliții, cu prea mulți parlamentari, etc. (problema principală fiind constituțională). Aflat la Timișoara în anul 2024, istoricul Francez Thierry Wolton - autorul "Istoriei mondiale a comunismului" - a explicat că la Nurnberg procesul nazismului a fost după al doilea război mondial ținut din voința învingătorilor aliați care nu s-au implicat în acel regim / ci au luptat contra lui dar în schimb procesul comunismului nu va avea loc nici la nivel internațional, nici la nivel național, niciunde și nicicând, din cauza complicităților majorității populației cu regimul comunist pe diverse paliere; inclusiv după încetarea exercitării fățișe a regimului comunist există de pildă apucătura traiului împreună (comun, al "unității"), fie din eroarea creditării celor din fostul regim ca fiind cei mai capabili pentru cârmuirea în noul regim, fie din motivul religios al iertării: iar viitorul fanatic / toxic al vreunei alte dictaturi s-ar ivi prin combinarea religiei cu politica (deja în trecutul omenirii de multe ori așa ceva s-a probat și mereu au rămas posibile reluări sau elaborări). În comunism - corespunzător oficialului "limbaj de lemn" - promovarea oamenilor "sistemului" (așa-numiții "tovarăși de nădejde") era prin "politica de cadre", începând cu recrutările de la periferia

societății, pe baza dosarelor de "origine sănătoasă"; cei avându-și rădăcinile astfel - pe principiul că "așchia nu sare departe de trunchi" - prin eforturile lor conjugate (căci se cunosc din vechiul regim) până azi nu s-au remarcat decât ținând dezvoltarea Țării la coada continentului, importantă fiindu-le numai existența parazitară prin intermediul bravului lor "sistem" = lumea lor "paralelă", de exemplu "meritocrația" existând numai în sectorul privat: în România, până la normalul "lucru bine făcut" încă sunt 3 mari obstacole, anume incompetența, inacțiunea și corupția (în ordinea acelor mari obstacole, rezultată din studiile / analizele unor cercetări serioase, cu cea mai recentă publicare în anul 2017, cele 3 mari probleme de altfel existând din vremea comunismului - ce d-aia în Țară nu s-a reformat vreodată / așa cum s-a petrecut altundeva în Estul European - comuniștii din România fiind efectiv în Europa cei mai ticăloși, deopotrivă aroganți și escroci). Privind cea mai mare problemă (a lipsei competenței): nu degeaba în societatea Românească s-a instaurat sintagma "autorităților competente". Criza pandemică din anii 2020-2022 a devoalat încă o dată incapacitatea sistemului Românesc de a gestiona satisfăcător Țara, statul dezvăluindu-se depășit în absolut toate domeniile; actualul sistem statal Român e populat covârșitor de personaje cu capacități organizatorice îndoielnice, astfel Țara fiind grav frânată: cei mai mulți vinovați își au seva în vechea garnitură a sistemului dictaturii comuniste (dovedit ca foarte toxic pentru popor). Apoi, criza demarată în anul 2022 datorită războiului din Ucraina - cu refugiați, fluxuri de mărfuri / inclusiv de arme, etc. - a mai relevat dintre defecțiunile majore ale României, în legături cu capacitățile omenești dar și capacitățile infrastructurii, energetică, militară, etc. Asemănător cum de pildă sindicaliști nu sunt toți angajații, însă când e grevă participă toți, pentru ca ulterior eventual toți să aibă beneficii - nu doar sindicaliștii - în oricare societate liberă / democrată oamenii inteligenți sunt minoritari (iar democrația se bazează pe dorința majorității). La începutul anului 2022, cercetătorul Alex Imreh din Ardeal a scris că "Acum vreo 2 decenii, un antropolog rus a clasificat oamenii în 3 categorii:

1. Prădătorii, cam 10% din populație. Aici intră interlopii, politicienii, afaceriștii, în general cei care fac rău ca să le fie lor bine.

2. Rumegătoarele, 80%. Ființe de obicei inofensive, dominate de naivitate și orgolii. Sunt victime permanente ale Prădătorilor, dar intrigile acestora le împiedică să-și unească forțele, care i-ar strivi ușor pe agresori.

3. Ciudații, 10%. Indivizi inteligenți, care știu ce nu e în regulă și au soluțiile necesare. Prădătorii îi vânează fără cruțare, iar Rumegătoarele îi detestă fiindcă le creează complexe de inferioritate.

Fiecare își dă seama imediat în ce categorie se încadrează, dar puțini o recunosc, motiv pentru care Prădătorii n-au dificultăți în a domina turma. Prădătorii se vor uni întotdeauna ușor pentru jaf în timp ce idealiștii se vor certa pentru idealuri".

Autorul lucrării "Originea Gherga" anunță că familia sa nu a beneficiat de nici o binefacere din partea comuniștilor: nimic, nicicând; au fost numai abuzuri din partea comuniștilor ori din partea celor conectați (așa că astfel apare contrastarea în comparare cu oricine care a profitat). Trăsăturile specifice mediului comunist, pretutindeni bazate pe conflicte și pe iluzii, atrag reversul de tipul că "adevărul supără": se știe că rezultatul la enunțarea vreunui adevăr poate fi din partea persoanei deștepte de apreciere în scopul unei eventuale corecții sau poate fi câștigarea unui dușman din partea prostului; pe de altă parte, ar fi de văzut oricând comunismul avându-și însuși idealismul ca minciună iar materialismul ca adevăr, în plus avându-și ateismul - adică negarea religiei - chiar ca dogmă (o expresie - sintetizând realitatea Est Europeană în vremea Revoluției Române, de la căderea Cortinei de Fier - a circulat sub forma "comunismul s-a născut pe Neva și a murit pe Bega" / Neva fiind Râul curgând prin Petrugrad = Sankt Petersburg iar Bega fiind Râul curgând prin Timișoara). Democrația este încă fragilă în România; în cele 3 mari puteri ale statului - legislativă, executivă și judecătorească - toate populate masiv de foștii tovarăși cu rețelele lor, se manifestă covârșitor cele 3 mari probleme / obstacole (incompetența, inacțiunea și corupția): domeniul legislativului e preocupat mai mult de efecte decât de cauze, executivul nu duce lipsă de legi, ci de aplicarea legilor iar în domeniul judecătoresc întâlnirea dreptății cu justiția nu constituie regula, ci excepția (în general, soluțiile nu mulțumesc părțile, observația fiind empirică, deoarece pe de o parte nu-s studii temeinice despre așa ceva iar pe de altă parte, magistrații se ascund după imunități). O abordare mai îndepărtată de nevoia reală social-politică din România a ajuns periodica "luptă anticorupție", rezumată penal, nu și pecuniar (adică pușcărie dar fără confiscarea banilor), ceea ce nu-i pedeapsă meritată, de altfel manevra diversionistă dedicându-se - și doar parțial - abia locului 3 din marile probleme, evitând cauzele înrădăcinate în primele 2 mari obstacole, anume incompetența și inacțiunea; revoluționarul Român Tudor Vladimirescu (originar de la granița Băniei cu Banatul) a enunțat la vremea sa: "Patria se cheamă norodul iar nu tagma jefuitorilor".

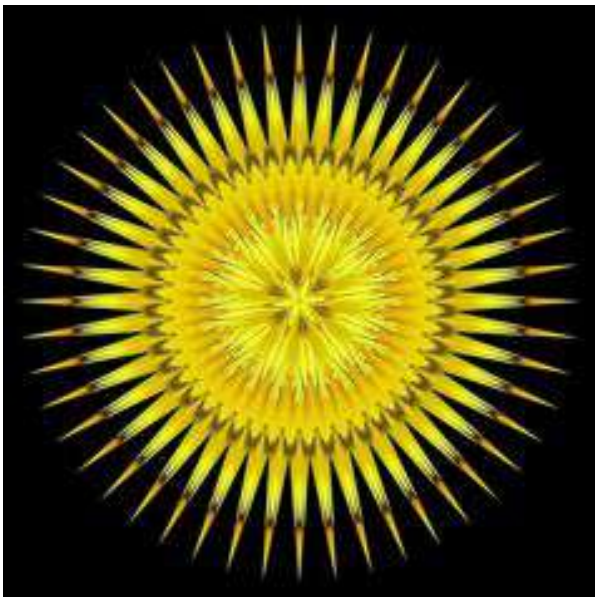

Filozoful Gabriel Liiceanu - patronul Humanitas / fosta Editură Politică din România - a zis în anul 2023: "Astăzi 'corectitudinea politică' este ușa pe care o forțează, încercând să reintre în lume, travestit, comunismul. De aceea răspunderea celor care 'umblă cu idei' este enormă. Ei pot face omenirea fericită sau, dimpotrivă, o pot arunca în prăpastie. Geniul este cât se poate de echitabil distribuit de partea binelui și de cea a răului. Și se bucură, în ambele direcții, de continuitate. Nu e o întâmplare când apare un 'monstrum' în viață care ridică din nou în piețe publice statuile celor mai mari genii ale răului, în vreme ce alții dau jos sau vandalizează, după cele mai aberante criterii, statuile marilor binefăcători. Cea mai nocivă idee a omenirii a fost hieratizarea (sacralizarea) lui 'sus' și a 'capătului' / 'sfârșitului': Paradisul. Sau, altfel spus, ideea paradisurilor certe. Dacă paradisul 'de dincolo' ar fi doar sperabil, dezirabil și problematic, dacă ar rămâne numai atât, o proiecție consolatoare izvorâtă din spaimele și dorințele noastre, ar fi vorba doar de un placebo care nu face rău nimănui. Grav e când acest 'dincolo' devine nu numai cert ca obiect existent în chip real, ci și obiect constrângător de gândire și simțire, deci credință opresivă, băgată pe gât cu forța. Totul sfârșește atunci în sistematice vărsări de sânge care, fiind mereu făcute în numele unui Dumnezeu, sunt 'sfinte', sunt războaie religioase. Vărsarea de sânge făcută, chipurile, cu încuviințarea lui Dumnezeu și-n numele lui e modul cel mai eficient de a macula ideea de Dumnezeu și cea mai mare trădare a învățăturii cristice. Dar există și varianta paradisului 'de după colț', cum l-a numit Mario Vargas Llosa. Or să ne ferească Dumnezeu de un paradis instalat definitiv pe pământ! Pentru simplul motiv că, viața noastră fiind finită, precară și contradictorie în esența ei, el se va transforma automat în opusul lui. La capătul tuturor promisiunilor paradisului așteaptă infernul. Singurele 'paradisuri' (gândite ca metafore ale fericirii) accesibile aici, pe pământ - prin șansă sau prin vocație - sunt paradisul iubirii și paradisul culturii. Altminteri, viața noastră este 'prea' muritoare și conștientă că este așa, și prea complicată și plină de suferință (bazată pe tensiunea ireconciliabilă dintre pulsiuni și spirit), prea disruptivă între 'egoism' și 'altruism', între 'eu' și 'tu', ca să poată ajunge vreodată paradisiacă. Ar trebui, pentru asta, să putem să ne transformăm singuri în zei, să abolim dualitatea trup-spirit și atomizarea eurilor, ceea ce mă-ndoiesc că se va petrece vreodată. Așa stând lucrurile, cei mai mari răufăcători sunt cei care s-au dedicat construirii sistematice a paradisurilor, așadar arhitecții și inginerii Paradisului. Fie el ceresc sau pământesc. Doi intelectuali sunt marii tartori ai paradisurilor fictive prezentate ca certe: Platon și Marx. În cazul lui Platon, nu putem totuși ști dacă a vorbit 'în serios' despre 'Raiul Ideilor' sau dacă a vorbit doar alegoric. Important e că Occidentul (în frunte cu Biserica creștină) l-a înțeles și, preluând și sacralizând concepția transcendenței Ideilor, a dat naștere la teribilele războaie religioase care au multilat istoria. La fel a procedat și Orientul, pe versantul islamic. Marx a fost cel mai nociv arhitect de idei al omenirii, intelectualul care a întors pe dos mănușa cristică a 'Împărăției Cerurilor'. A propus crima prezentă pentru o fericire etern viitoare. În locul seamănului cristic, a milei și iubirii, a pus necruțarea în fața dușmanului și ura. Iar Lenin și Stalin au fost inginerii care au construit pe pământ paradisul visat de el: 'cea mai mare escrocherie a secolului XX', cum a numit Eugen Ionescu comunismul. Or noi avem o singură viață, și tot ce putem pretinde de la ea este să o trăim ca viață prezentă, cât mai bine cu putință, aici, pe pământ. Și asta cât ne permit lucrurile care depind de noi. 'Anti-comunism visceral' este o formulă tautologică, de vreme ce împotriva crimei nu poți fi decât cu toată ființa ta sau, dacă nu ești, înseamnă că te situezi de partea crimei. Anti-comunismul nu poate fi nici de dreapta nici de stânga, ci, în mod subînțeles, numai și numai 'visceral'; anti-comunismul nu are nuanțe politice, ci doar moral-umaniste: împotriva crimei nu poți fi 'într-o măsură sau alta', ci doar din toată inima. Thierry Wolton a rostit propoziția fundamentală despre comunism: 'A condamna comunismul în virtutea bilanțului său criminal este o chestiune de morală, și nu o luare de poziție politică'. Formulat silogistic, lucrul sună așa:

1. Cine nu e împotriva crimei este pentru crimă, fie ca făptaș, fie ca instigator, aderent sau aprobator al ei.

2. Comunismul (potrivit efectelor lui practic-istorice și indiferent de intențiile lui) este cea mai teribilă dintre toate crimele care au existat pe lume. (Nici o alta nu s-a soldat cu o sută de milioane de victime și cu un peisaj al dezolării și suferinței de o asemenea anvergură).

3. Deci, dacă acuzi pe cineva de anti-comunism, îl acuzi în fapt că este împotriva crimei, iar tu recunoști că ești un adept al ei: fie inspirând-o, fie făcând-o, fie incitând la ea, fie aderând mintal la ea, fie apărând-o".

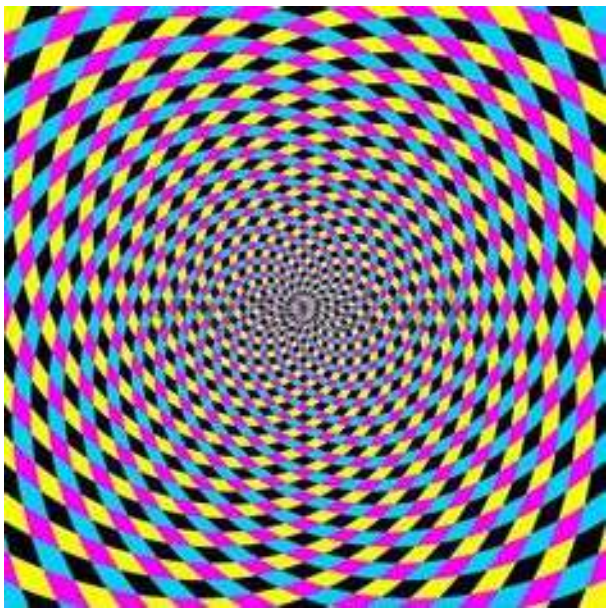

"Dacă comunismul este crima supremă, atunci, în mod normal, nu poți fi decât contra lui. Dacă ești 'militant comunist', ori ești sadic și criminal, ori aderi la el din demență sau prostie, fiind incapabil să conștientizezi consecințele criminale ale unei doctrinei verificate ca nocivă în toate versiunile ei. Rezumând: când e vorba de crimă, ori ești pentru ea, și atunci înseamnă că ai vocație de criminal; ori ești împotriva ei, și atunci ești humanus, ești om în deplina lui umanitate. Nu poți spune 'sunt moderat împotriva crimei' sau 'sunt moderat pentru crimă'. Aici e vorba de asumări integrale, fără nuanțe; aici e vorba pur și simplu de discernerea albului de negru. Dacă mă acuzi în calitatea mea de 'anti-comunist visceral', de fapt mă acuzi că sunt om în deplina mea umanitate, în loc să fiu reprezentantul unei omeniri bolnave care defilează cu criminalii și se mândrește cu ei. Concluzie: așa cum anti-comunismul nu e de dreapta, ci e cea mai pură expresie a umanismului, comunismul nu e de stânga, ci este o idee eronată criminală, cea mai 'kakogenetică' idee din lume".

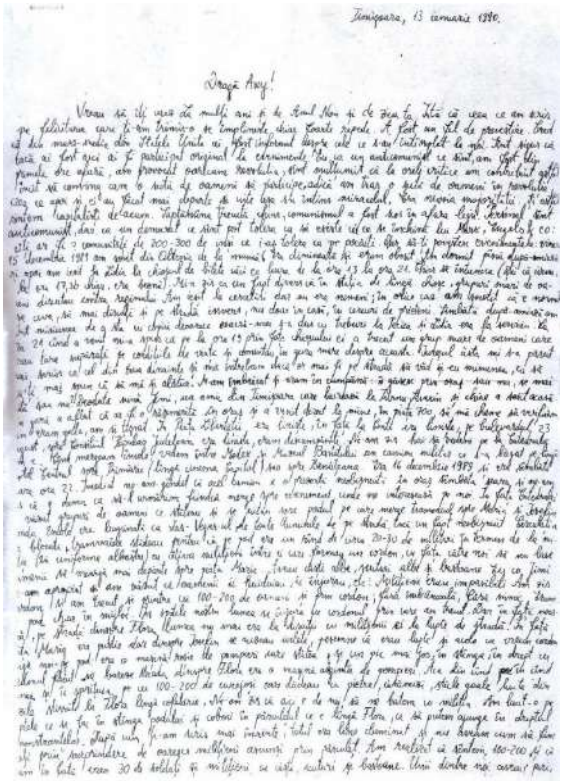

Începutul scrisorii de la 13 I 1990 a lui Eugen Gherga din Timișoara (către Virgiliu Nagy din Ohio / SUA)

Timișoreanul Marius Mioc - arestat în Revoluția Română din anul 1989 - a dactilografiat și a publicat scrisoarea din 13 I 1990 trimisă de către Eugen Gherga din Timișoara amicului Virgiliu Nagy, pe atunci azilant politic în SUA (devenit cetățean American): "Dragă Awy! Vreau să îți urez La mulți ani și de Anul Nou și de ziua ta. Iată că ceea ce am scris pe felicitarea pe care ţi-am trimis-o se împlinește chiar foarte repede. A fost un fel de prevestire. Cred că din mass-media din Statele Unite ai fost informat despre cele ce s-au întîmplat la noi. Sînt sigur că dacă ai [fi] fost aici ai fi participat original la evenimente. Eu, ca un anticomunist ce sînt, am fost din primele ore afară, am provocat oarecum revoluţia, sînt mulţumit că la orele critice am contribuit astfel încît să conving cam o sută de oameni să participe, adică am tras o sută de oameni în revoluţie, ceea ce apoi şi ei au făcut mai departe şi uite aşa s-a întins miracolul. Era nevoia majorităţii. Şi astfel sîntem capitalişti de acum. Săptămîna trecută chiar, comunismul a fost scos în afara legii. Personal sînt anticomunist dar ca un democrat ce sînt pot tolera ca să existe cei ce se închină lui Marx, Engels & co. Cîţi ar fi? Comunităţi de 200-300 de inşi pe care i-aş tolera ca pe pocăiţi. Dar să-ţi povestesc evenimentele: Vineri 15 decembrie 1989 am sosit din Oltenia de la muncă. Era dimineaţă şi eram obosit. Am dormit pînă după-amiază şi apoi am ieşit la Lidia la chioşcul de bilete căci ea lucra de la ora 13 la ora 21. Chiar se întuneca (ştii că iarna, la ora 17,30 chiar, era beznă). Mi-a zis ca un fapt divers că în staţia de lîngă chioşc, grupuri mari de oameni discutau contra regimului. Am ieşit la cercetări dar nu era nimeni; în orice caz am socotit că e normal aşa ceva, să mai discuţi şi pe stradă invers, nu doar în casă, în cercuri de prieteni. Sîmbătă după-amiază am avut misiunea de a sta cu copiii deoarece soacră-mea s-a dus cu treburi la Pecica şi Lidia era la serviciu. Pe la 21 cînd a venit mi-a spus că pe la ora 19 prin faţa chioşcului ei a trecut un grup mare care erau tare supăraţi pe condiţiile de viaţă şi comentau în gura mare despre aceasta. Iureşul ăsta mi s-a părut mai serios ca cel din ziua dinainte şi mă întrebam dacă or mai fi pe stradă să văd şi eu minunea ca să nu-ţi mai spun că să mă şi alătur. M-am îmbrăcat şi eram în cumpănă: îi găsesc prin oraş sau nu, se mai agită sau nu? Deodată mă sună Jimi [George Ardelean], un amic din Timişoara care lucrează la Turnu Severin şi chiar a sosit acasă. În gară a aflat că ar fi o răzmeriţă în oraş şi a venit direct la mine, în piaţa 700, să mă cheme să verificăm. Cum eram gata, am şi ţîşnit. În Piaţa Libertăţii era linişte, în faţă la Conti [hotel Continental] era linişte, pe bulevardul 23 August, spre Consiliul Popular, era linişte, eram descumpăniţi. Ne-am zis hai să vedem pe la Catedrală cum e. Cînd mergeam încolo, vedem între Modex şi Muzeul Banatului un camion militar ce s-a băgat pe lîngă hotel Central spre Primărie (lîngă cinema Capitol) sau spre Bănăţeana. Era 16 decembrie 1989 şi era sîmbătă seara ora 22. Imediat ne-am gîndit că acel camion e o prezenţă neobişnuită în oraş sîmbătă seara şi ne-am zis că e demn să-l urmăm fiindcă merge spre eveniment unde ne interesează pe noi. În faţa Catedralei am văzut grupuri de oameni ce stăteau şi se uitau spre podul pe care merge tramvaiul spre Maria şi Iosefin. Strada încolo era luminată ca Las Vegasul de toate luminile de pe stradă, încă un fapt neobişnuit. Circulaţia era blocată, tramvaiele stăteau pentru că pe pod era un rînd de circa 20-30 militari în termen de la miliţie (în uniforme albastre) cu cîţiva miliţieni între ei care formau un cordon, cu faţa către noi să nu lase oamenii să meargă mai departe spre piaţa Maria. Aveau căşti albe, scuturi albe şi bastoane. Eu cu Jimi ne-am apropiat şi am văzut că oamenii îi huiduiau, îi înjurau etc. Miliţienii erau impasibili. Am zis pardon şi am trecut şi printre cei 100-200 de oameni şi prin cordon; fără îmbrînceală, fără nimic. Eram pe pod, chiar în mijloc. În spatele nostru lumea se înjura cu cordonul prin care am trecut. Dar în faţa noastră, pe strada dinspre Flora [restaurant pe malul Begăi], lumea nu mai era la discuţii cu miliţienii ci la lupte de stradă. În faţă piaţa Maria era pustie dar dinspre Iosefin se auzeau urlete, pesemne că erau lupte şi acolo cu vreun cordon. Lîngă noi pe pod era o maşină roşie de pompieri care stătea, şi un pic mai jos, în stînga, în drept cu cordonul făcut să bareze strada dinspre Flora era o maşină argintie de pompieri. Aia din cînd în cînd pornea şi îi şpriţuia pe cei 100-200 de curajoşi care dădeau cu pietre, cărămizi, sticle goale luate din lăzile stivuite la Flora lîngă cofetărie. Ne-am zis că aici e de noi să ne batem cu miliţia. Am luat-o pe treptele ce se fac în stînga podului şi cobori în părculeţul ce e lîngă Flora, ca să putem ajunge în dreptul demonstranţilor. După cum ţi-am

scris mai înainte, totul era bine iluminat şi nu aveam cum să fim luaţi prin surprindere de oareşce miliţieni ascunşi prin părculeţ. Am realizat că sîntem 100-200 şi că aveam în faţă vreo 30 de soldaţi şi miliţieni cu căşti, scuturi şi bastoane. Unii dintre noi aveau pari, scînduri în mîini, răngi chiar. Nu era nici un steag, nici o pancardă, strigam izolat din cînd în cînd că vrem libertate. Miliţienii aveau în spatele lor maşina argintie de pompieri cu tun de apă. S-au dat la o parte şi maşina s-a năpustit spre noi stropind cu apă. Ne-am ferit prin părculeţ şi pe laturi şi am bombardat-o cu sute de pietre, sticle etc. de frasu a luat-o. S-a retras şi au înaintat miliţienii; au ieşit bătăi corp la corp dar cordonul nu a avut şanse şi s-a repliat. Unii din ai noştri aveau deja trofee, capturi de luptă: unul avea o cască albă, altul un scut, mai mulţi aveau bastoane. Din nou a venit maşina de pompieri, de data asta suflînd spre noi o ceaţă albă. Imediat ne-am tras puloverele şi fularele peste gură, nu ştiam dacă nu sînt lacrimogene cumva sau alte gaze. Pe jos s-a depus un praf alb ca zăpada. Maşina şi-a încasat din nou porţia de proiectile, avea geamurile sparte, ţîşnea apa din burta ei prin cîteva găuri. Era ceva cum vedeam la televizor despre incidentele din alte ţări dintre poliţie şi demonstranţi. Ne-am zis uite că se poate întîmpla şi la noi. Maşina s-a retras din nou în spatele cordonului de miliţieni. Lui Jimi i-a venit ideea să tragem o rulotă de-a constructorilor, ce era în părculeţul de lîngă Flora, pe stradă şi s-o răsturnăm, să facem din ea un fel de baricadă să nu se mai agite atîta maşina de pompieri şi miliţienii. A fost o idee genială, pe care într-un minut am şi înfăptuit-o cîteva zeci dintre noi. Am tras-o cu greu din noroiul din parc şi am dus-o pe asfalt dar era prea grea şi nu am putut-o răsturna dar şi cum stătea aşa de-a curmezişul era bună. Imediat din pereţii ei am rupt scînduri ce ne erau necesare pentru luptă. Cei care aveau deja experienţă ziceau că n-are rost să te repezi spre cordon şi să dai cu parul în căşti sau scuturi că nu rezolvi nimic. Totul e să dai la picioare, peste bocanci sau cizme cu ce erau încălţaţi ăia şi atunci cînd îi loveai peste ţurloaie scăpau scutul şi puteai să-i plezneşti în faţă că aveau geamurile de la căşti ridicate. Luptele au mai durat vreun sfert de oră; între timp cei de pe pod (şi cordonul şi mulţimea) erau tot la stadiul la care i-am întîlnit, adică stăteau faţă în faţă şi se înjurau. La un moment dat însă se pare că au primit ordin să dispară, cordoanele s-au îmbarcat în dube şi camioane ce au venit brusc să-i ia dinspre Iosefin şi au întins-o spre Catedrală şi mai departe cred că la miliţie. Ne-am întîlnit în intersecţie cîteva sute: noi dinspre Flora, cei de pe pod dinspre Catedrală şi alţii care au venit dinspre birtul Sinaia. Ne-am uitat unii la alţii. Eram o lume pestriţă: hoţi, golani, bişniţari, ţigani, beţivi, oameni cu tupeu, nimic din modelul revoluţionarului din manual. Am început să scandăm libertate, jos cartela, huo miliţia, comuniştii etc. şi am luat-o spre centru. În spatele nostru am auzit geamuri, vitrine sparte, se mai adunau oameni dinspre piaţa Maria. Am auzit că un Aro a fost răsturnat şi a luat foc. În drum spre Operă am realizat că sîntem cam puţini, eram cîteva sute (max. 1000) dar ni se adăugau mereu entuziaşti de pe margini. Cîţiva s-au repezit spre vitrinele de la Violeta, Palace, librărie să le spargă dar îi trăgeau oamenii înapoi în grup strigînd ‘fără violenţă!’, să mergem la studenţi (în complex) să fim mai mulţi. În faţa Operei m-a abordat un tip ce avea o sacoşă. Mi-a zis că el lucrează la Solventul şi că a ieşit din schimbul II (era cam ora 23) şi are în sacoşă două bidoane de cîte 5 kg cu hexan, era ‘recolta’ lui din ziua aceea (ştii că se poate folosi la Dacii în loc de benzină) dar că s-a trezit în incidentul de atunci şi cum m-a văzut pe mine mai înalt în grămadă m-a întrebat dacă sînt de acord să facem un comando, dacă e rost să dăm foc la ceva, el contribuie. I-am zis OK, stai pe aproape să nu ne pierdem şi cum am cotit-o pe şoseaua ce duce spre complex (pe unde merge troleibuzul 15) vedem pe margini pancardele roşii de tablă pe care erau scrise cu alb tot felul de lozinci comuniste de propagandă. Cei care erau în faţă au şi răsturnat pe prima în iarbă. Am strigat după băiat, acesta a venit, a turnat dintr-un bidon şi eu am pus primul foc cu bricheta. Tabla nu arde dar oricum vopseaua de pe ea şi faptul că se înegreşte era de ajuns. În chiotele de plăcere ale mulţimii am răsturnat toate lozincile întîlnite pe traseu şi le-am pus foc. În complexul studenţesc ne-am dus direct la postul de miliţie care e la parterul unui cămin, între celelalte cămine. Aici era întuneric, totul închis. Unul a dat cu o piatră şi a spart un geam dar ceilalţi au zis fără violenţă, nu e cazul, nu avem cu cine ne răfui. Am început să strigăm ‘studenţi veniţi cu noi’, ‘Jos cu Ceauşescu’, etc. Eram pe aleea centrală din complex şi scandările noastre aveau rezonanţă pentru că eram între cămine. Era ora 24, sîmbătă pe duminică. Erau chefuri prin cămine. Au ieşit destui din diferite cămine, în uralele noastre. Aleea a devenit neîncăpătoare pentru toţi. Lîngă mine erau doi negri. De la un cămin de arabi au sărit cîţiva arabi entuziaşti de la etajul I direct între noi. Au zis că se solidarizează cu noi. Am pornit spre Primărie (lîngă cinema Capitol). Scandam tot ce ne trecea prin cap (ex.: ‘Azi în Timişoara, mîine în toată ţara’). Erau nevoile tuturor şi imaginaţia mulţimii în a inventa tot felul de lozinci m-a încîntat. Jimi scornea într-una sloganuri pitoreşti. Cînd am ajuns în faţa Catedralei (fără să se mai spargă vreo vitrină sau să distrugem vreo lozincă) eram o mulţime cam cum ai văzut de Paşti, la înviere. În faţă la Primărie erau compactaţi cîteva sute de miliţieni şi militari de-ai lor, cu căşti, scuturi, bastoane, pari speciali pentru bătaie, ce ne aşteptau. Ne-am apropiat şi eram faţă în faţă la vreo 5 m şi scandam. Deja eram cu toţii de acord că e mai tare ca la Braşov, în urmă cu doi ani. Ceream dialog, să vină un barosan de la partid să ne vorbească. Miliţienii din primul rînd strigau că acum e noapte (era ora 1) şi să mergem acasă că nu va discuta nimeni cu noi, doar pe ziuă. Dar ziua era duminică, probabil nelucrătoare pentru ei, eram nemulţumiţi. Ai noştri din primele rînduri erau înarmaţi original şi insistau ca să-i spulberăm pe miliţienii din faţa noastră. Eram aprox. cei din piaţa Maria. Totuşi, nu prea ar fi avut vreun scop să ne caftim cu slujitorii regimului. Aşa că noi, toată mulţimea, am hotărît să o lăsăm baltă cu ăştia din faţa noastră, că nu rezolvăm nimic şi că mai bine să facem un tur de oraş să ridicăm oraşul şi să revenim o mulţime mare dimineaţa acolo la primărie. Şi am plecat pe traseul pe care merge troleibuzul 12 spre gară, pe bulevardul Republicii, pe unde se defilează de 23 August. Cînd am ajuns în dreptul tribunei, s-a urcat unul şi l-a imitat din gesturi pe Ceauşescu. Ne-a plăcut teribil. Apoi am ajuns la viaductul din dreapta, de unde începe strada Circumvalaţiunii. Pe el era prinsă o pancardă cît viaductul de lungă pe care scria ceva cu Ceauşescu şi prietenia. S-au urcat cîţiva şi au încercat s-o dea jos dar nu mergea că era din tablă şi era sudată de viaduct. Dar pe partea cealaltă a viaductului mai era o pancardă care s-a desprins totuşi şi a ocupat în prăbuşirea ei toată şoseaua, că nu se mai putea trece. Am început s-o călărim, să sărim pe ea pînă s-o facem una cu asfaltul. Între timp cei din faţă au înaintat, deja eram răsfiraţi între viaduct şi Liceul de Mecanică nr. 1. Eu eram pe la mijlocul coloanei. Mulţimea ocupa tot bulevardul şi maşinile ce veneau din faţă încetineau şi întorceau pentru că nu puteau trece. Dar deodată apare din faţă o Dacie albă cu un tip la volan care cînd a văzut mulţimea a apăsat pedala pînă la capăt şi s-a repezit în noi.

Un soi de kamikaze (de sinucigaş). A şters pe cîţiva, pe unul la vreo 5 metri în faţa mea l-a izbit în plin şi l-a proiectat pe trotuar, eu nici nu am ştiut în care parte să mă feresc mai repede, în stînga sau în dreapta, am reuşit totuşi să mă dau la o parte astfel că nu m-a şters dar a trecut ca un bolid la cîţiva centimetri de mine, a mai şters cîţiva în urma mea, eu tocmai aveam o sticlă goală de apă minerală în mînă şi am aruncat-o în el dar din cauza vitezei lui s-a spart în bara de protecţie din spate şi a ajuns cu Dacia la pancarda căzută sub viaduct exact cînd oamenii au nivelat-o complet şi a putut trece peste ea şi dus a fost. Dacă cu cîteva secunde mai devreme ar fi ajuns s-ar fi izbit de pancardă şi mulţimea l-ar fi linşat şi bineînţeles că maşina ar fi distrus-o. Lumea i-a luat numărul de înmatriculare dar desigur că dacă era miliţian sau securist, a doua zi şi-ar fi aranjat să-şi pună altul. Cel din faţa mea, izbit de Dacie, mai sufla, picioarele îi stăteau nefiresc, cred că erau rupte. Lumea a oprit prima Dacie care s-a ivit şi l-a trimis pe ăla la spital cu omul. Faza respectivă m-a tulburat foarte tare atunci, noaptea, era prima victimă care o vedeam. Însă nu am disperat. Ne-am strîns rîndurile şi am continuat marşul strigînd şi cei cu bîte şi răngi băteau în stîlpii metalici de iluminat ca să trezească blocurile, să ni se alăture. Ieşeau din diferite scări pîlcuri de 10-15, unii de la chefuri, alţii treziţi, şi îi întîmpinam cu bucurie. Majoritatea eram tineret dar erau şi bătrîni supăraţi pe sistem dar hotărîţi să nu se obosească şi să se agite cît pot. La intersecţia cu fabrica de lapte drumul era barat de 2 camioane militare şi o maşină argintie de pompieri cu farurile pe noi (faza lungă). Eram orbiţi, nu-i vedeam prea bine pe ei, dintre camioane, cîţi erau, ce făceau, cum ne aşteptau. Ne-am apropiat prudenţi dar strigînd cu hotărîre toate lozincile noastre şi în plus că ‘armata e cu noi’, ‘noi sîntem poporul’ (eram vreo 10000 şi în permanentă creştere). Am observat că cei din faţa noastră erau în uniforme kaki (erau trupeţii de la securitate, militari în termen, de 18-20 de ani, bineînţeles cu ceva ofiţeri între ei, tot în uniforme kaki). Ocupau tot drumul (erau vreo 200), excepţie trotuarul din stînga, dinspre fabrica de lapte ce ni l-au lăsat liber să trecem cîte 2-3 şi s-o cotim pe Gheorghe Lazăr spre Mehala. Pe maşina de pompieri era un far mobil care se plimba încet peste noi şi pînă la urmă l-au fixat spre trotuar pe unde treceam cîte 2-3 ca oile prin strungă. Era ora 2 noaptea şi rostul farului ăla era ca să fie lumină bine ca să ne filmeze pe rînd securitatea, de pe maşina de pompieri, să ne ştie că cine am fost, pentru represalii ulterioare. Am trecut cu toţii prin strungă strigînd ‘nu ne este frică’ şi am pornit pe Gh. Lazăr şi apoi pe str. Timiş şi am ajuns la piaţa Dacia. Acolo am umplut piaţa, ne-am odihnit un pic pe mesele de beton din piaţă, am cîntat ‘Deşteaptă-te române’ etc. şi am hotărît că dacă ne vom despărţi, vom fi împrăştiaţi (sau aşa) să ne reîntîlnim dimineaţa la ora 10 la Catedrală. Am stabilit apoi planul de acţiune pentru noaptea aceea: să mergem în Calea Aradului, apoi Calea Lipovei şi să luăm cartierele cu noi, dimineaţa să ajungem mulţi la primărie. Era ora 3 noaptea. Cînd să ieşim în Calea Torontalului (ştii străduţele destul de înguste ce sînt în Circumvalaţiunii pentru noi cîţi eram) am dat de cordoane de miliţieni ce ne aşteptau cu grămezi de pietre stivuite în faţa lor şi au început să dea în noi. Am dat şi noi în ei şi au început lupte de stradă pe diferite străduţe pe acolo prin Circumvalaţiunii IV. Au ieşit oamenii din diferite blocuri, ne dădeau apă să bem, pîine, salam, ţigări, dar în viteză. Au zis să rezistăm, să-i batem pe miliţieni, tot cartierul era în picioare. Era deja ora 4 cînd eu şi Jimi am abandonat. Eram obosiţi, ne-am zis că deja mitingul a degenerat în tulburări izolate, într-un cartier al oraşului ce nu avea nici un obiectiv politic în el, nu se mai scanda, ne-am zis că ce facem noi acum e exact că tulburăm liniştea publică (în viziunea miliţienilor) aşa că ne-am retras pe bulevardul Cetăţii pînă în Piaţa 700, la mine. Cum am intrat în casă aud în stradă nişte frîne. Mă duc la geam şi mă uit. Era un camion cu soldaţi, un Aro de miliţie şi o dubă TV de miliţie. S-au împrăştiat prin piaţă vreo 100 de soldaţi şi miliţieni şi au început să aresteze fără discuţie pe trecătorii izolaţi ce erau 1-2 pe strada Paris, 3-4 pe Brediceanu, vreo 3-4 din Piaţa 700, zicînd: uite acolo unu’, şi acolo, bagă-i în camion, în dubă cu ei, etc. Au curăţat strada de cei care poate nu toţi veneau de la miting fiindcă în noaptea aceea fuseseră şi chefurile de sîmbătă / duminică dar pentru ei nu a avut importanţă, nici nu au discutat. După 5 minute s-au îmbarcat şi au dispărut, în altă parte probabil, ca să mai facă arestări. Bineînţeles că alţii care mai veneau dinspre Circumvalaţiunii i-au văzut de departe şi nu s-au apropiat ca să fie înhăţaţi. Chiar mi-am zis că la fix am intrat în casă. Cu 5 minute să fi ajuns mai tîrziu le-aş fi căzut în plasă, dar cu 10 minute mai tîrziu ar fi fost tot ca şi cînd am sosit. Vecinul meu de la etaj tocmai s-a trezit atunci, l-a sunat directorul lui şi i-a spus (el e şofer la o coloană auto) să se echipeze şi să apară urgent la serviciu că sînt de pus geamuri în oraş ce au fost sparte peste noapte, inclusiv la Consiliul Popular. Chiar mi-am zis că ce situaţie: eu veneam de pe stradă, el pleca. Eu am fost cu spartul, el cu pusul. Eu anticomunist, el comunist. Dimineaţa, pe la 9-10, m-am trezit în sunetul unei fanfare militare care trecea prin Piaţa 700 şi după ea o lungă coloană de soldaţi ce cîntau cîntece patriotice. Era ceva ce nu am mai văzut de cîţiva ani, ştii că soldaţii nu mai obişnuiau să iasă cu cîntece prin oraş. Era duminică, era soare şi era plăcut afară. Am ieşit să casc gura la ei şi imediat m-am gîndit că aceasta e o manevră de intimidare, ca rezultat al mitingului ce a fost peste noapte, adică să vedeţi că avem şi soldaţi. Faptul mi-a fost confirmat mai mult şi prin faptul că aveau baionetele la armă şi făceau exerciţii de forţă cu ele din mers. M-am umplut de indignare şi am agitat şi pe cei din jur, trecătorii, lumea ce s-a oprit să se uite. Am început să-i fluierăm şi să-i huiduim dar ei şi-au văzut de cîntecele şi de drumul lor în continuare. Noi ne-am luat un pic după ei dar apoi am rămas pe loc. Ei s-au dus la cine ştie ce cazarmă de-a lor şi prin exerciţiul lor nu au făcut decît să irite oraşul, nicicum să-l liniştească. Astfel că, spre ora 12 m-am lipit la o coloană mare de oameni, între care am recunoscut mulţi din cei care am fost peste noapte dar şi foarte mulţi noi şi ne-am îndreptat de la Conti spre consiliul popular al judeţului (pe 23 August). Eram cu căruciorul, cu Andreea. Ziua era splendidă, mulţimea era neînarmată, se striga ‘fără violenţă’, ‘jos cu Ceauşescu’, ‘libertate’ şi o mulţime de alte lucruri (‘vrem mîncare la copii’ ş.a.). Era 17 decembrie şi era începutul sfîrşitului regimului. M-am băgat cu Andreea cu căruciorul în faţă, mai erau părinţi cu copii. În faţa Consiliului Popular erau 5 camioane militare dar goale, soldaţii erau jos, între ele şi între 3 maşini de pompieri (2 argintii şi una roşie). Erau cîteva sute în faţa noastră (poate 1000), noi 10-20 de mii. Am băgat-o pe Andreea cu căruciorul după scările pe care urci în fostul liceu din faţa Poştei Mari unde e reprezentanţa Electronica ca să fie ferită dacă iasă vreun iureş, să nu o ia mulţimea în picioare şi m-am urcat pe gardul de ciment de un metru din faţa fostului liceu să văd ce se întîmplă. Eram la 50 de metri distanţă de primii soldaţi. Aveau bîte şi bastoane, alţii erau în uniforme albastre cu căşti şi scuturi şi bastoane, mulţi ofiţeri între ei. Aveau şi cîini unii. Primele rînduri ale noastre s-au oprit la circa 30 de metri de ei. Ocupam toată lăţimea bulevardului, din liceu şi pînă la clinica cardio Ascar sau cum îi zice. Este şi librăria Litera acolo. La cererile mulţimii nu au răspuns

cei din faţa noastră ci au început să stropească tunurile de apă de pe maşinile de pompieri. (Aşa dialoga regimul cu noi, cu jeturi de apă!) Jeturile ajungeau pînă la picioarele celor din primele rînduri. Au dat şi înspre scările după care am pus-o pe Andreea şi le-au udat dar ea nu a păţit nimic, căci era ferită după ele. Deodată s-a dereglat tunul de la o maşină de pompieri şi a început să pişe lîngă el. Atîta i-a trebuit mulţimii. S-a repezit cu 'ura' de au fugit toţi miliţienii, soldaţii, cîinii şi civilii (activişti sau ce erau), ca şobolanii. Acum mulţimea era în faţa Consiliului, printre maşinile de pompieri şi camioanele militare pe care nu au mai apucat jigodiile să şi le retragă. Imediat oamenii le-au pus foc la camioanele militare, au dat cu pietre în geamurile Consiliului la parter, etajul 1 şi etajul 2, în faţă şi pe laterale şi ăla are geamuri, nu glumă. Au încercat să răstoarne maşinile de pompieri dar erau foarte grele pentru că aveau încă destul de multă apă în ele. A fost pus şi un foc în camera din colţul de la parter al Consiliului Popular dinspre mine, dar nu a ars prea mult. Între timp camioanele militare a căror prelată şi lemnărie ardea cu flăcări de cîţiva metri au scos la fum de se întunecase ca noaptea, nu se mai vedea în jur decît la cîţiva metri şi abia mai puteam respira. Atunci am luat-o pe Andreea şi am pornit-o spre casă cu gîndul s-o depun (între timp Lidia trebuia să fi venit de la servici căci de duminică de atunci şi-a schimbat tura, era de dimineaţă de la 5 la 13) şi să ies din nou pe străzi, de data asta ca să pot să am libertate de mişcare. Am mîncat acasă, eram rupt de foame căci ţi-am zis că de dimineaţă am ieşit imediat în stradă şi Lidia a spus atunci că să ieşim cu toţii căci vrea şi ea să vadă. Trebuia să-i luăm şi pe copii cu noi, căci nu aveam cu cine îi lăsa. O blestemam pe soacră-mea că s-a dus la Pecica şi nu mai vine cînd aici se petreceau lucruri importante, să stea ea să aibe grijă de copii. Între timp mulţimea s-a retras de la Consiliul Popular pentru că nu au avut cu cine să dialogheze. Sediul l-au găsit pustiu. Oamenii deja intraseră în el şi au găsit birourile goale, căci în spaima lor activiştii şi miliţienii au fugit şi au lăsat totul pe seama mulţimii. Cîţiva au ieşit la balcoanele de la etajul 1 şi au rupt steagurile partidului şi au aruncat tablouri cu Ceauşescu. Eram foarte mulţumit de evoluţia evenimentelor. Însă cînd am ieşit am văzut că fumul de la camioanele militare din faţa Consiliului nu era singurul. Mai apăruseră cîteva dinspre Centru, din Piaţa Libertăţii. Ardeau chioşcuri, unele magazine. Oraşul era ca o tabără de indieni. Mii de oameni pe străzile în flăcări. Am luat-o spre Piaţa Unirii. Vitrinele erau sparte, magazinele devastate. Din Zurobara îşi împărţea lumea tricouri. De la un magazin de electrice plecau oameni cu televizoare în braţe. Lăzile de citro dintr-o cofetărie au fost scoase în stradă şi trecătorii beau pe gratis şi apoi spărgeau sticlele. Dezastrul era general. M-am gîndit că asta se va lăsa cu sînge. Deasupra noastră a început să bîzîie un elicopter. M-am gîndit că ăsta sigur duce vreun barosan de la Bucureşti care a venit special pentru asta, să-şi dea seama despre ce se întîmplă şi cum nu cunoştea oraşul vrea să-şi facă o imagine de sus asupra amplorii evenimentelor. Au apărut pe străzi transportoare blindate care mergeau al dracului de repede ca să împrăştie lumea. Cred că la faza asta unii mai puţin sprinteni au putut fi prinşi sub roţile vreunuia. Lidia s-a speriat şi a zis că ajunge, să ducem copiii în casă, să încercăm să-i culcăm şi apoi să ieşim noi doi. TAB-urile urcau şi pe trotuare, a trebuit să ne ferim de unul, Cristi a început să plîngă de sperietură, m-am gîndit şi eu că deja nu mai e bine să-l ţin pe străzi fiindcă se poate şoca, vedea chestii neobişnuite. Lumea ţipa, elicopterul bîzîia la destul de joasă înălţime, TAB-urile goneau, magazinele ardeau, era 17 decembrie 1989 ora 16. Cînd am ajuns în faţa casei am auzit primele salve. Apoi linişte, apoi iarăşi focuri de armă. Se auzeau din Piaţa Libertăţii, unde e Garnizoana şi Casa Armatei. Am raţionat că astea sînt focuri de armă trase în aer, pentru intimidare, la ordin. Pentru că era linişte (bineînţeles exceptînd scandările mulţimii contra regimului) şi apoi focuri, apoi linişte, apoi focuri. Pe la ora 16,30 însă au început să se audă răpăieli de armă automată, focuri neregulate şi fără pauză între ele. Deja mi-am zis că aici ceva nu mai e în regulă. Asta nu mai suna a executări de ordine şi am fost curios să văd ce se întîmplă; gloanţe oarbe nu prea îmi venea să cred că ar fi avut, după cum ziceau unii din jur (ca să nu ne facem probleme) pentru că după mine nu ar fi avut nici un rost atunci să se mai obosească cei cu puştile să tragă. Eram în Piaţa 700 în staţia de tramvai. Şi deodată văd cum sare zugrăveala de pe pereţii spitalului militar. Ei, am zis, astea sînt gloanţe originale. La semafoarele din faţa chioşcului de bilete din Piaţa 700 cade un om. Împuşcat. Era a doua victimă ce o vedeam după faza cu Dacia de peste noapte. Lidia era cu copiii în faţa casei şi a văzut. Am urcat cu toţii şi eu am ieşit la geam. Se întuneca. Lumea era cu miile în piaţă, pe străzile dinspre Operă, spre Piaţa Libertăţii, peste tot. Cobor din nou în stradă. Se auzeau focuri de armă peste tot. S-a lăsat întunericul. Gloanţe trasoare roşii şuieră pe deasupra capului, de-a lungul liniei de tramvai, trase dinspre Casa Armatei. Străzile sînt luminate bine, ca Las Vegas-ul. Vin grupuri în fugă şi strigă că e masacru, în Piaţa Libertăţii, în faţa Operei, în faţa Catedralei etc. Focuri peste tot. Miroase din greu a praf de puşcă. Vîjîie cu viteză foarte mare TAB-uri pe străzi. Oamenii le bombardează cu pietre, sticle, cu ce apucă. Fără folos. Cineva l-a ridicat pe cel împuşcat lîngă semafoare şi l-a pus într-un taxi ce trecea pe acolo. Se anunţa o noapte grea fiindcă lumea era foarte îndîrjită pe străzi şi mai ales nu credeau că se poate să se tragă în ei! Fără somaţie, în plin! Horaţiu m-a vizitat atunci seara. Venea de pe străzi. Era cu un amic. Bineînţeles că a luat poziţie, a militat. Toată noaptea au fost împuşcături. Îmi ziceam că s-au tras cîteva sute, mi de cartuşe. Dar ajunge! Aiurea! S-au tras zeci de mii de focuri. Unde se auzea un grup pe o stradă că strigă 'libertate', 'jos cu Ceauşescu!', după un minut sau două şi începeau împuşcături acolo. Rafale încontinue se auzeau dinspre toate cartierele Timişoarei! Am sunat la telefon pe la cine am găsit acasă şi mi-au confirmat. Am vorbit interurban cu mulţi din prietenii, foşti colegi, din ţară şi le-am spus că ce se întîmplă la Timişoara şi scoteam telefonul pe geam să audă împuşcăturile. Nu credeau. Nu le venea să creadă. Ziceau că le pun o casetă cu ceva pac-pac. Ţin să-ţi spun că telefonul meu are numărul 961 / 30565. Afară era jale mare. Oraşul era scăldat în sînge. Nu am mai ieşit în noaptea aceea. Salvările treceau în flux continuu. Taxiurile făceau şi ele pe salvările. Un amic de-al vecinilor s-a refugiat la ei fiindcă nu îndrăznea să mai plece undeva. Era cu bicicleta şi a zis că pe o stradă ca să poată trece a trebuit să-şi ia bicicleta sub braţ şi să păşească peste răniţii şi morţii de pe jos. Acum, după ce am trăit trei săptămîni sub teroare, de împuşcături prin oraş, e o chestie că mai trăiesc. Dintre cunoscuţii şi rudele mele doar naşul e rănit. Naşul care ne-a cununat şi ne-a botezat copiii. E medic şi mergea la spital într-o seară să îngrijească răniţii şi a încasat 2 gloanţe la piciorul stîng, în faţa Poligrafiei. El venea din Calea Aradului, unde locuieşte, şi mergea la spitalul Clinicile Noi. A păţit-o în seara lui 22 decembrie 1989, ziua în care Ceauşescu a fugit de la Bucureşti. A ajuns deci la spital, dar ca pacient. Însă să continui povestirea: am rămas la dimineaţa zilei de luni, 18 decembrie 1989. Jimi a ajuns cu greu acasă atunci duminica seara şi a ieşit cu casetofonul

în geam şi a înregistrat cîteva casete cu împuşcăturile de la el de pe stradă. Stă lîngă Casa Tineretului. L-am sunat şi i-am zis că merg la el. Am pornit cu copiii, pe Cristi l-am lăsat la Lidia la chioşc. Avea geamul spart dar nu era frig, cred că erau +20C afară. Eram cu Andreea în cărucior. Pe peretele de lîngă poarta de la spitalul Clinicilor Noi era scris mare 'jos PCR'. Mi-am zis că aşa e bine. Un angajat al spitalului a ieşit să şteargă zidul. La sensul giratoriu de lîngă Clinicile Noi unde începe Calea Aradului au venit 2 camioane cu soldaţi la kaki şi ofiţerii lor i-a pus să stea în jurul sensului giratoriu tot la 2-3 metri unul de altul. Un soldat s-a nimerit chiar în faţa spitalului şi-l vede pe angajatul spitalului care a ieşit să şteargă zidul, dar încă nu a apucat să facă nimic. Crede că el a scris. Îl somează: 'stai, stai că trag!'. Ăsta ridică mîinile sus şi soldatul îl pofteşte la camioane. Tipul începe să spună că el e angajat acolo la spital şi că el vrea să şteargă chestia aia, soldatul nimic, bagă glonţ pe ţeavă. Lumea vede şi îl strigă pe portarul spitalului care iese din ghereta lui şi se repede în stradă. Avea chipiu, banderolă pe braţ că e portar şi îi ajunge din urmă pe soldat şi pe angajat la camion unde ăsta era cu mîinile sus şi îi explica unui locotenent că el voia să şteargă. Portarul zice că aşa e, e angajatul lor şi locotenentul îi dă drumul tipului, acesta zicîndu-i portarului că ca de acum pînă îşi termină treaba să stea cu el în stradă că-l puşcă poate alt soldat. Eu am rămas lîngă camion şi văd cum ofiţerul îi scoate glonţul soldatului din puşcă, îi scoate încărcătorul, bagă glonţul înapoi lîngă celelalte în încărcător să fie toate, îi pune încărcătorul la puşcă înapoi şi-l trimite pe soldat să facă mai departe pe vigilentul în faţa spitalului. Am văzut glonţul, era original de război. Soldatul avea 18-20 de ani. Mi-am zis că uite ce-i regimul, pune armata pe civilul neînarmat. Trage cum a fost în China. Şi în China ştiam că poporul nu a obţinut nimic. Mă întrebam oare la noi va fi la fel, nu vom obţine nimic? Am mers mai departe să văd oraşul. Parcul dinspre magazinul Bega şi Conti era brăzdat de şenile de tanc. Cînd am ajuns la Jimi mi-a zis că l-a fugărit seara un tanc pe acolo, prin parc. Un brad destul de serios era scos din rădăcină. Acolo m-am întîlnit cu Horaţiu şi am mers împreună să mai vedem din urmele nopţii. Am fost în Piaţa Traian, cartierul Fabric era defrişat, magazinele distruse, chioşcurile din Piaţa Traian încă fumegau, ajungem la Jimi şi plecăm pe Calea Girocului să văd dacă a venit soacră-mea de la Pecica. Ea acum stă la garsoniera de pe strada Albac unde am stat noi. În faţa Casei Tineretului copiii se jucau cu tuburile cartuşelor trase peste noapte şi pe care le culegeau de pe jos, de pe asfalt, de pe trotuare, din iarbă. Aveau prin buzunare, făceau grămăjoare pe marginea trotuarelor. Mă uitam la ei şi îmi ziceam că uite ce a ajuns viitorul ţării, generaţia lui Ceauşescu, să se joace cu cartuşele. Erau faze dramatice care tare m-au impresionat. Copiii în inconştienţa lor îşi găseau de joacă şi în astfel de împrejurări, stil Beirut. Pe Calea Girocului, în afara vitrinelor distruse şi a unelor incendii se văd găuri de gloanţe pe faţadele multor blocuri. Aici s-au derulat tragedii înspăimîntătoare. Astfel de ziduri ciuruite am mai văzut în Budapesta unde era păstrat un zid ca mărturie a revoluţiei lor din 1956. Ţin să-ţi spun că încă nu ştiam cum de-au pornit sîmbătă protestele în oraş, am aflat abia luni după-amiaza că scînteia ce a ridicat Timişoara a fost la biserica reformată din Piaţa Maria unde predica Laszlo Tokes. Am văzut scări de bloc ciuruite. Deci soldaţii, miliţienii, securiştii, cei cu arme deci, au tras după oameni chiar şi în scările de bloc unde se refugiau de pe stradă. Înspre capătul troleibuzului 15 sînt o mulţime de fierătanii, piese ce au aparţinut unor tancuri ce au fost ocupate de populaţie! Butoaiele de motorină din spatele lor erau pe asfalt sparte. Oamenii stăteau şi contemplau locul unde peste noapte au venit 5 tancuri să împrăştie demonstranţii din Calea Girocului. Ţin să precizez că zonele Plavăţ, Calea Girocului, Cartierul Soarelui sînt locuite în mare majoritate de muncitori, oameni sărmani în general, care erau contra regimului în număr mare. Îţi spun asta pentru că am locuit în zonă 5 ani şi am apucat să cunosc destui. Aici, la capătul troleibuzului 15, au blocat Calea Girocului cu 2 troleibuze şi tancurile nu au trecut mai departe pentru că mă gîndesc că nu au vrut să distrugă troleibuzele. Dar imediat oamenii au mai tras alte 2 troleibuze în partea aialaltă şi astfel tancurile au fost prinse între blocuri pe laturi şi în faţă şi în spate cu troleibuze. Oamenii le-au băgat imediat între şenile răngi, cabluri mari de fier ce erau la nişte conducte ce se făceau atunci pe strada Lidia, astfel încît să nu mai mişte tancurile. Le-au rupt butoaiele de motorină din spate, au încercat să le dea foc dar nu ardea motorina. S-au urcat pe tancuri şi băteau în ele cu răngile să iasă militarii din tancuri, ce aveau turelele închise pe dinăuntru. Au venit unii la vizetele tancurilor cu sticle incendiare (sticle de bere, de jumătate de kil, cu benzină înăuntru, cu dop şi pe gît înfăşurată cu o cîrpă îmbibată cu benzină; cînd dai foc la cîrpa asta arde şi în aer dacă arunci sticla dar cînd aceasta se sparge aprinde benzina vărsată instantaneu). Le-au strigat militarilor că le aruncă înăuntru sticlele incendiare şi ard ca şoarecii acolo, mai bine ies de acolo. Ceea ce au şi făcut, au ieşit cîte 2 din fiecare tanc, cu arme la ei şi au zis că trag dacă sare lumea. Prin spate au mai încasat cîte un ghiont, cîte o bîtă dar pînă la urmă au fugit iar lumea a năvălit în tancuri. Unul a zis că a făcut armata la tancuri şi a vrut să pornească un tanc, dar ăia cînd au fugit au luat siguranţele de la tancuri cu ei şi nu a putut porni nimic. Atunci mulţimea a distrus interioarele tancurilor, să fie inutilizabile. La un moment dat a apărut o Dacie combi, cu număr galben, de stat, cu 2 tipi în civil, bine îmbrăcaţi, probabil de la partid sau securitate şi au zis să lase oamenii tancurile încoace. Ceea ce îţi povestesc s-a întîmplat pe Calea Girocului în noaptea de duminică spre luni aşa cum mi-au relatat cei din stradă, din care pe unii, participanţi direcţi, îi cunosc. Mulţimea i-a bătut bine, i-au băgat în maşină şi i-a răsturnat cu maşină cu tot. Şi apoi încă o dată şi încă o dată, de vreo 50 de ori, cît era de lungă Calea Girocului pînă a rămas maşina proptită într-un stîlp de iluminat. Atunci au apărut soldaţi pedeştri care au tras, au ciuruit. Şi-au recuperat tancurile cu ceva macarale. Pe colţul străzii Albac cu Calea Girocului văd maţe pe jos. Ferestrele de la parter şi etajul 1 au găuri de gloanţe. Pe strada Albac, în faţa fostului meu bloc, văd o piftie ce a fost o maşină. Deci peste care a trecut un tanc. Deja la blocul vecin a apărut primul steag negru din multele pe care urma să le văd zilele următoare în oraş. Soacră-mea era acasă. A ajuns duminică seara şi de la gară i-au trebuit 2 ore să ajungă la ea pe tot felul de străduţe să nu se întîlnească cu lupul cel rău. I-am lăsat-o pe Andreea şi urma să mă întorc numai eu după Lidia şi Cristi să stăm cu toţii în Calea Girocului fiindcă aicea protestele erau mai hotărîte şi aşa era bine, să nu ne lăsăm fie ce-o fi, că doar n-or avea gloanţe pentru toţi, nici dube să ne aresteze, nici atîtea cimitire să ne îngroape. Cum s-a lăsat seara, ce mi-a fost dat să văd în Calea Girocului era de un eroism extraordinar. Chiar cînd s-a întunecat i-am împrumutat lui Horaţiu o ladă de bere, să aibă pentru revelion. Apoi i-am dus pe Lidia şi pe Cristi pe Albac. Ne şi gîndeam că aşa cum stăm acolo toţi la parter, o rafală pe geam sau pe uşă ne termină imediat. În capătul troleibuzului 15 oamenii au făcut o cruce mare şi i-au dat foc. Se vedea de la Casa Tineretului. Bineînţeles că în ziua aceea ca şi în zilele următoare

tramvaiele şi troleibuzele nu au circulat decît cîteva ore pe zi deoarece peste tot prin oraş, prin diferite cartiere, erau chestii asemănătoare. Lumea striga 'libertate!', 'jos cu Ceauşescu!'. Astea erau sloganurile preferate. Căutau printre maşinile parcate printre blocuri cele ce nu aveau puse frîna ca să le împingă pe Calea Giurgiului, să facă baricade din Dacii (Fără ştirea proprietarilor lor, care însă urmau să fie despăgubiţi prin asigurările ce obligatoriu le aveau). Unii îşi confecţionau prăştii sau umpleau sticle incendiare. Şi nu a trecut mult şi au început din nou împuşcăturile. Era ora 18. A durat cam pînă la ora 2 noaptea. Au căzut mulţi. Bălţile de sînge de a doua zi demonstrau acest lucru. Am uitat să-ţi spun că în noaptea precedentă (duminică / luni) a plouat cam de la 4 dimineaţa la 8 şi a spălat o parte din masacru. Acum însă mărturiile erau pe asfalt. Scuze pentru incoerenţa ştirilor, dar am atîtea să-ţi scriu şi le pun cîteodată aiurea dar le ordonezi tu. Astfel, acum îmi trece prin cap (nu un glonţ, ci următoarele): imediat în acele zile, am socotit amploarea represaliilor şi mi-a ieşit că faţă de cele întîmplate în mai în China, la densitatea noastră era mai cumplit. În ziua cînd a fugit Ceauşescu (în ziare acum e scris cu literă mică: ceauşescu sau nu se mai referă decît la tiran, dictator etc.) am cerut la telefoane Munchenul şi de acolo Europa Liberă şi am vorbit! Am pus în acest plic, pentru că între timp am ajuns la un ziar, în care sînt descrise unele întîmplări din primele nopţi. În perioada 17-20 decembrie 1989 în Timişoara au tras în populaţie toţi cei în uniforme: armata, miliţia şi securitatea, başca civilii simpatizanţi cu represiunea. În Bucureşti şi în restul ţării armata nu a mai tras în popor ci s-a ocupat de teroriştii rezultaţi din miliţie, securitate, activiştii de partid şi alte jigodii simpatizanţi cu cei ce nu au înţeles că s-a terminat cu regimul. Acum se încearcă să se muşamalizeze că armata a tras în oameni aici în Timişoara, se zice că aceia care au tras erau securişti infiltraţi între soldaţi. Ţin minte că într-o dimineaţa trecea încet pe Albac un camion cu soldaţi ce aveau armele îndreptate către cei de pe trotuare şi unii din ei ne arăta că ne dă muie, alţii strigau 'las' că vă futem noi', etc. Cumnată-mea (sora lui Lidia) care lucrează la spitalul Babeş a zis că în secţia lor de chirurgie nu au putut primi decît 20 de răniţi pentru că atîta era capacitatea şi din ei 2 nu aveau gloanţe dar trebuiau cusuţi şi puşi în ghips pentru că erau praf. Era vorba de cei 2 care au fost răsturnaţi de mulţime pe Calea Giurgiului. Cînd ne-am mutat din nou în Piaţa 700, pentru că pe Albac era periculos, gloanţele au ajuns să şuiere pe afară şi aici în zilele următoare, făceam şi bancuri, haz de necaz. Stăteam pe burtă prin casă şi ziceam că dracu' ne-a pus să facem revoluţie, că mai bine era cu Ceauşescu, era linişte. Dar să reiau povestirea: marţi dimineaţa UMT şi ELBA au intrat în grevă. Era 19 decembrie. Oamenii îşi cereau arestaţii, răniţii, morţii, libertatea, dialog cu autorităţile. Au apărut primarul şi cîţiva ştabi din Bucureşti care au zis să intre lumea în curte în secţii şi ateliere, că vor discuta cu fiecare separat. Ceea ce mulţimea nu a vrut. Milenco mi-a povestit ce s-a întîmplat la ELBA: armata a înconjurat fabrica. Oamenii din curte l-au întrebat atunci pe primar că de ce a venit cu armata. El a zis că nu o vede. Era deasupra mulţimii pe o estacadă dar se vedea şi de jos în stradă căci gardul nu era înalt. Apoi cei de afară au început să tragă înspre o poartă pe care oamenii au vrut s-o deschidă să iasă în stradă. Oamenii au întrebat că de ce se trage. Primarul a zis că nu aude. Era un fel ca şi povestea cu Scufiţa Roşie (De ce ai ochii aşa de mari?). În noaptea precedentă la Spitalul Judeţean a fost întreruptă lumina pentru vreo oră, timp în care securiştii au golit morga ce era plină de morţi împuşcaţi şi i-au dus (am aflat acum) la un crematoriu şi i-a ars. Voiau să distrugă urmele că la Timişoara ar fi fost vreo victimă, dacă ar fi învins. Cine ar fi zis că s-ar fi tras în oraş şi că ar fi fost morţi ar fi zis arată vreunul. În cimitirul săracilor din Calea Lipovei oamenii au descoperit gropi comune unde erau îngropaţi de-a valma, la mică adîncime, zeci de cadavre mutilate cu acid să nu fie recunoscuţi, tăiaţi şi cusuţi cu sîrmă (probabil le-au scos gloanţele din ei), faze de exterminare egale cu cele ale lagărelor lui Hitler. Oraşul era în mare nelinişte pentru că din rudele, prietenii multora erau dispăruţi şi nu se putea afla nimic despre ei. Ceauşescu era atunci în vizită în Iran ca să ia ochii lumii că la el în ţară nu s-ar întîmpla nimic. Eu dădeam telefoane în ţară, la Cluj, Sibiu, Arad, Bucureşti, peste tot unde aveam prieteni şi le povesteam că ce se întîmplă. Nu mişca nimeni nicăieri, îmi venea să turb. Miercuri 20 decembrie de dimineaţă s-a întîmplat ceva miraculos. Ştii că pe Calea Buziaşului sînt o mulţime de fabrici, una lîngă alta. Angajaţii de dimineaţă au ieşit cu miile din ele. Aveau steaguri de pe care au rupt stema comunistă şi pancarde făcute în grabă pe care era scris: 'demonstraţie paşnică', 'demonstraţie liberă', 'vrem libertate' etc. Era prima oară cînd apăreau steaguri şi pancarde. Această mulţime impresionantă ca număr (îţi dai seama cîţi lucrează în acea zonă) au pornit spre centrul oraşului pe traseul tramvaiului 6 spre piaţa Bălcescu, Maria. I-am auzit, i-am văzut şi m-am băgat în coloană pe strada Cluj. Era ora 9 dimineaţa. Ne-am oprit în faţa maternităţii Bega. Cadrele medicale, femeile şi copiii internaţi acolo au ieşit la geamuri. Le-am strigat medicilor că aveţi grijă de copii, am cîntat 'deşteaptă-te române' şi am pornit mai departe. Am fost apoi prin faţa spitalului de ortopedie şi la geamuri au ieşit răniţii, puşcaţi în mîini şi picioare. Oamenii de pe străzi se alăturau coloanei permanent. Ne-am oprit la Consulatul iugoslav. A ieşit consulul şi cîţiva din coloană care ştiau sîrbeşte au vorbit cu el să anunţe Iugoslavia şi globul întreg că ce se întîmplă la Timişoara. Consulul ne-a urat succes. Bătrînii care ne priveau din ferestre sau din faţele caselor plîngeau de emoţie şi ziceau că ne ţin pumnii. Am ajuns după Piaţa Maria la maternitatea de pe Odobescu unde femeile au ieşit în geamuri să ne vadă şi au strigat că sînt cu noi. Mişcarea în oraş era generală. Am luat-o spre gară pe traseul tramvaiului. Cînd am ajuns pe podul peste Bega, în faţă aveam gara şi pînă la ea era lume din bloc în bloc lateral şi de pe pod pînă în gară. Bineînţeles că nu circula nici un mijloc fiindcă oamenii erau unul lîngă altul. În spate m-am uitat cît vedeam cu ochii era popor: zeci de mii de oameni. Atîţia oameni nu am văzut în viaţa mea pe real, poate la televizor cînd venea Ceauşescu. Dinspre ELBA, IJPIPS şi alte fabrici din acea parte a oraşului s-a format o mare coloană care s-a unit cu a noastră în faţa gării şi am pornit spre centru pe unde merg troleibuzele (pe Republicii). Din Electromotor au ieşit muncitorii direct în salopetele în care lucrau, murdari pe mîini dar cu steaguri la ei. M-am întîlnit în mulţime cu Milenco. Am ajuns la Catedrală. Era ora 11 (sau 12 poate), miercuri 20 decembrie. În faţa Operei erau blindate şi soldaţi din greu. Ne-am apropiat strigînd 'voi pe cine apăraţi', 'armata să fie cu noi'. Ne-am oprit la circa 30 de metri. Eram faţă în faţă o mulţime de vreo 50000 de oameni şi armata. Jimi făcea în flux continuu fotografii la minut (polaroid). La un moment dat, după ce ne-am cerut morţii am hotărît să ţinem un minut de reculegere, cu capetele descoperite şi în genunchi. Atunci a fost un moment impresionant, să fie linişte şi să vezi atîtea zeci de mii de oameni în genunchi şi cu capetele descoperite. Îi vedeam pe soldaţii din faţă: unii au început să lăcrimeze, alţii s-au întors într-o parte, ofiţerii, intercalaţi la cîte 20-30

de soldaţi se întrebau prin semne ce să facă. M-am pus în locul soldatului şi am făcut imediat psihologie: era cam ceea ce am văzut cu toţii în manualele de istorie. Mulţimea cu steaguri şi pancarde (ţi-am zis că pînă atunci, în acea zi, nu am avut în proteste steaguri cu noi). Şi s-a întîmplat miracolul, sau ceea ce era normal să fie de la început. S-au retras. Imediat am înaintat cu 'ura!'. Blindatele nu au mai apucat să şi le ducă datorită mulţimii ce a ajuns între ele. Ostaşii ce erau în blindate au ieşit şi au zis că nu vor mai trage. Mulţimea le-a dat pîine, bani, ţigări şi i-au rugat să nu mai tragă, că e degeaba, lucru ce l-au realizat şi ei. De atunci armata a fost cu noi, cu poporul. Ordinul le-a fost dat probabil de la Bucureşti de la ministrul apărării naţionale Milea care era numai cu Elena atunci. Nicolae era în Iran. După ce a venit, a doua zi l-a împuşcat pe Milea. Jimi m-a pozat în acea zi pe un blindat. Am băgat steagul pe ţeava mitralierei grele cu care era echipată şi făceam semnele victoriei şi libertăţii. Am fugit apoi pînă în faţa Casei Armatei, să văd ce fac militarii. Un locotenent era într-un geam şi i-am strigat: 'nu mai trageţi' şi mi-a răspuns să fiu fără grijă că nu vor mai trage. I-am zis că cei care trag nu execută vreun ordin, că sînt criminali cei care trag, cum au fost şi hitleriştii în al doilea război mondial. (Ei s-au scuzat că după principiul 'ordinul se execută, nu se discută' nu au făcut decît să execute ceea ce li s-a ordonat, ceea ce nu i-a scutit de a fi calificaţi drept criminali de război pentru crime contra umanităţii şi executaţi). Nu e o scuză că 'aşa a fost ordinul'. Sînt ordine care se execută şi altele care nu se execută. De exemplu dacă unui militar i s-ar fi ordonat ca să-şi taie gîtul nu şi l-ar tăia. Dar dacă i s-ar ordona taie gîtul lui altul, acel ordin l-ar executa. De ce? Aşadar, miercuri 20 decembrie la prînz Timişoara era deja primul oraş liber din România. Era o plăcere să strigi în centrul oraşului cît voiai, fără nici o teamă, 'jos cu tirania', 'libertate' etc. Circa o mie de demonstranţi au pătruns în Operă şi au pornit staţia de amplificare şi au început primele discursuri şi organizări ale mulţimii. Într-o succesiune rapidă au luat cuvîntul foarte mulţi oameni, care s-au prezentat şi şi-au spus părerile, rugînd totodată poporul că dacă se vor ivi represalii faţă de ei sau familiile lor să ia atitudine. Dar nu mai vedeam ce probleme s-ar mai ivi. Băusem din cupa libertăţii din urmă cu patru zile. (În paranteză te anunţ că de duminică dimineaţa din alimentările şi localurile oraşului fuseseră retrase băuturile alcoolice de către autorităţi bineînţeles). În uralele mulţimii, de la balconul Operei, unde venea Ceauşescu să ne vorbească, demonstranţii îşi exprimau revendicările în microfoane. IJTL-ul, întreprinderea ce asigură transportul în comun în oraş, prin şoferii şi vatmanii ce erau de servici au percutat într-o manieră admirabilă. Fără 'indicaţii preţioase' au barat cu tramvaie, troleibuze şi autobuze multele străzi ce dădeau în Piaţa Operei, pînă la Catedrală, în aşa fel încît centrul, inima oraşului unde erau zeci de mii de oameni să fie baricadaţi, protejaţi, de eventualele atacuri. Încă nu aveam încredere în armată cu toate că a zis că e cu noi şi cele 2 unităţi de securitate din oraş erau dotate cu blindate şi aveau ceva mii de militari. S-au format cordoane de control a celor care intrau la miting pe toate străduţele ce dădeau spre centru, ca să nu se infiltreze securişti înarmaţi şi să împuşte în mulţime. Trebuia să rămînem peste noapte acolo şi a doua zi în continuare, non-stop pînă cînd ni se vor satisface cererile. Eram hotărîţi să nu credem în nici o promisiune ce ni s-ar face. Aşa au fost păcăliţi minerii din Valea Jiului în 1977 şi muncitorii din Braşov în 1987. Jos cu Ceauşescu era prima cerere. Între timp am aflat că la Consiliul Popular de pe bulevardul 23 August se află primul ministru Dăscălescu. Am mers cu Lidia acolo. Era ora 18. Într-adevăr şi acolo mulţimea era stăpînă pe sediu şi într-un birou se afla Dăscălescu şi alţi miniştri şi secretari din CC care erau prin telefon în legătură cu Ceauşescu ce între timp a sosit din Iran. La staţia de amplificare instalată şi aici, ai noştri care se aflau în Consiliu ne anunţau că ce vorbeşte Dăscălescu cu Ceauşescu şi că la ora 19 prin radio şi televizor Ceauşescu ne va transmite poziţia sa. Pînă atunci cei din Consiliu au hotărît să dea drumul la o parte din cei arestaţi cu ocazia demonstraţiilor din ultimele 4 zile şi care se aflau parte prin beciurile miliţiei şi securităţii şi parte prin puşcăria Popa Şapcă. Au şi apărut primii eliberaţi printre noi, cînd auzim că la staţia de amplificare e pus radioul, plus că cei din mulţime care aveau radiouri la ei le-au dat tare, că Ceauşescu transmite un comunicat de mare importanţă. Era ora 19: în esenţă a făcut oraşul Timişoara un amestec de huligani, trădători, ş.a.m.d. ceea ce a indignat populaţia la culme. A mai decretat şi starea de necesitate pe judeţ ceea ce însemna să nu fim în grupuri mai mari de 5 pe stradă şi după ora 23 să nu mai fie nimeni. Cine nu se supune va fi împuşcat. Aiurea. Crezi că cineva ar fi respectat, ar fi avut de gînd să-i mai facă voia dictatorului? Cine ar fi respectat decretul însemna că-l apăra pe Ceauşescu. Şi noi voiam jos cu Ceauşescu. Au fost momente unice. Nu ştiam de ce mulţimea ce i-a încolţit pe barosani într-un birou, acolo în Consiliu nu-i linşează. Noi, cei de afară am baricadat ieşirile laterale cu nişte chestii de beton de pe stradă în care erau flori cu pămînt, să stea uşile blocate să nu se poată ieşi din Consiliu decît prin faţă. Dar la un moment dat cei dinăuntru ne anunţă că barosanii nu mai sînt. Mă gîndesc că au întins-o printr-un tunel probabil pînă la sediul miliţiei, care ştii că e la circa 300 metri în linie dreaptă de acolo. Mi-a plăcut că au apărut prin mulţime primele videocamere (ale particularilor) ca să rămînă ceva imprimat pe casete pentru istorie. Pînă atunci cine ar fi încercat să imortalizeze ceva ar fi avut de furcă din partea ambelor tabere: din partea securităţii care ar fi ştiut că nu-i de-al ei şi cum nu i-ar fi convenit propaganda ar fi intervenit şi, din partea demonstranţilor care nu ar fi vrut să fie filmaţi presupunînd că imaginile ar fi putut intra pe mîna securităţii. De la radio Europa Liberă am aflat că de duminică graniţele României erau închise pentru străini şi oraşul Timişoara blocat la intrări pentru străinii aflaţi în ţară. Cu toate acestea erau destui străini în oraş care au prins evenimentele: sîrbi, polonezi, refegişti, ş.a. plus studenţi străini. Studenţilor, regimul le-a dat vacanţă de luni, 18 decembrie, cu toate că planul era ca vacanţa s-o fi luat joi 21 decembrie. Asta pentru a goli complexul studenţesc, să mai rărească din opoziţie. Peste noapte am stat în Piaţa Operei. Nu era frig de loc. Am scandat toată noaptea diverse lozinci. Au apărut maşini cu pîine ce au împărţit pîine pe gratis mulţimii. Au mai venit camioane cu apă minerală, cu salam, cu citro. Solidaritatea diferitelor fabrici din oraş. Să rezistăm. Joi dimineaţa la ora 8 (deci în 21 decembrie) între Operă şi Catedrală erau sigur 100000 de oameni: În ziarele ulterioare, astea libere de acum, pentru că am devenit liberi. Ceea ce a ieşit, a ieşit fantastic. La un moment dat ne-am trezit cu nişte gărzi patriotice între noi. Erau muncitori ca şi noi, din Oltenia aduşi, peste noapte, în kaki, neînarmaţi, pentru că, aşa li s-a spus la lucru, în Timişoara au intrat ungurii şi să vină să apere oraşul. Erau vreo 10000 şi au venit cu 4 trenuri speciale, mobilizaţi de armată. Încă o greşeală a lui Ceauşescu. Oltenii de felul lor nu-i suportă pe unguri, dar s-au dumirit repede că despre ce-i vorba şi numai bine că au fost 10000 dde voci în plus, că 'jos cu Ceauşescu'. Erau flămînzi şi nedormiţi, căci au călătorit peste noapte înghesuiţi şi neodihniţi după munca din fabricile din Craiova, Filiaşi,

ş.a. Au mîncat prin mulţime, de la camioane, şi-au umplut genţile (care aveau) cu salam şi au plecat după-amiaza cu trenurile lor speciale înapoi, cu steaguri ce le-am dat cu stema comunistă ruptă de pe ele şi cu experienţa revoluţiei cîştigată la Timişoara s-o răspîndească şi la Craiova, în Oltenia. Ne-am zis că acesta e primul pas spre Bucureşti. Acolo era important să izbucnească şi nu concepeam că ce naiba nu se urnesc. Am condus unele grupuri de olteni (nu-i cunoşteam) de solidaritate şi de îndemn pînă la gară. Acolo în hol am văzut cum oamenii ascultau radio Europa Liberă tare în pîlcuri, grupaţi în jurul celor ce aveau radiouri. Ţin să-ţi spun că, excepţional, radio Europa Liberă a obţinut cu o zi înainte permisiunea (de la Congresul Statelor Unite şi Uniunea Internaţională pentru telecomunicaţii) de a transmite neîntrerupt 24 de ore pe zi pe toate lungimile de undă, şi pe medii! Lîngă radio Bucureşti, care avea permanent muzică solemnă, de doliu, gata să fie întreruptă oricînd cu vreun comunicat, se auzea foarte bine Şopîrliţa. Joi la prînz Ceauşescu a mai făcut o greşeală: a cerut ca la Bucureşti, în faţa Palatului său să se facă un contra-miting celui de la Timişoara, care să condamne huliganii din Timişoara. Ne-am zis că, uite, acolo lumea nu se strînge spontan dar o strînge Ceauşescu şi poate degenera într-un miting contra lui. Ceea ce s-a şi întîmplat. Transmisiunea directă a fost întreruptă vreo cîteva minute (din mulţime au început proteste) şi Ceauşescu a reluat discursul cu promisiuni băneşti către popor, cum că va mări unele salarii şi pensii, ceea ce nu a mai avut importanţă pentru nimeni. El a mai cerut ca şi în ţară să se adune lumea şi să-i huiduiască pe timişoreni. Astfel că s-a ridicat poporul şi la Arad, Sibiu, Cluj, ş.a. Vineri 22 decembrie dimineaţa Ceauşescu a decretat starea de urgenţă în toată ţara. Miliţia şi securitatea au început masacre în Bucureşti şi în alte oraşe ale ţării. Armata era în cumpănă. Ministrul ei fusese omorît de Ceauşescu. Şi atunci au întors armele împotriva miliţienilor şi securiştilor. După cîteva ore Ceauşescu a fugit din Bucureşti cu un elicopter spre Tîrgovişte. S-a aflat şi seara a fost capturat. Deja toate ce se întîmplau în ţară se puteau afla pentru că în Bucureşti sînt atîtea zeci de ambasade. Graniţele au fost deschise şi străinii înghesuiţi la frontiere (ziarişti şi turişti) au năvălit şi au filmat, înregistrat şi au transmis în direct pe glob cele ce se întîmplau. Cred că tu erai ochi şi urechi la România. În ţară populaţia scanda 'Ieri în Timişoara, azi în toată ţara'. A fost constituit în grabă un Front de Salvare Naţională compus din dizidenţi de au fost eliberaţi chiar în acea zi din puşcării sau de la securitate, plus alţii care erau în libertate provizorie (arest la domiciliu). Şi a început să plouă cu decrete ce anulau tot felul de legi comuniste date în ultimii 42 de ani cît ţara a fost comunistă (între 30 decembrie 1947 şi 22 decembrie 1989). Mi-am băgat şi cererea de paşaport. Putem circula pe tot globul. Dar în data de 22 decembrie 1989 cînd Ceauşescu a fost răsturnat nu s-au terminat ostilităţile. Bande de terorişti, fidele lui, au rezistat vreo 2 săptămîni în diferite locuri din ţară inclusiv în Timişoara. Trăgeau în oricine: în populaţie, în armată. Ziceau că au un jurămînt făcut lui Ceauşescu pe viaţă şi pe moarte. Ţelul lor era să distrugă cît puteau, după vorba 'după noi, potopul'. Timişoara a fost pentru mai multe zile un oraş paralizat. Oamenii stăteau în case şi pe străzi i-am lăsat pe soldaţii armatei să se răfuiască cu teroriştii. Momentul politic în care a participat populaţia s-a terminat odată cu căderea dictatorului. A urmat momentul armat, de a i se distruge forţele care în primele zile, pînă la execuţia lui în 25 decembrie 1989 au fost mai tari ca armata! Aveau elicoptere, blindate şi echipament greu. Se contura un fel de război intern. Ruşii au zis că dacă e nevoie intervin cu sprijin militar. Dar după ce i-au executat pe Nicolae şi Elena întrucît era foarte riscant să-i mai ţină deoarece teroriştii asaltau baza militară unde erau prizonieri unii din ei au început să se predea, să renunţe la luptă pentru că nu mai aveau pentru ce. În Timişoara fuseseră aduse încă de la începutul revoltei comando-uri din Bucureşti care să înăbuşe protestele. Ei au rămas însă în oraş şi trăgeau din diferite locuri: de pe case, de pe blocuri, din Aro şi Dacii care goneau prin oraş, pe străzi. Unii au fugit în Iugoslavia dar au fost prinşi de sîrbi şi daţi înapoi armatei noastre. Citeam în ziarul local 'Renaşterea Bănăţeană' că într-o zi autorităţile iugoslave au prins 4, a doua zi 63, etc. În ţară au început să intre masiv ajutoare venite de pe tot globul, dintr-o solidaritate emoţionantă. Comentatorii ziceau că sîntem singura ţară de pe glob ce este ajutată şi de ruşi şi de americani şi de aliaţii lor. Foarte tare ne-au ajutat Ungaria şi Iugoslavia. Coloane lungi de TIR-uri, autoturisme personale, trenuri şi avioane cu alimente, medicamente, haine şi bani. Îmi pare rău că nu mai găsesc ziarul ce ziceam că îl pun în acest plic cu faptele ce ţi le-am descris (în parte). Dar cum noi ţinem corespondenţă le rezolvăm pe toate. În România revoluţia nu s-a terminat pentru că sînt încă multe jigodii în libertate ce vor comunism în continuare. Este vorba de tot felul de directori, activişti şi alţii care au dus-o bine în vechiul regim şi îl regretă. LONG LIVE THE FIGHTERS! and USA and Romania [Trăiască luptătorii! Şi SUA şi România] Bala [poreclă a lui Eugen Gherga] P.S. Mai am o groază de amănunte despre activitatea mea revoluţionară din 22 decembrie 1989 încoace, ce ţi le voi povesti într-o viitoare scrisoare. Pînă atunci, să auzim numai de bine!"

Gherga și cuplul Regal (în Versoix / Elveția, 22 IX 1994)

În imaginile anterioare - din istoria contemporană / anul 1994 - apare autorul, Eugen Gherga din Timișoara, conform protocolului Casei Regale de România în dreapta Majestății Sale Mihai 1921-2017, ultimul rege al Românilor (când se afla în exil pe malul Lacului Geneva, la Versoix 46,17 lat. N, 6,10 long. E / Elveţia); în anul 2001, cel care a obţinut pentru Casa Regală a României retrocedarea pe Valea Mureşului a castelului de la Săvârşin 46 lat. N, 22,14 long. E / judeţul Arad - reşedinţa Regală rurală, preluată de Regele Mihai în ultimul război mondial, în anul 1943, de la ultimul Mocioni - a fost avocatul Alin Gherga din oraşul Arad / reședința județului Arad. În anul 2005, Gherga Monica Adriana din Lugoj a întemeiat în București "Alianța Româno-Americană", din anul 2008 decoratul Bănățean veteran de război Ioan Gherga este Cetățean de Onoare al orașului Sânnicolau Mare din județul Timiș / cel mai Vestic oraș al României, unul dintre "fiii Gorjului" în Timișoara / reședința județului Timiș este economistul Cuzman Gherga / expert evaluator, familia Gherga din Teregova deține un hotel de 4 stele în Băile Herculane, Gheorghe Gherga de la Vârciorova îmbuteliază suc de mere pentru marele consum, produs în livezile sale, în Caransebeş funcţionează Şcoala de Şoferi "Gherga", dirijoarea de cor Claudia Gherga din Lugoj are succes internațional, domnișoara Oana Gherga (Gugulană din Caransebeş, profesoară în Timișoara) este o solicitată interpretă de muzică populară Bănăţeană, Răzvan Gherga din Timișoara cântă hip-hop, Toma Gherga e directorul Centrului de Zi "ABC" din Reșița / reședința județului Caraș-Severin, Vladimir Gherga din Vârșeț / Banatul Sârbesc e instructor de Yoga, la Petriș 46,02 lat. N, 22,23 long. E / județul Arad Luminița Gherga se ocupă de croitorie, în Păuliș 45,56 lat. N, 22,52 long. E / județul Hunedoara dar și în orașul Hunedoara / reședința județului Hunedoara trăiesc Gherga, din anul 2017 la Oradea - reședința județului Bihor - funcționează "Distileria Gherga", ș.a.m.d.: Gherganii de pretutindeni își văd de treburi (printre actualii Români, Gherganii nu mai poartă titluri nobiliare, căci aristocrația a dispărut odată cu monarhia).

Bănăţeanul Eugen Gherga:
activ multă vreme, în multe proiecte

În democrație, Eugen Gherga din Timișoara = autorul lucrării Originea Gherga - s-a remarcat în public activ îndelungat: timp de decenii, cu mii de persoane, în sute de proiecte internaționale, în zeci de Țări (ca mărturii au rămas experiențe și învățări serioase, precum și un snop de diplome, certificări, atestări, etc. din România sau de aiurea).

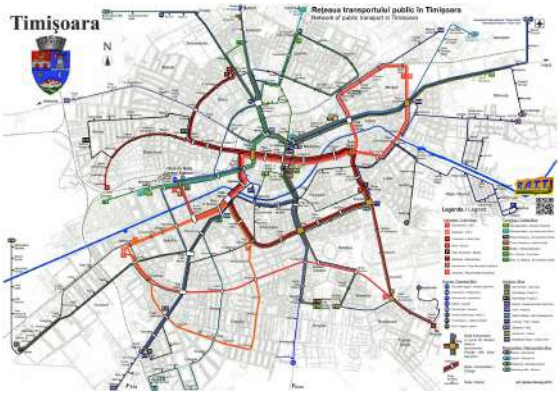

Un alt exemplu de acţiune civică este faptul că în prezent oricine poate vedea în staţiile Timişoarei harta transportului public a oraşului, realizată în anul 2011 - şi actualizată periodic - de arhitectul Cristian Şerban Gherga din Timişoara (acţiunile Gherga inclusiv în zone îndepărtate din lume continuă, de pildă în anul 2013 Cristian Şerban Gherga activând şi în Noua Zeelandă - Ţara aflată la cea mai mare distanţă de România - contractat de către o firmă de arhitectură de acolo, câteva luni):

Gherganii n-au apărut acum - ci îşi au esenţa înaintea existenţei tipului uman Gherga din prezent, în

sacra mamă respectată ancestral din care se trag - şi existenţa Gherganilor n-a fost deşartă (cercetătorii de la "Institutul Britanic Tavistock" - ce studiază ştiinţa comportamentului uman pentru scopuri politice şi militare - au demonstrat că o persoană care îşi pierde rădăcinile este mai uşor de gestionat iar ca atare, pentru a putea fi manipulată, trebuie să i se distrugă nucleul familial şi principiile / de genul "minţile măreţe au scopuri, celelalte au dorinţe; o minte vioaie este întotdeauna greu de controlat": omul "nou" visat de orice regim extremist, respectiv dictatorial - comunist ori fascist - e cel fără trecut, ca bun de exploatat, acela fiind şi scopul creaţiei omului, pentru lucru / anunţat de Sumerieni, de Biblie, etc). Ținerea intenționată a oamenilor în "beznă", în ignoranță sau "spălările creierelor" au fost dintotdeauna printre tehnicile conducătorilor (ca practici îndeosebi politice), de aceea adevărurile istorice fiind deseori încurajate pentru interpretări publice mai mult artistice decât ştiinţifice: mereu diversiunile reușite au fost cele care au ajutat liderii în controlul "prostimii". În prezent, încă sunt în circulație o mulțime de distorsiuni întreținute prin diverse stiluri, de exemplu - privind cele mai recente milenii - ca: Geto-Dacii ar fi fost strămoși autohtoni iar nu veniți din Asia, Troianii s-ar fi războit cu Grecii iar nu cu Danaii / Aheii, Împăratul Alexandru Makedon / zis Alexandru "cel Mare" ar fi fost Elen, Dacii și-ar fi uitat rapid și complet limba maternă pentru a-și însuși limba paternă de la Romani, vechii Bulgari împinși de către noii iviți Khazari spre Vest printre vechii Români ar fi reușit în noul areal singuri să se organizeze Imperial, Săcuii / Secuii ar fi Unguri, Evreul Cristofor Columb ar fi "descoperit" America (el a crezut toată viața că era în India) când înaintea lui, cu mult chiar, alții au fost documentați că au ajuns acolo, Gherga - de origine Hamită însă cu ramuri dovedite și de sorginte Arabă, Evreiască, Romă / Țigănească, ș.a. - ar avea atitudini anti-Iafite ori anti-Semite, rasiste, ș.a.m.d.

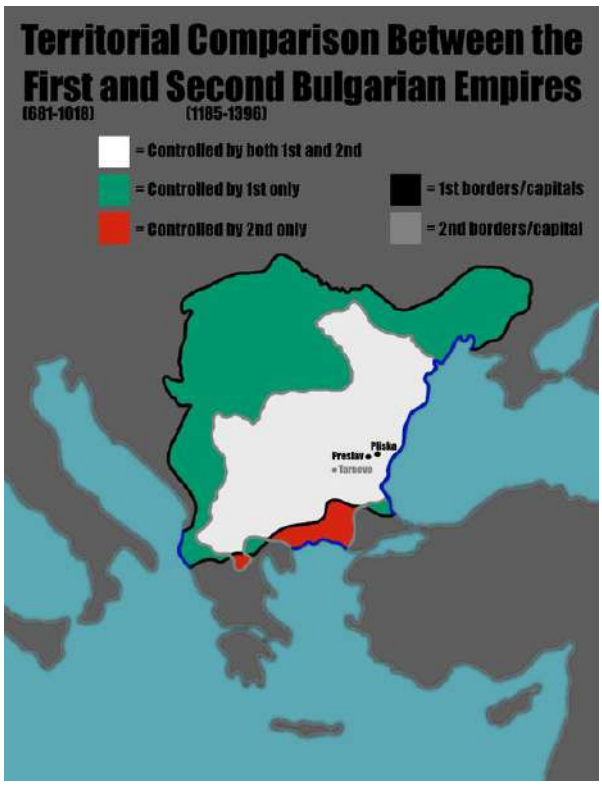

Românii independenți s-au desprins din structura Imperială Medievală

S-a constatat că în Antichitate Barbarii Daci nu au putut fi învinși decât de o putere similară cu a lor, anume de Romani. Starea din mileniul I - dovedită istoric / științific ca a organizării strămoșești, parte din "Barbaricum" / "Barbaria" = structura Nordică Imperială din vecinătatea de la miazănoapte a Imperiului Roman, unde se vorbeau limbile Barbare / Pelasge - a prevalat față de organizările Românești din mileniul II (când Românii s-au re-organizat atât pe ambele părți ale Dunării, cât și pe ambele părți ale Carpaților), astfel încât în mileniul III rediscutarea situației Românești ca fiind altfel decât își are baza, e caducă: ceea ce a fost Antic - și în vremurile dinainte - s-a transmis Medieval și în Epoca Modernă, așa că este desuetă analizarea vreunei alte "realități" (toate popoarele din Țările vecine României sunt mai recente ca poporul Român, astfel că orice argumentare contra statutului Românilor ori a propriei Țări România nu se justifică decât ca evidentă agresiune); autorul Gherga - al prezentei lucrări - a afirmat și susține aserțiunea că "oamenii sunt mai importanți decât teritoriile" (sintagma - lansată în context internațional - se bucură de succes, căci bunătatea este chiar valoare supremă, reperele umane contând mai mult decât reperele materiale). O schiță a visărilor teritoriale din zona Balcanică în Epoca Modernă ar fi astfel:

"Butoiul de pulbere" al Europei

Starea "efervescentă" a spațiului cuprinzând Românii nu e recentă, ci e străveche: de exemplu, organizările Daciei "Traiane" la N Dunării în perioada 106-271 și a Daciei "Aureliane" la S Dunării în perioada 271-602, deci manifestări Daco-Romane pentru aproape jumătate de mileniu, au fost doar expresii ale unor realități înrădăcinate cu mult anterior (înrădăcinate deopotrivă în areal, pe vremurile preistorice ale stră-Românilor ori ale imemorialilor predecesori, în oamenii și în Imperiile care au precedat situația actuală, îndepărtate cu mult anterior, dinaintea Dacilor și Geților); acum Românii - care cândva dominau, inclusiv prin strămoși, atât Bazinul Dunării mijlocii, cât și Bazinul Dunării inferioare - mai sunt majoritari pe ambele părți ale Fluviului doar în regiunile de la Bălțile Dunării, anume în Bărăgan și în Dobrogea (ambele zone aparținând României, arealul reflectând cumva și azi străvechiul leagăn - primordial - Valah / Românesc). De altfel, după aproape 7 milenii de la Atlanți, în spațiul Român a fost atestată onomastica de Valahi, ca prezervarea condiției identitare de la sfârșitul paleoliticului (mai mult, se poate observa că în lume Nordicii au fost în general puternici - începând cu Atlanții / Hiperboreii din Nordul Vechii Lumi, până la dominația globală de acum - iar Românii sunt latitudinal chiar la jumătatea geografică dintre Ecuator și Pol); în Epoca Modernă au apărut - la fel ca la alții - și la Români interpretări superficiale / hilare ale trecutului, cum că puținele cuvinte Antice ce nu au putut fi conectate ca împrumutate de la alții au ajuns doar ele să fie considerate Geto-Dace, cum că în istoria Medievală ar fi fost un mileniu "întunecat" prin lipsa unor dovezi ale existențelor Românești (acelea fiind însă împrumutate de alții, anume de vecini), etc.

Grai A/Român: cu verde se mai vorbește

Etnogeneza Românilor - dinaintea întâlnirii Romanilor cu Dacii - a fost marcată de momente importante încă din Epoca Pietrei, ca amestecul neoliticilor autohtoni cu Kurganii (fenomen ce a ținut până în Epoca Bronzului), amestecul băștinașilor cu Geto-Dacii începând din Epoca Fierului, amestecul indigenilor Dobrogeni de la începutul Antic cu Perșii dar și cu Sciții, apoi cu Sarmații, ș.a.; rezumarea istorică a curentului principal Românesc doar la relativ recentul amalgam Daco-Roman corespunde cam superficial realității (ca alt exemplu, Ungurii nu s-au deplasat altfel decât anteriorii Huni sau Avari, ajungând în Panonia dinspre E pe aceeași rută: a considera așa ceva însă ca fapt deosebit - plin de originalitate în geneza Maghiară / asemănător originalității povestirii Daco-Romane a Românilor - e cam deplasat). Privind lucrarea "Originea Gherga": conținutul - poate bogat - e pentru cei interesați, nu pentru cei nepăsători / indiferenți. Situația umană - pe lângă cea genetică - se completează (pe lângă situarea geografică) cu mai multe aspecte, ca de pildă și Culturale, istorice, etc.; Sf. Bernard din Burgundia a enunţat că de fapt în istorie nu există trecut, prezent şi viitor, ci doar memorie, acţiune şi proiecţie (de genul "prezentul este un trecut continuu") iar scriitorul Slovac Vojtech Zamarovsky 1919-2006 afirma: "Din memoria omenirii nu dispar niciodată oamenii care i-au ridicat gradul de cunoaştere". La rândul său, istoricul Ceh Milan Hubl 1927-1989 a enunţat: "Pentru a lichida popoarele, se începe prin a le altera, prin a le şterge memoria. Le distrugi cărţile, istoria, cultura şi altcineva le scrie alte cărţi, le dă altă cultură, le inventează o altă istorie. Între timp, poporul începe să uite ceea ce este şi ceea ce a fost iar cei din jur îl vor uita şi mai repede, limba nu va mai fi decât un simplu element de folclor, care mai devreme sau mai târziu va muri de moarte naturală".

Situația lingvistică actuală în Europa

Gherga a făcut istorie; ba mai mult, Gherga a făcut protoistorie / preistorie (iar printre altele, protocronia poate nu-i chiar "o prostie" sau "o demență", ci un instrument ajutător pentru relevări netradiționale / neconsacrate în mod obișnuit, completările studiilor genetice și de alte genuri din Epoca Modernă bulversând cele probabil crezute de unii ca "așezate" definitiv), protocroniști existând peste tot, nu doar printre Români: există "Iudeopați", "Maghiaropați", etc.

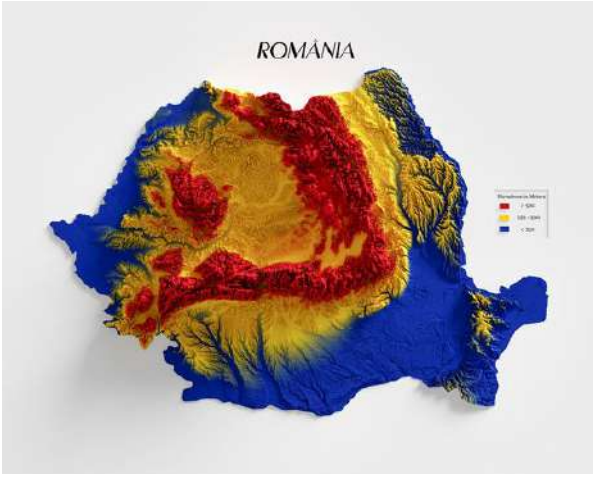

România actuală

Unii oameni, de-a lungul vremurilor, din motive diverse (religioase, politice, etnice, sociale / chiar infracționale) și-au ascuns identitățile; în prezenta lucrare,

autorul a procedat opus: a revelat / a dezvăluit unele aspecte identitare Gherga (de la unele îndepărtate - și adevărate - până la altele recente, evidente). Este de reţinut ceea ce a enunţat scriitorul Francez Paul Valery 1871-1945: "Cei care nu pot să atace gândul, îl atacă pe gânditor". Se cuvine păstrarea proporţiei dintre uriaşul arbore genetic al omenirii şi ramura Gherga / lăstar genetic relativ nou (comparaţia fiind de la tipul genetic "A" al lui Adam până la tipul genetic "X" al lui Gherga, străbătând aproape întregul "alfabet" genetic); în general, Gherganii au fost consemnaţi istoric de oamenii care genetic erau mai vechi decât ei (aşa cum inclusiv în prezent ultimul model - la orice - se raportează, pentru prezentare şi apreciere): cei din grupul patern Gherga au fost genetic mai recenţi decât vechii oameni - care constant au format dintotdeauna majoritatea omenirii - iar aşa ceva mereu s-a regăsit reliefat. De exemplu, în ultimele 2 secole, privind soțiile înaintașilor, ramura autorului Gherga a înregistrat în secolul XIX numele mamelor Balint, Petrovici și Barzu - care i-au născut pe cei ajunși preoți ortodocși în Timiș / Banat - și în secolul XX numele mamelor Jugariu, Guțu și Maruneac-Orobeț, care i-au născut pe acei Gherga din familia autorului care au apucat începutul secolului XXI, în Timiș / Banat; diversitatea înrudirilor Gherga - cu diferitele neamuri ale mamelor - a fost constant exogenă (cel puțin în Epoca Modernă). Prin bogăţia datelor înfăţişate, lucrarea "Originea Gherga" poate "sperie" unii utilizatori ori - prin unele secvenţe filogene - poate a reuşit să redea amestecul unora, arătând metaforic cât de "varză" (ca verdeţurile tocate) ar fi unele geneze umane: în realitate există corcirea, nu puritatea.

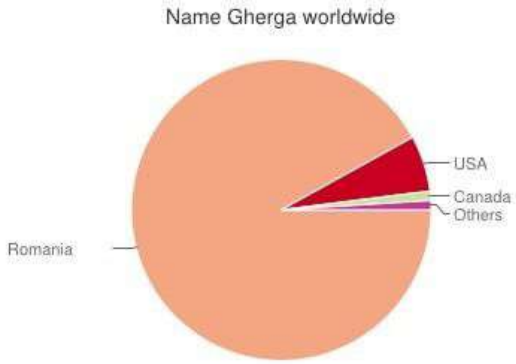

Răspândirea actuală cea mai densă a numelui Gherga în lume

Nimeni nu-şi poate alege înaintaşii, nici părinţii; fie că place sau nu (toţi ar putea să-şi accepte moştenirea, cu bune şi rele, căci în final toţi oamenii sunt înrudiţi), e totuşi de observat că doar puţini au fost documentaţi ereditar, mitic, biblic, istoric, etc. pe o scară de aşa amploare ca Gherga, atât ca desfăşurare temporală, cât şi teritorială, concret pe aproape zece milenii şi pe o bună parte din glob iar dintre cei puțini deocamdată, Gherga are povestea cea mai extinsă, într-un "tablou" aşezat de către prestigiosul "Institut Smithsonian" - ce are cel mai mare complex muzeal din lume - la temelia Culturilor / în imaginea din capitala Americană, de pe Capitoliul American, sediul aceluia e în castelul brun de lângă Obelisc:

Washington, capitala SUA

Acum nepăsarea copleșește: când cei mai mulți oameni nu au cunoștințe despre propriile familii mai vechi de un secol sau mai vechi de două secole, atunci profunzimea documentată Gherga e deosebită (dar pare nefirească).

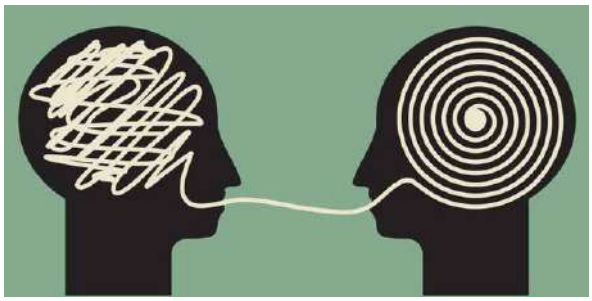

Iată cum îşi începea Diodor din Sicilia "Biblioteca istorică" (în urmă cu peste 2 milenii): "Este drept ca oamenii toţi să datoreze multă recunoştinţă celor ce s-au îndeletnicit cu alcătuirea de lucrări privind istoria universală, din vreme ce - prin strădania lor - ei ajută la binele omenirii. Punând la îndemână o învăţătură de folos şi lipsită de primejdii, aceştia au dat prilej cui i-ar putea citi să-şi însuşească experienţa cea mai frumoasă. De bună seamă, toate acele cunoştinţe dobândite prin experienţa personală sunt rod al multor osteneli şi - ca să ni le însuşim - va trebui să înfruntăm multe primejdii, până ce vom putea deosebi tot ce ne este de folos. De aceea eroul ajuns la cea mai înaltă treaptă a experienţei a trebuit să îndure grele suferinţi, ca să vadă cetăţile multor oameni şi să priceapă felul lor de a gândi. Dar o cunoaştere a înfrângerilor şi a izbânzilor altor muritori, cunoaştere datorată istoriei, duce la învăţături lipsite de orice neajunsuri. Apoi, istoricii şi-au dat toată osteneala ca pe oameni - care, în ciuda faptului că sunt uniţi între ei prin obârşia lor comună, sunt totuşi despărţiţi prin timp şi spaţiu - să-i aducă la o aceeaşi ordine a lucrurilor ca pe mădularele unui singur trup. Atunci scriitorii de istorie ne apar astfel ca fiind slujitorii unei pronii zeieşti. Căci providenţa divină stabileşte minunat corespondenţele dintre astre şi natura omenească, în temeiul asemănării, ca să se înfăptuiască astfel desfăşurarea ciclică menită a dăinui în veşnicie. Această pronie împarte fiecăruia ceea ce i se cuvine, aşa cum soarta a hărăzit. Iar autorul de istorie universală îşi alcătuieşte opera înfăţişând omenirea ca pe o singură cetate şi ţinând el o singură socoteală a celor întâmplate, evenimente pe care le

transmite ca pe un singur tezaur al întregii umanităţi. Fără doar şi poate, este minunat lucru s-arăţi exemplele acelor nepricepuţi care, greşind, vor sluji mai apoi ca îndreptar viitorimii, pentru ca în feluritele şi schimbăcioasele întâmplări ale vieţii omul să nu mai caute ce trebuie făcut, ci să urmeze pilda acelora ce-au izbutit în cele ce-au întreprins. Atunci când este vorba de sfaturi, îi întrebăm mai curând pe cei vârstnici şi nu pe tineri. Fiindcă bătrânii, în scurgerea anilor, şi-au însuşit o experienţă bogată. Dar priceperea fiecăruia e întrecută de învăţăturile istoriei, pe care noi am recunoscut-o ca fiind mai presus, datorită experienţei atâtor veacuri. Iată de ce, pe bună dreptate, credem că istoria este învăţătura cea mai de folos în toate împrejurările vieţii. Ea nu dă tinerilor doar cumineţenia omului bătrân, dar le sporeşte şi vârstnicilor puterea înţelegerii. Pe cei de rând istoria îi face vrednici de a cârmui şi-i îndeamnă pe cârmuitori a săvârşi măreţe lucruri, trezindu-le dorinţa să dobândească o faimă nemuritoare. Ba încă şi mai mult: prin laudele pe care le aduce ostaşilor căzuţi în lupte, îi face pe ceilalţi mai pregătiţi să-nfrunte, pentru ţară, primejdiile. Iar pe mişei istoria îi abate de la ticăloşia lor, ameninţându-i cu aspra judecată ce va trebui de-a pururi să-i apese".

Răspândirea Gherga în Banatul Românesc, 2012

Statistica Românilor arată mii de Gherga existenţi în prezent (înregistraţi în viaţă de către evidenţa populaţiei din România, fără variaţiuni ale numelui / în captura anterioară, mărimea indică densitatea Gherga la nivelul anului 2012, în Banat); este evident - atât din calcul matematic cât şi din perspectivele mărturiilor - că în total în trecut au fost mult mai mulţi Gherga decât cei de acum.

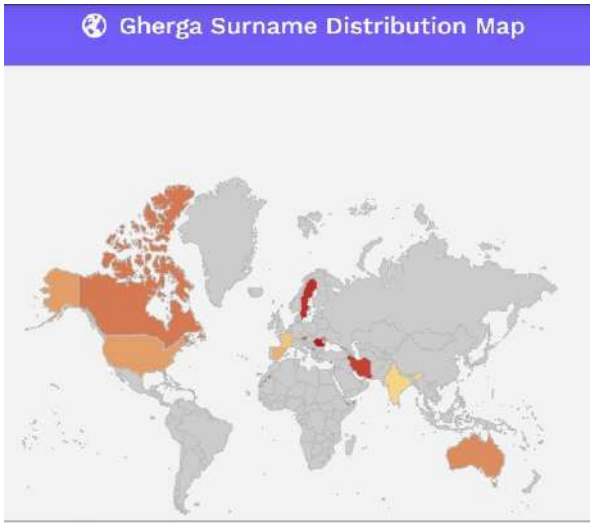

Distribuţia Gherga pe glob în 2014

Corespunzător statisticilor Epocii Moderne, în imaginea anterioară s-au putut vedea principalele concentraţii Gherga actuale pe planetă, în EurAsia după România prevalând Iranul și Regatul Suediei (spre comparaţie, în America de Nord sunt mai mulți Gherga).

La începutul mileniului III, ca şi pe timpuri, Gherga - de toate vârstele şi profesiile - se manifestă în multe domenii ale societăţii, atât în România, cât şi în alte Ţări (procentual, grupul de familii Gherga, Gheorghe, ș.a. din România actuală încă se află onomastic în "top 10" / pe lângă Popescu, Ionescu, ș.a.); în imaginea următoare sunt exponenţi a 3 generaţii Gherga, în Timişoara, 2011 / anul lansării acestei lucrări, Originea Gherga (de la stânga la dreapta, Vasilie-Grigorie-Ioan, Aureliu-Eugen-Florentin și Șerban-Cristian):

Bărbaţi Gherga din 3 generaţii, la începutul mileniului III

Actualul material - în forma sa specifică - cuprinde mişcările Gherga de-a lungul timpului şi pe hartă, în mai multe valuri Ghergane: în general, bazele lucrării "Originea Gherga" sunt formate din ceea ce au relatat despre Gherga alţii, impresionaţi (din zorii omenirii, până în prezent); din "râul" genetic (masculin ştiinţific notat "N" iar mai recent "X"), spiralat curgând dinspre trecut spre viitor - cu meandre în bune părţi ale lumii - de-a lungul mileniilor Gherga a tot apărut, remarcat de oamenii cu care a făcut istorie, prezentarea fiind făcută aşa cum din cele existente pe glob autorul Gherga a înţeles în anul anterior celui al publicării ediţiei.

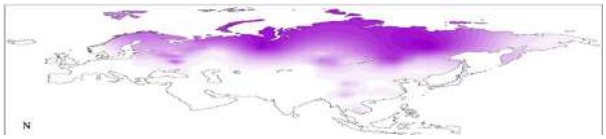

Distribuţia grupului patern de care aparţine Gherga (conform geneticienilor Bulgari, 2015)

Sunt 3 mari caracteristici ce disting în lumea actuală bărbații Gherga:

- sunt marcați de cea mai recentă mutație genetică majoră umană
- se află în general la cea mai mare distanță de leagănul African, probând inclusiv prin poziții ca fiind fruntașii / "pionierii" omenirii
- preferă răcoarea globului, opusă căldurii zonei originare, căci populează Nordul extrem al planetei

În prezent, pe glob se poate vedea răspândirea bărbaților genetic Gherga - la modul procentual -astfel:

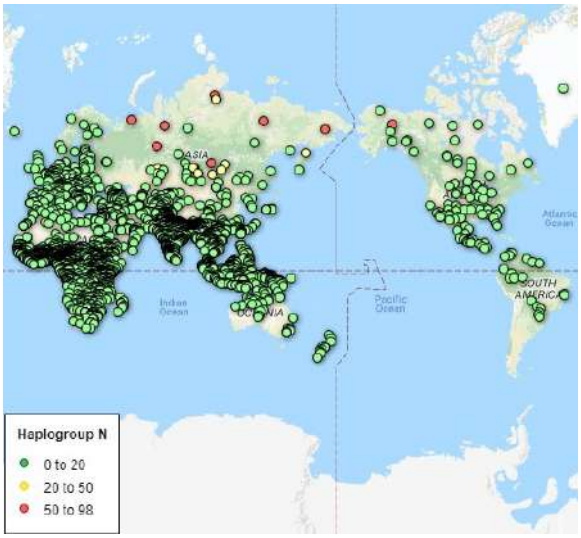

Aşa cum e vizibil la amprentele degetelor - diferite la fiecare om - amprentele genetice sunt diferite la fiecare om, însă pe filiaţia personală fiecare aparţine clar neamului propriu (astfel de pildă demonstrând şi testele de paternitate, etc.): la oricare om există atât caracteristici comune, cât şi caracteristici unice.

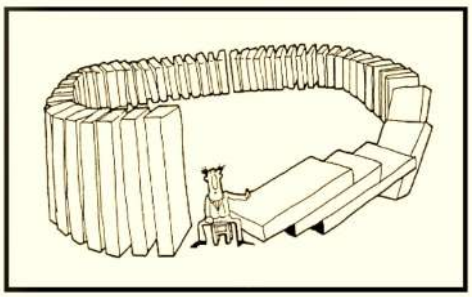

Încă şi acum "plutește" ideea că investigarea trecutului ar fi periculoasă, în sensul că "răscolirea" după cei duşi pe "Lumea Cealaltă" ar cauza mari probleme, între care şi cea supremă că gândul la morţi atrage moartea (datorită tulburării ordinii aşezate, provocând manifestarea unor forţe oculte). Din cauza stopului cardiac prin fibrilaţie ventriculară (afecţiune letală - ştiută cu denumirea de "aritmie" / cea mai severă tulburare de ritm a inimii - statistic cu frecvenţa cea mai mare în Țările Nordice, cu etiologia încă necunoscută deplin), suferit în România / Timişoara la 15 X 2014 - accident cardiac depăşit prin resuscitare cu şocuri electrice - autorul Eugen Gherga nu mai garantează actualizarea anuală a Originii Gherga, nici dacă va mai fi sau nu cândva vreo ediţie, căci corespunzător scrisorii medicale de la ieşirea din spital a rămas "risc cardiovascular foarte înalt", cu diagnostic complex, cuprinzând "extrasistole", "angină instabilă", "hipercolesterolemie" / ereditară, montări de stenturi, etc.: nu se ştie când moştenirea genetică - evidentă Hiperboree, adică extremă Nordică / polară - va acţiona funebru din nou şi pulsul se va opri; spre exemplu - pe lângă cazurile concrete de boli cardiace din familia Gherga pe linia paternă / documentate în Banat pe mai multe generaţii - pe lângă Gherga din Timiș și la Gherga din Caraș este aceeași problemă cardiacă ori în anul 2015 Finica Eeva Lehtinen (cu identitatea paternă similară clanului Laapotti având strămoşii Jerkku în Karelia Rusă, fiind genetic după tată din acelaşi grup ca Gherga) a anunţat că în familia sa majoritatea membrilor au fibrilaţie atrială.

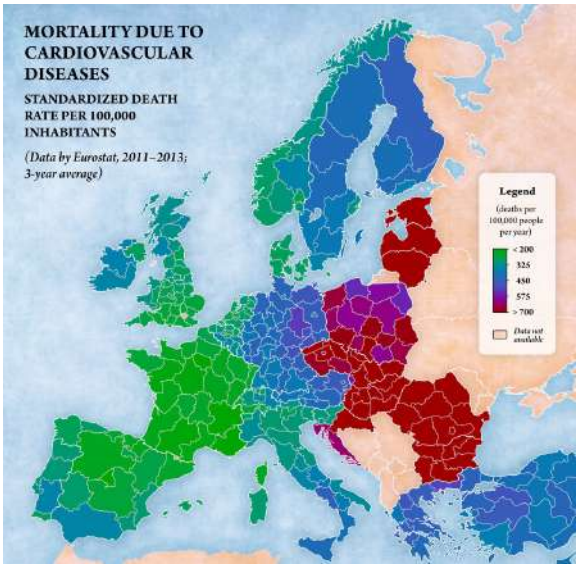

Mortalitatea din cauze cardiace
(conform cercetătorului Ceh Jakub Marian)

Dintre semnele întâlnite de autor la contactul cu Lumea "Cealaltă" - în acel brusc şi extrem de grav incident al atacului de cord - revederea fulgerătoare a vieţii, puntea / podul sau "tunelul" luminos, apariţiile altor personaje ori viziunea de deasupra trupului n-au fost, însă au existat alte 4 semne, anume neliniştea morţii iminente, viziunea unor "ferestre" foarte strălucitoare iar după defibrilare, la revenire, plutea un sentiment imens de fericire, în plus fiind o uriaşă sete ce a fost greu potolită abia după câteva săptămâni, cu multă apă băută (din timpuri îndepărtate se ştie despre setea sufletului legat de inimă); de altfel, în anul 2010 cercetătorul Ranko Vukovic din Serbia a scris despre Tradiția Rumână din zona Gherdap: "În cântecele funebre, numite de vlahi petrecături, cel care pleacă din lumea aceasta nu trebuie să urmeze cursul apei, pentru că apa nu

se mai întoarce, ci pe cel al soarelui, pentru că el renaște în fiecare zi. Raiul e foarte luminos, pentru că sunt aprinse multe lumânări, date de cei vii împreună cu pomana. În mijlocul câmpului e un copac imens, de sub care izvorăște un izvor cu apă rece. Aici își potolesc setea cei adormiți pentru că, pe lumea cealaltă, setea e foarte puternică. Odată cu pomana albă, dintr-un lemn uscat se face o mică plută pe care se lipește o lumânare tăiată în formă de cruce. Cei care au murit nu pot bea câtă apă vor din izvorul de dincolo, ci doar atâta cât a plutit pomana (pluta cu lumânare în formă de cruce). Geografia lumii de apoi, așa cum și-o imaginează vlahii, prezintă uimitoare asemănări cu cea mesopotamiană, unde paradisul, grădina cu un copac sacru și un izvor, este păzit de Regele-Grădinar, nimeni altul decât Dumnezeu. Alături de reprezentarea lumii de dincolo, setea cumplită pe care trebuie să o îndure cei morți este un alt element pe care îl regăsim, atât la vlahi, cât și la mesopotamieni, semn că cele 2 culturi se înrudesc".

Înregistrarea morții:
fibrilația din 2014 suferită de Eugen Gherga

Acidul dezoxiribonucleic = "ADN" e o matriță grozavă a naturii, ce la fiecare generație sistematic reproduce - cu foarte rare erori - mesajul conținut, transmis de generația precedentă (așa ceva e valabil inclusiv la om), informația genetică parcurgând mileniile netulburată fundamental; în România, actualii bărbați genetic Gherga sunt urmașii vestiților Hiperborei ai Vechii Lumi.

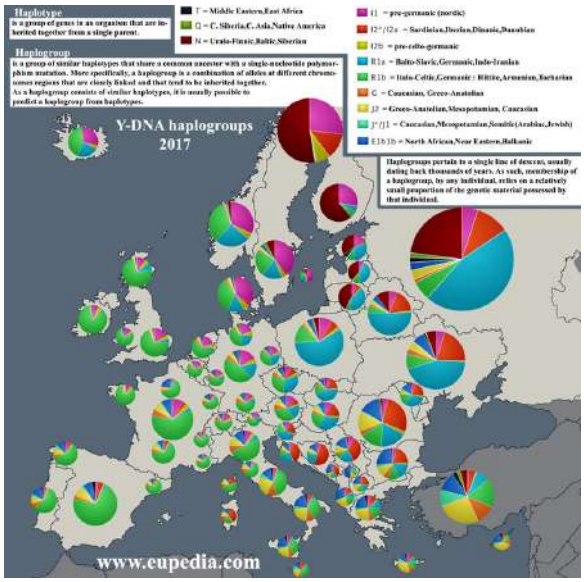

Bărbații genetic Gherga sunt cu purpuriu

Ținând cont că la 7 generații, adică în circa 2 secole, intervine asemănarea fizică subprocentuală, respectiv mai mică de 1% - copilul fiind 50% dintr-un părinte, 25% dintr-un bunic, 12,5% dintr-un străbunic, ș.a.m.d. - pe linia paternă Gherga a autorului viețile trăite în Banat au apărut, cu vârstele avute și datele deceselor, astfel (pe exponenții celor mai recente generații Gherga): Iancu la 47 de ani în 30 III 1788, Petru la 50 de ani în 27 V 1812, Rusalin la 44 de ani în 4 V 1830, Achim la 76 de ani în 21 II 1895, Damaschin la 59 de ani în 27 II 1902, Ioan la 71 de ani în 16 IX 1941, Aureliu la aproape 60 de ani în 9 I 1958 (răposat de apoplexie = accident vascular cerebral) și Vasilie la peste 88 de ani în 28 V 2020 (a murit din cauza unui șoc cardiogen, în simbolica dimineață a Înălțării Domnului / de Ziua Eroilor, acum fiind mutat, pentru eternitate, în "locuința morților" - după cum obișnuia el să zică - în cimitir lângă Maria, care i-a fost soție timp de peste jumătate de secol). Privind ultimele generații: cei 4 bunici ai autorului au fost înhumați în 4 cimitire din județul Timiș, anume Gherga Domnica în Bucovăț din 1938, Gherga Aureliu în Icloda din 1958, Guțu Vasile în Bacova din 1973 și Guțu Dumitra în Timișoara din 1991, părinții autorului ajungând înmormântați pe rând în cimitirul din Timișoara, întâi Gherga Maria / 2012, apoi Gherga Vasilie / 2020; Gherga din cele mai recente 2 generații - Eugen născut în 9 VII 1962 și Cristian-Șerban născut în 3 X 1984 - în prezent trăiesc în Timișoara. Pe linia masculină Gherga se poate observa - în total, pe ultimele 10 generații - simetria duratelor vieților, scurtă și lungă, în mod succesiv alternativ: Iancu mai puțin, Petru mai mult, Rusalin mai puțin, Achim mai mult, Damaschin mai puțin, Ioan mai mult, Aureliu mai puțin, Vasilie mai mult; fiul autorului / Cristian-Șerban e pe "valul" / generația cu trai mai mult, însă Eugen / autorul lucrării "Originea Gherga" e pe "valul" / generația cu trai mai puțin (așadar, moștenirea genetică a bărbaților Gherga - împletind cu fiecare generație traiul mai lung și traiul mai scurt - se manifestă consecvent ca ursită).

Bunicul Vasilie Gherga - în vârsta de 52 ani - dând de băut la botezul nepotului Cristian-Șerban Gherga
(Timișoara, 1984)

O urare a autorului Eugen Gherga, către fiul Cristian-Șerban Gherga: ținând cont că Vasilie Gherga a trăit 62 de ani după decesul tatălui său, fiul Cristian-Șerban Gherga al autorului poate trăi cel puțin tot atât - 62 de ani - după trecerea tatălui Eugen Gherga pe "Lumea Cealaltă"! Înălțimea reprezentanților generațiilor Gherga - fiind de asemenea simetrică alternativ pe linie paternă - se poate rezuma în formula genetic masculină Gherga cumulând cei 2 parametri, a celor înalți cu viață redusă, respectiv a celor mai puțin înalți dar mai longevivi, ca dovedite statistic din evidențele neamului; în plus, un al treilea element este că în generația autorului moștenirea genetică pe partea paternă s-a dovedit la verii primari, ca de exemplu Rodica / fiica surorii mai mici a tatălui autorului, în urma unui infarct cardiac, poartă un stent iar Marius / fiul geamănului tatălui autorului, în urma unui infarct cerebral întâmplat la o vârstă mai tânără cu un deceniu decât a autorului, a murit: fizic, privind aparatele vasculare, rudele Gherga sunt foarte sensibile tot pe aceleași ramuri alternative (datorită decesului prin atac cardiac în anul 2020 al tatălui Vasilie Gherga - la vârsta de 88 ani / veteranul generației sale -

autorul Eugen Gherga al lucrării "Originea Gherga" a preluat la vârsta de nici 58 de ani senioria pe linia masculină a ramurii sale Gherga, ca veteranul generației curente). De altfel, în anul 2022 grupul de geneticieni coordonat de Dr. Adam Antebi de la Institutul Max Planck din Germania a evidențiat că mutația "PUF60" - implicată în matisarea ARN, provocând defecte de creștere - reglează longevitatea multor viețuitoare, inclusiv a oamenilor.

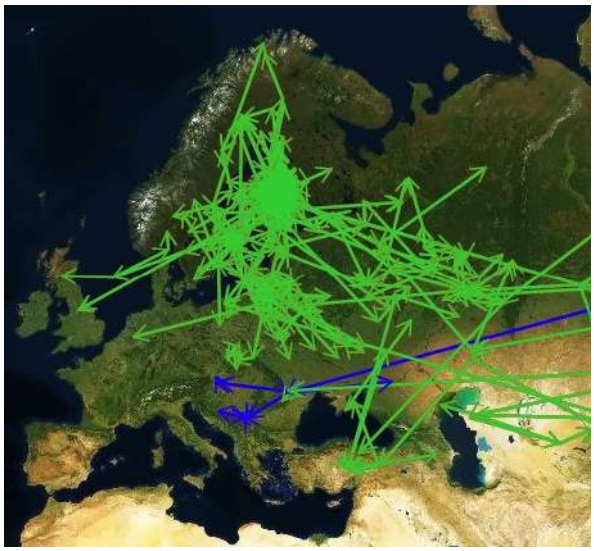

Bărbații genetic "N" ca Gherga
(studiu de Hunter Provyn / SUA, 2021)

Ceea ce a fost pe larg prezentat până acum despre Gherga și-a găsit încă o confirmare științifică prin analiza genetică realizată de laboratorul European "Living DNA" la un deceniu de la apariția pe Internet a lucrării "Originea Gherga", anume în anul 2020 (cercetare efectuată la cererea specială din România a autorului Eugen Gherga); pe baza datelor autozomale / cromozomiale - adică îmbinând datele paterne și datele materne - apropierile genetice cuprinzând toți strămoșii din ultimele 10 generații, adică atât bărbații, cât și femeile, se regăsesc computerizat majoritar astfel cum se poate vedea (în Vestul Pontic 60%, în zona Egeeană 22%, în Sudul Baltic 18%):

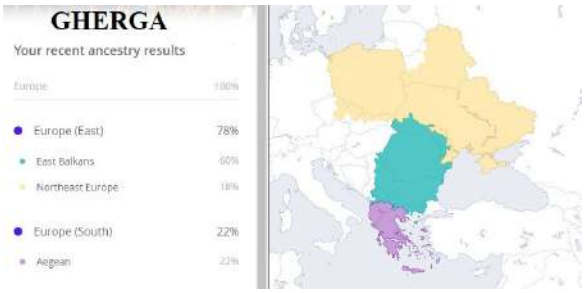

Genetica Gherga în Epoca Modernă (corespunzător laboratorului European "Living DNA", 2020)

În Epoca Modernă, a răposa la doar 52 de ani (fără preaviz / din senin, prin oprirea inimii, având un trup sănătos - însă cu "handicapul" de a avea 2 metri - așa cum s-a întâmplat în 2014 autorului lucrării "Originea Gherga") e un aspect tulburător; "Îngerul Păzitor" s-a dovedit a fi nu altcineva decât propria persoană, prin decizia imediată de a duce rapid infarctul pe picioare până la spital, cu decedarea tocmai acolo, după intrarea în camera de urgență (a fost prima auto-alarmă din viață despre așa ceva iar viteza de acțiune în asemenea context - când orice clipă contează - a fost cea corespunzătoare, căci transportul cu ambulanța putea dubla timpul, printr-un drum al echipajului de la spital pentru preluare iar apoi returul, prin căratul la spital: deplasarea directă la spital a înjumătățit perioada respectivă, medicii numind ceea ce s-a petrecut - adică încetarea pulsului nu pe stradă, ci tocmai în serviciul de intervenție la cardiaci - ca "mare noroc").

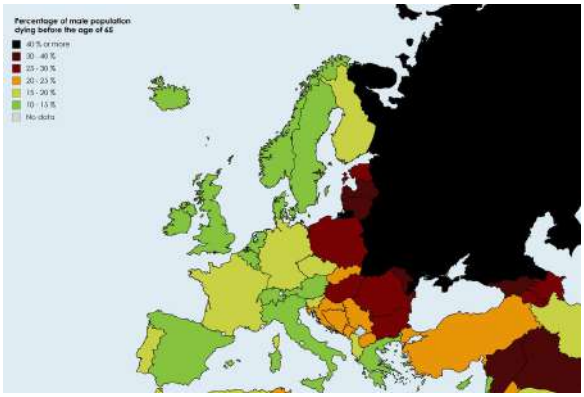

Bărbații Est Europeni trăiesc mai puțin

Arhimandritul Alexandros Vafeidis - hirotonit la Meteore - a enunțat despre Gheronda = Îngerul păzitor: "Când spunem 'Gheronda', spunem 'taină'. Nu trebuie nici să-l rușinăm, nici să-l dispreţuim sau să-l necinstim, văzându-l cu alți ochi. Gheronda este precum glezna, care unește talpa piciorului care calcă pe pământ, cu inima, care tinde spre cer. Doar când există o asemenea relație pot să spun că este posibil ca acest Gheronda este cel care mi se potrivește. Și doar dacă mă rog, voi avea un Gheronda bun. Atunci voi putea şi eu să slăvesc, împreună cu fiarele sălbatice, cu desişul pădurii, cu văile, cu munţii, şi cu toată creația, pe Dumnezeu. Dacă nu mă rog, nu voi găsi Gheronda". Privind emotivitatea - în afara Românilor apropiați / implicați - cele mai prompte mesaje amicale de susţinere în prima lună după infarctul complicat cu stop cardiac au sosit de la amicii Asiatici (din Caşmir / India până în Turcia), apoi de la Europeni, începând din Armenia şi Bulgaria iar din Africa Nordică din Egipt, ceea ce reflectă o străveche realitate, că totuşi răsăritenii / orientalii sunt mai umani decât apusenii / occidentalii; Tradiția orientală - tratând viața ca o continuă pregătire pentru nemurire - afirmă foarte plastic: "Cel ce moare înainte să moară nu mai moare după ce moare". Despre autor s-ar putea zice că "s-a născut de 2 ori".

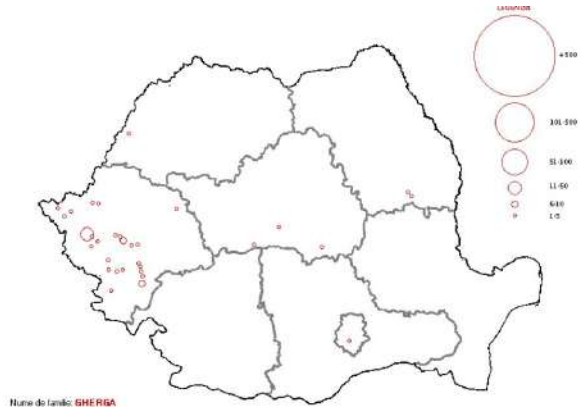

Situația Gherga în România, 2021

În mod sigur contactul cu "Cealaltă" Lume se va repeta - cel final fiind fără întoarcere - deoarece moartea e obligatorie (până acum nimeni n-a scăpat viu din viață, căci toți oamenii sunt pe moarte, e doar o chestiune de timp);

deja autorul lucrării "Originea Gherga" are locul de veci pregătit în mijlocul Cimitirului Eroilor din Timișoara. O evidenţă valabilă este că în veşnicie au trecut în total mai mulţi Gherga decât totalul Gherga al celor trăind curent. Dr. Dumitru Dulcan - profesor universitar de neurologie şi general în rezervă din România - în "Inteligenţa materiei" a scris: "Fiecare dintre noi vine pe lume dotat cu o vocaţie, cu o disponibilitate pentru ceva. Părinţii şi educatorii sunt primii chemaţi să descopere aceste disponibilităţi şi în consecinţă să ne orienteze drumul în viaţă. Numai alegându-ne un drum adecvat posibilităţilor noastre ne vom putea îndeplini sensul existenţei. Chemarea, voinţa, pasiunea, priceperea, sentimentul de utilitate, randamentul nu pot veni dacă rătăcim pe drumuri străine de noi. Fiecare dintre noi este chemat să lase o urmă prin lumea în care trece. Murim prin fizic. Trăim prin ceea ce rămâne. De aceea trebuie să ne condensăm în fiecare clipă întregul sens al vieţii noastre, ca şi cum aceasta ar fi ultima. Vom avea astfel în permanenţă în spirit acel 'memento mori', care - departe de a ne impune sentimentul zădărniciei tuturor lucrurilor - ne va trezi conştiinţa 'urmei' ce o lăsăm în toate actele în care ne implicăm. Dacă modelele lumii vii sunt încontinuu reconstituite prin cuante de energie venite din profunzimile materiei, din acel hiperspaţiu cum este numit, de ce n-ar putea fi viaţa eternă, dacă energia din care suntem formaţi este eternă? Întrebarea nu este chiar lipsită de sens de vreme ce durata vieţii este foarte diferită de la o specie la alta. Înseamnă că o viaţă îndelungată este posibilă, dar durata este stabilită după criterii care ne scapă şi nu pot fi nicicum înţelese. Înţeleg că nimic nu este veşnic în Univers, nici chiar el însuşi, dar filozofic vorbind, era posibil să fie. Este aici un mare mister: de ce în veşnicie nu poate fi veşnicie, de ce într-o lume eternă nimic nu este etern? De ce moartea într-un Univers cuantic? Cercetări foarte recente în aria neuroştiinţelor sugerează ideea că, în funcţionalitatea sa, creierul poate să respecte un cod etic, similar cu cel al marilor religii sau, pur şi simplu, impus de bunul simţ. Studiile de imagistică au relevat că la nivelul creierului are loc o selectare a reţelelor neuronale în funcţie de conţinutul cognitiv şi afectiv al gândurilor şi sentimentelor care sunt prelucrate la acest nivel. În anul 2004, specialiştii de la Universitatea Wisconsin au constatat că sentimentele de compasiune şi de iubire nutrite pentru omenire activau arii din lobul frontal stâng, în timp ce sentimentele de indiferenţă, de răceală faţă de semeni activau arii din lobul frontal drept. Pe de altă parte, gândurile şi sentimentele cu semnificaţie negativă determină o serie de modificări biochimice specifice stresului, antrenând după sine întreaga patologie binecunoscută în prezent. Constatăm, prin urmare, că fiziologia creierului nostru este în acest sens în acord nu numai cu concluziile ştiinţei, ci şi cu cele ale religiei. Şi dacă admitem şi sugestiile oferite de experienţele morţii clinice şi cele ale psihologiei transpersonale, în virtutea cărora conştiinţa noastră pare să fie doar un fragment din conştiinţa cosmică, putem spune că Universul îşi exprimă intenţiile prin modul de funcţionare a creierului nostru. Marile lecţii de spiritualitate ne sunt oferite, iată, de propria neurofiziologie. A trăi este, aşadar, o ştiinţă, chiar dacă puţini oameni sunt dispuşi s-o înveţe. Această ştiinţă se bazează pe adevărul despre noi şi Univers, pe relaţia dintre om şi Univers. Suntem vital dependenţi de tot ceea ce ne înconjoară, atât ca fenomen, cât şi ca esenţă, vizibil şi invizibil. Când omul va reuşi să coboare în sine luminându-şi tenebrele care în permanenţă îl agită, când va reuşi să facă saltul de la teorie la acţiune şi de la inteligenţă la înţelepciune, atunci se va împăca cu sine şi în lume va domni pacea. Atâta vreme cât un singur om va provoca altui om suferinţă, lumea nu va avea linişte. Pentru că oricât de mult s-ar strădui unele teorii să ne convingă de apariţia noastră prin hazard, viaţa are un sens. Suntem aici, în acest colţ de Univers, expresia ultimă a evoluţiei. Mâna unui arhitect inteligent şi nevăzut ne-a desprins din lut şi ne-a construit după un plan din care transpare unicitatea sursei, treaptă cu treaptă, până la nivelul creierului capabil să se gândească pe sine. Tot ceea ce s-a întâmplat, pentru noi s-a întâmplat. Suntem rezultatul tuturor evenimentelor fericite şi triste care ne-au precedat şi cauza celor ce ne vor urma. Noi suntem cei ce lăsăm în urmă splendorile spiritului şi ruinele nimicniciei, pentru că omul este singura fiinţă de pe Terra căreia i s-a dat să se implice în demersul naturii prin extensia inteligenţei lui. Aceasta este responsabilitatea sa de a fi. Omul nu poate trăi pur şi simplu, nu poate avea doar o existenţă pasivă. Cu, sau fără voia sa, el se implică în fizica Universului. Prin gânduri, prin acţiuni, prin faptele sale bune, prin faptele sale rele. Când adevărul acesta ne va pătrunde, abia atunci, în clipa astrală a devenirii noastre, se va aprinde în noi lumina inteligenţei ce s-a regăsit pe sine după o lungă rătăcire pe cărări de Univers".

Acelaşi savant Român a scris despre "Conştiinţa de dincolo de moarte" ("În căutarea sensului pierdut", 2008): "Nimeni nu s-a întors de pe Lumea Cealaltă ca să ne spună ce este acolo. Acest argument începe să fie clătinat acum. Regresia hipnotică, regresia transpersonală indusă, respiraţia holotropică sau alte tehnici, studiile prin mijloace ştiinţifice ale morţii clinice, care sunt efectuate în prezent, par să ne aducă informaţii chiar de pe Lumea Cealaltă. Concluziile acestor studii pledează pentru ideea existenţei a 2 registre de manifestare a conştiinţei: o conştiinţă fizică, exprimată în condiţiile de funcţionalitate normală a corpului nostru şi o conştiinţă holotropică sau infinită, manifestată extracorporal, independentă de corpul fizic, într-o altă dimensiune a existenţei (în termeni comuni, în cea de 'dincolo'). Am putea spune că în experienţa din apropierea morţii facem cunoştinţă cu o altă faţetă a conştiinţei, capabilă de performanţe informaţionale pe care creierul nu le poate realiza. Experienţa din apropierea morţii pare - aşadar - o aventură a conştiinţei în teritorii celeste. Numai că această aventură (dacă se poate irevocabil confirma), reprezintă fundamentul întregii existenţe în Univers. Dacă ştiinţific nu se poate demonstra că experienţa din apropierea morţii este explicabilă prin resorturi ce ţin de fiziologia cunoscută a organismului uman, atunci prezenţa sa este o pledoarie pentru existenţa a 2 realităţi paralele şi interconectate. Una este a lumii fizice, concretă, efemeră, aflată în continuă transformare. Cealaltă este o realitate invizibilă, primordială şi eternă, accesibilă senzorialităţii noastre numai în condiţiile unei conştiinţe modificate. În moartea clinică, deşi creierul nu mai funcţionează, conştiinţa este încă prezentă (manifestată de exemplu prin extracorporalitate). Prin ce miracol dacă - aşa cum ne învaţă ştiinţa medicală - conştiinţa, gândirea

reprezintă ‘secreţia’, produsul exclusiv al creierului? Conştiinţa are în primire un creier ca instrument de exprimare sau creierul este ‘stăpânul’ conştiinţei? Experienţa din apropierea morţii nu este singurul argument care pledează pentru supremaţia conştiinţei şi care pare să fie singura noastră instanţă funcţională în cele 2 dimensiuni ale realităţii: vizibilă şi invizibilă. ‘Spiritul’ călătoreşte liber oriunde vrea sau unde este atras. ‘Cartea tibetană a morţilor’ vorbeşte de ‘capacitatea de mişcare neîngrădită şi capacitatea de a trece prin obstacole solide’. Aceleaşi posibilităţi de deplasare sunt menţionate şi în alte stări modificate ale conştiinţei, cum ar fi cele induse prin droguri, crize declanşate spontan, etc. Toţi cei care au trăit experienţe în apropierea morţii au căpătat convingerea certă că viaţa are un rost, un sens, în ciuda filozofiei practice de viaţă cultivată în lumea modernă: simt o fericire care atinge intensitatea extazului trăit în experimentele mistice, o adevărată beatitudine (starea de beatitudine e dată de sentimentul de a trăi într-o indestructibilă unire cu omenirea întreagă şi cu Cosmosul). Studiul subiecţilor implicaţi în experienţe din apropierea morţii a constatat că trăirile lor nu aveau nici o relaţie cauzală cu ideile şi sentimentele lor religioase anterioare sau cu administrarea vreunei substanţe care ar fi putut influenţa sistemul nervos. Senzaţia de fericire şi de izbăvire de orice durere fizică avută anterior este atribuită, în încercarea de a găsi o explicaţie fiziopatologică anoxiei, lipsei de oxigen a creierului prin oprirea cordului şi a respiraţiei în timpul morţii clinice. Când scriu aceste rânduri îmi vine în minte o comparaţie: cei care au trăit experienţa în apropierea morţii ne arată un trandafir superb cu petale colorate şi parfumate, în timp ce omul de ştiinţă îi smulge toate petalele şi ne arată doar tija cu spini spunându-ne: ‘Acesta e adevărul, nu ceea ce vezi’. Explicarea majorităţii fenomenelor din experienţele în apropierea morţii s-a încercat să fie explicate prin eliberarea de endorfine, ipoteză - în opinia mea - complet nefondată. În timpul morţii clinice creierul este lipsit de activitate electrică şi metabolică. Traseul electroencefalografic în timpul morţii clinice este plat, o linie izoelectrică: expresia inactivităţii corticale; potenţialele evocate la nivelul trunchiului cerebral - în care sunt situaţi centrii de control ai circulaţiei şi respiraţiei - sunt de asemenea absente. Ele - traseul electroencefalografic şi potenţialele - fac parte dintre criteriile stricte (stabilite prin legi internaţionale) pentru declararea morţii unui organism uman în situaţiile de recoltare a organelor pentru transplant. În consecinţă, dacă testele efectuate evidenţiază absenţa activităţii creierului, cine mai secretă endorfine? Şi admiţând - prin absurd - că totuşi s-ar mai decela o prezenţă a lor, de când aceste substanţe morfinice produse de organism pentru a se apăra de durere au ca efect şi vederea de rememorare a vieţii, de tunele, de ‘lumini’ vorbitoare, etc.? De ce endorfinele nu generează aşa efecte decât în condiţiile morţii clinice? Trebuie neapărat să trecem printr-o moarte ca să ne gratifice cu efectele lor?! Fenomenele din experienţele în apropierea morţii sunt redate şi trăite mult prea nuanţat ca să fie rezultatul unei simple secreţii de endorfine. Mulţi subiecţi afirmă că lipsesc cuvintele pentru a exprima toată bogăţia de impresii pe care o trăiesc. Multe din mărturiile experienţelor în apropierea morţii se apropie de conceptele fizicii cuantice. Timpul şi spaţiul îşi pierd accepţiunea comună. Totul se întâmplă după principiul non-localizării din fizica cuantică. Suntem cu toţii prinşi în plasa Universului, liberi şi interdependenţi în acelaşi timp. Liberi să facem ceea ce vrem şi dependenţi de consecinţele a ceea ce facem. Nimeni şi nimic nu poate exista numai prin sine. Existăm ca determinare atât proprie, cât şi a celorlalţi. De aici decurge marea noastră responsabilitate faţă de semeni, faţă de mediul ambiant şi cosmic”.

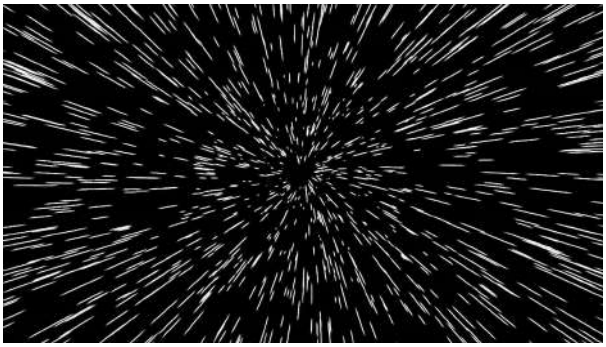

“Supravieţuitorii experienţelor din apropierea morţii se întorc cu o nouă înţelepciune, cu o nouă bucurie de a trăi. Un sentiment întâlnit atât în experienţele din apropierea morţii, cât şi în alte stări modificate ale conştiinţei, este cel de certitudine, de realitate a experienţei trăite. Este sentimentul dat de descoperirea, incredibilă pentru mintea noastră, că poate exista într-o altă dimensiune o lume de lumină, de frumuseţe, de pace, de fericire, cu netrăire niciodată la aceeaşi intensitate în corpul fizic, de descoperire a misterului lumii, văzută dincolo de învelişul efemer, de regăsirea sensului vieţii şi a comunicării sinelui său cu Lumina Supremă, cu Sursa. Din relatările experienţelor apărute în timpul morţii clinice (care la ora actuală au devenit obiect de studiu în clinici din ţări cu incontestabil prestigiu ştiinţific), se desprind o serie de date care - chiar dacă nu sunt suficiente pentru a conduce la concluzii definitive - oferă totuşi o bază largă de discuţii şi ipoteze de lucru. Este experienţa în apropierea morţii expresia funcţionalităţii creierului în condiţii limită de viaţă impuse de stopul cardiorespirator? Ipoteza eliberării de endorfine prin anoxie nu întruneşte condiţiile pentru a fi validată. S-a spus că experienţa în apropierea morţii ar putea apărea în faza de trecere spre pierderea cunoştinţei sau de revenire a cunoştinţei, deci atunci când ar persista încă fragmente de memorie ca suport biologic. S-a verificat prin teste clasice că experienţa în apropierea morţii apare când activitatea creierului a încetat, deci nici la începutul şi nici la sfârşitul momentului de pierdere a cunoştinţei. Imediat după oprirea completă a cordului se opreşte şi circulaţia sângelui cu instalarea unei ischemii globale a creierului. Ca urmare a acestor determinări studiate prin mijloace moderne se poate conchide că, în momentul implicării conştiinţei şi memoriei în experienţa din apropierea morţii, creierul nu mai este funcţional. Arată ca un computer scos din priză. Dacă creierul este mort, înseamnă că experienţa din timpul morţii clinice nu mai este a creierului, ci a conştiinţei. Cum poate cineva să fie conştient, când creierul este mort? Pentru a avea o explicaţie, trebuie să renunţăm la concepţia tradiţională a ştiinţei actuale conform căreia conştiinţa şi memoria îşi au sediul în creier. Este o concepţie dedusă prin argumente indirecte. Conştiinţa lucrează independent de corp şi este capabilă să realizeze performanţe de care creierul nu este apt. Şi este explicabil să fie aşa. Creierul este limitat în timp şi spaţiu în timp ce conştiinţa pare să fie extinsă la Univers, fără limite de timp şi spaţiu. Conştiinţa poate lucra în altă dimensiune, contrar concepţiilor noastre convenţionale. În acea dimensiune se poate conecta cu câmpul conştiinţei proprii ca şi al altor entităţi. Sunt interconexiunile universale ale conştiinţei. Activitatea reţelei neuronale în

momentul gândirii - fenomen evidenţiat îndeosebi graţie rezonanţei magnetice - nu este o dovadă obligatorie că gândirea este şi produsă la acest nivel. Nu este o demonstraţie ştiinţifică făcută în acest sens. Pentru a fi mai clar, noi nu culegem prin electrozii din creier decât nişte potenţiale electrice, care circulă prin fibrele nervoase, ajung la creier şi sunt decodificate în senzaţii (de cald, rece, sunet, lumină, etc.); întreaga lume de stimuli se opreşte la porţile receptorilor situaţi la distanţă faţă de creier. Stimulii sunt codificaţi în curent electric modulat în frecvenţă, formă sub care, în sfârşit, ajung la creier, unde sunt decodificaţi în ceea ce au fost iniţial: cuvinte, sunete, imagini, etc. În linia frântă - care este expresia activităţii electrice a creierului - nu este nici o şansă de a sesiza un gând, un cuvânt, o impresie, dacă vrem să facem uz de mintea noastră. Şi totuşi, conştiinţa 'ştie' să traducă aceste semnale electrice în bogăţia de informaţii, sentimente, impresii, care definesc universul nostru psihic şi intelectual. Ştim şi cum se produc aceşti curenţi, care traversează încontinuu sistemul nostru nervos. Ştim multe despre suportul anatomic, despre geneza sa embrionară. Dar nu ştim la ce nivel se integrează conştiinţa: atomic, molecular, celular. Şi atomii şi moleculele şi celulele sunt în continuă schimbare. Într-un an avem deja în noi o garnitură complet nouă de atomi, molecule şi celule. Conştiinţa noastră pare să rămână însă aceeaşi. Cum se face transferul de informaţie de la un atom la altul, de la o moleculă la alta, de la o celulă veche la una nouă, dacă cea nouă nu s-a născut, când cea veche deja a murit? Şi-o lasă prin testament?! Întrebarea mea este valabilă şi pentru neuronii din hipocâmp, care sunt suportul memoriei. Nici cu chimia creierului nu stăm mai bine. Orice reacţie chimică este univectorială, are un sens unidirecţional, însă gândirea este plurivectorială şi chiar concomitentă adeseori. Graţie conştiinţei avem o imagine a lumii coerentă, liniară şi nu secvenţială, aşa cum este percepţia, nu sincopată, întortocheată şi întreruptă, aşa cum este suportul său anatomic. Avem o imagine colorată a lumii, deşi atomii n-au culoare, nu sunt nici calzi, nici reci, nu produc nici gânduri, nici sentimente, ci doar configuraţii anatomice. Explicaţia formării de sisteme, a căror funcţionalitate reprezintă mai mult decât însumarea părţilor componente, nu poate explica gândirea. Organismul nostru este un ansamblu de multe miliarde de celule cu şi mai multe miliarde de reacţii pe secundă. Conştiinţa este cea care conferă coerenţa funcţională a acestui imens angrenaj funcţional. Reacţiile chimice şi influxul nervos nu constituie decât 'cărăuşii' conştiinţei şi memoriei. Întreaga memorie a unei vieţi şi conştiinţa nu pot fi stocate numai în creier. Experienţele din timpul morţii clinice, spun toţi comentatorii, pun în mare dificultate ştiinţele actuale, dacă vor să explice conexiunile conştiinţei cu cea a unor persoane decedate, care pot transmite informaţii, al căror conţinut este confirmat de experienţele în apropierea morţii. Este dificil de a explica - în ultima instanţă - prezenţa oricărei informaţii receptată în conştiinţă, într-un moment în care creierul nu mai funcţionează. Ştiinţa trebuie - mai mult, are obligaţia - să explice cum se înregistrează aceste informaţii într-o memorie şi o conştiinţă fără creier şi de unde vin aceste informaţii. Cea mai simplă explicaţie constă în negarea fenomenelor în ciuda tuturor evidenţelor sau în eludarea lor. Am certitudinea că acumularea faptelor, a datelor de observaţie din acest spaţiu invizibil, va forţa în cele din urmă porţile cunoaşterii să se deschidă spre dimensiunea spirituală, necesară redescoperirii de către fiinţa umană a Sursei sale şi a sensului existenţei sale".

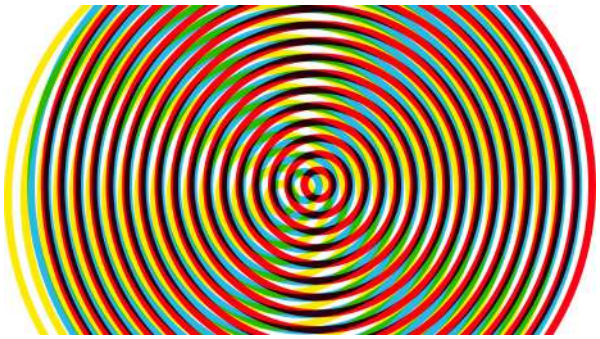

Chris Carter în cartea "Ştiinţa şi experienţele în pragul morţii" din anul 2010 a scris: "Nu putem fi niciodată siguri într-adevăr dacă cineva e viu sau mort; putem spune că unele persoane s-au întors, de fapt, din morţi. Întrucât diferite părţi ale trupului îşi încetează activitatea în etape, ar trebui să fie evident că moartea biologică este un proces şi nu un singur eveniment definibil. Cu siguranţă, este evident faptul că nici unul dintre cei care au trăit experienţa în pragul morţii nu a traversat pragul ireversibil. Cea mai rezonabilă poziţie - având în vedere cunoştinţele actuale - ar fi că persoanele au experimentat primele etape ale morţii şi s-au întors să ne povestească despre experienţa lor. Este cu siguranţă adevărat că persoanele care au relatat despre moartea clinică nu erau ireversibil în moarte cerebrală". În anul 2011, cercetătorul Român Octavian Creţ a cugetat "La hotarul dintre viaţă şi moarte, copiii povestesc despre Lumea Cealaltă: faptul că unii copii - chiar foarte mici - au experienţe de moarte clinică zdruncină foarte serios scepticismul materialiştilor. Într-adevăr, ar fi absurd să-i acuzăm pe copii de proiecţii imaginative condiţionate de mediul social sau de delir indus de traume timpurii. Specialiştii și-au dat seama cât de important este studiul fenomenelor de moarte clinică la copii, încurajându-i să relateze cât mai liber şi deschis cele trăite. Dacă am primi încă de mici o educaţie în acest sens am înţelege ce e de fapt moartea, faptul că nu este o anihilare ci o translaţie într-o altă lume. Am reuşi să înţelegem şi să trăim viaţa dintr-o perspectivă mai vastă, cu siguranţa că în felul acesta o mare parte din răul care există în lume ar muri". Nu sunt motive de îngrijorări: în "Lumea Cealaltă" / "Lumea de Dincolo" există locuri pentru toți oamenii.

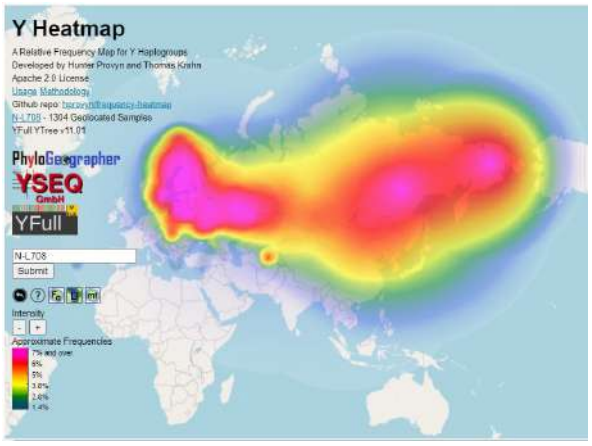

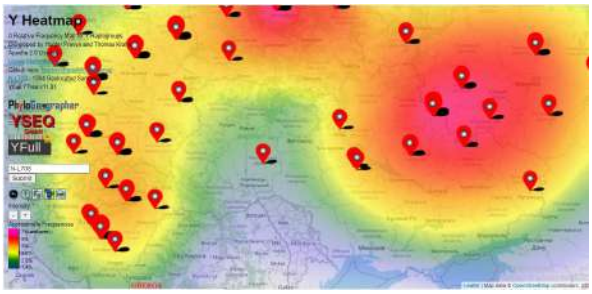

Filo-geografia actuală
a bărbaților cu profilul genetic ca Gherga

Trebuie acceptat că tot ce e dat are un sens: "Originea Gherga" este o tâlcuire Gherga, un material poate ca Labirintul Gherga ori ca Enciclopedia Gherga sau ca Ghidul Gherga, pe Internet începând cu anul 2011 - îmbinând original informaţii publice cu contribuţii personale şi analize ale autorului, având scopul "luminării" pentru a vedea mai bine, prin ridicarea modestă a "vălului" de peste cunoaştere - cu accesibilitate gratuită (conţinutul său poate fi descărcat liber în scopuri necomerciale, în cazul preluărilor apelul la bunul-simţ fiind doar pentru indicarea sursei Gherga, căci destui se auto-amăgesc că "ştiu" adevăruri / de fapt fiind invers - deoarece adevărul stăpâneşte - iar ceea ce e ştiut în realitate este valabil doar cu indicarea sursei; în anii scurşi de la apariţie, autorul a observat la vizitatorii de pe Internet că mulți utilizatori se manifestă cu parcimonie privind izvorul Gherga). Pe de o parte poate că este ne-elegant, însă trebuie exprimat faptul - privind cunoașterea propriilor origini - că un număr îngrijorător de oameni se caracterizează prin "buimăceală" efectivă; pe de altă parte, se poate constata că prea mulți oameni - pe lângă subtilele urme ale existenţelor lor - dispar fără a lăsa după ei ceva concret (omenirea a dovedit că mereu și-a pierdut imens din posibilul potențial). Scriitorul filozofic François-Marie Arouet - cunoscut ca Voltaire - a zis: "Vrei să plictisești pe cineva? Spune-i tot ce știi" (însă despre origini trebuie admis adevărul că nu se poate spune tot deoarece practic nu se poate ști tot și deci nu se poate înțelege tot). Ar fi de observat că în prezent există 3 Bănățeni chemați la fel, Eugen Gherga: în Timișoara, în Lugoj și în Oravița. Lucrarea "Originea Gherga" în primul rând este un omagiu pentru orice persoană curioasă să vadă și din altă parte, este în general un omagiu pentru cei având numele Gherga - ori cu variante onomastice - este un omagiu pentru oamenii din grupul genetic Gherga și este un omagiu pentru predecesorii Gherga (trecuți în "Lumea Cealaltă" / "Lumea de Dincolo", respectiv în "Lumea de Apoi" / "Lumea de Veci"); această carte - cea mai dragă dintre scrierile autorului - e parte a moştenirii lăsată de Bănăţeanul Eugen Gherga, Cetăţean de Onoare al Timişoarei / reşedinţa judeţului Timiş.

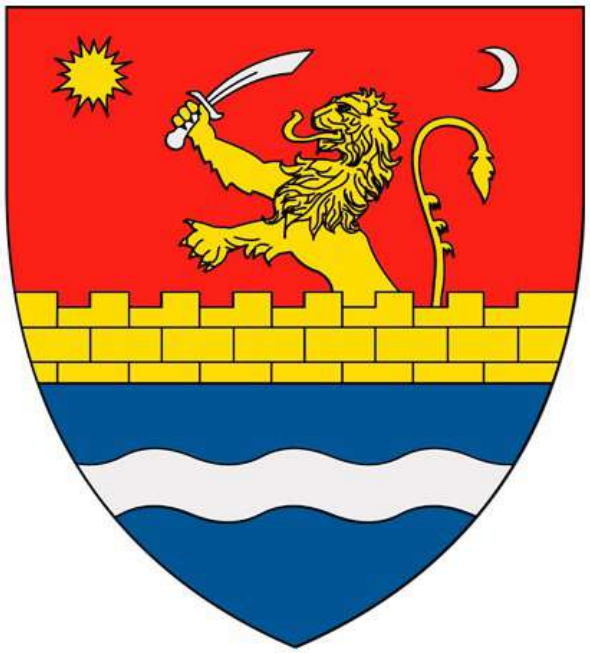

Stema Timişului

Despre autor

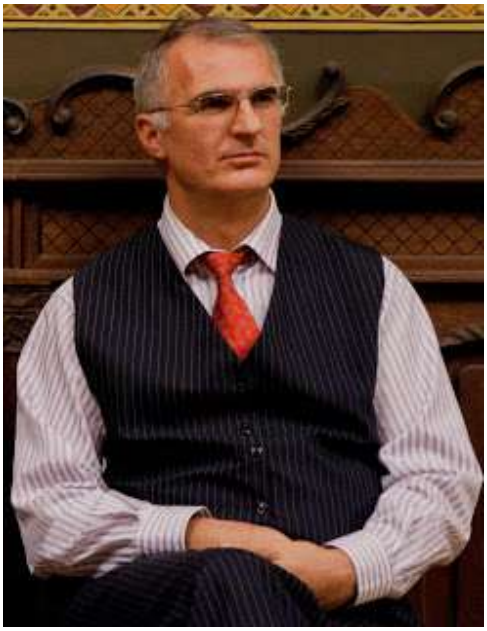

Gherga Aureliu Eugen Florentin

Fiul lui Vasilie Grigorie Ioan şi Maria

Născut în 9 VII 1962 la Timişoara

Religia: ortodoxă

2 metri, 123 kg

Campion în România la volei şcolar, 1977
Vicecampion în România la volei școlar, 1980

Absolvent în 1980 al Liceului de Informatică Timişoara

Căsătorit cu Lidia din 23 VII 1983

Copii: Şerban Cristian, născut în 3 X 1984
Andreea Roxana, născută în 20 IX 1988

Absolvent în 1988 al Universităţii Babeş-Bolyai
Facultatea de biologie-geografie-geologie,
Secţia de inginerie geologică şi geofizică

Cursant al Consiliului Europei la Strasbourg în 1993–1994: primul Român oficial atestat formator internaţional de tineret

În 1997 master în psihopedagogia educaţiei integrate
Universitatea de Vest din Timişoara
Facultatea de sociologie şi psihologie

Fără să fi fost membru al Partidului Comunist Român ori al Uniunii Tineretului Comunist

Închis la penitenciarul de maximă siguranţă din Bucureşti în 5 IX 1985 – 12 VI 1986
(pentru comerţ privat - cu diplomaţi străini în România - interzis de dictatura comunistă)

Luptător cu rol determinant în Revoluţia din România: în public primul incendiator de lozinci comuniste din Țară, Timişoara 16 XII 1989

Preşedintele tineretului ţărănist timişean în 1990–1994 (atunci cea mai mare organizaţie politică de tineret din Țară)

Coordonatorul proiectului "Implicarea tineretului în problema minorităților" (1994-1995, Consiliul Europei)

Consilier pentru tineret la Preşedinţia României în 1997–1998

Coordonatorul proiectului "Mozaicul tinerilor bănățeni" (2005, Consiliul Europei)

Expert pentru consolidarea societăţii civile în România şi în Bulgaria 2006–2007 (Direcţia de Extindere a Uniunii Europene)

Autorul lucrării "Originea Gherga"
http://origineagherga.blogspot.com
(lansare: 2011)

Coordonatorul proiectului național "Vorbiți Românește" (limba Română pentru străini, 2012)

Coordonatorul proiectului "Migrant în România interculturală" 2012–2014
(Fondul European de integrare al resortisanţilor Țărilor terțe)

Din 2014, Cetăţean de Onoare al Timişoarei

Ultima slujbă: manager de proiecte,
Institutul Intercultural Timişoara (pensionat din 2022)

Ediţiile lucrării Originea Gherga:

Anul	Pagini
2011	614
2012	728
2013	764
2014	922
2015	1214
2016	1464
2017	1780
2018	2042
2019	2190
2020	2333
2021	2467
2022	2662
2023	2830
2024	3064
2025	3290
2026	3572

Contact: Eugen.Gherga@gmail.com
Telefon (+WhatsApp): 0040751011142

गग

Gherga în Sanscrită

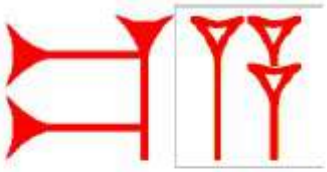

Gherga în cuneiforme

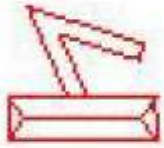

Gherga în hieroglife

גהרגה

Gherga în Biblie

ΓΕΡΓΑ

Gherga în alfabetul Grec